Es de la Libr.a de Sn Martin de Sant.o

Aluari Pelagij de plã ctu ecc̄lie deſideratiſſimi libri duo et indice copioſiſſimo et marginarijs additionibus recẽs illuſtrati.

es de la Libreria de S. Martin de Santiago
Nu 14.

IOHANNES CLEIN

No tiene q corregir Sr. D. Andres de Rojas y Sotomayor. Santiago a 29 de Junio 1643
Sn. Mn. de Sant.o

¶ Reuerendo in chriſto patri [...] moq; Dertoſanorũ antiſtiti dño Hadriano Florentio Traiectẽſi/Joannes L[...]is Bellouacus felicitatem.

Pyſiſtratus ille tyrannorum qu[...] Athenis fuere celebratiſſimus/antiſtes meritiſſime: quũ indicibili prope rerũ prec[...] geſtarũ gloria/tum eo potiſſimũ nomine famã ſibi peperit nũq̃ niſi cum ſeculo interituram: ꝙ Homerũ grecanice atq; adeo vniuerſe poeſeos numen ⁊ exemplar mutilũ mancum ⁊ mẽbratim articulatimq; miſere diſcerptũ integritati priſtine reſtituit. Jam enĩ deploratus erat: iam conclamatus Homerus. Omnẽ penitus Homerica lectione fruendi ſpem abiecerant mortales. Aberatq; vel minimũ quin eius memoriã ex hominũ mentibus tam detrimentoſa temporum iniuria funditus obliteraſſet. Adfuit tñ ſed id ex inſperato preterq; omniũ expectationẽ/Pyſiſtratus: ⁊ ingenij perſpicacitate non vulgari/⁊ eloquentie melleo dulcore nemini ſua etate ſecũdus: qui tam inſignem iacturã quoquo modo ſarcire contẽdens: decreuit nulli ſumptuũ immenſitati parcens/aut laboribus tametſi grauiſſimis immorari: aut qđ felici conceperat auſpicio/felicioribus ad finẽ auibus perducere. Js itaq; oẽs in id neruos intendẽs: ſeq; totum ea quã verbis conſequi paucorũ fuerit alacritate tã neceſſario illi negotio deuouens: partim ſua partim adhibita literatiſſimi cuiuſq; eius tẽpeſtatis induſtria: poeſim Homericã in eum quem nũc cernimus ordinem curauit redigendã. Quo ſane quantũ vniuerſo mortalium generi acceſſerit vtilitatis/penes te ſit iudiciũ preſulum doctiſſime: vtpote cuius multiiugã eruditionẽ vel ex hoc deprehendere eſt: ꝙ quanti ſint muſe facũdaq; Pitho (ne de ſacris literis impreſentiarũ verba faciã) tibi eſſe compertiſſimũ nemo ſit qui ambigat. Sed quorſum hec tendant ſiquis fuerit percũctatus: velim ſciat me in ea eſſe ſententia/vt nõ minus ei nos debere cõtenderim: qui preclarũ aliquod opus valde multos annos occultatũ curauerit in lucem reuocandũ: q̃ primario eiuſdẽ concinnatori excogitatori ve. Quod rationibus varijs vt perſuadeã nõ opus eſſe crediderim. Hoc tamen vnũ obiter adiecerim quod ad rem facere videatur: eorũ que perierunt periiſſe quoq; iuuandi poteſtatẽ. Quapropter non poſſum nõ congratulari noſtre tempeſtatis felicitati: q̃ nobis ingenioſiſſimũ pariter iuris vtriuſq; conſultiſſimũ Joannem lupũ de rubris (vt loquũtur) palatijs dono quodã peculiari largita eſt. Quippe q̃ detrimẽti qđ nunq̃ ſatis laudati huius operis/cui titulus eſt de planctu eccleſie/penuria patiebamur vindex futurus: ex Joanne Clein bibliopola Lugdunenſi de re literaria q̃optime merito quotidianis quaſi cõuicijs extorſit vt ipſum characteribus ſtãneis in mille diuulgaret volumina. Js aũt (vt eſt nemini non obſequentiſſimus/emolumentiq; publici cupidiſſimus) qđ facturum ſe receperat non citra grauem ſumptuũ impenſam tãdem ad ſcopum deduxit. Enimuero qm̃ noſtra quidẽ ſententia nõ dedecuit alicuius prime note viri nomẽ: vt paria paribus reſpõderent: operis vſq; adeo deſiderati frontiſpicio veluti gẽmam prefigere: diligentiori nobis indagine perſcrutãtibus quẽ oino mortaliũ non penitendo hoc munere donaremus: tu in primis vnus occurriſti qui hocce donario nõ indignus cenſereris. Fuit quippe Aluarus Pelagius cuiꝰ eruditionis hec ſunt monumẽta/hiſpanus: nõ theologie modo/ſed ⁊ iuris vtriuſq; peritia nominatiſſimus: vt hec legenti nihil eum latuiſſe quod ad ius ceſareũ pontificiũ ve ſpectaret/innoteſcat. Tu itidem pontifex literatiſſime perpetuo ſudorũ tuorum ſtudio ad id apicis euectus es (aſſentari neſcio: nec ſi ſciam velim) vt primũ illuſtriſſimi principis Caroli regis Hiſpaniarũ catholici munificentia plane regia non mediocriter illuſtratus: deinũ fueris optimi cuiuſq; ſuffragio Dertoſanorũ (qui hiſpani ſunt) epiſcopatui prefectꝰ: inibi prefati regis legatũ agens ⁊ prudentiſſimũ ⁊ nemini nõ acceptiſſimũ. Quandoquidẽ vero bono (quod aiunt) vino hedera nõ eſt opus: ſimul tuos mores probatiſſimos/ſimul ⁊ eruditionẽ inauditam vtriq; nouerunt exploratiſſime: ⁊ qui tecum nõnihil habent cõſuetudinis: ⁊ qui tue literature monumenta in ſacras literas nõ ita multis ante annis edita nõ oſcitabunde perlegerũt. Proinde id vnum ex tua beneuolẽtia velim exoratũ: vt quicquid hoc eſt munuſculi ſi auſu fortaſſe temerario at certe cãdido tibi oblatũ animo boni conſulas. Neq; vitio mihi adſcripſeris ꝙ infime ſortis ego vixq; treſſis homũculus tantũ virum tamq; vel primoribus veneratũ/ſim auſus verbis ⁊ eiſdem inconditiſſimis aggredi: quem ne oculis quidem intueri me decuerat. Dijs nempe ſupplicant ⁊ ruſtici. Uale bonarum literarum decus. Ex Lugduno pridie nonas Auguſtas.

UNIVERSITARIA DE SA

Totius operis index literarius.

Eoꝛum index ampliſſi-

mus nec mediocri laboꝛe cõcinnatus/que ex ꝑclariſſimo hoc opere cenſuimus adnotatu dignioꝛa.

ABbas nõ remouet a pꝛelatione ꝓpter irregularitatẽ.lib.j.arti.xlviij.B.fol.xxv.

Abbas vnde dicitur.lib.ij.articu.xxiij.A.fo.cxxviij.

Abbas an poſſit alienare bona monaſterij ſine conſenſu epi. Et an poſſit penitentias iniungere ⁊ alioꝛũ q̄ ſuoꝝ ſubditoꝝ confeſſiones audire.li.ij.arti.xxiij.B.fol.cxxix.

Abbas an poſſit terras vnius eccleſie alteri applicare.ibidem.

Abbas ſuum ſubditũ ad arctioꝛem oꝛdinẽ petita licentia tranſeuntem reuocare non poteſt. ibidem.

Abbas an poſſit deponi ab epo inuito conuentu. ibidẽ.

Abbas non exemptus an ſubſit epi coꝛrectioni ⁊ depoſitioni. Et an ſolus abbas poteſtatem habeat in monaſterio. Et an poſſit duos oꝛdines pꝛimos conferre. Et an poſſit diſpẽſare vt monachus habeat ſpecialẽ cellã. ibi.

Abbas exemptus an poſſit ſine licẽtia pape cedere. Et an poſſit ecclias ſibi ſubiectas pleno iure vnire. Et an poſſit pꝛeſcribere cognitionẽ cauſarum matrimonialiũ. Et an abbas magis ſit puniẽdus q̄ alij ꝓpter delictum in monaſterio cõmiſſum. Et an poſſit deponi ꝓpter inſufficientiã.lib.ij.arti.xxiij.in fine.fo.cxxix. Et an poſſit diſpẽſare cum illo qui furtiue oꝛdines recepit.lib.ij.arti.xxiij.E.fo.eodem.

Abbati an monachus ſemper obedire teneatur. li.ij.arti.lxviij.B.fo.ccxxij.

Abbate exempto irrequiſito nil debet eps in ipſius monaſterio exercere.li.ij.arti.xxiij.B.fo.cxxix.

Abbates eiuſdẽ regule de triennio in trienniũ ad capitulũ venire debent. Et an abbates a talibus capitulis exẽpti coꝛrigi ⁊ deponi poſſint.ibidem.

Abbates ⁊ alij religioſi iuriſdictionẽ habẽtes an poſſint ſuos ſubditos excõmunicare.ibidem.

Abbates an teneantur ad ſynodũ epi venire.ibidem.

Abbates an poſſint cõmittere monachis animarũ curã ſine licentia epi.lib.ij.arti.xxiij.D.fo.cxxx.

Abbatum repertoꝛium: ⁊ que abbatem deceant.li.ij.arti.xxiij.B.fo.cxxix.

Abbatum erratus frequentioꝛes. li.ij.ar.xxiij.D.fo.cxxix.⁊.cxxx.

Abbatibus non licet aliter q̄ eps regulariter eis indulſerit diuina officia decantare.li.ij.ar.xxiij.B.fo.cxxix.

Abbatiſſam an opoꝛteat eſſe virginem.lib.ij.ar.lxxxiij.B.fo.cclxiiij.

Abdicatio ꝓpꝛietatis ⁊ caſtitatis cuſtodia an ſint de ſubſtantia monachatus.lib.j.ar.xlvj.E.fo.xxij.

Abdicatio rerum tempoꝛaliũ meritoꝛia ⁊ ſancta.lib.ij.ar.lvj.A.fo.clxxxvj.

Abdicatio rerum in particulari tantum nõ eſt vera abdicatio.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccvij.

Abdicatio rerũ tempoꝛaliũ tam in ſpeciali q̄ in cõmuni an ſit de iure poſſibilis.lib.ij.arti.lx.B.fo.ccij.

Abel eccleſiã ⁊ chꝛiſtũ pꝛefigurauit.lib.j.ar.xxxvj.E.fo.v.

Abnegatio in communi ſolicitudinem imminuit. li.ij.ar.lxiij.A.fo.ccvij.

Aboꝛtiuum viuificatum occidendũ pꝛocurans an irregularitatem incurrat.li.j.ar.xlviij.E.fo.xxvij.

Abꝛaam a quo deſcẽdit: Et an ſacerdos ⁊ pꝛopheta ⁊ rex Damaſci fuerit.lib.j.ar.xxxvj.D.fo.v.

Abꝛaam quare a Chaldeis in ignem pꝛoiectus fuerit: et quomodo illeſus euaſit.lib.j.arti.xxxvj.S.fo.vj.

Abꝛae obediẽtia qualis fuerit.lib.ij.arti.lxix.L.fo.ccxxix.

Abſolutio chꝛiſti per Pilatum.lib.j.ar.lxviij.L.fo.lxxv.

Abundans obedientia que ſit.lib.ij.ar.lxix.P.fo.ccxxij.

Abuſiua mundi.xij.lib.ij.ar.xviij.E.fo.cxxj.

Accuſare quid ſit. Et qui accuſare pꝛohibeatur. Et accuſatoꝛes in quibus offendunt.lib.ij.arti.xxxix.A.fo.cxliij.

Accuſatoꝛ accuſationem non pꝛoſequens an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxix.

Accuſatoꝛe inuito an poſſit epiſcopus diſpenſare cũ clerico accuſato.lib.j.ar.l.C.fo.xxxj.

Accuſatoꝛes pꝛopter pecuniam an teneantur ad reſtitutionem.lib.ij.arti.xlvj.N.fo.cliij.

Accuſatio partus ſuppoſiti nullo tempoꝛe clauditur.lib.ij.arti.xlvj.B.fo.cl.

Accuſatione dignus eſt maxime qui doctrine authoꝛitatem habens legem tranſgreditur.li.j.ar.lxix.A.fo.lxxvj.

Acbioꝛ quid interpꝛetatur li.ij ar.iiij.B.fo.xc.

Acidie ſpecies quot ſunt.lib.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvj.

Actio vi bonoꝛum raptoꝛum ⁊ iniuriarum: ⁊ ſepulcri violati: ⁊ doli mali: an infamiam inducat.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxix.

Actiua vita an pꝛeſtet contemplatiue. lib.ij.articu.xcj.A.fo.cclxviij.

Actus ſeu vſus ſimplex facti an poſſit ſeparari a dominio lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxx.

Actus ſodomiticus an poſſit dirimere matrimoniũ contractum.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.

Adam ſolum quare deus creauerit: et quid Adam interpꝛetatur. lib.j.arti.xxxvj.B.fo.iiij.

Adam quare de terra foꝛmatus fuerit: Eua vero de eius coſta.lib.j.arti.xxxvj.C. fo.iiij.

Adam ante peccatum qualem gratiam habuerit. lib. ij.arti.lij.Aa.fo.clxxiiij.

Adminiſtratoꝛes iniqui rerum eccleſiaſticarum obnoxij ſunt reſtitutioni.lib.ij.arti.xlvj.A.fo.cl.

Adoleſcentes in que vitia ſint pꝛocliuioꝛes.lib.ij.ar.xliiij.A.fo.cxlvij.

Adulatoꝛ quis dicatur.lib.ij.arti.lxxvij.A.fo.ccliij.

Adulatoꝛum peſtis cauenda.li.ij.arti.xiij.M.fo.cxv.

Aduocare pꝛohibiti.lib.ij.arti.xxxv.B.fo.cxlj.

Aduocati in quibus offendant.lib.ij.arti.xxxv.A.fo.cxlj.

Aduocati culpa ſua in cauſa ſuccumbẽtes an teneant ad intereſſe.lib.ij.arti.xlvj.L.fo.cliij.

Affluentia equoꝛum carpitur.li.ij.arti.lxxvj.M.fo.cclj.

Agar filij quid interpꝛetãtur.lib.ij.arti.v.E.fo.xcij.

Agareni quare ſerui: ⁊ vnde deſcenderint. lib.ij.arti.ij.A.fo.lxxxij.

Agarenoꝛum pꝛoſapia. Et quare ſaraceni agareni dicti fuere.ibidem.

Agathon abbas quare triennio lapidem poꝛtauerit. li.ij.arti.vj.B.fo.xcviij.

Agi an poſſit coꝛam metropolitano contra confirmatum a papa. Et an ſententia pape ius faciat. lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.

Agricolarum fraudes.li.ij.arti.xliij.A.fo.cxlvij.

Alba veſtis quid denotet lib.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.

Aleam quot ⁊ que crimina comitentur. lib.ij.arti.xxviij.B.fo.cxxxiij.

Aleatoꝛ publicus ⁊ mutuans in ludo an ſint infames.li.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.

Aleatoꝛes an teneant ad reſtitutionem de pecunijs lucratis.lib.ij.arti.xlvj.S.fo.cliij.

Aleph quid interpretatur. libro.ij. articulo. iij.in fine. folio.lxxxvj.
Altare carnale quid ſit.lib.ij.arti.v.E.fo.xcij.

Ambitio cardinalium.
lib.ij.arti.xvj.E.fo.cxx.
Ambitio religioſorum.li.ij.arti.lxxiiij.A.fo.ccliiij.
Ambitio libertatis que ſit. libro.ij. articulo.lxxvj.Q.folio.cclij.
Ambitionis deteſtatio.lib.ij.arti.ix.D.fo.cx.
Ambroſij exclamatio in imperatorem eccleſiam occupare volentem.lib.j.arti.lxviij.P.fo.lxxv.
Amicitia Pithie ⁊ Damonis.lib.j.arti.lxij.G.fo.lviij.
Amicitie vis.ibidem.
Amicorum omnia quomodo dici debeāt communia.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxij.
Amō eremita quare ſiniſtram auriculam ſibi abſciderit.lib.ij.arti.x.J.fo.cxj.
Amoreus quid interpretatur. libro.ij.articulo.ij.A.folio.lxxxij.
Amplitudo familie taxatur. libro.ij.articu.lxxvj.M.folio.cclij.

Anachorite et eremite
qualiter in cella ſe habere debeant. Et multa exempla anachoritarū vide lib.ij.arti.lj.J.K.L.M.⁊.N.fo.clxv.clxvj.clxvij.⁊.clxviij.
Anaſtaſij pape obitus.lib.ij.arti.x.B.fo.cx.
Anima quelibet an ſit ſubdita ſuo prelato ſiue bono ſiue malo.lib.j.arti.xxxvij.Bb.fo.x.
Anima ab oculo depredationem patiens. lib.j.articu.vj.M.folio.c.
Anima an indigeat lumine glorie ipſam eleuante ad deū videndum.lib.ij.arti.lij.Z.fo.clxxiiij.
Anime proprie concupiſcētia multa parit. lib.ij.articu.v.J.folio.xciij.
Anime pregnantes que dicantur.libro.ij.articu.iiij.G.folio.lxxxix.
Animarum curam an poſſint abbates monachis committere ſine epiſcopi licentia.libro.ij.articulo.xxiij.D.folio.cxxx.
Animas mortalium an cacodemones ingredi poſſint.lib.j.articu.xlviij.F.fo.xxviij.
Animal brutum quo affectu fetui det nutrimentum. lib.ij.arti.viij.G.fo.cviij.
Antiochie fuit prima ſedes papalis.libro.j.articu.xxxij.folio.iiij.
Antiqui quare adulterium ⁊ ſtuprum nihil reputauere.lib.ij.articu.ij.B.fo.lxxxiij.
Antiquorum patrum ⁊ chriſti an ſit vna eccleſia.li.j.arti.lxiiij.C.folio.lxiiij.

Apoſtaſie crimē quis pri
mus commiſit.lib.j.arti.lxv.P.fo.lxviij.
Apoſtoli ⁊ eorū ſucceſſores dicuntur principes.lib.j.arti.lij.F.fo.xxxv.
Apoſtoli an parem poteſtatem cum beato Petro habuerint.lib.j.arti.lix.K.fo.lij.
Apoſtoli an poſt apoſtolatum habuerint proprium. lib.ij.arti.lv.B.fo.clxxviij.Et an poſt apoſtolatū habuerint vſum abſq; proprietate ⁊ dominio.fo.clxxix.
Apoſtoli an omnia reliquerint quantum ad proprietatem in ſpeciali et in communi.lib.ij.arti.lviij.A.fo.clxxx.Et an omnia reliquerint quoad vſum neceſſarium.eodem fo.
Apoſtoli an potuiſſent licite retinere predia ⁊ agros.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxj.
Apoſtoli an vouerint rerum omnium abdicationem. Et an votū ſuperaddat ſpecialem perfectionem ſup opus liberum voluntatis.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxiiij.
Apoſtoli per mundum euntes an vixerint de bonis prime communitatis credentium.libro.ij.articulo.lvj.A.folio.clxxxv.
Apoſtoli octo beatitudinibus beati fuere.lib.ij. articulo viij.J.fo.cix.
Apoſtoli chriſti an caligas ⁊ calciamenta habuerint. lib.ij.arti.lviij.A.fo.cxciij.
Apoſtoli an fuerint electi ante ſermonem factum in monte.lib.ij.arti.lviij.A.fo.cxcv.
Apoſtoli an eādem regulam quam diſcipuli habuerint.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccix.
Apoſtolorum tria genera.libro.j.articulo.lxiij.S.folio.lxiij.
Apoſtolorum laudes memoratu digne.lib.j.arti.lxiij.D.folio.lxiij.
Apoſtolis an licuit habere proprium in communi: et an licuit eis pecuniam portare. libro.ij. articulo.lvj.A.folio.clxxxiiij.
Apoſtolis an licuit viuere ex euangelio.lib.ij.arti.lvj.A.folio.clxxxvj.
Apoſtolis an licuerit in iudicio litigare.lib.ij.articu.lviij.A.fo.cxciiij.
Apoſtolica forma que ſit.libro.ij.articulo.xiij.E.folio.cxiiij.
Apoſtolica temporalium abnegatio fuit ⁊ in proprio ⁊ in communi.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccviij.
Apoſtrophe ad eccleſiam.libro.ij.articulo.xv.Q.folio.cxix.
Appellatur ad legatum omiſſis medijs.lib.j.arti.xlvij.A.folio.xxij.
Appellari poteſt a papa male informato ad ipſū melius informandum.lib.j.arti.xv.A.fo.iij.
Appellari non poteſt a iudicio pape niſi ad deū. lib.j.arti.xv.A.fo.iij.
Appellari an poſſit a temporali ad ſpiritualem poteſtatē.lib.j.arti.lvj.L.fo.xlv.
Appetentia vindicte fugienda.libro.ij.articulo.xlix.A.folio.clix.
Approbatum ſemel an reprobari poſſit. lib.j.arti.iij.circa finem.folio.iiij.

Aquam deducere et diui-
dere quid ſit.lib.ij.arti.iiij.A.fo.lxxxvj.

Arbitrium liberum quid
poſſit per ſe.lib.ij.arti.viij.G.fo.cviij.
Arbitrorum ſententia an poſſit aliquem infamare. lib.j.arti.xlviij.G.fo.xxviij.
Arca Noe quomodo eccleſiam repreſentet. Et quid per eius oſtium ſignificetur.lib.j.arti.xxxvj.P.fo.v.
Archiepiſcopus an poſſit compellere epiſcopum ad confitendum ſibi ſi eius confeſſorem ſuſpectum habuerit.lib.ij.arti.xix.D.fo.cxxij.
Archiepiſcopus an poſſit inconſulto primate vel patriarcha aliquem in epiſcopum ordinare.ibidem.
Archiepiſcopus cum ſuffraganeis ſuis an poſſit perquirere cauſam epiſcopi accuſati.lib.ij.arti. xxj. circa principium.fo.cxxiiij.
Archiepiſcopi an ſubſint patriarchis. Et an ab ipſis ad eos appelletur.lib.ij.arti.xix.D.fo.cxxij.
Archiepiſcoporum priuilegia.ibidem.
Arrianorum ⁊ Sabellianorum error.lib.ij.articu.l.D.folio.clxj.
Arithmetica an ſit inhibita religioſis.libro.ij. articu. lxix.J.fo.ccxxviij.
Arma eccleſiaſtica.lib.j.articu.lxvij.G.fo.lxxij.
Arma militum chriſti que ſint.libro.ij.articu.xxxij.B.folio.cxxxix.
Arma carnalia que ſint. libro.ij.articulo.viij.D.folio.cvij.

Armatus incedens ad necandum hominem an irregu/ laritatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Armatura dei ſeptuplex.lib.j.articu.lxiij.G.fo.lx.

Aſſerere ꝙ chꝛiſtus ⁊ apo ſtoli non habuerint aliquid in communi an ſit hereticū lib.ij.arti.lx.A.fo.cxcix.
Aſſertioni ſoli cardinalium an ſit credendum ſine iura/ mento.lib.ij.arti.xvj.F.fo.cxx.
Aſſyrij quid interpꝛetantur.lib.ij.arti.viij.A.fo.cvij.
Aſſyꝛioꝛum regum ſuperbia.libꝛo.j.articulo.lxiiij.E. folio.lxv.
Aſſurgendum an ſit in eleuatione coꝛpoꝛis chꝛiſti.lib.ij. arti.lij.Hh.fo.clxxv.
Aſtronomia an ſit pꝛohibita religioſis.lib.ij.arti.lxix.J. folio.ccxxviij.

Auaritia ⁊ ſuperbia eccle ſie.lib.j.arti.lxvij.G fo.lxxij.
Auaritia vnde dicitur.lib.ij.arti.lxiiij.B.fo.ccix.
Auaritie monachoꝛum tria ſunt genera.lib.ij.articu.liiij. B.fo.clxxvij.
Auaritiam ſectantes olim reipublice non pꝛeficiebātur. lib.j.arti.xlij.D.fo.xvj.
Audire aure coꝛdis quid ſit.lib.ij.arti.iiij.G.fo.lxxxix.
Auguſtini regula qualiter fundata.lib.ij.articulo.lvj.A. folio.clxxxv.
Aurum quid ſit.lib.ij.arti.vij.B.fo.cij.
Auri appellatione in ſacris literis quid intelligatur. ibidem.
Aurum in multis alia excellit metalla.ibidem.
Aurum puriſſimum ⁊ pꝛecioſiſſimum vbi gignatur.li.ij. arti.vij.E.fo.ciij.
Authoꝛis huius operis ſubſcriptio.lib.ij.articulo.xciij.in fine.fo.cclxx.
Authoꝛitas an dependeat a poteſtate an econuerſo.lib.j. arti.xxxvij.Dd.fo.xj.
Authoꝛitas pape an in qualibet pꝛofeſſione intelligatur excepta.lib.ij.arti.xj.G.fo.cxij.
Authoꝛitatis apoſtolice in ſpiritualibus ⁊ tempoꝛalibus exempla.lib.j.arti.xiij.A.fo.ij.
Authoꝛitatem excōmunicandi vnde habet eccleſia.lib.ij. arti.lxxij.A.fo.ccxxxix.
Auxilium pꝛeſtans furi an teneatur furti.lib.j.arti.xxxvij. Ff.folio.xj.

Ayn quid interpꝛetatur. lib.ij.arti.iiij.G.fo.lxxxix.

Babylon quid inter pꝛetatur.lib.j.arti.lxj.E.fo.lv.
Babylonia ⁊ Edom idem ſignant.libꝛo.ij. arti.vij.H.fo.cvj.
Baptiſmus an penam delictoꝛum aut bonoꝛū remiſſio/ nem cuilibet inducat.lib.ij.arti.viij.A.fo.cvij.
Baptiſma cur vnum dicatur.libꝛo.j.articulo.lxiij.E. folio.lx.
Baptizatus pꝛopter egritudinem an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Baptizandus quomodo et quare ſignatur.lib.ij.arti.iiij. H.folio.xc.
Baſan quid interpꝛetatur.lib.j.arti.lxij.F.fo.lvij.
Baſan quid interpꝛetatur.lib.ij.arti.ij.G.fo.lxxxv.
Baſilius inſtitutoꝛ pꝛimus regule monachalis poſt apo ſtolos.lib.ij.arti.xxiij.A.fo.cxxviij.

Beatus an quis poſſit ef/ fici in hac vita.lib.ij.arti.lij.O.fo.clxxij.
Beatitudo merces regum.libꝛo.j.articulo.lxij.B. folio.lvij.
Beelzebub pꝛinceps demonioꝛum.libꝛo.ij.articulo.v.A. folio.xcj.
Begardoꝛum pꝛimus erroꝛ.libꝛo.ij.articulo.lij.A. folio.clxix.
Begardoꝛum ſecundus erroꝛ.libꝛo.ij.articulo.lij.E. folio.clxx.
Begardoꝛum tertius erroꝛ.libꝛo.ij.articulo.lij.H. folio.clxxj.
Begardoꝛum quartus erroꝛ.libꝛo.ij.articulo.lij.O. folio.clxxij.
Begardoꝛum quintus erroꝛ.libꝛo.ij.articulo.lij.X. folio.clxxiiij.
Begardoꝛum ſextus ⁊ ſeptimus erroꝛ.libꝛo.ij.articu.lij. Bb.⁊.Ee.fo.clxxiiij.
Begardoꝛum octauus erroꝛ.libꝛo.ij.articulo.lij.Hh. folio.clxxv.
Bellum quot modis efficiatur iuſtum.lib.ij.arti.xlvj.G. folio.clj.
Bellum quotuplex eſt.lib.ij.arti.xlvj.J.fo.clij.
Belli iuſti pꝛeda an ſit capientis.ibidem.
Benedictio vel conſecratio facta a ſchiſmaticis an ſit ite/ randa.lib.j.arti.lxv.C.fo.lxvj.
Beneficij vacantis fructus ſucceſſoꝛi debent adſeruari. lib.ij.arti.xxiij.D.fo.cxxix.
Beneficia plura qualiter clerici obtineant.lib.ij.arti.viij. J.folio.cix.
Beneficia plura habens cum cura ſine diſpenſatione an ſit irregularis.lib.ij.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Beneficioꝛum pluralitas pꝛohibita.libꝛo.ij.articu.viij.J. folio.cix.
Beneficioꝛum eccleſiaſticoꝛum collatio an ſpectet ad tempoꝛalem poteſtatem.libꝛo.j.articulo.lvj.H.et.J. folio.xliiij.
Bernardi exhoꝛtatio ad Eugenium papam ſuper pleni/ tudine poteſtatis.lib.j.arti.lviij.B.fo.xlviij.
Beſtie in ſacra pagina quid denotēt.lib.ij.articulo.ij.F. folio.lxxxiiij.
Beth quid interpꝛetatur.lib.ij.arti.iiij.E.fo.lxxxvj.
Bethania quid interpꝛetatur.libꝛo.ij.articulo.lxix.M. folio.ccxxx.

Blaſphemus quid ſit. lib.j.arti.lvij.A.fo.xlvj.

Bonum commune quare melius particulari.lib.j.arti.liiij.G.fo.xxxviij.
Bonum an quis poſſit operari ſine auxilio gratie. Et an poſſimus abſq̄ coactione bonum vel malum operari. lib.ij.arti.viij.fo.cviij.
Bona vſu conſumptibilia quibus chꝛiſtus ⁊ apoſtoli vte bantur quoꝛum erant immediate quoad dominiū.lib. ij.arti.lviij.A.fo.cxciiij.

Bꝛuchus quis interpꝛeta tur.lib.ij.arti.viij.J.fo.cix.
Bꝛutum animal quo affectu fetui det nutrimentum.lib. ij.arti.viij.G.fo.cviij.

Cachinnoꝛ aris ⁊ ca chinnus ni ⁊ cachinno cachinnonis quid ſignificent.lib.ij.arti.lxxj.A.fo.cclxj.
Cacodemones an moꝛtaliū animas ingre/ di poſſint.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Cayn quare fratrem occiderit.libꝛo.ij.articulo.xxij.B. folio.cxxviij.
Chaldeoꝛum regum ſuperbia.libꝛo.j.articulo.lxiiij.E. folio.lxv.
Caligas ⁊ calciamenta an chꝛiſtus ⁊ apoſtoli habuerint. lib.ij.arti.lviij.A.fo.cxciij.
Caligo bona et mala que ſit.lib.ij.arti.v.H.fo.xc.

Camelum glutire quid denotet.libro.j.articulo.lxix.A. folio.lxxvj.
Canones/leges imperiales/conſuetudines et conſtitutiones differunt.lib.j.arti.xliiij.H.fo.xix.
Canonum violatores an peccent in ſpiritumſanctum.lib. ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Canonica ſciētia theologia practica eſt. Et licet religioſi canones ignorent ipſis tamen aſtringuntur.ibidem.
Canonice hore quomodo dicende.libro.ij. articulo.xxvij. B.folio.cxxxj.
Canonicorum vitia promulgatora.lib.ij.articu.xxvj.A. folio.cxxxj.
Caph quid interpretatur.libro.ij.arti.iiij.F.fo.lxxxviij.
Capiens vel capi faciens cardinalem an ſit ſacrilegus. Et an epiſcopus poſſit cum tali diſpenſare.lib.j.arti.l.A. folio.xxix.
Capituli conſenſum magis tenetur prelatus requirere in ſpiritualibus ꝙ temporalibus.lib.ij. articulo. xxij.B. folio.cxxviij.
Captiuum a ſaracenis detētum an furari liceat.libro.ij. arti.xlvj.O.fo.cliiij.
Caput eccleſie chriſtus.lib.j.arti.lxiiij.B.fo.lxiiij.
Character ſpiritualis.lib.j.arti.lxv.B.fo.lxvj.
Character corporeus.lib.j.arti.lxv.C.fo.lxvj.
Character dei quid ſit.lib.j.arti.lxx.F.fo.lxxx.
Carceratorum pene ſeptem.libro.ij.articulo. vj. in principio.folio.xcvj.
Cardinalis vnicus an poſſit papam eligere.libro.j.arti.j. A.folio.j.
Cardinali aſſerēti ſibi aliquod officium eſſe commiſſum an ſit credendum ſine ſpeciali mandato.lib.ij.articulo. xvj.F.fo.cxx.
Cardinalem capiens an capi faciens aut ſit ſacrilegus. Et an cum tali poſſit epiſcopus diſpenſare.lib.j.arti.l. A.folio.xxix.
Cardinales vacante papatu an ſuccedant pape. lib.j.ar. xx.A.fo.iij.
Cardinales non inuenientes idoneum ad papatum in gremio ſuo an poſſint aliunde eligere.libro.ij.arti.x.B. folio.cxij.
Cardinales papam indignum eligentes an ſint eligendi poteſtate priuati.lib.ij.arti.xj.D.fo.cxij.
Cardinales vnde dicantur.libro.ij.articu.xvj.A.fo.cxix.
Cardinales an poſſint conferre beneficia quorum collatio deuoluta ſit ad ſedem apoſtolicam.lib.ij.arti.xvj.C. folio.cxix.
Cardinales quanto poſt papam maiori preeminent dignitate:tanto eorum grauior eſt offenſa. lib.ij.arti. xvij. C.folio.cxx.
Cardinales an mortuo papa faciant capitulum.Et an presbyter cardinalis eligendus ſit in epiſcopum.lib.ij. arti.xvij.D.fo.cxx.
Cardinales mitrati vbi habitent.libro.ij.articulo.xvj.E. folio.cxx.
Cardinales an poſſint accuſari ꝙ papam per ſimoniam elegerint.lib.ij.arti.xvj.F.fo.cxx.
Cardinales an poſſint ſibi eligere confeſſores ſine licentia pape.lib.ij.arti.xix.B.fo.cxxij.
Cardinalium prima inſtitutio.lib.ij.arti.xvj.A.fo.cxix.
Cardinalium nomen vnde.lib.ij.arti.xvj.B.fo.cxix.
Cardinalium triplex gradus.ibidem.
Cardinalium tituli quot ſint:⁊ qualiter olim in paupertate viuebant.lib.ij.arti.xvj.D.fo.cxix.
Cardinalium ambitio.lib.ij.arti.xvj.E.fo.cxx.
Cardinalium collegium an diſpenſare poſſit vbi epiſcopi diſpenſare non poſſent.lib.ij.arti.xvj.F.fo.cxx.
Cardinalibus an incumbat papam hereticum deponere lib.j.arti.xxxiiij.B.fo.iiij.
Charitas ad quid conducit.lib.ij.arti.vj.D.fo.xcviij.
Charitatis chriſti ſignum vbi apparuit.ibidem.
Carnes melācholice an admittāt demones intra corpus humanum.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Carnes non comedere an ſit de ſubſtantia monachatus. lib.ij.arti.xx.B.fo.cxxiiij.
Carnalis paſſio triplex.lib.ij.arti.j.C.fo.lxxxj.
Carnalis delectatio quid operetur.lib.ij.articulo.v.E. folio.xcij.
Carnalia arma que ſint.lib.ij.arti.viij.D.fo.cvij.
Carolus rex Francorum qualiter lōgobardos eccleſiam grauantes debellauerit.lib.j.arti.xij.B.fo.xiiij.
Caſtimonie gradus.lib.ij.arti.lxxxiij.B.fo.cclxiij.
Caſtitas quare melior et glorioſior ſit nuptijs. lib.j.arti. xxxvj.M.fo.v.
Caſtitatis cuſtodia ⁊ proprietatis abdicatio an ſint de monachatus ſubſtantia.lib.j.arti.xlvj.E.fo. xxij.
Caſtrans ſe ſcienter an irregularitatem incurrat. libro.j. arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Caſule ſignificatio.lib.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.
Caſus epiſcopo reſeruati quot et qui ſint. libro.ij.articu. xxvij.E.fo.cxxxij.⁊.cxxxiij.
Cathedre peſtilentie expoſitio.libro.ij.articulo.xxij.A. folio. cxxvij.
Catholicorum regum primi.lib.j.arti.lxiiij.F.fo.lxv.
Cauſam quamlibet iudicat papa.libro.j.articulo.xiij.A. folio.ij.
Cauſe maiores ad ſedem apoſtolicam referēde ſunt.li.j. arti.xlv.B.fo.xix.
Cauſe maiores que ſint ⁊ dicantur.ibidem.⁊ fo.xx.
Cautela ⁊ cuſtodia adhibenda circa nouitios ephebos propter peccatum ſodomiticum.libro.ij.articulo.ij.B. folio.lxxxiij.
Cecitas prelatorū hiſpanie.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Celorum nomine quid intelligatur. libro.j.articulo.lxvj. A.fo.lxix.
Cephas quid interpretatur.lib.j.arti.lv.A.fo.xxxix.
Cethea quid interpretatur.lib.ij.arti.ij.A.fo.lxxxij.
Cingulum quid denotet. lib.j.arti.lxvj.B.fo.lxix.
Circumſtantie grauiora facientes religioſorum ſcelera. lib.ij.arti.lxxiij.C.fo.ccliij.⁊.ccliiij.
Ciuitas quid ſit.lib.j.arti.lxj.A.fo.liij.
Ciuitates due in hoc mundo.lib.j.arti.lxj.B.fo.liiij.
Clauis quid denotet. lib.j.arti.lij.E.fo.xxxv.
Claues petri.lib.j.arti.lxiij.Y.fo.lxiij.
Clauſtralium ſuperbia quadruplex. libro.ij. arti.lxxvj.R. folio.ccliij.
Clemens papa a beato Petro inſtitutus. lib.j.arti.lxviij. R.folio.lxxv.
Clemens.iiij.papa qualiter filias ſuas dotauerit.libro.ij. arti.xv.M.fo.cxviij.
Clericalis tonſura que ſit.lib.ij.arti.xiiij.M.fo.cxvj.
Clericalis tonſura qualiter differat a monachali. libro.ij. arti.xiiij.N.fo.cxvj.
Clerus romanus an poſſit deficientibus cardinalibus papam eligere.lib.j.arti.j.A.fo.j.
Clericus vtens priuilegio clericali an poſſit perſonaliter alicui laico ſubeſſe. libro.j.articulo. xxxvij.O. folio.viij.
Clericus hominem liberare potens ⁊ non liberans an irregularitatem incurrat.Et de clericis inferentibus vim vel metum et irregularitatem non incurrentibus vide lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvj.
Clericus ignoranter dans conſiliū ſuper homicidio an irregularitatem incurrat.ibidem.
Clericus an poſſit in bello iuſto balliſtas et ſagittas et

alia arma miniſtrare. ⁊ an hoc faciendo irregularitatē incurrat.li.j.arti.xlviij.C.fo.xxvij.
Clericus an poſſit preponi bellis.ibidem.
Clericus adſiſtens bello iuſto cum armis vel ſine armis in quo aliqui interficiuntur an irregularitatem incurrat. Et an clericus legens literas homicidium continētes irregularis efficiatur/ ſi occidendo mortem non nuntiet.ibidem.
Clericus an poſſit intereſſe iuſto bello.ibidem.
Clericus ludens cum laico vnde mors ſubſecuta eſt an irregularitatem incurrat.libro.j.articulo.xlviij.E.folio.xxvij.
Clericus gubernans naues ad pugnam an irregularitatem incurrat.li.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Clericus coniugatus an poſſit ex diſpenſatione habere ſimplex beneficium non curatum. libro.j.articulo.l.A.folio.xxix.
Clericus quilibet an ab imperatore iudicari poſſit. lib.j.arti.lxviij.I.fo.lxxiiij.
Clericus infirmus an teneatur officium dicere vel audire.libro.ij.articulo.xx.A.fo.cxxiij.
Clericus an artem notarie exercere poſſit.li.ij.articulo xxviij.C.fo.cxxxiij.
Clericus per ſaltum promotus an ſit ſuſpendendus. Et an poſſit capi ⁊ ligari a laicis de licētia ſui ſuperioris.lib.ij.arti.xxviij.H.fo.cxxxiij.
Clericus an teneatur obedire prelato ad dandum ei vel ſuo nepoti libros ſuos.libro.ij.articulo.lxix.H.folio.ccxxviij.
Clerico an liceat militare.libro.ij.articulo.xlvj.H.folio.clj.
Clericum nō poteſt imperator in quātūuis magno crimine iudicare.li.j.arti.xxij.A.fo.iij.
Clerici olim per laicos iudicabantur.lib.j.arti.xliiij.F.folio.xviij.
Cleri ſubſunt ſecularibus poteſtatibus ratione temporalium que tranſeunt cum onere ſuo.libro.j.articulo xliiij.M.fo.xix.
Clerici an poſſunt inducere ⁊ hortari milites ad violentos occidendum pro defenſione eccleſie. Et an ex tali inductione ⁊ hortatu irregularitatem incurrant.lib.j.arti.xlviij.C.fo.xxvj.
Clerici an poſſint iuriſdictionem temporalem habere.libro.j.arti.lxiiij.R.fo.lxv.
Clerici ⁊ religioſi exempla relaxationis.libro.ij.articu.j.folio.lxxxj.
Clerici ⁊ religioſi laicos ſanctitate precellere debent.ibidem.
Clerici ob nimiam ſcelerum frequentiam euiluerūt.li.ij.arti.j.D.fo.lxxxj.
Clerici vnde dicantur.libro.ij.articulo.ij.A.folio.lxxxij.
Clerici qualiter plura beneficia obtineant. libro.ij.arti.viij.I.folio.cix.
Clerici detonſo capite ⁊ patētibus auribus incedere debent.lib.ij.arti.xiiij.M.fo.cxvj.
Clerici an poſſint peregrinari ſine licentia ſui epiſcopi ⁊ teneantur ei ſeruire in opere ciuili. libro.ij.articu.xxj.circa pncipium.fo.cxxiiij.
Clerici quibus vitijs vt plurimū ſint obnoxij. libro.ij.arti.xxviij.A.fo.cxxxiij.
Clerici orientales in minoribus conſtituti matrimoniū ꝯtrahere ⁊ in ſacris matrimonio vti.libro.ij.arti.xxviij.D.folio.cxxxiiij.
Clerici an ſint fructuū eccleſiaſticorum domini.li.ij.arti.xxviij.I.fo.cxxxiiij.
Clericorum genus duplex ⁊ canonica ſcientia miſta lib.j.arti.xliiij.C.fo.xviij.
Clericoꝝ arma que ſint.lib.ij.arti.viij.D.fo.cvij.
Clericoꝝ ſupbia.lib.ij.arti.lxxvj.O.fol.cclij.
Clericis an ſit ſolēnis penitentia iniūgenda. lib.ij.arti.xxviij.H.fo.cxxxiij.
Clericis qbus de cauſis liceat negotia ſecularia exercere.li.ij.arti.xlvj.T.fo.cliij.

Coctum aqua comedere

quid ſit.li.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.
Codri regis iuſtitia circa ſubditos. lib j.ar.xlij.E.fo.xvj.
Cogi an quis debeat ad fidem ſuſcipiendam.libro.j.articu.xxxvij. I.fo.vij.
Cogitatio quid ſit.li.ij.arti.xcij.A.fo.cclxix.
Color croceus quid in ſacro eloquio denotet. lib ij.arti.vij F.fo.ciij.
Cōmēdabilis obedientia q̄ ſit ⁊ quotuplex eſt.lib.ij.arti.lxix. P.fo.ccxxxij.
Commendatio profeſſionis fratrum minorum.li.ij.arti.lxj. A.fo.cciij.
Cōmēdatio obediētie.li.ij.arti.lxix.S.fo.ccxxxiiij.
Commendatio diuini timoris. libro.ij.articu.lxxxiiij.B.folio.cclxv.
Cōmoda laboris varia.li.ij.arti.lj.O.fo.clxviij.
Cōitas triplex in hoib⁹.li.j.arti.lxj.A.fo.liij.
Cōitas an dicatur reſpublica.li.j.arti.lxiij. I.fo.lxj.
Cōmunitati an expediat per vnum aut plures regi.lib.j.arti.lxij.C.fo.lvj.
Comparationes ſpiritualis ⁊ ſecularis poteſtatum.lib.j.arti.lvj.A.et.B.fo.xlij.
Cōpaſſionis martyriū.li.ij.arti.xlviij.H.fo.clix.
Cōpunctio cordis q̇d ſit.lib.ij.arti.l.R.fo.xcv.
Concilium an poſſet iudicare papam.lib.j.arti.vj.circa medium.fo.j.
Concilium generale an a papa recipiat authoritatem. Et an papa ſit ſupra cōcilium generale.lib.j.arti.vj. A. circa finem.fo.j.
Conciliorum ſtatuta an poſſint authoritate pape reprobari.li.ij.arti.x.C.fo.cx.
Concubinarius public⁹ an ſit irregularis.li. j.arti.xlviij.E.folio.xxvij.
Concupiſcentia mundi quid ſit.libro.ij.articulo.iiij.B.folio.xc.
Concupiſcentia proprie anime varia parit.libro.ij.arti.v.I.folio.xciij.
Concutere quid ſit.lib.ij. arti.xxxj.B.fo.cxxxviij.
Condēnatus interdicto an ſit infamis.libro.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Conditio humana magne dignitatis. libro.ij.articulo vj.I.fo.xcix.
Conditiones regnum reddentes glorioſum quot ⁊ que ſint.lib.j.arti.lxij.B.fo.lv.
Conditiones ad regnum eſſe gloria dignum. lib.j.arti.lxij.R.fo.lviij.
Conditiones requiſite ad ſanctitatem eccleſie. lib.j.arti.lxiij.O.et.P.fo.lxij.
Conducentia ad contemplationem.libro.ij.arti.xcj.B.folio.cclxviij.
Confeſſor pape.li.ij.ar.xix.A.fo.cxxj.
Confeſſionis cardinalium auditores. libro.ij.articulo xix.B.folio.cxxj.
Confeſſiones hypocritarū.li.ij.ar.lxxviij.A.fo.cclv.
Cōfutatio hereticoꝝ dicentiū totā virtutū efficaciā in ſola arbitrij eſſe libertate.li.ij.arti.viij.F.fo.cviij.
Cōiunctio ſpecialis eſt inter papam ⁊ imperatorem.li.j.arti.xliiij.E.fo.xviij.
Conqueſtio domini de prelatis.libro.j.articulo.lxix.C.folio.lxxvij.
Conſecratio vel benedictio facta a ſchiſmaticis an ſit iteranda.lib.j.arti.lxv.C.fo.lxvj.
Conſecratio pape a quo fieri debeat.lib.ij.articu.xvj.B.folio.cxix.
Conſentiens electioni facte per laicum an ſit irregula

ris.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Conſenſus duplex.lib.ij.arti.vj.M.fo.c.
Conſcientia quid ſit ⁊ vnde dicatur: ⁊ quid ſit pura conſcientia. ⁊ quot modis ſumatur. libꝛo.ij.articu.lxix.A. folio.ccxxiij.et.ccxxiiij.
Conſcientie vermis quid ſit.li.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxix.
Conſideratio quid ſit. ⁊ qualiter conſideratio ⁊ contemplatio differunt. Et quot ſunt conſiderationis ſpecies. libꝛo.ij.arti.xcj.B.et.C.fo.cclxviij.
Conſiderationes ſeptem ſummo pontifici diligentius obſeruande.li.ij.arti.x.D.fol.cx.
Conſiliũ quid ſit.li.ij.arti.lxxxviij.A.fo.cclxvij.
Conſiſtoꝛium ⁊ tribunal chꝛiſti an debeat eſſe vnicum in mũdo. Et an debeat eſſe vnus ſolus papa in terris.li.j. arti.xxix.A.fo.iij.
Conſtantinus ceſſit beato Syluestro occidentale imperium.lib.j.arti.xliij.D.fo.xvij.
Conſtantinus imperatoꝛ beato Syluestro ⁊ eius ſucceſſoꝛibus regnum terrenum ⁊ imperialia inſignia ⁊ officia concedendo: an authoꝛitatem eis etiam contulerit: ⁊ quare tempoꝛalia cõceſſerit.li.j.ar.lvj.N.fo.xlv.
Conſtitutio beati Franciſci circa celebꝛationem miſſarum.lib.ij.arti.v.E.fo.xcij.
Conſuetudo maloꝛum qualiter bonis pꝛofuit.libꝛo.j. articulo.lxv.fo.lxviij.
Conſules antiqui Romanoꝛum pauperes.libꝛo.j.articulo.xlij.B.fo.xvj.
Contẽplatio quid ſit.li.ij.arti.xcij.A.fo.cclxix.
Contemplationis definitio.li.ij.arti.lxx,ix.A.fol.cclxvij.
Cõtemplationis ſpecies quatuoꝛ ⁊ gradus octo. ⁊ qualiter differat contemplatio a conſideratione.lib.ij.arti. xcj.B.et.D.fo.cclxviij.
Contemplatiua vita an pꝛeſtet actiue.libꝛo.ij.articulo xcj.A.fo.cclxviij.
Contẽplatiua vita in quot ⁊ quibus p̃ſtet actiue.ibidẽ.
Contemplatiua vita an de actiua naſcatur.libꝛo.ij.arti. xcj.B.fo.cclxviij.
Contemptus ſententiarum pꝛelatoꝛum vnde oꝛiatur. lib.j.arti.lxix.A.fo.lxxvj.
Cõtinentia q̃d ſit.li.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxvj.
Contrahens cum eiecta: vidua: meretrice: ancilla: vel cum publicis ſpectaculis mancipata an ſit irregularis lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Contractus ⁊ actus ꝓpꝛietarioꝝ an ſint oĩbus religioſis interdicti.li.ij.arti.lxvij.B.fo.ccxx.
Cõuiuioꝝ apparatus.li.ij.arti.lxvj.M.fo.cclj.
Coph quid interpꝛetatur.libꝛo.ij.articulo.iiij.B. folio.lxxxix.
Copia libꝛoꝝ.lib.ij.arti.lxxvj.A.fo.cclj.
Coꝛona ſanctoꝝ duplex.lib.ij.arti.ij.F.fo.lxxxiiij.
Coꝛona quãobꝛem clericum deceat.libꝛo.ij.articulo xiiij.M.fo.cxvj.
Coꝛone triplicis imperatoꝛis ſignificatio.libꝛo.ij.articulo.xxix.B.fo.cxxxvj.
Coꝛpoꝛis vitium in membꝛis an irregularitatem inducat.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Coꝛpoꝛis bona valetudo.li.ij.arti.lxxvj.O.fo.cclj.
Coꝛpoꝛalis pena quotuplex eſt.li.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Coꝛrectio quonam pacto ſit exercenda.libꝛo.ij.articulo lxxj.E.fo.ccxxxvij.
Coꝛrectionem impedientia.libꝛo.ij.articulo.lxxj.D. folio.ccxxxvj.
Coꝛrigendi modus.li.ij.arti.lxxj.E.fo.ccxxxvij.
Coꝛruptus ⁊ coꝛrũpẽs ꝑ falſo teſtimonio dicẽdo an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Coꝛrupta an poſſit conſecrari.libꝛo.ij.articulo.lxxxiij.D. folio.cclxiiij.
Choꝛus quando dicatur verti in luctum.libꝛo.ij.articulo.viij.B.fo.cvij.
Coſmas quare ſanctum Damianũ germanũ ſuũ ſecum in vno tumulo ſepeliri pꝛohibuerit.libꝛo.ij.articulo ix.B.folio.cix.

Creare quid ſit.

lib.ij.arti.iij.B.fo.lxxxv.
Creandi potentia an ſit pluribus cõmunicabilis.lib.j. arti.lj.E.fo.xxxiij.
Creature rationalis immũditia duplex.libꝛo.j.articulo lxiij.L.fo.lxj.
Crimen ſtellionatus an infamet aliquem.libꝛo.j.articulo.xliiij.A.fo.xxviij.
Crimen apoſtaſie quis pꝛimus cõmiſit.libꝛo.j.articu. lxv.M.fo.lxviij.

Chꝛiſtus quare regnum

mundi contempſerit.li.j.ar.xxxvij.B.fo.ix.
Chꝛiſtus an fuerit rex tempoꝛalis.libꝛo.j.articulo.xxxvij. X.folio.ix.
Chꝛiſtus omnia regna ſuo vicario dimiſit.libꝛo.j.articu. xliij.C.fo.xvij.
Chꝛiſtus an ſit vna in duabus naturis perſona. Et an chꝛiſto ſm ꝙ homo data ſit omnis poteſtas ratiõe vnionis. Et quare chꝛiſtus poſt reſurrectionem dixit omnẽ poteſtatem ſibi datam. Et quõ chꝛiſtus dicatur caput eccleſie.li.j.arti.lj.A.B.et.C.fo.xxxj.⁊.xxxij.
Chꝛiſtus an dicatur ſacerdos et pontifex.libꝛo.j.articulo.lj.D.fo.xxxij.
Chꝛiſtus quare rex ⁊ ſacerdos vocatus ſit.lib.j.articulo lj.D.fo.xxxiij.
Chꝛiſtus quare nõ dixit Petro liga: ſed ſi ligaueris.lib. j.arti.lv.D.fo.iiij.
Chꝛiſtus an pꝛimo Petro apparuit.libꝛo.j.articulo.lv. L.folio.xl.
Chꝛiſtus quare regnum tempoꝛale in terris adminiſtrare noluit.li.j.arti.lix.D.fo.l.
Chꝛiſtus ⁊ eius vicarius an dicantur duo capita.lib.j.articu.lix.R.fo.lij.
Chꝛiſtus quare templum dei ſpelũcam latronũ vocauerit.li.j.arti.lxj.B.fo.liij.
Chꝛiſtus q̃re nũmularioꝝ mẽſas euerterit.ibidem.
Chꝛiſtus quare nũmularioꝛum es effuderit. Et quare columbarum venditionem de templo auferri iuſſerit. lib.j.arti.lxj.B.fo.liij.
Chꝛiſtus poſt reſurrectionẽ ſuaꝫ an oĩbus apl'is parem ptãtem tribuerit.li.j.arti.lxv.F.fo.lxvij.
Chꝛiſtus quomodo a Pilato iudicatus.libꝛo.j.ar.lxviij. R.folio.lxxiiij.
Chꝛiſtus quare fremuit ſuper lazarum.libꝛo.ij.articulo v.R.fo.xciiij.
Chꝛiſtus cur et quotiens fleuerit.ibidem.
Chꝛiſtus quare nos redemit.libꝛo.ij.articulo.xlij.A. folio.cxlvj.
Chꝛiſtus et apoſtoli an habuerint vſum rerum omnium ſeparatarum a ꝓpꝛietate ⁊ dominio in ſpeciali.libꝛo.ij. arti.lvj.A.fo.clxxxj.
Chꝛiſtus in quo ſuſcepit perſonã infirmoꝝ ⁊ imperfectorum.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxv.
Chꝛiſtus an rerum tempoꝛalium dominiũ habuerit.lib. ij.arti.lvij.A.fo.clxxxviij.
Chꝛiſtus an p̃dicauerit abdicationeꝫ ꝓpꝛietatis omniũ rerum.li.ij.arti.lvij.A.fo.cxcj.
Chꝛiſtus quando miſit apoſtolos ad pꝛedicãdum an interdixerit eis ꝓ omni tempoꝛe pecuniam poꝛtare.li.ij. arti.lviij.A.fo.cxciij.
Chꝛiſtus quare pꝛohibuerit apoſtolos non poꝛtare virgam.li.ij.arti.lviij.A.fo.cxcvj.
Chꝛiſtus ⁊ apoſtoli an habuerint dominiũ alicuius rei tempoꝛalis poſt pꝛedicationem perfectiõis ⁊ paupertatis euangelice. Et quare loculos poꝛtabant.li.ij.articulo.lx.B.folio.cc.

Chriſtus an fuerit omniū pauperrimus. Et an loculos ſemper habuerit.lib.ij.arti.lx.B.fo.ccj.

Chriſtus quomodo proprium habuit cum apoſtolis in cōmuni.lib.ij.arti.lxvij.B.fo.ccv.

Chriſtus in morte an habuerit veſtimenta que fuerint ſua.li.ij.arti.lxiij.A.fo.ccix.

Chriſtus quare loculis vſus ſit.lib.ij.arti.lxiij. A.fo.ccix. ⁊ arti.lxv.C.fo.ccxij.

Chriſti regia poteſtas.li.j.arti.lj.C.fo.xxxij.

Chriſti multiplex potentia.libro.j.articu.lj.A.B.C.⁊ D. fo.xxxj.⁊.xxxij.

Chriſti ſacerdotium qualiter differat a legali ſacerdotio.ibidem.

Chriſti gubernatiua poteſtas quare hominibus cōmunicata.lib.j.arti.lj.F.fo.xxxiij.

Chriſti gubernatiua poteſtas triplex. libro.j.articulo.lj. H.folio.xxxiij.

Chriſti vicarius an poſſit ſuum vicarium ⁊ legatū inſtituere.lib.j arti.lviij.A.fo.xlvij.

Chriſti abſolutio per pilatum.libro.j.articulo.lxviij.K. folio.lxxv.

Chriſti preceptum ſex viris ad interficiendum paratis. libro.ij.arti.v.K.fo.xcv.

Chriſti paupertas quintuplex.libro.ij.articulo,vj.in principio folio.xcvj.

Chriſti iugum quid ſit.li.ij.arti.vj.H.fo.xcix.

Chriſti paſſio ⁊ humilitas an infidelibus fuerit ruina. lib.ij.arti.vj. N.fo.c.

Chriſti ſepulcrum bene excíſum.libro.ij.articulo.vj.N. folio.cj.

Chriſti ſanguis in terrā vel alium locum defluxus qualiter debeat colligi.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.

Chriſti pauperies multifaria.libro.ij.articulo.lxiij.A. folio.ccviij.

Chriſti iugum quare ſuaue appelletur. libro.ij.articulo lxviij.H.fo.ccxxij.et.ccxxiij.

Chriſto an omnia ſint ſubiecta quantum ad poteſtatem quam accepit a patre:⁊ quātum ad executionē ſue poteſtatis.lib.j.ar.lj.C.fo.xxxij.

Chriſto quare citius ꝙ diſcipulis petitum fuit tributum Ceſari ſolui.lib.j.arti.lv.F.fo.xl.

Chriſtum ⁊ apoſtolos aſſerere non habuiſſe aliquid in cōmuni aut ſpeciali: vel in cōmuni per modum dominij vel proprietatis an ſit hereticum. libro.ij.articu.lx. A.et.B.fo.cxcix.

Chriſtum ⁊ apoſtolos nihil habuiſſe quibꝰ modis ꝓbari poſſit.lib.ij.arti.lxij.B.fo.ccvj.

Chriſtiane religionis incrementa qualia fuere. libro.j. arti.lxiij.H.fo.lxj.

Chriſtiani omnes an eodem ſigno conſignari debeant. libro.j.arti.xl.B.fo.xij.

Chriſtiani an teneant̄ poteſtatibus ſecularibus infidelium obedire.lib.ij.arti.lxix.H.fo.ccxxvij.

Chriſtianorum tria genera.libro.j.articulo.xliiij.C. folio.xviij.

Crucis predicande cōtra infideles cauſa.lib.j.arti.xxxvij.H.fo.vij.

Cultus diuinus in quibꝰ conſiſtit.lib.j.arti.lxiij.O.fo.lxij.

Cupido glorie et honoris nimia. libro.j.articulo.lxij.F. folio.lvij.

Cupido nimia rei habende idololatriā inducit.li.ij.arti. vij.B.folio.cij.

Cupiditas oīm maloꝝ radix.li.ij.arti.ix.A.fo.cix.

Cupiditas religioſoꝝ.lib.ij.arti.lxiiij. B.fo.ccix.

Cupiditatis et libidinis prune que ſint.libro.ij.articu.j. F.folio.lxxxij.

Cura medendi ⁊ paſcendi.li.j.arti.lxix.C.fo.lxxvj.

Cura animarū quid ſit ⁊ quō differunt cura ⁊ cura animarū.lib.j.arti.lxx.C.fo.lxxix.

Cure deſcriptio.lib.j.arti.lxx.A.fo.lxxviij.

Curam alteri cōmittere an ad ſolum epiſcopum ꝑtineat lib.j.arti.lxx.B fo.lxxviij.

Curie obligatꝰ an ſit irregularis. libro.j.articulo.xlviij. F.folio.xxviij.

Chus pater Nerroth eius potentia.expoſitio et interpretatio huius nominis Nemroth.Et qui reges poſt eum fuerint inuaſores ⁊ vſurpatores regnorum.libro.j.articulo.xxxvj.R et.S.fo.v.et.vj.

Cuſtodes ⁊ rectores poſiti in vinea domini ſabaoth.lib. j.arti.lxij.F.fo.lvij.

Damnari aut ſaluari an quis poſſit de neceſſitate. libro.ij. arti. viij.B.fo.cviij.

Damnatus per ſententiam de peccato criminali an incurrat irregularitatem. libro.j.articulo xlviij.E.folio.xxvij.

Damonis ⁊ Pithie amicitia.libro.j.articulo.lxij.B. folio.lviij.

Dauid quare voluit vigilare ⁊ peccata fletibus abluere. libro.ij.arti.iiij B.fo.lxxxix.

Decani archidiaconi archipresbyteri/prepoſiti/priores/ſacriſte/magiſtri ſcholarium/cantores ⁊ cuſtodes/quibus ⁊ quot modis peccent.lib.ij.arti.xxv.A.fo.cxxx.

Declarationes culpabiles regule beati Franciſci.lib.ij. arti.lxvj.C.fo.ccxvij.

Decretum pape an liget ignorantes.libro. ij.articulo xj.B.folio.cxij.

Decurionem aut nobilem tormentis ſubijciens an infamiam incurrat.li.j.arti.xlix.A.fo.xxix.

Deducere aquam ⁊ diuidere quid ſit.libro.ij.articulo iiij.A.folio.lxxxvj.

Defenſor deputatus a papa an poſſit cogere ſubditos epiſcopos coram ſe litigare.libro.ij.articulo.xxj.in principio.folio.cxxiiij.

Definitio ſchiſmatis.li.j.arti.lxv.A.fo.lxv.

Deflorans virginem qualiter ſit puniendus.libro.ij.articulo.lxxxiij.I.fo.cclxv.

Delectatio carnalis quid operatur.libro.ij.articulo.v. E.folio.xcij.

Deleth quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.D. folio.lxxvij.

Deliria fratrum minorum extra cenobia ſtudētium.lib ij.arti.lxvj.C.fo.ccxvj.

Demones an mortalium animas ingredi poſſint.libro.j. arti.xlviij.F.fo.xxviij.

Demones ſerui vitiorum hominibus dominantur.libro ij.arti.ij.A.fo.lxxxij.

Deploratio eccleſie in martyres.libro.ij.articulo. viij.A. folio.cvj.

Deponere pecuniam an liceat pro fratre minore.libro.ij. arti.lxvj.A.fo.ccxvj.

Depoſitus per ſententiam niſi reſtituat an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.

Deſcriptio iuſtitie.libro.j.articulo.liij.A. folio.xxxvj.

Deſcriptio cure.li.j.arti.lxx.A.folio.lxxviij.

Deſperatio quid ſit.li.ij.ar.lxxv.D.fo.ccxlvij.et.ccxlviij.

Deteſtatio ambitionis.li.ij.arti.ix.D.fo.cx.

Detrahere quid ſit ⁊ quid detractio.⁊ quibꝰ modis aliene fame detrahi poſſit:⁊ quot ſunt detractionis ſpecies libro.ij.arti.lxxx. A.fo.cclx.

Detractio quid ſit.lib.ij.arti.lxxx.A.fo.cclix.

Detractionis ſpecies triplex. libro.ij.articulo.lxxx.C. folio.cclxj.

Deus quare iniuſta ⁊ violenta permiſit dominia. lib.j.arti.xxxvij.E.fo.vij.
Deus quare permiſit Romanos totum oꝛbem debellare.li.j.arti.xxxvij.R.fo.viij.
Deus quare in populo iſrael a pꝛincipio regem nõ inſtituerit cum plena poteſtate.libꝛo.j.arti.lvj.E.fo.xliiij.
Deus quare regnum domus iſrael diſperſit.li.j.arti.lvij.B.folio.xlvij.
Deus an remuneret reges pꝛo ſuo miniſterio bonis tempoꝛalibus.li.j.ar.lxij.F.fo.lvij.
Deus quare dꝛ viuus.li.j.ar.lxiij.Y.fo.lxiiij.
Deus cur peccare nõ poſſit.li.ij.ar.ij.A.fo.lxxxij.
Deus an penam reoꝛum deſideret. libꝛo.ij. articu.vj.J.folio.xcix.
Deus quare non obliuiſcitur miſereri. libꝛo.ij.arti.viij.E.folio.cviij.
Deus an ſit ſolus vere bonus. libꝛo. ij. arti.lij. X.et.Y.folio.clxxiiij.
Deus cur reſiſtere dicatur ſuperbis.libꝛo.ij.arti.lxxvj.G.folio.ccxlix.
Deus quare permittat detractiones fieri.libꝛo.ij.arti.lxxx.L.fo.cclxj.
Dei imago quare in homine facta eſt. libꝛo.j.arti.xxxvj.B.folio.iiij.
Dei filius an plene ⁊ pfecte beato Petro ⁊ eius ſucceſſoribus claues regni celoꝛũ dederit. libꝛo.j.arti. lviij.B.folio.xlviij.
Dei armatura ſextuplex.li.j.arti.lxiij.G.fo.lx.
Dei filius quare deſijt fere incarnari. libꝛo. ij.arti.ij.B.folio.lxxxiij.
Dei ira qualis ſit.li.ij.ar.iij.L.fo.lxxxv.
Dei pꝛeſcientia que ſit.li.ij.ar. viij.G.fo.cviij.
Dei magna gratie cõmendatio.li.ij.ar.viij.M.fo.cviij.
Dei ira qualis ſit.li.ij.arti.viij.J.fo.cix.
Deum an nemo vnq̃ viderit.li.ij.ar.xcj.F.fo.cclxviij.

Diabolus rex omniũ qui

in aquis ſunt.li.ij.ar.ij.A.fo.lxxxij.
Diabolice dñationis iugũ.li.ij.arti.vj.M.fol.xcix. et arti.lxviij.M.fo.ccxxij.
Diaconi cardinales an ſubſint ſub pſbyteris. libꝛo.ij.ar.xvj.F.folio.cxx.
Dictum regis Romanoꝛum de rege illiterato. lib.j.arti.liij.L.folio.xxxvj.
Dierum innouatio que ſit.libꝛo.ij.arti.viij.M.fo.cviij.
Differentia pceptoꝝ.li.ij.arti.xv.N.fo.cxix.
Differentie modi circa tempoꝛalia. libꝛo.ij.arti. lvj.A.folio.clxxx.⁊.clxxxj.
Diffidentie filij qui ſint.libꝛo.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Dignitas epiſcopalis an maioꝛ ſit imperiali.libꝛo.ij.arti.xx.L.folio.cxxiiij.
Dignitas regia odioſa.li.j.ar.lxij.D.fo.lvj.
Dignitatis pontificie elatio. libꝛo.j.articulo.liiij. E.folio.xxxviij.
Dilatio quid ſit.libꝛo.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvj.
Diluuium quare inductum. libꝛo.ij. articulo. ij.B.folio.lxxxiij.
Dimiſſoꝛie litere.li.ij.arti.xxiij.D.fo.cxxix.
Dionydis pirate liberum reſponſum ad Alexandrũ magnum de totius oꝛbis ambitione. libꝛo.j.articu.xxxvij.E.folio.vij.
Diplomatum papalium pꝛecia. libꝛo. ij. articu. vij. B.folio.cij.
Diſcipline acceptiones. libꝛo. ij .articulo. lxxj.A.folio.ccxxxvj.
Diſcipline partes. libꝛo. ij. articulo. lxxj.F.folio ccxxxviij.
Diſcipline ſeculares ſiliquis comparare. libꝛo. ij. articu.xlix.A.fo.clix.
Diſcipuli ⁊ ſcholaſtici quibus ſubiaceant vitijs.li.ij.arti.xxxiiij.A.fo.cxl.⁊.cxlj.
Diſcipuli chꝛiſti an eãdem regulam quã apoſtoli habuerint.li.ij.arti.lxiij.A.fo.ccix.
Diſcipuloꝛum chꝛiſti triplex oꝛdo. libꝛo.ij. articu.lviij.A.folio.cxcj.
Diſcrimen poteſtatis ſacerdotalis ⁊ regalis.libꝛo.j.arti.lij.J.folio.xxxv.
Diſcrimen chꝛiſti ⁊ eius vicarij. libꝛo.j.articu. lviij.A.folio.xlvij.
Diſcrimen ſchiſmatis ⁊ hereſeos. libꝛo.j.arti.lxv. A.folio.lxv.
Diſcrimen eccleſiaſtici ⁊ mundani pꝛincipatus. libꝛo. ij.arti.xiij. E.fo.cxiij.
Diſcrimen eccleſiaſtici ⁊ ſecularis pꝛincipatus.libꝛo.ij.arti.lxj.B.fo.cciij.
Diſpendium fame ablate quomodo ſit reſtituendum.libꝛo. ij.arti.lxxx.B.fo.cclx.
Diſpẽſatio an ſit neceſſaria in homicidio ineuitabili aut caſuali.Et quotuplex eſt neceſſitas homicidij.lib.j.arti.xlviij.D.fo.xxvij.
Diſpenſatio quoꝝcumq̃ ſacramentoꝛum an potẽtiam iuriſdictionis requirat.libꝛo.j.articulo.liij.E.folio xxxvj.⁊.xxxvij.
D.ſpenſatio in quibus excuſabilis reddatur libꝛo.ij.arti.xiiij.R.fo.cxvj.
Diſpenſandum non eſt ſine cauſa.libꝛo.ij.articulo.xv.N.folio.cxix.
Diſputare an alicui liceat de iudicio pape.libꝛo.ij.arti.x.E.folio.cx.
Diſſolutio quid ſit. libꝛo.ij. articulo. lxxv. D. folio ccxlviij.
Diſtinctio actuũ ſacerdotum.li.j.arti.liij.E.fo.xxxvj.
Diuerſitas ſtatuum et officioꝛum. libꝛo.j.articulo.lxiij.G.folio.lx.
Diuerſitas pꝛofeſſionum.libꝛo.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Diuerſitas perſonarum Romanoꝛum pontificum ⁊ cardinalium an faciat eccleſie diuerſitatem.libꝛo.ij.articulo.lx.B.folio.cxcix.
Diuinus cultus in quibus conſiſtit.libꝛo.j.articulo.lxiij.O.folio.lxij.
Diuine iuſſionis iugum quid ſit. libꝛo.ij.articu.lxviij.M.folio.ccxxij.
Diuiſionis dominioꝝ ratio.li.ij.ar.lvj.A.fo.clxxxiij.
Diuitie ⁊ dñia tẽpoꝛalia an ſint data in detrimentũ anime.li.j.arti.xl.F.fo.xiiij.

Doctoꝛes eccleſie qui

ſint.li.ij.arti.v.E.fo.xcij.
Doctoꝛes ⁊ magiſtri quibus laboꝛent vitijs. lib.ij. arti.xxxiij.per totum.fo.cxxxix.⁊.cxl.
Doloꝛ in penitentia continue cuſtodiendus. libꝛo.ij.articulo.viij.E.fo.cvij.
Doloꝛis ſpecies duplex.ibidem.
Dominandi ambitio deo odioſa.libꝛo.j.arti.xlj. L.fo.xv.
Domine tu mihi lauas pedes. qualiter exponatur. lib.j.arti.lv.M.fo.xl.
Domini ⁊ ſuperioꝛes quibus vitijs maxime inuoluãtur libꝛo.ij.ar.xxxj.A.fo.cxxxviij.
Dominiũ vbi ⁊ quando inceperit eſſe. Et quis pꝛimus poſt diluuiũ acceperit dominiũ. libꝛo.j.articulo. xlj.M.⁊.J.folio.xv.
Dominiũ infidelium quare toleratur a fidelibus.libꝛo.j.arti.lix.B.fo.xlix.
Dñium tyrãni nõ diuturnũ.li.j.ar.lxij.M.fo.lviij.
Dominiũ rerũ eccleſiaſticarũ quis habere debeat. lib.ij.arti.xv.P.fo.cxix.
Dñium rerum tempoꝛalium an chꝛiſtus habuerit. lib.ij.arti.lvij.A.fo.clxxxviij.et.clxxxix.
Dñium rerum tempoꝛalium quibus apoſtoli vtebantur cuius erat.li.ij.arti.lx.L.fo.ccij.

Dominia iniuſta cur permittat deus. libro.j. articulo xxxvij.E.fo.vij.
Domitianus cui ſucceſſit: et a quo interemptus. libro.j. arti.lxij.E.fo.lvj.
Domorum ſuperba ſtructura.libro.ij.articulo.lxxvj.M. folio.cclj.
Donatus Arrius ⁊ Sabellius heretici. libro.j. articulo lxv.F.fo.lxvij.
Donum intellectus quid ſit.libro.ij.articu.lxxxix.B.folio cclxvij.⁊ qualiter differat a ſapientia. libro.ij.articu.xc. circa medium.fo.cclxviij.
Dona ſpiritusſancti. libro. ij.articulo. lxxxiiij. A. folio.cclxv.
Donorum ſpiritusſancti cum igne comparatio. libro.ij. arti.lxxxiiij.B.fo.cclxv.
Donatio imperij occidētalis facta a Cōſtantino eccleſie an valuerit.li.j.arti.xliij.E.fo.xvij.
Donatio facta eccleſie a Conſtantino an ſit reuocabilis libro.ij.arti.xxix.C.fo.cxxxvj.
Dormiens cum maſculo coitu femineo vltimo ſupplicio dānari debet.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.

Dulia quid ſit.

libro.j.arti.lxiij.O.fo.lxij.

Eccleſia apoſtolica ē

mater omnium eccleſiarum.libro.j.articulo vij.circa medium.A.fo.j.
Eccleſia eſt ſemper vna:⁊ diuiſa eſſe nō pōt libro.j arti.xj.A.fo.ij.
Eccleſia vna eſt a chriſto per totum mūdū in multa mēbra diuiſa.li.j.ar.xij.B.fo.ij.
Eccleſia in qua eſt ſchiſma an vllo modo dici poſſit eccleſia.li.j.arti.xij.B.fo.ij.
Eccleſia vniuerſalis errare nō poteſt niſi in membris corruptis.li.j.ar.xvj.A.fo.iij.
Eccleſia Romana non poteſt eſſe nulla nec diuiſa. ⁊ eſt eccleſia realiter in electis.libro.j.articulo. xix. A. folio.iij.
Eccleſia romana ⁊ ſedes apoſtolica an ſit vbicunq; ſit papa. Et an eccleſia fundata fuerit in Petro:an econuerſo.li.j.arti.xxxj.A.fo.iiij.
Eccleſia an primo fuerit in Abel iuſto. libro.j.arti. xxxvj. D.folio.v.
Eccleſia iuſtorum ⁊ chriſtianorū an fuit a pncipio mūdi ante imperatores.li.j.arti.xxxvj.N.fo.v.
Eccleſia qualiter ꝓbatur fuiſſe ante quodcūq; temporale regnū.li.j.arti.xxxvj.fo.vj.
Eccleſia an ſit ab imperio: an imperiū ab eccleſia. lib.j. arti.xxxvij.in pncipio.fo.vj.
Eccleſia an habeat poteſtatem vtriuſq; gladij.Et an imperator executionem gladij temporalis ab eccleſia recipiat.lib.j.arti.xxxvij.B.fo.vj.
Eccleſia an habeat gladium temporalem ⁊ eius exercitium.lib.j.arti.xxxvij.D.fo.vj.
Eccleſia quot ⁊ quibus caſibꝰ ſe intromittere debet de temporalibus.lib.j.arti.xxxvij.S.fo.viij.
Eccleſia quare olim ſoluit tributum imperatori. libro.j. arti.xxxvij.Aa.fo.x.
Eccleſia quid ſit:⁊ que eius latera:⁊ quotuplex eiꝰ poteſtas.lib.j.arti.xxxvij.Dd.fo.xj.
Eccleſia militans an ab eccleſia triūphanti deriuetur. lib.j.articu.xl.D.fo.xiij.
Eccleſia non poteſt fieri niſi epiſcopus primo crucem ibi figat: atrium deſignet: et primarium lapidem ponat. libro.j.arti.l.C.fo.xxj.
Eccleſia bifariam dici poteſt vniuerſalis. libro.j.articulo.liiij.M.fo.xxxviij.
Eccleſia vna et generalis:et quid eccleſia ſancta ⁊ eccleſia apoſtolica.libro.j.articulo.liiij.M.folio.xxxviij.
Eccleſia romana an poſſit aliquos epōs poſt mortē anathematizare.lib.j.arti.lv.D.fo.xl.
Eccleſia an debeat ſe intromittere de temporalibus.lib.j. ar.lvj.R.fo.xlv.
Eccleſia qualiter probatur eſſe vna.lib.j.articulo.lx.A. folio.lij.
Eccleſia tribus modis ſumitur.libro.j.articulo.lxj.A. folio.liij.
Eccleſia an debeat dici regnum.ibidem.
Eccleſia electorum ⁊ reproborum per Iſaac ⁊ Hiſmaelē deſignata.lib.j.arti.lxj.E.fo.lv.
Eccleſia trifariam ſumpta.libro.j.articulo.lxiij.C. folio.lix.
Eccleſia qualiter ordinata ⁊ firmata.lib.j.articu.lxiij.G. folio.lx.
Eccleſia pacifica.ibidem.
Eccleſia quare vocetur catholica. lib.j. articu. lxiij.H. folio.lx.
Eccleſia quot modis dicitur vniuerſalis.li.j.arti.lxiij. H. fo.lxj.
Eccleſia vnde dicitur ſancta.lib.j.articu.lxiij. L. folio.lxj. ⁊.lxij.
Eccleſia cur apoſtolica vocitetur. lib.j. articu. lxiij. O. folio.lxiij.
Eccleſia cur non prophetica vocitetur.lib.j.articu.lxiij.R. folio.lxiij.
Eccleſia cur chriſtiana non dicitur. lib.j.articu.lxiij. S. folio.lxiij.
Eccleſia vnde apoſtolica dicatur. lib.j.articu. lxiij. T. folio.lxiij.
Eccleſia antiquorum patrum ⁊ chriſti an ſit vna ⁊ eadem lib.j.arti.lxiiij.C.fo.lxiiij.
Eccleſia virgo appellata. libro.j. articulo.lxvj.D. folio.lxx.
Eccleſia ditari cupiens in egeſtatem corruit.lib.j.ar.lxvij. F.fo.lxxij.
Eccleſia diuiſionis expers. lib.j. articu. lxviij. D. et. E. folio. lxxiiij.
Eccleſia bifariam ſumitur.lib.ij.arti.v.E.fo.xcij.
Eccleſia quibus ſacrificijs et oblationibus polleat. ibidem.
Eccleſia in ſuis membris diuerſis maculis deturpata.li. ij.arti.ix.A.fo.cix.
Eccleſia an de neceſſitate tribulationem pati debeat. lib. ij.arti.ix.in fine.fo.cx.
Eccleſia ſancti Petri an ſit epiſcopalis eccleſia.li.ij. arti. xj.B.fo.cxj.
Eccleſia lateranenſis an ſit maior ceteris eccleſijs: et an ſit prima ſedes apoſtolica:⁊ an eccleſia romana appellari debeat.li.ij.arti.xj.E.fo.cxj.
Eccleſia grecum nomen. libro.ij. articulo. xj. F. folio.cxij.
Eccleſia romana mater eccleſiarum non domina dicitur. lib.ij.arti.xiij.F.fo.cxiiij.
Eccleſia an poſſit regi ſine canonibus. lib.ij.articu.xx.A. fo.cxxij.
Eccleſia non debet ex contractu epiſcopi damnum ſentire.li.ij.arti.xxij.B.fo.cxxviij.
Eccleſie plāctus cur vocetur hic liber:eius materia:⁊ vbi fuit compilatus.in prefatione.lib.j.fo.j.
Eccleſie pontificium preceſſit mundi imperium. lib.j.ar. xxxvj.in principio.fo.iiij.
Eccleſie proprietas que ſit.libro.j.articulo.xxxvj. I. folio.v.
Eccleſie romane vel pape iuriſdictionem ſubtrahens aut denegans an ſit hereticus.lib.j.arti.xxxvij.Ee fo.xj.
Eccleſie paſtores reges dicuntur. lib.j. articu. lij.G. folio.xxxv.
Eccleſie prelatis cōuenit ſacerdotalis ⁊ regalis poteſtas. lib.j.arti.liij.D.fo.xxxvj.

Eccleſie conditiones quatuor.lib.j.arti.liiij.F.fo.xxxviij.
Eccleſie regimen optimũ.lib.j.arti.liiij.J.fo.xxxix.
Eccleſie vnitas qualiter probatur.lib.j.arti.lxiij.A.fo.lix.
Eccleſie initium.lib.j.arti.lxiij.H.fo.lx.ꝛ lib.eodem.arti.lxiiij.A.fo.lxiiij.
Eccleſie ſanctitas et ſanctificatio a quo procedit.libro.j.arti.lxiij.L.fo.lxj.
Eccleſie ſtatus triplex.lib.j.ar.lxiiij.A.fo.lxiiij.
Eccleſie caput chriſtus.li.j.ar.lxiiij.B.fo.lxiiij.
Eccleſie tribulare cõpatiendum.li.j.art.lxviij.F.fo.lxxiiij
Eccleſie fundatio.lib.j.ar.lxix.B.fo.lxxvj.
Eccleſie planctus.li.ij.ar.j.in principio.fo.lxxxj.
Eccleſie renouatio qualiter facienda libro.ij.arti.iij.B.folio.lxxxv.
Eccleſie pedes qui ſint.li.ij.ar.iiij.E.fo.lxxxvij.
Eccleſie iecur quomodo effundatur.libro.ij.arti.v.E.folio.xcij.
Eccleſie oculi.li.ij.arti.vj.M.fo.c.
Eccleſie deploratio in martyres.li.ij.arti.viij.A.fo.cvj.
Eccleſie noia.lib.ij.arti.xj.F.fo.cxij
Eccleſie terras an poſſit abbas vni alteri eccleſie explicare.li.ij.ar.xxiij.B.fo.cxxix.
Eccleſie an quilibet poſſit rem ſuam relinquere.li.ij.arti.xxix.C.fo.cxxxvj.
Eccleſie ſeptem a beato Joanne euangeliſta deſcripte.lib.j.arti.lxiij.F.fo.lx.
Eccleſiam ſuã obligans ꝓ alienis debitis an irregularitatem incurrat.li.j.arti.xliiij.E.fo.xxviij.
Eccleſiam dicere ſine capite mortuo papa an ſit hereticũ lib.j.ar.lxviij.B.fo.lxxv.
Eccleſiarum magna pars quare derelicta et diſſipata iacet lib.ij.arti.v.A.fo.xcj.
Eccl'iaſtica potentia quãta ſit.lib.j.arti.lviij.A.fo.xlviij.
Eccleſiaſtica poteſtas qua de cauſa deſpectui habeatur lib.j.ar.lxix.A.fo.lxxvj.
Eccleſiaſtici ꝛ mundani principatus diſcrimen.libro.ij.arti.xiij.C.fo.cxiij.
Eccleſiaſtici ꝛ ſecularis principatus diſcrimen.li.ij.arti.lxj.B.fo.cciiij.
Eccleſiaſtice vnitatis modus.lib.j.ar.lxiij.B.fo.lix.
Ecclesiaſtica ſacramenta an ſint eadem apud omnes fideles.li.j.ar.lxiij.E.fo.lix.
Eccleſiaſtica arma.li.j.arti.lxvij.B.fo.lxxij.
Eccleſiaſticoꝝ iudiciaria ptãs.li.j.arti.lxiiij.H.fo.lxv.
Eccleſiaſticarũ rerum adminiſtratores obnoxij ſunt reſtitutioni.lib.ij.ar.xlvij.A.fo.cl.
Eccleſiaſticoꝝ beneficioꝝ collatio an ſpectet ad tpalem poteſtatem.li.j.arti.lvj.H.ꝛ.J.fo.xliiij.

Edom quid iterpretatur.
lib.ij.arti.vij.H.fo.cvj.
Edom ꝛ Babylonia idem ſignant.ibidem.

Effectus obedientie multiplex.li.ij.arti.lxix.M.fo.ccxxx.

Egyptiorum regum nomina.lib.j.ar.lxiiij.E.fo.lxv.
Egyptus quid interpretatur.li.ij.ar.ij.A.fo.lxxxij.ꝛ li.eodem arti.viij.A.fo.cvij.

Eiectio vendentiũ ꝛ ementium in templo an fuerit maior miraculo aque in vinũ cõuerſe.li.j.ar.lxj.B.fo.liiij.

Eligi non poteſt in abbatem non profeſſus.lib.ij.ar.xxiij.B.fo.cxxix.
Eligens aliquem ſimoniace an incurrat irregularitatẽ.lib.j.arti.xlvij.E.fo.xxvij.
Electus in imperatorẽ non confirmatus a papa an poſſit adminiſtrare in regno Alemãnie ꝛ in imperio.lib.j.arti.xl.L.fo.xiiij.
Electus ſimoniace etiam ignoranter ineligibilis eſt.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Electum in papam ſi vxor repetat an ſibi reddi debeat.lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.
Electores imperatoꝝ qui ꝛ quot ſint:ꝛ eorum officia.et quare ex Germania aſſumantur.libro.j.arti.xlj.E.et.F.folio.xv.

Emere predam an ſit licitum.lib.ij.arti.xlvj.L.fo.cliij.

Energuminus quid ſit.
lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.

Epilepſis an irregularitatem inducat. Et quotuplex eſt epilepſis.libro.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare ſacerdotes vel clericos pugnãtes in duello.li.j.arti.xlviij.C.fo.xxvij.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum ſacerdote vel clerico animo occidendi aliquem vulnerante: licet vulneratus non obierit.lib.j.arti.xlviij.D.fo.xxvij.
Epiſcopus renuntians epiſcopatui ꝛ factus monachus an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Epiſcopus exigens procurationes ꝛ non viſitans an ſit infamis.li.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Epiſcopus cum quibus poteſt diſpenſare.libro.j.arti.l.A.folio.xxix.
Epiſcopus an poſſit iuramenta illicita in melius commutare. Et an iuramentum magis obliget ꝙ votum. Et an epiſcopus patronus diſpenſare poſſit vt preſentatus ab eo admittatur ſine examinatione. Et de multis alijs diſpenſationibus per epiſcopos concedendis vide lib.j.arti.l.A.fo.xxx.
Epiſcopus an inuito accuſatore poſſit cũ clerico accuſato diſpenſare.li.j.ar.l.C.fo.xxxj.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum illis qui ordines et beneficia a ſchiſmaticis ſuſceperint.libro.j.arti.lxv.B.folio.lxvj.
Epiſcopus an maior ſit preſbytero in iuriſdictione.lib.j.arti.lxviij.L.fo.lxxv.
Epiſcopus an debeat ſine intermiſſione eccleſiam ſuam regere.li.ij.arti.viij.A.fo.cvj.
Epiſcopus an dicatur ſummus ſacerdos ſicut papa.lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.
Epiſcopus vbicũqꝫ ſit an ſit eiuſdem meriti.libro.ij.arti.xviij.D.folio.cxxj.
Epiſcopus in quolibet loco ſedens ſtare preſbyterum nõ patiatur.ibidem.
Epiſcopus comes principum manus oſculari debet.ibidem.
Epiſcopus quid interpretatur.libro.ij.articu.xviij.E.folio.cxxj.
Epiſcopus in peccato mortali exiſtens an poſſit conferre ordines ꝛ ſacramenta dare.li.ij.ar.xx.A.fo.cxxij.
Epiſcopus ꝯferens ordines loco remunerationis an ſimoniã committat.ibidem.
Epiſcopus an poſſit pro eccleſie iniuria excõmunicare.li.ij.ar.xx.A.fo.cxxiij.
Epiſcopus an poſſit ſolus preſbyterum ꝛ clericos minores deponere.li.ij.ar.xx.A.fo.cxxiij.
Epiſcopus eo ꝙ alijs prefertur non debet ſe preſumere meliorem.lib.ij.ar.xx.C.fo.cxxiiij.
Epiſcopus celebrãs quot diacones ſecum habere debeat.ibidem.
Epiſcopus an poſſit monachos ad profeſſionem recipere ſicut abbas.ibidem.
Epiſcopus an poſſit omnem ꝑncipem pro culpa excommunicare.

municare.li.ij.ar.xxj.in princi.fol.cxxiiij.
Epiſcopus an poſſit ſine licentia dioceſani in aliena dioceſi pontificalia exercere.ibidem.
Epiſcopus in ordinando eccleſiam an debeat requirere conſenſum patroni.Et an poſſit ſibi ſucceſſorē inſtituere Et an de rebus proprijs ⁊ acquiſitis poſſit epiſcopus teſtamentum facere.ibidem.
Epiſcopus an iuriſdictionem habeat in monaſterijs ſue dioceſis.ibidem.
Epiſcopus an poſſit inuito et irrequiſito papa fieri religioſus.Et an poſſit ſine licentia pape votū longe peregrinatiōis emittere.lib.ij.art.xxj.circa mediū.fol.cxxiiij.
Ep̄s an poſſit aliquid exigere de tēporalibus in eccleſijs ſibi ſubiectis preter iura ſua.ibidem.
Epiſcopus a pontificalibus ſuſpenſus celebrans in pontificalib⁹ an irregularitatem incurrat.lib.ij.arti.xxj.circa finem.fol.cxxv.
Ep̄s abbate exēpto irreq̄ſito nil debet in ei⁹ monaſterio exercere.li.ij.arti.xxiij.B.fol.cxxix.
Epiſcopus an poſſit deponere abbatem inuito cōuentu lib.ij.arti.xxiij.B.fol.cxxiiij.
Ep̄s ꝑ ebrietatē euchariſtiā euomēs q̄liter puniri debeat lib.ij.arti.xxvij.D.fol.cxxxij.
Epiſcopus an teneatur clerico pauperi prouidere ne mendicet.lib.ij.arti.xxviij.H.fol.cxxxiiij.
Epiſcopus ſi precipiat ſacerdoti excōmunicare vel denūtiare aliquē quem ſacerdos ⁊ maior pars parochie ſcit innocentem an ſacerdos teneatur epiſcopo obedire.lib.ij.arti.lxix.H.fol.ccxxviij.
Epiſcopi officium acceptabile ⁊ periculoſum.lib.ij.art.x.H.⁊.J.fol.cxj.
Ep̄i gloria q̄ ſit.lib.ij.arti.xviij.D.fol.c.xxj.
Epiſcopi palatium an ⁊ quomodo priuilegium defenſionis habeat.lib.ij.arti.xx.E.fol.cxxiiij.
Epiſcopi patiētia in aduerſitate plus laudatur q̄ȝ quies in religioſo.ibidem.
Ep̄i morientis bona an debeāt ꝓ futuro pōtifice cōſeruari lib.ij.arti.xxj.circa principium.fol.cxxiiij.
Ep̄i officium quale ſit.lib.ij.arti.xxj.A.fol.cxxv.
Epiſcopi correctioni et diſpoſitioni an ſubiaceat abbas non exemptus.lib.ij.arti.xxiij.B.fol.cxxix.
Ep̄i non habita licentia an poſſint abbates ſuis monachis aiarū curā cōmittere.lib.ij.arti.xxiij.D.fol.cxxx.
Ep̄m an ſubditi arguere aut accuſare poſſint.lib.ij.arti.xxj.circa principium.fo.cxxiiij.
Ep̄i an poſſint diſpēſare in etate q̄ȝ minor.xxv.ānis poſſit curam animarum habere.lib.j.arti.l.A.fol.xxix.
Epiſcopi in quibus caſibus diſpēſare non poſſint. libro j.arti.l.C.fol.xxxj.
Epiſcopi in epiſcopatibus non reſidentes redarguendi.lib.ij.arti.viij.A.fol.cvj.
Epiſcopi an poſſint eligere ſibi confeſſorem ſine licentia ſui archiepiſcopi.lib.ij.ar.xix.D.fol.cxxij.
Ep̄i ceci circa conſanguineos.lib.ij.arti.xx.A.fol.cxxij.
Epiſcopi an poſſint habere oeconomos ſub quorum teſtimonio res eccleſie gubernentur.ibidem.
Epiſcopi ⁊ presbyteri an debeant regere eccleſiam in cōmuni.ibidem.
Ep̄i idiote ⁊ inſcij diſcere ⁊ doceri negligētes an debeant dici infideles.Et an ep̄i canonib⁹ nolētes aut neſciētes canonib⁹ obedire debeāt ab adminiſtratione vſq; ad dignam ſatiſfactionem remoueri.ibidem.
Ep̄i in q̄b⁹ vulgo aberrent.li.ij.art.xx.A.fol.cxxij.⁊.cxxiij.
Ep̄i an debeāt facere legi ſacras ſcripturas in cōuiuio.Et an in publico indumentis lineis vti debeāt.Et an ſubditis tallias ⁊ exactiones imponere debeant.ibidem.
Ep̄i an debeant vlciſci iniurias perſonales.ibidem.
Ep̄i an incurrere poſſint penā ſuſpenſionis a iure.ibidē.
Ep̄i an teneant reddere rōnē adminiſtrationis ſue.ibid.
Epiſcopi clericos non filios ſed fratres vel ſocios:clerici do ep̄os patres vocare debēt.lib.ij.art.xx.E.fol.cxxiiij.
Epiſcopi an poſſint incurrere ſententiam ſuſpenſionum vel interdicti.Et an poſſint vbiq; cū altari viatico celebrare vel facere celebrari.parte.ij.arti.xx.E.fol.cxxiiij.
Ep̄i an monialibus ⁊ alijs feminis religioſis p̄latū ꝑficere debeant.lib.ij.arti.xxj.in principio.fol.cxxiiij.
Epiſcopi an poſſint ſtatuere aliquem ſanctum ſolēniter venerari.lib.ij.arti.xxj.in fine.fo.cxxv.
Ep̄orū ordo q̄dripertitus.lib.j.arti.l.A.fo.xxiiij.⁊.li.ij.arti.xj.A.fol.cxj.⁊.lib.ij.arti.xviij.in principio.fol.cxx.
Epiſcoporum multiplex poteſtas.lib.j.arti.l.C.fol.xxxj.
Epiſcoporum officia.lib.j.arti.liiij.fol.xxxvij.
Ep̄orū ⁊ presbyterorum falſa expoſitio ſuper ijs verbis. Quodcūq; ligaue.⁊c.lib.j.arti.lv.D.fol.xl.
Ep̄orū tituli inſignes.lib.ij.arti.xviij.B.fol.cxxj.
Ep̄orū accuſatio nō facile admittat.li.ij.ar.xviij.B.fo.cxxj
Ep̄orū vacuū nomen.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Ep̄is an adhibeat ſpecialis conſecratio in ſignū ꝑfectionis poteſtatis.lib.j.arti.liiij.B.fol.xxxvij.
Epiſcopis nihil ſublimius et ſacerdotibus excellentius.lib.ij.arti.xviij.D.fol.cxxj.
Epiſcopalis dignitas an maior ſit imperiali.lib.ij.arti.xx.E.fo.cxxiiij.
Epiſcopali ſynodo an teneantur abbates intereſſe.lib.ij.arti.xxiij.B.fol.cxxix.
Epiſcopatus nomen eſt operis ⁊ oneris plus q̄ȝ honoris.lib.ij.arti.x.J.fol.cxj.
Epiſcopatus nomen eſt operis nō honoris.lib.ij.ar.xviij.B.fo.cxxj.
Equorum affluentia carpitur.lib.ij.arti.lxxvj.M.fol.cclj.
Eremitam an deceat peregrinari.lib.ij.arti.lj.H.fol.clxiiij.
Eremite ꝑfectio que ſit.lib.ij.arti.lxix.E.fol.ccxxvj.
Eremitarum regula an ſit ab eccleſia approbata.lib.ij.arti.xxiij.A.fol.cxxviij.
Errare non poteſt eccleſia niſi in mēbris corruptis.lib.j.arti.xvj.A.fol.iij.
Errat⁹ abbatū frequentiores.lib.ij.arti.xxij.D.fol.cxxix.
Error principis an faciat ius.lib.j.arti.vj.circa finē fo.vij.
Error vvaldenſiū hereticorū q̄s ſit.lib.j.arti.xl.E.fol.xiiij.
Error hereticorum dicentium eccleſiam claues non habere:⁊ papam ab imperatore iudicari poſſe:⁊ chriſtum celos aſcendētem vicarium in terris non dimiſiſſe.libro.j.arti.lxviij.H.fol.lxxiiij.
Error hereticorum arbitrium nihil eſſe dicentium.li.ij.arti.viij.F.fol.cviij.
Error Manicheorum.ibidem.
Errores ꝑcuratorū.lib.ij.arti.xxxvij.A.fol.cxlij.
Errores Begardorum qui et quot ſunt.lib.ij.arti.lij.fol.clxx.clxxj.clxxij.clxxiij.clxxiiij.⁊.clxxv.
Eruca quid interpretatur.lib.ij.arti.viij.J.fol.cix.
Eternalis vnitas que ſit. lib.j.arti.lxiij.B.fol.liiij.
Eua quare de adami coſta fuerit formata.lib.j.art.xxxvj.C.fol.iiij.
Euaginatio gladij q̄d ſignificet.lib.j.art.xxxvij.S.fol.ix.
Euangelica paupertas an dominiū ⁊ proprietatē excludat.lib.ij.art.lvj.A.fol.clxxxvj.
Euangelice perfectioni neceſſaria eſt abdicatio in cōmuni.lib.ij.art.lxiij.A.fol.ccvij.
Euangelicā vitam ad ſeruandum eſſe impoſſibilem aſſerere blaſphemia eſt.lib.ij.art.lxj.A.fol.cciij.
Euangelicorum conſiliorum perfectio que ſit.lib.ij.arti.lvj.A.fol.clxxxvj.
Eunuchorum genus triplex.lib.ij.art.lvj.A.fol.clxxxvj.

Exclamatio in epos in ſu
is eccleſijs non reſidentes.lib.ij.art.viij.A.fol.cvj.
Exclamatio in cardinales.lib.ij.art.xv.F.fo.cxvij.
Exclamatio in prelatorum conſanguineos.lib.ij.arti.xv.
M.fo.cxix.
Excellentia orationis.lib.ij.art.lij.F.⁊.fo.clx.
Excipi de hereſi an poſſit cōtra electum in papam.lib.ij.
art.xvj.C.fo.cxiiij.
Excōmunicare an poſſint abbates ⁊ religioſi iuriſdictio
nem habentes ſuos ſubditos.lib.ij.art.xxiij.B.fo.cxxix.
Excōmunicandi authoritatem vnde habet eccleſia.lib.ij.
arti.lxxij.A.fo.ccxxxix.
Excōmunicari nemo debet niſi pro magnis peccatis.lib.
ij.art.xx.A.fo.cxxiij.
Excōmunicans iniuſte ⁊ ſine ſcriptis an irregularitatem
incurrat.lib.j.art.xlviij.E.fo.xxviij.
Excōmunicans iniuſte qualiter puniri debeat.lib.ij.arti.
xx.A.fo.cxxiij.
Excōmunicatus an poſſit officium vel principatum exer-
cere in politia chriſtiana.lib.j.art.xl.B.fo.xiij.
Excōmunicatus vſquequo abſoluatur an ſit irregularis
lib.j.art.xlviij.E.fo.xxvij.
Excōmunicati ad rem diuinam non admittendi.lib.ij.ar
ti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Excōmunicati an poſſint eleemoſynam facere.lib.ij.arti.
xlvj.Aa.fo.clv.
Excōmunicatio an irregularitatem inducat.Et an viola
tor minoris excōmunicationis efficiat irregularis.lib.
j.art.xlviij.F.fo.xxviij.
Excōmunicationis ſentētia an ſit in aliquem ferenda.li.
ij.art.lxxij.A.fo.ccxxxix.
Excuſari an quis poſſit ignorantia vel timore diſcedens
ab obediētia pape vel vnitate eccl'ie.lib.j.art.xxv.A.fo.iij.
Excuſari an quis poſſit diſcedens ab obedientia pape p
pter multitudinem diſcedentium etiam ſi totus mūdus
diſcederet preter diſcedentem.lib.j.art.xxviij.A.fo.iij.
Execratio peccatorum babylonis.libro.ij.art.v.B.fo.xciij
Exempla plurima de vero gaudio.li.ij.art.ij.D.fo.lxxxiiij.
Exercere ſe in actibus virtutum an ſit hominis imperfe-
cti.lib.ij.arti.lij.Bb.fo.clxxiiij.
Exiſtens in mortali notorio an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.
A.fo.xxviij.
Exultare quid ſit ⁊ vnde dicatur.li.ij.ar.ij.D.fo.lxxxiiij.
Expediens nihil,quod non iuſtum ſit.li.j.ar.xlij.F.fo.xvij.
Expedit ſub vno rege viuere.li.j.art.lxij.D.fo.lvj.
Expoſitio illius.Regnum meum non eſt de hoc mundo
li.j.art.xliij.F.fo.xviij.
Expoſitio multiplex horum verborum.Tu es petrus ⁊c.
li.j.ar.lv.A.fo.xxxix.
Expoſitio horū verborum.Et porte inferi nō preualebūt
aduerſus eam.li.j.ar.lv.C.fo.xxxix.
Expoſitio horum verborū:Et tibi dabo claues regni celo
rum.li.j.arti.lv.D.fo.xxxix.
Expoſitio horū verborꝫ.Et quodcūqꝫ ligaueris ⁊c.ibidē.
Expoſitio horum verborum.Domine ad nos dicis hāc pa
rabolam.li.j.ar.lv.G.fo.xl.
Expoſitio horum verborum:Simon ecce ſatha.expe.lib.j.
ar.lv.I.fo.xl.
Expoſitio iſtorum verborum.Contriſtatus eſt Petr⁹ ⁊c.
li.j.ar.lv.M.fo.xlj.
Expoſitio iſtorum verborum.Paſce oues meas.li.j.arti.
lv.N.fo.xlj.
Expoſitio horum verborum:Hoc autem dixit ſignificans
qua morte eſſet clari.de.lib.j.art.lv.O.fo.xlj.
Expoſitio horū verborꝫ:Sequere me.li.j.art.lv.P.fo.xlj.
Expoſitio horum verborum.Conuerſus petrus vidit illū
diſci.j.li.j.ar.lv.Q.fo.xlj.
Expoſitio horum verborum.Non cantabit hodie gallus
li.j.ar.lv.R.fo.xlj.
Expoſitio iſtorum verborum.Domine ſi tu es:iube me ve
nire ad te ⁊c.li.j.ar.lv.T.fo.xlj.
Expoſitio horum verborum.Ecce nos reliquimus omnia
⁊c.⁊ horum:Aſcendit Simon ⁊c.et horum.Domine ad
quē ibimus ⁊c.⁊ horum:Heſitantes de quo diceret ⁊c.
li.j.art.lv.Y.fo.xlij.
Expoſitio Chryſoſto.ſuper illud.Surgēs Petrus in me-
dio fratrū ⁊c.li.j.art.lviij.B.fo.xlviij.
Expoſitio horum verborum.Et intrauit ieſus in templū
dei.lib.j.ar.lxj.B.fo.liij.
Expoſitio horum verborum.Tu es petrus:⁊ ſuper hanc
petram ⁊c.li.j.ar.lxiij.Y.fo.lxiij.
Expoſitio horum verborum.Iuga quinqꝫ emi.lib.ij.arti.
iiij.B.fo.lxxxix.
Expoſitio horum verborum:Ve terre vbi rex puer eſt.et
cuius principes mane comedūt.li.ij.ar.v.in pricipio.H.
fo.xc.
Expoſitio Cathedre peſtilētie.li.ij.ar.xxj.A.fo.cxxvij.
Expoſitio horum verborum.Regnum meum non eſt de
hoc mundo.li.ij.ar.lv.A.fo.clxxxix.

Falſarium literarum
domini pape an poſſit epiſcopus vſqꝫ ad mā
datum domini pape incarcerare.li.ij.art.xxj.
in principio.fo.cxxiiij.
Fama quid ſit.lib.j.ar.xlviij.B.fo.xxviij.
Fame aliene quib⁹ modis detrahi poſſit:⁊ quot ſunt de-
tractionis ſpecies.lib.ij.ar.lxxx.A.fo.cclx.
Fame ablate diſpendium quomodo reſtituendum ſit.lib.
ij.ar.lxxx.B.fo.cclx.
Famile amplitudo.li.ij.arti.lxxvij.M.fo.cclj.
Faſtoſa luciferi ſuperbia.lib.j.arti.lxij.F.fo.lvij.

Feditas italica.li.ij.art.ij.
B.fo.lxxxiij.
Femina qualitercumqꝫ corrupta inter virgines non con
ſecratur.li.j.art.xlviij.E.fo.xxviij.

Fidelitatis iuramentū pa
pe preſtat imperator.li.j.ar.xiij.B.fo.ij.
Fides vna in eccleſia ⁊ quid ſub hoc nomine fides cōpre
hendatur.lib.j.ar.lxiij.D.fo.lix.
Fides catholica que ſit.lib.ij.art.v.B.fo.xciij.
Fidei catholice origo.li.j.arti.xxxvj.N.fo.v.
Fidei inimici qui ſint.li.ij.ar.iiij.B.fo.lxxxix.
Fidem violat qui aduerſus illam agit que eſt mater fidei
li.j.ar.vij.in fi.A.fo.ij.
Fidē ſuſcipere an quis cogi debeat.li.j.ar.xxxvij.I.fo.vij.
Filius dei quare ſoluit tributum Ceſari.lib.j.arti.xxxvij.
Bb.fo.x.
Filius dei an dederit plene ⁊ perfecte beato Petro ⁊ eius
ſucceſſorib⁹ claues regni celorum.li.j.ar.lviij.B.fo.xlviij
Filius dei quare deſijt fere incarnari.li.ij.ar.ij.B.fo.lxxxij
Filij damnatorum de crimine leſe maieſtatis an irregula
ritatē incurrant.li.j.ar.xlviij.E.fo.xxvij.
Filij raptorum monialium an irregularitatem incurrant
ibidem.
Filij patronorum occidentium prelatos an ſint irregula-
res.li.j.ar.xlviij.E.fo.xxviij.
Filij diffidentie qui ſint.li.ij.ar.ij.B.fo.lxxxiij.
Filij ſodomiticorum qualiter puniendi.ibidem.
Filij agar quid interpretantur.li.ij.ar.v.E.fo.xcij.
Filios ſcelerum parentum imitatores puniri qualiter in-
telligatur.li.ij.ar.ij.A.fo.lxxxij.
Filiuſfamilias an poſſit eleemoſynā facere.li.ij.arti.xlvj.
Z.fo.clv.
Finis cenobite quis ſit.li.ij.ar.lxix.E.fo.ccxxvj.

Forma apoſtolica que ſit
li.ij.ar.xiij.E.fo.cxiiij.

Fornicantes in eccleſia qui ſint.li.j.ar.lxvj.D.fo.lxx.⁊.lxxj.
Fornicatio quid ſit.lib.ij.ar.lij.Ff.fo.clxxv.
Fornicationis occaſio.li.ij.ar.lxxiij.C.fo.cclxiij.
Fortitudo ſpiritualis q̃tuplex eſt.libro.ij.articulo.lxxxvij.
A.fo.cclxvij.
Fortitudinis definitio.ibidem.

Fratris Gonſalui hiſpani
laudes.li.ij.ar.lxvij.B.fo.ccxx.
Fratri minori data pecunia cuius ſit.libro.ij.art.lxiiij.B.
folio.ccxj.
Fratri minori an liceat per ſe aut per alium pecuniam re
cipere.li.ij.art.lxv.A.fo.ccxij.
Fratres minores in antichriſtum dimicaturi.libro.j.arti.
lxvij.H.folio.lxxij.
Fratres minores an poſſint habere proprium.libro.ij.ar-
ti.lv.A.folio.clxxviij.
Fratres ordinis ſancti Auguſtini an poſſint libere calcia
menta ⁊ pecuniam portare.li.ij.ar.lvj.A.fo.clxxxv.
Fratres minores quare pecuniam portare vetentur.lib.
ij.art.lxv.A.fo.ccxij.
Fratres minores quot et quibus modis pecunia abu-
tantur.li.ij.ar.lxvj.A.fo.ccxv.
Fratres minores an poſſint reditus annales habere et
aliquid dare.li.ij.ar.lxvj.B.fo.ccxvj.
Fratres minores an poſſint eẽ inquiſitores heretice pra-
uitatis.li.ij.ar.lxvij.B.fo.ccxix.
Fratres minores an poſſint pro pecunia celebrare vel p-
mittere miſſas.li.ij.ar.lxvij.C.fo.ccxxj.
Fratrum minorum extra cenobia ſtudentium deliria.lib.
ij.ar.lxvj.fo.C.ccxvj.
Fratribus minoribus an liceat litigare.libro.ij.arti.lxvij.
B.folio.ccxx.
Fraus prelatorum in accipienda pro ordinatione pecu-
nia.li.ij.ar.ix.B.fo.cix.
Fraudes agricolarum.li.ij.ar.xliij.A.fo.cxlvij.
Fructus beneficij vacantis ſucceſſori debent adſeruari.
li.ij.ar.xxiij.D.fo.cxix.

Fundens ſemẽ ſine tactu
an peccatum ſodomiticum committat.libro.ij.articu.ij.
B.folio.lxxxiij.
Furari an liceat cauſa eleemoſyne faciende.libro.ij.arti.
xlvj.P.folio.cliij.
Furti nomine quid intelligendum ſit.libro.ij.arti.xlvij.
B.folio.clvij.
Furioſus vel infans homicidium committens an irregu
laritatem incurrat.lib.j.ar.xlviij.D.fo.xxvij.

Gaudium verũ quid
ſit.li.ij.ar.ij.D.fo.lxxxiiij.

Gẽtiles ſacerdotes
quare flamines vocentur.li.j.ar.liiij.C.fo.xxxvij.
Gentiles an habuerint regnum iuſtum.libro.j.articulo.
lix.B.folio.lj.
Gentilium ſacerdotes quare regibus fuere ſubditi.lib.j.
arti.lxij.J.fo.lviij.
Geometria an ſit prohibita religioſis.libro.ij.artic.lxix.
J.folio.ccxxviij.

Gymel quid interpretat̃
li.ij.ar.iiij.C.folio.lxxxvj.

Gladij vtriuſq; ſpiritua-
lis ſcilicet ⁊ temporalis poteſtas eſt pape.libro.j.articu
xiij.quaſi per totum.folio.ij.
Gladium temporalem exercere nõ poteſt imperator niſi
eum ab eccleſia Romana acceperit.libro.j.articulo.xiij.
E.folio.ij.
Gladium materialem ad nutum habere quid ſit.libro.j.
arti.lix.D.folio.xlix.
Gladij duo beati Petri quid denotent.libro.ij.articulo.
lvij.A.folio.cxc.
Gloriandum non eſt ob eruditionem.libro.ij.articu.xlix.
A.folio.clix.
Gloria quid ſit ſm Tullium.libro.j.arti.lxj.⁊.libro eodẽ.
arti.lxij.F.fo.lvij.
Gloria an ſit regalis dominij premium.libro.j.articulo.
lxij.F.folio.lvij.
Gloria quomodo dicatur regum premium.libro.j.articu
lo.lxij.G.folio.lvij.
Gloria epiſcopi que ſit.li.ij.arti.xviij.D.fo.cxxj.
Gloria ſacerdotis que ſit.libro.ij.articulo.xxij.A.fo.cxxvj.
Gloria mortalium vana.li.ij.ar.lxxvij.A.fo.ccliij.
Gloria vana quibus arceatur.libro.ij.articulo.lxxvij.A.
folio.cclv.
Gloriola hiſpanorum inanis.libro.ij.articulo.lxxvj.L.fo-
lio.ccl.
Glorioſum regnum quadruplex.libro.j.articulo.lxij.A.
folio.lv.
Glutire camelum quid ſit.li.j.ar.lxix.A.fo.lxxvj.

Gomorra quid interpre
tatur.li.ij.ar.iiij.D.fo.lxxxvij.
Gothi qui ſint et que ſit gothia.libro.ij.articulo.xxxij.C.
folio.cxxxix.

Gubernatiua poteſtas
chriſti quare hominibus communicata.libro.j.articulo
lj.F.folio.xxxiij
Gubernatio qualiter homini communicatur.libro.j.art.
lj.E.folio.xxxiij.

Gradus ĩ poteſtate ſacer
dotali qualiter accipiatur.libro.j.articulo.liiij.B.folio.
xxxvij.
Gradus triplex cardinalium.libro.ij.articulo.xvj.B.fo.
cxix.
Gradum magiſtratus an poſſit religioſus aſſumere.lib.
ij.ar.xxxiiij.A.fo.cxlj.
Gradus regie poteſtatis temporalis.Et gradus regie
poteſtatis ſpiritualis qui ſint.libro.j.articulo.liiij.D.fo-
lio.xxxvij.
Gradus innocentie tres.libro.j.articulo.lxv.F.fol.lxviij.
Gradus obediẽtie ſeptem.libro.ij.articulo lxix.O.folio.
ccxxxj.⁊.ccxxxij.
Gradus ſuperbie duodecim.libro.ij articulo.lxxvj.S.fo-
lio.ccliij.
Gradus caſtimonie.li.ij.art.lxxxiij.B.fo.cclxiij.
Gradus cõtemplationis octo.libro.ij.articulo.xcj.D.fo-
lio.cclxviij.
Graduum diuerſitas.libro.j.articulo.lxiij.G.fo.lx.
Gratia duplex.li.ij.ar.viij.F.fo.cviij.
Gratie dei magna commendatio.libro.ij.articulo.viij.
H.folio.cviij.
Gregorius papa primus ſe ſeruum ſeruorum dei vocauit
li.ij.ar.xiij.H.folio.cxiiij.
Gregoriane modeſtie exempla.libro.ij.articulo.xiij.H.fo
lio.cxiiij.

Habere aliquid tri-
fariam capitur.libro.ij.articulo.lix.A.fo-
lio.cxcvij.⁊.cxcviij.⁊.articulo.lx.A.fo.cxcix.
Habere quid in communi quadrifariam ſu
mitur.libro.ij.ar.lxiij.A.fo.ccix.
Habitus ⁊ modus viuẽdi clericorum per papam reſtrin
gendus.libro.ij.arti.xiiij.L.fo.cxvj.

Habitus monachalis quid ſit.libro.ij.articulo. xiiij.N.folio.xcvj.

He quid interpretatur.li. ij.articulo.iiij.D.fo.lxxxvij.

Hebrei quaſi Abraei dicti. Et quomodo ceteris idololatria fedatis ſola familia Heber in cultu vnius dei remāſit.libro.j.articulo.xxxvj.S.fo.vj.

Heli quid interpretatur.libro.j.articu.lxviij.C.fo. lxxiij.

Hereſeos ⁊ ſchiſmatis diſcrimē.libro.j.articulo.lxv.A.folio.lxv.

Hereſes quare in eccleſijs vigeant.libro.j.articulo.lxviij.S.folio.lxxv.

Heretici an debeant poſt mortem anathematizari.libro.j.art.lv.D.folio.xl.

Heretici vulpibus comparātur.libro.ij.articulo.ij.G.folio.lxxxiiij.

Hereticorum dicentium totam virtutum efficaciam in ſola eſſe arbitrij libertate confutatio, libro .ij. articulo . viij.F.folio.cviij.

Herodes quare vulpes appellatus ſit. libro.ij.articulo. viij.E.folio.cvij.

Heth.quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.D.fo.lxxxvij

Hieremias quid interpretatur. libro.ij.articulo.iiij.in principio.folio. lxxxvj.

Hieremie lamentationum interpretatio.ibidem.

Hieruſalem quid interpretatur. libro.j.articulo.lxj.E.folio.lv.

Hyperdulia quid ſit.libro.j.articulo.lxiij. O.folio.lxij.

Hypocriſis mater duplicitatis.libro.j.articulo lxviij.C.folio.lxxij.

Hypocriſis vitium: Et qualiter dignoſcantur hypocrite. libro.ij.articulo.lxxviij.A.folio.cclv.

Hypocriſis triplex.libro.ij.articulo.lxxviij.B.folio.cclvj.

Hypocrita quid ſit.libro.ij.articu.iiij.G.folio.xc.

Hypocrita nullus dici poteſt verius ꝙ ille qui regis officium aſſumit.libro.j.arti.lxij.M.fo.lviij.

Hypocritarum confeſſiones.libro. ij. articulo. lxxviij.A.folio.cclv.

Hypocritarum octo ve.libro.ij.ar.lxxviij.D folio.cclvj.

Hiſpanie prelati militie vacantes: ⁊ manum occiſioni conferentes an irregularitatem incurrant.libro.j. arti.xlviij.C.folio.xxvij.

Hiſpanorum prelatorum ſimonia.libro.ij.articulo.xx.A.folio.cxxij.

Hiſpanorum inanis glorioſa.libro.ij.articulo.lxxvj.L.folio.ccl.

Hiſtriones an ſint infames.libro.j.articulo. xlix. A.folio xxviij.

Hiſtriones ⁊ curiales an debeant promoueri ad clericatum.libro.ij.articulo.xxviij.M.fo.cxxxiiij.

Hiſtriones vel meretrices an et quibus ſatiſfacere debeant de pecunijs acceptis. libro.ij.art.xlvj. A.fo.cl.

Homagium pro re ſpirituali faciens an ſit infamis. libro.j. articulo. xlix. A.folio.xxviij.

Homicidium ante baptiſmum ſiue ex officio ſiue voluntate commiſſum an irregularitatem inducat.libro.j.articulo.xlviij.D.fo.xxvij.

Homicidij perſuaſor an irregularitatē incurrat. Et quibus modis incurrat irregularitatem homicidium perſuadens.libro.j.articu.xlviij.C.fo.xxv.

Homo qualiter natus.libro.ij.art.vj. J.fo.xcix.

Homo quare de puluere ⁊ limo terre factus. ibidem.

Hominis idolum quid ſit.libro.ij.articulo.iij.A. fo.lxxxv.

Homini qualiter gubernatio cōmunicatur.libro.j.artic.ij.E.folio.xxxiij.

Hominem occidere an ſit licitū.libro.ij.articulo.lxxij.B.folio.ccxxxix.⁊.ccxl.

Honor virginibꝰ exhibitus.li.ij.ar.lxxxij.C.fo.cclxxiij.

Honores mutant mores.lib.j.art.lxij.B.fo.lviij.

Hore canonice quō dicende.lib. ij.art.xxvij. B.fo.cxxxj.

Hortus duplex.lib.ij.art.v. C.fo.xcj.

Hoſtia qualiter imolanda lib.j.art.lxiij.O.fo.lxij.

Hoſtia conſecrata qualiter cuſtodienda.libro.ij. articulo xxvij.D.fo.cxxxij.

Humana cōditio magne dignitatis.libro.ij.articulo.vj.J.fo.xcix.

Humilitas beate marie an magis deo placuerit ꝙ eius virginitas.libro.ij.ar. viij.B.fo.cvij.

Humilitatis definitio.lib.ij.arti.vj. in principio.fo.xcvj.

Iacere in ſacro eloquio quomō accipiatur.li.ij.ar.v.L.fo.xcv.

Iacob ſcala quid denotet.libro. ij. articulo. lxix.O.fo.ccxxxij.

Iaſpidis natura contra demones.libro.j.articulo. xlviij.F.folio.xxviij.

Iecur eccleſie quomodo effundatur.libro.ij.arti.v.E.folio.xcij.

Ieiuni a veritatis pabulo q̄ ſint. li.ij.arti.ij .D.fo. lxxxiiij.

Ieiunium ante celebrationem preſbyteris obſeruādum. libro.ij.articulo.xxvij.A.folio.cxxxj.

Ieiunijs incumbendum eſt.li.ij.arti. liij.E.fo.clxx.

Ierro conſilium per canones approbatum.libro.ij.artic. xij.B.folio.cxiij.

Ioab quid interpretatur libro.j.arti.lxviij.C.folio.lxxiij.

Ioānes pontifex maximus quare depoſitꝰ fuit ab Othone primo rege Saxonū. Et quomodo imperium trāſlatum fuit in Saxones. Et de electionibus ⁊ reiectionibꝰ multorum pontificum per imperatores ⁊ reges.libro.j. arti.xlj.C.⁊.D.fo.xv.

Ioānis andree reprehenſio.lib.j.arti.l.A.folio.xxix.

Ioculatores et ſcenici an ſint infames.libro .j. articulo. xlix.A.folio.xxviij.

Iordanis quid interpretatur.lib.ij.ar.ij.B.fo.lxxxiij.

Ioth quid interpretatur.li.ij.ar.iiij.E.fol.lxxxviij.

Iuda quid interpretatur libro.ij.arti.ij.B.folio.lxxxiij.

Iudas quid interpretatur.lib.ij.arti.iij.A. fo.lxxxv.

Iudea gens quanto ceteris precellebat glorioſior tanto peccatis exigētibꝰ eſt facta inferior.li.ij.ar.v.H.fo.xciij.

Iudei an poſſint preponi negotijs ⁊ redditibus regnorū chriſtianorum.lib.j.art.lvij.A.fo.xlvj.

Iudicare an quis poſſit ſeipſum in foro contentioſo ⁊ ſacramentali. libro.j.arti.lxviij.J.fo.lxxiiij.

Iudicari valet omnis creatura per papam: ⁊ ipſe a nulla in terris: etiam vniuerſali cōcilio.li.j.ar.xiiij.A.fo.iij

Iudex iudicans aliquem contra conſcientiam an ſit infamis.li.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.

Iudex aliq̄d faciens per gratiā vel ſordem an ſit irregularis.libro.j.articulo.xlviij.E.fo.xxviij.

Iudex inferior monitione non premiſſa aliquem excommunicans qualiter ſit puniendus.libro.ij.articulo.xx.A folio.cxxij.

Iudicis ſpiritualis poteſtas an principaliter conſiſtat in criminibus.libro.j.arti.lvj.L.folio.xlv.

Iudicis officium quale debeat eſſe.libro.ij.articulo.xlj. in principio.folio.cxliiij.

Iudicē fatigans malitioſe appellādo an ſit infamis. lib. j.arti.xlix.A.folio.xxviij.

Iudices in quibus peccẽt.lib.ij.ar.xlj.A.fo.cxliiij.⁊.cxlv.
Iudicum et rectoꝛũ ſententie pſumende ſunt iuſte. libꝛo j.arti.xxvj.A.fo.iij.
Iudiciũ duplex. libꝛo.ij.arti.lxxij.A.fo.ccxxxix.
Iudiciaria poteſtas eccleſiaſticoꝛum.libꝛo.j.articu.lxiiij.H.folio.lxv.
Iugum iniquitatis quid ſit.lib.ij.art.iiij.B.fo. lxxxix.
Iugum multifariũ.li.ij.ar. vj.H.fo. xcix.
Iugum quotuplex eſt.li.ij.arti lxviij.H.fo. ccxxij.
Iuramentum fidelitatis pape pꝛeſtat imperatoꝛ.libꝛo.j.articulo.xiij.B.folio.ij.
Ius humanum quid vltra diuinum operatur.libꝛo .j.ar. lvj. N.folio.xlv.
Iure nature cõmunis eſt poſſeſſio ⁊ libertas.libꝛo.j.arti. xlj.G.folio.xv.
Iure diuino an quilibet homo viuens vita moꝛtali ſummo pontifici ſubijci debeat.li.j.arti.lviij.A.fo.xlvij.
Iure ciuili regis ſunt omnia.li.ij.ar.xiij.F.fo.cxiiij.
Iuriſdictio omnis per pꝛelatos toleratos ab eccleſia veraciter exercetur.li.j.art.x.A.fo.ij.
Iuriſdictio impioꝛum qualis ſit.li.j.ar.xiij.E.fo.ij.
Iuriſdictio quelibet a papa recipitur:ipſe autem eam a deo immediate recipit.li.j.ar.xvij.A.fo.iij.
Iuriſdictio tempoꝛalis an debeat ſubijci pape. libꝛo.j.ar. xxxvij.Z.fo.ix.
Iuriſdictio antiquoꝛum imperatoꝛum ſuper eccleſia que ſit.libꝛo.j.ar.xxxvij. Z.fo.x.
Iuriſdictionem ſpiritualem habentes dicuntur reges.libꝛo.j.art.lij.F.fo.xxxv.
Iuriſperiti qui ſint.li.ij.ar.xxxvj.A.fo.cxlij.
Iuſtinian⁹ imperatoꝛ quomodo Gothos a roma expulit.libꝛo.j.art.xlj.A.fo.xiiij.
Iuſtitia ⁊ ſeueritas antiquoꝛum aduerſus liberos.libꝛo j.arti.xlij.E.fo.xvj.
Iuſtitia pietas ⁊ pꝛudentia.lib.j.art.lvij.A.fo.xlvj.
Iuſtitia regis que ſit.ibidem.
Iuſtitie deſcriptio.li.j.ar.liij.A.fo.xxxvj.
Iuſtoꝛum ſunt omnia iure diuino.li.j.ar.xiij.D.fo.ij.
Iuſtoꝛum vita que ſit.li.ij.ar.j.F.fo.lxxxij.
Iuſſionis diuine iugum.li.ij.ar.vj.H.fo.xcix.
Iuuenes qui dicantur.li.ij.ar.ij.G.fo.lxxxiiij.
Iuuentus quomodo nociua.ibidem.

Idolũ hominis quid ſit.

libꝛo.ij.ar.iij.A.fo.lxxxv.
Idololatria Salomonis.li.ij.ar.xlv.A.fo.cxlviij.

Ignauia quid ſit. li.ij.ar.

lxxv.D.fo.ccxlviij.
Ignis alienus quid denotet. li.ij.ar.j.F.fo.lxxxj.
Ignis ire ⁊ ſuperbie.li.ij.ar.j.F.fo.lxxxij.
Ignis concupiſcentie chꝛiſtianos magis ꝙ iudeos inuaſit.li.ij.ar.vij.H.fo.cv.
Ignem et ſulphur quare dominus pluerit ſuper Sodomam.li.ij.ar.ij.B.fo.lxxxiij.
Ignes varij a deo emittuntur.li.ij.ar.vij.B.fo.cv.
Ignominia ſacerdotis in quo conſiſtat.libꝛo.ij.articulo. xviij.D.folio.cxxj.
Ignoꝛans ſe excõmunicatum celebꝛando vel oꝛdinem recipiendo an incurrat irregularitatem. libꝛo.ij.articulo. xxviij.G.folio.cxxxiiij.
Ignoꝛãtia neminem excuſat vt ab obedientia pape diſcedat.li.j.ar.xxv.A.fo.iij.

Illegitimus an debeat re

moueri a dignitate.li.j.ar.xlix.A.fo.xxviij.
Immunditia creature rationalis duplex.libꝛo.j. articulo.lxiij.L.folio.lxj.
Impeccabilis an quis poſſit fieri in hac vita.libꝛo.ij.arti. lij.A.fo.clxix.

Imperare quis pꝛimo in

ceperit.Et de vita ⁊ obitu pꝛimo imperantiũ.libꝛo.j.articulo.xli.X.fo.xv.
Imperare tempoꝛali an pertineat ad ſpiritualem.libꝛo.j. articulo.lvj.B.folio.xliij.
Imperantes quid pꝛecipue obſeruare debeant.libꝛo.j.articulo.lvij.A.fo.xlvj.
Imperatoꝛ an debeat ſe intromittere de electione ſummi pontificis li.j.ar.j.circa finem.fo.j.
Imperatoꝛ fidelitatis iuramentum pꝛeſtat pape.libꝛo.j. articulo.xiij.B.fo.ij.
Imperatoꝛ gladium tempoꝛalem exercere non poteſt niſi eum ab eccleſia Romana acceperit. libꝛo.j. articu.xiij. E.folio.ij.
Imperatoꝛ nõ poteſt reuocare donationem per ſuos maioꝛes factam eccleſie.ibidem.
Imperatoꝛ quãtũuis catholicus nec particularẽ nec generalem ſynodum congregare poteſt:nec in aliquo articulo etiam hereſis papam aut clericos iudicare.libꝛo.j. articulo.xxij.A.fo.iij.
Imperatoꝛ non catholicus an dici debeat imperatoꝛ.lib. j.articulo.xxxvij.E.fo.vj.
Imperatoꝛ an diuinitus ſuam poteſtatem conſecut⁹ fuerit.lib.j.articulo.xxxvij.Z.fo.ix.
Imperatoꝛ quomodo intelligitur dominus totius mundi.lib.j.ar.xxxvij.Z.fo.x.
Imperatoꝛ an poſſit papam iudicare ſi reperiatur a fide deuius.li.j.ar.xxxvij.Bb.fo.x.
Imperatoꝛ an teneatur decimas dare eccleſie.libꝛo.j.articulo.xl.B.fo.xij.
Imperatoꝛ an teneatur pꝛe ceteris eccleſie ſubuenire.lib. j.articulo.xlj.A.fo.xiiij.
Imperatoꝛ fidelis eſt eccleſie ⁊ fidelitatem ſibi iurat.lib. j.articulo.xliij.B.fo.xviij.
Imperatoꝛ ⁊ reges an teneantur ad ſolutionem decimarum.lib.j.art.lx.A.fol.lij.
Imperatoꝛ Ludouicus bauarus ſchiſmaticus.libꝛo.j.ar. lxv.E.folio.lxvj.
Imperatoꝛ an poſſit iuriſdictionem in clericos exercere libꝛo.j.arti. lxviij.I.fo. lxxiiij.
Imperatoꝛ an dicatur vicarius pape in tẽpoꝛalibus . Et an imperatoꝛ dicatur filius eccleſie.Et an imperatoꝛ teneat imperium ab eccleſia ſicut vaſallus.Et an recipiat gladium ab eccleſia.ibidem.
Imperatoꝛ an poſſit ab eccleſie pꝛeſbyteris anathematizari.libꝛo.j.arti.lxviij.P.fo.lxxv.
Imperatoꝛ vel alius pꝛinceps ſi ſine iuſta cauſa faceret cõſtitutionem ꝙ diuina de altero in alterum transferretur an talis conſtitutio in foꝛo anime aut ciuili ſeruari poſſet.li.ij.art.xiij.F.fo.cxiiij.
Imperatoꝛ an ſit pꝛopꝛietarius rerum imperij.ibidem.
Imperatoꝛis iuſiurandum.lib.j.ar.lvij.B. fo.xlvij.
Imperatoꝛis coꝛona triplex quid ſignificet.libꝛo.ij. arti. xxix.fol.cxxxvj.
Imperatoꝛes an omnes reges de iure ſubeſſe debeant.li. ij.ar.xxix.A.fo.cxxxv.
Imperatoꝛem papa confirmat:inungit:coꝛonat:⁊ ſi pſequatur eccleſiam/imperio pꝛiuat.li.j.ar.xxj.A.fo.iij.
Imperatoꝛes imperio ⁊ reges regno a papa pꝛiuari poſſunt.lib.j.ar.xiij.B.fo.ij.
Imperatoꝛes ⁊ reges an ſubijciantur epiſcopis.libꝛo.j. articulo.xxxvij.O.folio.viij.
Imperatoꝛes qualiter debeant eligi.libꝛo.j. articu.xlj.A. folio.xiiij.
Imperatoꝛes tres ſuper alios gloꝛioſioꝛes fuiſſe feruntEt tres inter alios truculentioꝛes ⁊ perſecutoꝛes eccleſie libꝛo.j.ar.xl.H.⁊.I.folio.xiiij.

Imperatores apud romanos dij vocati. Impatores etiā ſm leges diui vocati.libro.j.articulo.lxj.G.fo.lvij.
Imperatores quibus vitijs implicentur.libro.ij.articulo xxix.A.folio.cxxv.
Imperium fuit tranſlatum de grecis ad germanos.lib.j.articulo.xiij.F.folio.ij.
Imperium mūdi preceſſit eccleſie pontificium.libro.j.ar.xxxvj.A.in principio.fo.iiij.
Imperium romanum omnibus alijs excellentius.libro.j.arti.lix.G.fo.lj.
Imperio vacante ſuccedit eccleſia.libro.j.articulo.xiij.F folio.iij.
Imperialis dignitas an inferior ſit epiſcopali.libro.ij.articulo.xx.E.fo.cxxiiij.
Imperitus medicus ſub quo periclitantur homines an ſit irregularis.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Imperfecte recipiens vnctionem an ſit irregularis.libro j.art.xlviij.E.fo.xxvij.
Imperſeuerantia quid ſit.li.ij.ar.lxxv.D.fo.cclvj.
Impiorum iuriſdictio qualis ſit.lib.j.ar.xiij.E.fo.ij.
Impugnationes fidei per Marſilium paduanum hereſiarcham ⁊ earū reprobationes.libro.vij.articulo.lxviij K.L.M.N.O.P.Q.R.⁊.S.fo.lxxiiij.⁊.lxxv.

Incedens armat⁹ ad ne-

candum hominem an irregularitatem incurrat.libro.j.articulo.xlviij.E.fo.xxvij.
Incitabula ad correctionem faciendam.libro.ij.articulo lxxj.E.fo.ccxxxvj.
Incitantia ad recipiendam equo animo diſciplinam.lib.ij.articulo.lxxj.F.folio.ccxxxviij.
Inclinatio nature vel non inclinatio an inducat peccatū lib.ij.arti.lij.. FF.fo.clxxv.
Incōmoda voluntatis proprie que ſint. libro.ij.articulo.lxix.O.fo.ccxxxiij.
Increpatus a patre vel iudice cauſa cognita an ſit infamis.lib.j.arti.xcix.A.fo.xxviij.
Indeuotio quid ſit.lib.art.lxxv.D.fo.cclviij.
Inditia vere nobilitatis ſeptem.libro.ij.articulo.lxxvj.P folio.cclij.
Indignatio dei qualis ſit.libro.ij.articulo.iij.C.fo.lxxxv.
Infamia quid ſit.lib.vij.ar.xlviij.fo.xxviij.
Infamia quomodo irrogatur ⁊ qualiter remittitur.lib.j.articulo.xlviij.S.fo.xxviij.
Infamia iuris quid ſit. Et qui dicātur infames infamia iuris.libro.j.art.xlix.A.fo.xxviij.
Infamia canonica quid ſit.ibidem.
Infamia principis vbi maxime attendatur.libro.ij.arti.vj.I.folio.xcix.
Infames omnes an ſint irregulares.libro.j.articu.xlviij.FF.folio.xxviij.
Infames qui et quotuplices ſint.libro.j.articulo.xlix.A fo.xxviij.
Inferi porte que ſint.lib.j.ar.lxiij.G.fo.lx.
Infidelis quilibet ignorans chriſtum an dicitur blaſphemus.lib.j.arti.lvij.A.fo.xlvj.
Infideles an iuſte aliquid poſſideat. li.j.ar.xiij.D.fo.ij.
Infideles an dicant oues chriſti. Et an papa in eos ſicuti in fideles habeat poteſtatē.libro.j.articulo.xxxvij.E.FF.⁊.I.folio.vij.
Infideles dominium eccleſie recognoſcentes an ſint ab eccleſia tolerandi.lib.j.ar.xxxvij.N.fo.vij.
Infideles ſuper fideles non ſunt inſtituendi.libro.j.arti.lix.B.folio.xlix
Infideles an teloneo citra peccatum fraudari poſſint.li.ij.ar.xlvj.D.fo.clj.
Infirmus clericus an teneatur officium dicere aut audire. Et ſi conualuerit an tenebitur omiſſum recuperare.lib.ij.ar.xx.A.fo.cxxiij.
Inimici fidei qui ſint.lib.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxix.
Initium duplicis poteſtatis ſacerdotalis ⁊ regalis.lib.j.ar.liij.F.fo.xxxvij.
Initium eccleſie.lib.j.ar.lxiij.H.fo.lx.
Initium eccleſie.lib.j.ar.lxiiij.A.fo.lxiiij.
Iniuria in prelatum facta an dicatur etiam fieri in eccleſiam.lib.ij.ar.xx.A.fo.cxxiij.
Iniuſta dominia cur pmittat deus.li.j.ar.xxxvij.E.fo.vij.
Iniuſte excōmunicans an teneatur actione iniuriarum lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxiij.
Inobedientes ⁊ parantes inſidias ſuis prelatis: conſpirantes ⁊ coniurantes contra ſuos prelatos: ⁊ accuſatores ⁊ perſecutores ſuorum prelatorum an ſint infames.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Inobedientia religioſorum.li.ij.ar.lxx.A fo.ccxxxv.
Innouatio clerum que ſit.li.ij.ar.viij.H.fo.cviij.⁊.cix.
Innocentij pape reprehenſio.li.j.arti.xlviij.C.fo.xxvj.
Innocentij ⁊ Oſtien.defenſio.li.j.arti.l.A.fo.xxx.
Innocentij ⁊ Oſtien.refragatio.li.j.ar.lxx.C.fo.lxxix.
Innocentie tres gradus.li.j.ar.lxv.F.fo.lxviij.
Inquiſitores heretice prauitatis an poſſint inquirere cōtra epiſcopos.li.ij.ar.xx.B.fo.cxxiiij.
Inſectatio in eos qui conſanguineos beneficijs obruunt lib.ij.arti.xv.M.fo.cxviij.
Inſignes epiſcoporum tituli.li.ij.ar.xviij.B.fo.cxxj.
Inſtitutio ſacramentorum a quo tempore incepit.libro.j.ar.xxxvj.G.fo.v.
Inſtitutio cardinalium prima.li.ij.arti.xvj.A.fo.cxix.
Intellectus donum quid ſit.libro.ij.arti.lxxix.B folio.cclxvij.⁊ qualiter differat a ſapientia eod. libro.ij.artic.xc.circa medium.fo.cclxviij.
Interdicto cōdemnatus an ſit infamis.libro.j.articulo.xlix.A.fo.xxviij.
Interdicti a papa poſiti violatio an irregularitatem inducat.lib.j.ar.xlviij.F.fo.xxviij.
Inuectio in aduocatos.li.ij.ar.xij.E.fo.cxiij.
Inuidia religioſorum.li.ij.ar.lxxix.A.fo.cclviij.
Inunctio regum.li.j.ar.lvj.P.fo.xlvj.

Ira dei qualis ſit.li.ij.ar.

iij.C.fo.lxxxv.⁊.arti.viij.I.fo.cix.
Irregulares qui ſint ⁊ qui dicantur.libro.j.articu.xlviij.A.folio.xxiiij.
Irregulares qui ſint non habentes ordinis executionē poſt peractam penitentiam.libro.j.articulo.xlviij.B.folio.xxiiij.⁊.xxv.
Irregularitas vnde procedat.li.j.arti.lxxxvij.D.fo.vj.
Irregularitas quid ſit.li.j.ar.xlviij.A.fo.xxiij.
Irregularitas vn̄ puenit.li.j.ar.xlviij. A.fo.xxiij.⁊.xxiiij.
Irregularitas quibus modis contrahitur.libro.j. artic.xlviij.A.fo.xxiiij.
Irregularitas non priuat abbatem prelatione.libro.j.articulo.xlviij.B.fo.xxv.
Irregularitas quādo occaſione homicidij contrahatur libro.j.ar.xlviij.E.fo.xxvj.
Irregularitas multiplex: ⁊ de qualibet caſus ſingulares libro.j.ar.xlviij.E.fo.xxvij.

Is cuius filius paruulus

propter eius incuriam moritur an ſit irregularis.libro.j.articulo.xlviij.E.fo.xxviij.
Iſaac obedientia qualiter ad chriſtum referatur.li.ij.ar.lxix.M.fo.ccxxix.

Italica feditas.li

bro.ij.art.ij.B.fo.lxxxiij.

Abā iterpretatio

lib.j.ar.lxix.C.fo.lxxvj.

Index literarius

Laboris cōmoda varia.libro.ij.articulo.lj.O.folio.clxviij.
Lachryme deffinitio.li.ij.ar.v.L.fol.xcv.
Lachryme multis modis oriuntur.ibidem.
Lachryme apud deum pondera vocis habent. libro.ij.ar. vj.M.fo.c.
Lachrymarum efficacia triplex.li.ij.arti.v.L.folio.xcv.
Lamech quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.F.folio. lxxxviij.
Lamenta cantica dicuntur.li.ij.articulo.viij.in principio. folio.cvj.
Lamentatio quid ſit.li.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxvj.
Lamentatio eccleſie in miniſtros altarium.libro .ij. arti. viij.A.fo.cvij.
Lamentationum Hieremie interpretatio.lib.ij. articulo. iiij.in principio.fo.lxxxvj.
Lamia vnde dicatur.⁊ quid ſit ⁊ eius natura et quotu-plicia genera lamiarum.libro.ij.articulo.vij.F.fo.ciiij.
Lapis angularis.li.j.ar.lxiiij.A folio.lxiiij.
Latria quid ſit.lib.j.arti.lxiij.O.fo.lxij.
Latronem ligans:etſi per alium occidatur an irregulari-tatem incurrat.lib.j.ar.xlviij.E.fo.xxvij.
Laudes apoſtolorum memoratu digne. libro.j.articulo. lxiij.T.folio.lxiij.
Laudes paupertatis.lib.ij.ar.lxv.E.fo.ccxiij.⁊.ccxiiij.
Laicus adſiſtens iuſto ſiue iniuſto bello vbi aliqui occi-duntur an poterit ad ſacerdotium promoueri. lib.j. ar. xlviij.C.fo.xxvij.
Laicus eucharistiam euomens qualiter puniri debeat:⁊ an euchariſtiā taliter euomitā teneatur reaccipere.lib. ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Laicos clerici ⁊ religioſi ſanctitate precellere debent.li. ij.ar.j.B.fo.lxxxj.
Lazari ſuſcitatio qualiter a chriſto facta fuerit.li.ij.ar.v. L.folio.xciiij.

Lectus in ſacro eloquio

quid ſit.lib.ij.ar.iiij.D.fo.lxxxvij.
Leo hadriani ſucceſſor qualiter oculos erutos ⁊ linguā abſciſſam per populum Romanum ⁊ longobardos di-uinitus recuperauit.li.j.ar.xlj.B.fo.xiiij.
Leproſi ſimoniaci.li.ij.ar.ix.B.fo.cix.
Lepram ſimonie author inſectatur.ibidem.
Letari quid ſit.lib.ij.ar.ij.D.fo.lxxxiiij.
Leticia quid ſit.ibidem.
Leuite an habuerint iuriſdictionem temporalem. libro. j.arti.lxiiij.J.fo.lxv.
Lex diuinitatis que ſit.li.j.ar.lx.A.fo.lij.
Legis tria precepta.li.j.ar.liij.A. fo.xxxvj.
Leges an ſint prohibite religioſis.libro.ij.articulo.lxix.J folio.ccxxviij.
Legum iniquarum conditores.lib.ij.articulo.xlvj.O.fo lio.cliij.
Legiſlatores ſeruabant quod ſanciebant .li.j.arti.xlij .ff. folio cxlvij.
Legale ſacerdotium qualiter differat a ſacerdotio chriſti lib.j.ar.lj D.fo.xxxij.
Legatus de latere mandatum pape interpretatur. libro. j.ar.xlvij.A fo.xxij.
Legatus proconſuli ſimilis eſt ⁊ eſt cardinalis.lib.j.arti. xlvij.A.fo.xxiij.
Legatus:patriarcha vel archiepiſcopus an poſſint diſpē-ſare in etate vel ordinibus cum poſtulato in epiſcopum lib.j.ar.l.A.fo.xxix.
Legatus de latere:epiſcopus aut ſynodus an poſſint diſ-penſare cū excōmunicato vel interdicto ſcienter celebrā-te vel ſuſpenſo.li.j.ar.l.C.fo.xxxj.
Legati a latere ſe.apo.in quibus diſpenſare poſſint.libro j.ar.xlvij.B.fo.xxiij.
Legatorum tria ſunt genera.Et quid ad eorum officium ſpectet.li.j.ar.xlvij.A.fo.xxij.

Libanus quid interpreta

tur.lib.ij.arti.vj.N.fo.cx.
Liber hic quare planctus eccleſie vocitetur: ei⁹ materia: ⁊ vbi fuit cōpilatus.in prefatione libro.j.fo.j.
Librorum copia.li.ij.ar.lxxvj.N.fo.cclj.
Libertas vera quid ſit.in prefatione.lib.j.fo.j.
Libertatis ambitio que ſit.lib.ij.arti.lxxvj.O.fo.cclij.
Liberum arbitrium quid poſſit per ſe. lj.ij. articulo. viij. B.fo.cviij.
Liberius papa ⁊ Leo heretici.lib.ij.ar.x.B.fo.cx.
Libidine furentes degeneres ⁊ ignobiles:nec bello ſecu-lari fortes.nec in fide ſtabiles .li.ij. articulo.ij .B.folio. lxxxiij.
Licentia ⁊ obedientia qualiter differunt.lib.ij. articulo. lxx.A.fo.ccxxxv.
Litere dimiſſorie.li.ij.ar.xxiij.D.fo.cxxix.
Literarum ſacrarum ſtudioſus debet eſſe rex.libro.j.ar. lvij.A.fo.xlvj.
Litigare in iudicio an apoſtolis licuerit.libro.ij.articulo. lviij.A.fo.ccxciiij.

Locās operas ad pugnā-

dum cum beſtia an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Locus an ſanctificet hominem an econuerſo.lib.j.articu. xxxij.A.fo.iiij.
Loci mutatio an ſit neceſſaria religioſis. lib.ij.arti.lxiiij. B.folio.ccxj.
Loculis quare chriſtus vſus ſit.lib.ij. arti.lxiij.A.fo.ccix.
Locuſta quid interpretatur. libro.ij. articulo.viij .J. fo-lio.cix
Loquacitas nimia qualiter vitari debeat.libro.ij.articu. lxxxj.C.fo.cclxj.
Luctus quid ſit.lib.ij.arti.ij.E.fo.lxxxiiij.

Luctus duplex.li.ij.art.v.

L.folio.xcv.
Luctus penitentium.li.ij.ar.viij.B.fo.cvij.
Ludouicus imperator vltimus fuit de genere Caroli et a lōgobardis orbat⁹ oculis.libro.j. articulo.xlj.C.fo.xv.
Ludouicus bauarus imperator ſchiſmaticus.libro .j.ar. lxv.E.fo.lxvj.
Luxuria viarum malarum principium.libro.ij. articulo. vj.D.folio.xc.viij.
Luxus veſtium.libro.ij.ar.lxxvj. M.fo.ccl.
Luxus epularum ⁊ ornatuum vitandus. li.ij. arti.xlix.A. foli o.cli

Macharij ad fratres

ſermo.lib.ij.ar.v.L.fol.xcvj.
Magiſtratus gradum an poſſit religioſus aſſumere.li.ij.arti.xxxiiij.A.fo.cxlj.
Maior quis pōt eſſe in adminiſtratione q̄uis minor ſit in ordine.lib.j.arti.lxviij.L.folio.lxxv.
Maioritas quotuplex eſt.li.j.arti.xxxvij.P.fo.vij.
Maioritas quadruplex.libro.j.articulo.lxviij.M.folio. lxxv.
Mala a ſacerdotibus prouenientia .libro .ij.articulo .j. F.folio.lixx.
Malefici an ſint vltimo ſupplicio plectendi. li.ij. articu. lxxij.B.fo.ccxxxix.
Mali qre pmiſſi a deo viuere.lib.j.arti.xxxvij.E.fo.vij.
Mali cur in eccleſia tolerādi.li.j.ar.lxv.F.fo.lxviij.
Malorū conſuetudo qualiter bonis profuit.lib.j.articu. lxv.H.folio.lxviij.
Malorum quibus vndiq3 premimur diuerſitas. li.ij. ar. lxxxvj.circa finem.fo.cclxvij.
Malos toleranti an deus imputet peccata. libro.j. arti. lxv.J.fo.lxviij.
Mamona quid interpretatur.li.ij.arti.ij.A.fo.lxxxij.

Manibus ſe vel alium impudice tangere ſodomitica ſpecies eſt.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Manicheoꝛum erroꝛ.li.ij.ar.viij.F.fo.cviij.
Manipulus quare poni debeat in manu ſiniſtra.li.j.ar.lxix.E.fo.lxxvij.
Marcelli anglie epiſcopi penitentia.libꝛo.ij.ar.xxvij.D.folio.cxxxij.
Marcus euangeliſta quare pollicem ſibi amputauerit lib.ij.arti.x.J.fo.cxj.
Maria an in oꝛiginali peccato concepta fuerit.libꝛo.ij.arti.lij.B.fo.clxix.
Marſili⁹ paduanus hereſiarcha.lib.j.articulo.lxviij.L.folio.lxxiij.
Martyꝛium patientie.li.ij.ar.xlviij.H.fo.clviij.
Maſculus agens cum maſculo actu ſodomitico an magis peccet ꝙ patiens:et de eius ſpecie hoꝛribili vide li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Maſculis ſe commiſcentes gladio feriendi.ibidem.
Materia quare eſt pꝛopter foꝛmam.li.j.articu.xxxvij.R.folio.viij.
Matrimonium chꝛiſti cum eccleſia.libꝛo.j.arti.lxvj.C.folio.lxx.
Matrimonium contractum an poſſit actus ſodomitic⁹ dirimere.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.

Mechie nomine quid intelligendum

.li.ij.arti.lij.F.fo.clxxv.
Medele impedimentum.lib.j.arti.lxix.C.fo.lxxvj.
Medendi cura.ibidem.
Medicus vel chirurgicus ad hoc vt in arte ſua peritus dicatur quid facere debeat.lib.j.arti.xlviij.A.fo.xxiiij.
Medicus imperitus ſub quo periclitantur homines an irregularitatem incurrat.lib.j.ar.xlviij.E.fo.xxvij.
Meditatio quid ſit.lib.ij.ar.xcij.A.fo.cclxix.
Melancholicus humoꝛ an admittat demones intra coꝛpus humanum.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Melchiſedech oꝛtus.Et qui ſint Melchiſedechiani heretici.Et an Melchiſedech pꝛimus rex fuerit.lib.j.arti.xxxvj.P.et.Q.fo.v.
Melchiſedech rex ⁊ ſacerdos fuit.libꝛo.j.articu.lj.D.folio.xxxiij.
Melchiſedech an rex ⁊ ſacerdos fuerit.lib.j.articulo.lij.A.folio.xxxiiij.
Melchiſedech ſolus tenuit typum chꝛiſti.lib.j.articulo.lxviij.L.fo.lxxv.
Mem quid interpꝛetatur.lib.ij arti.iiij.F.fo.lxxxviij.
Mens quomodo virtutum coꝛona oꝛnetur.Et quid ſit coꝛona eccleſie.Et quid per coꝛonaꝫ intelligatur.libꝛo.ij.arti.viij.C.folio.cvij.
Menſa epiſcopi an debeat ſplendere vaſis aureis vel argenteis.li.ij.ar.xx.C.fo.cxxiiij.
Mercatoꝛum ſcelera que ſint libꝛo.ij.arti.xlij.circa pꝛincipium.fo.cxlvj.
Meretrix per penitentiam quid efficiatur.lib.ij.articu.v.F.fo.xcij.
Meretrici adherens quid efficitur.lib.ij.articulo.iij.G.folio.lxxxix.
Meretrices ⁊ hiſtriones an ⁊ quibus ſatiſfacere debeant de pecunijs acceptis.li.ij.arti.xlvj.A.fo.cl.
Meſtitie duplex ſpecies.li.ij.arti.viij.E.fo.cvij.

Milites in quib⁹ plerūqꝫ

offendunt.li.ij.arti.xxxij.A.fo.cxxxviij.⁊.cxxxix.
Militum chꝛiſti arma que ſint.libꝛo.ij.articulo.xxxij.B.folio.cxxxix.
Militia duplex.ibidem.
Militaris pꝛeda cuius ſit.li.ij.ar.xlvj.G.fo.clj.
Minoꝝ fratrum religio an poſſit habere pꝛopꝛium.lib.ij.arti.lv.A.fo.clxxviij.
Miracula et pꝛiuilegia petri.libꝛo.j.articulo.lv.V.X.et Y.folio.xlij.
Miſericoꝛdia dei an ſit maioꝛ quacunqꝫ offenſa.li.ij.ar.iij.C.fo.lxxxvj.
Miſericoꝛdia an differat a pietate.libꝛo.ij.articu.lxxxv.A.folio.cclxvj.
Miſſarum queſtuariarū hodierno tempoꝛe celebꝛatarū execrabilis deteſtatio.li.ij.ar.v.E fo.xcij.
Miſſarum pecuniaria celebꝛatio.lib.ij.articulo.xxvij.E.folio.cxxxij.

Modeſtie gregoꝛiane exē

pla.li.ij.arti.xiij.H.fo.cxiiij.
Modus vnitatis duplex.li.j.ar.lxiij.G.fo.lxj.
Modus vnitatis eccleſiaſtice.li.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Modus pugnandi contra antichꝛiſtum.libꝛo.j.articulo.lxvij.J.fo.lxxiij.
Modus querēdi.li.ij.arti.vj.F.folio.xcviij.
Modus in eligendis pꝛelatis ſeruandus.libꝛo.ij.arti.x.J.folio.cxj.
Modus coꝛrigendi.li.ij.arti.lxxj.E.fo.ccxxxvij.
Modus oꝛandi.li.ij.ar.lxxviij.B.fo.cclvj.
Modi differentie circa tempoꝛalia.lib.ij.arti.lvj.A.folio.clxxx et clxxxj.
Mollities quid ſit.li.ij.arti.lxxv.D.folio.ccxlvj.
Monachus vel monacha filios pꝛocreās an ſit infamis lib.j.arti.xlix.A.folio.xxviij.
Monachus tranſiens ad epiſcopatū vt pꝛeſit an moꝛtaliter peccet.li.ij.ar.xx.B.fo.cxxiiij.
Monachus factus abbas an eximatur ab obediētia abbatis.ibidem.
Monachus an poſſit ſine conſenſu abbatis vouere.lib.ij.arti.xxiij.B.fo.cxxix.
Monachus an poſſit eleemoſynam facere.lib.ij.articulo xlvj.Y.folio.clv.
Monachus an ſemper teneatur abbati ſuo obedire.lib.ij.arti.lxviij.G.fo.ccxxij.
Monachi an debeant habere pecuniam.Et an abbas poſſit illis concedere.li.ij.ar.xxiij.D.fo.cxxx.
Monachi an poſſint res ſuis laboꝛib⁹ acquiſitas vel q̄ſcunqꝫ alias ſibi ſine licentia abbatis retinere.libꝛo.ij.ar.xxiiij.circa medium.fo.cxxx.
Monachi an poſſint teſtamēta facere.Et an poſſint ſine licentia abbatis vouere.et ad ſtrictioꝛeꝫ tranſire.Et an poſſint tractare negotia ſecularia.Et an poſſint habere hoꝛaria muliebꝛia ⁊ zonas p̄cioſas.Et an poſſint ſine licentia abbatis epiſcopatus recipere.Et an facti epiſcopi ea que acquirunt ratione perſone ſibi appꝛopꝛiare et parentib⁹ dare poſſint.Et an poſſint vti camiſijs lineis.Et an poſſint tenere officia ad vitam.Et an poſſint extra cauſam monaſterij ferre teſtimonium.Et an poſſint habere locum in diuerſis monaſterijs.Et an poſſint habere redit⁹ pꝛouentus ⁊ vſufructus ſeparatos a conuētu ⁊ pꝛebendas ſeparatas.Et an debeant induti iacere.li.ij.arti.xxiij.circa finem.fo.cxxx.
Monachoꝛum regule ab eccleſia appꝛobate.lib.ij.arti.xxiij.A.fo.cxxviij.et.cxxix.B.
Monachoꝛum vulgatioꝛa crimina.lib.ij.articulo.xxiiij.A.fo.cxxx.
Monachoꝛum auaritie tria ſunt genera.lib.ij.articulo.liiij.B.fo.clxxvij.
Monachis an liceat aliquid vendere/accipere aut donare ſine licentia abbatis.lib.ij.arti.xxiij.B.fo.cxxix.
Monachis an poſſint abbates animarum curam committere ſine licentia epiſcopi.libꝛo.ij.articulo.xxiij.D.folio.cxxx.
Monachalis habitus quis ſit.li.ij.arti.xiiij.N.fo.cxvj.
Monachalis tōſura qualiter differat a clericali.ibidē.
Monarchia Romanoꝛum an pꝛofecerit occiſione ⁊ oppꝛeſſione gentium.li.j.arti.lxiiij.E.fo.lxv.
Monarchie quatuoꝛ.lib.j.ar.xlij.A.fo.xvij.

Monaſterium an poſſit edificari ſine licentia epiſcopi in cuius dioceſi conſtruendum eſt.li.ij.arti.xxj.in pꝛincipio.folio.cxxiiij.
Monilia quid denotent.li.ij.ar.iiij.G.fo.lxxxix.
Mons chꝛiſti quare coagulatus ⁊ pinguis vocetur.li.j.arti.lxj.B.fo.liiij.
Mons ſion quid interpꝛetatur.libꝛo.ij.articulo.ij.F.folio.lxxxiiij.
Mortaliū animas an cacodemones intrare poſſint.li.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Mortaliū vana glo:ia.lib.ij.ar.lxxvij.A.fo.ccliij.
Mortaliter an peccet qui credit ſe dignū ⁊ pꝛelaturam reſpuit.lib.ij.ar.xx.C.fo.cxxiiij.

Mulier nubens intra tempus luctus an ſit infamis.li.j.ar.xlix.A.fo.xxviij.
Mulier bꝛuto ſuccūbēs vltimo ſupplicio damnari debet lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Mulier foꝛmans ſibi membꝛum virile ⁊ eo cum alia muliere abutens ſodomiticum peccatum committit.ibidem
Mulier pꝛima quare de latere viri doꝛmientis fuerit facta.li.ij.ar.xl.G.folio.lxxxix.
Mulier mēſtrua patiens abominabilis.ibidem.
Mulier coꝛrupta an ſit pꝛeferenda virgini ſuperbe.li.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Mulieres ſupegrediētes ⁊ abutētes viris ⁊ ſe adinuicē abutentes an cōmittant peccatum ſodomiticum.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Mulieres quare vitande. Et de hoc multa exempla.li.ij.ar.lxxiij.per totū.fo.ccxl.ccxlj.⁊.ccxlij.
Mulierū vitia.li.ij.ar.xlv.per totum.fo.cxlvij.⁊.cxlviij.
Multiplex epiſcopoꝛū poteſtas.li.j.ar.l.C.fo.xxxj.
Mundani ⁊ eccleſiaſtici pꝛincipatus diſcrimē.lib.ij.arti.xiij.C.folio.cxiij.
Mundus ab initio vſq ad finem quomodo regatur.li.j.arti.xliiij.E.fo.xviij.
Mundi abuſiua.xij.lib.ij.arti.xviij.E.fo.cxxj.
Murmuratio quid ſit.li.ij.arti.lxxx.A.folio.cclix.
Mutatio loci an ſit neceſſaria religioſis.lib.ij.arti.lxiiij.B.folio.ccxj.

Nabal quid interpꝛetatur.lib.j.art.lxvj.A.fo.lxix.⁊ ar.lxix.C.folio.lxxvj.
Nati ex ſacerdotibus an poſſint ad papatū pꝛomoueri.lib.ij.arti.x.C.folio.cx.
Natura iaſpidis contra demones.lib.j.arti.xlviij.F.folio.xxviij.
Natura q̄libet intellectualis an ſeipſa naturaliter ſit beata.lib.ij.arti.lij.xxx.folio.clxxiiij.
Nature bona.lib.ij.ar.lxxvj.O.folio.cclj.
Naturalis vnitas que ſit.lib.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Naturales paſſiones tres.lib.ij.arti.j.C.fo.lxxxj.
Naufragia an poſſint vſucapi.lib.ij.arti.xlvj.C.fo.cl.
Nazarei quid interpꝛetātur.li.ij.arti.xxxj.E.fo.clxxxj.

Neceſſaria requiſita ad perfectam politiam quot et que ſint.lib.j.arti.xl.A.fo.xij.
Neceſſaria ad martyꝛium que ſint.lib.ij.arti.xlix.circa finem.fo.clxj.
Neceſſaria obedientia que ſit.lib.ij.arti.lxix.P.fo.ccxxxij.
Neceſſitas duplex.lib.ij.arti.viij.G.fo.cviij.
Negligentia quid ſit.lib.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvj.
Negotiatio pꝛelatoꝛum deteſtanda.libꝛo.ij.articulo.vij.B.folio.ciij.
Negotiatoꝛis ⁊ mercatoꝛis diſcrimē.lib.ij.arti.xlij.in pꝛincipio.folio.cxlvj.
Nemroth tyꝛannidem exercuit.libꝛo.j.articu.xxxvj.R.folio.v.et.vj.
Nemroth authoꝛ edificande turris.lib.j.arti.lxiiij.E.folio.lxiiij.

Nobilem toꝛmētis ſubijciens an ſit infamis.libꝛo.j.arti.xlix.A.fo.xxix.
Nobilitatis vere indicia ſeptem.libꝛo.ij.articulo.lxxvj.P.folio.cclij.
Noe ſacerdotis officio functus eſt.libꝛo.j.arti.xiij.F.folio.ij.
Noe fabꝛicatoꝛ arce quid deſignet.libꝛo.j.arti.xxxvj.L.folio.v.
Noemi quid interpꝛetatur.libꝛo.ij.arti.x.I.fo.cxj.
Nomen petri vnde.lib.j.ar.lv.E.folio.xl.
Nomen cardinalium vnde.lib.ij.arti.xvj.B.folio.cxix.
Nomine volucrum volantium ⁊ ſubtilium quid denotetur.lib.ij.ar.vij.B.folio.ciij.
Nomine ſtrutionis quid denoteretur:et quid ſit ſtrutio.lib.ij.arti.vij.F.folio.ciiij.
Nomine ſedis apoſtolice an intelligatur alius q̄ papa.lib.ij.arti.xj.G.fo.cxij.
Nomine epiſcopi an compꝛehēdātur papa:cardinales:patriarche:archiepiſcopi ⁊ pꝛimates.lib.ij.arti.xix.A.folio.cxxj.
Nomine pꝛelati intelligitur quicunq legitimus eccleſie adminiſtratoꝛ.lib.ij.ar.xxij.B.fo.cxxviij.
Nomine furti quid intelligendum ſit.lib.ij.arti.xlvij.B.folio.clvij.
Nomine mechie quid intelligendum.libꝛo.ij.arti.lij.F.folio.clxxv.
Nomina diuerſarum poteſtatum que ſint.lib.ij.arti.xxxj.A.folio.cxxxviij.
Notarij in quibus offendunt.libꝛo.ij.articulo.xl.A ⁊ B.folio.cxliiij.
Noui teſtamenti ſacerdotes maioꝛes ⁊ minoꝛes chꝛiſtus inſtituit.lib.j.ar.liiij.C.folio.xxxvij.
Nouitius an poſſit in abbatē eligi.libꝛo.j.articulo.xlviij.E.folio.xxvij.

Nubes leuis: nubes lucida ⁊ nebula obſcura.lib.ij.arti.vj.L.folio.c.
Nun ſempiternum interpꝛetatur.libꝛo.ij.articulo.iiij.G.folio.lxxxix.

Obediēdū an ſit ſemper ſuperioꝛi.lib.ij.ar.lxix.G.folio.ccxxvij.
Obediendū an ſit pꝛecepto iniuſto ⁊ inhoneſto.lib.ij.arti.lxix.I.fo.ccxxviij.
Obediens religioſus cui comparetur.libꝛo.ij.arti.lxix.R.folio.ccxxiiij.
Obedientia eſt de ſubſtantia monachi ſm eccleſiam.li.j.arti.xlvj.F.folio.xxij.
Obedientia religionis fundamentum.libꝛo.ij.articulo.lj.B.fo.clxiiij.
Obedientia vera qualis eſſe debeat:et quibus impleatur.libꝛo.ij.arti.lxviij.A B ⁊ E.folio.ccxxj.
Obedientia qualiter perficiatur:⁊ circa quid attendatur.Et que ſint admonitiones ad commendationē obedientie.lib.ij.ar.lxix.L.folio.ccxxix.
Obedientia abꝛae qualis fuerit.libꝛo.ij.articulo.lxix.L.folio.ccxxix.
Obedientia quibus iuuetur.libꝛo.ij.articulo.lxix.M.folio.ccxxxj.
Obedientia abundans que ſit.libꝛo.ij.articulo.lxix.P.folio.ccxxxij.
Obedientia quotuplex eſt.ibidem.
Obedientia quid ſit.lib.ij.arti.lxviij.I.fo.ccxxiij.⁊ arti.lxix.D.fo.ccxxvj.⁊ eo.ar.L.fo.ccxxviij.Et quotuplex eſt arti.lxix.R.fo.ccxxxiij.
Obedientia quibus perficitur.libꝛo.ij.articulo.lxix.S.folio.ccxxxiiij.

Obedientia ⁊ licentia qualiter differunt. lib.ij.articulo. lxx.A.folio.ccxxxv.
Obedientie homini preſtite cōmendatio.libro.ij. arti.lij. I.folio.clxxj.
Obedientie virtus circa quid verſari debeat. Et quid requiratur ad perfectā obedientiam euangelicam: perfectam caſtitatem ⁊ perfectam paupertatem euāgelicā. lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxvj.
Obedientie exempla.libro.ij. articulo.lxix.F.et.G.folio. ccxxvij.
Obedientie exempla que ſint.libro.ij.articulo.lxix.L.folio.cxxix.
Obedientie effectus multiplex.libro.ij. articulo.lxix.M. folio.ccxxx.
Obedientie gradus ſeptem.libro.ij.articulo. lxix.O. folio ccxxxj.et.ccxxxij.
Obedientie aduerſantia que ſint. lib.ij.articulo.lxix.Q. folio.ccxxxiij.
Obedientie commendatio. libro.ij. articulo.lxix.S. folio.ccxxxiiij.
Obligans eccleſiam ſuam pro alienis debitis an irregularitatem incurrat.libro.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Obligatus voto donec intret religionem an irregularitatem incurrat.ibidem.
Obligatio vel ſententia facta prelato vel data per prelatum non tenet.li.ij.arti.xxij.in fine.fo.cxxviij.

Occaſio immunditie religioſorum.li.ij.ar.lxxiij.A.fo.ccxl.

Occidere iuſte an ſit peccatum.li.j.ar.xxxvij.D.fo.vj.
Occidere hominem an ſit licitum.li.ij.arti.lxxij.B.folio. ccxxxix.et.ccxl.
Occidens hominem precepto dei an reputetur homicida.li.ij.ar.lxxij.B.fo.ccxxxix.
Octauiani Ceſaris interrogatio facta ſibylle ſuper vero deo ⁊ cultu diuino.li.j.ar.xl.I.fo.xiiij.
Oculus impudicus quis ſit.li.ij.ar.vj.M.fo.c.
Oculus qualiter aīam depredetur.ibidem.
Oculi eccleſie.li.ij.arti.vj.M.fo.c.

Officium ſacerdotis triplex.li.j.arti.lj.C.fo.xxxij.

Officium regis quale debeat eſſe. libro.j.articulo.lxij.I. folio.lviij.
Officium epiſcopi acceptabile ⁊ periculoſum.libro.ij.ar. x.H.et.I.fo.cxj.
Officium epiſcopi quale ſit.li.ij.ar.xxj.A.fo.cxxv.
Officiorum diuerſitas.li.j.ar.lxiij.G.fo.lx.
Officialis incitans iudicem ad iniuſte iudicādum an teneatur ad intereſſe.li.ij.arti.xlvj.L.fo.cliij.

Og regis baſan interpretatio.li.j.arti.lxij.F.fo.lvij.

Olei definitio ſecundum Aug.lib.ij.arti.v.H.folio.xciij.

Opem vel conſilium furibus prebentes an teneantur ad reſtitutionem.libro.ij. arti.xlvj.P.fo.cliij.

Operari bonū an q̄s poſſit ſine auxilio gratie. Et an poſſim⁹ abſq̄ coactiōe bonū vel malū operari.li.ij.arti.viij. M.folio.cviij.
Ophir quid interpretatur.li.ij.ar.vij.E.fo.ciij.
Opulentie cauſa nemini gloriandum.libro.ij.art.xlix.A. folio.clix.
Opus bonū tria cōplectit̃.lib.ij.ar.viij.F.fo.cviij.
Opera tenebrarum que ſint.li.ij.ar.ij.F.fo.lxxxiiij.
Oppreſſio v̄ginis violēta an priuet corruptā aureola.li. ij.arti.lxxxij.A.fo.cclxij.

Orandi modus li.ij. arti. lxxviij.B.fo.cclv.

Oratio chriſti in monte q̄d īterp̄tat̃.li.j.ar.lv.T.fo.xlj.
Oratio pfecta que ſit.lib.ij.ar.vj.I.fo.xcix.
Orationis vires que ſint.li.ij.arti.l.G.fo.clxiij.
Orationis excellentia.li.ij.arti.lij.F.fo.clxx.
Orbis totus quot ſedes patriarchales habeat. lib.ij. arti.xj.B.fo.cxj.
Ordo epiſcoporū quadripertit⁹.li.j.ar.l.A.fo.xxix. Et.li. ij.ar.xj.A.fo.cxj.et.li.ij.ar.xviij.in princi.fo.cxx.
Ordo diſcipulorū chriſti triplex.li.ij.arti.lviij.A.fo.cxcj.
Ordinatus ſub conditione non petendi bñficiū ſi preſentet an irregularitatē incurrat.li.j.ar.xlviij.E.fo.xxvij.
Ornamenta regalia que ſint.et eorū deſignatio. lib.j. ar. lvij.B.fo.xlvij.

Oſculum mulieris an inducat peccatum mortale.li.ij.arti.lij.Ee.fo.clxxiiij.

Oſtienſis reprehenſio.lib.j. arti.xlviij.C.fo.xxvj. Et eodē arti.D.fo.xxvij.

Otiū quid ſit et quid otioſitas.li.ij.ar.lxxv.D.fo.ccxlvj.

Otioſa v̄ba que ſint. Et an verba ſcurrilia et turpia cōputanda ſint inter otioſa.li.ij.ar.lxxxj.A.fo.cclxj.
Otioſitas in ſummo pontifice cauenda.libro.ij. articulo. xiij.L.fo.cxv.

Pagani et fideles an dicātur eſſe in regno dei. lib.j.articulo.lxj. B.fo.liiij.

Palatiū epiſcopi an ⁊ quomodo priuilegiū defenſionis habeat.li.ij.ar.xx. C.fo.cxxiiij.
Papa an ab vnico cardinali poſſet eligi. lib.j.articu.j.A. folio.j.
Papa an poſſit cōpelli ad decēdū de titulo papatus.li.j. arti.ij.A.fo.j.
Papa an poſſet priuari papatu propter crimen hereſeos aut aliud ſcelus: ſi vellet corrigi.lib.j.arti.iiij.A.fo.j.
Papa an ſit ſuper oīa cōcilia generalia. Et an ip̄a ab ip̄o iuriſdictionē ⁊ authoritatē recipiāt.li.j.ar.vj..A.fo.j.
Papa an poſſit a concilio iudicari.li.j.arti.vj.circa medium.folio.j.
Papa an habeat iuriſdictionem vniuerſalem in toto mūdo nō ſolum in ſpiritualibus ſed ⁊ t̄palibus.lib.j.ar.xiij. A.folio.ij.
Papa quālibet cauſam pōt iudicare.ibidem.
Papa poteſt priuare Imperatorē imperio : et reges regno.li.j.ar.xiij.B.fo.ij.
Papa de hereditate temporali ſe intromittere poteſt. ibidem.
Papa eſt vicari⁹ chriſti inquantū homo.li.j. articulo.xiij. G.folio.iij.
Papa non ſolum chriſti ſed et dei vicarius eſt.ibidem.
Papa quālibet iuriſdictionem in alios confert: eam vero immediate a deo recipit.li.j.ar.xvij.A.fo.iij.
Papa ſolus in ijs que nō ſunt contra fidei articulos plus pōt q̄ tota eccl'ia ⁊ vniuerſa eius concilia.ibidem.
Papa non intruſus recipit a deo poteſtatem poſt electionem ſuam nō a concilijs vel electoribus. libro.j. articu. xviij.A.fo.iij.
Papa transfert imperium: ⁊ confirmat imperatorem electum canonice: inungit ⁊ coronat: contumacem ⁊ perſecutores eccleſie imperio priuat.libro.j. articulo.xxj.A. folio.iij.
Papa an poſſit cogi ſtare Rome. Et an a Romana ciuitate vel ſede apoſtolica iuriſdictionem recipiat.lib.j.ar. xxxij.in principio.fo.iiij.
Papa vbicunq̄ fuerit an ſit eiuſdem meriti ⁊ eiuſdē ſa-

cerdotij lib.j.ar.xxxij.circa medium.fo.iiij.

Papa an teneatur ſe purgare de aliqua infamia ſiue a bonis ſiue malis exorta. Et an deficiens in purgatione ꝓ conuicto habeatur acſi crimen eſſet probatum.li.j.ar.xxxiij.per totum.fo.iiij.

Papa iniuriam vel iniuſtitiam alicui inferẽs an habeat iudicē ſuper ſemetipſum. Et an papa delinquens plus apud deū puniri debeat ꝙ aliꝰ. Et an papa delinquẽs poſſit cõdẽnari ꝑ arbitros ab ipſo electos. Et an poſſit alicui poteſtatem dare ſeipſū iudicãdi ⁊ deponẽdi a papatu. Et an poſſit cõſtituere archipapam vel ſibi equalem.lib.j.art.xxxiiij.A.fo.iiij.

Papa hereticus quouis catholico eſt inferior.⁊ in eo caſu poteſt ab vniuerſali ſynodo iudicari. lib.j.ar.xxxiiij.C.folio.iiij.

Papa an poſſit aliquam cauſam ad eum ꝑtinentem a ſe tanꝙ ſuſpecto remittere.libro.j.arti.xxxv.in principio.folio.iiij.

Papa quãdiu eſt papa facere non poteſt quin ſit oim iudex.lib.j.arti.xxxv.A.fo.iiij.

Papa an habeat poteſtatem in infideles ſicut in fideles. Et an infideles dicantur oues chriſti ſicut ⁊ fideles. li.j.arti.xxxvij.E.F.⁊.I.fo.vij.

Papa an participet vtramq; naturam cum chriſto. lib.j.arti.xxxvij. P.fo.viij.

Papa an poſſit imperiũ transferre: ⁊ vni auferre ⁊ alteri cõferre ius ⁊ poteſtatem imꝑatorem eligendi. Et an papa debeat cognoſcere de arduis ⁊ ambiguis tã in ſpũalibus ꝙ tẽporalibus.lib.j.ar.xxxvij.R.fo.viij.

Papa an ſit monarcha vniuerſalis,libro.j.ar.xxxvij.Bb.folio.x.

Papa Ioan.xxij.tẽpore fratris Aluari huius opis authoris a Bauaro tyrãno depoſitus fuit.li.j.articu.xxxix.A.folio.xij.

Papa an poſſit priuare electores iure eligendi. lib.j.arti.xlv.A.fo.xix.

Papa an poſſit in fide facere articulũ nouũ.ibidem.

Papa in quibꝰ diſpẽſare non poteſt.lib.j.arti.xlvj.A.⁊ B.folio.xxj.

Papa an ⁊ in quibus non poſſit cum monacho diſpẽſare.lib.j.ar.xlvj.C.fo.xxj.

Papa poteſt cum monacho ſuper votis ſpũalibus diſpẽſare.li.j.ar.xlvj.D.fo.xxij.

Papa niſi iuſta de cauſa diſpẽſet an peccat nec ꝓſit diſpẽſatio quãtũ ad deum.li.j.ar.xlvj.H.fo.xxij.

Papa ſolus an debeat diſpẽſare ſuper irregularitate homicidij.lib.j.ar.xlviij.D.fo.xxvij.

Papa an poſſit diſpenſare cum heretico.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.

Papa an poſſit ſolus cum heretico diſpenſare. lib.j.ar.l.A.fo.xxix.

Papa an ſolus admittat poſtulationẽ quãdocũq; quis in epm poſtulatur. Et an ſolus papa diſpenſet cũ habẽte maculã in oculo. Et an ſolus papa diſpẽſet cum ſacerdote extraneo vt celebret occulte: ſine literis vel teſtibꝰ ſue ordinationis. Et de multis alijs diſpenſationibus ꝑ ſolũ papã cõcedendis vide li.j.ar.l.A.fo.xxix.⁊.xxx.

Papa quid interpretatur.lib.j.ar.liiij.E.fo.xxxviij.

Papa an ſit ſolus vicarius chriſti. ibidem.

Papa an obtineat primatum iure diuino ⁊ humano. Et an princeps terrenus primatum ſpũalem cõferre poſſit lib.j.arti.lv.Y.fo.xlij.

Papa an poſſit ⁊ debeat de tẽporalibus ſe intromittere lib.j.arti.lvj.L.fo.xlv.

Papa an iure diuino ⁊ humano habeat poteſtatẽ temporalem.lib.j.arti.lvj.M.fo.xlv.

Papa an poſſit regẽ terrenũ excõicare et ab eccleſia expellere.li.j.arti.lix.B.fo.xlix.

Papa in tẽporalibus an ſuccedat beato petro,lib.j.arti,lix.D.fo.l.

Papa an inſtituerit regiã ꝑtãtem.li.j.ar.lix.E.Fo.l.

Papa an humano iure habeat tẽporalem ꝑtãtem. lib.j.arti.lix.H.fo.lj.

Papa an plenitudinem habeat poteſtatis.lib.j.articulo.lix.L.fo.lij.

Papa an habeat vicarium imperatorem in temporalibꝰ lib.j.arti.lxviij.I.folio.lxxiiij.

Papa an ſit homo ſimpliciter an quaſi deus. Et an papa ſit de foro imperatoris ratione temporaliũ.ibidem.

Papa an poſſit ſe ſua iuriſdictione ꝑuare.lib.j.arti.lxviij.L.folio.lxxv.

Papa an ſuccedat imperio.lib.j.arti.lxviij.P.fo.lxxv.

Papa an poſſit cum quibuſcumq; diſpenſare. li.ij.ar.viij.I.fo.cix.

Papa hereticus an debeat condemnari ſine ſpe venie. et quot teſtes requirantur ad papam conuincendũ de hereſi.li.ij.ar.x.B.fo.cx.

Papa an poſſit peccare grauius ꝙ quiuis alius.ibidem.

Papa hereticus an debeat temporaliter puniri.ibidem.

Papa an ſit caput totius eccleſie.ibidem.

Papa an poſſit concedere priuilegium vni eccleſie in preiudicium alterius.li.ij.ar.x.C.fo.cx.

Papa an poſſit abſoluere quos concilium damnauit.ibidem.

Papa an debeat vſq; ad anime exhalationẽ ſeruare que a ſuis predeceſſoribus ſancita ſunt.ibidem.

Papa an canonice ſit electus vt vitet perpetuum anathema.li.ij.ar.x.D.fo.cx.

Papa an ſit archiepiſcopus.lib.ij.arti.xj.D.fo.cxj.

Papa indignum ſe ſentiens an papatui renuntiare debeat.lib.ij.arti.x.F.fo.cxj.

Papa an ſententias ⁊ proceſſus ſine iuris ordine ⁊ a nõ ſuo iudice factos poſſit validare. lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.

Papa an poſſit ratificare quod nihil. ibidem.

Papa an poſſit ſtatuta facere contra formã baptiſmi:confirmationis ⁊ huiuſmodi.ibidem.

Papa ſalutando excommunicatum ex certa ſcientia an ipſum abſoluat.ibidẽ.

Papa an poſſit facere nouum articulum fidei.ibidem.

Papa an poſſit compellere aliquem renuntiare ius ſuũ. Et an poſſit ſeruum alterius aſſumere ſibi in clericatu, ſi eſt ſibi neceſſarius. Et an de ſe ſcribendo debeat loqui in ſingulari. Et an ſolus papa debeat dici ſummus ſacerdos.ibidem.

Papa an poſſit ſemper leges nouas facere.ibidem.

Papa an poſſit ſibi ſucceſſorē eligere. Et an papa ſit publica perſona. Et an poſſit priuilegiare clericos ſine voluntate imperatoris. Et quid ſi papa aliquid ad ſe reuocet quod poſtea ſit an ſit irritũ ⁊ inane. Et an papa dãs rem alienam transferat dominiũ. Et an poſſit alicui ius ſuum auferre ſine cauſa. Et in quo caſu poſſit papa papam ligare.ibidem.

Papa an ſine concilio habebat in arduis plenitudinem poteſtatis. Et an diſpenſet cū bigamo ⁊ in voto ⁊ in iuramẽto contra apoſtolum. Et an poſſit addere euangelio ⁊ declarare illud ⁊ interpretari. Et an ſit beato Paulo maior in ꝑadminiſtratione. Et an poſſit laicis de ſua iuriſdictione temporali nõ exiſtentibus penas temporales ſtatuere. Et ſi papa velit cauſam ſuam in propria perſona agere quis erit iudex. Et an papa mortuo eccleſia dicatur ſine capite.ibidem.

Papa non proprie dominus eſt.lib.ij.arti.xiij.F.fo.cxiiij.

Papa ſeruus ſeruorum dei vocatur. Et quis papa tali ſe nomine primo vocitauerit.li.ij.arti.xiij.H.fo.cxiiij.

Papa circa quid eniti debeat.li.ij.arti.xiiij.D.E.et.F.folio.cxv.

Papa an poſſit ſimoniam committere.lib.ij.arti.xiiij.H.folio.cxv.

Papa an ſenes potius ꝙ iuuenes ad conſilium conuocare debeat.lib.ij.arti.xv.C.folio.cxvij.

Papa abdicare debet a curia ſua prelatos venatores. li. ij. arti. xv. L. fo. cxviij.
Papa bona eccleſie alienare non debet. lib. ij. arti. xv. N. folio. cxix.
Papa in maiori eſt periculo ꝙ quiuis alius. lib. ij. arti. xv. O. fo. cxix.
Papa a quo debeat conſecrari. li. ij. arti. xvj. B. fo. cxix.
Papa peccans an poſſit eligere ſibi confeſſorem. li. ij. arti. xix. A. folio. cxxj.
Pape iudicio an ſit magis credendū ꝙ toti mundo contra ſentienti. lib. j. ar. vij. A. fo. j.
Pape eſt poteſtas temporalis: eius autem executio Imperatoris. li. j. arti. xiij. quaſi per totum. fo. ij.
Pape ſentētias eſſe iuſtas pſumendum eſt. lib. j. arti. xxvj. A. folio. iij.
Pape anaſtaſij obitus. lib. ij. arti. x. B. fo. cx.
Pape ſuperioritas ethnicorū regum exemplo figurata. lib. j. ar. xl. G. fo. xiiij.
Pape ſtudiū circa quid debeat eſſe. li. ij. arti. x. E. fo. cx.
Pape bonitas ⁊ puerſitas ad quid conferant. ibidem.
Pape preſentia an ſuppleat iuris ſolēnitates. li. ij. ar. xj. G folio. cxij.
Pape ſententia an faciat ius. ibidem.
Pape ſtudia qualia debeāt eſſe. li. ij. ar. xv. H. fo. cxviij.
Pape clemētis. iiij. prouidētia. li. ij. arti. xv. M. fo. cxviij.
Pape an ſemp ſit obediēdum. li. j. ar. vij. A. folio. j.
Pape iuramentum fidelitatis preſtat imperator. lib. j. articu. xiij. B. fo. ij.
Pape an oīa ſint ſubiecta li. j. ar. xxxvij. Dd. fo. xj.
Pape mentiens an ſacrilegium committat. lib. ij. arti. xj. G. fo. cxij.
Papam aut clericū nō poteſt imperator etiā in hereſeos crimine iudicare. li. j. arti. xxij. A. fo. iij.
Papam pro capite non habens nō habet caput chriſtum li. j. arti. xxiiij. A. folio. iij.
Papam aſſerere vtrāq; poteſtatē in terris nō habere an ſit hereticum. li. j. arti. xxxvij. Z. fo. ix.
Papam non coadiuuantes tpe perſecutionis an cenſendi ſint heretici. lib. j. arti. xxxviij. A. fo. xj.
Papam quilibet participat. li. ij. ar. xij. A. fo. cxij.
Papa mortuo an eccleſia debeat dici ſine capite. li. j. arti. lxviij. R. fo. lxxv.
Papalis ſedes a Roma non poteſt in aliā ciuitatem trāſferri. li. j. arti. xxxj. fo. iiij.
Papalis dignitas officiū apoſtolicū appellatur. lib. j. ar. liiij. H. fo. xxxviij.
Papalium deplomatum precia. li. ij. arti. vij. B. fo. cij.
Papatus an ſit prima ſedes. Et an poſſit a quoq; iudicari. lib. j. arti. v. A. fo. j.
Papatus an ſit ſemper in ijs que contra deū expreſſe nō ſunt. Et an pape in omnibus ſit obediendum. lib. j. arti. vij. A. folio. j.
Papatus miniſteriū potius ꝙ dominiū dicitur. li. ij. arti. xiij. A. fo. cxiij.
Papatu vacante iuriſdictio generalis nō remanet apud aliquem vel aliquos. li. j. ar. xx. A. fo. iij.
Pharao nomē oīm regū egypti fuit. li. j. ar. lxiiij. E. fo. lxv.
Parietis nomine quid deſigneť. lib. ij. ar. v. H. fo. xciij.
Partes diſcipline. lib. ij. ar. lxxj. F. fo. cxxxxviij.
Partes ſuppoſiti accuſatio nullo tempore clauditur. lib. ij. arti. xlvj. B. fo. cl.
Paſcere oues chriſti quid ſit lib. j. arti. xxxvij. D. fo. vj.
Paſcendi cura. lib. j. arti. lxix. E. fo. lxxvj.
Paſſio carnalis triplex. lib. ij. arti. j. E. fo. lxxxj.
Paſſionis dominice preludiū. li. j. arti. xxxvj. A. fo. v.
Paſtophoria que ſint. li. ij. arti. iij. A. fo. lxxxv.
Paſtori conuenientia que ſint. lib. ij. arti. xxij. A. fo. cxxvij.
Paſtores eccleſie reges dicuntur. libro. j. articu. lij. G. folio. xxxv.
Paſtores eccleſie quare ceci dicuntur. lib. ij. articulo. ij. F. folio. lxxxiiij.
Pater quare vocetur excelſus. lib. ij. articulo. iiij. G. folio lxxxviij.
Patientie martyrium. lib. ij. arti. xlviij. H. fo. clviij.
Patriarcha lingua greca quid interpretatur. lib. ij. arti. xj. A. folio. iij.
Patriarcha an habeat in ſubditos ſuorum ſuffraganeorum aliquam poteſtatem. lib. ij. arti. xix. D. fo. cxxij.
Patriarcha an habeat idem ius in ſuis ſubditis quod papa in ſuis. ibidem.
Patriarche priuilegia. li. ij. ar. xix. E. fo. cxxij.
Patriarche an poſſint diſpenſare cū epiſcopis ⁊ electis ſuis ſuffraganeis. li. ij. arti. xvij. E. fo. cxx.
Patriarche quū offendunt an eligant ſibi confeſſorem. Et an in foro contentioſo a ſolo papa puniri debeant. lib. ij. ar. xix. E. fo. cxxij.
Patriarche an vbiq; crucem portare debeant. lib. ij. arti. xix. D. fo. cxxij.
Patriarchia quot ſint. li. ij. ar. xj. B. fo. iij.
Patriarchatus eccleſiaſtici principales quatuor. lib. ij. arti. xvij. A. fo. cxx.
Paulus apoſtolus quare beatum petrum reprehenderit. li. ij. ar. x. B. fo. cx.
Pauperies chriſti multifaria. lib. ij. ar. lxiij. A. fo. ccviij.
Paupertas in chriſto quintuplex. li. ij. ar. vj. In principio folio. xcvj.
Paupertas cardinalium antiquorum: et quot eorū ſint tituli. li. ij. arti. xvj. D. fo. cxix.
Paupertas euangelica an dominiū ⁊ proprietatem excludat. Et an licuit apoſtolis ex euangelio viuere. li. ij. ar. lvj. A. fo. clxxxvj.
Paupertatis cōmendatio. li. j. arti. lxvij. F. fo. lxxij.
Paupertatis euangelice perfectio an magis conſiſtat in animo ꝙ in temporalium carentia. lib. ij. arti. lvj. A. fol. clxxxvj
Paupertatis laudes. li. ij. arti. lxv. E. fo. ccxiij. et. ccxiiij.
Pax quare non ſit inter mortales ⁊ quid ſit pax. li. ij. arti. xxxj. B. fo. cxxxviij.
Pacis definitio. lib. j. ar. lxiij. G. fo. lx.
Pacis cōmendatio. li. ij. arti. xlvij. D. fo. clvij.
Phe quid interpretatur. li. ij. arti. iiij. G. fo. lxxxix.
Peccator ꝙ cito deo reconciliatur an dignus ſit videre faciē patris. lib. ij. arti. xcj. G. fo. cclxviij.
Peccatum quare nihil eſt. li. ij. arti. ij. A. fo. lxxxij.
Peccatum quare tempeſtas vocetur. lib. ij. ar. ij. B. folio. lxxxiij.
Peccatum ſodomiticum quare dicatur cōtra naturam. ibidem.
Peccatum primum quid ſit: et quid ſecundum: tertium et quartum. li. ij. arti. ij. G. fo. lxxxv.
Peccatum hominem vagum ⁊ inſtabilem facit. li. ij. arti. iiij. D. fo. lxxxvij.
Peccatum inuidie an ſit contra ſpiritum ſanctum. lib. ij. arti. lxxix. B. fo. cclviij.
Peccato inuidie an diabolus deiectus fuerit de celo. li. ij. arti. lxxix. E. fo. cclix.
Peccata quare hominem ſeruum faciāt. lib. ij. arti. ij. A. folio. lxxxij.
Peccatorū omniū maximū ſupbia. li. j. arti. lxij. F. fo. lvij.
Pecunia idolorū ſeruitus. li. ij. arti. ix. A. fo. cix.
Pecunia fratri minori data cuius ſit. libro. ij. articu. lxiiij. G. folio. ccxj.
Pecunie ſprete exempla memoranda. li. ij. arti. xv. F. ⁊ G. foli. xvij.
Pecunie vſus quando adinuentus fuit. lib. ij. articu. lxj. B. folio. ccv.
Pecuniā dans ne actione famoſa conueniatur an infamiam incurrat. lib. j. arti. xlix. A. fo. xxviij.

Pecuniam famoſis viris aut mulieribus dantes an moꝛtaliter peccent.li.ij.arti.xlvj.A.fo.cl.
Pecuniam an liceat fratri minoꝛi recipere per ſe aut per alium.Et ad quid ſit cautum ne fratres minores pecuniam poꝛtent.li.ij.arti.lxv.A.fo.ccxij.
Pecuniam deponere an liceat pꝛo fratre minoꝛe.li.ij.arti.lxvj.A.fo.ccxvj.
Pecunias dans monaſterio vt recipiatur an irregularitatem incurrat.li.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Pecuniaria viſitatio pꝛelatis inhibita. libꝛo.ij.arti.xvij.D.folio.cxx.
Pecuniaria miſſarum celebꝛatio.libꝛo.ij.articulo. xxvij.E.fol.cxxxij.
Pedes eccleſie qui ſint.li.ij.arti.iiij.E.fo.lxxxvij.
Pedes lauandi.li.ij.arti.iiij.E.fo.lxxxviij.
Pelles ſalomonis que ſint.libꝛo.ij.articulo.vj.A.folio.xcvij.
Pena an ſit malum.lib.j.arti.lxviij.S.fo.lxxv.
Pena peccantis maioꝛ poſt pꝛeceptum et exemplum efficitur.lib.ij.arti.viij.A.fo.cvij.
Penam reoꝝ an deus concupiſcat. libꝛo.ij.articulo.vj.J.folio.xcix.
Penarum inferni cōſideratio. li.ij.ar.lxxxiiij.D.fo.cclxvj.
Penitenti quinꝙ neceſſaria. libꝛo.ij.articulo. v. K.folio.xciiij.
Penitentium luctus.li.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Penitentia ſerotina multos decipit.libꝛo.ij.articulo.iij.E.folio.lxxxv.
Penitentia ꝗd operaꝛ.li.ij.ar.v.F.fo.xcij.
Penitentia beati marcelli anglie epiſcopi. libꝛo.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Penitentia Salomonis ſuper idololatria.libꝛo.ij.arti.xlv.A.fo.cxlviij.
Percutiens grauidam oboꝛſum viuificatum facientem an ſit irregularitas.li.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Peregrinari an deceat eremitam.libꝛo.ij.articulo.lj.H.folio.clxiiij.
Perfectum quid ſit.li.j.ar.liiij.B.fo.xxxvij.
Perfecti ſacrificij duo actus.libꝛo.j.artitulo.lxiij.O.folio.lxij.
Perfectio cōſilioꝛum euangelicoꝛum que ſit.libꝛo.ij.articulo.lvj.A.fo.cxxxvj.
Perfectio eremite que ſit.lib.ij.ar.lxix.E.fo.ccxxvj.
Periurium voluntarium an irregularitatem inducat.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Perſecutio duplex.li.ij.arti.vij.H.fo.cv.
Perſonalis vnitas ꝗ ſit.li.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Peſtis adulatoꝛum cauēda.li.ij.arti.xiij.M.fo.cxv.
Peſtilentie ⁊ tempeſtates ꝓpter pctm̄ ſodomiticum inducte.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Petrus apoſtolus vnde nomen acceperit. lib.j.arti.lv.E.folio.xxxix.
Petrus apoſtolus quare nomine chꝛiſti tributum ſolue rit.lib.j.arti.lv.F.fo.xl.
Petrus an ſolus queſiuerit a chꝛiſto.Si peccauerit i me frater meus ⁊c.li.j.arti.lv.G.fo.xl.
Petrus quare ſolus educens gladium ꝑcuſſit ſeruum pontificis.li.j.arti.lv.K.fo.xl.
Petrus quare dicitur Simon Joannis. libꝛo.j.articulo lv.M.folio.xl.
Petrus apoſtolus quare tempoꝛalem poteſtatē nō exercuerit.li.j.arti.lix.D.fo.l.
Petrus apoſtolus an habuerit iura imperij.libꝛo.j.arti.lix.G.folio.l.
Petrus apoſtolus an omniū fidelium fuerit caput.lib.j.arti.lix.K.fo.lj.
Petrus os apoſtoloꝛum.libꝛo.j.articulo.lxiij.Y.folio.lxiiij.
Petrus apoſtolus poſt aſcenſionem domini non Rome ſed Antiochie ſedem pꝛimo habuit.libꝛo.j.articu.lxviij.R.folio. lxxv.
Petrus apoſtolus an plus ceteris chꝛiſtum dilexerit. lib.ij.arti.x.B.fo.cx.
Petrus de moꝛron canonizatus quare papatui renūtiauerit.lib.ij.arti.xj.E.fo.cxj.
Petri Coꝛbarij apoſtate oꝛdinis minoꝛū deteſtatio. Cur idem coꝛuinus appellatus.Et a quo in ſedem apoſtolicam intruſus.lib.j.fo.j.
Petri apoſtoli excellentia quibus teſtimonijs pꝛobatur. lib.j.arti.xxxvj.B.fo.iiij.
Petri manducatoꝛis hiſtoꝛia de Alexandro macedone. lib.j.arti.xl.G.fo.xiiij.
Petri nomen vnde.lib.j.arti.lv.E.fo.xl.
Petri pꝛiuilegia ⁊ miracula.lib.j.arti.lv.V.X.⁊.Y.fo.xlij.
Petri claues.lib.j.arti.lxiij.Y.fo.lxiij.
Petri apoſtoli eccleſia cui epiſcopo ſubdita ſit:et an ſit epiſcopalis eccleſia an patriarchium. libꝛo.ij.articu.xj.B.folio.cxj.
Petro an ſit data poteſtas ſuper alios apoſtolos. libꝛo.j.arti.lxviij.L.fo.lxxv.
Petro an licitum fuerit poſt chꝛiſti reſurrectionē ad piſcationem redire.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccix.
Philargyꝛia quid ſit. lib.ij.arti.ix.A.fo.cix.⁊.arti.liiij.B.fo.clxxvij.
Phyſica an ſit pꝛohibita religioſis. libꝛo.ij.articu.lxix.J.folio.ccxxviij.
Pietas:pꝛudentia ⁊ iuſtitia.lib.j.arti lvij.A.fol.xlvj.
Pietas quotuplex eſt: et an differat a miſericoꝛdia. lib.ij.arti.lxxxv.A.fo.cclxvj.
Pilatus quomodo chꝛiſtum iudicauit. lib.j.articu.lxviij.K.folio.lxxiiij.
Pilatus quare magis curauit vnde eſſet regnum chꝛiſti materialiter ꝙ cauſaliter.lib.ij.arti.lvij.A.fo.clxxxix.
Pilati admiratio ſuper accuſatione chꝛiſti.lib.ij. articulo vj.in pꝛincipio.fo.xcvj.
Pithie ⁊ Damonis amicitia.lib.j.arti.lxij.G.fo.lviij.
Politia chꝛiſtiana an ſit vna:⁊ an ſit vnus pꝛinceps ipſam dirigens. lib.j.arti.xl.B.folio.xij.
Politia chꝛiſtiana an plures pꝛincipatus admittat. lib.j.arti.xl.E.fo.xiij.
Politie chꝛiſtiane finis vnus.ibidem.
Polluere vxoꝛem extra clauſtra pudoꝛis ſodomitica ſpecies eſt.lib.ij.arti.ij.R.fo.lxxxiij.
Pollutus ad altare accedens an coꝛpus chꝛiſti polluat. lib.j.arti.lxix.D.fo.lxxvij.
Poma apud ſodomam genita que ⁊ qualia ſint.libꝛo.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Pontifex ſummus an pꝛopꝛie vocetur papa romanus. lib.j.arti.xxxij.circa finem.fo.iiij.
Pontifex quilibet an maioꝛ ſit imperatoꝛe.libꝛo.j.articu.xxxvij.Bb.fo.x.
Pontifex ſummus an iure diuino ⁊ humano habeat poteſtatem tempoꝛalem.lib.j.arti.lvj.M.fo.xlv.
Pontifex maximus an ſit ſufficiens ad regēdam vniuerſalem eccleſiam:⁊ ſummi pontificatus onera ſuppoꝛtare.lib.ij.arti.x.E.fo.cx.⁊.cxj.
Pontificis ſummi nomina.lib.ij.arti.xj.D.fo.cxj.
Pontificis opera duo.lib.ij.arti.xviij.D.fo.cxxj.
Pontifici ſummo ſeptem conſiderationes diligenti⁹ obſeruande.lib.ij.arti.x.D.fo.cx.
Pontifices quōdam ijdem fuerunt ⁊ reges.li.j.articulo xiij.A.folio.ij.
Pontificum vnctio.lib.j.arti.lvj.P.fo.xlvj.
Pontificium eccleſie an preceſſerit mundi imperium. Et quot modis accipitur eccleſia.li.j.arti.xxxvj.in pn.fo.iiij.
Pontificalia an ſint de ſubſtantia oꝛdinis vel officij epiſcopalis.lib.ij.arti.xxj.circa finem.fo.cxxv.

Populus quid ſit.lib.j.arti.lxiij.I.fo.lxi.
Porta pditionis quid ſit: ⁊ quid porta vite: ⁊ quid lata porta ⁊ qd anguſta.lib.ij.arti.j.C.fo.lxxxj.
Porte inferi q̃ ſint.lib.j.arti.lxiij.G.fo.lx.
Poſſeſſio an poſſit vel preſcribi contra papam. li.ij.arti.xj.G.fo.cxij.
Potentia chriſti multiplex.libro.j.articu.lj.A.B.C.et.D.folio.xxxj.et.xxxij.
Potentia creandi an ſit pluribus cõmunicabilis.lib.j.arti.lj.E.fo.xxxiij.
Potentia faciendi miracula qualiter cõmunicetur.lib.j.arti.lj.I.fo.xxxiij.
Potentia regalis quõ cõmunicetur.ibidem.
Potentia eccleſiaſtica que ſit.libro.j.articulo.lviij.A.folio.xlviij.
Potentia ſummi pontificis pleniſſima.libro.j.articulo lviij.B.fo.xlviij.
Potentie chriſti ⁊ eius vicarij diſcrimen.libro.j.articulo lviij.A.folio.xlvij.
Poteſtas tẽporalis eſt Pape: eius aũt executio imperatoris.lib.j.arti.xiij.quaſi per totum.fo.ij.
Poteſtas papalis oĩm eſt digniſſima ⁊ vtiliſſima.lib.j.arti.xliiij.A.fo.xviij.
Poteſtas papalis ad que ſe extẽdat ⁊ in quibus valeat diſpenſare.lib.j.arti.xlv.A.et.B.fo.xix.
Poteſtas papalis diſpenſandi per duas regulas ꝓbat.lib.j.arti.xlvj.H.fo.xxij
Poteſtas gubernatiua chriſti quare hoĩbus cõicata.lib.j.arti.lj.F.fo.xxxiij.
Poteſtas ſacerdotalis quomodo cõmunicetur.libro.j.arti.lj.I.fo.xxxiij.
Poteſtas chriſti quibus hominibus cõmunicata ſit.li.j.arti.lj.K.fo.xxxiij.
Poteſtas ſacerdotalis ⁊ regalis an eidem cõpetant pſone.lib.j.arti.lj.L.fo.xxxiiij.
Poteſtas regia quotuplex eſt/ ⁊ vnde orta eſt.libro.j.arti.lij.A.fo.xxxiiij
Poteſtas ſacerdotalis ⁊ regia quibus cõmunicetur et quotuplex eſt.li.j.arti.lij.A.B.C.et.D.fo.xxxiiij.⁊.xxxv.
Poteſtas prelatorum eccleſie duplex.libro.j.articulo lij.I.folio.xxxv.
Poteſtas ſacerdotalis an prior fuerit poteſtate regia.lib.j.arti.liij.H.fo.xxxvij.
Poteſtas regia ſpiritualis an ſit dignior q̃ ſacerdotalis.ibidem.
Poteſtas an ſit data hominibus ligandi ⁊ ſoluẽdi mortuos ſicut viuos.libro.j.arti.lvj.D.fo.xl.
Poteſtas temporalis an contineatur in ſpirituali. Et an poteſtas ſpiritualis iudicare debeat temporalem. Et a quo inſtituta fuit poteſtas temporalis. Et quotuplici indigeat formatione. Et an ſpiritualis poteſtas ſit cauſa tẽporalis.lib.j.arti.lvj.B.fo.xliij.
Poteſtas ſpiritualis quotupliciter ad tẽporalẽ ſe extendat.lib.j.arti.lvj.C.fo.xliij.
Poteſtas tẽporalis an poſſit conferre eccleſiaſtica beneficia.lib.j.arti.lvj.H.et.I.fo.xliij.
Poteſtas temporalis eccleſie conducibilis. libro.j.arti.lvj.I.fo.xlv.
Poteſtas iudicis ſpiritualis an pncipaliter conſiſtat in criminibus.lib.j.arti.lvj.L.fo.xlv.
Poteſtas ſpiritualis an debeat iuriſdictionem temporalem exercere.ibidem.
Poteſtas temporalis ſub ſpirituali exiſtens an participet aliq̃d ſpũalitatis.lib.j.arti.lvj.P.fo.xlvj.
Ptãs pncipũ ſecularium an poſſit dici ſpũalis.ibidem.
Poteſtas terrena qualiter in exercẽda iuſtitia ſe debeat habere.lib.j.arti.lvij.B.fo.xlvij.
Poteſtas ſine numero/pondere ⁊ menſura.lib.j.articu.lviij.B.fo.xlviij.
Poteſtas regia an ſit eccleſie neceſſaria. libro.j.articulo lix.A.folio.xlviij.
Poteſtas ſpiritualis ⁊ temporalis an ſint a deo.ibidem.
Poteſtas regalis an ſit permiſſa vel conceſſa.lib.j.articu.lix.A.fo.xlix.
Poteſtas ſpiritualis quare temporali tributum ſoluat.lib.j.arti.lix.C.fo.xlix.
Poteſtas ſpiritualis an ſubiecta ſit temporali.ibidem.
Poteſtas regia ſpiritualis ⁊ temporalis an ſint due potẽtie.lib.j.arti.lix.D.fo.xlix.
Poteſtas ſpiritualis duplex.lib.j.arti.lix.E.fo.l.
Poteſtas omnis an ſit a deo eodem modo.ibidem.
Poteſtas iudiciaria eccleſiaſticorum.libro.j.articu.lxiiij.H.folio.lxv.
Poteſtas maior quot modis attendi debet.lib.j.articulo lxviij.O.fo.lxxv.
Poteſtas eccleſiaſtica qua de cauſa deſpectui habeatur.lib.j.arti.lix.A.fo.lxxvj.
Poteſtas ſacerdotalis ad ſoluẽdum peccatum ⁊ iuriſdictio excõmunicandi ⁊ abſoluendi in foro iudiciali quomodo differunt.lib.j.arti.lxx.C.fo.lxxix.
Poteſtas temporalis qualiter pertineat ad papam.lib.ij.arti.lvij.A.fo.cxcj.
Poteſtatis ſacerdotalis ⁊ regalis diſcrimen.lib.j.articu.lij.I.folio.xxxv.
Poteſtatis duplicis ſacerdotalis ⁊ regalis initium.lib.j.arti.liij.F.fo.xxxvij.
Poteſtatis ſacerdotalis et regalis diuerſitas. lib.j.arti.liiij.A.folio.xxxvij.
Poteſtatis ſpiritualis et tẽporalis plenitudo in ſummo pontifice.lib.j.arti.lviij.A.fo.xlvij.
Poteſtates ſecularis ⁊ ſpiritualis in quibus conueniũt.lib.j.arti.lvj.A.fo.xlij.
Poteſtarias an quis poſſit in pluribus ciuitatibus obtinere.lib.ij.arti.viij.I.fo.cix.

Publicus aleator et mutuans in ludo an ſint infames.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Puerum occidens incaute an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Puerum impudicum facere attentans iniuriarum tenetur.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Pueri in ſacro eloquio quid ſignificent.ibidem.
Pugnandi modus contra antichriſtum.libro.j.arti.lxvij.I.folio.lxxiij.
Puluinaris nomine quid denotetur.lib.ij. articu.xxij.A.folio.cxxvij.
Putei definitio ſm Aug.lib.ij.arti.v.I.fo.xciiij.

Planctus eccleſie. libro ij.arti.j.in principio.fo.lxxxj.
Planctus multifarius apud iudeos. libro.ij.articu.v.E.folio.xcij.
Platea quid interpretatur ⁊ quid ſit. libro.ij.articulo.j.A.⁊.B.fo.lxxxj.
Plauſus manuum diuerſus.lib.ij.arti.v.I.fo.xciiij.
Plenitudo ſpiritualium ſenſuũ an fuerit in beato petro.lib.j.arti.lix.K.fo.lj.
Pluralitas beneficiorum prohibita.libro.ij.articulo.viij.I.folio.cix.

Preceptum chriſti ſex viris ad interficiendum paratis.libro.ij.arti.v.K.fo.xcv.
Precepto iniuſto ⁊ inhoneſto an ſit obediendum.libro.ij.arti.lxix.I.fo.ccxxviij.
Precepto dei hominem occidẽs an reputetur homicida.lib.ij.arti.lxxij.B.fo.ccxxxix.
Preceptorum chriſtianorum regule cur vniuerſales. li.j.arti.lxiij.H.fo.lxi.
Preceptorum differentia.libro.ij.arti.xv.N.fo.cxix.
Preda militaris cuius ſit.lib.ij.arti.xlvj.G.fo.clj.

Pꝛeda iuſti belli an ſit capientis.libꝛo.ij.articulo.xlvj.J.folio.clij.
Pꝛede reſtitutio quomodo ſit facienda.libꝛo.ij.articulo xlvj.L.fo.cliij.
Pꝛedam emere an ſit licitum.libꝛo.ij.articulo.xlvj. L.folio.cliij.
Pꝛedeſtinatio an faciat certam ſalutem.libꝛo.ij.articulo viij.G.fo.cviij.
Pꝛedicatoꝛes quare antiquitus in poꝛtis templi ſedebant.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Pꝛedicatoꝛes quales ſint.li.ij.ar.iiij.G.fo.xc.
Pꝛedicationis pabulũ.lib.j.ar.lxix.D.fo.lxxvij.
Pꝛelatio quelibet an ſit tranſlata ad fideles per chꝛiſti aduentum.Et quibus cõmiſſa eſt talis pꝛelatio.libꝛo.j.arti.xxxvij.L et.M.fo.vij.
Pꝛelatio quinqꝫ modis haberi poteſt.libꝛo.j.articulo lxviij.M.et.N.fo.lxxv.
Pꝛelationis ⁊ poteſtatis Petri ⁊ eius ſucceſſoꝛum laudes.lib.j.arti.lv.S.fo.xlj.
Pꝛelationem abbati non aufert irregularitas.lib.j.arti.xlviij.B.fo.xxv.
Pꝛelatus qualiter ſubditos paſcere debeat.libꝛo.j.arti.lxix.D.fo.lxxvij.
Pꝛelatus an debeat pꝛefici pluribus eccleſijs.lib.ij.arti viij.J.fo.cix.
Pꝛelatus an poſſit purgationem ferri candentis indicere.lib.ij.arti.xxij.B.fol.cxxviij.
Pꝛelatus nõ debet officia ꝯſanguineis cõmittere.ibidẽ.
Pꝛelatus an poſſit cõmutationem venditionem ⁊ pmutationẽ de rebus eccleſie facere ſine ꝯſenſu capli.ibidẽ.
Pꝛelatus pꝛonioꝛ eſſe debet ad miſerẽdum ꝙ ad puniẽdum.ibidem.
Pꝛelati nomine intelligitur quicũqꝫ legitimus adminiſtratoꝛ.ibidem.
Pꝛelato neceſſaria.li.ij.arti.xxij.A.fo.cxxvij.
Pꝛelatum ſuum trahens ad iudicium ſeculare ſuper ſpiritualibus beneficio pꝛiuari debet.libꝛo.ij.articulo.xxij.B.folio.cxxviij.
Pꝛelati ab eccleſia tolerati quãlibet iuriſdictionem veraciter exercent.lib.j.arti.x.A.fo.ij.
Pꝛelati cum ſint reges quare nõ vocentur reges.lib.j.arti.lij.P.fo.xxxv.
Pꝛelati qualr officia publica exercentes excõmunicari debent.lib.j.arti.lxix.B.fo.lxxvj.
Pꝛelati vita non verbo coꝛrigere debent.libꝛo.j.articulo.lxix.B.fo.lxxvj.
Pꝛelati comedias legere pꝛohibentur.libꝛo.j.articulo lxix.D.fo.lxxvij.
Pꝛelati galli gallinacei ⁊ canes muti.ibidem.
Pꝛelati qualiter ſubditos inducere debent.libꝛo.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.
Pꝛelati qualiter bona ſua debeãt partiri.libꝛo.ij.arti.v.A.folio.xc.
Pꝛelati quare aurum ſitiant.libꝛo.ij.arti.ix.A.fo.cix.
Pꝛelati hiſpanie viles.li.ij.arti.xviij.D.fo.cxxj.
Pꝛelati an poſſint penas pecuniarias pꝛo criminibꝰ puniendis accipere:⁊ an ipſas in pꝛopꝛium cõuertere debeant.li.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Pꝛelati reditus ſubditoꝛum minuentes qualiter puniri debeant.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxiij.
Pꝛelati an poſſint bellis intereſſe ⁊ manu pꝛopꝛia bellare.ibidem.
Pꝛelati nõ pꝛo ſuis tantũ ſed pꝛo populi delictis rationem reddere coguntur.libꝛo.ij.articulo.xxij.A.folio.cxxv.
Pꝛelati an poſſint inferioꝝ pꝛelatoꝛum iura infringere lib.ij.ar.xxij.B.fo.cxxviij.
Pꝛelati an teneantur compellere illos qui habent plures dignitates vel eccleſias curam animarum habentes oſtendere diſpenſationem.libꝛo.ij.articulo.xxij.in fine.folio.cxxviij.
Pꝛelatoꝛum ſententias eſſe iuſtas pſumendum eſt.lib.j.arti.xxvj.A.fo.iij.
Pꝛelatoꝛum eccleſie duplex poteſtas.libꝛo.j.articulo.lij.J.folio.xxxv.
Pꝛelatoꝛum cura triplex.libꝛo.j.arti.lxix.C.fo.lxxvj.
Pꝛelatoꝛum negligentie redargutio.libꝛo.j.articulo lxx.D.fo.lxxix.
Pꝛelatoꝛum ambitio.lib.ij.arti.iij.C.fo.lxxxv.
Pꝛelatoꝛum negotiatio deteſtanda.libꝛo.ij.articulo.vij.B.folio.ciij.
Pꝛelatoꝛum cum lamijs comparatio.libꝛo.ij.articulo vij.F.fo.ciiij.
Pꝛelatoꝛum fraus in accipienda pꝛo oꝛdinatione pecunia.lib.ij.arti.ix.B.fo.cix.
Pꝛelatoꝛum ſanctoꝛum in conſanguineos dicta.lib.ij.arti.xv.M.fo.cxviij.
Pꝛelatoꝛum offenſa in viſitandis ſuis pꝛouincijs.lib.ij.arti.xvij.D.fo.cxx.
Pꝛelatoꝛum hiſpanie ſimonia.libꝛo.ij.articulo.xx.A.folio.cxxij.
Pꝛelatoꝛũ repertoꝛiũ.li.ij.articulo.xxij.B.fo.cxxviij.
Pꝛelatoꝝ moꝛes ⁊ vita quales debeant eſſe.ibidem.
Pꝛelatis eccleſie conuenit ſacerdotalis ⁊ regalis poteſtas.lib.j.arti.lv.D.fo.xxxvj.
Pꝛemiũ regis.lib.j.arti.lxij.F.fo.lvij.
Pꝛemium religioſoꝛum vere obedientiũ triplex.libꝛo.ij.arti.lxix.E.fo.ccxxvj.
Pꝛepoſitoꝛum arrogantium pꝛopꝛium.libꝛo.ij.arti.xxij.A.fo.cxxvj.
Pꝛepoſitoꝛum ſolicitudo.libꝛo.ij.arti.xxij.A.fo.cxxvij.
Pꝛeſbyter qͥlibet an tantã habeat ptãtem quãtã habeat papa.li.j.arti.lxviij.L.fo.lxxv.
Pꝛeſbyter quilibet an ſit equalis pape in iuriſdictione.lib.j.arti.lxviij.O.fo.lxxv.
Pꝛeſbyter etatis:epiſcopus dignitatis nomen eſt.lib.ij.arti.xviij.F.fo.cxxj.
Pꝛeſbyter an debeat in canone miſſe noĩa aliquoꝝ viuorũ aut moꝛtuoꝝ expꝛimere.li.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Pꝛeſbyter euchariſtiam per ebꝛietatem vel voꝛacitatem euomẽs qualr puniri debeat.ibidem.
Pꝛeſbyteri cardinales quem titulum habeant.Et qualiter in literis domini pape nũqꝫ ponantur pꝛeſbyteri qn addatur titulus:nec diaconus/nec epiſcopus cum titulo.lib.ij.arti.xvj.E.fo.cxx.
Pꝛeſbyteri an debeant habere epiſcopum vt pꝛincipem.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Pꝛeſbyteri an poſſint ſine licentia epiſcopi in ſua dioceſi miſſam cantare vel baptizare.lib.ij.arti.xxj.in pꝛincipio folio.cxxiiij.
Pꝛeſbyteri laboꝛãtes moꝛbo caduco an cenſentur a celebratione.Et an intrantibus eccleſiam excõmunicatis debeãt a diuinis ceſſare.Et an pꝛeſbyteri curati debeant dare ſuis parochianis licentiam confitendi alijs pꝛeſbyteris nõ curatis.Et an habeant poteſtatem ligãdi atqꝫ ſoluendi.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Pꝛeſbyteroꝛum flagitia tritioꝛa.libꝛo.ij.articu.xxvij.A.folio.cxxxj.
Pꝛeſciẽtia dei que ſit.Et quare oꝛamus vel conamur ad bene operandum:quũ quod futurum eſt/eueniet.li.ij.arti.viij.G.fo.cviij.
Pꝛeſumendum eſt ꝙ pꝛelatoꝝ ſententie ⁊ maxime domini pape ſint iuſte ⁊ canonice pꝛomulgate.lib.j.arti.xxvj.A.folio.iij.
Pꝛeſumptionis ſpecies que ſint.libꝛo.ij.articulo.lxxvj.L.folio.ccl.
Pꝛeuaricatoꝛ condemnatus an ſit infamis.libꝛo.j.arti.xlix.A.fo.xxix.
Pꝛimatus olim cui debebatur.li.j.arti.xlij.C.fo.xvj.
Pꝛimatus ⁊ patriarchatus idem.lib.ij.ar.xvij.B.fo.cxx.

Princeps ciuitatis qualiter alẽdus. libro.j.articulo.lxij. F.folio.lvij.
Principis error an faciat ius.libro.j.articulo.vj. circa finem.folio.j.
Principis infamia vbi maxime attendatur. libro.ij.arti. vj.I.fo.xcix.
Principes exercitus demonũ.li.ij.arti.v.A.fo.xc.
Principes mali qualiter puniendi.libro.ij.articulo.viij. B.folio.cvij.
Principum ad tyrãnidem facilis declinatio. libro.j.arti. lvj.E.fo.xliiij.
Principum poſſeſſiones cuius ſint.li.ij.arti.v.A.fo.xc.
Principum manus prelati oſculari non debent. libro.ij. arti.xviij.D.fo.cxxj.
Principatus ciuilis an diſtinguatur a pncipatu eccleſiaſtico.li.j.arti.xl.B.fo.xij.
Principatus virum oſtendit.li.ij.arti.lxij.G.fo.lviij.
Principatus mũdani ⁊ eccleſiaſtici diſcrimen.lib.ij.arti. xiij.C.fo.cxiij.
Principalis ⁊ precipuus actus regie poteſtatis quis ſit. Et quid ad regiam poteſtatem ſpectat.libro.j.articulo liij.A.fo.xxxvj.
Principia duo ponere an ſit hereticum. libro.j.articulo xxxvij.O.fo.viij.
Priores ⁊ rectores eccleſiarum curam animarũ habentium perpetui an poſſint amoueri ſine licentia epi.li.ij. arti.xxj.circa mediũ.fo.cxxiiij.
Priuilegium pncipis aſtute interpretãs an ſit infamis. lib.j.arti.xlix.A.fo.xxix.
Priuilegia epiſcoporum que ſint.libro.j.articulo.l.C. folio.xxxj.
Priuilegia virginitatis.libro.ij.articulo.lxxxiij.B. folio.cclxiij.
Procedentia a libero arbitrio ⁊ volũtate ꝯtingentia an neceſſario eueniant.li.ij.arti.viij.G.fo.cviij.
Procuratorum errores.li.ij.arti.xxxvij.A.fo.cclij.
Profeſſionis fratrum minorum cõmendatio.libro.ij.arti. lxj.A.fo.cciij.
Profeſſionũ diuerſitas.li.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Promoueri an poſſit is qui cũ fornicaria contraxit.li.ij. arti.lxxxiij.F.fo.cclxiij.
Promouẽs aliquem vno die ad duos ſacros ordines an ſit irregularis.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Prophete doctores ⁊ prelati vocantur. libro.ij.arti.j.F. folio.lxxxij.
Prophete qui ſint hodie.libro.ij.articulo.v.E.fo.xcij.
Prophete falſi tres ſpiritus immũdos repreſentantes. lib.ij.arti.v.H.fo.xciij.
Prophete in ſacro eloquio qui vocent.ibidem.
Prophetarũ pſeudo diuerſa crimina.ibidem.
Propoſitio qualiter dici debeat heretica.libro.ij.articulo.lxij.B.fo.ccvij.
Proprietas ⁊ dñium oim rerum vſibilium an poſſit abdicari.lib.ij.arti.lx.D.fo.cciij.
Proprietatis abdicatio ⁊ caſtitatis cuſtodia an ſint de ſubſtantia monachatus.lib.j.arti.xlvj.E.fo.xxij.
Proprietates/poſſeſſiones ⁊ dominia an ſint a iure humano an ciuili.libro.ij.articulo.lx.B.fol.ccij.
Proſelytus quis ſit.libro.ij.articulo.lxxviij.D. folio.cclvij.
Prune cupiditatis ⁊ libidinis que ſint.libro.ij.arti.j.F. folio.lxxxij.

Quarta noctis vigilia

Quarta noctis vigilia quid interpretatur. libro.j.articulo.lv. T.folio.xlj.
Querendi modus.libro.ij.articulo. vj.F. folio.xcviij.
Querimonia domini de prelatis. libro.j.articulo.lxix.C. folio.lxxvij.

Ramoth qualiter interpretetur

Ramoth qualiter interpretetur. libro.ij.articulo.v.H.fo.xciij.
Rebellibus eccleſie vel pape fauens an ſit hereticus.li.j.arti.xxxvij.Ff.fo.xj
Recedendum an ſit a prelatorum obedientia pꝑter eorum ſcelera.li.j.arti.lxx.E.fo.lxxix.
Recipiendis ad cõmunitatem apłorum an licebat aliquid ſecũ afferre.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxv.
Rectores ⁊ cuſtodes poſiti in vinea domini ſabaoth.li.j. arti.lxij.F.fol.lvij.
Redargutio negligentie prelatorum.libro.j.arti.lxx.D. folio.lxxix.
Rex malus non vere rex eſt.libro.j.articulo.lvij.A. folio.xlvj.
Rex literarum ſacrarum ſtudioſus debet eſſe.ibidem.
Rex an debeat iudicari ab homine.libro.j.articulo.lix. B.folio.xlix.
Rex primus catholicus an ſacerdos fuerit.libro.j.arti. lxiiij.G.fo.lxv.
Regis officia.lib.j.arti.liij.B.fo.xxxvj.
Regis electio qualiter eſt faciẽda ⁊ quid in ipſa pcipue ſit obſeruandũ.lib.j.arti.lvij.A.fo.xlvj.
Regis iuſtitia que ſit.ibidem.
Regis boni recompenſatio.libro.j.articulo.lxij.F. folio.lvj.
Regis premium honor ⁊ gloria.libro.j.articulo.lxij.F. folio.lvij.
Regis officium quale debeat eſſe.libro.j.articulo.lxij.I. folio.lviij.
Regis omnia ſunt iure ciuili. libro.ij.articulo.xiij.F. folio.cxiiij.
Regi in tyrãnidem declinanti qualiter ſit obuiandum. lib.j.arti.lxij.E.fo.lvj.
Regi aliquid dando an dicamur ei de ſuo dare. libro.ij. arti.xiij.F.fo.cxiiij.
Reges quondam ijdem fuerũt ⁊ pontifices.libro.j.articulo.xiij.A.fo.ij.
Reges regno ⁊ imperatores iperio poſſunt a papa priuari.lib.j.arti.xiij.B.fo.ij.
Reges quotuplices ſunt.lib.j.arti.xxxvij.X.fo.ix.
Reges catholici quare inũgunt ⁊ benedicũtur p põtifices.lib.j.arti.xl.C.fo.xiij.
Reges Francie an deſcenderint a Carolo magno an ab Hugone duce Aurelianẽ.li.j.arti.xlj.C.fo.xv.
Reges erudiri debent in ſacra ſcriptura. libro.j.arti.liij. C.folio.xxxvj.
Reges quare non vnguntur in capite ſicut pontifices. lib.j.arti.lvj.P.fo.xlvj.
Reges qualiter ſe habere debeant ad ſubditos.lib.j.ar. lvij.A.fo.xlvj.
Reges qui dicantur.lib.j.arti.lxij.A.fo.lv.
Reges ⁊ principes an facilius delictorum veniam impetrent q̃ ceteri hoim.li.j.arti.lxij.G.fo.lviij.
Reges omnes an de iure ſubeſſe debeãt imperatori.lib. ij.arti.xxix.A.fo.cxxxv.
Reges in quibus offendant.libro.ij.articulo.xxx. per totum.fo.cxxxvij.
Regum inũctio.lib.j.arti.lvj.P.fo.xlvj.
Regum beatitudo merces.libro.j.articulo.lxij.G. folio.lvij.
Regũ officium pncipale.lib.j.arti.lxij.I.fo.lviij.
Regum catholicorum primi.libro.j.articulo.lxiiij.F. folio.lxv.
Regũ aſſyriorum ſupbia.lib.j.arti.lxiiij.E.fo.lxv.
Regalis poteſtas quomodo cõmunicetur.libro.j.arti. lj.I.folio.xxxiij.
Regalis poteſtas an diſcordet a ſacerdotali.libro.j.articulo.lix.A.fo.xlviij.

Regale dñium an ex ꝑmiſſione dñina vel ex iniũctione populo iſrael ꝯceſſum fuerit. ibidem.
Regalia inſignia que ſint. libro.j.arti.xxxvij.B.fo.vj.
Regia chriſti poteſtas.li.j.arti.lj.C.fo.xxxij.
Regia poteſtas quotuplex eſt: ⁊ a quo emanauit.libro.j.arti.lij.A.fo.xxxiiij.
Regia ⁊ ſacerdotalis poteſtas quibus cõmunicetur: et quotuplex eſt.libro.j.articulo.lij.A.B.C.et.D.folio xxxiiij.et.xxxv.
Regia poteſtas temporalis an dignior ſit ſacerdotali. lib.j.arti.liij.H.fo.xxxvij.
Regia poteſtas an ſit eccleſie neceſſaria.libro.j.articulo lix.A.fo.xlviij.
Regia dignitas odioſa.lib.j.arti.lxij.D.fo.lvj.
Regiam poteſtatem an papa inſtituerit.libro.j.articulo lix.E.folio.l.
Regnũ primũ cuius fuerit.li.j.arti.xxxvj.O.fo.v.
Regnum chriſti deſignari per lapidem. libro.j.articulo xliij.B.fo.xvij.
Regnum celeſte bifariam quis poteſt ingredi. libro.j.articulo.lix.S.fo.lj.
Regnũ terrenũ duplex.lib.j.arti.lix.S.fo.lj.
Regnum quibus reddatur glorioſum.libro.j.articulo lxij.A.fo.lv.
Regnũ multifariã capi põt. Et qualiter eccleſie regnum diſtinguaẜ.lib.j.arti.lxj.B.E.fo.liiij.et.lv.
Regnum mũdi qualiter dei regno opponatur.lib.j.articulo.lxj.D.fo.lv.
Regnum duplex in Abel et Cayn. libro.j.articulo.lxj.E.folio.lv.
Regnũ iuſtum vniꝰ.lib.j.ar.lxij.D.fo.lvj.
Regnũ multitudinis quid ſit.li.j.arti.lxij.S.fo.lvij.
Regnum qualiter efficitur glorioſum.libro.j.articulo lxij.K.fo.lviij.
Regnum eccleſie quare catholicum vocetur.libro.j.articulo.lxiij.H.fo.lx.
Regnum meum nõ eſt de hoc mundo.qualiter exponaẜ. lib.ij.arti.lvij.A.fo.clxxxix.
Regni dei et mundi diſcrimen.li.j.arti.lxj.E.fo.lv.
Regni temporalis exordium. li.j.arti.lxiiij.D.fo.lxiiij.
Regni hoim exordiũ.lib.j.arti.lxiiij.E.fo.lxiiij.
Regni tpalis ſordida initia.lib.j.ar.lxiiij.E.fo.lxv.
Regna veri dei prouidentia ordinata ſunt.libro.j.articulo.lix.S.fo.lj.
Regula eremitarum an ſit ab eccleſia approbata. lib.ij. arti.xxiij.A.fo.cxxviij.
Regula beati Auguſtini qualiter fundata. libro.ij.arti. lvj.A.fo.clxxxv.
Regule beati Franciſci fraus triplex.libro.ij.articulo lxvij.B.fo.ccxx.
Regule beati Franciſci declarationes culpabiles.lib.ij. arti.lxvj.C.fo.ccxvij.
Regule preceptorum chriſtianorum cur vniuerſales.li. j.arti.lxiij.H.fo.lxj.
Regule monachorum ab eccleſia approbate. lib.ij.arti. xxiij.A.fo.cxxviij.et.cxxix.B.
Regularis ſine licentia abbatis promotus an irregularitatem incurrat.li.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Religio an ſit alter baptiſmus.libro.ij.articulo.liij.E. folio.clxxvij.
Religio quelibet an poſſit habere proprium. libro.ij.articulo.lv.A.fo.clxxviij.
Religionis chriſtiane incrementa qualia fuere.li.j.arti. lxiij.H.fo.lxj.
Religionum diuerſitas. libro.ij.articulo.xiiij.N.fo.cxvj.
Religioſus portans habitum ſuum habitu clericali vel ſeculari coopertum an apoſtata efficiatur.libro.ij.arti. xiiij.N.fo.cxvj.
Religioſus obediens cui comparetur.libro.ij.articulo lxix.B.fo.ccxxxiij.
Religioſus an poſſit magiſtratus gradum aſſumere.li. ij.arti.xxxiiij.A.fo.cxlj.
Religioſi ⁊ clerici exempla relaxationis.libro.ij.articulo j.B.fo.lxxxj.
Religioſi habitum dimittentes ſi poſtea reaſſumant an poterunt in prelatos eligi.li.ij.ar.xiiij.N.fo.cxvj.
Religioſi an vbiqꝫ habitu monachali vti debeant.lib.ij. arti.xiiij.N.fo.cxvj.
Religioſi dimittẽtes habitum ſine cauſa excõmunicari. lib.ij.arti.xiiij.N.fo.cxvj.
Religioſi quibus maxime vitijs irretiantur.lib.ij.arti. liiij.per totum.fo.clxxvij.
Religioſi a quibus ſtudijs arceri debeant. Et ad hoc ꝙ poſſint religioſi ſacro ſtudio intendere quid agere debeant.lib.ij.arti.lxix.J.fo.ccxxviij.
Religioſoꝝ cupiditas.li.ij.arti.lxiiij.B.fo.ccix.
Religioſorum inobedientia. libro.ij.articulo.lxx.A. folio.ccxxxv.
Religioſorum immunditie occaſio.libro.ij.articulo lxxiij.A.foẜ.ccxl.
Religioſorum inhoneſtas. li.ij.arti.lxxiij.A.fo.ccxl.
Religioſoꝝ ambitio.li.ij.arti.lxxiiij.A.fo.ccxliiij.
Religioſorum ventoſa ſuperbia.libro.ij.articulo.lxxvj. A.folio.ccxlviij.
Religioſoꝝ inuidia.li.ij.arti.lxxix.A.fo.cclviij.
Religioſis an ſit neceſſaria loci mutatio. libro.ij.articulo.lxiiij.S.fo.ccxj.
Relinqui bifariam dici poteſt aliquid.libro.ij.articulo lvj.A.fo.clxxxij.
Remedia contra ſuperbiam que ſint.libro.ij.articulo lxxvij.A.fo.cclv.
Remiſſio quid ſit.li.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvij.
Remotus propter dolum ab adminiſtratiõe an infamiã incurrat.li.j.arti.xlix.A.fo.xxix.
Renouatio eccleſie qualiter facienda.libro.ij.articulo iij.B.fo.lxxxv.
Renuntiare ⁊ relinquere qualiter differunt.libro.ij.articulo.lvj.A.foẜ.clxxx.
Repertorium materie epiſcoporum.libro.ij.articulo.xxj. et.xxij.per totum.fo.cxxiiij.et.cxxv.
Reptoriũ prelatoꝝ.lib.ij.arti.xxij.B.fo.cxxvij.
Repertorium abbatum ⁊ que abbatem deceant. lib.ij. arti.xxiij.B.fo.cxxix.
Reprehenſibilis obedientia triplex. lib.ij.articu.lxix.P. folio.ccxxxij.
Requiſita ad dei cultũ.li.j.arti.lxiij.O.fo.lxij.
Rei habende nimia cupido cauſa eſt idololatrie. lib.ij. arti.vij.B.fo.cij.
Reipublice prodeſſe cupientes duo precepta habere debent.lib.j.arti.xlij.E.fo.xvj.
Rem habens ad certum vſum ſibi accõmodatam ⁊ a liĩ accommodans an furtum committat.libro.ij.arti.xlvj. P.fo.cliij.
Res epi morientis an debeant pro futuro pontifice conſeruari.li.ij.arti.xxj.circa ꝑncipiũ.fo.cxxiiij.
Rerũ eccleſiaſticarũ iniq̃ adminiſtratores obnoxij ſunt reſtitutioni.li.ij.arti.xlvj.A.fo.cl.
Rerum amiſſarum inuentores an teneantur ad reſtitutionem.li.ij.arti.xlvj.O.fo.cliij.
Rerum temporaliũ abdicatio meritoria eſt ⁊ ſancta.lib. ij.arti.lvj.A.fo.clxxxvj.
Rerum abdicatio in particulari tñ non eſt vera abdicatio.li.ij.arti.lxiij.A.fo.ccvij.
Reſtitutio quid ſit.li.ij.arti.xlvj.in fine.fo.cl.
Reſtitutio ꝑde qualẜ ſit facienda.lib.ij.ar.xlvj.K.fo.cliij.
Reſtitutio illicite acq̃ſitoꝝ qualiter eſt facienda. li.ij.arti.xlvij.ꝑ totum.fo.clv.et.clvj.
Reſtitutioni an ſint obnoxij reruꝫ eccleſiaſticarũ iniqui adminiſtratores.lib.ij.arti.xlvj.A.fo.cxv.
Reſtitutioni an teneantur aduocati ſua culpa in cauſa

ſuccūbentes.lib.ij.arti.xlvj.L.fo.cliij.
Reſtitutioni an teneantur aleatores de pecunijs lucratis.lib.ij.arti.xlvj.S.fo.cliiij.
Rhetoricorum mores.lib.ij.arti.iiij.B.fo.xc.
Reuerentia quibus ſit impendenda. lib.ij.arti.lxxvj. T. folio.ccliij.
Reus latitans in cauſa criminali ſecuta ſententia an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxix.

Roma amicitiā morū beneuolentia ꝯſeruās.lib.j.ar.xlij.F.fo.xvij.

Romanus pontifex quare ſeruū ſeruorum ſe nominet. lib.ij.arti.xiij.M.fo.cxiiij.
Romani ppl'i ꝯditiones.lib.j.arti.xlij.F.fo.xvij.
Romani quare imperiuꝫ promeruerunt.libro.j.articulo xlij.A.folio.xvj.
Romani pontifices an chriſti aut beati Petri debeāt dici vicarij.lib.ij.arti.x.B.fo.cx.
Romanoꝝ iuſtitia ob rēpu.lib.j.arti.xlij.E.fol'.xvj.
Romanoꝝ liberalitas.li.j.arti.xlij.F.fo.xvij.
Romanum imperium omnibus alijs excellentius.lib.j. arti.lix.B.fo.lj.

Rubigo quid interpretatur.lib.ij.arti.viij.I.fo.cix.

Ruſtici an teneantur diuitibus reuerentiam exhibere. lib.ij.arti.xliij.B.fo.cxlvij.

Sabbatum delicatū

ꝛ ſabbatum carnale quomodo differunt. lib.ij.arti.v.B.fo.xcj.
Sabbati ſctificatio.li.ij.ar.lxix.E.fo.ccxxvj
Sabbatorū obſeruatio diuerſa.li.ij.ar.v.B.fo.xcj.
Sabellius/Donatus ꝛ Arrius heretici.libro.j.articulo lxv.F.fo.lxvj.
Sabellianorum ꝛ arrianorum error.libro.ij.articulo.l. D.folio.clxj.
Sacerdos vel clericus in duello pugnās an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Sacerdos ſequeſter inter deum ꝛ populum.lib.j.arti.lij. L.folio.xxxv.
Sacerdos an habeat poteſtatem ſup corpus chriſti. Et an ſacerdos conficiendo ſacramentū vtatur ſermonib' ſuis an ipſius chriſti.lib.j.arti.liij.M.fo.xxxvij.
Sacerdos nec angelus aut archāgelus operari aliq̄d pōt in ijs q̄ ſunt a deo data.li.j.arti.lv.D.fo.xl.
Sacerdos an ſolus abſoluere poſſit ab excōmunicatione.lib.j.arti.lxx.E.fo.lxxix.
Sacerdos nō dꝫ celebrare in altari in quo ep̄s celebrare debet eadē die.lib.ij.arti.xx.L.fo.cxxiiij.
Sacerdos an poſſit ad aliqđ tp̄s vel dies op̄as ſuas locare.lib.ij.arti.xxvij.L.fol'.cxxxij.
Sacerdos alicui eccl'ie deſponſatus ꝛ intitulat' an debeat ex miſſarum celebratione aliq̄d recipere.Et ſi recipiat an ſimoniā cōmittat.ibidem.
Sacerdos an teneaf aſſumere aliquod turpe cadēs in calicem. Et ſi culpa eius hoſtia conſecrata corroſa vel aliquo modo maculata appareat quō ſit puniendus. lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxj.
Sacerdos euchariſtiā p ebrietatem vel voracitatē euomens qual'r puniri debeat.ibidem.
Sacerdos ſtolam vel manipulum in celebratione miſſe ſcienter omittens an irregularitatē incurrat.Et an debeat in canone miſſe noīa aliquorū viuorum aut mortuorum vocaliter exprimere.ibidem.
Sacerdotis officium triplex.libro.j.arti.lj.E.fo.xxxij.
Sacerdotis ignominia in quo conſiſtat.libro.ij.articulo xviij.D.fo.cxxj.
Sacerdotis gloria que ſit.libro.ij.articu.xxij. A.fo.cxxvj.
Sacerdotes veteris legis an vſi fuerint gladio materiali.lib.j.arti.xxxvij.L.fo.vj.
Sacerdotes noui teſtamenti ꝛ maiores ꝛ minores chriſtus inſtituit.lib.j.arti.liij.L.fo.xxxvij.
Sacerdotes gentilium quare regibus ſubditi fuere.lib. j.arti.lxij.I.fo.lviij.
Sacerdotes mundantes animam qui ſint. libro.ij.arti. iij.B.fo.lxxxv.
Sacerdotes ꝛ prelati patres vocati.lib.ij.articulo.viij. in p̄ncipio.fo.cvj.
Sacerdotes qualiter in ſacramēto altaris ſe habere debeant.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Sacerdotum inſtar angelorum duplex poteſtas. libro.j. arti.liij.E.fo.xxxvj.
Sacerdotum officia.lib.j.arti.liiij.B.fo.xxxvij.
Sacerdotū vitia.lib.ij.arti.iiij.G.fo.lxxxix.ꝛ.xc.
Sacerdotiuꝫ legale qualiter differt a ſacerdotio chriſti. lib.j.arti.lj.D.fo.xxxij.
Sacerdotium quotuplex eſt:ꝛ a quo inceperit.libro.j.ar. lj.M.fo.xxxiiij.
Sacerdotium euangelicum quo tempore fuerit. libro.j. arti.liij.M.fo.xxxvij.
Sacerdotiū veteris teſtamēti an p carnalē ꝑpagationē ſucceſſerit.lib.j.arti.lix.B.fo.xlix.
Sacerdotij prioritas reſpectu imperij qualiter probeſ lib.j.arti.xxxvj.R.fo.v.
Sacerdotalis chriſti dignitas.libro.j.articulo.lj.L. folio. xxxij.
Sacerdotalis poteſtas quomodo cōmunicetur. libro.j. arti.lj.I.fo. xxxiij.
Sacerdotalis poteſtas ꝛ regalis an eidem competant ꝑſone.lib.j.arti.lj.L.fo.xxxiiij.
Sacerdotalis poteſtas an preceſſerit regiam poteſtatē. lib.j.arti.liij.M.fo.xxxvij.
Sacerdotalium veſtium ſignificatio.libro.j.articulo lxix.E.fo.lxxvij.
Sacramēta eccleſiaſtica an ſint eadem apud omnes fideles.lib.j.arti.lxiij.E.fo.lix.
Sacramenta an neceſſitate vrgente a quolibet accipi poſſint.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Sacramentorum eccleſie quando prima fuit inſtitutio. lib.j.art.xxxvj.G.fo.v.
Sacrificij perfecti duo actus.lib.j.arti.lxiij.O.fo.lxij.
Sacrificia ſpiritualia deo offerenda.libro.j.articulo lxiij.O.fo.lxij.
Sacrilegium cōmittit qui pape mētitur.libro.ij.articulo xj.G.folio.cxij.
Sade quid interpretatur.libro.ij.articulo.xl.G. folio.lxxxix.
Sagitte in arcu diuerſe.lib.ij.arti.v.A.fo.xcj.
Salomonis idololatria ꝛ eiuſdem penitentia. libro.ij. arti.xlv.A.fo.xlviij.
Saluari aut dānari an quis poſſit de neceſſitate.libro.ij. arti.viij.G.fo.cviij.
Saluatur nullus extra vnā eccleſiā militantē ꝛ eius obedientiam.lib.j.arti.xxiij.A.fo.iij.
Samech quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.G. folio.lxxxix.
Sancita a ſchiſmaticis an ſint valida.libro.j.articulo lxv.B.fo.lxvj.
Sanctus quis et quomodo futurus.Et an omnis ſanctus ſit ſacerdos.libro.j.articulo.lxiij. P. folio.lxiij.
Sanctum quot modis dicitur.libro.j.articulo.lxiij.M. et. N.folio.lxij.
Sanctum facit affectio ſancta.libro.j.articulo.lxiij. P. folio.lxiij.
Sanctorum corona duplex.libro.ij.articulo.ij.F. folio.lxxxiiij.
Sanctitas quid ſit. libro.j.articulo. lxiij.R. folio.lxj.

Sanguis chꝛiſti in terram vel aliū locum defluxus qualiter debeat colligi.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Sapiens nūq̄ ſine gaudio.lib.ij.arti.ij.D.fo.lxxxiiij.
Sapientia quid ſit ⁊ vnde dicatur.libꝛo.ij.articulo.xc.A.folio.cclxvij.
Sapientia quot modis ſumitur ⁊ vnde dicat̄ ⁊ qualiter differat a dono intellectus.libꝛo.ij.articu.xc.per totum.fo.cclxvij.⁊.cclxviij.
Sapientie definitio.libꝛo.ij.articulo.lxxxvj.circa finem.folio.cclxvij.
Sarrabaitarum appellatio.lib.ij.arti.lj.A.fo.clxiiij.
Saraceni quare agareni dicti.libꝛo.ij.articulo.ij.A.folio.lxxxij.
Saul pꝛimus rex a domino electus ⁊ repꝛobatus fuit.Et an poſt Saul vſq̧ ad chꝛiſtum regnauerint reges:et an a ſacerdotibus vngebantur.libꝛo.j.articulo.xxxvj.T.folio.vj.

Seculares diſcipline filiquis comparate.lib.ij.arti.xlix.A.fo.clix.

Sedes papalis vbi pꝛimo conſtituta fuerit.Et an ipſa poſſit transferri a roma ad aliam ciuitatem.libꝛo.j.arti.xxxij.circa medium.fo.iiij.
Sedes romana ab antiochia tranſlata.libꝛo.j.arti.lxviij.B.folio.lxxv.
Seducens virginem an teneatur ipſam dotare.li.ij.arti.lxxiiij.J.fo.cclxv.
Semen fundens ſine tactu an peccatum ſodomiticum committat.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Senatoꝛ contrahens cum muliere ſcenica an ſit infamis lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Senes in ſacra ſcriptura qui dicātur ⁊ ad quid ſenectus conducit.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiiij.
Sententia arbitroꝛum an poſſit aliquem infamare.lib.j.arti.xlviij.G.fo.xxviij.
Sententia per ſe inualida an poſſit per papam validari.lib.ij.arti.xj.G.fo.cxij.
Sententia theologoꝛum de decimis.lib.ij.articu.xliij.A.folio.cxlvij.
Sententia excommunicationis an ſit in aliquem ferenda.lib.ij.arti.lxxij.A.fo.ccxxxix.
Sepulcri chꝛiſti figura.lib.ij.arti.vj.N.fo.cj.
Seruire an quis poſſit duobus dn̄is.Et qualiter intelligatur illud.Nemo poteſt duobus dominis ſeruire.lib.j.arti.lix.A.fo.xlviij.
Seruitus quare fuit introducta.libꝛo.j.articulo.xlj.G.folio.xv.
Seruitus an irregularitatem inducat.libꝛo.j.arti.xlviij.F.folio.xxviij.
Seruitus duplex.lib.ij.arti.lij.M.fo.clxxij.
Seruitutem inducentia que ſint.libꝛo.ij.articulo.lij.M.folio.clxxij.
Seruus ſeruoꝛum dei papa vocatur.Et quis papa ſe tali nomine pꝛimo nominauerit.libꝛo.ij.articulo.xiij.H.folio.cxiiij.
Seſſio bona vbi conſiſtat.⁊ quotuplex eſt ſeſſio.lib.ij.ar.vj.J.folio.xcix.
Seth an natus fuerit loco Abel iuſti.Et que fuerit eius generatio ⁊ cōmiſtio cum alijs.Et vnde proceſſit moꝛū coꝛruptio.lib.j.arti.xxxvj.F.fo.v.
Seueritas nimia pꝛelato vitanda.libꝛo.ij.articu.xxij.A.folio.cxxvj.
Seueriora in monachos abbatum ſupplicia.lib.ij.arti.xxiij.D.fo.cxxix.

Sicilie regnum eſt eccleſie.lib.j.arti.xiij.A.fo.ij.

Signum charitatis chꝛiſti vbi apparuit.libꝛo.ij.articulo vj.D.fo.xcviij.
Simila quid interpꝛetatur.lib.j.arti.lxvj.B.fo.lxvij.
Similitudines quatuoꝛ miſture in eccleſia.lib.j.articulo lxj.E.fo.lv.
Simon magus quare ſpiritumſanctum emere voluerit.lib.j.arti.lxj.B.fo.liiij.
Simon quid interpꝛetatur.lib.ij.arti.lxix.M.fo.ccxxx.
Simonia deteſtabilis ⁊ mentalis quomodo committatur.lib.ij.arti.v.A.fo.xcj.
Simonia quomodo committatur in oꝛdine vel beneficio.ibidem.
Simonia an ſit hereſis.lib.ij.arti.ix.B.fo.cix.
Simonia pꝛelatoꝛum hiſpanie.libꝛo.ij.articulo.xx.A.folio.cxxij.
Simonie lepꝛam authoꝛ inſectatur.lib.ij.articulo.ix.B.folio.cix.
Simoniaci an ſint heretici.ibidem.
Simoniacoꝛum vitia.lib.ij.arti.ix.C.fo.cx.
Sin quid interpꝛetatur.lib.ij.arti.iiij.G.fo.xc.
Synodus vniuerſalis an habeat iuriſdictionem in papā coꝛrigibilem.lib.j.arti.vj.A.fo.j.
Synodo epiſcopali an teneantur abbates intereſſe.li.ij.arti.xxiij.B.fo.cxxix.
Synodum neq̧ particularem neq̧ generalem poteſt imperatoꝛ quantuuis catholicus congregare.libꝛo.j.arti.xxij.A.folio.iij.

Societates tres.libꝛo j.arti.lxj.A.fo.liij.

Socij furum qui dicantur.lib.ij.arti.v.A.fo.xc.
Socialis vnitas que ſit.lib.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Sodoma quare igni et ſulphure celitus fuit obꝛuta.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Sodoma que ⁊ qualia poma gignat.ibidem.
Sodoma quid interpꝛetatur.libꝛo.ij.articulo.iiij.D.folio.lxxxvij.
Sodomite quare infames:⁊ qualiter puniēdi.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Sodomite quare eoꝛum libidinem in angelos exercere voluerint.ibidem.
Sodomiticus actus an poſſit dirimere matrimoniū contractum.ibidem.
Sodomitici peccati ſpecies multiplex:et de eius gradibus.ibidem.
Sodomiticoꝛum filij qualiter puniendi.ibidem.
Solicitudo iuſtoꝛum que ſit.lib.ij.arti.vj.J.fo.xcix.
Solicitudo triplex.Et an ſolicitudinem abijciat abdicatio pꝛopꝛietatis.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxvij.
Solitudo duplex.lib.ij.arti.iiij.E.fo.lxxxvj.
Somnolentia quid ſit.lib.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvj.
Soꝛdes in pedibus que ſint.libꝛo.ij.articulo.iiij.E.folio.lxxxviij.
Soꝛdida regni tempoꝛalis initia.libꝛo.j.articulo.lxiiij.E.folio.lxv.
Soꝛeth quid interpꝛetetur.lib.ij.arti.v.F.fo.xciij.
Sozomeni dictum in laudem imperatoꝛis.lib.j.articulo liij.C.fo.xxxvj.

Subdere ſe alicui et obedire qualiter differunt.lib.ij.arti.lxix.R.fo.ccxxix.

Subſcriptio authoꝛis huius operis.libꝛo.ij.arti.xciij.in fine.fo.cclxx.
Subſtantialis vnitas que ſit.libꝛo.j.articulo.lxiij.B.folio.lix.
Sulphur ⁊ ignem quare dominus pluit ſuper ſodomam lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Summus pontifex qualis debeat eſſe.lib.ij.articulo.x.E.folio.cxj.
Summus pontifex an poſſit ſtatuta facere contra ſtatum eccleſie generalem.lib.ij.arti.xj.G.fo.cxij.
Summi pontificis poteſtas pleniſſima.libꝛo.j.articulo lviij.B.fo.xlviij.

Summo pontifici conſiderationes ſeptē diligentius obſeruande.lib.ij.arti.x.D.fo.cx.
Superba domorum ſtructura.libro.ij.articulo.lxxvj.M.folio.cclj.
Superbia Aſſyriorum ⁊ Chaldeorum. lib.j.arti.lxiiij.E.folio.lxv.
Superbia ⁊ auaritia ecclefie.libro.j.articulo.lxvij.S.folio.lxxij.
Superbia capillorum.lib.ij.arti.lxxvj.M.fo.cclj.
Superbia in fortitudine:formoſitate ⁊ nobilitate que ſit lib.ij.arti.lxxvj.O.fo.cclij.
Superbia clericorum.lib.ij.arti.lxxvj.O.fo.cclij.
Superbia clauſtralium quadruplex.libro.ij.articu.lxxvj.R.folio.ccliij.
Superbia quibus arceatur. libro.ij.articulo. lxxvij.A.folio.cclv.
Superbia religioſorū ventoſa:⁊ quotuplex eſt ſuperbia.lib.ij.arti.lxxvj.A.B.C.D.E.⁊.F.fo.ccxlviij.
Superbie ſigna quot ⁊ que ſint. libro.ij.articulo.vj.E.folio.xcviij.
Superbie indicia ⁊ eius ſpecies. libro.ij.articu. lxxvj.P.⁊.Q.fo.ccxlix.
Superbie gradus duodecim.libro.ij.articulo.lxxvj.S.folio.ccliij.
Superbi duobus modis ad imitationem diaboli dei potentiam rapiunt.lib.j.arti.lxvij.F.fo.lvij.
Superbis cur deus reſiſtere dicatur. libro.ij.articu.lxxvj.B.folio.ccxlix.
Supererogatio temporaliū quomodo fieri debeat. lib.j.arti.lxix.B.fo.lxxviij.
Superiori an ſemper ſit obediendum.lib.ij.articulo.lxix.B.folio.ccxxvij.
Supplicia ſchiſmaticorum.lib.j.arti.lxv.A.fo.lxv.
Supplicia varia propter peccatum ſodomiticum. lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Suſpenſi ab homine ſi celebrāt irregulares ſunt. libro.j.arti.xlviij.B.fo.xxv.
Suſpenſi celebrantes an irregularitatem incurrant.lib.ij.arti.vij.B.fo.cij.
Suſpenſi a diuinis celebrantes an irregularitatem incurrant.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxiij.
Scala Jacob quid denotet.lib.ij.arti.lxix.O.fo.ccxxxij.
Scenici ⁊ ioculatores an ſint infames.libro.j.articu.xlix.A.folio.xxviij.
Scienter ſe caſtrans an irregularitatem incurrat.libro.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Scientia theologica canonica ⁊ ciuilis quibus aptetur quelibet.lib.j.arti.xliiij.D.fo.xviij.
Scientia duplex.lib.j.arti.lj.M.fo.xxxiiij.
Scientia pietatis quid ſit.lib.ij.arti.lxix.J.fo.ccxxviij.
Scientie definitio.lib.ij.arti.lxxxvj.A.fo.cdxvj.
Schiſmatis definitio.lib.j.arti.lxv.A.fo.lxv.
Schiſmatis ⁊ hereſeos diſcrimen.libro.j.articulo.lxv.A.folio.lxv.
Schiſmatica eccleſia an dicenda ſit eccleſia.lib.j.articulo xij.B.folio.ij.
Schiſmaticus quid ſit.lib.j.arti.lxv.A.fo.lxv.
Schiſmaticus volens redire ad eccleſiam an debeat admitti.lib.j.arti.lxv.C.fo.lxvj.
Schiſmatici licet cum veſtimentis ſacerdotalibus benedictis ⁊ in altaribus conſecratis celebrauerint:an propter hoc benedictio vel conſecratio erit iteranda.ibidē.
Schiſmatici qui ſint.lib.j.arti.lxv.F.fo.lxvij.
Schiſmaticorum ſupplicia.lib.j.arti.lxv.A.fo.lxv.
Schiſmaticorum aliquot nomina.libro.j.articulo.lxv.A.folio.lxv.⁊.lxvj.
Schiſmaticorum ſacrificia deo non accepta. lib.j.articu.lxv.F.fo.lxvj.
Schiſmaticis an ſit compatiendum.libro.j.arti. lxviij.C.folio.lxxiij.
Scriptura hereditas fidelium.lib.ij.articu.viij.in principio.folio.cvj.
Scrupulus conſcientie de ſimonia prelati an impediat aliquem ad promouendum. libro.j.articulo. xlviij.C.folio.xxvij.
Species ſodomitici peccati multiplex et de eius gradibus. libro.ij.articu.ij. B.folio.lxxxiij.
Species acidie quot ſunt. libro.ij.articulo.lxxv. D.folio.ccxlvj.
Species preſumptionis que ſint. libro.ij.articulo.lxxvj.L.folio.ccl.
Species contemplationis quot ſunt. lib.ij.articu.xcj.B.folio.cclxviij.
Species conſiderationis tres. libro.ij.articulo.xcj.C.folio.cclxviij.
Spectantia ad dei cultum que ſint.libro.j.articu.lxiij.D.folio.lxij.
Sphera quid ſit.lib.ij.arti.xiiij.M.fo.cxvj.
Spiritus immundus an poſſit carnes comedere.libro.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Spiritus malignus an poſſit ſpiritum humano inſenſibiliter coniugari.Et qualiter quis poſſit a maligno ſpiritu vexari . Et an propter humorem melancholicum quiſꝗ a maligno ſpiritu vexetur.ibidem.
Spiritus mendax futurus. libro.j.articulo.lxviij. B.folio.lxxiiij.
Spiritusſancti dona.lib.ij.arti.lxxxiiij.A.fo.cclxv.
Spirituale quotupliciter ſumitur.libro.j.articulo.lvj.A.folio.xlij.
Spiritualis ⁊ ſecularis poteſtatum comparationes. lib.j.arti.lvj.A.⁊.B.fo.xlij.
Spiritualis ⁊ ſecularis poteſtates in quibus conueniūt.ibidem.
Spiritualis poteſtas an ſit cauſa temporalis.libro.j.arti.lvj.B.folio.xliij.
Spiritualis poteſtas an iudicare debeat temporalem.ibidem.
Spiritualis poteſtas quibus et quot modis dignior ſit temporali.Et an temporalis poteſtas ſpirituali ſit ſubiecta quantum ad ſpiritualia ⁊ temporalia. Et an temporalis poteſtas a ſpirituali iudicari debeat.lib.j. arti.lvj.B.fo.xliiij.
Spiritualis poteſtas an temporalem inſtituerit.lib.j.ar.lvj.D.fo.xliiij.
Spiritualis poteſtas an debeat iuriſdictionem temporalem exercere.lib.j.arti.lvj.K.fo.xlv.
Spiritualis poteſtas an ſit ſuperior temporali. lib.j.arti.lix.B.fo. xlix.
Spiritualis poteſtas an faciat preiudicium temporali.ibidem.
Spiritualis poteſtas an ſubiecta ſit temporali. lib.j.arti.lix.C.folio.xlix.
Spiritualis poteſtas duplicem habet poteſtatem ⁊ gladium.lib.j.arti.lix.D.fo.xlix.
Spiritualis poteſtas an cōplectatur temporalem.ibidē.
Spiritualis poteſtas duplex.lib.j.arti.lix.E.fo.l.
Spiritualis poteſtas an ſe habeat ad temporalē vt cauſa efficiens ⁊ finalis.lib.j.arti.lix.F.fo.l.
Spiritualis vnitas que ſit.lib.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Spiritualis character.lib.j.arti.lxv.B.fo.lxvj.
Spiritualis pena quotuplex eſt.lib.ij.arti.viij.B. fo.cvij.
Spiritualem iuriſdictionem habentes dicuntur reges.lib.j.arti.lij.F.fo.xxxv.
Spiritualem poteſtatem habentes an poſſint temporalia poſſidere.lib.j.arti.lix.J.fo.lj.
Spiritualia que ⁊ quotuplicia ſunt.li.j.ar.lvj.J.fo.xliiij.

Spiritualium ſupererogatio quomodo fieri debeat, lib. j.arti.lxix.M.fo.lxxviij.

Stans in habitu mona- chali vltra annum ſine pꝛofeſſione an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.

Status eccleſie triplex.lib.j.arti.lxiiij.A.fo.lxiiij.

Statuum diuerſitas. lib.j.arti.lxiij.B.fo.lx.

Statutum pape an tale debeat reputari ac ſi eſſet ab oꝛe dei vel beati Petri pꝛolatum.lib.ij.arti.x.C.fo.cx.

Statuta conciliorum an poſſint authoꝛitate pape repro-bari.ibidem.

Stola qualiter ſacerdotibus imponi debeat ⁊ quid de-notet.lib.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.

Studia pape qualia debeant eſſe.libꝛo.ij.articulo.xv.M. folio.cxviij.

Strutionis nomine quid denotetur ⁊ quid ſtrutio.lib.ij. arti.vij.F.fo.ciiij.

TAberne conuiuia ⁊ comeſſationes ſacerdotibus pꝛohibite.li. ij.arti.xxvij.C.fo.cxxxij.

Taleam an liceat a ſubditis exigere. lib.ij. arti.xlvj.D.⁊.E.fo.clj.

Tangere ſe ⁊ polluere an ſit ſpecies ſodomitica. libꝛo.ij. arti.ij.B.fo.lxxxiij.

Tarditas quid ſit.lib.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlv.

Tau quid interpꝛetatur.lib.ij.arti.iiij.M.fo.xc.

Tedium vite quid ſit. lib. ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvij.

Teloneum quid ſit: ⁊ quid telonearij. libꝛo.ij.arti.xlvj.D. folio.cl.

Teloneo an citra peccatum fraudari poſſint infideles.li. ij.arti.xlvj.D.fo.clj.

Tempeſtates ⁊ peſtilentie pꝛopter peccatum ſodomiticū inducte.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.

Tempoꝛa periculoſa qualiter in nouiſſimis diebus inſta bunt.lib.j.arti.lv.Y.fo.xlij.

Tempoꝛalis poteſtas eſt pape: ei⁹ autem executio impe-ratoꝛis.lib.j.arti.xiij.quaſi per totum.fo.ij.

Tempoꝛalis poteſtas a quo inſtituta. Et quotuplici indi get foꝛmatione.lib.j.arti.lvj.B.fo.xliij.

Tempoꝛalis poteſtas an cōtineatur in ſpirituali, libꝛo.j. arti.lvj.B.fo.xliij.

Tempoꝛalis poteſtas quibus modis a ſpirituali iudice-tur.lib.j.arti.lvj.E.fo.xliiij.

Tempoꝛalis poteſtas an poſſit eccleſiaſtica beneficia cō-ferre.lib.j.arti.lvj.M.⁊.J.fo.xliiij.

Tempoꝛalis poteſtas eccleſie conducibilis. lib.j.arti.lvj. J.folio.xlv.

Tempoꝛalis poteſtas ſub ſpirituali exiſtēs an participet aliquid ſpiritualitatis.lib.j.arti.lvj.P.fo.xlvj.

Tempoꝛalis regni exoꝛdium.lib.j.arti.lxiiij.D.fo.lxiiij.

Tempoꝛalis regni ſoꝛdida initia.libꝛo.j.articulo.lxiiij.E. folio.lxv.

Tempoꝛalis pena que ſit.lib.ij.arti.viij.B.fo.cvij.

Tempoꝛalia omnia ſpirituali ſubſunt poteſtati.lib.j.arti. lvj.B.folio.xliiij.

Tempoꝛalia an ſint a ſpiritualibus adminiſtranda.lib.j. arti.lvj.L.fo.xlv.

Tempoꝛalia an ſint extra oꝛdinem ſpiritualis poteſtatis. lib.j.arti.lix.B.fo.xlix.

Tempoꝛalia an poſſit eccleſia poſſidere. lib.j.arti. lxviij. Q.folio.lxxv.

Tempoꝛalium ⁊ ſpiritualium finis quis ſit.lib.j. articu. xxxvij.P.fo.viij.

Tempoꝛalium ſupererogatio quomodo fieri debeat.li.j. arti.lxix.B.fo.lxxviij.

Tempoꝛalium abnegatio apoſtolica fuit in pꝛopꝛio ⁊ in communi.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccviij.

Templum dei quid myſtice deſignet.lib.j.articulo.lxj.B. folio.liij.

Tenoꝛ literarū capituli generalis peruſini.lib.ij.arti.lxij. A.⁊.B.fo.ccvj.

Theologoꝛū ſentētia de decimis.li.ij.ar.xliij.A.fo. cxlvij.

Tepiditas quid ſit.lib.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvj.

Terra cuius rex puer eſt maledicta.libꝛo.ij.articulo.ij.B. folio.lxxxiij.

Terrena poteſtas qualiter in exercēda iuſtitia ſe debeat habere.lib.j.arti.lvij.B.fo.xlvij.

Teriſtrum quid ſit.lib.j.arti.lxvj.B.fo.lxix.

Theſaurizandum vbi ſit.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccvij.

Teſtes duo an poſſint ſufficere contra papam in caſu he reſis.lib.ij.arti.x.B.fo.cx.

Teſtes quibus vitijs laboꝛant.libꝛo.ij.articulo.xxxviij.A. fo.cxlij.⁊.cxliij.

Teſtes pecunia coꝛrupti an teneantur ad reſtitutionem pecuniarum.lib.ij.arti.xlvj.M.fo.cliij.

Teth quid interpꝛetatur.lib.ij.arti.iiij.D.fo.lxxxvij.

Timoꝛ diuinus quid ſit. lib.ij.arti.lxxxiiij.B.fo.cclxv.

Timoꝛ ſeptuplex.lib.ij.arti.lxxxiiij.C.fo.cclxvj.

Timoꝛis diuini commendatio. lib.ij.articulo. lxxxiiij.B. folio.cclxv.

Timoꝛis cauſe.lib.ij.arti.lxxxiiij.D fo.cclxvj.

Timoꝛe nemo excuſatur vt ab obedientia pape diſcedat lib.j.arti.xxv.A.fo.iij.

Tyꝛanni dominium non diuturnum. lib.j.articu.lxij. M. folio.lviij.

Tyꝛonis definitio.lib.ij.arti.v.L.fo.xcv.

Tituli cardinalium quot ſint.lib.ij.arti.xvj.D.fo.cxix.

Tituli epiſcopoꝛum inſignes. libꝛo.ij. articulo. xviij.B. folio.cxxj.

Tolerāti malos an deus imputet peccata.lib.j.arti.lxv.J.fo.lxviij.

Tonſura clericalis que ſit.lib.ij.arti.xiiij.M.fo cxvj.

Tonſura clericalis qualiter differat a monacha.i.libꝛo.ij. arti.xiiij.N.fo.cxvj.

Toꝛcular in ſacra pagina quid denotat.lib ij.arti.iiij.B. folio.lxxxix.

Toꝛrentis fluminis deſcriptio.lib.ij.arti.v.J.fo.xciiij.

Tunica domini inconſu- tilis quid ſignificet.lib.j.arti.lx.A.fo.lij.

Tutoꝛ vel curatoꝛ qui pupillam ſibi vel filio maritat an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxix.

Tutoꝛ vel curatoꝛ inuētarium negligens an ſit infamis. ibidem.

Tribulatio nulla maioꝛ peccatoꝛum conſcientia.lib.ij.arti.ij.A.fo.lxxxij.

Tribulationem an de neceſſitate pati debeat. lib.ij.ar.ix. in fine.fo.cx.

Tributum a Petro nomine chꝛiſti ſolutum. lib.j.articu. lv.F.folio.xl.

Triſtitia peccati quid ſit.lib.ij arti.ij D.fo.lxxxiiij.

Triſtitia quid ſit et quotuplex eſt.libꝛo.ij. articu.lxxv. D. folio.ccxlviij.

VAletudo bona coꝛ- poꝛis.lib.ij.arti.lxxvj.O.fo.cclj.

Uau quid interpꝛetatur. libꝛo.ij.articu. iiij. D.folio.lxxxvij.

Venena ſterilitatis dans viro vel femine an irregularitatem incurrat.lib.j.arti. xlvij.E.fo.xxvij.

Venialia non ſunt paruipendenda. libꝛo.ij.arti.lxxxj.B. folio.cclxj.
Veniens contra pactum vel tranſactum iuratum an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Veniens contra indulgentiam pape an poſſit excuſari authoꝛitate cardinalis vel legati.libꝛo.ij.articulo.xj.B. folio.cxij.
Verbum otioſum quid ſit. libꝛo.ij.articulo. lxxxj.A. folio. cclxj.
Vermis conſcientie quid ſit.lib.ij.arti.iiij.B. fol.lxxxix.ꝛ arti.lxix.A.fo.ccxxiiij.
Verſiculus/Deus in adiutoꝛium ꝛc.quare permittat an te introitum officij.lib.ij.arti.l.M.fo.clxiij.
Veſtium ſacerdotalium ſignificatio.lib.j.articu.lxix.E. folio.lxxvij.
Veſtium luxus.lib.ij.arti.lxxvj.M.fo.ccl.
Veteris teſtamenti ſacerdotium an per carnalem pꝛopa gationem ſucceſſerit.lib.j.arti.lix.B.fo.xlix.
Via perditionis quid ſit. et quare ſpatioſa vocetur:ꝛ quid via vite. libꝛo.ij.arti.j. E folio.lxxxj.
Vicarius dei eſt vnus in terris qui eſt caput eccleſie loco chꝛiſti.lib.j.arti.xij.A.fo.ij.
Vicarius a chꝛiſto celos aſcendente relictus.lib.j.articu. lxviij.B.fo.lxxv.
Vicarij chꝛiſti poteſtas ſine numero.libꝛo.j.articu.lviij. B.folio.xlviij.
Victoꝛes belli an debeant victos occidere. lib.ij.articulo xxxij.E.fo.cxxxix.
Vigilare quid ſit.lib.ij.arti.v.L.fo.xcv.
Vincere bella ꝛ vincere vitia quid ſit. libꝛo.ij.articu.lxix. M.folio.ccxxx.
Vinculum triplex.lib.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Vindicta Onam pꝛopter peccatum ſodomiticũ.lib.ij.ar. ij.B.folio.lxxxiij.
Vindicte appetentia fugienda.libꝛo.ij.articulo.xlix.A. folio.clix.
Vini vſus quando incepit.lib.j.arti.xxxvj.L.fo.v.
Vini veteris ꝛ noui varie differentie. libꝛo.ij.articu.v.F. folio.xcij.ꝛ.xciij.
Violatoꝛes canonum an peccent in ſpiritũſanctum. lib. ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Vir abutens muliere contra naturam an peccatum ſodo miticum committat.lib.ij.arti.ij.B.fo. lxxxiij.
Vir an poſſit pꝛopter actum ſodomiticum ab vxoꝛe ſepa rari.ibidem.
Viris perfectis pꝛo re aliqua tempoꝛali an litigare liceat. Et de hoc pulchꝛa exempla. libꝛo.ij. articulo.lviij.A. folio.cxcvij.
Vires oꝛationis que ſint.lib.ij.arti.l.B.fo.clxiij.
Virgo carne non mente nullum pꝛemiũ in remuneratio ne.lib.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Virgo maria an in oꝛiginali peccato concepta fuerit.lib. ij.arti.iij.B.fo.clxix.
Virginis oppꝛeſſio violenta an pꝛiuet coꝛruptam aureo la.lib.ij.arti.lxxxij.A.fo.cclxij.
Virgini ſuperbe an ſit pꝛeferenda mulier coꝛrupta. libꝛo ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Virginem ſeducens an teneatur ipſam dotare. Et deflo rans virginem qualiter ſit puniendus.lib.ij.arti.lxxxiij. J.folio.cclxv.
Virginibus honoꝛ exhibitus:ꝛ in quibus virginitas ho noꝛatur in celo.lib.ij.arti.lxxxij.E.ꝛ.D.fo.cclxiij.
Virginitas quid ſit.lib.j.arti.xlvj.D.fo.xxj.
Virginitas beate marie an magis deo placuerit ꝙ eius humilitas.lib.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Virginitas quotuplex eſt. libꝛo.ij.articulo. lxxxij.A. folio.cclxij.
Virginitas an conſiſtat in carnis integritate. lib.ij.arti. lxxxiij.A.fo.cclxiij.
Virginitas an ſit dicenda virtus. Et an pꝛeferenda ſit ma trimonio. Et an ſit virtutum excellentiſſima. lib.ij.arti. lxxxiij.B.fo.cclxiiij.
Virginitas quid ſit. ꝛ virginalis excellentie teſtimonia. et qualiter virginalis puritas labefactata ſit.lib.ij. arti. lxxxiij.M.J.ꝛ.L.fo.cclxv.
Virginitatis pꝛiuilegia.libꝛo.ij. articulo. lxxxiij. B. folio.cclxiij.
Virginitatem conſeruantia:ꝛ que virginibus potiſſimũ ſint cauenda.lib.ij.arti.lxxxij.A.ꝛ.B.fo.cclxij.
Virtus humilitatis quid efficiat.libꝛo.ij.articulo.lxix.E. folio.ccxxvj.
Virtualis vnitas que ſit. libꝛo.j. articulo. lxiij.B. folio.lix.
Virtutes an poſſint acquiri ex puris naturalibus. lib.j. arti.xl.E.fo.xiij.
Vis amicitie.lib.j.arti.lxij.B.fo.lviij.
Viſitatio pecuniaria pꝛelatis inhibita. lib.ij.arti.xvij. D. folio.cxx.
Vita iuſtoꝛum que ſit.lib.ij.arti.j.F.fo.lxxxij.
Vite actiue in quot ꝛ quibus pꝛeſtet contemplatiua. lib. ij.arti.xcj.A.fo.cclxviij.
Vitium coꝛpoꝛis in membꝛis an irregularitatem indu cat.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Vitium hypocriſis. ꝛ qualiter dignoſcat hypocrite. li.ij. arti.lxxviij.A.fo.cclv.
Vltoꝛes iniuriarũ an irre gularitatem incurrant.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Voluntas pꝛopꝛia quotuplex eſt.lib.ij.arti. lxix. L.fo.ccxxviij.
Voluntatis pꝛopꝛie iugum multiplex.lib.ij.articu. vj. M. folio.xcix.
Voluntatis iugum quid ſit. libꝛo.ij.articulo.lxviij.M. folio.ccxxij.
Voluntatis pꝛopꝛie incommoda que ſint. lib.ij. articulo lix.O.fo.ccxxxiij.
Votũ an ſuperaddat ſpecialem perfectionẽ ſuper opus liberum voluntatis.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxiij.
Vnctio pontificum. libꝛo j.arti.lvj.P.fo.xlvj.
Vnitas:vnio:vnum et vnicum quomodo differunt. lib.j. arti.lxiij.B.fo.lviij.
Vnitas eccleſie qualiter pꝛobatur.libꝛo.j.articu.lxiij. A. folio.lix.
Vnitas multiplex.lib.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Vnitatis eccleſiaſtice modus. libꝛo.j.articulo. lxiij.B. folio.lix.
Vnitatis modus duplex. libꝛo.j.articulo.lxiij.B. folio.lx.
Vniuerſale quid ſit.lib.j.arti.lxiij.J.fo.lxj.
Vti et abuti: vſus et abuſus qualiter differant. libꝛo.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxviij.
Vſus naturalis in vxoꝛe quomodo differt ab vſu naturali in meretrice. libꝛo.ij. arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Vſus ſimplex ſeu actus facti an poſſit ſeparari a domi nio.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxx.
Vſus quarumcunqꝫ rerum conſumptibilium ꝛ non con ſumptibilium an ſit ſeparabilis a ꝓpꝛietate et dominio in ſpeciali.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxj.
Vſus rerum alimentoꝛum an cadat ſub pꝛecepto diuino. lib.ij.arti.lx.E.fo.ccij.
Vſus pecunie quando adinuentus fuit.lib.ij.arti. lxj.B. folio.ccv.

Index literarius

Uſufructus ⁊ ius vtendi an ſint a iure humano an ciuili.lib.ij.arti.lx.B.fo.ccij.
Uſufructus quid ſit.lib.ij.arti.lx.D.fo.ccij.et.cciij.
Uſura quare vocetur pena eterna.libro.ij.articulo.viij.F.folio.cviij.
Uſuras vſurarum exigens:⁊ veniens contra tranſactionem iuratam an ſint infames.libro.j.articulo.xlix.A.folio.xxviij.
Uſurarij qui dicantur ⁊ qualiter cõmittatur vſura.li.ij.arti.xlvj.O.fo.cliij.

Uulpis natura: et quid

vulpium noie denotetur.li.ij.B.fo.lxxxiiij.
Uulpibus heretici comparantur.ibidem.

Uxor viro obedire debet

lib.ij.arti.xlv.A.fo.cclviij.
Uxor an poſſit viro inſcio elemoſynam facere.li.ij.arti.xlvj.Z.fo.clv.
Uxorem polluere extra clauſtra pudoris ſpecies ſodomitica eſt.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxiij.
Uxoratus an poſſit ſine licentia vxoris continentiam vouentis ad ſacros ordines promoueri.libro.j.articulo xlviij.E.folio.xxvij.

Zay quid interpretatur

.lib.ij.arti.iiij.D.fo.lxxxvij.

zelus quid ſit ⁊ ad

zelum que ſpectent ⁊ an idem ſit zelus ⁊ ira.lib.ij.arti.lxxj.B.fo.ccxxxvj.

zona pellicea.

lib.j.arti.lxvj.B.fo.lxix.
Zone ſignificatio.lib.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.
Zopyri phyſiognomi in Socratem philoſophum irritatio.lib.j.arti.xl.C.fo.xiij.

¶ Regeſtum Indicis.
A.B.C.ſunt terniones.

¶ Regeſtum totius operis.
✠.a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.v.x.y.z.
A.B.C.D.E.F.G.H.I.K.L.Omnes ſunt quaterniones preter.✠.⁊.L.q ſunt terniones.

es de San Martin de Sarto

Aluari Pelagij nõ vulga/ ris literature viri De plan ctu eccleſie libri duo.

¶ Fratris Aluari Pelagij vita ex Joanne Trittenhemio abbate Spanhemenſi.

Aluarus ordinis fratrum minorum: natione Hiſpanus: Joānis ſcoti auditor: vir in diuinis ſcripturis eruditiſſimus: apud Joannem .xxij. in precio habitus: cōtra Guilielmū Ockam anglicum ſcriptis egit ⁊ verbis. Edidit ingenij ſui quedam preclara volumina: quibus nomen ſuū ad notitiam poſteritatis tranſmiſit. E quibus extat opus magnum et inſigne defectus eccleſiaſticarum perſonarum deſcribens: quod prenotauit

De planctu eccleſie	li. ij.
Speculum Regum	li. j.
Super ſententias	li. iiij.
Apologiam	li. j.

Et quedam alia.

Claruit eodem tempore quo ⁊ Ockam ſub Ludouico imperatore quarto: ⁊ Joanne papa .xxij. Anno domini .M.cccxx.

¶ Hec Trittenhemius, qui propterea ꝙ valde multa ſubticuit ad tanti viri gloriam non parum facientia: ſtudioſi erit lectoris que ſilentio pretermiſſa ſunt: ex Platina in Joannis .xxij. vita / ex Raphaele itidem volaterrano in rebus ab Ludouico bauaro imperatore preclare geſtis / ⁊ hoc ipſo demū opere non oſcitabunde perlecto noſſe diffuſius. Hominis tamen alijs diſtricti negotijs laborem aliqua ex parte leuaturi non importune fortaſſis hec obiter adiecerimus.

¶ Aluarus Pelagius natione Hiſpanus: dn̄i Archidiaconi inter iuriſperitos nominatiſſimi cura ſtudioq̄ diligenti Bononie ius canonicum feliciter edoctus: idipſumq̄ non citra magnam hominis gloriam inibi publico profeſſus auditorio: tādem a Gondiſaluo Hiſpano fratrum minorū generali probatiſſimo Aſiſij in ſacerdotum ſancti Franciſci numerum adſcitus eſt. Qui ob inſignē ſacrarum literarū iuriſq̄ qua plurimū claruit peritiam dn̄o pape Joanni .xxij. factus acceptior: eiuſq̄ munificentia primū eo magiſtratu quā penitentiariā dicūt: Auinione donatus: ad poſtremū ep̄atu Siluēſi fuit inſignitus.

¶ Is frequēter in Petrum Corbariū Reatinum / nec ab re ſtomachatus eſt. vtpote qui facto cū vxore diuortio / in fratrum minorū ordinem receptus: ab Ludouico bauaro Joāni .xxij. ⁊ infenſo ſupra modū et infeſto creatus pſeudo pontifex: grande ſchiſma conflauerat. Rebus tamen eius voto male reſpōdentibus: a Bonifacio comite Piſano Rome captus: Auinionēq̄ ad Joannem pontificem tractus; in carceris pedore (quod vtiq̄ ſchiſmaticum decuit) extinctus eſt.

Cui plura ſciendi maior inceſſerit cupido: huius operis lectio ſatiſfaciet plenius.

Succincta breuiqꝫ perſtricta cõpendio argumenta omniũ huius operis articulorum farraginem ſummatim explanantia.

PRincipium operis cõtinet ꝓhemiũ libri. ⁊ cui dirigit̃: ⁊ intẽtionẽ ſcribentis: Et qđ vocetur opus. Et tãgit̃ ibi de fratre Petro de Coruaria apoſtata fratrũ minorum per potentiam bauari in papatu intruſo viuente domino papa Joãne. xxij. vero vicario Jeſu chriſti. ⁊ quomodo xl. articulis proba tur poteſtas eccleſie Romane: per quos apparet contra dictũ dñm Jo. papã bauarum ſchiſmaticũ ſe pro imperatore gerentem perperam ⁊ infideliter proceſſiſſe.

Primus articulus: ꝙ dictus dñs Jo. electus fuit concorditer a cardinalibus ad papatum. Et tangitur q̃ habent papam eligere.

Secundus: ꝙ in poſſeſſione papatus fuit ⁊ eſt idẽ dñs Jo. Et ibi tangitur quid operatur poſſeſſio.

Tertius: ꝙ a toto mũdo idem Jo. habitus eſt ꝓ papa Et ibi tangitur quid operatur cõmunis opinio.

Quartus: ꝙ nullũ crimen priuat papã papatu: etiam hereſis ſi vult corrigi. Et ibi tangitur ꝙ non eſt a prelati obedientia ante ſententiã recedendum.

Quintus articulus: ꝙ primam ſedem romanam ⁊ papam nemo in terris iudicare poteſt.

Sextus ar. ꝙ ſynodus etiã vniuerſalis papã preſertim corrigibilẽ iudicare non põt. vbi tangit̃ ꝙ plus ſtat̃ ſnie ſoliꝰ pape: q̃ totiꝰ mũdi. Et ꝙ ſup oĩa cõcilia gñalia eſt. Et ꝙ ipſa ab ipſo: non ecõuerſo recipiunt poteſtatem.

Septimus: q: quãdiu papa in poſſeſſione papatus eſt in omnibus ⁊ ab omnibus ſibi obediendum eſt: que expreſſe contra deum non ſunt.

Octauus: ꝙ dignitas vel iuriſdictio nõ peccat: etſi in ea reſidẽs homo peccare valeat. Et ibi d: quõ malis miniſtris toleratis obediendum eſt.

Nonus articulus: ꝙ ſacramenta poſſunt cum effectu conferri per malos.

Decimus articulus: ꝙ iuriſdictio per prelatos toleratos ab eccleſia veraciter exercetur.

Undecimus: ꝙ eccleſia vna eſt ⁊ diuiſa eſſe non põt.

Duodecimus: ꝙ vnus dei vicarius eſt in terris. Et ibidem de ſchiſmaticis ⁊ intruſis.

Tredecimus: papa hꝫ iuriſdictionẽ vniuerſalẽ in toto mũdo in ſpũalibus ⁊ tẽporalibꝰ: licet iuriſdictionẽ tẽporalẽ ꝑ principes mũdi: ⁊ alios ſuos rectores: in ſuis ſpecialibꝰ terris debeat exercere. Qđ ibi late multis rõnibꝰ exẽplis ⁊ iuribus cõprobat̃. Ibi etiã tãgit̃ quõ chriſtus vtrũqꝫ gladiũ exercuit: ⁊ quõ eſt vna iuriſdictio ꝑmaria a qua oĩs alia. Et quõ ꝑncipes nõ catholici licite iuriſdictione vti nõ pñt. Et quõ facta donatio eccl'ie ꝑ imperatorẽ reuocari nõ põt. Et quõ primo ꝑ ſe deꝰ creaturas rexit. Et a quo tꝑe ꝑ alios. Et q̃ primo deo in vicariatu ſucceſſerũt. Et quõ chriſtus inquantũ hõ rex terrenꝰ fuit.

Decimuſquartꝰ: ꝙ oĩs creatura ꝑ papã valeat iudicari

Decimuſquintꝰ: ꝙ nullus in terris põt appellare a papa niſi ad eum male informatum.

Decimuſſextus: ꝙ eccleſia errare non poteſt.

Decimuſſeptimꝰ: ꝙ plus põt papa in ijs ſolꝰ q̃ nõ ſunt cõtra articulos fidei ⁊ ſacramenta: q̃ tota alia eccleſia.

Decimuſoctauꝰ: ꝙ papa a deo recipit imediate ptãtẽ.

Decimuſnonus: ꝙ eccleſia non poteſt eſſe nulla: etiam multiplex ibi ratio aſſignatur.

Uigeſimus: ꝙ vacãte papatu nullus ſuccedit pape in iuriſdictione.

Uigeſimuſprimus: ꝙ papa trãſfert imperiũ: cõfirmat electum in imperatorem: inungit ⁊ coronat ⁊ deponit.

Uigeſimuſſecũdus: ꝙ imperator non põt ſynodũ congregare: nec papam nec clericos iudicare.

Uigeſimuſtertius nullus extra eccleſiam ſaluatur.

Uigeſimuſquartus: ꝙ qui non habet papam pro capite: nec chriſtum habet.

Uigeſimuſquintus: ꝙ nullus excuſatur aliqua cauſa diſcedens ab obedientia pape.

Uigeſimuſſextus: ꝙ ſemꝑ preſumere debemus ꝓ ſententijs prelatorum maxime pape.

Uigeſimuſſeptimus: ꝙ in dubio ſunt ſeruãde.

Uigeſimuſoctauus: ꝙ nõ excuſatur aliquis diſcedens ab obedientia pape propter multitudinem.

Uigeſimuſnonus: ꝙ vnũ eſt conſiſtoriũ chriſti ⁊ pape.

Trigeſimus: ꝙ bauarus ſchiſmaticus habuit dñm papam Jo. pro vero papa.

Trigeſimuſprimꝰ: ꝙ vbicũqꝫ eſt papa: ibi eſt eccl'ia romana. vbi etiã dicitur: ꝙ limina apl'oꝝ ſunt vbi eſt papa.

Trigeſimuſſecũdus: ꝙ papa non cogit̃ ſtare rome. Et ibi dicitur ꝙ ſedes papalis non põt mutari a roma.

Trigeſimuſtertius: ꝙ papa non tenetur ſe purgare de neceſſitate de aliqua infamia.

Trigeſimuſquartus: ꝙ papa etiã ſi iniuſtitiã faciat vel grauet quẽq̃: ꝙ nullũ habet iudicem ſuper ſe: nec tenet̃ eligere arbitros cũ aliquo: nec poteſt dare poteſtatẽ imperatori deponendi eum. Ibi etiam dicitur q̃d erit in facto hereſis ſi fuerit incorrigibilis.

Trigeſimuſquintus: ꝙ nullam cauſam tenetur a ſe reuocare tamq̃ ſuſpectus.

Trigeſimuſſextus ar. lõge diffuſus: ꝙ antea fuit eccleſia q̃ imperium. Et ibi probat̃ quõ incepit eccl'ia in adã primo hoĩe: deinde in eua formata ex adã. Ibi dicit̃ etiã quare eua creata de coſta ⁊ nõ de terra. Et quõ papa eſt vicarius primi ⁊ ſecũdi adã. Et quõ fuit deinde eccleſia in abel ꝑmo iuſto: Et quõ abel reꝑſentet chriſtũ. Et quõ abel fuit virgo ſacerdos ⁊ martyr. Et quõ fuit eccleſia in filijs ſeth iuſtis. Et quo tꝑe inceperũt ſacramenta eccleſie. Et quõ arca noe eccleſiam prefigurat. Et quõ hoĩes ſunt in arca. Et quõ per noe ſignificet̃ chriſtus. Et que fuit cauſa inebriatiõis noe. Et quare pauci boni ſint in eccleſia. Et ꝙ melior eſt caſtitas nuptijs. Et quõ fuit eccleſia iuſtoꝝ ante imperatores. Et ꝙ abraã chriſtũ repreſentet. Et quõ melchiſedech fuit plus q̃ homo. Et primꝰ rex iuſtus: ⁊ q̃ typũ tenuit ſaluatoris. Et ꝙ ante regnũ eius: nõ fuit regnum legitimũ. Et quõ nẽroth fuit tyrãnus nõ verus rex. Et q̃d eſt tyrãnus. Et quõ nẽroth fuit tranſgreſſor legis nature. Et quõ reges gentiũ ⁊ chananeorũ veniẽtes poſt nẽroth exceptis regibus deſcẽdentibus ab abraã: fuerũt vſurpatores regnorũ. Et iuſti reges ab abraam proceſſerunt. Et veri dicũtur hebrei. Et quõ Saul fuit primꝰ rex iuſte electus. Et quõ poſt Saul oẽs reges fuerũt vncti a ſacerdotibus vſqꝫ ad chriſtũ.

Trigeſimuſſeptimus ar. hic cõtinetur diffuſe probatũ quõ eccleſia non ſit ab imperio: ſed imperiũ ab eccleſia: vbi etiã continetur quõ regalis poteſtas ſit per ſacerdotalem ordinata. Et quõ ſacerdotalis ſit prior. Et quõ eccleſia habet vtrũqꝫ gladiũ. Et quõ ſacerdotes veteris teſtamẽti tẽporali gladio vtebant̃. Et ꝙ nõ fuit verus imperator ante chriſtũ. Et quare ꝑmiſit deꝰ ꝙ eſſent imperia vſurpata. Et ꝙ regnũ francie oĩa regna precellit. Et ꝙ papa nedũ poteſtatẽ habet ſuꝑ fideles: ſed etiã infideles. Et ꝙ iuſte dat indulgẽtias illis q̃ vadunt ad occupãdum ⁊ defendẽdum terrã ſanctã. Et quõ eccleſia habet imperiũ: nedum in occidente: ſed etiã in oriente. Et quõ papa poteſt ꝓcedere contra infideles qui tenẽt terras quas nũq̃ chriſtiani habuerũt. Et quõ intelligat̃ illud. Nihil ad nos de his qui foris ſunt. Et quõ poſt aduentum chriſti: oĩs poteſtas ⁊ iuriſdictio tranſlata ſit ab infidelibus ad fideles. Et quõ regnum ⁊ principatũ oĩum

fidelium cõmiſit chriſtus Petro ⁊ ſucceſſoribus. Et quõ infideles qui dominiũ eccleſie recognoſcunt: ſunt ab eccleſia tolerandi. Et quõ ſumma ⁊ excellens maioritas ⁊ poteſtas ⁊ authoritas in oĩbus: ⁊ pre omnibus: ⁊ ſuper oĩa data eſt Petro in hoc mũdo: q̃d multis rationibus ⁊ iuribus probatur. Et quõ eſt multiplex maioritas. Et quõ imperator ⁊ q̃libet princeps nedũ pape: ſed etiã in oĩbus ſpiritualibꝰ epĩs eſt ſubiectus. Et ſicut eſt hereticũ ponere duo principia: ſic ponere duos chriſti vicarios generales. Et ꝙ ſicut Romanorũ iuriſdictio fuit vſurpata in imperio: ſic imperatorũ electio. Quare deꝰ permiſit Romanis imperiũ. Caſus in quibus ſe eccleſia de tẽporalibꝰ intromittit. Reſpõſio ad illud ꝙ iuriſdictiones ſunt diſtincte: ⁊ ꝙ papa nõ habet tẽporalẽ poteſtatẽ. Expoſitio ad illud/ Regnũ meũ non eſt de hoc mundo. Qꝛ chriſtus fuit rex etiã temporalis: ⁊ vicarius ſuus papa debet eſſe. Qꝛ papa eſt deus quodammodo in terra. Qꝛ ſit hereſis quaſi negare papã vtrãq; poteſtatẽ habere. Quare filius dei ⁊ eccleſia ſoluit tributũ. De proceſſu nefando Bauari cõtra papã Joan. facto de cõſenſu populi ⁊ cleri Romani. Et quot rationibꝰ nõ tenuit. Quõ poteſtas pendet ab authoritate: nõ ecõtra. Quõ moraliter exponat̃ illud Luc. x. Ecce dedi vobis poteſtatẽ calcandi ⁊c̃. Quõ exponãtur verba Hiere. j. c. ⁊ ex̃ de ma. ⁊ obedi. c. ſolite. Ecce cõſtitui te ⁊c̃. Reſponſio ad illud/ ꝙ a populo Romano vires ſumpſit. Quõ qui primatũ eccleſie denegat Romane: ⁊ ponit duas eccleſias: hereticus eſt. Quõ qui aliter ſentit de iuriſdictione ⁊ poteſtate pape ⁊ eccleſie Romane/ ꝙ ipſe cũ ſua cõmuni eccleſia ſentit: nõ eſt catholicus iudicãdus. Quõ q̃ fauet ſciẽter rebellibꝰ eccleſie: impugnator eſt eccl'ie ⁊ rebellis.

¶ Trigeſimuſoctauus ar. ꝙ q̃ cũ papa nõ eſt: ꝯtra eũ eſt.

¶ Trigeſimuſnonus ar. ꝙ imperator catholicus filiꝰ eſt eccleſie ⁊ aduocatus ⁊ defenſor. Ubi cõtinetur quõ Bauarus papã Jo. depoſuit. ⁊ fratrem Petrũ de coruaria apoſtatã in ſedem Petri Rome intruſit. Et quõ cardinales creauit ⁊ epõs per diuerſa loca. Et quõ tãdem ad obedientiã dñi pape Joã. rediĩt Auinione dictus frater Petrus: ⁊ ſuo papatui de facto renuntiauit.

¶ Quadrageſimus ⁊ vltimus de hac materia ar. eſt precedẽtes articulos. xxxix. tenere ⁊ predicare ⁊ defendere ⁊ nõ cauillari ⁊ malignari in eis. Ibi multis rõnibꝰ euidẽtiſſimis cõprobatur vnũ eſſe monarcham habentem vtrũq; gladiũ: vel vtrãq; poteſtatem in vna politia chriſtiana. Ibi dr̃: ꝙ in q̃libet politia vna ⁊ felici ſex ſunt neceſſaria. Et ꝙ vera ⁊ perfecta virtus apud infideles nõ põt eſſe. Et quare reges catholici inunguntur: ſcꝫ vt virtuoſe regãt. Et ꝙ regnũ quodcũq; meliꝰ regitur ꝑ vnũ q̃ per multos. Et ꝙ ſicut in celis vnus omnibꝰ preſidet: ſic debet eſſe in terris. Et ꝙ poſt chriſtũ aliquẽ oportuit remanere ſucceſſorẽ ⁊ ſucceſſores. Et quõ chriſtus fuit dñs etiã temporalis. De errore Ualdenſium qui dicũt eccleſiã ⁊ clericos nõ poſſe habere bona tẽporalia: ⁊ nõ fuiſſe veram eccleſiã a tempore Sylueſtri. Quõ diuitie ſunt occaſio cupiditatis ⁊ auaritie: ſꝫ formaliter nõ ſunt male. In argumentũ ſuperioritatis dñi pape inducunt̃ exẽpla ethnicorũ regum ⁊ imperatorũ. De tribus imperatoribꝰ deuotis eccl'ie: ⁊ aliĩs tribꝰ perſecutoribꝰ eius. Qꝛ imperator nedũ coronã: ſed etiã enſem recipit ab eccleſia. Quõ papa in tẽporalibꝰ vtit̃ imperatore ſicut inſtrumẽto. Quõ ex ſola electione concordi ante cõfirmationem a papa imperator adminiſtrat.

¶ Quadrageſimuſprimus. A tp̃e Conſtãtini vſq; ad tp̃s trãſlationis imperiĩ in germanos/ eligebant̃ imꝑatores antiquo more/ ſiue a ppl'o: ſiue a ſenatu: ſiue ab exercitu Et durauit annis q̃ngẽtis. Quõ in trãſlatione imperiĩ diuerſificatꝰ eſt modus imperatorẽ aſſumẽdi: qꝛ p̃mo ꝑ electionẽ: ex tunc ꝑ ſucceſſionẽ vſq; ad octauã Caroli generationẽ: qua deficiẽte: primo Hugo dux Aurelian̄. regnũ Frãcie ⁊ imperiĩ vſurpauit. De quo Hugone ⁊ non de Carolo magno deſcẽdũt oẽs reges Frãcie vſq; nũc. Quõ Romani abſciderũt linguã ⁊ oculos eruerũt pape Leoni: ⁊ poſtea quõ ei fuerũt diuinitꝰ reſtituti. Quõ papa Jo. vir lubricus monitus a p̃mo Othone ⁊ cardinalibꝰ ⁊ correctꝰ ⁊ in ſua malitia perdurãs coactus fuit renũtiare. Quõ viuẽte papa Leone. ix. Romani in cõtẽptũ eccleſie aliũ papã Benedictũ vocatũ de facto elegerũt. Quõ poſtmodũ ꝑ ꝓuiſionẽ eccl'ie fuerũt creati aliq̃ imperatores abſq; alia electiõe. Quõ Romani papam Jo. xi. in caſtrũ ſancti ãgeli detruſerũt: ⁊ poſtmodũ ip̃m in exiliũ miſerũt. Quõ Creſcẽtius cõſul romanꝰ fugato papa Grego. v. fecit papã quẽdã grecũ ep̃m Placẽtinũ noĩe Joannẽ quẽ Otho tertiꝰ imꝑator cũ Creſcẽtio mẽbris debilitauit. ⁊ Gregoriũ reſtituit. Quõ viuẽte papa Gregorio dicto. v. aduocatis ⁊ req̃ſitis p̃ncipibus Alemãnie inſtituti ſunt ꝑ papã iſtũ Greg. de ꝯſenſu p̃ncipũ electores q̃ hodie ſunt imꝑatoris: ⁊ ibi numerant̃. Cauſa q̃re oẽs electores ſunt de germania: qꝛ ipi liberauerũt eccleſiã de ſeruitute Lõgobardorꝫ ⁊ impiorꝫ Romanorꝫ. Et qꝛ deuoti ad ſanctũ Petrũ. Et qꝛ tũc erat Grego. v. papa. q̃ erat natione teutonicus. Et qꝛ aliĩs robuſtiores Quõ papa deponit imꝑatores ⁊ reges. Quõ intelligat̃: Reddite q̃ ſunt Ceſaris ceſari. Et quõ dignũ eſt ꝙ Ceſar recipiat tributũ. Quõ nõ iure nature eſt dñiũ. Quõ regnũ ⁊ dñiũ primũ ortũ habuit a malis: ⁊ a quo primũ ante diluuiũ: ⁊ poſt diluuiũ. Quare deus permiſit dominiũ malorum. Quõ omne dominiũ a deo bonũ ⁊ malũ licet al'r eſſe videatur. quod triplici ratione ꝓbatur.

¶ Quadrageſimuſſecũdus. Quare p̃ncipatꝰ Romanꝰ a deo ſpãliter ſit ꝓuiſus. ꝓpter triplicẽ virtutẽ q̃ erat in eis p̃cipue. Et de hoc ibi multa ponunt̃ exẽpla de triplici eorꝫ v̓tute. Que erat: ſincerus amor ꝓ patria: traditio legũ ſanctiſſima: morꝫ beneuolẽtia. Ibi optima exẽpla cõſulũ Romanorꝫ cõtra auaritiã. Et de paupertate eorꝫ vt rẽpublicã ditarẽt. Nec volebant p̃fici niſi reipublice poſſent ꝓdeſſe. Nec patiebant̃ filios prefici anteq̃ pollerẽt virtutibꝰ. Nec prefici ſectãtes auaritiã. Et quõ aurũ reſpuebãt. Et quõ ſibi nõ parcebãt ꝓ republica. De duobꝰ preceptis Platonis volẽtibus ꝓdeſſe reipublice. Quõ etiã filiĩs nõ parcebãt ꝓpter iuſtitiã: nec filiĩ parẽtibus. Quõ ꝓpter virtutes Romani diuina ꝓuidẽtia habuerũt mũdi dominiũ. De opportunis legibus Romanorꝫ. Et quõ que faciebãt ſeruabãt. Quõ nihil putabãt vtile niſi iuſtũ. Quõ ſeruabãt iuſtitiã hoſtibus: ⁊ eorꝫ mortes vitabãt ⁊ flebãt. De eorũ morũ beneuolẽtia ⁊ honeſtate ⁊ amicitia. De liberalitate Romanorũ maxime Titi. De cõfederatiõe Judeorꝫ cũ Romanis ꝓpter morꝫ eorꝫ ſtrenuitatẽ. Quõ Romani in iſtis vltimis tẽporibꝰ in virtutibꝰ defecerũt: ⁊ pre ceteris nationibꝰ ſunt vitiĩs inuoluti. Et quare deꝰ adhuc ꝑmittit eſſe imperiũ apud eos.

¶ Quadrageſimuſtertius. De q̃tuor monarchiĩs orbis: ⁊ q̃ fuit p̃ma. Et de regno celi ⁊ chriſti: cui papa ſuccedit Quõ Cõſtãtinus renũtiauit monarchie ⁊ ceſſit Syluеſtro imperiũ occidẽtis: ⁊ recepit ab eo imperiũ orientis. Quõ ante chriſti aduẽtũ imꝑatores imperiũ tenuerũt. Qꝛ nõ põt reuocari donatio Conſtãtini eccl'ie. De triplici intellectu illius verbi/ Regnũ meũ nõ eſt de hoc mundo. Qꝛ nõ debet adminiſtrare electꝰ in imperatorẽ ante confirmationem pape.

¶ Quadrageſimuſquartꝰ. Qꝛ poteſtas papalis digniſſima eſt ⁊ vtiliſſima oĩm poteſtatũ: qꝛ miſta. Qꝛ genꝰ clericorꝫ miſtũ eſt. Et ſciẽtia canonica miſta ex theologia ⁊ legibꝰ. De triplici genere hoĩm laicorꝫ clericorꝫ religioſorũ. Et quõ cõcordat cũ triplici ſciẽtia: theologica/ canonica/ ⁊ ciuili. De iĩs q̃ no. Inno. ⁊ Oſtiẽ. de iudi. nouit. ⁊ de fo. cõpe. licet. de materia pape. Qꝛ ſpecialis eſt cõiunctio inter papã ⁊ imperatorẽ. Quõ deꝰ vſq; ad Noe ꝑ ſe rexit mũdũ: ⁊ ab eo vſq; ad chriſtũ rexit ꝑ p̃triarchas/ iudices/ ⁊ reges/ ⁊ ſacerdotes. Qꝛ olim clerici de facto iudicabant̃ ꝑ laicos. Differẽtia inter canones ⁊ leges im

periales ⁊ alias cõſtitutiones ⁊ conſuetudines laicoꝝ. Quis exemit clericos a iuriſdictione imperatorum.

¶ Quadrageſimuſquintus ar. Caſus in q̇bus ſolus papa diſpenſat.xl. Maiores cauſe ſunt ad ſedem apoſtolicam deferende. Et computantur.lxv.

¶ Quadrageſimuſſextus. Caſus in q̇bus non põt papa diſpenſare. Itẽ papa maior eſt Paulo authoritate. Põt papa ex maxima cauſa diſpenſare ꝙ monachus habeat ꝓpriũ: ⁊ ꝙ cõtrahat. qḋ ſufficiẽter ⁊ multipliciter ꝓbať ⁊ respondeť ad cõtra. Itẽ abdicatio ꝓprietatis: ⁊ cuſtodia caſtitatis/ nõ ſunt de ſubſtantia monachat⁹ niſi ꝑ eccleſiã. Itẽ anachorite multi viri ꝑfecti ꝓpriũ habuerũt: ⁊ teſtamentũ fecerunt. Itẽ ꝑfecti in eccleſia primitiua: ⁊ apľi aliqua tpalia cõiter habuerũt: licet nõ cõmiſcerenť eis poſt apoſtolatũ. Itẽ ſunt monachi q̇ non ſubſunt de iure abbati. Itẽ diſpẽſatio facta ſine cauſa rõnabili non excuſat quantũ ad deũ. Si ſine cauſa diſpenſetur vt monachus contrahat: ipſe nõ debet petere debitũ: ſed vxor ſine conſciẽtia põt. Itẽ papa nõ poteſt accuſari: nec cõdẽnari: quicquid agat niſi in hereſi. Itẽ in oĩbus poteſt diſpenſare papa que non ſunt contra fidẽ. ⁊ vbi non nutritur peccatũ: nec eſt periculum animarum.

¶ Quadrageſimuſſeptimus. De officio ⁊ poteſtate legatorũ: in q̇bus poſſunt diſpenſare: ⁊ in quibus non.

¶ Quadrageſimuſoctauus. de irregularitate q̇d ſit: ⁊ in q̇bus caſib⁹ cõtrahať. ⁊ de eius multiplici ſpecie. Caſus in q̇bus poſt peractã pñiam impediť executio ordinis: ⁊ inducũt irregularitatẽ. Quã occaſiõe homicidij cõtrahiť irregularitas. Quãdo ⁊ per quẽ poſſit circa irregularitatẽ homicidij diſpenſare. Iterũ de multiplici ſpecie irregularium. Quomodo demones obſident animas. De infamia quid eſt: ⁊ quomodo irrogetur.

¶ Quadrageſimuſnonus articulus. Qui ſint infames: ⁊ de multiplici infamie ſpecie.

¶ Quinquageſimus ar. de potẽtia ⁊ iuriſdictiõe epoꝝ: ⁊ per conſeq̃tẽs patriarcharũ archiepoꝝ ⁊ primatũ: qui includũtur in ordine epali: ⁊ in quibus caſibus poſſunt diſpẽſare: ⁊ ſunt bene centũ ⁊.xxx. Priuilegia epoꝝ. Caſus in q̇bus prohibentur epi diſpenſare. Que regula eſt tenenda ſuper diſpenſatione epiſcoporũ.

¶ Quinquageſimuſprimus. Redit⁹ ad potentiã papalẽ. Et quõ in chriſto hoĩe nõ ſolũ inquantũ deo fuit dignitas ⁊ poteſtas regalis ⁊ ſacerdotalis. Et quõ eſt caput etiã inquantũ hõ: nõ ſolũ hoĩm: ſed angeloꝝ. Et ſuꝑ hoc multe authoritates ⁊ originalia. Quid diſtat inter pontificẽ ⁊ ſacerdotẽ. Et quare papa ſumm⁹ põtifex vocať. Quõ chriſtus cõmunicauit hoĩb⁹ potentiã ⁊ quã. De triplici gubernatiõe ſui rõnabiliũ ⁊ irrationabiliũ. Quare chriſtus cõmunicauit hoĩbus potentiã ſuã. De triplici chriſti potentia/ ſacerdotali/ regali/ ⁊ miraculoſa: quã hoĩbus cõmunicauit. Et quõ cõmunicatur hec potẽtia: ⁊ q̇bus. quõ malis detur etiã poteſtas miracula faciẽdi. De duplici ſcientia: ⁊ duplici ſacerdotio: ⁊ de triplici.

¶ Quinquageſimuſſecũdus. De duplici regia poteſtate ſpũali ⁊ tpali. Quõ in tpe nature ⁊ in tpe legis date ſacerdotes erãt reges ⁊ duces ⁊ iudices. Quõ beato Petro fuit data ꝑ̃ncipaliter ptãs regia. Et quõ prelati eccleſiarũ dicunť reges. Quõ ſumm⁹ põtifex eſt rex regũ tã ſeculariũ q̃ ſpũaliũ. Quare cõiter p̃lati eccleſiarũ nõ vocẽtur reges: Et quõ vocenť. Itẽ ꝓprie loquẽdo poteſtas principũ ſpũaliũ ⁊ ſeculariũ dꝫ diſtingui: vt vna dicať regalis: ⁊ alia ſacerdotalis: quũ regalis vere cõueniat prelatis eccleſie: ſed ꝙ vna dicať ſpũalis: alia ſecularis. Itẽ q̇ntupliciter coniũgitur hõ deo miniſterio ſacerdotali.

¶ Quinquageſimuſtertius. De actibus q̇ ad regiã pertinent poteſtatẽ. Quales debeãt eſſe reges. Itẽ in regib⁹ ſciẽtia requirať. Actus q̇ pertinẽt prelatis eccleſie: q̇ etiã dicũtur reges. Duplex angelis poteſtas cõuenit. Itẽ prelati dicãtur angeli. Quõ connexio duplicis poteſtatis/ ſacerdotalis ⁊ regalis/ initiũ habuit in veteri teſtamento. Itẽ claues nõ erãt in ſacerdotio regali. De prioritate harũ duaꝝ poteſtatũ/ ſacerdotalis ⁊ regalis. Itẽ Moyſes fuit ſacerdos ⁊ mediator: ⁊ tenuit typum chriſti. Itẽ ptãs regia ſpũalis ſuꝑior ⁊ dignior eſt q̃ ſacerdotalis.

¶ Quinquageſimuſquart⁹. De gradib⁹ ⁊ inequalitate vtriuſq; ptãtis: ⁊ diuerſis ꝑſonis eas habentibus. Quõ apud gẽtiles erãt gradus: ⁊ in teſtamẽto veteri ⁊ nouo. Quõ ſunt gradus tam in regia poteſtate tpali q̃ ſpũali. Quõ oportet ponere vnũ ſummũ caput: cui oẽs alij obediãt: ⁊ q̇ habeat plenitudinẽ poteſtatis. De excellẽtia papali. Et q̇bus noĩbus nomineť papa. De q̃tuor cõditionib⁹ eccleſie q̃ pape cõueniũt. Quare dicať eccleſia vna catholica ſancta ⁊ apľica. Itẽ dupliciter dr̃ eccleſia vniuerſalis multiplici ratione ꝓbať. Itẽ optimũ eſt regnũ qḋ ſit per vnũ. Et ꝙ in multitudine humana vt optime regatur: oportet eſſe vnum ſummũ rectorem.

¶ Quinquageſimuſquintus. Priuilegia ſingularia Petro ⁊ ꝑ ꝯñs eius ſucceſſorib⁹ cõceſſa. Multis originalibus ꝓbatur quõ intelliganť illa ꝟba: Tu es Petr⁹. vſq; in finẽ ibi/ in celis. Quare voceť Petrus: ⁊ Simõ: ⁊ fili⁹ ioanna: ⁊ cephas. Cuius apľi chriſtus pri⁹ lauit pedes. Et de intellectu verborũ: Simõ ecce ſathanas. ⁊ cetera q̃ ſequunť. Quare ſolus Petr⁹ eduxit gladiũ ⁊ ꝑcuſſit. Quare p̃mo chriſtus reſurgens apparuit Petro inter apľos. Quare ſoluit tributũ ꝓ chriſto ⁊ ſe. Quare ſolus Petr⁹ interrogauit: Si peccauerit in me frater me⁹ ⁊c̃. Quare requiriť a chriſto an amet eũ. Quid eſt oues paſcere. Et q̇d intelligať: Paſce oues meas. Quõ intelligať illud: Significãs qua morte clarificatur⁹ eſſet deũ. Et illud: Cõuerſus Petr⁹ vidit illũ diſcipulũ. Et illud: Non cãtabit hodie gallus ⁊c̃. Et illud ꝙ Petr⁹ miſit ſe in mare ⁊ venit ad Jeſum. Et illud: Si tu es: iube me venire ad te. De ſolitudine aliq̃n appetẽda. De tribulatione eccleſie. Et ſcḋo aduẽtu dñi. De Matthia ſubſtituto Jude proditori. Item de prerogatiuis Petri ⁊ primatu ipſius etiam per Conſtantinũ approbato.

¶ Quinquageſimuſſextus. De differẽtia ⁊ cõuenientia duplicis ptãtis: regie ſcꝫ ſpũalis ⁊ ſecularis. Et quõ cõparanť adinuicẽ ꝭm tẽpus/ prioritatẽ/ ⁊ dignitatẽ/ ⁊ cauſalitatẽ. Cõparatio poteſtatũ ꝭm continẽtiã. Multiplex probatio ꝙ ſpũalis ptãs ſit dignior ⁊ ſuperior tpali. Itẽ ſpũalis ptãs p̃habeat tpalẽ. Spũalis ptãs ad tẽporalia dupliciter ſe extendit. Itẽ tpalis ptãs inſtituať ⁊ iudiceť ꝑ ſpũalẽ. Quicũq; ſunt ſub tpali ptãte: ſunt ⁊ ſub ſpũali. Et tpalia q̃ ſubſunt poteſtati tẽporali: ſubſunt ⁊ ſpũali. Quõ conferũt beneficia dñi tẽporales. Itẽ licet q̇ habet poteſtatẽ ſpũalẽ/ prehabeat etiã in illa tpalẽ: nõ tñ eſt ſuperfluũ eſſe in eccleſia principẽ tpalẽ/ temporalẽ tñ potentiã habẽtem. Itẽ licet ptãs ſpũalis prehabeat tpalẽ: nõ tamẽ dꝫ exercere immediate/ loquendo regulariter/ eã. In q̇b⁹ caſib⁹ ſe poteſtas ſpũalis de tẽporalib⁹ intromittit. Itẽ ſummus põtifex nõ ſolũ iure diuino: ſed etiã humano hꝫ ptãtẽ tpalẽ. Quid opereť hoc ius ⁊ donatio Conſtãtini. Itẽ reges ſuo modo ſpũales debẽt eſſe. Et q̃re vngunť in brachio reges: ⁊ pontifices in vertice.

¶ Quinq̃geſimuſſeptim⁹. Que ſunt neceſſaria ĩ regib⁹ ad bene regẽdũ. Que pericula ꝓueniũt ꝓ malo regimine. De forma iuramenti qua iurat imperator pape.

¶ Quinquageſimuſoctauus. In q̇bus differt potentia pape a potentia chriſti. Quomõ ⁊ qualiter papa habet plenitudinem poteſtatis.

¶ Quinquageſimuſnon⁹. Obiectio p̃ma ꝙ regalis ⁊ ſecularis ptãs nõ ſit neceſſaria ĩ eccľia. Solutio. Obiectio ſcḋa ꝙ ptãs ſpũalis nõ ſit ſuperior tpali: ⁊ ꝙ eã nõ inſtituat ⁊ nõ dijudicet. Solutio. Obiectio tertia ꝙ ptãs ſpiritualis ſubijciať tpali. Solutio ⁊ diſtinctio. Obiectio q̃rta ꝙ ſpũalis ptãs nõ prehabeat tpalẽ. Solutio. Obiectio q̇nta ꝙ papa nõ inſtituat ptãtẽ tpalẽ. Solutio. Obiectio ſexta ꝯtra id qḋ dictũ eſt/ ꝙ ptãs ſpũalis reſpectu tpalis ſe hꝫ in rõne cauſe efficientis ⁊ finalis. Solutio.

Obiectio ſeptima ꝙ Petrus nō habuit iura terreni imperij: Et ꝙ reges non pſunt regno terreno. Solutio. Dupliciter dr regimen terrenū. Obiectio octaua ꝙ eccleſia nō potuit habere tpalē poteſtatē ex conceſſione Cōſtātini. Solutio. Et qdruplex diſtinctio ſup regno ⁊ regnantibꝰ. Quō Cōſtātinus iure humano iuſte habuit imperiū: ⁊ iſto iure cōceſſit Syluestro. Obiectio nona ꝙ habētes iuriſdictionē ſpūalē: non pñt tpalia poſſidere. Solutio multiplex circa illud/ Nolite poſſidere aurum ⁊c. Obiectio. x. ꝙ Petrꝰ nō ſit caput oīm fideliū. Solutio. Ꝙ alij apoſtoli non habuerūt parem poteſtatem cum Petro. Undecima dubitatio ⁊ obiectio ꝙ papa non habeat plenitudinem poteſtatis. Solutio.

¶ Sexageſimus ar. Expoſitio extrauagātis dñi Bonifacij q̄ incipit: Unā ſanctā eccleſiā/ determinantis ad papā vtrūq; gladium pertinere.

¶ Sexageſimuſprimꝰ. Tractatꝰ ſpecialis de ecclia. Quō eccleſia vocat domꝰ/ ciuitas/ regnū. Multiplex ⁊ vtilis expoſitio illoꝝ verboꝝ: Eiecit ementes ⁊ vēdentes de templo dñs. Et de ſpelunca latronū maxime cōtra ſimoniacos. De multiplici domo. Quomodo vocat domus eccleſia. Ꝙ eccleſia dicitur ciuitas.

¶ Sexageſimuſſecūdus. Ꝙ ecclia dr regnū magis ꝓpe ꝙ domꝰ vel ciuitas. Quot modis accipiat regnū. Quō differt regnū dei a regno mundi ⁊ diaboli. Per qs figuratū vtrūq; regnū ⁊ eccleſia: ſcʒ iuſtoꝝ ⁊ iniquoꝝ. De regno qdruplici glioſo. De. x. cōditionibꝰ q̄ regnū efficiūt glorioſum. Ꝙ meliꝰ eſt regi per vnū ꝙ ꝑ plures. Ꝙ magis expedit regimē iniuſtū eſſe multoꝝ ꝙ vniꝰ. Que mala faciūt tyrāni. Ꝙ nō ſit cōpetēs regis premiū honor ⁊ mundana gloria ꝯ ambitioſos. Ꝙ regnū excellens erit pmiandū ſi bñ rexit. Ꝙ tyrāni parū durāt. Boni reges etiā tpaliter abūdāt. Qd ſit regis boni officiū. Reuerſio ad. x. ꝯditiones glioſi regni tpalis: ſcʒ ꝙ recte ſit iſtitutū. ꝙ ſit antiquū. ꝙ ſit ordinatū. ꝙ ſit vnicū. ꝙ ſit iuſtū. ꝙ ſit magnū. ꝙ ſit abūdans. ꝙ ſit forte. ꝙ ſit pacificū. ꝙ ſit durabile. Quō he cōditiones. x. couenīāt regno eccleſie.

¶ Sexageſimuſtertius. Quō regnū eccleſie eſt vnū. De multiplici vnitate. Triplex modus vnitatis ſm ꝙ ecclia dr vna. Quare dicat baptiſma vnū. Quare dicat ecclia vna: quā. vij. in Apocalypſi a Joanne deſcribant. De triplici diuerſitate in eccleſia. Quare regnū eccleſie dr catholicū. i. vniuerſale ⁊ ecclia vniuerſalis. Quō ecclia dr copioſa. Ꝙ regnū eccleſie eſt ſanctum: ⁊ quō. Quid eſt ſanctitas. De duplici immūditia. Sanctū dr tripliciter. De duplici cultu dei. Que pertinēt ad verū dei cultū. De multiplici ſacrificio. Quare dr regnū eccleſie iuſtū ⁊ bonū. Ꝙ regnū eccleſie dr apoſtolicū. Et eccleſia dr aplica Et quare. Quare magis dicat eccleſia aplica ꝙ ꝓpheti ca. Quare eccleſia nō dr chriſtiana a chriſto. Ꝙ eccleſie regnū recte ſit inſtitutum. Figure duodecim aploꝝ per numerū duodenarium. Ꝙ regnū eccleſie ſit firmū. Ꝙ eccleſia potiſſimū ⁊ precipue fundata eſt ſuper petram. Ꝙ regnū eccleſie habuit triplicem ſtatum.

¶ Sexageſimuſquartꝰ ar. Quō dicat chriſtus caput eccleſie. Quō eccleſia antiquoꝝ patrū ⁊ iſta vna eſt: etiā caput ſemꝑ chriſtus. Qñ habuit initiū regnū ecclie ⁊ eccleſia. Quō incepit regnū terrenū a Nemroth ꝑ tyrannidē ⁊ cōtinuauit in fidelibꝰ vſq; ad chriſtū. Ꝙ pmus rex catholicus fuit Melchiſedech. Ꝙ primꝰ rex fidelis fuit ſacerdos. Ꝙ poſt exitū filioꝝ iſrael de egypto ſacerdotes rexerūt pplm. Quō ſacerdotes tūc habebāt iuriſdictionē tpalē. Ꝙ clerici pñt habere iuriſdictionē tpalē ⁊ dominiū. Iterū ꝙ eccleſia ante chriſtū ⁊ poſt chriſtū vna.

¶ Sexageſimuſquintus. Tractatꝰ ſpecialis de ſchiſmaticis cōtra vnā ſanctā catholicā eccleſiā ſe erigētibus ⁊ diuidētibus. Ꝙ ſchiſmatici imprimunt in ſacramētis characterē: ſi formā eccleſie ſeruāt. De multiplici charactere De conditionibꝰ ⁊ malis ſchiſmaticoꝝ. De impio Bauaro ſchiſmatico deponēte papā Jo. xxij. ⁊ ſubſtituēte ſibi fratrē Petrū de corbaria. Multa originalia ⁊ authoritates ⁊ rōnes cōtra ſchiſmaticos ⁊ eoꝝ ſacrificia. De tribus gradibꝰ innocētie. Probatio ꝑ multa originalia/ ꝙ non eſt a malis facienda ſeparatio corporalis: Et ꝙ peccatū alienum non nocet alteri non conſentienti.

¶ Sexageſimuſſextus ar. cōtra illos q̄ vocāt eccleſiā meretricē. Laus multiplex ecclie ſctē dei: Et de multiplicibꝰ figuris per quas ꝓprie figuratur: Et de eius multiplici nomine ⁊ vocabulo glorioſo ⁊ laude eius. De multiplici eius cingulo. De multiplici genere ⁊ ſpecie peccatorum membroꝝ eccleſie corruptorum.

¶ Sexageſimuſſeptimꝰ ar. exhortatio ꝯ mūdū. De reformatione ordinis btī Frāciſci. De diuiſiōe ecclie: Et duabus eccleſijs. Quid eſt hypocriſis. Exhortatio ad eccleſiā ꝙ ad ſpōſum redeat in ſctā vita. Pulchra lamētatio chriſti ſpōſi ꝯ ſpōſam eccleſiā deuiātē: Et de ecclie renouatione ⁊ reductione ⁊ pſtina ſanctitate. Et quō redibit ꝑ virtutes ꝯrias vitijs qbꝰ in ſuis mēbris remanet inuoluta. De auaritia ecclie i mēbris. Quō orietales ⁊ aphricani greci ⁊ armeni/ ⁊ q̄tuor ſedes pñarchales: ⁊ multi in occidēte a vero cultu ecclie ⁊ obediētia receſſerūt ꝓpter auaritiā ⁊ ſuperbiā maxime eccleſie prelatoꝝ. Quō in fine ad ſanctā redibit eccleſia pauptatē ⁊ humilitatē. Quō contra antichriſtū diuitē ⁊ ſuperbū potiſſimū pugnabūt veri fratres minores humiles ⁊ pauperes. Pulchra ⁊ vtilia circa contēplationem dei ⁊ patrie.

¶ Sexageſimuſoctauus. Quare ſchiſmatici recedūt ab eccleſia: ⁊ maxime tpe dñi pape Jo. xxij. Ꝙ non debemꝰ iudicare papā: nec publice nec priuatim. Cōtra eccleſiā diuidētes ⁊ ſe ab ecclia ſeparātes. Ꝙ ecclia nō hʒ partem. Et ꝙ impingūt in articulū illū: Et vnā ſanctā eccleſiā catholicā/ q̄ dicūt ſe de pte ecclie. Quare eccleſia hʒ tribulationes. Multiplex ꝓbat exhortatio ꝙ ꝙuis mali ſint plati: nō ſit ab vnitate ecclie recedendū. De qbuſdā hereſibꝰ Marſilij Paduani cōdēnati a dño Jo. papa. xxij. Bauaro ſchiſmatico adherēti. Undecim rōnes ꝙ papa nō pōt ab imperatore iudicari: ꝯ dicebat Marſiliꝰ Rñſio quō Pilatus chriſtū cōdēnauit. Ꝙ pſbyteri non habēt tantā poteſtatē: quantā epi nedū quantā papa cōtra Marſiliū ꝯ aſſerētē. Ꝙ qdruplex eſt maioritas. Ꝙ ꝑſona. v. modis preeſt ꝑſone. Ꝙ prelatio ꝯſiſtit in tribꝰ. Ꝙ imperator nō ſuccedit pape vacāte ecclia: cuiꝰ ꝯriū dixit Marſiliꝰ. Ꝙ ecclia ⁊ clerici pñt hēre ꝓpriū/ ꝯ Marſiliū. Ꝙ poſt chriſtū aſcēdētē ſemꝑ remanet i terra eiꝰ vicariꝰ gñalis papa/ ꝯ Marſiliū. Quare i iſto tpe creſcāt hereſes i ecclia. Ꝙ ecclia in tribulatiōibꝰ vixit ⁊ creuit.

¶ Sexageſimuſnonus. Quare platoꝝ ſnīe nō ſeruātur. Peccāt mortaliter plati in mortali cōſtituti publica officia exercētes. Ꝙ vera correctio eſt ꝑ vitā: nō ꝑ verba. De cura triplici prelatorū. Ꝙ ppls tripliciter eſt paſcēdus. Excōicatio cōtra malos prelatos q̄ ſe paſcunt ⁊ non populū. Quō accedendū ſit ad cōmunionē. Quid ſignificant. v. ſacerdotalia indumēta. Quid eſt ſupererogare: Et quot modis ſupererogat. De. vij. operibus miſericordie que debēt facere prelati circa ſubditos ſpūaliter.

¶ Septuageſimꝰ. Quid eſt cura. Ad quē ꝑtinet curā cōmittere. Quot modis accipiat cura. Contra malos prelatos multa pulchra. Non recedendū ab eccleſia ꝓpter malos prelatos. Multipliciter eccleſia cōmendatur.

Secūda pars principalis operis de plāctu eccleſie.

¶ Primus articulus. Expoſitio q̄rti. c. Threnoꝝ ſummaria. Quare eſt anguſta via q̄ ducit ad vitā: ⁊ lata q̄ ducit ad mortē. De duplici ſtercore. Expoſitio multiplicis interpretationis Abi/ nazarei. De multiplici igne malo ⁊ bono.

¶ Secūdus ar. expoſitio orōnis Hiere. Recordare dñe qd acciderit nob ⁊c. De multiplici redēptiōe. De abominabili pctō ꝯ naturā. Et de eiꝰ punitiōe ⁊ multiplici ſpe

cie. Quid ē verū gaudiū ⁊ falſum. Quid ē luct⁹. De du plici coꝛona ſctoꝝ. Qui ſunt vulpes: ⁊ de natura eoꝛū.

¶ Terti⁹ ar. quō eſt eccl'ia renouāda. De multiplici ma cula. De bona ⁊ maledicta die.

¶ Quart⁹ ar. tractat⁹ ſpālis ſup q̄tuoꝛ. c. lib. thꝛeñ. ⁊ oꝛa tione Hiere. Expoſit⁹ hiſtoꝛice licet raro. Allegoꝛice ꝑ eccl'ia. Tropologice ꝑ aīa. Aliq̄d ꝑ eterna pr̄ia. ⁊ ſic ana gogice. Multiplex differētia lamētationū ⁊ lachꝛyma rū. De mala ⁊ bona ſolitudine. De multiplici anguſtia. Qꝛ pedes multipl'r accipiunt. De multiplici pane. De q̄litate triū pſonarum. Que ſunt oſſa. De q̄buſdā vitijs ſacerdotum. Quid ſignat tau. T

¶ Quitus ar. ſup. ij. c. thꝛeñ. De malis p̄ncipibus p̄latis eccl'ie. De carnali ⁊ ſpūali ſabbato. De duplici hoꝛto. De indigne ſacrificātib⁹. De multiplicatiōe miſſarū cū mul tiplicatiōe vitioꝝ. De bono vino / ſcʒ de guſtu mētis. De eccl'ia carnali. De malis p̄dicatoꝛib⁹ ⁊ rectoꝛib⁹ populo adulantib⁹. Qui dicunt falſi ꝓphete. De pulchꝛitudine ſpirituali. Qꝛ chꝛiſtus fleuit quinquies ⁊ quare. Qꝛ tri plex eſt efficacia lachꝛymarum.

¶ Sext⁹ ar. ſup. iij. c. thꝛeñ. de q̄ntuplici pauptate chꝛiſti. Quō de⁹ pctoꝛes exaudit. De ꝓpꝛietatibus vꝛſi moꝛal'r expoſitis. De multiplici ſigno chꝛiſti cui ꝯtradicitur. De q̄tuoꝛ ſignis ſupbie. Quō q̄ritur chꝛiſtus. De ſilētio. De multiplici iugo: Et quō iugū dñi eſt ſuaue. Multiplex ſeſſio. De multiplici leuare. De mltiplici nube. De pꝛeda oculi. De ſpeciebus contritionis.

¶ Septim⁹ ar. ſup. iiij. c. thꝛeñ. cōmētatū bis in p̄ncipio lamētationū ⁊ in fine. Qꝛ aurū multipl'r accipit: Et de ꝓpꝛietatib⁹ auri moꝛal'r expoſitis. De periculo auri ma le a clericis diſpēſati. Expoſitio toti⁹ capl'i. xviij. apocal'. De Babylone q̄ cecidit. De eccl'ia carnali ī mēbꝛis ſuis. Quid deſignāt lapides in ſcriptura. De bonis ⁊ malis vaſis. De ꝯditionibus lamie moꝛal'r expoſitis. De mul tiplici gladio. De multiplici igne.

¶ Octau⁹ ar. Orō Hieremie / Recoꝛdare ⁊c. Qꝛ p̄lati in eccleſijs debēt reſidere: nedū inferioꝛes: ſed ⁊ epi. De pena multiplici: Et q̄ pena punit vn⁹ ꝑ alio. De multi plici coꝛona. De multiplici capite. De multiplici doloꝛe. De grā ⁊ libero arbitrio: Et de multiplici effectu gratie Et in q̄ poſſit liberū arbitriū ꝑ ſe. De p̄deſtinatiōe. Con tra ambitioſos ⁊ multa habētes beneficia.

¶ Nonus ar. de vitijs mēbꝛoꝝ in gn̄e eccl'ie: Et cōtra ſi moniacos clericos ⁊ ambitioſos aut religioſos. Mul ta ꝯ ſimoniā lepꝛoſam. Cōditiones lepꝛoſi expoſite mo ralit. De ſimoniacis. De ꝓpꝛietatib⁹ ambitionis.

¶ Decimus ar. de ſtatuū ſpūaliū eccl'ie ꝯditionibus: Et in q̄bus in eis offendūt ſpāliter in eis viuētes: Et p̄mo de ſtatu papali: Et ꝙ papa peccare pōt: ⁊ graui⁹ q̄ alij: ⁊ grauioꝛ ei⁹ pena. Quid agere debeat papa. Et de ijs q̄ ad ei⁹ officiū ptinēt. De. vij. ꝯſiderationib⁹ circa q̄s to tus ſtat⁹ papalis ꝯſiſt. Pꝛima ſi canonice ſit elect⁹. Se cūda ſi idoneus ſit. Que ſunt ꝟtutes ⁊ ꝯditiōes neceſ ſarie ad papatū. Qꝛ ſi papa ſentiat ſe inſufficiētē: graui ter peccat niſi renūtiet. Qꝛ papa elect⁹ ꝑ intruſionē nō eſt pape aut ꝑ ſimoniā ſi eſt notoꝛiū. Tertia ꝯſideratio papa de ſtatu quē hʒ. quātis periculis ⁊ anxietatib⁹ et laboꝛibus plen⁹ ſit. Qꝛ recuſanda eſt quelibet p̄motio honoꝛis maxime papalis.

¶ Undecim⁹ ar. ꝙ oꝛdo epoꝝ q̄dripertit⁹ ſit. Qꝛ Roma hʒ. iiij. eccl'ias pr̄iarchales. Qꝛ eccl'ia Lateranenſis ma ioꝛ eſt alijs. etiā q̄ eccl'ia bti Petri: ⁊ ipſa vocat eccleſia Romana. Et ibi ē p̄ma ſedes apl'ica. Qꝛ papa vocatur pr̄iarcha / archiep̄s / metropolitan⁹ / Roman⁹ pontifex / Romane eccl'ie ep̄s / papa vꝛbis / ſimpl'r ep̄s / antonoma ſtice miniſter. Qꝛ Celeſtin⁹. v. vocat⁹ frater Petrus de moꝛron poſtea ſctūs canonizatus / ꝯſulte ⁊ ꝓuide renū tiauit papatui. Quoddā repertoꝛiū de ijs q̄ ptinent ad oēm materiā pape. Quot modis dicat eccl'ia. Et quot noīb⁹ appellet. Qꝛ eccl'ia vocat vniuerſalis: ⁊ q̄re: Et ꝙ eſt fideliū: ſynagoga iudeoꝝ. Et q̄re nr̄a vocat eccl'ia: et ſynagoga iudeoꝝ. Quare etiā eccl'ia vocet caſtrum.

¶ Duodecimus ar. de q̄rta ꝯſideratiōe papali: vt ſcʒ ad tp̄s a tantis exterioꝛib⁹ occupatiōib⁹ ſe ſubtrahat. Cō tra ſequētia legū ciuiliū q̄ in ꝯſiſtoꝛio ꝑſtrepūt. Qꝛ pa pa abſcindat pugnas ⁊ diſputationes aduocatoꝛum: ⁊ quales ſunt aduocati.

¶ Decimuſterti⁹ ar. Et q̄nta ꝯſideratio pape. Quid eſt. Quis eſt. Qualis eſt. Qꝛ papa iure apl'ico nō vēdicat ſibi aurū. De nō q̄rendo honoꝛis p̄latione. Qꝛ gētilium eſt nō chꝛiſtianoꝝ p̄matū q̄rere. Per foꝛmā apl'icā dn̄a tio iterdicit: indicit miniſtratio. Qꝛ papa non debeat ſe gerere ꝑ dn̄o: ſʒ ꝑ ſuo: diſpēſatoꝛe / laboꝛatoꝛe / villico. Et ꝙ eccl'ia Romana mater ſit: nō dn̄a. De humilitate q̄ pꝛecipue dʒ eſſe in papa. Quare papa vocat ſe in ſuis l'ris ſeruū. Exēpla humilitatis Romanoꝝ pōtificū ma xime bti Gregoꝛij doctoꝛis. Conſideret papa ꝙ etſi ſit ſumm⁹ pōtifex: nō tn̄ ſumm⁹ ꝟtute. Qꝛ papa nō ſit otio ſus: nec acceptoꝛ pſonarum: ⁊ ſuper omnia ꝙ non ſit fa cilis ad credendum.

¶ Decimuſquart⁹ ar. Sexta ꝯſideratio pape q̄ hʒ rege re totū mūdū. Qꝛ pape credita ſit oꝛbis diſpēſatio: non data poſſeſſio. Nil plus pape foꝛmidādū q̄ libido dn̄an di. Quō papa dʒ dare operā vt increduli cōuertantur: cōuerſi nō auertant: auerſi reuertant. Quō ambitio ē crux ambiētiū. Qꝛ hʒ repellere friuolas appellatiōes. Qꝛ caueat papa ab auaritia. Utrū papa poſſit cōmitte re ſimoniā. Cōtra exēptiōes q̄s faciūt q̄dā Romani pō tifices. Et ꝙ papa dʒ ſeruare ī honoꝛe ſuo ⁊ iuriſdictiōe ſua inferioꝛes p̄latos. De honeſto habitu clericoꝝ: Et q̄ ſit differentia inter tonſurā ⁊ coꝛonā. Et quid deſignet vtrūq̄. Qui poꝛtat habitū occulte apoſtata eſt. De pe na religioſoꝝ habitum dimittentium. Clerici aliud eſſe aliud videri volunt.

¶ Decimuſquit⁹ ar. Septima ꝯſideratio pape circa Car dinales ⁊ ſuam familiā ſpālem: Et officiales regēdos. De coditionib⁹ q̄s dn̄t hr̄e officiales dn̄i pape: maxime Cardinales. Cōtra pōpā ⁊ ſupbiā ⁊ auaritiā quoꝛūdā officialiū pape. Quales collaterales Cardinales pape debeāt eligere. De frequētantib⁹ curiā q̄ nō ſunt de cu ria. Qꝛ curia bonos facili⁹ recipe q̄ facere cōſueuit. De ꝯditionib⁹ Cardinaliū / maxie q̄ in legationē mittunt: Et p̄ſertim circa iuſtitiā: Et circa lucra nō ſectanda. De Martino cardinale legato in Daciā de legatiōe paupe redeūte: ⁊ equū ſibi datū reſtituēte epo Floꝛētino q: cāʒ habebat in curia. De Gaufrido legato in Aq̄taniā pi ſcē ſibi p̄ſentatū emēte: ⁊ ſcutellas etiā ligneas recipere recuſante. Qꝛ nedū papa ſʒ alij q̄ʒ epi dn̄t cōmittere cu rā rei familiar' alicui fideli. Qꝛ papa ⁊ epi nō dn̄t hr̄e ſe cū pueros cōptos ⁊ comatulos adoleſcētes: Et ꝙ non decet iter mitratos diſcurrere calamiſtratos. Quō pa pa ꝓuideat ſic officialib⁹ ſuis cōpetēter: ꝙ nō recipiāt aliq̄d ab aduētātib⁹. Et ꝙ amputet oēs ſimoniacas cō ſuetudines. Qꝛ nō teneat ſine cā neceſſaria p̄latos ī cu ria. Qꝛ caueat papa de ꝯſanguineis p̄mouēdis ⁊ ditā dis: Et de h̄ ſctā exēpla quoꝛūdā pōtificū Romanoꝛū. Et quō hodie idigni nepotes q̄dā ⁊ ꝯſanguinei clerici ⁊ ſeculares Ro. pō. ⁊ cardinales p̄mouent ⁊ ditant. In q̄b⁹ ⁊ papalis diſpēſatio hʒ locum. Qꝛ papa non debet alienare bona eccleſiarū. Et quis eſt dn̄s rerū eccleſia ſticarum. In quāto periculo eſt papa.

¶ Decimuſſext⁹ ar. de ſtatu Cardinaliū ⁊ q̄ tēpoꝛe ince perunt: Et ꝙ ſunt in triplici gn̄e: Et vnde dicantur: Et de ptāte eoꝝ: Et de pauptate eoꝝ ⁊ humilitate quū fue rūt inſtituti. De quoꝛūdā eoꝝ ſpālibus defectib⁹. Qua liter ſm Oſti. Cardinales debeāt ſe hr̄e: ⁊ a q̄b⁹ abſti nere. Qꝛ in eccl'ia cōpoſtellana ⁊ rauēnati ſunt Cardi nales de ꝑuilegio. Reptoꝛiū bꝛeue de materia cardialiū

¶ Decimuſſeptim⁹ ar. de Patriarchis. Et ꝙ ſunt quatu oꝛ p̄ncipales Patriarchatus in q̄bus aliq̄ offendunt.

Quomõ grauant eccleſias in viſitationibus ⁊ ꝓcurationibus: ⁊ de pena iuris ſuper hoc.

¶ Decimuſoctauus ar. de ſtatu Epoꝝ ⁊ de eoꝝ exceſſibꝰ. Quot noĩbus Epi nominent̃. Qꝛ tunc bonũ erat epatum q̃rere: quñ per eũ veniebat̃ olim ad tormẽtũ martyrij. Duo p̃cipua ſunt opera pontificis. Repertoꝛiũ de materia epoꝝ cũ ſuis oꝛiginalibꝰ. ſm̃ Cyprianũ de. xij. abuſiuis. Qui penſat periculũ ⁊ onus epoꝝ: nõ appetit epiſcopari nec iudicat epos.

¶ Decimuſnonus ar. Quibꝰ debẽt ↄfiteri pape ⁊ cardinales ⁊ alij p̃lati. Qꝛ in foꝛo pñie maioꝛ eſt confeſſoꝛ papa. Repertoꝛiũ breue de ſtatu patriarcharum.

¶ Uigeſimus ar. Repertoꝛium in q̃bus caſibus cõiter offendũt epi: Et ſunt. lxij. iure ꝓbati. Qualiter puniat̃ iniuſte excõicans. Itẽ reptoꝛiũ de authoꝛitate ⁊ iuriſdictione ⁊ exceſſibꝰ adhuc aliq̃bus ipſoꝝ epoꝝ.

¶ Uigeſimuſpꝛimꝰ ar. de poteſtate epiſcopoꝝ ⁊ de materia eoꝛum. De officio eoꝛum.

¶ Uigeſimuſſecũdus ar. Multa oꝛiginalia ſuper ſtatu pꝛelatoꝝ in gñe qualiter debeant ſe hr̃e: Et ↄtra ambitioſos ⁊ inſufficientes p̃latos: ⁊ de periculo eoꝝ ⁊ ſubditoꝝ. Cathedra peſtilẽtie. iiij. pedibus ↄſiſtit. Iterum de iuriſdictione ⁊ potẽtia p̃latoꝝ in ſtatu in genere.

¶ Uigeſimuſterti9 ar. de ſtatu abbatũ ⁊ potentia ⁊ iuriſdictiõe: Et de eoꝝ effectibꝰ. In q̃bus caſibus diſpenſent abbates. De vitijs quoꝛũdam eoꝝ.

¶ Uigeſimuſquartus ar. de vitijs quoꝛũdã monachoꝝ.

¶ Uigeſimuſquintus ar. de vitijs alioꝛum eccleſie miniſtroꝛum generaliter.

¶ Uigeſimuſſextꝰ ar. de vitijs quoꝛũdã canonicoꝝ.

¶ Uigeſimuſſeptimus ar. de vitijs quoꝛũdam p̃ſbyterorũ. Quibꝰ modis offendũt in hoꝛis dicendis. Quidaꝫ p̃ſbyteri ⁊ clerici quõ i miſſis offendũt. Quid ſit agendum quñ ſanguis ſtillat de calice: vel quñ coꝛpus chꝛiſti euomitur: vel quñ aqua loco vini in calice ponitur. Caſus epiſcopis reſeruati.

¶ Uigeſimuſoctauus ar. de vitijs gñaliter oĩm clericoꝝ. Decem ⁊ ſeptẽ pctã oꝛiũtur ex ludis taxilloꝝ. An valeãt inſtrumẽta cõfecta p̱ clericos notarios: Et an epi poſſint cõſtituere in eccleſiaſticis notariũ: Et q̃d de notarijs cõſtitutis p̱ papã. Repertoꝛiũ de clericis cõiugatꝭ. Reptoꝛiũ de clericis nõ reſidẽtibꝰ in eccl'ia vel p̃beda. Reptoꝛiũ de clerico egrotãte: Et de excõicato ſuſpenſo depoſito vel iterdicto celebꝛãte: Et de nõ oꝛdinato miniſtrãte: Et de p̱ ſaltũ ꝓmoto: Et gñalr̃ de materia clericorũ. Qꝛ clerici nõ ſunt dñi fructuũ pceptoꝝ ab eccl'ia: nec rerũ eccleſiaſticarũ multis iuribꝰ cõpꝛobat̃. Qꝛ clerici tenent̃ ſi hñt vñ, ad reſtitutionẽ illoꝛũ fructuũ q̃s voluptuoſe ↄſumũt ⁊ indebite: vel nõ dicẽtes officium diuinũ: vel in moꝛtali ↄſtituti dicẽtes vel eccl'iaꝫ officiãtes.

¶ Uigeſimuſnonꝰ ar. de criminibꝰ impatoꝝ. Triplici coꝛona coꝛonant̃ reges Romanoꝝ: Et q̃libet coꝛona q̃d deſignat. Qꝛ donatio facta eccl'ie ab impatoꝛe non põt reuocari: Et ꝙ q̃libet põt rẽ ſuã dare eccl'ie in moꝛte et in vita. nec eſt neceſſe ꝙ talis donatio inſinuet̃: ⁊ ꝙ libera eſt a lucrionũ inſcriptionibꝰ. An eccl'ie poſſit fieri donatio de feudo ⁊ in eo ſuccedere. Rex Romanoꝝ añ coronã põt cõdere p̃uilegia. Et eãdẽ hꝫ ptãtem quã imperatoꝛ. Et duobꝰ electis in diſcoꝛdia, q̃liber põt adminiſtrare vt rex: donec p̱ papã alterꝰ electio fuerit ↄfirmata. Reptoꝛiũ de materia impatoꝝ ⁊ eſt additio.

¶ Trigeſimꝰ ar. de pctis regũ. De malis ↄſiliarijs regũ maxime regis Caſtelle. De eoꝝ officialibꝰ et miniſtris. Que ſunt neceſſaria expꝛimẽda in lite q̃ ſup̱ diſpẽſatione illoꝝ q̃ ſunt cõiuncti in gradu ꝓhibito impetrant̃.

¶ Trigeſimuſpꝛimꝰ ar. de delictis alioꝝ magroꝝ ſecularium in dignitatibꝰ cõſtitutoꝝ: vt p̃ncipũ, marchionũ, ducum, comitum, ⁊ baronum ⁊ ſimilium.

¶ Trigeſimuſſecũdus ar. de delictis militũ ſimplicium. De multiplici militia. De Gothis militibus recuperantibus Hiſpaniam.

¶ Trigeſimuſterti9 ar. de defectibꝰ ⁊ pctis magr̃oꝝ. Cõtra abuſum ſciarũ liberaliũ: q̃ loco theologie in eiꝰ ſcholis p̱ religioſos magr̃os ⁊ ſeculares legunt̃. De magiſtris x̃boſis: qui expertes ſcientie ſunt ⁊ eoꝛũ arrogantia. De periculo male doctrine.

¶ Trigeſimuſquartus ar. de offenſionibus ⁊ delictis diſcipuloꝛum ⁊ ſcholarium.

¶ Trigeſimuſquintus ar. de peccatis aduocatoꝝ: ⁊ qui ꝓhibentur aduocare: Et quãdo tenentur ad reſtitutionem eoꝝ que illicite ſunt lucrati.

¶ Trigeſimuſſextus ar. de offenſionibus iuriſperitoꝛũ ⁊ adſeſſoꝛum.

¶ Trigeſimuſſeptimꝰ ar. de offenſionibꝰ ꝓcuratoꝝ.

¶ Trigeſimuſoctauꝰ ar. de teſtiũ criminibꝰ et offenſis. Qui ſunt q̃ nõ poſſunt teſtificari.

¶ Trigeſimuſnonus ar. de pctis accuſatoꝝ: Et q̃ ſunt q̃ accuſare nõ poſſunt. Qꝛ tenent̃ ad reſtitutionẽ falſo accuſantes: ſicut falſo teſtificantes.

¶ Quadrageſimꝰ ar. de pctis notarioꝝ: Et q̃d iurãt facere in officio ſuo. Qꝛ epi pñt facere notarios.

¶ Quadrageſimuſpꝛimꝰ ar. de vitijs iudicuꝫ q̃rũcũq;. Qui iudices eſſe nõ poſſunt. An poſſit imponi pena pecuniaria pꝛo delictis: Et ſi imponit̃: cui cedat. Qꝛ iudices puniuntur male iudicantes.

¶ Quadrageſimuſſcd̃us ar. de pctis ⁊ fraudibꝰ mercatoꝝ. De vitijs artificũ. Qꝛ nõ ſit differentia inter mercatoꝛes ⁊ artifices.

¶ Quadrageſimuſtertius ar. de vitijs laboꝛatoꝛum et ruſticoꝛum ⁊ agricolarum.

¶ Quadrageſimuſquartꝰ ar. de vitijs pueroꝝ.

¶ Quadrageſimuſquintꝰ ar. de ↄditiõibꝰ ⁊ vitijs mulierũ. De Salomone lapſo in idololatriã ꝓpter amoꝛẽ mulierũ alienigenarũ. An maleficia poſſint p̱ alia maleficia ⁊ incantatiões deſtrui. An poſſint mulieres hr̃e officia publica. An mulieres valeant ſe fucare.

¶ Quadrageſimuſſextꝰ ar. q̃bꝰ ⁊ q̃liter ⁊ a q̃bꝰ ⁊ in quãtũ eſt reſtitutio faciẽda. Qꝛ clerici male adminiſtrãtes bona eccl'ie, tenent̃ ad reſtitutionẽ. Quid de muliere q̃ partũ ſuppoſuit alienũ: vel ſuſcepit filiuꝫ de adulterio, quẽ marito aſſignat pꝛo ſuo. Que ſunt neceſſaria vt ſit iuſtũ bellũ. An clerici poſſint vti armis offendibilibꝰ et pugnare in bellis illicitꝭ. Qꝛ bellũ ẽ multiplex. Qualr̃ ⁊ quãtũ teneant̃ ad reſtitutionẽ q̃ ſequũt̃ dñm in iniuſto bello. Que eſt foꝛma reſtituẽdi famã. De reſtitutiõe eorũ q̃ q̃s lucrat̃ in ludo. Caſus in q̃bꝰ ſecularia negotia clericis ſunt ↄceſſa. De reſtitutiõe faciẽda p̱ artifices et mercatoꝛes ⁊ negotiatoꝛes. De. v. q̃ vir abſq; pctõ exercent̃. An religioſus poſſit facere elemoſynã. An vxoꝛ eã poſſit facere. Quid de ijs q̃ acq̃rit excõmunicatꝰ: et an poſſit condere teſtamentum.

¶ Quadrageſimuſſeptimꝰ ar. q̃ foꝛma ſeruãda eſt in reſtitutione illicite ablatoꝛum. Si per remiſſionẽ ſibi factam eſt debitoꝛ plenarie liberatus.

¶ Quadrageſimuſoctauꝰ ar. de ſtatu martyꝛũ q̃ quodã modo in eccl'ia defecit. De bono ⁊ malo ſanguine. Qꝛ eccl'ia ſp̱ dꝫ pcere ⁊ inimicos diligere: nõ bella facere volẽtibꝰ obedire. Quid ẽ pax. Quõ ⁊ p̱ q̃s eccl'ia dꝫ facere guerrã. Que ſunt neceſſaria vt iuſtũ ſit bellũ ⁊ iuſte pugnet̃: ⁊ q̃ in eo repꝛobant̃. Qꝛ eccl'ia dꝫ eẽ pacifica: ⁊ armis carnalibꝰ nõ dꝫ vti. Cõtra malos p̃latos dantes fauoꝛẽ ↄſiliũ ⁊ auxilium in guerris ⁊ in bellis iniuſtis. De ſextuplici martyꝛio ſpũali. Quõ iſta ſex ſpũalia hodie martyꝛia defecerũt. Cõtra p̃latos de pauperibꝰ nõ curantes: ⁊ conſanguineos ditantes.

¶ Quadrageſimuſnonꝰ ar. cõtra p̃latos rãcoꝛoſos ⁊ ſupbos. De q̃truplici vana gl'ia p̃latoꝝ quoꝛũdã. Contra vanã gl'iam ſcie pulchꝛa allegatio. Cõtra vanã gl'iaꝫ in oꝛnatu exterioꝛi. Gñaliter ↄtra vanã gloꝛiã quarũdam perſonarũ eccleſiaſticarũ: per quã perditur vera gloꝛia

ſempiterna. Quis eſt verus humilis. Quare vocat᷑ va
na gloꝛia: ⁊ de dāno eius. Inuectio ꝯtra eccl'iam in mē⸗
bꝛis a crucis ignominia que eſt vera gloꝛia deuiāte. De
multiplici alio genere martyꝛij.

¶ Quinqgeſimꝰ ar. de ſtatu ꝯfeſſoꝝ. De triplici ꝯfeſſio⸗
ne. coꝛdis/oꝛis/⁊ opis/longa allegatio ⁊ vtilis. De eq̄li
tate p̄ris ⁊ filij ⁊ vna eſſentia. De duplici i chꝛiſto ſubſtā
tia ⁊ natiuitate. De eterna gn̄atiōe filij a p̄re. De impio
Arrio. De vitijs oꝛis ⁊ lingue. De pſalmodia ꝟbali ⁊ nō
coꝛdiali clericoꝝ quoꝛūdā in officio diuino. Quō debe⸗
mus oꝛare ⁊ pſalmodiare. Que ſit cā vagationis men⸗
tis in diuino officio. De diabolo malas cogitatiōes im⸗
mittēte. Quō nil ita diabolū ꝑcutit ſicut ignita oꝛatio.
Quare p̄mittit vnꝰ/Deꝰ in adiutoꝛiū/in p̄ncipio hoꝛa⸗
rū. De q̄buſdā vitijs intra eccl'iam ꝑ q̄ negat᷑ chꝛiſtus.

¶ Quiquageſimuſpꝛimꝰ ar. de ſtatu anachoꝛitarum et
eremitarū. De ſecta peſſima ſarrabaitarū. Q꞉ nō eſt ꝑfe
cta religio ſine obediētia: q̄ maioꝛ eſt caſtitate ⁊ coꝛpo⸗
rali pauꝑtate. Utilia de abnegatiōe ꝓpꝛie voluntatis.
Illi de eccl'ia p̄mitiua ꝑfecti erant religioſi: ⁊ t̄m cōiter
vxoꝛes habuerūt. Diſpēſare pōt papa in ꝓpꝛio ⁊ caſtita
te religioſoꝝ ex cauſa magna vt ſupꝛadictū eſt. Nullus
ſic chꝛiſtū imitatur ſicut verus obediēs. Nō vincit᷑ ſuꝑ⸗
bia niſi ꝑ verā obedientiā. Cōtra acidiā pſeudo eremi⸗
tarū. Que eſt vocatio veroꝝ anachoꝛitarū ⁊ eremitaꝝ.
De actibus q̄bus decipit diabolus eremitas vel ſolita
rios ſub ſpecie ſpūs. De monacho obſtetrice. De Abꝛaā
anachoꝛita eunte ad ꝓſtibulū ad liberandū nepotem.
Q꞉ veri anachoꝛite moꝛtui ſunt vite actiue extra ſe quā
tūuis fructificare. De anachoꝛita decepto a diabolo ſub
ſpecie audiēdi miſſam ⁊ executionis teſtamēti p̄ri. De
ſolitudine anachoꝛitarū maxime circa ꝑſonas notabi⸗
les ⁊ mulieres. De begardis alemānie nihil hr̄e volēti⸗
bus. Quō oēs antiqui eremite erāt pauperrimi: ⁊ de la
boꝛe manuū ſuarū viuebāt: ⁊ t̄n habebāt ꝓpꝛiū. Quō
illi q̄ ſe dicūt apl'os ſtatū apl'oꝝ nō ſeruāt: Et quis fuit
ſtatꝰ apl'icus. Quō intelligit᷑ ſine intermiſſione oꝛare/
ſm apl'm: Et q̄ eſt vera oro. Q꞉ nō eſt laboꝛ intermittē⸗
dus ſub ſpecie oꝛonis. Qua intentiōe ⁊ quō eſt oꝛan⸗
dum. Q꞉ eremite fratricelli ⁊ alij gyrouagi begardi ⁊
ſpeudo apl'i mendicare non poſſunt. De laboꝛe manuū.
Et quō oēs eremite ⁊ anachoꝛite ⁊ monachi antiq̄ de
laboꝛe manuū viuebāt: Et de hoc multa exēpla. De he⸗
reſi illoꝝ qui dicunt᷑ euchidie: q̄ nolunt manibus labo⸗
rare. Et quō intelligendū ſit illud euāgelij: Ne ſoliciti
ſitis aie vr̄e q̄d manduceris ⁊c. Quāta bona faciat la⸗
boꝛ manuū. Contra nos laboꝛātes ⁊ elecmoſynas reci
piētes. Et ꝯ recipiētes elecmoſynas ſuꝑfluas. Q꞉ dia⸗
bolus inſtigat multos ad elecmoſynas faciēdas: vt re⸗
cipiētes eas ſuꝑfluas vel indebitas pereant.

¶ Quiquageſimuſſecūdus ar. de erroꝛibus Begardo⸗
rū ab eccl'ia condēnatis. Et de p̄mo erroꝛe eoꝝ q̄ dicūt
ꝙ hō tantū pōt in hac vita ꝑfici: ꝙ effici pōt impeccabi⸗
lis. Q꞉ hō quilibet quātūuis ꝑfectus pōt adhuc ꝑfici
in hac vita. etiā mater chꝛiſti ⁊ amplius hic vixiſſet. Q꞉
ſolus chꝛiſtus amplꝰ nō potuit ꝑfici: q̄uis ꝯceptus fuit
ꝑfectus. Q꞉ in iſta vita nullus ꝑfecte mūdus ita ſit ꝑfe⸗
ctus q̄n amplius ꝑfici pōt. De ſcđo erroꝛe eoꝝ ꝙ ꝑfectꝰ
ieiunare nō tenet᷑: nec oꝛare. De oꝛonis virtute ⁊ modo
oꝛandi. In ſex excedit oꝛatio ieiuniū ⁊ elecmoſynam.
Que bona facit oro. Quid eſt ſenſualitas. De tertio er⸗
roꝛe Begardoꝝ/ꝙ ꝑfecti nō tenent᷑ hoī obedire. Addu
cunt᷑ multe allegatiōes cōtra iſtum erroꝛē. Q꞉ meret᷑ q̄
obedit hoī: etiam malo ꝓpter deum. Qui deo obedit:
obedit᷑ ei a deo. De vitio qđ vocat᷑ apud grecos hydio⸗
rithima qđ obedientiā deſtruit. Utilis doctrina ꝯ ſpm̄
libertatis q̄ hodie currit ꝑ mūdū: Et quō intelligitur:
Ubi ſpūs dn̄i: ibi libertas. De duplici ſeruitute. De tri⸗
bus q̄ ſeruitutē inducūt. De ꝟbo apl'i quomō intelliga⸗
tur. Iuſto nō eſt lex poſita. Q꞉ lex vetus nō abſtulit ad
plenum occaſiones ⁊ ſeminaria pctōꝝ. De duplici lege.
Q꞉ nō pōt eſſe libertas vera vbi eſt pctm̄. De quarto er
roꝛe Begardoꝝ/q̄ eſt ꝙ hō pōt finalē beatitudinē ſm
oēm gradū ꝑfectionis in p̄nti vita ꝯſequi: ſicut eā in
vita obtinebit btā. Q꞉ tota ꝑfectio hoīs in hac vita eſt
in charitate. De duplici dei viſione. De duplici beatitu⸗
dine. De erroꝛe grecoꝝ qui dicūt vſq; ad diē iudicij non
ituras aīas ſanctas in celū: nec pctōꝛem in infernū. De
q̄nto erroꝛe Begardoꝝ/q̄ eſt ꝙ q̄libet itellectualis na⸗
tura ſeipſa naturalr̄ eſt beata. ꝙq; aīa nō indiget lumi
ne gl'ie ipſam eleuāte ad deū videndū: ⁊ eo btē fruēdū.
Quinq; modis deus bonꝰ eſt: ⁊ nulla creatura his mo
dis bona. De duplici lumine gratie ⁊ gl'ie. Q꞉ Adā an̄
pctm̄ triplici radio lucis fuit illuſtratꝰ. De ſexto erroꝛe
Begardoꝝ/q̄ eſt ꝙ ſe exercere i actibꝰ virtutū/eſt hoīs
imꝑfecti: ⁊ ꝑfecta aīa licētiat a ſe virtutes. De ſpū liber⸗
tatis eſt iſte erroꝛ. Q꞉ nō eſt virtꝰ q̄ aliq̄n nō ꝓcedit in
actū. De. vij. erroꝛe Begardoꝝ/ꝙ oſculū mulieris quū
ad hoc nō inclinat natura: eſt moꝛtale pctm̄. Actꝰ autē
carnalis quū ad hoc natura incliner: pctm̄ nō eſt. maxi
me cū tentat᷑ exercens. Nō eſt pctm̄ bona intētiōe oſcu⸗
lari ⁊ tāgere. Nō facit pctm̄ inclinatio nature: ſed ꝑuer
ſa volūtas. Pꝛobat᷑ multis authoꝛitatibꝰ ⁊ oꝛiginalibꝰ
ſimplicē foꝛnicationē eſſe pctm̄ moꝛtale. Q꞉ tentatio de
ſe nō eſt pctm̄. De. viij. erroꝛe Begardoꝝ/ꝙ in eleuatiōe
coꝛpis dn̄i nō debēt adſurgere ne a ꝯtēplatiōe recedāt.

¶ Quinq̄geſimuſtertius ar. de ſtatu religioſoꝝ in gn̄e
maxime mēdicantiū. Q꞉ eccl'ia p̄mitiua tota erat perfe
cta ⁊ religioſa. De eccl'ia ꝑfecta que fuit Alexandrie ſub
Marco euāgeliſta. De q̄buſdā malis religioſis noſtri
tp̄is ſimilibꝰ phariſeis hypocritis: ⁊ in q̄bus offendūt.
De ſale infatuato. Figure ⁊ oꝛiginalia contra aliq̄s reli
gioſos non perſeuerantes.

¶ Quinq̄geſimuſq̄rtꝰ ar. de vitijs ſpālibꝰ q̄rūdā religio
ſoꝝ: Et p̄mo de ꝓpꝛietat᷑ vitio: Et h̄ tripl'r/in p̄ncipio
igreſſus/in ꝓceſſu/⁊ egreſſu religionis. De plena renū
tiatione in p̄ncipio faciēda. De triplici mō renūtiātiū.
Multa vtilia de pauꝑtate: ⁊ ꝯ auaritiā. de vitis patrū.

¶ Quinq̄geſimuſquintꝰ ar. de regula ⁊ de declaratio⸗
nibꝰ fratrū minoꝝ. ⁊ ꝙ nō p̄nt hr̄e ꝓpꝛiū etiā in cōmuni
ſicut alij religioſi. Q꞉ clerici vſuarij ſunt: nō vſufructua
rij. Qualē vſum habuerūt apl'i poſt apl'atū in rebꝰ qui⸗
bus vtebant᷑. Quadruplex rō q̄re apl'i p̄dia nō habue⸗
rūt in Iudea. Q꞉ reuocati fuerūt apl'i ad p̄mi hoīs di⸗
gnitatem. De ſandalijs apoſtoloꝛum.

¶ Quinquageſimuſſextꝰ ar. Q꞉ ſimplex facti vſus pōt
a dn̄io ſeparari. Q꞉ apoſtoli oīa reliquerūt quoad ꝓ⸗
pꝛietatem ⁊ dn̄ium: nedū quātum ad affectionem. Q꞉
alia fuit paupertas euāgelica q̄ moyſaica. Q꞉ ꝑfectiꝰ
eſt relinquere oīa quoad ꝓpꝛietatem ⁊ affectionem: q̄
ſolum quoad affectionem. Et quid diſtat inter renun⸗
tiare ⁊ relinquere. De quatuoꝛ modis differentie cir⸗
ca res tempoꝛales. Q꞉ omnes apoſtoli p̄us habitū ſe⸗
cularem mutauerūt: Et ꝙ fuerūt vnifoꝛmiter induti tu
nica vna ⁊ palliolo: ⁊ ſemicalciati ſandalijs. Multipli⸗
citer pꝛobatur quomodo verbuꝫ Petri: Ecce nos reli⸗
quimus omnia/intelligatur quātum ad abdicationeꝫ
cuiuſcūq; pꝛopꝛietatis omniū rerum in ſpeciali. ⁊ com⸗
muniter idem de verbo illo. Uade ⁊ vende omnia que
habes: ⁊ da pauperibus. Reſponſio ad aliqua que vi⸗
dentur contra/ſcilꝫ ꝙ apoſtoli habuerunt pꝛopꝛium.
Q꞉ expꝛopꝛiatio in ſpeciali ⁊ in cōmuni eſt perfectioꝛ:
q̄ expꝛopꝛiatio que fit ſolum in ſpeciali: ⁊ non in com⸗
muni. Rn̄ſio ad illud quod allegat᷑: ꝙ nō pōt ſeparari
vſus a ꝓpꝛio in ijs que ꝯſumūtur vſu. Q꞉ apl'i vouerūt
rerū oīm abdicationē quoad ꝓpꝛium in ſpāli ⁊ in cōi.
De vſu ⁊ abuſu. Q꞉ apl'i vouerūt ſequi chꝛiſtū. Q꞉ alia
fuit regula apl'oꝝ/⁊ cōmunitatis credentiū. Et in qui⸗
bus differebat regula apl'ica a cōmuni vita credentiū.
Q꞉ regula beati Aug. fuit fundata ſuꝑ foꝛmā viuendi

cōmunitatis credentiū: non ſuper regulā papalē apoſtoloꝝ: ⁊ quō. Q regula bti Frācīſci fuit tracta de regula ſpāli aplōꝝ: q fuit alia ⁊ ſtrictioꝛ ꝙ cōitatis credētiū. In q chriſtus ſuſcepit ꝑſonā infirmoꝝ in loculis. Ad illud qd opponit̄/ꝙ ſaltem apl̄i habuerunt ꝓpꝛiū in cōi. Item ꝓbatio ꝙ ſeparat̄ vſus a dñio. Rñſio ad illud qd opponit̄/ꝙ ꝑfectio paupꝑtatis euāgelice plus eſt in animo ꝙ in carentia rerū. Q apl̄i ſeruauerūt paupꝑtatem interioꝛē ⁊ exterioꝛē. Rñſio ad illud qd opponit̄/ꝙ paupꝑtas euangelica nō excludit dñium. Q fratrib⁹ minoribus ꝓpꝛie ex regula cōpetit p̄dicare. Q alijs religioſis ex regula nō cōpetit. Ad illud qd opponit̄/ꝙ abdicatio dñij nō excludit ſolicitudinē rerū: imo maioꝛē inducit. Q ꝓpter dñia ſunt lites. Q ſeꝑatio vſus a ꝓpꝛio nō excludit oēm ſolicitudinē: ſed ſupꝑfluā ⁊ nociuā. Q triplex eſt ſolicitudo. Q quātum ad abdicationē ꝓpꝛietatis rerū tēpoꝛaliū fuerūt apl̄i ad dignitatē p̄mi hoīs reuocati. De eo qd opponit̄ de decretali Exijt/ꝙ nō loquitur de expꝛopꝛiatiōe rerū vſu cōſumptibiliū. Rñſio ad illud qd opponit̄/ꝙ ſub vſu taliū rerū vſu ꝯſumptibiliū nō ſaluatur dñium. Authoꝛitates de ſeparatiōe vſus a dñio. Rñſio ad illud qd opponit̄/ꝙ vſus nō pōt eſſe iuſtus abſq̧ iure vtendi.

¶ Quinquageſimuſſeptim⁹ ar. vtrū chriſtus alicui⁹ rei tēpoꝛalis habuerit dñium ⁊ q̄le. Q chriſtus nō habuerit ꝓpꝛietatē in reb⁹. ⁊ rñſio ad ꝯtra. De duplici intellectu ibi: Regnū meū nō eſt de hoc mūdo. Q regnū chriſti ſunt credētes/in q̄bus regnat ⁊ regnabit. Q regnū chriſti dꝫ intelligi ſpūale: nō tpale. Q chriſtus regnuꝫ Dauid tpale nō ꝯfirmauit: ſed potius diſſipauit. Quare iudei de regno ſuo expulſi ſunt ⁊ diſperſi per terras. Que ſpectant ad regē tēpoꝛalem. Et ꝙ chriſtus nō exercuit illa. Rñſio ad obiecta dicētia chriſtū fuiſſe tēpoꝛalem regē. Multiplex intellect⁹ de duobus gladijs. Q chriſtus nō fuit magis ꝓpꝛietarius ꝙ illi de cōitate credentiū. Q loculi quos poꝛtabat Judas nō fuerūt pꝛopꝛie chriſti nec aplōꝝ quātū ad ꝓpꝛietatē: ſed dātiū. Q calciamēta chriſti nō fuerūt ſua quātū ad ꝓpꝛietatem. Idem de calciamētis ſuis. i. ſandalijs.

¶ Quinquageſimuſoctau⁹ ar. oppoſitio ꝙ apl̄i habuerūt ꝓpꝛiū in reb⁹. Rñſio. Et ꝙ fuit triplex oꝛdo diſcipuloꝝ chriſti. Rñſio ad illud qd opponit̄: ꝙ nō fuit ꝓhibita pecunia apl̄is ꝓ oī tpe. Q chriſtus iuit diſcalciatus. Rñſio ad obiecta ad hoc. De mulieribus ſequētib⁹ chriſtū ⁊ aplōs ⁊ miniſtrantib⁹ eis. Rñſio cui⁹ erāt vſu cōſumptibilia q̄ chriſto ⁊ apl̄is dabantur. Rñſio ad illa q̄ opponunt̄ ꝙ chriſtus ⁊ apl̄i potuerūt litigare. Q tuū/eſt equocū ad dñium ⁊ ad vſum. Q mutuū eſt cōe q̄ad dñium ⁊ quoad cōmodū. Rñſio ad illud qd opponit̄/ꝙ apl̄i potuerūt in iudicio petere. Q apl̄i fuerunt electi ante ſermonē dñi in mōte. Rñſio ad illud qd opponit̄/ꝙ p̄ceptū de nō litigando ⁊ de nō ꝯtendendo in iudicio/nō eſt ſemꝑ ſeruandū a viris ꝑfectis quātum ad operis executionē. Q reducti fuerūt apl̄i ad ſtatū innocentie/⁊ rectitudinis p̄me. Q graue eſt cōtendere. Q ꝑ nulla re viris ꝓmittētibus perfectionē litigare licet. Hoc eſt ꝓpꝛium viri ꝑfecti ⁊ pauperis euāgelici/nihil ſuꝑ terram habere ꝓpꝛium: nec vſum rerū ſibi appꝛopꝛiare. Qui ꝓuocat alium ad iurandū quē ſcit falſum iuraturū: homicida eſt. Qui ſunt mites.

¶ Quinquageſimuſnon⁹ ar. de ꝯcoꝛdia īter decretalē/Exijt. ex̄ de v̄bo. ſigni. li. vj. ⁊ ꝯſtitutiōes dñi pape Joā. quarū vna incipit/Ad cōditoꝛē canonū. alia/Cū inter nōnullos. ꝙ h̄re tripl̄r accipit̄. Q ꝓfeſſio euāgelica expꝛeſſius ⁊ ꝑfecti⁹ ſeruat̄ in illis q̄ cōibus carent.

¶ Sexageſim⁹ ar. ꝙ nō eſt hereticū aſſerere/ꝙ chriſtus ⁊ apl̄i nō habuerunt aliq̄d in ſpāli vel in cōi ꝑ modum dñij vel ꝓpꝛietatis. Q in eccl̄ia romana p̄ceſſoꝛes non debēt reuocari ꝑ ſucceſſoꝛes: ne vacillet veritas eccl̄ie: ⁊ regnū eccleſie diuidat̄. Q apl̄i vouerūt abdicationē oīm rerū in ſpāli ⁊ in cōi. Q expꝛopꝛiatio q̄ fit cū voto maioꝛis meriti eſt. Authoꝛitates ſctōꝝ ꝙ chriſtus ⁊ apl̄i nō habuerūt ꝓpꝛiū. Q vſus ſimplex eſt de iure naturali. Dominia a iure humano. Jus vtēdi a iure ciuili. Cui⁹ erat dñium rerū q̄bus vtebant̄ apoſtoli.

¶ Sexageſimuſpꝛim⁹ ar. de regula bti Frācīſci: ⁊ de expꝛopꝛiatione vera in cōi ⁊ in ſpāli ꝓfeſſoꝝ: ⁊ de multis vtilibus ꝓcelantib⁹ eam: Et ꝙ mutari nō debeat. Quō ꝓmittunt euāgeliū obſeruare iſtius regule ꝓfeſſoꝛes. Et quō eam vocabat almus Frācīſcus. Quō intellexit almus Frācīſcus expꝛopꝛiationē de qua loquit̄ regula. Q p̄uilegia fratrū minoꝝ ſunt ꝯtra regule puritatem. Et ꝙ almus Frācīſcus nullū voluit h̄re p̄uilegiū ꝯtra volētes p̄eſſe. De eo ꝙ almus Franciſcus ꝯtra ſuū oꝛdinē ꝓphetauit. De ꝯtractibus ꝓhibitis fratrib⁹ minoꝛibus: ⁊ de abuſu pecunie eis ꝓhibite. Pulchꝛa diſtinctio chriſto deo ⁊ hoīe duplicē legē dāte ⁊ modū viuēdi. De paupꝑtate ⁊ expꝛopꝛietate chriſti ⁊ aplōꝝ.

¶ Sexageſimuſſecūdus ar. l̄re capituli gn̄alis facte ſuꝑ rñſionē q̄ſtionis in curia agitate/qua q̄rit̄ vtrū aſſerere chriſtū ⁊ aplōs nō habuiſſe aliq̄d in cōi ſit hereticū. Itē alie l̄re cū allocutiōib⁹ maḡroꝝ ⁊ baccalaureoꝝ in ſacra pagina/de oꝛdine fratrum minoꝝ ſuꝑ eadē q̄ōne.

¶ Sexageſimuſtertius ar. de duodecim fundamētis ex q̄bus arguit̄ chriſtū ⁊ aplōs nihil habuiſſe ꝓpꝛiū in cōmuni. Et rñſio ad duodecim alia fundamenta in ꝯtrariū/ꝙ chriſtus pauꝑ fuit ſemꝑ in quadruplici tpe. Quadruplici de cauſa dñs habuit loculos.

¶ Sexageſimuſquart⁹ ar. Qualiter offendant religioſi in ꝓpꝛietate. Duo hꝫ paupꝑtas volūtaria ſequentiū chriſtum. Religioſi ſupꝑflua recipientes ſunt pauperū necatoꝛes. De multiplici ſpecie ꝓpꝛietari ſextuplicis religioſoꝝ. Contra religioſoꝝ ſupꝑflua edificia. Et ꝯtra religioſos ſupꝑflua recipientes ⁊ tenētes de licētia ⁊ diſpenſatione p̄latoꝝ ſuoꝝ. Cōtra expēſas voluptuoſas religioſoꝝ quoꝛūdam. Q quidam appꝛopꝛiant ſibi vſum. De appꝛopꝛiatione locoꝝ. De appꝛopꝛiatiōe vocalis.

¶ Sexageſimuſquint⁹ ar. ꝙ magis ſibi caueant fratres minoꝛes de appꝛopꝛiatiōe ꝙ alij religioſi: q: magis debent eſſe expꝛopꝛij. Cui⁹ eſt ꝓpꝛietas rerū q̄ fratrib⁹ minoꝛibus ꝯcedit̄. Multa oꝛiginalia paupertatis. Multiplex cauſa dominij locoꝛum.

¶ Sexageſimuſſextus ar. ꝙ fratres minoꝛes multi multipliciter offendūt in receptione pecunie eis ꝓhibite ꝑ regulam. De fratribus minoꝛibus eūtibus cum pecunia per indulgentias ⁊ ꝑ embaxatas ſecularium: et ad alias ſuas vel ſuoꝝ coꝛpoꝛales conſolationes. De falſa quoꝛūdam eoꝝ neceſſitate. Q etiā generalis eoꝝ non pōt facere eleemoſynā pecuniariā. Q nō pōt eis dari licentia a p̄latis eoꝝ de pecunia pꝛo eis deponenda: niſi in vera neceſſitate: nō falſa. De habentibus fratrib⁹ parū pecunie tamen ſine neceſſitate. Q ꝓ modica pecunia ſine neceſſitate depoſita/ita q̄s eſt frater minoꝛ ꝓpꝛietarius ſicut ꝓ magna. De pꝛelatis tenentibus iuſtitiam inter fratres ſuper pecunia litigantes. De oꝛdinationibus/que fiunt ꝙ pꝛelat⁹ tātū poſſit dare de pecunia. De rebus ⁊ pecunia apoſtatarum quas oꝛdo minorum recipit. De eleemoſyna fratrum decedētium/ꝙ nō eſt cōmunitatis. ꝙ epiſcopi dioceſani habent talem pecuniam diſpenſare. De pictarijs emptis de eleemoſynis pecuniarijs fratrum. De collectis pecuniarijs que imponuntur inferioꝛibus pꝛelatis oꝛdinis ad ſoluendum. De eleemoſynis ſtudentium. Q declarationes licet fieri potuerint ꝑ papas/⁊ ſint bone: tñ fuerūt cōtra voluntatē bti Franciſci ꝓpter abutentes eis ⁊ de teſtamēto eius. Q p̄uilegia fuerūt ꝯtra voluntatē bti Frāciſci: ⁊ ſunt contra ꝑfectionem euāgelicam.

¶ Sexageſimuſſeptimus arti. de gloſſis factis contra regulam beati Franciſci per Geraldum generalem miniſtrum/et quoſdam alios miniſtros pꝛouinciales/

tempoꝛe dñi pape Joã.xxij. Auinione ⁊ de impꝛobatione carũ. Item de puaricationibꝰ quoꝛũdam fratrũ defectu pecunie. Qꝛ fratribꝰ induẽdis oꝫ dari pãnus ꝑ platos ⁊ nõ pecunia. Qꝛ fratres nõ indigentes nõ debent a ꝑlatis recipere/nec pannũ:nec pecuniam ꝓ veſtibus. Qualiter inquiſitoꝛes q̄dam fratres minoꝛes pecunia abutanť inq̄ſitionis:⁊ eoꝝ ſocij notarij. De ↄfeſſoꝛibus q̄buſdã fratribꝰ minoꝛibꝰ diſpenſantibꝰ incerta. De triplici fraude q̄ fit ↄtra regulã. Cõtractus ⁊ actꝰ fratribꝰ minoꝛibꝰ interdicti:q̄ ſunt plures q̄ cẽtum.

❡ Sexageſimuſoctauꝰ ar. de ſcd̄o vitio religioſoꝝ quoꝛũdam capitali/qd̄ eſt inobediẽtia. Qꝛ obediẽtia in tribus ↄſiſtit. Qꝛ magis ſunt adſtricti obediẽtie religioſi q̄ ſeculares ⁊ clerici. Vera obediẽtia hꝫ q̄nq̄. Itẽ tres ↄditiones. Itẽ q̄ tria debet hr̄e vera obediẽtia. Utrum aliquis teneatur ſeruare adſtrictꝰ ꝑ obediẽtiã ſtrictius religionẽ q̄ ꝓmiſit. De triplici iugo. Pꝛopter ſex iugũ dñi eſt ſuaue. Multiplr̄ figurata ↄſolatio diuĩa. Quid eſt vera obediẽtia. De ſubdito indicãte ꝑlatũ. Cur ſolitarij vel anachoꝛite viuãt ſine obedientia.

❡ Sexageſimuſnonus ar. de ↄſciẽtia vtilis ⁊ plena doctrina. De medio tenendo. De ſpũs ſenſualitate. De extremitate nõ tenẽda in aliquo. De multis virtutibꝰ obedientie ⁊ vtilitate ⁊ fructu eiꝰ. Quis eſt finis cenobite ⁊ anachoꝛite. De miraculis obedientium. Multa ſacra exẽpla. De obedientia authoꝛi. ⁊ oꝛiginalia. Qꝛ teneñť fideles infidelibꝰ obedire. Qualr̄ religioſus obedire teneť. Quedã pꝛecipiunť ſm̄ regulã:quedã pꝛeter:quedã cõtra. Teneť religioſus obedire ꝑlato ꝑcipienti q̄ ſtudeat. De duplici volũtate:⁊ diſcretio obediẽtie. Tredecim difficilia q̄ cõmendant obedientiã Abꝛae. Multa que faciũt ad cõmendationem obedientie. Hiſtoꝛia Abꝛae ex obediẽtia filiũ imolantis allegoꝛice expoſita de deo p̄re ꝓ humano gn̄e filiũ in cruce imolãte. Quãta bona facit obediẽtia:⁊ quãta eã cõmẽdabilẽ faciũt. Que iuuãt hoĩem vt magis reddať flexibilis ad obedientiam. Cõtra ſn̄ias fulminãtes. Septem ſunt gradus obiẽtie q̄ ſunt ſeptẽ gradus ſcale quã vidit Jacob. De q̄tuoꝛ q̄ de illa ſcala dñi. De partibꝰ obedientie. Obedientia repꝛehenſibilis triplex. De multis qui obedientie aduerſanť. Quot mala facit ꝓpꝛia volũtas:q: duodecim. De q̄druplici inobediẽtia. De vera obedientia rationis. Quõ ſctũs Frãciſcus verũ obedientẽ deſcribebat. ⁊ doctrina eius ⁊ obediẽtia. De differẽtia iter obedientiã ⁊ licentiã. Dicta fratris Egidij laici ſocij beati Franciſci de obediẽtia. Dicta fratris Joan. de pichano. Que ad obedientiã requiranť. Multa oꝛiginalia obedientie. De q̄druplici modo ꝑcipiẽdi ⁊ obediendi. Qui deo obedit oĩa ſibi obediunt ⁊ coꝛpus ſuũ. De demone quẽ vidit almus Franciſcꝰ ſuꝑ collũ fratris iobediẽtis.

❡ Septuageſimus ar. Qꝛ in. xx. caſibꝰ offendunt multi religioſi ↄtra obedientiã aut eius puritatem.

❡ Septuageſimuſpꝛimus ar. de diſciplina. Diuerſe acceptiões diſcipline. De zelo ⁊ q̄d eſt. De ijs que poſſunt incitare ad coꝛreptionẽ faciẽdã. De impedimẽtis coꝛreptionis. De modo faciendi coꝛrectionẽ. De ijs que incitare poſſunt ad libenter recipiendũ/vel coꝛrectionem: vel diſciplinam. De partibus diſcipline.

❡ Septuageſimuſſecũdus ar. de erroꝛibꝰ circa diſciplinã. De erroꝛe illoꝝ qui dicunt nullum excõmunicandũ. De erroꝛe illoꝝ qui dicũt maledicos nõ eſſe puniẽdos pena coꝛpoꝛali/maxime moꝛte.

❡ Septuageſimuſtertius ar. de caſtitate bonoꝝ religioſoꝝ ⁊ alioꝝ:⁊ de imunditia maloꝝ. De occaſionibꝰ luxurie. Pꝛima gula. Scd̄a familiaritas mulierum. Tertia otium ⁊ negligentia. Quarta coꝛdis arrogantia ⁊ pꝛeſumptio de caſtitate. Quita receptio pueroꝝ ⁊ ephebo rũ in oꝛdine. Sexta ↄuerſatio ſanctimonialiũ. Et de peſtifera deuotiõe earũ. Que aggrauãt pctm̄ imũditie in religioſis/maxime in ſacris oꝛdinibꝰ ↄſtitutis. Septima ſcꝫ aſpectus mulierũ. Octaua colloquiũ mulierũ. Nona tactus impudicus. Decima ſentire vel videre aliquos carnaliter commiſceri.

❡ Septuageſimuſquartus ar. de vitio ambitionis religioſoꝛum aliquoꝛum ⁊ alioꝛum.

❡ Septuageſimuſq̄ntꝰ ar. de vitio coꝝ acidie. De q̄nq̄ nobis imitãdis in foꝛmica. De malis q̄ operatur acidia. De xv. ſpeciebꝰ acidie. De tepiditate. De mollitie. De ſomnolẽtia. De otio. De dilatione in rebus agẽdis. De tarditate. De negligẽtia. De imperſeuerantia. De alia ſpecie acidie ſcꝫ de remiſſione. De diſſolutione. De pauꝑtate ⁊ penuria bonoꝛũ ſpiritualiũ. De ignauia. De indeuotione. De triſtitia. De letitia ſpiritnali. De tedio vite. De deſperatione. Remedia cõtra acidiam.

❡ Septuageſimuſſextus ar. de vitio ſuꝑbie religioſoꝛũ quoꝛũdam ⁊ alioꝝ. Quid eſt ſuperbia ſm̄ ꝓpꝛietatẽ eiꝰ. Quid eſt monachꝰ realiter. De filiabꝰ ſuꝑbie. Duo ſunt genera ſuꝑbie. Quot modis eſt ſuꝑbia/ſcꝫ in oꝛnatu et habitu delicato:in actu:in v̄bo:in loco. Quadruplex humilitas chꝛiſti cõtra quadruplicẽ pꝛedictã ſuperbiã. De quadruplici etiã ſuperbia ſm̄ Greg. De cauſa ⁊ oꝛigine ſuperbie luciferi. Quare v̄ſ ſingulariter q̄ deus ſuꝑbis reſiſtit. Qꝛ ſuperbiã luciferi. i. que eſt in lucifero ⁊ in eũ ſequentibus: Chꝛiſtus ſua humilitate curauit. Qꝛ peccatũ contra naturã ſurgit de blaſphemia. Quibus indicijs agnoſcitur ſuperbia. Pꝛecedit vana gloꝛia ſuperbiam. Que peccata naſcuntur de ſuperbia. Qꝛ vitiũ ſuperbie vix ſanať. De ijs q̄ ꝑ ſuperbiã ceciderũt. Species ſuperbie due:interioꝛ ⁊ exterioꝛ. Suꝑbia intellectꝰ quatuoꝛ hꝫ ſpẽs. De ſpẽbus ꝑſumptiõis. De ſuꝑbia exteriori. De vanigloꝛioſis actibꝰ ⁊ geſtibꝰ Hiſpanoꝝ. De ſuꝑbia mẽbꝛoꝝ. De ſuꝑbia oꝛnatuũ ⁊ veſtiũ. De ſuꝑbia in coloꝛe pãnoꝝ. De ſuꝑbia capilloꝝ. De ſuꝑbia in multitudine equoꝝ:⁊ eoꝝ apparatu. De ſuꝑbia in multa familia. De ſuꝑbia in cõuiuijs lautis. De ſuꝑbia in edificijs/in q̄bus religioſi aliq̄ mendicãtes multũ offendunt. De ſuperbia clericoꝛũ ⁊ religioſoꝛum quoꝛũdam in libꝛis deauratis ⁊ hiſtoꝛiatis. De ſuperbia in cantu. De ſuperbia que oꝛitur de bonis nature/foꝛtune/⁊ gratie. Contra ſuperbiã ſanitatis/foꝛtitudinis coꝛpoꝛis pulchꝛitudinis/nobilitatis. Septẽ ſunt ſigna vere nobilitatis:q̄ eſt vera nobilitas chꝛiſtiana. De ſuperbia clericoꝛum. et q̄ multas occaſiones ſuperbiẽdi habent. Cõtra ſuperbiam pꝛelatoꝛum. De quadruplici ſuperbia quoꝛũdam clauſtraliũ. De. xij. gradibus ſuperbie. De irreuerentia: ⁊ q̄. iiij. ſunt quibus reuerentiam debemus.

❡ Septuageſimuſſeptimꝰ ar. de vitio vane gloꝛie. Quid eſt vana gl̄ia. Pꝛincipiũ ⁊ mediũ ⁊ finis pꝛiuationis vane gloꝛie. Multa exempla patrũ ⁊ oꝛiginalia contra vanã gloꝛiam. Remediũ Caſſiani contra eam. Non debet dimitti opus pꝛe timoꝛe vane gloꝛie. Remedia contra vanam gloꝛiã. Item remedia contra ſuperbiam.

❡ Septuageſimuſoctauus ar. de vitio hypocriſis. Un̄ dꝛ hypocriſis. A quatuoꝛ cognoſcunť hypocrite. Quid eſt hypocriſis:⁊ q̄d hypocrita. Authoꝛitates cõtra hypocriſim. De fictis cõfeſſionibꝰ quoꝛũdam religioſoꝝ. De tribus ſpeciebꝰ hypocriſis. Un̄ fuit tractũ nomen hypocrite. De oꝛatione hypocritarũ. Pꝛopter tria tacito coꝛde oꝛandũ eſt. De octo ve hypocritarũ in Mat. xxiij. ⁊ expoſitio eoꝛũ per pulchꝛa oꝛiginalia. De periculo illoꝛũ qui recipiũt nouitios ꝓpter vtilitatẽ ⁊ nõ coꝛrigũt eos. De pingentibus ⁊ deaurantibꝰ muros eccleſie ꝓ lucro ſuo. De clericis ⁊ religioſis ſolicitis de lucro ꝓpꝛio nõ aĩarũ ſalute. De clericis ⁊ religioſis faciẽtibus cõſcientiam de conſtitutionũ ſuarũ violatione:nõ legis ⁊ pꝛeceptoꝛum dei:⁊ de minimis peccatis nõ de grauioꝛibꝰ. De habentibus cõſciẽtiam de peccatis coꝛpoꝛalibus:non de ſpiritualibus/vt ſuperbia/inuidia/malitia ⁊ ſimilibus.

❡ Septuageſimuſnonus ar. de vitio inuidie maxime in q̄buſdã religioſis. Et ibidẽ ſatis abũde notantur. ſigna

inuidie. Quid eſt inuidia. Qꝛ ipſa eſt peccatũ in ſpiritũ ſanctũ. Et quõ obuiet charitati. Quot mala facit inuidia. Qꝛ eſt vitium quaſi irremediabile. Qꝛ inuidia dei iudicia repꝛehendit.

¶ Octogeſimꝰ ar. de vitio murmurationis ⁊ detractionis. Unñ dꝛ murmur: ⁊ q̇d eſt. Authoꝛitates multe ꝯ hoc vitiuȝ. exempla patrum ⁊ oꝛiginalia ſanctoꝛũ. De pena murmurãtiũ. Quid eſt detrahere: ⁊ qui ſunt detractores. Directe ledit detractoꝛ famam abſentis quadrupliciter: indirecte dupliciter. Item quid eſt detrahere: ⁊ q̇s detractoꝛ. Qualiter detractoꝛ reſtituet illi famam contra quẽ detrahit vel quẽ diffamat. Comparantur detractoꝛes ſerpenti/ſepulcro fetenti/ciconie. Contra detrahentes patribus carnalibus ⁊ ſpiritualibus. Cõtra audientes detrahentes. Triplex ſpecies detractionis. De beſtia habente tres oꝛdines dentiũ. Quare permittantur detrahentes. Qꝛ nõ debet detrahi pꝛelatis nominatim in pꝛedicationibus.

¶ Octogeſimuſpꝛimus ar. de verbis otioſis/ multiloquio/⁊ fractiõe ſilentiĳ quoꝛũdam religioſoꝛũ. Quid eſt verbũ otioſum. De nõ curantibꝰ. De pctis venialibꝰ. De multiloquio. Quid eſt multiloquiũ: Et q̇d ſilentiũ. Unde pꝛocedit multiloquium.

¶ Octogeſimuſſecũdus ar. de ſtatu virginũ. Quadrupliciter ſumitur virginitas. Datur annulus aureus virginibus ⁊ aureola. Que ſunt que virginitatẽ ꝯſeruãt. Sex ſunt p̃cipue virginibꝰ cauenda. Honoꝛaẗ virginitas a deoꝛ: ab ãgel: ab hoibꝰ a diabolo. De diabolo obediente ⁊ ſeruiente pꝛopter meritum caſtitatis. Diabolus ſpecialeȝ poteſtatẽ habet ſuper immũdos. In quatuoꝛ honoꝛatur virginitas in celo.

¶ Octogeſimuſtertius ar. de q̇nq3 que queruntur ſm Thomã circa virginitatẽ. p̃mo in quo conſiſtit virginitas. Qꝛ licita eſt v̾ginitas. Qꝛ virginitas eſt virtus ſpecialis. Qꝛ excellentioꝛ eſt virginitas matrimonio. Qꝛ virginitas ſuo modo eſt excellentiſſima virtutum. Qꝛ excellentia virginũ ⁊ dignitas quadrupliciter manifeſtatur. Que eſt vera caſtitas ſm Climacũ. De ſex gradibus per q̊s ad inuiolabilem conſcenditur puritateȝ. De pꝛiuilegĳs caſtitatis. An cum coꝛrupta poſſit diſpenſari vt conſecretur. Utrum votũ habens virginitatis/cõtrahens ſoluatur a votoꝛ ⁊ poſſit petere debitũ. An valeat p̄mouerí qui virginem defloꝛauit cum qua poſtea cõtraxit. An abbatiſſa debeat eſſe virgo. Unde dicitur virgo. De malis virginibus. De pena concũbentiũ cum virginibus ſanctificatis.

¶ Octogeſimuſquartus ar. Tractatus de ſeptem donis ſpũſſancti. Figure de ſeptẽ donis. De dono timoꝛis Spũſſanctus ſimilitudinem habet cum igne in ſeptem que ſeptem donis adaptantur. Ad commendationem timoꝛis octo faciũt. Tres cauſe timoꝛis. De ſeptẽ ſpeciebus timoꝛis. Nouem cauſe timoꝛis. De penis inferni. Dicta patrum de timoꝛe.

¶ Octogeſimuſquintus ar. de dono pietatis. Duobus modis accipitur pietas. Quomodo definitur pietas.

¶ Octogeſimuſſextus ar. de dono ſcientie. Quomodo deſcribitur ſcientia. De quadruplici malo. Que cognoſcit ſcientia. De duplici ſcientia.

¶ Octogeſimuſſeptimꝰ ar. de dono foꝛtitudinis. Quomodo deſcribitur foꝛtitudo. In quo differt foꝛtitudo donũ a foꝛtitudine virtute cardinali.

¶ Octogeſimuſoctauus ar. de dono ꝯſilĳ. Quid eſt cõſiliũ. Quicq3 ſunt cõmendabilia circa cõſiliũ. De donis intellectꝰ ⁊ ſapientie pertinentibus ad cõtemplationẽ.

¶ Octogeſimuſnonus ar. quid eſt cõtemplatio. Quid eſt donum intellectus.

¶ Nonageſimus ar. de dono ſapientie. Accipitur largo ⁊ ſtricto modo ſapientia.

¶ Nonageſimuſpꝛimus ar. de vita cõtemplatiua. Duodecim ſunt in q̇bus excellit vita contemplatiua actiuã. Circa que verſari debeat contemplatio. De quatuoꝛ ſpeciebus contemplationis. Differunt conſideratio et contemplatio. Conſiderationis ſpecies tres. De octo gradibus q̇bus ad contemplationẽ aſcenditur. De tribus ſpeciebus viſionũ. Qꝛ Paulus vidit dñm in hac vita facie ad faciem ſm Aug. De duodecim pꝛeparatoꝛĳs ad contemplationem.

¶ Nonageſimuſſecũdus ar. Diſtinctio inter contemplationẽ/⁊ meditationẽ/⁊ cogitationẽ. Et quid eſt cõtemplatio. quid meditatio. quid cogitatio. Oꝛiginalia Jo. caſſia. de contemplatione Egidĳ ⁊ Rogerĳ.

¶ Nonageſimuſtertius ar. de fine operis deo gratiarũ actio. Et dño pape Joan. iſtius operis reſeruata coꝛrectio ⁊ recõmendatio. ⁊ eoꝛum que ipſe dominus papa ſentit ⁊ tenet ⁊ docet cum ſacro ſuo collegio; commentatoꝛis fidelis pꝛofeſſio.

Fratris Aluari Pelagij

natione Hiſpani/profeſſione minoritani/iuris canonici doctoris eximij/necnō ſummi quōdā penitētiarij ſanctiſſimi in chriſto patris ⁊ dn̄i pape dn̄i Joānis viceſimi ſecūdi/de plāctu eccleſie opus rariſſimū/eccleſie catholice ſortem iam prope conclamatā deplorās vberrime/felici incipitur auſpicio.

Prefatio.

Optimis moribus et virtutibus adornato: q2 virtutes ſm̄ beatum Grego. in homilia de apoſtolis/ornamenta celorū ſunt: id eſt virtutes p̄dicātiū: et facit optime de peni. diſt.ij.c.ſapiēs.c.ſed nec adā.ca. vt cognouerūt.§.romanos.aſs ſub.§.adam.et.xliij.di. ſit rector. ad mediū/ibi: Ueſtimenta eni̅ ſacerdotis ⁊c.xxiij.q.iiij.ſi nō ex fidei. Utriuſq3 iuris ſciētia decorato: honor omniū realis ⁊ dec9 ꝯgruo eſt.iuxta illud Pſ̄.xlviij. Homo quū in honore eſſet.ſubaudi deū ⁊ alia cognoſcendi: nō intellexit.⁊ illud lucifero dicit̃ Ezech.xxviij. Plenus ſapiētia ⁊ perfectus decore.de peni.di.ij.principiū eni̅ inquit.vltra principiū. Patri reuerēdiſſimo ⁊ ſingulari dn̄o/dn̄o Petro Gomerij hiſpano/genere nobili/vita ⁊ honeſtate nobiliori.ex̄ de p̄bē.venerabilis.§.nos igit̃. Tituli ſctē praxedis cardinali digniſſimo/preſbytero ⁊ ſeniori. propter ſapientiā.lxxxiiij.diſt.porro. Frater Aluarus Pelagij/de ordine minorū profeſſione/natione Hiſpanus/penitentiarius dn̄i pape: quondā inter doctores iuris canonici minimus cōputatus: in ſublimitate ſtatus ima cū chriſto humili. Philip.ij.reſpicere: intellectū in chriſtū perducere p̄ affectū: ⁊ legē carnis legi mētis cōtrariā. Rom̄. vij.xxxij. q.v.ſi paulus.dei gr̄a cū eodē paulo: vt co.c.viriliter ꝯculcare. ¶ Quia plāxit dauid ⁊ q̄ cū eo erāt: ſichelech ciuitatē ſucceſaʒ igni: ⁊ vxores filios ⁊ filias captiuos ductos.j. Reg.xxx. Et planxit Hieremias hieruſalē p̄ totū: ⁊ plāxit gregē dn̄i captū dicens Hiere.xiij. Plorās plorabo: ⁊ educet oculus meus lachrymas: q2 captus eſt grex dn̄i.⁊ plāgit Job ſup afflictū. Job.xxx. Et Paulus flet cū flentib9. Rom̄.xij. Et chriſtus dn̄s ſup hieruſalē. Luc̄.xx.⁊.xlvj.q. vij.⁊ hoc diximus. Samuel ſaul.j.Reg.xvj.de peni.diſt.j. p̄dixerat. Et flere debet mater eccleſia p̄ filijs mortuis in anima. de pen̄.di.j.fleat pro te mater eccleſia.vt eā chriſt9 flentē aſpiciens eius reſuſcitet filios ad gratiā. vt ibidē. Quia hec vera reſuſcitatio anime.vt de peni.di.j.reſuſcitatus.ſub.§.hoc idē.q2 Rachel pulchra.i.eccleſia ſine macula ⁊ ſine ruga. Eph.v.xxj.di.quāuis.⁊ de peni.di.j.eccleſia chriſti filios ſuos deplorat. Matth.ij. Ideo ſtatū p̄ſentis eccleſie militātis pulchre fide/fede i q̄buſdā mēbris/moribus formoſe in ſe: lippe ⁊ ſqualide/inculte et exuſte ⁊ deformis in aliq̄b9 mēbris/deplāgere me delectat: ⁊ intelligens multas impietates in ea que vocat̃ domus dn̄i: ⁊ nō ſolū multas/ſed etiā fortes ⁊ que opprimūt iuſtitiā: ⁊ intantū doctorū quorūdā rabiē proceſſiſſe: vt accipiant p̄ciū in iudicio: ⁊ om̄ia p̄ munerib9 faciant: pauperes deuitent in portis ⁊ audire cōtemnāt: etſi tacuero lingua p̄ tēpore ſed nō ſemp: nō t̄m̄ calamo/⁊ ſolus ſedēs ⁊ plenus vera amaritudie. Hiere.xv.xi.q.iij.qn̄. Planctū eccl'ie matris mee que hodie filios parū plangit: p̄pter hoc p̄cipue fletibus adimplebo. Et ideo librū de plāctu eccleſie quē p̄ ꝯſequēs ſtatū et planctū eccleſie cenſui appellandū: ad te diſertiſſime et circumſpectiſſime pater tranſmitto: quē corrigas ⁊ ſuppleas ſm̄ gratiā a deo luminis tibi datā. vitia aūt ⁊ defect9 oīm ſtatuū in hoc opuſculo in ſcd̄a parte ideo tetigi/declaraui/⁊ exaggeraui: ⁊ de eorū cōtrarijs virtutib9.xxxij.q.j.quū renuntiat̃.⁊ de peni.di.v.cōſideret.vltra prin. vbi dolēdū adiunxi.vt q̄ numero: ⁊ merito de corpore chriſti q̄d eſt eccleſia.xxxiij.q.v.de ligurib9 (Titulus libri.)

xxiiij.q.j.ſchiſma. in fine. eē deſiderat vitijs reſecat(ſuccedentibus virtutib9 verus filius eccleſie appellet̃. Et vere liber exiſtēs que eſt prima ⁊ vera libertas carere criminibus. ſm̄ Aug. Joan.viij.ibi: qui facit peccatū ⁊c.⁊.j.Pet.ij.ibi: q̄ſi liberi.⁊.ij.Pet.ij.ibi: quū ſint ſm̄. corruptiōis a vitijs liberā matrē que ſurſum eſt. Gal̃.iiij. Sarā ſequat̃: ⁊ cū ea hereditatē immarceſſibilē p̄nanciſcat̃.ad Gal̃.iiij. xxxij.q.iiij.recurrat.diſt.lvj.hiſmael.xxiij.q.iiij.qn̄.⁊.c.ſi eccleſia vera eſt. (Vera libertas.) Quō v̄o ⁊ ſtatus aploꝝ/martyrū/cōfeſſorū/anachoritarū: ⁊ omniū religioſoꝝ/⁊ virginū a ſua p̄fectione ceciderūt quodāmodo infra in ſcd̄a parte iſti9 operis particulariter declaraui. Laboraui autē in hoc libello ad honorē dei ⁊ ſancte romane eccleſie.i.matris mee: Frāciſci ſeraphici almi mei patris eccleſiā in membris deuijs renouantis: vtilitatē animarū in quocūq3 ſtatu vitioꝝ tenebris palpabilibus velatarū: ⁊ in meorū remediū peccatorū. De bene dictis benedicto chriſto noſtro gloria aſſignetur.xxiij.q.iiij. ſicut excellētiā.ad ſi.ibi: quū eni̅.de minus benedictis venia a ſctā mea matre eccleſia dep̃: cuius correctioni om̄ia cōmitto: cum ea tenēs firmiter q̄d tenet ⁊ renuens ⁊ deteſtans quicquid reprobat ⁊ cōdemnat. xxiiij.q.j.hec eſt.xxij.di.c.j.in ſi.ex̄ de ſen.excō.damnam9.in fine. (Submittit ſe author determinationi eccleſie.) In principio aūt iſti9 operis. In noīe dn̄i noſtri ieſu chriſti in quo viuimus/mouemur/⁊ ſumus incipiēs. Act. xvij.xxvj.q.vij. non obſeruetis.in fine.⁊.j.ad Cor.iij.incipiens ⁊ fundamentū meū ſup̄ ipſum ponēs: quia vbi fundamentū nō eſt edificari nō pōt.ex̄ de preſ.nō bap.c.iij.et q2 nemo chriſticola aliud fūdamētū pōt ponere q̄ q̄d poſitū eſt. q̄d eſt chriſt9 ieſus.j.ad Cor.iij.⁊ i clemēti.de ſumma trinitate.c.fidei catholice.⁊ ex̄.li.vj.de electiōe. fūdamēta.j.r̄nſo.⁊.j.q.j.quū paul9.vnā ſanctā catholicā eccleſiam romanā ſpōſam eius.xcvij.di.eccleſie mee. cōfiteor/venero: ⁊ obſeruo.ex̄ de ſumma trinita.c.firmiter.§.vna. xxij.di.c.j.i ſi.extra quā ſal9 nō eſt.vt p̄dicto.§.vna.⁊.xxiij. di.q̄ eps.⁊.j.q.j.extra. Spōſum ei9 legitimū.⁊ caput dn̄m reuerendiſſimū ⁊ ſanctiſſimū dn̄m Joannē papā.xxij. de Caturro: cui9 papatu durāte: ⁊ in annū.xiiij.ſe dei gratia extendente: hoc opus in ciuitate Auinionēſi: vbi tunc cū ſua vera curia reſidebat incepi: ſucceſſorē almi petri apl'i ⁊ vicariū dn̄i noſtri ieſu chriſti.ex̄ de tranſla.licet romanū pontificē.xxiij.di.in noīe dn̄i.v̄.qua papa.ex̄ lib.vj. de conſtitu.licet.⁊ de reſcrip.ſi gratioſe.ex̄ de elec.licet. vicem nō puri hoīs/ſed dei ⁊ hoīs dn̄i ieſu chriſti tenentē in terris. ex̄ de trāſla.quāto. vere colo ꝯfiteor ⁊ amplector. (Ubi op9 ē factū.) Petrū de Corbario apoſtatā fratrū minorū quē coruinū appello: quia vt coruus de morte ſchiſmatice diuiſionis paſcit̃. ij.q.vij.nō omnis. Et q2 vt coruus furtiue ⁊ latro in ſede Petri reſedit: ⁊ locū dn̄i pape ioānis p̄dicti viuētis nō timuit vſurpare.vij.q.j.nō furē ⁊ latronē. Et quē Ludouicus bauarus intruſus q̄ ſe p̄ imperatore gerit: ⁊ pro ſuis ſceleribus a dicto dn̄o Joanne vero papa ſchiſmaticus, ⁊ hereticus ſententialiter extitit cōdēnatus in p̄dicta ſctā ſede Petri intruſit. (Deteſtatio petri Corbarij apoſtate ordinis minorum.) Apoſtolatū qui ſe dixit Nicolaū q̄ntū quē verus papa Nicolaus antiquus Romanus pōtifex nō apoſtolicū/ſed apoſtaticum/nō paſtorē/ſed inuaſorē appellat: et anathematizari decernit.q2 ad literā militari tumultu ſine cōcordi ⁊ canonica electione cardinaliū inthronizat9 fuit.lxxix.diſ.ſi q̄s pecunia. Et quē cū dathan ⁊ abyron ſchiſmaticis quos viuos terra abſorbuit niſi penituit habere cēſeo portionem. Nume.xvij.vij.q.j.deniq3. ex̄ de electio.licet. cum Hierony.abominor/reſpuo/et deteſtor.ij.q.vij.non oēs. ibi etiā nicolaum reſpuo facta nicolaitarum eum ſequentium. Que chriſtus odit et ego odi. Apocal̃.ij.c. Nox nocti indicat ſcientiam. Pſal.xviij. Bauarus cecus cecū coruinū intrudit p̄ potentiā: ⁊ ideo ab eo recedendū eſt.xvj.q.vlti.ſane. Quia ſm̄ q̄d cōtinēt canones ſanctoꝝ apoſtoloꝝ/q̄ nō eſt ſanctus: nō recipiet̃. Princeps eni̅ immo tyrann9 inthronizauit eū.q̄d ca.peurit crocitantē Petrū. Coruinū.vni9 eni̅ corporis myſtici: id eſt eccleſie que eſt corpus chriſti. xxiij.q.v.de ligurib9.

vnum eſt caput/dñs papa Joãnes/nec duo habet eccl'ia capita: quaſi monſtrũ.ff.de ꝟbo.ſig.quereret aliquis. ex͂ de offi.o:di.qm̃. Petr⁹ aũt co:bari⁹ acephalus eſt: q: inobediens dño pape Joan.eſt.xciij.di.nulla ratione. Et q: cathedrã ſuper quã fundata eſt eccleſia nedũ deſerit: ſed inuaſit quantũ in eo fuit: in eccleſia catholica nõ eſt.xciij.di. qui cathedrã. Et q̃draginta art.in p:ima parte iſti⁹ operis inferius annotatis declarabo Romane eccleſie poteſtatẽ: ⁊ dñi pape Joãnis p̃dicti: ⁊ cuiuſcumq; alteri⁹ legitimi romani põtificis autho:itatẽ ⁊ iuriſdictionẽ.p quos liquido apparebit Bauarũ p̃dictũ infidelẽ ⁊ ſchiſmaticũ cõtra dictũ dñm papã Joan.de facto ⁊ ꝑperã ꝓceſſiſſe.

¶ Articulus P:imus A

PRim⁹ Articulus.

Certũ autẽ et noto:iũ toti mundo eſt: ꝙ dictus Joãnes dñs papa electus fuit cõco:diter a cardinalibus oibus papã eligere ad q̃s ſpectat.xxiij.diſt. in noie dñi. lxxix.diſt.ſi quis pecunia.de elec.licet.e.ti.vbi periculũ.§. hoc ſacro. Et ſi vn⁹ cardinalis remaneret ſolus: ille papã poſſet eligere.ff.ad municipia. ſicut municipij.§.vl.ff. qd̃ cuiuſq; vniuer.ſint.§.vlti.nota. ex͂ de poſtula.gratum. lxv.di.fo:te ſi quis. Si nullus ſupeſſet cardinalis: eligeret clerus romanus.lxxix. diſ.c.j.⁊.c.ſi q̃s ex epis.⁊.c.ſi q̃s pecuniã.⁊ hoc tenet Oſtien.ex͂ de elec.licet. Imperato: aũt legitimus nedũ nõ Bauarus intruſus tyrãnus nullã poteſtatẽ habet ſe de elec.romani põtificis intromittẽdi.nõ obſtãtib⁹.c.lxiij.di.hadrianus papa ſcd̃s. ⁊.c.quũ hadrianus.q: illud cõceſſum fuit ad tẽpus: ⁊ ex cauſa/imperatoribus: ⁊ poſtmodũ ab eccleſia reuocatũ.vt di.c.§.verũ.cũ ca.ſe.⁊.§.ex his.ad hec faciũt.xcvj.di.ſatꝭ euidẽter.ꝟ.illicitũ.c.ſi imꝑato:.de hac materia p Inno.ex͂ de elec.qd̃ ſicut.

Un⁹ cardinalis poſſet q̃nq; papã eligere.

¶ Articulus Secundus A

SEcũdus Articulus.

Et ꝙ in poſſeſſiõe papat⁹ fuit/⁊ eſt. ⁊ ꝑ hoc facit de cõſe.di.j.h ergo.ibi/epo regulariter o:dinato tenẽre eccleſiam. ¶ H Poſſeſſio etiã facti nedũ iuris plurimuꝫ operat.ex͂.de elec.querelã. de cauſa poſ.quũ olim. exp:eſſum.de iure patro.conſultationib⁹.op.ar.ex͂ de conceſ.p:eben.quũ nr̃is.ibi: ⁊ eã ſicut antea poſſidebat. ⁊ ibi. q: talis poſſeſſio ⁊c.⁊ ꝑ poſſeſſore p̃ſumit: nec cõpellit de titulo oſtẽdere: niſi in caſib⁹. vt legitur ⁊ nota.ij.q.v.§.j.⁊ nota.ex͂ de p:ocura.ex inſinuatione.in glo.ſed quare.

¶ Articulus Tertius A

TErtius Articulus.

Et ꝙ a toto mũdo habit⁹ eſt ꝑ papa: ⁊ creditus p:o papa. p:o hoc facit.C.de teſta.l.j. ¶ H Cõmunis em̃ opinio: plurimũ facit. iij.q.vij.§.verũ.vbi de hoc.ff.ad mate.l.iij.intantũ ꝙ p̃iudicat ꝟitati frequẽter.ex͂ de biga.nõ o:.vbi de hoc in glo. hic collige.facit lex illa.ff.de offi.p:e.barbarius.ff.de acq̃. here.l.j.vbi conco:.de hoc.

¶ Articulus Quartus A

QUartus Articulus.

Et ꝙ nullũ crimẽ p:iuat papã ipſo iure papatu: etiã hereſis: ſi vult co:rigi.vt no.xl.di. ſi papa.nec ꝑ cõſequẽs ab eius eſt obedientia ante ſententiã recedẽdũ.xvij.diſ.§.hinc etiã.vbi eſt exp:eſſuꝫ.⁊.viij.q.iiij.nõne.imo ⁊ ſi hereticus eſſet: ꝙ diu tolerat valet q̃cq̃d agit: etiã ſñia excõicatiõis quã ꝓfert: vt no.xxiiij.q.j.in ſumma.⁊.xj.q.iij.cui eſt.facit qd̃ legit et no.de cõſe.di.ij.⁊ dixit dñs.ibi. Nõ g̃ rep:obari voluit ꝙ a talib⁹ oblata ſunt.⁊ in ſi.glo.ar.ꝙ ⁊ ꝑ hereticũ acquirit eccleſie.no.xxij.q.iiij.recurrat.in glo.ar.qd̃ ⁊ not.ex͂ de ſchiſma.c.j.in glo.ſic faciũt p:o hoc ca q̃ no.ex͂ de elec.nihil. in glo. in duob⁹.faciũt ꝑ hoc.ff.ſi cer.pe.ei⁹ q̃ in ꝓuincia.ff. de p:ocu.ſi p:ocurato:.ff. qd̃ cũ fal.ti.l.j.§.j.ff.de mino.ait p̃to:.C.p̃mittit.ff. q̃b⁹ mo. vſuſfru.amit.l.j.§.j.ff. vſuſfru. queãdmodũ ca.ſi vſuſfructus.in p:in.ff.de aqua plu.arc. l.publico.⁊ que notantur per Innoc.ex͂ de ſchiſma.c.j.de do.⁊ con.veritatis.

Ob nullũ crimẽ papa eſt deponẽdus ſi vult co:rigi.

¶ Articulus Quintus A

QUintus Articulus.

Et ꝙ p:ima ſedes.xxj.di.intantũ.ibi: quõ p:ima ſedes nõ iudicabit a quoq̃.ix.q.iij.patet ibi: nec cuiq̃ de eius licebit iudicare iudicio. Et ibi.ſ.nemo vnquã ap'lico culmini.de cuius iudicio nõ licet retractari: man⁹ obuias audacter intulit.⁊ infra.ibi: nec de ei⁹ iudicio.i.romane eccl'ie/canones vnq̃ p:ecepe:ũt iudicari: ſententiãq; illi⁹ cõſtituerũt nõ opo:tere diſſolui.⁊.c.nemo iudicabit p̃mã ſedẽ.cauſam em̃ dñi pape ſuo iudicio ch:iſtus reſeruat.cã.c.⁊.q.alio:ꝫ.⁊.c.facta.⁊.c. ipſi ſunt.ibi: canones.ipſam ꝟo ad nullius cõmeare iudiciũ: nec de eius vnq̃ p̃ceperũt iudicio iudicari.⁊.c.cũcta. ibi: nec cuiq̃ de ei⁹ licebit iudicare iudicio.faciũt.ij.q.v.auditũ.ibi.hec aũt faciẽs.⁊ qd̃ no.lxiij.di.in ſynodo.in glo. ſed nũquid.

¶ Articulus Sextus A

SExtus Articulus.

Et ꝙ ſynodus etiã vniuerſalis/in eũ co:rigibilẽ p̃ſertim iuriſdictionẽ nõ habꝫ: nec in eũ ſñiam depoſitiõis ꝓfert: etiã in hereſi: ſꝫ dicit ei: O:e tuo iudica cauſam tuã. vt per.c.intãtũ.xxj.di. nũc aũt.ibi: ⁊ dicit ei/ſcilꝫ pape ſynodus vniuerſalis: noli audiri in nr̃o iudicio: ſed collige in ſinu tuo cauſam tuã.⁊ rurſus: Om̃ ex te/inquiunt/iuſtificaberis: aut ex o:e tuo condemnaberis.⁊.j.ibi: et in arbitrio p:efati põtificis tribuit iudicare iudiciũ ſuũ.ſa.e.di.intm̃.ibi: q: ponẽs in celũ os ſuũ lingua ei⁹ trãſeũte ſup terrã excõicationẽ in ſanctũ Leonẽ papã dictauit.⁊.xvij.di.§.hic etiã.ibi: nec antedicte ſedis antiſtitẽ.i.papã mino:ũ ſubiacuiſſe iudicio.et ibi: epi ꝟo in ſynodo p:eſidẽtes congregata autho:itate eiuſdẽ Symmachi.qd̃ eſt notandũ ꝙ etiã in cauſa q̃ agit ↄtra papã ipſe ſynodũ cõgregabit.dixerũt: Symmachus papa ſedis ap'lice p̃ſul ab hmõi oppoſitionib⁹ impeditus quãtũ ad hoies reſpicit/ſit immunis ⁊ liber: ſꝫ cauſam ei⁹ totã dei iudicio reſeruam⁹.et per.c.nemo.ix.q.iij.ibi: neq; ab om̃i clero. vbi de h notat ꝙ ↄciliũ nõ põt papã iudicare.no.etiã Oſtien.ex͂ de cõceſ.p:e.ꝓpoſuit. O: ſi tot⁹ mũdus ſentiret in aliq̃ negotio cõtra papã: ꝙ ſñie pape ſtandũ eſſet.qd̃ verũ itellige: niſi eſſet cauſa fidei.vt no.xv.diſ. ſicut.⁊ adde hic ꝙ no.xxiiij.q.j.qd̃cunq;.in glo.ar. Idem notat ⁊ exp̃ſſius.iiij.diſ.in iſtis.vbi Joãnes tenet ꝙ erro: p̃ncipis ius facit.ff.de ſupel.leg.l.iij.in ſi.papa em̃ ſup oia etiã generalia ↄcilia eſt: ⁊ ab ipſo ipſa recipiũt iuriſdictionẽ ⁊ autho:itatẽ ⁊ licẽtiã cõgregãdi ſe: nõ ipſe ab eis p̃ncipaliter.iij.q.vj.dudum.vbi de hoc.ex͂ de elec.ſignificaſti. exp̃ſſum.xvij.diſt.regula.⁊.c.nec licuit.⁊.c.multis. ad h facit optime.xvj.di.ꝙuis.xxij.di.c.j.⁊.ij.ꝙdiu in poſſeſſione.

Cõciliuꝫ non põt iudicare papam.

Erro: p̃ncipis facit ius

¶ Articulus Septimus A

SEptim⁹ Articulus.

Et ꝙ papatus eſt ſemp in ijs q̃ cõtra deũ exp:eſſe nõ ſunt: ſibi obediẽdũ ab oib⁹ eſt.xvij. di.§.hinc etiã.ꝟ.de clericis.xix.di.i memo:iã.⁊.c.nulli.c.di. cõtra mo:ẽ.viij.q.iiij.nõne.lxxxj.diſ.ſi q̃.in ſi. ibi: Peccatũ igit paganitatis icurrit: q̃ſq̃s dũ ch:iſtianũ ſe aſſerit: ſedi ap'lice obedire ↄtẽnit.xj.di.nolite.ibi: Multũ em̃ cõuenit vt totũ co:pus eccl'ie in hac ſibi obſeruatione cõco:det: q̃ inde autho:itatẽ habet: vbi dñs toti⁹ eccleſie poſuit p̃ncipatũ.c.q̃s neſciat.ibi: opo:tet eos ſeq̃ h qd̃ eccl'ia romana cuſtodit: a q̃ p:incipiũ eos accepiſſe nõ eſt dubiũ.⁊.xij.di.nõ decet a capite mẽb:a diſcedere. ſꝫ iuxta ſcripture teſtimoniũ/oia mẽb:a caput ſequant. Nulli ꝟo dubiũ ꝙ ap'lica eccl'ia mater eſt oĩm eccl'iarũ ⁊c.⁊.j.ſic et

In q̃b⁹ pape obediẽdum.

vos volūtatē implere veſtre matris ⁊c.p̄ceptis apl'icis/ nō dura ſupbia reſiſtat:ſed p obedientiā q̄ a ſctā romana eccl'ia ⁊ apl'ica authoritate iuſſa ſūt/ſalutifere impleant. ⁊ infra. Cui⁹ authoritatis ſanctionem in oib⁹ oēs teneāt ſacerdotes:q̄ noluerint ab apl'ice petre ſup quā chriſtus vniuerſalē fundauit eccleſiā ſoliditate diuelli.xix.diſt.ita dn̄s.ibi:vt exortē ſe miniſterij itelligeret eſſe diuini:q̄ auſus fuiſſet a petre ſoliditate recedere.xxij.diſ.c.j.ibi: Fidē q̄ppe violat q̄ aduerſus illā agit q̄ eſt mater fidei.⁊ illi cōtumax inuenit:q̄ eā cūctis eccleſijs p̄tuliſſe cognoſcit.faciūt ad hoc.ex̄ de iureiu.ego. N.lxiij.diſt.tibi domino.

¶ Articulus Octauus. A

Octauus ar. Et q̄ dignitas

vel iuriſdictio vel poteſtas non peccat:etſi iudex vel p̄lat⁹ in ea reſidēs ſicut hō peccare valeat. Et h̄ iō: q: ois iuriſdictio et dignitas de ſe bona eſt:⁊ a deo eſt. Ad Rom.xiij.ibi in p̄ncipio. Omis aia poteſtatib⁹ ſublimiorib⁹ ſubdita ſit. Nō eſt em̄ poteſtas niſi a deo.q̄ aūt a deo ſunt ordinata ſunt. ⁊ infra.dei miniſter eſt tibi i bonū.ad hec.xi.q.iij.q̄ reſiſtit xxvj.q.v.nec mirū.vltra colūnā/ibi:Nec poteſtas iō īmūdis ſpiritib⁹ dat.xxiij.q.v.prodeſt.⁊.c.nō ſolū.ex̄ de maio. ⁊ obe.ſolite.ex̄ de cenſi.ois.qd̄ aūt in ſe ſanctū ⁊ bonū eſt: p malū miniſtrū corrūpi nō pōt.xv.q.ſi.c.vlti.qd̄ incipit/ ſciſcitātibus.ex̄ de coha.cle.veſtra.vñ ⁊ rōne iuriſdictionis que bona eſt:malis etiā p̄latis dn̄s p̄cipit obediri.j.q. j.nō quales.ibi:Ergo imperator cōſidera ſi illos dixit audiēdos q̄ ſupra cathedrā moyſi ſedebāt: quāto potius q̄ ſup cathedrā petri reſidēt: exiſtimas obaudiēdos:op.facit.xix.diſt.ſcōm.

¶ Articulus Nonus A

Nonus Ar. Et quod

ſacramenta p malos p̄latos nō p̄ciſos ab eccleſia:nedū p bonos cū effectu ⁊ fructu veraciter cōferunt.j.q.j.ſicut chriſt⁹.c.intra.cū alijs ſeq̄n.vſq; ad.§.ſed obijcit.maxime in.c.dn̄s declarauit. ⁊ p.c. ſciſcitātib⁹.xv.q.vl.de con.di.ij.vtrū.j.q.j.qd̄ q̄dē dn̄s declarauit.c.multi.xix.di.c.ij.videndū in prima parte arti.lxvj.in principio.

¶ Articulus Decimus A

Decimus ar. Et q̄ ois

iuriſdictio p p̄latos toleratos ab eccl'ia/veraciter exercet.xv.q.ſi.ſciſcitātib⁹.j.q.j.pphetauit.iij.q.vij.§.ſi.q̄ incipit.ſz obijcit.vbi de h̄

¶ Articulus Undecimus A

Undecimus Arti. Et

qd̄ vna eſt eccl'ia ſemp: ⁊ diuiſa eſſe nō pōt. ex̄ de ſumma tri.c.j.§.vna.xxiiij.q.j.loquit.c. oibus.c.qm̄ vetus.c.q̄ dignior.c.ſchiſma.cū ſi.Et in ſymbolo niceno.et vnā ſanctā catholicā eccleſiā. xxvj.di.c.acutius.de cōſe.di.iiij.prima.c.eſt veritas.⁊.di.j. eccleſia.⁊ in extrauaganti bonifacij quā expono inferius parte.j.arti.vj.vnā ſanctā catholicā.vij.q.j.nouatianus.

¶ Articulus Duodecimus A

Duodecimus ar. Et

q̄ vn⁹ dei vicarius eſt in terris:q̄ eſt caput eccleſie loco chriſti.vij.q.j.fact⁹ eſt.ibi: quū fabiani locus.i.quū loc⁹ petri ⁊ gradus cathedre ſacerdotalis vacaret:q̄ occupato.glo.i.canonice ſumpto.adde ⁊ poſſeſſo.⁊ de dei voluntate atq; oim noſtrorū cōſenſione cōfirmato:q̄ſq̄s iā eps fieri voluerit foris fiat neceſſe eſt/nec haber eccleſiaſticā ordinationē q̄ eccl'ie nō tenet vnitatem:⁊ infra.profanus eſt/foris eſt/alienus eſt. ¶ B Et quū poſt primū eſſe non poſſit q̄ſq̄s poſt vnū:q̄ ſolus eſſe debet:fact⁹ eſt iā nō ſcd's ille/ſz nullus eſt.⁊.c.nouatian⁹.ibi:⁊ quū ſit a chriſto vna eccl'ia p totū mūdū in multa mēbra diuiſa. Itē epatus vnus.⁊.j. Ille poſt dei traditionē.poſt ↄnexā ⁊ vbiq; ↄiūctā catholice eccl'ie vnitatē:humanā.i.carnalē ⁊ diuiſam conat eccleſiā facere.⁊.j. Neſciēs ſchiſmaticos ſemp inter initia feruere:incrementa vo hr̄e nō poſſe:nec augere qd̄ illicite ceperint/ſz ſtatī cū praua ſua emulatiōe deficere.q̄ duo.c.optime ⁊ valide p̄cutiunt caput draconis petri de corbaria itruſi ſchiſmatici.ad idē p eūdē Cyprianū.xxiiij.q.j.di.didicim⁹.ibi: Eccleſia vna eſt:que vna intus ⁊ extra eſſe nō poteſt. ſi enim apud nouatianum eſt:apud Cornelium non fuit. Si vo apud Cornelium non fuit:qui Fabiano epiſcopo legitima ordinatiōe ſucceſſit.⁊ ifra. Nouatian⁹ in eccl'ia nō eſt nec eps cōputari pōt:q̄ euāgelica ⁊ apl'ica traditiōe contēpta/nemini ſuccedēs a ſeipſo ort⁹ eſt.hr̄e namq; aut tenere eccleſiā nō pōt:q̄ ordinat⁹ in eccl'ia nō eſt.⁊.c. pudenda.in ſi.vbi Gelaſius ⁊ Aug.aiūt. Or ſi nullo mō pōt dici eccl'ia in q̄ ſchiſma eſt:reſtat vt qm̄ eccl'ia nulla eſſe non pōt:ea ſit quā in apl'ice ſedis p ſucceſſiones epo℞ radice ↄſtitutā nullorū hoim malitia/etiā ſi nota/excludere poſſit: ſz p tpis rōne tolerāda iudicet: nec vllo mō valeat extinguere.q̄ etiā duo iſta capl'a corpus p̄dicti petri corbarij tabidū deſtruūt ⁊ eneruāt.⁊.c.loquit.ibi: Ab vno incipientē.⁊.j.diuiſionē vnitas nō capit.et in ſi. vnū tm̄ caput eſt ⁊c.ad idem.xix.diſt.ita dn̄s. ex̄ de elec.fundamēta.lib. vj.xxj.diſt.quāuis.

¶ Articulus Tertiuſdecim⁹ A

Tertiuſdecimus Ar.

Et q̄ iuriſdictionē habet vniuerſalē in toto mūdo papa nedū in ſpūalib⁹/ſz tēporalib⁹: licet executionē gladij tpalis ⁊ iuriſdictiōis p filiū ſuū legitimū imperatorē quū fuerit:tamq̄ p aduocatū ⁊ defenſorē eccl'ie/⁊ p alios reges ⁊ mūdi p̄ncipes:⁊ in p̄rimonio ſcti petri:⁊ in regno Sicilie qd̄ eſt regnū eccleſie ⁊ p̄rimoniū.xciiij.di.valde.x.q.iij.relatū.ex̄ de re iudi.ad apl'ice.lib.vj.⁊ in alijs terris eccl'ie eā p ſuos rectores debeat exercere:q: ſicut vn⁹ chriſti ſacerdos ⁊ rex dominus oim:ſic vn⁹ eius in terris ⁊ in oib⁹ vicari⁹ gn̄alis. *Regnū ſicilie eſt regnum eccleſie.* ad hoc Hiere.j. Ecce cōſtitui te hodie ſup gētes ⁊ ſup regna ⁊c. Hieremias autē ſacerdos fuit typus pape:ſic argumentat Innoc.iij.ex̄ de ma.⁊ obe.ſolite.§.nos aūt.ibi: Ut alienū a ſuo demōſtraret ouili:q̄ petrum ⁊ ſucceſſores ipſius magr̄os nō cognoſceret ⁊ paſtores. paſtores autē accipiunt a chriſto p dn̄is ouiū. Ioā.x.⁊ ifra. Quodcumq; ligaueris ſup terrā ⁊c. Mat.xvj.j.Cor.xv.Heb.ij.⁊ dicto c.ſolite.nihil excipiēs q̄ dixit quodcūq;.xxj.di. cleros. ibi: Antea aūt pōtifices ⁊ reges erāt ⁊c. Ps.xcviij. Et ſamuel inter eos q̄ inuocāt nomē ei⁹. Itē ſamuel inuocator nominis dn̄i/licet nō ſacerdos figurās papā:ppl'm iſrl' cunctis dieb⁹ ſuis iudicauit:⁊ rexit iſrl'.j.Reg.vij.ad ſi. Item melchiſedech ſacerdos dei altiſſimi rex ſalē.i.hierl'm fuit. Gen.xiiij.vltra mediū.q̄ typum chriſti tenuit. Ps.cix. Tu es ſacerdos i eternū.⁊ ſic pape vicarij chriſti. ex̄ de trāſla. quāto. Itē moyſes ſacerdos. Ps.xcviij.moyſes et aaron in ſacerdotib⁹ ei⁹.xxij.di.c.ij.⁊ no.xxij.di.§.j.⁊.lxvj.di.porro.q̄ gerit pſonā chriſti.de peni.di.iij.inter hec. ⁊ rexit i tota vita ſua ppl'm iſrl'. Exo.vij.ibi:Ecce cōſtitui te deū pharaonis.⁊ papa de⁹ eſt impatoris. Exo.xviij.ad mediū.ibi: Altera autem die ſedit moyſes vt iudicaret populum.et q̄ſi p totū librū Exod.facit ex̄ q̄ ſi.ſint leg.p venerabilē.§. rōnib⁹.ibi.q: ſicut in Deut.ↄtinet.xvij.c.ſi difficile ⁊ ambiguū ⁊c.⁊.§.ſane.vbi ſe papa p̄mū ſacerdotē vicariū chriſti ſummi ſacerdotis vocat.⁊ cardinales ſibi adſiſtētes ſacerdotes leuitici generis:quorū cōſilio iudicat oēm cām criminalē/ciuilē/⁊ miſtā:vt exponit in.§.ſunt aūt. Itē facit apl's p hec dicēs.j.ad Cor.vj.neſcit[is] qm̄ angelos iudicabim⁹.i.ſacerdotes.xxxvj.di.§.ecce iudicabim⁹.q̄nto magis ſecularia:ſic etiā inducit apl's ab Innoc.iij.in p̄di.c.p venerabilē.§.ſunt aūt.in ſi.ad hoc.xj.q.j.relatū. Itē apl's j.ad Cor.vj.⁊.xj.q.j.§.ex his oib⁹.dicit q̄ eccl'ia quū hab3 iudicia ſecularia: cōſtituit cōtemptibiles.i.laicos ſm Archi.q̄ de ſpūalib⁹ nō curāt ad iudicādū:ſ̄ de tēporalib⁹ ſe *Authoritates apl'ice in tpalib⁹ ⁊ ſpiritualib⁹ exēpla.* *Papa iudicatorē cauſam.*

intromittit. ¶ B Itē gladiꝰ tpalis/gladius Petri eſt. Matth.xxvi. Cōuerte gladiū tuū in vaginā tuā. dicit et xxiij.q.i.§.i. Item in familia chriſti duo gladij erant. Luc. xxij. ibi: Ecce duo gladij hic. p quos ſm doctores duplex iuriſdictio intelligit. vt no. ex de iudi. nouit. in glo. p hoc facit. x.di. ſuſcipitis. ibi/ q lex chriſti ſacerdotali vos ſubij cit poteſtati: atq3 iſtis tribunalibꝰ ſubdit. i.q.iiij.q: pſulatus. Quia pſularꝰ noſtri qd bene noſcis magiſteriū nō ſolū de ſacerdotū: verū ⁊ de ſecularium vtilitatibꝰ debet eſſe ſolicitū. xxij. diſti. oēs. ibi: qui beato eterne vite clauigero terreni ſimul ⁊ celeſtis iura cōmiſit/ quū dixit: paſce oues meas. Ioan. vlti. ⁊ ex de elec. ſignificaſti. p que vba chriſtus petrū fecit paſtorē ⁊ prelatū mūdi. vt no. xxi. di. in nouo. in glo. i. ⁊ l. di. cōſiderandū. in glo. vlti. ⁊ pre. c. ſignificaſti. in glo. p hec nec diſtinguēs inter has oues ⁊ alias: clericos vel ſeculares. ex de maio. ⁊ obe. ſolite. §. nos aūt. ibi: Nō diſtinguēs ⁊c. ⁊ Matth. xvi. quodcūq3 ligaueris ⁊c. xxiiij.q.i. qdcumq3. nihil excipiens q dixit qdcumq3: vt pre. §. nos aūt. in fi. ⁊ ex de puile. q: circa. c. fi. Item papa

Papa pōt puare impatorē iperio: ⁊ reges regno.

priuat reges regnis: ⁊ imperatorē imperio. xv.q.vi. alius. ex de elec. venerabilē. xcvi. di. duo ſunt. c. ſi imperator. ⁊ in clemētina de iureiu. romani principes. ⁊ ex de re iudi. ad aplice. li. vi. Itē imperator pape iuramentum fidelitatis preſtat. lxiij. di. tibi dño. ⁊ in clemēti. pre. c. romani principes. Itē papa ſe de hereditate tēporali intromittit. ex qui fi. ſint legi. c. i. xx.q.iij. pſens. Itē quū aie corporibꝰ ſūt precioſores: ⁊ ſpūalia tēporalibus digniora. ex de ma. ⁊ obe. ſolite. §. qd aūt. ⁊ xxiiij.q.iij. ſi habes. xxxviij. di. ſedulo. cui ergo cōmiſſe ſunt aie ⁊ ſpūalia: multo potius res ſunt et corpora cōmittēda. ſic arguit canon aplicus. xij.q.i. precipimꝰ. Tēporalia acceſſoria ſunt ad ſpm. Matth. vi. Hec oia/ ſcz tēporalia adijcient vobis: ſed acceſſoria naturam habēt principale ſequēdi. ex de offi. del. prudētiā. §. ſexta. v. exploratū. ex de dote poſt diuor. re. de prudētia. ex de reg. iur. acceſſoriū. li. vi. ¶ C Itē chriſtus vtroq3 gladio vſus eſt: vt legit ⁊ no. x. di. qm. ſed cōſtituēs petrū ſuū vicariū/ nō diuiſit ei iuriſdictionē quā habebat: intelligit cōceſſiſſe eā ſibi plenarie vt habebat. p hoc bene facit. ex de puile. q: circa. ibi: Quū nō excepit et potuerit excepiſſe. ff. de offi. prefec. vrb. l. i. §. iij. xij.q.ij. cognouimꝰ. in fi. ex de iu. pa. ex literis. faciūt q no. p gar. ex de elec. vt circa. li. vi. ⁊ q no. ex de tranſla. inter corporalia. in glo. ar. qd ad fi. ibi: cōſueuit dici. ¶ Itē papa vicarius nō puri hoīs: ſed dei eſt. ex de tranſla. quāto. v. nō eīn. ⁊ ex de iudi. nouit. v. quū eīn. ſed dñi eſt terra ⁊ plenitudo eius. Ps. xxiij. di. viij. quo iure. ergo ⁊ pape eſt terra ⁊ plenitudo eius. ¶ Item ſicut vnus deus ⁊ vna fides ⁊ vnꝰ dei vicarius. vt. s. dictū eſt: ſic ⁊ vna iuriſdictio pmaria capitis: a qua ois iuriſdictio neceſſe eſt vt emanet. op. ar. xxiij.q.i. loquit. ¶ D Item imperatores pagani ⁊ idololatre nūq iuſte poſſederunt accipiendo iuſtitiā theologice vel diuine. ⁊ p h facit glo. poſita. xxviij.q.i. §. ex his. in glo. nō ⁊ expreſſum. xxiij.q.i. §. ſed videt. q: qui ſub deo oim dño vere nō eſt: ſed contra eū eſt p idololatriā vel hereſim: nihil ſub eo vere poſſidere pōt. xxiij.q.vij. ſi de rebꝰ. ⁊ ar. p. c. q iure. regna ergo idololatrarū ⁊ paganorū deū vere nō colentiū/ ad eccleſiā cuiꝰ tm antea erāt: licet p eos occupata/ nō immerito redierūt.

Iure diuino oia ſunt iuſtorū.

vt. xxiij.q.vij. c. i. ibi: Iure diuino quo cūcta iuſtorū ſunt. et infra. ⁊ ideo falſo appellatis veſtras: qs nec iuſte poſſidetis. ⁊. j. quū ſcriptū legatis. Labores impiorū iuſti edent. ⁊ pre. c. ſi de rebus. ibi: Ad oēs impios et iniquos illa vox dñi valet. Auferet a vobis regnū dei: ⁊ dabit gēti facienti iuſtitiā. Matth. xxi. ad fi. Eccli. x. Regnū a gēte in gentē transfert ppter iniuſtitias ⁊ iniurias ⁊ cōtumelias/ ac diuerſos dolos. ⁊. j. Sedes ducū ſuperborū deſtruxit deꝰ: et ſedere fecit mites p eis. Itē ibi in. c. ſi de rebꝰ. Labores impiorū iuſti edēt. ⁊. j. alioquin. ⁊ ipſi iudei a qbus ablatum eſt regnū ſm vba dñi Matth. xxi. ⁊ datū eſt gēti facienti iuſtitiā: poſſunt obijcere aliene rei cōcupiſcentiā: q: chriſti eccleſia poſſidet vbi pſecutores chriſti priꝰ regnabāt. ⁊ xxiij.q.vij. queadmodū. ibi: Iuſti tulerūt ſpolia impiorū. Sap. x. ⁊ ibi: ſi corpus chriſti: ⁊ eccleſia. ij.q.iiij. engeldrudam. tollet ſpolia impiorū: ⁊ corpori chriſti theſaurizant diuitie impiorū. Quō aūt poſſideant pagani regna ⁊ iuriſdictiōes no. p Inno. ⁊ Oſtiē. plene ex de vo. ⁊ vo. re. qd ſuper his. ¶ E Itē ratio vna Ioan. quia imperator nō

De iuriſdictione impiorū.

poſſit reuocare donationē factā eccleſie p ſuos pdeceſſores/ eſt: quia dedit eccleſie q antea erāt ſua. vt no. lxiij. diſ. ego ludouicus. in glo. i. facit p hoc. xxiij.q.v. §. hinc notandū. ibi: Da dñe hoc eſt datā ſibi pronuntia ethiopiā ⁊ egyptum. ſimilis expoſitio. ff. de teſta. heredes palā. §. ſi quid. adde quod ſcripſi. j. in ar. xliij. v. ceterū. ⁊. j. in. ij. parte i ar. xxx. in. v. xiij. ⁊ facit qd no. lxiij. di. in ſynodo. in glo. ibi. Sicē enim filij iſrl/ ſemen abraā cui dñs promiſerat: ſemini tuo dabo terrā hāc poſſederūt terras chananeorū: ſic eccleſia terras paganorū. xxiij.q.v.p. §. hinc notādū. ¶ Itē eccl'ia publicat bona laicorū. lxiij. di. hadrianus. j. in fi. q̄nq3 depo nit laicos a dignitatibus. xxxij.q.v. preceptū. ex lib. vi. de homici. pro humani. ¶ Itē notat Laurētius. x. diſ. qm. q papa vtrumq3 habet gladiū. ⁊ q oportet cōcederē nullū imperatorē rite exercuiſſe gladiū: qui illū nō accepit a romana eccleſia. preſertim poſtq chriſtus cōceſſit iura vtriuſq3 imperij beato petro. qd intelligēs cōſtātinus in reſignatione regaliū reſignauit beato ſylueſtro gladiū oſtēdēs nō legitime vſuꝫ fuiſſe gladij poteſtate: nec legitime ſe habuiſſe: quū ab eccl'ia nō recepit. vt habet i chronicis. ¶ F Itē dñs qui creauit oia per ſeipſum rexit oia: ⁊ homini quē fecit/ dedit pcepta. vt Gen. ij. Ex omi ligno ⁊c. ⁊ peccantibus penas impoſuit. Gen. iij. ſicut apparuit in cayn. Gen. iiij. ⁊ lamech. xxxi.q.i. quō. ⁊ ſic vſq3 ad noe per ſe rexit. A tempore noe cepit deus creaturas ſuas regere p miniſtros/ quorū primus noe: de quo q fuerit rector populi: ex eo apparet q ſibi dñs gubernationē arce per quā eccleſia ſignificat. xxiij.q.i. qm. ⁊ in extrauagāti bonifacij vnā. cōmiſit. Gen. vi. vij. ⁊ quia legem dedit noe ſubditis. Gen. ix. et licet non legatur ſacerdos fuiſſe: officiū tamē exercuit ſacerdotis ſtatim poſt egreſſuꝫ arce anteq leges populo daret. Gen. viij. Edificauit autem noe altare domino: quod eſt officium ſacerdotis. Omis enim pōtifex ad offerēdum munera ⁊ hoſtias conſtituit. ad Heb. viij. ſicut cayn et abel primo fecerant. ¶ In hac autē vicaria

Noe functus eſt officio ſacerdotis

ſucceſſerūt patriarche/ iudices/ reges/ ſacerdotes/ ⁊ alij qui pro tempore fuerunt in regimine populi iudeorum: ⁊ ſic durauit vſq3 ad chriſtū: qui fuit naturalis dominus et rex noſter. de quo Ps. lxxi. Deus iudiciū tuū regi da. ⁊ ipſe ieſus chriſtus vicarium ſuū conſtituit petrum ⁊ ſucceſſores eius: quando ei dedit claues regni celorum. Matth. xvi. quādo dixit ei: Paſce oues meas. Ioan. vlti. quia nō debebat nec poterat eccleſia ſpōſa chriſti ſine vicario remanere. ex lib. vi. de homici. pro humani. ⁊ diſtin. xl. c. i. et hec eſt ratio quare ſe de regimine temporalium intromittit ſm Innocen. qui ita no. ex de fo. compe. licet. Item notat Lau. x. diſtin. qm. quum ex vnctione demū ſunt reges: que a nullo niſi a ſacerdote haberi poteſt: ex ſaul ⁊ dauid qui a ſamuele vncti ſunt. i. Reg. x. ⁊. xvi. ⁊ ex de elec. venerabilem. liquet omnē principem regnorum a iudice eccleſie confirmationē ⁊ executionem exequi vt per. c. venerabilem. ¶ Item tenet Oſtien. q q̄uis iuriſdictiones ſint diſtincte quoad executionem: tamē imperator ab eccleſia romana in perſona magnifici Caroli a grecis imperiuꝫ tranſtulit in germanos: ⁊ papa ipſum confirmat/ inungit ⁊ coronat/ approbat/ reprobat/ ⁊ deponit: vt patet per c. venerabilem. §. i. ⁊. ij. ⁊ electores qui poteſtatē eligendi imperatorem habēt: illam poteſtatē ab eccleſia habēt. vt per. c. venerabilem. §. verū. v. preſertim. quum ad eos ius ⁊ poteſtas huiuſmodi ab apoſtolica ſede puenerunt. ⁊ in clementina de iureiur. romani principes. i. reſponſo. ibi: Ex a qua ad ceteros eorū pncipes ius ⁊ poteſtas eligendi regem in imperatorē poſtmodum promouendum peruenit. De ſuperioritate autē ⁊ potētia dñi pape circa

Imperium tranſlatū de grecis ad germanos.

imperiū ibi ſatis.⁊ in alia clemē.de re iudi.paſtoralis.Et quia vacante imperio ſuccedit eccleſia.ex̄ de fo.cōpe.licꝫ.⁊ de elec.quū inter vniuerſales.¶ Item tenet Oſtien.ꝙ quū dñs dixit petro:Tibi dabo claues regni celorū.nō dixit clauē:ſed claues/ſcilꝫ duas.vnā qua claudat ⁊ aperiat et liget et abſoluat quoad ſpiritualia. aliā q̄ vtat̄ quoad temporalia.xl.diſti.c.j.xxj.di.§.j.per.c.venerabilē.§.rationibus.facit opti.argu.xcvj.di.cōſtantinus. que palea eſt: ſed eccleſia habet pro grano. Quū eñ vnū corpus ſumꝰ in chriſto:⁊ vnus ſpūs:⁊ vna ſpes vocatiōis noſtre:vnus dñs ⁊ vna fides:vnum baptiſma:vnus deus.ad Ephe.iiij. ex̄ de ſumma trini.c.j.§.ad hunc.⁊ in clemen.de exceſ.pla. frequens.§.verū.⁊ de ſentē.excō.frequētat.§.j.in clemen. pro monſtro eſſet ꝙ duo capita haberemus:vt.ſ.in prohemio.in fi.dictū eſt.ex̄ de offi.ordi.qm̄.Hanc veritatem tenuit Oſtien.vt no.in ſumma que dicit̄ copioſa.ex̄ qui filij ſint legi.§.qualiter ⁊ a quo.¶ Itē notat Innoc.ex̄ de iureiur̄.ego.ſup verbo papatū.i.principatū tam in ſpūalibꝰ quā in tēporalibus.¶ B Item Matth.vlti.dicit chriſtus:Data eſt mihi oīs poteſtas in celo ⁊ in terra. ſed papa etſi veri dei vicarius ſit in terris.vt ex̄ de tráſla.quāto. nō tamē habet vicariā/niſi ſicut dei hominis.nā inquantū chriſtus deus eſt:ſemp etiā in terra eſt:quia deus oīa implet.Hiere.xxiij.Celum ⁊ terrā ego impleo.nec vicario opus eſſet: ſed inquantū verus homo eſt/aſcenſurus ad patrē:ne gregem ſuū abſqꝫ paſtore dimitteret: curam eius petro ⁊ ſuis ſucceſſoribus dereliquit.ex̄ lib.vj.de homici.pro humani.j.rn̄ſo.in ꝟbis aūt p̄dictis: Data eſt ⁊c. ſicut verus homo loquit̄ filius dei:q: ſicut deus ſemper eamdē poteſtatē habuit quā pater.vnde athanaſiꝰ: Omnipotens pater/omnipotens filius ⁊c.ex̄ de ſum.trini.c.j. rn̄ſo.j. Itē dicit/omnis/ergo nihil excipit.j.Cor.xv.Heb.ij.xix. diſt.ſi romanoꝝ.cū ſi. Itē/in terra.ergo vicarius eiꝰ in terris omnis papa habet omnē poteſtatē in terra quā habuit chriſtus:nedū ſicut verus deus/ſed ſicut verꝰ homo.ꝓ hoc facit qḋ Zacharias ait de chriſto.c.ix. poteſtas eius a mari vſqꝫ ad mare.et Pſ.lxxj. et dominabit̄ a mari vſqꝫ ad mare.vnde ⁊ Eccleſiaſticus loquēs de poteſtate papali. ait Eccli.xvij.Dedit illi deus poteſtatem coꝝ q̄ ſunt ſuper terrā.papa eñ ſucceſſor eſt in hoc ade p̄mi hominis.antonomatice eñ ⁊ typice formauit deus filiꝰ ad imaginē ſuā ⁊ ſimilitudinē papam vicariū ſuum.Geñ.j. Vere eñ papa rep̄ſentat chriſtū in terris:vt qui videt eū oculo contemplatiuo ⁊ fideli:videat ⁊ chriſtū. vnde ⁊ ꝓpterea dixit petro: Matth.xvj. Tu es petrus/dictꝰ a me petra ⁊c.xxj.diſti.in nouo.⁊.xix.di.ita dñs.ibi:Hunc enim in cōſortiū indiuidue vnitatis aſſumptū/id qḋ ipſe erat: id eſt ab eo qḋ ip̄e erat ſcꝫ petra(voluit eñ vocari petrū) dñs voluit nominari.ad idē.ex̄ de elec.fundamēta.j.rn̄ſo. lib.vj.vnde ſꝫm hoc papa nō eſt homo ſimpliciter/ſed deꝰ id eſt vicarius dei:vt.e.c.fundamēta.§.ne aūt.ꝟ.ipſaqꝫ romani pontificis vicarij dei.⁊.c.vbi periculū.e.c.lib.vj.§.ceterū.⁊ ex̄ vt eccleſia.benefi.vt noſtrū.⁊ de tranſla. quāto. cum ſi. Itē chriſtus etiam inquantū homo rex fuit. ſic eñ de eo dictū eſt Zach.ix.Ecce rex tuꝰ.⁊ Matth.xxj.⁊.xxvij ⁊ Luc.xxiiij.et eius titulus poſitus per pilatū: Jeſus/Nazarenus rex iudeoꝝ. Joan.xix. Pſ.lxxj. Deus iudiciū tuū regi da.⁊ Luc.j. Et regnabit in domo iacob.Dañ.ij.ad fi. ibi: In diebus autē ⁊c.et.j.Suſcitabit deus regnum celi. Sed iſtius regni vniuerſalis imperator vicarius chriſti nō eſt: quia nō ſunt duo vicarij/vt ſuperius eſt probatū: ergo papa vicarius eſt:quia alius vicariꝰ nō eſt. ⁊ regnū mundi ſine vicario dei non eſt.Hanc autem veritatem ꝙ vtramqꝫ poteſtatem papa habeat:licet executionem gladij temporalis alteri committere teneatur : prout communiter tenetur ad glo.ordina.ex̄ qui filij ſint legiti.cauſamqꝫ.ij.⁊ ex̄ de iudi.nouit.Hic iunge que dixi infra in arti.xxxvij.⁊.xl.⁊.lx.ꝟ.expono extrauagātem bonifacij: vnā ſanctam.

Papa ē vicarius chriſti in quātum homo.

Papa nō ſoluꝫ chriſti: ſꝫ ⁊ dei vicarius.

¶ Articulus Decimuſquartus A

QVartuſdecimꝰ arti.

Item alius arti. cum primis eſt. Q omnis creatura per eū valeat iudicari: ⁊ ipſe a nulla in terris:etiam vniuerſali concilio:vt no.ij.q.v.mandaſtis.⁊ de hoc.ſ.iij.⁊.iiij.ar. hoc probatur.ix. q.iij.ptꝫ.c.nemo.c.aliorum.c.facta.c.cuncta.xvij.di.§.hinc etiā.xxj.diſt. ſubmittitur.cum duobus.c.ſeq.

¶ Articulus Decimuſquintus A

QVintuſdecimꝰ arti.

Et ꝙ nullus in terris a ſuo iudicio ⁊ ſententia ex certa ſcientia lata: niſi ad deū valeat appellare.ix.q.iij.ipſi ſunt canones.⁊.c. cuncta.⁊ no.ij.q.vj.in ſumma.ad fi. quia de minori ad maiorem appellatur.ij.q.vj.anteriorum.⁊.C.de ap.p̄cipimus. Sed papa ſuperiorē nō habet niſi deum.ix.q.iij.aliorum. ex̄ de elec.licet.in fi. Credere tñ ꝙ a papa male informato poſſet appellari ad eum bene informandū.ad hoc op. ar.immo expreſſum.xxxv.q.ix.ſententiā.cū duobus.c.pre. ex̄ de reſti.in integrū.quum ex literis.§.nos igitur. Quū eñ papa vt homo peccare poſſit ⁊ decipi.ex̄ de ſenten.excom.a nobis.ij.de peni.diſtin.ij.ſi eñ inquit.nec papā debet pudere ſuum errorē corrigere qui poſitus eſt errores corrigere aliorum:ne vnde iura naſcunt̄/naſcantur iniurie.xj.q.j.peruenit.C.vnde vi.meminerit.ij.q.vij.nos ſi.et ex̄ de accuſa.inqui.⁊ denū.qualiter.j.⁊ faciunt que no.ibi in glo.no. Pro hoc facit quod legitur de magno Alexandro monarcha orientis/ꝙ ſemel condemnauit ad mortē ſuum quemdā militem furore repletus:a qua ſentētia appellauit miles ad imperatorē. Cui alexander: numquid ego imperator nō ſuꝫ? Cui miles: Nō: quia imperator nō furit.ꝓpter quod alexander imperator ſententiā reuocauit contra eū latā dicēs: verū dicis.facit op.xj.q.iij.quum apud theſſalonicam.

Appellare licet ad papā meliꝰ informandum.

¶ Articulus Decimuſſextus A

SExtuſdecimus Ar.

Et ꝙ eccleſia vniuerſalis errare nō poteſt: niſi in membris corruptis.xxiiij.q.j.a recta. vbi de hoc.c.in ſede.c.hec eſt.⁊.xix.di. ita dominus.⁊ in glo.j.vitia.vbi de hoc.⁊.xxj.diſtin.q̄uis. quia pro fide eius chriſtus orat: qui eſt eius caput. Luce.xxij. xxj.diſti.§.j.prope fi.pater ſemper audit ⁊ exaudit orantē filiū. Joan.xj.ibi/vltra medium: Pater gratias ago tibi: qm̄ audiſti me.ego aūt ſciebā ꝙ ſemper me audis.

¶ Articulus Decimuſſeptimus A

DEcimuſſeptimꝰ arti.

Et ꝙ plus poteſt papa ſolus in ijs que non ſunt contra articulos fidei ⁊ adiacentia eis ⁊ ſacramenta:quā tota alia eccleſia catholica/⁊ cōcilia.de hoc no.ix.q.iij.nemo.in glo.ar.⁊.xv.diſtin. ſicut.in glo.videt̄.quia oīs iuriſdictio ab eo:ip̄e aūt immediate ipſam a deo recipit.xxj.di.q̄uis.xxij. diſti.oēs.ex̄ de elec.ſignificaſti.de hoc etiā ſupra tactū eſt in.vj.ar.

¶ Articulus Decimuſoctauus A

DEcimuſoctauus ar.

Et ꝙ papa non intruſus a deo recipit poteſtatē poſt electionē ſuā:nō a cōcilijs vel electoribus:licet ſibi ius in papatu ex electiōe canonica acquiratur.vt.ſ.ar.ij.dictū eſt.⁊ ex̄ de elec.licet. ibi: Ille abſqꝫ vlla exceptiōe ab vniuerſali eccleſia roma. pon.habeat̄ ⁊c.⁊ facit quod no.in.c.illo/licet.in vlti.glo. de hoc infra.ar.xxxij.

Papa rite electꝰ recipit poteſtatē a deo.

¶ Articulus Decimuſnonꝰ A

DEcimuſnonus arti.

Et ꝙ romana eccleſia nō pōt eſſe nulla/nec diuiſa.vt.xxiiij.q.j.pudēda.q: impoſſibile eſt ꝙ fides petri deficiat vſqꝫ ad diē iudicij:pro

quo chriſt⁹(ne deficeret)orauit Lu.xxij.vide.ſ.ar.xvj.xxi. di.§.j.i fi.⁊ Mat.xvj.q: electi nō deficiēt. Mat.xxiiij.i qb⁹ eccleſia eſt realiter.de cōſe.di.iiij.queris. ⁊ quia dñs vſq ad conſummationē ſeculi cū eccleſia que eſt corpus ſuū myſticū.xxiij.q.iij.p mēbris erit. Matth.vlti.⁊q: oportet impleri ruinas angelorū ex iſta eccleſia militanti.al's nō deficiet. Pſ.cix.implebit ruinas.de conſe. diſt.j.hi duo.⁊ de hoc.ſ.in.xj.arti.

Eccleſia realiter eſt in electis.

¶ Articulus Uigeſimus A

VIgeſimus Ar.

Et q vacante papatu nullus ſuccedit pape in iuriſdictiōe etiā cetus cardinaliū: niſi in minimis ⁊ qbuſdā. excōicare autē videtur poſſe vel anathematizare cer⁹ cardinaliū vacante papatu.lxxix.di.ſi qs pecunia.p qd.c.dicebat Oſtien.magnā eſſe poteſtatē cardinaliū vacāte curia.vt de h plene no.ex de peni.⁊ re. quū ex eo.in fi.⁊ no. Joā.andree.ex de ſchiſ.ad ſuccidēdos.lib.vj.que reuocata eſt per benedictū.v.qui fuit frater pdicatorū.no. etiā de h.lxxix. diſt.nullus pontifice.hodie.ex in clemētina de electione. ne romani.

Uacāte papatu iuriſdictio gñalis nō remanet apud aliquem vel aliqs

¶ Articulus Uigeſimuſprim⁹ A

VIgeſimuſprim⁹ ar.

Et q papa tranſfert imperiū et cōfirmat in imperatorē electū canonice:inungit ⁊ coronat:⁊ cōtumacē ⁊ pſecutorē eccleſie imperio priuat.xv.q.vj.alius itē.vbi de hoc.ex de elec. venerabilē. vbi de hoc.⁊ de re iudi.ad apoſtolice.vbi de hoc.⁊.ſ. de h dictū eſt in.xiij.ar.

¶ Articulus Uigeſimuſſecūdus A

VIgeſimuſſecundus ar.

Et q imperator quātumuis catholicus, nec particularē: nec generalem cōgregare pōt ſynodū:nec in aliquo articulo etiā hereſis papā aut clericos iudicare. ad hoc.ij.q.v.mandaſtis. xvij.di.§.hinc etiā.ad qd facit qd ibi no.in glo.iſti epi.xcvj. di.ſatis euidēter.c.quis dubitat.c.ſi imperator.c.nūq.ca. vbi nā.facit qd no.ij.q.vij.nos ſi.xj.q.j. cōtinua.ex.c.ſacerdotibus.in glo.j.xxj.di.inferior.ix.q.iij.nemo.ibi: neq eni ab Auguſto.⁊ hoc.ſ.tactū eſt in.v.arti.

¶ Articulus Uigeſimuſtertius A

VIgeſimuſtertius ar.

Et q extra vnā eccleſiā militantē ⁊ ei⁹ obediētiā, nullus ſaluaꝛ.etiā martyr: p chriſti noīe ſi ſit in ſchiſmate cōſtitut⁹.xxiij.q.iiij.ſi qs a catholica.j.q.j. vide.xxiiij.q.j.vbi ſana.c.heretici.c.ſchiſma.c. didicim⁹.ca. quicunq.c.qm vetus.c.oībus. ex de here.firmiſſime. vbi de h. ex de ſum.tri.firmiter.§.vna. Jude.c.vnico. Hi ſunt q ſegregāt ſemetipſos:aīales, ſpm nō habētes. Ubi Ber. Clareuallen. Uidere eſt aīam hoīs quēadmodū vniuerſa corporis mēbra viuificet coherētia ſibi:ſepara igiꝛ qd vis a iunctura ceterorū:⁊ vide an deinde viuificet illud. ſic eſt oīs q dicit anathema ieſu: q: anathema ſeparatio. iij.q.iiij.engeltrudā.eſt.ſic eſt inquā oīs qui ab vnitate recedit:nec dubites qn ab eo receſſerit ſpūs vite.hoc eſt expreſſum.xxiij.q.vij.quēadmodū.in prin.vide.ſ.ar.xj.

Sententia ſcti bernardi.

¶ Articulus Uigeſimuſquartus A

VIgeſimuſquart⁹ Ar.

Et q q nō habet papam p capite:nō habet caput chriſtū:nec eſt viuū mēbrū de corpore eius myſtico, eccl'ia ſcꝫ catholica militāte:nec p ſequēs iuuāt talē quecūq ⁊ quātacunq bona agit ad vitā.ad hec.xj. diſ.nolite.ibi: Multū eni conuenit vt totū corpus eccl'ie in hac ſibi obſeruatione cōcordet:q inde authoritatē habet: vbi dñs totius eccl'ie poſuit principatū. Matth.xvj.et.c. qs neſciat.xij.diſ.nō decet. Nō decet a capite mēbra diſcedere:ſed iuxta ſcripture teſtimoniū. Zach.xiij. in fi.oīa mēbra caput ſequanꝛ. de cōſe.di.iij.celebritatē.in autē.de eccl'iaſti.ti.in prin.xij.di. pceptis.xix.di.ita dñs.ibi: Ut ab ipſo qſi quodā capite dona ſua velut in corpus oē diffunderet.ex li.vj.de elec.fundamēta.j.rñſo.xciij.di.qui cathedrā.j.q.j.in eccl'ia dei.⁊.c.vide.de peni.di.iij.c.ſi qs aūt nō habēs charitatē.ex de homici.p humani.j.rñſo.li.vj.ex de pſcrip.quū nō liceat.ex de his q ſi.a pla.nouit.di.viij. que cōtra mores.ex de ſpō.duo.c.vlti.xxiij.q.vij.quēadmodū. xxiiij.q.j.quicunq ab vnitate.xxiiij.q.j.§.ſi aūt.pdicte cōcor. referēde ſunt ad diuerſas particulas in proximo ar. comprehenſas.

Horrendū indoctis hoībus de papatu.

¶ Articulus Uigeſimuſquintus A

VIgeſimuſquint⁹ Ar.

Et q nullus excuſatur ignorantia vel timore: multo minus prece vel precio, odio vel amore diſcedēs ab obedientia pape:vel eccl'ie vnitate.ad hec.xx.di.ſi decreta.xij.q.ij.q ⁊ diuinis.vbi de hoc no.xvj.di.q dicitis.vbi de hoc etiā no.facit op.xj.diſ. quis neſciat.xxxviij.di.c.j.vbi de hoc.c.qui ea. Cōtra timorē.de cōſe.diſ.iiij.eos qs.xxxij.q.v.ita ne.xxxj.q.ij. lotharius.ibi: Quū nec occiſores corporis ſint timēdi ↄtra iuſtitiā hominē impellētes.⁊ qd pcedit, ibi: Jn hoc certe magis reprehenſibilē ſe oſtēdit: in quo amorē dei amori mūdi poſtpoſuit.xj.q.iij.quiſqs metu.c.nō ſolū.c.nolite. ex qd met⁹ cauſa.ſacris.facit qd no.ex de exceſ.pre.tāta.in glo.pp̄ter hoc. Cōtra corruptionē pcij pcis odij vel amoris.xj.q.iij. quatuor.

¶ Articulus Uigeſimuſſextus A

VIgeſimuſſextus ar.

Et q ſemp debemus pſumere ⁊ credere q ſententie platorū iudicū ⁊ rectorū: ſed pcipue dñi pape iuſte ſint et canonice pmulgenꝛ. ad hec ex de ſentē.⁊ re iudi.quū inter vos.§.ſi.⁊.c.ſicut nobis.in fi.ibi: Propter authoritatē iudiciariā pſumi debet oia legitime pceſſiſſe.ex de elec.bone.j.§.contra legati.ar.ex de reſti.ſpoli.cōquerēte.ibi p Jnno.ex de pba. poſt ceſſionē. ff.de publi.quicūq.ff.de iuſti.⁊ iur.l.penul.ꝟ.pto.xj.q.iij. abſit.Abſit vt quicq ſiniſtrū de his arbitremur:q apl'ico gradui ſuccedētes, chriſti corpus ſacro ore cōficiūt.facit opti.e.q.ſi eps forte.xl.di.c.j.ij.q.vj.hoc etiā placuit.xvij.q. iiij.§.q aūt.faciūt p iſto ar.que no.p.c.j.xl. diſtin.

Sententie iudicū preſumende ſunt ⁊c.

¶ Articulus Uigeſimuſſeptimus A

VIgeſimuſſeptim⁹ ar.

Et q p cōſequēs ſemp in dubio ſunt timēde ⁊ ſeruāde ⁊ a nemine violāde: ſꝫ in reuerētia habēde ſicut ab ore petri clauigeri plate.etiā ſi durū qd cōtineāt vel difficile excepto pctō.c.di.ↄtra morē.in prin.xxiij.q.j.qd culpaꝛ. in fi.ij.q.vij. ſacerdotes.xix. di.in memoriā.vbi de hoc.xj.q.iij.ſentētia.c. qd g.c.ſi is q.

¶ Articulus Uigeſimuſoctauus A

VIgeſimuſoctau⁹ Ar.

Et q nō excuſaꝛ diſcedens ab obediētia pape pp̄ter multitudinē.etiā ſi tot⁹ mūdus diſcederet p̄ter diſcedentē.ar.ad hec.ij.q.j.multi.ibi. in fi. Nō minus ardebūt q cū multis ardebunt.⁊ multitudo onerofa nihil habet honeſti.in autē.de refer.ad fi.coll'.ij.⁊ vox populi vana audiēda nō eſt.C.de penis.de cu.l.filij.⁊ ppl'us docēdus eſt:nō ſequēdus.lxij.di.docēdus.⁊.lxvj.di.c. miramur.in pn.ex de exceſ.pre.ex lr̄is.ad mediū.ibi: Auditis quātus eſt clamor ppl'i ⁊c.ex.de elec.c.ij.op.ar.de peni.di. vj.c.j.in fi.ibi: Quū tot ſint q labunꝛ:vt priſtinā dignitatē ex authoritate defēdāt:⁊ qſi vſu peccādi ſibi faciāt:reſcindēda eſt ſpes iſta.facit.xviij.q.ij.ſi qs abbas.in fi.ibi: Etiā ſi omnis congregatio vitijs cōſentiēs ſuis ⁊c.

¶ Articulus Uigeſimuſnonus A

VIgeſimuſnonus arti.

Et q vnū eſt cōſiſtoriū ⁊ tribunal chriſti ⁊ papa in terris.ar.ad hoc ex de appel.l.romana.j.rñſo.li.vj. eſt eni

dei vicarius in terris:q: eiꝰ vices tenet.ex vt ec.bene. c.j.⁊
de trāſla.quāto.Oſtien.no.ſup verbo veri dei vicē gerit.
ergo cōſiſtoriū dei ⁊ pape idē eſt cenſendū ꝑ iura p̄:e.⁊ in
ligādo ⁊ in ſoluēdo/q̄cq̄d agit claue nō errāte.⁊ ſic intel
ligit.xxiiij.q.j.quicūq̄.⁊ breuiter: excepto pctō q̄ſi oīa de
iure pōt vt deus ſm eū.ſed de hoc latius infra dicā.xix.di.
ita dn̄s.quū eīm chriſtꝰ ſit caput eccl'ie.ad Col.j.⁊ Eph.j.
ex de ſacra vnc.c.j.§.ſed.ꝰ.loco eiꝰ recedētis.⁊ in ſede eiꝰ
dn̄s papa ꝓ capite.ex li.vj.de homic.ꝓ humani.j.rn̄ſo.ad
hoc facit.lxxviij.di.quoꝝ vices.⁊ chriſtū audit q̇ papā au
dit.Matth.x.⁊ Luc.x.⁊ q̇ papā legatū eiꝰ vicariū ſpernit
⁊ ipſum chriſtū ſpernit.xxj.di.in nouo.viij.q.j.q̇ vos.xcvij.
di.nobiliſſimus.

Articulus Trigeſimus A

Trigeſimus ar. Et ꝙ

bauarus tyrannus q̇ ſe pro imperatore ge-
rit:habuit dn̄m papā ioannē.xxij.ꝓ vero pa
pa vocādo ipſum papā:⁊ ab eo ſicut a vero
papa cōfirmationē/vnctionē/⁊ coronationē/in ſuis lite-
ris:⁊ ꝑ ſuos ꝓcuratores petēdo:⁊ aliq̄ tēpore eius literis
obediēdo.de quo.s.in ꝓhemio.⁊.j.arti.⁊.j.arti.xxxvij. lr̄a
C.c.ꝰ.ꝙ aūt bauarus.late.⁊ ar.xxxix.lr̄a a/ꝑ totū.pro hoc
facit:q: filiꝰ exheredarꝰ ſi approbat teſtamētū patris nō
pōt poſtea impugnare.C. de inoffi.teſta.parentibꝰ.⁊ ar.
q: actio extincta nō reuiuiſcit.ff.de ſolu.que res.§.arcam.
de cōſe.di.iiij.queris.nā ⁊ ſi q̇s verbis nō cōſentit:tn̄ actu
cōſentit:nō pōt contradicere.ex de tranſac.ex lr̄is.facit.ff.
de inoffi.teſta.l.vl.ff.man.ſi p̄cedēte.§.lucius.ff.ad muni.
l.ij.C.de iure do.in pe.l.ij.de inoffi.teſta. ſi heredarꝰ.⁊.l. ſi
ꝓponas.§.ſi facit.ex de ap.ſolicitudinē.ex de offi.del'.quū
olim.in ſi. a ſenſu ꝯtra.⁊.c.gratū.ex de teſti. quū veniſſet.
ex de re iudi.ꝙ ad cōſultationē.ex de his que ſi.a ma.par.
c.ex ore.vbi de hoc.ff. de pac.tale.§.j.ff.ad macedo.ſi filiꝰ.
C.de re iu.ad ſolutionē.ff.de mino. ſi filius. facit qd̕ legit
⁊ no.ex de vi.⁊ ho.cleri.c.vlti.lxiij.di.quū hadrianꝰ.vbi de
hoc.⁊ ex de priuile.quū olim.⁊.j.ibi.Tamq̄ nō ligatū ad-
miſit ad oſculū.facit bene ex de elec.venerabilē.§.fuit q̄.
Itē qd̕ ſemel placuit amplius diſplicere nō pōt.xxxij.q.v.
horrēdus.vbi de hoc.facit.iiij.q.iij.ſi q̇s teſtibꝰ.ex de cēſi.
quū olim.xix.di.ſi romanoꝝ. ⁊ in glo.ar.ꝙ.Itē nō pōt q̇s
cōtra factū ſuū venire.ex de cle.cōiu.in diuerſis. vbi de h̄.

Articulus Trigeſimuſprimus A

Trigeſimuſprimꝰ ar.

Ubi papa:ibi eccleſia romana.

Et ꝙ vbicunq̄ eſt papa:ibi eſt eccl'ia roma-
na:⁊ ſedes ap̄lica et caput eccl'ie.ad h̄ facit.
xxiiij.q.j.qd̕cunq̄.nā petrus eccleſiā ſignifi-
cat:vt ibi habes:nō eccl'ia petrum. papa etiā ſucceſſor eſt
chriſti nō eccl'ia.ex li.vj.de homi.ꝓ humani.j.rn̄ſo.vn̄ nec
vacāte papatu ſuccedit ſibi eccl'ia:vt.s.dictū eſt in.xx.art.

Eccleſia fundat in petro nō petrꝰ in eccleſia.

Itē eccleſia romana fundata eſt in petro:nō ecōuerſo.xix.
di.ita dn̄s.⁊.c.fundamēta.de elec.li.vj. petrus eīm a petra
chriſto ſup quē fundata eſt eccleſia:dictꝰ eſt. Matth.xvj.
nō chriſtꝰ a petro:vt p̄:e.c.ita dn̄s. Itē eccl'ia q̄ eſt corpus
chriſti myſticū.xxiij.q.v.de liguribꝰ.⁊.q.vij. quēadmodū.
nō d: eccl'ia parietū vel muroꝝ:ſed collectio catholicorū.
de cōſe.di.j.eccl'ia. ſed talis eccl'ia ibi eſt: vbi eſt caput eiꝰ/
ſꝫ papa.ar.ho.ff.de reli.quū in diuerſis. et qd̕ no.xiij.q.ij.
in eccleſiaſtico.in glo. ſummaria. Itē vbi eſt papa ibi eſt
eccleſia.vij.q.j.ſcire.

Articulus Trigeſimuſſecūdus A

Trigeſimuſſecundꝰ ar.

Papa nō cogit ſtare rome.

Et ꝙ papa non cogit ſtare rome:nec a romana
ciuitate vel ſede iuriſdictionē recipit:ſed a deo
s.ar.xviij.nec vocat ꝓprie papa romanꝰ:ſꝫ vniuerſalis ec
cleſie q̄ eſt ſpōſa ſua ſic chriſti:licet ſpecialē epatū habeat
rome:⁊ ſpecialē dioc.ſuā determinatā:ſicut aliꝰ qlq̄ ꝑſul.
Qr aūt rome ſtare nō cogit:hoc ꝓbat iō q: locus nō ſcti-
ficat hoiem:ſꝫ hō locū.xl.diſ.nos q̄ ꝑſumꝰ.⁊.c.nō loca.c.il-
lud aūt aduerte.⁊.c.qlibet.nec res ꝓ locis:ſꝫ ꝓ rebꝰ loca
amāda ſunt.xij.diſt.nouit.facit opti.xciij.di. legimꝰ. vltra
mediū/ibi:Nec altera a romane vrbis eccl'ia:altera totiꝰ
orbis exiſtimanda eſt.⁊.j.Ubicunq̄ fuerit eps ſiue rome
ſiue eugubij ſiue cōſtātinopoli ⁊c.⁊.j.eiuſdē meriti eſt:et
eiuſdē ſacerdotij.adiacent eīm res ꝑſonis tanq̄ dignióri-
bus: nō ecōtra.xij.q.j.pcipimꝰ.xvj.q.ij.c.j.ibi: Ut cuius eſt
poſſeſſio:ſiat inſtitutio.ex de maio.⁊ obe.ſolite.

Prima ſedes papalis fuit antiochie.

Itē ſe-
des papalis primo fuit antiochie vbi petrus p̄mo ſedit:
vt legit in chronicis annis ſeptē:⁊ poſtea iubēte dn̄o trāſ
lāta eſt ſedes romā:vt.xxiiij.q.j.rogamꝰ.ſicut ḡ verus pa
pa fuit petrus in antiochia a dn̄o conſtitutꝰ. quū dixit ei:
Paſce oues meas.Ioan.vlti.vt no.xxj.di.in nouo.⁊ ſic eſt
vbicūq̄ eſt.

Sedes papalis non pōt trāſferri a roma ad aliaꝫ ciuitatē.

Fateor tn̄ ꝙ nō poſſet mutari ſedes ap̄l'ica et
papalis ab vrbe romana in aliā ciuitatē:ꝓpter ꝟbū iſtud
p̄:e.c.rogamꝰ.ibi:Iubēte dn̄o.q: nō eſt diſcipulus ſup ma
giſtrū.Matth.x.Lu.vj.xxiiij.q.j.quū beatiſſimꝰ. nec ſeruꝰ
maior dn̄o ſuo.Mat.x.⁊ Ioā.xiij.maiori eīm poteſtati ſꝑ
obediēdū eſt.xj.q.iiij.q̇ reſiſtit.vbi de h̄.⁊ facit.e.q.c.ſi is q̇
p̄eſt.ad h̄ fac expſſe ex de elec.fūdamēta.§.ne aūt.ibi:Im-
perator celeſtis īſtituit.vbi h̄ tenet dn̄s meꝰ archidiaconꝰ
magr meꝰ.⁊ in p̄:e.c.rogamꝰ.

Itē ꝙ a romana ſede nō
recipit iuriſdictionē/ſꝫ a deo:ptꝫ.xxij.di.c.j.⁊.xxj.di. in no-
uo.⁊.c.q̄uis.

Summꝰ pontifex nō ꝓprie d: papa romanꝰ.

Itē ꝙ nō vocat romanus papa: largo tn̄
mō pōt vocari papa romanꝰ.ex de iureiur.ego.ibi:papa-
tū romane eccl'ie.⁊ in autē.de eccle.ti.§.j.in pn̄.coll'.ix.ibi:
ſeniores rome pape.xcvij.di.victor. in pn̄.xxij.diſt.c.vlti.⁊
xxiiij.q.ij.ſane.ij.ibi:Et vigiliꝰ glorioſiſſimꝰ papa antiquo-
ris rome.licet vocet romanꝰ pōtifex:vt ex lib.vj.de conſti.
licet.cū ſi.q: papa ſonat in plenitudinē vniuerſalis eccl'ie
alibi pōtifex vniuerſalis. ex de vſu pal.niſi.facit expſſe.ij.
q.vj.ſi q̇s putauerit.ibi:vniuerſalis ap̄l'ice eccl'ie papā.c.q̄
ſe ſcit.j. ſed etſi Greg. ꝓhibeat ſe vocari vniuerſalē papā
ex ſua humilitate:vt.xcix.di.ecce inquātū.tn̄ caput eſt vni
uerſalis eccl'ie.vocat alibi pōtifex vniuerſalis eccl'ie.xxiij.
di.in noīe.vltra pn̄. Illud aūt verū eſt ꝙ papa habet ſuū
ſpecialē ⁊ certū epatum:vt dictū eſt:p̄ter generalē in vrbe
roma ⁊ certā dioc.in q̄ ſuū facit vicariū:q̄ eſt vicarius epi
romani nō pape.de hoc ex de offi.vica.ſua.vbi de hoc.

Articulus Trigeſimuſtertius A

Trigeſimuſtertius ar.

Et ꝙ papa nō tenet ſe purgare de aliq̄ infamia
a q̇buſcūq̄ exorta bonis vel malis ſi nō vult.ad
hoc.ij.q.v.mādaſtis.ibi:ſed nō alijs q̇ noluerint:aut ſpon-
te hoc nō elegerit.formā dās.⁊.c. auditū eſt.⁊.§.illud nō.
⁊.ij.q.vij.§.ex his oibꝰ colligit.cū.§.p̄:e.q̄.his itaq̄ rn̄det
ſi aūt ſe purgat aliquotiens ex humilitate hoc facit. ſicut
Greg.fecit.ij.q.vij.ſi q̇s nos.⁊ pelagiꝰ.xxv.q.j. ſatagēdū.
⁊ leo.ij.q.vij.nos. Itē ꝑ hoc facit deficiēs in purgatiōe pu
nit ⁊ ꝓ cōuicto hr̄ ac ſi crimē eſſet ꝓbatū.ex de ſimo.de h̄
ex de pur.ca.cū.p.⁊.c.inter.ſed ſi papa deficeret in purga-
tione:q̇s puniret eū:quū nullū iudicē habeat ſup ſe:vt.s.
plene ꝓbatū arti.v.vj.⁊.xiiij.⁊.j.ar.ꝓximo.⁊ q: quū papa
ſit maior oibus a minoribꝰ iudicari nō pōt.vj.q.j.oēs.no.
xxj.di.iferior.vbi de h̄ ex de ma.⁊ obe.quū iferior.vbi de h̄.

Articulus Trigeſimuſquartus A

Trigeſimuſquartꝰ Ar.

Caſus mirabilis.

Et ꝙ in hac vita etiā ſi iniuriā vel iniuſtitiā fa-
ciat papa alicui non habet iudicē ſup ſe:nec tenet
eligere iudices vel arbitros: quoꝝ ſnie ſe ſubijciat:ſi non
vult.ad hec.ix.q.iij.alioꝝ.⁊.c.nemo. cū ibi ſi.⁊.s.ſatꝭ dictū
eſt.Nec dicas ḡ aliquotiēs papa grauabit quēmq̄:nec iu
ſtitiā inueniet ſup terrā: ⁊ ſic iuſtitia deperibit. Fateor ꝙ
pōt ꝯtingere papā facere cōtra iuſtitiā vel peccare.vt.xl.
di.ſi papa.⁊.xij.q.ij.nō liceat.⁊.ij.q.vij.nos.§.etſi. ⁊ ꝙ iu-
ſtitia aliquotiēs exulabit.nec mirū q: multa diuino exa-
mini reſeruant:q̄ in h̄ ſecl'o remanēt ipunita.vj.q.j. ſi oīa.
⁊ p̄ſertim facta papalia.vt p̄:e.c.alioꝝ.⁊ no.ꝙ ſi papa deli
querit:ampliꝰ apud deū quā aliꝰ puniet.Arbitros etiam

nō tenet̄ eligere:quia ſaltē metu pene cogeret̄ ſtare eorū
ſentētie.C.de arbi.l.j.ex̄ de ar.dilecti.⁊ ſi actū fuiſſet vel di
ctum inter partes ꝙ pena ſoluta ſtaret̄ nihilominus ar⸗
bitrio pape:ex arbitrio cōdemnet̄.C.de tranſac.quū ꝓpo
nas.xij.q.ij.eps qui mācipiū.vbi de hoc.⁊.xxv.q.ij.ſi eccle
ſie.poſt.c.quicunqȝ.vbi de hoc.⁊ no.p̄e.c.dilecti.de ar.et
ſic papa per viā arbitrij cōdemnaret̄:qui nō pōt via ordi⸗
naria ꝯdemnari.qđ fieri nō debet:quia qđ vna via prohi
betur:non debet alia regulariter admitti.xxxiij.q.v.ſatis
hinc.al's eſt ſub ca.hec imago.ff.de bo.liber.querit̄.ex de
ꝓcu.tue fraternitati.vbi de hoc.ex de re.iur.li.vj.quū qđ.
vbi de hoc.Papa aūt nec directe nec indirecte cōdemna⸗
ri pōt:nec alicui poteſtatē dare pōt vt eum iudicet:ꝗꝗ ex
humilitate hoc papa fecerit aliquotiens.vt.ſ.dictū eſt.ij.
q.vij.nos ſi.cū ſi.nec obſtat quod no.lxiij.di.in ſynodo.in
glo.ſed numqđ.quia qđ ibi Joan.no.nō eſt verū:ꝙ pa⸗
pa poteſtatē dare poſſit imperatori deponēdi ipſuȝ de cō
ſenſu cardinaliū in caſu hereſis.quia quū ip̄e papa a dño
ſit princeps ⁊ iudex oīm cōſtitutus.xix.diſti.ita.ex.lib.vj.
de elec.fundamēta.j.rńſo.⁊ ab apl'is.xxj.di.in nouo.īpoſſi
bile iuris eſt ꝙ ipſe papa aliū ſuperiorē principē ſuper ſe
vel iudicē vel aliū poſſit conſtituere archipapam vel ſibi
Papa nō hȝ iudicem in terris. equalē:ſicut nec deus trinitas poſſet ſup ſe aliū deū cōſti⸗
tuere vel equalē:⁊ ꝙ i caſu etiā hereſis iudicē nō habeat:
etiā conciliū generale.caſus eſt.xxj.di.nūc aūt.⁊ dixi.ſ.in
vj.arti.¶ B Si ergo papa cōtra incorrigibiliter in he⸗
reſi ꝑmaneret iā dānata notorie:nec renunciare vellet pa
patui ſicut poſſet:vt no.vij.q.j.nō autē.niſi magne.glo.⁊
lxxix.diſti.ſi qs pecunia.⁊.xviij.q.ij.ꝙ ſit.expreſſum hodie
ex li.vj.de renun.c.j.tūc cardinales poſſent ⁊ deberent ab
eo recedere ⁊ aliū eligere:q: a ſentētia iuris priuatus eſt
ij.q.vij.ſacerdotes.⁊ reliq.vbi de hoc.xvj.q.vlti.ſane theſ⸗
ſalonicēſes.vbi de hoc.xxiiij.q.j.achatius.j.vbi de hoc.℟.
¶ C Et no.ꝙ papa heretic⁹ inferior eſt quolibet catho
lico.quo caſu crederē ꝙ ſynodus vniuerſalis: q̄ eſt caput
eccleſie loco dei/ipſum cōdemnare poſſet:q: nūquā eccle
ſia ſic vacat quin habeat caput chriſtū.ad Col.j.ex de ſa⸗
cra vnc.c.j.⁊ Eph.j.ſicut papa catholicus papā nō catho⸗
licū.vt ibi no.Uel in tali caſu nō eſt ſentētia neceſſaria:q:
hereſis priuat prima priuat ipſo iure quemqȝ beneficio:
immo priuatus eſt a iure:vt ꝓxime dixi.⁊ eſt expreſſuȝ ex
lib.vj.de hereticis ⁊ cōmiſſi.§.priuādi.p̄terea vel ꝑuatos
nūtiādi dignitatib⁹ atqȝ alijs beneficijs eccleſiaſticis ⁊c̄.
⁊.§.ſunt aūt.ibi:vel nūtiandi priuatos.¶ Articu.xxxv. A

Trigeſimuſquintus

arti.Et ꝙ tenet̄ aliquā cauſam ad eū princi⸗
tē a ſe remittere tanꝗ̄ ſuſpectus.ſi nō vult:
immo nō debet:q: nō pōt facere papa ꝗdiu
eſt papa:qn ſit iudex oīm.vt.ix.q.iij.cūcta.nec pōt a ſe rei
cere ſuā iuriſdictionē quā habet ꝑ ea q̄ no.ex de cenſi.quū
venerabilis.in glo.hic pꝫ.⁊ de dona.paſtoralis.in glo.ſi
ita.nec eſt veriſimile ꝙ aliquē grauet papa vel ꝯtra iuſti⸗
tiā faciat.Papa em̄ aut ſctūs eſt:aut ſctūs ꝓſumēdus eſt.
Papa aut ſanctus eſt aut ſanctus ꝓſumitur. ⁊ iō ꝓ eo maxie ꝓſumēdū eſt ꝙ ſctē ⁊ iuſte agat ⁊ viuat:et
ꝯtrariū caueat.ad hoc.xl.diſt.c.j.ar.bo.xj.q.iij.abſit.ix.q.ij.
luctū.xxxvij.di.q̄ de mēſa.vij.q.j.oīs q̄ gemebat.xxiiij.q.j.
quū beatiſſim⁹.xij.q.j.expedit.℟.itaqȝ hoīes.nō em̄ preſu
mēdū eſt ꝙ aliud faciat papa ꝗ̄ chriſt⁹ vel petrus:cui⁹ eſt
vicarius ⁊ ſucceſſor.ar.bo.xxviij.q.j.ſic em̄.in ꝑn.ibi:Nul⸗
lo em̄ mō qđ dñs iubet ſeru⁹ bon⁹ ꝓhibet.⁊ parū añ me⸗
diū.ibi:Quia neqȝ id qđ monet apl's ꝓhibet dñs:nec id
Nota legem. qđ ꝓhibet apl's iubet dñs.Sic dicit lex de ꝓtore/ꝙ ꝯ legē
nō tuebit̄ aliquē.ff.de publi.quū ſpōſus.§.ſi res.nec re⸗
uocant̄ a filio q̄ a p̄re gerunt̄.C.de teſta.mili.q̄ a p̄re.facit
Pontificiū eccl'e preceſſit mūdi imperium. etiā ex de no.op.nū.c.ij.§.ſup eo. ¶ Articulus.xxxvj. A

Trigeſimuſſext⁹ ar.

Et ꝙ antea fuit eccl'ia ꝗ̄ imperiū:qđ ſic probat̄.ec⸗
cleſia em̄ accipit̄ ꝓ cōgregatiōe fideliū.de ꝯſe.
diſt.j.eccleſia.ex de ſumma trini.c.ij.§.verum.q̄ d: corpus
myſticū.j.q.j.in eccl'ia.iij.q.iiij.engeltrudā.xxiij.q.v.de li⸗
gurib⁹.de peni.di.j.eccl'ia chriſti eſt.⁊ cui⁹ ipſe chriſtus eſt
caput.ad Col.j.⁊.ij.c.⁊ Eph.j.Hec eſt talis ſctā eccl'ia q̄ī
Pſ.cxlix.dicit̄ eccl'ia ſctōꝝ.q: vbi ſunt ſcti: ibi vera eſt ec⸗
cleſia.vt no.xxj.di.ꝗuis.⁊ no.p̄e.c.eccl'ia chriſti.⁊ ex ꝓſſuȝ
de cōſe.di.iiij.queris.℟.tota ergo hec eccl'ia q̄ in ſctis eſt.
in primo hoīe in innocētia creato.de peni.diſ.ij.§.adā.ſub
§.romanos.⁊.c.quō.c.princeps.⁊.c.prim⁹ hō.incepit.vñ
⁊ apl's pōit ad Ro.v.c.iſtū adā formā futuri.¶ B Iſtū
adā etiā ſolū ⁊ vnū a ſe ſolo vno nō cū alio/vel alia deus
creauit.Gen̄.j.⁊.ij.xxxiij.q.v.hec imago.vt vnitatē futurā
eccleſie deſignaret.xvj.q.vij.ſicut.xxiiij.q.j.loquit̄.⁊ ſicut
a latere adam format̄ eua.Gen̄.ij.ex de diuor.gaudem⁹.
§.verū.xxxiij.q.v.nec illud ocioſum eſt.ſic a ſecūdo adam
chriſto noſtro.i.ab eius latere format̄ vnica ⁊ immacula⸗
ta/ac virgo ſctā mater eccl'ia cōiunx chriſti ſm Aug.ex in
clemētina de ſum.trini.⁊ fide catho.⁊ ſicut adā ⁊ quilibet
vir caput eſt mulieris:ſic chriſtus caput eccl'ie.j.Cor.xj.
Eph.v.xxiij.q.v.quū caput.⁊ p̄e.c.ad Col.j.c.quia caput
viri chriſt⁹ eſt.vt p̄e.c.quū caput.Qui q̄dē prim⁹ vir adā *Adā qđ īterp̄tat̄.*
deſignat eccleſie vnitatē:vt dictū eſt.Unde bene adā in⸗
terp̄tatur teſtimoniū/eorū ſcȝ qui futuri erant in mundo
id eſt in eccl'ia/ſcȝ cōgregatione fideliū.Et illa breui mo⸗
rula qua creatus fuit adā ante euam:qui tūc in ſe vnitatē
eccleſie deſignabat:vt dictū eſt.caput eius chriſtus per eū
figuratus:q̄ eſt ſecūdus adā/erat ſicut ⁊ eſt:vt ꝓbatū eſt.
formata aūt eua eccleſiā deſignante:vt dictū eſt.de latere
eius loco dei ⁊ chriſti cui⁹ fuit caput eccl'ie:adam ſicut ca
put erat eue:⁊ vicarius primus a dño cōſtitutus ſup eccle
ſiā ſuā:vt clare elicit̄ de verbis Augu.in q̄ſti.noui ⁊ ve.te⸗
ſtamēti dicētis:Hec imago dei eſt in homine facta:vt vn⁹ *Dei imago i hoīe.*
ſit factus dñs ex quo ceteri orirent̄:habēs imperiū dei q̄ſi
vicarius eius:quia vnius dei habet imaginē.vt hec tranſ
ſumunt̄ per.c.imago.xxxiij.q.v.vnde ⁊ papa vicari⁹ ⁊ ſuc
ceſſor ade primi in innocētia creati: ⁊ ſecundi filij dei pro
nobis incarnati eſt.vnde ⁊ chriſt⁹ nō oībus apoſtolis di⸗
xit:Paſcite oues meas/ſed ſoli petro:vt vnū caput ⁊ vni⸗
tatē eccleſie deſignaret in eo.vt.xix.di.ita dñs.⁊ ex lib.vj.
fundamēta.de elec.⁊ Joā.vlti.⁊ ex de elec.ſignificaſti.etſi
alijs diſcipulis dicat̄:vt laxent retia ſua in capturā:ſoli tñ *Excellētia petri multiꝑbat̄ teſtimonijs.*
petro futuro ſoli vicario dicit̄/Luc̄.v.duc in altū.xxiiij.q.
j.nō turbat̄.⁊ ſoli petro ſup aquas ambulāti.i.ſup ꝑpl'os
cūctos imperāti.Apoc̄.xvij.ex de cele.miſ.quū marthe.§.
verū.dicit̄ titubāti.Matth.xiiij.modice fidei q̄re dubita⸗
ſti:⁊ ſoli petro dicit dñs Mat.xvij.vade ad mare:⁊ mitte
hamū:⁊ eum piſcē qui primus aſcenderit/tolle: ⁊ aperto
eius ore inuenies ſtaterē illū ſumens da eis pro te et me.
ſed caput petrū eccleſiā deſignās.xxiiij.q.j.eſt aliud.ma⸗
gna ergo ⁊ ſanctitas ⁊ innocētia in papa requirit̄:q̄ ade
primi in innocentia creati:⁊ ſecūdi agni.Joan.j.de conſe.
diſtinc.iiij.nemo.dei ſucceſſor ⁊ vicarius eſt/deſignatus
inquā ꝑ adā innocētē in virili etate/ſcȝ.xxx.annoꝝ creatū:
id eſt in oībus completū.cōpleta em̄ etas complementū
virtutū eſt.ar.bo.lxxxiiij.di.porro.futura chriſti ⁊ eccleſie
ſacramenta vaticinantē.de peni.di.ij.§.adā.pulchre autē
format̄ eua:non de terra/ſed de latere ade.vt p̄e.c.nec il⸗
lud.⁊.xxxv.q.j.c.j.in prin.vt vnā naturā deus conſtitueret
diſpariū facultatē eripiens naturarū.ſm Aug.per.c.nec
illud.vt futurus pontifex ⁊ caput eccleſie chriſtus deus ⁊
homo futurus:vnius nature humane eſſet cū homine:et
vicariū ſuū purum hominē in ea conſtitueret:qui nō puri
hominis/ſed veri dei ⁊ hominis poteſtatē haberet.ex de *Adā de terra: Eua de coſta formatur.*
trāſla.licet.⁊ vt ec.benefi.c.vnico.¶ C Itē facta eſt mu
lier in coſta tanꝗ̄ fortis:factus adā in carne tanꝗ̄ infir⸗
mus.chriſtus ⁊ eccleſia illius infirmitas/noſtra eſt forti⸗
tudo.Aug.ſup Joan.ſermone.xv.Q etiā adā eccleſie re⸗
preſentat vnitatē apparet per rationē Augu.de ciui.dei.
li.xij.dicentis:Propterea deus creare voluit vnū de quo
multi ꝓpagarent̄:vt hac admonitione etiā in multis cō⸗

coꝛꝯ vnitas nature ſeruet̃. ¶ D Poſt adam fuit eccleſia merito ⁊ numero in abel pꝛimo iuſto poſt patrem noſtrū. Matth.xxiij. A ſanguine abel iuſti. vbi Hieroñ. in homilia ſuper Matth. Dicebat ieſus turbis iudeoꝛum ⁊c̃. Juſtus enim nō ſolum ex domini nūc ſententia: ſed ex Geñ. teſtimonio compꝛobatur. Geñ.iiij. vbi accepta eiꝰ a deo narrantur munera. ⁊.iij.q.vij. in grauibus. ⁊.xliij.q.v. ſcriptum. merito abel interpꝛetatur chꝛiſtus.i. vnctus virtutibꝰ. Pſ̃.xliiij. Unxit te deꝰ deꝰ tuꝰ ⁊c̃. ⁊ Eſa.lxj. ⁊ Luc.iiij. Spũs dñi ſuꝑ me eo ꝙ vnxit me ⁊c̃. ⁊ de ħ ex̃ de ſa. vnc.c.j. iterp̃tat̃ etiã abel iuſtꝰ: q: cultoꝛ vniꝰ dei: ⁊ dignū offerēs ſacrificiū: vñ reſpexit dñs ad abel ⁊ ad munera eiꝰ q̃ offerebat de ꝑmogenitis gregis ſui: ⁊ de adipibꝰ eoꝝ. vt p.c. iiij. Geñ. ⁊.c. in grauibꝰ. dꝛ em̃ ignis deſcēdiſſe ⁊ hoſtiã cōſumpſiſſe. ¶ E Chꝛyſ. in ep̃la ad Heb. homilia.xxj. Et ꝙ abel ſanctã eccleſiã ꝑfiguret, ꝓbat Aug. ꝯtra fauſtū li. xij. di. Sicut cayn ex terre fructibꝰ ſacrificiū repꝛobatur: Abel aũt ſacrificiū ex ouibꝰ ⁊ earū fetibꝰ ſuſcipit̃: ita noui teſtamēti fides ex inocētie gr̃a dñm laudãs veteris teſtamēti terrenis opibus anteponit̃. Qꝛ etiã abel chꝛiſtū ꝑfiguret: li.c. Aug. in ꝑn. ꝓbat dicēs: Jtaq; occidit̃ iunioꝛ natu a fratre maioꝛe natu. occidit̃ chꝛiſtꝰ caput ppl'i iunioꝝ natu a pp'lo iudeoꝝ maioꝛe natu. ille in cãpo: iſte in caluarie loco. Jtē Aug. de baptiſmo paruuloꝝ li.j. in pꝛin. Abel dici debuit.i. iuſtus, in q̃ vno ſimiliter oēs imitatiōe iuſtificent̃: qm̃ ipſe pꝛimꝰ hoim iuſte vixit, ꝓpter quē articulū tp̃is ad noui teſtamēti exoꝛdiū ꝑtinēte, chꝛiſtꝰ eſt poſitꝰ ꝑ imitationē caput iuſtoꝝ. Judas eius traditoꝛ caput poni debuit pctōꝝ. facit.xxiij.q.j. q̄dcumq;. in fi. Jtē Aug. li.j. de mirabilibꝰ ſacre ſcripture.c.iij. Tota iuſtitia hec eſt v̾ginitas ſacerdotiū ⁊ martyꝛiū: q̃ triplex iuſtitia in abel pꝛimo fuit: q̇ ⁊ munera deo grata obtulit. pꝛoſapiam generis in ſeculo nō dereliq̇t: ⁊ martyꝛij coꝛonã ſanguis effuſiōe ꝓmeruit. ⁊ paulopoſt. Recte ḡ cōpetebat q̇ pꝛimꝰ in terra iuſtus eligit̃: in eo totiꝰ iuſtitie foꝛma ſeruaret̃. Cuiq; pꝛimo in hoibꝰ poſt delictū figurã geſtare cōcedit̃ ſaluatoꝝ: q̇ v̾go ⁊ martyꝛ et ſacerdos eſſe nō dubitat̃. ¶ F Loco abel iuſti natꝰ eſt ſeth. Geñ.iiij. in fi. q̇ genuit enos. q̇ pmꝰ incepit inuocare nomē dñi. vt ibi dꝛ: Nati autē ex genere ſeth tanq̃ cultoꝛes veri dei dicti ſūt filij dei. Nati ex cayn filij hoim. Et ꝙdiu nō fuerūt cōmiſti filij dei.i. deſcēdētes de ſeth, cū filiabꝰ hoim.i. deſcendentiū de cayn, in ſua inocētia ⁊ latria ꝑmãſerūt. Poſtq̃ aũt fuerūt cōiuncti filij ſeth cū filiabꝰ hoim.i. cayn infundētibꝰ in eos virus ſuū: ab illa ſctimonia cōiter receſſerūt. vñ Geñ.vj. ibi: Poſtq̃ em̃ egreſſi ſunt filij dei ad filias hoim ⁊c̃. ⁊ de ħ.xxxv.q.j. quū igit̃. ibi ante mediū. ꝙuis etiã alia cauſa. ⁊ in glo. filij dei. Jſta etiã legunt̃ in li. coll'. Joãnis Caſſia. in ſcd̃a collatione ſereni: q̃ eſt de pꝛincipatibꝰ. Jllo ḡ tp̃e fuit ſctã eccleſia in filijs ſeth numero ⁊ merito. vñ ⁊ a ſeth deſcēdēs iareth genuit enoch: qui ambulauit cum deo. ⁊ nō apparuit: q: tulit eū deꝰ. Geñ.v. de q̃ Aug. ꝯtra fauſtū li.xij. Qꝛ enoch ſeptimꝰ ab adã deo placuit: ⁊ trãſlatꝰ eſt: ⁊ ſeptima req̃es ꝑdicat̃: ad quã trãffert̃ ois q̇ tanq̃. vj. die ſexta etate ſeculi chꝛiſti aduētu foꝛmat̃. Jtē Aug. de mirabilibꝰ ſacre ſcripture li.j.c.iij. Enoch em̃ ſine moꝛte ꝑ totiꝰ pene ſeculi tēpus remotus ab hoim cōuerſatione cuſtodit̃: vt in eo qualiter hoies ſi nō peccarēt: generata pꝛole cōmutarent̃ in vitã ſpiritualē ſine moꝛte oſtēderet̃. ſed licet lōgo ſeruatus tēpoꝛe adhuc viuit: moꝛtis tñ debitū: q̄d oēs in adã aſſumpſimus: vitare nō poterit. Jtē Augu. de baptiſmo paruuloꝛū li.j. in pꝛin. Neq; em̃ enoch ⁊ helias per tam longã etatē ſenectute marcuerunt: nec tñ credo eos iam in illã ſpiritualē qualitatē coꝛpoꝛis cōmutatos: q̃lis reſurrectione ꝓmittitur: que in dñe pꝛima pꝛeceſſit ⁊c̃. et ſic in ſanctis permãſit eccleſia ſucceſſiue vſq; ad noe iuſtū. ¶ G Tempus etiã inſtitutionis ſacramentoꝛū eccleſie ab eo tēpoꝛe incepiſſe creditur: quo pꝛimus parens merito inobedientie a gaudijs paradiſi expulſus fuit. tūc em̃ deus continue reparando ſacramētis ſuis medicinã ꝑparauit: vt pꝛobat Hugo de ſacramētis lib.j. par.viij.c.ix. De iuſtitia noe apparet Geñ.vj. ibi: Noe v̾o inuenit gratiam coꝛam dño. ⁊ infra. Noe vir iuſtus atq; ꝑfectus fuit in generationibus ſuis cū deo ambulabat. ¶ H Jſte noe iuſtus nedū erat in eccleſia ſanctoꝛū: ſed etiã arcã fabꝛicat, que eccleſiã rep̄ſentat. xxiiij.q.j. qm̃. xliij. diſt. quãuiſlibet. vnde Hugo de arca li.j.c.iij. ait: Arca noe quã fecit ſecuribus ⁊ dolabꝛis ex materia lignoꝛū ⁊ bitumine, eccleſiam quã fecit chꝛiſtus ꝑ ꝑdicatoꝛes ſuos ex collectiōe populoꝛū in vna fidei cōfeſſione deſignat. Hanc arcã chꝛiſtus gubernatoꝛ eius inter pꝛocellas huius vite regēs, per ſe ducit ad ſe. Qꝛ autē in ſuperioꝛibꝰ arca contrahit̃: ⁊ in inferioꝛibꝰ dilatat̃. hoc ſignificat ꝙ in eccleſia maioꝛ eſt numerus carnaliū q̃ ſpiritualiū. Jta vt quãto ſunt ꝑfectioꝛes: tãto ſunt paucioꝛes. facit. xciij. diſt. legimus. Jn ſummo ad vnius cubiti menſurã arca trahit̃: quia chꝛiſtus q̇ eſt caput eccleſie, ⁊ ſanctuſſanctoꝛū, per naturã conſimilē inter homines eſt: per virtutē ſingularē ſuꝑ omnes eſt. hucuſq; Hugo. Jtē Aug. de ciui. dei li.xv.c.xxvj. Arca noe ſignificat eccleſiã que fit ſalua per lignū in quo chꝛiſtꝰ pependit. Qꝛ autē oſtiū in latere accepit: ꝑfecto illud eſt vulnus lateris q̄d lancea perfoꝛatū eſt. vnde Geñ.vj. Oſtiū arce pones in latere deoꝛſum.i. vulnus in latere chꝛiſti. dicit glo. interli. Jtē Aug. ꝯtra fauſtū lib.j. Qꝛ coꝛuus emiſſus nō eſt reuerſus: q: aut aq̃s interemptus: aut aliq̇ ſupnatante cadauere illectus: ſignificat hoies in immūditia cupiditatis detentos: ⁊ ad hec que foꝛis ſunt immūda nimis intentos: ⁊ ideo occidēdos. Jtē Augu. ſuꝑ Joan. homili.lxv. Apertio lateris figurabat̃ ꝑ oſtiū arce: q̄d in latere factū fuit: eo ꝙ ꝑ illud oſtiū intrarēt animalia q̃ nō erãt diluuio peritura. vbi ꝑfigurabat̃ eccl'ia. ¶ Jtē Greg. ſuꝑ Ezech. homi.xvj. Quid ꝑ arcã niſi ſancta eccleſia figurat̃ que inferius ampla eſt: ſuperius anguſta: nã inferius oēs beſtie cūcta quadrupedia atq; reptilia fuerūt. Homo v̾o ⁊ volatilia ſuperius iuxta ſuperioꝛē partē. feneſtra fuit in latere de qua coꝛuus ⁊ columba emiſſi ſunt. Recte itaq; ꝑ arcã vniuerſa eccleſia deſignat̃: que in multis ſuis carnalibus lata eſt: ⁊ in paucis ſpũalibus anguſta. q: arcta eſt via que ducit ad vitã. Matth.vij. ⁊ Luc.xiij. ⁊ quia ad vnū hominē chꝛiſtū qui eſt ſine peccato. de peni. diſti.ij. ſi em̃. v̾. eligat. colligit̃. q̃ſi vno cubito cōſummat̃. ¶ J Jtē Hugo de arca li.iiij. Quidã homines habitant inter diluuiū concupiſcentie, ſed arcã fidei nō habent: vt infideles quos carnis deſideria inuoluūt: qui pꝛeter hanc vitã tranſitoꝛiã, aliam eſſe neſciunt. Alij habent arcã: ſed in arca nō manent: vt fideles carnales, qui cū coꝛuo emiſſo perierunt. nã hi qui delectationē ſui coꝛdis in vanitate mūdi conſtituunt: ꝙuis arcam fidei habebant intus: tamen naufragi fiunt. dicit em̃ ſcriptura Matth.vj. Luc.xij. Ubi eſt theſaurus tuus: ibi eſt ⁊ coꝛ tuū. vbi eſt delectatio tua: ibi eſt cogitatio tua. vbi v̾o eſt cogitatio tua: ibi eſt interioꝛis hominis habitatio. Quidam v̾o habent arcam: ⁊ in arca manent. vt veri fideles qui habent fidem operantem per dilectionem. hucuſq; Hugo. Qꝛ autē eccleſia remanſerit in ſanctis in perſona Noe: hoc apparet per verbum Oꝛige. ſuper lib. Num. homi.xvj. dicentis: Omne humanum genus ex ſeth ducitur. nam de cayn qui nati fuerant: a diluuio perierunt. Filij autem ſeth ſunt omnes homines qui in mundo ſunt. de quo ſeth venit noe: vt.ſ. dictum eſt. Arca etiam deſignatiua ſancte eccleſie eſt. ſicut etiam pulchꝛe pꝛobat ſanctus Hilarius de trinitate lib. vij. dicens: Pꝛopꝛium eccleſie ſolet eſſe vt tūc vincat quū leditur: tunc intelligat quū arguitur: tunc ſecura ſit quū ſuperata videtur. Arca enim noe per quam eccleſia deſignata eſt: inundationibus concuſſa eleuata eſt in ſublime: quare confidimus ꝙ ille qui poſt nubilū dat ſerenū. Tob.iij. Jnclytam ſponſam ſuam ſuccedentibus turbationum fluctibus agitatam, oculo clementioꝛi ex alto reſpiciet: non ferens eam in ſui nominis iniuriã diutius cōculcari. facit. vij.q.j. nouatianus. xxiiij.q.j. non turbatur.

Margin notes: Abel figurauit eccleſiã. — Myſtio ſtirpium fuit coꝛruptio moꝛū. — Oſtium arce q̇d ſignificet. — Eccl'ie ꝓprietas

Noe ar/ce fabri/cato: q̇d ſibi velit.

¶ K Or autē ꝑ noe fabricatorē deſignet̃ chriſtꝰ eccl'ie fabricator: liquet ex verbis Aug. cōtra fauſtū li. xij. dicen/tis: Iā ꝟo illud qđ de vinea quā plātauit noe inebriatus/ nudatꝰ eſt in domo ſua (Gen. ix.) cui nō appareat chriſtꝰ in domo ſua. i. paſſus a gēte ſua: tūc eīn nudata eſt morta/litas carnis eiꝰ/ iudeis ſcandalū/ gētibꝰ ſtultitia. j. Cor. j. Ipſis aūt iudeis ⁊ gētibꝰ vocatiſ tamē ſem ⁊ iaphet/ dei virtꝰ ⁊ dei ſapiētia: q: qđ ſtultū eſt dei/ ſapiētius eſt hoībꝰ ⁊ qđ infirmū eſt dei: fortiꝰ eſt apud hoīes. Proide in duo/bus filijs noe/ maximo ⁊ minimo/ duo ppl'i figurati vnā veſtē a tergo portātes/ ſacramētū ſcȝ iā pterite ⁊ trāſacte

Dñice paſſiōis pludiū.

dñice paſſionis nuditatē patris neq; intuent̃: q: in chriſti necē nō cōſenſerūt: ⁊ eū honorauerūt velantes tamē ſciē tes vnde ſunt nati. medius aūt filiꝰ. i. ppl's iudeorū/ iō me/dius. i. cham: q: nec primatū apl'orū tenuit/ nec vltimus in gētibꝰ credidit. vidit nuditatē patris: q: conſenſit in necē chriſti ⁊ nūciauit foris fratribꝰ. ꝓpter eū q̇ppe manifeſtū eſt/ ⁊ quodāmodo publicatū qđ erat in ꝓphis occultū:

Priori/tas ſacer/dotij re/ſpectu i/perij.

Ideoq; fit ſeruꝰ fratrū ſuorū. hucuſq; Aug. ¶ De primatu tēporis ſacerdotij anteq̄ imperij/ apparet ꝑ ꝟba Augu. xviij. de ciui. dei. c. j. dicētis. q̄uis eīn ⁊ ipſum noe patriar/cham in cuiꝰ diebꝰ vniuerſa diluuio terra deleta eſt. vſq; ad tēpus quo reges in dei ppl'o eſſe ceperūt ⁊c. ¶ De ſo/brietate noe poſt ebrietatē. xxxv. di. ſexto die. de q̄ ebrieta/te Hiero. ad oceanū. Noe ad vniꝰ horē ebrietatē nudat fe/mora ſua: q̄ ꝑ ſexcētos annos ſobrietate contexerat. Sed quō tā iuſtus fuit inebriatꝰ: r̄ndet Iſiđ. ſuꝑ Gen. vlt. prin.

Uini vſꝰ qñ icepit

dicēs. Querit̃ vtrū vir ſanctus inebriatꝰ legat̃: forte quia vim illiꝰ liquoris necdū expertus fuerat: nec vino poſſe ine/briari ſciebat. nō eīn ante diluuiū vino hoīes vtebant̃: et ideo ſpecialiter de noe đ: ⁊ ꝙ plātauerit vineā. plantauit aūt de vitibus ſylueſtribꝰ q̄s inuenit. ⁊ excolēdo aſſidue ad vitis maturitatē ꝑduxit. Hāc aūt rōnē aſſertiue ponit Ambro. pre. c. ſexto die. xxxv. di. vbi de h. ⁊ glo. ſuꝑ Gen. ix. ¶ L Itē nec mirū ꝙ pauci in eccl'ia boni ſunt: q: ſm Be/dā ſuꝑ Lucā. Noe quū tres filios genuerit: vniꝰ ſolius fa/milia in poſſeſſiōe dñi aſcita eſt. ex duobꝰ reliq̄s diuerſarū nationū: que idolis manciparent̃: procreati ſunt populi. ¶ M Qđ aūt in iſta eccl'ia ꝑ arcā deſignata/ melior ſit caſtitas nuptijs ⁊ glorioſior: pulchre hoc ⁊ ſubtiliter pro/bat Damaſcenꝰ li. ſentētiarū. c. xcviij. dicēs: Uideamꝰ ꝟgi/nitatis gloriatiōes. idē autē eſt dicere/ ⁊ caſtitatis noe in arca in timore iuſſus: ⁊ mundi ſeminis cuſtodia cōmiſſa. talē accipit iuſſionē. intra eīn tu ⁊ filij ⁊ vxor tua: ⁊ vxores filiorū tuorū. diuiſit eos ab vxoribꝰ: vt cū caſtitate pelagus ⁊ totiꝰ mūdi naufragiū illud effugerēt. poſt diluuij nēpe requiē: Exi inq̇t tu ⁊ vxor tua/ filij tui ⁊ vxores filiorū tuo/rū. ecce rurſus ꝓpter mlt'iplicationē nuptie. ¶ N Quō etiā a principio mūdi fuit eccl'ia iuſtorū ⁊ chriſtianorū ante imperatores: clare ptȝ ꝑ ꝟba Aug. in li. de q̄ſti. noui ⁊ ve/teris teſtamēti dicētis: Igitur deſcripta mūdi fabrica/ et primi hoīs origine: traducē tenuit generis/ ſed q̄ redditꝰ eſt ꝓ abel: ⁊ ꝑ ordinē venit ad abraā patrē iudeorū: vt oſtē/deret abraā huic deo crediſſe q̄ opifex mūdi eſt: ⁊ ipſuȝ legē dediſſe in q̄ futurꝰ chriſtꝰ ꝓmiſſus eſt: q̄ liberaret hu/manū genꝰ de dñio diaboli. Ex his rōnabilis ꝓbat̃ fides

Fidei ca/tholice origo.

noſtra. Teſtimoniū huic dat origo deſcripta: q: ab initio genꝰ eſt chriſtianorū. Ex ſeth eīn filio ade venit̃ ad enoch: ab enoch ad noe. ex noe ad abraam. ab abraā deſcēdit̃ ad dauid. a dauid ad mariā. ex maria ex ſpūſctō naſcit̃ chri/ſtus. Priores ḡ hoīes q̄tq̄t fidē habuerūt vniꝰ dei/ quē ſal/uator ꝑdicauit: iure chriſtiani dicēdi ſūt. Ab initio eīn ſal/uator vēturus ꝓmiſſus eſt. vñ in Apoc. ait. xiij. c. Agnꝰ q̄ occiſus eſt ab origine mūdi. Itaq; ſemꝑ chriſtiani ſumus. Hi eīn oēs quos. ſ. dixi a primo hoīe creato in mundo ꝑ quos tradux tendit̃ ad ſaluatorē: huiꝰ dei fidē habuerūt: de quo chriſtus locutus eſt dicēs Ioan. xvij. Hec eſt autē vita eterna vt cognoſcant te ſolū ⁊ verū deū ⁊ quē miſiſti ieſum chriſtū. hucuſq; Aug. ¶ O De ſem aūt deſcendit abraam filius Thare. Gen. xj. qui primo abram. i. excel/ſus ⁊ ſublimis dictus eſt: poſtea abraam. i. pater multitu/dinis: vel pater multarū gentiū. Gen. xvij. ibi: Nec vltra vocabit̃ ⁊c. Hic eſt ſm Ambro. ſuper Lucam lib. ij. cui di/ctum eſt Gen. xxij. In ſemine tuo benedicent̃ oēs gētes. Cōgregatio gentiū/ ⁊ ſacroſancte eccleſie cetus/ oraculo diuino primo cōmiſſus eſt: ⁊ inſtaurande eccleſie primus ſponſionē promeruit. ad dauid aūt de chriſto ꝓmiſſio fa/cta eſt. ad abraam de eccleſia: ⁊ nihilominꝰ q: ad abraam de chriſto ꝓmiſſio facta eſt. Gala. iij. Abrae dicte ſunt ꝓ/miſſiones ⁊ ſemini eius. nō dicit ⁊ ſeminibꝰ q̄ſi in multis: ſed quaſi in vno/ ⁊ ſemini tuo qui eſt chriſtus. chriſtū rep̄/ſentat: maxime q: ſm Chryſ. ſuꝑ Matth. Abraam ſacer/dos fuit ⁊ ꝓpheta. ſacerdos: q: ad illum dixit deus Gen. xv. c. Sume inquit mihi vaccā triennē. vnde et preſbyter appellatus eſt. lxxxiiij. diſti. porro. ꝓpha. vnde dñs ait ad abimelech. Gen. xx. Redde vxorē viro ſuo: q: ꝓpha eſt.

Abraam fuit ſacer/dos ⁊ ꝓ/pheta.

Fuit etiā rex ſm Ioſephū: qui ait: Abraā regnauit in da/maſco. ⁊ vſq; nunc in damaſcena ciuitate abrae nomē ha/betur: ⁊ habitatio eius oſtendit̃. Chriſtꝰ aūt ſacerdos ꝓ/pheta ⁊ rex fuit. Abraā etiā dicēs ſeruo ſuo: Pone manū tuā ſub femore meo. Gen. xxiiij. ſignificauit chriſtum de carne ſua naſciturum. ſm Augu. de ciui. dei. li. xvj. c. xxxiij.

Abraam rex Da/maſci.

¶ P Tempore ꝟo abrae fuit melchiſedech rex ſalē ſa/cerdos dei altiſſimi offerēs panē ⁊ vinū ⁊ benedicens ei. Gen. xiiij. Melchiſedechiani heretici hūc nō hoīem: ſed ꝟtutē dei arbitrant̃. xxiiij. q. iij. quidā. ꝟ. melchiſedechia/ni. Hiero. ad Euagriū preſbyterū dicit hunc nō fuiſſe de genere iudeorū: eo ꝙ fuerit chananeꝰ: ⁊ p̄ceſſiſſe in typū ſacerdotij filij dei. de q̄ đ: Ps. cix. Tu es ſacerdos in eter/nū ſm ordinē melchiſedech. Hebrei tamē tradunt ipſum fuiſſe filiū Sem filij noe. Augu. ꝟo in lib. de queſtio. no. et ve. teſtamē. c. ix. tenet melchiſedech vltra hoīem fuiſſe di/cēs: Igit̃ melchiſedech nō ideo melior abraā dicit̃ ꝓpter ſolū officiū ſacerdotij: ſed ⁊ natura anteponit̃ illi: vt vltra homines intelligat̃. Nullo eīn mō fieri pōt vt q̄ tāto ami/co dei p̄ponit̃ ⁊ fideli vſq; adeo: vt filiū ſuū non dubitaret occidere: homo putet̃. ⁊. j. e. c. Igit̃ ꝑ hoc apparet melchi/ſedech vltra hoīem eſſe: q: nō erat vñ melior eſſet abraā/ niſi ſolū p̄cedat illū natura. Huic dicto multum fauere vi/dētur verba apoſtoli ad Heb. vij. ibi: Sine patre: ſine ma/tre: ſine genealogia: neq; initiū dierū/ nec finē vite habēs: aſſimilatus aūt filio dei/ manet ſacerdos in ꝑpetuū. Sed eccleſia tenet ꝙ homo fuerit: ⁊ vocare eū dei virtutem: ⁊ nō hominē eſſe hereſim. vt pre. c. quidā. ꝟ. melchiſedech. ⁊ facit. xxij. diſt. deniq;. apparuit etiā ſicut legit̃ in vitis pa/trū: vni ſeni credenti ꝑ ſimplicitatē eum filiū dei inter pa/triarchas.

Melchi/ſedechia/ni hereti/ci notat̃.

Opinio de ortu melchiſe/dech.

¶ Q Iſtius ḡ melchiſedech fuit primuȝ re/gnū: ⁊ primus verus rex iuſtus fuit: qui in ſcriptura diui/na reperiatur: prout puto qui ſm apoſtolum pre. c. vij. ad Heb. in prin. interpretatur rex iuſtitie. Deinde aūt rex ſa/lem/ quod eſt rex pacis: qui ꝓprijſſime typum ſaluatoris qui fuit rex iuſtitie. Ps. lxxj. Deus iudiciuȝ tuum regi da. ⁊ alius propheta de eo Hiere. xxiij. Et regnabit rex: et ſa/piēs erit: ⁊ faciet iudiciū ⁊ iuſtitiam in terra. ⁊ ſacerdos. Ps. cix. Tu es ſacerdos in eternum. ⁊ ad Heb. vij. tenet. Ante eīn melchiſedech regnū nō fuit aliud regnū: quod ſcriptura cōmemorat iuſtū ⁊ legitimū. ⁊ hoc dico propter regnum nemroth. Gen. x. ibi: Fuit aūt principiū regni eiꝰ babylon.

Melchi/ſedech p̄/mus rex verus.

¶ R Fuit enim illud regnum non iuſtuȝ: ſed tyrannice vſurpatum. vnde in eo. cap. Porro chus genuit nemroth. ipſe cepit potens eſſe in terra: et erat robuſtus venator coram domino. vj. diſtinc. §. ius vero conſuetudi/nis. vbi Gratianus ponit eum oppreſſorem et extincto/rem hominum. Or autē ait coram domino. glo. i. domino permittente. xxvj. q. v. nec mirum. ⁊ melius facit. viij. q. j. §. quū autem. ⁊. ca. ſe. audacter. cum his que ibi no. omnis enim poteſtas a deo vel iubente eſt vel ſinente. xxiij. q. j. qđ culpatur. ibi: Non eſt enim poteſtas niſi a deo ſiue iuben/te ſiue ſinente. Sed quod permittimus inuiti toleramꝰ. xxxj. q. j. hac ratione. iiij. diſtin. deniq;. in precedenti enim

§.iuſ ꝙo. exponit Gratian⁹ illa verba Geñ.x. cepit nem-
roth eſſe robuſt⁹ venator corã dño.i.hoim oppſſor ⁊ extin
ctor: ſicut hodie tyrãni faciũt maxime in italia: vt poſſint
in ſua tyrãnide regnare: de qb⁹ ſcripſi.j.lxxij.ar.ꝙ.ſi ꝙo.et
ꝙ.⁊ hoc manifeſte. Tyrann⁹ eñ ſm Greg.in moral.eſt q̇
nõ iuſte pſidet: ſꝫ vi vſurpat dominiũ ⁊ timeri vult. ⁊ Iſi.
Ety.lib.ix.c.iij.dicit/ꝙ licet olim apud veteres nulla inter
reges ⁊ tyrannos diſtinctio eſſet.poſtea tamen in vſu ver
ſum eſt tyrannos vocari peſſimos atqꝫ improbos reges
luxurioſe dñatiõis cupiditatẽ ⁊ crudeliſſimã dñatione in
ppl'os exercẽtes.bñ facit.xxiij.q.v.nec fuit. Fuit aũt nem-
roth filius chus nepos deſcẽdẽs a cham.nã chus fuit fi-
lius cham. Geñ.x.infruniti nõ pudorati.xcvj.di.in ſcriptu
ris.cham aũt calidus ſeu callidus interptat.i.aſtutus: q̇
ſm ſapientẽ Job.v.in ſua aſtutia capit. Nemroth aũt ty-
rannus vel profugus ſiue trãſgreſſor aut apoſtata inter-
pretat: in quo res cũ noie cõuenit.xlij.di.oratoriũ.cũ ſi.ty-
rannus eñ fuit vt dictũ eſt: pfugus a facie dñi.ſicut cayn
Geñ.iiij.qui nõ de voluñtate dñi imperauit: ſed cõtra eũ: ⁊
turrim edificauit.quã ⁊ dñs deteſtatus eſt Geñ.xj.tranſ-
greſſor: etiã legis nature: faciẽs alijs opprimẽdo ⁊ occidẽ
do qͦd nollet ſibi fieri.di.j.humanũ gen⁹. ⁊ apoſtata.i.re-
tro ſtãs ab eo qͦd facere debebat fratrib⁹ ſuis apoſtatans
ab innocẽtia eccl'ie primitiue incipiẽtis in adã ⁊ eua ⁊ in-
nocẽtia formatoꝝ.adde hic qͦd no.j.lxiij.arti.ꝙ.regnũ ꝙo.
⁊.xlj.ar.ꝙ.poſt diluuium. ¶ S Poſt nemroth reges ve
nientes: reges gentiũ ⁊ reges chananeorũ ⁊ alij: pter re-
ges deſcendẽtes ab abraam: de qͥbus Geñ.x. ⁊ de abime-
lech rege gerare.de quo Geñ.xx. vſurpatores fuerũt ⁊ in-
uaſores regnorũ.qͦd apparet: q: terre eorũ ⁊ regna a dño
dant abraam ⁊ ſemini ei⁹: ſicut iuſto ⁊ ſcõ eius.i.iudeis.
Geñ.xiij.ibi: Omẽ terrã quã cõſpicis. ⁊ Geñ.xij.ibi: Se-
mini tuo dabo terrã hãc. ⁊ Geñ.xv.ibi: Ego dñs q̇ eduxi
te de vr chaldeoꝝ: vt darẽ tibi terrã iſtã ⁊ poſſideres eam.
Promiſſio aũt dñi adimpleta fuit. Exo.xiiij.⁊.xv. poſtꝙ̃
cõſummata fuerũt pctã amorreoꝝ ⁊ aliarũ gẽtiũ: ſicut p-
miſerat dñs ⁊ pdixerat Geñ.xv.ibi: Necdum eñ cõplete
ſunt iniqͥtates amorreorũ vſqꝫ ad pſens tps: vt hec etiam
trãſferunt ⁊ pbant.xxiij.q.v.§.hinc notandũ eſt.ꝙ.p ſciẽ-
tes.⁊.ꝙ.quũ ergo. Quũ ergo diuino iuſſu ad puniendũ
pctã ppl'i excitant: ſicut ppl's ille iudaicus excitat⁹ eſt ad
occupandã terrã pmiſſiõis (Joſue.v.⁊.vj. ⁊ deinde qͥſi p
totũ.⁊ Deut.vj.⁊ ſeq.c.Exod.xiij.c.) ⁊ ad delẽdas gentes
peccatrices: ſine culpa noxius ſanguis effundit: ⁊ que ab
eis male poſſident: in ius ⁊ dñium rite trãſeũt bonorum.
Hac etiã rõne ⁊ typo iudei ſpoliauerũt egyptios malos
poſſeſſores. Exo.xij.ibi: Et petierũt ab egyptijs vaſa ar-
gẽtea ⁊ aurea/veſtẽqꝫ plurimã: dedit aũt dñs gratiã pplo
corã egyptijs/vt cõmodarẽt eis ⁊ ſpoliarẽt egyptios. Et
notandũ ꝙ dicit gratiã pplo: q: grã dei agit in aia vt ma
le poſſeſſa reddat ⁊ pctm̃ ei dimittat.xiiij.q.vj.ſi res alie-
na. Hiſtoria etiã ponit.xiiij.q.v.dixit dñs. vbi Augu.ait:
Nec iſraelite furtũ fecerũt: ſꝫ deo iubẽte miniſteriũ pbue-
rũt.ad idẽ ex de diuor. gaudem⁹.§.nec illi. Regna etiã p-
dicta vſurpata ſunt contra que dauid impcat. Pſ.lxviij.
Effunde iram tuã in gentes que te nõ nouerunt: ſcꝫ quia
ſcire noluerunt: ⁊ ideo excuſati nõ ſunt Pſ.xxxv. noluit
intelligere vt bene ageret.xxxvij.di.§.vt itaqꝫ.⁊.c.nõ ois.
⁊ in regna.i.reges que nomẽ tuũ nõ inuocauerunt. Cete
rũ iuſti in iſrael reges a dño cõſtituti ab abraam pceſſe-
runt: ſicut promiſerat ei dñs. Geñ.xvij.ibi: Regeſqꝫ ex te
egredient.⁊ infra/ibi: Reges populorum orientur ex eo.
Abraam eñ filius thare de ſemine ſem pudorati/⁊ patrẽ
noe reuerẽtis/perfectiſſimus corã dño: de familia heber
deſcendẽs. Geñ.xj.caput iudeorum fuit.vnde ſm Augu.
Hebrei habraci dicũtur.licet ſm ioſephũ dicti ſunt ab he-
ber.vt no.xxxv.q.j.§.hac itaqꝫ.in glo.a quo.ibi: Nam cete
ris oñibus idololatria fedatis/ſola familia heber in cul
tu vnius dei remanſit. vnde abraam a chaldeis cũ fratre
ſuo aram in ignẽ quem adorare noluit: protectus eſt: vt

Expoſitio et interpretatio nois nẽroth.

Hebrei quaſi habraci.

numẽ ſue diuinitatis exurendo ſentiret quã venerando
colere cõtempſit.glo. ſed nõ dubitauit ꝙ nõ eſſet de⁹: de
igne exiuit illeſus: aram quia dubitauit exuſt⁹ eſt. vt hec
leguntur ⁊ no.pre.§. hac itaqꝫ.xxxv.q.j.iuſtũ ergo fuit vt
ab iſta ſancta familia abrae/a qua deſcendũt iudei.vnde
dicit Joan.viij. Pater veſter abraã ⁊c.⁊ ibi: Semẽ abrae
ſum⁹.⁊ ibi: Scio quia filij abrae eſtis. ⁊ ibi: Pater veſter
abraam eſt.reges iuſti deſcenderẽt q̇ veri dei cultus ⁊ iu-
ſtitie ⁊ virtutũ amatores regnarẽt ſup populũ dñi pecu-
liarẽ: ⁊ cultorẽ dei ⁊ ſynagogã illã.i.cõgregationẽ iudeo-
rũ in iuſtitia regerẽt: ⁊ ab idololatria cohiberent. Hiere.
vij.xxiij.q.v.principes.⁊.c.regũ. ¶ T Quorũ prim⁹ ſaul
a dño electus eſt: ⁊ p ſuã inobedientiã ⁊ ſuperbiã poſtmo
dũ reprobatus.j. Reg.x.⁊.xiij.viij.q.j.audacter.lxxj.diſt.
ſi q̇.quẽ tñ ſamuel ex pcepto vnxit i regẽ iſrael.vt.j. Reg.
x.ſꝫ ante ſaul ſamuel pphera miniſter dñi ppl'm regebat.
j.Reg.vij. Judicauitqꝫ ſamuel filios iſrael in maſphat. ⁊
in ſi.c.ibi: Judicauit quoqꝫ ſamuel iſrael cũctis dieb⁹ vite
ſue.⁊ ibi: edificauit etiã ibi altare dño. vbi clare apparet
ꝙ fuit miniſter dñi in tẽplo et loco ſacerdotis. Pſ.xcviij.
Moyſes ⁊ aaron in ſacerdotibus ei⁹: ⁊ ſamuel inter eos
qui inuocãt nomẽ eius.⁊ fuit iudex tẽporalis ⁊ rector po
puli iſrael. ¶ Poſt ſaul aũt ſemp vſqꝫ ad chriſtũ ſacerdo-
tẽ ⁊ regẽ verũ/reges in iſrael fuerũt vncti a ſacerdotib⁹:
⁊ ſic cucurrit ſctã eccl'ia antiqua a principio mũdi: vt pro-
baui: cõſtituta vſqꝫ ad chriſtũ: q̇ eccleſiã nouã pmitiuã cõ
ſtituit in illo ⁊ de illo populo iudeorũ: vnde carnẽ aſſum-
pſerat. vñ de plebe iudaica primũ apl'os elegit: quos qͥſi
fundamentũ inſtituit.xxxj.q.j.§.hac itaqꝫ.ꝙ.deus enim.⁊
deinde illa iudeorum ſynagoga in ſua pfidia derelicta ec
cleſiam nouã fundatã iam in apl'is in gentibus cõſtituit.
ſicut p prophetã Oſee dixerat Oſee.ij.ſm ſenſum nõ lite-
ram. In peccatis veſtris dimiſi matrẽ veſtrã: ⁊ iterũ per
eundẽ prophetã Oſee. Et vocate plebẽ meam nõ plebẽ
meã.ad Roñ.ix.vt hec etiã trãſferunt predi.§. hac itaqꝫ.
Igitur manifeſte apparet p deductiones ſuperiores ori-
gines ⁊ rationes ⁊ figuras prius fuiſſe eccleſiã ꝙ aliquod
iuſtum vel iniuſtũ imperiũ temporale: quia imperij cõſti-
tutio ſuper homines ⁊ de hoibus eſt congregata: quã cõ
gregationẽ neceſſe eſt primo pſupponere ꝙ ſit regnũ vel
imperiũ qͦd de illa congregatione cõſtituit/ꝙ ſi illa con-
gregatio ſancta eſt: vocat eccleſia ſanctorũ. Pſ.cxlix. In
eccleſia ſanctoꝝ. ſi ꝙo maligna: vocat eccleſia malignan-
tiũ. Pſ.xxv. Odiui eccleſiã malignantiũ.vt ſufficiẽter et
ſuperius eſt probatũ. Stolidũ ergo nedũ falſum eſt dice-
re fuiſſe imperiũ ante eccleſiã: quũ eccleſia ſemper fuerit
poſt creationẽ ade.⁊ ſemp erit quũ cõplebit illud Joã.x.
Et fiet vnũ ouile ⁊ vnus paſtor. ex de bap.licet. qͦd in hac
vita cõplebit: quũ in fine mũdi ⁊ oẽs natiões ⁊ reliquie
iſrael vnũ deũ adorabũt: ⁊ filiũ ei⁹ dñm ieſum chriſtum.
Cõplebit etiã qͦd dicit dñs p apl'm ad Roma.xj. Quũ in-
trauerit plenitudo gẽtiũ: tũc reliquie iſrl' ſalue fiẽt. Eſa.
x.adde ad iſtũ ar.qͦd ſcripſi.j.xlj.arti.ꝙ.ꝙ ſecũdo opponit.
et infra.lxiiij. arti.

Eccleſiã fuiſſe añ qͦcũqꝫ tpale regnũ infertur.

¶ Articulus Trigeſimusſeptimus A

TRigeſimusſeptimus

Arti.ꝙ aũt eccl'ia nõ ſit ab imperio/ſꝫ impe-
riũ ab eccl'ia: q̇ eſt ali⁹ articulus a pcedẽtib⁹
apparet p rationẽ prime poſitã: q: de cõgre
gatione fideliũ q̇ eſt eccl'ia.vt.ſ.probatũ eſt: pcedit impe
riũ ſi iuſtũ eſt/vel de eccl'ia malignãtiũ ſi iniuſtũ eſt: ſicut
ſpecies de genere: vt eccleſia ſit genus/imperium vel re-
gnum ſpecies/predicata de genere: vt eccleſia contineat
imperium ſicut genus ſpeciem.ſicut hoc nomen aial con
tinet multa que differunt numero: vt petrum ⁊ ioannẽ.⁊
ſpecie vt hominẽ ⁊ capram vel bouẽ.ſicut hoc genus fur-
tũ/que eſt cõtrectatio rei aliene.de peni.diſt.j. vulgaris.
continet ⁊ rapinã que eſt eius ſpecies.xiiij.q.v.penale.et
nomẽ pecus continet oẽ animal quod ruminat.iuxta il

lud: Ruminat oẽ pecus. ad hoc. xv. q. j. mulier. ❡ B Qr aũt regalis poteſtas ſit p ſacerdotalem ordinata: ⁊ quod prior ſit ſacerdotalis: probat Hugo de ſacra. lib. ij. pte. ij. c. iiij. dicẽs: Poteſtas ſpiritualis quantũ ad diuiná inſtitutionẽ ſpectat: ⁊ prior eſt tempore/ ⁊ maior dignitate: vt in illo priori populo manifeſte declarat. vbi primo a deo inſtitutũ eſt ſacerdotium: poſtea vero a deo iubente p ſacerdotiũ regalis poteſtas eſt ordinata. ⁊ hec authoritas probat iſtũ ⁊ ar. pcedẽtẽ quẽ late pbaui. Itẽ glo. Dañ. v. apud iudeos reges vnctio facit. ex de ſacra vnc. c. j. apud gentiles. iiij inſignia. ſcz purpura/ fibula/ ãnulus/ diadema. Qr autẽ imperiũ ſit ab eccleſia clarũ eſt: quia ſicut. s. xiij. ar. longe diſſerui: eccleſia vtrumq̈ habet gladiũ ⁊ exercitium: ⁊ executionẽ gladij temporalis ab eccleſia imperator recipit. vnde Bern. ad Euge. lib. iiij. quarta columna ibi: Quid tu denuõ vſurpare gladium tentes: quẽ ſemel iuſſus es reponere in vaginã? Quẽ eẽ qui tuũ negat: nõ ſatis videt mihi attendere verbũ dñi dicentis ſic Math. xxvj. Conuerte gladiũ tuũ in vaginã. tuus ergo: ⁊ ipſe forſitan tuo nutu: etſi nõ tua manu euaginãdus. alioquin ſi nullo modo ad te ptineret et is: dicẽtibus apl'is Luc. xxij. Ecce gladij duo hic. nõ reſpõdiſſet dñs/ ſatis eſt: ſed nc⁹ eſt: vterq̈ ergo eccleſie: ⁊ ſpũalis ſciz ⁊ gladi⁹ materialis. ſed is quidẽ pro eccleſia: ille vero ab eccleſia exercẽdus. ille ſacerdotis: is militis manu/ ſed ſane ad nutũ ſacerdotis ⁊ iuſſum imperatoris. hucuſq̈ Bern. ❡ C Sed ⁊ ſacerdotes veteris legis etiã materiali gladio vtebant: qd nõ feciſſent/ niſi ad eos tẽporalis et materialis gladius ptineret. Moyſes eñ ſacerdos fuit. vñ Ps. xcviij. Moyſes ⁊ aaron in ſacerdotibus ⁊c. xxij. diſt. c. ij. ⁊ no. lxvj. diſ. porro. ⁊ tñ egyptiũ interfecit. Exod. ij. ⁊ mãdauit leuitis interficere fratres ſuos idololatras. Exo. xxxij. ⁊. xlv. diſtin. diſciplina. ⁊. xxiij. q. iiij. q̇d crudele. ⁊. q. v. §. hinc apparet. ⁊. q. iij. nõ inferẽda. Itẽ phinees fili⁹ eleazari ſacerdotis/ ⁊ ipſe ſacerdos/ arrepto pugione intrans/ ſcortũ pforauit ⁊ iudeũ coeũtẽ cũ madianita chozni nomine/ filia nobiliſſimi principis madianitarũ. Vir aũt iudeus nomine Zamri duxerat: ppter quod meruit pactũ ſacerdotij ſempiterni. vt hec legunt Nume. xxv. ⁊. xxiij. q. viij. legi ſiromaſtẽ. ⁊. c. occidit. Itẽ ſamuel miniſter dei Agag regẽ pinguiſſimũ in fruſta ↄcidit. j. Reg. xv. ⁊. xxiij. q. v. §. hinc apparet. Nonne ⁊ helias pphetarũ eximius occidit pphetas baal? iij. Reg. xviij. ⁊. xix. c. in prin. ⁊ duos q̈nquagenarios ochozie. iiij. Reg. j. ⁊ de iſto vtroq̈. xxiij. q. iiij. ꝙ chriſtus. ⁊ in. c. ea vindicta. Nonne ⁊ marathias filius Joannis ſacerdos dñi zelator legis/ occidit iudeũ ſuper aram ſacrificantẽ? j. Mach. c. ij. In ſignũ huius gladij tẽporalis poteſtatis chriſtus ea vtens acceptis funiculis/ eiecit ementes ⁊ vendentes de templo. Joan. ij. c. j. q. iij. ex multis. ⁊. c. vendentes. ⁊. xxiij. q. iiij. qui peccãt. Petrus etiam ſuus vicarius auriculam malche amputauit. Joan. xviij. ⁊. xxiiij. q. j. ſi petrus. ⁊ geminũ fecit homicidiũ: ananie et ⁊ ſaphyre. Actuum. v. ⁊. xxiij. q. viij. legi. ⁊. c. occidit. ⁊. c. petrus. Nec diſcipuli ſm Ambro. peccauerũt petentes ignẽ deſcẽdere ſup ſamaritanos. Luc. ix. xxiij. q. iiij. ꝙ chriſtus. nec paulus obcecans elimam magũ. Actu. xiij. vt pre. c. legi. ⁊. xxiij. q. iiij. §. põt tñ in hac. ⁊. xlv. di. §. ſalomon. Nec apl'i peccauerũt qui mandabant templis vt corruerent ſup idololatras ⁊ corruebãt: ⁊ multi ex eis peribãt. vt in eoꝝ geſtis legitur. Nec hodie peccat p̄lat⁹ q̇ etiã in maleficio ſpeciali: vbi habet iuriſdictionẽ tẽporalẽ: mãdat fieri iuſtitiã. vt ex lib. vj. ne cleri. vel mo. eps. Nec hoc dico ꝙ clericis ſit licitũ hodie cauſas ſanguinis agitare: imo prohibitũ: vt pre. c. eps. ex ne cle. vel mo. ſentẽtiã. ⁊. c. clericis. q̄ſi p totũ. ⁊ ex de rap. c. in archiepiſcopatu. ⁊. l. diſ. clericũ q̇ paganũ. ⁊. c. miror. ⁊ in multis ibi. c. ⁊ expſſum. ij. q. vij. §. itẽ quũ balaã. vbis ita. ij. ❡ D Sed vt probẽ quõ eccleſia gladiũ habeat temporalẽ: ſed per ſe nõ eius exercitium: vt ſuperius ſatis dixi. nõ enim cũ authoritate occidere vel iuſte peccatũ eſt: imo meritũ. xxiij. q. v. §. hic apparet. c. de occidẽdis. c. miles. c. quũ miniſter. ⁊. c. lex eterna. cũ alijs. ⁊ niſi eccleſia hoc prohibuiſſet clericis: ſine culpa interficerent ſi poteſtatẽ haberent/ vel iuſte hoc facerẽt: ſicut ſacerdotes legis veteris. vt pre. §. item quũ balaã. quia qui peccat nõ peccat legis authoritate. xxiij. q. iiij. q̄ peccat. hoc aũt eccleſia ex maiori puritate ⁊ innocẽtia ordinauit. vnde dñs ad dauid. j. Paralipo. xxij. ait Multũ ſanguinem effudiſti: ⁊ plurima bella bellaſti: nõ poteris edificare domũ noi meo tanto effuſo ſanguine corã me. de hoc. j. q. vij. ſi q̇s oẽm. de cõſe. di. j. c. j. vbi de hoc. Si eñ peccatũ eſſet iuſte occidere: nunquã angelus dñi de mandato eius occidiſſet p vno peccato vane glorie regis dauid. lxx. milia viroꝝ de populo iſrael. ij. Reg. vlti. ⁊. j. q. iiij. §. itẽ peccato ciuiũ. vbi itẽ dauid. nec ppter ſuperbiã ſennacherib regis aſſyrioꝝ. lxxxv. milia de ppl'o ſuo. Eſa. xxxvij. ⁊ in multis alijs locis pcuſſit dñs p angelos iudeos ⁊ gẽtiles. Irregularitas quoq̈ nõ a iure diuino eſt: ſed a canonico introducta. ex lib. vj. de ſentẽ. excõ. is qui in eccl'ia. Et ꝙ imperiũ ſit ab eccleſia hinc apparet/ ꝙ nõ eſt legitimus imperator: niſi vnctionẽ/ confirmationẽ/ coronationẽ/ ⁊ gladiũ recipiat ab eccleſia. vt ex de elec. venerabilẽ. ⁊ in clementi. de iureiu. romani principes. ⁊ de re iudi. ad apl'ice. lib. vj. ⁊ in clemen. e. c. paſtoralis cura. ⁊ de hoc ſatis in alio ar. dictũ eſt ſuperius. xiij. ſicut nec reges veri in ppl'o iſrl' fuerũt: qui vnctionẽ a ſacerdotib⁹ nõ receperũt: ſicut. s. prime dictũ eſt. Itẽ quia vt plene probatũ eſt. s. in. xiij. ar. vt. s. tactũ eſt in iſto ar. papa vtrumq̈ habet gladiũ: ⁊ ſupra imperatorem eſt/ quia maior eo eſt. ⁊ ad hoc etiã facit. xcvj. diſti. q̇s dubitet. Quis dubitet ſacerdotes chriſti regũ ⁊ principũ oĩmq̈ fideliũ patres ⁊ magiſtros cenſeri? Nõne miſerabilis inſanie eſſe cognoſcit: ſi filius patrẽ: diſcipulus magiſtrũ ſibi conet ſubiugare: ⁊ iniquis obligationib⁹ illũ poteſtati ſue ſubijcere: a quo credit nõ ſolũ in terra: ſed etiã in celis ſeſe ligari poſſe ⁊ ſolui? Si h de oĩbus ſacerdotibus dicit: quid de illo dei vicario dicẽdũ eſt: qui eſt princeps omniũ ſacerdotũ? xcvj. di. cõſtantinus. ex qui ſi. ſint legi. p venerabilem. §. ſunt aũt. ⁊ caput. xxij. di. c. j. ⁊. ij. ⁊ paſtor paſtorũ. quia ſucceſſor chriſti. princeps paſtorũ. j. Per. v. xcv. diſt. eſto. qui dixit Joan. vlti. ex de maio. ⁊ obedi. ſolite. paſce agnos meos ſiue oues. glo. meos dicit. id eſt vt meos: nõ vt tuos. gloriam meã in eis quere: nõ tuã. mea lucra quere: nõ tua. In q̇bus verbis oſtẽdit eũ nõ principale caput: ſed ſui capitis vicariũ generalẽ oĩm hominũ: nullo excepto/ imperatore vel alio. ad qđ facit pre. c. ſolite. §. nos aũt. ibi. Nõ diſtinguens inter has oues ⁊ alias: vt alienũ a ſuo demõſtraret ouili: qui petrũ ⁊ ſucceſſores ipſius magiſtros nõ recognoſceret ⁊ paſtores. Itẽ alia glo. dicit/ ꝙ paſcere oues/ eſt credẽtes ne deficiãt cõfortare: terrena ſubſidia ſi neceſſe eſt ſubditis prouidere/ exempla virtutũ p̄bere/ aduerſarijs obſiſtere/ peccãtes corrigere. fac. xcv. di. eſto. Nã etſi alijs apl'is chriſt⁹ claues dederit quũ eis dixit: Joan. xx. Accipite ſpm̃ſctm̃: quorũ remiſeritis peccata remittunt eis: ⁊ quoꝝ retinueritis retenta ſunt. de peni. di. j. quẽ penitet. ſingulariter tñ petro dixit Matth. xvj. Tibi dabo claues. xxj. di. in nouo. hoc ideo: vt oẽs per orbẽ credẽtes intelligant vnũ eſſe caput vniuerſalis eccleſie extra quã nemo ſaluat: vel regnũ celorũ adipiſcit. xxiiij. q. j. quicũq̈. aut vn⁹ intelligat chriſti vicarius principalis in eccleſia ſctã nõ duo: ne vnitatis vinculũ diſſoluat. xix. di. ita optime. xciij. di. legim⁹. ibi: Qr aũt poſtea vnus electus eſt q̇ ceteris pponeret: in ſchiſmatis remediũ factũ eſt: ne vnuſquiſq̈ ad ſe trahẽs eccleſiã chriſti rũperet. ❡ E Et ſi dicat ꝙ antea fuit imperator: q̄ chriſtus naſceret. falſuz eſt: q2 nõ debet dici verus imparor q̇ catholicus nõ eſt: vt. s. dixi in ar. xxxvj. ⁊ q̇ a toto mũdo elect⁹ nõ eſt: q2 toti⁹ mũdi imparor vn⁹ eſt. vij. q. j. i apib⁹. nullus eñ legit imparor a mũdo elect⁹: vel alicui a deo q̇ eſt mũdi dñs. viij. diſti. q̇ iure. imperiũ ſupra orbem datum fuit. ergo vſurpatũ: vt ſuperius eſt probatũ in illo articulo. xxvj. vnde Aug. iiij. de ciui. dei. iiij. c. dicit.

Inſignia regalia.

Imperium ab eccleſia et nõ econuerſo.

Ve. legi ſacerdotes gladio materiali vſi ſunt.

Eccleſia hz gladium tpalẽ: ſed nõ ei⁹ exercitium.

Non eſt pctm̃ iuſte occidere.

Irregularitas vñ pcedat.

Paſcere oues chriſti q̇d ſit.

Non eſt imperator: niſi catholicus.

ꝙ remota iuſtitia q̃d ſunt regna niſi magna latrocinia:⁊
infra.Eleganter eñ ⁊ veraciter Alexãdro illi magno/q̃/
dam cõprehenſus pirata ab eo interrogatus/quid ei vi/
derek vt mare haberet infeſtũ:rñdit libera ꝯtumacia:qđ
tibi inquit/vt totũ orbẽ terrarũ: ſed quia ego exiguo na/
uigio facio/latro vocor: q: tu magna claſſe: imperator.
Quare etiã voluit deus vel ꝑ meliori ꝑmiſit:vt eſſent ta
lia regna vel imperia vſurpata:Aug.de ciui.dei.v.li.c.xij.
circa finẽ.dicit ſic.Quum diu fuiſſent regna orientis illu/
ſtria:voluit ⁊ deus occidẽtale fieri:qđ tẽpore eſſet poſte/
rius:ſed imperij magnitudine ⁊ latitudine illuſtri⁹. Idcꝫ
talib⁹ potiſſimũ conceſſit hoībus/ad domanda multarũ
gẽtium grauia mala:qui cauſa laudis/honoris/⁊ glorie
conſulerent patrie:in qua ipſam gloriã requirebant:ſalu
temcꝫ eius ſaluti ſue ꝑponere nõ dubitarent:ꝓ iſto vno
vitio:id eſt amore laudis/pecunie cupiditatem: ⁊ multa
alia vitia cõprimẽtes.Itẽ Aug.iiij.de ciui.dei.c.iij.Malo
rũ regnũ magis regnãtibus nocet:qui ſuos aĩos vaſtãt
ſcelerũ maiore licẽtia.his aũt qui ſeruiẽdo eis ſubdunk:
nõ nocet niſi iniq̃tas ꝓpria.nã iuſtis quicq̃d malorũ ab
iniquis dñis irrogat:non eſt pena criminis/ſed virtutis
examẽ.vij.q.j.aduerſitas.v.q.v.nõ oĩs.ꝓinde bon⁹ etiã
ſi ſeruiat liber eſt:malus etiã ſi regnat ſeruus eſt:nec vni⁹
hoīs:ſed qđ eſt grauius tot dominoꝝ/quot vitiorũ.de q̃/
bus vitijs quũ ageret ſcriptura diuina:A q̃ eñ inq̃t/q̃s
deuictus eſt:huic ⁊ ſeruus addict⁹ eſt.ij.pe.ij.⁊ facit Ioã.
viij.Itẽ Greg.in regiſtro epiſtola.v.in dictiõe.xiiij.Bru/
nichilde regine Francorũ nõ immerito ꝯtigit:vt cũctarũ
gentiũ regna ꝑcellerẽt regna francie.q̃ppe q̃ earumdem
gentiũ creatorẽ ⁊ veraciter cõfitetur: ſed vt laudabilius
in eo fides cũ operibus eniteſcat: adhortationes noſtre
eũ ſuccendãt:quatenus ſicut ſublimẽ illũ inter hoīes po/
tentia regalis oſtẽdit:Ita ante deũ magnũ faciat pietas
actionis.Idem in epĩa.vj.Childeberto regi Francorum.
Quãto ceteros hoīes regia dignitas antecedit: tanto vl
tra ceterarũ gentiũ regna vr̃a ꝑfecto culmẽ extollit.eſſe
aũt regẽ:q: ſunt ⁊ alij nõ mirũ eſt:ſed eſſe catholicum qđ
alij nõ merenk: hoc ſatis eſt.Sicut eñ magne lampadis
ſplẽdor in terra noctis obſcuritate luminis ſui claritate
fulgeſcit:Ita fidei veſtre claritas inter aliarũ gentiũ ob/
ſcurã perfidiã rutilat ac coruſcat.Quicquid aũt ceteri re/
ges ſe gloriank habere:vos habetis.Sꝫ ipſi in hac re ve/
hementius ſuperank:qm̃ hoc principale bonũ nõ habent
qđ habetis.vt ergo ſicut fide:ita ⁊ actione regnũ regak:
benignam ſe excellentia veſtra ſuis ſubiectis ſemꝑ exhi/
beat:⁊ ſiqua ſunt que ei⁹ animũ offendere valeant:ea in/
diſcuſſa nõ puniat.Tunc eñ vero regi regnũ amplius pla
cebit ſi poteſtatẽ ſuã reſtringẽs minus ſibi crediderit lice
re q̃ pot. Hucuſcꝫ Grego.faciũt ad hec.xxiij.q.iiij. ſicut.
⁊.c.ſi nõ ex fidei.Eſt ⁊ alia ratio q̃re deus iniuſta regna ⁊
violenta ſuſtinuit:vt per taliũ reges iſraeliticũ ꝑplm̃ de/
linquẽtẽ: ⁊ idololatrã feriret/⁊ alios dei inimicos:vt ma
li malos punirẽt.xxiij.q.v.§.hinc notãdũ.vnde ſennache
rib qui dicik aſſur: iudeos puniuit.de quo dicit dñs Eſa.
x.Aſſur virga furoris mei:⁊ ipſe nõ cognouit.⁊ nabucho
donoſor.iiij.Reg.c.penul.⁊ vlt.⁊ antiochus.ij. Mach.v.
⁊ principes romani.Luc.xix.⁊ pre.§.hinc notãdũ. Scđm
Augu.eñ malus aut ideo viuit vt cõuertak:aut ꝙ ꝑ eum
bonus exerceak.facit.xxiij.q.iiij.hec autẽ.in ſi.Nec obſtat
qđ legik factũ.Ibi allegat Hiero.Quis eñ illi exercitui
talẽ poteſtatẽ dedit:aut ꝑplo romano/ꝙ iuriſdictionem
det imperatori in vniuerſo orbe? ⁊ vide.ſ.e.ar.ꝟ. et ſi di/
catur.⁊ qđ no.in ſpec.in rubrica de ſcripti.ꝑſentia.§.rõne
cauſe.ꝟ.itẽ q: obtenk.eſt ⁊c.ꝙ exercit⁹ imperatorẽ facit.
xciij.di.legim⁹.⁊ ꝙ imperator habet iuriſdictionẽ a ꝑplo
inſti.de iur.na.§.ſed quod principi.⁊ no.ex̃ de tranſla.c.j.
glo.j.quia illud olim.hodie verũ nõ eſt:ſed electores,⁊ cõ
firmatio pape.ex̃ de elec.venerabilem. Itẽ ſm Innocẽ.⁊
Oſtien.qui hoc no.ex̃ de vo.⁊ vo.re.ꝙ ſuper his.papa vi/
carius generalis eſt dñi ieſu chriſti.ſ.de tranſla.c.j.⁊.ij.et

Dioniſdis pirate liberũ rñſuz ad Alexandrũ magnum.

De⁹ iniuſta ⁊ violẽta ꝑmiſit dñia.

Sennacherib ẽ aſſur.

Mali q̃re viuãt.

ideo poteſtatẽ habet:nõ ſolũ ſuꝑ chriſtianos/ſed etiã ſuꝑ
oẽs infideles.Quũ eñ chriſtus plenariã recepit poteſta/
tẽ.Pſ.lxxi.Deus iudiciũ tuum regi da:⁊ iuſtitiã tuã filio
regis.⁊ Matth.vlti.Data eſt mihi oĩs poteſtas in celo
⁊ in terra.Nõ viderek diligẽs ſiue ſapiẽs paterfamilias:
niſi ⁊ vicario ſuo:quẽ in terra dimiſit:plenã ſuꝑ oẽs pote
ſtatẽ dimiſiſſet.ex̃ lib.vj.de homici.ꝓ humani.vbi de hoc
etiã Oſtien.no. ¶ F Et ideo dicik de papa/ꝙ habet nõ
ſolũ poteſtatẽ:ſed plenitudinem poteſtatis.ex̃ de vſu pal.
ad honorẽ.ij.q.vj.qui ſe ſcit.quia petro et ſucceſſorib⁹ ei⁹
claues regni celorũ dedit dicens:quodcũcꝫ ligaueris ⁊c.
Mat.xvj.⁊.xxiiij.q.j.quodcũcꝫ.⁊ iterũ:paſce oues meas.
Ioan.vlti.ex̃ de maio.ſolite.Oues aũt ſunt nõ ſolũ fide/
les:ſed etiã infideles per creationẽ/licet adhuc nõ ſint de
eccleſie ouili.vñ Ioã.x.Et alias oues habeo que nõ ſunt
ex hoc ouili. vñ ſequik ꝙ papa ſuꝑ oĩes habet poteſtatẽ
⁊ iuriſdictionẽ ſuper terrã de iure:licet nõ de facto.appro
bank hec in eo qđ legik ⁊ no.ſ.de elec.ſignificaſti.de iudi.
nouit.⁊ pre.c.ſolite.Et per hanc poteſtatẽ quã habet pa/
pa:dicendum eſt ꝙ ſi gentilis/vel paganus/vel barbara
queuis alia natio:etſi nõ habeat niſi legẽ nature:ſi tamẽ
cõtra ipſam legem nature faciat:licite per papã poteſt pu
niri.xxxij.q.vij.flagitia.⁊ ar.Gen.xix. vbi habes ꝙ ſodo/
mite quia cõtra legem nature peccauerũt:puniti ſunt a
dño.ij.q.j.deus omnipotẽs.ex̃ de accuſa.qualiter et qñ.ij.
vnde quũ iudicia dei nobis ſint exẽpla: nõ occurrit ratio
quare papa qui eſt vicari⁹ dei:hoc nõ poſſit ⁊ debeat dũ/
modo facultas adſit.Iđ ⁊ oĩes idololatras punire põt.
naturale eñ eſt vnum ⁊ ſolũ deũ credere ⁊ nõ creaturas:
vt mãdauit dñs moyſi Deut.xiij.⁊.xxiij.q.v.ſi audieris.⁊
Matth.iiij.vnum deũ adorabis ⁊c.vnde Paulus ad Ro
ma.j.Inuiſibilia eñ ipſius a creatura mũdi per ea que fa
cta ſunt intellecta conſpiciunk.ſempiterna quocꝫ eius di/
uinitas:ita vt ſint inexcuſabiles.⁊.j.c.Qui cõmutauerũt
veritatẽ in mendaciũ:⁊ coluerunt ⁊ ſeruierunt creature
poti⁹ q̃ creatori.Inde eſt ꝙ papa iudicat ⁊ punit iudeos
ſi contra legẽ faciant in moralibus:que immutabilia ꝑſe
uerant.vj.di.§.his itacꝫ.qñ prelati eorũ eos nõ puniunt.
⁊ eodem modo punit eos ſi contra legẽ ſuam hereſes in/
ueniant ⁊ obſeruent.Hac ratione moti Grego.ix. et In/
nocen.iiij.mãdauerũt comburi librũ quẽ iudei vocãt tal/
muth:in quo multe hereſes cõtinenk:⁊ puniri illos q̃ do/
cerent dictas hereſes vel ſeruarent. De chriſtianis nõ eſt
dubium ꝙ poteſt eos iudicare ⁊ punire ſi contra legem
euangelij faciant/vel grauiter peccẽt:vt patet in his que
leguntk ⁊ no.ꝑ Innocẽ.⁊ Oſtien.ex̃ de iudi.nouit.facit.xv.
q.vj.alius.item.xxxij.q.v.preceptũ.ex̃ lib.vj.de ſup.ne.pre.
grandi.Et quãuis papa aliqñ omittat penitẽtias iuſtas
⁊ debitas penas oĩbus ꝑdictis inferre:vel quia facultatẽ
nõ habet coercendi:vel ꝓpter pericula vel ſcandala que
incũbunt:vel que venire timet/vel quia multitudini par/
cit.ex̃ de cleri.excõ.mi.latores.de tempo.ordi.c.ij.l.di.vt cõ
ſtituenk.Eſt m̃ poteſtas hoc faciẽdi apud eũ quando põt
⁊ vult. ¶ H Iuſte etiã papa dat indulgentias illis qui
vadũt ad defendendũ ⁊ occupandã terrã ſanctã ⁊ aphri/
cã quã incolunt ſaraceni/q̃ nr̃a fuit:ſicut apparet in con/
cilijs ibi celebratis. ⁊ quia ſaraceni aut nocent: aut ſemꝑ
nobis parati ſunt nocere ſicut noſtre fidei inimici.ad hoc
xxiij.q.viij.diſpar.⁊.q.v.omniũ.⁊ infidelib⁹ terrã poſſidẽ/
tibus iuſtũ bellũ indicit/quia iuſtam habet cauſam:quũ
illa terra ſit conſecrata natiuitate cõuerſatione et morte
ieſu chriſti:⁊ in qua non colitur chriſtus/ſed machomet⁹.
Unde ⁊ q̃uis infideles ſaraceni ipſam poſſideant: iuſte
tamen exinde depelluntur vt colatur a chriſtianis: et ad
ipſorum dominiũ reuocetur.nam ⁊ predicatione apoſto/
lorum:⁊ iuſto bello victa fuit et acquiſita ab imperatore
romano poſt mortem chriſti.⁊ ideo papa ratione imperij
romani quod obtinet:poteſt et debet ipſam ad ſuam iu/
riſdictionem reuocare: qua iniuſte ab illis qui de iure
hoc non poterãt facere: noſcitur ſpoliatus ex interuallo

Oues chriſti.

Papa punit iudeos.

Cauſa crucis ꝑdicande cõtra infideles.

etiá qñcūq; potuerit.ex̄ de reſti.ſpo.olim.ſ.collectis ami-
cis.ff.de acqui.poſ.qđ meo.§.vlti.⁊.l. clam poſſidere.§.q
ad nundinas.⁊ no.ex̄ de homici.ſignificaſti.ij.in glo.ma-
gna.⁊ hec ratio ſufficit in oībus alijs terris.in qbus nūq
romani imperatores iuriſdictionē habuerūt. Nec obſtat
ſi dicaᷣ ꝙ eccleſia nō habet imperiū niſi in occidēte.xcvj.
di.Cōſtantinus.ſ.q: illud loquiᷣ quoad ꝓprietatē: ſecus
quoad tuitionē ⁊ defenſionē.hoc eīm certū eſt:q: vn⁹ gla-
dius alteri adſiſtere pōt.vt d: ex̄ de ſentē.excō.dilectio.li.
vj.ꝑcellit tñ ſpūalis:vt pater ⁊ magiſter. vñ pōt ſupplere

Papa hz iuriſdictionē ſuper infideles.

⁊ punire tēporalē negligentiā ⁊ delictū.xcvj.di. qs dubi-
tet.c.duo ſunt.c.ſi imperator. ¶ J Quinimmo ⁊ contra
alios infideles:etſi nō teneāt terrā in q iuriſdictionē ha-
buerunt principes chriſtiani:pōt tñ papa iuſte facere pce
ptū ⁊ conſtitutionē/ꝙ nō moleſtent iniuſte chriſtianos q
corū iuriſdictioni ſubſunt.arti.ſ.de iude.c.de iudeis.⁊.c.
quū ſit.⁊.c.ex ſpeciali.⁊.c.ſi.liiij.di.mancipia.⁊.c.ſeq. imo
et ſi male tractēt chriſtianos:pōt eos priuare ꝑ ſentētiā iu
riſdictiōe ⁊ dominio qđ ſuꝑ eos habēt:ſed nō niſi ex ma-
gna cauſa.debet eīm eos quātū pōt tolerare: dūmodo nō

Nemo cogend⁹ ad fidē.

ſit periculū chriſtianis:nec exinde graue ſcandalū gene-
retur. Licet eīm infideles ad fidē pciſe non cogantᷣ:q: oēs
ſunt libero arbitrio relinquēdi:quia ſola gratia dei in hac
reuocatione valz.xlv.di.de iudeis.⁊.xxiij.q.v.ad fidez.de
con.di.iiij.gratia.pōt tñ papa mandare infidelibus ꝙ in
terrenis ſue iuriſdictiōis euāgelij pdicatores admittāt.
nam quū om nis creatura rationalis facta ſit ad deū lau-
dādum iuxta illud pſalmiſte.cxvj. Laudate dñm omnes
gentes.⁊ iterum pſ.cl. Omnis ſpiritus laudet dominū.
Certum eſt ꝙ ſi omnes pagani predicatores prohibeant
pdicare : peccāt.ar.ex̄ de iudeis .quā ſit.⁊ ideo a papa ſūt
puniendi. Jn omnibus autem predictis caſibus ⁊ in om
nibus alijs/in quib⁹ licet pape aliquid mandare infide-
libus: ⁊ cōpellere ſiue punire eos ſi nō obediāt: papa pōt
ſolus ⁊ non alius de iure ſuo contendere:bellum eis indi-
cere:⁊ contra eos ſeculare brachiū inuocare. ¶ L Nec
eſt cōtra quod dicit apoſtolus: Nihil ad nos qui foris ſūt
ſ.ad Corin.v.ij.q.ſ.multi.quia illud verum eſt excommu-
nicando vel preciſe ad fidem compellendo:quuz ſola dei
gr̄a vocandi ſint.vt pre.c.de iudeis.xlv.di.al's autē ſi nos
vel noſtros perturbent ſiue inquietent:ſeu bona noſtra
occupent:multum ad nos.de quo dic vt legitur et no. ex̄
de diuor. gaudemus.℣.⁊ in premiſſis caſibus/ibi: Qui
cōſtitutiōib⁹ canonicis nō arctanᷣ.verū eſt qad mr̄imonia
vel qad hoc vt excōicari poſſint : vt ſequiᷣ.arceātur tñ ſi
alicui chriſtiano iniurioſi exiſtant.multo fort⁹ ſi fidei vel
cultui diuino contumelioſi inueniātur.in talib⁹ enim per
ſubtractionem participationis ⁊ ſocietatis omnium chri
ſtianorū ſatiſfacere cōpelluntur. ex̄ de iude. ⁊ ſi iudeos.
⁊ quaſi per totū.xvij.q.iiij. cōſtituit.ſed ⁊ legib⁹ humanis
imperatorū ſub imperio degētes/ſubiacēt:cuiuſcūq; ſint
ſecte:⁊ ipam neceſſe habēt ſeruare: alias gladio:ſi res exe
gerit : ferientᷣ. C.de iude.l.ij.⁊.l.ne quis.⁊.l.iudei.et.C.de
paga.l.ſi. ¶ L Videtur etiam dño oſtienſi qui hoc etiā
no.ꝑ.c.ꝙ ſuper his.ꝙ in aduentu chriſti oīs honor ⁊ prin-
cipatus:⁊ omne dñium: ⁊ omnis iuriſdictio de iure et de

Jn aduētu chriſti oīs ꝑlatio ē trāſlata ad fideles.

iuſta cauſa:⁊ per illū qui ſupremam manū habet: nec er-
rare poteſt:omni infideli ſubtractus fuerit: ⁊ ad fideles
tranſlatus:quia hec iuſta cauſa fuit.ꝓbatur Eccl'i.x. Re-
gnū a gente in gentē trāſferᷣ ꝓpter iniuſtitias/iniurias
⁊ cōtumelias ⁊ diuerſos dolos. facit.xxiij.q.vij.c.ſ.ij.⁊.iij.
⁊ ꝙ hoc factū ſit cōprobaᷣ ex̄ de cōſti.trāſlato.⁊ hoc in pſo
nā chriſti filij dei viui:q nō ſolum ſacerdos fuit/ſed ⁊ rex.
Luc.ſ.Ecce cōcipies ⁊c.vſq; ibi:et regni eius nō erit finis
vñ ⁊ ipſe dixit Matth.xxj. Auferetᷣ a vobis regnū:⁊ dabi
tur genti faciēti fructus eius. ¶ M Huius aūt regni ⁊
ſacerdotij principatū ꝑpetuū cōmiſit fili⁹ dei petro ⁊ ſuc-
ceſſoribus eius:vt patet in eo qđ legiᷣ ⁊ no.ex̄ li.vi.de ho-
mici.pro humani. ex̄ qui ſi. ſint legi.per venerabilē.§.ra-
tionibus.per totū.maxime in.℣.ſi.vñ cōſtanter aſſerim⁹/
ꝙ īfideles de iure debēt ſubijci fidelib⁹. nō ecōtra: vt ptz
in eo qđ legitur et no.ex̄ de iude.c.ſ.in ſi.⁊.c.multorū.⁊.c.
et ſi iudeos. ¶ N Concedim⁹ tñ ꝙ infideles q dominiū
eccleſie recognoſcunt:ſunt ab eccleſia tolerandi:quia nec
ad fidem ſunt preciſe cogendi: vt dictū eſt.tales enim poſ
ſunt habere poſſeſſiōes ⁊ colere chriſtianos ⁊ iuriſdictio-
nē ex tolerantia eccleſie.⁊ in talibus ab eccleſia toleratis
dicim⁹ locū habere illud petri apl'i in canonica ſua.ſ.c.ij.
Subditi eſtote in omī timore dñis:nō tñ bonis ⁊ mode-
ſtis/ſed etiā dyſcolis. ⁊.ſ.ad Timo.vj. in prin. Quicūq;
ſunt ſerui:dños ſuos omī honore dignos arbitrentᷣ. ⁊ oēs
infideles qui nec poteſtatē eccleſie romane: nec dominiū
recognoſcunt/nec ei obediunt:indignos regno principa
tu iuriſdictione ⁊ omni dominio iudicamus.⁊ illos q ter
ram ſanctā:vel alias partes quas chriſtiani acquiſierūt:
occupāt vel occupatas detinēt:debere authoritate eccl'ie
impugnari.ſuꝑ quo vide qđ no. Oſtien.in ſumma de iu-
deis ⁊ paga.§.ſi.⁊ in ſumma de hereti.§.qualiter deuiteᷣ
ſm Oſtien. qđ etiā no.ex̄ qui ſi. ſint legi.ꝑ venerabilē.§.
rationibus.℣.ſunt autē.ibi: Paulus etiā vt poteſtatis ple
nitudinē exponeret ad Corin.ſcribēs ait.ſ.ad Cor.vj.di-
cēs: Neſcitis qm̄ āgelos iudicabim⁹: ¶ O Et ſic loqns
de papa : hāc maioritatē poteſtatē ⁊ authoritatē ſummā
⁊ excellentē in omnibus: ⁊ per oīa:pre oībus:⁊ ſuper om-
nibus totius mūdi chriſtianis indiſtincte ſibi datā conce
do:ſm ea que no.ſ̄.de conceſ.pben.ꝓpoſuit. Habuit eīm
papa plenitudinē poteſtatis:vt hic.⁊.ſ.de elec.illa. de vſu
pal.ad honorē.⁊ maior ⁊ ſuperior eſt omībus chriſtianis:

Probaᷣ pluribꝰ rōnibus papa ē ſum⁹ ī tpalib⁹ ⁊ ſpūalib⁹. Maioritas multiplex.

multo potius infidelibus.qđ pōt ꝓbari multis rationib⁹
nimis dilucidis ⁊ efficacib⁹. Primo ratione ordinis ſcri-
pture etiā legis humane. in auᷣ.quō oportet epos.in pn.
coll'.ſ.C.de ſac.⁊.l.ſi.C.de ve.iur̄.eñ.l.ij.§. ſed diuine. prio-
res eīm ⁊ maiores inferioribus preponunᷣ.C.de no.C.fa
bri.l.vnica.poſt med.facit ex̄ de maio.⁊ obe.c.ſ.vbi de hoc
no.⁊.c.ſtatuim⁹.⁊.c.quū iferior. ¶ P Eſt aūt multiplex
maioritas:ſcz dignitatis.ex̄ de elec.dudū.§.geſtis igitur.
ex̄ de offi.del'.paſtoralis. Tēporis.ex̄ de ma.⁊ obe.c.ſ. Se-
necturis.ff.de iur̄.immu.ſemp.ex̄ de tranſla.quāto. Prela
tionis ſiue diſpēſatiōis.ex̄ de elec. trāſmiſſam.ex̄ de iudi.
at ſi clerici. Conſecratiōis.ex̄ de cōſe.ec.vel al.aqua.ex̄ de
maio.⁊ obe.c.ꝑ tuas.⁊.c.quū inferior. Ordinatiōis.ex̄ de
maio.⁊ obe.ſtatuim⁹.hic adde qđ ſcripſi.ſ.in arᷣ.lxviij.℣.
ad horū ſuppletionē. Scđo rōne ſubiecti.ſ.aīe que oībus

Rō ſcđa

reb⁹ hūanis ꝑponēda eſt.C.de ſacroſctis eccl'ijs.ſancim⁹
ſ.xij.q.ſ.pcipim⁹.xxxviij.di.ſedulo.⁊ quanto qs melioribꝰ
⁊ maiorib⁹ ꝑeſt:tanto ipſe maior ⁊ honeſtior eſt.in auᷣ.de
defenſo.ciui.§.nos igiᷣ. Jmmo ⁊ ex hoc ſequiᷣ ꝙ oīa tēpo
ralia ſubſint ei.nā aīa facta eſt ad ſeruitiū dei: cetera aūt
ad ſeruitiū anime.⁊ conſueuit dici ꝙ q habet ruſticū: ha-
bet ⁊ bouē.⁊ hoc etiā probaᷣ per ꝑall'.c.ꝑ venerabilē.ibi.
in prin.⁊ probabilius reputaᷣ vt eos ad actus legitima-
re valeat ſeculares. vnde ꝓpterea creata eſt aīa ad ima-
ginem dei.xxxiij.q.v.hec imago.hominē eīm creauit deus
ꝓpter ſe cognoſcendū ⁊ diligendū: alia ℟o ab hoīe fecit
ꝓpter hoīem.ſ.ad ei⁹ vtilitatē.⁊ iđ vltimo creatus eſt hō:
q: qđ vltimū eſt ī opatiōe:pmū eſt ī intētiōe ſm pħm. Pſ.
viij. Oīa ſubieciſti ſub pedib⁹ ei⁹. Gen.ſ.ad ſi.ibi: Creſci-
te ⁊ multiplicamini:⁊ replete terrā:⁊ ſubijcite eā:⁊ dñami-
ni piſcibus maris/⁊ volatilib⁹ celi/et vniuerſis animāti-
bus que mouenᷣ ſuꝑ terrā. Jtē Paulus.ſ.ad Cor.iij.c.in
ſi. Oīa aūt veſtra ſunt:ſiue paulus:ſiue apollo:ſiue ce-
phas:ſiue mūdus:ſiue vita:ſiue mors:ſiue pſentia:ſiue fu
tura.oīa eīm veſtra ſunt:vos aut chriſti: chriſt⁹ aūt dei.
xxiij.q.vij.ꝙ aūt . in ſi. Sic ergo ꝑ quādā cōſequētiā:q ha
bet regere animas:non eſt excluſus ab his que ſunt ſubie
cta animabus.⁊ qui habet quod maius eſt: habz ⁊ quod
minus.vt predi.c.precipimus.ex̄.de dona.inter vi. et vxo.
per veſtras.§.fina.ibi:quū ergo ſatis ei poſſit modicū cre
di dotis: cui creditū eſt corpus vxoris.ex̄ q ſi. ſint legi.per
venerabilē.ſ.rñſo.ibi: Sic ad actus ſpirituales illos legi-

maus vt poſſint in ep̄os ꝓmoueri: ex quo veriſimili⁹ cre/
ditur ⁊ probabilius reputať ⁊c̄. ſic ec̄ōuerſo vt q̄ tēporalia
haber habeat ſpūalia. nā tēporalia accidūt anime: nō ec̄ō
tra. ff. de redhibi. ac iuſtiſſime. arg. j. q. iij. ſi quis obiecerit.
vnde dn̄s Mattb. vj. loquēs de tēporalib⁹. dicit ⁊ hec oia
ſcꝫ tēporalia adijcienť vobis. vbi expoſito: nō ait dabunť
ne putenť eē termin⁹ vie/ſed adijcienť: q̄ſi adiectiuo mō/
nō ſubſtātiuo. Vn̄ Chryſ. nō dixit dabunť: quia quaſi ni/
hil ſunt. ⁊ ita quere futura: et accipies p̄ſentia. ſed quidā
de adiectiuo faciūt ſubſtantiuū: ⁊ ec̄ōuerſo. ſ. de ſubſtanti/
uo faciūt adiectiuū. de q̇bus Aug. Ve eis q̄ derelinquūt
te dn̄e: ⁊ oberrāt in veſtigijs tuis: ⁊ nut⁹ tuos p̄ te amāt.
⁊ obliuiſcunť quid innuāt. Nutus tui ſunt oīnc creatura
rū genus. In typo iſto merito pōt dici terra vacua ⁊ ina/
nis. Gen̄. j. in p̄n. Sūt aūt tēporalia ad ſolatiū ⁊ corpo/
ris ſuſtentationē: vt in peregrinatiōe viaticū. In ſeruitio
dei ſpiritualia ſunt ad decorē aīe vt digna ſit viſione dei.
Eterna ſunt ad ꝯſummationē vtriuſq;: vt beatificemur
in regno dei. Bona ergo tēporalia danť in ſolatiū: ſpūa/
lia in meritū: eterna in p̄miū. ❡ Tertio ratiōe ꝓbabili cō
grua: quia ſicut chriſtus eſt deus ⁊ homo: vtrāq; perfe/
ctiſſime naturā participās. Athanaſius. de⁹ et homo vn⁹
eſt chriſtus. Et iterū. pfectus deus pfect⁹ hō. xxiij. di. q̄ ep̄s.
ex̄ de ſumma trini. c. j. ex̄ de here. quū chriſt⁹. de cele. miſ. i
quadā. Sic eius vicari⁹ generalis ⁊ ſingularis papa par
ticipat cū chriſto quodāmodo naturā diuinitatꝫ: quoad
ſpūalia: ⁊ humanitatis quoad tēporalia. Nā quoad ſpūa
lia dicunť hoīes dij. Ps̄. lxxxj. Ego dixi dij eſtis: quoad tē/
poralia hoīes q̄ de terra ſunt ⁊ terrena querunt q̄ dicunť
coꝝ. vn̄ Phil. ij. Om̄es q̄ ſua ſunt querunt. i. tēporalia. ſic
exponiť. viij. q. j. ſunt in eccleſia. ⁊ vere: q: de terra ſumus p̄
deſideria ⁊ cogitationes in terram reuertimur. Gen̄. iij.
❡ Quarto rōne fortitudinis: q: ſpūalia fortiora ſunt tē/
poralibus. s̄. de tranſla. inter corporalia. quia temporalia
tranſeūt. Sap̄. v. Quid nobis profuit ſupbia: aut q̇d diui
tiarū iactātia cōtulit nob: trāſierūt oia illa tanq̄ vmbra.
ſpūalia nō trāſeūt. Luc̄. xxj. Celū et terra tranſibunt: v̄ba
aūt mea nō trāſibūt. xxxv. q. x. fraternitatꝫ. ❡ Q. Quin/
to/q: q̇libet princeps ⁊ imperator: nedū pape ſubeſt/ſed
etiā alijs ep̄is: ⁊ ſuo etiā ſimplici ſacerdoti. q̄ ipſum ſoluit
et ligat ⁊ iudicat. ad hoc. lxiij. di. valētinian⁹. xcvj. di. quis
dubitet. cū duobus. c. ſeq. ex̄ de maio. ⁊ obe. ſolite. §. verū.
⁊. §. potuiſſes. ex̄ de iudicijs. nouit. §. nō igiť. ex̄ de peni. et
re. omnis. Quū tn̄ nullus clericus quātūcunq; minim⁹
exiſtens clericus ⁊ vtens priuilegio clericali alicui laico
poſſit ſubeſſe perſonaliter i aliquo caſu. xj. q. j. idyta. c. pla/
cuit. xcvj. di. ſatis euidēter. ex̄ de iudi. at ſi clerici. et hoc ho
die ſancit noua cōſtitutio Frederici ſecūdi: q̄ incipit hac
editali. ❡ Sexto hoc fulciť infinitis authoritatib⁹. xcvj.
di. quū ad verū. c. duo ſunt. ⁊ p̄. c. ſolite. ❡ Septimo diui/
no oraculo: ⁊ antiq̇tate/ſeu diuturna cōſuetudine appro
bata. s̄. ex̄ de tranſla. ep̄o. c. j. ⁊. c. quāto. ❡ Octauo ex vi ſi
dei orthodoxe. ſicut em̄ ponere duo principia hereticū eſt
xxiiij. q. ſi. quedā. v̄. cerdoniani. ſic ponere duos vicarios
generales ⁊ ſibi eq̄les in terris hereticū videtur: q̄ad ius
ꝑtinet. Ne igitur videaris hereſiarcha iure: hec ſit fides
tua catholica: ꝙ ſicut vnus eſt deus incōmutabilis. s̄. de
ſum. trini. c. j. primo ⁊n̄. ſic eſt vnus vicarius ſuus in terris
generalis: cui omnes angeli. i. hoīes debent eſſe ſubiecti:
⁊ in oīb⁹ obedire: cuius nauis ſtabilis eſt ⁊ immutabilis.
nā etſi q̄nq; fluctuet. xxiij. di. in noīe dn̄i. in p̄ma pte. ⁊. j. q.
iiij. turbať nauicula. nō mergeť. xxiiij. q. j. nō turbať. Sic
etiā ſuperiori cōuenit inferior hierarchia: q̄n om̄es hoīes
vicario dei in terris: ſicut in celis deo oēs angeli ſeruiunt
⁊ intendūt. q̄n v̄o ſuperbiūt ⁊ reſiſtūt: turbať inferior: et
offendiť ſuperior hierarchia. xj. q. iij. qui reſiſtit. ⁊ melius
lxxix. di. ad hoc. ❡ Nono ratione vnitatis: que diuiſionē
nō recipit. xxiiij. q. j. loquiť. ergo quū vna ſit tm̄ eccleſia ge
neraliter ſimul collecta. de conſe. diſti. j. eccleſia. vnum ba/
ptiſma: vnus de⁹: vna fides/vt ibi Eph̄. iiij. vij. q. j. nouas/

Erūnia ſnia Au/guſtini.

Finis tē poraliū et ſpūa/lium.

Rō. iij.

Papa ꝑticipat vtramq; naturā cū chri/ſto.

Rō. iiij.

Ratio. v Impera tores et reges ſubijciū/tur ep̄is.

Rō. vj

Rō. vij.

Rō. viij.

Rō. ix.

tianus. nō poteſt habere vna ſpōſa generalis/niſi vnum
ſponſum generalē: nec alium ſibi parē et equalem. ar. ad
hoc. ex̄ de preben. quū nō ignores. faciunt. vij. q. j. ſcire. ⁊. c.
ſicut. aliud eſt dicere opinio monſtroſa. ex̄ de offi. or di.
q̄m̄. ⁊ in ſuperioribus primis articulis de hoc ſatis dictū
eſt. hac etiā ratione nullus ſapiens rex ordinat regnū ſuū
ad diuiſionem/ſed ad vnitatē: quia omne regnū in ſeipſo
diuiſum deſolabiť. Mattb. xij. Luc̄. xj. ⁊. xxv. q. ij. ſi ea. Sed
deus eſt rex ſapientiſſim⁹ a quo eſt omnis ſapiētia. Sap̄. j.
⁊ cui dicitur in Ps̄. ciij. Omnia in ſapiētia feciſti: ergo re/
gnum ſuū quod eſt eccleſia. de quo alibi dicitur Mattb.
xiij. Mittet fili⁹ hominis angelos ſuos ⁊ colligent de re/
gno eius omnia ſcandala: quod Grego. in homilia de cō
muni virginū intelligit de eccleſia militanti: vbi ſunt ſcan
dala facta tota die. Sic cōgregationē fideliū nō ordinat
de⁹ ad diuiſionē/ſꝫ ad vnitatē: ordinaret autē ad diuiſio
nē/ſiue ſchiſma: ſi in eccl̄ia duo capita ordinaſſet: q̄rū vnū
alteri nō ſubeſſet. q: tūc eēt occaſio ꝙ aliq̄ ex ſubditis ad
hererēt vni: alio ꝯtēptori alij ec̄ōuerſo: vel q̄d eēt iurgiū in/
ter eos ſicut inter paſtores abraā ⁊ loth q̄ eq̄les in potē/
tia videbanť. Gen̄. xiij. Igiť nō niſi vnū caput i vna vni/
uerſali eccleſia ordinauit loco ſui qui eſt caput eccleſie. ad
Ephe. j. et Col̄. j. ⁊. ij. Et ipſum loquor de chriſto: dedit ca/
put ſuper omnē eccleſiā que eſt corpus ipſi⁹. xxiiij. q. j. ad/
uocauit. Et ipſe aſcēſurus in celum corporaliter a nobis
recedēs/ne ſine capite corporali et viſibili remaneret: de/
dit loco ſui Petrū: ⁊ poſt eū ſucceſſores ſuos/dicēs Joā.
vlti. Paſce oues meas. vt. s̄. ſepe dictū eſt. et eſt expreſſum
in illo. c. pro humani. de homici. lib. vj. Nec valet dicere ꝙ
romani vel alij ad quos deuenit imperiū/eligebāt impe
ratores. quia ſicut ex ſola violentia competebat eis: vt to
tius orbis vicē gererent: ita ⁊ imperatori electo ab eis cō
petebat toti orbi ex eadē violentia imperare. ❡ R Deo
autē qui ex malo ſcit eligere bonum. placuit ſm̄ Auguſti.
xviij. de ciui. dei. c. xxij. per romanos orbem debellare ter/
rarum: vt in vnā ſocietatē reipublice legemq; perductū/
longe lateq; pacaret: que pacatio valuit poſtea ad fidem
chriſti liberius predicandā: ⁊ dei cultum amplius dilatā/
dum. et propterea chriſtus tēpore pacis naſci voluit. Luc̄.
ij. Exijt edictū. ❡ Itē decimo om̄is poteſtas q̄ in eccleſia
eſt a deo eſt: nō eſt poteſtas niſi a deo. Roma. xiij. xj. q. iij.
qui reſiſtit. ⁊ Joan. xix. Nō haberes in me poteſtatē vllā/
niſi tibi datuꝫ eſſet deſuper. facit. xxiij. q. j. quod culpatur.
ſed que a deo ſunt/ordinata ſunt. vt dr̄ ibidem. Rom̄. xiij.
Ergo iſte due poteſtates ſpiritualis ⁊ tēporalis: que ſunt
in eccleſia ordinate ſunt: nō autē eſſent ordinate/ſed po/
tius diſſipate: ſi vna alteri minime ſubdereť. facit. lxxix.
diſt. ad hoc. igitur vna alteri ſubiecta eſt: ſed nō ſpiritua/
lis temporali. vt. xcvij. diſti. quis dubitet. cum ſeq. ergo tē/
poralis ſpirituali tanq̄ digniori. xcvj. di. duo ſunt. ❡ Itē
vndecimo om̄is poteſtas dependēs in eſſe ab alia: ſicut a
totali cauſa eſt illi ſubiecta: ſꝫ poteſtas tēporalis eſt h̄moī
reſpectu ſpūalis: igiť eſt illi ſubiecta. Minor ꝓbať: q: q̄d
eſt cauſa totalis tēporalis poteſtatis eſt in eadē eccleſia.
Sꝫ cauſa totalis eccleſie q̄d eſt eccl̄ia/eſt gratia ſpūſſan/
cti. q̄ ſpūaliter regeneramur: dicēte ap̄lo. j. ad Coꝝ. xij. In
vno ſpū om̄es nos baptizati/ſiue gētiles/ſiue iudei/ſiue
ſerui/ſiue liberi/in vnū corpus ſumus: ⁊ omnes vno ſpū
potati ſumus. vbi glo. dicit ꝙ hic fideles om̄es ſunt vnuꝫ
corpus: q: oēs ſunt baptizati in vno ſpiritu quo efficiunť
vnanimes: ſicut totum corpus hominis vna anima vege
tatur. et Augu. ibi dicit: ꝙ ita ſpiritusſanctus facit omnia
in mēbris corporis chriſti: ſicut vna anima videt i oculo.
audit in aure: ⁊ i ceteris oībus oia facit. g̃ ptās baptizādi
⁊ adminiſtrādi ſacramēta alia q̇b⁹ regeneramur ſpūalr:
⁊ gratiā ſpūſſcti recipim⁹: q̄ ſic vnū corp⁹ efficimur: eſt cā
ptātis tpalis i eccl̄ia exiſtētis. ❡ Itē. xij. ſic videm⁹ in ma
iori ⁊ minori mūdo naturali: ſic ⁊ i mūdo myſtico. i. in cō/
gregatiōe hoīm: ⁊ maxie fideliū debem⁹ arguere eſſe: ſꝫ
in maiori mūdo naturali videm⁹ ꝙ corpa inferiora regu

Ratio. x

Rō. xj.

Rō. xij.

lantur ⁊ ſubijciunt̃ corporibus celeſtibus: ⁊ corpora cele-
ſtia ſpiritibus: ſcʒ intelligẽtijs ⁊ mouẽtibus. Ita ſimiliter
⁊ in minori mũdo.i.in hoie corpus regulat̃ ⁊ ſubijcit̃ aie
naturaliter: ⁊ ab ea vitam recipit.ad hoc.lxxxix.di.ad hoc
de peni.di.i.reſuſcitatus.ſub.§.hoc idẽ ẜm Aug.x.de ciui.
dei.c.vj.aia vtit̃ corpore ſicut ſtimulo ⁊ inſtrumento.igit̃
ſic erit in mũdo myſtico qui eſt vniuerſalis eccleſia ꝙ po-
teſtas tẽporalis regulabit̃ ⁊ ſubijciet̃ ſpũali: ⁊ ꝑ cõſequẽs
Xiij.rõ. imperator pape. ¶ Itẽ.xiij.phs.ij.phyſicoꝝ ꝓbat ꝙ mate
ria eſt ꝓpter formã per hoc ꝙ ars inductiua forme princi
pat̃ ⁊ imperat arti ꝑparatiue materie: ⁊ hec preparatiua
materia/ac etiã operatiuũ ordinat̃ ſicut ad finem ad ope
ratiuũ ꝑ partẽ inductiuã forme. Exẽplũ ars edificatiua
q̃ eſt inductiua forme dom⁹ imparat dolatiue lignorũ vt
ꝑparet ligna ẜm exigentiã forme domus inducende ad
quã ligna dolata ordinant̃: ſicut ad finẽ. ſicut ergo eſt in
artibus: ſic põt argui in poteſtatibus ꝙ illa poteſtas prin
cipatur ⁊ imperat alteri poteſtati: ad cuius actũ tanq̃
ad finẽ ordinat̃ actus alteri⁹ poteſtatis. Sed ad actus ꝓ-
prios poteſtatis ſpũalis: qui ſunt deũ colere in ſacrificijs/
quibus vult ab hoie coli: ⁊ regenerare hoĩes ſacramẽtis
eos ordinãtibus ad vitã eternã: immediate ordinat̃ pote
ſtas ſpũalis ſiue imperialis: ⁊ eius actio ſicut ad finẽ/di-
cente Augu.v.de ciui.dei.c.xxiiij. Nec eñ nos chriſtianos
quoſdã imperatores ideo felices dicimus/q: vel diutius
imperarũt/vel q: imperantes filios morte reliquerunt. ⁊
infra. Sed ſi iuſte imperant ⁊ poteſtatẽ ſuã ad dei cultum
maxime dilatãdũ ordinãt. Adde hic qđ ſcripſi in.lxij.art̃.
℟.qm̃ igitur.vñ et Iſido. Cognoſcãt principes ſeculi deo
ſe debere eſſe reddituros rationẽ: ꝓpter eccleſiã quã chri-
ſto tuendã ſuſcipiunt ⁊c.xxiij.q.v.principes.igit̃ poteſtas
Xiiij.rõ. ſpũalis imperat tẽporali ⁊ papa imperatori. ¶ Xiiij.con
firmat̃ etiã hoc: q: illa poteſtas q̃ immediatius ⁊ directi⁹
ordinatur ad finẽ ſimpliciter vltimũ cõſequendũ eſt ſim-
pliciter ſublimior illa que nõ niſi mediãte illa ordinat̃ ad
conſeq̃ndũ illũ.ita ꝙ ſicut finis eſt ſub fine: ſic ⁊ poteſtas
ſub poteſtate.xi.q.iij.q̊ reſiſtit. Sed poteſtas ſpũalis ime-
diate ac directe ordinatur ad finẽ ſimpliciter vltimũ cõſe
quendũ: ſcʒ vitã eternã.ar.bo.xcv.diſ.eſto.℟. recordemur.
poteſtas ℟o tẽporalis nõ niſi mediãte ſpũali: ꝓ quãto ſcʒ
ordinatur ad cultum dei dilatandũ ⁊ defendendũ.vt per
cap̃. principes.qui cult⁹ eſt actus poteſtatis ſpũalis: ergo
Xv.rõ. poteſtas ſpũalis eſt ſimpliciter ſublimior tẽporali. ¶ Xv.
Itẽ papa eſt verus vicari⁹ chriſti: cui đ: Ioan.vlti. Paſce
oues ⁊c.ſicut ſepe.ſ̃.dictum eſt.ſed chriſto: vt hoi data eſt
omnis poteſtas in celo ⁊ in terra. Matth.vlti.dicẽte ibi
Rabano in glo.nõ de coeterna pr̃i diuinitate: ſʒ de aſſum
pta loquit̃ humanitate. Illi aũt poteſtas data eſt q̃ pau-
lo antea fuerat crucifixus ſepultus in tumulo q̊ et reſur-
rexit. Igitur ⁊ pape data eſt om̃is poteſtas in terra ⁊ ſpi
ritualis ⁊ tẽporalis. de hoc etiã.ſ̃.dixi. ¶ Itẽ.xvj.ſicut.ſ̃.
Xvj.rõ. dixi melchiſedech ſacerdos ⁊ rex aſſimilat⁹ filio dei fuit:
cui chriſtus ſuccedit ẜm apl'm ad Heb.vij.cui et papa in
vtraq; dignitate ſuccedit ſicut homini: q: Apoca.xix.đ: ꝙ
chriſt⁹ habet ſcriptũ in veſtimẽto.i.in humanitate aſſum-
pta ⁊ in femore ſuo.de quo femore Gen̄.xxiiij.in prin.po
ne manũ tuã ſubt⁹ femur meũ: q: chriſtus ex abraã naſci-
tur. Matth.i. Liber generatiõis ⁊c.rex regũ ⁊ dñs domi-
nantiũ: igitur ⁊ papa eius vicarius eſt ⁊ rex. Hoc eſt etiã
qđ dicit apl's ad Eph.i.ꝙ deus om̃ia ſubiecit ſub pedib⁹
chriſti.i.ſub humanitate eius ẜm glo.q: ſicut pes eſt infe-
rior pars corporis: ita humanitas eſt inferior natura in
chriſto: ⁊ ipſum dedit caput ſuꝑ oẽm eccleſiã q̃ eſt corpus
ipſius.vbi glo.dicit ꝙ ꝓprie đ: caput eccleſie ẜm humani
tatẽ ẜm qđ cõiungitur ei natura ⁊ gratia. Sed papa ſo-
lus eſt eius vicarius: vt ſepe dictũ eſt.igitur ipſe ſolus eſt
caput eccleſie militantis/vel tenet capitis chriſti locũ: cui
omnia membra eccleſie ſunt ſubiecta/vt chriſto: q̃ fuit rex
⁊ ſacerdos.ad hec.xix.diſt.ita dñs.ex̃ lib.vj.de elec.funda-
menta.vnde ⁊ petro vicario ſuo dixit Ioan.i. Tu vocabe
ris cephas: qđ latine ſonat caput: eo ꝙ pro capite ſit cõ-
ſtiturus apl'oꝝ.vt dicit papias.xxj.di.in nouo.xxij. diſt.c.i.
vnde ⁊ clerici qui ſub nullius diſciplina/vel ꝓuidẽtia epi
viuunt acephali vocant̃.xciij.di.nulla ratiõe. ¶ Itẽ.xvij. Rõ.xvij.
apud illũ reſidet regalis ſiue imperialis dignitatis pleni
tudo: cui de iure cõpetit imperiũ trãſferre: qđ eſt vni au-
ferre ⁊ alteri cõferre ius ⁊ poteſtatẽ eligendi imperato-
rẽ/tribuere/electũ examinare/inungere/cõſecrare/⁊ co
ronare: ⁊ ꝑ conſequens approbare vel reprobare: ſed hec
omnia de iure cõpetunt pape.vt dicit̃ ex̃ de elec.venerabi
lem.ex̃ in clemẽ.de iureiu.romani principes.⁊ in clemẽ.de
re iudi.paſtoralis cura.⁊ ex̃ lib.vj.de re iudi.ad apl'ice.et
de hoc.ſ̃.dixi in.xiij.art̃.℟.item tenet.facit ad hoc.q: papa
priuat etiã reges regnis ⁊ ſubſtituit alios ⁊ abſoluit fide
les a fidelitate coꝝ. Põt etiã nedũ ipſe: ſed etiã q̃libʒ eps
reges ⁊ imperatores excõmunicare.ad hec.xv.q.iij.alius
⁊.c.nos iuratos.ex̃ lib.vj.de ſup.negli.p̃.grãdi.xcvj.diſti.
duo. ¶ Itẽ.xviij.apud illũ reſidet poteſtatis plenitudo: Rõ.xviij
ad cuius iudiciũ referri debet omne arduũ vel ambiguũ
vel difficile tã in ſpũalibus q̃ in tẽporalibus: ſed talis eſt
papa.vt per.c.per venerabilẽ.ex̃ qui fi.ſint legi.⁊c. ¶ Itẽ Rõ.xix.
xix.ille eſt ſimpliciter p̃latus omniũ ⁊ monarcha: ex cui⁹
iudicio pendet oẽs: ⁊ q̊ pro om̃ibus eſt redditurus in di-
uino iudicio/ſeu examine rationẽ. hi eñ ſunt actus p̃la-
ti: ſed papa eſt hmõi.vt.xcvj.diſt.duo ſunt.⁊.ix.q.iij.aliorũ
ergo ⁊c. Et ſi dicatur ꝙ eſt monarcha in ſpũalibus: ⁊ non
in tẽporalibus: nõ eſt verũ: q: ꝓpter cõtemptũ in ſpũalib⁹
papa punit imperatorẽ in tẽporalib⁹.lxiij. di.hadrianus.
¶ Itẽ.xx.ille eſt maior alio qui ipſum iudicare: ⁊ a q̊ iudi Rõ.xx.
cari nõ põt: ſed papa põt imperatorẽ iudicare/⁊ oẽm ho-
minẽ: ⁊ a nemine iudicari.xl.diſ.ſi papa.⁊.ix.q.iij.nemo.ꝗ
⁊c.⁊ de hoc.ſ̃.dixi. ¶ Itẽ.xxj. Luna a ſole recipit luminis Rõ.xxj.
dignitatẽ: ⁊ imperator luna a papa ſole culmis dignita-
tẽ: ſic arguit̃ per.c.ſolite.ex̃ de ma.⁊ obe. ¶ Itẽ.xxij. Hu- Rõ.xxij.
go de ſacramẽtis lib.ij.par.ij.c.iiij.dicit ꝙ quantũ vita ſpi
ritualis dignior eſt q̃ terrena: ⁊ ſpũs q̃ corp⁹: tantũ ſpiri-
tualis poteſtas terrenã poteſtatẽ ſiue ſecularẽ honore ac
dignitate p̃cellit. Nã ſpũalis poteſtas terrenã poteſtatẽ ⁊
inſtituere habet vt ſit: ⁊ iudicare habet ſi bona non fue-
rit: ipſa ℟o a deo inſtituta eſt primũ: et cũ declinat a ſolo
deo iudicari põt: ſicut ſcriptũ eſt.i.Coꝝ.ij. Spũalis iudi-
cat om̃ia ⁊ ipſe a nemine.⁊ hoc declaratuʒ eſt expreſſe in
populo iſraelitico vbi primũ a deo ſacerdotiũ inſtitutum
eſt. Poſtea ℟o ꝑ ſacerdotiũ iubente deo regalis eſt pote-
ſtas ordinata. Audi vocẽ ppl'i in oib⁹ que loquunt̃.i.Reg.
viij. dedit eis regẽ ſaulẽ. ¶ Itẽ.xxiij. Amb.oſtẽdit in ſuis Rõ.xxiij
ſcriptis: ꝙ aurũ nõ tam p̃cioſius ſit plũbo q̃ regia pote-
ſtate ſit altior ordo ſacerdotalis. Itẽ idẽ.ſublimitas epa-
lis nullis poterit cõparationibus adequari. ſi reguʒ ful
gori compares: ⁊ principũ diademati: longe erit inferi⁹
ꝙ ſi plumbi metallũ ad auri fulgorẽ cõpares: q̊ppe quũ
videas regũ colla ⁊ principũ ſubmitti genibus ſacerdo-
tũ: ⁊ oſculata eorũ dextera orationib⁹ eorũ credant ſe cõ-
muniri.xcvj.di.duo ſũt. ¶ Itẽ.xxiiij. Ioãnes papa. impe- Ratio
ratores chriſtiani ſubdere debẽt executiões ſuas eccleſi- xxiiij.
aſticis p̃ſulib⁹ nõ p̃ferre.xcvj.di.ſi imperator.in fi. Dicẽdũ
eſt ergo ꝙ apud papã reſidet vere ⁊ originaliter vtriuſq;
poteſtatis ⁊ iuriſdictionis plenitudo. Sed poteſtatẽ tem
poralẽ regulariter ꝯcedit imperatori ⁊ alijs regibus qui
ſub imperio debẽt eſſe. vij.q.i.in apibus.vbi de hoc.ff.ad
L.rho. de iac.depcatio.l.q̊ leuãde.lxiij.di. hadrian⁹. vbi de
hoc.⁊ mediante ipſo ipſi exercẽt ſibijpſi nõ auferẽdo: ſed
ipſam iniũgere/ac eius executionẽ certis caſib⁹ reſeruã-
do.ex̃ q̊ fi.ſint legi.ꝑ venerabilẽ.§.rationib⁹.hinc eſt etiã Ponunt̃
ꝙ imperator dño pape fidelitatẽ iurat et eius fidelis eſt. caſus in
lxiij.diſt.tibi dño.ex̃ in clemẽ.de iureiu.romani principes. qb⁹ eccle
vbi de hoc expſſius. ¶ § Caſus aũt in q̊bus ſe eccleſia ſia ſe in-
de tẽporalib⁹ intromittit ſunt. Primus qñ imperator vel tromit-
princeps donat eccleſie iuriſdictionẽ in caſtro vel villa tit de tẽ-
vel ꝓuincia: ſicut habet eccleſia in patrimonio beati Pe- poralib⁹
tri: vt pre.§.

tri vt ſ.§.rationibus.in marchia anchonitana:in roman
diola:in ducatu ſpoletano:in comitatu cāpanie/⁊ in mul
tis alijs terris.Regnū etiā ſicilie patrimoniū eſt eccleſie.
xciiij.di.valde.ex̄ de re iudi.ad apl'ice.vj.li.⁊ totū imperiū
occidentis ex donatione cōſtantini.xcvj.diſt.conſtantin⁹.
Unde vere ⁊ ꝓprie papa monarcha eſt occidētis: vn̄ ne/
ceſſe eſt etiā per hanc rationē/ꝙ ab eo in occidente impe
riū teneatur.⁊ reuera dict⁹ eſt dn̄s ⁊ imperator: legitim⁹
vtilis.Secundus eſt qn̄ occurrit aliquid difficile vel am
biguū.vt ſ.e.§.rationibus.Tertius eſt ratione delicti.ex̄
de iudi.nouit.Quartus eſt quū iudex ſecularis eſt negli/
gens vel iniuſtus: ꝓſertim vacante imperio:quo vacāte/
papa imperatori ſuccedit:vt eſt hodie declaratū.ex̄ in cle/
menti.de re iudi.paſtoralis.§.finali.ex̄ de fo.compe.licet.
vbi de hoc ꝑ glo.⁊ docto.poſt.j.no.⁊ in alijs caſibus ibi in
glo.adde hic qd̄ no.ſ.in.lvj.ar.§.ex his aūt.ꝟ.de q̄b⁹ autē.
Et ex hoc clare patet ꝙ papa ex ſe iuriſdictionē habeat
temporalē:q: alias eius executionē in ꝑdictis caſibus nō
habereret:niſi ei cōcederet imperator.Hoc etiā ꝑz ꝑ illud
Luc.xxij.ſuperius allegatū:Ecce duo gladij ⁊c.quorum vn⁹
ſm glo.fuit euaginatus:⁊ alter nō.per quos intelligitur
dicta duplex poteſtas.Per euaginatū ſpūalis: vnde ⁊ ꝑ/
cuſſionē petri:q abſcidit auriculā malchi ſerui pōtificis.
Joan.xviij.euaginatio ſpūaliter moralizat̄.xxiiij.q.j.ſi pe
trus.Per nō euaginatū tēporalis:vt ꝑ euaginationē in/
telligat̄ poteſtatis executio:vt ſic apud chriſtū ⁊ eius vi/
carios ſit vtraq; poteſtas:ſed tēporalis quātū ad iuriſdi/
ctionē/nō quantū ad executionē vniuerſaliter loquēdo.
nō quia nō poſſit:ſed q: vt d̄r.ij.Timoth.ij.x.di.qm̄.decuit
vt ſpūalis actio a carnalib⁹ diſtaret incurſibus:⁊ deo mi/
litans minime ſe negotijs ſecularib⁹ implicaret.idē.xcvj.
di.quū ad verū.facit opti.xj.q.j.te q̄dē.cū.c.ſeq.⁊.§.ex his
oībus.ij.ibi:ſecularia igit̄ iudicia.adde ad iſtum arti.⁊.§.
alias obiectiones ⁊ ſolutiones quas poſui.j.in.lix.arti.in
§.reſtat.¶ T.

Euaginatio gladii qd ſignificet.

Temporalis iuriſdictio pape ſubeſt.

Ad illa que poſſunt dici vtrāq; poteſtatē/ſcʒ tem
poralē ad papā nō ꝑtinere:⁊ iuriſdictiones eſſe
diſtinctas:reſpōdendū eſt.⁊ primo ad id: Red
dite q̄ ſunt ceſaris ceſari:⁊ q̄ ſunt dei deo.in ar.
xij.⁊ Matth.xxij.Marc.xij.⁊ Luc.xx.⁊.xxiij.q.viij.conue/
niorū.§.pre.ecce ꝙ.xvj.q.vij.maiores.dico ꝙ ſicut a deo
nō excludit̄ dn̄atio in tēporalibus:q: dn̄i eſt terra ⁊c.Pſ.
xxiij.⁊ Pſ.lxxxviij.viij.di.quo iure.ex̄ de deci.tua.ij.q̄uis
appropriatius attribuat̄ ſibi dn̄atio in ſpūalibus/ꝓpter
excellentiā ſpūaliū reſpectu tēporaliū.ex̄ de maio.⁊ obe.
ſolite.ita nec a dei vicario excludet̄.Unde licet iſta reſpō
ſio fuerit cauta:ne interrogantiū neq̄tia poſſet ipſum ca/
pere in ſermone:fuit tn̄ veriſſima/⁊ ad ꝓpoſitū noſtrum
dicta.quū em̄ dei ſunt om̄ia:et ei⁹ imperiū ⁊ regnū.Dan.
ij.ad fi.ibi:in diebus aūt.qd̄ iubet chriſtus ceſari eſſe red/
dendū/debet ⁊ dicit̄ etiā ⁊ deo reddi:q: ceſari eſt redden
dū ꝓpter deū/q̄ imperiū ordinauit vt inſtrumentū ſuū ⁊
ſui vicarij/ad defenſionē fideliū ⁊ eorū ꝯuerſationē pacifi
cā cōſeruandā.xxiij.q.v.principes.⁊.c.adminiſtratores.⁊
ſic intelligit̄ qd̄ dicit.l.ꝙ ſumma nobis dona a deo conceſ
ſa/ſunt ſacerdotiū ⁊ imperiū.in autē.quō oportet epiſ.in
prin.col'.j.⁊ tamē vtrunq; exercuit chriſtus:vt legit̄ ⁊ no.
x.di.qm̄.⁊.xcvj.di.quū ad verū.Sicut ergo diuiſio eorū q̄
ſunt ceſaris:eſt diuiſio nō diſparatorū/ſed ſuperioris ⁊ in/
ferioris:q: om̄ia que ſunt ceſaris/ſunt etiā dei: ⁊ nō econ
uerſo.ſic dominatio imperatoris eſt pape ſuo modo:⁊ nō
ecōuerſo:⁊ ſicut dominatio imperatoris eſt dei principa/
liter ⁊ ſicut cōferētis ⁊ cōmunicantis eā: ceſaris autē eſt
ſicut miniſtri ⁊ cui cōmunicat̄.ſic etiā principaliter eſt pa
pe eā conferentis ⁊ imperatori cōmunicantis.Preterea
nullus negat quin comes ſit ſubdit⁹ regi vt in libro feu/
dorū:quia comitatus intra terminos alicui⁹ regni ſunt:
ergo de eius iuriſdictiōe ſunt.vide quod legit̄ ⁊ no.ex̄ de
offi.archi.c.fi.maxime per Innocē.dicit̄: ⁊ tamen ſubditi
comitis aliud debēt regi ⁊ aliud comiti.⁊ dicet̄ eis a vero
iudice reddite que ſunt comitis comiti:que ſunt regis re
gi.Ex hoc tamē nō pōt argui ꝙ dominiū comitis non ſit
regis tanq̄ꝫ principalis et directi dn̄i: licet comes vtilis
dn̄s ſit.Papa etiā in imperio ſuperior dn̄s eſt.ex̄ in clem̄.
de re iudi.paſtoralis cura.§.fi.ibi:Ex ſuperioritate quam
ad imperiū nō eſt dubiū nos habere:⁊ fidelitatē iurat pa
pe imperator pro imperio:ergo ab eo tenet illud.vt ſ.e.c.
paſtoralis.⁊ in clem̄.de iureiur.romani ꝑncipes.Itē ideo
dixit dn̄s dictū ꝟbū:Reddite que ſunt ceſaris ⁊c.vt oſten
dat ꝙ īperatori/⁊ cuilibet poteſtati ius ſuū ⁊ cēſus ſoluē
dus ſit:vt ſit probatio ſubiectionis.x.q.iij.illud.C.de epiſ.
⁊ clericis.nulli.ex̄ de cēſi.om̄is.Ceterū nullus negat q̄n
imperatori iura debita ſint ſoluēda:nec ī hoc nec in alijs
iuribus papa intendit imperatori in aliquo derogare.ex̄
de iudi.nouit.q̄ ſi.ſint legi.cauſam q̄.ij.Quia ſi cuiq; ſua
iuriſdictio nō ſeruat̄:ordo eccleſiaſticus cōfundit̄.xj.q.iij.
ꝑuenit.ſed nō ꝓpterea in imperio ius habere papā nega
tur:vt plene ſuperius eſt ꝓbatū.¶ U.Secūdo ad id qd̄
opponit̄ de Joan.vj.c.Jeſus ergo quū cognouiſſet quia
venturi erant vt raperēt ⁊ facerēt eū regē:fugit iterū in
montē ipſe ſolus.⁊ ad illud Joan.xviij.Regnū meū non
eſt de hoc mūdo.⁊ qd̄ ſequit̄:nūc aūt regnū meum nō eſt
hinc:r̄ndeo ꝙ quantū ad literā exponēdo fecit hoc: quia
quū eſſet rex regū/⁊ vniuerſalis dn̄s oīm/nō oportebat
ꝙ amplius rex fieret illius parue regionis.vn̄ Joā.xviij.
Pilato dicēte ſibi:Ergo rex es tu/nō negauit ſe regē:ſed
dixit:Tu dicis/q: rex ſum ego.Moraliter vt dicit glo.fe/
cit hoc docens proſpera mūdi fugere:⁊ ꝯtra ea orare.re/
fert ſe ad illud ꝙ ſolus erat in mōte vbi eſt locus oratiōis
vnde Greg.ait:Rex fieri noluit:ad crucis ꝟo patibulum
ſponte venit:oblatā gloriā culminis fugit:penā probroſe
mortis appetijt:vt membra eius diſcerent fauores mūdi
fugere:errores minime timere.Quanto inquā ergo chri
ſtus eſſet dn̄s mūdi in temporalibus ⁊ ſpiritualibus:pro
quanto erat ſummus pontifex:ſubditos conabat̄ trahe/
re ad regnū celeſte cōſequendū:quia ad hoc venerat: qd̄
nullus bene conſequit̄:niſi cōtēnendo terrenū.vnde Leo
papa in ſermone de epbia dicit de ipſo: Dn̄s tēporale nō
querit regnū/qui preſtat eternū:⁊ tamen in hoc ꝙ vocat
eū dominū/ſcʒ mundi:tribuit ſibi temporale regnū.Uel
poteſt exponi:Regnū meū/ſcʒ quod corde gero ꝑ amorē
⁊ fidelibus meis opto:nō eſt de hoc mundo.Uel regnuʒ
meum ſcilʒ celeſte/de quo Matth.v.in prin.⁊.vj.⁊ Lu.xj.
ibi:Adueniat regnum tuū.quod ſpecialiter dicit̄ eſſe chri
ſti:quia ibi regnat ⁊ regnaturus eſt in ſanctis.nō de hoc
mundo.i.non concordat cū regno mundi.Adde etiā hic
qd̄ ſcripſi in.lix.ar.§.reſtat.ꝟ.ad illud quod obijcit̄.infra.
et in.ij.parte.ar.lvij.in.§.item queſtionem iſtam.q: illud
vnicū ⁊ pacificū:iſtud diuiſum et ſeditioſum: vt ꝓbat ex/
perientia.Matth.xij.⁊ Luc.xj.Oē regnū in ſe diuiſuʒ ⁊c.
Item illud perpetuū.Pſ.cxliiij.Regnū tuū regnuʒ oīm
ſeculorū.Dan.ij.⁊.xij.Iſtud momētaneū ⁊ fragile.Eccl'i.
x.Omnis potentatus vita breuis.j.Mach.xj.Rex ptole
meus impoſuit ſibi duo diademata vna die: et tertia die
mortuus eſt.Hiero.Principatus vt ingredit̄/deſeritur:
dū tenetur labitur: ⁊ incertū eſt qua die finiat̄.Eccl'i.xxj.
Stupa collecta ſynagoga peccantiū:⁊ conſummatio ei⁹
fauilla ignis.quaſi diceret:poteſtas peccatorū deficit vt
ſtupa ad ignē.Itē regnū celeſte ampliſſimū.Baruch.iij.
Quam magna eſt domus dei:⁊ ingens locus poſſeſſiōis
eius.⁊ econtra regnū terrenū eſt anguſtū.vnde Boeti⁹:
Omnis terre ambitus/ad celi ſpatiū puncti obtinet ra/
tionem.Idem oſtendit Seneca dicens/ꝙ paucis diebus
poſſet nauis a litoribus hiſpanie vſq; ad indiā ꝑmeare:
ſed velociſſimus planeta vix triginta annis poteſt exple/
re circulū firmamenti: quod tamē paruiſſimum eſt reſpe
ctu vltimi corporis/ſcʒ celi empyrei:vbi ſunt angeli:⁊ ſan
cte anime dei faciem contemplantur.Itē ꝓpter tranquil
litatem ⁊ pacem.Eſa.xxxij.Sedebit populus me⁹ in pul/
chritudine pacis ⁊c.Sed regnū terrenū in turbatiōe eſt.

Regnuʒ mundi chriſtus ꝯtēpſit.

vnde herodes rex turbatꝰ eſt ⁊ oīs hieroſolyma cū illo/
chriſto nato. Matth.ij. Itē propter ſecuritatē. Eſa.xxxij.
Securitas erit vſqꝫ in ſempiternū. ſꝫ regnū terrenū ſemp
eſt cū timore. Iob.xv.ibi: Cunctis diebus ſuis impius ſu/
perbit: ⁊ numerus annorū incertus eſt tyrannidis eius.
Sonitus terroris ſemp in auribus illius: ⁊ quū pax ſit: il/
le inſidias ſuſpicat̄. Seneca: Nō eſt liber q̄ ſeruos ſuos ti
met. Itē ꝑpter affluentiā. Prouerb.viij. Mecū ſunt diui
tie ⁊ gloria. Pſ.lxiiij. Replebimur in bonis domus tue.
item Pſ.xvj. Satiabor: quū apparuerit gloria tua. Exo.
xxxiij. Ego oſtendā tibi om̄e bonū.i. ſummū bonū. in quo
ſolo ſunt omnia bona. Aug. Si bona ſingula creata dele
ctabilia ſunt: cogita in mente ꝙ delectabile eſt illud bo/
nū quod continet iucunditatē omniū bonorū: ⁊ nō qualē
in rebus creatis ſumus experti: ſed tāto differētius quā/
to differt creator a creatura. Si em̄ bona eſt vita creata:
cogita quāto melior vita creatrix. Si bona ⁊ iucunda eſt
ſalus creata: quāto iucūdior eſt ſalus que fecit oēm ſalu/
tē? Si amabilis eſt ſapiētia in cognitiōe creatarum rerū:
ꝙ amabilis eſt ſapiēa/que ex nihilo cōdidit omnia? De/
niqꝫ ſi multe ⁊ magne delectatiōes ſunt in rebus creatis
delectabilibꝰ: quāta delectatio eſt in illo q̄ fecit delectabi/
lia? Sꝫ regnū terrenū eſt in defectu. Seneca. Scias illos
multis indigere qui multa poſſident. Eccl'ſ.v. Ubi mul/
te ſunt opes: ⁊ multi qui comedunt eas. Itē ꝑpter iucun
ditatem. Pſ.xxx. Quā magna multitudo dulcedinis tue
dn̄e ⁊c̄. Bern̄. Uides quō memoriā ſuauitatis huius aīa
exprimere geſtiens verba multiplicat. Hanc dulcedinem
nouit expertus: inexpertus ignorat. quia nemo ſcit niſi q̄
accipit. Apoca.ij. vnde ⁊ alios ad guſtū ſuauitatis inui/
tans. ait Pſ.xxxiij. Guſtate et videte q̄m ſuauis eſt dn̄s.
Sed regnū terrenū eſt in merore. j. Macha.vj. poſt prin.
In quātā tribulationē deueni: ⁊ in quos fluctus triſtitie
in qua nunc ſum ⁊c̄. verba ſunt Antiochi regis. vbi ⁊ dr:
Ut audiuit rex ſermones iſtos expauit: ⁊ cōmotꝰ eſt val/
de: ⁊ cecidit in lectū: ⁊ incidit in languorē pre triſtitia ⁊c̄.
quod ſequit̄ hoc eſt regnū chriſti qđ nō eſt de hoc mūdo: — *Chriſtꝰ rex tēpo/ralis.*
quia contrariū huic mundo. ¶ X Mor etiā chriſtus vere
rex fuit tēporalis: ⁊ per conſequens papa ſuus vicarius:
apparet ex dictis Richardi ſup Apocalyp.j.c. ſuper ꝟbo:
Princeps regū terre/dicētis: Reges ſunt triplices. Qui/ — *Reges triplices*
dam regunt ſibi ſubditos quoad terrena: vt principes ſe/
culares. Quidā quoad ſpiritualia: vt eccleſiarū rectores.
Quidā regūt ſemetipſos: vt ſinguli fideles. Chriſtus eſt
princeps omniū regū: quia ab ipſo eſt omnis poteſtas ſe/
cularis ⁊ cura paſtoralis ⁊ ſingularis ſolertia cuiuſqꝫ fi/
delis: que cuncta ſicut ab ipſo habēt originē/ſic ſm ipſuꝫ
habere debēt actionē: vt principes per poteſtatē ſecularē
inter ſubiectos ſibi homines teneāt iuſtitiā. facit.xxiij.q.
v. regū. Paſtores per curam paſtoralē/fidelibus ſibi com
miſſis prebeāt doctrinā. facit.xliij.diſt. epheſijs.xj.q.iij. no
lite. ⁊ ſinguli fideles ꝑ ſingularē ſolertiā in ſemetipſis ſer
uent ſanctimoniam. ar.ij.q.j. ſcelus. et illud. j. Per.ij. Uos
eſtis genus electū regale ſacerdotium ⁊c̄. Principes ſibi
ſubiectis debent contra raptores homines defenſionē.
Paſtores ouibus ſibi cōmiſſis/contra impugnantes de/
mones inſtructionē. ſinguli autē ſibimetipſis cōtra vitia
reluctationē. hucuſqꝫ ſi. Sic ergo chriſtus ⁊ eius vicariꝰ
papa imperator celeſtis eſt. ex̄ de elec. fundamenta. §. ne
autē. ibi: Imperator celeſtis inſtituit. ⁊.xj.q.iij. iulianus. ⁊
rex celeſtis ⁊ terrenus. vt ex̄ in prohe. decretaliū: Rex pa/
cificus: ⁊ regnū ſuū ſpirituale/nō carnale/non ſit de hoc
mundo: quia caro ⁊ ſanguis regnū dei nō poſſidebunt. j.
ad Cor.xv. ad ſi. inſinuans etiā ꝑdicta verba: Regnum
meū nō eſt ⁊c̄. illos ad regnū huius mundi pertinere: qui
auxilio humanarū viriū: nō diuino preſidio ab imminēti
iniuria ſe tueri contendunt. ſic exponit dicta ꝟba domini
Gratianꝰ.xxiij.q.iij.c.j. vbi dicta verba ponunt̄. ¶ Y Mor
etiam in iſto puncto vult a ſe excludere caliginem intelle
ctus/papam nō cōſiderat hominē: ſed deū quodāmodo/
quia vicariū. ex̄ lib.vj. de elec. fundamenta. §. ne autē. ibi:
Ipſiqꝫ romani pontificis vicarij dei. et e.ti. vbi periculū.
§. ceterū. Creatione vicarij ieſu chriſti ſucceſſoris Petri/
rectoris vniuerſalis eccleſie/gregis dominici directoris.
ex̄ vt eccle. bene. vt noſtrū. §. porro. ibi: Qm̄ etſi locum dei
teneamꝰ in terris ⁊c̄. ex̄ de tranſla. quanto. ꝟ. nō em̄. Non
em̄ homo: ſed deus ſeparat quos romanus pontifex qui
nō puri hominis/ſꝫ veri dei vicem gerit in terris. ⁊.j. Nō
humana: ſed diuina potius authoritate diſſoluit. cum ſi.
Sicut ergo nullus fidelis dubitat q̄n chriſtus fuerit rex
⁊ ſacerdos: ⁊ rex celi ⁊ terre. vt ex̄ de ſum. trini. c.j. §. vna.
⁊ Apoca.xvij. ⁊.xix. ⁊.j. Timoth.vj. ibi: Rex regū ⁊c̄. ⁊ con
ditor omniū celeſtiū ⁊ terreſtriū: quia omnia per ipſum/
ſcꝫ verbū/ſcꝫ filiū dei/facta ſunt. Ioā.j. ⁊ vna perſona in
duabus naturis. vt pre.c. de ſumma trini.c.j. §. hec ſancta.
⁊ hec om̄ia. ſ̄. arti. proximo. ⁊.xiij. latius ſuperius ſunt ꝓ/
bata. ¶ Z Sic nullus catholicus dubitare debet quin — *Papa*
ſummꝰ vicarius generalis in terris pariter vtramqꝫ ha/ — *in terris*
beat poteſtatē: immo nō longe eſſet ab hereſi contrariuꝫ — *vtramqꝫ*
pertinaciter affirmare: quia eſſet negare filiū dei condito — *habet*
rem terre ⁊ regē: ⁊ ſic ponere duo principia cū hereticis — *ptātem*
marchioniſtis.xxiiij.q. vlti. quidā. ꝟ. marchioniſte. Itē q:
omnis poteſtas ab eccleſia eſt: vt. ſ̄. probatū eſt. q: extra
eccleſiā nulla poteſtas aut iuriſdictio vera eſt: vt eſt exp̄ſ/
ſum.xxiiij.q.j. §. ſed illud. ⁊ de hoc etiā. ſ̄. ſatis tactum eſt.
Tertio ad illud quod dicit̄: ꝙ imperator ex electione ha/
bet ius in imperio: ⁊ pōt adminiſtrare ante confirmatio
nē pape: vt legitur ⁊ no.xciij. diſt. legimus. ⁊ no. Innoc̄. ⁊
Oſtien. ex̄ de elec. venerabilē. Reſpondeo ꝙ nō ꝑpterea
negatur ꝙ papa vtramqꝫ non habeat poteſtatē: quia ius
quod imperator habet: ex electione cōcordi habet. q: ele/
ctus ab illis quos papa ⁊ eccleſia cōſtituit electores. Nā
illi qui eligunt imperatorē a papa habuerunt hoc ius eli
gēdi: vt pre.c. venerabilē. ⁊ pre.c. romani principes. ex̄ in
clemen. de iureiur. j. rn̄ſo. vbi de hoc. ergo originaliter ius
iſtud a papa ſibi cōpetit mediantibus electoribus. ſimile
ad hoc: quia apoſtoli elegerunt.lxxij. diſcipulos.xxj. diſ. in
nouo. ⁊ tamē dn̄s dicitur eos inſtituiſſe.xxj. diſti. §.j. quia
quod per alios fecit per ſe feciſſe dicit̄. vt ibi no. in glo. ſꝫ
contra. item quia etiam ſm glo. nō cōſequitur imperator
exercitiū adminiſtrandi/etſi conſequat̄ ius ex electione:
vt no.lxiij. diſt. quanto. de hoc. j. arti.xl. in ſi. ⁊ ar.xliij. ꝟ. et
ꝙ nō. Quarto ad illud. c.xcvj. di. ſi imperator. vbi dicit̄ ꝙ
diuinitus imperator conſecutus eſt ſuā poteſtatē. ⁊ ad il/
lud quod dicitur ibi in glo. argumentando/nō ergo a pa
pa: reſpondeo ꝙ hoc nō ſequit̄ ex textu: ſed eſt fallacia cō
ſequentis. ſicut nō ſequitur gentes diuinitus ſunt conſe/
cute baptiſmū: ergo nō mediantibꝰ apl'is. ſimiliter aaron
⁊ filij eius diuinitus conſecuti ſunt ſacerdotiū: ergo non
mediante moyſe: quū Exo.xxviij. dixerit deus moyſi: Ue/
ſties his omnibus aaron fratrē tuū ⁊ filios eius cū eo: et
cunctorū cōſecrabis manus: ſanctificabiſqꝫ illos vt ſacer
dotio fungant̄ mihi. ⁊ de hoc.xxj. diſ. §.j. ibi: q̄ ex precepto
dn̄i aaron ⁊c̄. ſic qđ papa facit: deꝰ facit. ex̄ de trāſla. q̄nto.
ꝟ. nō em̄. ⁊ quod imperator habet ab eccleſia: a deo habꝫ.
Nūquid em̄ nō habet approbationē ſui iuris/cōſecratio/
nem/vnctionem ⁊ diadema a deo: ex quo habet a papa.
vt pre.c. romani principes. de iureiur. quis ſapiens nega/
ret hoc? Deus em̄ aliqua facit immediate vt que creat: ali
qua ꝟo mediante creatura: vt. ſ̄. in exēplis poſitis. ſ̄. et in
Exodo frequēter dicit̄: Locutus eſt dn̄s ad moyſen. ⁊ in/
telligunt ſancti per interpoſitā creaturā per angelum. et
vtraqꝫ poſſunt dici diuinitꝰ eſſe facta. Ad. c.iiij.xxiij.q.iiij.
quod dicit poteſtates tēporales a deo fuiſſe cōceſſas: ve/
rū eſt quia om̄is poteſtas/ſiue imperialis/ſiue alia/a deo
eſt immediate ⁊ principaliter. ad Roma.xiij. in prin.xxiij.
q.j. quid culpatur. ⁊ mediate: quia poteſtas ſub poteſta/
te eſt.xj.q.iij. qui reſiſtit. quia miles a poteſtate recipit gla
dium.xxiij.q.v. miles. ⁊ imperator ab eccleſia: vt. ſ̄. pluri/
mū eſt probatum. Quinto ad. c. illa. hadrianꝰ.ij. ⁊. c. ſeq.

Iuriſdictio antiquoꝝ imperatoꝝ.

lxiij.di.que loquunt̃ de poteſtate quã habebant olim imperatores ſupra eccleſiã/leuiter reſpõdet̃: quia illam poteſtatẽ dedit eis eccleſia pro tempore ⁊ pro cauſa:quibus ceſſantibus ceſſauerunt priuilegia illa. ⁊ que ad ꝑniciem eccleſie trahebant̃.j.q.j.quod pro remedio.⁊.q.vij. qꝺ ꝓ neceſſitate.vbi de hoc. et nihilominus imperatores illis priuilegijs renuntiauerũt. et hec duplex ſolutio ponitur. lxiij.di.§.verũ. Ad ſextũ iterũ qꝺ dicit̃ de glo.poſita pre.c. hadrianus.ij.que dicit. Fateamur ergo imperatorẽ dñm mundi:cõcedendũ eſt in gradu ſuo:ſed ſub papa ſicut.ſ. probatũ eſt. Item dñs eſt mũdi quantũ ad executionem gladij tẽporalis/quo regulariter papa nõ vtitur: licet ab eo ſit:vt ſimiliter ſuperius eſt probatũ. Sexto ad illud qꝺ dicit̃ ꝙ iuriſdictiones ſunt diſtincte.vt.x.di.qm̃.⁊.xcvj.di. quũ ad verũ.quũ habeant diſtinctos fines atqꝫ obiecta ⁊ actus:concedo.ex hoc tñ nõ ſequit̃ quin vtraqꝫ poteſtas ſit in eodem:potiſſimũ quũ poteſtas temporalis reducat̃ in ſpiritualem velut in cauſam:⁊ in multis caſibus papa actus exerceat vtriuſqꝫ vt ſuperius eſt probatuꝫ. Itẽ iſta diſtinctio iuriſdictionis eſt quantũ ad executionẽ ꝓpter cauſam aſſignatã in.c.qm̃.⁊ quũ ad verũ. ſicut etiã proxime in alia obiectione dixi. Septimo ad.c.ſi duobus.ex̃ de appel.qꝺ dicit ꝙ nõ põt appellari ad papã a ſec̃lari iudice:fateor regulariter.quia papa nõ intromittit ſe de executione iuriſdictionis in tẽporalibus faciẽda: ſed eã imperatori committit: ne ſecularibus negotijs implicet̃.vt pre.c.quũ ad verũ.⁊ prori.dictũ eſt. ¶ Aa Octauo ad illud quod dicit̃ ꝙ eccleſia ſoluit tributũ imperatori.xj.q.j. ſi tributũ.⁊.c.magnũ.cum ſi.verũ eſt: quia res tranſit cũ onere ſuo.ex̃ de deci.paſtoralis.⁊.c.quũ non ſit in hoĩe.et no.xxiij.q.viij.§. hinc datur.⁊.c.tributũ. in glo. quia cum onere. Nam agri tributarij de quibꝰ dñs tẽporalis tributũ certũ habebat:ſi ad eccleſiã perueniant: iuſtũ eſt ꝙ eccleſia ſoluat quod ſoluebat ille qui eccleſie prediũ vendidit vel donauit:nec ipſa ſubijcitur eccleſia dño temporali vel regibus:vt probatur precedenti.c.tributũ.xxiij.q.viij. ibi:Quia nõ eccleſia dari:nõ põtificalis apex ⁊ ita ſubijci regibꝰ põt. Soluit etiã eccleſia hoc tributũ pro cauſa quã ibi aſſignat vrbanus:ſcꝫ pro pace ⁊ quiete qua tueri ⁊ defenſare debent imperatores eccleſiã ⁊ clericos. Nõ aũt eccleſia tenetur ſoluere tributũ de decimis ⁊ oblationibus: vt tangitur e.q.ſecundũ. Nec ſoluit eccleſia in aliquo munera perſonalia:nec angarias/nec ꝑangarias:vt de hoc plene.xvi.q.j.§.nouaꝝ.cũ.l.ſeq.placet.legit̃ ⁊ no.ex̃ de immu.eccle.nõ minus. Nec ſoluit aliquid de predijs que ad eã libere peruenerunt:quia bona eccleſiarũ ⁊ clericoruꝫ libera ſunt ab om̃i ſeruitio tẽporali: vt legitur ⁊ no. ex̃ de vita et hone.cleri.ex literis. Ratio etiã alia quare ſoluat eccleſia tributũ de predijs que eadẽ tributaria peruenerunt aſſignat̃.xj.q.j.magnũ.vt doceat omnes debere eſſe ſubiectos ſublimioribus poteſtatibus/ſm̃ apoſtolos petrũ ⁊ paulũ.j.Pet.ij.⁊ ad Rom̃.xiij.⁊ ne quis conſtitutionẽ terreni regis eſſe ſoluendã putet. ¶ Bb Item ad id nono quod dicit̃/ꝙ filius dei ſoluit tributũ. Matth.xvij. ⁊ pre.c.ſi tributũ.verũ eſt nõ ex debito:ſed vt nõ ſcandalizaret alios:vt no.xj.q.iij. magnũ.i glo. nõ ex debito.vnde ⁊ dñs ait Petro p.c.xvij.Matth. Quid tibi videt̃ ſimõ? Reges terre a quibus recipiunt tributũ vel cenſum:a filijs ſuis an ab alienis? Et ille dixit:Ab alienis. Dixit illi Ieſus:Ergo liberi ſunt filij. Ut aũt nõ ſcandalizemus eos: vade ad mare ⁊c.ad idem.xxviij.q.j. iã nunc. ad finẽ.ibi: Unde ⁊ ipſe dñs prius quũ nõ ſe ſoluere tributũ debere demonſtraret: ſoluit tñ ne ſcandalizaret eos/quibus ad eternã ſalutẽ gerens morem conſulebat. ¶ Decimo ad illud Pauli ad Rom̃.xiij. Omnis anima ſubdita ſit plato ſuo:verũ eſt.⁊ ſi bonus eſt:nutritor eſt.ſi malus fuerit: erit tentator.dicit ibi glo. Sed ex hoc nõ poteſt argui eccleſiam ſubiectã imperio. Sed arguitur ꝙ cenſus ſignuꝫ eſt ſubiectionis.ex̃ de cenſi. omnis anima. quod verũ eſt in eo q̃ ſoluit quia obligatꝰ eſt ſoluere:vt ecc̃ľia pro ꝑdio

Imperator: quõ intelligitur dñs totiꝰ mũdi.

tributario:vt ſuperiꝰ dictũ eſt ⁊ quare/ſed nõ ſimpliciter vt.ſ.probatũ eſt. ¶ Undecimo ad id.j.Pet.ij. Serui ſubditi eſtote oĩ humane creature ꝓpter deũ:ſiue regi tanqꝫ precellẽti ⁊c.rñdet Innoc.iij.ex̃ de maio.⁊ obe.ſolite.ibi: Scribebat eñ apľus ſubditis ſuis:⁊ eos ad humilitatis meritũ ꝓuocabat. Nã ſi per hoc quod dixit: ſubditi eſtote ſacerdotibus voluit imponere iugum ſubiectionis:⁊ eis plationis authoritatẽ auferre quibꝰ ſubditos eſſe monebat:ſequeretur ex hoc ꝙ ſeruus quilibet in ſacerdotes imperiũ accepiſſet.⁊.ſ.ꝙ autẽ ſequitur regi tanqꝫ precellẽti: nõ negamus quin precellat imperator in tẽporalibꝰ illos duntaxat qui ab eo recipiunt temporalia ⁊c. Sed pontifex in ſpiritualibus antecellit:que tanto ſunt tẽporalibꝰ digniora:quanto anima prefert̃ corpori: ⁊ qui dicit põtifex:nõ dicit ſummus qui ꝓprie dicitur papa.xxj.diſt.§.j.⁊ qui etiã in tẽporalibus antecellit:vt ſuperius eſt pluries probatũ. Sed quilibet pontifex maior eſt imperatore: vt xcvj.di.duo ſunt.vt.ſ.dictũ eſt. Ex predictis ergo clare pꝫ papa vniuerſalis monarcha totiꝰ populi chriſtiani et de iure totius mũdi:ita ꝙ velit nolit quicũqꝫ viator pape de iure ſubijcitur vt plato. ¶ Duodecimo ad illud qꝺ dicit̃ ꝙ imperator poteſt papã iudicare ſi papa reperiat̃ a fide deuius.qꝺ nõ probatur niſi exemplo Othonis primi regis theutonicorũ:qui vt fertur cum clero ⁊ populo romano Ioan.xij.depoſuit a papatu. Dico hoc falſuꝫ eſſe:quia papa in hereſi etiã incorrigibilis iudicari nõ põt ab imperatore:ſicut de hoc ſatis dixi.ſ.in.iij.iiij.xij.et.xxxj.arti. Nec eſt trahendũ ad conſequentiã factũ Othonis: quũ ſibi tunc conceſſa fuerit licentia a leone papa: ⁊ poteſtas ordinandi eccleſiã romanã:⁊ eligendi ſummũ pontificẽ. lxiij.diſt.in ſynodo. Cui priuilegio renũtiauerũt poſtmodum imperatores romani. vt dixi.ſ.ꝶ.v.in ꝓcedẽti folio. hic adde quod ſcripſi ſuper hoc latius.j.in.lxviij.ar.in.§. ad id quod no.in pre.c.in ſynodo.ꝙ papa põt dare poteſtatẽ imperatori in caſu hereſis/dixi contrariũ.ſ.in.xxxj. quum aũt.iiij.ꝶ.qꝺ ꝶo papa.ar. ⁊ probaui. vbi vidẽdum eſt. Nõ debemus aũt attendere ad factũ Othonis:quia nõ eſt exẽplis/ſed legibus iudicandũ.C.de ſentẽ. nemo. de hoc.no.xx.diſt.de quibus.leges aũt infinite ſunt in cõtrariũ:ꝙ nũqꝫ debet neduꝫ papa:ſed nec aliquis clericus a ſeculari iudice condemnari.ex̃ de iudi.at ſi cleri.⁊.c. decernimus.⁊.xj.q.j.quaſi per totũ.⁊ adde quod no. in pre. ar.iij.iiij.xij.⁊.xxxj. ¶ Cc Maxit bauarus in imperio intruſus olim dux bauarie/cum populo ſtulto ⁊ infideli et furioſo ⁊ clero phantaſtico romano adulãte ſibi in furia theutonica iuxta illud Gualteri in Alexandro Theutoniculꝫ ſuũ retinet in ore furorẽ ⁊ in inſipientia ſua ⁊ vindicta dñm papã Ioan.xxij.in cuius tempore ſcribo hunc librũ:depoſuerũt in vrbe:⁊ ſibi ſubſtituerũt de facto pſeudo religioſum de ordine minorũ fratrẽ Petrũ de Corbaria:quẽ cognoui in vrbe verũ hypocritã quũ cõuentualis eſſem ibi rome in ara celi decimantẽ mentã. Matth. xxiij. ⁊ anetũ/in quibuſdã abſtinentijs exterioribus et in aperto:⁊ in abditis loculos cõpilantẽ: ⁊ inter mulierculas romanas quaſi continue reſidentẽ ⁊ gloriã aucupantẽ.⁊ ſicut mihi teſtimoniũ ꝑhibuerũt miniſter illius prouincie romane ⁊ cuſtodes tũc quũ eſſemus in magno cõcilio de facto eius ⁊ alioꝝ/qui eccleſie ⁊ ordini rebellauerant ananie minus habentẽ/ſcꝫ in caſtitate:⁊ ſic fidẽ paupertatis ⁊ mũditie ⁊ obedientie:que ſunt legis grauiora relinquentẽ. Matth.xxiij. Hoc mĩnꝰ etiã eſt ad cõſequentiã deducendũ:q2 nedũ imperator nõ eſt/ſed intruſus in imperio ⁊ tyrannus:⁊ lupus rapax deuorans nedũ oues eccleſie obedientes ſancte eccleſie matri ſue a dextris ſtãtes. Ioan.x. ſed etiam hedos peduleos et olidos ſm̃ glo. Matth.xxv.ſtãtes a ſiniſtris facientes ſibi filios degeneres ⁊ infrunitos.xcvj.di.in ſcripturis.⁊ hoſtis eccleſie manifeſte.xciij.di.ſi inimicus.⁊ ab ea iuſto iudicio reprobatꝰ ex̃ lib.vj.fundamẽta.§.quid plura.⁊ ab eodẽ papa Ioan. de hereſi ſententialiter cõdemnatus. Qualẽ ergo ſenten

Papa monarcha vniuerſalis

riam dare potuit in imperio intruſus contra papā catholicū: cui tota eccleſia ſicut tenetur obedit: et tenet eum ꝓ papa: nō auditū/nō cōfeſſum/nō conuictū/nō rei euidentia hereticū. contra illud. xxi. di. nunc aūt. ix. q. iij. nemo. ij. q. j. nos i quēq̄. quū. v. c. ſeq. ex̄ de coha. cle. ⁊ mu. veſtra. ⁊ ca. vlti. ex̄ in clemē. de re iudi. paſtoralis. cū multis ſi. que em̄ ab intruſis ſiūt: nō tenent vt legit̄ ⁊ no. de conſe. di. j. hic ergo. Quomō potuit: quia nō potuit iſte bauar⁹ dn̄m papā Joan. accuſare. quū ſibi nō obediat. iij. q. iiij. alieni. ibi: Aut apoſtolice ſedis iuſſionibus inobedientē ſuſcipere nō debemus. ſupple in accuſationē. Itē q: infamis: q: iuſſa apoſtolice ſedis libenter tranſgreditur. cauſa. e. ⁊. q. ca. ſi quis. Itē bauarus contra papā conſpirator cū ſuis gibellinis fuit. nō dico de omnibus: ergo papā accuſare nō potuit. e. cauſa ⁊. q. conſpiratores. Item excommunicatus multis excommunicatiōibus papam accuſare nō potuit. cauſa. e. nullus. ⁊. c. omnes. Itē bauarus pape inſidiator ⁊ detractor ab accuſatiōe ſua repellit̄. cauſa e. ⁊. q. clericus qui. ⁊. c. detractores. Itē bauarus ſacrilegus ꝓpter multorū clericorū ⁊ religioſorū captionē/⁊ multarū eccleſiarū ⁊ monaſterioꝝ inuaſionē. xij. q. j. nulli. c. q̄ abſtulerit. c. de viro. xvij. q. iiij. ſacrilegiū. c. oēs raptores. c. q̄ rapit. c. ſi quis ſuadente. ⁊ quaſi per totū. vide hic de bauaro vſq̄ ad ℣. ſequen. qui incipit: Ad hec etiā. ⁊. xxiij. q. iiij. quid ergo. ex̄ lib. vj. de re iudi. ad apoſtolice. necdū nō papā: ſed nec aliū accuſare pōt. iij. q. iiij. nulli vnq̄. ⁊. q. v. cōſtituimus. Itē bauarus eccleſie ⁊ dn̄i pape publicus hoſtis ⁊ inimicus capitalis/papā accuſare nō potuit nec in eū ſententiā ferre. etiā ſi al's iudex ſuus fuiſſet. iij. q. v. accuſatores ⁊ teſtes. vbi de hoc. ex̄ de ſimo. p tuas. j. vbi de hoc. ⁊ vt lite nō conteſtata. accedēs. ij. de accuſa. quū oporteat. vbi de hoc. iiij. q. iij. §. item in criminali. ⁊. iij. q. v. nullus ſeruus. ¶ Itē iſte bauarus armauit ſe cōtra papam ad literā. vt ꝑm glo. conuiciando vel diffamādo eū. ergo contra eū vel contra quemlibet epm admitti nō debet in aliquo. ad hoc. iij. q. v. oēs. Omnes qui aduerſus patres armant̄: vt patrū inuaſores infames eſſe cenſem⁹. ⁊. j. qm̄ iubent canonica decreta patrū: vt accuſatio vel teſtimoniū eorū qui odio quoſlibet pſequunt̄: vel qui inimici aut ſuſpecti habent̄: nullo mō recipiant̄. idem. vj. q. j. ſacerdotes. Qr aūt contra eū ſententiā ferre nō potuit inimicus: ptʒ. iij. q. v. ꝙ ſuſpecti. vbi de hoc. vn̄ dicit̄ ibi: Quia ſuſpecti ⁊ inimici iudices eſſe nō debent: vt ipſa ratio dictat: et plurimis probatur exēplis. nā quid gratius ⁊ amabilius dare quis inimico poteſt: ꝙ ſi ei ad impetendū cōmiſerit: quē ledere forte voluerit: ⁊. j. vbi athanaſius a ſuo patriarcha canonice cōdemnatus: quia proclamauit ꝙ inimicus eſſet: a ſynodo chalcedon̄. recipere ſuā eccleſiam iudicatur. et. j. Quero inquit iudiciū quod pretendūt: vbinā poſſit agitari: an apud ipſos/vt iidem ⁊ inimici ſint ⁊ teſtes ⁊ rei iudices? Qr ſi in iudicio vbi iidem ſunt inimici qui iudices: nec humana cōmitti debent iudicia: quanto magis diuina. i. eccleſiaſtica: quis ſapiēs ⁊ nō intelligat? ⁊. j. Nam quodāmodo naturale eſt ſuſpectoꝝ iudicū inſidias declinare: ⁊ inimicorum iudicium velle refugere ⁊c. de iſtis inimicis legit̄ et no. ex̄ de offi. del'. inſinuante. vbi etiā no. ꝙ minor inimicitia repellit iudicē ꝙ teſtē. ⁊ de accu. quū oporteat. Itē bauarus excōmunicatus ⁊ hereticus condemnatus/dare ſententiā nō potuit cōtra papā. ex̄ de re iudi. ad probandū. xxiiij. q. j. §. ſin autē. cū ſi. Quō ergo miſer iſte bauarus ſecularis ⁊ inferior: et tot dictis laqueis irretitus/ꝓcedere potuit cōtra papam cōtra illa omnia. c. xxj. di. §. in his oībus. cū. c. ſeq. vſq̄ ad ſi. di. ſed ⁊ conciliolū vel potius conuenticulū qd̄ rome ſup hoc fecit. tūc prope romā erā per tres leucas in eremitorio montis comparris a perſecutione ⁊ facie bauari fugitiuus in terra guelforū: acephalū liquet eſſe. vbi de tāta poteſtate ſcʒ dn̄i pape agebatur: ⁊ maiorū nō fuit expectata ſentētia. vt. xxj. diſt. ſubmittit̄. Uere etiā poteſt dici in hac parte Bauarus beſtia lapidanda: quia montē tetigit. ad Heb. xij. Exod. xix. Beſtia inquā ſimilis vrſo: de qua Dan̄. vij. q̄ in parte ſtetit: quia diuiſionē in eccleſia fecit: ⁊ ab vnitate eccleſie receſſit: quia vnitas nō capit diuiſionē. xxiiij. q. j. loquitur. ⁊ tres ordines dentiū erant in ore ei⁹: quia ad literam iſte cū pſeudo ⁊ apoſtatis religioſis triū ordinū/ꝑdicatorū/minorū/⁊ eremitarū/eccleſiā momordit: ⁊ cōtra eam latrauit ⁊ dicebatur ei: Surge comede carnes plurimas. Dan̄. vij. quia per diuiſionē ſuā multa ſunt milia hominū interfecta. ⁊ deuorauit obedientes eccleſie plebes: ⁊ earū carnibus ſaturatus eſt. quarū tamē ⁊ quorū ſanguinis reus eſt: quia ipſe in iſtis homicidijs caput ⁊ principalis eſt: ⁊ eius precepto defenſione auxilio ⁊ cōniuentia fuſus. legit̄ ⁊ no. de hoc diſ. l. de his. ⁊ ex̄ de homi. ſicut dignū. Urſo etiā ſimilis qui vorax eſt: quia ipſe magnam partē italie ⁊ aliquā theutonie directe vel indirecte depredatus eſt. ⁊ animal inquietū: quia bauarus nec mēte nec corpore quieſcit: ſed profugus vt cayn a facie dn̄i dei ſui ⁊ eius vicarij: ⁊ vagus per terrā gradit̄ hinc inde. Gen̄. iiij. Urſus in abditis habitat. ⁊ bauar⁹ nō in medio eccleſie. Ps̄. xxi. vt dn̄s noſter ieſus chriſtus. ſed extra eccleſiā conuenticula fabricat. Urſus etiā caput habet debile: ⁊ bauarus diadema ſibi impoſuit ſine iure. Mōtē tetigit hec beſtia: q: dn̄m papā diffamauit/⁊ de facto papatu ꝓuauit. ſed mons iſte ſummus apoſtolicus ſup alios montes reſidēs: quia primus ⁊ ꝓcipuus ſuper oēs epos: ſicut petrus ſuper omnes ap'los alios. xxj. diſ. in nouo. ⁊. c. ſequē. ⁊. iij. q. vj. dudū. ⁊ ex̄ de elec. fundamēta. li. vj. vbi ap'li mōtes vocant̄: immobilis perſeuerat/q: fundatus eſt ſupra firmā petrā. Matth. xvj. eccleſiā catholicā: cui⁹ caput eſt ⁊ chriſti vicarius ⁊ petri ſucceſſor. xix. diſ. ita dn̄s. Mons inquā in quo beneplacitū eſt habitare deo vſq̄ in finem. Ps̄. lxvij. q: vere ipſe in eccleſia eſt: et eccleſia in ipſo. vij. q. j. ſcire. Lapidabitur inquā iſta beſtia a vicario illius lapidis. i. chriſti: quē bauarus reprobauit: quia lapis chriſtus duos parietes in ſe poſitos in angulo coniunxit/ſcʒ populū iudeorū ⁊ gentiliū. ⁊ de eis fecit vnā eccleſiā: quā diuiſit iſte bauarus beſtialis quantū in ſe fuit: crudeliter vaſtans eā. ⁊ ſicut eccleſiā reprobauit: ita eū eccleſia lapidauit. i. condemnauit/anathematizauit/⁊ omni iure: qd̄ ſe dicebat habere in imperio priuauit: ⁊ ducatu bauarie. Beſtia etiam montē tangit: qn̄ ſuperbus excellentiā ambit: vt iſte bauar⁹ qui imperiū vſurpauit. vnde Nabuchodonoſor ſuperbus cū feris beſtijs habitare: ⁊ fenū vt bos comedere a deo condemnatus eſt. Dan̄. iiij. de peni. di. j. c. voluiſſent. §. ex his nāq̄. ℣. nabuchodonoſor. Os etiam iſte bauar⁹ in celū. i. dn̄m papā ſanctū: quia celi ſancti dicunt̄. vn̄ Ps̄. xviij. Celi enarrant gloriā dei. poſuit. lingua eius ſuper terrā tranſeunte. contra illud. xxij. di. intm̄. Cōtra aūt iſtū preſumptuoſum bauarū dici poteſt: O pſumptio neq̄ſſima vnde creata es? Eccl'i. xxxvij. poterit rn̄deri ab illo qui dixit in corde ſuo. Eſa. xiiij. In celū conſcendam: ſupra aſtra celi exaltabo ſoliū meū. cuius iſte p imitationē ſe filium manifeſtat: ſoliū ſuū exaltare cōtra deū ⁊ eccleſiam preſumens: aſcendens inquā cōtra celum papam: qui eſt omnia ſua iuriſdictione continens ⁊ concludens. ⁊ ſuper aſtra celi. i. ɔtra dn̄os cardinales q̄ ſunt velut aſtra refulgētia. ar. ex̄ de magiſtris. c. ſi. in hoc celo. Sʒ timendū eſt ſibi ne ſequat̄ quod ſubiungit̄ in ꝓpha. Uerumtamē ad inferna detraheris in ꝓfundū laci. qd̄ intelligendū eſt niſi finaliter reſipiſcat: ⁊ ad eccleſiā reuertat̄: que ſibi nō claudit gremiū redeunti. C. de ſum. trini. ep'la inter claras. ex̄ de hereticis. ſup eo. li. vj. ſicut nō petro de corbaria antipape clauſit tēpore meo ad eccleſiā redeūti. De iſto etiā bauaro pōt dici illud Thren̄. iij. Quis eſt iſte qui dixit vt fieret: dn̄o nō iubente: hic em̄ dicit vt fiat ſibi reuerētia vero imperatori debita: dn̄o velit nolit ſuo ſcʒ papa nō iubēte: immo iuſte cōtradicēte. vt pʒ ex ſuperiorib⁹ declaratis. Uidet̄ etiā eſſe ille chanaan: de quo d: Oſee. xij. ꝙ in manu eius ſtatera doloſa: ⁊ calūniā dilexit. Chanaan interꝓtat̄ zelus ꝓpl'i. ⁊ iſte ſub mentito zelo ꝓpl'i: q:

dicit ꝙ zelo iuſtitie ac reipublice agit cõtra dñm papã:nõ
ponderãs ſtatera iuſta ſeipſum ⁊ dñm papam:ſed doloſa
faciẽdo de ſe ſeruo dñm:⁊ de dño papa ſeruũ:diligit calũ-
nias:ſibi falſas calũnias imponẽdo.¶ Ad hec etiã de po-
teſtate pape addẽdum eſt qđ no.Oſtien.ex̃ de ſacra vnc.
ca.j.§.vnde.in fi.ibi:Ut oſtendat̃ quanta differẽtia ſit in-
ter authoꝛitatẽ põtificis/⁊ pꝛincipis poteſtatẽ:que tanta
eſt quãta eſt inter ſolẽ ⁊ lunã.ex̃ de maio.⁊ obe.ſolite.§.po
tuiſſes.⁊ lõge minoꝛ eſt comparatio ꝙ plũbi ad fulgoꝛẽ
auri.xcvj.diſ.duo ſunt. Quãta etiã ſit oſtendit̃ ex̃ q̃ fi.ſint
legi.per venerabilẽ.§.rationibus.authoꝛitatẽ.hic ꝟo illi⁹
poteſtatẽ:hic ꝟo factũ.q.di.officiũ pontificũ potius cõſi-
ſtit in iure ꝙ̃ in facto.officiũ ꝟo pꝛincipis econuerſo:pmi
habent verba: ſcđi factũ.pꝛimi ſcientiã:ſcđi poteſtatem.⁊
ideo dicit̃ ꝙ vnus gladi⁹ alio ſemꝑ eget. ex̃ de cleri.excõ.
mi.c.ij.in fi.vbi de hoc.⁊ de male.c.ij. vbi de hoc.⁊ de offi.
oꝛdi.q̃m in pleriſqꝫ.vbi de hoc.⁊.xvij.diſti.nec licuit.ex̃ de
Authoꝛitas a q̃ dependeat. ſen.excõ.ex dilecto.li.vj.¶ Do Et hic etiã nota ꝙ autho
ritas nõ dependet a poteſtate:ſed potius poteſtas ab au
thoꝛitate.ex̃ de maio.⁊ obe.ſolite.§.p̃terea.ibi:põtificalis
authoꝛitas ⁊c̃.de rebus eccle.nõ ali.c.fi.in pꝛin.xcvj. diſti.
bene quidẽ.vnde ⁊ ẜm fratrẽ Alexãdrũ de oꝛdine minoꝝ
Eccleſia q̃d ſit. magiſtrũ in theologia ſolenniſſimũ.Eccleſia eſt multitu-
do fideliũ ſiue vniuerſitas chꝛiſtianoꝝ.de conſe.di.j.eccle
ſia.vij.q.j.nouatianus.⁊ habẽs duo latera. dextrũ ſcꝫ cle-
Duo hꝫ latera. ricoꝝ:qui ea que ad vitã ſpiritualẽ ꝑtinent adminiſtrãt.
item ſiniſtrũ ſcꝫ laicoꝝ:q̃ terrene vite neceſſaria tractãt.
Et eſt duplex poteſtas. ſpũalis que caput habet ſummuꝫ
pontificẽ.⁊ ſecularis que caput habet regẽ.xcvij.diſt.duo
ſunt.ex̃ qui fi.ſint legi.cauſamqꝫ. Spũalis pꝛioꝛ eſt terre-
na in trib⁹:ſcꝫ in dignitate ſiue maioꝛitate/inquantũ ſpi-
ritus maioꝛ ⁊ dignioꝛ eſt ꝙ̃ coꝛpus.ex̃ de tranſla.inter.et
pꝛe.c.ſolite.vnde abꝛaã patriarcha tãꝙ̃ minoꝛ obtulit de-
cimas melchiſedech ſacerdoti dei ſummi/tamꝙ̃ maioꝛi.
Geñ.xiiij.Benedixit ei etiã melchiſedech tãꝙ̃ maioꝛ. Nã
ſicut habet̃.Heb.vij.vbi idem oſtendit̃ ſine aliqua cõtra-
dictione:qđ minus eſt a maioꝛi benedicit̃.ad idem.xxj.di.
deniqꝫ.in fi.⁊.s̃.de hoc dixi.Itẽ pꝛioꝛ eſt in inſtitutiõe:qđ
ꝑtꝫ ꝑ ſacerdotiũ melchiſedech:q̃ p̃ceſſit legẽ ſcriptã. et ꝑ
hoc ꝙ in lege ſacerdotiũ pꝛimũ a deo eſt inſtitutũ. Exod.
xxviij.B.in fi.c.Legitimũ ſempiternũ erit aaron et ſemi-
ni eius poſt eũ.⁊.xxix.in pꝛin.Sed ⁊ hoc facies vt mihi in
ſacerdotiũ conſecrent̃.Demũ ꝑ ſacerdotiũ iubẽte dño re-
galis poteſtas eſt oꝛdinata.j.Reg.viij.B.dixit dñs ad ſa
muelẽ:Audi vocẽ eoꝝ:⁊ cõſtitue ſuꝑ eos regẽ: qđ ⁊ fecit
de ſaule cui ait.j.Reg.x.A.Ecce vnxit te dñs ſuꝑ heredita
tẽ ſuã in pꝛincipẽ.ex̃ de ſacra vnc.c.j.§.in veteri.Sꝫ ⁊ pꝛioꝛ
eſt authoꝛitate ſiue poteſtate. nã ſpũalis authoꝛitas ter-
renã poteſtatẽ habꝫ inſtituere vt ſit:⁊ iudicare ſi bona nõ
ſit.j.ad Coꝝ.vj. Neſcitiſ q̃m angelos iudicabim⁹:quãto
magis ſecularia.ex̃ qui fi.ſint legi.ꝑ venerabilẽ.§.rõnib⁹.
Ipſa tñ ſpũalis a nemine iudicat̃.j.ad Coꝝ.ij.B.Spũa-
lis iudicat oĩa:⁊ ipſe a nemine iudicat̃.qđ de papa oĩno
verũ eſt.ix.q.iij.nemo.c.alioꝝ.⁊ de hoc.s̃.multũ ſcriptum
eſt.arti.v.⁊.vj.Notat etiã Oſtien.pꝛe.c.ſolite.§.potuiſſes.
ibi dictũ eſt Hiere.j.⁊.xxxvj.di.§.ecce.ſacerdotibus q̃ erãt
in anathot.Utiqꝫ hoc verbũ myſterio nõ caret:quia ana-
thot interp̃tat̃ m̃ſio: vel obediẽtia/ſiue reſpõdẽs ſigno
aut gratificatio deſignãtis.Et dic m̃ſio/vt ſcias ad ſacer
dotẽ eſſe in dubijs recurrendũ. Deut̃.xvij.qui fi.ſint legi.
ꝑ venerabilẽ.§.rationibus. Obediẽtia/vt ſcias ꝙ om̃es
debent ſacerdotibus obedire. ex̃ de maio.⁊ obe. omnes.
Rñdens ſigno:quia ſacerdotes niſi p̃cellãt alios ſignis
⁊ virtutibus:ſunt viliſſimi reputandi.j.q.j.viliſſim⁹. Uel
ſigno.i.authoꝛitate.donũ eſt pꝛerogatiua ſacerdotij ⁊ ec
cleſie cõfirmata.Luc.ij.Et hoc vobis ſignum: inuenietis
infantẽ poſitũ in pꝛeſepio.i.in eccleſia/in q̃ paſcendi ſunt
clerici ⁊ laici:ſiue ſint boues penitentes ⁊ domiti:⁊ iugũ
dñi ſuaue poꝛtantes.Matth.xj.ſiue aſini.i.peccatoꝛes: ⁊
laſciui ⁊ ſtulti.nã ⁊ bonos ⁊ malos admittit eccleſia mili
tans.xxiij.q.iiij.c.j.ij.⁊ ſeq.de conſe.diſt.iiij.eſt vnitas eccle
ſie.Aut gratificatio deſignantis/vt ſcias ꝙ dñs deſigna-
uit ſacerdotes ſuos habere poteſtatẽ gratificandi in pe-
nitentijs: ⁊ indulgẽtias faciẽdi.ex̃ de peni.⁊ remiſ.de⁹ q̃.
⁊.c.ſignificauit.⁊.c.quũ ex eo.vbi de hoc. ad qđ ꝑtinet il-
lud Luce.x.Poſt hec autẽ deſignauit dñs ⁊ alios.lxxij.⁊
miſit illos binos ante faciẽ ſuã/in oẽm ciuitatẽ et locũ/q̃
erat ipſe venturus.⁊.j.Ecce dedi vobis poteſtatẽ calcãdi
ſuꝑ ſerpẽtes.i.auaros/qui quẽadmodũ ſerpẽtes terram
lingunt:quia inimici. Ps̃.lxxj.Et inimici eius terram lin
gẽt.Et ſcoꝛpiones:id eſt luxurioſos:quia luxuria ad mo-
dũ ſcoꝛpionis blandit̃ facie:ſed poſtea cauda pũgit.Ꝟſus

Ah veneris rabies ꝙ̃ dulci pace ſalutat:
Quem ſibi venatur hominẽ: pꝛimũqꝫ pꝛopinat
Dulce:ſed ex dulci tandem concludit amarum.

Prouerb.v.Fauus diſtillãs labia meretricis.⁊.j. Nouiſſi
ma aũt illius amara quaſi abſinthium.⁊ lingua eius acu
ta q̃ſi gladius biceps.Suꝑ omnẽ virtutẽ inimici.i.ſuper-
bos/quẽadmodũ diaboli ſuꝑ omnes nitunt̃ extolli.vnde
dicit̃ Iob.xlj.c.de diabolo: Oculi eius omne ſublime vi-
dent.xlviij.diſt.c.j.q.di.ſuper omnes peccatoꝛes plenã do
vobis poteſtatem.ex̃ de iudi.nouit.§.j.omne em̃ pctm̃ ad
vnũ de his tribus adducit̃.j.Ioan.ij.Omne qđ eſt in mũ
do:cõcupiſcentia carnis eſt:⁊ cõcupiſcẽtia oculoꝝ:⁊ ſuꝑ-
bia vite.Exponunt̃ aũt verba dñi ad Hiere.j.ſic:Ecce cõ-
ſtitui te:quia nõ te ingeſſiſti.ex̃ de elec. qualiter. Sed ego
cõſtitui te ꝑ meipſum: te meũ vicariũ/ſuꝑ gentes laicos
inferioꝛes.⁊ regna laicos ſuperioꝛes in quacũqꝫ dignita
te conſtitutos:vt euellas peccata ab obedientibus:⁊ diſ-
ſipes inobedientes deponẽdo a dignitatibus.ex̃ de here.
excommunicamus.de ſentẽ.excom. grauem.⁊.c.nouerit.
xxxij.q.v.pꝛeceptũ.Edifices/fideles baptizatos ſacramẽ
toꝝ eccleſie adminiſtrationẽ ⁊ verã p̃dicationẽ ac hone-
ſtam conuerſationẽ inſerẽdo gratias ⁊ virtutes. ex̃ de ſa
cra.nõ ite.c.fi.de offi.archiepiſ.officiũ.de offi.oꝛ.inter cete
ra.xl.di.multi.j.q.j.quicquid. Plantes/in eccleſia dei infi-
deles nõ baptizatos ꝑ p̃dicationẽ. ẜm illud.j. ad Coꝝ.iij.
Ego plantaui:⁊ ſacri baptiſmi ablutionẽ.de conſe.di.iiij.
ꝑ totũ.Itẽ ꝙ dicit.j.in.§.pterea.in pꝛe.c.ſolite. põtificalis
authoꝛitas.dicit Oſtien.ſcꝫ iudiciaria quoad diſcernen-
dũ ⁊ iudicandũ.Ideo dixit põtificalis authoꝛitas:et re-
galis poteſtas executoꝛia quoad ꝑficiendũ. et ideo dixit
poteſtas.q.di.authoꝛitas pontificalis cõſiſtit in iure quo
debet eſſe induta. Regalis ꝟo eſt potẽtia quo debet eſſe
ſuffulta.⁊ ſic ptꝫ ꝙ vna eget reliqua ⁊ ſi vtraqꝫ adinuicẽ
cõcoꝛdant̃ omnia recte fiunt in regimine ſancte eccleſie
dei.Debet tñ p̃cedere põtificalis tamꝙ̃ maioꝛ et dignioꝛ
⁊ illuminatrix ad modũ lucerne illuminãtis: regalis ſeq̃
tamꝙ̃ minoꝛ ⁊ rudioꝛ ad modũ claue indeuotos ⁊ rebel
les ꝑcutiẽtis ſiue malleantis.xcvj.diſ.quũ ad verũ.ad qđ
ſignandũ inungit̃ pontifex in capite:rex in bꝛachio.ex̃ de
ſacra vnc.c.j.§.vnde in veteri.ſed hodie recipꝛocat vnuſ-
quiſqꝫ ⁊ veſte induit̃ peregrina.nam in multis locis ſecu-
laris fact⁹ eſt ſacerdotalis iudicans clericos ⁊ eccleſiaſti
ca ſicut laicos ⁊ tẽpoꝛalia/contra iura in aut̃.vt de.apud
ꝓpꝛi.epiſ.ꝯue.§.ſi ꝟo eccleſiaſticũ.coll̃.vj.⁊ de ſancti.epiſ.
§.ſi aũt eccleſiaſtica. coll̃.ix.⁊.xj.q.j. q̃ſi ꝑ totũ.Et ſpũalis
ex leui etiã cauſa: ⁊ multotiens ſine cauſa/nõ tm̃ ꝑ alios:
ſed etiã ꝑſemetipſum mouens guerras ⁊ nutriens/fact⁹
eſt militaris cõtra iura.ex̃ de treu.⁊ pa.c.j.deuoto ex mul-
ta.§.de clericis.xxiij.q.viij.§.j.⁊.c.ſeq.cũ ſi.nec deficiet iſta
peſtis quouſqꝫ vterqꝫ ſuis terminis ſit cõtentus.ex̃ de ſe-
pul.c.j.vbi ⁊ no.quot modis quis terminos trãſgreditur
alienos.⁊ facit.xiij.q.j.c.j.itẽ in illo.c.ſolite.§.nos aũt.ſuꝑ Pape oĩa ſunt ſubiecta
verbo nihil excipiẽs.ait ſic Oſtien.ꝑ hoc qđ dicit:Quod-
cũqꝫ ligaueris.q̃ pape om̃ia ſunt ſubiecta: ⁊ de hac ſubie
ctione põt intelligi qđ eodẽ mõ argumẽtando ꝓbat apo
ſtolus.j.ad Coꝝ.xv. Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius.
Quũ aũt dicat/om̃ia ſubiecta ſunt ei: ſine dubio p̃ter eũ
qui ſubiecit omnia.q.di. apoſtolus/ſolus deus excipit̃: q̃

ſubiecit ei cūcta alia: cui ⁊ ipſe ſubeſt. ⁊ Heb. ij. dicēs: In eo eñ ꝙ ei ſubiecit oīa: nihil dimiſit non ſubiectū ei. Nec aūt adhuc pōt argui ꝙ imperiū a populo romano vires ſumpſit. inſtitu. de iure na. §. ſed qđ pricipi. ff. de ori. iur. l. ij. §. q: difficile plebs. ⁊ ſequē. C. de vete. iu. enu. l. j. §. hec etiā interdictū. nihilominꝰ. ꝟ. quū eñ. ⁊. l. ij. §. antepenul. xciij diſ. legimus. Et ꝙ deus miſit ipſum imperatorē animatā legē in terris. in aut. de cōſuli. §. vlti. coll. iiij. ⁊ ꝙ ſacerdotiū ⁊ imperiū ab eodē principio ꝓceſſerūt. in aut. quomō oportet epis. rñſo. j. coll. j. rñſum eſt. s. in iſto ar. ꝟ. nec obſtat. Nec ⁊ ſi populus olim elegerit imperatorē vel hodie electores ꝑ. c. ꝑ venerabilē. de elec. hoc verū eſt immediate: ſed mediante eccleſia imperatorē facit: quia imperiū ab eccleſia eſt ſi rectū eſt ⁊ ſi iniuſtū de corpore eccleſie: q̄ habꝫ bonos ⁊ malos eſt. xxiij. q. iiij. c. j. cū ſeq. ſicut latius ⁊ diffuſiꝰ eſt ſuperiꝰ diſputatū. ¶ Articulus. xxxvij. Te

TRigeſimuſſeptimus art. adhuc amplius in iſto xxxvij. ar. dicēdū eſt. Nec qui romane eccleſie vel pape iuriſdictionē vel p̄matū ſubtrahit vel denegat, hereticꝰ eſt cenſendus. iij. q. vj. dudū. xxij. di. c. ij. cū ſeq. ⁊. c. j. ꝟ. qui aūt. Qui aūt romane eccleſie priuilegiū ab ipſo ſummo oīm eccleſiarū capite traditū auferre conat: hic ꝓcul dubio in hereſim labit. ⁊. j. hic eſt dicendus hereticus. fidem quippe violat qui aduerſus illā agit que eſt mater fidei. ⁊ illi cōtumax inuenit: q̄ eā cunctis eccleſijs p̄tuliſſe cognoſcit. facit op. lxxxj. di. ſi qui. ij. in fi. ibi: Peccatū ergo paganitatis incurrit: qſq̄s dum chriſtianū ſe aſſerit: ſedi ap̄l'ice obedire cōtemnit. Itē articulus fidei eſt vnam catholicā eccleſiā credere: vt in vtroq; ſymbolo continetur. ⁊ ex̄ de ſumma trinita. c. j. §. vna. Sed iſta eccleſia nō eſt acephala. i. ſine capite: quia tūc mortua eſſet eccleſia ſine capite ⁊ nō viua. Sed eccleſia ſancta dei que eſt congregatio fidelium. vt. s. probatū eſt. de conſe. diſtin. j. eccleſia. ⁊ que eſt corpus chriſti myſticum viuum ⁊ nō mortuū. xxiij. q. v. ſi vos. ⁊. c. de liguribus. ergo caput habet. Caput autē nullū ſibi reperit: nec reperiri pōt niſi chriſtus filius dei viui: qui eſt caput eiꝰ. ad Col. j. ⁊ Eph. j. ibi: ⁊ eſt caput corporis eccleſie. ⁊ petrus poſt eū: ⁊ ſucceſſores petri romani pontifices. xxiiij. q. j. loquit dn̄s. Loqtur dn̄s ad petrū: ego dico tibi. Matth. xvj. quia tu es petrus: ⁊ ſup hanc petrā edificabo eccleſiā meā. ſup vnū edificat eccleſiā. ⁊. j. ad fi. ibi: Unū tm̄ caput eſt. ⁊. c. oībus. et xix. di. ita dn̄s. ⁊. xxj. di. i nouo. ⁊ ex̄ li. vj. fundamēta. j. rñſo. ⁊ de homi. ꝓ humani. j. rñſo. ii. vj. xxij. diſ. ſacroſancta. ibi: Prima ergo ſedes eſt celeſti bn̄ficio romana eccleſia. ⁊. j. ibi: Licet oēs ap̄l'i eſſent: petro tm̄ a dn̄o cōceſſum eſt: ⁊ ipſi inter ſe idipſum voluūt vt reliquis oībus p̄eſſet ap̄l'is ⁊ cephas. i. caput teneret ap̄l'atus ⁊c̄. ergo contrariū aſſerere hereticū eſt. Itē nō ponere vnā eccleſiā et vnū caput eſt ponere duas eccleſias aut plures: vt heretici vallēſes poſuūt: ſed ſi eſt ponere duas eccleſias eſt ponere duos chriſtos ſpōſos eccleſie ſed hoc eſt hereticū: q: deus ⁊ homo vnus eſt chriſtus: vt in ſymbolo athanaſij. ⁊ chriſtus vna eſt pſona in duabus naturis: vt in ſymbolo. Innocē. iij. ex̄ de ſum. trini. c. j. ⁊ ap̄l's loquens eccleſie ait: Deſpōdi vos vni viro virginē caſtā exhibere chriſto. ij. ad Cor. xj. xxvij. q. j. nuptiarū bonū. quia ergo chriſtus vnus eſt ⁊ diuiſus nō eſt. j. ad Timoth. ij. j. ad Cor. j. eccleſia vna eſt ⁊ diuiſa nō eſt. vt pre. c. loquit. cū ſigno per deductionē predictā: contrariū dicere pſpicue hereticū eſt. Et in iſto ar. eſt dicēdum etiā ꝙ qui aliter ſentit de iuriſdictione pape ⁊ potētia ⁊ eccleſie romane q̄ ipſe cū ſua cōmuni ⁊ vniuerſali eccleſia ſentit: nō verus catholicus eſt cēſendus. Mō ſic ꝓbatur. aliter ſentire de veritate ⁊ potētia pape ⁊ eccl'ie q̄ ipſe cum ipſa ſentit: eſt nedum indirecte ſed directe eccleſiam chriſti: que eſt corpus chriſti vt proxime probatū eſt: deſtruere. ar. cor que in proximo ar. dicta ſunt. Sed eccleſiam deſtruere ſchiſmaticū ⁊ hereticū eſt. xxiij. q. v. nō vos hominū. xxiiij. q. j. loquit. in prin. quia eſt etiā ꝑ cōſequēs corpus chriſti: quod eſt eccleſia lacerare: ⁊ ad nihilū fidē chriſti ⁊ eccleſie redigere: ſed q̄ maior hereſis: quū corpore chriſti nihil p̄cioſius ſit. de conſe. diſ. ij. nihil. j. q. j. multi. Item deſtruere eccleſiā eſt deſtruere fidē: quia ſine eccleſia qui credit quod nō vidit. de peni. diſt. iiij. in domo. Fides vera eſſe nō poteſt. nam in patria celeſti fides ꝓprie nō eſt: immo eſt ibi ſciētia certa. ⁊ experientia: quia videt deus ab angelis ⁊ ſanctis ibi ſicut eſt. j. Joan. iij. Sed nec in demonibus formata fides eſt: quia credunt et contremiſcunt ſed nō diligunt. Jaco. ij. de peni. di. ij. ſi eñ. vltra colum. ꝟ. nec grāde. fides aūt vera eſt que per dilectionē alias charitatē operatur. vt definit ap̄l's Gal. v. de peni. diſt. ij. amē amē. ſub. §. ex p̄miſſis. nec in brutis ⁊ irrationalibus animalibus eſt: quia ratione carent. Ps̄. xlviij. Homo quū in honore eſſet: nō intellexit. cōparatus eſt iumētis inſipientibus ⁊c̄. ergo fides in hominibus cōgregatis in credulitate chriſti remanet. quā congregationē in fide chriſti vnitam deſtruere eſt eccleſiā deſtruere: quia eccleſia congregatio fideliū eſt: vt. s. ſepe probatū eſt. ergo eccleſiam deſtruere que proprie fidem tenet: eſt fidem deſtruere: ſed que fides: ⁊ quis fidelis ſi fides nō remanet? vbi aūt nō eſt fides: q̄ īfidelitas. xxviij. q. j. §. ex his. ¶ Ff

TRigeſimuſſeptimus art. adhuc. Et ꝙ qui adheret vel fauet ſciēter rebellibus vel impugnatoribus pape ⁊ eccleſie: impugnator eſt pape ⁊ eccleſie: vel rebellis. ad hoc. xxiij. q. viij. pterea deuotiōis. optime hoc probatur. xciij. diſ. ſi inimicus. ibi: Si ꝟo quis amicus fuerit ijs quibus ipſe nō loquit: vnꝰ eſt ipſe ex illis qui exterminare eccleſiā dei voluūt. ⁊ quū corpore videatur eſſe nobiſcū: mente tamē et animo contra nos eſt. quia latū pandit delinquētibus aditū: qui iūgit cum prauitate conſenſum. lxxxvj. diſt. facientis. xvij. q. iiij. omnis. j. q. j. quicquid. ex̄ de ſenten. excō. nup. ⁊. c. quāte. ex̄ de hereticis. ad abolendā. §. ſtatuimus. ⁊. c. excōmunicamus. j. §. credentes. ex̄ de homic. ſicut. quaſi per totū. xj. q. iij. qui conſentit. xxiiij. q. iij. qui aliorū. xxiij. q. v. qui vitijs nutriēdis. Et qui ſcalā vel ferrū vel aliud auxiliū preſtāt furi: tenentur furti. ff. de fur. ſi pignore. §. penul. facit. C. de his qui latro. oc. l. j. xxvij. q. j. de filia. cū multis alijs ſi. no. ex̄ de iude. ⁊ ſara. c. ita. ¶ Articulus. xxxviij. A

TRigeſimuſoctauus

arti. Et ꝙ qui tēpore pſecutionis cū papa ⁊ eccleſia nō eſt: ꝯtra ipſam eſt quia dicit dn̄s: Qui nō eſt mecū: contra me eſt. Matth. xij. Luce. xj. ⁊ qui cū eccleſia nō colligit ſpargit: ⁊ qui chriſti ⁊ vicarij eius nō eſt: antichriſti eſt. xxiiij. q. j. qm̄. in fi. Et q̄cūq; a fide catholica diſcrepat: ei cōtrariꝰ eſt. C. de iudeis ⁊ celicolis. ff. de fidei cōmiſ. li. l. ſi ei. et ſymmachus papa ait: Nō eſt grandis differētia vtrum letum. i. mortē inferas. ſubaudi proprijs manibus: vel admittas ſcꝫ nō phibendo. mortē eñ languentibus probat infligere: qui hāc quū poſſit nō excludit. lxxxiij. diſti. §. j. Nā eps qui pctā nō corrigit: magis dicēdus eſt canis impudicꝰ q̄ eps. lxxxiij. diſ. nemo. Et error cui nō reſiſtit approbat. lxxxiij. di. c. error. cū. c. ſequēti. ij. q. vij. corrigere. xxiij. q. iij. oſtēdit. vbi de hoc. ⁊ pre. c. quāte. de ſentē. excō. ⁊ de offi. del. c. j. et. lxxxvj. diſt. c. faciētis. ꝑ totū illud. c. nō eñ minus q̄s tenet defendere corpus myſticū chriſti: quod eſt eccleſia. iij. q. iiij. engelrudā: ⁊ eius caput ſcilꝫ papā: q̄ corpus ſuū. ar. xxx. q. iij. ita diligere. immo fortius. ar. ex̄ de tranſla. inter corporalia. Omnes eñ catholici tenent pro eccleſia ſtare: ⁊ eā defenſare: ⁊ fidem ſuam manutenere. ⁊ pro ijs etiā ſi neceſſe fuerit: mori. ad hec. xciij. di. ſi inimicus. xxiij. q. v. om̄i. c. ſi audieris. Nā ſi eccleſia fuerit cōculcata ⁊ humiliata: ad cuius auxiliū confugiet chriſtianꝰ: ⁊ vbi relinquet gloriam ſuā. ix. q. iij. aliorū. in fi. ⁊ capite langueſcente cetera corporis membra inficiunt. vj. q. j. ex merito. ⁊ om̄ia membra pro capite naturaliter ſe exponunt: multo potius pro capite ſp̄ūali qđ fortiꝰ eſt. vt pre. c. inter. et. c. ita diligere.

¶ Articulus Trigeſimuſnonus A

Trigeſimuſnonꝰ Ar.

Et ꝙ imperatoꝛ ſi catholicus eſt: filiꝰ eſt eccleſie ⁊ nō pꝛeſul.xcvj.diſt.ſi imperatoꝛ.⁊ caput hꝫ ſubmittere eccl'ie nō pꝛeſſe.lxiij.di.valentinianus.ex̄ de iudi.nouit.aduocatus eſt eccleſie ⁊ defenſoꝛ:nō impugnatoꝛ. ex̄ de elec.venerabilē.ex̄ in clemē. de iureiur̄.romani pꝛincipes.ſeruꝰ eccleſie:⁊ nō dn̄s.xxiij. q.viij.conuenioꝛ ipſe.ibi : quid tibi cūm adultera.⁊ docerí habet ab eccleſia:nō eam docere/nec cōtra eā dogmatizare.pꝛedi.c.ſi imperatoꝛ.nō em̄ ſe habet intromittere de queſtionibus pioꝝ dogmatū.xcvj.diſti. ſatis euidenter. immo etiā nec pꝛo bono eccleſie de eccleſia ſe oꝛdinando debet intromittere.xcvj.di.bene quidem.ad hec oīa facit.x.diſt.certū.Que oīa bauarus tyꝛannus qui ſe ꝓ imperatoꝛe gerit male ſeruauit:qui in tēpoꝛe meo quo ſcribo hoc opus:dn̄m papā Joan.xxij.cum populo ⁊ clero romano imponendo ei titulū hereſis ⁊ multa alia falſa:de facto in vꝛbe publice ⁊ ſolenniter depoſuit. vt dixi in pꝛimo ar.℟.ꝙ aūt bauarus.allegans exemplū pernicioſum othonis pꝛimi imperatoꝛis:quē ſuū ꝑdeceſſoꝛē appellat. qui cum clero ⁊ populo romano Joan.xij.depoſuit a papatu.Subſtituit etiā iſte bauarus ſibi aliū fratrē petrum. de quo.ſ̄.in pꝛoximo arti.feci ſepius mētionē: de quo nemo pōt aliud dicere:ꝙ̄ ꝙ myſticus antichꝛiſtus.exiſtat:nō papa Nicolaus ſicut ipſe ſe dicit.nā antichꝛiſtus cōtrariꝰ dicitur chꝛiſto:ab anti quod eſt contra/⁊ chꝛiſtū. Iſte etiā bauarus inflatus ⁊ obcecatus ſupbia ambitionis imperij:ſicut antichꝛiſtus/voluit ſe extollere ſuper oīe quod dicit̄ deus.ij.ad Theſſa.ij.Dan̄.ix.quia ſupꝛa papā ſe cōſtituēs:qui eſt loco dei.legitimū.ex̄ vt eccle.bene. vt noſtrū. ipſum depoſuit ſicut ſuperioꝛ contra id.xxj.diſt.inferioꝛ.cū ſi.⁊ ſupꝛa ſatis de hoc. In chꝛiſtū dn̄i manū miſit/papam vnctū ⁊ conſecratū ⁊ papatū poſſidentē/cōtra illud Pſ̄. ciiij.Nolite tāgere chꝛiſtos meos. ⁊ contra id quod fecit ſanctus dauid de ſaul:qui ex inuidia ipſum ꝑſequebatur. qui ſaul quū intraſſet ſpeluncā vt purgaret ventrem:⁊ in alia parte illiꝰ ſpelunce latitaret dauid cū ſuis:animabāt ipſi ſerui dauid vt interficeret ſaul regem: ⁊ ait dauid ad viros ſuos:Pꝛopitius ſit mihi dn̄s:ne faciā hāc rem dn̄o meo chꝛiſto dn̄i:vt mittā manū meā in eū: qm̄ chꝛiſtꝰ dn̄i eſt. Uiuit dn̄s:quia niſi dn̄s ꝑcuſſerit eū:aut dies eius venerint vt moꝛiatur.⁊.ſ̄. Pꝛopitius ſit mihi dn̄s vt nō mittam manū meā in chꝛiſtū dn̄i.j.Regū.xxiiij.⁊.ij.q.vij.§. de his.℟. itē obijcitur.⁊ tamē ſaul rex iam erat a dn̄o repꝛobatus.j.Reg.xiiij.⁊.xv.⁊.xvj.in pꝛin.nō ſic iſte bauarus fecit/ꝑueniens deū in condemnatione ſui vicarij. poſuitq; in loco ſctō.i.in ſede beati petri/idolū abominabile.Dan̄. ix. Petrū de coꝛbaria apoſtatā fratrū minoꝛū a romanis clericis ⁊ laicis faciens ſicut papam beſtialiter adoꝛari. qui petrus ſe fecit appellari nicolauꝫ.v.Cardinales multos ep̄os per diuerſa loca creauit de facto. et ſic bauarus vnitatis ſancte matris eccleſie inimicꝰ/in eccleſia dei maxime in tota italia ⁊ alemānia cū ſuo antipapa petro coꝛuino ſchiſma maximū/ꝯſumēs multa coꝛpoꝛa ⁊ animas/ ſeminauit.qꝺ nondū pꝛopter peccata noſtra extinctū eſt.

Joā.xxij a bauaro depo nitur.

¶ B Poteſt merito bauarus iſte dici equus rufus.de q̄ Apoc̄.vj.cui datū eſt vt ſumeret.i. auferret pacē de terra: ⁊ vt homines ſe interficerent. Nam ſm̄ glo. equus rufus ꝺ: cōtrarius ſuperioꝛi.i.equo albo.per quē ſm̄ glo. intelligit̄ eccleſia chꝛiſti ſanguine dealbata/iuxta illud Apoc̄. vij.dealbauerūt ſtolas ſuas in ſanguine agni. Per ſeſſoꝛem eius papa intelligit̄ Joan.noſter.xxij. ſuper eccleſiā legitime cōſtitutus.⁊ hic habet arcū.i.potentiā nō ſolum ſpiritualē:ſed etiā tempoꝛalē.vt.ſ̄.pꝛobatū eſt.⁊ determinatur in extrauagāti eiuſdē pape Joan.que incipit:Fratrum coepiſcopoꝝ noſtroꝝ.⁊ data eſt ei coꝛona tāq̄ vero monarche.⁊ exiuit vincens vt vinceret:quia fauente dn̄o de inimicis triūphabit.⁊ qui iam de impio dicto Petro intruſo triūphat:qui diu latitās in partibus tuſcie ⁊ alibi tandem ad coꝛ rediens:vtinam in veritate/ſe per literas tempoꝛe meo dn̄o pape Joan.de tanta temeritate ⁊ malignitate culpabilē pꝛoclamauit: ⁊ veniam poſtulauit.et tandem perſonaliter auinionē veniēs vel potius ductus coꝛam dicto dn̄o papa Joan. ⁊ collegio cardinaliū ⁊ clero ⁊ populo adſtante de intruſiōe ſua ⁊ ſchiſmate quod in eccleſia dei fecerat/ſedē apoſtolicā viuente dicto papa Joan.legitimo inuadendo:ſuā culpā dixit:⁊ veniā poſtulauit.⁊ quatenus de facto papatū vſurpauerat reſignauit:⁊ vſq; hodie incluſus in camera caute ⁊ curialiter detinetur.Schiſmatici em̄ ſm̄ cypꝛianū inter initia feruēt: ſed incrementa habere nō poſſunt:nec augere quod illicite ceperūt:ſed ſtatim cum pꝛaua ſua emulatione deficiēt. vij.q.j.nouatianus.⁊ tetigi.ſ̄.in.xij.ar.De eo aūt ꝙ bauarus iſte ꝯtra dictū dn̄m papā dixit de hereſi ⁊ de alijs peccatis ipſum diffamādo:dicatur ſibi qꝺ dixit Daniel impudico pꝛeſbytero ſuſannā cōdemnanti.Dan̄.xiij.Recte mētitus es in caput tuū/ſcꝫ dn̄m Joan.papā caput eccleſie ⁊ oꝛthodoxe ⁊ tuū velis nolis: q̄uis eccleſie ſis rebellis: q꜡ eccl'ia militās bonos hꝫ ⁊ malos.xxiij.q.iiij.b aūt vita

Petrus de coꝛbaria Joā. xxij.ſehumiliat.

¶ Articulus.xl.

Quadrageſimꝰ et vl-

timus arti.⁊ pꝛolixus de iſta materia eſt dictos ꝑcedentes ar. fundantes ⁊ manutenētes ⁊ declarantes dn̄i pape ⁊ romane eccleſie poteſtatē credere/ꝑdicare/manutenere ⁊ defendere:⁊ nō cauillari ⁊ nō malignari in eis.ad quoꝝ additionē ⁊ aliqualē epilogationē ⁊ emologationē ad honoꝛē dei et ſue ſponſe eccleſie:⁊ hec addo videlꝫ ꝙ papa vtrūq; gladiū habet: vt dictū eſt.ſ̄.in.xiij.ar.⁊.xxxvij.¶ A Ex hoc ꝓbatur:quia naturalis ratio patēter oſtendit ꝙ ſpūalia ſunt nobilioꝛa coꝛpoꝛalibus: ſicut.ſ̄.tactū eſt ex̄ de maio. ⁊ obe.ſolite.⁊ coꝛpoꝛalia oꝛdinant̄ ad ſpūalia tanq̄ ad finē. Poteſtas ℟o eccleſiaſtica eſt ꝑncipaliter ſpūalis.xcvj. diſt.quum ad verū.ſecularis aūt ſeu ciuilis eſt coꝛpoꝛalis ideo cōcedendū eſt ꝙ monarcha eccleſiaſticus:apud quē eſt plenitudo poteſtatis eccleſiaſtice.ex̄ de vſu.pal.ad honoꝛē.regulat ⁊ oꝛdinat in ratione finis pꝛincipē politicū/ ſeu ciuilē ⁊ poteſtatem eius. Circa hoc autē tria declaro. Pꝛimū eſt ꝙ politie chꝛiſtiane pꝛincipatus vnus eſt abſolute. Secundū ꝙ eius eſt vnus pꝛinceps pꝛimus ſimpliciter. Tertiū ꝙ iſte pꝛimus pꝛinceps eſt ſummus pōtifex q̄ eſt monarcha in eccleſiaſtica hierarchia.

Papa vtrunq; gladiuꝫ habet.

¶ B Pꝛimum declaro multipliciter.pꝛimo ex intentione Ariſto.vij.politicoꝝ: qui oſtendit ꝙ in politia qualibet vna perfecta et felici/non ſolum,politia regis/ſed etiā politia ciuitatis neceſſaria ſunt ſex:ſcilicꝫ agricolarum genus/ad habendum alimēta.⁊ artifices/ſub quibus cōphendit mercēnarios omnes/ſcilꝫ pꝛo mercede laboꝛantes.⁊ bellici/ad cōpeſcendū rebelles intrinſecos: ⁊ ad defendēdū ab extrinſecis impugnatoꝛibus. ⁊ abundantia pecuniarū/ad oppoꝛtunitates bellicas pꝛoſequendas.⁊ ſacerdotiū/ad deoꝝ culturā. ⁊ iudices/qui maxie ſunt neceſſarij ad regendū ⁊ dirigendū ciues. ſed conſtat ꝙ politia vnius ciuitatis eſt politia vnius pꝛincipatus:nec poſſunt eſſe plures pꝛincipes regētes actiue eque pꝛimi in vna ciuitate: ſed vnus eſt ibi pꝛimus pꝛinceps:⁊ per conſequens vnus pꝛincipatus.ad hoc.vij.q.j.in apibus: Pꝛincipatus ℟o ſacerdotij qualis eſt pꝛincipatꝰ eccleſiaſticus:nō diſtinguit̄ contra pꝛincipatū ciuilē: ſicut vna ſpecies cōtra aliā/ſed ſicut pars contra totū. Nam ſacerdotiū eſt neceſſariū officiū in qualibet vna politia:⁊ digniſſimū oīm alioꝝ officioꝛum ciuitatis:vt patet ꝑ eundē philoſophū in eodem vij.politicoꝝ.ar.bonū.xxiij.q.viij.§.q̄uis.ex̄ de immu.eccle.nō minus. Hoc etiam poteſt oſtēdi ex vnitate ſigni et legis.ſicut omnes illi qui eodē ſigno armantur configurantur:⁊ eiſdem legibus/eiuſdem legiſlatoꝛis ſubijciuntur:ſunt eiuſdem pꝛincipatus:⁊ ad eundē pꝛincipē pertinēt. Iſto modo dicimus oēs eſſe eiuſdē religiōis: qui ſub

In ꝑfecta politia neceſſaria.

Pꝛincipatus ciuilis nō diſtinguit̄ a ꝑncipatu eccleſiaſtico.

eodē habitu ⁊ regula viuūt. Sed oēs chriſtiane religiōis eodē ſigno cōſignanť/ſcilȝ charactere baptiſmi chriſti. de conſe. diſ. iiij. quomō. ⁊ ꝑ hoc diſtinguunť a quolibet alio homine. ar. ad hoc. j. q. i. ꝙ quidā. eꝫ de vi. ⁊ hone. cleri. deꝰ qui. ⁊ eiſdē legibus ſubijciunť/ſcȝ articulis fidei: pceptis dei: ⁊ regulis eccleſie. nec ab iſtis legibꝰ ꝑ aliquē pncipē: nec ꝑ aliquā legē aliā poſſunt abſolui: quinimmo quilibȝ ciuis iſtius populi/ſi leges iſtas tranſgrediť ſciēter ⁊ pertinaciter debet mori. di. iiij. facte ſunt. eꝫ de here. excōicamꝰ. xxiij. q. v. §. hinc notandū. ſiue ſit principās in hac politia ſiue ſubditꝰ. ḡ oēs chriſtiane religiōis ſunt eiuſdē pncipatus ſimpliciter: ⁊ non ſm quid: quia quicūꝗ principeť in chriſtiana religione: quocūꝗ officio principeť/nō principatur niſi inquantū eſt ſubditus predicti principatus legibus: ⁊ ad cōſeruationē iſtius principatus/⁊ in miniſterium eiuſdē principatꝰ. ad hoc facit. ix. di. iuſtū. ⁊. c. quecūꝗ. x. di. nō liceat. ⁊ ita populi chriſtiani vnus eſt principatus ſimpliciter: cui omēs ſm ꝙ ſunt chriſtiani: ſubijciunť ꝑ ſe neceſſario. Accidētaliter aūt ratione extrinſecorū bonoꝝ ſunt diuerſi principatus ſub iſto principatu: a quo nunꝗ̄ poſſunt ſeparari iuſte: quia bona exteriora ratiōe quorū principanť: alij principes ſequunť bona eſſentialia ⁊ naturalia: que per ſe ſunt ſubiecta iſti principatui. Ex quo pȝ ꝙ principatꝰ ciuilis nō diſtinguiť a principatu eccleſiaſtico: ſicut vna ſpecies ab alia/ſed ſicut partes integrales vnius principatus. intelligēdo ꝑ ciuilē principatū ſecularē poteſtatē: inter quas partes principaliſſima ⁊ ſuperior eſt eccleſiaſtica poteſtas. ⁊ hoc eſt qꝺ chriſtꝰ dixit in Joāne Joan. x. Alias oues habeo que nō ſunt ex hoc ouili: et illas oportet me adducere: ⁊ fiet vnū ouile. eꝫ de bap. licȝ. §. volētes. Ecce vnus principatus in politia chriſtiana. ⁊ vnus paſtor. Ecce vnus principalis rector et monarcha huiuſmodi principatus. ⁊ ſm hoc ſunt oēs fideles chriſti vnū corpus myſticū: cuius caput eſt chriſtus ⁊ nos membra eius: vt probat Aug. ſuꝑ illud euāgeliū: Ego ſum vitis vera. Joā. xv. ad hoc facit ad Coř. ij. xxiij. q. vij. queadmodū. ⁊. c. pre. ⁊. q. v. de liguribꝰ. ⁊ de hoc ſatis. ſ̄. Nec pōt dici ꝙ chriſtiani ſunt vnius principatus quantū ad ſpiritualia: ⁊ alterius quantū ad corporalia ⁊ tēporalia: quia nullus princeps vel ſubditus chriſtianus pōt aliquid licite poſſidere vel acquirere niſi in eo ꝙ militat ſub principatu chriſtiano. facit ad h̄. xxiij. q. vij. c. j. ij. ⁊. iij. xxiiij. q. j. §. ſȝ illud. in pn. ⁊ de h̄ ſatis. ſ̄. Ex q̄ liq̄do pȝ ꝙ ciuilitas chriſtiana ⁊ politia ⁊ quantū ad ſpūalia/⁊ qntū ad tpalia/ad eundē pncipatū ptinet. ⁊ h̄ clamat tota ſacra ſcriptura: ꝙ ſumus oēs chriſtifideles vna cōmunitas ⁊ vnus pplˀs: nos ⁊ noſtra ꝑfecto que nos ſectanť. vna em̄ fides: ⁊ vnū baptiſma: ⁊ vna eccleſia collectio fideliū. ad Eph. iiij. xij. q. j. dilectiſſimus. xxiiij. q. j. loquiť. de conſe. di. j. eccleſia. et de hoc. ſ̄. ¶ Uiſo autē ꝙ politia chriſtiana ſit ſimpliciter vna: tunc facile eſt videre ꝙ vnus eſt princeps regēs ⁊ dirigēs eā: quia vnius politie vnus eſt princeps primus et pcipuus: quia pluralitas principatuū nō eſt bona. vt diciť xij. metaphyſice. in vna ergo politia vnꝰ princeps. vt pre. ca. in apibus. quia diuerſitas principatuū diuiſio regni ⁊ politie eſt: ⁊ materia guerre ⁊ diuiſiōis. Matth. xij. Lu. xj. Omne regnū ⁊c. xxv. q. ij. ſi ea. Un̄ ratio Joan. chryſ. qre turbata fuit hieroſolyma cum herode. Matth. ij. eſt: q: timuerūt ne ſcȝ pſenti ⁊ futuro rege adinuicē certantibus: ipſi pturbationibus inuoluerenť. Nec pōt dici ꝙ ſit vnus princeps in ratiōe finis: ⁊ plures in ratione agētis ⁊ mouentis: quia ſicut declarať. ij. Metaph. in quolibet genere cauſe oportet vnū primū dare/ad quod oīa poſteriora reducunť: ⁊ ita oportet in principatu chriſtiano eſſe vnū primū principē regentē ⁊ mouentē/ſiue gubernantē totā politiā. facit ad hoc. eꝫ q̄ ſi. ſint legi. ꝑ venerabilē. §. rationibus. Preterea ponere plures principes nō ſubalternos regētes ⁊ mouētes eoſdē ſubditos: vnū videlȝ rōne ſpiritualiū: ⁊ aliū rōne tēporaliū/eſt facere ordinē illius politie incōnexū ⁊ nō ſtabilē: quia interdū cōtingit principē

Unꝰ pn-
ceps re-
gēs poli-
tiā chri-
ſtianā.

corporaliū pcipere pugnare: ⁊ principē ſpūaliū ꝓhibere illam pugnā: vt tota die contingit inter chriſtianos. Iſta ratio optime ꝓbatur. xix. di. ita dn̄s. Contingit etiā iſtos duos dn̄os ⁊ principes eodem tēpore pcipere diuerſa: vt vnus pcipiet ire ad agrum: alius ad eccleſiā. que in eodē tēpore nō poſſunt fieri: q: nemo pōt duobus dn̄is ſeruire. Matth. vj. ⁊ Luc. xvj. ſubaudi cōtrarijs: vt no. de peni. di. j. om̄is qui odit. ſub. §. hoc idē. ⁊ de peni. diſt. ij. nemo pōt. ſub. §. romanos. quare ſequiť ordinē talis politie eſſe inconnexū ⁊ nō ſtabilē: quod eſt incōueniēs. ſm Ber. nihil inordinatū ordo recipit. ar. ad hoc. eꝫ de accuſa. q̄liter. j. §. ideoꝗ. i ſi. ibi: qm̄ ex his. Hoc etiā pōt manifeſtari ex vnitate finis. Om̄es em̄ de ciuilitate chriſtiana ad eundem finē ⁊ ſub eadē ratione ordinanť: ſcȝ ad gratiā/charitatē/et vnitatē: que ſunt vincula pfectionis in via. ad Coř. iij. ad Eph. iiij. ⁊ ad finalē beatitudinē in patria vbi eſt illa vnitas. de q̄ Pſ̄. cxxj. Cuius participatio eius in idipſuȝ. ⁊ de qua Aug. nō erit ibi aliqua inuidia diſparis claritatis. vbi in omnibꝰ regnat vnitas charitatis. ⁊ de q̄ Greg. Tāta vis charitatis oēs ſibi ibi aſſociat: vt bonū qꝺ q̄ſꝗ in ſe non accipit: in alio ſe gaudeat accepiſſe: ſed cuilibet vni fini correſpondet vnū agens dirigens in finē illum: plura em̄ agentia diſtincta ſpecie ⁊ natura nō habētia ordinē adinuicē nō poſſunt dirigere ad vnum finē ſub vna ratione. ergo in ciuilitate chriſtiana debet eſſe vnꝰ primꝰ princeps dirigēs om̄es eiuſdē politie ad finē ꝓpriū eius: ⁊ ſicut vnus homo ſm Aug. primo creatus eſt: vt in eo et ex eo cōſtitueret vna creatura. vt. xxxiij. q. v. nec illud. Ita vnus rector principalis totius illius nature qui eā deducat ad vnū deū q̄ creauit eā. Gen̄. j. vnde ⁊ dn̄s papa ſuꝑ om̄es infideles recepit poteſtatē a chriſto. Joan. vlti. per verbū illud: paſce oues meas. vt latius ſuperiꝰ declaraui in. xxxvij. ar. ¶ Uiſo ꝙ politia chriſtiana eſt vna: ⁊ eiꝰ eſt vnus princeps regens eā: oſtendendū eſt ꝙ iſte primus ⁊ ſupremus princeps eſt ſummus pontifex: q̄ eſt monarcha eccleſiaſticus. hoc aūt pōt oſtēdi ex tribus. Primo ex authoritate legiſlatoris/ſcȝ ſaluatoris noſtri ieſu chriſti. Secundo ex dignitate officij ipſius ſummi pontificis. Tertio ex ordine ipſiꝰ ad oēs ſubditos chriſtianos. ¶ Ex authoritate ieſu chriſti pȝ. nos em̄ nō poſſumus: nec debemus aliū ponere rectorē gregis dominici/niſi eum quem chriſtus poſuit: ſcȝ petrum ⁊ ſucceſſores eius. dixit enim Matth. xvj. petro: Tibi dabo claues ⁊c. ⁊ iterū: Tu es petrus ⁊c. ⁊ rurſum Joan. vlti. Paſce oues meas. et h̄ v̄bū replicauit ſibi ter. eꝫ de elec. ſignificaſti. ⁊ de maio. ⁊ obe. ſolite. vj. q. j. imitare. ⁊ ſm ſanctos hoc fecit chriſtꝰ: vt oſtēderet ꝙ petrus ⁊ ſucceſſores eius deberēt paſcere gregē dominicū/verbo pdicationis/exēplo cōuerſatiōis: ⁊ auxilio tēporalis ſubſidij. ſicut chriſtus pauit. v. milia hominū. Joan. vj. Matth. xiiij. Mar. vj. Luc. ix. ⁊ iterū. iiij. milia. Mar. viij. Matth. xv. xxxvj. diſt. §. ecce. Ex quo apparet ꝙ chriſtus nō ſtatuit petrū rectorē populi ſui ſolū q̄ad ſpūalia: ſed etiā quoad temporalia. hoc probať. xxxix. diſ. §. j. ¶ Secundo hoc apparet ex dignitate officij ſummi pōtificis. Summus em̄ pontifex eſt ſummꝰ ſacerdos. xxj. di. §. j. Sacerdotis autē officiū eſt digniſſimū. j. q. j. ipſi ſacerdotes. ⁊ ideo digniſſimo hominū eſt cōmittēdū. xxiij. diſt. qui eps. ⁊. xxxviij. di. que ipſis. ⁊ Phs. vij. poli. dicit ꝙ officiū ſacerdotū cōmittendū eſt iudicibus: qui ciuitatē regunt: qui digniores ſunt in politia. ⁊ ſic ſacerdotiū ⁊ iudiciū eis cōpetunt: ergo ſummū ſacerdotiū ſummo iudici ⁊ ecōuerſo. ſm illud logicale. ſi ſimpliciter ad ſimpliciter: ⁊ magis ad magis: ⁊ maxime ad maxime. ⁊ in Deut̄. xvij. Si difficile ⁊ ambiguū ⁊c. eꝫ qui ſi. ſint legi. ꝑ venerabilē. §. rationibus. ⁊ de hoc ſatis. ſ̄. Deus etiā voluit ꝑ ſacerdotalē dignitatē tēporalē inſtituere ⁊ deſtituere. ſicut apparet in primo libro regū de ſamuel ⁊ ſaul. ⁊ de hoc. ſ̄. dixi. ⁊ in ſignum huius dominij ⁊ vicarij ſui/mandauit dn̄s de omnibus leuitis. xij. q. j. §. his ita. decimas dari ab om̄ibus: a quibus nō eſt exemptus etiā imperator. no. eꝫ

Primꝰ ⁊
ſupremꝰ
pnceps
regēs po-
litiā chri-
ſtianam
eſt papa

de maio.⁊ obe. omnes.xvj.q.j. reuertimini.ex̄ de deci.tua nobis fraternitas.et abraā ſicut ſubditus ſoluit decimas melchiſedech.Gen̄.xiiij.ad Heb.vij.vt.s̄.dixi. Itē hec cõcluſio ꝓbaẗ tali euidentiſſima ratione/ſcȝ ex ordine ipſi⁹ romani põtificis ad om̄es ſubditos chriſtianos.Qñcūqȝ alicui ex dignitate et officio ſuo eſſentialiter et per ſe cõpetit aliquid:competūt ei om̄ia ſine quibus illud principale et eſſentiale nõ põt haberi vel exerceri.vt de hoc expreſſe legiẗ et no.ex̄ de offi.deẗ.p̄terea. vbi eſt caſus.facit. xvj.q.j.ſi monachus.ff.de re iudi.quidā conſulebant. Itē in conexis idē iuris eſt.diſt.viij.quo iure.℣.de hoc.itē acceſſoriū naturā ſeq̄ ꝯgruit principalis.ex̄ li.vj.de reg.iur̄. acceſſoriū.vbi de hoc.Supradicta ꝓpoſitio videẗ ſimpliciter vera.nūc aūt ſummo pontifici in eo ꝙ ſummus põtifex eſt:debetur eſſentialiter ⁊ ꝑ ſe populū chriſtianū deducere ad vitā virtuoſam/ad gratiā ⁊ charitatē in via:vt tandē poſſit peruenire ad gloriā in patria. Hoc em̄ eſt ꝑ ſe de officio ſummi pontificis.quū ſit paſtor ⁊ cuſtos principalis dñici gregis.vñ diciẗ ei:Paſce oues meas.Joan. vlti.vt.s̄. in proximo dixi.ergo debenẗ ſibi oïa ſine q̄bus iſta haberi nõ poſſunt.Cõſtat aūt ꝙ ſine cognitiõe ⁊ correctione morū/⁊ inflictione penarum:quibus mali coercenẗ ⁊ boni quietanẗ:nõ poſſunt ciues deduci ad vitā virtuoſam.iiij.di.facte ſunt.ergo ſummo pontifici debeẗ cognoſcere de actibus humanis ⁊ iudicare ⁊ corrigere mores ⁊ penas infligere. ad hoc facit ex̄ de iudi. nouit. ⁊ videtur iſta ratio concludere efficaciter ſi quis voluerit eā diligēter cõſiderare. Hoc etiā oſtendiẗ ex hoc ꝙ ſummus pontifex per ſe vel per alios authoritate ſua inſtituit oẽs de ciuilitate chriſtiana ꝑ collatione ſacramentorū quib⁹ conſignanẗ ⁊ muniunẗ fideles.de conſe.diſt.v. nūquid.⁊ diſtinguunẗ ab infidelib⁹.j.q.j.ꝙ quidā. ipſe etiā eijcit qñ videtur expedire a cõmunitate fideliū quos inutiles vel nociuos videt.iij.q.iiij. engeltrudā.xj.q.iij. audi deniqȝ.c. nolite.c.nemo.xxiiij.q.iij.reſecande.⁊ nõ ſeparat talē a cõmunione fideliū ſolū quoad ſpiritualia:verū etiā quoad tēporalia.ex̄ de here.c.abſolutos.c.excõmunicam⁹.§.credentes.xv.q.vj.iuratos.xxxij.q.v.p̄ceptum.vñ ipſe aperit in terris portas politie chriſtiane:⁊ nemo claudit:⁊ claudit ⁊ nemo ali⁹ aperit.Apoca.iij.talis autē videẗ habere plenam poteſtatē ⁊ principatū in politia:cuius iudicio ⁊ imperio quilibet de politia admittiẗ vel eijciẗ de politia. Nam quū aliquis de politia eijciẗ:omnis principat⁹ quē in politia illa obtinet:ſibi aufertur ſi ſimpliciter eijciẗ.vel ſibi ad tempus interdiciẗ:ſi ſimpliciter nõ eijciẗ.vnde nullus excõmunicatus poteſt iuſte aliquod officiū vel principatū exercere in politia chriſtiana.vt iuribus ꝓxime allegatis:⁊ de hereticis.ad abolēdā.§.ſtatuimus.cū.§.ſeq. ex̄ de re iudi.ad ꝓbandū.ex̄ de imu.eccle.aduerſus.§.penul.⁊ vlti.ex̄ de elec.venerabilē.§.ſunt em̄.ibi:Excõmunicatio publica.¶ C Et ideo qui concedūt ſummū põtificem habere plenitudinē poteſtatis in ſpūalibus: concedunt ipſum neceſſario habere plenitudinē poteſtatis in tēporalibus ⁊ corporalibus. Nā totus homo chriſtianus ſpūalis eſt.vnde dñs in Joãne. Joan.iij. Niſi quis renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ ſpūſancto ⁊c̄. ex̄ de bap.debitū.de conſe. di.iiij.fili⁹ dei.⁊.c.nõ dubito.homo em̄ renaſciẗ in baptiſmo:⁊ induit nouū hominē qui ſc̄m ſpiritū eſt: ⁊ exuit veterē hominē qui ſc̄m carnē eſt.ſc̄m ſententiā Pauli ad Eph. iiij.c.quapropter totus eſt de foro ⁊ iuriſdictiõe noui hominis:qui eſt ſc̄m ſpiritū ipſe ⁊ oïa que poſſidet:quia non poſſidet ea niſi ad talē vitā que eſt ſc̄m ſpiritū.⁊ ideo chriſtiani volētes carnaliter viuere ſc̄m veterē hominē/coguntur violenter vel cogi debēt:ex quo chriſtianam religionē profeſſi ſunt: viuere ſc̄m ſpiritū.ar.ad hoc.xxiij.q.iij.diſplicet.c.nõ inuenitur.c.ſi eccleſia.⁊.q.v. ad fidem.⁊.c. ſi vos. xxij.q.j.c.ſi. Ex quibus apparet monarcham eccleſiaſticū qui ſummus põtifex:eſſe primū ⁊ ſummū principē regentem totam politiā chriſtianam plene quoad omnia:licet immediatius regat ſpiritualia tamq̄ digniora ⁊ principaliora.mediatius autē tēporalia ⁊ extrinſeca tamq̄ viliora ⁊ minus principalia per rectores ⁊ dños temporales:qui ſunt renati ex aqua ⁊ ſpirituſctõ. al's non poſſent habere principatū in politia chriſtiana.ar.ad hec.liiij.diſ. nulla officia.ex̄ de iudeis:quum ſit.⁊.c.ex ſpeciali.Cõfert igitur deus gratiā in baptiſmo.ex̄ in clementi.de ſumma trini.fidei.⁊ ex̄ de bap.maiores.§.illud. per quē põt quis acquirere prudentiā et ſapiētiā ad regendū populū chriſtianū.Ex puris aūt naturalibus nullus poteſt acquirere virtutes/que ſufficiant ad regendū populū dei:quum virtutes ſine charitate ſint informes. q: ſi tradidero corpus meum ⁊c̄.j.ad Cor.xiij.j.q.j.vide.de peni.diſ.ij.§.euidenter itaqȝ. ex̄ de renun.℣.quū p̄idem.§.porro. vnde et Auguſti. Ubi enim deeſt agnitio eterne ⁊ incõmutabilis veritatis:falſa eſt virtus/etiam in optimis morib⁹.xxviij. q.j.§.ex his.Charitatem autem creatam infundit deus ꝑ ſe et per gratiam ſuam: quia ipe charitas increata.quia deus charitas eſt ⁊c̄.j.Joā.iiij.quare catholice ⁊ virtuoſe regere populū/a ſolo deo eſt:quū ad hoc virtutes morales quas ex principijs nature per conſuetudinē acquirere poſſumus.diſt.j.mos autē.nõ ſufficiant.optime facit ad hoc.xxiij.q.iiij.ſi nõ ex fidei merito.in prin.licet poſſint ſufficere ad regendum populū gentilē:qui nõ regitur ad finem ſupnaturalem. nam ſc̄m Hiero.romani virtutibus promeruerunt imperiū.xxviij.q.j.c.omnes deinceps.§.ex his.ſed gloſ. ibi intelligit virtutibus politicis:nõ theologicis:que ſine charitate habentur.vnde ⁊ virtus pro fortitudine ponitur.ff.de alea.quibus.vera autē ℣tus theologica apud infideles eſſe non poteſt.xxiiij.q.j.℣.ſana. vñ in collationū lib. Joan.caſſi.in collatione de caſtitate. dicit ibi chremon ſanctus pater/ꝙ ſcȝ quaſi corporalem cõtinentiā potuerunt habere antiqui philoſophi morales: ſed caſtitatem nõ/ſcȝ que eſt mentalis.xxxij.q.v.de pudicitia.vnde quū Zopyrus phyſiognom⁹/Athenis de Socrate philoſopho dixiſſet: Ecce oculi corruptorꝫ puerorꝫ: ⁊ diſcipuli ſocratis irruiſſent in illuȝ aduenā philoſophū propter iniuriam dictam de magiſtro ſuo: ait Socrates: Parcite ſodales:verum quidē dixit/ſed contineo.q.d.inclino: ad hoc:ſed vinco me. Et in ſignum virtuoſe regendi reges catholici inunguntur ⁊ benedicunẗ per pontifices inuocando ſuper eos gratiam ſpūſancti.ad oſtendēdum ꝙ ſine ſpeciali dono ſpūſancti nõ ſunt ſufficientes regere populum ſanctum dei. ex̄ de ſacra vnc.c.j.§. man⁹. ⁊.§.quia ℣o.⁊.ij.q.vij.§. item quū balaam.℣.item quum dauid. Patet ergo ex iā dictis/ꝙ diſpoſitio ad oẽs principatus politie chriſtiane vna eſt cõmunis/ſcȝ baptiſmus: q̄ cõſtituit hoïem intra politiā chriſtianā. Sūt aūt in politia chriſtiana multi p̄ncipat⁹ particulares habētes ordinē ſub vno p̄ncipatu totali:⁊ iõ non eſt mirū ſi aduerſus principat⁹ ordinatos adinuicē requiranẗ diuerſe diſpoſitiões ordinate.ar.ad hoc.lxxxix.di.ſingula. vñ in rege requiriẗ prudētia:q̄ eſt recta ratio agibiliū.vñ.iij.Regū.iij. petijt Salomõ a dño:Dabis ſeruo tuo cor docile:vt iudicare poſſit ppl'ȝ tuū:⁊ diſcernere iter bonū ⁊ malū.Eccl'i. x.Rex inſipiēs diſpdet ppl'm ſuū. In p̄latis ℣o eccl'ie:q̄rū p̄ncipat⁹ eſt altior:requiriẗ prudētia de agēdis.xxxix.diſ. §.j.⁊.c.petr⁹.⁊ ſapiētia de diuinis.xxxvj.di.§. ecce.xliij.diſ. ſit rector.Et ideo ſicut in cõſecratiõe epoꝝ/requiritur ab eis an ſciūt nouū ⁊ vet⁹ teſtamētū.xxxviij.di.oẽs pſallētes ita req̄riẗ ab eis an ſciūt diſponere domui ſue.j.ad Timothe.iij.xlvij.di.§.j.vbi de hoc.⁊ de vtroqȝ req̄re.xxiij.diſt.q̄ epõ. Uñ p̄lati nõ ſolū exercēt vitā cõtemplatiuā:verū etiā actiuā.xxxvj.di.ſi quis.ex̄ de renū.niſi.§.nec putes.exēplo ſaluatoris noſtri qui qñqȝ aſcēdebat in montē ſolus orare.Mar.vij.⁊ Luc.vj.ꝑ quod ſignificaẗ cõtemplatio ſc̄m Bedā.ibi:⁊ qñqȝ deſcēdebat ad cāpeſtria ad p̄dicādū turbis.vñ Lucas:Deſcēdēs ieſus de mõte ſtetit in loco cāpeſtri.Lu.vj.ꝑ q̄d ſignificaẗ actio.⁊ ap̄ls.j.ad Timoth.iij.loquens de p̄lato ait.ſi quis aūt domui ſue p̄eſſe neſcit: quõ eccleſie dei diligentiā habebit:q.d.nullo mõ.xlvij.di.§.ne

Ex puris naturalibus an acq̄ranẗ ℣tutes.

In politia chriſtiana plures p̄ncipatus particulares.

ceſſe. Ex quo patet ꝙ ꝑlatus debet eſſe actiuus ⁊ cōtem‑
platiuus. Itē finis vltimus totius politie chꝛiſtiane vnꝰ
eſt: qui eſt ſupnaturalis. vt. ſ. tactū eſt. ad quē oēs pꝛinci‑
pantes in iſta politia incedunt: licet aliqui immediatius
alijs. ſicut in omni politia contingit vbi plures pꝛincipā‑
tes ſunt oꝛdinati. inferioꝛ autē pꝛincipatus habet finē in‑
tra ſe qui oꝛdinatur ad ſuperioꝛē: ⁊ tandē omnes oꝛdinā‑
tur ad finē pꝛimi ſeu ſupꝛemi pꝛincipantis: vt plenius cō‑
mentatoꝛ declarat. xij. Meta. et Dionyſius de angelica
hierarchia. ⁊ facit. xj. q. iij. q̇ reſiſtit. ⁊ bene facit. xxv. di. ple
cris. ℣. ad epm ptinet. vnde diuerſitas finiū oꝛdinatoꝛum
adinuicē magis arguit vnitatē pꝛincipatus ꝙ̄ diuerſita‑
tē. Itē ſm beatū Thomā in libꝛo cōtra gentiles lib. iiij. c.
quia ℣o omniū hoꝛū. q̄uis populi chꝛiſtiani diſtinguanť
per diuerſas dioċ. ⁊ ciuitates. xiij. q. j. eccleſijs. tn̄ ſicut vna
eſt eccleſia: ita opoꝛtet eſſe vnū populū chꝛiſtianū. de cōſe.
diſt. j. eccleſia. ſicut ergo in vno ſpeciali populo chꝛiſti req̇
ritur vnus eps: qui ſit totius populi caput. lxxx. diſ. illud.
ex̄ de pꝛiuile. c. j. xciij. diſt. legimus. ita in toto populo chꝛi‑
ſtiano requiriť ꝙ ſit vnū totius eccleſie caput. ad hoc. xxj.
diſt. q̄uis. lxxx. diſ. in illis. in fi. Itē ad vnitatē eccleſie req̇‑
ritur ꝙ omnes fideles in fide cōmunicēt. Circa ea ℣o q̄ ſ̄t
dei ſunt: contingit queſtiones moueri. ꝑ diuerſitatē autē
ſententiarū diuidereť eccleſia: niſi in vnitate ꝑ vnius ſen‑
tentiā conſeruareť. ſicut fuit tēpoꝛe arrij / ſabellij / ⁊ alioꝛū
hereticoꝛū capitū hereſum. Exigiť ergo ad vnitatē eccle‑
ſie conſeruandā / ꝙ ſit vnꝰ qui toti vniuerſali eccleſie p̄ſit.
facit. xix. diſt. ita dn̄s. xxiiij. q. j. nō turbať. ⁊ c. quoties fidei
ratio. ⁊ melius. xciij. di. legimus. ⁊. xcv. di. olim. manifeſtū
eſt aūt ꝙ chꝛiſtus nō defecit eccleſie quā dilexit: ⁊ pꝛo qua
ſanguinē ſuū fudit. Apoċ. j. facit ex̄ de homi. pꝛo humani.
j. rn̄ſo. li. vj. quū ⁊ de ſynagoga dicatur: Quid vltra debui
facere tibi ⁊ nō feci: Eſa. v. nō eſt ergo dubitandū quin ex
oꝛdinatione chꝛiſti vnus toti eccleſie p̄ſit. expꝛeſſum. xxij.
di. ſacroſancta. ibi: Et poſt pauca. adhuc nulli dubiū eſſe
debet quin eccleſie regimē ſit optime oꝛdinatū: vtpote ꝑ
eum diſpoſitū per quē reges regnant et legū conditoꝛes
iuſta determinant: al's decernūt. Prouerb. viij. Optimū
autē regnū multitudinis eſt vt regať per vnū: qđ patet ex
fine regiminis que eſt pax. pax eñ ⁊ vnitas ſubditoꝛū eſt
finis regentis. xxiij. q. v. pꝛincipes. vnitatis aūt cauſa con
gruētioꝛ eſt vnius ꝙ̄ multoꝝ. ar. vij. q. j. in apibus. Maxi‑
mū eſt igiť regimē eccleſie ſic eſſe diſpoſitū / vt vnus to‑
ti eccleſie pꝛeſit. ¶ D Amplius eccleſia militans a triū‑
phanti eccleſia ꝑ ſimilitudinē deriuať. vt Joan. in Apoċ.
vidit hieruſalē nouā deſcēdentē de celo ⁊c̄. Apoca. xxj. in
pꝛin. ⁊ moyſi dictū eſt / ꝙ faceret omnia ſm exemplar ei in
monte monſtratū. Exo. xxv. in fi. et. c. xxvj. In triumphāti
aūt eccleſia vnus p̄ſidet: qui etiā p̄ſidet in toto vniuerſo
ſcȝ deus. dicit eñ Apoċ. xxj. ipſe populus eius erit: et ipſe
cū eis erit eoꝛū deus. ergo in eccleſia militanti vnus eſt q̇
p̄ſidet vniuerſis. ad hoc. lxxxix. di. c. vlti. hinc eſt etiā ꝙ Jo
hel. j. diciť: Congregabunť filij iuda et filij iſrl' pariter: et
ponent ſibi caput vnū. ⁊ Joan. x. Fiat vnū ouile et vnus
paſtoꝛ. ⁊. ſ. dixi. Si quis aūt dicat / ꝙ vnus paſtoꝛ ⁊ vnum
caput eſt: qui eſt chꝛiſtus / qui eſt vnus ⁊ vnꝰ eccleſie ſpō‑
ſus: nō ſufficiēter rn̄det. manifeſtū eſt eñ ꝙ omnia ſacra‑
menta eccleſie ipſe chꝛiſtus pficit: ipſe eſt qui baptiȝat. de
conſe. di. iiij. filius dei. ipſe eſt qui peccata dimittit. j. q. j. ci‑
to turpem. ℣. ꝑſertim quū dn̄s ⁊c̄. ⁊. c. ſic aūt deꝰ. c. remiſ‑
ſionē. c. dedit. de peni. diſt. j. verbū dei. Joan. j. Ecce agnus
dei ⁊c̄. ⁊. j. hic eſt qui baptiȝat. ipſe eſt verus ſacerdos q̇ ſe
obtulit in ara crucis. ⁊ cuius virtute coꝛpus eius in alta‑
ri quotidie conſecrať. ex̄ de ſum. trini. c. j. §. vna. de cōſe. di.
ij. quia coꝛpus. ⁊ tn̄ quia coꝛpoꝛaliter nō erat cū omnibꝰ
fidelibus permanſurus: elegit miniſtros ꝑ quos p̄dicta
fidelibus diſpenſaret: ⁊ dignū fuit ꝙ alicui cōmitteret lo
co ſui qui vniuerſalis eccleſie gereret curā. ex̄ de homi. ꝑ
humani. j. rn̄ſo. li. vj. hinc eſt ꝙ petro dixit ante aſcēſionē:
Paſce oues meas. Joan. vlti. ⁊ ante paſſionē. Et tu aliqñ
conuerſus confirma fratres tuos. Luc. xxij. ⁊ ei ſoli ꝓmi‑
ſit. Matth. xvj. Tibi dabo claues ⁊c̄. vt oſtendereť pote‑
ſtas clauiū ꝑ eum ad alios demandanda ad cōſeruandā
eccleſie vnitatē. vt pꝛe. c. ita dn̄s. Nec dici pōt ꝙ ita petro
cōmiſit hāc poteſtatē / ꝙ ad alios ſucceſſoꝛes petri nō de‑
riueť: quia chꝛiſtus ſic eccleſiā inſtituit vt eſſet vſq; ad finē
ſeculi duratura / ſm illud Eſa. ix. Sup ſoliū dauid / et ſup
regnū eius ſedebit: vt confirmet illud / ⁊ coꝛroboꝛet in iu
dicio: ⁊ iuſtitia amodo ⁊ vſq; in ſempiternum. ⁊ Matth.
vlti. Ecce eñ vobiſcū ſum vſq; ad cōſummationē ſeculi. ⁊
exp̄ſſum pꝛe. c. ꝑ humani. ex̄ de maio. ⁊ obe. ſolite. §. fi. Itē
ꝙ ſit vtilius regi cōmunitatē eccleſie pꝛincipaliter ꝑ vnū
ſpūaliter ⁊ tempoꝛaliter: patet. quū ex potētia. nā in vno
pꝛincipante magis eſt virtus vnita: ⁊ ideo eſt foꝛtioꝛ ꝙ̄ in
pluribus diſpertita. ſm pħm. Tum ex vnitate et pace q̄
intendi debet in regimine multitudinis. vt. ſ. dixi. Nam
plures pꝛincipantes ſup eandē multitudinē / nō ſeruant
pacē multitudinis niſi fuerint vniti ⁊ cōcoꝛdes. Si ergo
ꝓpter quod vnūquodq; tale ⁊ illud magis. ſm pħm. vni‑
cus pꝛincipans ſm virtutē magis poterit ſeruare pacē: ⁊
nō tam de facili poterit turbari pax ciuiū: quia facilꝰ q̄s
ſecum concoꝛdat ꝙ̄ multi adinuicē. iuxta illud Catonis:
Cōueniet nulli qui ſecū diſſidet ipſe. quia vbi multitudo:
ibi cōfuſio ⁊ diuiſio. ar. xciij. diſt. legimus. ℣. ſed dices. ibi:
diacones paucitas ⁊c̄. ex̄ de eta. ⁊ qua. quū ſit. vbi de hoc.
Tum quia pꝛinceps vnus intendēs bonū cōmune habet
oculū ad magis cōmune: ꝙ̄ ſi plures domineť / etiā ſm
virtutem: quia quanto plures excipiuť a communitate:
tanto reſiduum eſt minus cōmune. Et quāto paucioꝛes:
tanto eſt magis commune. ꝓpter quod dicit pħs ꝙ inter
pꝛincipatus intendētes ſuū pꝛopꝛiū intendit: ⁊ cōtemnit
magis cōmune. Tum quia in naturali regimine videmꝰ
totū regimē ad vnum reduci: vt in mixto coꝛpoꝛe vnū ele‑
mētū dominať. In humano coꝛpoꝛe ⁊ homogeneo / vnū
eſt pꝛincipale membꝛū in toto hoīe / anima: que continet
oīa elemētata. Animalia etiā gregalia: vt apes ⁊ grues /
quibus eſt naturale in ſocietate viuere: ſubſunt vni regi.
vij. q. j. in apibꝰ. adde hic quod ſcripſi. j. in ar. liiij. ℣. ad cō‑
firmationē. Conſiderandū etiā eſt ꝙ mirabiliter diuina
ꝓuidentia factū eſt vt in romana vꝛbe: quā deus ꝓuide‑
rat pꝛincipalem foꝛe chꝛiſtiani ſacerdotij ſedem: iſte mos
paulatim inoleſceret: vt ciuitatis rectoꝛes / ⁊ ſi nō ex debi
to iuſtitie: quū ſimpliciter maioꝛes eſſent ſacerdotibꝰ: tn̄
in ſignū futuri ſacerdotij excellentie cui amplioꝛ reuerē‑
tia deferēda erat: ſacerdotibus pluſq̄ ceteris locis volū‑
tarie ſubderentur. dicēte Valerio maximo. in pꝛimo titu.
de cultu deoꝝ. Omia poſt religionē ponēda ſemꝑ noſtra
ciuitas duxit. etiam in quibus ſumme maieſtatis cōſpici
deus voluit. Apud etiā gallos ⁊ gentiles ſacerdotes q̄s
dꝛuides nominabāt: totū bellū gallicū definirēt: vt dicit
Julius ceſar in libꝛo ſuo de gallico bello. Puto etiā ꝙ ea‑
dē ꝓuidētia diuina factū eſt ſm leonē in ſermone apłoꝝ
petri ⁊ pauli: vt ſedes ſumma vicarij chꝛiſti in vꝛbe conſti
tuereť: q̄ erat caput ⁊ dn̄a totiꝰ mūdi: licet ꝑ vſurpationē /
vt ſummꝰ pōtifex / rectoꝛ eiꝰ totiꝰ mūdi ibi iuriſdictionē
⁊ dominiū verū haberet. ex̄ de elec. fundamēta. §. ſ. lib. vj.
nō per vſurpationē vt imperatoꝛes idololatre: ſed ꝑ verā
inſtitutionē ⁊ commiſſionē veri regis dn̄i noſtri ieſu chꝛi‑
ſti: cui pater ait in Pſ. ij. Poſtula a me ⁊ dabo tibi gētes
hereditatem tuā: ⁊ poſſeſſionē tuā terminos terre. et nūc
reges intel. eru. qui iudi. terram. ⁊ illud impleri opoꝛtuit
ſm Auguſtinū. xxiij. q. iiij. diſplicet. ad fi. ℣. repetis. ibi: Et
nō attendis quia tunc pꝛimū. c. nō inuenitur. c. ſi eccleſia.
ibi: Tunc eñ illud pꝛopheticū nō complebať. Quare fre‑
mu. Hanc iuriſdictionē tempoꝛalē exercuit chꝛiſtus in ſi‑
gnū ꝙ ipſe verus rex erat etiā inquantū homo: quū de tē
plo emētes ⁊ vendētes cum funiculis. no. x. di. qm̄. eiecit.
Matth. xxj. Joā. ij. Mar. xj. Luc. xix. j. q. iij. i multis. ⁊. c. vē
dētes. xxiij. q. iiij. q̇ peccat. Itē legiť de ipo ꝙ miſit diſcipu
los in hierl'm vt tollerent aſinā ⁊ pullū: ⁊ dicerēt qm̄ dn̄s

Politie chriſtiane finis vnus.

ijs opus habet. Marc.xi. Matth.xxi. Luc.xix. ⁊ Joan.xij. ergo tanꝗ dñs illa animalia petebat: ⁊ ſicut ſua. Uerba aūt meū ⁊ ſuū dominiū ſapiūt. vt legit̃ ⁊ no. diſt. viij. quo iure. Itē legit̃ dñs demones miſiſſe in porcos: qui ſtatim ꝑcipitauerunt ſe in mare: nec tamē dñm porcorū requiſiuit: immo qui paſcebant porcos fugerunt ⁊ nuntiauerūt in ciuitatē. Mar.v. Matth.viij. Luc.viij. Itē Matth. vlt. Data eſt mihi omnis poteſtas in celo ⁊ in terra. glo. ei q̄ fuit mortuus ⁊ crucifixus. et de hoc etiā. s. Itē Aug. ij. de ciui. dei. c.xxi. ⁊ eſt. s. tactū. dicit ꝙ ſine iuſtitia nō pōt regi reſpublica. Ʋa aūt iuſtitia nō eſt vbi chriſtus nō eſt rector: et ſic reſpublica nō eſt recta ⁊ vera: cuiuſmodi debet eſſe populi chriſtiani res in q̄ ſpectat de iure gubernatio ad papam q̇ eſt chriſti vicarius. et ſic papa vtrāq; poteſtatē immediate a deo habet. ad h̄ fuit allegatū. s. xxiiij. q.j. vbi.

¶ E Itē error eſt Ualdenſiū hereticorū ſucceſſoribus apoſtolorū ſcʒ pape ⁊ p̄latis eccleſiaſticis repugnare dominiū in tēporalibus: nec eis licere habere diuitias tēporales. vnde eccleſiā dei ⁊ ſucceſſores apoſtolorū veros p̄latos eccleſie dei dicunt fuiſſe vſq; ad ſyluestrū: a cuiꝰ tēpore facta donatione ſibi ⁊ eccleſie ꝑ cōſtantinū imperatorē / dicunt romanā eccleſiā que modo eſt: que ſm̄ ipſos nō eſt: defeciſſe. Nam intm̄ eccleſiā eſſe dicūt: inquantū ꝑ ſucceſſores apoſtoloꝝ fuit continuata vel reparata. Qui error deſtruitur. xij. q.j. quaſi ꝑ totū. nā clerici ⁊ epi ſeculares ⁊ in omī cōmuni ⁊ in ſpeciali ꝓpriū habere poſſunt: vt in. c. illius queſtionis. ⁊. xxiij. q. vij. c.j. ij. ⁊. iij. ⁊. q. viij. cōuenior. ⁊. xiiij. q.j. §.j. Adde hic quod ſcripſi. lxviij. ar. §. igitur. Ꝟ. inſup qd̄ dicit.

¶ F Fateor aūt ꝙ diuitie ⁊ dñia tēporalia habētibus ipſa non formaliter aut cauſaliter: ſed occaſio cupiditatis ſunt ⁊ viſcus quodāmodo aie. ⁊ Iſidorus in canone: Amorē pecunie quaſi materiā cūctorū criminū fugiant. xxiij. di. his igit̃. facit. lxxxviij. diſti. quid aliud. Palea eſt. vnde Amb. in li. de officijs dicit: Feralis inquit auaritia: illecebroſa pecunia: que habētes cōtaminat: nō habentes nō iuuat. eſto tm̄ ꝙ aliqn̄ iuuet pecunia inferiorē: qd ad alios: ſi ſit ille copioſior q̇ habet: nūquid idcirco honeſtior: q: habʒ quo plerūq; honeſtas adimit̃. Item Ber. de colloquio ſimonis ⁊ ieſu dicēs: Hec fugiēdarū diuitiarū ꝑcipua cauſa eſt / ꝙ vix aut nūꝗ ſine amore valeāt poſſideri. limoſa ſiquidē et glutinoſa nimis nō modo exterior: verū etiā interior ſubſtantia noſtra videt̃: ⁊ facile cor humanū oibus que frequētat adheret. Item Aug. s. Ps. cxxij. Nō ſunt iſte vere diuitie: ſed mēdicitas. quia quāto magis creſcunt: creſcit inopia auaritie. xlvij. di. ſicut. xiiij. q. iiij. quid dicā. nō ſunt vere diuitie que plus augent cupiditatē ei qui eas poſſidet. Itē Aug. de lapſu mundi. In diuitijs nihil tam cauendū eſt ꝙ ſupbie morbus. qui em̄ nō habet diuitias: nō habet ampliſſimas facultates: nō habet vnde ſe extollat. Idem de verbis dñi. Nihil em̄ ſic eſt qd̄ generet ſuperbiā: ſicut diuitie. Omne granū: omne germē habet vermē ſuū. vermis diuitiarū ſuperbia eſt. Itē Greg. j. moral. Solet inquit rerū abundantia tanto a timore diuino mentē ſoluere: quāto hanc exigit diuerſa cogitare. nam dum foris ꝑ multa diſtrahit̃: ſtare in intimis fixa ꝓhibet̃. Idē in homilia ſup illud Lu. viij. Exijt qui ſeminat. Si nos inquit vobis ſpinas diuitias ſignificare diceremus: ad credendū nobis / mēs forſitan veſtra dubitaret. vnde ⁊ idē dñs ꝑ ſemetipſuʒ dignatus eſt exponere qui dicebat. q̇s vnꝗ mihi crederet: ſi ſpinas diuitias interpretari voluiſſem: maxime quū ille pūgant: iſte delectēt: ⁊ tamē vere ſpine ſunt: q: cogitationū ſuarū punctionibus mentē lacerāt. ⁊ dū vſq; ad peccatū ꝑtrahunt: quaſi inflicto vulnere cruentant. Item Aug. de lapſu mundi: Diuitie ipſe q̄s putatis plenas eſſe deliciaꝝ: pleniores ſunt periculorum. Item Ambro. in li. de officijs tractans illud Matth. x. Nolite poſſidere aurū ⁊ argentum nec pecuniā. Uelut face pullulantē in pectoribus humanis ſuccēdit auaritiam. Sup eundē quoq; ſermonem Chryſo. homilia. xxxij. Non dixit nolite accipere aurū: ſed ſi aliunde poſſibile eſt accipere: fugite hanc pernicioſam egritudinē: eteni multa per hoc emendabat. Itē Chryſo. ſup Matth. homilia. lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis ſitim: ſicut deſiſtere a lucrādi cōcupiſcētia: ſicut amaram cholerā abſtinētia ⁊ euacuatio. faciliꝰ em̄ eſt hoies exiſtētes volare: quā adiectione pluris quieſcere facere deſideriū. Et Aug. li. lxxxiij. queſtionū. Charitatis venenum eſt ſpes adipiſcendorū temporaliū. Predicta originalia aliq̄ a. vbi. s. Fateor aūt. vſq; huc / poſui etiā cum multis alijs originalibus paupertatis. j. in. ij. parte. §. hoc aūt preceptū. in prin. in ar. lxv. Unde et in antiqua legēda beati ſyluestri legitur ꝙ in donatione facta ſibi a cōſtantino / audita eſt vox angelorū in aere dicentiū: hodie in eccleſia venenum effuſum eſt. de quo conſtantino dicit Hiero. ꝙ ab ipſo vſq; ad preſens tempus eccleſiarū rapine / et totius orbis diſcordia ſecuta eſt. Uerūtamen quia ſm̄ theodorū in collatione de nece ſanctoꝝ in li. coll. Joan. caſſi. dicit ꝙ diuitie ſunt medie inter bonum ⁊ malū: quia nec ſimpliciter bone: nec ſimpliciter male. ideo eccleſia ⁊ clerici nō ꝓhibent̃ habere: quia debent ⁊ poſſunt eas vtiliter diſpēſare: ⁊ cor ab auaritia eleuare. ad hec. xij. q. ij. aurū habet eccleſia. xxx. di. hoc aūt ſcripſimus. xxxiij. q.v. ſm̄ Ʋba apoſtoli. lxxxvj. diſt. nō ſatis. diues Zacheus / ſed bonus: quia aliena reſtituit: ⁊ de remanētibus largas eleemoſynas fecit. Luce. xix.

¶ G Itē ad propoſitū redeundo / in argumentū ſuperioritatis ⁊ dominij pape ad imperatorē poſſunt induci exēpla ethnicorū regum ⁊ imperatorū. Scribit em̄ magiſter Petrus manducator in hiſtorijs: Alexandrum macedonē monarcham orientis habuiſſe in viſiōe de Joiada ſummo pōtifice iudeorū: vt ipſi tanꝗ ſuperiori et digniori honorē deferret. Propter quod quū dictus Alexander in iudeā veniret cū propoſito deſtruēdi et humiliandi iudeos: poſt dictā viſionē in itinere habitā ipſo appropinquante hieruſalē: Joiadas pontifex a deo in viſione inſtructus cum reliquis ſacerdotibus in pontificalibus Alexandro extra ciuitatē occurrit. Qui alexander vt ipſum vidit pontificalibus ornatū ⁊ cidarim vbi erat ſcriptum nomē dei tetragrāmaton ſm̄ legē in fronte pōtificis: ſtatim de equo deſcendit: digniſſimeq; antiſtitē veneratꝰ eſt: nomēq; adorauit diuinū. Quū autē principes eius admirarentur quod imperator fecerat. Rn̄dit ꝙ nō ipſum adoraſſet: ſed deum cuius principatū teneret: ⁊ vices gereret: ⁊ in ſomnis pridie deum in tali habitu cōſpexiſſet: qui ⁊ iuſſerat ei de aſia cōſidere: ad cuius aſpirauerat monarchiam. Ueniēs igit̃ cū Joiada in hierl̄m / templū maximis honorauit donis. Barbaricamq; contra iudeos feritatē deponens: ipſos ab omni exemit tributo ac libertate donauit. ꝓpter quā cauſam proſperatū eſt eius imperiū. Simile legit̃ de Totila rege vandalorum circa Leonē papā in anno dñi. ccccij. vt habet̃ ex chronicis ſummorū pontificum. qui Leo papa veniēs de vrbe: occurrit eidem Totile in planicie lōgobardie quā flāmāti gladio crudeliter deuaſtabat. Et ex viſiōe quā habuit Totila de eodē papa de eq̊ deſcendēs pape reuerentiā fecit. ⁊ papa ſibi eū ꝓpitiū ⁊ placabilē inuenit. Ad cuius p̄ces a feritate deſtitit: ⁊ de italia receſſit. Sed de Pompeio imperatore ab eodem petro in hiſtorijs contrariū ſcribit̃. Quū em̄ intraſſet hieruſalē: non exhibuit templo ⁊ pontifici reuerentiam debitam: ſed de porticibus templi ſtabulū fecit equis ſuis. Qui quum ſemper in bellis victorioſiſſimus fuiſſet: ex tunc hoſtibus ſemper ſuccubuit. Ad hoc etiā facit qd̄ dicit papa Gelaſius anaſtaſio imperatori. xcvj. diſ. duo ſunt. in ſi. Quippe quū videas regū colla ⁊ principū ſubmitti genibus ſacerdotum: ⁊ oſculata eoꝝ dextra ⁊c.

Pape ſuperioritas ethnicoꝝ regū exemplo oſtēditur.

¶ H Tres etiam imperatores tradunt hiſtorie preter alios ſup alios glorioſos fuiſſe: et in pace quieuiſſe in ſenecture bona: q: deo fuert̃ deuoti ⁊ eccl̄ie ſubiecti. Primꝰ conſtantinus a ſyluestro baptizatus: q̇ quātū magnificauit eccleſiā habet̃. xcvj. diſ. cōſtantinus. etiā quātū deuotꝰ habet̃. xcvj. di. in ſcripturis. vbi ſic dicit. In ſcripturis nar

Imperatores deo deuoti bonū finē ſortiti.

ratur imperator Cōſtantinus dixiſſe: vere ſi ꝓprijs ocu‐
lis vidiſſem ſacerdotē dei aut aliquē eoꝝ q̄ in monachico
habitu circumamicti ſunt: peccantē/chlamydē meā ſpo‐
liarē ⁊ cooperirē eū: ne ab aliquo videret. habet etiā. xj. q.
j. ſacerdotibus. de quo cōſtantino dicit ibi papa Greg. ꝙ
quū libellos ꝯtra epos accepiſſet accuſatiōis: cōuocauit
epos accuſatos: ⁊ in ꝯſpectu eoꝝ libellos quos acceperat
incēdit/dicēs: Ite ⁊ inter vos cauſas diſponite: q: dignū
nō eſt: vt nos iudicem⁹ deos. In qua ſentētia magis ſibi
ex humilitate: q̄ illis preſtitit ex reuerētia impenſa. Ante
eū quippe in republica pagani principes fuerunt: q̄ verū
deū neſciētes: deos ligneos ⁊ lapideos colebant: ⁊ tamē
eorū ſacerdotib⁹ honorē maximū tribuebāt. Quid ergo
mirū ſi chriſtianus imperator veri dei ſacerdotes hono‐
rat: dum pagani (vt ꝓdiximus) principes honorē impen‐
dere eorū ſacerdotibus nouerunt: qui dijs ligneis ⁊ lapi‐
deis ſeruiebāt. Ad iſtā materiā facit ex̄ de immu. eccle. nō
minus. j. rñſo. Secūdus fuit iuſtinianus: qui eccleſiā ſctē
Sophie cōſtantinopoli ⁊ alias eccleſias muniuit legib⁹
ſacris ⁊ ſumptibus amplis ⁊ firmis dogmatibus fidem
catholicā corroborauit. ꝓpter quod victorioſus ſemper exti‐
tit. vt ex titulis qui ſibi adſcribunt ex gentibus ⁊ prouin‐
cijs quas ſibi ſubiecit imperio declarat in principio codi‐
cis. Tertius fuit Carolus magn⁹: de quo. lxiij. di. hadria‐
nus papa. ¶ I Et ecōtra fuerunt alij tres imperatores
chriſtiani: qui inter alios truculētiores ꝑſecutores fuerūt
eccleſie: qui mala morte finierūt. Prim⁹ fuit Julian⁹ apo‐
ſtata: de quo. xj. q. iij. iulianus. qui tranſuerberatus lācea
mercurij militis iā mortui ſibi apparentis occubuit: vt le‐
gitur in vitis patrū. Secūdus Otho. iiij. de quo. j. dicet.
Tertius Fridericus ſcd̄s qui ab Innocētio. iiij. depoſit⁹.
ex̄ li. vj. de re iudi. ad apoſtolice. Et etiā chriſtus cuius vi‐
ces plenarie papa gerit: verus etiā fuit dn̄s tēporalis ap‐
paret ex eo qd̄ dicit magiſter in hiſtorijs: ⁊ Amb. ⁊ Inno.
iij. ꝙ quū in die natiuitatis chriſti Octauianus ceſar au‐
guſt⁹ in meridie in ſecreto ſuo cubili a ſibylla tyburtina
de cultu diuino: ⁊ quis verus deus eſſet in hoc mūdo in‐
terrogaret. Quum dicta ſibylla oraculo ſe dediſſet: appa‐
ruit circa ſolē circulus aure⁹: ⁊ in medio circuli virgo pul‐
cherrima puerū geſtans in gremio. Tunc ſibylla inquit:
reſpice imperator. Quū aūt ceſar ſtuperet ad viſionē: au‐
diuit vocē de celo dicentē: Hec eſt ara celi. dixitq̄ ei ſibyl‐
la. Hic puer maior eſt te: ideo ipſum adora. qd̄ ⁊ fecit. Tūc
ꝑcepit ne quis vt deū ipſum adoraret vel dn̄m vocaret.
¶ K Scribit etiā ꝑ Innoc. iiij. ꝙ quū imperator Fride‐
ricus a ſummo pōtifice recepit coronā: ſimul ⁊ recepit en‐
ſem in vagina: ſed imperator tūc ipſum. vide qd̄ ſcripſi. j.
lvij. ar. §. ſed de ꝑfecta. ꝟ. illud. etiā euaginat et vibrat: ad
inſinuandū ſuū miniſteriū a papa procedere: ⁊ executio‐
nis officiū poſt coronā. Quē enſem accepit petrus a chri‐
ſto quū dixit: Cōuerte gladiū tuū in locū ſuum. Matth.
xxvj. vbi Innoc. no. ꝙ nō dixit abijce: ſed cōuerte. ad deſi‐
gnādū ꝙ eccleſia eo q̄n voluerit poſſit vti. vnde dicit tuū.
que etiā eſt ſentētia Auguſtini cōtra fauſtū: vbi dicta ver‐
ba ꝑtractat. ſicut etiā exponunt ꝑ Archidiaco. magiſtrū
meū dicta verba. xxiij. q. viij. §. j. ibi: Conuerte gladiū tuū
in vaginā ⁊c̄. vbi dicit. eſt ergo iuſſus ſeruare nō abijcere:
⁊ ita videt ꝙ eccleſia adhuc habeat gladiū materialē. ſ3
ar. cōtra. xxxiij. q. ij. inter hec. ibi: gladiū nō habet niſi ſpi‐
ritualē: quo nō occidit/ſed viuificat. ſed glo. ibi dicit ſup
illud: gladiū nō hab3 quoad executionē. hoc ideo dico: q:
imperator habet illud a papa Joan. Itē corporalia ex ſpi‐
ritualibus dependēt: ſicut corpus ex aīa/quia nec motū
habet niſi ex anima. vnde corpus eſt organū aīe ad operā‐
dum: vt philoſophi tradunt. ſicut ergo anima vtitur cor‐
pore vt inſtrumēto: ſic ſummus pōtifex ſe habet ad impe‐
ratorē vt ſpirituale ad temporale: ⁊ vtitur officio imperā
toris vt inſtrumēto. ad hec faciunt. xcvij. diſt. eccleſie mee.
⁊. c. victor. xxiij. q. v. ꝑncipes. Itē ſicut angeli maioris vir‐
tutis ſunt q̄ orbis: ⁊ nobilioris nature. ⁊ mouens excellē‐

Impato
res chri‐
ſtianima
li ⁊ eccle
ſie ꝑſecu
tores.

Chriſt⁹
ver⁹ dn̄s
tpalis de
claratur

tius moto: ⁊ agens melius patiēte. ⁊ actus nobilior potē‐
tia: vt ꝓbat ph̄s. ix. metaph. ⁊ Aug. ſup Gen̄. ad literā: ſic
papa ſe ad imparorē habet ipſum monēdo in ipſum agē‐
do. Et ſicut deus cuius potētia efficaciter oīa guberna‐
tur: quia portat omnia verbo virtutis ſue. ad Heb. j. quod
quidē facit mediātibus angelis: qui ſunt ſpūales ſubſtā‐
tie. vt tradit Aug. in. iiij. de ciui. dei. ſic ⁊ papa ꝑ imperato
rē. et hoc ſatis apte: quū ex parte prime cauſe ſummi dei:
cuius vices gerit in terris. ex̄ vt eccle. bene. c. j. Tū ex par‐
te bonorū ſpirituū quib⁹ mediantib⁹ mundū regit: cuius
typum repſentant officiales eccleſie ſpirituales ⁊ tēpora‐
les: vt ſic eccleſiaſtica hierarchia congrue ⁊ ꝑfecte imitet
celeſtē. ar. ad hoc. lxxxix. di. ad hoc. ꝓpter quod argumen‐
tum concludit/ꝙ iuriſdictio imperatoris ex virtute ⁊ au‐
thoritate dependet ſummi pontificis. Patet etiā hoc ex
quatuor maximis cōcilijs generalibus: de quibus. xv. di.
ſicut. quibus imperatores ſe ſubmiſerūt. vt patet. xv. diſt.
canones. ⁊. c. ſancta. ⁊. xvj. diſt. ſynodus. facit qd̄ no. ex̄ de
vſu. quia in omnib⁹. glo. j. Itē facit ad hoc. quia leges ca‐
nonibus ſubijciunt: ⁊ ꝑ canones corrigunt. nō ecōtra: q:
nec dedignant ſacros canones imitari. ad hec. x. di. c. j. cer
tū. ij. q. iij. §. hinc. etiā. ex̄ de no. op. nun. c. j. ex̄ de ſecun. nup.
c. ſi. in aut. vt cleri. apud ꝓpri. epiſ. ad ſi. coll. vj. i aut. de ec‐
cleſia. titu. in prin. coll. ix. ⁊ ꝓ iſta ſubiectiōe imperij ad ec‐
cleſiā facit op. x. di. ſuſcipitis. ¶ L Si aūt cōcedat ꝙ ele‐
ctus in imperatorē cōcorditer ⁊ canonice/ex ſola electio‐
ne ante confirmationē pape adminiſtret in regno alemā‐
nie ⁊ in imperio ſm̄ Innoc. ⁊ Oſtien. qui hoc no. in. c. ve‐
nerabilē. ex̄ de elec. dicēdū eſt ꝙ iſtud ius ſibi acquirat ex
longa cōſuetudine que ius dat. ex̄ de fo. cōpe. quū contin
gat. cū ſi. vel forte ex ipſa ordinatione principū alemānie:
cui ſe tamq̄ iure ꝓprio poſſunt ſubijcere ſaluo iure cuiuſ‐
cūq̄ ſuperioris. vnde poſt electionē canonicā et cōcordē/
nomen regis ſortit: ſed nō imperatoris ante coronationē
pape. vt pre. c. venerabilem. ¶ Expeditis. xl. ar. primis de
quibus mētionē feci in prohemio in fine iſtius operis: ſe‐
quunt alij articuli ad ſupradictam materiā/⁊ alias eccle‐
ſiaſticas pertinentes. ¶ Articulus. xlj. A

SCiendum etiā circa

hec eſt/ꝙ a tēpore Cōſtantini eligebantur
imperatores antiq̄ more: ſiue a ppl'o/ſiue a
ſenatu/ſiue ab exercitu: ⁊ aliq̄n de genere: ⁊
aliq̄n nō. ⁊ iſte modus retentus eſt in cōſtantinopoli: que
erat ſedes ⁊ caput imperij ſicut antiquit⁹ roma. xcvj. diſ.
cōſtantinus. qui quidē modus ſeruatus eſt vſq̄ ad tēpo‐
ra michaelis imperatoris ⁊ Caroli magni: ⁊ fuit fere ſpa‐
tiū quingentorū annorū: vt apparet in chronicis. Cōſtan‐
tinus em̄ q̄n ceſſit imperio occidētali: vt d: pre. c. conſtan‐
tin⁹. ⁊ Richardus narrat in chronicis: elegit ſibi in thra‐
cia q̄ nūc grecia d: vrbē vocatā Byzantiū. xxij. di. de cōſtā‐
tinopolitana. quā rome ſeniorī ꝓuilegijs coequerit. xxij.
di. renouātes. ibiq̄ ſedē ſuā cōſtituit. vn̄ dicit⁹ imparor de
imꝑio occidētali qd̄ ſyluestro pape donauerat: ſe nō am‐
pli⁹ intromiſit: nec ſui ſucceſſores debēt facere/niſi ad ec‐
cleſie inuocationē ⁊ defenſionē. ⁊ ſi alio mō ſit: vſurpatiue
ſit: ſicut fecit ꝯſtātin⁹ arrian⁹/⁊ iulian⁹ apoſtata: ⁊ quidā
alij de facto. nec papa poſſet licite alienare ꝟ dn̄iū in occi‐
dēte: ⁊ donationē ſibi factā a ꝯſtātino. xij. q. ij. nō liceat pa‐
pe. In ꝟitate em̄ nihil imparor h3 facere rome: nec in toto
imꝑio occidētis: hoc ſolo ei reſeruato/ꝙ in currib⁹ veni‐
bat romā/vocat⁹ ab eccl'ia in ſuccurſum. Vn̄ iuſtinianus
imparor aduenientib⁹ gotthis romā ⁊ eā infeſtātib⁹ miſit
beliſariū nobilē ꝑncipē ⁊ patriciū ad ſubueniēdū ſummo
pōtifici ⁊ rome. Ad cui⁹ aduētū expulſi ſunt gotthi de to‐
ta italia: vt hr̄ ex hiſtoria lōgobardoꝝ. ¶ B Per eundē
modū lōgobardis eccleſiā grauātib⁹: quū īperiū cōſtāti‐
nopolitanū iā pene deficeret: vocat⁹ carol⁹ rex frācoꝝ ab
eccl'ia tpe hadriani ⁊ leonis ſucceſſorꝭ ei⁹: cui ꝑ romanos
⁊ lōgobardos ꝑfidos eruti fuerāt ocl'i ⁊ ligua abſciſſa: ſ3

Mod⁹
eligendi
impera‐
tores.

Impera
tor tenet
ſubueni‐
re eccl'ie.

diuina virtute poſtea reſtituta: venit in italiã cũ exercitu
magno: ⁊ capto rege deſiderio/ac lõgobardis proſtratis
de ſeruitute ipſorũ eccleſiã liberauit: ⁊ fuit ab eccleſia pri⸗
uilegiatus. vt habet.lxiij.di.hadrianus.cũ.c.ſeq. Richar⸗
dus tñ claremontenſis dicit in chronicis hadrianũ ſolũ
ex cauſa dicta dediſſe patriciatũ Carolo. Sed Leo terti⁹
q̃ hadriano ſucceſſit.lxiij.diſt.in ſynodo. poſt miraculũ fa
ctum de ipſo de oculis ⁊ de lingua: iuit ad Carolũ regem
francorũ: q̃ honorifice ſuſceptus ab eo: duxit ipſum romã
q̃ vindicauit iniuriã Leonis: quã ſibi romani fecerant de
oculis ⁊ de lingua: ⁊ reſtituit eũ in ſede ſua. Leo vero in die
natalis dñi coronauit eũ in imperatorẽ in baſilica beati
petri apl'i: circumdans ei imperatoriã veſtẽ. ⁊ tũc ſibi ac⸗
clamatũ eſt ab vniuerſo populo romano: Carolo Augu⸗
ſto magno a deo coronato pacifice romano imꝑatori vita
⁊ victoria. Facta ergo fuit Carolo donatio: q̃ habet pre.
ca.hadrian⁹. ſ; adhuc vices imperij nõ gerebat: quouſq;
a leone coronã ſuſcepit. Sed iã trãſlatio imperij a grecis
in germanos facta fuerat antea iam ſeptẽ annis per ſte⸗
phanũ papã.ij.in ꝑſonã eiuſdẽ Caroli. vt no.ex de elec. ve
nerabilẽ. ⁊ in glo.legit. ¶ C In dicta aũt trãſlatiõe di⸗
uerſificatus eſt modus aſſumẽdi imperatorẽ: q: primo ꝑ
electionẽ: ex tũc ꝑ ſucceſſionẽ. ⁊ hoc durauit vſq; ad octa⸗
uam generationẽ Caroli vt chronici ponunt. Eadẽ defi⸗
ciente generatione Caroli quantũ ad potentiã in regno
frãcie ⁊ imperio: primo q̃dẽ Hugo dux aurelianeñ. ſibi rẽ
gnũ francie vſurpauit occiſis illis ⁊ extirpatis q̃ erãt de
genere regio. vnde de dicto Hugone deſcenderũt omes
reges francie: ⁊ nõ de Carolo vſq; ad tempora iſta: niſi ꝙ
fert ꝙ dictus Hugo vxorẽ habuit de genere illo. Impe⸗
rio etiã deficiẽte ⁊ ſciſſo in multas partes/intm̃ ꝙ Ludo⸗
uicus imꝑator vltim⁹ de genere Caroli a lõgobardis or
batus eſt oculis: vt hiſtorie tradunt. Quidã berengarius
inuaſit italiã. ibiq; ipſo tyrannizante cõtra italicos/⁊ cõ⸗
tra eccleſiã: quũ ipſa fluctuaret in capite: quia ſumm⁹ põ⸗
tifex cui nomẽ erat Joãnes: vir laſciuus ⁊ lubricus erat:
aduocauit cetus cardinaliũ Othonẽ primum regẽ ſaxo
nũ: qui dictũ berengariũ eiecit de regno. ⁊ cũ aſſenſu ec⸗
cleſie totã ſibi italiã ſubiugauit. Veniens vero romã/pri⸗
mo quidẽ cũ cardinalibus ꝑſuaſit pape correctionẽ: quia
erat filius cuiuſdã nobilis romani: qui vocabat alberic⁹.
Sed dictus papa in ſua malitia ꝑſiſtẽs: coactus eſt renũ⸗
tiare papatui ⁊ factus eſt leo.ix. Dicto aũt Othone ſe ab⸗
ſentante ab vrbe romana: romani in contemptũ eccleſie
fecerunt aliũ papã quẽ benedictum vocauerũt: papã vero
leonẽ eiecerunt a ſede. qđ audiens Otho romam rediẽs
cũ exercitu magno ipſam obſedit: quouſq; benedict⁹ pa⸗
pa ei a romanis traditus eſt: quẽ ipſe miſit in ſaxoniã in
exiliũ: ibiq; vitã finiuit. Ex hoc aũt beneficio collato eccle
ſie ꝑ othonẽ primũ/ꝑdictus princeps a leone ꝑdicto ſum
mo pontifice cũ toto clero ⁊ populo in imperatorẽ conſti
tutus eſt: vt habet.lxiij.di.in ſynodo. licet ibi nõ fiat men⸗
tio de imperio: ſ; de regno italie ⁊ theutonie. Talis autẽ
inſtitutio ꝓceſſit per ſucceſſionẽ vſq; in tertiã generatio⸗
nẽ. hoc eſt in tertiũ othonẽ: qui fuit nepos primi.i.filius fi
lij. nõ eñi inuenitur de iſtis ꝙ fuerint electi: ſed ſola ꝓui⸗
ſione per ſummũ pontificẽ. vnde dictus otho ſecũdus vo
catus eſt a ioanne papa.xj. qui fuit poſt ioannẽ depoſitũ.
de quo.s̃.facta eſt mentio. Cauſa aũt ſue vocationis fuit
perſecutio magna quã romani fecerunt eccleſie. ⁊ dictũ
Joan.xj.in caſtrũ ſancti angeli detruſerunt: et poſtea in
exiliũ ipſum miſerunt. tunc dictus Otho ꝑ procuratorem
iurauit fidelitatẽ pape: cuius forma habet.lxiij.diſti. tibi
dño. tandẽ veniẽs perſonaliter romã coronatus eſt a be⸗
nedicto ſeptimo cũ magno gaudio ⁊ pace inter papã et
imperatorẽ. ¶ D Poſt hunc fuit otho tertius fili⁹ otho
nis medij: cuius tẽpore vexabatur eccleſia a quodã creſcẽ
tio ſcil; patricio. Qui creſcentius intm̃ ꝑſecutus eſt papã
Joannẽ.xij. ꝙ coactus eſt vrbẽ derelinquere: et tuſciã in⸗
trare. Sed vocatus otho tertius/totã illã progeniẽ extir
pauit. Tandẽ mortuo dicto Joan. ad inſtantiã dicti otho
nis/electus eſt in papã quidã cõſanguineus eius: qui vo
cabat Brunus: poſtea vocatus eſt Grego.v. a quo dictus
otho eſt coronat⁹: hic otho rediſt in germaniã. ¶ E S;
creſcẽtius conſul romanus fugato Greg. papa/fecit pa⸗
pam quemdã grecũ epm̃ Placeñ. noie Joan. Quod au⸗
diens imperator romã rediens cũ exercitu magno ⁊ furo
re immenſo: tamdiu creſcentiũ in caſtro ſancti angeli ob⸗
ſedit: quouſq; ipſu; ⁊ papã eius cepit: ⁊ vtrũq; membris
debilitauit. Deinde imperator ordinatis imperij ſui reb⁹:
⁊ Greg. reſtituto in ſede ſua: ducẽs ſecũ multos nobiles
romanos/in ſaxoniã reuerſus eſt. His ergo pactis vlte⸗
rius per ordinationẽ eccleſie viuente dicto Grego. voca
tis ⁊ requiſitis dictis p̃ricipibus alemãnie/inſtituti ſunt
per papã de conſenſu principũ electores: videl; officiales
curie imperialis: q̃ quidẽ ſunt ſeptẽ: quatuor laici: ⁊ tres
clerici. Prim⁹ rex bohemie: qui imperatori ꝓpinat de cu⸗
pa. Secundus dux Saxonie: qui coram imperatore por⸗
tat enſem. Tertius comes palatinus: qui ei de ſcutella mi
niſtrat. Quartus marchio brandeburgẽſis: qui eſt came
rarius eius. Inter clericos. Primus archieps Maguntī
nus: qui eſt cancellari⁹ in germania. Secũdus archieps
Colonienſis: q̃ eſt cãcellarius in italia. Tertius archieps
Treuerenſis: qui eſt cancellarius in gallia. De iſtis electo
ribus no. per Joã. and. ex de re iudi. ad apl'ice. li.vj. in glo.
s̃. ibi etiã no. ꝙ papa nõ poſſet priuare electores iure eli⸗
gendi. hoc idem no. ibi Ber. cõtra crederem quũ ab eccle
ſia hanc habeant poteſtatẽ. ex de elec. venerabilẽ. §.j. ⁊ in
clemẽ. de iureiur. romani. ſed ꝓpter periculũ ⁊ ſcandalũ
nõ eſt faciendũ.l.diſt. vt conſtitueretur. ex de renun. niſi.§.
pro graui. ⁊ de tẽp. or. ſane. c. ad aures. Item ſcripſi in.xlv
arti. poſt prin. v̄. item credo. ¶ F Cauſa autẽ quare oẽs
electores aſſumpti ſunt de germania. vna eſt principalis:
quia de germania fuerũt qui liberauerunt eccleſiã de ſer
uitute longobardorũ ⁊ impiorum romanorũ: vt patet de
Pipino qui venit in italiã cõtra regem arnulphum: q̃ ni⸗
mis grauabat eccleſiã. de quo.xxiij.q.viij. vt pridem. Itẽ
de Carolo filio eius: qui venit ad requiſitionẽ eccleſie cõ⸗
tra Deſideriũ regem in longobardiã: vt. s̃. dictũ eſt. ⁊. j̃. di
cetur. ⁊ hi duo principes fuerũt de germania inferiori ci⸗
tra rhenũ: que antiquitus gallia braccata vocabat. vnde
⁊ decre. venerabilẽ. ex de elec. dicit ꝙ imperiũ eſt trãſlatũ
in germanos in perſona Caroli: quia ſc; in germania na
tus ⁊ ibi ſepultus eſt. Idẽ de othone qui liberauit eccle⸗
ſiam de manu alberici romani. vt. j̃. patebit. Et hic otho
fuit de germania ſuperiori. Secũda ratio fuit deuotio il⸗
lius populi ad ſanctũ petrũ ⁊ paulũ: que apparet in cor
peregrinatione rome. Tertia cauſa fuit volũtas ſummi
pontificis: qui tunc erat/ſc; Greg.v. q̃ de theutonia fuit
natus: ⁊ conſanguineus othonis vt. s̃. ⁊. j̃. tangit. Quar⸗
ta cauſa: quia germani ꝓbiores ſunt alijs ⁊ audaciores.
vnde a nobili germine germani dicti ſunt. Iſta ergo ele⸗
ctio vſq; modo perſeuerat: que incepit anno dñi. M.xxx.
⁊ ꝑſeuerabit quãtũ eccleſia romana ꝑmiſerit: cui⁹ eſt re⸗
gna transferre: ⁊ principes de ſua ſede deponere. vt Hie⸗
re. teſtat Hiere.j. ex de ſup. ne. pre. grandi. li.vj.xv.q.vj. itẽ
alius. ⁊ pre. c. venerabilẽ. hoc autẽ de facto inuenimus in
multis principibus. Nã legit Zachariã papã depoſuiſſe
regẽ francorũ: vt pre. c. item alius. quia diſſolutus et effe⸗
minatus erat: vt dicit ibi gloſſa ⁊ inutilis. vt dicit textus.
Item legitur in chronicis Innocen.iij. Othonem.iiij. de⸗
poſuiſſe ab imperio: quia ab iuramento fidelitatis eccle⸗
ſie reſiliuit: quod fuit circa annos domini. M.cc.xxij. Itẽ
Innocẽ.iiij. natiõe Genueñ. de domo de fliſco: Fridericũ
imperatorẽ: qui primo amicus ſu⁹ erat intim⁹ tẽpore car⸗
dinalat⁹: depoſuit: amicitiã ei⁹ diſſoluit/ne ꝯ dominũ im⸗
pio ꝓberet auxilium.ij. Paralip.xix. ⁊ quia ſanctũ eſt ſm̃
pbm̃ prehonorare veritatem. que depoſitio habetur ⁊ for
ma eius. ex lib.vj. de re iudi. ad apoſtolice. ⁊ ſic de multis
alijs: vt legit in chronicis. ¶ G De verbo aũt illo quod

Inſtituũt electores iꝑiales

Electores q̃re ex germania aſſumãtur.

oppoſitur: Reddite que ſunt ceſaris ⁊c. vt. ſ. in ar. xxxvij
§. ad illa. ꝟ. j. reſpōſuz eſt. Item illud intelligit Origenes
quantū ad equalitatē iuſtitie legalis. quaſi eque ſit precc
ptū ſeruādū ceſaris debite ſicut diuinū ꝑceptū: vt videlȝ
vnicuiqȝ ius ſuū reddatur. ſicut ap̄l'us dicit ad Rom̄. xiij.
Reddite inquit oībus debita. cui tributū tributū: cui ve
ctigal vectigal: ⁊ cui timorē timorē: ⁊ cui honorē honorē.
ad hanc ſolutionē facit. xj. q. j. magnū. xxiij. q. viij. §. ecce ꝙ
nicolaus. Sed non ꝓpter hoc excludit̄ q̄n iuriſdictio im
peratoris pendeat ex iuriſdictione pape: qui immediate
ipſam habet a chriſto. ex quo imperator miniſter dei vo
catur ab apoſtolo pre. c. ad Rom̄. quia eius miniſteriū eſt
eccleſiā dei defendere. xcvij. diſ. eccleſie. ⁊ c. victor. xxiij. q.
v. principes. Itē ꝙ ceſar recipiat tributū ſuū dignum eſt:
quia iure nature ⁊ diuino ſibi debet̄ tanq̄ miniſtro chri
ſti. vt dicit paulus in pre. c. ad Ro. xiij. ibi: Ideoqȝ eñ ⁊ tri
buta preſtatis. miniſtri eñ dei ſunt ⁊ in hoc ipſum ſeruiē
tes. vnde ſequit̄: Reddite ergo omnibus debita ⁊c. vt. ſ.
quis eñ paſcit gregē et de lacte eius nō manducat? quis
militat ſtipēdijs ſuis? j. ad Cor. ix. xiij. q. j. §. his ita. xxviij.
q. j. iam nunc. in fi. ex̄ de pſcrip. quū ex officij. cū ſi. que ꝟba
exponens Aug. de verbis dn̄i ait: Quadā diuina proui
dentia ſunt militantibus ſtipendia cōſtituta: ne dū ſum
ptus queritur: predo graſſetur. xxiij. q. j. militare. O2 ſcd̄o
opponitur ꝙ ante fuit imperiū ⁊ imperator q̄ papa. ſ. la
te in alio ar. xxxvj. probaui rationibus ⁊ authoritatib' cō
trariū. quibus adhuc ⁊ hic addo querendo vnde ortū ha
buit imperiū: vel quodcūqȝ dominiū: nullo eñ iure natu
re inuenim' alicui cōpetere dominij dignitatē. ⁊ hoc oſtē
dit Aug. li. xix. de ciui. dei. c. xix. Quū oēs hoīes ex eadem
radice originē duxerint / ſcilȝ ex adam ⁊ muliere vna eua.
xxxv. q. j. quū igitur. ⁊ xxxiij. q. v. nec illud. ex qua ꝓpagine
bona mūdialia cōceſſa homini ad vſum: vt pȝ Geñ. j. con — *In ſtatu innocen tie fuiſſȝ p̄latio.*
muni iure eſſent equaliter diuidēda. Licet eñ in homini
bus etiā in ſtatu innocētie fuiſſet p̄latio: ſicut apparet in
primis parētibus: in quibus adam p̄latus fuit eue. xxxiij.
q. v. hec imago. c. quū caput. c. mulierem. alio tñ intuitu ⁊
reſpectu: quia nō inquantū dominiū opponit̄ ſeruituti: q2
hoc penale. Iure eñ nature communis eſt poſſeſſio: ⁊ cō
munis omniū libertas. di. j. ius naturale. ⁊ ſm̄ Greg. quū
culpa nō exigit: oēs ſm̄ rationē humanitatis equales ſu
mus. xxij. di. de conſtantinopolitana. Nā poſt peccatū in — *Quare introdu cta ſit ſer uitus.*
troducta eſt ſeruitus ⁊ ꝓpter peccatū. xxxv. di. ſexto die. q̄
qualiter fuerit introducta no. j. di. ius gētiū. ⁊ ex̄ de iude.
ita quorūdā. in glo. nō. ſed ex officio conſulendi ⁊ diligē
di: ſicut in angelis. lxxxix. diſt. ad hoc. homo eñ naturali
ter animal ſociale: quē oportet adinuicē ordinare. in his
autē que ſunt ordinata adinuicē: oportet ſemꝑ eſſe aliqđ
principale ac dirigēs: vt dicit ph̄s in primo politice. ⁊ hoc
apparet in corpore humano: ⁊ p̄terea hoc requirit ip̄a cō
ditio ordinis. Eſt eñ ordo ſm̄ Augu. xix. de ciui. dei. c. xiij.
pariū diſpariūqȝ ſua cuiqȝ loca tribuēs diſpoſitio. idē eſt
de iuſtitia. inſtit̄. de iuſti. ⁊ iur̄. in prin. ⁊ in prohe. decre. rex
pacificus. ¶ H Sed ꝙ vnus alteri eſt ꝓpoſitus ab ini
tio ſeculi poſt peccatū: nō eo mō dn̄ium eſt aſſumptū: ſed — *Dn̄ium vbi ⁊ q̄n ceperit.*
ex quodā faſtu ſuperbie per vſurpationē incepit: ſicut in
lucifero volente ſuꝑ alios ex ſuperbia exaltari. Eſa. xiiij.
de peni. di. ij. principiū. Cuius ſignū ⁊ argumentū haberi
poteſt: quia ſoli reprobi in principio creationis mūdi do
miniū acceperūt. vnde ante diluuiū primus dn̄s inter ho
mines fuit cayn. vt dicit Auguſtinus. xv. de ciuitate dei. c.
xx. et inde motus fuit ad ciuitatē edificandā: vt domina
retur in ea: ⁊ hec fuit prima ciuitas in mundo: quam no
mine filij ſui vocauit enoch. Geñ. iiij. ad ꝑpetuationē do
minij filij. Poſt diluuiū ꝟo qui primo dominiū acceperūt
fuerunt de maledicto genere cham: vt habet̄ ex Geñ. ix.
c. ⁊ magiſter in hiſtorijs ⁊ Ioſephus dicunt. ¶ I Nam
poſt diluuium primus accipiens dominiū fuit nēroth de
genere cham. Geñ. x. ⁊ diſt. v. §. ſi. cuius cōſilio edificata
eſt turris babel: vt hiſtorie tradunt / ad dominādū. in cui'

ſignū legitur in pre. c. Geñ. xj. ꝙ volebant per cacumē ci'
in celum aſcendere: ignorantes altitudinē celi indinume
rabilem: ad deſignandum cordis ambitionē in ꝑeminē
do alijs. propter quod deus in ſuā diſplicentiā oſtendē
dam ſciſſurā fecit eorundem dominij confundendo eoꝝ
linguas: quum eſſent vnius labij vt pre. c. ix. De nemroth
deſcēdit belus rex babylonie: de quo natus eſt ninus rex
niniue: qui primus fuit monarcha aſſyriorū arte magica
procreatus: vt hiſtorie tradunt. ⁊ hic primus ſtatuam eri
gens patri ſuo belo in reuerentiā habendam / fuit occaſio
idolorū: que primo vocata ſunt bel / baal / baalim / beelȝe
bub ſm̄ diuerſitatē linguarū ſm̄ magiſtrū petrū in hiſto
rijs: qui etiā dicit ꝙ iſte ninus primus regnauit in barba
ria (al's babylonia) alio nomine dictus zoroaſtres / inuē
tor primus artis magice. Ex quibus. ſ. dictis ſatis appa
ret ꝙ dominiū in principio mundi conſideratis perſonis
que aſſumpſerunt corrupta proceſſit intentione: ſcȝ faſtu
ſuperbie ⁊ tyrānidis. ¶ K Unde prim' imperator poſt — *Zoroa ſtres rex bactria norū ſm̄ beroſuȝ ⁊ alios. eſt cham fili' noe a ninore ge aſſy riorꝫ beli lo ſupe ratus: vt etiā vult Aug. lib. xxj. de ci ui. dei. c. xiiij.*
diluuiū nemroth: de quo. ſ. dixi. ⁊ xxxj. ar. nō rex / ſed tyrā
nus erat: q2 homines opprimebat. vnde venator robuſt'
corā dn̄o vocabatur. vt pre. §. ſi. vj. diſt. ⁊ x. c. Geñ. Et ideo
nō placuit deo: in cui' ſignū cayn primus imperans fra
tricida occiſus eſt a lamech. Geñ. iiij. xxxj. q. j. quō. Ninus
q̄ zoroaſtres fili' noe: vt dicit magiſter Pet. i hiſtorijs rex
in barbaria / occiſus eſt: vt dicit̄ in lib. clemētis a demone:
quē exercendo artem magicā colebat: ⁊ familiarē habe
bat: ⁊ vt ſub compendio loquamur omnes antiqui dn̄i ⁊
monarche dura morte interierūt: vt pharao. Exo. ix. xxiij.
q. iiij. nabuchodonoſor. Rex egypti in mari rubro ſub
merſus. Datan ⁊ abiron principari volentes abſorpti a
terra. Nume. xvj. de conſe. di. ij. ⁊ dixit. vij. q. j. deniqȝ. Sen
nacherib a filijs iugulatus. iiij. Reg. xix. in ſi. Antiochus
a vermibus cōſumptus. ij. Mach. ix. Alexander macedo
veneno. Gualterus. Tabefactus interijt. in libro alexan
dri. Et multi alij vt hiſtorie tradūt ⁊ ſacra ſcriptura. Hic
eſt etiam ꝙ ſaul primus rex iſrael a dn̄o extortus poti' q̄
datus: vt. j. Reg. viij. dicente dn̄o ſamuele / ibi: Nō enim te
abiecerūt: ſȝ me ne eſſem rex ſuper eos. viij. q. j. audacter.
percuſſus letaliter a philiſteis ab amalech ita morte do
loroſa interemptus eſt. ij. Reg. j. c. ¶ L Quāuis aūt am
bitio dominādi deo eſſet odioſa: dn̄orꝫ tñ ambientiū regi
mē ad refrenandā inordinatorū hominū malitiā: ⁊ ad cō — *Dominā di ambi tio deo odioſa: ſed non dn̄orꝫ am bientiuȝ regimē.*
ſeruandū vnūquemqȝ in ſua iuſtitia: quū ad diſponendū
ciues in cōcordia ꝑmiſſum eſt a deo dominiū ⁊ prouiſuȝ.
Permiſſuꝫ ad punitionē malorū. Prouiſum ad conco
diā bonorū. xxiij. q. v. §. hinc notandū. di. iiij. facte ſunt. de
hoc. j. ar. proximo. in ſi. Hinc eſt ꝙ ap̄l's dicit. xiij. ad Rom̄.
Nō eſt poteſtas niſi a deo. qđ Aug. contra manicheos ex
ponit dicēs: A deo ſiue iubēte / ſiue ſinēte. xxiij. q. j. q̄d cul
pat̄. Ex quo quidē verbo ſatis eſt manifeſtū a deo omne
ꝓuenire dn̄ium. vñ chriſt' ad pilatū: Nō haberes ꝑtātem
aduerſum me vllā: niſi tibi datū eſſet deſuꝑ. Ioā. xix. ꝓui
ſum ſiue cōſiderata natura entis / ſiue motus / ſiue finis.
Rōne aūt entis: q̄m oē ens ꝑ participationē hȝ ſe ad ens
ꝑ ſe. Sȝ illi q̄ habēt dn̄ium / plus viget in natura entis q̄
ꝑuate pſone: q2 gerūt vices toti' entis cui pſunt. vñ ⁊ po
pulus dixit dauid. ij. Reg. xviij. Tu vn' ꝓ. x. milib' cōputa
ris. vñ ⁊ bñ pſidētes merent̄ diuinos honores. etiā dupli
catos: vt dicit Augu. ꝓpter qđ dicit ap̄l's. j. ad Timoth. v.
Qui bñ pſunt. glo. vita ⁊ doctrina / pſbyteri duplici hono
re digni habeant̄. igit̄ mag' approꝑinq̄nt ad ſummū prin
cipiū: ⁊ plus ꝑticipāt de diuīa influētia rōne ſui regiminis.
vñ ⁊. ſ. illud Luc. ij. Paſtores erāt in regiōe eadē vigilan
tes ⁊c. glo. Illi pre ceteris ſublimia audire merent̄: q̄ ſide
lib' ſolicite pſunt. Hinc eſt etiā ꝙ de ſaule ſcribit̄: ꝙ aſſum
ptus in regem per ſamuelē ex hoc influentiā meruit pro
phetie. vnde inſiliuit in eū ſpiritus dn̄i: ⁊ cū prophetis ꝓ
phetauit. j. Regū. x. Et de ſalomone legit̄ ꝙ ordinatus in
regem meruit diuinā ſapientiam. iij. Reg. iij. Et cayphas
contra dn̄m impius cōcionator: ratione ſacerdotij ꝓphe

Quib' romani imperiū merue runt.

rat. Joan. xi. ad hoc facit. i. q. i. ꝓphetauit. Reges frãcie et anglie habere dicunt virtutẽ ſup quibuſdã egritudinib⁹ laborantes. ¶ Sc̃da ratio/ ꝙ omne dominiũ ſit a deo: ſumitur in cõparatione ad motũ. Probat enim phs in. viij. phyſicorũ: ꝙ in mouentibus et motis nõ eſt in infinitum abire: ſed eſt venire ad aliquod mouens quod nõ mouetur ⁊ hoc eſt de⁹. iuxta illud Boe. iij. de cõſol. phie. metro. ix. Stabiliſq; manẽs das cuncta moueri. Quum ergo dñi in gubernando ſint motores orbis: ergo oportet motum ſui regiminis in deũ ſicut in pmũ motorẽ reducere. vnde Job. ix. Sub eo curuantur qui portant orbẽ. Hanc rationẽ tradit beatus Aug. in. iij. de trini. vbi ordinẽ motus ⁊ mobilis ponens/ ab infimo corpore: puta terra/ p ſubtiliora ⁊ virtuoſiora dicit moueri gradatim aſcendẽs ſm ordinẽ elementorũ/ vſq; ad ſupremũ mouens: quod eſt deus: in quo conſiſtit tota ratio motus. vnde ⁊ apl's Act. xvij. In chriſto viuimus/ mouemur/ ⁊ ſum⁹. ¶ Tertia ratio/ ꝙ om̃e dominiũ ſit a deo: ſumitur ex parte finis. Diuina em̃ ꝓuidentia om̃ia in debitũ finẽ deducit. inquantũ mouet vnamquãq; creaturã in ſuũ finẽ diſtinctũ: ſicut ſagittator ſagittã ad determinatũ ſignũ. qua ratione dicit beat⁹ Auguſtinus. iij. de trini. Mo de⁹ quibuſdã ordinatiſſimis motibus primo ſpiritualibus: deinde corporalibus ſemp cũcta defendit: ⁊ vtitur omnibus ad cõmutabile arbitrium ſententie ſue ſicut ad finẽ congruũ. Si ergo alias creaturas debito ⁊ ordinato fine cõcludit: multo magis creaturã rationalẽ aut hominẽ. quod apparet: qñ ipſam gubernat per ſuos diſpenſatores: vt ſunt reges ⁊ principes eccleſiarũ prelati. hinc eſt ꝙ quũ apl's dixiſſet Rom. xiij. Nõ eſt poteſtas niſi a deo. ſtatim ſubdit: Que aũt ſunt a deo/ ordinata ſunt: itaq; qui poteſtati reſiſtit/ ordinationi dei reſiſtit: quia ad hoc deus de eis huic mundo prouidit/ vt vniuſcuiuſq; ſtatus proſequatur in debitũ finẽ. hinc dicitur in Prouerbijs. viij. c. Per me reges regnãt: ⁊ legũ conditores iuſta decernũt. Per me principes imperant: ⁊ potẽtes decernunt iuſtitiã. Preterea/ quãto quelibet natura nobilẽ finẽ apta eſt cõſequi: tanto habet magis mouẽtia diſpoſita ad cõſummationẽ finis. ſicut manifeſte in corruptibilibus pz: ſicut in incorruptilib⁹ celeſtibus ⁊ ſpiritib⁹ angelicis que ſine agente contrario mouentur ad ſuũ finẽ. puta corpus celeſte ad dominiũ ſui motus. angelus autẽ ad diuinorũ cognitionẽ ⁊ ſuũ miniſteriũ adimplendum. Quũ ergo creatura rationalis creata ſit ⁊ producta vt ſit dei capax: ⁊ hic eſt finis eius pcipu⁹: vt dicit Aug. xiiij. de trini. ⁊ item Aug. Natus eſt homo ab exterioribus ad interiora redire: ab interioribus ad ſuperiora aſcendere. Tante em̃ dignitatis eſt humana conditio: vt nullũ bonum poſſet ei ſufficere. Sed in ſolo ſummo bono ſatiatur. Ps̃. xvi. Satiabor quũ apparuerit gl'ia tua. Ad hũc ergo finẽ cõſequendũ: etſi homo adiuuetur luce diuine gratie. maxime xpo iuuatur per mundi gubernatores. tũ p bone vite exempla. tũ per quotidiana documẽta. tum p correctionẽ cõtinuã. qua rõne Paulus vocat rectores coadiutores dei: dicens. j. ad Corin. iij. Dei enim adiutores ſumus. Sunt enim iudices et rectores mũdi/ ſicut inſtrumenta principalia. ¶ Articulus. xlij. A

Sed licet principat⁹

omis agentis a deo ſit prouiſus: ſpecialiter tamẽ romanus de quo Aug. in li. de ciui. dei plures cauſas aſſignat: ſed tres nos tm̃mõ colligam⁹/ ſcʒ ꝓpter tres virtutes quas lex precipit euãgelica: quibus precipue romani primitus claruerũt: et ex eis tamq̃ mercedẽ condignã dominiũ meruerũt. vnde ⁊ dicitur a Hiero. Romani virtutibus ꝓmeruerũt imperiũ. xxviij. q. j. §. ex his itaq;. Prima virtus fuit ſincerus amor p patria. Secunda traditio legũ ſanctiſſima. Tertia morũ beneuolentia. ¶ Quantũ ad primã/ exempla veterũ romanorũ habentur in promptu: quia tota eorũ intentio erat in ipſorũ regimine ⁊ dominio ad conſeruandã rempublicã vt eiuſdem conſulerẽt profectibus. vnde Aug. v. de ciui. dei. c. xij. ⁊. xiiij. inducens verba Salluſtij de bello catiline ſententiã catonis in dicto lib. contentã de virtutibus veterũ romanorũ attollit vnde reſpublica diuina prouidentia facta eſt magna dicens: Nolite inquit cato exiſtimare maiores noſtros armis rempublicã magnam feciſſe. Si ita quidẽ eſſet: multo pulcherrimã nos haberemus. Quippe ſociorũ atq; ciuiũ preterea armorũ ⁊ equorũ maior copia nobis eſt q̃ illis. Sed alia fuere que viros illos magnos fecerũt: q nobis nulla ſunt. domi induſtria: foris iuſtũ imperiũ: animus in conſulendo liber: nec delicto/ nec libidini obnoxius. Pro his nos habem⁹ luxuriã ⁊ auaritiã: publice egeſtatẽ: priuatim opulẽtiã: laudam⁹ diuitias: ſequimur inertiã. Inter bonos ⁊ malos diſcrimẽ nullũ: omnia virtutis premia ambitio poſſidet. ⁊ ſequitur: Ut erariũ eſſet locuples: res priuate egebant. Nũc econtra vt. s̃. pro iſta materia faciũt. viij. q. j. c. ſi ergo. c. nec nouum. c. ſunt in eccleſia. lxj. diſt. miramur. c. quid proderit. j. q. j. principatus. lix. diſt. ſi officia ſecularia. cum. c. ſeq. vſq; ad finem diſt. xlviij. di. c. j. ⁊. ij. xciiij. diſt. c. j. xxiij. q. iiij. ſicut excellentiam. xl. diſtin. qui primatum. xxiij. q. iiij. ſi non ex fidei merito. ibi: Ubi em̃ meritorum veſtrorũ loquax nõ diſcurrit opinio: que bella vos frequẽter appetere nõ deſiderio fundẽdi ſanguinis: ſed tm̃ dilatandi cauſa reipublice: in qua coli ꝓdeũ cõſpicimus: loquitur ⁊c. j. q. j. fertur. ibi: Si em̃ is dignus ſacerdotio creditur cui nõ actionis materia: ſed pecunie copia ſuffragatur: reſtat vt nihil ſibi in eccleſiaſticis honoribus grauitas: nihil ſibi defendat induſtria: ſed totum ſibi auri profanus amor obtineat ⁊c. ⁊. c. quibuſdã. in fi. ibi: Niſi eũ quẽ vite meritũ ⁊ actionis qualitas ad hoc dignũ eſſe mõſtrauerit. j. q. iij. ex multis. poſt mediũ. ibi: Nec eligant in domo dñi/ qui maiores ſacculos pecunie conferant: ſed eos qui moribus ⁊ diſciplina atq; ſcientia diuites/ pro officio ſuo ipſam valeant ſuſtentare eccleſiam. xxiij. q. j. paratus. ibi: Ac per hoc ſi terrena res iſta publica chriſtiana precepta cuſtodiat: etiã ipſa bella ſine beneuolẽtia nõ gerentur: ſed vt ad pietatis iuſtitieq; ſocietatẽ victis facilius cõſulatur ⁊c. ⁊. c. militare. ibi: Nec rẽpublicã gerere criminoſuʒ eſt: ſed ideo agere rempublicã vt diuitias augeas: videtur eſſe damnabile ⁊c. ⁊. c. ſumma. Sũma militie laus inter alia merita bona hec eſt: obedientiã reipublice vtilitatibus exhibere. et xxiij. q. iij. c. ſex differẽtie. §. item ab aliquo. ibi: Petere aũt vel preſtare ſolatiũ vt malis facultas delinquẽdi adimatur vt eccleſie pacem adipiſcatur: vt aliquis multorũ vtilitati ſeruetur: vtile eſt ⁊ honeſtũ ⁊c. ⁊. j. ibi: Non ſue volũtati: ſed om̃i vtilitati victurus ⁊c. ⁊. q. viij. vt pridem. ibi: Et quecũq; vobis deo adiutore pro vtilitate reipublice perſuaſerint: facite. ⁊. j. ibi: Quicquid vtile reipublice iudicaueritis peragite. ⁊. j. ibi: Neq; vtilitas noſtre reipublice (quod dñs auertat) negligatur ⁊c. viij. q. j. in ſcripturis. ibi. expreſſum. ⁊. q. ij. dilectiſſimi. ibi: Nullus veſtrũ neglecta vtilitate cõmuni/ ſuo lucro proſpiciat: ne ſi quiſpiã ꝓpria cõmoda appetit: friuola exiſtimatiõe fallatur ⁊c. facit. c. cauſa. ⁊. q. j. ſciendũ. xvj. q. j. nos autẽ fratres. ex de rerum. niſi quũ pridẽ. §. porro. ¶ Antiqui etiã cõſules romanorum pauperes erãt in rebus priuatis: prout narrat Auguſtinus. v. de ciuita. dei. c. xviij. ꝙ Lucius valerius defunctus in ſuo conſulatu/ adeo pauper fuit vt nummis a populo collectis eius ſepultura curaretur. Conſimile narrat Uegetius de re militari/ de Attilio regulo: qui quum ſummis rebus prefuiſſet: adeo pauper fuit/ vt coniugem liberoſq; collocaret in agello: qui colebatur ab vno villico. Ibi etiã narrat Augu. de quintio/ qui quũ quatuor iugera poſſideret ⁊ manibus ſuis ea coleret: ab aratro abductus eſt vt dictator fieret: maior itaq; honore q̃ cõſul. victiſq; hoſtib⁹ ingentẽ gratiã cõſecutus eſt: ⁊ tñ in eadẽ pauptate mãſit. Ibi etiã narrat Aug. ꝙ quidã eorũ qui fuerat bis conſul: ex illo ſenatu eſt pulſus eo ꝙ. x. pondera argẽti in vaſis habere cõpert⁹ eſt. Nõ em̃ ditari intendebãt

Quib⁹ romani imperiũ meruerunt.

Qui reipu. apud ro. pficiebantur.

p:opter lucra:nec ƀ fuit apud eos ingeniū,ꝑut rn̄dit Curius conſul quū ſamnites magnū ei pondus argenti attuliſſent.q̄bus nō habere aurū p̄clarū ait ſibi videri:ſꝫ eis q̄ habēt aurū imperare. Cōſimile narrat Vegetius li.iiij de re militari:ꝙ quū legatus epirotarū fab:icio conſuli grande pōdus auri offerret:illo nō accepto/dixit ſe malle habētibus id imperare:q̄ illud habere. Et ob hoc nolebant p̄fici dignitatibus/niſi poſſent reipublice p:oficere. p:out dicit Valerius li.vj.de Co:nelio ſcipione. Cui quū hiſpania ſo:te veniſſet:rn̄dit nolle illuc ire:adiecta cauſa ꝙ recta facere neſciret. ❡ C Itē ſuos filios nō patiebātur p̄fici:niſi poſſent ꝑficere p:out narrat Helinādus hiſto:iographus de elio.qui quū ex ſenato:e eſſet creat⁹ imperato::ꝛ obſecrāte ſenatu vt filiū ſuū auguſtū ceſarē vocaret:rn̄dit ſufficere inq̄t debet/vt ego ipſe inuit⁹ regnauerim quū nō mererer. Primatus em̄ nō ſanguini debet̄ ſed vite ꝛ fidei claritati.viij.q.j.moyſes.xl.diſti.nos q̄. Et inutiliter regnat:q̄ rex naſcit̄ ꝛ non meret̄. P:oculdubio parētis affectū exuit:qui paruulos ſuos impo:tabili mole ſuꝑ terrā extinxerit. Hoc em̄ eſt ſuffocare filios:nō p:omouere. Alendi p:ius ſunt ꝛ virtutibus exercēdi:ꝛ quum eo p:ofecerint vt ꝓbent̄ illos antecedere quos debēt hono:e anteire: inuiti aſcendāt. et tūc ciuiū ſuo:ū nequaq̄ ſe ſubtrahāt votis. Implebāt em̄ illud tūc Eccli.vij. Noli querere fieri iudex:niſi valeas virtute irrūpere iniquitates.ꝛ P:ouerƀ.xx. Rex q̄ ſedet in ſolio iudicij:diſſipat oē malū intuitu ſuo,ad hoc faciūt.xxvj.di. vna tm̄.ibi. Quō aūt pōt eſſe ho:tato: viduitatis:q̄ cōiugia frequentauit? xliij.di.ſit recto:.xxv.di.p:imū.ibi:Quō pōt p̄ſes eccl'ie auferre malū de medio ei⁹: q̄ in delictū ſimile co:ruerit? aut qua libertate co:ripere peccantē:quū tacitus ipſe ſibi reſpondeat eadē ſe admiſiſſe que co:ripit?xlij.di.§.j.lxj.di.in ſacerdotibus.ibi:Irrephenſibiles eſſe cōuenit:q̄s p:eeſſe neceſſe eſt co:rigēdis.longa debet vitā ſuā ꝓbatione mōſtrare:cui gubernacula cōmittunt̄ eccleſie.xxviij.di.ꝑulq̄ iij.q.vij.q̄ ſine.cū.iiij.c.ſequētib⁹.viij.q.j.licet.cū.c.ſeq̄nti. ❡ D Sectantes etiā auaritiā nō p̄ficiebant̄ reipublice: vt narrat Valerius li.vj.titu.de grauiter dictis aut factis ꝙ quū duo cōſules cōtenderēt in ſenatu/q̄s eoꝝ in hiſpaniā mitteret̄:ait ſcipio emilianus oībus ſuā ſententiā expectātibus. Neutrū inq̄t mihi mitti placet:q: alter nihil habet: alteri nihil ſatis eſt.eque malā licētis imperij magiſtrā inopiā indicans ꝛ auaritiā. Narrat etiā Valerius maximus li.iiij.c.de abſtinētia ꝛ ꝯtinētia de marco curio quō ipſe ſamnitū diuitias cōtēpſit etiā poſt victo:iā habitā de ipſis. Nā quū ad eū in ſcamno ligneo ſedentē:ꝛ catino ligneo ad focū cenantē: magnū pondus auri legati tuliſſent:benignis verbis inuitatus vt eo vti vellet:vultū p:otinus riſu ſoluēs/ſuꝑuacue igit̄ inq̄t: Narrate inquit ſamnitib⁹ Marcū curiū potius malle locupletib⁹ imperare:q̄ locupletē fieri.ꝛ memētote me nec acie vinci: nec pecunia poſſe co:rumpi. Hoc idē ſcribit idē Valerius in eodē/de fab:icio: qui quū hono:e ꝛ autho:itate oībus in ciuitate ſua maio: eſſet: cenſu xo pauꝑrimus:a diuitib⁹ tm̄ ſamnitib⁹ quos in clientela tenebat: pecuniā et ſeruos ſibi miſſos cōtempſit:ac fruſtratos remiſit: cōtinētie ſue beneficio:ac zelo patrie ſine pecunia p̄diues ſine vſu familie abunde comitat⁹:q: locupletē illū faciebat nō multa poſſidere:ſed pauca deſiderare. ❡ E Itē iuſtitia romano:ū patebat erga rempublicā intm̄/ꝙ nec ſibi parcebant ob ſalutē reipublice.vtilitatē em̄ reipublice vite ꝓp:ie etiā p̄ponebāt:p:out narrat Augu.j.de ciui. dei.c.xv. Et tullius de officijs li.j.ꝛ.iij. ꝙ quū eſſet marc⁹ regulus ductus captiuus ad carthaginē:ꝛ miſſus romā ꝛ ſub iuramēto redeūdi ꝓ cōmutatione captiuo:ū. Ille romā veniēs in ſenatū venit:ꝛ captiuos reddi vel cōmutari negauit eſſe vtile:eo ꝙ illi eſſent adoleſcētes ꝛ boni duces:ipe aūt ſenectute cōfectus. Et quū retineret̄ a ꝓpinq̄s ꝛ amicis:redire maluit magis q̄ hoſti fidē datā fallere. Nā ſm Aug.ad bonifaciū:Fides em̄ q̄n ꝓmittit̄ etiā hoſti ſeruāda eſt.xxiij.q.j.noli.qđ verū/ſi ipſe hoſtis fidē ſeruat. alꝯ nō.vt ibi no.ꝛ ex̄ de iureiur̄.ꝑuenit.ij.vbi de hoc.ꝛ licet nō igno:aret ſe ad crudeliſſimū hoſtē/ꝛ ad exquiſita ſupplicia ꝓficiſci: iuſiurandū tm̄ ſeruādū putauit.ar.bonū.xxij. q.iiij. innocēs. ex̄ de elec.venerabile.ꝛ ex̄ de iureiu.cōtingat. ❡ Cōſimile exindenarrat Aug.xviij.de ciuita.dei.c. xix.ꝛ Tullius de ſenectute de Codro rege athenienſium. Quū em̄ inſtaret bellū inter athenienſes ꝛ peloponnēſes: ꝛ accepiſſent in rn̄ſis/ꝙ illi eſſent futuri victo:es quo:um dux occideret̄. Hoc audiēs Codrus in habitu pauperis tranſiuit ad hoſtes:ſeqꝫ obiecit eis necē ꝑ iurgiū ꝓuocando.de quo Virgil.in bucol̄. Et iurgia Codri. Maluit em̄ mo:i dū vincerent ſui:q̄ viuere ſuis ſuperatis. Seruauit aūt ad literā iſte Codrus xbū dn̄i:ſed nō ꝓpter dominū. Maio:ē charitatē nemo habet q̄ vt aīam ſuā ponat q̄s ꝓ amicis ſuis. Joan.xv.ꝛ.j. Joan.iij. Ille ꝓ nobis animā ſuā poſuit:ꝛ nos debemus ꝓ fratrib⁹ aīas noſtras ponere.ꝛ.j.Macƀ.ix. Mo:iamur in virtute ꝓpter fratres noſtros.qualiter hoc intelligit̄ habet̄.vij.q.j.§.hoc tunc. de hoc etiā de peni.di.ij.qui vult facere dei mādata.ꝛ.c.ſi q̄s tantā. Duo em̄ fuerūt p̄cepta ſm Platonis ſniam volētibus ꝓdeſſe reipublice:vt ait Tullius li.j.de officijs. Vnū vt vtilitatē ciuiū ſic tueant̄:vt quecūqꝫ agant/ad illā referāt obliti cōmodoꝝ ſuoꝝ.ad hoc.viij.q.j.ſunt in eccleſia. alterū p̄ceptū/vt totū co:pus reipublice curēt: ne dū partē aliquā tueant̄: reliq̄s deſerāt. ar.ad ƀ ex̄ de p̄ben.maiorib⁹.ꝛ.c.quū cauſam. Itē narrat Aug. dicto li.de ciui. dei. lib.iiij.c.xx.ꝛ li.v.c.xviij.de marco curio:q̄ ſe armato equo ſedētē in ab:uptū terre hiatū p̄cipitē dedit: vt peſtilentia ceſſaret ab v:be. ❡ Itē de marco regulo q̄ cōſulē de ſaluti v:bis a carthaginēſib⁹ eſt occiſus. Itē nec pater parcebat filio ꝓ republica.p:out narrat Valeri⁹ li.v.ꝛ Aug.v. de ciui.dei.c.xviij.de b:uto/q̄ filios cōp:ehenſos ꝓ tribunali virgis ceſos/ꝛ poſt ad palū religatos ſecuri percuti iuſſit:q: dominationē tarquinij a ſe expulſam/reducere volebāt.exuit em̄ patrē vt ageret conſulē: o:buſqꝫ viuere q̄ reipublice vīdicē deeſſe maluit.de q̄ ait poeta: Natoſqꝫ pater noua bella mouētes: Ad penā pulch:a ꝓ libertate vocabit Infelix: vtcūqꝫ ferēt ea fata mino:es. Sed verſu ſequēti cōſolatus eſt infelicē. Vicit amo: patrie laudūqꝫ immēſa cupido. ❡ Cōſimile narrat Augu.vbi.s̄.de to:qto q̄ filiū nō q: cōtra patriā/ſed etiā ꝓ patria pugnabat: tm̄ quia cōtra imperiū ſuum:licet viciſſet/occidit:ne plus mali in exēplo contempti imperij:q̄ boni in glo:ia occiſi hoſtis eſſet.ſicut ſcripſi.j.lxvij.ar.xͦ. ampli⁹. ❡ Similiter idē narrat Valeri⁹ vbi.s̄.titu.de parētū ſeueritate aduerſus liberos:de manlio to:quato:q̄ quū eſſet fili⁹ ſu⁹ accuſatus ꝛ cōuict⁹:ꝓtulit ſniam de eo dicēs:Quū ſyllanū filiū meū pecunias a ſocijs accepiſſe mihi p:obatū ſit:eum republica ꝛ domo mea indignū iudico. Idē ſic adiudicatus/p:e triſtitia ſuſpēdio ſe cōſumpſit. Narrat etiā dictus Valerius li.vj.titu.de iuſtitia/de zaleuco locrenſiū duce: ꝙ quū legē feciſſet inter alias ſaluberrimā:ꝙ dep̄henſus in crimine adulterij vtroqꝫ oculo carere deberet:ꝛ filius eius eſſet in tali crimine dep̄hēſus quū tota ciuitas in hono:ē patris neceſſitatē pene adoleſcētulo remitteret: aliquādiu repugnauit. Ad vltimū p̄cib⁹ ppl'i deuictus ſuo p:ius: deinde filij oculo eruto:vſum vidēdi vtriqꝫ reliq̄t. ita debitū ſupplicij modū legi reddidit:eq̄tatiſ admirabili tēperamēto ſe inter miſerico:dē patrē/ꝛ iuſtū legiſlatorē partitus. Facit ad hoc:q: ſaul ionathan filiū ſuū/q: cōtra edictū ſuū fecerat etiam igno:ans: voluit occidere.j. Regū.xiiij.xxij.q.ij.§.itē opponit̄.ibi:Probat̄ hoc etiā.facit etiā.xxiij.q.v.ſi audieris. Deut̄.xvj.xlv.diſti. diſciplina. ibi:Ite ꝛ redite.ꝛ.j.ꝛ occidat vnuſquiſqꝫ fratrē ꝛ amicū ſuū ꝛc. Exo.xxxij. Itē nec fili⁹ debebat parcere patri agenti cōtra rēpublicā:ꝑut ait Tullius li.iij.de officijs.c.ꙩ nihil eſt vtile qđ ab iniuſtitia ꝛ malitia ꝓficiſcit̄:ante finem inquirēs an ſi tradere patriā conabit̄ pater ſilebit ne fili⁹ et rn̄det ꝙ p:imo obſecrabit patrē ne id faciat: deinde ſi nihil p:oficiet:

Primatus cui debeat.

Duo precepta cupientib⁹ ꝓdeſſe reipublice.

Virgil. vj. eneid.

nihil proficiet:accuſare debet.ad extremuꝫ ſi ad perniciē
patrie res ſpectabit:patrie ſalutē anteponat ſaluti patris
nec mirū vt ait ibidē.Si duo ſapiētes eſſent ſup vnā tabu
lā in mari:q̄ nō poſſet vtrūq̄ʒ deferre ſimul:minus ſapiēs
deberet cedere ſapiētiori:eo ꝙ ille vtilior eſſet reipublice.
ꝓpter hec exempla de laude romanorū conſulū et multa
alia concludit Aug.in.li.v.de ciui.dei ſic dicēs: Talib⁹ in/
quit dominādi poteſtas nō daꝛ: niſi ſummi dei prouiden
tia qn̄ res humanas iudicat talib⁹ dominis eſſe dignas.
¶ Secūda ratio quare romani habuerūt dn̄ium: tradi/
tio legū ſanctarū per ora principū diuinitus promulga/
tarū.C.de legi.leges ſacratiſſime.xvj.q.iij.nemo.ad cōſer
uandū vnūquemq̄ʒ in ſua iuſtitia.vnde ⁊ Aug.dicit.xviij.
de ciui.dei.c.xxij.ꝙ deo placuit orbē terrarū ꝑ romanos
debellare:⁊ in vnā ſocietatē reipublice legūq̄ʒ ꝑductū/lō/
ge lateq̄ʒ pacare. In.v.etiā li.eiuſdē.c.xv.dicit.ꝙ quia ro/
mani auaritie reſtiterūt:cōſuluerūt patrie conſilio ſuo li/
bero:neq̄ʒ delicto ſm̄ ſuas leges/neq̄ʒ libidini obnoxij.
Sed iis oibus artibus vſi ſunt tanq̄ʒ recta via ad hono
res/⁊ imperiū/⁊ gloriā. Nec habēt vnde cōqueri debeāt
de ſummi ⁊ veri dei iuſtitia. perceperūt em̄ mercedē ſuā/
ſcꝫ ex vigore virtutū ſuarū legaliū dominādo ⁊ imperan
Nota do. Iuſtitia ergo quia ſuis legibus vnūquemq̄ʒ regebāt:
fecit eos legitime dominari.Quāta aūt iuſtitia viguerit
apud romanos:ſatis apparet in paulo ceſarē appellāte:
de quo feſtus p̄ſes ait: Quū eſſem hieroſolymis:adierūt
me principes ſacerdotū ⁊ ſeniores iudeorū poſtulantes
aduerſus paulū damnationē. Ad quos reſpondi:q: non
eſt cōſuetudo romanis dānare aliquē hoiem prius q̄ʒ is
q̄ accuſaꝛ:p̄ſentes habeat accuſatores :locūq̄ʒ defendēdi
accipiat ad abluenda crimina que ei obiiciunꝛ. Act.xxv.
Ad hoc faciūt capl'a totius queſtionis.ix.iij.cauſe. maxie
ca.nō oportet.c.habeꝛ.c.qui accuſare.c.abſens.⁊.c.j.et.ij.
Romanorū iuſtitia. q.viij.⁊.ij.q.viij.c.j.c.perſcripta.cū ſi.¶ ¶ Apparet etiā
ꝑ multa exempla.primo quidē qꝺ ſanciebāt legiſlatores:
ſeruabāt.vn̄ narrat Trogus pompeius de Lycurgo:qui
lacedemoniis multas leges duras dedit:ſʒ nihil in alios
ſanciuit:quod ipſe nō prius ſeruaret.Nā princeps ſe vel/
le viuere legibus ꝓfiteꝛ.C.de legi.digna vox.C.de teſta.
ex impfecto.ff. de leg.iij.ex impfecto.inſti. q̄bus mo.teſta.
infir.§. vlti.ix.diſ.iuſtū eſt.palea eſt.pricipes legib⁹ teneri
ſuis:nec in ſe poſſe damnare iura:que in ſubditis conſti/
tuūt iuſtū eſt. Iuſta eſt ei vocis eorꝫ authoritas:ſi q̄ popu
lis ꝓhibēt ſibi licere nō patiunꝛ.facit ex̄ de homi. cū iura/
mento.qꝺ legiꝛ ⁊ no.ex̄ de cōſti.quū oēs.§.quū igiꝛ.de ri/
gore tn̄ princeps legibus humanis ſolutus eſt.ff.de legi.
princeps.nō diuinis.x.di.nō licet imperatori. Narrat aūt
Valerius li.vj.titu.de iuſtitia.de Charōda turiorꝫ legiſla
tore:qui quū lege cauiſſet ob ſeditioſas cōciones ciuiū:
vt ſi quis cū ferro concionē intraret: interficereꝛ.⁊ ipe de
rure longinquo domū reperēs/accinct⁹ gladio ex impro/
uiſo cōcionē intraſſet: et admonitus de ſolutiōe legis ab
eo qui proxime ſtabat:fuiſſet.Ego inq̇t illā reſarciā:ac ꝓ/
tinus:qꝺ habebat:ferro diſtricto incubuit:⁊ penā mortis
Nihil expediens qꝺ nō iuſtum. ꝓprie reportare maluit: q̄ꝫ fieret fraus iuſtitie.Fuit autē
generale edictū apud antiq̄s:nihil expedire qꝺ non erat
iuſtū.vn̄ ⁊ narrat idē maxim⁹ Valeri⁹.vj.li.tit.de iuſtitia.
ꝙ quū Themiſtocles diceret athenienſibus/ꝙ ſciret ſalu/
berrimū eis conſiliū/ſcilicꝫ ꝙ incēderent claſſem lacede/
moniorū:nec cōſiliū publicare voluit/ſed petiit vnū ſapiē
tē cui tacite id exponeret:cui fuit dat⁹ Ariſtides.Qui au/
dito ꝯſilio/rediit ad cōcionem dicēs Themiſtoclem vtile
ꝯſiliū:minime tn̄ iuſtū/aio voluere.At vniuerſa cōcio qꝺ
equū nō ē/nec vtile nec expedire ꝓclamauit.Et ſic edicto
ciuiū ancillata eſt iuſtitie prudēti a : imo nō eſſe pruden/
tiā/ſʒ poti⁹ calliditatē dicēdū eſt:cui iuſtitia aduerſaꝛ.pro
h̄ facit ex̄ de vo.et vo.re.magne.§. q̄uis. ibi: Quid liceat
ſm̄ eq̄tatē:q̄d deceat ſm̄ honeſtatē: q̄d expediat ſm̄ vtili/
tatē.igiꝛ nō eſt vera vtilitas: vbi nō equitas ⁊ honeſtas.
Cōtra talē malā vtilitatē dicit Aug.in ſermone innocētū:

Lucrū in burſa:damnū in cōſciētia.tuliſti veſtē:ꝑdidiſti fi
dē. Itē ſcribiꝛ Prouerb.xxj. Nō eſt ſapiētia: nō eſt pruden
tia:nō eſt cōſiliū cōtra dn̄m. Viguit etiā eorꝫ iuſtitia apud
hoſtes.vn̄ narrat Valeri⁹.vj.li.titu.de iuſtitia. de camillo
conſule.qui quū phaliſcos obſideret:magiſter ludi nobi
liſſimos pueros eorꝫ in caſtra romanorū ꝑduxit.q̄bus in/
terceptis:nō erat dubiū q̄n illi ſe eſſent tradituri. Camil/
lus v̄o nō ſolū ſpreuit ꝑfidiā:ſed cenſuit vt pueri magrm̄
vinctū virgis cedētes ad parētes reducerēt.q̄ iuſtitia ani
mi eorꝫ capti: et beneficio m agis: quā armis victi portas
romanis aperuerūt. Itē narrat ibidem/ꝙ Timochares
pollicitus fuit ſe pyrrhum veneno necaturū.q̄ res quū ad
ſenatū eſſet delata miſſis legatis pyrrhum inimicū roma
norū/monuit vt aduerſus hmōi inſidias ſe cautius age/
ret.maluit em̄ bella nō venenis:ſed armis gerere.nomen
aūt Timocharis ſupp̄ſſit:vtroq̄ʒ mō amplexus eq̄tatē: q:
nec hoſtē malo exēplo tollere:nec eū q̄ bene mereri para/
tus erat de romanis/ꝑdere voluit. Narrat etiā Lucius flo
rus in hiſtoria romanorꝫ:ꝙ medic⁹ pyrrhi nocte venit ad
fabriciū cōſulē romanorꝫ ꝓmittēs ſe pyrhū occiſurū ve/
neno/ſi ſibi aliq̄d polliceretꝛ:quē fabrici⁹ vinctū iuſſit du/
ci ad dn̄ʒ ſuū. Pyrrhoq̄ʒ dici q̄d ꝯtra caput ei⁹ medic⁹ ſpo
pōdiſſet.Et tūc rex pyrrhus admirat⁹ ferꝛ dixiſſe: Ille eſt
fabricius:q̄ difficilius ab honeſto:q̄ʒ ſol a curſu ſuo auerti
pōt. ¶ Legiꝛ etiā de alexādro:qui quū fleuiſſet in morte
darij inimici ſui:quē ſui letaliter vulnerauerunt vt place/
rent ei.volēs ſcire q̄ hoc ſcelus cōmiſerāt:iurauit ſe factu
rū eos notiſſimos atq̄ʒ ſublimes:⁊ tūc ꝓdiderūt ſe beſas
⁊ arboſones hui⁹ facti authores:quos ſtatim in vindictā
in altiſſimā crucē ſuſpēdit: ⁊ ſic ſublimes ⁊ notiſſimi cun/
ctis fuere.ꝓ hoc facit/q: dauid mortem inimici ſui ſaulis
plangit ⁊ eū vindicat.ij. Regū.j.c.⁊.ij.q.vij.§.de his.v̄.itē
in libro regū.de peni.diſt.ij.§.opponiꝛ.v̄.nūquid etiā dicē
dū. Itē plāxit filiū ſuū abſalon eū ꝑſequentē.ij. Reg.xviij.
⁊.xix.⁊.xxiij.q.v.q̄s etenī noſtrū. Si ergo ignari legis di/
uine/tales fuerint in operib⁹ iuſtitie amore patrie ⁊ cu/
pidine tēporalis gl'ie:q̄les debēt eſſe illuminati fide/ordi
nati charitate/certi ſpe gl'ie/ꝓ republica chriſtiana ī ope/
ribus diuine iuſtitie? Sed q: oēs querunt q̄ ſua ſunt:nō q̄
ieſu chriſti.ad Phil.ij.⁊.viij.q.j.ſunt in eccleſia. ideo pau/
ci ſunt tales: et reſpublica deficit chriſtiana. Quū em̄ q̄s
q̄rit ꝓpriū cōmodū ſiue emolumentū:perit reſpublica.vt
ait Tullius li.iij.de officiis. Nā ſi vnuſq̄ſq̄ʒ ad ſe rapiat cō
moda aliorꝫ:⁊ detrahat q̄ poſſit emolumenti ſui grā:ſocie
tas hoim ⁊ cōmunitas euertiꝛ.ꝓ laude cōmunitatis.xij.
q.j.dilectiſſimis.⁊.viij.di.§.j.vbi etiā diciꝛ/ꝙ apud plato/
nē illa ciuitas iuſtiſſime ordinata tradiꝛ:in q̄ quiſq̄ʒ pro/
prios neſcit affect⁹. Nō ſolū aūt viguit in romanis zelus
patrie/⁊ ſolicitudo legū pro cōſeruāda iuſtitia in orbe:ſʒ
⁊ morū beneuolētia in ꝯſeruādo amicitiā.Eſt em̄ ſm̄ Se Morū beneuolētia ro. amicitiā ꝯſeruās.
necā anim⁹ hois generoſus:q̄ magis ſuauitate v̄bi ⁊ ope
ris duciꝛ:q̄ʒ rigiditate trahaꝛ.hoc aūt ꝓpriū fuit romanis
ſm̄ Aug.li.j.de ciui.dei.c.vj. Parcere ſubiectis ⁊ debella/
re ſupbos.Et ꝙ accepta iniuria/ignoſcere malebāt q̄ʒ ꝑſe
qui.vn̄ hoies ſe eiſdē q̄ſi ſpōte ſubiecerūt.Exēplū de Sci/
pione de q̄ narrat Valeri⁹ li.iiij.titu.de abſtinētia ⁊ ꝯtinē
tia.ꝙ quū.xxiiij.annū ageret:quū eſſet in hiſpania:⁊ car/
thaginē in ſuā poteſtatē redegiſſet. Ibidē eximie venuſta
tis v̄ginē ceperit:quā vt deſpōſatā cognouit ⁊ nobilem:
ipſam inuiolatā parētib⁹ reddidit:⁊ aurū qꝺ ꝓ redēptio
ne puelle datū fuerat:doti ei⁹ adiecit.Et q̄ idē ad honorē
romanorꝫ hoſtes adduxit. Titus etiā loquēs de p̄dicta vi
ctoria ſic dicit de Scipione:ꝙ q̄n miſit obſides romā pri/
mū hortat⁹ eſt vniuerſos bonā habere cauſam:veniſſe ſcꝫ
eos in romani ppl'i poteſtatē:q̄ plus bn̄ficio q̄ʒ metu obli/
gare hoies maluit:gēteſq̄ʒ fide ac ſocietate iūctas hr̄e:q̄ʒ
ſibi ſubiectas ſeruitio. Aug.in p̄mo de ciui.dei.c.vj.refert
de Marco marcello:q̄ ſyracuſas vrbē ornatiſſimā cepat.
cuius quū ruinā vidiſſet: effudit lachrymas. Tāteq̄ʒ fuit
pudicitie ac benigne mētis/ꝙ prius q̄ʒ oppidum iuſſiſſet

inuadi:edicto conſtituit ne q̄s coꝛpus liberum violaret.

Romanoꝝ liberalitas.

¶ De liberalitate aūt romanoꝛū ſcribiť in geſtis eoꝛū de Tito imperatoꝛe/ꝙ ſtatuerat ne accedentē ad eū poſtulādi gratia ſine re ſiue ſpe habendi/dimitteret. Et interrogatꝰ ab amicis cur plura polliceret̃ ꝙ̄ pſtare poſſet:rn̄dit ꝙ ideo/q: nō opoꝛtet quemꝙ̄ a ſermōe ⁊ vultu pꝛincipis triſtē recedere. Itē recoꝛdatus ſuꝑ cenam/ꝙ nihil illa die dediſſet/gemēs dixit: O amici hūc diē ꝑdidi. De eius innocentia ſcribiť in geſtis romanoꝛū/quod nullū factum: qđ penitendū eſſet: in moꝛte recoluit/vno excepto qđ nō pꝛodidit.vnde ⁊ in moꝛte cōqueſtus eſt vitā ſibi eripi immerenti. Vn̄ ⁊ ꝓpter tantā pꝛobitatē romanoꝛū: ſubditi legaliſſimi eis erāt. Unde narrat Uegetius li.iiij.ꝙ obſidēte Annibale Saguntū/tantā ciues inopiā ſunt ꝑpeſſi: vt murē centū denarijs venijſſe ꝑditū ſit memoꝛie.eiuſꝙ venditoꝛē fame periſſe: emptoꝛē aūt vixiſſe.fidē tn̄ romanis ſeruare ꝑſeuerauerūt. Pꝛopter tantā ſtrenuitatē moꝛū ⁊ armoꝛū iudei cū romanis cōfederati ſunt.j.Mach. viij.ī quo capl'o plurima ⁊ pulchꝛa de romanis ſcribunť. ſpecialiter quō ꝑſonas genteſꝙ diuerſas ad eoꝛū trahebant amoꝛē. Et quō inter pꝛeſides eoꝝ nemo poꝛtabat coronā aut diadema:nec induebať purpura vt magnificareť in ea. Et q: curiā fecerūt:⁊ quotidie conſulebāt.cccxx. conſiliū agentes ſemꝑ de multitudine:vt que digna ſunt gerant. Et q: cōmittunt vni homini magiſtratū ſuū per ſingulos annos dn̄ari vniuerſe terre ſue: ⁊ oēs obediunt vni:⁊ nō eſt inuidia/neꝙ zelus inter eos. Sꝫ q̄uis romani antiqui tot floꝛuerūt ꝑclaris virtutibus: in modernis tn̄ ⁊ vltimis tēpoꝛibus mutatus eſt coloꝛ optimꝰ. Thꝛen. iiij. Nā romani deuicta carthagine ⁊ diruta: que exercitatio romanoꝛū bellandi medicina erat:vt nō veluti cōcionatus fuit Scipio. Judi.ij. Nō delebo gentes q̄s dimiſit ioſue:vt in ipſis experiatur iſrael. Greg. Abel eſſe renuit quē cayn malitia nō exercet.xxiij.q.iiij.hec aūt.deficientibus bellis externis:ſuccedēre ignauia ⁊ deſuetudine bellandi:inſurrexerunt bella inteſtina ⁊ ciuilia Catilina cōmotionē faciēte in vꝛbe:moꝛes finiti ſunt/ꝟtutes deſiere/ꝑfidia ſubintrauit/pullulauerūt oīgena vitia. Deficiētibꝰ virtutibus/defecit quodāmō eoꝝ imperiū. Nec tot bona de eis antiquis ſcripta ſunt:quot mala de eis iſtis tēpoꝛibus annotanť.

Populi ro. cōditiones.

Que mala pꝛompte almꝰ Bern̄. clareuallen̄. ſcribit ad Eugeniū papā quondā monachū ſuū.li.iiij de conſideratione dicēs circa pꝛin. Quid de ppl'o loquar? ppl's romanꝰ eſt. nec bꝛeuiꝰ potui/nec expꝛeſſius aperire de tuis parochianis qđ ſentio. Quid tā notū ſeculis ꝙ̄ ꝓteruia ⁊ faſtus romanoꝝ? Gens inſueta pati:tumultui aſſueta:gēs imitis ⁊ intractabilis vſꝙ adhuc ſubdi neſcia: niſi quū nō valet reſiſtere:ſcio induratum coꝛ ppl'i huius. xxiij.q.iiij.nabuchodonoſoꝛ. Quē dabis mihi de tota maxima vꝛbe q̄ te in papā receperit:niſi pꝛecio vel ſpe p̄cij interueniente? Tunc potiſſimū dn̄ari volūt:quū ꝓfeſſi fuerint ſeruiturē.fideles ſe ſpondēt:vt oppoꝛtunius fidērib nocēāt. Si ſtante pꝛefoꝛibus quoꝙ̄ illoꝛū/moꝛā vel modicā fecerit oſtiarius:ego tūc ꝓ illo eſſe nolo. Sapiētes ſunt vt faciāt malū:bn̄ aūt facere neſciūt. Hiere.iiij. Hi inuiſi terre ⁊ celo:vtriꝙ iniecere manus.impij in deū:temerarij in ſanctos:ſeditioſi in inuicē:emuli in vicinos: inhumani ad extraneos:quos neminē amātes amat nemo.⁊ quum timeri affectant ab oībus:vt om̄es timeāt/neceſſe eſt. Hi ſunt q̄ ſubeſſe nō ſuſtinēt:pͤeſſe nō noꝛūt: ſuperioꝛibꝰ infideles:inferioꝛibus impoꝛtabiles. Hi inuerecūdi ad petēdū:ad negādū frontoſi. Hi impoꝛtuni vt accipiāt: inq̄eti donec accipiāt:ingrati vbi acceperūt. Docuerūt linguam ſuā.de peni.diſt.ij.ſi eñ. vltra colum.ꝟ.nonne tibi.loq̄ grādia:quū operent̃ exigua. Largiſſimi pꝛomiſſoꝛes:parciſſimi exhibitoꝛes. Blandiſſimi adulatoꝛes: ⁊ moꝛdaciſſimi detractoꝛes. Simpliciſſimi diſſimulatoꝛes: et maligniſſimi ꝓditoꝛes. Quare autē dn̄s ꝑmittat adhuc apud romanos eſſe imperiū hodie q̄le q̄le: Rn̄ ab Aug.poniť.iiij de ciui.dei.c.xv.nō ex merito virtutum antiquarū: ſed ex malitia creſcente nimia populoꝛū. vnde Job.xxxiiij. Qui regnare facit hypocritā pꝛopter peccata populi. ⁊ canon: Pꝛo meritis ſubditoꝝ diſponiť a deo vita rectoꝝ.ij.q.vij. c.j.§.ſed queriť.ꝟ.itē qđ diciť.vj.q.j.ex merito.viij.q.j.audacter.⁊ Eccleſiaſtes.viij. Interduꝫ dominať homo hoī in malū ſuū ⁊c̄. de hoc.ſ̄.ar.pꝛoxi.ad fi. Facta digreſſiōe: licet vtili:de dominij romanoꝝ oꝛigine ⁊ regimine:ad ꝓpoſitū p̄ncipale redeūdo de pape ⁊ eccl'ie plenaria ptāte.

¶ Articulus.xliij.

A

SCiendū eſt ꝙ pꝛima monarchia floꝛuit apud aſſyꝛios/inchoata per Ninū filium Beli:per quē publice idola ſunt inuēta noīe patris ſui. vt magiſter dicit in hiſtoꝛijs:⁊.ſ̄.tactū eſt in ar.xl.in.§.ſꝫ ſciēdū.ꝟ.de nemroh. Et durauit hoc imperiū ſiue regnū aſſyꝛioꝛū Mille ducentis.xl.annis ſm̄ Aug.de ciui.dei.li.iiij.c.vj. Secūda monarchia tranſlata eſt ad medos:⁊ ad perſas/reſpectu Darij ⁊ Cyꝛi ⁊ alioꝛū reguꝫ:vt ex hiſtoꝛia colligiť Danielis. Tertia trāſlata eſt ad grecos ⁊ egyptios:que maxime viguit tēpoꝛe Alexandri macedonis: vt habeť ex libꝛo.j. Mach.c.j. Quarta tranſlata eſt ad romanos. Quatuoꝛ iſta regna ⁊ imperia deſignata ſunt in viſione quā vidit nabuchodonoſoꝛ rex de ſtatua aurea ⁊ expoſita ꝑ Danielem. Dan̄.ij. Poſt q̄tuoꝛ iſta regna ſuſcitauit deus regnū celi:qđ nō diſſipabiť:⁊ regnū eiꝰ populo alteri nō tradeť. cōminuet aūt ⁊ cōſumet om̄ia regna hec: ⁊ ipſum ſtabit in eternū.vt diciť pꝛe.ca.ij.Dan̄.

Monarchie quatuor.

¶ B Iſtud eſt regnum chꝛiſti deſignati ꝑ lapidē ibi abſciſſum de monte ſine manibus: qui cōminuit teſtā/⁊ ferrū/⁊ es/⁊ argentū/⁊ aurum:quibus ſtatua illa confecta erat. Oꝛ aūt d: abſciſſus de monte ſine manibus lapis ille:eſt q: chꝛiſtus fuit ſine virili opere natus de virgine.xxiij.diſt.qui ep̄us. Oꝛ autē iſte lapis ſtatuā cōminuit:eſt quia om̄es monarchias/et om̄ia dominia deus pater filio ſuo dn̄o noſtro ieſu chꝛiſto ſubiecit.vnde Pſ̄.viij. Om̄ia ſubiecisti ſub pedibus eius quod verbū refert apoſtolus ad chꝛiſtū dicēs ad Heb.ij. In eo eñ ꝙ om̄ia ſubiecit: nihil dimiſit nō ſubiectū ei.illud.j.Coꝝ.xv.⁊ de maio.⁊ obe.ſolite.

Chꝛiſtꝰ om̄ia regna dimiſit vicario ſuo.

¶ C Hec autē oīa dominia chꝛiſtus dimiſit ſuo vicario ⁊ petro ⁊ ſucceſſoꝛibus/quū dixit: Tu es petrus ⁊ ſuper hanc petrā ⁊c̄.ſepe ſuperius allegatū. Qui vicarij dei ſuper eamdē terram plenarie iuriſdictionem conſecuti ſunt quā ⁊ chꝛiſtus.ad hec.C.de offi.eius qui al.ge.vi.l.j.⁊ per totum.ff.de dam. infec.qui bona.§.vlt.ff.de offi.eius cui man. eſt iuriſdi.et ſi pꝛoꝛ.ex̃ de offi.del'.ſane.ij.de offi.le.ſtuduiſti.de offi.oꝛd. paſtoꝛalis.§.ad quod.xciij.di.c.vlt.⁊.xciiij.diſt.c.j.⁊ no.de offi.vicarij.ſua.in gloſ.j.

Cōſtātinus ceſſit beato ſylueſtro imperiū occidentale.

¶ D Conſtantinꝰ ergo hac cōſideratione ꝑmotus/poſt baptiſmū extra ſuum a chꝛiſto inſpiratus:quē viderat in baptiſmate ſuo/vt ipſe teſtificatus eſt:ceſſit ſylueſtro vicario chꝛiſti/imperiū in occidēte:⁊ ab eo recepit imperiū oꝛiētis.vt.xcvj.di.cōſtantinus. pꝛius oēm monarchiā renuntiās.vt.ſ̄.in altero ar.tactū eſt in ar.xlj.in pꝛin.cui tn̄ antichꝛiſti aduentū/⁊ ſuis p̄deceſſoꝛibus/licuit dominiū poſſidere ſaltē ſm̄ Innocē.no. ex̃ de vo.⁊ vo.re.ꝙ ſuꝑ.⁊ tamꝙ̄ bone fidei poſſeſſoꝛibꝰ rē alienā cōtrectare bona fide durāte:vt.ff.de ac.re.do.l. bone fidei.ex̃ de re.eccle.nō alie.ad noſtrā.xvj.q.iij.§.pōt.⁊ legiť ⁊ no.de pꝛeſ.c.ſi.

Donatio a cōſtātino facta eccl'ie an valuerit

¶ E Ceterū quod obijciť de illa donatione cōſtātini/ꝙ nō valuit facta ſine aſſenſu pꝛincipū: et q: immenſa. Rn̄detur dupliciter. Una reſponſio eſt:q: dedit quod erat eccleſie.iſtam ponit Joan.lxiij.di.ego ludouicus.dedit eñ epiſcopo quod chꝛiſti erat legitimi dn̄i vt.ſ̄.pꝛoxime pꝛobatum eſt.etiam dixi.ſ̄.in.xiij.ar.ꝟ.item ratio vna.⁊.j.in.ij.parte.in ar.xxx.ꝟ.xiij.ibi vide.vn̄ ⁊ dn̄s Matth.xvij.pꝛoponit coꝛam diſcipulis de telonearijs petentibus ab eo didrachmā/queſtionē vel querelam benigne dicens: Reges terre a quibus accipiūt cenſum vel tributum:a filijs vel ab alienigenis? per hoc volens oſtēdere vt Hieron̄.ibidem exponit: ⁊ Aug.in li.de queſtionibꝰ

euangelij/ꝙ quū verus filius eſſet omnipotētis dei:cui⁹ ſunt omnia terrena regna:cenſum ſoluere non debebat: tamē nec ſicut ille cui ꝓprie ⁊ ꝑ ſe dominiū cōpetebat: ſoluit tamē ꝓpter ſcandalū. vt ibi.⁊.xxviij.q.j. iam nūc.⁊.ſ. longe tactū eſt.Collatio aūt conſtantini pot⁹ fuit ceſſio: ꝙ collatio.ſic etiā fert̃ Inno.iiij.dixiſſe imperatori Frederico:quē depoſuit.Alia rn̄ſio breuis eſt:quia cōſtantinus expſſe ſe dicit hoc feciſſe ⁊ donaſſe vna cū oībus ſatrapis noſtris/⁊ vniuerſo ſenatu/optimatibus/etiā cuncto populo imperio romane eccleſie ſubiacenti.xcvj.di. cōſtantinus.ꝟ.vtile.Tenet Accur.in aut̃. quō opoꝛ.epiſ. in pn. ⁊ cōmuniter legiſte/ꝙ nō valuit donatio.Oſtien.contra in ſumma de immu.eccle.§.penul. pꝛo quo facit ex̃ in clemen.de iureiur̃.romani pꝛincipes.§.poꝛro.vbi de hoc per Ioan.and.in glo.diſputant. ¶ F Ad illud etiā ꝟbū qđ opponitur Ioan.xviij.c.regnū meū nō eſt de hoc mūdo. ꝓpter ea que.ſ.dixi in alio.xxxvij.arti.in.§.ad illa.ꝟ.ij.ad illud.vbi ad hoc rn̄di.Addo hic triplicē ſanctoꝛum expoſitionē ad intellectū illius verbi.Quarū pꝛima eſt Aug.dicentis:Regnum meū nō eſt de hoc mundo.i.ab adam viciata ſtirpe generato.q.di.ſuū regnū nō habet iuriſdictionē ſiue poteſtatē ex carnis coꝛrupte pꝛopagine:ſed ex myſtico ſpiramine.Secūda/quia in ſuo regno fratres ⁊ credentes per chꝛiſti officiales/ad culmē ⁊ perfectionē ꝟtutum nō exercendā tyꝛānidē vel oſtentationis faſtigiū:vt reges terre ducunt̃.ad h facit illud pauli ad Col.j. Gratias agentes deo patri qui dignos nos fecit in partē ſoꝛtis ſanctoꝛū in lumine:qui eripuit nos de poteſtate tenebꝛarū:⁊ tranſtulit nos in regnū filij dilectionis ſue. Iſta eſt etiā ratio Aug.Tertia/q: nō diſponunt̃ fideles chꝛiſti ad tēpoꝛalē ſucceſſionē:quod de mūdanis regnis cōtingit:cuius iocūditas ſeu falſa felicitas multis eſt reſperſa incōmodis.vt dicit Aug.in lib.confeſ. Sed ſuū dominiū regulatur ad eternam remunerationē tamꝙ ad pꝛincipalem ⁊ ſuū pꝛopꝛiū finē/ſiue ciuitatē: vbi ꝑfecta ⁊ ſumma felicitas reperitur.vn̄ quū oꝛtus eius nuntiaret̃ ſue matri:ſtatim ſubdidit pꝛopꝛietates ⁊ cōditiōes:Hic erit magnus:⁊ filius al.vo.⁊ dabit illi dn̄s ſedē dauid patris ei⁹: ⁊ regnabit in domo iacob in eternū: ⁊ regni eius nō erit finis.Luce.j.vnde.ſ.illud Matth.ij. de magis dicentib⁹: Ubi eſt qui natus eſt rex iudeoꝝ:dicit Chꝛyſoſto.nō erat hic regnaturus:vt reges terreni qui ſuū pꝛincipalē finem ponūt in ciuili regimine:ſed ſuū regnū ad hoc oꝛdinauerat.vt filios dei congregaret in vnū.vt dicit̃ Ioan.xj.vn̄ ⁊ ſequit̃ in Ioan.in loco ꝓdicto. Nunc aūt regnū meū non eſt hinc.i.nō ſicut regnū terrenū: qđ a mūdanis queritur ſicut finis potiſſimus:vt de romanis apparuit.Et phs in Ethicis in hoc felicitatē politicā dicit cōſiſtere:ad quam ceteras virtutes diſponit.Sed chꝛiſtifideles ꝓpter h virtutibus intendūt:⁊ fructuoſis laboꝛibus ſe exponunt: vt regnum celoꝛū conſequant̃:in q̄ vera ⁊ nō falſa beatitudo ꝯſiſtit:quā phi ponebāt: ⁊ quā verā beatitudinē chꝛiſtus ſuis diſcipulis repꝛomiſit dicēs Luce.xxij. Uos eſtis (inquit) qui ꝑmāſiſtis mecū in tētationibus meis:⁊ ego diſpono vobis/ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnum: vt eda.⁊ bi. ſup men.me.in regno meo.Unde manifeſtū eſt ꝙ per verba illa:Regnum meū ⁊c̃.non excludit a ſe et ſuis vicarijs ⁊ ſummis pontificibus tēpoꝛale dominium: ſicut quidā literā iſtam carnaliter intellexerunt ꝑ modū ſpūalem.Similiter intelligitur illud quod đ: Matth.xx. ⁊ Mar.x.Dic vt ſedeant hi duo filij mei:vnus ad dexterā ⁊ alius ad ſiniſtrā in regno tuo.Quib⁹ ait:ſedere ad dex ⁊ ſi.⁊c̃.q.di.hec poteſtas quā ego habeo:nō ī me viget ex carnis ſolū pꝛopagine/quā ex vobis aſſumpſi:ſed ex diuina virtute.vnde de hoc mūdo exponit̃ ꝑ doctoꝛes ꝙ ipſuz mūdū vocabat ipſam mūdanā ꝓpꝛij generis parentelā.

Regnū meū nō eſt de h mundo exponit̃.

¶ G Itē nulli dubiū eſt ꝙ imperatoꝛ fidelis eſt eccl'ie: ⁊ fidelitatem ſibi iurat:ſicut ſepe.ſ.dictū eſt.lxiij.diſt.tibi dn̄o.⁊ ex̃ de iureiur̃.romani pꝛincipes.clemē. Et inde eſt ratio quare facilius papa cōtra ipſum ꝓcedit ad depoſitionem:ꝙ cōtra alios reges.⁊ papa ſibi enſem poꝛrigit:⁊ ipſum coꝛonat:⁊ inungit tamꝙ defenſoꝛē pꝛincipalem eccleſie:⁊ pꝛotectoꝛē eccleſiaſtice libertatis. Et ꝙ nō adminiſtrat ante confirmationē pape: licet cōtra no. Innoc̄.⁊ Oſtiē.ex̃ de elec.venerabilē.⁊.ſ.dixi: apparet ꝑcipue per quādam extrauagantē apologeticā dn̄i Innoc̄.iiij. q̄ depoſuit Fredericū: quā per totū oꝛbem miſit. dicit em̄ ibi Innoc̄.inter alia.Aliud em̄ eſt in alijs regib⁹:q̄ a ſuis pōtificibus inungunt̃.ex̃ de ſacra vnc.c.j.a quibus pꝛo tēpoꝛalibus ſubiectionibus fidelitatis accipiūt iuramēta.facit.xj.q.j.placuit.j.et.xxiij.q.viij.§. ecce. Aliud in romano pꝛincipe:qui romano pontifici a quo imperij honoꝛem ⁊ diadema cōſequitur:⁊ fidelitatis ⁊ ſubiectionis vinculo adſtringitur: ſicut antiq̄tas tradidit: ⁊ modernitas appꝛobauit. Itē aliud inquit Innoc̄.eſt de reliquis regib⁹: in q̄bus pꝛo hereditaria ſucceſſione ſuoꝛū ꝓueniunt iura regnoꝛū.Aliud de imperatoꝛe romano; q̄ per liberā germanie pꝛincipū electionem aſſumitur:in quos ius ⁊ poteſtas eligēdi regē in imperatoꝛē a nobis poſtmodū ꝓmouendū:ſicut ipſi nō ambiūt/ſed fatētur: ab apoſtolica ſede ꝑuenit.que olim a grecis imperiū tranſtulit in germanos.de hoc ex̃ de elec.venerabilē.⁊ in pꝛe.c.clemē.romani pꝛincipes.⁊ licet de hoc ius antiquū nō reperiat̃ expſſuz: longa cōſuetudine eſt hoc appꝛobatū.de facto em̄ ⁊ conſuetudine a.ccc.⁊ quinquaginta annis et amplius inuenimus imperatoꝛes coꝛonatos ab eccleſia anteꝙ imperij officium pꝛoſequant̃.Cōſuetudo aūt loco iuris ſuccedit: cuius ius deficit.di.j.cōſuetudo. Conſuetudo aūt eſt ius quoddā moꝛibus inſtitutū:quod ꝓ lege accipit̃.quū deficit lex.vbi de hoc etiā no.⁊ ex̃ de conſue.c.vlti. pꝛo hoc faciūt.xj.q.cōſuetudinis.c.cōſuetudinem.c.in his.cū ſi. ⁊ iuriſdictionē dat cōſuetudo.ex̃ de arbi.dilectio.de offi.oꝛ.irrefragabili.C.de eman.l.j.⁊ vlti.ix.q.iij.conqueſtus. ex̃ de cōſue.nō eſt.li.vj.de ꝑben.quū in eccleſijs.li.vj.ex̃ de iudi. nouit.§.nō intēdimus.vbi de hoc.de fo.cōpe.quū contingat.vbi de hoc.

Impera toꝛ fide litatē iu rat eccle ſie.

¶ Articulus.xliiij. A

AD hec poteſtas pa-

palis digniſſima ⁊ vtiliſſima eſt oīm poteſtatū:q: compoſita ⁊ media ⁊ cōmunis.⁊ quia miſta de ſpūalibus ⁊ tēpoꝛalib⁹ depēdētib⁹ ab eiſdē: ⁊ vtraꝗ regēs ⁊ dirigens. Nam ſicut filius dei eſt vna ꝑſona in duabus naturis/diuina ⁊ humana.ex̃ de ſum. trini.c.j.§.hec ſctā.⁊ ſicut chꝛiſtus vtraꝗ vita vſus eſt:cōtemplatiua ⁊ actiua:vt ex euāgelio apparet/ſic ei⁹ vicarius papa in ſua vna dignitate papali duplicē iuriſdictionem ſibi vēdicat:que ſunt diuerſe nature: ſpūalē ⁊ tēpoꝛalē. ¶ B Sicut ⁊ genus clericoꝛū ſeculariū cōpoſitū eſt:⁊ ꝑmiſtā vitam ducit inter laicos ⁊ religioſos.hec ꝑmiſtio tangit̃ ex̃ de renū.c.niſi quū pꝛidem.§. nec putes. ⁊ de offi.oꝛ.licet.xxxix.diſt.§.j.⁊.c.j.xvj.q.j.de ꝑſentiū.ex̃ de elec.ne pꝛo defectu.⁊ de cleri.ꝯiuga. diuerſis fallacijs.⁊.j. q.iij.ſi qs obiecerit.xij.q.j.expedit.c.vidētes.⁊.c.medijs.ꝑ que patet ꝙ nō ſunt tēpoꝛalia cōtemnēda. Un̄ et ſcientia canonica compoſita eſt ⁊ ꝑmiſta ex theologia ⁊ ciuili ſapientia cōſiſtēs media:vt ex compilatiōe decretoꝛū ⁊ decretaliū ptz:⁊ ꝓpꝛio noīe canonica vocat̃.canon aūt grece/latine regula nuncupat̃.di.iij.canon.Canonica autem ſcientia regulat ⁊ oꝛdinat ſpūalia ⁊ tēpoꝛalia. ex̃ de iudi. nouit.⁊ pꝛe.iuribus.participat igit̃ ſciētia clericoꝛū/ſcilz canonica/vtriuſꝗ ſciētie ſpūali theologice:⁊ tēpoꝛali legali:ſicut ius emphiteoticū vēditiōi ⁊ locatiōi.C.de iu. emphi.l.j.a ꝑncipio tn̄ deſcēderūt canonice ſanctiones ex auctoꝛitatib⁹ noui ⁊ veteris teſtamēti.ex̃ de accuſa.q̄liter ⁊ qn̄.ij.in ꝑn.⁊ ſpūſctō dictāte cōſcripte ſunt:vt ibi.⁊.l.diſ.ſi qs diacon⁹.⁊.c.ſi ille q̄ vltro. ¶ C Et ꝗuis dicat Hiero. ꝙ duo ſunt genera chꝛiſtianoꝝ.xij.q.j.duo.tn̄ poſſum⁹ addere hoc tertiū quaſi ꝑmiſtū: q: ſepe mutat vitā: quia qđ nūc eſt cōtemplatiuū:ſtatim erit actiuū: vt.ſ.ꝓbatum eſt ꝓx.me.Et ꝑ hec tria gn̄a hoīm trinitas tropice deſignat̃.

Poteſtas papalis excellētiſſima oſtēditur.

Clericorū gen⁹ duplex.

Canonica ſciētia miſta.

Nam̄ genus laicoꝝ aſſimilat̄ patri ꝓpter potentiã. Ge-
nus ſeculariũ clericoꝝ filio ꝓpter ſapientiã. Genus reli
gioſoꝝ ſpũiſancto ꝓpter benignitatē vel gratiã. Vel ge
nus religioſoꝝ patri: q: verbo generãt ⁊ exemplo. Genꝰ
laicoꝝ filio: q: ſpũaliter generant̄. Genꝰ clericoꝝ ſecula-
riũ ſpũiſancto: q: ex vtroq; ꝓcedũt. Sũt etiã actiui cũ lai
cis: ⁊ cõtemplatiui cũ religioſis. In his em̄ generibus eſt
trinitas: ſed in humanitate ⁊ charitate catholica vnitas
vno capite chriſti vicario tēporali gubernata ⁊ ſpũaliter.
xxiiij. q. j. loquit̄. ¶ D Ex hoc etiam qđ dicit̄ de iſta miſta
poteſtate ⁊ cõpoſita: põt colligi ꝙ ſicut homines mũda-
ni ſiue carnales laici ſenſuales ⁊ beſtiales, habẽt opinio-
nes ⁊ cõſcientias, multa peccata mortalia reputãtes ve-
nialia: ⁊ de ſpũalibus parũ aut nihil curãtes, iuxta illud
j. ad Cor. ij. Animalis homo non percipit ea que ſunt ſpi
ritus dei. ſic ⁊ hoīes ſpũales ⁊ religioſi ⁊ ſimplices iura
penitus ignorãtes. ex de vo. ⁊ vo. re. ex multa. §. illis autē.
angelicas ſiue ſinteriſinas habẽt ꝯſciētias ſcrupuloſas.
ex de ſimo. ꝑ tuas. ij. Pſ. xiij. ⁊ lij. timētes vbi timēdũ non
eſt. C. de ſi. inſtru. l. ſi. ex de ſimo. etſi q̃ſtiones. Ideo huma
ni hoīes. i. clerici ſeculares: et boni canoniſte, ſunt medij
hoīes, humanas ⁊ diſcretas opiniones ⁊ cõſciētias cõſe
quētes: vt ptꝫ ex de preſcrip. c. ſi. Sicut ergo mediũ ratio-
nis eſt inter ſintereſim ⁊ ſenſualitatē: ſic ⁊ clerici ſecula-
res inter religioſos ⁊ laicos tenent mediũ beatorũ. ex de
offi. del. quereti. de of. cuſto. c. j. Ideo theologia pura põt
dici ſciētia hoīm angelicoꝝ. Ciuilis ꝟo ꝑ ſe beſtialiũ. Sed
canonica humanorũ. Et ſic ptꝫ ꝙ hec triplex cõditio ho-
minũ cõcordat cũ triplici ſcientia, theologica, ciuili, ⁊ ca
nonica: ⁊ cũ tribꝰ que ſunt in anima, ſcꝫ ſintereſi, ſenſua-
litate, ⁊ ratione: ⁊ cũ triplici vita, cõtemplatiua, actiua,
⁊ miſta: ⁊ cũ beatiſſima trinitate. Prime due ꝑ rachelē et
lyam: mariã ⁊ marthã. ex de regu. licet. Tertia ꝑ iudith ⁊
dñam noſtrã merito deſignat̄. Nã de ꝯtemplatiõe iudith
legit̄ Judith. viij. ⁊ ix. de actiua vita eiꝰ, quõ occidit Ho-
lofernē: habet̄ Judith. xiij. de vtraq; vita matris dei, legit̄
euangeliũ Luce. x. in aſſumptione eiꝰ. in quo euãgelio fit
mentio de vtraq; vita deſignata ꝑ marthã ⁊ mariã. de q̃-
bus ibi fit mentio: q̃ fuit ꝑfectiſſime in dñi genitrice. Hãc
duplicē vitã cõpoſitã ⁊ miſtã tenuit moyſes. di. xxxvj. ſi q̃s
vult. etiã chriſtus deus noſter: vt. s. prime dixi. Etiã debꝫ
ſingulariter tenere eius ſolus vicarius in terris papa le-
gitimus, regens merito ⁊ ꝟbo loco dei tria genera hoīm
antedicta: ⁊ vtens tribꝰ ſciētijs ſupradictis in obſequiũ
chriſti: ⁊ eligens mediũ fructuoſum inter ſintereſim q̃ eſt
pars ſuperior rationis. ex de hereti. ad noſtrũ. in clemē. et
ſenſualitatē infimã partē eiꝰ. Merito igit̄ et rõnabiliter
dñs papa vniuerſi rector principaliter debet eſſe: vt totũ
vniuerſum hoc ꝑ ſe ⁊ ꝑ alios ipſe regat: q̃ totũ catholice
põt dici: a quo partes alie ſubregentes merito oriunt̄. ar.
do. xxiiij. q. j. loquit̄. ad ſi. Itē ꝑ iſta ꝟitate de potentia pa
pe in tēporalibꝰ, facit qđ no. Oſtiē. ex de iudi. nouit. §. nõ
em̄. ſuꝑ verbo cõtrariã cõſuetudinē. dicēs. q. di. papa. pote
ſtas nr̃a ⁊ iuriſdictio quã habemꝰ in oēs generaliter: nõ
ſolũ ptꝫ ꝑ dictũ priuilegiũ ſpeciale: quimmo ⁊ generalem
cõſuetudinē approbatã. ad hoc ex de fo. cõpe. ſi clericus.
vbi de hoc. ex de appel. romana. §. debꝫ. li. vj. Et ꝙ hec lite
ra ſic ſit intelligēda: euidēter ꝓbat̄ de trãſla. epiſ. quãto. §
j. niſi forte ⁊ ita detractũ ſub dubio loquit̄: ſꝫ ſi hoc nõ al-
legãdo, ſed definiēdo dicat: oĩno ptꝫ ꝙ ipſe ſolus ſit ordi-
narius cũctorꝫ. qđ ⁊ verũ eſt. ix. q. iij. cũcta. ⁊ c. principalē.
hucuſq; Oſtien. facit text' q̃ ſequit̄ in illo. c. nouit. ꝟ. quũ
em̄ nõ humane cõſtitutiõi: ſed diuine legi potius innita-
mur. q: poteſtas noſtra nõ eſt ex hoīe: ſed ex deo ⁊c̄. Item
no. Oſtien. ſuꝑ illud verbũ in dicto. c. nouit. ante ꝟbũ cõ-
ſuetudinē, ſpeciale priuilegiũ beato petro cõceſſum. qđ ⁊
dicit̄ generale. s. de tranſla. c. j. in prin. ſingulare etiã eſt ⁊
etiã ſpeciale conſiderata ꝑſona pape: cui ⁊ nulli alij cõpe-
tit. de offi. leg. ꝙ trãſlationem. Generale ꝟo eſt reſpectu
omniũ chriſtianorũ: q: hanc ſuꝑ oēs habet poteſtatē. ibi.

Sciētia theologica ciuilis ⁊ canonica qbꝰ q̃libꝫ aptetur.

ꝟ. quũ em̄. s. de maio. ⁊ obe. ſolite. §. penul. qui ſi. ſint legi.
per venerabilem. §. rationibus. Oſtien. Itē no. Innoc. ⁊
Oſtiē. in pre. c. nouit. ſuꝑ verbo. omittamus, q. l. illa que
ibi allegatur: ꝙ quilibet ſecularis litem habēs põt elige-
re iudiciũ eccleſie. que ſm gloſ. abrogata eſt: qđ fuit priui
legiũ eccleſie ab initio conceſſum: vñ ⁊ adhuc durat, nec
eſt abrogatũ: nec imperator potuit auferre priuilegiũ ec-
cleſie: qđ ei ſemel conceſſit. C. de dona. que ſub modo. per
totũ. xxij. q. ij. nõ em̄. ibi: Nõ aufero quod ipſe donaui. ſm
Inno. ⁊ Oſtiē. facit qđ no. lxiij. di. ego ludouicus. in gloſ.
j. ⁊. s. in proxi. ar. ꝟ. ceterũ dixi. Itē no. Oſtien. in ſumma.
ex de imu. eccle. §. in quãta. ſub. §. ſed nec illa immunitas.
ꝟ. nec credendũ eſt. ⁊ ſequēti. ¶ E Item no. Innocē. et
Oſtien. ex de fo. compe. licꝫ. ſuꝑ verbo vacante. ꝙ ſpecia-
lis coniũctio eſt inter papã ⁊ imperatorē: quia papa ipſũ
examinat ⁊ approbat ⁊ inungit. ⁊ imperator ei iurat tãq̃
dño: ⁊ ab eo tenet imperiũ: ⁊ eius eſt aduocatus. vt colli-
gitur ex de elec. venerabilē. ⁊. lxiij. diſ. ego ludouicus. et. c.
tibi dño. inde eſt ꝙ in iure imperij: qđ ab eccleſia romana
tenet imperator: ſuccedit papa imꝑio vacãte. Tenet etiã
ibi Oſtiē. ꝙ vacantibꝰ regnis ⁊ principatibꝰ quibuſcũq;:
⁊ vbicũq; iudex ſecularis negligēs eſt in iuſtitia exhiben
da: papa non ſolum de plenitudine poteſtatis quam ha-
bet: ſed et de iure et cõſuetudine poteſt ⁊ debet iuſtitiã fa-
cere. xv. q. vj. aliꝰ. ex de elec. quũ inter vniuerſas. ad ſi. Ibi
etiã preter ſex caſus quos põit gloſ. ord. alios ſex caſus po-
nit: in q̃bus eccleſia ſe de iuriſdictione ſeculariũ intromit
tit. Sed ꝯtra hec ibi ſic opponit dñs Inno. dicet aliquis,
q̃uis nõ ſine pena ſacrilegij: hoc ſibi ſummi pontifices ꝑ
ſe ſtatuerũt: vnde nõ eſt ſibi tãta fides adhibēda. ar. ff. de
inter. ac de etate. §. j. xiiij. q. ij. §. j. quibus poteſt r̃nderi ſm
eos, ꝙ ꝟe tales ſacrilegium cõmittunt. Unde ⁊ ibi no. ꝙ
deus a principio ꝑ ſe mũdũ rexit vſq; ad noe: cui cõmiſit
regimē ſui populi: ⁊ ab eo vſq; ad chriſtũ rexit ꝑ patriar-
chas ⁊ iudices ⁊ reges et ſacerdotes: q̃ ei in vicaria ſuc-
ceſſerunt vſq; ad chriſtũ: qui fuit naturalis dñs ⁊ rex ⁊ le-
gifer noſter. Ipſe ꝟo dñs ieſus chriſtus vicariũ ſibi cõſti-
tuit beatũ Petrũ ⁊ ſucceſſores eius qñ dixit petro Mat.
xvj. Tu es petrus. ⁊ tibi dabo ⁊c̄. ⁊ Joañ. xxj. Paſce oues
meas. Et q̃uis i multis diſtincta ſint officia ⁊ regimina
mũdi: tñ q̃ncũq; iuris neceſſitas imminet: quia iudex du
bius eſt quã ſententiã de iure proferre debeat. vel neceſſi-
tas facti: quia alius non ſemꝑ eſt, vel nõ põt ius reddere:
vel q̃litercũq; nolit iudex: vel nõ poſſit iuſtitiam exercere:
ſemꝑ ad papã eſt recurrendũ. Deut̄. xvij. ex qui ſi. ſint leg.
ꝑ venerabilē. §. ratiõibus. ⁊ de hoc. s. in ar. xxxvij. ⁊. xxxvj.
notaui. Itē no. Oſtien. ex de fo. cõpe. ex parte. ſuꝑ ꝟbo ꝓ-
cedatis. ꝙ papa ⁊ eccleſia poteſtatē nõ habēt ab homine:
ſed a deo. vt ex de iudi. nouit. §. j. ꝟ. quũ em̄. ¶ F Nec ob
ſtat ꝙ olim clerici iudicabant̄ ꝑ laicos: etiã qñ ꝑſonaliter
agebatur: quia hoc nõ fiebat de iure, nec de iuſtitia. xj. q. j.
ſacerdotibꝰ. xcvj. di. in ſcripturis. ſed de facto ⁊ iniurioſa
violentia tēpore eccleſie primitiue: in quo ⁊ ſancti marty
rizabant̄ ⁊ opprimebant̄: nec poterat eccleſia reſiſtere po
tentie violēte. Nam ⁊ hec etiã hodie in multis a tyrannis
principibus eccleſie ⁊ ꝑſone eccleſiaſtice ſimilia patiunt̄.
Sed rep̄hendunt̄ ⁊ ab eccleſia puniunt̄: vt pꝫ in eo qđ le
git̄ ⁊ no. j. de immuni. eccle. non minus. ⁊. c. aduerſus. Si
queris q̃s exemit clericos de iuriſdictiõe imꝑatoris: quũ
prius ei ſubeſſent? R̃ndeo ꝙ papa cõſentiēte imperatore.
xj. q. j. continua. ⁊. c. de ꝑſona. in aut̄. de ſanc. epiſ. §. ſi quis.
colla. ix. ⁊ in aut̄. vt clerici apud ꝓprios epos. §. vlt. coll̄. vj. ⁊
de iure cano. c. j. Sed hoc nõ plene exemit. vñ dicimꝰ ꝙ ex-
empti ſunt a deo. xcvj. diſt. ſi imꝑator. Vel dic ꝙ papa ſine
conſenſu imperatoris bene potuit eos eximere a iuriſdi-
ctione imperatoris ꝑ ſuas cõſtitutiões: q: quũ clerici ſpi-
rituales res ſint: ⁊ ex toto corpus ⁊ animã dederint in ſer
uitiũ ⁊ in ſortē chriſti. xij. q. j. cui portio. ꝑ ꝯſequēs pape in
deo ⁊ cõſtitutionibꝰ eiꝰ ſubſunt. x. di. imperiũ. c. ſuſcipitis.
ex de maio. ⁊ obe. ſolite. ſm Innocē. q̃ ita no. e. tit. ſi q̃s ve-

Inter papã et imperatorē ſpecialis cõiunctio.

Mũdꝰ quõ ab initio vſq; in finem regat̄.

nerit. ¶ B Ma aũt rõne tpaliũ q̃ trãſeunt cũ ſuo onere: clerici ſubſint ſecularibus poteſtatibus: ⁊ dñs voluit ſoluens tributũ: ⁊ beatus Petrus ⁊ eccleſia approbauerũt. qḋ dić vt legiť ⁊ no. ex̃ de ma. ⁊ obe. ſolite. alias aũt nõ ligant nos cõſtitutiones quorũcunq̃ laicorũ vel ſtatuta quãtumcũq̃ expſſa: vel cõſuetudines, vt pꝫ in eo qḋ legiť ⁊ no. ex̃ de cõſti. q̃ in eccleſiarũ. ⁊ c. eccl'ia. ⁊ de re. eccle. nõ alie. quũ laicis. de immuni. eccle. nõ minus. ⁊ c. aduerſus. xcvj. di. bene quidẽ. ſm Oſtiẽ. vñ ⁊ eccleſia põt p ſe inducere leges/ qñ pro ipſa faciũt: ſed eas ꝯtra ſe recipe nõ teneť. vt legiť ⁊ no. x. diſt. c. j. in gloſ. ⁊ ſic vtor. c. ſi in adiutoriũ. c. de capl'is. ar. xxxvij. di. ſi qḋ. ⁊ no. p Berñ. Innocẽ. et Oſtien. ex̃ de iudi. nouit. Nec obſtat. xix. diſ. ſi romanorũ. iiij. q. iij. ſi quis teſtib⁹. q: hoc ſpeciale eſt in fauorẽ eccl'ie. vnde ⁊ Bar. brix. in ſua additiõe tenet ꝙ papa põt tollere legẽ. etiã quantũ ad vtrũq̃ forũ: vt no. x. di. cõſtitutiones. ¶ H Itẽ no. Oſtien. ex̃ de ſolu. c. ſi. ꝙ eſt differentia inter canones ⁊ leges imperiales ⁊ conſuetudines ⁊ cõſtitutiões ſiue ſtatuta aliorꝫ locorꝫ. Quia canones ſiue faueãt vtilitati tẽporali laicorũ vel ſeculariũ ſiue nõ: oẽs adſtrigũt clericos ⁊ laicos. ex̃ de cõſti. c. j. ⁊ c. ſi. Leges aũt imperatorũ que eccleſijs ⁊ clericis ſunt damnoſe: reprobanť. ille que eis fauorabiles ſunt: admittunť. Sup quo due poſſunt tradi regule. Prima eſt: lex impialis eccleſijs fauẽs ſemp eſt recipiẽda: niſi forſan a ſede apl'ica reprobetur. Scḋa hec eſt: lex imperialis eccl'ie cõtraria vel ipſam impugnãs nũq̃ eſt admittẽda: niſi forſan p ſedẽ apl'icam approbeť. Et eliciunť he due regule ex eo qḋ legiť et no. x. di. c. j. ⁊ p totũ. xxxvij. di. ſi quid. ⁊ c. ſeq. ṡ. prime alle. de priuile. c. ij. de no. oper. nun. c. j. §. j. qḋ ius licet videať iniquũ: tñ expedit eccl'ie/ q̃ a laicis plures iniurias ⁊ violentias patiť. ar. ij. q. vij. laicos. ⁊ de re. eccle. nõ alie. c. ſi. Predicte etiã regule circa cõſuetudinẽ locũ habẽt: vt pꝫ. ṡ. de cõſue. c. j. di. viij. ſi ſolus chriſtus. ibi: Neq̃ hoĩs cõſuetudinẽ ſeq̃ oportet: ſed dei ꝟitatẽ. ⁊ xj. di. c. ij. ⁊ c. ſi. in ſi. ibi: Aut alterius eccl'ie q̃ romani exiſtimãt conſuetudinẽ eſſe obſeruandã. Statuta ꝟo ſiue leges aliorꝫ q̃ imperatorꝫ/ etiã ſi in fauorẽ eccleſiarũ vel pſonarũ eccleſiaſticarũ introducta ſunt: ipſos tñ nõ adſtringũt/ niſi p ſedem apl'icã fuerit approbata. xcvj. di. bene. No. etiã Oſtien. de no. ope. nũti. c. j. ꝙ nũq̃ leges poſſunt p̃iudicare canonibus tanq̃ inferiores. x. diſ. c. j. in ſi. de cõſti. c. j. xxxij. q. iiij. nemo. xxxiij. q. ij. inter hec. Nec miniſtri ipſarũ tãq̃ inferiores poſſunt vel debẽt miniſtros canonũ coercere. ex̃ de iudi. c. at ſi clerici. ca. qualiter. Legibus aũt imperialibus vtunť: que ſunt p eccleſiam approbate. x. diſti. quaſi per totum.

¶ Articulus. xlv. A

D que aũt ſe exten

dat poteſtas papalis: ⁊ in qb⁹ valeat diſpenſare: hic interſero: vt de ei⁹ potentia ſpũali ⁊ tẽporali: de q̃ longũ ꝓtraxi ſermonẽ: q̃s plenius valeat informari: que p doctores alios alibi ſparſa ſunt: hoc breuiario colligẽdo ⁊ addendo qḋ dñs inſpirabit. ¶ Et videť ꝙ poſſit facere nouũ articulũ in fide vel poti⁹ declarare. ex̃ de hereti. quũ chriſt⁹. ⁊ xix. diſ. ſm. facit qḋ no. ex̃ de exceſ. pla. ſicut. ĩ gloſ. no. Itẽ in omĩ ſtatuto ⁊ reſcripto: pape authoritas intelligiť excepta: ⁊ in oĩ iuramẽto. legiť ⁊ no. ex̃ de reſcrip. cauſam q̃. c. cõſtitutus. ex̃ de iureiuř. veniẽtes. Itẽ in editione legis maior eſt authoritas pape q̃ toti⁹ cõcilij. no. iiij. di. in iſtis. Solus papa vocať p̃me ſedis eps: ſꝫ nõ dꝫ vocari vniuerſalis papa. xcix. di. prime. ⁊ c. ecce. licet ſit ꝯtra. ij. q. vj. ſi q̃s putauerit. ⁊ dixi. ṡ. xxxij. ar. Ad papã ſpectat ſua declarare reſcripta/ p̃uilegia/ ⁊ cõſtitutiões. ex̃ de iudi. quũ veniſſent. de ꝟbo. ſig. olim tibi. c. ex parte. iij. de ꝓcuř. petitio. ⁊ Inno. ſic ptꝫ. xj. q. iij. §. ex his. de ſentẽ. exco. inter alia. xxij. q. ij. is aũt. de cõſue. quũ dilect⁹. de trãſla. c. ſi. de deci. ad audiẽtiã. de ſimo. ca. ſi. de cõſang. ⁊ affi. c. iij. de p̃uile. qm̃. c. in his. Legatus tñ aliquotiẽs interp̃tať mãdatũ pape. de poſt. pre. c. j. ⁊ in gloſ. no. vbi triplex p Berñ. interp̃tatio aſſignať. p reſcriptũ tñ ſuũ nũquã papa intẽdit alicui p̃iudiciũ irrogare. xxv. q. ij. reſcripta. vbi de hoc. ex̃ de offi. or. graue. c. licet. de maio. ⁊ obe. quũ inferior. de deci. ex multiplici. de reli. do. ca. ij. de ec. edi. c. ij. ⁊ p Innoc̃. de deci. tua. Papa quũ canonice eligiť/ cõfirmať/ ⁊ hꝫ plenariã adminiſtrationẽ. ex̃ de elec. licet. §. ſtatuim⁹. ꝟ. ille. ⁊ no. ibi in gloſ. vlti. ⁊ xxiij. diſ. in noĩe. ⁊ ex̃ lib. vj. de elec. vbi periculũ. Itẽ credo ꝙ papa poſſit priuare electores eccl'iaſticos ⁊ ſeculares iure eligẽdi imperatorẽ ſi vult: q̃q̃ Berñ. ⁊ Ioan. and. no. cõtra. ex̃ de reg. iuř. ad apl'ice. li. vj. ⁊ hoc ideo q: hoc ius qḋ habẽt eligendi ab eccl'ia habuerũt. vt in. c. venerabilẽ. de elec. et de iureiuř. romani principes. in clemẽ. ergo eccl'ia põt eos priuare: q: ad quẽ ſpectat inſtitutio ⁊ deſtitutio. ex de capel. mo. c. j. ⁊. ij. de p̃uile. quũ ⁊ plãtare. legiť ⁊ no. de here. quũ ex iniũcto. §. ſi. licet nõ expediret: tñ ꝓpter graue ſcãdalũ tantorꝫ principũ electorũ. ex̃ de renũ. niſi. §. ꝓ graui. ⁊ ꝓpter cõſuetudinẽ diu obtentã. ex̃ de fo. cõpe. quũ cõtingat. ⁊ de hoc etiam. ṡ. notaui in charta. vij. in. xlj. ar. ꝟ. his igiť. Solus papa cogit quemq̃ dimittere ius ſibi q̃ſitũ. ex̃ de elec. quũ inter. Itẽ ordinatus a papa de vno ordine nõ põt ſine ei⁹ licẽtia ab alio ꝓmoueri: nec de curia ſine licẽtia pape recedere. j. q. j. filiũ. ex̃ de temp. or. quũ in diſtribuẽdis. nec deponi ab epo ab illo ordine quẽ a papa ſuſcepit. vt no. Innoc̃. ⁊ Oſtiẽ. Uincẽ. ⁊ Phi. in pre. c. quũ in diſtribuendis. ⁊ Berñ. ex̃ de maio. ⁊ obe. p tuas. licet Ioan. no. cõtra. in pre. c. filiũ. ſed primis ſtandũ. facit ad hoc qḋ legiť ⁊ no. xciij. di. dñs. in gloſ. nota. hoc aũt crederẽ/ ꝙ beneficio collato ſibi p papã vel p aliũ: licet ordinat⁹ eſſet a papa: poſſet eũ ex cauſa legitima eps priuare: ne ſibi ſit talis prerogatiua occaſio delinquẽdi: ⁊ in crimine p̃manendi. ar. bo. in eo qḋ legiť ⁊ no. ex̃ de priuile. tuarũ. ⁊ in gloſ. ſic ergo videť. ⁊ c. vt priuilegia. nec tantũ eſt auferre bñſiciũ: q̃ntũ ordinẽ. ar. bo. xv. q. vij. c. ſi. ex̃ de trãſla. c. ij. j. rñſo. Itẽ milites ſine licẽtia pape monachari nõ poſſunt. xix. q. iij. monaſterijs. Sꝫ hoc intelligit Hug. de militib⁹ reipublice adſtrictis: vt no. liij. di. legẽ. ⁊ vide b qḋ no. j. q. j. qḋ q̃dã. gloſ. q̃ forte. Alij milites ſm Laurẽtiũ monachari poſſunt. liiij. di. multos. Itẽ cũ reordinatis. de q̃bus. j. q. vij. ſaluberrimũ. rebaptizatis. adde qḋ no. ĩ. l. ar. ꝟ. xcij. de qb⁹ de cõſe. di. iiij. q̃ bis. ⁊ c. eos. Et cũ oĩb⁹ iterantib⁹ ex certa ſcia ſacramẽta: põt dñs papa diſpenſare ſm Guill'. du. in reptorio ſuo in titulo de temp. or. §. attendendũ. ꝟ. in premiſſis. ar. ex̃ de trãſla. licet. Itẽ cũ hereticis q̃ irregulares ſunt: niſi cũ eis fuerit diſpenſatũ. xxiij. q. vij. quẽadmodũ. xxiij. q. iiij. ipſa pietas. ⁊ q. vij. c. j. ⁊ ideo deponẽdi. xxiiij. q. j. c. j. ij. ⁊. iij. ⁊ in ſequen. ⁊ q. ij. ⁊ q. iij. q̃ſi p totũ. ſolus papa diſpenſat ſm Guill'. de cõſe. diſ. iiij. nõ in nobis. j. q. j. qḋ ꝓ neceſſitate. ⁊ c. qḋ quidã. ⁊ q. vij. daibertũ. Itẽ cũ defectũ patientib⁹ ⁊ in natalib⁹/ ſolus papa plene diſpenſat. vide de filijs preſ. is q̃. li. vj. quũ irregulares ſint. lvj. di. cenomanẽſem. difficili⁹ eſt tñ cũ vno q̃ cũ alio. ex̃ de renũ. niſi quũ pridẽ. §. pſone. de elec. innotuit. q̃ ſi. ſint legi. p venerabilẽ. Itẽ cũ recipientib⁹ ordinẽ in excõicatione cõſtitutis ſecularib⁹ papa ſolus diſpẽſat. ex̃ de ſentẽ. excõ. quũ illorꝫ. Itẽ cũ violatorib⁹ interdicti papalis p ſolũ papã diſpẽſať. ex̃ de exceſ. pla. tãta. de poſtula. pre. c. j. ij. q. j. ſcelus. idẽ credo de alio interdicto: q: talis irregularis eſt: vt in. c. tãta. ſed Inno. ibi: ⁊ cũ regularib⁹ ſolus papa diſpẽſat. vt ſcripſi. j. §. ſeq. ꝟ. xxvij. Itẽ cũ bigamo ſolus papa diſpẽſat. legiť et no. xxxiiij. di. lector. de biga. c. ij. Papa omiſſis medijs adiť. ij. q. vij. metropolitanũ. ij. q. vj. ad romanã. j. ⁊. ij. ⁊ c. ideo. ⁊ c. decreto. cũ ſi. Item ſolus papa põt quẽ p̃uare iuriſdictione ⁊ re ſua. legiť ⁊ no. ix. q. iij. p p̃ncipalẽ. ex̃ de of. leg. dilect⁹. Itẽ ſolus papa deponit imperatorẽ ⁊ alios principes. xv. q. vj. c. ali⁹. ex̃ de elec. venerabilẽ. de re iudi. apl'ice. li. vj. de ſup. ne. pre. grãdi. e. li. xvij. q. iiij. ſi q̃s deinceps. xxxij. q. v. p̃ceptũ. Sed q̃libꝫ eps põt eos excõicare. le. ⁊ no. xcvj. di. duo. gloſ. no. Itẽ pape obediẽdũ eſt pri⁹ ⁊ p̃cipue/ q̃ imperatori eſto ꝙ vocat⁹ regalia teneat. le. ⁊ no. xxiij. q. viij.

Canones/ leges ipe/ riales/ cõſuetudines/ ⁊ conſtitutiões differunt.

An papa poſſit facere nouũ articulũ in fide.

An papa poſſit priuare electores iure eligendi.

In q̃b⁹ papa poteſt diſpẽſare.

repꝛehēſibile.ꝛ.c.quo auſu.ex̄ de ap.quū parati. ſecus in
alijs.legit̄ ꝛ no.xviij.diſ.ſi eps. Itē a ſolo deo habet iuriſ-
dictionē:nō a concilijs.legit̄ ꝛ no.xvij.diſti.§.hinc etiam.
xxj.diſt.q̄uis.iij.q.vj.dudū.vbi de hoc.ꝛ.s̄.dixi in.x.ar. Itē
ſolus papa in caſu hereſis ligari poteſt. legit̄ ꝛ no.xxiiij.
q.j.achatius.in gloſ. Itē ſolus papa ſm cōmunē opinio-
nē reſtituit in integrū ꝛ famā reddit: nedum clericis ſed
etiam laicis. bene facit ex̄ qui fi. ſint leg.ꝑ venerabilē.§.j.
ex̄ de re iudi.quuꝫ te.ij.q.iij.§.hinc autē.ex̄ de ſimo.ex dili-
gēti. vide.j.l.ar.§. quia eps.℣.xxvj.ꝛ.xlviij.ar.§. eſt aūt.℣.
remittitur. Qꝛ vterq̄ gladius ad papā ꝑtineat: plene in
xiij.ꝛ.xxxvij.ꝛ in.xl.ar. ſuperius declaraui.hic addo ex̄ de
ſentē.excō.dilecto.li.vj.xv.q.vj. authoꝛitatem.ibi: Hec in
mandatis damus vt ſpūali ſimul ꝛ materiali gladio ꝛc̄.
facit gloſ.ſella.lxiij.diſt.in ſynodo.que incipit:ꝛ ita papa.
Item pactū vel tranſactionē vel ſententiā: que nulla eſt/
papa ex certa ſcientia pōt ratificare.ex̄ de pac.quotiēs.de
tranſac.c.j.de confir.vti.c.j.ꝛ.ij. Si papa ad ſe reuocat ne-
gotium: nihil valet quod ab alijs fit.ex̄ de appel.vt nr̄m.
Idē eſt poſtq̄ aliquis iter ad papā arripit. ex̄ de peregri-
na.c.j. Solus papa pōt eſſe iudex in cauſa eccleſie ſue.no.
ex̄ de iudi. cū veniſſent.in gloſ.magna.de confir.vti. quū
dilecta.in gloſ.ſic ergo.xvj.q.vj.c.j.in gloſ.j.ꝑ Innocen.de
℣bo.ſig.ex parte.j. Item diſpēſat in illicito iuramento ex
cauſa:licet multi cōtradixerint.no.xv.q.vj.authoꝛitatem
in gloſ.magna.ꝛ ex̄ de iureiur.quāto. facit qd̄ no.xxvij.q.
ij.§.j.in gloſ.ſic ergo. Qꝛ papa ab aliquo nō pōt iudicari.
ix.q.iij.per totum.ꝛ.s̄.ſufficienter dictū eſt in.v.ꝛ.vj.arti.
Item ſolus papa confert p̄bendas vacaturas.legit̄ ꝛ no.
ex̄ de pꝛeben. dilectus filius tuus.eſt in gloſ.hoc idē erat
ſm Innocē.no.de of.delega.ex parte.j.in gloſ.hoc nō pōt
per pꝛe.c.dilectus.ꝛ de conceſ.pꝛe.nulla.ꝛ.c.accedēs. So-
lus papa pōt rem vni eccleſie tollere ꝛ alteri dare.legit̄ ꝛ
no.ex̄ de reli.do.conſtitutus.in gloſ.magna.ꝛ.xxij.di.c.j.in
gloſ.nec papa.ix.q.iij.cōqueſtus.adde quod.s̄.e.℣. Item
ſolus papa abſoluit ab obligatiōe qua quis alteri tenet̄.
ex̄ de vo.ꝛ vo.re.venientis.legit̄ no. Solus papa pōt q̄s
vult eximere a pꝛeſtatione decimarū.legit̄ ꝛ no. ex̄ de de-
ci.a nobis tua.xvj.q.j.§.ſi ḡ.in gloſ. ſed quō. ſed expſſum
cōtra.xvj.q.iij.placuit.ij.§.poꝛro. ad fi.℣.ſic etiā pdia.ibi:
Pꝛouentus pꝛimitiarū vel decimationū p̄ſcriptione tolli
nō poteſt.etiam ſi a romano pontifice quilibet laicus ſuꝑ
his reſcriptū impetrauerit.ſed illud intelligo reſcriptum
in foꝛma cōmuni: ſecus ex certa ſcientia.et hoc innuit ibi
gloſ.parua ſuper verbo reſcriptū.que incipit.j.xxv. Nam
allegatio loquitur de reſcripto:nō de pꝛiuilegio ſpeciali.
ſic etiam loquitur textus pꝛoxime poſitus reſcriptū. So-
lus papa pōt facere q̄ monachus aliquē locū habeat ꝑ-
petuo.no.ex̄ de confir.vti.poꝛrecta. Solus papa pōt con-
cedere pꝛeſbyteris q̄ chꝛiſment in frōte ſm quoſdā:tn̄ cō
trariū legit̄ ꝛ no.xcv.diſti.c.j.ex̄ de conſue. quāto. Solus
papa pōt cōmittere pꝛeſbyteris ꝛ concedere epis vt per
pꝛeſbyteros eccleſias conſecratas recōcilient.legit̄ ꝛ no.
ex̄ de conſe.eccle.aqua.vnde ibi ſcripſit Innoc̄.ꝛ Oſtien.
poſt eū:ſic vidimus aūt q̄ papa pluribus epis indulſit/q̄
ꝑ ſimplices ſacerdotes poſſent reconciliare eccleſias:aq̄
tn̄ pꝛius ꝑ epm benedicta. Scd̄m tn̄ Oſtien.ibi Clemens
iiij.ſancte memoꝛie hoc de facili nō concedebat:niſi de ec
cleſijs nō conſecratis:que ſi fuerit polluta reconcilianda
eſt.e.ti.c.fi.ſed illa per pꝛeſbyterū ſimplicē poſſunt fieri:
vt ibi no. Ber.ſed Oſtien.cōtradicit ſibi. Sed cōmunis
conſuetudo fauet Ber.ſi hoc fiat de licētia epi. Circa ma
trimoniū nō cōſummatū papa poteſt.ex̄ de ꝯuer.cōiuga.
ca.verū.ꝛ ex publico.legit̄ ꝛ no. Solus papa diſpenſat in
gradibus conſanguinitatis.legit̄ ꝛ no.ex̄ de reſti.ſpo.lite
ras.niſi diuina lege ꝓhibitis.qui no.xxxv.q.j.§.j.in gloſ.
ſuꝑ.ꝛ.q.viij.in ſumma.ꝛ.xxx.q.iij.pitatū. ex̄ de cōſang.et
affi.qd̄ dilecto. in gloſ. q̄ authoꝛitate. ꝛ.c.q: circa.in gloſ.
no.de trāſac.ſi.c.de diuoꝛ.gaudem⁹.gloſ.j. Itē papa ſolus
pōt etiā in tempoꝛalibus legitimare. ſm Oſtien.q̄ ſic in-
telligit ex̄ qui fi.ſint legi.ꝑ venerabilē.q̄uis ibi gloſ. ꝛ In-
nocen.contradicant.faueo Oſtien.ſi hoc faciat de pleni-
tudine poteſtatis:quū habeat vtrūq̄ gladiū:vt.s̄.pꝛoba
ui.in.xiij.ꝛ.xl.ar. Solus papa diſpenſat cū diacono vt cō-
trahat.legitur ꝛ no.xxxij.diſ.de illo. ex̄ de cle.cōiuga. quū
olim.ꝛ no.xxv.q.j. que ad ꝑpetuā. Poſſet papa diſpēſare
vt contrahens ꝑ verba de p̄ſenti cū aliqua/poſſet cū alia
contrahere.no.de conuer.coniuga.ex publico. facit ex̄ de
tranſla.quāto.℣.nō eñ. Cū religioſo recipiēte oꝛdinē in
apoſtaſia ſolus papa diſpenſat.ex̄ de apoſta.c.fi.legitur ꝛ
no.ibi in quibus ſolus papa diſpenſat. Cū ſimoniaco in
oꝛdine ꝛ in beneficio ſcienter ſolus papa diſpenſat. legit̄
ꝛ no.de ſimo.c.penul.c.nobis.in gloſ.pōt.c.de ſimoniace.
ex̄ de renun.poſt tranſla.j.q.j. oꝛdinatiōes. in gloſ.igitur.
ergo. Solus papa:etiā ſi ſcienter participat cū excōicato
excōmunicationē nō incurrit.no.ex̄ de ſentē.excō.nulli.c.
ſi aliq̄n.xciij.di.c.j.nō tamē ꝓpterea ipſum abſoluit. ex̄ in
cleme. de ſen.ex. ſummus. In duobus beneficijs curatis
vel ꝑſonatibus ſolus papa diſpēſat.ex̄ de p̄ben.de multa.
legitur ꝛ no.ꝛ.lxx.diſti.ſanctoꝝ.ꝛ de elec.dudū.ij. Solus
papa reſtituit ſolēniter depoſituꝫ ꝛ iuſte. no.ij.q.vj.ideo.
l.diſt.contumaces.ex̄ de cle.excō.mi.clerici.adde qd̄ no.§
ſeq.℣.ix.reſtituit. Diſpenſat ſolus papa cū voluntario ho
micida.no.ex̄ de homic̄.ſicut dignū.vnde ꝛ ibi no. Oſtiē.
q̄ nō de facili diſpenſat cum homicida voluntario. vnde
ad hanc difficultatē referendū eſt quod legit̄.l.diſ.miroꝛ.
tn̄ diſpēſare poſſet ſi vellet:quū lex diuina hāc ſibi nō ꝓhi-
beat diſpenſationē:immo potius concedit:ſicut pꝫ in phi-
nees nepote aaron ſacerdotis.cui poſt cōmiſſuꝫ ab eo ex
zelo dei duplex homicidiū/mādauit dici dn̄s. Num.xxv.
Ecce do ei partem federis mei:ꝛ erit tam ipſi q̄ ſemini il-
lius pactū ſacerdotij ſempiterni.q̄uis illud ꝛ ſpūale fue-
rit ꝛ ſpeciale: ſicut ꝛ quedam alia.xxiij.q.viij.occidit.ſed
idem poſſet facere papa.ar.s̄.de tranſla.epi.c.ij. Oſtien.
Item ſolus papa inficit quod legitime al's factum eſt.ex̄
in clemen.de immuni.eccle.q̄m. ibi:ꝛ haberi volumus ꝓ
infectis.vbi no. Ioan.and.vide q̄nta eſt papalis ꝑtās cir
ca illa que ſunt ſimpliciter de iure poſitiuo:quia reuocat
illa vt extunc.

B

Sciendum aūt ſuꝑ hoc eſt/q̄ eſt regula genera-
lis iuris canonici:q̄ maioꝛes cauſe ad ſedē apo-
ſtolicā referende ſunt.i.ad papam caput ei⁹.ex̄
de bap.maioꝛes.ex̄ de trāſla.c.j. vbi de hoc.ij.q.
vj.omnis oppſſus.xxiiij.q.j.quotiēs.iij.q.vj.dudū. Et cita
tus ſuꝑ iſtis coꝛam oꝛdinario/pōt ꝛ abſq̄ grauamine ali
quo illato vel comminato ad ſe.ap.appellare.vt.ij.q.iiij.
nullam.ꝛ.v.q.vj.ad romanā.§.quum ergo.qd̄ ſpecialiſſi-
mū eſt: vt ꝓbatur ex̄ de ap.vt debitus. in fine. Que autē
ſunt ille de aliquib⁹ ꝑ oꝛdinē eſt videndū. ¶ Pꝛimo ergo
papa ſiue p̄ma ſedes a quoq̄ accuſari vel iudicari nō pōt
niſi ſolum de hereſi.vt.xl.diſt.ſi papa.ix.q.iij. alioꝛum. niſi
foꝛte ipſe papa voluntarie ſe ſubmittat alicuius iuriſdi-
ctioni.ij.q.vij.nos ſi.vbi de hoc.ij.q.v.mandaſtis.ff.de iu-
riſdi.o.iudi.eſt receptū. Nam ꝛ ipſemet ſe deponit.vt.xxj.
diſt.nūc aūt.nō tn̄ ille cui ſe ſubmittit poſſet ipſum depo-
nere:nec papa ſibi poſſet talē tradere poteſtatem.ix.q.iij.
alioꝛum.ꝛ de hoc ſatis.s̄.dixi maxime in.xxxiiij.ar. Scd̄o
ipſe erigit ſiue de nouo oꝛdinat eccleſias cathedrales.xvj
q.j.felix.ꝛ.c.p̄cipimus.ꝛ ar.de conſe.diſt.j.de locoꝝ. Nam
omnis dignitas ab eccleſia romana oꝛiginē ſumpſit.xxij.
diſt.c.j.vide quod legit̄ ꝛ no.ex̄ de conſti.quū acceſſiſſent.
gloſ.ſi.ꝛ de conſue.quū olim. gloſ.j. Et ſm hoc intelligit̄
ex̄ de maio.ꝛ obe.quū iferioꝛ.rn̄ſo.j.ibi:eccleſiā cathedra-
lē erexeris ꝛc̄. ſupple.authoꝛitate nr̄a. vt ibi no. Ber.ad
idē.lxxx.di.in illis. Tertio a domino papa ꝯſueuit regalis
dignitas impetrari et vti rex ꝛ a quo inungatur. hoc eñ
ad ipſum pertinet definire.ar.ex̄ de ſacra vnc.c.j.§. vnde
in veteri teſtamento. Quarto ſubijcit vnam eccleſiam ca
thedralem alteri.ex̄ de offi.leg.quod tranſlationē. vbi de
hoc. Quinto vnit duos epiſcopat⁹ in vnū: ꝛ vnū diuidit

Maio-
res cau-
ſe ad ſe.
ap. refe-
rende.

in duos.xvj.q.j. et tēpoꝛis.⁊.c.pꝛecipimus.§.ſicut duo.ex̄ de excel.pla.ſicut vnire.vbi etiam de hoc no. Sexto mutat ſedem epiſcopalē de vno loco in aliū.ex̄ de tranſla.c.j.vij.q.j.tēpoꝛis.lxxx.diſt.in illis.ex̄ de pꝛiuile.c.j. Septimo trāſfert vnū epm̄ de vna eccleſia ad aliam.vij.q.j.mutatiōes.⁊.c.ſeq.ex̄ de trāſla.c.j.⁊.c.pen̄.⁊ fi.ex̄ de of.leg.niſi. Octauo ipſe ſolus vel is cui mandauerit:pōt cōmutare votum terre ſancte.ex̄ de vo.⁊ vo.re.magne.⁊.c.qđ ſuꝑ his.⁊.ca.ex multa.j. Nono reſtituit ſolenniter degradatos.ij.q.vj.ideo.vbi ſic dicit̄:Huic ſancte ſedi p̄fata priuilegia in parte deciſa/ſpecialiter ſunt cōceſſa tam de cōgregādis cōcilijs ac iudicijs ac reſtitutionibus epiſcopoꝝ:ꝙ ⁊ de ſummis eccleſiarū negotijs:vt ab ea om̄es oppꝛeſſi auxiliū:⁊ iniuſte damnati reſtitutionē ſumāt ⁊c̄. Ad idem facit.vij.q.j.ſi quis pꝛeſbyter.ex̄ de cleri.non reſi.ex tue.l.di.c.j.⁊.ij.xvij.di.huic ſedi.de peni.diſt.vj.c.j.in fi. Si vero clerici ſunt ſolo verbo depoſiti:nō ſolenniter degradati:poſſunt per ſuos epōs reſtitui.vide ex̄ li.vj.de penis.degradatio.xlvj.diſ.clericus maledic⁹.⁊ ibi exponit̄.degradet̄.i.ſuſpēdat̄.facit ad idē.ex̄ de iudic̄.at ſi clerici.ff.de poſtu.l.j.§.a qua.vide quod no.xj.q.iij.eps.ex̄ de cle.ex.mi.clerici. Decimo remouet ab epatu vel ab adminiſtratione epm̄ deſerentē eccleſiam ſuā.ex̄ de cleri.nō re.ex tue. Et licet cauſa criminalis epiſcopi poſſit ꝑ conciliū tractari:tamē ꝑ dn̄m papā habet definiri.iij.q.vj.q̄uis.c.dudum.vide ex̄ de cleri.nō reſi.c.ij. Undecimo eximit epōs ⁊ alios.xvj.q.j.frater noſter.xiij.q.j.c.j.⁊.§.j. Duodecimo legitimat illegitimos.q̄ ſi.ſint leg.ꝑ venerabilē.c.tāta. Decimotertio ꝓmouet inſufficientes ⁊ defectū patientes.l.di.quocūq̧.ij.⁊ illegitimos.ex̄ de fi.pꝛeſ.c.penul.⁊ fi. Minoꝛes.xxx.ānis ad epatus.ex̄ de elec.quū nobis olim.§.fi.⁊ ꝓmouet ad epatus illos qui nō ſunt in ſacro oꝛdine conſtituti:qđ alius facere nō pōt:nec in hoc diſpenſare.ar.ex̄ de elec.dudū.j.§.fi.⁊ de eta.⁊ qua.oꝛ.a multis. Sed ad eū pertinet qui ſolus ⁊ nō alius poteſt de epiſcopatibus iudicare.lvj.diſt.cenomanenſem.⁊.c.apoſtolica.⁊.c.quia ſimpliciter.ex̄ de coꝛ.viti.c.ij. Tenet em̄ Hoſ.⁊ Innoc̄.qui hoc no.ex̄ de poſtu.pꝛe.c.fi.ꝙ quādocūq̧ quis in epm̄ poſtulat̄:ſolus papa poſtulationē admittit.vnde ⁊ no.Guill̄.dur.in ſpe.in tit.de lega.ṽ.nunc de epiſcopoꝛum.ṽ.xliij.ꝙ nec patriarcha:nec archieps̄/poteſt diſpenſare in etate vel oꝛdinibus cū poſtulato in epiſcopū.ar.eoꝝ que legunt̄ ⁊ no.ex̄ de elec.quū dilectus.j.⁊.c.innotuit.⁊.c.dudum.ij.ex quibus colligitur ꝙ ſolus papa in epatu diſpenſat.vnde ⁊ dicit:ꝙ eccleſia romana tam̄ꝙ dn̄a trahit ad ſe epōs:nec cum eis ꝑ quem̄ꝙ patitur diſpenſare:immo epm̄ paduanū cū quo patriarcha aquileien̄.diſpenſauerat:iam conſecratum ab epiſcopatu amouit. In etate etiam ſolus papa diſpenſat in epiſcopis:vt pꝛe.c.quū nobis olim.electiones enim epoꝝ inter maioꝛes cauſas numerantur.ex̄ de ap.vt debitus.in fi.de tranſla.inter.xvij.diſt.multis. Et idē poteſt in alijs defectibus dici. Nam ſacrilegij inſtar eſt diſputare vtrū dignus ſit quem pꝛinceps elegerit.C.de cri.ſacri.in aut̄.coll̄.ij.vt iudi.ſine quo.ſuf.§.eos aūt.ibi:quis nō diligat.vbi de hoc xvij.q.iiij.§.q̄ autē. Decimoquarto cōmittit cauſam appellatione remota:quod nullus alius facere poteſt.ff.a qui.ap.nō licet.l.j.in fi.quia nec ſuus delegatus.ex̄ de offi.del̄.ſuꝑ queſtionū.§.j.vel etiā legatus:qui nequit alicui iuris bn̄ficiū auferre.ar.xxviij.diſ.de his.de ſe.nup.c.penul.⁊ fi.quia nō pōt tollere minoꝛ legem iudicioꝛum tot laboꝛibus adinuentā.ex̄ de elec.eccleſia.ij.xxj.diſt.inferioꝛ. Legatus em̄ debet cognoſcere et cōmittere cauſas iuris oꝛdine obſeruato:vt eſt expꝛeſſum.ff.de offi.ꝓcon.nec quic̄ꝙ.§.de plano.⁊.§.vbi decretū.que em̄ communia ſunt omnibus p̄ſidibus:debet pꝛoconſul obſeruare.vt in eadem.l.in fi. Decimoquinto ab eo nō appellat̄:quum ſuperioꝛem nō habeat.ex̄ de elec.licet.§.fi.ſaluo eo quod dixi.s̄.in pꝛin.iſtius operis in arti.xv. Decimoſexto receptio facta contra id quod vult:nō valet.ex̄ de regu.q:in inſulis.accedit in Aut̄.coll̄.viij.quū de ap.cog.§.hanc autē penam. Decimoſeptimo deponit epiſcopos.iij.q.vj.q̄uis.c.multum.c.dudum.ix.q.iij.ſi aūt.iij.q.viij.c.j.vj.et iij.deniq̧.ex̄ de regula licꝫ.§.illa. Idem iuris eſt de electo ⁊ cōfirmato.ex̄ de tranſla.c.ij.§.j.videtur tm̄ ꝙ legatus a latere poſſit de cauſis epiſcopoꝝ cognoſcere:licet nō definire.ar.ad hoc.xvj.q.j.frater noſter. Nam ⁊ pꝛocōſul cognoſcit de omnibus.ff.de offi.pꝛocon.l.j.licet nō poſſit penam grauioꝛē imponere.vt.e.ti.l.j. Quia ⁊ cōciliū examinat cauſam criminalem epiſcopi:ſed definire non poteſt.iij.q.vj.q̄uis.⁊.c.multū. Tenet etiam Guill̄.dur.in ſpe.in titu.de legato.in.§.ſupeſt.ṽ.ſed quid.ꝙ legatus a latere poteſt cognoſcere de cauſa epatus/vbi duo de eo litigāt:vel ꝑ appellationē/vel per ſimplicem querelam.ex̄ de ap.conſtitutus.⁊ de elec.q:diligentia. Nam et viſitatoꝛ pōt examinare quis ex electis melioꝛ ſit.lxxxv.di.archidiaconum floꝛentinū.⁊ ſatis videtur expꝛeſſum.ex̄ li.vj.de elec.q̄uis. Adde quod no.j̄.ar.xlvij.§.⁊ p̄mo incipio.poſt pꝛi.ṽ.poteſt.cum.ṽ.ſeq.nā ⁊ legatus a latere poteſt electionē imperatoꝛis examinare.ex̄ de elec.venerabilem. Patriarcha etiam legitimus conſtantinopolitanus videt̄ ꝙ poſſit deponere ſuos epiſcopos ſicut ⁊ papa.ar.iij.q.v.quia ſuſpecti. Et alexandrinus.lxv.diſt.mos antiquus.hodie nō crederem ꝙ hoc poſſet ꝑ ea que legūtur ⁊ no.iij.q.vj.accuſat⁹.⁊ ꝑ ea que ſcripſi.s̄.c.§.xiij.ṽ.⁊.ṽ.x. Decimooctauo ſupplet defectum contractuū ⁊ iudicioꝛū.ex̄ de trāſac.ca.j.iij.q.vj.hec quippe. Ideoq̧ in confirmationibus beneficioꝛum ex certa ſcientia apponitur clauſula illa:ſupplētes defectū ſi quis eſt ꝓ de plenitudine poteſtatis.ex̄ de elec.illa. Nam ſm̄ ipſam poteſt de iure ſupꝛa ius diſpēſare ⁊ omnino illud tollere.ex̄ de conceſ.p̄ben.pꝛopoſuit.§.fi.ex̄ de cog.ſpi.c.j. Sed notādū ꝙ ſi clauſula illa:supplem⁹ de plenitudine poteſtatis/ſi quis fuerit defect⁹:ponit̄ in pꝛiuilegio vel reſcripto:intelligitur tm̄ diſpenſatū eſſe in defectu circa ſolennia iuris:nō autē ſi is de quo agit̄ erat excommunicatus:vel illegitimus/vel alium defectū patiebatur. Nam tūc neceſſaria eſt expꝛeſſa diſpēſatio.ex̄ de ſchiſ.fraternitatis.ſm̄ Guill̄.dur. Decimonono ſupplet defectū regis vacante regno.ex̄ de elec.quū inter vniuerſas.in fi. Et defectum imperatoꝛis vacāte imperio.de fo.compe.licet. XX.deponit imperatoꝛē ⁊ reges ꝓpter eoꝛū iniquitates.de re iudi.ad apoſtolice.li.vj.xv.q.vj.alius.et dat eis curatoꝛes.de ſup.ne.pꝛe.grandi.vj.li.⁊ de hoc.s̄.in xiij.⁊.xl.ar. XXj.recipit epiſcopoꝝ renunciationes.vij.q.j.§.ecce his.ex̄ de renū.c.j.c.niſi quum pꝛidem.ex̄ de regu.licet.§.illa.quod non poteſt legatus.ex̄ de offi.leg.quod trāſlationē.⁊ de tranſac.c.j. XXij.abbas vel pꝛioꝛ exempt⁹ renuntiat in manibus dn̄i pape:⁊ nō aliter.ex̄ de renū.dilectus.transferri autē ⁊ confirmari pōt authoꝛitate cardinalis legati.ex̄ de conſue.quū venerabilis.ex̄ de elec.ſi abbatem.li.vj. XXiij.ad papā ꝑtinet definire an iuramentū ſit licitum an nō:vel ſeruandū vel nō.ex̄ de cle.nō reſi.ad audiētiā.de elec.venerabilē.de iureiur̄.verū.c.quāto.ca.intellecto.faciunt que legunt̄ ⁊ no.ex̄ de reſcrip.conſtitutus.de ap.dilecto.ſeculares etiā a iuramento abſoluit nedū clericos licito etiam.xv.q.vj.iuratos.de peni.c.fina. XXiiij.ipſe tm̄ vel cui commiſerit ſpecialiter pōt abſoluere excommunicatū a ſe:quia eius eſt abſoluere cuius eſt ligare.xxj.diſt.inferioꝛ.ex̄ de maio.⁊ obe.quū inferioꝛ.nec legatus poteſt.ex̄ de elec.venerabilē.§.ratiōibus.xvj.q.j.frater. Et a ſentētia ſui delegati vel legati cui⁹ iuriſdictio expirauit:⁊ cui nullus ſucceſſit in officio ſibi iniūcto ipſe abſoluit.ex̄ de offi.del̄.querēti.de conceſ.p̄ben.quia diuerſitatē.de offi.leg.ſtuduiſti. XXv.declarat ſuam conſtitutionem vel ſui legati obſcuram.ex̄ de ſimo.ꝑ tuas.de ſen.excom.inter.de offi.del̄.ſuper queſtionū.§.intentionis.de ſenten.excō.c.inter alia.xxv.q.j.§.ſi igitur.ṽ.ipſi nāq̧ ſoli.de elec.nemo.li.vj.de ſentē.excō.p̄ſenti.li.vj. Itē interp̄tat̄ pꝛoceſſum legati ſui.ex̄ de elec.venerabilem.de ap.nouit. XXvj.quādo ipſe abſolutionem ſibi retinet:alius nō abſoluit.de ſenten.excō.nuper. XXvij.ſolus papa diſpenſat

cum illis qui irregularitatē incurrunt.xi.q.iij.ſi quis eps
damnaẗ.ex̄ de eo qui fur.or.re. veniēs.ex̄ de ſentē. excom.
quū illo:ū.⁊.c.quū medicinalis.lib.vj.de re iudi.quū eter
ni.li.vj.Et is caſus multos includit:quū in multis caſib⁹
irregularitas contrahaẗ:quos ponit Guilẗ.dur.in ſpe.in
titu.de legato.§.iuxta.⁊.§.quis aūt.⁊ ſeq.ponunẗ.j.xlviij
arti. Xxviij.ſolus abſoluit illū qui hereticis eccleſiaſtica
ſacramenta miniſtrauit.ex̄ de hereti. excōmunicamus.§.
ſane clerici. Xxix.quū cauſa defertur ad ipſum: ad eum
pertinet definitio/examinatio:nec legatus intromittere
ſe pōt:ſiue deferatur per relationē factam/ſiue per appel
lationē.C.de ap.ex eo.ex̄ de pben. dilectus. ex̄ de offi.leg.
licet.ex̄ de ap.intimaſti.ſiue per commiſſionē.de appel. vt
noſtrū.ex̄ de of.leg.ſtuduiſti. ſiue per querelā.ij.q.vj.quo⸗
tiens.⁊.c.anterio:ū.§.ad hec.ſiue per poſtulationē porre
ctā. ex̄ de poſtu.bone.ij.§.nec nocebat.ſiue p reuocationē
ad ſe factam.ff.de iudi.iudiciū ſoluitur.ex̄ de appel.vt no
ſtrum.ex̄ de procu.auditis. Idem eſt etiā ſiue per appella
tionem:vt.ij.q.vj.decreto.ſiue alio quocūq; modo.immo
in his omnibus eſt ſuperio:is iuſſio/deciſio/vel rñſio ex⸗
pectanda.iij.q.vj.multū.vj.q.iij. deniq;.C. de rela.l.j.⁊.ij.
⁊ in pre.c.decreto. Poteſt tamē legatus a latere cauſam
appel.ad papam interpoſitā examinare:nō vt ei preiudi⸗
cet:ſ; vt magis inſtructā remittat: et ei crediẗ in h̄.ex̄ de
ap.conſtitut⁹.vbi de hoc.de accuſa.ad petitionē.pre.c.de⸗
creto.ex̄ de ſtatu.regu.ea que.ꝟ.hec eadē. Xxx.quū de fi⸗
de vel fidei ar.dubitaẗ per papā definiri deb;. ex̄ de bap.
maio:es.in prin.de hereti.quū chriſtus.de ſumma trini.ſi
deli.li.vj.⁊.e.ti.fidei.in clemē.xxiiij.q.j.quotiēs.xij.di.pce⸗
ptis.etiam ſi indubitatū ſit poſtq̄ in dubium vertiẗ.C.de
ſum.trini.l.ſi. vnde ⁊ de ſacramētis eccleſiaſticis ſentien⸗
dū eſt ſicut ipſe ſentit.ex̄ de hereticis. ad abolendā.ar. tñ
q̄ per legatū ⁊ per epiſcopū queſtio fidei poſſit agnoſci.
xvj.q.j.frater noſter.circa mediū.Sed nō definiri ſi dubia
manſerit vt iuribus pre. Xxxj.pronuntiat electionē nul⸗
lam vel puiſionem que nondū facta eſt: ſi eam cōtingat
fieri irritam ⁊ inanem.ex̄ de elec.innotuit.§.ſi.ex̄ de pben.
inter cetera.quod alius facere nō pōt.ſm Oſtien.q: tra⸗
ctus futuri tēpo:is nō pertinet ad inferiorē iudicē in hoc
caſu.ff.de vſu.l.j.§.vnde.gradus qui nō eſt:rūpi non pōt.
ff.de iniuſto.rup.teſta.Nam etſi ſub cōditione.ex̄ de regu.
iuẗ.ſane.li. vj.delegati.igiẗ in quo:ū literis nō apponitur
hec clauſula.ſi ipſi vti pſumāt:abutunẗ ſm Oſtiē. Xxxij.
edit legem generalē.ex̄ de conſti.c.j.⁊ in ſi.iiij.di.erit aūt.
C.de ſum.trini.cūctos. per hanc approbat conſuetudinē
que al's nō excuſaret.ex̄ de tēpo.ordi.c.ij. ex̄ de cōſe. eccle.
vel al.aqua.ex̄ de cog.ſpi.ſuper eo. Xxxiij. approbat ele⸗
ctum in imperato:ē:⁊ cōfirmat vel infirmat eius electio⸗
nem:cōſecrat/inungit/coronat ipſum:⁊ coronatum depo
nit.ex̄ de elec.venerabilē.⁊ de re iudi.ad apl'ice.lib.vj. Itē
ordinat eum:quia imperato: ſuo modo ordinē habet: vt
lxiij.di.valentinianus.in ſi.⁊.§.principibus.⁊ no.ff. de re⸗
rū diui.ſacra.ſed tu expone iuxta ordinē meum: qd̄ poni⸗
tur in pre.c.valentinianus.i.officiū.habet eñ characterē
militarē.j.q.j.q̄ quidam.l.di.ſi quis poſt ⁊c̄. Xxxiiij. facit
concilium generale.ij.q.vj.ideo.xvij.diſt.per totū. Xxxv.
canonizat ⁊ approbat ſanctos.ex̄ de reli.⁊ ve. ſanc.ca.j.ex̄
de teſti.venerabili.adde qd̄ no.de conſe.diſt.iij.c.j.in gloſ.
ſed de quibus. Xxxvj.de aliquo facit nihil:⁊ de nihilo ali
quid mutādo etiam rei naturā.C.de rei vxo.ac.l.j.ñ.j.ad
idē ex̄ de exceſ.pla.tanta.§.j.in ſi. ex̄ in clemē. de immuni.
eccle.qm̄.immutat ergo ſubſtātialē rei naturā: puta de fa
ciēdo de illegitimo legitimu;:de monacho canonicū. vi⸗
de.j.§.⁊ ar.ſeq.ꝟ.itē quidā.de capace nō capacē:⁊ hmōi.
ad hec ex̄ qui ſi.ſint leg.p venerabilē.lxxiiij.diſt.quo:ūdā.
ex̄ de tranſac.c.j.iij.q.vj.hec quippe.ex̄ de conceſ.prebē.cō
ſtitutus.iij.q.j.in primis. Xxxvij.ſemper ⁊ vbiq; pallium
portat:qd̄ nō licet alij.ex̄ de vſu pallij.ad honorē. Xxxviij.
concedit pallium inſtanter peteñ.c.diſti.priſca.c.oprtatū.
ex̄ de vſu pallij.niſi eſſet.exceptis patriarchis. de priuile.
antiqua. Xxxix.ſolutus eſt legibus.ff.de legi. princeps.
xxv.q.j.§.ſi ergo.Decet tamen ipſum ſeruare iura.C.de le⸗
gi. digna vox.ex̄ de ſup.negli.plato.licet.vj.q.j. peruenit.
ix.q.iij.ipſi ſunt.⁊.c.patet.ix.di.iuſtum. palea eſt.⁊ in pre.
§.ſi igitur.ꝟ.hinc etiam.vnde chriſtus volens a ioāne ba⸗
ptizari dixit:Sic nos decet omnem iuſtitiam adimplere.
Matth.iij. Xl.ſentētia eius ius facit:ſi animo ius cōdē⸗
di pronuntiat.ex̄ de regu.iuẗ.cauſis. Xlj.cōtradicēte ab⸗
bate ⁊ monacho pōt ipſum epiſcopo vel principi in ſociū
aſſignare:vel ſecū tenere.ix.q.iij.per principalē.viij. diſti.
que contra mores.xj.q.iij. qui reſiſtit. Xlij.gradus con⸗
ſanguinitatis in ꝯtrahēdo reſtringit.ex̄ de cōſang.nō d;.
xxxv.q.iij.quedam lex.⁊.c.quod ſcripſi. Xliij.ſolus extra
quatuo: tēpora ordines dat.ex̄ de tēpo.or.c.j.⁊.de eo.et ſi
alius hoc fecerit:papa ſolus cū taliter ordinato ⁊ ordina
tore diſpenſat. vt.e.ti.quū quidam.⁊ ar.e.ti.quū dilectus.
Ipſe etiā ſolus vna ⁊ eadē die ad duos ſacros ordines p⸗
mouet aliquē: vt e.tit.dilectus. Xliiij. ipſe ſolus facit o:⸗
dinationes in die ſue conſecrationis.ex̄ de elec.qd̄ ſicut.§
pterea. Xlv.ipſe ſolus poteſt contra omnia cōcilia ⁊ ſta
tuta venire.ex̄ de elec.ſignificaſti.niſi vbi de fide agitur.⁊
vide qd̄ ſcripſi ⁊ addidi.ſ.ar.vj. Xlvj.ipſe cōcedit epalia
inſignia abbatibus ⁊ inferio:ibus:puta mitrā/baculum
paſtoralem/annulū/ſandalia ⁊ ſimilia:ſicut no.Oſtiē.in
ſum.in titu.de vſu pallij.§.⁊ quibus diebus.ꝟ.⁊ notādū.
hoc hodie expſſu; eſt.⁊ qualiter ⁊ quādo talib⁹ inſignijs
vti debeant.ex̄ li.vj. de priuile. vt apl'ice. Xlvij.q̄ aliquis
ante ſe crucem faciat portari.ex̄ vt lite pen.c.j.quod tamē
fieri non debet in pſentia eius vel ſui legati.ex̄ de priuile.
antiqua. Et archiepiſcopi inſignia ſua recipiūt de corpo
re beati petri.ex̄ de elec.ſignificaſti.ad finē. Xlviij.ipſe cō
cedit laico ſpūalia:puta ius eligendi.ex̄ de iure patro.no
bis fuit.⁊ eccleſias ⁊ decimas eximēdo ipſum a pſtatiōe
decimarū.ex̄ de decimis. a nobis. qd̄ alius facere nō pōt.
e.ti.c.q̄uis.ca.tua.ij.⁊ ad idē.ij.q.v.mēnam.ibi: co:am te.
xxxij.di.§.verum.ꝟ.ſcribit eñ. vbi videtur cauſe ſpūales
laicis delegari:que ſunt tñ al's interdicta.ex̄ de ꝯſti.eccle⸗
ſia.xvj.di.bene.ex̄ de rebus eccle.cū laicis.de iudi. decer⸗
nimus.de hoc de arbi.cōtingit.Ad hāc materiā facit am⸗
plius.lxiij.di.hadrianus.⁊.c.ſequē. Xlix.ipſe ſedet in ſe⸗
de illa quā ſibi ſpecialiter dñs in pſona beati petri elegit.
ex̄ qui ſi.ſint legi.per venerabilē.§. rationibus.ꝟ.ſane.ex̄
de bap.maio:es.in prin.xix.di.enimuero.ideoq; ſummus
pontifex appellaẗ.ex̄ de ſta.mo.quū ad monaſteriū. in ſi.
ad idem.xix.xx.⁊.xxj.⁊.xxij.diſt.per totū. L.approbat ſcri
pta alio:um ⁊ concilia.ex̄ de ſum.trini.c.ij.in ſi.xix.di.ſi ro
mano:ū.xv.di.ſancta romana.xvij.diſt.regula.ex̄ de here
ticis.fraternitatis. Lj. ipſe diſpēſat cum filio ſacerdotis
vt habeat eccleſiam in qua pater ei⁹ immediate miniſtra
uit.ex̄ de ſi.preſbytero;.dilectus.ſm Goſ. Lij.ipſe ſolus
diſpenſat cum ſuſpēſo ſeu interdicto ab homine vel excō⸗
municato celebrante: nō epiſcopus vel legatus a latere.
xj.q.iij.ſi quis epiſcopus damnat⁹.⁊.c.ſeq.et.c. placuit. ex̄
de cleri.excom.mi.illud. ex̄ de eo qui fur.or.re.c.j.⁊.ij.q.v.
que de cauſa. ex̄ de ſentē.excō.quū medicinalis.§.ſi.de re
iudi.quū eterni.li.vj.Tales eñ irregulares ſunt:⁊ ab of⸗
ficio ⁊ beneficio remouēdi.ex̄ de cle.excō.mi.lato:es.⁊ fe⸗
re per totum. ſm Guilẗ.duran. in ſpe.in titu.de legato.§.
nūc de epiſcopo:ū.in alio.§.generaliter aūt.ꝟ. ſ; nūquid
poteſt epiſcopus vel legat⁹ ⁊ cū poſt.iiij.colum. Liij.ipſe
abſoluit incēdiarios poſtq̄ ſunt p eccleſiā publicati ⁊ de⸗
nuntiati. ſm Ioā.de deo.ex̄ de ſentē.excō.cōqueſti.⁊.tua.
Liiij.ipſe abſoluit occiſo:es ⁊ mutilato:es clerico:ū:vel ſi
al's leſio ſit eno:mis:quod cardinalis legatus nō pōt ſm
Oſtiē.⁊ Ioan.de deo.⁊ Guilẗ.dur.in ſpe.in titu.de lega⸗
to.§.nunc dicamus.ꝟ.circa.ad hoc facit ex̄ de ſentē.excō.
quum illo:ū.xxiij.q.viij.ſi quis mēbro:um.ar.xvij.q.iiij.ſi
quis ſuadēte. adde hic quod nota.j.in.xlvij.ar.ꝟ.tenent.
Lv.ipſe diſpēſat vt nouitius vel homo alterius profeſſio⸗
nis fiat abbas ſm Innoc.⁊ Ioā.de deo.ex̄ de elec.officij.

aliȷ contra: ſed hodie expeditū eſt ex̄ in clemē. de elec.c.ȷ. Xvȷ. ipſe diſpēſat vt laicus vel in minoribus ordinibus cōſtitut⁹ fiat epiſcopus.lxȷ.diſt.miramur.c.oſius.§.ſʒ aliud. lxiiȷ.diſti.valerinianus. Xviȷ. ipſe ſolus diſpēſat cum illo qui ſciēter excōmunicatus ordines recepit.de ſentē.excō. quū illorū.§.ȷ. Xviiȷ. ipſe ſolus diſpēſat cum ordinato in apoſtaſia.ex̄ de apoſta.c.fi. Xix. ipſe ſolus diſpenſat cū ordinato ⁊ ſchiſmatico.ex̄ de ſchiſma.c.iȷ.de elec.quia diligētia. Xx. is qui renuntiauit executionē pontificalis offitiȷ ingrediēdo religionem p ſolum papam ipſam recuperare poteſt.ex̄ de renun.poſt tranſlationē. Xxȷ. ipſe diſpēſat cum regularibus exemtibus ad audiendū leges vel phyſicā vt promoueant̄.ex̄ ne cle. vel mo. nō magnopere. et ca. ſup ſpecula. rn̄ſo.ȷ.ſm Oſtien. Xxiȷ. cum nō ordinato miniſtrante: vt ex̄ de nō or.mi.c.iȷ. Xxiiȷ. concedit diacono vt compagis ſiue ſandaliȷs vtatur.xciiȷ.diſ.puenit. Et clericis vt mappulis vti poſſunt: vt eadē diſ.illud. Xxiiiȷ. vt chriſtianus portet arma ſaracenis.ex̄ de iudeis.ſignificauit. Xxv. ipſe habet vtrūqʒ gladiū: ſcʒ ſpiritualem ⁊ tēporalem ex cōmiſſione dei: vt.xxiiȷ.diſt.c.ȷ.⁊ in euāgelio. Ecce duo gladiȷ.Luc.xxiȷ.⁊ dn̄s: cuius ipſe vicē gerit: vtroqʒ vſus eſt.x.diſ.qm̄.⁊.xxvȷ.di.quū ad verū.ſm Guill̄.dur.in ſpe.in titu.de legato.§.nūc oſtendendū.ꝟ.lxxxviiȷ. de hoc s.plene dixi in.xiiȷ.⁊.xxxviȷ.⁊.xl.ar. Xxvȷ. ipe ſolus eſt ſucceſſor petri ⁊ vicari⁹ ieſu chriſti: vicē nō puri hoīs/ſʒ veri dei gerēs in terris.ex̄ de tranſla.iter corporalia.ȷ.rn̄.c.qnto ȷ.rn̄.c.lʒ.vt eccle.bn̄.c.ȷ.§.ȷ.ꝟ.porro.xxȷ.di.c.i nouo.⁊.c.ſeq. de homici.p hūani.li.vȷ.xxiiiȷ.q.ȷ.qm̄.vn̄ oīa regit/diſponit/⁊ ordinat ⁊ iudicat: prout ſibi placet.ix.q.iiȷ.cūcta.c.p principalē.iȷ.q.vȷ.ideo ipſe habet plenitudinē poteſtatis: ad quam vocatus eſt.ex̄ de vſu palliȷ.ad honorē.iȷ.q.vȷ.de certo.c.qui ſe ſcit.⁊ dūmodo cōtra fidē nō veniat: in oīb⁹: ⁊ p omnia poteſt facere ⁊ dicere: quicquid placet auferēdo etiam ius ſuū cui vult: quia nō eſt qui dicat ei/cur ita facis.xix.diſt.in memoriā.de peni.diſt.iiȷ.§.ex perſona.al's in.c.q̄uis. Nam apud eū eſt pro ratione voluntas.⁊ qd̄ ei placet legis habet vigorē.inſti.de iur̄.na.§.ſed quod pncipi.poteſt etiam oē ius tollere poſitiuū. ⁊ ſupra ius diſpēſare.ex̄ de cōceſ.pre.ppoſuit.nec ſuperiorē habʒ in terris. ex̄ de elec.licet.ſed ipſe ſup oēs eſt: nec pōt ab aliquo iudicari.xxȷ.diſt.in nouo.c.nunc aūt.ix.q.iiȷ. quaſi per totū. ⁊.s.in.iiiȷ.⁊.v.ar.plene dixi. habet etiā celeſte arbitriū.C. de ſumma trini.inter claras. ſm Guill̄.dur.in ſpe.in titu. de legato.nunc oſtendendū.ꝟ.lxxxix.poſt duo folia.

¶ Articulus.xlvȷ. A

Lerum de diſpenſatione pape in quibus caſibus diſpēſare valeat ⁊ in quibus nō: dicendum eſt.

Sup quo notādū eſt/ꝙ ſunt certi caſus in quibus papa diſpēſare nō pōt: quib⁹ exceptis/per cōſequēs omnia alia in eius arbitrio relinquuntur.ex̄ de tranſla. inter corporalia.xxv.diſ.qualis.ff. de iudi.quū pror. Et primo quidē quidam ſunt qui dicūt ꝙ papa diſpenſare poteſt in oīi caſu.etiā cōtra apoſtolū quum teneat locū petri: ⁊ ſit vicarius chriſti: et maior ſit apoſtolo alio quouis in iuriſdictione ⁊ adminiſtratione. Et hoc ſentit Innocen.ex̄ de renū.poſt tranſlationē. in fi.

In q̄b⁹ papa nō pōt diſpēſare.

¶ Hec aūt ſunt in quibus diſpenſare nō pōt. Primo cōtra apoſtolū vt bigamus fiat diaconus: vel preſbyter vel eps.xxvȷ.diſ.acutius.c.vna tm̄.c.deinde.xxv.q.ȷ.ſunt q̄dā. ex̄ de bigamis.c.iiȷ. Ioan.tn̄ no.ꝙ contra apoſtolū diſpenſare poteſt: nō tn̄ articulos fidei/vt no.in pre.c.ſunt q̄dā. ¶ B Unde credo ꝙ de plenitudiē poteſtatis poſſet cōtra apoſtolum diſpenſare ꝙ bigamus fieret preſbyter. vide quod legitur ⁊ no.xxx.diſt.lector.⁊ eps.quia maior eſt apoſtolo: vt dictū eſt/ſicut petrus: cui⁹ ſucceſſor eſt papa/maior fuit paulo ⁊ aliȷs apl'is in adminiſtratione: vt no. xxȷ.di.in nouo.in gloſ.ar.quod.vnde ⁊ petrus dedit paulo licentiā pdicādi: vt no.xȷ.di. quis neſciat. gloſ.ȷ. ¶ Itē nō pōt diſpenſare vt quis ſimul habeat plures vxores.ex̄ de biga.ſup eo.c.de bigamis.c.nup.c.debitū.de diuor.gaudemus.xxvȷ.diſt.deinde.quia cōtra dn̄i pceptū eſſet. Erūt duo in carne vna.Gen̄.iȷ.in fi.⁊ pre.c.debitū. ¶ Itē contra pcepta.x.decalogi: de quibus Exod.xx. Deut.v.⁊ no. xxxiiȷ.q.viȷ.quod in omnibus.quia etſi nō ſunt ſicut articuli: ſunt tamē articularia fidei.ȷ.ita annexa articulis fidei/ꝙ ſine eis ſalutem preſtare nō poſſunt.ad hec.xxv.q.ȷ. ſunt quidam.§.fi.lxxxvȷ.diſ.nō ſatis.ad finē.ſm Ioan.de deo. ¶ Item contra euangeliū.xv.diſt.ſicut.xxv.q.ȷ.ſunt quidam.xxvȷ.diſt.deinde.ex̄ de cele.miſ.cū marthe. diſpēſat tamen in euangelio interptando ⁊ declarādo ipſum: vt no.pre.c.ſunt quidā. ¶ Item cōtra ius naturale diſpēſare nō pōt.vȷ.di.§.fi.inſti.de iure naturali.§.ſʒ naturalia. xiiȷ.diſt.c.ȷ.de tranſac.c.fi. ¶ Item nō poſſet tollere.iiiȷ.cōcilia generalia: que ſunt ſicut.iiiȷ.euangelia venerāda: vt xv.diſti.ſicut.in fi.ibi: ſe ⁊ nō illa deſtruit ⁊c. ¶ Itē quidā dixerunt ꝙ nō poſſit diſpenſare cū homicida voluntario. ex̄ de tempo.or.c.fi.l.di.miror.ȷ.q.viȷ.ſi quis omnem.ex̄ de exceſ.pla.ex literis.ex̄ de accuſa. inquiſitionis.ȷ.rn̄ſo.ex̄ de homici.c.ȷ.de cōſe.di.ȷ.c.ȷ.ſed tales in arena fundamentū iecerunt: quia diſpenſare pōt.vt.s.xlv.ar.ꝟ.diſpenſat.dixi ⁊ no.ex̄ de homic̄.ſicut dignū.facit.lȷ.di. aliq̄ntos.c.pre.ex̄ de conceſ.prebē.ppoſuit.in fi. ¶ Item in gradibus diuina lege prohibitis.de quibus no.ex̄ de diuor.gaudemus. ex̄ de reſti.ſpo.literas.xxx.q.iiȷ.pitatiū.ſcripſi.s.e.ar.xlv.ꝟ. ſolus papa diſpenſat. ¶ Itē in ȷs que de ſui natura ſunt mala/vt peccata: quis poſſit cōmittere. ex̄ de iureiur̄.et ſi chriſtus.§.quū etiam. ¶ Itē vbi ſtatus eccleſie vniuerſalis decoloraret̄.ȷ.q.viȷ.et ſi illa.xxv.q.ȷ.que ad perpetuā. ¶ Item vbi ſancti patres ⁊ romani pontifices aliq̄d bn̄ definierunt p vniuerſali eccleſia: illud totaliter immutādo.xv.di.ſicut.xxv.q.ȷ.c.ȷ.⁊.iȷ.c.cōtra ſtatuta.ibi: Nec hui⁹ ſedis pōt authoritas.⁊.c. oīe.c.ideo.⁊ quaſi per totum.

An papa diſpēſare poſſit cū monacho.

¶ E Itē quidam dixerunt ꝙ nō poſſit diſpēſare vt monachus pprium habeat: ⁊ matrimoniū contrahat.⁊ hec fuit cōmunis ſentētia doctorum: vt no.ex̄ de ſtatu monachorū.quū ad monaſteriū.§.fi. ibi: Quia abdicatio proprietatis: ſicut ⁊ cuſtodia caſtitatis: adeo eſt annexa regule monachali: ꝙ contra eā nec ſummus pontifex poſſet licentiam indulgere. Sed teneo contrariū cū Innocen.et Oſtiē.⁊ facio vim in verbo licentiā.q.di.ſine cauſa.diſpēſatio autē vera ſemper vtilitatē vel neceſſitatem pſupponit pꝑter quā diſpenſatur.l.diſti.vt conſtitueret̄.⁊.c.dn̄o ſancto.ȷ.q.viȷ.§.niſi rigor.cū.c.ſeq. Cauſa ergo tanta poſſet eſſe ꝙ papa licite ⁊ ſine peccato poſſet diſpenſare cum monacho vt contraheret ⁊ haberet ppriū ⁊ tranſmitteret in heredes. Quid eīm ſi in toto regno nō remanet heres: niſi filius regis mortui monachus: ⁊ totū regnum in ſeditiōe eſt: ⁊ aliū i regē hr̄e nō vult/niſi ſuū dn̄m naturalē: ſic fuit i regno arragonie: vel aliq̄s rex īfidelis ꝯuerti vult cū toto ſuo regno ad fidē chriſti: ſi talis monach⁹ regis fili⁹/filiā ſuā vnicā ducat vxorē: cū q̄ regnū ſuū ſibi donat. Certe dicem⁹ ꝙ p tāta hūilitate ⁊ charitate aīaꝝ papa i h̄ valeat diſpēſare: q: pferēda eſt talis actio ⁊ tāti meriti ꝯtēplatiōi ſoli⁹ illi⁹ monachi.q̄d eīm deo grati⁹ ꝙ aīaꝝ ſalus/p q̄b⁹ mortu⁹ eſt: nūquid q̄libʒ ſe dʒ in holocauſtū pferre p ſalute aīaꝝ/ſicut ipe fecit: imo q: maior eſt talis charitas q̄ talis caſtitas: quū tn̄ caſtitas dicat̄ cum ppria vxore.xxxȷ.di.nicena.xxviiȷ.q.ȷ.caue.⁊ pudicitia.xxviiȷ.q.ȷ. §.ȷ.⁊ no.xxxiȷ.q.v.in ſumma. Et maius bonū pponēdū eſt minori bono: ⁊ vtilitas cōmunis priuate. ex̄ de renū.niſi. §.porro.qui.§.p hoc optime facit.⁊.§.ne putes.⁊.viȷ.q.ȷ. ſcias frater.vbi de hoc.ff.p ſocio. accuſatiōe.§.labeo. vbi de hoc.vbi dicitur ꝙ nō id quod priuatim vni ex ſociȷs: ſʒ qd̄ toti ſocietati expedit faciendū eſt.⁊.C.de cadu.tol.l.ȷ. §.ȷ.⁊ in aur̄.de reſti.⁊ ea q̄ parit.§.ea eīm q̄ coiter.coll̄.iiiȷ. legit̄ ⁊ no.ex̄ de poſtu.pla.bone.ȷ. ¶ Et pꝑter iſtā publicā vtilitatem pōt fieri monachus eps: vt pre.c.niſi.§.porro. et ex̄ de regu.licet.⁊ etiā clericus ſine rector.lv.diſ.priſcis.

xvj.q.j.ne pro cuiuſlibet. ex̄ de ſta.mo.qḋ dei timore. eodē modo ⁊ rex:quia vbi eadē ratio ⁊ idem ius. ex̄ de trāſla. inter.§.j.ꝟ.quū idem. ¶ Sed forte dicis ꝙ talis etſi fiat rex: tn̄ ꝓpriū nō habebit:q: regnū cōmune eſt.⁊ que acq̄rit:regno acquirit.vnde nec iura eius poteſt imminuere. ar.pro his.xviij.q.j.c.j.ex̄ de priuile.quū olim.ij.melius de iureiur.intellecto.ex̄ de p̄ben.ratio.ſed iſta nō obſtant: q: eadem ratio remanet in his. bonū cōmune p̄ferendum. Sed quis ſane mentis deum reputabit ita crudelē/ꝙ nolit per diſpenſationē ſui vicarij tante chriſtianitatis multitudini prouideri:vtiq; ergo dicēdum eſt/ꝙ poſſit papa in tali caſu ⁊ ſimili ꝓuidere:quū ad maiora poteſtas ſua extendi videatur:quia ſtatuit ꝙ ſi ſimpliciter vouens/cōtrahat:tenet matrimoniū.ex̄ qui cleri.vel vo.rurſus.xvij. q.ij.cōſaldus.ex̄ de cōuer.ↄiuga.placet.cū ſeq.ex̄ de voto. quod votū.li.vj.rn̄.ſtatim.j.ꝟ.⁊ hec conſtitutio. ¶ Item ꝙ vxor:vni⁹ alij nubat.ex̄ de diuor.gaudem⁹.§.pen. ¶ Itē ꝙ minor.xv.annis ꝓfiteri nō poſſit.ex̄ de regu.ad noſtrā. immo q̄nq; minor.xviij.annis.e.tit.quia in inſulis. qḋ eſt contra ius naturale. Nam ex quo puer doli capax eſt: pōt ſe diabolo obligare:multo fortius deo.ex̄ de delic.pu.c.j.⁊ hec conſtitutio generalis eſt:⁊ ad omnes extendi poteſt: quāto magis ergo cōfiteri oportet ꝙ cum vna ꝑſona vel duabus in tali caſu valeat diſpenſari: Nam ⁊ poteſtatem habet generalē papa ſoluere ⁊ ligare.xxiiij.q.j.quodcūq;. ⁊ in quolibet voto tacite ſubaudit̄: niſi aliud deo magis placeat.ad quod optime facit qḋ legitur ⁊ no.xxvij.q.ij.§ j.⁊ in gloſ.ſic ergo ptz. Illud em̄ quod placet magis deo: potius eſt eligendū.ex̄ de vo.⁊ vo.re.ſcripture. ¶ Sz credendū eſt ꝙ magis deo placet: vt quod cōmuniter vtile eſt eligatur.vnde ⁊ ꝓpter hoc papa poteſt diſpenſare in tali caſu.nec cenſendus eſt fractor voti: qui in hac parte obedit vicario ieſu chriſti. Nam quod ipſe vicarius dei facit:ipſe de⁹ facere intelligit̄. ex̄ de tranſla.epi.c.ij.c. q̄nto. quantūcūq; ergo redditio voti neceſſaria videat̄: intelligitur tn̄ deo votū ſoluere:qui ei illud quod magis placitum credit:facit authoritate ſuperioris interueniente.ex̄ de vo.⁊ vo.re.c.j.c.nō eſt.xxij.q.ij.beatus.⁊ de vo.⁊ vo.re. magne. ¶ Optime pro iſta veritate cōcludit.c.j.prealle. de vo.et vo.re.ibi. An recōpenſatio melior fuerit.i.eccl'ie dei ſeu reipublice vtilior. Oſtien.et deo magis accepta. ar.ergo expreſſum ꝙ ſi aliquis rex ſaracenorū magne potentie cum toto ſuo regno paratus ſit baptizari ⁊ ↄuerti ad dn̄m:dūmodo papa daret ſibi in vxore talē ſanctimonialem profeſſam ⁊ deo cōſecratā: ꝙ dn̄s papa poterit in hoc caſu diſpēſare. ¶ Nec obſtat quod dicitur ꝙ hoc votū caſtitatis compenſationē nō admittit:quia caſtitas ſola eſt que cū fiducia poſſibilis eſt deo aīas p̄ſentare. in aut̄.de leno.§.ſancimus.coll'.ij.⁊ Aug.videt̄ expreſſe dicere/ꝙ nō licet tale votū violare.etiam ſi fiat ꝓpter hoc vt aliquis vel aliqua baptizetur.xxxij.q.viij.c.nō ſolū.qḋ.c. multū facit contra diſpenſationē hanc. Item nō obſtat ꝙ nullum inuenietur eque bonū cum quo poſſit cōmutatio fieri:quia nihil eſt melius cōtinentia/quia replet paradiſum.xxxij.q.j.c.nuptie. Et ꝙ nullam cōmutationē pōt hō dare pro anima ſua. Matth.xvj.Luc.ix.xij.q.j.ꝓcipimus. ⁊ no.hoc ex̄ de ſta.mona.quū ad monaſteriū.in glo.fi. Sz ad hec ⁊ ſimilia reſpondendū eſt: vt tactū eſt/ꝙ vouēti ꝑ ſe hoc nō licet.hoc em̄ eſt violare ipſum votū:qḋ nō licet/ vt dicit Aug.pre.c.nō ſolū. Sed licet authoritate ⁊ licētia dei ſiue ſui vicarij:cuius authoritas in voto ⁊ iuramento intelligitur excepta:vt.ſ̄.dictū eſt.ex̄ de iureiur̄.veniētes. ¶ Itē vtilius eſt eccleſie dei ⁊ reipublice:vt.ſ̄.tactū eſt:⁊ deo magis acceptū/ꝙ virgo q̄uis deo dicata:ſaluet animā ſuam in matrimonio viuēs caſte:vt pre.c.nicena.xxxj. di.⁊ ad ſaluandū ducat ſecū plus q̄.C.vel.CC.milia animarū q̄ illa ſola ſibi virginitas.quia:vt dictū eſt: hec publica ⁊ tanta vtilitas p̄ponenda eſt priuate. vt iuribus.ſ̄. poſitis. Quod euidenter dn̄s probauit quādo incarnari voluit:⁊ animā ſuam dare ꝓ multis peccatoribus: q̄uis nō peccaſſet:conſiderans ibi non ſuam priuatā vtilitatē: ſed communē. Si ergo dn̄s ob multorū ſalutē animā ſuā dedit:quis tu tantus: qui ex hoc dare animā tuā negas? ar.eius quod dicit Ambro. Si filius dei cenſum ſoluit:q̄s tu tantus qui putas nō ſoluendum:xj.q.j.magnū. ¶ Sz etiam qui hoc dicunt ſub quodā pallio pietatis poteſtatem dn̄o pape auferunt:quā habet nō ab hoīe/ſed a deo: vt pre.c.quāto.c.licet.de tranſla.epi.qui ſtatuit circa votū ſolenne quod impediat ⁊ dirimat matrimoniū iā cōtractum:ſimplex aūt nō dirimat:⁊ tamē apud deū nō minus ſimplex obligat/q̄ ſolenne.⁊ idem poſſet facere de ſolēni quod nō dirimeret.vt hec omnia colligunt̄ ex̄ qui cle.vel vo.conſuluit.c.rurſus.ex̄ de vo.⁊ vo.re. quod votū.lib.vj. ⁊ facit ad hanc materiā quod ſtatuit eccleſia de ingrediētibus ordinem mendicantiū.ex̄ de regu.nō ſolum.c.cōſtitutionē.li.vj.⁊ de alijs ordinibus.e.ti.is qui.li.vj. ¶ Nec obſtat q: illud votū fuit voluntariū.xxxij.q.j. integritas. quia omne votū voluntariū eſt.xx.q.iij.preſens.⁊ tn̄ compēſationē admittit.ex̄ de vo.⁊ vo.re. magne.⁊.c.j.j.q.vij. §.niſi rigor.⁊.c.ſeq.⁊.§. vtilitatis intuitu.⁊.c.ſeq. Nec eſt impiū hoc credere:ſed contrariū eſſet iniquum dūmodo virgo velata hoc nō ꝓcurauerit: nec ex ſe petierit. ſed ꝓpter ſolam charitatē ⁊ reipublice vtilitatem ⁊ humilitatem ſe pape cōmittat.ar.bo.xxvij.q.ij.§.j.quū etiā propter bonum obediētie/potius videatur pati ꝙ agere. ſicut de illo dicitur qui ad mandatū eccleſie reddit debitū vxori. vt no.⁊ legitur de ſentē.excom.inquiſitioni. ¶ De aureola ꝙ eam perdat in hoc caſu/teneo per.c.xxxij.q.v.ille.ſed talis habebit maiorē gloriā:ſz nō talē.legit̄ ⁊ no.xxxij.q.v §.j.pro hac ſententia facit de vo.⁊ vo.re.ca.magne.§.quū igit̄.quū igit̄ in lege veteri:in q̄ nō min⁹ p̄ceptū dn̄i obligabat q̄ votū hodie obliget eccl'ia ⁊c̄. vbi ſic no. Oſtiē. Quum igitur mandatū dn̄i ⁊ votū pari paſſu ambulāt: vt hic dicit.⁊ mandatū dn̄i poſſit adimpleri ꝑ aliud equipollens.xxij.q.iiij.innocēs.ergo ⁊ votum.ſic argumentat̄ hic Inno.quaſi diceret:quū votū ſuccedat loco precepti: eādem naturā debet habere.ar. ex̄ vt li.pen.c.j.in fi. ⁊ idē dicimus de actione que loco alterius ſuccedit:ꝙ eiuſdem nature eſt:cū illa cui ſuccedit.ff.ſi quis caſu. ſi cū.§.q̄ iniuriarum.ar.ad hoc ex̄ de ſta.mo.recolentes.§.fi.⁊ pre.c.innocens.ex̄ de cenſibus.ſignificauit.ex̄ de bap.maiores.§. fi.⁊ ſeq.quedam cōmutarent̄ in aliud:per hoc figurabat̄ votum peregrinationis commutationē recipere. Oſtiē. ¶ Nō obſtat aut̄.de lenonibus:que dicit ꝙ ſola caſtitas eſt ⁊c̄.ſubaudi cum alijs virtutibus. Nempe virginitatē ſine baptiſmo ⁊ charitate ⁊ humilitate ad vitam eternā certū eſt nō prodeſſe.j.ad Cor.xiij.de peni.diſt.ij.§.euidēter.⁊ expreſſum.xxxiij.q.v.tunc ſaluabit̄.c.hoc ſolū. vnde ⁊ Ber. Audeo dicere ſine humilitate/nec virginitas marie deo placuiſſet.⁊ Aug.ait: Nō dubito p̄ferri mulierem ſuperbe virgini. Sz nō obſtat quod legit̄ Eccl'i.xxvj. Nō eſt equa ponderatio anime cōtinētis. Nam hoc nō debet intelligi de continentia corporali.nā illud euidēter falſuz eſt:quia virginitas ſiue pudicitia/virtus eſt principaliter animi nō corporis.xxxij.q.v.§.j.c.de pudicitia.c.magis timeam⁹.c.ſicut nemo.in fi.ibi: Ita nemo pudicitiā ſeruat in corpore:niſi pri⁹ ſpiritui inſita caſtitate.vn̄ Aug. Uirginitas eſt in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio.vnde et Eccleſiaſticus dicit. non continentis corporis/ſed anime:quia continentia corporis ſine continentia anime/eſt ſicut lucerna ſine oleo.⁊ talibus dicitur Matth.xxv.neſcio vos. vel debet intelligi de continētia ſpirituali anime:vt ſcilz homo abſtineat a peccatis mortalibus et venialibus quantū poteſt.j.ad Cor.ix. Omnis q̄ in agone ↄtēdit ab oīb⁹ ſe abſtinet.ꝓ hoc bn̄ facit.xxxij. q.v.nō eſt chriſtifidelib⁹.al's eſt ſub.c.ꝓpoſito.ibi: Habetis verā magnāq; ↄſolationē ſi fidā ↄtinētiā retinetis nō ↄſenſiſſe perſecor.h̄ etiā expſſe ꝓbat̄ Eſa.lviij.ibi: Quare ieiunauim⁹ ⁊ nō aſpexiſti ⁊c̄. vſq; ibi:nōne h̄ eſt magis ieiuniū qḋ elegi: Diſſolue colligatōes cordis tui ⁊c̄.ꝓualet

Uirginitas qḋ ſit.

ergo ſpiritualis continētia corpoꝛali: quā retinet virgo ſacrata in tali caſu per obedientiā pape contrahens. Sic etiā intelligit illud Hiero. dicētis/ ꝙ abſq̄ puritate/ virginitate/ cōtinentia ⁊ caſtitate/ opera omnia imperfecta ſunt. xxxiij. q. v. tunc ſaluabitur. hoc eñ neceſſe eſt vt intelligatur de virginitate ⁊ caſtitate aīe. ſm quē modū tota eccleſia dicitur virgo/ iuxta illud. ij. Coꝛ. x. Deſpondi vos ⁊c. xxvij. q. j. nuptiarū bonum. al's nullus cōiugatus: nulla vidua ſaluaret̄: quod dicere erroꝛ eſt. ex̄ de ſumma trini. c. j. §. nō ſolū. ¶ Ad illud etiā quod dictū eſt/ ꝙ nullam commutationē dabit homo ꝓ anima ſua. Mat. xvj. de plano fateoꝛ. Sed dico ꝙ talis nō ꝑdit animā ſuā: qui matrimonio authoꝛitate pape legitime vtitur: ⁊ caſte viuere dicitur: ſicut ſuperius eſt pꝛobatum. Nec ꝓhibet̄ iſte monachus vel iſta lege diuina contrahere: ſed canonica. ex̄ qui clerici vel vo. veniēs. c. rurſus. xxvij. q. j. quaſi ꝑ totū. xxxiij. q. v. tunc ſaluabitur. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. qḋ votū. lib. vj. ergo ſup eam poteſt papa ex cauſa legitima diſpēſare. ex̄ de conceſ. ꝓben. ꝓpoſuit. ¶ Reſtat deniq̄ reſpōdere illi ꝑdicto verbo decretalis. quū ad monaſteriū. de ſta. mo. ꝙ abdicatio ꝓpꝛietatis: ſicut ⁊ cuſtodia caſtitatis/ adeo annexa eſt regule monachali. Rn̄deo ſm Innocē. lumē iuris canonici/ annexa de iure poſitiuo: qḋ ſic pꝛobat. monachus eñ nihil aliud eſt q̄ ſolitari⁹ ⁊ triſtis. xvj. q. j. placuit. ij. ibi papa Eugenius ita dicit. Agnoſcat nomē ſuū. Monos eñ grece/ latine vn⁹. achos grece/ latine triſtis. vnde dicitur monachus. i. vnus ⁊ triſtis. ⁊. c. monachus. quicquid vltra hoc additū eſt: de iure poſitiuo impoſitū eſt. ¶ Ex quo apparet ꝙ papa diſpēſare pōt cum monacho/ vt ꝓpꝛium habeat ⁊ vxoꝛē ducat: vt. s. dictū eſt: quū nemini dubiū ſit/ quin ipſam religionē ſiue oꝛdinē ex natura ſiue ſubſtantiā quā debꝫ oꝛdini: ex toto tollere poſſit. ſm Innoc. eteni omnis religionis regula a ſua tantū authoꝛitate vires ſumpſit. ex̄ de reli. do. c. fina. ⁊. c. religionū. lib. vj. ſicut ergo ⁊ religionē ⁊ eius ſubſtantialia inſtituit ⁊ appꝛobat: ſic ⁊ ipſam tollere pōt. ex̄ de reg. iur. ois res. his aūt ſublatis ſubtrahit̄ ⁊ regula. vn̄ dicit/ annexa. quaſi diceret. ſubſtantialia ſunt hec duo. vn̄ ⁊ hec nō poſſent deſtrui: q̄n illa deſtruerent̄. nec ledi/ quin ⁊ lederent̄: quia idem iuris eſt in annexis. ff. de reli. que religioſis. et ex̄ de iudi. quāto. cum ſuis concoꝛ. ſed qḋ fecit tollere pōt. Item quia mutat ſubſtantiā rei. C. de re. vx. ac. l. j. ⁊ no. in pꝛe. c. quū ad monaſteriū. ¶ E Quod aūt hec duo abdicatio ꝓpꝛietatis/ ⁊ cuſtodia caſtitatis/ nō ſint de ſubſtātia monachatus/ etiam ſic ꝓboꝛ: olim in pꝛincipio eccleſie pꝛimitiue in egypto/ ⁊ paleſtina ⁊ thebaida veri anachorite ꝓpꝛium poſſidebāt ⁊ emebant ⁊ vendebant ⁊ donabant illud modicū quod habebant: ⁊ tñ nedū monachi: immo genus ꝑfectius inter tria genera monachoꝛ: uꝫ de egypto dicebātur. ſicut pꝛobat collatio Piamonis de tribus generibus monachoꝝ/ ſcꝫ cenobitarū/ ſarrabiatāꝝ/ ⁊ anachoꝛitarū in lib. coll'. Ioan. caſſi. Immo ⁊ multi de cenobijs viri ꝑfecti egrediētes ibant ad eos: vt ꝑfectius viuerēt vt apparet in pꝛedicto libꝛo collationum/ et vitis patrum. Ad hoc facit ꝙ paulus pꝛimus ſummus anachoꝛita ꝓpꝛiū habuit ⁊ teſtamentū fecit. xix. q. ſi. §. ecōtra paulus. ꝓ hoc facit qḋ legit̄ ⁊ no. ex̄ q̄ cle. vel vo. inſinuāte. xxvij. q. j. de viduis. j. Et eremite ꝓpꝛiū habere poſſunt vt no. pꝛe. §. econtra. ⁊. xxvij. q. ij. §. ecce. in glos. debent. Et eccleſia pꝛimitiua in ſpeciali ꝓpꝛium nō habebat: vt. xij. q. j. dilectiſſimis. nō fuit ex ꝑcepto dn̄i: ſed illi⁹ eccleſie oꝛdinatione ſancta ⁊ ꝑfecta: ſed illa regula nō rumpit̄/ ſi ex cauſa cū aliquo de contrario diſpenſat̄: q: pꝛiuilegia paucoꝛum legem nō faciunt. diſt. iij. pꝛiuilegia. ex̄ de ꝟbo. ſig. abbate. Nam. ⁊ Aug. quod oꝛdinauerat ꝙ clerici ꝓpꝛiuꝫ nō haberēt: ex cauſa reuocauit. xij. q. j. certe ego ſum. pꝛo hoc facit: quia olim diaconiſſe ꝓpꝛiū habebant. ar. xxvij. q. j. ſi quis rapuerit. vbi de hoc no. i glos. que ſit. ⁊. C. de ſacroſanc. eccle. l. generali. ⁊ qḋ legitur ⁊ no. xij. q. j. c. ſi. ꝟ. de ſanctimonialibus. ⁊ ex̄ de elec. indēnitatib⁹. §. ſupꝛadicta. lib. vj. ꝟ. innuitur. a ſenſu cōtrario/ ꝙ papa poſſet appꝛobare ſtatum monachoꝛū habentiū ꝓpꝛiū ſm conſuetudinē alemānie ſi vellet. ¶ Caſtitas etiam nō eſt de eſſentia monachatus niſi ꝑ eccleſiā: ergo poſſent ꝯtrahere: niſi lex eccleſie impediret. ar. bo. xxxij. q. iiij. dixit. ⁊ facit quod no. xxvij. q. j. nuptiaꝝ. in gloſ. j. ſuſceptū. in ſi. Quod ex hoc apparet: quia apoſtoli q̄ fuerūt caput eccleſie pꝛimitiue: monachi vel cenobite ꝓ illo tēpoꝛe fuerunt: quo fuerūt cum multitudine credentiū hieroſolymis. quia in illa eccleſia data fuit foꝛma vite cenobitice ſm Piamonem. s. all'. de tribus generibus monachoꝛū: ⁊ bedam/ qui ſup illo ꝟboꝛ: dabat̄ ſingulis ꝓut vnicuiq̄ opus erat. dicit: q̄ ita viuūt vt ſint eis cōmunia oīa cenobite vocant̄. Et quum apoſtoli cōmuniter vxoꝛes habuerunt: nec reperit̄ ꝙ chꝛiſtus poſt eoꝛū vocationē eos ſeparari mandauerit ab vxoꝛib⁹ contra legē quā ipſe dederat de matrimonio nō diuidendo. quos de⁹ cōiunxit niſi ob cauſam foꝛnicatiōis. Mat. xix. Mar. x. xxxiij. q. ij. quos de⁹. immo eas ſecū ducebant: licet cū eis carnaliter nō commiſcebāt: vt mercede ꝑdicationis ſuſtētarent̄ ab eis. vt eſt expꝛeſſum. xxxj. di. omnino confitemur. ⁊ ibi no. q̄ diſpenſatio habet locū. ¶ F Itē ⁊ obedientia de ſubſtantia monachi eſt ſm eccleſiā: ſicut caſtitas ⁊ viuere ſine ꝓpꝛio: vt no. Oſtien. in pꝛe. c. cū ad monaſteriū. ⁊ de regu. ex parte. ⁊. c. conſulti. ⁊ facit pꝛe. c. cum ad monaſteriū. §. pꝛioꝛ. ꝟ. abbas. de maio. ⁊ obe. cum in eccleſijs. ibi: ad debitam obedientiā ⁊c. xix. q. iij. ſtatuimus. ibi: Dei vice ſupꝛa caput ſibi hominem impoſuerit. ⁊ tamē monachus factus eps abſolutus eſt ab illa obediētia: quū factus ſit de filio pater: vt no. xviij. q. j. c. j. Et poſſunt eſſe aliqui monachi ⁊ nō ſubeſſe abbati: vt no. xxvij. q. j. de viduis ⁊ puellis. in gloſ. pōt ergo. in ſi. ¶ Plene q̄ ⁊ clare pꝛobatū eſt iuribus ⁊ rationibus poſſe papā cum monacho vt ꝓpꝛium habeat: vt vxoꝛē ducat: ex cauſa ſalutifera diſpenſare. immo etiā ſi dn̄s Innoc. iij. conditoꝛ illius decretalis/ quū ad monaſteriū/ intellexiſſet ad literā ꝙ nec ipſe: nec alius romanus pōtifex/ in tali caſu poſſet monacho cōtrahendi licentiā indulgere: nō potuiſſet legē ſuo imponere ſucceſſoꝛi: quū non habeat imperiū par in parem. ex̄ de elec. innotuit. vbi de hoc. ff. ad trebel. ille a quo. §. tempeſtiuū. ex̄ de reſcrip. quia per ambitionē. in ſi. lib. vj. quicq̄d aūt no. Ber. in pꝛe. c. cū ad monaſteriū. ⁊ ex̄ de cōdi. ap. c. ij. hoc teneas: quia Ber. ⁊ ſequaces hāc ſubtilitatē/ ⁊ rationes veras minime ꝓuiderunt. Thomas etiā de aquino in hac eſt ſentētia. ¶ G Hoc tñ notādū eſt/ ꝙ niſi papa ex iuſta cauſa diſpenſet: peccat/ nec diſpēſatio pꝛodeſt quātū ad deū: vt no. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. nō eſt. Quod verū eſt q̄ñ diſpenſatur contra votū tacitum vel expꝛeſſum: vel contra euangeliū/ vel contra eccleſie generalem ſtatū. Secus in diſpenſationibus que ſunt contra ius poſitiuum: quia in his ſufficit ſola voluntas diſpenſatoꝛis. etiā ſine cā: q: de iure pōt ſupꝛa ius diſpenſare. ex̄ de ꝯceſ. ꝓbē. ꝓpoſuit. ſm Guill'. dur. in ſpe. in tit. de legato. §. nūc bꝛeuiter. ꝟ. ⁊ no. ⁊ Inno. i ꝑ. c. cū ad monaſteriū. in gloſ. vbi ex cā q̄ no. ibi/ ꝙ ſi ſine cā diſpēſat cū monacho vt ꝓpꝛiū habeat: nec diſpēſans/ nec ille cū quo diſpēſatū eſt quātū ad deū tutus eſt. Secus ſi ſine cā diſpēſat: vt vxoꝛē ducat: q: ſi vxoꝛ credit bonā ⁊ licitā/ tenet m̄rimoniū: ⁊ tenet̄ monacho reddere debitū: ſed ipe debitū ſine peccato exigere nō pōt. Rō diuerſitatis eſt: q: in diſpēſatiōe habēdi ꝓpꝛiū nemini ꝑiudiciū ſit: niſi illi cū q̄ ſine cā diſpēſat̄. Secus eſt in m̄rimonio: vbi diſpēſatio ꝓdeſt vel ꝑiudicat alij. ſ. ꝯiugi. Et ideo dicēdū eſt tenere m̄rimoniū ne illa cū q̄ ꝯtrahit authoꝛitate ꝑncipis decipi videat̄. C. de his qui ve. eta. impe. l. j. ex̄ de dona. ꝑ tuas. §. ſi. xxvij. q. j. de viduis. vn̄ etiā no. Oſtiē. in ꝑ. c nō eſt: ꝙ ſi ſine cā facta diſpēſatio eſt: etſi illi cū q̄ diſpēſatū eſt det̄ exceptio; in iudicio tñ aīe dat̄ dānatio. maxime diſpēſanti. ar. C. de iudꝛ. rē nō nouā. ix. q. iij. alioꝝ. ſed ⁊ peteti ⁊ recipieti. maxime ſi ad poſtulationē ipſi⁹ diſpēſatio ē obtēta. ar. ff. qḋ q̄ſq̄ iur. l. iij. Notat etiā de iſta materia Oſtiē. ex̄ de elec. dudū. ij. i gloſ. de iur.

Papa cū monacho ſup vot[is] ſubſtātialib⁹ diſpēſare pōt.

Propꝛietatis abdicatio/ ⁊ caſtitatis cuſtodia/ an ſint de ſubſtantia monachat⁹.

Papa iuſta de cā diſpēſare dꝫ.

Potētia diſpenſatiōis papalis ꝓbatur.

¶ Item ſuper facto potentie diſpēſandi papalis/ap ꝓbo duas regulas traditas per Oſtiē. ex̄ de cōceſ.pꝛe. ꝓpoſuit.in gloſ.q̄ſi diceret. Una eſt ꝙ papa tantā ptātē habet/ꝙ ſi dicat ⁊ faciat q̇cq̇d placuerit:accuſari nō pōt: nec damnari ab hoīe:dūmodo nō ſit hereticus incoꝛrigibilis.xl.di.ſi papa.pōt tm̄ ⁊ debet moneri in ſecreto.⁊ etiā palā ſi palam peccet moꝛtaliter. Nam velit nolit ſubiacet euangelice veritati/quoad monitionē faciendā ⁊ recipiēdam:quia cuilibꝫ dictū eſt. Si peccauerit in te frater tuꝰ. ex̄ de iudi.nouit.ij.q.j.ſi peccauerit. Matth.xviij.ſed q̇ad hoc quod ibi dicit:dic eccleſie/non ſubiacet niſi in hereſi. ¶ Alia regula eſt/ꝙ in omnibus pōt diſpēſare dūmodo nō ſit contra fidem:⁊ dūmodo per diſpenſationē ſuā euidenter nō nutriatur peccatū moꝛtale:nec inducat ſubuerſionē fidei:nec periculum animarū. Nam in talibus ꝯtra dn̄m nullā habet penitus poteſtatē. ſic intellige.xxv.q.j. ſunt quidā.xv.diſt.ſicut.ergo contra legē canonicā poteſt diſpenſare indiſtincte.⁊ cōtra legē diuinā vbi ſibi ꝓhibitum nō eſt:nec peccatum continet euidēter. De potentia pape in diſpēſando ⁊ nō/no.in pꝛe.c.ſunt quidā.⁊.c.ſicut. iiij.diſt.in iſtis.ix.q.iij.nemo.xv.q.vj.authoꝛitatē.xiij. diſt. in ſumma.ex̄ de reſti.ſpo.literas. de cōceſ.pꝛe. ꝓpoſuit.de ſta.mo. quū ad monaſteriū.j.q.vij.§. niſi rigoꝛi glos.hic incipit.de tranſla.epi.c.j.de offi.leg.quod tranſlationē.de exceſ.pꝛe.ſicut vnire.xij.diſt.p̄ceptis.in ſpe.in titu.de legato.§.nūc oſtendendū.⁊.§.nūc bꝛeuiter dicendū. De materia pape adde hic duo repertoꝛia vtilia q̄ poſui.j.in.ij.pte iſtius operis in arti.xj.in.§.a capite.in pꝛimo ⁊.ij.folio.

¶ Articulus.xlvij.

Sed ne ad ſuperioꝛes caſus papales:q̄s late.s̄. deſcripſi: iferioꝛes a papa ſiue cardinales legati a latere: ſiue patriarche/ſiue metropolitani/ſiue epi/ſiue alij manus extendant:quū ſibi ſint in ſignū pꝛiuilegij ſingularis tantūmodo reſeruati:ideo incidenter in hoc opere ponam caſus in quibus p̄dicti valeant diſpenſare ⁊ intromittere ſe de iure: ⁊ quid ad officiū pertineat eoꝛūdē.

Legatorum tria gñá: ac eoꝛūdē officia.

¶ Et pꝛimo incipio a legatis quoꝛū tria genera ſunt.vt legit̄ ⁊ no.ex̄ de offi.leg.officij.li.vj.⁊.e.tit̄. excōmunicās. no.p Bern̄. ¶ Ad quoꝛū officiū ptinet tenere pacatā ꝓuinciā:⁊ eam purgare malis hominibus/⁊ eos punire. ff.de offi.p̄fec.vꝛ.l.j.§.quies quoqꝫ.ff.de offi.pꝛe.l.iij.⁊.l.cōgruit.ex̄ de offi.oꝛ.c.j. Et legatus mittitur vt euellat vitia diſſipet malos/edificet ꝟtutes:⁊ plantet bonos.ex̄ de maio.⁊ obe.ſolite.ex̄ lib.vj.de offi.leg.legatos. Item ad officium eius ptinet cauſas audire:que per appellationē deferuntur ad eum. ex̄ de offi.leg.c.j.ij.q.vj.decreto.xj.q.j.ꝑuenit.⁊ etiam per ſimplicem querelā in pꝛouincia ſibi decreta poteſt audire omnē cauſam ad foꝛum eccleſiaſticū ptinentē:omiſſo quolibet oꝛdinario/quia roma cōmunis patria ē.ff. ad municipa.roma.ex̄ de fo.cōpe.c.ſi. ¶ Ipſe em̄ pleniſſimā habet iuriſdictionē: ⁊ maius imperiū omnibus poſt pꝛincipē.⁊ omnia exercere pōt quecūqꝫ pōt is qui legatū miſit:que ſibiipſi ſpecialiter non reſeruat.ex̄ de ſentē.excō.nup.ex̄ de offi.leg.q̄d tra̅ſlationē. de of.vi.c. penul.⁊ no.ij.q.v.que de cauſa.ff.de ꝓcur.ꝓcuratoꝛ cui.⁊ l.ſeq.habet merū imperiū ſicut ⁊ ꝓcōſu.ff. de offi.ꝓcōſu. ſi in aliā.§.ſi.⁊ maius imperiū hꝫ in ꝓuincia ſibi decreta oībus alijs poſt pꝛincipē.ff.de offi.ꝓcōſu.ideo.de offi.pſi. l.iiij.nec q̇cq̄ eſt in ipſa ꝓuincia q̄d p ipſum nō expediat̄. ff.de offi.ꝓcōſu.nec quicq̄.in pꝛin. Nā ipſe vicē ꝓcōſulis ⁊ pſidis ꝓuincie obtinet.ex̄ de offi.leg.legatos.lib.vj. Nā ipſe gerit vices dn̄i pape. ex̄ de cōſue.quū venerabilis. ex̄ de pſump.mādata.xciiij.di.c.j.ex̄ de offi.leg.c.j.c.ꝙ tra̅ſlationē.ſed ſi aliqua grauia immineāt ⁊ ardua prer illa que ſibi ſedes apl'ica reſeruauit: debet legatꝰ illa ad ap.ſe.referre:vt euidēter ꝓbat̄.xvj.q.j.frater nr̄.circa mediū.xxv. q.j.in galliarū.ex̄ q̄ ſi.ſiut legi.p venerabilē.pꝛope ſi.ex̄ de bap.maioꝛes.in pn̄.xvij.di.multis.xviij.di.c.j.ex̄ de offi.archiō. ad hec.§.itē in epl'a.ex̄ de tra̅ſla.c.j. vnde legit̄ Exo. xviij.in ſi.ꝙ moyſes cōſtituit pncipes ⁊ tribunos:vt q̇cq̇d maius eſſet ad eum referrēt.ad id ex̄ de re iudi. quū eterni.xm̄.j.li.vj.ſicut ſunt illa q̄ maioꝛi aīaduerſiōe indigent. vt.ff.de offi.p̄fec.vꝛ.l.j. Itē ſolēt.ad idē.ff.de offi.p̄fec.vigi. l.iij.§.cognoſcit.ff.de offi.ꝓconſu.l. ſi q̇d erit. ¶ Poterit ergo legatus paſſim de omnibus cauſis eccleſiaſticis cognoſcere. vnde ſeparat matrimoniū ꝓpter erroꝛē conditionis.ex̄ de ꝯiu.ſeruo.c.ſi. Itē cognoſcit de queſtiōe que vertit̄ inter clericū ⁊ laicū.ex̄ de re iudi. quū cauſam que. Non poteſt tm̄ legatus de cauſa cognoſcere vel eā cōmittere audiēdā de plano ſine ſtrepitu ſummarie ⁊ ſine figura iudicioꝛū:de q̄ cōmiſſiōe loquit̄ ex̄ de ꝟb.ſig.ſepe ꝯtingit.in clemē.vt eſt exp̄ſſum.ff.de de offi.ꝓcōſu.nec quicq̄. §.de plano.⁊.§.vbi decretū.que em̄ cōmunia ſunt oībus p̄ſidibus:debet ꝓconſul obſeruare. vt in e.l.in ſi. Pōt legatus de cauſa criminali epi cognoſcere:licꝫ nō definire. ff.de offi.ꝓconſu.l.j.ar.iij.q.vj.q̄uis.c.multū. Pōt legatꝰ cognoſcere de cauſa epatus vbi de eo litigat̄.ex̄ de ap.cōſtitutꝰ.j.⁊ de elec.quia diligētia. nam ⁊ viſitatoꝛ hoc pōt. lxxxv.diſ.archidiaconus ſic.facit ex̄ de elec.q̄uis.li.vj.ad iſtos duos.ꝟ.p̄ce.iunge.q̄d no.s̄.xlv.ar.§. ſciendū.ꝟ.xvij.

Ad legatū appellatur.

Item ad legatū omiſſis medijs appellat̄. ſm̄ Guill̄.dur. in ſpe.in titu.de ap.§. nūc tractemꝰ. q̄uis Ioan.no.ꝯtra. ij.q.vj.q̇ſq̇s.al's ſi q̄s noſtrū.ſed de cōſuetudine cōtrariū obtinet.⁊ q̄d pꝛimo dixi verius eſt:q: vices pape gerit.vt s̄.ꝓbatū eſt. Si aūt iuſte ab eo fuerit appellatū: ad papā appellationi deferat reuerēter. ex̄ de re iudi. quū cauſam que.ar.tm̄ cōtra.ex̄ de accu.ad petitionē.ſed ibi nō detulit fruſtratoꝛie. Item legatus de latere habet iuriſdictionē ſuper exemptos.ad hoc.xj.q.j.ꝯuenit.xxv.q.ij.§.ſi ergo.ꝓpe pꝛin.⁊.ꝟ.quicq̄.ex̄ de ſupplē.ne.pꝛe.licet.ex̄ de offi.del̄. venerabilis.de p̄ben.graue.de ſentē.excō.nup.ex̄ de ꝟbo. ſig.veniēs.li.vj.rn̄.j.⁊ no.ex̄ de offi. leg. ꝙ tranſlationem. ¶ Poteſt legatus cardinalis in ſua ꝓuincia ꝓuinciale conciliū celebꝛare.iij.di.§.poꝛro.xvij.di.regula.xvj.diſti.c. ſexta.lxiij.di.c.ij.j.q.vij.conueniētibꝰ. nō obſtat.j.q.vj.ideo. quia loquit̄ de concilio generali ⁊ vniuerſali. facit ꝓ hac opinione: q: metropolitanꝰ ⁊ pꝛimas faciūt iure pꝛopꝛio ſua concilia particularia ⁊ ꝓuincialia.xvj.di.c.j.xcij. diſ.ſi quis ep̄s vacans.xviij.di.in multis.c.ibi poſitis.nā ⁊ ep̄s facit cū ſuis clericis.xviij.di.nō opoꝛtet. ¶ Pōt legatꝰ de latere interp̄tari mandatū dn̄i pape.ex̄ de poſtula.pꝛe.c.j. ꝟ.nec valet.⁊ ꝓceſſus legati appꝛobant̄ cōtra regē francie poſt ap.ex̄ de appel.nouit. Pōt cōfirmare electionē illius qui abiurato ſchiſmate ad eccleſie rediit vnitatē. ex̄ de elec.quia diligentia. arg.tm̄ cōtra.xij.di.nos cōſuetudinē.ſed ibi loquit̄ de iure cōmuni quo nō ꝓmouent̄ heretici ⁊ ſchiſmatici. Itē legatus examinat q̄d eſt notoꝛiū.ex̄ de elec.bone.⁊.c.venerabilē. Pꝛomouet in abbatē irregularē:⁊ in minoꝛibus conſtitutū: vt legit̄ ⁊ no. ſm̄ Innocē. ex̄ de eta.⁊ quali.tuā. ⁊ de coꝛpo.vitiatis.expoſuiſti. Pōt facere legatus ſtatuta que ꝑpetuo durāt. ex̄ de offi.leg.c. ſi.vbi de hoc.ex̄ de ꝟb.ſig.ex parte.⁊.c. ſup quibuſdā.§.ſi. de loca.c.j.vnde et papa concedit pꝛiuilegium ſaluis cōſti.lega.ap.ſe.ex̄ de pꝛeſcrip.c.veniens. vtrum in condendo ſtatuta requirere teneatur pꝛelatoꝛum conſenſum: tenent Innocen. et Oſtien.pꝛe.c.fina.de offi.leg. ꝙ tenent ſtatuta ſua in his que ſpectāt ad ſuam iuriſdictionē. etiā ſi pꝛelati nō fuerint requiſiti:dummodo legibus generalibus non obſiſtant.nam ipſas ei coꝛrigere nō licet.ar.C. de offi.pꝛefec.illyꝛi.⁊ oꝛi.l.ij.quod dic vt no.ipſe Innocē. ex̄ de offi.archipꝛeſbyteri.c.ſi.qui dicit ꝙ tenetur requirere conſenſum pꝛelatoꝛum pꝛouincie. allegat.ix.q.iij.c.j.et iij.⁊.iiij.et.v. Violatoꝛes ſtatutoꝛum legati abſoluentur. ſm̄.G. per oꝛdi.locoꝛum.ex̄ de ſenten.excom.nuper. Si legatus ferat ſententiam generalem:qui furtum cōmiſerit ſit excommunicatus.vt ex̄ de ſen.excō.a nobis.j.valet: ⁊ durat legatione finita.ex̄ de loca.c.j. Eſt enim iudex oꝛdi.ex̄ de offi.leg.c.j.⁊.ca.fina.C.de offi.rec.pꝛouincie.qui

Legatꝰ de latere/mandatū pape interpratur.

ordinariam.⁊.l. ſeq.ff. de offi.proconſul.l.j.⁊.ij.C.de of.ei⁹ qui vices alicu.iud.ob.l.j.⁊.ij.⁊ habet imperiũ in ꝓuincia ſibi decreta.ff.de offi.procõ.⁊ ideo.⁊ ſimilis eſt ꝓcõſuli.ſi cardinalis eſt.ff.de offi.ꝓcõſu.l.j.ex̃ de offi.le.legatos.lib. vj.ex̃ de ſentẽ.excõ.ad eminẽtiã.q: cardinalis ſumit̃ ex cõſiliarijs dñi pape:ſicut ⁊ proconſul olim eligebat̃ ex cõſulibus vrbis rome ad aliquã ꝓuinciã regendã.ff.de of.p̃ſi. l.j.ar.ff.de of.q̃ſto.l.j.§.ex his.vel poti⁹ ſil̃is eſt p̃fecto ptorio.ſm Oſtien.arg.ex̃ de ap.nouit.C. de epiſ.man. epale.

Legat⁹ cui cõpa retur.

Alios autẽ legatos ſingulos dicim⁹ ſil̃es eſſe p̃ſidib⁹.ar. ff.de offi.p̃ſi.l.ij.⁊ p̃ſes ꝓuincie ordinari⁹ eſt.C.li.x.de legatis.ſi q̃d ex̃.Quũ ergo poſſint hoc alij ordinarij:vt pal̃t.c. a nobis.⁊.c.nr̃o.multo forti⁹ legatus poterit hoc:q habꝫ maius imperiũ in ꝓuincia poſt p̃cipẽ:vt in p̃e.l. ⁊ ideo. ⁊ e.ti.ſi mihi aliã.§.ſi.⁊.l.nec quicq̃.i pri. ¶ Põt etiã ꝯcedere indulgẽtias ꝑpetuas.⁊ legit̃ ⁊ no.ex̃ de offi.leg.c.ſi. nõ excedẽtes formã cõcilij generalis.ex̃ de peni.⁊ re.quũ ex eo.niſi aliud habeat ex priuilegio ſpeciali. Itẽ poſſunt legati ex aliq̃ cauſa reddere quemq̃ inhabilẽ ad bñficia eccl̃iaſtica ⁊ ſecularia etiã ꝑpetuo.ff.de offi.p̃fecti.vr.l.j.§ penul.ex̃ de hereti. ſi aduerſus.in ſi. ⁊.c.excõicam⁹.§. credentes.⁊.ij.q.iij.§.notandũ.in ſi.quod idẽ tenet Guil̃.in epo.in ſua dioc̃.tenent̃ epi ꝓuincie ⁊ alij legato obedire: q: ei ſubſunt.ex̃ de appel. quũ parati.⁊ ipſe legat⁹ põt iudicare de epoꝝ ꝓceſſibus:⁊ eos ſm iuris tramites:q̃n expedire viderit:reuocare ⁊ emẽdare ſm.H.Credit̃ ſigillo legati.ex̃ de confir.vti.quũ dilecta. Poteſt legat⁹ ex cauſa reuocare indulgentias dñi pape ⁊ ſuorũ p̃deceſſoꝝ.ex̃ de cle.nõ reſi.c.penul. Poteſt etiã legat⁹ a latere eccleſiã inordinatã in p̃bẽdis ⁊ in alijs ordiare:⁊ papa approbat q̃d per eũ fit.ex̃ de cle.ex.mi.ꝓpoſuit. Põt grecos ⁊ eremitas ⁊ alios ꝓpter inobediẽtiã excõicatos ⁊ ſuſpẽſos abſoluere cũ manuali ꝓmiſſione.ex̃ de ſentẽ.excõ.ſup eo. Põt de cauſa que eſt inter duos reges cognoſcere.ex̃ de ap.nouit. Põt legatus regẽ ⁊ reginã male ꝯiunctos ſeparare.ex̃ q̃ ſi.ſint legi.ꝑ venerabilẽ.§.verũ. Legati eundẽ modũ ſeruabũt in cõmiſſione cauſarũ ſicut papa.ex̃ de reſcrip. ſtatutũ.§.ſancim⁹.li.vi. Priuilegiũ legatorũ eſt vt legatiõe durãte r̃ñdere nõ teneant̃:niſi in his tm̃ q̃ legatiõis tẽpore ꝯtraxerũt.ff.de iudi.l.ij.§.legatis.⁊.§.ſeq.⁊.ff.de offic̃. p̃ſi.l.ſenatus. Legato aũt tẽpus ꝓdeſt ex quo legat⁹ creatus eſt:nõ ex quo romã venit.ff.de lega.l.legato. Itẽ q̃ in legationib⁹ publicis verſati ſunt:a ciuilib⁹ muneribus ⁊ oneribus excipiunt̃.C.de lega.l.iiij.lib.x. In tranſmarina aũt legatione ꝑfuncti vacationẽ biennio habẽt:vt.e.tit̃.l. iij. Superueniẽte legato maioris authoritatis:officiũ alterius ceſſat.ex̃ de offi.le.volẽtes.ex̃ de priuilegijs.antiqua. nec de cauſis etiã inchoatis minor ſe intromittet.ff.de ſuſpec.tu.l.hoc em̃. Põt legatus a latere cõferre vacãtia beneficia in ꝓuincia.ex̃ li.vj.de offi.le.officij. Sed nõ põt ad vnã p̃bendã duos recipere:vel p̃bendã diuidere. ex̃ de p̃ben.dilecto. Põt a latere legatus cõferre bñficia:q̃ tanto tẽpore vacauerunt:ꝙ coꝝ donatio eſt ad ſe.ap.deuoluta. ex̃ de p̃bẽ.venerabilis.⁊ hoc tenet ibi Innoc̃.⁊ Ioã.and. in p̃e.c.officij.⁊ Guill̃.in ſpe.in titulo de legato.§.nũc traetemus. Põt legatus ſeruare ſue donationi collationẽ p̃bẽde prime vacature:q̃d dic vt legit̃ ⁊ no.ex̃ li.vj.p̃ſenti.⁊ ca.deliberatione. Põt legatus ſm Guil̃.cõferre p̃bendã vel eccleſiã ſpectantẽ ad collationẽ laici.q̃cq̃d no. ꝑ alios ex̃ de iure pa.quũ dilectus.⁊ ꝓ hoc facit ex̃ de iudi.quto.⁊ quia plus habet iuris in cõceſſiõe p̃latus q̃ in p̃ſentatiõe patronus.ex̃ de offi.leg.dilectus.⁊ hãc opinionẽ de facto ſeruauit Nicolaus.iij.cõferẽdo p̃bendã quã ipſe ante ſuã ꝓmotionẽ habuerat in eccleſia Lauduñ.licet rex francie dicens ad ſe ꝑtinere collationẽ illius p̃bende alij de facto cõtulit. Poteſt prelat⁹ ex cauſa vnire ⁊ diuidere eccleſias. ex̃ de excel.p̃la.ſicut vnire.ſine preiudicio tamẽ epiſcopi. ex̃ de confir.vti.c.ſi. Prelati vel exempti qui per iuramentum tenẽtur ſingulis annis apoſtolorum limina viſitare. ex̃ de iureiur̃.ego.N.nõ excuſantur viſitando legatuꝫ.Limina em̃ apoſtolorũ ibi eſſe intelligunt̃:vbi eſt papa.xciij. di.legim⁹.ꝓpe ſinẽ. Itẽ notaui.s.in.xxxij.ar. Apoſtoli aũt illi antonomaſtice ſunt petrus ⁊ paulus ſignati in bulla papali.xij.q.ij.de viro.quorum papa eſt ſucceſſor.ex̃ de homici.ꝑ humani.r̃ñſo.j.li.vj.quia aliud eſt ſedes apoſtolica:⁊ aliud eſt legat⁹.ar.ex̃ de ſentẽ.excõ.ꝙ de his. ⁊ aliud romana eccleſia:⁊ aliud eius legatus:vt.e.ti.ea noſcit̃.in ſi. Nec dicitur a ſede apoſtolica emanare q̃d ab eius legato emanat:vt legit̃ ⁊ no. ſm Innoc̃.ex̃ de ſi.pre.ſ.c. penul. Poteſt legatus a latere abſoluere pro iniectione manuũ in clericos/etiam extra prouinciam exiſtens.de quo vide ſtatim.j.ꝟ.legatus.ex̃ de ſentẽ.excom.ad eminẽtiam.ex̃ de offi.leg.ꝙ tranſlationẽ.c.excõmunicatis. Sed de ſentẽtijs ordinarioꝝ ſue prouincie/nõ poteſt ſe intromittere: nec illas reuocare ſine cauſe cognitiõe:⁊ ſine tramite iuris.ex̃ de ſentẽ.excom.ꝑ tuas.de offi.ordi. ad reprimendã. de offi.deleg.quũ cõtingat. Secus aũt de ſentẽtijs in forma conſtitutionis in genere promulgatis:puta ſtatuim⁹ ꝙ quicũq; falſauerit chartã:vel luſerit ad taxillos/vel furtũ fecerit:vel huiuſmodi/ſit excõmunicatus.quum em̃ talis ſentẽtia potius iuris q̃ hominis ſit cenſenda.ar.xxiij. q.j.c.ij.ex̃ de ſentẽ.excom.a nobis.j.⁊ de ap. rephenſibilis. r̃ñſo.j.legati paſſim a talibus ſentẽtijs abſoluũt.nã etiã a ſentẽtijs in iure ſcriptis abſoluunt:ex quo eis ſpecialiter nõ inhibentur.ex̃ de ſentẽ.excom.nuꝑ. De ſentẽtijs ꝟo ordinariorũ nõ ſue prouincie ſe nullatenus intromittũt cũ cauſe cognitione: ſiue nõ.ar.ex̃ de offi.leg.nouit. Tenent Oſtiẽ.⁊ Guil̃.dur.in ſpe.in tit̃.de legato.§.nunc dicam⁹. ꝟ.quod etiam dixi.ꝙ legat⁹ a latere nõ poteſt abſoluere niſi a leui iniuria propter manuũ iniectionem in clericũ: quod epiſcopo nõ conceditur:niſi de leuiſſima.ex̃ de ſentẽ. excom.ꝑuenit. Sed ſalua reuerẽtia tantorum patrum/nimis emungere voluerunt:diſtinguẽtes inter leuẽ ⁊ leuiſſimam iniuriam.que diſtinctio vix eſt de facto practicabilis:nec oculis oſtẽſibilis cõtra illud quod legitur ⁊ no.ex̃ de dona.apoſtolice.§.nam ⁊ ſi.dico ergo ꝙ ab iniuria q̃ntumuis graui pro iniectione manuũ in clericum/poteſt a latere legatus abſoluere: quum talis ei ſimpliciter abſolutio committatur ſine aliqua diſtinctione.ex̃ de ſentẽ. excom.ad eminentiã.c.ea noſcitur.⁊ de offi.leg.excõmunicatis. a ſenſu contrario.⁊.c.ꝙ tranſlationẽ.niſi ſit mẽbrorum mutilatio vel debilitatio.xxiij.q.viij.quodcũq;.vel interfectio:quia tunc legatus nõ poteſt.xxiij.q.vlt. ſi q̃s mẽbrorum.ex̃ de ſentẽ.excom.cum illorũ. De quacũq; aũt leui iniuria poſſunt abſoluere epiſcopi:vt cõmuniter tenet̃ in p̃e.c.ꝑuenit.que aũt ſit leuis:arbitrio iudicis committitur.vt no. Innoc̃.in p̃e.c.cum illorum. Immo dico ꝙ legatus poteſt abſoluere capientẽ ſe.vt no.xciiij.diſt.c.ij. in gloſ.ar.ꝙ.⁊ tamẽ nõ eſt dubiũ/ꝙ nõ eſt leuis iniuria: immo atrox r̃õne tante ꝑſone.inſtit.de iniur̃.§.atrox.de peñ. diſt.j.aut facta. Hodie tamẽ talis nõ poſſet abſolui p̃terq̃ in mortis articulo:niſi a romano pontifice.ex̃ de penis.felicis.§.p̃ſenti.li.vj. ¶ Legatus ex prouinciã exiſtens/nõ poteſt excommunicare vel abſoluere: quia vtrumq; cauſe cognitionem requirit.legitur ⁊ no.ex̃ de offi.leg.nouit. no. Innocen.⁊ Oſtien.in iſto.cap̃.nouit. ꝙ vnus epiſcopus in dioce.alterius de voluntate ⁊ cõſenſu eius poteſt ſedere pro tribunali:et cauſas ſubditorum ſuorũ et illius audire.ix.q.ij.c.j.⁊.ij.⁊.ca.epiſcopum.⁊.xviij.q.ij.luminoſo. Et ꝙ epiſcopus extra ſuam dioc̃.in alterius territorio ſine commiſſione illius vbi eſt:poteſt ſuum ſubditum excommunicare et abſoluere: vbi non requiritur cauſe cognitio: vt in notorijs. et vbi aliquis ſe excõmunicatum confitetur: et abſolutionem petit. et preſertim contradictorem non habet.ix.q.iij.§.fina.ij.q.j.manifeſta.quia talia cauſe cognitionem non requirunt. ⁊ quum iudex ſuũ recognoſcit errorem.et ſine cauſe cognitiõe poteſt extra ſuam dioce. excommunicatum abſoluere contradictore inuito.de appel.qua fronte.de ſenten. excom. ſacro.§. ſi ꝟo. Et abſoluere ſine cauſe cognitione ad iuriſdictionẽ

Culpe diſtinctio.

volũtariá ſpectat:⁊ ideo põt extra dioc̃.fieri.ff.de off.pſi.
l.ij. no.etiá Ioã.and.de fo.cõpe.q̃uis.in clemẽ.in gloſ.in
duobus.ꝙ inter ſubditos voleres in alioꝝ dioc̃.de licen/
tia dioc̃.epi ſuá iuriſdictionẽ exercere poſſunt.ſecus inter
inuitos.de offi.oꝛ.quũ ep̃s.li.vj. Tenet etiá Oſtiẽ.in pꝛe.
ca.nouit.ꝙ oꝛdinarius exiens ſuũ territoꝛiũ cũ intẽtione
cito redeũdi excõicare ⁊ abſoluere põt ſubditũ ſuũ extra
q꞉ nõ dꝛ diuertiſſe.ff.de diuoꝛ.l.iij.de peni.diſt.j.in.l.diuoꝛ
tiũ.⁊ in.l.deſtitiſſe.ꝑ hac materia ſupꝛadicta facit de ſen.
excõ.venerabilibus.§.vbi aũt.li.vj. Itẽ cõmittere cauſas
q̃uis ſit iuriſdictionis:põt ep̃us extra ſuá dioc̃.ff.de offi.
pſec.vꝛ.l.fi. Itẽ ꝙ iuriſdictionem exerceat ep̃s extra ſuam
dioc̃.nũc cũ volũtate ipſi⁹ cui⁹ eſt dioc̃.nũc ꝓpꝛia autho/
ritate:pꝫ ex̃ de vſu pal.ex tuarũ.de fideiuſſoꝛib⁹.c.cõſtitu
tus.in fi.legit̃ ⁊ no.ꝑ Ioan.and.ex̃ in clemẽ.de pꝛiuile.ar/
chiep̃o.ex̃ de vſu pal.ad ſupplicationẽ.vj.q.iij. ſcriptũ.vij.
q.j.epi.xcij.di.§.nũc aũt.cũ tribus.c.ſeq.⁊ gloſ.ex̃ de oꝛ.ab
ep̃o qui re.c.j.faciũt que no.ꝑ Oſtiẽ. in ſumma.de offi.le.
§.⁊ in quo.loco all'.ij.q.j.nemo.xj.q.iij. nemo.j.Alij ꝯtra ꝑ
ca.xj.q.iij.ſi ep̃s.ex̃ de ap.quũq꞉ ſit romana.in fi.xj.q.iij.au
di.ix.q.iij.§.fi.⁊ hoc verũ eſt ſm Oſtien. q̇ hoc no.in pꝛe.
ca.nouit.⁊ Guill'.dur.in ſpe.in titu.de legato.§.nũc dica/
mus.ꝟ.ſed q̇d ſi legatus in notoꝛijs in q̇bus cauſe cogni
tio nõ requirit̃.ex̃ de iureiur̃.ad noſtrã.iij.de fi.pꝛeſby.qm̃.
¶ Poteſt legatus abſoluere ſubditos ſuos/q extra pꝛo/
uinciá ſuá deliquerũt: nũc ꝟo reuerſi petũt abſolui.ar.ff.
de offi.pꝛeſi.l.iij.§.ꝟ.habet.xvj.q.j.placuit.ex̃ de offi.le.ex/
cõmunicatis.que nõ diſtinguit:ſed Guill'.⁊ Oſtiẽ.ꝯtra.ꝑ
ca.ex̃ de fo.cõpe.cũ ꝯtingat.⁊.c.fi.C.ꝟ.de crimi.agi.opoꝛ.
aũt qua ꝓuincia.C.niſi ſena.vel cla.l.j.iij.q.vj.c.j.ex̃ de rap.
ca.j.de ſentẽ.excõ.officij. Pꝛimũ reputo verius ꝓpter pꝛi/
uilegiũ a latere legatoꝝ ſpeciale nõ reſtringendũ.ar.bo.
ex̃ de pꝛiuilegijs.in his. ¶ B

Poteſtas legati i diſpenſando.

NUnc aliq̇d tangã de diſpenſationib⁹ iſtoꝝ lega
toꝝ ſe.ap.a latere. Circa quod ſciendum eſt ꝙ
quicq̇d põt circa diſpẽſationes ep̃s/archiep̃s/
pꝛimas/vel patriarcha:vel q̇libet alius oꝛdina
rius:hoc totũ põt de latere cardinalis legat⁹.q꞉ ipſe oꝛdi
narius in ꝓuincia ſibi decreta: ⁊ maioꝛẽ oĩbus poſt pꝛin/
cipẽ habet in ea poteſtatẽ.vt.s.§.pꝛe.ꝟ.item ad officiũ.cũ
ꝟ.ſeq.ꝓbaui. Itẽ põt etiá diſpẽſare in oĩbus illis:dũtaxat
exceptis que ſunt roma.pon.reſeruata.ex̃ de offi.le.quod
trãſlationẽ.⁊ arg.ex̃ de cõſang.⁊ affi.ꝙ dilectio.de trãſac.
ca.fi.que ſuperius in ar.xlv.⁊.xlvj.ſpecificaui. Non poteſt
diſpenſare vt nouitius vel homo alterius ꝓfeſſionis fiat
abbas.ex̃ de elec.offi.nec alterius habitus.ex̃ in clemẽ.de
elec.cũ romani. Nec cũ illegitimis quãtũ ad ſacros oꝛdi/
nes ⁊ beneficiũ curatũ.ex̃ de fi.pꝛeſ.dilectus.in fi. Secus
in ſimplici beneficio ⁊ minoꝛib⁹ oꝛdinib⁹: ſicut q̇libet oꝛ/
dinarius ep̃s.ex̃ li.vj.de fi.pꝛeſ.is qui. Nec cũ irregularib⁹
ex̃ de offi.del'.c.fi.nec cõtra aliq̇d conciliũ generale:nec in
gradu pꝛohibito cõſanguinitatis ſm Guill'.in ſpe.in tit̃.
de legato.§.nũc oſtẽdendũ. Nec in ep̃atũ quantũ ad eta/
tẽ:ſed quoad minoꝛes oꝛdines. ſic cõiter ſm Guill'. q̇ de
hoc no.in ſpe.in titu.de legato.adde q̇d no.s.xlv.ar.§.ſciẽ
dũ.ꝟ.xiij. Poteſt tñ cõfirmare electionẽ illi⁹ q̇ ab apoſta/
ſia redijt/ſm.B.ibi. ex̃ de elec.q꞉ diligentia. Põt etiá ſm
Berñ.diſpẽſare vt illegitim⁹ immediate patri ſuo in eo/
dẽ beneficio ſuccedat.vt ibi no.Guill'.ex̃ de fi.pꝛeſ.c.peñ.
Itẽ legatus de latere põt generaliter diſpẽſare et penas
mitigare vbicũq꞉ nõ ꝓhibet̃.ex̃ de tranſac.c.fi. Itẽ diſpẽ/
ſat ꝙ regularis canonic⁹ teneat plebanatũ. ex̃ de ſta.mo.
q̇d dei.bñ põt tñ talis in ep̃m eligi ſine diſpẽſatiõe: pꝛout
ibi no. Innoc̃. Tenendũ eſt generaliter/ꝙ in g̃nali lega/
tiõis mãdato trãſit diſpẽſandi ptãs.ar.ij.q.v.q̇ de cauſa.
ex̃ de trãſac.c.fi.ex̃ de biga.quia.nõ põt tñ legat⁹ iure lega
tionis diſpenſare cũ illo quẽ abſoluit ab excõicatione ſup
irregularitate cõtracta:quia ſic ligatus celebꝛare diuiná
pſumpſit.vt no.Guill'.dur.in ſpe.in titu.de legato.§. nũc
dicamus.ꝟ.ſed an tũc.nec legat⁹ cui ſpecialiter eſt indul/
tũ/vt cum hm̃õi irregularibus ſue ꝓuincie valeat diſpẽ/
ſare:cũ ſcholaribus vel alijs alienigenis intra illá ad tp̃s
degẽtibus diſpẽſare valebit:qm̃ hm̃õi indulgẽtia ſtricte
interp̃tãda eſt.ex̃ de trãſla.c.fi.⁊ intelligẽda ſolũ de indi/
genis:⁊ ibi intitulatis/⁊ ibi ꝑpetuo moꝛaturis: ſꝫ nec ta/
lis põt oꝛdinare iure legatiõis. vt no. Guill'.in ſpe.in tit̃.
de lega.§.cõſeq̃n.ſed nũquid. Nõ põt legatus dare alicui
licentiá alienãdi de rebus eccleſie iure legatiõis ꝯtra ꝑ/
pꝛiũ iuramentũ q̇d pꝛeſtitit de rebus eccle. nõ alienãdis.
ro.põ.incõſulto.ex̃ de re.eccle.nõ ali.vt ſup.de feu.c.ij.nec
permutãdi: q꞉ ꝑmutatio alienatio eſt.ex̃ de re.eccle.nulli.
Si ꝟo abbas vel pꝛioꝛ vel p̄latus iurauit nõ alienare ſine
cõſenſu epiſcopi vel abbatis infra legationẽ cõſtituti: le/
gat⁹ hm̃õi licentiá dare poterit:q꞉ oꝛdinarius eſt/vt ſepe
s.pꝛobatũ eſt.⁊ q꞉ authoꝛitas legati in tali iuramẽto in/
telligitur excepta.ex̃ de iureiur̃.venientes. Si aũt aliquis
abbas iurauit nõ alienare ſine licẽtia: ⁊ abbatis montis
caſſini vel ciſtrãci cui ſubeſt:legatus cum illo nõ poterit
diſpẽſare:quia abbas cui ille qui iurauit ſubeſt:nõ eſt de
ſua legatiõe.vbi aũt iuramentũ p̄ſtitũ nõ eſt:bene poteſt
legatus ex cauſa concedere licentiá alienãdi vel permu/
tandi poſſeſſiones intra fines ſue legationis.etiam ſi ille
p̄latus ſubſit alteri extra eius legationẽ moꝛãti.ar.ex̃ de
reli.do.c.ij.xj.q.j.experiẽtie.ex̃ de fo.compe.ſane.⁊.c.fi. De
poteſtate legatoꝝ que immediate emanat a poteſtate pa
pali hucuſq꞉ tractaſſe: etſi bꝛeuiter:ſufficiat.verũ quia in
hoc opuſculo de ſtatu eccleſie plurimũ eſt neceſſe ſcire ir/
regularitatis materiá in iure diffuſam ⁊ incertã: Idcirco
aliud de ea hic interſerã diffuſe ꝑ multos doctoꝛes tracta
ta.maxime ratione iuriũ nouoꝛũ poſtmodũ editoꝛum.

¶ Articulus.xlviij. A

ET pꝛimo ſciendũ eſt Irregularitas.
ꝙ irregularitas eſt nota ſiue impedimentũ
canonicũ ex peccato ſiue defectu pꝛoueniẽs:
qua q̇s ꝓhibet̃ ad eccleſiaſticos oꝛdines ꝓ/ Nota q̇d
moueri:⁊ i eiſdẽ miniſtrare. Ideo dixi nota:q̇d idẽ eſt q̇d ſit.
infamia ſeu irregularitas.ex̃ de pur.ca.accedẽs.ij.q.iij.§.
hinc aũt.j.⁊.l.indulgẽtia. ſub alio.§.notandũ.ff. de his q̇
no.infa.furti.accipe.§.ſi quis alieno.⁊.l.ſe. Eſt etiá nota
idẽ q̇d cicatrix vel ſignũ imp̄ſſum.ff. de ſeruis fu.l.ij.facit
C.de aque ductu.l.decernimus.ex̃ li.vj.de ſentẽ.excõ.ſi iu
dex.ante fi.ibi.annotatiõe ſignati. Idẽ etiá eſt ſtigma.C.
de fabꝛi.l.ſtigmata.li.xj.cuius textus ponit̃ pꝛe.c.ſi iudex.
quod verbũ ponit̃.xxxiij.q.ij.hoc ipſuꝫ. Et irregularitas
eſt cicatrix criminis vel defectus:vt.lxj.di.in ſacerdotib⁹.
in fi.vbi dꝛ: Perferẽs memoꝛandi criminis labẽ.i.irregu/
laritatẽ/nõ habꝫ lucidá ſacerdotij dignitatẽ. Unde/ſani/
tas penitẽtie poſt vulnus ſcꝫ peccati ſecuta/ſine cicatrice
ſcilꝫ irregularitatis eſſe nõ põt.j.q.j.ventũ.⁊ ad hoc facit
gloſ.ibi poſita ſup ꝟbo cicatrice/que incipit:quia etſi pe/
niteát:tñ irregularitas manet:que non abolet̃ ꝑ peniten/
tiá.xxv.diſt.pꝛimũ.l.di.illud.j.q.vij.ſi quis omnẽ. quia etſi
animas per penitentiá ſaluare poſſumus:infamiá tamẽ
facti/ſubaudi ſm gloſ.abolere nõ poſſumus. vt in pꝛe.§.
hinc autẽ.colligitur/legitur ⁊ no. Ideo dixi canonicũ.s.
in deſcriptione irregularitatis:quia irregularitas eſt im
pedimentum a iure canonico introductũ. ar.ex̃ de ſentẽ.
excom.is qui in eccleſia.lib.vj. fuit tamẽ figurata de iure
diuino:quia dictum eſt dauid pꝛimo Paralipo.xxij. Nõ
edificabis mihi templum:quia multũ ſanguinem effudi/
ſti.j.q.vij.ſi quis omnẽ.de con.diſt.j.c.j. In veteri aũt teſta
mento erant irregularitates tempoꝛales ⁊ nõ perpetue:
vt quando quis eijciebatur extra caſtra pꝛo eo ꝙ tetige/
rat immundum vel moꝛticinum vel ſimile.xxxiij.q.ij.hoc
ipſuꝫ. ¶ Pꝛouenit autem irregularitas ſepe ex facto ſeu Irregularitas
ex crimine:vt patet in clerico cenſurã eccleſiaſticá violan ꝓuenit.
te:vel ex aliq̃ notabili inobediẽtia p̄ſertim aduerſus ſedẽ vñ
ap.lxxxj.di.ſi qui.ex̃ ne cle.vel mo.nõ magno.in fi.ex̃ de he
reti.excõmunicam⁹.j.§.ſane.ex̃ de cler̃.ex.mi.c.fi.ꝓpe fi.ex̃

de ſentē.excō. ſignificauit.ꝛ in ſimoniaco ordine:ꝛ in clerico ꝑ ſaltū promoto:ꝛ ſimilibus.ꝛ generaliter in cōmittente aliquod de criminibus in apłica regula contentis. xxxv.di.§.nūc aūt.ꝛ.c.j.ꝛ in crimine homicidij.di.l.miror. Itē ex defectu ꝓuenit.q̄nq̃ a natura:q̄nq̃ ex euētu. a natura/vt defectus nataliū. regula eīm eccleſie eſt:vt q̄s de legitimo matrimonio naſcat̃. cōtra hāc regulā natus irregularis eſt:vt diſ.lvj.ꝛ ex̄ de fi.preſ.ꝑ totū. vel ſi q̄s cum corporis defectu notabili naſcit̃: vt.lv.di. ꝛ de corpo.vi.ꝑ totū. ¶ Ex euētu aūt ꝓuenit in quolibet hoīe:vt in bigamia.vt ex̄ de biga.ꝑ totū.ꝛ.xxvj.diſt.ꝑ totū.Dicit̃ aūt irregularis/ab in quod eſt ſine/ꝛ regula. vnde irregularꝫ q̄ſi contra regulā eccleſie natus:ſiue ꝑ defectū/ſiue ꝑ factum extra eā poſitus: vt p̄miſſum eſt. ¶ Cōtrahit̃ aūt modis quodāmodo indicibilibus ꝛ inexprimibilibus acute videntibus. ¶ Et primo ſiquidē(vt dictū eſt)ex defectu nataliū:cū q̄bus ſolus papa diſpenſat.ſaluo qd̄ dicit̃ de ſimplici beneficio:ꝛ minoribus ordinib⁹/in quibus pōt eps diſpēſare. ex̄ li.vj.de fi.preſ.is qui.ꝛ.s̄.in arti.s̄. ꝓprimo.§. nūc aliq̄d.℣.nec quū tetigi. nā papa in omnibus irregularitatibus diſpēſat:quia irregularitates ꝛ pene carū de iure poſitiuo ſunt: vt dictū eſt.s̄. ꝙ papa plenā poteſtatē habet.ex̄ de con.pre.ꝓpoſuit. Itē criminoſi notabilib⁹ criminibus irregulares ſunt:de q̄bus.xxv.diſt.ꝑ totū.vj.q.j. infames. Itē bigami:vt.s̄.dictum eſt. Quot modis bigami dicant̃.no.ex̄ de biga.c.ij.in gloſ. itellige. Itē illiterati ꝛ imprudētes irregulares ſunt.xxxvj.di.illiteratos.ſꝫ talis characterē recipit:vt no.ex̄ de cle. ꝑ ſal.pro.c.j. Itē cupidus eſt irregularis.xlvij.di.ꝑ totū.ꝛ vſurarius.vt e.diſ. c.ij.ꝛ.j.ꝛ ex̄ de vſu.p̄terea. Itē percuſſor.xlv.diſt. per totū. ex̄ de cleri.ꝑcu.per totū. Si ℣o quis percutiat abſq̃ mortis periculo:vel ſanguinis effuſione/vel trūcatione:ꝛ habet poteſtatē:nō imputat̃ ei.ex̄ de rap.in archiepatu.xxiij q.v.c.ij. Sed beat⁹ petrus q̄ abſcidit auriculā malcho principis ſeruo. Matth.xxvj. Joan.xviij.xxiiij.q.j.ſi petrus.ꝛ xxiij.q.iij.ꝑ mēbris.ꝛ beat⁹ paulus electus a dn̄o in apoſtolatū:vt.l.di.§.ecōtra. qui interfuit morti ſtephani lapidantibus miniſteriū p̄bēdo. Actu.vij. nō fuerunt irregulares.quia nondū erāt clericis arma ꝓhibita:nec irregularitas erat inducta:que eſt a iure canonico:vt.s̄.℣. ideo dictū eſt. Immo licebat olim ſacerdotibus occidere.ij.q. vij.c.nos ſi incōpetēter.§.item quū balaam.℣.his ita.ij.ꝛ etiam primo dū fuerunt baptizati: ꝛ irregularitas talis tollitur in baptiſmate.no.xxvj.di.deinde. vel diuina reuelatione excuſati ſunt.ex̄ de diuor.gaudem⁹.xxiij.q.v. ſi nō licet.j.q.viij.occidit.diuina eīm facta ꝛ maxime veteris teſtamēti ſunt admiranda: nō in exemplū trahēda.ij.q.vij. §.item quū balaam.℣.daniel.ꝛ.iiij.q.iij.§.ſed obijcit. Itē leproſi irregulares ſūt.vij.q.j.quū ꝑcuſſio.ex̄ de cle.egro. ca.penul. Itē litigioſus eſt irregularis.xlvj.di.per totum. Item iudices/adſeſſores/aduocati/ꝯſiliarij/tabelliōes/ ſentētie dictatores in cauſa ſanguinis. legit̃ ꝛ no.xxiij.q. vlt.ſepe.l.diſ.ſi q̄s viduā.ex̄ ne cleri.vel mo. ſententiā.ꝛ.c. clericis.ex̄ de homi. poſtulaſtis.lj.di.c.j.ꝛ.c. ſi q̄s poſt. Tū ſi clericus ex ſola curioſitate vel leuitate fuerit vbi latro ſuſpēdit̃:vel vbi q̄s in duello interficit̃/licet grauiter peccet:nō t̄m ſit irregularis/ſi nec cōſiliū vel authoritatē vel auxiliū p̄ſtiterit.no.pre.c.ſententiā. Si ℣o iudex/vel officialis/vel miles/vel aduocat⁹ talia ſuſceperūt officia:nō t̄m ſunt executi:nō ꝓhibent̃ ordinari.no.Hug.lj.diſ.ſi q̄s. Et q: ſola voluntas in actū nō producta nō facit quēq̃ irregularē.no.j.q.iiij.q: p̄ſulat⁹.in gloſ.ar.quod ex̄ de homici.petrus.ꝛ q: irregularitas factū reſpicit.xv.q.j.ſi q̄s nō iratus.al's vix vnq̄ inueniret̃ quiſq̃ qui non eſſet irregularis. Joan.t̄m no.de peni.diſti.j.periculoſe.in gloſ.ꝛ irregulares.ꝙ qui voluit facere homicidiū:ꝛ nō fecit q: nō potuit:irregularis eſt.cōtra teneo pre.c.ſi quis nō iratus. xv.q.j.fateor:t̄m cū Joan.ꝙ ſi quiſpiā ſepe bellis interfuit: nec remanſit per eū quin occideret:licet nō occiderit:irregularis cenſetur ꝓpter ambiguum duplicitatis. vt no.in

Irregularitas ꝯtrahitur.

pre.c.ſi quis poſt.pro hoc facit quod legit̃ ꝛ no.xxiij.q.vl. ca.vlt. Tenet aūt Guill.dur.in ſpe.in titu.de legato.in.§. iuxta.℣.ſed quid. ꝙ miles qui fuit in bello:nec ꝑ eū ſtetit quin occideret:repellēdus eſt.ſecus ſi nec ꝑcuſſit:nec operam dedit ſm̄ Hug. Similiter iudex qui examinauit cauſam ſanguinis:ꝛ aduocatus in ea: ꝛ officialis qui operā dedit ex officio ſuo vt ſanguis effunderetur:irregulares ſunt:licet mors vel effuſio ſanguinis nō fuerit ſubſecuta. poteſt t̄m cū talibus ꝑ eṗm diſpēſari.ex̄ de homic.petitio. ꝛ de cleri.pug.in du.c.j.ex̄ ne cle. vel mo.c. ſententiā. ſimiliter cū illo qui nō ex officio ſuo/ſed ex odio dedit operā: ꝛ fecit quod potuit vt occideret: nō t̄m occidit/nec etiam mutilauit:eṗus diſpenſat.indiget eīm talis diſpenſatione ſm̄ Guill.in pre.§.j.iuxta.℣.ſed quid. ¶ Itē exercēs artē chirurgie irregularis eſt:ſi ꝓpter imperitiā ſuam vel negligentiā mors fuerit ſubſecuta ex inciſione vel aduſtiōe vel potione quā dedit infirmo.ex̄ de homici.tua.§.j. ſi ℣o peritus phlebotomat vel ſecat: ꝛ adhibet omnē diligentiam quā debet:nō tenet̃ in aliquo ſi mors ſequat̃.xxiij.q. v.de occidēdis. Si autē aliquis ſagittam/telum/vel gladium infixū in gutture pectore vel corpore alicui⁹ extrahit:ꝓpter quod vulneratus citius obijt:irregularis efficitur.ff.de reg.iur.culpa.ꝛ.l.ꝙ quis.ꝛ pre.c.tua.de homic. Intellige autē chirurgū nō prohiberi a promotione: niſi ꝓpter periculū:q̄m de facili in officio ſuo errare pōt.vnde ſi quis exiſtēs laicus hoc officiū exercuit:nō ob hoc eſt irregularis:licet multi ſub huius cura obierunt:niſi ꝓpter eius incuriam prouenerit mors: vt dixi.ꝛ hoc tenet Innocen.ꝛ Oſtien.ex̄ ne cleri. vel mo.ſentētiā. Clericis aūt hoc officiū omnino iterdictū eſt:q̄uis ex hoc ſolo nō ſint irregulares:ſi tamē ſub eorū cura aliqui obierunt preter eorū culpā:dicūt Innoc.ꝛ Oſtien.eos irregulares fore: vt no.in pre.c.tua.ꝛ pre.c.ſententiā. Idē eſt de officio medicine ꝓpter dubiū.ex̄ de eta.ꝛ qua.ad aures.per qd̄.c.clericus cauebit:ſi ſapiens fuerit/ab officio medicine. nam vix de centū vnus in ea ſapiens:ꝛ practicus fidelis ꝛ diligens inuenitur. vnde d̄: in.c.pre.ad aures.eruditus.vbi dicit Oſtien.ſicut tibi falſa opinione videt̃.vere eīm eruditus ꝛ peritus ita prudentū regulis eſt munitus:vt in ſingulis egritudinib⁹ p̄terita ꝛ p̄ſentia ꝛ futura cognoſcat. vt dicit Hippocrates in prologo prognoſticorū. ¶ Tamē notādū eſt ꝙ ad hoc ꝙ medic⁹ in arte peritus vel chirurgicus dicat̃ congruā diligentiā adhibere: ſufficit ꝙ infirmū viſitet ꝑſonaliter: ꝛ dietam ſuā ꝛ regimē dicat ei/nec tenetur ad cuſtodiā continuā ꝑſonalē.ar.eorū que legunt̃ ꝛ no.s̄.ex̄ de frigi.c.ſi.§.ſi.de vſu pal.c.ſi.de cōſe.di.v.nūq̄. ꝛ ad hoc dicit Oſtien.multū dignū no.ꝛ qd̄ declarat pre. decre.ad aures.vt no.pre.c.tua.de hoc.ꝛ licet euētus mortalitatis nō imputetur medico.ff.de offi.preſi. illicitas.§. ſicuti medico.imperitia t̄m ꝛ negligētia imputat̃.vt ibi.ꝛ inſti.de l̃.acqui.§.imperitia.ꝛ.§.imperitia.ꝛ.pre.c.ad aures. vt ibi no.ꝛ pre.c.tua.videat t̄n ꝙ faciat illas medicinas q̄s ſcit ſm̄ artem debere proficere conſideratis circūſtantijs vniuerſis. Caueat eīm ne ꝓpinet medicinā de qua dubitet vtrum proficere poſſit vel nocere: q̄uis magis credit eā proficere:quia in dubijs eſt via tutior eligenda. ex̄ de homici.ad audientiam. Et quia ſecurius eſt relinquere hominē in manu dei:ꝙ ipſum quoquo modo exponere dubitabili medicine. Si etiam omittat ſcienter debitam medicinam:delinquit.ſicut ꝛ indebitam propinādo/ſm̄ Innocen. Quam etſi malitioſe propinet ad infirmitatē aggrauādam: et infirmum faciat redimi:eſt extraordinarie puniendus.ff. de vari. et extraordi.cog.l. medicus. Si autē ſe dicat peritum quum nō ſit:ꝛ faciat vel omittat aliquid ꝓpter quod infirmus periculum mortis incurrit: peccat ꝛ irregularis eſt.ar.ff.quod quiſq̃ videtur.hoc edicto.ff. de ac.emp.ꝛ vendi.iulianus.§.ꝙ autem diximus.ꝛ ſc.ſm̄ Innocen.ꝛ eſt expreſſum pre.c.ad aures. Si ℣o medicus bonā medicinā dedit quātū ad artē: ſꝫ quātū ad materiā mala erat ꝓpter vetuſtatē ſpecierū vel falſam ſi[illegible]tudinē

Exercēs chirurgiam an ſit irregularis.

Medicā artem exercens an ſit irregularꝫ

quā gerebat verarū ſpecierū: vel aliā quamcūq; cauſam: ſi omnē diligentiā adhibuit: quā potuit in ſpecieb⁹ eligē-dis: inculpabilis eſt. q2 ꝓbabilis eſt de facto ignorantia excuſata. ſm Innoc. ex͂ de cleri. ex. mi. apl'ice. imo ⁊ ſolici-ta diligētia eū excuſat: vt. ſ. ꝓbatū eſt. Sed et ſi ſm artē medicine vel chirurgie vtile eſt aliquem ſcindi: ſecure fa-ciat hoc fieri: dūmodo peritū inueniat inciſorē. Et ſi inci-ſor errat nō ex imperitia vel deſuetudine: ſed q2 infirmus nō habet venarū aut mēbrorū debitā vel cōſuetā diſpo-ſitionē: aut q2 ſubitus ⁊ inſolit⁹ timor vel tremor irruit ſuper eū: videt̄ chirurgicus excuſatus ſm Innocē. ex͂ de frig. ex literis. Si aūt chirurgicus dubitat de inciſore ab-ſtineat tam ipſe ꝙ inciſor ſm Innoc. ar. ff. de flu. l. j. in pn. §. de fun. inſtruc. quū delamonis. §. aſinam. ⁊ q2 in dubijs via tutior eſt eligēda: vt. ſ. Si vero infirmus nō obedit me-dico vel chirurgico: nō imputat̄ eis, nec ꝓpterea infirm⁹ cōmittit peccatū inobediētie: q2 nec platus eius eſt: incau-te tñ facit: q2 nō credit perito in arte ſua: vt pz in eo qđ le-git̄ ⁊ no. ex͂ de homi. ſignificaſti. ij. §. j. vero. quidē. Si vero in-firm⁹ ex certa ſciētia ſeu affectata, ſumit poculū: vel aliud ſibi ꝯtrariū: peccat. facit eñ cōtra charitatē: q2 debet cor-pus ſuū diligere ⁊ cuſtodire vt in eo ſeruiat deo, ſm In-nocen. de peni. di. ij. charitas. j. vero. item corpus noſtrū. ⁊ nō licet in ſeipſū ſeuire: vt patet in eo qđ legit̄ ⁊ no. ex͂ de cor. viti. ſignificauit. ⁊. c. pre. nec debet ire poſt cōcupiſcētias ſuas. Eccl'i. xviij. H. nec in carnis deſiderijs ābulare. Ro-ma. viij. a. b. nec manū ſibi inijcere. ff. de edi. edic. quū aūt. §. excipit̄. Itē q2 quū medicus peccet contra traditiones artis dando talia: vt. ſ. tactū eſt: multo potius infirm⁹ ac-cipiendo. ſicut peccaret ſciēter venenū accipiēdo: niſi ac-ciperet cauſa miraculi faciēdi. vt legit̄ beatus Ioan. euā-geliſta in legenda ſua feciſſe. Secus ſi nō crederet morti-ferū: licz crederet ex illo potu vel cibo infirmitatē magis roborari ſiue ꝓlōgari: q2 hic nō peccat mortaliter, vel ad min⁹ nō ita grauiter, ſicut prior. nā grauior pōt eſſe affli-ctio ſitis ꝙ febris. ſanus aūt nō tenetur viuere medicina-liter: q2 oīa ſana ſanis. Caueat tñ ne ſciēter aliquid no-ciuū recipiat. vt. ſ. dictū eſt. De ſeruientibus vel miniſtris ꝓpinantibus infirmis quicqđ petūt: dicendū eſt, ꝙ ſi ex certa ſcientia: vel ex improbabili ignorātia ſeu affectata, aliquid nociuū infirmo ꝓpinauerint quantūcūq; petēti: peccant grauiter ſm Innocē. ⁊ irregularitatis: ſi moriat̄ infirmus: periculo ſe exponūt. quia in culpa fuerūt talia miniſtrando. vt. ſ. dictū eſt. ⁊ facit ex͂ de homi. de certo. de iniu. ſi culpa. Idē eſt ſi contra preceptū medici hec faciāt: q2 in talibus credendū eſt medico: nō infirmo. v. q. v. c. j. ij. ⁊. iij. Aug. qđ eñ proſit vel obſit nouit medicus: nō egro-tus. ſupradicta no. quaſi ꝑ Innoc. ⁊ Oſtien. ex͂ de homic. tua. ſed ſi talia bona fide fiant circa egrotos: nō debet qs facilis eſſe ad faciendā ſibi cōſcientiā ſcrupuloſam: ꝙuis in aliquo ſit erratū: ſi nō ſit ibi lata culpa: quū negligētia diſſoluta q̄ prope dolū eſt: in hmōi ſcrupulū de facili depo-nere debet ad cōſiliū ſapiētis. ex͂ de ſimo. ꝑ tuas. ij. Si aūt lata culpa fuit aut negligētia: irregularis eſt. Si vero non ſit certū: aut dubitat̄ ꝓbabiliter ſm iudiciū medicorū an nō. in primo caſu abſtinēdū eſt ab officio ⁊ ꝓmotione. in ſcđo depoſita erronea cōſcientia: ſi fieri poſſit, poterit mi-niſtrare: ⁊ etiā ꝓmoueri al's nō. ſm Rai. ar. di. l. hi q̄ arbo-rem. ⁊. c. ſepe. Is q̄ ante baptiſmū irregularis eſt: poſt ba-ptiſmū irregularis remanet. xxvj. diſ. c. j. ⁊. ij. ſm Guil. dic vt no. e. di. c. deinde. i gloſ. videt̄ ergo ⁊ ꝑ Innoc. de diuor. gaudem⁹. ⁊. j. eodē ar. §. ſed querit̄. vero. vlt. Itē irregularis eſt ordinat⁹ ad ſacrū ordinē ab epo q̄ renuntiauit epatui. vt ex͂ de ordi. ab eo q̄ re. epa. c. j. Itē ordinat⁹ a nō ſuo epo. nō eñ recipit executionē. ix. q. iij. c. j. ij. iij. et. iiij. vij. q. j. eps in dioc. lxxj. diſ. c. j. ⁊. ij. vnde ⁊ ſuſpenſus eſt ipſo iure: licet nō irregularis: ⁊ nihilomin⁹ ab homine ſuſpendet̄. vt no. ꝑ Ioan. and. ex͂ de tempo. or. eos. li. vj. per. c. ꝙ trāſlationē. ibi: interdicenda. vnde ſi celebrat: nō eſt irregularis. quia predicta iura loquunt̄ de ſuſpenſione quoad ſe tñ. pōt tñ ſuſpendi ſiue interdici ei ne celebret. vt pre. c. ꝙ trāſla. ⁊ ſi poſtea celebrauerit: efficit̄ irregularis, nec cū eo citra ſe. apo. poterit diſpēſari. ⁊ hoc probat ſtilus curie. nā qñ ſcri-bitur ꝓ talibus, dicit̄ ſic, mādamus quatenus ipſo ad tē-pus ſuſpenſo ſuꝑ hoc authoritate noſtra diſpenſes. ⁊ no. ꝙ dicit ſuꝑ hoc: ⁊ nō dicit ſuꝑ irregularitate. diſpenſat̄ eñ vt nō deponat̄: qđ fieri deberet ſm pre. iura ſm Oſtien. ⁊ Guill'. Itē ordinatus extra quatuor tēpora. de tempo. or. quū quidā. Itē nō ordinatus celebrās. vt ex͂ de nō or. mi. ꝑ totū. Item recipiēs plures ſacros ordines eadē die. vt e. ti. dilectus. Itē minor. xiiij. annis in ſubdiaconatu. vt. e. ti. vel nō eſt. hodie neceſſarij ſunt. xviij. ex͂ in clemē. de eta. ⁊ qua. c. generalē. Itē ꝑ ſaltū ꝓmotus. ex͂ de cleri. per ſal. tue. ſi aūt quis ordinet̄ in preſbyterū vel epm nullū ordi-nē inferiorē habēs: tenet ordo. ſi aūt i epiſcopū: nō, niſi ſit preſbyter. vt ibi no. Item rebaptizatus. de conſe. diſt. iiij. q̄-bis. ex͂ de apo. c. j. Item ſimoniacus in ordine. ex͂ de ſimo. ſi quis. j. q. j. ſtatuimus. idem dico in beneficio. ex͂ de accu. inquiſitioni. j. rñſo. Item neophytus. xlviij. diſt. per totū. Item regularis audiens leges vel phyſicam vltra duos menſes. ex͂ ne cleri. vel mo. nō magno. in fi. Idem de pſo-nis que enumerant̄. e. ti. c. fi. §. fi. Item publice penitēs. l. diſt. canones. lv. diſt. penitētes. Itē accedens ad monaſte-riū cauſa penitentie ibi agende ꝓ quocūq; delicto: ſiue le-ui, ſiue occulto. ex͂ de renun. poſt tranſlationē. l. diſt. ſi ille. Item ſuſpenſus ab officio. ex͂ de conſue. quū dilectus. qui autē ſint ſuſpenſi: vide in repertorio Guill'. dur. ſub titu. ſentē. exco. in rubrica ordi. Item accuſatus accuſatiōe pē-dente. ex͂ de teſti. c. fi. Item cōuictus ⁊ confeſſus ⁊ condē-natus de crimine. xv. q. vlti. ſi quis. ar. ex͂ de teſti. teſtimo-niū. Idem eſt ſi nō ſit condemnatus: ſi crimen ſit enorme ⁊ manifeſtū. l. diſt. de his vero. Item denūtiatus aliquo cri-mine. ex͂ de accuſa. omnipotēs deus. Itē accuſator accuſa-tione pendente. ij. q. iij. euphemiū. Item excōmunicatus ſcienter ordines recipiens. ex͂ de ſentē. excō. quū illorum. Item recipiens ordines etiā ignoranter ab heretico vel ſchiſmatico: vel ſuſpēſo, vel ab eo q̄ renūtiauit epatui. vt legitur ⁊ no. ex͂ de ſchiſ. c. ij. ex͂ de ordi. ab epo qui re. e. c. fi. j. q. vij. ꝯuenietib⁹. Itē q̄ ꝯtraxit matrimoniū cū ioculatri-ce vel al's vili muliere vel ancilla. xxxiiij. di. ſi quis viduā. ex͂ de cleri. cōiu. ſane. Itē promotus poſt inhibitionē ſub pena anathematis. ex͂ de eo. qui fur. or. re. c. j. Generaliter quicūq; ꝓmoueri nō poteſt ad ordines vel honores ſine diſpēſatiōe: ⁊ quicūq; ineligibilis eſt: irregularis eſt. Itē oēs caſus q̄ impediūt ꝓmouēdos vel deijciūt iā ꝓmotos ⁊ qui penā depoſitionis merent̄: irregularitatē inducūt. quos plene ꝓſequere in repertorio Guill'. dur. ſub titu. ſub tēpo. or. in duabus rubricis. ex͂ ordi. ⁊ ſub titulo de penis. in rubrica illa, caſus totius iuris. Itē in veteri teſtamen-to q̄dā inueniunt̄ irregularitates: q̄ impediebant aliquē panes deo offerre: que moraliter intellecte, etiā in nouo repellunt: vt cecus: id eſt ignorantia. claudus: id eſt infir-mitas mentis. habens naſum paruum: id eſt indiſcretus. vel grandem, vel tortum: id eſt immoderata diſcretionis ſubtilitas. habens fractum pedem: id eſt alienatio a bo-no. vel gibbum: id eſt peruerſitas. item lippus: id eſt de-preſſio ingenij. habens albuginem in oculo: id eſt arrogā-tiam. habens iugem ſcabiem: id eſt luxuriam. habens im-petiginem in corpore: id eſt auaritiam. ponderoſus: id eſt immunda cogitatio. hec leguntur Leuit. xxj. xlix. diſtinc. hinc etenim. Item languidus: id eſt tarditas ⁊ negligen-tia. Indignum enim eſt dare deo, quod dedignat̄ homo: vt ea. diſtinc. c. fi. ¶ B Sunt quoq; irregulares: q̄ poſt peractam penitentiam nō habent ordinis executionem: vt ex͂ de renun. niſi quū pridem. §. j. quod cōtingit in mul-tis caſibus. Primo, in homicidio. l. diſt. minor. ex͂ de tēpo. or. c. fi. Secūdo, in ſimonia: in ordine. j. q. j. erga. vel in be-neficio: q̄ad illud retinendū. ex͂ de accu. inq̄ſitiōis. rñſo. j. Tertio, ſi quis excōmunicat⁹, ſuſpēſus, vel interdict⁹, in cōtemptū clauium ſe fecerit ordinari. ex͂ de ſen. excō. quū illorum.

Ve. teſtamē. irregularitates.

Quib⁹ caſib⁹ cōtigat ordinis executiōe quē[?] priuari.

illorũ.§.ſi hos aũt. Quarto/ſi talis preſumit celebrare.xi.q.iij.ſi q̄s eps in cõcilio.ex̄ de vi.ꝛ hone.cleri. vt clericorũ.§.ſi q̄s igitur.vel cõferre beneficia.vel ſi q̄s a contẽnente interdictũ beneficia recipere:vel ipſuꝫ interdictũ violare preſumit.ex̄ de ex.pre.tanta. Quinto/falſari⁹ literarũ dñi pape.ex̄ de crimi.fal.ad falſariorũ.§.j. Talis tñ ſm Inno. ſi occultus fit:poſt abſolutionẽ ꝛ pniam peractã ſine pctõ ordinatur.nec põt cõpelli ad ceſſionẽ:q: nullo iure cauet̃ ꝙ ſit infamis ipſo iure. Sexto/hereticus.ex̄ de pur.ca. inter ſolicitudines.ꝛ q̄ fuit hereticus.j.q.vij. cõuenientibus.ꝛ.§.ſi.xij.di.nos cõſuetudinem. Septimo/exhibẽs hereticis eccleſiaſtica ſacramẽta.vt de hereticis.excõicamus.§.ſi vero cleric⁹.§.ſane clerici. Octauo/ſodomita.ex̄ de exceſ.pla.clerici. Nono/preſbyter pctõ rem ſibi cõſitentẽ denudãs.ex̄ de peni.ꝛ remiſ.ois.§.ſi. Decimo/incorrigibilis ꝛ in nimia cõtumacia perſeuerãs.ex̄ de do.ꝛ cõtu.veritatis.§.ſi.xxiij.q.iiij.forte.ex̄ de iudi. quũ nõ ab hoie. Undecimo/crimen notoriũ de iure vel de facto.ex̄ de tẽpo.ordi.c.ſi. Duodecimo/vtẽs officio aſſiſſinorũ:vel eos receptãs:vel defendẽs:vel occultãs:licet exinde mors non ſequat̃.ex̄ de homici.ꝓ humani.lib.vj. Decimotertio/apoſtata.ex̄ de apo.c.j. Decimoquarto/ſchiſmaticus.ex̄ de ſchiſ.c.j. Decimoq̄nto/intruſus.xvj.q.vij.ſi q̄s deinceps. vij.q.j. fact⁹.ꝛ.c.ſeq.ꝛ ꝑ abuſum ſecularis poteſtatis volũtarie elect⁹.ex̄ de elec.q̄ſquis. Decimoſexto/oẽ crimẽ q̇d ipſo facto inducit infamiã ciuilẽ.iij.q.vij.§.porro.C.de infa.l.j.ꝛ.l.ait.vj.q.j.infames.iij.q.v.c.canonica.c.cõſtituimus. Decimoſeptimo/infamia deſcẽdens ex delicto per ſniam declarato.q: Pena põt demi:culpa perennis erit.ij.q.iij.c.euphemiũ.§.hinc colligit̃.infamis eñ irregularis eſt.ſiue ſit infamia iuris.vt li.di.q̄ in aliquo. vbi enumerãtur multi tales irregulares.ꝛ.ij.q.iij.§.notãdũ.C.de infa.l.j.ex̄ de teſti.teſtimoniũ.ſiue ſit infamia facti.ex̄ de accuſa.oipotens.ij.q.iij.pre.§.hinc colligit̃.lxxxj.di.tãtis.C.li.xij.de digni.l.iij.ex̄ de exceſ.prela.inter.ex̄ de ſimo.ex diligẽti.§.ſi. Qui aũt ſint infames:vide plene in repertorio Guill̃.dur.de penis in rubrica.ex̄ de ordi.vide etiã ar.j.pri. Decimooctauo/in caſib⁹ in q̄b⁹ ſolus papa diſpẽſat:quos in.xl.ꝛ in.xlvj.arti.ſ.poſui:vbi de diſpenſatione pape tractaui. In alijs aũt caſib⁹ non impedit̃ ordinis executio poſt pniam.ſed ſufficit ꝑ ſolã pniam ſatiſfacere creatori.nec illa occulta irregularitatẽ inducũt.ex̄ de ſimo.c.ſi.l.di.ferrum.xxxij.q.v.chriſtiana.ex̄ de cohabi.cleri.veſtra.ex̄ de renũ.niſi quũ pridẽ.§.pſone.de hoc no.xxv.di.primũ.l.di.de his Ho.in gloſ.ſm quoſdã.ex̄ de tẽpo.ordi.ex tenore.in gloſ.magna.ꝛ.e.ti. legit̃.ꝛ no.c.ſi. Itẽ ſuſpẽſus ab officio/celebrãdo fit irregularis.xj.q.iij.ſi q̄s eps dãnatur.ꝛ.c.ſeq.ex̄ lib.vj.de ſen.ꝛ re iudi.quũ eterni.in.e.ꝛ eodẽ li.de ſen.excõ. quũ medicinalis.ſuſpẽſus aũt a beneficio/celebrãdo nõ fit irregularis.q: nullo iure cauet̃ ſm Inno.ex̄ de elec. quũ in cunctis.§.clerici.ꝛ.c.ſtatuim⁹.li.vj.§.ſi.ex̄ de ꝯceſ.pre. q: diuerſitatẽ. Simoniaci etiã ꝛ notorij fornicatores/ꝛ alij ſuſpenſi a iure/celebrãdo nõ incurrũt irregularitatẽ:niſi vbi ſpecificat̃ in iure.optime hoc ꝓbat̃ de ſen.excõ.is qui.li.vj. ſicut nec celebrãs minori excõicatione ligatus:qui tñ a iure ſuſpẽſus eſt a participatione ſacramentorũ. ¶ Secus autẽ in ſuſpẽſis ab hoie.illi eñ ſi celebrãt irregulares ſunt:vt ꝑ.c.ſi q̄s.ex̄ de cle.ex.mi.latores.c.ij.ꝛ.c.poſtulaſtis.ſm Inno.ꝛ Oſtiẽ.qui.de hoc no.e.ti.ſi celebrat.ꝛ de hoc.ex̄ de ꝯſue.quũ dilect⁹.de eta.ꝛ quali.quũ bone.ratio diuerſitatis:q: mitius agit̃ cũ lege:ꝙ cũ miniſtro legis.ff.de arbi. celſus. ¶ Oſtiẽ.tñ no.ex̄ de ſen.excõ.quũ medicinalis.li.vj. ꝛ de ſimo.tãta. ꝙ ſimoniacus ꝛ notori⁹ fornicator ſuſpẽſi ſunt ab officio ꝓpter crimen a canone:quantũ ad ſe ꝛ quantũ ad alios.vt.xxxij.di.c.preter.§.verũ.ꝛ ex̄ de cohabi.cleri.c.ſi.vñ poſt/quantãcũq; pniam faciãt/nũꝙ celebrare debẽt ante obtentã a ſe.apo.diſpenſationẽ: alioquin cõtrahunt irregularitatẽ.ex̄ de biga.quia circa. Si eñ aliq̄s ſuſpenſus eſt ab officio ꝓpter crimen quantũ ad ſe ꝛ quantũ ad alios:ſemꝑ fit irregularis celebrãdo:ſm eum.vt no.de re iudi.quũ eterni.li.vj. Inno.tamen tenet cũ Oſtien. ex̄ de ſen.excõ.quũ medicinalis. de hoc etiã ſcripſi.j.in ſcda pte iſtius operis de defectib⁹ preſbyterorũ.§.de preſbyteris.H.xxx.no.etiã de hoc Innoc̃.ex̄ de cohabi.cleri.clericos.ꝛ.c.ſicut.ꝛ.c.veſtra.ꝛ de cleri.percuſ.c.j.ꝛ Archi.ex̄ de re iudi.quum eterni.li.vj.in ſi.cõtra. ¶ Porro ſi nõ ſunt ſuſpenſi ꝓpter crimen a canone:ſed ꝓpter aliquẽ defectũ: vt puta illegitime nati ꝛ corpore viciati ꝛ hmõi/nõ incurrunt nouã irregularitatẽ:ſi ante obtentã diſpenſationẽ celebrent: et hoc curia romana obſeruat.q: q̄n diſpenſat cũ talibus ſimpliciter diſpẽſat ſuper defectũ tantũ: nulla facta mentione de irregularitate:q: nullã cõtraxit.lvj.di.apl̃ica.c.cenomanẽ.ex̄ de ſi.preſ.veniẽs.ꝛ.c.peruenit. Et idem eſt ſi ſuſpenſi ſunt a canone:non ꝓpter crimen:ſed ꝓpter infamiã.vt.c.ſi.de cohabi.cleri.de homici.ex lr̃is.§.ſi. idem eſt in ſuſpẽſo a cõfeſſionibus audiẽdis/celebrante ante recõciliationẽ:q: hoc iure non cauetur.xj.q.iij.c. ad mẽſam.§.euidenter.de hac ſuſpenſione habet̃.xxvj.q.vj.per totum. ¶ Si quis etiã in irregularitate exiſtens/beneficiũ recepit:impetrata abſolutione ſuꝑ irregularitate/nõ indiget alia diſpẽſatione ſuper bñficio obtẽto.ſm fratrẽ Raimũ.et Guill̃. ¶ Itẽ qui celebrat in eccleſia ſanguinis vel ſeminis effuſione polluta:Et q̄ preſentib⁹ excõicatis maiori excõicatione ſcienter celebrat:non eſt irregularis. Qui vero/ſciẽter in loco celebrat interdicto:irregularis eſt:ſolũ ab illa irregularitate per romanũ pontificẽ liberãdus.ex̄ li.vj.de ſen.excõ.is qui. Et is cui interdictus eſt eccleſie ingreſſus:ſi in eccleſia ingerat ſe diuinis:vt prius/irregularis eſt.eo.ti.lib.vj. is cui. ¶ Si eps ꝓpter patronorum diſcordiã/clauſerit eccleſiã:precipiẽs ne ibi miſſarũ ſolennia celebrentur:celebrãtes ibi nõ fiunt irregulares. ex̄ de iure patro.c.j.ꝛ.ij. Si aũt dicat:interdico talẽ eccleſiã:celebrans in ea irregularis eſt.ex̄ de exceſ.prela. tãta. ¶ Hoc etiã eſt notandũ ꝙ excõicatus vel interdictus dicit̃ violare interdictũ:agendo ſuũ officiũ ſicut prius:puta offerendo in miſſa calicem vel vrceos vel hmõi:vel celebrãdo ſolenniter veſperas vel matutinũ.vt in pre.c.ſi quis eps in cõcilio.ex̄ de ſen.excõ.quũ medicinalis. Idem eſt in quocũq; officio cantãdo:ꝛ in q̄buſcũq; horis officiet eccleſiã.vt ibi no. Jo.an.ad idẽ.eo.ti.is cui.lib.vj.ſi aũt extra eccleſiam celebret:in domo priuata:cum altari viatico:vel ſub diuo:vel in tentorio:vel cõcelebret celebrãtibus extra eccleſiã cum altari viatico. vt ex̄ de priuile.in his.ꝛ.e.ti.c. vlti.lib.vj.non eſt irregularis.q: non celebrat in eccleſia. vt no. Joã.an.in pre.c.is cui. ¶ Si vero intereſt diuino officio:ꝛ cantat vel pſalmodiat:non tñ celebrat:nõ eſt irregularis.ſm Guill̃.dur.nec ſuſpenſionẽ incurrit:licet peccet:q: non facit tanꝙ in officio ſuo agens.pre.c.ſ. ꝓxime.H.allegatorũ.legere eñ pſalteriũ:vel docere etiã euangeliũ vel nouũ et vetus teſtamentũ in eccleſia interdicta nõ eſt prohibitũ:quũ etiam ibi predicari poſſit.vt ex̄ de ſen.excõ.rñſo.ar.tñ cõtra.ex̄ de exceſ.prela.tãta.de cleri.ex.mi.illud.§.ſi.ex̄ de re iudi.quũ eterni.§.ſciturus.lib.vj. Sed diſtingui põt vtrũ ex ignorantia ſeu etiã deuotione: an vero ex contẽptu ſeu ex malitia ſe officio ingerat.ſm Guill̃.dur. ad hoc facit verbũ dãnabiliter poſitum in pre.§.ſciturus. ¶ Item ſi excõicatus celebrat:ſicut prius:vel dicat horas ſuas/officiãdo populũ/nõ in eccleſia ſed extra:puta in naui vel exercitu vel alibi:irregularis eſt.ar.de con.di.j.conſcedimus. Secus ſi dicit horas cũ vno vel duob⁹ aut pluribus ſocijs/nõ officiando eccleſiã:q: tunc non eſt irregularis:ſed tũc bene facit ſi ſupprimit verba illa que a ſolo ſacerdote dici ſolent. vt dñs vobiſcũ.ꝛ ſi per aliũ/etiã non ſacerdotem/facit officiũ inchoari. Celebrãs interdictus vel excõicatus in eccleſia non conſecrata: irregularis eſt.quia idẽ iuris eſt/ſicut ſi eſſet cõſecrata:quoad hoc. ex̄ de immu. eccle.eccleſie.ex̄ de con.eccle.vel alta.c.ſi.ꝛ ſic ibi tenet Oſtien. nã idem eſſet ſi extra eccleſiã celebraret.vt.ſ.tactũ eſt. ¶ Si ſacerdos ſepelit aliquem in cimiterio in quo certũ eſt aliquos excõmunicatos eſſe ſepultos:nõ eſt

irregularis:quū hoc iure cautū nō ſit.in cimiterio autem
per ſententiā hoīs interdicto ſepeliens ſolenniter/eſt irre
gularis.ex̄ de poſtu.p̄e.c.j.ꝓpe p̄in.ex̄ de cleri.ex.mi.apo
ſtolice.facit.ex̄ lib.vj.de con.eccle.c.j. Qui etiā ſolēniter et
publice ſepelit publice excōmunicatū: licet grauiter pec⸗
cet:nō tamen ex hoc fit irregularis:ſed eſt ei ingreſſus ec⸗
cleſie interdictus.ex̄ lib.vj.de priuile.epiſcoporū. Si autē
ſepeliat excōmunicatū tēpore interdicti: excōmunicatus
eſt.ex̄ in clemen.de ſepul.eos. Si aūt magiſter ſcholarum
ſuū exerceat officiū:vel alij ſua miniſteria ⁊ officia:nō in⸗
currunt irregularitatē.quia hec officia vel miniſteria non
cōpetunt ratione ordinis. facit ꝓ hoc qđ no.j.q.iij. ſalua⸗
tor.in gloſ.ſicut in eccleſia.in ſi.peccat tamē talis:⁊ graui⸗
ter eſt puniendus ſicut ⁊ laicus excōicationē contēnens.
ex̄ de cleri.ex.c.ij.in ſi. Itē notarij/aduocati/iudices/⁊ alij
publica officia exercētes:ſi excōmunicati ſint vel ſuſpēſi:
et nihilominus ea exerceant:irregulares nō ſunt.q: talia
officia non ſunt ordini annexa.ad hoc.xj.q.iij.ſi quis eps
in concilio. Benedicens etiā menſam excōicatus/ſuſpen
ſus/vel interdictus:nō eſt irregularis.q: talis benedictio
nulli ordini eſt annexa. xliiij.di.c.ſi. Secus in benedictio⸗
ne aque.q: illa fit cū ſolennitate per ſacerdotem. de cōſe.
diſt.iij.aquam. Si vero interdictus abſoluat ab excōmu⸗
nicatione:nō eſt irregularis.q: abſoluere excōmunicatū/
non eſt ordinis: ſed iuriſdictionis: ſicut ⁊ excōmunicare.
ij.q.j.nemo.ex̄ de elec.tranſmiſſam.⁊ par ius eſt ligandi ⁊
abſoluēdi.ſed abſolutionis ſolennia adhibere:ſicut eſt di
cere orationes cū ſtola/⁊ pſalmū penitentialē:⁊ in eccle⸗
ſiam introducere:ordinis ⁊ officij eſt.ar.ex̄ de ſentē. excō.
nuper.in ſi.xj.q.iij.debent.⁊.c.ſeq. Si diaconus vel acho⸗
lytus legit epiſtolā ſine apparatu/in loco vbi de cōſuetu⸗
dine generali dicit̄ per ſubdiaconū epiſtola:videtur ꝙ ſit
irregularis. ar.xj.q.iij.ſi quis epiſcopus damnatus. vbi
dicitur generaliter ſi q̄d cōtingat de ſacro miniſterio. ſed
hoc intelligendū eſt de ijs que certo ſunt ⁊ ſuo ordini de⸗
putata:ſicut ſubdiacono legere epiſtolā. vel acholyto por
tare cereos.⁊ ſic de alijs ſi.xxiij.di.ſi ſubdiaconus.⁊.c.ſeq.
xxv.diſt.perlectis.xxj.diſt.cleros. Sed ſi facit ea que non
ſunt certo ordini deputata:vel a iure vel a conſuetudine:
vt ſi cantat reſpōſoria/vel legat lectiones: nō ſit irregula
ris.vnde videtur ꝙ ſi in aliqua eccleſia ſit conſuetudo/ꝙ
quiſqꝫ ſine diſtinctiōe ordinis legat epiſtolā: vel portet ce
reos:vel q̄d aliud ꝑtinens ad aliquod officiū/faciat: non
erit irregularis/qui illud officiū agit.cōſuetudo em̄ attē⸗
ditur in ſacramētis ⁊ eccleſiaſticis officijs.ex̄ de cele. miſ.
pernicioſus.cū ſuis cōcor. vide qđ no.de vi.⁊ hone.cleri.
vt quiſqꝫ.ſuper.℣.epiſtolā.ar.tamē cōtra de homici. ſicut
dignū.in ſi.℣.dicitur.ꝙ homicide nō debent etiā reſpōſo⸗
ria ſeparatim cātare. Sed dici pōt ꝙ illud ſpecialiter fuit
iniunctū:propter horrorem enormis criminis. ptꝫ igit̄ ex
premiſſis ꝙ in minoribus ordinibꝰ cōtrahitur irregulari⸗
tas.⁊ probat̄.ex̄ de cleri.ex.mi.c.ij.nā ⁊ tales degradātur.
xj.q.iij.epiſcopus preſbyter.in ſi.xxiiij.diſt.c.ſi.xxvij.q.j. ſi
quis eps. Si etiā interdictus vel excōicatus habens ſolā
tōſuram:que eſt ordo.ex̄ de eta.⁊ quali.quū cōtingat.offi
ciet in ſuo ordine:irregularis eſt:ſm Oſtiē. ⁊ Guill'.xxiij.
di.pſalmiſta.xxj.di.cleros.in pn̄. Si preſbyter excōicatus
vel ſuſpēſus ſimpliciter a ſuis ordinibus/adminiſtret in
ordine acholytatꝰ:irregularis efficitur. vt.xj.q.iij. ſi quis
epiſcopus dānatus.ibi.ſi q̄d cōtingit de ſacro miniſterio.
Secus ſi tantū a miſſarū celebratione ſuſpenſus eſſet. Si
cōſtitutus in minoribus ordinibus excōmunicatus legit
epiſtolā in miſſa priuata:nō eſt irregularis:ex quo hoc ſi⸗
ne ſolēnitate facit:quum etiam a laicis quādoqꝫ legātur
epiſtole ⁊ lectiones de cōſuetudine.facit qđ no.ex̄ de vi.⁊
hone.cleri.vt quiſqꝫ. Et idē iuris eſt:ſi miniſtret ad altare
ſacerdoti:parando vinū ⁊ aquam ⁊ hmōi.⁊ idem etiā pu
to in preſbytero diacono ⁊ ſubdiacono:ſm Guill'. Si epi
ſcopus a pōtificalibus ſit ſuſpēſus:in illis celebrando nō
efficitur irregularis,q: pontificalia nō ſunt de ſubſtātia.

Nam ⁊ ſine ipſis pōt quodlibet pontificale officiū exerce
re.nec debet quis irregularis cenſeri:niſi vbi inuenit̄ ex⸗
preſſum. G.ar.bo.ex̄ de ſen.excō.is qui.lib.vj. Suſpenſus
ab ingreſſu eccleſie tantū/non ſit irregularis celebrando
extra eccleſiā.quia extra eccleſiā celebratur. de cōſe.diſt.j.
concedimus.⁊ expreſſum ex̄ de ſen.excō.is cui.ibi.in ea ſe
ingerat ⁊ cū aſſenſu.cōtra. Si excōmunicatus ſiue ſuſpē⸗
ſus baptizat:vel inungit: vel corpus chriſti dat: vel aliud
ſacramentū ſine veſtibus ſacerdotalibus/⁊ nō ſolēniter:
nō eſt irregularis. al's ſecus.ar.l.di.qui ſub gradu.de cle.
egro.preſbyterū.de cor.viti.ſignificauit. Generaliter aūt
dicendū eſt.ꝙ nō debet aliquis in dubio irregularis iudi
cari:niſi vbi inueniet̄ in iure expreſſum: vel expreſſa ſimi⸗
litudine iuris.ff.de pe.preſes. de peni.diſt.j.pene.ex̄ lib.vj.
de regu.iur.odia.⁊.c.in penis. expreſſum.c.is qui.de ſen.
excō.lib.vj.quia irregularitas a iure introducta eſt.vt ſu⸗
pra probatū eſt. Scandalū etiam ſolum inducit irregula
ritatem.vt ex̄ de homici.ex literis.j. ¶ Abbas autem pro⸗
pter irregularitatē a prelatione nō remouetur.ex̄ de eta.
⁊ quali.tuā.l.di.accedens.xj.q.j.legi.ſm Inno. ¶ C.

Sed queritur quādo occaſione homicidij irre⸗
gularitas contrahatur? Super quo notādum
ꝙ ad hoc ꝙ irregularitas ex homicidio cōtra⸗
hatur:neceſſe eſt ꝙ interueniat cōſiliū/vel pre⸗
ceptum/vel factū/vel defenſio occidentis.l.di.
ſi quis viduam.ex̄ de cle.pug.in duel.c.ij.in ſi.xxiij.q.vlti.
c.ſi.de quo plene no.ex̄ de homici.ſicut dignū.§. clericos.
Intelligitur aūt aliquis conſiliū vel preceptū vel factum
in morte alicuius dediſſe:quādo ſuaſit illud:vel rogauit:
vel mandauit.vel al's conſuluit:oſtendendo vtilitatem q̄
ex homicidio ſequeretur.ex̄ de homici.ſicut dignum. Sed
et qui non conſuluit homicidiū: ſed conſuluit illud vnde
illud ſequeretur:irregularis eſt.vt ſi ſuaſit iactū lapidis:
machine/funde/vel balliſte:vel ꝙ aliquis iret ad capien⸗
dū caſtrum:qđ de facili capi non poteſt abſqꝫ hoīs morte.
Si enim iſte occidit aliquem in captione caſtri:nedū occi
dens/ſed ⁊ ſuadens/irregularis eſt.q: captioni caſtri/et
iactui machine/vel balliſte/valde affine eſt hominē inter⸗
ficere. Idem ſi mādauit vel conſuluit furtiue vel ꝓditio⸗
naliter capi caſtrū.quia quū illicitum opus conſulat:irre
gularis eſt:etiā ſi caſu mors inſequatur.ar.ex̄ de homici.
de cetero. In talibus em̄ ita punitur qui remotā cauſam
homicidio prebet:ſicut qui propinquā:vt no.co.ti.preſby
terum. Idem quoqꝫ eſt ſi mādauit aliquē verberari: quia
ſatis credibile eſt ꝙ ille ſe defenderet.ff.de iuſti.⁊ iure.vt
vim.ex̄ de homi. ſignificaſti.ij.prope finem.immo ſi quis
mandat quēquam percuti/inhibēs ne occidat:ſi manda⸗
tarius fines excedit/occidendo vel mutilando: irregu⸗
laris eſt mandans.ex̄ de homici.is qui.lib.vj. Dans etiam
cōſilium in mortem alicuius directe vel indirecte: vt qui
conſulit latronē capi:ſpecialiter ſi occidatur: irregularis
eſt cōſulens.ex̄ ne cleri.vel mona.ſententiā.nec obſtat ꝙ
dicit Guill'.qui no.contrariū per.c.xxiij.q.v.de occidēdis.
quia ſic eſt irregularis qui iuſte conſulit hominē interfici
ſicut qui iniuſte.q: talis irregularitas fundata eſt in defe
ctu/non in peccato.vt.ſ.tactum eſt. Ad hoc.lj.diſt.qui in
aliquo.⁊ diſt.l.clericū qui paganū.nec intereſt ſiue is cui
datum eſt conſiliū ſtatim fecerit homicidiū/vel diu poſt:
niſi primū conſiliū reuocauerit:⁊ perſuaſerit cōtrarium.
ex̄ de homici.petrus.⁊ ar.ex̄ de ſenten.excō.mulieres. im⸗
mo niſi firmiter credat ꝙ poſt reuocationē conſilij/reuo⸗
cetur is cui conſultū eſt/a propoſito occidendi:neceſſe eſt
ꝙ denuntiet illi de cuius morte tractatur/ꝙ caueat ſibi.
In eo autem qui mādauit pro ſe fieri homicidium : vide⸗
tur ſufficere/ſi cōtrarium mandet tantum.ex̄ de regu.iur.
omnis reus.vel ſi ſciente eo cui mandatū eſt/pacem iurat
cum occidēdo.xxij.q.j.omne quod. vel parētelam vel ami
citiā cū eo contrahat.ex̄ de deſpon. impu.c.ij.licet hoc nō
ſignificauerit ei:quia qui certus eſt: certiorari non debet
ff.de actio.emp.⁊ vendi.l.j.in ſi.ex̄ de elec. quū inter vni⸗

Nume. xxij.

Homicidij pſuaſor: irregularitatem incidit.

uerſas. Ratio diuerſitatis eſt:quia quãdo mandato alte/
rius ⁊ pro alio fit mandatũ tantũ de occidendo: videtur
ꝙ cõtrario mandato vel contraria voluntate oſtenſa/de/
beat ab homicidio ceſſare:ſed vbi non fit mandatum pro
alio:ſed pro ſe:is qui conſuluit debet perſuadere:⁊ etiam
plus facere:ſi hoc cõſcientia dictat. Caute tamen faciat/
ne quẽ prodat.xlvi.diſt.clericus.ij.q.i.ſi peccauerit. Si au/
tem poſtq̃ cõſulens penitet:prius tamen q̃ reuocet conſi
liũ:ille procedat ad actum : irregularis fit. licet tempore
perpetrati homicidij in charitate ſit.niſi reuocauerit tem
peſtiue:ita ꝙ reuocatio ad illũ perueniat.ar.ff. manda.l.
ſi mandaſſem.ff.ad macedo. ſi tñ.⁊.l.ſi filius.ff.ꝙ iuſſu.l.
i.rñſo.i.ex̃ de procu.mandato.⁊.c.ex inſinuatione.ex̃ de re/
ſcrip.ex parte.ij.no.de hoc.ex̃ de ſenten.excõ.mulieres. Si
etiam aliquis alicui cõſulat ꝙ ille proijciat ſe in mare.vel
ignem:vel aliter ſe occidat:irregularis fit:ſi ille acquieuit
cõſilio.ar.l.di.ſi quis viduam. Sed quid? Ruſticus ſuper
aſinum volebat torrẽtem vadare:quũq; fuiſſet in medio
torrentis: aſinus necante necretro voluit ire : ſicut aſina
balaam.vide.ij.q.vij.c.nos ſi incõpetenter.§.item quũ ba (Nume. xxij.)
laam.⁊.c.ſecuti ſunt.clericus vero vna cum alijs q: aqua
creſcebat/clamauerunt ad illũ/vt de aſino deſcenderet:⁊
rediret/ne periret:veriſimiliter credentes ꝙ ille ſus redi/
ret:ille igitur ad eorũ clamorem de aſino deſcẽdens vi flu
minis eſt ſubmerſus.clericus non eſt irregularis. xxiij.q.
v.de occidendis.⁊.c.quum ergo. Si iuris peritus dat cõ/
ſiliũ iudici de latrone ſpeciali capto ꝙ debet mori: irregu
laris eſt.fuit enim in culpa in caſu qui de facto erat reſpõ/
dendo.ex̃ de exceſ.prela.ex literis. vbi de hoc. Si vero non
eſt caſus de facto:ſ; iudex ſimpliciter petit qualiter fures
ſunt puniendi:⁊ clericus iuris peritus reſpõdeat/taliter:
ſi poſtmodũ iudex ex hoc conſilio inferat mortem alicui:
nõ eſt clericus irregularis. Secus ſi eſſet ignorans : quia
tunc in culpa fuit:⁊ irregularis eſt.per ea que.ſ.in eodem
ar.§.i.℣.item exercens.cum.℣.ſeq.de medico notata ſunt.
Si autem nõ reputatur iuris conſultus: nec interrogãti
reſpõdet vt iuris conſultus : ſed ſimpliciter dicit quid de
talib⁹ ſentiat:nec preſumit/nec preſumere debet ꝙ iudex
ſequatur ſuã reſpõſionem:non cõtrahit ex hoc irregula/
ritatẽ:ex quo nõ reſpondet ad caſum qui ſit de facto. Sed
et ſi ſcienter reſponderet ad caſum qui eſſet de facto: irre
gularis eſſet : quia in culpa eſt.vt.ſ.ſm fratrẽ Raimũ. de
pẽna forti.adde qđ de iſta materia no.iij.diſt. omnis aũt.
in gloſ.ſed nũquid.⁊ in pre.c.ex literis.ex̃ ne cleri.vel mo/
na.clericis.xxiij.q.vlti.peſſima. Itẽ hodie ſi epiſcopus vel
alius prelatus iuriſdictionẽ habens tẽporalem precipiat
baliuo ſuo vel alicui:ꝙ iuſtitiam faciat de quodã malefi/
cio ſpecialiter perpetrato:nõ eſt irregularis. vt ex̃ ne cle/
ri.vel mona.epiſcopus.li.vi.que decretalis eſt cõtra illud
qđ nota. cõmuniter per Ber. Jo.⁊ alios.xxiij.q.viij. his
a quibus.ex̃ ne cleri.vel mona.clericis. Item quicquid di
cant Inno.⁊ Oſtien.ex̃ de homici.ad audientiã. ⁊ Guil.
dur.in ſpe.in ti.de legato.§.iuxta propoſitionis.℣. ꝙ ſi ali
quis conſulit. Credo ſalua eorũ paternitate/ꝙ ſi aliquis
conſulit alicui ꝙ occidat aliquem:ipſe tamen cui conſulit
ab illo occiditur:ꝙ cõſulens irregularis eſt.q: dedit ope/
ram conſilio illiciti operis.vnde quicquid mali culpa vel
caſu inde ſecutũ eſt:ſibi debet imputari.ex̃ de homici.con
tinebatur.c.ſuſcepimus.potuit conſiderare ⁊ examinare
⁊ debuit:ꝙ ille poterat ab illo occidi.vnde fit irregularis
l.diſt.hi qui.c.ſepe.nec valet ratio Inno.qui cõtradicit ꝙ
non fuit in culpa conſulens de morte iſtius cui cõſulebat:
quia conſilium debet intelligi:ꝙ bene ⁊ ſibi caueret q̃ de/
bebat occidere:ꝙ tempus captaret ⁊ locum ne ipſe occi/
derẽ.vñ ſi exceſſit fines conſilij: non eſt cõſiliario impu/
tandũ.nam iſta ratio tollitẽ per decre.ex̃ de homici.is qui.
lib.vi.⁊ facit.ff.de iniurijs.eum qui.§.ſi iniuria.⁊ op. facit
pro hoc.quia in culpa fuit:et cogitare debuit hoc euenire
potuiſſe.ff.ad.l.aqui.qui occidit.§.in hac. Porro ſi q̃s ali/
cui ſuadeat:ꝙ pro patria ſua/vel ꝓximo ſuo/vel iure ſuo/
vel eccleſie ſue/periculo ſe exponat:non ob hoc fit irregu
laris:etiam ſi ille ibi moriatur.xxiij.q.iij. pro membris. et
c.ſeq.⁊.q.viij.igitur.⁊ ſeq.⁊.c.cõuenior.in prin. ⁊ prope fi.
℣.rñdi.⁊ ℣.ſanctus enim. Sed ſi ſciret vel crederet eum
moriturum:tunc videtur ꝙ fiat irregularis. quia eſt ordi
nata charitas:ꝙ diligat quiſq; plus corpus ſuum/q̃ alte/
rius.de peni.diſt.iij.qui vult. Sed ſi ei conſulat: ꝙ indubi
tate morti ſe exponat/pro honore chriſti vel fide vel ꝓ ſta
tu eccleſie:non fit irregularis etiam ſi mors inde ſequatẽ.
xxv.q.i.ſunt quidam.xi.q.iij.non ſolum.⁊.c.ſeq. quũ chri/
ſtus pro nobis mortem ſubierit.xij.q.ij.quum redemptor.
ex̃ de homici.pro humani.lib.vi.⁊ ſancti martyres pro ec/
cleſia dei ſanguinem ſuum fuderunt.arg.preallẽ.c. conue/
nior.ex̃ de homici.ſicut dignum.hac etiã ratione excuſan/
tur ab irregularitate inq̃ſitores heretice prauitatis/ſciẽ/
tes ꝙ poſtq̃ pronuntiauerint aliquem hereticum eſſe:ille
tradetur morti. Sic etiam alẽs multipliciter procurando.
ad hoc accedit.xxiij.q.v.ſi audieris.⁊.q.viij.legi.ex̃ de ver
bo.ſigni.nouimus. Si quis autem portat ligna ad here/
ticos cõburendos/propter indulgentiã habẽdam : ſi illa
ligna combuſſerunt hereticos:irregularis eſt. nec cum eo
diſpenſatur/niſi per papam.ſm Guillẽ.durã.facit.l.di.qui
ſaccum.xxiij.q.viij.c.ſi.⁊ tamen indulgẽtiam habet. quia
iſta irregularitas non prouenit ex peccato.ſicut in iudice
⁊ alijs officialibus iuſte hominem condẽnantibus. vt.ſ.
in eodem ar.℣.item iudices. Si quis autem propria ma/
nu ſponte cõmiſit homicidium:fit irregularis:etiam ſi pa
ganum/vel ſaracenum occidat.l.diſt.clericum qui.⁊.c. de
his clericis.⁊.c.penulti. Idem eſt etiam ſi non ſponte ſed
caſu quum daret operam rei illicite:vel ſi nõ adhibuit di/
ligentiam quã debuit.ex̃.c.ſicut dignum.c. preſbyterum.
⁊.c.continebatur.c.ad audientiã.c.ioannis.c.ſi.l.di.hi qui
arborem.c.ſepe. Idem eſt ſi cauſam proximã morti dedit
l.diſt.ſtudeat.vel ſi venenum dedit. de homici.ſi quis. Si
autem caſu cõmittitur homicidium:⁊ dabat operam rei
licite:⁊ adhibuit diligentiã quã debuit:ex hoc nõ fit irre/
gularis.vt no.eo.ti.ſicut. Si autem aliquis infirmũ ver/
tit vel trãſuertit in aliud latus:vt citius moriatur:irregu/
laris eſt conſulens et faciens:ſi ex hoc mors citius fuerit
ſubſecuta:puta quia ⁊ via anhelitus precluditur : vel rũ/
pitur apoſtema ex violẽtia motus:⁊ ſuffocatur. Idem di
co ſi infirmarius bona fide voluit infirmũ maxime graui
ter infirmũ:vt quieſcat ex alio latere:vel ſupinus: vel ali/
ter:ſi ex hoc citius moritur:irregularis eſt.vnde nõ expe/
dit clerico ſeculari vel religioſo: ꝙ ſit infirmari⁹ maxime
principalis.quia frequenter credens bene facere ⁊ iuua/
re infirmũ/mortis ei occaſionem preſtabit.op.ar. ad hoc
ex̃ de eta.⁊ qualita.ad aures. Si tamen de ijs ⁊ ſimilibus
dubitatur an inde mors fuerit ſubſecuta:deponat leuem
et temerariam conſciẽtiam ad arbitrium prudentis viri.
alioquin eligat tutiorem viam:⁊ abſtineat. ex̃ de homici.
ad audientiam.cũ concor.ibi poſitis.de ſimo.per tuas.ij.
Si aliquis tenet ceruum/vel leonem/vel aliam ferã que
aliquem occidit:nõ eſt irregularis:dummodo alẽs latam
culpam non habuerit : vel malitiam non adhibuerit.ar.
ff.ſi quadru.pau.fe.di.l.i.⁊.l.fina.ſm Guillẽ.⁊ Innocen.⁊
Oſtien.qui predicta dubia ſuperius conſcripta tangunt
in preallẽ.c.ad audientiã.de homici.⁊ in vlti.gloſ. iſtius.c.
in fi. Tradit Oſtiẽ. duas regulas circa irregularitatem.
vna eſt quod in dubio nec magiſter nec iudex debet ali/
quem iudicare irregularem.de peni.diſt.i.§.pene.ff.de pe
nis.interpretatione.⁊.l.ſi preſes. Secũda eſt ꝙ in dubio
ſe vnuſquiſq; debet irregularem reputare.ar.eorum que
leguntur.⁊ no.preallẽ.c.ad audientiã. de homici. Item nõ
ſolum quis eſt irregularis:ſi ex eius percuſſione aliquis
interijt:verum etiã ſi ex hoc infirmitatem contraxerit/vñ
mortuus eſt.ex̃ eo.ti.c.preſbyterum.c.ad audientiam.⁊.l.
diſt.ſtudeat.ex̃ de cleri.percuſ.c.ij. Item tenuit Guillẽ. ꝙ ſi
quis ſe in ineuitabili caſu defendat:⁊ homicidiũ cõmittit
irregularis eſt.ſed iſtud hodie corrigitur ex̃ in clemen.de

homici.ſi furioſus.per quod.c.determinat̃ que no. ex̃ eo. ti.c.ij.⁊.c.ſicut dignū.in fi.magne gloſ. Itē ſi potui homi- nem liberare a morte:⁊ non libero: non ſum irregularis: niſi ſim in poteſtate iudiciaria cōſtitutus.de hoc vide qđ legit̃.⁊ no.xxiij.q.iij.non in inferenda.lxxxiij.di.§.j.ff.de li be.agno.necare.ex̃ de ſen.exco. quante.⁊.c.dilecto. vj.lib. facit pro hoc quod dico.xxiij.q.iiij.forte.no.etiã cauſa.c.⁊ q.iij.oſtēdit. Si autem retraho te volētem liberare homi- nem a morte iniuſta:irregularis ſum.q: quodãmodo ho- micidiū cōmitto directe.de peni.diſ.j.periculoſe.l.di. ſi qs viduã.facit preal.c.oſtēdit. Illud etiã notandū/ q ſi quis occidendi animo/percuſſit latronem:non tamē letaliter: Latro autem ex aliorum vulnere perijt:irregularis eſt. vt colligit̃ ex̃ de homici.ſignificaſti.ij.rñ.j. Idem eſt etiam ſi non percuſſit:ſed aliquid operis impendit in mortē eius: puta q: latronem detinuit:vel cōtra eū clamauit: vel hu- iuſmodi.al's aūt ſi clamaſſet cōtra eū:non in mortē eius: ſed qđ caperetur:vel detinuit eū:vel leuem ictū dedit:irre gularis non eſt.ſm Inno.ar.preall'.c.ſignificaſti.etiam ſi ab alijs occidatur.in quibus verbis bene intellectis dñs

Notat Innocē- tius.

Inno.vere ſibi cōtrarius eſt. In hoc eñ videtur eſſe ius: q nec auxilium det in mortē alicuius aperte:nec etiam ſit in neglectu.q: ſi culpa eius vel malitia homicidium per- petretur:irregularis ſit.⁊ idē ſi eius negligentia cōmitti- tur.l.di.hi qui.ex̃ de homici.petrus. Et ideo ſiue clamat cō tra latronem:ſiue eum capiat:ſeu quocūq; alio modo po tuit intelligere ex clamore vel alio actu ſuo homicidium poſſe ſequi:irregularis eſt.niſi forte faciat propter pericu lum corporis ſui.vt ſi timet q aliquis eum occidere velit. tunc enim bene poteſt inuocare ⁊ clamare ꝓ auxilio.quia non intendit in aliorum mortē:ſed in ſuam liberationem. Et preterea liberat a peccato animã volētis eum occide- re.ſecus ſi faciat hoc propter periculum rerum:vel ſi fuge preſidio euadere poteſt.e.ti.ſuſcepimus.ſm Guill'. Item ſi clericus non valēs recuperare res ſuas:tenet furem ne cum rebus fugiat:donec eū exhibeat iudici: vel eius auxi lium inuocet ad res ſuas recuperandas:non eſt irregula ris:licet fur a iudice poſtea corporaliter puniatur. qđ ve- rum eſt hodie proteſtatione premiſſa: q ad vindictã ſan- guinis non intēdit.ex̃ de homici.prelatis.lib.vj.ipſa enim ligatio/ſiue captio/ſine ſanguinis effuſiōe licita eſt.ex̃ de homici.c.j.xxiij.q.vj.ſi res.ex̃ de homici.c.ij.ex̃ de rap.in ar- chiepiſcopatu.§.j.in fi.ex̃ de homici.tua.§.ad vlti. ſm In- no.⁊ Oſtien.qui ſic no.co.ti.ſuſcepimus.vnde ſi clericus tradit iudici aut poteſtati furem vel latronē:petens q eū puniat citra ſanguinis effuſionē:vel petens rem ſibi ſub- tractam reſtitui:cū proteſtatione premiſſa : licet iudex in eum animaduerterit:non ꝓpter hoc clericus ſit irregula ris:nec ei nocet/ſi ad conuincendū latronē/tradiderit in- ſignia. Et idem eſt ſi de iniuriantibus ſibi vel eccleſie ſue deponit querelã:quãuis tales vix abſq; ſanguinis effuſio ne valeant coarctari.ex̃ eo.ti.tua nos.§.ad vltimū.⁊.c.po ſtulaſti.xxiij.q.iij.maximianus.⁊.q.v.c.j.⁊.c.vnū.c.pena.⁊ ar.ff.de bo.liber.qui quū maior.§.j. proteſtatione premiſ- ſa.vt preal.c.prelatis.ad idem ex̃ de rap.in archiepatu. ex̃ de iudi.quū non ab homine.ex̃ de ꝟbo.ſigni.nouimus.ex̃ de hereti.excōmunicamus.ij.§. penul.de apoſta.a nobis. xxiij.q.v.non vos. Et ſunt hic in argumentū nullius irre- gularitatis notã incurrere eum qui per executores alicu- ius curie procurauit aliquē capi/propter aliqđ delictum: ꝓpter qđ nec mori nec mutilari debuiſſet:licet iudex alia inueniens ſuſpenderet eū.non conſulo tamen alicui hoc facere:niſi ꝓpter emendã ſuam aut reſtitutionem rei ſue. vt innuit preal.c.prelatis. Si iudex vel officialis inſequit̃ latronē:⁊ querit a me:vbi eſt:⁊ capitur ⁊ occidit̃ : irregu- laris ſum.q: facto meo mortuus eſt.l.diſ. ſi quis viduam. Si aūt queritur latro:⁊ non pōt fugere niſi per alterã de duabus vijs:⁊ dico q per hanc non fugit:ſciens eū per al terã fugere: Idem ſi non ſciam:irregularis ſum.q: dicen- do ipſum non per hanc viã fugere/implico eū per aliã fu- gere.ar.ex̃ de preſump.nonne.tacendū eſt ergo vel curia- liter querentē oportet eludere.xliiij.diſt. in mandatis. fa- ciunt que no.xxij.q.ij.ne quis. Item ſi agenti ad res ſuas ex poſt facto placet q latro ſuſpenſus eſt:⁊ ratum habet: irregularis eſt.ſm Oſtien. ex̃ de reſti.ſpo.cū ad ſedem.in fi. Sed ſalua gratia ſua groſſe locutus eſt:q: ratihabitio vel cōplacentia non inducit irregularitatē:vbi nullus cō ſenſus vel cooperatio vel exhortatio preceſſit:nec eius no mine factū eſt.ar.ff.manda.ſi vero.§.ſi poſt.peccatū enim qđ ſola volūtate committitur:cōtraria aboletur.ar.ex̃ de ſimo.c.fi.ff.de regu.iur.nihil tam naturale.ex̃ eo.ti.c.j. Et quia de ſola nuda volūtate non tenetur ſe purgare. no.j. q.iiij.quia preſulatus.⁊ ex̃ de homici.petrꝰ. Preterea nec ratum habere poteſt qđ nomine ſuo geſtū nō fuit.expreſ- ſum hodie ex̃ de ſen.excō.quū quis.lib.vj.⁊ ex̃ de reg.iur. ratum.lib.vj. Irregularitas enim ratione homicidij non cōtrahitur ſola voluntate:niſi homo actu occidatur.vt ex̃ de homici. ſicut dignum.§.illi autē.in quo.§.non fuit ſo- lus animus:ſed actus exterior veniēdi.xv.q.j.ſi quis non iratus. Sed nec ſit aliquis irregularis propter ſolum ho micidiū:niſi culpa vel volūtas preceſſerit:vel al's inde ſe- quatur ſcãdalum.l.di.hi qui.ar.ex̃ de homici. ex literis.de cleri.egro.tua. Si autē in rixa quis mortuus eſt: neſcitur tamen quis illū interfecit:oēs cenſendi ſunt irregulares: ⁊ ab ordinibus repellendi.quia oēs cenſentur homicide: ſaltem quoad promotionē:propter incertitudinē.xxiij.q. vlti.c.vlti.ff.ad.l.aquil.item mela.§.ſi plures. ⁊ hoc tenet Io.predi.c.vlti.⁊ hoc ſi omnes percuſſerūt:ſi aūt aliquis non percuſſit:ſue eſt cōſcientie relinquendū. ſm Oſtien. qui de hoc no.in ſumma de homici.§.qua pena.ꝟ.ſed nū- quid.q irregulares omnes ſint.facit.lj.di.aliquantos. et c.ſi quis.ex̃ de cleri.percuſ.c.cōtinentia. Si amici tui occi- dunt aliquē tibi iniuriantem/te inuito:⁊ cōtra tuam pro- hibitionem:nō nocet tibi.vt ex̃ de homi.petrus.⁊.j. q.iiij. quia preſulatus. Idem eſt ſi te ignorante.ar.ex̃ de ſimo.a nobis.⁊.c.ſicut nobis.⁊.c.de regularibus. Sed ſi volun- tas turbata fuit:puta quia nec conſenſiſti expreſſe: nec cō tradixiſti:tibi imputatur.ar.ex̃ de ſimo.mattheus. immo etiam ſi ſciens tractatum de morte alicuius habitum : nō reuelaui:non ſum irregularis.quia homicidiū non com- miſi:facto/mandato/cōſilio/vel defenſione.l.di. ſi quis vi duam.⁊ in preal.c.petrus. Si aliquis vadit ad interficiē- dum aliquē:⁊ tu eum ſcienter aſſocias:non eum incitans ad homicidiū:nec cum eo ſuper hoc aliqua verba habui- ſti:vel ſi habuiſti/ſemper ei diſſuaſiſti : ſed quū tibi nollet acquieſcere:timēs de ipſo/eum aſſocias: eo propoſito vt ſi forte aliquis eum inſequeretur/eum defendas: etiam ſi ſic homicidiū perpetrat/irregularis es. ſm Oſtiē.vt eo. ti.ſicut dignum.§.illi.⁊.§.ſi. Itē clericus arma miniſtrãs. ſi aliquis interficiatur: irregularis eſt.ar.xxiij.q. vlti.c.ſi. nomine autem armorū fuſtes et lapides intelliguntur.ff. de ꝟbo.ſigni.armorū.facit quod legit̃.et no. ex̃ de iudeis. ita. Poſſunt milites ⁊ alios clerici inducere ad pugnan- dum ꝓ defenſione eccleſie:vel fidei:vel reipublice: ⁊ ſi ali- qui ibi interficiantur:⁊ etiam ſi preſentes ſunt clerici:non ſunt irregulares.no.xxiij.q.iij.maximianꝰ.no. ſm Inno. ex̃ de reſti.ſpo.olim cauſam.facit.xxiij.q.viij.vt pridem.no ta.ſm Oſtiē.in ſumma de homici.in.§. qua pena.ꝟ. illud vero.⁊ ſeq. Et breuiter teneas q eccleſiaſticus iudex pōt hortari brachium ſeculare cōtra violētos: vel hereticos/ vel paganos : non vt occidat/vel mutilet:ſed vt de terris fidelium expellantur:⁊ de ſuis/ſi fideles impugnant:nec eſt irregularis:licet aliqui ſint hincinde occiſi. xxiij.q.v. de occidendis.⁊ in preall'.c.maximianus. Et no. Inno.ex̃ de homi.petitio.q licet aliquis in bello iuſto percuſſerit: ſi tamen nullus inde mortuus ſit:non ſit ex hoc irregula- ris.vt ibi probatur.licet enim ibi de percuſſiōe queſitum fuerit:nō tamen reſpōdet de hoc:ſed de interfectione. In bello autem iniuſto/quicūq; auxilium vel cōſilium dede- rit in mortem alterius:vel ſi culpabilis vel negligēs fue-

Sugil- latur Oſtien- ſis.

rit:⁊ ex hoc eſt moꝛs ſecuta:irregularis ſit.di.l.quantum.
c.ſepe.c.ſi duo.vnde euntes ad bellum iniuſtum/ſiue pꝛe/
ſtent ſuis fauoꝛem:puta q: ledunt ſeuerius inimicos:ſiue
terroꝛem incutiant aduerſarijs:ſcʒ ꝙ fugiant/vel timeāt
ſe defendere:vel ꝙ inimici eoꝛum ſtupefacti eos deſerāt:
ſi exinde ſequatur moꝛs:irregulares ſunt. Si vero qs ac/
cedit ad iniuſtum bellum/cauſa pacificādi:vel alia iuſta
cauſa:licet ex eius pꝛeſentia aliquod robur accreſcat ſuis:
vel timoꝛ incutiatur aduerſarijs:nō eſt ei imputandum:
dūmodo ⁊ de ijs lata negligentia abſit omnino.ar. a con
trario ſenſu.in pꝛeal.c.quantū.⁊ ex̄ de homici.pꝛeſbyterū.
xxiij.q.v.de occidēdis.ex̄ de toꝛnea.c.ij. Poteſt etiam dici
ſm Guill.dur.ꝙ clericus qui cū armis vel ſine armis in/
tereſt in bello iuſto: ſaluo eo qꝺ dictum eſt.s̄.e.ꝟ.poſſunt.
cum.ꝟ.ſeq.vel in iniuſto in quo aliqui interfecti ſunt:irre
gularis eſt:licet ipſe non occidit. Idem dico de ſeculari:ꝙ
ſiue interſit iuſto vel iniuſto bello: vbi aliqui interficiun/
tur:irregularis eſt:nec poterit pꝛomoueri.de hoc.lj.diſt.ſi
quis poſt.xvj.q.iij.poꝛro.xxiij.q.vlti. quicūq ex clero.nec
refert quantū ad irregularitatem/vtrū quis iuſto an in/
iuſto bello interſit.quia ita eſt irregularis qui iuſte inter/
ficit:vel conſiliū/vel auxilium/vel fauoꝛem pꝛeſtat:vel in
lata negligētia eſt in moꝛte alicuius: ſicut qui iniuſte in/
terficit.legitur ⁊ no.lj.di.c.j.in gloſ.quicūq.c.ſi quis poſt.
ex̄ de cleri.percuſ.pꝛeſentiū.⁊.c.ſi.expꝛeſſum.q: talis irre/
gularitas iuſte interficiendo/fundata eſt in defectu: non
peccato.vt.s̄.in pn̄.iſtius materie dictū eſt. Nec videri po
teſt ꝙ aliquis interſit bellis:⁊ non det opem aliquam ſal/
tem adſiſtendo:vel hoſtes terrendo:vel cuneū augendo:
conſilium/auxilium/vel fauoꝛem:pꝛopter qꝺ eſt irregula
ris.lj.di.ſi quis viduam.⁊ ex̄ de homici.ſicut dignū.vnde
etiam clericus pꝛoijciens lapides in conflictu/etiā ex par
te illoꝝ qui violentiā repellunt:irregularis eſt:ſi ab alijs
ſint hinc inde aliqui occiſi:licet ipſe nullū percuſſit.vt pꝛe.
c.penul.⁊ vltra de cleri.percuſ. Clericus etiam non debet
pꝛeponi bellis:nec ruptarijs:nec balliſtarijs:nec hmōi vi/
ris ſanguinū.ex̄ ne cleri.vel mona.ſententiā. Tamē iuſto
bello/quod nō ad occidendū:vel occidendū ſi reſiſtant.j.
e.ꝟ.eodem.ſed ad defendendū ſeu recuperādum ſua/ge/
ritur:pꝛeponi poteſt: non vt poſſit dirigere pꝛedictis viris
ſanguinū pꝛeeſſe:ſed vt reſpondeat militibus:⁊ ſumptus
miniſtret:tractatus teneat:ſentētias pꝛoferat:et negotia
cūcta diſponat:ſicut faciunt rectoꝛes ⁊ officiales eccleſie
in terris tēpoꝛaliter ſubiectis eccleſie. ſic etiam tenet In/
no.pꝛeal.c.olim cauſam.de reſti.ſpo. Poteſt etiā clericus
intereſſe iuſto bello.xxiij.q.iij.maximianus.⁊.q.viij.hoꝛta
tu.non iniuſto.ex̄ de homici. ſicut.ff.ad.l.aquil. item me/
la.§.⁊ item.⁊ hoꝛtari:⁊ dicere: viriliter pugnate/⁊ capite.
non dico occidite.et hoc pꝛius ꝙ̄ veniatur ad actum: ſeu
percuſſiones.nec obſtat ex̄ de homici.c.j.quia ibi aliquos
percuſſerat.bello aūt iam omiſſo incitās alium ad percu/
tiēdum aliquem aliū/ſi ſic percuſſus obierit: irregularis
eſt:maxime ſi bellū ſit iniuſtum.ex̄ de penis. qꝺ in dubijs.
no.etiam de hoc per Inno. ex̄ de ſen.excō.dilecto.li.vj. idē
eſt ſi generaliter ſeu cōmuniter ſuper bellatoꝛes acclama
uerit/dicēs:viriliter pugnate:vel date illis:vel ſimilia.vn̄
quicquid dicatur:teneas ꝙ quātūcunq ſit bellum iuſtū:
etſi liceat clericis tempoꝛalē iuriſdictionem habentibus
pꝛo defenſione vel recuperatione iuriū eccleſie bellum in/
dicere: et hoꝛtari ad pugnā/anteꝙ̄ veniatur ad ipſam: ſi
tamen clericus poſtꝙ̄ peruenitur ad pugnā:ad impugnā
dum alios/perſonā ſuā exhibeat:⁊ ex facto vel verbo ſuo
cōtingat fieri homicidiū/vel mutilationē mēbꝛoꝛum:irre
gularis eſt.vt patet in eo qꝺ legitur.⁊ no.ex̄ de homici. ſu
ſcepimus.ex̄ de cleri.pug.in du.c.ij.§.ſi.⁊ de cle.ex.mi.c.ij.
ſm Oſtien.qui ita no.in pꝛeall.c.quod in dubijs.ex̄ de pe

Hiſpani plati mi/litie va/cantes.

nis. Per pꝛedicta nō video quō pꝛelati ⁊ clerici hiſpania/
rum ſe ab irregularitate valeant excuſare: qui contra ſa/
racenos nedum faciūt bellum cum gentibus ſuis: ⁊ hoꝛ/
tantur generaliter chꝛiſtianos ad pugnandū cōtra eos:
ſed ⁊ ipſi in bellis interſunt:⁊ ſpecialiter ad pugnandum
et feriendum hoꝛtantur alios:⁊ ipſi pugnant ſicut alij ſe/
culares viriliter contra eos:feriunt:⁊ occidūt:nec de irre
gularitate aliquā ſibi faciunt conſciētiam:immo magnū
credunt/ſed non ſm ſcientiam. Roma.x.xv.q.j.§.j.ex hoc/
chꝛiſto ſacrificium ⁊ alij ſicut iudei interficientes diſcipu
los chꝛiſti. Ioan.xv.exhibere.contra quos expꝛeſſe faciūt
iura pꝛe.⁊ expꝛeſſius.lj.di.c.j.quod loquitur contra hiſpa
nos.l.diſ.clericum qui paganum. xxiij.q.vlti.c.ij.⁊.iij.⁊.§.
his ita.⁊.§.in regiſtro.c.repꝛehenſibile.c.ſi in moꝛtē.c.con
uenioꝛ.c.ſepe pꝛincipes.c.his a quibus.ex̄ de cleri. percuſ.
c.penulti.⁊ vlti.ex̄ de vo.⁊ vo.redē.ex multa.§.ſi. Si cleri/
cus in bello iuſto miniſtrat balliſtas ſeu ſagittas ad ſui
defenſionē:⁊ ille cui miniſtrat poſtmodū aliquem interfi
cit:ſi non intendat dans ꝙ balliſtarius aliquē interficiat:
ſeu interficere velit:ſed ꝙ illos terreat: vel ſe vel ſua de/
fendat/vel recuperet:non eſt irregularis.quod pꝛoſequi/
tur vt no. Inno.ex̄ ne cleri.vel mona.ſententiā. Eodē mo/
do non dicimus irregularem illū qui in bello iuſto pꝛepo/
ſitus eſt exercitui:vt ſumptus faciat/⁊ cuncta diſponat:ſi
foꝛte pꝛecipiat lanceas vel ſagittas emi ⁊ miniſtrari: vel
ad exercituʒ vel ad cuſtodiam caſtri vti:vel ſi hoꝛtatur ad
currēdum poſt hoſtes:vt eis pꝛeda hominū vel animaliū
auferatur:ſi foꝛte tunc aliquis interficiatur.dummodo ſo
lum intenderit ad recuperationē pꝛede:non ad vindictā.
talis enim cauſa remota non nocet.ar.xxiij.q.v.de occidē
dis.ſm Guill. Inno.⁊ Oſtien.qui de hoc no.in pꝛeall.c.
ſententiā. Sacerdos etiā vel clericus in duello pugnans/
irregularis eſt.ſed ſi moꝛs vel mutilatio mēbꝛi non fuerit
ſubſecuta:poterit cum eo ſuus epiſcopus diſpenſare: im/
poſita ſibi penitentia de peccato.ex̄ de coꝛ.vi.c.j.⁊.ij.⁊ de
cleri.pug.in duel.c.ij. Si aliquis aboꝛtiuum viuificatum
ꝓcurat occidi:vel cauſam pꝛeſtat:irregularis eſt.ex̄ de ho
mici.ſi alicuius.ij.q.v.conſuluiſti. Si dubitatur an de illa
percuſſione fecerit aboꝛtiuū mulier:vel an ſit viuificatus
in dubio abſtineat.ex̄ de homici.ad audiētiam. Si leuem
aut temerariā habet conſcientiā: deponat eam:alˀs cōtra
conſcientiā non pꝛomoueatur.ex̄ de ſimo.per tuas.ij.ex̄ de
ſen.excō.inquiſitioni. Si aliquis moꝛi timens/velit aufu
gere:⁊ alius pꝛomittit ei pacē:⁊ ei conſulit ꝙ non vadat:
et iſte pꝛopter talem pꝛomiſſionē ſtetit:⁊ interfectus eſt in
loco vbi moꝛi timebat:⁊ non temere pꝛomiſſa fuit ſecuri/
tas:irregularis eſt pꝛomittens.q: in culpa fuit pꝛomittē/
do quod facere non poterat. Secus ſi pꝛomittens habe/
bat pꝛobabilē firmitatem poſſe firmiter cōplere quod ꝓ/
miſit:puta quia habebat in eos q̇ interficere querebant
illū/patriam vel dominicā poteſtatē:aut ita erāt ſibi affi/
nitate vel cōſanguinitate vel amicitia coniuncti:ꝙ poſſet
eos a tali pꝛopoſito remouere.ar.ꝓ hoc.xxiij.q.v.de occi/
dendis. Filij beneficiati vel feudatarij eccleſie perſonam
ipſius eccleſie interficiētes:irregulares ſunt:⁊ nō poſſunt
vſq ad quartā generationē in clericos pꝛomoueri.ex̄ de
penis.in quibuſdā. Item ſi litere pꝛeſentātur alicui pꝛin/
cipi vel iudici:ꝙ talē homicidam qui in tali hoſpitio mo/
ratur/capiat ⁊ ſuſpēdat: pꝛinceps literas tradit cuidam
clerico ꝙ eas aperiat ⁊ legat ſibi:quod ⁊ facit:⁊ ille homi
cida capitur:⁊ ſuſpēditur:clericus legēs irregularis eſt.
ſicut reſpōſum fuit ꝑ dn̄m clemē.papā.iiij. q: ex illa litera
lecta homicidiū ſecutum fuit.nec pꝛodeſt ſi dicat ſe igno/
raſſe.q: ipſam pꝛimo ſibi legere debuit.quod ⁊ ſi nō fecit:
tamen quācito peruenit ad captionem/debuit ſiſtere:⁊ li/
teram dn̄o reddere:ac ſi ei diceret/ꝙ talem literam lege/
re non erat ſui officij ar.ex̄.s̄.de homici.ſicut dignum.⁊ ex̄
ne cleri.vel mona.ſm Oſtiē. qui ita no.eo.ti. ſententiam.

Cuiꝰ ſit cum irre gulari diſpen/ſare.

¶ D Quando autem/⁊ per quē poſſit circa irregulari
tatem homicidij diſpenſari:videndū eſt.ſuper quo notan
dum eſt ꝙ cū aliquibus ex pꝛedictis irregularibus ſolus
papa diſpenſat:et cū aliquibus epiſcopi. vt ex̄ de homici.
cōtinebatur.⁊.c.ad audientiam. Si igitur quis occidēdi
animo aliquem vulnerauerit:licet vulneratus non fuerit

moꝛtuus:vel membꝛū perdiderit:tamen percutiens irre⸗gularis eſt:⁊ epiſcopus pōt diſpenſare cum illo:ſicut etiā vindicatione vindicte ſanguinis:ſi nō peruenitur ad mē⸗bꝛi detruncationem.ex̄ de homici.petitio.de cle.pu. in du. c.j.ex̄ ne cleri.vel mona.ſententiā.ſi vero peruentū fuerit ad membꝛi detruncationem/abſq; homicidio:ſolus papa diſpenſat.ex̄ de coꝛ.vi.c.j.de homici.cle.ergo pꝛeſbyterum.

Neceſſi⸗tas du⸗plex.

Circa homicidiū neceſſitatis ⁊ euitabilis/dicēdum eſt ꝙ talis ad ſuperioꝛes oꝛdines nō aſcendet:ſed per Papam diſpenſatur:alias in ſuſceptis non miniſtrabit.l.di.de his clericis.j.⁊.ij. In homicidio aūt ineuitabilis neceſſitatis/ non eſt diſpenſatio neceſſaria:q: nec talis irregularis eſt. ex̄ de homici.ſi furioſus.in clemē. Nec homicidio caſuali. ⁊ ſi dabat operā rei illicite:⁊ adhibuit diligentiam quam debuit.ex̄ de homici.latoꝛ.⁊.c. ex literis.ij.⁊.c.ſequen.⁊.c. ioānes.⁊.c.ſi. Infans autē vel furioſus cōmittens homi⸗cidiū/non eſt irregularis.vt in pꝛeal.c.in clemen.ſi furio⸗ſus. Quando autē per ingreſſum religionis tollatur irre gularitas no.ex̄ de apoſta.c.ij. ¶ Ultimo nota ꝙ homici diū ante baptiſmū ſiue ex officio ſiue ex voluntate com⸗miſſum.non facit irregularitatem.xxvj.di.de iude. vbi de hoc.lj.di.aliquantos ex his qui poſt baptiſmū.ergo ſecus ante.⁊ ita ibi no.in gloſ.j.⁊.c. ſi quis poſt acceptū baptiſ⸗mum.ergo ſecus ante.l.diſt. ſi quis poſt remiſſionem. ſm vnam lecturā.j.baptiſma:ſm gloſ.ergo ſecus ante.⁊.l.di. ſi quis viduam.ibi.poſt baptiſmū. ergo ſecus ante. Sed Innoc.⁊ Oſtien.tenent cū Bar.ꝙ homicidium quantū⸗cūq; ex officio ⁊ ſine peccato per iudicem irregularitatē facit:que non tollitur per baptiſma.vt no.in pꝛeal.c. ſi qs viduam.⁊.lj.di.in ſumma.vt no. ex̄ de diuoꝛ. gaudemus. in gloſ.ſi.⁊ Oſtien.in ſumma de homici.§.qua pena.℣.et ſi opponas. Sed idem Inno.no.contra hoc ex̄ de homici. pꝛeſbyterū.⁊ hoc teneo:q: hoc tenet curia romana: vt no.

Tarat Oſtiē.

Archidia.dn̄s meus.lj.di.in ſumma. Et vere ſaluo tanto dn̄o/dn̄s Oſtiē.in pꝛe.§.qua pena.pinguem habuit intel lectum/dicendo ꝙ infidelis iudex:quia in eo non cadit iu riſdictio:peccat iuſtitiā exercendo.⁊ ideo illa irregulari⸗tas tollitur per baptiſmū. Sed ſecus in illo qui obedit ei: quia iſte nō peccat.⁊ ideo iſta irregularitas non tolliť per baptiſmū:quia eſto ꝙ apud infideles vera iuriſdictio nō ſit.ſicut in pꝛincipio iſtius operis latius diſputaui. ⁊ no.ex̄ de elec.venerabilem.in gloſ.ſic ergo.licet vehementer cō⸗tradicat.xxiij.q.iiij. queſitū.in eo tamē ꝙ iuſte iudicauit: non peccauit:licet meritū non habeat:quia infidelis:non eſt expꝛeſſum.xxiij.q.j.§.ex his.itē ⁊ ſi ille peccaſſet:execu⸗toꝛ exequendo qd̄ non debuit:vt eſt expꝛeſſum ex̄ de tēpo. oꝛdi.dilectus.ibi: Ipſi obtēperare non debuit in hac par⸗te.cum cōcoꝛ.ibi poſitis. ¶ E Multe autē ſunt alie irre

Irregu⸗laritat⸗tes alie.

gularitates in iure ſcripte:⁊ per doctoꝛes tacte diſperſim quarū etiam aliquas hic recolligo. Et ſiquidē irregula⸗res ſunt neophyti.xlviij.di.c.j.⁊.ij.l.di.c.j. Nouitius in ab⸗batem non eligitur.xlj.diſt.neophytus.alˀs.eſt in.§. ⁊ his oībus.ex̄ de elec.cū in magiſtrum.ex̄ de elec.nullus.lib.vj. Uxoꝛatus non poteſt ſine licentia vxoꝛis vouentis conti nentiā pꝛomoueri.ex̄ de conuer.coniug.coniugatas.xxxj. di.vt lex.lxxvij.di.epiſcopus benedictionem. Clericus lu⸗dens cū laico vñ moꝛs ſecuta eſt:irregularis eſt. ex̄ de ho⸗micidio.cōtinebatur.defectus etatis ſciētie ⁊ moꝛū in epi ſcopo pꝛeſbytero ⁊ alijs.ex̄ de elec.cū in cunctis. c.dudū.j. xxxviij.diſt.per totū.ex̄ de eta.⁊ quali.ex ratione. Eligens aliquem ſimoniace.ex̄ de elec.per inquiſitionem. Dans pe cuniā vt in monaſterio recipiať. ex̄ de ſta.regu.monachi. §.ſi quis.⁊.§.ſi vero.ſm Io.de deo.⁊ de ſimo. veniēs. ſed cōtra videť.j.q.ij.quā pio.in ſi.ſed ibi cōceditur recipi qd̄ ſine pactione offertur.xviij.di.de eulogijs.ex̄ de ſimo.dile ctus filius.j. Dās venena ſterilitatis viro vel femine:irre⸗gularis eſt interpꝛetatione iuris.xxxij.q.ij.aliquādo.ex̄ de homici.ſi quis. Ligans latronē:etſi per alium occidatur. ex̄ de homici.ſuſcepimus.quod qualiter intelligatur.s̄.in iſta materia poſui.in ℣.illud etiam notandū.c.℣.ſeq. Aua ritia magna impedit.lxxxv.di.archidiaconū. Nimia ſim⸗plicitas impedit.xxxix.di.petrus.xlvij.di.de petro. Cōtra⸗hens in ſacro oꝛdine irregularis eſt: donec cum eo diſpē⸗ſetur.ex̄ q̄ cleri.vel vo.c.ij.⁊.j.ex̄ de cleri.con.ſane.ij. xxviij. diſt.pꝛeſbyterū.⁊ nihilominus hodie excōmunicatus. vt in clemen.de cōſangui.⁊ affini.eos qui. Homicida caſua⸗lis etiam dans operā rei licite.ſi non adhibet diligētiam quam debet.ex̄ de homi.ex literis.⁊.c.dilectus.⁊.c.tua. et c.penul.⁊ vlti. Qui ſemel fuit hereticus non diſpenſatur per papā.xij.diſt.nos conſuetudinē.j.q.j.quod quidā.⁊.q. vij.cōuenientibus. Accuſatio criminalis.lxxxj.diſt.tantis. Magna infamia.ex̄ de accuſa.accedens.⁊.c.eps. ⁊ de ſi⸗mo.accuſatū.xxv.di.pꝛimū.ex̄ de excel.pla. inter dilectos. Dans pugilē qui mutilat vel occidit.de cleri.pug.in duel. c.j.⁊.ij. Dānatus per ſentētiam de peccato criminali: licet egerit penitentiā:quū remaneat infamis.j.q.vij.c.j.⁊.c.ſi quis omnē.ex̄ de tempo.oꝛdi.c.ſi. Laici de iure cōmuni nō eligūtur ad aliquā dignitatem.lv.di.hoc ad nos.⁊.c.ſeq. lxj.di.c.j.ij.iij.⁊.iiij. Scrupulus conſcientie de ſimonia pꝛe lati impedit ad pꝛomouēdū.ex̄ de ſimo.ꝑ tuas.ij. Lapſus ad ſuū oꝛdinem reſtitutus.l.di.q: ſanctitas tua. Exiſtens in minoꝛibus oꝛdinibus/nō eligitur in epiſcopū.lx.di.nul lus.ex̄ de elec.dudū.j. Oꝛdinatus ſub cōditione non petē di beneficiū/ſi pꝛeſentatur irregularis eſt. ex̄ de ſimo.per tuas.iij.⁊.c.penul. Reſiſtens pꝛedonibus/⁊ aliquos vul⸗nerans/ſi per alios tūc aliquis occidatur.ex̄ de cleri.per⸗cuſ.c.j.et vlti.l.di.de his. Homicida pꝛeſumptiue.l.di. ali⸗quātos.c.ſi quis poſt.liij.di.c.j.lv.di.pꝛiſcis.c.nullus.c.quī partem. Suſpectˀ de hereſi prius ꝙ ſe purget.de pur.ca. inter ſolicitudines. Facinoꝛoſus.illiteratus.bigamus: q̄ virginem non eſt ſoꝛtitus vxoꝛem.ab adoleſcētia in circo poſitus a ſoꝛtilegis.coꝛpoꝛe vitiatus.ſeruilis vel oꝛigina⸗rie conditionis. Curie obligatus:vel ratiocinijs. publice penitens.neophytus.hi caſus ſunt.lv.di.c.j.xxxiiij.di. pꝛe⸗cipimus. Obligatus voto donec intret religionem. ex̄ de vo.per tuas. Intrinſeca.⁊ extrinſeca diminutio:vt illitera⸗tura ⁊ infamia.j.q.j.§.ſi ergo.§.ecce.c.viliſſimus.c.hi qui. Credentes ⁊ fautoꝛes epiſcopoꝛū hereticoꝛū.de here.ex⸗cōmunicamus.§.credentes.c.penul.⁊ vlti. Carens oculo lv.di.ſi euangelica. Baptizatus ꝓ egritudine. lvij.diſ.c.j. Filij raptoꝛū monialium ⁊ vi oppꝛeſſarum.j.q.vij.tali.cū pꝛe.§.xxxvj.q.ij.eos.⁊.c.vlti. Incedens armatus ad necā⸗dum hoiem:etiam ſi per alios:nō per ſe quis ibi occidať. dans fauoꝛem conſiliū pꝛeceptum defenſionem perpetuo ſunt irregulares.ex̄ de homici.ſicut dignū. ⁊ de cleri.pug. in du.c.ij.l.di.miroꝛ.xxiij.q.j.c.penul.⁊ vlt. Filij damnato⸗rum de crimine leſe maieſtatis.vj.q.j.§.⁊ verum. Iurans ꝙ nō erit clericus.xxij.q.iiij.§.vlti.lxxxv.di.archidiaconū. Epiſcopus renuntians factus monachus.vij.q.j.hoc ne⸗quaq̄.c.ſtatuimus.ex̄ de renū.poſt tranſ. Dānatus de iniu ria illata ratione eccleſie in perſona pape.xxiij.q.iiij.guiſ ſarius. Imperitus medicus ſub quo periclitantur hoies. ex̄ de eta.ad aures.⁊ de hoc.s̄.latius dixi. Dans vel ꝓmit⸗tens aliquid pꝛo electiōe.j.q.j.eos.⁊.q.vj.c.j.⁊.ij.viij. q.ij. illud.⁊.q.iij.talia.⁊.c.artaldus. Imperfecte recipiēs ma⸗nus impoſitionē vel vnctionem.ex̄ de ſacra.non ite.c.vlt. ⁊ ſacra.vnc.c.j. Habens filios naturales. ⁊ qui non eſt li⸗teratus vel catholicus vel legitime etatis.et qui non eſt inſtructus in oꝛdine clericali.in auť.de ſanctiſ.epiſ. §.j.ij. iij.⁊.iiij. ⁊.§.clericos autem.xxxiiij.diſt.pꝛecipimus. Con⸗trahens cū eiecta.vidua.meretrice.ancilla.vel cum publi cis ſpectaculis mancipata.xxxiiij.di.ſi quis viduam.l.diſ. ſi quis viduam.ex̄ de biga.c.j. Ratiocinijs obligatus. lxj. di.oſius.liij.diſ.c.j.ex̄ de obli.ad ra.c.j. Excōmunicatˀ vſq; quo abſoluatur.xxiij.q.j.audiuimˀ.ex̄ de oꝛ.ab epiſcopo. qui reſi.c.ij.de excep.c.inter.c.vlti.ex̄ de ſenten.excō. cum illoꝛum.de elec.venerabilem. Clericus peregrinus.ex̄ de cleri.pere.per totum.lxxij.diſt.per totum.xcviij.diſt. per to tum. Conſentiens electioni facte per laicum.ex̄ de electio. quiſquis. Publicus concubinarius:donec peniteat.⁊ ſm

Oſtien.donec cum eo diſpenſetur.xxxij. diſt.verum.lxxxi. diſt.ſi qui clericorum.ex̃ de cohabi.cleri.⁊ mu.noſtra.c.ſi. in aut.de ſanctiſ.epiſ.in prin. Monachus de facto cõtra⸗hens.xxvij.q.j.quotquot.c.monachꝰ.c.vt lex.xxxj.q.j.quo⸗modo.Obligans eccleſiam ſuam ꝓ alienis debitis.ex̃ de ſolu.c.ij.Percutiens grauidã abortum viuificatũ facien⸗tem.xxxij.q.ij.moyſes.ex̃ de homici.ſicut ex literarum.Ha⸗bens plura beneficia cum cura ſine diſpenſatione. dudũ. ij.de preben.cum iamdudũ. Stans in habitu monachali vltra annum:etiam ſine profeſſione expreſſa: non poterit in ſeculo promoueri.ex̃ de regula.ex parte.Depoſitus per ſententiã:niſi reſtituatur.xj.q.iij.epiſcopus preſbyter.Fe⸗mina qualitercũqꝫ corrumpatur:inter virgines non con⸗ſecratur.xxxij.q.v.ille.xv.q.j.c.vlti.xxvj.di. acutius. Electꝰ ſimoniace etiam ignoranter ineligibilis eſt:quantum ad illud beneficiũ.ex̃ de elec.ſuper eo.⁊.c. ſi alicuius.j.q.v.c.j. ⁊.c.preſentium.ex̃ de ſimo.inſinuante. Ultores iniuriarũ. xlvj.di.ſeditionarios.j.q.vij.ſi quis omnem.Clericus gu⸗bernans naues ad pugnam:ſi inde mors ſequat̃:vel mu⸗tilatio.⁊ incitans ad bellum:vel etiam bellãs.ex̃ de penis. quod in dubijs. Incaute occidens puerum diſcipline.ex̃ de homici.preſbyterũ.Filij patronorũ occidentium prela⸗tos.ex̃ de penis.in quibuſdam.Regularis ſine licẽtia ab⸗batis promotus.ex̃ de tempo.ordi.ad aures. Promouẽs aliquem vno die ad duos ſacros ordines:vel die qua non debuit.ex̃ de tẽpo.ordi.dilectus.⁊.c.cũ quidam.c. literas. c.conſultationem. Is cuius filius paruulus propter eius incuriam moritur.ex̃ de peni. et remiſ. queſitum. Iniuſte ſine ſcriptis excõmunicãs.de ſen.excõ. cum medicinalis. lib.vj. Iudex aliquid faciens per gratiam vel per ſordem. ex̃ de re iudi.cum eterni.lib.vj. ¶ F Demoniaca vexatio. xxxiij.di.cõmuniter.c.vſqꝫ.⁊.vij.q.ij.c.j.⁊.ij.hoc tamẽ ſcias. ꝙ demon cuiuſquam animã nequit intrare.nec enĩ pars intrat partẽ:nec totus in totam.nec pars in totam.nec to⸗tus in partem:quũ demon ⁊ anima ſit ſimplex: nec poſſit diuidi.Mirũ autem non eſt ſpiritum malignum ſpiritui humano inſenſibiliter coniugari:⁊ occultã ſuadendi vim ad ea que libita ſunt exercere. eſt enim inter eos ſicut in⸗ter homines/quedã ſubſtãtie ſpiritualis ſimilitudo atqꝫ affinitas.altrinſecꝰ vero eos ſibi inſeri vel vniri:ita vt ca⸗pax alter alterius eſſe poſſit:oĩbus modis impoſſibile eſt. hoc nãqꝫ ſolum deitati:que ſubſtantia incorporea.xxiiij.q. iij.c.penulti.℣.antropomorphite.ſimplexqꝫ.ex̃ de ſum.tri. c.j.in prin. natura eſt:veriſimiliter tribuetur. Nec obſtat de arreptitijs:qui nõ ſuas ſed illorum voces ⁊ geſtus vo⸗luntateſqꝫ depromunt.ꝙ non ita putandum eſt vt anime ipſius penetrantes ſubſtãtiam:⁊ velut vniti ei:⁊ quodã⸗modo induti ea:ſermones ac verba per os patiẽtis emit⸗tant.nullo nãqꝫ modo iſtud ab eis fieri poſſe credendum eſt.Nec enim per aliquã anime diminutionẽ/ſed per cor⸗poris debilitatẽ/hoc euenire manifeſta ratione deprehen⸗ditur.quũ ſcꝫ in membris illis in quibus vigor anime cõ⸗tinetur immũdus ſpiritus inſidẽs/eiſqꝫ importabile atqꝫ immenſum pondus imponens:obſcuritate teterrima/in⸗tellectuales eius obruit ⁊ intercipit ſenſus. Qꝫ nõnunqꝫ etiam vini febriſqꝫ vitio/ceu nimij frigoris/alijſqꝫ qualita⸗tibus extrinſecus ſuperuenientibus videmus accidere. quod ne beato Iob diabolus qui carnis acceperat pote⸗ſtatẽ moliretur inferre:precepto dñi prohibetur/dicentis Iob.j.Ecce trado eũ in manus tuas.tantũ animã illiꝰ cu⸗ſtodi.ſm aliam tranſlationem.i.tantummodo amentem cum ne facias:debilitato anime domicilio:⁊ obruas intel⸗lectum ac ſapientiã reſiſtentis:principali ſcꝫ corde eiꝰ tuo pondere prefocato.ſm Ioã.caſſi.qui ita no.in collatione Sereni de nobilitate anime ⁊ nequitijs ſpiritualibus in lib.collationũ:⁊ eſt collatio.vij. ¶ Item propter humorẽ melancholicum: vel alio iuſto dei iudicio nobis occulto: ex diuina permiſſione fatigare poteſt corpus ille immun⸗dus ſpiritus.quod (vt dicit Gelaſius) neceſſaria proba⸗tione videri poterit.vt ſcꝫ carnes comedat indiſtincte:nã

An mortaliũ animas cacodemones igrediantur.

Quo pacto quis a maligno vexet̃ ſpũ.

Melancholicus humor.

carnes melancholice:vt ſunt hircine/leporine/⁊ hedine/ ⁊ ſimiles/prouocãt demones.vt.vij.q.ij.c.ij.legitur.⁊ no. ſicut econtrario iaſpides eos fugant.xxvj.q.vlti.c.vlti.non dicit ibi de iaſpidibꝰ:ſed dicit ibi.c.Hieronymi. Demoniũ ſuſtinenti licet petras vel herbas habere ſine incantatio⸗ne.ſed dicũt lapidarij ꝙ virtus iaſpidis eſt contra demo⸗nes.de arreptitijs legit̃ ⁊ no.xxxiij.di.cõmuniter. ¶ Epi⸗lenſis (vel latinius Epilepſia) irregularitatẽ etiam indu⸗cit.ex̃ de elec.cum inter canonicos. Et ſcias ꝙ hec eſt du⸗plex:vna que fit ex defectu medulle: et talis patit̃ interlu⸗nium:⁊ vocatur energuminus.qui qualiter liberetur vi⸗de de cõſe.diſt.v.omni die.vbi de hoc legitur ⁊ no.xxiij.di. exorciſta.vbi no.vnde deſcẽdit energuminus ⁊ dicitur.vñ energumini ſm illas duas gloſ. dicũtur lunatici:⁊ obſeſſi a demonibus.⁊ dicũtur ab en ꝙ eſt in/⁊ erge ꝙ eſt labor/ et mene ꝙ eſt defectus/⁊ neos qꝺ eſt mens:quaſi in defe⸗ctu mentis laborãtes. Secũda vocatur caduca cũ videlꝫ cadit in terrã ex perturbatione ſpiritualiũ:que curabilis eſt.⁊ talis debet ꝑ annũ ab officio abſtinere.⁊ de hac qui⸗dem loquũtur canones.xxxiij.di.maritũ.c.cõmuniter.vij. q.ij.c.j.perpẽditur aũt ꝙ non ſit demoniaca paſſio:q꞉ quũ cadit in terrã:non loquit̃ ſicut demoniacus:nec voces cõ⸗fuſas cũ ſpume iactatione emittit.ar.preall̃.c.cõmuniter. vij.q.ij.c.ij.Si ergo nõ ceſſat paſſio:perpetuo a celebratio⸗ne abſtinebit.al's aũt poteſt.vt in.c.cõmuniter.vij.q.ij.c.j. Porro etſi liberatus credat̃:ſemper tamẽ ſecum habebit ſociũ vicini ſolaminis adiutorẽ:qui eo caſu deficiẽte miſ⸗ſam cõſummet.⁊.vij.q.j.nihil.c.illud.Corporis vitium in mẽbris inſignibus.lv.di.c.j.⁊.ij.⁊.c.qui partem. ⁊ tribus. c.ſeq.ex̃ de cor.vi.c.ij.⁊.iij.Unde ⁊ ſcienter ſe caſtrans de⸗ponitur.lv.di.ſi quis a medicis.⁊.c. prece.⁊ tribus. c.ſeq. ſuper quo diſtingue.vt eo.ti.c.ſi.⁊.lv.di.in ſumma.Periu⸗riũ voluntariũ ⁊ offertorium ex̃ de iureiur. querelam.⁊.c. tua.⁊ tales infames ſunt.xxij.q.v.ſi quis cõuictus:Crimẽ vſurarum.xlvij.di.de petro.⁊.c.j.⁊.ij.ex̃ de vſuris.preterea xiiij.q.iiij.ſi quis oblitus.⁊.c.quoniã. ex̃ de exceſ.pre. inter dilectos.Excõicatio.ex̃ de ſen.excõ.cum illor.c. monachi. Uiolatio aũt minoris excõmunicationis nõ deponit: ſed impedit.ex̃ de cleri.ex.mi.c.ſi.diſpenſatur cum promoto.⁊ hoc per ſolũ papam.ex̃ de elec.illa.ſm Guil.in repertorio. in rubrica he ſunt irregularitates. in.§. attendendum.℣. violatio.ſed Io.an.no.in pre.c.de cleri.ex.ꝙ epiſcopus po⸗teſt cũ tali diſpẽſare. Interdicti a papa poſiti violatio:vel eius ſentẽtie malitioſa violatio.xj.q.iij.theogaldũ. de ex⸗ceſ.prela.tanta.ij.q.j.ſcelus.ex̃ de poſtu.patet.⁊ per ſolum papã diſpenſatur.vt in.c.tanta.Seruitus.liiij.di.per totũ et ex̃ de ſeruis non ordi.per totũ.Curie obligatus.lj.di.c. j.ij.⁊.iij.liij.di.c.j.ex̃ de obli.ad ratio.c.j.in aut.de ſan.epiſ. §.j.⁊.iij. Infames etiã omnes irregulares ſunt.q꞉ promo⸗ueri nõ poſſunt ſine diſpenſatione. q꞉ promouẽdi oportet ꝙ ſint bone fame.viij.q.j.licet.ex̃ de excel.pre.inter. expreſ⸗ſius.vj.q.j.infames. vbi multa genera infamiũ.de hoc.et legitur ⁊ no.e.cauſa.⁊.q.omnes vero. ¶ G Eſt aũt ſciẽ⸗dum qꝺ infamia eſt fame priuatio. fit aũt fame priuatio/ per capitis diminutionẽ:maiorẽ: ⁊ mediam: non aũt per minimã.ff.de va.⁊ ex̃ or.cog.l.penulti.§.extimatio.Quid aũt ſit fama:no.iij. q.vij.§.porro.ex̃ de cohabi.cleri.veſtra Eſt aũt fama vt ibi nota.illeſe dignitatis ſtatꝰ: vita ⁊ mo⸗ribus cõprobatus.vt in.l.pre.§.extimatio.Et ſm Tulliũ: gloria que accipitur ꝓ fama:eſt alicuius dicti vel facti ma⸗gni frequens fama cum laude. Irrogatur aũt infamia ex genere delicti:qñqꝫ ex genere facti.que oĩa vide ⁊ exẽpli⸗ficãtur.vt in pre.§.porro. Repellũtur autem infames ab ordi.vt dictũ eſt.⁊.j.q.j.§.ecce ſi clericus.§.ſeq. ab officio procura.iudicis:aduocati:⁊ teſtis:⁊ a dignitate : ⁊ gene⸗raliter a quolibet actu legitimo.iij.q.vij.c.j.⁊.§.tria.ex̃ de teſti.ex parte.A.preſbyteri.⁊.c.teſtimonium.⁊.c.licet.⁊ de teſti.co.preterea.de excep.c.j.⁊ de exceſ.pre.inter dilectos. Reſpõ.poteſt.ſciſcitatus. C.de infami.l.vnica.lib.x. C.de dignitate.l.ij.li.xij.Remittitur autem infamia a principe

Iaſpidis naturã.

Energumini qui.

Excõicatiõis violator.

Infamie deſcriptio.

Fama quid.

et a ſenatu.ꝛ eccleſia habet ſenatū.xvj.q.j.eccleſia. per priuilegiū.ff.de poſt.l.j.§.deinde.ꝛ ſeq.ex̄ de ſimo.ex diligeti. per epiſcopū qui ꝛ princeps eſt.xxxv.di.eccleſie.j.q.vij.cōuenientibus.℣.item tharaſius.in caſibus in q̄bus hꝫ diſpēſare. vt no.ij.q.iij.§.hinc.ꝛ no.j.l.ar.℣.xxvj. ꝛ colligitur de hoc per Inno.ꝛ Oſtien.de re iudi.cum te.no.l.di.dn̄o ſancto.xvj.q.j.eccleſia.ex̄ de ſimo.inſinuatione. Item ſi maiori q̄ꝫ debeat quis ſubijcitur pene:vel ſi ꝓ pecuniaria corporalis infligitur.ff.de his qui no.l.quid ergo.§. pena grauior.ꝛ.ff.de penis.l.inde ſeruorū.§.vlti.ff.de decurio.l.ad tēpus.ff.ad munici.l.ordine. Item per appellationem releuatur infamia:ſi appellans eam proſequatur.ff.de turpilia.l.j.§.vlti. C.de tēpo.ap.l.vlti.§.penul. Qualiter autem canonica infamia remittatur.no.vij.q.j.om̄es leges. Sentētia vero arbitrorum non infamat.ff.de his qui no.infa.quid ergo.§.ex cōpromiſſo.quod qualiter intelligat̄ no.ex̄ de reſti.in integ.cauſa.gloſ.ſi.vt autē ſuper hoc plenius informeris:nota qui ſunt infames.

Infamia multifariam remittit.

¶ Articulus.xlix. A

Unt aūt infames fu

Infames qui ſint.

res. homicide. ſacrilegi. raptores. venefici. periuri.ſortilegi.ꝛ eorum cōſultores. ſtatuta eccleſiaſtica contēnentes. Normā legis chriſtiane abijcientes. capitalibus criminibꝰ irretiti.ambitioſi.res eccleſie iniuſte auferentes de bellis publicis fugientes.ſepulcrorū violatores.malefici.ꝛ cōtra innocētes/animos principū prouocātes.anathematizati pro ſcelere.iij.q.v.cōſtituimus.vj.q.j.infames.iij.q.iiij.conſanguineorū. Compellens aliquē iurare inique:ꝛ periurio conſentiēs.xxij.q.iiij.inter cetera.ꝛ.xxij.q.v.ſi quis cōuictus. Ex ſola fama inceſtus incurrit̄ infamia popularis.xxxv.q.vj.notificamus. Inceſtuoſi:ꝛ eis conſentientes:et nati ex eis.iij.q.iiij.conſanguineorum.xxxv.q.ij.ꝛ.iij.coniunctiones.vj.q.j.infames. Irrogans iniuriam.xxij.q.iij. inter cetera.in ſi. Contrahens matrimoniū ſine dote:quia non preſumitur matrimonium:vel ſine ſacerdotali benedictione.vt in preal.c.conſanguineorū. Habens ſimul duas vxores vel ſponſas:vel noīe eius quiſq̄ꝫ.ex̄ de biga.nuper.C.de inceſtis nup.l.ij.ff.de his qui no.infa.l.j.ꝛ ſi. Increpatus a patre vel a iudice cauſa cognita.ꝛ hoc de facto.C.ex qui.cauſis infa.ir.l.ea que.ꝛ.l.verbum.ꝛ.l.interlocutio.ꝛ.ff.e.l.ob hoc. Sodomita. Locans operas ad pugnandum cum beſtia.ꝛ Improbus aduocatus.iij.q.vij.§.tria.℣.alijs.ꝛ ſeq.et.l.ſi quis ad ea.ff.de poſtul.l.j.§.item.ꝛ.§.ꝛ qui.C.eo.ti.quiſquis.C.de adul.cum iur. Rei criminis leſe maieſtatis et filij eorum.ꝛ pro eis intercedētes.vj.q.j. quiſquis cum militibus. Homagium pro re ſpirituali faciēs.ex̄ de ſimo.ex diligēti. Illegitimus remouetur a dignitate:niſi ſit inopia aliorū.C.de digni ta.l.ij.lib.xij.ff.de decur.§.ſpurios.C.de inoffi.teſta.fratres vel ſoror. Carmen famoſum vel libellum dictans/ꝛ non probās:ſed in via vel alibi proijciens.iiij.q.iij.℣.ob carmen.v.q.per totum.inſtitu.de iniur.circa pn̄. Notarij.iudices.aduocati.defenſores.fautores.receptores hereticorum.ꝛ credentes.ex̄ de here.ſi aduerſus.ꝛ.c.excōmunicamus.§.credentes. Mulier nubēs intra tempus luctus ſ̄m.l.ꝛ que nubit cōtra ſacramentum factum pro tutela.ff.de ritu nup.palā.§.que in adulterio.C.de ſecun.nup.l.j.ꝛ.ij.ij.q.iij.§.hinc tollitur. ꝛ in aut̄. de reſti.ꝛ ea que pa.§.vnum.C.ex qui.cau.infa.irro.l. decreto.ſed hoc tollitur ſ̄m canones ex̄ de ſecun.nup.c.penul.ꝛ vlt. Omnes qui ſunt infames ſ̄m.l.vel qui ſ̄m.l.morte puniuntur:infames ſunt ſ̄m canones.vj.q.j.infames.iij.q.ij.§.hinc tollitur.iij.q.iiij.conſanguineorum. vj.q.j. omnis. Omnis exiſtēs in mortali notorio ꝛ omnis excōmunicatus/infamis eſt infamia canonica. vj.q.j.illi.ꝛ.c.oēs. vbi de hoc.ꝛ per totum.iij.q.v.cōſtituimus. Corruptus ꝛ corrumpens pro falſo teſtimonio dicendo.xxij.q.v.ſi q̄s conuictus.iij.q.v.conſtituimus. Secus in eo qui quia vacillauit captus eſt.ex̄ de penis ſuper his.quia genꝰ pene per

Infamia canonica.

ſe non infamat:niſi ſententia precedat.vt ibi no. Ueniens contra pactum vel tranſactum iuratum.C.de tranſac.ſi quis maior. Qui ſuis culpis exigentibus/non poſſunt ad ſacerdotium prouehi.vj.q.j.omnes.j. Leno.ꝛ Lena.ꝛ Ludentes in ſcena.ff.de his qui no.infa.l.j.ꝛ.ij.§.vlti.℣.quid ſit Scena labeo definit.et ponitur hoc verbum de conſe.diſt.v.non oportet.l.diſt.ij.ſcenicis.inde ſcenicus.i.goliardus.vel ribaldus.vel buffo.vel iocula tor.de quo no.ex̄ de ſimo.ꝛ ſi queſtiones.in gloſ.aliud.in ſi. Ioculatores autē dicuntur quaſi ioci latores in publicum.ex̄ de vi.ꝛ hone.cleri.cum decorem.faciunt enim ſpectaculum proprij corporis.vt.l.pre.de his qui no.infa.li.ij.§.ſi. Goliardus autem vulgare eſt gallicorum. Buffones vulgare tuſcorū.de his legitur ꝛ no.per Ioan.an.ex̄ de vi.ꝛ hone.cleri. clerici.ꝛ.c.quoniā clericalis.lib.vj. Dans pecuniam ne actione famoſa conueniatur.ſecus ſi gratis:ꝛ pro bono pacis ff.de his qui no.infa.l.j.§.pactum.ꝛ.l. athletas.§.vlti.ꝛ.l.quoniā.ꝛ.l.in actionibus.ꝛ no.xxiij.q.iiij.ſi illic.in gloſ.iudicis authoritate. Epiſcopus exigens procurationes:et non viſitans.x.q.j.relata. Calumniator:ſi pronūtietur calumniator:ꝛ non aliter.v.q.vj.quia iuxta.C.de calū.l.iij. Calumnioſe accuſans:ꝛ non probans.ij.q.iij.c.j.ꝛ.§. hinc tollitur.ꝛ.§.notandum.circa princi.℣.ſin autem. ꝛ.ff.de his item qui no.infa.l.j.ꝛ.iij.q.iiij.conſanguineorum.vj.q.j.infames. Monachus vel monacha filios procreans. xxvij.q.j.impudicas. Detractores:et morum contemptores.vj.q.j.deteriores. Inobedientes ſuis prelatis. xj.q.iij.ſi aūt. Accuſatores ꝛ perſecutores prelatorum:vel patrum; vel ſacerdotum.iij.q.iiij.clericus.ꝛ.c.ſeq.et.c. conſanguineorum.vj.q.j.infames. Parans inſidias ſuo prelato. et qui ei infeſtus eſt.xj.q.j.ſtatuimus. Conſpirantes ꝛ coniurantes contra ſuos prelatos.xj.q.j.conſpirationum. Locū viuentis occupans.iij.q.ij.audiuimus.vij.q.j.preſentium.c.non furem.c.eum qui.ij.q.j.in primis.ex̄ de exceſ.prela.c.j. Hiſtriones:ſcꝫ qui ludibria corporis faciunt.vtpote q̄ geſta aliorum ludibrio ſui corporis repreſentant.ſ̄m Hugo. Magici.ꝛ Excōmunicati.ꝛ turpitudinibus ſubiecte pſone maculis aſperſi.iiij.q.j.c.j.ꝛ.ij.vnde eis non dat̄ euchariſtia.de conſe.diſt.ij.pro dilectione.ꝛ.c.ſeq. Miles ignominioſe ab exercitu remiſſus.ff.de his qui no.infa.l.j.ꝛ.ij.§.ignominioſe. Fatigans iudicem malitioſe appellādo:et eum diffamando.ꝛ hoc ſecuta ſentētia.C.de appella.a proconſulibus.in ſi. Simoniaci.dans:recipiens: emptor:et venditor:mediator:ꝛ interuētor.j.q.iij.c.vlti.xv.q.iij.fane. Infamia iuris eſt quū quis per ſentētiā condēnatur. ſed non ſemper:niſi damnetur de publico crimine.vn̄ pater accuſans ſeruos generi/de veneno dato filie/nō ſit infamis:licet ſit per ſentētiā de calumnia condēnatus. Secus ſi eſſet publice iudicium.ff.de pu.iu.l.infamem.ꝛ.l.vlti.ff.de poſtu.item ſenatus.j.rñ.ff.de procura.l.penul.ꝛ.ff.de his qui no.infa.l.j. Qui iuſſa apoſtolice ſedis libenter et ſcienter tranſgreditur.iij.q.iiij.ſi quis a ſuo. Heretici.ꝛ Schiſmatici omnes. Apoſtate.ꝛ omnis qui non eſt chriſtianus.vt Iudei.ꝛ Pagani.ꝛ alij.iiij.q.j.c.j.ij.q.vij. alieni.iij.q.iiij.alieni.ꝛ.c.beatus.ꝛ.c.ſi q̄s a ſuo.C. de ſumma trini.l.j.in ſi.vj.q.j.infames.ꝛ.c.illi.ꝛ.c.beatus.de apoſtatue.vj.q.j.infames. Exigens vſuras vſurarum. Ueniens contra tranſactionem iuratam. Miles aliena predia cōducens. Senator contrahens cum muliere ſcenica. C.ex qui. cauſis infa.irroga.l.improbum.C.de tranſac.ſi quis maior.C.loca.l.vlti.C.de naturali.li.j.diſtin.ius gentium. Publicus aleator. Mutuans in ludo.xj.pro.xij.ex̄ de exceſ.prela.inter. Iudex iudicans vel aliquid faciens contra conſcientiam: per gratiam vel per ſordes/ſcienter in preiudicium alterius.ex̄ de re iudica.cum eterni.ibi.fame ſue prodigus.li.vj. Condemnatus interdicto.vnde vi vel accuſatione furti.C.ex quibus cauſis infa.irro.furti.ff.de obſe. a liber. patro. preſtan.l.ij.de his qui no.infa.l.j. non tamen crimen ſtellionatus infamat. ff. de cri. ſtelli. l. ij. nec eſt contra.ff.de his qui no.infa.quid ergo. vt ibi no.

Scenici et Joculatores.

Infamia iuris.

Item actio vi bonoꝝ rap. ⁊ iniuriarū. ⁊ ſepulcri violati. ⁊ doli mali. ⁊ conſimiles. ⁊ hoc per ſententiam. ⁊ non alr̃. ff. de his qui no. infa. l. j. ⁊ ij. ⁊ C. de ſepul. vio. l. j. Actio ꝓ ſocio tutele: ⁊ mandati depoſiti: ſi ſuo noīe ⁊ non alieno q̄s ⁊ directe non contrario iudicio agit in his. ⁊ hoc ſecuta ſententia: ⁊ non aliter. hoc ꝓbatur. ff. de his qui no. infa. l. j. ⁊ l. furti. §. ſi quis. inſtit. de ſuſpec. tuto. §. ſuſpectus. C. ex qui. cauſis infa. irro. l. vlti. inſti. de pe. ⁊ re. liti. §. ex quibus. Qui aſtute priuilegiū ꝑncipis interpretatur. C. de legi. ⁊ con. l. ij. Tutor ⁊ curator qui pupillam ſibi vel filio maritauit. C. de interdic. ma. ſi tutor. Adulteri. vj. q. j. infames. iij. q. v. conſtituimus. ff. de ritu nup. l. palam. §. vlti. ⁊ ꝟſi. Indulgentia ꝑncipis penam tollit: infamiam relinquit. C. de gene. aboli. l. vlti. que eſt. ij. q. iij. §. notandū. ꝟ. indulgentia. Accuſator accuſationem nō proſequens: et in vltimo termino nō comparens. ⁊ hoc per ſententiam. C. vt infra certum tempus. l. j. ⁊ ad ſena. conſul. turpilia. l. ij. Reus latitans in cauſa criminali ſecuta ſententia. C. de requi. reis. l. vlti. Preuaricator condēnatus: nō alr̃. ff. de preuari. l. ſi is decus. C. ad ſena. conſul. turpilia. l. ij. ⁊ ij. q. iij. §. notādum. §. de his qui no. infa. l. j. Is qui a ſenatu ꝓpter turpitudinem motus eſt. ff. de ſena. l. ij. iij. q. vij. §. in prouer. Remotus ꝓpter dolum ab adminiſtratione. C. de ſuſpec. tuto. l. vlti. quod dic vt no. ex̃ de ſimo. ꝑ tuas. in fi. in glo. niſi quis. Tutor vel curator inuentariū negligens facere/qui vt ſuſpectus remotus eſt. C. arbi. tu. veteris. in fi. Decurionem aut nobilem tormētis ſubijciens. C. de decur. l. omnes iudices. li. x. Sciendum eſt ꝙ in aliquibus ex ꝑmiſſis caſibus aliquis eſt infamis ipſo iure: vel in aliquibus de facto. ⁊ in aliquibus per ſententiam irrogatur infamia. vt ſtudioſus in ipſis concordantijs poterit inuenire.

¶ Articulus. l. A

QUia epiſcop⁹ ſub

vicario chriſti vniuerſali Romano pōtifice: ⁊ ipſe dei vicarius eſt in parte ſue ſolicitudinis: ⁊ perſonam chriſti habet: vt xxxiij. q. v. mulier debet. Et ordo epoꝝ quadripertitus eſt. i. in pr̃iarchis: archiep̄is: metropolitanis: atq; ep̄is. xxi. diſt. cleros. circa ꝑnc. Et q̄cq̄d ꝑtinet ad epiſcopum: ⁊ ad tres ſuperiores ꝑtinet: quū oēs ſint ep̄i: Ideo de epoꝝ potētia: quā habent quātum ad miniſtrationē ⁊ iuriſdictionē a papa: ⁊ ab eccleſia romana. vt. xxij. diſt. c. j. ⁊ de eoꝝ diſpenſatione ſubijciamus. vt ex hoc pape vniuerſalis potentia clarius eluceſcat. ¶ A Ad cui⁹ materie euidentiā clariorem ꝑmo enumerabim⁹ caſus in iure ſcriptos in quibus eis a iure ꝑmittitur diſpenſare: ⁊ ius cōmune relaxare. Cōſequenter vero illos in quibus diſpenſare ꝓhibentur. Ultimo quid iuris ſit de hac materia/ſupponemus. Poteſt ergo diſpenſare eps. ꝑmo cū ordinato extra. iiij. tempora. vt legit̃ ⁊ no. per Bern. ex̃ de tempo. ordi. cōſultationi. Sed Inno. ⁊ Oſtien. cōtra. cū quibus ſto. per. c. e. ti. c. cum quidam. ⁊ c. dilectus. ⁊ per ea q̄ notaui. ſ. xlv. ar. §. ſciēdū. ꝟ. xlij. Scd̄o vt quis habeat duas eccl̃ias intitulatas. lxx. diſt. ſctōꝝ. ſm Inno. ſed nō curatas. ex̃ de elec. dudū. ij. ex̃ de ꝑben. de multa. Tertio diſpenſat cū ordinato ab alieno epo/incōſulto ꝓprio vel cōtempto. ex̃ de offi. archid̄. ſignificaſtis. vbi ita tenet gloſ. ſ. lxxi. diſt. c. j. ij. ⁊ iij. ⁊ ix. q. ij. lugdunēſis. vide qd̄ ſcripſi. ſ. xlviij. ar. §. ⁊ ꝑmo. ꝟ. item ordinatus. Quarto cum eo qui ignoranter recipit ordinē ab epo qui renūtiauit ep̄ali dignitati. vt ex̃ de or. ab epo q̄ re. c. j. Quinto cum ordinato ignorar̃ ab excōicato. vt. e. t. c. ij. ⁊ ix. q. j. c. ij. Sexto vt duo ad vnā ꝑbendā eligātur. quod dic vt no. ex̃ de ꝑben. tue. Septimo cū clerico ꝓpter crimē vſure ꝑ epm officio beneficioq; ſuſpenſo. vt no. ex̃ de vſuris. c. p̄terea. Octauo cum adultero ⁊ criminibus minoribus irretito poſt penitentiā. vt. xxxiiij. diſt. fraternitas. ex̃ de iudic. at ſi clerici. §. de adulterio. ex̃ de tempo. ordi. c. fi. Nono cum pugnante in duello. ex̃ de corꝑ. vi. c. j. ⁊ ar. ex̃ de cle. pug. c. j. quum tamen inde mors vel mēbri detruncatio nō fuerit ſubſecuta. q: tunc non poteſt. xxiij. q. viij. his a quibus. ſed ⁊ tunc pōt in beneficio diſpenſare. vt. e. ti. c. ij. ⁊ l. diſt. ſtudeat. ad fi. X. in multū enormi crimine ⁊ notorio vt ꝓbatur ⁊ no. ſm Inno. ex̃ de corꝑ. vi. c. j. ⁊ ex̃ de apo. c. ij. ⁊ in capitalibus criminibus occultis. l. diſt. de his vero: ⁊ de hoc ex̃ de tempo. ordi. ex tenore. Xj. cū ſacerdote ſimul plures concubinas habente. ex̃ de biga. quia. xxxiiij. diſtin. fraternitatis. Xij. cum alienigena inſtituto in eccl̃ia per eum qui inſtituere nō poterat. ex̃ de cleri. pere. c. fi. Xiij. cū p̄ſbytero de facto cū virgine matrimoniū ꝯtrahēte/quo ad executionē officij. ex̃ de cle. con. ſane. ij. vbi etiā de hoc no. Similr̃ ⁊ cum diacono. ex̃ qui cleri. vel vo. c. j. dum nō tm̄ ꝯhant bis xxviij. diſt. p̄ſbyterū. vel etiā cum corrupta. vt ex̃ de biga. c. ij. penul. ⁊ fi. Xiiij. cū diacono q̄ vulnerauit aliū diaconū: ⁊ matrimoniū de facto ꝯtraxit. ſm Inno. ex̃ q̄ cle. vel vo. c. j. Sed Bern̄. illud intelligit ibi factū fuiſſe authoritate mandati apl̃ici. ex̃ de ſen. excō. cū illoꝝ. ſto cū Innoc̄. propter ea que no. in. ꝟ. ſupra ꝓxime poſito. Xv. cū canonico regulari ⁊ monacho/vt poſſint in ſeculari eccleſia miniſtrare. xvj. q. j. doctos. ⁊ c. ex authoritate. j. q. vij. §. niſi rigor. Et ꝙ regularis catholicus ibi ſit ſolus. ex̃ de ſta. mo. qd̄ dei. quidam tm̄ illud eſſe ius dicūt ſm Jo. de deo. ꝯtra videt̃. xvj. q. vlti. in noua. xx. q. iij. p̄ſens. ad fi. ſed nō cū monacho vt ſit ſolus. vt. j. notat̃. Xvj. cum eo q̄ excōicatus recepit beneficiū. vt ex̃ de cle. excō. mi. poſtulaſtis. in ꝑn. ſm Inno. ſed Jo. de deo. no. ꝙ in hoc ad papā ꝑtinet diſpenſare. ⁊ ꝓ hoc facit qd̄ no. Bern̄. ex̃ de eta. ⁊ qual. cū bone. in gloſ. fi. in fi. vbi no. Ber. epm nō poſſe diſpenſare cū eo qui ſuſpenſus recepit beneficiū. Oſtien. vero in pre. c. poſtulaſtis. tenens mediā viam/dicit ꝙ ſi tale genus excommunicatiōis eſt a qua poſſit abſoluere: pōt ⁊ diſpenſare. Si vero ꝑ papā eſt abſoluendus: per papā diſpenſabitur ar. ex̃ de offi. or. paſtoralis. §. p̄terea. ex̃ de ſen. excom. a nobis. ij. §. ij. ⁊ c. cum illoꝝ. rn̄. j. ⁊ §. penul. p̄fero dictū Inno. per. c. ex̃. de ſen. excō. nuper. Xvij. cum clerico ꝑ ſaltū promoto. ex̃ de cle. per. ſal. ꝓmo. c. j. ⁊ ita ibi tenet gloſ. ⁊ Oſti. lij. diſt. c. j. vbi tex. ille hoc innuit. ⁊ Inno. no. ex̃ de cle. excō. mi. c. vlti. Xviij. cum nō ordinato miniſtrante pōt diſpenſare in beneficio. ⁊ vt poſt bienniū vel trienniū in ordine ſuſcepto miniſtret: ſed nō ad ſuperiorem aſcēdat: ſine diſpenſatione papali. vt legitur ⁊ no. ex̃ de nō or. mi. c. ij. vbi tenet Bern̄. ⁊ Oſtien. ⁊ legit̃ ⁊ no. ex̃ de cle. excō. mi. c. j. et ij. Xix. cum clerico furtiue ordines recipiente: ſed nō poſt inhibitionem intimationis abbatis: alr̃ ſecus: ⁊ tunc per papam. ex̃ de eo. qui fur. or. re. c. j. ⁊ ij. ⁊ ſic ſeruat curia. vt expertus ſum in officio penitētiarie. Xx. ꝙ religioſus ad minorem tranſeat religionem. ex̃ de regula: ⁊ tranſ. ad religio. ſignificatum. ⁊ ita ibi tenet Inno. ⁊ facit. e. ti. ſuper eo. ⁊ op. ar. e. ti. c. conſulti. §. in ꝑmo caſu. notat etiā Oſti. ꝙ abbas poteſt ex cauſa diſpenſare cum monacho: vt ad laxiorem tranſeat religionem. ſic no. e. ti. nō eſt nobis dubium per. c. pre. ſuper eo. ⁊ c. conſulti. facit pro hoc ex̃ de tempo. ordina. ex parte. ⁊. xx. q. iiij. monachum. ibi. aſperior: regula abbatis licentia remittatur. Xxj. in commutatione prebendarum ⁊ perſonarum. ex̃ de rerū ꝑmu. queſitum. ⁊ c. cum vniuerſorū. de iure em̄ cōi vnuſq̄ſq; debet manere in ea vocatione in qua vocatus eſt. vt. j. Coꝝ. vij. Eph. iiij. xxi. q. j. c. j. C. li. xij. de pala. ſacra. lar. l. quidā. Xxij. cum eo qui bigamum ordinauit. ex̃ de biga. c. ij. ⁊ idem iuris eſt ſi alios irregulares. ſm Innocen. Xxiij. cum falſario/vel vt eum in carcerem mittat: vel ad papam remittat. xix. diſ. in memoriam. Xxiiij. in diſpenſatione eccleſiaſticorum ordinum/quia ipſe preordinator eſt in cunctis. xxj. di. cleros. xxiij. diſt. tales. xxv. di. c. j. Xxv. vt clericus cōiugatus. vide Inno. ex̃ de cōuer. cōiu. cōiugatus. habeat ſimplex beneficiū. xxviij. diſt. de his. ſm Guill̃. par. facit ſꝫ melius. xxxij. di. ſi qui vero. ⁊ op. ar. ex̃ de cle. cōiu. ioānes. vbi no. Oſtien. ꝙ clericus cōiugatus ex diſpenſatione po

Cū qb⁹ pōt eps diſpenſare.

reſt habere ſimplex beneficium nō curatum. idem no.co.ri.ſane. Quod credo: ſi cōtrahit cum virgine.ar.ex.e.clerici qui.li.vj.p̄eal.c.ſane.quia nec alias clericus eſſe pōt. ex de bigamis.altercationis.lib.vj. XXVJ. vt clericus concubinarius poſt peractam penitentiā promoueat.xxxiiij diſt.fraternitatis.ex de iudi.at ſi clerici.niſi fuerit per ſententiam dānatus vel infamis.ex de tempo.ordi.queſitaꝫ.ſm Guill. Credo tamen epiſcopuꝫ poſſe in tali dānatione.ex de iudic.at ſi.§.de adulterijs.⁊ infamia diſpenſare. vt no.expreſſe.ij.q.iij.§.hinc colligitur.⁊ no.l.diſ.domino. Innocen. contra vt no. ex de re iu.c. cum te.c. tenor. cum gloſ. Joan.per ea que no.xv.q.viij.hi qui.in gloſ.ſi intelligas.⁊ per ea que no.per archid.in.c.licet cano. de elec.li.vj.in gloſ. dicūt quidam.in fi. ⁊.ſ.dixi in.xlix.arti.in.§.eſt autem.verſi.remittitur. XXVIJ.cum idiota iam ꝓmoto/ vt remaneat in illo ſtatu:⁊ nō deponatur:ſed doceatur.x.q.j.placuit.xxxviij.diſt.nullus.c.ſedulo. non tamen vt ꝓmoueatur.l.diſt.non cōfidat.ex de tempo.ordi.nullus epiſcopus.lib.vj. XXVIIJ.in omni foro penitentiali:⁊ in penitentijs imponendis.xlv.diſ.licet.⁊ fere per totum.xxvj.q.vij.tempora.c.alligant.ratione tamen duce: al's nō. de peni.diſt.v.falſas.xxiij.q.v.ſi quis.de peni.diſt.v.conſideret. Et mitigare poteſt canones penitentiales.de peni.diſt.j.pene.c.verbum dei.c.medicina.c.menſura.c.iudices.⁊ pondera penitentie.de conſe.diſtin.iij.de penitentibus. ex de pe.⁊ re.ſignificauit.⁊.c.queſitum. niſi ei a canone prohibeatur.xxiij.q.vlti.peſſimarū. Non tamen diſpenſare pōt ꝙ ſolēniter penitentes promoueantur.l.diſt.ex penitentibus.c.confirmandum.c.non confidat.lxj. diſt.in ſacerdotibus.verſi.preferens. XXIX.cum ſacrilego.l.diſt. ſi quis preſbyter.ex de fur.c.fina. Et ſcias ꝙ capiens vel capi faciēs cardinalem eccleſie romane: ſacrilegus eſt. ex de re iudi. ad apoſtolice.lib.vj. Sed cum tali credo ꝙ nō poſſit epiſcopus in aliquo diſpenſare.ex li.vj.de penis felicis. XXX. cum homicida in beneficio.l.diſt.ſtudeat.ex de cle.pug.c.ij.ſed non in officio.l.diſt.miror. XXXJ.cum ſeruo promoto redempto.liiij.diſt.generalis.ibi.vel legitima tranſactione conceſſas. XXXIJ.cum ſeruo monaſterij/vt promoueat liiij.diſt.multos.ex de ſeruis nō or.de famulis. ⁊.c.ſequē. XXXIIJ.cuꝫ clericis/ne ꝓmoueant inuiti.lxxiiij. diſtin.c.fi. XXXIIIJ.cuꝫ aſſumpto a ſua dioce. in epm/vt remaneat in ꝓprio beneficio:ſi nō admittat ad eccl'iam ad quā ꝓmotus eſt.xcij.di.ſi quis eps. XXXV.cū heretico cōuerſo.l.diſ. p̄ſbyteros q̄.ex de hereti.ad abolendā.de ꝯſe.di.ij.ego berengarius. XXXVJ.cū ſchiſmatico.l.di.vt cōſtitueret. Idē notat.e. in his duob' p̄dictis caſib' hereſ. ⁊ ſchiſmatis. ex de iudicijs.at ſi clerici.⁊.j.q.vij.§.niſi rigor. Sed videt ꝙ cum heretico ſolus papa diſpenſat. ſm Guill. ⁊ no.ſ.de diſpenſatione papali.§.ad que aūt. ver.item cū hereticis. arg.xlv. Quod credo verū niſi eſſet magna neceſſitas. ⁊ tūc eps.⁊ ſic poteſt intelligi p̄e.c.p̄ſbyteros. ad hec bene facit.lv.diſt.priſcis. XXXVIJ.cum raptore/ quātum ad viaticum ei concedendū.ex de rap.ſuper eo.§.ſi vero.predonibus enim diſpēſatiue cōmunicamus. xxxiiij.q.v.ſane qđ ſuper. XXXVIIJ. ex cauſa in recipiēdo minorem ꝓcurationem ſolito.x.q.ij.relata eſt. XXXIX.in numeratione tertie vel quarte decimarū ex cauſa.e.c.q.iij.priſcis.c.vnio. xij. q.iij.c.fi. XL.cum ſortilego.ex de ſorti.ex tuarum.xxvj.q.v. cōtra idoloꝝ.⁊.c.peruenit. XLJ.poſſunt epi diſpenſare cuꝫ illis qui annū.xx.compleuerint:ꝙ poſſint habere dignitates ⁊ ꝑſonatus.ex de eta.⁊ quali.ꝑmittimus.li.vj.nō aūt poſſunt diſpenſare in etate:ꝙ minor.xxv.annis poſſit curam animarū habere.vt legitur.⁊ no.ex de elec.licet cano. lib.vj.facit in clemen.de eta.⁊ quali.cū eccleſie.ex de elec. cum in cunctis.⁊.c.dudum.idem no.Bern.e.ti.dilectus. nō obſtante contra qđ no. Inno.ex de eta.⁊ quali.indecorum.⁊.c.preterea.⁊ Oſtien.e.ti.in ſumma.§.etas. Sꝫ nec legatus nec patriarcha vel archiepiſcopus poteſt diſpenſare in etate vel ordinibus cum poſtulato in epiſcopum. arg.eoꝝ que no.in p̄eal.c.cū dilectus.⁊ ar.e.ti. innotuit. ⁊.c.dudum.ij.ex quib' colligitur ꝙ ſolus papa in epiſcopatu diſpenſat.⁊ hoc tenet Hoſ. Innocē. etiam no.ex de poſt.prela.c.fi.ꝙ quandocūq; quis in epiſcopum poſtulatur:ſolus papa poſtulationē admittit. dicendum eſt eos poſſe diſpēſare in defectu ordinū.ex de eta.⁊ quali.a multis.expreſſum.lx.diſt.nullus.ij.idem tenet Innoc.ex de tempo.ordi.dilectus. Eccleſia vero romana que tamꝙ dn̄a omnia ad ſe trahit:non vult eos taliter diſpenſare:immo epiſcopum paduanū cum quo patriarcha aquileiēſis diſpenſauerat:iam conſecratum/ab eccleſia amouit.in etate vero non:imo ſolus papa. ex de elec.cum nobis olim. electiones em̄ epiſcopoꝝ inter maiores cauſas enumerāt. ex de ap.vt debitus.in fi. Idē notaui.ſ.loquēs de diſpēſatione papali.§.ſciendum.ver.xiij.in ar.xlv. XLIJ.cum eo qui beneficio renūtiat:vt ſibi concedat in illo victū.arg. vij. q.j.q̄uis.ex de renū.ad ſupplicationē. XLIIJ.cū eo qui petit ceſſionem:ſ cꝫ vt cedat vel remaneat.e.ti.admonet.et c.quid.⁊.c.j. XLIIIJ.diſpenſat vt monachus in minorib' ordinibus fiat abbas.ex de eta.⁊ qua.tuā.ſed nō pōt diſpēſare q̄n fiat p̄ſbyter.e.t.c.j.ꝯtra crederem in neceſſitate ꝑ ea que ibi no.Bern. XLV.diſpenſat cum illis quos ſine titulo ꝓmouit ad ſacros:vt habeant victū.ex de eta. ⁊ q̄li. accepimus.ex de p̄ben. cum ſm.c.nō liceat.c.epiſcopus. XLVJ.diſpenſat cū ſectis in cunabilis vel a dn̄is vel a barbaris:vel ſi caſtrati timore lepre:vel ita nati ſunt:ꝙ ꝓmoueātur vel ꝓmoti remaneant in ſuis ordinib'. ex de cor. vi.ex parte.B.⁊.c.ex parte.M.lv.diſt.ſi q̄s pro egritudine.⁊.c.eunuchus. Si vero aliquis hoc ſponte vel ꝓpter deum feciſſet:vel ſibi fieri acceptaſſet:nō diſpenſatur cuꝫ eo/niſi ꝑ papam.lv.diſt.qui partē.ex.e.ſignificauit.vbi de hoc. Solus etiā papa diſpenſat cum habente maculā in oculo.vt no. Inno.e.ti.c.ij. XLVIJ.cum ſacerdote extraneo/vt celebret occulte ſine literis vel teſtib' ſue ordinatiōis. ex de cle.pere.c.fina.ad fi.ad hoc.lxxj.⁊.lxxij.diſt.ꝑ totuꝫ. XLVIIJ.ꝙ platus faciat perpetuū vicariuꝫ.ex de offi.vica. ad hoc.quū de iure ipſe prelatus debeat in perſona propria ſeruire in beneficio:quia beneficium datur ꝓpter officiuꝫ.lxxxj.di.eos.⁊.c.ſeq.ex de reſcrip.q: per ambitionē. lib.vj. XLIX.poteſt diſpenſatiue concedere minoribus prelatis:ꝙ poſſint ſuos ſubditos excōmunicare.ex de offic. ordi.ſi ſacerdos.⁊.c.cuꝫ ab eccleſiarum.qđ illi non habēt de iure cōmuni.ſm Joā.de deo.ex de offi.archid.niſi hoc habeant de cōſuetudine.ex de fo.compe. cum contingat. licet poſſint ex cauſa interdicere officium diuinū ⁊ eccleſiaſtica ſacramēta.vt in p̄e.c.ſi ſacerdotes.⁊.ij.q.j.nemo. L.diſpenſat cum clerico percuſſore. ex de cleri. percuſ.c.j. LJ.diſpenſat cum rectoribus ad ſynodum non venientibus.ex de maio.⁊ obedien. quod ſuper. LIJ. vt ſine vitio fiat tranſactio ſuper decimis.ex de tranſac.c.ſtatuim'.de re.permuta.c.j.⁊.ij.⁊ ſic in beneficio.ex de tranſac. de cetero.contra de preben.niſi eſſent.ſolue vt no.in.c.de cetero. LIIJ.poteſt diſpenſare cum clerico depoſito/ne curie ſeculari tradatur.ex de iudic.cum non ab homine.ſm Guill. Secus credo in ſolemniter degradato.ꝓ q̄ eccleſia habet intercedere non diſpenſare.vt ex de verbo.ſigni.nouim'. ibi. per conſequentiam applicetur.⁊ ibi.pro quo dꝫ eccleſia efficaciter intercedere.gloſ.non per executionem.ad idem ex de penis. degradatio.lib.vj.rn̄ſo.ij. Qui tamen conficeret:ſi celebraret:ꝓpter characterem indelebilē.l. diſtinc.accedens.vbi de hoc no. lxxxj.diſtinc.decet. vbi de hoc.⁊ ſic no.Bern.de cleri.excom.c.ij.licet alij contra. cuicis ſentire videtur hodie Joan.an.in.c.degradatio.in fi. Carpit propter verbum ibi poſitū.de omni ordine.ſed ſalua gratia debet exponi.i.de executione omnis ordi. q: aliud eſt Jo.an. ordo:aliud executio eius.vt clare colligit.j.q.j.§.opponitur.verſi.ſed ne Aug.ibi.recedē.ergo ⁊c.⁊.xvj.q.j.ecce.nā quū character/vt dictū eſt/ſit indelebilis:rōne cuius cōficit:ergo ſemper vere conficit:vt eſt clarum.j.q.j.ꝙ quidā. xxxij.q.vij.licite.ex de ſacra.non iterā.a nobis.vbi degradati preſbyteri celebrarūt.ergo confecerunt.etſi male fe

cerunt. Ad idem facit de ↄſe.diſt.iiij.oſtendit.op.ar.ex̄ de
diuoꝝ.quātum.§.ſi vero.ibi:q: ſacramentū fidei qđ ſemel
eſt admiſſum nūq̄ amittitur.⁊ hoc tenent theologi.quia
ſm Aug.loquētem de iſta materia in p̄eal.c.qđ quidam.
aliud eſt p̄orſus non habere.: aliud pernicioſe habere:
aliud ſalubriter habere. vnde ⁊ talis depoſitus vel de⸗
gradatus ſolē iter.ſi reſtitueretur (qđ non pōt fieri niſi
per papā.vt no.ij.q.vj.ideo.⁊ no.ſ.vbi tractaui de diſpen
ſatione papali.xlv.ar.) nō reoꝛdinaretur.xj.q.iij.eps p̄eſ
byter.vide ibi.gradus amiſſos.i.executionē.Xiiij.diſpen
ſat vt cōtumax nō ſit cōtumax.ex̄ de of.deleg.ↄſuluit. ibi:
niſi grām ei fecerit.⁊ ex̄ de do.⁊ cōtu.c.j.⁊.ij.⁊.c. cum dile
cti.⁊.c.cū olim.ſm Guill.idem dico in quocūq; iudice.q:
nō loquūtur iura p̄e.ſolum in epo.Xv.diſpenſat in coꝛre
ctione moꝝ:⁊ in diſpenſatione eccleſiaſticarū rerum.xij.
q.j.p̄ecipimus.xvj.q.vij.c.j.⁊ hoc p̄uia rōne.vt ibi.al's cō
tra.xj.q.iij. quō. c.illud. c.plerūq;.xij.q.ij. cognouimus.
Xvj.cum fure rei eccleſiaſtice: vt pena ei mitigetur.xij.q.
ij.fraternitas tua.xiiij.q.vj.ſi res.l.diſt.ſi quis p̄eſbyter.
xvij.q.iiij.ſi foꝛte.⁊ vt poſt peractam pniam vel partē ei⁹
valeat ad ſacros oꝛdi.ꝓmoueri.ex̄ de fur.c.ſi.Xvij.vt ſer⸗
uus eccleſie bene meritus cū peculio manumittatur.xij.
q.ij.ſi quos de ſeruis.⁊.c.cū redemptoꝛ. Xviij.vt res ec⸗
cleſie tēpoꝛe famis vēndantur ꝓ alimētis pauperū: et ꝓ
redemptione captiuoꝝ.x.q.ij.c.ij.xij.q.ij.aurū.c.gloꝛia.c.
ſacroꝝ. ⁊.c.ſeq.Xix.cū eccl'ia parochiali vel cū ſacerdote
dimittendo ei quartā decimarū ſibi debitam.ex̄ de p̄ſcrip.
de quarta.xij.q.ij.eps ſi tertiam.x.q.iij.relatū.⁊ alia iura
ep̄alia.ex̄ de his que ſiūt a p̄la.nouit.Xx.vt ſi pater exhe⸗
redato filio inſtituit eccl'iam heredē:moꝛtuo patre/reſti⸗
tuat filio hereditatem.xiij.q.ij.ſi quis iraſcitur. ⁊ idem eſt
ſi credens ſe nō habiturū filios/cōtulit bona ſue eccleſie:
vſu ſibi relicto:⁊ poſtmodū naſcitur ſibi filius.xvij.q.iiij.
quicūq;.Xxj.vt ſuſpenſi in q̄bus ſigna pn̄ie apparuerunt:
apud eccleſiā ſepeliantur.xiij.q.ij.queſitū.nec eſt ↄtra.xxiij.
q.v.placuit.quia illud loquit̄ de impenitente.vt in.§.qui
ibi ſequitur. Xxij.q̄ ſacerdos in ciuili cauſa coꝛā laico te⸗
ſtimoniū ferat.xiiij.q.ij.quāq̄.ibi.aut aliter.i.coꝛam iudi⸗
ce ſeculari:ſm Lau.coꝛam quo nō poſſet ſine licentia epi.
⁊ ſic non obſtat.xj.q.j.teſtimonium. ¶ Sed diſpenſat vbi
quis temere iurat:qđ de ſui natura illicitum eſt: ⁊ qđ ſer
uatum/vergit in detrimentū anime vel coꝛpoꝛis: vel po⸗
tius denūtiat non tenere ſm Joan.de deo.xxij.q.iiij.q̄ ſa⸗
cramento.⁊.§.ſi.c.inter cetera.⁊.c.in malis , ex̄ de iureiu.
ꝑuenit.j.⁊.c.ſicut ex l'ris. imo ⁊ ipſe iurans pōt tunc au⸗
thoꝛitate ꝓp̄ia cōtrauenire: licet debeat penitere.vt ibi.
⁊.xxij.q.iiij.c.j.⁊.c.ſeq. Pōt etiā diſpēſare/⁊ abſoluere a
temerario iuramēto:ſi in peioꝛem exitum vergat. eſto q̄
poſſit ſeruari ſine interitu vtriuſq; ſalutis. ex̄ de cenſi.gra
uis.ex̄ de iureiur.q̄ntauallis.c.ſi vero.xxij.q.iiij.qui iura⸗
mēto (al's ſacramento).⁊.§.ſi. Pōt diſpenſare eps vt nō
exigat ab eo iuramentū/cui curā aiarum cōmittit.xxij.q.
v.nullus eps.a ↄtra.ſenſu.ex̄ de iureiu.nullus. Diſpenſat
etiā q̄n eſt ↄtra p̄imū:⁊ eſt illicitū.ex̄.e.veniens.c.quāto.
⁊ q̄n eſt ↄtra libertatē eccl'ie.ex̄ de maio.⁊ obe.dilecti.Et
q̄n eſt ↄtra ſtatus naturalis honeſtatē. vt p̄e.c.q̄ntaual⸗
lis.ſm Joan. de deo.⁊ pōt etiā interp̄tari q̄ quis non ſit
periurus.ex̄ de pig.ſignificante. Item Inno.no.ex̄ de iu⸗
reiu.debitoꝛes.q̄ eps diſpenſat in iuramēto/dolo/vi/vel
metu/extoꝛto. xv.q.vj.c.j.⁊.ij.xxij.q.iiij.inter cetera. ſi tm̄
ſit talis metus qui potuit cadere in cōſtantem. vnde ipſe
no.ex̄ qđ me.cau.ad aures.⁊ de iureiu.c.ij.q̄ abiurāti res
eccleſie ſue dari pōt licentia repetendi illas: vel iurās cō⸗
ſtituat ꝓcuratoꝛem qui repetat. Si aūt abiurauit res ꝓ⸗
p̄ias: etiā vi/vel metu: tale iuramētū obligat.ſed ſeruari
dz donec iurans ꝑ ep̄m abſoluatur.eo vero ꝑ ep̄m abſoluto
repetere pōt.ex̄ de iureiu.ſi vero. p̄us tn̄ q̄ eps abſoluat:
dz inq̄rere vtrū fuerit talis met⁹ q̄ cadere pōt in cōſtātē
virū. vt.ff.qđ me.cā.l.metū.ex̄.e.ti.ad audientiā. Sz q̄diu
ep̄s al'r cōmode ꝓuidere poterit:nō abſoluat a tali iura⸗
mēto.notat aūt Guill.du.in ſpe.in ti.delegato.§.nūc oſtē
dendū eſt.vꝫ.xxiiij.vltra med.ſic poti⁹ videt̄ q̄ eps nō ab⸗
ſoluat a iuramēto/etiā vi vel metu extoꝛto: etiā legatus
de latere.⁊ ſic vidim⁹ plures legatos ſeruare.ar.p̄e.c.ad
aures.⁊ de iureiu.c.ij.⁊.c.ſi vero.⁊.c.verū.⁊ in hoc videt̄
ↄcoꝛdare dn̄s meus.ſ.Oſti.⁊ Jo.de deo: dicēs ſolū papā
diſpēſare poſſe:niſi vtraq; ſalus ſeruari pōt.vt in p̄e.c.ve
rū.⁊.c.ſi vꝫ.ex̄ qđ me.cā.c.cū dilectus. xxij.q.iiij.§.ſi.ex̄ de
elec.venerabilem.Teneo aūt cū Inno.ꝑ iura per eū alle⸗
gata.⁊ p̄e.c.cū ↄtingat.ex̄ de iureiu.ibi. iuramēta ſine vi
⁊ dolo p̄ſtita. Nam met⁹ cōſtans excuſare dz: ne tāta diſ⸗
penſatione indigeat.ar.op.ex̄ qđ me.cā.ſacris. ex̄ de reg.
iur.qui ex timoꝛe.Diſpenſat etiam eps in iuramētis licite
p̄eſtitis ex cauſa.ſm Guill.xv.q.vj.nos ſctoꝝ.c.iuratos.
Pōt etiā eps iuramentū in meli⁹ cōmutare:ſicut ⁊ in vo⸗
to ↄtingit.vt ex̄ de iureiu.ꝑuenit.ij. Et q̄ iuramēta licita
poſſit eps in melius cōmutare: patet: q: iuramentū non
magis obligat q̄ votū.q: votū ⁊ iuramentū equiparant̄
xxij.q.iiij.in malis.maxime quū iuratur qđ nulli eſt vtile:
⁊ alicui eſt dānoſum.puta ſi quis iurat q̄ nō loquet̄ cum
P.nec cū eo comedet:nec ei ſeruiet:⁊ ſimilia.niſi foꝛte ſ
iuret:vt peccandi occaſionē vitet.nec obſtat ex̄ de elec.ve
nerabilem.q: in licito iuramēto ſolus papa diſpenſat: et
nō cōmutat.Xxiiij.q̄ vna eccl'ia faciat partē alteri de deci
mis ⁊ p̄imitijs.xvj.q.j.§.ſicut duo.⁊.c.ſtatuimus.Xxv.q̄
patronus ↄferat monaſterijs decimas male a laicis detē
tas:in q̄rū poſſeſſione nō erat eccl'ia.xvj.q.j.c.ſi.ex̄ de his
q̄ ſi.a p̄ela.ſine cōſen.ca.cum ap̄l'ica.Xxvj.eps patronus
diſpenſat vt p̄ſentatus ab eo admittatur ſine examinatio
ne:q: p̄eſumit̄ pꝛo eo.xvj.q.v.c.j. Xxvij.vt abbas cōferat
inueſtiturā in eccleſijs ſibi ꝑ eum collatis.xvj.q.ij.c.j.in ſi.
Xxviij.q̄ etiam det clericis ad vitā coꝝ de ſuis poſſeſſio⸗
nibus.xvj.q.iij.clerici.⁊.c.ſi eps.xij.q.ij.ſepe ſit. Et etiam
ipſe de poſſeſſionibus eccl'ie ſue dat ſuis ſeruitoꝛib⁹ ad vi
tam eoꝝ:⁊ de ꝓp̄ijs in perpetuū:xvj.q.vij.illud cēſuim⁹.
q: ⁊ ſucceſſoꝛ illos teneret̄ alere.xij.q.ij.hoc huius placi⸗
ti.Xxix.diſpenſat in pena ꝓ imunitate eccl'ie violate.xvij.
q.iiij.ſi q̄s cōtumax. ⁊ ar.xij.q.ij.de viro.Xxx.licētiat cleri⸗
cum ſuū vt poſſit ad alterius ep̄atū trāſire.xix.q.ij.due.a
ſenſu ↄtra.lxxj.⁊.lxxij.lxxiij.diſt.ꝑ totū.Xxxj.cū monachis
vt poſſint habere cellulas intra clauſtrū.idem credendū
extra clauſtrū/ex cauſa.xviij.q.ij.quidam.c.de monachis
c.cellulas.c.nullus.Qđ etiam abbas pōt facere cū bene⸗
meritis.xx.q.vlti.c.ſina.hoc etiā exp̄ſſe ꝓbatur ex̄ li.vj.de
exceſ.p̄la.cū ex eo.§.ſi.Xxxij.mitigat penā ſm modum ca
nonū.de pe.diſt.vj.c.j.in ſi.Xxxiij.relaxat excōicationē ad
cautelā.ex̄ de exceptionib⁹.ap̄l'ice. ex̄ de teſti. veniens. in
ſi.ex̄ de ſen.excō.ſolet.⁊.c.venerabilē.§.ſed ſi.⁊.§.penul.⁊
vlti.li.vj.ex̄ de appel.ad p̄ſentiā.ſed nō interdictū.ex̄ li.vj.
de ſen.excō.p̄nti.in quo no. Joā.an.caſus in q̄bus q̄s pōt
abſolui ad cautelā.Xxxiiij.in modica iniuria de qua fuit
q̄s infamis.ex̄ de reg.iur.c.tenoꝝ.ij.q.iij.§.hinc.Xxxv.diſpē
ſatiue ſm Guill.defert friuole appel.ꝓpter ſcādalū.ex̄ de
appel.ↄſtitutus.ij.q.vj.appellatiōe.qđ de iure facere non
dz.imo iudex hoc faciēs mulctandus eſt.xx.libꝛis argēti.
ij.q.vj.§.ſunt quoꝝ.vꝫ.ſi q̄s etiā.Xxxvij.in trāſfoꝛmatione
habitus ex cā.ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.deus qui. Xxxviij.cū cle⸗
ricis ↄcubinarijs.ex̄ de coha.cleri.clericos.⁊.c.noſtra.niſi
irregulares effecti ſunt.vt ſupꝛa tetigi loquēs de irregu⸗
laritate.xlviij.ar.§.⁊ p̄mo.vꝫ.ſi.item ſuſpenſus.Xxxix.cum
nō reſidente in eccl'ia.ex̄ de cleri.non reſi.ex parte.c.tua.c.
ſina.Xxxx.cum duobus electis in diſcoꝛdia. vt vnus ha⸗
beat dignitatem:⁊ alius aliquid vltra conſuetum. ex̄ de
p̄eben.tuis.Xxxxj.vt aliqui habeant campanas.ex̄ de p̄i
uile.parentibus. Xxxxij. vt de vna p̄ebenda fiant due: et
hoc ex cauſa.⁊ q̄ ſufficiant facultates de p̄eben. vacan⸗
te al's contra.e.ti.maioꝛibus.c.dilecto.j.q. iij.c.ſi. Xxxxiij.
diſpenſatiue vnit capellas:⁊ augmentat p̄eben. ex̄ eo.ti.
expoſuiſti.Xxxxiiij.vt clerici peregrini ex aliqua iuſta cau
ſa in ſua dioce.recipiantur:⁊ ſine literis commendatitijs

celebꝛent.ex̄ de inſtitu.ad decoꝛem.⁊ de cleri.pere.c.fina.
de con.di.j.vnicuiq̄.⁊.c.clericos.al's ꝯtra.lxxij.diſ.c.j.⁊.ij.
Xxxxv.poteſt ratum habere diſpenſatiue qd factum eſt ꝑ
pꝛedeceſſoꝛē eius:licet illud inualidū ſit:puta ſine conſen
ſu capituli.ex̄ de his que fi.a pꝛela.ſine cōſen.capi.cū nos.
⁊.c.apoſtolice. Xxxxvj.pōt retinere ex cā/ad tempus fru⸗
ctus beneficij vacantis.ex̄ vt ec.bene.vt noſtrū.ꝑpe fi. vi
de ex̄ de re.ec.nō alie.ſi vna.§.fina.clemē. Xxxxvij pōt da⸗
re monaſterijs pꝛiuilegia exemptionis. ex̄ de piuile. cum
olim.c.ex oꝛe.xvj.q.j.peruenit. Poteſt capellas concede⸗
re monachis.ex̄ de dona.paſtoꝛalis.pꝛeal.c.peruenit.Diſ⸗
penſat in penitentia ſacrilegi cōtrahētis cum monacha.
xxvij.q.j.virginem. Et cū cognoſcente monialem foꝛni⸗
cario coitu.e.cauſa.⁊.q.eos. Ponit adulteram in mona⸗
ſterio:ſi vir nolit eam recipere.xxxij.q.j.de benedicto.Mi
tigat penam matricide.xxxiij.q.ij.latoꝛem.impoſitā per
papam.Diſpenſat cum ſolēniter penitente:⁊ cū inceſtuo
ſo in matrimonio cōtrahendo.e.q.ſi quis cum duabus.c.
in adoleſcentia.c.antiqui.xxxiij.q.ij.in lectū. ex̄ de eo qui
cog.cōſan.vxo.ſue. ex literis.xxxv.q.iij.de inceſtis.ad fi.⁊
q.viij.de gradibus.⁊.c.hec ſalubꝛiter.ad fi.⁊.c.inceſtuoſi.
Et in caſu.ex̄ de eo qui du.in matri.quā pol.c.ij.xxxiij.q.ij.
ſi quis cum.j.⁊.ij.trāſit in rem iudicatā.xxxiij.q.ix.quod
quis.⁊.e.q.§.j.⁊ ex̄ de reſti.in integ.ex literis.Xxxxviij.cū
raptoꝛibus mulierum:vt euadant legalem penā: ⁊ acta
penitentia cū mulieribus raptis contrahant.xxxvj.q.j.c.
j.⁊.q.ij.c.tria.ex̄ de rap.c.ij.Xxxxix. ſuper ſtatu eccleſiarū:
vt eas faciat numero paucioꝛes/ſi plures ſunt. vel etiam
minoꝛes:ſi nequeūt de ꝓpꝛijs reditibꝰ ſuſtentari. de ꝯſe.
diſt.j.omnes baſilice.Et ꝙ numerus canonicoꝝ augmen
tetur vel diminuatur.ex̄ de conſt.ex parte.ex̄ de verbo.ſig.
c.fina.ex̄ de inſtit.c.j.⁊.ij.ex̄ de cōce.pꝛe.ex parte.Et vt fiat
nouus pſonatus in eccleſia:qui nunq̄ fuit.ex̄ de cōſue.cū
olim.ſm Inno.ſed Bern.ꝯtra ibi.ſed Oſtiē.eſt cum In⸗
nocē.⁊ ego.quia ſi ex cauſa pōt epiſcopus cū capitulo di⸗
gnitatem tollere:vt ⁊ no.Bern.ex̄ de cōſt.cū acceſſiſſent.
multo potius ſupercreſcentibus reditibus poſſunt ho⸗
noꝛem eccleſie augere. arg.xxv.q.ij.quecūq̄. ex̄ de conſt.
ex parte.Xc.ꝙ miſſa cantatur in oꝛatoꝛijs. de conſe.diſt.j.
concedimus.c.clericos.c.ſi quis.Xcj.cū pꝛeſbytero q̄ ſub
vno canone duas miſſas celebꝛauit. de conſe.diſt.ij.rela⸗
tum.c.comperimus.Mitigat penā ſacerdotis/ꝓpter cu
ius negligentiā mus comedit ſpecies coꝛpoꝛis chꝛiſti.e.
di.qui bene.Diſpenſat vt pꝛeſbyter celebꝛet in altari/in q̄
eadem die celebꝛauit epiſcopus.e.diſt.c.ſi.ſm Guill'. hoc
textus nō dicit:licet credam ꝙ epiſcopus poſſit licentiā
ſibi dare.vt no.pꝛe.c.ſi.Joan.Xcij.cū ignoꝛanter rebapti
zato:ſi neceſſitas vel vtilitas eſt.de ꝯſe.diſt.iiij. qui bis.c.
eos.ſm Guill'.vide qd no.ſ.xlv.ar.§.atq̄.ꝟ.item cū re⸗
oꝛdinatis.Cum pꝛeſbytero veteri chꝛiſmate vngente. q:
papa ſibi nō ꝓhibet.de conſe.diſt.iiij.ſi quis de alio.Itē
cōſentire pōt ꝙ pꝛeſbyter ſignet pueros in vertice/ quos
epſ baptizauit.de ꝯſe.diſt.iiij.omni tēpoꝛe.xcv.diſt.pſby⸗
ter.ipſe aūt ſolus epſ pōt chꝛiſmare infantes in frōte.ex̄
de cōſuetu.quāto.de cōſe.diſt.v.manus.nec de hoc poteſt
dare licentiā pꝛeſbytero.vt no.c.pꝛe.omni tēpoꝛe. niſi ſo⸗
lus papa.vt no.ſ.xlv.ar.§.ad que.Diſpenſat cum mona⸗
cho carnes comedente in pena:quia ſibi papa non reſer⸗
uat.de conſe.diſt.v.carnem.Et cum clerico vt eat in pere⸗
grinationem.de conſe.diſt.v.nō opoꝛtet.ex̄ de vo.⁊ vo.re.
magne.§.pꝛeterea.ad fi.Xciij.cōmutat votum:diſpenſat
cum eo.ex̄ de vo. ⁊ vo.re.c.j.c.ex multa. niſi in hieroſoly⸗
mitano.vt.e.ti.ꝑ tuas.ex pte.⁊.c.magne. ⁊ ſcti Jacobi: ⁊
apoſtoloꝝ Petri ⁊ Pauli i vꝛbe: ſicut ſeruat ſtilus curie:
⁊ niſi in voto continentie.no.e.ti.c.j.⁊ expꝛeſſum.e.ti.cum
ad monaſterium.§.fina.Xciiij.vt in defectum regulariū/
monaſterium de ſecularibus clericis oꝛdinetur. ex̄ de re⸗
ligio.domi.inter quatuoꝛ.Sed cōtra.xix.q.iij.que ſemel.
⁊ ex̄ de re.eccle.non alienan.poſſeſſiones.ſed ibi ſoluitur
in gloſ.quādiu.⁊ in pꝛeal.c.inter quatuoꝛ.gloſ.j.Recipit
ſecūdum pꝛeſentatum ꝑmo omiſſo.ex̄ de iure patro.cum
autem.c.paſtoꝛalis. Diſpenſat cum incauto, pꝛeſbytero
in officio ſuo peccante.ex̄ de celebꝛa.miſſa.c.fina.Xcv.diſ
pēſat ꝙ infirmus vel ex alia cauſa quis comedat carnes
in diebus ieiunioꝝ:ex̄ de obſerua.ieiu.conſilium.Xcvj.vt
eccleſia parochialis fiat monaſterium.ex̄.de ec.edi.ad au
dientiam.xij.q.ij.bone.ex̄ de dona.apoſtolice.Diſſimulat
ꝙ ſponſus ⁊ ſponſa de futuro ſe abſoluant: ne deterius
inde contingat.ex̄ de ſpon.pꝛeterea.Et vt puella nubilis
dimittat ſponſum minoꝛem.xiiij.annis. et contrahat: ne
fiat deterius.ex̄ de deſpon.impu.ex literis.que eſt contra
iura illa.e.ti.de illis.⁊.c.a nobis.⁊ vt impediat ſponſalia
ſm foꝛmam decre.ex̄ de ſpon.cum in tua. Xcvij.cum filijs
adulteroꝛum/vt alantur a parentibus.ex̄ de eo qui du.in
ma.cum haberet.in fi.contra iura illa.xxvij.q.v.c.ij. ⁊.q.
vij.c.j.⁊.C.de na.lib.aut̄.licet patri.ex̄ qui fi.ſint legi.per
venerabilem.in fi.Xcviij.poteſt diſpenſare mitius puni⸗
endo ex cauſa accuſatoꝛem in pꝛobatione deficientem.ij.
q.iij.paulum. ⁊.§.notandum. ex̄ de calum.dilectus.ex̄ de
elec.ſtatuimus in fi.lib.vj.Cum eo qui per ſimplicitatem
fecit homagium ꝓpter beneficium.ex̄ de ſimo.ex diligen
ti.Diſpenſat vt clericus ſcholaris vel peregre pꝛoficiſcēs
locet ad tempus reditus beneficij ſui. ex̄ ne pꝛela. vi.ſu.c.
ſi.⁊ ex̄ de vo.⁊ vo.re.c.fina.Xcix.cum homicidis ⁊ parri⸗
cidis/ꝙ contrahant matrimoniū.ex̄ de his qui fi.occi.c.j.
⁊.xxxiij.q.ij. ſeculares.c. interfectoꝛes.c.in adoleſcentia.
C.poteſt eccleſias parochiales diuidere: ⁊ vnire: niſi ab
eo appelletur ab illis quoꝛum intereſt. ex̄ de exceſ. pꝛela.
ſicut vnire.de hoc.xvj.q.j.§.ſicut duo.x.diſ.c.j.vbi de hoc.
arg.contra.xvj.q.j.quicūq̄.Sed ibi epiſcopus dat licen⸗
tiam eccleſiam conſtruendi:ſine iuris alieni pꝛeiudicio.
vnde non eſt contra. Cj.dat monachis ꝑuilegium de nō
dandis decimis/tam pꝛeſentibus tam pꝛeteritis q̄ futu⸗
ris.ex̄ de ꝑuile.quia.c.ex oꝛe.c.cum olim.xvj.q.j.peruenit.
Cij.cum filijs patronoꝛum occidentium vel mutilantiū
pꝛelatum vel clericum eccleſie:vt in domibus regularibꝰ
pꝛelationis conſequantur honoꝛem.ex̄ de penis. quibuſ⸗
dam.in fi.⁊ ita ibi tenēt Joan. Vincen. Goſ.⁊ Phi.quia
alieno vitio laboꝛant. C.de natura libe.l.legem. honeſtū
tamen ⁊ tutum/⁊ eccleſie expediens eſt:ꝙ ſine licētia pa
pe epiſcopus non diſpenſet. ſed Bern. ⁊ Oſtien. arg.de
hoc.ex̄ de immuni.eccle.aduerſus.tenet tamen diſpenſa⸗
tio:ſi diſpenſet.argu.xvij.q.iiij.de pꝛeſbyteroꝛum.xxiij.q.
viij.ſi quis membꝛoꝛum.Ciij.cum criminoſo publice cele
bꝛante.no.per Innocen.ex̄ de cleri.peregrinan.c.j. Ciiij.
cum excōmunicato miniſtrante/quoad beneficiū. vt ex̄
de cleri.excom.mini. poſtulaſtis. rn̄ſo.j.⁊.ij. ſm Innocē.
⁊ Oſtien.qui hoc no.ex̄ de tempo. oꝛdinan. dilectus. ſed
Guill'.duran.in ſpecu.in titu.de legato.§.nunc de epiſco⸗ defendūtur a calumnia Inno.et Oſti.
poꝛum. ꝟſi. xlv. dicit ꝙ ſalua eoꝛum reuerentia decre.
poſtulaſtis pꝛe. nō loquitur in eo caſu: ſed loquitur de eo
qui excōmunicatus recepit beneficiū.item pꝛeal.c.ij.ad
hoc non facit.Ego tamen teneo cum Innocen.ꝙ epiſco⸗
pus diſpēſare poteſt in beneficio cum illo qui excommu⸗
nicatus illud recepit:vt ſupꝛa notaui in iſta materia diſ⸗
penſationis epiſcopoꝛum in ꝑncipio iſtius arti.§.xvj.ꝟ.
cum eo.⁊ a ſimili cum excōmunicato miniſtrante/ quan⸗
tum ad beneficium quo tales pꝛiuari debent:per illud.c.
poſtulaſtis.§.queſiuiſtis.⁊.c.fraternitati.vbi cū eis per
epiſcopum fuerit diſpenſatum vt ibi.niſi cū eis fuerit mi
ſericoꝛditer diſpenſatum.Subaudi etiam per epiſcopū:
vt litera innuit:⁊ ex quo papa non reſeruat.ex̄ de ſenten.
excom.nuper.Cv.poteſt diſpenſatiue minuere penitenti⸗
am a papa impoſitam.l.diſtin. accedens. xxxiij.q.ij.lato⸗
rem.C.de epiſco.⁊ cleri. aut̄.interdicimus. Cvj.ex cauſa
abſoluit clericum ab eccleſia in qua oꝛdinatus eſt:⁊ eum
in alia collocat.xliiij.diſtin. quoꝛūdam. Cvij.diſpenſat ex
cauſa rationabili ſuper reſidentia non facienda in eccle⸗
ſia curata.ex̄ de electio.licet canon.§.finali.⁊.c.quū ex eo.
libꝛo. vj. Cviij. cum illo qui vadit ad ſtudium habente

eccleſiã curatã nec vſq ad ſeptenniũ ꝓmoueatur ad pſby
terũ.e.t.quũ ex eo.lib.vj.nec inferiores epi in hoc diſpẽſa
re poſſunt.vt ibi no.¶Cix.vt quis deſeruiat per vicariũ in
eccleſia parochiali dignitati annexa.ex̃ de preben.extir
pande.⁊ no.ex̃ de eta.⁊ quali.cam te.Cx.cum eo qui fact⁹
erat ineligibilis:q: receperat electionẽ ꝑ abuſum ſecula
ris ptãtis factam.vt no.ex̃ de elec.quiſq.Cxj.in caſibus q̃
habentur.lxviij.di.q̃uis.c.corepi.Cxij.vt corpora ſancto
rũ transferant̃ de loco ad locũ.de cõſe.di.j.corpora.⁊ reli
quie ex cauſa de eccl'ia extrahant̃.⁊ põt etiã inhibere/ne
ibi diuina celebrent̃.ex̃ de iure pa.c.ij.⁊ oeconomũ in ca
ponere.ex̃ de offi.or.quũ nos.Cxiij.diſpenſat in ſimonia
cõmiſſa in exequijs mortuoꝝ:⁊ benedictionibus nuben
tium:in cimiterij ꝯceſſione:in chriſmate recipiendo: in ſa
croꝝ vaſoꝝ ſeu veſtimentoꝝ benedictione:⁊ in ꝯſimilib⁹
minoribus ſpecieb⁹ ſimonie:poſt pniam peractam: eo ꝙ
nõ ꝓhibetur. ar.ad hoc ex̃ de ſen.excõ.nuper.nõ obſtat.j.
q.j.erga.q: loquit̃ in ſimoniaco in dignitate.ſicut ⁊.c.no
bis.in ſi.ex̃ de ſimo.ſm Goſ.qui ſic no.e.ti.in ſumma.Hoſti.
item querit̃.qñ eps põt cũ ſimoniacis diſpenſare ⁊ quan
do nõ: vide qđ legit̃ ⁊ no.ex̃ de ele.ſi alicui⁹.de renũ.poſt
trãſla.§.rurſus.de ſimo.de ſimoniace ordinatꝭ.⁊ de regu
laribus.c.ij.⁊.c.ſeq.j.q.v.pſentiũ. ¶C

Generaliter aũt magna eſt epoꝝ ptãs. nam nõ
põt eccleſia fieri:niſi primo eps crucẽ ibi figat:
atrium deſignet:⁊ pmariũ lapidem ponat. de
ꝯſe.diſt.j.nemo. Item ipſe ſolus ⁊ ſuperiores
poſſunt cõſecrare:reconciliare: pnias ſolẽnes imponere: Multiplex epo rũ ptãs.
indulgentiarũ lrãs concedere: de cauſis matrimoniali
bus cognoſcere:ordinationes facere.chriſma conficere.
ex̃ de ex.pla.accedentibus.xvj.q.j.interdicimus. ex̃ de pe.
⁊ re.quũ ex eo.in ſi.ex̃ de conſe.ec.vel alta.conſuluiſti.⁊.c.
aqua.l.di.in capite. Item q̃nquageſimã vel centeſimam
dare.ex̃ de dona.apl'ice.xij.q.ij.bone.ex̃ de his que ſi.a pre.
ſine cõ.ca.paſtoralis. Item ſolẽniter excõicare.xj.q.iij.de
bent. Itez lrãs dimiſſorias dare.aliter nõ valet ordinatio
ab alieno epo facta.viij.q.ij.illud.c.dilectiſſimi.ex̃ de offi.
archid.vt noſtrũ.vbi dicit Oſti. Item annulũ portare.ex̃
de vi.⁊ ho.cle.clerici. Itẽ duos de canonicis ſecũ ferre.ex̃
de cleri.nõ re.ad audientiã. Itẽ parochias limitare: ⁊ ci
miteria ordinare.xiij.q.j.eccl'ias.⁊ pre.c.paſtoralis. Item
ꝯſtitutiones in ſuis dioceſib⁹ facere.de ꝯſe.diſt.j.oẽs baſi
lice.xvj.q.j.omnes.ex̃ de feri.c.ſi.xj.di.catholica.ex quibus
colligit̃ ꝙ oẽs eccleſie ad eos ptinent. Itez epalem ſyno
dum facere.xviij.diſt.eps.ex̃ de maio.⁊ obe.qđ ſuper his.
Item hereticos condẽnare.ex̃ de hereticis.ad abolendã.
§.j.⁊ ꝯtra eos inquirere.e.t.excõicamus.j.§.ſi.nec hec po
teſtas ipſis adimit̃:licet inq̃ſitio alteri cõmittat̃.ex̃ de he
reti.per hoc qđ.li.vj. Item eccl'ias cenſuales facere. ex̃ de
iure pa.preterea.de cenſi.ſciẽtes. Item inſtituere clericos
⁊ deſtituere.ex̃ de ſi.preſby.ex tua.de inſti.ex frequẽtib⁹.⁊
de his que ſi.a pre.nouit.⁊ alia plura.nã ad eos ſingula
referunt̃.xxv.diſt.plectris.ex̃ de of.archid.vt ſingula. Ipſi
quoq in multis ſunt ꝑuilegiati:nã nõ incurrũt ſnĩas ſuſ
penſionis ⁊ interdicti:ſicut alie pſone.ex̃ de ſentẽ.excõ.q:
periculoſum.li.vj. Item aliter ꝓcedit̃ ꝯtra eos q̃ contra
alios.ex̃ de of.dele.q: pontificali.li.vj. Itẽ ipſi aliter iurãt
q̃ alij:nec teſtificari cogũtur.ex̃ de iure.calũ.c.ſi.xj.q.j.nec
honore.in aut̃.de ſan.epiſ.§.nulli. Item tpe generalis in
terdicti poſſunt audire diuina.ex̃ de ꝑui.qđ nonnullis.ſꝫ
hodie clericis ⁊ oibus religioſis ius cõmune eſt. ex̃ li.vj.
de ſen.excõ.alma. Item poſſunt ſibi eligere quẽ volũt cõ
feſſorem.ex̃ de pe.⁊ re.c.ſi. Item nõ coguntur ſubire iudi
ciũ:niſi imperialis iuſſio ꝓcedat.vt no.in ſumma Azo.in
titu.de epis ⁊ cleri.§.ꝙ ſit. Item dignitas epalis liberat
a patria ptãte.liiij.diſt.ſi ſeruus.⁊ no.ex̃ de eta.⁊ qua. in
decorum. Item.v.ꝑuilegia habes in.l.antiqua.xj.q.j.qui
cũq. Et plures teſtes ꝯtra euꝫ neceſſarij ſunt.ij.q.iiij.pre
ſul.⁊.c.ſeq. Item põt habere altare viaticuꝫ. vbi celebret.
⁊ faciat celebrari vbicũq vadat.ex̃ li.vj.de priui. qm̃ epi.

Item ſingulari pena puniũtur epos percutientes/capi
entes/bãnientes/aut nefandius occidentes.ex̃ in clemẽ.
de penis.ſi quis ſuadente. In ijs ergo caſibus qui expſſi Eps in
ſunt a iure ⁊ ſimilibus/põt eps diſpẽſare: ⁊ ius cõmune his caſi
relaxare:ſed non in alijs qui non ſunt in iure expreſſi.ſm b⁹ nõ diſ
Goſ.Guilĺ.naſo.Joã.de deo.⁊ eorum ſequaces. ⁊ iſtius pẽſat.
opinionis fuit Innocẽ.iiij.in decre.ex̃ de tempo.ordi.dile
ctus.vbi no.caſus in q̃bus eps põt diſpenſare. Sed Joã.
Lau.Hug.⁊ Bern.⁊ alij quorũ dictum eſt cõmunius:di
cunt ꝙ eps põt diſpenſare vbicũq:niſi prohibetur.ar.ex̃
de hereti.excõmunicamus.de ſentẽ.excõ.nuper.⁊.c.a no
bis.c.quũ illorum.ex̃ de ſpon.c.quũ apud.xvj.q.j.ſunt nõ
nulli.ff.ex qui.cau.nec non.§.j. Nam ⁊ apoſtolus dicit.j.
Cor.x.omnia mihi licent.xj.q.j.aliud. Nec obſunt decre.
at ſi clerici.ex̃.de iudic̃.prout ibi no. Nec obſtat qđ dicunt
ꝑmi ꝙ minor nõ poteſt legem ſuperioris tollere.x.diſ.c.j.
nec de illa/ſed ſecũdum illam iudicare.iiij.diſtin.in iſtis.
Nam diſpenſando in caſu nõ expreſſo in iure/nõ ob hoc
impugnat canones:vel eos tollit:niſi eis expreſſe a cano
nibus diſpẽſandi poteſtas interdiceretur: in caſu in quo
diſpenſat.⁊ cum iſtis ſecũdis magis videt̃ Oſti. concor
dare.¶C Prohibetur aũt eps diſpẽſare in homicidio
in ordine.l.di.miror. Item cum illegitimis quoad curam
animarũ/⁊ dignitatem/⁊ duo beneficia. ex̃ de ſi. preſby.
c.peñ.⁊ vlti.ex̃ de ſi.preſby.is qui.li.vj. Item cũ minorib⁹
xx.annis:quãtum ad dignitates ⁊ pſonatus.ex̃ lib.vj.de
eta.⁊ quali.pmittimus. Item cũ quibuſdã corpore vitia
tis.lv.di.c.ſiquis.c.ſi euãgeliſta. Item cum bigamis ⁊ vi
duarũ maritis.ex̃ de biga.nup.xxxiiij.di.lector.⁊ pre.ti.c.
j.⁊.ij. Item cũ preſbytero ſecũdas nuptias benedicente.
ex̃ de ſen.excõ.nup.c.j.colĺ.ix. Cum facientib⁹ duellum/vn
de mors ſequat̃.ex̃ de cleri.pug.in du.c.j.⁊.ij. Item cũ eo
qui de iniuſta excõmunicatione cõqueritur in iudicio ſe
culari.xxj.q.vlti.ſi quis eps.forte talis patitur penã illoꝝ
c.xj.q.j.inolita.c.placuit.nam cadẽ ratio ibi.⁊ in iſto.c.in
de. Item cũ ſimoniaco in ordi.no.ex̃ de renũ. poſt trãſla.
Item cũ quibuſdã infamibus.ij.q.iij.§.hinc colligit̃. vbi
de hoc.⁊.§.notandũ. vide qđ dixi.s̃.e.ar.§.q:.R.xxvj. Itẽ
vt quis in eccl'ia vna habeat duas pben.ex̃ de ꝯceſ.prebẽ.
literas. Item cũ penitus illiteratis ⁊ ſolẽniter penitenti
bus vt clerici fiant.xxxvj.di.illiteratos.l.diſt.ſiquis poſt.
Item cum ſeruis ⁊ obligatis certis conditionibus.l.diſ.
non confidat.liiij.diſt.per totum. Nec cum obligatis ad
ratiocinia ſeruata diſtinctione que no.ex̃ de oblig.ad ra
tio.c.j. Item vt ſine aliquo temporis iteruallo quis ordi.
maiores recipiat.vt p̃cal.c.non confidat. Secus de mi
noribus.ex̃ de tempore ordinã.de eo. Itez in ijs que ſunt
maiora adulterio.ex̃ de iudic̃.at ſi clerici.§.de adulterijs.
Item nõ poteſt mitigare vel diſpenſare canones penaꝫ
depoſitionis vel ſuſpenſionis in enormibus criminibus
inducentes.l.diſtin.miror.xij.q.ij.de viro.ex̃ de accuſa.in
quiſitiõis.rñſo.j.de q̃bus no.ex̃ de elec.nihil. Item nec in
criminibus:in quibus(que poſui.s̃.in.xlviij.ar.§.⁊ pmo.
verſu ſunt quoq irregulares.)poſt peractam penitentiã
impeditur executio officij: niſi forte inueniatur ei expſſe
permiſſum.vt in preal.c.at ſi clerici.tales enim quãtum
cumq peniteãt:regulariter priſtino ſtatui reſtitui neque
unt:niſi cum eis per ſe.apoſto.fuerit diſpenſatum.ex̃ de tẽ
po.ordi.c.ſina.xxv.diſt.primũ.xlviij.diſt.quoniã.l.diſtin.il
lud.c.miror.j.q.vij.ſi quis omnem.v.q.j.qui crimen. Itẽ
non chriſmat niſi de licentia alterius epiſcopi/vel inui
tatus.vij.q.j.pontifices.⁊.c.epiſcopi.ix.q.ij.nullus pmas
niſi pueros ſue iuriſdictionis.ex̃.de religio.domi.c.j. Itez
non poteſt diſpenſare cum non ordinato miniſtrante: vt
ad ſuperiores aſcendat.ex̃ de non ordi.c.j.⁊.ij. Item cũ il
lo q̃ extra quatuor tẽpora al's illicite ordinatus eſt:⁊ an
te diſpenſationem obtentam miniſtrat.ar. lij.diſtin. ſoli
citudo.⁊ arg. de ſacramen. non iteran.c.j. Alij dicunt ꝙ
poteſt diſpenſare cum tali. ix.q.ij.ſm Lud. ex̃ de tempo.
ordi.conſultationi.vide qđ dixi.s̃.e.ar.§.quia epiſcopus.

in p̃n.v̄ſ.pōt ergo. Item vbi papa vel alius de ipſi⁹ mandato aliquē ſuſpendit:nullus ↄtra ipſius ſniaʒ pōt diſpēſare:vel etiā relaxare.xxi.diſt.inferior. Item nō diſpenſat cū ordinato ſine diſpēſatione qui canonicū habet impedimentū.lxxxi.diſt.ſiqui ſine examinatione. Item cū religioſo vel plebano leges vel phyſicā audiente.ex̄ ne cleri. vel mo.non magno.§.ſi.⁊.c.ſi.§.ſi. Itē vt vni eccleſie duo equaliter p̄ſint.xxi.q.i.c.penulti. q: res monſtroſa eſſet.ex̄ de offi.ordi.q: in pleriſq;. Item cū ſuſpenſis in ↄcilio/propter inordinatā collationē beneficiorū: in quo caſu ſolus papa ⁊ quatuor ſedes p̄riarchales diſpenſant.ex̄ de p̄bē. graue. Item non diſpenſat in caſibus q̄ ſedi ap̄l'ice ſpāliter reſeruātur:quos ſupra dinumeraui/tractās de diſpenſatione papali in.xlv.ar. Uerū vt tanta opinionū diuerſitas ad ↄcordiam reuocetur: qm̄ proprium eſt iura iurib⁹ concordare.ex̄ de deci.c.i.⁊ ar.ex̄ de reſti.ſpo.l'ras. ⁊ ex̄ de elec.quū expediat.lib.vi.pōt dici q̄ in adulterio ⁊ in iis q̄ ſunt minora illo/pōt ſemp ep̄s diſpenſare:niſi expreſſe prohibitum inueniaṫ.vt in decre.at ſi clerici.§.de adulteriis. Et ſic pōt intelligi opinio Io. ⁊ ſequaciū. In maioribus vero adulterio/nunq̄ diſpenſare pōt:niſi vbi inueniṫ expreſſe ↄceſſum.quū eñ in quibuſdā caſib⁹ eſt ei ↄceſſum: in aliis videṫ ei eſſe ꝓhibitū.ff.de his qui ſui vel alie. iur. l.i.⁊ inſti.e.§.i. Item quū ep̄s adſtrict⁹ ſit canones obſeruare.ex̄ de iureiu. ego N.⁊.c.diſt. optatū.iiii.diſt.§.ſi.xxv. q.i.hac ↄſona.nō debet ↄtra eos facere:niſi ſibi exp̄ſſe concedatur a iure. ex̄ de na. ex libe.ven.c.i.ex̄ de elec.dudū.ii. ibi:qd̄ in aliis reprobare ⁊c.xxxii.q.v.ſi paulus.in p̄n.xxv. q.i.c.i.ii.iii.iiii.⁊.v.⁊ ſic pōt locum habere opinio.Gaufri. Uinc.⁊ Innocē.⁊ aliorū.⁊ hoc ſimpl'r reputat eſſe verum Guill'.duran.in ſpe.in titu.delegato.§.nūc epor̄.in.§.generaliter aūt.v̄ſ. verū vt tanta.⁊ hoc aperte ꝓbaṫ.de pe. diſt.vi.c.i.in ſi.vbi diciṫ/pontifex nō cogitur ſuos ſacerdotes ſemp abiicere:nec nouos inſtituere:niſi ſtatutū fuerit a romano pontifice. Pōt etiā ꝓbabiliter dici/nō licere ep̄o diſpenſare in faciendo:vt videlʒ aliquis faciat ↄtra canones:niſi vbi de hoc a iure ꝑmittitur.vt in prelat.c.dilectus. ex̄ de cōſti.c.i.⁊ vbi ↄſuetudine cōtraria ⁊ p̄ſcripta ſit eis derogatū.ex̄ de ↄſue.c.ſi.iiii.diſt.§.leges.xi.q.i.quicūq;.§. ſeq;. Conſuetudo eñ facit diſpenſationē valere/q̄ al's nō valeret.ar.ex̄ de cele.miſ.ꝑniacioſus.cum ſuis concor.⁊ ar. ex̄ de trāſac.c.vlti.⁊ ſic pōt intelligi opinio Gaufri.⁊ Innocē.⁊ ſeq̄. Sup eo vero qd̄ iam factū eſt diſpenſare pōt: vt toleretur: niſi ꝓhibeaṫ.vt in pre.decre.nup.ar. ad hoc. xxii.q.v.hoc videṫ.⁊ ſic pōt habere locū opinio Io.⁊ ſeq̄. Idē eſt in iis q̄ omiſſa ſunt.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.⁊ de ſacra.non ite.c.i.⁊.ii. Sed nūquid pōt inuito accuſatore/diſpenſare ep̄s cū clerico accuſato/ꝓbato crimine ↄtra euʒ/de quo ꝓbatur accuſatus pn̄iam egiſſe:⁊ ideo petit ſecuʒ diſpenſari:dicit q̄ ſic.q: vtitur iure ſuo ep̄s.vnde nō facit iniuriā accuſatori:ex quo ſibi hoc a iure ↄceſſum eſt.ex̄ de iudic̄.at ſi.xxviii.diſt.de his.ex̄ de ſecū.nup.c.penulti.in ſi. ex̄ de elec.quū eccl'ia volaterrana.ff.de iureiu.l.iniuriarū. §.i.ſm̄ Guill'.na.⁊ pe.de ſanc.ſic no.Guill'.durā.in ſpe.in iii.parte in ſi.in titu.de abolitionib⁹ ⁊ purga.§.i.v̄.ſʒ quū ſupra. Sed nō pōt ep̄s diſpenſare cū accuſatore deficiēte in ꝓbatione.q: ille nō egit pn̄iam de calūnia q̄ ↄtra ipm̄ p̄ſumiṫ.ex̄.de calū.c.i.⁊ pati dʒ pn̄iaʒ ſimilē accuſato.ii.q. iii.q̄ nō ꝓbauerit.vn̄ ſecū diſpenſari nō dʒ.xxiiii.q.i.legaṫ. ex̄ de iudic̄.at ſi.ad ſi. a ↄ̄rio ſenſu.ſʒ ſecus eſt in accuſato ꝓbante ſe pn̄iam egiſſe:vt dixi ar.lv.l.diſt. ſi qui p̄ſbyteri. ⁊.c.ſi quis diacon⁹. Hoc aūt ſcias q̄ nec ep̄s ne legat⁹ de latere nec ſynodus pōt diſpēſare cū excōicato vel interdicto celebrāte ſciēter/vel ſuſpenſo. xi.q.iii.ſi q̄s ep̄s dānaṫ. c.ſeq.c.placuit.ex̄ de cler.excō.mi.illud. ex̄ de eo q̄ fur. or. re.c.i.ii.q.v.q̄ de cā.q: ſolus papa ī hoc diſpēſat.ex̄ de ſen. ⁊ re iudic̄.c.quū eterni.li.vi.⁊ de ſen.ex.quū medicinalis. ⁊.c.is qui.§.ſi vero.li.vi.exp̄ſſuʒ. Si aūt ꝓbabilis eſt ignorantia:excuſatus eſt.ex̄ de cleri.ex.mi.ap̄l'ice. ⁊ pre.c.is q̄. ibi:ſcienter. Ep̄s aūt pōt diſpenſare/quoad pn̄iam imponendā/cū excōicato vel ſuſpenſo miniſtrante.xi.q.iii.de illis. Non pōt etiā ep̄s diſpenſare cū illegitimis ingredientibus religionē circa p̄lationes/perſonatus/dignitates/⁊ curā animarū.vt innuit Ber.in parua gloſ. ex̄ de ſi. p̄ſby. c.i.que incipit.i.e.⁊ idem tenet Oſtien.e.ti.c.ſi.ar.ↄtra.ex̄ de apoſta.c.ii.in ſi.de penis in q̄buſdā.in auṫ.de mona.in p̄n.op.ar.l.di.accedens. Curia ſeruat/q̄ cū talibus quātum ad p̄lationes vel p̄ſonatus nō diſpenſeṫ: niſi per eā. Si de materia diſpenſationis epor̄ latius vis videre:vide qd̄ no. Ioan.l.di.in ſumma.⁊.c.miror.i.q.viii.§.niſi rigor.per Berñ.de iudic̄.at ſi clerici.per Oſtiē.e.ti.c.ſi.per Inno.de tēpo.or.dilectus.p Guill'.durā.in ſpe..in ti.delegato.§.nūc de epor̄.in.§.g̃naliter aūt.per Archi.de elec. licet canon. li.vi.in gloſ.dicunt quidā. Si electus in ep̄m tacuit hūc vel alium defectū:⁊ ↄfirmat⁹ eſt:poſtea diſpenſatur cū eo.no.Inno. ⁊ Berñ.ↄtra.ex̄ de elec.innotuit.⁊ ex̄ de elec.niſi quū pridē.§.p̄ſone.tenere qd̄ factū eſt.vt in §.p̄ſone.dum tñ is qui diſpenſat/p̄tātem habuit ↄferendi dignitatē illā in qua diſpenſat:ſicut papa. Secus ſi nō habuit. Alii dicūt q̄ ſiue is qui diſpenſat/hʒ p̄tātem ↄferēdi beneficium in quo diſpēſat/ſiue nō/licite teneṫ: ex quo diſpenſatū eſt:ſi tñ ille p̄tātem habuit diſpēſandi.⁊ ſic diſpenſatio ſubſequēs qd̄ de iure nō teneṫ/validū facit.⁊ accedit.ex̄ de ↄcor.vi.expoſuiſti.nec electores nec ↄfirmator reſilire p̄nt:ſi is q̄ pōt diſpēſare velit.ar.ex̄ de elec.quū inter canonicos.in ſi. ⁊ de poſtu.pre. bone.ii.§.ſi. ⁊ ar.ex̄ de ꝓba. p tuas.§.penul.in ſi. Sʒ ſi duo ſunt electi:nō pōt cū vno in alteri⁹ p̄iudiciū ep̄s diſpēſare: nec poterit electionē q̄ nulla eſt/reddere validā.ꝓut no. Inno.ex̄ de elec.dudum.i. Et iſta ſufficiant circa diſpēſationes pape:legatorū:⁊ epor̄.que q: q̄tidiane ſunt ⁊ neceſſarie:digreſſioneʒ feci a ꝓpoſito p̄ncipali de pape potētia ⁊ eminētia. Nunc ad eādē adhuc materiā redeo:pape potētiā ſolidi⁹ ⁊ amplius declarando.

Articulus.li. A

T de potẽtia chriſti regis:

⁊ ↄſequēter de potētia ſui vicarii:ſummi.ſ.paſtorʒ eccl'ie militātis.ex̄ de trāſla.quāto.i.rñſo.,⁊ de homic̄. quū pro humani.in p̄n.li.vi.ex̄ de elec. vbi periculum.§.ceterū.ibi:de creatione vicarii ieſu chriſti.li.vi.⁊.c. fundamēta.§.ne aūt.ibi:ipſa que ro.pon.vicarii dei.li.vi. Sed ſcriptū eſt in p̄s.cv. Quis loqueṫ potētias dn̄i:vtiq; nemo digne.nō tñ ꝓpter hoc eſt a locutiōe potentie chriſti tacendū:quātum noſtri p̄ualet imbecillitas intellect⁹. Eſt aūt in p̄mis diſtinguendū de multiplici chriſti potentia:quāq; ſupra loquēs de iſta materia aliqua tetigerim. Siquidē chriſtus eſt dei ⁊ hoīs filius:vna in duab⁹ naturis p̄ſona:deus verus ⁊ homo verus.xxiii.diſt.qui ep̄s.ex̄ de ſum.tri.c.i.ex̄ de here.quū chriſtus.⁊ in ſymbolo athanaſii Quicūq; vult. Et ſm̄ duplicem eius naturā/duplex cōuenit ei potentia.vna quidē diuina:ſm̄ q̄ eſt dei filius: ⁊ naturaliter deus.alia vero humana:ſm̄ q̄ eſt homo: et hoīs filius. Dei naturā accepit a p̄re/p eternā generationem:per quā ſicut accepit q̄ ſit deus ⁊ vnus ⁊ idem cuʒ patre deus. ex̄ de ſum.trini.c.ii. ita ⁊ q̄ ſit potens: ⁊ eiuſdem ⁊ equalis potentie cū patre.vnde Athanaſi⁹ in ſymbolo. Omnipotens pater:oīpotens filius.⁊ ex̄ de ſum.trini.c.i.in p̄n.⁊c. Nec intentio mea eſt tractare nūc de potētia diuina: ſed de potentia illa que eſt in chriſto reſpectu creature.ſm̄ qd̄ diciṫ etiā omp̄s ſimpl'r p vnionē hypoſtaticam ad diuinū verbuʒ.rōne cuius vnionis ea q̄ deo cōueniūt/dicūtur de hoīe. Et ſm̄ hoc intelligiṫ illud qd̄ ipſe ait Matth.vlti.voce hoīs loquētis:data eſt mihi omnis p̄tās in celo ⁊ in terra. Chriſto enim ſm̄ q̄ homo data eſt omnis poteſtas rōne vnionis:ꝓpter qd̄ factum eſt vt homo eſſet omp̄s:ſicut ⁊ q̄ homo dicaṫ deus:non q: ſit alia om̄ipotentia filii hominis ⁊ filii dei:ſicut nec alia diuinitas:ſed eo q̄ eſt vna perſona dei ⁊ hominis. Poſt reſurrectionē autem dixit hanc omnipotentiam ſibi datam:q:

Multiplex chriſti potentia.

tuncinnotuit hoibus:ante tamen innotuit angelis. Nō
aūt loquēdum eſt de potentia humana chriſti quātuꝫ ad
corpus:ſiue ſit potentia actiua/ſiue paſſiua.ſed de poten
tia eius humana/quātum ad aiam. ¶ B Et conſidero
hic eius animā/ſm ꝓpriam naturā:⁊ virtutem gratuitā
naturalibus ſupadditam:⁊ ſic habuit potentiā ad oēs il
los effect⁹ faciendos/qui ſunt anime cōuenientes.ſcꝫ ad
diſponēdum:ad gubernandū actus humanos:⁊ ad illu/
minādum ꝑ gratie ſue plenitudinē/oēs creaturas ratio/
nales ab eius ꝑfectione deficientes.⁊ per hanc potentiā
influit creaturis rōnalibus.⁊ per eam dicit̃ caput.col'.j.⁊
ephe.j.xxiij.q.iij.pro membris.Eccleſie ⁊ nos mēbra. Sic/
ut em̄ caput naturale influit alijs mēbris:tanq̄ primū
⁊ pncipale ⁊ ꝑfectius membrū: Ita chriſtus influit oib⁹
rōnalibus creaturis:vtpote oibus prior dignitate ⁊ per/
fectione/ꝓpter plenitudinē gratie ⁊ ſapientie:quā a ver
bo ſibi vnito accepit: Jo.j.ex de ſacra vnctio.c.j.§.j. Et di/
citur caput vniuerſaliter:tam angeloꝝ q̄ hoim:quātum
ad excellentiam ⁊ influentiā.licꝫ dicat̃ caput hoim ſpāli/
liter:ꝓpter ꝯformitatem ⁊ cōuenientiā nature:ſm ſpēm.
vnde ⁊ chriſtus q̇ eſt caput ſpūale ⁊ myſticū/duplr̃ influit.
vno modo interius illuminādo ꝑ ſapiam: ⁊ iuſtificando
per gratiā.alio modo influit quaſi exterius gubernādo:
⁊ dirigendo per exteriorē doctrinaꝫ verbi vel exempli:et
alios actus:vt ſunt iudicare/paſcere/purgare. Per h aūt
ꝙ chriſtus eſt caput influendo/⁊ pſidendo/⁊ guberan/
do:cōuenit ei etiam eſſe regem.Eo em̄ eſt rex angeloꝝ et
hominū:quo ⁊ caput.vn̄ ⁊ ij q̇ populis pſunt/capita po/
puloꝝ dicūtur.Amos.vj.Ve vobis q̇ opulēti eſtis in ſiō:
⁊ cōfiditis in monte ſamarie/optimates capita populo/
rum. Item.j.Regū.xv. Nōne quū paruulus eſſes in ocu/
lis tuis:caput tribus iſrael factus es:facit.xciij.diſ.nulla.
Haber ergo regiam ptātem ⁊ dignitatē. Sed vlterius cō
ſiderandū/ꝙ chriſto nō ſolum cōuenit influere ꝑ moduꝫ
capitis:ſed etiam cōuenit ei cōiungere ⁊ recōciliare ſm
rationē medij. Dicitur em̄ dei ⁊ hoim mediator.j.ad Ti/
moth.ij.c.x.diſ.qm̄.quia hoies deo cōiungit:dei pcepta ⁊
dona hoibus exhibendo:⁊ pro hoibus ad deū ſatiſfacien
do/⁊ interpellando.Heb.vij.ad fi.ibi:ſemꝑ viuēs ad in/
terpellandū ꝓ nobis. Quilibet aūt actus ab aliqua potē
tia ꝓcedit:⁊ ideo mediandi officiū aliā quoq; potentiaꝫ
preſupponit in chriſto. Hoc aūt eſt ſacerdotalis ptās.eo
em̄ ſacerdos eſt:quo mediator eſt. vnde ⁊ de Aarō ſacer/
dote legit̃ Numeri.xvj. Stans inter mortuos ⁊ viuētes/
ꝓ pplo depcatus eſt:⁊ plaga ceſſauit. ⁊ de eodem aaron
Sap.xviij.ꝑ incenſum ⁊ deprecationem allegans reſtitit
ire:⁊ finem impoſuit neceſſitati. Eſt ergo in chriſto ſacer/
dotalis ⁊ regalis ptās:⁊ vtraq; ad ſalutē hoim ordinat̃:
⁊ ad gubernationem ptinet:licet diuerſimode. Cōuenit
aūt chriſto eſſe ſacerdotē:ſicut ⁊ mediatorē: ſm humanā
naturā tm̄.vnde ⁊ Paulus ad Heb.v.ait. Ois nāq; pon/
tifex ex hoibus aſſumptus ⁊c. et.j.ſic ⁊ chriſtus ⁊c. et.j.q̄
in diebus carnis ſue pces ſupplicationeſq; ⁊c. Eſſe autēꝫ
regem ſicut ⁊ eſſe caput cōuenit ei: ⁊ ſm diuinā naturaꝫ.
vnde Apoca.xvij.⁊.xix. Et habet in veſtimēto ſuo ⁊ in fe/
more ſuo ſcriptū:rex regū ⁊ dn̄s dn̄antiū. ⁊ ſm humanā.
vn̄ Aug.de cruce ſua in qua fixus erat:occidit diabolū:⁊
inde rex noſter eſt. Nā ⁊ ab inſtanti ſue ꝯceptionis vnct⁹
fuit ſacerdotali ⁊ regali vnctione:nō materialis ⁊ viſibi
lis olei:ſed inuiſibilis.ex de ſacra vnctio.c.j.pſ̄.xliiij.vnxit
te deus ⁊c.Cañ.j. In odoreꝫ vnguētoꝝ tuoꝝ.⁊ Luc.iiij.⁊.
Eſa.lxj. Spūs dn̄i ſuper me:eo ꝙ vnxit me ⁊c. Et ſicut ex
vnione ad verbū accepit gratiā ⁊ ſapiam: ſic ⁊ potentiā.
vnde ⁊ pōt ex iam dictis colligi talis diſtinctio de poten/
tia chriſti:videlꝫ/ꝙ quedā cōuenit ei ſolū inquātū deus.ſ.
vt potentia creandi.vn̄ Jo.j. Oia ꝑ ipm facta ſunt. xxxv.
q.v.fraternitatis. Quedā vero potētia cōuenit ei: ⁊ ſm ꝙ
de⁹ ⁊ ſm ꝙ hō:vt potētia regalis:⁊ potētia faciēdi mira/
cula: licet aliter cōueniat ei inquātum de⁹/⁊ aliter inquā/
tum homo;quia inquātuꝫ deus/cōuenit ei principaliter:
⁊ inquātum homo/miniſtraliter. ¶ C

Ad cōfirmationē aūt predictoꝝ inducende ſunt
authoritates alique/ꝑ quas oſtēdat̃ hois chri/
ſti potentia ⁊ dn̄ium:⁊ quō eſt caput eccl'ie: di/
gnitas etiā ei⁹ regalis/⁊ ſacdotalis:⁊ q̄d ei ex
vtraq; conueniat. Modus quoq; ⁊ excellētia ſacerdotij
eius:ad Col'.j.ait apl's de chriſto.ipſe eſt caput corpis ec/
cleſie.vbi dicit gloſ.ſm hois naturā/caput eſt corpis ſui.ſ.
eccl'ie:q̄ vnita eſt chriſto gr̄a ⁊ natura/vt capiti.vnde ⁊ ec
cleſia q̄ eſt collectio fideliū.de cōſe.diſt.j.eccl'ia.corp⁹ chri/
ſti myſticū eſt.iij.q.iiij.engeltrudā.⁊ Aug. xxiij.q.iiij.ſicut
excellentiā.ibi:chriſtiani corporis mēbra trāſfundāt ⁊c.et
q.v.ſi nos.ibi:⁊ a corpore chriſti quod eſt eccl'ia toto orbe
diffuſa.⁊.q.vij.quēadmodū.in pn̄.ibi: ſic hō qui pciditur
de chriſti myſtico corpore.⁊ ſequit̃.in hui⁹ vero cōpagem
corporis veniant ⁊c. ⁊.j.ſi corpus chriſti tollit ſpolia im/
pioꝝ:⁊ ſi corpori chriſti theſaurizātur diuitie impioꝝ.⁊.j.
in chriſti ergo cōpagem corporis veniant.⁊ Hiero.de pe.
diſt.j.eccleſia chriſti.in fi.ibi: ⁊ fiat de eccl'ia q̄ eſt corpus
chriſti.⁊ Cyprian⁹.xxiiij.q.j.loquit̃. ibi: vnū corp⁹ ⁊ vnus
ſpūs.⁊.j.nec vnitas corporis ſeparat̃.⁊.j. vnum tm̄ caput
eſt. Et item Hiero.xxiiij.q.j.qm̄ vetus.ibi: vbi fuerit cor/
pus. Et pelagi⁹.e.cā.⁊.q.ſchiſma.ibi: vtq; ſpiritū non ha
bent corporis chriſti ⁊c.et.j.in fi.vnā.(vt ſepe dictū eſt) q̄
chriſti corpus eſt:ꝯſtat eſſe eccl'iam ⁊c. Que quidē eccl'ia
corporis chriſti/charactere impatoris inſignita eſt.i.chri
ſti.vt pre.c.quēadmodū.ibi:q: nō facio iniuriā characte/
ri imperatoris/quū errorē corrigo deſertoris. Bene g̃ dr̄
chriſti corp⁹ caput eccl'ie: q: ita ſe habet ad eccl'iam/ſicut
caput ad corpus.ꝓuidet em̄ eccl'ie:⁊ regit eā:⁊ in ipo oēs
ſenſus ſpūales eccl'ie ſunt:vt in capite oēs ſenſus corpo/
ris. Et in illa gloſ.ad Col'.j.dr̄:capiti cūcta ſubiecta ſunt/
ad operādū illud ſupra q̄d locatū eſt:⁊ ad ꝯſulendū. Q̄d
aūt nō ſolū hoim/ſꝫ etiā angeloꝝ caput ſit chriſtus:apl's
in eadem epl'a ad Col'.ij.ait de chriſto q̄ eſt caput ois pn/
cipatus ⁊ ptātis. angelice.ſ.vt gloſ.ait. De dn̄io etiam ⁊
ptāte chriſti ſuꝑ oia:⁊ quomō eſt caput: idem apl's ait ad
Eph.j.c.oia ſubiecit ſub pedib⁹ eius.⁊ ipm dedit caput.ſ.
deus pater/ſupra oēm eccl'iam:que eſt corpus ipſius. vt
proxime ꝓbatum eſt ꝑ decreta. Prima aūt particula hu/
ius authoritat̃/de pſ̄.viij.ſumpta eſt. ſuꝑ qua dicit gloſ.
chriſtus nō ſolum preeſt oibus dignitate:ſed ⁊ ptāte qua
oia ſub eo ſunt plene.vt ꝑ pedes plena ſubiectio notetur.
qua omnia ſunt ei ſubiecta:q: per ipm facta. Jo.j.vel ſub
pedibus eius.i.ſub humanitate eius: que ſignificatur ꝑ
pedes.q: ſicut pes eſt inferior ꝑs corporis:ita ⁊ in chriſto
inferior natura eſt humanitas:quā etiam angeli adorāt.
Et ſic ipſi hoi chriſto oia ſubſunt. Suꝑ eo q̄d ſequit̃ in ca
pitulo. Ipm dedit caput ſuꝑ oēm eccl'iam:q̄ in celo vel in
terra eſt.ſubijciunt̃ em̄ illi/q̄ſi capiti: ex quo trahūt origi/
nē.ab ipſo aūt facti ſunt ſm deitatem. ⁊ ita ſm deitatem
caput eſt eccleſie:ſm quā pr̄ dedit ei eſſe caput: illuꝫ ante
oia gignendo. Eſt etiam ⁊ ꝓprie dr̄ caput ſm humanita/
tem:ſm quā cōiungit̃ ei eccl'ia/⁊ natura ⁊ gr̄a. nam in eo
plenitudo gr̄e fuit.de cuius plenitudine nos accepimus.
Jo.j.⁊.j.Jo.ij.ibi. ⁊ vos vnctionem accepiſtis a ſancto.⁊
j.⁊ ex de ſacra vnctio.c.j.vſ.de ſcd̄a.ibi:vos vnctionē quā
accepiſtis ⁊c. Chriſtus em̄ vnctus interpͣtat̃.q: gr̄a ſpiri/
tuſſancti plen⁹ fuit vſq; ad ſummū.vn̄ pſ.xliiij. Unxit te
deus de⁹ tuus oleo letitie pre ꝯſortib⁹ tuis.q: pr̄ accumu/
lauit ſuꝑ eū vniuerſa chariſmata benignitatis ⁊ māſue/
tudinis abūdanti⁹ replēs eū in viſcerib⁹ miſericordie et
miſerationis.de cuius cumulo gr̄e nos participamus.pſ.
cxxxij. Sicut vnguētū in capite ⁊c. Caput em̄ chriſt⁹. Bar
ba cōiuncta capiti/⁊ in capite/apl'i ⁊ diſcipuli in die pen
tecoſtes ſpūſctō repleti. Veſtimētū eccl'ia.xvj.q.vij.ſicut.
Ora vel fimbria/quelibet humilis pſona. Zach.viij.ap/
prehendāt fimbriā viri iudei/dicentes: ibim⁹ vobiſcum:
audiuimus em̄ qm̄ dn̄s eſt vobiſcū. Hoc caput reuerēdū
ꝓ oibus mēbris doluit. Augu.pro totius corporis putre/

Chriſt⁹ caput ē eccl'ie.

dine/cauteriũ quoddam fixũ eſt in capite. item Bern̄. in ſermone de circũciſione. Quid mirũ ſi caput pro mēbris curationē accepit: nōne etiam in mēbris/ſepe pro vnius infirmitate/alteri curatio adhibet̄: dolet caput: ⁊ in brachio fit coctura. dolent renes: ⁊ fit in tibia. ita hodie ꝓ totius corporis putredine cauteriũ quoddã infixũ eſt in capite. Sed conſiderandũ circa id qđ dictum eſt: oĩa chriſto eſſe ſubiecta: quia oĩa ſunt nũc chriſto ſubiecta quãtum

Oĩa ſub chriſti ſũt ditione

ad poteſtatē quã accepit a patre ſuꝑ omnia. ſed quãtum ad executionē ſue ptãtis/nondum ſunt ei omnia ſubiecta: ſed hoc erit in futuro. j. Cor. xv. vltra colũ. quãdo de oib⁹ ſuam voluntatē adimplebit: quoſdã ſaluando: quoſdam puniendo. ⁊ ita oẽs erunt ſub eo: vel ſpontanei/vel victi ⁊ inuiti. Adhuc de chriſti dñio ⁊ potentia dr̄. Heb. j. Quē conſtituit heredem vniuerſorũ. ſuꝑ quo verbo dicit gloſ. q̄uis cũ patre omne poſſideat: tñ ſm humanitatem recte dr̄ heres conſtitutus: ſm illud Pſ̄. ij. dabo tibi gentes hereditatem tuã. Quia ergo chriſtũ deus conſtituit iam immutabilem heredem vniuerſorũ. i. poſſeſſorem oĩs creature: non ideo portio deeſt iacob: ⁊ pars eius iſrael: ſm Pſ̄. Sed oẽs prorſus nationes mũdi ei ſubſunt. xxiij. q. iiij. nō inuenitur. cum ca. ſeq. ⁊. xciij. diſt. legim⁹. ꝟſi. ꝙ eñ. In eadem quoq; epiſtola Heb. j. inducit aplus de chriſti regia

Regia chriſti ptãs.

ptãte illud pſ. xliiij. Thronus tuus deus in ſeculũ ſeculi virga equitatiſ ꝟga regni tui. qđ exponēs gloſ. ait. O de⁹ fili: thronus tuus. i. regia dignitas vel iudiciaria ſedes/ꝑmanet in ſeculũ ſeculi: q: ſemꝑ regnabit: ⁊ nouiſſimum iudiciũ ſemꝑ ſtabit. vnde in euãgelio Matth. xxv. Ibũt hi in ſuppliciũ eternũ: ⁊ illi in vitam eternã. Et merito ꝑmanet thronus tuus: q: virga regni tui. i. regimen ⁊ diſciplina qua bonos regis: ⁊ malos ꝑcutis: eſt virga equitatis. i. regula directa. iij. diſtin. regula. ⁊ inflexibilis: que alibi dicit̄ in pſ̄. ij. virga ferrea: per quã prauitate diſtortus/ſi ei adherere velit/dirigitur. De ſacerdotali aũt ⁊ regali

Sacerdotalis chriſti dignitas.

dignitate vel poteſtate ſimul inducit apl's in eadem epiſtola. c. j. illud pſ̄. xliiij. Vnxit te deus deus tuus oleo leticie pre ꝯſortibus tuis. Qđ exponēs gloſ. ait. O deus fili: de⁹ tuus. i. pater per ſe nō per miniſtros vnxit te ſm hominē. quia deitas nullo idiguit. quis eſt ergo deus vnct⁹ a deo: chriſtũ intellige. chriſtus eñ dicit̄ a chriſmate. chriſma autem grece/latine dicit̄ vnctio. ex̄ de ſacra. vnctio. c. j. ⁊. ſ. ꝟ. eſt etiam. ꝓxime dixi de hoc. ergo nomen chriſtus vnctionis eſt. nec vngebantur alibi reges ⁊ ſacerdotes niſi in illo regno iudeorũ. Per hoc ꝙ dicit eum vnctũ regem et ſacerdotē: ſignat qui in lege veteri vngebãtur. vt preal. c. j. de ſacra vnctio. vnxit aũt eũ: non viſibili ⁊ corporali oleo: ſed ſpirituſancto: quez ſcriptura noie olei ⁊ exultationis ſignat. ⁊ hoc pre participibus tuis. i. pre oĩbus ſanctis. Oẽs eñ ſancti/ſunt ſpũs participes. vnde oẽs chriſtiani vngũtur. de cōſe. diſ. iiij. deinde. a ſacerdote. ſed ille ſingulariter vnctus. vt preal. c. j. de ſacra. vnctio. De ſacerdotio aũt chriſti ſpãliter inducit apl's in eadē ep'la ad Heb. vij. c. ꝟbuz illud pſ. cix. Tu es ſacerdos in eternũ ſm ordinē melchiſedech. qđ exponēs gloſ. ait: hoc de põtificatu chriſti deus pater: tu es ſacerdos/ſcz docēs orãs ⁊ offerēs. ecce triplex officiũ ſacerdotis. tu es inquã ſacerdos: nō ad

Triplex ſacerdotis officium.

tempus/vt Aaron: ſed hoc ſm ordinez Melchiſedech: q̄ nō temporalis fuit: ſcriptura ſubticente initiũ ⁊ finem vite eius: in figurã chriſti qui caret ꝑncipio ⁊ fine. Apoca. j. Ego ſum alpha ⁊ o. ⁊ ſicut ille obtulit in pane ⁊ vino: et ſemel: ſic ⁊ chriſtus ſub ſpecie panis ⁊ vini corpus ⁊ ſanguinē ſuũ diſcipulis ſuis dedit. Jo. xiij. de cōſe. diſt. ij. accipite ⁊ comedite. Et ſubditur in gloſ. ſ. poſita. Sacerdos aũt eſt chriſtus: nō ſm ꝙ deus: ſed ꝓpter carnē aſſumptã: ꝓpter victimã quã obtulit pro nobis. vnde Hiero. Sacerdos dei pr̄is dicit̄ filius dei ſm humanitatē: in qua ſe pro nobis acceptabile ſacrificiũ deo obtulit: vt ipſe ſit ſacerdos qui eſt ſacrificiũ. de con ſe. diſt. ij. ſacerdos dei patris. Quid aũt egerit hic ſacerdos: ⁊ q̄d pontifex: aplus dicit in pre. c. v. ad Heb. Qui in diebus carnis ſue. i. mortalitatis/preces ſupplicationeſq; ad deum ⁊c. quãdo ſcz imminente paſſione orauit ꝓlixius. Luce. xxij. vltra mediũ. ibi. apparuit autem illi angelus. vel preces ⁊ ſupplicationes actio ⁊ vita chriſti eſt: cui⁹ oĩs actio fideliũ eſt inſtructio: ⁊ ad deum oratio. ar. ex̄ de elec. ſignificaſti. j. reſpõ. quicq̄d eñ egit chriſtus: ꝑces ſupplicationeſq; fuerũt ꝓ hoĩbus: ipſa etiã ſanguinis effuſio/clamor fuit validus. Heb. xij. ibi ad fi. ⁊ ſanguinis aſperſione melius loquēte q̄ abel. nũc etiam in celo adſiſtit vultui dei/ꝓ nobis aduocans: ⁊ interpellans apud patrē. Heb. ix. ibi ad fi. ſed in ipm celũ vt appareat nũc vultui dei ꝓ nobis. ¶ Illud etiã ſciendũ ꝙ chriſtus ⁊ ſacerdos dr̄ ⁊ pontifex: ⁊ eo ſacerdos/

Põtifex chriſtus.

quo pontifex: ⁊ eo pontifex quo ſacerdos. nam ſacerdos medius eſt inter deũ ⁊ ppl'm. quia diuina populo tradit: ⁊ populũ in deũ reducit: offerendo: orando: ⁊ docendo. ⁊ hoc etiã importat nomen pontificis. vñ ad Heb. iiij. vbi apl's chriſtũ dicit pontificē. ibi: habentes ergo pontificez magnũ ⁊c. gloſ. ait. pontificē/ꝑ quē itur ad deum. Idem eñ eſt põtifex qđ mediator. vnde Heb. v. in pn. Oĩs nãq; pontifex ex hoĩbus aſſumptus/ꝓ hoĩbus conſtituitur. ſcz vt eos adiuuet: ⁊ vt ꝑ eum impetrent a deo miſericordiã. ꝯſtituit̄ dico. in ijs que ſunt ad deũ offerenda: ſcz in muneribus/hoſtijs/⁊ ꝑcibus/que ducunt ad deum. vt offerat dona: ſcz primitias ⁊ ſacrificia ⁊ hmõi. deo pro peccatis dimittendis. Et beatus Bern̄. dicit ꝙ põtifex dicit̄ quaſi pontem faciens inter deũ ⁊ ꝓximũ. Fecit eñ ſeipm pontem ad patrē: attingens a ripa noſtre miſerie/vſq; ad ripam felicitatis eterne. Sap. xviij. Vſq; ad celuz attingebat ſtans in terra. vnde Jo. iij. Filius hoĩs qui eſt in celo. per hunc tranſeũtes nō ſubmergimur in flumine culpe: nec trahimur ad mare pene eterne. vnde ipſe ait Jo. xiiij. Nemo venit ad patrē niſi ꝑ me. In hoc tñ diſtat pontifex a ſacerdote: q: importat excellentiã quãdam ſuꝑ ſacerdotem. nã vt Iſiđ. ait. vij. lib. etymo. Pontifex ꝑnceps ſacerdotum eſt: quaſi via ſequētium. ipſe ⁊ ſummus ſacerdos: ipſe ⁊ põtifex maximus appellat̄. xxv. diſt. cleros. ꝟſi. pontifex. vnde ⁊ papa ꝑ excellentiã ſummus pontifex appellatur. ex̄ de elec. vbi periculũ. §. ſuꝑ his. lib. vj. vñ Leui. xxj. exponit̄ nomen pontificis: vbi dicit̄. pontifex. i. ſacerdos magnus. vnde ⁊ epi qui ſunt ſuꝑ alios ſacerdotes conſtituti/põtifices appellant̄. Alij vero qui ſunt ſub eis: vocãtur cõmuni noie ſacerdotes/a ſanctificando. Et q: chriſtus eſt ſumm⁹ ſacerdos: ideo ipſe ꝓpriiſſime dicit̄ pontifex maximus. vñ ad Heb. x. habentes ergo pontificē magnũ. gloſ. qui eſt ſuꝑ oẽs pontifices. Et quia quiſq̄ nō ſumit ſibi honorē: ſed qui vocat̄ a deo tanq̄ aaron: vt apl's ait ad Heb. v. Nume. xviij. viij. q. j. in ſcripturis. ex̄ de elec. qualiter. Ideo vt ibidē ſubdit apl's pre. c. v. chriſtus non ſemetipm clarificauit: vt pontifex fieret: ſed ille eum pontificem conſtituit qui ad eum ait in pſ. ij. Filius meus es tu. in q̄ pſ̄. oſtēditur chriſtus rex ⁊ ſacerdos. Differt aũt

Sacerdotiũ legale.

ſacerdotiũ chriſti a ſacerdotio legali: q: legalis ſacerdos nō ſolum pro alijs/ſed etiam ꝓ ſe indiget offerre: quoniã ⁊ ipſe circũdatus erat infirmitate pcti. Heb. v. chriſtus aũt non indiguit pro ſe offerre: ſed ſolũ pro alijs: q: immunis fuit ab omni peccato. vnde Heb. vij. ad fi. Talis enim decebat vt nobis eſſet pontifex: ſanctus/innocēs/impollutus/a pctõribus ſegregatus/⁊ excelſior celis factus: q̄ non haberet quotidie neceſſitatem/ quēadmoduz ſacerdotes/prius pro ſuis delictis hoſtias offerre: deinde pro populo: hoc eñ fecit ſemel ſe offerendo. Item ſacerdotiũ legale carnale fuit. vnde ⁊ carnes ibi mactrabant̄. Heb. ix. ſacerdotiũ vero chriſti ſpũale. Adhuc ſacerdotiuz legale fuit tēporale: ⁊ finē habuit. ſacerdotiũ autē chriſti eternũ eſt. Heb. vij. in quo capl'o aſſignat̄ differentia inter vet⁹ ⁊ nouũ ſacerdotiũ. vñ legale ſacerdotium trãſlatum eſt ad chriſtũ: qđ figuratũ fuit in trãſlatione ſacerdotij ab Heli: q̄ fuit de tribu ſacerdotali ſcz leui: ad Samuelez: qui non fuit de tribu leui/ſed effraim. j. Regũ. j. Et ſimil'r trãſlatio ſacerdotij ad chriſtũ facta eſt de tribu ſacerdotali ad

regalem:

regalem: q̄ dñs oꝛtus eſt de tribu iuda: quia de domina oꝛta de tribu iuda: vt cantat eccleſia. ⁊ dicitur Matth.j. ⁊ Heb.vij. que tribus iuda eſt tribus regalis. vt ita ſit eadem ſacerdotalis ⁊ regalis: ⁊ vnus ⁊ idem chꝛiſtus ſit ſacerdos ⁊ rex. Sic etiam regnū iſraeliticū tempoꝛale fuit ⁊ mutatū in regnū chꝛiſti quod eternū eſt. vnde Luce.j. Regni eius nō erit finis. cuiꝰ mutatiōis figura pꝛeceſſit quū Saule abiecto dauid ſubſtitutus eſt in regnū.j.Regū.xiij. Quod aūt alicubi regnū illud ⁊ ſacerdotiū eternū dr̄: intelligendum eſt de regno ⁊ ſacerdotio chꝛiſti: qḋ ꝑ illud figurabat̃. De ſacerdotio etiā ⁊ regno chꝛiſti loquitur apl̃s in epiſtola ſupꝛadicta ad Heb.vij. in pn̄. inducēs

Melchiſedech ⁊ rex ⁊ ſacerdos

ſimilitudinē de melchiſedech q̇ fuit rex ⁊ ſacerdos dei altiſſimi. Idem Gen̄.xiiij. qui vt gloſ. dicit in ep̄la ad Heb. nō per hominē ſed ꝑ deum conſtitutus eſt: ⁊ interp̄tatur rex iuſtitie. ⁊ dictus eſt rex ſalem: qḋ eſt rex pacis: ſine patre ⁊ matre ⁊ genealogia: quia ſcriptura hoc de illo non refert. neq̄ initium dierū/neq̄ finem vite habens. aſſimilatus aūt filio dei manet ſacerdos in eternū: qui eſt rex iuſtitie: q: ſuos iuſtos facit: ⁊ per iuſtitiā regit in hoc ſeculo. ⁊ rex pacis. ex̄ in li. decre. Rex pacificus. quia quos hic regit in iuſtitia/nō deſinit poſt regere in pace eterna. Sacerdos dei ſummi: q: ſe in ara crucis obtulit. Sine patre ſm̄ carnē. Sine matre/ſm̄ diuinitatē. Sine genealogia: quia filios carnales nō habuit. Neq̄ initiū dierum neq̄ finē habens: quia coeternus patri: ⁊ alpha ⁊ o. Apoc̄.c.j. ⁊ ſicut gloſ. ſubdit. Etſi oēs patriarche ⁊ ꝓphete figura chꝛiſti fuerunt: melchiſedech tamen ſpecialis: qui non de genere iudeoꝝ: vt quidam dicūt: pꝛoceſſit in typum ſacerdotij chꝛiſti: quia dicit̃ ſacerdos ſm̄ oꝛdinē melchiſedech multis modis. Heb.vij. ⁊ in p̄s. dixit dñs. ⁊ de conſe. di.ij. accipite. adde hic qḋ dixi de hoc. s̄. in.xxxvj.ar. in.§.xxxvj. ar. v̄ſi. tēpoꝛe vero. ¶ Adhuc ſuꝑ illud ad Heb.ix. introiuit ſemel in ſancta. dicit gloſ. beati Aug. Quū em̄ chꝛiſtꝰ rex ⁊ ſacerdos: rex pugnauit ꝓ nobis. ſacerdos obtulit ſe ꝓ nobis. de cōſe. diſt.ij. ſacerdos dei. ⁊ idem btūs Aug. in lib.lxxxiij. queſtionū: vbi exponit chꝛiſti miraculū de q̇nq̄ panibus ⁊ duobus piſcibus: ait inter cetera/ꝙ q̇nq̄ panes hoꝛdeacei inter legem moyſaicam vel populū iſraeliticum ſignificant. duo autem piſces qui ſuauem ſapoꝛem pani dabant: duas illas perſonas videntur ſignificare: q̇bus ille populus regebatur. vt per eas cōſilioꝝ moderamen acciperet: regiam ſcꝫ ⁊ ſacerdotalem: ad quas etiā illa ſacroſancta vnctio pertinebat. ex̄ de ſacra vnc.c.j. quarum officium erat pꝛocellis ac fluctibus nūq̄ frangi atq̄ coꝛrūpi: ⁊ violentas turbarū contradictiones tanq̄ aduerſantes vndas ſepe dirūpere. Que tamen due perſone dn̄m noſtrū pꝛefigurabant: ambas em̄ ipſe ſolus ſubſtituit: nec figurate ſed ꝓpꝛie ſolus impleuit. Nam ⁊ rex noſter eſt ieſus chꝛiſtus: qui nobis pugnandi ⁊ vincendi demonſtrauit exemplū: in carne moꝛtali pctā noſtra ſuſcipiens: tentatiōibus inimicoꝝ illecebꝛoſis nec tenebꝛoſis cedēs: poſtremo exuens ſe carne: p̄ncipatus ⁊ poteſtates expoliās fiducialiter: ⁊ triūphans eas in ſemetipſo. Ipſe eſt etiam ſacerdos ſm̄ oꝛdinem melchiſedech: qui ſeipm̄ obtulit holocauſtū pꝛo peccatis. p̄s.xxxix. Holocauſtum ⁊ pꝛo peccato ⁊c. ⁊ ſequit̃: tūc dixi ecce venio. Ad ſacerdotalem quippe ꝑſonā pertinet emūdatio ⁊ abolitio peccatoꝝ. De hac duplici potētia chꝛiſti dicit apl̃s.j. ad Coꝛ.j. de chꝛiſto loquēs. Factus eſt inquit nobis a deo ſapientia ⁊ iuſtitia ⁊ ſanctificatio ac redemptio. Sapientia em̄ ad oꝛdinandū: ⁊ iuſtitia ad iudicandū/ꝓpꝛia ſunt regie dignitatis: quā ſequitur iudiciaria poteſtas. Sanctificatio autem ⁊ redemptio/ad ſacerdotalē ſpectant ptātē. Dicit̃ aūt chꝛiſtus eſſe rex nō ſolū regni celeſtis ⁊ eterni: ſed etiā tempoꝛalis ⁊ terreni: q: celeſtia ſimul ⁊ terrena diſpenſat ⁊ iudicat. Iſte eſt gladius q̇ exit de oꝛe eius ex vtraq̄ parte acutꝰ. Apocal̃.c.j. ⁊.xix. c.ex̄ de p̄uile. ex oꝛe. Unus em̄ gladius/vna eſt eius regia ptās. que tū duas partes hꝫ ꝓpter regnū celeſtiū ⁊ terreſtriū. nō tamen dū in hac vita moꝛtali cōuerſatꝰ eſt regnū terrenū adminiſtrare voluit. cuiꝰ cā infra dicet̃. Hec aūt dicta ſunt de chꝛiſti ptāte quātum ad p̄ntem ſufficit intentionem. ¶ C

Poteſtas creādi incōicabilis.

Onſequēter aūt tractandū eſt de cōmunicatione potentie eius. Unde ⁊ ſciendū ꝙ potentia creandi: q̄ chꝛiſto cōuenit ſolū ſm̄ ꝙ deꝰ: nulli cōmunicabilis eſt. nec in humanitate eius que perſonaliter diuinitati fuit vnita: multominꝰ cōmunicari pōt alijs hoibus. nō ex defectu dei: ſed ex defectu creature talis ptātis incapacis.

Alie ptātes cōicabiles.

¶ Poteſtas v̄o ſacerdotalis que chꝛiſto cōuenit vt hoi: vt ſupꝛa dictū eſt: ⁊ ptās miracula faciendi: ⁊ regalis: que ſibi cōuenit ⁊ ſm̄ ꝙ deus: ⁊ ſm̄ ꝙ hō: cōmunicabilis eſt: ⁊ cōmunicatur hoibus. de qua cōmunicatione loquit̃ Hugo de ſctō victoꝛe in ꝓlogo ſui cōmenti ſuꝑ angelica hierarchia ſic dicens. Ipſe vero oīm cōditoꝛ: cuius ineffabilis maieſtas/⁊ indeficiens virtus/potēs erat ſola gubernare q̄ creauerat ſola: voluit rerū a ſe creatarum participes hr̄e ⁊ coo peratoꝛes. nō vt ille eoꝝ miniſterio iuuaret̃: ſꝫ vt ipſi ptātis eius ꝯſoꝛtio ſublimes efficerent̃. Dn̄s ergo ſolus ⁊ p̄nceps oīm/dn̄ationes ⁊ p̄ncipatus ſub ſe eē inſtituit in miniſterio ꝑficiēdo: qḋ vniuerſitatis oꝛdo depoſcebat: vt opera eius cōplerent̃ ꝑ oꝛdines ⁊ diſpoſitiones. Sic igitur bonus ⁊ ſapiens deus creaturas a ſe ſolo cōditas/gubernat oꝛdine quodā. inferioꝛa ſcꝫ ſm̄ gradū ꝑfectionis mediantibus ſuperioꝛibus. ſic em̄ guberna t coꝛpoꝛa per ſpiritus: ⁊ coꝛpoꝛa groſſioꝛa per ſubtilioꝛa. vt generabilia ⁊ coꝛruptibilia/per icoꝛruptibilia/ſcilicet celeſtia: ⁊ ſpiritus inferioꝛes per ſuperioꝛes. ad hoc diſt. lxxxix. ad hoc.

Cōicat̃ hoi gubernatio.

¶ Cōmunicatur aūt creature rōnali ſiue intellectuali gubernatio. Pꝛimo quidē reſpectu ipſius: vt ſcꝫ ſe ipſam in ſuis actibꝰ dirigat. Scḋo reſpectu rationaliū: dum quidā angeli ꝑ alios angelos: ⁊ quidā hoies ꝑ alios hoies: ⁊ hoies ꝑ angelos gubernant̃. vt. s̄. alleg. c. ad hoc. ⁊.xxij. diſt. de ꝯſtantinopolitana. ⁊.xcv. di. eſto. et xj.q.iij. qui reſiſtit. licet em̄ q̄libet creatura rōnalis nata ſit gubernare ſeipſam ꝑ virtutē intellectus ꝓpꝛij: tū cum q̄dam rōnalia ꝑ alia rōnalia gubernant̃. tū q: oꝛdo vniuerſitatis hoc exigit. tum q: in aliquibus regimen ꝓpꝛie rōnis nō ſufficit. inde opꝫ vt ꝑ alioꝝ gubernationem in ſuis actibus dirigant̃: vt ptꝫ in hoibus: quoꝝ quidā alijs nō ſufficientibus regere. ſ. ſemetipſos/p̄ponunt̃ ⁊ p̄ſunt ad directionē ⁊ regimen. ꝓpter qḋ debent eſſe intellectu p̄ſtantioꝛes ⁊ appetitu rectioꝛes alijs q̇bus p̄ficiunt̃. nā ⁊ in angelis ij qui p̄ſunt: magis vigent intellectuali lumine ſm̄ magr̄os. ¶ F Tertio cōmunicatur gubernatio creature rōnali reſpectu rōnaliū. Nā oꝛdine nature diuinitus inſtituto rōnalia irrōnalibus dn̄ant̃. Gen̄.j. ibi: et dn̄amini piſcibus maris ⁊c. Aliter tū gubernat hō rōnalia: aliter q̄ irrōnalia ſibi ſubdita. nam irrationalibꝰ dn̄atur nō ad vtilitatem illoꝝ: ſed ad ꝓpꝛiam. dū illis vtitur ꝓpter ſe. vnde dicit̃ hō finis illoꝝ: q: ꝓpter ipm̄/⁊ in eius obſequiū cōdita ſunt. Alijs aūt rōnalibus dn̄atur ꝓpter bonū illoꝝ: q̄uis ex hoc reſultet bonū ꝓpꝛium gubernantis. q: per hoc deo miniſtrat: ⁊ ad eius ſimilitudinē accedit. vnde talis eſt gubernatio que cōuenit rōnalibus ſm̄ ꝙ rōnalia ſunt: vt ſcꝫ per ipſoꝝ bonū gubernent̃. Qui autem p̄ſunt aliquibus nō bonū ſubiectoꝝ: ſed ꝓpꝛiū cōmodum intendētes: a vere gubernatiōis rōne degenerāt: q̄ cōuenit rōnalibus creaturis. tales querūt q̄ ſua ſunt: non q̄ chꝛiſti. Phil̃.ij. viij.q.j. ſunt in eccl̃ia. xxiij.q.iiij. tres ꝑſonas. Qui em̄ ſic gubernātur: nō regunt̃ libere: ſed ſeruiliter ⁊ q̄ſi ad modū irrōnaliū ducūtur. ꝓpter qḋ taliter dn̄antes/nō reges: ſed tyrāni vocātur. Eſt aūt nūc intentio de illa tm̄ gubernatione q̄ rōnalibus creaturis cōuenit: ⁊ p̄cipue hoibus q̇ ꝓpꝛie rationales dicūtur. Specialiter aūt de gubernatione ſiue gubernatiua potentia q̄ a chꝛiſto ⁊ ꝑ chꝛiſtum cōmunicata eſt eccl̃ie: dicendum eſt.

Chꝛiſti gubernatiua poteſtas q̄re hoibꝰ cōicata

¶ G Erat ſiquidē cōmunicanda hoibus chꝛiſti gubernatiua ptās. Pꝛimo/q: congruebat eius bonitati: vt ſue

ptãtis faceret hoies participes. Scḋo q: cõpetebat eius dignitati. Ad dignitatem nãq; gubernãtis ⁊ dñantis ptinet hr̃e miniſtros ꝑ quos ſuã ptãtem exerceat. ipſi etiam miniſtri: quibus ptãs chriſti cõmunicat: efficiũtur ex hoc digni ⁊ honorabiles/ ꝙ vice chriſti alios gubernãt. vñ in ps. cxxxviij. dicit de apl'is. Nimis honorati ſunt amici tui deus: nimis cõfort. eſt pnci. eoꝝ. Tertio/ q: expediebat humane vtilitati. hõ em̃ ſenſibili cognitiõe vtitur: ꝓpter qḋ ſicut ei cõuenit/ vt ꝑ ſenſibilia ſigna manuducat ad intelligibilem veritatem: ⁊ ꝑ ſenſibilia ſacra ſuſcipiat inuiſibilem grãm. j. q. j. multi. de cõſe. diſt. ij. ſacrificiũ. Ita cõuenit ei hr̃e gubernatorem viſibiliter ⁊ ſenſibiliter pſentẽ. Chriſtus aũt ſm ꝙ deus/ licet ſit oibus ⁊ vbiq; pñs: oia gubernans ⁊ regens. Hiere. xxiij. Celũ ⁊ terrã ego impleo. vñ Aug. Deus vbiq; eſt in ſeipſo totus. vbiq; eſt: q: nulli parti rerũ abſens eſt. vbiq; totus: q: cuilibet parti pariter totus adeſt. in ſeipſo: q: non cõtinet eis q̃bus eſt pñs: imo ipſe ea cõtinet: quũ inuiſibilis eſt ſenſu corporeo: q: deum nemo vidit vnq̃. Exo. xxxiij. Jo. j. ⁊ j. eiuſdẽ. iiij. Scḋm ꝟo humanã naturã/ eſt quidẽ viſibilis: q: in terris viſus eſt: ⁊ cũ hoibus cõuerſatus eſt. Baruch. iij. in fi. Phil'. ij. ⁊ bti oculi q̃ vident que vos videtis. Luce. x. nõ tñ cõueniebat eius dignitati ⁊ felicitati: vt in terris ſemꝑ nobiſcũ cõuerſaretur: q̃ ſuꝑ oẽs celos meruit corporaliter exaltari. ps viij. Eleuata eſt magnificẽtia tua ſuꝑ oẽs celos. vñ poſt aſcenſionẽ: licet ſit ſemꝑ nobiſcum pñtia ſpũali. ſm illud Matth. vlti. Ecce ego vobiſcũ ſum oibus diebus vſq; ad ꝯſummationẽ ſeculi. deſijt tñ eſſe nobiſcũ pñtia corporali/ ſm ꝓpriam ſpẽm. in ſpecie tñ aliena. ſ. in ſacramẽto viſibili panis ⁊ vini/ etiã corporaliter nobiſcũ eſt. vñ Aug. Donec finiatur ſeculũ ſurſum eſt dñs: ſed tñ hic nobiſcum eſt veritas dñi. corpus em̃ in quo reſurrexit: in ea forma qua apparet ſanctis: in loco vno eſſe oportet. veritas aũt eius vbiq; diffuſa eſt. de ꝯſe. diſt. ij. pma quidẽ. in fi. Cõueniens g̃ erat hoim vtilitati. vt chriſtus potentiã ſuam gubernatiuã ſuꝑ hoies cõmunicando traderet: ⁊ relinq̃ret aliq̃bus hoibus/ ꝑ quos eius eccl'ia regeret ⁊ dirigeret in finẽ. ꝓpter qḋ obtinendũ ab hoibus/ ieſus chriſtus in mũdum venire dignatus eſt. Non em̃ deficit chriſtus eccleſie in neceſſarijs ad ſalutẽ.

Chriſti gubernatiua potẽtia triplex

¶ H Hec autẽ chriſti gubernatiua potentia: vt ex ſupra dictis hr̃i põt: triplex eſt. vna quidẽ ſacerdotalis: alia regalis: tertia ꝟo ad miraculoſas imutationes. Quãlibet aũt harũ chriſt᷒ cõicauit hoib᷒: q: q̃libet eccl'ie vtilis. Nam ꝑ miraculoꝝ opationẽ/ doctrina fidei ꝯfirmat. ⁊ in laudẽ diuine ptãtis hõ excitatur. vñ ſm Greg. in ſermone de aſcenſione dñi. in pn. Eccleſie pmitiue neceſſaria erat opatio miraculoꝝ: vt fides nouella ꝑ ea ꝯfirmaret: ⁊ irrigaret. ſicut ⁊ plãtis aq̃ neceſſaria eſt ad irrigandũ vſq; quo radices figant. Per ſacerdotale officiũ hõ ſanctificatur: ⁊ deo recõciliat. vñ ⁊ quotiẽs ſacramentũ altaris ꝯficitur: pctm̃ remittitur. de ꝯſe. diſt. ij. quũ oẽ. ⁊ c. ſi quotienſcũq;. xv. q. vij. ſciſcitantibus. Per actiones ꝟo regalis ptãtis/ hõ in cõuerſatione dirigit. xxiij. q. v. regũ. ⁊ c. rex debet. ⁊ ad deũ ⁊ ꝓximũ debite ordinat: vt ibi. ⁊ ij. q. j. ſcelus.

Sacerdotalis ptãs quõ cõicetur

¶ J Ex vt de modo cõmunicationis aliud videat: cõſiderandũ ꝙ ſacerdotalis potentia cõmunicata eſt aliq̃bus ſm miniſteriũ: q̃ ⁊ dicũtur miniſtri grẽ: q: miniſteriũ adhibẽt diſpenſando ſenſibilia ſacramẽta: in q̃bus cõfertur grã: ⁊ q̃ ſunt vaſa et inſtrumẽta grẽ: ⁊ efficiũt qḋ figurant. q: ſunt ſacramẽta noue legis. de hoc. j. q. j. dictũ. legit et no. e. q. multi. in gloſ. j. virtutẽ. ⁊ c. q̃cquid inuiſibilis. gloſ. j. vñ dicũt q̃dã ꝙ non cõmunicatur ptãs: ſed ſolũ tribuit miniſteriũ. Et indubitãter eſt verũ ꝙ nõ cõmunicatur talis ptãs/ qualẽ haber chriſtus: q̃ ſm ꝙ deus eſt: hʒ ptãtem authoritatis quãtum ad effectũ ſacramẽtoꝝ. ſm vero ꝙ hõ/ habet ptãtem miniſterij. nõ qualitercũq;: ſʒ pncipaliter. hoc bene ꝓbat pre. c. multi. opant aũt ad effectũ ſacramẽtoꝝ meritorie ⁊ efficaciter: q: paſſio eius q̃ ſm humanã naturã ſibi cõuenit: cã iuſtificationis noſtre eſt meritorie: ⁊ eſt effectiue ꝑ modũ inſtrumenti. q: humanitas chriſti eſt inſtrumentum deitatis ipſius. ⁊ q: eſt inſtrumentũ cõiunctum: ideo hʒ quãdam pncipalitatem ⁊ cauſalitatẽ reſpectu inſtrumentorum extrinſecoꝝ/ que ſunt inſtrumẽta eccl'ie ⁊ ipſa ſacramenta. Unde ptãs miniſterij in chriſto/ hoi cõuenit q: eſt pncipalis: ḋ: ptãs excellẽtie. que quidẽ ꝯſiſtit in quatuor: vt catholici doctores tradũt. Primũ/ q: meritũ ⁊ virtus eius operat in ſacramẽtis. vt pre. c. multi. Scḋo/ q: in ei᷒ noie ſacramẽta ſanctificant. vñ cũ cruce ꝑficiunt. de cõſe. diſt. v. nũquid. Tertio: q: ipſe potuit inſtituere ſacramenta. nam ⁊ ſm Aug. ab eius latere ꝓceſſerũt. ex in clemen. de ſum. tri. Quarto/ q: põt effectũ ſacramenti ſine ſacramento ꝯferre. ar. de ꝯſe. di. ij. vt quid paras. ⁊ di. iiij. baptiſmi vicem. Hanc autẽ ptãtem pncipalis miniſterij potuit chriſtus cõmunicare: ſed nõ cõmunicauit: ne ſpes in hoie poneret: q: maledictus homo q̃ confidit in hoie. Hiere. xvij. ⁊ Greg. Uere hoies prepoſtero ordine ante ſibi opẽ ab hoibus accerſiunt ⁊c. de ꝯſe. diſt. j. ois chriſtianus. Et ne diuiſio in eccl'ia oriretur cõtra illud. xxiiij. q. j. ſchiſma. c. loquit. ſicut tẽpore pauli vnus quidẽ dicebat: ego ſum pauli: alius autem ego apollo. j. ad Coꝝ. iij. vbi ⁊ ſequit. Ego plantaui: apollo rigauit: ſed incrementũ dedit de᷒. Itaq; neq; qui plantat eſt aliq̃d: neq; qui rigat: ſed q̃ incrementũ dat deus. de ꝯſe. diſ. iiij. baptiſmus talis eſt. xix. diſt. ſcḋm. ex de deci. quũ nõ ſit. Poteſtatem aũt ſecũdarij miniſterij chriſtus cõmunicauit ⁊ tradidit aliquibus: qui dicũtur ⁊ ſunt ſacerdotes ⁊ mediatores noui teſtamenti inquãtum ſunt miniſtri ſummi ſacerdotis ⁊ veri mediatoris chriſti/ vice ipſius agentes ⁊ ſalutaria ſacramenta hoibus exhibentes.

Potẽtia regalis cõicatur

Potentia ꝟo regalis cõmunicat etiã aliquibus q̃ ſunt alioꝝ rectores: qui ꝓpter hoc dicũtur capita populoꝝ. j. Regũ. xv. ibi: Caput tribus iſrael factus eſt. ſub vno tñ principali capite chriſto: cui ptãs regia ſm excellentiã cõuenit. Licet em̃ habentes ſacerdotalẽ potẽtiam poſſunt dici aliquo modo capita: magis tñ cõuenit nomẽ capitis habentibus regiã ptãtem: q: per ſacerdotalem poteſtatẽ efficitur q̃s mediator inter deum ⁊ hoiem. Capitis aũt nomen importat aliqḋ primũ in aliquo ordine. Unde magis cõuenit regiã dignitatem haberi ꝑ quã cõſtituitur pmus ſuꝑ alios. Tam vero habentes ſacerdotalem/ ꝙ̃ regalem ptãtem a chriſto/ dicunt chriſti vicarij: ⁊ chriſti miniſtri: ⁊ chriſti cooperatores. Nam chriſtus ita ſuã potentiã cõmunicat alijs: ꝙ eã ſibi nõ adimit. ſed eam retinet. ⁊ ſm eã pncipal'r operat in oibus qui ſue potẽtie ſunt participes: ⁊ q̃ eius virtute operant. vñ recte dicunt chriſti cooperatores.

Potẽtia miracula faciendi cõicat

¶ Potentia ꝟo miracula faciendi cõicata eſt adhuc ⁊ cõicatur hoibus a chriſto. non tñ eo mõ quo chriſtus hʒ: q: ſicut in ſacramẽtis: ita ⁊ in miraculis chriſtus hʒ ptãtem authoritatis ſm ꝙ deus. ⁊ ptãtem inſtrumẽtalem cuiuſdã pncipalitatis ⁊ excellentie ſm ꝙ hõ: q: ipſe nõ ſolũ miracula facere põt: verũ etiã hãc poteſtatẽ ⁊ grãm in alios poteſt diffundere. ſicut ḋ: Luce. x. ⁊ Matth. x. ꝙ dedit apl'is ptãtem ſuꝑ oia demonia: ⁊ vt lãguores curarẽt. Alij aũt a chriſto habẽt ptãtem inſtrumẽtalem ſecũdariã delegatã. vniuerſaliter em̃ in oi ptãte: q̃ a chriſto cõmunicat hoib᷒: chriſtus ipſe hʒ pncipalitatẽ ⁊ excellẽtiã: hõ aũt purus hʒ ſecũdariũ miniſteriũ ⁊ cooperationẽ. Patet g̃ ex pdictis/ ꝙ potẽtia chriſti cõmunicanda fuit hominibus: ⁊ quomodo cõmunicata. ¶ L.

COnuenit aũt ꝯſiderare poſt pdicta/ q̃bus hoibus cõmunicata ſit chriſti ptãs: q̃ cõmunicari poterat: ⁊ q̃ vtiliter cõmunicari cõueniebat.

Ptãs miraculorũ patrãdo rũ q̃bus cõicata ſit

¶ Et pmo dicendũ eſt de potentia illa q̃ eſt ad imutationes miraculoſas. Hec aũt potẽtia nõ oibus hoibus cõmunicata eſt: ſʒ aliquibus. nec cõmunicat hec bonis tm̃: ſed etiã malis. multi em̃ dicent. Nõne in noie tuo demonia eiecimus: ⁊ multas virtutes fecimus? q̃bus dicet: Neſcio vos. Mat. vij. j. q. j. ꝓphetauit. ſicut fecit cayphas. Joã. xj. nã ⁊ mali frequẽter ⁊ ꝓphetizant ⁊ miracula faciũt. j. q. j. teneamus. c.

ꝓphetauit.c.multe operationes. vnde ſicut alia dona gratis data/ cõmunia ſunt bonis ⁊ malis: vt ꝓphetia et gr̃a ſermonis:⁊ alia hmõi:ſic operatio miraculoꝝ:vt p̃:e. c.multe.⁊ de pe.diſt.ij.querendũm.⁊.c.põt diſcurſus. Nec etiam cõuenit iſta potentia oĩbus bonis ſemp. multi em̃ fuerunt ⁊ ſunt ſancti:qui miracula nõ fecerunt. Nam ſm̃ beatum Bern̄.q̄buſdam datur ſpũſſanctus in munus/⁊ nõ vſum muneris/vt imꝑfectis:qui colũbina ſimplicitate ſibi gemũt.ſed edificare ꝓximos neſciũt.de q̄bus Eſa. lix. Quaſi colũbe meditantes gememus. ⁊ de quib⁹.ij.q. vij.ſancta quippe. Alijs datur in vſum muneris:⁊ non in munus/vt reprobis:qui more nubiũ alios compluũt:ſed in ſe aridi perſiſtũt.de q̄bus.ij. Pet.ij. hi ſunt fontes ſine aqua:⁊ nebule turbinibus exagitate: q̄bus caligo tenebrarũ reſeruatur.de pe.diſ.ij.ſi em̃ īquit.ad mediũ.vbi in gloſ.exponitur hec authoritas. q̄bus cõpetit illud poeticum. Sic vos nõ vobis fertis aratra boues. Sic vos nõ vobis vellera fertis oues. Sic vos nõ vobis nidificatis aues. Sic vos nõ vobis mellificatis apes. Alijs vero datur in vſum muneris:⁊ in munus/vt viris ꝑfectis: q̄ pariter ardent ⁊ alios incendũt. vnde de btõ Joãne baptiſta dicit̃ Jo.v. Ille erat lucerna ardens ⁊ lucẽs. ¶ Hec etiã potentia nõ habet cõnexionẽ ad regalẽ:ſed ad ſacerdotalem ptãtem.q: illa ſine his:⁊ he ſine illa ſepe inueniũtur. Cõmunicat ergo chriſtus hãc potentiã quibus voluerit: ⁊ qñ:⁊ quãtum:⁊ ſicut:ꝓut vtilitati eccleſie/ac hominuꝫ ſaluti nouerit expedire. Cõmunicata eſt aũt amplius in eccleſia p̄mitiua:q: tunc ſm̃ beatũ Greg.⁊ ſupradictum eſt:magis neceſſariũ erat ad dilatationẽ ⁊ cõfirmationẽ fidei ⁊ augmentũ eccl̃ie.⁊ p̃res fideliũ hanc potentiam habuerũt in multa plenitudine: vt ptꝫ Actuũ.ij.iij.⁊.v.c. Jam vero eccleſia dilatata:⁊ fide roborata/nõ eſt tm̃ neceſſaria ſicut p̄us hec potentia in eccl̃ia. de ↄſe.diſt.iiij.venit. ¶ L De iſta aũt potentia ꝓſequi nõ ꝑtinet ad ꝓpoſitum. vnde de alijs duabus potentijs eſt ꝓſequẽdum/ſcꝫ de ſacerdotali ⁊ regali.circa quas mea verſatur intentio. Videtur aũt q̄buſdã/ꝙ hec duplex ptãs nõ eidem perſone cõmunicanda ⁊ cõmunicata ſit:ſed quũ ſint ptãtes diſtincte:cõmunicande ſunt diuerſis ⁊ diſtinctis ꝑſonis.qḋ patet in ſtatu veteris teſtamẽti:in quo diuerſis perſonis tribuebat̃ ptãs regia ⁊ ſacerdotalis. Similiter ⁊ in nouo teſtamẽto diuerſis cõmunicari vident̃. Sacerdotalis em̃ ptãs cõuenit his q̄ ſacerdotes vocant̃ in eccl̃ia ſiue pontifices:qui ſpũaliter p̄ſunt. Regalis aũt cõuenit p̄ncipib⁹ terrenis ⁊ dñis temporalibus:q̄ ⁊ reges vocant̃.j. Pet.ij. ſub q̄bus exiſtunt diuerſi gradus ptãtum: vt ex̃ de maio. ⁊ obe.ſolite.ibi:ſiue regi quaſi p̄cellenti ſiue ducibus ⁊c. ꝓ hoꝝ dicto expreſſe facit.xcvj.diſt.duo ſunt. ⁊.ij.q.vij.§. item quũ balaam.℣.ſed notandũ eſt. Et ſm̃ hoc videret̃ dicẽdũ/ꝙ licet chriſtus ſit rex ⁊ ſacerdos:tñ eius vicarij.ſ. apl̃i ⁊ eoꝝ ſucceſſores nõ ſunt ſacerdotes ⁊ reges.imo ſolum cõuenit ei ptãs ſacerdotalis vel pontificalis ex ↄceſſione chriſti. Si aũt aliquibus eoꝝ cõuenit ptãs regia: h̃ eſt ex ↄceſſione p̄ncipum terrenoꝝ:ſicut ex ↄceſſione conſtantini habet roman⁹ pontifex imperialem ptãtem.xcvj. diſt.cõſtantinus.vide.s̃.xliiij.ar.§.ſciendũ.xiij.ar.℣.eccleſia. Sed licet hoc videat̃ p̄ma facie rõnabiliter dictuꝫ: tñ ꝓfundius conſiderare volentibus veritatẽ plus ⁊ aliter dicere cõuenit. ¶ M In p̄mis ergo diſtinguenduꝫ eſt de ſacerdotio ⁊ de regno ſeu de regia ptãte. videt̃ aũt de his diſtinguendũ ſicut ⁊ de ſcientia. Eſt aũt quedã ſcientia humanitus adinuenta.vt ſcia p̄hica:q̄ d̃r ſapientia ſecularis ⁊ lr̃e ſeculares.xxxvij.diſ.vino.⁊.c.qui de mẽſa.quedam ℣o diuinitus reuelata:vt ſacra ſcriptura.vnde.ij.ad Timoth.iij. Õis ſcriptura diuinitus inſpirata ⁊c.l.diſt. ſi quis diaconus.⁊ vtraq꜄ a deo eſt:q̄ eſt ſciẽtiarũ dñs.vt in Cantico Anne.j.Regũ.ij.⁊ ad Ro.j.ibi. Deus em̃ illis manifeſtauit: ⁊ principalis author:a quo eſt oĩs ſapiã.vt d̃r Sap.j.tñ diuerſimode eſt vtraq꜄ a deo. Prima ſcꝫ philoſophica/eſt a deo mediante natura intellectus humani:per quẽ adinuenta eſt huiuſmodi ſcientia:⁊ mediantibus rebus q̄ ſunt ipſi⁹ ſcientie cã.⁊ q: tã intellectus humanus:in quo eſt ſcia: q̄ ipſe res de q̄bus eſt ſcia: ſunt opus dei:ideo ſcientia hmõi d̃r eſſe ab ipſo: q: opus nature eſt opus dei.vnde ⁊ deus ipſe p̄ncipalis doctor eſſe hoĩm d̃r: vt Aug.oſtendit in li.de magr̃o. ¶ Scd̃a ℣o ſcientia/ſcꝫ ſacra ſcriptura/eſt a deo nõ mediante adinuẽtione intellectus humani: ſed eſt ab ipſo ſpãli modo eam reuelãte: ſed ⁊ inſpirante hoĩbus ꝑ quos nobis eſt tradita.ſpũ em̃ ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei hoĩes/ſcꝫ prophete apl̃i ⁊ ceteri ſacri ſcriptores.ij. Pet.j.c.in ſi. Simili ꝰ modo eſt diſtinguendũ de ſacerdotio. Nam quoddã ſacerdotiũ eſt ex humana inſtitutione. ⁊ hoc fuit in lege nature ante tempus legis ſcripte.⁊ etiã poſt legeꝫ datam/apud eos qui naturali tm̃ lege viuebant. tunc em̃ primogeniti ſacerdotes inſtituebant̃:vel alij ꝓpria voluntate offerentes officium ſacerdotis exercebant:licet forte nomen ſacerdotis nõ haberent.facit ꝓ hoc de cõſe.di.iiij.qḋ apud nos. Quoddã vero ſacerdotiũ fuit ex inſtitutiõe diuina. ⁊ hoc inchoauit in aaron. Illud em̃ qḋ fuit ex inſtitutiõe humana: cepit ab ipſo exordio generis humani.vñ ⁊ ſm̃ Aug.abel ſacerdos fuit. Illud vero qḋ ex inſtitutione diuina:cepit in aaron.vñ dicit Iſiđ.in lib. de ꝑſonis eccl̃iaſticis. Initium ſacerdotij aaron fuit.quãq꜄ melchiſedech p̄us obtulerit ſacrificium. Heb.vij. Geñ.xiiij.⁊ poſt hunc Abraam/Iſaac ⁊ Jacob: ⁊ in Geñ.legit̃ in multis capitulis:ſꝫ iſti ſpontanea voluntate nõ ſacerdotali authoritate iſta fecerũt. Ceterũ in lege/aaron p̄mus ſacerdotale nomen accepit:p̄muſq꜄ põtificali ſtola indutus victimas obtulit:loquẽte domino ad moyſen: Applica quoq꜄ ad te aaron ⁊c. Exo.xxviij.⁊ vlti.xxj.di.§.j.vbi de ritu ornamentoꝝ ſacerdotaliũ:⁊ vnctionis ⁊ ↄſecrationis ſacerdotalis agitur. Talis aũt ritus nõ erat in ſacerdotio legis nature:licet aliqui tunc vnctionẽ interiorem haberent:ſicut haberi põt ex gloſ.ad Heb.vij.vbi agit̃ de melchiſedech: de quo dicit gloſ.ꝙ nõ fuit de gente iudeoꝝ: ⁊ ante circũciſionẽ functus eſt ſacerdotio:vt nõ gentes a iudeis: ſed iudei a gentibus ſacerdotiũ acciperent.⁊ nõ fuit vnctus oleo viſibili:vt moyſes inſtituit:ſed oleo exultatiõis ⁊ puritate fidei.nec aĩalia imolauit:ſed in pane ⁊ vino chriſti ſacerdotiũ dedicauit.de hoc plene.s̃.ar.xxxvj.℣ſi.tẽpore. ¶ Eſt igit̃:vt iam dictum eſt:duplex ſacerdotiũ:⁊ vtrũq꜄ eſt a deo:ſed diuerſimode. Nã primũ eſt a deo mediãte natura: q: naturalis lex dictat deũ eẽ colendũ:⁊ ei eẽ ſacrificandũ ⁊ offerẽdũ. vñ Ro.j. Inuiſibilia em̃ ipſi⁹ a creatura mũdi per ea que facta ſunt intellecta ↄſpiciunt̃ ⁊c. vñ ⁊ oĩs idololatria pctm̃ ↄtra naturã eſt. vnde ⁊ ſequit̃.⁊ mutauerũt gloriã incorruptibilis dei ⁊c.⁊.j.⁊ ſeruierũt creature potius q̄ creatori ⁊c. offerre autẽ ⁊ ſacrificare ad ſacerdotes ꝑtinet. Heb.v.in p̄n. oĩs nãq꜄ pontifex ⁊c. ⁊.j.q. j.ipſi ſacerdotes:⁊.c.ſacerdotes. vñ ex dictamie iuris naturalis/vel ſponte/vel ꝑ inſtitutionẽ humanã/aliq̄ ſacerdotale officiũ exercuerũt:vt dictũ eſt:offerendo ⁊ ſacrificando. Aliud ℣o ſacerdotiũ eſt a deo inſtituente:qḋ incepit ab aaron:vt dictũ eſt:de quo intendo: ſed tranſlatum eſt ad chriſtũ:qui conſtitutus eſt a deo ſacerdos ſm̃ ordinem melchiſedech.ps.cix. Heb.vij.ex̃ de cõſti. tranſlato ſacerdotio.cuius ſacerdotiũ exiſtit in eccleſia ꝑ cõmunicationẽ:qḋ ꝑfectius ⁊ excellentius eſt: q̄ legale ſacerdotiũ. Et ſic diſtingui põt triplex ſacerdotium. Vnũ quidem ex humana inſtitutiõe a iure naturali:de quo dixi: ⁊ hoc eſt imꝑfectum ⁊ quaſi informe. Aliud eſt ex inſtitutione diuina:de quo dixi.⁊ iſtud imꝑfectum ⁊ figuratum. Tertiũ eſt ex inſtitutiõe diuina deo illud hoĩ chriſto dante:nõ miniſterio alicui⁹ hoĩs: neq꜄ ſm̃ ritũ viſibilis vnctiõis: ſed immediate ipm̃ vnguẽdo inuiſibilis gratie plenitudine. ex̃ de ſacra vnc.c.j.⁊ ſic ſacerdotem ipm̃ cõſtituendo. et h̃ eſt ſacerdotiũ euãgelicum ⁊ gratie:qḋ verum ⁊ perfectũ eſt.⁊ ſm̃ participationẽ huius ſacerdotij fiunt ⁊ ſunt ⁊ dicũtur ſacerdotes in eccleſia:q̄bus ad inſtar ſacerdotij le-

Virgilianum carmen.

Ptãs ſacerdotalis et regalis an eidem cõperãt ꝑſone.

Scia duplex.

Sacerdotium duplex.

Sacerdotiũ triplex.

galis/viſibilis vnctio adhibetur inuiſibilē gratiam deſi/gnans. ex̄ de ſacra vnc. c. j. xvj. q. j. §. ecce ſufficiēter. Sacerdotiū igitur naturale nō deſtruitur ꝑ euāgelium: ſed ꝑficitur ⁊ formatur: q: gratia nō tollit naturā: ſed format et ꝑficit. Sacerdotiū ꝟo legale ceſſauit: quia figurale erat. adueniente aūt veritate ceſſat figura. xxxv. q. j. c. j. de cōſe. diſt. ij. c. reuera. ex̄ de purga. poſt par. c. j. de ꝯſe. di. iij. ſextā. ſed nō quātum ad moralem intelligentiā. vj. di. §. his ita. Sacerdotiū vero euāgelicum tāq̄ verū ⁊ ꝑfectum ꝑmanet intra ſe/cōtinens qđ ⁊ naturale eſt ⁊ adimplens legale: qđ in ipm tranſlatū eſt. Aliter pōt quoq̧ diſtingui de ſacerdotio: q: quoddā eſt ꝓpriū: ⁊ quoddā cōmune. proprium eſt ꝓut quiſq̧ fidelis dicit̄ ſacerdos: dum ꝓ ſe offert deo ſpūale ſacrificiū ſiue cōtriti cordis/ſiue afflictionis carnis/ſiue cuiuſlibet boni operis. De ꝑmo ps. l. Sacrificiū deo ſpiritus contribulatus cor ꝯtritū ⁊c. de pe. di. j. in ꝑn. De ſcđo ad Roma. xij. Obſecro vos ꝑ miam dei: vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiā viuentem. De tertio ps. iiij. Sacrificate ſacrificiū iuſtitie ⁊c. De hoc ſacrificio dicit̄ Apoc. j. vbi Joānes de chriſto loquēs ait. Fecit nos deo ⁊ patri ſuo regnū/⁊ ſacerdotes. ſuꝑ quo dicit gloſ. fecit nos ſacerdotes: vt q̇ ꝑus demonijs imolauimus deo deinceps immolemus. Et qui obtulimus diabolo ſacrificium peccato⁊: amodo offeramus ſacrificia bono⁊ operum. Item. j. Pet. ij. ibi: Et ipſi tāq̄ lapides viui ſuꝑedificamini domos ſpūales ſacerdotiū ſanctū offerre. ſpūales hoſtias acceptabiles deo ꝑ ieſum chriſtū. ⁊ paulo poſt ibi: Uos eſtis genus electum regale ſacerdotiū ⁊c. Commune aūt ſacerdotiū eſt qđ alicui tribuit̄ ꝓ ſalute multorū viuo⁊ ⁊ mortuo⁊. xiij. q. ij. anime. ꝓut quidā ordinant̄ ſacerdotes in eccl'ia ad ſacrificandū deo ꝓ ſalute populi: ⁊ ad offerendū deo preces ⁊ vota ppl'i. j. q. j. ſi ſacerdotes. ⁊ de hoc ſacerdotio eſt nunc intentio. Eſt aliud ſacerdotium execrabile ⁊ abominabile idolo⁊ falſorūq̧ deo⁊: qđ nō tam ſacerdotium q̄ ſacerdotij ꝑuerſitas dici debet: de quo ſacerdotio. iiij. Regū. x. đ:/ꝙ iehu interfecit ſacerdotes baal. ⁊ ponitur. xxij. q. ij. vtilem.

Articulus. iij.

A

E regno aūt ſeu de

Regia ꝑtās varia.

regia ꝑtāte diſtinguendū. Quedam em̄ eſt ex humana inſtitutione natura inclinante ad hoc. Nam in brutis aīalibus: q̄ gregalia ſunt ⁊ ſocialia: ex inſtinctu nature inuenit̄ quoddā regimē. multo magis igit̄ in hoib⁹: q̄bus naturale eſt in ſocietate viuere magis/q̄ cuilibet alij aīali. ⁊ inclinatio eſt ad inſtitutionē regiminis. ad h̄ vij. q. j. in apibus. ⁊ hmōi regnū đ: eſſe ex iure humano/ꝙ a natura oritur. Quedā vero ꝑtās eſt regia ex inſtitutione diuina vel ex iure diuino/ꝙ ꝓcedit a grā. Utraq̧ autē ꝑtās regia eſt a deo: ſed diuerſimode: quia ꝑma eſt a deo mediāte natura hoīm: que ad hanc inclinat ⁊ mediante humana inſtitutione: q̄ inclinationē nature ꝑficit. ⁊ ideo đ: ꝑtās humana ⁊ naturalis. Secūda ꝟo eſt a deo ſpeciali modo ipſam inſtituente ⁊ tradente: ⁊ ideo đ: ꝑtās diuina ⁊ ſupernaturalis. de qua đ:: Non eſt ꝑtās niſi a deo. ad Roma. xiij. xxiij. q. j. q̇d culpat̄. xj. q. iij. qui reſiſtit. Et ꝑma quidē ꝑtās regia verſatur circa regimen tꝑaliū ⁊ terreno⁊: ideo terrena ⁊ ſecularis vel tēporalis đ:. Secūda vero verſatur circa regimen ſpūalium ⁊ celeſtium: ideo ſpiritualis ⁊ celeſtis vocat̄. Amplius ꝑma ꝑtās regia inuenitur cōiter in hoibus: ⁊ quolibet tempore fuit. ⁊ largo modo loquēdo. ſcꝫ ⁊ tēpore legis nature/⁊ legis ſcripte/⁊ euāgelij. ⁊ apud quoſcūq̧ hoies cuiuſcūq̧ ſtat⁹ et rit⁹. ſcꝫ fideles ⁊ infideles iudeos ⁊ gentiles. vn̄. j. Regū. viij. đ:. Cōſtitue nobis regem vt iudicet nos: ſicut ⁊ vniuerſe habēt nationes. quia illud nature oībus eſt cōmune participantib⁹ illā naturā. In hoc tn̄ differēter fuit hmōi regimen vel ꝑtās apud iudeos ⁊ gentiles: q: apud gētiles fuit ſolum ex humana inſtitutiōe. apud iudeos vero fuit aliquo modo ex inſtitutione humana: ſed interueniente ſpeciali ordinatione diuina: ſm̄ quā ⁊ iudices ⁊ reges inſtituti ſunt in illo ppl'o: ⁊ ideo multo melius regimen fuit apud iudeos q̄ apud gentiles. Secūda vero ꝑtās regia ſolū fuit ⁊ eſt apud vni⁹ dei veri cultores. ⁊ in veteri q̇dē teſtamento ex parte ⁊ imꝑfecte/⁊ quaſi in figura cōceſſa fuit aliquibus hec poteſtas a deo: vt patebit. In nouo autem teſtamento ꝑ chriſtū pleni⁹ tradita eſt. Adhuc vtraq̧ ꝑtās regia diſtincta eſt a ſacerdotio. ſicut ex diuerſitate officio⁊ ⁊ actuū oſtendet̄ infra. Sed ꝑma ꝑtās regia ſic diſtincta fuit a ſacerdotio/ꝙ vt in pluribus attributa fuit diſtinctis ꝑſonis ꝓpter magnā differētiā actuū vtriuſq̧ ꝑtātis: ne vna ꝑ aliam impediret̄ in operādo: tn̄ quolibet tempore inuenit̄ vtraq̧ fuiſſe ſimul in aliqua vna ꝑſona.

B In tēpore quippe legis nature melchiſedech rex fuit ⁊ ſacerdos. Heb. vij. ſimiliter ⁊ iob ſacerdos fuit: q: holocauſta obtulit. Job. j. ibi/Offerebat holocauſta per ſingulos ⁊c. Et rex fuit ſicut ipſe ait: Cūq̧ ſederē quaſi rex circūdante exercitu. Job. xxix. Primogeniti quoq̧ regum ſacerdotes ⁊ reges erant: vt quidē fuerunt. ⁊ Iſid. ait lib. vij. etymol'. Maio⁊ ꝯſuetudo hec erat: vt rex etiā eſſet ſacerdos vel pontifex. vnde ⁊ romani principes vel imperatores pontifices dicebantur. ar. ff. de iuſt. ⁊ iu. l. j. ⁊ exꝑſſum. xx. di. decre. ꝟ. pontifex. ibi/antea. In tēpore vero moyſaice legis ſamuel ſimul ſacerdotis ⁊ iudicis officio fungebat̄: vt habet̄. j. Reg. vij. ⁊ quaſi ꝑ totū. Alio etiā tēpore ꝑ ſacerdotes dei ppl's regebat̄. ſicut in lib. Mach. apparet. In tempore aūt grē ſummus pontifex imꝑiali ⁊ pontificali potentia vtitur. xcvj. diſt. ꝯſtantinus. Secunda vero ꝑtās regia ſic diſtincta eſt a ſacerdotio/ꝙ tn̄ in vna ⁊ eadem ꝑſona inuenitur vtraq̧. in oībus em̄ epis eſt vtraq̧: ⁊ hec eſt illa duplex ꝑtās que in eis diſtingui ſolet/ordinis ⁊ iuriſdictionis. de qua legit̄ ⁊ no. ex̄ de elec. tranſmiſſam. de ꝯſe. eccle. vel alta. aqua. ꝑtās em̄ ordinis eſt ſacerdotalis. ꝑtās ꝟo iuriſdictionis quodāmodo eſt regalis. aliq̄n tn̄ vna iſtarū īuenit̄ in aliquibus ſine alia. quidā em̄ habent ꝑtātem ordinis: ſed nō iuriſdictionis. ex de renū. poſt tranſlationē. §. cū ꝟo. ibi in. ꝟ. maxime ſi veritate ſubnitit̄: ꝙ dict⁹. J. loco tm̄modo ceſſerit memorato: ⁊ nō ordini. ⁊. c. ad ſupplicationē. ⁊ de ordi. ab epo q̄ re. c. j. quidā aūt ecōuerſo habent ꝑtātem iuriſdictionis: ſꝫ nō ordinis vt archid. xxv. di. perlectis. ꝟ. archidiacon⁹. et ar. ad hoc. l. diſt. qui ſub gradu.

C His igit̄ diſtinctionibus ꝑmiſſis videndū eſt q̄bus conuenit: ⁊ q̄bus cōmunicata eſt tā ſacerdotalis/q̄ regia ꝑtās. Sacerdotiū ſiquidem illud qđ đ: naturale: ⁊ eſt ex humana inſtitutiōe: cōmunicatū eſt aliquibus ſm̄ ipſo⁊ hoīm voluntatem. Sacerdotiū ꝟo legale ꝯceſſum eſt ſpāliter aliquibus ex ꝑcepto dn̄i: vt aaron ⁊ eius generi: vt ſupra dictū eſt: licet fuerit immutatū tꝑe heli: ⁊ ad ſamuelē trāſlatum: in quo deſignabat̄: vt ſupra dictū eſt: ſcꝫ in ar. ꝑce. §. cōuenit. ꝟ. in ꝑrimis mutatio ſacerdotij legalis in ſacerdotiū chriſti quē ſamuel prefigurauit. Samuel em̄ interpretat̄ poſtulat⁹ a deo. iſte eſt chriſtus a ſanctis patrib⁹ ⁊ ꝓphetis a deo patre cū multis gemitibus ⁊ ſuſpirijs poſtulatus: q̇ ſamuel fuit ꝓpheta ſacerdos ⁊ iudex. Sacerdotiū ꝟo euāgelicū cōmunicatum fuit a chriſto apl'is ⁊ co⁊ ſucceſſoribus. et per iſtos etiā alijs. quātum em̄ ad actū ſanctificandi/cōmiſit chriſtus ꝑtātem ſacerdotalem in cena. Joā. xiij. vbi poſtq̄ ipſe corpus et ſanguinē ꝯſecrauit: ⁊ apl'is ſumēdū tradidit: formā eis reliquit ⁊ poteſtatem ſimiliter faciendi: quū ait: Hoc facite in meā cōmemorationē. Luce. xxij. Matth. xxvj. Mar. xiiij. de ꝯſe. diſ. ij. timorē. c. quia corp⁹. ⁊. c. in chriſto ſemel. c. panis eſt in altari. ⁊. c. iteratur. pro hoc facit qđ no. xxj. diſt. in nouo. in gloſ. ij. ꝟ. de apl'is vero ⁊c. Quātum vero ad actum docendi/⁊ alia ſacramenta exhibēdi/ſacerdotij poteſtatē dedit ⁊ officiū ꝯceſſit: quū ait. Eūtes docete omnes gentes/baptizantes eos in nomine patris ⁊ filij/⁊ ſpūſſancti ⁊c. Matth. vlti. Mar. vlt. ex̄ de bap. debitum. de ꝯſe. diſt. iiij. ꝓprie. ⁊ quū ait Jo. xx.

Ptās ſacerdotalis et regia q̇b⁹ cōicet̄.

Quoꝝ remiſeritis peccata remittūtur eis ⁊c.j.q.j.remiſſionē. ¶ Poteſtas autē regia temporalis: que eſt ex iure humano:cōmunicata eſt quibuſdam hoībus qui ſunt inſtituti rectores alioꝝ: vel ex ordinatione ſolū/ ⁊ cōmuni conſenſu alicuius cōmunitatis hominū/ſicut in populis gentiū:vel interueniente cū hoc ſpeciali ordinatione ſeu ꝯceſſione diuina.ſicut in ppl'o iſrael.Credendum eſt aūt ſic inſtitutos aliq̄s ad regimen alioꝝ fuiſſe poſtꝙ̄ multiplicari cepit humanū genus.ſed hmōi rectores non ſunt ſemꝑ appellati reges:ſed licet hoc nomen nō eſſet: res tn̄ nominis erat.vn̄ ⁊ apud iudeos aliq̄n dicti ſunt iudices.vt in lib.Judicū per totū.poſtea vero dicti ſunt reges: vt in lib.Regū.quādoq̧ tn̄ nūcupati ſunt duces. Nomē aūt regis poſt diluuiū cepiſſe dicit̄ a nemroth.vide qđ ſcripſi ſ.xxxvj.ar.℟.iſtius.Gen̄.x.ibi: Fuit autē pn̄cipium regni eius babylon.⁊ de iſto di.vj.§.ius ℟o.apud iudeos cepit in ſaule q̄ primo vocatus eſt rex deo id concedente ad inſtantiā ppl'i ⁊ ſignante eum.j.Regum.ix.vltra mediū.ibi: Ecce vir quem dixeram tibi: iſte dn̄abitur ppl'o meo. ⁊.j.Regū.x.ad ſi.ibi.⁊ clamauit cūctus populus:⁊ ait/viuat rex. ¶ Poteſtas aūt regia ſpiritualis in veteri quidē teſtamento aliqualiter ⁊ ex parte cōmunicata eſt ſacerdotibus:ad quoꝝ officium ꝑtinebat iudicare de quibuſdaꝫ ſpūalibus:vel que erant figura ſpūalium: ſicut inter lepram ⁊ lepram/mūdum ⁊ immūdum.⁊ alia hmōi.Leuit.xiij.⁊.xiiij.xj.q.iij.quomodo.de pe.diſ.j.§.ex his.℟.moyſi quoq̧. ex̄/qui ſi.ſint le.per venerabilem.§.rōnibus.⁊.xx.diſt.§.j. ¶ D In nouo aūt teſtamento cōmunicata eſt ⁊ tradita a chriſto apl'is/⁊ eoꝝ ſucceſſoribus. tunc ſcꝫ quādo dictū eſt eis.Matth.xviij.Quecūq̧ alligaueritis ſuꝑ terram:ligata erūt in celis.de pe.di.j.ꝙ penitet. Poteſtas em̄ ſoluendi ⁊ ligandi eſt ptās iudiciaria: que ad reges vtiq̧ ꝑtinet. Singulariter aūt ⁊ pn̄cipaliter data eſt hec poteſtas regia/iſto modo beato petro:⁊ in ipſo cuilibet eius ſucceſſori.immo ⁊ toti eccleſie quando dictum eſt ei Matth.xvj.Et tibi dabo claues regni celorum.xxiiij.q.j.quodcūq̧.⁊.§.prece.ſi aūt.⁊.xxj.diſt.in nouo. ⁊ ex̄ de elec.

Clauis q̄d denotet.

fundamenta.j.rn̄ſo.lib.vj. ¶ E Clauis aūt vt hic ſumit̄ importat ſpūalem poteſtatē introducendi ad celeſte regnum:vel excludendi ab ipō.vij.gloſ.xxj.di.§.j.ſuper verbo claues/que incipit:Gratianꝰ/dicit ꝙ clauis ſacerdotalis eſt ipſa poteſtas ſacerdotalis:per quā ligat ⁊ ſoluit. huiuſmodi autē poteſtas eſt iudiciaria:ac ꝑ hoc regalis: q: iudicare ꝓprie ꝑtinet ad regis officiū.xxiij.q.v.regū. vnde ij qui hāc poteſtatē habent in eccleſia/reges dicuntur.nō minus vere ac ꝓprie: ſed magis ꝙ̄ ij qui temporalem habent iuriſdictionē:⁊ tanto magis:quāto regnū in ſpūalibus excellentius eſt ⁊ dignius ꝙ̄ regnū in tēporalibus.Et ſicut vere ⁊ ꝓprie dicitur iudices:ita vere ac ꝓprie reges dici poſſunt/ ſe ⁊ alios virtutibus regentes. ⁊ ideo regimen habētes: vt dicit Hiero.xij.q.ij.duo ſunt. vocant̄ etiam ꝓpter hoc paſtores.ex̄ de elec. fundamēta. lib.vj.xxiij.q.iiij.tres ꝑſonas.Jo.x.xcv.di.ecce ego. cuꝫ.c.ſeq.quia etiā paſcere ꝓprium eſt regie poteſtatis. Jdeo reges olim dicebātur paſtores.vnde ⁊ petro dictum eſt a chriſto.Joā.vlti.⁊ ex̄ de elec.ſignificaſti.⁊ de maio.⁊ obe.ſolite.paſce oues meas.per qđ ei cōmittit regimen eccleſie.⁊ ipm cōſtituit regem ⁊ ꝑlatum eccleſie:vt legit̄ ⁊ no.

Juriſdictionem ſpūalem hn̄tes dicūtur reges.

xxj.diſt.in nouo. ¶ F Hoc aūt qđ dictum eſt/ſcꝫ ꝙ habētes iuriſdictioneꝫ ſpūalem vere ⁊ ꝓprie dicant̄ ⁊ ſint reges:ꝓbari poteſt.Reges nāq̧ ſm̄ Jſiđ.dicti ſunt a regēdo.xij.q.j.duo ſunt.ij.q.j.ſcelus.habentibus aūt dictā poteſtatem cōuenit regere ppl'm fidelium/ſm̄ illud qđ dicitur Actuū.xx.per paulū:Attendite vobis ⁊ vniuerſo gregi in quo vos ſpūſſanctus poſuit epōs regere eccleſiam dei quā acquiſiuit ſanguine ſuo.facit.xcv.di.eſto.Dicit autem Paulus a ſpūſancto poſitos: q: inſtinctu ſpūſſancti fuerūt poſiti ab apl'is/ſm̄ illud Actuū.xiij.in pn̄. Dixit illis ſpūs:ſegregate mihi barnabam ⁊ paulum in opus ad qđ aſſumpſi eos.lxxvj. diſt.ꝙ dic.vel quia epoꝝ ordinatio ex gratia ſpirituſſancti eſt: quā deſignat vnctio illa/que in epiſcoporū ordinatione vel conſecratione adhibetur.

¶ Jtem apoſtoli eorūq̧ ſucceſſores dicūtur pn̄cipes/ſm̄ illud ps.xliiij. Pro patribus tuis nati ſunt ti.ſi.cōſti. eos pn̄ci.ſuꝑ oēm terram.lxviij.diſt.quorum vices.⁊ iterū ps. cxxxviij. Nimis honorati ſunt amici tui deꝰ,⁊c.gloſ.q: facti ſunt ꝑduces ⁊ paſtores eccleſie.facit.xxxv.diſt.eccleſie pn̄cipes. q̄liter ſil'r dici debent reges: de q̄bus regibꝰ dicitur in ps.lxvij. Dum diſcernit celeſtis reges ſuper eam. vbi dicit gloſ.celeſtis.i.chriſtus/qui ſuꝑ omnes celos aſcēdit:diſcernit.i.diuidit vel diſtribuit/reges.i.doctores ſuꝑ eam ſcꝫ ſuꝑ eccleſiam.⁊ iterum in alio ps.xliiij.dicit̄:Delectauerunt te filie regum.ſuper quo dicit gloſ.reges dicit apoſtolos:qui ſe ⁊ alios in virtutibus regunt.xij.q.j.duo. quoꝝ filie ſunt omnes per eos in fide generati vel geniti.Et btūs Dionyſi.xij.c.de diuinis nominibus.dicit ꝙ ſacra eloquia principaliores ornatus.i.illos qui ſortiūtur primos gradus:⁊ qui ſunt ſupremi:vocant ſanctos ⁊ reges ⁊ dn̄os ⁊ deos. Jtem ſuper illud Apocal'.c.j. Primogenitus mortuoꝝ: ⁊ pn̄ceps regūꝫ terre. diſtinguit gloſ. de regibus dicens.Alij ſunt reges regendo per diuinam diſpoſitionem ſibi ſubiectos: alij ſunt reges regēdo fideles a deo ſibi cōmiſſos: alij ſunt reges auxiliante deo regendo tm̄modo ſeipſos. Primi ſunt pn̄cipes ſeculares. ſecūdi eccleſiarum paſtores. tertij ſinguli quiq̧ fideles. Sed chriſtus omniū pn̄ceps eſt: q: ab ipſo eſt ⁊ poteſtas ſecularis:⁊ cura paſtoralis:⁊ ſingularis ſolertia cuiuſlibet fidelis.que cuncta:ſicut ab ipſo habent originem: ſic ſm̄ ipſum habere debent actionem vt pn̄cipes poteſtatē ſecularem inter ſubiectos ſibi hoīes/teneant iuſticiam. paſtores ꝑ curam paſtoralem/fidelibus ſibi cōmiſſis prebeant doctrinam.⁊ ſinguli fideles per ſingularē ſolertiā/in ſemetipſis ſeruent ſanctimoniaꝫ. ¶ G Patet igitur ex hac diſtinctiōe/ꝙ paſtores eccleſie vere ſunt reges:inter quos is qui ſummus/petri ſcꝫ ſucceſſor/eſt rex regūꝫ/tam ſecularium ꝙ̄ ſpūalium:ꝙ̄ ſingulorū fidelium: ſicut ipſe chriſtus:cuius eſt vicarius ī terris.ex̄ de elec. fundamenta.lib.vj.quū pn̄ceps dicitur regum terre. Apocal'.j. id eſt qui in terra ſunt. ¶ Ex eo autem ꝙ reges ſunt vocantur etiam prelati:quia preſunt:qđ regibus conuenit. vnde Sap̄.vj.Reges terre diligite ſapientiā.⁊ ſubdit iterando:Diligite lumē ſapientie oēs qui preeſtis populis. tamꝙ̄ idem ſit regem eſſe:⁊ ppl'o ꝑeſſe. videt̄:licet omnis ꝑlatus poſſit dici rex.xxj.diſt.c.j.℟.antea autē. tn̄ q: regia ptās eſt ſumma in humanis.vt dicit Hugo in li.de ſacramentis:ideo reges vocant̄ ſimpl'r ſupremā ptātem habētes.qui vero ſub eis habent ptātem ſm̄ aliquid ⁊ nō ſimpliciter:alia noīa ſortiūtur ſibi ꝓpria.vn̄.j.Pe.ij.Siue regi quaſi ꝑcellenti: ſiue ducibus tāꝙ̄ ab eo miſſis ⁊c. ex̄ de maio.⁊ obe.ſolite.⁊ ſm̄ hociter ꝑlatos eccl'ie/ ille q̄ ſummus eſt:dicat̄ rex ſimpl'r/ſm̄ ptātem ſpūalem. Quđ autē ſit rex etiā ſm̄ tēporalem.j.patebit.Alij vero ꝑlati: etſi reges dicunt̄ ⁊ ſint:non tn̄ ita ſimpl'r ⁊ abſolute ſicut ſummus prelatus ſcꝫ papa.⁊ eodem modo eſt dicendū de poteſtate regia tēporali. ¶ H Sed ſi vt oſtenſum eſt:ꝑlati eccleſie ſunt reges:quare ita a fidelibus cōmuniter non vocantur?Rn̄deo. Prima cauſa eſt ꝓpter ſuꝑbiam euitādam. Chriſtus em̄ humilitatis magiſter.iuxta illud/Diſcite a me: q: mitis ſum ⁊ humilis corde. Matth.xj.ij.q.vij.qui ſe ſcit.xcv.diſt.ecce.ſuos diſcipulos ⁊ vicarios voluit ꝑ oīa humilitatem ſeruare ⁊ oſtendere. vn̄ Luce.xxij. dicebat.Qui maior eſt veſtrū fiat ſicut minor. ⁊ qui preceſſor ſicut miniſtrator.ſimile Matth.xx. ꝓpter qđ nō ſolum ſuꝑbia:verū etiam ſuꝑbie nomen debet declinari et euitari ab eis.ar.bo.xcix.di.ecce.c.di.cōtra morem. vbi dicitur. Nihil in epali ceruice ſplendidius fulgeat ꝙ̄ humilitas. Nomen aūt regis videtur ſuꝑbiam importare propter illoꝝ maliciā qui ſepe abutuntur ptāte regali in ſubditos:nō regimen:ſed tyrānidem exercentes: ⁊ rem noīs nō tenentes. vnde ⁊ dn̄s ꝓpterea puto poſuit malas cō

apl'i ⁊ eorū ſucceſſores dicunt̄ pn̄cipes.

Eccleſie paſtores ſunt reges.

ditiones regum quas habent: ⁊ quid faciūt: non qꝺ face⸗
re debeant. j. Reg. viij. c. ibi. Hoc erit ius regis. i. tali tyrā⸗
nide pro iure vtetur. filios veſtros tollet ⁊c. ⁊ j. Filias qꝫ
veſtras faciet ſibi vnguentarias ⁊ focarias et panificas
⁊c. et. j. ⁊ aſinos auferet ⁊c. Quū eñ reges a regendo vo⸗
centur: vt. ſ. dictum eſt: ipſi nō regūt: ſed premūt ſibi ſub⸗
ditos: dum nō illoꝝ ſalutem: ſed ꝓpriam vtilitatem ⁊ glo⸗
riam intendant ⁊ querant. vnde Aug. v. de ciui. dei. c. xij.
ait: ꝙ regimen a regibus: reges aūt a regendo dicti ſunt.
ſed faſtus regius: nō diſciplina putatus eſt regentis: vel
beneuolentia cōſulentis: ſed ſupbia dñantis. Inde eſt ꝙ
ꝓpter regum nequitiaꝫ redditur multis regia dignitas
odioſa ⁊ onerosa: quā tamen ꝓpter multitudinis bonuꝫ
eſſe voluit deus hoībus. ꝓpter qꝺ ibidem ait Aug. de ro⸗
manis ꝙ quia regum ſupbam dñationē non ferebāt: an⸗
nua imperia / binoſqꝫ imperatores ſibi fecerūt: qui conſu⸗
les a cōſulendo appellati ſunt. Qꝺ autem dictum eſt de
noīe regis: pōt etiam dici de hoc noīe qꝺ eſt dñs: qꝺ qꝺeꝫ
nomen vere conuenit prelatis eccleſie: quātum ad id qꝺ
per nomen pncipaliter importaꝛ. ſignat eñ gubernatiuā
potentiā: ſed quia plures abutūtur dñio: ideo nomē dñi
aliquādo ſupbiam ſonat. ⁊ ꝓpter hoc ait Petrus paſto⸗
ribus eccl'ie. j. Pe. v. ⁊ xcv. diſ. eſto. neqꝫ vt dñantes in cle⸗
ro. ⁊ chriſtus dixit diſcipulis Luce. xxij. Reges gentium
dñantur eoꝝ: vos aūt non ſic. ⁊ Matth. xx. ¶ Secūda cā
eſt ꝓpter differentiam oſtendendā. Inter ſpūales enim
⁊ temporales reges / ſicut eſt diſcretio in ptātibus: ſic deꝫ
eſſe in noībus. Principes itaqꝫ ſeculares nomē regis: qꝺ
cōmune eſt ſibi a ꝓprietate retinent / preſertim quia ante
inſtitutionē ſpūalium regum / officium regis ⁊ nomē plu⸗
res habuiſſe leguntur. pncipes aūt ſpūales alijs noībus
nūcupantur: que non faſtum: ſꝫ actum ⁊ ptātem inſinuāt.
⁊ per que dicatur eoꝝ differentia a pncipibus ſecularibꝰ.
dicūtur eñ paſtores. Jo. x. xiij. q. i. §. hoc tunc prepoſiti. ex
de verbo. ſig. q̄uis epi. viij. q. j. qui epiſcopatū. pontifices
⁊ pſules. ij. q. iiij. preſul. de his. xxi. di. cleros. Reges auteꝫ
non ſolent vocari ſimiliter / nec pncipes / nec duces: licet
res nominis veriſſime cōueniat eis. vnde ⁊ rectores ⁊ iu⸗
dices dicūtur. j. q. j. iudices. al's duces. xliij. diſt. ſit rector.

Ptāti ſacerdotalis et regalis diſcrimen.

¶ I Et ꝓpter hoc eſt ſciendū ꝙ ad rei veritatem ⁊ no⸗
minis ꝓprietatem ptās pncipum ſeculariū ⁊ ſpūalium /
nō debet ſic diſtingui / vt vna dicaꝛ regalis ⁊ alia ſacerdo⸗
talis: quū regalis vere cōueniat prelatis eccleſie: vt pre. c.
j. xxi. di. ꝟ. antea. ⁊ ſacerdotalis inquātum hmōi nomen /
nō importat iuriſdictionē ⁊ prelationē: ſed ſolum ordinē.
vnde ⁊ ſacerdos a ſacrificando dicitur. cōſecrat eñ ⁊ ſan⸗
ctificat. xxi. di. cleros. ꝟ. ſacerdos. imo vtraqꝫ vere pōt dici
regalis. vna tñ eſt diuina: alia humana. vna celeſtis: alia
terrena. vna ſpūalis: alia ſecularis. vt. j. magis videbitur.
Verū quia nomen regis nō debet attribui p̄latis eccl'ie.
tum ꝓpter vitationem ſupbie. tum rōne differentie: vt di⸗
ctum eſt: ideo ꝑ ſacerdotalem ptātem ſiue pontificalē inſi⸗
nuatur iuriſdictio: ⁊ ptās regia ſpūalis: que ſacerdotali
cōiungitur in vna ⁊ eadem pſona. ⁊ hoc mō diſtinguitur
pontificalis vel ſacerdotalis ↄtra regalem: put ſolis pn⸗
cipibus terrenis cōuenit: q̄bus relinquiꝛ nomē regis. vñ
xcvj. di. diciꝛ. Duo ſunt q̄bus mūdus hic pncipaliter regi⸗
tur. authoritas ſacra pontificū: ⁊ regalis poteſtas. Illud
eſt etiam attendendū ꝙ in qualibet poteſtate cōtigit eſſe
rectum ⁊ ꝑuerſum. legitimū ⁊ illegitimū. Nam ſacerdo⸗
tium quidam recte aſſequūtur: vt aaron qui a deo voca⸗
tus eſt. Heb. v. viij. q. j. in ſcripturis. ex de elec. q̄liter. Qui⸗
dam ſibi ꝑ vſurpationē aſſumūt / ſicut dathan ⁊ abiron.
Numeri. xvj. j. q. j. ſi quis inquit. vij. q. j. deniqꝫ. ex de elec. li⸗
cet. Regiā quoqꝫ poteſtatem terrenā quidā recte adepti
ſunꝛ ſiue per electionē ⁊ ꝑ cōmunē conſenſum multitudi⸗
nis: ſiue ꝑ diuinā ordinationē ↄſenſu multitudinis: vt ipe⸗
rator quē exercitus facit. xciij. diſt. legimus. Diuina ordi⸗
natione / vt dauid. j. Reg. xvj. Quidam aūt indebite et ꝑ
violentiā vt nemroth robuſtus venator coram dño. vj. di.
§. ſi. ⁊. ſ. tetigi. Quidā etiam poteſtatē regiam ſpūalē ha⸗
bent recte ſm ordinationē eccl'ie. quidā aūt ꝑuerſe vt he⸗
retici. vij. q. j. nouatianus. xxiiij. q. j. didicimus. ⁊ c. puden⸗
da. Quidā qui ſibi eam attribuūt ⁊ vſurpant. j. q. j. princi⸗
patus. Nōnulli etiā q̄ chriſtianos ſe dicunt eſſe: ſpūalem
ptātem quātum ad aliqua ſibi arrogant, ⁊ indebite. ex de
immu. eccle. nō minus. Patet igiꝛ ex p̄dictis quibus cō⸗
municata eſt ptās ſacerdotalis: ⁊ quibus ptās regia taꝫ
ſpūalis q̄ ſecularis. Et ꝙ p̄latis eccleſie vtraqꝫ ſimul po⸗
teſtas cōuenit / ſcꝫ ſiue ſacerdotalis ſiue pōtificalis: ⁊ re⸗
gia ſpūalis. ¶ Vtrum aūt eis cōueniat ptās regia tēpo⸗
ralis: ⁊ quō ſit vel non. j. patebit. Qm̄ igitur p̄lati eccleſie
duplicē habent ptātem: cōferenda eſt differentia vtriuſqꝫ
ptātis in ipſis: vt ex hoc appareat que cōueniūt eis ex au⸗
thoritate ſacerdotali: ⁊ que ex regali p̄ter predicta. Perti⸗
net aūt ad ſacerdotalem ſanctificare. ad regalē aūt rege⸗
re. vnde Iſido. ſacerdos a ſanctificando diciꝛ. rex a regē⸗
do. xxj. di. c. j. ꝟ. ſacerdos. Ois quippe ſacerdotalis actus
pōt dici ſanctificatio: qꝛ per oēm actum ſacerdotalē intē⸗
ditur ſanctificatio aliqua: vel a culpa: vel a neſcientia ſiue
ignorātia. ſic ⁊ ois actus regiꝰ pōt dici regimē. ¶ L: Sꝫ
vt ſpecialius de actibus vtriuſqꝫ ptātis dicaꝛ. Sciendum
eſt / ꝙ ſacerdos medius eſt inter deum ⁊ pplm. ⁊ ideo illa
ſunt ſacerdoti ꝓpria ſm que attenditur mediatio inter
deum ⁊ hominēꝫ: que nō eſt aliud niſi cōiunctio hois ad
deum. qꝛ medium habet extrema cōiungere. homo auteꝫ
deo cōiungitur: qui expurgatur a pctis que ipm a deo ſe⸗
parant. Eſa. lix. in pn. Iniquitates veſtre diuiſerunt inter
vos ⁊ deum veſtrū. hoc autē vno modo ſit ꝑ ſacrificia: iō
ad ſacerdotē ptinet offerre ſacrificiū ꝓ pctis populi: nec⸗
non ⁊ ſuiipſius inquātum ſubiacet pctō. ad Heb. v. Ois
nāqꝫ pontifex ex hoibus aſſumptus / ꝓ hoibus conſtituiꝛ
in his que ſunt ad deū: vt offerat dona ⁊ ſacrificia ꝓ pec⸗
catis ⁊c. ⁊ j. Qm̄ ⁊ ipſe circūdatus eſt infirmitate. Et ꝓ⸗
pterea dꝫ queādmodū ⁊ ꝓ pplo: ita etiā ꝑ ſemetipō offer⸗
re ꝓ peccatis. ad h̄ faciūt. j. q. j. ſacerdotes. ⁊. c. ipſi ſacdo⸗
tes. iij. q. j. nulli. ad h̄ faē Nūeri. xvj. vbi dꝛ / ꝙ aarō ſacdos
ſtans inter mortuos ⁊ viuentes / ꝓ pplo deprecatus eſt ⁊
plaga ceſſauit. Et de eodem aaron diciꝛ Sap. xviij. Per
incenſum ⁊ dep̄cationem allegans / reſtitit ire ⁊ finē ipo⸗
ſuit neceſſitati. ¶ Cōiungitur etiam hō deo quū in ipm
mente eleuatur. ⁊ hoc ſit per orationem. vnde ſm Ber. ⁊
damaſce. Orō eſt purus mentis aſcenſus in deum: ⁊ pe⸗
titio decentium a deo. Ideoqꝫ ad ſacerdotē ꝑtinet ꝓ po⸗
pulo orare: ⁊ vota ⁊ ſupplicationes ⁊ p̄ces ppl'i deo offer⸗
re vt iuribus proxime alleg. ⁊. j. Regū. xij. ibi. Dixitqꝫ vni⸗
uerſus populus ad ſamuelem: ora pro ſeruis tuis ⁊c. ⁊. j.
Abſit aūt hoc peccatum in dño vt ceſſem orare ꝓ vobis.
⁊ Iohel. ij. diciꝛ. Inter veſtibulum ⁊ altare plorabant do⸗
mini ſacerdotes dicentes: Parce dñe: parce ⁊c. Coniun⸗
gitur etiam hō deo dū ad eius cognitionē ꝑuenit. vnde
ſacerdotum eſt docere ppl'm ſcientiā ſalutis. vnde ſciētia
legis cōiuncta eſt officio ſacerdotis. Malach. ij. Labia
ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiā. xxxvj. diſt. §. ecce. ⁊. xxxviij.
diſt. per totū. ⁊. xliij. di. ſit rector. j. q. vij. cōuenientibus. ex
de renun. ꝟ. cum pridem. §. ꝓ defectu. ex de eta. ⁊ qua. cuꝫ
ſit. Cōiungitur etiaꝫ homo deo quū ſit particeps diuine
grē: ꝑ quā efficitur deiformis ⁊ dei filius per adoptioneꝫ.
Et ideo ad ſacerdotem ꝑtinet exhibere ſacramēta ꝑ que
ↄfertur grā. j. q. j. quicq̄d. c. multi. nō tñ ad ſacerdotes oēs
ꝑtinet oīm ſacramētoꝝ exhibitio. quū quedā vt ordo ⁊ cō⸗
firmatio in fronte maioribus ſacerdotibus reſeruenꝛ: q̄
dicūtur pontifices. xxj. di. cleros. ad hec de ↄſe. di. v. manꝰ.
⁊. c. nouiſſime. ex de elec. ꝙ ſicut. §. pterea. Cōiungiꝛ etiaꝫ
homo ꝑ hoc ꝙ ei ſeruit: ⁊ ipm honorando colit. Et ideo
ad ſacerdotes ꝑtinet in ijs q̄ ad dei cultum ꝑtinent: mini⸗
ſtrare. vnde dicitur ſacerdotibus Numeri. xviij. Excuba⸗
te in cuſtodia ſanctuarij ⁊ in miniſterio altaris. xxv. di. ple⸗
ctis. ꝟ. ad p̄ſbyterū ꝑtinet. ad eos etiā ꝑtinet ↄſecratio et
benedictio eoꝝ / que ad cultum dei ſpectant.

Plato[rum] eccl'ie duplex ptās

Sacdos ſequeſter inter deū ⁊ pplm.

¶ Articulus.liij. A

Quid ad regiā ſpectat ptātē.

Hunc videndū eſt de
ijs que ad regiā poteſtatē ſpectant. Princi/
palis aūt ⁊ pcipuus actus regie poteſtatis
eſt iudicare. vnde dicit̄. iij. Reg. x. de ſalomo
ne: Cōſtitui te regē/vt faceres iudiciū ⁊ iuſtitiā: ⁊ iudica/
res ſm iuſtitiā. ⁊ in Pſ. xcviij. Honor regis iudicium dili
git. ⁊ Sap. vj. Audite reges ⁊ intelligite ⁊ diſcite iudices
finiū terre. et Eſa. xxxj. in pn. Ecce in iuſtitia regnabit rex:
⁊ principes ei⁹ in iudicio p̄erūt. ad hoc expſſum. xxiij. q. v.
regū. Regū officiū eſt propriū facere iudiciū ⁊ iuſtitiam.
Hiero. ſup Hiere. vij. Judiciū aūt eſt recta determinatio
eius quod iuſtū eſt. vnde iudicare eſt ius dicere. Juſtum
aūt a iure dicit̄. ⁊ inde poteſtas iudicādi iuriſdictio dicit̄
a iure dicendo: ius aūt dicit̄ a iure poſſidendo. ex̄ de vbo.
ſig. ius dictuȝ eſt. Et quia iudiciū eſt recta determinatio
iuris ⁊ iuſti: ideo determinatio ⁊ deciſio cauſarū dicit̄ iu/
dicium. ſm illud Prouerb. xxvj. Judiciū determinat cau
ſas. ⁊ ſentētiare in cauſis eſt iudicare. Et quia inquiſitio
eſt via ad iudiciū. ij. q. j. deus omnipotens. xxx. q. v. iudica
tum eſt. ideo in actu iudicandi comphendit̄ inquiſitio et
diſcuſſio eorum circa que cauſa vertit̄: ⁊ iudiciū expectat̄.
ex̄ de vbo. ſig. forus. Et quia determinatio iuſtitie ſepe fit
per correctionem ⁊ punitionē: ideo ad iudiciuȝ pertinet
punitio ⁊ correctio malorū. ⁊ ecōtra pmiatio bonorū. diſ.
iij. omnis aūt lex. ⁊ diſ. iiij. facte ſunt. xxiij. q. v. pdeſt. vnde
Aug. xiij. li. cōfeſſio. De ijs iudicare dicit̄ in q̄bus poteſta
tem corrigendi habet. Et corrigere eſt cor regere ⁊ cor di
rigere a quo mala procedūt. iuxta illud: Ex corde pcedūt
adulteria ⁊c̄. Mat. xv. ⁊ cor prauū. Chriſti regis eſt rege/
re ⁊ dirigere. iuxta illud Pſ. v. Dirige dn̄e de⁹ ⁊c̄. et. xlvij.
di. §. neceſſe. ⁊ actū exteriorē prauū regū mūdi: qui mala
acta corrigūt. xxiij. q. v. rex debet. Et quia excludi a regni
ſocietate penale eſt: ideo ptinet ad iudiciū excludere a re/
gno vel introducere. Et quia iudiciū fieri debet ſm leges.
xj. q. iij. ſummopere. ibi: nc diuina ⁊ humana lex reſoluat̄.
iij. q. vij. iudicet. ideo ad reges ptinet leges cōponere: q̄r
eorū eſt iudicare: vel poſitas ab alijs accipere ⁊ pmulga/
re: ⁊ ad earū obſeruantiā inducere ⁊ admonitiōe verbi ⁊
metu ſupplicij ⁊ pmiſſione pmij. vnde ⁊ reges dicunt̄ le/
giſlatores. vnde in Eſa. de ſummo rege chriſto dicit̄: De⁹
iudex noſter: de⁹ legifer noſter: de⁹ rex noſter. Eſa. xxxiij.
faciūt ad hec. ix. diſ. c. j. ij. ⁊. iij. quod eſt palea. ⁊. x. di. c. j. De
iure multiplici legit̄ di. j. decretorū. Juſtitia aūt eſt cōſtās
Juſtitie deſcṗtio ⁊ ppetua voluntas/ius ſuū cuiq; tribuēs. inſti. de iuſti. et
iur. in prin. ⁊ in prin. decre. rex pacificus. §. ideoq;. Ubi po
Triale/gis p̄ce/pta. nuntur tria p̄cepta legis/totū hominē ordināria quantū
ad ſe. ibi dicit̄: vt honeſte viuat. quantū ad proximū: vnde
ſequitur: alterū nō ledat. quantū ad deū: ius ſuū vnicuiq;
tribuat. hec tria etiā ponunt̄. ff. de iuſti. ⁊ iur. l. j. ⁊ inſti. eo.
§. iuris precepta. Hanc aūt iuſtitiā colere ſummū bonum
eſt in hac vita. xij. q. ij. cum deuotiſſima. ¶ Leges autē q̄s
ſanciunt reges: tales debent eſſe/vt p eas fiant homines
boni ⁊ virtuoſi. al's nō ſunt leges: ſed corruptiones legū.
Qualis autē debeat eſſe lex: ponit Iſid. v. li. erymol. ⁊ eſt
di. iiij. erit aūt lex. dicitur autē lex: q̄r ligat hominē a male
agendo: quia per legem nemo bene agere compellit̄/ſed
male agere phibetur. xxiij. q. v. ad fidem. qd̄ intelligo q̄
per legē nemo bene facere cōpellit̄ quoad vitā eternā cō/
ſequendā. xxxij. q. v. ſicut em̄. ⁊ eſt ratio. ⁊ Aug. in pre. c. ad
fidem. Nam nemo bene facere pōt: niſi elegerit/niſi ama
uerit: quod eſt in libera voluntate. ad fidem t̄n ſeruandā
bene quis compellit̄. xlv. di. de iudeis. xxiij. q. iiij. diſplicet.
ca. nimiū. c. nō inuenitur. Compellitur etiā quis ad peni/
tentiā: quod bonū eſt. xxij. q. j. c. ſi. et. xxxiij. q. ij. quicūq;. in/
tellige vt ibi no. ad hoc ergo debȝ eſſe intētio regis/iudi/
Regis q̄dā offi cia. cis/⁊ legiſlatoris: vt ſubditi ſm virtutē viuāt. ¶ B Ad
quod multū valet doctrina ⁊ eruditio: ⁊ ideo ad reges p/
tinet docere: ſicut ⁊ de Salomone dicit̄ Eccleſiaſtes vlti.
Quū eſſet ſapiētiſſim⁹ Eccleſiaſtes: docuit populū. ⁊ rex
dauid in Pſ. xxxix. Miſericordiā tuā (al's veritatē tuā) et
ſalutare tuū dixi. ⁊ iterum Pſ. l. Docebo iniq̄s vias tuas
⁊c̄. Et quia tūc aliquis efficaciter docet: quū id qd̄ docet
ipſe opere implet: quia ſm Greg. Cuius vita deſpicit̄: re/
ſtat vt ei⁹ p̄dicatio cōtemnat̄. iij. q. vij. §. porro. ſub. §. tria.
v. itē Greg. Judicet ille de alteri⁹ errore: qui nō habȝ in
ſeipſo qd̄ cōdemnet. cū. c. ſeq̄n. vſq; ad. §. itē. Ideo reges
debēt leges obſeruare: vt ad earū obſeruationē ſubiectos
efficaciter inducant. ix. diſ. iuſtū eſt. palea eſt. vnde ⁊ prin/
ceps: etſi legibus ſit ſolutus humanis. ff. de legi. pnceps.
ſm t̄n leges ſe velle viuere pfitet̄. C. de legi. digna vox. ff.
de leg. iij. ex impfecto. vnde ⁊ de chriſto dicit̄ Actu. j. Ince/
pit ieſus facere ⁊ docere. ¶ Quia vo ad vitā virtuoſam
organice deſeruiunt exteriora bona: ideo ad regē ptinet
ſufficientiā hmōi bonorū: que ad vitā ſunt neceſſaria: p/
curare/ac puidere pplo. vnde ⁊ paſcere et nutrire actus
eſt regius. vnde ⁊ chriſtus pauit de panib⁹ populū in de/
ſerto. Joan. vj. ⁊. xxxvj. diſt. §. ecce. ⁊ de dauid dicit̄ in Pſ.
lxxvij. Elegit dauid ſuū ſuū paſcere iacob ⁊c̄. ⁊ ſequit̄. et
pauit eos in innocētia ſua. ¶ Ad reges etiā ptinet hmōi
bona prudēter ⁊ iuſte diſpēſare ⁊ diſtribuere pportiona/
liter ſm vniuſcuiuſq; conditionē. vnde in Pſ. xlvij. Diſtri
buite domos eius. Pertinet aūt ad eos vniuerſaliter diſ
tributio bonorū exteriorū ⁊ officiorū que ad ordinatio/
nē ⁊ ad pfectionē reipublice requirunt̄. et iſto modo oīa
ſunt regū. diſ. viij. quo iure. facit ad hec. xxiij. q. v. dicat ali/
quis. ¶ Quia vo p vnitatem ⁊ pacē cōmunitas quelibȝ
cōſeruat̄: q̄r omne regnū in ſe diuiſum deſolabit̄. Matth.
xij. Luc. xj. xxv. q. ij. ſi ea. Ideo ptinet ad regem pacis vni/
tatē in ſubiecta ſibi multitudine pcurare ⁊ fouere. Per/
turbatur aūt pax multitudinis/aliq̄n quidem abintra p
nimiam iniuriationē ⁊ iniuſtam leſionē. ar. ex̄ de dona. p/
pter eius. de re iudi. cū te. xc. di. perlatū. aliq̄n vo abextra
per violentā impugnationē. ex̄ de reſti. ſpo. cum ad ſedē.
ca. olim. j. Ideo ad regem ptinet ⁊ ſubiectorū intrinſecas
iniuſtitias tollere. ⁊ cōtra exteriores aduerſatiōes regni
communitatē ptegere ⁊ defendere. hec pbant̄. xxiij. q. v.
principes. ibi: Sepe per regnū terrenū celeſte regnū pfi/
cit: vt qui intra eccleſiā poſiti contra fidē et diſciplinam
agunt: rigore principū cōterant̄. ⁊. j. Nam ſiue augeatur
pax ⁊ diſciplina eccleſie p fideles principes ⁊c̄. et. c. regū.
¶ C Quia vo in oīb⁹ p̄dictis requirit̄ ſapiētia ſiue pru
dentia: ideo ad dilectionē ⁊ ſtudiū ſapiētie p̄cipue reges
inducunt̄ in ſacra ſcriptura. vnde Salomō. Nō diuitias:
nō dies multos aut aīas inimicorū ſuorū a dn̄o poſtula/
uit: ſed ſapientiā ad regēdū populū. qd̄ ⁊ dn̄o placuit. iij.
Reg. iij. hinc ⁊ Boe. j. li. de cōſola. pſa. iiij. ait ad phiam lo
quens. Tu hanc ſententiā Platonis ore ſanxiſti. beatas
fore reſpublicas/ſi eas ſtudioſi ſapientie regerent: vel ſi
earum rectores ſtudere ſapientie contigiſſet. Et maxi/
mus Ualerius idem dicit. lib. vij. titu. de ſapienter dictis
aut factis. Unde ⁊ aureū ſeculū dicebat̄ q̄n penes ſapien
tes regnū erat. ait Seneca epl'a. xcij. ⁊ in policrati. li. iiij.
Dr: Romanos imperatores aut duces: dū eorū reſpublica
viguit: nō memini illiteratos extitiſſe. Et ſcio quō conti/
git ex quo in principibus languit virtus literarū: armate
militie infirmata eſt man⁹: ⁊ ipſi⁹ principat⁹ q̄ſi p̄ciſa ra/
dix: nec mirū quū ſine ſapiētia nō valeat ſtare principat⁹.
Prouerb. viij. Per me reges regnāt. Et de chriſto dicitur
Hiere. xxiij. Et regnabit rex: ⁊ ſapiēs erit: ⁊ faciet iudiciū
⁊ iuſtitiā in terra. Unde ⁊ rex romanorū hortatus eſt re/
gem francorū/vt filios ſuos liberalib⁹ diſciplinis inſtrui
pcuraret dicens/q̄ rex illiteratus q̄ſi aſinus coronatus.
vt in Policrati. li. iiij. dicit̄. vn̄ Eſa. vj. Uere em̄ rex ſapiēs
eſt ſtabilimentū ppl'i. ⁊ ibidē: Si delectamini ſedibus et
ſceptris/o reges populi/diligite ſapientiā. ⁊ ibidē: Diligi
te lumen ſapiētie/om̄es qui peſtis populis. ⁊ Eccli. x. Ju/
dex ſapiens iudicabit populū ſuū: ⁊ principat⁹ ſenſati ſta
bilis erit. ⁊ ſequit̄: Rex inſipiēs pdet populū ſuū: ⁊ ciuita

tes inhabitabunt p ſenſum prudẽtiũ. vñ ⁊ in laudẽ impe/
ratoris ait Sozomen⁹ lib. j. c. j. in hiſtoria tripita. Aiũt re
ꝑ diẽ exerceri armis ⁊ corpore: ſubiecto: uſq; negotia diſce
ptare: iudicare ſimul ⁊ agere. modo ſeo: ſum: mõ publice
(al's cõiter) que ſunt agẽda cõſiderare: noctib⁹ ṽo lib: is
intẽdere. Et nõ ſolũ in humanis literis: ſed ⁊ diuinis erit
rex ſapiẽs. Deut. xvij. Poſtq̃ rex ſederit in ſolio regni ſui:
ſcribet ſibi Deuteronomiũ legis hui⁹ i volumie accipiẽs
exẽplar a ſacerdotib⁹ leuitice trib⁹: ⁊ habebit ſecũ: legetq;
illud omnibus dieb⁹ vite ſue: vt diſcat timere dñm deum
ſuũ: ⁊ cuſtodire verba: ⁊ cerimonias ei⁹/q̃ in lege ſcripta
ſunt. Itẽ Bern. ad Eugeniũ lib. j. Simia in tecto: rex fa/
tuus in ſolio ſedẽs. ¶ D Ex p̃dictis põt accipi ꝙ p̃latis
eccleſie veraciter ꝯuenit ſacerdotalis ⁊ regalis poteſtas.
ipſi em̃ ſacerdotes: vt dictũ eſt: ſacrificia offerũt/p popu/
lo intercedũt/populũ erudiũt/ſacramẽta diſpẽſant/in di
uino cultu miniſtrãt: ⁊ que ad dei cultũ applicant: bene/
dicunt ⁊ conſecrant. Ipſi etiã veri ſunt reges: q: ipſi ſunt
veri ſpũales iudices in criminib⁹ ⁊ in cauſis ſpũalib⁹. xj.
q. j. p totũ. ex͂ de iudi. at ſi clerici. c. cũ non ab hoie. Ipſi cau
ſas determinãt ⁊ ſententiãt: ipſi corrigũt ⁊ puniũt: ipſi li/
gant ⁊ ſoluũt. xj. q. iij. p totũ. ipſi celũ claudũt ⁊ aperiunt.
Clauditt em̃ celi regnũ alicui quũ peccato ſubiacet. appe
ritur autẽ quũ a pctõ purgat. xxiiij. q. j. quodcũq;. xj. q. iij.
nihil. Ipſi etiã peccata remittunt. de peni. diſt. j. quẽ peni/
tet. Joan. vlti. qḋ etiã habet Luc. v. vñ ſup illud Marc. ij.
Quis põt dimittere peccata niſi ſolus de⁹: dicit gloſ. So
lus iudex omniũ poteſtatẽ habet dimittẽdi pctã: q: p eos
quoq; dimittit q̇bus dimittẽdi tribuit poteſtatẽ. Ipſi pe/
nã relaxãt ⁊ taxant. xxvj. q. vij. tẽpora. Ipſi excõicãt ⁊ ab/
ſoluũt. xj. q. iij. p totũ. Ipſorũ iudicio repellunt hoies a ce/
lorũ regno: vel admittunt ad illud quũ ſint chriſti vicarij
xxxiij. q. v. mulier. Ipſi ſunt legũ poſitores. ex͂ de maio. et
obe. c. ij. Ipſi doctores. xciij. di. nulla ratione. ibi: qui ſuis
doctoribus qui recte epi intelligunt. Ipſi diſpenſatores:
vt ait apl's. j. ad Cor. iiij. Sic nos exiſtimet homo vt mini
ſtros chriſti ⁊ diſpenſatores miniſteriorũ dei. xliij. di. diſpẽ
ſatio. Ipſi diſponũt ⁊ ordinãt miniſtros diuini cultus/et
alia que ad cultũ dei adhibent. xxv. diſ. plectis. ṽ. ad epm.
Ipſi eccleſiaſtica beneficia diſtribuũt. x. q. j. q̃ſi p totũ. ⁊ ex͂
de inſti. ⁊ de p̃ben. q̃ſi p totũ. xvj. q. j. doctos moderamine.
ex͂ de hereticis. cum ex iniũcto. §. fi. Ipſi paſtores: vt. ſ̃. al/
legatũ eſt. ⁊. ij. q. vij. cura paſtoris. ⁊. j. q. ij. paſtor. ⁊. xliij. di.
ſit rector. Uere igit ſunt ſacerdotes ⁊ reges: q̇bus conue
niunt actus vtriuſq; poteſtatis. vñ ⁊ in cõſecratiõe epi dr:
Epm oportet iudicare ⁊ interp̃tari. i. docere vel interp̃ta
ri qḋ dubie determinat: cõſecrare/cõfirmare/ordinare/
offerre ⁊ baptizare: ⁊ ſic habẽt põtificalẽ ⁊ regiã poteſta/
tem. ⁊ habent poteſtatẽ iuriſdictiõis ⁊ ordinis. Judicare
em̃ iuriſdictionis eſt. ex͂ de elec. trãſmiſſam. cõſecrare ⁊ cõ
firmare in fronte ⁊ ſimilia ſunt ordinis. e. tit. noſti. ⁊. c. ꝙ
ſicut. ¶ E Eſt aũt in eis hec duplex poteſtas ad inſtar
angelicorũ ſpirituũ: in q̇bus eſt duplex poteſtas. Una q̃ſi
ordinis. ſm quã ꝯuenit eis purgare/illuminare/p̃ficere.
Alia ṽo q̃ſi iuriſdictionis. ſm quã ꝯuenit eis cuſtodire ⁊
gentibus ac ꝓuinciis ꝓuidere ⁊ p̃ſidere. ꝑpter qḋ eccl'ie
p̃lati angeli aliq̃n dicunt: vt dicit dionyſi⁹ in lib. de ange/
lica hierarchia. ad hec Apoc. j. i fi. vij. ſtelle angeli ſũt. vij.
eccleſiarũ. ⁊. c. ij. ⁊. iij. vbi loquit de iſtis. vij. angelis: id eſt
ſeptẽ p̃latis eccleſiarũ: q̃s ibi enumerat. ix. q. iij. ⁊ angelo
epheſi. j. ad Cor. xj. Ideo deb; mulier velamẽ ſumere ſup
caput ſuũ ꝑpter angelos. i. ſacerdotes. xliij. diſ. ſit rector.
ibi: q: angelus dñi exercituũ eſt. Malach. ij. ¶ F Cõſiderã
dũ eſt aũt ꝙ ex dictis põt ſumi q̇dã diſtinctio actuũ vtri/
uſq; poteſtatis. Sũt q̇dã pure ſacerdotales/vt ſacrificiũ
offerre ⁊ orare: vt dictũ eſt. ⁊ hos poſſunt exercere q̇ nullã
iuriſdictionẽ habẽt: dũmodo habẽt ſacerdotalẽ ordinẽ/
vt ſunt ſacerdotes nõ curati. xvj. q. j. §. ecce. Quidam ṽo
ſunt actus pure regales: q: eos exercere poſſunt habẽtes
iuriſdictionẽ ſpũalẽ abſq; ſacerdotali ordine/vt iudica/

Eccl'ie p̃latis cõuenit ſacerdotalis et regalis poteſtas.

Duplex ſacerdotũ inſtar angelorũ ptãs.

re in cauſis ſpũalib⁹ extrinſecis. ⁊ ſpũalẽ penã inferre/et
corrigere/⁊ punire. ex͂ de of. archid. ad hec. xxv. di. plectis.
ṽ. archidiaconus. Quidã ṽo ſunt actus cõmunes vtriq;
poteſtati/ſc; ſacerdotali ⁊ regali: q: ad vtrãq; ꝑtinent di/
uerſimode. ꝑpter qḋ nec habẽs ordinẽ ſine iuriſdictione:
nec habẽs iuriſdictionẽ ſine ordine/põt hos act⁹ exerce/
re. hmõi aũt actus eſt abſolutio peccatorũ. ꝑtinet em̃ act⁹
iſte ad poteſtatẽ ſacerdotalis ordinis. hac ratione: vt do/
ctores tradũt: q: ad eãdẽ potentiã ꝑtinet tribuere aliquã
ꝑfectionẽ: ⁊ parare materiã ad ſuſceptionẽ illius ꝑfectio/
nis. Poteſtas aũt ordinis ſacerdotalis ad hoc ſe extẽdit:
vt conficiat ſacramentũ corporis chriſti ⁊ fidelib⁹ tradat
ad eorũ ſpũalem perfectionem. j. q. j. ſacerdotes. ⁊. c. multi.
quare oportet vt eadẽ potentia ſe extẽdat ad hoc ꝙ fide/
les reddat aptos ⁊ cõgruos ad hui⁹ ſacramẽti ſuſceptio/
nẽ: qḋ fit p purgationẽ a pctõ. de cõſe. diſ. ij. q̇ ſcelerate. nã
effectus iſtius ſacramẽti eſt vnire chriſto. de cõſe. diſt. ij. in
chriſto pater. cui vniri nõ põt q̇s niſi p immunitatẽ a pec/
cato quod a deo ſeparat. Eſa. lix. in pn. Iniq̇tates veſtre
diuiſerũt ⁊c. oportet ergo ꝙ ſacerdotalis poteſtas exten/
dat ſe ad remiſſionẽ peccatorũ. ꝑpter diſpenſationẽ illorũ
ſacramentorũ: que ordinant ad peccati remiſſionẽ: cuiuſ/
modi ſunt baptiſmus et penitentia. Sed ad poteſtatẽ iu/
riſdictionis ꝑtinet hic actus ratione materie circa quam
exercet: que materia ſunt ipſi fideles. act⁹ em̃ iſte nõ põt
exerceri circa aliquos/niſi ipſi efficiant ſubditi illius qui
hunc actũ exercet. ex͂ de paroch. nullus. ex͂ de peni. ois. vj.
q. iij. ſcitote. hoc autẽ nõ fit niſi p potentiã iuriſdictionis:
⁊ ideo ſolet dici cõmuniter/ꝙ clauis datur cũ ordine: ſed
executio indiget materia debita que eſt plebs ſubdita p
iuriſdictionẽ. vnde anteq̃ aliquis habens ordinẽ habeat
iuriſdictionẽ: habet quidem clauẽ. ſed nõ habet vſum vel
actum clauis. ⁊ inde eſt ꝙ nõ quilib; ſacerdos põt vti cla
ue quã habet circa quẽlibet: ſed ſolũ ad illos q̇ ad eius iu
riſdictionẽ ꝑtinẽt/vel ordinarie: vel ex cõmiſſione: vel ex
aliq̇bus caſibus. Solius autẽ ſummi pontificis eſt poſſe
vti claue in quẽlibet: quia omnes fideles ad eius iuriſdi/
ctionẽ pertinent ordinarie. ix. q. iij. cuncta. cũ ſeq. ¶ Et ex
eadẽ ratione diſpenſatio quorumcũq; ſacramẽtorũ potẽ
tiam iuriſdictionis requirit reſpectu fideliũ q̇bus diſpen
ſatur. ad hãc materiã faciũt. j. q. j. ꝙ quidã. §. ex his ṽbis.
ṽ. opponit. ibi: ſed ne Aug. xvj. q. j. §. ecce in hoc capl'o. ibi
expſſum. ⁊. §. ecce ſufficiẽter. ex͂ de or. ab epo. qui re. c. j. ⁊ de
renũ. ad ſupplicationẽ. ⁊. c. poſt tranſlationẽ. §. cum ergo.
⁊ op. ar. ex͂ de cler. peregri. tue. ibi. nõ debes eos ꝑmittere
tuis plebib⁹ celebrare. ⁊ qḋ legit ⁊ no. ex͂ de peni. ⁊ remiſ.
ois. §. ſi quis. ibi. alieno. ⁊ in gloſ. executione habenti. vbi
etiã de h. ⁊ op. fac. xxiiij. q. j. §. his aũt authoritatib⁹. Põt
⁊ aliter dici quõ remiſſio ⁊ abſolutio peccatorũ p̃cipue i fo
ro penitentie ꝑtinet ad vtrãq; poteſtatẽ diuerſimode. Nã
ꝓut hmõi abſolutio ordinat ad ſanctificationẽ hois: ad
reconciliationẽ cũ deo: ſic ꝑtinet ad poteſtatẽ ſacerdotalẽ.
ſanctificare em̃ deo/⁊ reconciliare ſacerdotis eſt. vt. ſ̃. di/
ctũ eſt. ꝓut autẽ in hmõi abſolutiõe h; eſſe iudiciũ quod/
dã: ſic ꝑtinet ad poteſtatẽ regalẽ vel iuriſdictionis. Nã iu
dicare actus eſt regie poteſtatis: vt. ſ̃. p;. Sacerdos aũt
cõfeſſionẽ audiẽs: ⁊ a peccatis abſoluẽs: et p culpa penã
imponens: iudiciariã exercet poteſtatẽ vice chriſti: qui eſt
iudex viuorũ ⁊ peccatorũ. xxiij. q. v. remittunt. de cõſe. diſ.
iiij. aliud. de peni. di. j. verbum. Ad hmõi ṽo poteſtatẽ iu/
diciariã requirit authoritas cognoſcendi de culpa: ⁊ po/
teſtas abſoluẽdi vel cõdemnãdi: ⁊ he ſunt due claues q̃s
chriſtus petro. Matth. xvj. cõmiſit/ſc; ſciẽtia diſcernẽdi:
⁊ potẽtia ligãdi ⁊ ſoluẽdi. ad hoc. xxj. di. §. j. ⁊ ex͂ de cõſan.
ca. j. in fi. ſic autẽ ei cõmiſit: vt p eũ deriuaret ad alios: ⁊ iõ
dicit ꝙ i petro date ſunt toti eccleſie claues: vt dicit Aug.
ſuper Joan. ⁊ eſt. xxiiij. q. j. quodcũq;. Et quia propter ſa/
lutem fideliũ date ſunt: ideo nulli põt eſſe ſalus niſi claui
bus eccleſie ſe ſubiiciat. xxiiij. q. j. §. ſi autẽ. et. c. quicũq;. q̃
ſm plenitudinem ſunt apud ſucceſſorem petri romanum

pōtificem/⁊ totius eccleſie paſtorē.xxiiij.q.j.qm̄.ibi: cum.
ſucceſſore piſcatoris ⁊c.ix.q.iij.cūcta.xxiiij.q.j.§.ſi autem
ibi.Petro ꝓ omnibus ⁊ pre omnib⁹. ¶ Similiter actus
qui eſt docere ad vtrāqꝫ poteſtatē pertinet. Nam ꝓut do/
ctrina ordinatur ad purgationē mētis ab ignorantia vel
neſcientia/ad iuſtificationē interiorem diſpoſitiue.ſm il/
lud Joan.xv. Jam vos mūdi eſtis ꝓpter ſermonē quē lo
cutus ſum vobis.ſic pertinet ad ſacerdotalē poteſtatem:
prout in ea cōprehendunt̄ etiā inferiores ordines:q: etiā
diaconi poſſunt docere.xxiij.diſt.diaconus. ꝟo.ibi.loquat̄
⁊c.diaconi ſunt.circa prin.ibi.docentes ⁊c.⁊.j.ipſe predi/
cat.vnde ⁊ ordo diaconorū dicitur illuminatiuus. prout
aūt ordinatur ad directionē exteriorū actuū:ſic pertinet
ad regalem. Et qđ dictū eſt de actu docendi: intelligēdū
eſt de doctrina publica: q̄ fit in eccleſia ad ſalutē fideliū.
priuata ꝟo doctrina:que fit ad vnū vel paucos ꝑ moduꝫ
familiaris collocutionis/non requirit ordinē vel iuriſdi
ctionem. Nam tali doctrina priuata pōt docere mulier et
laicus.j.Cor.xiiij.xxiij.diſt.mulier.ibi.in cōuentu.i.pulpi
to exponit̄.ergo al's pōt a ſenſu contra.nec eſt cōtra.ex̄ de
hereticis.cum ex iniuncto.j.rn̄ſo.ibi.occulta cōuenticula.
quia ibi loquitur de cōuenticulis que ſuſpecta ſunt.C.de
epis ⁊ cleri.conuenticula. ¶ Similiter aūt conferre ordi
nes eccleſiaſticos:⁊ alij plures actus poteſtatē ordinis ⁊
iuriſdictionis requirūt. Sed attendendū ꝙ eorum que
vtrāqꝫ poteſtatem reſpiciunt:quedā conueniunt ſacerdo
tibus om̄ibus/tam minoribus q̄ maioribus:vt baptiza/
re/ꝑdicare/ſoluere/⁊ ligare.xvj.q.j.adijcim⁹.c.ex autho/
ritate.c.ſunt nōnulli. Quedā ꝟo ꝯueniūt ſolis maiorib⁹/
ſcꝫ epis qui ſpiritualē habēt conſecrationē:vt clericos or/
dinare:⁊ plura alia facere.ex̄ de elec.ꝙ ſic.lxviij.di. q̄uis.

Duplicis ptātis ſacerdotalis et regalis initium.

¶ F Huius aūt duplicis poteſtatis ſacerdotalis ⁊ re/
galis ſpūalis cōnexio initium habuit ⁊ in veteri teſtamē
to. Sacerdos namqꝫ ſummus aliquid habebat de regia
poteſtate ſpūali:quia nō ſolū ſacrificia offerebat: ⁊ ꝓ po
pulo orabat:ſed etiam de aliquibus iudicabat que erant
figura ſpūalis. Judicabat em̄ de lepra:ꝑ quā ſignificaba/
tur peccatū.xj.q.iij.quō.de peni.diſt.j.§.hoc idem.ibi.a le
pra peccati mūdamur.⁊.§. ex his itaqꝫ.ꝟ.moyſi q̄. Leui.
xiij.ex̄ qui fi.ſint leg.ꝑ venerabilem.§.rationib⁹. Judica/
bat etiā inter ſanctū ⁊ ꝓfanū/mūdū ⁊ immundū: vt pre.
§.rationibus.⁊ licet hoc iudiciū eſſet de imūditijs carna
libus:he t̄n immundicie figura erāt immunditiarū ſpūa/
lium/ſcꝫ peccatorū.xxxiij.q.ij. hoc ipſum. ¶ G Et ideo
licet nō haberent claues regni celorū:quia eoꝝ poteſtas
nō ſe extēdebat ad celeſtia:tamē in eis ꝑceſſit figura cla/
uium:quia poteſtas eorū erat in his que figura erant ce
leſtium:quia om̄ia cōtingebant illis in figura.j. ad Cor.
x.de cōſe.diſt.ij.reuera. Legalis quippe ſacerdos iudica/
bat aliq̄s dignos vel indignos ingreſſu tabernaculi ma/
terialis.vt Leui.xiij.quod figurabat celeſte tabernaculū
nō manufactum. Heb.x.cuius claues nūc ſunt in eccl'ia.
Judicio quoqꝫ ſacerdotis arcebant̄ q̄dā a cōſortio alioꝝ
⁊ ſeparabant̄ a ſocietate ⁊ cōuictu.in quo ſeparatio que
nunc fit ꝑ excommunicationem figurabat̄.xj.q.iij. audi.

Utra poteſtas prior.

¶ H Reſtat aliq̄d dicere de prioritate harū duarū po/
teſtatū. Sacerdotiū quidem quod fuit in lege nature:tē/
pore ꝑceſſit poteſtatem regiā non ſolū ſpiritualē:ſed etiā
temporalē. Abel em̄ offerendo ſacerdotale officiū exer/
cuit:⁊ ſacerdos fuit ſm Aug.ſicut tetigi.ſ. parū poſt pn.
iſtius operis in ar.xxxvj.nec t̄n erat in hoībus regia pote
ſtas ſpūalis:nec etiā temporalis. Poteſtatē autē regiam
terrenā/ſubſecutum eſt:prout habet eſſe cōmuniter in hu
mano genere.pri⁹ em̄ inſtituti ſunt reges ⁊ appellati: q̄
eſſet aaron:a quo legale ſacerdotium ſumpſit exordium.
vt.ſ.dictū eſt.xlj.ar.ꝟ.in primis. Sed quantū attinet ad
iſraeliticū populū/⁊ ad inſtitutionē diuinā ſpiritualem.
Ante fuit ſacerdotiū/q̄ iſtituerent̄ in ppl'o illo reges ſub
noīe regis. Aaron em̄ multis annis ꝑceſſit ſaulē: qui fuit
primus rex in iſrael:vt.ſ.dictū eſt. Moyſes t̄n q̄ officium
regis exercuit in ppl'o illo:licet nō vocaret̄ rex: cōtempo/
rane⁹ fuit aaron:q̄uis ⁊ ipſe moyſes fuerit ſacerdos.ſm
illud Pſ.xcviij. Moyſes ⁊ aaron in ſacerdotib⁹ ei⁹.xxj.
diſ.c.ij.vbi dicit gloſ.ꝙ moyſes dicit̄ ſacerdos: q: etſi non
hoſtias:vota t̄n populi obtulit deo:⁊ ꝓ ppl'o ſupplicauit.
xxxvj.di.ſi quis vult. ⁊ de hoc.xxj.di.§.j.⁊ in gloſ. cū ergo.
ꝟ.item videt̄.⁊.lxvj.di.porro.in gloſ.ad certi loci.vn̄ ⁊ me
diator ⁊ ſequeſter dictus eſt chriſtū figurās mediatorem
dei ⁊ hoīm.x.di.qm̄.vnde Jſiđ.in lib.de ꝑſonis eccleſiaſti
cis querendo dicit. Cui⁹ figurā faciebat moyſes: ſi eni fi/
lij aaron preſbyterorū figurā faciebant: Aaron aūt ſum/
mi ſacerdotis/ſcꝫ chriſti.xxj.di.§.j.moyſes. Et rn̄.ꝙ indu/
bitanter ꝑ om̄ia chriſti.qm̄ in eo fuit ſimilitudo mediato/
ris dei ⁊ hominū.hoc eſt expreſſum. de peni.diſti.iij.inter
hec hircū.ij.qui eſt verus dux populorū. Matth.ij.ibi: Ex
te em̄ exiet dux.⁊ eſt verus princeps ſacerdotuꝫ.j. Pet.v.
ibi: Princeps paſtorū.quia ipſe ſacerdos ſummus.ex qui
fi.ſint legi.ꝑ venerabilē.§.rationibus.⁊ dn̄s pontificum.
¶ Sacerdotium ꝟo euangelicū ſimul fuit tēpore cū po/
teſtate regia ſpūali.chriſtus em̄ ſimul cōſtitutus eſt rex ⁊
ſacerdos.x.di.qm̄. apl'is quoqꝫ ſimul a chriſto cōicata eſt
vtraqꝫ poteſtas. Regia t̄n poteſtas terrena ꝑceſſit euāge
licum ſacerdotiū. Quāuis dici poſſit ꝙ ſm perfectā inſti/
tutionē hui⁹ poteſtatis regalis ſubſecuta ſit ſacerdotiū
euangelicū:⁊ poteſtatē regiam ſpiritualē ꝑ quā inſtituit:
ſicut.j.patebit. ¶ De cōparatione autē ſm prioritatē di/ Utra iſtarū dignior.
gnitatis. Conſiderandū eſt ꝙ poteſtas regia ſpiritualis
ſuperior et dignior eſt q̄ ſacerdotalis. Jn ſacerdotio em̄
nō importat̄ ꝑſidentia ⁊ ꝑlatio ſicut in noīe regis:ſed im
portatur mediatio ⁊ miniſteriū. Sacerdos em̄ habet ra/
tionem medij.rex aūt habet rationē principij ⁊ mouētis
⁊ finis.vnde ⁊ chriſtus dignior eſt ⁊ ſuperior eſt inquātū
rex:q̄ inquantū ſacerdos.eſt em̄ ſacerdos inquantū ho/
mo. Rex autē eſt inquantū de⁹ ⁊ inquantū homo. Sacer/
dos eſt ſe offerendo ⁊ recōciliādo. ad Heb.vij. rex eſt iu/
dicando ⁊ ad regnū introducendo. Matth.xxv.ibi:tunc
dicet rex.⁊ ſic maior dignitas importat̄ ex eo ꝙ rex dicit̄:
q̄ ex eo ꝙ ſacerdos. Quare et in ꝑlatis eccleſie ſupior eſt
poteſtas regalis ſpūalis:que dicit̄ iuriſdictionis:ꝙ ſacer
dotalis que dicit̄ ordinis. vnde archidiacon⁹: qui eſt dia/
conus ratione iuriſdictiōis eſt ſuper archipreſbyterū qui
eſt preſbyter:quū t̄n nō habeat totalē iuriſdictionē.ad h.
xxv.di.ꝑlectis.§.archipreſbyter. Archipreſbyter ꝟo ſe eſſe
ſub archidiacono: ciuiſqꝫ ꝑceptis ⁊c.ex̄ de offi.archiđ. ad
hoc.ꝟ.archipreſbyter ⁊c.⁊ no.xxj.di.in nouo.facit.ij.q.vij.
puto. vnde hodie etſi eps maior ſit ordine ⁊ cōſecratione
q̄ cardinalis/diaconus/vel preſbyter:cardinalis t̄n ſupe
rior ſedet:⁊ maior dignitas reputatur.q̄c̄q̄d vocet Joan.
ij.q.vij.q̄q̄. ¶ Si aūt circa hoc obijciat̄/ꝙ poteſtas ordi
nis ſacerdotalis eſt circa corpus chriſti verū quo nullum
mai⁹.de cōſe.di.ij.nihil i ſacrificijs.⁊.j.q.j.multi. poteſtas
ꝟo iuriſdictiōis circa corp⁹ myſticū:qđ ſunt fideles : q̄re
ſacerdotalis poteſtas eſt dignior. Dicēdū ꝙ ſacerdos dr̄
hr̄e poteſtatē ſuꝑ corpus chriſti verū/inq̄ntū hꝫ poteſtatē
alicui⁹ miniſterij ad h̄ vt ſubſtātia panis ⁊ vini ꝯuertat̄ in
verū corpus ⁊ ſanguinē chriſti/dū ꝓfert ꝟba:quoꝝ virtu
te fit hec b̄ndicta ꝯuerſio.ex̄ de ſum.trini.c.j.§.vna.ꝟ.⁊ h.
de cōſe.di.ij.q: corpus.ꝟ.nā ⁊ inuiſibilis ſacerdos.⁊.c.pa/
nis eſt in altari.ibi. Ubi autē ſacramētū cōficit̄:iā nō ſuis
ſermonib⁹ ſacerdos:ſꝫ vtit̄ ſermonib⁹ chriſti. ḡ ſmo chri/
ſti cōficit ſacrm̄:nō t̄n hꝫ ptātē iudiciariā ſuꝑ verū corpus
chriſti:ſic̄ hn̄t ſuꝑ fideles:⁊ illi q̄b⁹ cōmiſſa eſt iuriſdictio/
nis ptās:⁊ ideo nō ſequit̄ ꝙ ſacerdotalis ſit ſuperior. Uel
pōt dici ꝙ ſm aliq̄d ſacerdotalis ptās ē dignior q̄ ptās
iuriſdictionis.ſimpl'r autē ptās iuriſdictiōis eſt dignior.
Poteſtas autem regia tēporalis inquantū tēporalis eſt:
eſt inferior ⁊ min⁹ digna eſt q̄ ſacerdotalis q̄ ſpūalis eſt:
ſed pōt eſſe ſuperior ea:vel inquantū huōi ptās regia in/
ſtrumētū eſt regie ptātis ſpūalis:q̄ ſupior eſt ſacerdotali.
ar.bo.xxiij.q.v.pnceps.⁊.c.adminiſtratores. vl' ꝓut ſacer
dotalis aliq̄ ꝑſona/in aliq̄b⁹ tēporalib⁹/q̄b⁹ vtit̄: depen/
det a rege terreno.ar.ad hoc.xxiij.q.viij.§. ecce.

¶ Articulus.liiij. A

Vtriuſq̧ ptãtis diuerſitas.

NVnc de gradibus

⁊ ineq̃litate vtriuſq̧ poteſtatꝭ in diuerſis pſonis eas habẽtib⁹ dicẽdũ eſt: In vtraq̧ em̃ ptãte inueniꝶ ſuperi⁹ ⁊ inferi⁹: ⁊ mai⁹ ⁊ minus/ac p hoc gradus ⁊ inequalitas. Sacerdotalis ſiqdẽ poteſtas quantũ ad aliud eſt equalis in omnibus ſacerdotibus: ⁊ quantũ ad aliud inequalis. Nam quantũ ad actũ cõſecrandi: quẽ habet ſacerdos circa corpus chriſti verũ: equalis eſt ſacerdotalis poteſtas in oibus eã habẽtibus: ſed q̃ntũ ad actus quos habet ſacerdos circa corpus chriſti myſticũ/ſcꝫ circa fideles: cuiuſmodi act⁹ ſunt baptizare/ſoluere/⁊ ligare: inueniꝶ inequalitas in poteſtate ſacerdotali. ⁊ quidã ſunt alijs ſuperiores: vt epi qui ⁊ pontifices dicunꝶ.xxi.diſti.cleros. ad actus em̃ pdictos exercendos requiriꝶ nõ ſolũ ſacerdotalis ordo: ſed etiam iuriſdictio: vt in ar.pce.s.dictũ eſt. quã iuriſdictionẽ ſacerdotes inferiores nõ habent/niſi p ſuperiorũ cõmiſſionẽ: ſcꝫ epoꝝ.xvi.q.i.§.ecce in hoc.c.generaliter.§.ecce ſufficienter.⁊ cunctis fidelibus. ¶ B Alio modo põt accipi gradus in poteſtate ſacerdotali. nã in epis eſt ordo ſacerdotalis ꝺm perfectionem quãdam. Perfectũ em̃ dꝛ aliquid quũ põt ali qd pducere: et bonitatẽ ſuã alij cõmunicare. Epi aũt nõ ſolũ habent ordinẽ ſacerdotalẽ in ſeipſis: immo ⁊ alijs huius ordinis poteſtatẽ tradunt: ipſi em̃ alijs diſpẽſant ſacramentũ ordinis. ex̃ de elec. quod ſicut.lxvij. di.c.i.⁊.ij.⁊.lxviij.diſt.preſbyteri.⁊.c.q̃uis corepis. vbi poniꝶ gradus inequalitas: ⁊ in quib⁹ inter corepos ⁊ pſbyteros/ex vno latere: ⁊ epos/ex altero. nam (vt ibi dꝛ) etſi conſe crationẽ ſcꝫ ſacerdotalẽ habent primi: põtificatus tamẽ apicẽ nõ habẽt. Et licet hmõi diſpenſatio requirat poteſtatẽ iuriſdictionis: ptinet tñ ad poteſtatẽ ordinis ſacerdotalis pfectam: ⁊ pter pfectionẽ ſacerdotij dicũtur epi ſuperiores ſacerdotes. pter quod eis tanq̃ pfectioribus ⁊ ſuperioribus quedã ſpecialiter reſeruanꝶ: vt pre. ca.q̃uis corepis.⁊.xciij.diſ.legim⁹.ibi: quid em̃ facit excepta ordinatione eps:⁊.i.ad fi. pſbyter ⁊ eps: aliud etatis/aliud dignitatis eſt nomẽ. Quicquid em̃ arduũ circa fideles agendũ eſt: exceptis reſeruatis pape/ad epos pertinet: quorũ authoritate minores ſacerdotes poſſunt id quod eis agendũ cõmittitur.xxv.di. pleccis.ꝟ. ad epm ptinet. vnde ⁊ in ijs que agunt vtunꝶ rebus p epm conſecratis. vt ibi. In ſignũ aũt pfectionis poteſtatis/adhibeꝶ epo conſecratio ſpecialis. de qua ex̃ de ſacra vnc.c.i.in q quidem cõferꝶ ei aliqua ſpecialis poteſtas reſpectu quarundã actionũ ſacrarũ. vnde epatus ordo qdã eſt ſupra ſacerdotiũ: ſicut ordo eſt officiũ quoddã reſpectu quarũcunq̧ actionũ ſacrarũ. ⁊ ſic ſumitur.xxi.diſt.cleros.ꝟ. ordo ꝟo epoꝝ. ⁊ ex̃ de renũ. poſt trãſla.§.cũ ergo.ibi. ⁊ nõ ordini.⁊.lxviij.di.ſicut.ibi.tñ ordo ſeruetꝶ.⁊.lxvi.di.porro. ibi.ordinatus.⁊ ibi.eps ordineꝶ. et ibi. ordinatio.⁊.lxiiij. di.lxv.⁊.lxvi. quaſi in oibus.c.conſecratio epoꝝ vocaꝶ ordinatio: licet nõ ſit ordo put ordo eſt ſacramẽtũ quoddã: vt ſumiꝶ.i.q.i.§.ſed notandũ. vbi de ſacramẽtis legitur ⁊ no.⁊.§.ecce cũ honoris. Eſt em̃ eps ſupior nõ ſolũ pter iuriſdictionẽ: ſed etiã pter ordinẽ ſacerdotalẽ quẽ habꝫ modo pfectiori. vnde ad om̃es ſacerdotes cõiter ptinet

Sacerdotũ officia.

catachizare. de conſe.di.iiij.catachiſmi. baptizare.e.di. venit ſacerdos. pdicare.xvi.q.i.adijcimus. conficere.i.q.i.ſacerdotes. ſoluere ⁊ ligare. de peni.di.i.ꝟbũ. ¶ Sꝫ ad pon

Epoꝝ officia.

tifices ſpectat clericos ordinare: ꝟgines bñdicere: epos alios cõſecrare: man⁹ imponere ſiue cõfirmare: ſynodos celebrare: baſilicas dedicare: degradãdos deponere: chriſma cõficere: veſtes ⁊ vaſa cõſecrare. ad hec ex̃ de elec.q̃ ſicut.xx.q.i.deuotis.lxvi.di.porro. de cõſe.di.v.in primis.xij capl'is.xviij.di.c.vlt. de cõſe.di.i.miſſarũ.c.nullus. ex̃ de iudi.cũ nõ ab hoie. ex̃ de pe. degradatio.li.vi.xcv.di.pſbyteros. vbi etiã aliq̃ enumeranꝶ q epo ptinẽt: de qbus pſbyteri nõ habẽt ſe intromittere.xxiij.diſt. ſanctimonialis.xxv. diſt. pleccis.ꝟ.ad epm. de cõſe.di.i.cõſulto. Iſte cõcor. referẽde ſunt ſingule ſingulis dictiõib⁹ tangẽtib⁹ officiũ epi prime poſitis. Eſt itaq̧ gradus et ineq̃litas in ſacerdotio/dũ qdã maiores: qdã minores dicunꝶ.xxi.diſt.cleros. xcv.diſt.olim. Et hmõi ineq̃litas om̃i fere tẽpore fuiſſe legiꝶ in ſacerdotio. Nã ante legẽ datã: vt Innocẽ.iij.refert. multi erãt ſacerdotes minores: q̃s chananẽos vocabant cõiter. vn⁹ aũt erat ſumm⁹ ſacerdos: quẽ vocabãt ſpecialiter arabarchũ. arg. ad hoc.lxxx.di.in illis. Poſt legẽ ꝟo datã: aaron ſumm⁹ ſacerdos fuit. filij ꝟo eius minores ſacerdotes miniſtrãtes ſub eo.xxi.di.§.i. ¶ C Apud gen

Gẽtiles ſacerdotes.

tiles quoq̧ ſacerdotes minores erãt: q dicebantur flamines. q̃ſi filamines/a filo qd portabãt in capite.xxi.diſ.cleros.ꝟ. ſacerdotes aũt.⁊ maiores q archiflamines dicebãtur q̃ſi principes flaminũ. vel protoflamines. a proto qd eſt primũ.xxi.di.§.i.vt pre.c.in illis. In nouo etiã teſtamento

Noui teſtamẽti ſacerdotes.

chriſtus ipſe maiores ⁊ minores inſtituit: ſcilꝫ.xij. apl'os: quorum vices obtinent in eccleſia epiſcopi.lxviij. diſtinc. quorũ vices.xij.q.i.vidẽtes.ibi: epoꝝ q locũ tenẽt apl'oꝝ. ex̃ de ſacra vnc.c.vnico.§.a chriſto.ibi: q de ſolis apl'is legiꝶ: quorũ vicarij ſunt epi ⁊c.⁊.xxi.di.in nouo.ibi: ipſis q̧ decedẽtibus in eorũ locũ ſurrexerũt epi ⁊c.⁊.lxxij.di.diſcipulos. qbus ſuccedũt pſbyteri ſiue minores ſacerdotes: qui ſunt maiorib⁹ auxiliũ operis ad hoc vt inſtitutio fidelium facili⁹ ⁊ vtilius guberneꝶ.xcv.diſt.ecce ego. Petrũ ꝟo in ſummũ ſacerdotẽ elegit ſup alios p oibus ⁊ pre oib⁹. hec pbanꝶ.xxi.di.§.i.⁊ pre.ꝟ.in nouo.⁊.xciij.diſti. legim⁹. vbi Hierony. vocat etiã preſbyteros ſucceſſores apl'orũ. ibi: ceterũ oẽs ſucceſſores apl'oꝝ ſunt. ſꝫ hoc verũ eſt qad ſacramẽtoꝝ diſpẽſationẽ. ⁊ no. in pre.c.vidẽtes. ſic etiã intelligiꝶ.xciij.di.dñs.ibi: apl'os.i.epos ⁊ pſbyteros dñs elegit. Itẽ ſicut in veteri teſtamẽto aliq̃ erant ppria ſummo ſacerdoti/tam in actionib⁹/q̃ veſtibus ⁊ ornamẽtis: vt in multis capl'is ⁊ in Leuitico cõtineꝶ. Ita ⁊ in nouo epi habent ſupra minores ſacerdotes ⁊ ſpecialia opera: vt pbatũ eſt: ⁊ ſpecialia ornamẽta que ſunt ſigna ſpecialis poteſtatis eoꝝ. ex̃ de priuile. vt apl'ice.li.vi. ex̃ de ſacra vnc.c.i. §.fi.xliij.diſti.ſit rector.ibi: veſtimenta etenim ſacerdotis. ¶ D Quãuis aũt in ſacerdotio ſit gradus ⁊ ineq̃litas: in poteſtate tñ pontificali gradus nõ eſt quantũ ad ea q̃ ſunt ordinis epalis. oẽs em̃ epiſcopi ſunt equales/quãtũ ad ea que ſunt epalis ordinis. quantũ ꝟo ad ea q ſunt iuriſdictionis nõ ſunt equales: ſed ſunt gradus in eis. vt pꝫ.xxi.di.cleros. vnde cõſequẽs eſt videre de hmõi gradib⁹. Poteſtas naq̧ regalis que iuriſdictiõis eſt: nõ eſt equalis in omnibus habentibus eã: ſed ꝺm gradus quoſdam inueniꝶ in eis. ⁊ hoc verũ eſt in vtraq̧ poteſtate: regia ſcꝫ tam tẽporali q̃ ſpũali. In regia quidẽ poteſtate tẽporali

Gradus regie poteſtatꝭ tẽporalis.

gradus eſt: dũ quidã reges ſuperiores ſunt alijs regib⁹. ⁊ reges ſuperiores ſunt ducib⁹ ⁊ alijs gradib⁹ poteſtatũ. q aliud participãt de regia ptãte: licet nõ dicantur reges.ſ. Per.ij.ad hoc ex̃ de maio. ⁊ obe.ſolite.ibi: ſiue ducib⁹ tãq̃ ab eo miſſis.xcv.di.eſto.ibi: Cur ergo inq̃t te habeã vt principẽ: quũ tu nõ habes me ſicut ſenatorẽ: ⁊ iſta graduũ diſtinctio bñ pbaꝶ.xi.q.iij.q reſiſtit. ⁊ ex̃ de elec. fundamẽta. §.vt q̃.ibi: nullus imperator/ſeu rex romanoꝝ: aut alius imperator vt grecoꝝ: aut rex/pnceps q̃ſi primũ locũ capiẽs. poſt regẽ marchio inueſtit⁹ de marchia. dux de ducatu inueſtit⁹. Comes a comitatu inueſtit⁹ aut baro. Sũt et alij gradus dignitatis ⁊ ptãtis ſub iſtis: vt Capitane⁹/a principe vel ab aliq̃ plebe vel parte plebis inſtitut⁹. Valuaſores a capitaneis antiq̃t⁹ feudũ tenẽtes. Valuaſini minores valuaſores. hi oẽs ptinenꝶ in li. feudoꝝ.ti.ſi q̃s dicaꝶ dux. de his gradib⁹ legiꝶ ⁊ no. ex̃ de elec. fundamẽta.§.proinde ⁊c. Et ſup oẽs eſt vnus ſumm⁹ vt imperator.vij.q.i.in apib⁹.legiꝶ ⁊ no.lxiij.diſ.hadrian⁹ papa.xi.q.i.§.hec ſi q̃s. de his gradib⁹ eccl'ſ.v. excelſo excelſior eſt ali⁹: ⁊ ſup hos q̧ eminẽtiores ſunt alij: ⁊ inſup vniuerſe terre rex impat ſeruiẽti. ¶ In poteſtate quoq̧ regia ſpũali ſunt gradus. Neceſſitas em̃ eccleſie requirit pluralitatẽ rectorũ: dum ad regimẽ totius eccleſiaſtice multitudinis vnus nõ ſufficit per ſeipſũ. meſſis em̃ multa requirit operarios mul

tos.Au.x.xxj.di.in nouo.vñ oportuit poteſtatẽ regiminis
pluribꝰ cõicari:ſed q: q̃ ſunt a deo/ordinata ſunt. ad Ro.
xiij.⁊ facit.xxiij.q.j.q̃d culpat. Et ſicut eſt ordo in rebꝰ: ita
et in poteſtatibꝰ.ordo aũt inequalitatẽ req̃rit ⁊ gradus.
vt eſt expſſum.lxxix.di.ad hoc.ideo poteſtas ſpũalis regi
minis nõ in oĩbꝰ eſt eq̃liter:ſed ſm gradus quoſdã.nã ſup
epõs ſunt archiepi.⁊ ſup hos ſunt primates⁊ pñarche.de
hoc.ix.q.iij.per oĩa.c.vſq; ad.§.ſola.xxj.di.cleros.de ap. ro
mana.li.vj.⁊ de of.or.romana.li.vj.⁊ de ſen.ex. venerabili
bus.lib.vj.⁊ de puile.antiqua.⁊ de vſu pal.c.j.cũ ſi. Sicut
eñ vna cõitas excedit/et includit aliã:vt cõitas ꝓuincie
cõitatẽ ciuitatis:⁊ cõitas regni cõitatẽ vniꝰ ꝓuincie:⁊ cõ
munitas totius mundi cõitatẽ regni:vt vj.q.iij.ſcitote.ſic
vna ptãs aliã excedit ⁊ includit.vt ibi.⁊.c.deniq;. Eſt etiã
alio modo gradus in hmõi poteſtate: dũ in eadẽ cõitate
q̇dã habẽt poteſtatẽ totaliter:vt epi. q̇dã aũt partialiter:
vt archidiaconi ⁊ archipſbyteri.vt ex de offi. archid. ⁊ ar-
chipreſbyteri.ꝑ totũ.xxv.di.ꝑlectis.¶ E Eſt etiã cõſide
randũ vlteriꝰ/ꝙ vbi eſt gradus ſm magis ⁊ minꝰ/⁊ ſupe
rius ⁊ inferiꝰ/oportet eſſe aliud vnũ ſummũ.q: magis et
minꝰ dicũtur ꝑ cõparationẽ ad maximũ qđ aũt ꝑ excellen
tiã dicit̃:vni ſoli cõuenit:⁊ ꝓpter hoc oĩs gradus reſpicit
ad vnũ primũ ⁊ ſummũ. Oportet ḡ eſſe vnũ ſummũ/cui
ptãs ſpũalis regiminis cõueniat in ſummo ⁊ principali-
ter:⁊ ſm plenitudinẽ. In cuiꝰ rei figurã Dauid.xxiiij.ſum-
mos ſacerdotes inſtituit:qbꝰ tñ vnũ prefecit.vt no.de ꝯſe.
di.j.c.j.⁊ ex pcepto dñi Moyſes filios Aarõ inſtituit.ipm
ꝟo ſummũ ſacerdotẽ.xxj.di.§.j. Et q: qđ eſt pncipaliter et
maxime tale:cauſa eſt alijs vt ſint talia:ſicut maxime cali-
dum/cauſa eſt alijs vt ſint calida:vt ignis. Ita ab illo vno
cui primũ ⁊ maxime cõuenit ſpũalis regiminis ptãs:deri
uat̃ ad alios hec ptãs partialiter/et ſm gradus quoſdã:
ſicut req̃rit eccleſie diuerſitas pariter et decor. Et ab hoc
vno depẽdent oẽs q̇ ſunt quocũq; modo participes ſpũa
lis regiminis.ſicut ab eo q̇ eſt ſup oẽs eccl'ias/eccleſiarũq;
rectores. Hic aũt vnꝰ rector chriſtꝰ eſt.ſed q: chriſtꝰ corpo
ralẽ preſentiã erat ſubtracturꝰ eccl'ie:cõueniebat vt alicui
vni cõmitteret vniuerſale regimẽ eccleſie:q̇ eccleſiã rege-
ret loco ⁊ vice ſui.ex de homici.ꝓ humani.lib.vj. Hic autẽ
vnus fuit Petrꝰ:cui ſingulariter dixit Jo.vl. Paſce oues
meas.ex de elec.ſignificaſti.de ma.⁊ obe.ſolite. Cui etiã ꝑ
mortẽ fidelibꝰ abſcedẽti alios in equali ⁊ ſimili poteſtate
ſuccedere voluit:vt hũana poteſtas eſſet ſemꝑ apud vnũ/
ꝓ vtilitate ⁊ vnitate ipſiꝰ eccl'ie/vſq; ad ſinẽ ſeculi. vt pdi
cto.c.pro humani.⁊.c.ſolite.⁊ ſm hoc põt intelligi dictũ a
chriſto Mat.vlti.in vltimis ꝟbis euangelij. Ecce ego vo
biſcũ ſum oĩbꝰ diebꝰ vſq; ad conſummationẽ ſeculi.q: eñ
qui facit ꝑ aliũ:ꝑ ſeipm facere videt̃.ff.de admi.tu. ita tñ.
§.geſſiſſe.xvj.q.vj.cõſuetudo.in ſi.⁊ ex de ſen.ex. vt fame.
⁊.c.mulieres.cũ concor.ibi poſitis: Ideo ꝑ hoc ꝙ ſupereſt
cũ ipſis fidelibꝰ aliq̇s vnꝰ ꝑ ſucceſſionẽ nõ carnalẽ/ſed ſpi
ritualẽ/vice chriſti regẽs eccleſiã:dr̃ eſſe ipſe chriſtꝰ oĩbus
diebꝰ nobiſcũ vſq; ad mũdi ſinẽ. Predicta ꝓbant̃. xxj.di.
§.j.xix.di.ita.ex de elec.fundamẽta.j.rñ.li.vj. ⁊ de homi.ꝓ
humani.j.ad Cor.xvj.j.rñ.li.vj. ¶ Poſt ſinẽ ꝟo mũdi nõ
erit iſta ꝑlatio eccl'ie opportuna.q: ꝑ ipm chriſtũ imedia-
te reget̃/⁊ paſcet̃:illuminabit̃/et beneficiabit̃. Apoc.xxj.
eccleſia militãs triũphãti adiuncta/⁊ effecta triũphãs:q:
tũc ceſſabit militia/facta plena victoria:⁊ dabitur corona
vel diadema de manu dñi. Sap.v. De hoc no.lxxxix.di. ad
hoc.in gloſ.hoc erit.q̃ loquit̃ de ceſſatione ꝑlationis in pa
tria. Sicut ḡ in regno iudaico Rex Regi ſucceſſit poſt da
uid:vt apparet.iij.Reg.⁊.iiij.⁊.ij.Paral.per totũ.ita ⁊ in
eccleſia ſuccedit vice chriſti pontifex põtifici per electionẽ.
viij.q.j.in pmis ſex capl'is vſq; ad.§.his oĩbus. vide qđ in
pſ.cxxxj.dicit̃ de Dauid. De fructu ventris tui ponã ſuper
ſedẽ tuã.ſi cuſtodierint filij tui teſtamẽtũ meũ: ⁊ teſtimo.
mea hecque docebo eos.⁊ filij eorũ vſq; in ſeculũ ſedebũt
ſup ſedem tuã. Impletur in eo quẽ Dauid prefigurauit/
ſcilꝫ chriſto.cuiꝰ vice ſuper ſolium eccleſiaſtici regni vſq; ad

diẽ iudicij ſedet aliq̇s vnus rex:nõ idẽ ſm perſonã:ſed idẽ
ſm potentiã.de quo vno dr̃.j.Reg.ij. Dñs ſcꝫ chriſtꝰ iudi-
cabit fines terre:⁊ dabit imperium regi ſuo:⁊ ſublimabit
cornu chriſti ſui. ¶ Hic ergo vnus apud quẽ eſt ſumma
poteſtas ſpũalis regiminis eſt ſucceſſor Petri: Romanꝰ
ſcꝫ põtifex vicarius ieſu chriſti. Licet eñ alij rectores eccle
ſie q̇ ſuccedũt alijs apl'is/vt.s.prime ꝓbatum eſt/vicarij
dei dicantur:⁊ ſint:hic tñ ſimpliciter ⁊ vniuerſaliter vices
chriſti gerit in terris.ex de elec. vbi periculũ.§.ceterũ.⁊.c.
fundamẽta.§.decet.ꝟ.ipſaq;. Dicit̃ aũt vicarius chriſti/⁊
inquantũ homo ſolũ:q: ſacerdos eſt.⁊ inquantũ deus et
homo:q: rex eſt.vñ ⁊ vere dei vicarius nominat̃.in p.c.§.
decet.hic eſt rex oĩm ſpiritualiũ regũ:paſtor paſtorũ: pater
patrũ:caput oĩm fideliũ:⁊ oĩm qui fidelibꝰ preſunt: vñ et
eccl'ia cui pſidet/ſcꝫ romana mr̃ ⁊ caput eſt oĩm eccleſiarũ
xxij.di.c.ij.in ſi.ij.q.vj.quiſquis.cũ duobꝰ.c.ſeq.c.ad roma-
nã.ex de elec.fundamenta.§.iſti ſunt.ibi.caput totiꝰ orbis
effecta.ex de ſum.tri.c.ij.§.ſi quis in iſto.iij.q.vj.dudũ.vbi
dicit̃.⁊ ſicut beatus Petrus primus fuit oĩm aploꝝ: ita ⁊
hec eccleſia ſuo noĩe cõſecrata dño inſtituente prima ſit ⁊
caput ceterarũ:⁊ ad eã quaſi ad matrẽ atq; apicẽ oẽs ma
iores eccleſie cauſe/⁊ iudicia epoꝝ recurrãt ⁊c. vide.s.ar.
xlv. Idẽ.xcvj.di.cõſtantinus.q̃ eſt palea granoſa.hic.licet
a ꝓprietate dicatur Romanus põtifex.ex de cõſti.licet eo
põtifex.⁊ de reſcrip.ſi gratioſe.⁊ de elec.fundamẽta.§.de-
cet.lib.vj.⁊.iij.q.vj.dudũ.veriſſime tamẽ dicit̃/⁊ eſt ponti
fex ſummus oĩm chriſtianorũ ⁊ omniũ eccleſiarũ rector ⁊
epõs vrbis ⁊ orbis.ex de elec.vbi periculũ.§.ceterũ. ibi.re-
ctoris vniuerſalis eccleſie ⁊c. Qui licet alijs mediãtibus
paſtoribꝰ gubernet diuerſas eccleſias ſpeciales: tñ imme
diatũ regimẽ exercere põt ſuper eccleſiã quãlibet. ix.q.iij.
aliorũ.ibi.dũ illi ſcꝫ petro q̇cq̇d fideliũ eſt vbiq; ſubmittit̃:
dũ totiꝰ corporis caput deſignat̃ eſſe.c. per principalem.
Hic eſt ſacerdos ⁊ põtifex ſummus et vnus. cui oẽs fide-
les obedire debẽt/tãq; dño ieſu chriſto.xix.di.in memoriã.
⁊.c.nulli.xxj.di.in nouo.lxxxj.di.ſi qui.in ſi. ¶ Hic eſt gene
ralis iudex qui oẽs fideles cuiuſcũq; cõditionis/dignita-
tis/⁊ ſtatus/iudicat.⁊ ipe a nemine iudicari põt.ſed apl'i
voce ⁊ ꝓprie ⁊ ſpecialiter pronũtiat. Qui aũt me iudicat
dñs eſt.j.ad Cor.iiij.ad hoc.ix.q.iij.aliorũ.⁊.c.patet. cum
alijs ibi.c.⁊.s.in pn.iſtius operis pleniꝰ dixi in.iiij.v.⁊.vj.
arti. Hic eſt apud quẽ pleniſſime ſunt claues eccl'ie a chri
ſto tradite. Mat.xvj.quibus ligat/⁊ ſoluit:claudit/⁊ ape
rit:excludit/⁊ recipit:ſtringit/⁊ relaxat:ſentẽtiat/et iudi-
cat.xxj.di.§.j.⁊.xix.di.ita.xx.di.§.j.xxiiij.q.j.quodcũq;.ex de
ma.⁊ obe.ſolite.§.penul.ij.q.vj.qui ſe ſcit. ¶ Hic eſt ſum-
mus ordinator diuini cultꝰ:⁊ oĩm que ad diuinũ cultũ ap
plicantur:⁊ pertinent.ex de cõſti.ex parte.de ꝯſe.di.j.vaſa.
¶ Hic eſt diſpẽſator ſummus.xliij.di.diſpenſatio.ex in ꝓ-
he.ſacroſancte.lib.vj.⁊ vniuerſalis miniſteriorũ dei ⁊ the
ſaurorũ chriſti ⁊ eccleſie diſtributor ⁊ dignitatũ ⁊ officio-
rũ beneficiorũq; eccleſiaſticoꝝ omniũ:in q̇bus diſtribuen
dis ⁊ cõferendis primã et ſummã obtinet poteſtatẽ. ex de
pben.licet.lib.vj. ¶ Hic eſt ſummus ⁊ vniuerſalis condi-
tor omniũ canonũ legũ ſanctarũq; oĩm ſanctionũ: diſpẽ-
ſator oĩm eccleſiaſticoꝝ ordinũ:confirmator inſtitutionũ
et electionũ:determinator dubioꝝ:oſtẽſor oĩm que fienda
ſunt a ſingulis:⁊ diſcretor oĩm que in eccleſia ſiũt.ad hec
xvij.di.q̃ſi per totũ.xxiiij.q.j.quotiẽs. Hic eſt q̇ ſm Bern.
parẽ non hꝫ ſup terrã:ſꝫ ei ſubſunt oẽs iure diuino. ¶ Hic
eſt ſm eiuſdẽ Ber.verba ad Euge.ſacerdos.ex qui ſi.ſint
le.per venerabilẽ.§.ſunt aũt.magnus:pontifex ſummus.
xxiij.di.in noĩe.in pn.ex in clemẽ.de elec.ne romani. epoꝝ
princeps.xxj.di.§.j.⁊.c.in nouo.lxxx.di.c.j.xcvj.di. conſtan-
tinꝰ.apl'oꝝ heres.xl.di.c.j.primatu Abel.gubernatu Noe.
pñarchatu Abraã.ordĩe Melchiſedech. dignitate Aarõ.
authoritate Moyſes.iudicatu Samuel.ptãte Petrꝰ.vn-
ctiõe Chriſtꝰ. Cui claues tradite:cui oues credite ſũt. Nã
ſunt ⁊ alij quidã ianitores celi:et gregũ paſtores. Heb.j.
ſed hic tãto glorioſius quãto differentius/vtrũq; pre cete

Pontifi cia digni tas non medio- criter ex tollitur.

ris nomē hereditauit. Habent eñ alij aſſignatos greges ſinguli ſingulos: ſed huic vni vniuerſi ſunt crediti. nec tātūmodo ouiū paſtor: ſed ⁊ princeps paſtorꝝ. j. Pet. v. Ipſe vnus oīm paſtor: ſucceſſor vniꝰ paſtoris chriſti. Jo. x. ex de bap. licet. ❡ Hic eſt itaqꝫ cui paſcēdi vniuerſaliter chriſti oues ⁊ agnos cura imminet. cui oīm eccleſiarum ſolicitudo incūbit. ex in ꝓhemio. vj. lib. ſacroſancte. Nā ceteri vocati ſunt in partē ſolicitudinis: hic aūt in plenitudinē poteſtatis aſſumptꝰ. Si aūt habēt alij partē ſolicitudinis: nihil huic deperit de plenitudine poteſtatis. ad hoc. ij. q. vj. qui ſe ſcit. ex de vſu pal. ad honorē. ex de ma. ⁊ obe. ſolite. §. nos aūt. ex de elec. vbi periculū. §. ceterū. ibi. rector vniuerſalis eccleſie: gregis dñici director. ⁊ de elec. fundamenta. j. rñ. ibi. vt in beato Petro aplorꝝ omniū ſummo principaliter collocaret. ex in ꝓhemio. vj. li. ſacroſancte. j. rñ. Jo. vl. paſce agnos. itē. paſce oues. ❡ Hic eſt primas ⁊ patriarcha. i. princeps patrū. xxj. di. cleros. ꝟ. patriarcha. vñ ⁊ Papa interpretaꝫ admirabilis. ⁊ dicitꝫ a pape: qđ eſt interiectio admirātis. ⁊ vere admirabilis: q꞉ vices veri dei gerit in terris. ex de trāſla. quanto. Et etymologizaꝫ. i. pater patrū. vñ ⁊ papa ad apicem dignitatis vocaꝫ. ex in ꝓhemio vj. li. ſacroſancte. §. ſane. ibi. ad apicē ſummi pontificatus. eo. lib. de ↄceſ. pre. c. vlti. in pñ. ⁊. xl. di. nō vos. ibi. qs enim ſanctū dubitet: quem apex tāte dignitatis attollit: ⁊. xxiij. di. in noie. ibi. ad aplici culminis apicē ꝓuehāt ⁊c̄. ⁊. xxiiij. q. j. qm̄ verus. ibi. rōni culminis. ⁊. ix. q. iij. patet. ibi. aplico culmini ⁊c̄. Iſte eſt hierarcha ſummꝰ: atqꝫ monarcha totius eccleſie militantis: cui oīs aīa ſubiecta dꝫ eſſe tāqꝫ excellētiſſime poteſtati: cui niſi ſubiecta ſit ſalutem cōſequi nō eſt: ſicut ſi nō eſſet in eccleſie vnitate. xxiiij. q. j. qm̄ verꝰ. nec ad ouile chriſti ꝑtinet q̄ petri ſucceſſorē. ex de elec. vbi periculū. §. ceterū. ibi. ſucceſſores Petri. ⁊ pre. c. qm̄. recuſat hr̄e paſtorem. vt pre. c. ſolite. §. nos aūt. ❡ F Ipſe eſt cui ſm̄ quatuor cōditiones eccleſie quatuor coueniūt nomina: ⁊ res nominū. adde hic qđ ſcripſi in. lxiij. arti. §. oſtēdēdū. ⁊ ſequētibus. Primo eñ eccleſia eſt vna. ex de ſum. tri. c. j. §. vna. ⁊ in ſymbolo. ⁊ in vnā ſanctā ⁊c̄. de cōſe. di. j. eccleſia. ⁊. xxiiij. q. j. qſi per totū. ⁊ ideo eſt vnū eius caput: q꞉ vnū corpus (vt dixi in prin. iſtius operis in ꝓhemio. ꝟ. ſi. ⁊ in ar. xiij. §. in hac. ꝟ. itē tenet) non debet hr̄e duo capita quaſi monſtrū. ff. de ſta. ho. nō ſunt liberi. C. de poſthu. here. inſti. qđ certatū. in ſi. ex de offi. ordi. c. qm̄. vñ ⁊ Petro dixit dñs. Joā. j. Tu vocaberis cephas: qđ interpretaꝫ petrus. ⁊ eſt verbū ſyrū ⁊ nō hebreū: qđ grecus interpretaꝫ caput ſm̄ nos. xxij. di. ſacroſancta. ibi. ⁊ cephas. i. caput. vt principatū teneret apoſtolatus. vñ ⁊ nō obediētes: ⁊ qui nō gubernātur ſub diſciplina alicuiꝰ epi: acephali dicūtꝫ: qſi ſine capite. xciij. di. nulla ratione. Et ideo ſicut eſt vnū caput: ſic vnꝰ eſt paſtor: ⁊ eo vnus quo primꝰ ⁊ ſummus. de quo per Ezech. predictū eſt. Paſtor vnus erit oīm eorꝝ. Ezech. xxxvij. ad ſi. ⁊ iterū. Rex vnꝰ erit: ⁊ oībꝰ imperās. in e. c. Ezech. Et hoc eſt de rōne regis q̄ ſit vnus: cōmune bonū multitudinis intēdēs ⁊ querēs. vj. q. iij. ſcitote. ibi. et vnū regē. Et Roma duos fratres ſimul reges habere nō potuit. vij. q. j. in apibꝰ. Si ergo in vno ſpeciali populo vniꝰ eccleſie particularis requiritꝫ vnus eps q̄ ſit totiꝰ populi caput. pre. c. in apibꝰ. ibi. ſinguli eccleſiarū epi. ⁊ ex de offi. or. qm̄ in pleriſqꝫ. Ita in toto pplo chriſtiano q̄ vnus eſt: requiritꝫ q̄ ſit vnus totiꝰ eccleſie caput. ar. xix. di. in memoriā. q꞉ vnius eccleſie vnꝰ ſpōſus. vij. q. j. ſicut. ij. ad Corꝝ. xj. deſpondi vos vni viro virginē caſtā. loquiꝫ de eccleſia exhibēda chriſto. xxvij. q. j. nuptiarū. ⁊ epatus vnꝰ vniuerſalis: ⁊ multi ſub eo: ⁊ eps eius vnus. vij. q. j. nouatianus. xxiiij. q. j. loquitꝫ. ❡ G Secundo eccleſia eſt catholica in ſymbolo niſſeno. ⁊ vnā ſanctā catholicā. i. vniuerſalem. et ſimiliter dicēdū eſt q̄ vniuerſalem habet paſtorē Romanū pōtificem. papa tñ Greg. ꝓhibet ſe vocari vniuerſalē. xcix. di. ecce. ⁊ tamē vocatur pōtifex Romane eccleſie vniuerſalis. xxiij. di. in noie. j. m. ꝟ. q̄ꝓpter. Sed vniuerſalis eſt papa rector totiꝰ eccleſie ⁊ ſingularū eccleſiarū. vt. s. dictum eſt. ſed nō ſic vniuerſalis: quin de iſto vniuerſo alij habeāt partem ſui regiminis in eccleſijs ſibi deſignatis. xciij. di. legimus. xxj. di. quāuis. Pro iſta iuriſdictione vniuerſali facit qđ dicitꝫ in pape conſecratione vel cathedratione. Tribuas ei dñe cathedrā pōtificalem ad regendū eccleſiā tuā ⁊ plebē tue ſortis inter mundi limites vniuerſam. In omī qppe multitudine ordinata ad vnū oportet ſuper potētias ſpūales regitiuas eſſe vnā cōmunem: que ad bonū cōmune intēdat: que ꝓpter hoc diuinior eſt ſpiritualibꝰ: q꞉ bonū quāto cōmunius tāto diuiꝰ. ar. bo. vij. q. j. ſcias. viij. q. j. i ſcripturis. vtpote ſummo bono ſimiliꝰ: in quo totiꝰ boni ratio cōtinetur. ❡ H Eſt igitꝫ vnꝰ paſtor vniuerſalis ⁊ rector totiꝰ eccleſie. ⁊ ideo eccleſia Romana cuiꝰ eſt pōtifex vniuerſalis dicitꝫ vere. Illa diſtictio de vniuerſali eſt diligēter notāda. quam Inno. iij. in epla quadā tāgit dicēs q̄ vno modo dicitꝫ vniuerſalis ecclia: q̄ de vniuerſis cōſtat eccleſijs. ſic ſumitꝫ. xxiiij. q. j. alienus. ⁊ c. ſchiſma. ibi. cui eccleſiā vniuerſalē. Et ſm̄ hāc acceptionē vocabuli eccleſia romana nō eſt vniuerſalis eccleſia: ſꝫ pars vniuerſalis eccleſie. prima videlꝫ ⁊ p̄cipua: velut caput in corpore. qm̄ in ea plenitudo poteſtatis exiſtit. ad ceteras aūt pars aliqua plenitudinis deriuaꝫ. hoc bene ꝓbatur. xxj. di. quāuis. in ſi. ⁊. iij. q. vj. dudū. Alio modo dicitꝫ vniuerſalis eccleſia illa q̄ ſub ſe continet eccleſias vniuerſas. ⁊ ſm̄ hāc noīs rationē Romana tm̄ vniuerſalis eccleſia nūcupaꝫ. qm̄ ipſa ſola ſingularis p̄uilegio dignitatis ceteris eſt p̄lata: vt p. c. quāuis. ⁊. c. dudū. xxij. diſ. c. j. ⁊. ij. ⁊ c. de cōſtātinopolitana. ſicut deꝰ vniuerſalis dñs appellatur: qm̄ vniuerſa ſub eiꝰ dñio cōtinentꝫ. pſ. xxiij. ⁊. lxxxviij. q꞉ dñi eſt terra ⁊c̄. viij. diſt. quo iure. Eſt eñ vna generalis eccleſia. de qua chriſtꝰ dicit ad petrū. Mat. xvj. Tu es pe. ⁊ ſup hāc pe. edifi. ec. meā ⁊c̄. xix. di. ita dñs. Et ſunt multe particulares eccleſie. xxj. di. quāuis. de q̄bus apl's ait. ij. ad Corꝝ. xj. Inſtātia mea quotidiana ſolicitudo oīm eccleſiarū. Ex oībꝰ aūt vna cōſiſtit: tāqꝫ ex particularibꝰ generalis ⁊ vna preeminet oībꝰ. qm̄ quū vnū ſit corpꝰ ecclie. xxiiij. q. v. de liguribꝰ. de quo dicit apl's. Ro. xij. Oēs vnū corpꝰ ſumus in chriſto. Ephe. iiij. xxiiij. q. j. loquitꝫ. illa velut caput ceteris mēbris excellit. Qui aūt hūc primatū vniꝰ capitis reſpectu vniꝰ eccleſiaſtici corporis ꝑtinaciter negāt: chriſtū diuidūt: eccleſiā vnā ſcindūt: vnitatem auferūt: ⁊ cōſequēter in ſpm̄ ſanctū peccāt: ꝑ quē vnitur ecclia. ꝓpter qđ heretici ⁊ ſchiſmatici merito ſunt cēſendi. ad hoc. j. ad Corin. j. ibi. diuiſus eſt chriſtꝰ: q. d. nō. xvij. q. vij. ſicut dñi veſtimentū. xxiiij. q. j. aduocauit. ibi. Nā etſi fidē erga deū tenerēt: tñ erga dei eccleſiā nō tenebāt: cuius patiebantꝫ velut quoſdā artꝰ diuidi mēbraqꝫ lacerari. Itē quū ꝓpter eccleſiā chriſtꝰ paſſus ſit: ⁊ chriſti corpꝰ ſit ecclia: nō videtꝫ ab his ſcꝫ ſchiſmaticis exhiberi chriſto fides: a q̄bꝰ paſſio eiꝰ euacuaꝫ. ⁊. c. ſchiſma. in pñ. ⁊ expſſiꝰ. xxij. di. c. j. ibi. q̄ aūt ratione ecclie p̄uilegiū ab ipſo ſummo ⁊ oīm eccliaꝝ capite traditū auferre conaꝫ: hic ꝓculdubio i hereſim labitꝫ. ⁊. j. hic eſt hereticꝰ cēſendus. ❡ Tertio ecclia eſt ſctā mater in ſymbolo niſſeno: ⁊ aplico ſanctā eccleſiā. xxij. diſ. ſacroſctā romana ecclia. pſ. lxxxviij. in ecclia ſctōꝝ. ⁊ q꞉ virtualiꝫ eſt in ſctis. de ↄſe. di. iiij. q̄ris a me vtrū. ibi. tota hec q̄ ſctā mr̄ ecclia q̄ in ſctis ſuis eſt ⁊c̄. ⁊ iō vniuerſalis paſtor ecclie dicēdus eſt ſanctꝰ. Nā etſi pſona q̄ p̄eſt poſſit eſſe nō ſctā: vt xl. di. ſi papa. quū locus ⁊ ſtatꝰ eſt ſanctꝰ in hac vita ⁊ ſumme pfectꝰ. xl. di. c. ij. ibi. qs eñ ſctm̄ eē dubitet: quē apex tāte dignitatis attollit: in q̄ ſi deſunt bona acq̄ſita ꝑ meritū: ſufficiūt q̄ a loci p̄deceſſore reſtantꝫ. i. in teſtamēto relinquūtur. aut eñ claros ad hec faſtigia erigit: aut q̄ erigūtꝫ illuſtrat. vbi de h̄ in gloſ. q. d. ideo romanꝰ pōtifex p̄r ſanctiſſimus appellaꝫ: q꞉ ſancti ſctōꝝ ſcꝫ chriſti. Dañ. ix. vicē gerit: et locū tenet. ex vt ec. bene. c. vnico. ex qui ſi. per venerabilē. §. ſane. ❡ Quarto eccleſia dicitꝫ aplica. vñ ⁊ in ſymbolo niſſeno. ⁊ apoſtolicā eccleſiā. q꞉ ab aplis fundatā ⁊ roboratā: maxime a Petro aplo: ſupra quē oīm apoſtolorū ſummū eſt eccleſia principaliter collocata. ex de elec. fun

Papa qd interpretaꝫ.

Quatuor ecclie cōditiones.

Bonum cōe quare meliꝰ particulari.

Eccleſia bifariā dici pōt vniuerſalis.

Eccleſia vna.

Eccleſia ſancta.

Eccleſia aplica.

damenta.ſ.m̄.lib.vj.tit.di.ita.Etiā vocatur eccleſia romana eccleſia apoſtoloꝝ Petri ⁊ Pauli.xxiij.diſt.in noīe.ibi. apoſtoloꝝ Petri ⁊ Pauli quoꝝ preſumit eccleſiā confundere. Ideo ſummus rector eccl'ie/apoſtolicus d̄r.lxxix.di. c.j.⁊.§.p̄ce.⁊.c.ſi q̄s penam.⁊.xix.di.in memoriā.ibi. apud apl'icū.Et ſedes apoſtolica vocat̄ ſedes papalis.xxiij.diſ. in noīe dn̄i. in multis locis.⁊.lxxix.di. q̄ſi in oib⁹.c.⁊ ex̄ de reſcrip.ſedes apl'ica.⁊.xvj.di.c.j.⁊.xvij.di.c.j.⁊ in multiplici parte iuris.Et dignitas papalis/officiū apl'icū appellatur.ex̄ de elec.licet.§.p̄terea. Et lex pape vel ꝯſtitutio apoſtolica inſtituta vocant̄.xciij.di.ſi inimicus.v̄.ideo.⁊.xvij. di.ꝯcilia ſacerdotū.ibi.preter apl'ici apicis ſanctionē. Vocat̄ etiā apl'ica: q: Petr⁹ ⁊ Paulus principes apoſtoloꝝ/romanā eccleſiā chriſto dn̄o cōſecrauerūt.eāq; oibus vrbibus.ſ.vniuerſo mūdo ſua p̄ſentia atq; venerādo triūpho pretulerūt.xxj.di.quāuis.ex̄ de elec.fundamēta.§.iſti ſunt. Et q: oēs apl'i fuerūt fundamētum ⁊ origo toti⁹ eccleſie militantis.xxxv.q.j.cū ergo.ibi.primū apl'os elegit.quos quaſi fundamentū inſtituit eccleſie.⁊ ſequit̄.in ſeipſis originē eccleſie preſtiterūt.Et q: papa eſt vicari⁹ illi⁹ magni apl'i deſup miſſi chriſti de ſinu pr̄is.ipſe ſucceſſor Petri in quo tota apl'ica authoritas ſ̄m plenitudinē reſeruat̄.ex̄ de trāſla.quāto.de elec.vbi periculū.§.ceterū.xxj.di.in nouo.

Unius reginē optimū.

⁋ I Ad confirmationē aūt dictoꝝ inducenda ſunt quedā.Et primo q̄dē ad oſtēdendū ꝙ oportet eſſe in tota eccleſia vnū caput/⁊ vnū regē/ꝓbat̄. q: regimen eccleſie eſt optime ordinatū:q: ab optimo p̄ncipe inſtitutū. Optimū v̄o regimē multitudinis eſt vt regat̄ ꝑ vnū. vt ſepe.s̄. in.xl.ar.v̄.adhuc nulli.⁊.v̄.itē.ꝙ ſit vtilius,ꝓbaui.ḡ eccl'ie regimē ſic eſt diſpoſitū:vt vnus toti eccl'ie preſit. Qꝛ autē optimū regnū ſit per vnū/ex hoc ampli⁹ declarat̄. Nā regnū nihil aliud eſt q̄ directio gubernatoꝝ ad finē/qui eſt aliqd̄ bonū. vnitas autē p̄cipue pertinet ad rationē boni:

Optimū eſſe ab vno regi pl'imis ſuadetur argumēt.

ſicut ꝓbat Boe.in lib.de cōſolatione phie.ꝙ ſicut oia deſiderāt bonū:ita deſiderāt vnitatē:ſine qua eſſe nō poſſunt. vnūquodq; em̄ intantū eſt/inquantū vnū eſt.vñ illud ad qd̄ tēdit intētio multitudinē recte gubernātis:eſt vnitas/⁊ pax multitudinis.in qua vnitate conſiſtit bonū ⁊ ſalus cuiuſlibet ſocietatis.facit.xxiij.q.j.noli. ſed ꝑ ſe cauſa vnitatis eſt vnū.nā ⁊ plures nō poſſunt vnire multa: niſi ipſi aliquo modo vniātur.quare illud qd̄ eſt ꝑ ſe vnū:efficaci⁹ ⁊ melius eſt cauſa vnitatis:q̄ plures vniti. vñ ſequitur ꝙ multitudo meli⁹ regat̄ per vnū q̄ ꝑ plures.dūmodo in illo vno ſit bonitas q̄ requirit̄ in regente.hoc etiā ꝑꝫ in natura:q̄ eſt opus dei.cui⁹ opera ſunt ꝑfecta ⁊ optima. quia opus imperfectionis non nouit.ex̄ de bap.maiores.§.ſed adhuc q̄rit̄.⁊ de pe.di.iij.ſunt plures.⁊ Deut̄.xxxij.dei ꝑfecta ſunt opera ⁊ optima. vñ Gen̄.j.vidit de⁹ cuncta q̄ fecerat:⁊ erant valde bona.xxiiij.q.iij.q̄dā.v̄.floriani.Omne aūt naturale regimen eſt ab vno.in multitudine nāq; mēbroꝝ corporis/eſt vnū mēbrū qd̄ principaliter mouet: ſcꝫ cor.Et in partib⁹ potētialib⁹ aīe/vna potētia eſt:que alijs preeſt:ſcꝫ ratio:prout cōprehendit intellectū ⁊ voluntatē. Et in apib⁹ vnus rex eſt.Et grues vnū ſequunt̄.vij.q.j. in apib⁹.vbi de hoc. Et in toto vniuerſo vnū primū p̄ncipiū eſt:qd̄ oia ꝓducit/⁊ mouet.ex̄ de ſumma tri.firmiter.ſ.rn̄. ibi.vnū vniuerſoꝝ principiū:creator oim̄ viſibiliū ⁊ inuiſibiliū ⁊c̄.quare et in multitudine humana/ſi optime regi debeat:oportet eſſe vnū rectorē. Et ſi vnitas gubernātis requirit̄ ad optimū regimē multitudinis humane:q̄ vnit̄ ex inclinatione nature : multo magis requirit̄ ad regimē illi⁹ cōmunitatis q̄ vnitur etiā munere grē:cuiuſmodi eſt cōmunitas eccleſiaſtica. Nā illud qd̄ eſt ſ̄m gratiā:nō contrariat̄ ei qd̄ eſt ſ̄m naturā:ſed ꝑficit illud. Relinquit̄ ḡ ꝙ in regno eccleſie ſit vnus rector. Itē chriſtus nō deficit in neceſſarijs eccleſie ſue:quā vſq; ad mortē dilexit. Ephe.v. xxiij.q.v.p̄nceps.xxiiij.q.j.ſchiſma:que maxime cōſeruari pōt ꝑ hoc qd̄ gubernat̄ ab vno.j.Mach.viij.ad medium. ibi.⁊ cōmittūt vni hominū magiſtratū ſuū per ſingulos annos dominari vniuerſe terre ſue,⁊ om̄es obediūt vni. Requirit̄ em̄ ad vnitatē eccleſie/ꝙ oēs fideles in fide cōueniant.s̄.ar.xl.v̄.itē ad vnitatē. Interuenit autē circa ea que fidei ſunt/queſtiones moueri:q̄ dū per vni⁹ ſententiā determinātur:vnitas fidei cōſeruatur in eccleſia: ⁊ remouetur diuiſio.etiā ꝓpter diuerſoꝝ ſn̄iam eſſe poſſet/ꝙ multa capita/multe ſn̄ie.de ꝯſe.di.iiij. ſicut in ſacramētis.ff.de arbi.itē ſi vnus.§.p̄ncipaliter.⁊ legit̄ ⁊ no.ex̄ de cōceſ.pre. quia. ⁋ Eſt ergo tenendū firmiter ꝙ ex ordinatione chriſti vnus toti eccleſie preeſt.hoc clare ꝓbat̄.xix.di. ita dn̄s. ex̄ de elec.fundamenta.ſ.rn̄.⁊.xxj.di.in nouo. Probat̄ etiā hoc/per id qd̄ dicit Hugo de ſancto victore circa p̄ncipiū cōmentarij ſui ſuꝑ angelica hierarchia: vbi oſtēdit ꝙ vniuerſitas conſeruat̄ per collectionē oim̄ poteſtatū ad vnū principiū:ſic dicēs:Ad decorē ⁊ pulchritudinē eoꝝ q̄ ſapiētia ornauit operū/ab vna virtute ⁊ poteſtate diſtribuunt̄ multe virtutes:⁊ poteſtates multe efficiūtur. Sed ne rurſus multitudo ſchiſma generet ante diuiſionem; ⁊ aduerſum ſe pugnet orbis dn̄atione cōtraria:vnū principiū eſt: et moderator vnus oim̄:a quo habent qd̄ ſunt:⁊ ſub quo moderātur qd̄ poſſunt:⁊ deferūt ad ipm̄ omne qd̄ efficiūt vt vnitas maneat oibus:⁊ pax perſeueret in regno cūcta creātis ⁊ gubernātis oia dei. Hoc autē qd̄ generaliter dicit Hugo de vniuerſo mūdo/pōt adaptari ſpecialiter ad eccleſiaſticū regnū:cui⁹ vnitas optime cōſeruatur/ꝑ hoc ꝙ ab vno rectore depēdent oēs fideles ⁊ rectores fideliū vniuerſi:⁊ vnius fidei vnus eſt director ⁊ rector.xxiiij.q.j. loquit̄.hoc etiā bene claret.xciij.diſ.legimus.ibi. Qꝛ autē poſtea vn⁹ electus eſt q̄ ceteris preponeret̄ : in ſchiſmatis remediū factū eſt:ne vnuſq̄ſq; ad ſe trahens eccleſiā chriſti rūperet.⁊.xcv.di.olim.ibi.poſtq̄ aūt vnuſquiſq; eos q̄s baptizauerat ſuos eſſe putabat/non chriſti : in toto orbe decretū eſt:vt vn⁹ de preſbyteris ſuꝑponeret̄:⁊ ſchiſmatū ſemina tollerent̄. Patet ergo ꝙ eſt vn⁹ rex ⁊ paſtor toti⁹ eccleſie:ſicut in eccleſia triūphāti vnus preſidet : ſcꝫ vnus de⁹:q̄ etiā toti vniuerſo principat̄. Iudith.ix.ibi. deus celorū ⁊c̄.ſic in eccleſia militāte q̄ a triūphanti per ſimilitudinē deriuat̄.lxxxix.di.ad hoc.vnus eſt q̄ preſidet fidelib⁹ vniuerſis. ⁋ Qꝛ aūt iſte vnus ſit Roman⁹ pōtifex Petri ſucceſſor:ex primatu ⁊ prerogatiuis ipſi⁹ beati Petri maxime cōfirmat̄.nā petri p̄ceſſor ⁊ ſucceſſor/ſunt pares officio ⁊ poteſtate:licet poſſint eſſe diſpares vite merito ⁊ bonitate.q: nō habet imperiū par in parem.ex̄ de elec. innotuit.quū ergo beatus Petrus fuerit conſtitutus a chriſto princeps ſuꝑ vniuerſam petram.xxj.di.in nouo.xxj.di.§.j. oportet dicere ꝙ eius ſucceſſor/eſt ille q̄ eſt vniuerſalis rector eccleſie.xxiiij.q.j.manet.xl.di.c.j.

⁋ Articulus.lv.

A D oſtendendū autē

privilegia ſingularis poteſtatis petro collate/illud p̄mo occurrit/qd̄ in Io.j.c. habetur. Tu vocaberis Cephas.qd̄ etſi petr⁹ interpretat̄:ſ̄m vnā linguā.vt ibi habet̄.ſ̄m aliā caput exponit̄.vt s̄.ar.xxi.vt ſicut caput inter cetera mēbra corporis obtinet principatū:velut in quo viget plenitudo ſenſuū.iuxta illud Eccē.ij.c.oculi ſapiētis in capite ei⁹.⁊ in quo ratio/que oia regit/viget.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.§. quia v̄o.v̄. in vertice.ſic Petrus inter apl'os/⁊ per cōſequens ſucceſſor ei⁹ inter vniuerſos eccleſiarū prelatos/eſt authoritate p̄cipuus:⁊ precellit ſimpliciter poteſtate ac etiā dignitate.xxj.di.in nouo.xix.di.ita.iij.q.vj.dudū.xxj.di.§.j.xvj.q. vj.ſi fortaſſis.vñ ⁊ acephalū dicitur eſſe cōciliū vbi caput nō eſt.xxj.di.ſumitur. ⁋ B Deinde accipiendum eſt qd̄ in euāgelio Matth. legit̄.xvj.c. Petro em̄ cōfitenti chriſtū eſſe filiū dei viui/r̄ndit chriſt⁹.⁊ ego dico tibi: q: tu es Petr⁹:⁊ ſuꝑ hanc petrā edifi.eccleſiā meā.xix.di.ita.⁊.xxj. di.in nouo.diligēter attēdenda ſunt v̄ba hec.tu es(inq̄t) Petr⁹.nō aūt nūc primo hoc nomē accepit.vt Aug.ait. ſꝫ q̄n dictū eſt ei Io.j.tu vocaberis cephas:qd̄ interp̄tat̄ petrus.vt iam.s̄.dictū eſt.vnde ſicut Chryſ.ait. hic eſt vnus

Cephas qd̄ interpretat̄.

Horum verborū Tu es Pe.⁊c̄. multiplex expō.

honor datus a chriſto Petro:ſcꝫ ꝙ ei largit⁹ eſt nomē. In hoc autē ꝙ ſubdit:ſup hanc petrā edificabo eccleſiā meā: petrū paſtorē fecit. vt idē Chryſo. ait. ſed de hoc no. in p̄e. c. in nouo. in gloſ. j. ¶ Poteſt aūt intelligi vno modo: hāc petrā: ſup te ⁊ ſucceſſores tuos. vel ſup hanc petrā. i. ſuper hūc quē cōfeſſus es. q: petra erat chriſtus. j. ad Cor. x. de cōſe. di. ij. re vera. ⁊ hec eſt verior expoſitio: ⁊ ſenſus. vt legit̃ ⁊ no. in p̄e. c. ita. dicens in gloſ. per hanc dictionē. ⁊ ex̄ de elec. fundamēta. j. rn̄. Iterū reſume verba chriſti. ⁊ ego dico tibi: q: tu es petr⁹. Hiero. ac ſi diceret. q: tu mihi dixiſti. tu es chriſtus fili⁹ dei viui. ⁊ ego dico tibi: nō ſermone caſſo/ ⁊ nullū opus habēte: ſꝫ ego dico tibi: q: meū dixiſſe feciſſe eſt. q: tu es petrus. ſicut em̄ ipſe apoſtolis lumē donauit: vt lumen mūdi appellarētur. Mat. v. vos eſtis lux mundi. xciij. di. ſacerdotes ⁊c̄. que vocabula a dn̄o ſortiti ſunt. Ita ⁊ Simoni q̇ credebat in petrā chriſtū petro largitus eſt nomē. hucuſq̧ Hiero. ¶ C Itē Aug. de cōſenſu euangeliſtarū. nullus tamē arbitretur ꝙ hic petrus nomen acceperit. non em̄ accepit hoc nomen niſi vbi Io. cōmemorat ei dictū eſſe Io. j. tu vocaberis cephas: qđ interpretat̃ Petrus. hucuſq̧ Aug. itē Hiero. ſ̄m aūt metaphorā petre/ recte dicit̃ ei edificabo eccleſiā meā ſup te. ⁊ hoc eſt quod ſequit̃. ⁊ ſuper hāc petrā edificabo eccleſiā meā. Itē Chryſ. id eſt in hac fide ⁊ confeſſione edificabo eccleſiā meā. hinc oſtēdit multos iā credituros/ qđ petrus confeſſus fuerat: ⁊ erigit ei⁹ ſenſum: ⁊ paſtorē ipm̄ facit. Itē Aug. dixi in quodā loco in lib. retractationū ſcꝫ/ de apl'o petro: ꝙ in illo tāq̄ in petra ſit edificata eccleſia. ſed ſcio me poſtea ſepe expoſuiſſe qđ a dn̄o dictū eſt. tu es petr⁹: ⁊ ſup hācpetrā edificabo eccleſiā meā. vt ſup hūc intelligeretur quē cōfeſſus eſt petrus. dicēs. tu es chriſtus fili⁹ dei viui. ac ſi petrus ab hac petra appellat⁹/ perſonā eccleſie ſignificaret. xxiiij. q. j. quodcūq̧. que ſup hanc petrā edificatur. nō em̄ dictū eſt ei. tu es petra. petra aūt erat chriſt⁹ quē cōfeſſus eſt ſimon. ſicut em̄ tota eccleſia confitetur: dictus eſt petrus. harū aūt duarū ſn̄iarū que ſit ꝓbabilior/ lector eligat. hucuſq̧ Aug. Itē Hilari⁹. Eſt autē in nūcupatione noui nois/ felix eccleſie fundamentū: dignaq̧ edificatione illi⁹ petre: q̇ infernorū leges/ ⁊ tartari portas/ ⁊ oia mortis clauſtra diſſolueret. vn̄ ad oſtēdendū firmitatem eccleſie ſupra petrā fundate ſubdit̃. Itē Amb. in homilia ſup iſto verbo. tu es petr⁹ ⁊ ſup hāc petrā edificabo eccleſiā meā. Petrus enim đ: eo ꝙ primus in nationibus fidei fundamēta poſuerit: et tāq̄ ſaxum immobile totius corporis chriſtiani cōpagē moleq̧ cōtineat. diſ. l. fidelior.

Et porte infe. non preuale. aduer. eam.

¶ Et porte inferi nō preualebūt aduerſus eā. gloſ. i. non ſeparabunt eā a charitate mea ⁊ fide. Hiero. Ego portas inferi vitia reor ac pctā: vel certe hereticoꝝ doctrinas: per quas illecti hoies ducūtur ad tartarū. Orig. ſed ⁊ ſingule ſpūales nequitie in celeſtib⁹ porte ſunt inferorū: quib⁹ contrariant̃ porte iuſtitie. Rabanus. porte q̄ꝫ inferi ⁊ tormēta ⁊ blandimēta ſunt perſecutoꝝ. Sed ⁊ praua infideliū opera/ ineptaq̧ colloquia/ porte ſunt inferi. q: iter perditionis oſtendūt. Itē Orig. Non aūt exprimit vtrū petre nō preualebūt/ in q chriſtus edificauit eccleſiā: aut eccl'ie quā edificat ſupra petrā: nec aduerſus eccleſiā porte p̄ualent infernoꝝ. Cyrillus in lib. theſaurorū. ſ̄m aūt hanc dn̄i promiſſionē/ eccleſia apl'ica Petri ab oī ſeductione ⁊ heretica cōuentione immaculata manet/ ſup oēs pōtifices ⁊ ep̄os ⁊ ſuper oēs primates eccleſiarū ⁊ populoꝝ in ſuis pontificibus in fide pleniſſima authoritate petri. Et quū alie eccleſie quorūdam errorū ſint tabe verecūdate: ſtabilita/ inquaſſabiliter ipſa ſola regnat: ſilentiū imponens: ⁊ oia obdurās ora hereticoꝝ. nos neceſſario ſalutis/ nō decepti ſupbia/ nec vino ſuperbie inebriati/ typū veritatis ⁊ ſancte apl'ice traditionis/ vna cū ipſa predicam⁹ ⁊ cōfitemur. hucuſq̧ Cyrill⁹. Hāc authoritate hic detruncatā/ pono integrā. j. lviij. ar. ꝝ. de hac aūt potētie. ꝓbantur. xxj. di. quāuis. in ſi. xxiiij. q. j. in ſola. ⁊. c. arcā. et. c. hec. eſt. ⁊. c. memor. c. qm̄ vetus. Itē Orig. Si ergo ⁊ nos pr̄e reuelāte q̇

eſt in celis: qn̄ ſcꝫ cōuerſatio noſtra in celis eſt. Phil. ij. cōfeſſi fuerim⁹ ieſum chriſtū filiū eſſe dei viui: ⁊ nobis dicet̃/ Tu es ⁊c̄. Petra eſt em̄ ois q̇ cōfeſſor ⁊ imitator eſt chriſti. aduerſus quē aūt porte preualent inferoꝝ: ille neq̧ petra dicēdus eſt/ ſup quā chriſt⁹ edificat eccleſiā: neq̧ eccleſia: nec pars eccleſie/ quā chriſt⁹ edificat ſup petrā. ſil'r hoc vide qđ no. de pe. di. j. eccleſia. in gloſ. xxiij. ¶ D Itē Chryſ. Deinde ⁊ aliū petri dicit honorē quū ſubdit̃. ⁊ tibi dabo claues regni celoꝝ. q. d. ſicut ⁊ pr̄ tibi dedit me cognoſcere ita ⁊ ego aliud tibi dabo. ſ. claues regni celoꝝ. Rabanus. Si em̄ regē celoꝝ maiori pre ceteris deuotiōe ꝯfeſſus eſt: merito pre ceteris ipſe collatis clauib⁹ regni celeſtis donatus eſt: vt cōſtaret oib⁹ q: abſq̧ ea cōfeſſione ⁊ fide/ null⁹ regnū celoꝝ poſſet intrare. gloſ. Claues aūt regni celorū ipſam diſcretionē ⁊ potētiā nominat. potētiā qua liget et ſoluat. diſcretionē qua dignos vel idignos diſcernat. hoc ꝓbat̃. xx. di. §. j. ex̄ q̇ ſi. ſint le. ꝑ venerabilē. §. rationibus. Dicit aūt in futuro. tibi dabo. vt inſinuet q: nō ſolū ei dedit: ſed etiā ei⁹ ſucceſſorib⁹ daturus eſſet. vel q: poſtea pleni⁹ dedit: qn̄ dixit ei ⁊ alijs poſt reſurrectionē. Io. vl. Accipite ſpm̄ſanctū. quoꝝ remiſeritis pctā/ remittūtur eis. quē ſpiritūſanctū in die pentecoſtes plenius receperūt. Act. ij. ad hec. j. q. j. remiſſionē. xxiiij. q. j. §. ſi autē. de ꝯſe. di. v. ieiuniū. in ſi. Uel dixit dabo. q: hec poteſtas efficaciā ſortit̃ a chriſti paſſione: q̄ adhuc futura erat/ quādo hoc dixit. Un̄ ſ̄m Chryſ. qđ ante paſſionē ꝓmiſit: poſt reſurrectionem affirmādo dedit. quū ei dixit. paſce oues meas. Ioā. vlti. ex̄ de elec. ſignificaſti. hoc dicit Chryſ. ꝓbat̃ a Greg. di. l. cōſiderādū. ⁊ no. xxj. di. in nouo. in gloſ. j. ¶ Et ſequit̃ in Mat. ⁊ quodcūq̧ ligaueris. gloſ. i. quēcūq̧ indignū remiſſione iudicaueris dū viuit: indign⁹ iudicabit̃ apud deū. Et qđcūq̧ ſolueris. i. quēcūq̧ ſoluendū iudicaueris dū viuit: remiſſionē pctōꝝ conſequet̃ a deo. Orig. Uide aūt quantā poteſtatē habeat petra ſup quā fundat̃ eccleſia: vt ei⁹ iudicia maneāt firma: q̇ſi deo iudicāte per eā. Chryſ. vide etiā q̄liter chriſtus reducit petrū ad excelſam de ipſo intelligētiā. hec ei ſe ꝓmittit daturū/ q̄ ſunt ꝓpria dei ſolius. ſ. pctā ſoluere: ⁊ eccleſiā immutabilē facere inter tot pſecutionū ⁊ tētationū ꝓcellas. Raban⁹. Hec aūt ſoluēdi atq̧ ligandi poteſtas quāuis ſoli petro data videat̃ a dn̄o: tn̄ ⁊ ceteris apl'is datur. necnō etiam nunc ep̄is ac preſbyteris ois eccleſie. Sed ideo Petrus ſpecialiter claues regni celorū ⁊ principatū iudiciarie poteſtatis accepit: vt oēs per orbē credētes intelligāt/ q: quicūq̧ ab vnitate fidei vel ſocietatis illi⁹ quomodolibet ſemetipſos ſegregant: tales nec vinculis pctōrū abſolui/ nec ianuā poſſunt celeſtis regni ingredi. hec ꝓbātur. xxiiij. q. j. loquit̃. ⁊. c. quicūq̧ ab vnitate. Itē gloſ. ſpecialiter etiā petro cōceſſit: vt ad vnitatem nos inuitaret. ideo em̄ ipm̄ principem apl'orū cōſtituit: vt eccleſia vnū principalē chriſti haberet vicariū: ad quē diuerſa mēbra eccleſie recurrerēt/ ſi forte inter ſe diſſentirēt. Or ſi diuerſa capita eſſent in eccleſia: vnitatis vinculū rūperet̃. hec gloſ. ꝓbat̃ ꝑ pre. c. loquit̃. ⁊. xix. diſ. in memoriā. ⁊ ar. xcv. di. olim. ⁊. iij. q. vj dudū. Sic ergo licet oib⁹ apl'is al's dictū ſit. quecūq̧ ligaueritis ſup terrā/ erunt ligata ⁊ in celis. Mat. xviij. tn̄ pri⁹ ſingulariter dictū eſt Petro ſoli. qđcūq̧ ligaueris ⁊c̄. Mat. xvj. per qđ intelligi debet ordo in hmōi poteſtate. q: primo ⁊ principaliter cōuenit petro: ⁊ ꝑ eū deſcendit ad alios. xxiiij. q. j. loquit̃. ⁊. xix. di. ita. Petro ergo dictū eſt ſine alijs: ⁊ nō alijs ſine petro. vt intelligat̃ ſic ei eſſe attributa poteſtas hmōi: vt alij ſine ipo nō poſſint: ipſe ſine alijs poſſit: ex p̄uilegio ſibi collato/ et conceſſa ſibi plenitudine poteſtatis: ꝑ quā pōt ligare ceteros: ſed ligari nō pōt a ceteris. xxj. di. inferior. ⁊. c. ſubmittit̃. In hac aūt ptāte ⁊ ſoluēdi ⁊ ligādi/ dat̃ intelligi ptās iudiciaria: nō ſolū in remiſſione pctōꝝ: ſed etiā in diſſolutione ⁊ determinatione cauſarū: in excōicatione/ ac aliarū penarum inflictione/ ⁊ indulgētijs: ⁊ quacūq̧ relaxatione/ ⁊ diſpēſatione in p̄ceptis: ⁊ quacūq̧ conſtitutione/ vel obſeruatiōe. j. Cor. xv. ⁊ Heb. ij. Uerbū em̄ vniuerſale

Et tibi dabo claues re. celorum.

Et qđcūq̧ li. ⁊c̄.

quodcū̄ꝙ oīa cōprehendit:nullo excepto.ff. de offi. pref.
l.iij.ex̄ de priui.quia.xix.diſt.ſi romanorū.expreſſum ex̄ de
ma.⁊ obe.ſolite.§.nos aūt.in fi. Item ſuper dicto verbo.
Mat.xviij.quecū̄ꝙ alligaueritis ſuper terrā/erūt ligata
et in celo.⁊ q̄cū̄ꝙ ſolueritis ſup terrā/erūt ſoluta ⁊ in ce/
lo.Orige.nō dixit in celis ſicut Petrus:ſed in celo ⁊ vno.
q: nō ſunt tante perfectionis ſicut petrus.facit qđ legit ⁊
no.xxiiij.q.j.eſt aliud. Itē ibi Hilarius. Per hoc tn̄ ꝙ ad
terrorē maximi metus/quoad p̄ſens/oēs cōtinent:immo
bile ſeueritatis apoſtolice iudiciū demonſtrauit.vt quos
in terris ligauerint.i.pctōrū nodis innexos reliquerint:
⁊ quos ſoluerint/cōceſſione ſcʒ venie acceperint i ſalutē:
ij in celis ligati ſunt vel ſoluti.Chryſ. Et notandū ꝙ non
dixit primati eccleſie:liga talē.ſed ſi ligaueris:indiſſolubi
lia erūt ligamina. q̄ſi hoc eiꝰ iudicio cōmittens.vide aūt
qualiter incorrigibilē duplicibꝰ colligauit neceſſitatibꝰ:
ſcʒ pena/q̄ eſt hic:ſcʒ proiectiōe ab eccleſia: quā.s.poſuit/
dicēs.ſit tibi ſicut ethnicus ⁊c. ⁊ ſupplicio futuro.qđ eſt:li
gatū eſſe in celo.vt multitudine iudiciorū diſſoluat fra/
tris irā.Aug.de verbis dn̄i.Cepiſti habere fratrē tuū tāꝙ̄
publicanū:ligas illū in terra:ſed vt iuſte alliges/vide.nā
iniuſta vincula dirūpit iuſtitia.quem ſolueris(inquit)in
terra:ſolutꝰ erit in celo.xj.q.iij.cepiſti. quū aūt correxeris
⁊ cōcordaueris cū fratre tuo:ſoluiſti illū in terra.quū ſol/
ueris in terra:ſolutus erit ⁊ in celo.multū preſtas:nō tibi/
ſed illi.q: multū nocuit:non tibi/ſed ſibi. Itē Aug.in lib.
de pnia.Quecū̄ꝙ ſolueris ſuper terrā:ſoluētur ⁊ in celis.
hoc eſt.deus ⁊ oēs celeſtis militie ordines/⁊ oēs ſancti in
gloria ſua laudāt nobiſcū ⁊ cōfirmant quos ligatis ⁊ ſol
uitis ſuper terrā.nō dixit.quos putatis ligare et ſoluere.
ſed in quos exerceтis opus iuſtitie ⁊ miſcdie.alia aūt ope
ra veſtra inter pctōres nō cognoſco.de pe.di.j. quem peni
tet.ad mediū. Itē Aug.de meritis ⁊ remiſſione pctōꝝ ſup
pre.vbo/quorū remiſeritis. Ioā.xx.⁊c.Ecce charitas q̄ ꝑ
ſpiritūſanctū diffundit in cordibꝰ noſtris.Rom.v. Parti/
cipū ſuorū pctā dimittit.eorū q̄ non ſunt eius/pctā tenet.
de conſe.di.iiij.eccleſie charitas.ideo poſtq̄ dixit accipite
ſpm̄ſanctū:cōtinue de pctōꝝ remiſſione ⁊ de rētione ſubic
cit. Greg.ſuper hoc. Sciēdū vero eſt ꝙ hi ſpm̄ſanctū ha/
buerūt:⁊ vt ipſi innocētes viuerēt:⁊ in predicatione qui/
buſdā prodeſſent. Idcirco hunc poſt reſurrectionē dn̄i pa
tēter acceperūt: vt ꝓdeſſe nō paucis/ſed pluribꝰ poſſent.
libet ergo intueri:illi diſcipuli ad tāta onera humilitatis
vocati/ad quantū culmē glorie ſint ꝑducti.ecce non ſolū
de ſemetipſis ſecuri ſiūt:ſed ⁊ principatū ſupremi iudicij
ſortiunt:vt vice dei q̄buſdā peccata retineāt:quibuſdā re
laxent.horꝝ nūc in eccleſia epi locū tenent.ſoluēdi ⁊ ligan
di authoritatē ſuſcipiunt:q̄ gradum regiminis ſortiunt.
grādis honor:ſed graue pondus iſtius eſt honoris. durū
quippe eſt:vt q̄ neſcit tenere moderamina vite ſue: iudex
fiat vite aliene.Chryſ.ibidē.ſacerdos em̄ etſi propriā be/
ne diſpēſauerit vitā:alioꝝ vero non cū diligentia curā ha
buerit:cū pernicioſis in gehēnā vadit.ad hoc.xlvij.di.§.j.
Sciētes igitur periculi magnitudinē:multam tribuite ei
deuotionē:etiā ſi nō valde nobilis fuerit. Non aūt iuſtum
eſt ab ijs q̄ in principatu ſubijciunt iudicari: etſi vita eoꝝ
fuerit detractabilis:in nullo ledens in ijs que ſibi ſunt cō
miſſa a deo. Nō enim ſacerdos/ſed neꝙ angelus/aut ar/
chāgelus/operari aliq̄d pōt in ijs q̄ ſunt data a deo:ſʒ pa/
ter ⁊ filiꝰ oīa diſpēſant.ſacerdos aūt ⁊ ſuā linguā ⁊ manū
tribuit.nō em̄ iuſtū eſſet ꝓpter alteriꝰ maliciā circa ſym/
bola veſtre ſalutis ledi eos q̄ ad fidē veniūt.ad hoc.j.q.j.ſi
q̄s per ignorantiā.c. ſicut chriſtus.c.multi.c.ſpūſſanctꝰ.c.
dedit.⁊.c.ſi fuerit.cū.c.ſeq. vſꝙ ad.§.ſi ergo. Sequitur in
authoritate. Mat.⁊ Io.ſup terrā.gloſ.nō em̄ data eſt po/
teſtas hoībus ligādi vel ſoluēdi mortuos/ſed viuos. qui
aūt mortuos ſolueret vel ligaret:nō ſup terrā/ſʒ poſt ter/
rā hoc faceret:ex ſnīa cōſtantinopolitani cōcilij. Quō aūt
preſumūt q̄dā dicere de viuis tantūmodo hec dicta eſſe?
an ignorāt qđ iudiciū anathematis nihil aliud eſt niſi ſe/
paratio.iij. q.iiij.engeltrudā.euitādi aūt ſunt illi q̄ a peſſi/
mis culpis detinent:ſiue in viuis ſint:ſiue nō.a nocēte em̄
ſemꝑ refugere neceſſariū eſt. Sed ⁊ Aug.religioſe memo
rie/q̄ inter aphricanos epos ſplēduit:diuerſe ep̄le recita/
te ſunt ſignātes ꝙ oportet hereticos etiā poſt mortē ana/
thematizare.talē autē eccleſiaſticā traditionem ⁊ alij epi
aphricani ſeruauerūt. Sed ⁊ romana ſctā eccl̄ia quoſdā
epos poſt mortē anathematizauit:licet ꝓ fide in vita ſua
accuſati nō eſſent.hec legunt.xxiiij.q.ij.ſane ꝓfertur.v.ij.
Aug.ſancte memorie. de hoc in pre.cauſa.⁊.q.in ſumma
eiꝰ.⁊ ex̄ de ſen.excō.a nobis. ¶ Itē ſup predicta authori/
tate quodcū̄ꝙ ligaueris.Hiero. Iſtū locū epi ⁊ pſbyteri
nō intelligētes/aliud ſibi de phariſeorū aſſumūt ſupcilio:
vt vel dānent innocētes:vel ſoluere ſe noxios arbitrētur:
quū apud dn̄m non ſnīa ſacerdotū:ſed eorū vita querat.
legimꝰ in Leuitico de leproſis vbi iubent ſe oſtēdere ſacer
dotibꝰ.xiij.Mat.viij.⁊ Luc.xvij.et ſi leprā habuerint: tūc
a ſacerdotibus immūdi fiāt.nō ꝙ ſacerdotes leproſos fa
ciāt ⁊ immundos:ſed ꝙ habeant notitiā leproſi:⁊ poſſint
diſcernere q̄ mūdus q̄ ve immūdus. ad hoc ex̄ q̄ ſi.ſint le.
per venerabilē.§.rationibꝰ.xj.q.iij.quō. Itē ibidē Chryſ.
Sit ergo irreprehēſibilis:q̄ alterū ligat vel ſoluit.vt inue
niat dignus ligare vel ſoluere in celo. Sed ⁊ ei q̄ potuerit
virtutibꝰ portas obſtruere inferoꝝ:quaſi premiū/dantur
claues regni celoꝝ.oīs em̄ ſpecies virtutis quū quis eam
ceperit opari/quaſi ipſi ſe adaperit:ante eū dn̄o videlʒ eā
adaperiente per gratiā ſuā:vt inueniat eadē virtus ⁊ por
ta eſſe ⁊ clauis porte.forſitan aūt ⁊ vnaqueꝙ virtꝰ eſt re/
gnū celoꝝ. ¶ E Itē Ioā.j. Intuitus aūt eū ieſus dixit.
tu es ſimon filius iohāna.tu vocaberis cephas.qđ inter/
pretat petrus.Beda. Intuitus eſt aūt eū: nō exterioribꝰ
oculis ſolū:ſed ⁊ eterno diuinitatis intuitu vidit cordis
eius ſimplicitatē.cuiꝰ merito cūcte preferēdus eſſet eccle/
ſie. Neꝙ aūt in Petri vocabulo quaſi hebreo vel ſyro aliā
interpretationē querere oportet:q: idē latine ⁊ grece Pe
trus/qđ ſyriace cephas.⁊ in vtraꝙ lingua nomē a petra
deriuat. vocat aūt Petrꝰ ob firmitatē fidei q̄ illi petre ad/
heſit.de quo ap̄ls.petra aūt erat chriſtꝰ.j.Coꝝ.x.de cō.di.
ij.re vera.q̄ ſperātes in ſe ab hoſtis inſidijs tutos reddit.
⁊ ſpūaliū chariſmatū fluēta miniſtrat. Itē ibi Aug. Non
eſt magnū/q: dn̄s dixit cuius filius eſſet iſte: oīa em̄ noīa
ſanctoꝝ ſuoꝝ ſciebat. Luc.x.quos ante mūdi cōſtitutionē
predeſtinauit. Illud aūt magnū/q: immutauit ei nomē:
⁊ fecit de Simone Petrū.petrus aūt a petra. petra vero
eccleſia.ergo in petri noīe figurata eſt eccl̄ia.hoc ꝓbatur.
xxiiij.q.j.qđcū̄ꝙ.Et q̄s ſecurus eſt:niſi q̄ edificat ſupra pe
trā? Intentū aūt te fecit dn̄s.nā ſi antea petrꝰ vocaret:nō
ita videres myſteriū petre:⁊ putares caſu ſic eū vocari:
nō prouidentia dei. Ideo em̄ eū voluit aliud vocari:vt ex
ipſa mutatione noīs ſacramenti viuacitas cōmēdaretur.
Itē hic Alchuinus. Nondū imponit ei nomē:ſed prefigu
rat:qđ poſtea ei fuit impoſitū:q̄n dixit ei ieſus.tu es petrꝰ
et ſup hāc petrā edificabo eccleſiā meā. Mutaturꝰ aūt no
men chriſtus voluit oſtēdere etiā illud nomē qđ a paren/
tibus datū erat/nō carere virtutis ſignificatione. Simō
em̄ obediēs interpretat. Iohāna gratia. Iona colūba.q.
di.tu es obediēs filiꝰ gratie.vel filius colūbe.i.ſpūſſancti.
q: humilitatē a ſpūſancto accepiſti: vt vocāte Andrea vi/
dere me deſiderares.non em̄ dedignatꝰ eſt maior minorē
ſequi.quia non eſt ordo etatis:vbi eſt meritū fidei.ar.bo.
lxxxiiij.di.porro.⁊.xl.di.q̄cū̄ꝙ deſiderauerit.al̄s eſt ſub.c.
multi. ¶ F Itē aliud priuilegiū.Dn̄s mandauit petro
vt ſolueret tributū pro ipſo ⁊ pro ſe.vt habet Mat.xvij.⁊
xj.q.j.magnū.xxviij.q.j.iā nūc.ſup quo dicit gloſ. in Mat.
ꝙ q: diſcipuli viderant ꝓ petro ⁊ domino idem tributum
reddi:tamē ex equalitate precij arbitrati ſunt oībus apo/
ſtolis petrū eſſe prelatum. Item quū dixit ibi dn̄s. vt aūt
nō ſcādalizemus eos:vade ad mare.ait Chryſ. Sicut aūt
ſtupeſcis de chriſti virtute:ita admirare petri fidē: q̄m rei
tā difficili obediuit. Ideoꝙ de fide eū remunerans/copu

Petri nomen vnde.

Tributū a Petro noie chriſti ſolutum.

lauit cũ ſibi in tributi datione.quod fuit abundantis honoꝛis.⁊ hoc qđ dicitur.inuenies ſtaterem. illũ ſumẽs dabis ꝓ me ⁊ te.gloſ.Cõſuetudo erat vt vnus quiſq; pꝛo ſe didrachma redderet.ſtater ꝟo eſt põdus duoꝛũ didrachmatũ. Et gloſ.alia Hilarij dicit. Dñs didrachma ſoluere poſtulat.i.denarios duos. hoc eñ omni iſrael lex ꝓ redẽptione anime ⁊ coꝛpoꝛis cõſtituerat in miniſterio templi ſeruientiũ. Item Chꝛyſ.Quũ eñ pꝛimogenita egyptiorũ interficeret deus.Exod.xj.quũ tributũ leui ꝓ eis accepit:deinde q: pꝛimogenitis que erãt apud iudeos minoꝛ hui⁹ tribus numerus erat:ꝓ deficientib⁹ in numerũ ſiclũ iuſſit deferri. Quid ſiclus qđ dꝛachma no.de peni.diſ.j.§.his authoꝛitatib⁹.c.qui domũ.gloſ.ſiclus.⁊ extunc tenuit cõſuetudo ꝙ pꝛimogenita vectigal hoc inferrẽt.q: igitur pꝛimogenitus erat chꝛiſtus:videbat̃ aũt diſcipuloꝛũ pꝛimus eſſe Petrus:ideo ad eũ accedunt q̃ didrachma accipiebant.hiſtoꝛia tãgitur.xxiiij.q.j.eſt aliud.vbi dicit gloſ. ideo ſolus petrus piſcatoꝛ hoc piſcandi genere:ipſe enim habet poteſtatẽ ligandi.⁊ ſoluẽdi pꝛe alijs.xxj.di.§.j. Itẽ Amb.ſuper marcũ. Non turbatur nauis q̃ Petrũ habet. turbat̃ que Iudã habet.⁊ ſequit̃. quemadmodũ eñ turbari poterat:cui pꝛeerat is in quo firmamẽtũ eccleſie eſt: et ſequit̃.deniq; etſi alijs imperat̃/vt laxent retia ſua:ſoli tantũmodo petro dicitur duc in altũ.i.in pꝛofundũ diſputationũ.xxiiij.q.j.nõ turbatur. ℂ H Itẽ ſolus Petrus queſiuit a chꝛiſto.ſi peccauerit in me frater meus:dimittã ei vſq; ſepties? Matth.xviij. Et ei ſolus ieſus reſpõdit in perſona omniũ de eccleſia:quoꝝ futurus erat caput.non dico tibi vſq; ſepties:ſed vſq; ſeptuagies ſepties. Nam ſeptenarius eſt numerus vniuerſitatis.Septenarius ergo in hoc loco in ſeipſum multiplicatus ſignat diuerſoꝝ vniuerſa peccata.q: ſolus Petrus põt non ſolũ oĩa: ſed oĩm crimina relaxare.oĩa inquã.quia dicit̃ ei:quodcũq; ſolueris.oĩm inquã.q: dicit̃:paſce oues meas.nullã excipiens. ad hoc ex̃ de maio.⁊ obe.ſolite.§.nos autẽ. Itẽ Petrus ait chꝛiſto loquẽti.dñe ad nos dicis hãc parabolã? Luc.xij. vltra mediũ.ſup quo dicit gloſ.Theophili. Petrus cui iã eccleſia cõmiſſa fuerat: quaſi oĩm curam gerens/inquirit vtrũ dñs ad oẽs parabolã pertuliſſet. ℂ K Itẽ ſuper illud qđ ait petrus.dñe tu mihi lauas pedes . Ioã.xiij.dicit hic Aug.nõ ita intelligendũ eſt:quaſi aliquib⁹ iam lauiſſet:⁊ poſt eos veniſſet ad Petrũ.quis enim neſciat pꝛimũ apoſtoloꝛũ eſſe beatiſſimũ Petrũ:ſed intelligendum eſt/ꝙ ab illo ceperit.Quando igit̃ pedes lauare cepit: venit ad eũ a quo cepit ſcʒ Petrum. Oꝛige.tenet ꝙ vltimo venit ad Petrũ: quaſi minus lotura pedum indigẽtem. Theophilus.⁊ Chꝛyſ.tenẽt ꝙ ante lauit pedes ꝓditoꝛis ſtulte ſe pꝛeferẽtis:deinde petri:poſt alioꝝ. ℂ I Itẽ circa paſſionẽ quũ pluraliter dixiſſet chꝛiſtus de oĩbus apoſtolis:Simon:ecce ſathanas expetiuit: vt cribꝛaret vos ſicut triticũ.Luc.xxij.de peni.di.ij.ſi eñ. ſingulariter tamẽ pꝛo Petro ſubiũxit. ego ꝓ te rogaui:vt nõ deficiat fides tua.ſtatimq; addidit.⁊ tu aliquãdo cõuerſus/cõfirma fratres tuos. Ad Petrũ enim tanq̃ ad magiſtrũ ⁊ pꝛelatũ pertinet ceteros cõfirmare.vñ dicit ibi gloſ. Theophili ꝙ omiſſis medijs venit ad Petrũ pꝛelatũ/dicẽs. ⁊ tu aliqñ cõuerſus/cõfirma fratres tuos.i.poſtq̃ me negato/ploꝛaueris:ac penitueris:cõfirma ⁊ coꝛroboꝛa ceteros: quũ te pꝛincipẽ apoſtoloꝛũ deputauerim. hoc eñ decet te:q̃ mecũ robur es ⁊ petra eccleſie.hoc aũt intelligendũ eſt non ſolũ de apoſtolis q̃ tũc erant:vt roboꝛarẽtur a Petro:ſed ⁊ de oĩbus qui vſq; ad finẽ mũdi futuri ſunt fidelibus.ne ſcʒ aliquis credentiũ diffidat:vidẽs eũ qui quũ eſſet apoſtolus:denegauit:ac iterũ per penitẽtiã obtinuit pꝛerogatiuam/vt eſſet antiſtes mundi.huc vſq; Theophilus. Ex q̃bus aperte innuitur/ꝙ Petri ſedes a fide catholica nullo vnq̃ tẽpoꝛe deuiaret:ſʒ magis reuocaret alios ab erroꝛe:⁊ cõfirmaret etiã dubitantes.ex quo Petro eiuſq; ſucceſſoꝛib⁹/datur poteſtas alios cõfirmandi:imponit̃ alijs neceſſitas obſequendi.ad hoc.xxj.di.§.j.ad ſi.ibi.atq; pꝛo eius fide ⁊c̃.xxiiij.q.j.a recta.cum ꝟ.c.ſeq.lxxxj.diſt. ſi qui. Item Theophilus ſup pꝛedicto verbo. Simõ ecce ſathanas.hoc aũt petro dixit.eo ꝙ foꝛtioꝛ alijs erat:et ſuperbire poterat in ijs q̃ pꝛomiſſa erãt a chꝛiſto. Cyꝛillus. Velut oſtendat ꝙ hoĩes nihil exiſtentes/quantũ pertinet ad humanã naturã ⁊ lubꝛicum mẽtis noſtre/nõ decet vt pꝛeeſſe ceteris velint:⁊ ideo omiſſis ceteris/venit ad Petrũ ceteris pꝛelatũ.vnde ſequit̃.ego aũt ꝓ te rogaui. Itẽ Chꝛyſ. Nõ dixit:rogaui vt non neges.ſed ne deſeras fidẽ. Theophilus.nã etſi paululũ agitãdus ſis: habes tñ reconditũ ſemen fidei:quãuis deiecerit folia.ſ.ſpũs tẽtatoꝛis:viget radix. Petijt ergo ſathanas te ledere tãq̃ inuidẽs tibi de mea dilectione:ſed quãuis egomet ꝓ te ſim depꝛecat⁹: tu tñ delinques.vñ ⁊ ſequit̃.⁊ tu aliquãdo cõuerſus/confirma fratres tuos. Cyꝛillus.admirare igit̃ exuberantiã diuine patiẽtie. Ne diffidere diſcipulũ faceret: nondũ patrato crimine/largitus eſt veniã: ac iterũ ipſum in apoſtolico gradu reſtituit dicẽs. Cõfirma fratres tuos. Beda.q.di.ſicut ego tuã fidem/ne deficiat/oꝛãdo pꝛotexi:ita tu infirmioꝛes fratres/ne de venia deſperẽt/etiam confoꝛtare memẽto. Amb. Caue ergo iactantiã.caue ſeculũ.ille iubetur cõfirmare fratres ſuos.q̃ dixit Mat.xix. oĩa relinquimus:⁊ ſecuti ſumus te. ℂ L Item imminente inſuper chꝛiſti paſſione/ſolus Petrus educẽs gladium/percuſſit ſeruum pontificis:⁊ dexteram eius abſcidit auriculã. Io. xviij. Greg. Tollit ergo petr⁹ aurem:quaſi petrus.q: ipſe eſt q̃ accepit claues regni celoꝛũ.ille enim condẽnat qui ⁊ abſoluit.qñ ligãdi ⁊ ſoluẽdi adeptus eſt poteſtatẽ. xxiiij. q.j.ſi petrus.Subaudi ſpecialiter ⁊ extollẽter.q: pꝛe omnib⁹:⁊ pꝛo oĩbus.cauſa.e.⁊.q.§.ſi aũt.⁊.xxj.di.§.j. Item chꝛiſto reſurgẽte angelus reſurrectionis teſtis mulierib⁹ ait.dicite diſcipulis ei⁹ ⁊ petro ⁊c̃. Mar.xvj. Hiero. Dicit autẽ ſpecialiter ⁊ petro:q̃ ſe indignũ iudicat diſcipulatu: dũ ter negauit magiſtrũ.ſed pctã pꝛeterita nõ nocent: qñ non placẽt.ar.l.di.ferrũ.xxxij.q.j.apud miſericoꝛdẽ. Greg. ibi.ſi aũt hunc angelus nominatim nõ expꝛimeret/q̃ magiſtrũ negauerat:venire inter diſcipulos nõ auderet.vocatur ergo ex noĩe:ne deſperet ex negatione. ℂ L Ipſo etiã die reſurrectionis ſingulariter Petro chꝛiſtus apparuit. Luce.xxiiij.vbi dicit̃/ꝙ ſurrexit dñs vere.⁊ apparuit ſimoni. Beda. Omniũ eñ viroꝛũ pꝛimo dñs apparuiſſe intelligit̃ Petro/ex ijs quos euãgeliſte quatuoꝛ ⁊ Paul⁹ apl̃s cõmemoꝛauerunt.hanc eñ manifeſtationẽ ſoli Petro pꝛius factã:deinde ipſi cũ alijs diſcipulis coapoſtolis eius Paulus declarat.j.ad Coꝛ.xv.vbi dicit. Quia ſurrexit chꝛiſtus tertia die ſꝫm ſcripturas.⁊ q: viſus eſt cephe/id eſt petro capiti.cephas eñ grece.latine caput. xxij.diſ. c.ij.⁊ poſt hoc/vndecim. Item Chꝛyſ. Non eñ oĩbus ſe manifeſtabat:vt ſereret fidei ſemina.nã qui pͥmo viderat: ⁊ certus erat:alijs referebat.deinde ſermo pꝛodiẽs pꝛeparabat animũ auditoꝛis viſioni. Et ideo pꝛimũ dignioꝛi et fidelioꝛi oĩbus apparuit. Erat eñ opus anime fidiſſime: que pꝛius acciperet hunc aſpectum : et vt minime turbaretur inopinata viſione. Et ideo pꝛimo videt̃ Petro:vt q̃ pꝛimo cõfeſſus eſt eũ Mat.xvj. chꝛiſtũ pꝛimo poſt reſurrectionẽ videre mereatur. Et etiã q: cũ negauerat Matth. xxvj.pꝛius ſibi voluit apparere:cõſolans eum ne deſperaret.poſt petrũ vero alijs apparuit:quãdoq; paucioꝛibus: quãdoq; pluribus.quod Luc̃.xxiiij. duo diſcipuli cõfitentur. ℂ M Itẽ poſt ipſam reſurrectionẽ/pꝛopinquante aſcẽſionis tẽpoꝛe/tertio requiſitus a chꝛiſto an ſe amaret et tertio amoꝛem cõfitens chꝛiſti:tertio audiuit a chꝛiſto/ paſce agnos meos.paſce oues meas. Ioã.vlti.non diſtinguẽte inter has ⁊ illas.ex̃ de ma.⁊ obe.ſolite.§.nos autẽ. pꝛimo autẽ dixit dñs. Simon ioãnis diligis me plus his? Aug. Sciens dñs interrogat.ſciebat eñ dñs ꝙ nõ ſolum eũ diligeret:verũ etiam ꝙ plus oĩbus eũ diligeret petr⁹. Alchuinus. Dicit̃ aũt ſimon ioannis.i.filius ioãnis carnalis patris.myſtice aũt ſimon obediẽs.ioãnes gratia. merito ergo hoc noĩe vocatur.i.obediẽs grẽ dei.vt oſtendat̃ ꝙ ardẽtioꝛi

Chriſt⁹ pͥmo apparuit Petro.

Petrus a chriſto ter interrogat⁹.

ardẽtioꝛi illũ charitate amplecti/nõ meriti humani ſed diuini eſſe muneris. Aug. in ſermone paſcali. Quũ aũt dñs moꝛeret᷑: Petr⁹ timuit: ⁊ negauit. reſurgẽs aũt dñs amoꝛẽ inſeruit. timoꝛẽ fugauit. nã qñ negauit: moꝛi timuit. reſurgẽte dño qd timeret: in quo moꝛte moꝛtuam reperiret? vñ ſequit᷑. ait illi: etiã dñe: tu ſcis q: amo te. Confiteri autẽ amoꝛẽ ſuũ/oues ſuas cõmẽdauit. vñ ſequit᷑. dicit ei: paſce agnos meos. tãq̃ nõ eſſet vbi oſtẽderet Petrus amoꝛem ſuũ in chꝛiſtũ: niſi eſſet paſtoꝛ fidelis ſub pꝛincipe oĩm paſtoꝛũ. Chꝛyſ. Or em̃ maxime omniũ tribuit nobis eã que deſup eſt beneuolentiã: eſt pꝛoximoꝝ ꝓcuratio. Pꝛeteriẽs aũt dñs alios/petro de talib⁹ loquit᷑. Eximius em̃ apl'oꝝ erat Petrus: ⁊ os diſcipuloꝛũ: ⁊ vertex collegij. vñ ⁊ negatione deleta/cõmittit ei pꝛelationẽ fratrũ: ⁊ negationem q̃dẽ ei nõ exꝓbꝛat. ſed dicit. ſi diligis me pꝛeſide fratrib⁹: ⁊ feruentẽ amoꝛẽ quẽ per oĩa demõſtraſti/nũc oſtendeꝛe: et animã quã dixiſti poſiturũ te eſſe ꝓ me/hãc da ꝓ ouibus meis. ſequit᷑. Dicit ei iterũ. Simõ ioannis diligis me? ait illi. etiam dñe: tu ſcis q: amo te. Augu. Merito dr̃ Petro. diligis me? ⁊ rñdit/amo te. eiq; dicit᷑. paſce agnos meos. vbi etiã demõſtratur vnũ atq; idẽ eſſe amoꝛẽ ⁊ dilectionẽ. Nã etiã dñs nouiſſime non ait/diligis me? ſed/amas me? ſequit᷑. Dicit ei tertio: ſimon ioannis amas me? tertio vtrũ Petrus eũ diligat/dñs interrogat. Reddit᷑ em̃ negationi trine/trina cõfeſſio: ne min⁹ amoꝛi lingua ſeruiat/q̃ timoꝛi: ⁊ plus vocis elicuiſſe videat᷑ moꝛs imminẽs/q̃ vita pꝛeſens. Itẽ Amb. vj. q. j. imitare. Itẽ Chꝛyſ. Tertio etiã interrogat: ⁊ tertio ſubiũgit eadẽ: oſtẽdẽs quã appꝛeciat᷑ pꝛelationẽ pꝛopꝛiã ouiũ: ⁊ qm̃ hoc eſt maxime ei⁹ amoꝛis ſignũ. Theophilus. Ex tunc etiam inoleuit cõſuetudo: vt ter cõfiteantur/qui veniũt ad baptiſmũ. ad hoc de ꝯſe. di. iiij. ꝑma. al's eſt. c. per ſe. §. in hoc ergo fonte. ¶ Et ſequit᷑. Cõtriſtatus eſt Petr⁹: q: dixit ei tertio amas me. Chꝛyſ. Rurſus foꝛmidãs pꝛioꝛa: ne foꝛte exiſtimãs ſe diligere/ſi nõ diligat: coꝛripiatur/ſicut ⁊ pꝛius coꝛrect⁹ eſt/multũ ſe exiſtimãs foꝛtẽ. vñ ad ipſum chꝛiſtũ refugit. ⁊ ſequit᷑. ⁊ dicit ei. Dñe tu oĩa ſcis. i. ineffabilia coꝛdis ⁊ pñtia ⁊ futura. Aug. iã ergo cõtriſtatus eſt: q̃ ſepe interrogatus eſſet ab eo q̃ ſciuerat qđ interrogabat: ⁊ donauerat qđ audiebat. veraciter ergo rñdit: ⁊ de intimo coꝛdis ꝓtulit amantis vocẽ: dicens. Tu ſcis q: amo te. Aug. non aũt addidit/plus his. hoc em̃ reſpõdit qđ de ſeipſo ſciebat. nõ em̃ quãtum ab alio quolibet diligeret᷑/ſcire poterat q̃ coꝛ alteri⁹ videre nõ poterat. hucuſq; Aug. ⁊ q: verbum arrogantie fuiſſet. ſicut quũ dixit Mar. xiiij. ⁊ ſi oẽs ſcandalizari fuerint: ſed nõ ego. vbi pulchꝛe Hiero. ait. Ecce auis ſine pẽnis in altũ volare nitit᷑: ſed coꝛp⁹ aggrauat animã. Sap. ix. vt timoꝛe humane moꝛtis/timoꝛ dñi ſuperet᷑. Et ibi Beda. Et petrus ergo de ardoꝛe fidei ꝓmittebat: ⁊ ſaluatoꝛ q̃ſi deus futura nouerat. vñ ſequit᷑. ⁊ ait illi ieſus. Amẽ dico tibi. in hac nocte ⁊c. ¶ N Et poſtmodũ ſequit᷑ in Joanne. dicit ei. paſce oues meas. q. d. ſit amoꝛis officiũ/paſcere dñicũ gregẽ: ſicut fuit timoꝛis indiciũ/negare paſtorem. Aug. Itẽ Theophilus. põt aũt q̇s aſſignare differentiam inter agnos ⁊ oues. agni ſunt q̃ introducũtur. oues vero perfecti. Alchuinus. Paſcere aũt oues eſt credẽtes in chꝛiſto/ne a fide deficiãt/cõfoꝛtare: terrena ſubſidia/ſi neceſſe eſt/ſubditis ꝓuidere: ⁊ exẽpla virtutũ cũ v̄bo pꝛedicationis impẽdere: aduerſarijs obſiſtere: errãtes ſubditos coꝛrigere. Chꝛyſ. etiã exponẽs pꝛedictũ verbum/ait. Paſce oues meas. i. loco mei pꝛeponã te: ⁊ caput eſto fratrũ: ⁊ feruẽtẽ amoꝛẽ quẽ dicebas te hr̃e in me/q̃ aiam tuã ꝓ me poneres/nũc vice mei pone ꝓ ouibus. q: ego quod olim tibi pꝛomiſerã nũc coꝛam oĩbus fratrib⁹ affirmo: vt et ipſi te in loco mei aſſumẽtes/vbiq; terrarũ te ⁊ in thꝛono tuo ſedẽtes pꝛedicẽt/⁊ cõfirment: quaten⁹ nationes ꝑ oꝛbẽ/ſicut me a patre/ſic ⁊ te vice mei recipiãt oꝛdine obediẽtie et euangelij authoꝛitate. Aug. Qui hoc aũt animo paſcũt oues: vt ſuas velint eſſe/non chꝛiſti: ſe cõuincũtur amare/non chꝛiſtũ: vel gloꝛiãdi vel dominãdi vel acq̃rendi cupiditate: nõ obediendi ⁊ ſubueniẽdi ⁊ deo placendi charitate. Nõ ergo nos: ſed ipm̃ amemus. ⁊ in paſcendis ouibus eius/ea q̃ ſunt eius/nõ que ſunt noſtra/q̃ramus. viij. q. j. ſunt in eccleſia. Quiſquis em̃ ſeipm̃/nõ deũ amat: nõ ſe amat. Qui enim non põt viuere de ſe: moꝛitur vtiq; amãdo ſe. Non ergo ſe amat: qui/ne viuat/ſe amat. Quũ vero ille diligitur de quo viuit᷑: non ſe diligẽdo/magis ſe diligit: qui ꝓpterea ſe non diligit: vt eũ diligat: de quo viuit. Item Aug. Extiterunt aũt quidã ſerui infideles. diuiſerũt ſibi gregẽ chꝛiſti. ex furtis ſuis peculia ſibi fecerũt. ⁊ audis eos dicere/oues mee ſunt ille. q̇d quẽritis ad oues meas? nõ te inueniam ad oues meas. Si ⁊ nos dicamus. meas. ⁊ illi dicãt. ſuas. ꝑdidit chꝛiſt⁹ oues ſuas. hec Aug. de q̇b⁹ dicit/oues mee ⁊c. Jo. x. ⁊ Ezech. xxxiiij. Ecce ego requirã oues meas ⁊c. de hoc. vij. q. j. §. hoc aũt. xxiij. q. iiij. tres perſonas. ¶ O Itẽ Jo. xxj. ibi. hoc aũt dixit: ſignificãs qua moꝛte eſſet clarificatur⁹ deũ. Aug. Hũc inuenit exitũ ille negatoꝛ ⁊ amatoꝛ: vt ꝑ eius noĩe ꝑfecta dilectione moꝛeret᷑: cũ quo ſe moꝛiturũ peruerſa feſtinatiõe ꝓmiſerat. hoc em̃ opoꝛtebat vt pꝛius chꝛiſtus ꝓ Petri ſalute/deinde Petrus ꝓ chꝛiſti ꝑdicatione moꝛeretur. hec Aug. Uoluit aũt dñs petrũ per paſſionẽ vitã finire: q: ipſum cõſtituerat pꝛincipalẽ paſtoꝛẽ eccleſie. vt innueret q̃ pꝛelati debent eſſe parati ponere animã ſuã pꝛo ouib⁹ ſuis. Jo. x. vñ timidos increpat Ezech. xiij. Nõ aſcendiſtis ex aduerſo: neq; oppoſuiſtis vos murũ ꝓ domo iſrael: vt ſtaretis i pꝛelio in die dñi. de hoc pꝛe. §. hoc aũt. ⁊. xliij. di. ſit rectoꝛ. Item voluit vt eodẽ genere paſſiõis/quo ipſe paſſus eſt: moꝛeret᷑. vt oſtẽderet q̃ pꝛelati tenentur ſtrictius ⁊ perfectius imitari. vñ Jo. xij. Si q̇s mihi miniſtrat: me ſequat᷑. ad hoc. j. q. j. viliſſimus. ⁊. xxv. di. §. nunc autẽ. ibi. ſed talis eligatur: cui⁹ cõparatione/ceteri grex dicãtur. ⁊ facit diſt. iiij. deniq;. ibi. ſicut loco/ita religione pꝛecellãt. Itẽ Greg. tantũ debet actionẽ populi actio pꝛecellere pſulis: quãtũ diſtare ſolet a grege vita paſtoꝛis. ¶ P Item in eodẽ. c. Jo. xxj. ibi. ſequere me. qđ intelligi debet: nõ tam de genere martyꝛij/q̃ de oꝛdine magiſterij. vt Inno. dicit. Nam ⁊ Andreas ⁊ quidã alij pꝛeter petrũ ſecuti fuerũt chꝛiſtum in crucifixione. ſed ſolũ Petrũ ſubſtituit ſibi dñs: ⁊ in officio vicariũ: ⁊ in magiſterio ſucceſſoꝛẽ. vñ ⁊ Theophilus. In hoc q̃ dicit dñs petro/ſequere me: cũctoꝛũ fideliũ pꝛelatum eũ inſtituit. ſimul aũt ⁊/ſequi/intelligas hic imitationẽ in cũctis ⁊ verbis ⁊ operibus. oſtendit etiã affectionem ad ipm̃: q: q̃ nobis adſtrictioꝛes ſunt/hos ſequi nos nolum⁹. Chꝛyſ. Si vero dixerit q̇s: qualiter igitur Jacobus thꝛonũ aſſumpſit hieroſolymoꝛũ: illud vtiq; dicã. q̃m Petrũ oꝛbis terraꝝ inthꝛonizauit magiſtrũ. ad hoc ex de ma. ⁊ obe. ſolite. §. nos aũt. ibi. vt alienũ a ſuo demonſtraret ouili: q̃ petrũ ⁊ ſucceſſoꝛes ipſius magiſtros non recognoſceret ⁊ paſtoꝛes. ¶ Q Itẽ in pꝛe. c. Jo. xxj. ibi. conuerſus petrus vidit illũ diſcipulũ ⁊c. Chꝛyſ. Nõ ſine cauſa recolit illã accubationẽ: ſed vt oſtẽdat quantã petr⁹ habebat fiduciã poſt negationẽ. qui em̃ in cena nõ audebat interrogare: ſed Joãni interrogationẽ cõmiſit: huic ⁊ pꝛepoſitura fratrũ cõmiſſa eſt ⁊ credita. Et nõ ſolũ nõ cõmittit alteri interrogare que ad ipm̃ pertinẽt: ſed de reliquo ipſe ꝓ alijs magiſtrum interrogat. Quia ergo magna ei pꝛedixerat dñs: ⁊ oꝛbẽ terrarũ cõmiſerat: ⁊ martyꝛiũ pꝛenũtiauerat: ⁊ amoꝛẽ pꝛoteſtatus fuerat amplioꝛẽ: volens et Joãnem in cõmunicatoꝛẽ accipere/dixit. hic aũt quid? quaſi di. nõne nobiſcũ eadẽ veniet via. Ualde em̃ Joannem amabat Petrus: ⁊ per euangeliũ oſtenditur eoꝛum colligatio: ⁊ in actibus apoſtoloꝝ. Act. iij. in pn̄. Sic ergo nunc vicẽ reddit petrus Joãni. Exiſtimãs em̃ eum velle interrogare de ſeipſo/⁊ nõ audere: ipſe pꝛo eo ſuſcipit interrogationẽ. Quia vero debebãt oꝛbis terrarũ pꝛocurationẽ accipere: nec opoꝛtebat eos de reliquo ſibi inuicem eſſe cõiunctos: qđ eſſet damnũ oꝛbi terrarũ: ꝓpterea dñs dicit. ſic eũ volo manere/donec veniã. Theophil⁹. hoc eſt. dũ hunc volens/dirigam ad pꝛedicandũ. te namq; nunc

Contriſtat⁹ eſt Pe. ⁊c.

Paſce oues meas.

Sequere me.

Cõuer. pe. vi. il. diſci. ⁊c.

dirigo ad orbis pontificatū. ¶ R Itē ſuper illud Luce
Nō cātabit ho. gal. ⁊c. — xxii. Non cantabit hodie gallus/donec ter abneges noſſe
me. Aug. Qui mihi promittis vitā tuā: ter negabis vitam
tuā. quid in animo eius eſſet cupiditatis: videbat. qd vi=
riū: non videbat. voluntatē ſuam iactabat infirmus: ſed
aſpiciebat valetudinem medicus. An apl's petrus (ſicuti
eū fauore peruerſo excuſare quidā nituntur) chriſtū non
negauit: q: interrogat⁹ ab ancilla/hoīem ſe neſcire reſpō
dit: ſicut alij euāgeliſte teſtātur: ⁊ expreſſius. quaſi qui ho
minē chriſtū negat: nō chriſtū neget. ⁊ hoc in eo negat: qđ
factus eſt ꝓpter nos: ne periret qđ fecerat nos. per qd au
tem caput eſt eccleſie: niſi per hoīem: quō ergo eſt in cor=
pore chriſti: q̄ negat hoīem chriſtū? Sed qd multis immo=
rer: non eñ dñs ait: nō cantabit gallus: donec hoīem/aut
filiū hoīs neges: ſed donec me neges. qd eſt me: niſi quod
erat. quicqd eius negauit: chriſtū negauit? Siquidē dubi
tare: nefas eſt. chriſtus hoc dixit: verūq; predixit. ꝓculdu=
bio petrus chriſtū negauit. nō accuſemus chriſtū quū de=
fendimus petrū. agnouit plane peccatū ſuum infirmitas
petri: ⁊ quantū mali chriſtū negando cōmiſerit/plorādo
mōſtrauit. Neq; nos quū iſta dicimus: primū apoſtolorū
accuſare delectat. Sed hūc intuēdo admoneri vos opor=
tet: ne homo q̄ſq; de humanis virib⁹ fidat. Vba hec Aug.
abbreuiata trāſponunt. xi. q. iij. non ſolū abnegat. Itē ibi
Beda. reſipiſcēdi nihilomin⁹ ſi in lapſum corruerit exem
plū capiat: neq; deſperet: ſed incūctanter veniā ſe poſſe ꝓ=
mereri credat. Chryſ. vñ manifeſtū eſt qm̄ ⁊ caſum petri
dñs conceſſit. nā poterat quidem a pncipio reuocare: ſed
q: permanebat in vehemētia. ipſe quidem nō impulit ad
negationē: ſed dimiſit deſertū: vt diſcat ꝓpriā imbecillita
tem. Et vt poſt hec talia nō patiatur: quū orbis terrarum
diſpenſationē ſuſceperit: ſed reminiſcēs eorū que paſſus
eſt/cognoſcat ſeipm. l. di. cōſiderādū. cū. c. ſeq. ¶ S Itē
de primatu ⁊ vniuerſali poteſtate ac platione petri ⁊ ſuc=
ceſſorū eius Ber. in. ij. lib. ad Eugeniū/ex alia re geſta ſu=
mit oſtenſionē: dicēs. Stat ergo incōcuſſum priuilegium
tuū tibi: tam in datis clauibus: q̄ in ouibus cōmendatis.
Accipe aliqd qđ nihilominus prerogatiuā cōfirmat tibi.
diſcipuli nauigabant: ⁊ dñs apparebat in littore. ſciens pe
trus q: dñs eſt: in mare ſe miſit: ⁊ ſic venit ad ipſum: alijs
nauigio peruenīētibus. Ioā. vlti. Quid iſtud: nēpe ſignū
ſingularis potentie ⁊ pontificij petri: per qđ non nauem
vnā: vt ceteri quiq; ſuā: ſed ſeculū ipm ſuſcepit gubernan
dū. pš. ciij. hoc mare magnū ⁊c. Mare eñ ſeculū. Naues
aūt eccleſie ſunt. i. q. iiij. nō turbatur. inde eſt q̄ altera vice
inſtar dñi gradiēs ſuper aquas. Mat. xiiij. vnicū ſe vica=
riū chriſti deſignauit: q̄ non vni populo/ſed cūctis preeſſe
deberet. ſiquidē aque multe/populi multi. Apoč. xvij. de
cōſe. di. ij. cū omne. ex de celeb. miſ. cū marthe. §. queſiuiſti.
Itaq; quū quiſq; ceterorū habeat ſuam: tibi vna cōmiſſa
eſt grādiſſima nauis facta ex oibus: ipſa vniuerſalis eccle
ſia toto orbe diffuſa. de hoc. xxi. di. quāuis. ¶ T Item ibi
in Mat. xiiij. ad fi. ibi. reſpōdens aūt Petrus/dixit. dñe: ſi
Dñe: ſi tu es: iu. me veni. ad te ⁊c. — tu es: iube me venire ad te ſup aquas. Hiero. ait. In oib⁹
aūt locis ardētiſſime fidei inuenitur Petrus. eodē ergo
fidei feruore quo ſemp/nūc q̄ tacentib⁹ ceteris credit ſe
poſſe facere/per voluntatē magiſtri: qđ nō poterat ꝑ na=
turā. ibidē Chryſ. Vide aūt quātus eſt feruor: quanta fi=
des. nō dixit ora: deprecare: ſed iube. non eñ ſolum credi=
dit/qm̄ poteſt chriſtus ambulare ſupra mare: ſed qm̄ pōt
⁊ alios inducere. ⁊ cōcupiſcit velociter ad eū venire. hoc
eñ tam magnū queſiuit ꝓpter amorem ſolū: nō propter
oſtentationē. non eñ dixit. iube me ire ſuper aquas. ſed iu
be me venire ad te. Item idē Chryſ. ibidē. ſuper verbo. vi
dens aūt ventū validum/timuit. Petrus aūt (qđ maius
eſt) ſuperās vndas ſcʒ maris: a minori turbatur. ſcʒ a ven
ti impulſu. vñ ſequitur. videns aūt ⁊c. Talis eñ eſt natu=
ra humana: vt multotiens in magnis ſe habens recte: in
minorib⁹ reprehēdatur. Hoc aūt q̄ Petrus timuit/diffe=
rentiā demonſtrabat diſcipuli ⁊ magiſtri. ſed ⁊ alios diſci
pulos mitigabat. Si eñ duobus fratrib⁹ ſeſſuris ad dex=
teram ⁊ ſiniſtrā moleſti ſunt. Matth. xx. ⁊ Mar. x. mul=
to magis huic moleſti fuiſſent. nondū enim erant ſpiritu
pleni. poſtea vero ſpūales effecti/vbiq; petro primatū cō
cedunt: ⁊ in concionibus eū premittunt. Luce. viij. Item
ibi Hiero. Etiam paululū relinquitur tētationi: vt augea
tur fides: ⁊ intelligat ſe nō facilitate poſtulatiōis ſed po=
tentia dñi conſeruatū. ardebat eñ in animo eius fides: et
humana fragilitas in profundū trahebat. Itē Aug. pre=
ſumpſit ergo petr⁹ de dño. titubauit vt homo. ſed rediuit
ad dnm. vnde ⁊ ſequit. ⁊ quū cepiſſet mergi. ¶ Pro ſtatu
eccleſie informando: cui⁹ caput eſt Petrus. xxij. di. c. ij. my
ſtice libet hoc euāgeliū percurrere. vñ ibi in Matth. xiiij.
et ſtatim cōpulit ieſus ⁊c. Hiero. Quo ſermone oſtendit
inuitos eos a dño receſſiſſe: dū amore preceptoris/ne ad
punctū qdē tpis ab eo volūt ſeparari. Chryſ. Cōſideran=
Grande qdpiam facturis querēda ſolitudo — dū aūt/q̄ quū dñs magna operat: dimittit turbas: docēs
nos nuſq̄ gloriā multitudinis ꝓſequi. nec attrahere mul
titudinē. Et iterū docet/non debere nos turbe cōmiſcere
cōtinue: neq; fugere multitudinē ſemper: ſed vtiliter face
re. ⁊ ideo ſequit. dimiſſis turbis/aſcendit in montē ſolus
orare. in quo docet nos/quia ſolitudo bona eſt: quū nos
deū interpellare oporteat. ꝓpter hoc etiam ad deſertū va
dit: ⁊ ibi pernoctat: dū orat: erudiens nos in oratione trā=
quillitatē querere: ⁊ a tempore/⁊ a loco. huculq; Chryſ.
Pro ſolitudine. de peni. di. ij. §. romanos. V. ſed nec adam.
Iob. iij. edificāt ſibi ſolitudines. vñ Bern. Anima ſancta:
ſola eſto: vt ſoli hoīm ſerues teipam: quē tibi ex omnibus
elegiſti. fuge publicum. fuge ipſos domeſticos. ſecede ab
amicis ⁊ intimis. etiā ab illo qui tibi miniſtrat. an neſcis
te habere verecundū ſponſum: q̄ nequaq̄ velit indulgere
preſentiā ſuā preſentibus ceteris: ſecede ergo ſcʒ mente/
nō corpore: ſed intētione/ſed deuotione/ſed ſpū. relinqui=
te ciuitates habitatores moab. Hiere. xlviij. Itē Hiero.
qđ aūt aſcendit ſolus orare: non ad eū referas/q̄ de. v. pa=
nibus. v. milia hoīm ſatiauit. Sed ad eū qui audita mor=
te Ioannis: ſecedit in ſolitudinē. non q̄ perſonam ſepare
Orat chriſtus in monte. — mus: ſed q: opera eius inter deū ⁊ hoīem diuiſa ſunt. Itē
Aug. Mons altitudo eſt. qd aūt altius celo in hoc mun=
do: qs vero in celū aſcendit: nouit fides veſtra. cur aūt ſo
lus aſcēdit: quia nemo aſcēdit in celū: niſi qui de celo de=
ſcendit. Io. iij. quāuis ⁊ quū in fine venerit: ⁊ nos in celū
leuauerit: etiā tunc ſolus aſcendet. quia caput cū corpore
ſuo vnus eſt chriſtus. nunc tamē ſolū caput aſcendit. aſcē=
dit aūt orare: quia aſcendit ad patrē/ꝓ nobis interpella=
re. Vel q̄ veſpere ſolus eſt: ſolitudinē ſuam in tēpore paſ=
ſionis oſtendit ceteris trepidatione dilapſis. Mat. xxvi.
Item Aug. Verūtamen dū chriſtus orat in excelſo: naui=
cula turbatur magnis fluctib⁹ in ꝓfundo. ⁊ q: inſurgunt
fluctus: pōt iſta nauicula turbari. ſed q: chriſtus orat: non
pōt mergi. Nauiculā quippe iſtā/eccleſiā cogitate. turbu=
lentū mare/hoc ſeculū. ad hoc. xxiiij. q. i. nō turbat. xij. q. i.
futuram. i. rñ. ibi. at vero quum inter turbines ⁊ aduerſa
mundi ſuccreſceret eccleſia. Itē Aug. Quando eñ aliqs
impie voluntatis/maxime poteſtatis/perſecutionē indi=
cit eccleſie: ſuper nauiculā chriſti grandis vnda cōſurgit.
Rabanus. Vñ bene dicit: q̄ nauis erat in medio mari: et
ipſe ſolus in terra. q: nonnūq̄ eccleſia tantis preſſuris eſt
afflicta: vt dñs eam deſeruiſſe videretur ad tēpus. ad hoc
xxiij. di. in nomine dñi. i. rñ. Item Aug. Abijt autē dñs ad
Quarta noctis vigilia. — viſitādos diſcipulos ſuos/qui turbabātur in mari/quar=
ta vigilia noctis. i. in extrema parte noctis. vigilia enim
vna tres horas habet: ac ꝑ hoc/nox quatuor vigilias hʒ.
Hilarius. prima ergo vigilia fuit legis. Scđa propheta=
rū. Tertia corporalis aduētus. Quarta in reditu clarita=
tis. Aug. Quarta ergo vigilia noctis: hoc eſt: pene iā no=
cte finita: venit: in fine ſeculi/iniquitatis nocte tranſacta:
ad iudicandū viuos ⁊ mortuos. venit aūt mirabiliter. ſur
gebāt eñ fluctus: ſed calcabant. quantūlibet eñ poteſta=
tes ſeculi cōſurgāt: premit earū caput noſtrū caput. Hila=

rius. Veniēs aūt chꝛiſtus in fine/inueniet eccleſiā feſſam:
⁊ antichꝛiſti ſpū ⁊ totius ſeculi motibꝰ circūiactam. Et q:
de antichꝛiſti cōſuetudine ad oēm tentationū nouitatem
ſoliciti erūt:etiā ad dñi aduentū expaueſcent: falſas rerū
imaginationes metuētes. ſed bonus dñs timoꝛē depellit
dicēs. Ego ſum. ⁊ aduētus ſui fide/metū naufragij immi
nētis depellit. Aug. de queſtionibꝰ euāgelioꝝ. Vel qđ dixe
rūt diſcipuli phātaſma eſſe:ſignat q: quidā q̄ ceſſerint dia
bolo/de chꝛiſti aduētu dubitabunt. Qđ aūt petrus implo
rabat a dño/ne mergat̄:ſignificauerat q̄buſdam tribula/
tionibꝰ etiā poſt vltimā perſecutionē purgatam eccleſiā.
Itē Hilariꝰ. Qđ aūt trepidanti Petro virtutē perueniēdi
ad ſe dñs nō inducit:ſed manu appꝛehēſum ſuſtinuit:hec
ratio eſt:ſolus eñ paſſurus pꝛo oībus/oīm peccata ſolue/
bat:nec ſocium admittit. quicquid enim vniuerſitati pꝛe/
ſtatur:ab vno pꝛeſtatur. Item Aug. In vno etiam apoſto
lo.i. Petro/in oꝛdine apoſtoloꝝ pꝛimo et pꝛecipuo/in quo
figurabatur eccleſia/vtrunq; genus ſignificandum fuit
id eſt firmi/in hoc ꝙ ſuper aquas ambulauit: et infirmi/
in hoc ꝙ dubitauit. nam ⁊ vnicuiq; ſua cupiditas tempe/
ſtas eſt. Amas deum:ambulas ſuper mare. ſub pedibus
tuis eſt ſeculi tumoꝛ. Amas ſeculum:abſoꝛbet te. ſed quū
fluctuat cupiditate coꝛ tuum:vt vincas tuam cupiditatē/
inuoca chꝛiſti diuinitatem. Rabanus. Nec mirandum ſi
aſcendente in nauiculam domino/ventꝰ ceſſauit. in quo/
cunq; enim coꝛde dominus per gratiam adeſt: mox vni/
uerſa bella quieſcunt. Col.i. quia quum ſit pax:pacem in/
fert. Item Hilarius. Aſcenſu etiam chꝛiſti in nauim/ven/
tum ⁊ mare eſſe ſedatum:poſt claritatis ſue reditum:eter
na eccleſia:pax ⁊ tranquillitas indicatur. ⁊ quia tunc ma
nifeſtus aduenit:recte admirantes vniuerſi/locuti ſunt.
vere filius dei es. Confeſſio enim vniuerſoꝛum tunc abſo
luta ⁊ publica erit:dei filium non iam in humilitate coꝛpo
rea/ſed in celeſti gloꝛia pacem eccleſie reddidiſſe. Item
Aug. de queſtionibꝰ euangelioꝝ. Signatur enim clarita
tem eius tunc manifeſtatam/futuram per ſpeciem iam vi
dentibus:qui per fidem nunc ambulant. ℂ V Item ⁊
alia Petri pꝛiuilegia ſubnectuntur. Nam aſſumpto chꝛi/
ſto in celum. Mar. vlti. Petrus velut eius ſucceſſoꝛ eccle/
ſiam regere cepit:dum ad complendum duodenariū nu/
merum apoſtoloꝛuꝫ/loco Iude pꝛeuaricatoꝛis ex verbis
pꝛophete Dauid alium inſtituit:⁊ ſubꝛogari fecit. Actuū
i. xxvi.q.ij.§.i.in fi. ℂ X Qui etiam recepto paracleto:
diſcipulos non muſto repletos: ſed ſpirituſſancti gratia
illuſtratos:ex verbis Iohelis apertius cōpꝛobauit: igna
ros inſtruens:⁊ incredulos deſtruens. Act.ij. de conſe. di/
ſtin.iiij. pꝛopꝛie. Hic penitentiam agere iuſſit:⁊ baptizari
credentes. vt ibi habetur, de peni. diſtin.i.§. his authoꝛita
tibus.ꝟ. petrus apoſtolus. ⁊ de conſe. diſtin.iiij. pꝛeall.c.
pꝛopꝛie. Hic pꝛimum curando claudum fuit miraculum
operatus. Act.iij. ibi. Petrus autem dixit: argētum ⁊ au/
rum non eſt mihi ⁊c. Et in Ananiam ⁊ Sapphyꝛam vxo/
rem eius tanq̄ pꝛimus ⁊ pꝛecipuus apoſtoloꝛū pꝛomul/
gauit ſententiam moꝛtis. quia mentiti fuerāt ſpirituiſan/
cto. Act.v. xxiij.q.viij. legi. ⁊.c. occidit. ⁊.c. petrus. Ipſe ſo/
lus in Simonem magum ſententiam damnationis pꝛo/
nuntiauit. licet non ei ſoli/ſed omnibus communiter pe/
cuniam obtuliſſet. Act.viij.i.q.i. qui ſtudet. ⁊.c. petrus. ⁊.c.
eos. Ipſe non ſolum miracula faciebat:ſed etiam vmbꝛa
illius. Act.v. Ipſe in mentis exceſſu vidit celum apertum:
et vas quoddam deſcendens:quod animantia diuerſi ge
neris continebat. ⁊ dictū eſt ei. Surge petre:macta:⁊ mā/
duca. per quod innuitur ꝙ Petrus pꝛelatus fuerit popu
lis vniuerſis. vas autem illud oꝛbem vniuerſum ſignat. ⁊
vniuerſitas contentoꝛum in eo/ſignificat tam iudeoꝛum
q̄ gentium nationes. ponitur hiſtoꝛia Actuū.x.⁊.xi. Vas
illud velut linteum de quo ibi đ/myſtice penitentiā ſigni
ficare poteſt. linteum enim multis tunſionibus ⁊ laboꝛi/
bus fit. et penitentia vera multo laboꝛe agenda eſt. xlvij.
diſtin. omnis. vnde Aug. Tunde pectus:⁊ tundendo eſto

Alia Pe
tri et pꝛi/
uilegia
et mira/
cula.

coꝛrectus. de peni. diſtin.i. tres autem. In tali linteo domi
nus inuoluitur: dum in vera penitentia coꝛpus ſuum ſu/
mitur. Io.xix. Acceperunt coꝛpus Ieſu: ⁊ ligauerūt lin/
teis cum aromatibus. ⁊ ſicut in linteo penitētia:ſic in aro
matibus virtutes ſignantur. ſm Greg. in ſermone homi
lie paſcalis. ⁊ facit ex̄ de ſacra vnc.c. vnico.§. ad exhiben/
dum. Item Greg. virtutes perficientium in notitia cete/
roꝛum/quaſi ſuauitate fragrant odoꝛum. Qđ autem lin/
teum ter oſtenditur/ſignatur ꝙ vera penitentia tribꝰ mo
dis agitur, contritione, confeſſione. ⁊ ſatiſfactione. de pe.
diſtin.iij. perfecta penitentia. Animalia immunda que in
linteo ſunt/ſignificant peccatoꝛes qui in penitentia ſunt.
beſtie quidem/auaros. ſerpētes/luxurioſos. aues/ſuper/
bos. ℂ Adapta lectoꝛ. In his iubetur Petrus occidere.
ſcilicet vitam beſtialem. de qua dicitur in pſ̄. xlviij. homo
quum in honoꝛe eſſet/ſcꝫ rationis diſcernendi inter mun
dum ⁊ immūdum/non intellexit id eſt intelligere noluit.
Pſ̄. xxxv. vt bene ageret. et manducare id eſt traijcere in
coꝛpus eccleſie. Greg. Mirabile ꝙ ſerpentes ⁊ beſtie poſ
ſunt in celum aſcendere. verum eſt. ſed in linteo peniten/
tie. Aug. Anime ſancte que in hoc ſeculo/aut per vite in/
nocentiam pure ſunt: aut penitentie ſatiſfactione pur/
gantur:a ſaluatoꝛe recipiuntur. Item Petrus poſt chꝛi/
ſtum pꝛimus moꝛtuum reſuſcitat. ſcilicet Thabitā. Act.
ix. in fi. in ſignum ꝙ ipſe pꝛecipue per claues ſibi commiſ/
ſas ſoluendo peccatoꝛes reſuſcitat ad vitam gratie. de pe
ni. diſtin.i.§. hoc autem. vltra columnam.ꝟ. reſuſcitatus:
ℂ Y Item ipſe Petrus pꝛimus iudeos/pꝛimus genti
les/poſt aſcēſionem conuertit ad fidem: vt ſuper vtroſq;
fideles ſe habere pꝛimatum monſtraret. quū ipſo die pen
tecoſtes ad verbum exhoꝛtationis ipſius circiter tria mi/
lia iudeoꝛum baptizati ſunt. Act.ij. de conſe. diſt.iiij. pꝛo/
pꝛie. ac deinde Coꝛnelium centurionem gentilem/⁊ ſuas
quaſi pꝛimitias gentium ad reuelationem angelicam ba
ptizauit. Act.x. in fi. xxi. diſtin. in nouo. ibi. pꝛimuſq; ad fi/
dem populum virtute ſue pꝛedicationis adduxit. l. diſtin.
fidelioꝛ. ibi. Petrus enim dicitur eo ꝙ pꝛimus in nationi/
bus fidei fundamenta poſuerit. etiam de conſe. diſtin.iiij.
non dubito. ibi. veruntamē ſi iam ſpirituſancto accepto
Coꝛnelius baptizari noluiſſet:cōtempti ſacramenti reus
fieret. Item eſt Petrus cuius vnam nauem aſcendit chꝛi
ſtus. Luce.v. quia vna eſt eccleſia vniuerſalis:cuius rectoꝛ
eſt Petrus. xxiiij.q.i. loquitur. Unde ibi ſuper verbo Aſcē
dens autem in vnā nauim que erat Simonis. Beda. Na/
uis Simonis/eſt eccleſia pꝛimitiua. de qua Paulus dicit
Gal.ij. qui operatus eſt Petro in apoſtolatu circūciſio/
nis. Unde dicta vna:quia multitudinis credentium erat
coꝛ vnum ⁊ anima vna. Act.iiij. xij.q.i. dilectiſſimus. Itē
ibi. Et impleuerunt ambas naues. Amb. Myſtice autem
ſm Matth. nauis petri fluctuat:ſm Lucam/impletur pi
ſcibus:vt ⁊ pꝛincipia eccleſie fluctuantis/⁊ poſterioꝛa ex/
uberantis agnoſcas. non turbatur iſta que Petrum ha/
bet ⁊c. pꝛoſequere. xxiiij.q.i. non turbatur. Ubi ⁊ dicitur.
Duc in altum ⁊c. deniq; etſi alijs imperat vt laxent retia
ſua:ſoli tamen Petro dicitur. Duc in altum. hoc eſt in pꝛo/
fundum diſputationum. Vel in altū. quia Petrus altioꝛ
alijs/⁊ ſuperioꝛ. xxi. diſtin. in nouo. lxxx. diſtin. in illis. in fi.
ibi. quia nec inter ipſos apoſtolos par fuit inſtitutio:ſed
vnus pꝛefuit omnibus. Qđ autem retia rumpebātur. ibi.
Piſcium copia ⁊ nauicule implete ſunt:ita vt mergeren/
tur. ſm Aug. ſignat hominum carnalium tantam futurā
multitudinem in eccleſia: vt etiam diruptione pacis per
hereſes ⁊ ſchiſmata ſcinderentur. Rumpitur autem rete:
ſed non labitur piſcis. ſm Bedam. q: ſuos dominꝰ etiam
inter perſequentium ſcandala ſeruat. Item ſm Bedam.
harum impletio nauium vſq; in fines ſeculi creſcit: ſm ꝙ
implete merguntur:hoc eſt:in merſione pꝛemuntur. non
enim ſunt ſubmerſe:ſed periclitate. pꝛout apoſtolus expo
nit/dicens.ij. Timoth.iij. In nouiſſimis diebus inſtabunt
tempoꝛa periculoſa:⁊ erunt homines ſeipſos amātes:cu

pid i:elati:ſuperbi:blaſphemi:parentibus non obediētes ingrati:ſceleſti:ſine affectione:ſine pace:criminatores:incōtinentes:immites:ſine benignitate:proditores:proterui:tumidi:voluptatum amatores/magis ꝙ dei: habētes quidem ſpeciem pietatis:virtutem eius abnegantes ⁊c. Nā mergi naues/eſt homines in ſeculo/exquo electi per fidem fuerant/mox prauitate relabi. Item.ibi. Ex hoc iā homines eris capiens. Beda. Hoc ad ipſum Petrum ſpecialiter pertinet. Exponit em̄ ei dn̄s quid hec captura piſcium ſignificet. ꝙ ſcʒ ipſe ſicut nūc per retia piſces: ſic aliquando per verba ſit capturus homines. Nā vna die ſolum/cepit tria milia verbo ſuo. vt Act.ij. ⁊ pre.c. de conſe. diſt.iiij. proprie. totuſq̄ huius facti ordo/quid in eccleſia cuius ipſe Petrus typum tenet quotidie geratur/oſtendit. ¶ Item ſuper illud Matth.xix. Ecce nos reliquim⁹ omnia. qđ eſt ibi verbū Petri. dicit Chryſo. Qui claues regni celorum acceperat:pro ijs qui ibi ſunt iam cōfidit. et pro orbe terrarū vniuerſa interrogat. ¶ Item Jo.xxi. ſuper illud Aſcendit Simon Petrus:⁊ traxit rete in terram. Grego. Petro autem ſancta eccleſia eſt cōmiſſa. ipſi ſpecialiter dicitur Jo.vlti. Paſce oues meas. Quod ergo poſtmodū aperitur in voce:hoc ante ſignat in opere. ipſe enim piſces ad ſoliditatem litoris pertrahit. q: ſtabilitatē eterne patrie fidelibus oſtendit. hoc egit verbis. hoc epiſtolis. hoc agit quotidie miraculorum ſignis. ¶ Itē Jo.vj. Petrus tanq̄ caput ꝑ toto corpore apoſtolico ⁊ eccleſie dicit chriſto. Dn̄e ad quem ibimus? Augu.q.d. repellis nos a te:da nobis alterum te:ad quem ibimus/ſi te relinquimus. Chryſ. autē: Verbum multe amicitie eſt oſtenſiuum. quia ſcʒ chriſtus eis honorabilior erat ꝙ patres et matres pro tota etiam eccleſia confitetur dicens. Et nos credimus:⁊ cognouimus:quia tu es chriſtus fili⁹ dei. vbi Aug. credimus enim/vt cognoſceremus. Nā ſi prius cognoſcere/deinde credere vellemus:nec cognoſceremus: nec credere valeremus. Hoc autem credimus ⁊ cognouimus:q: tu es chriſtus filius dei. i. quia ipſa vita eterna es: et non das in carne ⁊ ſanguine tuo niſi quod es. ¶ Item Jo.xiij.ibi. Heſitantes de quo diceret. Chryſ. Omnibus autem trementibus:⁊ ipſo vertice/ſcilʒ Petro formidante: Joannes velut delectat⁹ recubuit in ſinu Jeſu ⁊c. Sūt et alia plura ex quibus Petri primatus oſtendi poteſt:et per cōſequens ſucceſſoris ipſius. ſed ea que ſunt dicta ad preſens ſufficiant. Quibus tamen ⁊ illud addendum eſt ꝙ Petrus caput ⁊ princeps apoſtolorū:⁊ conſequēter totius eccleſie dicitur ⁊ eſt. nō ſolum chriſti inſtitutione:ſed etiam apoſtolorū cōmuni approbatione. ſicut ſacri doctores eliciunt ex quibuſdam predictarum authoritatū ⁊ ex quibuſdam alijs. et eſt expreſſum.xxi.diſt.in nouo. ¶ Ad hoc etiam addendū eſt ꝙ Romanus pontifex Petri ſucceſſor: nō ſolum iure diuino/quod a chriſto:ſed etiam iure humano/quod eſt a terreno principe/primatum obtinet ſuper omnes eccleſias/eccleſiarūq̄ rectores: vt patet ex priuilegio conceſſo a Conſtantino romane eccleſie/ac in ea preſidenti.xcvj.diſt.cōſtantinus. Si autem obijciatur ꝙ princeps terrenus primatū ſpiritualem conferre nō potuit:quū de ſpiritualibus diſponendi non habet poteſtatem.xcvj.diſt.qui bene. Dicendū eſt ꝙ illius priuilegij poteſtas quantum ad poteſtatem ſpiritualem pertinet/non ſcḋm authoritatem eſt accipienda:ſed ſcḋm approbationem/et manifeſtationem/⁊ deuotionem/et diuine voluntatis executionem.

¶ Articulus.lvj. A

Hunc vidēdum eſt

de differentia ⁊ cōuenientia duplicis poteſtatis regie ſcʒ ſpiritualis et ſecularis. Harum autē poteſtatū differentia ex ipſis nominibus conſiderari pōt. dum vna ſpiritualis alia ſecularis vel tēporalis vocatur. ¶ Ad cuius differentie intellectum ſciendū eſt ꝙ ſpirituale dupliciter đr. Uno em̄ modo ſpūale dicit/id qđ ꝑtinet ad aīam que ſpūalis eſt nature. Tertulian⁹ hereticus aīam corpoream eſſe dicit.xxiiij.q.iij.quidā.ℽ. tertulianiſte. ⁊ precipue quantū ad partē rationalē. ⁊ hoc modo ſciētie ⁊ virtutes dicuntur ſpiritualia quedā. huic autē ſpirituali contradicit corporale:quod ſcilʒ pertinet ad corpus:vel ad animā. vt eſt corporis forma. ex̄ in clemen. de ſū.ca.fidei. §. porro. et vt cōmunicat cum animabus brutorum. Et ſic dicunt quidam ꝙ poteſtas prelatorū eccleſie ſpiritualis dicitur: quia eſt ſuper animas:⁊ ſuper ea que ad perfectionē pertinent anime. Poteſtas autem principū ſecularium dicitur corporalis:quia eſt ſupra corpora:⁊ ſuper ea que pertinēt ad corpus. ad hoc.xcvj.diſt. cum ad verum.ibi. quatenus ſpūalis accuſatio a carnalibus diſtaret incurſib⁹. ¶ Sed hoc dictum habet dubium. nam etiam ſecularis poteſtas ſi recta ⁊ ordinata ſit:intendit ꝑncipaliter ⁊ finaliter ſubditos dirigere:⁊ inducere ad vitam virtuoſam:que principaliter ad animā pertinet. ar. ad hoc di.iiij. facte ſunt. ex̄ in prohe. decre. rex pacificus. §. ideoq̄. Id em̄ debet intendere omnis recta poteſtas in hominib⁹:ad qđ homo finaliter ordinatur. Finis autem hominis inquātum homo/eſt felicitas. Unde omnis poteſtas recta debet intendere/vt multitudo ſibi ſubiecta ſit felix:felicitas autē hominis principaliter cōſiſtit in actu virtuoſo. vnde Pſ.j. Beatus vir qui nō abijt in conſilio impiorū ⁊c. Et iterū pſ.cxxvij. Beatus vir qui timet dominū. ⁊ Pſ.cxviij. Beati immaculati in via ⁊c. cum ſi. Quare ad officium huius poteſtatis pertinet dirigere homines in hunc finē. Uerum quia ad felicitatem politicam precipue requiruntur exteriora bona/que vite corporali deſeruiant: Ideo cōſequenter ad eius officiū pertinet gubernatio/quantū ad res exteriores/⁊ quantū ad corpora:ſine quibus nō exercentur anime opera in hui⁹ vite ſtatu. ar.j.q.iij. ſi q̇s obiecerit. ſcḋm ꝙ hoc videtur ꝙ ſecularis poteſtas principaliter etiā debet dici ſpūalis:accipiēdo ſpirituale modo predicto. ¶ Alio modo vero dicitur ſpirituale id quod ad animā pertinet: non ſcḋm naturam:ſed ſcḋm gratiam. ⁊ ſcḋm hoc dicuntur ſpiritualia illa que reſpiciūt gratiam:⁊ que ad gratiam habent habitudinem. Et hoc modo poteſtas ſecularis nō dicitur ſpiritualis:ſed tēporalis:ſcḋm quod hmōi reſpicit naturam. ſpiritualis autē reſpicit gratiam. Patet ergo differētia predicta duplicis poteſtatis regie:que eſt/ꝙ vna dicit naturalis:alia ſupernaturalis. Quia tēporalis/ſcḋm ꝙ hmōi/reſpicit naturam: ſpūalis autem reſpicit gratiam: que eſt ſuper naturā. Ex hoc vna dicitur celeſtis: alia terrena. Spiritualis em̄ que reſpicit gratiā: que facit hominem deiformē: dicitur diuina: Temporalis aūt/que reſpicit ipſam naturā hominis:ſcḋm ꝙ eſt homo: dicitur humana. ¶ Conueniunt autē he due poteſtates regie. Primo ſcḋm cauſam efficientē. quia omnis poteſtas a deo. Roma.xiij.xxiij.q.j.quid culpatur. ¶ Item ſecundo conueniunt ſcḋm cauſam finalem. q: finaliter in vtraq̄ intenditur beatitudo. vt proxime dictū eſt. ¶ Tertio conueniunt quantū ad ſubiectum. quia vtriuſq̄ poteſtatis ſubiectū eſt homo. Differunt tamen he poteſtates quantū ad diſpoſitionem ſubiecti. vt quidam dicunt. q: in homine cui cōmunicanda eſt poteſtas tēporalis:requiritur perfectio prudentie: per quā dirigatur in agendis. optimū ar.xxix.di. §.j. ⁊ c. petrus. In homine autē/cui cōmunicanda eſt poteſtas ſpiritualis:requirit perfectio ſapientie:per quam cōtempletur diuina. Unde poteſtas tēporalis requirit vitā actiuam. ſpūalis autem contēplatiuam: nihilominus ⁊ actiuam. ex̄ de renun. niſi cum pridem. §. nec putes.xxvj.diſt. ſi quis vult. ¶ Quarto conueniūt he poteſtates quantum ad obiectū. quia vtraq̄ poteſtas exercetur circa hominē. nam hic loquitur de poteſtate circa hominē. Sed tn̄ differēter habet ſe eſſe vtraq̄ circa homines. Tēporalis enim habet eſſe circa homines: vt ſcḋm ſuam naturā conſiderantur. Spiritualis autē debet eſſe circa hoīes: vt ſunt ſuſceptibiles gratie. ¶ Quinto conueniūt he poteſtates quā

Spūale dupliciṫ accipiṫ.

Spiritualis ⁊ ſecularis regie poteſtates in q̄b⁹ cōueniunt.

tum ad actus.q: cõſimiles ſunt actus vtriuſqꝫ poteſtatis. Differũt tamen in modo agendi. vtriqꝫ nãqꝫ conuenit iudicare.ſed vni corporaliter:alij ſpũaliter. Judicat vna ſpirituales cauſas.xj.q.j.per totum.Alia determinat temporales.ex̄ de iudi.nouit.ex̄ qui fi.ſint legi.c.j.⁊.c. cauſamqꝫ. Una infert penam corporalem.xxiij.q.v.quaſi per totum. Alia vero penam ſpiritualē.xj.q.iij.quaſi per totum.ex̄ de ſen.excõ.per totum.Unde vni dicitur competere gladius ſpiritualis.xvj.q.ij.viſis.in fi. Alteri vero gladi⁹ materialis.xxiij.q.v.non ſolum.xxxiij.q.ij.inter.Utriqꝫ cõuenit paſcere.ſed temporalis paſcit corporaliter:ſicut chriſtus turbas. Jo.vj.Matth.xiiij.⁊.xv.Marc.viij.Luce.ix.xxxix.di. §.j. Spiritualis autem ſpũaliter.xcv.diſtin.eſto.j. Pet.v. Paſcite qui in vobis eſt gregem ⁊c̄.licet etiã corporaliter paſcere debeat:quũ poteſt.vt pre.§.j.⁊.xxxvj.di.§.j.Utriqꝫ conuenit pugnare.ſed ſpirituali oratione ⁊ verbo.xxiij.q.viij.cõuenior.Temporali autē armis ⁊ materiali gladio. vt hic ꝓbatur.xxiij.q.viij.quaſi per totum.ex̄ de vo. ⁊ vo.redēp.ex multa.

¶ Aſſignata vero cõuenientia ⁊ differētia poteſtatum predictarũ:reſtat cõſiderare de quibuſdã alijs cõparationibus earũdem. Et primo quidē quomodo comparantur adinuicem ſm̄ tēporis prioritatem. Sicut autem lex naturalis preceſſit tēpore legem ſcriptã. vj.di.§.his ita.⁊ diſt.j.ius naturale. ſic videtur dicendum ꝙ poteſtas regia tēporalis que a natura oritur: preceſſit poteſtatem regiam ſpiritualē: que ex gratia ſumit exordiũ. Nam ſpiritualis poteſtas ſm̄ veritatem a chriſto initium habuit:qui nobis celeſte regnum patefecit. ad cuius cõſecutionē ordinatur ſpiritualis poteſtas. Secũdum ſignificationem tamen ⁊ figurã/etiam in veteri teſtamēto/hec poteſtas eſſe cepit.vt longe.ſ̄.probaui:precipue in.xiij.ar.

Alia itidē harũ poteſtatũ cõparatio.

¶ B Secundo videndũ quomodo comparantur adinuicem ſm̄ dignitatem. Eſt autem ſimpliciter ⁊ abſolute dicēdum/ꝙ poteſtas ſpiritualis eſt dignior et ſuperior multipliciter. Primo ratione agentis. quia etſi vtraqꝫ ſit a deo.Roma.xiij.tamen ſpũalis digniori modo eſt a deo: quia ſpũalius.xxij.diſt.c.j. ¶ Secũdo ratione finis:quia ſpiritualis ſpiritualius ad ſuperiorem finē ordinatur/q̄ temporalis.vt dictum eſt. ¶ Tertio ratione obiecti. quia licet homo ſit vtriuſqꝫ poteſtatis obiectum:tamen ſm̄ altiorem modũ eſt obiectum ſpiritualis poteſtatis q̄ tēporalis.quod patet. Nam temporalis poteſtatis obiectum/eſt homo:vt in ſuis naturalibus conſideratur. Spiritualis autem poteſtatis obiectum/eſt homo:vt eſt perfectibilis gratia:⁊ poteſt effici membrum chriſti:⁊ dei filius per adoptionem. Jo.j. Dedit eis poteſtatem filios dei fieri.de peni.di.j.§.hoc autē.v̄.item vt chriſtus ait. ¶ Quarto ratione actus. quia ſpiritualis habet altiores et digniores operationes/q̄ temporalis.q: ſicut finis ad finem ſe habet:ſic operatio ad finem perducēs/ad operationē ſe habet. ¶ Quinto ratione modi agendi.quia ſpiritualis rectius operatur/q̄ tēporalis.in quo ſepe cõtingit obliquitas ⁊ defectus.licet em̄ perſona que ſpiritualē habet poteſtatē: deficere poſſit in operando: tamē poteſtas ipſa ſm̄ ſe rectitudinem amplius ſemper habet.ar. xxij.q.iiij. qui peccat. ¶ Sexto ratione vtilitatis.nam ſpũalis plura poteſt agere:⁊ plures habet agēdi modos:q̄ tēporalis. Adhuc plures ſubdũtur poteſtati ſpũali/q̄ temporali.nã ſpirituali ſubijciunt̄ tam clerici q̄ laici.vnde ⁊ a ſubiectione illius cui ſpũalis poteſtas cõuenit plene/ſcꝫ Romani põtificis/nullus excipitur qui ad eccleſiã qualitercũqꝫ pertineat.ix.q.iij.cuncta.ex̄ de maio.⁊ obe.ſolite.§.nos autem. Temporali vero nõ ſubijciuntur niſi laici.nec hi quãtum ad omnia.clerici autē non ſubduntur directe.niſi forte ꝓpter aliquod tēporale.xxiij.q. viij.§.ecce.xviij.diſ. ep̄s metropolitanus.

¶ Deinde videndũ eſt quomodo cõparantur he poteſtates adinuicē ſm̄ cauſalitatem. Spiritualis quidē cauſalitatem habet ſuper tēporalem : et multiplicē cauſalitatis modũ. Nam ſpũalis eſt cauſa tēporalis per modũ finis.q: finis tēporalis/qui eſt felicitas naturalis: ordinatur ad finē ſpiritualis:qui eſt beatitudo ſupernaturalis.⁊ ideo tēporalis eſt propter ſpiritualē finaliter.⁊ qui poteſtatem tēporalem quam habent/ad ſpiritualem non ordinãt:peruerſe eos agere non dubiũ eſt. optimum ar.xxiij.q.v.principes.⁊.xcvij.diſt.eccleſie mee. ¶ Adhuc ſpũalis poteſtas eſt cauſa tēporalis per modum principij agētis.⁊ hoc tripliciter.primo enim ſpũalis eſt principiũ agentis reſpectu tēporalis/quantũ ad eius inſtitutionē. quia eam inſtituit.vt dicit Hugo de ſancto victore.⁊ ſepe ſupra dictũ eſt.maxime in ar.xiij.⁊.xl.

Tp̄alis poteſtas a quo inſtituta.

¶ Sed conſiderandum eſt circa hoc/ꝙ de inſtitutione regni ſummi imperij due ſunt opiniones quaſi cõtrarie. Quidam em̄ dicũt ꝙ temporalis poteſtas a ſolo deo eſt immediate: ⁊ a ſpũali poteſtate ſm̄ ſuã inſtitutionē nullo modo dependet. xxiij.q.iiij.queſitum. Alij vero dicunt ꝙ temporalis poteſtas ſi debeat eſſe legitima ⁊ iuſta:vel eſt coniuncta ſpirituali in eadē perſona:vel eſt inſtituta per ſpiritualē:alias iniuſta eſt/⁊ illegitima.ar.ad hoc.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.de elec. venerabilem. ¶ Inter has duas opiniones accipio mediam:que ꝓbabilior eſſe videtur: vt dicatur ꝙ inſtitutio poteſtatis tēporalis materialiter ⁊ inchoatiue habet eſſe a naturali hominũ inclinatione:ac per hoc a deo: inquãtum opus nature eſt opus dei. Gen.j.ex̄ de ſum.tri.c.j.rñ.j. Perfectiue autē ⁊ formaliter habet eſſe a poteſtate ſpirituali:que a deo ſpeciali modo deriuatur. Nam gratia nõ tollit naturam:ſed perficit eam ⁊ format.⁊ ſimiliter id qđ eſt grẽ/non tollit id qđ eſt nature:ſed illud format ⁊ perficit. Unde quia poteſtas ſpũalis gratiam reſpicit: tēporalis vero naturã:ideo ſpiritualis temporalē non excludit: ſed eam format ⁊ perficit. Imperfecta ſiquidē eſt ⁊ informis oĩs humana poteſtas:niſi per ſpiritualē formetur et perficiatur. Hec autē formatio eſt ratificatio ⁊ approbatio. Unde poteſtas humana que eſt apud infideles/quãtũcumqꝫ ſit ex inclinatione nature:atqꝫ per hoc legitima: tamen informis:quia per ſpiritualē non eſt approbata et ratificata.quia vbi ſana fides nõ eſt:non poteſt eſſe iuſticia.xxiiij.q.j.v̄.ſana.ad hoc.xxiiij.q.j.§.ſed iſtud.ibi.cui⁹ poteſtas nulla eſt extra eccleſiam.op.facit.xxiiij.q.j.§.ex his. ibi.vbi em̄ deeſt agnitio eterne ⁊ incõmutabilis veritatis falſa eſt virtus:etiã in optimis moribus.⁊ per Oſtien. de hoc in ſum.tri.de homici.⁊ de hoc.ſ̄.latius in.xiij.⁊.xl.ar. dixi.

Ptãs tēporalis duplici indiget formatione.

¶ Sed ad ampliorē huiuſmodi euidētiam/ſciēdum eſt ꝙ poteſtas humana ſiue tēporalis duplici informatione indiget/ad hoc ꝙ ſit perfecta ſm̄ rationē potentie. Indiget em̄ formatione fidei.quia ſicut nulla eſt vera virtus ſine fide:ſm̄ Aug.vt ꝓxime allegaui.ſic nulla poteſtas eſt oĩno vera ſine fide. Non ꝙ ſit nulla:⁊ omnino illegitima. vt.iij.q.vij.§.item in euãgelio.ſed q: nõ eſt vera neqꝫ perfecta.ſicut nec matrimoniũ infidelium eſt perfectum ⁊ ratum:licet ſit aliqualiter verũ ⁊ legitimũ.xxviij.q.j.§. item illud Aug. Indiget etiã formatione approbationis ⁊ ratificationis per poteſtatē ſpiritualē. Quantũcũqꝫ em̄ aliquis habeat fidem:non tamē habet poteſtatē temporalē formatam ⁊ perfectam:niſi per ſpũalem fiat ratificatio ⁊ approbatio. Nulla em̄ poteſtas ſecularis eſt omnino vera et perfecta:niſi per ſpũalem ratificetur/⁊ approbet̄/⁊ cõfirmetur. Unde vnctio regibus adhibetur:non ſolum in ſignũ ſanctitatis/q̄ in eis requiritur:ſed etiã in ſignũ approbationis ⁊ formationis. Et a põtificibus reges vngũtur.q: per ſpiritualē poteſtatem perficitur ⁊ formatur illa que tēporalis dicitur.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.⁊ ideo ſpũalis poteſtas põt dici quodãmodo tēporalis forma:eo modo quo lux dicit̄ forma coloris. Color em̄ habet aliq̄d de natura lucis.tamē ita debilē habet lucem:ꝙ niſi adſit lux exterior/per quã formetur:non inherēter/ſed virtualiter: non poteſt mouere viſum. Et ſimiliter tēporalis poteſtas habet aliq̄d de veritate potētie:quum ſit a iure humano: qđ a natura oritur.ſed tm̄ imperfecta eſt ⁊ informis: niſi formetur per ſpũalem.⁊ hoc modo inſtitui dicit̄ per ſpũalē. Un̄ ⁊ Hugo de ſancto victore dicit/ꝙ in eccleſia dei ſacer-

dotalis dignitas regalem poteſtatem ⁊ ſacrat/⁊ ſanctificat/⁊ benedicit/et format per inſtitutionē. ac ſi diceret ꝙ eā benedicendo ſanctificat:⁊ formādo inſtituit. dixi. ſ. co. ℟. ad hoc. Qđ etiā ampliꝰ ex hoc declaratur. nā ꝙ homo ſit ſuper hoīes ex iure humano eſt non vſquaq;. xxij. di. de conſtantinopolitana. quod a natura proficiſcitur. Qꝫ autē homo fidelis/ſit ſuper hoīes fideles/ex iure diuino eſt: qđ a gratia oritur. gratia enim non natura ſimiles efficit. Et quia ius diuinū eſt apud chriſti vicarium: ideo ad eū pertinet inſtitutio fideliū regum/⁊ tēporalis poteſtatis/ſuper fideles: inquantum ſunt fideles. vnde princeps tēporalis in eccleſia iure humano poteſtatem habet ſuꝑ hoīes. viij. diſt. quo iure. iure diuino ſuper fideles. Quia ergo fides naturā format: ideo temporalis poteſtas formando inſtituitur:⁊ inſtituēdo formatur per ſpiritualē:⁊ per eā approbatur/⁊ ratificatur. vnde nec legibus vti debet tēporalis poteſtas contrarijs ſpirituali. x. diſt. per totū. Patet ergo quomodo ſpūalis poteſtas habet rationem cauſe agentis/reſpectu temporalis: quantū ad eius inſtitutionem. ¶ Secūdo habet rationē cauſe agentis/ reſpectu eius: quantū ad iudicium. Quū enim eam inſtituat: ad eā etiam pertinet ipſam iudicare. xvj. q. ij. viſis. ex̄ de paroch. nullus. vbi de hoc. Item quū ex fine ſumatur iudiciū eorum que ſunt ad finē: poteſtas ſpūalis que vltimum ⁊ ſupremū finem hominis intēdit. j. Cor. ij. ſpūalis homo. etiā vide. ij. Cor. vj. iudicare habet tēporalem: que intendit finem inferiorē ordinabilem ad finē ſpiritualis poteſtatis. Quemadmodū enim ſcientia ſacre ſcripture iudicat quālibet ſcientiam philoſophicam. ar. xxxvij. di. §. hinc etiā. ſic ſpūalis poteſtas iudicat quālibet temporalē. ex̄ qui ſi. ſint legi. per venerabilem. §. rationibus. ad ſi. Et ſicut iudiciū ſenſus quū deficit/corrigitur per iudiciū intellectus: qui eſt ſuperior in gradu cognitiuarū potentiarum: ſic actio tēporalis poteſtatis quū inuenitur a rectitudine deuiare/corrigitur per ſpiritualē poteſtatē: ſicut per ſuperiorem. ex̄ de iudic̄. nouit. vnde dicit Hugo de ſancto victo. ꝙ ſpūalis poteſtas terrenam poteſtatē ⁊ inſtituere habet: vt ſit: ⁊ iudicare hꝫ: ſi bona nō fuerit. Habet enim eam iudicare: q: eam poteſt ⁊ debet dirigere/punire/⁊ penam ei inferre: non ſolū ſpiritualem/ſed etiā temporalem ratione criminis ⁊ delicti. etiā vſq; ad eius deſtitutionem procedere: ſi hoc delicti q̄litas exigat. ad hoc. xv. q. vj. item alius. ex̄ de ſup. ne. pre. grandi. vj. lib. ex̄ de re iudi. ad apoſtolice. lib. vj. ⁊ dicitur. ſ. in. xiij. ⁊. xl. ar. Que deſtitutio nō eſt ipſiꝰ poteſtatis. q: ſic tolleretur ordo poteſtatum; que nō peccant. dixi. ſ. in. viij. ar. ſed eſt hoīs male vtentis poteſtate ſibi data. Unde quū dicitur poteſtas deſtitui: accipitur poteſtas ꝓ eo qui poteſtatem habet. ex̄ de homi. tua nos. §. mane. ibi. poteſtati incētiue. vt enim dicit gloſ. ſuꝑ illud ad Rom̄. xiij. Omnis aīa poteſtatibus ſublimioribꝰ ſubdita ſit. noīe poteſtatis accipitur interdū poteſtas ipſa/que datur alicui a deo. aliq̄ſi homo ipſe habēs poteſtatem. Non ergo deſtituitur aut dānatur poteſtas ipſa/que bona eſt: ⁊ ad bonū ordinata. ſed deſtituitur habēs poteſtatem: quū ea vtitur indebite. ¶ Sicut em̄ per ſpūalem poteſtatē cōfertur alicui poteſtas tēporalis ſuper fideles: ſic per eādem poteſt hac poteſtate priuari: vt ꝓxime ꝓbaui. ¶ Ab hoc autē iudicio qđ cōpetit poteſtati ſpūali ſuꝑ tēporalem: nullus oīno tēporalis princeps excipitur. quū generaliter poteſtas tēporalis in quocūq; inueniat̄: ſubdita ſit ſpūali iudicio: maxime illius in quo poteſtas ſpiritualis eſt pleniſſime. ſcꝫ romani pontificis. Licet em̄ alijs pontificibus cōueniat de tēporali poteſtate iudicare (nā ep̄s poteſt regem excōicare inquātum pertinet ad ſuam dioc̄. xcvj. diſt. duo ſunt. lxiij. diſt. valentinianus. ibi. noſtra capita ſubmittamus) ſummus tn̄ pōtifex habet plenum iudiciū ſuper omnes principes: ⁊ ſm̄ omnē modū iudicij qui cōmunicatus eſt ſpūali poteſtati. vt in pre. c. itē alius. cū alijs cōcor. ibi. ⁊. ix. q. iij. cūcta. ¶ Tertio vero ſpūalis poteſtas habet rationē cauſe agentis reſpectu tēporalis;

Tēporalē poteſtatē iudicat ſpiritualis.

Spūalis eſt po

quantū ad imperiū. Sicut enim cōtingit in artibꝰ/ꝙ ars ad quā pertinet vltimus ⁊ principalis finis: imperat arti ad quā pertinet finis ſecūdarius/qui ad principalē ordinatur. ſic ⁊ in poteſtatibus ſe habet. Unde ⁊ ſpūalis poteſtas/ad quā pertinet precipuus finis: q̄ eſt beatitudo ſupernaturalis: ita ſe habet ad poteſtatē temporalē/ad quā pertinet beatitudo naturalis: q̄ eſt finis ſecūdarius ordinatus ad ſupernaturalē: ꝙ imperat ei: ⁊ in ſui obſequium vtitur ea: ⁊ oībus que ei ſubduntur: ⁊ que ad ipſam pertinent. q: naturalia gratuitis/tēporalia ſpūalibus/humana diuinis/terrena celeſtibus/tāq̄ dignioribus obſequi debent: ⁊ eorū imperio moueri ⁊ dirigi. xij. q. j. precipimꝰ. ex̄ de ma. ⁊ obe. ſolite. §. verū. ibi. in ſpūalibus antecellit: q̄ tanto tēporalibus ſunt digniora/quanto aīa prefert̄ corpori. cū concor. ibi poſitis. vnde ſpūalis poteſtas etiā ſuꝑ tēporalia quecūq; imperium habet: inquantū ſpūalibus nata ſunt obſequi: ⁊ ad ſpiritualia ordinari. ⁊ temporalis poteſtas iure diuino quantū ad oīa ſubeſt ſpūali: inquantū ordinatur ad ipſam: ⁊ eſt propter ipſam. Ita ergo ſe hꝫ ſpūalis poteſtas ad temporalem: ſicut ars architectonica ad ſubſeruientē. ⁊ ſicut ſciētia ſacra ad ſciētias humanitꝰ inuentas: q̄bus vtitur in ſui obſequiū: ad manifeſtationē ſue veritatis. ar. xxxvij. di. ſi quid veri. Unde tēporalis vocatur in auxiliū a ſpirituali: ⁊ vocata debet auxiliū ferre: ⁊ obſequiū impendere. qđ ſi non fecerint poſſunt ab eccleſia puniri. xxiij. q. v. principes. ⁊ expreſſe ibidem in. c. adminiſtratores. xcvj. di. cū ad verum. ex̄ de of. ordi. c. j. ⁊. c. q̄m. ex̄ de maledi. c. ij. vbi de hoc. xvij. diſ. nec licuit. ex̄ de ſen. ex. dilecto. lib. vj. ¶ Ex dictis aūt poteſt accipi cōparatio earū ſm̄ continentiā. Nam q: virtutes inferiorū continētur in ſuperioribus: ⁊ q̄ ſunt cauſatorū preinſunt cauſis: ideo tēporalis poteſtas que cōparat̄ ad ſpūalem ſicut inferiꝰ ad ſuperius: ⁊ ſicut cauſatū ad cauſam: cōtinetur in poteſtate ſpūali. Et propter hoc a chriſto dicūtur eſſe conceſſa beato Petro iura celeſtis imperij ⁊ terreni. xxij. diſt. c. j. q: petrus. Et q̄libet eius ſucceſſor/in quo plenitudo ſpūalis poteſtatis reſidet. ex̄ de vſu pal. ad honorem. cū ſi. prehabet poteſtatē temporalē: non tamen ſm̄ eūdem modū ſm̄ quē habetur a principe tēporali: ſed modo digniori ⁊ perfectiori. Non em̄ ſic habet eā/vt exerceat eiꝰ opera immediate: niſi in aliquibꝰ caſibus. ex̄ qui ſi. ſint le. per venerabilē. §. rationibꝰ. ſed agit opera eius nobiliori modo: ſcilꝫ imperādo/⁊ dirigendo: ⁊ ad ſuū finem operibꝰ eius vtendo. Propter qđ principes oēs tēporales obedire debent ei apud quē ſpūalis poteſtas in ſummo reſidet: tāq̄ ſummo dn̄o noſtro Jeſu chriſto. ex̄ de ma. ⁊ ob. oēs principes. ⁊ ipſum ſicut ſuperiorē ⁊ ſicut caput recognoſcere: ipmq; reuereri/⁊ honorare: atq; ei ſubijci. vnde beatus Ber. in ep̄la ad Cōradum imperatorē ait. Legi quippe/Omnis aīa poteſtatibus ſublimioribꝰ ſubdita ſit. ⁊ q̄ poteſtati reſiſtit: dei ordinationi reſiſtit. Rom̄. xiij. xj. q. iij. qui reſiſtit. quā ſententiā cupio vos ⁊ oībus modis cuſtodire/in exhibēda reuerentia ſumme ⁊ ap̄lice ſedi: ⁊ beati Petri vicario: ſicut ipſam vobis vultis ab vniuerſo ſeruari imperio. ad hoc. ij. q. vj. qui ſe ſcit. xcv. diſ. eſto. xj. q. iij. q̄ reſiſtit. lxiij. di. tibi dn̄o. ⁊. c. valētinianus. xcvij. di. victor. ibi. debita reuerentie gratulatione. xcvj. di. conſtantinꝰ. ibi. amplius q̄ terrene imperialis noſtre ſerenitatis ⁊c̄. ⁊. j. ibi. ita eius ſacroſanctā romanā eccleſiam decernimus veneranter honorare: et amplius q̄ noſtrū imperiū/terrenūq; thronū/ſedem ſacratiſſimā beati Petri glorioſe exaltari: tribuentes ei poteſtatē ⁊ gloriam/dignitatē atq; vigorem/et honorificentiā imperialē. ⁊. j. ibi. ⁊ tenētes frenū equi ipſius pro reuerētia beati Petri ſtratoris officiū illi exhibuimꝰ ⁊c̄. ⁊. c. duo ſunt. ibi. in ſi. quippe quū videamus regū colla ⁊ principū ſubmitti genubus ſacerdotū: ⁊ oſculata eorū dextra orationibꝰ eorū credant ſe excōicari vel muniri. ⁊. c. ſi imperator. ibi. Nō ad ſeculi poteſtates: quas ſi fideles ſunt eccleſie ſue/ſacerdotibus voluit eſſe ſubiectas. ⁊ j. ibi. Imperatores chriſtiani ſubdere debent executiones

teſtatis impare tēporali,

Tpalis poteſtas in ſpūali cōtinet.

ſuas eccleſiaſticis p̄ſulibus: non p̄ferre. ⁊ in pſ. ij. dicit ⁊ nunc reges intelligite eru. qui iudi. terrā. ſeruite dn̄o in ti. ⁊ c̄. xxiij. q. iiij. nō inuenitur. ſup quo dicit gloſ. ꝙ chriſtꝰ hic loquit̄ ad reges terre/ dicens. Et nūc me conſtituto re ge ſicut predixi. Pſ. ij. Ego aūt conſtitutꝰ ſum rex ab eo. vos reges qui iudicatis terrā: ne contriſtemini: ſed intelli gite ⁊ erudimini. expedit em̄ vobis vt ſub illo ſitis/ a quo eſt intellectus ⁊ eruditio. ⁊ expedit vt temere nō domine/ mini/ ſicut illi q̄ nulli putāt ſe eſſe ſubiectos. ⁊ dn̄o omniū ſeruiatis. i. chriſto ⁊ filio dei. quare ⁊ nō eius vicario quē ſui loco p̄fecit eccleſie: et ſi reges ei obedire debent: q̄re ⁊ non ij omnes qui qualitercūq̄ ſubſunt regibus: immo multo magis q̄ regibus. quia quantū ad omnia eſt ſupe rior. ⁊ q: totius poteſtatis ſpūalis ⁊ tēporalis apicem te/ net. vn̄ ſi ſummus pontifex mandet vnum: ⁊ quicūq̄ prin ceps temporalis contrariū: obediendū eſt magis ſummo pontifici/ q̄ principi. xj. q. iij. qui reſiſtit. diſ. viij. que cōtra. ¶ De alijs autē pōtificibus ſecus eſt. op. ar. xviij. di. ſi eps̄ metropolitanus. q: non habēt plenitudinē poteſtatis. ex̄ de vſu pal. ad honorē. vnde in ijs que ad ſalutē anime pti/ nent: magis eſt eis obediendū/ q̄ principi. xj. q. iij. iulianꝰ. In ijs autem que ad bonū ciuile pertinēt: magis obedie/ dum eſt principi. vt p̄e. c. ſi eps̄. ⁊ c. que cōtra. Tēporalis itaq̄ poteſtas ita cōparatur ad ſpiritualē/ ꝙ ei ſubijcitur et obſequit̄: ab ea inſtituitur: ab ea iudicat̄: in ipſam redu citur/ ⁊ ordinatur: in ea cōtinetur/ ⁊ reſeruat̄. Et hoc ſim/ pliciter ⁊ maxime verum eſt de poteſtate plenaria ſpūali: qualis eſt in ſummo pontifice. De poteſtate aūt ſpirituali ſm̄ partem: qualis eſt in alijs p̄latis: verū eſt ſm̄ aliq̄d/ ⁊ in parte: vt ſuperius eſt probatū. ¶ Q: autem ſpūalis poteſtas ſit dignior ⁊ ſuperior tēporali p̄z ex multis. Pri/ mo ex decimarū datione: quas poteſtas tēporalis dat p̄e latis eccleſie: in recognitionē ſeruitutis dei: a quo habēt res tēporales: ⁊ poteſtatem ſuper ipſas. xcvj. di. ſi impera/ tor. eo modo quo aliqui ſunt tributarij alicui dn̄o ratione eius qđ tenent ab eo. ex̄ de cenſi. omnis. iſta ratio ꝓbatur xvj. q. j. decime. ex̄ de deci. tua nobis fraternitas. Secūdo ex ſanctificatione ⁊ benedictione. quia ſpūalis poteſtas tēporalem ſacrat ⁊ benedicit. qui aūt benedicit/ maior eſt vt dicit apl's ad Heb. vij. ibi. ſine vlla aūt contradictione/ qđ minus eſt/ a maiore benedicit̄. xxj. di. deniq̄. Tertio ex rerū gubernatione. quia ſicut in ordine rerum ſpūalia re gunt corporalia: ⁊ corporalia groſſiora ꝑ ſubtiliora regū/ tur: Sic in eccleſia que optime ordinata eſt/ poteſtas tem poralis per ſpūalem regitur: vt corpus per animū/ qui ei ꝑponit̄. xxxviij. di. ſedulo. Et ſicut in vniuerſo vnū corpus per aliud gubernat̄: ⁊ corpus per ſpiritū: ⁊ ſpūs inferior ꝑ ſuperiorē: ⁊ omnis ſpūs per deū: vnde Leo papa. Tunc ex natura par hoīs/ ⁊ vera libertas: qn̄ ⁊ caro animo iudice regitur: ⁊ animꝰ deo p̄ſide gubernat̄. Sic in eccleſia po teſtas tēporalis per aliam tēporalem: ⁊ tēporalis per ſpi/ ritualē: ⁊ vna ſpūalis ꝑ aliā: ⁊ oīs ſpūalis per vnā primā ſummi pōtificis gubernat̄. ad hec. xj. q. iij. cure. ex̄ de treu. ⁊ pa. c. j. ij. q. vj. ad romanam. ¶ Q: aūt ſpūalis poteſtas p̄habeat tēporalem: ita ꝙ ſuper tēporalia poſſit: ⁊ ꝙ ſub ea ſint principes ſeculares: ⁊ per conſequens ij q̄ ſubſunt principibꝰ: non ſolū quantū ad ſpūalia/ ſed etiā quantum ad tēporalia: ꝓbatur multipliciter. Primo quidem q: cui cōmittitur principale/ intelligitur cōmitti ⁊ acceſſoriū. ex̄ de reg. iur. acceſſoriū. lib. vj. ⁊ ex̄ de dona. inter vi. ⁊ vxo. de prudētia. vbi de hoc legit̄ ⁊ no. in gloſ. bene dicit. Sed po teſtas ſpūalis eſt principalis: tēporalis autē eſt acceſſoria reſpectu eiꝰ quū ſub ea ⁊ ꝓpter eā ſit. vt ſupra ꝓbatū eſt. Ergo cui cōmittit̄ ſpūalis/ intelligit̄ cōmitti etiā tēpora/ lis. vt p̄e. c. de prudētia. Petro aūt ⁊ ſucceſſoribus eiꝰ cō/ miſſa eſt a chriſto ſpūalis poteſtas/ ⁊ plene. vt ſupra ſepe dictū eſt. ergo ⁊ tēporalis. q: chriſtus cuiꝰ papa vicariꝰ eſt. ex̄ de trāſla. quāto. ſuo modo vtrūq̄ exercuit. x. di. qm̄. Itē qui curā habet de fine: oportet ꝙ etiam de ijs que ſunt ad finē/ curam habeat. Sed ſpūalis poteſtas curā habet de fine hoīs: qui eſt ſalus ⁊ beatitudo anime: ergo curam ha bebit de oībus ijs que ad hūc obtinendū cōferre poſſunt: et de ijs que ipſius executionem impediūt. Inter hec aūt ſunt tēporalia. quia eorum bono vſu meremur eternū p̄e miū. ⁊ abuſu eternā penā. ar. bo. xj. q. j. expedit. de pe. diſ. j. §. ex his oībus. R. idem ſuper danielē. Quāobrem ſpūalis poteſtas etiā ſuper tēporalia pōt: inquantū ordinātur ad finē ſalutis. Et q: ad hoc ſunt nobis data a deo: vt eis be/ ne vtamur in ordine ad ſalutē: nec aliter appetēda ⁊ poſ/ ſidenda ⁊ diſpēſanda ſunt: q̄ ꝓpter beatitudinē: Ideo ſpi ritualis poteſtas extēdit ſe ad illa: ſm̄ id ad qđ nobis da/ ta ſunt: ⁊ ſm̄ qđ a nobis habenda ſunt. Unde ad ſpūalem poteſtatē pertinet imperare bonū eorum vſum: ⁊ ꝓhibe/ re abuſum. Nam oīs cauſa ad puniendū peccatū ad eccle ſiā pertinet. ex̄ de iudi. nouit. Item ſicut chriſtus eſt caput fideliū: ⁊ ſm̄ animas/ ⁊ ſm̄ corpora. Ephe. j. Ipſum dedit caput ſupra oēm eccleſiā. ⁊ ad Col'. j. Et ipſe eſt caput cor/ poris eccleſie. ex̄ de ſacra vnc. c. j. §. caput aūt. Ita ⁊ eius vi cariꝰ equaliter poteſtatē habet ſuꝑ corpora ⁊ ſuper ea q̄ corporali vite deſeruiūt: cuiuſmodi ſunt exteriora bona ⁊ tēporalia: inquantū ipſa vita corporalis ⁊ ad ipſam cōfe/ rentia organice ad ſalutē adminiculant̄. Nā ad actiones ſpūales vtitur corporeis mēbris. ꝓpter qđ apl's ait. quod ipſa corpora veſtra templū ſunt ſpūs ſancti q̄ habitat in nobis. j. Cor. iij. ⁊ vj. c. ⁊ ij. Cor. vj. ¶ Item ſpūalis pote/ ſtas tēporalem pōt iudicare rōne delicti. xxiij. q. v. admini ſtratores. xxxij. q. v. precepit. ex̄ de iudi. nouit. ⁊ eam requi/ rere ꝓ defenſione eccleſie. Poteſt etiā ab ea ⁊ ei ſubditis exigere auxiliū/ ⁊ ſubuentionē perſonarū ⁊ rerum ꝓ cō/ muni vtilitate eccleſie. ad hoc. xcvij. di. eccleſie. xxiij. q. viij. vt p̄idē. ⁊. q. iiij. ſicut excellentiā. Ex his aūt ſequitur ꝙ ei ſubijciatur in tēporalibus. q: ⁊ ipſa tēporalis poteſtas nō plus videt̄ poſſe in ſibi ſubiectis. Item principes etiā ſecu lares nedū ſubditi/ de ſuis tēporalibus decimas ſoluunt. no. ex̄ de ma. ⁊ obe. oēs principes. ¶ Item ſm̄ ius diuinū nullus iuſte poſſidet/ ſi dei dominio a quo id hꝫ volūtarie non ſubdatur: ⁊ ſi eo non recte vtatur. ꝓpter qđ infideles et peccatores: q̄ ſe dei dominio ſubtrahunt: ⁊ tēporalibus peruerſe vtunt̄: indigne ac iniuſte ipſa tēporalia poſſidēt: ſm̄ ius diuinū. quicquid ſit de iure humano. ⁊ ſm̄ hoc ve rificatur illud Aug. ꝙ Iure Diuino Oīa Sunt Iuſtorū. xxiij. q. vij. c. j. ij. ⁊. iij. Non eſt autē ſubiectus deo/ q̄ non eſt ſubiectꝰ eccleſiaſtice poteſtati. xxiij. q. j. didicimus. Rectꝰ q̄ vſus temporaliū eſt ſm̄ ordinē ad finē quē ſpūalis po/ teſtas intendit: ⁊ ad quē dirigit: quare nullꝰ iuſte poſſidet aliq̄d tēporale: niſi in eiꝰ poſſeſſione poteſtati ſpirituali ſe ſubdat. hoc aūt non eſt: niſi ſpūalis poteſtas ad ipſa tēpo ralia ſe extendat. ¶ L Recte ꝓpterea quidā docent ꝙ ſpūalis poteſtas ad temporalia ſe dupliciter extēdit. vno modo quātum ad vſum ꝓprie neceſſitatis. Dignū eſt em̄ vt qui ſpūalia ſeminat: metat carnalia. j. ad Cor. ix. xiij. q. j. §. his ita reſpōdetur. ex̄ de p̄ſcrip. cū ex officio. Alio mo do quantū ad iudiciū. q: quū de ſpūalibus iudicet: que ſu periora ⁊ potiora ſunt: pōt etiam de tēporalibꝰ iudicare: vel mediate vel immediate. ſicut ſuperiꝰ dictū ⁊ exp̄ſſum eſt. xj. q. j. quicūq̄ litem. ¶ D Q: aūt poteſtas tēporalis inſtituat̄ per ſpūalem: licet ſit ſuperiꝰ declaratū: tn̄ adhuc ſic arguit̄. Populus em̄ iſraeliticus figurabat ppl'm chri ſtianū: ⁊ q̄ in illo populo cōtingebāt: figura erāt horum q̄ ſunt in ppl'o chriſtiano. j. Cor. j. In illo aūt ppl'o electionē ſummi pōtificis ⁊ regis non cōmiſit deus populo: ſed ſibi reſeruauit. ſicut đ: Deut'. xvij. Eum conſtitues regem quē dn̄s deꝰ tuus elegit. Un̄ ex ſpeciali dei ordinatione inſtitu ti ſunt iudices in populo illo. ⁊ poſtea reges. viij. q. j. licet. Quare in ppl'o chriſtiano ex ſpeciali dei ordinatione de/ bēt reges inſtitui. Hec aūt dei ordinatio declarabatur in veteri teſtamēto per ꝓphetas vel ſacerdotes: a q̄bus vn/ gebātur aliqui in reges. quare etiam in nouo teſtamento etiā declarari debet per ſacerdotes poteſtatē ſpūalem ha bentes. ⁊ ſm̄ hoc ſpūalis poteſtas inſtituere dicit̄ tēpora/

Spūalē ꝑtātē p̄ſtare tē/ porali ꝓ/ batur.

Tp̄alis poteſtas quātum ad ſpūa/ lia ⁊ tem poralia ſubeſt ſpūali.

Tp̄alis poteſtas a ſpūali iudicat̄.

Spūa/ lis tēpo/ ralē inſti tuit.

ſem:inquantũ vice dei agit.⁊ id qđ ipſe agit dicit̃ de⁹ age⸗
re.q: qui per aliũ facit:per ſe facit.ex̃ de pſcrip.ſi diligenti.
⁊ de ſen.ex.mulieres.in fi.vbi de hoc in gloſ.ſi ſupra.Sed
hmõi inſtitutio principũ in eccleſia iure diuino non exclu
dit illã que de iure humano eſt:ſed eã format ⁊ perficit.vt
ſuperi⁹ eſt dictũ.Nã ⁊ in inſtitutione pontificũ que fit per
ſuperiorẽ pontificẽ/precedit quedã imperfecta inſtitutio
p ius electiõis.de hoc legit̃ ⁊ no.lxiij.di.quãto.❡ E Q̃
aũt poteſtas tẽporalis p ſpũalẽ iudicet̃/preter ſupradicta
ſic oſtendit̃.Principes em̃ tẽporales de facili degenerant
a bono regimine:⁊ efficiunt̃ tyrãni.qđ ptȝ in multis exem
plis:tã apud gentiles/q̃ in pplo iſraelitico:⁊ poſt chriſtũ
in pplo chriſtiano:in qbus plures pncipes tyrãni fuerũt:
pauci aũt reges veraciter.Et hui⁹ ratio eſt:q: regi conce
ditur magna poteſtas.⁊ q: non eſt niſi hois virtuoſi bene
ferre bonas fortunas:ideo in eo cui tam magna poteſtas
cõceditur:perfecta virt⁹ requirit̃.Perfecta aũt virtus in
paucis inuenit̃.Et ideo pauci reges regaliter pncipant̃.
plures aũt ad tyrãnidem declinãt:⁊ maxime ꝑpter cupi⸗
ditatis vitiũ:q̃ radix eſt oĩm maloꝝ ẜm aplm̃.j.ad Timo.
vj.xlvij.di.bonoꝝ.Hinc eſt ꝙ dñs in populo iſrael a pnci⸗
pio nõ inſtituit regem cũ plena poteſtate:ſed iudicẽ ⁊ gu
bernatorẽ/in coꝝ cuſtodiã.poſtea vero regẽ ad petitionẽ
populi quaſi indignat⁹ cõceſſit.qđ ptȝ per illud qđ ait ad
Samuelẽ.Non te abiecerũt:ſed me:ne regnẽ ſuper eos.j.
Reg.viij.viij.q.j.audacter.Hec aũt facilis declinatio pn⸗
cipũ ad tyrãnidem vergit in diſpendiũ ſalutis ⁊ ipſoꝝ pn
cipantiũ iniuſte/⁊ etiã ſubditorum.qui dũ tyrãnice oppri
munt̃ in ea q̃ ſunt ſaluti cõtraria decidũt.Deus autẽ eccle
ſiam ſuam ſic vult diſponi ⁊ gubernari:ſicut magis expe
dit ſaluti fideliũ.ſed principes ſeculares ad tyrãnidem ci
to conuertibiles vt in pluribus vtile ⁊ neceſſe eſt/vt iudi⸗
centur per ſuperiorẽ aliquam poteſtatẽ in eccleſia:cui⁹ ti⸗
more ab exercenda tyrannide retrahantur. ❡ F

Ex dictis aũt ⁊ circa dicta poſſumus aliquã eli⸗
cere:⁊ aliqua notabiliter conſiderare circa po
teſtates iſtas.Primo qdẽ conſiderãdum eſt ꝙ
q: poteſtas tẽporalis preexiſtit in ſpũali:ſicut
inferior virt⁹ in ſuperiori:et cauſatũ in cauſa.vt dictũ eſt.
Ideo quicũq; ſunt ſub poteſtate tẽporali:ſunt etiã ſub ſpi
rituali.non aũt econtra.vt dictũ eſt.Nã ſub ſpũali ſunt tã
clerici q̃ laici:licet clerici ſpecialius.q: coꝝ ſtatus eſt ſpiri
tualior:quũ ſint ſpecialiter in ſortẽ dñi electi.xxj.di.cleros.
xij.q.j.clericus qui.Sub tẽporali aũt ſunt laici ſolũ.nec ij
quantũ ad oĩa:ſed ſolũ quoad tẽporalia.Clerici aũt a tẽ⸗
porali poteſtate ſunt liberi.quũ ſint ad ſpũalia deputati.
ex̃ de immu.eccle.nõ min⁹.c.j.⁊.c.aduerſus.xvj.q.j.placet.
⁊.c.generaliter.Et aliqua tñ cauſa ⁊ ꝑpter aliqđ tempo
rale ſubijciunt̃ interdũ principi ſeculari/ẜm aliquẽ modũ

Tpalia oĩa ſpũali ſubſũt ptãti.

xvij.diſt.nec licuit.xxiij.q.viij.§.ecce.❡ G Item oĩa bo
na tẽporalia q̃ ſubſunt poteſtati tẽporali/ſubſunt etiã ſpi⸗
rituali.non tñ eodẽ modo.q: tẽporali ſubſunt immediate
ſpũali ṽo mediate tẽporali ſubſunt:quantũ ad immedia⸗
tam adminiſtrationẽ ⁊ diſpẽſationẽ.Spũali aũt quantũ
ad principalẽ ordinationẽ.Quedã ṽo tẽporalia ſubſunt
ſpũali:q̃ non ſubſunt tẽporali.vt ſunt illa q̃ ad ſpũalia cõ⸗
nexione habẽt.vt eccleſiaſtica beneficia:ſiue cõſtent in de⸗
cimis/primitijs/oblationib⁹ fideliũ:ſiue in ijs que donã⸗
tur eccleſijs ex deuotiõe:ſiue in alijs q̃ qualitercũq; obue
niũt/aut acquirũtur eccleſijs.ad hec.j.q.iij.ſi quis obiece
rit.c.ſaluator.c.puenit.ex̃ de iudi.quãto.ex̃ de iure pa.con⸗
ſulit.⁊.c.de iure.ex̃ de penis.in qbuſdã.ex̃ de ṽ.ſigni.cauſã
carpẽſis.ex̃ lib.vj.de elec.generali.xvj.q.vij.decimas.x.q.
j.in primis.viij.c.❡ Item oẽs actus q̃ conueniũt poteſta
ti tẽporali:conueniunt etiã ſpũali.non tñ eodẽ modo:ſed
excellẽtius.Nam ſpũalia conueniunt ẜm imperiũ:ẜm nu
tũ:ẜm directionẽ:⁊ immediate.Temporali aũt cõueniũt
ẜm vſum:ẜm miniſteriũ:⁊ obſequiũ:⁊ mediate.Sed ſpiri
tuali cõueniunt aliqui actus:qui nõ cõueniũt temporali:
et de qbus nõ debet nec poteſt ſine offenſa ſe intromitte⸗
re temporalis.cuiuſmodi ſunt actus ſpũales:⁊ circa ſpũa⸗
lia.ex̃ de cõſt.eccleſia.de re.eccle.non alie.cum laicis.xcvj.
di.bene quidem.ex̃ de elec.quiſquis.ex̃ de iudic̃.at ſi cleri⸗
ci.de foro cõpe.ſi diligenti.x.q.j.ſanctorũ.cum ſi.Et hmõi
ratio ſumitur ex ordine poteſtatũ.q: inferior poteſtas nõ
debet ſibi vſurpare que ad ſuperiorẽ pertinẽt.ex̃ de of.le.
qđ tranſlationẽ.vñ ⁊ plures hunc ordinẽ peruertentes:⁊
ea que nõ conueniũt ꝓprio gradui/⁊ officio:puniri legũ⸗
tur.ſicut ptȝ de Ozia rege incẽſum offerẽte.ij.Paralipo.
xxvj.ibi.Nõ eſt tui officij Ozia/vt adoleas incẽſum dño.
Idem in Saule.j.Regũ.iiij.⁊.xiiij.⁊.j.ſtatimq; orta eſt le⸗
pra in frõte ei⁹.ij.q.vij.§.his ita.ij.Idẽ in Datan ⁊ Abiron
vſurpãtibus officiũ ſuum.Nume.xvj.vij.q.j.deniq;.ex̃ de
elec.licet.⁊ de plurib⁹ alijs.vt beatus Dionyſius pulchre
oſtẽdit in epla ad Demophilũ.vbi poſt exẽpla multa que
ponit ad hoc ꝙ aliq̃s non debet agere niſi ea q̃ pertinent
ad ꝓpriũ officiũ:cõcludit:Quare non eſt fas ſicut ſancta
eloquia dicũt:nec ea que iuſta ſunt:nõ ẜm dignitatẽ exeq̃.
oportet aũt vnumquẽq; ſibi attẽdere:⁊ nõ altiora ⁊ pro⸗
fundiora intendere:deliberare aũt ea ſola que ſunt ẜm di
gnitatẽ ipſi ordinata.hucuſq; dionyſius.❡ H Uerum
tamen q: nõnulli pncipes tẽporales de quibuſdã ſe ſpũa⸗
libus intromittũt:vt de collatione beneficioꝝ eccleſiaſti⸗
corũ.vt Rex Frãcie in multis eccleſijs regni ſui.aut cuſto
dia rerũ eccleſiaſticarũ.vt in cano.ex̃ lib.vj.de elec.gene⸗
rali.Ideo vt videat̃ quomodo põt eis cõuenire aut non:
Sciendũ ꝙ quedã ẜm ſe ſunt pure ſpũalia.⁊ ad hec nullo
modo ſe extẽdit poteſtas tẽporalis:cuiuſmodi ſunt abſo⸗
lutio a pctis in foro pnie:conſecratio eucharistie:⁊ colla⸗
tio alioꝝ ſacramẽtoꝝ que ad preſbyteros nõ ad alios ſpe
ctat.j.q.j.multi.de peni.diſt.j.verbũ.ex̃ de peni.⁊ re.noua.

Beneficiorũ eccleſiaſticorũ collatio an ad tpalẽ ſpectet ptãtem.

❡ I Quedã aũt ſunt ſpũalia:non ẜm ſe/ſed ꝑpter con
nexionem quã habẽt ad ſpũalia.ſicut eccleſiaſtica benefi⸗
cia.j.q.iij.ſi q̃s obiecerit.⁊ ad hec aliquo modo põt ſe extẽ
dere poteſtas ſecularis:⁊ aliquo modo nõ.Nã virtute ꝓ⸗
pria non ſe extẽdit ad hoc:ſed in virtute virtutis ſpũalis
et poteſtatis/q̃ ſuperior eſt:põt ſe extẽdere inſtrumentali⸗
ter ⁊ miniſterialiter.Uñ quando princeps tẽporalis dicit̃
cõferre beneficiũ eccleſiaſticum/ex collatione poteſtatis
ſpũalis.talis collatio eſt a poteſtate ſpũali:ſicut ab habẽ⸗
te authoritatẽ conferẽdi.a principe aũt eſt:ſicut adminicu
lũ exhibente in hui⁹ collatione:preſentãdo:vel exprimen⸗
do perſonã aptã vel dignã.ad hec faciunt ea q̃ no.in ſum⸗
ma.j.q.j.lxiij.di.hadrianus.ij.⁊.c.ſe.facit lib.vj.de elec.ge⸗
nerali.ex̃ de offi.leg.dilectus.ex̃ de his q̃ fi.a pla.cũ in apo
ſtolica.i fi.⁊ vide quod no.xvj.q.viij.decimas.j.ex̃ de deci.
q̃uis.Si aũt talis collatio fiat a principe ſine cõſenſu ex⸗
preſſo ſpũalis poteſtatis/q̃ in hoc habet authoritatẽ:nul⸗
la eſt ipa collatio de iure.vt eſt expreſſum.xvj.q.vij.laicis.
⁊ vide qđ ibi no.nec ex cõſuetudine quantũcũq; lõgeua⸗
põt hoc licitũ ſibi eſſe:quinimmo quãto talis conſuetudo
diuturnior/tãto deteſtabilior.ex̃ de ſimo.cũ in eccleſie.⁊.c.
non ſatis.vbi de hoc.Secus ſi de hoc haberet priuilegiũ:
vt no.pre.c.laicis.❡ Scđo conſiderãdũ eſt ꝙ quũ dicit̃
poteſtas tẽporalis preexiſtere in illo apud quem eſt ſpũa
lis:non ita eſt intelligendũ quaſi per duas poteſtates di⸗
uerſas ⁊ diſtinctas habeat:ſed q: per vnam ſuã poteſtatẽ
ſuper ſpũalia ⁊ tẽporalia poteſt.Nã inferiora ſunt in ſupe
rioribus vnitiue:⁊ qđ in inferiorib⁹ diſtinguitur:in ſupe⸗
rioribus vnitur.Dicit̃ tamen in ipſo eſſe duplex poteſtas
ꝑpter reſpectũ ad actus diuerſos.nã prout exercet actus
ſpirituales/⁊ adminiſtrat ſpũalia:dicitur habere poten⸗
tiã ſpũalem.prout aũt dirigit/⁊ conſulit/⁊ imperat in tẽ⸗
poralibus:dicitur habere poteſtatẽ temporalẽ.Sic ergo
vna potentia rationis diſtinguitur per officia diuerſa in
ſuperiorẽ ⁊ inferiorem.q: ẜm ꝙ intendit eternis ꝓſpicien
dis ⁊ cõſulendis:dicit̃ ratio ſuperior.ꝓut aũt intẽdit reb⁹
tẽporalibus:dicit̃ inferior.vt btũs Aug.ait.Sic vna pote
ſtas habentis potentiã ſpiritualem/dicitur temporalis et
ſpũalis:⁊ diſtinguitur circa officia:⁊ dicitur inferior ⁊ ſu

perioꝛ diuerſis reſpectibus. q: tamen denominatio ſit a dignioꝛi:ideo ſimplr̃ dicitur hec ptās ſpūalis.ad hanc rationē facit ex̃ de ſacra vnc.c.j.§.quia vero.ꝟ.in vertice vero. ❡ Tertio conſiderandū eſt ꝙ licet ille qui habet poteſtatem ſpūalem/pꝛehabeat in illa etiā tempoꝛalē:nō tn̄ eſt ſupfluum eſſe in eccl'ia pncipem/tēpoꝛalem tm̄ poteſtatem habentē. Pꝛimo quidē ꝑpter modi agendi varietatem:q: non eodem modo exercet iuriſdictionē tempoꝛalem pꝛinceps tempoꝛalis ⁊ ſpūalis.vt dictuꝫ eſt. vnde ꝑpter diuerſos agēdi modos/opoꝛtet eſſe diuerſitatem agentiū. ❡ Secūdo ꝑpter indecētiam ⁊ indignitatem. Indignū em̄ eſt ⁊ indecens: vt illi agant opera vilioꝛa: q̄bus cōpetunt dignioꝛa ⁊ potioꝛa. Unde ſpūali poteſtati cui cōuenit agere ſpūalia. xcvj.diſti.duo. indignū ⁊ indecens eſt/circa tēpoꝛalium exercitium occupari.op.ar. xvj.q.j.de p̄ſentium.maxime ibi.oīmoda eſt em̄ illius habitus ⁊ iſti' officij diuerſitas.⁊ nemo deo militās.ſm apoſtolum.ij.ad Timo.ij. implicat ſe negotijs ſecularibus. lxxxviij.diſt.conſequēs.⁊ ꝑ totum.ex̃ ne cleri.vel mona.ſꝫ nec ꝓcurationes.⁊ ꝑ totum in rubꝛo ⁊ in nigro.xxj.q.iij. credo.⁊ ꝑ totum.xj.q.j.te quidē. Igitur congruū eſt eſſe aliquē inferioꝛem ptātem:q̄ circa hmōi tempoꝛalia occuperur.hoc bene ꝓbatur.j.ad Coꝝ.vj.⁊.xj.q.j.§.ex his.ibi. ſecularia ergo iudicia ſi habueritis:cōtēptibiles.i.laicos qui ſunt in eccl'ia cōſtituite.⁊ in.c.te quidem.ibi.neq꜄ em̄ iudicem/neq꜄ cognitoꝛem ſecularium negotioꝝ hodie te oꝛdinare vult chꝛiſtus: ne p̄focatus hoīm p̄ſentib' curis non poſſis verbo dei vacare.hec vero opera que tibi minus congruere diximus:exhibeant ſibijnuicem vacantes laici:⁊ te nemo occupet ab ijs ſtudijs per que ſalus hominibus datur. ❡ Tertio ꝑpter libertatē agendi.vt videlꝫ ſpūalis ptās liberioꝛ ſit ad vacandum ſpūalibus:dū non impeditur per adminiſtrationē tempoꝛalium.vt in pꝛe.c. maxime in.c.te quidem. Non em̄ eſt homo vt deus: q̄ ꝓpter gubernationem inferioꝝ nō impeditur a gubernatione ſuperioꝝ.nec ecōuerſo.immo in hoīe intentio circa vnū/impedit intentionē circa aliud:q: Pluribus intent' minoꝛ eſt ad ſingula ſenſus. ⁊ dū ad vtrūq꜄ feſtinat:neutrum bene peragit.xvj.q.j.pꝛeſbyteros.ibi.ſatis em̄ incongruū eſt:ſi quū vnū ex his ꝓ ſui magnitudine diligenter quis non poſſit implere:ad vtrūq꜄ videatur idoneus.facit.lxxxix.di.ſingula.⁊ diuiſus in duo/nō habet ſui plenariam ptātem.ex̃ de cleri.cōiu.diuerſis.vbi de hoc.⁊ apl'us j.ad Coꝝ.vij.ibi.qui autē cum vxoꝛe eſt: ſolicitus eſt que ſunt mūdi quō placeat vxoꝛi:⁊ diuiſus eſt.vt pꝛe.c.diuerſis. Ut ergo ſpūalis ptās ſine impedimento intendat circa ſpūalia ⁊ diuina:expedit vt ſub ea ſit alia ptās: q̄ intēdat circa tempoꝛalia ⁊ humana. ❡ Quarto ꝑpter adiutoꝛij neceſſitatem. q: ſpūalis ptās non ſufficit ꝑ ſeipſam/ad exercendum oīa illa reſpectu quoꝝ habet ptātem: ſed indiget adiuuari.⁊ ꝑpter hoc opoꝛtuit eſſe quādam inferioꝛem ptātem:que ſpūali miniſtraret in regimine tēpoꝛalium:vt ipſam adiuuaret in pluribus que ſola non pōt efficere:ipſamq꜄ muniret atq꜄ tueretur. ad hoc.xcvj.diſt. cum ad verū ventū eſt.ibi.⁊ pontifices ꝓ curſu tempoꝛalium tm̄modo rerū imperialibus legibus vterent̃: quaten' ſpūalis actio a carnalib' diſtaret incurſib': et deo militans minime ſe negotijs ſecularibus implicaret ⁊c. Item Iſid.de ſummo bono li.iij. Pꝛincipes ſeculi nōnūq꜄ intra eccl'iam ptātis accepte culmina tenent: vt ꝑ eādem ptātem diſciplinā eccleſiaſticam muniant. Ceterum intra eccl'iam ptātes neceſſarie nō eſſent:niſi vt qđ non p̄ualēt ſacerdotes efficere ꝑ doctrine ſermonē:hoc imperet ptās ꝑ diſcipline terroꝛem ⁊c. xxiij.q.v.pncipes. ⁊ vide qđ ibi ſequit̃. ❡ Quinto ꝑpter oꝛdinis bonitatē.ſicut em̄ bon' ⁊ ſupbonus deus:q̄uis oīa per ſeipm poſſit: dignitatem cōmunicat regiminis creaturiſ diuerſis:vt bonū oꝛdinis in cauſando ſicut ⁊ in eſſendo reluceat in rebus ab ipſo ꝓductis:ſic etiam in eccleſia voluit eſſe quādam inferioꝛem poteſtatem ſub ſpūali:cui tēpoꝛalium regimen committeret:ac per hoc inueniatur in eccleſia bonū oꝛdinis: quātum ad regiminis ptātem.hec ratio ꝓbatur.lxxxviij. diſt.decreuit.lxxxix.diſt.ad hoc. ad hanc materiā optime facit Exod.xviij.ibi. At ille ſcꝫ Ietro cognatus moyſi/nō bonā inquit rem facis.ſtulto laboꝛe cōſumeris:⁊ tu ⁊ populus iſte qui tecū eſt.vltra vires tuas eſt negotiū.ſolus illud nō poteris ſuſtinere.ſed audi verba mea atq꜄ conſilia:⁊ dn̄s erit tecum. Eſto tu ppl'o in ijs q̄ ad deū ꝑtinent: vt referas que dicūtur ad eum.⁊.j. Pꝛouide de omni plebe viros potentes ⁊ timentes deū: in quibus ſit veritas: et qui oderint auaritiam:⁊ ꝯſtitue ex eis tribunos/⁊ centuriones/⁊ quinquagenarios/⁊ decanos/qui iudicent populum omni tempoꝛe ⁊c.

❡ L

Tpalis ptās eccleſie cōducibil.

Ex his autem rationibus per quas oſtēſum eſt ꝙ nō ſupfluit poteſtas p̄ncipum tempoꝛalium in eccl'ia:licꝫ ſpūalis poteſtas pꝛehabeat tēpoꝛalem: concludi pōt/ꝙ ſpūalis tēpoꝛalem iuriſdictionē quā habet/ nō debet exercere immediate:loquendo regulariter ⁊ cōmuniter. Hoc em̄ requirit eius modus agēdi:qui eſt ſm imperiū ⁊ directionē:non autem ſm imediatam executionē. Hoc enim requirit eius dignitas:cui nō cōuenit inferioꝛibus actionibus intendere. Hoc etiam requirit eius libertas circa ſpūales actus: cui expedit adminiſtratione rerum tempoꝛalium nō implicari ⁊ ipediri.vt.ſ̄.pꝛimo.§.ꝟſi.ij. dictum eſt. Hoc etiam requirit operandi cōmoditas:que ꝓuenit ex eo ꝙ ꝑ ptātem tempoꝛalem adiuuat̃ et munit̃. Hoc etiā requirit oꝛdo ptātum:q̄ tolleret̃ ſi ſpūalis ptās exerceret imediate iuriſdictionē tpalem.vt hec.ꝟ.pꝛimo ſunt ꝓbata. ❡ L Licet aūt regulariter ⁊ cōiter nō debeat ſpūalis ptās iuriſdictionē tempoꝛalē exercere:certiſ tn̄ cauſis inſpectis ⁊ in aliquib' caſibus pōt imediate ſe de tēpoꝛalibus intromittere:ſicut ⁊ ipſe deus:licet de cōi lege agat in rebus mediantibus ſecūdis cauſis:tn̄ de lege ſpeciali aliq̄n agit pꝛeter oꝛdinē ſecundariū cauſarū. hec ꝓbantur ex̃ de iudic.nouit.§.nō em̄ intēdimus. ex̃ qui ſi. ſint legi.latoꝛ.§.ſi vero.⁊.c.cauſam que.ij.§.nos attendētes.⁊.c.ꝑ venerabilem.§.rōnibus.xcvj.di.cū ad verum.⁊ c.duo ſunt.xj.q.j.ꝓuenit.in ſi. Caſus de q̄bus ſe eccl'ia de tēpoꝛalibus intromittit/no.ex̃ de fo.cōpe.licꝫ.⁊ plures poſui.ſ̄.in p̄ncipio iſtius operis: vbi de hoc latius diſputaui in.xxxvij.ar.poſt tria fol'.ꝟ.dicendū eſt igit̃.⁊.j.e.ꝟ.de q̄bus. ❡ Qđ aūt poſſint in caſib' ⁊ ex cauſa habētes poteſtatē ſpūalem intromittere ſe de tēpoꝛalibus: regulariter aūt ⁊ indifferenter hec non debeant facere:ex verbis apl'i.j.ad Coꝝ.vj.pōt accipi vbi loquēs ꝯtra illos q̄ iudicia ꝯſtituebāt apud infideles/dicit. An neſcitis qm̄ ſancti de hoc mūdo iudicabūt:hūc mūdū vocās hoīes malos: quos boni iudicabūt ⁊ cōparatione vite ⁊ ptāte.vt gloſ. dicit.ſicut viri Niniuite:⁊ regina Saba iudeos. cōparatiōe vite.vt dicit gloſ. Matth.xij.⁊ Lu.xj. Et ſubdit apl's. Etſi in vobis.i.ꝑ vos/iudicabit̃ mundus:indigni eſtis q̄ de minimis iudiceris? q.d.vt gloſ.ſuppler.⁊ vere de his poteſtis iudicare. Neſcitiſ qm̄ angelos iudicabitis?ſcꝫ malos ⁊ apoſtatas.quanto magis ſecularia?ſic adaptat iſta ꝟba Innocē.iij.ex̃ q̄ ſi.ſint leg.ꝑ venerabilē.§.rōnibus.in ſi.i.de reb' ſecularib'.⁊ ſequit̃. Secularia igit̃ iudicia ſi habueritiſ:ꝯtēptibiles q̄ ſunt i eccl'ia ꝯſtituite illos ad iudicandū. Hoc aūt dicit apl's ironice ꝯ illos q̄ eligebāt iudices fideles/ſꝫ ꝯtēptibiles.i.idiſcretos ⁊ viles.⁊ huic expoſitiōi ꝯſonat qđ ſeq̄t̃. Ad verecūdiā vr̃am dico ⁊c. Uel alit̃ ſm gloſ.q: dixerat apl's eos poſſe de his minimis iudicare:determiat q̄ ad hmōi negotia definiēda/ſunt ꝯſtituendi.ſ.ꝯtēptibiles q̄ ſunt i eccl'ia. Maioꝛes em̄ ſpūalib' intēdere dn̄t. Cōtemptibiles ḡ ꝯſtituite.i.aliq̄s ſapiētes: q̄ tn̄ ſunt minoꝛis meriti. Apl'i em̄ p̄dicādo circūeuntes/talibus nō vacabant. ij ergo terrenas cauſas examinent: q̄ exterioꝝ rerum ſapiam perceperunt.qui aūt ſpiritualib' bonis dicati ſunt: terrenis non debent negotijs implicari.vt dum nō coguntur terre bona diſponere: valeant

Tpalia an ſint a ſpūalib' adminiſtranda.

bonis ſupioribus deſeruire. ſic hoc etiā videt̃ Gratianꝰ intelligere.xi.q.i.§.ex his oībus.vbi ponitur iſta authoritas apl̃i: ⁊ exponit̃. ⁊ btūs Bern̄.i.li.de ꝯſideratione pertractans hoc verbū apl̃i.Cōtemptibiles ꝯſtituite ad iudicandū/informat Eugeniū papā: vt non ſe implicet negotijs tēporalibus niſi ex cauſa.ſic dicens. Itaq ƀm apoſtolum/indigne tibi vſurpas tu apoſtolicus officiū vile:gradum ꝯtemptibilium.Unde ⁊ apl̃us epm inſtruēs.Nemo (inquit) militans deo/implicat ſe negotijs ſecularibus. ⁊ paulo inferius adiungit Bern̄.Ubi aliqn̄ aliq̃s aplo͛ iudex ſedit hoīm:aut diuiſor terminorū: aut diſtributor terrarū:Chriſtus ait Lu.xij. Quis me cōſtituit iudicem inter vos:Ubi Ambro.ſic ait. Bene ĝ terrena declinat: q̇ ꝑpter diuina deſcenderat.nec iudex dignat̃ eſſe litium:et arbiter facultatum viuo͛:habens mortuo͛ iudiciū arbitriūq meritorum. Non ergo quid petas:ſed a quo poſtules/intuendū eſt.nec maioribus intento animo putes minoribus obſtrependū. vnde nō immerito refutat̃ hic frater qui diſpenſatorē celeſtium geſtiebat corruptibilibus occupare. Nō ergo tranſgrediaris terminos quos poſuerūt patres tui.Et poſt ait Bern̄. Mihi ꝟo nō videt̃ bonꝰ eſtimator rerū/qui indignū putat apl̃is ſeu apoſtolicis viris/nō iudicare de talibus:q̇bus datum eſt iudiciū in maiora. Quidni cōtēnant iudicare de terrenis poſſeſſiūculis hoīm:qui in celeſtibus ⁊ angelos iudicabūt:Ergo in criminibus:nō in poſſeſſionibus ptās veſtra.ꝑpter illa ſiquidē:⁊ non ꝑpter has/claues accepiſtis regni celorū:p̄uaricatores vtiq excluſuri:non poſſeſſores. Ut ſciatis:ait Matth.ix.Mar.ij. ⁊ Luce.v. q: filius hoīs habet ptātem in terra dimittendi peccata. ⁊c. Quenam tibi videtur maior dignitas ⁊ ptās:dimittendi pctā:an predia diuidendi:Sed nō eſt cōparatio.habent hec infima ⁊ terrena iudices ſuos/reges ⁊ principes terre. Quid fines alienos inuaditis:Quid falcem veſtrā in alienā meſſem extenditis.vj.q.iij.c.j.Non q: indigni vos:ſed q: indignū vobis talibus inſiſtere:quippe potioribus occupat̃is. Denique vbi neceſſitas exigit:audi q̃d cenſeat apl̃s.j.ad Co͛ vj.Si eñ in vobis iudicabit̃ hic mundus:indigni eſtis q̃ de minimis iudicetis.Sed aliud eſt incidenter excurrere in iſta/cā quidē vrgente: aliud vltra incūbere iſtis tāq̃ magis dignis tali ⁊ taliū intentione rebꝰ. huculq Bern̄. Patet ergo ex his verbis/ꝙ ſpūalis ptās nō dʒ indifferēter iuriſdictionē temporalem exercere:tn̄ pōt ⁊ dʒ cauſis neceſſarijs exigentibus immediate ſe de tēporalibus intromittere:vt ſuperius eſt probatū. ⁊ ƀm hanc diſtinctionē ſaluat̃ ꝯtrarietas aliqua/que in p̄dictis verbis Bern̄. eſſe videt̃.

De q̃bꝰ tp̄alibꝰ papa ſe itromittat.

¶ De quibus aūt tēporalibus: ⁊ qn̄ intromittere ſe valeat imediate ſpūalis ptās:ſic doctores determinant. Nā ad ſpūalem ptātem ſpectat imediate intromittere ſe de illis tp̄alibꝰ/que ſunt ſpūalibꝰ aliq̃ mō annexa. Iō intromittit ſe de decimis exigēdis recipiēdis ⁊ diſpēſandis.x.q.i.per.viij.p̄ma.c.ex̃ de deci.ꝑ totum.xij.q.ij.vobis.⁊.c.vulterane.cum ſi. Intromittit ſe de dotibus q̃ annexe ſunt matrimonio q̇ eſt ſacramentū: ⁊ de hereditatibus q̃ ſunt annexe natis de legitimo toro. ex̃ de dona. inter vi.⁊ vxo.de prudentia. ex̃ qui fi. ſint legi.c.j.⁊.ij.⁊.c. perlatum.cum ſi. ¶ Item q: vt dictum eſt ex authoritate Bern̄. Poteſtas iudicis ſpūalis p̄ncipaliter eſt in criminibus:que ſunt ſpūalia mala. Ideo de queſtionibꝰ tēporaliū q̃ deferūtur cū denūtiatiōe criminis pōt ſe itromittere:quū ad eam ꝑtineat quēlibet chriſtianū corripere de pctō.ex̃ de iudic.nouit. Adhuc ſpectat ad ip̄m intromittere ſe de tēporalibus/quū litigium tēporalium ꝯtrariatur paci:que eſt ſpūale vinculum.Eph.iiij.q: eſt charitatis effectꝰ. ⁊ quū pacis federa ſunt iuramēto cōfirmata: q: fractio iuramenti crimē eſt de q̃ ad ſpūalem iudicē ꝑtinet iudicare.de his in pre.c.nouit.⁊.xc.diſt.quaſi ꝑ totum.⁊.xxiij.q.iij.illi qui.ex̃ de treu. ⁊ pa.c.j.xxij.q.v.quaſi per totū. Item intromittit ſe de tēporalibus:ꝑpter defectum dn̄i tēporalis.ex̃ de fo.cōpe.licet. ¶ Item ꝑpter negligentiā ſeu malitiam p̄ncipis nō ſeruantis iuſtitiam:⁊ abutētis ptāte ſibi conceſſa:⁊ nō facientis q̇ facere tenet̃ in obſequiū ſpūalis ptātis:⁊ ꝑpter cōmune bonū.ad hoc ex̃ lib.vj.de ſup.ne.pre. grandi. ⁊.xv.q.vj. item alius. Itē intromittit ſe de tēporalibus:quū appellat̃ ad ip̄am:precipue vbi eſt conſuetudo quā tolerat ſecularis p̄nceps:⁊ ab eccleſiaſtico iudice approbat̃.ex̃ de ap.ſi duobꝰ. ¶ Intromittit ſe de tēporalibus que donata ſunt eccl̃ie a p̄ncipibꝰ vel alijs fidelibꝰ.lxiij.di.ego lodoicꝰ.ex̃ de deci.dudū. x.q.i.c.j.ij.iij.cuʒ ſi.adde q̇ ſcripſi.ſ.in.xxxvij.ar.ꝟ.p̄mus reſpicit.§.prece.ꝟſi.tertio. ¶ Quarto ꝯſiderandū eſt/ꝙ quū ex dictis appareat ꝙ ſub chriſti vicario ⁊ Petri ſucceſſore tamq̃ ſub ptāte cauſali ac ſumma/cōtineatur poteſtas inferior pontificum:⁊ ptās tēporalis p̄ncipum: tn̄ diuerſimode cōparatur ad ip̄m vtraq ptās. Nam ptās pontificuʒ ad ip̄m cōparat̃ ſicut cauſatū ad illud in quo eſt ꝑfectio ƀm eādem rationē:nō tn̄ totaliter:ſed in parte. ptās eñ que eſt in ſummo pōtifice/deriuat̃ ad alios pontifices ƀm eādem rationē ⁊ ƀm eūdem modū agendi: nō tn̄ ƀm ſuam plenitudinē:ſed ƀm partem.ad hoc ex̃ de vſu pal.ad honorem. Ptās aūt ſeculariū principum cōparat̃ ad ip̄m/ſic̃ cauſatū in quo eſt ꝑfectio cauſe efficientis:et ƀm aliam rationē. Nam in p̄ncipibus ſecularibus eſt ſolum tēporalis ptās:⁊ eſt in eis ƀm aliā rationē: ⁊ ƀm aliū agendi modum/q̃ ſit in ſummo pontifice.ar.ad hoc.cvi. di.cum ad verū.⁊.c.duo. ¶ Quinto ꝯſiderandū eſt ꝙ ſummꝰ pontifex nō ſolum iure diuino ſed etiā iure humano habet poteſtatem tēporalem:ſcʒ ex cōceſſione a Cōſtantino facta:qui monarchiā tenebat imperij.xcvj.di.cōſtantinus. ¶ Si queratur quid operatur hoc ius humanū ſuꝑ diuinū:dici pōt vno modo ꝙ hoc ius humanū eſt iuris diuini manifeſtatio. ar.xxiij.q.v.c. remittūtur.§. hinc notandū.ibi.da dn̄e/hoc eſt datā ſibi prouītia egyptum ⁊ ethiopiam. Uel ad ius diuinū confirmatio: ⁊ eiꝰ imitatio/⁊ veneratio.hec eñ Conſtantini conceſſio/fuit ſubiectionis ⁊ veneratiōis oſtenſio ad ſpūalem poteſtatem. Et in eo ꝙ conſtantinus beato Syluestro eiuſq ſucceſſoribꝰ regnū terrenū ⁊ imperialia īſignia ⁊ officia cōceſſit:non authoritatem cōtulit:ſʒ reuerentiā impendit:⁊ regnum terrenū ſubiectum eſſe debere monſtrauit.xcvj. diſt.ſi imperator.q̇ non dubium eſt dei ꝓuidentia eſſe factum.in cuius manu eſt cor regum. Prouerb.xxi. in p̄nci. vt pontificalis apex nō vileſceret:ſed in ampliori honore haberetur:dum cerneretur tante dignitatis inſignijs prefulgere.vt pre.c.conſtantinus.vltra medium.ibi.vt ex pontificalis apex nō vileſcat:ſed magis q̃ terreni noſtri imperij dignitas gloria ⁊ potētia decoretur. ⁊ ar.ad hoc lxxx.diſt.epiſcopi non in caſtellis.ibi.Nec vileſcat nomen epiſcopi.ſed ad honorabilem titulum. ⁊ ex̃ de priuile.c.j. Uel poteſt dici ꝙ iſta conceſſio fuit quedam cooperatio ſiue miniſteriū ad hoc ꝙ poteſtatem quā chriſti vicarius habebat iure diuino:poſſet liberius exercere de facto:q̇ propter tyranno͛ perſecutionē ante conſtantini tempora non ita poterat.vnde ⁊ nunc ſeculares p̄ncipes tueri debent eccleſias/⁊ eccleſiarum prelatos.vt libere valeāt exercere que ſaluti fidelium expediūt:⁊ iure ſuo vti ſine impedimento. ad hoc.xcvj.diſt.boni principis. xxiij q.v principes.⁊.c.adminiſtratores. Et maxime impator.lxiij. diſtinc. tibi domino.ex̃ in clemen. de iureiuran. roman. principes.§.ego henricus. ¶ Poteſt etiam dici ꝙ ex huiuſmodi conceſſione poteſt ſummus pontifex magis immediate ſe de temporalibus intromittere.quod ex eo patet:quia quū vacat imperium:exercere poteſt immediate iuriſdictionē tēporalem.ex̃ de fo.compe.licet. Et ſic aliter exercet iuriſdictionem temporalem: vt habet eam iure diuino:⁊ aliter/vt habet eā ex iure humano. vnde in ipſo magis diſtinguitur temporalis ptās a ſpūali:ꝑut tp̄alis cōuenit ei ex iure diuino:q̃ vt cōuenit ei ex iure humano. q: ƀm q̇ cōuenit ei ex iure diuino: hʒ eam vnitiue in ipa ſpūali ꝯtentā. vt aūt cōuenit ei ex iure humano. hʒ eā di-

Ius humanum quid vltra diuinum faciat.

ſtinctiue ab ipſa ſpūali poteſtate diuiſam atq; diſtinctā.
verūm etiā put habet eam iure humano:exercet eā per
miniſterium alioꝝ:vt ſpūalibus actibus liberius valeat
inſiſtere:qui ſunt ei magis cōuenientes ⁊ pp:ij.ex ne cle-
ri.vel mo.eps.lib.vj.xcvj.di.duo.Adde hic qđ ſcripſi.ſ.in
primo.lv.ar.in fi. ¶ O Sexto conſiderandū eſt ꝙ ſicut
ſpūalis poteſtas prehabet tēporalem excellenter:ſic tēpo
ralis poteſtas/que eſt intra ecclīam/participat aliqđ ſpi
ritualis poteſtati.nō tñ ꝙ ſpūales actus exercere valeat:
ſed inquātum ſpūali obſequitur:⁊ miniſtrat:⁊ actꝰ quos
exercet/ad finē ſpūalis ordinat:ſi recte vtitur ſua ptāte.
q: ipſa tpalia que diſponere habet/ſunt propter ſpūalia.
abutitur eñ tpalibus:qui non ea ordinat ad ſpiritualia.
Nam ſicut cognitio ſenſibilium deſeruit cognitioni intel
ligibilium:⁊ ordinatur ad eam:Ita vſus tēporaliū deſer
uire debet vite ſpūali:⁊ ad illam ordinari. Unde licet fi-
nis primus tpalis ptātis ſit alius a fine ſpūalis:tamen
finis vltimus idem eſt:ſcilꝫ btitudo ſupnaturalis:de quo
imediate curam hꝫ ſpūalis poteſtas.⁊ ideo tpalis ptās ſi
recta ſit:dicit aliquo modo ſpūalis.dicitur tñ ⁊ denoiat
ſimplr tēporalis a fine primo:ſicut effectus denominat
a cauſa prima magis ꝙ a remota. ¶ P Hinc eſt ꝙ re-
gibus adhibetur vnctio:que ſpūalitatem deſignat.ex de
ſacra vnc.c.vnico.Qđ aūt reges nō vnguntur in capite:

Regl in-
unctio.

ſicut pontifices:ſed vngunt in brachio:deſignat ꝙ eorū
poteſtas nō eſt pncipaliter ſpūalis:ſed p miniſterium/et
obſequiū.q: per brachiū operamur.vt pre.c.vnico.de ſa-
cra vnc.Adhuc alio modo ptās pncipum ſecularium in
ecclīa pōt dici ſpūalis:videlꝫ ſm vitam.Sicut eñ ponti-
fices debent eſſe ſpūales ſm vitam:ſic et pncipes tpales
in ecclīa.maior tñ pfectio ⁊ vite ſpūalitas requiritur in
pontificibus/ꝙ in pncipibus:quia maior ⁊ perfectior eſt
eoꝝ dignitas.xcvj.di.duo ſunt.Et maior in dignitate/ma
ior erit in vita ⁊ perfectione.j.q.j.viliſſimus.iiij.di.deniq;.
Unde vtriq; vngunt.ſed pōtifices in capite ⁊ manibus.
vt pre.c.vnico de ſacra vnc.q: in eis dꝫ eſſe pfectio contē-
platiue ⁊ actiue vite.xxxvj.diſt.ſi quis.ex de renun.niſi.§.
ne putes.pncipes aūt in brachio.quia in actiua ſe debēt
precipue exercere.Nam cū Martha miniſtrāt.Luce.x.ex
de regula.c.licet.ad fi.℣.nec legitur.⁊ cum Maria ſecun
di bonis actionibus eſſe debent.vt pre.§.ne putes.⁊.p.c.
licet.℣.ad quod vtiq;.⁊ quidem de pfecta vita que debet
eſſe in pontificibus nō hic dico.De hoc abunde in paſto-
rali ſuo btūs Greg.etiam in libro moraliū.⁊ Ber.ad Eu
genium in lib.de conſideratione.ac alij plures doctores
in operibus ſuis tractant.⁊ Gratianus pleniſſime a.xxv.
diſt.vſq; ad.l.in quibus diſtinctionibus tractat de.xiij.c.
apoſtolice regule.que ponit Paulus ad Timo.j.epiſto-
la.c.iij.et ad Titū.c.j. ¶ Articulus.lvij.

Ed de perfecta vi-

ta ſeculariū pncipum ⁊ precipue regum
qui ſunt ſuperiores ⁊ pcellentes.j.Pe.ij.
ex de ma.⁊ obe.ſolite.ibi.ſiue regi quaſi
pcellenti.aliqua pauca ex maioꝝ doctri-
na ponenda ſunt.vt ex eis magis appareat quō eoꝝ po-
teſtas debet eſſe ſpūalis:⁊ ad finem ſpūalem ordinari.lꝫ
eñ.ſ.xlij.ar.aliqua dixerim circa hoc:tamen aliquid am-
plius eſt addendū. ¶ A Eſt ḡ pmo tenēdū ꝙ ſecularis

Rex ma
lus non
vere rex
eſt.

ptās vt digna ſit regis noie recte agere dꝫ.Pravꝰ eñ rex
nō vere pōt dici rex.ſicut falſus denarius nō ē denariꝰ.de
hoc ſunt plures concor.xlv.diſt.vera iuſtitia.Unde Iſiđ.
ix.lib.etymo.ait.Rex a regendo đr.non aūt regit qui non
corrigit ſe ⁊ alios.Recte igit faciēdo/regis nomē tenet.
Peccādo aūt amittitur.vnde ⁊ apud antiquos tale erat
puerbiū.Rex eris/ſi recte facias.ſi nō facias nō eris.Sic
etiā beata Katharina dixit Maxentio. Si animo te re-
xeris:rex eris.ad hoc.xxj.di.cleros.ibi.ſicut rex a regēdo.
ij.q.j.ſcelus.pdit eñ nomen dignitatis ppter delictum.
legit ⁊ no.ex de pur.ca.c.j.Subdit aūt Iſiđ.ꝙ regie virtu
tes precipue due ſunt.ſcꝫ Iuſtitia/⁊ Pietas.de his ſatis

Iuſtitia
Pietas
⁊ Prudē
tia.

dixi.ſ.xlij.ar.in.j.parte iſtius operis.Plus aūt in regibꝰ
laudatur Pietas.nam Iuſtitia p ſe ſeuera eſt.ſed vera iu
ſtitia compaſſionē habet.xlv.diſt.vera ⁊ falſa mīa inueni
tur.xxiij.q.iiij.eſt iniuſta.In his aūt addenda eſt Prudē-
tia.ſine qua iuſtitia ⁊ pietas recte nō valent exerceri.nec
multitudo ſubiecta vtiliter gubernari.De his aūt tribus
que neceſſaria ſunt regibus/plene.ſ.diſſerui.xlj.arti.que
hic repetenda nō ſunt.Debent quoq; reges fide ⁊ deuo-

Hec dili
gēter ob
ſeruēt q
impant.

tione deo ſubdi:vt alios ſibi ſubdere valeant.Digne de-
bent deo mēte adherere:vt firmiter poſſint regni guber-
nacula poſſidere.ad hec.xcvj.di.in ſcripturis.⁊.c.ſi impe-
rator.⁊.xcvij.di.eccleſie.xxiij.q.v.res ecclīe aliē.C.de ſum.
trini.eplā inter claras.Debent non ppium cōmodū aut
gloriam tyrānice querere:ſed bonum cōmune ſibi ſubiecte
multitudinis regaliter intendere:atq; pcurare.bonā ſcꝫ
⁊ virtuoſam vitam:et que ad ipſam adminiculantur.ad
hoc.viij.q.j.ſunt in eccleſijs.xxiij.q.viij.vt pridem.Debent
eccleſias ⁊ eccleſiarū platos reuereri/⁊ honorare/muni-
re/⁊ defenſare.xcvj.di.boni.c.duo.xxiij.q.v.pncipes.Ho-
nor eñ exhibitus chriſti miniſtro/chriſto exhibet.ipſo di
cente Matth.x.⁊ ſimile Luce.x.Qui vos recipit me reci
pit.xxj.diſt.in nouo.xciij.diſt.ille proculdubio.vj.q.j.ſacer
dotes.viij.q.j.qui vos ſpernit.Debent erga diuini cultus
ampliationē ⁊ augmentū ſtudiū impendere.vt pre.c.bo-
ni.⁊.c.cōſtantinus.Debēt aduerſarios chriſti ⁊ ecclīe im-
pugnare.xxiij.q.v.de liguribus.c.duobus.c.ſeq.⁊.xcvij.
di.ecclīe.Debēt iuſta pcipere:⁊ illicita phibere.malos co
ercere ⁊ punire.vt boni inter malos quiete viuāt.xxiij.q.
v.regū.⁊.c.rex debet.di.iiij.facte ſunt.in phemio decre.
rex pacificus.Debent iuſtū bellum indicere:ab iniuſto ca
uere.xxiij.q.ij.iuſtum.Debent pdam eque ⁊ iuſte diuide-
re.xxiij q.v.dicat.Debent fidelitatē quā ſibi ſeruare deſi-
derant/ſubditis obſeruare.xxij.q.v.de forma.xcv.di.eſto.
Debent inter ſubditos humiliter ſe habere.Eccli.xxxij.
Rectorem te poſuerunt:noli extolli:ſed eſto in illis quaſi
vnus ex ipſis.Item rex faciat ſe timeri.Eccli.vij.Noli q-
rere fieri iudex:niſi valeas virtute interrūpere iniquita-
tes.Prouerb.xx.Rex q ſedet in ſolio iudicij:diſſipat oē
malum intuitu ſuo.Sed magis velit amari ꝙ timeri.q:
ſm Senecam.Nobilis eſt natura hoīs.facilius ducit/ꝙ
trahatur.Debet tribulatos conſolari.Iob.xxix.Quū ſe-
derem quaſi rex circūdante exercitu:eram tamen meren
tiū conſolator.Debet ſuſurrones ⁊ bilingues contēnere.
⁊ viles non exaltare.vnde Ariſto.Alexandro.Conſultor
procerum/ſeruos contēne bilingues Et nequam:nec quos
humiles natura iacere Precipit/exalta.Item rex debet
ſequi conſiliū ſenioꝝ:non iunioꝝ:blande regendo et dul-
citer:⁊ nō dure ⁊ tyrānice:ne perdat regnū.vt Roboam
filius Salomon qui de conſilio iunioꝝ dixit populo iſrl.
Minimus digitꝰ meus groſſior eſt dorſo pris mei.⁊ nūc
pater meus poſuit ſup vos iugū graue.ego aūt addā ſup
iugū veſtrū.pater meus cecidit vos flagellis:ego aūt ce-
dā vos ſcorpionibꝰ.ppter qđ.x.tribꝰ receſſerūt ab eo.iij.
Reg.xij.vij.q.j.deniq;.Iuuenes eñ cōiter ſenſu non pol-
lent.ideoq; nō ſunt in ꝯſiliarios aſſumēdi.Phus.Nemo
iuuenes duces eligit:eo ꝙ certū eſt eos ſapiam non hre.
ar.ad h.j.q.j.eſtote.xxiiij.di.qn.Debēt p affabilitatē ⁊ be-
neficia pcurare vt diligant:⁊ p iuſtas vindictas nō pprie
iniurie ſꝫ legis dei/ſtudere vt timeant.xxiij.q.v.rex debet.
¶ Et vt magl appareat de officio regū:⁊ de vita virtuo-
ſa/q ipſis congruit:pducēda ſunt in mediū aliq teſtimo-
nia.In pmis ḡ cōſiderandū eſt id qđ deuteronomij dñs
ordinauit.xvij.c.circa reges.Pmo eñ quātū ad modū

In regl
electiōe
qđ obſer
uandū

eligēdi/ſtatuit/vt in electiōe regis ſpectaret dei iudiciū.
Et vt nō fieret rex alterius gentis.qđ ⁊ nunc in ecclīa ſer
uādū eſt.vt videlꝫ in inſtitutiōe regū illoꝝ iudiciū inter-
ueniat:qui vicem dei tenent in terris.Non tñ ipſa tollit
electio pplo qui habet imperatorē eligere.xciij.diſt.legi-
mus.vel aliorum qui hoc habent de conſuetudine.ex de

elec.venerabilem. Nec requiritur iudiciū pape ſpecialiter.ſed ſufficit ꝙ tacite in eum conſentiat/qui dignus eſt ad regendū:⁊ obediens matri ſue eccl'ie.ar.lxiij.diſt.cum hadrianus ſecūdus.xcvj.diſt.quis dubitet. Et vt nō fiat rex alterius gentis.q: nō dꝫ aſſumi aliquis in regē: q̄ nō ſit fidelis:⁊ de gente chriſtiana.ar.bo.xcvj.diſt.ſi imperator catholicus eſt.q.d.debet eſſe.Quia iter fideles ⁊ infideles magna dꝫ eſſe diſtinctio.iij.q.iiij.c.j.℣.nec imperere ⁊.q.v.canonica.ibi.qn̄ ſunt eorū gentis. Itē tertius eſt(qđ eſt nimis abſurdū) vt blaſphemus chriſti in chriſtianos vim ptātis exerceat.ex̄ de iude.cū ſit. Blaſphemus autē eſt nō ſolum iudeus:ſed quilibet infidelis q̄ ignorat chriſtum:⁊ eū nō colit.Et nulli pagano licitū eſt ſup chriſtianos aliqđ officiū exercere.vt pre.c.cū ſit.⁊.liiij.diſ.nulla.

blaſphemus q̄s.

¶ Secūdo vero circa reges inſtitutos ordinauit qualiť ſe hr̄e debeant quātum ad ſeipſos.vt ſcꝫ nō multiplicarēt currus ⁊ equos:neq̧ vxores: neq̧ immenſas diuitias:q: ex cupiditate hoꝝ pncipes ad tyrānidē declināt: ⁊ iuſtitiam derelinquūt: q: Cito Violatur Auro Iuſtitia.xj.q.iij.paup.Qđ non ſic eſt accipiendū:quaſi nullatenus debeat huiuſmodi apparatibus ⁊ diuitijs abundare.Sed q: nō debeat ex cupiditate/aut inordinato appetitu/horū affluentiā ambire.ar.xlvij.di.ſicut.xxxiij.q.v.ſecūduꝫ. Quātum tn̄ requirit ſtatus regie dignitatis/⁊ cōmune bonū:pōt hoꝝ exteriorꝝ bonoꝝ copiam ꝓcurare ⁊ habere.ar.ad hoc.xlj.di.nō cogātur. ⁊ reges mollib⁹. Matth.xj.veſtiunť.xxj.q.j.c.j.in ſi.q: diuites cum iuſtitia ⁊ bonis operibus nō abijcit gangrenſe ꝯcilium.xxx.di.hec ſcripſimus.⁊ facit ad hoc qđ legitur ⁊ no.ex̄ de prebē.de multa.§.ſi.⁊ in gloſ.eſt ğ argumentū. ¶ Tertio inſtituit qualiter ſe deberet hr̄e ad deū.vt ſcilꝫ ſepe legeret:⁊ cogitaret de lege dei:vt ſic ſemꝑ eſſet in dei timore ⁊ reuerentia.vn̄ dicit in pre.c.Deut.xvij. Poſtq̄ aūt ſederit in ſolio regni ſui:deſcribet ſibi deuteronomiū legis hui⁹ in volumine/accipiēs a ſacerdotib⁹ leuitice trib⁹:⁊ habebit ſecū:legetq̧ illud oībus diebus vite ſue.vt diſcat timere dn̄m deū ſuū: ⁊ cuſtodire verba ⁊ cerimonias eius/q̄ lege ꝓcepta ſunt. neq̧ eleuetur cor eius in ſupbiam ſup fratres ſuos.neq̧ declinet in partē dexteram vel ſiniſtram:vt longo tpe regnet ipſe ⁊ filij eius ſup iſrael. ¶ Eſt em̄ ſciendū ꝙ q: bona vita multitudinis/quā rex intendere dꝫ/ordinata eſt ad finē que eſt beātitudo celeſtis:ideo ad officiuꝫ regis ꝑtinet ſic bonā vitam multitudinis ꝓcurare/ſicut conuenit ad celeſtem beatitudinē ꝯſequendā. vt ſcꝫ ea ꝓcipiat que ad celeſtē patriā ducunt:⁊ eoꝝ ꝯtraria ſm̄ qđ fuerit poſſibile īterdicat. ad hoc.xxiij.q.iiij.qn̄ vult.℣. ⁊ pauloſt nabuchodonoſor rex ⁊c.⁊.c.nō inuenitur.xj.q.iij.imperatores.ibi.nam inter hoīes penas luit: ⁊ apud deum frōtem nō habebit:qui hoc facere noluit qđ ei ꝑ cor regꝫ ipſa veritas iuſſit.Que aūt ſit ad verā beatitudinē via/⁊que ſint impedimēta ipſius/ex lege diuina cognoſciť: cuius doctrina ꝑtinet ad officiū ſacerdotū.q: labia ſacerdotis cuſtodiunt ſciam:⁊ legem requirūt de ore eius.ſcꝫ ſubditi.q: angelus dn̄i exercituūꝫ eſt. Malach.ij.⁊.xliij.di.ſit rector.Et iō precepit dn̄s vt rex legem ſibi deſcriberet:⁊ exemplar acciperet a ſacerdotibus:⁊ illam legeret oībus diebus vite ſue:vt diſcat timere deum:⁊ cuſtodire ꝓcepta ipſius.vn̄ multum cōuenit regibus crebro ſctās ſcripturas legere vel audire:vt ꝑ exercitiū lectionis ſciētie regendi ppl'm inueniat margaritā. ex̄ de renun. poſt tranſlationē.§.ceterū. vnde Sozomenus lib.j.in hiſtoria tripertita dicit in laudē Theodoſij imperatoris.Aiunt te per diem exerceri armis:⁊ ſubiectoꝝ negotia diſceptare: iudicare ſimul ⁊ agere.Noctibus vero libris intendere. ⁊ de hoc.s̄.xlij.ar.dixi in pma iſta parte iſti⁹ operis. Rex em̄ inſipiens perdet ppl'm ſuū.Eccl'i.x. Et ex hoc ſequiť ꝙ leges quas rex inſtituit:nō debent a doctrina legis diuine diſcordare:ſed ei ꝯſonare:ac ſacris canonib⁹ ſubijci. Nam ſicut ptās ſubijcitur poteſtati:ſic leges legibus debent eſſe ſubiecte.x.di.c.j.⁊ ꝑ totum.ex̄ de ꝯuile.ſup ſpecula.in pn̄.ibi.famulatum.⁊ ex̄ de no.op.nun.c.j. ¶ Quarto inſtituit qualiter rex deberet ſe habere ad ſubditos ſuos:ſcꝫ vt non ſuperbe eos contēneret ⁊ opprimeret: nec etiam a iuſtitia declinaret.xxiij.q.v.regum.De bonis aūt conditionibus chriſtianoꝝ regum.btūs Aug.v.li.de ciui.dei.c.xxiiij.ſic ait. Chriſtianos imperatores ⁊ reges felices dicimus: ſi iuſte imperant. ſi inter linguas. xj.q.iij.in cunctis.⁊.c.inter verba.ſublimiter honorantium/⁊ obſequia nimis humiliter ſalutantiū/non extolluntur.ſi ſe eē homines mortales.ps.lxxxviij.Quis eſt homo q̄ viuet:⁊ nō videbit mortem:meminerint. Si ſuā ad dei cultū maxime dilatandum ⁊ maieſtati ſue famulandum curā indefeſſam adhibent.ſi deū timent:diligunt:⁊ colūt.ſi plus amant illud regnuꝫ/vbi non timent habere conſortes.ſi tardius vindicant.facile ignoſcunt. Si eādem vindictam pro neceſſitate regende tuendeq̧ reipublice/nō pro ſaturandis inimicitiarū odijs exercent. ſi eādem veniam nō ad impunitatem iniquitatis.xxiij.q.iiij.eſt iniuſta.ſed ad ſpem correctionis indulgent. Si qđ aſpere cogunť quādoq̧ decernere:miſericordie lenitate ⁊ beneficioꝝ largitate cōpenſant. Si luxuria tāto eſt eis caſtigatior/quāto poſſet eſſe liberior.ij.q.j.ſcelus.xj.q.iij. ꝓcipua. ⁊.c.in corporis. Si malunt cupiditatib⁹ prauis q̄ quibuſlibet gētibus imperare. Cōſtantin⁹ imperator. Quid iuuat barbaras nationes viciſſe:ſi a crudelitate vincamur? Et ſi hec omnia faciunt:non ꝓpter ardorem inanis glorie:ſed propter charitatem felicitatis eterne.ſi pro ſuis peccatis humilitatꝫ ⁊ miſerationis ⁊ oratiōis ſacrificium deo ſuo vero immolare non negligant. Tales chriſtianos imperatores ⁊ reges dicimus eſſe felices: interim ſpe: poſtea re ipſa futuros. Cyprianus etiam in li. de.xij.abuſionib⁹ ait ꝙ vnus abuſionis gradus eſt Rex iniquus: qui quū iniquoꝝ rector eſſe debuerit:in ſemetipo nois ſui dignitatem non cuſtodit. Nomen enim regis itellectualiter hoc retinet:vt in ſubiectis omnibus rectoris officiū ꝓcuret. Sed qualiter alios corrigere poterit:qui ꝓprios mores/ne iniqui ſint:non corrigit?quoniā iuſtitia regis exaltabitur ſolium.⁊ in veritate ſolidantur gubernacula populorum. Prouerb.xvj.c.ad hec.xxvj.di.vna.⁊.xxv.diſ.pmū.cū ſuis concor.⁊ ſimilibus. In quibus autem cōſiſtit regis iuſtitia ſubdit Cyprianus/dicens. Iuſtitia vero regꝫ eſt neminem iniuſte per potētiam opprimere. Sine acceptione pſonarum inter virum ⁊ proximū ſuum iuſte iudicare. Aduenis ⁊ pupillis ⁊ viduis defenſorem eſſe. Cohibere furta. Adulteria et omneꝫ mechiam punire.ad hoc xxiij.q.v.regum.⁊.c.rex. Iniquos non exaltare. Impudicos ⁊ hiſtriones nō nutrire.ad hec.lxxxvj.di.donare. Cōtra hoc multum offendunt Reges Hiſpanie. Impios de terra perdere. Parricidas ⁊ periurantes viuere nō ſinere.pre.c.rex. Eccleſias defendere.pre.c.regum. Pauperes eleemoſynis alere.lxxxvj.diſt.non ſatis.⁊.c.paſce.de peni.diſt.j.quāobrem. Iuſtos ſuper regni negotia conſtituere. Contra hoc Reges Hiſpanie faciunt preponentes iudeos ſuper negotia ⁊ regni reditus.contra iura.liiij.diſtin.nulla.ex̄ de iudeis.cum ſit.⁊.c.ex ſpeciali. Senes ⁊ ſapiētes ⁊ ſobrios conſiliarios habere.j.q.j.eſtote. Magoruꝫ ⁊ hariolorum phytoniſſarūq̧ ſuperſtitionibus non intēdere.xxvj.q.v.nec mirum.⁊ per totuꝫ.ij.q.j.⁊.ij.⁊.iij. Iracūdiam ſuam differre.xj.q.iij.cum caput.⁊.c.illa.⁊.c.ſummo. Patriam fortiter ⁊ iuſte contra aduerſarios defendere.xxiij.q.ij.iuſtuꝫ.cum.c.ſeq.⁊.q.iij.fortitudo.⁊.q.viij.vt pridem. Per omnia in deum confidere.ps.cxxiij. Qui confidunt in domino.de conſe.diſtinc.j.omnis chriſtian⁹. Proſperitatibus animuꝫ non eleuare/ſicut fecit Nabuchodonoſor.de peni.diſtinc.j.§.ex his itaq̧.℣ſi.nabuchodonoſor per ſupbiam. Cūcta aduerſantia patienter tolerare.xxiij.q.j.§.j.⁊.c.parat⁹. Fidem catholicā in deū hr̄e.xcvj.di.ſi impator. Filios ſuos nō ſinere ipſe agere.xxiij.q.v.rex. Certꝫ horis orōni īſiſtere.vt Dauid in ps.cxviij. Septies in die ⁊c.xcj.di.pſbyter.⁊ ex̄ de celebra.miſ.c.j. Ante

Rex lrarū ſacrarū ſit ſtudioſus.

precepta nemini regū nō neceſſaria.

Iuſtitia regis q̄ ſit.

horas congruas nō guſtare cibum. de ↄſe.diſtin.i.ſolent.
Ue enim terre cuius rex puer eſt: ⁊ cuius ꝑncipes mane
comedunt.Eccl'ſ.x.⁊ ſubdit Cyprianus.Hec regni pro⸗
ſperitatem in pn̄ti faciunt:⁊ regem ad celeſtia regna ꝑdu
cunt.¶ B Qui vero regnū ſm̄ hanc legem non diſpen
ſant:multas nimirū aduerſitates tolerāt imperij. Jdcir⸗
co enī ſepe pax populoꝝ rūpitur: ⁊ offendicula etiam de
regno ſuſcitātur:terrarūqꝫ fructus diminuunt̄:⁊ ſeruitia
populoꝝ ꝓpediūtur:multi ⁊ varij dolores ꝓſperitatem
regni inficiunt: charorū ⁊ liberoꝝ mors triſtitiā confert:
hominū incurſus ꝓuincias vndiqꝫ vaſtant:beſtie armen
toꝝ ⁊ pecoꝝ greges dilacerāt:tēpeſtas aeris ⁊ hemiſphe
ria turbata/terrarū fecunditatem ⁊ maris miniſteria ꝓ⸗
hibent:⁊ aliquādo fulminū ictus ſegetes ⁊ arboꝝ flores
⁊ pampinos exurūt.Super oīa vero regis iniuſtitia non
ſolum imperij pn̄tis faciem fuſcat:ſed etiā filios ſuos ⁊
nepotes: ne poſt ſe hereditatem regni teneant:obſcurat.
Propter piaculū enī ſalomonis/regnum domus iſrl' dn̄s
de manibus filiorum diſperſit: ⁊ ꝓpter iuſtitiam Dauid
regis lucernā.iij.Regum.xi.de ſemine ſuo reliquit.Ecce
quātum iuſtitia regis ſeculo valet/intuentibꝰ perſpicue
patet. Pax enī eſt populoꝝ tutamētū pa̅trie.vnitas plebis.
munimen gentis.cura languoꝝ gaudiū hoim.tēperies
aeris.ſerenitas maris.terre fecunditas.ſolatium paupe⸗
rum.hereditas filioꝝ.⁊ ſibimetipſi ſpes future beatitudi
nis.ad hec.xxiij.q.v.regum.in fi.ibi.ſi inquit hec feceritis
reges iuda:tenebitis priſtinā ptātem.ij.q.i.noli.ibi.ſi aūt
pax humana tam dulcis eſt ꝓ tēporali ſalute mortalium:
quāto dulcior eſt pax diuina ꝓ eterna ſalute angelorum?
Jſido.quoqꝫ.iij.li.de ſummo bono ſic ait. Qui recte vtit̄
regis poteſtate:ita ꝑſtare oibus dꝫ: vt quanto magis ho
noris celſitudine pollet:tanto ſemetipm̄ mente humiliet:
ꝓponens ſibi exemplū humilitatis chriſti ⁊ dauid:qui de
ſuis meritis nō tumuit:ſed humiliter ſeſe deijciens dixit.
Uilis incedam:⁊ vilis apparebo ante deum q̇ elegit me.
ij.Reg.vi.Et poſt. q̇ recte vtitur regia ptāte:formā iuſti⸗
tie factis magis q̄ verbis inſtituit. Nulla ꝓſperitate eri⸗
gitur.nulla aduerſitate turbat̄.non innititur ꝓprijs viri⸗
bus.nec a dn̄o recedit cor eius: al's maledictꝰ eſt.Hiere.
xvij.Et poſt.Dedit dn̄s ꝑncipibus ꝑſulatum ꝓ regimine
ppl'oꝝ:⁊ illis eos preeſſe voluit/cū quibus vna eſt eis na
ſcendi moriendiqꝫ conditio.prodeſſe ergo dꝫ populis ꝑn
cipatus nō nocere nec in dn̄ando premere: ⁊ de cōdefen⸗
dendo cōſulere.vt vere ſit vtile hoc ptātꝭ inſigne: ⁊ dono
dei ꝓ tuitione vtantur membroꝝ chriſti mēbra.xxiij.q.iij.
ꝓ membris.quippe chriſtifideles ſunt ppl'i.quos dum ca
ptāte quā accipiūt optime regūt:bonā vtiqꝫ viciſſitudinē
deo largitori reſtituūt.Et poſt in alio quodā.c.Sub reli⸗
gionis diſciplina ſeculi ptātes ſubiecte ſunt: ⁊ q̄uis cul⸗
mine regni ſint ꝑditi:vinculo tn̄ fidei tenentur adſtricti.
vt ⁊ fidem chriſti ſuis legibus ꝑdicent:⁊ ipſam fidei ꝑdi⸗
cationē bonis moribus cōſeruent. Juſtum enī eſt ꝑncipē
legibus obtemperare ſuis ⁊c.ix.diſt.iuſtum.palea.ibi vi⸗
de.¶ Hugo autem de ſancto victore de terrena ptāte lo
quēs in li.de ſacramētis/oſtēdit q̄ debeat obſeruare ter⸗
rena ptās in exercenda iuſtitia.dꝫ enī obſeruare ꝑſonam
quia ei nō licet in clericum/ſeu eccleſiaſticam ꝑſonā ma⸗
nū mittere:ſed ſolum in laicū.xi.q.i.quaſi per totuꝫ. ex̄ de
iudic̄.at ſi. Debet obſeruare cām:vt eccleſiaſtica negotia
nō ſuſcipiat:ſꝫ tn̄ ſecularia examinā da.ex̄ de iudic̄.decer⸗
nimus.xcvi.di.duo. ¶ Debet obſeruare modū ⁊ menſu⸗
ram.vt quālibet culpam puniat cōgrua ⁊ cōuenienti pe⸗
na.de pe.diſt.i.deus diffinitionē.Debet obſeruare locum.
vt loca ſacra violare nō ꝑſumat: ⁊ confugiētibus ad illa
etiā reis ⁊ pro ſuis ſceleribꝰ condēnandis inordinate vio
lentiaꝫ non inferat.xvij.q.iiij.quiſquis. ex̄ de immuni.ec.
inter alia.⁊.c.fi.¶ Debet obſeruare tēpus.vt ſacris ⁊ ſo⸗
lēnibus diebꝰ reuerentiā exhibeat.ex̄ de ferijs.c.fi.Quan
do etiaꝫ ijs parcendū eſt/quibus ꝓ ſuis culpis ſupplicia
debent̄.vnde in exercendo iudicio ⁊ ꝓferenda ſn̄ia atten
di debet loci ⁊ temporis conuenientia. ex̄ li bro.vi. decet.
¶ His ḡ modis ſecularis ptās iuſtitiaꝫ exercere debet/
legum inſtituta ſequēs.xi.q.iij.ſummo. ⁊ nihil ꝑter iuſti⸗
tiam ⁊ veritatem approbans in iudicando.Adiūgit aūt
vlterius Hugo/quō per ornamenta regalia deſignātur
ea que congruūt regibus.vnde dicit q̄ ſecularis ptās hꝫ
ornamenta quedā dignitatis ſue:quibus ⁊ excellentia or
dinis oſtenditur:⁊ ſacramentuꝫ miniſterij figurat̄. Nam
annulus fidem:armilla bonā operationē:ſceptrū iuſtitiā
gladius vindictam deſignat.¶ De pmo ſcilꝫ de annulo.
xxx.q.v.noſtrates.vnde ⁊ Luce.xv. Date ei annulū in ma
nu.i.ꝑ ſignaculū fidei exponitur.vnde ibi Beda. Jn ma⸗
nu.i.in operatione.vt opa fide clareſcāt:⁊ ꝑ fidem opera
cōfirmentur. Jtem ibi Chryſo. Jubet annulū dari/ſiue
ſignaculi ſalutaris ſymbolū:ſeu deſponſationis inſigne:
⁊ nuptiarū pignus:q̇bus chriſtus eccl'iam ſponſat:quum
anima reſipiſcens per ānulū fidei iungitur.Oſee.ij. De⸗
ſponſabo te mihi in fide.Hiere.ij. Nūq̇d obliuiſcitur vir⸗
go ornamenti ſui:ſcꝫ annuli deſponſationis ſue. De.ij.de
armilla.Ezech.xvi.Dedi armillas in manibus tuis/expo
nitur.i.virtutem bone operationis.armilla enī ornamē⸗
tum manuū eſt.De.iij.de ſceptro.xcvi.di.conſtantinꝰ.ibi.
etiā imperialia ſceptra.de iuſtitia regis ꝑ ipm̄ deſignata
pre.c.regum. xxiij.q.v. De.iiij.ſcꝫ de gladio vindicte.Ro⸗
ma.xiij.ibi.non ſine cauſa gladium portat.xxiij.q.v.§.i.et
c.non ſolum.De.v.ſcꝫ de purpura pre.c.conſtantinus.ibi.
chlamydem purpureaꝫ. ¶ De reuerentia regi exhibēda
i.Pe.ij.ibi.ſiue regi quaſi precellenti.⁊.i.regem honorifi
cate.ex̄ de maio.⁊ obe.ſolite.De ſexto de diademate pre.c.
cōſtantinus.ibi.deinde diadema capitis noſtri.De gloria
corone.xij.q.i.duo.¶ E Jllud etiam hic inſerendū ⁊ re⸗
perendū eſt/q̄ quū imperator iurat:ꝓmittit ſe fore defen
ſorem ⁊ protectorem ſummi pontificis/⁊ ſancte romane
eccleſie/in oibus neceſſitatibus ⁊ vtilitatibus ſuis: ⁊ cu⸗
ſtodem ⁊ cōſeruatorem poſſeſſionū bonoꝝ ⁊ iurium eius.
vn de videtur ſe habere ad papam:ſicut ſe habet manus
ad caput:in defendendo ⁊ miniſtrando. ad hec. lxiij.diſt.
tibi dn̄o.ex̄ de elec.venerabilem.Et q̄ tale iuramentū qđ
preſtat imperator ſit iuramentū fidelitatis ⁊ homagij:eſt
hodie amplius declaratū in clemen.ex̄ de iureiu. romani
ꝑncipes. Papa etiam euaginatū gladiū ſumit de altari:
⁊ ei tradit:intelligens in gladio curam ⁊ regimen totius
imperij.ſic dicēs.Accipe gladium deſuꝑ beati Petri cor⸗
pore ſumptū ꝑ manꝰ noſtras/licet indignas/vice tamen
⁊ authoritate ſanctoꝝ apl'oꝝ ↄſecratas/imperialiter tibi
conceſſum:noſtreqꝫ benedictionis officio in defenſioneꝫ
ſancte dei eccleſie diuinitus ordinatum: ⁊ ad vindictam
malefactoꝝ/laudem vero bonoꝝ.ex̄ de homic̄.poſtulaſti:
⁊ memor eſto/de quo pſ̄.ait pſ.xliiij. ⁊ ꝓphetauit/dicēs.
Accingere gladio tuo ſuꝑ femur tuuꝫ potentiſſime.vt in
hoc per eūdem vim equitatis exerceas.molem iniquita⸗
tis potenter deſtruas.⁊ ſanctam dei eccl'iam eiuſqꝫ fide⸗
les defendas:ꝓpugnes:⁊ protegas. nec minus ſub fide
falſos q̄ chriſtiani nominis hoſtes execres ac diſpergas.
viduas ⁊ pupillos clementer adiuues/ac defendas.deſo
lata reſtaures.reſtaurata ↄſerues.vlciſcaris iniuſta.con⸗
firmes bene diſpoſita.quatinus in hoc agendo virtutuꝫ
triūpho/glorioſus iuſtitieqꝫ cultor egregius cuꝫ mundi
ſaluatore/cuius typum geris/in nomine ſine fine regna⸗
re merearis.¶ D Hec autem que de imperatore dicun⸗
tur:ad reges alios chriſtianos ſuo modo poterūt appli⸗
cari.Deniqꝫ propter malos reges:qui tyranni nunc dicū⸗
tur:licet oēs reges olim tyranni dicerentur:quia rex gre⸗
ce.latine dicit̄ tyrānus. Addendum eſt ad eoꝝ correctio⸗
nē/id qđ Richardus de ſancto victore ſuꝑ illud Apoca.i.
⁊ ꝑnceps regum terre.ait de ipſis. Sunt quidam reguꝫ
q̇ ſummo ꝑncipi chriſto adherere ↄtēnunt.q̇ acceptaꝫ ab
eo ptātem/ſm̄ ipm̄ exercere nolūt.q̇ in ſubditos ſeuiūt:⁊
eos deuorāt.⁊ q̄ ſupra ſe ꝑncipē habeant:q̇ eripit inopes
de manu fortioꝝ eius.pſ. xxxiiij.egenū ⁊ pauperem a di⸗

Ornamēta regalia eorūqꝫ deſignatio.

Que in exercenda iuſtitia ſint obſeruanda.

Jmꝑatoris iuſiurandum

In reges plus eq̄ ſeuiētes

riplentibus eum:minime penſant.quos princeps ad ex⸗ercitationẽ ⁊ purgationem electoꝝ/ad tps ſeuire permittit.viij.q.j.audacter. Sed in tẽpoꝛe retributionis eos de hac ſeuitia grauiter iudicabit. Nã potentes potenter toꝛmẽta patiẽtur: ⁊ foꝛtioꝛibus foꝛtioꝛ inſtat cruciat⁹. Sap. vj.viij.q.j.illud. Redeant ergo tales reges (ſi tamẽ reges ſunt) ad ꝯſcientiã: ⁊ ꝙ ſup ſe ꝑncipem habeãt:cui de acti⸗bus ſuis ſunt reddituri rationẽ:recognoſcãt.qui ſicut poteſtatẽ hꝫ conferre: ſic põt ⁊ auferre. balthcũ eñ regum diſſoluit dñs: ⁊ ꝑcingit fune renes eoꝝ. Job.xij.c. ⁊ alibi ſcriptum eſt Eccli.x.c. Sedes ducum ſuperboꝝ deſtruxit deus: ⁊ ſedere fecit mites ꝓ eis. Hoc certũ eſt:vt ex pluribus exemplis in ſcripturis colligi põt. ⁊ aliqua poſui.ſ. in.xl.ar.ꝟ.⁊ ecõtra. Sed interduꝫ pctã pplĩ merent̃ tales reges:vel potius tyꝛãnos.vt ſacra eloquia teſtant̃. Abſtineat ergo populus a culpa:vt liberet̃ a tyꝛãnoꝛuꝫ plaga. hucuſqꝫ Richardus. Unde canõ. Pꝛo meritis ſubditoꝛũ diſponitur a deo vita rectoꝝ.ij.q.vij.c.j.et merito.viij.q.j. audacter.

¶ Articulus.lviij.

Quoniã autẽ clarũ

eſt ex ꝓdictis/ꝙ ſumma ptãs ſpũalis: cuiuſmodi eſt poteſtas ſummi pontificis: pꝛimatum obtinet ſuper oẽs pontifices oĩm eccleſiarũ. Eſt etiã ſuperioꝛ dignitate ⁊ cauſalitate omni tẽpoꝛali ptãte. illud ꝯcludi neceſſe eſt ⁊ recip i: ꝙ in ſummo põtifice ꝑexiſtit plenitudo pon⸗tificalis ⁊ regie ptãtis. ¶ A Qualis aũt ſit iſta plenitudo ptãtis: ⁊ qbus modis eam hr̃e dicit̃: conſiderandum eſt. Nã ipſe chꝛiſtus etiaꝫ ſm ꝙ hõ/plenitudinẽ ptãtis hꝫ vt.ſ.dictum eſt in.xiij.⁊.xl.ar. Sed eius plenitudini non equatur plenitudo que cõuenit eius vicario. ſic eñ dicẽ⸗dum eſt de plenitudine potentie: ſicut ⁊ de plenitudine gratie. dr̃ eñ chꝛiſtus plenus grã Jo.j. ⁊ chꝛiſti mater plena grã. Luce.j.nõ tñ equaliter: neqꝫ per oĩa ſimilr̃. chꝛiſt⁹ eñ dicit̃ plenus gratia:qꝛ gratiã habuit in ſumma excel⸗lentia ꝗ põt haberi:⁊ ad oẽs effectus gr̃e. De iſta plenitudine loquit̃ Jo.j. Et de plenitudine eius oẽs accepimus grãm ꝓ grã ⁊c. Sed mater chꝛiſti dr̃ plena grã:qꝛ habuit grãm ſufficiẽtem ad ſtatum illũ ad quẽ erat electa a deo. vt ſcꝫ eſſet mater dei. ſed plenioꝛ eſſe potuit: qꝛ creatura: quia datus eſt ei ſpũs ad menſurã: ſoli filio ſine mẽſura. Joã.iij.hoc clare ꝓbat̃ in clemẽ.de hereticis.j.rñ.c.ad noſtrũ. Silr̃ eſt dicẽdũ de potẽtie plenitudine ſuo mõ.qꝛ plenitudo potẽtie ⁊ eſt in hoĩe chꝛiſto ⁊ ẽ in ei⁹ vicario. ſed in chꝛiſto eſt plenitudo potẽtie:qꝛ potentiã plenã habuit ex⸗cellenter. in vicario aũt chꝛiſti eſt plenitudo potentie: qꝛ potentiã plenã habuit ſufficienter/quãtum ſcilꝫ neceſſa⸗rium eſt fidelibus ad ſalutem. Sed opꝫ ſpãlius aliquid dicere/⁊ de modo hui⁹ plenitudinis/⁊ de differentia ei⁹ ad plenitudinẽ que chꝛiſto cõuenit: nõ ſolũ ſm ꝙ de⁹ eſt: ſed etiam ſm ꝙ eſt hõ. ¶ Circa qᷓ conſiderandum eſt.ꝙ potentia de qua nũc eſt intentio:eſt potentia actiua:in q duo attendi debent.ſcꝫ id qᷓ potentie ſubdit̃:⁊ ipſa ratio potentie:que ꝯſideratur ex modo agendi. ⁊ quãtum ad vtrũqꝫ ſummi põtificis potentia plena eſt.ſꝫ aliter ꝙ̃ potentia chꝛiſti. Quãtum eñ ad eos qui ptãti ſubdũtur:potentia chꝛiſti tam plena eſt ꝙ eius ptãti oĩs creatura ſub⸗iecta eſt/rõnalis ⁊ irrationalis:celeſtis ⁊ terreſtris:ꝶ etiã infernalis. vnde Matth.vlti. Data eſt mihi oĩs ptãs ⁊c. ⁊ Phi.ij.omne genu flectatur celeſtiũ ⁊ terreſtriũ atqꝫ in⸗fernoꝝ. Non ſic aũt eſt plena ptãs ſummi pontificis:q ſolum ſe extendit ad creaturas illas/que ſunt gr̃e ⁊ beatitudinis capaces.quũ ꝓpter btitudinis finẽ ꝯſequendũ/oꝛdinata ſit hec ptãs.nec ad oẽs hmõi creaturas: qꝛ non ad angelos:ſed ſolum ad hoĩes.nec ad hos oẽs:ſed ſoluꝫ ad viatoꝛes.ꝓpter qᷓ papa dicit̃ caput oĩm viatoꝝ.quia ſup terram recipit claues:nõ extra terram: aut ſub terra. Matth.xvj.xxiiij.q.j.quodcũqꝫ.⁊.q.ij.§.j.cum.c.ſeq. vſqꝫ ad.§.his authoꝛitatibus.ſaluo eo ꝙ ibi dr̃. ⁊ in.c.ibi.ſe.et dicit̃ hoc in.lv.ar.ꝟ.⁊ ſequit̃.ſupꝛa dixi exponendo authoritatẽ Matth.ſup ꝟbo.ſup terrã. Chꝛiſtus autẽ dr̃ caput angeloꝝ ⁊ oĩm tam cõpꝛehenſoꝝ ꝙ̃ viatoꝝ. ad Ephe.j.c. in fi.tñ ex eo potentia ſummi põtificis dr̃ plena/qꝛ vniuerſaliter ſe extendit ad oẽs hoĩes viatoꝛes. Pꝛopꝛie autem viatoꝛes dicunt̃ q ad patriã tendunt.ij aũt ſunt q ꝑ fideꝫ ambulant. Nam infideles magis debent dici deuiatoꝛes quũ a vera via ſalutis aberrent. vnde ptãs hec ad oẽs fi⸗deles extendit ſe.qꝛ nihil ad eccl̃iam de ijs qui foꝛis ſunt. j.ad Coꝝ.v.ij.q.j.multi. Et põt dici ꝙ ad ipſos etiam infi⸗deles.nõ inquãtum infideles ſunt: ſed inquãtũ pñt fieri fideles:⁊ fieri mẽbꝛa chꝛiſti:⁊ vnitati eccleſie aggregari. ſicut ḡ ſunt fideles in potentia nõ in actu:ſic ptãs ſummi põtificis extẽdit ſe ad eos. in potentia: nõ in actu. ꝓpter qᷓ ſup pꝛedicto ꝟbo apl̃i.j.ad Coꝝ.v. Quid mihi de ijs q foꝛis ſunt/iudicare:hos deus iudicabit. dicit gloſ. quaſi diceret:ꝙ de infidelibus non hꝫ iudicare. Ad oẽs igitur q ſunt mẽbꝛa chꝛiſti ꝑ fidem: eo mõ quo chꝛiſti mẽbꝛa ſunt: extendit ſe ptãs vicarij chꝛiſti.ex̃ de maio.⁊ obe.ſolite.§. nos aũt.ibi.non diſtinguẽs inter has oues ⁊ alias. Quõ etiaꝫ papa ptãtem habeat ſup infideles.ſ.in.xxxvij.ar.ꝟ. item ſm Jnno.notaui largius i pma iſta parte poſt Jn⸗nocẽ.ar.xxxvij.f.g.h.vide etiã ar.xl.⁊ Oſti.q de hoc no.ex̃ de vo.⁊ vo.re.qᷓ ſup his. ¶ Diuino ḡ iure oĩs hõ viuens vita moꝛtali:⁊ ad militantẽ eccl̃iam qualitercũqꝫ ptinẽs: ptãti ſummi pontificis dꝫ eſſe ſubiectus.⁊ ob hoc ei⁹ ptãs plena dr̃.vñ Matth.xvj. Sup hãc petrã edificabo eccle⸗ſiã meã.nõ partẽ eccl̃ie. Nõnulli tñ ꝑuerſi de facto ſe ſub⸗trahũt ab hac plenaria ⁊ ſalutifera ptãte:a qbus lõge eſt ſalus:dũ vicario ſalutis authoꝛis obedire contẽnunt.xix. di.nulli. Quãtũ vero ad rõnẽ potentie differt plenitudo potentie chꝛiſti ⁊ vicarij eius. Pꝛimo quidem quãtũ ad modũ habendi.qꝛ chꝛiſto hoĩ cõuenit eã hr̃e:ꝓpter vnio⸗nẽ ad dei verbũ:⁊ ꝓpter plenitudinẽ gr̃e ⁊ ſapie. aliquaꝫ etiã potentiã ⁊ iudiciariaꝫ ex merito obtinuit. Quia eñ iniuſte iudicatus eſt.j.Pe.ij.⁊ pꝛo dei iuſtitia pugnauit/⁊ vicit. Apoc.v.vicit leo.ideo meruit eẽ hoĩm iudex. Job xxxvj. Cauſa tua qſi ipij iudicata eſt. Cauſam iudiciũqꝫ recipiẽs. Actuũ.x.ibi.ipſe eſt q ꝯſtitut⁹ ẽ a deo iudex vi.⁊ moꝛ.ex̃ de ſum.tri.c.j.§.hec ſancta.in fi. Uicario aũt chꝛi⸗ſti cõuenit ptãs:nõ ꝓdictis modis:ſꝫ ex cõmiſſione chꝛiſti eã tradẽtis ⁊ cõicantis. ¶ Scḋo differt quãtũ ad modũ agendi. chꝛiſtus eñ ſic habet potentiã ꝙ ꝑ eã agit ꝓpꝛia virtute ⁊ authoꝛitate inquãtum de⁹: ⁊ nõ virtute alicui⁹ ſuperioꝛis. Jnquãtum vero hõ/agit virtute diuinitatis excellenter.ideo dr̃ hr̃e ptãtem excellentie:vt.ſ.dictuꝫ eſt. Sed chꝛiſti vicarius agit authoꝛitate chꝛiſti inquãtuꝫ vicẽ eius gerit.ex̃ de trãſla. quãto.ſm illud apl̃i.ij.ad Coꝝ. ij. Nã ⁊ ego qᷓ donaui ſi quid donaui.ꝓpter vos in ꝑſo⸗na chꝛiſti.gloſ.i.ac ſi chꝛiſtus donaret. ⁊ in eadẽ epl̃a ait. ij.ad Coꝝ.v.c.in fi. Pꝛo chꝛiſto legatione fungimur tãqꝫ deo exhoꝛtãte ꝑ nos.gloſ.ꝓ chꝛiſto.i.vice chꝛiſti:q fuit le⸗gatus dei. Abdias.j. Auditũ audiuim⁹ a dño: ⁊ legatum ad gẽtes miſit.⁊ ſimilr̃ chꝛiſti vicarius põt dici eius legatus. Nã quilibet eps ita vocat̃.vij.q.j.ſicut vir.in fi.ibi. vt legatũ dei.⁊ ꝑconẽ veritatis.⁊ ex̃ in clemẽ.de penis.ſi qs. ¶ Et eſt ſciẽdũ ꝙ ſicut chꝛiſtus ꝑ ſe ac ſua ptãte inſtituit ſuũ vicariũ ⁊ legatũ in eccl̃ia:ita ⁊ chꝛiſti vicarius Petri ſucceſſoꝛ põt ſuũ vicariũ ⁊ legatuꝫ inſtituere/nullo hoĩe reqſito:vbi ⁊ qñ cognouerit ſaluti fideliũ expedire.ex̃ de offi.leg.c.j.ibi.vices noſtras.et.c. ꝙ tranſlationẽ. ibi.tãqꝫ legato tibi cõmiſimus.⁊.c.t.officij noſtri.ibi.ſiue a nobis miſſi fuerint ⁊c. Jtẽ chꝛiſti vicarius agit/nõ excellenter/vt chꝛiſtus:ſed miniſterialiter dicente apl̃o.j.ad Coꝝ.iiij. Sic nos exiſtimet hõ:vt miniſtros chꝛiſti.⁊.ij. ad Coꝝ.xj. ibi.miniſtri chꝛiſti ſunt:⁊ ego. ad h de ꝯſe.diſti.iiij.aliud. lxxxj.di.miniſtri.⁊.c.nõ opꝫ.j.q.j.ſi ſunt. ¶ Tertio differt quãtũ ad durationẽ:qꝛ chꝛiſt⁹ hꝫ ptãtẽ eternalr̃. Dañ.vij. Poteſtas eius ptãs eterna.ſed chꝛiſti vicarius hꝫ tẽpoꝛa⸗liter.nam quilibet Petri ſucceſſoꝛ habet ptãtem ſolũ duꝫ

vtriuſqꝫ ptãtis plenitudo ĩ ſũmo põtifice.

Potẽtie chꝛiſti et ei⁹ vicarij diſcrimen.

ꝟuit pn̄ti vita. In diuerſis autē ſucceſſoꝛibus durat hec
ptās in eccleſia vſq; ad finē ſeculi.ex̄ de homi. pꝛo huma-
ni.j.rū.lib.vj.quū euacuabitur oīs pncipatus.vt apl's ait
j.ad Coꝛ.xv. ¶ Quarto differt quātū ad quātitatē agē-
di.q: chꝛiſtus plura pōt facere ꝙ vicarius eius.pōt enim
chꝛiſtus quoſcūq; hoīes ſibi ſubijcere:etiam inuitos a pn
cipio:ſicut Paulum Actuū.ix.xxiij.q.iiij.de tyꝛijs.qđ non
pōt eius vicarius.xlv.diſ.de iudeis.xx.q.iij.pſens. Poteſt
chꝛiſtus iudicare nō ſolum de manifeſtis:ſed etiam de oc
cultis coꝛdium:qđ nō pōt eius vicarius. ad hec Matth.
xxij.ibi.vt qđ cogitatis mala in coꝛdibus veſtris.xv.q.vj.
c.j.ex̄ vt eccle.benefi.c.j.xxxij.di.erubeſcant.vbi de hoc.Et
ratio eſt.q: vnuſquiſq; bene iudicat de ijs que bene no-
uit.chꝛiſtus aūt cognoſcit occulta: ⁊ inquātum de⁹/⁊ in-
quātum homo:ꝑpter refluentiā ſibi vnite diuinitatis ad
eius animam.vicarius aūt chꝛiſti quū ſit purus hō: non
habet occultoꝝ notitiam.hō aūt videt ea que parent.de⁹
aūt intuetur coꝛ.j.Regū.xvj.vt pꝛobatū eſt.Quāuis poſ
ſit dici/ꝙ chꝛiſti vicarius quaſi occulta iudicat in foꝛo pe
nitentie:in quo noſcit occulta per ſecretā confeſſionē pe-
nitentis.manifeſta vero iudicat in foꝛo cauſarū exterioꝝ.
ij.q.j.deus.vj.q.j.ſi oīa.de peni.diſt.j.verbum dei.ibi.recte
ergo eccleſia hoc vendicat:q̄ ſacerdotes veros hꝫ. ⁊ diſt.
vj.c.qui vult.ibi.iudicans em̄ alium q̄ eſt iudicandus ⁊c.
Verūtamen dicit̄ chꝛiſti vicarius habere plenitudinē po
teſtatis:q: tota potentia gubernatiua que a chꝛiſto com-
municata eſt eccl'ie/ſacerdotalis ⁊ regalis/ſpūalis ⁊ tem
poꝛalis: ē in ſummo pontifice chꝛiſti vicario. Tanta ve-
ro potentia cōmunicata eſt eccl'ie:quāta oppoꝛtuna erat
ad ſalutem fideliū.quare in vicario chꝛiſti tota illa poten
Quātuꝫ potentie ſit eccl'ie cōicatuꝫ tia eſt:que ad hominū ſalutem ꝓcurandā requiritur. Sic
em̄ dicendū eſt de potentia eccleſiaſtica:ſicut de ſciētia ſa
cra. Non em̄ quicq̄d ab hoīe ſciri pōt:reuelauit nobis de⁹
in ſcripturis:ſed illa ſolum reuelauit/que ſunt nobis ad
ſalutem neceſſaria ⁊ vtilia. vnde dicit Aug. in li.de trini.
xiiij.de ſacra ſcriptura loquēs. Non quicq̄d ad hoīe ſciri
pōt:huic ſcīe tribuo. ſed illud tm̄ quo fides ſaluberrima/
que ad verā beatitudinē ducit/gignitur:nutritur:defen-
ditur:roboꝛatur. Et ſic eſt intelligendū verbū Ambꝛo.di
centis. Quicq̄d alibi querit̄:hic ꝑfecte inuenit̄.xxxvij.diſ.
§.hinc etiam.℣.hinc etiā Ambꝛo. Et ſimiliter dicendum
eſt/ꝙ nō quicq̄d ab hoīe fieri pōt: nec oīs potentia q̄ hoī
cōmunicari pōt:debet attribui ſummo pontifici. ſed ſolū
oīs illa potentia que ad ſalutem hoīm eſt neceſſaria:in il
lo exiſtere dicenda eſt:⁊ per ipm ad alios deriuari:ſicut a
fonte riuus.xxiiij.q.j.loquit̄.ſm participationem ⁊ oꝛdi-
ne quodā.lxxxix.di.ad hoc. ¶ B Vt aūt plenius de mo-
do hui⁹ plenitudinis dicatur ſummarie:Sciendū eſt ꝙ
potentia ſummi pontificis ⁊ chꝛiſti vicarij plena dr̄. Pꝛi-
Pleniſſima ē ſūmi pōtificis potētia. mo q: ab hac potentia nullus/ad eccl'iam militantē q̄li-
tercūq; ꝑtinens/excipitur. ſꝫ oīs hō in pſenti eccleſia exi-
ſtens/ei ſubijcitur.ix.q.iij.cuncta.ex̄ de maio.⁊ obe.ſolite.
§.nos aūt. ¶ Secūdo q: oīs poteſtas ad gubernationē
fidelium a deo oꝛdinata ⁊ hoībus data/ſiue ſpūalis/ſiue
tpalis/in hac ptāte cōpꝛehenditur:vt.ſ̄.ꝓbatum eſt late.
¶ Tertio q: oīs ptās in eccleſia ab hac ptāte deriuat̄.vt
ꝓxime ꝓbatum eſt. ⁊ ad eam oꝛdinatur. ſicut.ſ̄.declara-
tum eſt.q: ipſa pncipium eſt ⁊ finis cuiuſlibet ptātis. ⁊ io
q̄libet poteſtas humana ei iure ſubditur.xxij.diſt.c.j.⁊.ij.
¶ Quarto q: a nulla ptāte humana excedit̄.vel ſupera-
tur:ſed ipſa oēm ptātem excedit ⁊ ſuperat. iij.q.vj. dudū.
ex̄ de puil.antiqua. ¶ Quinto q: a nulla alia ptāte puri
hoīs limitatur.aut oꝛdinat̄ aut iudicat̄:ſed ipſa alias li-
mitat/oꝛdinat/⁊ iudicat.vt pꝛe.c.cuncta.⁊.c.alioꝝ.xl.di.ſi
papa. ¶ Sexto quia oꝛdine ptātum aut legibus ab ipſo
poſitis nō coarctatur.pōt em̄ agere ⁊ mediātib⁹ alijs po
teſtatibus/⁊ nō mediantib⁹:qn̄ viderit expedire.q: oꝛdi
narius oīm eſt.vt pꝛe.iuribus.ex̄ de fo.cōpe.c.vlti.⁊ pꝛe.c.
antiqua.ibi.oꝛdinarie ptātis obtinet pncipatum. Poteſt
etiā agere ⁊ ſm leges quas ponit; ⁊ pꝛeter illas: vbi op-
poꝛtunū eſſe iudicauerit.ex̄ de ꝯceſ.pben.ꝓpoſuit.merito
ergo in ſummo pōtifice plenitudo dr̄ exiſtere poteſtatis.
vnde ⁊ ꝑpter hoc/dicit̄ poteſtas eius eſſe ſine numero/ Ptās ſine nume ro/pōde re/⁊ mēſura.
pōdere/⁊ menſura:lꝫ ꝑ chꝛiſtū oīa facta ſunt in numero/
pondere/⁊ menſura. Sap.xj.qđ pōt intelligi. Eſt em̄ ſine
numero/quātuꝫ ad eos q̄ eius ptāti ſubdunt̄:qui quoad
noſtrā notitiam ſunt innumerabiles.ſ.oēs hoīes de mun
do:fideles ⁊ infideles:quilibet ſuo modo. vt.ſ̄.xxxvij.ar.
ꝓbatum eſt.q̄uis deo ſit coꝝ numerus cognitus:qui oīa
generaliter ⁊ ſpecialiter nouit:⁊ qui numerat multitudi
nē ſtellarū.ps.cxlvj. Eſt aūt ſine pondere/ quātum ad lo-
cum.pondus em̄ eſt inclinatio rei ad locum ꝓpꝛiū ⁊ de-
terminatū. hec aūt poteſtas nō determinat̄ ad vnū locū:
vel ad vnā eccl'iam:ſed ad oēs pꝛoꝛſus eccleſias in q̄buſ-
libet locis poſitis extendit̄.vt pꝛe.c.antiqua.⁊.xxj.diſtinc.
q̄uis. Eſt ſine menſura quātum ad actum ⁊ modū agen
di.q: quodāmodo immēſa eſt in agendo/⁊ in modo agē
di.vnde ſicut hoī chꝛiſto datus eſt ſpiritus:nō ad menſu-
ram. Jo.iij.ad fi.ceteris aūt datur ſm aliquā menſuram
donationis chꝛiſti. Eph.iiij. Roma.xij. ſic vicario chꝛiſti
pontifici ſummo data eſt ptās:non ad menſurā:ſꝫ in qua-
dam immenſitate.ex̄ de maio. ⁊ obe.ſolite.§.nos autem.
Alijs aūt datur ptās ſm menſurā aliquā participationis
huius immenſe poteſtatis.ex̄ de vſu.pal.ad honoꝛem. Et
quū ſit ipſa ptās vicarij chꝛiſti ſine numero/ pondere/et
menſura:imponit tm̄ ⁊ determinat alijs ptātib⁹/pōdus/
numerū/⁊ menſuram.xj.q.j.ꝯuenit.xiij.q.j.c.j. Itaq; recte
hec ptās plena dr̄.ꝑpter qđ multū veneranda ⁊ metuen-
da eſt.hec aūt ptātꝫ plenitudo tradita eſt Petro ⁊ ſucceſ-
ſoꝛibus eius.quū dictū eſt ei Matth.xvj.ſup hāc petram
edificabo eccl'iam meā. Et quodcūq; ligaueris ⁊c. Paſce
oues meas. Jo.vlti. In his em̄ verbis intelligit̄ eſſe data
oīs illa potentia que cōuenit chꝛiſti vicario. congruebat
aūt vt aduenīente tempoꝛe plenitudinis gr̄e. Gal.iiij.da
retur in eccl'ia plenitudo potentie.pdicta ꝓbata ſunt ſe-
pe.⁊ ꝓbant̄.xix.diſt.in memoꝛiā. xxj.diſ.in nouo.xxiiij.q.j.
loquit̄.⁊.§.j.ex̄ de ma.⁊ obe.ſolite.§.nos aūt.de elec.ſigni
ficaſti. De hac autē potentie plenitudine ſanct⁹ Cyꝛillus
in lib.theſauroꝝ ſic ait. Dedit filius dei Petro plene ⁊ ꝑ-
fecte claues regni celoꝝ.qm̄ ſicut ipſe accepit a patre du-
catum ⁊ ſceptrū eccl'ie gentiū ex iſrael egrediēs ſup oēm
pncipatum ⁊ ptātem/⁊ ſup omne quodcūq; eſt: vt in ei⁹
noīe genua cūcta curuent̄:pleniſſimā ptātem ſic ⁊ Petro
⁊ eius diadochis hoc eſt ſucceſſoꝛibus/nō minus ſed ple
niſſime cōmiſit. ⁊ coꝛam apl'is ⁊ euāgeliſtis loco ſui ipm
caput eccl'ie in medio eoꝝ ſtatuit.quaten⁹ ipſi in euange
lijs ⁊ epl'is mūdo huic pdicando/ eccleſias ⁊ p̄latos oꝛ-
dinando/ſcriberent que a dn̄o audierūt ⁊ receperūt: af-
firmantes in omni doctrina Petrū loco dn̄i ⁊ eius eccle-
ſiam/vt in omni loco/in omni capl'o/⁊ ſynagoga/in om̄i
electione ⁊ affirmatione/quicq̄d ſoluendum ⁊ ſtatuēdū
foꝛet:ipſius authoꝛitate appꝛobarent:ipſum vocātes ce-
pham. Jo.j.xxij.diſt.c.ij.hoc eſt caput. ſm qđ ⁊ diuus ille
ſcꝫ Jo.apoſtolus ille veraciſſimus ſcribit texendo in euā
gelio ⁊ actibus.⁊ Lucas ſanctus:qui facta maioꝛū ⁊ ſo
cioꝝ narrauit:atq; indubitāter eccleſie tradidit. Que ec
cleſia apl'ica ab oī ſeductione et heretica circūuentione
immaculata manet.xxiiij.q.j.a recta.ſup omnes pꝛepoſi-
tos ⁊ epos:ſup omnes pncipatus eccleſiarū:necnō ⁊ po-
puloꝝ.in ſuis pontificibus in fide pleniſſime ⁊ authoꝛita
te Petri:quū alie eccleſie quoꝛūdā erroꝛū macula ſint ve
recūdate:ſtabilita inq̄ſtabilit̄:ipſa ſola regnat:ſilētiū ipo
nens ⁊ oīm obturās oꝛa hereticoꝝ. Et nos neceſſitate ſa
lutꝫ nō decepti ſupbia:neq; vino ſupbie ebꝛiati.ar.xxxvij.
di.vino.typū ꝟitatꝫ ⁊ ſcrē apl'ice traditiōis ſeruātes: vna
cū ipa ꝯfitemur ⁊ pdicam⁹. Ergo frēs mei:ſi chꝛiſtū imi-
tamur: vt ipſius oues/vocē eius audiam⁹: manentes in
eccleſia Petri.non inflemur vento ſuperbie:ne foꝛte toꝛ-
tuoſus ſerpens nos eijciat ꝑpter noſtrā cōtentionē extra
eccl'iam dei.ſicut euam olim. Gen̄.j.de pe.di.j.ſerpens.de

paradiſo.ſed vt membꝛa/maneam⁹ in capite noſtro apo-
ſtolico thꝛono romanoꝝ põtificũ: a quo noſtrũ eſt q̄rere:
quid credere/⁊ quid tenere debeamus.ip̄m venerantes
ip̄m rogãtes pꝛe oĩbus.qm̄ ipſius ſolius eſt rep̄hendere/
coꝛrigere/⁊ ſtatuere/diſponere/⁊ ſoluere:⁊ loco eius li-
gare/q̄ ip̄m edificauit:⁊ nulli alij q̄ð ſuuꝫ eſt/ſed ipſi ſoli
dedit:cui oẽs iure diuino caput inclinant.⁊ p̄mates mun
di tam̄q̄ chꝛiſto dño ieſu obediunt. iuxta q̄ð ſcriptum eſt
in p̄s.cxxxj. Introibimus in tabernaculum eius.adoꝛabi
mus in loco vbi ſteterũt pedes eius. ipſe hõ cui hoĩ tota
trinitas ad ſalutem ade ⁊ filioꝝ pleniſſimã dedit ptãteꝫ:
quã vnus triũ aſſumpſit:quã in vnitate pſone tranſuexit
ad patrẽ ſuper oẽm p̄ncipatum ⁊ ptãtem:vt adoꝛent euꝫ
oẽs angeli dei. Q̄ð totum dimiſit p̄ ſacramentũ ⁊ ptãteꝫ
Petro ⁊ eius eccleſie ſup̄ oẽm huius mũdi p̄ncipatum ⁊
poteſtatẽ.vt ſicut in celo adoꝛatur ab vniuerſis:ſic ⁊ eius
eccleſia locus pedũ ei⁹ veneretur ab vniuerſis: ⁊ ibi ip̄m
chꝛiſtũ adoꝛent/p̄ manus eccleſie chꝛiſti dona ⁊ iura reci
pientis. huc uſq̄ꝫ Cyꝛillus. Ex q̄bus verbis liquet q̄ po-
teſtas romani pontificis pleniſſima eſt. ⁊ q̄ ei ſubijcitur
oĩs mundi ptãs:⁊ q̄ ei ſubeſſe de neceſſitate ſalutis eſt.
¶ Sanctus quoq̄ꝫ Jo.Chꝛyſoſt.ſup̄ illud Actuũ.j. Sur-
gens petrus in medio fratrum ⁊c.dicit de petro loquẽs.
Caput ſanctiſſimũ beati ap̄lici choꝛi.Camerarius ⁊ poꝛ
tarius ipſius chꝛiſti/⁊ eius theſauroꝝ:ad quẽ chꝛiſtum q̄
ingredi cupiunt.vt ipſe definit. Ego ſum oſtium intran-
tibus.Jo.x.ad patreꝫ ingredi nõ poſſunt:niſi petrus ape
riat. Idem paſtoꝛ bonus:celoꝝ accipiens claues: qui ſa-
pientiã a patre/ad cognoſcendũ filiuꝫ ſp̄ualem/ſuſcepit.
qui a filio ſup̄ om̄es q̄ filij eſt ptãtem accepit.nõ vt Moy
ſes in gente vna:ſed in vniuerſo oꝛbe:ſicut eñ a p̄re chꝛi-
ſtus ad ſaluteꝫ omniũ mittitur cum ptãte plena ſup̄ oẽs:
ſic ⁊ a chꝛiſto Petrus ⁊ eius eccleſia ad omniũ ſalutẽ mit
titur.Et idem Chꝛyſo.ait ſup̄ illud Matth.xvj.Tibi da-
bo claues regni celoꝝ.Sicut filius a p̄re veniens/ad ſalu
tem omniũ mittitur cum ptãte plena ſup̄ oẽs: ſic ⁊ a chꝛi
ſto Petrus ⁊ eius eccleſia ad ſalutẽ omniũ mittitur cum
ptãte omni ſup̄ omnes:q̄ð nulli hoĩm credimus eſſe con-
ceſſum. Beatus autẽ Bern̄.iiij.lib.de ꝯſideratione.in fi.
plura colligendo de ſummo põtifice:ex q̄bus datur intel
ligi plenitudo ptãtis: ait ad Eugeniũ papam.De cetero
opoꝛtere te eẽ cõſidera foꝛmã iuſtitie.ij.q.vj.in p̄mis.ix.c.
vſq̄ꝫ ad.§.ſeq.xxxv.q.ix.c.fi.Sanctimonie ſpeculũ.xl.diſt.
c.j.Pietatis exemplar.xliij.diſt.ſit rectoꝛ.vij.q.j.§.hoc au
tem.Aſſertoꝛem veritatis. Fidei defenſoꝛem. Doctoꝛem
gentium.xliij.di.⁊.lxxxvj.di.quaſi.Chꝛiſtianoꝝ ducem.xj.
q.iij.nemo peritoꝝ.⁊.c.nolite.Amicum ſponſi/chꝛiſti.Jo.
iij.Sponſe paranymphũ/eccl'ie.vij.q.j.ſicut.ex de renun.
niſi cũ p̄rideꝫ.§.verũ. paranymphũ/q̄ſi p̄cutẽ nymphã.i.
puellam.i.eccleſiam.Magiſtrũ inſipientiũ.xxiiij.q.j.cum
beatiſſimus.Refugium oppꝛeſſoꝝ.ij.q.vj.ad romanam.
Pauperũ aduocatum.xj.q.iiij.pauper.Miniſtroꝝ ſpem.
xciij.di.diaconi.v.Tutoꝛem pupilloꝝ.lxxxvij.di. per totũ.
Judicem viduarũ/in ſuſtentationẽ.xlv.diſtin.diſciplina.
Oculum cecoꝝ/p̄ doctrinã.xxxviij.di.p̄ totum. Linguam
mutoꝝ. Mar.vij.Baculũ ſenũ.ex de ſo.cõ.ex p̄te.lxxxvij.
diſt.c.j.Ultoꝛem ſcelerũ.ex de of.oꝛ.c.j. Maloꝝ metuꝫ.di.
iij.omnes.Bonoꝝ gloꝛiam.Uirgam potentiũ.xj.q.iij.p̄ci
pue.Potentum p̄cuſſoꝛem:foꝛtium coꝛrectoꝛem.xlv.diſt.
diſciplina.Malleum tyꝛannoꝝ.Regum patrem.Legum
moderatoꝛem.Canonũ diſpenſatoꝛeꝫ.Sal terre. Oꝛbis
lumen.Sacerdotem altiſſimi.Uicarium chꝛiſti. Chꝛiſtũ
dñi.poſtremo Deum pharaonis.Uultus tuus ſup̄ facien-
tes mala.Timeat ſpiritũ ire tue:qui hoĩem nõ veret̃: gla
dium nõ foꝛmidat.Cui iraſceris tu:deum ſibi iratũ/non
hominẽ putet.Qui te nõ audierit:auditurũ deũ ⁊ cõtra
ſe paueat.⁊ idem Bern̄.ij. lib.de ꝯſideratione ad Euge-
niũ ait.Age ergo:puta tẽpus putationis adeſſe: ſi tamẽ
meditationis pꝛeiuit:ſi coꝛ mouiſti:mouẽda iam lingua:
mouenda eſt ⁊ man⁹.Accingere gladio tuo. p̄s.xliiij.gla
dio ſpiritus:quod eſt verbum dei. gloꝛifica manũ ⁊ bra-
chium dextrum:in faciendo vindictam in natiõibus/in-
crepationes in populis.in alligando reges eoꝛum in cõ-
pedibus:⁊ nobiles eoꝛum in manicis ferreis.p̄s.cxlix.

¶ Articulus.lix.

Restat videre quaſ-
dam obiectiones ⁊ dubitationes circa q̄-
dam pꝛedictoꝝ:⁊ illis obiectiõibus ſolu-
tiones ⁊ reſponſiones adiũgere/ad ma-
ioꝛem euidentiã aliquoꝝ que.ſ.inducta
ſunt. Nam teſte p̄ho. Dubioꝝ ſolutio/co-
pioſioꝛ eſt inueſtigatio veritatis. Et licet ex ijs que iam
determinata ſunt/ſolui poſſent dubitationes ⁊ obiectio-
nes circa materiã hanc fieri poſſibiles: tñ ad plenioꝛẽ in-
tellectũ bene eſt quaſdã dubitationes inducere:vt ex ea-
rum ſolutione magna veritas elucefcat.nam canon dicit
q̄ fructus diuinus eſt iuſtitiã ſepius recenſeri. xxxv.q.ix.
graue.¶ A Eſt aũt p̄ma dubitatio circa id q̄ð.ſ.dictum
eſt ptãtes:ſcꝫ ſp̄ualem/que ſacerdotiũ eſt. ⁊ tẽpoꝛalem/q̄
regalis vocatur.videtur eñ q̄ regalis ptãs non ſit neceſ- an regia ptãs ſit eccl'ie neceſſaria.
ſaria in eccleſia:neq̄ꝫ ſit inſtituta dei voluntate. nã Mat.
vj.dicitur ⁊ Luce.xvj. Nemo põt duobus dñis ſeruire. de
peni.di.j.§.hoc autẽ.℣.nemo eñ.poſt duas colũnas.⁊ de
pe.diſt.ij.§.romanos.℣.al's.c.nemo põt.quarũ quũ dñiũ
ſp̄uale ſit neceſſariũ ad ſalutem fideliũ:nõ opoꝛtet aliud
dñium eſſe in eccleſia.⁊ pꝛecipue/q: tẽpoꝛale dñium vide-
tur habere oppoſitionẽ ad ſp̄uale.quũ per tempoꝛale ſe-
pe impediantur ſp̄ualia.q: laici clericis oppido ſunt infe
ſti.ij.q.vij.laicos. Item regale dñium ex permiſſione diui
na ⁊ nõ ex iniunctione vel cõmiſſione ꝯceſſum eſt popu-
lo iſrael:in quo tñ boni reges fuerũt. viij.q.j.audacter.ſꝫ
illud q̄ð eſt ſolum ex dei p̄miſſione/videt̃ eſſe illicitũ ⁊ cul
pabile.mala eñ p̄mittuntur a deo:nõ appꝛobantur. ad h̄
xxxj.q.j.hac rõne.ibi.q̄ð eñ p̄mittimus nolentes pꝛecipi-
mus:quia malas voluntates hoĩm ad plenum p̄hibere
nõ poſſumus.⁊ diſt.iiij.deniq̄ꝫ.⁊.xxvj.q.v.nec mirũ.℣.nec
ideo quiſq̄.⁊ cum vlti.colũ. igitur ptãs regia velut mala
nõ eſt vtilis eccleſie:neq̄ꝫ a deo eſt inſtituta.¶ Ad hoc di-
cendũ eſt.q̄ vtraq̄ꝫ poteſtas eſt a deo:non ſolum p̄mitten Utraq̄ꝫ ptãs a deo eſt.
te:ſed etiam operãte.xxiij.q.iiij.queſitũ. ⁊ de ſpirituali ſa
tis patet.⁊.xx.di.c.j.⁊.xix.diſt.ita dñs.De tẽpoꝛali vero p̄-
batur Pꝛouerb.viij. Per me reges regnãt:⁊ legum cõdi-
toꝛes iuſta decernũt.per me p̄ncipes imperant: ⁊ poten-
tes decernũt iuſtitiam.⁊ Sap.vj.dicit̃ ab ipſis regibus.
Data eſt a dño ptãs nobis.⁊ virtus ab altiſſimo.cũ mul-
tis alijs authoꝛitatib⁹. Et q: deus ⁊ natura nihil fruſtra
faciunt:Ideo vtraq̄ꝫ ptãs oꝛdinata eſt a deo:ad vtilitatẽ
humane multitudinis. Neceſſitas aũt ⁊ ratio diſtinctio-
nis harũ poteſtatũ ſumitur ex duplici populo:ſcꝫ clerico-
rum ⁊ laicoꝝ:qui ſunt velut duo latera eccleſiaſtici coꝛpo
ris. Poteſtas ergo ſp̄ualis p̄eſt clericis. tempoꝛalis autẽ
laicis.ad hec.xcvj.di.cum ad verũ.xij.q.j.duo.ex de ma. ⁊
obe.ſolite.Aſſignatur aũt ⁊ aliter harũ poteſtatũ diſtin-
ctio ex duplici vita:ſcꝫ ſp̄uali ⁊ terrena. Nã ad ptãtem ſpi
ritualem p̄tinent ea q̄ ſp̄uali vite attribuũtur.Ad tempo
ralem aũt illa que tẽpoꝛali vite ſunt neceſſaria. Dicit̃ aũt
vita ſp̄ualis hoĩs: qua aĩa viuit ex deo. terrena vero vo-
catur:qua coꝛpus viuit ex aĩa.facit de pe.di.j.§.hoc autẽ.
℣.reſuſcitatus coꝛpoꝛe.vltra colũ. ¶ Ad illud aũt quod
obijcitur pꝛimo de duobus dñis:dicendũ eſt q̄ nemo põt
duobus dñis ſeruire:quũ ſibi repugnant. vt no. in pꝛe.c.
§.hoc aũt.℣.nemo eñ.in gloſ.exigentibus ꝯtraria.vnde
Chꝛyſo.exponẽs hoc verbũ ait.duobus dicit: qui cõtra-
ria iniũgunt.concoꝛdia multos vnũ facit.vt ibi.multitu-
dinis credentiũ erat coꝛ vnũ/⁊ aĩa vna. Actuũ.iiij.xij.q.j.
dilectiſſimis.ex de ſum.tri.c.ij.§.verum.vbi de hoc. Pote
ſtas aũt regalis quũ oꝛdinata eſt: nũq̄ diſcoꝛdat a ſacer-
dotali:ſed ei concoꝛdat:⁊ ſicut vita terrena ſubminiſtrat
ſp̄uali:⁊ vita ſp̄ualis collaboꝛat terrene: ſic ptãs regalis
obſequitur

obſequit̃ ſacerdotali: ⁊ hec illi cõſulit/⁊ eam dirigit.xcvj.di.quis dubitet.c.duo.c.ſi imperator. ¶ Qđ aũt additur de oppoſitione harũ duarũ poteſtatũ quodãmodo verũ eſt: ⁊ nõ verũ.ſunt eñ oppoſite p̃dicte poteſtates inquantũ condiuidunt vnũ cõmune: qđ eſt poteſtas. non aũt ſic ſunt oppoſite ꝙ vna repugnet alij: et excludat ipſam: aut impediat.immo vna iuuat aliã: vt dictũ eſt.xcvj.di.quum ad verũ.xxiij.q.v.principes. Si aũt aliqui tẽporalẽ poteſtatem habentes/repugnãt ſpirituali: aut eã impediunt: hoc ex inordinata volũtate eorũ ꝓcedit/abutentiũ poteſtate ſibi cõmiſſa: ⁊ nõ ex cõditione ipſius poteſtatis: que in obſequiũ ſpũalis ordinata eſt a deo: vt pre.c.principiũ. ⁊.xxiij.q.v.⁊.q.iiij.qñ.℟.intendat charitas veſtra quid dicã.quia hoc ꝑtinet ad reges ſeculi chriſtianos/vt tẽporibus ſuis pacatã velint matrẽ ſuã eccleſiã vnde ſpũaliter nati ſunt ⁊c̃. ¶ Ad id aũt qđ ſcđo obijcit̃/ꝙ regalis poteſtas eſt ꝑmiſſa nõ cõceſſa: vel cõmiſſa a deo. Dicẽdũ eſt ꝙ poteſtas regalis ẜm ſe bona eſt: ⁊ ad vtilitatẽ humane ſocietatis ordinata a deo: vt probatũ eſt. Et qđ pʒ ex eo/ꝙ deus ipſe moyſen p̃fecit pplo iſrael: q̃ licet nõ eſſet rex: tñ regale officiũ exercebat regẽdo et iudicando populum. Exod.xviij.c.⁊ q̃ſi ꝑ totũ.⁊.xlv.di.diſciplina. ex̃ de renun. niſi cum pridẽ.§.ne putes. Dauid quoqȝ diuina electione aſſumptus eſt ad regiã poteſtatẽ.j.Reg.xvj.j.q.vij.ſi quis omnẽ.ij.q.vij.§.his ita reſpõdet̃.ibi.dauid ergo. Alij etiã plures diuina voluntate aſſecuti ſunt p̃tãtẽ regiã: quũ đ: ptãs vel dñiatio regia ꝑmiſſa pplo iſrl̃ tpe ſamuelis regẽ petenti. nõ tanquã mala malitia culpe: ſed tãꝙ̃ mala malitia pene ad onus ⁊ punitionẽ culpe illorũ qui petierũt ſibi dari regem ex inordinata voluntate qua minus cõfidebant de deo ꝙ̃ de hoie.vñ dictum eſt ipſi ſamueli a deo quũ filij iſrael regẽ peterẽt: Nõ te abiecerũt: ſed me ne regnem ſuꝑ eos.j.Reg.viij. Qr aũt fuerit tũc ꝑmiſſum tãꝙ̃ penale: pꝫ ex iure regio/qđ eis p̃nuntiauit ſamuel: quod quidẽ ius nõ eſt recte principãtiũ: ſed tyrannice dominãtium.⁊ ſubditos ſimiliter opprimentiũ: vt.ſ̃.tetigi.lij.ar. ℟.prima cauſa. ¶ B Alia dubitatio eſt circa id qđ dictũ eſt, poteſtatẽ ſpũalẽ eſſe ſuperiorẽ tẽporali: ⁊ ꝙ eã inſtituit ⁊ iudicat. Videt̃ eñ hoc non eſſe verũ.nã ſuꝑ illud Pſ.l. Tibi ſoli peccaui.dicit gloſ. Rex omnibus eſt ſuperior: ⁊ ideo a deo qui eſt maior eo puniẽdus. Si quis de populo peccauerit: deo peccauit ⁊ regi. Rex ℟o nõ habet hoiem q̃ ſua facta dijudicet. igitur ſpũalis poteſtas nõ põt iudicare temporalẽ. Adhuc.j.Per.ij.dicit̃.⁊ ex̃ de maio.⁊ obe. ſolite. Subiecti eſtote omi humane creature/ꝓpter deũ: ſiue regi q̃ſi p̃cellẽti. ſi g̃ rex p̃cellit: nõ eſt ſubiectꝰ alicuiꝰ iudicio.ar.xxj.di.iferior. Adhuc dato ꝙ i ſpũalibꝰ ptãs tẽporalis ſubdatur ſpũali: tñ in cauſis ſecularibꝰ ⁊ in iudicijs terrenorũ nõ videt̃ ei eſſe ſubiecta. ad hoc.xcvj.diſti. cũ ad verũ.x.di.qm̃.⁊ alius canon dicit. Alia eſt ratio cauſarũ ſeculariũ atqȝ diuinarũ.facit ex̃ de priuil̃. ſicut exp̃ſſe. cum ſi. vnde dicit Hugo in li.de ſacramẽtis: Spũalis poteſtas nõ ideo p̃ſidet/vt terrene in ſuo iure preiudiciũ faciat: ſicut ipſa terrena poteſtas qđ ſpũali debet̃ nũꝙ̃ ſine culpa vſurpat.ad hoc.xcvj.di.ſi imperator.xxiij.q.viij.cõuenior. Item in veteri teſtamẽto: qđ erat figura noui: ſacerdotes erãt ſubiecti regibus/in tẽporalibꝰ ſaltẽ: quare ſimiliter ⁊ in nouo tpalis ptãs erit ſupior ſpũali in cauſis ſecularibꝰ: ꝙ̃uis ſit ea inferior i cauſis ſpũalibꝰ. ꝓ hac ratiõe facit.xxiij.q.viij.§.ecce.xviij.di.ſi eps metropolitanꝰ. ¶ Ad hanc dubitationẽ dicendũ eſt ꝙ indubitãter ſpũalis ptãs omnibꝰ modis eſt ſupior tpali: vt eſt.ſ̃.in ꝑmis ar. ſepe oſtẽſuʒ. vñ dicit Hugo in li.de ſacramẽtis. Quãtũ vita ſpũalis dignior eſt ꝙ̃ terrena: ⁊ ſpũs ꝙ̃ corpus: tantũ ſpũalis poteſtas ſecularẽ poteſtatẽ honore ac dignitate p̃cedit. ad hoc.xcvj.di.duo.ex̃ de maio.⁊ obe.ſolite. ¶ Ad illud ergo qđ obijcit̃/primo ꝙ rex nõ habet hoiem q̃ ſua facta dijudicet: dicendũ eſt ꝙ nõ iudicat̃ ab hoie/ſʒ a deo vero: cuius vice ſpũalis ptãs agit. ꝓbat̃ hec ſolutio.xxxiij q.ij.quos deus.ex̃ de tranſla.quãto. Põt etiã dici ꝙ rex ille qui nõ habʒ hominẽ qui facta ſua dijudicet: eſt ſummꝰ rex ſpũalis/ſcʒ ſummꝰ põtifex: qui a ſolo deo iudicat̃: nõ tñ ab hoie de iure.ix.q.iij.aliorũ.xl.diſ.ſi papa. interdũ tñ cauſa humilitatis aliorũ iudicio ſe ſubijcit.ij.q.vij.nos ſi. ij.q.v.auditũ. Nã certũ eſt ꝙ iſte rex ſpũalis ꝓpter alios reges tẽporales dijudicat.xv.q.vj. alius itẽ. ex̃ de ſup.ne. p̃la.grandi.lib.vj. ¶ Ad ſecũdũ qđ đ: de p̃cellẽtia regis: dicendũ ꝙ rex p̃cellit nõ ſimpliciter: ſed in ordine tẽporalium poteſtatũ.ar. ad h̃ ex̃ de elec. fundamẽta.§.vt ergo. ibi: Nullus imperator ſeu rex.⁊ ſequit̃: Priceps marchio. Sicut eñ aliquid dicit̃ primũ ſimpliciter: vt deus Joã.j. In principio erat verbũ.aliquid primũ in genere: vt ſupmũ corpus qđ eſt p̃mũ in ordine corporũ. ſic đ: aliq̃s ſimpliciter in eccleſia p̃cellere: vt ſummꝰ põtifex chriſti vicarius.xl.di.c.j.ibi: quẽ apex tante dignitatis attollit. Aliq̃s autẽ đ: p̃cellere in aliq̃ ordĩe/vt archipreſbyter in ſuo collegio.xxv.diſ.ꝑlectis.℟.archipreſbyter.facit ex̃ de maio.et obe.c.j. Et rex in ordine poteſtatũ ſibi ſubiectarũ: vt pre.§.vt ergo.⁊ ar.diſt.viij.que cõtra. ¶ Ad tertiũ qđ obijcit̃ ſpũalis nõ facit p̃iudiciũ tẽporali in ſuo iure: dicendũ eſt ꝙ ſpũalis poteſtas ſi terrenã poteſtatẽ iudicet ratiõe delicti cõmiſſi/non abutit̃ ſua ptãte: nõ facit eñ p̃iudicium ſed exercet debitũ: ⁊ vtitur iure ſuo.ex̃ de elec. cũ eccleſia vulterana. ſicut eñ ſpũs conſtitutus eſt ad dirigẽdũ corpus.xxxviij.di.ſedulo.ita ſpũalis poteſtas ꝯſtituta eſt ad dirigendũ tẽporalẽ.xcvj.diſt.duo. Preiudiciũ aũt de quo intendit Hugo: debet intelligi quãtũ ad terrenas poſſeſſiones q̃s habet ſpũalis poteſtas: que ſicut dicit Hugo: nũꝙ̃ ita elongari poſſunt a regia poteſtate: quin ſi ratio poſtulauerit ⁊ neceſſitas: de ipſis poſſeſſioĩbꝰ terrena poteſtas habeat patrociniũ: ⁊ illi ipſe poſſeſſiones debeant in neceſſitate obſequiũ: tunc ergo faceret p̃iudiciũ ſpũalis temporali: ſi obſequiũ qđ regie poteſtati debet̃ ꝓ patrocinio ipſarũ poſſeſſionũ negaret quũ opportunũ eẽt. oportet eñ reddere que ſunt ceſaris ceſari ⁊c̃. Mat.xxij. Mar.xij.⁊ Luc.xx.⁊.xxiij.q.viij.cõuenior. hec tñ intelligẽda ſunt ẜm ea que legunt̃ ⁊ no.e.c.ſcđm.⁊ ex̃ de cenſi.c.j.⁊ declaraui.ſ̃.xxxvij.ar.in prin. Si aũt ſpũalis tẽporalẽ iudicat pro delicto: ſiue tẽporaliter/ſiue ſpũaliter: nulluʒ ei p̃iudiciũ facit: quia exequitur illud qđ de iure põt ⁊ debʒ vt dictũ eſt. ¶ Ad id quod obijcit̃ quarto de veteri teſtamento.dicendũ eſt ꝙ ſacerdotiũ veteris teſtamẽti carnale erat: ⁊ ꝑ carnalẽ ꝓpagationẽ ſuccedebat.ad Heb.vij.⁊ ix.c.licet eſſet ordinatũ ad ſpũale obſequiũ: ⁊ licet figura eſſet ſpũalis ſacerdotij noui teſtamenti: qđ nõ eſt ꝑ ſucceſſionem carnalẽ.viij.q.j.§. ſed in antiocheno. cum omibꝰ ca.ſeq.q̃ſi. Ideo ex ea parte qua illud ſacerdotiũ erat carnale ⁊ terrenũ: erat terrene poteſtati/ſcʒ regali ſubiectũ: ſed inquãtũ erat ſpũale/ẜm obſequiũ ⁊ ẜm figurã p̃tinebat ei. vnde reges a ſacerdotibꝰ vngebant̃. ex̃ de ſacra vnc.c.vnico.⁊ ꝓbat̃ exp̃ſſe hec ſolutio.ij.q.vij.§.item cum balaam.℟.ſed notandũ.ibi: dauid ergo. Vel dicẽdũ ꝙ in veteri teſtamento ꝓmittebant̃ temporalia in mercedẽ.ex̃ de cele.miſ.cum marthe.§.ceterũ.qui.§. ad iſtã materiam bene facit.⁊ ideo tũc ſumma poteſtas erat poteſtas terrena. In nouo aũt teſtamẽto ſumma ptãs eſt ptãs ſpũalis: quia in eo eterna ⁊ ſpũalia promittunt̃ in mercedẽ. vt pre.§.ceterũ.temporalia ℟o adduntur ad neceſſitatẽ ⁊ ſuſtentationẽ. ẜm illud Matth.vj. Querite primũ regnum dei ⁊ iuſtitiã eiꝰ: ⁊ hec oĩa adijcient̃ vobis. qꝛ ſpũalia ſine tẽporalibus diu eſſe non poſſunt.j.q.iij.ſi q̃s obiecerit.vñ in nouo teſtamento ſubdit̃ poteſtas tẽporalis ſpũali non ſolũ in ſpũalibus/ſed etiã in tẽporalibꝰ: vt hʒ ordinẽ ⁊ ſinẽ ad ſpũalia.ꝓpter qđ põt iudicari ab ea: ⁊ puniri tẽporaliter ⁊ ſpũaliter quũ ſua poteſtate male vtit̃ cõtra deũ ⁊ eccleſiam agendo.xxxij.q.v.p̃ceptum.⁊ ſepe.ſ̃.dictũ eſt. ¶ Ex quo pꝫ falſitas opinionis quorũdam dicentiũ/ꝙ papa p̃eſt in ſpũalibus: qui põt quidẽ regẽ terrenũ vt hominẽ ſibi ſubiectũ in ſpũalibus excõicare: et ſi ſit hereticꝰ eũ iudicare: ⁊ ab eccleſia expellere: nõ põt tñ ei poteſtatẽ

An poteſtas ſpiritualis ſit ſuperior tpali.

temporalē auferre: nec eū expellere de regno tēporali: q̄:
nō ſubdit̄ ei in tēporalib⁹. Mouent̄ aūt iſti ad hoc dicen
dū ex duobus. Primū eſt: quia nulla poteſtas extendit ſe
ad ea q̄ nō ſunt ſui ordinis. Tēporalia ṽo ſunt extra ordi
nē ſpūalis poteſtatis: ⁊ ptinent ad ordinē tēporalis pote
ſtatis: quia in tēporalib⁹ nō pōt ſpūalis ptās aliquē iudi-
care vt iuribus pꝫ. Scōm eſt: vt dicūt: quia infideles poſ
ſunt fidelibus dn̄ari. xi. q. iij. iulian⁹. xxiij. q. j. quid culpat̄.
Sed ſic dicētes ꝓpriā vocē ignorāt: q̄: ſi ſpūalis poteſtas
pōt regē terrenū ab eccl̄ia expellere. xcvi. diſ. duo. pōt etiā
ſubditos ab eius dn̄io ſubtrahere. ad hoc. xxxij. q. v. prece-
ptum. xvj. q. vj. maiores. ex̄ de here. excōmunicamus. j. §. ſi
ṽo. c. ſi. lxiij. diſ. hadrianus papa. in ſi. ex̄ de penis. felicis.
lib. vj. ⁊ de ſup. ne. pre. grandi. li. vj. ¶ Ad illud qd̄ inducit̄
de duplici ordine poteſtatū: dicendū eſt ꝙ nō ſunt diuerſi
ſic ordines quin vnus reducat̄ in aliū: ſicut ordo corpora
lium/ alius eſt ab ordine ſpiritualiū: ⁊ tn̄ corporaliū ordo
ſubeſt ordini ſpūali. xcvj. di. ſi imperator. ¶ Ad id aūt qd̄
inducit̄ de principib⁹ infideliū: dicēdū eſt ſicut doctores
ponunt: ꝙ nullo mō inſtituēdi ſunt infideles ſup fideles
de nouo: q̄: cederet i periculū ⁊ ſcādalū fidei. vt. s. ꝓbatū
eſt. lvij. ar. ṽ. ⁊ vt nō fiat. Dominatio ṽo infideliū preexiſ
tolerat̄ a fidelibus ꝓpter ſcandalū euitandū. ar. bonum.
xxviij. q. j. iā nunc. tn̄ poſſet ꝑ eccleſiā tolli: q̄: infideles ſue
infidelitatis merito merent̄ poteſtatē amittere/ iuxta il-
lud Matth. xxi. Auferet̄ a vobis regnū ⁊c. xxiij. q. vij. ſi de
rebus. ⁊ c. ſi qua. ¶ L. Alia dubitatio eſt circa id quod
dictū eſt/ poteſtatē ſpiritualē nō eſſe ſubiectā tēporali. vi- **An poteſtas ſpiritualis ſubiecta ſit tpali: necne.**
detur eñ ꝙ ei ſit ſubiecta: quia vt ex plurib⁹ authoritati-
bus colligit̄: de rebus terrenis quas poſſidet: ſacerdota-
lis poteſtas debet obſequiū ⁊ tributū tēporali: vt. s. ꝓba-
tum eſt. xxxvij. ar. in prin. vide ibi. li. ṽ. octauo ⁊ ſequenti.
¶ Ad hoc dicendū/ ꝙ ſpūalis poteſtas vno mō pōt conſi
derari quantū ad res quas poſſidet. Alio mō quantū ad
ipſas ꝑſonas que ſunt participes ſpūalis ptātis. Quātū
aūt ad res q̄s poſſidet: eſt diſtinguēdū: q̄: eccl̄ia q̄dā poſſi
det ſorte ſpūali ⁊ iure diuino: vt primicias et decimas et
oblatiōes: ⁊ que ꝓ ſepulturis dant̄: que deputata ſunt ad
ſuſtentationē miniſtrorū diuini cultus. et quantū ad iſta
nō ſubdit̄ ſpūalis poteſtas tēporali: quia de iſtis neq̄ pro
iſtis neq̄ tributū debet: nec obſequiū aliquod ptāti tēpo-
rali. hec eñ ſunt quodāmō ſpūalia: q̄: annexa ⁊ attributa
ſunt iure diuino officio ſpirituali. ad hec. xvj. q. j. §. noua
rū. in. l. placet. ⁊. l. generaliter. ⁊. c. reuertimini. ij. q. vij. de-
cimas. x. q. j. hanc conſuetudinē. ⁊. c. ſanctorū. xxiij. q. viij. §.
ecce. cū. c. ſeq. j. q. iij. ꝑuenit. xiij. q. j. §. j. ex̄ de deci. c. j. c. tua. ⁊
quaſi ꝑ totū. ex̄ de immu. eccle. nō min⁹. c. aduerſus. ex̄ de
ṽbo. ſig. cā carpēſis plebis. ⁊ qd̄ no. j. q. j. in ſumma. Que-
dā ṽo poſſidet ſorte tēporali ⁊ iure humano/ vt titulo vē
ditiōis/ ſcꝫ cōceſſiōis/ ſaluo debito ſeruitio: ⁊ ꝓ his debꝫ
ptās ſpūalis principib⁹ vel dn̄is tēporalib⁹ cōſueta ſerui-
tia ⁊ tributa: q̄: res trāſit cū onere ſuo. ex̄ de pig. ex literis
ex̄ de deci. cū nō ſit. ⁊ no. plene ex̄ de cēſi. c. j. in gloſ. ſed q̄d
dices. ⁊. xxiij. q. viij. §. hinc dat̄. Tamē de his diſtinguēdū
eſt etiā ſm Hug. de ſancto victore: q̄: q̄nq̄ conceditur eccle-
ſie ſolū fructus poſſeſſionis ad vſum: nō tn̄ cōcedit̄ pote-
ſtas exercende iuſtitie. Qn̄q̄ ṽo ſimul cōcedit̄ ⁊ vtilitas
⁊ ptās. In primo caſu eccl̄ia habꝫ vſufructū poſſeſſionis
⁊ ville vel caſtri: ſꝫ nō poteſtatē iuſtitie exercēde. In ſcd̄o
ṽo caſu totū. ad hec ex̄ de re iudi. c. abbatē. li. vj. ex̄ ne cler.
vel mo. ep̄s. li. vj. ex̄ de rap. i archiepiſcopatu. Quātū aūt
ad ꝑſonas ipſas/ dicēdū eſt abſolute/ ꝙ ꝑſone oēs q̄ vite
ſpūali deputate ſunt: nullo mō ſubſunt poteſtati terrene/
nec de ipſis habet iudicare terrena ptās. xij. q. ij. eccleſiarū
ſeruos. ex̄ de vi. ⁊ hone. cleri. c. vl. ex̄ de cleri. cōiu. clerici q̄.
lib. vj. xj. q. j. quaſi ꝑ totū. ¶ Ad id qd̄ dr̄ ⁊ obiicit̄ de tribu
to/ dicendū eſt ꝙ nō ſoluit tributū ptās ſpūalis tēporali/
ſicut ſuperiori ⁊ in recognitionē dominij: ſed q̄ſi ſtipēdiū
ꝓ pace ⁊ quiete qua debet eccleſiā ⁊ eccleſie bona tueri ⁊
defenſare. hec ſolutio ꝓbat̄ expſſe. xxiij. q. viij. tributū. de
hoc. s. arti. xxxvij. ṽ. octauo. ⁊ ſequē. ¶ D Alia dubitatio **An ſpūalis ptās cōplectatur tēporalem.**
eſt circa id qd̄ dictum eſt/ ꝙ iure diuino ſpūalis ptās ꝑha
beat tēporalē. cōtra qd̄ dictū plura eſſe vident̄. Et primo
quidē ꝙ quū he poteſtates diſtincte ſunt: nō pn̄t eidē con
uenire. Itē poteſtati tēporali cōuenit vti gladio materia-
li. vn̄ dicit apl's ad Rom. xiij. ⁊. xxiij. q. v. nō ſolum. nō ſine
cauſa gladiū portat. gloſ. i. habet iudiciariā poteſtatē: ſed
materialis gladius nō cōuenit ptāti ſpūali. xxiij. q. viij. §.
licet. cum oibus. c. ſeqn. ex̄ ne cleri. vel mo. clericis. ⁊. c. ſen
tētiā. ⁊ pre. c. in archiepiſcopatu. ij. q. vij. §. itē. cū balaam.
ṽ. ſed notandū. q̄re nec ei cōuenit habere poteſtatē tēpo-
ralem. Itē chriſt⁹ nō habuit poteſtatē tēporalē: immo eā
fugit. Joā. vj. quare nec eius vicarius ipſam hꝫ. Itē ſicut
dicit Bern̄. iiij. li. de cōſideratione/ loquēs ad Eugenium
de imperialibus inſignijs ⁊ ornatib⁹ vel apparatib⁹. In
his nō ſucceſſiſti petro: ſed Cōſtātino: quare diuino iure
competit nō Petro: neq̄ ſucceſſoribus ei⁹ tēporalis po-
teſtas. vn̄ nec legit̄ chriſtū dediſſe petro tēporalē ptātem:
nec petrū ptātē hmōi exercuiſſe. ¶ Ad hāc dubitationē di
cēdū eſt/ ꝙ ſicut. s. lvj. ar. §. ex dictis. ſatis eſt declaratū ꝙ
ſpūalis ptās ꝑhabꝫ tēporalē ſupiori ⁊ excellētiori modo.
¶ Ad id ḡ qd̄ primo obiicit̄ de diſtinctiōe ptātum/ dicen-
dū eſt ꝙ he ptātes diſtincte ſunt: et tn̄ vna p̄exiſtit in alia
⁊ excellentiori mō: ſicut virtutes corporū inferiorū diſtin
cte ſunt a virtutib⁹ corporū ſuperiorū: ⁊ tn̄ p̄exiſtunt in il
lis mō nobiliori. Uel dicēdū ꝙ licet ſunt partes diſtincte:
tn̄ eidem ꝑſone ꝯuenire poſſunt. ſicut in eadē potētia in-
tellectiue ſunt ſciētie diſtincte: ⁊ q̄ habēt quodāmodo cō-
ditiōes oppoſitas: vt ſciētia ſpeculatiua/ ⁊ practica. q̄uis
eadē ꝑſona vtraq̄ ptātē habeat: nō tn̄ eodē mō vtraq̄ ex-
ercet: ſicut pꝫ ſatis ex dictis ſuperius. ¶ Pōt etiā dici/ ꝙ
ptās regia ſpūalis ⁊ tpalis/ nō ſunt due potentie: ſed due
partes vni⁹ regie ptātis ꝑfecte: quarū vna ſola eſt in regi
bus terrenis ⁊ mō inferiori. In ſpūalibus autē eſt vtraq̄
⁊ modo excellentiori. vnde in p̄latis eccleſie et p̄cipue in
ſummo p̄lato/ eſt ptās regia tota ⁊ ꝑfecta ⁊ plena: in p̄n-
cipib⁹ aūt ſeculi eſt ſm partē ⁊ diminuta. ar. ad hoc ex̄ de **Spūalis ptās duplicē hꝫ ptātē et gladiū.**
vſu. pal. ad honorē. ¶ Ad id qd̄ obiicit̄ ſecūdo de gladio/
dicendū eſt ꝙ ſpiritualis poteſtas ſicut hꝫ duplicē ptātē:
ſic hꝫ duplicē gladiū. Nā noīe gladij/ iudiciaria ptās in-
telligit̄: vt. s. dictū eſt. Habet gladiū ſpiritualē/ ad puniē-
dum ſpūaliter. materialem/ ad puniēdū corporaliter. xv.
q. vj. authoritatē. ex̄ de ſentē. exco. dilecto. li. vj. Sꝫ ſicut po
teſtatē ſpūalem hꝫ ſm immediatā executionē: tēporalem
aūt hꝫ ſm imperiū ⁊ directionē: ſic dicit̄ habere vtrumq̄
gladiū diuerſimode. Nā ſpūalem hꝫ ſm vſum: tēporalem
aūt habet ſm nutū: ⁊ hoc eſt hr̄e digniori mō. vn̄ be. Ber.
iiij. lib. de cōſideratiōe ad Eugeniū loquēs ait: Quid tu
denuo vſurpare gladiū tentas: quē ſemel iuſſus es repo-
nere in vaginā: quē tn̄ q̄ tuū negat: nō ſatis mihi videt̄ at
tendere verbū dn̄i dicentis: Conuerte gladiū tuū in vagi
nā. Joan. xviij. Matth. xxvj. Tuus ergo ⁊ ipſe euaginan
dus ad tuū nutū: alioq̄n ſi nullo mō ad te ptineret ⁊ is/ di
centib⁹ aplis: Ecce gladij duo hic. Luc. xxij. nō reſpōdiſſet
dn̄s: ſatis eſt/ ſed nimis eſt. Uterq̄ ḡ eſt eccl̄ie: et ſpūalis
ſcꝫ gladi⁹ ⁊ materialis: ſed is q̄dē ꝓ eccl̄ia: ille ṽo ⁊ ab ec
cleſia exercēdus: ille ſacerdotis/ is militis manu: ſed ſane
ad nutū ſacerdotis ⁊ iuſſum imꝑatoris. eandē authorita
tē poſui. s. in. xxxvij. ar. circa p̄n. ṽ. qd̄ aūt. Quō Gratian⁹ **Habere gladiū materialē ad nutū/ q̄d ſit**
intelligit verbū iſtud/ cōuerte gladiū ⁊c. vide. xxiij. q. viij.
§. j. ¶ Quid aūt ſit habere gladiū materialem ad nutū/
quidam ſic exponūt: ꝙ ſpūalem poteſtatem habens/ pōt
ſuadere armorū ſumptionē ꝯtra maleficos/ p̄ncipi ſecula-
ri cui materialis gladi⁹ cōmiſſus eſt: ⁊ pōt diuinā legem
exponere ⁊ p̄dicare. in qua Exo. xxij. ⁊. xxiij. q. v. §. hinc ap
paret. ṽ. ſꝫ ſolū. p̄cipit̄: Maleficos nō patieris viuere. in-
nutio ḡ iſta nō eſt aliud q̄ diuine legis p̄dicatio: ⁊ vt p̄n-
cipes diuine legi obediāt exhortatio. Nā nutus eſt ſignū
volūtatis: per p̄dicationē aūt ⁊ exhortationē/ ſpūalis po
teſtas indicat ſe velle fieri vindictā de malefactoribus: ⁊

iſte nutus quedā iuſſio eſt. Tū ꝑter hāc iuſſionē requirit iuſſio principis ſecularis imperātis actū militi vel miniſtro cuiꝰ ē gladio materiali vti. vñ ſicut in opatione q̄ aliq̄d agimꝰ ꝑ exterioꝛa mēbꝛa: reqrit volūtas vniuerſalis tāq̄ mouēs pmū ⁊ remotū. ⁊ volūtas pticularis tāq̄ mouēs ꝓximū: ⁊ virtꝰ motiua mēboꝝ tāq̄ exequēs: Sic ⁊ in coꝛpoꝛali punitiōe ſpūalis ptās ſe hꝫ ſicut pꝛimū mouēs: et ideo ḋ: innuere. pꝛinceps vero tpalis ſe hꝫ ſicut mouēs ꝓximū: ⁊ ideo dicit iubere: q: immediate imperat exercitiū actꝰ. miniſter vero pncipis exeqtur actū punitiōis. ad hoc. xxiij. q. viij. §. his ita. cū. c. ſeque. vſq̄ ad. §. iij. in regiſtro incluſiue. facit qḋ no. ex̄ de ex. pꝛe. ex lrīs. in gloſ. nō ꝓhibet. xxiij. q. v. §. hinc apparet. ⁊. c. non fruſtra. et qḋ no. ex̄ de homici. petitio. in gloſ. de iſtis gladijs/ adde hic qḋ ſcripſi. ſ. in. ij. parte. §. itē q̄ſtionē. ꝟſi. de duobꝰ gladijs in ar. lvij. ¶ Ad id qḋ obijcit tertio de chꝛiſto/ dicēdū eſt ꝙ chꝛiſtus ꝯſtitutus eſt rex tā in tpalibꝰ q̄ in ſpūalibꝰ: tamē in terris viuēs regnū terrenū tpaliter adminiſtrare noluit. vñ ḋ: in Ioā. xviij. Regnū meū nō eſt de hoc mūdo. vbi Chꝛyſto. hoc dicit/ qm̄ non tenet regnū vt hoc reges terreni tenēt: ſꝫ qm̄ deſuꝑ habeat pꝛincipatū q̄ nō eſt humanꝰ: ſꝫ multo maioꝛ ⁊ clarioꝛ. vñ ſubdit. ſi ex hoc mūdo eſſet regnū meū ⁊c. Oñdit hic regni eiꝰ qḋ eſt apud nos imbecillitatē: qm̄ a miniſtris hꝫ foꝛtitudinē. ſuperiꝰ ꝟo regnū ſufficiēs eſt ſibiipſi/ nullo indigēs. quomō grianus h̄ verbū exponit/ vide. xxiij. q. iij. §. j. Itē ſuꝑ illud qḋ ſequit ibi: Nūc aūt regnū meū nō eſt hinc: Aug. Nō dicit nō eſt hic. hic eſt em̄ regnū eiꝰ vſq̄ in finē ſeculi/ hn̄s inter ſe cōmiſta zizania vſq̄ ad meſſem: ſꝫ tñ nō eſt hinc q: peregrinat in mūdo. Uel ſm̄ Theophilū/ ideo nō dicit: nō ē hic: ſed nō eſt hinc. Nā regnat in mūdo ⁊ vtit illiꝰ ꝓuiſione: et iuxta votū cūcta diſponit. nō aūt eſt ab infimis cōſtitutū regnū eiꝰ: ſꝫ celitus ⁊ ante ſcl'a. ¶ Itē Chꝛyſt. Quū dicit regnū meū nō eſt hinc: nō puat mūdum a ſua ꝓuidētia ⁊ ꝑlatione: ſed oñdit regnū ſuū nō eſſe humanū neq̄ coꝛruptibile. adde hic qḋ ſcripſi. ſ. xxxvij. ar. §. ad illa. ꝟ. ij. ⁊. xliiij. ar. ꝟ. ad illud. Siliter iudiciariā poteſtatē exercere noluit ſuꝑ res tpales: vt nobis exemplū tribueret declinādi tēpoꝛaliū implicationē/ ⁊ ſolicitudinē: et tunc oſtēderet ꝙ illi q̄ potioꝛibꝰ intēti eſſe debēt: in inferioꝛibꝰ nō debēt occupari. vñ Act. vj. dicūt apl'i. Nō eſt equū nos derelinquere ꝟbū dei ⁊ miniſtrare mēſis. facit ad hec. xj. q. j. te quidē. vñ ⁊ ſuꝑ illud Luc. xij. qḋ chꝛiſtus ait. Quis me ꝯſtituit iudicē aut diuiſoꝛē. ſ. facultatū ſuꝑ vos: dicit gloſ. Ambꝛo. Bene terrena declinat: q̄ ꝓpter diuina deſcēderat. nec iudex dignat eſſe litiū ⁊ facultatū arbitri viuoꝝ/ hn̄s moꝛtuoꝝ iudiciū ⁊ arbitriū meritoꝛū. Nō g̃ q̄d petas: ſꝫ a quo poſtules intuendū eſt. nec maioꝛibꝰ intēto animo putes minoꝛibꝰ obſtrepēdū. Siliter Ioā. vj. habet/ ꝙ chꝛiſtus poſtq̄ turbas pauit: in q̄ regale officium exercuit: voluerūt ipm̄ facere regē. ipe aūt fugit in montē. in h̄ nos erudiēs mūdanas cōtemnere dignitates: vt dicit gloſ. adde hic qḋ notaui. ſ. in. xxxvij. ar. §. ad illa. ꝟ. ij. ad illud. ⁊ ꝯtra in. ij. pte in ar. lvij. in. §. itē q̄ſtionē iſtā. Sed licet chꝛiſtus nō exercuit regiā dignitatē tpalem: nō ꝓpter hoc ſequitur ꝙ eiꝰ vicarij eā exercere nō debeāt: ⁊ pcipue in caſibꝰ neceſſarijs. Nā etiā plura ⁊ alia chꝛiſtus nō exercuit quoꝝ ptātem habuit: q̄ tñ exercēt eiꝰ vicarij. Nō em̄ legimus ꝙ chꝛiſtus baptizauit baptiſmo aque: ⁊ tñ excellētie poteſtatē tribuit in oībus ſacris. j. q. j. ſicut chꝛiſtus. de con. diſt. iiij. aliud. Nec legimꝰ ꝙ diuerſis linguis locutꝰ fuerit: ⁊ tñ habuit donū linguaꝝ. ⁊ vniuerſaliter oēs grās gratis datas. apl'i vero ⁊ baptizauerunt. Act. ij. ⁊. viij. ⁊. x. ⁊ de con. di. iiij. ꝓpue. ⁊ locuti ſunt varijs linguis. Act. ij. Ipſi etiā apoſtoli aliqua ꝑtermiſerūt quoꝝ habebāt poteſtatē: ne impedirētur a pctōꝛibꝰ. ꝓpter qḋ dicebat apl'us. j. ad Coꝛ. j. Non miſit me chꝛiſtus baptizare: ſed euangelizare. Multa etiā chꝛiſtus dimiſit apoſtolis exequenda et oꝛdināda in eccleſia: que ipſe per ſeipſum non egit aut oꝛdinauit. ad hoc ar. xj. di. eccleſiaſticarū. ex̄ de cele. miſ. cū marthe. §. verū. de con. di. ij. liquido. Ex q̄bꝰ oībus hoc pōt accipi/ ꝙ licꝫ chꝛiſtus tpalē poteſtatē nō exercuit: tamē ipſius vicarius ipſam exercere pōt. ex̄ qui ſi. ſint le. per venerabilē. §. rōnibꝰ. q̄uis exēplo chꝛiſti non debeat ſe regulariter in iudicijs rerū tpaliū implicare. vt. xj. q. j. te quidē. ij. q. vij. epi lectionē. ſꝫ in caſibus ⁊ in cauſis neceſſarijs: vt. ſ. declaratū eſt. xxxvij. ar. ꝟ. itē Ioā. papa. ¶ Ad id qḋ obijcit quarto/ ꝙ in tempoꝛalibꝰ papa nō ſuccedit petro: ſed cōſtantino: dicendū eſt ꝙ petro ſuccedit in poteſtate tpali ꝑut eā iure diuino petrus habuit. ⁊ ipſe ſiliter hꝫ: vt eſt expꝛeſſum. xxij. di. c. j. ſed ꝓut papa hmōi ptātem hꝫ iure humano: ſic ſuccedit cōſtantino. q̄d aūt opet ius humanū ſupꝛa ius diuinū dictū eſt. ſ. lvj. ar. §. ex his aūt. ꝟ. vero cōſiderādū. ¶ Ad id aūt qḋ addit ꝙ non legit chꝛiſtū dediſſe poteſtatē tēpoꝛalē petro: dicendū eſt ꝙ cui cōmittit pncipale: intelligit cōmiſſum ⁊ acceſſoꝛiū. ex̄ de fo. cō. ſi diligēti. ex̄ de do. poſt diuoꝛ. de pꝛudētia. ex̄ de regu. iur. acceſſoꝛiū. li. vj. vñ chꝛiſtus cōmittēdo petro ſpūalē poteſtatē/ q̄ pncipalis eſt: intelligit cōmiſiſſe tpalē. Et etiā q: tpalis periſtit i ſpūali. ſicut virtus inferioꝛ in ſupioꝛi: ideo in ipa collatiōe clauiū regni celoꝛū. Matth. xvj. et in cōmiſſione ouiū ſuarū Ioā. vlt. intelligit dediſſe chꝛiſtū petro ſimul ⁊ poteſtatē ⁊ tpalē iuriſdictionē. Iſte intellectꝰ videt appꝛobari ꝑ Innoc. iij. ex̄ de ma. ⁊ ob. ſolite. §. nos autē. in fi. ¶ Ad id aūt qḋ addit de petro/ q̄ tēpoꝛalē poteſtatē nō exercuit: dicēdū eſt ꝙ ſicut chꝛiſtus multa reliq̄t apl'is exequēda ⁊ oꝛdināda/ que ipe ꝑ ſe nō exercuit: ſic ⁊ apl'i plura reliquerūt exequēda ſuis ſucceſſoꝛibꝰ q̄ ipſi nō exercuerūt nec oꝛdinauerūt: vt pꝛe. §. verū. c. cū marthe. ſm̄ em̄ diuerſos eccleſie ſtatus ⁊ diuerſa tēpoꝛa congruūt ⁊ expediunt alia et alia. ar. xxix. di. neceſſe eſt. ex̄ de cōſan. ⁊ affi. non debet. In eccleſia ſiquidē pmitiua opus erat p̄dicatiōe ⁊ miraculis ad ꝯuertēdū incredulos vel ꝯuincēdū. Opus erat etiā patientia ꝯ̄ tyꝛannoꝛū ꝑſecutionē: vt ſides nō deficeret ſꝫ inualeſceret. Poſtea vero fuit opus rōnibus ⁊ ſcripturaꝝ expoſitionibꝰ ꝯ̄ pullulātes hereſes in eccl'ia: qua dilatata ⁊ roboꝛata exercēda eſt potētia cōtra rebelles ⁊ aduerſarios eccl'ie: ꝯtra q̄s ſpūalis ptās a ptāte tpali fideli ſuꝑ quā hꝫ authoꝛitatē requirere pōt/ ⁊ debet auxiliū ⁊ obſequiū. xxiij. q. v. adminiſtratoꝛes. ex̄ de maledic. c. ij. vñ btūs Aug. in epl'a ad bonifaciū comitē/ inducit quandā obiectionē hereticoꝝ dicētiū/ ꝙ eccl'ia nō dꝫ reges vocare in auxiliū cōtra aliq̄s: q: apl'i hoc nō fecerūt: ſꝫ ſoluit hāc obiectionē/ ex eo ꝙ diuerſis tpibus diuerſa congruit agere. xxiij. q. iiij. ſi eccl'ia. ⁊. c. pꝛece. nō inuenit. per que. c. Aug. ꝑſpicue ptꝫ ꝙ plura nō exercuerunt apl'i q̄ ſucceſſores eoꝛū exercere dnt ⁊ pn̄t. ⁊ hoc ꝓpter diuerſam conditionē tempoꝛū. vñ ſi ſpūalem poteſtatē habētes vtunt h̄ tpe potētia tpali nō ſupius declarato ⁊ ipſiꝰ ptātis ⁊ inſignijs ⁊ apparatibꝰ: nō faciūt qḋ eis nō licet: ſꝫ faciūt qḋ de iure facere pn̄t: ⁊ qḋ eccl'ie vtilitati expedire credendū eſt ſm̄ ineffabilē diuine ꝓuidētie oꝛdinē: q̄ ſpeciali cura eccleſiā ſuā dirigit ⁊ regit. Pōt tñ euenire interdū vt aliqui circa vſum talis ptātis inoꝛdinate ſe habeāt ⁊ in actu et in affectu quū etiā ptāte ſpūali nōnulli vtant indebite: ⁊ tñ ptās de ſe iuſta ⁊ iuriſdictio nō ꝓpterea eſt culpāda. qḋ bñ ꝓbat ꝑ Aug. xiiij. q. v. neq̄ em̄. ⁊ adde qḋ dixi. ſ. in. viij. ar. ¶ E Alia dubitatio eſt circa id qḋ. ſ. lvj. ar. ꝟ. ſꝫ ⁊ amplioꝛē. dictū eſt ꝙ papa inſtituit regiā ptātē. cōtra qḋ videt eſſe illud. ꝙ imperiū a ſolo deo eſt. in aut. quō opoꝛtet epis. in pn. coll'. ij. ⁊. xxiij. q. iiij. q̄ſitū. Et apoſtolus ad Rom. xiij. Oīs ptās a deo eſt. xxiij. q. iiij. q̄d culpat. nō ergo a papa inſtituit poteſtas regalis vel imperialis. Itē ars ſupioꝛ licet vtat inferioꝛi ad vſum ⁊ obſequium: non tñ eā inſtituit/ ſicut et in ꝓpoſito. ¶ Ad hāc dubitationē dicendū eſt ſicut ⁊. ſ. dictum eſt: ꝙ ſpūalis poteſtas habet inſtituere tēpoꝛalem vt ſit. et iudicare/ ſi bona non fuerit. ¶ Ad id quod obijcit/ ꝙ imperium eſt a ſolo deo: dicendum eſt ꝙ ſi intelligatur eſſe a ſolo deo/

An papa regiā inſtituat ptātem.

nõ mediãte coopatiõe creature:ſic nõ ẽ verũ imo ẽ a deo mediãte inſtitutiõe hũana:cui⁹ natura inclinat ad regimẽ/ſicut ad ſocialẽ vitã.vñ põt dici eẽ a deo mediãte coopatione naturalis inclinatiõis ⁊ iſtitutiõis.Eſt eñi introductũ reginẽ i hoib⁹ ex iure hũano:qð a natura oꝛit̃.di.vj.§.his ita.Si aũt dicat̃ a ſolo deo/q: eſt ſolũ de iure naturali: ⁊ nõ ẽ p ſpũalẽ ptãtẽ inſtitutũ:ſic dicẽdũ ſicut ⁊.ſ.dictuʒ ẽ:ꝙ ſm eſſe infoꝛme ⁊ impfectũ eſt a ſolo deo:q̃ꝙ de⁹ oĩa ſuo mõ pfecte ⁊ pfecta agat. Gen.j.ſʒ eſſe foꝛmatũ ⁊ pfectũ eſt a deo/mediãtib⁹ his q̃ hñt ſpũalẽ ptãtẽ in eccl'ia:q̃ a grã ꝓcedit:⁊ ad grãm oꝛdinat̃. ❡ Vel põt dici ꝙ inſtitutio pncipis tpalis:vt pnceps eſt ſup hoĩes ex iure hũano hʒ eſſe. ar.xciij.di.legim⁹.ibi.quõ ſi exercitus faciat imperatoꝛem. ſʒ inſtitutio pncipis tpalis vt pnceps chꝛiſtian⁹ ſup hoĩes chꝛiſtianos/eſt a ptãte ſpũali.ar.bo.ex̃ de ſacra vnc.c.j. Sicut eñ p miniſteriũ ſpũalis ptãtis efficit̃ aliq̃s chꝛiſtian⁹.de cõ.di.iiij.poſtꝙ aſcẽdit. Ita efficit̃ aliq̃s pnceps chꝛiſtianoꝝ i miniſterio eiuſdẽ ptãtis cui q̃libet chꝛiſtian⁹ iure diuino ſubijcit̃.ex̃ de ma. ⁊ obe. ſolite.§.nos autẽ. ❡ Et eſt ſciẽdũ ꝙ quũ ſit duplex ptãs ſpũalis.ſcʒ oꝛdinis ⁊ iuriſdictiõis.ex̃ de elec.trãſmiſſam. vbi de h̃.vtraq; quodãmõ requirit̃ ad inſtitutionẽ chꝛiſtianoꝝ pncipũ:q: ex ptãte iuriſdictiõis eligit̃ vt ſit pnceps ⁊ ptãtẽ habeat:ſʒ ex ptãte oꝛdinis adhibet̃ vnctio et cõſecratio: q̃ deſignat firmitatẽ ⁊ ſctitatẽ ptãtis ei⁹.ex̃ de ſacra vnc.c.j. ❡ Itẽ differt in h̃ imperiũ a papatu:q: imparatoꝛ recipit iuriſdictionẽ a pplo: papa immediate a deo.vt no.ex̃ de trãſla.c.j.in gloſ.j.⁊ ibi vide. ❡ Ad id autẽ qð obijcit̃/ꝙ nõ eſt ptãs niſi a deo:dicẽdũ ꝙ ſine dubio a deo eſt oĩs ptãs:ſed nõ excludit̃ opatio hũana ex h̃. Nã ſm eſſe impfectũ eſt a deo:q̃ tñ ſuo mõ ſemp pfecte opat̃ vt.ſ.dictũ eſt:mediãte inſtitutione hũana q̃ſi naturali. ſm v̽o eſſe pfectũ eſt a deo mediãte inſtitutiõe humana ſupnaturali. Verũtñ ꝓpter h̃ v̽bũ apl'i/ſciẽdũ eſt ꝙ non oĩs ptãs eſt a deo eodẽ mõ:ſʒ q̃dã ẽ p inſtitutionẽ humanã naturalẽ:ſicut eſt cõiter apud hoĩes cuiuſcũq; rit⁹.vel eſt p ſpũalẽ dei oꝛdinationẽ:vt fuit in pplo iſraelitico: vl' eſt p miniſtroꝝ foꝛmationẽ/vt in pplo chꝛiſtiano:vl' eſt p iuſtã dei pmiſſionẽ:⁊ hmõi eſt ptãs maloꝝ pꝛincipũ: q̃ vi aut dolo ſibi ptãtẽ vſurpãt.ar.ad h̃.ij.q.vij.c.j.⁊.xxiij.q.v. §.hinc notandũ.Et ex h̃ põt ſolui q̃ſtio q̃ videt̃ eſſe inter v̽bũ apl'i pdictũ/ſcʒ ꝙ nõ eſt ptãs niſi a deo.⁊ v̽bũ Oſee ꝓphete dicẽtis ex pſona dei de q̃buſdã. Ipſi regnauerũt et nõ ex me. Oſee.viij.viij.q.j.audacter.Nã oĩs ptãs eſt a deo vel operãte.ſicut ptãs bonoꝝ pncipũ: q̃ recte accipiũt ptãtẽ.vel pmittẽte:vt ptãs maloꝝ ſibi vſurpãtiũ poteſtatẽ.Et iſti dicũtur regnare nõ ex deo:q: nõ regnãt ipo opante:ſʒ ſolũ pmittẽte.⁊ hec pmiſſio iuſta eſt. Nã vt dicit gloſ.ſup v̽bũ apl'i iã dictũ:iniuſtũ nõ eſt vt improbis accipiẽtib⁹ nocẽdi ptãtem bonoꝝ patiẽtia ꝓbet̃:⁊ maloꝝ iniq̃tas puniat̃. Nã p ptãtẽ diabolo traditã/⁊ iob ꝓbat⁹ eſt/vt iuſt⁹ appareret. Iob.j.⁊ petrus tẽtatus ne de ſe pſumeret. Mat.xxvj. Luc.xxij.⁊ de pe.di.ij.ſi eñ.v̽.ex q̃b⁹ ibi. Petr⁹ ad quẽ.⁊.l.di.ꝯſiderãdũ. Et Paul⁹ colaphizatus ne ſe extolleret.ij.ad Coꝛ.xij.⁊ iudas dãnat⁹ vt ſe ſuſpẽderet. Mat.xxvij.in pn.⁊ de pe.di.iij.iudas penituit. et.c.nihil.vide.⁊.c.inter oĩa. Et ita de⁹ iniuſtã ptãtẽ:quã iuſte pmittit oꝛdinat:dũ ex ea bonũ aliqð elicit.⁊ ſm hoc etiã mala ptãs ex dei oꝛdinatiõe eſt.licet eñ de⁹ mala nõ efficiat:ſicut dicit btũs Aug.ꝙ de⁹ bonas volũtates adiuuat:malas iudicat:oẽs oꝛdinat.ad h̃ faciũt.xxiij.q.j.q̃d culpat̃.ad ſi.xxiij.q.v.§.hinc notãdũ. Vel aliter dicẽdũ ꝙ aliud eſt ptãs:aliud vſus ptãtis.ar.ad h̃.xvj.q.j.§.ecce in hoc capl'o. Poteſtas g̃ oĩs bona eſt:⁊ ideo a deo ẽ. vſus aũt ptãtis aliq̃ñ eſt mal⁹:⁊ ideo nõ eſt a deo.⁊ q: regnare eſt ptãte vti:ideo dicit̃ de q̃buſdã. Ipſi regnauerũt et nõ ex me.vñ gloſ.ſup eodẽ v̽bo apl'i/Nõ ẽ ptãs niſi a deo: ait. Nõ eſt ptãs alicui hoĩ bono vel malo:niſi a deo data: vñ pilato dñs ait. Nõ haberes in me ptãtẽ vllam niſi tibi datũ eẽt deſup. Ioã.xix.⁊ p̃e.c.q̃d culpat̃.Malitia ergo hoĩm/cupiditatẽ nocẽdi p ſe hʒ:poteſtatẽ aũt:ſi ille non dat:nõ hʒ. Nocẽdi volũtas põt eſſe ab hoĩs aĩo.poteſtas aũt nõ eſt niſi a deo.ſic igitur ptãtis vſus malus nõ eſt a deo.ptãs aũt quũ ſit bona:eſt a deo:⁊ ideo mala ptãs dicit̃ nõ ex deo regnare:q: male vtit̃ ptãte.bona v̽o ecõtra. ex deo regnat:q: ptãte bñ vtit̃ in hoc deũ imitãdo. Nã ſicut Greg.ait ſup illud Iob.xxxvj.Deus potẽtes nõ abijcit: quũ ipe ſit potẽs.deũ q̃ppe imitari deſiderat:q̃ faſtigiũ potẽtie alienis intẽtus vtilitatib⁹: ⁊ nõ ſuis laudib⁹ adminiſtrat:q̃ platus ceteris ꝓdeſſe appetit nõ peſſe.ad hoc.viij.q.j.q̃ epatũ.⁊ hoc eſt bñ vti ptãte. ❡ Vel aliter dicendũ eſt ſicut Iſið.dicit.iij.li.de ſummo bono: ꝙ bonã malãq; poteſtatẽ de⁹ oꝛdinat:ſʒ bonã ꝓpiti⁹:malã iratus. Reges eñ q̃ñ boni ſunt:muneris eſt diuini.q̃ñ vero mali ſunt:ſceleris eſt ppl'i.ſm eñ meritũ plebiũ diſponit̃ rectoꝝ vita.teſtãte Iob.xxxiiij. Qui regnare facit hoĩem hypocritã ꝓpter pctã ppl'i.Iraſcente eñ deo talẽ rectoꝛẽ ppl'i ſuſcipiũt:qualẽ ꝓ pctõ meruerũt.ad hec.ij.q. vij.c.j. ⁊.viij.q.j.audacter. ❡ Ad id qð vlteri⁹ obijcit̃: ꝙ ars ſuperioꝛ nõ inſtituit inferioꝛẽ:dicẽdũ eſt ꝙ licet ſupioꝛ ars nõ inſtituit ipſam artẽ inferioꝛẽ p cõmunẽ modũ: tñ inſtituit eã pfectiue/inquãtum dat ei opandi modũ ⁊ foꝛmã ſm exigentiã finis quẽ ipſa ſupioꝛ ars intẽdit. ⁊ ſimiliter poteſtas ſpũalis pfectiue inſtituit tpalẽ:vt.ſ.dictum eſt. Vel dicendũ ꝙ licet ars ſupioꝛ nõ inſtituat artẽ inferioꝛẽ:tñ inſtituit vt ſint aliqui artẽ illã habẽtes ⁊ exercẽtes. Similiter poteſtas ſpũalis non inſtituit tpalẽ poteſtatẽ ſm ſe.q: hoc mõ eſt a ſolo deo:ſʒ inſtituit eã in hoc ſubiecto:dũ inſtituit eos q̃ talẽ ptãtem habere ⁊ exercere debeãt. Vñ quũ dicit̃ ſupꝛa ꝙ ſpũalis poteſtas hʒ inſtituere tpalem vt ſit:intelligẽdũ eſt de hoĩe habẽte poteſtatẽ vt dicit gloſ.ſup v̽bo p̃e.apl'i/Nõ eſt poteſtas niſi a deo. Noĩe ptãtis interdũ accipit̃ poteſtas ipſa : q̃ dat̃ alicui a deo.xxiij.q.j.q̃d culpat̃.aliq̃ñ ipſe hõ habẽs poteſtatẽ.ſic accipit̃ ex̃ de homici.tua.§.mare.Eſt igit̃ hoc mõ exponẽdũ: ꝙ ptãs ſpũalis inſtituit tpalem:q: hõ habẽs poteſtatẽ ſpiritualẽ cooperat̃ deo/vt aliq̃s hõ alius habeat ⁊ exerceat poteſtatẽ tpalem.ar.bo.viij.q.j.licʒ ergo.⁊ ſm hoc põt aliter exponi id qð.ſ.dictũ eſt ⁊ inductũ eſt:ſcʒ ꝙ imperiũ eſt a ſolo deo.hoc eñ verũ eſt:pꝛout imperiũ accipitur ꝓ ptãte ipſa impiali ſm ſe:tñ ſi accipiat̃ pꝛo hoĩe q̃ hʒ hmõi ptãteʒ:ſic nõ eſt a ſolo deo:q: ꝙ talis hõ habeat et exerceat ptãtem imperialẽ/eſt a deo mediãte coopatione hominis habẽtis ptãtem ſpũalem.de elec.venerabilem.

❡ F Alia dubitatio eſt circa id qð dictũ eſt/ꝙ ptãs ſpiritualis reſpectu tpalis ſe hʒ in rõne cauſe efficiẽtis et finalis.cõtra qð eſſe videt̃ ꝙ efficiẽs ⁊ finis nõ coincidũt in idẽ i creaturis:ſʒ ſolũ i deo.q: ſi ſpũalis poteſtas hʒ rationẽ finis reſpectu tpalis:nõ poterit habere rationẽ efficiẽtis ⁊ mouẽtis.⁊ ita nõ iſtituit neq; iudicat eã. ❡ Ad hoc dicẽdum eſt/ ꝙ huic rõni aliqui innitunt̃ dicentes.ꝙ ſpũalis ptãs nullo mõ ſe habet ad tpalẽ ſicut efficiens ⁊ mouẽs:ſed ſolũ ſicut finis. hoc tñ dictũ eſt in ſe falſuʒ: vt patʒ ex.ſ.determinatis. Et ratio nũc inducta cui innitunt̃ falſa eſt:q: falſum accipit dũ dicit.ꝙ efficiẽs ⁊ finis nõ coincidunt in idẽ in creaturis. Nã ars architectonica reſpectu ſubſeruiẽtis hʒ rationẽ pncipij mouẽtis/inquãtũ imperat ei.⁊ hʒ rationẽ cauſe finalis inquãtũ opus ei⁹ oꝛdinat ad ſuũ finẽ.Et ſil'r ille q̃ pncipat̃ ſm ptãtem ſpiritualẽ:habet rõnem efficiẽtis ⁊ mouẽtis/⁊ etiã finis reſpectu eius q̃ pncipat̃ ſm poteſtatẽ tẽpoꝛalem: vt.ſ.monſtratũ eſt.lvj.ar.

An ſpiritualis ptãs ad tpalẽ ſe habeat vt cauſa efficiẽs ⁊ finalis.

❡ G Alia dubitatio eſt circa id quod dictũ eſt/ꝙ btũs Petrus habuit iura impij terreni.et ꝙ reges pſunt regno terreno. Nã cõtra pꝛimũ dictũ eſſe videt̃ id qð dñs ait Petro Math.xvj.⁊.xxj.di.in nouo.tibi dabo claues regni celoꝝ.nõ autẽ dicit regni terreni. et qð de vno cõcedit de altero negare videt̃.ff.de condi. et demõſtra.cum ita legatum.xlv.di.diſciplina.ibi. deſcẽde peccauit ppl's tuus.ac ſi ei diuina vox diceret. qui in tali pctõ lapſus eſt:me⁹ nõ eſt.⁊ in gloſ.ar.qð de vno cõcedit̃

An beatus Petrus habuerit iura impij.

Ptãs ſpũalis duplex oꝛdinis et iuriſdictionis.

de alio negaṫ. vbi de hoc. Cōtra ſecūdū dictū eſſe videṫ/
ꝙ regnū terrenū eſt regnū mūdi: qđ opponiṫ regno chri/
ſti. et eſt regnū diaboli. ⁊ ita oēs reges eſſent miniſtri dia
boli: q̄ eſt pnceps hui⁹ mūdi. Joā. viij. xij. ⁊. xiiij. ⁊ de pe.
di. ij. ſi em̄. ꝯ. eligat. non dei: quū tñ dicaṫ in li. ſapiētie/ ꝙ
reges ſunt miniſtri regni dei. Sap. vj. Rom̄. xiij. ar. xxiij.
q. v. q̄ malos. ¶ Ad has duas obiectiōes ſimul dicendū
eſt/ ꝙ regnū terrenū dupliciter dr. Uno em̄ mō diciṫ re/
gnū terrenū/ qđ ipa terrena creatura ſibi cōſtituit tāq̄ vl-
timū finē. ⁊ tale regnū eſt malū et diabolicū: ⁊ opponiṫ
regno celeſti. ⁊ de iſto regno dicit Aug. i ſermone euāge/
lij Mat. v. Uidēs ieſus turbas. ſupbi q̄ appetant regna
terrarū ⁊c. Et diabolus diciṫ rex oim q̄ i aq̄s ſunt. Et rex
ſup oēs filios ſupbie. Job. xlj. de pe. di. ij. ſi em̄. in fi. Alio
mō diciṫ regnū terrenū illud idē qđ celeſte. ſcilꝫ congre/
gatio vel ſocietas bonoꝝ pegrinātiū in terris. vñ Greg.
in homilia. Regnū celoꝝ pſentis tpis eccl̄ia dr. Nam ex
eo ꝙ ad bona celeſtia finaliter ordinaṫ: dr regnū celeſte.
Ex eo aūt ꝙ adhuc cōuerſaṫ in terris: ⁊ ipſis bonis ter/
renis vtiṫ: diciṫ regnū terrenū. Et h̄ ſcđo mō btūs Petr⁹
et q̄liber ei⁹ ſucceſſor hꝫ iura imperij terreni. ſiliter h̄ mō
chriſtiani reges imperāt regno terreno. In hoc q̄ ꝙ chri/
ſtus ait: Tibi dabo claues regni celoꝝ. intelligiṫ ꝙ ei cō/
ceſſit iura regni terreni. q: idē regnū diciṫ terrenū ꝑpter
vſuꝫ tpaliū ⁊ terrenoꝝ. ⁊ diciṫ celeſte ꝑpter ſpeciē ⁊ amo
rē celeſtiū. vñ ⁊ ꝯſequēter ait chriſt⁹ Mat. xvj. ⁊. xxiiij. q.
j. Quodcūq3 ligaueris ſup terrā: erit ligatū ⁊ in celis. fa/
cit ex̄ de ma. ⁊ obe. ſolite. §. nos autē. ſic ⁊ pnceps ſecula/
ris: licet dicaṫ pēſſe regno terreno: tñ hꝫ aliq̄ mō iura ce/
leſtis. q̄uis em̄ nō habeat ptāteꝫ immediate ſup ſpūalia
per q̄ fit hō celeſtis: tñ hꝫ ptātē immediate ſup tpalia et
terrena: vt ordinanṫ ad ſpūalia: ⁊ obſequūtur eis. Ideo
dictū eſt. ſ. lvj. ar. in pn. ꝙ ptās regia tpalis dr ſpūalis
ſm aliquē modū: ⁊ ꝑ ꝯñs eodē mō pōt dici celeſtis. Nā et
ſi ex ꝓpria ptāte nō ordinet niſi ad finē naturalem: tñ in/
quātū dirigiṫ imperio ſpūalis ptātis: ordinat ad ſupna/
turalē quē intendit immediate ipa ſpūalis ptās. xcvj. di.
duo.

An papa hūano iure habeat tpalem ptātem.

¶ Alia dubitatio eſt circa id qđ dictū eſt/ ꝙ papa iu
re humano. ſcꝫ ex ꝯceſſione cōſtantini: hꝫ etiā ptātem tē/
poralē. Nā ꝯtra h̄ videṫ eſſe qđ Aug. ait. iiij. de ciui. dei. c.
iiij. ⁊ dixi. ſ. xxxvij. ar. ibi. et ſi dicaṫ. ꝙ regna ſine iuſtitia/
nō ſunt niſi magna latrocinia. Sed vera iuſtitia nō ē vbi
chriſtus nō eſt rector. vt idē Aug. ait. ij. li. de ciui. dei. ⁊ fa
cit. xxiiij. q. j. vbi ſana. q̄re videṫ ꝙ regnū vel imperiū ro/
manoꝝ fuerit latrociniū/ tpe q̄ Cōſtantin⁹ ipm obtinuit:
quū nōdum chriſto ꝑ fidē eſſet ſubditū: ⁊ ita Cōſtantin⁹
de iure nō potuit ꝯcedere imperiū qđ nō iuſte habebat:
ergo papa ꝑ ꝯceſſionē Cōſtātini nō humano iure: ſꝫ hu/
mano facto accepit: qđ ex iure diuino habebat. ibi q: ni/
hil habuit: dare nil potuit ei. ⁊. c. ſe. ibi. quō poſſit honorē
retinere q̄ ab illo accepit/ q̄ ptātem nō habuit dare legi
time ⁊c. j. q. j. gr̄a. ibi. ſi aūt nō hñt: nec gratꝫ: nec nō gratis
cuiq̄ dare pñt. ⁊. c. q̄ pfectionē. ibi. Qui honorē non ha/
buit: honorē dare nō potuit: nec aliq̄d ille accepit: q: ni/
hil erat in dāte. ⁊ de cō. di. iiij. quō. ad pn. ibi. cū dare. lxij.
di. nulla ratio. ibi. Quis ambigat nequaq̄ ab ipis eſſe tri
buēdū: qđ nō doceṫ fuiſſe collatū. xxviij. di. pſbyterū. ibi.
qui ꝟo hāc nō hꝫ ꝑpter delictū ignorātie: quō alijs tra/
det. j. q. j. vērū. ibi. q: qđ nō habuit: dare nō potuit. ij. q. vj.
q̄ties. ij. ibi. q: nō pōt ſequeſtrari/ qđ nō hꝫ. ex̄ de iure pa.
ꝙ autē. ⁊ de dona. īter vi. ⁊ vx. nup. ⁊ de hoc no. ex̄ de ſup.
ne. pre. c. j. qđ eſt ꝯ in gloſ. ar. ⁊ ex̄ de regu. iu. nemo pōt.
vbi de hoc. ¶ Ad hui⁹ dubitatiōis diſſolutionē/ vidēdū
eſt q̄ regna ſint bona ⁊ iuſta: ⁊ q̄ nō. Circa qđ ſciēdum ꝙ

Regna veri dei ꝓuidentia ordinata ſunt.

ſm btm̄ Aug. iiij. ⁊. v. li. de ciui. dei. Regna nō fato: nō ca
ſu: nō a falſis dijs exiſtūt: ſꝫ ordinata ſunt vnius veri dei
ꝓuidētia: in cui⁹ manu ſunt oim ptātes: ⁊ oim iura regno
rū. ſꝫ q: ſub ꝓuidētia dei ſunt non ſolū bona ſꝫ ⁊ mala: li/
cet diuerſimode: q: bōa efficit mala ꝟo pmittit. ⁊ ex ipis
bona elicit: ideo vlteri⁹ eſt vidēdū an iura regnoꝝ ſic ſunt
ſub dei ꝓuidētia/ ſicut mala vl' ſicut bona. ¶ Sciēdū eſt
ergo/ ꝙ eſſe in hoib⁹ regna ⁊ regiminis ptātē/ bonū ⁊ ex/
pediēs eſt humano generi. Nā ꝑ ignorātiā: q̄ eſt in huma
na natura: nō ſufficit hoi regnū ꝓprie rationis. ꝑpter qđ
expediēs eſt/ vt hoim ſocietas: q̄ vt in plurib⁹ nō ſufficiūt
regere ſeipos: reganṫ ⁊ diriganṫ ꝑ aliquē vel ꝑ aliq̄s q̄
pre alijs vigēt prudētia intellect⁹. vñ Mat. x. Eſtote pru
dētes ⁊c. xxxvj. di. §. ecce. Itē ꝑpter malitiā humanā ho/
mines mala operanṫ: ⁊ ſe inuicē ledūt: ideo expedit ali/
q̄s eſſe alioꝝ rectores ꝑ quos hoies cohibeātur a malis.
xxiij. q. v. nō fruſtra. di. iiij. facte. in ꝓhemio decretalium:
Rex pacificus. ⁊ in ꝓhemio clem̄. Joā. eps ⁊c. Itē ꝑpter
amorē hoim ad ſeipos ſinguli q̄rūt ꝓpa cōmoda: ſeipos
amātes: ⁊ q̄ ſua ſunt q̄rētes. ij. ad Timoth. iij. ad Philip
pē. ij. viij. q. j. ſunt in eccl̄ia. oportuit q̄ eſſe aliq̄s guberna
tores cōmunitatis: q̄ q̄rerēt ⁊ ꝓcurarēt bona cōia. vij. q. j.
ſcias. xvj. q. j. nos autē. Itē in oi multitudine opꝫ eſſe ali/
qđ regitiuū: ſicut in diuerſis reb⁹ naturalib⁹ videri pōt:
q: in humana multitudine opꝫ eſſe aliq̄d ꝑ qđ multitu/
do regaṫ: pſertim q: hō ē aial ſociale ⁊ cōmunicatiuū. ſo/
cietas aūt ⁊ cōmunitas nō ſeruaṫ: ſꝫ diſꝑgiṫ: ſi nō ſit ali/
q̄s curā hñs de cōmuni bono multitudinis. ⁊ ſocietas di
cēte Salomone. Ubi nō ē gubnator: ppl's corruet. Pro/
uerb. xj. Expedit igiṫ in hoib⁹ eſſe aliq̄s alioꝝ rectores ꝑ
q̄s ignorātes diriganṫ: peccātes cohibeanṫ et puniantṫ:
innocētes defendātur: bonū cōmune ꝓcureṫ: ⁊ ſocietas
ipa cōſerueṫ. Hoc tñ regimē hoim q̄dā recta via: q̄dā ꝟo

Bifariā q̄s ꝑuenit ad regnum.

ꝑuerſa ſunt aſſecuti. Recte q̄dem ꝑuenit q̄s ad regnum:
quādo vel ex cōdicto ⁊ cōmuni cōſenſu multitudinis p̄/
ficiṫ. viij. q. j. licꝫ. ex̄ de elec. q: ꝑpter. Uel pter hoc ex ipſi⁹
dei ſpeciali ordinatiōe: vt i pplo iſrl'itico factū eſt. Leuiṫ.
viij. ex̄. de elec. q̄liter. xxj. di. §. j. ſeu ex inſtitutiōe illoꝝ/ q̄ vi
cē dei gerūt: vt in pplo chriſtiano debet eſſe. ex̄ de ſacra
vnc. c. vnico. Peruerſe aūt q̄s ꝑuenit ad regnū: quū ex li/
bidine dn̄andi/ vi aut dolo: aut pretio: aut indebito alio
mō ſibi vſurpauit regiminis ptātē. ij. Mach. iiij. ibi. Am/
biebat Jaſon ſup Onie ſummū ſacerdotiū adito rege
promittens ei argēti talēta. ccclx. ex̄ de elec. q̄ſquis. ex̄ de
ſimo. ꝑ tuas. j. q. j. pncipat⁹. ⁊. q. vj. ſicut is. lxj. di. miramur
xxiij. q. j. q̄d culpaṫ. ibi. libido dn̄andi. Cōtingit tamē ali/
quādo aliquē indebite aſſequi ptātē: q̄ tñ poſtea rect⁹ et
ver⁹ rector efficiṫ: vel ꝑ ꝯſenſum ſubditoꝝ: vel ꝑ authori
tatē ſupioris. ar. ex̄ de renū. niſi cū pdē. §. pſone. Sicut au/
tē in mō acq̄rēdi ptātē regiminis ꝯtingit eſſe rectū ⁊ per/
uerſum: ita ⁊ in vſu adepte ptātꝫ. q̄dā em̄ vtunṫ recte po/
teſtate quā hñt: q̄dā autē praue. Ex his naſciṫ diſtinctio
q̄drimēbris. Nam quorūdā eſt regnū rectū vel regimē ⁊
quantū ad modū acq̄rendi/ ⁊ quātū ad vſum: Quorūdā
aūt regnū ꝑuerſum quātū ad vtrūq3 dictoꝝ: Quorūdā
ꝟo eſt regnū rectū quantū ad modū acq̄rēdi: ſꝫ eſt ꝑuer/
ſum quātū ad vſuꝫ: Quorūdā aūt regnū ecōuerſo ē ꝑuer
ſum quātū ad modū acq̄rēdi: ſꝫ eſt rectū quātū ad vſum:
h̄ tñ rarius cōtingit: q: vix bono exitu ꝑaguntur: q̄ malo
ſunt pncipio inchoata. vt pre. c. miramur. Illa q̄ regna
ſunt iuſta ⁊ legitima: in q̄b⁹ modus acq̄rēdi ptātē/ ⁊ vſus
ptātis eſt rect⁹. ⁊ hmōi regna ſunt ſub dei ꝓuidētia ſicut
bona. Illa ꝟo ſunt iniuſta: in q̄b⁹ vtrūq3 dictoꝝ vel altē/
rū deficit. ⁊ h̄ ſunt ſub ꝓuidētia dei ſicut mala. Permitit
aūt de⁹ hmōi regnū. vel ad ꝓbationē bonoꝝ. vel ad pe/
nā malorū: vel alijs cauſis ſibi cognitis. ad hoc. xxiij. q. v.
§. hinc notādū. Et ſm determinata dicēdū ē/ ꝙ q: apud
gētiles aliq̄ ptātem regiminis recte ſunt aſſecuti: ⁊ ipſa
ptāte ſunt recte vſi: ideo apud eos fuerūt aliqua regna le
gitima ⁊ iuſta ſuo mō ⁊ iure ciuili. Ut aūt deſcēdam⁹ ad
regnū ſiue imperiū romanū: cui⁹ monarchiā tenuit Cō/
ſtātin⁹: dicēdū ꝙ iſtud regnū oib⁹ regnis gētiliū fuit la/
tius ⁊ ſublimi⁹ ⁊ forti⁹. et eſt quartū regnū ſm Danielis
interptationē ferreū. Dan̄. ij. ibi: Et regnū quartū erit ve
lut ferrū: ⁊ quō ferrū cōminuit ⁊ domat oia: ſic cōminuet
oia hoc ⁊ ꝯteret. Ad idē. j. Mach. viij. ⁊ iniuſte q̄dē ince/

Impiū romanū omnib⁹ alijs excellēti⁹.

pit:q: ꝑ latrocinia ⁊ violentias ⁊ homicidia.ar.vij.q.j.in
apib⁹.ſ; i ꝓceſſu bonis moꝛib⁹ regebaṫ: ꝓpter q̄s meruit
tā late ac potēter augeri.vt btūs Aug.ait.⁊ Hiero.xxviij.
q.j.§.ex his.ibi.ꝟtutib⁹ romani ꝓmeruerūt imperiū.⁊ di
xi latiꝰ de iſtis ꝟtutib⁹.s̄.xxxvij.ar.ꝟ.et ſi dicaṫ.⁊.xlij.ar.
poſt p̄n.iſtiꝰ opis.Et ꝓpter bonū regimē ipſiꝰ impij oib⁹
gentib⁹ factū eſt quodāmō gratū.ita vt volūtarie impio
romano ſe ſubijcerēt:vel eiꝰ iperiū tolerarēt:vt in pꝛe.c.
viij.j.Mach.Et ita factū eſt quodāmō iuſtū atq; legiti/
mū:nō tn̄ ꝑ omnē modū iuſtū.tū ꝓpter malū eiꝰ initium.
p̄.c.p̄ncipatꝰ.Tū ꝓpter chꝛiſtiane fidei fundamēti defe/
ctū/⁊ falſoꝝ deoꝝ cultꝰ:q̄b⁹ attribuebāt huiꝰ regni potē/
tiā.Tū ꝓpter ptātis malū vſum i ꝓceſſu:q: plures coꝝ
q̄ p̄ncipabanṫ in ipo regno vl' impio tyꝛāni fuerūt: male
vtētes ptāte regiminis.maxie ꝯ fidē oꝛthodoxā dn̄i nr̄i
ieſu chꝛiſti/eā quātū poterāt exterminātes:⁊ innumeros
ꝓ ea martyꝛizātes ꝑſequētes ⁊ punientes.vn̄ Aug.in ſer/
mone vniꝰ martyꝛis ait.Ut reges terre q̄ ꝓpter idola ꝑ/
ſequebanṫ chꝛiſtianos ⁊c.Un̄ petrū ⁊ paulū p̄ncipes ſi/
dei occiderūt.xxj.di.q̄uis.⁊.xxij.di.ſacroſctā.ij.q.vij. btūs
petrꝰ.ex̄ de elec.fundamēta.li.vj. Et ij q̄ boni fuerūt:nō
bn̄ ſunt vſi ptāte quātū ad oia: ſ; quātū ad aliq̄.Cōſtāti/
nus tn̄ inter alios laudabilis extitit ꝓpter multa: vt pt;
ex ſcriptis in q̄b⁹ referunṫ geſta p̄ncipū romanoꝝ. ⁊ i ge/
ſtis btī Syluestri q̄ appꝛobata ſunt.xv.di.ſctā.ꝟ.iā nunc.
ibi. Itē actꝰ btī ſylueſtri.facit ad h̄.xij. q.j.futurā.xcvj. di.
ꝯſtātinus.iuſte obtinuit iperiū hūano iure:⁊ ideo potuit
illo iure concedere q̄ tenebat.plus placet tn̄ ratio Ioā.q̄
poniṫ.lxiij.di.ego. gloſ.j. ¶ Ad illud ḡ qḋ obijciṫ ꝙ re/
gnū romanū quū eſſet ſine iuſtitia:fuit latrociniū:dicen/
dū eſt ꝙ illud regnū eſt latrociniū in q̄ eſt defectꝰ iuſtitie
q̄liſcūq;.in regno aūt romano p̄cipue poſtq̄ cepit auge/
ri:fuit q̄dē aliq̄ iuſtitia politica ⁊ ciuilis:nō tn̄ illa q̄ ē foꝛ/
mata ꝑ fidē chꝛiſti:q̄ ſola vera iuſtitia dꝛ.xxiiij.q.j. vbi ſa/
na.Et ideo regnū romanū nō fuit latrociniū ꝓ illo tpe:
tn̄ nō erat ꝑ oēm modū iuſtū:q: iuſtū regnū ꝑ oēm mo/
dū eſſe nō pōt:vbi deeſt fides chꝛiſti. Un̄ ſciēdū ꝙ apud

Apud q̄s iuſtū reperiaṫ regnū.

gētiles q̄ fidē chꝛiſti habuerūt:potuit eſſe iuſtū regnū ſi/
cut patet in Melchiſedech ad Heb.vij.⁊ in Iob.xlv.di.
diſciplina.ad fi. Apud iudeos etiā iuſtum regnū eſſe po/
tuit deo ſpēaliter ꝓuidente regimē ipſi ppl'o iſrl'.in q̄ etiā
erat fides chꝛiſti vēturi.j.Reg.xvj. Apud chꝛiſtianos q̄;
pōt eſſe:⁊ eſt iuſtū regnū indubitanter.Apud infideles
aūt quātūcūq; recte viuētes al's pōt eſſe iuſtū regnū ſm̄
aliq̄d:nō tn̄ ꝑ oēm modū vt dictū eſt. Iniuſtū aūt regnū
potuit eſſe:⁊ fuit:⁊ eſt/aliq̄n tā apud fideles q̄ apud infi
deles.de h̄ latiꝰ ſcripſi.s̄.poſt Innocē.⁊ Oſti.q̄ de h̄ no.
ex̄ de vo.⁊ vo.re.ꝙ ſup his.¶ I Alia dubitatio eſt cir/

An ſpūale hn̄tes ptātem/ poſſint tp̄alia poſſidere.

ca id qḋ dictū eſt/ꝙ haberes ptātē ſpūalē:poſſunt poſſi/
dere tp̄alia.ꝯ qḋ videṫ eſſe qḋ dn̄s ait aplis quū eos ad
p̄dicandū miſit: Nolite poſſidere aurū neq; argentū ⁊c.
Mat.x.vbi Chꝛyſoſt.Hoc ergo p̄ceptū p̄mo q̄dē diſcipu
los facit nō eſſe ſuſpectos.Scḋo ab oi eos liberat ſolici/
tudine: vt vacationē oēm tribuāt ꝟbo dei. Tertio docet
eos ſuā ꝟtutē.h̄ nēpe eis ⁊ poſtea dixit Luc.xxij. Nunq̄d
aliq̄d defuit vobis/q̄n vos miſi ſine ſacculo ⁊ pera: Itē
ibi Hiero.Qui aūt diuitias detrūcauerat: que ꝑ aurū et
argentū ⁊ es ſignanṫ:ꝓpe modū vite neceſſaria ampu/
tat:vt apl'i veri religionis doctoꝛes:q̄ inſtituebāt oia dei
ꝓuidētia gubernari: ſeipos oſtēderēt nihil cogitare de
craſtino.gloſ.vn̄ addit:neq; pecuniā in zonis vr̄is. Duo
em̄ ſunt gn̄a neceſſarioꝛū. Unū q̄ emunṫ neceſſaria: qḋ
intelligiṫ ꝑ pecuniā in zonis:Aliud ipa neceſſaria qḋ in/
telligiṫ ꝑ perā.¶ Ad hāc dubitationē dicendū eſt/ꝙ pla
ti eccliaꝝ pn̄t tp̄alia poſſidere.tū ad ſuſtētationē vite. tū
ad diſpēſandū paupib⁹.⁊ in alios pios vſus. Nec ſolum
quātū ad vſuꝫ:ſ; etiā quātū ad dn̄iū tp̄alia pn̄t eccl'ie poſ
ſidere ⁊ hr̄e.ad h̄.xij.q.j.cleri.ꝰ q̄.c.duo.c.expedit.vbi de h̄
in p̄ma gloſ.⁊.c.vidētes.lxxvj.d.ſatis.xij.q.ij.aurū h; ec/
cleſia.xvj.q.j. qm̄ quicq̄d.tn̄ ſolicitudinē circa ipa tp̄alia
dn̄t alijs cōmittere.xj.q.j.te q̄dē.vt libere valeāt intēdere
actib⁹ ſpūalib⁹.vt ibi.⁊.lxxxviij.di.platū.⁊.c.epo nl'lā.cū.
c.ſe.lxxxix.di.diaconū.cū.c.ſe.xvj.q.vij.i noua. Un̄ ⁊ xp̄m
legim⁹ loculos habuiſſe:q̄s iudas poꝛtabat.i q̄ p̄figura
baṫ ꝙ eccleſia habitura erat tp̄alia. Ioā.xij.xij.q.j.habe
bat.⁊.c.exēplū. ⁊ eccl'ia p̄mitiua in q̄ erāt apl'i: in cōmuni
bona habebat.Act.ij.xij.q.j.c.j. ⁊ p̄cia p̄dioꝛū ponebanṫ
an̄ pedes aploꝝ.Act.iiij.⁊ pꝛe.c.j.xij.q.j.c.j.⁊ ꝓpt' h̄ papa
recipit oblatiōes ad pedes:p̄ter oblationē panis i hono
re ſacrificij: qḋ ex pane cōficiṫ.de cō.di.ij.c.j. ⁊ ex̄ de ſum/
ma tri.c.j.§.vna.⁊ p̄ter oblationē ꝓ defunctis ad ꝯfutan
dū erroꝛem ꝙ nō ꝓſunt eleemoſyne ꝓ defunctis.ꝯ illud
xiij.q.ij.aīe.apl'i tn̄ poſtea cōmiſerūt diſpēſationē.vij. dia
conib⁹:vt libere vacarēt ꝟbo p̄dicatiōis ⁊ oꝛoni.Act.vj.
¶ Ad id ḡ qḋ obijciṫ de ꝟbo chꝛiſti ad apl'os/dicēdū eſt
ꝙ h̄ mādauit chꝛiſtꝰ:nō q: illicitū eſſet poſſidere aurū et
argētū:ſ; vt alij vidētes apl'os ꝯtēnere tp̄alia:magis mo
uerenṫ ad ꝯuerſionē.vn̄ ſup illud Mar.vj. ⁊ p̄cepit eis
ne q̄d tollerēt in via:niſi virgā tm̄ ⁊c.Theophilꝰ dicit ſic.
Inſtruēs etiā eos ꝑ h̄ nō eſſe amatoꝛes munerū: ⁊ vt vi/
dētes eos p̄dicare pauꝑtatē:acq̄eſcāt:quū apl'i nihil ha/
beāt.Uel dixit ad oñdendū ꝯfidētiā quā de deo p̄dicato
res hr̄e debēt.Un̄ Beda ſup p̄dictū locum Mar. Tāta
em̄ p̄dicatoꝛi in deo debet eſſe fiducia:vt p̄ntis vite ſum/
ptus:q̄uis nō ꝓuideat:tn̄ hos ſibi non deeſſe certiſſime
ſciat:ne dū mēs occupaṫ ad tp̄alia: minꝰ animꝰ ꝓuideat
eterna.Uel h̄ dixit vt doceret/ꝙ ꝓ exercēdo p̄dicationis
officio/oīs alia cura ⁊ ſolicitudo p̄termittēda eſt:vt ꝓba
tur ꝑ authoꝛitatē Chꝛyſoſt.ſup ꝓxime poſitā.q̄ incipit. h̄
ergo p̄ceptū. Uel h̄ dixit/q: ſic erat expediēs ꝓ illo tpe:in
q̄ magna fides in pecunia ⁊ diuitijs erat: ⁊ ſctā paupꝛtas
odio habebaṫ.vn̄ Chꝛyſoſt.homilia.iij.ſup Mat.Talis
eſt luminis ꝟtus:vt nō ſolū luceat:ſ; illuc ducat illos q̄
ſequūṫ.Quū em̄ viderint nos oia p̄ntia cōtēnētes:⁊ ad
futura p̄paratos:an̄ oēm ſmonē opib⁹ nr̄is credēt.Quis
em̄ ita eſt amēs:vt vidēs eū q̄ heri ⁊ an̄ laſciuiebat:⁊ dita
baṫ:oib⁹ exutū:⁊ ad famē: ⁊ inopiā: ⁊ durā vitā: ſangui/
nis effuſionē:⁊ oia q̄ videnṫ ꝑiculoſa paratū:nō manife/
ſtā accipiat hinc futuroꝛū demōſtrationē? Si aūt p̄ntib⁹
nos iplicauerimꝰ ⁊ immiſcuerimꝰ q̄liter poterūt credere
ꝙ ad poſſeſſionē aliā feſtinemꝰ? Itē damaſcenꝰ.li.iij.Euā
geliū cognitiōis dei p̄dicatū eſt:nō bellis ⁊ armis exerci/
tū aduerſarioꝛū deuincēs:ſ; pauci nudi paupes ꝑſecuti
et ꝟberati ⁊ moꝛtificati crucifixū in carne ⁊ moꝛtuū reſur
gentē p̄dicantes ſapiētib⁹ ⁊ inſipiētib⁹ p̄ualuerūt. Uel h̄
dixit/vt ſciāt p̄dicatoꝛes rōne ſui alios debitoꝛes eſſe in
tp̄alib⁹.vn̄ ſequiṫ in Mat.x.Dignꝰ eſt em̄ mercēnariꝰ mer
cede ſua. Un̄ Aug.ibi. Satis oſtēdit cur eos poſſidere h̄
aut ferre noluerit: nō ꝙ neceſſaria nō ſunt ſuſtentationi
huiꝰ vite:ſ; q: ſic eos mittebat/vt eis hec deberi demon/
ſtraret ab illis q̄b⁹ euāgeliū credētib⁹ nūtiarēt. Un̄ appa
ret hoc nō ita p̄cepiſſe dn̄m tāq; euāgeliſte viuere aliūde
nō debeāt q̄ eis p̄bētib⁹ q̄b⁹ annūtiāt euāgeliū: alioq̄n ꝯ
hoc p̄ceptū fecit apl's:q̄ victū de laboꝛe ſuaꝝ manuū trāſ
igebat.ſ; ptātē dediſſe in q̄ ſcirēt iſta ſibi deberi. huc uſq;
Aug.Hec ꝓbanṫ.j.q.ij.ſacerdos cui. Qui aūt al'r ſentiūt
eccl'iam nō poſſe hr̄e ꝓpꝛiū:de hereſi ſentiunt apl'icoꝝ.de
q̄b⁹.xxiiij.q.iij.q̄dā.ꝟ.apl'ici.⁊ de erroꝛe Ualdenſiū de q̄
ſcripſi.s̄.xl.ar.ꝟ.itē erroꝛ. ¶ L: Alia dubitatio ē circa id
qḋ dictū eſt/Petrū fuiſſe caput aploꝝ ⁊ oim̄ fideliū: ⁊ ſi/
militer eius ſucceſſoꝛē eſſe caput eccl'ie.ꝯ em̄ eſſe videṫ/ꝙ
vniꝰ coꝛpoꝛis eſt vnū caput tm̄.ex̄ de of.oꝛ. qm̄. Chꝛiſtus
aūt ē caput eccl'ie.ad Col'.j. Eph.j.ex̄ de ſacra vnc.c.j.§.ca
put autē.q̄re petro ⁊ ſucceſſoꝛib⁹ eiꝰ nō ꝯuenit eſſe caput.

An Petrꝰ aploꝝ ⁊ oim̄ fideliū fuerit caput.

¶ Ad hāc dubitationē dicēdū eſt/ꝙ quidā aſſerūt Pe/
trū nō fuiſſe caput:nec eſſe: q: in eo nō fuit plenitudo ſpi
ritualiū ſenſuū/ſicut in chꝛiſto.⁊ q: nō a Petro vocamur
petrini:ſ; a chꝛiſto chꝛiſtiani.de cō.di.iiij.poſtq̄ aſcendit.
Et q: ab ipo non deriuaṫ ad ceteros ptās ſpūalis.nō em̄
ipe ſolus recepit claues: ſ; tota eccl'ia in ipſo q̄ ſignifica/

bat totā eccleſiā:vt ē expſſum.xxiiij.q.j.quodcūqꝫ.Et oēs apl̃i eq̄ receperūt a chriſto ptātem ⁊ pncipaliter ſicut petrus.Mat.xviij.q̄ꝝ remiſeritis ⁊c.j.q.j.remiſſionē.de pe.di.j.quē penitet.vñ Iſido.dicit/ꝙ ceteri apl̃i cū petro pari ꝯſortio honoris ⁊ ptātis effecti ſunt.⁊ ē expſſuꝫ.xxj.di.in nouo.vbi de hoc.⁊.xxiiij.q.j.loquit̃.in pn̄.Sed h̄ aſſertio nō eſt vera:īmo vbi petrus dict⁹ eſt eccl̃ie caput:⁊ q̄libet ei⁹ ſucceſſor:vt eſt expſſum.xxij.di.c.ij.ibi. Inter btōs apl̃os q̄dā fuit diſcretio ptātis.⁊ licet oēs apl̃i eſſent:petro tm̄ a dn̄o cōceſſum eſt.⁊ ipſi inter ſe idipm voluerunt:vt reliq̄s oib⁹ p̄eſſet apl̃is.⁊ cephas.i.caput ⁊ pncipatū teneret apl̃atus.q̄ etiā eādē formā ſuis ſucceſſoribus ⁊ reliq̄s epis tenendā tradiderūt ⁊c. Ad idē pre.c.i nouo.in pn̄.ibi.In nouo teſtamēto poſt chriſtū dn̄m a Petro cepit ſacerdotalis ordo:q: ipſi pmo pōtificat⁹ in eccl̃ia chriſti datus eſt:dicente dn̄o ad eū/Tu es petr⁹.Et.j.hic ḡ ligādi ſoluēdiqꝫ ptātē pmus accepit a dn̄o.⁊.j.ipmqꝫ pncipē eorū eſſe voluerūt ⁊c.Tn̄ ꝯſiderandū ꝙ ſicut plenitudo ptātis nō eodē mō cōuenit chriſto ⁊ ei⁹ vicario i oib⁹:vt.ſ.lviij.ar.declaratum eſt:ita etiā ratio capitis nō eodē mō cōuenit chriſto ⁊ ei⁹ vicario.q: chriſto ꝯuenit pncipaliter ⁊ excellēter:vicario autē ei⁹ miniſterialiter ⁊ ſecūdario.ar.j.q.j.ſi fuerit.⁊ ideo nō denoiamur a petro petrini:ſꝫ chriſtiani a chriſto.q: denoiatio fit a pncipaliori et excellentiori.Et ne eccl̃ia diuidat̃:ſicut qn̄ū dicebat̃:ego q̄dē ſum pauli:ego aūt apollo:ego vero cephe:ego autē chriſti.diuiſus eſt chriſtus.j.ad Cor.j. Sic etiā nō oportuit ꝙ in petro fuerit plenitudo ſpūaliū ſenſuū.hoc em̄ ꝯuenit ei q̄ ē caput excellēter ⁊ pncipaliter.¶ Qđ de eq̄litate ptātis addūt:nō eſt veꝝ.nā ſic accepit eccl̃ia clauiū ptātē:vt ab vno deriuaret̃ ad alios.⁊ licet oib⁹ apl̃is chriſtus ꝯceſſit ptātē:tn̄ voluit in hac ptāte Petrū h̄re pmatū ⁊ pemīnētiā ſup alios:vt.ſ.prime oñſum eſt.ita vt q̄uis a chriſto pmo ptātē acceperint:tn̄ poſtmodū a plato eis Petro ipam recognoſcerēt.h̄ ſolutio ꝓbat̃ ꝑ clementē.lxxx.di.in illis.in fi.vbi clemēs papa ſic ait.qm̄ nec iter ipos apl̃os par fuit inſtitutio:ſꝫ vnus p̄fuit oib⁹.vbi de.h̄ ¶ Dictū ꝟo Iſido.ſane dꝫ intelligi:vt dicātur apl̃i parē habuiſſe ptātem cū petro.i.ſimilē nō autē parē.i.eq̄lem. Vel aliter dicēdū/ꝙ habuerūt parē ptātē quātū ad act⁹ et effect⁹ ptātis:nō aūt quātū ad inſtitutionē ⁊ modū habēdi ptātē.nō em̄ par fuit oīm inſtitutio:vt prime allegaui.⁊ de hoc no.in pre.c.in nouo. ¶ Ad id aūt qđ obijcit̃ ꝙ vni⁹ corporis vnū eſt caput:dicēdū ꝙ chriſt⁹ ⁊ ei⁹ vicari⁹ nō dicunt̃ duo capita:ſꝫ vnū:q: papa nō đ: caput niſi inquātū gerit vicē chriſti ⁊ ei⁹ ꝑſonā repſentat.ad hoc ex̃ de trāſl.quāto.⁊.c.licet.⁊ ar.ex̃ de ap.romana.j.rn̄ſo.li.vj.vbi ꝯſiſtoriū epi ⁊ vicarij ei⁹ vnū dicunt̃.⁊ dixi.ſ.xxix.ar.⁊ ar.ex̃ de reſti.ſpo.cū veniſſeꝫ.in fi.cū ſuis ꝯcor. ¶ L Vltima dubitatio eſt circa id qđ dictū eſt papā h̄re plenitudinē ptātis.ꝯ qđ eſſe videt̃/ꝙ papa đ: chriſti vicari⁹ ex̃ de elec.fundamēta.§.decet.ille autē q̄ eſt vicari⁹ alicui⁹:nō hꝫ plenitudinē ptātis q̄ eſt in eo cui⁹ eſt vicari⁹.ex̃ de of.vica.licꝫ.⁊.c.cū in gn̄ali.li.vj. ¶ Ad hāc obiectionē dicēdū/ꝙ dato ꝙ noīe vicarij nō importet̃ plenitudo ptātis:nō ꝓpter hoc dicendū eſt ꝙ papa q̄ eſt vicari⁹ nō habeat plenitudinē ptātis.q: hec plenitudo intelligit̃ ⁊ expmit̃ ex alijs noīb⁹ q̄ ipſi cōueniūt:vt ex eo ꝙ đ: caput:vt.ſ.ꝟ.ad hāc dubitationē prie ꝓbatū ē.⁊ paſtor.vñ cātat eccleſia:Iā bōe paſtor.⁊ alia plura:vt ex̃ de elec.vbi ꝑiculū.§.ceterū:ibi.cū agit̃ de creatiōe vicarij ⁊c. ¶ Vel alr̃ ē dicēdū/ꝙ aliud ē ꝯſiderare ꝓpetatē ſignificatiōis nois q̄ ex pmaria ipoſitiōe ꝯuenit noi:aliud ꝟo vſum ſignificationis ad quē q̄ſi ſcđario accōmodat̃.Si ḡ in noīe vicarij cōſideret̃ ꝓprietas ſignificatiōis q̄ ꝯſiderāda ē.ex̃ de ꝟbo.ſig.intelligētia.⁊.c.in his.§.fi.ſic nō iportat̃ ꝑ hoc nomē ptās diminuta.vicari⁹ em̄ dicit̃ a vice:q̄ noīe opus ⁊ officiū inſinuat̃.vñ vicari⁹ alicuius dicit̃ q̄ agit opus illi⁹:ſm quē modū apl̃i dicunt̃ vicarij chriſti:ſicut in p̄fatiōe dicit̃. Quos opis tui vicarios eidē ſcꝫ gregi ꝯtuliſti p̄eſſe paſtores.⁊ ꝯſequenter ſucceſſores apl̃oꝝ:q̄ ſunt epi:vicarij chriſti dicūt̃ ⁊ apl̃oꝝ.ex̃ de ſacra.vnc.c.j.§.a chriſto.xxxiij.q.v.mulier.Sed ſic̃ nō vicari⁹ chriſti đ: ſumm⁹ paſtor eccleſiaſtici gregis/Petri ſucceſſor.Hinc etiā in alijs rebus q̄buſlibet vna res đ: alteri⁹ vicaria q̄ ei equalet.vñ đ: in Leuitico.Qui ꝑcuſſerit aial reddat vicariū.i.aiaꝫ ꝓ aia. Leui.xxiiij.q.d.reddat equalēs.i.aial ꝓ aiali.vt a ꝑte itelligat̃ totū.xxxij.q.iiij.meretrices.aial videlꝫ eq̄ bonū:al̃s nō eſſet reſtitutio debita:q̄lē intēdit lex ex̃ de iniur.⁊ dā.da.ſi bos alicuius.Et ita ex ꝓprietate ſignificatiōis nois qn̄ū aliq̄s đ: alicui⁹ vicari⁹ in officio ſeu ptāte:inſinuat̃ ptās in eo nō diminuta:ſꝫ eq̄lis.vñ ſi eps gn̄alem det poteſtatē ſuo vicario:⁊ ſpecificatis q̄buſdā maiorib⁹ ſequat̃ clauſula gn̄alis.⁊ oia alia ⁊c.talis vicari⁹ in oib⁹ tantam ptātē hꝫ in his q̄ ſpectāt ad iuriſdictionē:quātā eps ad inſtar ꝓcuratoris.ex̃ li.vj.de ꝓcur.qui ad agēdū.§.j.vt no.Oſti.ex̃ de of.archidi.ſignificaſti.⁊ Ioā.an.ex̃ de of.vica.licet.li.vj.in gloſ.ſꝫ pone. Si ꝟo in noīe vicarij cōſideret̃ vſus ad quē q̄ſi ex accōmodatione trahit̃:ſic aliqn̄ ſumit̃ h̄ nomē ad deſignādū ptātē nō plenā:vt ille ſm hūc modū dicit̃ vicari⁹ alicui⁹ cui ab eo cōmittit̃ ptās:nō tn̄ plena ⁊ totalis.hui⁹ aūt exēplū habem⁹ i Exodo/vbi đ: ꝙ moyſes ex cōſilio Ietro cognati ſui/elegit viros ſtrenuos de ppl̃o.q̄b⁹ cōmiſit iudiciū,minoꝝ ⁊ faciliū:maiora ⁊ ḡuiora reſeruās ad ſe referēda.Exo.xviij. Sic ⁊ archidiacon⁹ q̄ eſt vicarius epi audit iurgia ſingulorū:maiora vero ad epm refert.ex̃ de off.archidia.ad h̄. Hoc etiā p̄lati eccl̃ie imitādo faciūt ꝯſtituētes i cauſis ⁊ negocijs q̄tidianis,⁊ in minorib⁹ opib⁹ q̄ſdā q̄ ab aliq̄b⁹ vicarij.ex̃ de of.vica.cū in gn̄ali.li.vj.ab aliq̄b⁹ officiales dicunt̃.e.t.licꝫ.⁊.c.romana.li.vj. ¶ Vel aliter dicēdū ad obiectionē/ꝙ ſuppoſito ꝙ vicari⁹ minus poſſit q̄ ille cui⁹ vicari⁹ eſt:recte papa vicari⁹ xp̄i đ:.nō ei hꝫ totā illā plenitudinē ptātis:quā xp̄s hꝫ:ſicut ſupra declaratū eſt.lviij.ar.hꝫ tn̄ ptātē ſpūalis ⁊ tpalis:q̄ ad regimē militātis cōmunicata eſt eccl̃ie ab ipo dn̄o nr̄o ieſu chriſto in clauiū datiōe.Mat.xvj.et xx.di.§.j.⁊.xxiiij.q.j.§.ſi autē.Hic adde qđ ſcripſi.ſ.xxxvij.arti.§.ad illa q̄ pnt.vbi rn̄di ad aliq̄s de iſtis ⁊ alias opiniones. ¶ Ad cōplemētū autē papalis ptātis plenarie/et gladij vtriuſqꝫ ꝑtinētis ad eū:licet diuerſimode:pono extrauagantē dn̄i pape bonifacij.viij.q̄ iſtā determinat queſtionem:cuius talis tenor eſt. ¶ Articul⁹.lx. A

VNā ſanctā eccleſiā

catholicā/⁊ ipam apl̃icam.q̄d importāt iſta q̄tuor ꝟba/vnā/ſanctā/eccleſiā/apl̃icā/ſcripſi.ſ.liiij.ar.ꝟ.pmo em̄.⁊ pleni⁹.j.i ar.lxiij.ꝑ totū.ibi vide.vrgēte fide q̄ eſt de re nō viſa.de pe.di.iiij.§.finis.ꝟ.i domo.al̃s ē.c.⁊ vide.qđ no.ex̃ de ſum.tri.ſup rubricā.in gloſ.qm̄ omne.⁊ credere nihil aliud eſt q̄ fidē h̄re.de cō.di.iiij.nihil.credere cogimur ⁊ tenere.fides iſta eſt in ſymbolo niceni cōcilij qđ cantat̃ in eccl̃ia:Credo in vnū deū.in fi.vbi ponunt̃ p̄dicta ꝟba:de q̊ ſymbolo.xv.di.canones.⁊ ibi fit mētio de ſymbolo apl̃ico.⁊ i glo.apl̃i de.iiij.ſymbolis.no.ex̃ de ſum.tri.c.j.i gloſ.magna.q̄ incipit:qm̄ ad fidē vnā voco.xxiij.di.qui eps.vj.iſtā extrauagantē.Nos q̄ꝫ hāc firmiter credimus ⁊ ſimpliciter ꝯfitemur.ex̃ de ſum.tri.c.j.in pn̄.ex̃ quā nō ē ſal⁹:nec remiſſio pctōꝝ.xxiiij.q.j.§.ſi autē.⁊.c.oībus.de pe.di.j.,verbū ſpōſo ſcꝫ chriſto.Ioā.iij.xxvij.q.j.nuptiaꝝ.in ſanctis ſuis.de cō.di.iiij.q̄ris.vltra col.ꝟ.celebrant̃ em̄ ⁊c.in cāticis ꝓclamante.Cañ.vj.Vna eſt colūba mea.q: ſimplex:quia ſine macula ⁊ ruga.Eph.v.xxj.di.q̄uis.pfecta mea.vna ē matri ſue:electa genitrici ſue.xxiiij.q.j.loquit̃.vbi h̄ eadē verba ponūtur.⁊ de cō.di.iiij.aliud.⁊ exponunt̃.q̄ vnū corp⁹ xxiij.q.iij.ꝓ mēbris.myſticū repreſentat.cui⁹ corporis caput chriſtus.chriſti vero de⁹.j.ad Cor.xj.ad Col.j.ex̃ de ſacra vnc.c.j.in qua vnus deus:vna fides:vnū baptiſma.⁊ in clemē.de ſum.tri.i pn̄.fidei.§.ad hec.ad Eph.iiij.i pn̄.⁊ pre.c.loquit̃.vna nēpe fuit tpe diluuij arca noe.Gen.vj.

An papa plenitudineꝫ habeat ptātis.

Vna pbat̃ eſſe eccleſia.

et.vij.vnā eccleſiā pfigurās.xlvij.di.quātūlibet.xxiiij.q.j.qm̄ vet⁹.q̄ in vno cubito/chriſto ſcʒ ſm̄ Hugo.⁊ hic vide qđ ſcripſi.s̄.xxxvj.ar.ꝟ.de iuſtitia.ɔſummata.vt p̄.c.Gen̄.vnū videlicet noe gubernatorē habuit ⁊ rectorē.p̄e.c.Gen̄.ſic ⁊ vni⁹ eccl̄ie vniuerſalis vn⁹ papa.xxiiij.di.j.didicimus.vij.q.j.nouatian⁹.extra quā ſcʒ arcā oīa ſubſiſtētia ſup terrā legim⁹ fuiſſe deleta.p̄e.c.gen̄.vij.⁊ p̄e.c.qm̄ vetus.Hāc aūt veneramur vnicā dicēte dn̄o i ꝓpħa.ſ.dauid in pſ̄.xxj.De⁹ de⁹ me⁹ reſpice i me.erue a framea de⁹ aiaʒ meā:⁊ de manu canis vnicā meā.Framea eſt ptās mūdana de pente ſuo relicta ſm̄ Huguitionē in deriuatiōib⁹ in lr̄a.f.in dictione fremo.is.Pro aīa em̄.i.ꝓ ſe ipo capite ſimul orauit:⁊ corpore qđ corpus vnicā ſcʒ eccleſiā noīauit xxiiij.q.i.aduocauit.xxiij.q.iij.ꝓ mēbris.⁊.q.v.de ligurib⁹.ꝓpter ſponſi fidei ſacrm̄.xxvij.q.j.nuptiaꝝ.ꝟ.deinde.ibi.cui eccl̄ia ipa:cui⁹ mēbra ſunt:cōiunx eſt:q̄ fidei ſpei ⁊ charitatis integritate non ſolū in virginib⁹ ſacris:ſʒ etiā in ɔiugatis fidelib⁹ tota virgo eſt.vniuerſe q̄ppe eccl̄ie cui⁹ oīa mēbra illa ſunt.apl̄s dicit.ij.Coꝝ.xj.Deſpōdi vos vni viro virginē caſtā exhibere chriſto.⁊.q.ij.oē itaq̄.⁊ charitatis eccl̄ie vnitatē.de cō.di.iiij.ecce charitas.xxiiij.q.j.§.ſi autē.⁊.c.alienis.Hec eſt tunica dn̄i incōſutilis:q̄ ſciſſa nō fuit:ſʒ ſorte ꝑuenit.xvj.q.vij.ſicut dn̄i veſtimētū.xxiiij.q.j.qm̄ vetus.in pn̄.Appellat̃ g̃ hec eccl̄ia tunica.vel tunica charitas eccl̄ie:q̄ operit multitudinē pctōꝝ.j.Pet.iiij.Prouerb.x.Jaco.vlt.⁊ p̄e.c.eccl̄ie charitas.⁊.xxiij.q.vij.quēadmodū.⁊ de pe.di.iij.illđ ꝟo.ibi.⁊ texit charitate atq̄ cooꝑuit pctā ſua.ex̃ de bap.maiores.j.rn̄ſo.q̄ etiā charitas ⁊ vnitas eccl̄ie malo punico cōparat̃.xliij.di.ſit rector.ꝟ.hinc etem̄.ibi.ſicut in malo punico vno exteri⁹ cortice multa interi⁹ grana vniunt̃:ſic innumeros ſctē eccl̄ie ppl̄os vnitas fidei ɔtegit:q̄s intus diuerſitas meritoꝝ tenet.De iſta tunica incōſutili.Joan.xix.ibi.milites g̃ quū crucifixiſſent eū:acceperūt veſtimēta ei⁹:⁊ fecerūt q̄tuor ꝑtes.vnicuiq̄ militi partē.⁊ tunicā.erat aūt tunica incōſutilis deſuꝑ ɔtexta ꝑ totū.dixerūt ergo adinuicē:nō ſcindamus eā.ſʒ ſortiamur de illa cui⁹ ſit.Ubi Aug.Quadripertita aūt veſtis dn̄i ieſu chriſti q̄dripertitā ſignificauit eius eccleſiā.q̄tuor ſcʒ ꝑtibus in orbe diffuſam:⁊ in eiſdē eq̄liter.i.ɔcorditer diſtributā.Tunica ꝟo illa ſortita/oīm partiū ſignificat vnitatē:q̄ charitatis vinculo ɔtinetur.Si aūt ⁊ charitas ſuꝑemīētiorē hʒ viā:⁊ ſuꝑeminet ſciētie:⁊ ſuꝑ oīa p̄cepta eſt/ſm̄ illud.j.ad Coꝝ.xij.⁊.xiij.ſuper oīa hec charitatē hn̄tes.veſtis q̄ ſignat̃ merito contexta ꝑhibet̃.⁊ addidit ꝑ totū:q: nemo ei⁹ eſt expſ qui ꝑtinere inuenit̃ ad totū:a quo tota vocat̃ eccl̄ia catholica.incōſutilis aūt ne aliq̄n diſſuat̃:⁊ ad vnū ꝑuenit:q: in vnū oēs colligit.ex̃ de bap.licʒ.xxvj.q.ij.nō ſtatim.In ſorte aūt dei gr̃a cōmēdata eſt.cui em̄ ſors mittit̃:nō ꝑſone cuiuſcūq̄:vel meritis:ſʒ occulto dei iudicio cedit̃.ſequit̃ in decretali.Igit̃ eccl̄ie vni⁹ ⁊ vnice/vnū corp⁹/vnū caput:nō duo capita q̄ſi monſtrū.ff.de ꝟ.ſig.q̄ret aliq̄s.ex̃ de of.or.qm̄.chriſtus ſcʒ ⁊ chriſti vicari⁹ petrus:petriq̄ ſucceſſor:dicente dn̄o ipſi petro:Paſce oues meas.Joan.vlt.ex̃ de elec.ſignificaſti.inq̄t ḡnaliter ⁊ nō ſpecialiter/has vel illas.ꝑ qđ ſibi cōmiſiſſe intelligit̃ vniuerſas.ſic arguit etiā Jnocē.iij.ex̃ de maio.⁊ ob.ſolite.§.nos aūt.Quū g̃ chriſt⁹ nō diſtinguat inter has vel illas oues:nec nos debem⁹ diſtinguere:vt ibi legit̃ ⁊ no.in gloſ.nec nos.Siue g̃ greci.xxij.di.de cōſtantinopolitana.ſiue alij occidētales:vel orientales:vel aphricani.xxij.di.c.j.ſe dicāt petro eiuſq̄ ſucceſſorib⁹/nō eſſe cōmiſſos:fateant̃ neceſſe eſt ſe de ouib⁹ chriſti nō eſſe.ſic etiā arguit̃ in.§.nos autē.dicente dn̄o in Joā.x.vnū eſſe ouile ⁊ vnicū eſſe paſtorem.vbi Grego.Quaſi ex duob⁹ gregibus vnū ouile efficit:q: iudaicū et gentilē ppl̄m in ſua fide cōiungit.Eph.ij.Ipſe eſt pax noſtra q̄ fecit vtraq̄ vnū:⁊ mediū ꝑietē macerie ſoluēs ⁊c.Et theophilus.Attēdant ergo manichei qm̄ vnū ouile ⁊ vn⁹ paſtor eſt noui ⁊ veteris teſtamēti.In hac igit̃ eiuſq̄ ꝑtāte duos eſſe gladios.ſpūalē videlʒ ⁊ tpalem/euāgelicis dictis inſtruimur.Nā dicētibus apl̄is.ecce duo gladij hic.in eccleſia ſcʒ:quū apl̄i loquerent̃:nō rn̄dit dn̄s:nimis eſſe:ſʒ ſatis.Luc.xxij.in gladio ptās intelligitur.ad Rom̄.xiij.Non ſine cauſa gladium portat.xxiij.q.v.non ſolū.Apocal̄.j.⁊.xix.⁊ ex̃ de ꝑuile.ex ore.in pn̄.Certe qui in ptāte petri tēporalē gladiū eſſe negat:male attendit verbū dn̄i ꝓferentis/Conuerte gladiū tuum in vaginam.Joā.xviij.Mat.xxvj.xxiij.q.j.§.j.vterq̄ ergo eſt in ptāte eccleſie/ſpūalis ſcʒ gladi⁹ ⁊ materialis.Hec verba ⁊ q̄ ſequūtur:ſunt verba Ber.ad Eugeniū papā in li.de conſideratione.Sed is quidē ꝓ eccl̄ia:ille vero ab eccl̄ia exercēdus.xvj.q.vj.authoritatē.ex̃ de ſen.ex.dilecto.li.vj.ille ſacerdotis.xvj.q.ij.viſis.in ſi.is manu regū ⁊ militum.xxiij.q.v.nō ſolū.et.c.rex debet.ſʒ ad nutū ⁊ patientiā ſacerdotiſ.vide.s̄.xxxvij.ar.ꝟ.q̄ aūt.xxiij.q.viij.hortata.⁊.c.vt p̄dē.Opʒ aūt gladiū eē ſub gladio.⁊ tpalē authoritatē ſpūali ſubijci ptāti.xcvj.di.c.duo.c.ſi iperator.Nā quū dicat apl̄s ad Rom̄.xiij.Nō ē ptās niſi a deo:q̄ aūt ſunt a deo:ordinata ſunt.nec ordinata eſſent:niſi gladius eſſet ſub gladio.ad hoc.lxxxix.di.ad h̄.xj.q.iij.q̄ reſiſtit.di.viij.que ɔtra.⁊ tanq̄ inferior reduceret̃ per aliū in ſupremā.Nā ſm̄ beatū Dionyſi.lex diuinitatis eſt/infima ꝑ media in ſupma reduci.nō ergo ſm̄ ordinē vniuerſi oīa eq̄ ⁊ immediate:ſʒ infima ꝑ media:⁊ inferiora ꝑ ſupiora ad ordineʒ reducunt̃.Spūalē aūt dignitatē ⁊ nobilitatē terrenam quālibet p̄cellere dignitatē opʒ tanto clarius nos fateri:quāto ſpūalia tpalia antecedunt.Iſta etiā ratio ponit̃ ꝑ Innocē.ex̃ de ma.⁊ ob.ſolite.§.verū.Hđ etiā ex datione decimaꝝ.vide qđ legit̃ ⁊ no.ex̃ de ma.⁊ ob.oēs p̄ncipes.Nā imperator ⁊ reges tenent̃ ad ſolutionē decimarū:ſi chriſtū regē ſuū p̄cipē ⁊ dn̄m recognoſcūt.Apoc.j.⁊.xvij.qui i ſignū vniuerſalis dn̄ij ſibi decimas reſeruauit.xvj.q.j.reuertimini.⁊ ex̃ de deci.tua nobis.⁊ benedictiōe.ad Heb.vij.xxj.di.deniq̄.ſcrificatione.ex̃ de ſacra vnc.c.vnico.§.man⁹.j.Reg.ix.ex ipſi⁹ ptātis acceptiōe.ex̃ de elec.ꝑ venerabilē.ex ipaꝝ rerū gubernatiōe.ex̃ de fo.cō.licʒ.claris oculis intuemur.Nam veritate teſtante/ſpūalis ptās terrenā ptātē inſtituere hʒ.ſm̄ Hugo.de ſancto Uictore:vt.s̄.dixi.xxxvij.ar.ꝟ.item hugo.et iudicare ſi bona non fuerit.xv.q.vj.item alius.ex̃ de ſup.ne.p̄e.grandi.li.vj.quia ad quē ꝑtinet inſtitutio:⁊ deſtitutio.xvj.q.ij.viſis.ex̃ de hereticis.cū ex iniuncto.§.ſi.ſic de eccleſia/⁊ de eccleſiaſtica ptāte verificat̃ vaticiniū Hieremie:Ecce cōſtitui te hodie ſuꝑ gētes ⁊ regna ⁊ cetera/q̄ ſequūtur.Hiere.j.ex̃ de ma.⁊ ob.ſolite.ergo ſi deuiat terrena poteſtas:iudicabit̃ a ptāte ſpūali:vt p̄e.c.item alius.xv.q.vj.⁊ de ſup.ne.p̄e.⁊.c.grādi.li.vj.⁊ ſi deuiat ſpūalis:minor a ſuo ſupiori.ſi vero ſuprema:a ſolo deo nō ab hoīe poterit iudicari.xxj.di.inferior.ex̃ de ma.⁊ obe.cum inferior.ix.q.iij.cuncta.xl.di.ſi papa.⁊ de hoc ſatis dixi in prin.huius operis.teſtante apl̄o/Spiritualis hō iudicat oīa:ipſe autē a nemine iudicat̃.j.ad Coꝝ.ij.in ſi.ꝓprie intelligit̃ ad lr̄am iſta authoritas de papa:licet myſtice aliter apl̄us intellexerit.Nam papa dicit̃ homo antonomaſtice ꝑ excellentiā et ſingulariter quē formauit chriſtus.idem ſcripſi.s̄.xiij.ar.§.in hac.ꝟ.item Matth.vlt.ꝟ.itē in terra.ad imaginē ſuā ⁊ ſimilitudinē.Gen̄.j.⁊.xxxiij.q.v.hec imago.quātū ad potētiam plenariā quā habet a deo:⁊ adinſtar ei⁹ et ſimilitudinē virtutū quā virtutē precipue p̄e hoībus alijs debet habere.de pe.di.ij.§.romanos.ꝟ.ſimileʒ.al̄s eſt paruū.c.vn̄ papa ſingulariter ſpūalis vocat̃:q: ſedes ſua aut ſanctū eū recipit:aut ſcm̄ p̄ſumptiue facit.xl.di.c.j.vn̄ quū peccat:ratiōe dignitatis maioris ⁊ ꝑ ɔſequēs ſanctitatis.j.q.j.viliſſimus.amplius peccat.vt.xl.di.ſi papa.⁊.c.homo chriſtianus.Iſte hō oīa ⁊ oēs iudicat:quia oēs ſunt ſibi ſubiecti.ix.q.iij.cuncta.⁊ ꝑ p̄ncipalem ⁊ ipſe ad lr̄am a nemine iudicat̃.ix.q.iij.aliorū.xxj.di.nūc autē.xvij.di.§.hinc.Eſt autē hec authoritas:etſi data ſit homini:et exerceatur ꝑ hominē:non humana:ſed potius diuina poteſtas ore diuino petro data:ſibiq̄ ſuiſq̄ ſucceſſori

Tunica dn̄i incōſutilis q̄d ſignificet.

bus in ipſo chriſto: quem cõfeſſus fuit: petra firmata: dicente dño ipſi petro: quodcũq; ligaueris ſup terrã ⁊c. ad hoc. xxi. di. in nouo. ⁊. xxij. di. c. j. ⁊. xix. di. ita dñs. ex̄ de elec. fundamenta. j. riiſo. li. vj. de ma. ⁊ obe. ſolite. §. nos autẽ. Quicũq; igitur huic poteſtati a dño ſic ordinate reſiſtit dei ordinatiõi reſiſtit. ad Rom. xiij. xj. q. iij. qui reſiſtit. niſi duo: ſicut manicheus: fingat eſſe ꝑncipia: ⁊ marchion. xxiiij. q. iij. quidam. ꝟ. manichei. ⁊. ꝟ. marchioniſte. qđ falſum ⁊ hereticũ iudicam⁹: q: teſtante moyſe non in principijs: ſ; in ꝑncipio creauit deus celũ ⁊ terrã. Gen̄. j. ⁊ In ꝑncipio erat verbũ. Ioã. j. Porro ſubeſſe ſummo romano põtifici oĩ humane creature declaramus dicim⁹ ⁊ definim⁹ oĩno eſſe de neceſſitate ſalutis: q: nec verus catholicus pape recalcitrat. lxxxj. di. ſiqui. q: nec in eccleſia eſt: qui cathedrã petri deſerit. xciij. di. qui cathedrã. ex̄ quã eccleſiã nõ eſt ſalus. xxiiij. q. j. qm̄. ⁊. c. quicũq;. Huculq; ſufficiat de potentẽtia ⁊ iuriſdictiõe pleniſſima pape dixiſſe. ¶ Nũc autẽ de ſponſa eius ſacroſctã eccł'ia / ſtilo vtili tractandũ eſt. cõuenienter em̄ poſtq̄ tractatũ eſt de capite eccleſie: tractãdum eſt de corpore myſtico chriſti quod eſt eccleſia. xxiiij. q. j. aduocauit. ⁊. c. ſchiſma. in fi. que regnum chriſti dicitur. pſ̄. gloriam regni tui dicent.

¶ Articulus. lxj.

Eccleſia merito regnum vocat. At primo quidẽ conſiderandũ eſt: ꝙ eccleſia cõuenientiſſime regnũ vocatur. Nã eccleſia cõmunitas quedã eſt quũ ſit cõgregatio vel cõuocatio multorũ fideliũ. de con. di. j. eccleſia. i. catholicoꝝ collectio. Cõmunitas aũt hoĩm: licz ſit multiplex: tñ ĩ tres gradus ꝑncipaliter diſtinguit̃: vt beatus Aug. inſinuat. xx. li. de ciui. dei. ſcz in domũ / ciuitatẽ / ⁊ regnũ. Sũt em̄ hec tria cõmunitatẽ hoĩm deſignantia. Nam licz domus dicat̃ aliq̃s locus habitationis vni⁹ familie: ſicut vrbs toti⁹ ppl̃i: ⁊ orbis totius generis humani. vt Iſido. dicit. xv. li. Etymol̃. tñ vt idẽ ait li. ix. ipſa tota familia domus vocat̃. Luce. ij. Eo ꝙ eſſet de domo ⁊ familia dauid. q̃ a duob⁹ ſcz incipit ſcilicet a viro ⁊ vxore. Hec cõprehendit filios ⁊ ſeruos. ſic accipit̃. xxiij. q. iiij. duo iſta. ibi. pauperi regẽti domũ ſuã. ſimiliter ciuitas: licz interdũ dicatur ipe locus habitatiõis multorũ hoĩm: tñ ꝓprie ipſa hoĩm multitudo ciuitas vocat̃. vñ Iſido. xv. li. Etymol̃. dicit. ꝙ ciuitas eſt hoĩm multitudo ſocietatis vinculo adunata. ⁊ ſubdit / ꝙ ciuitas nõ ſaxa: ſ; habitatores vocant̃. ſic accipit̃ Luc. xix. Videns ciuitatẽ fleuit ſup illam. non ſaxa: ſed hoĩes. ⁊ Aug. j. li. de ciui. dei ait. ꝙ ciuitas eſt cõcors hoĩm multitudo. vñ ciuitas ciuiũ vnitas. ⁊ btũs Greg. xvj. li. moral̃. dicit / ꝙ ciuitas a cõuiuẽtibus ppl̃is appellat̃. ſic ciuitas nõ ꝓ muris et domibus: ſ; ꝓ hoĩbus accipit̃. Eſa. j. ibi: Quõ facta eſt meretrix vrbs fidelis: et Luc. xix. Videns ciuitatẽ / fleuit et. j. quia ſi cognouiſſes: ⁊ tu. hoĩb⁹ loquit̃: ⁊ nõ lapidib⁹ qui non cognoſcũt. ſicut ſumit̃ ex̄ de ſen. ex. ſi ſnia. §. ceterũ. li. vj. vñ ⁊ dicit gloſ. ex̄ de ex. prel̃. c. vlt. non vltra mediũ. ꝙ quũ dicit̃ interdico talem locũ / intelligit̃. i. hoĩes illius loci: q: locus inaĩata res eſt: nec peccat. Sic etiã regnũ licz q̃nq; dicat̃ ipm terre ſpaciũ: ⁊ multaꝝ vrbiũ collectio: tñ ꝓprie adunatio pluriũ ppl̃oꝝ ⁊ gentiũ regnũ đr ſic denoĩatũ ab eo qui ⁊ multitudini ꝑeſt. ſcz a rege: q: vt dicit Iſido. ix. Etymol̃. regnũ a regib⁹ eſt dictũ. ſic ſumit̃. Luc. xj. ⁊. Mat. xij. Omne regnũ in ſe diuiſum ⁊c. xxv. q. ij. ſi ea. ⁊ Luc. xxj. ibi. ⁊ regnũ aduerſus regnũ. Eſt ergo in hoĩbus triplex cõmunitas ꝑdicta / ſcz domus / ciuitatis / ⁊ regni. vnde Iſido. xv. li. Etymol̃. dicit. ꝙ tres ſunt ſocietates ſcilz familiarũ / vrbiũ / ⁊ gentiũ. Hãc aũt triplicẽ cõitatẽ eccleſia ſancta ꝑticipat. Nã eccł'ia q̃nq; domus: q̃nq; ciuitas: q̃nq; regnũ noĩat̃: licz non ſit cõmunitas nature: ſ; grẽ: vt ipm nomẽ inſinuat. đr em̄ eccleſia: vt prẽ. c. eccł'ia. ⁊ vide qđ ſcripſi. j. in. ij. pte in ar. xj. §. iij. ꝟ. ⁊ vero. i. cõuocatio / deo ipam vocãte ⁊ cõgregãte ꝑ grãm. Qr autẽ eccł'ia dicat̃ dom⁹: ptz in pſ̄. xxv. vbi de ipa đr: Dñe dilexi decorẽ domus tue. Et iterũ in pſ̄. xcij. Domũ tuã decet ſcitudo dñe. ex̄ de imu. ec. decet. li. vj. xxiiij. q. j. oĩb⁹. decorẽ iquã nõ armorũ: ſed morꝝ. xij. q. ij. glã. ꝟ. multi. ⁊ iterũ pſ̄. lxvij. Qui habitare facit vni⁹ moris ĩ domo. ⁊. j. Timoth. iij. vt ſcias quõ opꝫ te in domo dñi ꝯuerſari: q̃ eſt eccł'ia dei viui. ⁊ iterũ in pſ̄. v. Introibo in domũ tuã ⁊c. ⁊ iterũ: Dom⁹ mea dom⁹ oronis: vocabit̃: vos aũt feciſtis illã ſpelũcã latronũ. Eſa. lvj. Hiere. vij. Mat. xxj. Mar. xj. Luc. xix. ⁊ Ioã. ij. j. q. iij. ſaluator. ac ex multis. c. vẽdẽtes. ex̄ de cuſto. eu. et chriſ. c. ij. ¶ B In Mat. aũt ante h̃ ꝟba đr: Et intrauit ieſus in templũ dei. vbi Chryſo. Hoc erat ꝓpriũ boni filij: vt ad domũ curreret pr̃is: ⁊ illi honorẽ redderet. Et tu imitator chriſti fact⁹ quũ in aliquã igreſſus fueris ciuitatẽ: primũ ad eccł'iam curras. Hoc erat etiã boni medici vt ingreſſus ad infirmã ciuitatẽ ſanandã ⁊ ſaluandã: primũ ad originẽ paſſionis intenderet. Nã ſicut de tẽplo oẽ bonũ egredit̃: ita de tẽplo oẽ malũ ꝓcedit. ſi em̄ ſacerdotiũ integrũ fuerit: tota eccł'ia floret. Si aũt corruptũ fuerit oĩm fides marcida ẽ. Sic em̄ quũ vider̃ arborẽ pallẽtib⁹ folijs: intelligis q: vitiũ hꝫ in radice. ſic cũ videris populũ indiſciplinatũ: ſine dubio cognoſce q: ſacerdotium ei⁹ nõ ẽ ſanũ. hucuſq; Chryſo. ad hoc Eccł'i. x. Scđm iudicẽ ppl̃i: ſic ⁊ miniſter ei⁹. ⁊ qualis ẽ rector ciuitatis: tales habitãtes in ea. ⁊ Leuit. iiij. Si ſacerdos / q̃ eſt vnct⁹ peccauerit: delinquere faciet ppl̃m. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. magne. §. ꝑterea. facit. xj. q. iij. ꝑcipue. xxiiij. q. iij. trãſferũt. ſequit̃ in matth. Et eijciebat oẽs ementes et vendẽtes in tẽplo. Hiero. Sciendũ quidẽ eſt / ꝙ iuxta mãdata. xxij. q. j. conſidera. legis venerabili in toto orbe tẽplo: et dñi: et de cunctis regionibus iudeoꝝ illuc ppl̃o cõfluente: innumerabiles ĩmolabant̃ hoſtie maxime feſtis dieb⁹ taurorũ ⁊ arietũ: pauperib⁹ ne abſq; ſacrificio eſſent pullos colũbaꝝ ⁊ turtures offerentib⁹. Luc. ij. Accidebat aũt vt q̃ de longe veniebãt victimas nõ haberẽt. Excogitauerũt ergo ſacerdotes quõ ꝑdam de ppl̃o facerẽt: ⁊ oĩa illa q̃b⁹ opus erat ad ſacrificia: vẽdebãt. ⁊ vt venderẽt nõ habẽtib⁹. ⁊ ipi rurſus empta ſuſciperẽt. Hãc ergo ſcrophã. i. fraudem / ſe in diuerſa vertentẽ crebro venientiũ inopia diſſipabat. qui indigebãt ſumptib⁹ et nõ ſolũ hoſtias nõ habebãt: ſ; nec vñ emerẽt. poſuerũt itaq; ⁊ nũmularios q̃ mutuã ſub cautione darẽt pecuniã. ſ; q: erat lege ꝑceptũ: vt nemo vſuras acciperet: ⁊ ꝓdeſſe nõ poterat pecunia fenerata: q̃ cõmodi nihil haberet: ⁊ interdũ ꝑderet ſortẽ: excogitauerũt et aliã techneñ. i. artẽ. vt ꝓ nũmularijs collibiſtas facerẽt. hui⁹ ꝟbi ꝓprietatẽ latina ligua nõ exꝑmit. collibia dicũtur apud eos q̃ nos appellam⁹ tragemata vł' vilia munuſcula. ꝟbi grã frixi ciceris vuarũq; paſſarũ ⁊ poma diuerſi gñis. ꝙ q: vſuras nõ poterãt accipe: collibiſte ꝓ vſuris accipiebãt varias ſpẽs. vt qđ ĩ nũmo nõ licebat: in his rebus exigerẽt q̃ nũmis coemunt̃. q̃ſi nõ h̃ ipm Ezechiel ꝑdicauerit dicẽs Ezech. xviij. Vſurã ⁊ ſupabũdantiã non accipiet. de h̃. xiij. q. iij. pleriq;. ⁊ ꝑ totũ. Iſtiuſmodi dñs cernẽs in domo pr̃is negotiationẽ ſeu latrociniũ / ardore ſpũs ꝯcitat⁹ / tãtã hoĩm multitudinẽ eiecit de tẽplo. Origenes ſup ꝟbo ꝑdicto. ⁊ emẽtes in tẽplo. in q̃ nõ dñt emere ⁊ vẽdere: ſ; oronib⁹ tm̃ vacare q̃ ꝯgregant̃ q̃ſi ĩ domo oronis. vñ ſequit̃. ⁊ dicit eis: ſcriptũ eſt. ſ. in Eſa. lvj. dom⁹ mea dom⁹ oronis vocabit̃. Aug. Nemo in oratorio aliud agat: niſi ad qđ factũ eſt: vñ ⁊ nomẽ accepit. xlij. di. in oratorio. ⁊. c. oratoriũ. ſequit̃: Vos aũt feciſtis eã ſpelũcam latronũ. latro em̄ eſt / et tẽplũ dei in latronũ ꝯuertit ſpecũ: q̃ lucra de religiõe ſectat̃. Mihi aũt inter oĩa ſigna q̃ dñs fecit: hoc videt̃ eſſe mirabili⁹: ꝙ vn⁹ hõ / ⁊ illo tẽpore ꝯtẽptibilis intantũ vt poſtea crucifigeret̃: ſcribis ⁊ phariſeis ꝯtra ſe ſeuiẽtib⁹ ⁊ vidẽtib⁹: ſua lucra deſtruere potuerit: ac vni⁹ flagelli ꝟbo tantã eijcere multitudinẽ. Igneũ ei quoddã atq; mirificũ radiebat ex oculis ei⁹: ⁊ diuinitatis maieſtas lucebat in facie. Et iteꝝ Hiero. Fulgor ⁊ maieſtas deitatis occulte in hũana facie relucebat. de q̃ puto dulcor ad bonos: ⁊ terror ad malos prodibat. Itẽ ibi

Aug. Manifeſtū eſt aūt h̄ nō ſemel: ſʒ iterū a deo eſſe fa
ctū: ſʒ p̄mū cōmemoratū eſt a Joāne. Joā. ij. hoc aūt vlti/
mū a ceteris trib⁹. Chryſoſt. In q̄ maior eſt accuſatio iu
deoꝝ: qm̄ cū bis hoc idē feciſſet: morabant̄ tn̄ i ſua demē/
tia. q: pu̇erſi difficile corrigunt̄. Eccl̄i. j. Origen. Myſtice
aūt tēplū dei eſt eccl̄ia chriſti. Sūt aūt multi i ea nō ſicut
decet viuētes ſpūaliter: ſʒ ſ̄m carnē militāt. j. Pet. ij. q̄ do
mū oronis de lapidib⁹. ij. Pet. j. viuis ↄſtructā faciūt eſſe
ſpeluncā latronū actib⁹ ſuis. Si aūt tres ſpecies eiectas
a tēplo/cauti⁹ exponere velim⁹: poſſum⁹ dicere. Quicūq̧
in pp̄lo chriſtiano ad nihil aliud vacāt: niſi circa emptio/
nes ⁊ vēditiōes. ↄ id ex̄ ne cleri. vl̄ mo. p totū. rari⁹ aūt in
oronib⁹ p̄manēt: vel in alijs actib⁹ rectis: ipſi ſunt vēden
tes ⁊ emētes in tēplo dei. diaconi/potius hodie epiſcopi.
xciiij. diſt. diaconi. v. vt. c. diaconi ſeptē. Qui nō bene tra/
ctāt eccl̄iaꝝ pecunias: ⁊ diuites ſiūt de reb⁹ pauperū: ipſi
nūmularij pecuniaꝝ menſas hn̄tes: q̄s chriſtus euertit.
quō aūt mēſis eccl̄iaſticaꝝ pecuniaꝝ diaconi p̄ſunt doce/
mur in actib⁹ apl̄oꝝ. vj. c. ⁊. xciij. di. diaconi ſeptē. Epi aūt
q̇ tradūt eccl̄ias q̇b⁹ nō opꝫ: ipſi ſunt q̇ vēdūt colūbas. i.
grāꝫ ſpūſſcti q̄ꝝ cathedras chriſt⁹ euertit. hucuſq̧ Orig.
ad h̄. j. q. iij. ſaluator. ⁊. c. ex multis. Hiero. Juxta ſimplicē
em̄ intelligētiā/colūbe nō erāt in cathedris: ſʒ in caueis:
niſi forte colūbaꝝ inſtitores ſedebāt in cathedris. qd̄ ab/
ſurdū eſt: q: in cathedris magroꝝ magis dignitas iudica/
tur. ar. xciij. di. q̄ cathedrā. q̄ ad nihilū redigit̄ quū miſta
fuerit lucris. Obſerua etiā ꝓpter auaritiā ſacerdotū. ex̄
de deci. c. j. altaria dei nūmularioꝝ mēſas appellari. Qd̄
aūt de eccl̄ijs dixim⁹ vnuſquiſq̧ de ſe intelligat. dicit em̄
apl̄s. j. ad Coꝝ. iij. Vos eſtis tēplū dei. ⁊. j. Coꝝ. vj. ſi. ii. ij.
Coꝝ. vj. Nō ſit ḡ in domo pectoris nr̄i negotiatio. nō do/
noꝝ cupiditas: ne ingrediat̄ ieſus irat⁹ ⁊ rigidus. ⁊ nō ali
ter mūdet tēplū ſuū niſi flagello adhibito: vt de ſpelūca
latronū domū faciat oronis. Chryſoſt. Ideo etiā nūmu/
larioꝝ mēſas euertit: ſignās ꝙ in tēplo dei nō dn̄t eſſe nū
mi niſi ſpūales q̇ dei hn̄t imaginē: nō q̇ portāt imaginem
terreni. lxxxviij. di. i palea. eijciēs. ibi. inde de h̄ cathedras
vēdētiū colūbas euertit. loquēs ipō facto. q̇d faciūt i tē/
plo multe colūbe venales: ex q̇ vna colūba. i. ſpūſſctūs.
Joā. iij. de cō. di. iiij. aliō. gratuita deſcēdit i tēplū corpis
mei. Itē Mar. xj. ſup illo. ⁊ cū introiſſet i tēplū. ce. eij. vē.
⁊ emē. in tēplo. Beda. Et q̇dē credendū eſt ꝙ ea tm̄ vēdi
vel emi reperit in tēplo: q̄ ad miniſteriū tēpli neceſſaria
eſſent. Si ḡ ea q̄ alibi libere geri poterāt dn̄s i domo ſua
tp̄alia negotia geri nō patit̄: quāto magis ea q̄ nunq̄ fie
ri licet plus celeſtis ire merent̄ ſi in edib⁹ deo ſacratꝫ agū
tur: ad h̄ ex̄ de imu. ec. decet domū. li. vj. ⁊ ex̄ de cuſto. eu/
cha. c. ij. ⁊ mēſas nūmulariorū. Theophil⁹. Nūmularios
vocat cāpſores nūmoꝝ. nūmus em̄ gen⁹ eris minuti ē. ſe/
quit̄. Et cathe. vē. col̄. euertit. Beda. Quia ſpūſſctūs i co
lūba ſup dn̄m apparuit. Mat. iij. Mar. j. Luc. iij. Joā. j.
de cō. di. iiij. aliud. recte p colūbas ſpūſſcti chariſmata de/
ſignant̄. Colūba ḡ vendit̄: qn̄ man⁹ īpoſitio: p quā ſpūſ/
ſctūs dat̄ ⁊ accipit̄: ad p̄ciū p̄bet̄. Cathedras aūt vēden/
tiū colūbas euertit: q: q̄ ſpūalē grāꝫ venumdāt: vel ante
hoīes: vel añ dei oculos ſacerdotio p̄uant̄. de h̄ p̄e. c. ſal
uator. ⁊. c. ex multꝫ. q. iij. ſequit̄. Et nō ſinebat: vt q̇ſq̄ trāſ/
ferret vas p tēplū. Beda: De vaſis illis dicit: q̄ mercādi
grā inferebant̄. Ceterū abſit vt vaſa deo dicata dn̄s eiece
rit de tēplo: vel introferre p̄hiberet i tēplū. ſicut intelligit
etiā Innocē. iij. ex̄ de cuſto. euch̄. c. ij. vbi futuri examinis
p̄tēdit ex tēplū: q: de eccl̄ia repellit reprobos. ⁊ ne vltra ad
turbādā eccleſiā intrēt: eterno eos verbere cōpeſcit. Sed
et pctā q̄ cordib⁹ fideliū inerāt diuinit⁹ remiſſa cōpūctio
tollit: ⁊ ne vltra reputant̄ diuina in eis gratia adiuuat.
¶ Sequit̄. Vos aūt feciſtis eā ſpelūcā latronū. Theo/
philus. Spelūcā aūt latronū tēplū noīat ꝓpter lucrum.
Gen⁹ nāq̧ latronū ad lucrū ſe ↄgregat: q: ḡ illa aīalia q̄
ad ſacrificiū oblata erāt: cauſa lucri vēdebant: latrones
ipōs dicit. ad h̄ em̄ in tēplo erāt: vt vel nō dātes corpora/
liter p̄ſequerētur: vel dātes ſpūaliter necarēt. Tēplū etiā
⁊ dom⁹ dei mēs eſt ⁊ ↄſciētia fideliū: q̄ ſi in leſione ꝓximi
p̄uerſas cogitatiōes ꝓfert: q̄ſi in ſpelunca latrones reſi/
dēt. Ergo mēs fideliū ſpelūca latronis fit: qn̄ relicta ſim/
plicitate ſctitatis: illud conat̄ agere vn̄ valeat ꝓximis no
cere. Itē Luc. xix. Et ingreſſus in tēplū cepit eijcere vē. in
il. ⁊ emē. illud di. illis. Scriptū eſt dom⁹ mea dom⁹ oro/
nis vocabit̄: vos aūt fe. eā ſpe. latro. Grego. in homilia.
Quia narrauerat mala vētura: ꝓtin⁹ tēplū igreſſus ē: vt
de illo emētes ⁊ vēdētes eijceret: oſ̄dēs q: ruina pp̄li ma
xime ex culpa ſacerdotū fuit. vn̄ d̄. ⁊ igreſſus i tēplū ⁊c.
Ambro. Quia de⁹ tēplū ſuū non mercatoris vult eſſe di/
uerſoriū: ſʒ domiciliū ſctitatis. nec vēdibili religionis offi
cio: ſʒ obſequio gratuito vſum miniſterij ſacerdotalis in/
format. Theophilus. Hoc etiā fecit dn̄s in p̄ncipio p̄dica
tionis ſue: vt narrat Joan. ij. c. Et nūc iterū illud fecit: qd̄
ad maius crimē iudeoꝝ redūdat: q̄ nō fuerūt ex p̄ori ad/
monitiōe caſtigati. Itē Aug. Myſtice aūt tēplū ipm̄ ho
minē chriſtū intelligas: vel etiā adiūcto corpore ei⁹ qd̄ ec
cleſia eſt. ſ̄m aūt qd̄ eſt caput eccl̄ie: dictū eſt Joā. ij. Sol/
uite tēplū h̄: i trib⁹ dieb⁹ ſuſcitabo illud. ſ̄m id vero ꝙ ad/
iuncta eccl̄ia intelligit̄ tēplum: videt̄ dixiſſe auferte iſta
hinc ⁊c. Signauit em̄ futuros in eccl̄ia: q̄ ſua negotia po
tius agerēt: vl̄ receptacula ibi haberēt ad occultāda ſcele
ra ſua: q̄ vt charitatē chriſti ſeq̄rent̄: ⁊ pctōꝝ cōfeſſiōe ac/
cepta venia corrigerent̄. Itē Greg. Myſtice aūt ſicut tē/
plū dei in ciuitate eſt: ita in plebe fideli vita religioſoꝝ. ⁊
ſepe nōnulli habitū religiōis ſumūt: q̄ dū ſacroꝝ ordinū
locū p̄cipiūt: ſctē religiōis officiū in cōmertiū terrene ne/
gotiationis trahūt. j. q. iij. vidētes. vēdētes q̇ppe i tēplo
ſunt: q̄ hoc qd̄ q̇buſdā iure cōpetit: ad p̄miū largiunt̄. iu/
ſtitiā ei⁹ vēdere/eſt hāc p p̄mij acceptiōe ſeruare. Emen/
tes v̄o in tēplo ſunt: q̄ dū hoc p̄ſoluere ꝓximo qd̄ iuſtum
eſt nolūt: dūq̧ rē in rē debitā facere cōtēnunt: dato p̄ro/
nis p̄cio emūt pctm̄. Orig. Siquis ḡ vēdit eijciet̄. ⁊ p̄ci/
pue ſi vēdit colūbas. Si em̄ ea q̄ mihi a ſpūſctō ſunt re/
uelata ⁊ credita: aut in vulgus p̄cio vēdidero: aut abſq̧
mercede nō docuero: q̇d aliud facio: niſi colūbam. i. ſpm̄
ſctm̄ vēdo? Ambro. Gnaliter itaq̧ dn̄s docet ſcl̄ares a tē
plo dei abeſſe debere cōtract⁹. ſpēaliter aūt nūmularios
repulit: q̄ de pecunia dn̄i. i. ſcriptura diuina lucrū q̄runt.
nec bona malaq̧ diſcernūt. Greg. Qui domū dei ſpelun
cā latronū faciūt: q: dū p̄uerſi hoīes locū religiōis tenēt:
ibi malitie ſue gladijs occidūt: vbi viuificare ꝓximos oro
nis ſue itercеſſores debuerāt: Tēplū q̧ ē ipa mēs fideliū:
q̄ ſi in leſiōe ꝓximi p̄uerſas cogitatiōes ꝓfert: q̄ ſi in ſpe
lūca latrones reſidēt. Itē Joā. ij. ⁊ inuenit in templo ⁊c.
Bed. Dn̄s hierl̄m aduenies/ↄtinuo tēplū oratur⁹ adijt/
nobis dās exēplū vt q̇cūq̧ ꝓperam⁹: domū dei p̄mū in/
grediamur dn̄m dep̄caturi. vn̄ ⁊ d̄. Et inuenit i tē. vē. bo.
⁊ oues ⁊ co. Aug. Sacrificia illi pp̄lo p ei⁹ carnalitate/ta
lia data ſunt: q̇b⁹ teneret̄ ne i idola influeret: ⁊ imolabāt
oues ⁊ boues ⁊ colūbas. ad h̄. xxj. q. j. ↄſidera. xxxj. q. j. §. ſʒ
obijcit̄. Itē Beda. Sʒ q: de lōginquo ꝓperātes: q̄ iuſſa
ſunt imolari dn̄o: ſecū ferre nō poterāt: eoꝝ p̄cia nō defe/
rebāt. vn̄ facta occaſiōe/h̄ aīalia in tēplo ſcribe ⁊ phariſei vē
di inſtituerūt: vt veniētes emerēt ⁊ offerrēt: eadēq̧ obla
ta ipſi alijs vēderēt. ⁊ ſic ſua lucra accumularēt. vn̄ ⁊ nū/
mularij ad hoc ſedebāt ad mēſam. vn̄ iter emptores ⁊ vē
ditores hoſtiaꝝ p̄ōpta eſſet pecunia. vn̄ ⁊ ſubdit̄. ⁊ nū.
ſedē. ⁊c. Dn̄s autē volēs adeſſe in domo ſua terrene nego
tiationis oēs expulit foras. ad hoc. lxxxviij. di. p totū. xxj.
q. iij. per totū. ex̄ ne cleri. vel mo. p totū. et ſequitur: eiecit
de tēplo. Theophilus. Neq̧ ſolū eos eiecit q̄ vēdebant
et emebant: ſed etiā res eorū. vnde ſubdit̄: Oues quoq̧
et boues ⁊c. et menſas ſubuertit. ſcʒ nūmulariorum que
erāt q̄ſi vaſa denarioꝝ. Orige. Cōſiderem⁹ aūt ne forte
enorme videat̄ ꝙ dei fili⁹ captis funiculis/parat ſibi fla
gellū ad eijciēdū de tēplo. vnū tn̄ refugiū ad horū rn̄ſio
nē relinquit̄ diuina p̄tās ieſu: vt quū volebat poſſet ira/

cũdiã hoſtiũ ſuffocare: q̃uis eſſent innumeri: ⁊ ſedare mẽtiũ turbines. dñs eñi diſſipat cogitatiões mẽtiũ. Pñs autẽ hiſtoria in nullo minorẽ ptatẽ ptendit his q̃ ab eo miraculoſi⁹ edita ſunt. Quinimo oſtat hãc maiorẽ potẽtiã miraculo q̃ aq̃ cõuerſa eſt in vinũ: eo ꝙ illic inaiata ſubſiſtit materia: hic vbo tot milia hoim domãt igenia. et Joã. q̇ de h dicit/ꝙ expulit vẽdẽtes de tẽplo. Mat. aũt ait/ꝙ expulit vẽdẽtes ⁊ mẽtes. multo aũt maior erat numerus emẽtiũ q̃ vẽdẽtiũ: q̃ꝝ expuſio trãſcẽdebat dignitatẽ ei⁹: q̃ reputabat̃ filius carpentarij: niſi ꝙ diuina ptãte oẽs ſibi ſubijciebat. Et ſequit̃. domũ negotiatiõis. Aug. Ecce tẽplum illud figura adhuc erat: ⁊ eiecit inde dñs oẽs q̇ ad nũdinas venerãt. ⁊ q̇ ibi vẽdebãt: q̃ opus habebãt hoies in ſacrificijs illi⁹ tpis. q̇d ſi ibi ebrios inueniret: ſi negotiatiõis nõ dʒ fieri dom⁹ dei: potatiõis fieri dʒ: Itẽ ibi. Alchuin⁹ Myſtice aũt q̃tidie de⁹ ſpũaliter ſuã eccľiam intrat. ⁊ q̃lr ibi vnuſq̇ſq; ꝯuerſet̃ attẽdit. Caueam⁹ g̃ ne in eccľia dei fabulis: vľ riſib⁹: vel odijs: vel cupiditatib⁹ vacem⁹: ne improuiſus veniẽs nos flagellet ⁊ de eccľia eijciat. ad hec ex̃ de cele. miſ. dolẽtes. ex̃ de imu. eccle. decet. li. vi. ⁊ pre. c. oratoriũ. xlij. di. itẽ ibi. Aug. vel vẽdẽtes in eccleſia ſunt q̇ ſua querũt: nõ q̃ ieſu chriſti. Phiľ. ij. viij. q. j. ſunt in eccľia. Venale hñt totũ: q: nolũt redimi. ſimõ. ſ. magnus. Act. viij. j. q. j. Petrus. ideo volebat emere ſpm̃ ſctm̃: q: vẽdere volebat. Erat eñi de illis q̇ colũbas vendũt. et eñi in colũba apparuit ſpũſſctũs. Joã. j. Mat. iij. Luc̃. iij. de cõ. di. iiij. aliud. Colũba aũt nõ eſt venalis: gratis dat̃: q: gr̃a vocat̃. j. q. j. gr̃a. Itẽ ibi Beda. Vẽdũt g̃ colũbas q̇ acceptã ſpũſſcti grãm nõ gratis: vt pceptũ eſt: ſʒ ad p̃miũ dãt. q̇ man⁹ impoſitionẽ q̃ ſpũſſctũs accipit̃: et ſi nõ ad q̃ſtũ pecunie: ad vulgi tñ fauorẽ tribuũt. q̇ ſacros ordines nõ ad vite meritũ: ſʒ ad grãm largiunt̃. cõtra illud. j. q. j. ordinatiões. ⁊ c. de ordinib⁹. cum. c. ſe. Item ibi Aug. Boues aũt intelligunt̃ apľi ⁊ pphe: q̇ nobis ſcripturas ſacras diſpẽſauerũt: Qui g̃ ipſis ſcripturis fallũt ppľos a q̇b⁹ querũt honores: vẽdũt boues: vẽdũt ⁊ oues id eſt ipas plebes. ⁊ cui vẽdũt niſi diabolo? Quicq̇d eñi de vnica eccľia pcidit̃: q̇s tollit niſi leo rugiens. j. Pet. v. iij. q. j. Beda. Vel oues ſunt opa mũditie ⁊ pietatis. Vẽdũt g̃ oues q̇ hũane gr̃a laudis opa pietatꝫ exercẽt. Nũmos mutuo dãt in tẽplo: q̇ apte terrenis reb⁹ in eccľia deſeruiũt. Domũ etiã dñi faciũt domũ negotiatiõis: nõ ſolũ ij: q̇ pp̃ter ſacros ordines pciũ pecunie vel laudis vel honorꝫ q̃rũt: verũ etiã ij gradũ vľ gr̃aꝫ ſpũalẽ quã i eccľia dño largiẽte pceperũt: nõ ſimplici intẽtiõe: ſʒ cura hũane retributiõis exercẽt. Itẽ Aug. Signũ aũt quoddã nobis oñdit dñs: ꝙ fecit flagellũ de reſticulis: ⁊ inde negotiationẽ i dei tẽplo faciẽtes flagellauit. Et eñi vnuſquiſq; in pctis ſuis/veſtẽ ſibi texit: dũ pctã addit pctis. Cũ g̃ aliq̇d patiunt̃ hoies pp̃ter iniq̃tates ſuas: agnoſcãt q: dñs facit flagellũ de reſticulis: ⁊ adhuc admonet eos vt mutẽt ſe. nã ſi ſe nõ mutauerint: audiẽt Mat. xxij. in fi. Ligate illi man⁹ ⁊ pedes. Beda. Facto g̃ de funiculis flagello/illos eijcit de tẽplo: q: de pte ſortis ſctõꝝ eijciunt̃: q̇ inter ſctõs poſiti vel ficte vel apte faciũt opa mala. Oues q̃ꝫ et boues eijcit: q: taliũ vitã pit̃er ⁊ doctrinã oñdit eſſe reprobã. Nũmulariorꝫ q̃ꝫ effudit es: ⁊ mẽſas ſubuertit: q: dãnatis in fine reprobis: ipaꝝ q̃s dilexerũt rerũ: toller figuras. Vẽditionẽ colũbarũ de tẽplo auferri pcepit: quia gr̃a ſpũſſcti: q̃ gratis accipit̃: gratis dari debʒ. iuxta illud gratis accepiſtis: gratis date. j. q. iij. ſiquis eps. ⁊ c. res eccleſie. ex̃ de magiſtris. c. ij. ⁊ Mat. x. ibi. Hiero. q. d. Ego magiſter ⁊ dñs abſq; pcio vobis h tribui: ergo ⁊ vos ſine pcio date. ⁊ ibi gloſ. Hoc aũt dicit: ne iudas q̇ loculos habebat: de p̃dicta ptãte pecuniã cõgregare vellet. dãnans etiã hic p̃ſidiã ſimoniace hereſeos. Itẽ ſup h Greg. in homilia. Preſciebat nãq; nõnullos donũ accepti ſpirit⁹ in vſum negotiatiõis inflectere: ⁊ miraculorꝫ ſigna ad auaritie obſequiũ declinare. Chryſoſt. Vide aũt q̃liter morũ diligẽtiã nõ min⁹ hʒ q̃ ſignorꝫ: mõſtrãs q̃ñ ſigna ſine his nihil ſunt. Et eñi ſupbiã corꝫ cõprimit dicẽs: Gratꝫ accepiſtis. ⁊ ab amore pecuniaꝝ mũdos eſſe pparat dicẽs: Gratis date. velut nõ videat̃ corꝫ eſſe bñficiũ. ait gratis accepiſtis. q. d. nihil vos de vr̃o largimini ſuſcipiẽtibus. neq; eñi mercede hec accepiſtis: neq; laborãtes: mea eſt gr̃a. Gratis eñi accepiſtis: ita g̃ alijs date. neq; eñi eſt dignũ pciũ corꝫ inuenire. Itẽ ſup p̃dicto vbo Joã. ij. Et inuenit in tẽplo. Orige. Põt etiã p tẽplũ intelligi aia ſtudioſi/pp̃ter inhabitãs verbũ dei: in q̃ ante doctrinã ieſu cõſtitere terreſtres ⁊ beſtiales mot⁹. Signũ aũt terreſtriũ motuũ bos eſt: q̃ñ ẽ agricultor. inſenſatorꝫ aũt motuũ ouis: q̇d eſt plurib⁹ aialib⁹ irrõnabilib⁹. leuiũ vo atq; incõſtantiũ mentiũ ſignũ ẽ colũba. corꝫ vo q̇ bona videnť: ſigna ſunt era: q̃ chriſt⁹ vbo doctrine expellit: vt nõ vltra dom⁹ pr̃is ei⁹ ſit forũ. Extẽdi materiã iſtius domus. ſ. eccľie: vt p originalia ſctõꝝ q̃ poſui mũdarẽ iſtã domũ. maxime a vitio ſimonie: q̃ maxime eſt infecta: ſicut experientia manifeſtat. Qui aũt eã ampli⁹ purgare voluerit: ſtudeat totã p̃mã decretorꝫ cauſam. cũ. vij. q̃ſtionib⁹ ſuis. ⁊ ex̃ de ſimo. p totũ. Cur aũt eccľia dom⁹ vocat̃: Hiero. q̃tuor authoritatib⁹ pš. pbat. xxiij. q. j. oib⁹. ⁊ Grego. allegat illud Exo. ij. ad fi. de phaſe. In vna domo comedet̃: nec efferetꝫ de carnib⁹. ſ. agni ei⁹ foras. In vna nãq; domo cõedit̃: q: in vna catholica eccľia vera hoſtia redẽptiõis imolat̃. xxiiij. q. j. q: ex ſola. ⁊ c. q̃ñ ver⁹. ibi. q̇cũq; ex hãc domũ comederit pphanus erit. verba Hiero. ſic etiã domus vocat̃ eccľia ab Ambroſio. ea. cauſa. ⁊. q. c. q̃ dignior. dom⁹. dom⁹ dei vniuerſalis eſt tota mũdi machina. Baruch. iij. O iſrľ ꝙ magna eſt dom⁹ dei. Specialis eſt mr̃ ſctã eccľia. pš. xcij. Domũ tuã decet ſcitudo dñe. pticularis vgo maria. de q̃ ppheta Ezech. xliiij. vidi/⁊ ecce impleuit gľia dñi domũ dei. ſingularis ẽ hũanitas a chriſto aſſumpta. Prouer. ix. Sapiẽtia edificauit ſibi domũ. ſupior eſt btitudo celeſtis pš. xlj. Ingrediar in locũ tab. ⁊c. vſq; ad domũ dei. Inferior ẽ orõnis baſilica. Joã. ij. Dom⁹ mea dom⁹ orõnis ⁊c. Interior eſt pura cõſciẽtia. pš. c. Perambulabã in innocẽtia cordis mei/in medio dom⁹ mee. Exterior eſt ſacra ſcriptura. pš. liiij. In domo dei ambulauim⁹ cũ cõſenſu. In iſtis trib⁹ domib⁹ inuenit̃ chriſt⁹. Mat. ij. Et intrãtes domũ inuenerũt puerũ ⁊c. Innoc̃. iij. in ſermone. Itẽ dom⁹ dei tot⁹ eſt mũdus. dom⁹ dei ẽ eccľia catholica. dom⁹ dei q̃libet fidelis aia eſt. Sed aliter de⁹ mũdũ inhabitat: aliter eccleſiã: aliter vnãquãq; fidelẽ aiam. In mũdo eſt/vt imperator in regno. in eccľ.a/vt pr̃familias in domo. in aia/vt ſpõſus in thalamo. Pagani ⁊ fideles q̇q; in domo ei⁹ ſunt. i. in regno: q: ipſe oẽ q̇d ꝯdidit p diuinitatis ſue potentiã tenet ⁊ regit. Falſi fideles in domo ei⁹ ſunt. i. in eccleſia: q: ipe oibus q̇s ad fidẽ vocauit: ſacramẽtorũ ſuorꝫ pticipationẽ credit. Fideles in domo ei⁹ ſunt: vel (vt verius dicã) ipſi dom⁹ ei⁹ ſunt: q: eos p dilectionẽ inhabitãs/poſſidet ⁊ regit. Oẽs i domo ei⁹ ſum⁹ p cõditionẽ q̃ creauit nos. In domo ei⁹ ſum⁹ p fidẽ: q̃ vocauit nos. In domo ei⁹ ſum⁹ p dilectionẽ q̃ iuſtificauit nos. Hugo de arca noe. li. j. c. ij. Cur eccľia vocet̃ dom⁹. ad Heb. ij. ibi. chriſt⁹ vo in domo ſua. q̃ domus ſum⁹ nos. Itẽ de domo eccľie materiali/Ber. i apologetico. Oratoriorꝫ immẽſe altitudines: immoderate lõgitudines: ſupuacue latitudines: ſumptuoſe politiões: curioſe depictiões: dũ orãtiũ i ſe retorquẽt aſpectũ: ipediũt affectũ. ⁊ mihi quodãmõ repreſentãt antiquũ ritũ iudeorꝫ. Sʒ eſto fiãt ad honorẽ dei: illud aũt interrogo monachus ⁊ monachos: q̇d in gẽtib⁹ gentiles arguebant: Dicite (ait ille) põtifices in ſctõ q̇d facit aurũ? ego aũt dico: dicite paupes: ſi tñ paupes: i ſctõ q̇d aurꝫ: xij. q. ij. mñri. Et q̇dẽ alia cã ẽ epõꝝ: alia mõachorꝫ. xvj. q. j. alia. Scim⁹ nãq; ꝙ illi ſapiẽtib⁹ ⁊ inſipiẽtib⁹ quũ ſint debitores. Ro. j. carnalis ppľi deuotionẽ q: ſpũalib⁹ nõ p̃nt: corpalib⁹ excitãt ornamẽtis. Nos aũt q̇ iã de ppľo exiuim⁹: ⁊ cũcta oblectamẽta corporea arbitrati ſum⁹ vt ſtercora. Phiľ. iij. vt chriſtũ lucrifaciam⁹: quorꝫ q̃ſo i his deuotionẽ excitare intẽdim⁹? An h totũ facit auaritia. et Perſi⁹.

nõ requiram⁹ fructū ſcʒ aīaꝝ:ſʒ datū ſcʒ pecuniaꝝ:Cōtra.
ſi qris quō:miro inquā modo/tali qdā arte ſpargit̃ es vt
multiplicet̃: apl'm dicentē Philip.vlt. Nō q: qro datū:ſʒ
requiro fructū.⁊ eſt etiā.ij.Coꝝ.xij.ibi.non em̄ qro q vra
ſunt:ſʒ vos.expendit̃ vt augeat̃: ⁊ effuſio copiā parat. et
ipſo qppe vſu ſumptuoſaꝝ ⁊ mirādaꝝ vanitatū accendū
tur hoīes magis ad offerēdū ꝙ ad orandū.ſic opes opi/
bus hauriunt̃.ſic pecunia pecuniā trahit.q: neſcio q pa/
cto vbi ampli⁹ diuitiaꝝ cernit̃:ibi libēti⁹ offert̃. ⁊ auro te
cte reliqe ſignant̃.ocl'i aperiunt̃ ⁊ loculi.⁊ oñdit̃ pulcher
rima forma ſcti aut ſctē alicui⁹:⁊ eo credit̃ ſanctior:q colo
ratior.currūt hoīes ad oſculādū imitandū hoīes ad dan
dū.⁊ magis mirant̃ pulchra ꝙ venerent̃. Adde hic qđ
ſcripſi.ſ.in.ij.pte.iij.§.ſpēs ſupbie.in.ꝟ.ſi dicāt clauſtra/
les.⁊ in additiōe ibi poſita in ar.lxxvj.⁊ ſi.§. ⁊ pmū ve.
in.ꝟ. qrtū ve.in ar.lxxviij.ſctā.itē ibidē. terrenū edificiū
cōſtruit̃ expēſas colligēdo:celeſte cōſtruit̃ expēſas diſp/
gēdo. Ad illud ſumpt⁹ facim⁹.⁊ habita colligim⁹. Ad il/
lud ſumpt⁹ facim⁹:⁊ habita reliquim⁹. Qr aūt ecclia dica
tur ciuitas/ptʒ in pſ.lxxxvj.vbi de ecclia d̃r. Glioſa dicta
ſunt de te ciuitas dei.Hui⁹ ciuitatis ciues ſunt ſinguli fi/
deles.h̃ ē ciuitas poſita ſupra mōtē. Mat.v.i.ſupra chri
ſtū.Eſa.ij. Venite aſcēdam⁹ ad mōtem dñi. ⁊ de q in pſ.
lxvij.d̃r. Mons coagulat⁹/mōs pinguis.ſ.chriſt⁹.donis
grē oīmode ſaginat⁹. Qui mōs coagulat⁹ d̃r: ppter puu/
los qs lacte cōſolatiōis nutrit ne deficiāt in via. Mons
pinguis ppter maturos:qs pane cibo cibat. Joā.j.de ple
nitudine ei⁹ oēs accepi. Vel ſupra mōtē poſita eſt hec ci/
uitas.i.ſupra magnā ⁊ pfectā iuſtitiā.vñ Aug.i ſermone
ſup illud Mat.v. Videns ieſus turbas. De hac g iuſtitia
q maior eſt:dicit ppħa pſ.xxxv. Juſtitia tua ſicut mōtes.
⁊ idē Aug. de iſta ciui.q eſt ecclia dei militās ⁊ triūphās/
fecit librū de ciui.dei. Itē Ber.ſup cañ.ſermone.liiij.Fū/
damēta ciuitatis dñi ab initio ſtabilita:firmiter ꝯſiſtunt:
q vtriq; vna ē in celo ⁊ in terra:licʒ ex pte pegrinās. Itē
Aug.in li.x.de ciui.dei. Nos ⁊ bti vna ciuitas ſumus dei:
cui⁹ ps in nobis pegrinat̃.pars etiā illis opitulatur. Itē
ibidē Aug.li.xiiij.ca.vlti. Fecerūt ciuitates duas amores
duo.terrenā ſcʒ amor ſui vſq; ad cōtēptū dei.celeſtē vero
amor dei vſq; ad cōtēptū ſui. Itē haymo ſup Apoc. Due
ciuitates ſunt in h̃ mundo:ſcʒ hierl'm q hʒ regē chriſtū.et
babylō q hʒ regē nabuchodonoſor.i.diabolū:qꝝ vna ce/
pit ab abel.vide.ſ.in.xxxvj.ar.alia a cayn. Una eſt corp⁹
xpi.iij.q.iiij.engeltrudā. Alia ē corp⁹ diaboli.de pnia.Col
lo.j.⁊.xxiiij.q.j.ſchiſma.de ſcđa.pſ.xxv. Odiui eccliaʒ ma
lignantiū. Itē Aug.ſup pſ.lxiiij. Duas ciuitates faciunt
duo amores.hierl'm facit amor dei.babyloniā facit amor
ſcl'i. Interroget g ſe qſq; qd amet:⁊ inueniet vbi ſit ciuis.
et ſi inuenerit ſe ciuē babylonie: extirpet cupiditatē. plā/
tet charitatē. Si aūt inuenerit ſe ciuē hierl'm: toleret ca/
ptiuitatē:ſperet libertatē. Itē haymo ſup Apoca.xxj.ibi.
⁊ ciuitas in qdro poſita/eſt ciuitas dei.i.ecclia. in qdro
poſita eſt:q: qtuor hʒ latera eqlia.i.fidē/ſpem/⁊ charita/
tē/⁊ operationē:q: vnuſquiſq; fidelis quātū credit: tātū
ſperat amat ⁊ opat̃.⁊ quātū amat:tantū credit ſperat et
opat̃.⁊ quātū opat̃:tantū credit ſperat ⁊ amat.vñ etiā in
qdro poſita ecclia memorat̃:q: eſt robuſta p fidē.lōgani/
mis p ſpē.ampla p charitatē. efficax p opationē. Qr aūt
ecclia regnū dicat̃:ptʒ p apl'm.j.ad Coꝝ.xv. vbi loquens
de xpo ait. Deinde finis quū tradiderit regnū deo et pri.
ſup q ꝟbo dicit gloſ. Fideles qppe ei⁹ qs redemit ſangui
ne ſuo:dicti ſunt hic regnū ei⁹.j. Pet.ij.ibi. Regale ſacer
dotiū.⁊ Apoca.j.ibi.regnū ⁊ ſacerdotiū.cui⁹ regnū ē oīs
creatura. Sed aliter d̃r regnū chriſti oīs creatura: aliter
ecclia. Regnū em̄ chriſti d̃r oīs creatura ſm ptātē diuini/
tatis. Ecclia ꝟo d̃r regnū chriſti ſm ppꝛietatē fidei: q de
illo eſt:⁊ p quā regnat in ipſis fidelib⁹. Et licet his trib⁹
noīb⁹ cōmunitatē deſignātib⁹.ſ.domo/ciuitate/⁊ regno/
noīet̃ ecclia:magis tñ ppꝛie regnū vocat̃.tū q: ecclia ma
gnā multitudinē cōprehēdit ex diuerſis ppl'is ⁊ nationi

Eccleſia dicit̃ ciuitas.eius qui ſunt ciues.

bus collectā:⁊ toto terraꝝ orbe diffuſam ⁊ dilatatā.xciij.
di.legim⁹.ad fi.xxj.di.qñuis. Tū q: in eccl'aſtica cōmunita
te oīa q hoīm ſaluti ⁊ ſpūali vite ſufficiūt:reperiunt̃. Tū
q: ad oīm hoīm cōmune bonū inſtituta ē regina.viij.q.j.
ſunt in ecclia. Tū q: adinſtar regni intra ſe ꝯtinet cōgre/
gatiōes plurimas adinuicē ordinatas ac ſe excedētes:vt
puincias/dioceſes/parochias ⁊ collegia. ad h̃.xliij.di.
ſit rector.ꝟ.hinc in exodo. lxxxix.di.ad h̃.xiij.q.j.c.j.x.di.c.
j.ix.q.iij.p totū. ¶ Hoc aūt eccl'aſticū regnū d̃r regnum
chriſti:q: ipe huius regni eſt inſtitutor ⁊ rector.xxv.q.j.§.
hac itaq;.ibi. deus em̄.⁊ q: ipſum ſuo ſanguine acqſiuit.
Rom̄.v.ad Eph̃.v.ibi. Viri dili.vx.veſ.ſicut chriſtus dile
xit eccl'iam:⁊ tradidit ſemetipm̄ p ea. Dicit̃ aūt regnum
chriſti ⁊ inquantū de⁹/⁊ inquātū hō.vñ ⁊ apl's Eph̃.v.de
pctōre loquēs ait.ꝙ nō hʒ hereditatē in regno chriſti et
dei.i.filij ⁊ pris.vel dei.i.trinitatis:q eſt vn⁹ de⁹: ⁊ chriſti
hois.de cō.di.iij.c.ſi.ex̃ de ſum.tri.c.j.⁊.ij. Quis alijs mo
dis accipiat̃ regnū dei in ſacro eloqo. Nā regnū dei ali/
quotiēs d̃r ipe chriſt⁹/ſm illud Luc.xvij. Regnū dei. re/
gnum dei. ſeipſum dicit:intra illos poſitū. hoc eſt in cor
dib⁹ eoꝝ p fidē regnātē. Aliqñ regnū dei/d̃r ſacra ſcriptu
ra/ſm illud Mat.xxj.ad fi. Auferet̃ a vobis regnum dei:
⁊ dabit̃ gēti alteri faciēti fruct⁹ ei⁹. xxiij.q. vij. ſi de reb⁹.
ſup q ꝟbo Mat. Orig. Regnū dei dicit myſteria regni
dei:⁊ diuinas ſcpturas qs tradidit dñs pmū qdē illi po
pulo prior:cui credita ſunt eloqa dei. Rom̄.iij. Scđo aūt
gētib⁹ faciētib⁹ fructū de eo:⁊ nemini in q pctm̄ regnat:
dat̃ regnū dei.quō g illi ppl'o datū eſt a q ablatū ē: Sed
cōſidera qm̄ qđ dat̃:intelligit̃.j.q.j.grā. gratis datū.qb⁹
ſcʒ iudeis/g locauit nō oīno qſi elect̃ ⁊ fidelib⁹ dedit. q/
bus aūt donauit:cū iudicio electiōis donauit. Rom̄.viij.
de pe.di.iiij.in domo. Sicut aūt ecclia d̃r regnū chriſti:ſic
veraciter dici pōt regnū vicarij ei⁹.ſcʒ ſummi pōtificis: q
vere d̃r ⁊ eſt rex:vt.ſ.patuit in tractatu de potētia pape.
nec alteri⁹ regis ꝙ ecclie. Dicit̃ ꝙ ipa ecclia pñs regnū ce
loꝝ:q: ordinat ⁊ dirigit ad bona celeſtia:q i eo intēdunt/
vt finis.vñ Mat.xiij.ibi. Et colligēt de regno ei⁹ oīa ſcā/
dala.vbi Aug.xx.de ciui.dei. Nunquid de regno illo: vbi
nulla ſcādala:de regno iſto ei⁹ qđ eſt hic ſcʒ ecclia: colli/
gētur.⁊ Mat.xxv. Simile eſt regnū celoꝝ decē ꝟginib⁹.vbi
Greg.in homilia de ꝟginib⁹. Sepe in ſacro eloqo regnū
celoꝝ pñtis tēporis ecclia d̃r.⁊ i alio loco dñs dicit. Mat.
xiij. Mittet fili⁹ hois angelos ſuos:⁊ colligēt de regno
eius oīa ſcādala. neq; em̄ in illo regno btitudinis: i quo
pax ſumma eſt:inueniri ſcādala poterūt:q colligātur. Et
vñ rurſum dicit Mat.v. Qui g ſoluerit vnū de mādatis
iſtis minimis.⁊ do.ſic ho.minim⁹ vocabit̃ in regno celo/
rū/ſcʒ ecclie pñtis ſm Greg.in q doctor q ſoluit manda/
tū:minim⁹ vocat̃.q: cui⁹ vita deſpicit̃:reſtat vt ei⁹ pdica/
tio cōtēnat̃.iij.q.vij.§.porro.ꝟ.itē Greg. Iterū ſup illud
Mat.xvj.ibi.veniētē in regno ſuo.ibi. Greg. dicit regnū
pñs ecclia vocat̃. Et q: nōnulli ex diſcipulis ei⁹ vſq; adeo
in corpe victuri erāt:vt eccliam dei cōſtructā ꝯſpicerēt. Et
ꝯtra mūdi hui⁹ gl'iam electā ꝯſolatoria pmiſſione dicit̃:
ſunt qdā de hic ſtātib⁹ ⁊c. Mat.xvj.⁊.xxij. Simile eſt regnū
celoꝝ hoī regi.ibi Greg.i homilia.regnū celoꝝ pñs eccle
ſia noiat̃. Cōgregatio qppe iuſtoꝝ:regnū celoꝝ d̃r:q: dū
eoꝝ corda in terra nil ambiūt:p h̃ qđ ad ſupna ſuſpirant:
iā in eis dñs qſi in celeſtib⁹ regnat. ¶ C Diſtinguit̃ aūt
regnū ecclie:q: qdā ps ei⁹ ex fide viuēs adhuc pegrinat̃
i terris:q d̃r ecclia militās.q: militia ē vita hois ſup terrā.
Job.vij.ſm iſtā trāſlationē.ſʒ tranſlatio alia Hieronymi
dic. Tētatio ē vita hois ⁊c.de pe.di.ij.ſi ei.ad fi.ꝟ.ſupfluū
ibi.⁊ tentatio eſt ⁊c. Quedā ꝟo pars ei⁹ iā deo quē videt
fruēs:gl'iat̃ i celis.⁊ hec ps d̃r ecclia triūphās ppter ſub/
iectionē plenā oīm repugnātiū. Haꝝ vna eſt tpalis:alia
eterna. vna i ſpe:alia in re. vna p fidē ambulās: alia deū
facie ad faciē.ij.⁊.j.ad Coꝝ.xiij.⁊.xj. ꝯtēplās.vna ad deū
ſitiēs:alia deū inquātū ē capax cōprehendēs. als ꝯ ex̃ de
ſum.tri.c.j.in pn.ibi.incōphēſibilis. vna tribulationib⁹ ⁊

Regnū multifariā accipitur.

Eccleſie regnū diſtinguit̃.

ꝑiculis ſubdita.xxiij.di.in noīe dñi.in pn.⁊.xij.q.j.futurã. alia ꝑfecta pace ſecura.vñ pſ.cxxiiij.Pax ſup iſrl'.i.vidẽ/tes deũ.vna in imis poſita:alia in ſupnis locata.xxiij.q. iiij.h aũt.Gala.iiij.ibi.Illa aũt q̄ ſurſum ẽ hierl'm libera eſt ⁊c.vñ ſup illo Luc.x.Intrauit ieſus ⁊c.ibi.excepit illũ ⁊c.Aug.de q̄ſtionib⁹ euãgelij.myſtice aũt ꝙ martha ac/cepit illũ ĩ domũ ſuã.ſignificat eccleſiã q̄ nũc excipit dñm in corde ſuo. Martha ſoror ei⁹ q̄ ſedebat ad pedes dñi: et audiebat ꝟbũ ei⁹:ſignificat eãdẽ eccleſiã:ſʒ in futuro ſcl'o vbi ceſſans ab ope miniſterioꝗ indigẽtie ſola ſapiẽtia ꝑ/fruit.M aũt ↄq̄rit ꝙ ſoror ei⁹ eã nõ adiuuet: occaſio dat ſentẽtie dñi q̄ oñdit iſtã eccleſiã ſolicitã eſſe ⁊ turbari er/ga plurima:quũ ſit vnũ neceſſariũ:ad qd ꝑ myſterij hui⁹ merita ꝑuenit.Mariã ꝟo dicit optimã ꝑtẽ elegiſſe:q: et ꝑ hãc ad illã ꝑtẽ rẽdit ⁊ nõ aufert. Itẽ Aug.in homilia q̄ legit ſup illo euãgelio:multas differẽtias ponit iter has vitas duas ⁊ eccleſias.⁊ ibi vide.Itẽ btũs Aug.xiij.li.cõ/feſſionũ dicit/vnã eccleſiã ſcʒ militãtẽ ſignificari ꝑ aq̄s q̄ ſunt ſub firmamẽto.aliã ꝟo triũphãtẽ/ꝑ aq̄s q̄ ſunt ſup firmamẽtũ.Nã aq̄ ppl'i ſunt.Apoca.xvij.de cõ.di.ij.cũ oẽ. ex de cele.miſ.cũ marthe.§.verũ.Firmamẽtũ ꝟo vtrũq; diſtiguẽs/deſignat ſacrã ſcripturã.Propter hãc ꝟo diſtin/ctionẽ eccl'iaſtici regni/aliqñ regnũ celoꝝ vl' regnũ dei/ſu/mit ꝑ eccl'ia pñti q̄ militat ĩ terris:vt ꝑrie dictũ eſt ⁊ ꝓba/tũ.aliqñ ſumit ꝑ eccl'ia futura q̄ triũphat ĩ celis:vt Mat. xxv.Venite bñdicti prĩs mei ꝑcipite regnũ.al's.poſſide/te regnũ/ꝑatũ vobis a ↄſtitutiõe mũdi.ibi Aug.Excepto aũt illo regno de q̄ in fine dictur⁹ eſt: poſſidete ꝑatũ vo/bis regnũ:regnũ:licet lõge ĩpari mõ:etiã pñs eccl'ia dr̃.re/gnũ ei⁹ in q̄ adhuc cũ hoſte ↄfligit:donec veniat ad illud pacatiſſimũ regnũ:vbi ſine hoſte regnabit. Itẽ Aug. de penitẽtia.Sed dicet aliq̄s regnare nolo:ſufficit mihi ſal/uũ eẽ. In q̄ pmũ eos fallit:q: eoꝝ nec ſalus eſt vlla quoꝝ iniq̄tas ꝑſeuerat.Deide ſi ẽ aliq̄ differẽtia iter regnãtes et nõ regnãtes:opʒ tñ ꝙ in vno regno ſint oẽs: ne in ho/ſtiũ aut ĩ alioꝝ nũero deputent ⁊ ceteris regnãtib⁹ ipi pa/reãt.oẽs ci romani romanũ regnũ poſſidẽt:q̄uis nõ oẽs ĩ eo regnẽt.Nõ aũt duo ſunt regna in eccl'ia:ſʒ vnũ eſt re/gnũ: q: vn⁹ eſt vtriuſq; finis.vn⁹ eſt vterq; rex:ſcʒ ſpũs q̄ in vtraq; eccl'ia regnat:ſʒ diuerſimode.Nã in eccl'ia via/toꝝ regnat per fidẽ: in eccl'ia btõꝝ ꝑ apertã viſionẽ.ij.ad Coꝝ.xj.⁊.j.Coꝝ.xiij.Eſt ḡ hoc regnũ vnũ/ꝓpter finis et ꝑncipij vnitatẽ:ſʒ ẽ diſtinctũ ꝓpter ſtat⁹ diuerſitatẽ.lix.di. ſingula.Cõprehẽdit aũt h regnũ nõ ſolũ oẽs electos:ſed etiã oẽs ſctõs angelos.vna eñi ciuitas ⁊ vnũ regnũ dei ex ſctis angelis ⁊ hoĩb⁹ ↄſtituit. vt Aug.di.x.li.de ci.dei.

De re/gno mũ/di regnũ opponit ¶ Huic regno dei opponit regnũ mũdi:qd dr̃ terre/nũ:q: bona terrena ꝑ fine cõſtituit:a q̄ regno dicunt re/ges terre.pſ.cxlviij.Reges terre ⁊ oẽs ppl'i.⁊ alibi pſ.ij. Adſtiterũt reges terre ⁊c.xxiij.q.iiij.nõ inuenit.⁊.c.ſequẽ. et alibi.Regna terre cãtate deo pſallite dño.pſ.lxvij.Di/cit ꝗ̃ regnũ diaboli:q: in illo diabol⁹ regnat. Mat.xij. et Luc.xj.ibi.Si aũt ⁊ ſathanas in ſeipm diuiſus eſt:quõ ſtabit regnũ ipſi⁹? Ipe eſt eñi rex ſup oẽs filios ſupbie. Iob.xlj.q: in eis ꝑ malitiã regnat:ſicut chriſt⁹ in iuſtis ꝑ grãm.Ipe etiã ẽ rex oĩm q̄ in aq̄s ſunt.vbi ſcilʒ voluptas luxurie ꝓpago ⁊ irrigatio nuptiaꝝ.de pe.di.ij.ſi eñi. ꝓpe finẽ.Dormit eñi iſte rex in locis humẽtib⁹. Iob.xlj.in la/bijs detractoꝝ.in vẽtrib⁹ guloſoꝝ:⁊ in pudẽdis luxurio/ſoꝝ.Iſte ẽ etiã ille rex:de q̄ Apoca.ix.ibi.Et habebãt ſup ſe regẽ angelũ abyſſi:cui nomẽ hebrayce laabadõ: grece aũt apollion:⁊ latine hñs nomẽ exterminãs.Laabadon ꝑdẽs interptat.vel interficiẽs:q: iſte rex circũit q̄rẽs quẽ deuoret.j.Pet.vlt.iij.q.j.nl'li.Et h regnũ diaboli malos hoĩes ⁊ malos ãgelos cõphẽdit.Mat.xxv.ibi:Qui para/tus ẽ diabolo ⁊ angel'ei⁹.Differũt aũt plurimũ h duo re/gna.Vñ btũs Aug.v.de ci.dei loquẽs de his regnis ſub noĩe ciuitatis/ait.ꝙ tãtũ diſtãt hec ciuitates quãtũ diſtat celũ a terra.a tꝑali leticia vita eterna.ab inanib⁹ laudib⁹ ſolida glĩa.a ſocietate mortaliũ ſocietas angeloꝝ:⁊ a lu/mine ſolis ⁊ lune lumen ei⁹ q̄ fecit ſolẽ ⁊ lunã.de quo pſ. xxxv.⁊ in lumine tuo videbim⁹ lumẽ.Et in li.xiiij. ait eas differre ſicut differt viuere ſm carnẽ ⁊ ſm ſpm.⁊ ſicut dif/fert ſupbia ⁊ hũilitas. Alias ꝗ̃ plures differẽtias tãgit harũ ciuitatũ ⁊ regnoꝝ.

Regnũ dei ⁊ mũdi deſcrimen. ¶ Hec aũt duo regna quã/tũ ad hoĩes ꝑmiſta ſunt in hac vita.xxiij.q.iiij.hic autẽ.q: ⁊ boni cũ malis:⁊ mali cũ bonis miſcent:et ambo tꝑali/bus bonis ꝑiter vtunt.⁊ malis ꝑiter affligunt:donec vl/timo iudicio ſeparẽtur.⁊ vnũqdq; recipiat ſuũ finẽ: cui⁹ nullus eſt finis. Ut Aug.dicit.xviij.li.de ciui.dei.in area eñi eccl'ie frumẽtũ miſtũ paleis ↄtinet:donec veniat xps. Mat.iij.⁊ Luc.iij.aree vẽtilator tritici diſiungẽs a pa/leis.electos videlʒ a reprobis.rectos a ꝑuerſis:q̄ꝝ diſtin/ctio deſignat ꝑ virgines prudẽtes ⁊ fatuas.ꝑ piſces bo/nos ⁊ malos in ſagena collectos.ꝑ vaſa honoris ⁊ vaſa cõtumelie.ij.ad Timoth.ij.De ꝑabola virginũ Matth. xxv.de piſcibus ⁊ ſagena. et de zizania miſta cum tritico. Mat.xiij.De iſta miſtura in eccl'ia iſta militãti.j.ad Coꝝ. v.j.q.j.ſpũſſctũs.ij.q.j.multi.xj.q.iij.nolite.xxiij.q.iiij.qui ſm.cũ duob⁹.c.ſequẽ.⁊.c.q̄dã.vij.q.j.§.h aũt.de cõ.di.iiij. eſt vnitas.vbi no.q̄re mali vocant palee.⁊.c.quõ exau/dit.⁊.xxiij.q.vij.c.j.in ſi.vbi Aug.ponit ſilitudines q̄tuor miſture in eccl'ia.ſcʒ palee cũ grano ĩ area.⁊ piſciũ bono/rũ ⁊ maloꝝ in reti.et hedorũ ⁊ agnoꝝ in grege.⁊ vaſorũ ↄtumelie ⁊ honoris ĩ domo.Vñ ⁊ Aug.de q̄ſtionib⁹ euã/gelij ſup illud Mat.xiij.ibi.Ne forte colligẽtes zizaniã/ eradicetis ſil' ⁊ triticũ.ait.ĩ q̄ eos patiẽtiſſimos reddidit hoc eñi dicit:q: boni quũ adhuc infirmi ſunt opus hñt in q̄buſdã maloꝝ cõmiſtiõe:ſiue vt ꝑ eos exerceãtur.xxiij.q. iiij.hic autẽ.vij.q.j.§.hoc aũt.ſiue vt eoꝝ cõparatiõe ma/gna illis exhortatio fiat/vt incitent ad meli⁹: aut forte ſi/mul eradicat triticũ quũ auferunt zizania:q: multi pmo zizania ſunt:⁊ poſtea triticũ ſiũt.q̄ niſi patiẽter quũ mali ſunt tolerent: ad laudabilẽ imitationẽ nõ ꝑueniũt.itaq; ſi euulſi fuerint:ſimul eradicabit ⁊ triticũ qd futuri eſſent ſi eis ꝑcerect. Itẽ ſup illud Mat.xiij.ibi:Quã quũ imple/ta eſſet:edu.⁊ ſe.litus ſe.ele.bo.in va.ſua.ma. aũt fo. mi/ſerũt.Greg.in homilia. Sicut eñi mare ſcl'm:ita ſcl'i finẽ ſignificat litus maris.in q̄ ſcʒ fine/boni piſces ĩ vaſis eli/gunt:mali ꝓijciunt foras:q: ⁊ elect⁹ q̄ſq; in tabernacula eterna recipit:⁊ interni regis luce ꝑdita/ad exteriores te/nebras reprobi ꝑtrahunt. Nũc eñi malos bonoſq; cõiter quaſi ꝑmiſtos piſces fidei ſagena ↄtinet: ſed lit⁹ indicat ſagena eccl'ie q̄d trahebat. Itẽ ſup Mat.xxv.ĩ pn.de de/cẽ ꝟginib⁹.Greg.in homilia. In q̄nq; eñi corporis ſenſib⁹ vnuſq̄ſq; ſubſiſtit. Geminat⁹ eñi q̄nari⁹ denariũ ꝑficit:⁊ q: ex vtroq; ſexu fideliũ multitudo colligit:ſctã eccl'ia. x. ꝟginibus ſil'is denũtiat:in q̄ q: mali cũ bonis:⁊ reprobi cũ electis admiſti ſunt:recte ſil'is ꝟginib⁹ prudẽtib⁹ ⁊ fa/tuis eſſe ꝓhibet.Propter hãc permiſtionẽ nõnulli ad re/gnũ chriſti ꝑtinere vident:q: ſunt intra eccleſiã numero: q̄ finaliter ab ei⁹ regno excludẽtur:q: nõ ſunt intra eccle/ſiã merito.Vñ Aug.in li.de correctiõe ⁊ grã. Mirãdum eſt q̄re de⁹ dedit q̄buſdã filijs ꝑditiõis fidẽ opantẽ ꝑ di/lectionẽ:nec dat in ea ꝑſeuerãtiã. Itẽ Greg.Multi bene incipiũt q̄ in malo vitã ſuã finiũt.hec legunt de pe. di.ij. §.euidẽter.ꝟ.mirãdũ.⁊.ꝟ.multi.al's ſunt capitula ſub il/lo.§.maxime.h hʒ locũ in hypocritis: de q̄b⁹.e.di.c. citi⁹. Ceterũ vterq; ciuitati vl' regno reꝝ q̄ ad hãc vitã ſunt ne/ceſſarie: cõis ẽ vſus.xij.q.j.c.j.ſʒ finis vtẽdi ſu⁹ cuiuſq; po/pul⁹ multũq; diuerſus:vt Aug.dic̃.xix.de ciui.dei.vtrũq; regnũ leges hʒ diuerſas.ꝓpter qd xpi regnũ a terreno re/gno diſcordat:⁊ ſepe iras ⁊ odia ⁊ ꝑſecutionũ ipet⁹ ſuſti/net.vñ Ro.vij.Video aũt aliam legẽ ⁊c.h duplex regnũ initiatũ ẽ ⁊ ſignatũ ĩ abel ⁊ cayn.Gen.iiij.In abel eccl'ia iuſtoꝝ:q: ipe pm⁹ iuſt⁹.Mat.xxiij.ibi.a ſanguine abel iu/ſti.In cayn maligno eccl'ia malignãtiũ.pſ.xxv.Odiui ec/cleſiã malignãtiũ.de cayn malitia Gen.iiij. xxiij.q.v.ſcri/ptũ.iij.q.vij.ĩ ġuib⁹. Ve aũt illis q̄ viã cayn abierũt.vide c.ij.Et in duob⁹ abrae filijs iſaac ⁊ hiſmael: de q̄b⁹ Gen.

xvj.⁊.xxj. Per iſaac natū de libera eccl'ia electoꝝ a pctō liberoꝝ et ſi ceciderūt reſurgētiū. Per hiſmael ſerū. Gen̄. xvj. ⁊ fratrē Iſaac pſequētem / eccl'ia ⁊ regnū reproboꝝ. de his. lvj. di. hiſmael. xxiij. q. iiij. qui ſm̄. Gala. iiij. xxxij. q. iiij. recurrat. Ab exordio ꝙppe generis humani ſemꝑ fuerūt hoīes ad vtrūqȝ regnū ꝑtinentes: vn̄ ⁊ vocati ſunt filij dei ⁊ filij hoīm. Gen̄. vj. ⁊. xxxv. q. j. cū igitur. ⁊ ibi gloſ. pſ̄. iiij. Filij hoīm vſqȝ quo graui corde. et pſ̄. lxxxj. Et filij excelſi oēs. Totūqȝ genus humanū cōprehendiꝶ hoc duplici regno: ita vt neceſſariū ſit ad alterum horū quēlibet ꝑtinere. vna diſtinctio intelligi pōt ꝑ diſtinctionē lucis ⁊ tenebrarū factarū in mūdi pncipio. Gen̄. j. Hoc etiā duplex regnū ꝑ duas ciuitates intelligiꝶ / ſcȝ hierl'm ⁊ babyloniā: vt. ſ̄. dictū eſt. Hierl'm em̄: q̄ viſio pacis interpretatur: deſignat regnū chriſti. Babylon ꝟo: q̄ interpretatur ꝯfuſio: regnū diaboli inſinuat. de q̄ babylō Apoca. xviij. hoc aūt eccl'ie regnū diciꝶ orthodorum. i. recte gl'ioſum: cuiꝰ gl'iam tāgit dauid pſ̄. lxxxvj. quū ait: Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei. qd̄ tā de militāti: q̄ de triumphanti eccleſia intelligi pōt. ⁊ Eſa. vlt. dr̄ de hierl'm q̄ figurat eccleſiā: vt delicijs affluatꝫ ab oīmoda gl'ia eiꝰ. dicitur quidē eccl'ia gl'ioſa ꝑpter bona q̄ hȝ gl'ia digna. ſcȝ meritoꝝ ⁊ virtutū pconia. eſt aūt gl'ia ſm̄ Tulliū / alicuiꝰ dicti vel facti magni frequēs fama cū laude. ¶ Articulus. lxij. A

Regnū qbꝰ reddaꝶ glorioſum.

Umvero eccleſia regnū dicaꝶ: vt ꝑȝ ex pmiſſis: cōſiderādū ē q̄ et q̄t ſunt illa ex q̇bꝰ regnū aliqd̄ dr̄ gl'ioſuȝ vt cū illa inueniēꝶ pcipue in eccl'iaſtica cōmunitate: dicaꝶ merito regnū eccl'ie gl'ioſum: ſicut dr̄ in pſ̄. Gloriā magnificētie regni tui. i. magnificā gloriā. et pſ̄. cxliiij. Magnificētiā gl'ie ſctitatis tue loquenꝶ. ⁊ ibidē. Gloriā regni tui dicēt. Eſt aūt glorioſuȝ regnū q̄druplex: q̄ q̄druplicιter dr̄ regnū dei ſm̄ Innocē. iij. in ſermonibꝰ. Regnū dei dr̄ eccl'ia vniuerſalis: celeſtis p̄ria: fides recta: ſacra ſcriptura. Regnū pmū eſt in p̄nti exilio. de q̄ Math. xiij. Colligēt de regno eiꝰ oīa ſcādala. de quo. ſ̄. in ar. xxi. ꝟ. ꝙ aūt ſatis dixi. Scd̄m in polo. Math. xxv. ibi. poſſidete regnū. Tertiū in corde. Luc̄. xvij. regnū dei intra vos eſt. Quartū codices. Mat. xxj. auferēꝶ a vobis regnū ⁊c. et de his. ſ̄. in xxi. ar. ꝟ. ꝙ aūt. Iſtoꝝ regnoꝝ dicunꝶ veri reges: ⁊ q̇ vere dn̄anꝶ: de q̇bꝰ Caſſiodorus ſuꝑ pſ̄. xxxiij. Reges terre ſunt q̇ corporibus ſuis diuinitatis munere dn̄anꝶ. Nā ille vere rex nō dr̄ q̇ ſeruire monſtraꝶ. vn̄ ⁊ Greg. in moralibꝰ li. vj. Qui mēbrorū ſuoꝝ motꝰ bn̄ regere ſciūt: nō immerito reges vocātur. ⁊ ſe male regentes indigni ſunt regali noie. ij. q. j. ſcelus. dr̄. Scelus qd̄ lotharius rex: ſi tn̄ rex veraciter dici poſſit: q̇ nullo ſalubri regimine corporis appetitus refrenat: ſȝ lubrica eneruatione magis eiꝰ illicitꝫ motibꝰ cedit ⁊c. De regno aīe Ber. ſuꝑ Miſſus eſt. Ueni dn̄e ieſu: aufer ſcādalum de regno tuo / qd̄ eſt aīa mea: vt regnes tu q̇ debes in ea. Uenit em̄ auaritia ⁊ vendicat ſibi ſedē in me. Iactātia cupit dn̄ari mihi. Sup̄bia vult mihi eſſe rex. Luxuria dicit: ego regnabo ab initio. detractatio / ira / inuidia certāt in meipo / cuiꝰ potiſſimū eſſe videar. ego reſiſto: enitor te eſſe dn̄m meū. clamo ⁊ dico nō habeo regē niſi dn̄m meū. Ioā. xviij. veni ḡ dn̄e. pſ̄. lviij. Diſꝑde (al's diſꝑge) illos in ꝟtute tua. et regnabis in me: quia tu es ipſe rex meus ⁊ deꝰ meus.

Cōditiones regnū reddentes gl'ioſuȝ.

¶ B Sūt aūt. x. ꝯditiōes p̄cipue / q̄ regnū efficiūt glorioſuȝ. Prima ꝙ recte ſit inſtitutū. ſcd̄a ꝙ ſit antiquū. tertia ꝙ ſit ordinatū. q̄rta ꝙ ſit vnitū. q̇nta ꝙ ſit iuſtū ⁊ bonū. ſexta ꝙ ſit amplū ⁊ magnū. ſeptima ꝙ ſit abūdās et copioſuȝ. octaua ꝙ ſit forte ⁊ firmū. nona ꝙ ſit pacificū ⁊ quietū. decima ꝙ ſit durabile ⁊ ꝑpetuū. Sed anteq̄ ad harū ꝯditionū expoſitionē ⁊ ꝓbationē veniā: pmittēdū eſt / q̇d intelligaꝶ noīe regis / regnū regētis. Un̄ ſciendū eſt / ꝙ in oībꝰ q̄ ad finē aliquē ordinanꝶ: in q̇bꝰ ꝯtingit ſic et aliter ꝓcedere: opus eſt aliq̄ dirigēte ꝑ quē directe ad finē aliquē ꝑueniaꝶ. Nā nauis vt ad portū ꝑueniat: gubernatore indiget. ⁊ chriſto dormiēte nauis fluctuabat. ⁊ Mat. viij. Mar. v. Luc̄. viij. q̇ ſi nō fuerit: vel dormierit nauis non ꝑueniet ad portū. Prouerb. iij. in fi. ibi. Et q̄ſi ſopitꝰ gubernator amiſſo clauo. facit. vij. q. j. ſciſcitaris. ibi. q̄ ſi ꝑnicioſuȝ eſt ꝓ p̄terā. i. gubernatorē nauis a pra/in tranq̄llitate nauim deſerere quātomagis in fluctibꝰ. Hominis aūt eſt aliq̄s finis ad quē tota eius vita ⁊ actio ordinaꝶ: quū ſit agēs ꝑ intellectū: cuius eſt manifeſte ad finē operari: ad quē finē rector eccleſie paulus dirigit ad Rom̄. vj. in fi. ibi. Habētes quidē fructū in ſanctificationē. de q̄ plene in pma collatiōe moyſi de deſtinatiōe monachi. ⁊ fi. i li. coll'. Io. caſſiodori. finē ꝟo vitā eternā. Cōtingit aūt hoīes diuerſimode ad finē intētum ꝓcedere: qd̄ ipſa diuerſitas humanoꝝ ſtudioꝝ ⁊ actionū declarat. Indiget ergo hō aliquo dirigente ad finē. Naturale aūt homini eſt vt ſit aīal ſociale ⁊ politicū in ſocietate ⁊ multitudine viuēs magis / q̄ oīa alia aīalia. Unus aūt hō ꝑ ſe ſufficiēter trāſire vitā nō pōt: vn̄ ē neceſſariū ꝙ in multitudine viuat: vt vnus ab alio adiuuetur. vn̄ Prouerb. xviij. Frater q̇ iuuaꝶ a fratre: quaſi ciuitas firma. Hoc autem euidētiſſime declaraꝶ per hoc ꝙ eſt ꝓꝓium hoīs locutiōe vti: ꝑ quā vnꝰ hō alijs ſuā cōceptionē exprimere pōt totaliter. vn̄ Aug. ī enchiridion. Et vtiqȝ ꝟba ꝓpria ſunt inſtituta: vt eis quiſqȝ in alteriꝰ noticiā cogitatiōes ſuas ꝓferat. xxij. q. ij. is aūt. hoc cōſiderās Salomon ait Eccl'e iiij. b. Melius eſt duo q̄ vnū eſſe. hn̄t em̄ emolumentum mutue ſocietatis. lxxxj. di. in oībus. ꝟ. de hoc. Sicut ergo naturale eſt hoī in ſocietate viuere: ſic neceſſe eſt in oībꝰ eſſe aliquē ꝑ quē multitudo regaꝶ. Nā multis exiſtentibꝰ hoībꝰ: ⁊ vnoquoqȝ id qd̄ eſt ſibi cōgruū ꝓuidēte. vn̄ li. iudicū. In illo tp̄e nō erat rex in iſrl': ſȝ vnuſquiſqȝ qd̄ rectū erat in oculis ſuis faciebat. Iudic̄. vlt. ſȝ ꝯ tales dr̄: Ue q̄ ſapiētes eſtis in oculis vr̄is. Eſa. v. ex̄ de cōſti. ne innitarꝫ. Multitudo in diuerſa diſꝑgereꝶ niſi eſſet aliq̄s q̇ haberet curā multitudinis. qd̄ ꝯſiderās ſalomō dixit Prouer. xj. b. Ubi nō eſt gubernator: diſſipabiꝶ ppl's. Et Innocē. iij. ex̄ de ap. oblate. §. ſuperior. ibi: ne gregi dn̄ico deſit cura paſtoris. ⁊ ex̄ de elec. ne ꝑ defectu. Hoc aūt rōnabiliter accidit. Nō em̄ idē eſt qd̄ cōmune / ⁊ qd̄ ꝓpriū ē. ꝓpria q̇dē differūt: cōmunia vniunꝶ. xxiij. q. vij. qd̄ autē. in oībus aūt q̄ in vnū ordinanꝶ: vnū inueniꝶ alteriꝰ regitiuū. In vniuerſitate em̄ corporū / ꝑ pmū corpꝰ ſcȝ celeſte / alia corpora ordine q̇dā diuine ꝓuidētie gubernātur. oīaqȝ corpora ꝑ creaturā rōnalē. in hoīe etiā aīa regit corpus. arg. xxxviij. di. ſedulo. atqȝ inter ꝑtes aīe / iraſcibilis ⁊ ꝯcupiſcibilis rōne regunꝶ. Oportet ḡ in oī multitudine aliqd̄ eē regimē. ſic corpꝰ a capite regiꝶ. ex̄ de ſacra. vnc. c. j. §. ī ꝟtice. Cōtingit aūt ī q̇buſdā q̄ ordinanꝶ ad finē recte: nō recte ꝓcedere. Recte aūt dirigiꝶ vnūquodqȝ qn̄ ad debitū finē deduciꝶ. Nō recte qn̄ nō ad finē cōuenientē. Si ḡ nō ad bonū cōe multitudinis: ſȝ ad bonū p̄uatū regētis regnū ordineꝶ: erit regnū iniuſtū atqȝ ꝑuerſuȝ. vn̄ ⁊ dn̄s talibꝰ rectoribꝰ cōminaꝶ ꝑ Ezech. dicēs. Ezech. xxxiiij. a. Ue paſtoribꝰ iſraeli q̇ paſcebāt ſemetipos. q̄ſi ſua ꝓp̄a cōmoda q̄rētes. Phil'. ij. viij. q. j. ſunt in eccl'ia. xxiij. q. iiij. tres ꝑſonas. Nonne greges paſcunꝶ a paſtoribꝰ: q̄ſi di. ſic. xcv. di. ecce. j. Pet. v. ibi. Paſcite eū q̇ in vobis eſt gregē. Bonū ſiquidē gregis paſtores q̄rere debent. ⁊ rectores q̄qȝ bonū multitudinis ſibi ſubiecte. facit. xxiij. q. viij. vt p̂dē. ⁊ ar. vij. q. j. §. h autē. al's talis rector tyrānus vocaꝶ. noīe a fortitudine ⁊ oppreſſione deriuato: q̄ ſcȝ ꝑ potētiā opprimit: vt nērotħ. nō ꝑ iuſtitiā regit. vj. di. §. fi. vn̄ ⁊ apud antiq̄s potētes q̄qȝ tyrāni vocabanꝶ. Dan̄. iij. in pn̄. ⁊ de hoc. ſ̄. ſatis. in. xiij. ⁊. xxxvij. ar. Si ꝟo iniuſtū regnū nō ꝑ vnū fiat: ſȝ ꝑ plures. ſi q̇dē ꝑ paucos holigarchia vocaꝶ. i. pncipatꝰ paucoꝝ / ſcȝ qn̄ pauci ꝓpter diuitias opprimūt plebē ſola pluralitate a tyrāno differētes. Si ꝟo iniquū regnū exerceaꝶ ꝑ multos: democratia noīaꝶ. i. ꝑtās ppl'i / qn̄. ſ. ppl's plebeioꝝ ꝑ potētiā opp̄imūꝶ diuites ⁊ nobiles. ſic eī ⁊ ppl's totꝰ ē q̄ſi vnꝰ tyrānꝰ. Sil'r ⁊ iuſtū regnū diſti-

gui opꝫ. Si em̄ adminiſtreꝛ ꝑ aliquā multitudinē cōi noīe
politia vocaꝛ: vtputa bellatoꝝ in ciuitate vel ꝓuincia. Si
ꝟo adminiſtreꝛ ꝑ paucos ꝟtuoſos: hmōi regnū ariſtocra
tia vocaꝛ. i. potentatꝰ optimꝰ / vel optimoꝝ: q̄ ꝓpter hoc
optimates dicunꝛ. Dan̄. iij. ibi: Optimates q̄ erāt in pote/
ſtatibꝰ cōſtituti. ⁊. xcvj. diſt. cōſtātinꝰ. in pn̄. Si ꝟo iuſtum
regnū ad vnū tm̄ ꝑtineat: illud ꝓprie vocaꝛ monarchia.
eꝛ de elec. fundamēta. §. ne aūt. ⁊ ibi dꝫ: etiā de optimatibꝰ
vn̄ dn̄s ꝑ Ezech. dicit Ezech. xxxvij. g. Seruus meꝰ dauid
ſup oēs erit: ⁊ paſtor vnꝰ erit oīm eoꝝ. Ex quo manifeſte
apparet / ꝙ de ratione regis eſt / ꝙ ſit q̄ p̄ſit: ⁊ ꝙ ſit paſtor
bonū cōe multitudinis: ⁊ nō ſuū q̄rens. Quia aūt multe
cōitates ſunt / ſcꝫ domoꝝ / vicoꝝ / ciuitatū / ⁊ regnoꝝ: q̄ ꝑfe
ctam cōitatē regit. i. ciuitatē vel ꝓuinciā antonomaſtice
vocaꝛ rex. Qui ꝟo domū: p̄rfamilias. xxiij. q. iiij. duo iſta.
Ex dictis ḡ p̄tꝫ / ꝙ rex eſt q̄ vniꝰ multitudinē ciuitatis vel
ꝓuincie: ⁊ ꝓpter bonū cōe regit. vn̄ Salomō dicit Eccle/
Utrum ſiaſtes. v. Uniuerſe terre rex imperat ſeruiēti. ¶ C. His
expediat p̄miſſis / inq̄rendū eſt q̄d ꝓuincie vel ciuitati magis expe
cōitati ꝑ dit: vtrū pluribꝰ regibus vti vel vno. Hoc aūt cōſiderari
vnū aut pōt ex fine regiminis. Ad hoc em̄ cuiuſlibet regētis ferri
plures dꝫ intētio: vt ſalutē ꝓcuret ſubditoꝝ. Bonū autē ⁊ ſalus
regi. cōſociate multitudinis eſt / vt eius vnitas conſeruetꝛ: q̄ dꝛ
pax. q̄ remota ſocialis vite perit vtilitas. facit ad h̄. xxiij.
q. j. noli. ibi: Bellū geritꝛ vt pax fiat. ⁊ ibi: Si autē pax hu/
mana tā dulcis eſt ꝓ tēporali ſalute ⁊c. q̄nimmo multitu
do diſſentiēs ſibiipſi fit oneroſa. Et ſm legem multitudo
oneroſa nihil hꝫ honeſti. in aut. de refe. i fi. collꝛ. ij. vn̄ apl̄s
cōmendata fidelis multitudinis vnitate / dicit: Soliciti
ſeruare vnitatē ſpūs in vinculo pacis. Eph. iiij. a. Mani/
feſtū eſt aūt ꝙ vnitatē pōt efficere magis qđ eſt ꝑ ſe vnū /
q̄ plures: ſicut efficaciſſima cā calefactiōis eſt qđ ꝑ ſe cali
dū eſt: vtilius ḡ eſt vniꝰ regnū q̄ pluriū. Itē vniri dicunꝛ
plura ꝑ appropinquationē ad vnū: meliꝰ ḡ regis vniꝰ q̄
pluriū: ex eo ꝙ plus appropinq̄t ad vnū. Ea etiā q̄ ſm na
turā ſunt: optime ſe habēt. Oē aūt naturale regnū ab
vno eſt. vn̄ ⁊ in mēbroꝝ multitudine vnū eſt qđ p̄ncipa/
liter mouet / ſcꝫ cor: et in partibꝰ aīe / vna vis p̄ncipalꝛ p̄ſi/
det ſcꝫ rō. Et in apibꝰ vnꝰ rex: et in vniuerſo vnꝰ deꝰ oīm
factor ⁊ rector. ad hoc. vij. q. j. in apibꝰ. eꝛ de ſum. trini. c. j.
oīs em̄ multitudo deriuaꝛ ab vno. vn̄ vnus hō primo fuit
creatꝰ: a quo oēs eiuſdē vniꝰ nature. vt dicit Amb. in lib.
de paradiſo. ⁊ ponitꝛ. xxxiij. q. v. nec illud. h̄ ꝓbaꝛ experimē
tis. Nā ꝓuincie vel ciuitates / q̄ nō regunꝛ ab vno: diſſen/
ſionibꝰ laborāt: ⁊ abſq̄ pace fluctuāt. vt videaꝛ ipleri qđ
dn̄s ꝑ ꝓpham ꝯq̄ritꝛ dicēs: Paſtores mlꝛti demoliti ſūt vi
neā. Hiere. xij. c. Ecōtrario ꝟo ꝓuincie ⁊ ciuitates / q̄ ſub vno
rege regunꝛ: pace cōiter gaudēt / iuſtitia florēt ⁊ affluētia
rerū letāꝛ. vn̄ dn̄s ꝓ magno mūere ꝑ ꝓphas ſuos ꝓmit/
tit / ꝙ ponēt ſibi caput vnū: ⁊ princeps vnꝰ erit in medio
eoꝝ. Ezech. xxxvij. f. de hoc. s̄. in arti. xl. ꝟ. adhuc nulli. ⁊. ꝟ.
item ꝙ ſit. Sicut autem regnum regis eſt optimum: ita
regnum tyrāni eſt peſſimū. Opponitur em̄ politie qui/
dē democratia. vtrūq̄ em̄ ſicut. s̄. ꝟ. ſi ꝟo. cū. ꝟ. ſeq. appa/
ret. ē regnū qđ ꝑ plures exerceꝛ. ariſtocratie ꝟo holigar/
chia. vtrūq̄ em̄ ꝑ paucos. qđ aūt ſit regnū optimū oñſuꝫ
eſt priꝰ. Si ḡ optimo opponiꝛ peſſimū: neceſſe eſt ꝙ tyrā/
ni regnū regni vel ciuitatis ſit peſſimū. Nec etiā tyrānice
factiōis ꝑuerſitas laudabilis erit: ſi regia clemētia tyran/
nice ſubditos tractet: nec vitupereꝛ ordo regie p̄tātis / ſi
rex crudelitate tyrānica ſeuiat. xiiij. q. v. neq̄ ſi agis. Item
ꝟtus vnita magis eſt efficax ad effectū inducēdū q̄ diſp/
ſa vel diminuta. Multi em̄ cōgregati ſimul trahunt / qđ
ſingulariter a ſingulis trahi nō pōt: ſicut ḡ vtiliꝰ eſt ꝟtu/
tē operantē ad bonū eſſe magis vnā quū ſit ꝟtuoſior ad
operandū: ita magis eſt nociꝰ: ſi ꝟtus. i. potētia operans
Regnuꝫ malū ſit vna q̄ diuiſa. ¶ D Expedit ḡ vt regnū iuſtū ſit
iuſtū vni vniꝰ tm̄ / ad hoc vt ſit fortius / ꝙ ſi in iniuſtitiā declinat re/
us. gnū: expedit magis vt ſit multorū vt ſit debiliꝰ: ⁊ ſe inuicē
impediāt. vn̄ Salomon: Inter ſuꝑbos ſemꝑ ſunt iurgia.
Prouerb. xiij. et / Ubi ſuperbia: ibi contumelia. Prouer.
xj. Inter iniuſta ergo regimina intolerabilius eſt demo/
cratia. i. p̄tās ꝑpl̄i. quādo totus ꝑpl̄s ſicut vnꝰ tyrānꝰ eſt.
vt. s̄. dixi. Peſſimū ꝟo tyrānis: ⁊ hoc manifeſte apparet /
ſi quis cōſideret mala q̄ ex tyrānis ꝓueniūt: de q̄bꝰ etiam
dixi. s̄. lxiij. ar. ꝟ. tyrānis. Quia em̄ tyrannꝰ cōtempto bo/
no cōi / q̄rit priuatū: ꝯn̄s eſt vt diuerſimode grauet / ſm ꝙ
diuerſis paſſiōibꝰ ſubiacet ad bona aliq̄ affectāda: quia
em̄ paſſione cupiditatis dn̄aꝛ: bona ſubditoꝝ rapit. vnde
Salomon: Rex iuſtus erigit terrā: vir auarus deſtruit eā.
Prouer. xxix. Si ꝟo iracūdie paſſioni ſubiaceat ꝓ nihilo
ſanguinē fundit. vn̄ Ezech. xxij. f. Princeps eiꝰ in medio
eiꝰ q̄ſi lupi rapiētes p̄dā ad effundendū ſanguinē. Hoc ḡ
regnū fugiendū eſſe ſapiēs monet dicēs Eccl̄i. ix. c. Lōge
eſto ab hoīe habēte poteſtatē occidendi: q̄ſi ſcꝫ non ꝓ iu/
ſtitia: ſed ꝑ p̄tātē occidit ꝓ volūtatis libidine. ſic ḡ nulla
pōt eſſe ſecuritas: ſꝫ oīa ſunt incerta quū a iure diſcedit.
Nec ſolū grauat tyrānus ſubditos in corporalibꝰ: ſꝫ etiā
bona ſpūalia eoꝝ impedit. q̄ em̄ plus p̄eſſe appetit q̄ pro/
deſſe: oēm ꝓfectū ſubditoꝝ impedit. ar. bo. xlvij. di. c. virū.
lxxxiij. di. nihil. ſuſpicās oīm ſubditoꝝ excellentiā ſue iniq̄
dn̄ationis p̄iudiciū. xxiij. q. vij. ꝙ aūt. ibi: Quis em̄ auarꝰ
q̄rit poſſeſſorē? q̄s dn̄andi cupiditate inflatus / deſiderat
hr̄e cōſortē: Conanꝛ em̄ tyrāni ne eoꝝ ſubditi ꝟtuoſi effe/
cti magnanimitatis cōcipiant ſpm̄: ⁊ eoꝝ iniquā dn̄atio/
nē nō ferant. Conanꝛ etiā ne ſubditi inter ſe pacē habeāt:
vt dū vnꝰ de altero nō cōfidit: cōtra eiꝰ dn̄iū aliq̄d moli/
ri nō poſſint. Procurāt etiā tyrāni ne eoꝝ ſubditi potētes
⁊ diuites ſint: ne talia ſint eis nociua: vt ꝯ charitatem vi/
uentes / ꝯ ſe poſſint dicere: gaudemꝰ ſuꝑ iniq̄tate / nō con/
gaudemꝰ ſuꝑ ꝟitate. ꝯtra illud. j. ad Coꝝ. xiij. ibi: Nō gau
det ſuꝑ iniq̄tate. vn̄ de tyranno pōt dici verbū Job: Sonꝛ
tus terroris ſemꝑ in auribus illiꝰ: ⁊ quū pax ſit ſemꝑ inſi/
dias ſuſpicaꝛ. Job. xx. Ex hoc aūt ꝯtingit vt dū p̄ſidētes:
qui ſubditos ad virtutes inducere deberēt: virtuti ſubdi
toꝝ nequiter inuidēt: ⁊ eā ꝓ poſſe impediūt: vt ſub tyran
nis pauci ꝟtuoſi inueniantꝛ: hīc ḡ dicit Leo papa. Integri
tas p̄ſidentiū ſalus eſt ſubditoꝝ. lxj. di. miramur. ad pn̄. ⁊
ſm Ariſto. apud illos inueniunꝛ fortes viri: apud q̄s for/
tiſſimi quiq̄ honoranꝛ. Et Tullius: Iacent ſemꝑ ⁊ parū
vigēt: que apud quoſq̄ improbanꝛ. Naturale etiā eſt vt
hoīes ſub timore nutriti / i ſuilē degenerēt animū. vt. xxiij
q. vj. §. ex his. ⁊ vt puſillanimes fiāt ad oē opus vtile et
ſtrenuū: qđ experimētis p̄tꝫ in ꝓuincijs q̄ diu ſub tyrānis
fuerūt. vn̄ Colꝛ. iij. d. Patres nolite ad idignationē filios
veſtros ꝓuocare: vt nō puſillo aīo fiāt. Salomō: Regnā/
tibus impijs ruine hoīm. ⁊ iterū: Quū impij ſumpſerint
p̄ncipatū: gemet ꝑpl̄s. Prouer. xxix. q̄ſi ſub ſuitute reda/
ctus. ⁊ iterū: Quū ſurrexerint impij: abſcondenꝛ hoīes.
Prouer. xxviij. c. in fi. vt tyrānoꝝ crudelitatē euadāt. Nec
eſt mirū: q: hō abſq̄ rōne ſm animi ſui libidinē p̄ſidens /
nihil differt a beſtia. vn̄ Salomō: Leo rugiēs: ⁊ vrſus eſu/
riēs: p̄nceps impiꝰ ſuꝑ ꝑpl̄m pauperē. Prouerb. xxviij. ⁊
ideo a tyrāno ſe abſcōdūt hoīes ſicut a crudelibꝰ beſtijs:
q: optimū ⁊ peſſimū regimē ꝯſiſtit in monarchia. i. in p̄n/
cipatu vniꝰ. Multis ꝓpter tyrānoꝝ malitiā reddiꝛ regia Regia
dignitas odioſa. Quidā ꝟo dū regimē regis deſiderant: dignitas
incidunt in ſeuitias tyrannorū rectoreſq̄ cōplures tyran odioſa
nidē exercent ſub p̄textu regie dignitatis. Horū quidem redditꝛ.
exemplū euidēter apparet in romana republica. Regibꝰ
em̄ a romano ꝑpl̄o expulſis: dū regimē vel potiꝰ faſtū et
tyrannidem ferre nō poſſent: inſtituerūt ſibi cōſules. di. ij.
quedā. ⁊ alios magiſtratꝰ ꝑ q̄s ceperunt regi ⁊ dirigi. vn̄
⁊ vna de autēticis eſt autētica de cōſulibꝰ. Et ſicut refert
Salluſtiꝰ: Incredibile eſt memoratu quātū adepta liber/
tate breui romana creuit ciuitas. Plurimū nāq̄ ꝯtingit
vt hoīes ſub rege viuētes / ſegniꝰ ad bonū cōe nitanꝛ: vt/
pote exiſtimātes id qđ ad bonū cōe impēdūt: nō ſibiipſis
cōferre: ſed alteri ſub cuius p̄tāte vident eſſe bona cōia.
Quum ꝟo nō vident cōmune eſſe in poteſtate vnius: nō

accedũt ad bonũ cõmune, quaſi ad id qđ eſt alterius: ſed quilibet aſcẽdit ad id ſicut ad ſuũ. vñ in experimẽto apparet ꝙ vna ciuitas ꝑ annuos rectores adminiſtrata/plus põt interdũ: ꝙ rex q̇ haberet tres vel q̄tuor ciuitates. Paruaq́ʒ ſeruitia exacta a regibus grauius feruntᷣ: ꝙ magna onera ſi a cõmunitate ciuiũ imponantᷣ. qđ in romana republica euenit. Nã vt ſcribit Titus Liuius prima decade ꝑ totũ. Plebs ⁊ ad militiã ſcribebatᷣ: ⁊ ꝓ militãtibus ſtipendia exoluebãt. Et quũ ſtipendijs ſoluẽdis nõ ſufficeret erariũ: in vſus publicos opes cõuenere priuate/adeo vt p̄ter ſingulos aureos anulos: ſingulaq́ʒ decora clinodia: que erant dignitatis inſignia: multũ auri in republica fundebatᷣ. Sed q: fatigabantᷣ diſſenſionibus ↄtinuis: que vſq́ʒ ad bella ciuilia excreuerũt: q̄bus bellis ciuilibꝰ eis libertas/ad quã multũ ſtuduerãt: de manibus erepta eſt: ⁊ ſub poteſtate imperatorũ eſſe ceperũt: q̇ ſe reges appellare noluerũt: q: romanis fuerat nomẽ regiũ odioſuʒ. Horũ autẽ quidã more regio cõmune fideliter ꝓcurauerunt: ꝑ quorũ ſtudiũ romana reſpublica adaucta eſt ⁊ cõſeruata. Plurimi ꝟo eorũ in ſubditos quidẽ tyranni: ad hoſtes ꝟo deſides effecti ⁊ imbecilles/romanã rempublicã ad nihilũ redegerunt. Similis etiã ꝓceſſus fuit in populo iudeoꝝ. Primo quidẽ dũ iudicibꝰ regebantᷣ: vndiq́ʒ diripiebantᷣ ab hoſtibꝰ: ⁊ vnuſquiſq́ʒ qđ erat bonũ in ſuis oculis faciebat. vt in lib. Judicũ ꝑ totũ. ⁊. c. vlti. in fi. Regibus ꝟo eis diuinitus datis ad eoꝝ inſtantiã. j. Regũ. ix. Propter regũ malitiã a cultu vnius dei receſſerũt: ⁊ finaliter in captiuitatẽ ſunt ducti. Tob. j. Vtriuſq́ʒ ergo pericula imminẽt ſiue dominentᷣ tyranni ⁊ euitentᷣ. regis optimũ regnũ: ſiue dũ deſideratᷣ poteſtas regia in malitiã tyrannicã cõuertatᷣ. Quũ autẽ duo ex q̄bus periculũ imminet/inſtant: id optimũ eligendũ eſt ex quo ſequitᷣ minus malũ. xiij. di. c. j. ⁊. ij. magis em̄ p̄optandũ eſt vnius regnũ ꝙ multorũ: ꝙuis ex vtroq́ʒ ſequantᷣ pericula. Nã fere omne multoꝝ regimẽ eſt in tyrannidẽ terminatũ: vt in romana republica maxime apparet: que quũ diu ꝑ magiſtratꝰ adminiſtrata fuiſſet: exortis ſimultatibus diſſenſionibꝰ ⁊ bellis ciuilibꝰ/in crudeliſſimos tyrannos crudeliter inciderũt. Relinquitᷣ ex dictis magis eſſe expediẽs ſub vno rege viuere ꝙ multorũ. Quia ergo vnius regnũ p̄eligendũ: qđ eſt optimũ. ⁊ contingit ipſum in tyrannidẽ cõuerti: qđ eſt peſſimũ/vt ex dictis p3. diligẽter laborãdũ eſt vt ſic ꝓuideatur de rege: vt nõ incidat in tyrannũ. vñ neceſſariũ eſt/vt illi qui habent officiũ eligẽdi talẽ in regẽ: ꝓuideant quẽ nõ ſit ꝓbabile in tyrannidẽ declinare. vnde ⁊ Grego. xiij. c. Queſiuit dñs virũ ſ̄m cor ſuũ: ⁊ p̄cepit ei dñs/vt eſſet dux ſuper populũ ſuũ. facit. viij. q. j. licet. Deinde ſic diſponenda eſt regis gubernatio: vt regi iã inſtituto/tyrannidis ſubtrahatᷣ occaſio: ſic etiã eius tẽperetᷣ poteſtas: vt de facili ĩ tyrãnidẽ declinare nõ poſſit. ¶ E Deinũ curãdũ eſt ſi rex in tyrannidẽ declinaret: qualiter poſſit occurri. Et ſi nõ ſit exceſſus tyrannidis: vtilius eſt remiſſam tyrannidẽ tolerare ad tempus/ꝙ cõtra tyrannidem agẽdo multis implicari periculis que ſunt grauiora ipſa tyrannide. ſic em̄ frequẽter in tyrannide cõtingere ſolet: vt poſterior fiat peior ꝙ p̄cedens/dũ p̄cedentia grauamina nõ deſerit: ⁊ etiã ipſe ex ſui cordis malitia noua excogitat. Vñ ſiracuſanis quõdam Dionyſij mortem omnibus deſiderãtibus: anus quedã vt incolumis et ſibi ſupſtes eſſet continue orabat. Qđ vt tyrannus cognouit: cur hoc faceret interrogauit. Tunc illa puella ait exñs/quũ graue tyrannũ haberemus/eũ interfici cupiebã: quo interfecto, aliquãtulũ durior ſucceſſit: eiꝰ q́ʒ futuri dñationẽ malã exiſtimabãt. Tertiũ importuniorẽ hr̄e cepimꝰ rectorẽ: itaq́ʒ ſi fuer ꝫ abſũptꝰ: deterior timeo ĩ locũ tuũ ſuccedet. Etſi ſeuiſſima ſit tyrãnis: decet t̄n nõ ſolũ bõis ⁊ modeſtis: ſ3 etiã dyſcolis ſubditos eẽ. Hec eſt em̄ grã ſi ꝓpter cõſciẽtiã dei ſuſtinet q̇s triſtitiã patiẽs iniuſte. j. Pet. ij. c. facit. xj. q. iij. julianꝰ. Vñ quũ multi romanorũ fidẽ chriſti ꝑſequerentᷣ tyrãnice: magnaq́ʒ multitudo tam nobiliũ ꝙ pp̄li eſſet ad fidẽ ↄuerſa: nõ reſiſtẽdo/ſed mortẽ ſuſtinẽdo ꝓ chriſto laudantᷣ: vt in ſacra legione thebeoꝝ apparet. facit ad hoc. xxiij. q. j. §. j. vñ ⁊ in veteri lege leguntᷣ occiſi fuiſſe hi q̇ occiderũt Joas regẽ iuda: ꝙuis a cultu dei recedentẽ: eoꝝ filijs reſeruatis. iiij. Reg. xij. Si aũt nõ ex p̄ſumptione priuata: ſ3 authoritate publica ⁊ cõi/rex in tyrannũ ↄuerſus: vel aliꝰ tyrãnꝰ deſtruatᷣ/vel eiꝰ ptãs ipſa refrenetᷣ: nõ eſt putãda talis multitudo infideliter agere tyrannũ deſtituẽs: etſi in ꝑpetuũ antea ſibi ſe ſubiecerit. q: hoc ipſe meruit in multitudis regimine ſe nõ fideliter gerẽs: vt exigit regis officiũ/ꝙ ei pactũ a ſubditis nõ ſeruetᷣ. Sic roma in tyrãnũ Tarq̄niũ: quẽ in regẽ ſuſceperãt: ꝓpter eiꝰ ⁊ filioꝝ tyrãnidẽ. xxij. q. v. ꝓpoſito. ibi: Cũ violenter Tarq̄nij regis filiꝰ a regno eiecerãt ſubſtituta ſibi minori ſc3 cõſulari ptãte. Sic ⁊ domitianus q̇ modeſtiſſimis imꝑatoribꝰ Veſpaſiano prĩ/⁊ Tito filio eiꝰ ſucceſſerat: dũ tyrãnidẽ exerceret: a ſenatu romano interemptꝰ eſt, oĩbꝰ q̇ idẽ ꝑuerſe fecerat ꝑ ſenatuſconſultũ iuſte ⁊ ſalubriter in irritũ reuocatis. Quo etiã factũ eſt vt btũs Joan. euãgeliſta dilectꝰ dei diſcipulus: q̇ ꝑ ipſum domitianũ in pathmos inſulã fuerat exilio relegatꝰ: ꝑ ſenatuſconſultũ epheſuʒ remearet. ¶ Ad hãc materiã expſſe faciũt. C. de pac. cũ ꝓponas. ff. de ioffi. teſta. ſi inſtituta. ff. ꝓ ſocio. ſi cõuenerit. xxviij. q. ij. ſi ĩfidelis. ibi: Nec eſt ei fides ſuãda ⁊c̄. xcv. diſt. eſto. xxij. q. v. de forma. ex̄ de iureiur. ꝑuenit. ij. ibi: Nec tu ei etiã ſi ꝓmiſſum tuũ iuramẽto vel fidei obligatione interpoſita cõditione firmaſſes: aliq̄tenꝰ teneris: ſi cõſtat ei cõditiõi minime paruiſſe. ex̄ de penis. ↄſtitutꝰ. xj. q. iij. julianꝰ. xlv. di. cũ beatꝰ. ex̄ de pactis. cũ p̄dẽ. de renun. ſane. ff. de cõdi. cã da. ⁊ cã nõ ſe. ſi q̇s accepto tulerit. ex̄ de elec. cũ inter. R. ſeniorẽ. j. rñſo. ibi: aduerſarijs cõpoſitionẽ ipſam nolẽtibꝰ obſeruare ⁊c̄. Si ꝟo ad ius alicuiꝰ ſuperioris ꝑtineat multitudini ꝓuidere de rege: expetẽdũ eſt ab eo remediũ ↄtra tyrãni nequitiã. Sic ptãs archilai: q̇ ꝓ prẽ herode regnare iã ceperat: ⁊ cũ in tyrãnidẽ ⁊ malitiã imitabatᷣ: ꝑ ceſarẽ auguſtũ ptãs diminuitᷣ: ⁊ inter fratres ſuos diuiditᷣ. Et tandẽ quũ nec a tyrãnide ceſſaret: a Tyberio ceſare relegatꝰ eſt ĩ exiliũ apud Lugdunũ gallie ciuitatẽ. ſicut narrat hiſtoria ſcholaſtica. Si aũt alius nõ eſſet ſupior tyrãno: inuocãdũ eſſet eccl'ie auxiliũ cõtra eũ. arg. ex̄ de fo. cõpe. licet. xxiij. q. v. adminiſtratores. deficiẽte em̄ hũano auxilio/recurrẽdũ eſt ad deũ vt cor humiliet. Nã cor regũ in manu dei/q̄cũq́ʒ voluerit inclinabit illud. Prouer. xxj. a. Deꝰ em̄ cor aſſueri regis irati ↄ̄ iudeos in mãſuetudinẽ ꝟtit. Heſter. v. ⁊ ꝑ totũ. ⁊ Nabuchodonoſor regẽ crudelẽ ↄuertit. Dañ. iiij. qñ. ⁊. cũ. xxiij. q. iiij. nabuchodonoſor. autẽ tales tyrãnos ſupbos deſtruit. Eccli. x. Sedes ſupboꝝ ducũ deſtruxit: ⁊ ſedere fecit mites ꝓ eis. q: ipe eſt q̇ crudelẽ pharaonẽ ⁊ ↄ̄ iudeos tyrãnũ cũ exercitu ſuo deiecit in mare. Exo. iij. b. ⁊. xiiij. f. ⁊ pre. c. nabuchodonoſor. ipſe eſt qui nabuchodonoſor ſuperbientem in ſimilitudinem beſtie commutauit. Dañ. iiij. de peni. diſt. j. §. ex his. ꝟ. nabuchodonoſor quoq́ʒ. Ipſe enim deus ꝓmittit pp̄lo ſuo requiẽ ſe daturũ a labore ⁊ cõcuſſione et ſeruitute dura/q̇ añ ſuierat. Eſa. xiiij. a. ⁊ Ezech. xxxiiij. dicit: Liberabo gregẽ meũ de ore eoꝝ. ſ. paſtorũ q̇ paſcũt ſeipſos. ↄ̄ illud. j. Pet. v. Paſcite eũ q̇ in vobis eſt gregẽ dñi. xcv. di. eſto. S3 vt h̄ pp̄ls cõſeq̇ bñficiũ mereatᷣ: d3 a pctĩs ceſſare: q: in vltiõe pcti diuina ꝑmiſſiõe impij accipiũt p̄ncipatũ/dicẽte dño ꝑ Oſeã. Oſee. c. xiij. Dabo eis regẽ ĩ furore meo. ⁊ Job. xxxiiij. Qui regnare facᷣ hoiem hypocritã ꝓpter pctã pp̄li. tollẽda eſt ḡ culpa vt ceſſet tyrãnorum plaga. ad h̄. xxiij. q. v. §. hinc notãdũ. vbi de h̄. ⁊. vij. q. j. audacter. ⁊ ex̄ de pe. ⁊ re. cũ infirmitas. ¶ F Quia aũt ſ̄m p̄dicta regis eſt bonũ multitudis q̄rere: nimis videtᷣ oneroſum regꝫ officiũ: niſi ei aliqđ bonũ ꝓpriũ ex h̄ ꝓueniret. Oportet ḡ ↄſiderare q̄le ſit boni regis ↄueniẽs p̄miũ. ar. j. di. ius militare. ibi: veluti quũ corona vel torq̄s donatᷣ. ⁊ lxj. di. miramur. ad fi. ibi: nec põt de eiꝰ ꝓuectiõe dubitari cui ꝓ laboribꝰ multis/ꝑ moribꝰ caſtis/ꝓ actiõibꝰ ſtrenuis celſioris loci

Expediens ſub vno rege viuere.

Regi in tyrãnidẽ declinanti q̄liter obuiandum.

Boni regis recõpenſatio

celſioꝛis loci pꝛemiū debeꝫ. Quibuſdā ergo viſum eſt re/
gis pꝛemiū nō eſſe aliud ꝙ̄ honoꝛem ⁊ gl̓iam. vn̄ ⁊ Tul/
lius de republica definit pꝛincipem ciuitatis alendū eſſe
gloꝛia. cuius rōnē Ariſtoteles in lib. ethi. aſſignat. q꞉ pꝛin
ceps cui nō ſufficit honoꝛ ⁊ gl̓ia꞉ ꝯſequēter tyꝛānus effi/
citur. Ineſt em̄ animis hoīm/ vt ꝓpter bonū querāt. viij.
q. j. ſunt in eccleſia. Si ergo nō ſit ꝯtentus gloꝛia ⁊ hono/
re p̄nceps꞉ querit voluptates ⁊ diuicias꞉ ⁊ ſic ad rapinas
⁊ iniurias cōuertitur ſubditoꝝ. Sed ſi hanc ſn̄iam rece/
Nimia perimus꞉ plurima ſequētur inconuenientia. Pꝛimo nāqꝫ
gloꝛie et hoc eſſet regibus diſpendioſum꞉ ſi tot laboꝛes ⁊ ſolicitu/
honoꝛis dines paterenꝫ/ ꝓ mercede tam fragili. nihil em̄ videtur
cupido. in rebus humanis gloꝛia ⁊ honoꝛ fauoꝛis hoīm꞉ quū de/
pendeat ex hoīm opinionibus. ⁊ verbis eoꝛū q̄bus nihil
mutabilius eſt in hoīm vita. vn̄ ⁊ gloꝛia flos feni dicitur.
Matth. vj. j. Pet. j. d. Eſa. xl. Deinde humane gloꝛie cupi/
do animi magnitudinē auferet. Qui em̄ fauoꝛē hominū
querit꞉ neceſſe eſt in oī qđ dicit aut facit/ vt eoꝝ voluntati
deſeruiat. ⁊ ſic dum placere hoībus ſtudet꞉ fit ſeruus ſin/
guloꝝ. ar. l. di. ſi quis diaconus. ꝓpter qđ ideꝫ Tullius in
lib. de officijs/ cauendā dicit eſſe gl̓ie cupidinē. eripit em̄
animi libertatē꞉ qua magnanimis viris oīs dꝫ eſſe contē/
tio. nihil aūt p̄ncipem qui ad magna peragenda eſt/ ma
gis decet꞉ ꝙ̄ animi magnitudo. facit. lxxxviij. di. nihil. Eſt
ergo incōpetens regi/ ꝓpter officiū/ humane gl̓ie p̄miū.
ꝑtinet em̄ ad boni viri officiū/ vt contēnat gl̓iam꞉ ſicut ⁊
alia bona tꝑalia. Et ſit quoddā mirabile. vt q꞉ virtuoſos
actus ꝯſequiꝫ gl̓ia꞉ ipſaqꝫ gl̓ia virtuoſe ꝯtēnitur꞉ ex ꝯtem
ptu gl̓ie hō gl̓ioſus reddatur꞉ ſm̄ ſn̄iam Fabij dicentis.
Gloꝛiā q̄ ſpernit꞉ verā habebit. Et de Catone dicit Sallu
ſtius quāto minꝰ appetebat gl̓iam꞉ tanto magis aſſeq̄ba
tur eā. vn̄ Gꝛeg. Gloꝛia vmbꝛe ſimilis eſt꞉ q̄ fugientē ſeq̄
tur꞉ ⁊ que fugit ſequentem. iuxta illud Eccl̓i. xj. Si ſecu/
tus fueris꞉ nō appꝛehendes. ⁊ ſi p̄curreris non effugies.
Vn̄ phs. Hoc ſolū hꝫ humana gl̓ia glorioſum꞉ ꝙ ſe appe
tentes fugit꞉ ⁊ ſe fugientes appetit. Ipſiqꝫ chꝛiſti diſcipu
li ſe ſicut dei miniſtros exhibebant꞉ ꝑ gl̓iam ⁊ ignobilita
tem꞉ ꝑ infamiā ⁊ bonā famā. ij. ad Coꝝ. vj. Amplius ex cu
piditate gloꝛie periculoſa mala ſequūtur. multi em̄ dum
immoderate gloꝛiā in rebus bellicis queſierūt꞉ ſe ac ſuos
exercitus ꝑdiderūt꞉ libertate p̄rie ſub hoſtiū ſeruiture re
dacta. vn̄ Toꝛquatus romanꝰ p̄nceps in exemplo huius
vitādi diſcriminis/ filiū qui ꝯtra iꝑiū ſuū ab hoſte pꝛo/
uocatus iuuenili ardoꝛe pugnauit꞉ licet viciſſet꞉ occidit.
ne plus eſſet in p̄ſumptiōis exēplo ꝙ̄ vtilitatis in gl̓ia oc
ciſi hoſtis. Idem ſcripſi. ſ. xlij. ar. v. ꝯſimile narrat. Habet
etiā cupido gloꝛie aliud vitium familiare/ ſimulationis.
Quia em̄ eſt difficile/ paucisqꝫ cōtingit꞉ veras virtutes
aſſequi꞉ q̄bus ſolis honoꝛ debeꝫ꞉ multi gl̓iam cupientes
virtutū ſimulatoꝛes fiūt. ꝓpter qđ ſicut Salluſtius dicit.
Ab initio multos moꝛtales falſos fieri coegit꞉ aliud clau
ſum in pectoꝛe꞉ aliud pꝛomptū habētes in lingua. Sed ⁊
ſaluatoꝛ noſter eos q̄ bona oꝑa faciūt/ vt ab hoībꝰ videā/
tur꞉ hypocritas. i. ſimulatoꝛes vocat. Matth. vj. c. ⁊ xxiij.
A. Sicut ḡ ꝑiculoſum eſt multitudini꞉ ſi p̄nceps diuitias
⁊ voluptates q̄rat ꝓ p̄mioꝛe raptoꝛ ⁊ ꝯtumelioſus fiat꞉
ita ꝑiculoſum eſt ne q̄rat gl̓ie p̄miū꞉ ⁊ ſic p̄ſumptuoſus et
ſimulatoꝛ exiſtat. p̄ſumptio aūt ſm̄ Ber. de elatiōe naſciꝫ꞉
ſicut vera māſuetudo ex humilitate. Quid autem maioꝛ
p̄ſumptio ⁊ ſupbia꞉ ꝙ̄ honoꝛes appetere huiꝰ mūdi꞉ ꝑ q̄s
Faſtoſa ꝑdanꝫ honoꝛes regni celeſtis꞉ ſic ꝑdidit elatus lucifer꞉ di
luciferi cēs Eſa. xiiij. In celū aſcēdā. i. ad eq̄litatē dei꞉ ſuꝑ aſtra ce
ſupbia li. i. ſuꝑ angelos꞉ exaltabo ſoliū meū q̄ſi rex eoꝝ. ecce appe
titus dn̄andi. ſimilis ero altiſſimo. ecce ꝯtēptus ſubijciē/
di. Sꝫ ſubito p̄cipitatꝰ eſt de celo in abyſſum eterne dāna
tiōis. vn̄ Lu. x. Videbā ſathanā ſicut fulgur de celo caden
tē. Occaſio aūt iſtiꝰ p̄ſumptiōis ⁊ noxij appetitꝰ i eo fuit
ex imēſitate bonoꝝ naturaliū. ſupbiuit aūt ⁊ vltra ſe extē
dit꞉ de nobilitate nature꞉ p̄eminētia potentie꞉ ſubtilitate
intelligentie꞉ ⁊ arbitrij libertate. ⁊ iſte eſt lectꝰ Og regis
baſan꞉ in quo requieuit. ſ. ſupbia. ferreus/ q꞉ ſuperbus os
frāgit. de q̄ Deut. iij. lectꝰ regis baſan erat ferreus hn̄s. ix.
cubitos lōgitudinis. ⁊. iiij. latitudinis. Og interp̄taꝫ cō/
gregās ſeu coaceruans/ vel abſcōditꝰ. Hic eſt lucifer ſuis
terminis nō ꝯtentꝰ꞉ cōgregās ſibi ampliꝰ ꝑ appetitū ho/
noꝛis꞉ abſcōditꝰ/ q꞉ trāſfiguratꝰ in ſpecie boni. Ois ambi
tioſus rex baſan. Baſan ꝯfuſio interp̄taꝫ. ꝯfuſio iſta abie
cti o ē ⁊ dep̄ſſio. vn̄ Apoc. xij. ibi. Et p̄iectꝰ ē dꝛaco ille ma
gnus ſerpēs antiquꝰ꞉ q̄ vocaꝫ diabolus ⁊ ſathanas. ⁊ quā
tū q̄ſqꝫ ſe gl̓iauerit꞉ tātū toꝛmētū habebit. Apoc. xviij. Cō
fuſio iſta nuditas ē ab oī bono. de q̄ Apoc. iij. ibi. vt nō ap
pareat ꝯfuſio nuditatis tue. De hac ꝯfuſione Chꝛyſoſto.
Quicūqꝫ deſiderauerit p̄matū in terra꞉ iueniet ꝯfuſionē
in celo. nec iter ſeruos dei cōputabiꝫ꞉ q̄ pꝛimatū tractaue
rit. xl. di. q̄cūqꝫ. al̓s eſt in. c. multi. Nouē cubitos habuit le/
ctus ille꞉ q꞉ ſuꝑ. ix. oꝛdines angeloꝝ ſe extēdere voluit. Et
iiij. latitudinis꞉ q꞉ de. iiij. ſupbiuit. vt dixi. ⁊ habuit imēſi/
tatē bonoꝝ naturaliū. vn̄ Ezech. xxviij. Tu ſignaculū ſi/
militudinis plenꝰ ſapia perfectꝰ decoꝛe꞉ i delicijs paradiſi
fuiſti dei. Ois lapis p̄cioſus oꝑimentū tuū. ⁊ paulopoſt.
Repleta ſunt interioꝛa tua iniq̄tate. i. ineq̄litate. iniquū
em̄ maiꝰ eſſe nō potuit꞉ ꝙ̄ ſe deo ſimilē in potētia facere. Peccatū
Et peccaſti/ pctō maxime ſupbie. de q̄ in ps. xviij. Et emū/ maximū
daboꝛ a delicto maximo. gloſ. i. ſupbia. de h̄ de pe. di. ij. p̄n/
cipiū. q꞉ ſicut ait Bern̄. p̄uidit rōnalē creaturā foꝛe aſſu/
mēdā ad eq̄litatē dei in vnitate ꝑſone꞉ ⁊ quū ſe videret ce/
teris angelis pulchꝛioꝛē꞉ putauit ꝙ ipſe eēt illa creatura.
⁊ ideo ſupbiuit꞉ ⁊ h̄ ſupbiēdo appetijt. fuit em̄ in eo cōiun
ctio ꝯtraria ſcꝫ nature bone. ex de ſum. tri. c. j. §. diabolus.
xxiij. diſ. q̄ eps. ⁊ volūtatis a ſe male. vn̄. j. Reg. xvj. Spūs
dn̄i malus exagitabat ſaul. Dn̄i dꝛ꞉/ ꝓpter naturā bonam.
Malus/ ꝓpter volūtatē malā. ¶ Supbi ḡ p̄ſumptuoſi
ad imitationē diaboli rapiūt dei potētiā duobus modis.
Pꝛimo ꝑ libidinē dn̄andi. nō em̄ eſt naturale hoī꞉ vt ap/
petat dn̄ari hoībus. quū nō ſit creatꝰ vt dn̄areꝫ hoībꝰ꞉ ſed
bꝛutis. vn̄ Gen̄. j. Dn̄amini piſcibꝰ maris ⁊ volatilibꝰ celi
⁊ beſtijs terre. ſed h̄ eſt ex appetitu diabolico. vn̄ Bern̄.
Quāti vſqꝫ hodie feda ſequunꝫ infeliciaqꝫ veſtigia. imo
ꝙ̄ pauci euadūt q̄bus libido dn̄andi nō dn̄eꝫ. quē ſeq̄ni/
ni miſeri. nōne iſte eſt mons in quē aſcēdit angelus꞉ ⁊ fa/
ctus eſt diabolus꞉ Scđo ꝑ ꝯtemptū obediēdi ſuo ſupioꝛi.
qđ ſimil̓r aſſimilat hoiem diabolo. Vn̄ illi q̄ ꝯtempſerūt
obedire Sauli. j. Reg. x. dicunꝫ filij belial. qđ interp̄tatur
abſqꝫ iugo. Hiere. ij. A ſeculo cōfregiſti iugū meū. vtrūqꝫ
aūt habet honoꝛē appetēs. q꞉ p̄eſſe vult/ ⁊ nō ſubeſſe. Cō/
tra iſtos Aug. Locus ſupioꝛ ſine q̄ ppl̓s regi non pōt/ etſi
ita teneaꝫ/ ⁊ adminiſtreꝫ vt decet꞉ tn̄ indecēter appetitur.
viij. q. j. q̄ epatū. Item Ber. Quoties hoībꝰ p̄eſſe deſide/
ro꞉ toties deū meū pꝛeire ꝯtendo. de illo nāqꝫ ſcriptum eſt
Luc. ij. ⁊ erat ſubditꝰ illis. Itē Gꝛego. Supbus toties ad
culpā apoſtaſie dilabiꝫ꞉ q̄ties p̄eſſe hoībꝰ delectaꝫ. Item
Chꝛyſ. O p̄late tāto igiꝫ ſumis caput tuū. Miroꝛ ſi quē
ꝯtigerit ſaluari de ijs q̄ p̄ncipanꝫ in tātis ruinis ⁊ tanta
pigritia. video tn̄ currētes꞉ ⁊ ſpōte ſe in ꝑicula ꝓijciētes.
Item. Lu. xiiij. Villā emi. vno mō exponiꝫ. i. p̄latiōnē mul
to laboꝛe acq̄ſiui. necnō p̄cio aīe cōparaui. Nā dn̄iū q̄ am
bit꞉ aīam ꝑdit. q꞉ grām amittit꞉ q̄ eſt vita aīe. hanc lucifer
ꝑdens cupiditate ⁊ deſiderio/ emere voluit꞉ ⁊ ſedē regis
celi ꝑdidit. Sil̓r p̄mꝰ hō ambiuit꞉ ⁊ q̄ erat dn̄s oīm. Gen̄.
j. in ſeruiturē oīm etiā publice cecidit. ⁊ ſeq̄tur in Luc. Et
neceſſe habeo exire/ ab eternoꝝ ꝯtēplatiōe/ ⁊ animi ꝯſide
ratiōe/ ⁊ coꝛdis cōpunctiōe. vt ait Gꝛeg. in ꝓlogo ſuꝑ li.
dialogoꝝ. Et videre illā. i. ſtudiū applicare ad tꝑalē gl̓iaꝫ
vel alteriꝰ curā. ſꝫ dꝛ Eccl̓s. vij. Quid neceſſe eſt hoī maio
ra ſe q̄rere꞉ Gꝛandis villa eſt vita ꝓpꝛia. felix q̄ hāc cuſto/
dire ſufficit. Pꝛouer. iiij. Oī cuſtodia ſerua coꝛ tuū. vere
hꝫ locū hodie Can̄. j. poſuerūt me cuſtodem. i. p̄latū. non
toꝛtoꝛē ſcꝫ aīarū ⁊ rerū eccl̓iaſticarū. xvj. q. j. in ſacris ca/
nonibꝰ. Iſte eſt cuſtos cui dꝛ. iij. Regū. xx. ꝑpe ſi. Cuſtodi
virū iſtū꞉ q̄ ſi lapſus fuerit/ erit aīa tua ꝓ aīa eius. Hoc dꝛ

b

ꝓlato:de cuius manibus requiriť ſanguis ſubditoꝝ. xliij.di.epheſijs.ex̄ de offi.oꝛ.irrefragabili.vbi de hoc. In vinea.i.i eccľia.Eſa.v.Uinea dn̄i exercituū iſrľ eſt. Mat. xxi.Malos male ꝑdet ⁊ vineā ⁊c.Uineā meā nō cuſtodiui:ꝯſciam meā ⁊ vitā meā.Cañ.viij.Uinea mea.i.ꝯſcientia mea coꝛam me eſt. Quiem̄ rectoꝛes hodie ⁊ cuſtodes poſiti ſunt in vinea dn̄i ſabaoth:ſunt illi q̄ vineā ſuā.i.vitam ſuā male cuſtodierūt ⁊ cuſtodiūt. Talibꝰ peſſimis cuſtodibus/nō cuſtodibꝰ ſed vaſtatoꝛibꝰ vinearū/plena eſt eccľia ſctā dei. de iſta materia ſatis ꝑ Bern̄. in pꝛe. ꝟbis. Poſuerūt me cuſtodē.Cōtra tales ambientes ⁊ pꝛeſumptuoſos dicit ſpūs mendax.de q̄.iij.Regū.xxij.Egrediar ego ſpūs mēdax in oꝛe oīm ꝓphetarū. aſcēde in ramoth galaad. Ita clamāt cogitatiōes elatiōis in coꝛde hoīs. Aſcēde ad p̄latione:q: ſufficiēs es:optime poteris adminiſtrare dignitatē cū ſalute aīe tue: imo magnā vtilitatē facies:q: malis q̄ iā extulerūt caput/poteris ꝯtraire: humiles q̄ iam depſſi ſunt/releuare.ſꝫ manifeſte falſa ſunt q̄ ꝓponit.q: multi fuerūt boni ante p̄latione/q̄ repꝛobati ſunt poſt adeptā dignitatē.vt ptꝫ in Saule p̄us humili.j.Reg.ix.ibi.Erat ſaul electꝰ ⁊ bonꝰ: ⁊ nō erat vir de filijs iſrľ melioꝛ illo. Iſte tñ poſtea malus ⁊ ſupbus effectꝰ/meruit repꝛobari:⁊ diabolo tradi.j.reg.xvj.ibi.Spūs dn̄i receſſit a Saul: ⁊ exagitabat eum ſpūs nequā a dn̄o. Ramoth aūt interp̄tať excelſuꝫ ſignū: ⁊ ſignificat dignitatē cuiꝰ appetitus eſt certū ſignū repꝛobatiōis. Galaad interp̄tať trāſmigrātes teſtes.q: ibi fit trāſmigratio de bonitate in iniq̄tatē.ps.x. Trāſmigra in montē ſicut paſſer. Cōtra hm̄ōi cogitatiōes elatas ſanū dať ꝯſiliū Pꝛouer. xxij.Noli eſſe cū ijs q̄ defigūt manꝰ ſuas.i.p̄ſumūt fideiubere ꝑ ſubditis.ex̄ de renū.niſi.ꝟ.verū.quū vix ſufficiant ꝓ ſe reddere rōnē.ex̄ de accu.q̄liter.ij.⁊ q̄ vades.i.fideiuſſoꝛes ⁊ ſe offerūt ꝑ debitis.i.aīam ſuam obligāt ꝓ pctīs oīm ſb̄ditoꝝ.De materia ābitiōis.xl.di.añ oīa.c.q̄cūqꝫ.lxj.di.miramur.j.q.j.p̄ncipatꝰ.c.nō ē putāda.i ſi.c.q̄cq̄d.c.oꝛdinatiōes.c.ſi q̄s neqꝫ.c.nullus itaqꝫ ꝑ ambitū.⁊.q.vj.ſicut.⁊.q.vij.ſanximꝰ.xlvij.diſt.mirū.viij.q.j.in ſcripturis.c.ſciendū.c.q̄ epatū.c.ſi ergo.ex̄ de elec.q̄liter. ex̄ de reſcrip.p.quia.li.vj.de con.pꝛe.deteſtāda.li.vj.ff.ad le.iuľ.de ambitu.ꝑ totū.lxxix.di.ſi q̄s papa.ex̄ de elec.in pleriſqꝫ.in clemen.⁊.c.cū ꝯceſſa ibidē. Adde hic qd̄ ſcripſi.j.in.ij.p̄te. in ij.c.tre.in ar.v.in.ꝟ.iuxta tropologiā.⁊ in ar.x.§.poſtq̄.ꝟ. ambitioſa.cū.ꝟ.ſeq.⁊ in.ij.p̄te in.§.expeditis.in ar.lxxiiij.

¶ Qd̄ autē dictū eſt.s̄.regis p̄miū eſſe honoꝛē ⁊ gloꝛiā: quātū ex dictis ſapientū apparet:nō ea rōne gľiam ⁊ honoꝛē ꝓ p̄mio p̄ncipi decreuerūt:tāq̄ ad h̄ pꝛincipaľr ferri debeat boni regis intētio. Sꝫ q: tolerabiliꝰ eſt: ſi gloꝛiā q̄rat vľ cupiat/vľ voluptatē ſecteť. Hoc em̄ vitiū ꝟtuti ꝓpiquiꝰ ē.quū gľia quā hoīes cupiūt nihil aliđ ſit (vt Augu.definit) q̄ iudiciū hoīm bn̄ de hoībus opinātium. Cupido ergo gľie aliqđ hꝫ virtutis veſtigiū:dū ſaltē bonoꝝ appꝛobationē querit:⁊ eis diſplicere recuſat. Paucis ergo ad virtutē venientibus/tolerabilius videť ſi pꝛeferať ad regnū qui vel iudiciū hominū metuens/a malis manifeſtis retrahiť. Qui em̄ gloꝛiā cupit:aut vera via ꝑ virtutis op̄a nititur vt ab hoībus appꝛobeť:vel ſaltem dolis ad hoc tendit atqꝫ fallacijs:aut ꝑ apertiſſima ſcelera q̄rit obtinere qđ diligit. vnde beſtias ſuperat ſiue crudelitatiſ ſiue luxurie vitijs.ſicut in Nerone ⁊ Ceſare ptꝫ. cuius vt Aug.dicit.fuit tanta luxuria:vt nihil putareť ab eo virile metuenduꝫ. Tanta crudelitas: vt nihil molle hr̄e putaretur. Hoc aūt ſatis expꝛimiť ꝑ id qđ i eth. Ariſtoteles dicit de magnanimo:q̄ nō querit gľiam ⁊ honoꝛē: nec aliquid magnū eſt qđ ſit virtutis ſufficiēs p̄miū. ¶ Qm̄ g̊ mūdanus honoꝛ ⁊ hoīm gloꝛia regie celſitudinis ſufficiens pꝛemiū nō eſt:inq̄rendū reſtat quale ſit ſufficiēs pꝛemiū. Eſt aūt cōueniens vt rex pꝛemiū expectet a deo. miniſter em̄ ꝓ ſuo miniſterio p̄miū expectat a ſuo dn̄o. Rex aūt ppľin gubernādo miniſter dei eſt dicēte apľo Roma. xiij.a. Qđ oīs ptās a dn̄o deo eſt,⁊ ibi. dei em̄ miniſter eſt

Gľia nō eſt regaľ dominij p̄miū.

vindex in irā ei qui malū agit.⁊. xxiij.q.v.nō ſolū. ⁊.c.qui malos.xxij.q.ij.qui monet. xxiij.q.j.q̄d culpať. ⁊ Sap.vj. Reges regni dei miniſtri eſſe deſcribunť. Reges g̊ debēt pꝛo ſuo regimine pꝛemiū expectare a dn̄o.xxiij.q.iiij.ſi nō ex fidei. Remunerat aūt interdū deus reges ꝓ ſuo miniſterio bonis t̄palibus.xxiij.q.v.§.hinc notandū.ſicut alios.xxij.q.ij.ſi quelibet.ſed taliū p̄mia ſunt bonis maliſqꝫ cōmunia.vn̄ Ezech.xxix. Nabuchodonoſoꝛ rex ſeruire fecit exercitū ſuū ſeruitute magna aduerſus tyrum:⁊ merces nō eſt reddita ei neqꝫ exercitui eius de tyꝛo ꝓ ſeruitute q̄ ſeruiuit mihi aduerſus eā.ea ſcꝫ ſeruitute qua ptās: ſm̄ apľm Rom̄.xiij.dei miniſter eſt vidēx in irā ei qui male agit. ¶ B Et poſtea de p̄mio ſubdit.ꝓptera hec dicit dn̄s deus.Ecce ego dabo Nabuchodonoſoꝛ regē babylonis in terra egypti.⁊ diripiet ſpolia eius:⁊ erit merces exercitui eius.Ezech.xxix.d. Regibꝰ aūt bonis mercedꝫ dabit eternā.j.Pe.v.ibi.Paſcite q̄ in vobis eſt gregē dn̄i: vt quū venerit p̄nceps paſtoꝝ: chꝛiſtus ſcꝫ: ꝑcipiatis immarceſſibilē gľie coꝛonā.xcv.diſ.eſto.de qua coꝛona Eſa. xxviij.Erit dn̄s ſertum exultatiōis ⁊ diadema gľie ppľo. Iſta coꝛona eſt b̄titudo p̄rie.b̄titudo aūt ē: bonū ꝑfectū: cōpꝛehendens oīa deſiderabilia.tale aūt nō eſt bonū terrenū qđ nūq̄ ſatiat.xiij.q.iiij.quid dicā. Quū g̊ nihil terrenū quietare poſſit aīam:neqꝫ terrenū aliqđ b̄tm̄ facere pōt:vt eſſe poſſit regis cōueniēs p̄miū. vn̄ Aug.li.v.de ciui.dei.c.xxiiij. Chꝛiſtianos p̄ncipes nō felices dicimus:q: diu imperarūt: vel imperātes filios moꝛte placida reliq̄runt:vel q: hoſtes reipublice domuerūt. vel inimicos ciues aduerſus ſe inſurgentes cauere ⁊ oppꝛimere potuerūt:ſꝫ eos felices dicimꝰ/ſi iuſte imꝑant: ſi malūt cupiditatibus pꝛauis q̄ q̄buſlibet gentibꝰ imꝑare:ſi oīa faciunt nō ꝓpter ardoꝛē inanis gloꝛie/ſꝫ ꝓpter charitatē felicitatis eterne. Tales ip̄atoꝛes chꝛiſtianos eſſe dicimꝰ felices: interim ſpe:poſtea re ipſa futuros: quū id qđ expectamꝰ aduenerit.s̄.poſui.xxxvij.ar.ꝟ.item pb̄us. Item nihil eſt qđ hoīem b̄tm̄ poſſit facere eiꝰ implēdo deſideriū.s̄.niſi deus. Ps̄.cij. Qui replet in bonis deſideriū tuū. Auguſt. Tante dignitatis eſt humana cōditio:vt nullū bonū pꝛeter ſummū bonū ei ſufficere poſſit. Ps̄.lxxij. Quid enim mihi eſt in celo:⁊ a te q̄d volui ſup terrā: ſequitur. Mihi adherere deo bonū eſt: ⁊ ponere in dn̄o deo ſpem meam. Ipſe eſt q̄ dat ſalutē regibus.ſm̄ p̄s.cxliij. Nō ſolū t̄palē: qua cōiter ſaluat hoīes ⁊ iumēta.vt in p̄s.xxxv. Hoīes et iumēta ſaluabis ⁊c.ſed etiā ſpūalem.de qua Eſa. dicit lj. c.Salus aūt in ſempiternū erit.qua hoīes ſaluat:eos ad equalitatē angeloꝝ ꝑducens.Sic g̊ verificari pōt q̄ regiſ p̄miū ſit honoꝛ ⁊ gloꝛia. Quis em̄ mūdanus ⁊ caducus honoꝛ huic honoꝛi ſimilis eē pōt:vt hō ciuis ſit dei.Eph̄. ij.⁊ domeſticus dei:⁊ inter filios dei cōputatꝰ: ⁊ hereditatē regis celeſtis aſſequať cū chꝛiſto: heres dei: coheres chꝛiſti:ſm̄ apľm.Rom̄.viij.de hoc honoꝛe p̄s.cxxxviij. Nimis honoꝛati ſunt amici tui deꝰ ⁊c. et iterū p̄s.viij. Gloria ⁊ honoꝛe coꝛonaſti eū ⁊c. Hec eſt gloꝛia q̄ ꝯfitebiť ſuos ꝯfeſſoꝛes in gľia p̄ris ⁊ coꝛam angelis filius.Math̄. x.d.Qui hanc gľiam.de qua.j.Coꝛ.iiij.Lu.xiij.p̄s. cxlix. gloꝛia hec eſt ⁊c.querūt:eā inueniūt. ⁊ q̄ eā non querunt: humanā ꝯſequūtur.Cōſiderādū eſt etiā q̄ eminēter obtinebunt b̄titudinē dei:q̄ officiū regiū laudabiliť exequūtur.tum q: ſe ⁊ alios regūt.tum q: bonū multitudinis diuiniꝰ eſt q̄ vniꝰ.tum q: ſi a deo dať p̄miū cuiqꝫ p̄uate pſone:ſi egēti ſubueniat. Math̄.xxv.lxxxvj.di.paſce.ſi diſcoꝛdantes pacificet.xc.di.c.j.⁊.c.ꝑcipimꝰ.ſi oppſſum a potente eripiat.p̄s.lxxj.⁊.lxxxj.ſi libauit pauperē a potēte.xxiij. q.iij.ab imꝑatoꝛibꝰ.quāto magis laudādus eſt ab hoībꝰ/⁊ p̄miādus a deo:q̄ totā ꝓuinciā facit pace gaudere:violētiā cohibet:iuſtitiā ſeruat: ⁊ diſpōit q̄d ſit agēdū ab hominibꝰ/ſuis legibꝰ ⁊ p̄ceptis: Tuꝫ q: p̄cipue magnitudo regie ꝟtutis p̄cipue dei ſimilitudinē gerit:dū hoc agit in regno qđ deus in mundo.vn̄ in Exo.xviij.c.iudices multitudinis vocanť dij. Imperatoꝛes etiā apud romanos

b̄titudo regum merces

Gloria quō regū dicať p̄miū.

dñ vocabant̃. ⁊ leges vocãt imperatorẽ diuũ. Item Gre-
go. Quid eſt regnũ multitudinis: niſi tẽpeſtas mentis?
quieto aũt mari/⁊ imperitus nauẽ dirigit. turbato autẽ
tẽpeſtatis fluctibus/etiã peritus nauta ſe ↄfundit. vnde
plerũq; in occupatione regiminis ipſe ꝙ̃ boni opis vſus
ꝑditur: q̃ in trãquillitate tenebat̃. Valde em̃ difficile eſt
vt inter linguas ſublimiter honorantiũ: ⁊ obſequia hu-
militer ſalutantiũ nõ extollant̃ ꝑncipes. ſʒ ſeſe hoies me-
minerint. ⁊ Eccl'i. xxxi. Beat⁹ diues q̃ poſt aurũ nõ abijt.
⁊ ſm ꝓuerbiũ. Principatus virũ oſtẽdit. multi ad ꝑnci-
patus culmen ꝑuenientes/a virtute deficiũt: q̃ dũ in ſta-
tu infimo eſſent/virtuoſi videbant̃. vñ dr. Honores mu-
tant mores. dicebat Archidiaconus. imo detegunt. vt in
Saule prius humili: in regno ſuꝑbo. j. Regũ. xv. Ipſa er-
go difficultas q̃ ꝑncipibus iminet ad bene agendũ: eos
facit maiori premio dignos. xl. diſt. ante oia. Et ſi aliq̃n ꝑ
infirmitatẽ peccauerint: apud hoies excuſabiliores red-
dũtur: ⁊ facilius a deo veniã ꝓmerent̃: ſi/vt Augu. ait/ꝓ
ſuis pctis humilitatis ⁊ miſeratiõis ⁊ orõnis ſacrificiuʒ
deo ſuo vero nõ negligũt imolare. vñ de Achab rege iſrl'
dñs ad Heliam. q: humiliat⁹ eſt achab ⁊c. nõ inducã ma
lum in dieb⁹ eius. iij. Reg. xxj. de pe. diſt. iij. talis mihi. ſub
§. ecce. ⁊. c. ſicut achab. De p̃mio excellenti regum. Zach.
xij. ibi. ſed domus dauid erit ſicut dom⁹ dei. q: ſimul ſicut
regendo fideliter dei officiũ geſſit in ppl'o: ita in p̃mio ei
ꝓpinquus inherebit. vñ ⁊ antiq̃ ciuitatũ rectores atq; cõ
ſeruatores in deos trãſformari putabãt. Vñ ⁊ ſicut pſby
teri q̃ bene p̃ſunt/duplici honore digni ſunt. j. ad Timo.
v. ⁊. xcv. di. ecce ego. ſic ⁊ boni reges hic ⁊ in futuro ſingu
lari honore. Et de hoc loquit̃ chriſtus in parabola de ſer
uo bono ⁊ fideli acquirenti de vna mna. x. q̃ ↄſtituit̃ ſuꝑ. x.
ciuitates. ⁊ de alio lucranti de vna. v. cõſtituto ſuꝑ. v. ciui
tates a dño. Luce. xix. ſimile Matth. xxv. in parabola de
talentis. Et ſicut boni reges amplioꝛi gl'ia in celeſtibus
digni ſunt: ꝙ̃ coꝝ ſubditi: ſic ⁊ tyrãni amplioꝛi tormẽto in
gehẽna puniet̃. ar. xj. q. iij. p̃cipue. xxv. q. j. nulli fas. Nã po
tentes tyrãni potenter tormenta patient̃. Sap. vj. viij. q.
ij. illud. imo ⁊ hec tpalia bona ꝓpter q̃ tyrãni iuſtitiã deſe
runt: magis ad lucrũ ꝑueniũt regibus: dũ iuſtitiã ſeruãt.
Nam iuſtitia amicitiã ſeruat. q̃ amicitia virtuoſos in vnũ
conciliat: virtutẽ conſeruat/atq; ꝓmouet. nec eſt alicuius
tyrãni tanta crudelitas: q̃n amicitia delectet̃. Nã Diony-
ſius in Sicilia ſyracuſanoꝝ tyrãnus crudeliſſimus/quũ
duoꝝ amicoꝝ: q̃ Damon ⁊ Pythias dicebant̃: alterũ occi
dere vellet: is q̃ occidẽdus erat/inducias ĩpetrauit: vt do
mũ ꝓfectus res ſuas ordinaret. Alter ꝟo amicoꝝ obſidẽ
ſe tyrãno ꝓ eius reditu dedit. appropinquãte aũt ꝓmiſ-
ſo die: nec illo redeũte: vnuſquiſq; fideiuſſorẽ ſtultum ar-
guebat. at ille nihil ſe de amici ↄſtantia metuere predica
bat. eadẽ aũt hora q̃ fuerat p̃fixa/occidendus rediit. Ad-
mirans aũt animũ amboꝝ tyrãnus/ſuppliciũ ꝓpter fidẽ
remiſit: ⁊ ſe petijt eoꝝ amicitie ſociari. Rex aũt bonũ cõe
querẽs/oẽs ſuos ſubditos diligit: ⁊ ab eis diligit̃. vnde
ex hoc fit regnũ ſtabile. Vñ ⁊ refert Suetonius ꝙ̃ Iuli⁹
Ceſar milites ſuos adeo diligebat. vt audita quorũdam
cede/capillos ⁊ barbã ante nõ depexerit ꝙ̃ vindicaſſet.
q̃bus rebus ſic deuotiſſimos ⁊ fortiſſimos milites reddi-
dit: ꝙ̃ pleriq; eoꝝ capti ↄceſſam ſibi libertatẽ ſub ea cõdi-
tione ſi militare aduerſus ceſarẽ vellent recuſarẽt. Octa
uianus etiã Auguſtus q̃ modeſtiſſime imperio vſus eſt/
intantũ diligebatur a ſubditis: vt pleriq; morientes victi
mas quas deuouerant imolare mandarent. ꝙ̃ eũ ſuꝑſti-
tem reliquiſſent. vñ ⁊ Salomon Sap. vj. Rex q̃ iudicat
in iuſtitia populos pauperes: thronus eius in eternũ fir-
mabit̃. ¶ D Tyrãnoꝝ vero dñium diuturnũ eſſe nõ põt:

Nõ diu-
turnũ ty
rãni do-
miniũ.

quũ ſit multitudini odioſum. Nam tyrãni regnũ ſolo ti-
more ſuſtentat̃: vñ ⁊ timeri ſe a ſubditis tota intentione
ꝓcurant. Timor aũt eſt debile firmamentũ. nam q̃ timo-
re ſubduntur: ſi occurrit occaſio qua poſſint in ꝓtãtẽ ſpe-
rare: ↄtra preſidentes inſurgũt eo ardentius quo magis

Vis amicitie.

Damõis ⁊ pythie amicitia

cõtra voluntatẽ ex ſolo timore cohibent̃. vñ Aug. Qui ex
timore peccare deſinit: voluntatẽ peccãdi habet. viuit er-
go in eo peccandi volũtas: q̃ tunc apparet in opere ſi ſe-
quat̃ impunitas. ſed peccare nõ vult charitas: etſi ſequa
tur impunitas. Ad hoc faciunt. iiij. diſt. facte. xxiij. q. vj. §.
ex his. ex̃ de regu. iur. qui ex timore. vbi de hoc. Non põt
ergo dñium tyrãni diuturnũ eſſe. vñ ⁊ Ariſtote. in ſuis po
liticis multis tyrãnis enumeratis/oim monſtrat dñium
breui tpe fuiſſe finitũ: quoꝝ tñ aliqui diutius p̃fuerunt: q:
nõ multũ in tyrãnidem excedebant: ſed quãtum ad mul-
ta imitabant̃ regalẽ modeſtiã. Hoc etiã apparet ex conſi
deratione diuini iudicij: q̃ regnare facit hypocritã. Iob
xxxiiij. ꝓpter pctã populi. Nullus autẽ verius hypocrita
dici põt/ꝙ̃ qui regis aſſumit officiũ: ⁊ exhibet ſe tyrãnũ.
nam hypocrita dr/qui alterius ꝑſonam repſentat. Si er-
go deus ꝑmittit tyrãnos ꝓpter pctã populi: ⁊ talis ꝑmiſ-
ſio ira dei cõſueuit appellari. vñ Oſee. xiij. Dabo eis regẽ
in furore meo. ſed infelix talis rex q̃ in furore dei concedi-
tur. nõ em̃ ſtabile põt eſſe eius dñium: q: nõ obliuiſcit̃ mi
ſereri deus. q̃nimo eſt patiens/⁊ multe mĩe/⁊ preſtabilis
ſuꝑ malitiam. Iohel'. ij. Non g̃ ꝑmittit deus diu regnare
tyrãnos. q: ſedes ducũ ſuꝑboꝝ deſtruxit: ⁊ ſedere fecit mi
tes pro eis. Eccl'i. x. ſicut apparet in Saule ſuꝑbo repro-
bato: ⁊ Dauid humili ſubſtituto. j. Reg. xvj. Experimẽto
etiã apparet ꝙ̃ reges ꝑ iuſtitiã magis adipiſcant̃ diuiti-
as: ꝙ̃ ꝑ rapinam tyrãni. q: em̃ tyrãni ſemꝑ ſunt in timore
ꝑdendi dñium: q: multitudini diſplicent: opʒ eos multos
hr̃e ſatellites ⁊ cuſtodes: ⁊ plura expendere ꝙ̃ a ſubditis
rapiant. Quia vero regum bonoꝝ oibus dñium placet:
oẽs ſubditos ꝓ ſatellitibus habẽt. Sed interdũ plura ꝓ
neceſſitatibus regibus donant ſponte: ꝙ̃ violẽter rapiãt
tyrãni. ⁊ ſic adimplet̃ qđ Salomõ dicit Prouer. xj. Alij. ſ.
reges diuidũt ꝓpria bñfaciẽdo ſubditis: ⁊ ditiores ſunt.
Alij ſcʒ tyrãni rapiũt nõ ſua: ⁊ ſemꝑ in egeſtate ſunt. imo
⁊ iuſto dei iudicio agit̃/vt q̃ iniuſte diuitias cõgregãt: in-
utiliter eas diſpergãt: aut iniuſte auferant̃ ab eis. ar. xvj.
q. vij. maiores. Nã qui ſectatur auaritiã/cõturbat domũ
ſuã. Prouerb. xv. Regi bono adduntur diuitie. vt Salo-
moni petenti ſapiam dedit deus rerũ abundantiã cũ ſa-
pientia. iij. Regũ. iij. d. De fama aũt ſuꝑfluũ videt̃ dicere.
Quis em̃ dubitat bonos reges nõ ſolum in vita/ſʒ ma-
gis poſt mortẽ quodãmodo laudibus hoim viuere: ma-
loꝝ aũt ⁊ tyrãnoꝝ nomen ſtatim deficere? vel ſi famoſi in
malitia fuerint: cum deteſtatione habent̃ in memoria. vñ
Prouerb. x. b. Memoria iuſti cũ laudibus: nomẽ autem
impioꝝ putreſcet. ⁊ Eccl'i. xlix. Memoria Ioſie in cõpoſi
tione odoris. ¶ I Cõſequẽs eſt aũt ↄſiderare quid ſit
regis officiũ ⁊ qualẽ oporteat eſſe regem. Quãtũ ad offi
ciũ/ita ſit rex ĩ regno: ſicut rõ in corpore/⁊ aĩa. ⁊ ſicut de⁹
in mũdo. que ſi diligẽter ↄſideret rex ex altero ĩ eo iuſti-
tia accendit̃: dum ↄſiderat ad hoc ſe poſitũ/vt loco dei iu
diciũ in regno exerceat. xxiij. q. v. regum. Ex altero vero
mãſuetudinis ⁊ clemẽtie lenitatẽ acq̃rit: dum putat ſin-
gulos q̃ ſuo ſubſunt regimini/ſicut ꝓpria mẽbra. ad hoc
xlv. di. diſciplina. vñ Aug. ad Marcellianũ comitẽ. Im-
ple chriſtiane iudex pij p̃ris officiũ. ſic ſuccẽſere iniq̃tati
memineris: vt nõ in pctõꝝ atrocitatib⁹ exerceas vlciſcẽ-
di libidinẽ: ſed pctõꝝ vulnerib⁹ curandi adhibeas volũ-
tatem. noli ꝑdere paternã diligentiã quã in ipſa inq̃ſitio-
ne ſeruaſti. ⁊. j. Ad hoc em̃ mitiſſimi hoies facinus admiſ
ſum diligẽter atq; inſtanter examinare debẽt: vt quibus
parcant inueniant. xxiij. q. v. circũcelliones. in ſi. ¶ Offi
cium aũt ꝑncipale regum/eſt dirigere ſuum regimen in
ſinẽ verũ: q̃ eſt beatitudo eterna. vñ ſic dʒ ſuos ſubditos
in hoc mũdo peregrinos regere: vt efficiant̃ ciues ⁊ do-
meſtici dei. Eph. ij. q: quãdiu ſumus in corꝑe: peregrina-
mur a dño. ij. ad Coꝝ. v. c. Sed q: ſinẽʒ fruitionis diuine
homo nõ conſequit̃ ꝑ virtutẽ humanã/ſed diuinã: q: gr̃a
dei vita eterna. Roma. vj. Perducere ad illum vltimũ fi-
nem/non eſt humani ꝑ ſe regiminis: ſed diuini. Ad illum

Regĩ of
ficiũ q̃le
debeat
eſſe.

ergo regem hoc ꝯtinet ṗncipaliter: qui nō ſolum eſt homo ſed etiā deus: ſcꝫ dñm noſtrū ieſum chriſtū: q̄ hoīes filios dei faciens/ in celeſtē gl'iam introduxit. ꝓpter qḋ nō ſolū ſacerdos: ſed ⁊ rex in ſacro eloquio noīatur. Hiere. xxiij. Regnabit rex. ⁊ ſapiēs erit. Unū ab eo regale ſacerdotiū deriuatur. ⁊ (qḋ eſt amplius) chriſti fideles inquātū ſunt mēbra eius/ reges ⁊ ſacerdotes dñi dicunt̄. j. Pet. ij. ex̄ de ſacra vnc. c. j. §. q: vero. Huius aūt regis miniſteriū/ vt a terrenis ſpūalia eſſent diſcreta. xcvj. di. cū ad verū. nō terrenis regibus: ſed ſpūalibus/ ſcꝫ ſacerdotibus/ eſt cōmiſſum: ⁊ ṗcipue ſummo ſacerdoti Petri ſucceſſori romano p̄ſuli: cui oēs reges ppl'i chriſtiani opꝫ eſſe ſubditos/ ſicut ipſi dño ieſu chriſto. lxiij. diſ. valentinian⁹. ex̄ de iudic. nouit. ex̄ de maio. ⁊ obe. oēs. c. ſolite. xcvj. diſ. quis dubitat. ⁊ c. duo. Sacerdotiū aūt gentiliū ⁊ totus diuinoꝝ cultus ꝓpter bona tpalia cōquirenda ordinabat̄. ꝓpter qḋ conuenienter ſacerdotes gentiū regibus ſubdebātur. ſicut ⁊ in veteri lege ꝓmittebant̄ bona terrena. vñ ⁊ in veteri lege ſacerdotes leguntur regibus ſubiecti. Sed in noua lege eſt ſacerdotiū altius: p qḋ hoīes traducuntur ad bona celeſtia. vñ ⁊ in lege chriſti reges debent eſſe ſubiecti ſacerdotib⁹. vñ mirabiliter ex dei ꝓuidētia factū ē: vt in romana vrbe quā de⁹ ꝓuiderat chriſtiani ſacerdotij ſedē futurā: hic mos paulatim inoleſceret. vt ciuitatis rectores ſacerdotibus illis gētilibus ſubderent̄. ⁊ narrat maximus valerius li. j. ¶ L: Qualē aūt regē eſſe oporteat ſ. in iſto opere dixi in. xlj. ⁊ pleni⁹ i. xlij. arti. Quia No. ſ. x. cōditiones in ſumma poſui/ q̄ regnū efficiūt glorioſum: ad earū declarationē nūc redeo. Et eſt/ vt dictū eſt/ Pma cōditio: ꝙ regnū recte ſit inſtitutū. Qḋ tūc eſt: quū non violētia/ neqꝫ fraude/ aut alio quouis indebito mō/ ſꝫ auctoritate legitima regni dñatus aſſumit̄: ſicut in regno iſraelitarū legit̄ accidiſſe. j. Reg. ix. ⁊. x. c. vñ ⁊ Abſalon regnū occupans/ male periit. ij. Reg. xv. xvj. xvij. ⁊. xviij. c. ſimil'r ⁊ filius Dauid Adonias. iij. Regū. j. ⁊. ij. c. ⁊ multi alij. Hec aūt cōditio inuenit̄ in eccl'iaſtico regno. Eſt em̄ inſtitutū a deo: in cuius manibus ſunt oīa iura regnoꝝ ⁊ oīm ptātes. in aut̄. quō opꝫ epos. in pn. coll'. ij. x. di. ⁊ ſuſcipitis. xxij. di. c. j. ¶ Scḋa cōditio. ꝙ ſit regnū antiquū. ad laudē em̄ regis ptinet ⁊ nobilitatem: ꝙ diu ante durauerit. ſic em̄ ⁊ ipſos nobiles homines ⁊ glorioſos vocamus: quoꝝ ꝓgenitores ex antiquo diuites ⁊ potentes fuerūt. Iſta cōditio apparet in regno Aſſyrioꝝ: qḋ antiquiſſimū fuit/ ⁊ durauit. vt. ſ. dixi in. xlij. ar. in pn. ſm Aug. Hec autem cōditio eſt in regno eccl'ie: qḋ ab ipſo mūdi ṗncipio incepit in ſanctis angelis ⁊ hoībus deū colentibus. ſicut ſ. late dixi iuxta ṗncipium iſtius opis in. xxxvj. ar. ¶ Tertia cōditio. ꝙ ſit ordinatū. nā multitudo ſine ordine/ confuſio eſt. Ordo aūt regni in hoc conſiſtit: vt ſint in eo diuerſi gradus: hoīm diuerſi ſtatus: ⁊ diuerſa officia: ꝓut expedit vtilitati regis pariter ⁊ decori. Huius cōditiōis exēplum cōſiderare poſſumus in regno iſrl' tpe Dauid ⁊ Salomonis: ⁊ in regno Romanoꝝ. ſicut patet legentib⁹ vtriuſqꝫ regni geſta ⁊ hiſtorias. Hec cōditio eſt in regno eccleſie: qḋ eſt ſapientiſſime ordinatū. lxxxix. di. ſingula. ⁊ c. ad hoc. xciij. di. legimus. ⁊. c. a ſubdiacono. ex̄ de maio. ⁊ obe. c. j. ⁊. c. ſtatuimus. q: in domo dei pr̄is mãſiones multe ſunt. Io. xiiij. de pe. diſt. iiij. in domo. ¶ Quarta conditio. ꝙ ſit vnitū p ꝯcordiā/ eoꝝ ſcꝫ qui ſunt in regno. Diſſenſio em̄ regni deſtructionē cauſat: q: omne regnū in ſe diuiſum deſolabitur. Matth. xij. Luc. xj. xxv. q. ij. ſi ca. e contrario concordia regni eſt cauſa ſalutis ipſius: ⁊ p conſequēs glorie. Hec cōditio reperitur in eccl'ia: que vnita ⁊ concors eſt vinculo charitatis. xij. q. j. c. j. xxiiij. q. j. c. loquitur. ⁊. c. ſchiſma. xvj. q. vij. ſicut. de ꝯſe. di. iiij. eccl'ie vnitas. ¶ Quinta cōditio. ꝙ ſit iuſtū ⁊ bonū. vt ſcꝫ iuſtis legib⁹ ⁊ bonis moribus regatur ⁊ viuat. ſicut apparet in regno Romanoꝝ: apud quos fuerunt laudabiles mores: quales eſſe poſſunt ſine fide. xxviij. q. j. §. ex his. de hoc ſcripſi ſ. xlij. ar. Hec aūt conditio inuenitur in eccleſie regno: qḋ in ſanctiſſimis legibus et optimis moribus viuit ⁊ regitur. x. diſt. per totum. ex̄ in prohemi. decre. rex pacificus. ⁊ ex̄ in ꝓhemi. ſacroſancte. lib. vj. ⁊ in ꝓhemi. clemen. io. §. dudum. ¶ Sexta cōditio. ꝙ ſit magnū ⁊ amplū: ⁊ hominū numero/ ⁊ terrarū ſpatio. vt ptꝫ in regno Romanoꝝ. quia in lata gente gloria regni eſt. j. q. iiij. §. item peccato. ṽ. his ita. poſt colū. ibi. item dauid. Prouer. xiiij. In multitudine populi dignitas regis: ⁊ in paupertate plebis ignominia. alia tranſlatio eſt mea q̄ Gratiani. Hec cōditio in regno eſt eccl'ie longe lateqꝫ diffuſo: ⁊ hoībus fidelibus pleno. xxj. diſt. q̄uis. xciij. di. legimus. ad mediū. ibi. ⁊ Gallie: ⁊ Britānie: ⁊ Aphrica: ⁊ Perſis: ⁊ oriēs: ⁊ India: ⁊ omnes barbare nationes: vnū chriſtū adorant: vnā obſeruant regulam veritatis. ¶ Septima cōditio eſt. ꝙ ſit abundans ⁊ copioſum omni ſcꝫ diuitiarū genere plenū. ſicut apparet in regno iſrl' tempore Salomonis. et in regno Romanoꝝ tempore Auguſti ceſaris. Hec cōditio reperitur in regno eccl'ie/ pleno viris ſpūalibus ⁊ bonis que ſunt vere diuitie. de q̄bus Prouerb. vlti. in fi. Multe filie cōgregauerūt diuitias: tu ſupegreſſa es vniuerſas. Sunt etiā in eccleſia diuitie tpales: quarū bono et recto vſu meretur bona eterna: ſicut maloꝝ cōgregatio earum abuſu meretur penā eternā. ad hec. xij. q. j. duo ſunt. et. q. ij. aurum habet eccl'ia. xxx. di. ⁊ hec ſcripſimus. xxxiij. q. v. ſm. xlvij. di. ſicut hi. In hac aūt cōditione comprehendit̄ finis eccleſiaſtici regis: qui eſt beatitudo. q̄ ſm Boetium eſt ſtatus oīm bonoꝝ aggregatione pfectus. Sed in hac vita nō eſt regimen beatū pfecte: ſed ſm quādam ꝑlibationē ⁊ inchoationē. In futuro aūt erit plene beatū: quū replebitur ab vbertate domus dei. Adde hic qḋ ſcripſi. ſ. xxxvij. ar. §. ad illa. ṽ. ij. cum. ṽ. ſeq. ¶ Octaua cōditio. ꝙ ſit forte ⁊ firmum: vt ſcꝫ vinci nō poſſit: ſed magis poſſit quecūqꝫ aduerſantia deuincere. vt ptꝫ in regno Romanoꝝ ferreo/ oīa confringente. Dan. ij. Hec conditio eſt in regno eccl'ie: qḋ manet inuictū: ⁊ victoriam de hoſtibus obtinens: oppugnari quidē pōt. ſed expugnari nō poteſt. ⁊ impugnationibus creſcit. xij. q. j. futuram. in pn. ¶ Nona conditio que regnū glorioſum facit: eſt: ꝙ ſit pacificū ⁊ quietū. Ad pacem em̄ oīs multitudo ⁊ cōmunitas finaliter tendit. hoc ptꝫ in regno iſrael tēpore Salomonis: q̄ ꝓpter hoc rex pacificus dictus eſt. iij. Reg. iiij. ⁊ in regno Romanoꝝ tēpore Octauiani. Hec conditio reperitur in regno eccleſie. xxiij. q. v. ṗncipes. xcvij. diſ. eccl'ie. cuius rector eſt chriſtus pacis author. ex̄ in ꝓhemi. decre. rex pacificus. qui eſt etiā noſtra pax. ad Eph. ij. ex̄ in clemen. de ſepul. dudum. §. ſcimus. Licet em̄ illa pars que peregrinat̄ in terris/ aliqñ careat pace temporis: habet tamen pacē pectoris. de qua. xj. q. iij. inter verba. in fi. ibi. q: ſi nos in mente charitatē erga odientes ſeruare cupimus: etſi illi nobiſcū pacem nō habeant: nos tamē cū illis ſine dubio habeamus. xxiij. q. j. noli. peruentura demū ad pacē eternitatis. de qua ps. cxxiiij. ⁊. cxxvij. Pax ſup iſrael. i. ſup videntes deum. ⁊ Eſa. xxxj. Sedebit ppl's meus in pulchritudine pacis. ¶ Decima cōditio eſt. ꝙ ſit durabile ⁊ perpetuū. Ad perpetuitatem nãqꝫ intendere debet oīs communitas. ſed hoc terrenū habere nō poteſt ꝓprie loquēdo: quia oīa regna terrena defecerunt ⁊ deficient. ⁊ ſm ps. ciij. In ſuū puluerem reuertentur. Sed hec cōditio in regno eccleſie militantis ⁊ triūphantis eſt. quia hoc eſt regnū qḋ non corrūpetur. Dan. ij. Suſcitabit deus regnū celi: qḋ in eternū non diſſipabitur. ps. cxliiij. Regnū tuū regnū omniū ſeculoꝝ. ⁊ Luce. j. Et regni eius non erit finis. In his ergo. x. conditionibus attēditur gloria eccleſiaſtici regni. omnes alie cōditiones in iſtis clauduntur. quaſdam aūt conditiones de predictis nūc impfecte habet eccleſia: in futuro aūt plene habebit. Unde ꝓ illo ſtatu plene dicetur. ps. cxliiij. Gloriam regni tui dicent. Erit em̄ tunc eccl'ia nō habens maculam/ neqꝫ rugam/ nec aliquid hmōi. Eph. v. xxj. diſt. q̄uis. xxxij. q. iiij. recurrat. Hec autē conditiones ad. iiij. reducūtur: que in ſymbolo tan-

Gẽtiliū ſacerdotes cur regibus fuere ſbditi.

Ad regnū eſſe gl'ia dignū q̄ neceſſaria.

guntur.vbi dicit. Et in vnā ſanctam catholicam et apo/
ſtolicū eccleſiā.q̄ q̄tuor verba ex poſui.ſ.§.nunc de gradi
bus.ꝟ.pmo eni.in arti.liiij.ꝛ in decre.extraua.vnam ſan/
ctā.que exponit.ſ.§.reſtat.i ar.lx.ſꝫ in.§.ſequē. lati⁹.lxiij.
ar.de ꝯſe.di.iiij.pma igit. ❡ Articulus. lxiij. A

Oſtendendum eſt

aūt primo ꝙ regnū eccleſie eſt vnū. Qḋ
ex hoc ptꝫ: quia ois multitudo partici/
pat aliqualiter vno. alioq̄n multitudo
ipſa confunderet ꝛ diſtraheretur.vt pbi
[Unitas eccleſie pbatur] pbant.vñ ꝛ btūs Dionyſius vlti.c.de diuinis noibus/ait.
ꝙ nō eſt multitudo nō participans vno.ſed q̄ ſunt multa
partibus:ſunt vnū toto.que ſunt multa accidētib⁹: ſunt
vnū ſubiecto.que ſunt multa numero aut virtutib⁹: ſunt
vnū ſpecie.que ſunt multa ſpecie:ſunt vnū genere.q̄ ſunt
multa pceſſibus:ſunt vnū pncipio.Eccl'ia vero multitu/
do quedā eſt pluriū pſonarū:quare opꝫ ipſam eſſe vnaꝫ:
qḋ ꝛ ipm nomen eccleſie inſinuat. Nam eccleſia idem eſt
qḋ couocatio.i.ad vnū ꝛ in vnū pluriū vocatio.de ꝯſe.di.j.
eccleſia. Iterū maior eſt conuenientia inter creaturas itel
lectum habentes/ꝙ inter partes vniuerſi: que ſunt cor/
poralia.ſed totū vniuerſum qḋ diuerſa cōprehendit/eſt
vnū velut vnus pncipatus vnius pncipis dei: multo ma
gis eccleſia q̄ ſolum rationalia ꝛ intellectualia continet
vna eſt. ❡ B Opꝫ aūt cōſiderare vlterius per quid et
qualiter eccleſia dicit ꝛ eſt vna. Circa qḋ illud eſt pmo at
[Differūt Unitas Unio Unūꝫ Unicū] tēdēdū:ꝙ differt vnitas/ꝛ vnio:vnū ꝛ vnicū. Unitas eni
excludit multitudinē.vnio aūt attendit in multitudine.
vnde vnū pprie ḋ: in quo eſt multitudo. vnicū aūt dicit
qḋ multa cōprehendit.ergo cū eccleſia ſit multitudo q̄dā
magis ḋ: pprie vnica ꝙ vna.ꝛ eius conexio magis pprie
dicit vnio ꝙ vnitas.tn̄ ſm cōmunē loquēdi vſum ꝛ in ſcri
ptura vnū ſumitur p alio. Siue ergo vna ſiue vnica di/
catur eccleſiaſtica multitudo:videndū per quid habeat
vnitatem vel vnionē. Et ſiquidē querat p quid formali/
ter ſit vna:dicendū eſt ꝙ p tres virtutes theologicas.ſ.fi
dem:ſpem:ꝛ charitatem:vt iam patebit. Si ꝟo querat p
quid ſit vna efficiēter: dicendū eſt ꝙ vnitas eccl'ie a tota
trinitate diuina cōmuniter eſſe hꝫ:ſicut a pncipio effecti/
uo:pr̄e dico ꝛ filio ꝛ ſpūſancto.ſed interdū appropriatur
ſingulis pſonis ex diuerſis cauſis. Aliq̄n eni appropriat
patri:eo ꝙ ipſe eſt pncipium totius diuinitatis.ꝛ vnitas
hꝫ ratione pncipij.vñ ꝛ ſm Augu.pr̄i appropriatur vni/
tas.hec appropriatio innuitur Io.xvij.vbi ḋ: Pater ſer/
ua eos in noie tuo quos dediſti mihi: vt ſint vnū ſicut et
nos vnū ſumus.ex̄ de ſum.trini.c.ij.§.rurſus.vbi exponi/
tur iſtud vnū.ibi.non eni fideles chriſti ſunt vnum.i.vna
res que cōis ſit oibus.ſed ſuo modo ſunt vnū.i.vna ec/
cleſia:ppter catholice fidei vnitatem.ꝛ tandē vnū regnū
ppter vnionem indiſſolubilis charitatis. Aliq̄n vero ap
propriatur filio ppter naturā ſcꝫ aſſumptā.ſm quā ſpāli
modo conuenit ei ꝙ ſit caput eccl'ie quātum ad hoies: p/
pter ꝯformitatē ſcꝫ nature ex capite. Ex capite nāqꝫ depē
det vnio membroꝝ.vñ dicit apl's Eph.iiij. Creſcamus in
illo per oia qui eſt caput chriſtus:ex quo totū corpus cō/
pactum ꝛ conexum. ex̄ de ſacra vnc.c.j. Aliq̄n aūt appro/
priatur ſpūiſancto q̄ eſt amor.vnire aūt pcipue conuenit
amori.vñ ſup illud apl'i.Eph.iiij. Unū corp⁹: ꝛ vn⁹ ſpūs.
dicit gloſ.vnū corp⁹/multoꝝ adunatiōe mēbroꝝ. ꝛ vnus
ſpūs/quo vnū corpus efficimur: ppter ſocietatē quā fa/
cit ſpūſſctūs appropriate.lꝫ tota trinitas cōiter hoc ope/
retur.ppter quā inſinuādā illi in quos pmitus venit ipſe
ſpūſſctūs:linguis oim gētiū ſunt locuti. Actuū.ij.de ꝯſe.
diſ.iij.c.vlti.ꝛ di.iiij.pprie.q: p linguas ſocietas humani
generis conſtat.ꝛ ſic p linguas gentiū figurabat iſta ſo/
cietas mēbroꝝ chriſti futura in oibus gentib⁹. Uñ bene
vnitas hec appropriat ſpūiſctō: q̄ eſt nexus ꝛ amor:et q:
p amorē hꝫ eſſe vita ſpūalis aie:quū p ipm aia deo iunga
tur q̄ eſt eius vita.de pe.di.j.reſuſcitat⁹.ſub.§.hoc idem.

Inde eſt ꝙ p ſpm̄ſanctū ḋ: eccl'ia viuificari:p quē ḋ: ꝛ vni/
ri.q: eni viuere viuentib⁹ eſt eſſe: ꝛ p idem hꝫ aliq̄d eſſe ꝛ
vnū eſſe:ideo p idem hꝫ eccl'ia vitā ꝛ vnitatē. ❡ Uiſo au
tem p q̄d vniatur eccl'ia: videndū eſt ꝯſequēter de modo
vnionis vel vnitatis ipſi⁹. Nō aūt pōt dici eccl'ia/vna ſic [Unitatꝭ eccl'iaſtice mod⁹]
aliquis hō ḋ: vnus vnitate ſuppoſiti ꝛ perſone.niſi forte
ſm ſimilitudinē.q: ſicut multa mēbra corpis ſunt vnum
corpus:ſic multi fideles ſunt vna eccl'ia.ex̄ de ſum.tri.c.ij.
§.verū. Nec pōt dici vna ſm vnitatē nature ſpeciei: quia
eccl'ia nō ſolum hoies:ſed etiā angelos cōprehendit:qui
ſpecie differūt ab hoibus.licet in hoc ope ſit pncipaliter
intentio de eccl'ia ſpāliter.vt eſt cōgregatio hoim fideliū
que ḋ: eccl'ia militans. Sed ḋ: eccl'ia vna collectiue:ſicut
multi hoies ſunt vnus ppl's.iij.Reg.xxij. Populus me⁹ ꝛ
ppl's tuus vnū ſunt.ꝛ Actuū.iiij. Multitudinis creden/
tiū erat cor vnū ꝛc.de hoc.xij.q.j.dilectiſſimis. ex̄ de ſum.
tri.c.ij.§.verū.ꝛ.§.rurſus.de ꝯſe.di.iiij. queris a me.i pn.
in ſancta cōpage corporis chriſti. ꝛ paulopoſt ibidē. per
hanc ſocietatē vni⁹ eiuſdēqꝫ ſpūs ꝛc.ꝛ ſequit.ibi. Poteſt
eni in hoc ꝛ in illo hoie:etiaꝫ ſi ſeinuicem neſciant: vnus
ſpūs eſſe.ꝛ poſt. Tota ḡ hec ſancta mater eccl'ia q̄ in ſan
ctis eſt/facit: q: tota oēs/tota ſingulos parit. Porro ſm
Ber.multiplex eſt vnitas. Nam eſt vnitas naturalis iter [Unitas multiplex]
corpus ꝛ animā:ꝛ hec ḋ: itegralis.q: hō ex corpore ꝛ aia
integratur.ex̄ de cele.miſ.in quadā.§.j.ibi.nā ad eſſe ho/
minis ꝛc. Iſta etiā vnitas naturalis eſt.ꝛ eē dꝫ iter hoieꝫ
ꝛ hoiem:maſculū ꝛ feminā:q: eiuſdē ꝛ vni⁹ nature ſunt.
xxxij.q.v.niſi illud. Eſt alia vnitas carnalis inter virū et
vxorē.de qua Geñ.ij. Et erūt duo in carne vna.ad vnā car
nē pcurandā.vt no.in.c.debitum.ſ.allegato. ex̄ de diuor.
gaudemus.§. verū.xxxv.q.x.fraternitatis. Deſignatiua
ſacri ꝛ ſeccl'ie.ex̄ de biga.debitū.in.j. ❡ Uirtualis.q̄ hoieꝫ
ſibiipſi cōiungit:ne p diuerſa defluat:ſed cum p̄s.xxvj.di/
cat. Unam petij a dño ꝛc. Uñ talis vnitas/eſt integritas
mētis:p varios ꝛ diuerſos affect⁹ nō imutantis ſeipſam.
vñ Eccl'i.xxvij. Hō ſctūs in ſapia manet ſemp: ſicut ſol.i.
vniformiter. Nā ſtultus ſicut luna mutatur.q̄ licet ſubſtā
tialiter vna ſit:tn̄ p immutationē accidentiuꝫ ſemp eſt a
ſemetipſa diuiſa. ſic ꝛ ſtultus tot pſonas videt hr̄e quot
mores. Hiere.ix. De malo ad malū egreſſi ſunt.ſ.de cogi/
tatione in cogitationē: de deſiderio in deſideriū: de pctō
in pctm̄. Qḋ paulo ante placuit:nūc diſplicet.qḋ nūc eli/
gunt:poſt paululū reprobāt. Ad hanc imitationē horta/
mur Deut.vj. Audi iſrl':dñs deus tuus vn⁹ eſt. vbi nō tm̄
vnus numero deſignat:quū ſupra oēm numerū ſit credē
dus:ſed q: nūq̄ ab alio in aliud mutatur.ſicut dicit p̄s.cj.
Tu aūt idem ipſe es. Uñ ipſe ait Malach.iij. Ego deus:
ꝛ nō mutor. In hac vnitate dꝫ rōnalis ſpūs ſuū pncipiū
imitari.ꝛ de hac pōt intelligi qḋ dicit apl'us.j.ad Cor.ix.
Unus accipit brauiū. ❡ Moralis.q̄ nos cōiungit proxi
mo.vñ p̄s.lxvij. Deus q̄ inhabitare facit vnius moris in
domo. Hec eſt ꝯformitas charitatꝭ.de q̄ Actuū.iiij. Mul
titudinis credentiū erat cor vnū ꝛ aia vna.xij.q.j.dilectiſ
ſimis.ex̄ de ſum.tri.c.ij.§.verū. Unus intellectus in fide:
ꝛ vnus affectus in charitate. Hui⁹ ſuauitatis dulcedinē
exprimit p̄s.cxxxij.quū ait. Ecce ꝙ bonū ꝛ ꝙ iocūdū ha.
fra.in vnū.ꝛ vtilitatē oſtendit.q: hic meret benedictionē
grē:ꝛ in futuro vitā glorie. Ad hanc nos hortatur apl'us
Eph.iiij. Solicitj ſeruare vnitatem ſpūs in vinculo pacꝭ.
vñ Berñ. Unuſquiſqꝫ ſtudeat amare ꝛ amari: blandum
ꝛ amabilem ſe exhibere.ſupportare libēter infirmitates
alioꝝ tam moꝝ ꝙ corpoꝝ. ❡ Spūalis.que nos cōiungit
deo in via.j.ad Cor.vj. Qui adheret deo vnus ſpūs eſt. [Uinculū triplex.]
ex̄ de ſum.tri.c.ij.§.verum.ꝛ p̄s.lxxij. Mihi autē adherere
deo bonū eſt.vnde Berñ. Tria ſunt vincula q̄bus cōſtrin
gimur. Pudor. Timor.ꝛ Amor. Primū ſtringit fortiter ꝛ
dure/ad modū funis:dum ꝯtra tentationem pponit ſibi
intuitū honeſtatis/ꝛ memoriā ſue pmiſſionis. Secundū
fortius ꝛ durius/ad modū claui:dum non expaueſcit ad
vultus hoim:ſed ad ſimilitudinē gehēnalium tormētoꝝ.

Tertiū fortiter ⁊ ſecure/deo inherens feruida charitate: terribili⁹ipa gehēna indicāsvel i re leuiſſima diuiēvultū offendere maieſtatꝫ de q̄ Eſa.xlj. Glutino bonū eſt.piuꝫ. Chriſtus p̄mo ligatur.ſecundo crucifigitur.tertio quaſi glutino aromatū in vnctione linitur. Hoc triplex vinculum difficile rūpitur. Eccl's.iiij.C.cōmunia de ſucce. aūt itaqꝫ.ff.de li.lega.l.iij.in fi. ex̄ de treu. ⁊ pace.c.j.§.ſi quis. ¶ Socialis.inter angelos ⁊ beatos.quorū eſt oīmode idem velle ⁊ nolle.ps.cxxj. Cui⁹ participatio eius in idipſum. Aug.loquēs de celeſti p̄ria. Nō erit ibi aliqua inuidia diſparis claritatis:vbi in oībus regnat vnitas charitatis. ⁊ Greg. Tanta vis charitatis ibi oēs ſibi aſſociat: vt bonū qd̄ quiſqꝫ in ſe nō accipit:in alio ſe gaudeat accepiſſe. ¶ Eternalis.que eſt cōiunctio dei ⁊ ſpūs rōnalis in p̄ria p̄gl'iam:vbi aīa ſancta capax erit eternitatis ſapientie ⁊ dulcedinis dei.quia memoria retinebit deū ſine obliuione.ſciētia cognoſcet ſine errore.amore amplectetur ſine alterius rei affectione. ⁊ ita p̄ficietur trinitas aīe illa ineffabili vnione trinitatis increate. Pro hac dominus orat Jo.xvij. Pater ſancte ſerua eos in noīe tuo/ q̄s dediſti mihi:vt ſint vnū in natura ſua.i.vniantur in eſſe: ſicut ⁊ nos vnū ſumus in natura noſtra.i.vni⁹ eſſentie. Uide de hoc in pre.c.ij.de ſum.trini.§.rurſus. Un̄ ⁊ facta eſt vnio aīe ad corpus:vt eſſet quodāmodo via ad credēdū vnionē deitatis ⁊ humanitatis. Uide de hac vnione de ꝯſe.diſt.ij.in chriſto p̄r.vbi Hilarius. Quaſi vltra hominē ſubtiliter loquitur ⁊ obſcure. ¶ Perſonalis in chriſto.vn̄ in ſymbolo Athanaſij. Sicut aīa rōnalis ⁊ caro/ vnus eſt hō.ex̄ de cele.miſ.in quadā. Ita deus et hō/vn⁹ eſt chriſtus.ex̄ de ſum.tri.c.j.§.hec ſancta. ex̄ de here. cum chriſtus.⁊ ex̄ de ſum.tri.fidei catholice. i clemē. ¶ Subſtantialis.in trinitate.de qua Deut. vj. Dn̄s deus noſter vn⁹ eſt.de ꝯſe.diſt.iiij.de eterna.⁊ in ſymbolo. Et hi tres vnū ſunt.ex̄ de ſum.tri.dānamus.§.rurſus.⁊.c.j.in p̄n.et in pre.ſymbolo. Non tres dij:ſed vnus eſt deus.adde hic qd̄ ſcripſi.j.in.ij.parte in.§.ſciſcitatur.ꝟ.ſꝫ p̄uaricatores.

Eccl'ia trifariā dici pōt vna.

¶ C Ut aūt pleni⁹ appareat qualiter dicit̄ eccl'ia vna: pōt aſſignari triplex modus vnitatis: ſm̄ quē dicit̄ vna. ¶ Primo em̄ d̄r vna/vnitate totalitatis. Eſt em̄ eccleſia velut vnū totū:cuius partes ſunt ſinguli fideles.ar.xliij. di.ſit rector.ꝟ.hinc in exodo. Dicūtur etiā partes ei⁹ particulares eccl'ie/aut ſpūalia collegia.xxj.diſt.q̄uis.in p̄n. Quia ⁊ in corpore naturali/ad cui⁹ ſimilitudinē d̄r corpus myſticū.ex̄ de p̄uil.dilecta. Quedā ſunt mēbra diuiſibilia:q̄ in alia minora mēbra diuidūtur:vt manus in digitos:⁊ digiti in articulos. Quedā vero ſunt mēbra indiuiſibilia:q̄ in alia mēbra nō diuidūtur:licꝫ diuidi poſſint in partes:que nō dicūtur mēbra.vtputa articuli. Similr̄ ⁊ eccleſie mēbra quedā ſunt diuiſibilia. vt eccleſie particulares ⁊ collegia. Quedā autē indiuiſibilia.vt ſingule p̄ſone fideles. Eſt ergo eccl'ia ſicut vnū totum ex multis partibus cōſtitutū:⁊ ſicut vnū corpus ex multis mēbris cōpactuꝫ.xxiij.q.vij.quēadmodū.ibi.in chriſti ergo compagem corporis veniant. In hoc t̄n differt a corpore naturali:q: mēbra corporis naturalis oīa ſunt ſimul ſm̄ tēpus.mēbra vero eccleſie nō oīa ſimul ſunt tēpore:ſꝫ q̄tidie ⁊ ſucceſſiue generātur aliqua mēbra:dū auget̄ numerus filiorꝫ eccleſie.xxxij.q.iiij.recurrat. ¶ Secūdo eccl'ia d̄r vna vnitate ꝯformitatis.q: in oībus partibus ⁊ membris eccl'ie/eſt aliq̄d in quo ſibi inuicē ſimilātur ⁊ conformātur. Hec aūt ꝯformitas mēbrorꝫ eccl'ie/nō attenditur ſm̄ naturā generis aut ſpeciei:q: talis conformitas inuenitur etiā in illis qui ſunt extra eccleſiā cuꝫ ijs q̄ ad eccleſiam p̄tinent.ſed attendit̄ ſm̄ gratie dona.q: ſm̄ id attēditur cōformitas inter mēbra eccl'ie:p̄ qd̄ ſunt ⁊ dicuntur eccleſie mēbra.de ꝯſe.diſ.iiij.eccleſie charitas. Dicit̄ autē aliquis membrū eccleſie: non rōne nature/ſed rōne gr̄e: p̄ſuppoſita t̄n natura q̄ eſt gr̄e capax.cuiuſmodi eſt natura rōnalis vel intellectualis.q: ſm̄ gr̄e dona eccl'ie membra illi cōformantur:⁊ vnū cōformitate eſſe dicunt̄. vt in pre.c.§.rurſus.nā ꝯformitas vnitas quedā eſt. Hec autē dona gr̄e in q̄bus ſibi cōformantur eccl'ie mēbra:ſunt fides.ſpes.⁊ charitas.⁊ opa ex ijs p̄cedētia.de q̄bus.j.ad Cor.xiij. Et p̄ hoc d̄r eccl'ia vna formaliter. q: hec ſunt in ipſis fidelibus:vt quedā ſpiritales p̄fectiōes ⁊ forme. de hoc aūt modo vnionis vel vnitatꝫ dicit gloſ. ſup̄ illud j.ad Cor.x. Unus panis ⁊ vnū corpus multi ſum⁹. Un⁹ panis ſumus vna vnione fidei/ſpei/ ⁊ charitatis. ⁊ vnū corpus illius capitis qd̄ eſt chriſtus.ex̄ de ſacra vn.c.j. Sumus per miniſtrationē operū charitatis.⁊ oēs ſum⁹ vna eccleſia:vnitiuinculo fidei ſpei ⁊ charitatis:⁊ mutua operū exhibitiōe. Et iſto modo ſancta mater eccl'ia eſt in ſanctis.vt no.xxj.di.q̄uis.in gloſ.ſi.⁊ vocatur eccl'ia ſctōꝝ in ps.cxlix.de ꝯſe.di.iiij.queris a me.vltra colū. ibi. Tota ḡ hec ſancta mater eccl'ia que in ſanctis eſt ⁊c. Conformitas ergo mēbrorꝫ eccl'ie attendit̄ ſm̄ fidem/ſpem/⁊ charitatem/⁊ opa ex his p̄cedentia. Et ſic attendit̄ ꝯformitas inter eccl'ie mēbra:ſm̄ cognitionē/ſm̄ expectationē/ ſm̄ dilectionē/⁊ ſm̄ operis imitationē: q: idem et ſimilr̄ credunt/ſperant/⁊ diligūt:idē quoqꝫ ſcꝫ chriſtū ope imitātur. ¶ Tertio eccl'ia d̄r vna vnitate attributiōis. Oēs em̄ fideles attributionē habēt ad vnū ſinē: q̄ eſt ſalus et beatitudo eterna.⁊ ad vnū p̄ncipiuꝫ ⁊ caput: qd̄ eſt tota trinitas ſm̄ rōnē influentie. Sed ſpāliter hō chriſtus ſm̄ cōuenientiā nature ⁊ gr̄e eſt hoc caput.ip̄m em̄ dedit caput deus ſup̄ oēm eccl'iam/que eſt corpus ipſius. vt dicit̄ Eph.j.xxiij q.iij.p̄ mēbris.ibi. aduerſus eccl'iam catholicam.i.aduerſus corpus chriſti armamini. ⁊ ibi.q̄ p̄ chriſti corpore.i.p̄ eccleſia ⁊c. De his aūt modis vnitatis eccleſie.dicit apl's ad Eph.iiij. Unū corp⁹:vnus ſpūs:vnus dn̄s:vna fides:vnū baptiſma.xxiiij.q.j.loquit̄. In hoc em̄ ꝙ d̄r vnū corpus:inſinuat̄ vnitas totalitatis. In hoc aūt ꝙ dicit̄ vnus ſpūs:tangit̄ effectus vnitatis. In hoc vero ꝙ d̄r vnus dn̄s:tangit̄ vnitas attributionis ad vnū p̄ncipium ⁊ caput.p̄ hoc aūt ꝙ d̄r vna fides/ vnuꝫ baptiſma/ tangit̄ vnitas ꝯformitatis. ¶ D Ad cuius intellectum ꝯſiderandū ꝙ ſicut gloſ.dicit ſup̄ hoc verbo fides dicit̄.⁊ id qd̄ credit̄.⁊ id quo credit̄.⁊ vtroqꝫ modo pōt intelligi ꝙ in eccl'ia eſt fides vna. Eſt em̄ vna fides: q: idem iubemur credere:⁊ eodē mō opari.vnū em̄ ⁊ idem eſt qd̄ credit̄ a cūctis fidelib⁹.vn̄ ⁊ fides catholica d̄r.vt ex̄ de ſum. tri.in rubrica.i.vniuerſalis. Eſt etiā vna fides qua credit̄ ſcꝫ q̄ eſt in animo credētis: q̄ quidē eſt vna nō numero ſꝫ gn̄e:q: ſimilis eſt in oībus:ſicut eādem rē volentiū d̄r voluntas vna:⁊ duorꝫ ſimillimorꝫ facies vna. In vnitate autem fidei intelligit̄ vnitas doctrine:cui⁹ p̄ncipium ⁊ fundamentū eſt fides.⁊ q: fides viua ⁊ formata non eſt ſine charitate.vn̄ apl's Gal'.v.fides p̄ charitatē(al's dilectionē)opat̄.de pe.di.ij.q̄cūqꝫ.cum.c.ſequē. Ideo etiā in vnitate fidei intelligit̄ vnitas charitatis.q: ⁊ oēs idem diligūt:⁊ q: ſimilis charitas eſt in oībus. ſicut de fide dictuꝫ eſt. Et quia ſm̄ apl'm ad Heb.xj. Fides eſt ſubſtātia rerū ſperādarū.ideo in vnitate fidei intelligitur vnitas ſpei: q: ⁊ idem oēs ſperant:⁊ ſpes eſt in oībus ſimilis. ſicut de fide ⁊ charitate dictū eſt. Quia vero fides ſine opib⁹ mortua eſt. Jaco.ij.de pe.di.ij.ſi em̄. poſt colum.⁊ amor charitatꝫ ſm̄ Greg.otioſus nō eſt:ſpes quoqꝫ innititur bonis operibus. Ideo in vnitate fidei ſpei ⁊ charitatis intelligitur vnitas opationis qua fideles chriſtū p̄ opa imitantur:⁊ qua ſimilr̄ ꝯformiter operant̄. Et q: finis p̄cepti eſt charitas.j.ad Timo.j.ideo in p̄dictis intelligitur vnitas p̄ceptorꝫ.eadem em̄ p̄cepta oībus p̄ponūtur. Et q: ſpes ⁊ charitas habētur p̄ obiecto que reſpiciūt vltimū ſinē: Ideo in vnitate ſpei ⁊ charitatis intelligitur vnitas attributionis ad vnū ſinē. Et q: fide ſpe ⁊ charitate colit̄ deus:ideo in dictis intelligit̄ vnitas cultus.q: vn⁹ deus: ⁊ eodē modo colit̄. In vnitate quoqꝫ fidei itelligit̄ vnitas cultus ⁊ cōmunio ſacramētorꝫ que fide continentur. ¶ E Sūt em̄ eadē ſacramenta apud oēs qui ſunt in eccleſia. Hec t̄n vnitas exprimitur magis p̄ id qd̄ additur.

Unū baptiſma.xxiiij.q.j.loquitur.de ɔſe.diſt.iiij. q̄uis.c. eos.per vnitatem em̄ baptiſmi q̄ eſt primū ſacramētū et ianua ſacramentoꝝ.xxxij.di.§.verū.ex̄ de preſby.nō.c.iij. intelligit̄ ⁊ vnitas alioꝝ ſacramentoꝝ. Dicit̄ aūt baptiſma vnū:q: ſimile eſt apud oēs ⁊ quātum ad materiam ⁊ quātum ad formā.ex̄ de baptiſ.c.j.de ɔſe.di.iiij.ꝓprie.c.p aquā. Uel vnū.i.equale a quocūq̄ detur.vt gloſ.dicit.de ɔſe.di.iiij.roman⁹.cū.vij.c.ſequē.xxxij.di.§.verū.vel dicit̄ vnū:quia iterari nō pōt.de ɔſe.di.iiij.quō.c.hi.c.eos.j.q. j.hi qui.⁊.c.hanc regulā. Si quis autē querat quō eccl'ia eſt vna.q: fides vna.quū beati fidē non habeant:quia fides eſt de re nō viſa.de pe.di.iiij.in domo. ⁊ ipſi videant ſemꝑ faciē patris. Matth.xviij.qui tm̄ ⁊ ad eccl'iam ptinent.dicendū eſt ꝙ hic precipue intentio eſt de eccl'ia militantiū qui per fidē ambulant. Uel dicendū ꝙ licꝫ non habeant fidē:habēt tm̄ qđ fidei ſuccedit:ſcꝫ viſionē. Idē em̄ eſt qđ illi vident/⁊ qđ nos credim⁹. Et iō eccl'ia tota vt cōprehendit p̄ſentē ⁊ futurā:pōt dici vna cognitione. licet in vtraq̄ ſit diuerſus modus cognitionis. Licꝫ aūt fide ſpe ⁊ charitate vniat̄ eccl'ia: ſpeciali tm̄ modo charitati cōuenit vnire.de ɔſe.di.iiij.eccleſie charitas. Charitas em̄ amor eſt:amor aūt vim hꝫ vnitiuā et cōiunctiuā. ſm Diony.iiij.de diuinis noībus.ꝓpter qđ vinculū perfectionis vocat̄ ab apl'o.Colo.iij. Ipſa em̄ vincit ⁊ vnit eccleſie mēbra chriſto capiti.ex̄ de ſacra vnc.c.j.⁊ adinuicē: ꝑ quā multitudinis đ: eſſe aīa vna ⁊ cor vnū.Actuū.iiij. xij.q.j.dilectiſſimis.ex̄ de ſum.tri.c.ij.§.verū. Eſt igit̄ eccleſiaſtica cōitas vna:nō ſicut cōuenticule hereticoꝝ q̄ diuiſe ⁊ diuerſe ſunt.C.de epi.⁊ cleri.cōuenticulā. ex̄ de here. cū ex iniūcto.j.rn̄.c.excōicamus.j.rn̄.xxiiij.q.j.clericus. Et recte quidē. Nam bonū cōuenit vno mō: malū aūt multipliciter.vt Dionyſius ait. ⁋ F Quū autē ſit ⁊ vna eccleſia:ſeptē tm̄ eccleſie a Ioāne deſcribūtur. Apoc.j.in ſi. cū ſequē.xciij.di.diaconi.v.ix.q.iij.⁊ āgelo.vt eccl'ia ſeptiformi plena ſpiritu deſignet̄.ſicut in Prouer.dicitur.ix.c. Sapientia edificauit ſibi domū:⁊ excidit in ea colūnas ſeptē.que tm̄ ſeptē vna eſſe nō ambigunt̄.xxi.di.q̄uis. dicente apl'o.j.ad Timo.iij.ꝙ domus dei eſt eccleſia dei viui:q̄ eſt colūna ⁊ fundamentū veritatis. Uel ſeptenaria numero ſignificat̄ eccl'ia:q: ſeptē dierū numero decurrit p̄ſens vita in q̄ peregrinamur. Uel pōt dici ꝙ q: ꝑ ſeptenariū numerū in ſcriptura vniuerſitas intelligit̄. Mar. vlti.ibi.de qua eiecerat ſeptē demonia. vbi Grego. Quia per numerū ſeptenariū vniuerſitas deſignatur. Maria ſeptē demonia habuit:q: vniuerſis vitijs plena fuit. Iō per ſeptē eccleſias oēs eccleſie deſignātur: que vna ſunt vniuerſitas.xxi.di.q̄uis.ſicut multe ciuitates ſunt vnū regnū vel vna ꝓuincia.vj.q.iij.ſcitote. Illud etiam eſt cōſiderandū ꝙ vnitatē eccleſie nō impedit diuerſitas ⁊ varietas q̄ in ea apparet. ⁋ G Sciendū aūt ꝙ triplex diuerſitas eſt p̄ncipaliter. Una ē diuerſitas ſtatuū:put q̄dam ſunt alijs perfectiores ⁊ merito potiores.ar.xl.diſt. quodcūq̄.ſub.c.multi. Ad hāc diuerſitatē ptinēt inequalitates grē ⁊ virtutū in diuerſis:quas ɔſequitur inequalitas premioꝝ.de qua dn̄s ait Io.xiiij. In domo pr̄is mei māſiones multe ſunt.de pe.di.iiij.§.finis.℣.porro.⁊ apl's ait ꝙ ſtella differt a ſtella ī claritate.j.ad Coꝛ.xv. Ad hāc diuerſitatē ptinet/ꝙ quidā dicūtur incipiētes:quidā ꝓficiētes:quidā ꝑfecti.ar.de pe.diſt.ij.dum ſanctā. Alia eſt diuerſitas officioꝝ: q̄ attendit̄ ſm h ꝙ diuerſi ad diuerſas actiones deputant̄. Officiū quippe ab efficiendo đ: ſm Iſidoꝝ. Eſt em̄ actus cōgruus ⁊ ꝓprius vniuſcuiuſq̄ ꝑſone. Ad hanc diuerſitatē ptinet diuerſitas donoꝝ:per q̄ reddunt̄ hoīes idonei ad officia.de qua diuerſitate dicit apl's Roma.xij. Habentes donationes ſm grām q̄ data eſt nobis differentes ⁊c.⁊ in p̄s.xlvij. Diſtribuite domos eius.i.officia diuerſa diſponite.lxxxix.di.ſingula. Tertia eſt diuerſitas graduū:put in eodē ſtatu vel officio q̄daꝫ ſunt ſuperiores alijs.lxxxix.di.ad hoc.xciij.di.a ſubdiacono.⁊.c.nulla.ex̄ de maio.⁊ obe.c.j.⁊.c.ſtatuimus. ⁋ Hec aūt triplex diuerſitas q̄ dicta eſt/ad tria ptinet: vt doctores tradūt. Primo em̄ ptinet ad ipſi⁹ eccl'e ꝑfectionē. ſic em̄ ad ꝑfectionē vniuerſi ptinet pluralitas ⁊ varietas ꝑfectionū:vt dei bonitas multiplr̄ ⁊ varie manifeſtet̄ ī reb⁹: ſic ad ꝑfectionē eccl'ie ptinet diuerſitas ſupradicta.vn̄ dicit apl's Eph.iiij. Ipſe dedit quoſdā apl'os:quoſdā ꝓphās: alios euāgeliſtas:alios paſtores ⁊ doctores: ad cōſummationē ſanctorū.i.perfectionem: in opus miniſterij: in edificationē corporis chriſti.i.eccl'ie.xxiij.q.v.de liguri⁹. ⁊.j.Coꝛ.xij.iuxta p̄n.ibi.diuiſiones vero grarū ſunt ⁊c. ⁊ diuiſiones miniſtrationū ſunt ⁊c.et diuiſiones operationū ſunt ⁊c. Unicuiq̄ aūt datur manifeſtatio ſp̄us ad vtilitatem.alij quidē per ſpiritū ſermo ſapie. alij aūt ſermo ſcientie ⁊c.et ſequit̄ paulo poſt. Sicut em̄ corp⁹ vnū eſt:⁊ mēbra hꝫ multa:oīa mēbra corporis cum ſint multa vnū corpus ſunt:ita ⁊ chriſtus.xxj.diſt.in ſi.⁊ quoſdā poſuit deus in eccl'ia.p̄mo apl'os:ſcđo ꝓphās:tertio doctores:deind.e virtutes ⁊c.ad hoc ex̄ de here.cū ex iniūcto.j. rn̄.℟.ſicut .facit.xliij.diſt.ſit rector.vltra colum.℣.hinc in exodo.q: ſub cortice malogranati multa grana interius vniūtur.vt ibi dicit̄. ⁋ Scđo ptinet ad neceſſitatē actionum que ſunt in eccl'ia. opꝫ em̄ ad diuerſas actiones diuerſos hoīes deputari:vt expedite ⁊ ſine cōfuſione ſiant. ſicut in corpore diuerſa mēbra ſunt neceſſaria ad diuerſos actus.vt in ɔcoꝛ. ꝓxime poſitis. ⁋ Tertio ptinet ad dignitatem ⁊ pulchritudinē eccleſie:q̄ attendit̄ in ordine quodā.nam ordo efficit pulchritudinē ⁊ decorē ⁊ ornatū.vnde ſup illud Cañ.ij. Ordinauit in me charitatē. dicit Bern̄. Diſcretio virtuti ordinē ponit. ordo modū tribuit ⁊ decorem ⁊ perpetuitatē.vn̄ p̄s.cxviij. Ordinatione tua ꝑſeuerant dies.i.virtutes. Ad ordinē aūt requirit̄ diuerſitas quedā.ſed p̄dicta diuerſitas q̄ in eccleſia inuenitur:vnitatē eccleſie nō tollit aut īpedit:ſed perpetuat. q̄nimmo eccleſie vnitas diuerſitatē hm̄ōi exigit. quū ſit vnitas multitudinis ordinate atq̄ perfecte. Unde poteſt ex his accipi duplex alius modus vnitatis. ⁊ ſm quē eccleſia đ: vna. Dicit̄ em̄ vna ſm ꝑfectionē. Nam ſm ph̄m quīdā modus vnitatis eſt ꝓut id qđ eſt ꝑfectum đ: vnū. ideo in cañ.vj.c.poſtq̄ ꝑmiſit Salomon de eccleſia: Una eſt colūba mea.addidit/ꝑfecta mea. Dicit̄ etiam vna ſm ordinē ſicut ⁊ ip̄m vniuerſum đ: vnum vnitate ordinis. Ipſe em̄ ordo cōnectit eccl'iam :⁊ cōſeruat eccleſie vnitatem.op.ar.xciij.di.legimus.℣.ꝙ aūt.⁊.lxxxix.diſt.ad hoc. ⁋ Unde ptꝫ ꝙ in hoc ꝙ eccl'ie regnū eſt ⁊ đ: vnū:intelligitur alia cōditio ſcꝫ ꝙ ſit ordinatū. ſicut em̄ vniuerſum dicitur ordinatū q: in eo eſt ordo generantiū ⁊ generatoꝝ:mouentiū ⁊ mobiliū:cauſarum ⁊ cauſatoꝝ: ſic ordinata eſt eccleſia:q: in ea eſt ordo p̄dicantium ⁊ auditoꝝ. xj.q.iij.nolite.preſidentiū ⁊ ſubiectoꝝ.xciij.diſt. per totū. ⁊ ſic de alijs ordinibus eccleſie. Eſt etiam cōſiderandum ꝙ ſicut vnitatē eccleſie nō tollit diuerſitas eccleſie officiorum/ſtatuum/⁊ graduū: ſic etiam non p̄iudicat diuerſitas moꝝ ⁊ rituū que apud diuerſas eccleſias inuenitur. Nam in ijs q̄ ſunt de neceſſitate ſalutis:eccl'ia eſt vni⁹ moris ⁊ ritus.in alijs aūt ſine detrimento vnitatis poſſunt eſſe conſuetudines diuerſe ⁊ obſeruantie varie:dū tamē laudabiles ſint. vnde Boetius de fide chriſtiana. Quicquid in eccleſia catholica tenetur:aut eſt authoritas ſcripturarū:aut traditio vniuerſalis:aut certe ꝓpria ⁊ particularis inſtructio.ſed authoritate tota cōſtringitur.priuatis vero conſtitutionibus ⁊ ꝓprijs informationibus vnaqueq̄ vel pro locoꝝ varietate/vel ꝓut cuiq̄ bene viſum eſt/ſubſiſtit ⁊ regitur. Iſta etiam leguntur dicta ab Aug.xj.diſ.catholica.facit ad h.e.di.eccleſiaſticarū.xij.di. ſancta.c.illud.c.illa. Igit̄ eccleſia cōmunitas vna eſt:cui⁹ vnitatem dn̄s mōſtrare volens/vnū ꝑfecit eccleſie ſcꝫ Petrū.xxiiij.q.j.loquit̄. Extra hanc eccl'ie vnitatem neq̄ grā neq̄ remiſſio peccōꝝ/nec ſp̄ualis vita pōt haberi.ad ſalutem quoq̄ eternā nec ſacramentoꝝ pceptio.nec vlla operatio aliquid ꝓdeſſe valeat extra eccleſie vnitatem. ⁊ in

Baptiſma cur vnū dicatur.

Statuū diuerſitas.

Officiorū diuerſitas.

Graduū diuerſitas.

Ali⁹ vnitatis modus.

Ordinata eſt eccleſia.

extrauagā. Bonifacij.vnā ſanctā. de qua habes.ſ.ar.lx. ad hec.xc.diſt.oblationes.c.neqꝫ ad cayn.i.q.i.vide.xxiiij. q.i.q꞉ ex ſola.c.quecūqꝫ.c.vbi ſana.c. didicim⁹.c.ſchiſma. de peni.di.i.verbū.⁊ diſt.ij.§.euidēter.⁊ di.iij.§.pōt.⁊.c.ſi quis.de ꝯſe.di.iiij.ſolet.ex̄ de hereti.firmiſſime. Sicut em̄ ſalus ⁊ vita nō pōt mēbꝛo ineſſe/niſi maneat in coꝛpoꝛis vnitate:ſic alicui aduenire nō pōt vera ſalus:niſi exiſtat intra eccl'ie vnitatē. vt ꝓbatū eſt.vñ Augu.ad Uincētiū. Quēadmodū membꝛū/ſi p̄ciditur ab hoīs viui coꝛpore/nō pōt tenere ſpm̄ vite:ſic hō qui p̄ciditur de chꝛiſti iuſti coꝛpoꝛe/nullo mō pōt tenere ſpiritū vite(.i.iuſtitie) etiam ſi figurā membꝛi teneat quā ſumpſit in coꝛpoꝛe.i. ꝙuis videat membꝛū ꝑ ſacramēta q̄ ꝑus receperat.xxiiij. q.vij.quēadmodū. Attamen ſicut interdū aridū mēbꝛū coꝛpoꝛi cōiungit̄ ſm̄ cōtinuitatē.nō aūt ſm̄ virtutis influxū:ita nōnulli quadā cōtinuitate cōuerſationis exterioꝛis vniūtur eccl'ie.ſꝫ a chꝛiſto capite ⁊ a mēbꝛis ei⁹ influxū nō recipiūt ſalutis ⁊ vite. de ꝯſe.di.iiij.c.eſt vnitas.

Firma ē eccl'ia.

¶ Ex eo aūt ꝙ eccleſia vna eſt.⁊ ꝑ ꝯñs oꝛdinata:ſequit̄ alia conditio.ſ.ꝙ ſit firma ⁊ foꝛtis. Uirtus em̄ vnita/ſm̄ philoſophū/foꝛtioꝛ eſt ꝙ̄ diuiſa.vnde ex ipſa ſua vnitate redditur eccl'ia foꝛtis ⁊ firma. Ipſe quoqꝫ oꝛdo eā efficit foꝛtioꝛem.ꝓpter qꝺ in Cañ.dicit̄ eſſe vt caſtroꝝ acies oꝛdinata.Cañ.vj. Foꝛtis ſiquidē eſt eccl'ia: q꞉ firma eſt contra hoſtiū impetus/ſiue demonū/ſiue tyꝛānoꝝ/ſiue hereticoꝝ.⁊ ſic firma:vt nō deficiat:q꞉ nō pōt eſſe nulla.xxiiij. q.i.pudenda.in ſi.ſed inter ipſos hoſtiū cōflictus creſcat. ⁊ inualeſcat.xij.q.i.futurā. Cōtra demones foꝛtis eſt ſanctitate ⁊ iuſtitia. Cōtra tyꝛānos foꝛtis eſt patientia. Contra hereticos ⁊ mundi ꝑhos foꝛtis eſt diuina ſapia. Hec eſt turris Dauid/cum ꝓpugnaculis: ex qua mille clypei pendent:⁊ oīs armatura foꝛtiū.Cañ.iiij. Non armatura carnalis:ſed ſpūalis.ſicut ait apl'us.ij.ad Coꝛ.x.xxiij.q.i. niſi. Arma inquit militie noſtre nō carnalia: ſcꝫ debilitate:ſed potentia deo.i.ꝑ deum/ad deſtructionē munitionū.i.vt deſtruāt.conſilia hoīm ſeu demonū diuerſis calliditatibus munita.ꝯſilia deſtruentes ⁊ oēm altitudinē.i. ꝓfunditatē intellectus.tā legiſperitoꝝ ꝙ̄ ꝑhoꝝ/extollentem ſe aduerſus ſciam dei.i.que de deo eſt. Itē Eph.vj.

Armatura dei ſextuplex.

Induite vos armaturā dei.xxiij.q.i.ꝟ.bella. Ubi apl's ponit ſextuplam armaturā dei. ſcꝫ cingulū caſtitatis/cōtra luxuriā. Luce.xij. Sint lumbi veſtri p̄cincti ⁊c. Greg. Lūbos p̄cingim⁹: quū carnis luxuriā ꝑ ꝯtinētiā coarctam⁹. Iuſtitia.ibi.induti loꝛica iuſtitie.ꝯtra auaritiā. q꞉ iuſtus miſeret̄.ps.xxxvj. Calciamentū.ſequit̄.calciati pedes ⁊c. ſcꝫ exempla ſanctoꝝ.ꝯtra toꝛpoꝛē acidie. Scutū fidei.xj. q.iij.qui reſiſtit. Fides incarnatiōis. Thꝛeñ.iij. Dabis eis dñe ſcutū coꝛdis laboꝛē tuū.ꝯtra tela ⁊ diaboli inſidias. Galea ſpei ꝯtra vana hui⁹ mūdi ⁊ ꝯtra deſꝑationē. Roma.v. Gloꝛiamur in ſpe filioꝝ. Gladium ſpūs ad carnis moꝛtificationē. Cañ.iij. Uniuſcuiuſqꝫ enſis ſuper femur ſuū ꝓpter timoꝛes nocturnos. Matth.x. Non veni pacē mittere:ſed gladiū. Item Amb. Lachꝛyme ⁊ orōnes ſunt arma clericoꝝ.xxiij.q.viij.conuenioꝛ.

Porte inferi que ſint.

¶ De foꝛtitudine ⁊ firmitate eccl'ie ꝺ꞉ Matth.xvj. Poꝛte inferi nō p̄ualebūt aduerſus eā.xix.di.ita. ſup quo dicit glo. Poꝛte inferi vitia ſunt atqꝫ pctā. Uel hereticoꝝ doctrine: ꝑ quas hoīes ducunt̄ ad tartara. Uel ſingule ſpūales nequitie.ſ.demones poꝛte ſunt inferioꝝ:qꝫbus ꝯtrariantur poꝛte iuſtitie. Poꝛte quoqꝫ inferi toꝛmēta ⁊ blandimēta ꝑſecutoꝝ ſunt ſed ⁊ pꝛaua infideliuꝫ opa ⁊ inepta colloquia poꝛte ſunt inferi:q꞉ iter ꝑditionis oſtendūt. ſed oīa hec nō p̄ualent aduerſus eā ſcꝫ eccl'iam.q꞉ eā nō ſeparāt a charitate ⁊ fide mea:dicit dñs. Ipſa em̄ eſt dom⁹ ſapiētis. Matth.vij. ſupꝛa petrā edificata:q̄ nec pluuie deſcenſu/nec fluminū impetu/nec ventoꝝ flatu irruēte cadit. q꞉ fundata eſt ſupꝛa petrā fidei ſolidiſſime veritatis. Hāc em̄ domū/eccleſiam ſcꝫ/nec pluuia mēdacis doctrine coꝛrūpit.xxiiij.q.i. a recta. Nec diabolicus flatus impellit.quia reſiſtit ei foꝛtis in fide.i. Pe.v.que nō deficit. Matth.xvj.de pe.diſt.ij. ſi em̄.vltra duas colum.ꝟſi.petrus.vbi de hoc.etiā no. in gloſ.ſcꝫ fina. Foꝛtis eſt deniqꝫ eccl'ia:q̄ velut munita ciuitas angeloꝝ p̄ſidiū ⁊ cuſtodiā habet. Cañ.iij.ibi. Inuenerūt me vigiles qui cuſtodiūt ciuitatem.⁊ illud Eſa.lxij.c. Sup muros tuos hierl'm ꝯſtitui cuſtodes. Ipſum etiam chꝛiſtū magni conſilij angelū p̄ncipalem cuſtodē ⁊ adiutoꝛem hꝫ.de quo ꝺ꞉ in Apoc.xxi.ꝙ ciuitas habebat murū magnū ⁊ altum.vbi gloſ. Per murū cōuenienter intelligitur chꝛiſtus q̄ ipſam ſanctā hierl'm vndiqꝫ circūdat: cōtra incurſoꝛes demones ⁊ pꝛauos homies ⁊ vitia circūquaqꝫ nūc defenſat. ¶ Ex p̄dictis aūt tribus cōditionibus eccl'ie ſequit̄ quarta cōditio:videlicet ꝙ eſt pacifica: nam vnitas cauſa eſt pacis. Eſt em̄ pax effectus amoꝛis.

Pacifica eſt eccleſia.

cuius eſt vnire. Oꝛdo em̄ in rōne pacis cōpꝛehenditur. ar.xciij.di.legimus.i.rñ.q꞉ ſm̄ Augu.xix.de ciui.dei. Pax eſt trāquillitas oꝛdinis.⁊ pax hoīm eſt oꝛdinata ꝯcoꝛdia xxiij.q.i.q̄d culpat̄.ibi. Oꝛdo aūt ⁊ pax ciuitatis eſt oꝛdinata imperandi atqꝫ obediendi cōcoꝛdia ciuiū. Foꝛtitudo etiā pacē inducit. Ex foꝛtitudine nāqꝫ victoꝛia ꝓcedit: ⁊ ad hanc ſequit̄ pax.vñ Augu.xix.de ciui.dei dicit/ꝙ victoꝛia eſt ſubiectio repugnantiū. qꝺ quū fuerit:pax erit. Eccleſia ꝰ que vna eſt/⁊ oꝛdinata eſt/⁊ foꝛtis ⁊ pacifica eſt. In hac tn̄ peregrinatione/q꞉ multipl'r ⁊ ſepe turbat̄/ꝑfectam ⁊ plenā pacē nō hꝫ.ſed in futuro erit plene pacata:qn̄ quidē nulla erit diſcoꝛdia:nulla pugna:nulla oꝛdinis turbulentia. vñ Iſiꝺ.dicit.ꝙ eccl'ia nūc ꝺ꞉ ſyon peregrinatione p̄ñti: q꞉ ab hmōi ꝑegrinationis longitudine poſita ꝓmiſſionē rerū celeſtiū ſpeculat̄.idcirco ſyon.i.ſpeculatio nomē accepit. Pꝛo future vero patrie celeſtis pace hierl'm vocat̄/q̄ pacis viſio iterpꝛetat̄.ibi em̄ abſoꝛpta oī aduerſitate/pacē que chꝛiſtus eſt:p̄ñti poſſidebit obtutu.vnde ad hierl'm ꝺ꞉ in ps.cxlvij. Qui poſuit fines tuos pacē.⁊ iterū ps.cxxiiij. Pax ſup iſrl'.i.ſuper vidētes deuꝫ. Et hec dicta ſint de regni eccleſiaſtici vnitate. ¶ H

CONſequens aūt eſt dicere ⁊ videre ꝙ eccleſie regnū dicit̄ catholicū.i.vniuerſale.⁊ quomodo merito.ſiquidem eccleſia ꝺ꞉ vniuerſalis:q꞉ ipſius inſtitutoꝛ eſt vniuerſoꝝ dñs. de quo ꝺ꞉ in Iob.xxxiiij. Opus manuū ei⁹ ſunt vniuerſi.⁊ in ps.xxi. Cōuertentur ad dñm vniuerſi fines terre:⁊ adoꝛabunt in ꝯſpectu eius vniuerſe familie gentium. Dicitur aūt ⁊ eſt eccl'ia vniuerſalis multipl'r.

Eccl'ia multis de cauſis appellat̄ catholica.

¶ Pꝛimo em̄ dicit̄ vniuerſalis quātum ad loca. Non em̄ ſicut ſynagoga in iudea tm̄ inuenit̄:ſed in vniuerſo mundo. vñ ps.lxxv. Notus in iudea deus. Sed in oēm terram exiuit ſonus eoꝝ:ſcꝫ aploꝝ.⁊ euangelice p̄dicationis ⁊ apoſtolice doctrine.xix.di.ita dñs.ex̄ de elec.fundamenta.lib.vj. ⁊ in Malachia.i.c. Ab oꝛtu ſolis vſqꝫ ad occaſuꝫ magnū nomen meū in gentibus.⁊ in omni loco offertur nomini meo oblatio munda.⁊.xciij.di.legimus.ꝟ.nec altera. De hac vniuerſitate Iſiꝺ.c.viij.lib.etymo. Eccleſia grece/latine cōuocatio dicitur.ꝓpterea ꝙ omnes ad ſe vocet. Catholica aūt dicit̄ eccl'ia.i.vniuerſalis. Non em̄ ſicut cōuenticula hereticoꝝ in aliquibus regionū partibus coarctatur:ſed per totū terrarū oꝛbem dilatata diffunditur.facit ad hoc.xxi.diſt.ꝙuis. Et in lib.i.de ſummo bono. idē ait. Hereſes aut in aliquē angulum mūdi/aut in vnam gentem inueniūtur verſari. Eccleſia vero catholica ſicut per totum mūdum extenditur: ſic ⁊ omniū gentiū ſocietate cōſtituitur. ¶ Secūdo eccl'ia dicit̄ vniuerſalis quantum ad ꝯditionē hoīm.q꞉ om̄es oīm hoīm diuerſitates colligit:⁊ nullā abijcit.nō diuerſitatē rituū reſpuit.q꞉ ⁊ iudeos ⁊ gētiles cōgregat ⁊ vocat:q꞉ nō accipit ꝑſonā. Act.x. ⁊.xi. Rom.ij. Deut̄.i.xxxij.q.iiij.§.his ita.iij.q.ix.c.vl.ex̄ de iudic̄.nouit.ex̄ de pꝛeben. venerabilis. Non diuerſitatem nationū. quia Grecos ⁊ Barbaros Scythas ⁊ Indos. Gal.iiij.⁊ Col'.iij.xciij.di.legimus. Nō diuerſitatē ꝯditionū.q꞉ ⁊ ſeruos ⁊ liberos.xxix.q.ij.oībus nobis.c.ſi femina. Nō diuerſitatē ſex⁹.q꞉ feminas ⁊ maſculos.q꞉ maſculū ⁊ feminā creauit eos. Geñ.i.xxxij.q.v.hec imago.⁊.c.nec

Illud. Non diuerſitatē fortune. q꞉ pauperes ⁊ diuites: no/
biles ⁊ ignobiles. ex̄ de p̄ben. venerabilis. xxiij. q. iiij. ſicut.
Non diuerſitatē animoꝝ. q꞉ doctos ⁊ indoctos: ſapiētes
et ſimplices: philoſophos ⁊ idiotas: oratores ⁊ plebeios
j. ad Cor. j. Et vniuerſalit̄ nullā diuerſitatē hoim̄ reſpuit.
oēs recipit. q꞉ non accipit perſonas: vt dictū eſt. ſed ip̄e eſt
qui eſt omniū factor. eſt oim̄ ſaluator ⁊ ſuſceptor. qui vult
oēs hoīes ſaluos fieri. j. Timo. ij. Unde Mar. vlti. Eūtes
(inquit) in mundū vniuerſum: predicate euangeliū om̄i
creature. i. omni homini. ⁊ ad Titū. ij. Apparuit enim gr̄a
dei ⁊ ſaluatoris noſtri oībus hoībus. Nā quū ſit ip̄e ſum/
ma iuſtitia: negare ſeipſum non p̄ōt. ij. ad Tim̄. ij. Hiero.
Non rex apud illū nobilior: non pauper infirmior: non di
ues potētior: nō dn̄s potior: nō ſeruus deterior: ſed oībus
equalis: oībus iudex: oībus deus: omnibus dn̄s eſt. Job
xxxvj. Deus potētes non abijcit; quum ⁊ ip̄e ſit potēs. ſed
nō ſaluat impios: ⁊ iudiciū pauperibus tribuit. Sap̄. vj.
Puſillū ⁊ magnū ip̄e fecit: ⁊ equaliter cura ei eſt de oīb⁹.
¶ Tertio eccleſia dicit̄ vniuerſalis quātū ad tēpus. quia
incepit ab initio mundi: ⁊ vſq꞉ in finē duratura eſt. Un̄ di-
citur incepiſſe ab Abel iuſto. vn̄ Grego. in homilia ſuper
Mat. xx. Simile eſt regnū celoꝝ homini patrifamilias
qui exijt ⁊c̄. Qui habet vineā ſcꝫ vniuerſam eccleſiā: que
eſt ab Abel iuſto vſq꞉ ad vltimū electū / qui in fine mundi
naſcitur⁹ eſt: quot ſanctos ꝓtulit / quaſi tot palmites mi/
ſit. Iſido. tn̄ dicit ꝙ eccleſia inchoauit a loco vbi venit de
celo ſp̄ūſſanctus: ⁊ impleuit vno loco ſedētes. Act. ij. Qd̄
verū eſt ꝙ ibi inchoauit quantū ad ei⁹ plenitudinē in p̄ſo
nis ⁊ gratijs: q꞉ iam venerat plenitudo temporis in quo
miſit deus filiū ſuū. Gal. iiij. Tunc etiā inchoauit quantū
ad ei⁹ dilatationē: ⁊ quantū ad fidē explicitā ⁊ reuelatā.
Similiter aūt ab exordio humani generis cepit. ab Abel
aūt cepiſſe dicit̄ propter eius innocentiā. De hoc tractaui
latius. ſ. in p̄n. iſti⁹ operis in illo ar. Q꞉ ante fuit eccleſia
ꝙ imperiū in. xxxvj. ar. Unū aūt eccleſie corpus cōſtituūt/
qui ante chriſtū ⁊ poſt chriſtum fuerūt. quorū oīm ip̄e eſt
caput. ad Col. j. ex̄ de ſacra vnc. c. j. q꞉ ⁊ qui preibāt ⁊ q̄ ſe/
quebātur clamabāt. Oſanna benedict⁹ qui venit in noīe
dn̄i. Matth. xxj. Mar. xj. Luce. xix. ⁊ Joā. xij. Un̄ magiſter
Hugo de ſancto victore. Uerbū incarnatū rex noſter eſt:
qui in hūc mundū venit cum diabolo pugnaturus. ⁊ oēs
ſancti qui ante aduentū eius fuerunt / quaſi milites ſunt:
ante regis faciē precedentes. ⁊ qui poſtea veniunt vſq꞉ in
finē mundi milites ſunt regē ſuū ſubſequentes. Ip̄e rex
medius eſt in exercitu ſuo hincinde vallatus incedens ⁊
ſtipatus agminibus ſuis. Quod quidē hodie ſignatū eſt
in hoc ꝙ q̄ precedebāt ⁊ qui ſequebant̄ clamabāt Oſan/
na in excelſis. vnde ⁊ gloſ. ſuper predictū locū Mat. ait.
Primitiui patres ⁊ eorū ſequaces cū magno affectu fate
bātur ꝙ ſalus adſcribenda eſt homini a verbo dei aſſum/
pto. Eadē quoq꞉ fides eſt precedentiū ⁊ ſequentiū: q꞉ cre
debāt futurū qd̄ nos credimus iā factum. In hoc autē ꝙ
eccleſia dicit̄ vniuerſalis quantū ad tēpus / intelligit̄ illa
duplex cōditio regni eccleſiaſtici q̄ eſt antiquitas ⁊ perpe
tuitas. ¶ Quarto eccl'ia dicit̄ vniuerſalis quantū ad ſta
tus. q꞉ cōprehendit tam illos qui ſunt in ſtatu cōprehen/
ſorū / ꝙ illos q̄ ſunt in ſtatu viatorū. vt. ſ. dictū eſt. Nec ſo/
lū hoīes: ſed etiā angelos. Un̄ eccleſia ſic ſumpta dicit̄ cō
gregatio oīm illoꝝ qui ſunt chriſti mēbra qualitercūq꞉. ſic
ſumitur de peni. diſt. j. eccleſia. Eccleſia vero pro hoc ſtatu
preſenti dicit̄ congregatio fideliū. ſic ſumitur de cōſe. di. j.
eccleſia. Pro futuro aūt ſtatu dicitur eccleſia etiā congre
gatio cōprehenſoꝝ. ſic ſumitur in pſ̄. cxlix. In eccleſia ſan
ctorū. ¶ Quinto dicitur eccleſia vniuerſalis quantū ad
doctrinā. q꞉ in ea eſt vna doctrina vniuerſalis de omnib⁹
neceſſarijs ad ſalutē: ⁊ omni generi hominū conueniens.
iiij. di. erit aūt. xxv. q. j. que ad perpetuā. ſicut enim eſt vnū
regnū eccleſie: ita oportet ꝙ ſit vna ſcientia ⁊ lex. alias di
uiſio legis vel ſciētie / diuiſio eſſet regni ⁊ deſolatio. quia
hoc eſt ex ijs q̄ ſpectant ad ſalutē. ſupra. §. pxi. ℞. eſt tn̄ con

Eccleſie initium.

ſiderandū. vt eſt expreſſum. xxv. q. ij. ſi ea. ¶ Sexto eccle/
ſia dicit̄ vniuerſalis quantū ad remediū. q꞉ curat vniuer
ſaliter oīa hoim̄ peccata: ⁊ omnia hoim̄ cōtinet ſufficien/
tia remedia ⁊ vniuerſalia ſeptē. ſcꝫ ſacramēta: que ab vno
remedio ſalutari per qd̄ omnes liberant̄ efficaciā ſortiun
tur: ſcꝫ a chriſto. ex̄ in clemen. fidei. §. ſi. Et ideo eccleſia dr̄
vniuerſalis: q꞉ vniuerſalem continet viā anime liberāde/
ſcꝫ chriſtū: qui de ſe ait Jo. xiiij. Ego ſum via veritas ⁊ vi
ta. Un̄ dicit Augu. x. de ciui. dei de chriſtiana religione lo/
quens. Hec eſt religio que vniuerſalē continet viam ani/
me liberande. hec em̄ eſt quodāmodo regalis via: que du
cit ad regnum nō tēporali faſtigio nutabundū: ſed eter/
nitatis ſecuritate ſecurum. Nam que alia eſt vniuerſalis
anime liberande: niſi qua vniuerſe anime liberantur? Ac
per hoc ſine illa nulla aīa liberatur. Hec eſt inquā liberā/
dorum credentiū vniuerſalis via: de qua fidelis Abraam
diuinū accepit oraculū. In ſemine tuo benedicentur oēs
gentes. Gen. xxij. Gal. iij. Hec eſt vniuerſalis via: de qua
in ſancto ꝓpheta dictum eſt. pſ̄. lxvj. Ut cognoſcamus in
terra viā tuam: in oībus gentibus ſalutare tuū. Omnib⁹
ergo modis dicitur eccleſia vniuerſalis. De cuius vniuer/
ſalitate quantū ad aliquos predictoꝝ modoꝝ / dicit Iſid̄.
in lib. de origine officiorū. Eccleſia vocatur ꝓprie ꝙ oēs
ad ſe vocet: atq꞉ in vnum congreget. Catholica aūt ideo
dicitur: q꞉ per vniuerſum mundū eſt cōſtituta. Uel qm̄ ca
tholica. i. generalis in ea doctrina eſt ad inſtructionē ho/
minū de viſibilibus atq꞉ inuiſibilib⁹ rebus celeſtiū ⁊ ter/
reſtriū. Uel ꝓpter omne hominū genus ad pietatis ſub/
iectionē tam principū ꝙ qui principātur oratoꝝ ⁊ idiota/
rum. Ex omni em̄ genere hominū colligenda eſt eccleſia:
etiā ab ijs qui faſtu ⁊ ſuperbia ſeculari / a fide ⁊ humilita/
te videntur aberrare. Uel dr̄ vniuerſalis propterea ꝙ ge
neraliter curat oīm peccata q̄ per corpus ⁊ animā perfi/
ciūtur. de peni. di. iij. ſunt plures. De vniuerſalitate etiam
eccleſie dicit Boe. in li. de trinitate. Chriſtiane religionis
reuerentiā plures vſurpant: ſed ea fides pollet maxime
ac ſolitarie: que tum ꝓpter vniuerſaliū precepta regula/
rū / quibus eiuſdē religionis integratur authoritas: tum
ꝓpterea ꝙ eius cultus per oēs pene mūdi terminos ema
nauit: catholica vel vniuerſalis vocatur. ¶ Dicūtur autē
regule vniuerſales preceptorū in religione chriſtiana: q꞉
nō vni populo / ſicut lex filijs iſrael: nec vni ſexui / ſicut cir/
cūciſio maſculis. ex̄ de bap. maiores. ſed omni populo / oī
ſexui / omni deniq꞉ etati atq꞉ cōditioni / indicunt̄. Una em̄
fides: vnū baptiſma: vnus ſacrificij ritus: vna charitas:
vna ſpes oībus predicatur. ¶ Uel dicuntur vniuerſales
regule: q꞉ eis nihil falſitatis / nihil iniquitatis admiſcetur
in quocūq꞉ ar. vel caſu. ix. diſ. ſi ad ſcripturas. cum. ij. c. ſeq.
Uel dicūtur vniuerſales regule: quia totā vitā hominis ⁊
omne quod ad ipſum quolibet modo pertinet / cōtinent
et ordinant. iij. di. regula. In lib. etiam de fide chriſtiana /
de vniuerſalitate eccleſie dicit idē Boetius. Dat chriſtus
formā diſcipulis ſuis baptizandi ⁊ docendi ſalutaria: effi
caciā quoq꞉ miraculorū: atq꞉ vniuerſum mundū ad vitā
precipit introire. vt predicatio ſalutaris / non iam in vna
tantū gēte / ſed orbi terrarū predicaretur. Diffundit̄ ergo
per mundū celeſtis illa doctrina: adunantur populi. inſti
tuūtur eccleſie. ſit vnū corpus qd̄ mundi latitudinē occu/
paret. Quam vero mirabiliter ſit eccleſia dilatata ⁊ dif/
fuſa per mundū / vt merito ex hoc vniuerſalis dicat̄: hinc
patet: q꞉ non armis aut ciuili potētia creuit eccleſia; neq꞉
magicis artibus: vt quidam heretici garrientes dixerūt
quos pulchre improbat Aug. xviij. lib. de ciui. dei. ſed euā
gelij predicatione: diuine potentie miraculis: virtutū ex/
emplis: ſanctorum patientia: periculis ⁊ laboribus: ⁊ ſan
guinis effuſione: et varijs paſſionum et tribulationum
generibus. xij. q. j. futuram. in prin. vnde Maximus. No/
uerimus itaq꞉ quia nō ſine magno diſcrimine / de religio/
nis veritate diſputamus: quam tantorū ſanguine confir/
matā videmus. Deinde q̄les fuerint ip̄ſi primi predicato/

Preceptorum chriſtianorū regule cur vniuerſales.

Chriſtiane religiōis incremēta qualia fuere.

res per quos mūdus credidit:⁊ eccleſia creuit per totum
oꝛbem:notū eſt.quia nō potētes ſm ſeculū: ſed pauperes.
non ſapiētes mundi ſapiētia:ſed idiote.Act.iiij.ibi. Uidē
tes aūt Petri conſtantiā.⁊ Jo.ix.per totū.ꝙ hoies eſſent
ſine literis ⁊ idiote ⁊c.non nobiles:nō diuites: ſed hoies
infirmi ⁊ illiterati : ignobiles et pauperes piſcatoꝛes. de
hoc.j.ad Coꝛ.j.ex de pben.venerabilis.vñ Damaſce.li.iij.
Euangeliū cognitionis dei pꝛedicatū eſt:non bellis ⁊ ar/
mis:⁊ exercitū aduerſarioꝛū deuincens: ſed pauci/nudi/
pauperes/idiote/perſecuti/verberati/moꝛtificati/crucifi
xum in carne ⁊ moꝛtuū ⁊ reſurgentē pꝛedicantes/ſapien
tibus pꝛeualuerūt. Itē Chꝛyſ.ſup Matth. homilia. xvj.
Si aūt hoies duodecim oꝛbem terrarū conuerterunt:ex/
cogita quāta eſt noſtra malitia:quū tanti exiſtentes/eos
qui regūtur non poſſumus coꝛrigere:quos decē milibus
mūdis opoꝛtebat ſufficere. Sed ſigna eius habebāt : ſed
nō ſigna eos mirabiles fecerūt. Multi enim etiā demo/
nes pꝛoijciētes/quia iniquitatē operati ſunt/non ſunt fa/
cti mirabiles:ſed puniti.j.q.j.teneamus. Sed quid inquā
eſt qđ eos oſtendit magnos? Pecuniarū contēptus: glo/
rie deſpectus:ab oībus huiusvite negotijs ereptio:que ſi
nō habuiſſent/etſi decē milia moꝛtuoꝛū ſuſcitaſſent:nō ſo
lū nulli pꝛofeciſſent/ſed ⁊ ſeductoꝛes exiſtimati eſſent.Eſt
igitur eccleſia catholica.i.vniuerſalis.ac inde qui ab vni/
uerſalitate recedūt:nō catholici/ſed heretici quaſi diuiſi
recte vocātur.vt colligit.j.q.j.catholicā.c.hi qui.c. ſi quis
confugerit.c.arrianos.ibi.qm̄ cū a catholica coꝛū actoꝛes
diſcederent ⁊c.xxiij.q.iij.pꝛo mēbꝛis.ibi. ſeruientes pꝛinci
pibus noſtris aduerſus eccleſiā catholicā ⁊c. xxiiij. q.iij.
cū quibus.in pn.⁊.c.inter ſchiſma. ¶ I Ex hoc autē ꝙ
eccleſia vniuerſalis dicit:poteſt accipi/alia cōditio eius:
ſcʒ ꝙ ſit copioſa ⁊ ſibi ſufficiens.quanto em̄ multitudine
eſt vniuerſalioꝛ:tanto ſufficiētioꝛ: pꝛopter mutuū adiuto/
riū coꝛū qui ſub hac vniuerſalitate continent.vel q: eccle
ſia pōt alio modo dici vniuerſalis:pꝛopter ſpiritualiū bo
noꝛū multitudinē/que in ea eſt:de chꝛiſti fonte ꝓcedens:
q: de plenitudine eius accipit eccleſia ſuā plenitudinem.
Joā.j.ideo ex eo ꝙ vniuerſalis dicit/eius copioſitas inſi/
nuat. ¶ Illud etiā pꝛetereundū non eſt. ꝙ ſicut eccleſie
vniuerſalitas nō tollit ei⁹ vnitatē: vt ex dictis in pꝛecedē/
ti.§.ptʒ:ſic nec ecclie vnitas tollit ei⁹ vniuerſalitatē. Im/
mo in ipſa vniuerſalitate datur intelligi vnitas. Uñ dicit
Iſiđ.viij.lib.etymol.ꝙ vniuerſalitas ab vno cognomina
ta eſt:ꝓpter qđ in vnitatē colligitur. Nā in logica vniuer/
ſale dicitur qđ multa in vnū colligit: q: eſt vnū in multis
⁊ de multis.accipitur em̄ ab intellectu ex conuenientia ⁊
cōfoꝛmitate multoꝛ. omnis aūt conuenientia vnitas eſt.
Eſt igit eccleſia ita vna/ꝙ vniuerſalis: ⁊ ita vniuerſalis/
ꝙ vna. Uñ pꝛopter vnitatē ⁊ vniuerſalitatē pariter vere
poteſt dici reſpublica:vñ ⁊ ei cōparatur.C.de ſacro.eccle.
vt inter diuinū. Nā reſpublica eſt res populi. Popul⁹ aūt
eſt multitudinis cetus iuris cōſenſu ⁊ vtilitatis comunio
ne ſociatus. vt ptʒ ex definitione Tullij. quam Aug. ſepe
inducit. Immo ſm hanc definitionē nulla cōitas đ: vere
reſpublica/niſi ecclīaſtica:q: in ea ſola eſt vā iuſtitia/⁊ ve
ra vtilitas/⁊ vera cōmunio.ar.xij.q.j.dilectiſſimis. ¶ L:

Scitas quid ſit. Et ſup hec vlteri⁹ demonſtrandū ꝙ eccleſie re/
gnū eſt ſanctū:⁊ quō. Circa qđ pꝛimo videndū
qđ eſt ſanctitas. Definitionē autem ſanctitatis
ponit Dionyſius.c.xj.de diuinis noibus/dicēs.
ꝙ Sanctitas eſt ab omni immūditia libera ⁊ perfecta et
oino immaculata mūditia. Tamen ſm Caſſiođ.in lib.col
lationū. collatione theone de nocturnis illuſionibus . in
plus ſe habet immaculat⁹ ꝙ̄ ſanctus. Secūdum hoc igit
dicitur eccleſia ſancta q̄ ab omni immunditia munda eſt
in ſe.xxj.diſt.quāuis.in ſi.de peni.diſ.j.eccleſia.⁊ in qua eſt
munditia pꝛedictas tres cōditiones habens. Eſt enim in
ea mūditia libera:q: a cuiuſlibet immunditie ſeruitute li
bera exiſtit.q: qui facit peccatum:ſeruus eſt peccati. Joā.
viij.ij. Per.ij.⁊ Roma.vj. Et in ea mūditia perfecta: quia

nihil ei mūditie deficit. Perfectū enim eſt/cui nihil deeſt.
Eſt in ea mūditia immaculata: quia nullo extrinſeco vel
intrinſeco inquinari valet.arg. xv.q. vlti. ſciſcitantibus.
¶ L Et vt ſpecialius aliud dicat de ſanctitate eccleſie
in ſe: Sciendū ꝙ ad ſanctitatem requiritur carentia im/
mūditie. vt ptʒ ex definitione ſupꝛa poſita. Eſt aūt duplex
immūditia creature rationalis. Una quidē culpe:alia ve
ro erroꝛis/aut ignoꝛantie.⁊ vtraqʒ harū diſtinguitur ſm
diuerſitatem culparū ⁊ erroꝛum. Ab immūditia culpe li/
beratur ⁊ mūdatur creatura rationalis per gratiam:per
quā ſit remiſſio peccatoꝛū.de peni.diſt.j. nemo poteſt.⁊.c.
quantūlibet.de cōſe.diſt.iiij.ſine penitētia. Ab immundi/
tia vero erroꝛis ignoꝛantie mundatur per ſacram doctri
nam.xxxvij.diſt.§.ſi.cuius pꝛincipiū eſt ſides cuius eſt pu
rificare coꝛda.vnde Act.xv. Fide purificās coꝛda eoꝛum.
Et q: ad bene operādum ſacra ſcriptura dirigit: ⁊ gratia
adiuuat:ideo eccleſia ſancta dicitur ꝓpter opera bona ⁊
virtutes. Et quia gratia cōfertur in ſacramētis.j.q.j. mul
ti.⁊.c.quicquid.⁊ ex de ſacra vnc.c.j.ideo eccleſia ſancta di
citur:quia per gratiā ſanctificatur ⁊ mūdatur. Sunt em̄
ſacramenta remedia ſanctificationis cōtra immūditiam
ois peccati.ar.xv.q. vlti.ſciſcitantibus. Et quia per gratiā
deus nobis inhabitat ipſe:ideo eccleſia ſancta dicit.quia
per diuinam pꝛeſentiā ⁊ inhabitationem ſanctificatur.vñ
in pſ̄.xlv.dicitur. Sanctificauit tabernaculū ſuum altiſſi/
mus. Deus in medio eius non cōmouebitur.⁊ iterum in
pſ̄.xcij. Domū tuam decet ſanctitudo dñe. ex de immu. ec.
decet.lib.vj.⁊.j.ad Coꝛ.iij. Templū dei ſanctū eſt:qđ eſtis
vos.vide etiam.j.Coꝛ.vj.⁊.ij.Coꝛ.vj. Huius tēpli ſignū
eſt materiale templū:quod pꝛopter hoc eccleſia vocatur:
cuius cōſecratio per epiſcopū/ſanctificationē fideliū de/
mōſtrat per chꝛiſtū/qui eſt ſanctus ſanctoꝛū.vt dicit Dañ.
ix.c.ſicut ⁊.j.Joā.ij.đ: Unctionē accepiſtis a ſancto.id eſt
a chꝛiſto.vnctionē ſcʒ interioꝛem:qua ⁊ ipe vnctus eſt pꝛe
cōſoꝛtibus ſuis.pſ̄.xliiij. De cuius vnctionis plenitudine
nos oēs accipimus. ex de ſacra vnc.c.j. Hec aūt eccleſie
ſanctitas ⁊ ſanctificatio cōmuniter eſt a tota trinitate.de
qua đ: Eſa.vj. Sanctus ſanct⁹ ſanctus dñs de⁹ exercituū.
vbi gloſ. In vtroqʒ teſtamēto trinitas pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūs
oſtendit. Tamen aliquādo tribuitur ſanctitas patri pꝛo/
pter authoꝛitatē pꝛincipij.vnde Jo.xvij. Pater ſanctifica
eos in veritate. Quādoqʒ attribuit filio:maxime pꝛopter
humanitatē aſſumptam:ſm quā paſſus eſt. cui⁹ paſſione
ſanctificamur. Uñ.j.ad Coꝛ.j.de ipſo đ: Factus eſt nobis
a deo ſapiētia ⁊ iuſtitia/⁊ ſanctificatio/⁊ redemptio. vbi
Berñ. Sapientia in pꝛedicatione. iuſtitia in peccatoꝛum
ablatione.ſanctificatio in cōuerſatiōe.redēptio in paſſio/
ne.⁊ Eph.v.dicit apl's. Chꝛiſtus dilexit eccleſiam:⁊ tradi
dit ſemetipſum ꝓ ea:vt eam ſanctificaret.ſ.iuſtitia ſancte
vite/pꝛius Mūdās eam a peccatis.⁊ hoc Lauacro aque
ſanctificate: In verbo vite.i.quo datur vita quo acceden
te ad elementū ſit ſacramētū.j.q.j.detrahe. Quo ſanctifi/
catus hō/accipit vitā eternā. Ut exhiberet ſibi eccleſiam
gloꝛioſam:nō habētem maculā:alicuius peccati crimina/
lis: Neqʒ rugā:duplicitatis.ita quaſi mundā ⁊ ſimplicem.
Nec aliquid hmōi.id eſt nullum peccatū pꝛo quo ſit dam/
nabilis. Sed vt ſit ſancta/per opera bona:⁊ immaculata
in abſtinentia mali. Hec verba transferūtur ⁊ exponūtur
xxj.diſt.quāuis.de peni.di.j.eccleſia. Quādoqʒ vero attri/
buitur ſanctoſpiritui.vnde Rom.j.dicitur. Spiritus ſan/
ctificationis.ipſe enim purificatoꝛ eſt omnis immūditie:
qui eſt amoꝛ ſanctus:⁊ donum pꝛimū:in quo donātur no
bis omnia dona:per que tollūtur queqʒ immūda. Eſt igi/
tur eccleſia ſancta:q: ab omni peccato ⁊ iniquitate mun/
data.⁊ virtutibus ac bonis operib⁹ oꝛnata. vnde ad Ti/
tum.ij. Dedit ſemetipſum pꝛo nobis:vt nos redimeret ab
iniquitate:⁊ mundaret ſibi populum acceptabilem:ſecta
toꝛem bonoꝛum operū. ¶ Eſt etiam eccleſia ſancta.quia
ab omni erroꝛe purgata.xxiiij.q.j.a recta.cum.ij.c.ſeq.per
ſacram doctrinam:que munda eſt ⁊ emundans. Joā.xv.

Jam vos mundi eſtis ꝓpter ſermonem quē locutus ſum vobis. De qua etiam doctrina dicitur pſ.xviij. Lex dñi immaculata cõuertens animas. In qua quicquid eſt ad ſalutē vtile inuenitur.xxxvij.diſt.hinc etiã.⁊.c.ſi quis grammaticã. Et quicquid eſt noxiū ⁊ ſaluti contrariū dãnatur. ex in ꝓhe.decre.rex pacificus. Cui quicquid reſiſtit non dubiū eſt eſſe falſiſſimū. Que de ſe dicit in Prouer. viij.c. Juſti ſunt oēs ſermones mei:non eſt in eis prauū qd/nec peruerſum :nihil prauū in fide:nihil ꝑuerſum in morib⁹. ¶ In eo igiť ꝙ eccleſia dicitur ſancta: intelligūtur ritus ſacramentorū q̃bus a pctõ mūdamur: ⁊ plenitudo grẽ ⁊ virtutū quibus bona operamur:⁊ veritas ⁊ bonitas doctrine qua erudimur ⁊ inſtruimur:q̃ nihil falſum nihil dãnabile continet:ſed totū verū ⁊ ſalutiferū. Omnes q̃ppe doctrinales inſtitutiones eccleſie/ſancte ſunt:q̃ vel ex ſcripturis vtriuſq; teſtamēti ſumpte ſunt.l.di.ſi q̃s diaconus. ex de accuſa.qualiter.ij.in pn. Uel ex apoſtolica traditione. Uel patrū ⁊ ſanctorū conciliorū ordinatione. Uel approbate ex rationali cõſuetudine.de hoc.xj.diſt.eccleſiaſticarū.⁊.c.catholica.xvj.di.per totū.⁊.xv.xij.di.illa.xx.di. de quibus per totū. ¶ Sancta eſt ergo eccleſia in p̄ceptis:⁊ ſancta in ſacramētis ⁊ miniſterijs.ſancta in operib⁹. ſancta in obſeruationib⁹. In ipſa eſt religio munda ⁊ immaculata apud deū ⁊ patrem.que eſt viſitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eorū:⁊ immaculatū ſe cuſtodire ab hoc ſeculo. Jaco.j.lxxxj.di.ad reatū.⁊.c.vidue.lxxxviij. diſ. epiſcopus gubernationē. Unde de ipſa eccleſia d̄: Apoc. xxj. Ipſa ciuitas aurū mundū ſimile vitro mūdo. ⁊ iterū ibi. Uidi ciuitatē ſanctã hieruſalem nouã deſcendentē de celo. Hec ciuitas:vt gloſ.dicit.eſt iuſtorū collectio vniuerſa:que dicitur Sancta per iuſtitiã: Hieruſalē per viſionē pacis eterne. Noua q: a vetuſtate ſcilꝫ peccati. ſm illud.j. ad Cor.v.expurgate vetus fermentum.purgata:Deſcendens de celo:q: ꝙ iuſte viuit in tempore/ꝙ beate viuit in eternitate/ſe totū cognoſcit habere a deo. ¶ Sancta q̄ꝫ dicit eccleſia:q: a terrenis eleuata. Sanctus eñ in greco dicit agios.i.ſine terra. Uere ſine terra de ſe eſt eccleſia: quia que ſurſum ſunt ſapit:nõ q̃ ſunt ſuper terrã. Col.iij. Cuius cõuerſatio eſt in celis. Phil.iij.nūc mēte ⁊ affectu: vbi futura eſt in loco. Sãctū eſt igitur eccleſie regnū pre omnibus regnis : ⁊ nullū aliud regnum ſanctū eſt. Nam regnū Romanorū pre omnibus laudatum legitur in iuſtitia ⁊ veritate:quod tamen immundū fuiſſe non dubiū eſt:in quo erat cultus demonū:⁊ omnis ſpiritus immundi cuſtodia. Unde ꝓprie Roma Babylõ.j. Pet.vlti. in fi. ibi. Salutat vos eccleſia que eſt in Babylone. per Babylonem Roma figurabatur. ſm Hiero.i. confuſio.figurabatur. Apoca.xviij.in pn. Nam ipſa fuit mater fornicationum: maxime idolorū ⁊ abominationū terre. Apoc.xvij. et multarū iniq̃tas legū.⁊ plurima ſpurcitia morū poſtea vt Aug.narrat in lib.de ciui.dei. ¶ M

AD explicandã vero adhuc amplius eccleſie ſanctitatē diſtinguēdum eſt de ſancto: ſicut diſtinguit Iſiď.in lib.ethymol. Dicitur enim ſanctum tripliciter. Uno modo dicitur ſanctū:quod eſt aſperſione ſanguinis emūdatum. Hoc modo ſanctū dicitur a ſanguine.vñ dicit Iſido. xv.lib.ethymol. Sanctū a ſanguine hoſtie nuncupatū eſt. nihil enim ſanctū apud veteres dicebatur:niſi qđ ſanguine hoſtie eſſet conſecratū atq; conſperſum. Unde ij q̃ purificari volebãt:ſanguine hoſtie tangebãtur.vt dixi.x.lib. Hoc autem modo eccleſia dicitur ſancta: quãtum ad homines pertinet:qui ſanguine vere hoſtie que chriſtus eſt ſunt emūdati.vt patet ex authoritatib⁹ apoſtoli ſupra.§. precedēti.℟.⁊ Eph.inductis. Hui⁹ hoſtie memoria quotidie agitur in ſacramento altaris.de conſe.di.ij.q̃d ſit ſanguis.⁊.c.q: corpus. ¶ Secundo modo dicitur idem qđ firmū. vnde dicit Iſiď.xv.lib.ethymol. Sanctū dicitur: qđ conſtat eſſe ſancitū. Sancire aūt eſt confirmare: ⁊ irrogatione pene ab iniuria defendere. Sic leges ſancte. C.de legi.leges ſacratiſſime. Et muri ſancti eſſe dicūtur. Hoc autem modo eccleſia dicit ſancta:q: diuina ſanctione ⁊ eterna lege firmata eſt: nec eã violare fas eſt.xxij.di.c.j.xix.diſ. enimuero.xxj.diſt.quãuis. Nã vt apoſtolus ait.j. ad Cor. iij. Si quis templū dei violauerit:diſperdet illū deus. Cõfirmata quidē eccleſia eſt in bono:⁊ contra malum:⁊ hoc per gratiã.de qua dicitur ad Heb.xiij.c. Optimū eſt gratia ſtabilire cor. Cõfirmata eſt etiã in coniūctione ad deū q: firmiter deo adheret.ita ꝙ nec mors nec vita ipſam ſeparant a charitate dei. Rom.viij. Sed in hac vita imperfecta habet infirmitatē:in futura aūt firma erit.ar. de pe. di.ij.§.ꝙ vero reprobi.ad fi. Confirmatur autē principaliter a deo.j.ad Cor.j. Confirmabit vos vſq; ad finem ſine crimine.⁊.j.Pet.v. Ipſe confirmabit ſolidabitq;.⁊ in pſ. lxxiiij. Ego confirmaui colūnas eius.i.apľos eorūq; ſucceſſores:qui vt colūne ſuſtinent edificiū eccleſiaſticum.ij. q.vij.accuſatio.ex de accuſa.qualiter.ij.§.licet.ex in cleme. de penis.ſi q̃s ſuadente. Quorū eſt alios qui ſunt in eccleſia cõfirmare:⁊ hoc maxime ad ſummū paſtorē pertinet: chriſti dico vicariū ⁊ ſucceſſorem Petri:cui a dño dictum eſt Luc.xxij.⁊.xxj.di.§.j.in fi. Tu aliquãdo cõuerſus cõfirma fratres tuos.vbi gloſ. Sicut ego te orãdo protexi: ne deficeres:ſic tu infirmiores fratres exēplo tue penitentie cõforta:ne de venia deſperent.ad hoc.l.di.cõſiderandum. Et in Exo.d̄.xv.c. Sanctuarium tuū dñe quod firmauerūt manus tue:eccleſiam ſcꝫ que ſm apľm.j.ad Timo.iij. xxiij.di.in noīe dñi.ibi.colūna dei viuentis.i.eccleſia. iã pene videť nutare. Eſt colūna ⁊ firmamētum veritatis.firma eñ eſt in ſacramentis: firma in documētis.licet enim ſtatuta varietur ꝓ varietate locorū ⁊ temporū ⁊ perſonarum:ea tamē que ſunt ad ſalutē neceſſaria:ſtabilia ſunt ⁊ firma.xij.diſt.ſcit ſancta.⁊.c.illa.xix.di.per totū.xxxv.q.j. per totum.ex de cõſang.non debet. ¶ N Tertio modo dicitur ſanctū quod eſt diuinis obſequijs ⁊ diuino cultui applicatū. ſm quē modū veſtes ſancte eccleſie/⁊ vaſa ſancta/⁊ loca ſancta/⁊ dies ſancti dicunť.ad hoc.xij.q.ij. nulli licet.ex de re.per .mãcipia.ad hec de cõſe.diſ.j.in ſancta. ⁊.c.veſtimenta.xl.diſt.multi.xvj.q.j.placet.xvij.q.iiij. attēdendū.⁊.c.ſi forte. Unde ſanctitas ſic ſumpta/ eſt virtus que deo exhibet debitū cultum.quã definit Andronicus/ dicens ꝙ Sanctitas eſt virtus faciens fideles/⁊ ſeruãtes que ad deū iuſta ſunt.⁊ hoc modo eccleſia ſancta eſt:quia vni⁹ veri dei cultui dedicata eſt.immo in ea ſola eſt verus dei cult⁹.j.q.j.extra catholicã. Colere ſiquidē deū:eſt exhibere ei debitū honorem:⁊ debitū famulatū : ſiue interius ſiue exterius. Uñ duplex eſt cultus dei:ſcꝫ interior/⁊ exterior. Interius eñ colitur deus:fide/ſpe/⁊ charitate. Exterius aūt/per exteriora obſequia. ¶ O Et vt ſummarie dicatur de ijs in quibus dei cultus cõſiſtit. Sciendū ꝙ ad dei cultū pertinet mentis deuotio:per quã voluntate deo ſubdimur:⁊ promptã volūtatem ad ei famulandū habemus.nil eñ deo offertur dignius bona volūtate ⁊ corde. pſ.lv. In me ſunt deus vota tua.que reddã laudationes tibi. vnde Greg. Ante dei oculos nūq̄ eſt vacua manus a munere:vbi arca cordis eſt plena bona volūtate.ad hoc iij.q.viij.in grauibus.xiiij.q.v.ſcriptum.xxiiij.q.j.odi. ⁊ tali bone voluntati vera pax datur. Luce.ij. ¶ Ad dei cultū pertinet oratio:per quam in deum mente aſcendimus:et decentia ⁊ ſalubria ab ipſo petimus. ¶ Ad dei cultū pertinet adoratio:tam ſpiritualis ⁊ interior que fit in ſpiritu Joan.iiij. Ueri adoratores adorant in ſpiritu ⁊ veritate. q̄ꝫ corporalis ⁊ exterior:que conſiſtit in humiliatione corporis per genuflexiones proſtrationes ⁊ alia huiuſmodi corporalia ſigna. ¶ Ad dei cultum pertinet oblatio ſacrificiorum:que ſoli deo vni ⁊ vero ſunt offerenda. de his legitur ⁊ no.de con.di.iij.venerabiles. Offertur autē in eccleſia vnū precipuū ⁊ veriſſimū ſacrificiū:ſcꝫ ſacramentū corporis ⁊ ſanguinis chriſti.in quo ſacramēto ille veraciter continet et ſumitur:q̃ ſeipſum obtulit ſacrificiū ⁊ hoſtiã deo in odorem ſuauitatis. Eph.v. Idē ipſe/ſacerdos

Sanctū q̃d multifariã dicitur cõtingit.

Cult⁹ diuin⁹ hec complectitur.

et ſacrificium:cuius vnius ⁊ veri ſacrificij vniuerſa antiquorum ſacrificia figura fuerunt. Hoc ſacrificium quidē ſemel eſt oblatum in preciū:ſed recolitur iugiter in eccleſia per myſterium quod quidē conſecratur ⁊ offertur myſterio (al's miniſterio) ſacerdotū ꝓ ſalute populi ⁊ ipſorū ad hoc ex̄ de ſum.trini.c.j.§.vna.j.q.j.multi.de cōſe.diſt.ij. nec moyſes.c.acceſſerunt.c.verum.c.in calice.c.q̄d fit ſanguis.c.quia corpus.c.re vera.per totum. ¶ Sunt ⁊ alia

Sacrificia ſpūalia deo offerēda

ſacrificia ſpiritualia:que fideles deo offerunt ⁊ offerre tenentur. Sacrificium quidē ſpirituale eſt: contritio/et humiliatio cordis.pſ̄.l. Sacrificium deo ſpiritus contribulatus:cor contritum ⁊ humiliatum deus non ⁊c̄.de peni.diſt.j.nō ſufficit.⁊.c.in actione. Sacrificium ſpirituale eſt caſtigatio ⁊ maceratio carnis.vñ apoſtolus ad Rom̄.xij. Obſecro vos ꝑ miſericordiā dei/vt exhibeatis corda veſtra hoſtiā viuentem ⁊c̄. Hoc ſacrificium offerebat Paulus:quū dicebat. Caſtigo corpus meum ⁊c̄.j. ad Cor.ix. xxxij.q.v.ſi paulus. Huius ſacrificij ſacerdos/eſt ratio. altare/cor. hoſtia/corpus.ignis/charitas. de quib⁹ dn̄s ait Leuit.vj. Ignis in altari meo ſemper ardebit:quē nutriet ſacerdos ſubijciens ligna mane per ſingulos dies. quia ne feruor charitatis deficiat : meditationē dominice paſſionis in corde ratio aggregare ꝓcuret. ¶ Qualiter autem hec hoſtia immolāda ſit:notatur quū dicitur Leuit.j. Detracta pelle hoſtie/artus in fruſta cōcident. Hoſtie pellem detrahimus:quū in exterioribus non gloriamur:nec ſumus herodes.i.in pellibus gloriātes.pſ̄.xlviij. In multitudine diuitiarum ſuarum gloriantur. Artus in fruſta concidimus:quū ſingulorum membrorū vitia reſeramus. al's dicetur illud Eccl'i.xxxiiij. Unus edificans ⁊ vn⁹ deſtruens:q̄d prodeſt illis niſi labor? vnde.j.ad Cor.v. Modicum fermēti totam maſſam corrumpit.⁊ illud. Defleat peccator: quia offendens in vno/factus eſt omniū reus. Iaco.ij.ex̄ de reg.iur.defleat. q̄d qualiter intelligatur exponit Aug.de peni.diſt.v.conſideret. vnde Sauli precipitur.j.Regū.xv.percute Amalech:qui interpretatur gens bruta.i.carnis vitia.⁊ demolire vniuerſa eius.quod quia nō obſeruauit:regnū amiſit. Sed quia multi hoc faciunt tātū propter captandam famā/eccleſiam/vel prebendā: ſequitur in authoritate. Et ſubijcient in altari ignem: ſcʒ charitatem: Strue lignorū ante cōpoſita.i.ſanctarum cogitationū congerie ſubminiſtrata. Et membra que ceſa ſunt/deſuper ordinantes.i.ordinatione congrua componentes.quia ſicut ait gloſ.ſuper Rom̄.ij.c. Compoſitio corporis indicat qualitatem mentis.xlj.diſt.§.fi.⁊ Eccl'i.xix. de conceſ.prebē.c.quia diuerſitate indeciſa. Amictus corporis/⁊ riſus dentiū/⁊ inceſſus hominis/enuntiant de illo. Et quia cōpoſitio exterior ab interiori conſurgit.iuxta illud Pſ̄.xliiij. Omnis gloria eius filie regis abintus.ſequitur. Caput.i.intentionē. ex̄ de ſacra vnc.c.j. ⁊ cuncta q̄ adherent iecori.i.affect⁹. Inteſtinis/a ſtercoribus immundarū cogitationū. Et pedibus/a puluere affectionum et actionum. Lotis aqua.i.lachrymis emundatis.pſ̄.cxviij. Exitus aquarū deduxerunt oculi mei. Io.xiij. Sacrificiū ſpūale eſt quodlibet iuſtitie ⁊ miſericordie opus. Pſ̄.iiij. Sacrificate ſacrificiū iuſtitie. Sacrificiū ſpirituale eſt defenſio veritatis.vnitas charitatis. de peni.diſt.iij.§.fi.c.ſi quis autē. Sacrificiū ſpirituale/ſacrificiū laudis.de quo pſ̄.xlix. Sacrificiū laudis honorificabit me. Heb.vl. Per ipſum offeramus hoſtiā laudis ſemper deo. Sacrificium ſpūale a malo om̄i cauere:⁊ mādata ſeruare Eccl'i.xxxv. Sacrificiū ſalutare eſt attendere mandatis: ⁊ diſcedere ab omni iniquitate. Et generaliter ſacrificiū completum eſt deo perfecte corpus ⁊ animā offerre.vnde Ber. Chriſtus pro nobis obtulit hoſtiā precioſiorem q̄ꝫ habuit:ſe totū:qua nimirū precioſior eſſe nō potuit.⁊ nos ergo faciamus q̄d poſſumus:offerētes illi optimū quod habemus: ſcilʒ noſmetipſos. corpus in ſacrificiū.ſpiritū in holocauſtum. Unde Iudicū.v. Qui propria voluntate obtuliſtis vos diſcrimini:benedicite dn̄o. ¶ Duo autem ſunt actus

Perfecti ſacrificij actus duo.

perfecti ſacrificij.operatio/⁊ oratio.primus ſignificat̄ per altare holocauſtorū in quo macrabantur animalia.i. motus carnales ⁊ alia vitia.vtpote Superbia inactatur per humilitatē. Auaritia per eleemoſynarū largitatem. Luxuria per caſtitatē. Secundus ſignificatur per altare incēſi vbi adolebantur thymiamata.i.deuotio/ſuſpiria/⁊ ſancta deſideria. Primū erat in atrio:⁊ opertum erat ex ere. q: operatio fit in exterioribus:⁊ ſemper eā ſequi debet ſonus confeſſionis: quia multipliciter cōtingit peccare in operabilibus.vñ Iob.ix. Uerebar oīa opera mea. de pe.diſ.ij.ſi enim inquit. Alterū erat in ſanctuario ⁊ opertum erat auro puriſſimo.quia oratio fit in intimis cordis:⁊ ſepe comitatur eam dulcedo contēplationis.pſ̄.lxxvj. Memor fui dei:⁊ delectatus ſum . Et ex vtroq; odor ſuauiſſimus ſurgit ad deū.vnde Pſ̄.lxv. Holocauſta medullata offeram tibi.i.opera pinguedine charitatis referta : cum incenſo arietū.i.cum oratione quam apoſtoli nobis tradiderunt:ſicut ipſi a deo acceperunt. Uocātur apoſtoli arietes:quia ducatū gregi dominico prebuerūt.vij.q.j. ſciſcitaris.de vtroq; altari legitur Leuit.xv. Sacrificiū poſtremo ſpirituale omniū completiuum/quilibet actus virtutis:⁊ quodlibet opus bonū in deum relatum:⁊ ad veram beatitudinem ordinatū.ſicut per Aug.patet.x.lib.de ciui.dei.c.vj.vbi agit de multiplici ſacrificio. ¶ Ad dei cultuʒ

Ad dei cultū ſpectantia.

pertinent oblationes:decime:et primitie:que cedunt in vſum illorū qui ſunt miniſtri diuini cultus.etſi em̄ omnes fideles deū colant:ſpecialiter tamen quidā ſunt ad miniſteria diuini cultus perficiēda deputati.ad hoc ex̄ de deci.c.j.⁊.c.tua nobis.ibi.quibus eas ipſe ꝓ ſuo cultu cōceſſit. xvj.q.j.reuertimini.de conſe.diſt.j.omnis.ex̄ de ꝟbo.ſigni.cauſa. Ad dei cultū pertinent edificatio/⁊ dedicatio templorū ⁊ altarium:vnctiones quoq; ⁊ ablutiones:turificationes ⁊ aſperſiones:cōſecrationes ⁊ benedictiones:que in eccleſia fiunt:ſiue locorū/ſiue miniſtrorū/ſiue vaſorū/ſiue veſtiū/vel aliarum quarūcūq; rerum/que ad dei cultum qualitercūq; applicantur.ad hoc de conſe.diſt.j.c.j.⁊ per totū.ex̄ de ſacra vnc.c.j.ex̄ de conſe.eccle.vel al. per totum.de conſe.diſt.iij.aquam.xxj.diſt.cleros.xxv.diſt.perlectis. ¶ Ad ſanctitatē quoq; eccleſie pertinet non ſolū cultus qui exhibetur deo:ſed etiā ille qui exhibetur angelis ⁊ hoībus ſanctis.qui tamen cultus eſt alterius rationis/q̄ꝫ ille q̄ exhibetur deo.⁊ vocat̄ talis cultus Dulia a theologis:quod eſt reuerētia facta creature.de hoc no.de conſe.di.iij.perlatū.⁊.c.venerabiles. Uerſus. Dulia fit ſeruo: dn̄o ſed latria detur . Hyperdulia.i. maior dulia debetur chriſti carni:inquātum eſt creatura.⁊ cruci.merito igitur eccleſie regnū dicitur ⁊ eſt ſanctum. ¶ P Ad hanc con

Ad eccleſie ſanctitatē pluſrima reducunt.

ditionē pertinet illa conditio eccleſiaſtici regni:qua dicit̄ iuſtum ⁊ bonū:quia optimis legibus ⁊ ſanctis moribus viuit. Ad hāc conditionē pertinet eius perpetuitas. nam ſanctū dicitur vno modo idē quod firmū. Ipſa vero perpetuitas firmitas ⁊ permanentia eſſendi eſt. Ad hoc etiā pertinet eccleſie firmitas;q̄ vinci ⁊ expugnari non poteſt. ¶ Ad ſanctitatē etiā eccleſie ꝑtinet illa cōditio/qua dicit̄ copioſum.dicit̄ em̄ eccleſia ſancta ꝓpter copiam bonorū ſpūaliū ⁊ chariſmatū.immo nullū eſt ſpūale bonū : q̄d in eccleſie ſanctitate nō cōprehendat̄. hec aūt ſpūalia bona ſunt vere diuitie per quas reddit̄ eccleſia copioſa. vñ pſ̄.cxj. Gloria ⁊ diuitie in domo eius ſcʒ eccleſie. He ſunt ſcripture canonice:⁊ earū multiplices expoſitiones gr̄e gratis date:virtutes:dona:⁊ varia multorum opera:quibus oībus abūdat eccleſia:per illū qui eſt omnium dn̄s diues in omnes qui inuocant eū.ad Rom̄.x.in quo ſunt omnes theſauri gratie ⁊ ſapientie.⁊ Col.ij. Et de iſtis diuitijs dicit apl's.j.ad Cor.j. Quia in om̄ibus diuites facti eſtis in illo. Eſt ergo eccleſie regnum ſanctū: ⁊ ab illo ſanctificatum qui ait Leuit.xix.⁊.j. Per.j. Sācti eſtote:quoniā ego ſanct⁹ ſum.lxxxj.diſt.oportet. Quicūq; igitur criminoſus eſt:de iſto regno quantū ad deū non eſt. Nā ſi ſit in numero:nō eſt in merito.de pe.di.j.eccleſia.ibi. qui ergo pecca/

roꝛ eſt aliqua foꝛde maculatus:non poteſt de eccleſia chꝛi
ſti appellari. Sanctitas hominis incipit in ſtatu peni/
tētie.pꝛoficit in ſtatu iuſtitie.ſed perficitur in ſtatu gloꝛie.
Unde ait dñs Moyſi.Exod.xix. Uade:⁊ ſanctifica popu
lum hodie ⁊ cras:lauentq; veſtimenta ſua : et ſint parati
vſq; in diem tertium.i.ad ſtatuz gloꝛie que parata eſt eis.
vnde Matth.xxv. Percipite regnum quod vobis para/
tum eſt.vnde Ber. Si pꝛopoſueris in coꝛde tuo declinare
a malo ⁊ facere bonum:tene quod accepiſti: et pꝛofice in
melius ſemper.ſed ſi aliquid minꝰ iuſte egeris (vt eſt hu/
mana fragilitas)nō in eo perſiſte:ſed penitere ⁊ coꝛrige/
re:⁊ eris ſine dubio ſanctꝰ:ſed cui interim clamare neceſ/
Sāctus ſe ſit.pſ̄.lxxxv. Cuſtodi aīam meā qm̄ ſanctus ſum.vnde
ē ⁊ quō Apocal.vlti.qui ſanctus eſt:ſanctificetur adhuc. xlvij.diſ.
futurus. quantūlibet.Tales ſancti in conſpectu dei manducant ⁊
bibunt.de peni.diſt.j.⁊ venit.vbi hoc exponitur.Et hec eſt
dei voluntas ſanctificatio veſtra.j.ad Theſſal.iiij. Unde
et omnis ſanctus ſacerdos eſt:qui ſe totum deo immolat
xl.diſt.multi. Sed non eſt ſanctus/vt eſt dñs.j.Reg.ij.qui
eſt ſanctus ſanctoꝛum.Danie.ix.Epiſcopi etiam pꝛecipue
ſancti erunt.C.de epiſ.⁊ cleri.ſi quis in hoc genus.ibi.cui
ſanctitas ignoſcendi gloꝛiam dereliquit.⁊ in aut. de ſan/
ctiſ.epi.⁊ in rubꝛo ⁊ nigro.⁊ pꝛecipue peramplius papa.
Quis enim ſanctum eſſe dubitet:quem apex tante digni
tatis attollit:xl.diſt.c.j ⁊ omnes coꝛpus chꝛiſti offerētes.
j.q.j.neq; enim.xxviij.diſt.decernimus. ¶ Sanctum facit
affectio ſancta:ſanctus timoꝛ domini:⁊ ſanctus amoꝛ.ijs
affecta anima quaſi bꝛachijs tribus dominū compꝛehen
dit:amplectitur:ſtringit:⁊ tenet/dicens. Tenui eum: nec
dimittam eum.Cāt.iij.Bern.de conſideratione li.j. item
Ber. Tria faciunt hominē ſanctum.victus ſobꝛius.actus
iuſtus.ſenſus pius. Uis apparere ſanctus? circa vitā tuā
Eccleſia eſto auſterus.circa alios benignus.audiant te homines
cur apo/ parua mandantem:et grandia facientem. Chꝛyſo. ſuper
ſtolica Matth. ¶ M Ultimo reſtat conſiderare ꝙ eccleſie re/
vocetꝛ. gnum eſt ⁊ dicitur apoſtolicum. Eccleſia quidem dicitur
apoſtolica. Pꝛimo quia in apoſtolis inchoata ⁊ initiata.
ipſi enim fuerunt pꝛimitie populi chꝛiſtiani quantum ad
tempus gratie reuelate.xxxv.q.j.§.hac itaq;.ibi. vnde de
plebe iudaica pꝛimum apoſtolos elegit:quos quaſi fun/
damentum eccleſie inſtituit. Sicut autem pꝛimi fuerunt
ſm tempus:ita fuerūt pꝛecipui ſm ſpiritualem perfectio
nem.ex̄ lib.vj. de elec.fundamenta.xxiiij.q.ij. legatur. ibi.
ſiue ab apoſtolis ipſis quos potioꝛes merito fuiſſe non
dubium eſt.vnde Greg. in moꝛal.lib. xix. Pꝛopheta pꝛo/
ſpiciens cūcta carnis deſideria/apoſtolos ſpirituali amo
re tranſcendere admirans.ait Eſa.lx. Qui ſunt hi qui vt
nubes volant?ac ſi aperte dicat. Nos per terram gradi/
mur/qui adhuc coniugijs implicamur ⁊ pꝛopagande ſo/
boli operam carnis impendimus. Iſti vero non ambulāt
in terra:ſed vt nubes volant:qui dum celeſtia appetunt:
de terrenis deſiderijs nihil tangunt. ¶ Item idem in ho
milia. Ambulabat ieſus. Qui ſunt iſti q̄ vt nubes volant?
Eſa.lx. Apoſtolos terrena contemnentes: mente celeſti/
bus appꝛopinquantes:verbis pluentes:miraculis coꝛu/
ſcantes:⁊ quos a terrenis contagijs ſancta pꝛedicatio et
vita ſublimis ſuſpenderat:hos volantes pariter ⁊ nubes
appellat. Unde ⁊ apoſtolus de ſe.⁊ de his apoſtolis lo/
quens/ait.Rom̄.viij. Nos ipſi pꝛimitias ſpiritus haben/
tes.gloſ.id eſt ſpiritumſanctum habentes:⁊ tēpoꝛe pꝛius:
et ceteris abundantius.⁊.ij.Theſſal.ij. Elegit nos deus
pꝛimitias in ſalutem:ſcilicet noſtram ⁊ omnium gētium.
Et quia pꝛimum ⁊ perfectū in quolibet genere/cauſa eſt
omnium que ſunt poſt: Ideo ſecūdo dicitur eccleſia apo/
ſtolica:quia per alios pꝛopagata:⁊ vſq; ad mundi termi/
nos/verbo pꝛedicationum extēſa. Pſ̄.xviij. Quia in om/
nem terram exiuit ſonus eoꝛum:⁊ in fines oꝛbis terre ver
ba eoꝛum ⁊c̄.Rom̄.x.xix.diſt.in memoꝛiā.ex̄ lib.vj.de elec.
fundamenta. Ipſi ergo patres ⁊ pꝛogenitoꝛes fidelium.
Ipſi edificatoꝛes ⁊ fundatoꝛes eccleſie:quam doctrinis/
miraculis/exemplis/⁊ effuſione ſanguinis plantauerūt.
vt pꝛe.capi.fundamenta. ⁊.lxviij.diſtin.quoꝛum vices. et
xxij.diſt.c.ij. Unde Luce.vj.ſimile Marci.iij. ⁊ Matth.x.
dicitur ꝙ chꝛiſtus elegit duodecim : quos apoſtolos no/
minauit.vt dicit gloſ. quos ad pꝛopagandum auxilium
ſalutis humane per terrarū oꝛbem ſatoꝛes fidei deſtina/
ret. Item ibi gloſ.ſuper verbo. Elegit duodecim. vt qua/
dratum oꝛbem fide trinitatis inſignirent. Et quia eiuſdē
eſt pꝛoducere aliquid:⁊ gubernare illud: Ideo tertio di/
citur eccleſia apoſtolica:quia per apoſtolos gubernata ⁊
adminiſtrata. Ipſi enim eccleſie oꝛdinatoꝛes.xj.diſtin. pa
lam. Ipſi diſpenſatoꝛes.xliij.diſt.diſpenſatio. Ipſi admi/
niſtratoꝛes.j.Coꝛ.iiij. Ipſi paſtoꝛes.ex̄ lib.vj. fundamen/
ta.§.j. Ipſi doctoꝛes.ij.q.vij.ſentētia. Ipſi pꝛincipes. Pſ̄.
xliiij. Conſtitues eos pꝛincipes ſuper omnem terram ⁊c̄.
lxviij.diſt.quoꝛum. Ipſi pontifices. quid ſit. vide.xxj.diſt.
c.j.§.pontifices. Ipſi reges a regendo eccleſiam.ij.q.j.ſce
lus. Ipſi duces.q: ducatum gregi dominico pꝛebuerunt.
vij.q.j.ſciſcitaris. ¶ Ipſi ſunt duodecim poꝛte ciuitatis:
de quibus dicitur Apocal.xxj.ca.ꝙ ciuitas habebat mu/
rum magnum ⁊ altum:habens poꝛtas duodecim. vbi di/
cit gloſ.ꝙ per poꝛtas/ſanctos intelligimus apoſtolos:per
quoꝛum fidem ⁊ doctrinam in ſanctam ciuitatem intro/
imus. Et quotquot hominum ad chꝛiſtum conuertūtur:
per ipſoꝛum eruditionem ſanctam ciuitatem ingrediun/
tur. ¶ Ipſi ſunt duodecim fundamenta eiuſdem ciuita/
tis: ſicut in eodem capitulo ſcribitur: ꝙ murus ciuitatis
habebat fundamenta duodecim. Licet enim chꝛiſtus ſit
eccleſie fundamētum pꝛimarium ⁊ pꝛincipale.j. ad Coꝛ.
iij.ex̄ de bap.c.iij.§.poꝛro.ex̄ in clemen.de ſum.trini. fidei.
Tamen apoſtoli ſunt fundamenta ſecundaria.ex̄ de elec.
fundamenta.lib.vj. Unde illud ad Ephe.ij. Superedifi/
cati ſupꝛa fundamentum apoſtoloꝛum ⁊ pꝛophetarum.
Sed chꝛiſtus eſt pꝛimum ⁊ maximum fundamentum: ſu/
pꝛa quod tāquam petram firmam/eſt fundata eccleſia.
Matth.xvj.⁊.xix.diſ.in memoꝛiam.⁊ pꝛe.cap.fundamen
ta. Sicut enim dicitur ſanctus ſanctoꝛum.Daniel.ix.⁊ pa
ſtoꝛ paſtoꝛum.j.Pet.vlti.⁊.xcv.diſt.eſto.ſic dicitur funda/
mentum fundamentoꝛum. De his ſecūdarijs fundamen/
tis/ſcilicet apoſtolis dicitur.j.ad Coꝛ.xij. Quoſdam qui/
dem poſuit deus in eccleſia pꝛimum apoſtolos.gloſ. Pꝛi/
mum dignitate ⁊ tempoꝛe vite chꝛiſti pꝛedicantes: ⁊ om/
nium oꝛdinatoꝛes et iudices.⁊ Heb.xij. Acceſſiſtis ad ec/
cleſiam pꝛimitiuoꝛum:id eſt apoſtoloꝛum. Qui pꝛimi cre
diderunt: et quoꝛum fidei alij adiuncti ſunt. His beatis
apoſtolis ſuccedūt in eccleſia epiſcopi.lxviij.diſt. quoꝛum
vices.xxj.diſt.in nouo.ex̄ de ſacra vnc.c.j.§.ſi. Quoꝛū pꝛe/
cipuo ⁊ pꝛimo ſcilicet Petro ſuccedit pꝛimus pꝛelatus et
ſummus pontifex/vniuerſalis eccleſie paſtoꝛ ⁊ rectoꝛ:qui
et papa dicitur: id eſt pater patrum : vel paſtoꝛ paſtoꝛum
vel admirabilis. Dicitur etiam papa ſummus: non con/
ſummatione/ſed capacitate.non comparatione merito/
rum ſed miniſterioꝛū. Eſt enim ſummus inter miniſtros.
Bern̄.de conſideratione lib.ij. Apoſtolicus etiam nomi/
natur:quia vertici apoſtoloꝛum ſuccedit/ſcilicet Petro.
et quia toti eccleſie que apoſtolica dicitur/pꝛeſidet. lxxix.
diſt.c.j.c.opoꝛtebat.c.ſi quis ex epiſcopis. ¶ R Sed il/ Cur nō
lud queritur quare magis dicatur apoſtolica:quam pꝛo/ ꝓpheti/
phetica: Ad quod dicendum/ꝙ pꝛopter amplioꝛem gra/ ca dicit
tiam que fuit in apoſtolis: et lucidioꝛem doctrinam atq; eccleſia.
diffuſioꝛem : que per totum mundum eſt dilatata. vnde
xix.diſt.ita dñs. Ita dñs noſter ieſus chꝛiſtus humani ge
neris ſaluatoꝛ inſtituit: vt veritas que antea legis ⁊ pꝛo/
phetarum pꝛeconio continebatur: per apoſtolicam tubā
in ſalutem vniuerſitatis exiret. Adhuc apoſtoli filij ſunt
pꝛophetarum et antiquoꝛum patrum. vnde in Pſ̄. xliiij.
Pꝛo patribus tuis nati ſunt tibi filij.conſtitues eos pꝛin/
cipes ſuper omnem terram.lxviij.diſtin.quoꝛum. Et ideo
in hoc ꝙ eccleſia dicitur apoſtolica ab apoſtolis : intelli/
guntur patriarche ⁊ pꝛophete:quoꝛū apoſtoli ſunt filij et

per propagationem carnis ⁊ per imitationem operis. q: cui⁹ opera quis facit eius appellatur filius. Joan. viij. de peniten. diſtin. j. §. hoc idem. ℣. item (vt chriſtus ait) omnis qui odit. Item non dicitur eccleſia prophetica. quia prophete de ea predixerunt/quod in ea cõpletum eſt. non ipſa de alia prophetizat eccleſia. ❡ S Itẽ queritur cur eccleſia non dicitur chriſtiana a chriſto: qui eſt caput eccleſie: ſicut dicitur apoſtolica ab apoſtolis: qui ſunt membra chriſti: licet nobilia ⁊ precipua. Ad quod dicẽdum ꝙ eccleſia indubitanter ⁊ chriſti dicitur: ⁊ chriſtiana vocatur. ſicut dicitur populus chriſtian⁹. Sed in ſymbolo magis dicta eſt apoſtolica: quia per hoc intelligitur vtrũq;. ſcilicet ⁊ cetus apoſtolorum chriſti: ⁊ etiam ipſe chriſtus. Nam apoſtoli interpretantur miſſi. xxj. diſt. in nouo. ibi. a quo miſſi ſunt. Unde Aug. ad Oroſium ca. xl. apoſtolus interpretatur miſſus. Apoſtolorum ergo tria ſunt genera. quidam mittũtur a deo/vt Moyſes ⁊ apoſtoli. a deo ⁊ per hominem/vt Joſue. per hominem tantum. ſicut meis temporibus multi fauore vulgi in ſacerdotium ſubrogantur. Itẽ ad Rom̃ j. gloſ. Apoſtolus latine miſſus dicitur: vel legatus. miſſus autem dat intelligere mittentem. vnde quum apoſtoli a chriſto fuerint miſſi: in eo ꝙ eccleſia dicitur apoſtolica/inſinuatur etiam chriſtus ipſe. ❡ Adhuc ipſe chriſtus vere apoſtolus dicitur: quia miſſus a patre. ſm illud. Sicut miſit me pater: ⁊ ego mitto vos. Joan. xx. Unde ad Heb. iij. dicitur de chriſto Conſiderate apoſtolum ⁊ pontificem confeſſionis veſtre. id eſt quem cõfitemur. Ubi dicit gloſ. Cur negamus eum apoſtolum quem nobis deus miſit? propter quod non ſolũ ab apoſtolis chriſti/ſed etiã ab ipſo chriſto ſummo apoſtolo eccleſia denominatur apoſtolica. ❡ T Per hoc autem ꝙ eccleſie regnum dicitur apoſtolicum: datur intelligi alia conditio huius regni: ſcʒ ꝙ rite ſit inſtitutum. Nam inſtitutor huius regni chriſtus eſt principaliter: ⁊ conſequenter apoſtoli. ipſi enim inſtitutores eius qui ⁊ fundatores ⁊ propagatores. Non poteſt autem eccleſiaſtici regni inſtitutio eſſe niſi recta atq; legitima. que tam ſanctos/tam perfectos habet inſtitutores, apoſtolos dico populorum principes/deos terre quodãmodo/fortes fidei teſtes/vicarios chriſti/amicos dei/domeſticos eius/vaſa ſpirituſſancti/luminaria mundi/ſal terre/baſes eccleſie militantis/milites chriſti/iudices ſeculi/adſeſſores chriſti/duodecim lapides precioſi/claues celi. ❡ V Apoſtoli autem ſunt duodecim filij iacob. Geñ. xxxv. Apoc. xij. Duodecim fontes deſerti: quos iſrael reperit in Elym. Exod. xv. Duodecim lapides altaris. iij. Reg. xviij. Duodecim virge. Nume. xvij. Duodecim lapides in Jordane leuati. Joſue. iiij. Duodecim boues in mari. Et duodecim in holocauſtũ. Nume. vij. ad finem. Duodecim ſtelle in corona ſponſe. Apoc. xij. Duodecim fundamenta ciuitatis. Apoca. xxj. Duodecim hore diei. Joan. xj. Duodecim porte ciuitatis Hieruſalem. Apocal. xxj. Duodecim menſes anni. Apoca. vlti. Fructus duodecim ligni vite. Apoc. vlti. gloſ. Actuũ. xiij. Qui vt eccleſiam inſtituerent atq; propagarent: acceperunt plenitudinẽ chariſmatum: locutionem omniũ linguarum: ad omnium nationũ eruditionem. Actuũ. ij. de conſe. diſt. iiij. ca. ſi. Poteſtatẽ miraculorum ad confirmationem doctrine: ⁊ cõuerſionem non credentium. Actuũ. iij. Luc. x. Authoritatem dimittẽdi peccata. introducẽdi ad vitam. Joã. vlti. de peni. diſt. j. quem penitet. Ligandi homines atq; ſoluendi. fortitudinem animi contra tyrannos. Heb. x. ⁊ contra queq; mundi aduerſa vel proſpera. Sapientiam ſpiritualem. contra mundi ſapientes/⁊ legiſperitos/⁊ demonum fallacias. j. ad Cor. ij. ❡ X Per hoc etiam ꝙ regnum dicitur apoſtolicum: intelligitur ⁊ alia eius cõditio: ſcilicet firmitas. Ipſi enim apoſtoli/qui ſunt eccleſie duces ⁊ principes: ipſi ſunt ei⁹ patroni ⁊ interceſſores: cuſtodes ⁊ defenſores: ipſi ⁊ fundamenta. vt dictum eſt. Et ideo firmum ⁊ forte et bene fundatum eſt eccleſie regnum: qđ talibus gubernaculis regitur: talibus fundamentis innititur: talibus patronis protegitur.

Eccleſia cur chriſtiana non dr.

Apoſtolorũ tria genera.

Eccleſia vñ apoſtolica.

Apſtorũ laudes memoratu digne

❡ Y Illud autem non eſt omittendum ꝙ licet ab omnibus apoſtolis eccleſia denominetur apoſtolica: ſpecialiter tamen a vertice apoſtolorum Petro ſcilicet: quia etſi fundata ſit ſupra omnes apoſtolos: tamen precipue ſupra Petrum: qui poſt chriſtum. immo ⁊ vice chriſti eſt eccleſie caput ⁊ fundamentum. xxij. diſt. ca. ij. xix. diſtin. ita dominus. ⁊. xxj. diſt. in nouo. xxiiij. q. j. loquitur. vñ Mat. xvj. ei a chriſto dictum eſt. Tu es Petrus: ⁊ ſuper hãc petram edificabo eccleſiam meã. id eſt ſuper te. vt Augu. exponit ſm vnũ modum. licet aliter exponatur ſuper hanc petram: id eſt ſuper hunc quem confeſſus es. Hanc expoſitionem innuit Leo papa in preal. cap. ita ⁊ Nicolaus. ex de elec. fundamenta. li. vj. quia petra erat chriſtus. j. Cor. x. de conſe. diſt. ij. re vera. Uel ſuper hãc fidem ⁊ confeſſionem quam de me feciſti. Et in quodam ſermone de cathedra beati Petri ait Aug. pertractãs verbum predictum/Petrum itaq; fundamentũ eccleſie dominus nominauit: et ideo digne hoc fundamentũ colit eccleſia/ſupra quod eccleſiaſtici edificij altitudo conſurgit. Item Aug. de verbis domini ſermone ſeptimo. Hoc nomen Petrus a domino impoſitum eſt. ⁊ hoc in ea figura vt figuraret eccleſiam. quia enim chriſtus petra: petrus populus chriſtianus vocatur. Tu es (inquit) petrus: ⁊ ſuper hãc petram edificabo eccleſiam meam: quam confeſſus es: ⁊ quã cognouiſti: dicens. Tu es chriſtus filius dei viui. id eſt ſuper meipſum filium edificabo te: non me ſuper te. Item gloſ. ſuper predicto loco Matth. xvj. Tu es petrus. Non dico vocaberis. ſed tu es Petrus ob fortitudinem fidei: ⁊ confeſſionis conſtantiã. Et ibi. ego dico tibi. gloſ. qui credis in me. Et ibi. hanc petram. gloſ. interli. chriſtum quem credis. Item gloſ. ibi. Tu es petrus. a me petra. ita tamen vt mihi retineam fundamenti dignitatem. Tu ſuper me ordinabis lapides mũdos. ⁊ inſuper omnia abijcies leproſos. Et ibi. Et tibi dabo claues. i. tribuam preſentis iudicij poteſtatem regni eccleſie. Itẽ gloſ. ⁊ tibi. vt omnibus conſtaret ꝙ abſq; ea confeſſione ac fide petri/nullus regnum celorum poſſet intrare. Item alia gloſ. qui pre ceteris confeſſus eſt: illi pre ceteris donantur claues. Claues ſunt diſcernendi ſcientia: ⁊ potentia. xx. diſtin. §. j. quia dignos recipere: ⁊ indignos debet excludere a regno. Unde ſubdit. Et quodcũq; ligaueris: id eſt quem in peccatis perſiſtentem/eternis penis adiudicaueris: vel quem humilem ⁊ vere penitentem/abſolueris: ſic et erit in celis. ❡ Item ibi gloſ. alia interlinearis. Quẽcumq; indignũ remiſſione iudicaueris/dum viuit: apud deum indignus iudicabitur. ⁊ quemcũq; ſoluendum iudicaueris/dum viuit: remiſſionem peccatorum conſequetur a deo. Item ibi gloſ. Hiero. Et quemcũq; ⁊c̃. habent quidem eãdem iudiciariam poteſtatem alij apoſtoli: quibus poſt reſurrectionem ait Joan. vlti. Accipite ſpiritumſanctum: quorum remiſeritis ⁊c̃. Habet etiam omnis eccleſia in preſbyteris et epiſcopis. ſed ideo Petrus eam ſpecialiter accepit: vt omnes intelligant ꝙ quicumq; ab vnitate fidei ⁊ ſocietate eius ſe ſeparauerit: nec a peccatis ſolui/nec celũ poteſt ingredi. Hunc locum quidam non intelligentes/aliquid ſibi adſumunt de ſupercilio phariſeorum: vt dãnare innoxios: vel ſoluere noxios ſe putent. quum apud deum non ſententia ſacerdotum/ſed reorum vita queratur. Unde etiam vt dicitur in Leuitico/oſtẽdere ſe ſacerdotibus iubentur leproſi: quos illi non faciunt leproſos: ſed diſcernunt qui mundi vel immundi ſint. xj. q. iij. quomodo ita. ⁊ de iſta materia. xj. q. iij. §. de his inquam. cum oibus duodecim capitulis vſq; ad. §. hoc etiam. ⁊ ab illo. §. vſq; ad §. ex his. ❡ Item predicto loco. et porte inferi ⁊c. De his portis ſupra eodem articulo. §. j. ℣. de fortitudine. Porte inferi ſunt peccata mine blanditie hereſes quibus infirmi ruunt in mortem: qui non vere ſupra petram/ſed ſuper arenam domum profeſſionis ſue credendi ſunt edi

Tu es Petr⁹ et ſup hãc pe. edi.

Petri claues.

ſcauiſſe.i.non ſimplici ⁊ vera intentione chriſtum ſequi: ſed ob terrenam quālibet cauſam habitum pretendiſſe.q̄ enim in intimo cordis amore fidē chriſti percipit: quicq̄d ingruit/facile vincit. Item supra pre.locum Matth.xvj. Quem dicunt homines eſſe filium hominis? ſubiecit. Vos autē quē me eſſe dicitis? Hiero. Quaſi diceret illis/ quia hoies ſunt/humana opinātibus: vos q̄ dij eſtis quē me eſſe exiſtimatis? Rabanus. Non aūt quaſi neſciēs ſententiā de ſe diſcipuloꝝ vel extraneorū/inquirit. Sed ideo diſcipulos quid de ſe ſentiāt interrogat: vt confeſſionē recte fidei digna mercede remuneret. Ideo q̄d alij de ſe ſentiant interrogat ſeu inquirit: vt expoſitis primo ſentētijs errantiū: diſcipuli probarentur veritatē ſue confeſſionis non de opinione vulgata ſed de ipſo percepiſſe dominice reuelationis arcano. ¶ Item Chryſ. Quando vero dn̄s de plebis opinione interrogat: oēs reſpondent. ſed oibus diſcipulis interrogatis: Petrus tanq̄ os apoſtolorum ⁊ caput/pro omnibus reſpondet. Unde ſequit. Reſpondēs Simon Petrus. dixit. Tu es chriſtus fili⁹ dei viui. Orig. Denegauit quidē Petrus aliquē eorū eſſe ieſum/quē arbitrantur iudei. Confeſſus eſt aūt. Tu es chriſtus. qđ neſciebant iudei. ſed etiā (quod maius eſt) filius dei viui. q̄ et per prophetas dixerat. Viuo ego dicit dn̄s. Et ideo dicebatur viuus ſecundū supereminentiam qua ſupereminet oibus habentibus vitā: quoniā ſolus habet immortalitatem.j.ad Timo.ij. Et eſt fons vite. quod ꝓprie dicitur deus pater. Vita aūt eſt quaſi de fonte procedēs. qui dixit Jo.xiiij. Ego ſum vita ⁊c. Unde Joā.j. Quod factū eſt in ipſo/vita erat: ⁊ vita erat lux hominū: ⁊ lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eū non cōprehenderūt. Fuit homo miſſus a deo cui nomen erat Joānes. hic venit in teſtimoniū: vt teſtimonium perhiberet de lumine: vt om̄es crederent per illum. Non erat ille lux: ſed vt teſtimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera que illuminat omnem hominē venientem in hunc mundum. In mundo erat: ⁊ mūdus per ipſum factus eſt: et mundus eum non cognouit. In propria venit: et ſui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum: dedit eis poteſtatem filios dei fieri: ijs qui credūt in nomine eius. Qui nō ex ſanguinibus/neq̄ ex volūtate carnis/neq̄ ex voluntate viri/ſed ex deo nati ſunt. Et verbū caro factū eſt: ⁊ habitauit in nobis. Et vidimus gloriā eius: gloriā quaſi vnigeniti a patre: plenū gratie ⁊ veritatis. ¶ Hiero. Etiam deū viuum appellat ad cōparationem eorū deorum/qui putantur dij: ſed mortui ſunt. Saturnū dico: Jouē: Venerem: Herculem: ⁊ cetera idolorum portenta. ¶ Hilarius. Eſt autē hec vera ⁊ inuiolabilis fides. ex deo deum filiū perfectū fuiſſe: cui ſit ex eternitate parētis eternitas. Hunc igit aſſumpſiſſe corpus: ⁊ hominē factum eſſe: perfecta cōfeſſione cognouit. Complexus eſt igitur omnia/q̄ ⁊ virū ⁊ nomen expreſſit: in quo ſumma virtutū eſt. ¶ Rabanus. Mira autem diſtinctione factū eſt/vt dn̄s ipſe humilitatem aſſumpte humanitatis profiteatur: vocās ſe filiū hominis. quū dixerit ibi. Quem dicūt homines eſſe filiū hominis? diſcipulus vero Petrus excellentiā diuine eternitatis oſtendit. Hilarius. Dignū autem cōfeſſio Petri premiū conſecuta eſt: quia dei filiū in homine vidiſſet. Unde ſequitur. Reſpondens autē Jeſus dixit ei. Beat⁹ es Simon bariona: quia caro ⁊ ſanguis nō reuelauit tibi: ſed pater meus: qui eſt in celis. ¶ Hiero. Reddit enim chriſtus apoſtolo vicem pro teſtimonio de ſe. Petrus dixerat. Tu es chriſtus fili⁹ dei viui. Dn̄s aūt dixit ei. Beatus es Simon bariona. quare? quia non reuelauit tibi caro ⁊ ſanguis: ſed reuelauit pater. qđ caro ⁊ ſanguis reuelare non potuit: ſpūſſancti gratia reuelatū eſt. Ergo ex confeſſione ſortitur vocabulum. ꝙ reuelationē ex ſpiritusancto habebat. cuius ⁊ filius appellandus ſit. Siquidem bariona in lingua noſtra ſonat filius colūbe: id eſt ſpirituſſancti. ¶ Chryſ. Vanum autē eſſet. Jo.j. Tu es filius iohanna. niſi vt oſtendat/quoniā ita naturaliter eſt chriſtus filius dei: ſicut Petrus fili⁹ iohanna: eiuſdem ſubſtantie cum eo qui genuit. ¶ Hiero. Illud autē quod ait. quia caro ⁊ ſanguis nō reuelauit tibi. apoſtolice narrationi cōpara: in qua ait. ad Gal.j. Cōtinuo non acquieui carni ⁊ ſanguini: neq̄ veni hieroſolymā ad anteceſſores meos apoſtolos: ſed abij in arabiā: ⁊ iterū reuerſus ſum damaſcū. Deinde poſt ānos tres veni hieroſolymā videre Petrū. ⁊ manſi apud eū dieb⁹ q̄ndecim. aliū aūt apoſtolorū vidi neminē. niſi Jacobū fratrē dn̄i. Que autem ſcribo vobis/ecce corā deo quia nō mentior. Deinde veni in partes Syrie ⁊ Cilicie. Eram autem ignotus facie eccleſijs iudee que erant in chriſto. tantum autē auditum habebant: quoniā qui perſequebatur nos aliquādo: nunc euāgelizat fidem: quam aliquando expugnabat: ⁊ in me clarificabāt deum. Carnem ibi ⁊ ſanguinem iudeos ſignans. vt hic quoq̄ ſub alio ſenſu demōſtretur/ꝙ ei nō per doctrinā phariſeorum: ſed per dei gratiā: chriſtus dei fili⁹ reuelatus ſit ⁊c. ¶ Hilarius. Vel aliter beatus Petrus hic vltra humanos oculos ⁊ intendiſſe ⁊ vidiſſe laudatus eſt: nō id qđ ex carne ⁊ ſanguine eſt contuens: ſed dei filiū celeſtis patris reuelatione cōſpiciens. dignuſq̄ iudicat⁹ eſt/vt primus agnoſceret ꝙ diuinitas eſſet in chriſto. ¶ Item ſuper predicto verbo. Filius dei viui. Chryſ. Nimirū autem ſi non cōfeſſus eſſet Petrus chriſtū proprie ex patre natum: non eſſet hoc reuelationis opus. nec exiſtimare chriſtū vnum ex multis filijs adoptiuis: beatitudine dignum eſſet. Nam ⁊ ante hoc illi q̄ erāt in naui dixerunt. Vere fili⁹ dei es. Et quū tranſfretaſſent: venerunt in terram geneſar. ⁊ quū cognouiſſent eum viri loci illius: miſerunt in vniuerſam regionem illā: ⁊ obtulerunt ei omnes male habētes. ⁊ rogabant eū vt vel fimbriam veſtimenti eius tangerent. Et quicūq̄ tetigerunt: ſalui facti ſunt. Matth.xiiij. ſed ⁊ Nathanael Joā.j. dixit. Rabi tu es fili⁹ dei. Non tamen beati dicti ſunt. quia non talem confeſſionem qualem Petrus. Sed vnū ex multis eum exiſtimabant: non vere dei filium: vel etſi precipuum quidē pre multis: non tamen ex ſubſtantia patris. Vides autem qualiter ⁊ filiū reuelat pater: ⁊ patrem filius. non enim ab alio eſt dicere filium q̄ a patre: nec ab alio patrē q̄ a filio. Matth.xj. Et nemo nouit filium: niſi pater. neq̄ patrem quis nouit: niſi filius: ⁊ cui voluerit filius reuelare. Venite ad me om̄es qui laboratis ⁊ onerati eſtis: ego reficiam vos. tollite iugum meū ſuper vos: ⁊ diſcite a me quia mitis ſum ⁊ humilis corde: ⁊ inuenietis requiē animabus veſtris. Jugū enim meum ſuaue eſt: ⁊ onus meū leue ⁊c. Quare ⁊ hinc manifeſtum eſt/ꝙ filius eſt cōſubſtantialis ⁊ coadorandus patri. ¶ Oſtendit autem chriſtus ex hinc iam multos credituros quod fuerat Petrus confeſſus. vnde ⁊ ſubdit. Et ego dico tibi. quia tu es Petrus: ⁊ ſuper hanc petram edificabo eccleſiā meam. id eſt in hac fide ⁊ confeſſione eccleſiam meam. Hinc dicit iam multos credituros quod Petr⁹ confeſſus fuerat: ⁊ erigit eius ſenſum: ⁊ paſtorem ipſum facit. Adde hic quod ſcripſi de Petro ⁊ eius prerogatiua ſupra.liiij. ⁊.lv. articulis. ¶ Vere igitur eſt eccleſie regnum glorioſe magnificum: et magnifice glorioſum. Quod ⁊ vnum/⁊ catholicū/ſanctum/⁊ apoſtolicum/rectiſſime nuncupatur ⁊c.

petr⁹ os apl'oꝝ.

Viu⁹ cur dr deus.

¶ Articulus.lxiiij. A

HAbuit inſuper regnum eccleſie triplicem ſtatū. ¶ Primo in lege nature: i quo nullū ſignum diſtinctiuū fidelium ab infidelibus habuit: licet habuit primitias/oblationes/decimas/⁊ ſacrificia de munerib⁹ et oblationibus. Gen.iiij.xiiij.q.v.ſcriptum.de ſacrificijs. Gen.viij.⁊.xiiij.de conſe.diſt.iiij.quod apud. de decimis. Gen.xxviij.⁊.xiiij. ¶ Secundo habuit ſtatum in tempore legis ſcripte: in quo habuit circūciſionem datam ipſi Abrae. Geneſ.xvij.de cōſecra.diſtin.iiij.quod apud nos. per quam diſtinguebantur qui non erant de lege dei ab alijs. ¶ Habuit etiam ſtatum in lege vel tempore

Triplex eccleſie ſtatus.

gratie:in quo habuit baptiſma ⁊ alia ſacramēta.vt pre.c.
qd apud.⁊ ex de bap.maiores.in qbus confertur gr̄a ⁊ re
miſſio peccorū.j.q.j.multi.⁊.c.qcqd.ex in clemē.de fi.catho.
ſacroſancte.§.fi. Sacrificia aūt legis nature ⁊ legis ſcri⸗
pte iuſtificabāt ratione fidei:cui⁹ pfeſſio in illis fiebat.vt
pre.c.qd apud. ¶ Habuit ergo eccl'ia initiū ab ipſo Abel
poſt Adā:in quo primo cepit eccleſia.vt.s.in pncipio pba
ui.xxxvj.ar.⁊ hic adde qd ibi notaui:ſicut chriſtus innuit
Initiū eccleſie. Mat.xxiij.vt veniat ſup vos(inquit)ois ſanguis iuſtus
qui effuſus eſt ſuper terrā a ſanguine Abel iuſti.⁊ Luc.xj.
ibi.a ſanguine Abel ⁊c.ad Heb.xij.⁊.j.Joā.iij.⁊ apl's ad
Heb.xj.ſic ait.Fide.plurimā hoſtiā Abel q̄ Cayn obtulit
deo:per quā teſtimoniū conſecutus eſt eſſe iuſtus:teſtimo
niū perhibente munerib⁹ eius deo:⁊ per illā defunct⁹ ad⸗
huc loquit.⁊ ordinate deſcēdens apl's per notabiles ſan⸗
ctos ſcꝫ Enoch:Noe:Abraam:Saram:Jſaac:Jacob:Jo
ſeph:Moyſen:filios iſrael in Exo.xiiij.qui trāſierunt ma
re rubrū:ad quorū fidē muri hiericho corruerūt.in Joſue
vj.Raab meretricē:Gedeō:Barach:Samſon:Jepte:Da
uid:Samuel:narrat vtutes eccleſie:⁊ paſſiones quas ſu
ſtinuit a pncipio mūdi vſq ad chriſtū:qui eſt lapis angu⸗
laris.Ps.cxvij.Jnnuēs fidem patrū veteris teſtamenti/
cū fide patrū noui teſtamēti:cōcludens in.xij.ca.ad Heb.
Jdeoqꝫ ⁊ nos tantā habētes nobis impoſitā nubē teſtiū/
deponētes omne pōdus ⁊ circūdans nos pctm̄ per patiē
tiam curramus ad ppoſitū nobis certamē:aſpiciētes in
authorē fidei ⁊ cōſummatorē ieſum.Eadē ergo fides fuit
⁊ eſt in eccleſia ab Abel vſq ad vltimū iuſtū/q erit in fine
mūdi:q idem eſt creditū.vn̄ ⁊ Paulus enumeratis mul⸗
tis ſanctis teſtamenti veteris ad Heb.xj.in fine ſic ait.Et
hi oēs teſtimonio fidei pbati/nō acceperūt repromiſſio⸗
nē:deo p nobis melius aliqd prouidēte:vt nō ſine nobis
cōſummarētur.Et Judas in canonica.j.ca.Qm̄ ieſus po
pulū de terra egypti ſaluās/ſecūdo eos q non crediderūt
perdidit.Sed quantū ad myſteriū incarnatiōis ⁊ noſtre
redēptionis/patres q preceſſerunt aduentū chriſti in car
ne credebāt futurū.nos aūt credimus eſſe factū.⁊ ppter
hoc dicit apl's in authorem fidei/quantū ad illos qui ſunt
in nouo teſtamēto:quātum vo ad illos q fuerūt in veteri
teſtamēto/dicit cōſummatorē ieſum:q conſummauit oēs
figuras veteris teſtamēti/adimplēdo veritatē in ſemetip
ſo. ¶ Erat em̄ ſtatus teſtamēti veteris habens vmbrā fu
turorū bonorū:non ipſam imaginē rerū.i.veritatem.j.ad
Cor.x.ibi.patres noſtri ſub nube fuerūt.de cōſe.di.ij.reve
ra.ppter hoc Joā.xix.dicit:cōſummatū eſt.i.oia figuralia
⁊ pphetica ſunt verificata:⁊ eorū veritas p me adimple⸗
ta. Vn̄ ſuper vbo predicto/cōſummatū eſt.Aug. Quid/
niſi qd pphetia tāto ante predixerat:Jtē gloſ.ibi.oia que
oportebat fieri ante q̄ acciperet acetū:⁊ traderet ſpiritū.
vt etiā hec ſcriptura cōſummaret. Jn ſiti mea potauerūt
me aceto.ps.lxxxvj.Unde ⁊ ipſe d:lapis angularis Mat.
Lapis angulariſ. xxj.ibi.lapidem quē reprobauerūt edificātes hic fact⁹ eſt
in caput anguli.Ubi Chryſ.Lapidem aūt Chriſtū vocat.
edificatores aūt doctores iudeorum: qui chriſtū reprobaue⸗
rūt/dicentes.Hic non eſt a deo.Jtem ibi Rabanus.Sed
illis nolētibus idē lapis caput anguli firmauit.Eph.ij.q
de vtroqꝫ populo quotquot ipſe voluit ſua fide coiunxit.
Jtem Hilarius.eſt em̄ caput anguli factus:q eſt inter le⸗
gem atqꝫ gētes lateris vtriuſqꝫ coniunctio ⁊.j.Per.ij.ibi.
Ad quē accedētes lapidem viuū ⁊c.⁊ ibi etiā.Ecce ponā
in ſyon lapidē ſummū angularē electū precioſum.⁊ Eph.
ij.Jpſe em̄ eſt pax noſtra:qui fecit vtraqꝫ vnum.⁊ ibi poſt.
Jpſo ſummo angulari lapide chriſto ieſu.Oia em̄ opera
patrū veteris teſtamēti que ex fide pcedebāt:figura erāt.
ſicut d.j.ad Cor.x.Omnia in figura cōtingebant illis.⁊
Oſee.xiij.d.Jn manibus pphetarū aſſimilatus ſum.i.in
Caput eccleſie chriſtus. operibus ⁊ verbis figuratiuis expreſſus. ¶ B Dicitur
etiā ipſe chriſtus caput eccleſie q incepit ab Abel iuſto:vt
dictū eſt:vſq ad vltimū iuſtū:qui erit in fine mundi. ſicut
dicit ad Col.j.Omnia per ipſum/⁊ in ipſo creata ſunt:et
ipſe eſt ante oēs:⁊ oia in ipo conſtant:⁊ ipſe eſt caput cor⸗
poris eccleſie. dicit gloſ. Quum eccleſia ab Abel ceperit:
qm̄ eſt chriſtus caput eorū qui tūc fuerunt:bene:quia ipſe
principiū eccleſie eſt ſm diuinitatē.i.fundator eccleſie.q
oēs iuſtos qui ab Abel vſq ad vltimū iuſtū generantur:
virtute diuinitatis ⁊ miſericordie ſue dono illuminauit.
¶ Scdm etiam humanitatē etiā pōt dici principiū eccle⸗
ſie: q ſuper fidē humanitatis ei⁹ fundata eſt eccleſia. Et
bene ipſe eſt caput ⁊ principiū.i.rector ⁊ fundator: q ipſe
eſt primogenit⁹ ex mortuis.i.primus mortuorū ab imor⸗
talitate reſurgēs.ſicut etiā exponitur primogenitus mor
tuorū.Apoc.j.ſicut em̄ natus eſt ante oia de deo:vt omia
crearet:ſic iterū de virgine nat⁹ eſt homo:q primo a mor⸗
tuis reſurrexit:vt oia q creauerat/reſtauraret.vt ſit ſemp
primus ⁊ princeps.Vn̄ ſubdit ibi apl's Col.j. Ut per hoc
ſit in oibus tam prioribus q̄ ſequentibus tenēs primatū
id eſt dominiū:q pōt alios ſuſcitare.Caput eſt etiam ipſe
chriſtus:q vna pſona eſt de⁹ ⁊ homo:ſcꝫ dn̄s ieſus chriſt⁹.
xxiij.di.qui eps.ex de ſum.trini.c.j.ex de hereti.cū chriſtus.
Omnia etiā ſacramēta in patrū antiquorum operibus figu
rata ſunt.Vn̄.j.ad Cor.x.Et oēs mare tranſierūt:⁊ omes
in moyſe baptizati ſunt ⁊ in nube ⁊ in mari ⁊c.de cōſe.di.
ij.re vera.⁊ melius de cōſe.di.iiij.nec quēq̄.futuram vero
glorificationē in futura reſurrectione ipſi patres veteris
teſtamēti expectauerūt:⁊ nos expectamus. Job dicente
Job.xix. Credo q redēptor meus viuit.⁊ Heb.xj. Deo p
nobis melius aliqd prouidēte vt nō ſine nobis cōſumma
rent.Ex dictis cōcludi pōt q qui eccleſiā negaret nō eſſe
vnā ab ipſo Abel vſq ad vltimū iuſtū/qui erit in fine mū⸗
di:cōſequenter negaret chriſtū nō eſſe caput eccleſie: nec
eſſe lapidē angularē:q fecit vtraqꝫ vnū.⁊ impinget in ar⸗
ticulū fidei/Unā ſanctā catholicam ⁊ apoſtolicā eccleſiā.
Sic em̄ nos docuit dn̄s noſter ieſus chriſtus ⁊ ſancti apl'i
⁊ doctores.Si ergo ponamus initiū regni a dn̄o ieſu chri
ſto/q eſt rex regū:⁊ dn̄s dominantiū:⁊ princeps regū ter⸗
re.Apoc.j.xvij.⁊.xix.ca.⁊.j.ad Tim.vj.quē ſuis tēporibus
oſtendet dn̄s:⁊ ſolus potens:rex regū:⁊ dn̄s dn̄antiū ⁊c.
ſicut ipſe eſt ante eccleſiā:⁊ caput ⁊ fundamentū eccleſie:
ita ⁊ regnū eius eſt ante eccleſiā:⁊ ipſa eccleſia regnū ei⁹:
⁊ ab eo omne regnū ⁊ poteſtas. Prouer.viij. p me reges
regnant.xxiiij.q.iij.queſitum.⁊ Dan.iiij.ibi.Donec cogno
ſcant viuentes qm̄ dominatur excelſus in regno hoim:et
cuicūqꝫ voluerit dabit illud:⁊ humillimū hoiem cōſtituet
ſuper illud.Et q perſona chriſti vna eſt in duab⁹ naturis:
qd in ſcripturis legit de pſona filij dei/totū vere aſſeritur
de ipſo deo ⁊ hoie.Vn̄ Joā.viij. Ante q̄ Abraā fieret ego
ſum. ¶ C Et q eccleſia patrū antiquorū ⁊ iſta vna ſit:⁊
vnū caput eius chriſt⁹. facit qd dicit Pe. Act.xv.ibi. Sed
per gratiā dn̄i noſtri ieſu chriſti credimus ſaluari: quēad⸗
modū ⁊ illi.premiſerat em̄.nunc ergo qd tentatis deū im
ponere iugum ſuper ceruicē diſcipulorum qd neqꝫ nos neqꝫ
patres noſtri portare potuim⁹: ¶ D De regno terreno ſi
loquimur:⁊ qn̄ habuit ortū: dicim⁹ ſm hiſtoriographos Regni tēpalis exordium.
q ab Abel vſq ad diluuiū/fuerunt cōpleti mille qngenti
centū quinquagintaſex anni:in qbus null⁹ homo habuit
dominiū ſuper hoies.xxxv.diſt.ſexto. Niſi vir ſuper vxorē
propriā.xxxiij.q.ij.placuit.⁊.q.v.ſatis. xxij.q.iiij.duo iſta.
quāq̄ etiam tūc potētes a ſeculo viri famoſi dicerētur: vt
dicit Gen̄.vj.tamen nullus legit regnaſſe. ¶ E Regnū
vero hoim incepit ſicut.s.dixi poſt pn.iſtius operis.xxxvj.
ar.⁊.xlj.v.poſt diluuiū.a Neroth:q fuit de genere Canaā
qui fuit addictus ſeruituti.Gen̄.ix.maledict⁹ puer canaā:
ſeruus ſeruorum erat fratribus ſuis.xxxv.di. ſexto.j.q.iiij.§.
his ita.v.itē cham.cui⁹ nepos fuit Nemroth.ipſe em̄ fuit
interfector hoim ⁊ oppreſſor.⁊ per iſtū modū fecit ſe regē
Gen̄.x.Unde dicit ibi q erat robuſtus venator corā dn̄o.
gloſ.i.interfector ⁊ oppreſſor ⁊ extinctor/quos allexit ad
edificandā turrim:vt cōtra deū conſtitueretur.vj.di. §.fi.
¶ Qui Nemroth ſm Joſephū noua regni cupiditate ty
rannidē exercuit:⁊ fuit author edificāde turris q tāgeret
celum.

celum.Gen̄.x.Fuit autē principiū regni eius Babylon et Arach: ⁊ Archat: ⁊ Chalāne i terra Sennaar.vt ꝑalleḡ.c. x.ð.De terra illa egreſſus eſt Aſſur:et edificauit Niniuē: et Chale: que eſt ciuitas magna: vt dicit ibi. Et ita regna mūdi inceperūt a Babylonia et Niniue/ꝑ oppreſſiones hoim ⁊ violētias:et ſic profecerūt regna in terra:ſicut ap/ paret tpe Abrae.Gen̄.xiiij.vbi ð.Factū eſt aūt in illo tem pore:vt Amraphel rex Sēnaar ⁊c. vbi apparet ꝙ qui po/ tētior erat viribus: ⁊ alios poterat opprimere: eis dn̄aba tur. ¶ Ab his aūt ortū habuit idololatria. ſicut habetur Sap̄.xiiij.Deinde interueniēte tpe: cōualeſcēte iniqua cō ſuetudine:hic error tāꝙ lex cuſtoditus eſt: ⁊ tyrannoꝝ ipe rio colebātur figmēta ⁊c. ⁊ īfra.qm̄ aut affectui aut regib⁹ deſeruiētes hoies/incōmunicabile nomē lapidibus et li/ gnis impoſuerūt ⁊c. vnde recte cōſiderātibus/oia regna magna mūdi profecerūt in dominiū: ꝑ oppreſſiones/vio lētias/⁊ inuaſiones alioꝝ. Sic em̄ regnū Chaldeorum et Aſſirioꝝ profecit in monarchiā. Sic regnum Medoꝝ et Perſarū per viā bellicā profecit in monarchiā.ſicut appa ret Judith.j.⁊.ij.c. Sic etiā regnū Grecoꝝ in Alexādro.j. Machab.j. ¶ Similiter via bellica/occiſione multarum gentiū et oppreſſione/profecit monarchia Romanoꝝ.vt habet.j.Machab.viij.per totū.Et quādiu non regnauit inter eos ambitio: ꝓfecerunt.vt habet ibi.Et qn̄ ambitio dominādi ſuccreuit inter eos:habuerūt bella ciuilia. Un/ de ⁊ regnū Romanoꝝ a latrūculis cōgregatis incepit.vt narrat eoꝝ hiſtoria.Sic etiā ꝓfecerunt regna Ptolemeo rum:Syroꝝ et Egyptioꝝ.j. Machab. Deus aūt oipotēs qui malas hoim volūtates ⁊ demonū conuertit in bonū. ſm Aug.vt.ſ.dixi.xxxvj.arti.ver.et ſi dicatur.oia regna or dinauit ad profectū virtutū:et exterminationē vitiorū:qr humanū genus erat per idololatriā deformatū. ſicut dici tur Sap̄.xiiij. Initiū em̄ fornicationis.i.oim vitiorum/eſt exquiſitio idoloꝝ: et adinuētio illoꝝ/corruptio vite eſt. et infra. Infandoꝝ enim idoloꝝ cultus ois mali cauſa eſt/et initiū ⁊ finis. Qr aūt in correctionē vitioꝝ ⁊ laudē bonoꝝ regna ⁊ dn̄ia ſint a deo inſtituta:patet.j. Pet.ij. Subiecti eſtote.ex de maio. ⁊ obe.ſolite. omni humane creature ꝓ/ pter deū:ſiue regi quaſi precellēti:ſiue ducibus tāꝙ ab eo miſſis ad vindictā malefactoꝝ/laudē vero bonoꝝ. Unde et per malos de⁹ punit malos. Eſa.x. Ve aſſur. Virga fu/ roris mei ⁊ baculus ipe eſt. In manu ei⁹ indignatio mea. xxiij.q.v.§.hinc notandū.⁊ Roma.xiij. Ois aia poteſtati bus ſublimioribus ſubdita ſit: nō eſt poteſtas niſi a deo: que aūt ſunt a deo:ordinata ſunt. ex de cenſi.ois aia. xxiij. q.j.quid culpat.xxij.q.ij. mouet te. vltra mediū.ibi. Sicut Joſeph qui per Pharaonē iurando hoc in eo veneratus eſt qð dei iudicio poſit⁹ erat in infimis(al's Mēphis/ſm gloſ.que erat caput regni) Un̄ ap̄ls. Ois poteſtas a dn̄o deo eſt. Itē xp̄s Pilato. Nō haberes poteſtatē aduerſum me vllā:niſi tibi datū eſſet deſuper. Joā.xix. Unde ipſi re/ ges mūdi nō ſequētes diuinā ordinationē: ſed libidinem dominādi ꝯtra deū: ⁊ fideles ſuos cōſtauerūt vires ſuas. ſicut patz.ſ.in Nemroth ⁊ alijs:et poſt in Pharaone/qui afflixit populū dei:et ſeruituti ſubiecit. ſicut patet Exo.ij. et.iij. ⁊ in ſeq.c.⁊.xxiij.q.iiij.nabuchodonoſor.immo ad tā tam deuenit inſaniā Pharao: vt diceret Exo.v. Quis eſt dn̄s:vt audiā vocem eius:et dimittā iſrael? neſcio dn̄m:et iſrael nō dimittā.et tandē ꝓpter eius ſuperbiā periȷt cum ſuo exercitu in mari rubro: put patet in Exo. vſꝫ ad.xiiij. c. ⁊ poſtea hāc eius ſuperbiā ſequētes/ auſi ſunt dicere ſic/ ut dicit Ezechiel. xxix. Ecce ego ad te Pharao rex egypti draco magne/qui cubas in medio fluminū tuoꝝ: et dicis/ meus eſt fluuius:et ego feci memetipm. ¶ Pharao autē fuit nomē oim regū egypti ante Alexādrū. Sed poſt mor tem Alexandri egyptus cepit habere reges Ptolemeos: ſicut dicit Aug.lib.iiij.de ciui.dei. ¶ Similiter ſucceſſores regū Aſſirioꝝ in tantā excreuerūt ſuperbiā cōtra deum et eius populū: vt eēnt auſi dicere ſicut ð: Eſa. xxxvj. Quis eſt ex oibus dijs terrarū q̄ eruerit terrā ſuā de manu mea: vt eruat dn̄s hieruſm de manu mea? Et poſt. Cui exprobra ſti:et quē blaſphemaſti:et ſup quē exaltaſti vocē tuam? ⁊c. ¶ Similiter reges Chaldeoꝝ eleuauerūt cor ſuū contra deū in ſuperbia.ſicut ptz in Nabuchodonoſor Dan̄.quaſi per totū.maxime.c.iiij.qui punitus eſt donec cognouit po teſtatē ois regni eſſe a deo. vt ꝑalleg.c.nabuchodonoſor. xxiij.q.iiij.⁊.c.quādo.⁊.xj.q.iij.imperatores.de peni.diſt.j. §. ex his itaqꝫ. vltra mediū.ver. nabuchodonoſor. De eo etiā ⁊ de ſupbia eius Judith.iij.iiij.⁊.v.c. Patet etiam in lib.Machab.j.⁊.ij.quō illi qui erāt de poſteritate Alexā/ dri/et deū cōtēpſerunt:et eius populū ꝑſecuti ſunt: ⁊ fidē dei exterminare voluerūt: ⁊ ſe deo adequare voluerūt.ſi/ cut Antiochus ⁊ alij. Hoc autē certū ⁊ regulare eſt/ꝙ oia regna paganoꝝ idololatriā nutriuerūt: ⁊ fidem dei impu gnauerūt.et hoc etiā fuit in imperio Romano vſꝫ ad tē/ pora Cōſtantini magni. Et multi etiā imperatoꝝ poſt con uerſionē fuerunt fautores hereticoꝝ: ⁊ ꝓmotores:fidei et eccleſie impugnatores. Et hec de regnis gentiliū perſcri/ pta ſufficiant.

¶ I

Nter reges aūt catholicos prim⁹ fuit Mel/ chiſedech.ſicut.ſ.nota.in ar.xxxvj.ver.iſtius ergo. rex Salem tpe Abraam. de quo Gen̄. xiiij. ⁊ Heb.vij.in quibus ð: ꝙ etiā fuit ſacer dos. ¶ G Et ſic primus rex catholicus ſa cerdos fuit q̄ credit fuiſſe Sem: q̄ fuit primogenit⁹ Noe: ſupuixit autē Melchiſedech Abrae. xxxv.annis. Deinde fuit Job de cui⁹ ꝑfectione habet lib. Job.ꝑ totū. Et ꝙ fue rit rex hr̄ Job.xxix. Cūqꝫ ſederē tāꝙ rex ⁊c. Qr fuerit ſa cerdos habet Job.j.ibi. Conſurgēſqꝫ diluculo/offerebat holocauſta. ⁊ Job.xlij. Job aūt ſeruus me⁹ orabit pro vo bis ⁊c. Et poſtmodū in populo iſrael liberato de ſeruitu te egyptiaca/fuerunt reges poſt Saul primū regē/fere ꝑ cccclxxij. annos. Ex quib⁹ tres boni.vnde Eccli.xlix. Pre/ ter dauid et Ezechiā et Joſiam/oēs reges pctm̄ commiſe rūt.ſ. vel ꝙ fuerūt idololatre: vel fautores idololatrarū. Fuit igit eccleſia ſine regib⁹ catholicis/exceptis trib⁹ pre/ dictis/poſtꝙ filij iſrael exiuerūt de egypto fere ꝑ.ccccxvij. annos. Antea peregrinati ſunt fideles ab initio mūdi in mūdo iſto/aliqn̄ oppſſi ſub ipis regib⁹ ꝑ duo milia.ccclīij. annos. ¶ H Poſt exitū autē filioꝝ iſrl' de egypto rexe/ rūt ſacerdotes populū:ſicut apparet in Moyſe ⁊ Aaron vſqꝫ ad Samuel.vt colligit ex libris Exo. Leuit. Numeri. Deutero. ⁊ Judicū.⁊.j.lib. Reg.vſqꝫ ad.iiij.c. Poſtmodū ſicut patz in pꝛalleḡ.c.iiij.popul⁹ dei aſpernātes regnū Sa muel/petierūt ſibi regē dari.ſicut habetur.j. Reg.viij. de quo fuit dn̄s indignatus.vt ibi habet.vn̄ dedit eis regem permiſſiue/nō preceptiue.vt habet Oſee.xiij.ibi. Ubi eſt rex tu⁹? Maxime nūc ſaluet te in oib⁹ vrbibus tuis ⁊c. et ſequit. Dabo tibi regē in furore meo ⁊c.viij.q.j.audacter. Dn̄iū em̄ datū ſummo ſacerdoti ⁊ tpale ⁊ ſpūale. vt habe tur in Deutero.xvij.ſi difficile et ambiguū ⁊c.vbi ponunt tria genera cauſarū:criminaliū/ciuiliū/⁊ ſpūaliū: vt expo nunt ex q̄ ſi.ſint legi.per venerabilē.§.rōnib⁹. ¶ Qr autē idē iudiciū ⁊ ptās ſit eccleſie poſt aduētū xp̄i:habet Luc. xxij.ibi. Et q̄ nō habet: vēdat tunicā ſuā:et emat gladiū.et ſequit. Ecce duo gladij hic. Tractaui de hoc late in ſupio/ ribus:maxime in ar.xiij.xxxvij.⁊.lx.vn̄ nō repeto. De pote ſtate eccleſie ⁊ regno Dan̄.vij. vbi loquēs Daniel de qua/ tuor monarchijs/ait. Et iudiciū ſedebit/vt auferat potē/ tia ⁊ cōterat: ⁊ diſpereat vſqꝫ in finē. Regnū aūt et pote/ ſtas ⁊ magnitudo regni que eſt ſubter oē celū/det popu/ lo ſanctoꝝ altiſſimi:cuius regnū/regnū ſempiternū eſt:et oēs gētes ſeruiēt ei/atqꝫ obediēt ⁊c. Caput aūt iſti⁹ regni xp̄s eſt: ⁊ viri eccleſiaſtici ſunt ei⁹ vicarij. Sꝫ quare oēs nō obediāt vicario dei ꝑcipuo ⁊ alijs:aſſignat rō quodāmo/ do ab ap̄lo ad Heb. ij. ibi. Oia ſubieciſti ſub pedib⁹ eius. In eo em̄ ꝙ oia ſubiecit: nihil dimiſit nō ſubiectū ei. Nūc aūt necdū videmus oia ſubiecta eſſe: nō ergo mirandū ſi nō ſubijciātur etiā multi vicarijs eius:quum nō ſubijcian/ tur ipſi regi principali. iuxta illud Jo.xv. Si me perſecuti

Sordida regni temporalis initia.

Regum catholicoꝝ primi.

Judiciaria ptās eccliaſticoꝝ eſt.

ſunt: ⁊ vos perſequētur. Et magna rō huius inobediētie
eſt vanitas ⁊ ſupbia. iuxta illud Job.xi. Et vanus in ſup/
biā erigit: ⁊ quaſi pullū onagri ſe liberū natū putat. et in
canonica Jo.iij.c.j. Scripſiſſem forſitan eccleſie: ſʒ is qui
amat primatū gerere in eis Diotrepes nō recipit vos ⁊c.
xlij.di.§.hinc etiā. Diotrepes interpretatur decor inſanies.
Inter oia que faciūt inſanire eſt ſupbia. vt habetur de Sen
nacherib.iiij.Reg.xix. Inſaniſti in me: et ſupbia tua aſcē/
dit in aures meas ⁊c. ¶ Sācti aūt patres quū ipſi eſſent
mīe miniſtri: vſum gladij tēporalis cōmiſerūt ſecularib⁹/
et cōmittūt. Unde quum reges pmouētur ad regis faſti/
giū: de manu ɔſecrātis recipiūt diadema regale/ſceptrū/
et nudū gladiū. Adde hic quod ſcripſi.ſ.in.xiij.⁊.xxxvj.et
xxxvij.ar. Uñ et Hiere. de ſacerdotibus Anathot Hiere.j.
et ex de maio.⁊ obe. ſolite. dixit Jude.ij.Macha.vlti. Ac
cipe ſanctū gladiū munus a deo: in quo deijcies aduerſa

An leui/te q̄d tē/porale poſſede/rint.

rios populi mei iſrael. ¶ I Si aūt queratur quō ſacerdo
tes ⁊ leuite in veteri lege poterant iuriſdictionē tpalē ha
bere: quū nihil poſſent poſſidere de tēporalib⁹. vt habetur
Numeri.xviij.ibi. Dixit dñs ad Aaron. In terra eorū nihil
poſſidebitis: nec habebitis ptē inter eos ⁊c.⁊ Deut.xviij.
Nō habebūt ſacerdotes et leuite ⁊ oēs qui de eadē tribu
ſunt/partē ⁊ hereditatē cū reliquo iſrael.xij.q.j.§.his ita.
Reſpōſio eſt ꝙ etſi nō haberēt poſſeſſiones: habebāt ta/
mē vrbes et oppida ⁊ ſuburbana ad habitandū pro ſe et
ſuis pecoribus. vt habetur Nume.xxxv. Joſue.xiiij.et.xxj.et
preall.§.his ita. ¶ L Sic ⁊ clerici certe approbate re/
gule nō ſubiecti/ pprium ⁊ iuriſdictionē tēporalē pñt habe
re.xxiij.q.viij.§.ecce.⁊.§.hinc datur intelligi.xxij.q.iij.per to
tū.et.xij.q.j.p totū.⁊.q.iiij.p totū. et legit ⁊ not. ex de rap.
in archiepatu. in gloſ. vlt. ⁊ ex ne cle. vel mo. clericis. gloſ.
ij.eo.ti.ſi eps.li.vj.xcv.di.c.j.in gloſ.j.i fi.⁊ de appel. roma/
na.§.debet.li.vj.et ex de delic.pue.c.ij.vbi de hoc.⁊ de ma
io.⁊ obe. ſolite. vbi de hoc in gloſ. nūquid. ¶ Z Mt au/
tē vna dicatur eccleſia ante chriſtū et poſt: faciūt.ff. de leg.j.
ꝙ in rerū.ff. de iudi. pponebatur.ff. de ver. obli. inter ſtipu/
lantē.§.ſacramēta. qd legit ⁊ not. de cōſe. diſt.j. de fabrica.
gloſ. hoc intelligit.xvj.di. habes librū. gloſ. nō quod eadē.
vij.q.j. deniq̃. gloſ. ar. ꝙ idē eſt ppls.⁊ xxxi.q.ij. lothari⁹. in
gloſ. ar. ꝙ idē eſt ppls.ij.q.vj.§ poſt ſecūdā. ⁊ i gloſ. ar. cō/
tra.⁊.c. ſi eps. ibi: renouetur examē. ex de iudi. cōſuluit. ex de
feu.c.ij.§.ſi.xij. diſt. pceptis. in gloſ. ar. ꝙ nō.xxxiiij.q.j. nō
ſatis. i gloſ.j. nō de nouo. ex de dona. p tuas. gloſ. q: forte.

¶ Articulus.lxv. A

CEterū q: in pmiſ/
ſis late pſecutus ſum quare eccleſia dica
tur vna/ſancta/catholica/et apſtica. Nūc
dicendū eſt de ſchiſmaticis ſe ab iſta ſan/
cta et vna eccleſia ſeparātib⁹. ¶ Et pmo
ſciēdū eſt q̄d ſit ſchiſma. Scdo vnde dicatur. Tertio qua pe
na ſchiſmatici feriantur. Quarto q̄d iuris de ordinatiōi/
bus ab eiſdē factis. ¶ Quid ſit ſchiſma. Eſt quidē illicita

Schiſ/matis de/finitio.

diſceſſio eorū inter quos vera ⁊ legitima vnitas debet eſſe.
Seu illicit⁹ ab vnitate vel vniuerſitate diſceſſus. ſm Hoſ.
Uel dic ꝙ ſchiſma eſt illicita diuiſio p inobediētiā ab vni/
tate eccl'ie ſancte.xxiij.q.iij.inter ſchiſma. vij.q.j. nouatia/
nus. Ideoq̃ ſchiſmatici volētes eccleſiā dei ſcindere/pec
cāt in fide quoad articulū illū: Credo in ſpiritū ſanctū: et
vnā ſanctā catholicā eccleſiā. ad hec.xxiiij.q.j. aduocauit.
et.iiij.c. pcedē. Sed nō eſt intelligēdū ꝙ ita credatur in vnā
ſanctā eccleſiā: ſicut in deū. Unde Aug. ad neophitos. et
ponitur de cōſe. diſt.iiij. prima igitur. ad fi. ibi: Itē. Qd aūt in/
terrogauimus: credis in ſanctā eccleſiā: et remiſſionē pec
catorū: carnis reſurrectionē? non eo modo interrogauim⁹:
vt quō in deū creditur/ſic in eccleſiā ſanctā catholicā: que
ppterea ⁊ ſancta et catholica eſt: q: recte credit in deum.
nō ergo dicimus vt in eccleſiā quaſi in deū crederetis: ſed
intelligite nos dicere ⁊ dixiſſe vt in eccleſia ſancta ⁊ catho
lica cōuerſantes/in deū crederetis. Et vnde dicatur certe
hoc nomen ſchiſma grecum eſt: et dicitur a ſciſura.xxiiij.q.j.
ſchiſma. in prin. Quū em̄ fides catholica vna ſit: et vnio/
nē deſignet: q: chriſtus nō duas: ſed vnā tm̄ eccleſiam ſibi
copulauit.xxvj. diſt. acutius. Unde ſm Aug. Uir vni⁹ vxo
ris eps ſignificat vnitatē ex oibus gētibus collectā/ ⁊ vni
viro chriſto ſubditā: hec vnitas diuiſionē nō recipit.xxiiij.
q.j. loquitur. patet ꝙ ſi quis ab hac vnitate recedit: diuiſus
eſt: et ſic ſchiſmaticus.xxiij.q.vij. quēadmodū. Ueſtimētū
dñi ideo ſciſſum non fuit: ſed de eo ſortiti ſunt: q: eccleſia
ſcindi nō debet: ſed tota in vnitate cōſiſtit.xvj.q.vlti. ſint
dñi. de hoc no. ex de elec. q: diligentia. ¶ Differt aūt ſchiſ/
ma ab hereſi in pncipio. Nā hereſis in ſui pncipio hʒ per/
uerſum dogma: qd nō habet ſchiſma. ſed ſi permanet: ca/
det i hereſim: q: fingit ſe ab eccleſia recte receſſiſſe: ⁊ ideo
cenſetur hereticus.xxiiij.q.iij. inter ſchiſma. et ſic peccat in
illū articulū: Credo in ſpiritū ſanctū: per quē eccleſia ſan/
cta vnitur.xxiiij.q.j.§.ſi aūt. Uel eſt inter hec duo talis diffe
rētia/qualis inter genus et ſpeciē: q: omnis hereticus eſt
ſchiſmaticus: ſi eſt publicus. ſed nō conuertitur niſi ſchiſma
durauerit. Uel eſt differētia que inter diſpoſitionē ⁊ habi
tum. Primo em̄ dicitur ſchiſma: ſed quū poſt tps ptinaciter
adheſerit ſue ſecte: dicitur hereſis. vt hec no. in preallег.c.
inter ſchiſma.

Schiſ/matis et hereſeos diſcrimē.

¶ Qua pena ſchiſmatici puniuntur. Et certe
puniūtur a deo et hoibus. Ut em̄ ſcirēt hoies ꝙ graue/et
ꝙ deteſtabile ſit hoc crimē: oſtēdit dñs in Chore Datan ⁊
Abiron: quos terra viuos abſorbuit cū tabernaculis ſuis
et vniuerſa ſubſtātia: deſcēderūtq̃ viui in infernū operti
humo. Nume.xvj. Sed et ignis egreſſus a dño interfecit
ccl. viros qui offerebāt incēſum. vt ibi dicitur. qui ducēti.l.
cum Chore Datan ⁊ Abiron ſchiſma fecerāt cōtra Moy/
ſen. vt in prin. illius.c. cōtinetur. ponitur hiſtoria.i.q.i. ſi q̄s
inquit.xxiiij.q.j. didicimus. Sed ⁊ exēplo alio oſtēdit. quū
em̄ decē tribus ſciſſe eſſent a tribu Juda et Beniamin: et
relicto rege ſuo/aliū ſibi foris cōſtituiſſent: tanta indigna
tio dñi exarſit aduerſus illos qui ſchiſma fecerūt: vt etiam
quū homo dei ad Hieroboam miſſus eſſet/qui ei pctā ſua
exprobraret: panē apud illos edere/et aquā bibere veta/
retur: qd quū nō cuſtodiſſet: ⁊ cōtra preceptū dñi prādiſſet:
ſtatim diuina cēſura pcuſſus eſt: vt inde regrediens impe
tu ac morſu leonis in itinere necaretur.iij.Reg.xiij. et.xij.iij.
Reg.xiij.vij.q.j. deniq̃. ex de elec. licet. Unde nec dubium
eſt ſceleratius eſſe delictū/qd eſt grauius vindicatū.xxiiij.
q.j. nō afferam⁹. ¶ Nec obſtat ꝙ alibi dr: hereſim eſſe ma/
ximū inter crimina. ar.vj.q.j. quero.xxij.q.j. primū. in prin.
ex eo ꝙ primū locum tenet in criminibus.xxxij.q.vij. quid
in oibus.xxij.q.ij. primū. Nam etſi crimē hereſis maius ſit
nouo ſchiſmate: tn̄ ex quo ſchiſma radicatū ⁊ confirmatū
fuerit: idem eſt crimen: et vtriq̃ eſt pena eadē infligenda.
xxiiij.q.iij. inter ſchiſma. de hoc nota. in preall.c. nō affera/
mus. ¶ Ab hoibus etiā puniūtur. nam excōmunicantur.
et ſi nō reſipuerint: deponūtur.xxiij. diſt. in noie. ⁊ ſi aliter
nō pñt diſtingui: inuocandū cōtra eos eſt brachiū ſecula/
re.xi.q.j. petimus. ex de offi. ordi. qm̄ in pleriſq̃.§. penult.
et ſi. et expreſſum de ſchiſmaticis.xxiij.q.v. nō nos. ¶ Itē
dicitur pprie ſchiſmaticus qui nō recognoſcit poteſtatē ro/
mane eccleſie. ex de maio. et obe. ſolite.§. pe. vnde ſi aliter
occupet cathedrā ꝙ debeat: puta ſi min⁹ canonice eſt ele/
ctus: fur eſt ⁊ latro. vij.q.j. nō furem.xxiij.q.iiij. tres perſo/
nas. ex de iure patro. relatū. Etiā ſi de paſtore ſedis apſtice
queras: etiā ibi multo forti⁹ locū debet habere. ex de elec.
licet de vitāda.xxiij.di. in noie dñi.lxxix. diſt.c.j.⁊.c. ſi quis
pecunia. Ideo Octauian⁹ filius Joānis maledicti/q̄ vo/
catus fuit Uictor: iniuſte cathedrā occupauit. Uixit autē
in cathedra vſurpata annis.viij. ⁊ menſibus.vij. huic ſuc/
ceſſit Guido: qui ⁊ Paſcalis vocat⁹ fuit: ſed canones hoꝝ
facta damnant. ex de ſchiſ.c.j. Octauianus etiā contra pa
pam Alexandrū ſchiſma mouit/et fouit. vt legitur et no.
ex de elec. quia. Reprobus etiam Ualdemarus ſchiſmati
cus fuit. ex de ſacra. nō iterā.c. a nobis. ¶ Fredericus etiā
auus.ij. Frederici depoſiti ab Inno.iiij. cōtra Innoc.iij.

Aliquot ſchiſma/ticorū no/mina.

ſchiſma mouit. Et Otho impatoꝛ ſimiliter. quē tñ Inno.
idē excōicauit. Fredericus.iij.contra Grego.ix. ſchiſma fe
cit.et tādē per Inno.iiij. depoſit⁹ fuit in cōcilio Lugduñ.
ex̄ de reg.iur.ad apl̄ice.lib.vj. Philippus de bauaria dux
quōdā gerēs ſe ꝓ imperatoꝛe cōtra Joannē xxij. dictum.
Jacobus de cathureo ſchiſma fecit: ⁊ Petrū de Coꝛuaria
pſeudo fratrē minoꝛē inthꝛonizauit Rome in ſede beati
Petri.qui tandē Petrus/qui Nicolaū.v. fecerat ſe voca/
ri: ad veniā pꝛedicti dñi Joānis pape venit in Auinione:
reſignās de facto quicq̇d de facto obtinuerat in ſuo papa
tu: ⁊ ſchiſma abiurās.de hoc ſcripſi.s̄.in.xxxvij.ar.ver.con
tra aūt. ⁊.xxxix.ar.ver.pōt. Deberet igit̄ quilibet ſchiſma/
ticus timere et aīaduertere/ ꝙ licet aliq̄n nauicula Petri
fluctuet: ſubmergi tñ nō pōt.xxiiij.q.j.nō turbatur. Schiſ/
matici eñ ſemp inter initia feruēt: incremēta vero habere
nō pñt.vij.q.j.nouatian⁹. ⁊ no.ī.xxxix.ar.s̄. ¶ B Quid

An vali da ſint q̄ ſchiſma/ tici ſanci uere.

iuris de oꝛdinationibus factis a ſchiſmaticis? ſic eſt dicen
dū: ꝙ carēt executione taliter oꝛdinati: ⁊ bñficia eis colla
ta vacāt: q: nō tenet collatio. de hoc.ix.q.j. oꝛdinationes.
et.c.a nobis.vbi de hoc no. ⁊ ex̄ de ſchiſ.c.j. Alienationes
etiā rerū eccleſiaſticarum ab eiſdē facte/irrite ſunt.xij.q.ij.
alienationes. ⁊.c.ſi qua de rebus. Nec eñ talis pꝛelat⁹ re/
gere poteſt. Ideo tpe talis pꝛelati eccleſia d̄ꝛ vacare. ex̄ de
pꝛeſcrip.c.j.ſi quis cōtra hoc venit: oꝛdinationib⁹ vel alie/
nationib⁹ innitēs/excōicatus eſt: et ij qui de tenēdo ſchiſ/
mate ſpōte ſacramentū pꝛebuerūt: ſacris oꝛdinibus ⁊ di/
gnitatibus ſuſpēſi manēt. ex̄ de ſchiſ.c.j. ¶ Nedū aūt oꝛdi
natiōes a ſchiſmaticis irrite ſunt facte: immo etſi ab excō/
municatis vel ab ijs qui renūtiauerūt epatui: ij tamē oēs
characterē recipiūt: ſicut etſi ab hereticis oꝛdinati foꝛent:
dūmodo oꝛdines in foꝛma eccleſie cōferantur. vt.j.q.j.§.
opponitur.ver.q̄uis. ⁊.c.ꝙ quidā.xxiiij.q.j.§. his authoꝛi
tatib⁹. Et hoc ſiue ſciēter ſiue ignoꝛāter quis recepit. Pꝛo
tāto igit̄ dicūtur irrite/q: executione caret. vt pꝛealle.c.ꝙ
quidā. Et de hoc.ix.q.j.c.ij. ⁊.iij. ex̄ de eo qui renū.epa.c.ij.
et.j.q.j.dñs declarauit. ⁊ ꝑ Inno.ex̄ de ſchiſ.c.j. ¶ Poteſt
aūt eps diſpēſare cū illis qui ignoꝛāter nō craſſa ignoꝛan
tia oꝛdines ⁊ bñficia a ſchiſmaticis receperūt.l.diſt.vt con
ſtitueret̄.et no.ex̄ de iudi. atſi clerici.in gloſ.magna. Sec⁹
ſi ſciēter ſm Oſti. et hoc ꝓbatur ex̄ de oꝛdi.ab epi.c.ij. In
epatu aūt ſemꝑ papa diſpēſat: ſiue ſciēter ſiue ignoꝛanter
quis recepit.ex̄ de elec.quia. Sed mirū videt̄ quō oꝛdina/
tus a ſchiſmatico recipiat characterē. Nā depoſitus nō vi
det̄ ꝙ dare poſſit q̄d nō habet. Quō ergo dabit ſchiſmati
cus hereticus vel excōicatus characterē contra iura illa? j.
q.vij.daibertū.ex̄ de iur.patro.ꝙ aūt.ex̄ de cōſue.quanto.
in fi.ff.de offi.ꝓcō.l.iiij. Reſpondeo quātūcūq̄ deponat̄
vel excōicetur/vel etiā renūtiet dignitati ⁊ oꝛdini: chara/
cteri tñ oꝛdinis epalis ſemel impꝛeſſo renūtiare non pōt.
arg.ff.de offi.pꝛeſi.legatus. et de pac. ius agnationis.C.
de pa.po.abdicatio.de cōſe.diſt.iiij.oſtēditur. ⁊.c.quomo
do.ibi.et dñicū characterē foꝛis accipiebat.c.nullus autē.
⁊.c.nō in vobis.j.q.j.ꝙ quidā.xxxij.q.vij.licite.ex̄ de diuoꝛ.
quanto.§.ſi vero.ibi. Quia ſacramentū fidei q̄d ſemel eſt
admiſſum/nūq̄ amittit̄. ⁊.xxiij.q.iiij.diſplicet.ibi. Chara/
cterē dñicū poꝛtatis in ſacramēto q̄d accepiſtis. Et loquit̄
ibi Augu.ad Donatū hereticū. ⁊.xxiij.q.vij.quēadmodū,
ibi. Reſpōdeo q: nō facio iniuriā characteri imperatoꝛis:
quum erroꝛē coꝛrigo deſertoꝛis. ¶ Et ideo cū illo chara/

Chara/ cter ſpiri tualis.

ctere ſemꝑ remanēt alique reliquie oꝛdinis, ſicut dicit̄ de
illo qui cedit actiones.ff.de pecu.quis ergo. et.ff.ꝓ ſocio.
l.ij.et.iij.C.de noua.l.iij. Hec eñ incoꝛpoꝛalia talis natu/
re ſunt: ꝙ pñt in aliū trāſferri: et nihilominꝰ retineri: ſicut
doctoꝛ trāſfert ſcientiā in ſcholaſticū: et eā nihilominꝰ reti
net. Unde nō dat talis oꝛdinans q̄d nō habet.ſ.characte/
rem: nō tñ efficacem trāſfert: q: nec efficacē habet: et ideo
quoad executionē neceſſaria eſt diſpēſatio. ex̄ de ſchiſ.c.ij.
q: nudus character trāſfertur: ſed per diſpenſationē calo
rē ſumit: et viuificatur: et ſic electio nuda veſtit̄ per publi/
cationē. ex̄ de elec.publicato. Iſte enim character ſpūalis
eſt et inuiſibilis: et inuiſibiliter a ſpūſancto confertur per
impoſitionē manuū factā iuxta ritū ab apl̄is introductū/
ſcꝫ Petro: Jacobo: Joāne: q̄n miſerunt Paulū ⁊ Barna
bam ad pꝛedicādū. Act.xiij.lxv.diſt.poꝛro.lxxv.diſt.quod
die.ex̄ de ſacra vnc.c.j.§.j. ⁊ de ſacra.nō ite.c.vlti. ⁊ de bap.
maioꝛes.§.itē queritur.et.§.vlti. ⁊.c.debitū. ¶ C Eſt et

Chara/ cter coꝛ/ poꝛeus.

alius character coꝛpoꝛeus et viſibilis.ſ. coctura ferri cādē
tis/que furū faciei impꝛimitur.ex̄ ne cleri.vel mona.ſentē/
tiam.de cri.fal.ad audientiā. ¶ Eſt et alius character coꝛ
poꝛeus: qui ⁊ ſtigma vocat̄: qui fabꝛicēſibus impꝛimebat̄.
Eſt autē fabꝛicenſis/qui publica arma facit: et in publicis
fabꝛicis/ ⁊ nō alibi: et dat pꝛimicerio qui reponat in publi
cis armamentis. Et eſt ſtigma inſigne quo eoꝝ bꝛachia fi/
gurabātur: cui impꝛeſſum nomē imperatoꝛis erat. Uocat̄
etiā annotatio quidā alius character qui impꝛimit̄ mani/
bus quoꝛūdā qui vocātur hydrophylati.i. cuſtodes aqua
rū: dicti ab hydoꝛ/quod eſt aqua. et inde hydria/vas quo
aqua defertur. Jo.ij. et phylare q̄d eſt ſeruare vel cuſtodi
re.inde hydrophylati. ⁊ impꝛimebat̄ nomen imperatoꝛis
in eoꝝ manibus. de his.C.de fabꝛicē.l. ſtigmata.lib.xj.C.
de aqueductu.l.de criminibus.ad fi. ⁊ legit̄ ⁊ no.ex̄ de ſen
tē.excō.ſi iudex.lib.vj. ⁊.xxxiij.q.ij.hoc ipm. Sed quum iſti
characteres coꝛpoꝛei admiſſi ſemel/nūq̄ amittātur: mul/
tominus ſpūalis character impꝛeſſus i aīa deleri poterit.
vt iurib⁹ pꝛeal. ⁊ ar.ex̄ de trāſla.inter coꝛpoꝛalia.j.rñ. Per
pꝛedicta patet ꝙ ſchiſmaticus eccleſiaſtica ſacramēta cō/
fert. Unde hec ſit fides tua/ꝙ heretici/ ⁊ ſchiſmatici/excō
municati/ſimoniaci in oꝛdine/depoſiti/ſuſpēſi/ vel inter/
dicti/vera cōferunt ſacramēta: et verū coꝛpus chꝛiſti con/
ficiūt: dūmodo in foꝛma eccleſie conferant.xix.diſt.ſerui.j.
q.j.dñs declarauit.et.c.ꝙ quidā.de conſe.diſt.iiij.quomo/
do. ⁊.c.oſtēditur.c.nullus aūt.c.ab antiqua.c.eccleſia.c.ſa
tis.c.ſiue hereticus. ¶ Ceterū ſi in ijs foꝛma eccleſie non
ſeruetur: nihil agit̄: q: extra eccleſiā.i.extra foꝛmā eccleſie
nō eſt locus veri ſacrificij.j.q.j.extra catholicā.de cōſe.diſ.
iiij.hi vero heretici. ⁊.c.ſi reuera. Et tales oꝛdinatiōes ſer
uantium foꝛmā eccleſie irrite eſſe dicūtur quoad executio
nē: ſed rate quoad characterē.vt.j.q.j. ſi qui a ſimoniacis.
et ex̄ de ſchiſ.c.j.vt etiā.s̄.dixi.et.j.q.j.qui perfectionē.et.c.
ventū. ⁊.c.ſacramēta.c.ſicut ficti.c.nōne eſt.xxiiij.q.j.audi/
uimus. et de hoc ꝑ Oſti.in ſumma. ex̄ de tēpo.oꝛdi.§. et a
quo. ¶ Itē ſciendum ꝙ licet ſchiſmatici cuꝫ veſtimentis
ſacerdotalibus benedictis ⁊ in altaribus cōſecratis cele/
bꝛauerint: nō ꝓpter hoc erit bñdictio vel cōſecratio iterā/
da.ex̄ de ſacra.nō iteran.c.ij. ¶ Itē notandum ꝙ eccleſia
ſchiſmatica ex quo cōuerſa eſt ⁊ recōciliata: oīa iura ſua re
cuperare debet.s̄.de elec.q: diligētia.et ex̄ de maio. ⁊ obe.
inter quatuoꝛ.in fine.xv.q.vj.iuratos. ⁊.c.nos ſanctoꝛum.
¶ Schiſmaticus aūt volēs redire ad vnitatē eccleſie/ad/
mittit̄: ſed ad mandatū epi ſatiſfacere tenet̄: et debet reci
pi cū man⁹ impoſitione: vt accipiat ſpm̄ ſctm̄: qui extra ec/
cleſiā nō eſt nec dari pōt.xxiiij.q.j.didicim⁹. ⁊.c.pudēda.et
c.ſchiſma.de cōſe.diſt.iiij.hi de quibus. ⁊.c.ab antiqua.

CEterū oēs ſchiſmatici/ vt dictū eſt/ eccleſiā
dei diuidūt: in partē ſe dāt: ⁊ ab eccleſia vni
ca ⁊ catholica recedunt.xxiij.q.iiij.ſi q̇s a ca
tholica.xxiiij.q.j.aduocauit. Contra ſanctā
dei eccleſiā faciūt cōuenticula: que nō conci
lia ſed cōciliabula ſunt appellāda.xxiiij.q.iij.clericus. Tu
nicam dñi incōſutilem quā milites Pilati nō fuerunt auſi
ſcindere: ſcindūt.xvj.q.vij.ſicut.xxiiij.q.j.q̄m. Ueſtem nu/
ptialem que eſt vnitas et charitas non habēt. Mat. xxij.
Unde ſuper illo verbo non veſtitū veſte nuptiali. Orige.
Quid autem debemus intelligere per nuptialē veſtē: niſi
charitatem: quia hanc in ſe dñs habuit: quum ad ſociāde
eccleſie nuptias venit. Intrat ergo ad nuptias: ſꝫ ſine ve/
ſte nuptiali: qui in eccleſia fidem habet: ſed charitatē non
habet: quā ſchiſmaticus habere non pōt: q: ſpiritū ſanctū
non habet: qui charitas eſt.xxiiij.q.j.§.ſi autē. induti ſunt
ſchiſmatici ſacco ſciſſo et foꝛdido non contexto ⁊ mundo:

q: ſeparati ab eccleſia vna ⁊ mūda nō habente maculam neq; rugam.xxiiij.q.iiij.recurrat. Nō cōicant cū columba q: cū ea pacem nō habent.j.q.j.remiſſionem. Extra hor⸗tum cōcluſum ſpinas colligunt.xxiiij.q.j.oibus. Extra ar⸗cam naufragio pereunt.xxiiij.q.j.qm̄. Extra domū agnū nō comedūt. Exo.xij.ad finē.xxiiij.q.j.q:. Nō ſunt filij ſpō⸗ſi chriſti. Jo.iij.q: ab vna ſponſa ei⁹ legitima eccl'ia ſcʒ/ ſe ſecernūt.xxxvj.di.acutius. Nō eſt cū eis ſpūſſctūs: q: non ſunt cōgregati in vnū locū catholicū. Jo.xx.xxiiij.q.j.§.ei aūt. ſed aduerſus dn̄m ieſum chriſtū caput eccl'ie. ex̄ de ſa⸗cra vnc.c.j. ⁊ aduerſus chriſtū ei⁹.i.vicariū ſuū in terris. ex̄ de elec.vbi.li.vj. Schiſmatici fures ⁊ latrones ſunt.vij. q.j.nouatianus.⁊.c.nō furem. Tales p̄lati nō intrant ꝑ oſtiū. Lupi rapaces ſunt. Oues diſpergūt ⁊ occidūt. Jo. x.xxiiij.q.iiij.tres pſonas. Oues aliene tales ſequunt̄. Er⸗rant poſt eos in montib⁹ Belboe.ij.Re.j. Gelboe decur⸗ſus interp̄tatur: q: ſchiſmatici extra eccleſiā decurrunt. Oues legitime nō recedūt ab ouili.i.eccleſia vna: q: vn⁹ paſtor ⁊ vnū ouile. Jo.x.ex̄ de bap.licet. Norunt vocē pa⸗ſtoris. ipm̄ ſequunt̄. Jo.x.xxiiij.q.iiij.tres. In vnū ſe colli⸗gunt: q: nō ſe diuidūt: ſed dicūt/ ſtem⁹ ſimul. Eſa.l.xliij.di. ſit rector.ver. hinc in exodo. Paſtoris baculo in canibus p̄dicatorib⁹/ vt p̄e.c.ſit rector.latrantib⁹ p̄dicantib⁹/ cōtra lupū diabolū.vij.q.j.§.hic aūt. ſiducialiter ſe cōmit⸗tunt.v.q.v.nō oīs.in ſi. Inuente oues ex̄ mandriā ⁊ cuſto⸗diam opilionis ſanguinolēte ⁊ dilacerate ⁊ interfecte in montibus ſunt repte: q: lupus vorat diabolus eas cruen⸗tauit: q: p̄im⁹ ſchiſmaticus qui eccleſiā pſequit̄ ⁊ ſpūali⸗ter occidit: lucifer eſt: qui ⁊ draco dicit̄: qui tertiam partē ſtellarū angelorū cauda traxit. Apocal.xij. ¶ E Inter alios principales ſchiſmaticos fuit dictus Bauarus in⸗truſus in imperio: ⁊ caput ſchiſmaticorū tam ſecularium q̄ clericorum q̄ religioſorū. qui tpe meo/ ſicut dixi in principio iſtius opis/ cū romanis dn̄m papā Joan.xxij.de facto de⸗poſuit: ⁊ Petrū ſepe dictū de corbaria ſibi in ſede Petri ſubſtituit. vere ventus frigidus aquilonis abſq; hauſtro. Cāti.vi.i.calore ſpūſſancti: qui auſus fuit mittere manū in chriſtū dn̄i papā ſcʒ. ↄtra illud.ij.q.vij.§.de his. Nā etſi dn̄s papa Joan. a dn̄o eſſet reprobatus vt Saul (quod abſit) nunq̄ tn̄ manū depoſitionis potuit mittere in chri⸗ſtū dn̄i vicariū ſcʒ chriſti papā p̄dictus Bauarus: vt ple⸗ne probaui in prin.iſtius operis.xxxvij.ar.ver. cōtra aūt. Quis eñ delirus ⁊ infidelis amplius crederet dicto ba⸗uaro ſchiſmatico ſeculi quodāmodo: q̄ dn̄o pape Joan. p̄dicto ipm̄ cōdemnanti cū eccl'ie catholice cōſilio ⁊ aſ⸗ſenſu? Sed eſto q̄ a papa (qd̄ nō eſt veriſimile in ſuo iure ſi qd̄ bauar⁹ haberet) grauaret̄: nūquid ꝓpterea ſchiſma cōtra papā ⁊ eccl'iam debuit cōcitare: ⁊ antipſeudopapā aliū ſubrogare? Quis dubitat quin hoc bauarus fecerit: indignatus ⁊ cōtra ſuū dn̄m recalcitrans ⁊ vindictā fa⸗ciens? Nūquid q: papa Joā. negauit ei iuſtiſſime vel (qd̄ abſit) iniuſte qd̄ petebat: hereticus factus eſt: ſicut eū ba⸗uarus infidelis appellat? Quis tantā iniquitatē ⁊ infide⸗litatem/ ſi attenderet/ nō videret? verus eñ fidelis nūq̄ quemq̄ maxime ſuū ⁊ mundi dn̄m ⁊ dei vicariū de hereſi diffamaret. Odit deus ⁊ ꝓijcit feſtiuitates ſchiſmaticorū. nō capit odorē cetuū ſuorū: aufert a ſe tumultū carminū eorū: carmina lyre eorū nō audit. Amos.v.xxiiij.q.j.odi.j.q.j. odit. Carnes ſctē nō auferūt malitias eorū. Hiere.xi.de cō. di.ij q̄ ſcelerate.q.d. ſed poti⁹ augent. Panē pollutū quan⸗tū ad ſe ⁊ eos ſequentes offerūt. Malach.j.xlix.diſt.c.vlt. Oſculant̄ filiū virginis in altari: cui⁹ corpus myſticū qd̄ eſt eccl'ia.xxiiij.q.iij.pro membris. dirūpunt: dum ſanctā fa⸗ciem benedicūt quaſi in faciem eius ſpuūt. ⁊ dum dei filiū ſumūt quaſi in luto eū ꝓijciunt. ¶ F Cōtra ſchiſmati⸗cos ait dn̄s per Oſee.viij.c.multiplicauit effraim altaria ad peccādū. facte ſunt ei are in delictū. ⁊ ſequit̄. Hoſtias offerent: immolabūt carnes: ⁊ comedent: ⁊ dn̄s nō ſuſci⸗piet eos. Et.c.ix. Oſee. Sacrificiū eorū quaſi panis lugen⸗tium. oēs qui comedent eū/ cōtaminabunt̄: q: panis eorū

Ludoui⸗cus ba⸗uar⁹ im⸗perator ſchiſma⸗ticus.

anime eorū. In cōuiuio eorū nō eſt dn̄s: q: cōuiuiū eorū ſe⸗paratū eſt. Oſee.iiij. Vinū acetoſum offerūt dn̄o. Jo.xix. q: ipſum in ara altaris iterū crucifigunt. ſed ipſe nō vult bibere. de pe.diſt.ij.§.qd̄ nō reprobi. ¶ Nō placent dn̄o ſa⸗crificia ſchiſmaticorū. Cyprianus. Vultū catholice eccl'ie ⁊ authoritatem ſibi ⁊ veritatem vendicant: quum ipſi nō ſint in eccl'ia. Benedicūt/ quū ſint maledicti. Vitā pollicē⸗tur/ quū ſint mortui. Deū inuocant/ quū ſint blaſphemi. Sacerdotiū adminiſtrant profani. Cōponunt altare ſa⸗crilegi. Antiſtites diaboli audēt euchariſtiā facere. Obla⸗tionem offerūt vbi ſpūſſctūs nō eſt. Preces offerunt dei violatores. Falſa quodāmodo altaria ⁊ illicita ſacerdo⸗tia ⁊ ſacrificia quantū ad eos ſacrilega offerūt ⁊ compo⸗nunt/ quos cōſtat a charitate atq; vnitate eccl'ie catholi⸗ce receſſiſſe. Sacrificia eorū ſm̄ Oſee.ix. deteſtat̄ deus: di⸗cens. Sacrificia eorū tanq̄ panis luctus. oēs qui mandu⸗cant cōtaminabunt̄. hec legunt̄.j.q.j. ſi quis inquit. Diui⸗ſum eſt cor eorū. interibunt. Oſee.x. ¶ De talib⁹ immolan⸗tibus ſcelerate dicit dn̄s ꝑ Eſaiā. Eſa.j. Quo mihi multi⸗tudinem victimarū veſtrarū: dicit dn̄s. Plenus ſum. Ho⸗locauſta arietū ⁊ adipem pinguiū ⁊ ſanguinem vitulorū agnorū ⁊ hircorū nolui.⁊.j. Ne offeratis vltra ſacrificium fruſtra. Incenſum abominatio eſt mihi. Neomeniam ⁊ ſabbatū ⁊ feſtiuitates alias nō feram. Iniqui ſunt cetus veſtri. Kalendas veſtras ⁊ ſolēnitates veſtras odiuit ani⸗ma mea. Facta ſunt mihi moleſta. Laboraui ſuſtinens. et quū extenderitis manus veſtras: auertā oculos meos a vobis: ⁊ cū multiplicaueritis orationem veſtrā: nō exau⸗diam: man⁹ eñ veſtre ſanguine.i.pctō plene ſunt. ¶ Ta⸗libus etiam diuiſis ab eccl'ia dicit dn̄s ꝑ Malachiā.c.ij. Maledicā benedictionib⁹ veſtris. hoc eſt/ quicquid a vo⸗bis benedicet̄ per me erit maledictū.j.q.j.maledicā.⁊.c. multi.in ſi.ibi maledicā. vel q: nō benedicitis ex vero cor⸗de: vel q: ij qui inique agunt benedicunt̄ a vobis. Item Hierony. ſup Aggeū.j.c. Propheta qui altari tantū extru⸗cto/ ⁊ domo mea diruta/ hoſtias mihi offers in altari: ⁊ victimis eius ſanctificari te putas: ſcito qm̄ ſanctum eſt quidem qd̄ offertur in altari: ſed non tam ſanctificaris ex hoſtijs q̄ ex mortuis operib⁹ pollueris.j.q.j. ꝓpheta. Itē Hiero. in Aggeo.ij.c. Sic ppl's iſte hereticorū ⁊ ſchiſmati⸗corum eſt in cōſpectu meo dicit dn̄s. Om̄e qd̄ fecerint qd̄ mihi obtulerint.⁊.j. cōtaminata erunt ⁊c.j.q.j. ſic ppl'us. Item Hierony. ſup Amos.v. Odit deus ſacrificia hereti⸗corū ⁊c.j.q.j.odit. Item Hiero. ſup Oſee.ix. Illi offerunt panē ſacrilegū: ⁊ dant elecmoſynas: ⁊ ſectari vident̄ hu⸗militatem: que ego/ ſi fiant vere/ holocauſta interpretor: quum aūt ſcientiā dei reliquerint.i.fidem ꝑ quā ſcitur de⁹ fruſtra trūcato fidei capite cetera membra habere ſe ia⸗ctant.j.q.j.illi. Tātum eñ bonū eſt charitas ⁊ eccl'ie vni⸗tas: vt ſine ea nō ꝓſit etiā martyriū.j.q.j.vide. de pe.diſ.ij. §.euidenter. ⁊ di.iij.ſi quis. Et Cyprianus cōtra ſchiſma⸗ticos ait. Quā igit̄ ſibi pacē ꝓmittūt inimici fratrū: qui ſacrificia celebrare ſe credūt emuli ſacerdotū. ſecum eſſe chriſtū/ quū collecti fuerint/ opinant̄. hi qui extra eccleſiā chriſti colligunt̄. tales etiā ſi occiſi in cōfeſſione chriſti no⸗minis fuerint: macula iſta nec ſanguine abluit̄. Inexpia⸗bilis eñ ⁊ grauis culpa diſcordie: nec paſſiōe purgat̄.xc. di.neq; ad cayn. Itē leo papa Leoni auguſto. Manifeſtū eſt ꝑ crudeliſſimā ⁊ inſaniſſimā veſaniā in Alexādrina ſe⸗de oē celeſtiū ſacrorū lumē extinctū. ⁊ intercepta eſt ſacrifi⸗cij oblatio. defecit chriſmatis ſcrificatio. ⁊ paricidialib⁹ im⸗piorū manib⁹ oīa ſe ſubtraxerūt miniſteria.j.q.j.manifeſtū. Itē ſchiſmatici magis frequētāt diuina myſteria vt ſe iu⸗ſtificēt: q̄ veri mutico: eccl'ie. Sʒ ait Cyprīa. nō ſtatim ſuſ⸗cipiēda ſunt q̄ iactant̄ in chriſti noīe: ſʒ q̄ gerunt̄ in chriſti veritate. quare qui ſchiſmaticis patrocinantur: cenſura diuina in eorum penis ⁊ facinore inuoluuntur: quo eorū duces ⁊ authores. p̄cipiente dn̄o per Moyſen Numeri xv. ſeparamini a tabernaculis hominū iſtorū duriſſimorū. j.q.j.ſi quis inquit.⁊.xxiiij.q.j.didicimus. Item Auguſti.

Schiſma⸗ticorū ſa⸗crificia deo non ſunt ac⸗cepta.

Extra catholicam eccleſiam non eſt locus veri ſacrificij.j.
q.j.extra. Ubi autē ſchiſmatici alieni ab eccleſia ꝓfani ſunt.
Hoſtes eccleſie ſunt. Nō pñt habere deū patrē: quia nō te
nent vniuerſalis eccleſie vnitatē. quō pñt tales cū aliquo
conuenire: qui cū corpore et vniuerſa fraternitate nō conue-
niūt: ſm Cyprianū.xxiiij.q.j.alienus. ¶ Sed nec ſpūſſan-
ctus deſcēdēs ſup cōgregatos in vnū. Act.ij. eis dat᷑ eſt:
q: in vnitate eſt ſpūs vnus: nō in ſchiſmate aut diſcordia.
xxiiij.q.j.§.ei aūt. Hi ſunt qui ſm canonicā iude ſegregant
ſemetipſos aiales ſpm̄ non habētes. Jude.j.xxiiij.q.j.§.ſi
aūt.in prin. Uñ Bern̄.claraualleñ. Uidere eſt aiam hoīs
quēadmodū vniuerſa corporis mēbra viuificet cohērētia
ſibi: ſepara ergo qđ vis a iūctura ceteroꝝ: ⁊ vide an mem-
brū illud viuificet. Sic eſt oīs qui dicit anathema ieſu: q:
anathema ſeparatio eſt. iij. q. iiij. engeltrudā. Sic inquā
oīs qui ab vnitate diuidit᷑: nec dubites quin ab eo receſſit
ſpūs vite. ad hec.iij.q.iiij.engeltrudā.xxiij.q.vij.quēadmo
dū. Jſti preterea ſchiſmatici nō ſunt in domo dñi. ſm Hie
ro. q: nō ambulāt in eius cōſenſu: et q: nō ſunt vnanimes
in ea. xxiiij.q.j. oībus. Jſta eſt domus dñi/de qua dicitur.
Dñe dilexi decorē domus tue.pſ.xxij. Et iterū. Letat᷑ ſum
in his que dicta ſunt mihi: in domū dñi ibimus. pſ.cxxj. et
Beati qui habitāt in domo tua dñe: in ſecula ſeculoꝝ lau-
dabūt te.pſ.lxxxiij. vt preall᷑.c.oībus. Jtē. Uade in domū
tuā. Mat.ix. et Jntroibo in domū tuā.pſ.v. ⁊ Dom᷒ mea
domus orationis vocabit᷑. Jo.ij. Eſa.lvj. Mat.xxj. Mar.
xj. Luc.xix. ⁊ Domū tuā decet ſanctitudo.pſ.xcij. ex̄ lib.vj.
de immu.eccle. ex̄ de cuſto. eucha.c.ij. Et hec eſt dom᷒ dñi
firmiter edificata: que eſt eccl̄ia catholica edificata ſupra
firmā petrā chriſtū. Mat.xvj. ⁊ xix.diſ.in memoriā. ¶ Et
q̄uis oībus aplīs chriſtus poſt reſurrectionē ſuā parē po
teſtatē tribuerit: ⁊ dixerit. Sicut miſit me pater ⁊ ego mit-
to vos: accipite ſpiritū ſanctum. Jo.xx.xxiiij.q.j.§.qui aūt.
tn̄ vt vnitatē manifeſtaret: vnitatis eiuſdē originē ab vno
incipientē ſua authoritate diſpoſuit: quū dixit. Tibi dabo
claues regni celoꝝ ⁊c. Mat.xvj.xix.diſt.ita. Hoc erāt cete
ri apl̄i qđ Petrus fuit: pari conſortio prediti ⁊ honoris et
poteſtatis: ſed exordiū ab vnitate ꝓficiſcitur: vt eccleſia
chriſti vna monſtret᷑. De qua in Cañ.vj. Una eſt columba
mea/ꝑfecta mea ⁊c. Et ſacramentū vnitatis Paulus oſtē
dit dicēs. Unū corpus/et vnus ſpūs/⁊ vna ſpes vocatio-
nis noſtre/vnus dñs/⁊ vna fides/⁊ vnū baptiſma. Unus
deus. Ephe.iiij. vna eccleſia/epatus vnus. leguntur hec
xxiiij.q.j.loquitur. Una ſponſa xpi ſine macula/ſine ruga.
Ephe.v. Hortus cōcluſus/fons ſignatus/puteus aque vi
ue/paradiſus cū fructu pomoꝝ. Cañ.iiij. Hec eſt dom᷒ dñi
que accepit claues ſoluēdi ⁊ ligādi. Hāc domū ſi quis cor
rigentē corripientemq̄ contēpſerit: ſit tibi ſicut ethnicus
et publicanus. legunt᷑ hec.xxiiij.q.j.oībus. Nullū peccatū
grauius ſchiſmate: vt.ſ̄. dixi: q̄ plus fuit q̄ idololatria. nā
hec gladio: ſchiſma terre hiatu et celeſti igne punitū fuit:
vt.ſ̄.§. Ceterū in iſto art̄.dixi.vij.q.j.deniq̄.xxiiij.q.j.non
afferamus. Sed etiā q̄ ſit inſeparabile ſacramentū vnita
tis: et q̄ ſine ſpe ſit: ⁊ perditionē maximā ſibi de indigna-
tione dei incurrūt qui ſchiſma faciūt: ⁊ relicto romano pō
tifice aliū ſibi pſeudo epm̄ foris conſtituūt: declarat liber
regnoꝝ.ſ̄.alleg. vbi a tribu iuda et beniamin.x.trib᷒ ſciſſe
fuerūt: et relicto rege ſuo: q̄uis crudeli et ſtulto/ſcilꝫ Ro-
boam filio Salomonis alterū ſibi foras conſtituerunt: et
indignat᷑ eſt dñs inquit oī ſemini iſrael: et demoliuit eos:
et dedit eos in direptionē donec abijceret eos a facie ſua:
q: diſſipatus eſt iſrael a domo dauid: ⁊ ꝯſtituerūt ſibi Hie
roboam filiū Nabath. Et tanta indignatio dñi extitit ad-
uerſus illos qui ſchiſma fecerūt: vt quū homo dei ad Hie
roboā miſſus eſſet: q̇ ei pctā ſua exprobraret: atq̄ vltionē
futurā ꝓdiceret: panē apud illos edere: et aquā bibere ve-
taret᷑: qđ quū nō cuſtodiſſet: ⁊ cōtra preceptū dñi decept᷒
ab alio ꝓpheta prādiſſet: ſtatim diuina cēſura ꝑcuſſus eſt
vt inde regrediēs impetu ac morſu leonis necaret᷑.iij. Re
gū.xiij. Et q: decē trib᷒ ſm Cyprianū in Samariā receſſe-
rūt: iō dñs ꝓhibuit ciuitatē ſamaritanoꝝ ſchiſmaticorum
ingredi: ⁊ in viā gētiū nō abire: oſtēdēs ſchiſmaticos gēti
libus adequari. hec legunt᷑.iij. Reg.xij. ⁊ xiij. ⁊ vij.q.j.de-
niq̄. Nec ꝓ̄o ſchiſmatici eūdē quē nos deū patrē/eūdē fi-
liū/eūdem ſpm̄ſctm̄/noſſe dicunt᷑: nec hoc adiuuare tales
poteſt. nā Chore Datan ⁊ Abiron cū ſacerdote Aaron et
Moyſe eūdē deū nouerant/pari etiā religione viuentes:
vnū ⁊ verū deū qui colēdus atq̄ inuocādus fuerat/inuo
cabāt: tn̄ q: loci miniſteriū trāſgreſſi/et cōtra Aaron ſacer
dotē qui ſacerdotiū legitimū habebat: ſacrificādi ſibi licē
tiā vendicauerūt: diuinitus percuſſi/ſtatim penas ꝓ illici
tis conatibus pēderūt: nec potuerūt rata eſſe ⁊ proficere
ſacrificia irreligioſe ⁊ illicite cōtra ius diuine diſpoſitiōis
oblata. Turibula quoq̄ ipſa in quib᷒ incēſum illicite fue-
rat oblatū: in memoriā tāti facinoris ſchiſmatici: vt poſt-
ea ſucceſſores a ſchiſmate precauerēt: iuſſu dñi cōflata in
laminas ductiles ꝓducūtur: ⁊ affigunt᷑ altari. vt hec legū
tur Nume.xvj. ⁊ preall᷑.c.deniq̄.vij.q.j.xxiiij.q.j.didicim᷒.
et.ſ̄.tetigi. Et tn̄ illi ſm Cyprianū in pall̄eg.c.deniq̄. ſchiſ
ma ꝓprie nō fecerāt: nec foras egreſſi contra dñi ſacerdo-
tes impudēter atq̄ hoſtiliter rebellauerūt: ſicut plurimi
ſchiſmatici a dñi pape Joan. predicti obedientia receden
tes: et Petro de coruaria pſeudo pape et Bauaro tyran-
no vſurpatori imperij: ⁊ dicti Petri inthronizatori adhe-
rētes: graue ſchiſma cōtra eccleſiā fecerūt: ⁊ celebrandi et
eccleſiaſtica ſacramēta tradēdi ſibi licentiā vſurparūt. Et
contra preceptū dñi. Exo.xij. Carnes agni immaculati ex-
tra vnam domū comedētes.xxiiij.q.j.quia.et.ſ̄.dixi. vnde
ibi Grego. Jn vna nāq̄ domo agnus comeditur: quia in
vna catholica eccleſia vera hoſtia redēptionis immolat᷑:
de cuius carnibus diuina lex foras efferri prohibet: ⁊ dari
ſanctū canib᷒ vetat. Sola eſt que intra ſe poſitos valida
charitatis cōpage cuſtodit. Nō eſt ſm Amb. fides in ſchiſ
mate. nā etſi ſchiſmaticus fidē erga deū videat᷑ tenere: ta-
mē erga dei eccleſiā nō tenet: quā patitur velut quoſdam
artus diuidi: et mēbra dilacerari. etem̄ quū ꝓpter eccleſiā
chriſtus ſit: ⁊ corpus chriſti ſit eccleſia: nō exhibet᷑ ab ijs fi
des chriſto: a quibus euacuat᷑ paſſio eius.xxiiij.q.j. aduo-
cauit. ¶ Schiſmatici ꝑmogeniti luciferi capitis ſchiſma-
tici/tunicā dñi indeciſam ⁊ deſuper contextā per totū/mi
nutatim decerpūt. Uulpes ſunt vineā.i.eccleſiā: q: vinea
dñi ſabaoth domus iſrael eſt. Eſa.v. extermināt et demo-
liunt᷑. Lacus cōtriti nō habētes aquā ſapiētie ſaluatoris.
Eccli.xv. Nō ſunt aquile cōtemplātes: al̄s ſe cum corpore
eccleſie cōgregarent. Mat.xxiiij. quia: vt ibi dicit᷑. ⁊ xxiiij.
q.j.qm̄ vetus. vbi ſunt preall̄.verba. vbi fuerit corp᷒.ſ.my-
ſticū.ſ.eccleſia vniuerſalis.xxiij.q.v. de liguribus. ibi erūt
et aquile.i.ſancti vnitatē eccleſie cōtēplātes. Jſte ſunt aq̄-
le que volāt alis ſpūalibus circa corpus chriſti.i.carnē ei᷒
cōtēplātes in ſacramēto altaris ⁊ corpus eius myſticū: vt
predixi. de cōſe.di.ij.eſt cibus. al̄s eſt ſub.c.in quibus. vñ ⁊
gloſ.i pall̄.c.qm̄.in ver.aq̄le. exponit.i.alie eccl̄ie vel fide
les q̇ alte volant.xxij.q.iiij.cū in lege. Uñ in pal.c. Mat.
vbi fuerit corpus ⁊c. Orige. vide q: non dixit vbicūq̄ fue
rit corpus: ibi cōgregabunt᷑ vultures aut corui: ſed aq̄le:
volēs oſtēdere magnificos ⁊ regales oēs q̇ paſſionē chri-
ſti crediderūt. Jtē ſuper illo verbo Mat.xxiiij. ecce hic eſt
chriſtus: ecce illic. Hiero. Si q̇s ergo ꝓmiſerit vobis q̄ in
deſerto gētiliū et phariſeoꝝ dogmate chriſtus moret᷑: aut
hereticoꝝ penetralib᷒ qui dei pollicent᷑ arcana: nolite cre
dere: ſꝫ q̄ ab oriēte vſq̄ in occidentē fides catholica in ec
cleſijs fulget. ¶ Jtē ibi Aug. de queſtionib᷒ euāgeliſtaꝝ.
Oriētis em̄ noīe ⁊ occidentis totū orbē voluit ſignificare
(al̄s ſignare) ꝑ quē futura erat eccl̄ia. ſm aūt illū ſenſum
quē dixit. Amodo videbitis filiū hoīs venientē in nubib᷒:
cōueniēter ⁊ nūc fulgur noīauit: qđ maxime ſolet coruſca
re de nubib᷒. Cōſtituta ergo authoritate eccl̄ie ꝑ orbē ter-
rarū clara atq̄ manifeſta: cōſequenter oēs diſcipulos ad-
monet: atq̄ oēs fideles/ne ſchiſmaticis atq̄ hereticis cre
dāt. Unūquodq̄ ſchiſma ⁊ vnaqueq̄ hereſis: aut locum

ſuũ hꝫ in oꝛbe terrarũ partẽ aliquam tenẽs: aut obſcuris
atq̃ occultis cõuẽticulis curioſitatẽ hoim̃ decipit: quo ꝑti
net qđ ait. Si q̊s vobis dixerit/ecce hic eſt chꝛiſtꝰ aut illic/
qđ ſignat terraꝝ partes aut ꝓuinciaꝝ: aut in penetralibꝰ:
aut in deſerto: qđ ſignificat obſcura et occulta cõuẽticula
hereticoꝝ. Hec Aug. Terra ſchiſmaticoꝝ in eoꝝ operibus
ſchiſmaticis maledicta nõ triticũ generat: ſed lolium ziza
niaq̃ ꝓducit: que inimicꝰ homo.i.diabolus q̊ hoiem deui
cit pꝛ̃ eoꝝ ſeminauit in eis. Mat.xiij. vbi Aug. de q̃ſtioni/
bus euãgelij ait. Verũtamẽ qm̃ agrũ ipm̃ nõ eccleſiã: ſed
hũc mũdũ dñs interpꝛetatꝰ eſt: bñ intelligunt̃ in zizanijs
heretici: q̊ in hoc mũdo ꝑmiſcẽtur bonis: vt illi q̊ in eadẽ
fide mali ſunt palea potiꝰ ꝙ̃ zizania deputentur: qꝛ palea
etiã fundamẽtũ hꝫ cũ frumẽto radicẽq̃ cõem. Schiſmati/
ci aũt vident̃ ſpicis coꝛruptis etiã ſimilioꝛes vel paleis ari
ſtarũ fractis vel ſciſſis: ⁊ de ſegete abiectis: nõ tñ ꝯſequẽs
eſt vt oĩs hereticus vel ſchiſmaticus ab eccleſia coꝛpoꝛali
ter ſeparet̃: multos em̃ poꝛtat eccleſia: qꝛ nõ ita defendũt
falſitatẽ ſentẽtie ſue: vt intẽrã multitudinẽ faciãt: ꝙ̃ ſi fece
rint tũc pellunt̃. hec Aug. ❡ Iſti ſchiſmatici ſunt vaſa ire
in cõtumeliã dei ⁊ eccleſie.ij.ad Timo.ij.xxiij.q.iiij.quiſq̃.
Nõ aurea/in charitatis vnitate. Neq̃ argẽtea/in eccleſie
ſoliditate ⁊ ſonoꝛitate: ſꝫ teſtea ⁊ fictilia ⁊ fragilia/in eoꝝ
leuitate et mutabilitate eterno incẽdio cõburẽda.xxiiij.q.
j.qm̃. ❡ In ſchiſmaticis nõ eſt eccleſia vera. nã ipſi in par
te ſunt: ⁊ partẽ ſibi fecerunt. ſicut Donatꝰ/Arrius/Sabel
lius: ⁊ ceteri heretici ⁊ ſchiſmatici.xxiij.q.v.relegẽtes. ibi:
vt ſuã diuiſionẽ.i.ſchiſma catholicam eſſe credentes eccle
ſiã ⁊c. ⁊.q.vj.vides. ibi: in partes Donati. ⁊.q.iij.pꝛo mem
bꝛis. ibi: qꝛ ſeruiẽtes pꝛincipibꝰ nr̃is aduerſus eccleſiã ca/
tholicã.i.aduerſus coꝛpꝰ chꝛiſti armamini. ⁊.q.v.c.j.in pñ.
ibi: clericos ꝑtis donati. ⁊.j.ibi: quaſi in aliene ꝑtis ſuppli
cijs vindicari ⁊c. Eccleſia aũt eſt in toto: ⁊ iõ dicit̃ catholi/
ca.i.vniuerſalis. vt pall.c. ⁊.xxiiij.q.j.ſchiſma. Qui cum ea
nõ colligit/ſpargit ⁊ diuidit: qui cũ ea non eſt/extra eã eſt.
Mat.xij. Luc.xi. ⁊.S. ar.xxxviij. hoc eſt q̊ chꝛiſti ſpõſi eius
nõ eſt: antichꝛiſti eſt: mediũ nõ eſt dare. xxiij.q.j.qm̃.in fi.
❡ Iſti ſchiſmatici ſunt q̊ vadũt de domo vnitatis eccleſie
in domũ ſchiſmatis ruinoſam. Petrũ cephas deſerentes:
qui ait dño interroganti. Nũquid ⁊ vos vultis abire: dñe
ad quẽ ibimꝰ: ⁊ qꝛ nõ mutauit hoſpitiũ celeſtiũ/cõſoꝛtium
habitationis inmutauit. Jo.vj.xxiiij.q.j.q̃ dignioꝛ. de cõſe.
diſt.ij.pꝛima quidẽ. ⁊.c.foꝛte. Vñ ⁊ dicit dñs Luc.x. Nolite
trãſire de domo in domũ. Vñ ſi ꝑfidus ⁊ ſchiſmaticus po
pulus defoꝛmet habitaculũ chꝛiſti ⁊ eccl̃ie: vitãda eoꝝ cõ/
munio eſt.xxiiij.q.j.didicimus. qꝛ ſchiſmatici ſynagoga ſa/
thane ſunt: ⁊ ibi eſt ſedes eiꝰ. Apoc.ij. qꝛ ſicut ſedes et locꝰ
chꝛiſti in pace ⁊ vnitate eſt. pſ̃.lxxv. Factꝰ eſt in pace locus
eiꝰ. Ita ſedes ſathane in diſcoꝛdia ⁊ diuiſiõe poſita eſt: qꝛ
pꝛimo diuiſit celũ: ⁊ nũc terrã. Vñ et diabolus extermina/
toꝛ vocat̃.j.ad Coꝛ.x.ibi. Et perierũt ab exterminatoꝛe.i.
diabolo: qui ponit hoies ⁊ angelos extra terminos vnita
tis eccleſie triũphãtis ⁊ militãtis: vnde et ipſi filij Belial
ſunt.i.diaboli/q̊ interpꝛetat̃ abſq̃ iugo. vñ ⁊ contra tales
Beda ſupꝛa Mat. Quicũq̃ ab vnitate fidei vel ſocieta/
te Petri apl̃i quomodolibet ſemetipſos ſegregãt: tales
nec vinculis pctõꝝ abſolui/nec ianuam pñt celeſtis regni
ingredi.xxiiij.q.j.quicũq̃. Itẽ Augu. Vbi ſana fides non
eſt: nõ põt eſſe iuſtitia: qꝛ iuſtꝰ ex fide viuit. Neq̃ ſchiſmati
ci ſibi aliq̃d ex illa mercede ꝓmittãt: qꝛ ſimiliter vbi chari/
tas nõ eſt: nõ põt eẽ iuſtitia: quã ſi heretici ⁊ ſchiſmatici ha
berẽt: nõ dilaniarẽt coꝛpꝰ chꝛiſti qđ eſt eccl̃ia.xxiiij.q.j.vbi
ſana. Itẽ rñdeãt ſchiſmatici. Eccl̃ia vna eſt.xxiiij.q.j.loqui
tur. cũ ſi. que intus ⁊ foꝛis eſſe nõ põt.xxiiij.q.j.didicimus.
in pꝛin. ⁊.vij.q.j.nouatianꝰ. Si em̃ apud Petrũ de coꝛua/
ria ꝑ Bauarũ intruſum eſt: apud dñm papã Joannẽ.xxij.
nõ fuit. Si vͦo apud dictũ Joãnẽ fuit q̊ clemẽti pape.v.le/
gitima oꝛdinatiõe ſucceſſit: Petrꝰ de coꝛua. pſeudo ponti
fex eſt: et i eccl̃ia catholica cũ ſuis fautoꝛibꝰ nõ eſt: nec epõ
cõputari põt q̊ euãgelica ⁊ apl̃ica traditiõe cõtẽpta; nemi/
ni ſuccedẽs/a ſeipo oꝛtꝰ eſt/et a Bauaro intrudẽte. Habe
re nãq̃ aut tenere eccleſiã nullo mõ põt q̊ in eccl̃ia oꝛdina
tus nõ eſt. ſic argumẽtat̃ ⁊ cõcludit Cypꝛianꝰ glͥoſus mar
tyꝛ.vij.q.j.factꝰ. ⁊.c.nouatianꝰ. ⁊.xxiiij.q.j.didicimꝰ. Itẽ ſic/
ut ſepe dictũ eſt. Eccleſia vna eſt. ſꝫ ſm̃ Aug. nullo mõ põt
dici eccl̃ia in qua ſchiſma eſt. Reſtat igit̃ vt qꝛ eccl̃ia nõ po
teſt eſſe nulla: ea ſit quã in apl̃ice ſedis ꝑ ſucceſſiões epõꝝ
radice cõſtitutã nulloꝛũ hoim̃ malitia/ etiã ſi nota excludi
nõ poſſit: ſꝫ ꝑ tp̃is rõne tolerãda iudicet̃/nullo mõ valeat
extinguere. Sic arguit Gelaſi. ⁊ cõcludit.xxiiij.q.j.puden
da. Itẽ Gelaſi. ſchiſma grecũ nomẽ eſt: ſciſſurã ſonat: ſed
in vnitate ſciſſura eẽ nõ põt. Nõ igit̃ vnitati cõicat q̊ ſchiſ/
maticis cõicat: ꝑtes ſibi fecerũt: ⁊ ab eo qđ vnũ eſt/ſeipos
ſegregãtes ſpm̃ nõ haberẽt: q̊bꝰ oĩbꝰ illud efficit̃/vt qꝛ i vni/
tate vnũ nõ ſunt: vt qꝛ in ꝑte eẽ voluerũt: vt qꝛ ſpm̃ nõ ha
berẽ coꝛpis chꝛiſti: ſacrificiũ quãtũ ad fructũ hr̃e nõ pñt. ſic
arguit.xxiiij.q.j.ſchiſma. Itẽ ibidẽ Aug. ⁊ Gelaſi. Oĩs ca/
tholicꝰ ſecurꝰ eã partẽ deteſtat̃/cui vniuerſalẽ eccleſiã apo
ſtolicis ſedibꝰ roboꝛatã nõ cõicare cognoſcit. Itẽ ibidem.
Nõ ꝓdeſt ſchiſmaticis ꝙ̃ ignoꝛãtia rõnis vel ſimplicitate
ſui intellectꝰ ab eccleſie catholice cõione ſe ſuſpẽdũt: idip/
ſum em̃ maius eſt ꝓpter qđ ſchiſmatici ſunt: qꝛ nõ eos di/
uerſa ſentiẽdi iudiciũ: ſꝫ q̃dã apud ſe delata ſibi tñ icogni
ta metuẽtes: ⁊ cõtra apl̃icã ſedẽ temere credẽtes/peſſima
diuiſit opinio. vbi gloſ. dicit ꝙ̃ magis ſchiſmatici ſunt illi
qui tm̃ ꝑ ſimplicitatẽ ſuã ſeparant̃ ab eccl̃ia: ꝙ̃ ſint illi qui
ꝓpter ſubtilitatẽ aliquã errãt: falſa em̃ ſubtilitas iſtos cõ
pellit in quo nõ cadũt volũtarij: ſꝫ inuiti. Illos alios deci
pit ignoꝛãtia voluntaria que nõ excuſat.xxxvij.di.nõ oĩs.cũ
§.pꝛece. Itẽ in p̃ce.c.ſchiſma. cũ due eccleſie eẽ nõ poſſint:
aut vos (qđ abſit) iudicabitis ſchiſmaticos: aut ſi verã in
apl̃icis ſedibꝰ cõſtat eẽ eccleſiã: et illos ab vnitate diuiſos
cognoſcite. Itẽ ibi vnã q̊ chꝛiſti coꝛpꝰ eſt/cõſtat eẽ eccleſiã:
que in duo vel in plura diuidi nõ põt: ſimul em̃ quũ ab eo
diſceſſerit eccleſia: idẽ de eccl̃ia eẽ deſiſtit. Inſuꝑ rñdeant
mihi ſi pñt ſequẽtes Bauarũ ſchiſmaticũ ⁊ Petrũ de coꝛ
uaria pſeudo papã/⁊ ab obediẽtia dñi pape Joã. et eccle/
ſie recedẽtes: ⁊ ſchiſma publicũ faciẽtes: q̊d poterũt rñde
re exẽplis chꝛiſti ꝓphetaꝝ/apl̃oꝝ/et alioꝝ ſctõꝝ ꝓhibẽtiũ
coꝛpoꝛalẽ ſeparationẽ etiã a malis fieri: nã et chꝛiſtꝰ ſcele/
ratũ Judã in numero/choꝛo/⁊ vita apl̃oꝝ: ⁊ participatio
ne ſui coꝛpis ⁊ ſanguinis ſuſtinuit: ne rũperet eccleſie ſue
vnitatẽ. vt malos ſm̃ Aug. toleremus ne ab eis coꝛpoꝛali
ter recedamꝰ. ad hec Mat.xxvj.j.q.j.chꝛiſtꝰ.ij.q.j.nihil. et
c.minꝰ.vij.q.j.§.hoc tũc.xxiij.q.iiij.tu bonꝰ. ex de offi.oꝛdi.
ſi ſacerdos. Vñ Aug. ſuꝑ Jo. Quid igit̃ voluit dñs nr̃ ie/
ſus fratres chariſſimi admonere eccleſiã ſuã qñ vnũ ꝑdi/
tũ inter.xij. habere voluit. Mat.x. Luc.vj. ⁊.ix. ⁊ Mar.iij.
niſi vt malos toleremꝰ: ne coꝛpꝰ chꝛiſti diuidamꝰ.i.ſchiſma
faciamꝰ: qđ ſit ſi malos nõ toleramꝰ.xxiij.q.iiij.quid ergo.
Itẽ Aug. Tu bonꝰ tolera malũ. nã ⁊ chꝛiſtꝰ quũ ſciret Ju
dã eẽ furẽ tolerauit: ⁊ ad p̃dicãdũ miſit: eiq̃ cũ alijs eucha
riſtiã dedit.xxiij.q.iiij.tu bonꝰ. ⁊.c.ecce. Ecce iquiũt.ſ.here
tici. dicit ꝓpheta Eſa.lij. ⁊.xlv.di.recedite. ⁊.xxiij.q.iiij.rece
dite. Recedite: exite inde: et immundũ ne tetigeritis: quõ
ergo malos tolerabimꝰ a q̊bꝰ exire ⁊ recedere iubemur: ne
tãgamus immũdũ. Nos illã receſſionẽ ſpũaliter intelligi
mus: illi coꝛpoꝛaliter. ⁊.j.rece.exi.inde: ⁊ immũ.ne teti. ſcꝫ
cõtactu coꝛdis nõ coꝛpoꝛis. Quid eſt em̃ tãgere immũdũ
niſi cõſentire in pctis? Quid eſt aũt exire inde/niſi facere
qđ ꝑtinet ad coꝛrectionẽ maloꝝ ⁊c? Ita plane ſociat̃ quis
malis: ſi aliq̃d cũ eis cõmittit: aut cõmittẽtibꝰ fauet: ſi aũt
neutrũ facit: nullo mõ ſociat̃ ⁊c. Itẽ ibidẽ Augu. Si quis
a catholica eccleſia fuerit ſeparatus: quãtũlibet laudabi/
liter viuere ſe exiſtimet: hoc ſolo ſcelere ꝙ̃ a chꝛiſtianitate
ſeiunctus eſt/nõ habebit vitã: ſed ira dei manet ſuper eũ.
Itẽ ibidẽ Augu. A malis ſemꝑ coꝛde diffũgimini: ad tẽpꝰ
caute coꝛpoꝛe copulamini: duobus modis nõ maculat te
malus. ſi ei nõ cõſentias: et ſi redarguas. hoc eſt nõ cõmu
nicare: nõ cõſentire. et infra. Neq̃ ergo conſentiẽtes ſitis

malis/ vt approbetis: neqꝫ negligētes/ vt non arguatis:
neqꝫ ſuperbiētes/ vt inſultāter arguatis. Itē ibidē Aug.
c.recedite et exite ⁊c. Diſplicuit tibi qđ quiſqꝫ peccauerit:
nō tetigiſti immūdū: redarguiſti: corripuiſti. Et infra. exi-
ſti inde. clamauit Moyſes. iſta clamauit Eſaias. clama-
uit Hieremias. clamauit Ezechiel. videamus ſi dimiſerūt
populū dei: et ſe ad gētes alias trāſtulerūt. ꝙ multa et ꝙ
vehementer Hieremias increpauit pctōres et ſceleratos
populi dei: inter eos tñ erat: vnū cū eis tēplū intrabat: ea-
dē ſacramēta celebrabat: ſed clamādo exibat inde. hoc eſt
exire inde: hoc eſt immūdū nō tāgere: et voluntate nō cō-
ſentire: et ore nō parcere. ⁊.c.ꝙ magnum. Ibidē Aug. ibi.
Mali ſunt i ec-cleſia to-lerādi. Nō eñ propter malos boni ſunt deſerēdi: ſed propter bo-
nos mali ſunt tolerādi: ſicut tolerauerūt ꝓphete eos con-
tra quos tanta dicebāt: nec cōmunionē ſacramētoꝝ illius
populi relinquebāt: ſicut ipſe dñs nocētem Iudā vſqꝫ ad
condignū exitū eius tolerauit: et eū ſacrā cenā cōmunica-
re cū innocētibus permiſit. Mat.xxvi. ſicut tolerauerunt
apoſtoli eos. ſ. pſeudo apſtos/ q̇ ꝑ inuidiā q̄ ipſi⁹ diaboli vi-
tiū eſt/ chriſtū annūtiabāt. Phil.v. Itē ibid Aug.c.quāt⁹.
Quātus arrogātie tumor eſt: quāta humilitatis ⁊ lenita-
tis obliuio: ⁊ arrogātie quāta iactatio: vt quis ſe poſſe fa-
cere credat/ qđ nec apoſtolis cōceſſit dñs: vt zizaniā a fru-
mento putet ſe poſſe diſcernere. Mat.xiij. Itē ibidē Gre-
go.c. hec autē. Hec aūt vita q̄ inter celū ⁊ infernū ſita eſt/
ſicut i medio ſubſiſtit: ita vtrarūqꝫ partiū ciues recipit cōi-
ter: quos tñ ſctā eccl̄ia indiſcrete ſuſcipit: et poſtmodū in
egreſſione diſcernet. Si igitur boni eſtis ꝙdiu in hac vita
ſubſiſtitis: equanimiter tolerate malos. nā quiſquis ma-
los nō tolerat: ipſe ſibi per intolerātiā teſtis eſt/ q: bonus
nō eſt. Abel eſſe renuit quē Cayn malitia nō exercet. Non
eſt ergo malis cōicare/ cū malis in domo/ vel cibo/ vel ec-
cleſia/ vel locutione/ vel arte cōmunionē habere: niſi ſint
ab eccleſia ꝑ excōicationē preciſi corporaliter. ij.q.j. multi.
Nā duo incorruptū caſtūqꝫ cuſtodiunt. ſ. vt nec faciat ma-
lum: nec approbet factū. Porro ſi addat tertiū vt non ſit
in vindicando piger: ſed vel corripiat. pſ.cxl. iuſtus in mi-
ſericordia ⁊ arguat: vel etiam ſi eā perſonā gerit: vel q: eſt
prelatus vel rector: ⁊ ratio conſeruāde pacis admittit: vt
etiā corā oībus peccātes. xlv. diſt. ſed illud. arguat: vt cete-
ri timeant: remoueatur etiā ab aliquo gradu honoris/ vel
ab ipſa cōmunione ſacramētoꝝ. Sed ſi hec oīa cū dilectio-
ne corrigēdi/ nō cum odio perſequēdi faciat: pleniſſimum
officiū nō ſolū caſtiſſime innocētie/ ſed etiā diligentiſſime
ſeueritatis impleuit. xxiij.q.iiij. ita plane. vbi Augu. predi-
Innocē-tie tres gradus. cta verba ponit. ¶ G Innocentia aūt ſm Tullium/ eſt
animi puritas oīs peccati maculas abhorrēs. Tres autē
gradus innocētie ponūtur in preal.c. ita plane. Prim⁹ eſt
malū nō facere. Secūdus facētibus nō cōſentire. Terti⁹
ſalua pace peccantē corrigere. vt no. lxxxvi. diſ. facīētis. in
gloſ. nam tres. ¶ H Prohibet etiā chriſtus granū a pa-
leis et ſemen bonū a zizanijs ſeparari vſqꝫ ad vltimū venti-
labrū. Mat.xiij. et eſt dictū. xxiij.q.iiij. quātus. ij.q.j. mul-
ti. xi.q.iij. nolite. In ſagena Petri boni piſces cum malis
vſqꝫ ad litus peruenīūt. Mat.xiij. vbi Grego. Sicut eñ
mare ſeculū: ita ſeculi finē ſignificat litus maris: in quo. ſ.
fine boni piſces in vaſis eliguntur: mali proijciunť foras:
q: et electus quiſqꝫ in tabernacula eterna recipiť: ⁊ inter-
ni regni luce ꝑdita/ ad exteriores tenebras reprobi ꝑtra-
hūtur. Nūc eñ bonos maloſqꝫ cōmuniter quaſi ꝑmiſtos
piſces fidei eccleſie ſagena trahit. Et Hiero. ibi. Dū eñ ſa-
gena extraheť ad litus: tūc verū ſecernēdoꝝ piſcium iudi-
ciū demōſtrabitur. Inſuꝑ decē virgines fatue ⁊ prudētes
ſimul lāpades acceperūt: ſimul ſurrexerunt: ſed carentes
oleo charitatis vel letitie ſpūalis celeſtē ianuā non intra-
rūt. Mat.xxv. xxiij.q.v. ſi paulus. et. ij. ad Timo.ij. In do-
mo patriſfamilias ſimul ſunt vaſa aurea et argētea in ho-
nore: et fictilia et lignea in cōtumeliā. vt. ſ. dixi. xxiij.q. iiij.
qui ſm. xxiij.q.vij.c.j. in ſi. ibi. Nōnullos toleramus quos
corrigere nō poſſumus: nec ꝑpter paleā relinquim⁹ areā
dñi: neqꝫ propter piſces malos rumpimus retia dñi: neqꝫ
propter hedos in fine ſegregādos deſerimus gregē dñi:
neqꝫ propter vaſa facta in cōtumeliā migramus de domo
dñi. Idē. xxiiij.q.j. q̄ſquis. Simul ſunt in arca Noe q̄ eſt ec-
cleſia. xxiiij.q.j. qm̄. quadrupedia et volatilia/ mūda ⁊ im-
munda. Gen.vj. et in linteo qđ vidit Petrus Act.x. qđ ec-
cleſiā deſignat: ſimul erant quadrupedia ⁊ volatilia. Itē
Aug. xxiij.q.iiij. quidā. ibi. Om̄ zizania in eccleſia eſſe cer-
nimus/ non ideo ipſi de eccleſia recedamus. Et infra ibi.
Certiſſima exēpla quibus demonſtratū ⁊ pronūtiatū eſt/
malos in eccleſia bonis eſſe permiſtos vſqꝫ in finem ſecu-
li tēpuſqꝫ iudicij futuri malos tolerādos: nihilqꝫ bonis in
vnitate ac participatione ſacramētorū qui eoꝝ factis non
conſenſerint obfuturos. Itē idem. xxiij.q.iiij. cū quiſqꝫ. ibi.
Fiat hoc vbi periculū ſchiſmatis nullū eſt. Itē Aug. xxiij.
q.iiij. ipa pietas. Conuiuiū dñi eſt vnitas corporis chriſti:
nō ſolū in ſacramēto altaris/ ſed etiā in vinculo pacis. Itē
Augu. xxiij.q.iiij. nō poteſt. ibi. Nāqꝫ cōſilia ſeparationis
et inania ſunt ⁊ pernicioſa atqꝫ ſacrilega: q: impia et ſuꝑ-
ba ſunt: et plus perturbant infirmos bonos/ ꝙ corrigunt
animoſos malos. Itē Aug. xxiij.q.iiij. nimiū. in ſi. ibi. Nō
eñ propter malos boni ſunt deſerēdi: ſed propter bonos
mali ſunt tolerādi: ſicut tolerauerunt prophete eos cōtra
quos tanta dicebāt: nec tñ cōmunionē ſacramētorū illius
populi relinquebāt. Eſa.lij. Nume.xvj. Hiere.xvj. Itē idē
xxiij.q.v. ad fidē. ibi. Si autē ꝑpter iniquitatē veſtri ſchiſ-
matis illi quidem correptores veſtri ſunt: vos aūt eſtis ſi-
cut ceteri diuerſoꝝ ſcelerū rei qui penas legibus pendūt:
ꝑfecto infelices ⁊ in hoc ſeculo ⁊ in futuro eritis. Et Aug.
ibidē in.c. ſi vos. Si vos contra eccleſiā chriſti altaria ere-
xiſſe/ ⁊ a chriſtiana vnitate que toto orbe diffundiť ſacrile-
go ſchiſmate ſeparatos eſſe/ et a corpore chriſti que eſt ec-
cleſia toto orbe diffuſa. Et infra. Quātum poteſtis oppu-
gnādo aduerſarios/ ſancta ⁊ canonica ſcriptura cōuincit:
vos impij atqꝫ ſacrilegi eſtis ⁊c. Itē Pelagi⁹. xxiij.q.v. nō
vos. ibi. Malū aūt ſchiſma eſſe/ et per exteras etiā pote-
ſtates. i. laicas hmōi debere opprimi hoies. Et ifra. Quiſ-
quis ergo ab apl̄icis diuiſus eſt ſedib⁹ in ſchiſmate eū eſſe
nō dubiū eſt: et contra vniuerſalē eccleſiā altare conať eri-
gere. Et infra. Canon ſtatuat. Et infra. Qui a cōmunione
ſeipm ſuſpēdit: et collectā. i. cōuēticulū facit: ⁊ altare. i. pri-
uatum modū ſacrificandi cōſtituit: et noluerit vocari epo
cōſentire: ⁊ noluerit ei acquieſcere neqꝫ obedire: et primo
et ſcđo vocati: hūc oīno dānari/ nec vnqꝫ vel orationē me-
reri/ nec recipere eū poſſe honorē: ſi eñ permāſerit turbas
faciens ⁊ ſeditiones eccleſie ꝑ exterā ꝑtātē. i. ſecularē tāqꝫ
ſeditioſum cōprimi. Itē Pelagi⁹. xxiij.q.v. de ligurib⁹. ibi.
Corpus dñi nr̄i ieſu chriſti hoc eſt ſanctā eccleſiā lacerare.
Et infra. Nolite ergo dubitare hmōi hoies principali vel
iudiciali authoritate cōprimere: q: regule patrū hoc ſpe-
cialiter cōſtituerūt: vt ſi q̄ eccl̄iaſtici officij ꝑſona cui ſubie-
ctus eſt reſtiterit: vel alios ſeorſuz collegerit: aut aliud al-
tare erexerit: aut ſchiſma fecerit: excōiceť atqꝫ dāneť: ꝙ ſi
forte et hoc cōtēpſerit: ⁊ ꝑmāſerit diuiſiones et ſchiſmata
faciēdo: ꝑ ꝑtātes publicas opprimatur. ⁊ in ſi. illius. c. ibi.
Quū mille alia exēpla ⁊ cōſtitutiōes ſunt/ quib⁹ euidēter
agnoſciť vt faciētes ſciſſuras in ſctā eccl̄ia/ nō ſoluz exilijs
ſed etiā ꝓſcriptione rerū ⁊ dura cuſtodia ꝑ publicas pote-
ſtates debeāt coerceri. C. de hereti. manicheos. xxiiij.q.j. q̄
cōtra pacē. et de here. cū ſm. li.vj. Itē Pelagi⁹. xxiij.q.v.c.
quali. q̄ſi in ſi. ibi. Nec puteris alicui⁹ eē peti: ſi hmōi hoies
cōprimunť: hoc eñ diuine ⁊ humane leges ſtatuerunt: vt
ab eccl̄ie vnitate diuiſi/ ⁊ ei⁹ pacē iniq̄ſſime ꝑturbātes/ a ſe-
cularib⁹ etiā ꝑtātib⁹ cōprimanť: nec qcꝙ maius/ vñ deo ſa-
crificiū poſſitis offerre: ꝙ ſi id ordineris: vt ij qui in ſuā et
aliorū ꝑniciē debacchanť: cōpetēti debeāt vigore cōpeſci.
Itē Pelagi⁹. xxiij q.v. relegētes. ibi. Ut ſuā diuiſionem ca-
tholicā eſſe credētes: eccleſiā vos a ſua pollutione ꝓhibe-
rēt: ſic eñ ꝑ miam dei etiā neſcientib⁹ illis hoc factū eſt: vt
a ſchiſmaticoꝝ cōione eruti/ catholice quā diligitis ſeruas

ri vos cōtigiſſet eccl'ie. et.ſ.in fi.ibi. Marie eccleſie acqui/
leienſis inuaſor: q̄ r in ſchiſmate maledict⁹:nec honorē epi
poterit retinere nec meritū. Ille archāgelus lucifer ꝓprie
dict⁹ Belial/q: ſine iugo obediētie voluit eſſe: primus cri
mē apoſtaſie cōmiſit.de pe.di.ij.§.ꝙ vero reprobi. cū.c.ſe.
hereditatē infelicē caſus in ꝓfundū lac⁹/ꝓ culpa ſchiſma
tis r iobediētie ſuis tumidis ſequacib⁹ derelinquēs. Pro
hac ariola inobediētia.lxxxi.di.ſi q̄ preſbyteri. de illa ame/
nitate paradiſi et cōtēplatione angelica Adā eiect⁹ eſt.de
pe.di.ij.§.adā.r.c.pnceps.Saul vita r regno ꝑuat⁹.ſ.Re
gū.iiij.xv.r vlti.c. Ophni r Phinees filij Heli morte con
ſumpti in bello.ſ.Reg.ſ.ex͂ de ſimo.licet Heli. Moyſes et
Aaron terra ꝓmiſſionis priuati.Exo.xvij.de pe.di.ij.§.op
ponit. Quidā de diſcipulis ieſu carnaliter chriſti ſermonē
intelligētes/retro abierūt:et ſe diuiſerūt. Jo.vi.de ꝯſe.di.
ij.prima quidē. Julianus apoſtata celeſti lācea ꝑforatus.
Arrius/Sabellius/Donatus/Pelagius/et alij corrupti
vertices sectaꝝ ꝑfidarū ſe a cōione ſctē matris eccl'ie in di/
uinis diuidētes/r ſchiſma faciētes/ſine deteſtabili de hac
vita migrauerūt ad mortē eternā.de coꝝ erroribus. xxiiij.
q.iij.quidā. Grecia fornicaria cū Armenia maiori acepha
la a Petro clauigero r eius romanis pōtificib⁹ ſucceſſori
bus recedētes et ſchiſmatizātes:fidē/ſciētiā/fortitudinē/
et vitā vtrāq; ꝑdiderunt r perdūt.nā in peſſimas hereſes
poſt ſchiſma collapſa eſt.xxiiij.q.iij.inter ſchiſma. r gladio
vltori Arabum Turcoꝝ r Cathalanoꝝ/qui vocātur de ſo
cietate/tradita r expoſita. Sed r vltimo intra ſanctam ec
cleſiā chriſtiani numero r noīe Guelfi r Gibellini in Ita
lia vocati/ſe ab vnitate eccleſie reuera diuidētes:ſine cau
ſa r cōtra naturā r cōtra fidē gladijs r telis r alijs diuer/
ſis mortis generibus dei r eccleſie ſue vltricibus in corpo
re r in aīa quotidie ſe cōſumūt:vt in cōdēnationis iudiciū
conſurgētes/ r in igne ſempiterno conſumpti/nūq̄ t̄n va

Exēplis ꝓbatur malorū cōſuetu/dinē bo/nis pro/fuiſſe.

leāt cōſumi. Sed et iſti dicāt ſchiſmatici mihi qui de mala
ſocietate querunt/r ſe diuidūt ab eccleſie corpore: q̄d ob/
fuit peruicacia r tumor elati luciferi r ſchiſmatici:r ſequa
ciū ſtellarū ruentiū cum eodē: humilibus alijs ſpiritibus
et ideo in gratia cōfirmatis. de pe.di.ij.§. ꝙ vero reprobi.
in fi.in eodē celo empyreo ſimul manētibus? Quid Cayn
inuidia r malitia Abel innocēti et ſancto germano ſimul
ꝯuiuenti? Gen̄.iiij.in canonica Jude.de pe.diſt.ſ.§.deniq;.
xiiij.q.v.ſcriptū. Corpus quidē occubuit:qđ tandē occum
bere oportebat. Ipſe vero corona et merito ꝓtomartyris
laureatus.vnde primus ſanguis iuſtus fuit qui fuit ſpar/
ſus. Mat.xxiij. Quid nocuit hiſpiditas r ferocitas. Gen̄.
xvj. l. diſt. hiſmael. Hiſmaelis egyptij ex parte genitricis
Agar ſerue/Iſaac filio libere Sare r repromiſſionis ſecū
cohabitāti. Gen̄.xvj.q̄ riſus interpretat. Gen̄.xxj.gauden
ti:obediēti Gen̄. xxij.et chriſtū repſentāti: r paterna here
ditate celeſtē ꝑfigurāti:patriarchatū obtinēti? Quid Ga
ſtrimargia pilo ſi Eſau venatoris nocuit Jacob ſecū coha
bitāti:frugali: quieto:ſimplici:ꝑſonā ſancti tenēti ſupplā/
tatoris? Gen̄.xxv. Quid frōtoſitas impudētia r irreuerē/
tia Cham filij Noe circa verenda patris nocuit filijs alijs
duob⁹ pudoratis Sem r Japhet cū eo habitantib⁹. Gen̄.
ix.xcvi.di.in ſcripturis.ſ.q.iiij.§.itē pctō ciuiū.ver.itē Chā.
Quid oppreſſio r perſecutio r corruptio egyptioꝝ nocuit
Moyſi r Joſeph r alijs fratrib⁹ ſuis ꝑriarchis/filijs Ja
cob:r multis alijs de pplo dei electis? Perierūt illi in ma/
ri rubro. Exo.xiiij. Iſti euaſerūt:immo puto ꝙ niſi iſti filij
iſrl' ab egyptijs in tribulationib⁹ exercitati fuiſſent:ad mō
tē dei nō veniſſent.ar.bonū.v.q.v.c.ij. Nec de Loth nepo/
te Abraā pretermittēdū eſt ꝙ Sodomis pudicitiā obſer/
uauit: nec t̄n ab illis hoibus ſceleratiſſimis ſe ſegregauit.
Gen̄.xix.xl.di.q̄libet. nec eos iudicauit:r ꝓpterea ſm̄ Eli
mac.archimādritā mōtis ſynai/eū dn̄s de illo incēdio libe
rauit. Mirū. Adam in paradiſo peccat. Loth Sodomis
pudicitiā ſeruat.vt pall'.c.q̄libet.et in igne illeſus in mōte
inceſtu filiarū pollut⁹ eſt. Gen̄.xix.xiiij. di.ꝙ ait.xv.q.ſ.ine/
briauerūt. Quid offecit ira r furor ppl'i iſrl' ſepe ꝯtra dn̄m
murmurātis. Exo.xvj.r.xvij.ſ.ad Cor.x. Moyſi manſuetiſſ
ſimo r benigno habitāti cū eis? erat em̄ Moyſes mitiſſi
mus hoim̄ qui habitabāt in terra. Nume.xij. ſʒ nec oēs de
pplo vitulū aureū adorauerūt:ſʒ adorātes perierūt. Exo.
xxxij.de pe.diſ.ij.§.opponitur.xlv.di.diſciplina. Nihil etiā
obfuit acidia r ignauia ppl'i iſrael terrā ꝓmiſſionis diffidē
tis intrare/ſolicitudini Caleph et Joſue:q̄ eā cū fidei fer/
uore et ꝑſeuerātia intrauerūt. Nume.xiiij.lxxvi.di.ieiuniū.
Deniq; in domo dn̄i Jeſu et choro apl'oꝝ/nūquid philar/
gyria Jude loculos cōpilantis. Jo.xij. furtū r ſacrilegiū.
xxiij.q.iiij.q̄d ergo.ꝓditio.ij.q.ſ.vnus. Mat.xxvj. r parici
diū.ff.ad.l.pōpe.de pari.l.pena.r.C. de his q̄ patrē vel li/
be.occi.l.vnica.multo poti⁹ paricidiū d̄: qđ in patrē ſpūa/
lē cōmittit.vt no.de pe.di.ſ.aut facta.gloſ.nā talis. Simu
latio r hypocriſis ſimulātis ſe amicū r cōicātis corp⁹ chri/
ſti. Mat.xxvj.xxiij.q.iiij.tu bon⁹. ꝑſumptio ꝑmittētis ſibi
lauari pedes a chriſto. Jo.xiij. xxiiij.q.ſ. q̄ dignior. Simo/
nia: q: rē ſacrā vēdidit.ſ.chriſtū. Plagiū. q: liberū hoiem
ſcilʒ chriſtū vēdidit.de his duob⁹ no.ſ.q.ſ.q̄ ſtuder.gloſ.fi.
Deſperatio. q: ſe laqueo ſuſpēdit. Mat.xxvij.de pe.di.iij.
iudas.ei⁹/īfecit Petrū Jacobū r Joānē:r ceteros coapo
ſtolos veros pauperes fideles ſacratos r pios? Abſit. Nā
ille ſol⁹ ruptis viſcerib⁹ ꝑditionē celātib⁹ deformis leti ſu
ſpēdiū deſperat⁹ ſubijt.de pe.diſt.iij.iudas.c.nihil iude.r
c.ſcelerarior. Mat.xxvij.xxiij.q.v.tu dixiſti. Alij ī ſpe reſur
rectiōis chriſti palmas glorioſi martyrij ꝓ fide ſui dn̄i tra/
diti a cōdiſcipulo receperūt. Sed veniam⁹ ad caput. Chri
ſtus cū pctōrib⁹ habitauit:bibit:r comedit:r ꝯuerſationē
habuit:et ꝓpter hoc ab emulis phariſeis falſis iniuſtis ei
dicebat Luc.xv.q: cū pctōrib⁹ mādu caret et biberet. Sed
ipe charitas r vnitas.ſ. Jo.iiij. et vnitas:q̄ ad vniēdū ve/
nerat nō ſpargēdū/aut ſchiſma faciēdū. Jo.x.dicebat. Nō
egēt.de pe.di.iij. adhuc inſtāt.qui ſani ſunt/medico:ſed q̄
male habēt. Mat.ix.r Luc.v. Sed vere dn̄e oīs hō male
hʒ:r te medico pio r cōpatiēte indiget:q: oīs hō mendax.
pſ.cxv.r Roma.iij.r pctōr.de pe.di.ij.ſi em̄. adhuc Lu.v.
Mat.ix.ij.q.ſ.multi.r Luc.xv. Vn̄ Bern̄. O benignitas.
o charitas. Rex celoꝝ amic⁹ efficit publicanoꝝ. Panis an
geloꝝ reficit in conuiuio pctōꝝ:ꝙ dulce ferculū/panis cō/
pūctionis:ꝙ ſuaue poculū lachryme deuotiōis.his liben
ter chriſtus veſcit:ſuauiter delectat:vino inebriat:vt oīm
offenſionū noſtrarū nō recordet amplius. Vn̄ pulchre d̄:
Mat.xi. Potator vini:publicanoꝝ r pctōꝝ amic⁹. Reco/
lite lachrymas Magdalene: r videbitis hoc veriſſimum
eſſe. ¶ I Semꝑ ergo diuiſio r ſchiſma vitāda ſunt:nec
timēdū eſt ꝙ alienū pctm̄ alteri nō conſentiēti noceat.vn̄
Job.xxxv. Hoi qui ſimilis tui eſt/nocebit iniq̄tas tua:r fi/
liū hois adiuuabit iuſtitia tua. Quod verbū exponēs Greg.
xxviij. li.moraliū ait. Humana ipietas ei nocet quē ꝑuertē
do coinq̄nat:r rurſus eū adiuuat noſtra iuſtitia quē a pra
uis actionib⁹ imutat. Nocere em̄ vel adiuuare neſciūt ea
que vel a bono corrūpere/vel a malo ꝑmutare nō pn̄t.ſ.q.
iij.hoi. Unde r Aug. Theodoſius quart⁹. Unuſquiſq; ex
ſuo admiſſo ſorti ſubijcit:nec alieni criminis ſucceſſor con
ſtituit.ſ.q.iiij.crimē. Aia em̄ q̄ peccauerit/ipa morietur. Eze/
chiel.xviij.cauſa.ſ.q.iiij.iā itaq;.r de hoc ꝑ totā illā q̄ōnē.r
in ſumma. Itē Grego.in.ij. dialo. Ibi adunati equanimi
ter portādi ſunt mali:vbi inueniunt aliq̄ qui adiuuent bo
ni.vij.q.ſ.ibi. Itē Aug. Maius malū in ſeparatiōe bono/
rū cōmittim⁹:ꝙ in cōiūctiōe maloꝝ fugiam⁹.vij.q.ſ.§. hoc
tūc.ver. hinc idē ait. q: ſeparādo nos a malis cōmittimus
ſchiſma:qđ malū maximū eſt.vt dicit ibi gloſ. que icipit fu
gimus. Nā tolerāti malos nō imputat deus pctā. nō ſua:
q: nō fecit.nō aliena:q: nō approbauit. nō negligentiam:
q: nō tacuit.nō ſuperbiā:q: in vnitate ꝑmāſit. in ver.pall'.
hinc idē.hinc etiā Aug. in pſ.liiij. Ecce elōgaui fugiēs:nō
loco/ne rūpatur charitas bonoꝝ: ne perdat exercitiū ma/
loꝝ:quos deus admiſcet vt Judā apl'is.quem ꝙuis ſciret
eſſe furē:t̄n ad predicandū miſit:et ei euchariſtiam dedit:
docēs in eccleſia tolerare malos; nec obeſſe bonis maloꝝ

conſoꝛtia.vij.q.j.§.hoc.ver.hinc idē. Itē Paulꝰ.j.ad Coꝛ.
v. Scripſi vobis in epiſtola: nō cōmiſceamini foꝛnicarijs:
nō vtiq; foꝛnicarijs huius mūdi/ aut raptoꝛibus/aut aua
ris/aut idolis ſeruiētibus: alioqn debueratis de hoc mun
do exijſſe.q.d.Aug. Nō eñ pñt hoies in hoc mūdo niſi cū
talibus viuere. vñ cōſequēter adiūgit aplſ. Nūc autē ſcri
pſi vobis non cōmiſceri foꝛnicarijs: ſi, qs aūt frater noiat
foꝛnicatoꝛ aut auarus ⁊c.q.d.qñ ꝓ iſtis pctīs excōicatꝰ eſt:
tunc eſt vitandus.hec ponuntur.ij.q.j.multi.

¶ Articulus.lxvi.

Quia ſatis late con/tra ſchiſmaticos ſum locutus: q̇ maxime tē/
poꝛe dñi pape Jo.xxij. in qd perueni tēpus/
dānabiliter inundarūt: nūc cū aliquo epilo
go ſuperioꝝ ad vnā ſanctā matrē eccleſiā/cuiꝰ caput legiti
mū dictus dñs Joānes ſummus pōtifex extitit/ addēdo
multa vtilia ⁊ neceſſaria/redeamus. Et ſub iſtius eccleſie
vnice ⁊ p̄dicti eiꝰ capitis firmi obediētia maneamus: et
ibi ſimus vbi eccleſiā cōiter eſſe ſcimus. xxiiij. q.j. ſchiſma.
ibi: oīs catholicꝰ ⁊c. Job. In nr̄o nidulo moꝛiamur. Job
xxix. Nō eamus de domo in domū. Luc.x.xxiiij.q.j. que di/
gnioꝛ.nō trāſmigremus vt paſſeres impudici in mōtē.ps.
x. Nō circūferamur omni vēto doctrine cōtra aplm Ephe.
iiij.j.Reg.xix.⁊.xxvj.ij.Reg.j. Reuerētiā facit Dauid ſa/
cre vnctioni etſi peccet inūctus.j.q.j.ſacramēta. Sacramē
ta nō peccāt/ etſi eoꝝ collatoꝛes facinoꝛoſos eſſe ꝯtingat.
vt plene in pꝛima parte iſtiꝰ operis dictum eſt in.viij.⁊.ix.
art. vnde ſcelerati miniſtri virtute diuina ea cōferūt: ⁊ nō
ſua: et ideo virtutē ſuā nō perdūt collata ꝑ malos: q: chꝛi/
ſtus cuiꝰ potētia cōferūtur/ſumme bonꝰ eſt. ps.cxviij. qm̄
bonꝰ es tu.q: deꝰ eſt q̇ ſolus eſt bonꝰ. Mat.xix. Luc.xviij.
Et niſi hoc eſſet/ſemper in dubio ſacramēta reciperemꝰ et
ſine fide: neſciētes q̇ ſunt boni vel mali taliū collatoꝛes: ⁊
ſic eccleſia vacillaret.cōtra illud. xxiiij.q.j.hec eſt.⁊.c.aper
te.quod hereticum eſt adſtruere et ſentire. ¶ A

Attendēdū eſt inſuꝑ iſto toto tpe. Mat.xvj.
Mar.viij. Luc.xij. a fermēto quoꝛūdā pſeu/
do ꝓphetarū: qd eſt hereſis: dicētiū eccleſiā
meretricē.ſ.vere de meretrice impia conſcien
tia ⁊ malignāte.ps.xxv.odiui eccleſiam mali
gnātiū.eccleſia. Tales adulterij ⁊ ſpurcitiei filij ſunt exoꝛ
ti. Eccleſia eñ catholica in ſe ⁊ in ſuis ſanctis nō meretrix:
ſed ſancta eſt/nō habēs maculā hereſis. Ephe.v. nec ru/
gā ſchiſmatis: nec aliqd hmōi pcti moꝛtalis.xxj.diſt.q̄uis.
de pe.di.j.eccl'ia.vbi de hoc. Colūba infellica/⁊ innocens/
⁊ immaculata. Inimicis parcit ⁊ eos cibat.xxiij.q.iiij.§.ex
his.xxxvj.di.§.ecce.ij.q.vij.nō oīs.Cañ.v. Tota pulchꝛa ⁊
decoꝛa virtutibꝰ ⁊ exēplis.Cañ.iiij. Ueſtita byſſino candi
do ⁊ ſplēdēti. Apoc.xix.id eſt operibꝰ iuſtitie. Splēdēti ꝓ/
pter honeſtatē cōuerſationis. ⁊ Candido.ꝓpter puritatē
intentionis. Turtur pudica.Cañ.ij. Caſtā generationē fa
cit cū claritate. Sap.iiij. Una vnius.xxvj.diſt.acutius.vij.
q.j.ſicut. Regina auro veſtita ſapiētie et amoꝛis. Adſtitit
regina.ps.xliiij. Hoꝛtus cōcluſus virtutibꝰ ꝓpoſitis cōti/
nuatis impfoꝛabilis.Cañ.iiij.xxiiij.q.j.loquit. Fons ſigna
tus. de quo aqua ſapiētie ſalutaris bibit. Eccli.xv. Unde
et vocat fons aque viue ſpōſus eius. Hiere.ij. Signatus:
quaſi de alio nō ſit bibēdū: nec aliter q̄ eccl'ia itelligit ſcri/
pturas intelligēdas. xxiiij.q.iij. hereſis. Perfecta chꝛiſti.
Cañ.vj.xxiiij.q.j.loquit.q: ſpōſa illiꝰ q̇ opus impfectionis
nō nouit.ex de bap.maioꝛes.§.ſꝫ adhuc.de pe.diſt.iij.ſunt
plures. Joā.viij.quare electa chꝛiſti.Cañ.vj.q: repꝛobata
ſynagoga electa eſt eccl'ia ex gētibus.xxxv.q.j.§.hac itaq;
ibi.illud qd ꝑ ꝓphetā Oſee ꝑdixerat. In pctīs vrīs dimi/
ſi matrē veſtrā. Tricliniū chꝛiſti. Jo.ij.in quo colitur trini/
tas: ⁊ chꝛiſtꝰ architriclinꝰ: q: in chꝛiſto triplex ſubſtātia/car
nis/aie/⁊ diuinitatis.xxiij.di.q̇ eps.ſponſus eiꝰ. Taberna
culū ſanctificatū altiſſimi.ps.xlv.ſanctificauit tabernacu/
lum ſuū ⁊c. Et Apoc.xxj. Ecce tabernaculū dei cū hoibus.
Sedes eiꝰ.ps.xlvj. Sedēs ſuꝑ ſedē ſanctā ſuā. Cubile eiꝰ.
Luc.xj.ibi. Pueri mei mecū ſunt in cubili: q: nō niſi pueri
vere ſunt in eccl'ia.j.Pet.ij.ibi: quaſi mō geniti ⁊c. et ifra.
ſine dolo. Arca ſctificationis.ps.cxxxj. tu ⁊ arca ſctificatio
nis. Arca in quā cōtinēs virgā diſtrictiōis ⁊ māna dulcedi
nis. Heb.ix.xlv.di.diſciplina. Ueſtimētū eiꝰ.ps.cxxxij. In
oꝛā veſtimēti eiꝰ.xvj.q.vij.ſicut. Ueſtita iuſtitia.xliij.diſ.ſit
rectoꝛ.ibi: veſtimēta etenim. Tunica incōſutilis.in ſe tota
vnita. Jo.xix.xxiiij.q.j.xvj.q.vij.ſicut dñi. ⁊ habens tunicā
nuptialē. Mat.xxij.charitatis ⁊ vnitatis.⁊ oēs domeſtici
eiꝰ veſtiti duplicibꝰ. Pꝛouer.vlti.fide ⁊ ope.de pe.diſt.ij.ſi
eñ.ibi: ſciēti bonū. Sara pꝛinceps.q: ſic interpꝛetat.xxxv.
di.eccl'ie pꝛinceps. Libera.ad Gal.iiij.nō ſubiecta pctō: q:
qui facit pctm̄/ſeruꝰ eſt pcti. Jo.viij. Roma.vj.⁊.j.Pet.ij.
et filijs eiꝰ liberis debetur hereditas. xxxij.q.iiij. recurrat.
Hec figura ꝓbat.xxiij.q.iiij.qñ.⁊.c.ſi eccleſia. Rachel pul/
chꝛa/in cōtēplatiua. Lia lippa/in actiua.q: turbatur erga
plurima cū Martha.Luc.x. ex de renū.§.ne putes. ex de
regu.licet.§.ſi. Chananea/cōmutata de ſynagoga i eccle/
ſiā ⁊ zelās chꝛiſtum ſpōſum.xxxv.q.j.§.hac itaq;.humilis/
patiēs/et cōfeſſa. Mat.xv. Samaritana/eccl'ia ex gētibꝰ.
ſm Augu.credula/⁊ cuſtodiēs.q: Samaritana cuſtos in/
terpꝛetat.ſe ⁊ ſuos. Jo.iiij. q: vigilat ſupꝛa gregē.Luc.ij.
xliij.di.epheſijs. et gratie ſitibūda/clamans aſſidue/ſitio.
Jo.xix. Berſabee puteꝰ alrꝰ ꝑ cognitionē clare fidei.xxiij.
q.j.nō turbat.in ſi.a Dauid chꝛiſto vultu deſiderabili ſan/
ctificata.xxx.q.j.§.ſꝫ obijcit.ij.Regū.xij.q: chꝛiſtꝰ tradidit
ſe: vt eccl'iaꝫ ſuā ſctificaret.Ephe.v. Mulier ſanguiniflua
ꝑ tactū fimbꝛie chꝛiſti curata. Mat.ix.Luc.viij.Mar.v.
eccl'ia ex gētibꝰ/pctīs ſanguinea: q: ſanguis ſanguinē teti/
git.ſm Oſee.iiij. Et illud. Qui nō ex ſanguinibꝰ. Jo.j.per
paſſionē chꝛiſti/q̇ eſt fimbꝛia veſtimēti eius/curata. Syon
ſpeculās/eccl'ia firma ſicut mōs ſyon.ps.cxxiiij.que adhuc
in enigmate ſpeculat.j.ad Coꝛ.xiij. Hierl'm. Apoc.xxj.ps.
cxix. Hierl'm q̇ edificat vt ciuitas. Pacificata.q: ſic interp/
tat Hierl'm: q: per moꝛtē chꝛiſti recōciliatio ⁊ pax facta eſt.
Coloſ.ij.Epheſ.ij. Linteū oſtēſum Petro. Act.x.eccl'ia in
qua ſunt volatilia cōtēplātia/boni: ⁊ quadrupedia ſerpē/
tia/mali.xj.q.iij.nolite. Bethleē/domꝰ panis viui. Jo.vj.
et in qua cōſecrat panis viuus.de cōſe.diſt.ij.oīa. Betha/
nia/q: ſponſo obediēs: ⁊ q: extra eā deo non obedit.lxxj.
di.ſi qui.ar.xxiiij.q.j.ver.ſana. Cenaculum grande. Mar.
xiiij.q: in eccleſia cena dñica manducat.j.ad Coꝛ.xj. xxiiij.
q.j.q: ex ſola. Grande/charitate. Bernar. Qui hꝫ charita
tē/magnus eſt.⁊ coꝛ Pauli ad Coꝛinthios dilatatū eſt.ij.
ad Coꝛ.vj. Stratū/humilitate.iij.Reg.iiij. Pauimētum
domus texit Salomon auro.⁊ ps.cxviij. Adheſit pauimē
to aīa mea. Extra hoc cenaculū agnus dei nō comeditur.
pꝛealle.c.q: nec chꝛiſti coꝛpus cū fructu cōficitur.xxiiij.q.j.
ſchiſma. Nec aīa a pctō laudat.xxiiij.q.j.quicūq;. Nec vera
pax dat aut relinquitur: q: extra eccleſiā vera pax non eſt.
xxiiij.q.j.q̇ cōtra. Nec fons ſacramētalis cū effectu bñdici/
tur.j.q.j.maledicā. Nec Joan.gratia ſupꝛa pectus ieſu re/
cūbit: quia gratia ſpūſſancti extra eccleſiā nō datur. xxiiij.
q.j.§.ſi aūt. Nec ſermo chꝛiſti pꝛoficit: q: margarita verba
dei/poꝛcis non pꝛoijcitur. Nec panis filioꝝ dei datur cani
bus.xj.q.iij.nolite. Mat.xv. Nec vera dilectio eſt: q: extra
eccleſiā amoꝛ ſpūſſancti nō eſt.pꝛeal.§.ſi aūt. Nec lactuca/
rū agreſtiū comeſtio.i.pctōꝝ vera cōtritio.pall'.c. quicūq;.
Nec panū azymoꝝ puritatꝭ ⁊ ſinceritatꝭ cibatio.j.ad Coꝛ.
v. Nec vera diſcipuloꝝ vnio. Nec paracleti ꝓmiſſio/nec re
ceptio. Act.ij.⁊ pal.§.ſi aūt. Pꝛedicta in cenaculo celebꝛa
ta ſunt. Jo.xiij.⁊ aliq ex eis i die cene ſiūt. Iſta eſt eccleſia
iſta federis arca de qua.ſ.dixi/cōtinens tabulas legis: q:
ad literā extra eccleſiā hodie marie vera ſciētia nō eſt: nec
dei cognitio.xxiiij.q.j.q̇cūq;. Heſter decoꝛa nimis. Heſter
i.abſcondita/a conturbatione hoim.ps.xxx. que ſponſum
Aſuerū beatū chꝛiſtū flectit ad miām quā pplo ſuo impe/
trat. Heſter peñ.⁊ vlti.c.⁊ de pe.diſt.j.ſleat. Pꝛudētiſſima
Abigail. Abigail patris mei deitas interpꝛetat; q: pater

eccleſie deus eſt. in canti. Moyſi. Nũquid nõ ipſe eſt pa⸗
ter tuus? que Dauid flexit ad miam contra Nabal. Nabal
interpretat̃ ſcãdalũ/vel ſcãdalizãs: inſipiẽs vel inſipiẽtia:
virũ ſtultũ/virũ Belial iratũ. j. Reg. xxv. Dauid autẽ ma⸗
nu fortis chriſtũ fortẽ deſignat. Nabal petõr ẽ: q2 ois petõr
ſtultus/ et filius Belial diaboli/ abſq3 iugo alios ſcãdali⸗
zãs. Aug. Mali ſcãdalo ſunt eccleſie. De ſcãdalizãtib9. ex̃
de no. ope. nũ. c. ij. Petri nauicula. Luc. v. xxiiij. q. j. nõ tur⸗
bat̃. j. q. j. mare. i. in cuius fide mare trãſimus huius ſeculi.
Heb. x. firma in ſpe: clauis ꝛ ligno crucis dñice: titubans ꝛ
turbata ꝓpter Iudã ꝑditorẽ deſignantẽ malos. xxiiij. q. j.
quodcũq3. in fi. ꝛ pſidiã que in ea nauigat. vt pal. c. nõ tur
bat̃. et. j. q. iiij. turbat̃ nauicula. Et Mat. xiiij. vbi Aug. de
verbis dñi. In vno aũt aplõ. i. Petro ĩ ordine aplõꝝ pmo
et precipuo/ in quo figurabat̃ eccl̃ia/ vtrũq3 gen9 ſignificã
dũ fuit. i. firmi in hoc q̃ ſup aquas ambulauit: ꝛ infirmi in
hoc q̃ dubitauit. nã ꝛ vnicuiq3 ſua cupiditas tẽpeſtas eſt.
Amas deũ? ambulas ſupra mare: ſub pedib9 tuis eſt ſecu
li timor. Amas ſeculũ? abſorbet te: ſ3 quũ fluctuat cupidi⸗
tate cor tuũ: vt vincas cupiditatẽ tuã/ inuoca chriſti diuini
tatẽ. hec etiã ſcripſi. s. lv. ar. ver. itẽ Aug. Titubat etiã hec
nauicula ꝓpter vẽtũ tẽtationũ eorũ qui in ea nauigãt. nã
vnaqueq3 tẽtatio vẽtus validus eſt. ſm Grego. Sagena
petri malos ꝛ bonos piſces habens. Mat. xiij. xxiij. q. vij.
c. j. in fi. Area eius triturãs granũ ꝛ paleas. pal. c. j. de ꝯſe.
di. iiij. eſt vnitas. ij. q. j. multi. Meſſis ei9 habẽs triticum ꝛ
zizania. Mat. xiij. xj. q. iij. nolite. Ouile eius. Joã. x. ex̃ de
bap. licet. habẽs oues fetãtes/ bonos fructum faciẽtes: et
ſteriles/ malos fructu carẽtes: ꝛ in ignẽ mittẽdos ſicut ar
bor ſine fructu. Mat. vij. ex̃ de deci. q̃uis. et Luce. xiij. vbi
loquit̃ de ficulnea fructũ non faciente. ibi: ſuccide illã. vbi
Greg. Cũ magno timore audiendũ eſt qd̃ dicit̃/ ſuccide il
lã: vt quid terrã occupat? vnuſquiſq3 em̃ iuxta modũ ſuũ
ſc3 inquantũ locũ vite preſentis tenet/ ſi fructũ boni opis
nõ exhibet: velut infructuoſa arbor terrã occupat: quia in
eo loco in quo ip̃e eſt/ alijs operandi occaſionẽ negat. Ha
bet etiam hoc ouile agnos puros bonos/ et hedos pecu⸗
leos malos ꝛ olidos. gloſ. ſuper Mat. xxv. in ver. hedos.
Sed vnũ ouile: ꝛ vnus paſtor. vt pal. c. licet. Domus eius
habẽs vaſa aurea ꝛ fictilia. ij. ad Timo. ij. xxiij. q. iiij. q̃ ſm.
charitate feruẽtes ꝛ amore carẽtes/ vel nõ pſeuerãtes: vt
vas fictile fragile. Cella vinaria. Cãn. ij. habẽs vinũ defe⸗
catũ electorꝫ cõpũctionis. pſ. lix. Potaſti nos vino cõpun
ctionis ꝛ deuotiõis. Jo. ij. et acetũ impiorꝫ odij et inuidie:
de quo dant dño bibere. Jo. xix. Cathedra ei9. Mat. xxiij.
xl. di. multi. j. q. j. nõ quales. Orige. Dilecti chriſti diſcipuli
poſt aduẽtũ chriſti ſuper cathedrã eccleſie q̃ eſt cathedra
chriſti. Cathedra inquit iudicãs inter leprã ꝛ leprã. Leui.
xiij. xx. di. §. j. de pe. di. j. §. ex his. ex̃ qui fi. ſint legi. per vene
rabilẽ. §. rõnibus. Scala iacob. Gen. xxviij. p quã ꝛ in qua
aſcẽdũt hoies in celũ: angelici cõtẽplãdo: ꝛ deſcẽdũt in ea
miniſtrãdo: q2 in iſta eccleſia habitat Maria cõtẽplando
ad pedes dñi: et Martha ſibi miniſtrãdo. Luc. x. ex̃ de re⸗
nũ. niſi. §. ne putes. Arca Noe eleuata ſup aquas diluuij
tribulatiõis: nec ſubmerſa: ſ3 ſaluãs receptos in ea. Gen.
vij. ꝛ. viij. xlvij. di. quãtũ licet. xxiiij. q. j. qm̃. Iſta eſt ergo il
la ſancta eccleſia militãs recipiẽs bonos et malos: que in
terra ſita inter celũ ꝛ terrã eſt. xxiij. q. iiij. hec autẽ. que etiã
regnum celorꝫ vocat̃. Mat. xxv. q2 in ea ꝛ per eã itur ad ce
lũ: ꝛ q2 chriſtus in ea habitat in ſanctis ei9. pſ. xxj. Tu aũt
in ſancto habitas ꝛc. q̃ ſunt celi alti virtutũ dignitate: mũ
di ſanctitate. vñ d: Mat. vj. Pater nr̃ qui es in celis. i. in
ſanctis. ꝛ Celi. i. ſancti enarrãt gloriã dei. pſ. xviij. Unde ꝛ
Aug. de ſermone dñi in mõte. Qui es in celis. i. in ſanctis
et iuſtis: nõ em̃ ſpatio locorꝫ cõtinet̃ deus: q2 celũ et terrã
implet. Hiere. xxiij. et excelſior celo eſt. Job. xij. ſ3 ſicut ter⸗
ra appellatus eſt peccator: cui dictũ eſt Gen. iij. Terra es
(al's puluis) et in terrã ibis. ſic celũ iuſtus econtrario dici
poteſt. Recte ergo dicit̃ qui es in celis. i. qui es in ſanctis.
Iſta eſt illa ſancta eccleſia figurata ꝛ deſcripta Ezechiel.

Celorum noie ſancti intelligũtur.

xvj. Aqua de latere chriſti manãte lota in ſacramento bap
tiſmi. ex̃ de cele. miſ. in quadã. Eius ſanguine decorata ꝛ
mũdata. ex̃ in clemẽ. ſacroſancte. de ſum. trini. Oleo balſa
mato gratie ſpũalis in ſacramẽto cõfirmationis vncta. ex̃
de ſacra vnc. c. vnico. de cõſe. diſt. v. in primis. v. c. Diſcolori
bus. i. varietate virtutũ induta. pſ. xliiij. Adſtitit regina. ſ.
eccleſia in veſtitu deaurato circũdata varietate. xliij. diſt.
ſit rector. Un̄ Exo. xxviij. in veſte Aaron erant quatuor co
lores. ſ. hyacinthus/ purpura/ coccinũ/ ꝛ byſſus: in quibus
prudẽtia/ iuſtitia/ fortitudo/ et tẽperãtia deſignant̃: quib9
vtilius nihil eſt in vita hoibus. Sap. viij. Ueſtita inquam
hyacintho cõtẽplationis ꝛ deuotiõis: purpura dñice paſ⸗
ſionis: coccino dilectionis ꝛ ſcrificatiõis. Calciata hyacin
tho. i. exẽplis patrũ precedẽtium munitorꝫ greſſibus ope⸗
rũ: vt celo potius inhereãt q̃ terrã tangere videant̃: quaſi
duo calciamenta ſunt fideliter agere/ et fortiter tolerare.
Cincta byſſo. i. continẽtie et pudicitie cingulo: quo ſenſus
exteriores et mot9 interiores valeat cohibere. ¶ H De
cingulo Paulus Ephe. vj. ibi. State ergo ſuccincti lũbos
veſtros in veritate. Et primo cingitur eccleſia zona pelli⸗
cea: que eſt carnis mortificatio. hac accincti ſunt Helias.
iiij. Reg. j. Baptiſta. Mat. iij. Luc. iij. Mar. j. vñ Beda.
ibi. Zona aũt pellicea qua accinctus erat Joãnes et He⸗
lias mortificationis indiciũ eſt. Et ibi Hiero. In zona pel
licea pauperes mundi mortui ſignantur. Itẽ Beda. Zo⸗
nam pelliceã habebat circa lumbos: quia carnẽ ſuam cru
cifixit cum vitijs et concupiſcentijs. Gal. v. Scdo zona iu⸗
ſtitie que eſt exercitiũ boni operis. De qua Eſa. ix. Erit iu⸗
ſtitia cingulum lumborum eius. Tertio cingulo fortitudi
nis: vt primis motibus fortiter reſiſtam9. Prouer. vlti. Ac
cinxit fortitudine lumbos ſuos. Quarto cingulo humili⸗
tatis. hoc eſt linteum quo dñs erat accinctus quũ lauit pe
des diſcipulorꝫ. Jo. xiij. xxiiij. q. j. q̃ dignior. Induta ſubti⸗
libus. i. extenuatione corporis: que optima veſtis eſt con⸗
tra feruorem eſtatis. ſ. libidinis incentiua. Hec ſignata eſt
Gen. xxxviij. per teriſtrum qd̃ aſſumpſit Thamar/ depoſi⸗
tis veſtibus viduitatis. Eſt em̃ teriſtrũ veſtis mulieris te
nuiſſima/ viſu peruia/ eſtati idonea. terias em̃ veſtis dici⸗
tur. Ornamẽto ornata. i. gloria crucis. q2 ſicut ait Augu.
crux finita eſt in pena: manet in gloria. de locis ſuppliciorꝫ
tranſit ad frontes imperatorꝫ. Armillis in manibus ador⸗
nata. i. virtute bone operationis. Torque circa collũ mu⸗
nita: intelligẽtia diuini ſermonis. Inauribus redimita ꝛ
circulis. circuli ſunt ſacra ſcriptura. inaures in aurib9 depẽ
dẽtes/ obedientia indiſcreta. i. indiſtincta. xxiij. q. j. q̃d cul⸗
patur. xj. q. iij. quid ergo. Coronata corona decoris que
datur victorib9. j. ad Corꝫ. ix. In capite. i. glorie celeſtis in
mente. ex̃ de ſacra vnc. c. vnico. quẽadmodũ corona/ caret
principio ꝛ fine. Ornata etiã auro ſapiẽtie ꝛ argento elo⸗
quẽtie. veſtita byſſo/ cãdore innocẽtie. ꝛ polymito. i. diuer
ſitate p̃ceptorꝫ. et multis colorib9/ diuerſitate cõſiliorꝫ. Si⸗
mila ꝛ oleo ꝛ melle referta. i. ſacramẽto euchariſtie in quo
ſunt tres ſubſtãtie. Simila ẽ chriſti caro mũdiſſima. xxiij.
di. q̃ epſ. de cõſe. di. ij. chriſt9 panis eſt. Oleũ/ ſcriſſima ei9
aia omni gratia plena ꝛ donis ſpũſſancti. de ꝯſe. di. ij. hoc
eſt. et. c. in calice. Mel/ ineffabilis dulcedo diuinitatis. de
cõſe. di. ij. ſicut verus. Eccli. xxiiij. Spiritus me9 ſuper mel
dulcis. De his tribus propheta loquitur eccleſie Ezechie⸗
lis. xvj. Similam et oleum et mel comediſti: et decora fa⸗
cta es vehementer. ¶ C

Cingulum.

ISta ergo eccleſia ſic decorata et laudata/ ſic
etiã figurata ꝛ deſcripta antiquit9 a ꝓphetis/
maxime ab iſto Ezech. xvj. c. a quo traxi ver⸗
ba prime poſita/ inferi9 cãcellata/ nõ eſt me⸗
terit. refero me ad p̃ncipiũ. §. p̃ce. Sed vxor
agni legitime deſpõſata: i quo mrimonio eccl̃ie ſunt duo/
caput et mẽbra in vno corpore. Un̄ Roma. xij. multi vnũ
corpus ſum9. ex̃ de ſum. tri. c. ij. §. rurſus. Ephe. v. ſacramẽ⸗
tũ hoc magnũ: ego dico in chriſto et eccl̃ia. xvj. di. acutius.
ex̃ de biga. debitum. quod ſignificatum eſt Judicum. xiiij.

in pꝛin.vbi dicitur. Deſcendit Samſon:qui interpꝛetatur ſol foꝛtis:vel illuminãs eos.ſ.chꝛiſt⁹ſol iuſtitie ꝛ lux vera. Jo.j.ex̃ de puri.poſt par.c.j.in Thãnata.ſcilꝫ mundum.vidẽſq; ibi mulierẽ de filiabus philiſtijm. Philiſtijm interp̃tanť cadẽtes: q: gẽtiles cadebãt a gratia dei.i.eccleſiã de gẽtibus.aſcẽdit et nũtiauit hoc patri ſuo et matri ſue.i.ſynagoge vt acciperẽt eã ſibi in vxoꝛẽ. Unde ait Hiere.xxxj. In charitate ꝑpetua dilexi te; ideo attraxi te miſerãs tui. Hoc matrimoniũ initiatũ fuit ĩ paradiſo:qñ de latere doꝛmiẽtis Ade foꝛmata eſt eua. Gen.ij.xxxv.q.j.cũ igiť.in p̃n. ex̃ de diuoꝛ.gaudem⁹. ex̃ in clemẽ. de ſum.tri. ſacroſancte. Ratificatũ in cruce:vbi de latere chꝛiſti doꝛmiẽtis ꝓceſſerũt duo ſacramẽta.ſ.ſanguis et aqua:quibus foꝛmatur et dotať eccľia.vt p̃alľ.c.ſacroſancte.ꝛ ex̃ de cele.miſ. in quadã. Aqua em̃ mũdať vt ſit ſine macula. Cañ.iiij.ibi. Et macula nõ eſt in te.chꝛiſt⁹loquiť eccľie. Sãguine oꝛnať:vt ſit purpurata ſicut regina. Pš.xliiij. Adſtitit regina.i.eccľia. Cõſummatũ erit poſt iudiciũ:qñ introduceť ſpõſa in thalamũ ſpõſi:vt bonis ei⁹ plenarie ꝑfruať:ꝛ nũq̃ ab ei⁹ amplexib⁹ auellatur. Apoc.xix.ibi:q: venerũt nuptie agni:et vxoꝛ ei⁹pꝛeparauit ſe:ꝛ datũ eſt illi vt cooperiat ſe biſſino ſplẽdẽti ꝛ cãdido. Biſſinũ em̃ iuſtificatiões ſunt ſanctoꝝ. Et infra. Beati qui ad cenã nuptiarũ agni vocati ſunt.et xxj.ibi. Ueni oſtendã tibi ſpõſam vxoꝛẽ agni. Et de hoc eſt parabola.x.virginũ. Mat.xxv.ibi. Exierũt obuiã ſpõſo et ſpõſe/chꝛiſto ꝛ eccleſie. Et infra. Intrauerũt cũ eo ad nuptias.xxvij.q.j. nuptiaꝝ.ibi. cui eccľia ipſa cui⁹ mẽbꝛa ſunt cõiunx eſt: que fidei ſpe ꝛ charitatis integritate nõ ſolum virginib⁹ ſacris:ſꝫ etiã in cõiugatis fidelib⁹tota virgo eſt. vniuerſe q̇ppe eccleſie cui⁹ oĩa mẽbꝛa illa ſunt. Apľs dicit ij.ad Coꝝ.xj. Optaui vos vni viro virginẽ caſtã exhibere chꝛiſto ꝛc. De p̃dictis virginib⁹ fatuis ꝛ alijs habes.xxxij. q.v.ſi paulus. ¶ De iſto etiã mr̃imonio inter chꝛiſtũ ꝛ eccleſiã d: Oſee.ij.ibi. Deſpõſabo te mihi in fide: ſpõſabo te mihi in iudicio ꝛ iuſtitia: ꝛ mĩa ꝛ miſerationib⁹: ſponſabo te in ſempiternũ. Ter dicit ſpõſabo: vt oſtẽdat hoc matrimoniũ initiatũ ratũ ꝛ cõſummatũ. Initiať em̃ in fide per quã quelibet aĩa de eccľia dei ſpõſa dei efficiť: ꝛ annulo fidei ſubarratur. de quo Hiere.xij. Nũquid obliuiſciť virgo oꝛnamẽti ſui.ſ.annuli deſponſationis ſue: aut ſpõſa faſcie pectoꝛalis ſue.ſ. timoꝛis/quo debet coꝛ reſtringere ne deſluat in pctã: arguit hic dñs aiam q̃ cõiugij fidẽ nõ ſeruat: quũ mulieres cõſueuerint ſeruare annulũ deſpõſationis toto tẽpoꝛe vite ſue. Ratificatur vero in iudicio ꝛ iuſtitia et in mĩa ꝛ miſerationibus. Judiciũ eſt in diſcuſſione ſui. de quo de peni.diſt.j.iudicet.aliter ſumiť ex̃ de verb.ſigni. foꝛus. Juſtitia in punitione pcti. Multi enim ſunt qui bene iudicãt: ſed nõ ſunt boni iuſtitiarij: q: nõ bene puniunt q̃ ſe deliquiſſe cognoſcũt. vñ Aug. Quẽ penitet/oĩno peniteat: ꝛ doloꝛẽ lachꝛymis oſtẽdat. de peni.diſt.j.quẽ penitet.in pꝛinci. Et ibi. Juſtitia em̃ ſola dãnat. Uñ Eſa.xxviij. Ponã iudiciũ in põdere: et iuſtitiã in mẽſura: q: iudicium quaſi in ſtatera culpã ponderat: iuſtitia ꝟo penã culpe cõmẽſurat. Mĩa eſt in coꝛdis cõpaſſione: quaſi miſerũ coꝛ. Miſeratio in bñficij exhibitione: et pꝛecedit miſerationẽ mĩa. q: ſicut ait Grego. Plus eſt cõpati ex coꝛde: q: qui cõpatitur/ſeipm dat. Cõſummať aũt hoc matrimoniũ ĩ eternitate. et hoc eſt q̃ ait in ſempiternũ. Sed nõ dicit in quo fiat cõſummatio: innuẽs q̃ ineffabilis erit delectatio matrimonij cõſummati. Uñ Aug. Q̃ deus pꝛeparauit diligẽtibus ſe/fide nõ capiť: ſpe nõ attingitur: charitate non cõpꝛehẽditur: deſideria et vota trãſgrediť: acquiri poteſt: eſtimari nõ põt. De iſto cõiugio chꝛiſti et eccleſie Aug. ſup Jo. ſermone.vij. Quid mirũ ſi dñs inuitatus ad nuptias venit: qui in hũc mundũ ad nuptias venit: vbi verbũ ſpõſus/ſpõſa caro humana/ꝛ vtrũq; vnus filius dei/ꝛ idem filius hoĩs/vterus marie virginis thalamus fuit: vñ ipſe tãq̃ ſponſus pꝛoceſſit. pš.xviij. Item gloſ. ad Titũ.j. Plures vxoꝛes antiquoꝛum patrum ſignificauerunt futuram ex oĩbus gẽtibus vnitatẽ vni viro chꝛiſto ſubditam.

Matrimoniuꝫ xp̃i cũ eccleſia.

CAſtiſſima ergo eccleſia dei eſt: que et virgo appellatur.j. ad Coꝝ.xj.xxvij.q.j. nuptiarũ. Sed perdũtur oẽs qui foꝛnicãtur in ea ꝛ extra eã: niſi redeãt ad eã. Hi ſunt idololatre. de quib⁹.j.ad Coꝝ.ix.et.x.c.plene. Sap.xiij. xiiij.xv.c.et.xviij.q.j.idololatria.xxvj.q.v.cõtra idoloꝝ. vide quod ſcripſi.š.xlj. ar.ver. de Nemroth. Heretici.de q̇bus ex̃ de hereti.ꝑ totũ.ꝛ lib.vj.eo.ti.ꝑ totũ.xxiiij.q.vlti.§. qui vero.cũ oĩbus.c.ſeq.vſq; ad.c.quidã autem.vbi ponũtur ſecte hereticoꝝ.lxx.ꝛ amplius. Schiſmatici.de quib⁹ ex̃ de ſchiſma.vij.q.j.in pꝛimis ſeptẽ.c.xxiiij.q.j.didicimus. c.ſchiſma. De hoc ſatis.š.pxi.arti. Excõmunicati.de quibus ex̃ de ſen.excõ.ꝛ.xj.q.iij.in pꝛimis.xx.c.vſq; ad.§.cũ ergo.ꝛ.xxiiij.q.ij.ꝛ.q.iij.pertinaces.lj.diſt. aliquãtas.in p̃n. ex̃ in cle.de fide catho.fidei.§.poꝛro. ꝛ de vſur.ex grãdi.§. penul.de.pꝛoditoꝛes.de quib⁹ legiť ꝛ no.xlvj.di.clericus. xj.q.iij.nolite.xxij.q.v.de foꝛma. Sacrilegi.xvij.q.iiij.per totũ.ij.q.j.ſi quis in hoc genus. Homicide.ex̃ de homici. per totũ.xxiij.q.v.per totũ.de peni.diſt.j.homicidioꝝ.ꝛ.l. diſt. in pꝛimis.c. Uenefici.vj.q.j.infames. Uenenum faciens/vel dans:vel Adulatoꝛ: q: ſm Senecã adulatio eſt dulce venenũ.pš.liiij. Molliti ſunt ſermones ſuos ſuper oleũ: ꝛ ipſi ſunt iacula. Paricide/interfectoꝛes parẽtum vel filioꝝ.ff.ad.l.põpe.de pari.C.de illis qui parentes vel filios occi.l.vnica.legiť ꝛ no.ex̃ de his qui fi.occi.c.vlti. de peni.di.j.aut facta.gloſ.nõ talis. Incẽdiarij. ex̃ de rap.ꝛ incẽ.in literis.xxiij.q.viij.peſſimã. Maſculoꝝ concubitores. Molles immũdi.de peni.di.j.ſi q̇s tã maſculũ.et.c.q̃ puero.xxxij.q.vij.flagitia.c.adulterij.c.offerebat.ꝛ.c.vſus ex̃ de exceſ.pꝛela.clerici.ex̃ de vi.et hone.cle.C.de adul.cũ vir. Adulteri.xxxij.q.vij.ex̃ de adul. Foꝛnicatoꝛes ĩ quoſcũq; ſexu ꝛ cũ quacũq; creatura.xv.q.j. mulier.xxxvj.q.j.§. cũ ergo. Ibi ponunť gradus foꝛnicationum.ꝛ.xxxij.q.vij. adulteri.ꝛ.c.nõ ſolũ.xxv.diſ.§.criminis.xxxiiij.diſt. audite chariſſimi.palea eſt. Mechi immũdi in coꝛpoꝛe vel aĩa. xxxij.q.iiij.meretrices.ꝛ.q.vj. non mechaberis. Falſarij. xix.di. ĩ memoꝛiã.ex̃ de cri.fal. Periuri/quocũq; mõ.xxv. di.§.criminis.ex̃ de iureiur.xxij.q.v.vj.q.j. quicũq;. Plagiarij/vẽditoꝛes liberoꝝ hoĩm.no.j.q.j. q̃ ſtudet.gloſ.nũquid. Simoniaci/emptoꝛes ſpũaliũ. Giezite venditoꝛes.j.cauſa.oĩb⁹.c.ꝛ ex̃ de ſimo. ſi q̇s. Cõiuratoꝛes ꝛ ꝯſpiratoꝛes.xj.q.j.cõiurationẽ.cũ quatuoꝛ.c. ſeq.vj.q.j.ſi quis. Pꝛeuaricatoꝛes.ij.q.iij.§.notãdũ.ver.p̃uaricatoꝛ.cũ.ij. ver.ſeq. Raptoꝛes rerũ et virginũ.ex̃ de rap.xxxvj.q.j.et ij. Fures.ex̃ de fur.xxxij.q.iiij.meretrices.xiiij.q.v. penale.ꝛ.q.vj.furtũ. Uſurarij.ex̃ de vſuris.ꝛ.xiiij.q.iij.iiij.ꝛ.v. lxvj.diſt.ſeditionarios.cũ duobus.c. ſequen. Soꝛtilegi/et qui reſpiciũt ſoꝛtes.ex̃ de ſoꝛtile. xxxvj.q.j.ꝛ.ij. Malefici/qui carmina faciunt.xxvj.q.v.nec mirũ.circa pꝛin. ver. magi. Diuini/diuinatoꝛes.j.q.j.nunq̃ pꝛedicunt futura. xxvj.q.ij.intelligi.c. qui ſine.c.illos.ꝛ.q.iiij.igitur.cũ.§.pꝛecedẽ.ꝛ.q.v.§.j. Incantatoꝛes.xxvj.q.v. ſi quis.c.nõ licet. Augures/qui volatus auiũ et voces intendunt. Aruſpices/hoꝛarum inſpectoꝛes. Genethliaci/natalium dierum conſideratoꝛes.de his.xxvj.q.iiij.c.j. Nechꝛomantici/pꝛecantoꝛes moꝛtuoꝛum et diuinatoꝛes per eos.xxvj. q.v.nec mirum.ver. nechꝛomãtici. Arioli/circa aras idoloꝛum nefarias pꝛeces emittẽtes: et funeſta ſacrificia offerentes.xxvj.q. iiij. c.j. Phitonici/diuinantes arte magica.xxvj.q.v. nec mirum. verſi. pꝛeterea. Mathematici/per curſus ſiderum moꝛes naſcentium et actus et euẽtus pꝛedicentes.xxvj.q.iiij.igitur. Magi/inſpectoꝛes aſtroꝛum.pꝛealleg.c.igitur. Somnia attendentes.xxvj.q.vij. nõ obſeruetis. Aeromãtici/diuinãtes in aere. Geomãtici/diuinãtes in terra. Hydromãtici/diuinãtes in aqua. Pyꝛomãtici/diuinãtes in igne. de his quatuoꝛ pal.c.igitur.in p̃n. Hoꝛoſcopi/inſpectoꝛes hoꝛarũ natiuitatis hominũ.palle.c.igiť. Salitoꝛes/q̃ quũ mẽbꝛoꝝ q̇cũq; pars ſalierit: p̃dicũt ꝓſperũ ſeu triſte aliq̇d ſibi ſignificari. palľ. c.in fi. Sicarij/cum armis inſidiãtes/a ſica q̃ ſignificat

ferrū ſiue cultrū.vt legiꝰ ⁊ no.eẋ de homici.ſicut dignum.
Aſſiſſini/occulte occidentes.eẋ de homici.ꝑ humani.lib.
vj. Abigei/furātes gregē.de pe.diſ.j.§.iniuriarū.ante.c.
aut facta. Antropophagi/comedētes hoies: eos ſpoliā⸗
tes ⁊ tribulātes.pš.lxxviij.q: comederūt Jacob.⁊ in Job
xix.Et carnibus meis ſaturamini. Tyꝛanni/crudeles dn̄i
et iniuſte dn̄iū vſurpātes.xiiij.q.v.neqꝫ. Toꝛneamērarij/
exercitātes ſe in toꝛneamētis.eẋ de toꝛnea. Duellarij/pu
gnātes duo.eẋ de cle.pug.ī duel.ij.q.v.ꝯſuluiſti. Mono
machiarij/purgātes ſe ferro calido aqua vel alia re.eẋ de
pur.vul.ij.q.v.cōſuluiſti. Blaſphemi maledici.eẋ de ma
le. Aleatoꝛes.eẋ de exceſ.pla.inter.xxxv.di.c.j.et alee iſpe
ctoꝛes.no.ibi. Ebꝛij aſſidui.xxv.di.§.ea demū. Intruſi.
eẋ de elec.quiſquis.xvj.q.vij.ſane. Doloſi.pš.xxiij.Neciu
rauit in dolo ꝑximo ſuo.j.Pe.j.i fi. Rōnabiles ſine dolo.
Malitioſi.pš.lj.Quid gloꝛiaris in malitia.eẋ de exceſ.
pla.ꝙ graue. Nō efficiamini inanis gloꝛie cupidi.Gal.v.
xlix.di.§.j.Vane gloꝛioſi. Ficti hypocrite.de peni.di.ij.ci
tius. Adulatoꝛes.xlvj.diſt.ſunt nōnulli.xxv.diſt.§.ea de⸗
mū. Murmuratoꝛes.j.ad Coꝛ.x.ibi: nec murmurauerī⸗
tis.xc.di.alienus. Suſurrones/q̄ aliq̄d detrahūt in aure
alicuius de alio.vñ Leuiꝰ.xix.Nō eris criminatoꝛ/⁊ ſuſur
ro in populis. Diſcoꝛdie ſeminatoꝛes/quos p̄cipue dete
ſtaꝰ deꝰ.Pꝛouer.vj.xc.di.diſcoꝛdātes.c.diſſidētes. Infi⸗
deles.ij.q.vij.nō pōt.xxij.q.v.de foꝛma. Gaſtrimargi/gu
loſi.de cōſe.diſt.v.q̄nqꝫ. Furioſi/irati.xj.q.iij.illa.et.c.ira.
Inuidi.xxv.di.§.ea demū.xlvj.di.clericꝰ inuidēs. Phi⸗
largyꝛi/auari.xvij.di.ꝑ totū.xiiij.q.iiij.q̄d dicā. Acidioſi/
vnū eſt de ſeptē pc̄tis moꝛtalibus acidia.vt legiꝰ ⁊ notaꝰ
xxxij.q.vij.nō ſolū.et eſt acidia ſm̄ Damaſce.afflictio ſiue
triſtitia aggrauās/reddēs hoiem pigrū et frigidū ad opꝰ
bonū. Perſecutoꝛes bonoꝝ.xxiij.q.iiij.nimiū.⁊.c.ſi eccle
ſia. Pꝛeſumptuoſi/elati/ſupbi.xlix.diſt.c.j.⁊.xlviij.di.c.j.
Mendaces.xxij.q.ij.pꝛimū.Falſi teſtes.eẋ de cri.fal.c.j.
Diffamatoꝛes.vj.q.j.deterioꝛes. Secretoꝝ aut ſigilli
penitētie fractoꝛes.legiꝰ ⁊ no.xxij.q.v.de foꝛma.de pe.di.
vj.ſacerdos.eẋ de pe.oīs.§.fi. Inobedietes.eẋ de maio.
et obe.c.j.lxxxj.di.ſi qui. Pꝛopꝛietarij religioſi ⁊ clerici in
rebus eccleſie.eẋ de ſta.mo.c.ij.ſup quodā.c.cū ad mona⸗
ſteriū.xij.q.j.ſi pꝛiuatū.⁊.c.duo ſunt. Votoꝝ violatoꝛes.
xxvij.q.j.c.j.cū multis.c.ſeq. Nō officiātes clerici bn̄ficia⸗
ri vel in ſacris/aut religioſi clerici ꝑfeſſi.xcj.di.pſbyter.eẋ
de cele.miſ.c.j.c.dolētes. Irregulares cū culpa.eẋ de ſen
tē.excō.cū medicinalis.xj.q.iij.ep̄s pſbyter. Aut nō cano
nice electi/aut cōfirmati/aut conſecrati.eẋ de elec.lxj.diſt.
xxiij.q.j.didicimus. Beneficiati clerici habitū vel tonſu
rā dimittētes.eẋ de vi.⁊ hone.cle.c.vlti. Clerici ioculato⸗
res/goliardi/aut buffones.eẋ eo.ti.clerici qui.lib.vj. Cle
rici carnifices/macellarij/aut tabernarij/aut induti veſte
virgata aut partita.eẋ de vita ⁊ hone.cle.c.j.⁊.ij.in clemē.
Clerici theſaurizātes de bonis eccl'ie.xij.q.ij.aurū.xlvij.
di.ſicut. Aut laici tpe famis: vt ibi in cōtractibus decipiē
tes.eẋ de emp.⁊ vē.c.j.⁊.c.dilecti. Falſa moneta vtentes.
eẋ de iureiur.intellecto.C.de fal.mo. Denarios bolſonā⸗
tes vel pōderātes vt eligāt melioꝛes: q: defraudant rēpu
blicā. Caupones/ſtabularij/naute/qui cōiter ſuo officio
abutūtur.ff.nau.cau.ſtabu.granū.aut alias merces vt ſu⸗
pernēdāt: vel carius tēpus expectāt emētes ſi nō ſint mer
catoꝛes aut negociatoꝛes ſicut tabernarij/et ſtabularij q̄
de iſta arte viuūt.xiiij.q.iiij.quicūqꝫ. Clerici aut religioſi
negociatoꝛes.eẋ ne cle.vel mo.ꝑ totū.lxxxviij.di.ambitio⸗
ſi.j.q.j.pꝛincipatus. Ingrati.de dona.c.fi. Litigioſi.xlvj.
di.cōtētioſi.j.ad Coꝛ.xj. Terminoꝝ remotoꝛes.ff.de ter⸗
mi.amo.xiij.q.j.c.j. Sepulcroꝝ fractoꝛes.ff.de ſepul.vio.
et eẋ de iude.ſicut.§.ad hec. Publicani reipublice frau⸗
datoꝛes.iiij.q.iij.§.itē in criminali.ver.inuiti. Nō ſeruien
tes in eccleſijs.eẋ de cle.nō reſi. Fucati/ponētes in facie
coloꝛes.de cōſe.di.v.fucare. Sine iuſto bello aut vera ne
ceſſitate vel vtilitate terre tallias collectas gabellas: vel
alia ſeruilia indebita imponētes.eẋ de cēſi.ꝑuenit. Iniu⸗
ſtas guerras faciētes.xxiij.q.ij.iuſtū. Iura debita ſubtra
hētes/iniuſte litigātes/⁊ eos defendētes.eẋ de pe.calum
niā. Rancoꝛoſi.de pe.di.j.homicidioꝝ. Seditioſi/faciē⸗
tes cōmotiōes in populis.xlvj.di.ſeditionarios. Diuiſi/
partiales.xxiiij.q.j.q̄m. Iniuſtoꝝ vectigaliū ipoſitoꝛes.
eẋ de cēſi.innouamꝰ. Terrarū dn̄ia vſurpātes/ſicut Nem
roth.vj.di.§.his itaqꝫ. Mercenarios defraudātes.Eccli
xxij. Mercenarij nō fideliter laboꝛātes. Clerici aut re⸗
ligioſi de bonis eccl'ie aut monaſterij parētes vel alios di
tātes.lxxxvj.di.nō ſatis. Aut eccleſiam ſuā quomodolibet
defraudātes.xij.q.iij.c.j.⁊.q.iiij.c.j.⁊.ij. Cōcuſſoꝛes aliq̄d
petētes cōtra debitū rōne officij alicuius.legiꝰ ⁊ no.xxiij.
q.j.paratos.i fi.gloſ.cōciuē.c.militare. Libellos famoſos
cōponētes.v.q.j.⁊.ij.c.j. Emāſoꝛes/q̄ diu extra caſtra va
ganꝰ: ⁊ ad caſtra reuertunꝰ.legiꝰ ⁊ no.de pe.diſt.j.aut fa⸗
cta.gloſ.emanſoꝛ. Effractoꝛes/frangētes carcerē vt eua⸗
dāt. Graſſatoꝛes/latrones nemoꝛis ſeuiētes. Expilato
res/res iacētis hereditatis ſubtrahentes.de his quatuoꝛ
legiꝰ ⁊ no.de peni.di.j.c.aut facta. Mediatoꝛes ſimonie
j.q.j.eẋ de teſti.mediatoꝛes.l.vj.ep̄s. Mimi/rerū huma⸗
narū mutatoꝛes: ſicut olim erat in recitatione comediaꝝ
q̄ recitatoꝛ verbo dicebat: mimi motu coꝛpoꝛis expꝛime⸗
bant.Hugui.in deriuationibꝰ. Ioculatoꝛes/de quocūqꝫ
ioco in publico/vñ ioculatoꝛes q̄ſi ioci latoꝛes: in publicū
eī̄ faciunt ſpectaculū ꝑpꝛij coꝛꝑis.eẋ de vi.⁊ ho.cle.cū de
coꝛpe.no.eẋ li.vj.e.ti.clerici. Buffones vulgare Tuſcoꝝ
pꝛealꝰ.c.clerici. Scurra/leccatoꝛ/vaniloquꝰ.ꝑpꝛie ſcurra
diciꝰ q̄ ſequiꝰ curiā grā cibi/quaſi ſcutellā radēs. Trage⸗
diatoꝛes/medicātes fauces ad cātādum in publico.xcij.
diſt.c.j. Hiſtriones/geſticulatoꝛes/ioculatoꝛes/q̄ diuer⸗
ſos geſtꝰ ⁊ habitꝰ hoīm ſciūt repꝛ̄entare.vñ hiſtriones di⸗
cebanꝰ repꝛ̄ſentatoꝛes comediaꝝ q̄ i recitatiōe laruas ſue
faciei apponētes repꝛ̄ſentabāt habitꝰ ⁊ geſtꝰ diuerſoꝝ.ſm̄
Hug.in deri.de iſto de cōſe.di.ij.ꝑ dilectione.legiꝰ et noꝰ.
de his.lxxxvj.di.donare. Traiectatoꝛes cū manibꝰ in lu⸗
dis decipiētes. Cum beſtijs pugnatoꝛes.iij.q.vij.§.tria.
alꝰs ſub.c.infames.ver.q̄ opꝑas. Venatoꝛes.lxxxvj.di.qui
venatoꝛibꝰ.cū q̄tuoꝛ.c.ſeq. Percuſſoꝛes.eẋ de cleri.pcu.
Taxilloꝝ aut mercium vēditoꝛes ꝓhibitarū ⁊ poꝛtatoꝛes.
eẋ de iude.c.ita.c.ad liberādā. Stupꝛatoꝛes pueroꝝ vel
virginū.de pe.diſt.j.qui puero.xxxvj.q.j.§.cū ergo. Ince
ſtuoſi.xxxv.q.iij.de iceſtis.et.q.viij.inceſtuoſi.⁊ eẋ de eo q̄
cog.cō.vx. Toꝛnatrices/q̄ voluunꝰ in ludo vt toꝛni.legiꝰ
et no.de ꝯſe.di.v.nullꝰ. Scenici.ſcenos vmbꝛa.i.de ſcena
vmbꝛaculū locꝰ obūbꝛatꝰ in theatro coꝛtinis coopꝑtus.in⸗
de ſcenicus ca.cū.i.vmbꝛatilis/theatralis/q̄ facit ludos ⁊
geſtꝰ in theatro: vel q̄ ibi recitat ſcripturā.ſm̄ Hug.i deri.
de his de ꝯſe.di.v.nō opꝫ. Geſticulatoꝛes/faciētes geſtꝰ
coꝛꝑis. Thimelici miniſtrātes ludētibꝰ.legiꝰ ⁊ no.pꝛeal.
c.nō opꝫ.ij. Alchimiſte.diſcāt factoꝛes alchimie ipoſſibi⸗
le eē vnā ſpeciē i alterā trāſmutari.ſm̄ phm̄ bñ ꝓbaꝰ.xxvj.
q.v.epi eoꝝ.in fi. Ruffiani ducētes alijs meretrices: nō
minus peccātes ꝙ ſi cū eis agerēt.lxxxvj.di.c.j. Patroni
turpitudīs vxoꝝ.xxxij.q.ij.c.j. Partū alienū ſupponētes.
eẋ de pe.⁊ re.officij. Partū ipedietes.eẋ de homi.ſi aliq̄s.
Partū necātes quocūqꝫ.e.ti.ſicut. Filioꝝ expoſitoꝛes.
eẋ de iſan.⁊ lā.c.j. Falſi accuſatoꝛes vel denūtiatoꝛes.eẋ
de calū.⁊ accu.accuſaſti. Cōtra legē colludētes actoꝛes.
et rei latēter ⁊ fraudulēter cōponētes ſup lite.legiꝰ et no.
eẋ de calū.crimina. A fide clericatu ⁊ religiōe apoſtatan
tes.eẋ de apoſta. Calūniatoꝛes.ij.q.iij.§.notādū.ij.Falſi
ꝓcuratoꝛes.eẋ de ꝓcu.mādato. Execitoꝛes nō fideliter
fideicōmiſſa exeq̄ntes aut tarde.eẋ de teſta.nos q̄dē. Cō
tra parētes iſurgētes vel eis iobedietes vel iiuriātes. Le
uiꝰ.xx. Feſta indicta ab eccl'ia nō cuſtodiētes ſꝫ ſeruiliter
operātes.de ꝯſe.di.iij.c.j.et.c.ieiunia ſane.eẋ de feꝛ.c.vlti.
Cōuēticula faciētes. Laici pdicātes.eẋ de here.cum ex
iniūcto. Cōtra libertatē ſtatuta faciētes ⁊ ſcribētes: ⁊ ea
ſeruātes.eẋ de ſen.excō.vocauit. Rebaptizati.de ꝯſe.di.
iiij.q̄ bis.⁊.c.ſeq. Reoꝛdinati.j.q.vij.ſaluberrimū. Fur⸗

riue oꝛdinati.ex̄ de eo q̄ fur.oꝛ.re. Per ſaltū ꝓmoti.ex̄ co.
ri.Clamdeſtine cōtrahētes.ex̄ de clamdeſ. Uiuētibꝰ vxo⸗
ribus cōtrahētes.ex̄ de eo q̄ dux.in ma.c.penul. Sponſas
fratrū in vxoꝛes ducētes.ex̄ de ſpon.ſponſam.Cū affinibꝰ
⁊ cōſanguinibꝰ foꝛnicātes.ex̄ de eo q̄ cogno.cōſan.xxxv.
q.iij.⁊.q.iiij.⁊.v.Cū iudeis mulieribus ⁊ ſaracenis vel q̄⸗
buſcūq; alijs extra fidē ſe cōmiſcentes.xxviij.q.j.caue.Tē
poꝛe interdicto ab eccl'ia nuptias celebꝛātes.ex̄ de ma.cō
tract.ꝯ inter. Semel in anno nō cōfitētes ⁊ nō cōmunicā
tes.ex̄ de pe.⁊ re.oīs.Tēpoꝛe interdicti ⁊ coꝛā excōmuni⸗
catis ⁊ interdictis ſuſpēſis ab officio publice celebꝛāte s
ex̄ de ex.pre.tanta.⁊ ex̄ de pꝛiui.epoꝛū.li.vj. Pꝛelatoꝛū ſen
tērias nō ſeruātes.xj.q.iij.Excōicatis ⁊ rebellātibꝰ eccl'ie
⁊ fidei auxiliū cōſiliū vel fauoꝛē dātes/vel eis cōmunicā⸗
tes.xciij.di.ſi inimicꝰ.j.q.j.ſiquis inq̄t.ex̄ de ſen.ex. nuper.
Pacta nō ſeruātes.ex̄ de pac.Idē de ꝓmiſſionibꝰ.Thoꝛ
maculantes.xxxij.q.iiij.oꝛigo.⁊.c.in eo.Extra vas ſemen
ꝓijcientes ſicut Onas filiꝰ Jude vn̄ pꝛopter hoc ꝑcuſſit
Onam dn̄s eo q̄ rem deteſtabilē feciſſet.Gen.xxxviij. Il⸗
licite vel impudice ſe vel alios tangētes.xxxij.q.iiij.mere⸗
trices.xxxij.q.v.nec ſolo. Poſt ꝓmiſſam cōtinentiā ad in⸗
uicem matrimonio abutētes.xxvij.q.ij.ſi vir ⁊ vxoꝛ. Debitū
cōiugij denegātes.ea.cā.⁊.q.ſi tu. Sine religione ſe cōiu⸗
ges diuidētes.xxvij.q.ij.§.j.Sine licētia recipꝛoca coniu⸗
ges cauſa peregrinationis vel alia diu abſentes.ex̄ de cō⸗
iugio lepꝛo.c.j. Pꝛetertu filioꝛū nō pꝛocreandoꝛū matri⸗
monio nō vtētes.xxvij.q.ij.oē. Faſcinatoꝛiā aut maleficiū
cū maleficio remouētes.ar.xxij.q.ij.ſiquis ad te. Poſt vo⸗
tū cōtrahentes.ex̄ qui cleri.vel vo. Pꝛeſbyteri cū peccato
moꝛtali celebꝛātes vel cōicantes.de con.di.ij.quotidie.ea.
di.qui ſcelerate.Bn̄ficia recipiētes/⁊ nō eccleſiā offician
tes.lxxxj.di.cos.Decimas ⁊ iura eccleſiaſtica nō ſoluētes
ex̄ de deci.xvj.q.j.decime. Penitētias rūpentes. de pe.di.
v.conſideret.Recidiuātes.de pe.di.iij.irriſoꝛ.⁊.c.ille. Po
tētes reddere aliena/⁊ nō reddētes.xiiij.q.vj.ſi res. Pꝛe⸗
lati ⁊ epi de relictis pauperibꝰ quartā recipientes no. ex̄
de ſepul.c.ij.Clerici collucrātes.ex̄ de imu.ec. non minꝰ.⁊
c.aduerſus. Pꝛo literis oꝛdinatoꝛū/⁊ beneficiatoꝛ/abſo
lutoꝛū/cōfirmatoꝛū/cōſecratoꝛū/quoꝛumcūq; clericoꝛū
pꝛomouendoꝛū/in fraudem iuris ſimoniacos condēnan
tis/magna pꝛecia per notarios ſuos aut cancellarios aut
officiales recipiētes.j.q.ij.nullus.ex̄ de ſimo.c.j. Pꝛelati
cōdēnationes pecuniarias ⁊ cōpoſitiones imburiantes.
legit ⁊ no.ex̄ de pe.c.ij.Adulatoꝛes/ſeruitoꝛibus et con⸗
ſanguinibꝰ ſuis ⁊ alijs ꝑſonibus carnalibus aliquoꝛū indi⸗
gnis bn̄ficia cōferētes.ex̄ vt ec.bene.c.j.j.q.j.ſunt nōnulli.
Judicia ⁊ ſentētias iuſtas vel iniuſtas vendētes.ij.q.vj.
venales.xj.q.iij.nō licet. Expēſas pōpoſas ⁊ ſuperfluas
⁊ curioſas in equis familia ⁊ veſtibꝰ ⁊ ſupellectilibꝰ cibis
⁊ edificijs maxime clerici facientes.⁊ de pauperibꝰ parū
vel nihil curātes.xvj.q.j.qm̄.xij.q.ij.gloꝛia. Guerras ⁊ di
uiſiones faciētes ⁊ nutrientes.ex̄ de treu.⁊ pa.Sacerdo⸗
tes ⁊ clerici raro aut nūq̄ celebꝛantes/aut ꝑdicātes/aut
epi niſi pꝛopter lucrū epale officium exercētes.ex̄ de cele.
miſ.dolentes.vij.q.j.ſicut vir. Parū aut nihil de aīabus
ſubditoꝛū curātēs.viij.q.j.ſunt in eccl'ia.xxiij.q.iiij.tres ꝑ⸗
ſonas. Pꝛe timoꝛe ꝓcio vel amoꝛe nō coꝛrigētes.xliij.diſ.
ephesijs.l.di.q̄s diaconꝰ.ex̄ de offi.oꝛ.ad repꝛimēdam.⁊.c.
licet.Cum pꝛelati vſurarijs vel eoꝛū heredibus cōuenien
tes/⁊ libꝛos eoꝛū recipientes/⁊ nūq̄ aliquid illis qui ſol
uerūt vſuras reſtituentes.ex̄ de vſu.cum tu. Pꝛelati ſe ab
eoꝛū eccleſijs abſentantes abſq; cauſa legitima.ex̄ de vo.
et vo. redēp.magne.vij.q.j.ſicut vir.

¶ Articulus.lxvij. A

Predicti flagitioſi ⁊
eoꝛū cōſimiles q̄ foꝛnicant in adinuentioni⸗
bus ſuis ſunt illi per q̄s imaculata eccleſia
dei ⁊ ſponſus chꝛiſtꝰ dn̄s diffamat: ⁊ ab infi⸗
delibus foꝛnicaria appellat. Sed ſi in toto mūdo non niſi
duo vel tres ſancti eſſent:in illis/et nō in alio toto mūdo
ſcelerato/eccl'ia ſancta eſſet.xxiiij.q.j.a recta.legitur ⁊ no.
xxj.di.q̄uis.de cōſe.di.iiij.q̄ris.ſed q: neſcimꝰ repꝛobos ⁊
electos:de oībus cōſtituit iſta militans eccleſia in hac vi⸗
ta.xxiij.q.iiij.hec autē.Quicquid ergo mali in eccl'ia age⸗
re videamꝰ:ſi habemꝰ officiū ⁊ poſſumus: coꝛrigamus:
vl' gemamꝰ:⁊ ſileamꝰ.xj.q.iij.qn̄.Obturemꝰ aures rumo
ribꝰ.lxxxvj.di.ſiq̄d.Expectemꝰ dn̄m.ps̄.xxxix.expectās ex⸗
pectaui. Dimittamꝰ ipm facere:q: bn̄facit oia. Mar.vij.
xxiij.q.iij.q̄dā.ꝟ.floꝛiani.Et q̄ nos mala vocamꝰ: ipſe bo⸗
na.et q̄ nos bona:ipſe ſepiſſime mala appellat.facit ad h̄
xxiij.q.v.relegētes.in pꝛin. Nam ſtultū dei ſapientius eſt
hominibꝰ.j.ad Coꝛ.j.Bene ſcit deꝰ q̄d facit/⁊ q̄d ꝑmittit
de bonis iuſtis ⁊ de malis/ſm Aug.etiā bonum trahens
pꝛe.c.relegentes.xxiij.q.v.§.hinc notandū. Oia que ſiūt
aut iuſto iudicio facit:aut permiſſu ita fieri ꝑmittit.xxvj.
q.v.nec mirū.vltra colum.ꝟ.nec ideo. Non eſt ſapientia
nec ꝯſiliū Pꝛouer.xxj.nec foꝛtitudo ꝯ ipſum. Dimittamꝰ
ipſum regere mundū/qui creauit mundū:q: bonꝰ rectoꝛ
hūani generis eſt ⁊ authoꝛ. Pax multa diligētibꝰ legē tuā
⁊ nō eſt illis ſcādalū ps̄.cxviij. Ille ſapiētioꝛ q̄ non eſt cu⸗
rioſus ſcire qualiter regat mundus:q̄ hoc cōſiderat pacē
habet/⁊ nō eſt illi ſcādalū.Curioſi ⁊ ſcrutantes ⁊ q̄ ſcru⸗
tinio ſcrutati ſunt iniq̄tates/defecerunt ſcrutantes ſcruti
nio.ps̄.lxiij. In guerra habitāt ⁊ pax lōge eſt ab eis. Bea
tus q̄ de bono ⁊ malo lucrari ſcit. Iſte eſt Aioth ambide⸗
xter lucrans a dextris et a ſiniſtris:de quo dicit q̄ vtraq;
manu vtebatur pꝛo dextra. Judi.iij. Pꝛudentes mercato
res de vilibus ⁊ pꝛecioſis mercibus lucrant:fatui de om
nibus perdunt. Quid nobis et nouitatibus mundi: qui
ſemper ſe mouit ⁊ mouet:⁊ nos non moueri cum eo de⸗
bemus. Opoꝛtet nos penitētiā agere.ne.Luc̄.xiij.perea⸗
mus. Moꝛtui ergo ſumus mundo:ne pereamus cū mun⸗
do/⁊ damnemur ſm Paulū.j.ad Coꝛin.xj. Scimus q̄ deꝰ
eſt.Heb.xj.Et totꝰ bonꝰ eſt.Luc̄.xviij.Mat.xix.Et vtrūq;
ſeculum bene regit. Sufficiat hoc nobis. Utinam vere ⁊
coꝛde dicamus/Fiat voluntas tua ſicut in celo ⁊ in terra
Mat.vj.⁊ Luc̄.xj.vbi Cypꝛianus. Nō igit petimus vt deꝰ
faciat q̄d vult:ſed vt nos facere poſſimꝰ/quod deus vult
quod vt fiat in nobis opus eſt dei voluntate.i.opera eius
⁊ pꝛotectione:q: nemo ſuis viribus foꝛtis eſt:ſed dei miſe
ricoꝛdia tutus. Que nouitates fuerūt ⁊ erunt non eſt cu
randum:nec vtile ſcire eſt. Hoc autē ſciendū ⁊ in memo⸗
ria cōtinue habēdū q̄ moꝛi nos neceſſe eſt.xxiij.q.iiij.§.ſ3
in his.Et h̄ nō nouū:ſed vbi ⁊ qn̄ ⁊ q̄liter neſcimꝰ. Quia
igitur nos moꝛs expectat vbilibet:⁊ nos eam vbilibet: ⁊
omni tēpoꝛe ꝑſtolemur ſm Bern̄. Quidem mihi ſi totꝰ
mundus vt luna mutetur/⁊ ſtultus cu3 ea:Eccl'i.xvij.Et
ego dei gratia ꝑmaneo vt ſol in ſphera ſua.Et quid ſi to⸗
tus oꝛbis ſaluaret/⁊ ego ſolꝰ perirem:vere filij hominu3
ſumus vanitati ſubiecti.Ro.viij.⁊ diligentes eam ⁊ que⸗
rentes mendaciū.ſm Dauid.ps̄.iiij.bonū eīn ⁊ malū no⸗
ſtrum intra nos eſt in noſtris effectibus. Un̄ et regnum
dei intra nos eſt.Luc̄.xvij. Quid ad nos de his que foꝛis
in mūdo ſunt.j.ad Coꝛ.vij.j.q.j.multi. Ideo chꝛiſtus plā⸗
xit Lazarū ſm Hiero.q: foꝛis.i.ad iſtum mundū exterio⸗
rem eū vocabat. Sed gloꝛia filie regis ab intus.ps̄.xliiij.
Si non ſaluatur vnq̄ quis/niſi qui ſecum habitat.et qui
reuertitur in ſe cum filio pꝛodigo.Luc̄.xv.Accedet homo
ad coꝛ altum ⁊c ps̄.lxiij.⁊ qui conuertitur ad coꝛ ſm Da⸗
uid.multo/potiꝰ hoc tempoꝛe tenebꝛarū examinato me
aliquoties ⁊ dico mihi. Quid vis extra deū:⁊ reſpondeo
Nihil ⁊ infero. Quis deū tibi tollere pōt niſi ꝑuicacia tua
Poſt deū ⁊ cū deo ego mihi bonus:⁊ ſine hoīe ⁊ deo ego
mihi malꝰ.j.q.iiij.crimē. Quis g̃ ſepabit me a charitate dei
ꝓpter as me:ſi igit me chꝛiſto ⁊ creature mētenon cōico:
me ab eo excōico.ſi in me nō ſum:in ipo nō ſum.q: in ipſo
moueoꝛ/viuo/⁊ ſum.Actu.xvij.Si xp̄o in me ſine ipo ſum
nō ſum xp̄e:q: ꝑ ipm/⁊ i ipo/ſum id q̄d ſum. Ue vob lippis
q̄ ex tumoꝛe ſupꝑficiē intuemini:ſuſpicātes ex hoc oia foꝛe

ſalua: nõ attendentes interiorẽ vermẽ qui interiora corrodit. ſm Bernar. cõcuſſionẽ ⁊ terre motus interiores ⁊ exteriores / tẽpore preſentis dei vicarij concurrẽtes in myſterio. Nondũ ſigillũ apertũ eſt. Preſtolẽtur ſigillũ apertũ / qui erunt: ⁊ videbũt interim ſufferendũ: ⁊ obediendum. Euãgelium eternũ. Apoca. xiiij. eſt immutabile. Pauper miſſus a deo cũ bulla regia. Miniſter eiꝰ nõ eſt mortuus: ſed viuit. Citius reſurget / clarius / et pfectius. Tentãtur ⁊ tẽtabũtur filij eius pualide: ſʒ patris munere nõ deficiẽt: q: in charitate ppetua dilecti et deſponſati cũ patre ſunt. Oſee. ij. ⁊ xj. ſerui nõ manebũt in domo patris in eternũ. Jo. viij. q: lege pfecte libertatis ab oi carne. Jaco. j. id eſt euangeliũ negauerũt verbo et opere. xxij. q. v. cauete. Hic parantes paſca: q: filij Agar ancille egyptiace tenebroſe. lvj. di. hiſmael. Hic ſolẽnizãtes vigilias: paſca typicũ euomẽtes. Blaſphematus / ⁊ ſtolidus reputatus / pater inclytus pauper / ſapiẽtia plenus / liberãs eccleſiã / ⁊ cõdẽnatus a filijs ſpurcitie retrogradis ⁊ apoſtatis. Uindictã petijt: et petit. Faciet dñs exercituũ: q: zelatur eũ: et ideo ſignauit eũ. Fiet carnis totalis deſtructio: alſ non fieret ſpiritꝰ conſtructio. Nemo poteſt diſciſſam diſruptã ⁊ veterẽ tunicã plenarie reſarcire. Luc. v. Ex vna parte reſuitur: ex altera ſcindit. Deut. xxviij. vermibus ⁊ grãdinibus. Leonibꝰ. Judi. xiiij. et vulpibus. Cañ. ij. pſ. lxxix. ſingularibus feris apris de ſylua exterminata ⁊ vaſtata ẽ vinea. ¶ B Frãciſci ſacra regula ad quid ſepes et maceria? cõſtitutiones que etiã nõ ſeruãtur? vt quid ceco collyrium? quid leproſo ſirupus? q̃d mortuo medicamẽ? quid albedo ethiopi? q̃d ſimplicitas vulpi? lupo ſobrietas? coruo legalitas? pardo puritas? leoni humilitas? pauptas gigãtibus? charitas litigãtibus ⁊ ambiẽtibus? j. ad Cor. xiij. et ideo nullũ cataplaſma / nullũ pigmentũ / nullũ antidotũ tãto morbo medebit: niſi ſegregatio electorum. Interim ſit fex olei amurca cũ oleo: furfur cum ſimilagine: murena ſerpẽs cũ anguilla: granũ cũ palea: fictile vas cum aureo. xxiij. q. vij. c. j. habitet Loth cũ Sodomis. Geñ. xix. xl. diſ. quelibet. Job cũ ſcorpionibus et ſtrutionibus. Job. xxx. Nicolaus inter ſeptẽ diacones. Act. vj. xxiiij. q. iij. quidã. ver. nicolaite. Judas ſcarioth inter aplos. xxiij. q. iiij. quid ergo. Ignis accẽſus tribulationibus ſeparabit ⁊ colabit filios leui. l. diſt. ⁊ purgabit. Malach. iij. vt recedat ſcoria: ⁊ remaneãt vt aurũ obrizum / offerẽtes dño ſacrificia in iudicio ſerui condẽnationis / et iuſtitia primi cõpaſſionis / ad caminum vere pauptatis reducti. Eſa. xlviij. c. ⁊ vere expropriatiõis facti dñi poſſeſſores ⁊ poſſeſſio dñica. deficiẽt argumẽta: q: regnabit veritas. Syllogiſmus peribit: q: ſimplicitas preualebit. Cõcluſio nõ fiet: q: dñs humilis ſabaoth faciet conſummationẽ arrogãtiũ: ⁊ per eũ ſapiẽtibꝰ verius inſipiẽtibus cõcludet. Inimici chriſti ⁊ euãgelij reſarciẽt euãgeliũ neſciẽtes q̃d agãt: ⁊ vindicabũt impugnationẽ. ar. xxiij. q. v. §. hinc notãdũ. quia dñs pugnat occulte: iacit ſagittã a pharetra ſua in indignatione ſua: ⁊ abſcõdit manũ: vt videntes nõ videãt. Jo. ix. ⁊ paret pedicam. Job. xviij. inimicis de virtute ppria gloriãtibꝰ. pſ. lxxvij. Dormiens ſurgit tãq̃ crapulatꝰ a vino furoris ſui: vt pcutiat inimicos ſuos in poſterioribꝰ cõſummatiõis vite ſue. pſ. lxxvij. Et fiãt in opprobriũ ſempiternũ: vt iſrael ſaluus fiat. ¶ C

Prima colũna nutabit: ⁊ iam nutat. Scindetur ſpõſa chriſti: ⁊ iã lõge lateq̃ ſciſſa eſt. Pugnabit fermẽtata in mẽbris ecclia vera ꝯ falſam: pualebit p tpe mẽdaciũ: vt purgetur vitiũ. Reſurget ante vltimã reſurrectionem in ſpũ humilitatis. Dañ. iij. ⁊ aio cõtrita ſpõſa chriſti puriſſima redibit ad initiũ: tribulationibꝰ dealbata: et a fecibus defecata: q: vexatio apiet eiꝰ auditũ. Eſa. xxviij. que ſurda diu pmãſit. Diu cucurrit iã quartus equus pallidus. ſ. hypocriſis. Apoc. vj. ſed nũc perãplius calces iacit: q: modicũ tps habet. Diu regnauit trãſfigurata hypocriſis regẽte eã trãſfigurato angelo tenebrarũ. xxvj. q. v. epi. Sʒ modo plenarie ſuũ imperiũ dilatauit ⁊ dilatabit: quouſq̃ veniet rex impudẽs plenus myſterijs ⁊ velatus / ppoſitiões ſciẽs. Dañ. viij. Beſtia prima vaſtãs oia plus q̃ credi poſſit. Apoc. xiij. Qui huiꝰ imperij carnei caput tenet: cuiꝰ mẽbra tabefacta iãdiu p orbẽ preualebũt: ⁊ ſerpũt ſceleratiſſimi eius ⁊ pfidi pceſſores. nã ſagittãs ſanctã eccleſiam in precordijs ſue charitatis ⁊ vnitatis / pacis ⁊ pietatis / mũditie et caſtitatis. Se eius vocat filiũ / ipſam ſcindens. De parte eius ſe vocat: ac ſi eccleſia ſit in parte. cõtra id. xxiiij. q. j. ſchiſma. Plus eã impugnãs / q: familiaris inimicus / q̃ hoſtis barbarus notorius. xciij. di. ſi inimicus. Oſculat eã: et transfigit eam ſica. i. cultello: Amaſam Joab. ij. Regũ. xx. et Judam chriſto. Mat. xxiij. ſe ei exhibens quum eã ſalutat. In hac caligine lux lucebit electis habitãtibus in hac regione vmbre mortis: qui nõ rapiẽtur de manibꝰ dñi: et nõ dimittent matrẽ cecam ⁊ quaſi ſterilem / propter nouercã adulteram et fecũdam. Recooperient pudenda patris: q: ſunt filij pudorati ſucceſſores Sem et Japhet. Geñ. ix. xcvj. diſt. in ſcripturis. Et in hoc filij cognoſcentur aquilini cum corpore chriſti / quod eſt eccleſia / cõgregati. Mat. xxiiij. xxiiij. q. j. quoniã. nec diuiſi ab eccleſia ⁊ a ſpõſo quãtũlibet deuiante. Priuigni degeneres ſectabuntur nouercã tumentem ⁊ aconita. i. venenum miſcentẽ. Aquila rex Alemãnie et Romanorum lactabit nouercã / ab ea lactatus: quia ab aquilone pãdetur. Hiere. j. malũ ſchiſmatis. Paſcet eã et occidet eã hoc tẽpore et futuro. Interim qui ſtat videat ne cadat. j. ad Cor. x. Nõ dimittat mũdum donec de medio fiat: q: iuſtitia colorata regnabit in parte cubilis chriſti: ſed ipſe cubat in meridie. Cañ. j. et in horto concluſo ⁊ ſignato. Cañ. iiij. etſi ſpinoſo et inculto. Amabit ſe ſectus et fictus iuſtus / lucẽ habens nõ ardorem / cõtra fidem: et habebit argumẽta ficte vite: et dicet / Mecũ eſt dñs. ſed fidelis dñs in fide vera habet diuerſoriũ ⁊ cubile: ⁊ in ea reſuſcitat vitã ſuam: et Franciſcũ ſuũ fidelem diſcipulũ et apoſtolũ: qui dño pape et eius romane eccleſie p ſe et ſuo corpore myſtico / obedientiã ſpecialẽ promiſit: et euangeliũ obſeruare in regula ſua. Fermentatã autem vitã de fide ſpernit et odit: ex fide enim ſincera ⁊ non ex operibus abſq̃ ea iuſtificat Abraam cũ ceteris iuſtis. Roma. iiij. Jaco. ij. Nihil ſit ſimplicitati diuine cõtrariuʒ: ſicut hypocriſis / que totã ſanctã eccleſiã hodie percutit: ⁊ ſynagoge ſimilẽ eã facit. ¶ C Hypocriſis quidẽ eſt mater duplicitatis: filia mẽdacij / et patris eiꝰ diaboli: duplici vita viuẽs: corpore in celis habitãs / mente in terra: honoris auida: in ſe pauida et infructuoſa: doli artifex: martyr diaboli: emulatrix ⁊ perſecutrix bonorum: correctrix oim: ipſa incorrigibilis: intus arida: antrũ demonũ ⁊ eorum figura: tinea ſanctitatis: cõpta meretrix: fucata ſpurcitia: inflata vipera: ornatũ ſepulcrũ: filia peccati et cõtinue peccãs: pditionis pcurſor: vermis eccleſie inſenſibiliter quodãmodo eã depaſcẽs: negatio nature: crocodilus vitalia cõſumẽs eccleſie: blaſphemia alterius vite: genitrix phariſeorum: ſoror ſcribarũ: comes Ananie ⁊ Sapphyre. Actuũ. v. xxiij. q. viij. petrus. Petri timor: iudaizantis gula. ij. q. vij. paulus. pediſſequa: Herodis aſcalonite. Mat. ij. pedagoga: totiꝰ puritatis euãgelice inimica. De hypocrita. Job. viij. xiij. ⁊ xv. in fi. ⁊ xxvij. ⁊ xxxiiij. ⁊ vlti. c. et de peni. diſ. ij. citiꝰ. Scripſi ꝯ hypocriſiʒ late. j. i pte. ij. ad fi. §. aliõ manu peculiare. i ar. lxxviij. Hec iq̃ ipura ſctitas: ſʒ tota iiq̃tas: iſto tpe tenebrarum i vtraq̃ ecclia malignãtiũ / ⁊ ſctõrum pinariã arcẽ iãdiu ⁊ tenuit ⁊ tenet: ⁊ ppter eiꝰ iiq̃tatẽ ecclia ꝯ eccliaʒ dimicabit. Militantes filij brauiũ pcepturi / quũ nuda pmanebit ecclia ſctõrum: veſtimẽta ſua miſta ſanguie. Eſa. ix. deponẽtes: ⁊ eã nuptiali. Mat. xxij. idučtes veſte: q: eius veſtitꝰ eſt pprie deauratꝰ. pſ. xliiij. erũt. Plãtatiões vero adulterine. Mat. xv. ſequẽtes eccliaʒ. pſ. xxv. malignãtiũ eradicabunt cũ ea. ⁊ tũc regnabit dñs i tẽplo ſctõ ſuo. pſ. x. vnitꝰ cũ ſpõſa ſua in ſimplicitate fide ⁊ charitate qui triplex funiculus nectit eccleſiam cũ chriſto vt nũq̃ rumpatur. ex de treu. et pa. c. j. Duplicitas aũt et infidelitas ⁊ iniquitas cõprehẽdet pſeudo filios: vt cũ pr̃e eorum Amorreo

Hypocriſim inſectat autor.

et matre Lethea. Ezechiel.xvi. perpetuo diſrūpātur: ⁊ flā
mis vltricibus diuiſionis.ſ. et fictionis ⁊ vere matris pſe
cutionis ꝑpetuis exurātur. ¶ E Adaperiat ꝑinde obſe
cro genu flexo nr̄a ſancta mr̄ eccleſia oculos cordis ſui: et
cognoſcat peſſimā ſuā pacē. Eſa.xxxviij. In bonis tēpora
libus dilatata: ⁊ ſpū minorata: q: dies veniūt: ⁊ ꝓpe: ⁊ in
ſanuis: ꝙ inimici eius ad literā coanguſtabūt eā: ⁊ circū
dabūt eā obſidione ꝑſecutionis: ⁊ apprehēdēt eam inter
anguſtias terre.i. ad terrā quā dilexit dimittēs celū/ꝓpter
nēt eā. Luc.xix. Et q: nō fuit deo ⁊ ſpū eius cōtēta: ſed ma
nus ſuas miſit ad appetitum ⁊ poſſeſſionē terre inanis ⁊
vacue. Gen̄.j. Et in terrenis voluit dilatari: nō cōtēta ter
minis ſuis etiā tēporalibus legitimis quos habebat: ſed
etiā inſuꝑ inuaſit terminos alienos.xiij.q.j.c.j. Et paupta
tē euāgelicā arram hereditatis ꝑpetue totaliter repudia
uit: ⁊ eā exulare fecit: que data erat ei ꝓ dote diuitiarū ce
leſtium: ⁊ in qua fundata erat a ſpōſo ſuo chriſto ⁊ a ſuis
apl̄is/qui eā in ea plātauerūt et fundauerūt.xij.q.j.c.j. Et
q: ingrata. ex̄ de donat.c.ſi.extitit largitoribꝰ patrimonij.
xcvj.diſt.cōſtātinus.ij.qđ ad ſuā ⁊ pauperū.xvj.q.j.qm̄. ſu
ſtētationē/nō oſtentationē/delectationē/⁊ theſaurizatio
nē.xij.q.ij.aurū.poſſedit ⁊ poſſidet. Ideo dicit dn̄s exerci
tuum. Fortis iſrael/magnus/⁊ paruus/diues/⁊ pauper.
Eſa.ix.pſ̄. Zelatus ſum te: q: dilexi te: et redemi te.pſ̄. re
dēptionē ſpoliabo te: nudā dimittā te: ſicut ſteti in patibu
lo. Jo.xix. ꝓ te effraym augmētū et cayn poſſeſſio recedēt
a te. Aurū Euilath. Gen̄.ij. exulabit a te. Vacce pingues
que ſunt in mōte ſamarie. Amos.iiij. prelati diuites in ec
cleſia deficiēt: ⁊ macilēte ſuccedent. Gen̄.xli. Naues tue q̄
nauigauerūt in ophir ꝓpter aurū cōfringētur/in aſiō ga
baa.iij. Reg.vlti. Nō bibes plus nectities aurū in quo cō
ſiſa es. Baruch.iij.j.q.j.§.ex his. ſed cōfidentia tua in me
erit.pſ̄. qui cōfidūt in dn̄o. Job.j. Camelos tuos/aſinas/
et greges ouiū arripiēt ſabei. Reges te in terra dotātes/
ſiccabūt vbera tua in terra turgentia. Qui te exaltauerūt
humiliabūt. Bibiſti: et propterea totū euomuiſti. Nimis
eras plena: euacuata es/et curata. Vituli aurei quos po
ſuiſti.iij. Reg.xij. **in Bethel**: te me blaſphemare fecerunt:
corruerūt ⁊ ad or**bis ſolū me**. Deut.xxxij. icraſſata/impin
guata/dilatata. in **cātico. Audite**. recalcitraſti ⁊ dereliqui
ſti deū factorē tuū: red**ēptorē et ſpōſum** tuū: ſed attenua
ta ⁊ ſubtiliata de craſſitudine **terre redibis** ad me. Quere
bas me in armētis ⁊ bobus/currib**us ⁊ elephātibus: ⁊ nō**
inueniſti me. Oſee.v.pſ̄.xix. hi in curribus. **Calcabis** ter
rā: et dicā ecce adſum. Ad natiuitatē tuā nuda redibis: vt
ſic iterū renaſcaris: q: niſi nata fueris denuo. Jo.iij. nō co
laberis/innouaberis/et purgaberis ſicut in diebus anti
quis. Malach.iij.l. diſt. et purgabit. Et erit poſſeſſio tua
innocētia ⁊ nuditas. Mēdax feciſti euāgeliū meū in con
ſpectu filiorū hoim: et idololatrare eos feciſti: ſ; ſpoliatio
tua verificabit **illud**: ⁊ orbis te nudā aſpiciēs ⁊ abſq; pul
uere terre aſpiciens celū/adorabit me: q: glorificata es in
theſauris tuis: ⁊ nō erat eis numerus. Baruch.iij. Et eru
ginauit aurū tuū et argētū. Jaco.v. iō Babylonij veniēt:
aſportabūt **illud**. Eſa.xxxix. Et ꝓ vaſis aureis erūt tibi ſi
ctilia ⁊ lignea.i. **paupes**. Viuos lapides cōtēpſiſti ⁊ extra
xiſti mortuos tuos.xij.q.ij. multi corruunt. ⁊ in tabernacu
lis habitabis ſicut ⁊ patres tui.pſ̄. Et habitare fecit in ta
bernaculis eorū. Vnguentis varijs delibuta fuiſti: ſqualli
da ⁊ hiſpida iūgeris mihi. Vinis et epulis ſatiata/ſopori
te dediſti: in fame ⁊ ſiccitate vigilare te faciā. Purpurata
et gēmata fuiſti: ⁊ mutatorijs vtebaris.iiij. Reg.v. In cili
cio et cinere velis nolis redibis ad me. de pe.di.iij. achab.
Cyrus meus. Eſa.xlv. vindicabit me de te: vt habeā te: et
euertā ⁊ occidā te: vt viuificē te: ⁊ prudentia que de terra
eſt. Baruch.iij. Perdā prudētiā tuā ⁊ ſapiētiā tuā. Deut.
xxxij. Et dabo infirmitatē ⁊ ſtultitiā crucis meā.j. ad Cor.
j. Sap.xj. In quo peccaſti/in eo te puniā. ex̄. de offi. deleg.
cū olim. Infrigidata es: vērꝰ aquilo frigidus verberabit
te. Eccl̄i.xliij. Vt in ſanguine tuo calefacta in te calefaciat
meꝰ auſter calidus. Can̄.iiij. ſpūſſctūs. ¶ F Dilexi te:
iō affligā te: ⁊ iraſcet̄ furor meus ꝯ te: vt purget te. Amos
iij. Apoc.iij.pſ̄.xcviij. Deꝰ tu ꝓpitiꝰ ⁊c.v.q.v. nō oīs.xxiiij.
q.iiij. nimiū. Veniet ergo **illa mea** pauptas beata. Mat.
v. q̄ te ditabit: q: te **purgabit**.l.di. ⁊ purgabit. in tēplo meo
ſedebit: ⁊ regnabit: ⁊ regnū meū vite expropriata euāge
lizabit: ⁊ faciet familiā paupeꝝ/ſuꝑ quos intēdā ego dn̄s:
vt in die mala.pſ̄.xl. beatus q̇ intelligit. vltime tribulatio
nis liberē eos. nūq̇d cū promptuarijs.pſ̄.cxliij. promptuaria
eorū. et enthecis: entheca grece/latine ꝓpriū: ſiue priuata
pecunia alicuiꝰ. vulgare apulie. Dicit̄ etiā entheca locꝰ in
quo ſeruat̄ pecunia.xij.q.j. nolo. et.q.ij. vobis. Et erarijs.
locꝰ eris.i. pecunie. Et loculis: pera: burſa: repoſitoriū.xij.
q.j. habebat.xj.q.iij. ira. pecunia et theſauris. Poſſes pu
gnare cū illo filio ꝑditionis qui terrā diuidet gratuito: et
cui pr̄ eiꝰ Leuiathā theſauros abſcōditos reuelabit: et in
copia rerum oīm occidet plurimos. Dan̄.viij. ad fi. ⁊.xj. ad
fi. Nūq̇d pōt philargyria.i. appetitꝰ habēdi/⁊ pecunia cō
tra auaritiā ⁊ abūdātiā dimicare? Nūquid aūt guerrā fa
ciet cōtra aurū? Immo quāto pecunioſior/tāto auarior: ⁊
tāto ad lucrandū auidior.xiiij.q.iiij. q̇d dicā.xj.q.vij. ſicut.
Quō ergo tales cōtra aurū pugnabūt ſitiētes aurū ſerui
māmone ⁊ auri? Mat.vj. ⁊ Luc.xvj.xiiij.q.v.§.ſi. Sed q̇s
palmā habebit cōtra aurū: niſi qui nō cōfidit in auro: nec
abijt poſt aurū? Eccl̄i.xxxj. et cui nō eſt aurū. Et ꝓpter hoc
apl̄i inopes ⁊ mēdici aureos et auratos huiꝰ ſeculi princi
pes cōuerterūt: q: aurū repudiauerūt: ⁊ dixerūt/argentū
et aurū nō eſt mihi. Act.iij. ⁊.viij. dixit Petrꝰ Simoni ma
go. Pecunia tua tecū ſit i ꝑditionē. Propter qđ in fine ſe
culorū neceſſe erit/ꝙ auaritia huiꝰ ſeculi igne auaritie inte
riori ardēs/igne exteriori iudicij expiāda ꝑ paupes veros
futuros non fictos pſentes euāgelicos ſucceſſores aploꝝ
funditꝰ extirpet̄ quoad **pauptatē**. legit̄ ⁊ no.xvj.q.v. et au
thoritate.xij.q.j. vidētes. O ſpōſa mea.xxvij.q.j. nuptiaꝝ.
quis te excecauit: vt **nuditatē meā** nō aſpiceres: ⁊ eā nudi
tate tua nō cooperires? **Vere puluis** terre te occecauit: hu
mor craſſus telluris/**pupillā** ocl̄i tui obtenebrauit.xlix.di.
c.j.§. lippus. Auro ⁊ **argēto** ⁊ gēmis ⁊ diuerſis coloribus
me coopuiſti: ſ; **decepta** fuiſti: ⁊ illaq̄auit ⁊ decepit te ſyna
goga aurea cui **ſucceſſiſti**.xxxv.q.j.§. authoritate. q̄ tēpluꝫ
ſuū ⁊ tēpli vaſa **deaurabat**: ⁊ aurū q̄rebat ⁊ poſſeſſionē in
terra: ſ; carnalis erat ⁊ ceca/⁊ rudis/et ꝓna idololatrare:
et carnalibꝰ ſacrificijs dedita ne fluerer. Leuit.ix.xxxj.q.j.
§. ſ; obijcit̄. ad ſimulacra aurea idoloꝝ.xij.q.ij. glia. Sꝫ tu
que me in carne pauperē natū vidiſti: ⁊ in pſepi luteo po
ſitū aſpexiſti. Luc.ij. vbi dicit Chryſ. O ſi mihi liceret illō
pſepe viderei q̄ dn̄s iacuit. Nūc nos chriſtiani q̄ſi ꝓ hono
re tulimꝰ lutū: ⁊ poſuimꝰ argētū: ſ; mihi pcioſiꝰ illō eſt qđ
ablatū eſt: argētū ⁊ aurū miret̄ gētilitas: chriſtiana fides

Pauptas commēdat̄.

et deuotio miret̄ luteū illō pſepe. Qui i iſto pſepi natꝰ eſt:
aurū cōdēnat ⁊ argētū: nō cōdēno eos q̇ honoris cā fece
rūt: neq; eīn illos cōdēno q̇ i tēplo fecerūt vaſa aurea: ſed
admiror deū creatorē mūdi: q̇ nō inter aurū ⁊ argētū/ſed
in luto naſcit̄: ⁊ ſemꝑ deſpectū. Eſa.lv. et inopē/⁊ mēdicū.
pſ̄.cviij. et nō habentē vbi caput reclinet. Mat.viij. ⁊ Lu
ce.ix. vbi Beda. Quid me ꝓpter diuitias ⁊ ſeculi lucra cu
pis ſeq: quū tāte ſim pauptatis: vt nec hoſpitiolū videar
habere: ⁊ vt i eoꝝ tar tecto? Itē ibi Chryſ. Aſpice qualiter
pauptatē quā dn̄s docuerat/ꝑ opa demōſtrat. Nō erat ei
mēſa: nō cādelabrū: nō domꝰ: nec q̇cq̄ aliud taliū. Et ꝑdi
cātē/Beati pauperes ſpū. Mat.v. Et/Vade et vēde oīa
q̄ habes: ⁊ da pauperibꝰ.xxiij.q.iiij. nō inuenit̄. ⁊.c. ſi eccle
ſia.xciij. diſt. legimus. ad mediū. ver. quid enim. Mat.x.
Luc.xviij. et Mat.xix. vbi Remigius. Notanda ſunt iſta
verba. nō enim ait dn̄s/vade et manduca oīa que habes.
Sed vade et vende. Et non ait aliqua: ſicut Ananias et
Sapphyra. Actuum.v.xxiij.q.viij. petrus. Sed omnia. Et
pulchre adiungit/que habes. Illa enim habemus que iu
ſte poſſidemꝰ. Illa ergo q̄ iuſte poſſidemꝰ: vēdēda ſunt. q̄
vero iniuſte: ſunt eroganda illis quibus fuerant ablata.

Luc.xix.de Zacheo.xij.q.ij.cum deuotiſſimam.xiiij.q.vj.ſi res. Nec ait. Da primis aut diuitibꝰ a quibꝰ accipies ſimi/lia. ſed/Da pauperibꝰ. Augu.de operibꝰ monachoꝝ. Nec attēdendū in quibus monaſterijs vel in quo loco indigē/tibus fratribus hoc qđ habebat aliquis impēderit. Oīm em̄ chriſtianoꝝ vna reſpublica eſt:⁊ ideo quiſquis chriſtia nis neceſſaria vbilibet erogauerit: vbicūq; etiā ipſe quod neceſſariū eſt ſibi accipit: de eo qđ eſt chriſti accipit. Raba nus. Ecce duas vitas hoībus propoſitas audiuimꝰ. Acti/uam: ad quā pertinet/nō occides: et cetera legis mādata. et Contēplatiuā: ad quā pertinet ſi vis perfectus eſſe ⁊c. Actiua ad legē pertinet. Cōtēplatiua ad euangeliū: quia ſicut vetus nouū preceſſit teſtamentū: ita bona actio pre/cedit cōtemplationē. Itē Aug. Neq; tñ illi ſoli qui vt ſint perfecti/vendūt vel dimittūt oīa ſua: pertinent ad regnū celoꝝ: ſed huic militie chriſtiane ꝓpter quoddā cōmertiū charitatis/ſubiūgitur etiā quedā ſtipēdiaria multitudo: cui dicet in ſi. Mat.xxv. Eſuriui: ⁊ dediſtis mihi māduca/re. quos abſit vt a mādatis euāgelicis alienos ⁊ vita eter na ſeparādos iudicemus. Itē Hiero. Mˀ aūt Uigilātius hereticus aſſerit eos melius facere qui vtūtur rebꝰ ſuis: ⁊ paulatim fructus poſſeſſionū pauperibꝰ diuidūt: ꝙ illos qui poſſeſſionibus venūdatis oīa largiūtur: nō a me: ſed a deo ei reſpōdebitur. Si vis eſſe perfectus/vade et ven/de ⁊c. Iſte quē laudas; ſecūdus aut tertiꝰ gradus eſt: quē et nos recipimus/dūmodo ſciamus ⁊ prima ſecūdis ⁊ ter tijs preferenda. huc uſq; Hiero. facit.lxxxvj. diſt. non ſatis. Itē Genādius de eccleſiaſticis dogmatibus. Bonum eſt em̄ facultates cū diſpēſatione pauperibus erogare: ſ3 me lius eſt ꝓ intētione ſequendi dñm/inſimul donare: ⁊ abſo lutū ſolicitudine egere cū xpo. Uidiſti: et audiſti: quomo/do me cōtēpſiſti? Operimentū meū/pauptas ſpūs. San ctius aurū ante pedes meos qui ſunt pauperes/ꝓſterne/re: inde paupes alere: captiuos redimere: viuos lapides cōſtruere/quibus cōſtruitur celeſtis hieruſalē. ad hec.xij. q.j.nolo.⁊.q.ij.aurum.et.c.gloria.⁊.c.multa. Attēde ergo miſera: q: quāto amplius in terra dilatari voluiſti; tanto amplius pauper et miſerabilis fuiſti: et quum diceres/di/ues ſum: et nullius egeo: dico tibi ꝙ tu es mēdica: et pau/per ſpiritu.i. ſine ſpiritu miſera ⁊ ceca. Apoca.iij. q: nō vi/des nuditatē tuā. ſicut Hiere. Thren.iij.in prin. Oñ enim eras pauper ⁊ humilis in tēporalibus: diues virtutibus: te vniuerſus orbis adorabat: ⁊ vniuerſa que in pauperes erogabas offerebat. Eſa.lx. Oēs de ſaba veniēt. Mat.ij. Et nūc in ſtercoribus. Phil.iij. ditata et gēmata/quaſi ab oībus es cōculcata: ⁊ humana facta es in mēbris tuis mi/norata. ¶ G Dic mihi ⁊ reſpōdeas mihi. Ubi ſunt bra chia tua: quatuor ſedes patriarchales: quaꝝ caput roma/na eſt: xxij. diſt. renouātes. ex̄ de priui. antiqua. Quis te co lit in oriēte vbi ſol oritur? xxiiij.q.j.qm̄.maior pars tenet a Tartaris idololatris. Alia a Saracenis machometanis. Reliqua ab hereticis ⁊ ſchiſmaticis. Quis de aphrica ho die reuerentiā tibi facit? Machometus ꝑfidus ⁊ magus habitat ibi: nō chriſti fides. Ubi eſt Grecia plantula tua? reuerſa fuit: ſed et nūc peruerſa facta. ex̄ de bap. licet. Ubi Armenia maior diſcipula ⁊ filia tua ⁊ pediſſequa tua? Ne ſtorius cū ſuis duplicē in chriſto ꝑſonā aſſerens.xcv.di.c.j. Ubi tertia: vbi ⁊ quarta? ⁊c. ſicut ibi regnat nō chriſti vica rius. Ubi eſt terra ſancta: terra promiſſionis: quā chriſtus ſuis pedibus conſecrauit? lōge eſt a fide ſancta. Soldanꝰ Machometi cultor ibi habitat. Ibi nomē dei blaſphema tur: facta eſt hieruſalē cū tota iſta terra que erat dña gen/tiū poſt paſſionē chriſti ſub tributo Soldani. Thren.j. S3 et illi chriſtiani qui ibi conueniūt tributarij: vt Greci: Ar/meni: et Ubiani: ſchiſmatici et heretici ſunt: ⁊ apoſtataue runt a te: quia apoſtataſti a vita mea. Sed quid de occidē te/vbi caput habes: ⁊ hodie habitas: remanet tibi? vnam partē cultores Machometi obtinēt: reliquā ſchiſmatici ⁊ heretici: alteram rebelles cui falſi chriſtiani numero non re/fide nō vita/quaſi reſiduū vendicauerūt. Uere vix ho die habeo chriſtus caput tuū/vbi caput meū ſacroſanctū in fide pura que per dilectionē operat. de peni. diſt.ij. fir/mum.⁊.c.circūciſio.reclinem. Mat.viij. Luc.ix. Hoc fecit maxime auaritia ⁊ ſupbia illoꝝ qui preſunt vite: ⁊ occidūt te filij tui ⁊ patres tui.lxviij.diſt.quoꝝ. Ipſi ⁊ inimici tui ⁊ perſecutores tui. Uñ et doctor tuus minis bene te terrēs et pungens/dicebat. Qui aīas regere ſuſceperunt: chriſti opprobria/ſputa/flagella/clauos/lanceā/et mortem/hec oīa in fornace auaritie conflāt: ⁊ profligāt in acquiſitione turpis queſtus. Et idem. Heu dñe deus: q: ipſi ſunt in ꝑſe cutione tua primi: qui videnť in eccleſia tua primatū dili/gere: ⁊ regere principatū. ad hec.xxiiij.q.iij.trāſferunt. In paruo angulo occidētis vix pure coleris pauper: ⁊ tamen diuitem te vocas. Auxiſti aurū; minoraſti gētem: impleſti burſam: defalcaſti latriā: cōgregaſti equos ⁊ arma: ⁊ occi diſti filios: cogitaſti ſtolide ꝑ pecunias ⁊ potentiā carnis mūdū tibi ſubijcere: nō lachrymis ⁊ oratione/que ſunt ar ma tua.xxiij.q.viij.cōuenior. ⁊ continētia/que eſt cingulū lumboꝝ tuoꝝ. et iuſtitia/que eſt lorica tua. et exēplis ſan/ctoꝝ/que ſunt calciamēta tua. et fide/que eſt ſcutū tuū. et ſpe/que eſt galea tua. et verbo meo/qđ eſt gladius tuus. Ephe.vj. Sed ꝓpter eas ipſe te mūdus cōculcat: q: mun/danā te aſpicit. Remanſit tibi ſolū armatura gladij verbi mei: ſed ipſo teipſam cōfodis: q: dicis/⁊ non facis: phari/ſea quodāmodo effecta.j.q.j.nō quales.xl.di.multi. Pre/dicatio tua cōtēnitur: q: vita tua deſpicitur.iij.q.vij.§.idē teſtatur. Quomodo em̄ preſides ⁊ ꝓdicatores tui de me/dio tui auferre malū poterūt: q̄ in delictū ſimile corruūt? Aut qualiter a te corripere peccantē poterūt: quum taciti ipſi ſibi reſpondeāt eadē ſe admiſiſſe que corripiunt? xxv. diſt. primū. Quō oratores eſſe poterūt caſtitatis: immun/dicie patratores? xxvj. diſt. vna.j.q.j.ꝓpheta.xlix.diſ.c.vlt. Sed et neceſſe eſt vt mūda ſit manus/que diluere ſordes curat: ne tacta queq; deterius inquinet: ſi ſordida ſequēs lutū tenet.j.q.j.neceſſe.xlvij.diſ.§.neceſſe. Quō ſm Amb. clerici ⁊ religioſi pñt in predicationibus ⁊ alibi laicos ar/guere: quum ipſis negligētiores/vtinā nō celebratiores/exiſtāt? viij.q.j.quid aūt ego. Sed dicēdum ibi cum Amb. Ego aūt fratres nō de oībus loquor. ſunt certe quidā de/uoti: ſunt ⁊ alij negligētes. ego neminē nomino. conſcien tia ſua vnūquēq; cōueniat. Prelati tui lapidādi/alios la/pidāt.iij.q.vij.qui ſine. Agūt illa que in alijs iudicant pu niēda.iij.q.vij. iudicet. In grauibꝰ peccatis poſiti/aliena nituntur diluere.ea.cauſa ⁊.q.in grauibus. Roma.ij. In quo aliū iudicas/teipſum cōdēnas: eadē em̄ agis que iu/dicas. Unde ⁊ Exo.xxxij. Aaron ait ad Moyſen. Aurum dederunt mihi ⁊ proieci in ignem: ⁊ egreſſus eſt vitulus. vbi dicit expoſitor. Audi ſacerdos q: aurū tibi datum eſt: nō enim ex tuo theſauro habes illud: vel patrimonio/vel labore: ſ3 oblatione fideliū. S3 acceptū aurū in ignē mit/tere/eſt in ipſius ꝯcupiſcentiā corda hoīm inflāmare. In/de vitulus terre cultor ſic colitur. Inde ſtudiū hoc ⁊ cura vehemētius terrena colēdi ⁊ immoderatius incumbendi hmōi lucris: nā etſi magna de cōtēptu mūdi dicanť: plus tñ attēdāt hoies quid agatur. huc uſq; expoſitor. In mo/dico angulo occidētis vix coleris: et tñ diuitē te vocas. vt dixi tibi.ſ.eo.ver. in paruo. quum etiā in iuriſdictione ter/re minorata ſis. Quā longe iādiu vie tue a vijs meis fue/rūt? Eſa.lv. In ligno ⁊ a ligno: vt legiſti i pſ. regnaui. vbi Augu. doctor tuus. De cruce ſua in qua fixus erat diabo/lum occidit: ⁊ inde rex noſter eſt in pauptate ⁊ humilitate et cruce. Meū imperiū dilataui: et tu ſemitis ꝯtrijs meos labores caſſaſti: poſſeſſione me filioꝝ meoꝝ ⁊ tuoꝝ ꝓ ma/iori parte priuaſti: ⁊ fidē meā ⁊ tuā quaſi ad nihilū reduxi ſti: et in fabulā ⁊ deriſum eam apud exteros conduxiſti: et apud laicos ꝓpter malū exinde datū graue ſcādalum po ſuiſti: dicētes. Ubi eſt deus clericoꝝ ſic viuentiū? Quia qđ agit a prelatis/facile trahitur a ſubditis in exēplū: ⁊ ſi ſa/cerdos qui vnctus eſt/peccauerit: faciet delinquere popu lum. Leuit.iiij. ex̄ de vo. et vo. re. magne. § preterea. Et cō/

Eccleſia ditari cupiens in egeſtatē corruit.

Auaritia ⁊ ſupbia eccleſie plurimū detrimentoſe.

Arma eccleſiaſtica.

ponitur

ponitur orbis ad regis exemplum. Et ſm iudicem populi ſic ⁊ miniſtri ei⁹: Et qualis eſt rector ciuitatis/tales ⁊ inhabitantes in ea. Eccl'i.x. Sed expecta pauliſper: quia tu ſyon eccleſia ſpeculatiua renouaberis. Ephe.iiij.ij. Cor.iiij. Ad pugnandū contra beſtiam: non armis carnalibus ⁊ coronis aureis: non equitibus ⁊ militibus: ſed paupertate apoſtolica ⁊ humilitate. ¶ H Nam rurſus quis cō-

Fratres minores in Antichriſtum dimicaturi.

tra illum. Antichriſtū preſumptuoſum ⁊ elatū/qui extolletur ſupra omne quod dicit deus/aut colitur: ⁊ qui ſedebit in tēplo oſtendens ſe tanq̄ ipe ſit de⁹. ij. Theſ. ij. Dan. ix. pugnare poſſet precipue: niſi tuū germen apoſtolicum fratrū minorū humiliū ⁊ pauperum: quorū profeſſio vltima humilitas et paupertas eſt? Qui inquā principaliter pugnare poſſent contra crucis puerſiſſimū inimicū Antichriſtum: niſi filij patris cruciferi ⁊ cruce ſignati intus et extra almi Franciſci: propter qđ in principio cōuerſionis ſue ego oſtēdi ſibi palatiū armis militarib⁹ crucis ſignaculo inſignitis: dixiq̄ ⁊ ſibi fore illa arma ſua: ⁊ militum ſuorum. Dimicabit ergo humilitas contra ſuperbiam. de peni. di. ij. c. j. ⁊. iij. di. ſic achab. Corruet Golias q̄ robuſt⁹ interpretatur coram humili Dauid. j. Reg. xvij. Angelus aſcendens ab ortu ſolis ſignū dei viui hn̄s. ad literā Apoc. vij. Franciſcus pugnans cū filijs ſuis pro eccleſia/ꝓſternet Sēnacherib. Eſa. xxxvij. Humiliabit Pharao coram Moyſe. Exo. xiiij. Funicul⁹ pauperis ligabit gigantem lux humilis cognoſcet beſtiam antichriſti. Apoca. xiij. De quo ſupra in principio iſti⁹. §. transfiguratā/q: humili pādetur myſteriū antichriſti. Luce. x. Mat. xj. ibi. Reuelaſti ea paruulis. Aug. de verbis dn̄i. Nomine ſapientū ⁊ prudentum ſuperbos intellige: quod ipſe expoſuit/quū ait. Reuelaſti ea paruulis. q̄d enim nō ſubeſt paruulis vt humilibus. Item Grego. xxvij. mora. Qr enim nō ſubiunxit Reuelaſti ea ſtultis: ſed paruulis: tumorē ſe dānaſſe innotuit: nō acumen. Itē ibi Hilarius. Celeſtiū ergo verborū arcana atq̄ virtutes ſapiētibus abſconduntur: ⁊ paruulis reuelantur: paruulis malicia nō ſenſu. j. Cor. xiiij. ſapientibus vero/nō ſtulticie ſue preſumptione: non prudentia carnis. Alij obtenebrari a propria ſuperbia (q: ſm Augu. tumor claudit oculos) nō cognoſcēt eū: et adorabunt eū. Sponſa chriſti mater eccleſia victorioſa tandē in humilitate ⁊ paupertate quieſcet: ⁊ finiet dies ſuos: q: quies in vera paupertate eſt. Vn̄ Hiero. Diuitias habuiſti: requiem perdidiſti/dū vigilas: augmentum diuitiarum cogitas: dū dormis: latronē ſomnias: in die ſolicitus/in nocte pauidus: et ſic ſemper mendicus. ¶ I Nos ergo in hoc

Pugnādi ĩ bello modus.

bello duriſſimo ⁊ obſcuriſſimo/vbi iā queritur vbi eſt chriſtus Mat. xxv. certem⁹ viriliter ⁊ tamdiu capiti noſtro lapidem ſupponam⁹ cum Jacob Gen̄. xxviij. angularem. pſ. cxvij. j. Pet. ij. chriſtū Jeſum. cuius precipue character humilitas paupertas ⁊ charitas eſt. Et cum eodē Jacob glacie ⁊ gelu/nocte ⁊ die affligamur ⁊ eſtu. Gen̄. xxxj. Et cum eo ſim⁹ ſimplices: ⁊ in paupertatis ⁊ q̄etis ⁊ cōtemplationis tabernaculis habitem⁹. Gen̄. xxv. Et frugales ſim⁹ cū eo de rufa lenticula nō curātes. Gen̄. xxv. xlj. di. c. j. vt ibi. Et circūueniem⁹ cū eo Eſau dictum Edom. i. ſanguineum germanū noſtrum. pre. c. xxv. Carnem noſtram ſanguine immūdicie defluentē. Et Laban. Gen̄. xxx. qui candidus interpretatur. i. mundū: qui exterius cādidus apparet ⁊ ſpecioſus. Sed dicitur Prouer. vlti. Fallax eſt gratia. i. amicitia mundi: q: non eſt niſi proditio. quoniā ſicut iudas/tradit in mortē quēcūq̄ oſculatur oſculo dignitatis ⁊ ꝓſperitatis. Et vana eſt pulchritudo ſcʒ mūdi q: ſcʒ cito euaneſcit ⁊ deficit vt fum⁹. Et Emor. Gen̄. xxxiiij. q̄ interpretatur amaricans. i. diabolū amaricantem. i. peccatoribus amaritudinem pene ⁊ cōſcientie inducentē. Unde de egyptijs legitur Exo. j. q̄ amaritudine perducebant vitam filiorū iſrael operibus duris luti ⁊ lateris. Inſuper tamdiu lucremur cum angelo magni conſilij chriſto domino cum eodem Jacob. Gen̄. xxxij. Eſa. ix. precibus ⁊ fletibus ne deſeramur ab eo. Unde et ſuper Eſa. xlix. dicit gloſſa. Quia Jacob precibus pugnauit cum angelo: non manibus. Volebat eñ angelus qui cuſtodiebat eū in peregrinatione recedere/ſʒ ipſe detinuit eū ꝑ orationē. Vn̄ Oſee xij. Inualuit contra angelum: ⁊ confortatus eſt. Fleuit ⁊ rogauit. his brachijs duobus/ſcʒ fletibus ⁊ precibus debemus cum domino luctari donec emarceſcat/vt iacob femur noſtre carnalitatis: ⁊ benedicat nobis. Mar. vlti. ſ. q. j. dominus. Et mutet nobis nomen Jacob ſupplantātis vitia/in nomen iſrael contemplatiui effecti celeſtium gaudiorum. Gen̄. xxxij. Cōtemplemur etiam ſtatum preſentis eccleſie/⁊ q̄ ſunt in ea: ⁊ que oportet fieri cito ꝑ angelum ſuum ſignatum Franciſcum/habentem in manu euangeliū eternū: in eccleſia ſancta dei ⁊ ordine ſuo proſtratis: quam iuſſu dei doctrina fideliſſima vita mundiſſima innouabit et renouabit: ⁊ ſe ergo tau T ſignificabit Eze. ix. ⁊ armabit ſe ad pugnandum ⁊ expugnandū draconem magnū ſathanā. Apocal. xx. flāmas igneas auaritie/zenodoxie/inuidie/⁊ immunditie in chriſti eccleſiam euomentem: ⁊ de abyſſo: ideſt populo infideli antichriſtū aſcendentem. Apocal. xj. primā beſtiam: ⁊ aliam beſtiam eccleſiam infidelem que erit corpus eius/ſequentē. Apocal. xiij. cuius caput ipſe homo peccati. ij. Theſſal. ij. erit: quam dn̄s illius in pugna illa interficiet ſpiritu oris ſui. ij. Theſ. ij. ſpiritu apoſtolico/a ſpiritu ſcto infuſo: ex quo ſpiritu omnis virtus aploꝝ ⁊ virorum apoſtolicoꝝ/maxime fratrum minorū verorum nō fictorum: quia ſpiritus ſanctus effugiet fictos. Sap. j. Deinde regnatura eſt ſancta ſponſa/vxore traducta/eccleſia renouata per ſecula infinita. Apocal. xix. Qua generali renouatione/nec puto longe exiſtente/quia iam in mūdo videtur eſſe omnis malitia ⁊ immunditia conſummata: quilibet ſe renouet in ſpiritu mentis ſue. Ephe. iiij. ⁊ induat nouū hominem Ephe. iiij. qui ſm chriſtum creatus eſt: vt quū venerit dominus ⁊ pulſauerit ianuam: confeſtim aperiat ei. Luc. xij. vbi Greg. in homil. Venit quippe dn̄s quum ad iudiciū properat: pulſat vero: quum iam per egritudinis moleſtias eſſe mortem vicinam denuntiat: cui confeſtim aperimus: ſi hunc cum amore ſuſcipimus: ⁊ dicamus ei/Cupio diſſolui: ⁊ eſſe tecum. ad Philip. j. c. Et te facie ad faciem noſſe: ⁊ loqui tecum ſicut amicus amico ſuo. Exo. xxxiij. j. Cor. xiij. Etiam ſcire ſecreta tua ineffabilia: que omnia mihi nota facies: que nō licet homini loqui. ij. Corin. xij. Etiam edere in menſa tua pingui. Luc. xxij. vbi Amb. Nō victus ⁊ potus preſentium loco ſpondetur: ſed cōmunicatio glorie celeſtis. Vel ſm Bedam/menſa propoſita ad fruendū omnib⁹ ſanctis/celeſtis eſt gloria in qua te eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſtitiam: ⁊ ſaturabuntur fruendo deſiderio boni veri. Et bibere de cella tua vinaria. Can̄. j. Et recumbere ſupra pectus tuū. Joan. xiij. vbi Beda. Quod autem in ſinu ⁊ ſupra pectus recubuit: nō ſolum fuit preſentis amoris indiciū: ſed etiam future rei ſignū. q̄ ſcʒ inde vocem ſumeret: quam poſtmodū cunctis ſeculis inauditam/ſcʒ In principio erat verbum. Joan. j. emitteret. Item ibi Aug. Per ſinū eñ quid aliud ſignatur: q̄ ſecretum: hic eſt vtriq̄ pectoris ſinus ſapientie ſecretū. Et edere: ⁊ ſitire. Joan. iiij. ⁊. viij. ⁊ ſumere de mero ⁊ muſto: in quo non. Epheſ. v. ex. de iureiuran. ⁊ ſi chriſtus. eſt luxuria. Actu. ij. Et accumbere in cubili tuo. Luc. xj. vbi cubas in meridie. Cant. j. ⁊ dormire ſomno ſuauiſſimo tecum: ⁊ requieſcere. Mar. xiiij. Et recipere a te tranſeunte corā me miniſtrationem tuam. Luce. xij. Grego. in homil. Dominus coram nobis poſt iudicium tranſit: qui ab humanitatis forma in diuinitatis ſue cōtemplationem nos eleuat. Et paſci in montibus tuis vberrimis et viridibus. Ezech. xxxiiij. Et cōmunicare tecum omnia bona ineffabilia. Luce. xv. Et ingredi ⁊ exire ad te: ⁊ paſcua inuenire. Joan. x. Theoph. Que ſunt autem hec paſcua: niſi delectatio futura ⁊ requies: in quam nos dominus introducit? Et frui te: ⁊ abſq̄ intercapedine tenere te: ⁊ intrinſecari in te: ⁊ intrare in te: ⁊ eſſe totus in te: ⁊ deificari in te:

⁊ regnare in te. Matth.vi. Cyprianus. Noſtruꝫ regnum
petimus aduenire ab eo nobis repromiſſuꝫ/ ⁊ chriſti ſan⸗
guine acquiſitũ:vt qui in ſeculo ante ſeruiuimꝰ: poſtmo⸗
dum chriſto regnante regnemus. ¶ Item Aug.ad Pro⸗
bam. Regnum nãq; dei veniet ſiue velimus ſiue nolimꝰ:
ſed deſideriũ noſtrũ ad illud excitamus:vt nobis veniat:
atq; in eo regnemus. Et preterita ⁊ preſentia/ q: futurũ
deficiet/cõtemplari in te: ⁊ puriſſime ⁊ ſinceriſſime ama⸗
re me propter te:⁊ te plus q̃ me: q: nõ diligam me ꝑpter
me:ſed propter te:q: totus ero vnione gratie in te:⁊ tu in
me:quantũ põt capere creatura. Quia etſi facie ad faciẽ
videbo te.i.ad Cor.xiii.⁊ ſimilis tibi ero: ⁊ videbo te ſic⸗
ut es.i. Joã.iii. Nõ tamen immenſitatem tuã inuiſibilem
videre potero:q: finitus ſuꝫ:q: creatura ſum:nõ creator.
Unde etſi facie ad faciẽ videbo te ſine aliquo medio ple⸗
no ⁊ pfecto modo:nõ tamen ſm illam plenitudinem:ſm
quã tu vides te infinite infinitũ: nam eſſentia tua infini⸗
ta a nullo plene videbiť:licet plene ⁊ pfecte cognoſcetur.
Et tunc ero nõ quidem eſſentialiter deus: ſed nũcupati⸗
ue ⁊ vnitiue:q: dixiſti in pſ.lxxxi. Ego dixi dii eſtis. Et Jo
an.x. Nam ⁊ factus es homo.ſm Aug. vt fierem deus in
te deo:q: qui adheret tibi:vnus ſpiritus eſt tecũ: vnione
gratie/nõ nature.i.ad Cor.vi.ex de ſum.tri.c.ii.§.verum.
de con.diſt.ii.in chriſto. Et tunc quicquid vis/volã: ⁊ ad⸗
implebitur in me volũtas tua:nihil em̃ impurũ erit in me
q: puriſſimus ero in te: nullum meũ deſiderium erit niſi
in te:q: deſideraſti me. quid em̃ deſiderare poſſem extra
te qui ero totus in te:⁊ deſideriũ tuũ in me:qui es deſide
rium collium eternoꝝ? Gen.xlix. Et qui es deſideriũ ani⸗
marũ.pſ.xli. Sed quid eſt verum deſideriũ:niſi deſidera
re ⁊ habere te:qui es om̃e bonũ? Exo.xxxiii. ⁊ in quẽ deſi⸗
derant angeli proſpicere.i. Pe.i. Anima mea imago tua.
Gene.i.xxxiii.q.v.hec imago.refigurabit te.tota erit dei⸗
formis in te:q: reparata eſt in te/⁊ per te oẽs partes eius
fruentur te.ratio eius cognoſcet te veriſſime: q: in te lu⸗
mine/de patris lumine/i ſymbolo credo.certiſſime ⁊ ple⸗
niſſime cognoſcet te deum ſuũ.memoria eius tenebit te.
nec dimittet te.nec ꝑdet te.Cañ.iii. nec cadet a te volun⸗
tas eius/amabit te/guſtabit te/potabit te/ſatiabiť in te.
⁊ vltra Apoc.vii. Nõ eſuriet niſi te/ſatiata de te/ ⁊ reple⸗
ta te: ſed ⁊ caro mea et cor meũ exultabit in te deo viuo.
pſ.lxxxiii. Non erit in carne mea languor nature: qui di⸗
citur lex cõcupiſcentie. de con.diſt.iiii.c.nõ ex quo. Et lex
peccati. Ro.v.e.di.c.ii. Non dicetur vltra corpus peccati:
nec corpus mortis: nec habebit legem contrariã ſpiritui
ſuo.ad Rom.vii.xxxii.q.v.ſi paulus.⁊ pre.c.ii. Nec cupiet
ſpiritus diſſolui a corpore/⁊ eſſe cum chriſto. Phil.i.ex de
renun.niſi.§.porro.q: vtrũq; eſt cum te chriſto:⁊ q: facta
eſt pleniſſima pax inter vtrumq; in te chriſto pace noſtra.
Eph.ii.c.fecit vtraq; vnũ.vt dicant:Ecce q̃ bonũ ⁊ q̃ io⸗
cundũ habitare fratres corpus ⁊ animã in vnũ.pſ.cxxxii.
⁊.xii.q.i.c.i.ſpiritũ ⁊ carnem in vnũ cõſenſum viſionem ⁊
guſtum cõcordiſſima vnitate videntes te: ⁊ amantes te:
indiſſolubili ⁊ ꝑpetua charitate. Oſee.xi. O patria bea⸗
ta. O beatiſſima trinitas conſecrata. O ſanctorum ci⸗
uium ſocietas deſiderata. O ſanctoꝝ eccleſia chriſto ſpõ⸗
ſo ⁊ dño ſempiternaliter copulata:⁊ cum ipo beatiſſimo
beata. In te erit pleniſſime mea tota deſtitutio reforma⸗
ta:mea cõpago in tuo thalamo collocata : nuptiarũ bea⸗
tarum copula cõſummata. Apoc.xix. ¶ Cõfortemur igi⸗
tur humiles chriſti ſerui in deo noſtro fine noſtro.ſatiſfa⸗
ciamꝰ ſinteriſi/ ſuperior pars rationis eſt noſtre.ſuccum
bat coram ea totaliter ſenſualitas. ex de ſum.trini. fidei.
Gloſſa Joan.an.de ſen.ſitã.in clemen.⁊ de here. ad nr̃m.
§.ii.⁊ in gloſ.que eſt clemẽ.noſtra poſſideat ratio regnuꝫ
noſtrũ. Purificemus intellectũ ⁊ affectum ad aſpectum
ſponſi. Mat.v. Faciamus pacem nobiſcum in diebus no
ſtris.nõ ſcandalizeť membro noſtro:alˀs abſcindatur/nõ
materiali gladio:ſed rationis iudicio. Mat.xviii. Senſi⸗
tiua noſtra ⁊ imaginatiua ante oculos noſtre iaceat ra⸗
tionis: Ratio proſpiciat intellectũ. Intellectiua introeat
in potentias dñi:vt ſic affectione noſtre potentie intelle⸗
ctuales ducant vitam angelicã ſup terram:vt etiã in hoc
tabernaculo ſepe faciẽ dñi videamꝰ qui in celis eſt. Mat.
xviii.de con.diſt.ii.prima quidem.in fine.

¶ Articulus.lxviii. A

CUm autẽ ſuperius
lxv.ar.contra ſchiſmaticos late ſcripſerim/
⁊ iuriſdictionem generalem papalem dñi
Jo.xxii.cuius tempore fuit ſchiſma:funda⸗
uerim ⁊ roborauerim declarando. Nũc cum ſtupore que⸗
rendũ eſt quõ illi tot in Italia ⁊ in Alemania ſe ab eius
obedientia ſubtraxerunt: ⁊ cum predicto Bauaro ſe pro
imperatore gerente/⁊ Petro de corbaria predicto/ Petri
cathedrã viuente predicto papa Joanne legitimo vſur⸗
pante ſchiſma fecerũt. ¶ Ad quod reſpõdeo q᷑ quidam
de predictis ſchiſmaticis affectati carnaliter/q: nõ erant
pedibus loti:q: ſm Aug.pedes anime affectus ſunt. Jo.
xiii. Quidã mundi concupiſcentia ⁊ lucris illecti.xi.q iii.
quatuor. Quidã indignati/⁊ ad iram prouocati.xi.q.iii.
illa.⁊.c.ira.⁊.c.cum apud. Quidam timore ſeruili ꝑculſi.
xxiii.q.vi.§.ex his. Quidã craſſa ⁊ ſupina ignorãtia occe⸗
cati ⁊ erronea.ex de cle.excõ.aplice. Quidã cauteriata cõ
ſcientia oppilati:dicẽtes ſe eſſe ſimplices:quum ſint aſtu⸗
tia diabolica repleti.xxiii.diſ.in noĩe patris. Quidam ſin
tereſina cõſcientia infatuati.ex de ſimo.per tuas.ii. Qui⸗
dam(qd̃ ſceleſtius eſt)fide corrupti:ter ab ipſius dñi pa⸗
pe Joan. obedientia receſſerũt: paruipendentes ſenten⸗
tias eiꝰ:⁊ dictis Petro ⁊ Bauaro adherentes:ligari em̃
amplius ligari nõ formidant.xi.q.iii. excellentiſſimꝰ.xii.
q.ii.de viro.vt qui in ſordibus eſt/ſordeſcat adhuc. Apoc.
vlti.xlvii.diſt.quantũlibet. Peccatores em̃ quum in pro⸗
fundũ maloꝝ venerint:cõtemnũt:ex de iudi. cum non ab
homine.§.fi. ſequenť miſeri tales patrem eoꝝ ſathan di⸗
uidentem empyreã hierarchiam:cum quo niſi redierint/
ad inferna deſcendent:qd̃ abſit.de peni.diſt.ii. ſi em̃.ad fi.
¶ B Sed nos cum ſponſo eccleſie dei vicario quicũq;
fuerit bonus vel malus/ immobiliter maneamꝰ: quia in
eius ſede chriſtus ſedet:⁊ eiꝰ vicarius loco eius.ex de trãſ
la.quanto. Qui ſuperiorem iudicat/neceſſe eſt vt ab eo
ſe diuidat:primo mente/deinde corpore: oẽm em̃ diuiſio⸗
nem precedit cordis ⁊ oris iudicium. Mater aũt iudicii
priuati ſuperbia eſt. Unde ⁊ ſm Climacũ doctorem gre⸗
cum: Judicare eſt irreuerens rapina dei dignitatis. Pre⸗
terea dicit dñs Luc.vi. Nolite iudicare. ¶ C Cõparia⸗
mur ergo ſchiſmaticis : ſed nõ ſequamur eos ; nec ſuꝑio⸗
res deſeramus:maxime ſupremũ papã ſcꝫ iudicando/nec
ab eo nos diuidendo. Nolo ponere os in celum.xi.diſtin.
nunc aũt.nec beſtia montem tangã. Exo.xix. Nõ mittam
manũ in chriſtũ dñi: nec precidam per ſchiſma oram chla
mydis poteſtatiſ eius. chlamys em̃ poteſtas intelligitur.
ſciſſio ſchiſma.ii. q.vii.§.his ita reſpondeť.ſub.§.de his.
vbi ponitur hiſtoria libri Regum.i. xxiiii. de hoc etiam.i.
q.i.ſacramenta. Nec cum Oza robuſto.i.ſuperbo arce in⸗
clinate.i.prelato criminoſo/manus apponã ad erigendũ
ideſt corrigendum:ne a deo ꝑcutiar.ii. Reg.vi.pre.§. his
ita. Nõ reprehendã ſeniorem meũ/ primũ patrem ſenum
omniũ.i.ad Tim. v.ii.q.vii.paulus. Nõ detegã cũ Cham
infrunito ⁊ effronti verenda patris mei:ſed cum filiis pu
doratis cooperiã eũ:ne videam verecundiã eius:⁊ nudũ
eum operiam ne maledicar. Gen.ix.xcvi.di.in ſcripturis.
Non perſequar patrem meũ cum Abſalon: ne tribus ſa⸗
gittis inobedientie/ingratitudinis ⁊ infidelitatis Joab
qui interpretatur inimicus.i.diaboli inimici hoĩs. Mat.
xiii.confodiar.ii. Reguꝫ.xviii. Non ero inobediens patri
Heli:qui interpretať deus meus.i.pape:qui ſtat loco dei.
ex de tranſla.inter.⁊.c.quanto.ne bello interceam.i.in ani⸗
ma peream in hac vita que eſt militia ſuper terram. Job
vii.de peni.diſt.ii.ſi em̃.hiſtoria.i. Reg.iiii.ex de ſimo. licet

heli.xlvj.di.§.neceſſe.Nō ero de gñatione maledicenti pa
pe ⁊ matri eccleſie.Prouerb.xxx.ne morte moriar morte
ſempiterna.Leui.xx.Nō ero cōtumax imperio patris pa
pe ⁊ matris eccleſie:ne lapidib⁹ obruar populi demonio/
rum.Deut.xxj.Nō murmurabo ꝯtra Moyſen qui tenuit
typum pape regentis vniuerſalem eccleſiā.de pe.diſti.iij.
inter hec.ſicut ipſe rexit iſrael.q2 murmur cōtra papā ma
xime cōtra deum eſt:cuius ipſe vicarius eſt.ad hoc Exo.
xvj.Nec inquā murmurabo cōtra Moyſen.i.papā:ꝙꝙ
ducat ethiopiſſā.i.deū offendat:ne lepra mortali ſuffun
dar.Num.xij.xxxiij.q.ij.hoc ipſum.ij.q.vij.§.de his.verſi.
his ita.l.di.§.ecōtra.Nolo abſorberi a terra cū Datan et
Abiron ſchiſmaticis.Num.xvj.j.q.j.ſiquis inquit.vij.q.j.
deniq3.ex̄ de elec.licet.Nolo ſeparari ab area vſq3 ad vlti/
mū ventilabrū:ne a coruis deuorer.ij.q.j.multi.ij.q.vij.nō
oīs.Nō exeat piſcis de Petri ſagena vſq3 ad litus.Mat.
xiij.xxvj.q.vij.c.j.Nō tranſmigramus in montez Gelboe:
vbi nō eſt ros deuotionis:nec pluuia cōpunctionis ⁊ plo
rationis.i.extra eccleſiā.ij.Reg.j.ſicut paſſer impudicus.
pſ̄.x.Nō mutemus fidem in idolum:q2 idolū nihil eſt.j.
Cor.x.Nō ſimus corui extra arcam manentes:ſed colū/
ba/ad eam reuertentes.Gen.viij.ex̄ de ſacra vnc.c.j.§.pe
nul.Simus in petri nauicula vſq3 ad portum:nō nocebit
nobis Judas ꝓditor ibi nauigans/ſi nō fuerim⁹ ei ſimi/
les.xxiiij.q.j.nō turbat.j.q.iiij.homini.Nō ſeparemur ab
ouili quod eſt vnū.Jo.x.ex̄ de bap.licet.ne ſicut ouis erra
bunda peream⁹.pſ̄.cxviij.⁊ lupoꝝ eſca ſiamus.Moria/
mur in nidulo noſtro.Job.xxix.⁊ cum turture ibi pullos
noſtros reponam⁹.pſ̄.lxxxiij.cū lectulo noſtro in infirmi
tate noſtra eamus in domū noſtrā/eccleſiā noſtrā.Mat.
ix.Non caleſiet pullus niſi ſub alis galline.Matth.xxiij.
Nō reſuſcitatur lazarus a mortuis/pctōr a peccatis/que
mortuum hoīem faciunt:a vita gratie.de pe.diſt.j.§.hoc
idez.ibi.reſuſcitatus:niſi in bethania eccleſia domo obe/
dientie.Jo.xj.Nec extra eam vere ⁊ ad ſalutem Martha
miniſtrat:nec Maria cōtemplat̄.Luc.x.Arrius/Sabel/
lius/Donatus/⁊ Macedo:et ceteri heretici de quibus
xxiiij.q.iij.quidam.eccleſiā diuidunt:Petrus vnit.xxiiij.
q.j.loquitur.Non cōmunico Grecie:q2 acephala eſt.xcij.
diſt.nulla.Nō Armenie:q2 ſchiſmatica:quimpotius here
tica eſt.Non orientalibus q2 occidit eis ſol.xxiiij.q.j.qm̄.
Nō Guelfis ⁊ Gebellinis italicis:q2 eis ſol i occaſuz eſt.
¶ D Eccleſia nō habet partem.Eccleſia nō recipit di/
uiſionem.pre.c.loquit̄.Veſtita eſt eccleſia auro.pſ̄.xliiij.
Eructauit.Percutitur:ſed dilatat̄.xj.q.j.futuram.in pn.
Frangi nō poteſt nec rumpi.Igne tribulationis purga/
tur.de pe.diſt.ij.ſi eñ inquit.vltra tres colū.ver.ſedet.pſ̄.
xvj.Igne me examinaſti.Num.xxx.Omne quod poteſt
tranſire per flammā:igne purgabit̄.j.Cor.iij.Vn̄ Greg.
Quiſquis appetit plene vitia euitare:ſtudeat humiliter
purgationis ſue flagella tolerare:vt tanto poſt mūdior
ad iuuicem veniat/quanto nunc eius rubiginem ignis
tribulatiōis purgat.¶ E Impiū eſt ⁊ infidele dicere/
Eccl'ia diuiſio/nis ē ex/pers. pars eccleſie:ſicut dicunt Guelfi:qui ſe dicūt de parte ec/
cleſie.Donatus ⁊ Arrius ⁊ ceteri heretici partem faciūt.
xxiij.q.vj.vides.Nam vnica ſponſa chriſti/diuiſionez vni/
tas nō capit.xxiiij.q.j.loquitur.⁊.c.ſchiſma.Unde qui de
parte eſt/de eccleſia que vna eſt ⁊ totum/nō eſt.In arti/
culum fidei orthodoxe impingit/ſcz ⁊ vnā ſanctā catho/
licam eccleſiā/qui eam partialem facit.Quō poteſt cor/
pus chriſti qđ eſt eccleſia/diuidi:xxiij.q.iij.pro membris.
⁊.q.v.de liguribus.Nec caput a corpore abſcindēdū eſt.
ex̄ de preſcrip.cum nō liceat.nec membrū de corpore:aſs
exanime fieret:⁊ vita nō viueret.xxiij.q.vij.quēadmodū.
in prin.¶ Qui diuiſit eccleſiā triumphantem/ille idem
draco diuidit ⁊ militantem.Apoc.xij.ibi.Et ecce draco q̇
vocatur diabolus ⁊ ſathanas qui ſeducit vniuerſum or/
bem.vt.e.c.dicit̄.ibi.Et cauda eius trahebat terciā partē
ſtellarū celi.i.angeloꝝ.de quib⁹ etiaz dicitur Job.xxxviij.
Quis dimiſit lapidem quum me laudarent ſimul aſtra
matutina?Ut vnū chriſti ouile.Jo.x.diſperdat:⁊ oues a
paſtore diſcedant:⁊ ipſe draco eas diuiſas deuoret.j.Pe.
v.circuit/querens quem deuoret.Eſa.lvj.Omnes beſtie
agri venite ad deuorandū:vniuerſe beſtie ſaltus.ſpecu/
latores eius ceci oēs.Intueamur ergo oculo fidei vnam
eccleſiā ſedem eius/dignitatem eius/que nō peccat.pec/
care poteſt qui ſtat in ea:q2 homo eſt.de pe.diſt.ij.ſi enim.
ſed nō papa priuatur ea.vt in prin.iſtius operis late dixi.
viij.ar.¶ F Cōpatiamur eccleſie tribulate:ſed adhe/
reamus ei ſupra firmā petram chriſtū ſolidate ⁊ funda/
te.Matth.xvj.xix.di.ita.⁊ ex̄ de elec.fundamēta.in prin.
lib.vj.Pro ea rogauit ſponſus vt nō deficeret fides eius.
xxj.diſ.§.j.in ſi.exaudita eſt oratio filij:q2 ſemꝑ pater eum
exaudit.Joan.xj.vbi Chryſo.ſuꝑ verbo illō:Pater grās
ago qm̄ audiſti me.hoc eſt nihil mei contrariū ad te.Ut
autem oſtendat quoniā nō indiget oratione:ſubiungit.
Ego aūt ſciebam ꝙ ſemꝑ me audis.q.d.ad hoc ꝙ fiat vo
luntas mea/nō indigeo orōne:ad hoc ꝙ tibi ſuadeā:vna
eſt eñ volūtas noſtra.Itez Hilarius.iij.de trini.Nō igit̄
prece eguit:nobis orauit:ne filius ignoraret̄.ſed propter
populū qui circūſtat/dixi:vt credant q2 tu me miſiſti:quū
eñ non proficeret ſibi deprecationis ſermo:ad profectū
tamen noſtre fidei loquebat̄:nō ergo inops auxilij eſt:ſ3
ſumus inopes doctrine.Titubare poteſt eccleſia:tempe/
ſtatibus allidi.xxiij.diſt.in noie.ſed ſalua noie ſponſi per/
manebit.Digne pcutit̄:q2 plurimū extra amplexus ſpon/
ſi graditur.Denigrata eſt eius facies ſicut nigredo olle.
Thre.vlti.Facies cōbuſte vultus eius.Eſa.xiij.q2 nō re/
ſpicit ⁊ ſequitur ſponſum candidū ⁊ rubicundū.Can.v.
Inclinata eſt deorſum ad terrena:⁊ ideo non poteſt ſur/
ſuz reſpicere graui infirmitate gibboſa.xlix.di.hinc etem̄
Lu.xiij.ibi.Baſilius.Brutoꝝ ſiquidem caput humi defle
xum eſt:terram cernit:caput hoīs erectū eſt in celū.oculi
ſuperna cōſpiciunt.Conuenit eñ eum querere ſuperna:
tranſcendere terrena intuitu.facit pre.c.hinc etem̄.verſi.
gibboſus.Gibboſus vo eſt quem terrene ſolicitudinis
pōdus deprimit/ne vnꝙ ad ſupna reſpiciat:ſed ſolum in
ijs q̄ in infimis calcant̄ intendit ⁊c.Poſt amatores ſuos
vadit.Oſee.ij.q2 vnū ſepe ſponſuz legitimū derelinquit.
Quinq3 viros concupiſcit.Joan.iiij.q2 peculeos ſenſus
carnaliter nutrit.Si legitimū virū vocaret:impudicos
ſenſus/intellectus ⁊ ratio ſuperaret nimis.Terrenuz re/
gnum querit:ſed regnū ſponſi ſui non eſt de hoc mundo.
Jo.xviij.qđ.ſ.xxxvij.ar.§.ad illa.ver.ij.diligēter expoſui.
Eleuauit ſe:⁊ indurauit ſe:humiliauit ſe.Lu.xiiij.⁊.xviij.
ſed ſponſus eius exinaniuit ſe:⁊ exaltauit ſe.Phil̄.ij.In
magnis ⁊ mirabilib⁹ ſuꝑ ſe ambulat.pſ̄.cxxx.ſed ſponſus
eius ſe humiliat ⁊ adminiſtrat.Luc̄.xxij.Mat.xx.Nimis
gladio vtitur temporali.ſed dicit ſpōſus vicario ſuo/mit/
te gladium in vaginā.Mat.xxvj.xxiij.q.j.§.j.hic.ſ.xxxvij.
⁊.xiij.ar.expoſui.ij.q.vij.§.his ita reſpondet̄ miracula ⁊c.
Multas pecunias habet ⁊ cōgregat.xij.q.vij.aurū.ſed
ſponſus in pandochio naſcit̄.Lu.ij.Pannis ſemicinctijs
vtitur ⁊ induit̄ vt ibi:⁊ ſpōſus nō habet vbi caput recli/
net.Mat.viij.Luc.ix.niſi in cruce.Jo.xix.⁊ mendicus eſt
⁊ famet.Mat.iiij.⁊ egenus factus eſt.ij.ad Cor.viij.⁊ ſi/
tit.Jo.xix.⁊ in alieno ſepulcro quieſcit.Matth.xxvij.ibi.
Et poſuit illud in monumento ſuo nouo.vbi Aug.Ideo
aūt ſaluator in aliena ſepultura ponitur:q2 pro alioꝝ mo
riebatur ſalute.vt quid ergo propria ſepultura egebat:q̄
in ſe mortem propriā nō habebat?Geō.viij.In zona non
portat neq3 pecuniā neq3 peram.Mar.x.Lu.x.Non hab3
vnde ſoluat tributū:ſed Petrū mittit ad mare vt de ore
piſcis tollat ſtaterem.Matthei.xvij.xxiiij.q.j.eſt aliud.
¶ G Sed quātūcūq3 ruge ⁊ macule appareant in mē
bris ſponſe:nunꝙ tamen ab ea ſponſus ſeparabit̄:q2 in ſi
de perpetua deſponſauit eam.Oſee.ij.xxvj.diſt.c.ij.Sed
q̄uis filij ſint rugoſi ⁊ maculoſi plurimi:ipſa tamen in ſe
eſt ſine macula ⁊ ruga.Ephe.v.xxxiij.q.iiij.recurrat.quia
ſponſus ei⁹ in ſancto habitat.pſ̄.xxvj.quicūq3 ſit ille ideo

nō debemꝰ ab eccl̃ia ſeparari: in qua ſunt miſti filij Agar
cum filijs Sare:vt ꝑ.c.c.recurrat. Jebuſei.i. cōculcantes
ſcilȝ mali ꝓſequentes cum filijs ſuis iſrael.xi.q.iij. nolite.
¶ Et credamus veraciter ꝙ iſtius eccleſie militantis ca
put ⁊ ſponſus eſt chriſtus.ad Col.i.Eph.i.Jo.iij.ex̃ de ſa/
cra vnc.c.i.qui reprobata ſynagoga ſcȝ Vaſthi que inter/
pretatur definitio cōſummata:Heſter eccleſiã que inter/
pretatur eleuata ſibi humilem copulauit.Heſter.ij.ſupra
cuius eccleſie caput regni ſpũalis ⁊ tpalis poſuit diade/
ma.¶ Et ſi dicat̃ nobis/chriſtus eſt alibi: nolumꝰ crede/
re.Mat.xxiiij.q: vere dies venient in quibꝰ ſpũs mendax
⁊ fictus ſpiritũ in ore habens ⁊ cor impietate plenũ dicet
ſe ſpiritũ veritatis.iij.Reg.xxij.⁊ multos ſeducet.Et ſpi/
ritus ɔtra ſpiritũ dimicabit:⁊ magis carnalis reuera ſpi
ritus aliũ carnalẽ ſpiritũ appellabit.⁊ ꝙ verũ dicat mul/
tas pro ſe preſumptiões habebit:vt poſſit diuidere. Sed
qui cum eccleſia que cõiter dicit̃ eccleſia nō colligit:ſpar/
git.Mat.xij.Lu.xi.xxiiij.q.i.qm̃.⁊.c.ſchiſma.Et qui pape
qui cõiter habetur papa nō obedit:nec de eccl̃ia eſt. xciij.
diſt.qui cathedrã. Qui etſi me ꝑcutiat/ me anathemati/
zet/⁊ occidat:non ſeparabor a charitate eius.Ro.viij. q:
dñs meus eſt:pater ⁊ deus in terris: qui conſtitutus eſt a
deo in hac egypto deus Pharaonis. Exo.vij. in prin. Si
bene iudicat veniã petam.ſi enormiter ⁊ male: ſufferam.
xix.diſt. in memoriã.c.di. contra morem.in prin.xi.q.iij.§.
cum ergo ſnia. Job.xxxvi. q: chriſtus male iudicatus eſt.
i.Pe.ij.in fi.ſed ab eo nō recedã:q: aliam eccleſiã neqȝ ca/
put habeo ad quã cõfugiam.ix.q.iij.alioꝝ.in fi.Et in tem
peſtate preſentis diluuij aquarũ multarũ tribulationũ/
ad chriſti vicariũ ⁊ eius eccleſiã approximabo: nec inue/
niar extra arcam ne pereã ab vndis ⁊ fluctibꝰ tentationũ
Charybdi ⁊ Scylla ⁊ ſcopulis alijs itercepꝰ.¶ H Igi
tur attendendũ eſt iſto tpe fermentato etiam a fermento
quorũdam hereticoꝝ dicentiũ ſicut.ſ. dixi nũc claues ec/
cleſiã non habere.Sacramenta nō poſſe cõferre:q: excõ/
municata ⁊ priuata iuriſdictione eſt.Et ꝙ papa pōt iudi
cari ab imperatore: ſicut chriſtus a Pilato ⁊ Ceſare. Et
ꝙ preſbyter tantã habeat poteſtatem quantã papa.Et ꝙ
vacante papatu imperator ſuccedit iuriſdictioni pape.
Et ꝙ eccleſia nō poteſt habere tpalia.Et ꝙ chriſtus quã/
do aſcendit celos/vicariũ nō dimiſit in terris. Qr autem
claues ſint apud bonos ⁊ malos ab eccleſia toleratos:et
ꝙ vera ſacramenta etiã mali ⁊ etiam heretici conferant:
quantũ ad characterem: late.ſ.lxv. art.§. ceterũ q:. vbi
predicta ⁊ lucide diſputaui. materia aũt tractat̃ hic.i.q.i.
§.ſed obijcitur.vſqȝ ad.§.ecce ſi clericus.⁊ quaſi ꝑ totam
illam queſtionem.⁊ p.xv.c.de con.diſt.iiij.a.c.hi de quibꝰ.
Nullus clericus pōt ab ipatore iudicari
vſqȝ ad.c.qs a paganis.icluſiue.⁊.iij.q.vij.§.fi.¶ J Qr
ꝯo papa vel eccleſia vel clericus quilibet ab imperatore
iudicari nō valeat:ſed ecõtra.ſ.v.ar.⁊.xliiij.ar.ver. ſed cõ
tra.ſimiliter latius dixi.tum q: papa a deo nō ab hoie iu/
riſdictionem recipit:⁊ ab eo ſolo iudicandus eſt.ix.q.iij.a
§.ſolo.vſqȝ ad fi.q.Tum q: imperator inferior. xcvi.diſt.ſi
imperator.⁊.c.cum ad verũ.ex̃ de ma.⁊ obe.ſolite.xxi.diſt.
inferior.Tum q: eſt ipator vicarius pape in temporali/
bus.ex̃ de elec.venerabilem. q: a papa recipit imperiuȝ ⁊
tenet.vt.ſ.dixi.Et vicarius non iudicat illũ a quo iuriſdi/
ctionem habet:q: vna iuriſdictio cenſet̃ vtriuſqȝ ⁊ cõſiſto
rium.ex̃ de ap.romana. Et nemo ſeipm in foro cõtentio/
ſo ⁊ ſacramentali etiam iudicare pōt.cõcor.ponunt̃ ex̃ de
iur̃.pa.ꝑ noſtras.ex̃ de iudi.cum veniſſent.xxi.di.nunc aũt.
gloſ.fi. Tum q: imperator filius eſt eccleſie: ⁊ non pater.
xcvi.di.ſi imperator.pater ꝯo filiũ corrigit.nō ecõtra. vn/
de ⁊ lex erubeſcit filios eſſe correctores patruȝ.in aut̃. de
nup.§.ſi ꝯo.xxiij.q.iiij.diſplicet.ver.ſi volũtas.Parab.xiij.
xlv.di.§.ſalomon.xcvi.diſt.quis dubitat. Tum q: ipator
imperiũ tenet ab eccleſia ſicut vaſallus fidelis.lxiij.diſ.ti/
bi dño.ex̃ in clem̃.de iureiu.romani principes. ſed vaſalli
reſpondent ſub iudicio dñi:nō ecõtra.ex̃ de iudi.ceterũ.fa
cit qd̃ no.de fo.com.veruȝ.gloſ.fi.⁊ qd̃ legit̃.⁊ no.xxij.q.v.

de forma.Tum q: imperator aduocatus ⁊ defenſor eccl̃ie.
ex̃ de elec.venerabilem.xcvi.di.ſi imperator.⁊.c.in ſcriptu
ris.xi.q.ij.ſacerdotibꝰ. Tum q: imperator gladiuȝ recipit
ab eccleſia:vt.ſ.in prin.iſtius operis probaui.ſed qui gla/
dium ab alio recipit:nō illum a quo recipit ꝑcutit: aut iu/
dicat cũ eodem.ad qd̃ bene facit qd̃ legitur ⁊ no.xcvi. diſ.
ſi imperator.ibi.Et ɔtra illius beneficia pugnare videat̃
a quo propriã cõſecutus eſt poteſtatem.facit etiã quod le
gitur ⁊ no.ex̃ de na.ex li.ven.c.i.⁊ optime qd̃ legit̃ ⁊ no. ex̃
de poſtu.c.vlti.in gloſ.vlti.Tum q: papa nō homo ſimpli
citer ſȝ quaſi deus in terris eſt.pſ.lxxxi. Ego dixi dij eſtis.
ex̃ de tranſla.c.ij.⁊.c.quanto.⁊ vt ec.bñ.c.i.ſed homo deuȝ
nō dñudicat:ſed econtra.ix.q.iij.alioꝝ. Tum q: moyſes ⁊
Joſue ⁊ Samuel qui typum tenent pape: ſicut rectores
populi generales iudicant populũ.Exo.⁊ Joſue quaſi ꝑ
totum.i.Reg.vij.nō econtra. Tum q: papa nō eſt de foro
imperatoris.nec ratione papatus/quem nō tenet ab im/
perio:ſed a deo. Jo.vlti.xxi.diſt.in nouo. nec ratione alicu
ius rei terrene quã ab imperatore teneat. Nam etſi impe/
rator donationeȝ fecit eccl̃ie de multis temporalibꝰ. xcvi.
diſt.cõſtantinus. Ipſam tñ donationeȝ liberã fecit: nec fe
cit eum feudatariũ ſuũ:aut emphyteotã/aut vaſallũ.lxiij.
di.ego lodoicus.xvi.q.i.§.nouarũ.⁊.l.placet.xxiij.q.vlti.§.
§.ꝗuis.l.ſcimus. Que donatio valida ⁊ ꝑpetua eſt:vt no.
pre.c.ego lodoicus. Si ergo papa nō eſt de foro eius: ad/
iudicari non pōt per eum. vt ex̃ de fo.cõ.per totũ.⁊.xi. q.i.
in primis.⁊ ex̃ de re iu.c.paſtoralis.in clem̃.ff.de iuriſ.om.
iudi.l.vlt.ex̃ de of.le.nouit. ex̃ de cõſti. vt animarũ.§.fi.lib.
vi.Tum poſtremo q: nedũ nō ſuꝑ papam chriſti dñi:ſed
nec ſuꝑ aliquem clericum poteſtas aut iuriſdictio datur
cuicũqȝ laico:q: ſunt clericis inferiores laici ⁊ eis infeſti:
vt.ij.q.vij.in primis.xxij.c.vſqȝ ad.§. ex his. ex̃ de accu.cũ.
P.ex̃ de cõſti.eccleſia ſancte marie.ex̃ de re.ec.nō ali.cum
laicis.xcvi.di.bene quidem.xi.q.i.in primis.xxv.c. vſqȝ ad
§.cũ ergo.Tum q: hoc qd̃ iuris erat de facto ⁊ ſancta cõ/
ſuetudine ⁊ debita reuerentia/ hoc oẽs reges ⁊ romani
principes ſeruauerunt.xi.q.i.ſacerdotibꝰ.xcvi.diſt. in ſcri/
pturis.xvij.diſt.§.hinc eſt. ¶ L Qr aũt obijcit̃ ab here
Chriſtꝰ quomō a pilato iudicatꝰ
ſiarcha nouello Marſilio paduano ꝙ Pilatus iudica/
uit chriſtũ:ſic ⁊ ipator papã iudicare pōt. Reſpõdeo ꝙ
nō iudicauit ipm tanqȝ ꝑſonam publicã aut preeminen/
tem dignitate: ſed tanqȝ ꝑſonam priuatã accuſatã ſibi a
principalibꝰ ſynagoge ⁊ ppl̃o iudeoꝝ tanqȝ malefactorẽ
qui in hoc erat de foro Ceſaris ⁊ ſuo/qui erat preſes in iu
dea pro ipatore.Unde idem Pilatus ait Luc.xxiij. Ob/
tuliſtis mihi hunc hoiem quaſi hoiem priuatũ:nō pontifi
cem/nō in dignitate cõſtitutũ.⁊ ecce ego coram vobis in/
terrogans/nullam cauſaȝ inuenio in hoie iſto. Tunc em̃
chriſtus nō tenebat perſonã pape:ſed ſimplicis hois corã
ſuo iudice accuſati. Unde nec in hoc papa chriſto ſucce/
dit.ſuccedit em̃ chriſto in potentia:nō in accuſatione ma/
ligna facta de deo. Immo exiſtimo ꝙ ſi coram Pilato fuiſ
ſet vnus de templi pontificibꝰ accuſatus: dixiſſet qd̃ dixit
de Chriſto.Accipite eum vos:⁊ ſm legem veſtrã iudica/
te. Jo.xviij. Verſipellis ergo vulpecula Marſiliꝰ padua/
nus allegauit literã euangelij que ipm occidit.ij.Cor.iij.
nō intellectũ verũ ſpũalem:⁊ etiã literaleȝ qui vtinã ipm
cõuerſuȝ viuificet. Sed nec accuſatores chriſti iudei ipm
accuſauerũt Pilato vt pontificem vel ſcribã : ſed vt quẽ/
dam ppl̃i deceptorem. vnde dicũt. Hunc inuenimus ſub/
uertentem gentem noſtrã. Lu.xxiij.Exemplũ ergo lupi ra
pacis nō ꝓcedit:q: ſi ipator iudicaret papam nō iudica
ret vt Titiũ vel Semproniũ vel priuatũ alium:ſed vt pa
pam.⁊ ad hoc ille impius hoc exemplũ allegat. Et ſi ille
ſciolus verus ſciens eſſet in ſcripturis diuinis. vel ſi non
diſſimularet ſe ſcire:ſenſum ⁊ intellectũ verboꝝ euange/
lij acciperet:⁊ nō ſolũ.i.q.i.marchion. Preterea quõ non
erubeſcit tale exemplũ adducere:quum ⁊ Pilatus fatea/
tur ſe chriſtũ ꝑperam iudicaſſe:vnde ⁊ dicit Luc.xxiij. Ni/
hil inuenio cauſe in hoie. Et iterũ.ibi. Ecce ego corã vo/

bis interrogans nullā cauſam inuenio in hoie iſto ex iis in quibꝰ eū accuſatis. ſed neq̄ Herodes. Unde ibi Amb. Hic Pilatus chriſtū abſoluit iudicio, crucifigit myſterio duoꝝ ergo viroꝝ teſtimonio ieſus inſons oſtēdit. Ex itẽrū Jo.xix. Ego nullā inuenio in eo cauſam. Ubi Chryſo. Nō dixit.q2 peccauit ⁊ dignꝰ eſt mori, donare eū feſto.ſ3 primū eū excuſans tūc rogat ex abūdanti: vt ſi nollent eū innocentem dimittere: ſaltem obnoxiū darent tẽpori. Nō ergo exẽplo pnicioſo: ſicut fecit iſte hereticus: ſ3 legibus eſt iudicādū. C. de ſen. nemo. vide.xx.diſt.c.fi. ¶ L Ruſus ille tam impius dogmatizat ꝙ quilibet preſbyter tantam ſicut papa habeat ptātem. Qđ falſu3 eſſe ⁊ erroneū nullus ſane fidei ignorat: q2 nedū papa, ſed quilibet eps maior eſt in iuriſdictione ⁊ adminiſtratiōe quolibet preſbytero. nam ipſe eſt preordinator in cūctis.xxv.di.ꝑlecti. ver. ad epm. ex̄ de offi. archid. c.ij. de offi. archipreſ. officiū. in fi. Immo nedū eps maior eſt in iuriſdictione preſbytero: ſed etiā archidiaconꝰ qui ⁊ diaconꝰ eſt: maior eſt in adminiſtratione nedū quolibet preſbytero: ſ3 etiā archipreſbytero: qui maior eſt i ordine archidiacono. vt pre.c. ꝑlectis. ex̄ de offi. archid. ad hec.§. archipreſbyteri. Pōt em̄ vnus eſſe maior in adminiſtratione: q̄uis minor ſit in ordine. vt no.xxi.diſt. in nouo. in gloſ.ar. ¶ Item ꝙꝙ olim idem diceret̄ preſbyter ⁊ eps. vt.xciij.di. legimus. ⁊ papa Petrus vocet ſe preſbyterū. ibi. ver. ſ3 ⁊ Petrꝰ. ⁊ in gloſ. ecce petrus. cōſuetudine tñ ⁊ iure ⁊ ordinatione decretū eſt: vt preſbyteri ſubſint epis: ⁊ maiores eis ſint epi: nedū in ordinatione ⁊ cōſecratione epali. vt pre.c. legimꝰ. ver. quid em̄. ſed etiā adminiſtratione ⁊ noie ⁊ iuriſdictione: ⁊ quātū ad q̄dā ſacra appropriata epis.xcv.di. olim. ⁊.c. ecce. ⁊ de hoc plene notaui predicto.c. legimꝰ. in gloſ. hic reſponder. ¶ Sūmus aūt pōtifex nedū maior eſt quolibet preſbytero quantū ad oia: ſed etiā maior oibus epis: excepto cōſecratione epali. nam ⁊ Petro data eſt ptās a dño ſup alios apl'os quibꝰ ſuccedūt epi.lxviij.diſt. quorū vices. vt hec materia expedit̄.xxi.di. in nouo. vbi de hoc. lxxx.diſt. in illis. vbi de hoc. ⁊ no.xxiiij.q.j. loquit̄. ⁊.ij.q.vij. paulus. in gloſ.j. ⁊.c. ꝙꝙ. ibi. Epatꝰ ſit preſbytero maior. ⁊ facit qđ ibi no. in gloſ. Aug. hoc preterea ſi tantā preſbyteri ⁊ epi ptātem haberent ſicut papa: tot eſſent dei vicarij generales in mūdo, quot preſbyteri ⁊ epi. Qđ falſum ⁊ hereticū eſt: q2 ſoli Petro dixit dñs Mat.xvj. Ego dico tibi tu es petrus. Et iterū. Tibi dabo claues ſingulariter. ⁊ ibi. Quodcūq̄ ligaueris. generaliter. loquens ſibi ſoli. ex̄ de ma. ⁊ obe. ſolite.§. nos aūt. Et iterū paſce oues meas. Jo. vlti. ex̄ de elec. ſignificaſti. Iterū ſm hunc errorem Marſilij vna eccl'ia haberet multa capita ſicut mōſtrū. ex̄ de offi. or. q̄m. Multi eſſent ſponſi eccleſie vniuerſalis: qđ falſum eſt: q2 vnꝰ fuit chriſtus vnā eccleſiā deſpōſans: ⁊ vnus eius vicarius generalis ſponſus eccleſie.j. ad Cor.xj. Deſpondi vos vni viro virginem caſtā exhibere chriſto.xxvij.q.j. nuptiarū. Et illud apl'i ad Eph.v. exponēs illud ꝓtoplaſti. Hoc nūc os ex oſſibꝰ meis ⁊c. Hoc aūt dico magnū ſacm̄ in chriſto ⁊ eccl'ia. ex̄ de biga. debitum. facit.xxvj.diſ.c.ij. Item preſbyteri tenent typū.lxxij. diſcipuloꝝ.xxj.di. in nouo.lxviij.di. corepi. papa ꝟo chriſti. ſed illi.lxxij. diſcipuli nō habuerūt tantā ptātem, quantā apl'i: qui ſoli mūdū partiti ſunt ad predicandū ⁊ cōuertẽdum: nedū quantū Petrus ⁊ Paulus. Ite3 ſolus Melchiſedech tenuit typū chriſti. vñ dicit̄ pſ.cix. Tu es ſacerdos in eternū ⁊c. Alij preſbyteri teſtamẽti veteris aliorū ſacerdotū teſtamenti noui.xxj.di.§.j. vñ trāſlato ſacerdotio ⁊c. ex̄ de cōſti. tranſlato. Item quū a papa tamq̄ a primo fonte deſcẽdat ois iuriſdictio ⁊ epoꝝ ⁊ preſbyterorū. xxij.di.c.j.xxiiij.q.j. loquit̄. nō pōt papa ſic ex toto iuriſdictionẽ ſuā alteri dare, ꝙ tantā habeat ſicut ipe. al's poſſet archipapā vel ſaltẽ papā aliū ſibi cōſortẽ facere. qđ falſu3 eſt.viij.q.j. ſi petrus. cū.c. ſeq. q2 nec aliū papā pōt facere: nec ſe ſua iuriſdictione priuare. ad qđ facit qđ legit̄ ⁊ no. ex̄ de cenſi. cū venerabilis. in gloſ. hic pt3 qđ legit̄ ⁊ no. ex̄ de dona. paſtoralis. in gloſ. ſi ita. ¶ M Ad horū ſupradictoꝝ declarationem ſciendū eſt ꝙ eſt quadruplex maioritas in eccl'ia dei. adde hic qđ ſcripſi in.xxxvij. arti. ver. primo. ⁊ ver. eſt autem. Prima ex tpe.xvij.di.§. hoc q̄.⁊.§. verū. ⁊.xcv.diſt. bene quidẽ.lxxv.di.c. vlt. ex̄ de ma. ⁊ obe. ca.j. Secūda ex prerogatiua ordinis. ex̄ de ma. ⁊ obe. ſtatuimus. Tertia ex prerogatiua ordinantis ſeu cōſtituentis. ex̄ de ma. ⁊ obe. ꝑ tuas. ff. de albo ſcri. l. vlt. in aut. vt iudi. ſine quoquo ſuffra.§. eos. circa fi. col'.ij. ff. de re iu. quidam. Quarta ratione dignitatis ſeu maioritatis officij. Hac rōne d' archid. maior archipſ. vt dictū eſt. ⁊ pōt vnꝰ minor ⁊ maior eſſe altero.ij.q.vij. ꝙꝙ. ⁊.c. querit̄. Ide3 in abbate in minoribꝰ cōſtituto. ex̄ de eta. ⁊ qua. tuā. ſicut in ſubdiacono electo ⁊ confirmato. ex̄ de elec. tranſmiſſam. Item pōt eſſe maior ⁊ equalis. ſicut Petrus fuit maior apl'is in dignitate ſeu officio: ſ3 in apl'atu ſeu ordine epali par fuit ⁊ equalis.ij.q.vij. puto.xxi.diſt. in nouo. ſm hoc intellige.xvij.di. multi. ff. q̄n appel. ſit. l.j.§. ſ3 ſi. C. de offi. vica. l.j. In eo aūt ꝙ q̄s minor eſt, alij ſc3 maiori debet reuerentiā exhibere. ergo quū archidiaconꝰ in miſſa minor ſit archipreſbytero: tunc debet ei ſeruire. ſed eo maior eſt extra miſſam in voce, in loco, in iuriſdictione ⁊ alijs que ei cōpetūt rōne dignitatis. ſm hoc intellige.xxxiij.q.v. eſt ordo.xciij.diſ. a ſubdiacono. ex̄ de of. archid.c.j. ⁊.c. ad hec. ſm Oſtiẽ. qui.j. no. ex̄ de of. archid.c.j. ſic intellige.xxi.diſ.§. i his oibꝰ. cū.c. ſeq. ¶ N Itẽ notādū ꝙ pſona ꝑeſt pſone q̄nq̄ modis. ſc3 ex officio.xxi.di. i nouo. Uite merito.ij. q.vij.c.j. Ordine.xciij.diſt. a ſubdiacono. Adminiſtratiōe vt archipſ. ex̄ de of. archipſ.c.j. ꝯſecratione. vt eps oibꝰ.xxi di.c.j. ¶ O Hec p'latio cōſiſtit i tribꝰ. In iudicijs.xxi.di. inferior. In ꝑceptꝭ.xxi.di. nūc aūt. In ſacris.xxi.di. deniq̄. ſm Archid. q̄ ita no.xxi.di. in pre.§. i his. ¶ Itẽ notādū ꝙ maior ptās attẽdit̄ q̄nq̄ ex dignitate ordinis: q̄nq̄ ex dignitate diſpẽſatiōis ſiue adminiſtrationis. Petrus aūt ex prerogatiua ordinis vel cōſecrationis nō habebat: ſed rōne adminiſtrationis. ſm Lau. q̄ ſic no. in pre.c. in nouo. ¶ Itẽ dicẽdo ꝙ q̄lib3 preſbyter ſit equalis pape in iuriſdictione, cōfundit̄ ordo ſuperior. ſ.c.lxxxix.di. ad hoc. iſta ſunt addenda ijs q̄ de iſta materia tetigi. ſ. in prin. iſtius opis. ¶ P Dicit etiā ille pfidus Marſilius ꝙ vacante papatu ſuccedit imparor. Sed vñ hoc habuit, ⁊ quo motu hoc dixit, ignoro: quū nedū ois ſcriptura, ſed huic poſitioni ois ratio contradicat. Papa em̄ ſuccedit impio. ex̄ de fo. com. licet. ex̄ de re iud. paſtoralis. in clemẽ. Nō imparor in papatu. Que em̄ cōicatio cani ⁊ ſancto: Eccl.xiij.ij. Cor.vi. pfanis ⁊ diuinis: ex̄ de iude. ad hec.xij.q.ij. nulli. Subdito ⁊ dño. ex̄ de elec. venerabile3. Quō pōt imperator in eccl'iaſticis ſuccedere: quū inhabilis ſit ad talia poſſidenda ⁊ tractāda: quū etiā ſtatutū factū ab eo in eccl'ie fauorẽ nō valeat, niſi expreſſe ab eccl'ia approbet̄.xcvj.di. bene quidẽ. ex̄ de cōſtitu. eccleſia. Quia Balthaſar vaſa templi cōtaminat a deo ꝑcutit̄. Dañ.v. de con.di.j. veſtimẽta. Ite3 Ozias rex iuda q2 ſacerdotū officia vſurpare voluit: a dño lepra ꝑcuſſus eſt.ij. Paral'.xxvj.ij.q.vij.§. itẽ cu3 Balaā. ver. ſicut ergo. Itẽ Heliodorus miſſus a rege Antiocho inuadere erariū vbi erant in templo repoſita depoſita: calcibꝰ equi mirabiliter apparentis ꝑcuſſus, ſemiuiuus relictꝰ eſt.ij. Mach.iij. ¶ Item ſi imparor ſuccederet in papatu: iam ſolueret ⁊ ligaret: ſed nō imparoribus ſed piſcatoribꝰ date ſunt claues a deo. de pe.di.j. quẽ penitet. ⁊ nō laicis, ſed preſbyteris. Imparor em̄ a ſacerdotibus eccl'ie anathematizat̄ ⁊ religat̄.xcvj.diſt. duo. ad hec faciūt.xcvj.di. ſatis euidenter.xvij.di.§. hinc etiam. Item Amb. imparori volenti eccleſia3 occupare ait: quid tibi ⁊ adultere: adultera eſt q̄ nō tibi eſt legitimo mrimonio copulata. cedat palatiū imparori: eccl'ia antiſtiti.xxiij.q.viij. cōuenior. Diſtincta aūt quantū ad hoc ſunt officia romanoꝝ pōtificū ⁊ imparoꝝ.x.di. q̄m.xcvj.di. cū ad verū. vñ in fine ibi dicit̄ de imparore: ac viciſſim nō ille rebus diuinis preſidere videret̄: q̄ eſſet negocijs ſpūalibꝰ implicatus. vi

Nō eq̄lis eſt pape et cūctoꝝ pſbyteroꝝ ptās.

Nō pōt papa ſua ſe iuriſdictione priuare.

Maioritas quadruplex.

prelatio q̄nq̄ modis hri poteſt.

Papa ſuccedit ipio, nō contra.

An eccleſia poſſit tpalia poſſidere.

de.ſ.ar.xl.ver.item error. ¶ O Inſuper qđ dicit ille impius ſubdolus ⁊ ſophiſta q̄ eccl'ia tpalia habere nō pōt. falſum eſt. q: nedū laici ſed etiam clerici pn̄t hr̄e tpalia et propriū. Sed iſta de antiqua hereſi trarit. hi ſunt em̄ heretici qui cōdemnant ppriū habentes in hoc mūdo. xxiiij q.iij. quidā. ver. apl'ici. Alij etiā ſunt qui dicūt q̄ a tpe Sylueſtri pape qui recepit donationē a Conſtantino. de qua xcvj. di. cōſtantin⁹. eccl'ia nō fuit in ſtatu ſalutis. Sed iſtis mentita eſt iniquitas ſibi. pſ. xxvj. nā eccl'ia primitiua habebat pecunias ⁊ ppriū in cōmuni. Actu. iiij. ⁊ v. xij. q.j. dilectiſſimis. ⁊ c. ſcim⁹. Unde ⁊ vidētes ſummi ſacerdotes ⁊ alij fideles magis expedire eccleſijs habere poſſeſſiōes q̄ pecunias que dabantur eis ex poſſeſſionibus venditis dederunt eis poſſeſſiones que in ditione epiſcopoꝝ conſiſtunt. xij. q.j. videntes. de predijs eccl'iarum. xij. q.ij. quaſi p totū. ppter hanc etiā cauſam chriſtus aliquoties habuit loculos. Jo. xij. q: ſua erat eccl'ia loculos habitura. xij. q.j. habebat. ⁊ c. exemplū. xxiij. q.iiij. duo iſta. Qr aūt ⁊ epi ⁊ alij clerici poſſint habere propriū in ſpeciali q̄ religioſi nō ſunt clarū eſt. xij. q.j. epi. cum. ij. c. ſeq. ⁊ §. cum ergo. ⁊ §. oſtenſum. ⁊ c. illi. ⁊ q.ij. monem⁹. ibi. reddere compellaꝛ. ⁊ j. q.ij. clericus. ⁊ c. paſtor. xij. q.iij. c.j. ⁊ q.iiij. c. vlti. ex̄ de teſta. c.j. c. cū in officijs. ¶ Item ſi ſancti martyres ⁊ cōfeſſores prelati in eccl'ia dei ſciuiſſent eſſe peccatū eccleſiam bona tpalia poſſidere: nunq̄ donationes taliū receptiſſent ⁊ diſpenſaſſent. ſic argumentaꝛ Proſper. xij. q.j. expedit. ſi ſe ar. vij. q.j. oīs qui gemebat. ¶ Preterea filij leui qui clericos prefigurāt. xxj. di. §. j. terras ⁊ ciuitates habebant: ⁊ aliqua alia ppria poſſidebant. xiij. q.j. §. his ita. nec ampli⁹ allego: q: iſta eſt hereſis manifeſta. de hoc etiā ſcripſi. ſ. xl. ar. ver. item error eſt.

Uicari⁹ a chriſto celos aſcendēte relictus.

¶ R Poſtremo qđ dicit dictus hereticus Marſilius q̄ qn̄ chriſtus aſcēdit celos: nō dimiſit vicariū: falſum ⁊ hereticū eſt: q: eſt eccl'iam acephalare. i. ſine capite dimittere/ ɔtra illud. xciij. di. nulla. Et q: dimiſit loco ſui Petrum ⁊ ſucceſſores cui dixerat paſce oues meas. Jo. vl. Oēs em̄ romani pōtifices ſucceſſores Petri ſunt: ⁊ pſonā eius tenent. Unde ſicut Petro ſic ⁊ cuilibet eius ſucceſſori dixit verba predicta chriſtus. vt eſt expreſſum ex̄ de ma. ⁊ obe. ſolite. §. nos aūt. ⁊ de trāſla. epi. quāto. ibi. ſoli btō Pe. ⁊ p ipm ſucceſſoribus ſuis. ⁊ ibi. Ro. pon. qui non puri hoīs: ſed veri dei vicem gerit in terris. ⁊ c. licet. ibi. qui ſucceſſor eſt Petri ⁊ vicarius Jeſu chriſti. ⁊ ex̄ vt ec. bn̄. vt noſtrū. ibi. qm̄ etſi locum dei teneamus in terris. ⁊ ex̄ de elec. vbi periculū. §. ceterū. li. vj. ibi. cum agiꝛ de creatione vicarij Jeſu chriſti ſucceſſoris Petri. ⁊ c. fundamenta. §. decer. ibi. ipſoq̄ vicarij dei romani pontificis. lib. vj. Et expreſſiſſimum de homic. pro humani. j. xū. li. vj. ibi. Dei filius ieſus chriſtus ne gregem ſui precio ſanguinis glorioſi redemptū aſcenſurus poſt reſurrectionem ad patreꝫ abſq̄ paſtore dereſereret: ipſi⁹ curā btō Petro aplo vt ſue ſtabilitate fidei ceteros in chriſtiana religione firmaret: eorūq̄ mentes ad ſalutis opa ſue accēderet deuotionis ardore: cōmiſit. ⁊ j. ibi. Nos eiuſdē apl'i effecti diſponente dn̄o licꝫ imeriti ſucceſſores/ ⁊ ipi⁹ redemptoris locū in terris: q̄q̄ indigne tenentes. Unde ibi gloſ. Jo. an. ſup verbo dereſereret/ dicit. Per hanc lr̄am ſatis patet q̄ ptās Petri tranſiuit ad poſteros: al's poſt Petrū ſine paſtore remanſiſſet eccl'ia ⁊ ſine capite: qđ eſt falſuꝫ. ex̄ de of. or. qm̄. ad h̄ facit. xl. di. nō nos. Nō nos btm̄ Petrū ſicut dicitꝛ a dn̄o cū ſedis puilegio vel ſucceſſores eius peccādi licētiā iudicam⁹ ſuſcepiſſe. Ille quippe perennem meritoꝝ dotem cū hereditate innocentie tranſmiſit ad poſteros ⁊c. Jmmo vacante eccl'ia p morteꝫ pape/ nō eſt dicendū q̄ remaneat ſine capite: q: hoc dictū non eſſet remotū ab hereſi: q: tunc corpus cardinaliū ⁊ tota eccleſia habet caput eccl'ie generale ⁊ verū ⁊ ppriū/ chriſtū ſcꝫ viuentem. de con. diſ. ij. prima. in fi. ad hoc. xxij. diſt. c. j. ⁊ ij. ¶ Succedit etiā collegiū card. tunc in quibuſdam. ex̄ de elec. vbi periculū. §. idem q̄ꝫ. li. vj. ⁊ de elec. ne romani. §. eo tamen. in clem. ⁊ ſicut etiā no. Oſtie. ex̄ de pe. ⁊ re. cū ex eo. in fi. ⁊ no. Joan. an. poſt eū ex̄ de ſchiſma. c. j. in gloſ. nō ar. ¶ Item bea. Petrus poſt aſcenſionē dn̄i primo rexit eccleſiam Antiochenā: ⁊ tunc illa erat caput: poſtmodū ei⁹ ſedes tranſlata eſt Romā iubente dn̄o. xxiiij. q.j. rogam⁹. ⁊ ipſe Petrus pro ſe Clementē inſtituit. viij. q.j. ſi petrus. ⁊ c. oportet. ⁊ c. clemens. ⁊ deinde electi romani pontifices pceſſerunt vſq̄ ad tpa iſta: ⁊ pcedent vſq̄ ad diem iudicij loco chriſti: q: eccl'ia q̄ eſt corpus chriſti non pōt eſſe nulla ⁊ mortua abſq̄ capite. ⁊ ad hoc optime facit. xxiiij. q.j. pudenda. in fi. ibi. vt qm̄ eccl'ia nulla eſſe nō pōt: ea ſit in apl'ice ſedis p ſucceſſores epoꝝ radice cōſtituta ⁊c. ⁊ c. didicim⁹. ibi. ſi ꝟo apud Corneliū fuit qui Fabiano epo legitima ordinatione ſucceſſit. ¶ Uere ergo q̄ hec negat: chriſtum negat ſponſum eccl'ie. q: nūq̄ fuit nec erit eccl'ia ſine ſpōſo. Sed heretici in partes diuiſi q: multos faciūt ſponſos eccl'ie: ideo negant vnū verū. ar. ad hoc. j. q.iij. ſaluator. ver. q̄ꝟo. ¶ S Iſto aūt tpe increſcūt hereſes dicte ⁊ alie: q: intra eccleſiā pro magna parte in omni ſtatu regnat hypocriſis genimen hereſis. Quare aūt de⁹ pmittat hereſes dicit Aug. xxiiij. q.iij. c. vlt. Sed qui filij legitimi ſunt eccl'ie numero ⁊ re: nō ſeruiāt eccleſie ſctē de mendacijs. nūquid deus ⁊ eccl'ia indiget noſtro mēdacio/ vt pro illis loquamur dolos? Job. xiij. Quicūq̄ lingua ⁊ cor nō cōcordant/ mendaciū eſt: etſi extra ppoſitū lingua verum dicat. q: mentiri eſt cōtra mentem ire. xxij. q.ij. hoies. ⁊ c. is qui. Recordemur ſcriptū eſſe Eſa. v. Ue qui dicitis bonū malū ⁊ malū bonū. xj. q.iij. ve qui dicitis. Nō iuſtificemus noſmetipſos. Cōfiteamur ergo q: digni ſumus ⁊ eccleſia in ſuis membris puniri: q: nimis diſceſſit a ſpōſo. Et ideo cōprehenderūt eam amaritudines. Nos em̄ filij iſrael: chriſtiani noīe ⁊ nō re: filij iniqui diſpoſuim⁹ teſtamentum cū gentib⁹/ que circa nos ſunt: ⁊ edificauim⁹ intra eccleſiā gymnaſiū: ⁊ fecim⁹ nobis preputia dimiſſa ſancta circūciſione ſpirituali: ⁊ receſſim⁹ a teſtamento nouo ſancti euangelij. ex̄ de cele. miſ. cum marthe. §. ceterū. ⁊ iūcti ſum⁹ nationib⁹ ⁊ venūdati: vt faciam⁹ malū in iniquitatib⁹ noſtris. j. Mach. j. ⁊ iiij. v. ⁊ vj. Eſa. l. Nam ſm̄ Ber. noſtra nos diabolo volūtas mancipat: non ptās ipſius. ⁊ ideo ceci ſum⁹ q: venūdati. Eſa. xliij. Facta eſt hierl'm eccleſia militans/ habitatio exteroꝝ. i. peccatoꝝ: q: ipſa in ſe nō peccat. xxj. diſt. q̄uis. ⁊ facta eſt extera ſemini ſuo ſancto qđ chriſtus in ea ſeminauerat. Matth. xiij. ⁊ nati eius reliquerūt eam: q: de ſanctitate ei⁹ nō curant. Sanctificatio eius deſolata eſt: q: nō colitur. Dies feſti conuerſi ſunt in luctū: q: opa ſcelerata que in ea fiunt planctu ⁊ luctu digna ſunt: q: gaudiū ſpūſſancti receſſit ab ea. Sabbata ei⁹ in opprobrium: q: ſabbata carnalia ⁊ venalia. Honores eius in nihilū: q: poſtpoſuit honorem dei ppter honorem mundi ſm̄ gloriā eius mūdialem multiplicata eſt ignominia ei⁹. Hec leguntꝛ. j. Mach. j. vbi typicaꝛ ruina eccl'ie in filijs. Ue aūt tribulantib⁹ eccleſiā ⁊ diſcedentib⁹ ab ea: q: cōtritione duplici corporis ⁊ aie cōterentꝛ. ⁊ hic etiā puniuntꝛ tribulantes eccleſiā aliquoties exteriorib⁹ tribulationibus nedū interiorib⁹: ⁊ in ppetuū ſine fine. de pe. di. iij. §. authoritas. ver. ignis accēſus eſt. Porrem⁹ nos interim filij obedientie eccleſie in patientia poſſidente aias noſtras. Luc. xxj. flagella digniſſima noſtre purgationis. de pe. di. ij. ſi cū. vltra mediū. ꝟ. edificem⁹. q: nulla res ſic purgat peccata/ ſicut tribulatio ſcienter ⁊ patiēter aſſumpta. Nam ſm̄ Aug. Qđ fornax auro/ lima ferro/ flagelluꝫ grano/ mola oliue/ hec tribulatio iuſto. Oremus ſicut dicit dn̄s Mat. v. ⁊ Luc. vj. xxiij. q.iiij. §. ex his. pro ijs q̄ nos pſequuntꝛ: q: magis ſe tribulant q̄ nos. q: etſi nobis inferunt vtiliter damnū pene: ſibi inferūt damnū ⁊ malū culpe: a quo malo in orone dn̄ica petim⁹ liberari. Matth. vj. ⁊ Lu. xj. Multū refert ſm̄ Aug. in ſermone Innocentū. inter ferre malū/ ⁊ inferre malū. nihil em̄ ſimpliciter malum eſt ſm̄ Theodoꝝ in coll'. de nece ſanctoꝝ. in lib. Joā. caſſi. ſimpliciter niſi vitiū ⁊ peccatū. pena em̄ malū nō eſt proprie: immo aut purgatiua aut punitiua ipſius mali

culpe eſt:q꞉ oīs pena de ſe iuſta ⁊ ex cauſa. Vñ ⁊ dñs Jeſus chꝛiſtus ſumme bon⁹ mala pene pro nobis ptulit/ vt culpe pelleret mala noſtre. Vñ ⁊ de eo ſcribitur Deut.xxi. Et Gal.iij.in fi. Maledictus a deo qui pendet in ligno.i. chꝛiſtus malo pene addictus/ qui in ligno pro nobis pependit.j.Pe.ij.in fi. ¶ Cōpatiamur ergo eccl̃ie tribulate: ſed magis tribulantib⁹ ⁊ pſequentib⁹ eã:q꞉ qui eã pſequitur/ ⁊ pſequit̃ chꝛiſtum qui eſt caput eius.vñ ⁊ ipſe paulo ait Actu.ix. Saule ſaule quid me pſequeris.i.mēbꝛa mea fideles meos/eccleſiã meã/fidez meã:ſm Aug. Jtem ipe ait p.ꝓphetã Zach.ij. Qui vos tangit/tangit pupillam oculi mei.ij.q.vij.accuſatio.j.⁊ ibi.in fi.qm̃ iniuria coꝝ ad eũ ptinet cui⁹ legatione fungunt̃. Ad idem.viij.q.j.q̊ vos. Et dñm crucifigũt/qui eũ in ſuis ſacerdotib⁹ pſequũtur.iij.q.j.nulli.in fi. ¶ T Nō incipit nũc eccl̃ia pſecutiō es pati:nutrita eſt in pſecutiōib⁹:⁊ in eis creuit.xij.q.j. futuram.ſicut piſcis in aqua.xvj.q.j.placuit. Jn pace carnali decreuit.vt.s̃.xxxvj.arti.ver.ꝙ aut.⁊.lxvij.ar.§.firma.ver.adaperiat.late dixi. tunc vere ſtringit ⁊ amplexat̃ chꝛiſtũ ſponſum in hac vita pro nobis tribulatũ.ps̃. Dñe exaudi.ibi.⁊ a tribulatione pctōꝛis.qñ ſibi facit in tribulationibus comitatũ. ¶ Nō ſunt anni ducenti ꝙ cũ Alexãdro canonice electo in ſede apl̃ica: Octauian⁹ ⁊ Jo.poſt eum ſchiſmatici coeligunt̃:⁊ fauoꝛe Cōradi impatoꝛis defendunt̃:⁊ durauit ſchiſma.xviij.annis. De alio ſchiſmate fit mentio.ex̃ de ſchiſma.c.j.⁊ de elec.q꞉ diligentia.⁊.s̃.lxv.ar.§.ceterum q꞉.ver.item dicitur pꝛopꝛie tetigi.

¶ Articulus.lxix.

A

Qua de cã ptãs eccl̃iaſtica reſpectui habeatur.

Hunc querenduz eſt

quũ eccl̃ia tantã nũc habeat potentiã tempoꝛalē:cur pꝛelatoꝝ ſententie aut nullo mō aut male a ſubditis pro maioꝛi parte ſeruantur/paruipendunt̃/ ⁊ deſpectui habent̃: maxime quũ in eccl̃ia dei maioꝛ pena ⁊ cōfuſibilioꝛ eſſe nō poſſit/ ꝙ anathema: qđ ſeparat a coꝛpoꝛe chꝛiſti.qđ eſt eccl̃ia.iij.q.iiij.engeltrudã.xj.q.iij.nemo.ex̃ de ſen.excō.ſacro.§.cũqꝫ.ibi.tantã infligere penã.xxiiij.q.j.coꝛripiant̃. ¶ Ad qđ reſpōdeo ꝙ duplex eſt cã:pꝛecipue vna eſt ⁊ pma:q꞉ pꝛeſidēt in chartis cōfidentes.ar.xvj.q.j.in canonib⁹.⁊ que ſua ſunt querentes.ad Phil̃.ij.lxiij.di.noſſe.ex̃ de cenſi. cum apl̃s.⁊.c.pcurationes. Quō aũt intelligat̃ iſtud verbum apl̃i exponit Aug.viij.q.j.ſunt in eccl̃ia.ibi. Quid eſt ſua querentes: Nō chꝛiſtũ gratis diligentes: Nō deũ ꝓpter deuz querentes: Tēpoꝛalia cōmoda ſequētes: Lucris inhiantes: Honoꝛes ab hoīb⁹ querētes.⁊.c.exactoꝛes. Jn eccl̃ia dei potius ꝙ̃ dei pontifices noīati.x.q.iij.q꞉ cognouim⁹. Cũ quadã iactantie temeritate et iudiciaria inuectione nō in lucris animarũ/ſed in pꝛedandis hoīb⁹ ⁊ ſpoliãdis ⁊ ſcandalizandis fratrib⁹/operã dantes.x.q.iij.cauendũ. animarũ pericula nō cauentes.cōtra illud ex̃ de conſti. vt animarũ.⁊ de iureiu.cōtingit.⁊ de ſepult̃.c.animarũ.lib.vj.⁊ facit co.lib.de offi.le.c.j.immo aiab⁹ potius laqueos iniicientes.xxvij.q.j.de viduis.ij.Ex aio frequentius pcedentes.xj.q.iij.§.ſi ergo. Jniuſte pro cauſis leuib⁹ ⁊ minimis excōicantes.cōtra illud.xj.q.iij.epi.⁊.c.nemo.⁊.c.nullus. Potius timeri ꝙ̃ amari volentes: ⁊ potius tyꝛãni et dñi ꝙ̃ paſtoꝛes ⁊ ſocij ⁊ patres apparere volentes.x.q.iij.q꞉ cognouim⁹.cũ.c.ſeq.xcv.di.ecce.j.Pe.v. Jn deuia moꝛis ſubditos impellentes:qui pꝛedicatione coꝝ ad viã vite fuerant reuocandi.ex̃ de deci. ꝙuis. Decimantes mentam cyminũ ⁊ anetũ:⁊ relinquētes q̃ grauioꝛa ſunt legis iudiciũ/⁊ miſericoꝛdiã/⁊ fidem. Ceci duces excolãtes culicem:camelũ aũt glutiētes. Mat.xxiij.vbi Chꝛyſ. Quia ſacerdotes auaritia pleni/ſi quis decimã partem alicu⁹ rei vel minime nō obtuliſſet:coꝛripiebãt eũ quaſi magnũ crimen feciſſet.ſi quis aũt alterũ ledebat/aut in deũ peccabat:non curabant eũ coꝛripere:de lucro quidem ſuo ſoliciti:de gloꝛia aũt dei ⁊ ſalute hoīm negligentes:ſeruare eñ iuſtitiã ⁊ facere miſericoꝛdiã ⁊ habere fidez ꝓpter ſuã gloꝛiã deus mãdauerat: decimas aũt offerre ꝓpter vtilitatem ſacerdotũ: vt ſacerdotes quidē ppl̃o in ſpũalibus obſequant̃:ppl̃i aũt in carnalib⁹ ſacerdotũ ſubminiſtrent ſic mō fit:q꞉ oēs de honoꝛe ſuo ſunt ſoliciti:de honoꝛe aũt dei nullus. Poꝛtiōes aũt ſuas vigilãter defendũt.ſ; circa eccl̃ie obſequiũ curã impendere nō intendũt. Si ppl̃s decimas nō obtulerit murmurant oēs:ſi peccãtem ppl̃m viderint/nemo murmurat cōtra eos. Sz q꞉ ſcribarũ ⁊ phariſeoꝝ ad quos dñs loquebat̃/quidã populares erant:nō eſt incōgruũ vt aliã expoſitionem faciam⁹/ꝓpter eos qui decimã dabant.nam ⁊ qui accipit decimas recte decimare dicit̃/⁊ qui dat. Scribe igit̃ ⁊ phariſei minimarũ quidem rerũ decimas offerebãt/oſtendende religionis grã. Jn iudicijs aũt erant iniuſti.in fratrib⁹ ſine mĩa. increduli in veritate.huculqꝫ Jo.Chꝛyſ. Jtem ibi Hilarius. Et q꞉ min⁹ piaculi eſſet decimatione oleris ꝙ̃ beneuolentie officiũ pꝛeterire:irridet eos cōſequenter dñs/dicens. Duces ceci excolantes culicem/camelũ aũt glutientes. Camelũ puto eſſe magnitudinē pꝛeceptoꝝ/iudiciũ/miſericoꝛdiã/⁊ fidem. Culicem decimationem mente/⁊ aneti/⁊ cymini/⁊ reliquoꝝ olerũ viliũ. hoc aũt pꝛecepta dei q̃ magna ſunt deuoꝛam⁹ atqꝫ negligim⁹.⁊ opationez religionis in paruis q̃ modicũ lucrũ habent cũ diligētia demōſtram⁹. Jtem ibi Oꝛige. Excolantes culicem.i.expellētes a ſe minima delicta/q̃ culices noīauit. Camelũ aũt glutientes.i.cōmittentes maxima delicta/q̃ noīauit camelos:aialia videlz toꝛtuoſa ⁊ grandia. Jtem menta ⁊ anetũ ⁊ cyminũ cōditure ſunt:nō pꝛincipales cibi. ſic in cōuerſatione nr̃a quedã ſunt neceſſaria ad iuſtificationē:vt iudiciũ/mĩa/⁊ fides. Alia ſunt quaſi cōdientia actus noſtros/ ⁊ ſuauioꝛes eos faciētia:vt abſtinentia/riſus/ieiuniũ/genuflexio ⁊ hmōi. Quō aũt nō exiſtimant̃ ceci/qui nō vident:qm̃ nihil ꝓdeſt cautũ eſſe diſpenſatoꝛem in reb⁹ minimis:quum pꝛincipalia negligunt̃. hos ergo ſermo pꝛeſens ꝯfundit: nō quidem leuia ꝓhibens obſeruare:ſed pꝛincipalia pꝛecipiens cautius cuſtodire.huculqꝫ Oꝛige. Adde hic que ſcripſi.j.in.ij.parte in.§.aliud vitiũ peculiare.ver.qm̃.cuz ve.in art.lxxviij. ¶ Camelum aũt vere pꝛelati noſtri tpis glutiũt:grauia cōmittentes. ⁊ pro menta aneto ⁊ cymino.i.pro leuib⁹ ſñias fulminãtes in ſubiectos.vt pꝛe.c.epi.⁊.c.nullus. Onera impoꝛtabilia ſup ſubditoꝛũ humeros imponentes:⁊ ea digito mouere nolentes. Matth.xxiij. Chꝛyſ.in homil̃. Jn quo duplicem eoꝝ malitiã oſtendit. vnã quidem in hoc ꝙ ſine venia expetũt a ſubiectis ſummã diligentiã vite. Aliam vero in hoc ꝙ ſibiipſis multã concedunt licentiã. Opoꝛtet aũt bonũ pꝛincipem ecōtrario ſe habere:in iis quidem q̃ ſm ſe ſunt/grauem iudicē eſſe: in ſubiectis aũt/manſuetũ. ¶ Maxime aũt accuſatione dign⁹ eſt qui doctrine authoꝛitatē habens/legem tranſgreditur. Pꝛimo quidē q꞉ pꝛeuaricat̃ qui alios coꝛrigere debet.deinde q꞉ peccans maioꝛi pena eſt dign⁹ ꝓpter honoꝛem. Tertio q꞉ plus coꝛrũpit/ velut in oꝛdine doctoꝛis peccans.huculqꝫ Chꝛyſ.de hoc.xxvj.q.vij. alligant. Rurſus legis cōditoꝛes ⁊ pꝛedicatoꝛes ſed pꝛimi pꝛeuaricatores.cōtra illud.ix.di.iuſtũ. palea eſt.C.de legi.digna vox.ff.qđ quiſqꝫ iur̃.l.j.di.j.humanũ.ex̃ de cōſtitu.cũ oēs.§.cuz igit̃.de pꝛebē.pro illoꝝ.de homici.cũ iuramēto.l.di.pōderet.in pꝛin.ij.q.j.nemo. Acrem ſunt verbis verberantes. Coꝛpoꝛa in delicijs nutrientes. ꝯ illud.j.ad Coꝛ.ix.xxxv.di.eccl̃ie pꝛincipes.nō in ſeruitutē redigētes. Cymbala ⁊ cãpanas pulſantes: ſed ſonitũ virtutũ nō habentes.ꝯ id.xliij.di.ſit rectoꝛ. Nō moderamine ⁊ diſcretiōe pꝛeuia ſententias trutinant:ſed mentis impetu vel furoꝛe.ſñias iaculant̃.ꝯ illud.xj.q.iij.illa.cũ trib⁹.c.ſe. ¶ Alia cã de cōtēptu ſñiarũ pꝛelatoꝛũ/eſt ſubditoꝝ infidelitas: q̊ in p̃latis authoꝛitatē ⁊ iuriſdictionē nō attendũt:ſed vitã/⁊ ꝓpter vitã nō iuſtã credũt ſñias iniuſtas.ꝯ illud Mat.xxiij.ſup cathedrã moyſi ⁊c.j.q.j.nō quales.⁊.c.multi.⁊ in oīb⁹.c.e.cã.⁊.q.a.§.ſed obijcit̃.vſqꝫ ad.§.ecce.⁊ ex̃ de deci.tua nob.⁊.iij.q.vij.§.vlt̃.⁊.viij.q.iiij.nōne.cix.di.ſedet.lxxxiij.diſ.§.

ſt. Sed inter vtroſq; prelatos ⁊ ſubditos loquens illa lucerna prelatorum Greg. de facto hãc determinat queſtionẽ dicens. Cui⁹ vita deſpicit̃/reſtat vt ei⁹ predicatio cõtẽnat̃. iij.q.vij.§.porro. virtutes eñ corrigũt vitia: ⁊ nõ verba cõiter. ar. xxxj.q.j.cũ renũciat̃. ¶ B Vñ ⁊ notat Archid. in pre.§.porro.ver.item in euãgelio. ſup verbo feſtucã. ꝙ ſacerdos vel prelati exercentes officia publica/vt miſſam dicẽdo vel cõfeſſiones audiendo vel excõicando vel iudicãdo vel filia faciendo/ſi ſunt in mortali: peccãt mortaliter. nõ q: talia faciũt: ſed q: talia in tali ſtatu preſumũt. l.di.quid eſt. ⁊ .c.cũ exaudiero.xix.diſt.ſm.ibi. Male bona adminiſtrando ſibi tm̃ nocuit. xv.q.vl̃.ſciſcitãtib⁹.ibi. Om̃ mali bona adminiſtrãdo ſe tãtũmõ ledũt. ⁊ cerea fax accenſa/ſibi quidẽ detrimentũ preſtat: alijs vero lumen in tenebris adminiſtrat. ⁊ vnde alijs cõmodũ exhibet/inde ſibi diſpẽdiũ prebet. ad hoc expreſſe facit Rom.ij. de pe.di.vj.c.j.vl̃ti.colũ.ibi. Judicans eñ aliũ qui eſt iudicandus cõdẽnat ſeipm. ⁊ in gloſ.ibi. peccat ergo. vbi de hoc. Adde hic qđ ſcripſi.j.in.ij.parte.in ar.xx.in.§.ſed vt ſciant.ver.j. Actus vero priuatos bonos faciẽdo: vt ſunt orare/ieiunare/laborare/nõ peccãt. immo ad hoc tenent̃ ſi ieiunare ſe volunt ⁊ de pctõ exire. ar. de peni.diſti.j.ꝙobrem. ⁊ di.iij.c.ſiquis. ¶ Prelati ergo ſi volũt vere corrigere: corrigãt vita potius ꝙ verbo. q: cõtraria cõtrarijs curant̃. Vñ Gre. in homil̃. ſup euange.ſi quis vult. Nã ſicut arte medicine/calida frigidis: frigida calidis curant̃. Jta dñs noſter cõtraria oppoſuit medicamenta pctis: vt lubricis cõtinentiã/tenacib⁹ largitatem/iracũdis mãſuetudinẽ/elatis preciperet humilitatẽ. Humilis ergo corrigit ſupbũ: miſericors impiũ ⁊ auarũ: caſtus immũdũ: verax mendacẽ: vnicus diuiſum: rectus duplicẽ: ſobrius guloſum: mãſuetus furioſum: feruens ſpũ accidioſum. amans inuidũ. fidelis ꝓditorem. purus malitioſum: pacificus diſcordẽ: catholicus hereticũ. Jſta eſt cõuerſio ⁊ predicatio realis non hypocritalis ⁊ verbalis: q̃ potius deſtruit ꝙ edificet. nam potius auditores attendũt ad facta: ꝙ ad verba. Tali predicatione virtuoſa cõuerterũt apl̃i totũ mundũ. ſm Chryſ. nõ ꝑ miracula. Tales ſunt predicationes non mortue: q̃ ſunt plene rithmis ⁊ diſtinctionib⁹ ⁊ verbis rhetoricis cũ prauis moribus ppl̃m ſcandalizantib⁹/potius ꝙ cõuertentib⁹. ſicut ſiũt hodie cõiter ꝑ religioſos verbales: querẽtes q̃ ſua ſunt nõ que chriſti in ꝓpl̃o ei⁹. viij.q.j. ſunt in eccl̃ia. adulterantes verbũ dei. ij.Cor.ij. ¶ Et ideo dicit dñs preſidentib⁹ Hiere.vij. Nolite confidere in verbis mendacij dicentes templũ dñi/templũ dñi/tẽ.do. Et iterũ. Vos cũ auſteritate impabat̃ eis. Ezech.xxxiiij.c. ⁊ .xlvi.di. hoc habz. Et iterũ. Nõ ſicut dñantes in clero: ſz forma.i.exẽplũ facti gregis ex aĩo.i.dilectione.j.Pe.v.xlv.di.§.ex his.xciij.di.legimus.xcv.di.eſto. ¶ Vere parabola dñi adimplet̃ hodie. q: oẽs boues ⁊ aſinos extrahunt die feſto de fouea. Luce xiiij. Cadũt pctõres in foueã pctõrum. Lu.vj.ex̃ de eta. ⁊ qua. cum ſit. Et nõ eſt q̃ extrahat. ſz eſt q̃ amplius liget: ⁊ infirmũ demergat cũ ligaminib⁹ infinitis: vt intm̃ multiplicatus funiculus nõ rumpat̃: ſed in eo pctõr deſperat⁹ ⁊ deficiens ſuſpendat̃. ¶ Vera aũt iuſtitia eccl̃ie cõpaſſionem habet: nõ multiplicatã ligationẽ. xlv.di. vera. Jn mĩa ⁊ cõpaſſione fundata eſt eccl̃ia. in Petro cadente; ⁊ dei mĩa reſurgente. l.di. cõſiderandũ. nõ in crudelitate ⁊ ꝑſecutione. Parũ de oleo charitatis eſt hodie in eccl̃ia dei. ⁊ ideo prelatorum lãpades extinguunt̃. Mat.xxv. Defecit manna dulcedinis. xlv.di. diſciplina. ⁊ qđ ſupeſt ſcatere vermibus auaritie ⁊ malicie cepit. Exo.xvi. Et ideo fames ſubditorum coſtis adheret: ⁊ robur eorum ſpũale fame vitiorum attenuatũ eſt. Job.xviij. Suauitatis vnguenta defecerũt: ⁊ ideo ſauciati perierũt: oleo eorum vulnerib⁹ nõ adhibito charitatis. Lu.x.xlv.di. diſciplina. ex̃ de pe. ⁊ re.cũ infirmitas. ¶ Satis põt dicere hodie chriſtus prelatis. Curã illius habe. Lu.x. ſed ipſi nihilominus nõ curabũt. Vñ Bern. O vtinã prelati tam vigiles reperirent̃ ad curã ꝙ alacres currunt ad cathedrã. Vñ ⁊ hãc curã ſm typicũ intellectũ cõmiſit chriſtus diſcipulis. Lu.x. Curate infirmos. in aĩa ſcz. ſicut ipſe curabat dicens Mat.ix. ⁊ Lu.v. nõ eſt opus valẽtib⁹ ⁊c. ¶ C Eſt aũt triplex cura prelatorum: ſicut ⁊ triplici laborat incõmodo qui cõmittit̃ eis. Eſt eñ vulneratus/ſpoliatus/⁊ famelicus. ſicut typice exponit̃ Lu.x. ⁊ ideo prelatus debet hr̃e curã medẽdi/paſcendi/⁊ induendi. Hec triplex cura tangit̃ Eſa.iij. vbi vir iuſtus recuſans prelationem dicit: Nõ ſum medicus: ⁊ in domo mea nõ eſt panis: neq; veſtimentũ. q.d. nõ ſum ſufficiens ad medẽdũ: q: nõ ſum medicus: neq; ad paſcẽdũ: q: in domo mea nõ eſt panis. neq; ad induẽdũ: q: nec veſtimẽta ſunt in domo mea. **Prelatorũ cura triplex.**

¶ Primo igit̃ prelatus debet hr̃e curã medendi. iij.q.vij. ſacerdos. ex̃ de pe. ⁊ re. oĩs.§.ſi quis. Sed q̃ officiũ ignorat curãdi: quõ curat: ex̃ de eta. ⁊ qua. cũ ſit. Propter hoc neceſſaria eſt ſciẽtia ꝑlato: qua ſciat curare aĩas. xliij. diſt. ſit rector. Qui ſi forte dicat habeo ſcientiã: dicet ſibi dñs: oſtende mihi ex opib⁹ curã tuã. ar. Ja.ij. Quare nõ eſt obducata cicatrix filie ppl̃i mei: Hiere.viij. Jtẽ Eſa.j. Vuln⁹ ⁊ liuor ⁊ plaga tumens nõ eſt circũligata: nec curata medicamine: neq; fota oleo. ⁊ precedit. Omne caput languidũ: ⁊ om̃e cor merẽs: a plãta pedis.i. minimis vſq; ad verticem.i. prelatũ: nõ eſt in eo ſanitas. vj.q.j.§.verũ. q.d. Vulnus luxurie nõ eſt circũligatũ faſcijs cõtinẽtie. Liuor auaritie nõ eſt curatus medicamine pietatis. Plaga tumẽs ſupbie nõ eſt fota oleo humilitat̃ intime. ſed oẽs fere parui ⁊ magni iacent vulnerati liuefacti ⁊ plagati. **Medendi cura.** ¶ Duo ſunt q̃ maxime medelã impediũt. ignorãtia. xxxviij.di. per totũ. Et mala vita. vñ etſi prelatus habeat ſciẽtiã: obijcit̃ ei medice cura teipm. Lu.iiij. Et iterũ Luc.vj. ⁊ Mat.vij. Eijce trabem.i. magnũ pctm̃ de oculo tuo: anteꝙ feſtucã trahas de oculo meo.i. min⁹ pctm̃. iij.q.vij.§. idẽ teſtat̃. vñ Greg. Qua frõte mederi ꝓperat: q̃ in facie vuln⁹ portat: Vuln⁹ in facie eſt pctm̃ in oſtẽſione. Nã patet laicis ignominia clericorum. Jam pctm̃ ſuũ notoriũ eſt. Jã illud adimplet̃. Pctm̃ ſuũ q̃ſi ſodoma ꝑdicauerũt: nec abſcõderũt. Eſa.iij. Jã facta ſunt in eis vlcera veſicarũ turgẽtiũ. Exo.ix. Frons mulier̃ meretricis facta eſt eis: noluerũt erubeſcere. Hiere.iij.c. Jam Amon q̃ interpretatur ppl̃s turbinis ſcz turba demonũ precidit veſtes eorum vſq; ad nates: vt appareant pudenda eorum: ⁊ raſit dimidiũ barbe eorum. ij.Reg.x. Vna medietas barbe ſcientiã ſignificat: altera vitã: in quib⁹ cõſiſtit vilitas clericorum. ſz diabolus mediã partem raſit: q: vitã honeſtã ab eis abſtulit. ¶ Scđo ꝑlatus debet hr̃e curã paſcẽdi. ei nãq; ſicut Petro dr̃. Paſce oues meas. Jo.vl. ex̃ de elec. ſignificaſti. ⁊ .j.Pe.v. Paſcite eũ q̃ in vobis ẽ gregẽ dñi. xcv.di.eſto. ⁊ .xciij.di.legim⁹. ⁊ .lxxxvj.di. paſce. q.d. dñs. dicit Bern. Paſce exẽplo cõuerſationis. verbo ꝑdicatiõis. fructu orõnis. Vñ idẽ Ber. Tertio dictũ eſt paſce: nec mũge ſiue tonde ſemel auditũ eſt. ſz vos ꝑlati lac bibit̃: lanã induitis: ⁊ carnes comedit̃: ⁊ gregẽ dñi nõ paſcitis. **Paſcendi cura.** Vñ querit dñs ꝑ Ezech.xxxiiij. Nõne greges paſcunt̃ a paſtorib⁹: Põt r̃ndere ꝙ mõ non. vñ infert. Ve paſtorib⁹ qui paſcũt ſemetipos. Vñ Bern. Ve ve credite mors eſt in olla. iiij.Reg.iiij. carniũ: mors in delicijs tuis o ꝑlate. j.ad Tim.v. Pctã ppl̃i comedis acſi ꝓpria min⁹ tibi ſufficere videant̃. ¶ Sz q̃ñ Laban q̃ interpretat̃ cãdidus.i. ꝑlatus hypocrita exteri⁹ dealbat⁹ tondet oues: Jacob fugit. Geñ.xxxj. q: cum prelatus lacti ⁊ lane intẽdit: chriſtũ amittit. Jtẽ Nabal q̃ interꝑtat̃ ſcãdalizãs: malus ꝑlat⁹ ſcãdalizãs ppl̃m: q̃ñ tõdet oues/male r̃ndet nũtijs Dauid. j.Re.xxv.i. paupib⁹ nũtijs chriſti. Vñ fili⁹ mort̃ eſt q: nõ ſolũ mũgit blãdiẽdo ⁊ tõdet adulãdo. l.di.ſi q̃s diaconus. ſz etiã interficit praua exẽpla oñdendo. xj.q.iij. precipue. ⁊ excoriat ꝑ violẽtiã auferẽdo: ⁊ carnẽ comedit i corpore affligẽdo. vñ Zach.xj. Paſce pecora occiſiõis: q̃ qui poſſederant/occidebant: ⁊ nõ dolebant: ⁊ vendebant ea: dicentes/Benedictus dñs: diuites facti ſumus. He gratiarũ actiones latronũ ⁊ tyrãnorum ſunt: nõ paſtorum: qui dominũ benedicũt quũ diuitias ꝑ furta ⁊ violentias acquirunt. Vñ Gre. Anime pereũt: ⁊ ipi de tpalibus cõmodis

letanť. Mich.iij. Qui comedūt carnē ppľi mei: ⁊ pellē eiꝰ
deſup excoꝛiauerūt: et oſſa eoꝝ cōfregerūt: ⁊ cōciderūt ſic
ut in lebete. ecce ipi ſe lupos exhibēt gregi. ipſi rapiūt: ipi
diſpergūt: ipſi perimūt. ¶ Itē Eſa.iij. cōqueriť dn̄s de ꝑ/
latis/dicēs. Vos em̄ depaſti eſtis vineā meā.i.eccľiam et
rapina pauperis i domo vr̄a. Quare attericis ppľm meū
⁊ facies pauperū cōmollitis? Et Hiere.vij. Ecce vos (lo/
quiť ꝑcipue pľatis) cōfiditis vobis in ſermonibꝰ mēdacij
q: dicitis ⁊ nō facit; q̄ nō ꝓderūt vobis: furari/occidere/
adulterari/iurare mēdaciter/libare Baalim/qui deuoꝛa
toꝛ interp̄tať.i. vētri: q: hodie pľatoꝝ deꝰ vēter eſt. Phi.iij.
xxxv.di. eccľie pꝛincipes. ⁊.ſ. Numq̄d ḡ ſpelūca latronū fa
cta eſt domꝰ iſta.i. eccľia: in q̄ iuocatū eſt nomē meū i ocu/
lis vr̄is.ſ.q.iij. ex multis. ¶ Itē Amos.iiij. Audite verbū
hoc vacce ꝓpter immūditiā/pingues ꝓpter gulā: Que
eſtis i mōte ſamarie: q̄ interp̄tať cuſtos dn̄i.i. pľati deputa
ti cuſtodes. xvj.q.ſ. in canonibꝰ.i. elati de pľatione: Que ca
lūniā facitis egenis: ⁊ cōfringitis pauperes: q: rapꝛoꝛes
⁊ cupidi. Que dicitis dn̄is vr̄is afferte ⁊ bibemꝰ: q: curio
ſi de q̄rendis cibis ⁊ potibꝰ. Iurauit dn̄s deꝰ in ſc̄tō ſuo.i.
filio. Ecce dies veniunt ſup vos: ⁊ leuabūt vos in contis.
ſicut fit de vaccis: q̄rū crura ſolēt in vectibꝰ leuari. ⁊ ſic de/
ferri. Crura diuitū ſunt affectiones carnales: in q̄bꝰ p̄mo
puniunť: q̄n pꝛe anguſtia moꝛtis nō p̄nt frui voluptatibꝰ
⁊ delicijs conſuetis. Siľe Eſa.xxij. Ecce dn̄s appoꝛtari te
faciet/ſicut appoꝛtať gallꝰ gallinaceꝰ. Sequiť in Amos.
Et reliq̄as vr̄as aīas q̄s reliq̄ſtis/nō curātes de ipſis. Le
uabūt in ollis feruētibꝰ.i. in penis gehēnalibꝰ. Et ꝑ aper/
turas exhibitis. violēter eductis aīabꝰ de coꝛpoꝛibꝰ. ſicut
q̄n extrahunť captiui a victoꝛibꝰ ꝑ rupturas muroꝝ ciui/
tatis. Altera contra alterā.i. viciſſim: nō vnꝰ/nō aliꝰ. Et
ꝓijciemini in armō. q̄d interp̄tať anathema meroꝛis. ex/
cōicari ⁊ ſeparari de cōſoꝛtio electoꝝ/dicēte ſummo pōti/
fice chꝛiſto/diſcedite a me maledicti i ignē eternū. Mat.
xxv. ⁊ Malach. vlti. Percutiet terrā anathemate. ¶ D

Pꝛedica tiōis pa bulum,

Debet ergo pľatꝰ p̄mo paſcere v̄bo p̄dicationis. q̄d quā/
tū ſit neceſſariū hr̄.iij. Re.xx. ibi. Cuſtodi virū iſtū q̄ ſi la
pſus fuerit/erit aīa tua ꝓ aīa eiꝰ: aut argēti talētū appen
des.i. exhoꝛtationis verbuꝫ. xliij.di. ephеſijs. Itē Ezech.
xxxiiij. In paſcuis vberrimis paſcā eas in mōtibꝰ excelſis
vbi Iſidoꝛꝰ. Sc̄tārum ſcripturarū altitudines q̄ſi mōtes
paſcue ſunt. Hiere.iij. Dabo vobis paſtoꝛes ſm̄ coꝛ meū:
⁊ paſcēt vos ſciētia ⁊ doctrina. Itē Exo.iij. diciť ꝙ Moy
ſes paſcebet oues: ⁊ minauit ad interioꝛa deſerti: vbi dn̄s
in rubo ardēti apparuit. q̄d fit q̄n̄ pľatꝰ v̄bo p̄dicatiōis
ſubditos ad coꝛ reducit. et ibi apparet dn̄s: q̄n̄ exterioꝛ
cōſolatio relinq̄tur ꝓ interioꝛi. Sicut pauit chꝛiſtꝰ duos
diſcipulos. Luc.xxiiij. q̄bꝰ q̄n̄ loq̄reť: arſit rubꝰ.i. coꝛ. Vn̄
dicebant Nōne coꝛ nr̄m ardēs erat in nobis dū loq̄reť in
via. ⁊ aperiret nobis ſcripturas? Vn̄ typice bn̄ diciť ⁊ cā/
tať i eccľia/gallo canēte.i. pľato p̄dicāte/ſpes redit deſpe
ratis: egris ſalꝰ refundiť: pctoꝛibꝰ venia dať: mucro latro
nis cōdiť.i. abſcōdiť q: diabolꝰ latro a latēdo in tētatiōe
ſuccūbit. vn̄ Eccľi.xij. Cōſurgēt. ſcꝫ pctōꝛes a pctō ad vo/
cē volucris.i. galli. Hic gallꝰ Petrū negantem ad lachꝛy/
mas excitauit. Luc.xxij. q: in p̄dicatiōibꝰ frequēter hoīes
cōpūgunť. Vn̄ Actu.ij. ijs auditis coꝛde cōpūcti ſunt ⁊c.
de con.di.iiij. ꝓpꝛie. in fi. ¶ Sꝫ plures pľatoꝝ galli galli/
nacei.i. capones pingues ſunt: de q̄bꝰ. xxiij.q.iiij. cū in le/
ge. ⁊ nō galli macilēti. ⁊ ideo pꝛe pinguedine nō p̄nt cāta
re.i. p̄dicare. Vn̄ ꝯtra tales loquiť Eſa.lvj.c. Canes muti
nō valētes latrare. xliij.di. ſit rectoꝛ. iuxta pꝛin. Talibꝰ etiā
diciť Ezech.xiij. Nō aſcēdiſtis ex aduerſo: neq̄ oppoſuiſtis
murū pꝛo domo iſrael: vt ſtaretis in pꝛelio in die dn̄i. Vbi
Greg. Ex aduerſo q̄ppe aſcēdere/eſt ꝓ defenſiōe gregis
libera voce huiꝰ mūdi p̄tātibꝰ cōtraire. ⁊.ſ. Paſtoꝛes em̄
recta timuiſſe dicere/q̄d eſt aliud ꝙ terga p̄buiſſe. xliij.di.
ſit rectoꝛ. Itē Thꝛe.ij. Pꝛophete tui viderunt tibi falſa et
ſtulta: nec operiebāt iniq̄tatē tuā: vt te ad pn̄iaꝫ ꝓuocarēt
pꝛe.c. ſit rectoꝛ. Hinc Paulꝰ loquēs de pľato ad Titū.ſ. ait
Vt potens ſit exhoꝛtari in doctrina ſana: ⁊ eos q̄ cōtradi
cunt arguere. pꝛe.c. ſit rectoꝛ. Itē Malach.ij. ⁊ pꝛe.c. ſit re
ctoꝛ. Labia ſacerdotis cuſtodiūt.i. cuſtodire dn̄t ſciaꝫ: ⁊ le
gem req̄runt ex oꝛe eiꝰ. ſcꝫ ſubditi. q: angelꝰ dn̄i.i. nuntiꝰ
(cuiꝰ angeli eſt virtꝰ ſm̄ Chꝛyſ. nihil ꝓpꝛiū dicere) exer/
citiū angeloꝝ bonoꝝ eſt. Quū ergo dicit legē: nō nugas
nō fabulas/nō philoſophica/nō naturalia ſic eps Deſide
riꝰ: q̄ grāmaticā p̄dicabat. lxxxvj.di. cū multa. q: ſicut diciť
ibi Greg. In vno oꝛe ſe cū laudibus iouis laudes chꝛiſti
nō capiūt. Vn̄ ⁊ ꝓhibenť ſacerdotes comedias legere/q̄
ſunt cantꝰ ruſticani/amatoꝛia bucolicoꝛū verſuū verba/
cantare. xxxvij.di. ſacerdotes. Sed debēt in euāgelijs ⁊ in
apoſtolis et in ꝓphetis ſtudere. xxxvij.di. ſiquis. q: de hoc
habēt p̄dicare. Mar. vlti. p̄dicate euangeliū oī creature.
Bern. Nuge in oꝛe ſacerdotis / blaſphemie ſunt fede. ad
cachinnos moueť: fedíꝰ mouet. poꝛro detrahere ac detra
hentē audire/q̄d hoꝛū dānabiliꝰ ſit nō facile dixerim. Hic
etiā ꝑ Eſa.lviij. loquiť dn̄s pľatis. Clama: ne ceſſes: ſicut
tuba exalta vocē tuā: ⁊ annūtia populo meo ſcelera eoꝛū
⁊c. Greg. Pꝛedicatiōis q̄ppe officiū ſuſcipit quiſq̄s ad ſa
cerdotiū accedit. ſacerdos ergo ſi p̄dicationis eſt neſcius
quā clamoꝛis vocē daturꝰ eſt pꝛeco mutꝰ: pꝛe.c. ſit rectoꝛ.
Hinc etiā ſupꝛa paſtoꝛes p̄mos in linguarū ſpē ſp̄us ſan/
ctus inſedit. Actu.ij. q: nimiꝝ ſm̄ Greg. q̄s repleuerit de
ſe ꝓtinꝰ loquentes facit. pꝛe.c. ſit rectoꝛ. Hinc etiā in Exo.
xxviij. ꝑcipiť Moyſi/vt tabernaculū ingrediēs ſacerdos
tintinnabulis ambiať. vt ſm̄ Greg. voces habeat p̄dica
tiōis: ne ſupni inſpectoꝛis iudiciū ex ſilētio offendať. ſcri/
ptum q̄ppe eſt vt audiať ſonitus: quando ingrediť ſan/
ctuariū in cōſpectu dn̄i. et nō moꝛiatur. Exo.xxix. Sacer/
dos namq̄ ſm̄ Greg. ingrediens vt egrediēs moꝛitur: ſi
de eo ſonitꝰ nō audiť: q: irā cōtra ſe occulti iudicis exigit:
ſi ſine pꝛedicatiōis ſonitu incedit. Apte aūt tintinnabula
veſtimētis illiꝰ deſcribunť inſerta. veſtimēta em̄ ſacerdo/
tis q̄d aliud/ꝙ recta opera debemus accipere? ꝓpheta at
teſtante q̄ ait in pſ̄.cxxxj. Sacerdotes tui induanť iuſti/
tia. Veſtimentis itaq̄ illius tintinnabula inhereāt: vt vite
viam cum lingue ſonitu ipſa quoq̄ opera ſacerdotis cla/
ment. pꝛe.c. ſit rectoꝛ. Hinc etiā Paulus ad Timo.ij. epi/
ſtola.iiij.c. Pꝛedica verbum. inſta oppoꝛtune impoꝛtune.
pꝛe.c. ſit rectoꝛ. in fi. Hinc epiſcopus q̄ crimina non coꝛri/
git ſubditoꝛū: magis dicitur canis impudicꝰ ꝙ epiſcopꝰ
ſm̄ Aug. lxxxiij.di. nemo. Habent aūt cū humilitate pꝛedi
care pꝛelati: non cū arrogantia. ne ipſum magiſtrum ela/
tionis ſcꝫ diabolū quem verboꝝ iaculis inſequunť/claris
moꝛibus pꝛedicēt. xlvj.di. hoc habet. Nec cibū vel pꝛemiū
de pꝛedicatione expectēt. Vnde Michee.iij. Hoc dicit do
minꝰ ſuper ꝓphetas qui ſeducunt populū meū: qui moꝛ/
dent dentibus ſuis: et pꝛedicāt pacem. ⁊ ſiquis nō dede/
rit in oꝛe eoꝛū quippiam ſanctificant ſuper eum pꝛelium.
¶ Secundo pꝛelatꝰ debet paſcere ſubditos exēplo bone
cōuerſationis. plus em̄ dicit Grego. mouēt exēpla ꝙ ver/
ba. Vn̄ Iacob poſuit virgas decoꝛticatas ante oues pa/
rituras: vt ſimiles fetꝰ cōciperent. Gene.xxx. Diciť ꝙ q̄n̄
quedā mulier accuſareť de eo ꝙ peperiſſet ethiopē: excu/
ſata fuit pꝛopter imaginē ethiopis quā ante oculos ha/
bebat depictam/quando conceperat. Ita ⁊ ſubditi excu/
ſant ſe quia nō vident niſi exemplū ethiopū pꝛelatoꝛum.
Vnde Sap.iiij. Ex iniquis oēs filij q̄ naſcunť/teſtes ſunt
nequitie aduerſus parentes. Ad hec. xj.q.iij. ꝑcipue. ex de
vo. ⁊ vo. re. magno. §. pꝛeterea. ¶ Tertio debent paſcere
fructu orōnis. Vn̄ Samuel ait.ſ. Reg.xij. Abſit a me hoc
vt ceſſem oꝛare pꝛo vobis. Debet ergo pꝛelatꝰ oꝛare pꝛo
ſubditis: ⁊ ſp̄aliter in altari: quādo i modū crucis expāſis
manibus gerit imaginē crucifixi. pſ̄.cxl. Eleuatio manū
mearum ſacrificiū veſpertinū. Sic oꝛabat etiā Moyſes
pꝛo populo cōtra Amalech.i. demones lingentes ſangui
nem. Exodi.xvij. xxxvj. diſti.c. vlti. Sed neceſſe eſt ꝙ eius
manus ſuſtententur ab Aaron: vt ibi dicitur: qui inter/
pꝛetatur mons foꝛtitudinis: et Vr/ qui dicitur ignis: vt

Bone cō uerſatio nis exem plo paſcē di ſunt ſubditi.

Orādū eſt ꝓ ſub ditis.

ſcȝ ſit fortis in ope ⁊ feruēs in mēte. pſ̄. xxxviij. ⁊ in meditatiōe mea exardeſcet ignis. ſed ſup omnia ſtudeat lauare manus ſuas inter innocētes. pſ̄. xxv. ne pollutis manibus pſumat agni imaculati ſacras ↄtingere carnes. Malach. j. Offertis ſup altare meū pollutū panē. vbi Hiero. Corp9 chriſti quantū in ſe eſt polluit q̄ ad altare pollut9 accedit. xlix. di. ſacerdotes. ⁊ ab illo. §. ſed obijcit. j. q. j. vſq̄ ad ſe. §. cū vita. Vn̄ de agno paſcali dicit̄ Exo. xij. Non comedetis ex eo crudum q̄d nec coctū aq̄ / ſȝ aſſum igni. Crudum comedit q̄ ſine deuotione accedit. Vn̄ apl's. j. ad Corin. xj. Cōuenientib9 vobis in vnū. i. confuſe ⁊ inordinate ſimul irruentib9 ad altare: iā ſcȝ in pn̄ti: ex eo φ indiſciplinate acceditis ad mēſam dn̄i ſicut ad menſam corporalis cibi. ❡ E Hoc dān̄ū eſt vobis q: non licet cenā dn̄icam mā̄ducare. Eccl'i. xxxij. Pro reuerentia accedet tibi bona gr̄a. i. effect9 euchariſtie / q̄ bona gr̄a interpretat̄. j. q. j. multi. ſicut patet in muliere q̄ retro acceſſit ⁊ tetigit ſimbriaȝ veſtimēti dn̄i: ⁊ ↄfeſtim curata fuit. Mat. ix. Mar. v. Luc. viij. Ita ⁊ nos debem9 accedere p cōſiderationē vite pterite. Eſa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs ānos meos i amaritudine aīe mee. He ſunt lactuce agreſtes cū q̄bus mā̄ducandus eſt agn9 paſcalis. Debem9 aūt tā̄gere ſimbriam veſtimenti. i. deuote recolere paſſionē chriſti: in cui9 cōmemoratione inſtituit ſacramētū corporis et ſanguinis ſui. Vn̄. j. ad Cor. xj. Quotienſcūq̄ mā̄ducabitis panē hūc et ca. bi. mor. do. an. donec veniat. de con. di. ij. timore. et. c. iteratur. Vn̄ ſup p̄dictū locū Luc. viij. dicit expoſitor. O quā docuit mulier iſta quantū ſit corp9 chriſti q̄ infirma tantū eſſe mōſtrauit. Miſeri q̄ quotidie corp9 chriſti tractam9 ⁊ ſumim9: ⁊ a nr̄is vulnerib9 nō curamur. Immo (q̄d magis ſlendū) mulier tulit de vulnere medicinā: nobis ipſa medicina retorquet̄ in vuln9. nō em̄ infirmantib9 chriſt9 deeſt: ſed fides. Hodie poſſet dicere dn̄o Petr9. Turbe te cōprimūt ⁊ affligūt. Mat. ix. Mar. v. Luc. viij. Cauſa v̄o indeuotionis notat̄ quū ſubdit̄. Vnuſq̄ſq̄ em̄ ſuā cenam pſumit ad mā̄ducādū. q: ſicut illi q̄b9 loquebat̄ apl's / nō expectabāt miſſam: ſȝ an̄ ſumebāt ſuā cenā. Ita mō q̄dam ppter feſtinantiam comedendi / indeuote ſe ingerūt ad tam magnificū ſacramentū. Vn̄ dicit̄ in canone φ poſt ſacram cōmunionem non accedāt ſtatim ad cibos communes: ſȝ differant p ſpaciū ibi contentū. q̄d hodie etiā a religioſis male ſeruat̄. de con. di. ij. trib9. ❡ Coctū vero aqua comedit / q̄ diſſolutione vocis q̄ſi ad laſciuiā puocat auditores. xcij. di. cantātes. cōtra tales dn̄s ait Amos. v. Aufer a me tumultū carminū tuor: ⁊ carmina lyre tue nō audiā. Hos etiā notat Moyſes Exo. xxxij. Nō eſt clamor exhortantiū ad pugnā: ſcȝ cōtra vitia ſpūalia: neq̄ vociferatio cōpellētiū ad fugā cōtra vitia carnalia. ſȝ vocē cantantium ſcȝ hiſtrionū ⁊ ioculātū ego audio. Quidā ſacerdotes ecōtrario ita in clamorē erūpunt: φ audientiū aures offendūt. Vn̄ Amb. Ipſuȝ ſonū vocis tue libret modeſtia ne cuiuſq̄ aures offendat vox fortior: aut nimis emolliat delicatior. ſȝ illa pnuntiatio bona eſt q̄ ad lamentū puocat audiētes. xj. di. c. j. v̄. lectores. ❡ Comedēdus eſt ergo agn9 tm̄ aſſus igni / cū feruore deuotionis et dilectionis. de con. di. ij. timorē. ⁊ Leui. vj. Ignis i altari meo ſcȝ cordis ſemp ardebit: quē nutriet ſacerdos ⁊c. ❡ De orōne etiaȝ ſacerdotū dicit̄ Oſee. iiij. Peccata populi mei comedent q̄d exponit Alexāder dicēs. j. q. j. ipſi ſacerdotes. Ipſi ſacerdotes p ppl'o interpellāt: ⁊ pctā populi comedūt: q: ſuis p̄cib9 ea delēt atq̄ cōſumūt. Idē. iij. q. j. nulli. x. q. j. q: ſacerdotes. c. hāc. Sȝ ve hodie eis: q: ad l'ram pctā populi comedunt: decimas ⁊ oblationes recipiūt: ſȝ officiū / ppter q̄d dat̄ beneficiū. de reſcrip. c. ſi. li. vj. lxxxj. di. ſi q̄s ſacerdotum cū. c. ſe. non faciūt: nec eorū rara ⁊ ſordida orō deū placat. Vn̄ Greg. Cūctis em̄ liquet q: quū is q̄ diſplicet / ad itercedendū mittit̄: irati anim9 pculdubio ad deteri ora puocatur. iij. q. vij. in grauibus. vbi dicit Ar. orōnes malor ijs pro q̄b9 orāt nocere. ſȝ dicit ibi. ⁊. j. q. j. fert̄. ibi. Aut quō populū orōnis clypeo tueatur: q̄ iaculis hoſtiū ſeſe feriēdum exponit: ⁊. j. Maior ergo metuenda eſt locis illis calamitas: vbi tales interceſſores ad locū regiminis adducunt̄: q̄ dei in ſe magni iracundiā puocāt: quā p ſemetipos placare debuerūt. ❡ Itē dn̄t habere plati curā induēdi ſubditos. indumēta aūt q̄b9 aīa induit̄ virtutes ſunt. xliij. di. ſit rector. de pe. diſt. ij. §. romanos. v̄. ſapiēs. al's eſt. c. ⁊. c. ſȝ necadā. Sed vn̄ alios teget q̄ nudus eſt: oportet vt veſtimenta habeat ex q̄bus ſubditos veſtiat. Tobie. iiij. De veſtimētis tuis nudos tege. Luc. iij. Qui habet duas tunicas det nō habēti. — Induendi cura.

❡ Sūt aūt quinq̄ imo ſex ſacerdotalia indumēta. Primū eſt amict9 / ſcȝ velū quoddā q̄d ponitur circa capitiū: ⁊ circa collū flectit̄: ⁊ ſignificat fidē / primā ſcȝ virtutē ⁊ fundamētū virtutū: q̄ celat nobis occulta q: celata iacet in corde / licet cōfiteri ſit eā neceſſe quū expedit ⁊ ore. Ro. x. Corde credit̄ ad iuſtitiā: ore aūt ſit confeſſio ad ſalutē. Roma. x. xj. q. iij. nolite. Sed q: fides ſine operib9 mortua eſt. Ja. ij. de pe. di. ij. ſi em̄. vltra mediū. — Veſtium ſacerdotaliū ſignificatio.

Sequit̄ alba veſtis: q̄ candorē ſignat bone operationis: maxime mūditiā. xxx. q. v. femine. Hec dȝ eſſe longa et ampla propter abundantiā iuſtitie quā ſacerdos debet habere. Mat. v. Niſi abundauerit iuſtitia vr̄a ⁊c. pſ̄. cxxxj. Sacerdotes tui induant̄ iuſtitiā ⁊c. xliij. di. ſit rector. lōga ppter finalitatē pſeuerātie. de pe. di. ij. §. euidēter. v̄. itē illud euāgeliū. vij. q. j. ſuggeſtū. Et q: in exercitio boni opis cauenda eſt admiſſio prauitat̄. de con. di. ij. nihil. — Alba.

Sequitur zona q̄ ſignificat caſtitatē. vn̄ in eſu agni precipit̄ renes accingi. Exo. xij. ⁊ in euāgelio Luc. xij. expectātes dn̄m ſuum iubent̄ lūbos p̄cingere. i. pre alijs p̄cingere: vt q̄ virgineo partui ſpeciales quodāmō cubicularij deputant̄: ſpeciali lumbor ac cordiū caſtitate p̄cellāt. Vn̄ Greg. Lūbos precingimus quū carnis luxuriā p cōtinentiā coarctamus. — Zona.

❡ Poſt hec ſequit̄ orariū. i. ſtola. de q̄. xxiij. di. eccleſiaſtica. ⁊. xxv. di. vnū orariū. in quo tria notant̄. Primū q: collo imponit̄: tamq̄ iugū dn̄i boni ſuo. Mat. xj. Iugū meū ſuaue eſt. eſt aūt ſuaue ppter dominationē: quia ſicut ait Augu. q̄ huic iugo ſubdit̄ / cuncta habet ſubiecta. Itē ppter amorē: q: ſicut Augu. ait / oīa ſeua ⁊ imania facilia ⁊ ppe nulla facit amor. ❡ Scd̄ȝ q: in pectore cācellat̄. vt ſciat q̄d de delicijs mūdi ad ppetuos cruciat9: ⁊ de dolorib9 ad eterna ſolatia ptranſit̄. Luc. xv. Fili recordare q: receptiſti bona ⁊c. ❡ Tertiū eſt φ copulat̄ zone: q: ſacerdos q̄ p̄dicat / debet caſte viuere. xxvj. di. c. vlti. Et ſciendū φ idē orariū in ſiniſtro ponit̄ humero. q: eis tradit̄ cura tēporalis neceſſitatis. Vn̄ Act. vj. ⁊. vij. leuite electi ſunt ab apoſtolis vt miniſtrēt mēſis. xciij. di. diaconi. ij. — Orariū.

❡ Sequit̄ de manipulo qui ponit̄ in manu ſiniſtra p ſupfluis humoribus oculor vel ſudorib9 manuū detergēdis: et ſignificat ſumpt9 neceſſarios vite: q̄s a ſubditis recipit: q: dign9 eſt operari9 mercede ſua. Luce. x. ex̄ de p̄ben. cū ſin. xiij. q. j. §. ijs ita. xij. q. ij. q̄cumq̄. — Manipulus.

❡ Vltimo dȝ indui planeta vel caſula q̄ ſignificat charitatē. in qua tria ſunt notabilia. Primū q: duas hȝ oras. vnā circa caput: q̄ ſignificat amorem dei. Aliā inferiorē corp9 vndiq̄ ambiētē. q̄ ſignificat amorem pximi. de vtroq̄ Mat. xxij. Mar. xij. Luc. x. et de pe. di. ij. charitas. ij. ❡ Scd̄m eſt φ ad vtrāq̄ manū reflectit̄: ne amor ſit ocioſus. charitas nāq̄ patiēs eſt: ⁊ hoc ſignificat ad ſiniſtrā. benigna eſt ⁊ hoc ſignificat ad dextrā. j. ad Cor. xiij. ❡ Tertium eſt φ ab anteriori ⁊ poſteriori parte vſq̄ ad pedes ptēdit̄. vt vſq̄ in ſinē anim9 pſeueret. Ezechi. j. de pe. di. ij. nō reuertebant̄. ⁊. c. ficta. ⁊ nō ſolū preſentem proximū diligat: ſȝ abſentē. Hec eſt veſtis nuptialis de q̄ Mat. xx. Felix ſacerdos q̄ ad altare dei cū hmōi ſacratiſſimo pcedit ornatu. Talis nimiȝ bn̄ pōt induere ſubditos veſtimētis v̄tutū more Ioſeph q̄ pfert fratrib9 ſingulis binas ſtolas Gen̄. xlv. q̄ ſunt fortitudo bone actiōis: ⁊ decor intēriōis. de q̄b9 Prouer. vlti. Oēs domeſtici ei9 veſtiti ſunt duplicib9: ſȝ pauci ſacerdotes ſunt hodie ſic veſtiti. ſȝ hȝ locū v̄bū Greg. Decorari pallio volum9 morib9 indecori. c. di. contra morē. Nā ſacerdotes nr̄i tēporis more predonū ſpoliāt ſubditos inſtrumētis virtutū. Iob. xxiiij. — Caſula.

Nudos dimittunt hoīes/indumenta tollētes/q̄bus non eſt operimētū in frigore ⁊c. Et ita pauci ſunt hodie p̄lati qui vulnerato medicamētū adhibeant:famelicū paſcant ⁊ induant ſpoliatū. ⁊ ita chꝛiſtū ſamaritanū.i.cuſtodē nō imitant̄ et duobꝰ denarijs eis exhibitis a ſamaritano.i. duabus clauibꝰ.xx.di.§.j.male vtunt̄. Et nedū nō ſuperogant/euāgelij cōſilia obſeruādo.xiiij.q.j.quiſq̄s.c.ū.c.ſe.ſꝫ nec neceſſariū eoꝝ officiū exequunt̄. ¶ B Eſt autem ſuperogare tēpoꝛaliter. Pꝛimo debitū remittendo. ſicut ap̄ls fecit:q̄ noluit ꝓcurationē recipere a ſubditis :laborando manibꝰ ꝓpꝛijs pꝛo victu/⁊ p̄dicādo . Actu.xx.in fi. j.ad Coꝛ.ix.j.q.ij.ſacerdos.ex̄ de cenſi.cū ap̄ls.in pꝛin. Sꝫ p̄lati noſtri tēpoꝛis nec obolū dimittere volunt de ꝓpꝛia ratione. Vn̄ cōquerit̄ dn̄s Ezech.xiij. Violabāt me ad populū meū ꝓpter pugillū hoꝛdei ⁊ fragmen panis. Sed ⁊ vtinā hodie nec dimitterent aliud de iure eoꝝ:nec ampliꝰ tollerent q̄ deberent.ſed clerū ⁊ populū excoꝛiant ⁊ comedunt. et q̄bus deberent pꝛouidere pauperes clericos ⁊ parochianos aggrauāt ſuis ꝓcurationibꝰ tallijs ⁊ expenſis cōtra cōcilium generale.ex̄ de cenſi.cū ap̄ls.nā vt ibi dicimꝰ/longi tēpoꝛis victū clericoꝝ pauperū ⁊ laboꝛatorum ruſticoꝝ bꝛeuis hoꝛa vniꝰ cene vel pꝛandij conſumit ⁊.e.c.pꝛohibemꝰ.⁊.c.cū inſtantia.⁊.c.ad noſtrū.§.j.clemē. Dixit Tyberiꝰ imperatoꝛ. Boni paſtoꝛis eſt/pecꝰ tōdere: nō deglubere. Et tales p̄lati tanq̄ cōcuſſoꝛes ⁊ calūniatoꝛes pn̄t cōdēnari ⁊ extoꝛta ⁊ tantūdē tenent̄ pauperibus reſtituere. vt legit̄.⁊ no.ex̄ de imu.ec.q: pleriſq̄. Contra tales exactoꝛes multi canones ſcripti ſunt:de q̄bꝰ ipſi nō curāt.x.q.ij.inter cetera.⁊.q.iij.cauendū ⁊.c.q: cognouimꝰ ⁊.c.vlti.j.q.ij.placuit.ex̄ de cenſi.exijt.li.vj. ¶ Secundo neceſſaria ſibi ſubtrahendo/⁊ indigētibꝰ largiēdo.ſicut fecit beatꝰ Martinꝰ q̄ in tēpoꝛe frigoꝛis cū paupere chlamydē diuiſit.ſed p̄lati nr̄i tēpoꝛis etiā ſupflua negāt largientes ea cōſanguineis:vel in vanitatibꝰ expendentes:quū res eccl̄iarū ſint patrimonia pauperū.xij.q.j.epiſcopus eccleſiaſticaꝝ.⁊.c.q: tua.⁊.c.nolo.⁊.q.ij.ap̄licos.c. quiſq̄s ⁊.c.vobis.c.q̄ ⁊ diuinis.c.conceſſo.c.quoꝛ.c.de rediribus.c.mos eſt.c.ſcimꝰ.c.eſt illi.c.aūt.c.gloꝛia.x.q.ij.c.j. vbi de hoc.c.ep̄s.xxiij.q.vij.qd̄ aūt .⁊.q.viij.ꝯuenioꝛ.xlvij. di.ſicut hi. Vn̄ Bernar. Res pauperū non pauperibꝰ dare par ſacrilegij crimē eſſe dignoſcit̄. Item idē. Res eccleſie pauperꝝ ſunt:eis crudeliter ſubtrahit̄:quicq̄d inaniter expendit̄. ¶ D Sp̄ualia ſuperogant̄ tribꝰ modis. Pꝛimo in frequētia p̄dicationis.ij.ad Timo.iiij. Inſta impoꝛtune oppoꝛtune.xliij.di ſit rectoꝛ. Secūdo in aſſiduitate ōronis:ſicut ap̄ls qui dicebat . Teſtis eſt mihi deꝰ/q̄ ſine intermiſſione memoꝛiam veſtri facio ⁊c̄. Tertio in ſublimitate cōuerſationis Eſa.xl. Sup montē excelſum aſcende.i.magnifice cōuerſeris tu q̄ euangelizas ſyon. ¶ Pꝛeterea pꝛelati ⁊ alij curati habētes iſtū dictum ſamaritanū ⁊ mendicū chꝛiſtū ieſum in exemplū/dn̄t cibare ſuoꝝ animas ſubditoꝝ ꝑ fidē catholicā / q̄ eſt panis vite ⁊ intellectus. Eccl̄i.xv.q: iuſtꝰ ex fide viuit Abachuc.j.ad Heb.x.in fi.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.§.q: vero ⁊ ſupꝛa rōnē ⁊ ſenſum ſeipſum extendit. In mēſa fidei/ſcꝫ altari panis vite ꝓponitur:cibus angeloꝝ ſumit̄ ſcꝫ ipſe filiꝰ dei:q̄ ait Ioā.vj. Ego ſum panis viuꝰ q̄ de celo deſcendi. Sed quō deſcendit iſte panis de celo:quū caro ſua quā accepit de virgine nō deſcenderit de celo ſm̄ Amb.de conſe.di.ij.ſicut verus q: idē dn̄s ieſus cōſoꝛs eſt diuinitatis ⁊ coꝛpoꝛis:⁊ tu q̄ accipis carnē diuine eius ſubſtātie in illo ꝑcipias alimēto. Sed de multis maxime ſacerdotibꝰ pōt conq̄ri deꝰ pater q̄ comedimꝰ filiū:et nolumꝰ cibare cū filijs noſtris.i.bonis opationibꝰ.ſic ꝓpoſuit q̄dā mulier coꝛam rege iſrael. iiij.Reg.vj.magis aūt pōt cōqueri de illis q̄ ꝑ exactiones indebitas pauperes oppꝛimūt ⁊ affligūt.de q̄bꝰ Ezech. xxiiij. Facti ſunt greges mei in rapinā . ¶ Secūdo debēt potare aīas per ſpem de calice paſſionis quā ipſe dei filiꝰ pꝛōpta deuotione ſuſcepit de manu pr̄is. Vn̄ Mat.xxvj. Accipiēs calicē grās egit. Vbi Chꝛyſ. Ideo gratias egit: vt nos doceret q̄liter nos opoꝛteret h̄ myſteriū pficere.et etiā mōſtrauit q̄ ad paſſionē nō venit nolens . Erudiuit etiā nos quodcūq̄ patimur/cū grārū actione ferre ⁊ etiā ex hoc nobis bonā ſpem dedit:ſi eīn figura ſacrificij huiꝰ ſcꝫ imolatio agni paſcalis. Exo.ij.facta eſt liberatio populi ab egyptiaca ſeruitute:multo magis veritas liberabit oꝛbē terrarū. ¶ De hoc aūt calice pꝛimo ꝓpinauit ap̄lis q̄s maxime dilexit:⁊ biberūt ex illo oēs . Vn̄ ⁊ filijs Zebedei dixit Mat.xx.⁊ Mar.x. Poteſtis bibere calicē quem ego bibiturꝰ ſum:⁊ Hiere.xxv. Ecce in ciuitate in qua inuocatū eſt nomē meū/ego incipio affligere ⁊ vos q̄ſi innocentes ⁊ imunes eritis: Nō eritis imunes. Si ergo de calice iſto libēter potas in via:potabit te chꝛiſtꝰ de toꝛrēte voluptatis ſue in pr̄ia . Sed multi potant aīas ſuas de aureo calice Babylonis.i.de voluptate carnaliū voluptatū. Apoc̄.xvij. Mulier erat circūdata purpura h̄n̄s poculū aureū in manu ſua plenū abominatione ⁊ imūditie foꝛnicationis eiꝰ. Hiere.lj.c. Calix aureus Babylonis in manu dn̄i inebꝛians oēm terrā.de vino eiꝰ bibent oēs gētes.ſed vinū hoc vertet̄ in ſanguinē.i.in eternā dānationē qd̄ ſignificatū eſt in hoc q̄ aqua egypti verſa eſt i ſanguinem. Exo.vij.de cō.di.ij.reuera. Vn̄ Luc̄.vj. Ve vobis diuitibꝰ/q̄ habetis hic cōſolationē. E cōuerſo in nuptijs dominꝰ aquas cōuertit in vinū. Ioā.ij.q: electis triſtitia vertetur in gaudiū. Ioan.xvj.pſ̄.xciij. Scd̄m multitudinem doloꝝ meoꝝ in coꝛde meo ꝯſolationes tue letificauerūt aīam meā. ¶ Tertio debēt ſacerdotes induere ꝑ charitatem:q̄ habet ꝓpꝛietates veſtis. Pꝛimo q: tegit nuditatē ⁊ defoꝛmitatē pctōꝛis. Vn̄ Prouer.x.⁊.j.Pet.iiij.⁊ Ia.vlti. Vniuerſa delicta operit charitas. Apoc̄.xvj. Btūs qui vigilat ⁊ cuſtodit veſtimēta ſua ⁊c̄.ſꝫ cōminat̄ dn̄s aie repꝛobe. Naum.iij. Ecce ego ad te (dicit dn̄s exercituū) reuelabo pudēda tua . ¶ Scd̄o ꝓtegit a frigoꝛe.i.a timoꝛe malo infrigidāte ⁊ a caloꝛe.i.amoꝛe male incēdente. Vn̄ Prouer.vlti. Nō timebit domui ſue a frigoꝛibꝰ niuis:oēs eīn domeſtici eiꝰ veſtiti ſunt duplicibꝰ. ¶ Tertio q: diſcernit inter filios dei ⁊ filios diaboli. Vn̄ Ioā.xiij. In hoc cognoſcēt oēs q̄ mei eſtis diſcipuli/ſi dilectionē ad inuicem habueritꝭ. ¶ Quarto q: dignū facit regali ꝯuiuio Mat. xxij. Amice quō huc intraſti nō habens veſtē nuptialem: ¶ Quarto dn̄t ſacerdotes p̄cipue hoſpitari aīas ꝑ pn̄iaꝫ Vn̄ Hiere.xlviij. Relinq̄te ciuitates habitatoꝛes Moab ⁊ habitate in petra.i.in dura pn̄ia.ſicut legit̄ de lepuſculo q̄ collocat in petra cubile ſuū : magis eligēs ſecuritatē q̄ ſuauitatē. Sꝫ q̄dā ſunt q̄ ad pn̄iam nūc venūt:nūc ad peccata redeūt.de ijs de pe.di.iij.in pn̄is.c.oībus vſq̄ ad.§. ſꝫ verba.de q̄bꝰ eccl̄i.xxix. Vita nequā hoſpitādi de domo in domū.vn̄ Luc̄.ꝓhibet dn̄s trāſire de domo in domum. xxiiij.q.j.q̄ dignioꝛ.vt nūc ſit in domo chꝛiſti:nūc in domo diaboli. ¶ Quinto dn̄t viſitare aīas infirmas ꝑ ꝓpꝛie infirmitatis cōſiderationē. Eccli.vij. Nō te pigeat viſitare infirmū/ſcꝫ teipm ⁊ alios. Et q̄s nō cauſas mille doloꝛis hꝫ: Hiere.xviij. Surge ⁊ deſcēde in domū figuli.i.cōparare alteri ꝑ cōſiderationē tui.ad h̄.l.di.cōſiderandū.⁊.c.fidelioꝛ. ¶ Sexto dn̄t educere aīas de carcere.i.de mūdo in q̄ incarcerati iacemꝰ:vel de coꝛpoꝛe qd̄ eſt carcer aīe. Iob. vij. Nunquid mare ſum ſcilicet ego per ſuperbiam: aut per cetus per auaritiā : q: circūdediſti me carcere: Eccl̄i. iiij. De carcere cachinni.q: interdū q̄s egredit̄ ad regnū ꝑ ꝯſiderationē felicitatis eterne. Hiero. Seculū mihi carcer eſt.ſolicitudo paradiſus. Cōpedes huiꝰ carceris ſunt deſideria ſecularia.de q̄bꝰ.j.ad Timo.vj. Qui volūt diuites fieri:icidūt i tētationē ⁊ i laqueū diaboli. Ab h̄ carcere debemꝰ frequēter egredi:⁊ ſup amena pꝛata ſupne Hieruſalē ſpatiari.ſic ſpaciabat̄ ap̄ls quū dicebat Eph.ij. Cōreſuſcitauit ⁊ cōſedere nos fecit in celeſtibꝰ.vbi dicit Grego. Tunc Paulꝰ foꝛtaſſe in carcere tenebatur:ſed ibi erat vbi iam ardenter mentem fixerat . non illic vbi illum neceſſario pigra caro tenebat.

Superogatio temporalium multifariam fieri poteſt.

Spūalium ſuperogatio.

Cure deſcriptio. CEterũ quia de cu‑
ra prelatorũ aliqd.ſ.in arti.primo ptra‑
ctaui. Querẽdum eſt hic qd ſit cura. Et
poteſt magiſtraliter ſic deſcribi. Cura eſt
vigil ⁊ oneroſa ac ſolicita cuſtodia aiarũ
cõmiſſa alicui: vt curet ne pereãt: ſed ſaluent: que compe‑
tit ex lege/vel cõmiſſione canonica /aut cõſuetudine/ſeu
preſcriptiõe per ſedẽ apłicam nõ improbata. Hec autem
ex diuerſis iuribus colligũtur. vnde dicit Cura eſt vigil ⁊
oneroſa ac ſolicita cuſtodia aiarum. ex de eta. ⁊ qua. intel
leximus. §. fi. ibi. Circa curã tibi cõmiſſam ſolicitudinem
Profuſior definitionis explanatio exercere ſtudeas indefeſſam. ex de homic. pro humani. §.
j. li. vj. ibi. Ipſi curã beato Petro apłõ. ⁊ ibi. circa gregis
eiuſdẽ cuſtodiã ſolicitis excitari vigilijs: ⁊ aiarũ ſaluti iu‑
gis attẽtione cogitationis intẽdere: ſubmouẽdo noxia/
⁊ agẽdo profutura debemus: vt excluſo a nobis negligen‑
tie ſomno/noſtriq; cordis oculis diligẽtia ſedula vigilan
tibus/aias deo lucrifacere ſua nobis cooperante gratia
valeamus. ex de of. archi. c. j. ibi. oẽm curã. ⁊ ibi. ſtudeo ⁊ de
linquentiũ rationẽ corã deo redditurus eſt. ⁊ c. ad hec. ibi.
parochiarum ſolicitudo. et de offi. archipreſby. c. fi. ibi.
ꝓpter aſſiduã ergo in populũ dei curã. ⁊ ibi. ſolicitudinẽ
gerunt. ⁊ ibi. iugi circũſpectione cuſtodiant. ⁊ de offi. pri
micerij. c. j. ibi. doctrine ⁊ cuſtodie inſiſtat: ſicut pro aiabus
eorũ corã deo rationẽ eſt redditurus. ⁊ ibi. de ſingulis ſtu
dium habeant. ⁊ ibi. abſq; vlla vacet negligẽtia. xliij. diſt.
ephesijs. viij. q. j. qui epatum. ex in ꝓhemi. vj. li. ⁊ ex de pri
uile. cũ ⁊ plantare. ex de regu. non ſolũ. li. vj. lxxxvj. di. fra‑
trem. ¶ Sequit in deſcriptione. Cõmiſſa alicui vt curet
ne pereant/ſcz inſtruendo ſibi cõmiſſos in fide ⁊ moribus
⁊ in vitijs fugiendis: ac virtutibus ⁊ bonis operibus ex‑
ercendis. vt patet. x. q. j. placuit. ⁊ in eo qd legitur ⁊ no. ex
de vi. ⁊ honeſta. cle. vt quiſqs. ⁊ c. vt clericorũ. ⁊ ex de pe. ⁊
re. deus q. §. apłi. ex de ma. ⁊ obe. ſolite. §. potuiſſes. Ex q ſe‑
quit ꝙ ſi male vł negligẽter curet obligat deo. ar. inſti. de
iuri. ſti. §. ſiqs aliũ. ex de of. or. irrefragabili. rñſo. j. ⁊ de ſta
tu. mo. cum ad monaſteriũ. §. abbas. Hoc autẽ debet cu‑
rare predictis modis necnõ viſitando/⁊ corrigẽdo/⁊ pu
niendo/ſacramẽta eccleſiaſtica exhibendo. ex de elec. du‑
dum. ij. §. tandẽ. de tranſac. veniẽs. rñſo. j. ⁊ ex de pe. ⁊ re.
ois. §. ſacerdos. ⁊ c. cum infirmitas. ¶ Caueat igit ſibi ⁊
ſemp hãc obligationẽ pre oculis habeat ne reperiat negli
gens/dormiens/vel dormitans. pſ. cxx. Non dormitabit
neq; dormiet q cuſtodit iſrael. Nec mirum. q: ſicut Bern.
ait. Non dormitat neq; dormit qui impugnat iſrael. ideo
et incurato dicit Prouer. vj. a. Defixiſti apud extraneum
manũ tuam: illaqueatus es verbis oris tui. teipſum libe‑
ra: diſcurre: feſtina: ſuſcita amicũ tuum: ne dederis ſomnũ
oculis tuis: nec dormitent palpebre tue. exponunt ⁊ legũ
tur verba ꝑdicta. ex de renun. niſi cũ pridẽ. §. verũ. ¶ Qz
ſi hoc diligenter ſeruauerit: eſto ꝙ propter duritiã plebis
non ꝓficiat: tutus erit ⁊ meritũ ſuum habebit. xliij. di. ſit re
ctor. ⁊ c. ephesijs. ex de renun. niſi. §. porro. in fi. Sed non
omittat ſeculare brachiũ inuocare. ex de offi. or. c. j. ⁊ ex li.
vj. dilecto. de ſen. ex. Eſto ꝙ peccatores ſine effuſione ſan
guinis nequeãt coarctari. ex de homi. poſtulaſti. ¶ Seq‑
tur. Que cõpetit ex lege ſcripta ſiue iure cõmuni. ſicut pa
tet. ex de offi. or. cõquerẽte. ⁊ in platis q per electionẽ cre
antur ⁊ etiã rectoribus parochialiũ eccleſiarũ: ex q ſunt au
thoritate ſui iudicis iſtituti. vt patet ex de pe. ⁊ re. omnis
⁊ in eo qd legit ⁊ no. ex de cle. pere. c. fi. ⁊ de offi. archidia.
cũ ſatis. ex de offi. or. ſi ſacerdos. ⁊ c. cũ ab eccłiarũ. ⁊ ca.
ad repmẽdã. ⁊ de ſen. ex. nup. §. in ſcdo. ⁊ §. fi. in fi. ⁊ in ſum
ma Oſtiẽ. de pe. ⁊ re. §. cui confitendũ ſit. rñſo. j. ⁊ de ſen.
ex. §. ſed qs poſſit excõicare ſub. §. fi. qui incipit. Nedũ au
tem. ¶ Et notandũ ꝙ hec cura extendit ad oẽs habitã‑
tes intra limites ꝑdictorũ: qua rõne ⁊ ꝓuentus ſpũales ex‑
inde ꝓuenientes ꝑcipiunt in vſus neceſſarios cõuerten‑
dos. ex de his q fi. a pre. paſtorał. ex de paro. ſup eo. xiij. q. j.
§. his ita. niſi in aliqbus obſtet cõſuetudo. ex de deci. cum
ſint hoies. ⁊ c. ad apłice. Hi autẽ limites quantũ ad paro
chias pro diſpoſitione eporũ extẽdi pñt ex cauſa/⁊ reſtrin
gi: put legit ⁊ no. ex de ex. pre. ſicut vnire. ⁊ de ec. ea. di. ad
audientiã. j. qbus et de hac cura tenent incurati reddere
rationẽ. ſicut legit. ⁊ no. ex de priuile. c. iij. §. in eccleſijs. et
de ꝑben. in lateranẽſi. x. q. iij. c. j. ¶ Sequit. Vel cõmiſſiõe
canonica/ab epo gñaliter vel ſpecialiter facta. ſicut pꝫ in
Archidiacono. ſ. ex de of. archidia. c. j. In Archipſbytero.
ſ. de offi. archipreſ. c. fi. ⁊ p totũ. xvj. q. j. cũctis. Et in officia
li ſuo. vt pꝫ in eo qd legit et no. ex de iſti. c. iij. ex de app. ro
mana. rñſo. j. li. vj. ⁊ in vicarijs eccłiarũ ꝑpetuis. ex de of.
vica. ad hec. Et etiã ex cauſa ad tẽpus cõſtitutis. ex de ap.
ꝓuenit. de offi. or. cũ nos. Vel a papa p priuilegiũ genera
le vel ſpeciale. vt patet. xxij. di. §. j. xxv. di. c. j. xxv. q. ij. c. j. ⁊ ſe
quen. et in eo qd legit ⁊ no. ex de tranſla. c. j. et. c. vlti. ⁊ de
hereti. excõicamus. j. §. quia vero. ⁊ de ex. pre. accedentibus
ad fi. Vel p compoſitionẽ ex certa ſcientia cõfirmatã. ex
de tranſac. c. veniẽs. §. fi. ¶ Sequit. Aut cõſuetudine vel
preſcriptione. Nã ⁊ metropolitani in ſua ⁊ etiã in aliena
ꝓuincia ⁊ epi in alienis dioce. ⁊ etiã abbates archidia. ⁊
capitula/⁊ ſimiles/iura epalia ⁊ parochialia curã ⁊ ad hoc
ptinentia inquantũ iſta poſſunt in ipſos cadere ⁊ p cõſue
tudinem ⁊ p preſcriptionẽ acquirũt: ſicut de cõſuetudine
probat in eo qd legit ⁊ no. ex de elec. dudũ. ij. §. tãdem. ex
de offi. or. quãto. ⁊ c. duo ſimul. ⁊ c. irrefragabili. §. exceſ‑
ſus. ⁊ de fo. cõpe. licet. §. j. et. c. cũ cõtingat. et ex de offi. or.
romana. ⁊ de fo. cõpe. romana. ⁊ de ap. romana. li. vj. de ꝑ‑
ſcriptione probat in eo qd legit et no. ex de ꝑſcrip. ex trãſ‑
miſſa. ⁊ c. cũ olim. ⁊ c. veniens. ⁊ de reli. do. cõſtitutus. et. c.
cũ venerabilis. ⁊ c. cũ dilectus. ¶ Sequit. Per ſedẽ apo
ſtolicã non improbata. hoc ideo dicit: q: cõſuetudo nõ ꝓ‑
ficit/niſi ſit rõnabilis ⁊ ꝑſcripta. ex de cõſue. c. fi. Irratio‑
nabilis aũt iudicat p ſedẽ apłicã ſi ex ea limites cõfundã‑
tur. ex de deci. cũ ſint hoies. in fi. Vel ſi exinde alij graue ꝑ
iudiciũ pararet. ar. in eo qd legit ⁊ no. ex. ſ. de deci. ſugge
ſtum. de ma. et obe. cũ inferior. de ꝯſue. cũ olim. ¶ Sed et
quantũ ad ꝑſonã priuatã reprobat vt nec curã acqrat ex
cõſuetudine: nec ſibi eligat cõfeſſorẽ. ex de pe. ⁊ re. ſi eps.
§. fi. li. vj. ⁊ no. in ſum. Oſtien. e. ti. §. cui confitendũ ſit. ſub
§. cui imperator. rñſo. j. In preſcriptione vero taliũ bona
fides ⁊ iuſtus titulus exigunt. ex de deci. dudũ. ⁊ de preſcrip.
ſi diligenti. ⁊ clarius hodie. ex eo. ti. epm. li. vj. vbi de hoc lon‑
gam ponit gloſ. Io. an. ¶ Notat etiã Oſtiẽ. in ſumma in
titu. de filijs preſbyte. §. fi. ante fi. in v. Itẽ querit que bñfi
cia intelligunt habere curã aiarũ qbus ineſt inqrere. cor‑
rigere: reformare: precipere: interdicere: ſuſpẽdere: excõi‑
care: abſoluere. ex de elec. dudũ. ij. §. tandẽ. de offi. or. c. j. ⁊
iij. ⁊ c. cõquerente. §. j. de ma. ⁊ obe. ijs q. nã hec medicina
lia ſunt aiarũ. ij. q. j. multi. xvj. q. iij. cũ aliqs. x. q. j. relatum
⁊ c. ſequẽ. de pe. ois. §. ſacerdos ¶ B Item notandum
ꝙ curam cõmittere pertinet ſolum ad epiſcopũ dioce. ad Cuius ſit
quẽ de iure cõi pertinet inſtitutio authoriſabilis. ex de fi. curã alteri cõmit‑
preſbyte. ex tua. ad fi. de offi. archidia. cum ſatis. de here‑ tere.
ti. cum ex iniuncto. in fi. de offi. delega. ſuper eodem. §. j.
⁊ in gloſ. ar. de ex. prela. c. iij. xvj. q. vij. nullus. vbi de hoc. ex
de ꝑui. cũ ⁊ plãtare. §. in eccłijs. ex de capel. mona. c. j. Et hec
inſtitutio loco ꝯfirmationis habet: ante quã nec ꝑſentatus
nec is cui collata eſt eccłia adminiſtrare dꝫ. ex de ꝑben. cũ
iã dudũ. ⁊ c. in lateranẽſi. cũ ſuis cõcor. Qd ſi fecerit: põt
eps talẽ remouere/niſi diſpẽſauerit gratioſe. ex de cle. pe.
c. vlti. Eſt aũt rõ huius iuris ꝙ ſine authoritate epi/nemo
poſſit intrare vel derelinqre eccłiã. ex de renũ. admonet
q: nemo dꝫ ſe igerere i talibus: ſꝫ q vocat a deo tanq̃ Aarõ
Heb. v. ex de elec. qliter. viij. q. j. in ſcripturis. ⁊ qlibꝫ dꝫ in‑
trare p oſtiũ qd eſt chriſtus. Ioã. x. alioqui fur cẽſet ⁊ latro
hm. Greg. j. q. j. ordinationes. vij. q. j. non furem. ⁊ c. deniq;
ex de preben. cum qui. li. vj. ¶ Dicit ergo ingerere ſe is q
intrat preter authoritatẽ dioce. ex de offi. or. quoniam in
pleriſq;. §. fi. epiſcopus enim chriſti vicarius eſt. xxxiij. q. v.

mulierem.⁊ ex̄ de ſacra vnc.c.i.§.q: vero.ver.per frontis.
Ideoq; q̇ ſine epiſcopo intrat:diſrupto oſtio cuiꝰ vicarius
eſt epiſcopus:beneficiū eccleſiaſticum ſibi vſurpat .vt ex⸗
preſſe probatur ex̄ de iure pa.relatum.§.i.⁊ patet.viij.q.i.
qui vos ſpernit.et.c.ſeq.et.c.in ſcripturis. Et hec eſt ſum⸗
ma ratio quare talis inſtitutio non poteſt preſcribi a mi⸗
nori epiſcopo. ❡ Eſt vero ſecunda inſtitutio corporalis:
que ad Archidiaconū ſpectat de iure cõmuni.vbi aliud
non eſt cõſuetudine:que ſequit̄ hanc precedentem inſtitu
tionē tamq̄ executoria.ar.ex̄ de ſen.⁊ re.iu.cū bertoldus.
i.rñſo.℟.qui de cõſenſu epiſcopi.de hac expreſſe loquitur
ex̄ de offi.archidi.ad hec.§.in quadā.⁊.c.vt noſtrū. ❡ Eſt
et tertia inſtitutio que pro collatione ponit̄:⁊ de hac pōt
intelligi ex̄ de inſti.cum veniſſent.de ex.pre.c.ij.de preben.
referente.xliij.di.ſi in plebibꝰ. Unde ⁊ conceſſio pro inſti⸗
tutione ponit̄ ex̄ de offi.le.dilectꝰ.§.i.Sed ⁊ quātumcūq;
quis cõferat ſemꝑ anteq̄ vtat̄ corporali poſſeſſione ſemꝑ
eſt ad authoritatē epiſcopi recurrendum.vt pre.c.cū ber⸗
toldus.⁊ ex̄ de of.archidia.ad hec.§.vlti.⁊ de of.vica.c.iij.
❡ ❡ Et ad hec ſciendū ꝙ diſtinguendū inter curam ⁊
curam animarū.Quādoq; eñ cura animarū dicitur ſtri⸗
cte poteſtas ligandi ⁊ ſoluendi in foro penitētiali.et hoc
in nullo prelato cadit:niſi ſacerdos ſit.xxi.di.in nouo.ex̄ de
pe.⁊ re.noua.⁊.c.oīs.⁊ hanc nullus habere poteſt niſi ſa⸗
cerdos:⁊ niſi detur ſacerdotis authoritate ſpeciali.vt ex̄
de offi.archidia.cū ſatis.⁊.xvi.q.vij.nullus.vel generali.
ex̄ de offi.dele.ſuper eo.xxv.di.perlectis.Et tunc hanc de⸗
diſſe videt̄ non is qui dat:ſed ille cuiꝰ authoritate datur.
ff.de auc.tu.ita autē.§.geſſiſſe.Quāuis dici poſſit ꝙ archi
dia.⁊ electi cõfirmati et alij huiuſmodi q̄uis non ſint ſa⸗
cerdotes:tamē poſſunt dare eccleſias curam animarū ha
bentes ſacerdotibus. Nec dant curam animarū cum non
ſint ſacerdotes.ſed is cui dant quādo fuit factꝰ ſacerdos
ſimul cū ordine hanc poteſtatē ligandi et ſoluendi acce⸗
pit:licet nō in hos ſubditos quos modo dat archidia.vel
alius prelatꝰ poteſtatem haberet anteq̄ inſtitueretur per
ipſum in eccleſia que habet curā : ſed effectū huius pote⸗
ſtatis quem nō habebat concedit.i.q.i.§.ex his verbis.℟.
ſ; ne augmētū.xvi.q.i.§.ecce in hoc.c.⁊.§.ecce ſufficiēter.
❡ Large autē dicitur cura poteſtas eijciendi ⁊ recipiēdi
in eccleſia:⁊ puniēdi ⁊ corrigendi exceſſus.xxi.di.§.i.Sub
hac cura eſt/interdicere/excõmunicare/⁊ viſitare:et alia
que ſunt ad correctionem morū.ex̄.de elec.dudum.ij.§.tā
dem.⁊ ex̄ de offi.archidia.⁊ inferiores prelati.vt ibidem.
Et de vtraq; iſtarum curarum intelligitur ex̄ de prebē.de
multa.Eccleſiā autem vel prebendā conferre non poteſt
archidia.vel alius prelatꝰ preter epiſcopū.xvi.q.vij.nullꝰ.
niſi hoc conſuetudine vel priuilegio habeat.et tunc facit
hoc tamq̄ vicariꝰ epiſcopi.ex̄ de offi.dele.ſuper eo . de in⸗
ſti.cum veniſſent.ex̄ de offi.archidia.c.i.ſm Inno.qui ſic
no.ex̄ de offi.archidia.c.ſatis.Sed ibi Oſtiē.dicit.ꝙ hanc
diſtinctionem nō intelligit:quia poteſtas ligandi in foro
penitentiali ⁊ ſoluendi cura dici non poteſt ſm ius:quia
hoc nullo iure cauet̄:nec ſm rationem naturalē:immo oi⸗
no aliud eſt poteſtas/⁊ aliud cura. Unde ⁊ multi habent
poteſtatem predictam:qui non habent curam.ſicut ſacer
dotes nō curati:⁊ multi habent curā qui non habent pre⸗
dictam poteſtatē.ſicut inſtituti ⁊ cõfirmati nō preſbyteri
vt patet ex̄ de eta.⁊ q̄li.preterea.⁊ de elec.trāſmiſſam. Po
teſtas etiā p̄dicta eſt nomē iuriſdictiōis.vñ nec cura dicit̄
ſed ptās clauiū in ordine ſacerdotali recepta: quā nec ſa⸗
cerdos pōt ꝯcedere:ſed epiſcopꝰ tm̄.vt preal.§.ex ijs ver⸗
bis.⁊.§.ecce.⁊ patet in eo qđ legit̄ ⁊ no.ex̄ de conſe.ec.vel
al.aqua.Cura ꝟo iuriſdictiōis eſt nomē ordinis ⁊ hāc re⸗
cipit prelatus in cõfirmatione.ex̄ de elec. trāſmiſſam.vel
inſtitutione.ex̄.de ex.pre.ad hec.⁊ de priuil̄.cū ⁊ plantare.
§.in eccleſijs. Uñ ⁊ qñ talis p̄latus ordinat̄ :non datur ei
cura quā iam receperat:ſed poteſtas ligandi atq; ſoluen
di aīas ſibi cõmiſſas:quā ſine ordine non habebat: q̄uis
tamē poſſet alicui ſacerdoti cõmittere vt eaſdē in foro pe
nitētiali audiret ⁊ abſolueret:q: hec iuriſdictiōis eſt:quā
ratione cure h; .vt patet in eo qđ legitur et no.s̄. de elec.
ſuffraganeis.de pe.⁊ re.omnis.Et in ſumma Oſtien . de
pe.§.cui cõfitendū ſit.Rñſo.i.ver.viij.⁊ ſeq.⁊ ſub rubrica
de remiſſionibꝰ.§.i.⁊.§.q̇s poſſit.et ſequē.⁊ de ſentē.excõ.
§.q̇s poſſit excõmunicare.ſub.§.de cura.no.Oſtien.ex̄ de
pe.⁊.re.oīs.i ꝟbo.ꝓꝓo ibi.videas nedū illiꝰ. S; nec abſol
uere q̇s pōt ab excõmunicatione:niſi ſit ſacerdos. q: hec
abſolutio miſta eſt/partim ſc; penitētialis ⁊ partim iudi
cialis. Uñ nec abſoluit̄ niſi penitens ⁊ contritus.xxiij.q.
ij.legat̄. Hanc ſñiam ꝙ nō pōt abſoluere ab excõicatione
niſi ſacerdos/tenet Oſtiē.ex̄ de offi .archidia.cū ſatis.in
fi.ex̄ de ſimo.ad aures.⁊ deinde ita quorūdā.⁊ de ſen.ex.
a nobis.ij.et.c.cū illoꝝ.et.c.nuꝑ.§.vlti.⁊.c.cum deſideres.
Uñ ⁊ idē Oſtien.no.in pre.c.a nobis.ij.in.§.illud.in gloſ.
ſc; per peccatū.ꝙ ratio eſt multiplex ꝙ non poſſit abſolui
q̇s ab excõicatione/niſi a ſacerdote vno:q: nō fert̄ excõi⸗
catio niſi ꝓ mortali peccato.xi.q.iij.nemo.ſed ab hoc nul⸗
lus pōt abſoluere/niſi ſit ſacerdos.ex̄ de pe.et re. omnis.
de pe.di.i verbū.Quū igit̄ excõicatur q̇s iudiciali ſñia:a
peto̅ cauſat̄:ideo nō eſt mirū ſi cauſatū a cauſa ſua effici⸗
tur ⁊ eius naturā ſapiat:cui et quodāmodo ſuccedit.ar.
ex̄ de vo.magne.§.cū igit̄.Sed ⁊ vtrūq; forū ſimul miſcet̄
in quo caſu ſicut eccl̄iaſticū tamq̄ dignius trahit ad ſe ſe⸗
culare.ex̄ de or.cog.tuā.ſic et pn̄iale cõtētioſum .ar.ex̄ de
cõſe.eccle.ꝙ in dubijs.Eſt ⁊ alia ratio.q: nō hō hanc ſen⸗
tentiā ꝓfert:ſed potiꝰ deus ꝑ hoīem/cui hanc poteſtatem
dedit.xi.q.iij.nemo.i. Iuſtū ergo dignū ⁊ equū eſt ꝙ a tali
nullus poſſit abſoluere:niſi deus vel eius vicariꝰ ſc; ſacer
dos:q̇ ſolus et non inferior habet clauiū ptātem.ar.in eo
qđ legit̄ ⁊ no.ex̄ de ſum.tri.c.i.§.vna vero eſt.⁊ ex̄ de pe.no
ua. Uñ ⁊ in iſto caſu fallit regula illa qua dicit̄.q̇ pōt liga
re/et ſoluere.ex̄ de ma.⁊ obe.cū inferior. Officialis nēpe
epi non ſacerdos pōt excõicare:et tñ non pōt abſoluere:
vt predictū eſt.Et ex premiſſis ibidē colligit̄ alia ratio:q:
excõicare ſolius iuriſdictionis eſt.Abſoluere vero nō ſo⸗
lum iuriſdictionis:ſed ⁊ fori penitentialis: ⁊ ſic miſte na⸗
ture eſt. Uñ ⁊ ipſa vi relinquit̄ ꝙ aliud iuris eſt in vno q̄
in alio ſm Oſtien.q̇ ita no.in pre.c.a nobis.ij.in gloſ.ſc; ꝑ
pctm̄. Hoc idē ipſe Oſtien.no.in ſumma de ſen.ex.§.quis
poſſit ab hac ſñia.℣.ſed nūquid clericꝰ. Hoc idē videt̄ re⸗
nere Inno.ex̄ de cõſue.quāto.⁊ pre.c.cū illoꝝ.⁊ pro hoc fa
cit.c.canonica.de ſen.ex.⁊.xxiij.q.iij.notandū. ⁊.vj.q.i.illi
qui.ex̄ de rap.in literis.et de ſepul.parochiano .de pe.di.i.
verbū.⁊.c.quātūlibet.xxiij.q.i.§.ijs authoritatibꝰ. ❡ S;
ſalua reuerētia tantoꝝ dominorū/cõtrariū dico:ꝙ nō ſa⸗
cerdos ſi clericꝰ eſt et iuriſdictionē habet/pōt abſoluere
ſicut potuit excõicare:q: aliud eſt ligamē peccati:a q̇ non
abſoluit niſi ſacerdos vt iuribꝰ ꝑ Oſtien.all̄.Et aliud eſt
ligamen excõicationis:q̇ non eſt pctm̄/ſed pena pro cõtu
macia peccati.xi.q.iij.nemo.⁊.c.certū eſt.xxiij.q.iij.tam ſa
cerdotes.⁊ legit̄ ⁊ no.de verbo.ſig.ex parte.i. ⁊ q̄ medici⸗
nalis eſt.xxiij.q.iij.corripiant̄.ex̄ de ſen.ex.cū medicinalis
li.vj.Et hoc vinculū pōt tollere q̇ illud poſuit:q: oīa res
per quaſcūq; cauſas naſcit̄/ꝑ eas diſſoluit̄.ex̄ de reg .iur̄.
oīs.Et iſta diſtinctio clare ꝓbat̄ ex̄ de ſen.ex.a nobis.ij.al
legat̄ ꝑ Oſtiē.§.nos igit̄.ꝑ quā maxime decre.hoc teneo
Et q: excõicare ⁊ abſoluere a ſñia excõicationis ſimplici
ter iuriſdictionis eſt.ex̄ de elec.tranſmiſſam.et.c.dudū.ij.
Ergo q̇ iuriſdictionē habet excõicādi ⁊ abſoluēdi . Et q:
aliud eſt ordo ſacerdotij aliud iuriſdictio prelatorum.ar.
xvi.q.i.§.ecce.Et q: dñs par illiꝰ eſſe voluit ligandi ⁊ ſol⸗
uēdi.de pe.di.i.verbū.Ad hoc facit Bern̄.xx.di.§.i.ibi. In
altera dans ſibi aliquos eijciendi de eccl̄ia vel recipiēdi.
❡ Itē q: ſubtiliter vidēdo/aliud eſt clauis ſacerdotalis
fundata ad ſoluendū pctm̄. Aliud iuriſdictio excõicandi
⁊ abſoluēdi in foro iudiciali.q: multi p̄ſbyteri curati vel
delegati abſoluūt in foro pn̄ie:q̇ nō pn̄t abſoluere a ſñia
excõicationis.quia hoc ad epm ptinet . vt no. Ioā.an.ex̄
de pe.⁊ re.ſi eps.li.vj.et multi hn̄t iuriſdictionē:q̇ nō hn̄t

Solꝰ ſa⸗
cerdos
abſolue⸗
re pōt ab
excõica
tione.

Inno⸗
centio ⁊
Oſtiē.
refragat̄

claues in foro penitentie vt pre.c.tranſmiſſam.⁊.c.dudū.
¶ Et in hac opinione videt̄ fuiſſe gloſ.in pre.c.canonica
in gloſ.niſi eſſet.⁊ Hoſ.e.ti.po:o.⁊ Archidi.di.xxiiii.q.iii
notandū. Fateor aūt ꝙ introductio ſolēnis in eccleſiā de
qua loquit̄.xi.q.iii.cum aliq̄s.ad ordinem preſbyteralem
pertinet: ⁊ hāc inferior preſbytero facere poteſt.vt no.ar
chidi.in pre.c.notandū. Et hanc opinionem quam teneo
ſeruat ritus eccleſie.de hoc no.in ſpe.de ſen.⁊ iis q̄ ipſam
ſequunt̄.§.vt autem que premiſimus.iuxta fi.℣. Ite ſcias
ꝙ licet iudices ⁊c̄. ¶ D De materia autē cure no.Archi
dia.ex̄ de fi.pſby.is q̄.li.vi.i.℣.cura. Quia de cura plator
ſatis.s̄.diximꝰ:dolendū eſt q: ſola verbalis cura habet̄/⁊
non realis.vix eſt q̄ poſſit dicere. Curauimꝰ Babylonem
⁊ non eſt ſanata.Hiere.li.q.d.prelatꝰ: Feci qđ debui:non
remanſit per me: ſanare te noluiſti:tibi feciſti/non mihi
xxiii.q.iiii.forte.xlvii.di.c.vlti.xliii.di.epheſiis.vbi de hoc.
Sed eſt qui ſanari deſiderat:ſed non inuenit curatorem.
Prelati negligē-tie argu-untur. Quis eñ hodie rectorū infirmatur cū infirmo ſubdito?
Quis cū ſcandalizato vrit̄.ii.ad Cor.xi. Quis optat fie-
ri anathema pro fratre ſibi ſubdito?ad Ro.ix. Immo q̄s
eū nō anathematizat? Quis hodie petit deleri:aut noxe
a domino veniā indulgeri? Exo.xxxii.xlv.di.diſciplina.de
pe.di.ii.§.opponitur. Quis eñ hodie paſtor ponit animā
ſuā pro ouibus ſuis? Ioan.x.xvii.q.i.§.hoc tunc. Immo
quis paſtor mutatus in lupū hodie animas nō deuorat?
Ezechi.xxxiiii. Quis ſamaritanus cuſtos prelatus ligat
vulnera ſubditi vulnerati? Quis facit ſecū miſericordiā?
Quis ducit eum in ſtabulum/in eccleſiā vbi paſcunt̄ ani
malia manſueta? Quis ſtabulariꝰ ei ſupererogat ad hec
Luc.x.xlv.di.diſciplinā.de pe.⁊ re.ois.§.ſacerdos. Immo
quis eum extra ſtabulū ⁊ extra ſynagogam nō eiicit? Io.
ix. Quis eñ hodie Ioſeph ſaluator egypti frumenta po-
pulis diuidit? Gene.xli. Quis hodie cū Iob liberat pau-
perem vociferantē:⁊ pupillum cui non erat adiutor.⁊ eſt
oculus ceco?⁊ pes claudo?⁊ pater pauperum?⁊ cauſam
quā neſcit diligentiſſime inueſtigat:vt cōterat molas ini-
qui:⁊ de dentibus eiꝰ auferat predā:⁊ ſit merentiū conſo
lator? Iob.xxix. Et quis cū eo de prelatis hodie flet cum
afflicto:⁊ cōpatitur anime pauperi? Iob.xxx. Et quis ho-
die prelatorū eccleſie non negat pauperibus quod volūt
⁊ oculos viduarū expectare non facit?⁊ nō comedit buc-
cellam ſuā ſolus.⁊ non comedit pupillus ex ea. Et q̄s non
deſpicit pretereuntē:eo ꝙ nō habuit indumentū: ⁊ abſq̄
operimēto pauperē ſi non benedixerunt latera eius ei de
velleribus ouiū ſuarum calefactus eſt? Et cui nō manet
peregrinus foris:et cuius oſtium viatori ſemper pateat?
Iob.xxxi. Quis prelatorū poterit dicere verbū Moyſi:
Tu ſcis ꝙ nec aſellum quidem vnq̄ acceperim ab eis:nec
afflixerim quemq̄ eorū? Numeri.xvi. Quis prelatorū ho
die habet frontē dicendi cū Samuele ſubditis. Loq̄mini
de me coram dño ⁊ corā chriſto eius:vtrū bouem cuiuſq̄
tulerim aut aſinū:ſi quempiā calūniatus ſum:ſi oppreſſi
aliquem:ſi de manu cuiuſq̄ munus accepi: ⁊ cōtemnam
illud hodie reſtituamq̄ vobis.i.Reg.xii. Quis prelator
in inuidiā hodie incidit maiorū pro eo ꝙ fregit vaſa my-
ſtica cum Amb.⁊ captiuos redemit.lxxxvi.di.non ſatis.in
fi. Quis eorū cum eo vaſa eccleſie cōminuta deinde con-
flata dat pauperibus ⁊ captiuis.xii.q.ii.aurū. Quis preſi
dentium audet hodie dicere ſubditis per eum correctis:
Mun de ſunt manꝰ mee a ſanguine:id eſt a peccato oim
veſtrum? Actu.xx.xliii.di.epheſiis. Sed vtinā viri ſangui-
num non ſint ſicut multi q̄ non dimidiant dies ſuos.pſ̄.
liiii. Vbi inueniemus Samuelem lugētem Saul.i.Reg.
xv. Dauid eundē.ii.Reg.i. Nolanum epiſcopū Paulinū
vt narrat Greg.in dialogo vendentem ſe Vandalis pro
filio vidue parochiane ſue? Remāſerūt nūc ſua ⁊ cornua
⁊ indumenta pontificalia. Defecit miſericordia. Reman-
ſit authoritas. Abiit vite veritas. Stelle prelati nō dede-
runt lumen in cuſtodiis ſuis. Baruch.iii. ceciderunt de ce
lo. Mat.xxiiii. Draco traxit ſecū.vtinā non maiorem ter-
tiam partem ſtellarum. Apoc.xii. Galli nō cantant: quia
gallinacei:id eſt caſtrati ⁊ pingues effecti ſunt. Eſa.xxii.
Canes lingua ſaniferi/muti effecti ſunt.xliii.di.ſit rector.
Eſa.lvi. Vacce de ſamaria pingues prelati crapulati ⁊ di-
tati. Amos.iiii.non mugiunt:neq̄ Bethſamis via recta
gradiuntur q: pingues ſunt:⁊ de filiis nō curant.i.Reg.
vi. Cuſtodes epiſcopi chartas cuſtodiūt.cōtra illud.xvi.
q.i.in canonibus.⁊ ſententiis chartas implent:⁊ dicunt.
Numquid ego cuſtos fratris mei ſum.q.d.non.Gen.iiii.
de pe.di.i.§.euidēter. Proreta:id eſt rector nauis a prora
dormit in puppi.vii.q.i.ſciſcitaris.⁊ amiſſo clauo nauicu-
la periclitatur fluctibꝰ. Prouer.xxiii.i.q.iiii.nauicula. Pri
mipilarii terga verterūt:⁊ vexillo dirupto exercitus pro-
ſtratus eſt. Sacerdotes non dixerunt/vbi eſt dominꝰ: et
tenentes legem neſcierunt eū. Paſtores preuaricati ſunt
in domino:⁊ prophetauerūt in Baal.i.vt deuorent̄.nam
Baal deuoratio interpretatur:⁊ idola ſecuti ſunt. Hiere.
ii. Propheta ⁊ ſacerdos polluti ſunt:⁊ in domo dei malū
inuentum eſt:⁊ in prophetis ſamarie vidit dominꝰ fatui-
tatem. Et in prophetis hieruſalē vidit dominus ſimula-
tionem adulterium/⁊ iter mendacii:⁊ confortat manus
peſſimorum vt non conuertatur vnuſquiſq̄ a malitia ſua
Propterea hec dicit dominus exercituum ad prophetas.
Ecce ego cibabo eos abſinthio:⁊ potabo eos felle. A pro
phetis enim Hieruſalē eſt egreſſa pollutio ſuper omnem
terram. Hiere.xxiii. Nomine autem prophetarum docto-
res intelligūtur.xliii.di.ſit rector. Hodie effeminati prin-
cipes dominant̄⁊ cōcupiſcētia garrula in ſolio ſedet. Ar-
chiflamines filum depoſuerunt:⁊ ſignum in eis non eſt.
xxi.di.c.i.℣.ſacerdotes. Errorū magiſtri cathedrati ſunt:
ſed veritatis diſcipuli non fuerunt.ar.xxxvii.di.relatum.
xxiiii.q.i.cum beatiſſimis. Non precedunt arietes:⁊ ideo
oues aberrant.vii.q.i.ſciſcitaris. Duces ceci ſunt:et ideo
ſubditi foueis dilabunt̄.xxxviii.diſt.que ipſis.ex̄ de eta.et
qua.cum ſit. Mediatores de medio receſſerūt:⁊ ideo ſan
guis effuſus eſt. Aduocati preuaricati ſunt ⁊ ideo cauſa
perit.ar.ii.q.iii.§.notandum.⁊.§.preuaricator. Iudices
in muneribus iudicant:⁊ ideo iuſtitia exulat.i.q.i.duces
xi.q.iii.pauper. Radix deſiccata eſt vel corroſa vermibꝰ:
⁊ ideo folia pallida ⁊ fructus marcidi:quia qualis arbor
talis fructus. Mat.vii. Capita languerunt.⁊ ideo mem-
bra dolent.vi.q.i.ex merito. Egroti ſe medicos iactitant.
Mortui alios reſuſcitant. Ceci illuminat̄. Claudi predu
ces ſunt ⁊ precurſores. Pueri magiſtri ſeniorum ſunt.ſed
non ſunt tales pueri de quibus.lxxviii.di.§.hoc regulari
ter. Somniatores prophetizant. Hiere.xxiii. Coniugia
frequētantes/hortatores viduitatis ſunt.xxvi.diſti.vna.
Exempla vite defecerunt:et ideo ſubditi corruerunt.vt
preal.c.ex merito.⁊ extra de vo.et vo.re.magne. Sed po-
tentes potēter tormenta patientur.viii.q.i.illud.⁊ Iudi- A prela-tor obe-dietia nō eſt rece-dēdum.
cium duriſſimū iis qui preſunt. Sapi.vi. ¶ E Sicut ta
men ſepe dixi ſuperius: agant quicquid velint ſummus
pontifex ⁊ alii prelati eccleſiarum:ab eorum tamen obedi
entia recedendum non eſt.viii.q.iiii.nōne.ii.q.vii.ſacerdo
tes ⁊ reliqui.vbi de hoc ibi vide. Non ergo habeamꝰ deū
alienum nec deum recentem.pſ̄.lxxx.Heb.xiii. Ieſus chri
ſtus heri ⁊ hodie ipſe ⁊ in eternum.vbi Bernar. Heſternū
quidem ab initio ſeculi vſq̄ ad dominicam aſcenſionem.
Hodiernum vero diem exinde vſq̄ ad cōſummationem
mundi. Eternum intellige poſt cōmunem omnium reſur
rectionem. Nec eccleſiam nouā:quia vna eſt vetus et no-
ua.vii.q.i.deinceps.xxxii.q.iiii.recurrat.vbi de hoc.⁊ dixi ſu-
pra. Vnus eius ſponſus ⁊ chriſti vicarius generalis:quē
in terris nemo iudicat: quia ſolus ipſe factorum ſuorum
indignorum/ſi qua ſunt/ſolum deum habet vltorem.quo
excepto/quiuis alius homo quātūuis magnus habet ſu-
per ſe deum ⁊ hominem impia vlciſcentem.ix.q.iii.alior.
Agat quicquid vult:dominꝰ eſt:pater eſt: iudex eſt:occi-
dat:⁊ ſi occiderit me in ipo ſperabo Iob.xiii. Anathema-
tizet:perſequatur:non fugio niſi ad eum ſicut dicit Aug.

de deo cuius ipſe vicarius. Deus ita timendus eſt: vt ab ipſo fugiatur ad ipſum. ſicut facit paruulus cum videt patrem iratū proſternēs ſe ante ipm: miſericordiā rogās quaſi fugiens a manu ferientis ad pedes miſerētis. ſic ⁊ nos ad eiꝰ vicariū faciamꝰ: proſternamur ad pedes mie ſue: fugiētes ab eiꝰ ira ſtimulāte ad eiꝰ miam indulgētē. ❡ F Si eccleſia humiliatur: id eſt conculcatur: ad cuiꝰ confugiemus auxilium? ⁊ vbi relinquemus gloriam noſtram. ix. q. iij. aliorum. Non recalcitro: quia extra eū gratia dei/miſericordia dei nō eſt. Si (quod abſit) iniuſte iudicat: ſuffero. Si iuſte: veniam peto: ſed non apoſtato. nec a petra recedo. xix. di. in memoriam. et. c. ita dns. ne ab eo collidar? Et quo irem? Et vbi cōmunicarē? Joā. vj. xxiiij. q. j. §. ſi autem. Et vbi viuerem. xxiij. q. vij. quēadmodum. Et vbi ſaluarer? xxiiij. q. j. quicunqꝫ. Extra arcam/diluuium eſt. xxiiij. q. j. quoniam. Extra colūbaꝫ/amaritudo eſt. xxiiij. q. j. loquar. Extra hortū cōcluſum/diuiſio eſt. xxiiij. q. j. omnibꝰ. Extra fontem/ſiccitas eſt. ibidem. Extra bethleem/que eſt domus panis viui. Joā. vj. de con. diſt. ij. ſicut. eſuries eſt. Extra dn̄am gentiū/dura mortis ſeruitus eſt. lxxix. di. oportebat. Abſqꝫ tunica inconſutili inſciſſa algeſco frigore. xvj. q. vij. ſicut. Mēbrum ſum putridū ⁊ abſciſſum ſi ſeparer a corpore. pre. c. quemadmodum. Extra domū agnum non comedam. xxiiij. q. j. quia. Extra vineā domini ſabaoth. Eſa. vj. vinum pungitiuum ⁊ cōpunctiuum. pſ̄. lix. Potaſti nos vino cōpunctionis. Et letificatiuum. pſ̄. ciij. Uinum letificat cor hominis: non bibā. Reginam deauratam adſiſtentem a dextris chriſti. pſ̄. xliiij. eccleſiā intueor. Decora eſt. Non habet in ſe maculā/neqꝫ rugam. Ephe. v. xxj. di. cuꝫuis. Incorrupta eſt. Pudica eſt. Unius cubilis ſanctitatem caſto pudore cuſtodit. xxiiij. q. j. loquitur. in ſi. Nunqꝫ in ſe cecidit: neqꝫ cadet. qr Petrꝰ romanus eam ſuſtentat. xxj. di. §. j. in ſi. de pe. di. ij. ſi enim. vltra duas colū. Colliditur. turbatur. xxiij. di. in nomine domini. xij. q. j. futurā. Exterius denigratur: quia militat ſed gloria eius abintus. pſ̄. xliiij. Fuſca eſt et decolorata: qr decolorauit eam ſponſus eius/ſol obſcuratus. Can̄. j. quia non eſt ei ſpecies: neqꝫ decor. Eſa. liij. Sponſa eius luna in ſanguinem vertitur. Luce. xxj. qr mutatur: quia in malis filijs turbatur. et ideo quia Judas erat ibi nauis Petri periclitabatur. xxiiij. q. j. non turbatur. ſed tūc in ea nō ſubmerſus eſt: ſꝫ proditor diuiſus/et ad phariſeos diuiſos vadēs/pro cōſilio/ſuſpēſus eſt. Mat. xxvij. de pe. di. vj. q̄ vult. ⁊ di. ij. iudas eſt. ⁊. c. ſeq. Caueant diuiſores: caueāt diſperſores: qr pſ̄. xlv. Deꝰ in medio eiꝰ/ſponſe: nō commobitur/in fidelibꝰ ſuis membris firis Petro. Non habet ex ſe eccleſia filios priuignos: quia ex ſe omnes filios legitimos generauit. de con. di. iiij. mater eccleſia. Diuiſi/quocunqꝫ nomine cenſeantur/non ſunt eius re ⁊ merito etſi numero. de con. di. iiij. eſt vnitas. de pe. di. j. eccleſia. Adulterini ſunt qui que ſua ſunt: nō que matris: querunt. viij. q. j. ſunt in eccleſia. Uocant matrem eccleſiam: fingunt ſe habere matrem: ſed nouerca eſt eis: quia ipſi non ſunt filij ⁊ ideo abijcit eos. Non habent characterem filiorum ⁊ diſcipulorum. Character autem eſt ſtigma domini ieſu per quod ſpecialiter ſui filij legitimi a ſpurijs ⁊ māſeribꝰ diſtinguūtur. Unitas eſt: charitas eſt. Unde Joā. xiij. In hoc cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli ſi dilectionem habueritis ad inuicem. Ubi Chryſ. Pretermittens autem miracula que erant facturi: ab amore deſignat/dicens. In hoc cognoſcent ⁊c. Hoc enim eſt quod maxime homines ſanctos oſtendit: hos enim dicit eſſe diſcipulos. Item ibi Aug. Tamqꝫ alia munera mea habent vobiſcū etiam non mei: non ſolum naturam/vitā/ſenſum/rationem/⁊ eam ſalutem que hominibus ⁊ pecoribus cōmunis eſt: verum etiam linguam/ſacramenta/prophetiam/fidem/ſcientiam/diſtributionem rerum ſuarum pauperibus/⁊ traditionem corporis ſui vt ardeant: ſed quoniam charitatem non habent: vt cymbala concrepant: nihil eis prodeſt. Ad hec. j. ad Cor. xiij. j. q. j. vide. de pe. di. iij. ſiquis. ❡ Agareni filij agar habeant ſibi ⁊ poſteris ſuis munera terrena: que Abraam deus pater multarum gētium quia chriſtianorꝫ dimitteret eis ſicut ſeruis terre. diuiſis ab Iſaac chriſto legitimo herede. Geneſ. xv. ⁊. xxj. lvj. di. hiſmael. Det autem filio ſuo Iſaac chriſto quod eſt gaudiū noſtrum ⁊ filijs eius coheredibus eius. Ro. viij. hereditatem immarceſſibilem ⁊ incontaminatam ⁊ incorruptibilem conſeruatam in celis. j. Per. j. A quibus Belial abſqꝫ iugo obedientie chriſti ⁊ angeli eius diuiſi/a ſuis fratribus angelicis obedientia ſixis in celum aereum expoſitī fulgoribus tonitruis ⁊ tempeſtatibus ⁊ guerris cōtinuis/ceciderunt traditi in tartarum rudentibus inferni. ij. Per. ij. in iudicium magni dei vinculis eternis ſub caligine reſeruati. Jude. j. c.

Gratia ſpirituſſancti Finitur prima pars huius operis feliciter.

¶ Primus Articulus Secũde partis huius operis.

Iam nũc reſtat de ſecunda parte iſti⁹ operis tractare: que eſt de plãctu eccleſie. Prima enim pars dei beneficio expedita eſt: que eſt de ſtatu eccleſie. in qua expeditũ eſt de eccleſie fundamẽto: ⁊ eius iuriſdictione: ⁊ potentia: et ſanctitate: ⁊ dñi pape ⁊ aliorũ prelatorum. Nunc cum Job deduco calamũ/dicẽs. Verſa eſt in luctũ cithara mea: ⁊ organum meũ in vocem flentiũ. Job.xxx. in fi. De planctu igitur eccleſie/q̃ quaſi in filijs ⁊ membris ſuis a puritate ⁊ ſanctitate ſua quodammodo defecit: et ideo plangẽda eſt cum Hiere. Threñ. per totũ. omni diligẽtia pertractabo. Et quare ſit plãgenda: quia ꝓpter caſum ſuũ. Et quõ manente ſua iuriſdictione ⁊ potentia in ſtatibus ſuis quantũ ad ſanctitatẽ defecerit: in ſequentibus declarabo. ¶ A Et licet ſupra in parte prima iſti⁹ operis/de malis filijs iſti⁹ ſancte eccleſie prelatis ⁊ alijs/ in multis locis tetigerim: Hic tñ latius de ſingulis ſtatibus quaſi a ſanctitate ruentib⁹ diſſeram. nõ iudicans veritatẽ potentie eccleſie vt ſupra plene ⁊ pluries probaui. Sed peccata membrorũ ipſius eccleſie corruptorum. Eſt eñ condẽnandũ vitiũ: non ſancta iuriſdictio/aut natura. lxxxvi. diſt. odio. xxiij. q. iiij. duo. Dicam igit̃ ⁊ plãgam cum Hiere. Threñ. iij. poſt medi. Diuiſiones aquarũ deduxit oculus me⁹: in cõtritione filie populi mei. Oculus meus afflictus eſt: nec tacuit eo ꝙ non eſſet requies. donec reſpiceret ⁊ videret dñs de celis. Ne auertas dñe aurem tuã a ſingultu meo/⁊ clamorib⁹. Iterũ plangã cum eodẽ Hiere. matrẽ meam eccleſiã. ⁊ dicam. Quis dabit capiti meo aquã: ⁊ oculis meis fontẽ lachrymarũ: Et plorabo die ac nocte interfectos/ſubaudi in aĩa/filie ſcʒ eccleſie/populi mei. Quis dabit me in ſolitudine diuerſorum viatorũ: Et derelinquã populũ meũ: ⁊ recedam ab eis: q: oẽs adulteri ſunt/⁊ cetus preuaricatorũ: ⁊ extenderũt linguã ſuam quaſi arcũ mendacij/⁊ non veritatis. Confortati ſunt in terra: q: de malo ad malũ egreſſi ſunt: ⁊ me non cognouerũt/dicit dñs Hiere. ix. in pñ. Vere ⁊ veriſſime obſcuratũ eſt aurũ. Thre. iiij. cõmento: hic ꝑ parte iſtud. c. ⁊ iterũ. j. in vij. ar. perfecti⁹. Status ſanctus eccleſie mutat⁹ eſt colo: optim⁹ virtutũ in vitia. Diſperſi ſunt lapides ſanctuarij. i. eccleſie clerici ⁊ religioſi: q̃ ſunt fundamenta eccleſie. ex de elec. fundamenta. lib. vj. In capite oĩm platearũ. platea lata vita laicoꝝ eſt. Unde Luc. xiiij. ⁊. xxiij. q. iiij. diſplicet. in fi. Exi cito i plateas. ¶ B Dicit Amb. ad plateas: vt de latioribus vitijs ad anguſtam venirent viã. vñ ⁊ platea latior eſt q̃ vicus: ⁊ a latitudine nomẽ accepit. In plateis eñ ſunt diuites: q: lata eſt via que ducit ad mortem. Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. Eſa. lix. Corruit in plateis veritas: et equitas nõ potuit ingredi. Unde Aug. Quidã ſunt q̃ vagant̃ per cãpos licentie: putantes licitũ/quicquid eſt libitũ: qui laxas ſibi fecerũt habenas: effrenata libertate vrẽtes/⁊ frenũ continẽtie detrectantes. Diſperſi ergo ſunt lapides ſanctuarij in capite platearũ: q: clerici ⁊ multi religioſi capita ſunt hodie ⁊ exẽpla relaxationis oĩs vite laicis/q̃ laxiorem vitã tenent. Et hoc eſt ſm Hiero. qđ vehemẽter eccleſiã dei deſtruit: meliores eſſe laicos q̃ clericos. viij. q. i. qualis. ad idẽ. e. cauſa. ⁊. q. c. verior. c. quid aũt. c. illud. Clerici eñ laicos loco ⁊ religione ⁊ ſanctitate debẽt precellere. diſt. iiij. deniq̃. i. q. i. viliſſimus. lxi. di. in ſacerdotibus. xxv. di. §. nunc aurẽ. ꝟ. noĩe. Filij ſyon/clerici filij eccleſie ſpeculantis/inclyti virtutib⁹: que ſunt anime nobilitas. iuxta illud. Nobilitas ſola eſt/animũ que moribus ornat. ar. xxiij. q. iiij. ſi nõ ex fidei. ⁊ amicti auro primo/ornati fide/charitate informati. de peni. diſt. ij. circũciſio. quomodo deputati ſunt in vaſa teſtea: fragilia/vilia: xxiij. q. iiij. qui ſm. nullis tentationibus reſiſtentes. Filia populi mei. lxviij. di. quorum. eccleſia/crudelis in prelatis ſeuiſſimis in tyrãnis. x. q. iij. quia. cũ. c. ſeq. quaſi ſtrutio in deſerto/q̃ exponit oua ſua. Prelati multi ſuos filios ſpoliãtes ꝑſequentes/⁊ ad literã occidentes. pre. c. quia. Qui veſcebãtur voluptuoſe in virtutibus ⁊ ſanctis exẽplis/eccleſia primitiua. xij. q. j. c. ij. interierunt in vijs/in via larga ⁊ relaxata: que ducit ad mortẽ. ¶ C Unde Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. Intrate per anguſtã portam: q: lata porta ⁊ ſpatioſa via que ducit ad perditionem: ⁊ multi ſunt qui intrãt per eã. q̃ anguſta porta/⁊ arcta via que ducit ad vitã: ⁊ pauci ſunt qui inueniunt eam. vbi Chryſ. Tres ſunt naturales paſſiões ⁊ intime carnis. ꝑmo eſca ⁊ potus. deinde amor viri ad mulierẽ. tertio loco ſomnus. ⁊ ideo graui⁹ eſt eas a natura carnali precidere q̃ ceteras paſſiões. ⁊ ideo nullius paſſionis abſtinẽtia ſic ſanctificat corpus/ſicut ꝙ homo ſit caſtus: ieiunãs: ⁊ vigilans. perſeuerãs ergo ꝓpter has iuſtitias ⁊ potiſſimũ propter laborioſiſſimũ ieiuniũ dicit. Intrate per anguſtam portã ⁊c̃. Porta perditionis eſt diabolus: per quẽ introitur in gehennã. Porta vite eſt chriſtus: per quẽ introitur in regna celeſtia. Lata aũt porta dicitur diabolus eſſe: nõ magnitudine poteſtatis. ſ. extẽſus. Sed effrenate ſuperbie licẽtia dilatatus. Porta autẽ anguſta đ: eſſe chriſtus nõ paruitate poteſtatis exiguus: ſed humilitatis ratione collectus. quia quẽ totus non capit mũdus/ſeipm inter anguſtias vteri virginalis incluſit. Via aũt perditionis eſt oĩs iniquitas. Dicitur aũt ſpatioſa: quia non eſt intra regulã diſcipline incluſa. ⁊ ambulãtes in ea quicquid eos delectauerit hoc ſequũtur. Via aũt vite dicitur oĩs iuſtitia: ⁊ ꝓpter contrarias cauſas eſt arcta. Cõſiderandũ aũt ꝙ niſi quis perambulauerit per viã: non põt venire ad portã. qui enim nõ ambulat per viã iuſtitie: impoſſibile eſt vt vere chriſtũ cognoſcat. Similiter nõ incurrit in man⁹ diaboli: niſi q̃ in via ambulat peccatorũ. hucuſq̃ Chryſ. q̃ etiã dicit. Sed quũ poſtea dicat/ Jugũ meũ ſuaue eſt: ⁊ onus meũ leue. Mat. xj. qualiter hic anguſtã viã eſſe ait ⁊ arctam: Sed poſt labores ⁊ ſudores in bonũ finem deuenire/ſcʒ in vitã/ſufficiẽs eſt mitigare eos q̃ agones patiunt̃. Si enim tẽpeſtates nautis/ ⁊ vulnera militibus leuia ſunt ꝓpter ſpem premioꝝ: multo magis quũ celum preiacẽs fuerit: et immortalia pmia: nullũ aliquis ſentiet imminentiũ periculorũ. Sed ⁊ exẽplũ chriſti preducis pro nobis patientis leue noſtrũ facit certamen. Qui eñ in agone certat: quũ viderit principẽ admittentẽ labores agonũ: animoſior fit. Ne igitur meſti ſimus quũ multa hic contigerint triſtia: q: arcta eſt via/ ſed nõ ciuitas. Ideo neq̃ hic quietem oportet expectare: neq̃ ibi triſte aliq̃d preſtolari. Dicens aũt qm̃ pauci ſunt qui inueniũt eam. rurſus hic multorũ deſideria ſignificauit: ⁊ audientes erudiuit/nõ multorũ proſperitatib⁹ attẽdere: ſed paucorũ laboribus. hucuſq̃ Chryſo. j. in Threñ. c. iij. ſuper litera Teth. ꝟ. Item hoc iugum. §. Aleph. in. vj. ar. Itẽ Amos. vj. Ve qui ſeparati eſtis in diẽ malum: qui dormitis in lectis eburneis: ⁊ laſciuitis in ſtratis veſtris. qui comeditis agnũ de grege/⁊ vitulũ de medio armenti. Ber. Quid ad hec dicitis vos guloſi ⁊ luxurioſi: quoꝝ deus venter eſt. Phil. iij. quoꝝ vſus aut in ventre aut ſub vẽtre. q̃ in luxurijs enutriſtis corda ⁊ corpora veſtra. Jac. v. Pinguedo carnis/delicie corporis/ſaturitas ventris/ aut ante mortẽ vos deſeret: aut vos illa reliquetis in morte. ¶ D Sequit̃ in Threñ. iiij. Qui nutriebãtur in croceis/ſancti clerici charitate rubicũdi: ⁊ mũditia formoſi. ad exemplũ chriſti candidi ⁊ rubicundi. Cañ. v. Amplexati ſunt ſtercora. fornicationũ ⁊ immũditiarum. pš. lxxxij. Diſperierunt in Endor. q̃ interpretat̃ fons generationis. quia plena eſt eccleſia filijs clericoꝝ. Unde oportuit eccleſiam de eis facere titulos ſpeciales/⁊ tractatũ. ex de filijs presby. ⁊ de cohabi. cleri. ⁊ mu. ⁊. lvj. di. Facti ſunt vt ſtercus terre. i. fetidi ⁊ abominabiles. Johel. j. Cõputruerũt iumenta in ſtercore ſuo. Greg. Iumẽta in ſtercore putreſcere/eſt carnales homines in carne vitã finire. Tale ſter

Paſſio carnalis triplex.

Ob nimiã ſceleꝝ frequentiã euiluerunt clerici.

cus ⁊ omne mūdiale ſpernit Paulus: vt chꝛiſtum lucrifaciat. Phil. iij. Eſt aūt aliud bonū ſtercus ſancte vilitatis ⁊ humilitatis: de quo paup ſuſcitatur. pſ̄. cxij. Laudate pueri. vt ſedeat cū pꝛincipibꝰ angelis. ſm illud. Pꝛeuenerunt pꝛincipes cōiuncti. pſ̄. lxvij. i. angeli cū pꝛincipibus. id eſt apoſtolis. ſm illud. pſ̄. xliiij. Cōſtitues eos pꝛincipes. lxviij. diſt. quoꝝ. populi ſui. pſ̄. cxij. Et maioꝛ effecta eſt iniquitas filie populi mei peccato ſodomoꝝ que ſubuerſa eſt in momēto. Gen̄. xix. de pe. di. j. ſed ⁊ cōtinuo. q꞉ eccleſia magis recipiens de gratia ⁊ dignitate chꝛiſti magis ingrata ⁊ magis ꝙ ſynagoga offendit. ar. xl. diſ. homo chꝛiſtianus. cū ſi. Un̄ Mat. xj. Remiſſiꝰ erit terre ſodomoꝝ ⁊ gomoꝛreoꝝ in die iudicij ꝙ illi ciuitati. Ubi Hiero. Quia ſodomitis ⁊ gomoꝛreis nō fuit pꝛedicatū euangelium. ⁊ Mat. xj. Dico vobis q꞉ terre ſodomoꝝ remiſſius erit in die iudicij ꝙ tibi. loquiť Capharnaū. vbi dn̄s multa miracula fecit. que maioꝛ eſt in condēnatione ꝓpter euangelij pꝛeuaricationē ꝙ ſodoma ignoꝛans chꝛiſtū ⁊ euangeliū. ❡ E Et ſequiť. Candidioꝛes nazarei eius niue. Nazarei iterpꝛetanť virgulta vel floꝛidi ſiue cuſtodiētes: aut ſeparati mūdi vel vncti ſiue ſancti aut conſecrati. Tales fuerūt clerici in eccleſia pꝛimitiua. virgulta virentia ſanctis operibꝰ. vnde ⁊ colūba ad noe redijt poꝛtās ramum virentis oliue. Gen̄. viij. ex̄ de ſacra vnc. c. j. §. quia vero. in fi. virens aūt non ſiccus aut areſcens eſt ramus bonum opus factū in charitate. Gꝛeg. Nec habet aliqd ramꝰ boni operis: ſi nō manet in radice dilectionis. Floꝛidi puri. vnde Can̄. j. Lectulus noſter floꝛidus conſcientia pura ⁊ bona. de pe. di. ij. charitas. ij. quaſi in fi. Cuſtodientes pꝛecepta legis. pſ̄. cxviij. Ut cuſtodiā mandata tua. ⁊ iterum pſ̄. xviij. In cuſtodiēdis illis retributio multa. Separati mente a malis. xxiij. q. iiij. a malis. Mūdi coꝛde Mat. v. Beati mūdo coꝛde. Aug. Hoc eſt enim ſimpliciter coꝛ qđ mundū coꝛ. Chꝛyſ. ibi. Mundos aūt hic ait vel eos q̇ naturalē virtutē poſſident: ⁊ nullius ſibi malitie cōſcij ſunt: vel eos qui in tēperantia cōſiſtūt: que maxime neceſſaria eſt ad videndū deū. ſm illud Pauli ad Heb. xj. Pacem ſequimini cum oībus ⁊ ſanctimoniā: ſine qua nemo videbit deū. Uncti virtutibꝰ. ex̄ de ſacra vnc. c. j. Sancti maxime caſtitate. lxxxj. di. opoꝛtet. j. ad Theſſaľ. iiij. Hec eſt voluntas dei ſanctificatio veſtra: vt ſciat vnuſquiſqꝫ ⁊c. Conſecrati ad ſeruitiū dn̄i. xij. q. ij. nulli. de cōſe. di. j. veſtimenta. ❡ Iſti (inquit) nazarei cādidioꝛes niue interna ⁊ celica mūditia. xxx. q. v. femine. Innocētia ⁊ puritate. de cō. di. iiij. poſt baptiſmū. cum. c. ſeq. De coꝛdis puritate ⁊ coꝛpoꝛis munditia clericoꝝ ex̄ de vi. ⁊ hone. cle. vt clericoꝝ. j. rn̄. De coꝛdis puritate loquiť Seneca ad Lucillū in ep̄ła. lj. Pꝛoijce oīa que coꝛ tuū dilaniāt: que ſi nec aliter extrahi poſſent: coꝛ cū eis euellēdum eſſet. ⁊ in ſacris oꝛdinibꝰ nihil tam dignū ſicut caſte viuere: quū caſtitas ſit pꝛemiū cleri pꝛincipiū ⁊ etiam fundamētū. in auť. quō opoꝛ. epiſ. aut re. cle. ad oꝛ. perdu. §. hec de deo amabilibus. Colľ. ix. Et loquēs alia lex de clericis ait. Quid enim ſtabile aut firmū erit ſi ſanctitas incoꝛrupta coꝛrūpatur? C. de epiſ. ⁊ cleri. ſi quemq̄. Nitidioꝛes lacte. honeſti coꝛpoꝛea caſtitate. ⁊ ſic habētes zonam aureā ad mamillas. Apoc̄. j. id eſt caſtitatem in affectu ⁊ effectu. Rubicūdioꝛes eboꝛe antiquo. in cōpoſita ⁊ rubicunda verecundia honeſtatis: que ingenuos pꝛodit natales. lxxxvj. diſt. non ſatis. ⁊ que eſt ſoꝛdidoꝛū omniū inimica. angeloꝝ ⁊ virginitatis germana. ⁊ que deteſtatur filios infrunitos: ⁊ pudoꝛatos amplectitur. xcvj. di. in ſcripturis. Sapphiro pulchꝛioꝛes. in omi moꝛū conſpicua venuſtate. ſic accipitur de peni. di. ij. pꝛincipiū. vltra colū. ℣. oīs lapis. ❡ F Et ſequiť in Thꝛen̄. iiij. Denigrata eſt ſuper carbones facies eoꝝ. ſcꝫ nazareoꝝ qui erāt in eccleſia pꝛimitiua. nūc facies clericoꝛum id eſt intentio ⁊ cōſcientia. Canť. ij. Oſtende mihi faciem tuā. Job. xj. Si non permāſerit in tabernaculo tuo iniuſtitia: tunc leuare poteris faciem tuā abſqꝫ macula. pſ̄. xlix. Arguam te: ⁊ ſtatuam contra faciē tuam. Matth. vj. Faciem tuā laua. id eſt cōſcientiā: vt ſit ſine macula. i. ſine ruga. Epheſ. v. Gꝛeg. Scriptura ſacra mentis oculis quaſi quoddam ſpeculū opponitur: vt interna noſtra facies videatur. ibi enim feda. ibi pulchꝛa noſtra cognoſcimꝰ. Denigrata deturpata deptauata eſt ⁊ cauteriata. lxxiij. diſt. in nomine patris. feditate ⁊ peruerſitate. non querēs que chꝛiſti ſunt ſed que ſua. Phil. ij. lxiij. diſt. noſſe. Eſa. xiij. Facies cōbuſte vultus eoꝛū. Super carbones. qui nigri ſunt. Aug. Nigrioꝛ eſt conſciētia peccatoꝛis coꝛuo. Un̄ ⁊ Paulus ſimplex quēdam ingredientē eccleſiam in foꝛnicatione iacentē nigrum ⁊ triſtem facie vidit. Carbo etiā ignis extinctus eſt. quia in clericis hodie ignis charitatis extinctus eſt: ⁊ ignis alienus in eis eſt. Ignis alienus. libido. auaritia. ⁊ oīs pꝛaua cupiditas eſt dicūt Adamantius ⁊ Eſitius de peni. di. iij. inter hec. j. ℣. ignis. Iſti ſunt carbones deſolatoꝛij. pſ̄. cxix. Ad dominū cū tribularer clamaui. Sunt ⁊ alij carbones peſtiferi: criminationes falſe. q̄s ſepe clerici ⁊ accēdere ⁊ reaccendere moliūtur. ex̄ de pur. ca. cū in iuuentute. Sequiť. Et nō ſunt cogniti in plateis. ſcꝫ laicoꝛū. quia eos ſubditi per verā obediētiam non cognoſcūt propter eoꝛū malam vitā. quia per bonā vitam que ſunt vera ſtigmata clericoꝛū cognoſcuntur: ⁊ in reuerentiam habentur. mali vero nō cognoſcūtur quū etiam habitū pꝛopꝛiū clericalem dimittant. ad hoc op. ar. eoꝛuꝫ que legūtur ⁊ no. ex̄ de ſen. excō. in audientia. ⁊ c. ſi iudex. lib. vj. ❡ Sequiť. Adheſit cutis eoꝛum oſſibus: aruit: ⁊ facta eſt quaſi lignū. quia conuerſatio eoꝛū etiam exterioꝛ que eſt cutis arida ⁊ abſqꝫ pinguedine deuotionis eſt. de qua pinguedine. pſ̄. lxij. Sicut adipe ⁊ piguedine repleatur anima mea. Et facta eſt ſicut lignū aridum: deputandū igni. Sicut enī palmes in vite non manēs. Joā. xv. vbi Aug. Unū ex duobꝰ palmiti cōgruit: aut vitis: aut ignis. Si in vite non eſt: in igne erit. ſic etiā accipitur lignū aridum in malā partem. Lu. xxiij. ibi. Quia ſi in viridi ligno hoc faciūt: in arido quid ſiet? vbi Theophi. Si erga me lignū fructiferum iugiter viuēs taliter ſe gerunt romani: quid nō attentabūt erga vos: populū dico quaſi lignum aridū priuatum qualibet viuificante virtute: nec vllū fructū ferentes? Item ibi Beda. Si ego qui peccatū nō feci: lignū vite appellatus. Apoc̄. xxi. ſine igne paſſionis a mūdo non exeo: qđ putas eis manere toꝛmenti q̇ ſunt fructibus vacui? Tale lignū aridum qđ fructū ſuum non dat in tēpoꝛe ſuo non guſtabit de ligno vite qđ eſt in medio paradiſi. Apoc̄. ij. ⁊ vlt. Sequiť. Melius fuit occiſis gladio materiali cōſumente coꝛpꝰ. ꝙ interfectis fame peccatoꝝ. de qua fame. j. ad Coꝝ. xj. Alius quidē eſurit. peccare. pſ̄. lxxvij. Et appoſuerūt adhuc peccare ei. Quoniā iſti extabuerūt cōſumpti a ſterilitate terre. quoniā omne terrenū ſterile: ⁊ ſterilem facit animā a deuotione ⁊ guſtu dei. pſ̄. xxxiiij. ſterilitatē anime mee. Et alius pſ̄. cxlij. Anima mea ſicut terra ſicca ſine aqua deuotionis ⁊ compunctionis. Cōpleuit dn̄s furoꝛem ſuū. Furoꝛ autē ira dei non eſt vt hoīs id eſt perturbatio cōcitati animi: ſed tranquilla iuſti ſupplicij cōſtitutio. dicit Gꝛeg. de peni. diſt. iij. pꝛoductioꝝ. Neqꝫ enim dicit Hiero. deus hoībus iraſcitur: ſed vitijs: que quū in homine non fuerint: nequaq̄ punit quod mutatū eſt. de pe. diſ. j. quāobꝛē dixi. ⁊. j. in fi. oꝛationis Hiere. Effudit irā indignationis ſue: ⁊ ſuccendit ignem in ſyon. in eccleſia. i. permiſit ſuccendi. ſic exponitur. xxiij. q. iiij. nabuchodonoſoꝛ. ℣. cū vero. Ignē inquā alienum. de pe. diſ. iij. inter hircum. libidinis auaritie ⁊ oīs pꝛaue cupiditatis. dixi pꝛime ſupꝛa. ℣. Et ſequiť. Qui ignis non exurit non mūdat vt ibi dicitur de igne auaritie. Eccľi. xxiij. Anima calida quaſi ignis ardens nō extingueť donec aliud deglutiat. Quia ſicut ait Gꝛeg. Auaritia deſideratis rebus nō extinguitur: ſed augetur: moꝛe ignis cuius flāma ex lignis videtur cōpꝛimi: ſed paulo poſt cernitur dilatari. ad hoc facit quod dicit Hiero. in ꝓlogo biblie. viij. c. et transfertur per Aug. xiiij. q. v. quid dicā. Auaro tam deeſt quod habet ꝙ qđ non habet. credenti totus mūdus diui

tiarū eſt. Infidelis autem etiā obolo indiget. De igne lu xurie. Iob. xxi. Ignis eſt vſq ad cōſummationē deuorās. quia luxuria non ſolū coinquinat corpus: ſed ⁊ animā: ⁊ totū deuorat. Unde. i. Cor. vi. Omne peccatū quodcūq fecerit homo / extra corpus eſt. qui autē fornicatur: in corpus ſuū peccat. vbi dicit gloſ. In fornicatiōis opere ſic totus homo abſorbetur a carne: vt iam dici non poſſit ipſe animus. Sed ſimul totus homo dicit̃ caro. Unde dicitur fornicatio forme necatio. Ignis iſte nutrit̃ pinguedine / ſcilʒ ventris ingluuie. xliiij. diſt. §. i. Un̄ verſus. Subtrahe ligna foco ſi vis extinguere flāmā: Si carnis mot⁹: ocia vina dapes. ⁋ De igne ire ⁊ ſuperbie. Exo. xxij. Si egreſſus ignis inuenerit ſpicas: ⁊ cōprehenderit aceruos frugum: ſiue ſtantes ſegetes in agris: reddet damnū q̄ ignē ſuccendit. ex̄ de iniur. ſi egreſſus. Acerui frugum ſunt cōuentus religioſoꝝ. Cañ. vij. Uēter tuus ſicut aceruus tritici vallat⁹ lilijs. Stantes ſegetes in agris ſunt boni actiui in habitu vite ſecularis: quos oēs qui ad iram ꝓuocat ꝙ grauiter peccet / ex hoc patet q: omne damnū reſtituet. Unde Greg. Ideo timendi ſunt boni ne offendātur: ne forte per eos ille ꝓuocetur ad irā / qui eorū corda ſemper inhabitat. nam ſi malos offendimus / minime timere debemus: quia illis noſtra actio diſplicet / quib⁹ nec iuſtitia creatoris placet. ⁋ Prime cupiditatis ſunt diuitie. libidinis vero delicie. furoris lites ⁊ diſcordie. Un̄ oram⁹ quotidie. Extingue flāmas litiū. horū omniū igniū follis eſt ſuggeſtio diaboli. Eſa. liiij. Ego creaui fabrū ſufflantem in igne prunas. Hic triplex ignis ſuccēſus eſt / maxime in medio clericorū: ſolam expectans flagrationē elementorum. ij. Per. vlti. Elementa ignis calore ſoluētur. vt ſicut nūc ardent in culpa: ardeāt pariter ⁊ in pena. Ps. xx. Pones eos vt clibanū ignis. Eſa. l. Ecce oēs vos accendētes ignem / accincti flāmis quas ſuccēdiſtis / ambulate in lumine ignis veſtri: in flāmis quas ſuccendiſtis. ⁋ Similiter vita iuſtorū ignis eſt: ⁊ eorum gloria ignis erit: quia nūc ardent igne diuini amoris. de quo Luce. xij. Ignē veni mittere in terrā. quid volo: niſi vt ardeat: vnde Amb. Non vtiq illū conſumptorē bonorū: ſed bone voluntatis authorē: qui aurea dñice domus vaſa meliorat: fenū vero cōſumit ⁊ ſtipulam. Et ibi Cyrillus. Hui⁹ ignis dñs accelerabat incendiū. credebant eñ iam quidā quorum exordium fuerāt venerandi diſcipuli: ſed ignis ſemel in iudea accenſus / totū orbem occupare debebat. Cōſummata tñ paſſionis eius diſpēſatione / ⁊ in futuro ardebūt ſicut ſeraphin in cōſpectu dei: ⁊ fulgebūt ſicut ſol in ſplendorib⁹ ſanctorū. Eſa. xxxi. Ignis eſt in ſyon / in eccleſia militāti. ⁊ caminus eius in hieruſalē. maximus cumulus in eccleſia triūphanti. Hūc recipere nō poſſumus / niſi prius ignē in nobis extinxerimus alienū. de quo ſupra dixi. qḋ repreſentatur in ſabbato ſancto: quādo pri⁹ ignis vetus extinguitur: ⁊ ignis nouus accenditur: ⁊ benedicitur. ⁋ Sequit̃. Et deuorauit fundamēta eius. i. clericos: maxime p̄latos: qui ſunt eccleſie fundamēta. vt ſupra in principio iſtius. c. dixi. ⁊ colūne. ij. q. vij. accuſatio. j. ſequit̃. Non crediderūt reges terre ⁊ vniuerſi habitatores orbis / qm̄ ingrederet̃ hoſtis ⁊ inimicus per portas hieruſalē. Quū enim in primitiua eccleſia floreret ſanctitas omnimoda ⁊ perfecta: quis regū aut q̇s habitator orbis id eſt eccleſie / crederet in illo tēpore ꝙ diabolus inimicus ⁊ hoſtis ingrederetur per portas. i. per prelatos? Un̄ Ioā. x. dicit dñs. Ego ſum oſtiū. quia ipſi ſunt p̄ncipales preuaricatores. xxiij. q. iiij. tranſferūt. Uel per portas ſenſus intelligimus. vñ Hiere. ix. Aſcēdit mors per feneſtras noſtras. mors. i. peccatū vel diabolus in hieruſalē id eſt eccleſiā pacificam. Dicit̃ autē diabolus principaliter hoſtis ⁊ inimicus. vnde Matth. xiij. Inimicus homo hoc fecit. Ubi Hiero. Diabolus propterea inimicus homo appellat̃: q: deus eſſe deſijt. Et. ix. pſ. ſcriptū eſt de eo. Exurge domine nō cōfortetur homo: quāobrem non dormiat q̇ in eccleſia prepoſitus eſt: ne per illius negligentiā inimicus homo ſuperſeminet zizania: hoc eſt hereticoꝝ dogmata. Itē ibi Chryſ. Inimicus aūt vocatur propter iacturam quā infert hoibus. vexatio eñ diaboli aduerſum nos eſt. principiū autem vexationis factū eſt nō ab inimicitia que eſt ad nos: ſed que eſt ad deū. ⁋ Sequit̃. Propter peccata ꝓphetarū ei⁹. Prophete ſepe in ſacro eloquio doctores ⁊ prelati vocātur. xliij. diſ. ſit rector. Et iniquitates ſacerdotū eius / qui effuderunt in medio eius ſanguinē iuſtorū / precipue chriſti. Mat. xxvij. de peni. diſt. j. periculoſe. Nā a ſacerdotibus principaliter mala procedūt. xxiiij. q. iij. tranſferūt. maxime auaritia. ex̄ de deci. c. j. Sanguis aūt multis modis funditur. de peni. diſt. j. homicidiorū. cum. iiij. c. ſeq. ⁋ Sequit̃. Errauerunt ceci in plateis. quia prelati ceci: ⁊ duces cecorū. xxxviij. di. que ipſis. errāt per falſam doctrinā in populo qui late viuit. Polluti ſunt ſanguine. peccati. Io. j. qui nō ex ſanguinibus. ⁊ paulopoſt ſequit̃. Appropinquauit finis noſter: cōpleti ſunt dies noſtri: q: venit finis noſter. vere: q: cōpleta eſt oīs malitia: non reſtat maius malū addere. vñ paulopoſt ſequit̃. Completa eſt iniquitas tua filia ſyon.

⁋ Articulus Secundus. A

Plango igit̃ ⁊ oro

iterū cum Hiere. Thren. v. Oratio Hieremie quā iterum cōmentor. j. in threnis iiij. ⁊. viij. ar. in. §. recordare. Recordare dñe quid acciderit nobis. q: inuenerunt nos vere multa mala. i. Macha. j. id eſt peccata in oñi genere. Intuere ⁊ reſpice opprobriū noſtrū. vitiorū noſtroꝝ quibus opprobriū facti ſumus cunctis gentibus. de quo opprobrio. pſ. cxviij. Amputa opprobriū meū quod ſuſpicatus ſum. Et de quorū vitiorum opprobrio venit̃ in opprobrium ſempiternū. de quo Dañ. xij. Alij euigilabunt in vitam eternam: alij in opprobriū ſempiternū. Hereditas noſtra verſa eſt ad alienos. Hiſtorice. quia ꝓpter peccata noſtra terra ſubiecta eccleſie / ſicut terra ꝓmiſſiōis ⁊ alie in terra grecorū ⁊ armenorū / verſa eſt ad alienos. quia a ſaracenis ⁊ tartaris poſſidetur: q̇ alieni ſunt a fide ⁊ obedientia romane eccleſie. ⁊ de q̇bus pōt intelligi illud Pſ. liij. Quoniā alieni inſurrexerūt aduerſum me. Typice. q: hereditas chriſti de qua pſ. cxxvi. Cū dederit dilectis ſuis ſomnū ecce hereditas dñi. ad quā p̄ncipaliter clerici ſunt vocati. Un̄ ꝓpterea vocant̃ clerici: quia in ſortē ⁊ partem electi. Et funiculus hereditatis ei⁹. xxi. diſt. cleros. in p̄n. ⁊ xij. q. j. clericus. Et innocentie hereditas ⁊ virtutū / in qua patribus noſtris ſuccedere debebamus. de qua. xl. diſ. c. j. Uerſa eſt ad alienos. i. laicos reſpectu clericorū ab eccl'ia alienos. q: hodie cōmuniter innocētiores ⁊ virtuoſiores ſunt clericis. viij. q. j. qualis. hodie eñ vere q̄ſi ſancti ſunt laici reſpectu clericorū: ⁊ in die iudicij ſurgent laici cū generatione iſta clericoꝝ ⁊ religioſorū: ⁊ condēnabunt eos cōparatione vite nō ſentētie poteſtate. ſicut exponit Hiero. Mat. xij. ⁊ Luc. xj. de niniuitis ⁊ regina ſaba condēnātibus iudeos in die iudicij. vide. s̄. ar. ꝓxi. §. j. v. diſperſi ſ̄. ⁋ Sequit̃. Dom⁹ noſtre ad extraneos. eccleſie facte ſunt habitatio incredulorū a fide extraneoꝝ. Sequit̃. Pupilli facti ſumus abſq patre. q: vere p̄lati / eccleſie patres. ij. q. vij. qualis. vj. q. j. infamis. vocātur. ſed vere cōiter in effectu patres nō ſunt: q: inutiles ſunt. ⁊ non refert vel prelatū nō habere / vel inutilē vel malū habere. ad hec. xix. diſt. ſin. ad ſi. ibi. Ideo q̄ ⁊ hic cuius nomē d: reticendū ⁊c. ij. q. vij. non oēs epi ſunt epi. ⁊. c. q̇ nec regiminis. xl. di. multi ſacerdotes / et pauci ſacerdotes. vij. q. j. factus. in ſi. ibi. iā non ſecūdus ſed nullus eſt. de pe. di. j. §. hoc idē. v. item a mortuo. Et q̇ inhabilis eſt ad agendū nullus dicit̃. ff. qḋ cuiuſq vni. l. j. §. vlti. ⁊. ff. q̇ ſatiſ. cogā. l. quoties. ad velle. quāuis. §. ſi conuenerit. ex̄ de trāſla. c. ij. §. ſed neq illud. v. ſicut. ff. ſi q̇s cau. l. quoties. Quō enim vocantur patres q̇ nec ſua peccata detergūt: nec filioꝝ crimen corrigunt: tales magis canes impudici ꝙ patres vel epi appellandi ſunt. xlvij. di. §. neceſſe. ij. q. vij. q̇ nec regiminis. lxxxiij. diſt.

nemo.ij.Cor.xiij.Quũ etiam parẽtes filijs theſaurizare
debeãt:quõ patres ſunt prelati/qui tota die ſuos excoriãt
ſubditos:xvj.q.j.predicator.et̃ de cenſi.cum apl's.§.prohi
bemus. Indurãtur eñ prelati patres ad filios ſubditos.
xvj.q.j.predicator.quaſi nõ ſint ſui.vt dicit Job.xxxix.Se
quitur. Matres noſtre quaſi vidue.q: mater eccleſia q̃ſi
vidua eſt/filijs in pctõ mortuis viduata.de peni.diſt.j.de
fleat.⁊ q: quaſi vidua malos prelatos habẽs.vt in pre.et̃
de trãſla.c.ij.§.ſed nec illud. ¶ Aquam noſtrã pecunia bi
bimus.aqua fluida hic luxuria eſt.vnde diabolus rex eſt
oim qui in aquis ſunt:vbi ſcʒ eſt voluptas ⁊ luxurie ꝓpa
go.de peni.diſt.ij.ſi eni.in fi. Hec luxuria ad literam pecu
nia que datur ſcorto cõparatur.Prouer.vj. Preciũ ſcorti
vix vnius panis eſt.mulier aũt precioſam viri aiam capit.
Ligna noſtra precio cõparauimus.ad cõburendum nos.
precio cõparamus:q: ad peccãdum preciũ damus:⁊ nos
diabolo per delectationẽ quã in peccato habemus/vẽdi
mus.Eſa.l. Iniquitatibus veſtris vẽditi eſtis.Et hec eſt
vẽditio culpe que eſt ab hoie.vñ Ber. Noſtra nos diabo
lo volũtas mancipat.Eſt alia vẽditio pene eterne/que eſt
a deo pro vẽditione culpe.de qua Deut.xxxij.De⁹ ſuus vẽ
didit eos.⁊ de qua Deut.xxviij.Vẽderis inimicis tuis in
ſeruos ⁊ ancillas.de peni.diſt.j.medicina.Ceruicibus no
ſtris minabamur.i.ducebamur.verſus. Dũ grex mina
tur/lupus illi dente minatur.q: a diabolo ducimur:quem
ſup ceruices noſtras impoſuimus:quũ iugũ eius peccati
ſuſcepimus.de quo iugo Hiere.xxx. Conterã iugũ ei⁹ de
collo tuo.Laſſis nõ dabatur requies.q: vere peccatũ fati
gat corpus ⁊ aiam:⁊ nullus malus requiem habere põt.
ẜm Aug.q: nunq̃ illi ſua conſcientia requieſcit. vñ ⁊ qui
diabolo ſeruit requiẽ habere nõ poteſt. Vñ ꝓpheta Hie
re.xvj.c.Seruietis dijs alienis qui non dabunt vobis re
quiẽ.Et nõ eſt pax impijs/dicit dñs.Eſa.xlviij.c.in fi. Se
quitur.Egypto dedim⁹ manũ. Egyptus tenebre vel an
guſtia vel tribulatio interpretat̃: per quã peccatũ intelli
gitur:qd̃ aie ⁊ corpori tenebras infert:anguſtiã facit ⁊ tri
bulationẽ.Rom.xiij.Abijciamus opera tenebrarũ. ⁊ ſup
id Ps̃.xlv.Adiutor in tribulationibus.gloſ. Nulla maior
triſtitia al's tribulatio:q̃ peccatorum conſciẽtia (al's deli
ctorũ) cui manũ damus quũ ad peccandũ operam tribui
mus.per manus eñ opera deſignãtur.et̃ de ſacra vnc.c.j.
§.ad exhibẽdũ.℣.per manus.Et Aſſyrijs vt ſaturaremur
pane.Aſſyrij facture vigilantes dño interpretãtur. ij ſunt
demones creature et facture dei ⁊ natura boni creati.et̃
de ſum.trini.c.j.ꝑmo rñ.℣.diabolus.de peni.diſt.ij. princi
piũ.quos deus creauit ad ſe contẽplandũ ⁊ laudandum:
ſed quidã per ingratitudinẽ ceciderũt.vt pre.c.principiũ.
Vigilantes dño:quia nunq̃ dormiunt impugnantes ſer
uos dei.vñ Ber. Non dormitabit neq̃ dormiet q̃ cuſtodit
iſrael:quia non dormit neq̃ dormitat q̃ impugnat iſrael.
q̃bus datur manus/quando eis ſeruitur:pro ſaturatione
panũ.i.delectatione carnaliũ.de quo pane Thrẽ.j. Ois
populus gemens ⁊ querens panẽ dedit precioſa queq̃ ꝓ
cibo ad refocillandũ animã.vbi dicit Greg.Gemens po
pulus querit panẽ:quũ praua multitudo affligitur eo ꝙ
non ad votũ preſentis vite iucũditate ſatiatur.ſed precio
ſa queq̃ ꝓ cibo dat/qui virtutẽ mentis in appetitũ tranſi
torie delectationis inclinat. ⁊ refocillare animas nititur
q: ſuis prauis deſiderijs ſatiſfacere conatur. vnde Eccl'i.
xxiij.Homini fornicario ois panis dulcis.Et Prouer.iiij.
Comedunt panẽ impietatis: et vinũ iniquitatis bibunt.
Iſti ſunt antropophagi.i.hominum comeſtores. De quo
Ps̃.xiij.⁊.lij.qui deuorãt plebem meã ſicut eſcã panis. Itẽ
Prouerb.ix. Panis abſconditus ſuauior.q: ſtulti eo ma
gis hereticorũ verba ſuſcipiunt.quo cõmuniter nõ habẽt
de iſto pane. Job.xv.cũ ſe mouerit ad querendũ panem.
Cur de⁹ peccare nõ poſſit ¶ Sequit̃. Patres noſtri peccauerũt:⁊ non ſunt. q: pec
catũ nihil eſt:quia paſſio ⁊ priuatio.ꝓpterea deus pecca
re nõ poteſt:quia peccare eſt aliquid nõ poſſe.de peni. di.
ij.§.charitas.in fi.diſtin. Vñ recedente gratia ab anima
ipſa mortua dicitur:ac ſi nõ eſſet.de peni.di.j.§. hoc idẽ.℣.
reſuſcitatus.⁊ ps̃.lxxij.Et ego ad nihilum redactus ſum.
ſubaudi per peccatũ.⁊ neſciui.⁊ Job.xxx. Redactus ſum
ad nihilũ.⁊ Rachel noluit conſolari plorans filios/quia
non ſunt. Matth.ij.quos ẜm vnam expoſitionẽ Hiero.in
eternũ mortuos iudicabat.Et de diabolo dicit̃ Job.xviij.
Habitent in tabernaculo illius ſocij eius qui non eſt. Se
quitur.Et nos iniq̃tates eorũ portauimus . Hiſtorice/q:
pro peccato vni⁹ alij frequenter tẽporaliter puniũtur.j.q.
iiij.ſed obijcitur.(al's ſub.c.eccleſia)℣.itẽ peccato achor.
Typice. Puniũtur filij imitatores ſcelerũ parẽtum.ſic in
telligitur ẜm vnã lecturam.j.q.iiij.§.cõtra. vbi de hoc.lvj.
diſt.§.ſed hoc.⁊.§.ꝙ autẽ.j.q.j.cito turpem.De talib⁹ ma
lis patribus.Ezech.xvj. Pater tuus Amoreus/ſcilʒ dia
bolus amaricans.⁊ mater tua Cethea.id eſt caro garru
la.Serui dominati ſunt noſtri.literaliter. Saraceni dicti
agareni deſcẽdentes de Hiſmaele filio Abrae ⁊ Agar an
cille.Geñ.xvj.di.lvj.hiſmael. vnde ⁊ Saraceni nõ de Sa
ra libera deſcendũt:ſed de Hiſmaele.de hoc no.Oſtiẽ.in
ſumma.et̃ de iude. ⁊ ſara.in rubricella de ſaracenis. in.§.
⁊ vnde dicãtur. ⁊ iſti ſunt Hiſmaelite q̃ emerunt Joſeph.
Geñ.xxxvij. Iſti inquã agareni ſerui: quia deſcendentes
de ſerua:dominãtur chriſtianorũ in multiplici parte mun
di:maxime in terra ſancta ⁊ in terra egypti ⁊ in aphrica:
propter peccata noſtra. Moraliter.Demones ſerui totali
ter vitiorũ/⁊ ſerui penarũ/dominãtur nobis:quia eis in
ſuis tentationib⁹ obedimus.vñ ⁊ auarus demoni dicto
mãmona ſeruit. Matth.vj.non poteſtis deo ſeruire ⁊ mã
mone vbi gloſ. Per mãmona intelligit̃ etiã diabolus qui
preeſt diuitijs nõ ꝙ poſſit eas dare/niſi quãdo deus per
mittit:ſed quia per eas hoies fallit. Itẽ ibi Aug. Qui eñ
ſeruit mãmone.i.diuitijs/illi vtiq̃ ſeruit q̃ rebus iſtis ter
renis merito ſue peruerſitatis prepoſitus/princeps hui⁹
ſeculi. Jo.xij.⁊.xiiij.a dño dicitur.de hoc no.xiiij.q.v.§.ſed
hoc.in gloſ.mãmona. ¶ Vel ſerui.i.peccata.ab effectu.ꝙ
ſeruũ faciunt hominem.vñ Jo.viij.omnis qui facit pecca
tũ/ſeruus eſt peccati.ij.q.vij.§.quia ergo.ſup quo Greg.
iiij.moral'. Quia quiſq̃ ſe prauo deſiderio ſubijcit: iniqui
tatis dominio dudum libera mentis colla ſupponit.Sed
huic dño contradicimus quũ iniquitati que nos ceperat
reluctamur:quũ conſuetudini violẽter reſiſtimus: quum
culpã penitendo percutimus:⁊ maculas ſordium lachry
mis lauamus. Itẽ Greg.xxv.moral'. Quanto autẽ aliqui
liberius peragũt peruerſa que volũt:tanto eius.i.diabo
li ſeruitio obnoxius obligãtur. Item Aug. Miſerabilis
ſeruitus.ſeruus hois aliquãdo ſui dñi duris imperijs fa
tigatus/fugiẽdo requieſcit.ſeruus peccati quo fugit ſecũ
trahit pctm̃ quocũq̃ fugerit.pctm̃ eñ intus eſt.voluptas
trãſit.peccatũ nõ trãſit.preterijt qd̃ delectabat:remãſit qd̃
pugnat.Unde ⁊ ꝓpter peccatũ ebrietatis ſeruitus indu
cta eſt.xxxv.di.ſexto die. ¶ B Sequit̃.Et non fuit q̃ re
dimeret de manu eorũ.ps̃.vij.Et nõ eſt qui redimat.⁊ ite
rum.ps̃.xlviij.Frater nõ redimit:redimet homo.⁊ vix in
uenitur qui det preciũ redẽptionis anime ſue. preciũ aũt
eleemoſyna eſt. Dañ.iiij.dixit Daniel Nabuchodonoſor.
Peccata tua eleemoſynis redime.de pe.diſt.j.quãobrem.
vnde Aug. Redime te homo dũ viuis.redime te ip̃e dum
potes.redime te dũ precium in manib⁹ habes.redime te
ne dũ mors amara te preuenerit:⁊ vitam ſimul ⁊ precium
perdas.Unde ⁊ de peccatore dicitur ps̃.xlviij. Non dabit
deo placationẽ ſuam : nec preciũ redẽptionis anime ſue.
Eſt ⁊ alia redẽptio/vera cõtritio.Eccl'i.xx.Eſt qui multa
redimat/ſcʒ peccata/modico precio.i.vnica vera cõtritio
ne. ¶ Sed nec prelati redimunt peccata populi/ea com
edentes.i.ſuis orationib⁹ ea delentes.iij.q.j.nulli.q: ora
tio eorum illa que eſt in peccato eſt.ps̃.cviij.Et oratio ei⁹
fiat in peccatũ.de peni.diſt.iij.nihil inde.iij.q.vij.in graui
bus. Nec ſubditos curãt corrigere:⁊ ſic redimere.ij.q.vij.
qui nec regiminis.Bern. Cadit aſina:⁊ eſt qui ſubleuet.
perit anima;⁊ nõ eſt qui adiuuet.Sequitur.In animab⁹

noſtris afferebamus panem nobis a facie gladij in deſerto.q.d.Animas noſtras expoſuimus gladio ſententie dei pro delectatione peccati/que hic per panē intelligitur.de quo.ſ.dixi.ibi.vt ſaturaremur panibꝰ in deſerto.quia anima per peccatū a deo deſerit̄.Eſa.xvij. Eris deſerta: quia oblita es dei ſaluatoris tui.Oſee.ix.Ve eis:quū receſſero ab eis.De gladio ſentētie dei cōtra peccatores Deut̄.xxxij. Si acuero vt fulgur gladiū meū.gladius iſte ſentētia iudicis eſt/qua dicet Mat.xxv. Ite maledicti in ignē eternum.Apoc̄.j.de ore eius gladiꝰ.ex̄ de priuil̄.ex ore ⁊c̄. Iſte gladius nō ſolū ſicut fulgur acutus erit: ſed omi fulgure acutior.Aug. Nonne mallent fulmine incendi q̄bus dicetur in fine. Ite maledicti in ignē eternū?Sequit̄. Pellis noſtra quaſi clibanus exuſta eſt a facie tempeſtatū famis. Quia vere tāta eſt fames peccādi. de qua.ſ.in primo articulo ſuper verbo in Thren̄.dixi.Etiā ad literā pellis exterior corporis vritur ⁊ attenuat̄ maxime in peccato carnali:cuius cōcupiſcentia etiā corpus cōſumit.vt ſupra.in Thren̄.ſuper verbo ſuccēdit ignē in ſyon.in ar. p̄mo dixi. Vel pellis/cōuerſatio exterior:quia pellis carnē tegit. exuſta eſt/ſenſibus inhoneſta ⁊ turpis.de hoc.ſ.ſuper v̄bo/adheſit cutis in Thren̄.di.xi.p̄mo ar. Vocatur autē peccatum tēpeſtas:quia animā cōſumit/tribulat/⁊ eneruat: vt tēpeſtas nauem.de qua tēpeſtate.pſ.lxviij. Nō me demergat tēpeſtas aque/ſcʒ peccati.Et iterū ibidem.Et tempeſtas demerſit me. Pernicioſum aūt eſt prelatū proretam vocatū in tali tēpeſtate ⁊ fluctibus peccatorū/ſubditum derelinquere.vij.q.j.ſciſcitaris.Sequit̄.Mulieres in ſyō humiliauerūt.ſcʒ hoſtes demones:q2 frequenter in eccleſia cū eis peccatū cōmiſſum eſt: ⁊ cōmittitur:⁊ frequēter per clericos.ex̄ de adul.ſignificaſti.Unde ⁊ heu adimpletur illud.ij.lib.Machab.vj.vbi dicit̄.Nam ⁊ templū luxuria/⁊ comeſſationibꝰ erat plenū ⁊ ſcortantiū cū meretricibus:ſacratiſqʒ edibꝰ mulieres ſe vltro ingerebāt: vltro ferentes ea que non licebat.quod aūt.ſ.dicit. humiliauerūt.i.vituperauerūt.Unde pſ.xliij. Humiliata eſt in puluere peccati anima noſtra.⁊ illud.pſ̄.ciiij.Humiliauerūt in cōpedibus pedes eius. Et ſimilis locutio Dan̄.iij.ibi. Sumuſqʒ humiles in vniuerſa terra hodie ꝓpter peccata noſtra.i.humiliati ⁊ vituperati. Similis locutio Iud̄.xix.ibi.humilietis eas.¶ Sequitur in Thren̄.Et v̄gines in ciuitatibus Iuda.i.eccleſia que chriſtū confitetur. humiliantur nāqʒ tota die.i. ſtuprantur virgines intra eccleſiam.ſtuprū autem eſt proprie illicita virginū defloratio. xxxvj.q.j.§.cū ergo.ex̄ de adul.c.ij.⁊ ibi.vtinā.in quo aperte patʒ ꝙ prelati puniuntur pro peccatis ſubditorū.Unde ibi Greg.Hoc ſi hoies cogitarent:principatus nō ambirent.Sufficit em̄ pro peccatis ꝓprijs argui ⁊ reddere rationē.quid neceſſe eſt ꝑ peccatis populi oſtentari contra ſolē:ſtuprate a ſtupratoribꝰ dotarētur/ne paſſim fornicarētur:ſed maritarent̄.e.ti.c.j.¶ Sequitur. Principes manu ſuſpenſi ſunt.De iſtis principibus vide quod ſcripſi.j.Thren̄.ij.c.in litera Beth.ſup verbo principes.in.§. quō. in ar.v.prelati eccleſie p̄ncipes.xxxv.diſt.eccleſie.j.q.vij.cōuenientibꝰ.v̄.item tharaſius.ꝓpter eorū praua opera deſignata per manū.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.ibi.per manus ſuſpenſi.i.ſuſpendio mortis eterne digni ſunt.⁊ q2 exēplū peccandi ſunt populo.ex̄ de vo.⁊ vo.re.magne.§. preterea. Unde quū peccaſſet populus fornicās cū filiabꝰ Moab: iratus dn̄s ait Nume.xxv.Moyſi. Tolle cunctos principes populi:⁊ ſuſpēde eos cōtra ſolē in patibulis:vt auertatur furor meus ab iſrael.Nā prelati tot mortibus digni ſunt quot ad ſubditos ſuos perditionis exēpla tranſmiſerunt.xj.q.iij.precipue.¶ Sequit̄.Et facies ſenū non erubuerunt.ſ.hoſtes vel iuniores.qui intra eccleſiā ſeniores derident ⁊ increpāt:ſicut dicebat Iob.xxx. Nunc deridēt me iuniores tēpore.Cōtra illud Pauli. Seniorē ne increpaueris.j.ad Timo.v.ij.q.vij.paulus.Vel facies vt ſit nominatiuus pluralis/ſenū non erubuerunt ſcʒ peccare maxime in immūditia. Iſti ſunt mali ſenes impudici de quibus dicit̄ Dan̄.xiij.Egreſſa eſt iniq̄tas de Babylone a ſenibus iudicibꝰ ⁊c̄.⁊.j.inueterate dierū malorū ⁊c̄. De talibus ſenibus dicit̄ Laqueus iuuenū.gloſ.malo exemplo. oēs vos.Eſa.xlij.Et maledictus puer centū annorū.Eſa.lxv.⁊.ij.q.vij.paulus.ibi.De malo ſene.lxxxvj.diſtin.tanta.

¶ Sequit̄.Adoleſcentibꝰ impudice abuſi ſunt.Heu heu intra ſanctā eccleſiam multi religioſi ⁊ clerici in ſuis latebris ⁊ cōuenticulis/⁊ laici iā in pleriſqʒ ciuitatibus/maxime in Italia publice quodāmodo nefandū gymnaſiū cōſtituunt ⁊ paleſtram:in illius flagitij abominatione ſe exercētes.⁊ optimi quiqʒ epheborū in lupanari ponunt̄: vt factū fuit Hieroſolymis tēpore Machab.ij.Machab.iiij.Quod flagitiū vtinā ſm̄ leges vltore gladio puniret̄.C.de adul.cum vir.al's em̄ timor dei eos a tāto malo non reuocat.ferro em̄ neceſſe eſt vt abſcindātur vulnera q̄ fomentorū non ſenſerint diſciplinam.xvj.q.j.in canonibus. lxxxij.diſt.plurimos.in fi. Tantā enim abominabilē delectationē in illo flagitio immundus ſpūs ſubminiſtrat: vt multo maiorē ibi ſentiant ꝙ̄ in fetore.ex̄ de preſump.cum in iuuentute.libidinis mulierū:qui iſtꝰ morbo laborant. ſicut audiui a talibꝰ hoc non erubeſcētibus cōfiteri. Propter hoc vitiū/q̄nqʒ ciuitates/due ꝓpter vicinitatē/tres propter ſceleris actū/igne ⁊ ſulphure cōſumpte ſubmerſe ſunt.in aut̄.vt nō luxu.cōtra natu.circa ſi.coll̄.vj. de pe.ni.di.j.ſed ⁊ cōtinuo. vbi de hoc. Sed cur nubit vir in feminā.i.ad modū femine vires porrecturus:q̄d cupit vbi ſexus locum ſuū perdit:vbi ſcelus eſt id qd̄ non ꝓficit ſcire:vbi ſexus mutat̄ in alteram formā:vbi amor nec inuenitur:Tales ergo infames inſurgētibus legibꝰ armatis viribus ſunt vltore gladio feriēdi.vt pre.l.cū vir. ¶ Sed et ſm̄ canones ꝑ hoc flagitio clericus deponit̄:⁊ in arctū monaſteriū detruditur ad perpetuā penitentiā peragendā.Religioſus vero incarceratur ſm̄ religioſorū cōſtitutiones.de hoc ex̄ de exceſ.p̄la.clerici. vbi de hoc.⁊ de vi.⁊ ho.cleri.vt clericor̄. vbi de hoc.iij.q.vij.§.verū.v̄. alij ꝓhibētur.De ſolo verbo tali fedatur os:⁊ polluitur aer:⁊ aures audientiū polluūtur.xxxij.q.iiij.in eo. Per hoc peccatū ſocietas que cū deo eſt/violatur.xxxij.q.vij.flagitia.et plus peccat talis ꝙ̄ cū matre propria.e.cauſa.⁊.q.adulterij malū. Propter hoc crimē dicit imperator ꝙ tēpeſtates ⁊ peſtilentie inducūtur ⁊ fames ⁊ terre motus.in aut̄.vt nō luxu.cōtra natu.§.ſi enim.coll̄.vj. Et qui puerū impudicū facere attentauerit:iniuriarū tenetur.de pe.di.j.ſi qs tam maſculū.⁊ qui eū corrumpit capite punitur.e.di. qui prauo. Propter tamen actū ſodomiticum non pōt vir dimitti ab vxore.legit̄ ⁊ no.xxxij.q.vij. omnes cauſationes.

Italica feditas.

¶ Sciendū tm̄ ad hoc deteſtabile vitiū deteſtādum ⁊ cauendū ꝙ magnitudo peccati cōtra naturā pōt oſtēdi per ſacram ſcripturā que hoc vitiū aſſerit maximū. Un̄ Gen̄.xiij.hoies aūt ſodomite erāt peſſimi ⁊c̄.⁊.xviij. dicit dn̄s. clamor ſodomorū ⁊c̄.ij.q.j.deus.ex̄ de accuſa. qualiter.ij. Greg.Tāte ⁊ inaudite turpitudinis vitiū quaſi admirationē ⁊ dubitationē parit in audiēte.Unde dn̄s quaſi admirans ⁊ dubitans ſuper tanto ſcelere/deſcēdam inquit ⁊ videbo ⁊c̄. Item Gen̄.xxxviij.legit̄ de Ioſeph ꝙ accuſauit fratres ſuos apud patrem ſuū crimine peſſimo.i.de vitio cōtra naturā:vel cū beſtijs:vel ad inuicem:vel cū alijs ſm̄ vnā acceptionē. ¶ Poteſt etiā oſtēdi magnitudo huius pc̄ti per vindictā ſumptā de eo:q̄le fuit diluuium inter alias cauſas.quia ſicut Methodiꝰ hiſtoriographus ait. Mulieres ſupgreſſe abutebant̄ viris: ⁊ hoies etiā in alterutrū exarſerūt.Alia vindicta fuit ꝙ dn̄s pluit ignem ⁊ ſulphur ſup ſodomā ⁊c̄. Gen̄.xix.Et ſubmerſe ſunt q̄nqʒ ciuitates.⁊ fecit lacū qui dicit̄ mare mortuū.illa aqua nō eſt natabilis nec potabilis.ibi ferrū natat:⁊ pluuia mergitur.⁊ ibi ſunt poma pulcherrima exteriꝰ: intus aūt plena fauilla ⁊ cinere.his verbis deſcribit̄ luxuria.vt no. de pe.di.j.ſed cōtinuo.in gloſ.j.¶ Alia vindicta fuit de Onam filio Iude patriarche de quo legit̄ Gen̄.xxxviij. ꝙ ſemen fundebat. Unde ⁊ dn̄s percuſſit eū ⁊ mortuus eſt. Leuit̄.

Varia execrande huiꝰ obſcenitatis ſupplicia.

etiã.xx.legitur. Qui dormierit cũ maſculo coitu feminco:
vterqꜫ operati ſunt nefas:morte moriãtur: ſanguis eorũ
ſit ſuper eos.xxxiij.q.v.§.hinc apparet. Item qui cũ iumen
to coierit:morte moriaẗ.pecus quoqꜫ occidite. Mulier q̃
ſuccubuerit cuilibet iumento/ſimul interficiaẗ cũ eo.ſan/
guis eorꝫ ſit ſuper eos. Leuit.xx.xv.q.j.mulier.⁊ Johel.iij.
Congregabo oẽs gentes ⁊c̃. Et poſt. Diſceptabo ibi cum
eis. quare ſequiẗ ibi. Poſuerunt puerum in proſtibulo.ad
Roma.j. Propterea tradidit.i.permiſit tradi.ſic exponiẗ
xxiij.q.iiij.vaſis.illos deꝰ in paſſiones ignominie.nã femi
ne eorꝫ mutauerũt naturalẽ vſum/in eũ qui eſt contra na/
turã.ſimiliter autẽ ⁊ maſculi relicto vſu naturali. femine
exarſerũt in deſiderijs ſuis.inuicem maſculi in maſculos
turpitudinẽ operãtes: ⁊ mercedem quã oportuit erroris
ſui in ſemetipſis recipiẽtes. Itẽ oſtendiẗ per hoc ꝙ multi
antiqui inueniũtur non reputaſſe quaſi adulteriũ vel ſtu
prũ reſpectu huiꝰ peccati. Geñ.xix.dicit Loth ſodomitis.
Nolite queſo fratres mei:nolite hoc maluꝫ facere. habeo
duas filias que nondũ cognouerũt virũ: educam eas ad
vos:⁊ abutimini eis ſicut placuerit vobis.xiiij.diſt. quod
ait Loth.xxxij.q.vij.offerebat ⁊c̃. Itẽ ibi in illo Geñ.c.xix.
alia vindicta. Et eos q̃ foris erant/percuſſerũt cecitate a
minimo vſqꜫ ad maximũ. Et Judic.ix. Educ virũ qui in/
greſſus eſt domũ tuam:vt abutamur eo.egreſſuſqꜫ eſt ſe/
nex ad eos/⁊ ait. Nolite fratres; nolite facere hoc: q: in/
greſſus eſt homo hoſpitiũ meũ.⁊ ceſſate ab hac ſtultitia.
habeo filiã virginẽ:⁊ hic homo habet cõcubinã: educam
eas ad vos vt humilietis eas ⁊ veſtrã libidinẽ cõpleatis.
tantũ obſecro ꝙ ſcelus hoc cõtra naturã nõ operemini in
virũ. ¶ Propter hoc vitium qđ erat in humana natura/
filiꝰ dei fere deſijt incarnari.dicit Aug. Hoc vitio laboran
tes/homicide ſunt:etſi nõ gladio/tñ facto:quo dicũt deo.
Tu feciſti maſculũ ⁊ feminam vt multiplicẽtur homines.
Geñ.j.nos operã damus vt minuãtur ⁊ deficiat genꝰ hu
manũ feminis non parturiẽtibus. Et cõgrue diciẗ pecca/
tũ contra naturã:q: tales impij non obſeruãt legẽ quam
et bruta aĩalia.ar.bo.xxxij.q.vij.non ſolũ.in fi. De hoc etiã
Berñ.ſup canti.ſermone.lxvij. Tolle de eccleſia venerabi
le coniugiũ:nõne reples ꝯcubinarijs/inceſtuoſis/femini/
fluis/mollibus/maſculorũ cõcubitoribus ⁊c̃. ¶ Aug. de
adulterinis cõiugijs ⁊ trãſferẗ.xxxij.q.vij. adulteri malũ.
Vſus eñ naturalis ſi vltra modũ ꝓlabitur: in vxore q̃dẽ
veniale eſt:in meretrice dãnabile eſt.ſed illud quod cõtra
naturã fit/execrabiliter quidẽ in meretrice fit: ſed execra
bilius in vxore. Itẽ Aug.cõtra Joui. Vſus naturalis ⁊ li
citus eſt ſicut in cõiugio:⁊ illicitus ſicut in adulterio.con/
tra naturã vero ſemp illicitus. et ꝓculdubio flagitioſior
atqꜫ turpior. quẽ ſanctus apl'ſ ⁊ in feminis arguebat:dã/
nabiliores volẽs intelligi ꝙ ſi in vſu naturali vel adulte/
rãdo peccarẽt.xxxij.q.vij.vſus. ¶ Sodomite vidẽtes an/
gelos iuuẽculos immo vultus decore precipuos:et apud
Loth ſeceſſiſſe cognoſcentes:ad iniuriã eorũ pulchritudi
nis ſunt cõuerſi. Joſephus. In terra ſodomorꝫ gignũtur
poma q̃ ad maturitatis faciẽ perueniunt:que morſa in fa
uillã ⁊ fumũ euaneſcũt. Aug.de ciui.dei lib.xxj. Itẽ ſuper
illud Eſa.ix. Habitãtibꝰ in regione vmbre mortis lux or/
ta eſt eis. dicit Hiero. ꝙ lux illa oẽs laborantes illo vitio
extinxit.⁊ hoc fecit chriſtus:vt oẽs eradicaret:ne in natu/
ra quã aſſumpſerat tãta de cetero immũditia inueniret.
¶ Furẽtes iſta libidine degeneres eſſe ⁊ ignobiles ⁊ fu/
rẽtes libidine nec bello ſeculari fortes/nec in fide eſſe ſta/
biles eſſe cõſtat.lvj.di.ſi gens anglorꝫ. Propter iſtud vitiũ
filij paruuli eorꝫ morte puniũtur igni.ſed ignis pena illis
diminuta eſt/q̃bus ſucceſſio paterni ſceleris adempta eſt
Diffidentie filij. j.q.iiij.§.his ita.ꝟ.itẽ paruulos. Iſti etiã flagitioſi ſingu/
lariter dicunẗ filij diffidẽtie.ex̃ de ex.prela.clerici.q: vt ibi
dicit gloſ.de eorꝫ ſalute diffidendũ eſt.q: vix aut difficilli/
me reuertũtur.ſm Oſtiẽ. Reuerti tñ poſſunt ſi volunt:q:
de nemine deſperãdũ eſt in hac vita.xxxij.q.iiij. ancillã.de
pe.diſ.vij.c.j. ¶ Ex ſuperioribꝰ authoritatibꝰ ⁊ originali/

bus colligiẗ ꝙ iſtius flagitij abominabilis multiplex ſpe/
cies eſt:⁊ oĩs ſpecies criminoſa:ſed vna magis alia. quia
gradus ſunt in pctĩs:maxime in pctõ carnis.xxxij.q.vij.§.
ſunt eñ.cũ.c.ſeq.⁊ vnũ eſt maius alio.vt ibi. Quos ſcribã
licet me pudeat:ꝓpter cõfeſſores vt ſciant alleuiare pau/
liſper ⁊ aggrauare ſemp hoc ſcelus.nõ ad predicãdũ niſi
generaliter pctm̃ ſodomiticum ſuper oĩa carnalia aggra
uando:⁊ ſi ſpecialiter cautiſſime. ¶ Eſt autẽ vna ſpecies
manibꝰ ſe vel aliũ tangere impudice:maxime membrum
vel vicina ei.ar.xxxij.q.v.nec ſolo.⁊.q.iiij.c.meretrices.in
fi.xxxij.di.hoſpitiolũ. ¶ Scđa ſpecies eſt ſe tangere ⁊ pol
luere.no.xxxij.q.vij.omnes.in gloſ.veſter.⁊ hec maior. Et
iſte viliſſimus tactus ⁊ pollutio multũ hodie inualuit in
omni genere hoĩm illorꝫ qui fetores libidinis amplexanẗ:
quũ ſecundã perſonã nõ habent:vel memoria actꝰ illiꝰ ſe
turpiſſime fedant.⁊ talis memoria cũ delectatione ⁊ eius
conſenſu etiã ſine tactu peccatũ mortale eſt.vt legiẗ ⁊ no.
xxxij.q.vij.nõ ſolum. ¶ Tertia ſpecies/polluere vxorẽ ex/
tra clauſtra pudoris.de qua.xxxv.q.iij. extraordinaria. ex̃
de eo q̃ cog.ꝯſan.vxo.ſue. fraternitati.vel aliã mulierem.
ſed pma maior.de hac etiã pollutione no.xxxij.q.vij.oĩs.
¶ Quarta ſpecies/cũ iumentis.de qua.s̃.ꝟ.poteſt.dixi.
¶ Quinta ſpecies/maſculi cũ maſculo. quo caſu minus
malũ eſt pati ꝙ agere.no.xxxij.q.vij.adulterij.in gloſ.quo
caſu. Sed in iſta peſtifera ſpecie horribiliꝰ ⁊ ſceleſtius eſt
retro in ano mẽbrũ immittere:ꝙ facie ad faciẽ ſe ample/
xantes vel procũbentes ſe cõtingere agitare contrectare
⁊ fedare. ¶ Sexta ſpecies eſt/qñ mulieres ſupergrediũ/
tur ⁊ abutũtur viris. ¶ Septima/qñ mulieres fede ⁊ im
pudice ſe adinuicem abutunẗ.vt.s̃.tetigi.ꝟ.põt. ¶ Octa
ua/qñ mulier ſe ſupponit iumẽto.vt.s̃.dixi.ꝟ.põt. ¶ No/
na/qñ vir cõtra naturã abutitur muliere.qđ in meretrice
eſt execrabile:in vxore deteſtabilius.vt.s̃.item.ꝟ. Aug.ꝓ/
baui. ¶ Decima ⁊ forſan inaudita.ſꝫ ego ſepe audiui ab
eiſdem nefandis.qñ vna mulier formans ſibi formã mem
bri virilis alia abutiẗ cũ eodem. Non dedignẽtur hypocri
te ſe coram hoĩbus iuſtificantes audire talia. Sed cõfun/
dãtur ⁊ reuereanẗ ⁊ cõuertãtur ⁊ intantũ ſe non diſſimu/
lent ſi tanguntur. ¶ Vndecima/qñ ſemen fundiẗ ſine ta/
ctu.s̃.ꝟ.alia vindicta. Intantũ totꝰ mũdus maxime Ita/
lia iſtiꝰ ſceleris ſpeciebꝰ obrutus eſt:ꝙ remediũ nõ ſuper/
eſt:nec p̃dicationũ/nec timoris pene tẽporalis:niſi ignis
de celo ſulphureus in ira dei ⁊ correctionẽ aliorũ/iterum
ſup iſtos ſceleratiſſimos vtraqꜫ morte digniſſimos deſcẽ/
dat velociter ⁊ cõſumat:ſicut conſumpſit ⁊ exterminauit
peſſimos ſodomitas. Geñ.xix. ¶ Circa nouitios ephe/
bos intantũ demon manũ miſit ad fortia ingrediẽtes or/
dines:ꝙ ſuper iſta materia ſuperabũdantiſſima cautela
et cuſtodia adhibẽda eſt. Job.xl.diciẗ de diabolo. Abſor/
bebit fluuiũ.i.gẽtes infideles fluidas.nec mirabitur.i.ꝓ
magno nõ habebit ſi deuoret infideles. habet eñ fiduciã
vt influat Jordanis in os eiꝰ.i.ꝙ deuoret baptizatos ma
xime religioſos qui ſe lachrymis ⁊ penitẽtia iudicãt tota
die. Jordanis eñ interpraẗ riuus iudicij. Vñ Hiero. Job
ſubuertere cupit.⁊ deuorato Juda ad turbandos apl'os
expetit poteſtatẽ. ¶ Sequiẗ in Threnis. Et pueri ĩ ligno
corruerũt. per pueros in ſacro eloquio pctõres inſenſati
ſepe intelligũtur. Vñ Eccl's.x. Ve terre cuius rex puer eſt
id eſt ratio puerilis. Et pharao pueros maſculos ſubmer
gi p̃cepit. Exo.j. A pharaone diabolo ſubmergiẗ:q̃ fluctĩ/
bus tribulationũ ad pctm̃ inuoluiẗ.ſubmergit quidẽ nũc
in culpa:tandẽ in gehẽna. Hiere.lj. Sic ſubmergetur Ba
bylõ. Et.iiij. Reg.ij. Duo vrſi lacerauerũt.xlij.pueros. vrſi
luxurioſi ſignificãt ſpũs fornicationũ:q̃ de luxuria tentãt
qui bene duo dicunẗ/ꝓpter vtrũqꜫ ſexũ quem tentãt.vel
q: in illo pctõ duas aĩas lacerãt:ſicut beſtie ⁊ aues fetidũ
cadauer. Geñ.xl. Lacerabunt volucres carnes tuas. Ta/
les pueri in ligno corruerunt q: ſe in pctõ arido/maxime
ſodomitico ſuſpenderunt. Sequiẗ. Senes de portis deſe
cerũt. Olim predicatores in porta ſedebãt tẽpli:vt ingre/

diētes ⁊ egrediētes audirent verbū dñi. Hiere.vij. Sta in porta domus dñi. ⁊ Amos.v. Odio habuerūt corripiētē in porta. ⁊ ps̄.lxviij. Aduersum me loquebantur qui sedebāt in porta. Ad literā hodie predicatores/q: adulatores sunt: non correctores: nec veritatis liberi denuntiatores. vñ ⁊ ꝓditores.xj.q.iij.nolite. Hodie omēs dicūt maxime prelati loq̄mini nobis placentia. Esa.xxx. Ad literā hodie verbū Hiere.cōpletur. Hiere.vj. Ecce verbū dñi factū est eis in opprobriū: ⁊ nō suscipiūt illud. q: increpationem ⁊ correctionē quantūuis generaliter predicatā reputāt vituperationē: ⁊ ꝑ se dictā vnusquisq; maxime platoꝝ accipit. Unde nō inuenit qui pre timore ꝓnūtiare audeat veritatē: quā si dixerit ꝑsecutiones ⁊ tribulationes nedū ab alijs/sed etiā precipue a suis fratrib⁹ sustinebit. sicut ego in meipso frequēter fui expertus. sed ꝓ persecutione a ꝑdicatione cessare nō habet. xliij.di.sciūt⁹. Contēnitur etiam hodie ꝑdicator ꝓpter vilitatē ꝑsone. Uñ Eccli.xiij. Diues locutus est: ⁊ oēs tacuerunt: ⁊ verbū illius vsq; ad nubes ꝑducent. pauper locut⁹ est: ⁊ dicūt: q̄s est hic? ❡ Sed verbū Pauli de lōge ꝓphetantis cōplet hodie.ij. ad Timo.iiij. Erit tēpus quū sanā doctrinā non sustinebunt: sed ad sua desideria coaceruabūt sibi magistros prurientes auribus: ⁊ a veritate quidē auditū auertent: ad fabulas autē conuertentur. xxvj.q.v: nec mirū. vltra colū. Nemo audet hodie ꝑdicare in genere etiā vitia. quū dicat Paulus.p.c.ij. ad Tim.iiij. argue. obsecra. increpa. Thren.ij. Prophete tui. i. ꝑdicatores tui viderunt tibi falsa ⁊ stulta: nec aperiebāt iniquitatē tuā vt te ad pniam ꝓuocarent. qđ exponitur. xliij.dist. sit rector. Esa.lviij. Et annuntia pplo meo scelera eoꝝ: ⁊ domui Jacob pctā eoꝝ. Tales senes defecerunt. q: ⁊ ipsi predicatores senes multi etate nō morib⁹: que senectus attēdenda est. lxxxiiij.di. porro. Senes non eos sacra scriptura vocare cōsueuit: q̄ sola tēporū quantitate/sed qui morū grauitate maturi sunt. Uñ in li. Sap.iiij.c. Senectus honorabilis est. non diuturna neq; numero annorū cōputata. cani sunt sensus hoīs: ⁊ etas sincera vita immaculata. Greg. in moral.li.xxx. itē Amb. in hexameron. Senect⁹ ipsa in bonis moribus dulcior: in cōsilijs vtilior: ad cōstantiā subeūde mortis paratior: ad reprimēdas libidines fortior. Itē Chrys. sup epistolam ad Heb. homil.xiij. Nā ⁊ regem honoramus: ⁊ ei⁹ purpurā ⁊ diadema: q: ista sunt signa principat⁹. Si vero audiuerimus illū cū purpura cōspui ⁊ ab armigeris suis cōculcari: nūq̄d reuereremur tūc purpurā aut diadema? Noli ḡ ꝓpter canos velle honorari: qñ ipse eos iniurias. Itē sup Mat. Fides nūq̄ senescit: ⁊ religio fatigationē non sentit. Defecerūt. q: dicunt ⁊ non faciunt. xix.dist. hm.j.q.j. nō quales. ❡ Sequit. Et iuuenes de choro psallentiū. ideo nō psallunt iuuenes in ecclesia habētes officium psalmistatus a psalmis canendis vt. xxj.di.c.j. ꝟ. psalmiste. xxiij.di. psalmista. q: eos comedit ignis luxurie. ps̄.lxxvij. Juuenes eorū comedit ignis. Amb. sup beati immaculati. Juuentus est ad amorē liberior. ad ludū incautior. ad infirmitatē fragilior. ad correctionem durior. Et q: peccatū qđ suo effectu tristitiam ingerit/in eis est isto tpe: ideo ab eis recessit letitia spūalis. vñ Amb. de officijs. Ut in senib⁹ grauitas: in iuuenib⁹ alacritas: Ita in adolescētibus verecūdia velut quadā dote cōmendat nature. Juuenes etiā hic accipiūtur non etate sed sensu ⁊ vitio. Uñ glos.ij. Paral.x. Juuenem nō etate sed vitio sepe dicimus. non em̄ Roboā erat etate iuuenis: sꝫ sensu. qui. xlj. anno etatis sue regnare cepit. Uñ in pn.x.c. Paral.ij. dicit. At illi respōderūt vt iuuenes ⁊ nutriti cū eo in delicijs. Sicut etiā accipit.iij. Reg.xij. ⁊ xxxiiij.di. quorūdam. ibi. Merito iuuenis dicit: q: iuuenilib⁹ desiderijs occupatus/nulla grauitate cōstringitur. Uñ Greg. in moral.li.xxx. Juuenes dici solēt q̄ nulla

De vero gaudio plurima

cōsilij grauitate deprimūtur. ❡ D Sequit. Defecit gaudiū cordis nostri. Gaudiū cordis verum/puritas cordis est. qđ vocatur ab aplo. Rom.xiiij. gaudiū spūs sancti. De quo Phil.iiij. Gaudete in dño ⁊c. ⁊ Eccl.ix. Bibe cū gaudio vinū tuū: q: deo placēt opera tua. Esa.xij. Haurietis aquas. s. cōsolationis. in gaudio de fontib⁹ saluatoris. Et Act.viij. Ibat eunuchus per viā suā gaudēs. Et Roma.xij. Gaudete cū gaudentibus ⁊c. Hoc gaudiū est vbi crimen non est. peccator em̄ vere gaudere nō potest. Tob.v. Quale mihi gaudiū erit qui in tenebris scꝫ peccatorū sedeo: de q̄bus.j. Jo.ij. Qui odit fratrem suū: in tenebris est. Et Jac.iiij. Omnis talis exultatio maligna est. q.d. non est vera exultatio. ⁊ nō solū maligna: sed etiā falsa. q: sibi effectū letitie causa tristis vsurpat. Uñ Prouerb.xiiij. Risus dolore miscebit: ⁊ extrema gaudij luct⁹ occupat. Luc.vj. Ue vobis q̄ ridetis nūc: q: lugebitis. vbi Basili⁹. Quū dñs ridētes nūc arguat: planū est ꝙ nūq̄ erit fidei tēpus risus: ⁊ precipue in tāta multitudine eoꝝ qui in pctō moriūtur: ꝓ quibus lugere oportet. superfluus aūt risus est immoderātie signū/⁊ effrenis anime motus. sed vsq; ad vult⁹ iocunditatis exprimere passionē anime nō dedecet. ❡ Chrys. Dic mihi aūt cur concuteris ⁊ defluis: q̄ debes adsistere terribili iudicio: et ponere rationē de oībus hic optatis? Et Ber. Nūquid qui induūtur purpura ⁊ bysso gaudiū ⁊ letitiā obtinebunt? Absit vt in terra suauiter viuentiū inueniat materia gaudioꝝ: quū tantis alterationibus tota mundi facies immutet: ⁊ eleuetur: ⁊ allidat: ⁊ respiret allisa. Aug. de verbis dñi. sermone.xxxviij. ⁊ glos. Phil.iiij. Gaudiū seculi ⁊ letitia est impunita neq̄tia. scꝫ luxuriari: inebriari: ⁊ nihil mali pati. Itē Aug. super Joā. sermone.vij. Letitia seculi est vanitas. cū magna expectatione sperat vt veniat: nec pōt teneri quū venerit. ❡ Itē glos. super Ps̄.xxxvj. Exultare est quū magna alacritate animi gaudere. letari est tēperata animi affectione gaudere. Item Ansel. sup Ps̄.v. Letitia est animi exultatio et corporis. vñ a saltu dicit exulto. Item Greg. in mora. lib.ij. Penūria tribulationis est letitia satietatis. Itē Greg. in mora.li.xij. Uera mētis letitia creata est. dignū itaq; vt se semꝑ homo merērē inueniat qui derelicto creatore in se gaudiū querebat. Itē Cesarius in sermone. Uerum gaudiū non possidet nisi pax ⁊ iustitia teneatur. Prima em̄ ⁊ quasi radix est iustitia. Scđa pax. Tertia gaudiū. De iustitia nascitur pax. de pace gaudiū. gaudiū vero fructus bonorū operū ostendit. Seneca in eplis. Nunq̄ sapiēs sine gaudio est. gaudiū aūt non nascitur nisi ex virtute cōsciētie. Hiero. ad Heliodoꝝ. Delicatus es frater: si ⁊ hic gaudere vis cū seculo: ⁊ postea regnare cū christo. Itē Seneca in eplis. Patrie est non exilij frequētia gaudioꝝ. ⁊ numerositates festiuitatū ciues non exules. itē Greg. in moral. A veritatis pabulo ieiuni sunt: q̄ in hac peregrinationis inopia letant. Beati tantū gaudebūt: quātū amabūt ⁊ tantū amabūt: quantū cognoscēt. Itē Aug. de agone.c.x. Gaudet piscis qñ nō videt hamū: escā deuorat: sed quū piscator eū adducere ceperit: viscera torquētur primo: deinde ab omni letitia ꝑ ipsam escā de qua ligat⁹ est ad consumptionē trahit: sicut sunt oēs qui de bonis tēporalibus beatos se putāt. hamū acceperunt. veniet tēpus quo sentiēt quāta tormēta cū auiditate deuorauerūt. Et ideo bonis nihil nocet ꝙ eis hec auferūtur q̄ nō diligūt. bona auferre nemo pōt. ❡ Bern. de libero arbitrio.c.xiiij. Qui letant quū male fecerint ⁊ exultāt in rebus pessimis. Prouer.ij. Tale est qđ faciūt quale quū phrenetici ridēt. Nulla verior miseria: ꝙ falsa letitia. Itē Bern. in sermone de oībus sanctis. Illud verū ⁊ solū est gaudiū/qđ nō de creatura sed de creatore cōcipit: cui cōparata oīs aliūde iocūditas meror est: oīs suauitas dolor est: oē dulce amarū est: om̄e decoꝝ fedū: postremo om̄e quodcūq; delectare pōt, molestū. Itē Greg. in homil. de virginib⁹. Nemo pōt hic gaudere cū seculo: ⁊ illic regnare cū christo. Tulli⁹ de officijs. Gaudia semꝑ animos inquietāt. modus em̄ raro letis reb⁹ imponitur: q̄ magis in tristitijs inuenit. Merito igit dicit. Defecit gaudium cordis nostri. ꝓpter peccata q̄ sunt intra ecclesiā: que tristes nos faciūt effectiue. Tristitia peccati est amaritudo cōscientie que semꝑ est in prauo

opere.de qua Eccli.xiiij.Beatus qui non eſt ſtimulat⁹ in triſticia delicti. Iſid. Uis nunq̄ eſſe triſtis:bn̄ viue. Reus animus nūq̄ ſecurus ⁊ letus eſt. Hiere.xlvj. Uidi eos pauidos ⁊ terga vertētes. Sequit. Uerſus eſt in luctū chorus noſter.i.inſtrumentū leticie.de quo pſ̄.cl. in tympano ⁊ choro. Et Luc.xv.ibi.ſymphoniam ⁊ chorū.⁊ ex̄ de cele. miſ.dolētes.ibi.chori ſilentiū fugiētes. ¶ E Uerſus eſt in luctū.i.triſticiā.vn̄ Augu.ſup illud Mat.v. Beati q̄ lugent. Luctus eſt triſticia de morte charoꝝ. Uere hodie in eccleſia dei nō eſt materia gaudiorū:ſed plāctus ⁊ luctus q: velim⁹ nolimus/pctā grauia ⁊ frequētata/nec p luctū deleta/nobis luctū ⁊ triſticiā intulerūt.neq3 in dn̄o poſſumus exultare:q: iuſti nō ſumus iuxta illud pſ̄.xxxij. Exultate iuſti in dn̄o. Sed vtinā ⁊ lugeremus.q: nō lugemus. ⁊ bonū luctū nobis pcurarem⁹:vt malū luctū expelleremus. Luctus em̄ ſm deū eſt aie contriſtatio:in dolore cordis affectio:quem ſitit ſempiterne feruēter ⁊ impetuoſe querēs:⁊ in priuatione cōſecutionis queſiti doloroſe ⁊ laborioſe perſequēs:⁊ poſt hūc lamētabiliter eiulās. Uel luctus eſt ſtimulus aureus aie oīs adheſionis ⁊ affectiōis nudatiuus.⁊ in viſitatione cordis a ſancta triſticia inſix⁹ timore liquefaciēs ⁊ humiliās.ſm Climac.abba.montis ſynai. ¶ F Sequit. Cecidit corona capitis noſtri. Uere cecidit a capitib⁹ clericorū corona regni/qd̄ in chriſto expectat deſignata.xij.q.j.duo ſunt. pꝓter peccatum q̄d auffert regnū.vn̄ Mat.xxj. Auferet a vobis regnū dei:⁊ dabit genti faciēti iuſticiā.xxiij.q.vij.c.ij. Scd̄m Inno. in ſermone.duplex eſt corona ſanctoꝝ. Una eſt in via:q̄ dat ad meritū:q̄ eſt corona virtutis ⁊ grē:que eſt iuſticia quā candor grē illuſtrat. vn̄ pſ̄.lxiiij. Bn̄dices corone anni benignitatis tue.i.multiplicabis virtutē grē. Habet aūt corona v̄tutis in gyro quatuor p̄ncipales lapides.i.q̄tuor virtutes politicas. A parte anteriori/iuſticiā.q: que ſunt ante/ſunt certa. A poſteriori/prudentiā.q: q̄ ſunt retro/ſunt dubia. A dextra/tēperantiā. q: q̄ ſunt a dextris/ſunt pſpera. A ſiniſtris/fortitudinē.q: q̄ ſunt a ſiniſtris/ſunt aduerſa. In certis eſt adhibēda iuſticia. In dubijs adhibenda prudētia. In pſperis opus eſt tēperātia. In aduerſis fortitudo eſt neceſſaria. ¶ Alia corona eſt in patria. de qua pſ̄.viij. Gloria ⁊ honore coronaſti eū. Hāc coronā perdimus:q: paſſionē chriſti nec in memoria nec in imitatione habem⁹.vn̄.j.Macha.x. Miſit Alexāder.i.chriſt⁹ alleuās tenebras/ab intellectu:vel auferēs anguſtias/ab affectu Ioā.j. Gratia ⁊ veritas p ieſum chriſtū. Ionathe.q̄ interpretat columba doni. Purpurā.paſſionis.vn̄ illud. Ornata regis purpura. Et coronā.i.premiū paſſionis. ¶ Cecidit etiā corona capitis noſtri.q: vitā ⁊ exēpla apl'oꝝ nō tenemus:q̄ ſunt corona principū ⁊ fundamenta eccleſie.ex̄ de elec.fundamēta.lib.vj.vn̄ ſup pſ̄.xx. Poſuiſti in capite ei⁹ coronā de lapide p̄cioſo.dicit gloſ.q: in p̄ncipio ſermonis eius ambierūt eū lapides precioſi.i.apl'i:qui ſunt.xij.lapides in rationali iudicij. Exo.xxviij.⁊ Ezech.xij. fundamēta ſpūalis edificij. Apoca.xxj. ¶ Cecidit etiā corona capitis noſtri.q: fides charitate formata: per quā coronā dat caput noſtrū chriſtus.defecit quaſi.vn̄ Zacha.vj. Sume a trāſmigratione aurū ⁊ argentum.i.charitatē ⁊ fidē. Aurū em̄ ſpecies eſt metallorū. Et facies coronā ⁊ pones in capite ieſu.q: oēm gloriā ⁊ honorē ⁊ virtutē chriſto debemus attribuere.ſicut de ſanctis legit Apoc.iiij. Mittebāt coronas ſuas ante thronū dn̄i dei ſui. Sequit. Ue nobis quia peccauim⁹.ſubaudi.propter qd̄ cecidit corona capitis noſtri:vt premittitur. Ue.i.eterna dānatio. Apoc.viij. Ue Ue Ue habitātib⁹ in terra. Et Eccs.iiij. Ue ſoli.lxxxj. di.in oībus. Et Luc.vj.vbi quater ponit iſtud ve.⁊ Mat. xxiij.vbi ponitur octies ve. Ubi Chryſ. Hec em̄ dictio ve ſemp in ſcripturis d̄r de ijs q̄ nō poſſunt euadere a futuro ſupplicio.propterea factū eſt meſtū cor noſtrū.q: peccauimus:⁊ coronā perdidimus. Nō em̄ bonū (dicebat frater Egidius ſoci⁹ beati Frāciſci) pōt habere in hac vita:qui expectat habere oē malū in alia: Quā leticiā habere pōt: qui ſperat oēm habere ſemp triſticiā? Nā (vt ſatis dictum eſt) oēe pctm̄ triſticiā neceſſariā ſecū portās infert cordi. ¶ Sequit. Ideo contenebrati ſunt oculi nr̄i.ſ.interiores. q: pctm̄ mēti tenebras ingerit:⁊ frequēter cordi.vn̄ Gen̄. xix. Eos qui foris erant percuſſerunt cecitate.loquitur de Sodomitis. Greg. Carnalis delectatio mētē quā inficit/obſcurat:vt videre veri luminis claritatē nō valeat.⁊ vn̄ inferi⁹ delectat:inde caliginē ad ſupna patiat. Apoca.iij. Dicis q: diues.ſupbis loquit. ſum ⁊c̄. Et ſequit.⁊ neſcis q: tu es miſer/⁊ miſerabilis/⁊ paup/⁊ cecus. Apl's vocat pctā opa tenebrarū.dicēs Ro.xiij. Abijciam⁹ opera tenebrarū. Aug.in lib.cōfeſſionū. Et nimis inflata facies claudebat oculos meos. ¶ Occecat etiā auaritia. Exo.xxiij. Nō accipies munera:q̄ excecāt etiā prudentes: ⁊ ſubuertūt v̄ba iuſtoꝝ. Eccl'i.xv. Encenia ⁊ dona excecāt oculos iudicū.xj.q.iij.paup.⁊.c.quatuor. Paſtores hodie eccl'ie/pꝛ cōiter/ceci ſunt vtraq3 cecitate ignorātie ⁊ pcti.⁊ adimplet illud Eſa.lvj. Oēs beſtie agri venite ad deuorandū:vniuerſe beſtie ſaltus.ſpeculatores ei⁹ceci oēs. Beſtie demones/q̄ſi vaſtie a vaſtādo.pſ̄.lxxiij. Ne tradas beſtijs aias cōfitentiū tibi ⁊c̄. Beſtie agri/ſunt q̄ impugnāt actiuos. Beſtie ſaltus/q̄ cōtēplatiuos. Speculatores prelati ſunt. Eze.iij.ibi. Fili hoīs: ſpeculatorē dedi te domui iſrl'. Un̄ pōt exponi lr̄a ſuperior. Cōtenebrati ſunt oculi nr̄i.ſ. p̄lati:q̄ ſunt oculi in eccl'ia: pſpiciētes agēda ⁊ cauēda in ſubditis.xciij.di.diaconi.j.⁊.ij.⁊ ex̄ de of.archi. ad hec. Et de talib⁹ oculis dicit pſ̄.lxviij. Obſcurētur oculi.i.prelati gloſ.eoꝝ ſubditoꝝ.ne videāt.xxxvij.di.§.vt itaq3.vt ceci cecis ducatū prebēres/cū eis in foueā peccati pariter cadāt Luc.vj.⁊ pre.§.⁊.xxxviij.di.q̄ ipſis.⁊ ex̄ de eta.⁊ q̄li. cū ſit. Mat.xxiij. Duces ceci.excolātes culicē.camelū aūt glutientes:⁊ ante p̄miſit in preal.c. Ue vobis duces ceci.⁊ ſequit ſtulti ⁊ ceci.⁊ poſt ſequit.q̄d em̄ maius eſt ⁊c̄. vbi Orige. Quō aūt nō exiſtimant ceci:q̄ non vident q̄m nihil pdeſt tantū eſſe diſpēſatorē in reb⁹ minimis: quū p̄ncipalia negligūtur. ¶ Sequit in Thren̄. Propter montē ſyō q: diſperijt. Mons ſyō eccleſia eſt ſpeculatiua dicta mons dn̄i. Eſa.ij. Uenite aſcēdam⁹ ad montē dn̄i. Diſperijt in malis filijs ſuis impudicis.pſ̄.lxxxij. Diſperierūt in endor: facti ſunt vt ſtercus. vt.ſ̄.dixi in Thren̄.iiij.v̄. ſequit in ar. illo. Un̄ ⁊ pꝓterea de terra viuētiū taliū memoria diſperibit. pſ̄.cviij. Diſpereat de terra memoria eoꝝ. ¶ G Uulpes deambulauerūt in eo.heretici multi i eccl'ia.ex̄ de purga. ca.inter. Amb.ſup Lucā. Uulpes nunq̄ māſueſcit: nec eſt alicui vſui aut cibo vtilis. ¶ Orig⁹ ſup cantica. Uulpes eſt aial qd̄ quū eſurit/apto ore ſe mortuū fingit. heretic⁹ per abſtinētiā. Mat.vj.vt ſimplices deuorēt. ſimplicitatē ſimulat doloſus. Mat.vij. Attēdite a falſis pphetis q̄ in conuēticulis occultis habitāt. C.de epiſ.⁊ cle. cōuēticulā. ex̄ de here. excōicam⁹.j.§.adijcim⁹.xxiij.q.vlti. Fetet/p doctrinā erroneā. Nō gradit/p recta itinera veritatis. Inſidias tēdit/vt capiat ſimplices.⁊ ita aues decipit ⁊ deuorat plena fraudis:in foueis ſemp latere deſiderās: odore tetro putēs:nūq̄ rectis itinerib⁹ ſed tortuoſis anfractib⁹ currēs:inſidias caſib⁹(al's canibus)tendēs:q̄ oīa hereticis cōueniunt. ¶ Amb.ſup Beati immaculati. Sāſon binas vulpes ſibi nexuit:ad quarū caudas faces colligauit per hoc ſignās q̄ heretici linguā liberā habeāt ad latrandū:ſed erit⁹ impeditos.ſinē vero fraudis ſue incēdio deprauant. Can̄.ij. Capite nobis vulpes paruulas q̄ demoliunt vineas.i.eccl'ias. Sicut vulpes habēt anhelitū fetidū:ita heretici fetidā doctrinam. de talibus vulpibus ex̄ de hereti. excōicamus.j.⁊.c.excōicamus.ij.⁊ de purga.ca. inter ſolicitudines.in pn. ¶ Noie etiam vulpiū doloſi et ficti in eccleſia intelliguntur.vn̄ ſuper illud Mat.⁊ Luce ix. Uulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos. Aug.de verbis dn̄i. Filius hoīs non habet vbi reclinet caput in fide tua:q: doloſus es.quō enim doloſus ſequitur ſimplicitatem. Item Greg.in moral'. Uulpes valde fraudulenta ſunt animalia:que in foſſis aut ſpecubus abſcōdūtur.

Sctōꝝ corona duplex.

Uulpibus cōparant heretici.

quūq; apparuerint: nūq̄ rectis itineribus/ſed tortuoſis
currūt. volucres ꝓ alto volatu ſe ſubleuant. Nomine er
go vulpium/doloſa atq; fraudulenta: noīe autem volu/
crum ſupba demonia deſignātur. ac ſi dicat/fraudulēta
⁊ elata demonia in corde tuo inuenīūt habitationem. hu
militas autem mea requiē in ſupba ⁊ doloſa mente non
inuenit. ¶ Gualfredus. Quid nobis ꝓdeſt chriſtianos
dici: ⁊ eſſe potius antichriſtos: quid ꝓdeſt hoīes ab homi
nibus appellari: ⁊ iudicio veritatis canes malitia: ſues
immūditia: vulpes aſtutia: vana gloria volucres reputa
ri: Tales vulpes partes vulpiū. i. demonū erunt. ps. lxij.
partes vulpium erūt. Sequitur. Tu aūt dñe in eternum
ꝑmanebis. ps. c. Tu aūt idem ipſe es ⁊ anni tui nō defi/
cient. ⁊ foliū tuū in generationē ⁊ generationē. ps. cxliiij.
Regnū tuū regnū omniū ſeculoꝝ. ⁊ dñatio tua in oī ge.
⁊ gene. Quare in perpetuū obliuiſceris noſtri: Deus no
ſter noſtri nō obliuiſcitur: ſed nos eius ꝓpter peccata no
ſtra. vnde humano more loquit̄ Hiere. ij. Populus vero
meus oblitus eſt mei dieb⁹ innumeris. ps. cxxxvj. Si obli
tus fuero tui hieruſalem obli. dē. dextera mea. Exo. xxxij.
in cantico Moyſi. Et oblit⁹ es dñi creatoris tui. ps. lxxvj.
aut obliuiſcet̄ miſereri deus. q. d. nō. Et iterū. Nūquid in
eternū iraſceris nobis: ¶ Derelinques nos in longitu/
dine dieꝝ. ita ſi nos te dereliquerimus. ij. Paral. xv. Dñs
vobiſcum q: fuiſtis cum eo: ſi queſieritis eū: inuenietis. ſi
autē̄ dereliquerit̄ eū: derelinquet vos. ¶ Cōuerte nos
dñe ad te ⁊ cōuertemur. ps. lxxxiiij. Cōuerte nos deus ſa
lutaris noſter. ps. lxvij. dixit dñs ex baſan. i. cōfuſione con
uertam: cōuertam in ꝓfundū maris/ꝑnic. Thre. ij. Ma
gna eſt ſicut mare cōtritio tua. ps. cxxv. Conuertere dñe
captiuitatē noſtrā. ps. vj. Cōuertere dñe ⁊ eripe animam
meā. Jo. vj. Nemo pōt venire ad me/niſi pater meus tra
xerit eum. vbi Chryſo. Hic aūt inſiliūt Manichei dicen/
tes/qm̄ nihil in nobis eſt poſitū. ſed hoc nō quod in no/
bis eſt deſtruit. Sed oſtēdit nos diuino auxilio indigen/
tes. Jtem Augu. Trahit pater ad filium eos qui ꝓpter/
ea credunt in filium/ quia eum cogitant patrem habere
deum. deus em̄ pater equalem ſibi genuit filiū: ⁊ q̄ cogi/
tat atq; in fide ſua ſentit ac ruminat equalem eſſe prī euz
in quē credidit: ipm̄ trahit pater ad filium. Jtem Augu.
Nullum credimus ad ſalutem niſi deo inuitante venire.
nullum inuitatū ad ſalutem ſuā niſi deo auxiliante ope
rari. nullum niſi orantem auxilium ꝓmereri. ¶ Et cōuer
temur: in toto corde: in ieiunio/⁊ fletu ⁊c. Johe. ij. de pe.
diſt. j. §. hoc idem. dī. vij. nullus. ℣. ꝙ q̄uis. ⁊ cōuertemur.
vtinā hic. ps. lxxij. Cōuertetur populus meus hic. in hac
vita. ſed nō tardemus. Eccl'i. v. Ne tardes cōuerti ad do
minū. ⁊ ne differas de die in diem. Aug. Jpſa res eſt que
multos occidit: quū dicunt cras cras. ⁊ ſubito clauditur
oſtium. ⁊ remanſit foris cū voce coruina: quia nō habuit
gemitū colūbinū. cras em̄ cras/vox coruina eſt. vñ con
ſuetudinarij pctōres difficillime conuertuntur. Amos. j.
Super tribus ſceleribus damaſci ⁊ ſuꝑ quatuor nō con/
uertam. Hiero. Primū pctm̄ eſt cogitare que mala ſunt.
Scdm̄ cogitationibus acquieuiſſe puerſis. Tertium/qd̄
mente decreueris opere compleſſe. Quartū/poſt pecca/
tum non agere penitentiā: ⁊ ſuo ſibi cōplacere delicto. de
pe. diſt. j. ſuper tribus. ⁊ dī. ij ſicut tribus. quia aſſidue pec
cantiū non miſeretur deus. xciij. diſ. diaconi. v. in ſi. Oſee
xiiij. Cōuertere iſrael ad dñm deum tuū: qm̄ corruiſti in
iniquitate tua. Ad hoc inuitat dñs Prouerb. j. Conuerti
mini ad correctionē meam. Et niſi fuerimus cōuerſi: gla
dium ſuū eterne dānationis vibrauit. ps. vij. Niſi cōuerſi
fueritis gladium ſuū vibrauit. Cōuertamur ad eū: q: be/
nignus eſt. Johe. ij. Cōuertimini ad dñm deum veſtrum:
q: benignus ⁊ miſericors eſt. Et ſequit̄. Et pſtabilis ſuꝑ
malitia ⁊c. Bern. Si ſupra modū peccaui: nō deſpero. q:
ſupra modū doluit in quo reſpiro. ſi exacerbatur immani
nitate ſceleris noſtri: mitigabitur i dolore filij ſui. ¶ Jn/
noua dies noſtros ſicut a pncipio. Typice. oratio Hiere.
fit pro iſta eccleſia que tātū defecit a perfectione ⁊ ſancti
tate ſua: vt innouetur in plenaria ſanctitate: ſicut fuit in
eccleſia pmitiua. ſed iſta innouatio nō fiet: niſi prius fiat
purgatio: ⁊ vitiorum eliminatio. vt adimpleatur illud
Malach. iij. Et purgabit filios leui. ſcilz clericos: ⁊ cola/
bit eos quaſi aurum ⁊ quaſi argentum: ⁊ erūt offerētes
dño in iuſtitia ſacrificia: ⁊ placebit dño ſacrificium Juda
⁊ hieruſalem ſicut dies ſeculi ⁊ ſicut anni antiqui. q̄ ver/
ba exponūtur ab Hiero. l. diſt. ⁊ purgabit.

¶ Articulus. iij. A

Hec autem renoua
tio eccleſie que fit per penitentiam. pul/
chre figurat̄. j. Machab. iiij. vbi Judas
id eſt dns papa vicarius chriſti deſcēdē/
tis de tribu Juda. Matth. j. Confeſſor
eccleſie pncipalis. Unde Judas interpretatur confitēs
vel glorificans. ait fratribus ſuis. cardinalibus ⁊ p̄latis.
ex̄ qui fi. ſunt le. ꝑ venerabilem. §. ſunt autem. xcix. dī. ecce.
ex̄ de crimi. fal. ꝙ graui. Aſcendamus mūdare ſancta. q̄
quātum ad alios coinquinātur: nō quātum ad ſe. xlix. dī.
ſacerdotes. xv. q. ſi. c. ſi. quātum ad alios ſancta. Et reno/
uare. Et aſcēderūt ad montē ſyon. i. in eccl'iam. i. intraue/
runt ad ſeipſos aſcendentes ſuꝑ ſe. Luce. xv. de filio ꝓdi/
go dicitur in ſe aūt reuerſus. vbi Amb. Bene autem in ſe
reuertitur: qui a ſe receſſit. etem̄ quia ad dñm reuertitur:
ſe ſibi reddit: ⁊ q̇ recedit a chriſto: ſe ſibi abdicat. ¶ Aug.
de q̄ſti. euange. Jn ſe aūt reuerſus eſt: quū ab eis que fo/
rinſecus fruſtra illiciūt ⁊ seducūt: in ꝯſcientie ſue interio
ra intentionē reduxit. Et viderūt ſanctificationē̄ deſer/
tam. ad lr̄am. i. eccl'iam a ſanctitate corruiſſe. Uel. i. men/
tem a dei gr̄a derelictā. Oſee. ix. Ue eis quū receſſero ab
eis. Et altare ꝓfanatū. ꝑ indigne in eo celebrātes. xlix. dī.
c. ſi. ps. lxxviij. ꝓfanaſti i terra ſanctuariū eius. Uel. i. cor
immūdis cogitationibus ⁊ affectionib⁹ repletū. Thre. ij.
Repulit dñs altare ſuū tamq̄ execratum: eo ꝙ hō ſtatuit
ſibi idolum pcti. vnde. j. Reg. xv. ſuꝑ illud Quaſi peccatū
ariolandi eſt repugnare: ⁊ quaſi ſcelus idololatrie nolle
acquieſcere. dicit expoſitor. Jdolū hoīs eſt quicq̄d plus
q̄ deum colit ac diligit. maledixit ſanctificatiōi ſue. Ma
lach. ij. Maledicā benedictionibus veſtris. j. q. j. maledi/
cam. i. maledicturū ſe eſſe predixit: niſi reconcilietur. Et
ſequit̄. j. Macha. iiij. Et portas exuſtas. i. ſenſus ardenti
illicitoꝝ deſiderio iā cōſumptos. Hiere. ix. Aſcēdit mors
per feneſtras. Et in atrijs virgulta nata. i. mala opera ex
terius ꝓcedentia. Et paſtophoria dirupta. i. loca in qui/
bus ſacerdotes coram dño ſacrificia comedebāt. i. medi/
tatiōes de vita eterna: q̄bus reficitur aīa. Job. xxxvj. Re/
quies mēſe tue erit plena pinguedine. Sciderūt veſtimē
ta ſua. ꝑ ꝯtritionē. ⁊ de pe. dī. j. ſcindite. Et planxerunt plan
ctu magno. Hiere. vj. Luctū vnigeniti fac tibi plāctū ama
rū. de pe. dī. j. petrus. ⁊ c. lachryme. in pn. dī. Et ipoſuerūt
cinerē ſuꝑ caput ſuū. ꝑ mortis ꝯſiderationem. Geñ. xviij.
Loquar ad dñm quū ſim puluis ⁊ cinis. de pe. dī. j. predi/
xerat. Et ceciderūt in faciem ſuꝑ terram ꝑ humiliationē.
Geñ. iij. Reuertaris in terrā: quia puluis es ⁊c. Et excla/
mauerūt tubis. per confeſſionem. Eſa. xxiij. Frequenta
canticū. ſcz cōfeſſionis. ps. cxviij. Clamaui in toto corde
meo. Et clamauerūt in celū. ꝑ cordis intētionē quā exau
dit deus. ps. xxxiij. Clamauerūt iuſti: ⁊ dñs exaudiet eos.
¶ B Sequit̄ de emūdatione que eſt excifio ⁊ execratio
pctōꝝ. Et elegit ſacdotes ſine macula. q: maculoſi nō de
bent offerre. j. q. j. ſacerdotes. Leuit. xxj. xlix. dī. hinc etem̄.
Sine macula. ꝯſcientie. Job. xj. Si nō ꝑmanſerit in taber
naculo tuo. ſcz cordis. ps. xlvj. Sāctificauit tabernaculū
ſuū al. Jniuſtitia: Tunc leuare poteris faciē tuā abſq; ma
cula. Sine macula lingue. Jac. iij. Lingua cōſtituit̄ in mē
bris nr̄is q̄ maculat totū corpus. Sine macula vite. Job
xvj. Si adheſerit manibus meis macula: ſeram et alius
comedat. Uñ in canonica Jude. Odiētes eā q̄ carnalis

eſt maculatam tunicam. Macula fame, de qua Eccl'i
xxxiij. Ne dederis maculam in gloriā tuā.i.in famā tuā.
Eccl'i.xi. In electis ponit maculam. Sap.x. Mendaces
oſtendit qui maculauerūt illum. De iſtis maculis Chryſ.
Clerici nullam debēt habere maculam: neq; in cogitatu:
neq; in verbo: neq; in facto: neq; in opinione. q: ipſi ſunt
pulchritudo ⁊ virtus eccleſie. ⁊ ſi mali fecerint totam de/
turpant eccl'iam. ex de vo. ⁊ vo.re. magne. Voluntatē ha
bentes in lege dei. ps.j. Et in lege dei medi. die ac nocte.
xxxvij.di.c.ij. ⁊ xxxviij.diſt.c.j. ⁊ xxxvj.di.§.ecce. ¶ Et mū
dauerūt ſancta. in quo innuitur ꝙ bonus ⁊ diſcretus cō/
feſſor: eſt eligendus. de pe.diſt.vj.c.j. Moraliter ſacerdo/
tes mūdantes aīam ſunt ieiuniū. de peni.di.v. ſint tibi.cō
tra luxuriā. elecmoſyna cōtra auaritiam. de pe.di.j. medi
camentū. oratio cōtra ſupbiam. Et deſtruxerūt altare p/
fanatum, cōgeriem peccatoꝝ. Et tulerunt lapides conta
minationis.i.peccata cōtaminantia. In locū mūdum.ſ.
in memoriā recolentes ea ad deteſtandū: nō ad delectan
dum. Eſa.xxxviij. Recogitabo tibi omēs annos meos in
amaritudine aīe mee. q: nullum tale remediū/ſicut con/
tinuata memoria delictoꝝ. de pe.di.iij.iudas. de hoc legit
⁊ no.xxxij.q.vij. nō ſolum. in gloſ. ſcȝ vt delectetur. ¶ Se/
quit de renouatione: q̄ eſt reparatio virtutū. Et edifica/
uerūt altare nouū: ſm illud qđ fuit pus. ſcilȝ in eccl'ia pri
mitiua. ⁊ altare cor. Leuit.vj. Ignis in altari meo ſemper
ardebit. charitas in corde. ps.l. Cor mundum crea in me
deus: ⁊ ſpm̄ rectū innoua in viſceribus meis. q.d. a vitijs
mūda: virtutibus innoua. Et edificauerūt ſancta. ſcȝ bo
nas cogitationes: ⁊ caſtas affectiones. Et q̄ intra domū
erant intrinſecus.i.ipſam ꝯſciētiam. ⁊ edem ⁊ atria ſan/
ctificauerūt.i.aīam interius: ⁊ corpus exterius. Et fece/
runt vaſa ſancta noua. in nouitate cōuerſationis compo
nendo ſenſus ⁊ corda ſua. Eph.iiij. Renouamini ſpiritu
mentis veſtre: ⁊ induite nouū hoīem: qui ſm deuȝ crea/
tus eſt. Et intulerunt candelabrū.i.exemplū bonoꝝ ope/
rum. Matth.v. Luceat lux veſtra corā hoībus. ar.xj.q.iij.
nō ſunt audiendi. Et altare incenſoꝝ.i.orōnis ſtudium.
ps.xl. Dirigatur dñe oratio mea ſicut incenſum in cōſpe/
ctu tuo. Et menſam. refectionē ſcripturarū. Exo.xxv. Po
ne ſup menſam panes. Et coronam. ſicut ibi dicit. Coro/
na vero.iiij. digitis alta fuit. quia ſm gloſ. p doctrinā q̄tu
or euāgeliſtarū ad ipſam puenitur. ⁊ in ps.xxij. paraſti in
cōſpectu meo mēſam. ſcȝ ſacram ſcripturā. ⁊ Eccl'i.xxix.
Tranſi hoſpes ⁊ orna mēſam: ⁊ que in manu habes ciba
ceteros. Et accenderūt lucernas.i.opa charitate iforma/
uerūt. de pe.diſt.ij. firmū. Et apprehenderunt velamina
(al's velamenta) ſcȝ grām humilitatis ⁊ timoris que oc/
cultant ⁊ ſeruant bona interiora. Matth.vj. Et ꝯſumma
uerūt oīa ⁊c. quia nihil d: actum quū aliquid ſupeſt ad
agendū. legitur ⁊ no. ex de renun.c.j. oīa ⁊c. ¶ Ad iſtā re/
nouationē in eccleſia faciendā inuocandus eſt ipſe eccle
ſie inſtitutor: ⁊ dicendū Emitte ſpm̄ tuū: ⁊ creabūtur. ps
ciij. q: ſine ſpiritu dei nihil eſt hō. Creare em̄ eſt aliquid
de nihilo facere. Et renouabis faciē terre. Eccleſie. vt ſit
noua creatura. Grego. Preſentem mundum deſpicere:
trāſitoria non amare: mentem medullitus in humilitate
deo ⁊ primo ſternere: cōtra illatas ꝯtumelias patientiā
ſeruare: ⁊ cuſtodita patientia dolorē malitie a corde re/
pellere: egenis propria tribuere: aliena minime ambire:
amicum in deum diligere: ⁊ inimicū ppter deum: de affli
ctione proximi lugere: de morte eius q̄ inimicus eſt nō ſe
exaltare: hec eſt noua creatura. Et hoc eſt qđ dictum eſt
in litera innoua in.§. ⁊ ar.prece. in ſi. ¶ E Innoua dies
noſtros. Vere melior erat eccleſie pmitiue. ps.lxxxiij. dies
vna/ſup milia illius eccleſie que nūc currit. dies illa ſupe
rabat incōparabiliter diem iſtā. Eccl'i.xxxiij. dies diem ſu
perat. Illi fuerūt dies ſalutis. ij. Coꝛ.vj. dies hodierna di
es ire ⁊ amara valde. Sopho.j. Ve nobis q: declinauit
dies. Hiere.vj. Utinā aſcendamus in nocte.i. peniteam⁹
in morte vere. qđ raro ꝯtingit. Aug. Multos ſolet ſero/
tina penitentia decipere. de pe.di.vij. nullus. ¶ Illa dies
primoꝝ patrū eccleſie dies ſancta. Nume.xxviij. Dies pri/
mitiuoꝝ quādo offeretis nouas fruges dño. dies vene/
rabilis ⁊ ſancta erit. noue fruges noue virtutes ſunt ho
minē innouantes. ij. Coꝛ.ix. Augebit incremēta frugum
iuſtitie veſtre. ¶ Illi patres portabūt pondus diei ⁊ eſt⁹.
Matth.xx. vbi Greg. Pondus diei et eſtus ferre eſt per
longioris vite tempora carnis ſue calore fatigari. Porta
bāt etiā illi pr̄es onera ſua. defectuū ſuoꝝ adinuicē. Gal.
vj. Unde vnus patruȝ dixit alteri portanti mortuū ad ſe/
pulcrū. porta viuos nō mortuos. Sed ve nobis. q: vnuſ/
quiſq; noſtrū onus pctōꝝ ſuoꝝ portat. Gala.vj. neq; p̄la/
tos cōportatores habemus. Bern. Quem p̄latoꝝ dabis
mihi hodie q̄ potius nō intendit burſis implendis: ꝙ vi/
tijs extirpandis: ¶ Illoꝝ etiā patrū iuſtoꝝ ſemita arcta
via. q: arcta eſt via q̄ ducit ad vitā. Matth.vij. ⁊ Lu.xiij.
quaſi lux ſplendens pcedebat ⁊ creſcebat vſq; ad pfectā
diem. Prouer.iiij. de pe.diſt.iiij. nō reuertebant. Apud il/
los pr̄es dies expiationis.i. cōtritionis ⁊ purgatiōis aīe
erat celeberrimus: ⁊ vocabat ſanctus. Leui.xxiij. ¶ Con
tra eos tota die verecūdia erat. ps.xliij. ⁊ peccādi ⁊c. pec/
cabant in ꝯfitendo ſanctā verecūdiā. ſuſtinendi etiā. ſed
vere dies peregrinatiōis noſtre in iſto tpe parui ⁊ mali.
Geñ.xlvij. q: parū viuim⁹: ⁊ multū peccamus: ⁊ obūbra/
mur pctis noſtris in die belli in quo ſuccūbim⁹. ps.cxxxix.
obūbraſti ſup caput meum in die belli ⁊c. ¶ Siluit terra
in diebus illis a pctō ꝯtra ꝯſcientiam murmurāte. q: ve
ra obedientia tūc regnauit: ⁊ q̄rebat vnuſquiſq; bona gē
tis ſue.j. Macha.xiiij. vbi d: Siluit terra Iuda in dieb⁹
Simonis: queſiuit em̄ bona gētis ſue ⁊c. Simon obedi/
ens interp̄tatur. nūc pctā ſtimulant cōſcientiā. cōtra nos
inobedientes deo ſumus/ ⁊ p̄latis eccleſie: iudicātes eoꝝ
iuriſdictionē: ppter malā vitam eorū. qđ fieri non debet.
xix.di. ſm. vnuſquiſq; quaſi querit malū ꝯtra proximū ſuū:
quia ignis charitatis extinctus eſt. maxime ppter vitiuȝ
ſimonie.j.q.j. ſicut eunuchus: ¶ In eccleſia pmitiua pa/
tres noſtri ſabbatizabant.i.a ſeruili opere qđ eſt peccare
requieſcebant. Hiere.xvij. Cuſtodite aīas veſtras. ⁊ noli
te onera ſcȝ pctōꝝ portare in die ſabbati.i.requiei. q: vera
requies eſt nō peccare. Aug. Oīs homo malus ſabbatū
hr̄e non pōt: nunq̄ em̄ illi ꝯſcientia requieſcit. cui autem
bona ꝯſcientia eſt: trāquillus eſt: ⁊ illa trāquillitas ſabba
tum cordis eſt. ¶ Nos autē hodie dicam⁹ cū Hieremia.
Maledicta dies in qua nati ſum⁹.i. malo pene pnīe addi
cta. Hiere.xx. ⁊ cū Iob. Pereat dies in qua nati ſumus.
Iob.iij. Naſcitur hō cū oſtentat ⁊ laudatur. Talem dieȝ
hoīs deſideramus hodie: in potentijs oſtentari: placere
hoībus: ⁊ coꝝ adulationes recipere. Talem diē nō deſide
rat hieremias. Hiere.xvij. Diem hoīs non deſideraui: tu
ſcis. Sequitur in threñ. in orōne hieremie. Sed pijciens
repuliſti nos. ſcȝ peccata noſtra. ps.lix. De⁹ repuliſti nos
al's non repellet domin⁹ plebem ſuam. ps.xciiij. Irat⁹ es
contra nos vehemēter: quia vehementer offendimus. q:
iſto tēpore iniquitates noſtre ſupergreſſe ſunt caput no/ Ira dei
ſtrum. ps.xxxvij. ſm Greg. aūt Ira dei non eſt vt hoīs.i. qlis ſit
perturbatio concitati animi: ſed tranquilla iuſti ſuppli/
cij conſtitutio. de pe.diſ.iij. pductior. ⁊ Hierony. Neq; em̄
deus hoībus iraſcitur: ſed vitijs. que quū in homīe non
fuerint: nequaq̄ punit qđ mutatū eſt. de pe.di.j. quāobrē.
⁊ Aug. Indignatio eius nō vltionis executio: ſed magis
abſolutionis operatio eſt. de pe.di.j. ſed cōtinuo. dixi de hoc
etiam ſupra in threñ. ſuper verbo. compulit dñs furorem
ſuū. in ſi. dicamus ergo dño. Domine ne in furore tuo ar/
guas me: neq; in ira tua corripias me. vbi Bern. Ut oēm
in me excellentiā cōprimat/nō accenſus furor: ſȝ infuſus
amor: vtinā diſcam nō ſupbire: ſed humile ſapere vnctio/
ne potius ꝙ vltione in grā. vehemētia ergo ⁊ magna no
ſtra ⁊ multa peccata petamus cum Dauid p magnā dei
miſericordiā indulgeri. ps.l. miſerere. de pe.di.ij. ſi enim
inquit. ante ſi. per colum. Nec deſperemus cū cayn/dicē/

tes. Maioꝛ eſt nr̃a iniq̃tas ꝙ vt veniã mereamur. Gen̄. iiij. de pe. diſ. j. §. deniq̃. v̄. cayn. Sed dicam⁹ cũ Manaſſe dn̄o deo noſtro. Immenſa v̄o ⁊ inueſtigabilis mĩa pro⸗miſſionis tue: qm̄ tu es dñs altiſſimus ſup oẽm terrã: lon ganimis/⁊ multum miſericoꝛs: ⁊ penitens ſup malitias hoĩm. Peccauim⁹ ſup numerũ arene maris: ⁊ multiplica te ſunt iniquitates noſtre. Incuruati ſumus multo vincu lo ferri: ⁊ non eſt reſpiratio nobis: q: excitauimus iracũ⸗diam tuã: ⁊ malũ coꝛam te fecimus: ſtatuentes abomina tiones/⁊ multiplicãtes offenſiones. Et nunc flectim⁹ ge nua coꝛdiũ noſtroꝝ p̃cantes a te bonitate. Dñe peccaui⸗mus. dñe peccauim⁹. iniq̃tates noſtras agnoſcimus. pe⸗timus rogãtes te. dñe remitte nobis: ne ſimul pereamus cũ iniq̃tatibus noſtris. neq̃ in eternũ reſerues mala no⸗bis: q: idignos ſaluabis nos ſm̄ miſericoꝛdiã tuã. ij. Pa⸗rali. vlti. in fi. Aug. Nullus de dei mĩa diffidat maioꝛẽ eſſe ꝙ noſtra miſeria. tardius ſiquidẽ videt̃ ei veniã dare/ꝙ pctoꝛi accipere. ſic em̄ feſtinat a toꝛmento ↄſcientie reum abſoluere: quaſi eũ plus cruciet cõpaſſio miſeri: ꝙ ipſum miſerũ paſſio ſui. Nũc vero ad thꝛen̄. p̃ncipium reuerta⸗mur: ⁊ quatuoꝛ eius capitula cũ oꝛatione Hieremie per oꝛdinem exponamus: ⁊ adhuc eccleſiam plangamus.

¶ Aleph. lr̃a hebꝛaica interp̃tat̃ doctrina tentationũ.

¶ Articulus. iiij.

Lamẽta tionum hiermie interpꝛe tatio.

Quomodo gloſ. af

fectuoſe. admiratiue. Luce. j. quomõ fiet iſtud. xxvij. q. ij. §. j. v̄ſi. cũ ergo doctrina. gloſ. Uera aũt doctrina eſt qua deus co gnoſcit̃: ⁊ vniuſcuiuſq̃ ſtat⁹ vel defect⁹ nõ ignoꝛat̃. vñ Eſa. xxiiij. Gloꝛificate dñm in doctrinis. Hanc plebs iudeoꝝ nõ habuit: ideo hoſtibus ſubiacuit. Unde bñ Hieremias ſpũ meroꝛis plen⁹ ait. Et factũ eſt poſtꝙ in captiuitatem redactus eſt iſrl̃: ⁊ hierl̃m deſerta eſt: Sedit Hieremias flens: ⁊ planxit lamentatione hac in hieruſalẽ: ⁊ amaro animo ſuſpirans ⁊ eiulans dixit. Quõ ſedet ſola ciuitas plena pp̃lo ⁊c. Principiũ thꝛeno⸗rũ. Hieremias qui interp̃tatur excelſus dño: plus ſignifi cat virũ pfectũ qui plangit hierl̃m: q̃ interp̃tat̃ pacifica. i. ſup eccl̃iam militantẽ: que receſſit a pace virtutũ: ⁊ q̃ du⸗cta eſt in captiuitatẽ vitioꝝ: q̃ faciũt hoĩem ſeruũ ⁊ capti⸗uũ. Jo. viij. ⁊ vide qđ dixi. s. ar. ij. in oꝛone hieremie. Re⸗coꝛdare. in v̄bo. ſerui dñati ſunt noſtri. Et ſedit ſolus in amaritudine. idẽ thꝛe. c. iij. ſedebit ſolitari⁹. ⁊ op. facit ad hoc. xj. q. iij. quãdo. ¶ Non plangit menia ciuitatis. ſicut nec chꝛiſtus hierl̃m: ſed pp̃lm. Luce. xix. Sed tropice po⸗pulũ in captiuitatẽ ductũ. vñ Eſa. j. Et relinquet̃ filia ſyõ ſicut tuguriũ in cucumerario: ⁊ ſicut ciuitas q̃ vaſtatur. Similis locutio in Michea. iij. c. Judices (al's p̃ncipes) eius in munerib⁹ iudicabãt. ſacerdotes eius in mercede reſpondebãt (al's docebãt) ⁊ pphete eius in pecunijs di uinabãt: ⁊ ſup dñm requieſcebãt dicentes. Nõne dñs eſt in nobis: nõ veniẽt ſup nos mala. Idcirco ꝓpter vos ſyõ quaſi ager arabitur: ⁊ hierl̃m vt cuſtodia pomerij erit. ⁊ trãfferuntur hec v̄ba ⁊ exponũtur. j. q. j. iudices. Et ſic ſit vehemens exclamatio ꝓphete/plena fletibus/plena do⸗loꝛibus/plena admiratione ⁊ ſtupoꝛe/dicentis. Quõ ſe⸗det. Sicut em̄ cantica canticoꝝ Salomonis p̃cellũt alia cantica. in q̃bus ſponſus chꝛiſtus ⁊ ſponſa eccleſia dulci⸗bus fruũtur amplexib⁹: ita ⁊ lamẽtatiões Hieremie tro pice ſup eccl̃iam ſunt lamẽtationes lamentationũ: in q̃⸗bus ſpõſi chꝛiſti a ſpõſa eccl̃ia abſentia ꝓpter multã p̃ua ricationẽ mult[ ] flerib⁹ deploꝛat̃. quũ dic̃. Quõ ſedet: Can tica decẽt in p̃ria. Apoc̃. v. ibi. ⁊ cantabãt ⁊c. ⁊. xiiij. ibi. Et cãtabãt ⁊c. Tob. xiij. ibi. cantabit̃ alleluia. Lamentatiões i hui⁹ vite miſeria. hinc Dauid p̃s. lxiiij. Te decet hymnus de⁹ in ſyon. ⁊ alibi. p̃s. lxxxiij. Btũs vir cui⁹ eſt auxilium abs te aſcẽſiones in coꝛ. ſuo. diſ. in val. lachꝛy. in loco quẽ poſuit. ¶ A Luget aũt Hieremias quadrato alphabe⸗to per quatuoꝛ. c. thꝛenoꝝ: vt oẽs ad lamẽta inuitet. q: hõ quatuoꝛ elementis ⁊ humoꝛibus compactus. ex de cele. miſ. in quadã. §. ſi. contra. iiij. euangelia ⁊. iiij. ↄcilia gene ralia q̃ ſunt ſicut. iiij. flumina paradiſi: in quibus velut in quadrato lapide ſancte fidei ſtructura cõſurgit ⁊ perma net. ⁊. iiij. v̄tutes cardinales. de q̃bus Sap̃. viij. peccauit. maxime iſtis tẽpoꝛibus malis. xv. di. c. j. et. c. ſicut. ex de re⸗nũ. poſt trãſlationẽ. §. verũ. Juſtuꝫ eſt ergo vt cũ ꝓpheta pctã noſtra cũ q̃ternario numero defleamus: ⁊ materiali numero nos intus exteriuſq̃ renouem⁹. de q̃ renouatiõe ſupꝛa in oꝛone Hiere. thꝛe. iiij. ſcripſi. in. §. p̃ce. p̃s. cxxxvj. ſup flumina. de pe. di. iij. in ſalicibus. vt q̃ ſup flumina Ba byionis captiui tenemur: abſoluti pnĩa/⁊ gratia pfuſi in noſtra ſyon eccleſia triũphante vera libertate pfruamur. Conſtat aũt multa gñ̃a rerũ eſſe: ⁊ q̃rere multas differẽ⸗tias lachꝛymarum. aliter pꝛopꝛia dãna: aliter plãgimus aliena. id eſt aliter ploꝛamus deſideria celeſtis patrie. ali ter pꝛo ſcelerũ immanitate et terroꝛe gehẽne. vñ Dauid p̃s. xlj. Fuerũt mihi lachꝛyme mee pa. ⁊c. Et alibi. Labo⸗raui in gemitu meo. His affectib⁹ fideles mouent̃. q̃ to⸗tum illud volumen Ezech. in ſenſum mentis traijciũt in quo erant ſcripte lamentationes carmen ⁊ ve. Ezech. iij. in pn. al̃. c. ij in fi. p̃s. cxviij. Exit⁹ aquarũ deduxerũt oculi mei ⁊c. vbi expoſitoꝛ. Tunc aqua vere deducit̃: qñ alter⸗nis vicibus/nũc hec nũc illa culpa diluitur. quũ viciſſim modo pꝛo hac modo ꝓ illa gr̃a fletus effuderit. Deducit aquã: qui nũc ſua/nũc aliena pctã deflet. vel qui nunc pꝛo ſua nũc ꝓ aliena cõpungit̃ miſeria. Diuidit aquã: q̃ quã⸗doq̃ luget mala que cõmiſit. quãdoq̃ bona que omiſit. Diuiditur aqua: quãdo viciſſim ꝓ metu infernalium toꝛ mentoꝝ/vel pꝛo deſiderio lugetur celeſtium gaudioꝛum. Hoc modo eſt anima iuxta fluuiũ: ſicut dr̃ Numeri. xxiiij. de peni. diſt. iij. in ſalicibus. ſ. c. ij. ſuper litera Sade. ſuper verbo. deduc quaſi toꝛrentem. ⁊. c. iij. ſuper litera. Phe. ſu per verbo. diuiſiones. ¶ B Eſt aũt lamentatio ex me⸗roꝛe pꝛeſentis vite/aut ex deſiderio eterne vite/coꝛdibus humanis dono ſpirituſſancti infuſa cõpunctio. Terrene aũt hieruſalem ⁊ populi excidium deploꝛatur: vt pſentis eccleſie dãna defleantur. Et quia ruẽtes a fide populi ca ptiuantur: vniuſcuiuſq̃ anime que fuit templũ ſpũſſan⸗cti ruina plangatur. j. ad Coꝝ. v. Hiero. Uerum chꝛiſti tẽ plum anima credentis eſt. illam exoꝛna: illam veſti: in illa offer donaria: in illa chꝛiſtum ſuſcipe. ¶ Ploꝛat aũt Hie remias ad ruinas ſingulas ciuitatis ⁊ populi: vt diſcant ſinguli deflere ꝓpꝛia: quũ defleat ipſe cõmunia ⁊ aliena delicta. Dicit ergo. Quomodo ſedet ſola ciuitas ⁊c. Hi⸗ſtoꝛice. Terreſtris hieruſalẽ pp̃lo ſpoliata: ignominia ple na: inter hoſtes humiliata. Olim populoſa inter hoſtes gloꝛioſa. Facta eſt quaſi vidua dña gentiũ. regibus deſti⸗tuta. ſacerdotibus deſolata. templo pfanato. ⁊ vaſoꝛum gloꝛia exploſa. auxilio dei deſtituta. Dña gentium: quas antea ſubuerterat ⁊ ſubiugauerat. ¶ C Item ſm̄ alle⸗goꝛiaꝫ. Paſcaſius. Quõ ſedet ſola ciuitas. Lachymoſius plangenda eſt eccleſia culpis exigentibus. ſponſi abſen⸗tia viduata. quõ ſedet ſola ciuitas dei ⁊ angeloꝛũ auxilio deſolata. Si em̄ ſponſus cũ ipſa eſſet: nõ eſſet lugenda. q: nõ poſſunt filij ſponſi lugere/ꝙdiu cum illis eſt ſponſus. Mat. ix. ⁊ Luce. v. vñ ⁊ Hiere. pꝛe oĩbus ⁊ pꝛo oĩbus fle⸗bat: nõ ruinã ſaxoꝝ/ſꝫ hoĩm. Et illi⁹ quã deploꝛat ſignat miſeriã. quũ dicit. quõ ſedet. et ſui ploꝛantis: ſicut ⁊ Job ſedere in ſterq̃linio phibetur. Job. ij. Et de hac captiuita te hiſtoꝛice ⁊ allegoꝛice d: in p̃s. cxxxvj. Sup flumina ba. il. ſedi. ⁊c. de peni. diſt. iij. in ſalicibus. ¶ Qui ſedimus in thꝛono regni celeſtis ⁊ virtutũ. ⁊ ſtare noluimus. iure ſu⸗per flumina tentationum ſedentes/dolemus. vnde Eſa. xlvij. Deſcende: ſede in puluere filia Babylonis. id eſt cõ fuſionis peccati. ſede in terra. nõ eſt ſolium filie chaldeo⸗rum. que verba exponuntur: ⁊ leguntur. xxxij. q. v. ſi pau⸗lus. Sic noſtra hierl̃m ſancta eccl̃ia quũ in membꝛis ſuis ꝙ plurimis multipliciter offenderit: non eſt ei ſolium dignitatis virtutum ⁊ gratie: ſed ſoꝛdidatur in terrenis

Lamẽta tio q̃d ſit

vitijs.vnde Hiere.plangit nõ modo quia ſedet terrenis
operibus ſoꝛdidata:ſed q꞉ ſola ⁊ quaſi vidua. q꞉ pꝛo tur
pitudinis feditate a ſponſo derelicta. Hiere.iij. Tu autẽ
foꝛnicata es cum amatoꝛibus multis.tñ reuertere ad me
dicit dñs.non vere vidua ſcʒ.nam etſi ad tẽpus a ſponſo
deijcitur:ſponſalitatis tñ iura retinẽtur:vt ſi redire ꝑ pe⸗
nitentiã voluerit/ſponſum retribuat nulli tributo ſubia
cens peti. Unde dicitur. Quomodo ſedet ſola. deſolata

Solitudo duplex.

deſtituta/humiliata/ſola ſine auxilio dei ⁊ angeloꝝ. Ta⸗
lis ſolitudo mala eſt. Eccl's.iiij. Ue ſoli.lxxxj.di.in oĩbus
vij.q.j.illud.ex de ſta.mo.c.ij.id eſt ſine charitate.al's ſoli⸗
tudo ſancta eſt.de pe.di.ij.§.romanos.ꝟ. quãdo adã.al's
eſt capitellum.vbi de hoc.⁊ pꝛe.c.in oĩbus.⁊ de qua Job
iij.Edificant ſibi ſolitudines.vnde Bern. Aĩa ſancta ſo⸗
la eſto.vt ſoli omniũ ſerues teipm/quẽ tibi ex oĩbus ele⸗
giſti.fuge pub licũ:fuge ipſos domeſticos:ſecede ab ami
cis ⁊ intimis/ etiam ab illo qui tibi miniſtrat. an neſcis
verecũdum te habere ſponſum:q̃ nequaq̃ velit indulge⸗
re pꝛeſentiã ſuam pñtibus ceteris: ſecede ergo potius
mente q̃ coꝛpoꝛe.non pꝛo tẽpoꝛe:ſed deuotione: ſed ſpiri
tu:ſed intentione: qui ſic panibus ſpũalibus ſaturatur.
Mar.viij.j.in.c.Thꝛeñ.ſup litera Joth.i textu. Sedebit
ſola ciuitas/aĩa vel eccleſia.quare eccleſia vocetur ciui⸗
tas dixi in pĩma parte iſtius operis.s̃.in.§.⁊ pĩmo quidẽ.
ꝟ.q̃ aũt eccleſia.in ar.lxj.Ciuitas eccleſia ciuium populi
chꝛiſtiani vnitas.de cõ.di.j.eccleſia.Eccleſia nũc ſciſſa:oc
cidentalis ꝑ vitam malã in pluribus. oꝛiẽtalis ꝑ hereſes
⁊ ſchiſmata.xxiiij.q.j.qm̃ vetus. Plena pp'o.eccleſia ex
gentibus ⁊ tribubus ⁊ linguis cõgregata:⁊ ꝑ totũ mun
dum dilatata infidelibus populis.xciij.diſt.legimus.ple
na etiã quõdam virtutibus ⁊ ſuffragijs ſanctoꝝ:quaſi ci
uitas plena populo:nũc deſolata:que pĩus pollebat diui
nis operibus inter frequẽtias ſodaliũ ſanctoꝝ: nũc inter
hoſtes demones ⁊ facinoꝛoſos hoĩes ſedet ſquallida:cui
nulla eſt ſocietas ſanctoꝝ.nulla cũ fructu cõio ſacramen
toꝝ.nulla cum ſponſo participatio. ſed redacta in tribu⸗
ta vitioꝝ/⁊ ſeruitutẽ regũ.ex de immu.ec.non minꝰ. Fa⸗
cta eſt quaſi vidua.nõ vere/vel ex toto: ꝓpter bonos in⸗
tra eccleſiam.de ꝯſe.di.iiij.queris.ibi. Sancta mater ec⸗
cleſia que in ſanctis eſt.Uidua/abſente ⁊ indignato ſpõ
ſo/ꝓpter multos amatoꝛes ſe derelicto aſſumptos.Hie
re.iij.Tu aũt foꝛnicata eſt cum amatoꝛibus multis. Do⸗
mina olim gentiũ deuictarũ ſcʒ vitioꝝ. Pꝛinceps pꝛouin
ciarũ/quas hieruſalem tributarias fecerat. Facta eſt ſub
tributo.chaldeoꝝ.❡ Allego. Pꝛinceps ꝓuinciarũ eccle⸗
ſia romana/pĩnceps aliarũ eccleſiarũ.xxij.di.de conſtanti
nopolitana.facta eſt ſub tributo vitioꝝ ⁊ cenſuũ/in mem
bꝛis in maioꝛibꝰ p̃latis. Auferat chꝛiſtus cito a ſua eccl'ia
hoc tributũ ⁊ hoc iugum/⁊ hanc virgam diaboli exacto⸗
ris.ſicut in die madian/q̃ interpꝛetatur ꝯtradictio. Eſa.
ix.❡ Beth ploꝛans ploꝛauit in nocte. Paſcaſius. Ploꝛat
eccleſia in nocte.i.inter aduerſa huius vite.de hac nocte
Job.iij.vel in nocte peccati poſita. vnde Rom̃.xiij. Nox
pꝛeceſſit. Job.iij. Sit nox illa ſolitaria nec laude digna.
Sed nõ ploꝛat ſuo arbitrio:ſed miſerante dño. niſi enim
dñs miſericoꝛdia motus. Luce.vij. de vidua/eã ſolã ſede⸗
re vidiſſet:minime ploꝛaſſet. vnde ⁊ Luce.xxij. Cõuerſus
dñs reſpexit petruʒ.⁊ ſequit̃. Petrus fleuit amare. de pe.
diſt.j.petrus.in pñ.di.vbi Beda. Reſpicere namq̃ eius/
miſereri eſt.p̃s.xxiiij. Reſpice in me ⁊ miſerere mei.q꞉ nõ
ſolum quñ agitur penitentia/verũ etiam vt agat̃ dei mi
ſericoꝛdia neceſſaria eſt.❡ Itẽ Amb. Deniq̃ quos ieſus
reſpicit/ploꝛant delictum.vñ ſequitur. Et recoꝛdatus eſt
petrus ⁊c. Et lachꝛyme eius in maxillis eius. Mar. Illa
anime cõſcientia eſt.vultus in maxillis foꝛmatur. Unde
vniuſcuiuſq̃ qualitas in conſcientia monſtratur. conſci⸗
entia vero que nouit peccata ſua/ ſemper debet fonte la⸗
chꝛymarũ irrigari.de pe. diſt.j.in pñ.c.lachꝛyme.c. petrꝰ.
He lachꝛyme vtinam a maxilla aſcendant vſq̃ ad celum.
Eccl'i.xxxv.a maxilla em̃ aſcendunt vſq̃ ad celũ. ❡ Iteʒ
in nocte intus/aliena cura. Luce exterius/mũdi aduerſi
tate.peccatoꝝ cecitate ploꝛans ploꝛat:q꞉ intus pĩus pun⸗
gitur.⁊ ſic exterius pꝛopꝛijs lachꝛymis baptiʒatur: q̃ de
coꝛdis fonte ꝓducuntur.quarũ vbertatem inſinuans ꝓ⸗
pheta Hiere.ait. Ploꝛãs ploꝛauit.Hoc modo nõ minus
exterioꝛ q̃ interioꝛ homo refoꝛmãdus abluitur. Lachꝛy⸗
me eius in maxillis eius. Maxille eccleſie/ſunt doctoꝛes
⁊ rectoꝛes/qui ſciũt ſua ⁊ aliena pctã plangere/nõ tege⸗
re:de q̃bus dicitur in canticis.j.c. Pulchꝛe ſunt gene tue
ſicut turturis.xliij.diſt.in pñ.⁊ Canti.v. Gene illius ſicut
areole aromatum.⁊ Canti.vj. Sicut coꝛtex mali/punici:
ſic gene tue. In his em̃ doctoꝛibꝰ ⁊ p̃latis quñ ſcti ſunt/
eccleſie pulchꝛitudo oſtendit̃.vt ait Chꝛyſo. Et ipſoꝛum
p̃dicatione in coꝛpus eccleſie traijcimur.qui ſicut plus ce
teris in coꝛpoꝛe chꝛiſti myſtico laboꝛant. ex de renũ.ꝟ.cũ
pꝛidem.§.verum.ibi.ꝓpter laboꝝ anguſtias. ⁊.§.poꝛro.
ibi.qm̃ ſi laboꝛis cauſam ⁊c. Plus gemũt ⁊ ploꝛant eos
quos vident in nocte delictoꝝ verſari ⁊ in cecitate erro⸗
ris.❡ Ploꝛat ſponſa eccleſia a cõplexu ſponſi remota.de
ꝯſe.di.iiij.queris.ibi.ſancta mater eccleſia que in ſanctis
eſt. In nocte ignoꝛantie huiꝰ mũdi ploꝛat ꝓ ijs qui moꝛ⸗
tui iacent in pctis. Ploꝛat pꝛo virginibus/continentibꝰ/
⁊ cõiugatis/q̃ ſe hoſpites ⁊ peregrinos cõfitentur ſuper
terram.de pe.di.j.fleat.❡ Non eſt q̃ ꝯſoletur eam ex oĩbꝰ
charis eius.ſanctis ſcʒ vel angelis:niſi recipiat ꝯſolatio⸗
nem ſpirituſſancti.qui ꝓpterea paracletus.i.conſolatoꝛ
dicitur Jo.xv. Unde omnes amici eius ſpꝛeuerunt eam.
quia deus ſpꝛeuit eam:dum ſubtrahit ei auxiliũ.xxiiij.di.
nabuchodonoſoꝛ.ꝟ.idem.ibi.cum vero aliquos.⁊ gloſ.
tradere. Et facti ſunt ei inimici. cuius deus inimicus.ar.
xc.diſ.ſic inimicus.a cuiꝰ equitate nõ poſſunt diſcoꝛdare.
Item. Non eſt qui ꝯſoletur eam.vero ꝯſolatoꝛe amiſſo.ſ.
ſpũſancto.qui ſunt potius inimici. de quibꝰ dꝛ Hiere.ix.
Ois amicus fraudulenter incedit. Facti ſunt ini.quñ in
die iudicij ſm aplm ad Roma.ij.inſurgent cogitatiões
miſeram aĩam cruciantes:⁊ demones peſſimi ꝑſuaſoꝛes
qui nũc decipiendo vt amici blandiũtur.❡ Que ſit aũt
que ſuperius ploꝛet. Beth lr̃a oſtendit:q̃ interpꝛetat̃ do⸗
mus/ſcʒ eccleſia.xxiiij.q.j.q̃ dignioꝛ. Quare eccl'ia vocet̃
domus.s̃.in pĩma parte iſtius opis dixi. in.§.⁊ pĩmo q̃dẽ.
ꝟ.q̃ autẽ.in.lxj.ar. Iſta eſt domus Jacob pꝛimũ ſynago⸗
ga in egyptũ ingreſſa/⁊ in captiuitate detenta/⁊ dñi cle
mentia egreſſa.ſm illud p̃s.cxiij. In exitu iſrl' de egypto
domus Jacob ⁊c. Et eccleſia ſancta exigentibus pctis
rurſus in babylone captiuatur.i.in confuſione pctoꝝ. ⁊
ideo ploꝛanda.❡ Item. Omnes amici eius ſpꝛeuerunt
eam.quia eccleſia nõnũq̃ pꝛo peccatis ſuis affligitur:et
condẽnatur tam ab interioꝛibꝰ q̃ ab exterioꝛibus inimi⸗
cis qui ſe dicunt amicos. ❡ Symel plenitudo interpꝛe⸗
tatur.eccleſia pĩmitiua plena gratia. Actuũ.ij. Muſto ple
ni ſunt feruoꝛe ſpũſancti. Actuũ.vj. Elegerũt ſtephanuʒ
plenũ fide. Nunc aceto furoꝛis ⁊ odij in membꝛis plena.
Jo.xix. Uas aũt poſitum erat aceto plenũ.⁊ dolo. Actuũ
xiij.⁊ maledictione ⁊ amaritudine ⁊ dolo in oꝛe. p̃s.ix.
quoꝝ os maledictione ⁊c.❡ Migrauit Judas pꝛopter
afflictionẽ ⁊ multitudinẽ ſeruitutis. Plenitudine em̃ de⸗
lictoꝝ ſuoꝝ migrauit. Judas ſcʒ pctõꝛ in captiuitatẽ: qui
ſibi accumulãdo pctã/ꝓuocauit dei vltionẽ. aliter enim
eccl'iam dilectã ⁊ gloꝛioſam nõ traderet.i.ꝑmitteret tra⸗
di deus in tantam vitioꝝ ignominiã.xxiij.q.iiij.nabucho
donoſoꝛ.ꝟ.vaſis ire.qui ſe amoꝛreos nõ poſſe tradere di
cit:q꞉ nõdum ſunt cõpleta pctã amoꝛreoꝝ. Gen.xv. xxiij.
q.v.§.hinc notandũ.ꝟ.ꝑ ſciẽtes. Unde migrauit Judas
Eccl'ia gloꝛificãs deũ/afflicta vitioꝛũ ſeruitute/de vitijs
ad vitia.nec inuenit requiẽ. vnde ap'ls Rom̃.vij. Uideo
autẽ aliam legẽ in mẽbꝛis meis repugnantẽ legi mentis
mee.xxxij.q.v.cum paulus. de ꝯſe.diſt.iiij.c.ij. Euadendi
autẽ nulla alia via/niſi quã ipſe demonſtrat ap'ls ibi ad
Roma.gratia dei ꝑ ieſum chꝛiſtũ.❡ Eccl'ia igit̃ liberta⸗
te virtutum amiſſa/ſepe in ſeruitutẽ gentium et in affli

ctionem vitiorum migrat: et nullam inuenit requiem.
quia ſm Aug.nūq̄ mala conſcientia quieſcit:ſed de loco
in locū fugiens/a pſecutoribus dephenſa/grauiori affli/
gitur anguſtia. Jure eñ fit vt qui leue iugū dñi fugiunt.
Matth.xj.dura afflictione vitioꝝ premant. ⁊ qui liber/
tatē ꝯtutū in chriſto ꝓmiſſam vilipēdūt:afflictiōe ꝯſcie
ꝑmātur. ſicut eñ cayn fratricida abſcōſus a facie dñi va
gus ⁊ ꝓfugus in terra. Gen.iiij.ſic in mēbris chriſtū pſe/
quētes dum pctm̄ ſuū ꝯfiteri recuſant:fugiūt a facie dñi/
indigni diuine miſerationis reſpectu.de pe.di.j.§.ex his.
ꝟ.cayn.non ſic electi:qui etſi mala faciant in ꝯſpectu dei
faciūt ⁊ non deſcendūt ab eius mīa ⁊ reſpectu pioꝝ ſʒ co/
ram ipſo pniam faciunt.de pe.diſt.j.⁊ euenit. ¶ Habita/
uit inter gentes.vitia vel demones.nec inuenit requiem.
in aīa. Matth.xj.vitijs inſtātibus vel demonibus. Oēs
pſecutores eius.Eccleſie/demones ⁊ tyrāni ⁊ vitia. ſunt
aūt hi mali pſecutores.ſunt ⁊ alij boni. de vtriſq̄ Augu.
xxiij.q.iiij.qui peccat. ¶ D Inter anguſtias.pctoꝝ ⁊ af/
flictionem.vtinā tales anguſtiari ⁊ oppreſſi ere alieno.i.
pctō qd̄ eſt deus alienus.vñ ſup illud.ps.lxxx. Nō erit in
te deus recens.dicit gloſ. Jllud vnicuiq̄ deus eſt:qd̄ deo
preponit.in amore ⁊ amaro animo cōueniant ad Dauid
j.Reg.xxij.chriſtū vultu deſiderabilē.⁊ cōuertant ad eū.
Multi eñ (qd̄ eſt mirabile.) ſic pctis anguſtiati mori ap
petētes:⁊ de morte pcti ad mortē pene perpetue/ q̄ eſt ſe/
cūda mors.Apoc.ij.tranſire volētes:dicūt verbū Saul.
iij.Reg.j.Sta ſup me:⁊ interfice me:qm̄ tenent me angu
ſtie.Contra tales dr̄ Amos.v. Ue deſiderātibus diē dñi.
Ad quid eā vobis:Dies dñi iſta tenebre/⁊ nō lux. ¶ Jſta
etiam eſt anguſtia illa de qua Eſa.xxviij. Coanguſtatuʒ
eſt ſtratū ita vt alter decidat.⁊ palliū breue vtrūq̄ operi
re nō pōt. Lectus eſt ꝯſcientia.de quo ps.vj. Lauabo per
ſingulas noctes lectū meū.i.ꝑ ſingula pctā cōſcientiam
meā.que ſpōſum chriſtū ⁊ adulterū diabolū ſimul nō va
let admittere:q: nemo pōt duobus dñis ſeruire. Matth.
vj.⁊ Luc.xvj.de pe.di.j.§.hoc idem.ꝟ.item nos.poſt duas
colum. Palliū breue amor.q: nō pōt amari ſimul deus ⁊
diabolus. Unde poeta:Secta biptita quū mens diſcur/
rit vtroq̄: Alterius vires ſubtrahit alter amor. ¶ Jſta
eſt etiā illa anguſtia ꝯſcientie de qua Eccl'i.xiiij. Beatus
qui nō eſt ſtimulatus in triſtitia delicti.i.quem nō remor
det ꝯſcia ꝓ delicto aliq̄ graui.qm̄ ſicut dicit gloſ.ſup illō
ps.xlv. adiutor in tribulationibꝰ. Nulla maior ⁊c. tribu/
latio/q̄ꝫ delicti ꝯſcientia. De iſta etiā anguſtia demonū et
vitioꝝ.Luce.xix.ibi.coanguſtabunt te. Grego. Maligni
ſpūs vndiq̄ aīam coanguſtant.qñ ei nō ſolū operis verū
⁊ locutionis atq̄ cogitationis iniq̄tates replicāt. ¶ De/
leth tabula interpretat̄/vel ianua/ait paup. Tabula in/
quit de qua radūtur mali clerici.xij.q.j.nolo.l.diſt.contu/
maces.vel tabula/pnia.de pe.di.j.ſecūda. Janua foramē
laterale chriſti ad ingrediendū in celū. Gen.vj. Oſtium
arce pones in latere deorſum.i.vulnus in latere chriſti.
gloſ.paup eccleſia ꝑmitiua.xij.q.j.dilectiſſimis. Uie ſyon
ecce pdicatores ſcilʒ parantes viam chriſto veniendi ad
animā. Jo.j. Uie ſyon. virtutes ad ſupnam hieruſalē du/
centes ad ſolēnitatē anime:cui ſponſus ablatus eſt:quū
anima de arce ſupne intentionis ad exteriores labitur
actiones.ſolēnitas eius eſt celeſtis vite intima ꝯtempla/
tio.ſed nō ſunt qui veniūt ad ſolēnitatem:affectus.ſ.prio
ris vite.q: ſcʒ nō veniūt ad ſolēnia ꝯtemplationis anime
vel diuine.vera enim aīe ſolēnitas ⁊ feſtiuitas eſt de deo.
Amb. Qui chriſtū intra ſe recipit:maximis paſcitur dele
ctationibus voluptatis. Sed hodie in eccleſia magis ce
lebrantur ſolēnia ventris q̄ꝫ mentis.xliiij.diſ.comeſſatio/
nes.xxxv.di.eccl'ie ꝑncipes. Uie ſyon. Quoties eccleſia ꝓ
pctis ſuis itus foriſve repletur furoris dñi amaritudine:
merito lugent vie.porte iacent deſtructe.gemūt ſacerdo
tes.ſquallide ſunt virgines. Uie ſunt ꝓphete patriarche
⁊ alij ꝑ quos ad chriſtum qui vera eſt via. Jo.xiiij.venit.
ſicut eñ lux dicit̄ a chriſto luce:ſic vie dicūtur ab ipō. Uñ

Abraam ꝑma via credendi appellatur.he lugēt eo q̄ nō
ſunt qui veniant ad ſolēnitatem/celeſtis patrie.qui enim
preſunt officio/nec ipſi intrant: nec alios intrare permit/
tunt. Matth.xxiij. ¶ Jure autē ſacerdotes virginibus
copulantur inferius:quia virginitate ſacerdotiū pollet.
lxxxj.diſt.miniſter.⁊.c.oportet.⁊ quaſi per totū.⁊ virgini/
tas regimine ſacerdotum eget. Lugent eo q̄ nō ſunt qui
veniant ad ſolēnitatem/patrie celeſtis. ps.cxvij. Conſti/
tuite diem ſolen.in conden.vſq̄ ad cor.altaris. Uel ange
loꝝ. Omnes porte eius deſtructe.eccleſie.i.ſenſus diſſipa
ti ⁊ vagi.deſtructe que deberent eſſe ornate et cuſtodite.
ps.xxiij.aperite portas iuſtitie. Sed mors intrat per eas
ſm Hiere.ix.c. Et ideo ſqualler anime virginitas: et ge/
mit regale.j.Pe.ij.ſacerdotiū.dū ꝓ virtutibus replemur
amaritudinibus vitioꝝ. Sacerdotes eius gementes.qui
deberent gaudere in dño.Phil.iiij. Gementes ꝓ pecca/
tis ex ſe gemitum ꝓuocantibus. Uirgines eius.caſte in/
tentiones.eius/eccleſie.ſquallide. quia intus corrupte q̄
deberent fulgere. Et ipſa/eccleſia ſcʒ/oppreſſa amaritu/
dine/vitioꝝ. Hiere.ij. Scito ⁊ vide quia malū ⁊ amarum
eſt reliquiſſe te dñm deum tuū. ¶ He interptatur iſta.q:
propter iſta peccata eueniūt ſup eccleſiā que dicta ſunt.
⁊ dicit̄. Facti ſunt hoſtes eius in capite.heretici aut paga
ni aut mali catholici. Hoſtes.eccleſie. xxiiij.q.iij.de illis.
in capite.q: capita eccleſie languent:⁊ ideo cetera mem/
bra eccleſie inficiūtur.vj.q.j.ex merito.⁊ Auaritia in capi/
te omniū. Amos.ix.ideſt in ꝑlatis eccleſie ꝑcipue. Plena
eſt eccleſia auaritia.xciij.diſt.diaconi.v. Jſti ſunt optima
tes capita populoꝝ.prelati ſcilʒ ingredientes pompatice
domū iſrael. Amos.v. Uacce pingues ſamarie/ calūniā
facientes egenis/clericis:que dicunt eis/ afferte ⁊ bibe/
mus. Amos.iiij. Hoſtes i capite.quia in ꝑlatis demones
hodie ꝑcipue dominātur. Pingues ſunt in peccatis pre
ceteris.ꝑſunt vt deuorent ⁊ inflentur.viij.q.j.ſunt in eccle
ſia. Jnimici eius.eccleſie. Locupletati ſunt.diſputandi fa
cūdia quū ſit intelligendi penuria. ¶ Jtem hoſtes in ca
pite.quū bonū opus corrupta mente concipimus:diabo
lus in ꝑncipio dñatur diminutione boni/aſſiduitate ma
li.inſtār eñ hoſtes fortiores aliquādo in capite/ipam bo/
nis operis intentionē polluentes:aliqñ longiori vſu vo/
luptatum aīam renitentem impedientes. ab his tāto dif
ficilius liberamur:quāto in capite ſuperiores ⁊ locuple/
tiores dñantur. Propter multitudinē iniq̄tatū eius.ꝑla
toꝝ eccleſie. Paruuli eius.eccleſie. populus lacte idigēs
conſolatiōis/⁊ panē doctrine petens.j.eo.iiij.c. Paruuli
petierūt panem ⁊c.ꝓpter defectū boni exempli ꝑlatoruʒ
inſtructionis ⁊ correctionis. Ducūtur in captiuitatem. vi
tioꝝ ⁊ demonū.xj.q.iij.precipue.⁊.c.ita.ibi.vt qui poſitus
fueras ad gubernationem populoruʒ/effectus ſis ruina
multoꝝ.non habentes rectores aut defenſores. Ante fa/
ciem tribulantis.hoſtis viſibilis vel inuiſibilis. vinculis
delictoꝝ conſtricti.ps.xij. Qui tribu.me.exulta.ſi mo.fue
ro. ¶ Uau interpretatur ipſa vel hec/ſcilʒ ruina multorū
afflicta de qua ſequitur. Et egreſſus eſt a filia ſyō omnis
decor eius. Eccleſia vel anima que filia eſt ſyon celeſtis
hieruſalem. Decor puritas fidei/ornatus virtutum. Jſta
eſt eccleſia pulchra.de qua in Canti.iiij. Tota pulchra es
amica mea. Ab ea decor egreditur:quando hereticorum
vel malorum catholicorum rabie fides corrumpitur. de
qua dicitur.ps.ciij. Confeſſionem ⁊ decorem induiſti.ite/
rum ps.xcv. Confeſſio ⁊ pulchritudo in conſpectu eius.
Decus enim eccleſie ⁊ decor virtus ⁊ ſanctitas eſt. de pe.
diſt.ij.§.romanos.ꝟſi.princeps ⁊c.illa anima. Facti ſunt
ꝑncipes eius.eccleſie paſtores ⁊ rectores.xxxv.diſt.eccl'ie
ꝑncipes.q̄ vtroq̄ cornu vtriuſq̄ teſtamēti ſubditos debe
rent defendere:vel rebellātes ꝑcutere.xxiij.q.iiij.cū i lege.
Uelut arietes nō inuenientes paſcua.quū tñ tāq̄ fortes
arietes ducatuʒ gregibꝰ ꝑbere deberēt. vij.q.j.ſciſcitaris.
Facti ſunt velut arietes macri abſq̄ pinguedine. de qua
pinguedine.ps.lxij. Sicut adipe ⁊ pinguedine. charita/

tis. Non inuenientes paſcua. ꝓ ſe ⁊ populo. quia in ſcri-
pturis paſcua vite nō inuenientes. Iſid. Sanctarū ſcri-
pturarum altitudine quaſi montes paſcue ſunt. Abierūt
abſq; fortitudine. diuini verbi ⁊ virtutū/ vbicūq; eos er-
ror impellit. Ante faciem ſubſequētis. ante ſuggeſtionē
diaboli. vt q̄ minare ad paſcua vite gregē dñi negligūt:
ipſi ad paſcua mortis ligati vadūt abſq; robore virtutū.
decor em̄ eccleſie in omnibus fidelibus eſt: ſed maxime
in ſacerdotibus ⁊ altari ſeruientibus. ſm Chryſoſto. de
hoc ex lib. vi. de immu. eccle. ⁊ de re. ec. lxxxi. diſt. per totū.
xliij. diſ. ſit rector. i. q. i. ſacroſancta. ⁊. c. neceſſe. ¶ Zay in-
terpretatur oliua. eccleſia p̄mitiua pacifica. Gen. viij. et
vncta donis ſpūſſancti. Actuum. ij. extra de ſacra vnc. c. i.
¶ Et recordata eſt hieruſalem dierū afflictionis ſue: et
preuaricationis omniū deſiderabilium ſuorum: que habue-
rat a diebus antiquis: quū traderetur (al's caderet) po-
pulus eius in manu hoſtili: ⁊ nō erat (al's eſſet) auxilia-
tor. Recordatur aīa vel eccl'ia afflictionis corporalis et
ſpūalis ⁊ preuaricationis mandatorum pro qua affligitur.
recordatur inquā nō ad conſolationem: ſ; ad pene exag-
gerationē. iuxta illud Sap. v. qd̄ in inferno dicturi ſunt
impij. Errauimus a via veritatis. ⁊ iuſtitie lumen nobis
nō illuxit. ſol nō eſt ortus nobis. laſſati ſum⁹ in via iniq̄ta-
tis ⁊ ꝑditiōis. ambulauimus vias difficiles. quid nobis
ꝓfuit ſuperbia ac diuitiarū opulentia: tranſierūt omnia
tāq̄ vmbra mortis. in malignitate noſtra ꝯſumpti ſum⁹.
Viderūt eam hoſtes ⁊c. Valde cauendum eſt vt non ſo-
lum ab interno iudice ſabbata noſtra exprobrentur: ſed
etiā ab hoſtibus derideantur: Si aūt ꝓ vanis noſtris co-
gitationibus ſabbata noſtra deridētur: quid de illis pu-
tandum eſt: qui quū dño vacare debeant: etiam flagitio-
ſa cōmittere nō formidant: Si ergo deo vacare volumus
ipſi ſoli corde ⁊ corpore vacemus. vnde ps. xlv. Vacate ⁊
videte qm̄ ego ſum deus. Sepe etiā intuetur eccleſia po-
pulum ſuū cadētem in manus hoſtium. i. demonū. Alius
per auaritiam: alius per luxuriam cadit. ⁊ pro his ⁊ ſimi-
libus deplorans eccleſia/ recordatur omniū deſiderabi-
lium ſuorum. i. que nobis promiſſa ſunt in celis. vnde ⁊ nos
perlabimur: ⁊ ipſa peregrinatur. Expono et antepono
textum qui ſequit̄. Deriſerunt ſabbata. Sabbata quoq;
noſtra. i. feſtiuitates non minus a nobis violantur/ q̄ ab
hoſtibus deridentur. vnde ⁊ dicitur. Vbi eſt deus eorū.
clericorum. ex de vo. ⁊ vo. re. magne. Vn̄ ⁊ dñs odit ⁊ ꝓijcit
feſtiuitates noſtras. Pleni em̄ homicidijs/ immūditijs/
ambitionibus/ ⁊ cupiditatibus/ ⁊ auaritijs/ ⁊ odijs/ et
ſacrilegijs/ ⁊ ſortilegijs/ ⁊ crapulis/ ⁊ ebrietatibus/ lotis
manibus ⁊ cruentatis cordibus ⁊ conſcijs/ noſtra ſabba-
ta nō dñica celebramus. Eſa. i. Audite verbum dñi princi-
pes ſodomorum. p̄lati eccleſie/ rectores mutorum a laude. po-
pulus gomorre. populus aſper. quia Sodoma interpre-
tatur muta. Gomorra aſpera. i. indeuot⁹. Quo mihi mul-
titudinē victimarum veſtrarū/ dicit dñs: que victime im-
pie ſunt. Prouerb. xv. i. q. v. non eſt putanda. xxiij. q. v. ſcri-
ptum. Plenus ſum. q. d. faſtidio ⁊ nauſeo ſacrificia vr̄a.
ps. xlix. Holocauſta arietu; ⁊ adipē pinguiū ⁊ ſanguinē
agnorum ⁊ vitulorum ⁊ hircorum nolui. Quū veneritis ante cō-
ſpectum meū: quis queſiuit hec de manib⁹ veſtris/ vt am-
bularetis in atrijs meis: Ne offeratis vltra ſacrificium
fruſtra. Incēſum abominatio eſt mihi. Neomenias ⁊ ſab-
batum ⁊ feſtiuitates alias nō feram. Iniqui ſunt cet⁹ ve-
ſtri. Kalēdas veſtras ⁊ ſolēnitates ⁊ feſtiuitates veſtras
odiuit aīa mea. facta ſunt mihi moleſta ⁊c. Et quū exten-
deritis manus veſtras: auertam oculos meos a vobis. ⁊
quū multiplicaueritis orationē: nō exaudiā. manus em̄
veſtre ſanguine. peccati cuiuſcumq;. plene ſunt. Eſa. i. ad
hec. i. q. i. §. ſed obijcitur. cum ſex. c. ſequētibus vſq; ad. §.
cum vita. xlix. di. c. i. ⁊. ij. iij. q. vij. §. idem teſtatur. cū. c. ſeq.
vſq;. §. ſed obijcitur. de cōſe. diſt. ij. qui ſcelerate. xxiij. q. i.
odi. ⁊ pre. c. nō eſt putanda. ⁊. c. ſcriptum. Et omniū deſi-
derabilium ſuorum. virtutum celeſtiū promiſſorū: que ha-
buerūt anima ⁊ eccleſia/ a diebus antiquis/ in eccl'ia pri-
mitiua. ps. lxvi. Cogitaui dies antiquos ⁊c. Quū cade-
ret populus eius. cordis affectus. In manu hoſtili demo-
nū. Et non eſſet auxiliator. alius nō poterat. Deus q̄ indi-
gnatus ꝓpter pctā nolebat. Viderunt eam/ eccleſiā. ho-
ſtes/ demones. deriſerūt ſabbata eius. ſicut hodie deride-
mus iudeos cū eorum ſynagogis ⁊ ſacrificijs: q̄uis eos ex
miſericordia toleremus. ex de iude. cōſuluit. ⁊. c. ſicut. ⁊. c.
etſi iudeos. Iterum viderūt eam hoſtes. ſepe pro pecca-
tis a paganis ⁊ hereticis vel ſchiſmaticis afflicta eſt ec-
cleſia: ⁊ ſue p̄uaricationis recordatur in ꝯfuſionem ſua;.
⁊ tunc demones ſabbata eius derident: quū ea; a bonis
feriare vel cū peccatis ſolēnizare vidēt. vnde ps. xij. Qui
tribulāt me exultabūt ſi motus fuero. ¶ Heth interpⁿtat̄
vita. qd̄ ad hoc reſpicit. Gemēs ⁊ cōuerſa eſt retrorſu;. i.
Ideo em̄ dñs inducit tribulationē/ vt peccator cōuertat̄
⁊ viuat. conuerſio em̄ pctōris vera vita eſt. Ezech. xxxiij.
de pe. diſt. i. §. hoc idem. in p̄n. Peccatum peccauit hieru-
ſalem. ꝓpterea inſtabilis facta eſt. Per diuerſa vitia ſtare
virtutis eſt: nō ſtare vel cadere vitij vel peccati. Ezech. ij.
Sta ſupra pedes tuos. l. diſt. quid eſt. Peccatum pecca-
uit. eccleſia in mēbris ſuis aliqua hereſi polluta pctm̄ in-
fidelitatis peccat. ideoq; inſtabilis vagat̄: ⁊ nulla fidei
ſoliditate fundatur que p̄us fundata erat ſupra firmam
petram. Mat. xvi. xxi. diſt. in nouo. ꝓpter qd̄ veri catholi-
ci ſpernūt eos. ¶ Item quodcūq; peccatū facit hominē
vagum ⁊ inſtabilem. Gene. iiij. Dicitur de cayn. vagus ⁊
profugus. de pe. di. i. §. ex his itaq;. v̄ſi. cayn. ¶ Vnde an-
geli vel viri ſancti qui prius glorificabant eam deſpiciūt:
vt tandem gemat peccatum ſuū. ⁊ redeat ad deum: ⁊ au-
diat vocem monentis poſt tergum. vnde Eſa. xxx. Erūt
aures tue audientes poſt tergum monētis. Inde maria
cōuerſa retrorſum inuenit ieſum quē querebat p̄us/ nec
inueniebat. Io. xx. ibi. cōuerſa illa. vbi Aug. Quia prius
cōuerſa corpore qd̄ non erat putauit: nūc corde cōuerſa
qd̄ erat agnouit. Sic ⁊ eccleſia in membris ſuis cōuerſa
retrorſum/ inuenit chriſtū qui apud eam per peccatum
mortu⁹ erat ſibi/ reſurrexiſſe a mortuis. qui vero incredu-
li ſunt: nec aſpiciunt retrorſum: vſq; hodie ſicut cayn in-
ſtabiles ſunt: ⁊ portant ꝯfuſionis ſue ſignū: ⁊ in Babylo-
nem. i. in confuſionem ſuā tendunt. Omnes qui glorifica-
bant eam. eccleſiam/ heretici applaudentes/ vel adulan-
tes/ vel angeli vel ſancti viri. ſpreuerunt eam. hereſi vel
ſchiſmate confuſam/ vel vitijs conſtupratam. ¶ Ad lite-
ram hodie p̄lati mali ⁊ doctores v̄bales eccleſie amicti/
hypocriſi q̄ populum beatificant ⁊ ſeducunt. iuxta illud
Eſa. iij. c. Popule meus: qui beatum te dicunt/ ipſi te deci-
piunt. ⁊ Eſa. ix. Et erunt qui te beatificant populū iſtum
ſeducentes: ⁊ qui beatificantur p̄cipitati. Ipſi veraciter
ſpernunt eccleſiā/ q̄ eos exaltauit. quia neceſſe eſt q̄ pro-
pter ignominiā peccati/ ⁊ p̄lati ſubditos ⁊ ſubditi prela-
tos deſpiciant ⁊ ſpernant. i. q. i. multi. iij. q. vij. §. porro. v̄.
item grego. Ipſa aūt gemens. i. ſic peccatum agnoſcens.
⁊ cōuerſa eſt retrorſum. ad deum: quē reliquerat. Cōuer-
ſa inquā per penitentiā ad cōuerſationem celi vnde exci-
derat. que autem ſit vera cōuerſio: de peni. diſtin. i. §. hoc
idem. de pe. di. vij. nullus. ¶ Teth interpretatur bonū. ps.
cxviij. Bonū mihi q: humiliaſti me. Vnde ſequit̄. Vide
dñe afflictionē meā. Bonū em̄ eſt peccatorē ſe cognoſce-
re: ⁊ cū gemitu ⁊ pnīa exclamare. ¶ E Vide dñe Sor-
des eius in pedibus eius: non eſt recordata finis ſui. Pe-
des eccleſie doctores ⁊ p̄lati ſunt: a quibus debet eccleſia
portari. Exo. xxviij. Portabit Aarō iniq̄tates filiarū iſrl'.
Rom̄. xv. debem⁹ nos firmiores imbecillitates infirmorum
ſuſtinere. Item Exo. xxviij. Portabit Aaron noīa filiorū
iſrl' corā dño ſup vtrūq; humerū ob recordationē. Hi pe-
des deberēt ducere eccl'iam p' viā q̄ chriſtus eſt. Ioā. xiiij.
Ego ſum via. ſed ſordibus ſcelerū inq̄nati ſunt. ⁊ ſic eccle-
ſia non recordat̄ finis ſui. i. chriſti/ q̄ eſt finis ad iuſtitiam
omni credēti. Roma. x. Augu. Ipſe finis noſtrorum deſide-

Eccleſie pedes.

rioꝝ erit qui ſine ſine videbitur:ſine faſtidio amabit:ſine
fatigatione laudabitur.Eccleſia etiā in pedibus.i.in af⸗
fectibus ſoꝛdes poꝛtat:q: in huiꝰ vite miſeria nemo eſt q̄
ſine ſqualloꝛe vitioꝝ incedat:ſaltē in pedibus q̄bus tāgi⸗
tur terra. Inde dn̄s pedes diſcipuloꝝ lauit. Jo.xiij. Ubi
Oꝛig. Preſtandi ſunt pedes.i.mentis affectus lauandi
Pedes lauādi a ieſu:vt ſint pedes noſtri decoꝛi: ⁊ p̄ſertim quū emulan⸗
tes potioꝛa bona voluntꝰ enumerari eis q̄ euāgelizant
bona.Eſa.lij.viij.q.j.olim.Aug.ibi. ſed eſt mūdus totus
Jo.xiij.Totus vtiq̄ p̄ter pedes/vel niſi pedes/ quos h̄z
opus lauare.hō em̄ in baptiſmo totus abluit.non p̄ter
pedes.ſed totus oīno. verūtamen quū rebus humanis
poſtea innititur:terra calcatur. Ipſi igit̄ humani affectꝰ
ſine quibus in hac moꝛtalitate nō viuitur: quaſi pedes
ſunt:vbi ⁊ humanis rebus afficimur. Unde ſi dixerimus
quia pctm̄ non habemus: noſipſos ſeducimus.j. Joan.
j.de pe.di.ij.ſi em̄. Si aūt ↄfiteamur pctā noſtra: q̄ pedes
diſcipuloꝝ lauit/nobis pctā dimitteret vſq̄ ad pedes qui⸗
bus conuerſamur in terra. ¶ Item Oꝛige. Impoſſibile
aūt puto nō cōtaminari extrema aīe ⁊ infima eiꝰ: quā q̄
quoad hoīes pfectus quis eſſe putetur.plurimi autem ⁊
poſt baptiſmū replentur puluere ſcelerū vſq̄ ad verticē
qui vero legitimi diſcipuli chꝛiſti ſunt: erga ſolos pedes
indigent lauatione. ¶ Item apl̄s ait dn̄s.Excutite pul
uerem de pedibꝰ veſtris. Luce.x. ⁊ Matth.x. vbi Beda.
Per pedes ipm̄ opus ⁊ inceſſus p̄dicationis ſignificat̄.
puluis v̄o quo aſpergunt̄/terrene leuitas eſt cogitatio⸗
nis:a qua ipſi ſummi doctoꝛes īmunes eſſe nequeūt. Pe
des autem chꝛiſtus diſcipuloꝝ idcirco lauit: vt ⁊ pulchꝛi
eſſent ⁊ mūdi:⁊ ſic p totū mūdum p̄dicaturi diſcurrerēt.
De q̄bus d̄: Can̄.vij. q̄ pulchꝛi greſſus tui in calciamen⸗
tis filia p̄ncipis. Et alibi Eph̄.vj.Calciati pedes i p̄pa
ratione euāgelij pacis. Soꝛdes aūt in pedibus ſunt/vi⸗
ta repꝛoba in p̄dicatoꝛibus.q: nō recoꝛdātur finis ſui iu⸗
dicij futuri. vnde deponūtur vehemēter in conſpectu dei
nō habentes ſpm̄ſanctū ↄſolatoꝛem q̄ alios ↄſolari debe
rent.cōuerſi ergo ⁊ humiliati clamēt.vide dn̄e ⁊c.De pe⸗
dibus aūt ſpecioſis euāgelizantiū pacem.i.de bonis p̄di
catoꝛibus p̄ficientibus ſibi ⁊ eccl̄ie.Eſa.lij.q̄ pulchꝛi ſu⸗
pꝛa mōtes pedes ⁊c.viij.q.j.olim.De loris pedibꝰ.de ↄſe.
diſt.iiij.quādo.⁊.c.ſi eos.ad ſi.diſtin.De his pedibꝰ Aba⸗
chuc vlti.Egredietur diabolus ante pedes eius.qd̄ tunc
iplerū eſt/quū ad pedes dn̄i remiſſa ſunt pctā Magda⸗
lene.⁊ implet̄ quotidie quū pctōꝛ cōpūgit̄ ad pedes p̄di
catoꝛis.Et dicuntur pedes dn̄i p̄dicatoꝛes: q: in eis dn̄s
graditur ⁊ geſtatur. vn̄ Deut̄.xxxiij.Qui appꝛopinquāt
pedibus eius:accipient de doctrina illius. Ualde foꝛmi⸗
dat hos pedes diabolus. Unde de piſce qui Tobiam vo
luit deuoꝛare: dicitur Tobie.v. Palpitare cepit ante pe⸗
des. Piſcis ille diabolum ſignificat. Tobias chꝛiſtum.
Pedes p̄dicatoꝛes vel ſacerdotes. ¶ Item eccl̄ia ſancta
in mēbꝛis ſuis ſoꝛdes habet in pedibus.ſoꝛdes vitioꝛū:q̄
celeſtis vite ⁊ pꝛiſtine cōuerſatiōis in ſui p̄ncipio cando⸗
rem perdidit. vnde d̄: ei.Cōſurge hierl̄m:excutere de pul
uere.Eſa.lij.Eccleſia q̄ hodie intātū intēdit terrenis acti
bus.i.pompis mundanis ⁊ delicijs: ſoꝛdes neceſſe eſt vt
habeat in pedibus.i.affectibus et actibus. vn̄de p̄s.xliij.
Humiliata eſt in puluere aīa noſtra. Ab his quotidie la⸗
uandi ſunt pedes:ne cōtingat qd̄ ſequit̄.Oblita eſt(al̄s
nō eſt recoꝛdata)finis ſui.Depoſita eſt vehemēter/nō ha
Ecclesie pedes. bens cōſolatoꝛem. Sed dicat eccleſia captiua. Uide dn̄e
afflictionē meā:vt miſerearis.nō iniquitatē aut pctm̄:vt
dānes.ſed afflictionē:vt liberes.Qm̄ erectus eſt inimicꝰ.
diabolus tibi imputās/tibi inſultās: quaſi nō poſſis nos
liberare. vn̄ Dauid p̄s.iij. Multi dicūt aīe mee: non eſt ſa
lus ipſi in deo eius. ¶ Joth interpꝛetat̄ p̄ncipiū maloꝝ.
ſcʒ q: vidit deus gentes ingreſſas ad ſanctuariū ſuū. q̄ſi
hec eſt p̄cipua cauſa maloꝝ. Manū ſuā.opationē ſugge⸗
ſtionis. Miſit hoſtis diabolus:Ad oīa deſiderabilia eiꝰ.
eccleſie ſacerdotiū. regnū. ſanctaſanctoꝝ. fidē.ſpem.ba⸗
ptiſma.coꝛpus chꝛiſti ⁊ ceteras virtutes. Quia vidit dn̄s
gentes ſcʒ carnales.p̄s.lxxviij.Deus venerunt gentes in
hereditatem tuā ⁊c.Uel vitia vel ſacerdotes carnaliter
viuentes: ⁊ ſacerdotiū quātum in eis eſt.j.q.j.quidā. ad
ſi.polluentes. Ingreſſas in ſanctuariū ſuū:aīam/eccl̄iaʒ.
Exod.xv.Sanctuariū tuuʒ dn̄e ⁊c. de q̄bus p̄ceperas ne
intrarent ſanctuariū tuū/eccl̄iam tuā. Exod.xxi. Sacer⸗
dos in quo fuerit macula/nō accedat offerre.xlix.di.hinc
etem̄.j.q.j.ſacerdotes. Manū ſuam ⁊c. Diabolus auda⸗
cter manū mittit ad aīe deſiderabilia: ⁊ aufert virtutum
oꝛnamenta.fidem.ſpem.charitatē.diſcretionē ⁊c.qd̄ iuſtꝰ
iudex fieri p̄mittit:q: videt gētes/ſcilʒ pꝛauas ſuggeſtio⸗
nes. vidit ⁊ cogitationes ⁊ voluptates in ſanctuariū ec⸗
cleſie vel aīe introire:que debuit oſtiū mentis claudere:
⁊ in cubiculo patrē oꝛare.Matth.vj.vbi Aug. Per cubi⸗
cula nr̄a ſunt intelligēda coꝛda nr̄a:de q̄bus d̄: in p̄s.iiij.
Que dicitis in coꝛdibꝰ veſtris ⁊ i cubi.ve. cōpungimini
⁊c. Oſtium eſt carnalis ſenſus.foꝛis ſunt oīa tēpoꝛalia q̄
per ſenſum cogitationes noſtras penetrant. ⁊ turba va⸗
rioꝝ phantaſmatū oꝛantibus obſtrepit. Ingredientibꝰ
aūt gentibus mentē pudicitia coꝛrūpit̄.abſtinentia euer
titur:⁊ p̄nceps coquoꝝ muros aīe id eſt virtutes euerte⸗
re conatur.xliiij.diſt.§.j.Sic vindemiatam oībus bonis
ſuis aīam ſine ↄſolatoꝛe relinquit.ſicut legitur Luce.x.de
vulnerato a latronibus ſpoliato ⁊ ſemiuiuo relicto.Con
tra tales dicit̄ p̄s.lxxvij. Tradidit in captiuitatē virtuteʒ
eoꝝ ⁊ pulchꝛitudinem eoꝛuʒ in manus inimici. ¶ Item
hoſtis antiquꝰ ad deſiderabilia eccleſie manū mittit.in
membꝛis ipſius fidem cōtaminans:baptiſma reſcindēs:
doctrinam coꝛrūpens:coꝛpus ⁊ ſanguinem domini indi⸗
gne cōtrectari ſuggerens:vaſa pꝛecioſa.i.oues chꝛiſti q̄ſi
lupus deuaſtans. Et cauſa tanti mali redditur.quia gē⸗
tes carnem amantes/ quaſi pꝛeputiū retinentes/⁊ chꝛi⸗
ſti circūciſionem nō habentes/miniſtri altaris cōſtituū⸗
tur.Hiere.ix.Uiſitabo ſup oēs qui attonſi ſunt in comā
habitantes in deſerto. Iſti ſunt clerici ⁊ religioſi habitā⸗
tes in eccleſia ſolitarij in oꝛatione vel in clauſtro:q: quaſi
omnes habent pꝛeputiū p̄pꝛietatis pꝛopꝛie voluntatis ⁊
voluptatis/moꝛe incircūciſoꝝ viuentes ſpiritualiter lai⸗
coꝛum. de qua circūciſione ſpirituali Deutero.x.Circūci⸗
dite pꝛeputia coꝛdis.⁊ Actuū.vij. etiam incircumciſi coꝛ
dibus ⁊ auribus.⁊ Hiere.iiij.Circūcidimini domino: et
auferte pꝛeputia coꝛdium veſtroꝝ. ¶ F Caph interpꝛe⸗
tatur manus:de qua dictum eſt.ſ.pꝛoxime. Manū ſuaʒ.
ex cuius tactu clamat vox p̄phete. Omnis populus eius
gemēs.eccleſie anguſtia tribulationis vitioꝛum ⁊ tenta
tionū.maxime iſto tempoꝛe carnali ⁊ hypocritali. Que⸗
rens panem/delectationis carnalis. de quo pane dixi.ſ.
in ar.ij.in oꝛatione Hiere. recoꝛdare. ſuper verbo. ⁊ ſa⸗
turemur panibus.non panem verbi dei. Matth.iiij. Lu⸗
ce.iiij.Deutero.viij. Non in ſolo pane viuit homo ⁊c. vbi
Rabanus. Teſtimoniū autem h̄ ex Deutero. ſumptū eſt
viij.c.ergo ſi quis non veſcitur verbo dei: iſte non viuit.
quia ſicut coꝛpus nō viuit ſine terreno ciboꝛ:ita anima vi⸗
uere non poteſt ſine verbo dei. Pꝛocedere autem verbuʒ
dei de oꝛe dicitur:quū voluntatem ſuam per ſcripturarū
teſtimonia reuelat.De iſta fame verbi dei. viij.q.j.auda⸗
cter.Dederunt queq̄ pꝛecioſa/ celeſtia pꝛo terrenis: vir⸗
tutes pꝛo vitijs:pꝛo cibo/voluptate carnali.ad refocillā⸗
dam nō ſatiandam animam animalitate.Bern̄. Nec ani
mus vanitate/nec voluptate coꝛpus aliquādo ſatiatur.
Unde Oſee.iiij. Foꝛnicati ſunt:⁊ non ceſſauerunt. Ubi
Hiero. Voluptas inſatiabilis eſt. habita irritat. famem
non ſaturitatem parit.Aug.Delectatio p̄ſens non ſatiat:
pꝛeterita nō delectat.futura cruciat. Ideʒ.Breuis eſt vo
luptas foꝛnicationis:ſed perpetua eſt pena foꝛnicatoꝛis.
quātū em̄ btā Maria v̄go puriſſima moꝛabit̄ i celo:tan⸗
tū aīa foꝛnicatoꝛis toꝛq̄bit̄ in inferno. Q aūt aīa frequē⸗
ter ponat̄ p aīalitate ⁊ ſenſualitate. Actuū.xx. Non facio
animā meam p̄cioſiorem q̄ me. Jo.xij. Et qui perdiderit

aīam ſuam ⁊c. Uide dn̄e/ꝑ compaſſionē. Uox eccleſie vitijs tribulate. Facturā tuā/non iniquitatē meā: vt ꝑdas me. qm̄ facta ſum vilis ꝑctō. Uilis efficitur eccleſia: quū creſcente numero maloꝝ/nō ſumma petit ⁊ celeſtia: ſed infima ⁊ terrena. Hiere. ij. Q̄ vilis facta es nimis iterās vias tuas. Seneca. Si ſcirem deos ignoſcituros ⁊ homines ignoraturos: adhuc dedignarer peccare. Ambro. Diſce homo vbi grandis ⁊ p̄cioſus es. Uilem te terra monſtrat: ſed precioſum te faciet imago. quid enim tam precioſum q̄ imago dei? quam timens/homo iure vocaris. hominis vero nomen amittis: quū eadem neglecta in vitia cadis. ¶ Lamech diſciplina vel contritio interpretatur. qđ em̄ ꝓpheta luget/alijs diſciplina eſt: ⁊ cōtritio cordis: vt lugeant ſancti ſimili modo. O vos oēs/ſancti: q̄ tranſitis ꝑ viam/celeriter: nō habentes hic manentem ciuitatem. Heb. x. Uiam chriſtū. Jo. xiiij. Ego ſum via veritas. Attendite/cōpatienti corde. Et videte charitatis intentione. Si eſt dolor ⁊c. ij. Coꝛ. xj. Quis infirmatur: ⁊ ego non infirmor? quis ſcandalizatur: ⁊ ego non vror? Conqueritur eccleſia vel aīa preuaricatrix. Sicut dolor meus. ꝓ terrenis celeſtia ꝑdidi. qm̄ vindemiauit me bonis virtutū: vt locutus eſt dn̄s/qui nō mentitur/ꝑ ꝓphetas: in die furoris ſui iudicij q: exacerbaui eum. O vos oēs ⁊c. Eccleſia que parit ⁊ generat ⁊ nutrit ⁊ lactat/ꝓ oībus contriſtatur. teneros lactat. auerſos reuocat. pigros expectat. p̄cipites vt ꝓuideant caſtigat: ne quem hoſtis extra caſtra inueniat: dum ipſa ordinato agmine ad patriā feſtinat. Uidete dolorem meū. Filios educare volui: ⁊ educere de miſeria exilij: ⁊ ꝑducere ad gaudia celi: ſed multi errant. multi exaſperant. multi languēt. pauci ſunt q̄ venire queāt. ꝓ oībus lugeo. ꝓ oībus vror. videte ergo ſi eſt dolor ſicut dolor meus. Tedite oculū ad extremi iudicij diem: de quo p̄s. vj. ⁊ xxxvij. Dn̄e: ne in furore tuo arguas me. quādo reddet vnicuiq; ſcḋm opa ſua. Itē O vos oēs ⁊c. Paſcaſius. Eccleſia in mēbris ⁊ filijs pregrauata vitijs/nō tn̄ oīno excecata/videns bonos filios ad patriā feſtināntes ꝑ viā virtutis: cū ingenti merore exclamat. O vos oēs ⁊c. videte quib⁹ paſſionib⁹ ſubiaceā: qm̄ Uindemiauit me dn̄s: in filijs bona virtutū iuſto iudicio abſtulit: q̄bus me quaſi ſponſam decorauit: in die furoris ſui exacerbatus malis filioꝝ meoꝝ. Uos ergo filij qui tranſitis ꝑ viam. i. qui preſentē deſpicitis vitā: tendentes in viam verā/ que chriſtus eſt: videte ſi eſt dolor ſicut dolor meus. celeſtia amiſi in quibuſdā filijs. theſaurizaui mihi irā. Roma. ij. ibi. Theſaurizas tibi iram ⁊c. ꝓcis in die iudicij: ⁊ grauor malis in eis: nō vobiſcū poſſum feſtinare ad gaudia celi. Mali etiam filij qui pretergrediuntur viam mādatoꝝ dei: iuxta illud p̄s. cxviij. viā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri ⁊c. vindemiant bonis racemis vineā: eccl'iam/que eſt vinea dn̄i ſabaoth. Eſa. v. ⁊ paucos bonos ibi racemos dimittūt. vnde ⁊ ſponſus chriſti pro ea cōqueritur/dicens Michee. vij. Ue mihi. q: fact⁹ ſum ſicut qui colligit ſpicam in meſſe/⁊ ſicut racemū in vindemia ⁊c. xvj. q. vij. ⁊ hec diximus. ¶ Mem interpretatur ex ipſis. ſcz donis ſpūſſancti eruditur eccleſia. De excelſo/alto ꝯſilio diuino. p̄s. cj. Proſpexit de excelſo ſctō ſuo ⁊c. Miſit ignē/ſpūſſancti. Actuū. ij. Apparuerūt diſpertite lingue tanq̄ ignis. Luce. xij. Ignē veni mittere ⁊c. Hic ignis ſanctus vrēs nō cōburēs/ſpūales viros illuminat ad cognitionē veritatis: inflāmat ad amorē bonitatis: ⁊ cōfirmat ad tolerātiā aduerſitatis. vn̄ Eccl'i. xliij. Tripliciter ſol exurens montes. i. chriſtus perfectos viros igne ſpūſſancti. illuminādo rationē. accendendo voluntatem. corroborando infirmitatem. De excelſo. i. a patre. Jo. xv. quē ego mittam vobis a pr̄e. Iſti ſunt illi tres panes q̄s petit homo amicus a chriſto amico. Luce. xj. Deficit ratio ꝑ ignorantiā veritatis. languet volūtas per inediā affectionis. infirmatur caro per inopiā fortitudinis. Nam et ratio minus intelligit q̄ agenda ſunt. ⁊ volūtas minus diligit intellecta. ⁊ adhuc corpus qđ corrumpitur aggrauat animā. Sap. ix. vt non quecūq; volumus illa faciamus. Tres ergo panes ſunt. veritas. charitas. fortitudo. Cōmoda ergo chriſte amice tres panes mihi. ⁊ intelligā. diligam. faciā volūtatem tuam. ſicem̄ viuitur: ⁊ in talib⁹ vita ſpūs mei. ſcḋm Bern̄. hec ꝑ te chriſte miſſus dabit ſpirituſſanctus. ¶ S Dicitur aūt pater excelſus ꝓpter authoritatem p̄ncipij. q: ipſe a nullo. Alie ꝑſone ſcz filius et ſpūſſanctus exiſtunt ab eo. nec ꝓpter hoc ponit ordo dignitatis in trinitate: vt pater ſit maior filio: vt mentitur Arrius. ſeu ſpūſancto/vt mentiūtur Donatiſte/ aſſerentes minorē p̄re filium: ⁊ minorē filio ſpm̄ſanctū. xxiiij. q. iij. q̄dā. ✠. donatiſte. ⁊. ✠. boetiani. ſed eſt ibi ordo nature. ſicut ait Aug. q̄ ordo nō ponit g̃dū in ꝑſonis ſcḋm eſſentiā: ſed ſcḋm ꝓprietates ꝑſonales: q̄bus ꝑſone adinuicē diſtinguūtur. vt perſona patris ſit que a nullo eſt: ⁊ a qua ſunt alie ꝑſone. ⁊ ſcḋm hoc d: pater excelſus. nō tamen filius vel ſpūſſanct⁹ eſt inferior eo. qm̄ oīmoda equalitas ⁊ coeternitas eſt in ꝑſonis diuinis: nec alter eſt alteri prior tēpore/vel dignitate. ex de ſum. tri. c. ij. Oſſibus meis. i. apl'is fortioribus. Oſſa dicūtur apl'i ꝓpter ſuſtentationē ⁊ rectificationē corporis. ⁊ ſunt dura ⁊ ſicca. tales igitur extiterūt apl'i: ſuꝑ quos fundauit dn̄s eccl'iam ſuā. xxj. diſt. in nouo. ex de elec. fundamēta. lib. vj. j. Reg. ij. Poſuit ſuper eos orbē. Job. xxx. Ubi eras qn̄ ponebā fundamēta terre id eſt eccl'ie/que firma eſt fundata ſupra chriſtū: Matth. xvj. xix. diſt. ita dn̄s. Fundamenta apl'os. pre. c. fundamenta. quos tanq̄ lapides p̄cioſos poſuit in eccleſie fundamento. ꝑ hos ſuſtentatur ⁊ rectificatur corpus eccl'ie. ſuſtentatur meritis ⁊ interceſſionibus: rectificatur fide et moribus. Duri etiam extiterūt per tolerantiā. iuxta illud p̄s. xxxiij. Unū ex his nō ꝯteret. Grego. Occidi poſſunt: flecti nequeūt. Sicci etiā per tēperantiā. ij. ad Coꝛ. x. In carne ambulantes nō ſcḋm carnē militamus. ¶ Itē miſit ignē/diuinam vindictā. de qua Job. j. Ignis dei deſcendit de celo ⁊c. ⁊. iiij. Regū. j. deſcendit ignis ⁊c. xxiij. q. iiij. ꝙ chriſtus. ⁊. c. ea vindicta. Ignem inquā/aereas poteſtates/q: de ore eoꝝ lampades ꝓcedūt ſicut tede ignis accēſe: halitus eoꝝ prunas ardere faciunt: ⁊ flāma de ore eoꝝ egreditur. Job. xlj. In oſſibus meis: vt ſ. tria ſcilz p̄latos interius exteriuſq; affligant: ⁊ ſic erudiantur q̄ deū blandientem audire noluerūt. Unde addit. Et erudiuit me. Eſa. xxviij. Uexatio dabit intellectū auditui. Expandit rete pedibus meis: ne poſt voluptates ⁊ deſideria vana vſq; ad finem vite irē. Cōuertit me retrorſum: ne ꝑ anguſtias ⁊ tribulationes vadā. Poſuit me deſolatā. Amos iij. Tm̄modo vos cognoui ex oībus cognationibus terre. idcirco viſitabo ſuꝑ vos oēs iniquitates vr̄as. ¶ Itē eccleſia collecta de iudeis ⁊ gētibus dicit. De excelſo miſit ignem ⁊c i. ſpiritūſanctū: ſcḋm quē corroboratur eccleſia virtutibus: ⁊ eruditur diuinitus: ne vltra idolis ſeruiat: vel mundi delicias querat: caſte viuat: caſte timeat: et ex ipſis erubeſcat vitijs quib⁹ ſeruierat. Roma. vj. ibi. Quē ergo fructū habuiſtis tūc in illis/in q̄bus nūc erubeſcitis? de pe. diſ. j. quē penitet. Expandit illius rete ſcz p̄dicationis. Luce. v. Lauabāt retia. ⁊ iterū. Laxate retia veſtra in capturā. Beda. Piſcatores ſunt p̄dicatores eccleſie ⁊ doctores. qui nos ꝑ rete fidei cōprehendunt: ⁊ quaſi litori/ſic terre viuenti aduehūt. Sed hec retia modo laxantur in capturā: modo lota plicātur: q: non oē tēpus eſt habile doctrine. ſed nunc exercenda eſt lingua doctoris: nunc ſibimet cura gerenda. Ibi etiā Amb. Que ſunt apl'oꝝ q̄ laxari iubent retia: niſi verboꝝ cōplexiones: ⁊ quaſi q̄dā orōnis ſinus: ⁊ diſputationū receſſus: qui eos quos ceperint nō amittant: Et bene apoſtolica inſtrumēta piſcandi retia ſunt: que nō captos perimūt/ſed reſeruant: ⁊ fluctuantes de infimis ad ſupna traducūt. Un̄ ⁊ retia piſcatoꝝ/ſunt eloquia predicatoꝝ: de fide ⁊ moribus ⁊ diuerſis authoritatib⁹ vtriuſq; teſtamenti cōplexa. Abacuc. j. Facies hoīs quaſi piſces maris. Bene ergo expanditur rete p̄dicationis, ne eccleſia vadat poſt vanitates erroꝝ

⁊ ꝯcupiſcētias

et cōcupiſcētias. Pedibꝰ meis/voluptatibꝰ/prauis affectibꝰ. Conuertit me retrorſum. de vitijs ad virtutes. de infi delitate ad fidē. Retrorſum. vt audirē vocē poſt tergum monētis. Eſa. xxx. Cōuertit etiā me retrorſum. vt poſt ipm irē: et nō pirem. Hoc rete apl'is ⁊ viris aplicis ē cōmiſſuꝝ: vt de mari huiꝰ mūdi piſces hoīes extrahāt. Luc. v. Pedibꝰ. pſ. cxviij. Ab oī via mala ꝓhibui pedes meos. Poſuit me deſolatā. terreno ſolatio/⁊ pn̄tis vite dolore/et deſiderio future. vnde pſ. xlj. ſfuerunt mihi lachryme ⁊c. Tota die. oī tpe. Merore cōfectā. dolore ſcꝫ pſentiū tribulationū/⁊ amore futurorū bonoꝝ. Et tanto fortiꝰ merore cōfecta/ꝓ filijs plāgit eccleſia: ⁊ pn̄tis vite cōſolationem nō recipit: quāto verius in eis per vana deſideria pꝰuerſe conſiderat aberraſſe. Vn̄ ad Rom̄. vj. Sicut exhibuiſtis mēbra vr̄a ⁊c. xlvij. di. oēs. ⸿ Nun ſempiternū interptaꝶ. Deut. xxxij. ꝓuocaꝶ dn̄s ad vindictā. in Canti. audite. Si acuero vt fulgur gladiū meū. Vigilauit. q̄ſi vindictā/punit q̄ dormire videbaꝶ. Iugū. de quo. xxx. c. Hiere. Contrā iugū eius de collo tuo. ſupponendū mihi. Iniquitatū meaꝝ. q̄ ex me ſunt. pſ. l. Qm̄ iniqtatē meā ego cognoſco. In manu eiꝰ. in retributiōe dn̄i. Iugū eccl'ie vigilat i manu dn̄i: que ſe ſceleribꝰ in ſuis mēbris ſubdidit: niſi quotidie penitēdo/ponat ea corā oculis ſuis. vn̄. pſ. Et pctm̄ meū cōtra me eſt ſemꝑ. de pe. di. j. ⁊ venit. Voluit em̄ Dauid vigilare: ⁊ pctā fletibꝰ abluere: ne vigilaret iugū eoꝝ i manu dn̄i. vn̄ dixit. Auerte faciē tuā a pctis meis. q. d. vt in manibꝰ tuis vigilēt. ſꝫ vt ego ꝓpter peccata mea vigilē: ⁊ fletibꝰ purgē: ne ꝯuolutas iniq̄tates imponas collo meo: nec me des in manu de q̄ nō potero ſurgere. Itē dū eccl'ia tētationibꝰ q̄titur: vigilat in manu dn̄i iugū iniquitatis eius: et hoſtibꝰ tam viſibilibꝰ ꝙ inuiſibilibꝰ ſubijcit: amiſſis monilibꝰ q̄ ſibi dederat in ornamentū ſpōſus: vn̄ ingemiſcēs ait. Cōuolute ⁊ impoſite ſunt collo meo: inſolubili vinculo. tanꝙ ſuffocando: ſicut laqueus Iude. de pe. di. iij. ſceleratior. Collo meo. tāꝙ graue pondus. Eſa. iij. Quia filie ſion/aīe in eccl'ia/ambulauerūt extento collo: auferenda eſſe oīa ornamenta dicit: ⁊ inter cetera/torques ⁊ monilia. Torques in pectꝰ pēdētes/intelligentiā mētis demonſtrāt. Monilia/oīa ornamēta ſpūalia ſignificāt. quibꝰ amiſſis viri eccl'iaſtici muliebri affectu ambulāt extēto collo: ⁊ nutibꝰ oculorū loquūtur: ⁊ plaudētes manibꝰ ⁊ pedibꝰ cōpoſito gradu incedūt/ſeculi gloriā ſectātes. cōtra illud. xlj. di. clericus. ⁊. §. vlt. Iure ergo iugo iniq̄tatū ꝑmiꝶ/q̄ tantis ornamētis virtutū ſpoliaꝶ. vn̄ cōuolute iniq̄tates/vinculo inſolubili plangunꝶ: ⁊ impoſite collo eiꝰ q̄bus quedā mēbra eiꝰ ſuffocanꝶ: ſicut Iudam ſe laqueo ſuſpendiſſe legūꝰ. de pe. di. iij. iudas. Vn̄ addit eccleſia. Infirmata eſt virtus mea. vt non poſſum reſiſtere. pſ. xxx. Infirmata eſt in pauptate virtus mea. Dedit me dn̄s. dari permiſit. xxiij. q. iiij. §. vaſis. iuſto iudicio dei. In manu. diaboli. De q̄ nō potero ſurgere. ꝑ me. vn̄ non adijciet vt reſurgat virgo filia iſrael. Infirmata eſt inquā virtꝰ mea. q: impij tradunꝶ in eternū: vbi vermis eorū non moriꝶ/⁊ ignis non extinguiꝶ. Eſa. vlt. Mat. ix.

Vermis ꝯſciētie.

vbi Chryſ. Nō de ſenſibili verme hoc dicit. ſed vermē conſciētiā vocat mordētē aīaꝫ: ꝙ ſit nō opata bonū. vnuſq̄ſqꝫ em̄ ſuijpſius accuſator ſiet/rememorās que geſſit in vita mortali: ⁊ ſic eoruꝫ vermis immortalis permanet. Sicut ſuperior ſentētia q̄ Mem intitulaꝶ. i. ex ipſis/que ſcꝫ dominus miſit de celo/cōuertit eā ad penitētiam ita ex iugo iniquitatū eiꝰ. Nun qđ ſempiternū interptaꝶ/impegit in interitū: vt iuſto dei iudicio ꝑin impenitēs corꝫ ſuū ſempiternū incurrat ſuppliciū. non ꝙ eccleſia ad vitam ꝑdeſtinata. xxiij. q. iiij. obtineri. cum. c. ſe. his tradaꝶ ſupplicijs: ſed que in mēbris ſuis accidunt imputat ſibi ac plangit. ⸿ Iugū etiā iniq̄tatis eſt dormire in neq̄cie torpore. ſecure ⁊ impune quieſcere. ſꝫ vigilat iugū ⁊c. Vn̄ Hiere. j. Virgā vigilantē ego video. cui dn̄s. Vigilabo ego ſuper verbo meo: vt faciā illud. Nobis em̄ torpētibꝰ/pctā latēt: ſed in manu dn̄i vigilāt: dū nos ad vindictā iuſte retributionis accuſant. vn̄ Geñ. iiij. Vox ſanguinis tui clamat ad me de terra. Iob dicit ad dn̄m. xiij. c. Signaſti q̄ſi in ſacculo pctā mea. Oſee. xiij. Colligata ē iniqtas effraim: ad ſimilitudineꝫ pecunie/q̄ poſtꝙ numerata eſt/ligaꝶ in ſacculo et ſignaꝶ. Et cōuolute ſunt: q̄ſi pondus ad ꝑmendū. Et impoſite collo meo. ꝓ torque aurea. funiculo iniq̄tatis circūdanꝶ. vn̄ Prouerb. v. c. Iniq̄tates ſue capiunt impiū: ⁊ funibꝰ pctoꝝ ſuoꝝ cōſtringiꝶ. ⸿ Samech adiutoriū interpretaꝶ. ſcilꝫ dei qđ q̄ſi hodie ꝓpter pctā nimia ſublatū ē. Abſtulit dn̄s oēs magnificos meos: nō dei: de q̄bꝰ: depoſuit potētes de ſede. Luc. j. Dn̄s de medio mei iuſto iudicio. Vocauit aduerſum me tp̄s. qui diu diſtulerat. i. tpe accepto affligat me: quia non punit ante pctm̄: ⁊ expectat poſt peccatū. pſ. lxxiiij. Cū accepero tēpus: ego iuſtitias iudicabo. Ber. Quid de iniuſtitijs cū iuſtitie iudicabūtur? Sed hoc ideo: q: quaſi pānus mēſtruate oēs iuſtitie noſtre. Eſa. lxiiij. vt conterat electos meos. nō dei q̄s ipē nouit. Ioā. x. Cognoſco oues meas. pſ. ix. Cognoſcetur dn̄s iudicia faciens. Ber. Qui nūc ignoraꝶ miſericordiā querēs electos ꝑlatos. vel qui videbanꝶ virtutibꝰ eminētiores: vel conatu mētis excellētes. Vn̄ Eſa. iij. Auferet a hierl'm validū ⁊ fortē: et oē robur panis. verbi dei ſcꝫ: ⁊ omne robur aque. ſcilꝫ ſapientie ſalutaris. Eccl'i. xv. ſfortē et virū bellatorē iudicē ⁊ ꝓphetā ⁊c. et ſicut feciſſe in hierl'm legūꝰ: ſic hodie in eccleſia angeli clamāt cuſtodes eius: trāſeamus ex his ſedibꝰ. ⁊ dicūt Hiere. lj. Curauimus babylonē/eccleſiā in mēbris cōfuſam: et non eſt ſanata: derelinquamꝰ eā. ⸿ Itē abſtulit ⁊c. Quotiēs eccleſia queriꝶ: totiēs tribulationibꝰ agitaꝶ: vel hereticoꝝ inſidijs impugnaꝶ. vn̄ merito plāgit dicēs. Abſtulit dn̄s oēs magnificos. ſepe em̄ in toto orbe ꝑpauci remanſerūt magnifici: q̄ ſana doctrina defenderēt cauſam fidei. Vocauit aduerſum eā tp̄s. pctis exigētibꝰ. tēpus vindicte. Adducit dn̄s vt cōtē. elec. eius: q: nō eſt qui defendat vel murū ponat ꝓ domo iſrl'. Ezechi. xiij. ⁊. xliij. di. ſit rector. i ꝑn. ⸿ Ayn interpretaꝶ fons vel oculus. Quū em̄ chriſtꝰ plū crucis preſſit: de chriſti latere fons emanauit. vn̄ ⁊ continuo exiuit ſanguis ⁊ aqua. Ioā. xix. ex̄ de cele. miſ. in quadā. de ſum. tri. in clemē. c. vnico. Hoc fonte lauaꝶ ſponſa eccl'ia ſponſi cōplexibꝰ ſociāda. vn̄ idē Ioan. xix. Latus eius aperuit. Aug. Vigilanti verbo euangeliſta vſus eſt: vt nō diceret latus eiꝰ ꝑcuſſit aut vulnerauit: ſꝫ aperuit: vt illic quodāmodo vite oſtiū pāderetur: vn̄ ſacramenta eccleſie emanauerūt: ſine q̄bus ad vitā: que vere vita eſt: nō intratur. vnde ſequiꝶ. Et cōtinuo exiuit ſanguis ⁊ aq̄. Ille ſanguis in remiſſionē fuſus eſt pctōꝝ. Aqua illa ſalutare tēperat poculū. Hec lauacrū pſtat ⁊ potū. hec ꝑnuntiauerat ꝙ noe in latere arce oſtium facere iuſſus eſt quo intrarēt aīalia que nō erāt diluuio peritura: q̄bꝰ ꝑfigurabaꝶ eccleſia. ꝓpter hoc ꝑma mulier facta eſt de latere viri dormiētis. ⁊ hic ſcđs adam inclinatus in cruce dormiuit vt inde formareꝶ eius cōiunx. per id de latere dormiētis effluxit. o mors. vn̄ mortui reuiuiſcūt. Quid iſto ſanguine mūdiꝰ? quid iſto vulnere ſalubriꝰ? Chriſ. q: hinc ſuſcipiunt principiū ſacra myſteria. quū ad tremendū calicem vt ab ipa bibiturꝰ chriſti coſta accedas. de hoc ex̄ de cele. miſ. in quadā. ex̄ i clemē. de fide. c. j. ſacroſctē. ⸿ Ayn etiā interpretaꝶ oclus. Nō imerito de h̄ fonte oculus inebriatus/aquā lachrymaꝝ deducit. pſ. cxviij. Exitus aquarum deduxerūt oculi mei. Torcular crucis. vn̄. Eſa. lxiij. Torcular calcaui ſolus. oēs em̄ apl'i relicto eo fugerūt. Mat. xxvj. Mar. xiiij. Luc. xxij. i. dolores crucis patienti aīo ſuperaui. in qua preſſus fui: ſicut vua ꝑmi ſolet in torculari. Mat. xxj. Et fodit in ea torcular. Torcular calcauit dominus virgini filie iuda ſynagoge vel eccleſie/q̄ eſt filia ſynagoge vel anime contritenti. Idcirco ego plorās. vox eccleſie. et oculus meus deducēs aquā fontē lachrymaꝝ. alludit litere Ayn q̄ oculus diciꝶ vt dixi. quia longe factꝰ eſt a me cōſolator. paracletus. oēs alijs conſolatore oneroſi ſunt. Iob. xvj. in prin. cōuertens ad bonum ſcilꝫ. ani

mā meā vacantē et errantē. facti ſunt filij mei pditi. Ad li
terā ppter pctm̄ in guerris ⁊ inter ſe ⁊ in corpore ⁊ in ani
ma frequēter vel opera mala. de quib⁹ filijs Mat. xviij.
ibi: Juſſit eū dn̄s/ve. ⁊ vxo. eius ⁊ filios: qm̄ cōualuit ini/
micus diabolus. Mat. xiij. Inimicus homo fecit. ❡ Itē
torcular ⁊c. Quiſquis doctorū ſibi eccleſiā cōmiſſam/ani/
mus conuerti viderit: de fonte amoris hauriat: vn̄ lachry
mas pducat donec cōſolatorē ⁊ cōuertentē paracletū re
ducat. alioquin inualeſcēte inimico fiūt filij eius pditi: q:
ſcʒ nōdū ablactati: nōdū in virū pfectū ſunt pducti: ſʒ p/
gnātes ſunt. Mat. xxiiij. ❡ Uel torcular ſm̄ Paſcaſium
vltionem ſignificat ⁊ pctōꝝ ſupplicia. Eſa. lxiij. Torcular
calcaui ſolus. illud ſcʒ quo malis ſupplicia. bonis premia
calcanᷣ. hoc ſolus dn̄s calcauit: q: nullum adiutorū ha/
buit. neqꝫ em̄ angelus: neqꝫ archāgelus corpus humanū
aſſumpſit: vt p nobis moriēs aduerſarij nr̄i fortitudineꝫ
calcaret atqꝫ cōtereret. Hoc torcular calcauit dn̄s in paſ/
ſione ſua virgini filie iuda eccleſie ⁊ ſynagoge: vt credēti
bus p̄mia: ⁊ incredulis ⁊ crucifigentib⁹ ppetue captiuita
tis ⁊ eterne dānatiōis effunderet ſupplicia. ❡ Torcular
etiam dominus calcat quādo eccleſie ſterili et abſqꝫ ope/
ribus vacue et otioſe penam ⁊ tribulationem infligit. vn̄
ſequiᷣ: Idcirco ego plo. q: ſentit ſeamiſiſſe cōſolatorem:
⁊ impenitentē ruere: vbi erit flet⁹ ⁊ ſtridor dentiū. Mat.
viij. ⁊. xiij. xxij. ⁊. xxv. Et Luc. xiij. vbi ingens aīe fletus de/
ſcribiᷣ: vt ſibi ſciat poſt mūdi hui⁹ vanā letitiā/oēm cōſo/
lationē defuturā vbi filij perdenᷣ: quia fructus malorum
diſſipabitur: ſolus inualeſcit inimicus. ❡ Phe interpta/
tur os. dum ſion. i. eccleſia manus ſuas expādit inter an/
guſtias. ſignificat ꝙ ore non valet exprimere qđ patitur
in corde dum ſit ſine cōſolatore. ❡ Expandit ſion man⁹
ſuas/eccleſia quaſi pturiēs: vt qđ nō valet ore: ſignificet
manuū extēſione. ſicut moyſes manus extendēs ad deū.
Exo. xvij. xxxvj. di. ſiquis. ⁊ nō eſt q̄ cōſoletur eā. pſ̄. lxxvj.
Renuit cōſolari aīa mea. amiſſo vero cōſolatore. Māda
uit dn̄s iuſte diſſipādo aduerſum iacob in circūitu ei⁹. ec/
cleſiā ſolo nomine gloriantē: ⁊ demones nō ſupplātantē
hoſtes ei⁹ demones. facta eſt hieruſalem eccl̄ia quaſi pol
luta menſtruis in membris vana gloria: dum nobis attri
buimus bona ex ipſa vanitate: ſicut menſtruis quicquid
tāgimus/polluim⁹: ⁊ ſicut abominabilis eſt mulier dum
mēſtrua patiᷣ: ſic hodie magna pars chriſtianorum alijs
gētib⁹. ❡ Itē quotiēs eccleſia hereticorū vel ſchiſmatico
rū vel falſorū chriſtianorū publicorū vallaᷣ exercitu: do/
minus aduerſus iacob/eccleſiam ſcilicet que debet vitia
ſupplantare cōtra eā inſtaurat inimicorū exercitus: q: ſpi
ritū ſanctū cōſolatorem amiſit ⁊ doctorē ſine quo nullus
ad fidē erudiᷣ. nullus a vitijs releuaᷣ. ideo expandit ma
nus ſuas in p̄ſſuras ⁊ dolores. nec eſt ei vlla vox doloris
digna. qua poſſit hoſtiū dogmata vincere ⁊ ſua defende/
re. vn̄ ſepe ſit polluta feditate carnaliū operū et ſangui/
ne carnaliū deſiderioꝝ inter hoſtes. quib⁹ interius ⁊ exte
rius impugnaᷣ. Unde ve p̄gnantibus ⁊ nutriētib⁹ in illa
die. Mat. xxiiij. p̄gnantes dicunᷣ anime que cōcipiūt bo
nū ppoſitū: ſed non ponūt in opere nutrientes: q̄ adhuc
opus impfectū habēt: tales in magnis tētationib⁹ defi/
ciūt. ❡ Itē expandit ⁊c. eccleſia q̄ eſt ſpeculū dei i terris
et vitiorū ſupplātatrix: quū ppter iniquitatē traditur in
mēbris ſpūalibus nequicijs fruſtra querit cōſolatorē ex/
tra quū careat eo intra. Merito ergo mandauit dn̄s ad/
uerſus iacob eccleſia quondā vitia ſupplantantē: nunc
exteri⁹ gloriantem. vnde in circūitu ſpūales hoſtes obſi
dent eam: ne poſſit effugere. que ſepe ſe vallatam vidēs
expandit man⁹ ſuas inter anguſtias cogitationū. nec em̄
eſt ei vox oris: nec vlla excuſatio ſermonis: q: mēſtruis in
mēbris polluta. i. cruētis opibus maculata: a quib⁹ nūq̄
ſine cōſolatore paracleto liberabiᷣ: quū etiā ppheta te/
ſteᷣ/ꝙ oēs iuſtitie noſtre/ſic ſunt corā eo/ſicut pann⁹ mē/
ſtruate. Eſa. lxiiij. ❡ Sade iuſtitia interpretatur. ſignifi/
cat q: iuſtitie dei iuſte: qđ bene his verbis oſtēditur. Ju/
ſtus eſt dn̄s quaſi iuſta ſentētia ore dn̄i ɔtra me plata. iu
ſtus dn̄s in omnib⁹ vijs ſuis. pſ̄. cxliij. Quia os eius ver
bum patris. Canti. j. Oſculetur me oſculo oris ſui. i. filij
verbi incarnati. ſic exponit ibi Bern̄. vel predicatores.
Hiere. xv. Si ſeparaueris precioſum a vili: quaſi os meū
eris. vel prophetas. Hiere. j. Ecce dedi verba mea in ore
tuo. vel preſentiā. Ad iracundiā puocat eccleſia peccādo
in mēbris. Audite obſecro aure cordis: quod eſt intellige
re. Mat. xv. Audite ⁊ intelligite vniuerſi populi dolorē
meū: nō trāſeūtes per viā vt ſupra. ⁊ videte diligēter cō
ſiderate. pſ̄. xliiij. Audi filia ⁊ vide. virgines mee ⁊ iuue/
nes mei. virgines em̄ nec alium ledere: nec ſe defendere
poſſunt. virgines caſte intentiones. abierūt in captiuita
tem. ſenſuū exteriorū cū quib⁹ cibū recipit beſtiarum. ſm̄
Iſaac: qui aīam captiuat ſub iugo ſuo. Luc. xiiij. ibi: Ju/
ga boum emi q̄nqꝫ. qđ exponiᷣ de curioſitate. v. ſenſuum.
Juſtus eſt dn̄s ⁊c. eccleſia que ſuperius oris iudiciū pru
lit. que os dn̄i in ſcripturis ſanctis. ad iracūdiā puocauit
dicitur confiteri. iuſtus eſt dn̄s. nihil em̄ ſine cauſa ſit ſup
terram. et in magna dei republica/nihil ſine prouidentia
dei ſit. xxvj. q. v. nec mirū. vltra colū. ꝟ. nec ideo quiſq̄. q:
os eius. non ꝙ humana mēbra habeat deus: ſicut dicūt
heretici antropomorphite. xxiiij. q. iij. quidā. ꝟ. antropo/
morphite. Sed ſicut tropice adſcribunᷣ ei humani affe/
ctus: ita ⁊ membra. Per os verbum de ore patris pgeni/
tū ſignificaᷣ. Canti. j. Oſculeᷣ me oſculo oris ſui. ac ſi di/
cat. flagitijs meis iuſtū iudiciū puocaui natura clemētē.
de pe. di. j. c. q: diuinitatis natura clemens eſt. cōpuli cō/
tra me duram ferre ſentētiā. Audite ergo vni. ppli ⁊c. ca/
lamitatē ſuā duplicem penſat ⁊ ineffabilem. vnde ad cō/
dolendū inuitat vt multorum compaſſione anxietas le/
uior fiat: et vt corū ſit vna paſſio. ij. Coꝛ. xj. Quis infirma
tur et ego non infirmor: Rom̄. xij. Gaudete cum gaudē/
tibus: flere cum flētibus. quorū eſt vna nature conditio.
talis quippe eſt nature affectus vt dolores nr̄i ⁊ gaudij
cōſortes q̄ram⁹: quorū participatione facili⁹ feram⁹. vn̄
Luc. xv. Cōgratulamini mihi quia inueni ouem ⁊c. virgi
nes de quibus diciᷣ. ij. ad Coꝛ. xj. ⁊. xxvij. q. j. nuptiarū. ſʒ
iſte fatue de quib⁹ Mat. xxv. ⁊. xxxij. q. v. ſi paulus. iuue/
nes quos in fonte baptiſmi regenerat mater eccleſia. de
con. di. iiij. mater eccl̄ia. tales bone virgines/et iuuenes
laudāt dn̄m. pſ̄. cxlviij. iuuenes ⁊ virgines ⁊c. ſed muta/
ti in malum vrunᷣ igne maxime luxurie. vn̄. pſ̄. lxxvij. Ju
uenes eorū comedit ignis. et virgi. eorū nō ſunt lamē. ⁊c.
Hi cū aut heretica prauitate corrūpunᷣ: aut vitijs cōſtu/
prant: non loco: ſʒ mēte in babylonem. i. in cōfuſionē ca/
priuātur. qui em̄ adheret meretrici: vnū corpus efficiᷣ cū
ea. j. ad Coꝛ. vj. de talibus virginib⁹ cadentib⁹/Amos. v.
virgo iſrl̄ cecidit. ⁊ Amos. viij. ⁊ virgines bone deficient.
iſte ſunt ſine oleo. Mat. xxv. Eſa. xvij. deſcende ⁊ ſede in
in terra/virgo filia babylonis. de his oib⁹. xxxij. q. v. ſi pau
lus. de ſtatu virginū ſcripſi in fine iſtius opis. de iuueni/
bus diſſolutis. Eſa. xl. iuuenes i infirmitate ſua cadēt ⁊c.
❡ Coph vocatio interpretaᷣ. vn̄ cōtinuo ſubiungit. Uo/
caui amicos meos hereticos q̄ fraudulēter incedūt. Hie
re. ix. vel affectus animi. ⁊ ipſi deceperūt me. Eccl̄ia ſepe
amicos vocat quos in fide ſocios putat: ſʒ ipſi decipiunt
qui fidē corrūpunt: aut intus latēdo: aut in apertam he/
reſim prorumpendo. mali quoqꝫ catholici in poteſtatib⁹
maxime cōſtituti: in quib⁹ eccleſia ſepe confidit quaſi ami
ci ſepe decipiūt eam. tales inimici ſunt. v. q. v. non omnis
xciij. di. ſi inimicus. quodqꝫ peius eſt: tūc crudelius ſeuiūt
quū ſacerdotes ⁊ ſenes fame verbi dei ɔſumpti ſunt: qui
ſequētes lucra carnalis vite: magis querūt cibum aīalis
vite q̄ celeſtem. de ſalomonis ferculo. Canti. iij. vel euan
gelico prādio. Mat. xxij. vel ſapiētie cōuiuio. Prouer. ix.
ad quod oīm vocatio in Coph lr̄a deſignaᷣ. ſacerdotes
mei. regale. j. Pet. ij. Uos eſtis genus electum regale ſa/
cerdotium. ex̄ de elec. fundamenta. §. j. li. vj. Senes mei
maturitas cōſilij. lxxxiiij. di. porro. Canities hominū pru/

dentia eſt. Sapientie.iiij.⁊ pre.c.porro in vrbe.in eccleſia conſumpti ſunt: quia intra eccleſiam ſacerdotes nomē domini deſpiciunt.et quantum ad ſe panem pollutum offerūt: qui ad altare indigne accedūt quicꝫ dato munere ſacerdotiū ꝑſumunt. Malach.j.c.xlix.di.ſacerdotes.cū.§.ſe. Et omiſſis euangelijs ⁊ ꝓphetijs comedias legunt et amatoria bucolicorū verſuū verba cantant. xxxvij.di.ſacerdotes. Pertinētia ad ſua officia ignorāt ⁊ negligunt. xxxviij.q ipis. Pauci hodie boni.xl.di.multi.de altari fornicant.xliiij.di.§.j. Labia eorū nō cuſtodiūt ſciam.xxxvj.di.§.ecce.xliij.di.ſit rector. Cōuiuijs vacant contra illud xliiij.di.nō oportet.⁊.c.quando.que eſt palea.⁊.c. non liceat. Turba eos cōtēptibiles facit.xciij.di.legimus.℣.ſꝫ dicis. Impie agūt cū maculis celebrantes.j.q.j. ſacerdotes. Pro mercede rīdent: ⁊ ſacramēta vendūt.j.q.j.iudices.⁊.c.nullus epus. Sua peccata non ſanāt: ⁊ aliorum diluunt.iij.q.vij.ſacerdos.de pe.di.vj.qui vult. De eccleſijs ad alias eccleſias migrant. vij.q.j. eos ſacerdotes. Non libere ꝓnuntiant veritatem: ideo ꝓditores.xj.q.iij.nolite. Defraudant eccleſias.xij.q.iiij.c.j. Auaritie incumbūt.ex de deci.c.j. In hoc certā patentiſſimū eſt crimen ſacerdotū ⁊ vltra modū deteſtabile ſm Aug. qui nō prius ſe iudicāt ⁊ alios alligāt. de pe.di.vj.c.j.℣.in hoc. ¶ Tales etiam ſacerdotes ſunt nūc qui omnē iuſtitiā ppl'o mādant: et ipſi nec modicā ſeruant ſm Chryſo. Mat.xxiij. xxvj.q.vij.alligant. ꝓcipue ipi ſcindūt eccleſiā ⁊ de domo dñi ppl'os seducūt: ⁊ vbicꝫ ponūt ſcandula ſm Hierony. xxiiij.q.iij.traſferūt. Difficile penitēt ⁊ cōuertunt. j.Reg. ij.ſi ſacerdos peccauerit: q̄s orabit ꝓ eo: de pe. di.j.§. qđ autē.℣.ſi ſacerdos.⁊.c.quis aliqn̄.ante.§. his authoritatib⁹.⁊ ꝓpter hoc dicit cōſumpti ſunt in aīa ⁊ corpore. vñ in Canti.moyſi/Audite: Deut.xxxij. Cōſumentur fame: et deuorabūt eos aues.i.demones morſu amariſſimo. Sequit.q: queſierūt cibum/ſibi lucra terrena vel vana deſideria.vt refocillarēt.q: peccatū nūq̄ ſatiat.ſupra dixi in l'ra Caph.animas ſuas.i.aīalitatē.dixi.ſ.in iſto.c.Senes etiam mali.de quibus.ij.q.vij.paulus.⁊ dixi.ſ.in expoſitione Hiere. ¶ Item q̄plurimi in eccleſia dulces carnis affectus vocāt amicos: ſed ipſi eos decipiūt. Et q: in eis regale perit ſacerdotiū: ⁊ ſenium maturitatis vanis illecti deſiderijs laborāt ad refocillandā ↄcupiſcētiā carnis: ſed egyptus vane auxiliat. Eſa.xxxvj.xxiij.q.iij.§.j.q: mūdus tranſit ⁊ ↄcupiſcētia eius.j. Joan.ij.que eſt baculus arundine⁹: qui ſuperinnitētis pforat manū. Eſa.xxxvj.vt pre.§.j. ¶ Res capitis interpretat.i. mentis.ex de ſacra vnc.c.j.§.q: vero.℣.in vertice. Vide dñe qm̄ tribulor. vox eccleſie. cōturbatio em̄ ventris: vel ſubuerſio cordis/eſt gemitus mentis que in capite deſignatur. iure ergo ↄturbatio capitis dicitur/dū eccleſia ſuorū caſibus amaritudine replet. que dolorem ⁊ tribulationē ſuā quotidie clemētiſſimo exponit iudici. Eccleſia em̄ varijs dolorib⁹ vexata/ventrē.i.mentē turbatā gemit.mēs em̄ deſignat in capite vt dictū eſt. vñ Hiere.iiij. Ventrē meū doleo.ven.me.doleo.⁊ exponēs adiunxit: ſenſus cordis mei turbati ſunt. Sicut em̄ in ventre cibi cōcipiuntur ⁊ ples: ſic in mēte cogitatiões. Eccleſia em̄ tētationib⁹ fatigata intus et extra/anxiam ſe demōſtrat foris pſecutionibus: intus doloribus. foris em̄ flagellis atterimur. intus carnis ſuggeſtionibus fatigamur. vnde addit: foris interficit gladi⁹: et domi mors ſimilis eſt. ↄturbatus eſt venter meus. pſ. xxx. ↄturbatus eſt in ira. Rom.xj.xj.q.iij.illa.oculus me⁹/aīa mea/⁊ vēter meus. Subuerſum ē cor meū in memetipſa: qm̄ amaritudine plena ſum. ſubuerſum eſt cor meū: q: ſcꝫ ſuper cor ſuū non poſuit dei ſignaculum. vñ Canti. viij. Pone me vt ſignaculū ſup cor tuū. ſi em̄ eccl'ia ſignata eſſet ſemꝑ hoſtis eā nō ꝑcuteret. Ezech.ix.ibi. Signa thau ⁊c. et ſequit ibi: Om̄ aūt ſuper quē videritis thau: ne occidatis. Feritur ergo eccleſia foris gladio pſecutorꝫ: intus doctrina hereticorum. aut improbitate morum que felle amariora ſunt. vnde ſequitur. Foris interficit gladius perſecutorū exteriorū. Apoca.vj. Exiuit ali⁹ equus rufus ⁊c. et ſequitur. Et datus eſt ei gladius magnus. pſecutio magna. tartarorū et ſaracenorū contra eccleſiā. q̄ hucuſcꝫ durat. vel quecūcꝫ alia manifeſta tribulatio contra eccleſiā diabolo ꝓcurante. vñ holofernes ait Achior Judith.v. Gladi⁹ militie mee trāſiet per latera tua. Holofernes interpretatur infirmans vitulū ſaginatum: ⁊ ſignat diabolum perſequētē chriſtum in eccleſia ſua. Luc. xv. Adducite vitulum ſaginatū ⁊ occidite. vel quēlibet iuſtū de eccleſia. pſ.l. Imponēt ſuper altare tuū vitulos. vnde Achior interpretat fratris mei lumen: et ſignificat quēlibet chriſtianū lumine chriſti fratris noſtri illuminatū. chriſtus frater eſt. Joā.xx. Vade ad fratres meos. Et domi.i.in mēte/mors tētationū et ſuggeſtionū cum conſenſu. iſta eſt puella que domi mortua iacebat quam chriſtus reſuſcitat. Mat.ix. Mar.v. Luc.viij. de pe.di.j.§.nō ergo.ibi: non ſunt.⁊.c. quē penitet.⁊. diſt.ij. ſicut tribus. ¶ Sin interpretat dentiū.i.predicatorꝫ. hic eſt fletus dētiū: de quib⁹ Cañ.iiij. Dentes tui ſicut greges tonſarū.j. Cor.iij. hi ſunt qui non lacte infantie indigent: ſꝫ māducant ſolidum panem. Heb.v. vñ Petro dicit Act.x. Occide ⁊ māduca. Predicatores aūt ſunt vt greges tōſarū: q̄ vetuſtate vitiorū ſpoliati ferib⁹ ſuis lac doctrine/⁊ indumenta virtutū. xliij.di.ſit rector. miniſtrāt. Audierūt inimici eccleſie. q: ingemiſco ego. abſente ſponſo. Et nō eſt qui cōſolet me. fugato ſpū. oēs inimici mei demones/heretici vel mali catholici/audierunt malū meū letati ſunt afflictionē. Eſa.xlv.ibi: Creans malū. xxiiij.q.iij.quidam. ℣.colliciani. qm̄ tu feciſti.i.iuſto iudicio puniſti. xxvij.q. v.nec mirū.℣.nec ideo. adduxiſti ideſt adduces diem iudicij ↄſolatiōis mee/non illorū: ⁊ fient ſimiles mei captiui afflicti. ¶ Audierūt inimici ſponſam eccleſiā plorantē: que ſentit ſponſum abſentē. qui etſi ſemꝑ adeſt ꝑ maieſtatem: patitur tñ ſpōſam tētationibus cōcuti. xij.q.j. futurā. vt ſemꝑ ſolicita ſit et timida ne corruptoris ſuggeſtionē ſuſcipiat. Judic.ij. Non delebo gētes quas dimiſit ioſue: vt in ipſis experiar iſrael. Nō eſt qui cōſoletur me. q: vt dicitur in li. Sap.j.c. Spirituſſanctus diſcipline effugiet fictum.i.hypocritā qui fingit ſe diſciplinaꝫ habere: quā nō habeat. qm̄ tu feciſti. vnde Eſa.xlv. Ego dñs faciēs pacem ⁊ creās malū. xxiiij.q iij.quidā. ℣. colliciani.i. iuſto iudicio ꝑmittens. xxvj. q.v.nec mirum.℣.nec ideo. Adduxiſti diem cōſolationis. Rhetoricorū more loquit: qui ſibi iudicē conciliant ⁊ aduerſarium incitant. ¶ Itē audierūt q̄ videbant amici eccleſie tribulate: q̄ debuerāt cōpati ſcientes ſcelera membrorū eccleſie irrident quaſi inimici. vnde Aug.in.pſ.xxxiiij. Si aliqn̄ pedes noſtri humana infirmitate in aliqđ pctm̄ mouent: inſurgūt lingue iniquiſſimorū inimicorū: cui fuiſſet miſerendum. irrident impij vñ dolent pij. v.q.v.§.ſed aliud.in fi. vnde. pſ. Qui cuſtodiebant aīam meā: con.fe.in vnū/dicen. deus dereliquit eū. Sed habet eccleſia dētes virtutes diſcernētes inter ꝓſpera ⁊ aduerſa: ⁊ nouū conſolantē ſpm̄ requirere: et in miſericordia dei ſperare: ⁊ poſt anguſtias penitētibus cōſolantē veniam dari: ⁊ inſultantibus ſupplicia retribui. ¶ R. Thau interpretat ſigna pluraliter: q: h̄ ſigno monſtrat illud ad quod multa ſignificātia referūtur. vnde Ezechi.ix. Signa thau in frōtibus virorū gemētiū ⁊c. in hoc crux dñi ſignificat: ſicut ipſius figura T teſtatur. Et ſicut apud grecos ω. vltima eſt: ita apud hebreos thau. vnde dñs ait Apocal.j. Ego ſum alpha ⁊ o. principium et finis. Hac cruce chriſtiani ſignantur ne ab interfectorib⁹ interficiant. vñ Rabanus. Poſtea ſignat baptizandus ſignaculo ſancte crucis tam in fronte q̄ in corde: vt ab eo tēpore apoſtata diabolus in vaſe ſuo priſtino ſue interēptionis cognoſcens ſignaculū/iā ſibi deinceps illud ſciat eſſe alienum. vnde diabolus dixit. ſicut narrat Grego.in dialogo de quodam iudeo qui ſupra ſe fecerat ſignum crucis. heu heu vas vacuum: ſed ſignatū. vnde nec ei nocuit. hoc legit ⁊ no. de cō. iiij. poſtea ſigna

tur. Preterea thau/finis hebraicarũ literarũ: ſic crux chri-
ſti que eſt finis legis ad iuſtitiã. Rom.x. Et quia oĩa teſta-
mẽti veteris ſigna dñice incarnationis ⁊ noſtre redẽptio-
nis ſunt ſacramẽta: ideo thau virũ interpretat̃ ſigna: vt
per eadẽ ſigna/hoc vnũ annũtietur in quo oĩa referũtur
ſigna iudiciorũ dei. Saluant̃ aũt electi ꝑ gemitum ⁊ do-
lorem ſignati. ꝑdunt̃ impii indurati deſignati. Apoca.vi.
¶ Ingrediat̃ omne malũ/qđ videris neſcire/corã te.
vox eccleſie. ⁊ vindemia eos futuris bonis/ſicut vinde-
miaſti me p̄ſentibꝰ ꝑ eos/ꝓpter iniq̃tates meas. iuſte ſcʒ
multi enim gemitus mei: q2 multi exceſſus. ⁊ cor meũ me-
rens. ¶ Ingrediat̃ omne malũ ⁊c. q.d. quare non vindi-
cas dñe ſanguinẽ nr̃m. pſ̃.lxxviii. vindica dñe ſanguinẽ
ſeruorũ tuorũ ⁊c. et Apocal.vi. Uſq3 quo dñe ſctũs ⁊ ve-
rus nõ iudicas et vindicas ſanguinẽ noſtrũ ⁊c. Et vinde-
mia eos. hoc in iudicio cõplebitur: qñ mali recipient qđ
merent̃: ſed impii auferunt tẽporalia ⁊ in futuro amittẽt
eterna. Et ſicut ſanctos deo ꝑmittente oppreſſerunt: ita
deo eos opprimẽte/ſuſtinebunt penas eternas. quod ti-
mens eccleſia conquerendo adiungit. multi enim gemi.
mei: quia multa perditio filiorum impiorũ eius: q2 multi
perdũtur: pauci ſaluantur. Mat.xxii. ii.q.i. multi. in fi. ⁊c.

¶ Articulus Quintus. Aleph.

Quomodo exclama-
tio ꝓphete ꝑ eccleſia a ſponſo deuiãte ad-
miratiõis et doloris plena. Quomodo. q̃ſi
non bene cõueniunt. obtexit ſubito caligi-
ne erroris peccati et ignorantie. Eſt caligo bona de qua
dicit̃ Exo.xix. Jam nunc veniam ad te in caligine nubis.
et alibi. pſ̃.xvii. ⁊ caligo ſub pedibus eiꝰ. ſed ſion eccleſia
nunc caligine turbinis peccatorũ et meroris tegit̃: ⁊ ꝓie-
cta eſt ꝑ magna parte de celo cõtẽplationis ⁊ celeſtis cõ-
uerſationis. de altitudine glorie virtutũ. de tutela dei: q2
diem dñi nõ obſeruat quem vidit abraam ⁊ gauiſus eſt.
Geñ.xviii. Joan.viii. ⁊ impegit in diẽ furoris. ¶ Itẽ quõ
obtexit: myſtica ſion eccleſia caligine peccati ⁊ erroris et
ignorãtie tegitur: q̃ tantis muneribꝰ antea in eccleſia pri-
mitiua a ſuo ſpõſo ditabat̃. terrã inclytã iſrael. terrã pro-
miſſionis. terrã eccleſie peculiarẽ. terrã hereditatis eccle-
ſie ſcilicet ſpecialiter acquiſitã et emptã ſanguine chriſti.
Ad literã de celo ꝓiectã cõſpicimus: q2 quaſi inhabitata
eſt ⁊ deſerta. et ſiq̃ ſuꝑſunt cultores: qñ arabes et ſarace-
ni ſunt. Et hoc ideo: quia iã diu ipſa in mẽbris prioribꝰ
actibus terrenis inhereret: ⁊ eius vẽter terre adheret. cuiꝰ
cõuerſatio in celis prius erat: ſed abiicitur iuſto dei iudi-
cio: ⁊ nõ recordatur ſcabelli pedũ ſuorũ. Quis eñ eccle-
ſia fuerit habitatio pulcherrima dei miniſtrãtibꝰ angelis
et dei ꝓtectione honorata multis miraculis: ⁊ diuinis ſo-
latiis educata: ⁊ adhuc ſit in ſanctis. de con.di.iiii. q̃ris.
vltra mediũ. tamen ſcabellum dicit̃ dei ꝓpter adoratio-
nẽ in terra. pſ̃.xcviii. ⁊ adorate ſca. pe. eius: quoniã ſctm̃
eſt. Unde et moyſes videbat dñm iſrael: et ſub pedibus
eius quaſi opus lapidis ſapphiri. ⁊ quaſi celũ. Exo.xxiiii.
ad mediũ. quod ſerenũ eſt. hoc ẽ celum. i. eccleſia de quo
dicit̃. pſ̃.xviii. Celi enarrãt gloriã dei. In furore ſuo. ſ̃.c.
primo dixi. ⁊. ſ̃.iiii.c. in ar.i. ſuper verbo/cõpleuit dñs fu-
rorẽ ſuũ in vindicta. filiam ſion. quã tantũ diligebat. pro-
iecit de celo/de celeſti cõuerſatione. terram inclytam iſrl'
bonã ꝑus que afferebat fructũ euangelicũ: ⁊ in cõtempla-
tione videbat deum ⁊ nõ eſt recordatus ſca. pe. ſuorũ. q2
deſertam eam patitur eſſe: que eſſe cõſueuerat ſedes dei.
¶ Itẽ quõ obtexit ⁊c. eccleſie lumen ſcientie ⁊ ſpeculum
diuine cõtemplationis habuit: ⁊ nomen eius anteq̃ pec-
caret in mẽbris in celo ſcriptum fuit. de pe.di.iiii. ſi ex bo-
no. cum. §. ſe. Sed peccato detecto in terram ꝯſtituitur: ⁊
vitiis inquinat̃: et pedes dñi. i. veſtigia p̄ceptorũ eius de-
reliquit quũ eſſet templũ in quo habitaret deꝰ ⁊ deambu-
laret. ii. Cor.vi. Apocal.xxi. Ideo in die furoris ſui ab ho-
ſtibus conculcatur: nec dñs recordatur: quia in die dñi et
in luce ſtare noluit: et tradidit eã in die furoris ſui. Job.
iii. Pereat dies in qua natus ſum. ⁊ in qua homo de celo
cecidit. et colles: ⁊ mẽbra chriſti fecit mẽbra meretricis. i.
ad Cor.vi. i. babylonis. et ideo eius nõ recordatur: ſʒ in-
iuriã ſuã vlciſcit̃. pſ̃.xcviii. Et vlciſcẽs in oĩbꝰ adinuẽtio-
nibus ſuis. ¶ Heth. Precipitauit. dñs qui ſolebat exal-
tare quia nõ eſt conuerſa. Johel.ii. de pe.di.i. cõuertimini
nec pepercit grãm ſubtrahẽdo. oĩa ſpecioſa iacob/virtu-
tes que pulchre ſunt. Sap.iiii. O q̃ pulchra eſt caſta ge-
neratio. deſtruxit. qui cõſtruxerat. in furore ſuo. qui natu-
ra mitis ⁊ miſericors eſt. de pe.di.i. quia diuinitatis. Mu-
nitiones. paſtores doctores. virtutes q̃ armãt ⁊ muniũt
aĩam. Ephe.vi. virginis iuda. eccľie vel anime ꝑus caſte:
q2 cecidit. xxxii.q.v. cũ paulꝰ. Deiecit in terrã. ꝑniſit deiic̃
in terrena deſideria qui eleuabat in celũ/in celeſtẽ cõuer-
ſationẽ: vbi paulus cõuerſabatur. Phil.iii. polluit. pollu-
tũ oſtẽdit. xi.q.iii. quomõ. qui mundauerat. pſ̃.l. Cor mũ-
dum crea in me deus. Regnũ. eccleſie de quo. xxiii.q.vii.
ſi de rebus. ſacerdotes. et de elec. fundamenta. i. rñſo. vel
aĩa que dei erat tẽplũ. i. ad Cor.vi. et. ii.c. p̄ncipes. ſenſus
quos ꝓmouerat qui ſolidati erant. Eccleſiaſtes.x. Ue ter-
re vbi rex puer eſt. i. ratio puerilis. ⁊ cuiꝰ p̄ncipes. i. ſenſus
mane comedunt. i. in preſentibꝰ delectant̃. Beata terra/
cuius rex nobilis eſt/nobilitate morũ. et cuius p̄ncipes. i.
ſenſus/comedũt in tp̄e ſuo. ſcilʒ in eterno cõuiuio ieiunã-
tes in hoc exilio. ¶ A Uel p̄ncipes prelatos/q̃ delitiis
affluunt: ⁊ ieſum crucifixũ pauperẽ ⁊ eſurientẽ farſis cor-
poribꝰ ⁊ rubentibꝰ buccis p̄dicãt. xxxv.di. eccleſie. Ubi p̄n-
cipes non portant crucem/ſuꝑ quã fundatꝰ eſt principa-
tus eorũ cũ chriſto: q̃ eã portauit ſuꝑ humerũ: quã mãda-
uerat chriſtus deferri. Mat.x. ⁊. xvi. Mar.viii. Luc.viii.
et. xiiii. Eſa.ix. factus eſt p̄n. ſuꝑ hu. eiꝰ. et Joã.xix. baiulãs
ſibi crucẽ ⁊c. vbi Augꝰ. Grande ſpectaculũ: ſed ſi ſpectet
impietas grãde ludibriũ: ſʒ ſi pietas grande myſterium.
Ridet impietas regem ꝓ virga regis lignũ ſui portare
ſupplicii. videt pietas regem baiulantẽ lignũ ad ſemet-
ipm figendum: qđ ipſe etiam fixurus erat in frontibus re-
gũ ſpernendũ oculis impiorũ in quo erãt glorificãda cor-
pora ſanctorũ ipam ſuam crucem geſtans humero. cõmẽ-
dabat et lucerne arſure q̃ ſub modio ponẽda nõ erat: can-
delabrũ ferebat. Chryſo. Et ſicut victores: ita ⁊ ipſe in hu-
meris portauit victorie ſignũ T Nec ſunt hodie prelati
principes pacis ſicut chriſtus: Eſa.ix. ſed guerre: et alios
ꝑſequẽtes: de quibus. pſ̃.cxviii. principes ꝑſecuti ſunt me
gratis. nõ veniũt cũ michaele in ſubditorũ adiutoriũ/ſm
illud Daniel.x. Ecce mihael vnus de p̄ncipibus venit in
adiutoriũ mihi. ſʒ in rapinã ⁊ in diſpẽdiũ. xciii.di. diaconi.
v. ⁊ crudelitatẽ et tyrãnidẽ. x.q.iii. §. de his. cũ ſeq. c. vſq3
ad fi. queſtionis. ¶ Principes ſunt exercitus demonum:
quũ deberent eſſe exercitus dñi. Joſue.v. Mala conſilia
tales p̄ncipes dant: ſʒ ſpernẽda ſunt. pſ̃.xxxii. Reprobat
cõſilia principũ. Cõſtituti ſunt a chriſto ſuper oẽm poſſeſ-
ſionẽ ſuam principes. pſ̃.ciiii. et principẽ oĩs poſſeſſionis
ſue. que ſunt bona eccleſiarũ: que chriſti dicunt̃ eſſe. xii.q.
i. ſicut manifeſte. ⁊. q.ii.c.i. ⁊. c. qui abſtulerit. i.q.iii. ſalua-
tor. ℞. quiſquis igitur. Sed ipſi mali p̄ncipes poſſeſſionẽ
chriſti diſſipant et cõſumũt et defraudãt. xii.q.ii. q̃ſquis.
quũ q̃tuor ptes deberẽt facere de bonis ſue eccleſie cathe-
dralis: et vnã ſibi: aliã clericis: aliam paupibus: aliam fa-
brice diſtribuere. xii.q.ii. nobis. c. cõceſſo. c. quatuor. c. de
redditibus. c. cognouimus. c. mos. c. ſancimꝰ. totum nunc
quaſi rapiũt. xciii.di. diaconi ſunt. ℞. ſed cunctis auferunt
vniuerſa. ⁊. i. ſolus epiſcopus incumbit bonis. ſolus ſibi
vendicat vniuerſa. ſolus partes inuadit alienas. ſolus oc-
cidit vniuerſos. ¶ Principes noſtri ꝑlati/prout cõmuni-
ter infideles. Eſa.i. Principes tui infideles: ſocii furum
⁊c. infideliter bona eccleſiarũ diſpenſantes. conſangui-
neis et amicis: vt. p̃c. c. quiſquis. ⁊. lxxxvi.di. non ſatis. vt
de hiſtrionibus ⁊ ioculatoribus/⁊ aliis qui ſeruiũt in clã-
culo taceamus. Socii furum. Notariorum ſuorũ et tenẽ-

tiũ ſigilla ſua:et cũ quib⁹ participãt lucra ſimoniaca: que
recipiũt pro chartis ⁊ ſigillo,maxime in magna quãtita-
te:quũ concedũt literas ordinationis ꝯtra iura.j.q.ij.nul
lus abbas.qđ.c.palea eſt granoſa.ſꝫ p̄latis arſuris vt pa-
lea/eſt palea eos ardens.⁊.c. ſicut epm.et ex̄ de ſimo.c.j.
Adde qđ no.j.in.§.poſtq̄ dei grã.ꝟ.ſed dicunt iſti.in ar.x.
Crederem tamẽ q̄ etſi pro ſigillo vel chartis poſt datum
libere ordinẽ/ſpecies mali ſit ⁊ auaritia. ar.j.q.j. emenda
ri.aliquid accipere ⁊ turpe lucrum.ex̄ ne de. vel mo.c.j.Si
tamẽ ordo vel beneficiũ ſine modo cõditione pacto ⁊ ta-
xatione libere datũ eſt:nõ cõmittitur ſimonia.ij.q.j.q̄pio.
ex̄ de pac.c.ſi ⁊ de ſimo.ca.tua.⁊.c.dilectus fili⁹.A.in ſi.⁊.
pre.c.nullus abbas.que eſt palea.ibi:Aliqua pacti obſer-
uatione.et pre.c.ſicut epm.ibi.Si non ex pacto.vt in pre.
c.de ſimo.j.c.ibi: Calamum vẽdere.⁊ ibi in gloſ. q̄ incipit:
Verbũ vẽditiõis.⁊ hec eſt ibi mens Lau.⁊ Vince.Et hoc
tenet ibi Joã.an.in ſua additione in ope ſuo qđ dicit no-
uella:dicens q̄ ſi non precedente pacto vel taxatione ali
quid reciperet:nõ diceret ſimonia deteſtabilis:ſed forſan
mẽtalis que p penitẽtiã aboletur.⁊.e.t.ſi.facit pro hoc ex-
preſſe ex̄ de elec.ſtatutum.in clemẽ.ꝟ.fructus ſigilli ſucceſ
ſori reſeruant.Et gloſ.Joã.an.ibi que incipit:ex qua.⁊ in
gloſ.ſiue ad vſuꝫ.et ſi hoc ſimoniacũ eſſet:papa in curia ħ
tacite minime approbaret.lxxiij.diſt.error.ꝟ.pro chartis
plũbatis tot aurei et taxati reddũtur.Socij etiam furum
ideſt mediatorũ cũ quibus cõmittunt ſimoniacam praui-
tatem:de quibus mediatorib⁹.j.q.j.ſiquis epus.⁊.q.iij.ſal
uator.ꝟ.alioq̄n.⁊.c.ſiquis p̄bendas.ex̄ de teſtib⁹. media-
tores.li.vj. Oẽs iſti principes diligunt munera:ſequũtur
retributiones.vt.pre.c.Eſa.j.Ad literã nihil hodie cõmu-
niter faciũt p̄lati niſi ꝓpter munera ⁊ retributiones data
vel danda:ſed dare eſt quãdocũq̄ dare.⁊ accipere eſt qñ-
cũq̄ accipere ante vel poſt.j.q.j.eos.ſcꝫ ex pacto vt ibi no.
et.q.iij.ſaluator.⁊.c.ſiq̄s obiecerit.ſcꝫ ex pacto:vt ibi no.c.
ſiquis p̄bendas. ❡ Principes noſtri prelati vt leones ru
giẽtes.i.ſeuientes/⁊ vrſi eſuriẽtes ſunt ſup ppłm ⁊ clerũ.
Prouerb.xxviij.Leo rugiẽs/et vrſus eſuriẽs: p̄nceps im-
pius ſup ppłm pauperẽ. Principes nr̄i p̄lati q̄ hodie libẽ
ter audiũt mendacia reportationes ⁊ murmurationes:
oẽs ſeruitores impios ſicut ipſi ſunt habẽt. Prouer.xxix.
Princeps q̄ libẽter audit ꝟba mẽdacij:oẽs miniſtros hꝫ
impios ⁊c. Principes iſti tota die ꝯueniũt aduerſus dñm
patrẽ/⁊ aduerſus chriſtũ ei⁹ filiũ:vt i.pſ.ij.Oẽs iſti p̄nci-
pes declinãt ambulãtes fraudulẽter.Hiere.vj. Iſti princi
pes nõ cogitãt que ſunt digna principe chriſto.Eſa.xxxij.
chriſtus p̄nceps pacẽ q̄rit.Eſa.ix.ibi.princeps pacis. Pre
lati nr̄i ad occidendũ armati incedũt: ſicut principes illi
de quib⁹ Ezech.xxiij.dicit. Principes principum et noiati
aſcẽſores equorũ inſtructi curru.⁊ tota multitudo pplorũ
lorica ⁊ clypeo ⁊ galea armabunt ⁊c.Stulti facti ſunt p̄n
cipes thaneos emarcuerũt.principes mẽpheos decepe-
rũt egyptũ ⁊c.Eſa.xix. Itẽ.Eſa.xxij.Cũcti p̄ncipes tui fu-
gerũt ſimul.dureq̄ ligati ſunt p̄ncipes eccł'ie negotiato-
res. Eſa.xxiij.et principes cõtaminati. Eſa.xliij.in ſi. Itẽ
de iſtis principibus p̄latis noſtris Ezech.xxij.ad ſi. Prin-
cipes ſcꝫ eccleſie quaſi lupi rapiẽtes p̄dam ad effundẽdũ
ſanguinem ⁊ ad ꝑdendas aĩas et auare ſectãdo lucra. et
Eſa.iij.Dabo pueros p̄ncipes eorũ. effeminati dñabunt
eoꝝ.et ſequit. §.in.e.c.⁊ mulieres dñate ſunt eis. Iſti ſunt
p̄ncipes nr̄i p̄lati de quib⁹ Greg. Principis error multos
inuoluit.⁊ tantis obeſt:quantis preeſt. Nec cũ chriſto p̄n-
cipe paſtorũ recipiẽt immarceſſibilẽ coronã. j. Pet.v. ſed
ſociabũt ſe cũ beelzebub p̄ncipe demoniorũ.Luc.xj.Qui
eſt p̄nceps hui⁹ mũdi. Joã.viij.xij.⁊.xiiij.de pe.di.ij.ſi enĩ
vltra colum.ꝟ.eligat.De quo principe Grego.in homil.
Magnis quotidie fletib⁹ cogitãdũ eſt/q̄ ſeuerus:q̄ ter-
ribilis in die nr̄i exitus p̄nceps huius mundi veniat:ſi ad
deũ in carne morientem venit. Iſti ſunt ergo polluti p̄nci-
pes q̄plurimi eccleſie:quos hic Hieremias deplorat alle
gorice. Adde hic qđ ſcripſi in orõne hieremie/Recordare
in p̄n.ſup textu/matres nr̄e ſicut vidue.in ar.viij. ❡ Pre-
cipitauit dñs ⁊c.Ad eccleſiam ppło peccante hec iure refe
rũtur:q2 ſi ramis naturalib⁹ nõ pepercit de⁹:nec nobis q̄
de oleaſtro p̄ciſi ſumus.ad Rom.xj.Etſi eorũ deſpexit of
ficia:quãto magis et noſtra polluũtur mente et ꝯſciẽtia.
Specioſa autẽ eccleſia eſt. vñ. pſ.xliiij. Adſtitit regina a
dextris tuis in veſ. deau. et Canti.j.⁊.ij.et.iiij.c. Pulchra
es amica mea ⁊c.et macula non eſt in te.ſed multis peccã
tibus deiecit dñs ſpecioſa eius:q̄ olim in principio virili-
ter luctabat:et tradunt hoſtibus.dei autẽ deijcere/eſt iu-
ſto iudicio vnũquemq̄ in deſiderio cordis ſui ꝑmittere.
Rom.j.ibi.Tradidit ⁊c.⁊.xxiij.q.iiij.nabuchodonoſor.§.
vaſis ire.Deſtruit autẽ quũ grẽ ſue ſubtrahit auxiliũ. de-
ſtruũtur munitiones/qñ eccleſie dei cultores auxilio dei
nudant:et voluptatib⁹ deprauant:Quia vero ſe deſtru-
ctos ⁊ diſſipatos minus intelligũt:corpus ſctõꝝ eorũ pul
chritudinẽ ⁊ fortitudinẽ deperiſſe deplorat.Eſt nãq̄ eccle
ſia chriſti hierłꝫ q̄ edificat vt ciuitas.pſ.cxxj.Et ſicut tur-
ris dauid cũ propugnaculis.mille clypei pendent ex ea-
oĩs armatura fortiũ.Cañ.iiij.Sed quũ muri.i.paſtores ⁊
doctores:qui debẽt defendere ciuitatem.id eſt eccleſiam.
Ezechi.xiij.in prin.et xliij.di.ſit rector.j.rñſo.deſtruũtur ꝑ
malã vitã:hoſtis ingredit ciuitatẽ et populatur:q2 nõ eſt
qui ſe opponat murũ ꝓ domo iſrł.xliij.di.ſit rector. vñ ſe-
quit.Deiecit eã in terrã.quũ ſcꝫ terrenis vitijs ⁊ actib⁹ oc
cupatur.nec eſt qui ſuſtineat eã: vel doctrine verbis:vel
operũ exẽplis:q2 colũne eius ſcꝫ p̄lati corruerũt. ij.q.vij.
accuſatio.ex̄ de accuſa.qualiter.ij.de of.cuſto.c.ij. Ideo di
uina vltio ſequit. Polluit regnũ et principes eius. Deus
aũt polluit quũ iuſte pollutos oſtendit:qui ſe et alios co-
rã deo et ppło caſtos exhibere ⁊ cuſtodire debuerũt ⁊ im-
maculatos:q̄ facti erãt regale ſacerdotiũ.vnde culpa ſa-
cerdotum ruina eſt ppłi.xj.q.iij.p̄cipue.xl.di. ſi papa.ex̄ de
vo.⁊ vo.redẽ.magne.§.preterea.⁊ capite langueſcente mẽ-
bra dolẽt.vj.q.j.ex merito. ❡ Gimel.Cõfregit in ira furo-
ris ſui omne cornu.regnũ.Luc.j. Cãti.zacharie. Et erexit
cornu ſalutis ⁊c.fortitudinẽ virtutum. Iſrael eccleſie vel
anime. Auertit retrorſum dextrã ſuã.defenſionẽ.pſ.lxxiij.
Vt q̄d auertis.Dextrã tuã de med̄.ſi.tuo in ſi.A facie ini-
mici.Mat.xiij.inimicus homo ⁊c.diabolus.inſequentis.
Et ſuccẽdit in iacob.eccleſia quaſi ignẽ flamme.ire luxu-
rie/cõcupiſcẽtie.de pe.di.iij.inter hec hircũ.j.deuorãtis in
gyro. Job.xxj. Ignis eſt vſq̄ ad cõſummationẽ deuorãs.
vide.ſ.e.c.j.in verbo ſuccendit ignem. ❡ Cõfregit ⁊c.nr̄a
hierłm ſcꝫ q̄ eſt ſpõſa dei ſummi quũ a deo in mẽbris ma-
lis receſſerit: ⁊ ſcelerib⁹ ſeruierit cornu ei⁹.i.potẽtia ꝯfrin
git qđ erexit dñs in domo dauid pueri ſui. in Cãti. zacha-
rie. Luc.j.ne poſſit reſiſtere inimicis fidei ⁊ vitijs. manũ
auertit dñs retrorſum a facie inimici.quã extentã tenebat
ad defenſionẽ et vltionẽ.Sed prius ipſa auerſa eſt retro-
ſum. Per dexterã dei fili⁹ intelligitur.et dei virtus et dei
ſapiẽtia.diſt.xxviij.ſi iuxta. Cui⁹ auxiliũ ſubtrahit:quum
ſpõſa amatoribus ꝓſtituit.ſuccen.ig.q2 quũ grã dei deſo
lat:ſuis virib⁹ eneruat. ⁊ igne libidinis ⁊ vitiorũ intus ⁊
foris deuorat.hec eſt fornax babylonica q̄ ſeptuplũ ſuccẽ
ditur.vij.vitijs capitalib⁹.de q̄bus no.xxxij.q.vij.q̄d in oĩ
bus.vt incendat quoſcũq̄ reperit de chaldeis. Danie.iij.
❡ Deleth.Tetendit dñs arcum ſuũ.iudiciũ.pſ. Niſi ꝯuer
ſi fueritis arcum ſuũ tetendit.firmauit dextram potentiã
ad ꝑcutiendũ.ſuã quaſi hoſtis et occidit omne quod pul-
chrũ erat viſu.paſtores.doctores honeſtatẽ morũ q̄ pul-
chri dicunt.Sap.iiij.in p̄n.in tabernaculis.corpore vel cõ
ſciẽtia. Job.xj.Si nõ ꝑmanſerit in tabernaculo tuo in iu-
ſtitia ⁊c.filie ſion eccleſie.effudit poteſtateꝫ dando quaſi
ignẽ ire cõcupiſcẽtie indignationẽ ſuã. Aug. Indignatio
eius.non vltionis executio:ſꝫ magis abſolutionis oꝑatio
eſt.de pe.di.j.ſed cõtinuo.Tẽdit cõtra eccleſiã.tẽdit do-
minus arcũ ſuũ quaſi inimicus:q2 ipſa quaſi inimica/non
vult audire clamantẽ vt peniteat ⁊ redeat.per arcum/iu-
diciũ intelligitur.quo quiſq̄ nunc percutitur vt corrigat.

Jn arcu diuerſe ſunt ſagitte. Alie mittuntur ad perimēdū
veterē hominē. Ephe.iiij. cum actibus ſuis. Alie ad flagel
lādum: aut ad coronā, vt Job.j. Aut ad correctionem: aut
ad penam/ vt pharaonem. Exo. xiiij. xxiij.q.iiij. nabucho
donoſor. Jllos autē gemit eccleſia et plangit quos percu
tit dn̄s quaſi inimicus/ aut per diabolum: aut per hereti
cos: de quibus dicitur/ Peccatores intenderūt arcū ſuū:
para.ſagit.ſu. hm̄oi enim ſagitte de arcu dn̄i.i. de iudicio
diuino veniūt. vn̄. ps̄. xxxvij. Sagitte tue infixe ſunt mihi.
Quoſdam aūt ꝑcutit dn̄s: q: arcus in furore tenditur vt
corde indurati durius feriant̄. vn̄ ps̄. lix. dediſti metuētib⁹
te ſigni. vt fugi. a fa. arcus. Firmat dn̄s manum ſuā quaſi
hoſtis contra eccleſiam/ quū inceſſanter affligit vt corre
cta redeat: aut idurata ſua luat ſupplicia. occidit pulchra
viſu dum p̄cioſiora eius membra perire patit̄. effudit q̄ſi
ignē indigna. ſuam. videmus oīa diſcordie incendijs et
cōcupiſcētie flāmis cremari. hoc citius in nobis ipſis le
gimus q: experimur: q̄ꝙ in ſcriptura recordamur. ❡ He.
Factus eſt dn̄s velut inimicus. non vere: q: quis nos ama
re pōt amplius q̄ chriſtus. Joā. xv. Maiorē charitatē ⁊c.
xxij.q.iiij. quis nos. precipitauit iſrael. precipitari ꝑmiſit
eccleſiā. p̄cipitauit omnia menia eius/ que ſunt ornamen
ta eccleſie virtutes. de pe. di. ij. §. recta nos. ꝟ. al'. c. illa ani
ma. diſſipauit munitiones ei⁹. ❡ Ad literā/ magna pars
eccleſiarū derelicta ⁊ diſſipata iacet ꝑ mūdum ꝓpter pec
cata ⁊ guerras vel diſſenſiones eccleſie. vel dona ſpūſſcti
auferendo vitijs ſuccreſcentib⁹: q: ſimul eſſe non poſſunt
xxxij.q.j. quū renuntiat̄. ⁊ repleuit multiplicauit. in filia iu
da eccleſia. humiliatū tribulatū et deſpectum. ſic ſumitur
in ps̄. cxviij. Bonū mihi q: humiliaſti me. Et vide q̄d dixi
ſupra in orōne hieremie. ſuper verbo/ mulieres in ſion hu
miliauerunt. in. §. plange. in. ij. ar. Et humiliatā in vtroq̄
ſexu. ❡ Factus eſt dn̄s. Quū ſponſa dn̄i ſpecioſa ſe auer
tit a cōplexibus ſpōſi cōtra p̄cepta ei⁹ agēdo inimicitiam
dei cōtrahit: ſed tēperat de⁹ ſentētiā ſeueritatis: quia non
abſolute dicit̄ inimicus. q.d. Quis enim eccleſia affliga
tur: et penitus deſtituta videat̄: vt redeat flagellatur: ſi
cut paſtor flagello ad gregem conſueuit pecora errantia
reuocare. ſm̄ Aug. qui ait. Exercet fame patriarchas. po
pulū cōtumacem penis grauioribus agitat. nō aufert ab
apoſtolo ſtimulū carnis vt virtutes in infirmitate ꝑficiat.
ij. Cor. xij. v.q.v. non omnis. xxiij.q.iiij. nimiū. c. quis nos.
❡ Sed notādū ꝙ prius p̄cipitat iſrael: q̄n mūditiam cor
dis aufert. deinde menia ei⁹ que ad pulchritudinem ⁊ de
corem ꝑtinent religionis: que ſunt exteriora cerimonialia
in eccleſia. aliquos etiā de eccleſia dn̄s p̄cipitari permittit
qui videbant̄ ſancti ⁊ ornamentū eccleſie. aut in hereſim:
aut in quelibet vitia ꝓpter eorū ſupbiam: aut hypocriſim.
de pe. di. ij. citius. ſiue maſculos ſiue feminas: vt ſic humi
lientur. diſt. l. fidelior. de pe. di. j. poteſt. ❡ Vau. et diſſipa
uit q̄ſi hortū. i. diſſipari ꝑmiſit hortū cōcupiſcētiarū. iſtum
hortū voluit facere achab de vinea naboth. iij. Re. xxj. de
pe. di. iij. §. ecce. c. achab. xxiij.q. viij. couenior. tentoriū ſuū
demolitus eſt. tabernaculum eccleſiam. ps̄. lxxxiij. q̄ dile
cta tabernacula ⁊c. in quibus quaſi in tabernaculis vide
batur quieſcere. demolitus eſt tabernaculū ſuū. de quo
dicit̄. ps̄. xiiij. Dn̄e quis habita. in taber. tuo ⁊c. Obliuio
ni tradidit dn̄s in ſion feſtiuitatē. in eccleſia ciuitatem po
puli vnitatē: q: ciuitas fidelis plena iudicij facta eſt me
retrix. Eſa. j. ps̄. liiij. et ꝯtradictionē in ciuitate. ❡ B Et
ſabbatum. non ſabbatum delicatū ſcʒ requieſcere a malis
opibus et vacare mūditie interiori et cōtemplationi ſupe
riori. de quo ſabbato Eſa. lviij. Sed ſabbatū carnale ſcʒ
vacare otio. nihil boni agendo: ⁊ cōmeſſationib⁹ et diſſo
lutionib⁹: ſicut iudei ſabbatizant carnales carnaliter. ſab
batū obſeruātes vacantes cōmeſſationib⁹ ⁊ otio: quū ecō
trario dn̄s mandauerit eis ſabbatū ſanctificare. Exo. xx.
et Deut̄. v. Memēto vt diem ſabbati ſanctifices. tale ſab
batū carneū tradidit domin⁹ in obliuione. de quo Mat.
xxiiij. Orate ne fiat fuga veſtra ſabbato. i. in ignauia men
tis ſeu torpore boni operis. Aug. Quū deus p̄cepit obſer
uari ſabbatū: illi in his que deus prohibet exercent ſabba
tum. Vacatio nr̄a a malis opibus: vacatio illorū a bonis
opibus. melius eſt arare q̄ ſaltare. fodere q̄ murmurare.
chriſtiani carnale ſabbatū non obſeruant nec literale. de
cō. di. iij. peruenit. ſed ſpūale. legit̄ ⁊ no. di. vj. §. his ita. de
quo Eſa. vlt. Erit mēſis ex menſe: et ſabbatū ex ſabbato.
et Heb. iiij. Relinquit̄ ſabbatiſmus ſcʒ requies eterna po
pulo dei: vt de ſabbato pectoris ꝑueniatur ad ſabbatum
eternitatis. Aliud carnale ſabbatū nr̄i hoſtes deridēt: vt
s̄. in Tre. j. c. ſuꝑ litera Zaij. in verbo/ viderunt. in. iiij. ar.
Et in opprobriū et in indignationē furoris ſui regē male
ſe regentem. ij.q.j. ſcelus. de quo dicit̄: erunt reges nutritij
tui. Eſa. xlix. et mamilla regum lactaberis. Eſa. lx. ⁊ ſacer
dotiū. al'. ſacerdotem. de quo dicit̄ Job. xij. ſacerdotes du
cit ingloriós. de quibus ſatis. s̄. dixi ꝑmo. c. in Thre. in lr̄a.
Coph. ſuꝑ ꝟbo/ ſacerdotes mei. in ar. iiij. ❡ C Diſſipauit
in eccleſia multa diſſipari videm⁹ quaſi hortū. Hortus hic
eſt eccleſia: de qua Can̄. iiij. Hortus cōcluſus ⁊c. ⁊. xxiiij.q.
j. q̄m. ibi. Puteus aquarum viuētium. ſapiētie ſalutaris.
Eccli. xv. Jbi ſpirat hauſter calidus amor inflāmans: q:
deus charitas eſt. j. Joā. iiij. ſpirituſſcti. et remouet̄ aquilo
vētus frigidus q̄ ruit a deſerto. Job. j. infidelitatis vel
torporis ⁊ ignauie. fluunt aromata gratiarū ſcʒ et ſancte
fame. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. Fauum cum melle comedit
ſponſus. Luc̄. xxiiij. opus bonū cum deuotione. Sed ali⁹
eſt hortus deliciarū carnaliū: de quo dicit̄ Gen̄. xiij. Eleua
uit oculos ſuos loth: et vidit omnē regionē iordanis/ que
irrigabat̄ ſicut paradiſus dei et ſicut egyptus: vt eſſet q̄ſi
hortus deliciarum et voluptatis. ad has delitias ſuſpira
bant iudei cepas et pepones ⁊ cucumeres egyptiorū deſi
derantes. Num̄. xj. j. ad Cor. x. q̄ oīa in animo eorū ſunt q̄
terrena ſapiunt. vn̄ et in eccl'ia nr̄a multi et q̄plurimi ſunt
et ſeculares et clerici et non min⁹ multi religioſi talē para
diſum deſiderātes carnalē mēte: et quantū poſſunt corpe
in egyptū reuertentes. ꝯtra illud de pe. di. ij. pennata. qui
ipam terrā ꝓmiſſionis nō intrāt: ſed eorū cadauera in de
ſerto hui⁹ mūdi a dei gr̄a derelicto/ ſepulta ſunt. lxxvj. di.
ieiuniū. contra quos Bern̄. Expergiſcimini ebrij et flete.
heccine cruciatuū diuitis cauſa tota/ ꝙ in hoc ſeculo bo
na recepit. neq̄ enim nos ad hoc de paradiſo voluptatis
aīaduerſio diuina eiecit: vt hic alterū paradiſuʒ humana
adinuentio ꝑpararet ſi talis eſt finis. ſi tale eſt iudicium:
vt extrema gaudij luctus occupet. Prouerb̄. xiiij. Nunq̄d
nō p̄ferenda ſunt in hoc ſeculo mala bonis: Ad hui⁹ hor
ti ſilitudinē diſſipat dn̄s in eccleſia laſciuiētes: ⁊ ad ſodo
morū et gomorreorū et egyptiorū deſideria ſuſpirātes: ſi
cut in ſynagoga aberrātes demolit̄ tabernaculum: quum
quoſdā in eccleſia degētes flagitijs exterminari et cōcre
mari vitijs ꝑmittit. Non em̄ habitat in tabernaculo dei
numero et merito: niſi q̄ ingreditur ſine macula ⁊ opatur
iuſtitiam. ps̄. xiiij. q̄bus ꝑmiſſis obliuioni tradit dn̄s feſti
uitates et ſabbata nr̄a. non ꝙ ei nō placeant feſta nr̄e re
ligionis: ſed q: in nobis tabernaculū. i. templū dei viola
tur. ❡ D Reſpicit em̄ offerentes/ ⁊ ſacrificantes: non
ſacrificia. xiiij.q. v. ſcriptum. iij.q. vij. in grauibus. xxiiij.
q.j. odi. Non eſt enim in nobis vnde placeant ei ſacrificia
que offerunt̄. vnde obliuiſci dicitur que nobis ad iuſtitiā
violato dei tēplo non imputant̄. Jnde rex et ſacerdotes
opprobrio tradunt̄ qui eccleſie iuxta Eſa. xlix. c. quaſi nu
tritij ꝓponunt̄. vn̄ erūt reges nutritij tui. dicit̄ ibi. et Eſa.
lx. Suges lac gentium: et mamilla regum lactaberis. ſed
quia violant templū ſpūſſancti magis in eccleſia oppro
briū ſunt q̄ decus. de quibus dauid. ps̄. ij. Et nunc reges
intelligite ⁊c. Ex quibus verbis inſinuat. q: regale genus
et ſacerdotiū ſanctum ſumus ſi ſalutares hoſtias offerre
deo volum⁹. j. Pet. ij. ex̄ de elec. fundamēta. li. vj. ſalutare
ſpūſſancti tēplū ſumus: in quo digne deo hoſtie offerun
tur. Hoc ne vitijs demoliat̄ diligenter obſeruem⁹. vnde
ps̄. xlix. Nūquid māducabo car. tau. aut ſang. hir. po. im

imola deo ſacrificium laudis ⁊ red.al.vota tua.ſcȝ q̄ in ba
ptiſmo pmiſiſti/ſcȝ ⁊ articulos fidei.⁊ renūtiare diabolo
et omnib⁹ pompis eius.de cō.di.iiij.primū interrogetur.
de quib⁹ votis no.eẋ de vo.et vo.re.c.j.in gloſ.fi. Sed ho/
die habet locū qd̄ dicit.in.pſ̄.lxxvij.Et nō ſeruauerūt pa/
ctum quēadmo.pa.eorū.cōuerſi ſunt in arcū prauū: q̄ re/
percutit iaciētem.℄ E Zay.Repulit dn̄s altare ſuum.
Iſtud eſt altare carnale ꝓpter impie offerētes:in quo of/
ferunt hoſtie peccata non auferentes.in quo altari dei fi/
lius cōculcatur hodie ⁊ ſanguis ſacroſanctus teſtimonij
quātum.xlix.di.c.fi.ad ſacrificantes pollutus ducit. Heb.
vj.Et chriſtus iterū crucifigit.de quo altari ad Heb.x. et
oſtentui habet.ad Heb.vj.⁊ de pe. di.ij.ſi enim. poſt tres
colū. ℄ Noſtra aūt eccleſia plena et ſupplena eſt altari/
bus miſſis ⁊ ſacrificijs.ſed cū hoc plena in ſacrificantib⁹/
homicidijs/ſacrilegijs et immūditijs et ſimonijs et alijs
ſceleribus/excōmunicationib⁹ et irregularitatib⁹ vſq; ad
ſummū. Sed dn̄s de⁹ nō ſacrificiorū magnitudinē multi/
tudinē et apparatus deauratos.⁊ cantores ad modū tra
gediarū guttura ⁊ fauces medicamine leniētes.xcij.di.cā
tantes.reſpicit:ſed offerentiū merita cauſaſq; dijudicat.
xxiiij.q.j.odi.de cōſe.di.v.nō mediocriter.j.q.j.non eſt pu/
tanda.et.c.fertur.xxxviij.diſtin. ſedulo.xiiij.q.v. ſcriptum
de conſecra.di.iiij.retulerunt.⁊.c.ſi non ſanctificat. de cō.
diſt.j.quando.vn̄ ironice loquēdo ait dn̄s Hiere.xj.Quid
eſt ꝙ dilectus meus fecit in domo mea?experte dn̄e ſicut
dixiſti iude:amice ad quid veniſti?Mat.xxvj.vel dilectus
qui eſſe debebat:ſcelera multa?nūquid carnes ſancte af/
ferent a te malitias tuas?de con.di.ij.qui ſcelerate.immo
iudiciū tibi māducas ⁊ bibis.j. ad Cor.xj.xxiij.q.iiij. forte
et de.con.di.ij.q̊d eſt chriſtū.⁊.c.⁊ ſancta malis.non quia
res illa corporis chriſti mala ſit:ſed potior omnibus obla
tionibus eſt.de con.di.ij.nihil.⁊.j.q.j.multi.ſed q: malus
male accipit.vt pre.c.⁊ ſctā.⁊.c.p̄ce.qui diſcordat. ℄ Tot
enim hodie dicūtur miſſe quaſi q̄ſtuarie:vel cōſuetudina
rie:vel ad cōplacentiam:vel ad ſcelera cooperienda: vel
propriam iuſtificationem/ꝙ apud ppl'm vel clerū ſacro/
ſanctū corpus dn̄i iam viteſcit.ar.eẋ de priuil.c.j. q: omne
rarum precioſum.xciij.di.legimus.Et rarum eſt omne qd̄
magnū eſt.ij.q.vij. in ſancta nicena. Unde ⁊ almus Fran
ciſcus voluit ꝙ in quocūq; loco fratres cōtenti eſſent vna
miſſa:preſciens fratres ſe velle iuſtificare per miſſas:⁊ ad
queſtum eas reducere:ſicut videmus hodie fieri. vnde ⁊
dicebat ꝙ vna miſſa celum et terrā implebat.Hoc dico ſal
uo eo qd̄ dicit eẋ de cele.miſ.cū creatura.Et ad literā dicit
hodie ppl'us chriſtianus:Anima nr̄a arida eſt.nihil aliud
reſpiciūt oculi noſtri niſi man. Num.xj.Repulit igit dn̄s
altare:quū ſacerdotes ſacrificantes indigne et cōmunicā
tes ſcelerate cōpellit.Nam qui tm̄ ſanctū accipit ſanctus
non erit.vnde Aug.Talis cōuenit cura ſinceritatis ſacra
mētis:q̄lia ſunt ſacra ipſa q̊bus exhibent officia ſeruitu/
tis.Maledixit ſanctificatiōi ſue ſacrificijs nr̄is:q: ea que
ſancta ſunt in ſe.xv.q.vlt.ſanctificātib⁹.polluim⁹ nos pol
luti/quātū in nobis eſt.xlix.di.c.fi.j.q.j.maledicā.⁊.c.mul/
ti.in fi.Tradidit in man⁹ inimici.diaboli vel heretici.mu/
ros.apl'os vel opera turriū eius. vnde dicebat Heliſeus
Helie currus iſrael.iiij.Reg.ij.Fidelium vel virtutū eius
in quibus curribus ambulare debemus. pſ̄.lxxxiij. Ibūt
de virtute in virtutem.de pe.di.ij.dū ſanctā.pſ̄.lxvij. Cur
rus dei decem. Uocē dederūt in domo dn̄i.hoſtes vel de/
mones vel vitia.in domo. eccleſia vel anima. ſicut in die
ſolēni. Solēnizant de nobis quodāmodo demones nr̄a
ſabbata deridētes.ſ.e.j.c.ſuper lr̄a zay.in verbo/viderūt.
Dicamus ergo cum Eſaia.Deſolata eſt domus ſc̄tificatio
nis noſtre:vbi laudauerūt te p̄res nr̄i.Eſa.lxiiij. ℄ Repu
lit ⁊c.Eſt vnū altare in eccleſia chriſtus:q̊ hoſtia et ſacrifi
ciū pontifex et ſacerdos dicit.de con.di.ij.ſacerdos. in eo
omnia ſacrificia offerimus. de quo altari Apocal.vj.ibi.
Uidi ſubtus altare. quod exponitur de corpore chriſti:ſz
ſunt ſc̄ti altaria.ab h̄ altari dicti: vt lux a luce.xciij.diſt. ſa/

cerdotes. ⁊ mōtes a mōte.eẋ de elec.fundamēta.li.vj.pa/
ſtores a paſtore.xcv.di.eſto. Altare illud pater repulit in
paſſione p iudeis orantē.Mat.xxvj.p̄r tranſfer calicē hunc
a me.A quib⁹ repulſus paterno iudicio trāſfert ad gētes.
pſ̄.lxxxviij.Tu vero repuliſti ⁊ deſpexiſti diſtuliſti chriſtū
tuū.ſicut em̄ ſacrificia illa figurā chriſti gerebāt:ita altare
de lapidibus impolitis quos ferrū nō tetigit. Deut.xxvij.
et Exod.xx.in fi.ſignabat corpus dn̄icum nullo humano
ope cōtaminatū. Iterū maledixit de⁹ pater ſanctificatio/
ni ſue chriſto:qui quū pctm̄ non haberet:p nobis pctm̄ et
maledictū factus eſt/ſm̄ Paulū.ij.ad Cor.v. in fi. vnde
moyſes Deut.xxj.in fi.quē allegat paulus ad Gal.iij.ma
ledictus oīs qui pendet in ligno.i.malo pene addict⁹.hic
eſt oīs nr̄a ſanctificatio.j.ad Cor.j.in fi.qui p nobis cru/
cifixus eſt. Philip.ij. ℄ Itē repulit ⁊c.quod fit quū ara
cordis nr̄i pfanat:⁊ mēs et cōſcientia nr̄a ꝓſtituta vitijs
polluit.vbi a nobis acceptū deo ſacrificiū.ſpūs cōtribula
tus.de iſto cordis altari Leui.vj. Ignis charitatis i alta/
ri meo.ſcȝ in corde ſemp ardebit.Sanctificatio maledicit
quū anima maledictione pſternit:q: in ſe nomē dn̄i ſan/
ctificare. Mat.vj.ſanctificet nomē tuū: voluit cū digno
ſacrificio. ℄ Heth.Cogitauit dn̄s.cogitādi facultatē reli/
quit. diſſipare murū.auxiliū chriſti qui murus dicit. xlix.
diſt.ſymeō.ibi:Suffoderūt murū ꝓpter peccata.filie ſion
eccleſie vel anime.tetendit funiculū ſuū. nihil faciat ſine
mēſura.q: oīa fecit in numero/pōdere/⁊ mēſura. Sap.xj.
Et non auertit manū ſuā.nō retraxit in ſinū manū/vindi
ctam.Exo.xiiij.in fi.a pditione.q: pdes oēs qui fornicant
abs te. pſ̄. lxxij. Luxitq;. lugere fecit antemurale. fides
chriſtus.⁊ murus pariter diſſipat⁹ eſt.ne defendat. ℄ Co
gitauit dn̄s ſup eccleſiā funiculū pctōꝝ noſtroꝝ:⁊ normā
diſtricti iudicij extēdit:vt ipſam affligat ſm̄ delictorū meri
ta.vnde Deut.xxv. Pro mēſura pcti erit plagarū modus.
nec pena vlterius eſt ptrahēda:ꝙ delictū eſt in excedente
repertū.eẋ de his q̄ fi.a ma.par.q̄ſuit.murus diſſipat ſcȝ
rectore.ſcȝ et defenſore.ſcȝ cū aut immatura morte ſubtra
hunt:aut ab hoſtib⁹ ſuperātur.Sed q: iudicio dei fit:ma
nū ſuam ad pditorū afflictionē non auertit.vrbs em̄ forti
tudinis noſtre ſion ſaluator.ponet in ea murus et ante/
murale.Eſa.xxvj.in p̄n.Urbs em̄ fortitudinis noſtre ſion
nō minus ab inuiſibilib⁹ hoſtib⁹ interius:q̄ a viſibilibus
exteri⁹ deuaſtat. Luget murus.i.ſaluator.dū nos lugen/
tes facit.chriſtus in hac ciuitate/⁊ antemurale eſt ⁊ mur⁹.
cui mēbroꝝ ſuorū luct⁹ adſcribit.Hic murus diſſipat quū
eius munitione eccleſia deſolat. De hoc muro ꝙ corpus
chriſti eſt ꝓphetauit Ja.Gen.xlix.Et in volūtate ſua ſuf/
foderūt murū.i.corp⁹ chriſti.pſ̄.xxj.foderūt manus me.et
pe. meos. ℄ Itē ſup verbū/tetēdit funiculū.dicit gloſ.Au/
diāt hoc q̄ temere iudicant:nec cauſas iuſto examine ppē
dunt.Dn̄s nihil ſine deliberatiōe ⁊ mēſura facit.iuſto exa
mine cūcta ppendit:qui pfecte oīa creauit ⁊ nouit.ad hec
xj.q.iij.illa.⁊.c.ſummope.xxiiij.q.j.non afferam⁹ ſtateras
doloſas.xlv.di.oīs.Omnis qui recte iudicat:ſtateram in
manu geſtat. In vtroq; penſo iuſtitiā ⁊ miſericordiā por/
tat.eẋ de emp.⁊ ven.c.j.eẋ de re.iudi. cū eterni. li.vj.ij.q.j.
deus. Unde ⁊ articulus ſcript⁹ in pariete dicebat Mane
techel/phares. Dan.v. Numerauit:appēdit:⁊ diuiſit. An/
temurale fides eſt:q̄ diſſipato muro lugere dicit.nō illa q̄
p dilectionē opatur ſm̄ apoſtolū ad Gala.v.de pe.diſt.ij.
§.ex pmiſſis.℣.amē amē.⁊.c.firmū.⁊.c.circūciſio.ſed qua
demones credere ⁊ cōtremiſcere dicunt. Jaco.ij.et de pe.
di.ij.ſi em̄. vltra colū.℣.nec grande.p quam ſi murus diſſi
paretur.virtutū ſcȝ ceterarū cōſtructio.erat ei chriſt⁹ mu/
rus ⁊ antemurale p eandē fidem in aīa collocatus:ſed q:
noluit p fidem chriſtum cuſtodem et defenſorem habere:
diſſipatur operatio virtutum:et luget antemurale.fides
ſcȝ:quia iudiciū credit et cōtremiſcit ⁊ ita nō pōt reſiſtere
hoſtib⁹.nō ꝙ penitētie auferatur locus:ſed q: redire con
tēnit. ℄ Teth.defixe ſunt mente.in terra terrenis. porte
doctores qui docebant in portis. pſ̄.lxviij. qui ſedebant

in poꝛta. Amos. v. Odio habuerunt coꝛripientē in poꝛta.
vel ſenſus. Hiere. ix. Aſcēdit moꝛs ꝑ feneſtras. ꝑdidit ⁊ cō-
uertit dñs vectes. doctoꝛes ꝑdicatoꝛes. q̄ diuine legis ia-
nuā aperiūt. ar. xx. di. §. j. ſicut oſtiarij. xxj. di. c. j. ꝟ. oſtiarij.
qui immūdis ſpiritib⁹ ianuā claudūt. reges. qui nō ſe re-
gūt. xxj. di. cleros. ꝟ. ſacerdos. ei⁹ eccleſie. ⁊ pꝛincipes effe-
minatos: q: delitijs et vitijs affluūt. xxxv. di. eccleſie pn̄ci-
pes. qui hodie in eccleſia pn̄cipant̄. ei⁹ mādatoꝛum dei in-
gentib⁹ vitijs. Non eſt lex opinione eoꝝ: ſed foꝛtitudo et
potentia in eccl̄ia eſt hodie cōmuniter ꝓ lege. Sap̄. ij. ibi.
aūt foꝛtitudo nr̄a lex. vel quia non ſeruat̄ lex ꝓ eo eſt ac ſi
nō eſſet: q: parū eſt iura condere niſi ſint q̄ ea tueantur. ff.
de oꝛigi. iuris. l. ij. §. poſt oꝛiginē. ex̄ de elec. vbi periculū.
§. ꝑterea. li. vj. ⁊ ex̄ de ſta. reg. c. vno. §. ⁊ quoniā. ⁊ diſt. iiij.
facte. et ꝑmi hodie legum inſtitutoꝛes ꝑmi ꝑuaricatoꝛes.
cōtra illud. ix. di. iuſtū. que eſt palea. ⁊ ex̄ de cōſti. cum oēs.
Plena eſt hodie eccl̄ia ⁊ ſupplena ſanctionib⁹ ⁊ plura eo-
rū ꝑuaricationib⁹: q: vix hodie factoꝛes legis inueniunt̄
qui iuſtificent̄. Iac̄. j. de pe. di. ij. ſi em̄. vltra tres colum. ꝟ.
rurſus. Rectoꝛes em̄ eccleſie legē ꝑcipiūt: ſed eam digito
mouere nolunt. Mat. xxiij. xxvj. q. vij. alligāt. ſed plus at-
tendūt hoīes ad illud qđ faciūt q̄ qđ dicūt. ex̄ de vo. ⁊ vo.
redēp. magne. xj. q. iij. ꝑcipue. et poſt eos ppl̄s ruit. xl. diſt.
ſi papa. et ꝓphete eius. doctoꝛes. xliij. di. ſit rectoꝛ. j. rn̄ſo.
nō inuenerūt viſionē ſpūalem intelligentiā. vn̄. Hiero. ad
ruſticū Narboñ. epm. Nūc autē ex quo in eccleſijs ſicut in
romano imperio creuit auaritia: ꝑijt lex de ſacerdotib⁹: et
viſio de ꝓpheta. xciij. di. diaconi. v. ꝟ. nūc autē. Et ad lite-
rā hodie in eccl̄ia defecit ſpūs ꝓphetie: et adimplet̄ quod
ſcribitur. iij. Reg. xxij. Egrediar et ero ſpūs mēdax in oꝛe
oim̄ ꝓphetarū. Sōniatoꝛes ꝓphetāt hodie et muliercu-
le q̄ a dño nō mittunt̄. cōtra illud. xxvj. q. v. nec mirū. ad ſi.
¶ Deſixe ſunt poꝛte. eccleſie doctoꝛes. ſunt qui clauē ſciē-
tie gerūt. de qua. xx. diſt. §. j. qui in terra ſixi ſunt dū terre-
nis occupātur. Nam hodie ꝓut cōiter ſinis ſciētie tam in
ſecularib⁹ ⁊ q̄ in clericis ⁊ religioſis terra eſt. diſcūt em̄ vt
honoꝛes habeāt ⁊ terrena. De q̄b⁹ Baruch. iij. Filij agar.
qui interꝑtant̄ ſolēnitas vigiliaꝝ: q: in iſto mūdo qui eſt
vigilia ſolēnitatis eterne: q̄rūt tales feſtū carnis. de quo.
xliij. diſt. c. j. q̄ exquiſierūt pꝛudētiā que de terra eſt nego-
tiatoꝛes terre et themā: ⁊ fabulatoꝛes et exquiſitoꝛes pꝛu-
dētie et intelligentie: viā autē ſciētie neſciūt. ſed tales di-
ſcūt et nūq̄ ad veritatē ſciētie ꝑueniūt. ij. ad Timoth. iij.
xxvj. q. v. nec mirum. vltra colū. ꝟ. his ergo. Contra tales
Bern̄. Impie mētes cōtente ſcientia q̄ inflat. j. Coꝝ. viij.
Illam que edificat: neſcierunt. De iſta terre infixione pſ̄.
lxviij. Infixus ſum in limo ꝓfundi ⁊c. Et iterū pſ̄. lxviij.
Eripe me de luto vt non infigar. Non eſt lex quātum ad
eos ſcꝫ qui quotidie ſibi mala accumulant: ⁊ ſine legis vin-
dicta ſe putant poſſe peccare. tales doctoꝛes eccleſiarum
quaſi ꝓphete iudeoꝝ diuine inſpiratiōis viſionem non
merent̄ vt recte doceant/maxime de futuris: quia ſe pra-
uis et vanis implicant deſiderijs: q: ſm̄ Grego. carnalis
delectatio mentē quā inficit obſcurat. ¶ Ioth. Sederūt
humiliati in terra. in terrenis eccleſia in malis mēbꝛis ſi-
lia babylonis. Eſa. xlvij. xxxij. q. v. ſi paulus. ibi: ſede in ter-
ra. Cōticuerūt ſenes. q̄bus dicit̄ inueterate dierū maloꝝ.
Dan̄. iij. ij. q. vij. paulus. et ſenes ab etate. filie ſion. cōtem-
plationis. filie ſolo noīe. cōſperſerūt cinere. terrena volu-
ptate. Gen̄. xviij. Loquar ad dñm quū ſim puluis ⁊ cinis.
capita. mentes ſua. ex̄ de ſacra vnc. c. j. ꝟ. per caput. virgi-
nes fatue. Mat. xxv. xxxij. q. v. ſi paulus. Hierl̄m eccleſia
viſio pacis. accincti ſunt cilicijs. habitu penitentie. Iob.
xvj. Ago penitētiam in fauilla et cinere. vbi Greg. In fa-
uilla et cinere penitētiā agere nihil aliud eſt q̄ fauillā ci-
nerēq̄ ſe cognoſcere. Heſter. iiij. Planct⁹ ingēs erat apud
iudeos: ieiuniū/vlulatus/fletus/ſacco ⁊ cinere multis ꝓ-
ſtrato vtentibus. et de ipa heſter Heſter. xiiij. Pꝛo vnguē-
tis varijs/cinere et ſtercoꝛe impleuit caput. Hiero. Cinis
et cilitiū arma ſunt penitentium. l. diſt. in capite. Abierūt
in terra. in terrena. capita mentes ſua virgines iuda ſolo
noīe amiſſo ſpōſi. ¶ Iterum ſederūt ⁊c. ſenes in eccleſia
dei merito tacēt: qm̄ in terra ſedēt. Hieremias ꝓpheta lu-
get eos q̄s greci vocāt pꝛ̄ſbyteros: nullo etatis ope decoꝛa-
tos. lxxxiiij. diſt. poꝛro. qui fatui in terra ſedent: dum terre-
nis inherent: quibus dicit̄ ſemen chanaan et nō iuda ⁊c.
Daniel. xiij. ꝟgines iuda et hierl̄m idem ſignificant: quia
renatoꝝ aīe celeſtis hierl̄m filie ſunt. he ſunt filie iude. i.
cōfeſſionis et filie ſion. i. diuine cōtemplationis: quib⁹ di-
cit̄ Canti. iij. Adiuro vos filie hierl̄m: ſed he non cinere ſe
aſpergūt: nec cilitio ſe induūt: que cōpoſite et oꝛnate fe-
ſtinant ad ſponſi amplexū: ſed iſte ſunt filie ſolo noīe ⁊ ſa-
cramēto q̄ ceciderūt in hereſim aut ſchiſma de thꝛono re-
gni. aut ꝓlapſe ſunt in puluere terrene actiōis: quib⁹ op-
pilatū eſt os: nec ad deū audēt leuare oculos quarū capi-
ta. i. mentes pulueris opibus aſpergunt̄. ¶ Caph. Defe-
cerūt pꝛe lachꝛymis oculi mei. ꝓuiſoꝛes ratiōis. pſ. lxviij.
Defecerunt oculi mei dū ſpero in deū meū. j. Reg. xxx. Et
plārerūt donec deficerēt in eis lachꝛyme. Cōturbata ſunt
viſcera mea. cōceptiones cogitationū. Effuſum eſt in ter-
ra iecur meū. diuites curis et voluptatib⁹ ſeruientes. Ie-
cur luxus cōcupiſcētiarū. ſuper cōtritionē filie ppl̄i mei. ec-
cleſia dicit̄ mater et filia q̄nq̄. de cō. di. j. eccleſia. Nā catho-
licoꝝ collectio: que eſt eccleſia: per epoꝝ ꝑdicationē gene-
rat̄. xxxij. q. iiij. recurrat. et legit̄. ⁊ no. lxviij. diſt. quoꝛum vi-
ces. gloſ. eccl̄ia ergo dū deficeret paruulus. pſ̄. lxxij. Zela-
ui ſuꝑ iniquos pacem pctōꝝ videns. Paruulus. fide la-
ctens ſenſus extenuat⁹. paruul⁹ ⁊ lactēs. j. ad Coꝝ. ij. q̄b⁹
etas et innocentia miſericoꝛdiam impetrat. d. ¶ Iterum
defecerūt. eccl̄ia cum hieremia ad lachꝛymas. quaſi ad re-
media doloꝛis recurrit: et ſe ī lachꝛymas ꝓ mēbꝛis ſuis ꝓ-
fudit dicēs/defecerunt ⁊c. Cōturbata ſunt viſcera mea. ꝑ
hec multitudo fideliū accipit̄: q̄ diuinis alimentis quoti-
die infra vterū eccleſie replet̄: ſed ꝑſurarū tētatione aut
moꝝ pꝛauitate quaſi matre turbat̄. pꝛo quib⁹ maioꝛes et
fide robuſtioꝛes ſoliciti ſunt. vn̄ dicit eccleſia. Cōturbata
ſunt. viſc. ef. eſt ī ter. iecur. ꝑ iecur locupletes intelligunt̄:
q̄ in eccl̄ia voluptatib⁹ deſeruiūt. aiunt em̄ phyſici/q̄ in ie-
coꝛe voluptas ⁊ ꝯcupiſcētia habeant̄. Quū hi ꝑ vana de-
ſideria ſe effundūt vt laxēt frena cōcupiſcētiarū: iecur ec-
cleſie effundit̄. filie po. eccl̄ia recte vocat̄ ſctōꝝ filia. q̄ tūc
cōterit̄ ⁊ afficit̄ tētationib⁹ qn̄ iecur. i. potētes ⁊ diuites in
terrena deſideria effundunt̄. tūc paruulus ⁊ lactēs defi-
ciūt ī plateis oppidi: quū tales oī felicitate abūdare vidē-
tur: q̄ viſi ꝑuuli in fide ⁊ doctrina chꝛiſti imꝑfecti eſſent in
plateis hui⁹ ſeculi: q̄ eſt via lata ducēs ad moꝛtē: nō defi-
cerēt. et anguſtā viā q̄ ducit ad vitā. Mat. vij. ⁊ Luc̄. xiij.
nō relinquerēt. ¶ ff Lamech. matrib⁹ ſuis voluptati-
bus hui⁹ ſeculi. dixerūt vbi eſt triticum. doctrina ſpūalis.
Gen̄. xxvij. ibi: abūdantiam frumēti. ⁊ vinū. gr̄a inebꝛiās.
pſ̄. xxij. calix me⁹ inebꝛiās q̄ pꝛeclarus eſt. Amb̄. Pꝛeclara
eſt ebꝛietas q̄ ſobꝛietatē mentis opatur. de cō. di. ij. in cali-
ce. vel cōpunctio. pſ̄. lix. potaſti nos vino compunctionis.
De hoc vino Zacha. ix. Quid bonū ⁊c. ibi. Et vinū germi-
nās virgines. q: penitētia de meretrice virginē facit. talia
vina coꝛ letificāt. pſ̄. ciij. ⁊ vinū letificet coꝛ hoīs. Pꝛouer.
xxxj. Date ſicerā merētib⁹ et vinū his qui amaro ſunt ani-
mo. ¶ Hoc eſt vinū viſcera anime reficiens. ⁊ cōſolatio-
nis qđ chꝛiſtus nobis ꝓpinat. Pꝛouer. ix. Bibite vinum
qđ miſcui vo. et qđ de apotheca ſpūſſcti extrahit̄. Act. ij.
Muſto pleni ſunt. hoc eſt vinū conditū ſpeciēb⁹ diuerſo-
rū ſentimētoꝝ. Canti. viij. Dabo tibi poculū cum vino cō-
dito. Beata aīa q̄ de hoc vino guſtat. oīs aqua tribulatio-
nis mutat̄ ſibi in vinū cōſolationis. Ioā. ij. qui de hoc vi-
no vult bibere debet os in oꝛatione aperire. Bern̄. Oꝛan-
do bibit̄ vinū ſpūale letificās coꝛ hoīs. vinū qđ inebꝛiat
ſpm̄ ⁊ carnaliū voluptatū infundit obliuionē. hoc vinum
nouum eſt: non mittitur a chꝛiſto in vtres veteres in pec-
cato. Mat. ix. ⁊ Luc̄. v. ibi. Neq̄ mittunt vinū nouum in
vtres veteres. vbi Rabanus. Vinū nouū appellat pleni

tudinē ſpūſſancti ꝓfunda celeſtiū myſterioꝝ q̄ ꝑus diſci/
puli ferre nō poterāt:ſed poſt reſurrectionē vtres noui fa
cti ſunt:⁊ vinū nouū receperūt qñ ſpūſſctūs repleuit cor/
da coꝝ:vñ muſto pleni dicebanẗ. Itē idē Raban⁹. Uinū
quo int⁹ reficimur:feruorē fidei et charitatis quo intus re
formamur. Itē Ber. Lachryme penitētiū vinū angelorū
ſunt quū deficerent fame peccandi.j.Coꝛ.xj.Et alius qui
dem eſurit:ideſt patitur famē peccati.pſ̄.lxxvij. et appo/
ſuerunt adhuc peccare ei. Oſee.iiij. Comederunt et non
ſaturabunẗ.fornicati ſunt et non ceſſauerūt. de iſta fame
Luc̄.xv.de filio ꝓdigo dicēte.hic autē fame pereo. xxxvij.
di.§.hinc etiā.quaſi vulnerati a diabolo in peccatis.Luc̄.
x.ibi:Et plagis impoſitis ⁊c. Illi latrones demones ſunt
myſtice in plateis.ampla eſt via q̄ ducit ad mortē.Mat.
vij.Ciuitatis. Hiere.xlvij. relinquite ciuitates habitato/
res moab.Et alibi:Ego dñs et ciuitatē ingrediar. Oſee.
xj.Quū exhalarēt animas ſuas fame peccati viſum peſſi/
me oblectationis vel gehenne q̄ nutrit ad mortem. in ſi/
nu matrū ſuarū. talibus matribus dicendū eſt non noui
vos.xciij.diſt.diaconi.v.circa p̄n.j.q.j. ꝓphetauit.matres
tales odiende ſunt. Luc̄.xviij. qui non odit p̄rem et ma/
trē ⁊c.talis mater nedū in peccatis concipit:ſed et alit et
nutrit.pſ̄.l.Ecce em̄ ⁊c.⁊ ſequitur.Et in pctīs cōcepit me
mater mea.Ezech.xvj.mater tua cethea.i.ꝯcupiſcētia gar
rula.¶ Iterū matribus ſuis ⁊c.quia paruulus ⁊ lactens
vtriuſqꝫ ſexus ꝑ plateas hui⁹ ſcłi luxurioſe vaganẗ.vt ſu/
pra ꝓxime dixi.ſicut ꝓdigus filius.bonis ſpūalibus ſpo/
lianẗ.et fame periclitanẗ.vnde ꝓdigus filius qui nec ſili/
quas habebat.quāti inq̄t mercenarij ⁊c. Luc.xv. Ubi eſt
triticū et vinum? Geñ.xxvij.Frumēto et vino ſtabiliui eū.
pane confirmaẗ coꝛ.de con.di.ij.accipite.pſ̄.ciij.Et panis
coꝛ hoīs cōfirmet.et vino letificaẗ.vñ ibi:Et vinum letifi
cet coꝛ hoīs.hic eſt panis qui de tritico conficitur.de con.
di.ij.c.ij.quod in terrā cecidit et mortuū fuit. Ioā.xij.ibi.
niſi granū frumenti ⁊c.vbi Aug⁹.Se autē dicebat morti/
ficandū in infidelitate iudeorū:multiplicādū in fide po/
pulorū.⁊ ibi Beda. Ipſe enim ex ſemine patriarcharū in
agro hui⁹ mūdi ſeminatus.i.incarnatus eſt:vt moriendo
cū multiplicatiōe reſurgeret. ſolus mortu⁹ eſt. cū multis
ſurrexit. Mat.xxvij. Et multa corpora ſanctorū qui dor/
mierunt ſurrexerūt. vbi Hiero. Quomodo autē lazarus
mortuus ſurrexit:ſic ⁊ multa corpora ſctōꝝ ſurrexerūt vt
dñm oſtēderent reſurgētem:⁊ ſm Remigiū/incunctāter
credere debem⁹/ꝙ reſurgente dño a mortuis ſurrexerunt
nec poſt mortui fuerūt:qm̄ maius illis eſſet tormentum ſi
iterū mortui eſſent:ꝙ ſi nō reſurgerent:ſed aſcendēte do
mino ad celos/⁊ ibi pariter aſcēderūt. Hoc fuit etiā triti/
cū panis viuus qui de celo deſcēdit. Ioā.vj.de con.diſt.ij.
omnia.⁊.c.ſicut eſt ver⁹. Uinū hoc vinū de vinea ſoreth.
additio.Soreth interpretatur bona vitis:vel optima vi/
nea:ſeu electa vitis:aut vinea electionis.⁊ hoc verbū pu/
to ꝙ non ſit in noſtra tranſlatione cōmuni:ſed eſt eius in
terpretatio.Hiere.ij.i.de vite que eſt chriſtus ſumiẗ. Ioā.
xv. hoc paruulus et lactēs req̄rit.i.peccatores minimi in
mandatis dei:quū ipſe ſit cibus grandiū in charitate/et
humilitate.Unde dixit chriſtus auguſtino vt ait ipſe in li.
ix.cōfeſſionū. Cibus ſum grandium:creſce ⁊ māducabis
me. Nec in plateis inueniẗ:nec a vulneratis peccatis di/
gne accipiẗ.j.Coꝛ.xj.de cō.di.ij.qui ſcelerate. Ideo tales
lactētes carnales in ſinu matrū ſuarū:ideſt cōcupiſcētiaꝝ
animas exhalāt:que illos male nutrierāt:et in ſinu peſſi/
me oblectationis allexerant. ſapientior eſt euangelicus
prodigus:qui Luce.xv.dicit: Surgam et ibo ad patrem
meum.Si iſti lactei ad patrem redirent:non fame exhala
rent.hi aūt ſunt filij patris:q̄ nō ex voluntate car. neqꝫ ex
vo.viri:ſed ex deo nati ſunt. Ioā.j.de.con.di.iiij.ſiquis au
tem.¶ G Men.Cui cōparabo te.typice loquitur eccle
ſie.filia eccleſia hieruſalem celeſtis.cui adequabo te.nul/
li ſubaudi.et conſolabor:ideſt cuius caſus comparatione
cōſolabor te filia virgo ſion. eccleſia ſpeculatiua.magna
eſt enim ſicut mare ſine quiete:tempeſtate plena/contri/
tio tua.ruina diſſipatio. Eſa.lix. Uaſtitas et contritio in
vijs eorum ⁊c.quis medebitur tui.aut rarus:aut nullus.
¶ Iterū cui cōparabo.hiſtorice nulli dubium eſt ꝙ quā/
to iudea gens ceteris precellebat glorioſior:tanto pecca/
tis exigentibus illis modo eſt inferior. Allegorice ſicut
iudea ceteris regnis glorioſior:ita eccleſia omniū marty/
rum mater.vñ Maximinus.Fides catholica mater mar
tyrij eſt et filia.pſ̄.xliiij. Audi filia celeſtis patrie. ſummi
regis ſponſa.Oſee.ij.pre omnibus eſt glorioſa.hui⁹ iuſti/
ficatio ex ſolo deo eſt.ad Titū.iij.vt iuſtificati gratia ipſi⁹.
et ex omnibus fidelibus vna eccleſia.xxiiij.q.i.loquiẗ.⁊.c.
quoniā.⁊ vnum chriſti corpus cum capite ſuo. ad Colẗ.j.
xxiiij.q.iij.pro mēbris.ex̄ de ſacra vnc.c.j.§.ſed et ieſus. fi/
de et charitate coniungitur.⁊ ſicut ex omnibus eſt vna ci/
uitas glorioſa:de qua dicitur in pſ̄.lxxxvj. Glorioſa dicta
ſunt de te ciuitas dei: Ita vna eſt illa que in babylonia a
chriſto fornicans degenerat.de qua pſ̄.xxv.Odiui eccle/
ſiam malignantiū.cuius caput diabolus.qui eſt ſm Aug.
caput omniū iniquorū.de qua propheta lugens ait. Cui
cōparabo te ⁊c.Sicut enim illa glorioſior eſt omnibus q̄
ad brauium ſuꝑne vocationis peruenit:ita nulli cōparan
da eſt ignominia ei⁹ qui cecidit. Iſta eſt illa babylon ma/
gna mater fornicationum et abominationum terre: que
et vocatur magna meretrix:que ſedet ſuper aquas mul/
tas delectationum carnalium:cum qua fornicati ſunt re/
ges terre.inebriati ſunt qui inhabitant terram de vino ꝓ/
ſtitutionis eius.hec eſt etiam illa mulier:id eſt vita carna
lis:que ſedet ſuper beſtiam coccineam plenam nomini/
bus blaſphemie:et que erat circūdata purpura et cocci/
no et inaurato auro et lapide precioſo et margaritis: ha/
bens poculum aureum in manu ſua plenum abominatio
ne et immunditia fornicationis ei⁹. Apocaẗ.xvij. Hec etiā
eccleſia carnalis et malignātium eſt illa babylon:de qua.
Apoca.xiiij.cecidit babylon illa magna que a vino ire for
nicationis ſue potauit omnes gentes. Nunc autem quia
de tanto dignitatis culmine: immo deitatis altitudine:
ad tantā miſerie profunditatē:imo in beluinam.i. beſtia/
lē ignobilitatē/proiecit ſe iſta babylon ꝓpheta vel corpus
electorū dei/ait. Cui cōparabo te:quaſi non inueniẗ tibi
digna cōparatio vel aſſimilatio vel exequatio:vbi nec ſpe
cies:nec forma inueniẗ.tota es informis.tota es horribi/
lis.totā te ruina et cōtritio deuaſtauit.ad nō eſſe tendis:
Neſcio an poſſis reuocari.q.d.cui cōparabo talē eccleſiā a
ſponſo derelictam:vnde ſequiẗ. Quis medebitur.ac ſi di
cat nullus medebiẗ: niſi ad deum redeas: a quo receſſe/
ras.quaſi nō eſt qui faciat bonum:nō eſt vſqꝫ ad vnū. pſ̄.
xiij.⁊.lij.¶ H Num. Prophete tui viderūt tibi falſa ⁊c.
ꝓphete falſi quaſi ꝓmiſſionē annūtiantes.falſa bona ſcꝫ
nō vera.non aperiebāt tibi iniquitatē tuā.ſcꝫ quam vide/
bant:et erunt qui beatificant ꝑplm iſtum ſeducentes: ⁊ q̄
beatificanẗ p̄cipitati.Eſa.ix.vt te ad penitētiā ꝓuocarēt:
penas futuras p̄dicando. Uiderūt autē tibi aſſumptiōes
falſas.i.magna ⁊ criminalia pctā: ⁊ eiectiōes eijcienda q̄/
ſi cotēnenda dicentes.que omnia pro ſuo lucro faciunt:ſi
cut adulatores molientes ſermones et vendētes oleū.et
ipſi ſunt iacula.pſ̄.liiij.¶ Prophete tui.Greg.in.xv.c.ſui
paſtoralis. Prophete in ſacro eloquio/nōnūqꝫ doctores
vocanẗ:qui dum fugitiua eſſe p̄ſentia iudicāt:que vētura
ſunt manifeſtant:q̊s diuin⁹ ſermo falſa videre redarguit:
q: dū culpas corripere metuūt incaſſum delinquētib⁹ ꝓ/
miſſa ſecuritate blandiūtur.q̊ iniquitatē peccantium ne/
quaqꝫ aperiūt.qui ab increpationis voce cōticeſcunt.Cla
uis quippe apertionis eſt ſermo correctionis:q: increpā
do culpā detegit:quā ſepe neſcit ipe etiā q̄ ꝑpetrauit.xliij.
di.ſit rector.iuxta p̄n. Item Hormiſda papa.l.diſt. ſiquis
diaconus. Uere dico q: illi ipſi quibus quū ꝑiculoſa ⁊ fal
ſa miſericordia indulgere videmur:quū añ tribunal chri/
ſti pro tantis peccatis damnādi aduenerint: contra nos
cauſaꝫ dicturi ſunt dicētes ꝙ dū aut durā aſꝑitatē lingue

coꝝ expauim⁹:aut falſa blādimēta et periculoſas adula
tiones ipſoꝝ libenter accepimus:in eiſdē ꝑmanere ꝑcꝭ
cis inutiliter indulgem⁹. Iſti ſunt illi de quibus dicit per
Ezech.xiij. Ve vobis ꝗ cōſuūt puluillos ſub oī cubito ma
nus:et faciūt ceruicalia ſub capite vniuerſe etatis. Quod
exponēs Grego.in moralib⁹ ait. Ad hoc ꝗppe puluillus
ſub cubito:vel ceruical ſub capite iacentis ponit:vt molli
ter quieſcat.quiſquis ergo male agentib⁹ adulatur:τ pul
uillū ſub cubito:vel ceruical ſub capite iacentis ponit:vt
qui corripi debuerat ex culpa:in ea fultus laudib⁹ molli⸗
ter quieſcat.ꝑut hec habenter.xlvj.di.ſunt nōnulli. Item
Ezechi.xiij.c. Ipſe enī̄ edificabat parietē:illi aūt liniebāt
eam.vbi Grego.in moralibus. Parietis noīe peccati du⸗
ritia deſignat.edificare ergo parietē eſt contra ſe quēpiā
obſtacula cōſtruere.ſed parietē liniūt:qui pctā perpetrāti
bus adulant.ħ legunt.xlvj.di.ſunt nōnulli.pſ.cxl. Oleū
aūt pctōꝛis non impinguet caput meum. Oleū ſm Aug.
adulatio eſt et falſa laus.vendūt oleum oēs adulatores.
De iſtis malis ꝓphetis Hiere.v. Prophete fuerūt in vē⸗
tum locuti.τ in fi.c. Prophete ꝓphetabūt mendaciū:τ ſa
cerdotes applaudebāt manib⁹ ſuis:et populus me⁹ dile⸗
xit talia.ꝗd ergo fiet in nouiſſimo eius? ¶ Item allego.
miſta hiſtorie ſm Paſcaſiū.ꝓphete tui τc.habuit hierlm
pſeudo ꝓphetas.habet eccleſia hereticos τ ſchiſmaticos
doctores prauos ꝗ liniūt abſqꝫ tēperamēto charitatis τ
doloſis argumētationib⁹ vel falſis opinionib⁹ ſubuertūt
corda ſimpliciū a veritate recte fidei τ ſtatu boni opis.vñ
Petrus ait.ij.Pet.ij. Fuerūt pſeudo ꝓphete in pplo:ſi⸗
cut τ in nobis erunt magiſtri mēdaces τc. Nec dubiū qm̄
culpa magiſtroꝝ τ ſacerdotū ruina ſit pplis. docēt enim
falſa τ ſtulta quaſi viderint viſionē:et ppli palpāt iniqui
tatē.multa etiā que docēt verbis/malis deſtruūt exēplis.
j.q.j.nō ꝗles.vt meretrix ꝗ vigilās filiū lactauit:dormiēs
oppreſſit.iij.Reg.iij.hi faciunt oīa cauſa lucri. ¶ Iſti fal
ſi ꝓphete quādo afflictionē populi vidēt/et imminentia
delictoꝝ ſupplicia/falſis cōſolationibus leuigant:ſed ve
illis qui dicūt malū bonum. Eſa.v.xj.q.iij.ſiquis hoīem.τ
c.ve qui dicitis.et viuificant aīas ꝗ non viuūt. Ezechi.xiij.
xj.q.iij.plerūqꝫ.vñ Iſidorus.ꝗ defendit aliū delinquentē
maledictus erit apud deū τ hoīes.xj.q.iij.ꝗ peccantibus.
¶ Iſti ſunt prophete qui liniūt pctōres:de ꝗbus Ezechi.
xxij.ad fi.ibi. Prophete autē liniebāt eos abſqꝫ tēperamē
to vidētes vana et diuinātes eis mēdacia.et Ezechi.in fi.
ibi:Cū tibi viderēt vana alꝯ vacua τ diuinarent mēdacia.
Tota ſcriptura maxime ꝓphetarū ſemꝑ inuehit ſe cōtra
doctores et rectores eccleſie et ſynagoge. vnde Hiere.v.
ibi. Ibo igit ad optimates:et loquar eis. Ipſi enī̄ cogno⸗
uerūt viam dñi:Et ecce magis hi ſimul cōfregerūt iugū:
ruperunt vincula. Idcirco percuſſit eos leo de ſilua τc.
Mali etiā doctores in eccleſia hoc leuigant.illud grauāt
xj.q.iij.plerumqꝫ.ſua leuiora putant:aliena grauiora ex
amore et ideo carnali.obcecat in eis iudiciū rationis.xj.
q.iij.quatuor.a talib⁹ prophetis dicit dñs attendendum
Mat.vij. Attendite a falſis ꝓphetis.i. caute conſidera⸗
re.dicit Chryſ.q: firma tutela ſalutis eſt ſcire quē fugias.

Falſi ꝓphete tres ſpiritꝰ immūdos repñtant.

¶ Iuxta tropologiā/falſi ꝓphete ſunt tres ſpūs immūdi
qui exeūt de ore draconis.τ de ore beſtie τ de ore pſeudo
ꝓphete.de quib⁹ Apocal.xv. Spūs draconis.i.diaboli/ꝗ
aīas deuorat.iij. q.j.nulli. Tētans de honore ait.aſcende
ad ꝑlationē quia ſufficiens es ad regendum.τ ꝓphetat
ꝙ multas animas lucraberis:ſꝫ ſpūs mendax eſt dicens.
aſcēde in ramoth galaad.iij.Reg.xxij. Ramoth interpre
tatur excelſum ſignū:et ſignificat dignitatē cui⁹ appetit⁹
eſt certū ſignū reprobationis.xl.di.qui primatū. j.q.j. prī⸗
cipatus. ex. c.nullus itaqꝫ. viij. q.j.in ſcripturis.j.q.vj. ſi⸗
cut is.galaad interpratꝰ trāſmigrātes teſtes:q: ibi fit trāſ
migratio de bonitate in iniquitatē. pſ.x. Tranſmigra in
montem ſicut paſſer. Vt apparet in ſaule qui ante regnū
fuit humilis.poſt ſuperbus.j.Reg.ix. Grego. Superbus
totiens ad culpam apoſtaſie dilabitur; quotiens preeſſe
hominibus delectat. Chryſo. O prelate tanto igni ſum⸗
mittis caput tuū? Miror ſiquem ſaluari cōtigerit de his
qui ꝑncipant in tantis ruinis.τ tanta pigritia video cur⸗
rentes:τ ſponte ſe ꝓijcientes in pericula. Unde inuenit
de quodam priore clareuallenſi/Gaufrido noie.ꝙ quum
electus eſſet in epiſcopū tornacen.τ ab Eugenio papa et
abbate ſuo ſancto Bern.cogeretur ad recipiendum: ipſe
ꝓſtratus ad pedes abbatis et clericoꝝ qui eum elegerāt
in modū crucis ait: Monachus fugitiu⁹ ſi me eijcis eſſe
potero:epiſcopus vero nūꝗ̄. Poſtmodū aūt laborāti in
extremis/quidā monachus ei charus ait. Chare mi quia
corpore ſeparamur: rogo te vt ſi potes ſalua voluntate
dei:ſtatū tuū mihi poſt mortem reueles. Cui oranti poſt
mortem eius coram altari apparuit Gaufridus in viſio⸗
ne dicēs:Ecce adſum gaufridus frater tuus. Cui ille.cha
re mi quomodo eſt tibi? Cui ille. Bene. Sed reuelatū eſt
mihi a ſancta trinitate/ꝙ ſi fuiſſeꝫ de numero epiſcopoꝝ:
fuiſſem de numero reproboꝝ. Nō propterea dicendū eſt
ꝙ omnes damnent epiſcopi:q: multi ſancti fuerūt τ erūt
xl.diſt.ante oīa.ij.q.vij nō omnes. Adde hic quod ſcripſi.
ſ̄.prima pte in ar.lxij.℣.habet τ cupido glorie.τ.j.in.x.ar.
in.§.poſtꝙ̄.prope fi.et.j.in.§. expeditis.in ar.lxxiiij.in. §.
tertia. ¶ Spiritus cupiditatis egrediēs de ore beſtie.i.
mundi/qui amatores ſuos deuorat.quia inimicos dei cō
ſtituit. Iaco.iiij.xxiiij.q.iiij.§.et his.dicit ad cor hominis:
Acquire vt des filijs et pauperibus.quia redemptio ani⸗
me viri diuitie ſue. Prouerb.xiiij.ſꝫ dñs. Hiere.xxiij. Pro⸗
phetauit in noīe meo mendacium.i.ſub pretextu pietatis
dicentes:ſomniaui ſomniaui:q: temporalia mendacia et
quaſi ſomnia ſunt. Eccli.xxxiiij. Multos errare fecerunt
ſomnia:et exciderūt ſperātes in illis. Quia dicit Luc.xij.
Stulte hac nocte animā tuam repetent a te:que autē pa⸗
raſti cui⁹ erūt? ¶ I Spūs voluptatis egrediēs a pſeu
do ꝓpheta ſcꝫ carne ꝗ nobis quotidie neceſſitates ſuas
pronuntiat dicit: Rationabile ſit obſequiū tuum. Rom.
xij. Et nemo vnqꝫ carnem ſuam odio habuit.xiij.q.ij. non
exiſtimem⁹. Eſa.lviij.ibi. Carnem tuā ne deſpexeris.expſ⸗
ſum ad Ephe.v. Comede τ bibe τ epulare. Iſte eſt ſocer
leuite:de quo dicit Iudic.xix.ꝙ vir ſecutus eſt vxorē ſuaꝫ
ſcꝫ carnalē concupiſcētiā cōtra illud Eccli.xviij. Poſt con
cupiſcētias tuas non eas.τ.j. Si pſtes aīe tue cōcupiſcen
tias ei⁹:faciet te in gaudiū inimicis tuis. q: in labijs ſuis
indulcat inimicus:τ in corde ſuo inſidiat. Eccli.xij.vt ſub⸗
uertat te in foueam. q: ſicut ait Grego. ſuper illud Gen.
xxxiiij.triſtē blanditijs deliniunt. Quādoqꝫ facit attende
re alioꝝ grauiora peccata:vt vel nullum vel paruum ap
pareat ei peccatum ſuum:et inde venit temeraria peccā⸗
di audacia. Qñqꝫ facit attendere penitētie acerbitatē:et
inde orit diffidentia. Aliqñ facit cogitare de multitudine
miſericordie dei:τ inde venit falſa ſpes venie. Aliqñ fa⸗
cit cogitare iuuētutē peccātis dicēs:poteris penitere in ſe
nectute.τ inde exit ſtulta ſecuritas. Sed falſus ꝓpheta
eſt:q: hō eſt ſpūs vadēs τ nō rediens.pſ.lxxvij. q: poſtꝙ̄
ſpōte cadit:nullo mō poteſt reſurgere niſi grā releuet.ſed
pondere ſuo de peccato in pctm̄ demergit vſqꝫ in abyſſuꝫ
ſine fundo.i.in ꝓfundū peccatoꝝ ſine eſtimatione niſi mi
ſericordia dei retineat.ideo pctm̄ cōparat puteo ſine fun
do. Iob.xxxvj. Saluabit te de ore anguſto latiſſime:et nō
habētꝫ fundamētū ſubter ſe.pſ.lxviij. Neqꝫ abſorbeat me
ꝓfundū:neqꝫ vr.ſuꝑ me pu.os ſuū.qđ Aug⁹.exponēs ait:
Puteus eſt profunditas humane iniꝗtatis:in quā ſi ceci
deris:non claudet ſuꝑ te puteus os ſuū:ſi tu non claudis
os tuum.de pe.diſt.j.§.ex his itaqꝫ.ad fi.℣. hinc chriſtus.
¶ Samech. Plauſerūt τc.pñes cōdolētes ſuꝑ manibus
oēs trāſeuntes ꝑ viā:ſibilauerunt et mouerunt.cōpatien
tes affectu.capita ſua mentem. ex̄ de ſacra vnc.c.j.℣. per
caput ſuū.ſuꝑ filiam hierlm eccleſiā vel aīam que tā ſubi⸗
to de tanta gloria corruit. Heccine eſt vrbs. Eſaie. xxvj.
Urbs fortitudinis noſtre ſion. pſ.lxxxvj. Glorioſa dicta
ſunt de te ciui.dei.dicentes perfecti decoris. Pulchra eorꝫ

decoꝛa filia hierl'm. Cañ.vj. Eccleſia ī pncipio ⁊ nūc in ſanctis decoꝛa virtutib⁹ eccl'ia ſcrā. de tali pulchꝛitudine de pe.di.ij.§.romanos.c.pnceps.⁊.c.illa anima. Canti.j. Ecce tu pulchꝛa ⁊c.et.c.ij.ibi: Foꝛmoſa mea. ⁊ ibi: Specioſa mea.⁊ ibi. Et facies tua decoꝛa.⁊ Cāti.iiij.in pnci. Q̄ pulchꝛa es amica mea.⁊ ibi. Q̄ pulchꝛe ſunt māme tue.⁊ ibi: Pulchꝛioꝛa ſunt vbera tua vino.et Canti.vj. Pulchꝛa es amica mea ſuauis ⁊ decoꝛa ſicut hierl'z.⁊ ibi: Pulchꝛa vt luna.et. Cāti.vij. Q̄ pulchꝛi ſunt greſſus tui ⁊c.et ibi. Q̄ pulchꝛa es et q̄ decoꝛa chariſſima in delitijs.q̃ oīa de pulchꝛitudine virtuali eccl'ie allegoꝛice intelligunt. Gaudiū vniuerſe eccleſie terre. gaudiū iſtud eſt in ſpūſancto. ad Rom̄.xiiij.ibi. Gaudiū in ſpūſancto.quū ſunt mēbꝛa eccleſie virtuoſa. Eſa.lxj. Gaudens de collatis.i. virtutib⁹. gaudebo de bonis opibus.⁊ exultabit anima mea in deo meo.quia gaudiū hoc ſpūale eſt:non carnale. Unde autē gaudeat oſtēdit Iſiđ.quū ait:q: induit me veſtimētis ſalutis/quantū ad grām intus oꝛnantē aīam ⁊ decoꝛantē.⁊ indumento iuſtitie circūdedit me/quātū ad bonā opationē exterius munientē ⁊ cōponentē. vñ Prouerb.vlt. Foꝛtitudo et decoꝛ indumentū eius. ¶ Iterū plauſerunt ⁊c. Paſcaſius hiſtoꝛice allegoꝛice ⁊ moꝛaliter. aliqui ſup ſynagogā vel eccleſiā vel aīam hoc interpꝛetātes/plaudētes manib⁹ inimicos eſſe dixerūt ex irriſione ſcꝫ ⁊ gaudio inſultātes. Sed nos ecōtrario dicim⁹ ſcrōs patres ⁊ amicos zelo charitatis affectos.hi quū eccleſiam vel aīam pſtrectā in peccatis eſſe cognoſcūt:pmo plaudūt manus ad inuicē:ſicut facere cōſueuerūt dolētes.plaudūt manibus non ridentis:ſed dolētis affectu:q: de tanto culmine ſanctitatis ſicut fuit in pncipio/et per lōga tēpoꝛa eccleſia vel anima/plapſa ad tantā puenit fidei diminute et virtutū ruinā. Hi patres vere tranſeūtes ſunt per viā: ſicut dictū eſt ſupꝛa in pmo.c.ibi. O vos oēs q̃ trāſitis per viā.nō hoſtes eccleſie:qui viam pacis nō cognouerūt:vt ait.ps̄.xiij. ſed aberrātes ⁊ tumultuātes ad ima coꝛruūt ⁊ errāt. vñ et errare fecit eos in inuio ⁊ non invia. ps̄.cvj. Sibilauerūt et mouerūt capita ſua. Solet motus capitis vel manuū et ſibilus diuerſos ſignificare affectus dolētis: ſicut et plaudentis.vnde ſequit: Heccine ⁊c.non hoſtes eccleſie putant eā eſſe pfecti decoꝛis aut gau. vniuerſe ter. ſed ſoli ſancti ⁊ amici:qui quanto gloꝛioſioꝛē et pulchꝛioꝛē ſide ⁊ moꝛib⁹ videbāt:tāto admirātur et lugent:quū in manibus hoſtiū viſibiliū paganoꝛū ⁊ ſchiſmaticoꝛū ⁊ inuiſibiliū ſcꝫ demonū/deiectā in peccatis ⁊ diminutā in ppl'is fidelibus vidēt.ſed q: gemitū ſanctoꝛū ſup eā ppheta et ipſe gemēs exhibuit:inimicoꝝ gaudiū ⁊ inſultationē ſubijcit dicēs: Apuerūt ſup te os ſuū ⁊c. ¶ Ayn. Aperuerūt. accuſantes.ps̄.cviij. De⁹ laudē meā ne tacueris.q: os pec. et os do.ſup me aptū eſt.ſup te os ſuū oēs inimici tui heretici/ſchiſmatici/demones ſibilauerūt quaſi ſerpentes. et fremuerunt quaſi leo deuoꝛare cupiens.iij.q.j.nulli.dentibus ſuis.ps̄.lvj.filij hoīm dētes eoꝛum arma ⁊ ſagitte.de pe.di.j.periculoſe.⁊ dixerūt:deuoꝛabim⁹ eā.q: ablato dei auxilio/eccleſiā deuoꝛare poſſumus in ſanguine pctōꝝ cōculcatā. ¶ Aperuerūt ⁊c. Paſcaſius.hoc quoq; hiſtoꝛice. allegoꝛi.et moꝛaliter exponimus:q: parū differt.ppheta afficit.vel q: amici gemunt p eccleſia vel anima.vel quia inimici inſultāt ſi qua pꝛoſternitur vnde aperuerunt ⁊c. Inimici os aperiūt.ſicut etiā dicit ps̄.xxj. Aperuerūt ſup me os ſuum ⁊c.quū q̇d accuſent inueniūt:aliter tenēt os clauſum ꝯtra eccleſiā deiectā vel delinquētē.vel animam pctōꝝ ſanguine cōculcatā. Quotidie venant q̇d accuſando obijciāt. Unde de quodā legit/q̄ ſic allegabat diabolus ꝯtra eū. volui ipm incitare ad gulā:ſed ipſe anticipabat meā cautelā. Uolui inflāmare ad luxuriā:ſed ipe peruenieбat ſuggeſtionē. Uolui fallere p auaritiā:ſed ipſe erat ipſa auaritia. Unde qđ dicit Luce.xix. Circūdabūt te.moraliter.tūc demones circūdant aīam/qñ eductā de coꝛpe ad ſocietatem ſue damnationis trahūt.eiq; oīa mala que geſſit replicant. Unde et quomodo aperient os ſuū contra nos in die iudicij accuſando/ait Aug.ſic dicēs. Pꝛeſto tunc erit diabolus recitās verba pfeſſionis:et obijciēs nobis omnia quecūq; fecerimus:et in quo loco:et in qua hoꝛa peccauimus.⁊ quid boni tūc facere debuimus. Dicturus nāq; eſt ille aduerſarius. Equiſſime iudex iudica iſtū meū eſſe ob culpā:qui tuus noluit eſſe per gratiā.tuus p naturā:meus per miſeriam.tuus ob paſſionem:meus ob ſuaſionē ⁊c. Heu heu poterit ne talis aperire os qui talis inuenireт:vt iuſte cū diabolo deputetur:nō:quia obmuteſcet. Mat.xxij. Felix ſi cui obijciūtur culpe:laudes e regione ad iſtūt que culpas repellūt. vnde.ps̄.cviij. deus laudē meā ⁊c. ſequit q: os peccatoꝛis ⁊ os do.ſuper me apertum eſt. Sibilauerūt vt ſerpētes.fremuerūt dentib⁹ ſuis vt leones ad deuoꝛandū rugiētes. Sicut eñ boni charitate cōpuncti/ſtupoꝛe permoti ſibilant:⁊ caput agitāt:ita irridētes quū quēlibet coꝛruentem viderint: ſibilant: fremūt ſubſannant et derident. vñ Aug⁹.in.ps̄.xxxiiij. Quū fuiſſet miſerendū irrident impij:vnde dolent pij.v.q.v.§. ſed aliud. vnde ſequitur. Iſta eſt dies quam expectabamus:inuenimus ⁊ vidimus.illam diez que eſt dies ire calamitatis et miſerie. Sopho.j. Semper hoſtes expectant qua liceat eis vel cuiuſcūq; animā:vel totā eccleſiā deuoꝛare.ſed hoc non poteſt fieri:niſi peccatis exigentibus:et in parte eccleſie non in tota.q: ſemper ſunt ſancti in eccleſia: in quibus ipſa dicit eſſe ſine macula et ſine ruga.xxj. diſt.q̄uis.vbi de hoc.⁊ de con.diſt.iiij.q̃ris a me.℟.offeruntur.ibi: Tota ergo hec ſancta mater eccleſia: que in ſctis ſuis eſt ⁊c. Et iuſto iudicio dei permiſſum fuerit.ſicut ⁊ terrene hierl'm accidit.ad hoc.lvj.di. ſi gens.vnde addit. fecit dñs ⁊c. ¶ Phe. Fecit dominus. tandē que cogitauit. diu expectauit tribuens ſpacium penitendi et expectat. Rom̄.ix. Suſtinuit in multa patiētia vaſa ire apta in interitu. Rom̄.ij. Ignoꝛas qm̄ benignitas dei ad penitentiā te adducit:et Sap̄.xj. diſſimulans peccata hominū ppter penitētiam. Bern. Pꝛopter hoc diſſimulat:vt cōmendet patientiam ſuam:vt impleat electionē ſuam: vt cōfirmet charitatem ſuam. Cōpleuit opere ſermonem ſuum nō hominis:quē pceperat eterna pꝛeſcientia: vel lōge ante per pꝛophetam.ad Heb.j.in pꝛin. A diebus antiquis. Deſtruxit ne habeat ſemper voluntatem peccandi. de pe. diſt.j. voluiſſent.ſub.§.quod aūt. Non pepercit. quia non fuit emendatum delictū.de pe.diſt.j.nouit deus.ſub. §.ex his omnibus.⁊.c.vide benignū.vnde Aug⁹.ſuper.ps̄.lxxxiiij. q.d.deus:parcamus huic quia iam non parcit ſibi. ignoſcamus quia agnoſcit.de pe.diſt.j.quis aliquando.ſub.§. quecūq;. Non pepercit.gloſ.quia tu tibi parcere noluiſti. Sed niſi dominus edifi.do.in va.labo.qui edificāt eam. ps̄.cxxvj. Et letificauit ſuper te inimicum: ideſt letificari permiſit pꝛopter peccata. Et exaltauit:id eſt exaltari permiſit. Coꝛnu.potentiam.hoſtiū tuoꝛum.viſibilium ⁊ inuiſibilium. ¶ Iterum fecit ⁊c. Sicut inimici coꝛpoꝛei cōtra hieruſalem hic fecerunt:ſic ſpirituales nequitie et miniſtri antiqui hoſtis contra eccleſiā faciūt quādo deo iuſte inimicos flagellante:ſibi traditam penis et doloꝛibus affligunt.hoc tamen de his dicitur/qui intra eccleſiam eſſe videbantur:non de iſta de qua dicitur Mat.xvj.⁊.xix.di. ita dominus. Et poꝛte:ideſt vitia et hereſes/inferi nō pꝛeualebūt aduerſus eam.quod ibi exponitur. Et dixi ſupꝛa in pꝛima parte iſtius operis in.lv.ar.§.ad oſtendendum. ℟.item hilarius.cum.℟.ſe. Sed de quibuſdam dicitur. A nobis exierunt: ſed ex nobis non erant.j. Ioan.ij.de pe. diſt.iiij.ſi ex bono. Coꝛnu hoſtium exaltatur quum eccleſia infirmatur. Habēt etiam carnales intra eccleſiam hic diem ſuam que trāſitoꝛijs fruitur bonis:ſed eterna reſtat damnatio in die aliena:in qua p iniq̇tatib⁹ ſuis cruciabit quiſq; penis eternis.tunc que ad pacem ſunt in amaritudine erunt.hec ſunt abſcondita nūc ab oculis pctōꝝ faſcinatoꝛū:vt dicit dñs Luč.xix. Facit ergo ſubito dñs/q̃ diu expectās deliberauit:i iuſtitie ſeueritate vt deſtruat pctōrē et tradat hoſtibus diripiendū; a quoꝛū iugo ſe eruere

noluit. ¶ Sade. Clamauit intẽtione co: eo:ū/hoſtiū.i.cō
tra dñm. ſup muros filie ſion. eccleſie vel aïe. Deduc. vox
Hiere. ad hierlm. Deduc quaſi to:rẽtem. pſ̄. cxviij. Exitus
aquarū deduxerūt oculi mei. Lach:ymas/diuina inſpira
tione nō humana volūtate infuſas. pſ̄. cxlvij. Flabit ſpiri
tus ei⁹ ꝛ fluẽt aq̄ lach:ymaꝝ. Per diē/in ꝓſperis. ꝛ noctē
in aduerſis. Nō des requiē tibi: neq̝ taceat pupilla oculi
tui cōpūctio rōnis nō tēperat modū lach:ymādi: q: tribu/
latio eccleſie exceſſiua eſt. ¶ Iterū clamauit. Clamāt ma
gis intẽtione q̄ voce viſibiles aut inuiſibiles inimici. ſuꝑ
muros filie ſion/eccl'ie vel aie quū poteſtatē qua eis do/
minātur: nō diuino iudicio: ſʒ potẽtie ſue adſcribūt. Cla/
māt aūt ꝯtra dñm: cui⁹ potẽtia q̄ſi murus ꝓtegit, ꝛ defen/
dit. Quū vero ſuum auxiliū ſubtrahit: hoſtes ſuper mu/
ros eo:ū: quos opp:imūt: clamare dicunt̃ ꝯtra deū: quū
ſcʒ ſibi attrahūt/quicq̄d cōtra eos pn̄t: quos dei ꝑus mu/
niebat auxiliū: q̄ſi liberare nō poſſit. Talis em̄ opp:eſſio
venit de equitate iudicij: nō de impotẽtia ꝓtegẽtis. lvj. di.
ſi gens angloꝝ. xxiij. q. v. §. hinc notandū. Hoc q̝ ꝓpheta
deplo:at. vn̄ mox ad ipam hierlm ſermonē conuertit. De/
duc q̄ſi to:rentē lach:ymas ꝛc. pſ̄. cxxv. Conuerte dn̄e cap.
nr̄am ſicut to:rēs in hauſtro. To:rēs nō ſemꝑ vno eodēq̝
tp̄e defluit: ſʒ ſicut inūdatio de celo cōfluit: ſic ꝛ lach:yme
ſm̄ q̄ diuina inſpiratiōe ꝛ cōpūctione co:dis dn̄ant̃. Ne/
mo quippe pōt ſua virtute vt to:rentē lach:ymas cōpun/
ctiuas deducere. ſʒ his verbis innuit̃ q̄ mēs ꝛ oculi parati
ſemꝑ debēt eē ꝛ lach:ymas iuxta gr̄aʒ diuine inſpiratiōis
effundere: ꝛ in ꝓſperis. ꝛ in aduerſis: nūq̄ q̄eſcere: vt ne
mo ſibi parcat dū viuit. nemo to:peat quaſi ſecuritate ac
cepta/donec ad illā requiem ꝑueniat: in q̄ abſterget deus
oēm lach:ymā ab oculis ſctōꝝ. Apocal'. vij. pſ̄. cxxv. Eūtes
ibāt ꝛ flebāt mit. ſe. ſua: veniẽtes aūt venient cū exul. po:
ma. ſuos. ¶ Neq̝ taceat pu. ocu. tui. Pupilla oculi o:at ꝛ
impetrat. cōpūcta inſpiratiōe diuina iſta tacere nō debet:
donec his malis eccleſie deus finē imponat. ꝛ oēm lach:y
mam abſtergat. Eſt aūt oculus interio: q̄ ad deū ſtillat:
vn̄ exterio: cauſa lach:ymat̃: ꝛ tūc fluminis impetus leti/
ficat ciuita. dei. pſ̄. xlv. alioq̄n ſterilis eſt lach:yma q: tacet
pupilla. ¶ R Quū de⁹ in carne fleuerit: q̄s nō flebit?

Quinq̄es ſaluato: noſter fleuit.

¶ Quinquies aūt dn̄s fleuiſſe legit̃. P:imo in die natiui
tatis ſue. Nā q: pueri cōmunicant lach:ymis ꝛ vagitui: et
ipſe ſiſr̃ ꝑticipauit eiſdē. Sap. vij. P:imā vocē ſimilē oī
bus emiſi plo:ans. Inde canit eccl'ia: Uagit infans inter
arcta ꝯditus ꝓſepia. Ber. Plo:at em̄ ch:iſt⁹: ſʒ nō ſicut ce
teri pueri. in alijs ſenſus: in ch:iſto ꝑualebat affect⁹. Alij
lugēt ex paſſiōe: ch:iſt⁹ ex cōpaſſiōe. In iſto fletu inſtruit
nos deflere miſeriā ꝯditiōis humane: q: ſicut legit̃ Eccl'i.
xl. Iugū graue ſuꝑ filios ade/a die exitus de vētre matris
eo:ū vſq̝ in diē ſepulture in matrē oīm. vn̄ dicit Gualfre/
dus. Quē nō humiliet ꝯcept⁹ impurus/ꝛ lugub:is o:tus
aut vn̄ ei gaudiū in vita ſua q̄ incipit a mero:e: naſcit̃ ad
labo:ē: terminat cū dolo:e. dura oīno cōditio: quādoqui/
dē nō eſt nobis excutere a ceruicib⁹ graue iugū/donec in/
grediamur ſepulcrū. nec euadere huius vite labo:ē: niſi ꝑ
mo:tis ho:ro:ē. Ex hoc iugo nobis iminet fames ꝛ ſitis.
ardo: feb:iū. dolo: viſcerū ꝛ multiplicium egritudinū. In/
de inſipiēter extollit̃: impatiēter attrahit̃: inde ſuccendit̃
ira: tabeſcit inuidia: eb:ietate mergit̃: crapula ſuffocat̃: in
quinat̃ luxuria: auaritia ſtimulat̃: inde voluptas illicit: cu
rioſitas angit: timo: ꝯtrahit: mero: cōſumit. Un̄ ergo hec
vita diligit̃: in qua etiā q̄ cautiſſime gradit̃: ſepiſſime labi/
tur ꝛ quaſſat̃. miſera ꝛ fugiēda vita q̄ ſic ꝓcedit: ſic o:it̃:
et ſic ꝓgredit̃ ꝛ ſic finit̃. ¶ Secūdo fleuit in ſuſcitatiōe la
zari. Ioā. xj. Et dicit ibi gloſ. flebat q: eū ſuſcitaturus erat
ad erūnas ſeculi. et Hiero. Nō fleuit lazarū mo:tuū: ſʒ re

Quatuo: de cauſis ſaluato: fleuit.

diuiuū/cōpatiens illi ad p:eſentis vite miſeriā reuerſuro.
¶ Quattuo: aūt de cauſis fleuit tūc dn̄s. P:imo ꝓpter
marie deuote ſue cōpaſſionē: q: vidit eam plo:antem. nec
mirū ſi fons pietatis p:o:ūpit in lach:ymas. vnde petrus
Rauēnas. O vis. o potentia lach:ymarū: que celi ac terre
dñm. eum qui angelo:ū et hoīm letitia eſt ad lach:yman/
di humilitatē infirmitatēq̝ depoſuerūt. Lach:yme ſunt
q̄ ſamuelis o:tū impetrauerūt. q̄ aperuerūt tobie oculos
et a nuru eius demoniū excluſerūt. ipſe ſunt per quas pe/
tri negatio: ꝛ marie magdalene crimina ſub vnius ho:e
momēto deleta ſunt. Scđo ꝓpter aſſumpte nature deſi/
gnationē. vnde Ch:yſo. Uide q̄m naturā humanā circū/
induit. Tertio propter noſtram inſtructionē: vt. j. ſtatim
dicam. ¶ Quarto p:opter lazari reſuſcitationem. cauſa
ſup:a dicta eſt. In iſto autē fletu docet nos deflere mo:/
tem anime noſtre. Lazarus enim quatriduanus latens
in monumento ligatus inſtitis: ſudario coopertus: la/
pide ſuperpoſito p:eſſus/ſignificat aïam in pctō mo:tuā:
que iacet in ergaſtulo cōſciētie/ligata vinculis pctō:um.
P:ouerb. v. Funib⁹ pctōꝝ ſuo:ū quiſq̝ cōſtringitur. opta
deſiderio tēpo:alium. Iob. xv. Operuit faciem eius craſ/
ſitudo. vbi dicit Grego. in mo:alibus. Faciem craſſitudo
operit: quū conſiderata rerū abundantia oculos mentis
ꝑmit. pſ̄. lxxij. operti ſunt iniqui. ꝛ impie. ſua. Iacet etiam
ꝑſſa ponder e obſtinationis. Iob. xxxviij. In ſimilitudine
lapidis aque durant̃. ppl'i ſcʒ. ex̄ de cele. miſ. cum marthe.
§. verū. Quatuo: dies ſunt pctm̄ cogitatiōis/locutionis/
opationis/ꝛ p:aue cōſuetudinis. de pe. di. ij. ſicut trib⁹. a
q̄b⁹ dn̄s reuocat dicēs Can̄. vj. reuertere reuertere ſuna/
mitis. reuer. reuer. vt intu. te. ¶ Quinq̝ aūt feciſſe dn̄s le
git̃ in ſuſcitatiōe ei⁹. infremuit: turbauit ſeipſum: lach:y/
matus eſt: patri gratias egit: ꝛ magna voce clamauit. In
quibus notant̃. v. neceſſaria penitenti. P:imū omniū de/
bet fremere in cōtritione: quia offendit deum ꝛ creato:ē
patrē/ꝛ benefacto:ē et redempto:ē ſuū. P:ouer. xix. Sic/
ut fremitus leonis: ita ꝛ ira regis. quia ſicut ad fremitum
leonis ſiſtunt gradus omnia aïalia: ita ad cōpunctioneʒ
penitētis motus carnales. de hac cōtritione de pe. di. j. §.
hoc idē. et a p:in. diſtinctio. vſq̝ ibi: ꝛ vſq̝ ad. §. econtra.
et di. vlt. c. nullus. Secūdo turbari debet in cōfeſſione. vn̄
Eccl'i. xxx. Super omnē vocem turbabuntur viſcera eius.
pſ̄. lix. Cōmouiſti terrā et cōturbaſti eam: ſana contritio
nes eius quia cōmota eſt. Tertio debet lach:ymari in o:a
tione. quia ſicut ait Aug⁹. Plerūq̝ hoc negotiuʒ plus ge
mitibus et fletu: q̄ ſermonibus agitur. de pe. diſtin. j. pe/
trus. ꝛ. c. lach:yme. Quarto debet gratias agere per co:/
dis deuotionē: ne tepeſcat a feruo:e conuerſionis. ſicut il
li quibus ait Apoſtolus. Gala. iij. Quum ſpiritu ceperi/
tis nunc carne conſu. de pe. di. ij. pennata. Quinto debet
magna voce clamare: id eſt intenſo affectu ſeipſuʒ ad ex/
ercitia bono:um operum excitare dicens. Lazare veni fo
ras/ad mundum qui in limbo es. Or autem dicit: Tollite
lapidem: ideſt duritiā co:dis. peccato: debet tollere et fa/
cere co: molle. Ezechi. xxxvj. Auferam co: lapideū de car/
ne veſtra. q̄d quia frequēter per p:edicato:es fit: dicit. tol
lite lapidem. Hiere. j. tollite de via lapides. ¶ Item qua
re ch:iſtus fremuit ſuper lazarum. Dicit Petrus Rauen.
Fremuit ſpiritus vt caro reuiuiſcat. fremuit vita vt mo:s
fugetur. fremuit indulgentia ne conſcientia contradicat.
fremuit rurſus vt gemine/ſcilicet mētis et co:po:is demō
ſtret inſignia. Or etiam exclamauit/innuit q̄ magno cla/
mo:e eccleſie opus eſt vt aliquis de tumulo p:aue conſue
tudinis educatur. pſ̄. xc. Clamauit ad me ꝛ ego exau. e. et
iterum pſ̄. cxviij. Clamaui in toto co:de. et iterum. xc. Cla
mauit ad me et ego exaudiā eum. vbi dicit Bern̄. In dei
auribus deſiderium vehemens clamo: magnus. Remiſ/
ſa vero intentio vox ſummiſſa. dulcis lex que meritum ex/
auditionis in clamo:e poſuit poſtulantis. ¶ Tertio fle/
uit ſuper hieruſalem. Luc. xix. vbi Gualfredus. O digna/
tio. o compaſſio ſaluato:is/q̄ lapidum co: et vere ferreū
pectus: quod non his lach:ymis emollitur. Ue mihi quē
nec peccati cōſideratio. nec alieni compaſſio periculi mo/
net ad lach:ymas. Ue etiā duro co:di q̄d ad ruinā inimi/
ci: vel fo:te innocentis cuiuſq̝ letat̃. Benignus deus ſu
per inimicos ꝛ iniquos ſuo ꝑituros ſcelere lach:ymatur.

Circa lazari ſuſcitationē q̄nq̝ dominus egit.

et ꝙ abundanter ꝓrumpat in lachrymas verboꝝ interciſio manifeſtat. In quo docet nos deflere mala prauitatis aliene. vnde Ezechi.ix. dicit ꝙ dñs precepit ſex viris ad interficiendũ paratis trãſire ꝑ mediã ciuitatẽ hierl'm et interficere oẽm virũ ſuper quẽ non inueniret thau: qḋ erat ſignũ gementiũ ⁊ dolentiũ ſuper cunctis abominationibꝰ que fiebãt in medio eius. Ex quo datur intelligi ꝙ qui pro alienis pctĩs non dolet: ſpũaliter interficit. ps. cxviij. vidi ꝑuaricãtes ⁊ tabeſcebam. Ezechie.iij. Manſi ſeptem diebus merens in medio eoꝝ. ¶ Quarto fleuit poſt cenam nocte qua tradebat: qñ orauit in mõte oliueti/fundẽs in ſero lachrymas ſanguineas. qui in craſtino erat ſanguinẽ largius effuſurꝰ. ſicut ait gloſ.ſ. Thre.c.iij. Diuiſiones aquarum deduxit oculus meus. vñ Luc.xxij. Factus eſt ſudor eius ſicut gutte ſanguinis decurrentis in terrã. Ubi Bern. O ſudor precioſe: o ſignum ſalutis humane. attẽdite miſeri amatores carnis: inimici crucis qui in delitijs veſtra corpora enutritis: ſi tãtũ laborauit in oratione: quãtum in paſſione. ¶ In hoc quarto fletu docet nos flere cõtra horrorẽ gehenne. Iaco.iiij. Miſeri eſtote: lugete ⁊ plorate. riſus veſter in luctũ cõuertat: et gaudiũ in merorẽ. Bern. Contremiſco a dentibus beſtie infernalis. ps. lxxiij. ne tradas beſtijs aiam cõfi. ⁊c. a vẽtre inferi. a rugientibꝰ ꝑparatis ad eſcã. Eccl'i.lj. Horreo vermẽ rodentẽ. Mar.ix. Eſa.lxvj.g. Ignem torrentẽ. Mat.xv. fumũ ⁊ vaporẽ. Iohel.ij. Apocal.ix. ſulphur et ſpiritum procellaruꝫ. ps. cxlviij. Horreo tenebras exteriores. Lu.xiij. Mat.viij.xiij.xxij.xxiiij.⁊.xxv. Quis dabit capiti meo ⁊ oculis meis fontem lachrymarũ: vt ꝑueniam fletibus fletum: Hiere.ix. ⁊ ſtridorem dentium. Matth.xxij. et pondus catenarum ꝑmentiũ/ſcꝫ ignearum. Matth.xxij. ligatis manibus. ſtringentium: vrentium et nõ conſumentiũ: q: in diebus illis querent hoĩes mortẽ: et non inueniẽt eam: ⁊ cupient mori: et fugiet mors ab eis. Apocal.ix. Heu heu mater mea: vt quid me genuiſti filiũ doloris: Hiere.xv. in fi. filium amaritudinis ⁊ indignatiõis et plorationis eterne: Cur exceptus genibus: cur lactatus vberibus natus in cõbuſtionẽ: Iob.iij. vt cibꝰ ignis. Eſa.xxxiij. ¶ Quinto fleuit in cruce beatã animã emiſſurus. vnde Heb.v. Preces et ſupplicationes: cum clamore valido et lachrymis offerens: exauditus eſt ꝓ ſua reuerentia. In quo docet nos flere pro dilatione patrie. ſicut ps. xlj. dicit: qñ veniaꝫ ⁊ apparebo ante fa. do. fue. mi. lachryme mee pa. die ac no. dũ dicit mi. quo. vbi eſt deus tuus. Ubi Richar. de ſancto victore. O quantus amor: quãta fiducia. amor pulchritudinis diuine. fiducia forme ꝓprie. Sciebat eñ anima illa caſta/q: omne genus ad ſimile ſuũ cõuertitur. ſi enim oĩs homo ſimilem ſibi querit. Eccl'i.xiij. et deus ꝓfecto ſuam ſimilitudinem diligit. Uis et tu diligi a deo tuo: repara in te imaginẽ ⁊ ſimilitudinẽ ſuã: ⁊ cõcupiſcet rex decorẽ tuũ. Lachryme vero ad modũ balnei lauant aiam celeſtis regis cubiculum ingreſſurã. vnde ſequit. Ingrediar in taber. admi. vſq; ad do. dei. Quid eſt autẽ ſimile eſſe deo: quere de pe. di. ij. §. romanos. ꝟ. ſimile eſt. al's eſt cap. ¶ Quidã patrũ ait. Lachryma eſt ſanguis anime lauans ipam. ¶ Dicebat quidam frater: q̃ro lachrymas et nõ inuenio ⁊ cõturbor. Rñdit alter. lachryme terra ſunt promiſſionis: ad quã filij iſrl' cum multo labore venerũt: quas qui habet prelium non ꝑualet. ſic aũt deꝰ vult vt ſemꝑ anima tribulet ⁊ deſideret ingredi illã terrã ꝓmiſſionis. ¶ Uidẽs quidã frater aliũ ridentẽ dixit: pñti celo ⁊ terra totius vite nr̃e reddituri ſumus rationẽ: ⁊ tu rides. ſicut eñ vmbrã corporis nr̃i vbiq; portamꝰ: ita plãctũ ⁊ cõpunctiones vbicũq; ſumꝰ relinquere nõ debemꝰ. ¶ Itẽ ait abbas pemẽ. luctus duplex beneficiũ ẽ: q: nõ tñ opat: ſꝫ etiã ſeruat. ¶ Quũ abbas pãnon. mulierẽ mimã in ciuitate vidiſſet: plãxit ⁊ ait. duplici cauſa plãgo. vna ꝑditio illius mulieris: alia q: ego tãtam curã nõ habeo placẽdi deo: quãtam hꝫ iſta placendi hoĩbus. ¶ Dixit climacus archimãdrita mõtis ſynai.

luctus ſeu lachrymarũ fons eſt maior poſt baptiſmũ cõſtitutꝰ. eo ꝙ ille quidẽ ab ingenitꝭ nobis ⁊ antea patratis malis eſt purgatoriꝰ. iſte vero poſtea patratorũ. ⁊ illũ q̃dẽ paruuli oẽs ſuſcipiẽtes ſordidauimꝰ. ꝑ hũc vero et illũ repurgamur: q̃ niſi ex deo hoibꝰ benigne donatus eſſet: rari vero ⁊ difficulter inuenirent q̃ ſaluari fuiſſent. Idem timẽt merorẽ demones: ſicut latrones canes. ad hũc nos vocauit in hac vita chriſtus. Mat.v. Beati q̃ lugent. nõ ad nuptias. Idẽ nõ cõuenit theologia lugẽtibꝰ. Nam eorũ luctũ ſoluere naturaliter habet. nẽpe ille ſuꝑ thronũ quidem ſedenti magiſtraliter cõparat: iſte vero ſedẽti in ſterq̃linio ⁊ ſacco. Idẽ cõpunctio ꝓprie eſt dolor aie non elatus: nullã ſibi ipſi cõſolationẽ ꝓbens: ſolũq; ſuam reſolutionẽ imaginãs oĩbus horis et conſolationẽ dei humiles cõſolantis ſicut aquã frigidã ſitiendo expectãs. Iſid. Cõpunctio cordis eſt mentis humilitas exoriẽs de recordatione peccati et timore iudicij. Idem climacus. Sicut ignis eſt ſtipule ꝯſumptiuus: ita ⁊ lachryme caſte omnis inquinamẽti et ſordis intellectualis ⁊ apparẽtis. ¶ Idẽ multis modis lachryme oriuntur. ex natura: ex deo: ex tribulatiõe cõtraria: ex laude ⁊ laudatis: ex vana glia: ex fornicatione: ex ebrietate: ex charitate: et memoria mortis. Uniuerſorũ vero predictorũ iſtorũ lugentiũ modos/cũ timore dei exercitantes et diſcernentes nr̃e reſolutionis lachrymas mũdas et ſine dolo adipiſcamur. Quicũq; in luctu inceſſabili ſm deũ gradit: iſte feſtum diẽ agere quotidie non quieſcit. Qui vero corporaliter diẽ feſtũ agere non deſiſtit: hunc luctus eternus ſuſcipiet in futurum.

¶ L Efficatia lachrymarũ triplex. Primo: q: deum inebriãt. Eſa.xxiij. Adipe victimarũ tuarũ. ſcꝫ lachrymarũ nõ inebriaſti me. Scđo deum pũgunt. Tob.iij. Tũc tobias igemuit. Gloſ. Oratio deũ lenit: lachryma cogit. hec vngit: illa pũgit. Tertio quodãmõ violentiã ingerũt. vñ ſuper illud. ps. xxxviij. Auribus ꝑcipe lachrymas meas: ait Augꝰ. Uiolente ſunt in precibus lachryme. ¶ Coph. Cõſurge. a torpore negligẽtie ⁊ pctõ. Rom.xiij. Hora eſt iã nos de ſomno ſurgere. Aug. Et ad illũ redeamus: a q̃ peccãdo receſſeramus. ibi eſſe noſtrum non habebit mortem. velle noſtrũ/nõ habebit errorem. ibi amare noſtrũ/non habebit offenſionẽ. Hiere.vj. Surgite ⁊ aſcẽdamus in nocte. ⁊ ꝑceſſit. ibi. Ue nobis: q: declinauit dies ⁊c.l. di. quidẽ. Lauda in nocte. i. in aduerſitate. multi ſunt ad modũ cicade cãtantes in eſtate ꝓſperitatis. ps. xlviij. Cõfitebitur tibi quum benefeceris ei. ſilent in hyeme: vel nocte aduerſitatis. Contra quos Iob.j. Si bona ſuſcepimꝰ de manu domini: mala autem quare non ſuſtineamꝰ. In principio vigiliarum. ne in principio operis ſomnus irrepat deceptionis vigiliarum. ps. cxviij. preuenerunt oculi mei ad te diluculo ⁊c. Effunde lachrymas cõpunctionis. ſicut aquam cor tuum calore dilectionis dei ante conſpectũ dñi. Luc.j. In ſanctitate ⁊ iuſtitia corã ipſo ⁊c. Nõ coram hoĩbus pro gloria tua. Leua ad eum manus tuas. opera tua que dant intellectum. ps. lxxvij. et in intellectibus manum ſuarum ⁊c. pro animabus paruulorũ. fide ⁊ opere. magis eñ fide et virtute non pereunt. de qua magnitudine virtuoſa Luc.j. Erit enim magnus coram domino. Matth.v. Qui ſic fecerit et docuerit: magnus vocabitur ⁊c. tuoꝝ. qui defecerũt fame verbi dei. viij. q.j. audacter. in fi. ⁊ ſiti charitatis. ps. lxj. cucurri in ſiti. Ioã.xix. Sitio. Quid: nr̃am fidem. nr̃am ſalutẽ. noſtrũ gaudium. plus aiaꝝ nr̃aꝝ q̃ corpoꝝ. minime cruciatꝰ tenet. Pereũt ſi ſic nõ eſſent nõ periſſent. in capite oĩm cõpitoꝝ. cõpitũ triuium eſt. i. in ſuggeſtionibꝰ diaboli mũdi ⁊ carnis. qui ſunt tres hoſtes aie ad perditionem eã ducentes. Uel illa tria de quibus.j. Ioã.ij. Omne qḋ in mũdo eſt: cõcupiſcẽtia carnis eſt: cõcupiſcẽtia oculoꝝ: ⁊ ſuꝑbia vite. Cõcupiſcẽtia carnis ad voluptates. cõcupiſcẽtia oculorum ad opes. ſuꝑbia vite ad honores ꝑtinet. Bern. Beſtia hec triformis non tantum aſcenſura eſt: quãtum aſcẽdit iam de abyſſo. os habet loquẽs ingentia. ⁊ nominibus plena

Lachrymarũ efficacia triplex.

blaſphemie.totū pene genus humanū/tribus dictis co-
nibus ventilauit.omnes ꝓperāt imprimere ſibi imaginē
beſtie huiꝰ.⁊ letanꝭ eius charactere inſigniri. Imago et
character eiꝰ quicqd exterius patet in hoīe qđ nō deceat
chriſtianū:ſicut ē inuerecūdia. turpiū executio.odioſa cō
tentio.vanitas ſecularis.Cōcupiſcētiā carnis elidit caſti-
tas.cōcupiſcētiā oculorū/paupertas.ſupbiam vite/humili
tas.hec tria ꝓmittimꝰ religioſi q̄ male ſeruamus. de iſta
beſtia Apoca.xiij. ¶ Cōſurge ⁊ lauda ⁊c. Paſcaſius al-
lego.ꝑ ecc̄ia.moraliter/ꝑ anima.in voce conſurgit/qui
de tribulatione vel anguſtia pn̄tis vite/ſpe eleuatus tor-
porē negligētie excutit ⁊ in oībus deum laudat: q: calli-
dus hoſtis dū flagella ingerit vt deus blaſphemeꝭ intē
dit.vñ Iob.j.Sicut dño placuit:ita factū eſt.vnde ⁊ vxor
ait Iob.ij.Benedic deo.quaſi maledic. In principio vi-
giliarū laudare debemus:vt oīa que aginꝰ aut patimur
ad gloriam/⁊ laudē eius referamꝰ. maxime ꝑcauendum
eſt/ne ex vitio intētionis opus cōdēneꝭ.vñ Luc.xj.Mat.
v.⁊.xviij.ſi oculus tuus.i.intētio.⁊.j.ſi aūt nequā fuerit.i.
intentio mala.etiā corpus tuū.i.opatio corporalis/tene-
broſum erit.i.corrupta. Vigilare aūt ſm Greg. eſt oculos
mētis ad claritatē veri luminis habere.torporē negligē-
tie a ſe excutere.opus dictis adequare. Precipue aūt in
orōnibꝰ vigilandū eſt.j.Pet.iiij. vigilate in orōnibꝰ.quia
niſi hō vigilet orare nō pōt.vnde.j.Reg.xxvj.legiꝭ ꝙ da-
uid haſtā ⁊ ciphum aq̄ ſauli dormiēti in tentorio abſtulit.
q: quū homo dormit ꝑ negligētiā: grām orōnis et donū
lachrymarū amittit.⁊.j.Pet.v.ibi.Et vigilate:q: aduerſa
rius veſter diabolꝰ tāꝗ leo rugiēs circuit.q̄rens quē deuo
ret.iij.q.j.nulli.pſ.xxj.Circūdederūt me canes multi. vñ
ſctūs doctor ait.Que ſpatia terrarū.q̄ magnitudo orbiū
que latitudo regionū/tot hoſtes capere ſufficiūt inimi-
cos ad vnā ouē.Heu cur tanta feritas beſtiarū ꝓ vniꝰ he
di captiōe:quare tot ꝑdones ad vnā colūbam: tot aqui-
le.tot vultures.tot rapaces.tanta cōgeries auium ſordi-
darū: Luc.xxj. Vigilate omni tēpore orātes ⁊c.ꝑcipue re
ctores vigilare debēt ſup gregē ſuū. Luc.ij.pſ.cxxvj.Sed
niſi dñs cuſto.ciui.fruſt.vigi.qui cuſto.eā. Effunde ſicut
aqua cor tuū. Ille ſicut aquā cor ſuū effundit in conſpe-
ctu dñi:qui ex intimo cordis affectu lachrymas producit
cōpunctionis.Cor quoqꝫ ſicut aq̄ effundiꝭ: quādo lique-
factū amore dei ⁊ proximi/q̄ſi glacies calore diſſoluiꝭ.vñ
ſequiꝭ.Leua ad deū ma.tu.⁊c.ſicut moyſes manꝰ leuaſſe
diciꝭ:ne pplus dei vinceretꝭ.xxxvj.di.ſiq̄s.Exo.xvij. Leuā
tur manꝰ ꝓ aīabus paruulorū q̄ pereūt fame verbi.in ca
pi.oī.cō.niſi eñ in vijs ⁊ in capite cōpi.eſſent nō fame ſpi
rituali ⁊ ſiti laboraſſent.de iſtis vijs vocanꝭ ad prandiū.
Luc.xiiij.⁊.xxiij.q.iiij.diſplicet.i ſi. ¶ Res. Vide dñe ocu
lis miſericordie.pſ.xxiiij. Reſpice in me ⁊ miſerere mei.⁊
cōſidera diligenter quē vindemiabis.pplo tuo ꝑuaberis
verior lr̄a/quē vindemiaueris.q̄ſi pplm tuū deſtruis cui
tanta beneficia cōtuliſti. ¶ Ita ergo ne comedēt mulie-
res anime pctōꝝ a mollitie peccati.xxxij.q.vij.§.ſed illud
ambroſij.§.hic ſi quis.fructū ſuū/pctm̄ ſuū.paruulos iu-
ſtitia ⁊ fide.ad menſurā palme/operū. Prouer.vlt. Pal-
mas ſuas extēdit ad pauperē.Si ꝓ q:/occidiꝭ in ſanctua
rio dñi ſacerdos ⁊ ꝓpheta ad lr̄am zacharias.Mat.xxiij.
et Tho.cātuarieñ. ¶ Iterū vide dñe ⁊c. deū nihil latet.
rogat tamē vt videat:vt verbis ⁊ affectibꝰ ad miſericor-
diā flectat:quē vindemiaueris.q̄ſi diceret nulli tāta bñfi-
cia contuliſti ſicut ecc̄ie tue.nulli tā iuſte tāta irrogata ſunt
ſupplicia:q: ꝓ vuis fecit labruſcas. Eſa.v.⁊ ꝓ fructu ſpi-
nas.plus eñ ſpinarū ꝙ vuarū.plus tribulorū ꝙ ficuū.
Mat.vij.fructū hodie ꝓfert eccleſia.ſi occidiꝭ ⁊c. quaſi
iuſto dei iudicio puniunꝭ q̄ ſanctuariū dei polluerūt ſan-
guine ꝓphetarū. hoc ꝙ eccleſie chriſti ⁊ cuilibet aīe timē
dū eſt.ſi eñ diuinis mācipati officijs ſilia cōmittimꝰ.ſimi
liter puniemur.⁊ noſtra eccleſia ꝓfanabiꝭ. Mulieres ꝙ
id eſt anime peccatorꝝ ad menſurā palme filios vteri ſui
comedūt.q: quicquid vitiorū ex ſe gignunt: ad menſurā
operū recipiūt:ſuiſqꝫ ſaturanꝭ fructibꝰ iniquitatū. vnde
nobis magis lugēdū eſt ꝙ explanandū:ne exaltati vſqꝫ
ad celos demergamur vſqꝫ ad aſſyrios. ¶ Syn. Iacue-
rūt in terra.terrenis negotijs.iacere accipiꝭ in ſacro elo-
quio ꝓ peccare.l.di.quid eſt hoc.foris in mūdo. Ioā.xj.
Lazare veni foras. Puer.debilis ſenſibꝰ ⁊ moribus.ma-
ledictus puer centū annorū. Eſa.lxv.ij.q.vij. paulus. ſe-
nex inueteratus dierū malorꝝ.Danieꝭ.xiij.lxxxvj.di.tanta
nequitie. Iob.xvj. Ruge mee teſtimoniū dicunt contra
me. Virgines mee.apparēter:ſed fatue ſunt. xxxij.q.v. ſi
paulus.Mat.xxv. Iuuenes.moribꝰ.xxxiiij.di.c.j.mei ce-
ciderūt in gladio inuiſibili.interfecti ſunt in aīa.in die fu
roris tui.ſubtractionis grē ꝓpter peccata ꝑcuſſiſti vt pe-
niterēt.dei ꝑcuſſio eſt vt ſiat humiliatio. pſ.cviij. Bonū
mihi quia humiliaſti me.nec miſereberis in punitione tē
porali vt cōuertanꝭ.pſ.cvj. Et clamauerūt ad dñm quū
tribula.Et iterū.pſ.lxxxij. Imple fa.eo.iq.et querent no-
mē tuū dñe. ¶ Iterū.iacuerūt ⁊c. Iacēt foris q̄ exeūt ab
eccleſia:nec ꝑmanent in opibus fidei: de q̄bus loquēdo
moraliter.j.ad Cor.v. Nihil ad nos de his q̄ foris ſunt.
ij.q.j.multi.ex̄ de diuor.gaudemꝰ.plures aūt corꝑe intus
ſunt:⁊ apud nos viuunt:ſed apud deū ꝑditi ſunt.de q̄bꝰ
Apocaꝭ.iij. Nomē habes ꝙ viuas:ſꝫ mortuus es. Mali
pueri ⁊ ſenes criminoſi iacēt in fecibꝰ terrenis:⁊ virgines
fatue ⁊ iuuenes vecordes feriunꝭ gladio diuine aīaduer
ſionis. ⁊ quia nō penitētiā interfecti ſunt eterne damna
tioni deputati:vbi nūꝗ eis deus miſerebitur: q: ibi non
eſt locus miſericordie: q: nō eſt ibi aqua miſericordie re-
frigerās.Luc.xvj.Sed ꝑpetue miſerie. ¶ Thau. Voca-
ſti.nec habes contradicentē vo.demones.quaſi ad diē ſolē
nē.iudicij terribilis q̄ deterrerēt me:quū ſolutꝰ fuerit ſa-
than:timebunt electi:⁊ territi purgabunꝭ.de circūitu in
circūitu impij. pſ.xj.ambulant.⁊ non fuit qui effugeret
indiſcuſſus. Aug.O ꝙ anguſte erūt vie reprobis.ſupius
iudex erit iratus:inferius horrendū chaos:a dextris pec
cata accuſantia:a ſiniſtris infinita demonia ad ſuppliciū
trahētia:intus cōſcientia vrēs:foris mūdus ardēs.miſer
pctōꝝ ſic deprehēſus quo fugiet:latere erit impoſſibile:ap-
parere intolerabile.pſ.cxxxviij. Quo ibo a ſpū tuo:et q̄
a facie tua fugiam. Anſelmus. Si ea que celi ambitu cōti
nenꝭ:vellēt nō eſſe ſub celo:vel elōgari a celo: nullatenꝰ
poſſent eſſe niſi ſub celo: nec fugere celū: niſi appropin-
quādo celo. Nā et vñ/⁊ quo/⁊ q̄liter irēt ſub celo eſſent:
et quanto magis a q̄libet pte celi elōgarenꝭ:tāto magis
oppoſite parti approꝑinquarēt:Sic q̄uis hō/vel malus
diuine volūtati ſubiacere nolit:nō tñ eā fugere valet: q:
ſi vult fugere de volūtate iubēte:currit ſub voluntate pu
niente. vnde pſ.lxxiiij. Neqꝫ ab ori.neqꝫ ab occi.neqꝫ a de
ſer.mō.ſupple fuga patet.qm̄ deus iudex eſt.i.vltor iniq-
tatis. Iob.iiij. Vidi eos q̄ operātur iniquitatē ⁊ ſemināt
dolores ⁊ metuūt eos:flāte deo periſſe: ⁊ ſpū ire eiꝰ eſſe
cōſumptos.vñ valde ſtultus erat Ionas.q̄ volebat fu-
gere a facie dñi. Ione.iij. In die furoris dñi/diſtricti iudi-
cij.⁊ relinqueret.quos educaui diſciplina tyronum ⁊ do
ctrina.Tyro eſt nouus miles.vj.q.j.ſi clericatꝰ.⁊ ſic nutri
ui lacte deuotionis.inimicus meus diabolus cōſumpſit
eos vitijs.j.ad Cor.ij.c.ſicut gerula nutrit paruulum la-
cte carnali. ¶ Iterum vocaſti ⁊c.dies ſolēnis/dies iudi-
cij.de qua in litera ayn.in ſi.in hoc.c.ſ.en iſta ē dies quā
expectauimus inuenimus vidimus. dies ſolēnis voca-
tur/non ꝙ deo placeat:ſed ꝙ tunc improborum expecta
ta laſciuia compleatur: ad cuius ſolēnitatis diem: id eſt
vltimi examinis ſoluetur ſathanas q̄ ligatus eſt per an-
nos mille. Apocaꝭ.xx.vbi dicit gloſ. a tempore paſſionis
chriſti vſqꝫ ad nouiſſima tempora.vnde addit. Qui ter-
rent me. Sapientie.xvij. Perſone triſtes apparentes pa
uorem illis preſtabunt. Videbūt eñ electi ſm Paſcaſiū
demones vndiqꝫ cōgregatos/viſu horrēdos/ad deuorā-
dum aīas.effrenati ⁊ exterriti purgabunꝭ.vñ ſctōꝝ eccle
ſia gemebūda et planctu conſona adempta ſibi membra

deplo:ans dicit.quos edu.⁊c.in fide ⁊ mo:ibus:q: nō p/
uenerūt in virū pfectū vt dimicarēt cōtra exercitū hoſtiū.
inimicus cōſumpſit eos vitio:ū ſcʒ delitijs niſi qui ſigna
que thau lr̄a T ſignat in fronte po:tat. Ūn̄ illud Mat.x.
et.xvj. Mar.viij. Luc.ix.⁊.xiiij.ſiquis vult poſt me veni/
re abne.ſe.⁊ tol.cru.⁊c. Reliqui nō effugiēt gladiū furo/
ris dn̄i:q̄uis in eccleſia dediti educati ⁊ nutriti fuerint:q:
inimicus ꝯſumpſit eos in vitijs finientes. vtinā hodie in
eccleſia dei/diem nobis iudicij terribilis dn̄o cōminante
eleuemus voces noſtras ⁊ fleamus. ⁊ eccleſia dei ꝑ mē/
bris ſuis/p:o magna parte ſceleratiſſimis/vocetur locus
flētiū ſiue lach:ymaꝝ. Judic.ij.⁊ hic lach:ymas aqueas
emittamus lauātes animas:vt euadam⁹ locum illū ge/
hennalē vbi eſt fletus cōtinuus. Mat.viij.xiij.xxij.xxiiij.
et.xxv.ibi erit fletus ⁊c.vbi Bern̄. Fletus erit ob ignem
qui non extinguitur.et Greg. Illic oculi defleāt q̄ hic per
illicitas cōcupiſcētias verſabant̄. ¶ Macharius faciēs
verbū fratrib⁹ ⁊ plo:ans ait:plo:em⁹ fratres ⁊ p:oducāt
oculi noſtri lach:ymas/anteq̄ exeamus hinc:⁊ eamus il
luc vbi lach:yme nr̄e co:po:a nr̄a cōburāt.⁊ fleuerūt oēs
ꝓni i terrā. Sed q: pena eſt flere:vix inuenit̄ q̄ diligat la
mentatiōes. Sed nos ſuper aſinam ſedētes cum Axa.i.
ſup laſciuā carnē:rogemus vt dignet̄ deus arentem ani/
mā irrigare.et ſi nō ſupius irriguū.i.p:o celeſti patria lu/
gere ſaltem cōcedat inferius.i.ꝑ pctis. Joſue.xv. Judic.
j. Axa autem montana interp:etat̄:quia flentes ſolitudi
nē appetūt:et dicat̄ nobis a ch:iſto Mat.v. Bti q̄ lugēt.

¶ Articulus Sextus. A

TLeph. Ego chriſt⁹

vel eccleſia. vir viriliter agens. pſ̄.xxvj.g.
xxx.g.viriliter agite.xxxij.q. vij.§. ſed illud
amb:oſij.ibi.ſciat virū ab amb:oſio appel/
latū/non ſexu:ſed animi virtute. Job.j. Erat vir vidēs di
ligēter id eſt cōſiderās.de cō.di.iiij.veniſti. paupertatem
ch:iſtus in paſſione clementiā ex qua oēs diuitie pauper
tatē in ſpū. Mat.v.vel pau.nihilitatē.pſ̄.lxxxvij.pauper
ſum ego.et.lxviij.g. Iterū ego ſum paup ⁊ dolēs. ⁊ iterū
lxix.ego egen⁹ vero et pauper ſum. Apocal̄.iij.in fi.ibi:Et
neſcis quia tu es miſer ⁊ miſera ⁊ paup ⁊ cecus ⁊ nudus
pſ̄.xxx. Infirmata eſt i pauptate virtus mea.in virga in/
dignationis ei⁹ nō furo:is ſed co:rectionis.de pe.di.j.ſed
continuo. Iterū.ego vir. Allego:i.ꝑ ch:iſto. Quid enim
mirū ſi paupertatē ſuā,quiſq; videat:ſed ſicut glo:ioſio:
eſt pauptas ch:iſti ⁊ mirabilio: eſt omnibus diuitijs ſecu
li:qui non rapinam arbitrat⁹ eſt eſſe ſe equalem deo ⁊c.
Philip.ij. Ita hec viſio pauptatis ꝓfundio:. Ideo tota
mentis ⁊ co:po:is intētione ꝯſiderāda eſt.vn̄ pſ̄.xl. Bea
tus qui intelligit ſuper egenū ⁊ pauperē ch:iſtū. Si em̄
ch:iſti pauptas ⁊ exinanitio cōmunis eſſet:ſenſu diſcerni
poſſet.nec ſolo intellectu paſceret. Nūc aūt beat⁹ p̄dicat̄
q̄ intelligit.bn̄ aūt pauptas admirāda ⁊ inquirēda:quū
ſctōꝝ ſm aplm pauptas.ij.ad Co:.viij.altiſſima ſit. que
a paucis intelligit̄.tanto ergo illa magis admirāda quā
et angeli mirantur.⁊ de qua intellecta beatitudo naſcit̄.
ſunt quidē bti pauperes ſpū. Mat.v. Sed eo ſpū q̄ iſta
pauptas intelligit̄ que a ſpūſctō datur.ait ergo:Ego vir.
q.d.ego cui adſunt oēs theſauri ſapiētie ſcientie. ad Co/
lo.ij.video paupertatem meā quā ſponte ꝑ alijs ſuſcepi:
In xp̄o quā miſeri nolūt intelligere: qui nec oīnodam miſeriam
quadru/ ſuā volunt aduertere. ¶ Fuit aūt in ch:iſto p:incipaliter
plex fuit quadruplex pauptas. P:ima quātū ad diuitias co:po:a
pauper/ les in natiuitate:q: inuolutus vilib⁹ pānis. Sap.vij. In
tas. inuolumentis nutrit⁹ ſum. Luc.ij. Inuenietis infantem
pānis inuolutū. Bern̄. Nō cōſolant̄ pāni ch:iſti ambulā
tes in ſtolis.nō cōſolatur ſtabulū et p:eſepe amātes p:i/
mas cathedras in ſynagogis. Itē ibi ſup illo verbo: Pā/
nis eum inuoluit. Luc.ij. Beda. Qui totū mundū nouo
veſtit o:natu:pānis vilibus inuoluitur:vt nos p:imā ſto
lam innocentiā ⁊ iuſtitiā vnde lapſus eſt adam.de pe.di.
ij.§.romanos.ꝟ.⁊ poſt pauca. recipere valeam⁹ ab eo p
quē oīa facta ſunt. Joā.j. Itē ibi.grecus. O admirabilē
coarctationē et peregrinationē/ quā ſubit q̄ cōtinet o:bē
ab initio:captat penuriā:⁊ eā in ſeipo deco:at. Nimirū ſi
voluiſſet venire poterat mouendo celū.cōcutiēdo terrā/
emittēs fulgura.nō em̄ ſic ꝓceſſit.nō em̄ pdere ſʒ ſaluare
volebat. Joā.iij.ab ipſis p̄mo:dijs humanā ꝯculcare ſu/
perbiā:atq; ideo nō tm̄ homo:ſed etiā hō pauper:⁊ pau/
perē matrē elegit:q̄ caret cunis:q̄b⁹ natū infantē declinet
Dicit de pauptate matris Ch:yſo. xxvij.q.ij.ſi em̄. ibi lo/
quēs dicit de dn̄a:Et nihil penit⁹ habērē. Itē Luc.ij. Re
clinauit in p̄ſepio. Beda. Dura p̄ſepis anguſtia cōtinet̄
cui celuʒ ſedes eſt:vt nos p celeſtis regni gaudia dilatet.
qui panis eſt angelo:ū in p̄ſepio reclinat̄:vt nos q̄ſi ſan/
cta aīalia/carnis ſue frumēto reficiat.pſ̄.lxvij. Aīalia tua
habitabūt in ea:paraſti in dulcedine tua pauperi deus.
Itē ſup p:e.c. Pānis inuolutū ⁊ poſitū i p̄ſepio. Bed. Et
notādū q̄ ſignū nati ſaluato:is datur nō in purpura ad
o:natū:ſʒ pānis ſqualētibus inuolutū.nō in o:natis au/
ro ſtrato:ijs:ſed p̄ſepibus inueniēdū. Aplus.ij.ad Co:.
viij. Scitis grāʒ dn̄i noſtri ieſu ch:iſti:qm ꝓpter nos ege
nus fact⁹ eſt quū eſſet diues. Ber. Uere magna abuſio.
nimis magna vt diues velit eē vermicul⁹ ꝓpter quē pau
per fieri voluit dn̄s ſabaoth et deus maieſtatis. Itē idē.
Pauper natus eſt ch:iſtus:paup vixit:pauper obijt. Itē
ſup illud Luc̄.ij. Reclinauit eum in p̄ſepio. Ch:yſo. O ſi
mihi liceret illud p̄ſepe videre i quo dn̄s iacuit. Nūc nos
ch:iſtiani q̄ſi ꝑ hono:e tulim⁹ lutū ⁊ poſuim⁹ argentū:ſʒ
illud mihi p̄cioſius eſt qđ ablatū eſt. Argentū ⁊ aurū mi
ret̄ gentilitas:ch:iſtiana fides miretur illud luteū p̄ſepe
qui in iſto p̄ſepi natus eſt aurū cōdēnat et argentū. non
condēno eos q̄ hono:is cauſa fecerūt vaſa aurea.xij.q.ij.
aurū.ſed admiro: deū q̄ creato: eſt mundi:q̄ nō inter au/
rū ⁊ argentū:ſʒ in luto naſcit̄. Itē. Uir iſte ch:iſtus paup
cōuerſatiōe:q: ſine hoſpitio. Hiere.xiiij. Quare futur⁹ es
quaſi vir vagus?q: nō habuit domū ꝓp:iā ad manendū.
Mat.viij.⁊ Luc̄.ix.vulpes foueas habēt ⁊c.vbi Beda.
Quid me ꝓpter diuitias/⁊ hui⁹ ſeculi lucra cupis ſequi:
quū tante ſim pauptatis/vt nec hoſpitiolū quidē habeā
nec modo vtar tecto. Itē Ch:yſo.in ſermone de ꝑditione
iude:Quos inq̄t p̄cioſoꝝ marmo:ū pompa delectat: co
gnoſcāt ch:iſtū dn̄m oīm/q̄ locum in quo caput inclina/
ret:nō habuit.⁊ ideo diſcipuli ipm interrogant: Ubi vis
pemus tibi comedere paſca? Mat.xxvj. Mar.xiiij. Ibi
etiā Ch:yſo. Aſpice q̄liter pauptatē quā dn̄s docuerat: p
opa demōſtrat.nō erat ei mēſa.nō cādelab:ū.nō domus.
nec quicq̄ aliud taliū. Itē ſup illud Mar.xj. Et introiuit
hieꝛſm in templū. Beda. Hoc q̄ intelligēdum eſt:q̄ tan/
te dn̄s fuerit pauptatis:et ita nulli ſit adulatus:vt in vr/
be maxima nullum hoſpitium:nullam manſionem inue
niret:ſed in agello paruulo apud lazarū ſo:o:eſq; eius
habitaret.eo:um quippe vicus bethania erat. Unde ſe/
quitur. Et circumſpectis omnibus ſiquis eum hoſpitio
ſuſciperet: quum iam veſpera eſſet ho:a: exijt in betha/
niam cum.xij. ¶ Itē pauper in mo:te:quoniā nudus pe
pendit in patibulo. Gen̄.xxxvij. Nudauerūt eum tunica
talari.pſ̄.xxj.diuiſerunt ſibi veſtimenta mea. vt per cru/
cem reducat nos ad ſtatū innocentie.xij.q.j.dilectiſſimis.
viij.di.§.j. In quo p̄mi parētes nudi erant et non erube/
ſcebant.de pe.di.ij.§.romanos.ꝟ.al̄.c.ſed nec adam. ⁊.c.
ſe.vt cognouerunt. Bern̄. Uide pauperem ch:iſtum na/
tum ſine hoſpitio:iacentem inter bouem et aſinum in p̄/
ſepio inuolutum vili panniculo: fugientem in egyptum
cum ioſeph et matris conſo:tio in exilio:ſedentem in aſi/
no:nudum in patibulo. ¶ Item pauper poſt mo:tē non
habens p:op:iam ſepulturam. Matth.xxvij. ibi: Et po/
ſuit illud in monumēto ſuo nouo. Anſelm⁹ in li.de ſacra/
mētis. Pauper ita fuit ch:iſt⁹ vt veniēs in mūdū/nō i ſua
ſed in aliena domo naſceret̄: natus ꝓpter inopiā loci in
p:eſepio b:uto:um aīalium poneret̄:et viuēs in mundo

non haberet vbi caput ſuū reclinaret: nec moriens vnde
nuditatē ſuam tegeret. Nec mortuus vbi volueret̄. Nec
Secūda paupertas. ſepulcrū aut locum vbi corpus mortuū locaretur. ¶ Se
cūda pauptas fuit in iſto viro chriſto quātū ad potentiā:
qn̄ pmiſit ſe capi ⁊ crucifigi. Unde Hiere. xiiij. Quare fu
turus es velut vir vagus: et fortis qui ſaluare nō poteſt.
Hinc eſt ꝙ princeps ſacerdotū deridebat eū dicēs Mat.
xxvij. Luc. xxiij. Alios ſaluos fecit: ſeipm̄ nō pōt ſaluū fa
cere. vbi Hiero. Etiam nolētes cōfitentur ſcribe ⁊ phari
ſei: ꝙ alios ſaluos fecit. itaq̄ veſtra vos cōdemnat ſentē
tia: qui em̄ alios ſaluauerat: vtiq̄ ſi vellet ſeipm̄ ſaluare
poterat. Item ibi Bern. Quū ſit ipſe ſalus: ſaluatione
non indiget: ſ; opatur ſalutē noſtram. nec caudā patitur
deeſſe ſacrificio veſpertino hoſtie ſalutaris. Nā quū ſalu⁹
eſſe non poſſit niſi q̄ pſeuerauerit vſq̄ in finē. Mat. xxiiij.
et. x. de pe. di. ij. §. euidēter. ꝟ. pp̄ter. ⁊. ꝟ. item illud. quan
to min⁹ poterit eſſe ſaluator? Item Abachuc vlt. ibi: Ab
ſcondita eſt fortitudo eius. et Eſa. l. Faciē meā non auer
ti ab increpantib⁹ et cōſpuentibus in me ⁊c. Aug. Inue
nio fortem ieſum. in pncipio erat verbū. Ioā. j. Inuenio
infirmū ieſum. verbum caro factū eſt. Fortitudo eius me
creat: ifirmitas me recreat. Amb. Pauptas tua patrimo
niū meū ē. infirmitas tua ſanitas mea ē. plus debeo iniu
rijs tuis quib⁹ redēptus ſum: q̄ opib⁹ tuis quib⁹ creatus
Tertia paupertas. ſum. ¶ Tertia pauptas fuit in eo quātū ad ſapiētiā. vn̄ ⁊
dicebāt iudei: Demoniū habet et inſanit: q̇d eū auditis?
Ioā. vij. viij. ⁊. x. Luc. xj. ⁊ Mat. xij. In pncipe demonio
rū eijcit demonia. Unde iterū interrogat⁹ a pilato nihil
rn̄dit ita vt miraret̄ pilat⁹. Mat. xv. vbi Theophil⁹. Mi
rabat̄ aūt pilatus: q: quū doctor legis eſſet eloquēs ⁊ po
tēs reſpōſione ſua corū accuſatiōes infringere: nō reſpō
debat quicq̄: ſed magis accuſatiōes viriliter ſuſtinebat.
Quarta paupertas. ¶ Quarta pauptas quātū ad pulchritudinem: q: iſte in
quē deſiderāt angeli pſpicere. j. Pet. j. Et cui⁹ pulchritu
dinē ſol ⁊ luna mirantur/ ſm̄ Amb. ceſus alapis: ſputis
illitus deformat̄. Eſa. liij. Non eſt ei ſpecies neq̄ decor.
Bern. Facies pulchra p̄ filijs hoim̄. ſputis iudeoꝝ detur
patur. Iterū idē. Uultū tuū bone ieſu in quē deſiderant
angeli pſpicere: ſputis inquinauerūt: manibus pcuſſe
rūt: velo p deriſione opuerūt. Idē. Intuere pannis ſor
didū: plagis liuidum: ſputis illitum: morte pallidū et ni
Quinta paupertas. grū. ¶ Paupertas q̇nta addenda eſt in chriſto q̄ maior
ſupiorib⁹ eſt: ſ; quātū ad ppriā volūtatē. Ioā. vj. Quia
deſcēdi de celo nō vt faciā voluntatē meā: ſ; voluntatem
eius qui miſit me prīs. vbi Aug. Propterea em̄ aīa a deo
exijt: q: ſupba erat. ſupbia em̄ eiecti ſum⁹: hūilitate regre
dimur. Medicus em̄ qn̄ egritudinē diſcutit ſi curet qd̄ p
aliquā cauſam factū eſt: ⁊ ipam cauſam nō curet: ad tem
pus videt̄ mederi: ſed cauſa manēte morbus repetitur.
Ut ergo cauſa oīm morborū curaret̄. i. ſupbia/ deſcendit
et humilis factus eſt filius dei. Quid ſupbis homo: fili⁹
dei pp̄ter te humilis factus eſt. Puderet te fortaſſe imi
tari hoiem humilē: ſaltē imitare humilem deum. Hec em̄
cōmendatio humilitatis eſt. Nō veni facere voluntatem
meā: ſ; volūtatem ei⁹ q̄ miſit me. Supbia quippe facit vo
luntatem ſuā: humilitas volūtatem dei. Item idem ibi.
Ideo eum qui ad me venerit nō eijciā foras: q: non veni
fa. vo. me. humilis veni humilitatē docere. Qui ad me ve
nit incorporat̄ mihi: ⁊ humilis fit: q: nō facit voluntate;
ſuā ſ; dei. ⁊ ideo nō eijciet̄ foras: quia quū ſupb⁹ eſſet ho
mo: eiect⁹ eſt foras. ad me em̄ venire nō poteſt niſi humi
lis. non mittit̄ foras niſi ſupbia. qui ſeruat humilitatē: nō
labitur a veritate. Itē Luc. xxij. idem Mat. xxvj. ⁊ Mar.
xiiij. ibi. Uerūtamē nō mea volūtas: ſ; tua fiat. vbi Dio
nyſius alexādrin⁹. Perfectiſſim⁹ aūt modus tētationes
euitandi manifeſtat̄ hic quū dicit̄: verūtn̄ nō mea vo. ⁊c.
Dices em̄ inexptus eſt malorū. Uult aūt nobis bona lar
giri ſupra illud qd̄ petim⁹ vel intelligim⁹. Ergo pfectā vo
luntatē prīs quā ipſe nouerat petit ſortiri effectum. que
eadē eſt et ſua ſm̄ deitatem. Renuit autē impleri huma
nam voluntatē quam dicit ſuam paterna voluntate mi
norem. Item ibi Athanaſius: Geminū quide; velle hic
oſtēdit. alterū quidē humanū quod eſt carnis: alterū di
uinū. Humanitas em̄ ob carnis fragilitatem recuſat paſ
ſionē: ſed diuinus ei⁹ affect⁹ affectanter eam ſubijt/ eo ꝙ
non eſſet poſſibile eum detineri a morte. ¶ Sequitur in
Thre. In virga indignationis ei⁹. Hac virga chriſtus p
cuſſus eſt. Eſa. liij. Propter ſcelus ppl̄i mei percuſſi eum.
Non ꝙ indignatiōe dignus eſſet: ſed pplus pp̄ter quem
pcuſſus eſt a patre. ¶ Itē admonetur eccleſia militās vi
dere paupertatem ſuā et miſeriam ꝙdiu peregrinat̄ in
terris: ⁊ pcutiunt̄ mēbra eius indignatione diuina: vt hu
milietur ⁊ cōuertant̄: q: caſtigat deus omnē filiū quē re
cipit. Prouer. iij. Heb. xij. Apocal. iij. de pe. di. ij. ſi enim.
Si em̄ pater filiū ppriū virga paſſionis pcuſſit: quanto
magis mēbra? vnde ſup illud Ezech. j. Cū fieret vox ſup
firmamentū ⁊c. Greg. Scti quiq̄ quū ipm̄ vnigenitum
quoq̄ flagellatum ex ſentētia patris in hoc mūdo cōſpi
ciunt: deponunt ſiquid de ſuis meritis pſumunt. Nam ſi
hinc ipſe ſine flagello nō exijt qui ſine pctō venit: quō fla
gellis digni non erunt qui huc cū peccato venerūt? Hie
re. xlix. Ecce quibus non erat iudicium vt biberēt calicē:
bibētes bibēt: ⁊ tu quaſi innocēs relinqueris? Itē quod
liber mēbrū de eccleſia ad deū cōuerſu; poſt pcuſſionē di
cit/ Ego vir ⁊c. propterea em̄ deus tribulatiōes mittit vt
homo humiliet̄ ⁊ cognoſcat paupertatē ⁊ nihilitatē ſuā.
Un̄ ſm̄ Iſaac. de vita cōtēplatiua. Regulariter humili
tas q̄ eſt cognitio pprie infirmitatis ⁊ pauptatis: niſi p
tribulatiōes nō acquirit̄. quā ſiquis patienter portat pre
miū cōſequet̄. pſ. ix. Patientia pauperū nō peribit in fi
nē. ¶ Quis autē cogitare poſſet quāta eſt hūana paup
tas ⁊ miſeria exterior ⁊ interior. pp̄ter qd̄ homo ille adā
deſcēdēs dicitur a hierl̄m pacifica. i. paradiſo terreſtri in
hiericho. i. in defectu. Luc. x. quia homo miſer et mēdicus
aliūde cogitur oīa vendicare. victum a terra. veſtitum ab
aīalibus. adminiculū a iumentis. reſpiramē ab aere. In Ouidi⁹.
de eſt illud poeticū. Ueſtes q̄s geritis ſordida lana fuit.
Unde increpat dn̄s iactantiā ſupborū diuitū huius mū
di. Apocal. iij. Dicis ꝙ diues ſum ⁊ nulli⁹ egeo: ⁊ neſcis
q: tu es miſer ⁊ miſerabilis ⁊ paup: ⁊ cecus ⁊ nudus. vn̄
Seneca. Si quē vere vis eſtimare: nudū inſpice: ponat
prīmoniū ⁊ honores ⁊ alia fortune mēdacia: pfecto ſicut Horati⁹.
ait poeta/ Moueret cornicula riſum furtiuis nudata co
lorib⁹. ¶ Quāta paupertas ⁊ miſeria/ in carcere ſumus.
Iob. vij. q: circūdediſti me carcere. ⁊. pſ. cxlj. ſm̄ aliā traſ
latione/ educ de carcere aīam meā. in quo ligatus eſt ho
mo. et ſeptē penalitatib⁹ vinculat⁹: que ſunt fames et ſi
tis/ frigus et calor/ labor et dolor. propter iſtam pauper
tatem nobis innatam: dicit Paulus. j. ad Cor. iiij. quid
habes quod non accepiſti? et Gal. vj. Si quis exiſtimat
ſe aliquid eſſe quum nihil ſit. ei paupertas. Sed pau
pertas maior que eſt in homine: eſt ſuam non cognoſce
re paupertatem. tamq̄ pauperes ⁊ mēdici oramus: Pa
nem noſtrum quotidianum da nobis hodie. Math. vj.
Luc. xj. de cō. di. ij. in calice. in fi. vbi dicit Aug. Qui panē
quotidianū petit: diues eſt aut pauper. Hui⁹ pauptatis
cognitionē habebat q̇ dicebat. pſ. lxviij. Ego ſum paup
et dolens. vbi dicit glo. Non gementi inopi quis ſubue
niet? quis ſatiabit pauperē non dolentē? ve pauperi dicē
ti: quia/ Diues ſum ⁊ nullius egeo. Apocal. iij. Ue pau
peri ridenti. pauperi inſolenti. pauperi ſectanti inania:
dū mēdicātibus alijs diſtribuit̄ alimonia vite. ¶ Aleph
me minauit. ꝟſus. Quū grex minat̄: lupus illi dete mina
tur. ¶ Quaſi leproſu; ⁊ abiectū. ⁊ adduxit in tenebras.
tribulatiōis. Et nō in lucē pſperitatis. Me minauit ⁊c.
quū. ſ. pr̄ voluerit ɔterere filiū i infirmitate. ⁊ reputat⁹ ē q̄ſi
leproſus ⁊ pcuſſus a deo. Eſa. liij. q̄ſi i tenebras: ⁊ nō i lu
cē duct⁹ eſt: ſ; tenebre eū nō cōprehēderūt. Ioā. j. Eccle
ſiā quoq̄ cū minis ⁊ terroribus. ſubijcit adducit in tene
bras afflictionis: ⁊ non in lucem preſentis proſperitatis.

Aleph.

¶ Aleph. Tantũ in me vertit. in labore hominũ ſunt: nõ in alios q̃ in labore hoim non ſunt: ⁊ cũ hominibꝰ non flagellabunt. pſ. lxxij. ſed cũ demonibꝰ. Vertit. liuiãdo cedẽdo / parcendo. Et cõuertit manũ ſuã / vindictã operationem. Tota die aſſidue. Tota vita ſanctorũ / dies eſt. Job. vlti. in fi. Mortuꝰ eſt Job ſenex ⁊ plenꝰ dierũ. Greg. Dies eſt vita iuſti. pſ. xviij. Dies diei eruc. ⁊c. Aug. chriſtianus chriſtiano. ⁊ nox nocti. iudeꝰ iudeo. Prouer. iiij. Juſtorũ ſemita q̃ſi lux ſplendẽs ꝓcedit ⁊ creſcit vſq; ad ꝑfectã diẽ de pe. di. ij. nõ reuertebant. vbi Greg. Jn eorũ namq; aĩo bonũ deſideriũ atq; intellectꝰ lucis intime iam pars diei eſt. ¶ Jterũ. Tãtũ in me ⁊c. Hoc quoq; ad caput chriſtũ ⁊ mẽbra eccl'ie eque refert. Quicũq; eñ pie volunt viuere in chriſto: ꝑſecutionẽ patiunt. ij. ad Timo. iij. quorũ vox eſt tñ in me ⁊c. Alios eñ nõ corrigit: ſed libere vagari ꝑmittit eccl'iam non tam de iudeis q̃ gentibꝰ multis diſciplinarum affligit languoribus. Manũ ad flagellandũ mittit: q: caſtigat oẽm filiũ. Prouer. iij. Heb. xij. Apoc. iij. quẽ recipit: ⁊ clementer cõuertit vt miſereatur. pſ. xcviij. Deus tu ꝓpitius fuiſti eis: ⁊ vlciſcens in oẽs adinuẽ. eorum ⁊c. vbi expoſitor dicit. Non odij: ſed pacis eſt talis vltio: qua flagellat filiũ / ne pereat. nec ſe iudicẽ dñs exhibet ſed amicũ. Zelus dñi exercituũ facit hoc. dum in virga ⁊ verberibus iniquitates viſitat ⁊ peccata. Cõuertit ergo manum parcendo auxiliãdo eis: quos emẽdat puniẽdo. De alijs aũt dicit. pſ. lxxij. Jn labore hoim nõ ſunt: ⁊ cum hominibꝰ nõ flagellabunt. ſubaudi: ſed cum demonibus de pe. di. j. ſerpens. ¶ Beth. Vetuſtã. quaſi q̃s tam miſero nõ miſereat. Fecit pellẽ meã. vetuſtã inquã peccato. Et carnẽ. plebẽ fragilem. Contriuit oſſa mea. fortiores in eccleſia. vij. q. j. §. hoc tũc. ꝟ. eſt ⁊ aliud. Vetuſtã. nõ vetuſtate peccati chriſtꝰ afficit: ſed mẽbra eius vitijs inueterata corrũpunt. qð cõmuniter deplorat ⁊ caput ⁊ corpꝰ. vnde Dauid. pſ. vj. Jnueteraui inter oẽs inimicos meos. Baruch. iij. Jnueteratꝰ es in terra aliena. Gemit chriſtus vel eccleſia: q: quidã afficiũtur peccati macula. Quaſi pellis inueterata / pctm̃ ꝑtinet ad vetuſtatẽ: virtus ad nouitatẽ vnde exuentes veterẽ hoiem cũ actibus ſuis: ⁊ induẽtes nouũ. Ephe. iiij. Hac vetuſtate cõfecta eſt eccl'ia: q̃ in preſenti non põt eſſe ſine macula ⁊ ruga in mẽbris. q: ſi dixerimus q̃ peccatũ non habemꝰ: noſmetipſos seducimꝰ: et veritas in nobis nõ eſt. j. Jo. j. ⁊c. de pe. di. ij. ſi eñ. ¶ Alie ſunt pelles Salomonis. Canti. j. id eſt chriſti cuiꝰ pelles ſunt oẽs ſancti. q̃ ſe cũ chriſto mortificantes / crucifixerũt carnẽ ſuã cũ vitijs et cõcupiſcentijs. Gala. v. Dãtes pellẽ ꝓprie mortificationis pro pelle. i. pro ſaluatione aliorum Job. ij. Conſtat eñ ſanctos paſſionibus traditos eſſe: vt ipſorũ ⁊ aliorũ aĩe ſaluarent: doctrina ⁊ exẽplis informãde. Per carnẽ vniuerſa plebs in corpore chriſti q̃ſi mollis ⁊ tenera ſignificat. pſ. xxvj. Dũ appropiant ſuꝑ me nocentes vt edãt carnes meas. Niſi eñ in vetuſtate pcti carnes eſſent: eſca inimicoꝝ nõ eſſent. Cõtriuit oſſa mea. i. fortiores: q: in paſſione chriſti etiã apoſtoli ſunt cõtriti: ⁊ timore diſperſi. Mat. xxvj. Hoc deũ feciſſe dicit: q: iuſto iudicio ꝑmiſit. ¶ Beth. Edificauit in gyro meo. ⁊ circũdedit me. Circũdederũt chriſtũ cũ laternis ⁊ facibꝰ ⁊ armis. Jo. xviij. ⁊ Luc. xxij. circũdedit me ne poſſem effugere. Felle ⁊ labore. pſ. lxviij. dederũt in eſcã meã fel ⁊c. ¶ Edificauit vox eccl'ie gementis: imo chriſti in mẽbris ſuis. qui in paſſione deprehẽſus inq̃t. Traditꝰ ſum: ⁊ non egrediebar. in pſ. lxxxvij. q: edificauerat ſcʒ pater in gyro obſidionẽ: q̃ñ cũ armis ⁊ fuſtibꝰ circũdederũt: ⁊ vinctũ ante preſidem adduxerũt. Hoc vallo circũſepta q̃ſi felle amaritudinis ⁊ labore tribulationis afflicta eſt hũanitas chriſti. ſic etiã vallatus ad paſſionẽ ductus: ⁊ ibi cibatꝰ eſt felle ⁊ labore Jn felle / amaritudo tribulationis in mente deſignat. Jn labore tribulatio. in carne. vt integra chriſti paſſio intus ⁊ extra intelligat. vt homo q̃ peccat cũ aĩa ⁊ corpore libẽter eaſdẽ paſſiones quotidie in eccleſia patit chriſtꝰ que eſt de carne eiꝰ ⁊ de oſſibus. Ephe. v. vt cõpleat ea que deſunt paſſionibꝰ chriſti. ad Col'. j. Jnde dicit. edificauit in gyro. Eccl'ia eñ obſeſſa oĩbꝰ malis inter ſcorpiones habitat. Ezech. ij. vbi eſt ſedes ſathane. Apoca. ij. ſoror eſt draconũ ⁊ ſocia ſtrutionũ. Job. xxx. hereticoꝝ vallat exercitu A falſis fratribꝰ q̃ſi felle ⁊ aceto potat. xciij. di. ſi inimicus. Undiq; opprimit tormẽtis ꝑſecutoꝝ. vij. q. j. §. hoc autem Huic ſeculi adulant et carnis blãdiunt deſideria. Hoſtis antiquꝰ vndiq; tendit inſidias. Vñ recte clamat. Edificauerit in gyro meo. vnde pſ. liiij. Quis dabit mihi pẽnas ſicut colũbe ⁊ volabo ⁊ req̃eſcã. vij. q. j. §. hoc aũt. vbi Gratianꝰ tractat de iſta eccl'ie ꝑſecutione occulta ⁊ manifeſta ¶ Beth. Jn tenebroſis iferni vel ſepulcro. pſ. lxxxvij. Poſuerunt me in lacu inferiori in tenebroſis ⁊ vmbra mortis Collocauit me. verbũ chriſti. pater collocari ꝑmiſit. Quaſi mortuos ſempiternos. q: non vere. q: tertia die reſurrexit. Mat. xxviij. Et in ſymbolo. credo. inter mortuos liber pſ. lxxxvij. ¶ Jn tenebroſis. Paſſio Hieremie chriſti paſſionem ſignificat. chriſtꝰ eñ pro nobis mortuꝰ eſt. nõ mortuis ſeculi: qui in mercedẽ iniq̃tatis recipiũt mortẽ. et ex ꝓpagine peccati. de con. di. iiij. c. ij. Vñ q̃ſi mortuos ſempiternos. Licet eñ mortuꝰ fuerit. ex de cele. miſ. cũ marthe. §. ex eo. ⁊. c. in quadã. §. j. collocatꝰ tñ in tenebris vel inferni ſcʒ limbi patrũ: vel ſepulcri vel paſſionis. ſed nõ mortuꝰ ſempiternꝰ. q: inter mortuos liber. pſ. lxxxvij. q: ſine pctõ vnde cito reſurrexit. Et ecce mẽbra lugere habẽt: q: amiſſo lumine interiori in peccatorum tenebris collocata. nec ſeipſa quantũ ſint miſera: q̃ infelicia: q̃ malis oppreſſa iã nudata bonis videre poſſunt. Hoc eñ maxime conat inimicus / vt anima lumẽ amittat: nec amiſſum recipiat. Hic Philiſtei Samſon oculos eruerũt. Deinde ad molã mittũt: vt ãbulãs in circuitu nũq̃ viã vite inueniat. Judic. xvj. Hinc Sedechie oculos Nabuchodonoſor effodit. deinde vinctũ in caueã Babylonis deiecit. iiij. Reg. vlt. Quũ aũt talia mẽbra adhuc in carne deuicta plorãt: nõ ſunt vere mortua: ſed q̃ſi. q: datur eis locꝰ penitẽtie anteq̃ vrgeat ſuper ea puteꝰ os ſuũ. pſ. lxviij. q: miſerãte deo de profundo iniq̃tatis ad vitã redeũt. de pe. di. j. §. ex ijs itaq;. ad fi. ¶ Gymel. Circũedificauit. pſ. cxiiij. Circumdederũt me dolores mortis. cohortes iudeorum. Aduerſum me. vt non egrediar. pſ. lxxxvij. Traditꝰ ſum ⁊ nõ egrediebar de manibꝰ inimicoꝝ. de laqueis peccatorũ. Aggrauauit cõpedẽ meũ. Hieremias in carcere cõpeditus erat. Hiere. xxxij. hiſtorice. chriſtꝰ ligatus a iudeis allegorice. aĩa a vitijs tropologice. ¶ Circũedificauit. alleg. ac ſi chriſtꝰ dicat. Excitauit aduerſum me pater corda iudeoꝝ. circũedificauit cohortes vt nõ egrediar de manibus eorũ: donec impleant vaticinia ꝓphetarũ. Eccleſia quoq; cõcluditur dogmatibꝰ hereticorũ. vallat ſupplicijs peccatorũ vel ꝑſecutorũ. qð deplorãs / totũ deo attribuit: cuiꝰ iudicio fit. Aggrauauit cõpedem meũ. i. imanitatem tormentorum pſ. ciiij. Humiliauerunt in cõpedibꝰ pedes eiꝰ. Vel deceptionem. qð frequẽter cõtigiſſe nemo dubitat. ſed habet anchorã ſuã. i. ſpem in celo: Hebre. vj. dextraʒ: ne huiuſmodi fluctibꝰ ſubmergat. j. q. iiij. turbatur. Mẽbra eccl'ie ſceleribus aggrauata ne poſſint euadere formidant: quoꝝ fuit corruere: ſed miſerẽtis dei eſt eruere. vñ cõcluſa carcere peſſime captiuitatis / nõ poſſunt egredi ad libertatem bone actionis. Aggrauant cõpedes: quoties iniq̃tatem iniquitati apponimꝰ funibus peccatorũ noſtrorum conſtringimur. Prouer. v. His aggrauari cõpedibꝰ / pium dominũ indeſinenter oremꝰ. vt propter importunitatẽ accipiamꝰ qð petimꝰ. Luc. xj. de pe. di. j. importuna. Greg. Jmportunitas deo placet: que ingrata hominibꝰ eſſe ſolet. pſ. cxliiij. Prope eſt dñs omnibꝰ inuocantibus eũ: alioq̃n ad patriam tranſire non poterimus. obſtruxit eñ nobis viã cõcupiſcẽtia oculorũ: voluptas carnis: et ſuperbia vite. j. Joan. ij. Jſtis cõpedibus ligantur potentes eccleſie: qui ⁊ reges dicunt: regnantes male in carne. pſ. cxlix. Ad alligandos reges eorũ in compedibꝰ ⁊c. Et vtinã ferrea eſſent hec vincula: ⁊ timerent. Augu. Ferrea ſunt vincula

q̄ diu timent.amentꝫ ⁊ aurea erūt. Itē Hiere.lij. Oculos Sedechie eruit ⁊ ficit eū cōpedibus.pſ.ciiij. Humiliaue runt in cōpedibus pedes ei⁹. Itē pſ.cxlv. Dn̄s ſoluit com peditos. Aug. Ligat̄ qui ſoluit cōpeditos.ligno ſuſpēdit̄ ⁊ erigit eliſos.aceto potat̄ fons vite. Bern. Uide hō quo amoꝛe te dilexit deus:vt veſtigia ei⁹ imiteris.pꝛo te ligat⁹ eſt:vt te a vīculis peccatoꝝ ſolueret. ❡ H Symel. Sed et quum clamarem ⁊ rogarem.vox chꝛiſti. Pater ſi fieri poteſt tranſeat a me calix iſte. Mat.xxvj. Excluſit oꝛatio/ nem meam. aīa peccatis obſiſtentibus non auditur.pſ. xvij. Clamauerūt:nec erat q̄ ſaluos faceret.q: cū ſuperbia clamauerūt ad dn̄m.nec exaudit eos : q: cauſas cōtra q̄s oꝛabant non abſciderūt ſm Climacū in gradu de ſupbia ⁊ pſ.cviij. Et oꝛatio eius fiat in peccatū.de pe.di.iij.nihil. Joā.ix. Scim⁹ autē q: peccatoꝛes de⁹ nō exaudit.volētes ſcꝫ i pctō remanere.j.Joā.iij. Chariſſimi ſi coꝛ nr̄m nō re/ pꝛehenderit nos:fiduciā habem⁹ ad deū vt quicq̄d petie/ rimus/recipiem⁹ ab eo.vn̄ pſ.lxv. Iniquitatē ſi aſpexi in coꝛde meo:nō exaudiet de⁹. Greg. Quādo is q̄ diſplicet/ ad intercedendū mittit̄:irati anim⁹ ad deterioꝛa pꝛouocat̄ iij.q.vij.in grauib⁹.xlix.di.§.ſi.al's peccatoꝛes ad deum re uerti volētes deus exaudit. Vn̄ Aug. ſuper illo verbo pꝛe/ dicto Joā.ix. Scim⁹ ⁊c̄.ait. Adhuc tn̄ inūctus loquit̄:nā ⁊ pctōꝛes exaudit de⁹.ſi eñ non:fruſtra publican⁹ diceret. Luc̄.xviij. Deus ꝓpiti⁹ eſto mihi peccatoꝛi.⁊ ex iſta cōfeſ/ ſione meruit iuſtificationē:quō iſte cecus illuminationē. Si q̄s etiā oꝛat pro aliq̄ cui⁹ ꝑuerſitas oꝛōni reſiſtit:vt ꝓ/ poſitum peccandi:maxime ꝑ pctm̄ in ſpiritumſanctū.de quo Mat.xij. Mar.iij.xxv.di.q̄lis. Que ſunt pctā in ſpiri tumſanctū legit̄ ⁊ no.de pe.di j.§.pōt.etiā in gloſ.pctm̄ in ſpiritumſanctum.non impetrabit.ſicut nec Hiere.cui dn̄s ait. Hiere.vij. Noli oꝛare pro populo hoc.nec adſumas ꝓ eis laudē ⁊ oꝛōnē:⁊ non obſiſtas mihi:q: non exaudiā.de pe.di.j.ꝓdixerat.⁊ Hiere.xv. Si ſteterit Moyſes ⁊ Samu el cōtra me:nō eſt aīa mea ad populū iſtum.ad hoc.l.diſt. ſi q̄s. ❡ Symel. Cōcluſit vias meas.i.itinera ſanctarum ſcripturarū. Joā.j. Dirigite viā dn̄i ſcꝫ ꝑ ſanctaꝝ ſcriptura/ rum pꝛedicationes. Lapidibus quadris.philoſophoꝛum quadratis eloquijs.ne recto tramite fidei citius ad eter/ nam ꝑueniant patriā. Lapidibus qua.quatuoꝛ affectib⁹ hinc cupiūt metuūtq; dolent gaudentq;.dicit Virgilius enei.vi. ❡ Quatuoꝛ aūt ſunt affect⁹ animi:q̄ ſm Aug. q̄ſi quedā pꝛincipia ⁊ cōis materia ſunt oīm vitioꝝ atq; vir/ tutum.ſcꝫ timoꝛ/⁊ doloꝛ:ſpes ⁊ gaudiū.vel quatuoꝛ lapi. logica arithmetica geometria aſtronomia q̄ non ſunt ſci entie pietatis.de q̄bus.xxxvij.di.nōne.et.c.oēm vim.q̄ pa/ lea eſt.⁊.§.ſed ⁊ cōtra legit̄.ibi.q̄d infideles nō putant.q: non legūt in euāgelijs ⁊ ꝓphetis aſtrologiā:⁊ alia hmōi que deſpecta ſunt.q: nihil valent ad ſalutē.ſed mittūt in erroꝛē.⁊.c.ſi quis grāmaticam. Semitas meas ſubuertit. ſubtiliſſimas ſcꝫ diuinaꝝ rerum intelligētias ſeculari do/ gmate ſubuerti permiſit.ſicut fit Parrhiſijs ⁊ in Anglia Oronie. ❡ L Deleth. Urſus inſidians factus eſt mihi diabolus in mēbꝛis. Leo in abſcōdito in ſeipſo q̄ circuuit querens quē deuoꝛet.iij.q.j.nulli.pſ.ix. Inſidiat̄ in abſcō/ dito q̄ſi leo in ſpelunca ſua.de pe.di.ij.ſi eñ.℟.ſedet q̄ppe. ❡ Urſus inſidians ⁊c. Alleg. Cōis vox eſt capitis chꝛiſti ⁊ coꝛpoꝛis eccl'ie:ꝙ vꝛſus inſidiās factus ſit eis.qui ⁊ eter nus eſt ⁊ incōmutabilis.non ꝙ a natura pietatis ⁊ boni tatis imutetur.ſed pꝛopter effect⁹.xxij.q.iiij.incōmutabi/ lis.de pe.di.j.q: diuinitatis. Illū enim cōtra filiū ſuū cri/ gi permiſit:⁊ contra ſuā eccleſiam ꝑmittit:qui vꝛſus ⁊ leo eſt per effectus.his eñ duabus beſtijs oīs diaboli ſeuitia demonſtratur. Per leonem ipſe diabol⁹.vij.q.j.§.hoc aūt Per vꝛſum vero mēbꝛa eius/heretici ⁊ falſi fratres. Sed pꝛopꝛie leo eſt diabolus in aperta perſecutiōe eccleſie.vt pꝛe.§.hoc autē. Urſus vel dꝛaco in occulta.vt ibi.vn̄ Aug. Leo aperte iraſcitur.dꝛaco occulte inſidiat̄. Pugnauit ec cleſia pꝛioꝛib⁹ tēpoꝛibus aduerſus leonē. pugnat modo aduerſus dꝛaconē. Uenit ergo pꝛopheta immo chꝛiſtus et eccleſia. Urſus inſi.⁊c̄. He ſunt beſtie que cōtra Dauid paſtoꝛē obuiam veniūt:⁊ gregē deuoꝛare cupiūt.ſed eru/ it Dauid ouem de oꝛe leonis ⁊ faucibus vꝛſi.vnde.j.Reg. xvij. dicit dauid qui chꝛiſtū ſignificat.q: interpꝛetat̄ ma/ nu foꝛtis. Luc̄.xj. Leonē ⁊ vꝛſum interfeci ego. Hic eſt chꝛi ſtus qui oues ſuas ducit ad paſcua vite. Ezech.xxxiiij. Jo. x. Et eruit de oꝛe leonis:⁊ vꝛſoꝛum bꝛachia confregit.pſ. xciiij. Nos autē popul⁹ eius ⁊ oues paſcue eius.hoc factū eſt in moꝛte chꝛiſti quando oues liberauit. Luc̄.xv.pſ.xc. Conculcabis leonē ⁊ dꝛaconem.de iſto per quē diabolus accipitur in mēbꝛis. Dani.vij. Beſtia vꝛſo ſimilis in parte ſtetit. Et tres oꝛdines erant in oꝛe ei⁹ ⁊ in dentib⁹ eius.et ſic dicebāt ei:ſurge comede carnes plurimas. Urſus ani/ mal eſt deuoꝛās.ſignificat carnales guloſos ⁊ murmura toꝛes.maxime q: mel libēter comedit. Inquietū eſt.vagi ſunt ſerui demonis per mundum.ſicut Gen.iiij.de pe.di. j.§.ex ijs itaq;.℟.cayn. In abditis locis moꝛat̄:q: qui ma/ le agit odit lucē. Joan.iij.xviij.q.ij.pernicioſam.ex de of. dele.conſuluit. Caput habēs debile.q: debilis eſt diabo/ lus ſi ſue ſuggeſtioni q̄s a pꝛincipio cōtradicat.vnde ⁊ ſi percutiat̄ in capite cadit.vnde.pſ.cxxxvj.⁊ allidit paruu los.i.pꝛimos mot⁹ vel ſuggeſtionē ſuam ad petrā chꝛiſtū. Mat.xvj.ibi.ſup hanc petrā.j.ad Coꝛ.ix.de con.di.ij.reue ra. ❡ Triplici oꝛdine dentiū ꝑcutit et moꝛdet. quoſdam apertis vitijs.quoſdā occultis.quoſdam ſub ſpecie virtu/ tis vel boni:in lucis angelū tranſfigurat⁹.ij.Coꝛ.xj.xlj.di. ſepe.xxvj.q.v.nec mirū.ex de regu.licet. Comedit carnes plurimas. q: multos carnales deuoꝛat.pſ.xxvj.vt edant carnes meas.⁊ iterum.q: comederunt Jacob.et iterum pſ.xiij.⁊.lij. Qui deuoꝛāt plebē meam vt cibū panis. De duob⁹ vꝛſis diabolo ⁊ coꝛpe ei⁹.iiij.Reg.ij.ibi dicit̄ ꝙ duo vꝛſi lacerauerunt.xlij.pueros. ❡ Deleth. Semitas meas ſubuertit.vox eccl'ie.i.ſubuerti ꝑmiſit ſemitas.ſtricta con ſilia euangelij.de quib⁹ Mat.v.xiiij.q.j.§.j.xxxiij.q.v.qui ſunt.pſ.cxxxviij. Semitā meā inueſtigaſti.⁊ iterū pſ.cxviij. Deduc me in ſemita mandatoꝝ.⁊ iterum.pſ.xxiiij. Vias tuas dn̄e demōſtra mihi:⁊ ſemitas tuas edoce me. Et cō/ fregit me.i.permiſit/pꝛopter peccata. Poſuit me deſola/ tam. Eccleſia ſponſa chꝛiſti ſanguine ei⁹ dotata gemit ſe deſolatā ⁊ quaſi adulterā a ſponſo relictam in malis mē/ bꝛis. Nec eſt qui hodie conſoletur eam ex omnib⁹ charis eius.ſ.j.c.in litera. Beth.q: conſolationē terrenā querit. vnde habet ibi conſolationē ſuā in ſuis honoꝛibus/deli/ cijs ⁊ diuitijs. Sed ve ei Luc̄.vj. Bern. Precioſa eſt diui/ na conſolatio:nec oīno attribuitur admittētibus alienā. ❡ D Deleth. Tetendit arcum ſuū.iudicium.pſ.vij. Niſi cōuerſi fueritis ⁊c̄.arcū ſuum tetēdit ⁊c̄. Vel arcum ſcri/ pturarum. Apoc̄.vj.ibi. Habebat arcū ſcilicet ſcripturam cū qua percutit cōtumaces. Et poſuit me.vndiq; percuti endam. Quaſi ſignū ad ſagittā.ſcilicet timoꝛis/vel amo/ ris/vel cuiuſlibet afflictionis.chꝛiſtus eñ ⁊ eccleſia in ti/ tulum contra oēs aereas poteſtates erigitur. vnde.j.ad Coꝛ.iiij.ſpectaculū facti ſumus huic mundo angelis et hominibus.chꝛiſt⁹ in ſe ⁊ in omnibus mēbꝛis iaculis ini/ mici opponitur.⁊ ip̄e eſt ſignū cui tota die contradicitur Luce.ij.ibi. Et in ſignū cui contradicetur.vbi Baſili⁹. Si gnum contradictionē accipiens pꝛopꝛie crux dicit̄ a ſcri/ ptura.fecit eñ inq̄t Nūeri.xxj.iiij.Reg.xviij. Jo.iij. Moy ſes ſerpentē eneum.⁊ poſuit pꝛo ſigno.lxiij.di.§.verū. Et Oꝛigenes. Omnibus autē que de chꝛiſto narrat hiſtoꝛia contradicit̄ ab incredulis.quia apud incredulos vniuer ſa que de eo ſcripta ſunt:ſignū ſunt cui cōtradicet̄. Bern. Suſtinuit in dictis contradictoꝛes. in factis obſeruato/ res.in miraculis depꝛauatoꝛes. in toꝛmentis illuſoꝛes.et in moꝛte expꝛobꝛatoꝛes. Specialiter in ſignuꝫ charitatis poſitus fuit chꝛiſtus in hac vita.maxime in cruce. Quare enim charitatis fuit ſignū ꝙ chꝛiſtus ſagittas oppꝛobꝛio rum/irriſionū/ſputoꝛum/colaphoꝝ/clauoꝛum/⁊ lancee ſuſtinere voluit:ſic nos per charitatē debemus eſſe tanq̄ ſignū immobile contra ſagittas caſtigationum diuinaꝝ.

de quibus Job.vj. Sagitte dñi in me ſunt. Itē contra ſa⸗
gittas detractionum ⁊ perſecutionū humanarum. de q̄⸗
bus pſ̄.lvj. Filij hoīm dētes eoꝝum arma ⁊ ſagitte. de pe.
di.j. periculoſe. Itē contra ſagittas tentationū diabolica
rum. Ephe.vj. In omnibꝰ ſumentes ſcutū fidei: vt poſſi⸗
tis tela nequiſſimi extinguere ⁊c. pſ̄.cxix. Sagitte potētis
acute ꝯ tam multiplices aduerſitatū ſagittas ſtat cha⸗
ritas quaſi ſignū immobile. Aug. Charitas inter oppꝛo⸗
bꝛia ſecura eſt. inter odia/benefica. inter iras placida. in⸗
ter inſidias/innocēs. in iniq̄tate/gemens. in veritate/re⸗
ſpiciens. Pꝛelati etiā intra eccleſiaꝫ ſunt ſicut ſignū poſi
tum ad ſagittaꝫ. ex̄ de accuſa. qualiter.ij. §. licet. qui a ſub⸗
ditis merito ſagittātur: q꞉ pꝛout cōiter/ſignis ⁊ vite dñi
cōtradicūt. Nam pꝛe alijs ipſi caſtitati ſue ⁊ matris virgi
nis cōtradicūt. Quibꝰ Ezechi.xvj. dicit̄. Ad omne caput
me edificaſti ſignū pꝛoſtitutionis tue. caput vocat pꝛinci
pium. ¶ Infelix enim luxuria pꝛincipiū eſt viarū malaꝝ
ſicut patet in pueris colludentibꝰ. Bene aūt dicit̄ edifica
ſti. Sicut em̄ edificantes lapidem lapidi opponūt: Ita lu
xurioſi nūc v̄bis/nūc actu/nūc tactu/nūc viſu/nūc nutu/ſi
gna pꝛoſtitutionis multiplicant. xxij.q.iiij. meretrices. et
q.v. ſicut. c. nec ſolo. c. qui viderit. Contradicunt etiā hūili
tati chꝛiſti nō deteſtando ſignū ſupbie: ſicut Heſter q̄ dice
bat. Heſt.xiiij. deo: Tu ſcis infirmitatem meā ⁊ neceſſita⸗
tem ꝙ abominer ſignū ſuperbie ⁊ glorie mee quod eſt ſu

Supbie ſigna ſunt q̄tuoꝛ.

per caput meū. ¶ E Quatuoꝛ ſunt ſigna ſuperbie. Oꝛ
natus veſtiū. ſicut patet in diuite purpurato Luc̄.xvj. vbi
Greg. Si ſubtiliū p̄cioſarumq; veſtiū cultus/culpa non
eſſet: nequaq̄ ſermo dei tam vigilanter expꝛimeret/ꝙ di⸗
ues purpura ⁊ byſſo indutus/apud inferos toꝛqueretur
nemo quippe veſtem pꝛecioſam niſi ad inanem gloꝛiam
querit vt honoꝛatioꝛ ceteris eſſe videatur. Nemo em̄ vult
pꝛecioſis veſtibꝰ indui: niſi vbi ab alijs poſſit videri. Un⸗
de ⁊ ſeptima ſynodus dicit: Omne quippe qđ non ꝓpter
neceſſitatē ſuā: ſed pꝛopter venuſtatē accipitur: elationis
habet calūniā quēadmodū magnꝰ ait Baſiliꝰ. xxj.q.iiij.
oīs iactātia. v̄.b. v̄ba ⁊ pōpoſa et ſe iactātia. pſ.xvj. Os
eoꝛum locutū eſt ſuperbiam. Tales loquuntur grandia
totus eoꝛū ſermo ſuperbia eſt. de pe. di.ij. ſi em̄. v̄. petrus
quoq;. ⁊.ij. Pe.ij. ibi. ſuperbiā enim vanitatis loquentes
xlvj. di. hoc habet. Aſcenſus loci pſ̄.lxxiij. ſuperbia eoꝛū q̄
te oderunt aſcendit ſemꝑ. Amant pꝛimas cathedras ī ſy⸗
nagogis. Mat.xxiij. Contradicunt etiā ſigno charitatis
chꝛiſti. de quo dicit̄: Hic quaſi ſignū ad ſagittā. per ſignū
fraudulentie ⁊ odij. Mat.xxvj. Qui autē tradidit eū/de⸗
dit eis ſignū ⁊c. ¶ He. miſit in renibus ⁊c. luxurioſis vel
infidelibꝰ. Filias pharetre ſue. ſagittas occulti iudicij vl̄
ſcripture. Miſit. mitti ꝑmiſit. vox ſponſi ⁊ ſponſe. Phare
tra dei patris ſcriptura eſt: ex qua iudicij dei quaſi ex ar⸗
ca ſagittas coꝛpus chꝛiſti accepit. ¶ Heretici quoq; ſa⸗
gitta īfidelibꝰ aliq̄ñ intoxicatas ex hac pharetra ꝓducūt
coꝛda innocentiū feriūt. Ex hac pharetra veniūt ſagitte/
ex quibꝰ exterioꝛ homo timoꝛe cōfigitur: ⁊ interioꝛ amo⸗
re afficitur. vñ miſit in re. re. ſi. pha. ſ.i. affectiones diuini
amoꝛis vel timoꝛis. pſ̄.cxviij. Cōfige timoꝛe tuo carnes
meas a iudi. em̄ tuis timui. Et iteꝝ pſ̄.xxv. vꝛe renes meos
⁊ coꝛ meū ⁊c. ⁊ iterū pſ̄.xxxvij. Sagitte tue infixe ſūt mi
hi. Uel pharetra aſtutia ⁊ malitia diaboli eſt. de q̄ ꝑcutit
in eccleſia multos. pſ̄.x. Parauerūt ſagittas ſuas in pha
retra: vt ſagittent in obſcuro. i. ſubtili tētatione maxime
ſub ſpe boni que difficillime cognoſcit̄. ¶ He. factus ſum
vox xp̄i vel coꝛpoꝛis ſui eccleſie. In deriſum omni popu⸗
lo. infideli/vel heretico. pſ̄.xxj. Oēs vidētes me deriſerūt
me. Tota etiam die pagani deridēt chꝛiſtū ⁊ eccleſiā: ma⸗
xime pꝛopter ſcelera noſtra: ꝓpter q̄ nomen domini blaſ⸗
phematur: ⁊ fides noſtra cōtēptibilis hētur. xlv. di. de iu⸗
deis. ex̄ de bap. maioꝛes. §. item queri t̄. Canticū eoꝛū to⸗
ta die. pſ̄.lxviij. In me pſallebāt qui bibebāt vinū. ¶ He.
Repleuit me amaritudinibus paſſionis. Inebꝛiauerunt
me abſinthio. myꝛꝛhati vini. Marc.xv. ibi. Et dabāt ei bi

bere myꝛꝛhatum vinum. vbi Aug. Hoc intelligendū eſt
Mattheū dixiſſe Mat.xxvij. Et dederūt ei bibere vinum
cum felle miſtum. fel quippe ꝓ amaritudine poſuit. My⸗
rhatū enim vinū amariſſimū eſt quāq̄ fieri poſſit vt ⁊ fel
le ⁊ myꝛrha amariſſimū redderē t. Ibi etiam Theophilꝰ
ait. vel ignoꝛatione quadam exiſtēte/alij alia offerebāt.
quidā acetū ⁊ fel: quidā vinū myꝛrhatū. Beda Hiere.ij.
ad međ. Amara vitis/amarum vinū fecit/quo ꝓpinat do
minū ieſuꝫ. vt impleat̄ qđ ſcriptū eſt. pſ̄.lxviij. Dederunt
in eſcā meā fel: ⁊ in ſiti mea potauerūt me aceto. ¶ Uau
Confregit ad numerū dentes meos. pſ̄.iij. Dētes pecca
toꝝ ꝯtriuiſti. ⁊ iterū. pſ̄.lvj. Filij hominum dentes eoꝛum
arma ⁊ ſagitte. loquitur detractoꝛibus/diffamatoꝛibus/
⁊ falſis accuſatoꝛibꝰ. de pe. di.j. periculoſe. vt nec vnus re
maneat. Dētes. chꝛiſti apl̄i. Allego. ⁊ alij diſcipuli ī paſſio
ne ꝯfracti ⁊ diſſipati ſunt. q̄bꝰ q̄ſi dentibꝰ credētes ī coꝛpꝰ
ſuū trāſfundit xp̄s. Cant̄.iiij. Dētes tui ſicut greges tōſaꝝ
Cibauit me cinere. pſ̄.cj. q꞉ cinerē tāq̄ panē mādučabā.
¶ Eccleſia quodāmō etiā fractos dentes habꝫ. Et ideo
plāgit: q꞉ ſanctā ſcripturā nō ruminat neq; terit. Animal
aūt qđ in lege nō ruminat immūdū eſt. Leui.ix. Nam etſi
hodie plena ſit eccl̄ia ſcientia legendo audiendo ⁊ pꝛedi
cādo: pauci tñ in ea ſunt ruminatoꝛes/guſtatoꝛes/⁊ ſe ea
ſpiritualiter paſcentes. ⁊ aliquoꝝ hic mentes impie ſcien
tie q̄ inflat cōtente: eā que edificat neſcierūt. vnde Chꝛyſ.
Sicut qui nō maſticat cibum nō ſentit eiꝰ ſapoꝛem: ita ni
ſi maſticauerimꝰ verbū dei quod audiuerimꝰ retractan⸗
tes intra nos: nō intelligemꝰ virtutem verbi. vñ Paſcaſiꝰ.
Uerbū dei ſenſibꝰ quaſi dentibꝰ molere ⁊ ruminare ſani⸗
tas ⁊ victꝰ eſt. vñ in pꝛeconiū dicit̄ Moyſi Deuter̄. vlt. ꝙ
dentes Moyſi nō fuerūt cōminuti. q꞉ verbum dei ſemꝑ
coꝛde ⁊ oꝛe ruminauit: ⁊ panem angeloꝝ. pſ̄.lxxvij. Pa⸗
nem angeloꝝ ſcꝫ guſtū dei indeſinenter comedit. Cuius
aūt dentes frangunt̄/recte cinere cibatur: in quo coꝛdis
meſtitia et penitentia deſignatur. Job.xlij. Ago peniten⸗
tiam in fauilla ⁊ cinere. Dicit ergo eccleſia/quia verbum
dei ruminare diſtuli: igemiſco cibata cinere moꝛtalitatꝭ
īſipido ¶ Uau. Et repulſa ē aīa mea. vox chꝛiſti. i. repulſus
a deo credebar a crucifigentibus. Oblitus ſum. credebar
oblitus. Bonoꝝ. credo videre bona dñi. pſ̄.xxvj. ¶ Et re⸗
pulſa ⁊c. dolet eccleſia in mēbꝛis ſe a deo repulſam ⁊ ten⸗
tationibꝫ expoſitā: ne ad bona q̄ ſentit redire poſſit q̄ op
pꝛeſſa bonoꝝ acredine doloꝛis/nō pōt bonoꝛū ſpiritualiū
que habuit in pꝛimitiuo tēpoꝛe/recoꝛdari nec futuroꝝ. de
quibus pſ̄.xxiiij. Aīa mea in bonis demoꝛabitur. de iſtis
bonis Mat.xvij. Mar.ix. ⁊. Luc.ix. Bonū eſt nos hic eſſe.
Ubi Bern̄. Quid enim tam bonū eſt illoꝛ: quid aliud bo⸗
num ꝙ in bonis animā demoꝛari: quandoquidē coꝛpus
nō pōt? Quis ex nobis cogitās futurā illā vitā ſꝫ letitiā:
ſed iocunditatē/ſꝫ btitudinē/ſed gloꝛiam filioꝛū dei: non
cōtinuo de plenitudine ſuauitatis intime eructat: domine
bonū eſt nos hic eſſe? Non ſane in hac erumnoſa peregri⸗
natione: vbi coꝛpus detinetur: ſed in ſua ſalubꝛi cogitatio
ne: in qua coꝛde verſatur beatus qui in iſtis moꝛatur bo⸗
nis. ¶ Uau. vox chꝛiſti. Et dixi Perijt finis meus. perijſſe
videbar. Et ſpes mea a dño. Principes ſacerdotū dicebāt
Mat.xxvij. Alios ſaluos fecit ſeipm̄ ſal. fa. non pōt Eccle
ſia dicit ⁊ luget pꝛo membꝛis. Perijt finis meus. i. ſpes fi⸗
nis. vnde ⁊ ſequitur. Et ſpes mea a domino. quia ad deū
ſe erigere nō valet ⁊ oppꝛeſſa doloꝛibus pſ̄.lxxij. Mei au⸗
tem pene mo. ſunt pedes Peccata grauia frequentata
ſpem minuunt. et quum in ꝓfundū maloꝝ quis venerit:
cōtemnit. Pꝛouer.xviij. xvij. di. nec licuit. ⁊ facto deſperat
non verbo. ex̄ de iudi. cum nō ab homine. §. ſi. ¶ Zay. Re
coꝛdare paupertatis. vox chꝛiſti. pꝛo nobis pauper factus
eſt ⁊ tranſgreſſio ⁊ maledictū ⁊ peccatū. i. pena peccati. de
eius paupertate. ꝯ. in iſto. c. dixi in pꝛima litera. Trāſgreſ
ſiōis. i. exinanitiōis. i. modi exceſſiui quē tenuit in paſſiōe
quē lucas vocat exceſſum Luce.ix. ibi. Et dicebant exceſ⸗
ſum eius quē cōpleturus erat in Hierl̄m. vbi. Cyꝛill̄.j. myꝰ

ſteriũ diſpenſationis in carne.necnõ ſalutiferam paſſio/
nem cõpletã in venerabili cruce. Non enĩ xps tranſgreſ/
ſus eſt.ſ; tranſgreſſio legis pro nobis factus eſt.ſicut ma
ledictum.vt noſtrã tranſgreſſionem deleret. ſicut factus
pauper.vt nos ditaret. Abſinthij erumne. Fellis amaritu
dinis. ¶ Recordare.vox eccleſie q̃ in paupertate bonita
tis ⁊ virtutis in mẽbris ſuis viuit:p quibus orat.ſed etiã
tranſgreſſionibus legis dei plena eſt.vnde ⁊ multis erũ/
nis repletur: ⁊ amaritudine abſinthij ⁊ fellis:dum labo/
ribus ⁊ doloribus fatigatur:vt decocta paſſionibus/ſpõ/
ſo ſuo fiat aptior. Augu.in homil.ego ſum vitis. vt q̃nto
fuerint mundiores/tanto amplius pulchriores. ¶ Zay.
Memoria memor ero.recordãs eccleſia que p tranſgreſ/
ſionem patitur.i.abſinthij ⁊ fellis tribulationũ/ait. Me/
moria memor ero.eterne ſcilicet vite. ⁊ ideo mox. Tabeſ/
cet anima mea/ad eam ſuſpirans.ſm illud pſ.cxviij. De/
fecit in ſalutari tuo anima mea.vnde ⁊ Hec/ſc; vitã eter/
nam recolens in corde meo/in deo ſperabo. Quũ enim ec
cleſia ad eius cõtẽplationem ſe dirigit quaſi deficiẽs ge/
mit.⁊ q̃ expreſſiſſime poteſt dicit Me. me.ero.ſc; memo
ria eterne vite.que interius aſpirata viuificat.vt diſcant
chriſti mẽbra nihil aliud memorari ⁊ cogitare.pſ.xxvj.q̃
vnam petij a domino hãc re.vt inha. in do. dñi oi. diebus
vite mee.Hec recolẽs in corde meo i deo ſpabo. ¶ Heth.
Mie dñi.multe mie dñi eſt:non noſtri meriti.vox eccleſie
Quia non ſumus conſumpti.tot peccatis ⁊ tribulationi
bus.Quia nõ defecerũt miſeratiões.pſ.l. Miſerere mei
deus ſm magnã miſericordiam tuam. Hiero. Magnum
petiĩ/magna vult deleri mia. de pe.di.ij. ſi enĩ. vltra.iiij.
colum.ꝟ.dauid.item pſ.cxliiij. Miſerationes eius ſuper
omnia opa eius. ⁊ itẽ; ibid. ⁊.cx. Miſerator ⁊ miſericors
dñs.de pe.di.j.multiplex. Johel.ij. Cõuertimini ad dñm
deum veſtrum:q̃ benignus ⁊ miſericors eſt: ⁊ preſtabilis
ſup malitia:patiens: ⁊ multe mie. Bern. Si ſupra modu;
peccaui:non deſpero.q̃ ſupra modũ doluit in quo reſpi/
ro.ſi exacerbatur in immanitate ſceleris mei:mitigabitur
in dolore filij ſui. Augu. Multe ⁊ magne ſunt domine lã/
guores mei.multi ⁊ magni.ſ; amplior eſt medicina tua.
vnde nulli diffidendum.de pe.di.j. q̃ diuinitatis.ij.q.vij.
c.j. Fons mie nõ ſiccatur niſi prius fueris exiccatus. Aug.
Nullus deſperet de dei mia.maior eſt enĩ incõparabiliter
ſua mia:q̃ noſtra miſeria. Eſt ergo initium noſtre con/
uerſionis timor ne cõſumamur.pſ.cxviij. Confige timo/
re tuo car.me.a iudicijs enim tuis timui. Iſte timor chari
tatem introducet.de pe.di.ij.ſicut. ¶ Heth. Noui dilucu/
lo.pſ.cvij.exurgam diluculo.exurgit diluculo qui querit
bona.puer.xj.q̃n ſol iuſtitie ſurrexit. Mar.vlti. Magna
(al's multa) eſt fides tua.ſic dixit dñs Chananee Mat.
xv. O mulier:magna eſt fides tua. acſi dicat. approbaui
que humiliter gemens enumeraſti: ⁊ noſcere te feci quia
multa eſt fides tua. Diluculo.radio exorto.q̃n ſc; chriſtus
reſurrexit. Mar.vlti. Hic ergo ſponſe anguſtias ſuas
plangenti continue adeſt ſponſus: ⁊ conſolatur dicens.
No.di.mag.eſt fides tua.fidem tuam laudo ⁊ p̃ntem me
exhibeo:quem abſentem lugebas.vñ eccleſia reſpondet.
Pars mea dñs:dixit anima mea.felix qui hoc dicere po/
teſt/alienus a vitijs/ſegregatus ab omni labe peccati.vñ
⁊ pſ.cxviij.portio mea domine. ¶ Iterum Heth. portio
mea (al's pars mea) que modo dicebas in litera Vau.ſu
pra perijt finis meus. Dixit anima mea.pſ.xv. Dominus
pars hereditatis mee. ⁊ iteru; pſ.cxviij. Portio mea dñe
dixi cuſtodire le.tuam.xxj.diſtin.cleros.xij.q.j.cui portio.
¶ Sed contra illud quod fit hodie cõmuniter in eccleſia
intonat Hiero.dicens. Propterea clerici dicuntur q̃ de
ſorte domini ſunt. Vel quia ipe domin⁹ ſors pars clericoꝝ
eſt. Et q̃ vel ipſe pars domini eſt:vel partẽ domini habet
talem ſe exhibere debet/vt ipſe poſſideat dominum. ⁊ ipe
poſſideatur a domino:qui dominũ poſſidet. ⁊ cũ prophe/
ta dicat/pars mea dominus. nihil extra dominũ habere
poteſt. Et ſi quiſpiã aliud habuerit preter dominũ:pari
eius nõ erit dñs.ꝟbi grã.ſi aurũ.ſi argentũ.ſi poſſeſſiones
ſi variã ſupellectilẽ ⁊c.huculq; Hiero.qui tamẽ ſm gloſ/
ſatores loquit̃ de clericis abutẽtib⁹ his reb⁹.hec legũtur
xij.q.j.cleric⁹ q̃. Propterea expectabo eum.pſ.xxxix.expe/
tãs expectaui dñm. ⁊ iterũ pſ.cxviij. ⁊ nõ cõfundar ab ex/
pectatione mea. ¶ Teth. Bon⁹ eſt domin⁹.q̃ bonus iſra/
el deus.pſ.lxxij. ⁊ iterum. Bonitatẽ feciſti cum ſeruo tuo
domine.pſ.cxviij. Sperantib⁹ in eum . optando diligẽdo
non eſt ocioſa ſpes. Aug. Quantũ quis ſperat/tantũ dili
git. Anime querenti.deſideranti illũ. Canti.iij. In lectulo
in nocte queſiui quẽ diligit anima mea. ¶ ſſ Vbi qua/
tuor omni querẽti notant̃.vt ſcilicet deliberet quid q̃rat.
⁊ vbi. ⁊ quãdo. ⁊ q̃diu.donec ſcilicet inueniat. Qui enim
in lecto querit. Prouer.vij. Intexui funib⁹ lectulũ meum.
carnalis. Et in nocte.per totã noctem laborantes nihil ce
pimus. Luc.v.cecitatis/dominũ q̃rit:nulli dubiũ eſt q̃ in/
uenire nõ poſſit:ſed lectũ exeat:torpore; abijciat.ad Ro.
xiij.ad diẽ veniat gratie. Ro.xiij. Dies autẽ appropinqua
uit.querat donec inueniat. Requirit̃ aũt inquirendo deũ
tẽpus quo inueniri poſſit:ſcilicet in hac vita. Eſa.lv. Que
rite dñm dum inueniri poteſt. Et quõ ſit querendus adiũ
git. Derelinquat impius viam ſuã. Et vbi ſit querendus
Hiere.xxix. Quereris me ⁊ inuenietis quũ queſieritis me
in toto corde veſtro. Sed prius oportet purgari cor vitijs
⁊ cogitationibus malis.q̃ de corde exeunt cogitationes
male. Mat.xv.xv.q.vj.c.j. Nec inter parentes inuenitur.
Luc.ij.vnde Bern. Quomodo te o bone ieſu inter cogna
tos meos inueniã:qui inter tuos minime es inuent⁹.quõ
te inueniam in gaudio: quem mater dolens vix inuenit.
Quomodo etiã queritur dicit Dauid.pſ.xxiij.quis aſcen/
det ⁊c. Et ſequitur. Hec eſt generatio querẽtiũ dominu;.
Bernar. Non curant carnales querere quem tamen deſi
derant inuenire cupientes conſequi ſed nõ ſequi. Et qui
eũ querit inuenit.ij.palip.xv. Dñs vobiſcum q̃ fuiſtis cũ
eo.ſi q̃ſieritis eũ inuenietis.ſi derelinquitis eum: derelin
quet vos.qui eum querit:viuit. Amos.v. Querite deu; ⁊
viuite. Semendo queramus panem viuum. Jo.vj.de cõ.
di.ij.omnia.ſ.thre.j.in lr̃a Caph. Omnis popul⁹ gemens
⁊ querens panem. Augu. Famelici dei eſſe debemus. ati
ianuam conſpectus illius in orationibus mendicemus:
queramus vultum eius videre.pſ.queſiui vultum tuu;.
item pſ.ciiij.querite faciem eius ſemp. Bern. Occultat ſe
dominus vt ardentius queratur: queſitus cum gaudio
inueniatur: inuentus cum ſolicitudine teneat̃:tentus nõ
dimittatur:donec in amoris cubiculũ mãſur⁹ introducat̃
¶ S Teth. Bonũ eſt preſtolari cũ ſilentio.cordis abſq;
murmuratione cum patientia. Salutare dei.chriſtum ie
ſum. Luc.ij.q̃ vi.oc.mei.ſalutare tuum.vbi Greg: niſſen⁹
Salutare namq; quod tuis oculis pcepiſti/ipſe ieſus eſt
quo nomine ſalus declaratur. Cũ ſilentio.venit dñs. Sa/
pientie.xviij. Dum mediũ ſilentiũ tenerent omnia ⁊c. Eſa.
xxx. Erit fortitudo veſtra in ſpe ⁊ ſilentio. Luc.vlti.ſabba/
to ſiluerunt ppter mandatũ. Job.iij. Nunc dormiens. ſc;
in quiete conſcientie ſilerem . ſcilicet a mũdi ſtrepitu.iiij.
Reg.ij.ſilete. ¶ In vitis patrũ legitur q̃ abbas Agathõ
per tres annos portauit lapidem in ore affectans ſilentiũ
Alter pater dixit.ſerua ſilentium vſquequo interrogeris.
Qui ſilet requiẽ habet intus dicebat Arſeni⁹. Sepe fuiſ
ſe me locutũ penituit:at ꝟo tacuiſſe numq̃. Dicebat Sy/
ſony⁹. Qua rõne aias nr̃as poſſumus ſaluare: quum lin/
gua noſtra apto ore ſepe proſiliat: ¶ Iterũ cuidam ſeni
dixit Antonius. Bonos ſocios inueniſti. cui ſenex. Boni
quidẽ ſunt.ſed atrium eorum nõ habet oſtium.ſed q̃ vult
ingreditur in ſtabulum ⁊ ſoluit aſinum: ⁊ quo vult proſi
ciſcitur.hoc tamen dicebat:q̃ q̃cquid illis eueniſſet in ore
loquebantur. Dixit abbas pamen. Si cor alicui⁹ multos
cõtemnat:iſte talis multum loquitur.qui autẽ cum iuua
mine loquitur ſemper ſilet. ¶ Item ſenex qui nõ ſilet pe/
regrinus non eſt.monachus ſileat.xvj.q.j.placuit.j.in ora
torio/refectorio/dormitorio ⁊ clauſtro ſilentiũ obſeruetur

Querẽdi nõ nihil modus.

eᷓ deſta.mo.cũ ad monaſteriũ.§.i oratorio Clerici i choro
eᷓ de cele.miſ.dolentes. Silentiũ verum eſt cum clauſura
labiorũ contra malas cogitationes pugnare et ad deum
cor leuare. ¶ H. Teth.bonum eſt viro quum portaue/
rit iugũ.graue originaliter.Eccli.xl. Iugũ graue ſup fili
os Ade ⁊c.ab adoleſcentia ſua.pſ.cxviij. In quo corrigit
adoleſcẽtior viam ſuã.xvi.q.i.ſi clericat⁹.ibi. In adoleſcẽ/
tia ſua iugum chriſti collo ſuo impoſuit.de talibus bonis
adoleſcentib⁹.lxxviij.di.§.hoc regulariter. ¶ Eſt iugũ ꝓ
prie volũtatis:qđ non eſt ſimplex/ſed multiplex. q: ſin/
guli ſenſus iugũ ſuum imponũt.Luc.xiiij. Iuga boũ emi
quinq.i.curioſitatẽ ſenſuũ nõ ſine magno labore acquiſi
ui:vana inueſtigãdo/⁊ delectando in eis. Hoc iugum q̄
graue ſit oſtendit Iob.vij. Poſuiſti me contrariũ tibi:et
factus ſum mihimetipſi grauis. vbi Berñ. Nullum mihi
onus importabili⁹ meipſo.nulla ſarcina grauior eſt.fact⁹
ſum mihi talentũ plumbi:⁊ reſedit iniquitas ſuper illud.
Oſee.x. Cõfundet iſrael in volũtate ſua. Itẽ Berñ. Qui
iuga iumẽtorũ emit:iumẽtis ſtolidior/⁊ beſtialior beſtijs
reputat.ſi optas iugum:tolle ſuper te iugũ chriſti ſuaue.
Mat.xi.qđ nõ infligit laborẽ:ſed tribuit requiẽ. dimitte
cupiditatẽ:⁊ elige charitatẽ. ¶ Eſt aliud iugũ diabolice
dñationis.Eſa.x. Auferetur onus de humero tuo:⁊ iugũ
eius de collo tuo:⁊ cõputreſcet iugũ a facie olei.i.a gratia
ſpũſſancti.Hiere.xxx.cõterã iugũ eius de collo tuo. ¶ Ter
tium eſt iugũ diuine iuſſionis. Mat.xi. Tollite iugũ meũ
⁊c.⁊ hic.vbi Rabanus. Iugũ chriſti eſt euangeliũ chriſti
qđ Iudeos ⁊ gẽtes in vnitate cõiungit.hoc aũt iubemur
ſumere.i.in honore habere:ne forte ſubt⁹ ponentes.i.pra
ue illud cõtemnẽtes/luculentis pedib⁹ vitiorũ conculce
mus.⁊ in codẽ.c.Mat.ibi. Iugũ eñ meũ ſuaue eſt:⁊ on⁹
meũ leue. Hilari⁹: Iugũ aũt ſuaue ⁊ leuis oneris blandi/
dimenta proponit:vt credentibus ei⁹ boni ſcientiã pſter
qđ ipſe ſolus nouit in patre. Gre.iiij.mora. Quid graue
ceruicibus nr̃is imponit:q̄ vitare omne deſideriũ qđ per/
turbat precipit:q̄ declinare laborioſa hui⁹ mundi itinera
monet. Itẽ ibi Hilari⁹. Et.q̄d ipſo iugo ſuauius:q̄d one/
re leui⁹:pbatũ fieri:ſcelere abſtinere.bonũ velle. malum
nolle.amare oẽs.odiſſe nullũ. eterna cõſequi.preſentib⁹
non capi.nolle inferre alteri qđ ſibi perpeti ſit moleſtum:
di.i.humanũ. Itẽ Rabanus. Sed quomodo iugũ chriſti
ſuaue quũ.s̃. Mat.vij. c.dicat ⁊ Luce.xiij. q̄ arcta eſt via
que ducit ad vitã. Sed qđ anguſto initio incipit/proceſſu
temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatat. ¶ Itẽ
Aug.de verbis dñi. Iugũ dñi q̄ intrepida ceruice ſubeũt
tam difficilia pericula patiunt:vt non a laboribus ad q̄e/
tem:ſed a quiete ad laborẽ vocari videãt:ſed profecto ad
eſt ſpirituſſanctus.q̄ in exterioris hoĩs corruptione/inte/
riorẽ renouat.Ephe.iiij.de die in diẽ.⁊ guſtata requie ſpi/
rituali/in affluentia deliciarũ dei in ſpe future beatitudi
nis omnia preſentia delinit:⁊ oĩa aſpera releuat. Omnia
eñ ſeua ⁊ imania prorſus facilia ⁊ ꝓpe nulla efficit amor
Itẽ hoc iugũ domini leue eſt ꝓpter dñationem.vnde Au/
gu.qui huic iugo ſub dit:cuncta ſunt ei ſubiecta. ¶ Qua
re autẽ hoc iugũ leue/graue nobis videt declarat diſertiſ
ſime ⁊ pulcherrime Abraã in li.collationũ.Io.caſ.in col/
latione vltima de mortificatione dicẽs. Ut aũt vobis ecõ
tra iugũ chriſti non leue nec ſuaue videat/cõtumacie nr̃e
eſt iuſti⁹ adſcribendũ. Ex nobis eñ.i.ex vitijs noſtris.dia
bolus telũ quo dilaceremur exculpit. funiculis nãq pec/
catorũ ſuorũ vnuſquiſq cõſtringit. Prouer.v.⁊ Eſa.dicẽ
te.Eſa.l. Ecce vos accendẽtes ignẽ accincti flãmis quas
ſuccendiſtis ambulate in lumine ignis veſtri:⁊ in flãmis
quas ſuccẽdiſtis. Per hoc eñ.vt ſapiens ait Sapiẽtie.xi.
vnuſquiſq per qđ peccauerit puniet. Ipſe eñ nobis tor/
menta ſunt q̄b⁹ vtimur voluptates.⁊ oblectamenta hui⁹
carnis atq delicie carnificũ vice in ſuũ retorquent autho
rem. Uñ ⁊ alibi. Nã ſi ambularẽt ſemitas rectas:inueniſ/
ſent vtiq vias iuſtitie leues. Noſtra ergo culpa eſt:q̄ ſemi
tas dñi rectas ac leues prauis deſideriorũ cantib⁹ aſper/
namur:q̄ viã regiã apoſtolicis ⁊ ꝓpheticis ſilicibus com
munitã ſanctorũq oĩm ac precipue ipſi⁹ dñi veſtigijs cõ/
planatã amentiſſime deſerẽtes/deuia queq ac dumoſa
ſectamur.⁊ pſentiũ oblectationũ illecebris occecati/per
obſcuros ipeditoſq ſentibus calles laterib⁹ crurib⁹/⁊ di
rupta illa nuptiali veſte. Mat.xxij. reptamus: non modo
acutiſſimis veprium aculeis cõfigendi:ſed etiã virulẽto/
rum ſerpentiũ vel ſcorpionũ illic latitantiũ ictibus vulne
randi. Tribuli eñ ⁊ laquei in vijs prauis. Qui aũt timet
deum fugiet ab eis. Et ita ab itinere regio deuiãtes/ad il
lam metropolim ciuitatẽ/vbi noſter curſus indeclinabi/
liter ſemp debet eſſe direct⁹:non potuerũt ꝑuenire.q: La/
bor inquit Eccl's.x.ſtultorꝫ affliget eos q̄ neſciunt in vrbẽ
pergere.i.q̄ non cognouerũt ire in ciuitatẽ illã ſcꝫ Hieru/
ſalem celeſtẽ:que eſt mater noſtra. Gala.iiij. Quiſq̄s aũt
in veritate huic mũdo renuntians ſuper ſe tulerit iugum
chriſti:abrenũtians delectationib⁹ carnis/diuitijs mũdi
⁊ ꝓprie voluntati:⁊ didicerit ab eo quotidianis iniuria/
rũ exercitijs erudit⁹/q: mitis eſt ⁊ humilis corde. Mat.
xi.in cunctis tẽtationib⁹ ſemp manebit immobilis.oĩaq
illi cooperabunt i bonũ. Ro.viij.q: ſm Oſeã. Oſee.c.vl/
ti. Recte vie dñi:⁊ iuſti incedent in eis. pũaricatores ꝟo
corruent in eis.nihil dulcius q̄ reſpicere in mandatis dei
Eccli.xxiij.in ſi.huculq Abraam. Item Paſcaſi⁹. Hoc iu
gum ꝓpter auſteritatem correctionis ⁊ crucis graue eſt:
ſed ſpe remunerationis ſuaue.magnũ aũt eſt iuuenibus
ſe a vitijs abſtinere:⁊ lubrice ⁊ ꝑplexe vie errorem fugere.
Unde Dauid.pſ.xxiiij.delicta iuuẽtutis mee ⁊c. Hec eñ
etas fragilis eſt.xij.q.i.c.i.⁊ labilis.iuſtitia temeraria hoc
graue iugũ ſuper ſe leuat.q̄ autẽ a iuuentute ſeculo in ve
ritate renuntiat:ſuauitatẽ inuenit primit⁹ inexpertẽ. De
iſto iugo pleni⁹ no.i.in ar.lxviij.§.⁊ ſm eorũ vitiũ. ꝟ.ſecũ/
do.obediẽtia cum ſe.⁊.s̃.in iſta ſecũda parte in princi.§.q̄
incipit.iã nunc.in expoſitione.iiij.c.thre.ſup tertũ interie/
rũt in vijs prio ar. ¶ I Ioth Sedebit ſolitari⁹.a ſtrepi/
tu mundi. Solicitudo iuſtorũ eſt/vt ſi corpore ſint in mũ/
do:animo ſint in celo. Iob.iij. Edificant ſibi ſolitudines.
Berñ. Aia ſancta ſola eſto.vt ſoli oĩm ſerues teipſam quẽ
tibi ex oĩbus elegiſti.adde qđ dixi.s̃.in thre.c.i.in prima li/
tera. ¶ Dixit ſenex. Si non dixerit homo in corde ſuo:q:
deus ⁊ ego ſol⁹ in iſto mundo ſum⁹:non habet requiẽ. Itẽ
ſenex. Imminuẽs humanã notitiã ⁊ ventrẽ habet requiẽ
¶ Dixit dñs Arſenio magno Romano: Arſeni fuge ho/
mines.tace.quieſce.⁊ ſaluus eris. ¶ Dixit magn⁹ Anto/
nius. Qui ſedet in ſolitudine et quieſcit a tribus pericu/
lis eripitur.auditus.locutionis.et viſus. ¶ Eſt autẽ bo/
na ſeſſio per humilitatẽ ⁊ penitentiã. de qua Ione.iij. Se
dit in cinere.Eſa.xlvij. Deſcende ſede in puluere virga fi/
lia Babylonis.xxxij.q.v.ſi paul⁹.i.in illo.c.prima lr̃a.⁊.s̃.
in primo.c.⁊ prima litera in threñ.dixi. Eſt ⁊ ſeſſio cõtem/
plationis de qua hic ⁊ Canti.ij.ſub vmbra illius quẽ deſi
deraui ſedi. Luc.xxiiij. Sedete in ciuitate. Eſt et ſeſſio au/
thoritatis. Mat.xix. Uos q̄ ſecuti eſtis me:in rege.cũ ſe.
ſi.hoĩs ſedebitis ⁊ vos ſup ſedes duodecim ⁊c. Eſt et ſeſ/
ſio tranq̄llitatis.Eſa.xxxij. Sedebit popul⁹ me⁹ i pulchri
tudine pacis. Apoca.iij. Qui vicerit dabo ei ſedere mecũ
in throno meo. ¶ Et tacebit.q: non erit opus excuſatiõe
Solitudo ꝑparat ſilẽtiũ corporale.corpale mẽtale. mẽta/
le aſcenſum parat ad cõtẽplationẽ ⁊ extaſim.vnde ſequit
Leuauit ſe ſuper ſe.videlicet extatic⁹.q: nõ ſentit ſe. vnde
Antonius. Non eſt perfecta oratio/in qua ſe monachus
vel hoc ipſum quod orat intelligit.⁊ ponitur hoc.in li.col
lationũ Io.caſſi.in collatione Iſaac prima de oratione.
Iſtũ raptũ ⁊ extaſim habuit Paulus.ij.Cor.xij.c. Ad ſe
reuerſus eſt Petrus.i.ad fruendũ viſibilibus.et ratione
humana de extaſi rediens. Act.xij. In ſe reuerſus eſt fili⁹
prodigus.i.ad viuendũ rationabiliter.⁊ ad cognoſcẽdũ
vitã beſtialẽ in qua vixerat. Luc.xv.vltra.vires corrupte
nature. Supra ſe.ſenſum carnis.⁊ ſepe ſupra intellectum
⁊ rõnem.vt non ſentiat ſe in deũ transformatus. ¶ Aug.

Iugum multifa/rium.

Naturꝰ eſt homo ab exteriorıbꝰ ad interiora redire. ab inte
rioribus ad ſuperiora aſcēdere. Tante em̄ dignitatis eſt
humana cōditio: vt nullū bonum preter ſummū bonū ei
ſufficere poſſit. ❡ Itē Aug. Ubi te inueni veritas deꝰ me
us/niſi in te: Supra me. Unde Paphūtius de tribꝰ renū
tiationibus in li. collationū Jo. caſſi. dicit. Verā perfectio
nem tertie renūtiationis de viſibilibꝰ huius mundi tunc
merebimur obtinere: qn̄ mens noſtra nullo pinguedinis
hebetata cōtagio/ſed impuris eliminatis omnibꝰ/⁊ poli
ta ab omni affectu ⁊ qualitate terrena/per indefinētem
diuinarū rerū meditationem ſpiritualeſq̄ theorias ad
illa que inuiſibilia ſunt euſq̄ tranſierit: vt circūdatam
ſe fragilitate carnis ac ſitu corporis ſupernis ⁊ icorpore
is intēta nō ſentiat: atq̄ in huiuſmodi rapiatur exceſſus
vt nō ſolū nullas voces auditu recipiat corporali: nec in/
euendis preterueuntiū imaginibus occupetur: ſed ne ad/
iacentes quidem moles et ingentes macerias obiectas
oculis carnis aſpiciat. Cuius rei fidē atq̄ virtutem nemo
niſi is capiet q̄ hec q̄ dicunt̄ experientia magiſtra perce/
perit. cuius videlicet ita dn̄s cordis oculos de vniuerſis
preſentibꝰ aduocauerit. Adde qḋ dixi. S. in the. j. c. in pri/
ma litera. vt ea non tanq̄ tranſitura/ſed quaſi tranſacta
iam reputet: ⁊ velut inanē fumū in nihilū reſoluta cōſpi/
ciat. ambulanſq̄ cū deo vt Enoch Gene. v. a c de humana
cōuerſatione moribuſq̄ tranſlatus/nō inueniat̄ in pſen/
tis ſeculi vanitate. ❡ Joth. Ponet in puluere os ſuū. ca/
put ſe humiliauit pro corpore. chriſtus pro eccleſia. poſuit
etiam in ſepultura os ſuū chriſtus. Si forte ſit ſpes. ſi pro
quia forte dicit: quia nō pro omnibus ſpes. q̄ deſperant ꝑ
malā vitā ⁊ humilitatē chriſti nō participāt. Eccleſia em̄
qḋ ſit puluis. momētis ſingulis cogitabit. Gen̄. iij. Quia
puluis es ⁊ in puluerem reuerteris. Et Mich. j. In do/
mo pulueris puluere vos cōſpergite. Gen̄. xviij. Loquar
ad dn̄m meū quū ſit puluis ⁊c. Factus eſt autē hō de pul/
uere ⁊ de limo terre: vt humilietur ex conſideratione ſue
originis: vt in tam vili materia appareat ſapientia artifi
cis. Mirabilis artifex dn̄s: qui de tam vili materia fabri/
cam corporis ſic cōpegit/vt aia tā glorioſa habitaret in
eo. Si forte ſit ſpes. q: erit ꝓ humilibꝰ/q̄ ſe cognoſcētes
⁊ humilitatē chriſti ſectantes/in eū ſperabunt. q: ſine hu
militate nō habet̄ ſpes. pſ̄. cxxxv. q: in humilitate noſtra
memor fuit noſtri. ❡ Joth. Dabit percutiēti ſe maxillam.
Jo. xviij. Unꝰ adſiſtens miniſtrorū dedit alapā ieſu. vbi
Alchuinus. Hic implet̄ ꝓpheria. Dedi maxillā meam per
cutientibus. Eſa. l. Jo. xix. Dabant ei alapas. ꝓpterea mā
dauit. ⁊ qui percutit te in maxillā prebe ei ⁊ alterā. Mat.
v. ⁊ Luc. vj. xxiij. q. iij. §. j. vbi Chryſ. Nā ⁊ medici quū cal/
ce feriunt̄ ab inſanis: tūc maxime miſerentur eis: ⁊ accin/
gunt ſe ad eorū remedia. Tu quoq̄ ſimilē habeas conie/
cturā erga pſequētes. Ipſi namq̄ ſunt qui precipue infir
mant̄. nec prius deſiſtamus/q̄ totam amaritudinē euo/
muerint. tunc vberes gratias agent tibi: ⁊ ipſe deus te co/
ronabit. q̄ fratrem tuum a peſſima egritudine liberaſti.
Itē ibi Baſiliꝰ. Fere autē cuncti contra hoc mandatū ꝓ/
cedimus/⁊ precipue potentes ſeu principes: non ſolum ſi
paſſi fuerint cōtumelias: ſed ⁊ ſi preſtita eis nō ſit reuerē/
tia/aduerſarios reputantes quicunq̄ eos minꝰ reueriti
fuerint q̄ ſe reputauerint dignos. Eſt autē magna infa/
mia principis eſſe promptū ad vindictam. Nam qualiter
alios docebit nil mali pro malo rependere: qui nocenti re
tribuere ſatagit: Itē ſup verbo pre. Jo. xviij. dedit alapā
ieſu. Aug. Quid iſta reſponſione veriꝰ/manſuetiꝰ/iuſtius
qui em̄ accepit alapā: nōne vellet eum qui ꝑcuſſit aut ce/
leſti igne cōſumi: aut terra dehiſcēte ſorberi: aut correptū
demonio volutari: aut etiā alia huiuſmodi qualibet pena
vel etiā grauiore puniri: Quid horū per potentiā iubere
non potuiſſet per quē factus eſt mūdus. Jo. j. niſi nos pa
tientiam docere maluiſſet qua vincit̄ mundus: Hic diceret
aliquis. Cur nō fecit qḋ ipſe precepit. ꝑcutienti enim non
ſic reſpondere/ſed maxillam aliam debuit preparare. ſed
non ſolū alterā maxillam: ſed totū corpꝰ figendū ꝓpara/
uit in ligno. Hic potius demōſtrauit illa precepto patien
tie non oſtentatione corporis ſed cordis ꝓparatione faci
enda. Fieri enim pōt vt alterā maxillam homo viſibiliter
prebeat iratus. quanto ergo melius rn̄det vera placatus
tanto ad perferenda grauiora tranq̄llo aio fit magis pa
ratꝰ. ad hoc. xxiij. q. j. §. his ita. et. c. paratꝰ. vnde ⁊ in li. col
lationū Jo. caſſi. in collatione de amicitia Joſeph ſic ait ⁊
exponit hoc verbū. Siq̄s te percuſſerit in dextra maxilla
tua. prebe illi alterā. ſubaudit̄ ſine dubio dexterā ſcꝫ inte/
rioris hominis. i. ſi exterior dextera tua impetū ferientis
exceperit: interior quoq̄ homo per humilitatis aſſenſum
dexterā ſuā prebeat ad verberandum. vt ſic non ſolū nos/
metipſos alienos ab iracundie perturbatione ſeruemus
ſed illos qui ſuo cōmoti ſunt vitio ſuccūbentes eorū iniu
rijs ad placiditatē expleta cedis ſatietate cogamꝰ. Item
ſuper pre. verbo Jo. xix. Dabāt ei alapas. Chryſ. Totaūt
⁊ talibus factis ipſe ſtabant ſimiles. tu vero audiens hec
in mente habe cōtinue. ⁊ regem orbis terrarū ⁊ angelorꝫ
dn̄m videns cōtumeliā patientem ⁊ oia ferentem ſilētio
imitare. Itē ibi Aug. Sic em̄ implebant̄ que de ſe dixerat
chriſtus. ſic martyres informabantur ad oia que pſecuto/
ribus libuiſſet facere perferenda. ſic regnū quod de hoc
mundo nō erat Jo. xviij. ſuperbū mundum nō atrocitate
pugnandi/ſed patiendi humilitate vincebat. ❡ Petenti
bus ſermonē fratribus ait Antoniꝰ. ſi te percuſſerit aliq̄s
in maxilla ⁊c. At illi hoc ſe nō poſſe facere dixerunt. quibꝰ
ipſe. ſi prebere alterā non poteſtis: vel in illa vna/vt iterū
ſi voluerit feriat/ſuſtinere. Sed quū hoc ſe nō poſſe face/
re teſtarentur. dicit eis. ſi ergo nec hoc poteſtis: ne redda/
tis quod accipitis. q̄ ⁊ dixerūt nec hoc poſſumus. Tūc An
tonius ait diſcipulo. Fac eis eſcas: q: nimis infirmi ſunt.
ſi em̄ nō poteſtis portare. quid a me requiritis. neceſſaria
eſt vobis oratio per quā infirmitas veſtra ſanet̄. Sequit̄
Saturabit̄ opprobrijs auide ſuſcipiet vſq̄ qḋ eſt ad com
pletionem opprobrij. Pſalm̄. cxv. Calicem ſalu. ac. ⁊ ite
rum: Opprobria exprobrātiū tibi ceciderūt ſup me. ⁊ iterꝫ
Opprobriū factꝰ ſum multis ⁊c. ❡ Saturabitur. non di
cit ſuſtinebit opprobria. ſed ſaturabit̄. Facile eſt vnū ⁊ al
terū ſuſtinere. ſed vt faciliꝰ miſericordiā iudicis moueat
multitudinē opprobriorū auide ſuſcepiſſe declarat. q: ab
auiditate ſurgit ſatietas. vnde ⁊ Dauid ſemei opprobria
⁊ cōuitia patienter tolerat dicens. q: dominꝰ iuſſit illi vt
maledicat mihi ſi quomodo videat hūilitatē meā ⁊ retri
buit mihi bona ꝓ maledicto. ij. Reg. xv. ❡ Caph. Quia
non repellet in ſempiternū dn̄s. etſi ad horā non repellit
ſi reuertatur. ſic eccl'ia nulli claudit gremiū redeūti. xxiij.
q. iiij. duo iſta. C. de ſum. tri. inter claras. quod qualiter in
telligatur declarat̄ ex de here. ſuper eod. li. vj. ❡ Quia ſi
abiecit. a facie pctōris. Et miſerebitur. pſ̄. cij. Non in per/
petuū iraſcetur ⁊c. Et iterū. Non obliuiſcet̄ miſereri deus
ſm multitudinem miſericordiarum ſuarꝫ. pſ̄. l. que a ſecu/
lo ſunt. Et iterū. ſm multitudinē miſerationum tuarꝫ ⁊c.
de hoc ſupra in iſto. c. ſup litera Heth dixi. ❡ Non enim
humiliauit ex corde ſuo. non vult ſaturari penis noſtris.
vnde Aug. Non concupiſcit deꝰ penā reorum tanq̄ ſatu
rari deſiderans vltione: ſed qḋ iuſtū eſt cum tranquillita
te diſcernit ⁊ recta volūtate diſponit. Ut etiam mali ſint
inordinati. ⁊ abiecit penitus filios hominū. q: non vult
mortē peccatoris. Ezechi. xviij. xxiij. q. ij. admonere. iij. q.
ij. admonere. iij. q. iiij. hi qui. ❡ Lamech. Ut cōtereret. cru
deliter. ſub pedibꝰ ſuis. pſ̄. viij. Omnia ſubiecisti ſub pe/
dibus eius. Omnes vinctos terre. terrenis cōpedibus.
Verba ſtulti ſunt. q̄ propheta accipit. quaſi diceret. Non
contereret reuertentes: quia magis vult ſaluare q̄ damna
re. Ut declinaret iudiciū viri. qui eſt iudex viuorū ⁊ mor/
tuorum. Actu. x. ex de ſum. tri. c. j. §. hec ſancta. qui reddet
vnicuiq̄ iuxta opera ſua. Mat. xvj. pſ̄. lxj. Ro. ij. Apoca.
xix. ⁊ xxij. ex de ſum. tri. c. j. §. hec ſancta. In cōſpectu vultꝰ
altiſſimi. ⁊ ſi nō in conſpectu hominum. irriſorie. q: dicit

dauid pš.cxlij. Non intres in iudiciũ cũ ſeruo tuo:q: non iuſtificabitur in cõſpectu tuo oĩs viuẽs. Ut pruerteret ho minẽ in iudicio ſuo. preſenti vel futuro. dñs qui oĩa iuſte agit. Dñs ignorauit.q.d.q̃ ſtultus q̃ audax eſt hoc dicens q: oculus eius oĩa conſpicit. Eccli.xxiij.xviij.q.ij.pernicio ſam. Hiere.xxiij. Si occultabit vir in abſconditis :et ego non videbo eũ.pš.xciij. Qui finxit oculũ non conſiderat. ¶ Mem. Quis eſt iſte:tam amẽs.quũ ſit puluis et cinis Qui dixit vt fieret aliq̃d dño non iubẽte:quo iuſte diſpo/ nente oĩa fiunt volũtate vel permiſſione.xxvj.q.v.nec mi/ rum.xxiij.q.j.quid culpatur. Ex dñi miſericordia patrant bona.⁊ ex dei iuſto iudicio fiũt mala.xxiij.q.v.§.hinc etiã ¶ Ex ore altiſſimi.q.d.ſtultus Uel peccator. ſine diſpo/ ſitione dei fluctuãt oĩa mortalia. Non egredientur bona vel mala.q.d.infidelis. Omnia a caſu vel a fortuna abſq̃ dei diſpenſatione veniũt. Apud veros chriſticolas nec eſt geneſis/nec caſus/nec fortuna/nec neceſſitas/nec fatum xxvj.q.vij.non obſerueris.de pe.di.ij.ſi em̃.℟.⁊ paulo poſt ſed dei prouidẽtia ⁊ iuſta permiſſio.vt in gloſ.proxime po ſita ſicut dicebat pater ſancti Clemẽtis oĩa fieri a geneſi. id eſt a natiuitate. Unde ⁊ genethliaci dicunt:ppter na/ talitiorũ cõſiderationes dierũ. Geneſes em̃ hoim p.xij.ſi/ gna deſcribunt.xxvj.q.iiij.igitur.℟.genethliaci. ¶ Quid murmurauit homo:cõtra deũ. Gen.xvj. Nec contra nos eſt murmur veſtrum:ſed cõtra dñm. Et Numeri.xiiij.ibi: Uſquequo multitudo hec peſſima murmurat cõtra me: xc.di.alienus.j.ad Cor.x.ibi. Neq̃ murmuraueritis. Sa/ pientie.j. Tumultus murmurantiũ nõ abſcõdetur. cuſto dite ergo vos a murmuratione q̃ nihil prodeſt. Ex octa/ ua ſynodo. Alien⁹ ſit a fratrũ vnitate:q̃ murmurat ⁊ op⁹ eius.i.oratio vel oblatio ſm gloſ.abijciatur q̃ murmurãs extiterit.xc.di.alienus.de hoc etiã.vij.q.vij.§.item obijcit. Uiuens vir pro pctis defendendis/vel deo imputãdis.ſic ut dixit Adam Gen.iij. Mulier quam dediſti mihi ſociã dedit mihi de ligno:⁊ comedi.ſuis.ex ſe/ex libero arbitrio xxiij.q.iiij.vaſis ire.de pe.di.ij.ſi em̃.vltra q̃tuor colum.℟. ⁊ paulopoſt. Hinc Paul⁹ ait ad Ro.ix. O homo:tu quis es qui reſpondeas deo: ⁊c.q.d. Quid dicturus es homo pro peccatis tuis quũ omne os obturatur.pš.cvj.g. Oĩs iniquitas oppilabit os ſuum. Unde vigilãter vir ait pro peccatis ſuis. Uir ſeruꝫ indicat.xxxij.q.vij.§.ſed illud. hõ cõem naturã.xxiij.q.iiij.duo. Aliud eſt ex natura.aliud ex gratia:vt neq̃ homo/qui ex propagine prime nature cor rupte.de con.di.iiij.non ex quo.quã nutrit/flagellat.neq̃ vir/qui gratia diſcernit.i.qui a virtute nominat. vt pre. §.ſed illud.habeat cõtra figulũ quid querat. Unde Job ait.j.c.tribulationibus preſſus.ſit nomen domini benedi ctum. ¶ Nun. Scrutemur.diligenter a propria perſona Uias actiones.ſcito teipſum ⁊ queram⁹ diligenter. Et re uertamur penitendo. Ad dñm.a quo receſſeram⁹ per pec catum. Hiere.xxx. Reuertetur Jacob ⁊ requieſcet. Cãti. vj. Reuertere ſunamitis. ¶ Tria facere debem⁹. Scruta ri opera noſtra. Querere quid facti ſum⁹.quid fuim⁹.q̃d eſſe debem⁹. Et reuerti ad dñm patrem. a quo diſceſſim⁹ peccantes. Magnũ eſt vnicuiq̃ ſeipſum cognoſcere. Un Moyſes. Attende tibi ne fiat verbum abſcõditũ in cor/ de. Attende tibi.nõ diuitijs/non poſſeſſionibus/nõ virib⁹ ſed animo ⁊ menti:vnde facta ⁊ cõſilia ⁊ cogitationes ve niunt. Canti.j. Si ignoras te inquit o pulchra ⁊c.ij. ad Cor.xiiij. Uoſmetipſos tentate ſi eſtis in fide.ipſi vos p/ bate. Itẽ.ij. Jo.canonica.c.vnico. Uidete voſmetipſos ne perdatis q̃ operati eſtis:ſed vt mercedẽ plenã accipiatis In vitis patrũ legit q̃ quidã frater dixit cuidã ſeni: Quẽ admodum dicunt quidã/q: viſiones videmus angelorũ reſpondet. Beat⁹ eſt qui peccatum ſuũ ſemper attendit/⁊ videt.cognitio ſui precedit dei cognitionẽ.q: qui ſe nõ co gnoſcit: nec deũ. ¶ L Leuem⁹. a limo terre. Corda no ſtra.integritatẽ fidei. Cũ manib⁹.operib⁹. Ad dñm in ce/ los.pš.xxiiij. Ad te domine leuaui animã meam ⁊c. Et ite rum.pš.cxxij. Ad te leuaui oculos meos ⁊c. Hiere.iij. Le/ ua oculos tuos in directũ:et vide vbi nunc proſtrata ſis. Leuauerunt vocẽ leproſi. Luc.xvij. Leuandũ caput. Luce. xxj. ¶ Nos inique egimus.quaſi culpa noſtra eſt:nõ tua. egim⁹ cõtra proximũ. Et ad iracundiã prouocauim⁹ deũ quod peius eſt. Idcirco inexorabilis es pro tantis pctis Sed ſi plura eſſent ⁊ innumerabilia: exorabilis eſt.vt in Manaſſe.ij. Parali. vlt. Uide ſupra in iſta.ij.parte.in.iij. ar.in ſi.in.§.hec autẽ. Sed hoc dicit vt aggrauemus pec/ cata noſtra.⁊ quia magni peccatores non confidunt ora/ re. Nam multiplicatũ peccatũ fiduciã tollit orandi. Sed quiſq̃ ſe cogat cũ gratia orare.q: deus audit orationem humiliũ ⁊ non ſpreuit precem eorũ.pš.cj. Leuemus ergo corda noſtra cũ operibus ad deum.q: deum ad iracundiã prouocauimus. quia preterea abundant.preſentia pec/ cata non ceſſant. Aliter em̃ inexorabilis eſt. non q̃ venie claudatur ianua.niſi noſtra claudat malitia. ¶ Samech Operuiſti in furore. Percuſſiſti plaga diſperſionis. Oc/ cidiſti.ſpiritualẽ intelligentiã abſtuliſti. Nec peperciſti.oĩ bus bonis ſpoliari tẽporaliter ſepe ⁊ ſpũaliter permiſiſti Plangit ſe eccleſia pro mẽbris/peccatorum caligine ope riri.⁊ percuſſam iudicio dei precẽte vulnere prauitatis. Nubes delictorũ oppoſita plangitur:q̃ magis cõtra nos orare q̃ deum exorare creditur. Unde Gen.iiij. Uox ſan/ guinis fratris tui ⁊c.⁊ Heb.xj. Melius loquentẽ q̃ Abel Nam cogitatio terrena ⁊ delictorum immanitas facit ne oratio noſtra poſſit ad deũ tranſire.nec ipſe orantib⁹ par/ cere:quia clamor terrenus opponitur. ¶ L Oppoſuiſti nubẽ.peccatorũ/que contra nos clamat tibi ne tranſeat ad te oratio noſtra.j. Jo.iij. Si cor nr̃m non reprehẽderit nos:fiduciam habemus ad deũ vt quicquid petierimus accipiemus ab eo. Eſa.lix. Iniquitates noſtre diuiſerunt inter nos ⁊ deum noſtrum. Non edificantur bona niſi de/ ſtruantur mala. Hiere.j. Ut euellas ⁊ diſſipes ⁊c.edifices ⁊ plantes ⁊c.⁊ ex̃ de ma.⁊ obe.ſolite.§.potuiſſes:non em̃ edificant bona niſi deſtruantur mala vt dictũ eſt.xxxij.q. j.cũ renuntiatur. ¶ Eſt autem nubes leuis ſupra quã aſ/ cendit dñs. de qua Eſa.xix.in prin. Ecce dñs aſcendet ſup nubem leuẽ.i.aſſumet carnẽ a grauedine peccati immunẽ ⁊ ingredietur egyptũ.i.hũc mundũ/viſibiliter apparẽdo ¶ Eſt nubes lucida in figura ſpũſſancti. Mat.xvij. Eſt nebula obſcura ⁊ denſa:q̃ denſitatẽ peccatorũ ſignificat. de qua hic de oratione.š.c.c.ſup litera Gymel dixi. ¶ Sa mech. Eradicationẽ.de terra viuentiũ. Et abiectionẽ in/ dignationem contra indignos. Poſuiſti me.chriſtũ. In medio populorũ.in manifeſto.vox chriſti eſt. Jo.ix. In iu/ dicium ego in hunc mundũ veni:vt qui non vident vide ant:⁊ qui vidẽt ceci fiant.vbi Aug.i.qui ſe non videre cõ/ fitentur:⁊ medicũ querunt:videant:⁊ qui putant ſe vide re ⁊ medicũ non querunt:in ſua cecitate permaneant.ſi/ mile qđ dicit Symeon Luc.ij. Ecce poſitus eſt hic in ruinã ⁊ in reſurrectionẽ multorum ⁊c.vbi Orige. Qui ſimplici ter poteſt exponere ⁊ dicere in ruinã eũ veniſſe infideliũ ⁊ in reſurrectionẽ credentium. Amb. Ut ſcꝫ iuſtorum ini/ quorumq̃ merita diſcernat:⁊ pro noſtrorum qualitate fa ctorum iudex verus et iuſtus aut ſupplicia decernat aut premia,ad hec di.iij.oĩs autem lex. ¶ M Ayn. oculus meus afflictus eſt. Ideo dicit ocul⁹ ſingulariter/nõ oculi vt cum deo vnis t. Canti.iiij. Uulneraſti cor meum in vno oculorum tuorũ. Oculus dexter charitas eſt.oculus ſini/ ſter cupiditas.chriſtus in vno oculo videt. Alij ſunt oculi carnis:qui aperiunt ad malũ.alij mentis: qui tranſeunt in vnũ vt ſit vna mens cum deo. Eccleſia etiã duos habet Oculi ecclesie.
oculos. Moralẽ ⁊ Myſticũ.myſticus.acutior. Moralis dulcior. Hꝫ etiã eccl'ia oculos p q̃s videt.ſcꝫ platos.de q̃b⁹ Cañ.j.ibi. Oculi tui colũbaꝝ.⁊.v.ibi. Oculi tui ſicut colũ be.ſic intelligit Gratian⁹.xxxvj.di.§.ecce.i ſi.facit.xciij.di. diacon i.j.⁊.ij. ⁊ ex̃ de of.arch.ad hec. Sed iſti oculi hodie obſcurati ſunt:⁊ iõ nõ vidẽt:ſicut pdixerat pš.lxviij. Ob/ ſcurentur oculi eorum ne videant.xxxvij.diſtin.§.vt itaq̃. ¶ Nec tacuit. Lachryme apud deum pondera vocis hñt

de quibus Eccſi.xxxv.dicitur. A maxilla vſq ad celũ aſcẽ
dunt. Eſa.xxxiij. Adipe victimarũ tuarum non inebriaſti
me. de his.ꝫ.c.ij.ſupra lrãm ſade.in thre.late dixi. Eo ꝙ nõ
eſſet requies.ſcilicet vera quia deũ amiſit q̃ ſabbato car/
nali requieuit. Hiere.xlviij. Requieuit moab in fecibus
ſuis. ¶ Ayn. Donec reſpiceret. Qui perſeuerauerit vſq
in finẽ hic ſaluus erit. Mat.x.ꝛ.xxiiij.de pe.di.ij.ꝫ.eviden
ter.ꝟ.item illud.vbi Chryſ. Om̃ enim conſueuerũt mul/
ti in principijs eſſe vehementes:poſtea vero diſſolui:pro/
pter hoc ait/quoniã finem regro.q̃ enim vtilitas eſt femi/
num in principio quidẽ floreſcentium/poſtmodũ vero ta
beſcentiũ? Item Hiero. Non em̃ cepiſſe/ſed perfeciſſe vir
tutis eſt.ad hoc de pe.di.ij.non reuertebant.ꝛ.ꝫ.euidẽter
ꝟ.item illud euangelij.cum.c.ſe. Et videret domin⁹ oculo
miſericordie.ſic vidit viduam et miſericordia motus eſt.
Luc.vij. De celis.de altitudine bonitatꝭ ſue. ¶ Ayn. Ocu
lus meus.ſingulariter.quia ad diuina rẽdit:depredatus
eſt animã meam.omnia extrahendo in deum. In cunctis
filiabus.cogitationib⁹ eterne vite. Urbis mee afflictio/
nis delictorum. Oculus animã depredatur:quando oĩs
doloris affectus effundit. Et ardor animi in animas liq̃/
tur:quãdo quicq̃d eſt in anima/ſicut de fonte riuus fluit
vnde pſ.cxviij. Defecit anima mea in ſalu.tu.ꝛ defecerũt
oculi mei ad te. Anima enim depredationẽ patit ab ocu/
lo:vt ſuo creatori hereat:de ſe diffiſa:in illo confiſa. Defi/
cit vt in ſpiritũ tranſeat: et fit vnus ſpiritus cum deo. Jõ
dicitur ſingulariter oculus:nõ oculi.vt cum deo vniatur.
Unde oculus chriſti amore replerus animã depredatus
in cunctis filiabus vrbis mee.per ſingulas delictorũ affe
ctiones vel afflictiones ꝛ eterne vite cogitatiões. Debet
enim quiſq peccator fonte lachrymarum rebaptizari qui
nutritur oculo ſancte cõuerſationis vel cõtemplationis
Iſto ſe fonte ſpiritualiter baptizabat Judith in valle Be
thulie. Judith.xij. Greg. Quia poſt baptiſma inquinaui
mus vitam:baptizem⁹ lachrymis cõſcientiam. De iſto ba
ptiſmo lachrymarũ de pe.di.iij.baptizant.ꝛ Eccſi.xxxiiij.
in fi.ibi.qui baptizatur a mortuo. Eſt ꝛ intellectus magis
adherens litere:ꝙ oculus impudicus animam depreda/
tur in aſpectu mulierũ.vnde Mat.v. Omnis qui viderit
mulierẽ ad concupiſcẽdũ eam:iam mechatus eſt eam in
corde ſuo.xxxij.q.v.qui viderit.vbi Hiero. Inter paſſionẽ
ꝛ propaſſionem hoc intereſt:ꝙ paſſio reputatur pro vitio
propaſſio licet vitij culpam habeat:nõ tamen adhuc cri/
men. Ergo qui viderit mulierẽ:ꝛ anima eius fuerit titil/
lata:hic propaſſione percuſſus eſt. Si ergo cõſenſerit:de
propaſſione tranſiuit ad paſſionẽ.ꝛ huic voluntas pecca
ti non deeſt:ſed occaſio. Quicũq igitur viderit ad concu
piſcendum.i.ſic aſpexerit vt cõcupiſcat ꝛ facere diſponat
iſte recte mechatur in corde. Item ibi. Aug. Tria ſunt qui
bus impletur peccatum.ſcilicet ſuggeſtio que poſt memo
riam fit.ſiue ꝑ corporis ſenſus.qꝺ ſi frui delectauerit.dele
ctatio illicita refrenanda eſt.ſi autẽ conſenſio facta fuerit
plenum peccatũ erit. ¶ Duplex eſt conſenſus ſm̃ Tho.
Unus eſt circa delectationẽ.ꝛ hoc mortale. Alius eſt cir/
ca actũ.ꝛ hoc graui⁹. Unde Leuit.xvij. Hõ qlibet de do/
mo iſrael et de aduenis q̃ peregrinãtur inter vos ſi come
derit ſanguinẽ:obfirmabo faciẽ meã cõtra aiam illius:ꝛ
diſperdam eam de populo ſuo:quia anima carnis in ſan/
guine eſt. Satis ſurdus eſt qui ad tonitruũ tante cõmina
tionis non timet. Sanguis eſt noxia delectatio.quã ſicut
canis impudẽtiſſimus lãbit/qui ad delectandũ peccata
preterita recolit.de hoc legit ꝛ not.xxxij.q.vij.non ſolũ.in
gloſ.ſc3 vt delectet. Adde hic qꝺ ſcripſi.ſ.in iſta.ij.parte in
ar.liij.ꝫ.ſeptim⁹.in prin.ꝛ iar.lxxiij.ꝫ. Nũc de immũditia.ꝟ.
ſuper verbo autẽ.ꝛ verſiculo ſe. Leui.xvij.ꝓhibet ſanguis
comedi.ꝛ aĩa in ſanguine eſt. Nam ſicut caro per ſangui/
nem viuit:ita fomes praui operis in delectatione cõſiſtit.
Funde ſanguinẽ:ꝛ caro morietur. Tolle delectationem ꝛ
nõ erit qui praua operetur. Unde nõ vitulum/ſed caput
vituli/populus dicitur adoraſſe.ꝛ licet hoc non dicatur.

Exodi.xxxij.h̃ t̃n dicunt doctores.vnde Eccſi.xvij. Nimis
odito execrationẽ.i.peccatum opus execrabile.ita vt nec
videre nec audire nec loqui nec cogitare velis de illo:niſi
ad deteſtandũ ꝛ dolẽdum de illo. Sicut Ezechias q̃ dice/
bat. Eſa.xxxviij. Recogitabo tibi omnes annos meos in
amaritudine anime mee. Facit quod legit.ꝛ no.lxxxj.diſ.
valet.in gloſ.memorie. ¶ Uerũtamen delectatio ante cõ
ſuetudinem vel nulla eſt vel tenuis.cui cõſentire peccatũ
eſt. Si autẽ ꝛ in factum proceſſerit videtur ſatiari ꝛ extin
gui cupiditas.ſed poſtea quũ ſuggeſtio repetitur:maior
attendit delectatio:que adhuc minor eſt ꝙ illa que in con
ſuetudinẽ vertitur.quã vincere difficile eſt. Greg.xxi.mo/
ra. Quiſquis vero incaute exterius reſpicit/in delectatio
nem peccati cadet.atq obligatus deſiderijs incipit velle
qꝺ noluit. Namq caro deorſum trahit:ꝛ ſemel forme cor
de per oculos alligata/vix ſoluitur. Prouidendum ergo
nobis eſt. Quia intueri non debet:quod nõ licet cõcupiſ/
ci. Ut em̃ munda mens in cogitatione ſeruetur:a laſciuia
voluptatis ſue deprimendi ſunt oculi.quaſi quidã rapto
res ad culpã. Chryſ.in homi. Si ergo cõtinue velis ocu/
los pulchris faciebus infigurare:ꝛ ſi bis vel ter fortaſſis
poſſis continere:nõ tamen ſemper.non em̃ es extra hũa/
nam naturam. Qui autẽ flãmam ſemel accendit:etiã viſa
muliere/abſente format apꝺ ſe imagines turpiũ actionũ:
a quibus multotiens procedit ad opus. Et ſi aliq̃ ſe ornã
do/oculos hominũ ad ſe attraxerit: etiam ſi nulli plagã
intulerit:penã patietur extremam. Uenenũ enim fecit et
porrexerit:etſi nullus qui bibat inuent⁹ eſt. Nõ aũt viris di
cit hoc ꝛ ad feminas loquit.capiti em̃ loquens ꝛ corpori
perſuadet. ¶ Itẽ Paſcaſius. Non dixit ſimpliciter qui vi
derit.ſed addidit:ad cõcupiſcendũ eam. Nec dicit mecha
tus eſt in oculo:ſed in corde.q.d.conſenſit in delectatione
videndi.ꝛ ibi eſt mechia.vt pre.c.q̃ viderit.ꝛ.c.nec ſolo.q̄
adulteriũ cõmittitur voluntate cũ cõſenſu delectationis
vt pre.c.ꝛ.c.ſicut enim.cũ.c.ſe.et.xxxij.q.v.non mechabe/
ris.ꝛ.q.vij.nõ ſolũ. Job.xxxi.in prin. Pepigi fedus cũ ocu
lis meis:vt nec cogitarẽ quidẽ de virgine.vnde Augu.in
pre.c.nec ſolo. Oculus impudic⁹/impudici cordis eſt nũ/
tius. Un̄ narrat in.li.de vita cõtemplatiua Iſaac.ꝙ quiſ/
dam pater ꝓbatiſſim⁹ noluit videre quẽdam aliũ anacho
ritam imberbẽ iuuenẽ.dicẽs ſocio ſuo qui dixerat ei. Nũ/
quid tu pater times? Non timeo.ſed occaſionẽ timẽdi no
lo mihi inducere. ¶ Phe. Aperuerũt.ſanguis ei⁹ ſuper
nos ꝛ ſup filios noſtros. Mat.xxvij.vbi Hiero. Perſeue/
rat vſq in preſentẽ diem hec imprecatio ſuper iudeos.et
ſanguis eorũ non aufertur ab eis. Aperuerũt.vox ꝓphe/
te.ſup nos deuorãdos. Os ſuũ.omnes inimici.demones
perſecutores etiã chriſti ꝛ eccleſie. ¶ N Phe. Formido
cordis. Et laque⁹.pedib⁹ inſipientiũ. Sap.xiiij. Facta eſt
nobis.que debuit iuuare. Uaticinatio.ꝓphetarũ.quã ti/
mebat ne impleretur in chriſto.vñ paſſio ꝛ cõtritio ꝛ hu/
militas chriſti infidelib⁹ fuit ruina.vnde Joã.xv. Si non
veniſſem/ꝛ locutus eis nõ fuiſſem:pctm̃ non haberẽt.nũc
autẽ excuſationẽ non habent de peccato. Et cõtritio.i.de/
ſtructio ꝛ ruina. Alia vero eſt cõtritio ꝓphetarum et ſer/
uorum dei deuotione diuine inſpirationis. Deus em̃ cor
contritũ non deſpicit.pſ.l.de pe.di.j.cõuertimini. Alia co/
rum q̃ pro peccatis afflicti ſpũ vexant erroris.de quibus
hic loquit. Quia em̃ vaticiniũ ꝛ contritionẽ ꝓphetarum
pro iudeis gementiũ ſpreuerunt:ideo vaticinium eis la/
queus ꝛ cõtritio fuit.qꝺ in paſſione dñi accidiſſe nulli du
biũ eſt. Sic ꝛ hodie in eccſa.q̄ ꝑdicatorũ multi ꝛ videntes
multa ꝑdicunt de futura ꝛ quaſi intolerabili tribulatiõe
eccleſie.ꝛ cõiter maxime a ꝑlatis eccſie non curatur.ꝛ ab
iſta veritate auditum auertunt:ꝛ ad fabulas cõuertunt.
xxvi.q.v.nec mirum.ſed in cãticum ꝛ deriſum ꝛ fabulam
talia vba ducunt. Ezechie.xxxiij. Idcirco h̃ vaticinatio in
laqueũ erit eis ꝛ cõtritio ꝛ ruina. ¶ Phe. Diuiſiones.plã
git eccleſia ſuper contritionẽ ꝛ ruinã filiorum ſuorũ. Diui
ſiones aquarum. Paſcaſius. He diuiſiones aquarũ pctã

abluūt.deliciarū areolas infundūt. vt fluāt oia aromata
virtutū.Cañ.iiij. Has diuiſiones aquarū cū impetu de/
ducit eccl'ia de libano. Libanus interpretaꝝ candidatio.
pctā abluēdo.Diuiſiones aūt aquarū deducit:qui ſingu/
la crimina abluendo profundit:vel,amoris vulnera linit.
vnde Cañ.iiij. vulnerata charitate ego ſum. Deducebat
illa diuiſiones aquarū: que pedes dñi lachrymis irriga/
uit.Lu.vij.⁊ Dauid pſ.xciij. ſm multitudinem doloꝝ ſuo/
rum.Et Petrus fleuit amare.de pe.di.j. petrus. ⁊ Dauid
pſ.vj. Lauabo p ſingulas noctes lec. me.la.me.ſtra.meū
rigabo.Et iterū pſ.cxviij.Exitus aquarū dedux.ocu.mei
q: nō cuſ.legem tuā.Flent eñ ſancti magis culpā ꝙ erū/
nam.Flet Hiere.nō tam cōtritionem preſentis vite in ec/
cleſia/ꝙ penā eternā ſupplicij.q: videt in eccl'ia plurimo/
rum impenitentiā.Oēs ſancti flent ⁊ diuiſiones aquarū
deducunt:vt vberiorem accipiant fructū.De iſtis lachry/
mis ſuperius in the.ij.c.ſuper litera Sade.ſuper verbo/
deduc quaſi torrentem.⁊ iunge qđ ſcripſi.ſ.e.ca.j.in prin.
ver.cōſtat.in litera Aleph.in textu.Quō ſedet.plene dixi.
Deduxerūt oculi mei. In ꝯtritione ſpūali.captiuitate Fi/
lie.eccleſie.Populi mei. eſt eñ eccleſia mater ⁊ filia.vt.ſ.
in thre.dixi.ij.c.ſup lr̄a Caph.in vbo filie ppl'i mei. ❡ Sa
de.Uenatione.deceptiōe.Ceperūt me.vox chriſti.Quaſi
auem inimici mei.iudei.Gratis.ſine cauſa.quaſi venātes
auem cū gladijs ⁊ fuſtib⁹ chriſtū apprehenderūt.Lu.xxij.
Iob.v.homo/ſcz chriſtus/naſciꝝ ad laborem/ſcilꝫ in paſ/
ſione.⁊ auis ad volandū/ſcz in aſcenſione.Sic ⁊ tota die
inimici demones qui nos oderunt gratis capiunt in ſuis
tentationibus membra eccleſie/ſicut aucupes auem.
❡ Sade.Lapſa eſt.vox chriſti.In lacū vita mea. in torcu
lari paſſionis. Unde torcular calcaui ſolus. Eſa.lxiij. Et
poſuerūt lapidem.qui aduolutus eſt ad oſtiū monumen
Sepul/crū dñi. ti.Mar.xv.ibi Beda.Dicitur ꝙ monumentū dñi domus
rotunda fuit ex ſubiacente rupe excisa/tante altitudinis
vt homo rectus medius exiſtens vix extenta manu culmē
poſſit attingere.⁊ habet introitū ab oriente:cui lapis ma
gnus aduolutus atꝗ impoſitus eſt. In eius parte aqui/
lonari ipſum ſepulcrum.i.locus dominici corporis de ea/
dem petra factū eſt/ſeptem pedes habens longitudinis:
trium palmoꝝ menſura a pauimēto altius eminens. qui
ſcz locus nō deſup/ſed a latere meridiano per totum pa/
tet:vnde corpus inferebaꝝ.Color aūt monumēti ⁊ locus
albo ⁊ rubro colore diciꝝ eſſe pmiſtus.❡ Secundū myſti
cum intellectū domus rotunda diuinitatem chriſti deſi/
gnat ſeu ſignificat.q̄ caret principio ⁊ fine. ⁊ qui eſt prin/
cipium ⁊ finis.Apo.j.Figura eñ circularis eternitatē de/
ſignat.xij.q.j.duo.xxiij.diſt.prohibere. Et q: perfectior eſt
alijs figuris:deſignat pfectionem corporis chriſti in inſtā
ti cōceptionis factā.Unde Greg. Nuntiāte angelo ⁊ ad/
ueniente ſpūſancto/mox verbū in vtero/mox intra vterū
verbū caro. Ideo diciꝝ Hiere.xxxj.Femina circūdabit vi/
rum.❡ Qđ erat exciſum de petra/deſignat q: caro chri/
ſti exciſa eſt de maſſa humani generis incorrupta/opera/
tione ſpūſancti.Lu.j.⁊ ideo diciꝝ Danie.ij.abſciſſus eſt la
pis de monte ſine manib⁹. Qꝛ homo nō poſſet attingere
culmen:q: humanus intellectus nō ſufficit incarnatiōis
myſteria indagare:q: nedū de diuina natiuitate ſed etiā
de humana dicit Eſa.liij.Generationem eius quis enar/
rabit? Introitū habebat ab oriente.i.a beata virgine: de
qua ortus eſt ſol iuſtitie chriſtus deus noſter.Eccl'ſ.j.ori/
tur ſol.⁊ ipſe oriens. Zach.vj.Ecce vir oriens nomen ei⁹.
In parte aquilonari erat locus dñici corporis: q: nunc in
populo gentili factus eſt locus dñi.xxxv. q.j.§. hac itaꝗ.
Septem pedes habet longitudinis:ppter opationē gra
tie ſeptiformis manentem in chriſto. Eſa.xj. Tribus pal/
mis eminebat a terra.ppter fidem trinitatis:que non de
terra/ſed de celo eſt:ſed celum ⁊ terrā implet.Hiere.xxiij.
Patet a parte meridiana:q: cor fideliū inhabitat ad reci
piendā gratiā ſpūſancti:que deſignaꝝ in hauſtro.Canti.
iiij.Surge ⁊ veni hauſter.chriſtus calidus charitate. Co
lor erat ex albo ⁊ rubro pmiſtus.q: ipſe dñs cādidus fuit
per munditiā.Ruber p charitatem ⁊ innocentiā. Cañ.v.
Dilectus meus candidus ⁊ rubicūdus. Sup me.ne reſur
gerem.reſpice textū.ſ.poſuerūt lapidem. ❡ Inundaue/
runt aque.ppl'i.Apoca.xvij.de con.diſt.j.cū omne.ex de ce
le.miſ.cū marthe.§.verum. Sup caput meū.q: caput ſuꝫ
eccleſie.ex de ſacra.vnc.c.vnico.§.ſed vbi ieſus.Dixi. Perū
in membris deſperantib⁹. vnde Michee.vij. Ne leteris
inimica mea.ſcz ſynagoga. Quia cecidi/ſcz per mortem.
Conſurgā.quū ſedero in tenebris:dñs lux mea eſt.q: diui
nitas cū corpore in ſepulcro ⁊ cū aīa in inferno.i.in limbo
Unde ⁊ qđ prime diciꝝ. Lapſa eſt in lacū vita mea. expo/
nitur.i.anima mea in limbū inferni.ſicut hydrus ſerpens
in vētre Crocodili. Diciꝝ ꝙ hydrus inuoluit ſe luto vt fa/
cilius labi poſſit ⁊ intrat p os Crocodili.⁊ mordet cor ei⁹
⁊ interficit eū. Ita chriſtus lutū noſtre carnis aſſumens
infernū momordit: ⁊ vires demonū eneruauit. iuxta il/
lud Oſee.xiij.O mors ero mors tua. ❡ Coph. Inuoca/
ui nomen tuū.vox chriſti ſm humanitatem ad patrem.et
vox eccleſie pro membris in lacu tribulationū.Dñe de la/
cu nouiſſimo.pſ.lxxix. de lacu miſerie ⁊ de luto fecis.Et
Daniel.vlti.Qui liberaſti Danielem de lacu leonū. De la/
cu corruptiōis nouiſſimo inferno.q.d. chriſtus ⁊ eccleſia
Quis in lacum lapſa ſit vita mea:ego tñ de nouiſſimo la
cu inuocaui. ſicut Ionas in ventre ceti. Ione.ij. Cui ſil'e
dicit Iob.ſi deſcendero in profundū inferni:inde me libe
rabis. Incarnatus chriſtus ad extrema montiū deſcende
rat terre vectibus cōcluſus.ſed fiducialiter ſciebat ꝙ libe
raret pater eius vitā de corruptione.qua preſſus nobiſcū
pro nobis dolens dicebat. Inuocaui nomen tuū ⁊c. Qui
in infirmitate carnis venit vſꝗ ad nouiſſima laci: ſed in/
uocando exauditus eſt pro ſua reuerentia.Hebre.v. Nos
quoꝗ corruptione ⁊ peccato cōcluſi/idem nobis adfutu
rum credim⁹:vt nos fiducialiter idem dicam⁹ ⁊ ſperem⁹.
Qui aūt ſic concluſi ſum⁹/aſpicere ⁊ circūſpicere nos de/
bemus:⁊ dicere deo. Aſpice ꝙ mortalitas ⁊ corruptio ad
nouiſſima laci nos pduxit. quō laqueis ſumus cōcluſi. et
noli infirmitatem ⁊ periculū diſſimulare. nam concludiꝝ
vnuſquiſꝗ innumeris laqueis.de quib⁹ pſ.cxxiij.laqueū
parauerunt.⁊ iterū.pſ.cxxiij. Laqueus cōtritus eſt.Hos
euadit ſola humilitas ſm Antonium. ❡ Uocem meā au
diſti.a pſona ſua quaſi humilis ⁊ ſuppliciter orat. Exau/
diſti.q: pater ſemp exaudit filium. Ioā.xj. Forma orandi
⁊ impetrandi proponitur nobis. Ne auertas aurem tuā
a ſingultu meo. Iaco.iiij. Miſeri eſtote ⁊ lugete. Et cla/
moribus cordis ⁊ mētis.Exo.xiiij. Quid clamas ad me?
ibi gloſ.deuotione taces.qui clamat ſine deuotione/ſilet.
cor requiritur non vox apud deum.xxxviij.diſt. ſedulo.de
con.diſt.v.nō mediocriter.❡ Appropinquaſti.ad te feci/
ſti appropinquare. In die.fiducie exauditionis.Quādo
inuocaui te.pſ.xxvj.Dñs illuminatio mea ⁊ ſalus mea quē
timebo? Dixiſti ne timeas.cōfortatio. Eſa.xl. Noli timere
ſerue meus Iacob.Gen.xv.in prin. Noli timere Abraam
ego ꝓtector tuus ſum ⁊c.Et in Ioāne. Io.xvj. Cōfidite:
ego vici mundum. De duplici timore.xxiij.q. vj.§. ex his.
❡ Res. Iudicaſti dñe.vox capitis ⁊ vox electoꝝ.i.corpo/
ris chriſti qui ſunt primatū benedictionis adepti. qđ de/
ſignat litera Res.que interpretaꝝ primat⁹.Cauſam.iuſti
tiam.pſ.xlij. Iudica me de⁹ ⁊ diſcerne cauſam meā ⁊c.Et
eſt vox iuſtoꝝ venūdata ſub pctō. His tribus verſib⁹ ele/
cti per caput qđ eſt chriſtus.ad Colo.j. ex de ſacra vnct.c.
vnico. patri commendantur: eiuſꝗ iudicio iuſtificati et
redempti offeruntur. et iniquitas et furor aduerſarioꝝ
⁊ cogitationes condemnantur. et mira capitis et corpo/
ris vnitas declaratur. ❡ Uidiſti domine. quem nihil la/
tet.xviij.q.vlti.pernicioſam. Iniquitatem illorum aduer/
ſariorum demonum.vox capitis cum corpore.Aduerſum
me. Iudica.qui omnia recte iudicas.pſ.cxviij. Et rectuꝫ
iudicium tuum.qđ ſuſtineo pro corpore myſtico/eccleſia.
Colo.j.xxiij.q.v.de liguribus.❡ Uidiſti.quia intellexiſti.

Oēm.abſq̧ meo.Furorem.abſq̧ ratiõe.xi.q.iij.illa.Pro⸗
phetat Jacob.Gen̄.xlix. In furore ſuo occiderūt virum.
ſcꝫ chriſtum iudei.Uniuerſas cogitationes eoꝝ.pſ.xciij.
Dn̄s ſcit cogitationes hoim ⁊c. Aduerſum me. innocen⸗
tem agnū.Joã.j. ❡ Syn.Audiſti opprobriū eoꝝ. In his
tribus verſibꝰ irreuocabilis maloꝝ inſania plãgitur. qui
oēm medicinã repellunt: quã quaſi ſuꝑ vulnus chriſtus
attulit.qui vinū ⁊ oleum in ſemiuiui vulnera relicti infu
dit:⁊ alligauit:⁊ ſtabulario qui curã illius haberet/cõmi
ſit.qui de Hieruſalem deſcendebat in hiericho.Lu.x.xlv.
diſt.diſciplina.Opprobriū.vt Demoniū habet. Joã.viij.
⁊ hmõi.Oēs cogitationes eoꝝ.vt/Quid cogitatis ma⸗
la in cordibꝰ veſtris:⁊c.Mat.ix. ❡ Labia. Labia doloſa
in corde ⁊ corde locuti ſunt.pſ.xi. Et meditationes eorū
aduerſum me tota die.aſſidue.vox chriſti ⁊ eccleſie,cõtra
ſchiſmaticos ⁊ hereticos ⁊ pſeudo chriſtianos.quibꝰ de⸗
tractoribus ⁊ eccl'ie ꝑſecutoribꝰ vtinã ꝑ malam vitã pre⸗
latoꝝ eccl'ie ꝑſequendi paleã eccleſie tanta occaſio nõ da
retur.Sed ipi qui eccleſiã regere videnť/vita peſſima to⸗
taliter chriſto cõtraria ⁊ ſepe peſtifera doctrina.q̄ de vita
carnali oritur.ſunt principales ꝑſecutores ⁊ ſancte eccl'ie
inimici. Heu heu dn̄e deus:q: ipſi ſunt in ꝑſecutione tua
primi:qui videnť in eccl'ia tua primatū diligere/⁊ regere
principatū.Bern̄.Quis em̄ in prelatū hodie euocať:qui
virtute aliqua polleat:nam etſi aliqui nõ vere ſapientes
ſed ſcioli ad prelationes accedant:ꝑpter malã vitam ta⸗
men eoꝝ eccleſiã implent erroribꝰ cum ſuis ſubtilitatibꝰ
carnalibus.Nam ſm̄ abbatem Neſteroth in ſua collatio⸗
ne de ſcientia ſpūali in li.collationū Jo.caſſi. Impoſſibi⸗
le eſt immundã animã quantalibet deſudauerit lectiõis
inſtantia adipiſci ſcientiã ſpūalem. Quum em̄ in chriſto
oēs theſauri ſapientie eſſe dicanť.Colo.ij.quõ is qui chri
ſtum inuenire cõtēpſit/aut inuentū ſacrilego ore blaſphe
mat/aut certe catholicã fidem immūdis operibꝰ polluit/
veram ſcientiã aſſecutus credēdus eſt:Quid em̄ prodeſt
quempiã ornamentū eloquioꝝ celeſtiū/⁊ illã precioſiſſi⸗
mã ſcripturarū ſpeciem cõſequi: ſi eam lutulentis operi⸗
bus vel ſenſibus inherendo quaſi immundiſſimã terram
ſubigendo cõfringat:❡ Seſſionem eoꝝ quaſi magiſtro⸗
rum.Mat.xxiij.Suꝑ cathe.Moy.ſedebant ⁊c.j.q.j.non
quales.Et reſurrectionem.exaltationem.Ego ſum pſal⸗
mus eoꝝ.i.confabulatio ⁊ deriſus ego ſum.pſ.lxviij. ⁊ in
me pſallebant q̄ bibebãt vinū.vox chriſti.❡ Thau.Red⸗
des eis vicem.pro fidelitate amplius expellenť a fide.ar.
xlvij.diſti.quantūlibet.Juxta opa manuū ſuarū.qui red⸗
des vnicuiq̧ iuxta opa ſua.ex de ſum.tri.c.j.Mat.xvj.pſ.
lxj.Ro.ij.Apoca.xix.⁊.xxi.Imprecatur propheta mala cõ
tra malos:vt territi conuertanť. Hoc primū deus iudeis
reddidit:qui corde obdurati ⁊ ꝑfidi excecati/a fide ⁊ ve⸗
ritate amplius ſunt expulſi.vt videntes nõ videant. Jo.
ix.Qui em̄ vitam ꝑmerūt mortem meruerūt.Dabis eis
ſcutum cordis.ne penetrenť iaculo predicationis.Labo⸗
rem tuū.paſſionem/crucem/mortem.pſ.ix.Tu ſolus la⸗
borem ⁊ dolorem cõſideras. Et iterū. Uide humilitatē
meã ⁊ laborēꝫ meū.Sed q: pauci ſunt qui hunc chriſti la⸗
borem cõſiderent/⁊ ſequanť:ait Eſa.xlix. In vanū labo⸗
raui ſine cauſa ⁊c.❡ Dabis ⁊c. Judei dum laborem paſ⸗
ſionis deriſerūt:eodēꝫ cor ſuū texerūt:nec predicationis
iaculis penetrari ꝑmiſerūt.Sic quoq̧ reprobi quos inui
tat ad penitentiã patientia dei/eãdem opponūt ſibi qua⸗
ſi ſcutū cordis:vt nõ videant ꝙ ſuſtinens laboret:⁊ ſic the
ſaurizant ſibi iram.Rom̄.ij. ❡ Aliud eſt ſcutum electoꝝ.
pſ.v.Dn̄e vt ſcuto bone vo.tue co.nos. qui habent etiam
ſcutū fidei cum quo extinguūt oia tela nequiſſimi ignea.
Ephe.vj.Hoc ſcutū fides incarnatiõis ⁊ paſſionis eſt.Et
eſt iſtud ſcutum triangulū: licet ſit vnū. q: in chriſto vna
ꝑſona.triplex eſt ſuba: diuinitatis/carnis/⁊ aie. Item in
ſcuto corium deſuꝑ extendiť in ligno: ⁊ pingiť extra. Ita
⁊ caro chriſti extēſa fuit in ligno crucis ⁊ picta. Hiere.xi.
Uenite mittamꝰ lignū in panē eiꝰ. Pictura eſt effuſio ſan
guinis ꝑ diuerſas ꝑtes corporis.Eſa.lxiij.Quare rubrū
eſt veſtimentū tuū:Hoc ſcutū debet geri a ſiniſtris. q: ibi
eſt cor hois.Prouer.iiij.omī cuſtodia ſerua cor tuū.Et ſic
etiã põt hic intelligi ſcutū in bonã partē. q: qui in corde
paſſionem dn̄i portat:armatus eſt in corde ſuo fortiſſimo
ſcuto cõtra tentationes diaboli. Mentalis ⁊ fidelis me⸗
ditatio paſſionis chriſti/potētiſſima eſt ad expellēdū ae⸗
reas ꝑtãtes. ❡ Perſequeris.vox chriſti.ſicut me ꝑſecuti
ſunt gratis.pſ.cxviij.Perſecuti ſunt me gratis.i.ſine cau
ſa.In furore tuo.hic vel in futuro.Juſtitia dei furor vide
tur eſſe dãnatis.de pe.di.j.ſed ⁊ cõtinuo. Et cõteres eos.
Ite maledicti in ignē eternū.Mat.xxv.Sub celis: quia
celeſtes eſſe noluerunt. Domine duplici contritione con⸗
tere eos dn̄e deus noſter.Hiere.xvij. ❡ Perſequeris.vox
ꝓphe imprecatoria cõtra nõ reuertētes ad chriſtū: ⁊ paſ⸗
ſionē eius cõtemnentes.Qui em̄ chriſtū ⁊ mēbra eiꝰ ꝑſe⸗
cuti ſunt: iure in furoris ꝑſecutione cõtriti ſunt ⁊ erunt.
Quia dedit eis dn̄s ſignationē ſm̄ Dauid pſ.lix.ſcꝫ paſ⸗
ſionem ⁊ crucē chriſti.vt fugiant a facie arcus vltionis di
uine:⁊ noluerūt:nec ſe ſignaculo crucis ſignauerūt:ideo
liberati nõ ſunt. Ezech.vj. Nec erunt ſicut dilecti dn̄i: q̄ ꝑ
crucē dn̄i liberanť:ſicut ꝑ ratem nauigãtes.Sap.xvij. q:
ipſi reprobi cõtra hmõi ſcutū perfidie obiecerunt.

❡ Articulus.vij. A

Aleph. Quõ obſcu⸗

ratū. Mꝗ hoc.iiij.c.threnoꝝ.ſ.in iſta.ij.par
te in pn.in illo ar. anteꝗ exponerē primū.c.
exarauerim: q: tn̄ hic Hiere. euidentius la⸗
mentať ſtatū miſerabilē iſtius tpis eccl'ie militãtis : ideo
⁊ denuo in prin.⁊ in fi.iſtud.c.quantū ad excitandū ſolici
tius eccleſiã ſanctã in ſe nimis ruentem in mēbris/ad plã
ctum ⁊ triſtitiã ſanctã/latius cõmētabor. dicit ergo Hie⸗
re.Quõ.Attentos nos facit dicens rem magnã nouã et
incredibilem.quaſi admiratiue ⁊ lamentabiliter loquen
do.Unde vox eſt ꝓphete dolentis ⁊ increpantis. Sicut
illa:Quõ ſe.ſo.ci.ſupra.j.c.Obſcuratū eſt aurum.vita re⸗
proba miniſtroꝝ dei ſordibꝰ fuſcata:quondã virtutibꝰ glo
rioſa:nunc ꝑ negotia ſeculi obſcurata.Color optimꝰ.ſan⸗
ctitatis habitus/ꝑ terrena ⁊ abiecta mutatus.❡ Obſcu
ratū:q: fides in nobis remanet ⁊ baptiſmi ſacramentum
Aurū.vocamur.Lapides ſanctuarij. ſed obſcurati caligi
ne peccatoꝝ. ⁊ Diſperſi.ꝑ diuerſa genera negotioꝝ ⁊ vi⸗
tioꝝ.vnde plangit ſe eccleſia in baptiſmo niue dealbata.
pſ.l.Lauabis me.ſcꝫ in baptiſmo. ⁊ ſuꝑ niuē:ſcꝫ materia
lē:dealbabor.in aia ſpūaliter.Et ꝑpterea tradiť chriſtia
no poſt baptiſmū veſtis candida.q̄ ſignificat innocentiã
⁊ puritatē.ſm̄ Raba.de cõ.di.iiij.poſt baptiſmū.infuſiõe
ſpūſſcti auro pulchriꝰ colorata.ſꝫ poſtea in mēbris aliq̄bꝰ
⁊ hereſibꝰ infecta ⁊ in alijs vitijs obſcurata.cuiꝰ ſapiētia
auro clariꝰ fulgebat in lege dn̄i diligenda.pſ.cxviij.Suꝑ
aurū ⁊ topazion:eloquētie coloribꝰ diſtincta.Sed dū mū⸗
di cõcupiſcentijs obiectať: aurū obſcurať. ⁊ color mutať
in amorem mundanarū rerū ab amore celeſtiū. Lapides
ſanctuarij.i.eccl'ie.pſ.xxj. Tu aūt in ſctõ habitas. Ɣtutes
diſpergunť. In capite oim̄ platearū. q: amiſſa charitate
cetere Ɣtutes diſſoluunť: ⁊ ad cõcupiſcētiã mūdane vite
inclinanť.⁊ lapides quos ſuꝑ rõnale Exo.xxviij.⁊.xxxix.
iudicij ãnexos in pectore portare debēt in gloriã ⁊ laudē
dei:in deteriꝰ cõmutati diſperſi iacent in.c.pla.Quia quū
verbi dei ſuba in nobis manet incorrupta:q̄uis peccatis
obſcurata:nõ nature ſuba perēpta/ſed obſcurata plangi
tur.Nã etſi heretici integritatē fidei corrūpere videanť:
vis verbi ⁊ natura nõ ſoluitur. obſcurať quidem: ſed nõ
corrumpitur. Ita ergo obſcuratur aurum.eloquium.pſ.
cxviij.ſcꝫ dei ignitum.⁊ preceptū dn̄i lucidum illuminãs
oculos.pſ.xviij. Quõ obſcurať mihi quod lucet alijs:ad
hec.xix.diſtin.ſecundū.xv.q.vlt.ſciſcitantibus.de con.diſt.
j.⁊ ſancta.⁊ diſt.iiij.queris a me.ibi.Dicit enim apoſtolus
Spiritūſanctum nolite extinguere.j.Theſ.v.c. nõ quia

ille extingui poſſit:ſed quantū in ipſis eſt/extinctoꝛes ei⁹
merito dicunt̄:qui ſic agūt vt extinctū velint. ❡ B Item
quō obſcuratū eſt aurū. Greg.moꝛa.xxxiiij. Appellatione
auri aliqn̄ in ſacro eloquio diuinitatis claritas accipitur
vt Can.v. Caput eius aurꝝ.diuinitas.optimū. Aliqn̄ ſplē-
doꝛ ſuperne ciuitatis. Apoc.xxj. Ipſa vero ciuitas aurum
mundum ſimile vitro mūdo. Aliqn̄ charitas. Apoc.j. pꝛe-
cinctū ad mamillas zona aurea. ⁊ de pe.di.ij. pꝛincipium
ꝟ.ſi enim. Aliqn̄ nitoꝛ gloꝛie ſecularis Apoc.xvij. Habēs
poculū aureum in manu ſua. ⁊ alius propheta. Hiere.lj.
Calix aureus babylon. Aliqn̄ arrogantiam ſpūalium de
ſignat.vn̄ Dan.ij. dicitur de illa ſtatua que eſt vanitas hu-
ius mundi ꝙ habeat caput aureum.i.arrogantes ꝓlatos
qui ſunt capita in populo ⁊ clero. Aliqn̄ pulchꝛitudo ſan
ctitatis.ſicut hic. Quomodo obſcuratū eſt aurū.mutat⁹
eſt coloꝛ optim⁹. Aurū obſcuratur/quū ſubſequentib⁹ ini
quitatū tenebꝛis iuſtitie pulchꝛitudo deſerit̄. Coloꝛ opti-
mus mutat̄:quū ſplendoꝛ innocentie in feditatem vertit̄
culpe. Et ſic adimpletur illud Job vlt. Sternit ſibi aurū
quaſi lutū. vnde Greg. in pꝛeallega.loco. Hoc in loco au-
rum claritas ſanctitatis accipit̄. Lutū ꝟo vel terrenarum
rerū auaritiā/vel prauarū ꝯtagia doctrinarū/ vel ſoꝛdes
carnaliū voluptatū/nil obſtat itelligi. Quia eñ multos
Leuiathan iſte qui intra ſanctā eccleſiā fulgoꝛe iuſtitie et
ſcientie reſplendere vident̄:terrenarū rerū cōcupiſcentia
vel errantis doctrine cōtagio/vel carnalib⁹ ſibi volupta-
tibus ſubijcit:aurum ſibi ꝓculdubio quaſi lutum ſternit.
Toties nūc igitur aurū ſibi quaſi lutum ſubijcit:quoties
caſtitatem fideliū per carnis vitia ſternit. Toties aurum
velut lutū calcat:quoties ſenſum cōtinentiū per inmun-
da deſideria diſſipat. hucuſq; Greg. Noie etiam auri hic
poſſunt hypocrite intra eccleſiā deſignari,qui aurū vidē
tur/deſuꝑ deaurati.ſicut interpꝛetatio nois ſui impoꝛtat.
q: hypocrita dicit̄ ab epi qḋ eſt.ſ.⁊ criſis qḋ eſt aurū.qua-
ſi deſuper deauratus.ſed q: non pſeuerant/ obſcurant̄ in
tenebꝛis peccatoꝝ.de quib⁹ de pe.diſt.ij.citius.cum.§.pꝛe-
ce.nam electi in hac vita in tribulationib⁹ ⁊ tentationib⁹
pꝛobant̄ ⁊ purgātur. Sap.iij. Tanq̄ aurū in foꝛnace ⁊c.
de pe.di.q.ſi eñ.ver.vaſa figuli. Sed hypocrite in tribula-
tione deficiūt ⁊ in ſcoꝛiam vertunt̄. vnde Ezech.xij. Ver-
ſa eſt mihi domus iſrael in ſcoꝛiam. oēs iſti es ⁊ ſtannū ⁊
ferrū ⁊ plumbū in medio foꝛnacis.qḋ ad literaꝫ hodie de
eccleſia pꝛohdoloꝛ dici poteſt.q.d. Purgare eos ꝑ ignem
tribulationis volui:⁊ eos aurū facere vel argentū:ſed ipi
facti ſunt es vel ſtannū/ferrū ⁊ plumbū : q: nō ad virtutē
ſed ad vitia in tribulatione pꝛorūpunt. In es vertit̄/qui
in tribulatione murmurat. Nuũ.xiiij.j.ad Coꝛ.x. In ſtan
num/ qui ſimulatione ſe palliat. Mat.vj.⁊.xxiiij. De hy-
pocritis de peni.diſti.ij.citius. In ferrū/qui nocendi ma-
litiā nō relinquit. Mat.xxij. In plumbū/qui peccādi pō-
dera non deponunt. Hiere.xvij. Nolite poꝛtare pondera.
❡ Item aurū in quinq; excellit alia metalla. ſcꝫ in clari-
tate/in puritate/in pꝛecioſitate/ in ponderoſitate/ in du-
rabilitate. In claritate ſplēdoꝛ diuine ſapiētie/bone fa-
me/⁊ virtutū deſignatur. Sap.iiij. O q̄ pulchꝛa eſt caſta
generatio cum claritate. Unde ſuper illud.ij.Coꝛ.iij.ibi.
A claritate in claritatem. gloſ. a claritate fidei in clarita-
tem ſpei.fide eñ oculi anime clarificant̄. Unde de ceco il-
luminato dicit̄ Mar.viij. Reſtitutus eſt vt clare videret
oia. Pagani habent oculos cecos.deus huius ſeculi exce
cauit mentes infideliū.ij.Coꝛ.iiij. Judei velatos.ij.Coꝛ.
iij. Mali chꝛiſtiani lippos.xlix.di.c.j.Leui.xxj. Greg. Qui
nunc deo inhabitante nō regitur.diuine claritatis ſpecie
non letatur. ❡ De claritate fame ⁊ bonoꝝ operū. Mat.
v. Luceat lux veſtra coꝛam hoibus ⁊c. Sed ſeparet̄ a ma-
lis qui claritatem bonoꝝ deſiderat.vnde Joan.xij. Nunc
clarificatus eſt filius hois.clarificatus eñ fuit in mēbꝛis
ſuis bonis ab ipſis Juda ſeparato. ❡ De claritate ſapiē-
tie ⁊ bone fame Sap.viij. Habebo pꝛopter hanc clarita-
tem ad turbas.ſcꝫ pꝛopter ſapientiā. Grego. Fama a bo-
no opere virtutes accipit: ⁊ fauoꝛis gratiā quaſi clarita-
tis lumen aſpergit.vnde qui clare nomen ſuū conſeruat:
clarificatur in eo nomen dñi. Jo.xij. Pater clarifica filiū
tuū. ❡ De puritate auri miniſtroꝝ eccleſie quid dicā? Ubi
eſt verbū Petri.j.Pe.ij. Deponentes oēm malitiā/ ⁊ oēm
dolū/⁊ ſimulationes ⁊ inuidias:ſicut modo geniti infan
tes ⁊c. Ubi eſt hodie coꝛdis puritas/cōſcientia bona/⁊ fi
des nō ficta:⁊ hec charitas.j.ad Timo.j.de pe.di.ij.chari-
tas.ver. hec eſt. Jaco.iiij. Purificate coꝛda veſtra dupli-
ces animo.pſ.xvij.ſꝫm puritatem manuuꝫ mearū. Bern̄.
Purus eſt qui in oibus que agit aut dei honoꝛē:aut pꝛo-
ximi vtilitatem reſpicit. Egidius ſocius beati Franciſci.
Puritas deum videt:deuotio ipm̄ manducat. Item puri
tas malum alterius nō videt.malitia alioꝝ mala ſcrutat̄
ſcrutinio.pſ.lxiij.ſcrutantes ſcrutinio. ❡ De pꝛecioſitate
auri referatur ad opus martyꝛij.pſ.cxv. Pꝛecioſa in con-
ſpectu dñi moꝛs ſanctoꝝ eius. Nam hoc ſum⁹ pꝛecio cōpa
rati.empti eñ ſum⁹ ſꝫm apl̄m pꝛecio magno. Poꝛtemus
chꝛiſtum in coꝛpoꝛe noſtro.j.ad Coꝛ.vj.c.in fi. per carnis
moꝛtificationem.ij.ad Coꝛ.iiij.c.j.Pe.j. Redempti eſtis
nō coꝛruptibilib⁹ auro vel argento:ſed pꝛecioſo ſanguine
agni incōtaminati ⁊ immaculati ieſu chꝛiſti. Aug. O bo-
ne mercatoꝛ:gratias agim⁹:q: emiſti nos.ſanguineꝫ tuū
bibimus:carnem tuā comedim⁹.euangeliū legim⁹ inſtru
mentū noſtruꝫ.ſerui tui ſum⁹. creatura tua ſumus: feciſti
nos:redemiſti nos. Eſa.xiij. Pꝛecioſioꝛ erit vir auro.⁊ ho
mo mūdo obꝛizo.i. auro mundo ⁊ rutilante. ❡ Ponde-
roſitas auri referenda eſt ad grauitatem fidei ⁊ moꝝ et
conſtantiā. Job.xviij. Qui facit ventis pondus.i.ſanctis
animabus que pꝛopter ſubtilitatem nature dicunt̄ venti
dedit grauitateꝫ maturitatis:vt nō diſſoluant̄ vitio leui-
tatis.pſ.xxxiiij. In pplo graui laudabo te. Pondus hoc
facit pꝛopꝛie timoꝛ dei. Job.xxxj. Semꝑ quaſi tumentes
ſuper me fluctus/timui dñm: ⁊ pondus eius ferre nō po-
tui:ſcꝫ cōminationem diuini iudicij. Alibi ponderoſus ꝓ
vitio accipit̄.xlix.di.hinc etem̄.ver.ponderoſus. ❡ In du
rabilitate virtus boni in perſeuerantia accipitur. de qua
Mat.x.⁊.xxiiij.de pe.di.ij.§.euidenter.in.c.apl̄s.⁊.c.in bo-
no.⁊.c.pꝛopter.⁊.c.multi.al̄s ſunt.ver.ſub illo.§.q:. Et he
virtutes ⁊ alie deſignate per pꝛopꝛietates auri/ quaſi ho
die in eccleſia defecerunt:ideo bene dicitur.quō obſcura-
tum eſt aurū. ❡ Ideo aūt hoc aurum.i.virtutum ſancti-
tas obſcuratū eſt in eccleſia:q: qui aurum materiale con-
cupiſcit/ libentius intuetur aurum q̄ ſolem iuſtitie chꝛi-
ſtum.xlvij.diſti.ſicut hi. Oꝛdinationes in eccleſia/ pꝛout
cōmuniter auro emuntur: ⁊ auro venduntur. j.q.j.cū oꝛ-
dinaretur. Aurum habet eccleſia: ⁊ aurum cōſeruat: aut
cōſanguineis dat.auro ſacramēta emuntur ⁊ aurū que-
runt.cōtra id.xij.q.ij.aurum.⁊.c. ſi quis eps.lxxxvj.diſ.nō
ſatis. Et auro nitent ſepe marmoꝛa eccleſiarū : ſed mini-
ſtroꝝ eccl̄ie ⁊ pauperū nō eſt cura.xij.q.ij.gl̄ia.ver. multi.
De parte dñi.i.de decimis ⁊ pꝛimitijs ⁊ oblationib⁹.xij.q.
j.cui poꝛtio.⁊.c.ſicut manifeſte.⁊. xvj.q.j. reuertimini. au-
rū ſibi reponunt.xij.q.j.clericus. Epi aurū ſeruant: ⁊ a ſe
mendicantiū manus reuocant.xij.q.j. nolo. Joſaphat fe-
cit naues q̄ nauigarent in Ophir ꝓpter aurū. q̄ cōfracte
ſunt in Aſyon Gaber.iij. Reg.vlt. Joſaphat interpꝛetat̄
iudicās. Ophir mūdū infirmū.interpꝛetat̄ eñ infirmās.
Nauis Joſaphat in Ophir ꝓpter auruꝫ vadit: qn̄ rectoꝛ
pꝛelatus vel iudex in eccleſia nil niſi tempoꝛalia querit.xj.
q.iij.pauper.ibi dicitur.cito violat̄ auro iuſtitia. ❡ Per
aurum idololatria cōmittitur.iij. Regū.xij. ibi dicitur ꝙ
Hieroboam fecit vitulos aureos vt adoꝛaret eos popu-
lus. Et Exodi. xxxij. ait Aaron ad Moyſen. Aurum de-
derunt mihi: ⁊ pꝛoieci illud in ignem : et egreſſus eſt hic
vitulus:quem populus adoꝛabat. vbi dicit expoſitoꝛ. Au-
di ſacerdos quia aurum tibi datum eſt.nō eñ ex tuo the-
ſauro habes illud/ vel patrimonio/ vel laboꝛe: ſed obla-
tione fideliū. Sed acceptū aurū in ignem pꝛoijcere/eſt in
ipſius cōcupiſcentiā coꝛda hoīm inflāmare.inde vitulus

Aurum q̄d in ſacris ſcripturis ſignificet

Nimia rei habē-de cupido cā eſt idololatrie.

terre cultoꝛ ſic colitur. inde ſtudiū hoc eſt cura vehemen/
tius terrena colendi/⁊ imoderatius incūbendi eiuſmo/
di lucris. nam etſi magna de ꝯtemptu mūdi dicant̄: plus
tamen attendunt hoīes quid agatur. ¶ Achoꝛ ꝑpter re/
gulā aureā quā furatus eſt/lapidat⁹ eſt. Joſue. vij. j. q. iiij.
§. item peccato ciuiū. Theſauriʒantes aurū exterminati
ſunt ⁊ ad inferos deſcenderūt. Baruch. iij. Datur aurum
clericis: ſed ipſi de eo fecerūt ſibi Baal. i. idolū auare cō/
ſeruādo vel male expendēdo. j. q. j. cū oīs. Oſee. ij. ¶ Tu/
lerūt clerici aurū dn̄i ⁊ intulerūt in delubꝛa ſua. ſup capi/
ta coꝝ fiet retributio. Johe. iij. ait dn̄s. Naum. ij. clericis.
Diripite argentū. diripite aurū. ⁊ nō eſt finis diuitiarū ex
oībus vaſis deſiderabilib⁹ ⁊c. ⁊ ſequit̄ in fi. c. Extermina/
bo de terra pꝛedā tuā ⁊c. ¶ Vere hodie q̄liber quaſi pꝛe/
latus cooptus eſt auro ⁊ argento: ⁊ oīs ſpūs nō eſt in vi/
ſcerib⁹ eius. q: idolū eſt paſtoꝛ hodie. Zach. xj. Abachuc. j.
in fi. Repleta eſt eccleſia auro ⁊ argēto: ⁊ nō eſt finis the/
ſauroꝝ eius. clericoꝝ. Eſa. ij. Vere hodie in eccl'ia ſtat ver/
bum Sophonie. Sopho. iij. Pꝛincipes eius ſcilʒ eccleſie
in medio eius quaſi leones rugientes. Judices eius lupi
veſpere nō relinquebant in mane. Pꝛophete eius veſani:
viri infideles. ſacerdotes eius polluerūt ſanctū. Iniuſte
egerūt cōtra legem. Aurum tollunt clerici: ſed nō faciūt
inde coꝛonā ieſu. Zacha. vj. Et vtinā de auro hodie cleri/
ci calices fabꝛicarent. de con. di. j. vaſa. ⁊. c. ⁊ calix. Sed ipſi
in poculis bibunt aureis. Heſter. j. calix ſtagneus eſt. pꝛe.
c. ⁊ calix. q: ipſi de auro in ſtagnū cōuerſi ſunt. Ezech. xij.
Quis hodie in eccleſia dei pōt dicere verbū Pauli Act.
xx. Argentū ⁊ aurum aut veſteʒ nullius cōcupiui. vos ipſi
ſcitis. Vtinā nō fuerit moꝛtis occaſio a Cōſtantino data
coꝛona ex auro puriſſimo eccleſie ſacroſancte in aburēti/
bus hac coꝛona. xcvj. di. cōſtātin⁹. ver. decreuim⁹. ¶ Oēs
de ſaba veniūt. i. de terra oꝛientali: vbi naſcit̄ aurum opti/
mū. Gen̄. ij. Aurū ſed nō tus deferentes. Eſa. lx. ad roma/
nā curiam. Et plumbū repoꝛtantes. Plus ponderat au/
rum qd̄ datur pꝛo ipo plumbo/ꝙ ipm plumbū. nam ⁊ fre
quenter pꝛo ipſa bulla plumbea quinquaginta. lxx. ⁊. c.
floꝛeni ſoluunt̄. Sed pꝛo plumbo datur aurū: vt de plum/
bo fiat maius aurū. q: qd̄ quis emit/paratus eſt alijs vē/
dere: ⁊ ſimoniā cōmittere. j. q. j. quibuſdā. Nec curandum
eſt ſi qd̄ datur pꝛo bulla/totū vel pars pauperib⁹ eroget̄.
j. q. j. nō eſt putanda. xiiij. q. j. ꝑ to. in pꝛimis. viij. c. vſq; ad
§. ecōtra. ¶ Recoꝛdent̄ dn̄i pꝛelati ⁊ alij clerici de Craſ/
ſo dictatoꝛe Romano/ꝙ aurū ſitiuit: ⁊ auruʒ bibit. eque
perijt vero auro/ſicut vero veneno. j. q. j. §. ex his verbis
Petrus cephas eccleſie. i. caput. xij. di. c. ij. ait Actu. iij. Ar/
gentū ⁊ aurū nō eſt mihi. Pꝛelatus hodie quilibet dicit
au. ⁊ ar. eſt mihi. ſed nō eſt ei qd̄ ſequit̄. In noīe ieſu chꝛiſti
nazareni ſurge ⁊ ambula. q: auro abutit̄: ⁊ aurum auet. i.
cupit: ⁊ ſic auarus. Vnde Iſidoꝛus. Auarus dictus eſt ꝙ
ſit auri cupidus. Et Chꝛyſ. Nō amabit pꝛimū qui auruʒ
amat. Et Jo. euangeliſta de virgis fecit miraculoſe aurū
⁊ gemmas quas reddidit duob⁹ iuuenibus Tito ⁊ Eu/
genio. q: oīa pꝛo chꝛiſto reliquerāt ⁊ pauperib⁹ erogabāt
xvij. q. iiij. §. ſed notandū. Hiero. Nemo opponat diues in
iudea templū/menſam/lucernas/turibula/ patellas/cy/
phos/moꝛtariola ex auro fabꝛicata. hec in figura pꝛeceſ/
ſerunt. nunc vo cū paupertate domus ſe pauper deo dedi
cauit. poꝛtem⁹ crucem: ⁊ delicias luxū putem⁹. xij. q. ij. glo
ria epi. al's eſt. c. multi. In thecis clericoꝝ eruginauit ho/
die aurū ⁊ argentū. ⁊ erugo coꝝ in teſtimoniū eis erit: et
manducabit carnes coꝝ ſicut ignis. Jaco. v. q: qui aurū
diligit/nō iuſtificabit̄. Eccl'i. xxxi. Nō poſſunt ſimul ſtare
virtutes ⁊ aurū: q: virtus aurū diſtribuit ſi qd̄ habet. xij.
q. ij. ſocrates. ¶ Aurum ſm̄ Ber. terra rubꝛa eſt/⁊ fex ter/
re. ſed hec terra ⁊ fex celū ⁊ munditiā eius ſuperat hodie
in eccleſia militanti. Pꝛopter hoc aurū terrenū qd̄ chari/
tatem celeſtem deſignat: ipſa charitas exulat hodie a cō/
ſiſtoꝛijs pꝛelatoꝛum: quia ipſa et cupiditas que eſt radix
omnium maloꝛum. j. Timoth. vj. xlvij. diſtin. omnium bo/
noꝛum/ſm̄ Aug. ſimul eſſe ambe nō poſſunt: niſi vna euul
ſa radicitus fuerit: alia plantari nō poteſt. de pe. diſt. ij. §.
ex pꝛemiſſis. xxxij. q. j. cū renuntiat̄. De auro charitatē deſi/
gnante pſ. xliiij. loquens de eccleſia. adſti. regi. a dex. tuis
in veſti. deau. ⁊c. Sicut em̄ aurū eſt ſpecies metalloꝝ: ſic
charitas foꝛma virtutū. de pe. diſ. ij. §. euidēter. j. ad Coꝝ.
xiij. q: nō habʒ ſm̄ Greg. in ſe aliquid viriditatis ramus
boni operis: niſi pꝛocedat ex radice charitatis. de pe. diſt.
ij. §. opponitur. ¶ Item ſicut aurum in foꝛnace nō coꝛrū/
pitur: nec charitas in tribulatione. Sap. iij. Tanq̄ aurū
in foꝛnace ⁊c. Vnde Aug. Aurum in igne fulget: palea fu
migat. aurum nō tinnit percuſſum. charitas patiens eſt.
j. ad Coꝝ. xiij. Fulget in ſplendoꝛe bone opationis: q: be/
nigna eſt. vt in pꝛe. c. xiij. Rubet pudoꝛe honeſtatis: quia
charitas nō gaudet ſuper iniquitate. pꝛe. c. xiij. feditatis/
vel alia. Viſum infouet conſideratione felicitatis aliene.
q: charitas nō emulatur. pꝛe. c. xiij. Aurum vitam conſer/
uat. charitas vita eſt anime. de pe. diſt. ij. charitas. ij. Aurū
pꝛecioſius inter metalla: charitas excellentioꝛ inter virtu
tes. pꝛe. c. xiij. ⁊ pꝛe. c. charitas. ver. hec eſt charitas. Iſtud
eſt aurū charitatis quod defert nauis Salomonis. ideſt
chꝛiſti pacifici de Tarſis: que interpꝛetat̄ exploꝛatio gau/
dij. i. de vita eterna plena gaudio. iij. Regū. x. Od aurum
charitatis obſcuratū eſt. q: verſum eſt in ſcoꝛiā cupidita/
tis. Omnes em̄ hodie/pꝛout cōmuniter/querūt in eccle/
ſia aurum: ⁊ que ſua ſunt/non que chꝛiſti. ad Phil. ij. lxiij.
diſt. noſſe. viij. q. j. ſunt in eccleſia. ex̄ de renū. quidam. ⁊ de
cenſi. cum apl's. Hoc aūt aurum charitatis ſuadet nobis
deus emere: q: ignitum eſt. Apoc. iij. ad fi. ibi. Suadeo ti/
bi a me emere aurum ignitum pꝛobatū/vt locuples fias.
O quot ſunt ex numero clericoꝛum ⁊ religioſoꝝ nedum
laicoꝛum/qui foꝛnicantur cum illa muliere inaurata au/
ro: ⁊ habente poculum aureū plenū abominatione: Hec
mulier cupiditas ⁊ ambitio honoꝛis huius vite. Apocal.
xvij. que mulier. ibi in fi. c. dicitur. Ciuitas magna que ha
bet regnū ſuper reges terre. ¶ Hec eſt eccleſia militans
que et ciuitas dicitur: ⁊ regnum ſuū habet ſuper alia re/
gna. vt latius ſcripſi. ſ. in. lxj. art. §. ⁊ pꝛimo quidem. in pꝛi
ma parte iſtius operis. Que ⁊ in mēbꝛis ſuis malis Ba/
bylon. ideſt cōfuſio dicit̄. de qua dicitur Apocal. xviij. Ce/
cidit cecidit Babylon magna. ſcʒ a ſanctitate ⁊ virtutib⁹
ſuis que fuerunt in eccleſia pꝛimitiua. ⁊ facta eſt habita/
tio demonioꝝ. Demoniū interpꝛetatur ſufficiens iniqui/
tas. qua ſancta eccleſia plena eſt maxime in pꝛelatis ini/
quis: qui demones viſibiles ſunt: qui cruci nō cedūt. Tot
etiam ſunt in eccleſia demonia/quot vitia. de quibus de/
monijs Mar. vlti. In nomine meo demonia eijciēt. ideſt
peccata. Vnde ſup illo Marci. xvj. Apparuit pꝛimo Ma
rie magdalene de qua eiecerat ſeptē demonia. dicit Gre/
go. Septem demonia Maria habuit: q: vniuerſis vitijs
plena fuit. ¶ Et ſequitur Apocal. xviij. Et cuſtodia om/
nis ſpiritus immundi: quia intra eccleſiam omnia pecca/
ta inueniuntur hodie: que immunda dicuntur: quia im/
mundam faciunt animā maxime ſpiritus immūditie foꝛ
nicationis. De iſtis ſpiritibus immūdis Matth. xij. ⁊ Lu/
ce. xj. Quis em̄ clericoꝝ intra ſanctā eccleſiam caſtitatem
ſeruat: rarus eſt. l. di. quia tua. quia difficile eſt. xxviij. di.
de his. xxxiij. q. v. qui ſitit. Sed licet iſtud peccatum ſit na
turale. i. ad quod natura coꝛrupta inclinat: nō excuſat ta/
men. ff. ad. l. aqui. ſi ſeruus. §. ſi foꝛnicaueris. ⁊ no. in pꝛe.
c. q: tua. i gloſ. fi. Perpauci em̄ hodie ſunt pꝛeſbyteri ma/
xime in Hiſpania ⁊ regno Apulie q̇ quū ſint publici con
cubinarij. ⁊ ꝑꝑ ſint ſuſpenſi a iure ⁊ quantū ad ſe ⁊ quā/
tum ad alios: nihilomin⁹ ⁊ tota die celebꝛant: ⁊ dant ec/
cleſiaſtica ſacra/cōtra canonica inſtituta. xxxij. di. §. verū.
c. nullus. ex̄ de cohabi. cle. veſtra. ⁊. c. fi. ¶ Et ſic ſuſpenſi
celebꝛantes irregularitatem. ſm̄ Oſtien. incurrunt. qui
hoc no. ex̄ de biga. q: circa. ⁊ ſic ſeruat ſtilus curie ſicut in
officio penitentiarie dn̄i pape fui expertus. qui multas
literas dedit clericis cōcubinarijs hiſpanie vt cum eis ſu

Diplomatū papaliū pꝛecia notatur.

Charitas cum auro cōfertur.

epi ſuper irregularitate ſic cõtracta authoritate mea diſ⸗
penſarent. de hoc etiam ſcripſi.j.in.xxviij.ar.§.de preſby⸗
teris.ꝟ.xxx. ¶ Sequitur.Apoc.xviij.Et cuſtodia omnis
volucris immũde. Noie volucrũ volantiũ ⁊ ſubtiliũ pctã
ſpũalia Inuidie Malitie Hypocriſis. Supbie ⁊ ſimiliũ
deſignãtur.q̃ hodie intra ſanctã eccleſiã magnũ vendicãt
ſibi locũ.⁊ plus vere in clericis.⁊ religioſis ꝙ in laicis:q̃
in peccatis corporalibus/furtis/homicidijs/⁊ immũdi⸗
tijs/⁊ periurijs plus offendũt.nam quilibet ſm ſuũ mo⸗
dũ plus a demonibus tentatur.ſeculares de peccatis cor⸗
poralibus.⁊ clerici ⁊ religioſi de ſpiritualibus. ſicut ⁊ ex⸗
periẽtia manifeſtat.Carnalia aũt peccata ſm Greg. mi⸗
noris ſunt culpe:ſed maioris infamie.Ecõtra peccata ſpi
ritualia maioris ſunt culpe:ſed minoris infamie.Et odi⸗
bilis.q: omnes ſeculares ⁊ nationes de clericis murmu⸗
rant propter eorũ vitam:⁊ eis/non dubito/ꝓpterea oppi
do ſunt infeſti.ij.q.vij.laicos.Quis enim vel infeliciſſimꝰ
bonum clericũ aut religioſum odit.immo bonitas de ſe
odio non poteſt haberi.Unde qui odit bonũ virum: non
odit proprie in eo virtutez:ſed naturã:nec pctm̃ qđ nõ ha
bet.⁊ in hoc peccat.xxiij.q.iiij.duo.Fateor tamen ꝙ cõtin
git ſepe quemq̃ maxime inuidũ odiſſe bonũ.lxxxvj.diſti.
odio.⁊ diligere malũ.qđ ꝓſcrutari ſubtiliũ eſt.vnde Mi⸗
chee.iij.Nũquid nõ veſtrũ eſt ſcire iudiciũ:q: odio habe⸗
tis bonũ ⁊ diligitis malũ?Quia de vino ire fornicatiõis
eius.ſcꝫ eccleſie.Fornicatio accipit̃ pro omni pctõ.xxviij.
q.j.idololatria.Biberũt oẽs gentes. malũ exemplũ pec⸗
candi a clericis ⁊ malis religioſis accipientes/⁊ maxime
a prelatis.ex̃ de vo.⁊ vo.re.magne.Et reges terre cũ illa.
eccl̃ia.i.membris eius. Fornicati ſunt. peccauerũt. q: ad
literã frequenter principes mũdi cum quibuſdã prelatis
eccleſiarũ ineũt cõtra deũ ⁊ eccleſias pacta ſua. gratias
cõtra deũ ab eccleſia impetrant:⁊ eas emũt ſpeciẽ ſimo⸗
niacã cõmittentes.j.q.j.gratia.Decimas eccleſiarũ ab ec⸗
cleſia nunc inuita nunc volũtaria abſq; cauſa neceſſaria
vel vtili eccleſijs recipiũt ⁊ detinent.vnde ⁊ dantes eis ⁊
ipſi recipientes eterni ignis incendijs deputantur.j.q.iij.
ꝑuenit.Et mercatores terre de virtute deliciarũ eiꝰ diui⸗
tes facti ſunt.Ad literã familiares ſecretarij negotiorꝫ ge
ſtores precipui aliquorꝫ ꝓlatorꝫ eccleſie mercatores ſunt:

Prelatorũ negotiatio taxatur.

maxime Florẽtini ⁊ Senẽſes ⁊ alij de Thuſcia ⁊ de alijs
prĩcipijs.⁊ de pecunijs eccleſiarũ fenus continue aliqui
exercentes ⁊ prelatis quibuſdã de certa parte reſponden
tes/noie partis vel mercantie vel ſocietatis/⁊ de alijs
denarijs prelatorꝫ ⁊ reditibꝰ beneficiorꝫ que predicti mer
catores impetrãt pro ꝯſanguineis ſuis diuites facti ſunt
⁊ ſi nõ reſpondeant frequẽter mercatores prelatis de lu⸗
cro pecunie quã ab eis tenẽt in pecunia numerata:reſpõ⸗
deãt tñ eis de precijs pannorꝫ:de vaſis argenteis: ⁊ orna
mentis eccl̃iaſticis ⁊ alijs magnis encenijs q̃ ad munerũ
veniunt quantitatẽ.ff.de of.pre.ſolent.§.vlt. ex̃ de reſcrip.
ſtatutũ.§.inſuper.Que etſi encenia ab eis dicantur: vſu⸗
ra tamen eſt:quia nec ipſi mercatores talia preſentarent:
niſi ab eis pecunias tenerent. Nec prelati apud eos pecu
niam deponerent: niſi ab eis talia nõ dico emolumenta/
ſed reciperent detrimenta.cõtra iura illa.xiiij. q.iij. ꝑ illa
iiij.c.vſq; ad ſi.queſtionis.⁊.q.iiij.canonũ.cũ.ver.c.ſeq.⁊
ex̃ de vſur.cõſuluit.⁊.j.q.iij.ꝑ totũ. ⁊ legit̃ ⁊ notat̃ ex̃ de ſi⸗
mo.tua.in ſi.⁊.c.ſi. Et paulopoſt ſequit̃ ibi Apoc̃.xviij.de
eccleſia.Quantũ glorificauit ſe eccl̃iã in membris corru⸗
ptis.gloriant̃ inquã in diuitijs.pſ̃. xlviij. Et in mul.diui.
ſuarũ gloriantur.Et in malitijs.pſ.lj.Quid gloriaris in
malitia.ex̃ de exceſ.prela.ꝙ graue. In potentia.j.Mach.
ſi.⁊ ſcientia.Hiere.xx. ⁊ ſimilibꝰ.Et in delicijs fuit. xxxv.
diſt.eccleſie principes. Tantũ date illi tormentũ ⁊ luctũ.
vt puniat̃ in eo in quo deliquit.⁊ inquantũ deliquit.ex̃ de
his que ſi.a prela.queſiuit. ⁊.xvj.q.vij.cognouimꝰ.⁊.c.il⸗
lud.Quia in corde ſuo dixit.eccl̃ia. Sedeo regina regũ.
⁊ vidua nõ ſum.tot prelatos magnos habeo pro maritis
vij.q.j.ſicut vir.Et luctũ.tribulationẽ. Nõ videbo. in hac
vita.nec mala. ſed decepta eſt: q: beati qui lugent.Mat.
v. Et riſus eccleſie dolore miſcebitur. Prouerb. xiiij. Et
extrema gaudij eius luctus occupat.vt ibi dicit̃. Ideo in
vna die.in vno tempore in quo in ianuis ſumus. Veniẽt
ideſt venerunt ⁊ veniunt toto die/in multis malis cleri⸗
cis maleviuentibꝰ ⁊ finientibꝰ. Plage eius.eccleſie.predi
ctio tribulationis eccl̃ie ſupbientis in membris. Mors
⁊ luctus ⁊ fames.ꝑ hec tribulatio corporꝫ ⁊ animarũ pre⸗
dicitur. Et igni comburetur.tribulationis in hac vita: ⁊
membra incontrita igne inextinguibili gehẽnali. Mat.
xxv.Quia fortis eſt deus qui iudicabit illã.ſponſam adul
teram in membris. ¶ C Et paulopoſt. Ue ve ciuitas
illa magna Babylon. damnatio eccleſie malignantium
in corpore ⁊ in anima.⁊ ideo duplex ve. ⁊ ſemꝑ ve in ſcri⸗
ptura damnationem deſignat pro mortali. ſm Chryſo.
Ciuitas illa fortis potentia. Quoniã vna hora.i.vno tẽ⸗
pore.Uenit iudiciũ tuũ.cõdemnationis tue.Et negotia⸗
tores terre flebunt:⁊ lugebunt ſuper illam.eccleſiam ſcꝫ.
Quoniã merces eorꝫ nemo emet amplius.Ad literã/tem
pore ꝑſecutionis eccleſie recedent mercatores de curijs
prelatorꝫ/cum mercibus que ibi ſpecificantur:q: nõ inue⸗
nient emptores clericos. nec venditores beneficiorꝫ: nec
florenos eorꝫ:q: fugient a facie arcus: ⁊ vix audebunt pu
blice apparere.Et amplius illam nõ inuenient mercato⸗
res.ad literam. Qui diuites facti ſunt ab ea. ſcꝫ eccleſia.
Longe ſtabũt propter timorem tormentorꝫ eius : flentes
⁊ lugentes ac dicentes. Ue ve.damnatio tribulatio. Ci⸗
uitas illa magna.eccleſia.Que amicta erat byſſo purpu⸗
ra ⁊ cocco ⁊ deaurata auro.per hec omnia diuitie ⁊ vana
gloria eccleſie deſignant̃. Et lapide precioſo ⁊ margari⸗
tis.qm̃ vna hora deſtitute(al̃s deſtructe) ſunt tante diui
tie.Ad literã quum ſepe intrauerim in camerã camerarij
dñi pape:ſemꝑ ibi vidi nũmularios ⁊ menſas plenas au⸗
ro : ⁊ clericos cõputantes ⁊ trutinantes florenos. quas
chriſtus pauper iterũ irremediabiliter ⁊ ſempiterne de
eccleſia euertat ⁊ cito. Marci.xj. Matth.xxj.Lu. xix. Jo.
ij.j.q.iij.ex multis.⁊ c.vendentes. Ad literam:q: velit no⸗
lit ad initium paupertatis ſancte redibit eccleſia : in qua
fundata eſt.xij.q.j.c.j. cum ſequẽ. Uide.ſ. in prima parte
in.§.firma columna.in ar.lxvij. ¶ Et ſequit̃. Ue ve ciui⸗
tas illa magna.eccleſia ⁊c.⁊.j.Quoniã vna hora. vno in
tempore.Deſolata eſt.temporaliter.quod electis expedit
propter caput tribulatũ chriſtũ pauperem et mendicum
⁊ cõpunctũ corde ⁊c.pſ.cviij.Exulta ſup eam. eccleſiam.
Celũ.celeſtes hoies.pſ̃.lvij.Letabitur iuſtus quũ viderit
vindictã ⁊c.Et ſancti apoſtoli ⁊ prophete:patres ⁊ eccle
ſie fundatores.xxxv.q.j.§.hac itaq;. pauperes ⁊ deſpecti
crucis dominice portatores.quibus dignus non fuit mũ
dus. Hebreo.xj. Quoniam iudicauit deus verum iudi⸗
cium de illa.de membris eius inimicis paupertatis ⁊ cru
cis.⁊.j. Hoc impetu mittetur Babylon ciuitas illa ma⸗
gna. Infinitus eſt numerus ſtultorꝫ.Eccl̃s.j.Et multi vo
cati:pauci electi. Matth.xx.Et vltra nõ inuenietur eccle
ſia reproborũ.remanente eccleſia in ſanctis ſuis ſine ma⸗
cula ⁊ ſine ruga.Ephe.v.xxj.diſt.q̃uis.de con.di.iiij. que⸗
ris.ad mediũ.ibi.tota ergo.⁊c.Et vox citharedorꝫ ⁊c.Re
cedent ioculatores de eccleſia.cantores/⁊ cantatrices/et
tibicines: q: neq; clerici talia audire debent : nec talibus
intereſſe.xxiiij.diſt.preſbyteri.de con.diſt.v.nõ oportet.di.
lxxxvj.donare.⁊.j. Quia mercatores tui erant principes
terre.Ad literã/prelati cum mundi principibꝰ multas fa⸗
ciunt mercaturas/emptiones/⁊ venditiones in ſuarum
eccleſiarũ diſpendiũ ⁊ iacturam.xij.q.ij.quicũq;.⁊.c.quiſ
quis epũs.Quia in veneficijs tuis errauerũt oẽs gentes:
quia a clericis accipiũt laici exemplũ male viuendi. xj.q.
iij.precipue.ex̃ de vo.⁊ vo.re.magne. Et in ea mẽbris cor⸗
ruptis eccleſie/ſanguis ſanctorꝫ ⁊ prophetarũ inuentus
eſt.magnã em̃ perſecutionem ⁊ mortes ſuſtinuerũt mul⸗
ti ſancti ⁊ ſuſtinent a viris ſanguinum rectoribus. xcv.
diſtinc.diaconi eccleſiarum.⁊ omnium qui interfecti ſunt

in terra. Nam hodie intra eccleſiā ſanctā multi clericorū ⁊ innocentū ⁊ alioꝝ/etſi nõ actu: lingua tñ/calamo/ ⁊ ſignis/ ⁊ nutu adiutorio familie/ ⁊ equoꝝ ⁊ pecuniarū ſanguinem fundūt.l.di.ſiq̄s viduā.ex̄ de homic. ſicut dignū. de cle.pug.in duello.c.ij. Merito ergo dicit: Aurū obſcuratū. Intelligit etiā aurū obſcu. Ignitū verbū. Greg.q2 pectus frigidū nõ põt verba ignita pferre. Mutatus color optim⁹. ſanctitatis habitus: charitatis ornatus. Color optim⁹.candidus p innocentiā ⁊ puritatē.de con.diſt. iiij.poſt baptiſmū. Mutatus in nigredinē iniquitatis et feditatis.Augu. Anima pctõris nigrior eſt coruo. Color op.rubicūdus p charitatem/ mutatus in pallorē inuidie ⁊ furie. Greg. Mens inuida dū de alieno bono affligit: quaſi de radio lucis obſcurat. De iſtis bonis colorib⁹ Cā. ri.v.Dilectus meus candidus ⁊ rubicūdus.⁊c. ¶ D Diſperſi ſunt lapides. Lapides viui diſper. a ſanctuario dei/ eccl'ia ſcʒ. Lapides ſanctuarij patriarche/ pphe/ſacerdotes chriſti/monachi/virgines virtutes q̄ ſemp debent adſiſtere cõſpectib⁹ dei: q̄ nec debent exire foras: nec occupari circa ſecularia.ex̄ ne cle.vel mo.p totū.xvj.q.j. monachi vagātes.⁊.c.gnāliter. Dum foris animi inquietudine et corporis occupant ⁊ diſpergunt iure in capite platearū vagantes plangunt. Nõ eſt ſecularis vite actio: quā non adminiſtrant ſacerdotes hodie/ ⁊ miniſtri altaris ⁊ religioſi.ex̄ de of.or.quāto. Oēs hodie cõiter ſecularia querunt: ⁊ in eiſdē implicant: ⁊ virginū caſtitas ⁊ verecūdia multis exponit illecebris ⁊ familiaritatib⁹ carnalib⁹ ꝯ oia illa iura.lxxxviij.di.p to.xxj.q.iiij.p to.ex̄ ne cle.vel mo.p totum.xxiij.di.bis igit.xvj.q.j.placuit.c.qui vere.c.de preſentiū.c. ſunt nõnulli.c. gnāliter.c.monachi vagantes.xviij. q.ij.quidā monachoꝝ.ex̄ de of.or.quanto.ex̄ de regu.c.ſi. Diſpergunt ergo lapides nõ ſolū in plateis: ſed in capite oim platearū: dum p deſideriū ⁊ ſepe p actū opa huiuſmodi agunt: ⁊ de religioſo habitu culmen honoris vel laudis querūt.ex̄ de elec.quorūdā oculos.li.vj. Horū lapidū ordinem dñs pmittit dicens. Eſa.liij. Sternā p ordinem lapides tuos: ⁊ fundabo te in ſapphyris: ⁊ ponā iaſpidē propugnacula tua. ⁊ quū loquit chriſtus eccleſie ſponſe ſue.ſtatuit em̄ chriſtus in eccleſia electorū aīas varietate meritoꝝ diſtinctas.pſ̄.xliiij.adſti.re.a dex.tuis inveſti.deau.circū.va. Fundauit eā in ſapphyris/qui ſunt aerei coloris.i.in aīabus celeſtia petentib⁹. Iaſpidem poſuit propugnacula.qui eſt viridis coloris. illos ſcilʒ qui in virore fidei ⁊ morū cõtra aridos ⁊ marceſcentes eccleſiā dei defendūt. De iſtis lapidib⁹ precioſis deſignatiuis virtutuʒ. de pe.diſt.ij.principiū.ver.ois lapis. ¶ Notandū etiā hic ſm Paſcaſiū quanta ſit vis hui⁹ lamenti.quante pphetã charitatis ad oia ſe extendit. Plangit cecitatem iudeoꝝ: diſperſionē eccleſiarū: nuditatem animarū. veniente aūt tpe perſecutionis que in proximo eſt: iſti lapides diſperſi nõ relinquent in eccl'ia dei: q2 deficient in tribulatione.et hoc tropice predixit dñs Luc.xix.ibi. Nõ relinquēt.ſcʒ pſecutores eccleſie.in te eccl'ia ſancta.lapideʒ/prelatū diſperſum.ſup lapidem/ſubditū diſperſum cū ſuo capite.ſed remanebūt lapides viui ⁊ virtuoſi illo tpe qui eccleſiā ſuſtē tabunt ne deficiat: tracti ⁊ exciſi de illo lapide angulari chriſto ieſu. Ephe.ij.ſup quem eccleſia eſt fundata.xix.di. ita dñs. ⁊ ex̄ de elec.fundamenta. ⁊ Mat.xvj. Unde Eſa. xxviij. Ecce ego mittā in fundamentis ſyon.i.eccleſie fundamentū.lapidem angularem/ſcilʒ chriſtū gentiles ⁊ iudeos in vnitate fidei copulantem.probatum/in paſſione ſicut ſolent probari lapides precioſi. Sap.ij. Et probem⁹ patientiā eius.precioſum/in ſanguinis effuſione.j. Pe.ij. redempti eſtis ⁊c. ⁊.j. ſed precioſo ſanguine agni immaculati. Hic eſt lapis vere adiutorij.maxime in tpe tribulationis eccleſie. de quo.j. Reg.iiij. Caſtrametati ſunt filij iſrael.chriſtiani ope.qui deum videbunt. Mat.vij. ſcʒ iuxta lapideʒ adiutorij. vbi dicit gloſ. Lapis iſte fortitudo caſtroꝝ ⁊ in circuitu ſeſe ducens nõ ſolum murū ſed anteinurale conſtituit.legitur em̄ in pſ̄.cxxiiij. Et dñs in circuitu populi ſui. Bene aūt lapis adiutorij dicit: q2 nõ ſolum munimentum tribuit.ſed etiam adiuuat ⁊ defendit: dum de petriculis ei⁹ in funda accipim⁹: ⁊ rotantes qñq3 fideles lapides de fide qñq3 ſuoꝝ vulnerū ꝯ Goliā glorioſam de aduerſario cū Dauid chriſto manu forti victoriā reportamus.j. Reg.xvij. Iſte eſt etiam lapis a iudeis reprobatus. chriſtus a iudeis cõdemnatus.pſ̄.cxvij. Lapidem quem reprobauerūt edificantes ⁊c. lapis etiā abſciſſus de monte.vtero virginali.ſine manib⁹ ⁊c.q2 cõceptus de ſpūſancto. Luc.j.qui pcuſſit ſtatuā. vanitatem antichriſti ⁊ membroꝝ eius. Dan.ij. Iſti ergo fixo lapidi adherentes/nõ diſpergemur per latā viam: que ducit ad mortem Mat.vij. ⁊ Lu.xiij. Et carnalem huius mūdi: deſignatā p plateas latas. ſed edificabitur hierl'm celeſtis: ⁊ reparabitur ruina eius ex nobis viuis lapidib⁹ precioſis. de quibus expreſſe loquit Apocal'. penul.c. ¶ Sequit in thre. Beth. Filij ſyon.eccleſie chriſtiani fideles. Inclyti. generē.q2 a chriſto chriſtiani.de con.diſti.iiij.poſtq̄. ⁊ ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.§. ante baptiſmū. ⁊ doctrina euangelica tota ſancta ⁊ virtutibus nobiliſſima. Amicti. ornati. Auro primo.i.puriſſimo ſcilʒ celeſti ſapientia ⁊ amore.de pe. di.ij.principiū.maxime clerici in eccleſia primitiua. Quõ q̄ admiranda: q̄ inſperata mutatio? Reputati ſunt in vaſa teſtea.que erant aurea.relictis celeſtibus curantes terrena. ¶ E Opus manuū figuli.qui poteſt de eodeʒ luto aliud vas facere in honorem.aliud in cõtumeliam: ad Roma.ix.c. ⁊.ij.ad Timo.ij. xxiij.q.iiij. qui ſm carnem. et q.vij.c.j.in ſi. ¶ Filij ⁊c. Auro primo. dei ſapientia. vnde theſaurus deſiderabilis requieſcit in ore ſapientis. Hoc auro amicti noſtri patres in eccleſia primitiua fulgebāt quaſi luminaria in mundo.cui⁹ ſapientie celeſtis nõ ſecularis radix eſt timere deū. Eccl'i.j. fructus eſt videre ipm. Auro primo. membra eccleſie ſapientia dilectionis dei ⁊ proximi amicta.que erant vaſa aurea ad fragilia ⁊ terrena labunt opera. ⁊ ſiunt vaſa teſtea/que debuerūt eſſe vaſa incorruptibilia ⁊ celeſtia. ¶ Eſt aurū primuʒ arabicū puriſſimū. ⁊ quod de ſaba offertur dño. Matth.ij. Eſt ⁊ precioſiſſimū qd de Ophir affertur.iij. Reg.vlti. Ophir em̄ riſus vel herboſum interpretat: in illo ſcʒ riſu de quo ſunt oia gaudia.vbi anime ſanctoꝝ in herbis virentibus requieſcūt. Ezech.xxxiiij. hoc iure primū ⁊ puriſſimū dicitur.hec em̄ ſapientia ⁊ immortalitas precioſior eſt cūctis opibus.ſed facta ſunt hec vaſa teſtea ⁊ lutea.pſ̄.xvij.f. vt lutum platearū delebo eos. Hec aūt vaſa probat fornax tribulationis.de peni.di.ij.ſi em̄. Ne.edificemus aurū. Hodie dñi clerici nõ cuſtodiunt vaſa ſua in honore bone fame ⁊ ſanctificatione munditie.j.ad Theſſa.iiij. ⁊ ideo lutea ſunt ⁊ ſtercorea.pſ̄.lxxxij. Facti ſunt vt ſtercus terre. Hodie eccleſia pauca vaſa habet plena oleo charitatis iiij. Reg.iiij. ⁊ pauca ſunt vaſa electionis cū Paulo. Act. ix.quia multi ſacerdotes numero: pauci vita.xl.diſti.multi. ¶ Pauca ſunt vaſa mellis geſtatiua ⁊ contemplantia chriſtum.iij. Regū.iiij.ibi. Et vas mellis. ¶ Pauca vaſa ſapientie ⁊ diſcretionis.iiij. Regū.ij.ibi. Afferte mihi vas nouum: ⁊ mittite in illud ſal.xliij.diſt.ſit rector.ver. per ſaſem. ¶ Pauca ſunt vaſa admiratione digna. Eccl'i.xliij. vas admirabile. Multa ſunt vaſa aceto odij iniquitatis plena. Ioan.xix. vas autem poſitum erat aceto plenum. Pauca ſunt habentia manna.id eſt dulcedinem cum cõmunicant. Exo.xvj. Manna aūt corpus chriſti deſignat. de con.diſt.ij.reuera. Propter hec oia dicunt clerici plurimi ⁊ religioſi vaſa teſtea: ⁊ vaſa ire.xxiij.q.iiij. nabuchodonoſor.ver.vaſis ire.nõ vaſa aurea.de quibus potat rex Salomon.i.chriſtus pacificus.iij. Reg.x. omnia vaſa de quibus bibebat rex Salomon erāt aurea. ſicut enim impij ſunt vaſa lignea ⁊ fictilia ⁊ cremabilia: ſic iuſti ſunt vaſa aurea precioſa. vt preal.ca.qui ſm. xxiij.q. iiij. ¶ Potat autem chriſtus in his vaſis aureis vinum charitatis: que inebriat eum: que ebrietas ſm Ambroſium preclara eſt. que ſobrietatem mentis operatur. de con. diſtin. ij. in

calice. Hoc vinũ aiam inebriat. Unde quicũq gustu cha
ritatis pfecte inebriatus fuerit: ad oẽm laborẽ ⁊ dolorez
hilareſcit. deridetur/⁊ nõ auertit. laborat/⁊ nõ laſſeſcit.
¶ S Hymel Sed ⁊ lamie ⁊c. heretici hypocrite. Nuda
uerunt mãmas. aperuerũt prauã doctrinã. Lactauerunt
catulos ſuos. diſcipulos/vel actus ſuos prauos. Filia po
puli mei. eccleſia. Crudelis. in prelatis tyrãnis. que filios
ſuos exponit abſq fomẽto. Quaſi ſtrutio in deſerto. pre/
ſentia tñ cogitans: nihil de futuro curans. ¶ Sed ⁊ la/
mie/prelatoꝝ eccl'ie iſti⁹ tpis duritia ⁊ crudelitas arguit:
qui lamijs duriores lac doctrine paruulis negauerunt.
¶ Lamia aũt crudelior ſuis fetibus ꝙ cetere beſtie dici/
tur. vnde lamia quaſi lania appellat: q catulos ſuos la/
niare fertur. Sic ⁊ prelati hodierni pplo doctrinã negã/
tes: inſup populũ laniant ⁊ excoriant. Michee. iij. dicitur
de prelatis. Qui comederũt carnem populi mei: ⁊ pellez
eius deſup excoriauerũt: ⁊ oſſa eoꝝ cõfregerũt: ⁊ concide
runt ſicut in lebete: ⁊ quaſi carnem in medio olle. ⁊. j. Hec
dicit dñs ſup pphetas qui ſeducũt populũ meũ: qui mor/
dent dentib⁹ ſuis: ⁊ predicant pacem: ⁊ ſi quis nõ dederit
in ore eoꝝ quippiã: ſanctificant ſup illũ preliũ. ⁊. j. Audite
hoc principes domus Jacob ⁊ iudices domus iſrael: qui
abominamini iudiciũ: ⁊ oia recta puertitis: qui edificatꝭ
ſyon. i. eccleſiã in ſanguinib⁹. i. in cõſanguineis: ⁊ Hieru/
ſalem eccleſiã in iniquitate. Principes eius in munerib⁹
iudicabãt. ⁊ alia q̃ ſequunt ponunt. j. q. j. iudices. Stru/
tiõibus etiã ſimiles q̃ oua ſua vbi ponũt/exponũt. nec in
ferũ calefaciũt. ¶ Lamia etiã hebraice lilit noiatur. quaz
quidã hebreoꝝ vnã de furijs ſuſpicant. que parce dicunt/
eo ꝙ nulli parcant. quib⁹ ſimiles noſtri ſunt prelati ſcri/
be ⁊ phariſei. qui totũ chriſtũ crucifigũt in membris ſuis
ad Heb. vj. de pe. di. ij. ſi enĩ. vltra tres col'. ver. ad hebreos
quoq. ¶ Per lamias etiã hypocritarũ ⁊ hereticoꝝ calli/
da puerſitas deſignat. q faciem humanã ⁊ corda belui/
na geſtant. Mammã nudant: qñ errorem ſuũ libere pre/
dicant. Catulos lactant: qñ ſequaces peruerſa doctrina
oblectant. ⁊ ad impietatem male nutriendo cõfirmant.
Filia ppl'i mei ſcz eccleſia delinquentiũ membroꝝ: que fi/
lia ſanctoꝝ al's dicit: p quos in chriſto renaſcit: ſed quaſi
beſtia inuoluta cõſuetudine peccandi ſil'is eſt ſtrutioni:
preſentia tñ cogitanti: nihil in futurum ſperanti. partus
ſuos ſine calore charitatis exponit: nullã future vite cu/
ram gerit. ſm gloſ. ¶ Item lamia eſt aial magnũ ⁊ cru/
deliſſimũ: nocte ſyluas exiens ⁊ hortos intrans: frangẽs
arbores ⁊ diſſipãs. eo ꝙ habet brachia fortia in oẽm actũ
humilia. Et quũ hoies ſupuenerint (vt dicit Ariſto.) pu/
gnat cũ eis. ⁊ morſib⁹ vulnerat. ſauciatus aũt morſibus
eius nõ ſanat: donec eiuſdem beſtie rugientis vocem au
dierit. Hoc aial in deſertis riuoſis habitare diligit. ⁊ ali/
quantulũ in vultu figurat feminã. Et eſt pium catulis qñ
lactat. Dicunt aũt quidã ꝙ quedã lamie ſunt in chaldea/
capris in quãtitate equales. ⁊ domeſticant. ⁊ vberes ſunt
in lacte. hec cõmentator in cõmento de aialibus. li. xxiiij.
tracta. ij. c. iij. ¶ Item eſt alia lamia piſcis crudeliſſimus
quãtitatis imẽſe: tres ordines dentiũ habẽs: cui⁹ dentes
venenũ fugant ac manifeſtant. quẽadmodũ ⁊ lingue ſer
pentine quib⁹ prelati vtunt. Idem cõmentator. ¶ Item
lamia ſm Hugui. in deriuationib⁹. dicit quaſi lania/a la/
niando pueros. i. ſtrix. ⁊ habet faciem hois: ſed corpus be
ſtiarũ. Item Eſa. xxxiiij. Ibi cubauit lamia: ⁊ inuenit ſibi
requiem. dicit gloſ. Lamia pedes habet equinos: cetera
feminea. Et Greg. xxxiiij. mora. dicit Lamiã humanã ha/
bere ſpeciẽ: ſed corp⁹ beſtiale ẽ. ſicut oẽs hypocrite in pri/
ma facie qḋ oſtendũt quaſi ex ratione ſanctitatis eſt. ſed
beſtiale eſt corpus qḋ ſequitur. q valde iniqua ſunt que
ſub boni ſpecie moliunt. Item idem Greg. Quid vo ſtru
tionis noie niſi hypocriſis deſignat: ſtrutio nãq ſpeciem
volandi nõ habet: ⁊ tamen quodãmodo volare nititur ⁊
alas expãdere. ſicut vidi Auinione in horto papali. q hy
pocriſis cũctis intuentib⁹ imaginem de ſe ſanctitatis in/
ſinuat: ſed tamen vitã ſanctitatis ignorat. In puerſa er/
go mente draco cubat: ⁊ ſtrutio paſcitur. q ⁊ latens ma/
litia callide tegitur: ⁊ intuentiũ oculis ſimulatio bonita/
tis antefert. hec gloſ. Greg. ponit in pre. c. Eſa. xxxiiij. ibi.
Et erit cubile draconũ ⁊ paſcua ſtrutionũ ⁊c. ¶ Deleth.
Adheſit lingua. miſera. Lactentis/incipiẽtis/infirmi/in/
ſcij/⁊ ſimplicis. Ad palatũ eius. in ſiti verbi dei. Paruuli/
qui nondũ poterant ſumere ſolidũ cibum. Heb. v. Petie/
runt panem vite ⁊ intellectus. Eccl'i. xv. Sed nobiles in/
terierũt fame: ⁊ multitudo eius ſiti aruit. Eſa. v. c. Et nõ
erat qui frangeret ⁊ exponeret. Integrũ enĩ paruuli non
comedũt. ¶ Paruuli. i. paupes. Mat. xxv. Q̃d vni ex mi/
nimis ⁊c. Perierũt panem. ſuſtentationẽ vite. Geñ. xxxix.
dicit de Joſeph. Nec quicq̃ aliud nouerat niſi panez quo
veſcebat. ſed nõ eſt qui frãgat: q pauci hodie intra eccle/
ſiam dei frangũt panez pauperib⁹. Eſa. lviij. Frange eſu
rienti panem tuũ. Aug. Dicit chriſtus. da mihi ex eo quod
dedi tibi. habuiſti me largitorem: habe me debitorez: ⁊ te
feneratorem. Uñ ⁊ quidam ſanctus amore pauperũ ven
dit domos ⁊ regnũ ſuũ. fragmẽtũ panis ponit in preciũ.
Quid cauſe excuſare poterit non ementem: ſed hodie in
domib⁹ prelatorũ dat canib⁹ ⁊ ioculatorib⁹ panis filioꝝ.
Ad literã ↄtra verbũ dñi. Nõ eſt bonũ panẽ filioꝝ ſcz pau
perũ dare canib⁹. Mat. xv. Et nolite ſanctũ ſcz panem da
tum in eccl'ia ⁊ dño cõſecratũ. xij. q. ij. nulli. dare canibus.
Mat. vij. xj. q. iij. nolite. ¶ Item paruuli pe. pa. ppl's ver/
bum dei. Mat. iiij. Lu. iiij. ⁊ Deut. viij. Nõ in ſolo pane. j. ⁊
Eccl'i. xxxj. Splendidũ in panib⁹. i. verbis dei diſpenſan/
dis. bene dicent labia multoꝝ: hoc indigem⁹ ad noſtraz ⁊
aliorũ inſtructionem. Job. xxxj. Si comedi buccellã meã
ſolus. Sed prelati hodie hunc panem raro frangunt. q
ſunt/prout cõiter/ignorantes. alij ſcientes laborare no/
lunt: aut predicare erubeſcũt: timentes ne eis dicat hypo
crita eijce primũ trabem de oculo tuo. Mat. vij. Lu. vj. et
q cuius vita deſpicit: reſtat vt eius predicatio cõtemnat
de his. iij. q. vij. §. idem reſtat. cũ. c. ſe. vſq ad. §. item in euã
gelio. Cõtra tales tepidos ⁊ timidos prelatos. Prouer.
xj. Qui abſcõdit frumenta/maledicet in pplis. vbi Greg.
dicit. Qua pena plectendi ſunt qui quum fame verbi ani
me pereant: panem pcepte gratie nõ miniſtrant: Luc. xix.
Quare nõ dediſti pecuniã meã ad menſam: cõtra nõ pre/
dicantes prelatos. xliij. di. p totũ. lxxxvj. di. in trib⁹ primis
ca. ex de of. or. inter cetera. viij. q. j. audacter. ¶ He. Qui
veſcebant voluptuoſe. Amb. ſup Mat. ix. Qui chriſtũ do
micilio recipit: in throno maximis delectationib⁹ exube/
rantiũ paſcitur voluptatũ: ſacramentis ſcripture ⁊ eccle/
ſie. Interierũt in vijs. i. in vita larga ⁊ relaxata. ⁊ q chri/
ſtum cõtemnunt qui eſt via veritas ⁊ vita. Jo. xiiij. ⁊ diſt.
viij. ſi conſuetudinem. Qui nutriebantur in croceis. do/
nis ſpiritusſancti. Amplexati ſunt ſtercora. carnalem vi/
tam. Croceis. color croceus claritatem dilectionis deſi/
gnat. quum autem charitas amittitur: relique virtutes
amplexantur ſtercora. de peni. diſ. ij. §. euidenter. q de bo
no dei ⁊ proximi odore dilectionis tranſitur hodie ad fe/
torem prauitatis. vnde. j. ad Cor. xiij. Si charitatem nõ
habuero factus ſum velut es ſonans aut cymbalum tin/
niens. ¶ Color etiam croceus/igneus. quo deſignatur
ignis ſpiritusſancti: quo corda inflammantur. Actu. ij. de
con. diſt. iij. c. vlti. Ignem veni mittere. ⁊ eſt ſignum ſaluã
dorum de hiericho/que interpretatur deficiens. id eſt de
mundo. cum Raab meretrice: que funiculuz coccineũ in
ſignum poſuit ad feneſtram. per qḋ ſaluata eſt. Joſue. ij.
Qui ignis hodie extinctus eſt: maxime propter hereſim
ſimoniacam. j. q. j. ſicut eunuchus. ⁊ remanet ſtercus re/
rum tpalium in bñficijs emptis. Phil'. iij. ibi. Et arbitror
oia vt ſtercora/vt chriſtũ lucrifaciã. ¶ Uau. Ex maior ⁊c.
Plangit eccl'ia pctã ppl'i: maxime clericoꝝ. quaſi maiora
pctõ ſodomoꝝ. videm⁹ enĩ ꝙ fides ⁊ iuſtitia terram reli/
querunt: humanitas ⁊ benignitas nulla ſit: diſcordia et
concupiſcentia orbem incendunt: ire et inuidie flamma

Prelatorũ cũ lamijs cõparatio.

vorat rapinis ⁊ fraudibꝰ ⁊ ſimoniacis contractibꝰ eccl'ia populat: paupes excoriant. Iā iacet orbis terrarũ incultus: in vepribꝰ legis ſacratiſſime p ora principũ diuinitus pmulgare. de accu. c. qualiter. ij. C. de legi. leges. xvj. q. iij. nemo. Sacra pagina ſacriq; canones pro fabulis habentur. Phs in cathedris chriſtianor ⁊ maxime religioſorũ pſtrepit ⁊ triũphat. nõ eſt ſciens hodie q̄ nouitates nõ inuenit. q̄ ad literā inter ſcholaſticos pariũt diſcordiā. xj. di. quis neſciat. ex̄ de cõſue. cũ cõſuetudinis. Tota lectio eccleſie in queſtionibꝰ eſt ⁊ opinionibꝰ recitãdis. ⁊ ſolutio ⁊ cõcluſio veritatis nulla. faſq; nefaſq; cõfundunt. Maior em̄ iniquitas nr̄a: q̄ eor qui viā veritatis nõ agnouerũt. ⁊ ideo minora ſupplicia meruerunt. xij. q. j. ſcimꝰ. Que in momẽto ſubuerſa eſt. Geñ. xix. Momentũ eſt om̄e qd̄ viuimus. ⁊ quotidie peccãdo quaſi in momẽto ad penam ſubuertimur. q̄ deteriora meremur/ qui theſaurizamꝰ nobis irā i die ire iudicij. Ro. ij. ¶ Vau. Et maior effecta eſt ⁊c. q: eccl'ia maiorem noticiā habuit dei q̄ ſynagoga. ⁊ ſynagoga q̄ gentes. ⁊ cõtempſit. Vñ ſeruus ſciens volũtatem dñi ⁊ nõ faciens/ vapulabit plagis multis. Luce. xij. vbi Chryſ. Non em̄ ſilr oia in oibus iudicant. ſed maior cognitio fit maioris pene materia. Vñ ſacerdos eadem pperrans cũ pplo/ multo grauiora patiet. de pe. di. j. §. q̄ aũt. ver. ſi ſacerdos. al's eſt. c. xl. diſ. homo chriſtianus. vbi plene de hoc. ⁊ ex̄ de iureiu. cũ quidā. vbi de hoc. ¶ Item ibi ſup Lucam Cyrillus. Homo em̄ perſpicax qui turpioribus ſuā volũtatem implicauit: inexcuſabile pctm̄ cõmiſit: q: ppter malitiā receſſit a dñi volũtate: ſed homo ruſticanus rationabiliꝰ implorabit veniā iudicantis. ſed ſm Theophilũ ibi. Iſte ignorās nihilominꝰ puniet. ſ; nõ tm̄. q: pigritia ipa fuit ſue ignorantie cā. Et etiā ſm Baſiliũ ibi. etſi in eternũ cruciabit: remiſſius tñ. nõ ſm numerum penarũ. ſ; in verme mitius torquẽte ⁊ alijs penis. de hoc xxxij. di. §. ſi. cũ. c. ſi. Iniq̄tas filie ppl'i mei eccl'ie peccãtis in mẽbris. Pctõ Sodomor: q̄ ſine lege ⁊ noticia dei erãt Que ſubuerſa eſt. Sodoma. In momẽto. q: gaudiũ hypocrite adinſtar pũcti. Iob. xx. c. ⁊ idem Iob. xxj. Ducunt in bonis dies ſuos: ⁊ in pũcto ad infernũ deſcendũt. Et non ceperũt in ea manꝰ. aliq̄d boni. q: manus nõ extendit ad pauperes. Prouerb. vlt. ¶ Et maior ⁊c. pctm̄ ſodomor. ſm Ezech. xvj. c. ſupbia fuit abũdantia: ſaturitas panis: ⁊ otiũ. ⁊ pauperi nõ porrexerũt manus. In his ⁊ in alijs magis hodie offendit in eccl'ia dei. vñ eccl'ia iuſtificat ſodomā: ſicut Niniuitas: ⁊ reginā ſaba. ſc; cõparatiue. vide Mat. xij. ⁊ Lu. xj. q: cepit mãdata dei facere: ⁊ poſtea cõtempſit. ⁊ (qd̄ peius eſt) mala deaurando tegit: ſimulando virtutes cũ cerimonijs ſuis: quas nõ hab;. ⁊ ſpũs immũdus exierat ab ea. Mat. xij. ⁊ Lu. xj. Sed q: inuenit eam otioſam: ⁊ vacãtem a bonis operibꝰ: ornatā exterius miſſis ⁊ cantibꝰ: ⁊ in ſolemnitatibꝰ ſctõr/ precioſis apparatibus ⁊ verboſis predicationibꝰ ⁊ eleemoſynis. Lu. xv. xxxvij. di. §. hinc etiā. ſiliquarũ ⁊ quiſquiliarũ ſunt frumẽti immũditie. Amos. vij. furfurũ ⁊ micarũ remanentiũ de adipibꝰ ⁊ nidoribꝰ ⁊ delitijs prelator. Remanentibꝰ alijs occultis vitijs ⁊ manifeſtis in ea cupiditatũ/ ambitionũ/ ſimoniarũ/ intruſionũ/ immũditiarũ/ xenodoxie/ ⁊ philargyrie/ ⁊ inuidie/ ⁊ tyrãnidis ⁊ alior flagitior indicibiliũ ideo reuerſus eſt ad mẽbra eius cũ ſeptem ſpiritibus nequioribus ſe. Matth. xij. ⁊ Luce. xj. q: ſm Auguſti. ſuper Lucam. xj. c. ſuper hec verba. Peior eſt charitas ſimulata/ q̄ odium: ⁊ paupertas ſimulata/ q̄ auaritia: ⁊ caſtitas ſimulata/ q̄ luxuria. ⁊ ſic de alijs virtutibꝰ ſimulatis. ¶ Zay. Candidiores nazarei eiꝰ. eccl'ie florentes vel ſancti. Niue. que de celo eſt contemplatiui. Nitidiores lacte. qd̄ de terra eſt. de pecudibus terre. actiui. Rubicũdiores ebore antiquo. antiquor patru; fortitudine. Sapphyro pulchriores. in ſpirituali feruore. Candidiores habet eccleſia nazareos ſuos: qui interpretant ſancti vel cõſecrati. niue candidiores. ⁊ lacte nitidiores. p quos abſtinentia ⁊ vita actiua ſignificat. Per niuem candor vite celeſtis. Per lac temporaliu; actio demonſtrat. Habet ergo eccleſia nazareos: qui per contemplationem vitā ducunt celeſtẽ. de qua. ij. q. vij. ſancta. ⁊. xvj. q. j. placuit. ⁊. c. de preſentiũ. Et per actualis vite diſpenſationem lacte candidius ad laudem creatoris nitent: vt plerũq; eos qui celeſtem vitā tenent: terrena bene diſpenſando virtutũ operibus tranſcendant. ex̄ de renũ. niſi cũ pridem. §. ne putes. ⁊ de regu. licet. §. ſi vero. ver. qm̄. Quia vero per feruorẽ ſpiritus antiquor fortiũ patrũ vitam ſuperabant in eccleſia primitiua: recte adiungit. Rubicũdiores ebore antiquo. Dum em̄ ruboris pulchritudo laudat: flamma ſui deſiderij exprimit. Ebur aũt elephãtis os eſſe nõ dubitat. Sapphyro pulchriores. Sapphyrꝰ etherei coloris eſt. vbi breuiter tota nazareor vita expreſſa eſt. q: p actionem ad cõtemplationem tendentes precellentes patres veteris teſtamenti ſuperare viſi ſunt. maxime poſt miſſionem ſpiritusſancti illi de eccl'ia primitiua. Sed q: plerũq; inopem copia facit: ⁊ felicior eſt homo q̄ expedit: mens ſepe de ſe preſumens ⁊ vano fauori acquieſcens/ fuſcat. ⁊ q̄ albeſcere videbat: denigrata ſordeſcit. Et patres noſtri in eccl'ia primitiua. Ideo p exaggerationẽ laudant. vt iſtius temporis membror eccl'ie maxime clericor ⁊ religioſor feditas ⁊ diſſolutio oſtendat. vñ ſequit. ¶ Heth. Denigrata eſt. amiſſo candore iuſtitie. q: preſumit de ſe. Unde. Noli eſſe nimis iuſtus. ij. q. vij. §. his ita. ſ. ver. leuita. Sup carbones facies eor. nedũ in vita interiori/ ſed exteriori. Et nõ ſunt cogniti in plateis: q: prius in anguſta via que ducit ad vitā: nunc in ampla ſunt/ que ducit ad mortẽ. Mat. vij. ⁊ Lu. xiij. Adheſit cutis eor: infirmitas vitior. Oſſibꝰ fortitudini virtutũ. vij. q. j. §. hic tũc. ver. eſt ⁊ aliud. Aruit: ⁊ facta eſt quaſi lignũ aridum/ inſenſibile/ vel inflexibile ¶ Denigrata. Nigri poſt candore; fiunt: qui amiſſa dei iuſtitia ſuā laudem querunt: q: de ſe preſumunt. Unde in peccata etiam corruunt neſcientes. ⁊ poſt ignem mentis ad frigus corporis: poſt candorem vite/ ad nigredinem vane adulationis deſcendũt. vnde extinctis carbonibꝰ ſimiles ſunt. Et nõ ſunt cogniti in plateis. i. in vite ſecularis latitudine. Nihil em̄ humane menti anguſtius: q̄ proprias voluntates abnegare: deſideria carnis frangere: ⁊ hmõi. Unde nihil latius q̄ proprijs ſeruire voluptatibꝰ: nullis ſubeſſe legibus: ⁊ hmõi. In plateis aũt ſunt querentes ſua. Ampla aũt hec via que ducit ad mortẽ. Mat. vij. ſed in plateis nõ cognoſcunt: qui nõ ſunt qd̄ videbantur: qui aliud erant: ⁊ aliud oſtendebant. ſicut hypocrite. de pe. di. ij. citius. ¶ G Teth. Melius fuit occiſis gladio. verbi dei. Ephe. vj. q̄ interfectis fame. eiuſdem verbi. viij. q. j. ſunt in eccleſia. Om̄ iſti extabuerũt cõſumpti a ſterilitate terre. penuria eccleſie. du; predicatio ceſſat/ eccleſia nõ fructificat. Melius ⁊c. gladio verbi dei q̄ interfectis fame eiuſdem verbi. hi occidunt ad vitam: illi interficiuntur vt pereant. Eſt aũt gladius quo mors punitur: vt vita ſequatur. Iſte eſt gladius verbi dei. ad Epheſ. vj. ¶ Eſt alius qui precidit vitā: occidit animā. de quo. Gladius meus deuorabit carnes eius. Iudi. vj. Alius gladiꝰ flammeus atq; verſatilis ad cuſtodiendā viam ligni vite. Geñ. iij. in ſi. Alius limatus ⁊ acutus. de quo Luce. ij. Tuā ipius animā gladius ptranſibit. ideſt dolor dominice paſſionis. ſm gloſ. Luget ergo eccleſia cõſumptos fame ⁊ ſiti verbi dei. Hac fame qui fuerit peremptus: eterne morti ſubiacebit. Sicut em̄ homo ex duabus ſubſtantijs conſtat. ex̄ de cele. miſſa. in quadam. ita duabus vita; conſeruat. caro ſuſtentatur corporali: animus cibo ſpirituali. ex̄ offi. ordi. inter cetera. Et maior eſt refectio mentis q̄ dapes corporis. vt dicit gloſ. ſuper illud Actu. vj. Nõ eſt bonũ nos derelinquere verbum dei: ⁊ miniſtrare menſis. Unde panem quotidianũ petimus vtrũq;. de con. di. ij. in calice. ⁊ Matth. vj. ⁊ Luce. xj. vtrumq; petimus qui vtroq; indigemꝰ. Sterilitas terre/ penuria eccleſie. quādo magiſtris deficientibus verbi imbribus/ nõ infunditur. Eſa. xxxix. Dabitur pluuia ſemini tuo vbicũq; ſeminaueris in terra.

neris in terra. q: ſemen eſt verbū. Matth.xiij. Luce. viij.
pluuia/gratia. de qua Ezech. xxxiiij. Pluuie benedictio/
nis erunt. Promittit ergo dn̄s predicatori ꝙ in quacūq;
gente ſeminauerit verbū dei: ipſe gratie pluuiam largie/
tur. Unde eſt magna ꝓmiſſio ꝙ gratia ſequatur predica
tionē. vnde valde beatū eſt audire ꝑdicationem. quū per
hoc audientibus gr̄a infundatur. Culpam aūt ſacerdo/
tum ⁊ predicatoꝝ iniuſtitiā vel negligentiā docendi con
ſumptio ſequit̄ plebis. ¶ Joth. Manꝰ mulierū. q̄ ſexus
natura miſericordes ſunt. Mulierū ꝑdicatorū vano fa/
uore effeminatoꝝ. Miſericordiū. opinione ſua. Coxerūt
iniurijs/afflictionibus. Filios ſuos. ſubditos. Facti ſunt
cibus earum. dum carnalem vitam ſubditorū affligunt
reprehendunt: ⁊ arguūt. In cōtritione filie ppl̄i mei. apo
ſtoloꝝ ⁊ ſucceſſoꝝ. In eccleſia em̄ quaſi filios ſuos deco/
quūt: qui culmine regiminis ſublimati/igne zeli vel inui
die inflāmant aīas ſubditoꝝ: dum nimis iuſti videri cu/
piunt: ⁊ tyrānica poteſtate opprimūt. xlv. diſt. ſunt nāq;. c.
vera. c. recedite. ij. q. vij. §. his ita. ℞. vnde bene. qui etſi ha
beant zelum dei: ſed nō ſm̄ ſcientiā. ad Rom. x. xv. q. j. §. j.
quia auſteritate dn̄ationis quaſi pro iuſtitia adurunt: et
infirmā carnalem vitam ſubditoꝝ minis ⁊ increpationi
bus quaſi dentibus rodūt. Hec oīa in cōtritione eccleſie
que eſt filia ppl̄i dei. i. apl̄oꝝ ⁊ ſucceſſoꝝ: ab eis fiunt q̄ ſe/
culari aut eccleſiaſtica poteſtate animas tyrānice exurūt.
dum inuidie/aut ire/aut indiſcreti zeli/ꝯcupiſcētia inflā
mati/filios q̄s lacte doctrine nutrire debuerāt: aduſtiōe
afflictionis vexant: nō attendentes qđ dicitur. j. ad Coꝝ
x. Factus ſum infirmis infirmus. xlv. diſt. recedite. xxvj. q.
vij. alligāt. ¶ Caph. Compleuit. quaſi iam ceſſet ira cui
ſatiſfecit pena. Dn̄s furorem ſuū. impletis peccatis. Effu
dit irā indignationis ſue. hoībꝰ ꝑ vitia effuſis. Gen̄. xlix.
Effuſus es ſicut aqua. ſcꝫ in vilem libidinem. Nō creſcas
ps̄. lxviij. effunde ſup eos iram tuā ⁊c. ¶ He Et ſuccēdit
dn̄s ignem in ſyon. ꝯcupiſcentiā peccatoꝝ ſuccendi ꝑmi/
ſit in eccleſia ingrata. Et deuorauit fundamēta eius. ve/
ra fide miſta hereſibus. Cōpleuit. ſup eccleſiam cōpletꝰ
eſt furor dn̄i: q: menſurā peccatoꝝ impleuit. vnde ps. cvj. Effu
ſa eſt ꝯtentio ſup ꝑncipes. ſcꝫ eccleſie p̄latos. xxxv. diſt. ec
cleſie ꝑncipes. ⁊ errare fecit eos in inuio ⁊ nō in via. Et
Apoca. vlti. Qui in ſordibꝰ eſt ſordeſcat adhuc. ⁊ iuſtus
iuſtificetur. xlvij. di. quātumlibet. Succendit dn̄s ignē in
ſyon. nō qui ibi ſuper apl̄os deſcendit. Actuū. ij. de ꝯſe. di.
iij. c. vlti. ſed qui pueros Job ꝯſumpſit Job. j. ⁊ duos qn̄/
quagenarios. iiij. Reg. j. ⁊. xxiij. q. iiij. ea vindicta. Habet
enim deus ignes varios quos emittit de theſauris ſuis.
cuius ignis in ſyon: ⁊ caminus in hieruſalem. Eſa. xxxj.
Alios inflammat vt erudiat. vt. ſ. in. j. c. in litera Mem. in
thren̄. Miſit ignem in os meum ⁊ erudiuit me. Alios vt
exurat. Matth. xxv. Ite in ignem ⁊c. ⁊ in vitijs accendi
ꝑmittat. de pe. di. iij. inter hec hircū. i. quibꝰ ſuccenſis fun
damētū fidei diſſipatur. Unde magis noſtras ꝙ iudeoꝝ
miſerias plangere debemus: q: magis in nobis ꝙ in eis
ignis oīs ꝯcupiſcentie ſuccenſus eſt: vſq; ad ꝯſumptionē
deuorans maiora ⁊ puriora mēbra eccleſie. Job. xxj. Ui/
tioꝝ omniū flāma vorax quaſi vniuerſos poſſidet. ⁊ olla
ſuccenſa a facie aquilonis feruet. Hiere. j. Et fornax chal/
deoꝝ chaldeos incendentes incendit. Daniel̄. iij. Hāc for
nacem ille lucifer cū ſuis ſatellitibꝰ ignis ſuccendit: cuiꝰ
halitus prunas ardere facit: ⁊ flāma de ore eius egredi/
tur: ⁊ de naribus eius ꝓcedit fumus/ſicut olle ſuccenſe
atq; feruentis: ⁊ de ore eius lāpades ꝓcedunt/ſicut tede
ignis accenſe. Job vlti. Iſte etiā faber ſuccendit hāc for/
nacem vitioꝝ. de q̄ Eſa. liiij. Ego creaui fabrū ſufflantē
in igne prunas. Illi aūt pauci intra eccl̄iam dei q̄ nō ado
rauerint aureā ſtatuā iſtius vanitatis ⁊ carnalitatis/q̄
eſt in eccl̄ia militanti: euadent hāc fornacē de corde ⁊ ore
⁊ opere. ⁊ cū illis tribus pueris dn̄m hic ⁊ in perpetuum
collaudabūt. Dan̄. iij. Fundamēta aūt hereticoꝝ et hipo
critarū quibus in oī ſtatu eccl̄ia plena eſt: deuorant̄ ⁊ de/
uorabūtur ab ira furoris dn̄i. Job. v. Uidi ſtultum firma
radice. ſupple firmatum. in gloria mūdi. et maledixi pul/
chritudini eius ſtatim. id eſt exteriori apparentie. q: hy/
pocrite ſepulcra ſunt dealbata extrinſecus/fetida intus
ex oſſibus mortuoꝝ. Matth. xxiij. O quot p̄lati in eccl̄ia
dei pulchri exterius/potentes a ſeculo/viri famoſi/gigā/
tes in terra: Gen̄. vj. Sunt hic ⁊ erunt ꝓpter coꝝ pulchri
tudinē maledicti. ⁊ eradicabūtur a fundamentis: coꝝ ra
dice fundata in terra ſalſuginea ⁊ ſterili penitus deſicca
ta. Quis em̄ tales videantur exterius q̄buſdam apparen
tibus ⁊ cerimonialibus operibꝰ firmati ⁊ radicati: ſunt
tn̄ coram dn̄o maledicti: quoꝝ corda ⁊ corpora varijs vi/
tijs ⁊ vanis laudibus ⁊ fauoribus inflāmantur. vn̄ ſeq̄/
tur. nō crediderūt ⁊c. ¶ Lamech. Non crediderūt ⁊c. Re
ges terre. demones vel quilibet ꝑnceps. Et vniuerſi ha/
bitatores. nō tranſitores. Quoniā ingrederetur hoſtis.
diabolus vel membra eius. Et inimicus. cōfortauit dn̄s
ſeras portarū tuarum ⁊c. ps. cxlvij. Per portas. ꝑdicato
res vel virtutes. Hierl̄m eccleſie. Nō cre. re. terre. de qui/
bus dicit̄. ps. ij. Adſtiterūt reges terre ⁊ ꝑn. cōue. in vnū.
vel demōes ſm̄ illud Eph. vj. Nō eſt nobis colluctatio ⁊c.
Habitatores orbis. qui neſciūt dicere ps. xxxviij. Aduena
ego ſum apud te ⁊ peregrinus. ſꝫ audiūt/ve ſup habita/
tores terre. Apocal̄. viij. hi videntes eccl̄iam dei/auxilio
dei firmatā/non credunt ꝙ ingrediatur hoſtis ꝑ portas
hierl̄m. de quibus dr̄ in ps. ix. Qui exaltas me de portis
mortis vt annūtiem oēs laudationes tuas in portis filie
ſyon. ¶ Mem. Propter peccata ꝓphetarū. prelatorum
ſ. q. ſ. iudices. Eius eccleſie. Et iniquitates ſacerdotū eiꝰ.
Qui effuderunt. fide corrupta vel exemplo. In medio.
publice. Eius eccleſie. Sanguinē iuſtoꝝ. Propter iniqui
tatem ſacerdotū ⁊ ꝑncipum eccleſie mala crebreſcunt: q̄
legem in publico ꝑuertunt. iudicia inuertūt. ⁊ ſanguine
ſanguini addunt. nam ⁊ coꝝ machinationibus et conſi/
lijs ⁊ fraudibus ⁊ preceptis multoꝝ ſanguis funditur. ⁊
vix fit bellum hodie ⁊ guerra inter chriſtianos: in q̄bus
p̄lati ꝯſanguinei ⁊ amici/vel odio vel amore manū nedū
clāculū ſed publice non apponant. nō obſtātibus. c. xxiij.
q. viij. §. j. cū. c. ſeq. vſq; ad. §. his ita. ⁊. c. reprehenſibilem.
⁊. c. ſi in mortem. l. diſt. miror. c. clericū. c. de his clericis. c.
ſi quis viduā. ⁊. c. de his. ⁊. c. ſtudeat. c. ſi quis homicidiū.
c. hi qui arborem. lj. diſt. c. j. c. ſi quis. ij. q. vij. §. his ita. iiij.
ex̄ ne cleri. vel mo. clericis. c. ſententiā. de homic̄. quaſi ꝑ
totū. de cle. percuſ. per totum. de cle. pug. in du. ꝑ totū. de
rap. in archiepatu. de ex. pre. ex literis. cum ſi. Ipſi autem
gloſſant ⁊ declarant iura ſicut volūt. ſed in die iudicij erit
alius declarator: qui illa iura edidit ꝑ vicariū ſuū papā. l.
diſt. ſi quis diaconus. ¶ Nun. Errauerūt. doctores a via
veritatꝭ. Ceci. ſine luce. xxxvij. di. §. vlti. In plateis. volupta
tibus. Polluti ſunt ſanguine. peccatis ſubditoꝝ. xliij. diſt.
epheſijs. Quūq; nō poſſent. irrare ſcꝫ eccl̄iam: quia nolle/
bant. Tenuerūt lacinias. Lacinia ſm̄ Hugu. in deriua/
tionibus/eſt veſtis lacerata. vel ora veſtimenti. vn̄ Ma/
crobius in ſaturnalibus. Toga ceſar ꝑcingebatur: vt tra
hendo laciniam mollius incederet. Et inde lacinioſus. a.
um. i. laceratus vel pānoſus. vnde Hiero. in expoſitione
ſup Eſa. Qui pre cunctis lacinioſe legis cerimonijs de/
dit ꝑceptum. ⁊ inde lacinio. as. i. euellere/lacerare/bella/
re/vel bellicare. Suas. peccata veteris vite. a lacerādo. i.
veſtes laceratas. Allegorice. In eccleſia doctores ⁊ p̄lati
⁊ ſacerdotes ſanguinē iuſtoꝝ effundūt: qui iuſti eſſe poſ/
ſent/niſi eoꝝ negligentia deperiſſent. vnde Ezech. iij. c. et
xviij. ⁊. xxxiij. Si non annūtiaueris impio iniquitates ſu
as: ſanguinē eius de manu tua requiram. Actuū. xx. Mū
di ſunt manus mee a ſanguine omniū veſtrum ⁊c. xliij.
diſt. epheſijs. ex̄ de of. or. irrefragabili. vbi de hoc i gloſ. ſ.
Sanguis aūt. i. pctm̄ ſubditoꝝ culpa ſacerdotū ⁊ p̄latoꝝ
effundit̄. ⁊ ſepe qui videbātur iuſti exēplis p̄latoꝝ/⁊ do
ctrina prauitatꝭ peruertūtur. ⁊ peccati ſanguine polluti
moriunt̄. inde ſacerdotes ⁊ ꝓphete ceci errāt in plateis.

dum ſpatioſam ⁊ latam viã que ducit ad moꝛtem/appꝛe-
hendunt: ⁊ anguſtam q̃ ducit ad vitã. Matth. vij. ⁊ Luce
xiij. nõ introeunt: nec alios introire permittunt. Matth.
xxiij. Et hoc eſt qđ pmiſſum eſt. Sanguinẽ iuſtoꝝ effude
rũt in medio eius. i. eccleſie. que eſt hierl'm vera ⁊ mater
noſtra. Gal. iiij. de ꝯſe. diſt. iiij. mater eccl'ia. Hi quum dei
templũ ſanguine ſuo polluti intrare nequeũt: tenent la-
cinias ſuas: vt quũ cecus ceco ducatũ pbeat: ambo in fo-
ueam cadant. Matth. xv. Luce. vj. ⁊. xxxvij. diſt. §. fi. Hoc
deploꝛat ,ppheta/immo electoꝝ concio tota: ꝙ in ſpatio-
ſam viã ambulantes/⁊ veterem vitã ducentes/vias vite
nõ appꝛehendũt: ⁊ ſuis ſe anfractibus impediũt. Ceci ſe
ſequũtur: qui chꝛiſtũ verã lucem. xxj. di. c. j. ꝟ. acholyti. ſe-
qui dedignãtur. ¶ Samech. Recedite. a nobis. Polluti.
ne nos polluatis. Clamauerũt. plati. Eis ſubditis. Rece
dite: abite. ad ꝯſimiles. Nolite tangere. ſacramẽta dei. ſꝫ
talis locutio ſm Hiero. nõ illuminat cecũ: nõ ſanat egro
tum: nõ curat infirmũ: ſed magis occidit atq; in deſpera
tionẽ cadere periclitantẽ pmittit. xlv. di. recedite. Iurga
ti quippe. pꝛo tali coꝛrectione. Sunt: ⁊ cõmoti ſunt. ideo
Dixerũt inter gentes. gentiles. inter quos p tales nomẽ
dñi blaſphematur. xlv. diſti. de iudeis. Non adijciet (al's
addet) vltra vt inhabitet in eis. vbi nõ eſt pax vel concoꝛ
dia. xxiiij. q. j. §. ſi autẽ. ¶ Recedite. ſepe in eccleſia ceci et
polluti nequeũt ingredi templũ dei viui: ⁊ ſacris partici
pare myſterijs. xlix. di. hinc etenim. quos alij/ q̃uis ⁊ ipſi
polluti/quaſi zelo dei deſpiciũt: qui iuſti videri appetũt:
q: nõdum manifeſti ſunt. vnde erecto ſupercilio obiurgã
tes dicũt. Recedite a nobis ⁊ ſacris dei. Ite ad eos quo-
rũ ꝯſoꝛtes eſtis. Nolite tangere ſacroſancta q̃bus indi-
gni eſtis. his ⁊ hmõi alios criminãdo/iuſtos ſe oſtende-
re conant̃. inde ſepe lites generant̃: q: nõ ſm deum coꝛri
gunt: ſed alijs oppꝛeſſis ſanctioꝛes videri cupiũt. Unde
ſubditur. Iurgati ſunt quippe ⁊ cõmoti ſunt. pus enim
cõmoti iurgant̃: deinde acrius cõmouentur: q: nõ ſtant
in illo qui idem eſt: ⁊ cũ reliquerũt qui eſt pax vera. Ioã.
iiij. pterea ſubditur. Inter gentes nõ adijciet vltra ⁊c. q:
vbi pax ⁊ concoꝛdia nõ eſt/deus eſſe non põt. ps. lxxv. q:
factus eſt in pace locus eius. Inter gentes nãq; p tales
nomen dei blaſphemat̃. xlv. di. de iudeis. ¶ Ayn. Facies
dñi. ira vel vindicta. Diuiſit eos. Ite maledicti in ignẽ
eternũ. Mat. xxv. diuiſit inquã a pdeſtinatis: q̃ tandẽ nõ
percũt. de pe. di. ij. §. hec itaq;. ꝟ. firmũ. al's ẽ. c. ⁊. ꝟſi. null9
al's eſt. c. ¶ Non adijciet (al's addet) vt reſpiciat eos. ſcꝫ
miſerando. vñ reſpexit dñs Petrũ. Luce. xxij. vbi Augu.
de ꝯſenſu euãgeliſtarũ. Mihi videt̃ illa reſpectio diuini
tus facta. Et ſicut dictũ eſt. Reſpice ⁊ exaudi me dñe de9
meus ⁊c. ⁊ ibi ps. vj. Cõuertere dñe: ⁊ eripe aiam meam.
Ita dictũ arbitroꝛ: ꝯuerſus dñs reſpexit Petrũ. ⁊ Beda.
Reſpicere nãq; eius/eſt miſereri. q: non ſolũ quũ agitur
penitentia: verũetiã vt agat̃: dei miſericoꝛdia neceſſaria
eſt. ⁊ Amb. Deniq; quos ieſus reſpicit/ploꝛant delictum
⁊c. Facies ſacerdotũ. quoꝝ facies reuerenda ⁊ dignitas.
lxxxiiij. diſt. poꝛro. Non erubuerũt illi de ppl'o quib9pſen-
tibus ⁊ coꝛrigentibus peccauerũt. Nec ſenũ. dicentium
quis infirmatur ⁊ ego nõ infirmoꝛ. ij. ad Coꝛ. xj. ⁊. vij. q.
j. §. hoc autem. Miſerti ſunt. quũ ſit miſeranda ſenectus
,pphetarũ ⁊ ſacerdotũ. ¶ Facies ⁊c. Quidã in eccleſia
dei timoꝛe abiecto facies ſacerdotũ nõ erubeſcũt. quia a
facie dñi ⁊ ab ira vult9 ei9diuiſi ſunt ab ijs q̇ vocati ſunt
ad vitam. neq; miſerti ſunt ſenũ platoꝝ ſcꝫ/qui omnibus
eis cõdolentes cõdeſcendũt. Nota ꝙ terribile ſit ſacerdo
tes contẽnere: nec faciem eoꝝ erubeſcere. i. illis mouenti-
bus ⁊ videntibus a ſceleribus nõ ceſſare. de his eñ dñs
dicit Luce. x. ⁊. xxj. di. in nouo. Qui vos audit/me audit.
vbi Cyꝛillus. Per qđ docet q̇cq̇d p ſctõs apl'os eccl'ie dei
đꝛ acceptadũ eſſe q: q̇ illos audit/⁊ chꝛiſtũ audit. Ineui
tabilis eſt g̃ pena illis q̇ apl'os ⁊ eoꝝ ſucceſſoꝛes ꝯtẽnũt.
vñ ⁊ ſequit̃. Et q̇ vos ſpernit/me ſpernit. viij. q. j. qui vos.
Beda. Ut ſcꝫ in audiendo quiſq; vel ſpernendo euange-
lij pꝛedicatoꝛem/nõ viles quaſq; pſonas ſed dñm ſalua-
toꝛem immo ipm prẽm ſpernere ſe vel audire diſceret. nã
ſequitur ibi. Qui aũt me ſpernit/ſpernit eum q̇ me miſit.
q: in diſcipulo magiſter auditur. ⁊ in filio pater honoꝛa-
tur. Ibi etiam Aug. de ꝟbis dñi. Si aũt ſermo dñi ad vos
quoq; puenit: ⁊ in eo loco nos cõſtituit: videte ne ſperna
tis nos. ne ad illum pueniat qđ nobis feceritis. Hec autẽ
diuiſio de qua hic loquit̃/plene fiet in iudicio. dicẽte dño
Matth. xxv. Ite maledicti. Et notandũ ꝙ ſupꝛa ſacerdo
tes quaſi homicidas planxit ⁊ hic ſeparant̃ a facie dñi q̃
nõ detulerint eis. q̃uis eñ mali ſint nõ ſunt contẽnendi.
ſed ille in illis colendus ⁊ honoꝛandus in quo miſſi ſunt
xxx. diſt. ſm. j. q. j. nõ quales. ⁊. §. pce. hoc ergo. cum. c. ſeq.
vſq; ad. §. fi. ¶ Phe. cũ adhuc ſubſiſteremus. in carne. in
fide. Defecerũt a vero lumine oculi noſtri. intentiões ter
renis inſiſtentes: ſicut oculi coꝛuini vel vulturini. non co
lumbini. colũbarum. Can. iiij. Que reſident iuxta fluẽta
pleniſſima ſcripturarũ. xxxvj. di. §. ecce. in fi. Ad auxilium
noſtrũ vanũ. mundanũ. de quo Eſa. xxxvj. Baculus arũ-
dineus rex egypti. ⁊ cum. xxiij. q. iij. §. j. facit de cõſe. diſt. j.
oĩs chꝛiſtianus. Cũ reſpiceremꝰ potentes. diuites litera-
tos buccinantes. Attẽti ad gentẽ. maledictus q̃ confidit
in hoĩe ⁊ ponit carnẽ bꝛachiũ ſuũ. Hiere. xvij. Que ſalua
re nos nõ poterat. q: tu ſolus ſaluas dñe: qđ alius nõ po-
teſt. q: ps. cxxiij. Adiutoꝛiũ noſtrũ in noĩe dñi q̃ fecit celũ
⁊ terrã. ⁊ iterũ ps. lxxxiij. Beatus vir cuiꝰ eſt auxiliũ abs
te ⁊c. ¶ Cum adhuc. vox eſt in eccleſia plangentiũ. q̃ ſe
vana ſpe lactauerunt ſecularibus negotijs occupati. ſed
moꝛtis infirmitate aut qualibet tentatione pueniti/inue
niũt ſe nõ ſolum deceptos: ſed etiã cecos: cũ adhuc ſubſi-
ſteremus. Subſiſtit quiſq; qui dũ viuit in carne/rectam
fidẽ tenet etſi operibus nõ implet: ſed aliq̃ tactus mole-
ſtia inuenit oculos ſuos defeciſſe: quos ad caduca ⁊ labẽ
tia intenderat/vanũ querẽs auxiliũ. q: ſm Gregoꝛ. Qui
labentibus adheret/neceſſe eſt ꝙ cũ eis pariter collabat̃.
¶ Sade. Lubꝛicauerũt. ps. xxxiiij. Fiat via illoꝝ tenebꝛe
⁊ lubꝛicũ. Ueſtigia noſtra. nõ fixa ſupꝛa petrã chꝛiſtum.
xix. di. ita. In itinere platearũ noſtrarũ. voluptatũ larga
rum. Appꝛopinquauit. dum ſecula cõplent̃: dum ſecuris
ad radicem ponit̃. Matth. iij. ⁊ Luce. iij. vbi Chꝛyſo. ſup
Matth. Securis eñ acutiſſima eſt ira conſummationis
q̃ totum pciſura eſt mũdum. ſꝫ ſi poſita eſt: q̄re nõ pcidit?
quia rõnales ſunt arboꝛes: ⁊ in ptãte habẽt facere bonũ
aut nõ facere. vt videntes ad radices ſuas poſitã eſſe ſe-
curim timeãt: ⁊ faciant fructũ. Ergo denũtiatio ire q̃ eſt
ſecuris poſita/etſi malis nihil agat: tñ a malis ſegregat
bonos. Finis noſter. retributionis. Cõpleti ſunt dies no-
ſtri. ſicut cõpletis petis Amoꝛreoꝝ venit finis eoꝝ. Geñ.
xv. xxiij. q. v. §. hinc notandũ. Quia venit finis noſter. Lu
bꝛicauerũt hoc quoq; in eccleſia iure plãgimus/dũ eos
q̇ voluptuoſe ⁊ ſplendide viuũt reſpicimꝰ. plãgimus eoꝝ
laſciuiã qui lubꝛicã ſectantur viam. q: nõ ſunt fim. ſuper
fir. me. Hanc ſe euaſiſſe gaudebat Dauid dicẽs. ps. xxxix.
Statuit ſupꝛa petrã pedes meos ⁊ direxit greſſus meos.
⁊ alibi ps. xvij. Qui perfecit pedes meos tanq̃ ceruoꝝ.
¶ Coph. Ueloci oꝛes fuerunt pſecutoꝛes noſtri. heretici
demones tyꝛãni eccleſie. Aquilis celi. doctoꝛibus. xxiiij.
q. j. qm̃. de conſe. diſt. ij. eſt coꝛpus. poſt. c. eſt cibus. Super
mõtes. in ſpecula reguminis poſitos. Perſecuti ſunt nos
percutiã paſtoꝛem ⁊c. Matth. xxvj. vbi Hiero. Percutit̃
paſtoꝛ bonus: vt ponat aiam ſuã ,p ouibus ſuis: ⁊ de mul
tis gregibus erroꝛ fiat vnus grex ⁊ vnus paſtoꝛ. ¶ Eſt Perſecutio duplex.
aũt duplex pſecutio. Bona qua apl's tradidit Coꝛinthũ
ſathane: vt ſpũs eius ſaluus eſſet. j. ad Coꝛ. v. ⁊ ſimile. j.
Timo. j. xj. q. iij. audi. in die dñi. Et chꝛiſtus flagellat iu-
deos. Matth. xxj. j. q. iij. ex multis. de qua ps. cj. Detra-
hentem ſecreto ,pximo ſuo hunc pſequar. Alia mala. qua
rex nequiſſimꝰ pſequebatur Heliã. iij. Reg. xviij. ⁊. xix. et
mali pſequũtur bonos xxiij. q. iiij. quiſm. de vtraq; c. cã. ⁊
q. qui peccat. In deſerto monachis ⁊ eremitis. Hiere. ix.

Ululabo ſup omnes qui attonſi ſunt in comã habitãtes in deſerto. Inſidiati ſunt nobis. demones ⁊ heretici. ❡ Velociores. Plangit ꝓpheta ꝑſecutiones eccl'ie: cuiꝰ ꝑſecutores aquilis velociores ſunt immũdi ſiquidẽ ſpiritus velociores ſunt nequitia/ fraude ⁊ agilitate vane ad lacerandũ ⁊ deuorandũ/ ꝙ aquile celi. i. predicatores ad eripiendũ. velociores eñi ſunt aerie ptãtes: q: non eſt ptãs ſup terram q̃ cõparetur eis. Job. xli. Sup montes ꝑſecuti ſunt nos. q: dum ad eccl'ie regimina extollimur: acrius eos ad ꝑſequẽdum incitamꝰ. nec in ſpecula ſedis ap'lice poſiti ſunt ſecuri. q: quos ſup montes eleuatos vident: vt ceteros diligẽtius inſpiciendo conſeruent ⁊ ad culmina virtutũ ꝓuocent/ tanto ardentius ⁊ audacius infeſtant. In deſerto. inſidiati ſunt nobis. Per deſertum vita monaſtica vel eremitica q̃ in deſertꝫ ⁊ in ſolitudinibus agiť/ deſignatur. xviij. q. ij. luminoſo. ibi. ne in dei ſeruoꝝ receſſibus. vñ de hoc. ⁊. xvj. q. j. ſi cupis. contra quos quaſi athletas fortiores ⁊ inuiſibiles. ſeuiũt hoſtes. Vñ in vitis patrũ legiť ꝙ quũ diabolus in quodã tẽplo viſitaret alios demones: oẽs fecit verberari/ q: parũ maleficij videbatur ei qd̃ fecerant. poſt vnus demon aduẽniẽs/ dixit ſe xl. annis in eremo quẽdam monachũ impugnaſſe: ⁊ vix nocte illa eũ cõpulit fornicari. tunc diabolus ſurgens ⁊ oſculans eũ impoſuit ei coronã ſuã: ſecũq; ſedere ꝑcepit dicens eum magnũ qd̃ feciſſe. Quantis vrgemur malis: in occulto inſtant inſidie. in apto ſuper mõtes ſeuit ꝑſecutio. vt paſtores deijciat: oues ſternat. Inde ſeq̃tur. Spũs oris ⁊c. ❡ Res. Spũs oris noſtri ⁊c. de quo ſpũ. ps. l. Spm̃ rectũ innoua ⁊c. Oris noſtri. corde creditur ad iuſtitiam: ore aũt fit ꝯfeſſio ad ſalutẽ. Roma. x. xi. q. iij. nolite. Chriſtus dei filius. Dñs. qui nõ fecit peccatũ j. Pet. ij. Captus eſt. quaſi totius miſerie ſolatiũ. In peccatis noſtris. in chriſto ſperemꝰ: illũ imitemur: q̇ captus eſt ꝓ pctis noſtris. Cui dicimꝰ. In vmbra tua. refrigerationis. ps. xvj. Sub vmbra alarũ tuarum ꝓtege me. Ala gloſ. mie ⁊ charitatis. Viuemꝰ. In gẽtibꝰ. adunati. Gentibus. vt fiat vnũ ouile ⁊ vnꝰ paſtor. Jo. x. ex de bap. licet ꝑ grecos. Paſcaſius. Sicut ex hoc aere ducimus ſpiritũ quẽ ad ipm̃ reducimꝰ ⁊ inde viuimꝰ: Ita hõ interior per fidẽ ſpm̃ dei attrahit: ⁊ inde viuit/ qd̃ bene facit: qd̃ orat: qd̃ cogitat. deniq;. oĩa bona ſua ipſi adſcribendo reddit. ❡ Spũs. chriſtus dñs cuiꝰ doctrina/ cuiꝰ grã/ cuius ſanguis eſt nobis ſpũs ⁊ vita. In noſtris nõ in ſuis pctis captus eſt. ps. lviij. Quia ecce ceperũt aiam meã: irruerunt in me fortes. Et ſequiť. Neq; iniq̃tas mea neq; peccatuꝫ meũ dñe: ſine iniq̃tate cucurri ⁊ direxi. ⁊ iterum ps. lxviij. Que non rapui tunc exoluebã. Spũs eñi dr̃ filius dei: q: deus eſt. ⁊ deus ſpũs eſt. j. Jo. iiij. Humanitas inſinuatur quũ ſubiũgiť. chriſtus dñs. ex de ſacra vnc. c. vnico. Quia eñi vna ꝑſona eſt deus ⁊ hõ. ex de here. cum chriſtus. vbi chriſtus capiť: deus capi dr̃. Spũs oris noſtri bñ chriſtus dr̃: q: quẽ in corde credimus/ ore ꝯfitemur. ſed eoꝝ ꝓprie vox iſta eſt/ qui ita in ore habẽt verbũ veritatis: qd̃ chriſtꝰ eſt: ſicut ⁊ in corde: q: ex abũdantia cordis os loquitur. Matth. xi. Vñ ⁊ Petrus ore negãdo ſe diſcipulũ chriſti/ mortaliter peccauit. ſicut ⁊ legiť ⁊ no. xi. q. iij. nõ ſolũ. Hic chriſtus captus eſt pro noſtris pctis: vt noſtra pctã deleret. Cui diximus. In vmbra tua viuemꝰ in gentibꝰ ⁊c. q: ipſe eſt expectatio gentiũ: ⁊ ſemẽ Abrae in quo bñdicenť oẽs gentes. Gala. iij. in hoc credebat ꝓpheta. corde ⁊ ore ꝓferebat in vm. t. Venturus eñi erat/ vt cũ gentibus iudeos ſaluaret. vñ ꝑ futuruꝫ dixit viuemꝰ. q̇ pctis mortui eramus. Sub vmbra paſſionis nos ꝓtexit/ q̃ſi alis in cruce extenſis. Caro eiꝰ nobis vmbra fuit. q: eſtus noſtre mẽtis refrigerauit: ⁊ varias eſtuũ paſſiões tẽꝑauit. Sub vmbra iſtius ap'loꝝ vmbra ſanabat infirmos. Actuũ. v. Hec vmbra totũ nũc illuminat mũdũ. Jo. j. xxj. di. c. j. ꝟ. acholyti. q̇uis adhuc ꝑ vmbrã ſui corporis. i. eccl'ie. xxiij. q. iij. pro membris. videamꝰ eũ nõ facie ad faciẽ. In hac vmbra refrigerati ab eſtu vitioꝝ. Luce. j. Virtꝰ al. obũbrabit ti. ſpe viuimus. ❡ Syn. Gaude ⁊ letare. ironice. gaudium hypocrite ad inſtar pũcti. Job. xx. Filia Edom. terrena vel ſanguinea eccleſia malignãtiũ: ſicut in chriſto ſpes ſanctorũ ⁊ exultatio: ita ⁊ maloꝝ ꝯfuſio ⁊ dãnatio. Que habitas. ꝑtinaci ſtudio. In terra. nõ in celo. Hus ꝯſiliatoris. ſ. diaboli. Ad te quoq;. ſicut hierl'm. vnde q̇ acceperit gladiũ/ gladio peribit. Matth. xxvj. xxiij. q. viij. §. j. Perueniet calix Babylonis qui inebriat oẽs gentes. ⁊ eſt calix ire dei. Apoc. xiiij. Inebriaberis atq; nudaberis. virtutibus. de hac mala nuditate Abachuc. ij. Ve qui potum dat amico ſcꝫ mittens fel ſuũ ⁊ inebrians vt aſpiciat nuditatẽ eius. Exod. xxiij. Agent tecũ in odio: ⁊ tollent oẽs labores tuos: ⁊ dimittent te nudã. Naum. iij. Oſtendã gẽtibus nuditatem tuã. Ezech. xvj. Nudabo ignominiã tuaꝫ coram eis: ⁊ videbunt oẽm turpitudinẽ tuã. Orig. Nudabiť pectoris mei ꝯſcientia: ⁊ aperto corde videbũtur litere peccatoꝝ: que ſtilo ferreo in vngue adamãtino. Hiere. xvij. in ꝑnci. ſcripte ſunt. atq; vniuerſa expectãtiũ multitudo leget in pectore meo ſignatas imagines peccatorum. Apoc. xvij. Odient fornicariã: ⁊ deſolatam facient illam ⁊ nudam. Hiero. Omne tẽpus vite noſtre ꝯſumimꝰ expoliantes dñm/ ſcilꝫ aiam: ⁊ ornantes ancillã/ ſcꝫ carnẽ. Et ideo btũs qui vigilat ⁊ cuſtodit veſtimẽta ſua: ne nudus ambulet: ⁊ videant turpitudinẽ ſuã. Apoc. xv. vide in vlti. ꝟ. qui ſequiť. Attribuit ꝓpheta vnicuiq; parti qd̃ cõuenit. vt ſcꝫ ſyon afflicta eccleſia iuſtoꝝ non deſperet. ⁊ filia edõ ſynagoga pctõꝝ nõ inſultet. Et eſt notandũ ad quantam altitudinem hieremias ꝯſcenderit. vnde q̃ſi de ſpecula dilatato corde agones huius ſeculi ꝯſiderat. Nunc ſimul oẽs/ nũc ſingulos/ nũc iudeoꝝ caſus deplorat: nũc eccleſie luget detrimenta: moꝝ perturbationẽ doleť. nũc reſtaurationẽ hierl'm ⁊ gloriam intueť. ⁊ eccl'iam exaltandam gloriatur. cũ victoribus gaudet. cum victis luget. Deniq; oẽm ſexum/ oẽm etateꝫ/ p̃latos ⁊ ſubditos tamq̃ vnus ſit in oibus/ ſingulis ꝑſonis ſingula lamẽta impertitur. ⁊ ſemꝑ nouas lachrymas fundit dũ alternatim nouas ꝑſonas inducit. ad vltimũ dñm noſtrũ ieſum chriſtũ eſſe captũ pro pctis nr̃is teſtatur: nõ tñ oẽs a morte redemiſſe ꝓpe finẽ ingemiſcit. ⁊ eoꝝ qui cõuerſi ſunt finitam eſſe malitiã gaudet. eos vero q̇ ſanctos ꝑſecuti ſunt/ pro iniq̃tatibus puniendos eſſe affirmat: quũ coꝝ detegẽtur pctã. Hinc intelligendũ eſt q: in ſcripturis ſanctis nihil aliud eſt ꝑncipaliter ꝙ lamẽtationes q̇ frequẽtande ſunt in hoc ſeculo. ⁊ carmen qd̃ cũ angelis cantabimꝰ in celo. ⁊ ve Ezech. ij. qd̃ filij edom vlulabunt in inferno. Lugeamus ergo cũ Hieremia in hoc ſeculo: ne vlulemꝰ cũ filijs edom in inferno. Fugiamꝰ gaudia ꝑ̃ſentis vite: q: ꝑñtia gaudia ſequũtur perpetua lamẽta. Hanc chariſſimi letitiã fugite/ ſi illic flere formidatis. Greg. ⁊ inania carmia vt cum angelis cantare poſſimꝰ perpetuũ all'a. All'a interpretatur laudate deũ. ⁊ eſt vox gaudij. qd̃ ſignat ineffabile gaudiuꝫ angeloꝝ ⁊ hoĩm eterna felicitate letantium. Caſſiodorus. Vox iſta ſcilꝫ Alleluia eſt q̃ſi muſica ſalutaris/ harmonia celeſtis/ q̃ nõ ſolum hoĩes ſed angelos delectat. Apoc. xix. Tob. vltĩo. ❡ Gaude. Edom ⁊ Babylonia idem ſignificant. Due eñi ciuitates ab initio ſeculi ſignificanť. Altera hierl'm. altera Edom q̃ ⁊ Babylõ. de q̇bus btũs Aug. libꝛũ de ciuitate dei fecit. Altera cũ propheta plangit nũc ⁊ parturit. Altera cur plangať neſcit. Alterã chriſtus edificat. Alteram diabolus. qui ꝑ Nabuchodonoſor ſignificať. Babylon eſt ciuitas ꝑditoꝝ. que inebriat oẽm terrã vino iniquitatis. vnde Hiere. lj. Calix aureus Babylon in manu dñi inebrians oẽm terram. de vino eius biberũt oẽs gentes. vide Apoc. xviij. ⁊. ẽ. c. ar. ꝟ. hec eſt eccleſia. cum ſequẽti. Et ideo quiete ſunt. Subito cecidit Babylon ⁊ cõtrita eſt. que ⁊ Edom inebriata plangiť. Ideo dr̃ ironice. Gau. ⁊ le. fi. edom. Edom ſanguineus vel rubeus interpretať. Hic eſt populus qui carnis vitia ſectatur: ⁊ ſanguinẽ. i. pctm̃ tãgit. Oſee. iiij. Vnde ſequiť. Que habitas i terra Hus. Niſi eñi in terrenis

mentem poſuiſſet: inebꝛiari vel virtutibus ſpoliari non poſſet. Hieruſalem aūt ſurſum eſt cuiꝰ cōuerſatio in celis eſt. Gal.iiij. Phi.iij. Ue enī habitantibus in terra. Apoc.viij. in fi. Edom ſo.i.eccl'ia carnalis in mēbꝛis/licet gaudere ⁊ letari videat̄: aureo poculo inebꝛiatur: ⁊ in furoꝛe dn̄i nudatur virtutibus: q̄ ſunt anime velamina. de pe.diſt.ij. §.romanos.c.ſed nec.c.illa.q: decreuit nō ſolū in terra cō uerſari ſed in terra Hus.i.ꝯſiliatoꝛis diaboli.qui ſcʒ per-uerſa ſuggerit conſilia/cōtra angelū magni cōſilij. Eſa. ix. ſicut ſuggeſſit Eue. Gen.iij. Nam ⁊ Edom terrenꝰ in-terpꝛetatur. in quo deſignant̄ qui terrena ſectant̄/diabo li decepti ꝯſilio. vnde ad eos ꝑuenit aureus calix: ⁊ nudā tur gr̄a dei. ¶ Thau. Cōpleta eſt. finita. vn̄ Eſa.xl. Dimiſ ſa eſt iniq̄tas illius. Filia eccleſia. Syon ſpeculatiōis. Nō adijciet (al's addet) vltra. Plantati i domo dn̄i in atrijs domus dei noſtri. ps.xci. Non adijciet vltra vt tranſmi-gret te. q: imutabili imutabiliter adheſiſti. Uiſitauit. pu-niendo. ps.lxxxviij. Uiſitabo in virga iniquitates eoꝝ ⁊c. Iniquitatē tuā. nō creaturā ſuā. Filia Edom. eccleſia ma lignantiū. terrena. ſanguinea. diſcoopuit pctā tua. Naū iij. Reuelabo pudēda tua in facie tua q̄ ꝯfiteri noluiſti. ¶ Completa eſt. He ſunt/vt dixi/due ciuitates q̄ ab ini-tio cōſtruūtur. Syon que hieruſalem p Eſaiā.xl.c. dicit̄ ꝙ cō pleta ſit malitia eius: ⁊ dimiſſa iniquitas illius. ſm̄ illud ps.xxxi. Beati quoꝝ remiſſe ſunt iniq̄tates ⁊c. vide de pe. diſt.iij. ille rex. Unde leta ꝓmiſſio ſubiūgit̄. Non adijciet. vt trāſmigret te. Quū em̄ facto iudicio iniq̄tas ceſſaue-rit: ⁊ plena requies adfuerit: nulla eius mutatio erit. ſed viſitabit Edom nō remittendo/puniendo/dicendo. Ite maledicti in ignem eternum. Matth.xxv.

¶ Articulus.viij.

REcoꝛdare. Hec la-mentatio q̄ eſt oꝛatio Hieremie que fuit expoſita in p̄nci. lamentationū: ⁊ hic ite rū exponit̄ a quibuſdā canticū appella-tur. Nam ⁊ lamenta cantica dicūtur. et ecōuerſo. Sicut em̄ in p̄ſenti ſine miſerijs nulla ſunt gau dia: ita ſine lamētis aut pauca aut nulla ſunt gaudia vel cantica. Monachi tamē pſalmū decantant. Uera autē cantica in celeſti ſyon decent. ps.lxiiij. Te decet hymnus deus in ſyon. Lamentatiōes in exilio. Iure tn̄ ante ꝙ ad patriā veniat̄ ad quā ꝓperat̄. quaſi in meditullio carmi-na fletibus ⁊ ecōuerſo ꝑmiſcent̄: dum p̄ñtia mala plāgun tur: ⁊ gaudia futura ſperant̄. ¶ Recoꝛdare. Hieremias fratrū amatoꝛ ⁊ ppl'i iſrael q̄ multū oꝛat ꝓ pplo ⁊ ſancta ciuitate.ij. Macha.vlti. ꝓ oībus lamētans/eccleſiam ad lamentationē q: tribulata eſt ⁊ minoꝛata tempoꝛaliter ⁊ ſpūaliter: inuitat. Unde dicit. Recoꝛ. a papa iudicij eiꝰ mi ſericoꝛdiā imploꝛat. Recoꝛda. q̄ oblitus videris: dū non vlciſceris. Quid acciderit. ꝙ magnū ꝙ crudele. Nobis. quaſi nō meritis. Intuere. cuʒ mīa. Et reſpice. cū effectu. Oppꝛobꝛiū noſtrū. ps.lxxviij. Facti ſumꝰ oppꝛobꝛiū vici nis noſtris. Hereditas noſtra. hiſtoꝛice. Iudei in captiui tateʒ chaldeoꝝ ducti. tropologice. ſcriptura verſa eſt. Ad alienos. demones. Domus noſtre. intelligentia ſcripture vel mētes. Ad extraneos. infideles. Pupilli. q̄bus debes eſſe adiutoꝛ. ps.ix. Pupillo tu eris adiutoꝛ. Facti ſumus abſq; p̄re. deo ꝓ pctīs noſtris offenſo. Matres noſtre. ec cleſie. vel fides ſpes ⁊ charitas. Quaſi vidue. q̄ſi vir ha-bentes verū cultoꝛē. ¶ Recoꝛdare. vox martyꝛū ⁊ tribu-latoꝝ in eccleſia eſt: q̄ toꝛmētis ⁊ pꝛeſſuriſ afflicti clamāt. Quū em̄ in p̄ſentia nō vlciſcatur mala q̄ fiūt intra eccle-ſiam deus: oblitus videt̄. ps.xij. Uſq; quo obliuiſceris me ⁊c. et alibi. Obliuiſceris inopie noſtre ⁊ tribulatiōis no-ſtre. Sed ad hoc Anacletus papa r̄ndet. Si oīa in hoc ſe-culo vindicata eſſent: locū diuina iudicia non haberent. vi.q.i. ſi oīa. Intuere ⁊ reſpice. Idem eſt. ſed iteratio/affe ctionis indiciū eſt. hoc em̄ affectu legendum eſt. Heredi tas. heretici ⁊ falſi chꝛiſtiani hereditatem eccleſie aut de-monibus aut pꝛauis inſtitutionibus tradiderunt. ſcri-ptura em̄ hereditas eſt fideliū. hāc vertūt/q̄ a deo alieni ſunt. ⁊ ſenſu ⁊ ingenio eam credentes intelligere. peruer tunt a cōmuni intellectu eccleſie diſcedentes. xxxvij. diſt. relatuʒ. xxiiij.q.iij. hereſis. ⁊.c. transferunt. Domus nr̄e.i. mentes humane ad immūdos ſpūs peccādo trāſeūt. Pu pilli. vere pupilli ⁊ oꝛphani ſunt hodie q̄dāmodo chꝛiſtia-ni. Abſq; patre cōſolatoꝛe.i.p̄lato in ſpūalibus nutrito-re. Sacerdotes em̄ ⁊ p̄lati q̄ p̄res vocātur. iij.q.v. oēs qui. vi.q.i. ſacerdotes. ⁊.c. infames. filios excoꝛiant ⁊ occidūt. xciij.di. diaconi.v.ix.q.iij.§. de his. cū.c.ſeq. vſq; ad fineʒ q̄-ſtionis. Matres nr̄e q̄ſi vidue eccl'ie q̄ nos nutriūt lacte ſpūali. de ꝯſe.diſt.iiij. mater eccl'ia. a paſtoꝛibus viduate fugientibus vel negligentibꝰ nō poſſunt deo filios ge-nerare. ¶ A Notoꝛiū em̄ eſt hodie ꝙ raro pꝛelati maxi- me ep̄i reſident in eccleſijs cathedralibus. ſed nūc p curi- as ꝑncipum ꝯtra iura vagantur. maxime quū ab eis tē- poꝛalia nō tenēt. xxiij.q.viij. quo auſu. ⁊.§. ecce. ⁊ ex̄ de ap. cum parati. vbi de hoc. ⁊ coꝝ tractant negotia tempoꝛa-lia ⁊ ꝓcurant/ꝯtra iura. lxxxviij.di.c.i.c. ep̄s.c. perlatum. ⁊ ex̄ ne cle. vel mo. per totum. Aut in laribus paternis habi tant ꝓpe ſanguinē ⁊ carnē: dicentes. Pater ⁊ mater no-ui vos. quū ecōtra deberēt dicere Deutero.xxxiij. xciij.di. diaconi.v. Aut in curia romana trotant poſt equos car-dinaliū. adde qd̄ ſcripſi.i. in ar.x. in.§. poſtq̄. in fi. ſerui ibi effecti ⁊ mercenarij. quū in ſuis ep̄atibus eſſent liberi do mini ⁊ maioꝛes. vt ambiant ampliꝰ: ⁊ habeant de hono-re terreno: nō contenti terminis ſuis: quū habeant vltra cōdignū/contra iura.i.q.i. ꝑncipatus. ⁊.c. nullus itaq;. et q.vi. ſicut is. ⁊.q.vij. ſancimus. ⁊.xli.di. miramur. ⁊.viij.q. i. in ſcripturis. ⁊.c. ſciendū. ⁊.c. qui ep̄atum. Aut ꝑ mūduʒ vagant̄ ſuas eccl'ias deſerentes: nec de aīabus ſubdito-rū aliquā curā habētes. ꝯtra illa oīa iura. vij.q.i. ſicut vir. ibi. Ep̄m vero opʒ oppoꝛtune ⁊ impoꝛtune atq; ſine inter-miſſione eccl'iam ſuā docere: eamq; pꝛudenter regere et amare ⁊c. ⁊.c. qualiter. ibi. Ne diutius gregi fideliū deſit paſtoꝛalis cuſtodia. ⁊.c. q̄uis. ibi. Ne ergo langueſcente paſtoꝛe grex (qd̄ abſit) inſidiatoꝛis laniandus dentibus exponatur: vel eccleſie ipſius vtilitates depereāt. ⁊.c. ꝑue nit. vbi eſt exp̄ſſum. ⁊.c. placuit. ⁊.c. ſi qui. ⁊.c. ep̄m de dio-ceſi. ex̄ de cle. non reſi. ex tue. ⁊ exp̄ſſum in.c. ti. in.c. quali-ter. ⁊ de trāſla. ep̄i inter coꝛpꝛa.§. ſicut autē. ⁊ de renū. niſi cum pꝛidē.§. veruʒ. ibi. Non debes deſerere ſponſam tuā: cui deſigendo manū apud extraneū te ſide media co pulaſti. Immo nec longā peregrinationē pōt facere ep̄s ſine licentia pape. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. magne.§. p̄terea. in fi. Sed q: ꝑut cōiter/hodie oēs p̄lati mercenarij ſunt/que-rentes q̄ ſua ſunt nō q̄ chꝛiſti. Phil.ij. viij.q.i. ſunt in eccle ſia. nō paſtoꝛes lucra animarum q̄rentes. xxiij.q.iiij. tres ꝑſonas. Ideo fugiūt ab eccleſijs: ⁊ nō eſt eis cura de oui-bus. ſed eſt eis cura de lana ⁊ lacte ⁊ carnibus. Nec curāt ſi greges eoꝝ a demonibꝰ lacerent̄. ex̄ de elec. ne ꝓ defectu. vij.q.i.§. hoc tunc. Quū ⁊ ipſi demones viſibiles eos la-cerent excoꝛiādo. vt ſupꝛa dictū eſt. ij.c. thꝛen. in l'ra Beth. v.ar. ¶ Aquā noſtrā. doctrinā ſalutarē. Eccl'i.xv. ⁊ aqua ſapie ſalu. po. ⁊c. Pecunia cōparauimꝰ. ꝯtra illud Eſa.lv. Qui nō habetis argentum ꝓperate emite ⁊c. Et ligna noſtra. eccl'iaſtica ſacra calefacientia aīam. ſicut fax accē-ſa. xv.q.ſi.c.ſi. Pꝛecio cōparauimꝰ. a ſacerdotibus ſimo-niacis.i.q.i. cum oꝛdinaret̄. ⁊.q.iij. ſaluatoꝛ. ⁊.c. ex multis. ⁊.c. nō ſolum. Cōtra ſacerdotes dicit hoc: q̄ faciūt domū dei domū negotiationis. vt pꝛe.c. nō ſolū. Eſa.lvi. Mat. xxi. Mar.xi. Luce.ix. Io.ij. qui ſacramēta vel doctrinam ⁊ dona dei pecunia diſtrahūt.i.q.i. gr̄a. ⁊.c. cito turpem. ⁊.c. qui ſtudet. ¶ Ceruicibus. ꝑcuſſis. Noſtris minabamur: id eſt ducebamur a ꝑſecutoꝛibus. Laſſis.i. pctīs. Nō daba tur requies. q: nullus malus ſabbatizare pōt.i. requieſce re. q: nūq̄ illi ſua ꝯſcientia requieſcit. ſm̄ Aug. ¶ Deplo rat eccleſia ꝙ martyꝛes a ꝑſecutoꝛibus colaphizantur. li-gatis ceruicibus trahūtur. de loco in locū ſine requie ſu-

In ep̄os non reſidentes

gere cōpelluntur. Vel quia dictū eſt Matth.v. Luce.vi. ⁊.xxiij.q.i.§.i. Siquis ꝑcuſſerit te in vnā maxillā ⁊c. incliꝰ ceruicem ſupbiā accipimꝰ: qua ferimur et fugamur/ quū ex ꝯſcientia reatus ꝑtimeſcimus. q: deus humilia reſpicit: ⁊ alta a longe cognoſcit. ps.cxxxvij. quo ꝯſiderato nō eſt requies, q: vita carnalis laborioſa. ſpūalis quieta. q: ſub iugo dn̄i. ¶ Egypto. Egyptus interpretat̄ tenebre vel anguſtia vel tribulatio. potentioribus qui curis diuitiarū obſcurant̄. Dedimꝰ manū. quaſi vincti. ⁊ Aſſyriis Aſſyrij īterpretant̄ ſuſtollentes vigilias dn̄i. dirigentibꝰ ſe ad lucra ſeculi. Vt ſaturaremur pane. caducis rebus trāſitoriis.i. Regū.ij. Repleti ꝓus pro panibus ſe locauerunt ⁊c. ¶ Eccleſia lamentat̄ ꝙ etiā miniſtri altaris pro terrenis rebus dant manus egypto/ potentioribus q̄ diuitiarū vel delictoꝝ tenebris obſcurant̄. Egyptus enim tenebre interpretat̄. ⁊ Aſſyriis.i. dirigentibꝰ qui ſe ſcȝ ad oīa mūdana dirigūt: vt diuitiis affluāt: honoribus excellant. q̄bus ſeruiūt miniſtri chriſti ꝓ caducis ⁊ trāſitoriis. ⁊ ſic luminaria mūdi ſcȝ rectores eccleſiarū .xciij.di. ſacerdotes. tenebre facte ſunt. q̄ manus ad celū deberēt leuare/ ⁊ cū Moyſe ad celuȝ tendere ne fiant graues. Exod. xvij. xxxvi.diſt.c.vlti. vnde ps.cxxxiij. In noctibꝰ extollite manꝰ veſtras in ſancta ⁊ be.dn̄o. ¶ Pr̄es noſtri. eccl̄ia. ps.xliiij. Pro patribus tuis ⁊c. lxviij.diſt. quoꝝ vices. vel Adam vel Eua. de pe.diſt.i. ſicut ꝑmi. Peccauerūt. Pr̄es noſtri comederūt vuā acerbā: ⁊ dētes filioꝝ obtupeſcūt. Ezech.xviij. Et nō ſunt. Rachelꝰ plorans filios mortuos noluit ꝯſolari: q: nō ſunt. Matth.ij. quia mortui. Et nos iniq̄tates eoꝝ portauimꝰ.i. pct̄m originale. de ꝯſe.diſt.iiij. c.ij. ⁊.c.ſeq. ⁊.c. nō ex quo. Vel penā culpa ſacerdotū. vox eſt chriſtiani populi q̄ ſacerdotū ⁊ principū peccatis flagellatur dicētis. Patres noſtri peccauerūt. quaſi nō ſunt qui debuerāt. ⁊ nos iniq. eoꝝ por. Non t̄n de ſe p̄ſumat. q: ꝓ merito plebis eſt electio paſtoris. ij.q.vij.c.i. ⁊.§. itē qd̄ dicitur. vi.q.i. ex merito. viij.q.i. audacter. neq̄ imitatoribus. lxxxvi.di. facientis. xxiij.q.iiij. ita plane. ij.q.i. votum. culpa minuitur: ſed auget̄ vnde Cayn ſepties punit̄. Lamech ſeptuageſies ſepties. Gen̄.iiij. xxxi.q.i. quō. Poſt p̄ceptum em̄ ⁊ exemplū ſupple bonū/ maior eſt peccātis pena ſicut ⁊ pct̄m. ¶ Poteſt etiā hoc referri ad originale pct̄m: cuiꝰ tabes in oēs tranſijt. Et nō ſunt. peccatum em̄ nihil eſt. ⁊ qui peccat nihil eſt. de pe.diſt.ij.§. ſi. q: relicto vero eſſe/ voluit nō eſſe.i. peccare. Non dixit/ pr̄es peccauerūt ⁊ nō eſt pct̄m eoꝝ. Illis em̄ defunctis manet peccatū/ ⁊ pena peccati. Sed poſtq̄ pct̄m in baptiſmo remiſſum eſt: vnuſquiſq̄ punitur ꝓ ꝓpriis malis: aut remuneratur ꝓ bonis. ex̄ de ſum.trini.c.i. ¶ B Sciendū ꝙ triplex eſt pena. eterna/ corporalis/ ⁊ ſpūalis. Eterna pena nūq̄ punitur vnus pro alio. Exo.xvij.i.q.iiij. iudei. Corporalis pena duplex eſt. Vna circa corpus. ⁊ illa ſepe punit̄ vnus ꝓ alio.i.q.iiij.§. item pctō ciuiū. Alia circa ſtatū rei. vt eſt ſeruitus/ vel infamia. ⁊ illa ſepe punitur vnꝰ ꝓ alio. filius ꝓ patre. vi.q.i. ſiquis. ¶ Alia eſt etiā pena tēporalis. ⁊ illa ſepe punitur vnus ꝓ alio. ex̄ de here. vergentis. ¶ Eſt alia pena ſpūalis. ⁊ hec quadruplex. ſcȝ Excōicationis. ⁊ nūq̄ hac punitur vnus pro alio. xxiiij.q.iij. ſi habes. Alia interdicti. Alia remotio ab oblationibus. Alia remotio ab ordine. ⁊ his tribus ſepe punit̄ vnus ꝓ alio. vt de hoc plene no.i.q.iiij. in ſumma. xxiiij.q.iij. in ſumma. ex̄ de his que fi. a ma. queſiuit. ¶ Serui demones vel heretici. vel mali p̄lati ſerui peccati. Ioā.viij. dn̄ati ſunt noſtri qui debuerūt ſeruire. Non fuit q̄ redimeret. ps.vij. nō eſt qui redimat neq̄ qui ſal.fa. ſi deus nō vult, alius non pōt redimere: niſi chriſtꝰ q̄ ſeip̄m dedit in p̄ciū. Ephe.v. ¶ Serui ⁊c. Plorat gens ſancta ppl̄us acquiſitionis. ex̄ de elec. fundamēta. lib.vi. ſpūales nequitias. que ſuā perdiderunt libertatem. Dn̄antur noſtri ⁊ affliguntur ſeruitute pctī. Vel ſerui peccatoꝝ in eccleſiarum regimine cōſtituti: in eos quos dn̄s redemit/ lupoꝝ vtunt̄ rabie: non canū defenſione. xliij.diſt. ſit rector. Luctus ergo peniten-

Pena triplex.

-tium eſt: qui laqueos ſathane euadere cupiunt: cuiꝰ dominio ſubiugati ſunt per pct̄m. ¶ In aīabus. deſiderio animarū. q̄ſi di. ꝙ indigna patimur ꝙ crudelia ꝙ miſerāda. Noſtris. afferebamus panē nobis. afferebamus ſcripturarū virtutum panē/ qui de celo deſcendit. Ioā.vi. de ꝯſe.diſt.ij. oīa. A facie gladij in deſerto. ab impugnatione diaboli inſidiantis/ qui cecidit de celo. Eſa.xiiij. de peni. di.ij. p̄ncipium. ⁊ habitat in deſerto. in corde a deo derelicto. Matth.xij. ⁊ Luce.xi. ¶ Pellis noſtra. mortalitatis. Quaſi clibanꝰ. diaboli. Exuſta eſt. flatu diaboli fabri ſufflantis prunas. Eſa.liiij. A facie tempeſtatū famis. ſpūalis. que eſt quaſi turbo tempeſtatis. Plangitur pellis noſtra quaſi clibanus exuſta: qua primi parentes induti. de pe.diſt.i. adam. Gen̄.iij. de paradiſo ſunt electi. vnde ſingulariter pellis nō pelles dixit. quia ex ipſis oēs cōtraximus vnā pellem mortalitatis. de conſe.di.iiij. nō ex quo. Hec fedata eſt quaſi clibanus.i. diabolus q̄ eſt fornax vitioꝝ. ⁊ quotidie nouis concupiſcentiarū incendit vſtionibus. Hac vſtione tēpeſtate famis affligimur qui eterne vite epulis nō reficimur. ¶ Mulieres in ſyon humiliauerunt. corrumpendo. quoties peccatoꝝ feditate grauamur: ⁊ de ſyon altitudine ad humilia corruimus. Mulieres.i. anime noſtre. In ſyon.i. in culmine eccleſie leuate humiliant̄ humi demones. Et virgines in ciuitatibus iuda. nō furtim ſed publice. Virgines fideliū mentes ſunt deo dicate. Ciuitates in quibus humiliant̄: diuerſi ſunt gradus. Alia em̄ eſt ꝓfeſſio ſacerdotum. alia leuitarum. alia monachoꝝ. alia virginū. alia viduarū. alia cōiugatoꝝ. In ſingulis ſunt alique pure virgines. alique ꝓpoſitum nō ſeruantes deuirginātur. xxvij.q.i. que chriſto. ⁊.c. impudicas. cū.iiij.c.ſeq. Vel iſte ſunt virgines fatue corpore/ nō mente. xxxij.q.v. ſi paulus. Iſidorus. Virgo carne nō mente nullū p̄miū habet in remuneratiōe. Ber. Sine humilitate/ audeo dicere/ nec virginitas Marie deo placuiſſet. Aug. Non dubito p̄ferre mulierē ſupbe virgini. ¶ Principes manu ſuſpenſi ſunt. Doctores ſancti eccl̄ie hoſtium manibus ad alta ſuſpendūtur: quādo intentionē boni operis deſerentes/ ad volūtatem hoſtium diſtrahūtur. Tales p̄ncipes nō vitiis p̄ncipantur: ſed eis vitia. ij.q.i. ſcelus. Tales p̄ncipes mala cōſilia dant ⁊ reprobanda. ps.xxxij. Et reprobat cōſilia p̄ncipum. Principes mali ſuſpendi mandātur a dn̄o. Numeri.xxv. Tolle cunctos p̄ncipes ⁊c. vbi Greg. Hoc ſi hoīes cogitarent: p̄ncipatus nō ambirent: ſufficit em̄ ꝓ peccatis ꝓpriis argui: ⁊ reddere rationē. quid neceſſe eſt ꝓ pctīs ppl̄i oſtentari cōtra ſolem: De iſtis p̄ncipibus dixi. s.c.ij. ſuper litera Beth in verbo p̄ncipes. in.v.ar. ¶ Facies ſenum non erubuerūt. nulli em̄ etati parcit. q: ſerpens calidiſſimus nec pueris miſeretur. nec iuuenes reueretur. nec parcit ſenibus. oēm etatem ⁊ dignitatem vna tempeſtate īuoluit. ¶ Adoleſcentibus impudice. factum ſpuriū ⁊ nefarium. vnde p̄ncipaliter hoſtes adducuntur in odium. De iſto execrabili vitio plene ſupra ī iſta orone Hieremie ſup iſto eodeȝ verbo dixi ſcd̄o ar. Abuſi ſunt. ⁊ pueri in ligno corruerunt. ſuſpenſi in eo. q̄bus nec etas pepercit. Pueri ſtulti in ligno corruerūt qui in chriſtum in ligno pendentem.i. Pet.ij. credere noluerūt. ¶ Senes de portis defecerunt. ſenes ſcȝ quoꝝ ſenſus ſunt cani. lxxxiiij.diſ. porro. manſueti ⁊ quieti. ſed ſi deum offendūt: de portis deficiunt. de q̄bus dr̄. ps.cxvij. Aperite mihi portas iuſtitie. in his deficiūt dum ſcandalis fatigati iter rectuȝ deſtituūt. Vel ſenes.i. p̄dicatores defecerūt de portis vbi conſueuerant p̄dicare. vnde Amos.v. Odio habuerūt corripiētē in porta. ¶ Iuuenes de choro pſallentiū. ſanctoꝝ. Iuuenes deficiūt de choro pſallentiū: quū in eis ſpūale canticum deficit. q: nō pſallūt ſpū ⁊ mente.i. Coꝝ.xiiij. xxxviij. diſt. oēs pſallentes. ⁊.c. ſedulo. Et a choro ſanctoꝝ alieni obliuiſcūtur canticū dn̄i dicentes. ps.cxxxvi. Quō cantabimus canticū dn̄i in terra aliena: de peni.diſt.iij. in ſalicibus. ¶ Defecit gaudiū cordis noſtri. ceſſauit gaudium.

quieuit ſonitus letantiũ.conticuit dulcedo cithare. cum cantico nõ bibent vinũ.Eſa.xxiiij.ps.l. Auditui meo dabis gaudiũ ⁊c.Cordis ↄtriti ⁊ humiliati.ps.l.Verſus eſt in luctum chorus noſter.harmoniã lugendi. chorus virtutũ.Vox eſt penitentiũ qui cor cõtritum ⁊ humiliatum deo offerũt.l.diſt.ponderet.⁊ q: abeſt ſponſus:oẽ gaudiũ in luctũ couertunt.qð Dauid recuperare volẽs/ait.Redde mihi letitiã ſalutaris tui ⁊c.Quoties aĩa ſagitta pcti vulnerat̃:gaudiũ eius diſſoluitur.quũ ad ↄſcientiam reuertitur.⁊ chorus ỽtutũ in luctũ cõmutatur.qð in Aſael recte figurat̃.ij.Reg.ij.qui tanq̃ caprea velociſſim⁹ curſor erat. Unde dum incaute ⁊ ꝑcipitanter inſequeretur Abner: ꝑcuſſus in inguine/perijt. Sic anim⁹ q̇ velociſſimus motus ſuos patientia ⁊ grauitate nõ moderat̃:ſepe in fornicationez mentis ⁊ corporis ꝑcipitatur. Unde in libro collationũ Jo.caſſia.in collatione.ij.de caſtitate dicit ſic T hereno. Quãtum quis in leuitate ⁊ patientia cordis/tãtũ in corporis puritate ꝓficiet. quãtoq̃ lõgius iracũdie ꝓpulerit paſſionẽ:tanto tenacius caſtitatem ſeruabit. Non eñ eſtus corporis declinabit/niſi q̇ animi motus ante cõpreſſerit. Quia beati mites: qñ ipſi poſſidebũt terrã. Matth.v. id eſt. Non al's ditioni noſtre rebellis hui⁹ corporis terra ſubdetur:niſi mens noſtra ꝑus patientie lenitate fuerit fecũdata. Nec poterit quis aduerſus carnẽ ſuã inſurgentia bella libidinis cõprimere: niſi ꝑus armis manſuetudinis inſtruat̃.¶ Chorus vertitur in luctũ:qñ in penitentibus virtutũ chorus quaſi harmonia lugendi deplorat qð amiſit.⁊ concentũ ſumit penitẽdi.vt poſt planctus ⁊ lachrymas redeat idem chorus ad gaudia.ſicut dixit Sara deo Tob.iij. Poſt lachrymationẽ ⁊ fletum/exultationẽ infundis.¶ C Cecidit corona capitis noſtri.honeſti in eccleſia vel fulgidi moribus vel bone volũtatis. Ve nobis q: peccauim⁹. amiſſa corona. Tunc mens noſtra corona virtutũ decoratur: quũ ſcuto bone voluntatis ornat̃.ps.v. Scuto bone volũtatis tue coronaſti nos. Sed quũ volũtas mutatur: quaſi corona victoribus datur.ẜm Maximũ.Apoc.ij.Eſto fidelis vſq̃ ad mortẽ:⁊ dabo tibi coronam vite. Corona amittit̃. vnde ſequit̃: Ve nobis q: peccauim⁹. fruſtra eñ in ceteris laboramus:ſi bona voluntate caremus. Unde ſuper illud Luce.ij.Et in terra pax ho.bo.vo. dicit Grego. Ante dei oculos nunq̃ manus vacua eſt a munere: ſi arca cordis plena eſt bona volũtate.nil quippe offertur dignius bona voluntate.⁊ Aug.xiij.de trin. Pertinet eñ iuſtitia ad bonã volũtatem.Sacerdotes etiã ⁊ virgines ſunt quaſi corona decoris eccleſie.q: illuſtrior portio gregis chriſti. ẜm Cyprianũ.ſed ij ſepe cadunt vitijs labefactati.Fides quoq̃ dum integritatem amittit/quaſi corona de capite cadit. ¶ Scðm Eſa.etiã chriſtus corona eccleſie eſt. vnde ait Eſa.xxviij.Erit dñs exercituũ corona glie.Hãc coronam eccleſia ꝑdit:dum fides chriſti ꝑditur in q̇buſdaz membris:vel prauis operibus maculat̃. ¶ Per coronã etiã capita eccl'ie digne intelliguntur.q: corona in capite ponitur.ps.xx. Poſuiſti in capite eius coro. de la.⁊c. Iſti ſunt ꝑlati qui hodie cõiter a vita apl'ica ceciderũt. Nam etſi teneant locũ apl'oꝝ.lxviij.di.quoꝝ.⁊ ſanctoꝝ.nõ tamẽ tenent eoꝝ ſermones/cõuerſationẽ/⁊ abſtinentiã/⁊ opera.xxxv.di.eccleſie ꝑncipes.xl.diſt.nõ eſt facile.Et ideo cõtra iſta coronata capita ⁊ mitrata dicit̃ Amos.vj.Ve vobis q̇ opulenti eſtis in ſyon.i.in eccl'ia. auro ſuffarcinati. veſtra timide reſeruantes.aliena ſcʒ bona eccleſie nõ fideliter diſpenſantes.xij.q.ij.gloria.ỽñ.ſocrates.al's eſt.c. Et cõfiditis in monte ſamarie.in altitudine dignitatis q̃ data eſt vobis ad cuſtodiã ſubditoꝝ.vnde ⁊ dñs ſe ſamaritanũ.i.cuſtodem nõ negauit. Luce.xj.melius Jo.viij.ex̃ de ꝑſump.nõne.⁊ Luce.ij.d: in ꝑſona ꝑlatoꝝ.Et paſtores erant in regione eadem vigilãtes/⁊ cuſtodiẽtes vigilias noctis ſupra gregem ſuũ.Oprimates pompatice ⁊ ſicut dñi ꝓcedentes:nõ ſe humiliantes.ↄtra illud.c.diſ.contra more.Capita populoꝝ.hodie ex quo membra infecta.vj.

q.j.ex merito.vere hodie in eccleſia adimpletur verbum Eſa.j.c.⁊ vide Hiere.vj.⁊.viij.c.Omne caput languidũ: id eſt ꝑlatus.⁊ omne cor merens.triſtitia mũdi q̃ mortez operatur.ij.ad Coꝛ.vij.A planta pedis.i.minimis ſubditis.Uſq̃ ad verticem.ꝑlatum ſuperiorem. Non eſt in eo. corpore eccleſie.Sanitas.ſpũalis.Malach.iij.ibi.Orietur vobis timentibus nomen meũ ſol iuſtitie. et ſanitas in pennis eius.⁊ transferũtur hec verba.vj.q.j.§.verum. ¶ D Quã infirma ⁊ vulnerata capita.j.q.j.ventum.hodie habeat eccleſia/experientia manifeſtat.⁊ ideo Dum caput egrotat cetera mẽbra dolent.Bern. Principis error multos inuoluit:⁊ tantis obeſt quãtis ꝑeſt.ad hoc ex̃ de vo.⁊ vo.re.magne.Multi de cauda ad caput venerũt de humilitate ad dignitatem.j.Reg.xv.Nõne quũ paruulus eſſes in oculis tuis: caput in tribubus iſrael factus es?Et ꝓut frequẽtius/dum ſunt ꝑlati in capite dignitatis:dimittunt caudam humilitatis.ſicut Saul.Et iõ merito caput cũ cauda ꝑdunt.j.Regũ.xxxj.Preciderunt caput Sauli ⁊ ſpoliauerũt eum armis. De iſto malo capite ⁊ mala cauda.Eſa.ix. Et diſperdet dñs ab iſrael caput ⁊ caudã incuruantẽ ⁊ deprauantẽ die vna.Lõgeuus ⁊ honorabilis ipſe eſt caput:⁊ ꝓpheta docens mẽdaciũ ipſe eſt cauda. Potens quilibet depoſitione vel etiam morte deijcit̃.Arma ſunt carnalia.mũdana ſapiã/potẽtia/opulentia/que ſunt arma hoſtis antiqui ad miſeras aĩas capriuandas.ex̃ de renũ.niſi cum pridẽ.§.verum.q̇bus potentes in morte (ipſa eſt cauda) caput dum Saul preciditur:ſpoliãtur.Hec ſunt arma cum q̇bus Dauid contra Goliam pugnare neſciuit.j.Reg.xvij. q: nõ carnalibus ſed ſpũalibus armis diabolus eſt vincẽdus.ij.ad Coꝛ.x. Arma militie noſtre non ſunt carnalia: ſed potentia dñi. Arma ſpũalia ponũtur ad Ephe.vj.ibi.Accipite armaturam.Et clericoruz arma ſunt lachryme ⁊ orões.xxiij.q: viij.cõuenior.cum.§.ꝓcedenti.¶ Propterea meſtũ pnia cõtritum factũ eſt cor noſtrũ.ideo cõtenebrati ſunt corruptione pcti/oculi interiores.ꝑuiſores in eccleſia:quia debuerũt in deũ aſpicere.vox eſt penitentiũ.¶ E Eſt aũt duplex meſtitie ſpecies eſt ⁊ doloris. de quo Hiere. viij. dolor meus ſuꝑ dolorem.q: pctõꝝ dolori dolor addit̃ cõpunctionis.De quo Aug.in lib.de pnia.Dolor in pnia cõtinue cuſtodiatur.hic ſemꝑ doleat.de peni.diſt.iij.ſi apl's. Chriſtianus nimis doleat:q: chriſtus nimis doluit.ſ.e.c. j.ibi.O vos oẽs.⁊.j.ſi eſt dolor ſicut dolor meus. ſuꝑ lra Lamech.in ar.iiij. Eſt ⁊ dolor malus.de q̃: In dolore paries filios.Geñ.iij.Eſt ⁊ bonus.ps.xxxviij.⁊ dolor meus renouatus eſt.ita poſt pctm̃ cor humiliatur: vt huius doloris medicina infirmitatis dolor abſcedat.Contenebrati ſunt oculi noſtri.malitia pctõrum ſcʒ infecti ⁊ cecati:vt chriſti lumen videre non poſſint.ps.cxiij.⁊.cxxxiiij.Oculos habent ⁊ nõ videbũt. ¶ Propter montẽ ſyõ.eccleſie ps.lxxvij.Mons chriſtus coagulatus/mons pinguis/de monte abſciſſus ſine manibus. incarnatus de ſpũſancto ex maria virgine.Dañ.ij.Quia diſperijt.qui quum equalis eſſet prĩ:ſemetipm̃ exinaniuit.Phi.ij.Ideo obtenebratis oculis hunc montẽ nõ vident ꝑfidi:q: diſperijt apud eos.Roma.xj.Cecitas ex parte contingit in iſrl'.Vulpes ambulauerũt in eo.ꝑſecutores vel heretici qui male ſentiũt de incarnatiõe dñi: eccl'iam lacerantes ⁊ catholicaz fidem fraudulẽter corrũpentes.ideo partes vulpiũ erũt. ps.lxij.Vulpes fuit Herodes ꝑſecutor chriſti ⁊ ioannis. vnde Luce.xiij.Ire ⁊ dicite vulpi illi.vbi Beda. Propter dolos ⁊ inſidias Herodem vulpẽ appellat.qð plenũ fraudis eſt aĩal.in foueis ꝓpter inſidias latens. odore ferẽs. nũq̃ rectis itineribus incedens.Que oĩa hereticis conueniũt.quoꝝ typum Herodes tenet.qui chriſtũ latorem fidei chriſtiane in credentib⁹ conatur extinguere.De iſtis vulpibus dixi plene ſupra in iſta orone Hieremie/in iſto eodem ỽbo. vulpes.ij.ar.Tu autẽ dñe. Judicis fortitudinẽ ⁊ magnitudinem ꝑdicat. In eternũ ꝑmanebis. ps.cj. Tu aũt dñe in eternũ ꝑmanes. ⁊ iterũ ibidẽ.ps.Tu autẽ

Idem ipſe es:⁊ anni tui nō deficient. Nec eſt localis eius manſio aut tpalis. nec aliud ꝙ ipſe. ſed ipſe vna ⁊ indiuidua ⁊ ꝑmanens eſſentia. q: ꝯuis filius ſe exinaniret ſerui formā accipiens. Phi.ij. manet tñ in eternū ſoliū tuū. ps.xliiij. Sedes tua deꝰ in ſeculū ſeculi. ⁊ iterū ps.cxliiij. Regnū tuū regnū omniū ſeculoꝝ. Dum ſoliū audis/iudicem intellige:⁊ time quaſi deū. Time: ⁊ mādata eiꝰ obſerua. Eccl'ſ vlti. in fi. etſi ſm hoiem iudicatur: regnū tñ eius eſt in eternū:q: nō eſt de hoc mūdo. Joā.xviij. xxiiij. q.iij.ſi.§.j. ¶ Quare. Poſt oimodas ſpecies lamētationis ad deū ſolū pces ꝯuertit:q̇ ſolus pōt ꝯſolari. In perpetuū obliuiſceris noſtri:ps.xij. Uſqꝫ quo obliuiſceris me in finē ⁊c. ⁊ iterum ps.cij. Nō in perpetuū iraſcet neqꝫ in eternū cōminabit. Non ſm pctā noſtra facias nobis. Simus ḡ memores eius: ne obliuiſcatur noſtri. q: ps. lxxvj. Non obliuiſcitur miſereri deus: niſi nos obliuiſcamur. etſi obliti fuerimus:ipe grām inſpirat. obliuionē fugat. vñ ps.xxj. Reminiſcent ⁊ conuertentur ad dñm vniuerſi fines terre. Et ideo nō obliuiſcit miſereri deus. q: nō cadit in euꝫ obliuio:cui oia nuda ⁊ apta ⁊ pſentia ſunt. ad Heb.iiij. xviij.q.ij. pniciofam. Sed quū differt auxiliari: videtur oblitus. vt ſic aſcendat deſideriū:⁊ dulcius ſit ſolatiū. Sic figulus vaſa ſua ꝓbat: vt vaſa in honorem faciat. ij.ad Timo.ij. q: vaſa figuli ꝓbat fornax. de pe.di.ij. ſi eñ. vltra.iiij.colum. ℣. ſeder. derelinques nos. paſſionibus ſubiacere. In lōgitudinē dierū. ps.cij. Non in perpetuū iraſcetur. ¶ Conuerte. iudicē ꝓuocatum ad iuſtitiā ꝓpter pctā/humiliter ⁊ ſuppliciter obſecrat. Dñe nos ad te. ps.lxxxiiij. Cōuerte nos deus ſalutaris noſter. Conuerte ꝑ grām. Et cōuertemur. quātum in nobis eſt arbitrio libertatis. vñ.j.ad Coꝛ.xv. Gratia dei ſum id qđ ſum. et grā eius in me vacua nō fuit. Grā eñ vocantis pcedit:⁊ excitat libertatem volūtatis. Noſtrū eſt qđ decidimꝰ. dei ꝙ reſurgimus. Hoies eñ caro ſunt. ſpūs vadens ⁊ nō rediens. Non eñ volentis eſt neqꝫ currentis/ſed miſerentis dei ⁊ adiuuātis. Roma.ix. vt ꝑuenire valeamꝰ ad calcem. de pe.di.ij. ſi eñ. per q̄tuor colū. ℣. ⁊ paulo poſt. Non tñ grā dei cōuertimur ſolū:niſi ⁊ noſtra volūtate conuertamur. Eſt aūt quoddā velamen noſtre infirmitatis ſenſibus noſtris obiectū:qđ niſi dei illuminatione fuerit remotū:cōuerti nō valemus. Libertas ergo ꝑ gratiā redditur. Semꝑ ergo nobis orandū eſt. Conuerte nos dñe. vñ Aug. Nullū credimus ad ſalutē niſi deo inuitante venire. Nullū inuitatū ſalutem ſuā niſi deo auxiliante operari. Nullū niſi orantē auxiliuꝫ ꝓmereri. ad hoc. xxiij.q.iiij. obtineri. Item Aug. Feciſti nos dñe ad imaginē ⁊ ſimilitudinē tuam. feciſti nos nūmum tuū. mitte radiū ſapientie tue. expellat tenebras noſtras:⁊ fulgeat in nobis imago tua.

¶ F

Vnde notandū ꝙ in pdicto loco apoſtoli ad Corinth. grā dei ⁊c. duas hereſes deſtruit apl's. Fuerūt eñ q̇dā ſupbi heretici q̇ totaꝫ virtutum efficaciā putabant cōſiſtere in ſola arbitrij libertate. Cōtra quos dicit apl's. Gratia dei ſum id qđ ſum. Iſte error ponit ⁊ deſtruitur. xxiiij.q.iij. quidā. ℣. pelagiani. de ꝯſe.di.iij. in tribus vlti.c. ⁊.xxvj.q.ij. qui ſine. ⁊.xxiij.q.iiij. nabuchodonoſor. ℣. pdeſtinationē. ¶ Fuerūt alij heretici qui dicebant liberū arbitriū nihil eſſe: vel nō poſſe iuuare ad ſalutē. ꝯtra quos oſtendēs Paulus liberū arbitrium ſimul eſſe cum grā/⁊ oꝑari cū ea:dicit. ⁊ grā eiꝰ i me vacua nō fuit. ¶ Quādā feminā q̄ ſpūalis appebat: inueni in Italia in iſto errore dicentē deū in nobis ſine nobis oia oꝑari. ⁊ correcta remanſit. ¶ Iſte error Manicheoꝝ dicentium nihil in nobis eſſe poſitū/qui negant arbitriū liberū: tollitur. xxiij. q.iiij.§. nō ergo. ⁊.§. ſed in his. ⁊ de pe.di.ij. ſi eñ. poſt.iiij. colum. ℣. liberi arbitrij. Et licet grā dei ſit ꝙ creati ſumꝰ ꝙ viuimꝰ ꝙ mouemur:tñ hic apl'us loquit de gratia gratum faciēte:ſine qua nullus hō ſaluari pōt. ¶ Eſt enim

Gratia duplex.

duplex grā:creatrix ⁊ ſaluatrix. Per gratiā creantē virtutes naturales ſunt nobis inſite. Per gratiā ſaluantē bona perdita reſtaurantur. ⁊ opa deo grata eliciūtur. Huiꝰ gratie multiplex eſt effectus. Primo nāqꝫ liberat a culpa cū arbitrio libero:⁊ a pena eterna. vnde ps̄.lxxj. Ex vſuris ⁊ iniquitate redimet aias eoꝝ ⁊c. vbi gloſ. Uſura eſt pena eterna. q: plus inuenitur in ſupplicijs/ꝙ̄ cōmiſſum ſit in peccatis. Hec gratia ſemꝑ offertur hoi ſi velit eam accipere. Heb.xij. Contēplantes ne quid deſit gratie dei. j. Per.j. Sperate in eā que offertur vobis gratiā. ¶ Secūdo preparat voluntatē vt bonū velit. Bonū aūt velle nō pōt niſi ipſa ſit bona. Eſſe non pōt bona niſi a grā. vñ Roma.ix. Non eſt volentis neqꝫ currentis. ſm qđ vult et currit. ſed dei miſerentis. vt pre.c. ſi eñ inquit. nec eſt contra qđ dicit Prouer.xvj. Hois eſt animū preparare. quia homo preparat materialiter ꝑ humiliationē. ſed deꝰ preparat effectiue ꝑ informationē. vnde.iiij. Reg.iiij. Illi afferebant vaſa:⁊ illa infundebat. ¶ Tertio dat bene operari. Eſa.xxvj. Oia opera noſtra operatꝰ es in nobis domine. Jo.xv. Sine me nihil poteſtis facere. vnde Grego. Qui aſpirando nos ꝑuenit vt velimus adiuuādo ſubſequitur ne fruſtra velimus. aliter eñ vacua eſſet in homie gratia. ſi nō moueretur ⁊ operaret. ⁊ hoc eſt qđ ait apl's. Et grā eius in me vacua nō fuit. vñ.ij.ad Coꝛ.vj. Hortamur vos ne in vacuū gratiam dei recipiatis. ¶ Quarto ꝓtegit a malo/dando vires reſiſtendi. vnde ps.xxvj. Dominus illuminatio mea. cōtra tenebras ignorantie. ⁊ ſalus mea. cōtra infirmitatē. ps.xv. Qm a dextris mihi eſt ne cōmouear. Unde iam poſſum pctō reſiſtere. Ro.viij. Si deꝰ ꝓ nobis:quis contra nos? ¶ Quinto ꝓmouet in bono:vt iuſtitia augeatur. vnde Luce.xvij. dixerūt diſcipuli dño. Adauge in nobis fidem. q.d. auge qđ dediſti. ꝑfice qđ cepiſti. de pe.diſt.ij. dum ſanctam. ¶ Sexto pficit/dando pſeuerantiā. vnde Phi.ij. Deus eſt q̇ operat in nobis ⁊ velle ⁊ pficere ꝓ bona volūtate. Hanc orat. ps. Miſericordia tua ſubſequet me oibus diebꝰ vite mee. i. ꝙ̄diu ſum in hac vita mortali. ⁊ iterū ps.lxvij. Cōfirma hoc deꝰ qđ operatus es in nobis. Et hec eſt grā ſaluans. de qua Eſa.xxxj. Sicut aues volantes/ſcꝫ ꝓtegunt pullos ſuos. ſic ꝓteget dñs hierl'm. protegens/⁊ liberans: trāſiens/⁊ ſaluans. Liberat eñ/ſicut dictū eſt/a malo culpe ⁊ pene. ꝓtegit/in bono cōſeruando. tranſit/ad meliora ꝓmouēdo. ſaluat/pſeuerantiā tribuēdo. Matth.x. ⁊.xxiiij. Qui pſeuera. vſqꝫ in finē:hic ſal. erit. de pe.diſt.ij.§. euidenter. ℣. ꝓpter huiōi. ⁊.§. ſeq. Item illud. vij.q.j. ſuggeſtū. ¶ Septimo cōplet gl'iam tribuendo. vñ Roma.vj. Stipendia pcti/mors. gratia aūt dei vita eterna. Zacha.iiij. Exequabit grām gratie. ſcꝫ grām patrie gratie vie. nō ſm quātitatem:ſed ſm ꝓportioneꝫ. q: ignis in ſyon ⁊ caminus in hierl'ꝫ. Eſa.xxxj. Gratias ḡreddamus diuine gratie gratis date:nō ex operibus iuſtitie que fecimus nos. ad Titum.ij. ⁊.iij. ⁊.j.q.j. gratia. vnde.ij.ad Coꝛ.iij. Non ꝙ ſufficientes ſimus cogitare aliquid a nobis quaſi ex nobis: ſed ſufficientia noſtra ex deo eſt. vnde Bern. Tria ſunt in opere bono. Primū eſt cogitare. deinde velle. poſtea pficere. Primū opat deꝰ in nobis ſine nob. Scđm nobiſcuꝫ. Tertiū per nos facit. Siquidē immittēdo bonā cogitationē nos ꝑuenit immutando malā. ⁊ immittendo bonam ſibi ꝑ ꝯſenſum iungit. miniſtrando ꝯſenſui facultatem foris ꝑ apertum opus noſtrum internus opifex innoteſcit. Duo ergo in predicta authoritate tangit apl's. cogitationem q̄ eſt pncipium oīs boni. ⁊ ſufficientiā que eſt ꝯſummatio vel ſeruatio. ⁊ hec duo attribuit deo. vnde Apoc.j. ⁊ vlti.dr. Ego ſum alpha ⁊ o. pncipium ⁊ finis. vñ ⁊ pcepit Numeri.xviij. Primitias et decimas offeretis mihi. xvj.q.j.§. his ita. ⁊ ex de deci.c.j. Primitie debentur ei in ſignū ꝙ eſt pncipium. decime ℣o in ſignū ꝙ eſt ꝯſummatio. ¶ G Ut aūt plene liqueat in qđ bonū liberum arbitriū poſſit ꝑ ſe:⁊ in quo indigeat gratia. Sciendū eſt ꝙ liberū arbitriū pōt per ſe in bonū nature. ſicut eſt dormire/⁊ vigilare:comedere ⁊ ſimilia. nō tamen a ſe. quia nō ex

Liberum arbitrium

cluditur cauſa efficiēs prima. Omne eīn qđ eſt:a ſummo
deo eſt. vnde ait Jo.xv. Sine me nihil poteſtis facere. vbi
Aug. Non ait parū poteſtis facere. q: niſi palmes in vite
mãſerit ꝛ vixerit de radice:quātūlibet fructū a ſemetipo
nō poteſt ferre. Quāuis aūt chriſtus vitis non eſſet/niſi
hō eſſet:tñ iſtam gratiam palmitibus nō preberet:niſi ꝛ
deus eſſet.i.ad Cor.iiij. Quid habes quod nō accepiſti?
Poteſt etiā per ſe in bonū in genere. ſicut dare elemoſy
nā. qđ ꝓbatur hac ratione. Uidemus ꝙ aial brutum affe
ctu naturali dat fetui nutrimentū. ergo ſi hō non poſſet
dare elemoſynā ex bonis naturalibus:deterioris eēt cō
ditionis. Ad hoc vero vt poſſit in bonū ex circūſtantijs.ſ.
in bonū morale:de quo tractant phi. qđ conſiſtit in exerci
tio politicarū virtutū. indiget gratia data gratis.que re/
mouet difficultatē que eſt in operabilib⁹. Ad remouēdū
aūt tentationeꝫ cui p ſe non pōt reſiſtere: indiget gratia
gratis ſuperaddita. vnde Joſue.vj. Anathema in medio
tui iſrael. non poteris ſtare coram hoſtibus. Ad hoc vt li
beretur a pctō:indiget gratia gratū faciente. vnde Job
xxxvj. Saluabit te de ore anguſto latiſſime ꝛ nō habente
fundamentuꝫ ſubter ſe. Et đ: puteus anguſtus pctm̄. eo
ꝙ facilis ſit ingreſſus:ſed egreſſus difficilis. q: ſicut ait
btūs Bern̄. Non tam facile quis valet exire de fouea: ꝙ̄
facile in eā labi. Sola voluntate cadit hō in foueam pcti:
ſed nō ex voluntate ſufficit reſurgere. Dicit̄ etiam funda
mentū non habere. q: ex quo quis labitur in pctm̄ morta
le:nō habet per ſe in quo ſubſiſtat/donec in gehēnam ca
dat. Ad hoc vero vt bene operet̄:indiget gratia operan/
te ꝛ cooperante. vt dictum eſt. Quia vero quidā non diu
ꝑſiſtunt in bono:indigent gratia ꝑſeuerante. vñ Bern̄.
Gratia excitat arbitriū quū ſeminat cogitatū. ſonat quū
mutat affectū. roborat vt ꝑducat ad actū. ſeruat ne ſen/
tiat defectū. Uerū aūt ſint ſtantes ꝛ ꝓficientes ꝑfecti indi/
gent gratia corroborāte. vnde ps.lxvij. Cōfirma hoc de⁹
qđ operatus es in nobis. vbi dicit gloſ. iuuando gratiaꝫ.
Dei ꝑſci/entia. ¶ Sed quidā ſic obijciunt. Quicqd futurum eſt de vno
quoqꝫ hoie/ꝓuiſum eſt ab eterno. ſed ꝓuiſio dei eſt imuta
bilis ꝛ infallibilis. ſm qđ orat eccleſia. Deus cui⁹ ꝓuiden
tia in ſui diſpoſitione non fallit̄. ergo illi quos ꝓuidit ſal/
uandos:neceſſario ſaluabunt̄. ꝛ ita de dānandis. Quare
ergo orabimus vel conabimur ad bene operandū? qđ fu
turū eſt fiet. Quib⁹ ſic rñdetur. verū eſt ꝙ ꝓuiſio dei nō
fallit̄ nec mutatur. videt eñ vere res ſicut future ſunt.
non tñ cogit liberū arbitriū ad bonū nec ad malū. ſed in
nobis eſt ſequi deū ad virtutem:vel diabolū ad errorem.
Eccli.xv. Appoſui tibi aquā ꝛ ignē. ad qđ volueris exten
de manū. Unde ad cōmendationeꝫ viri iuſti dicit̄ Eccli
xxxj. Qui potuit trāſgredi:ꝛ nō eſt trāſgreſſus. facere ma
lum:ꝛ nō fecit. Patet ğ ꝙ libere poſſum⁹ ꝛ abſqꝫ coactio
ne malū opari vel bonū. ſed bonū nō poſſumus ſine auxi
lio gratie. malū vero poſſumus ꝑ noſipſos. Et eſt ratio.
q: bonū operari/eſt aſcendere. tunc eñ ordinatur hō ad
id qđ eſt ſupra ſe. ſed operari malū/eſt deſcendere. q: ma
lum infra hoiem eſt. vñ Geñ.iiij. Nōne ſi bene egeris: re/
cipies. Si aūt male: ſtatim in foribus pctm̄ aderit. ſed
ſub te erit appetitus eius:ꝛ tu dñaberis illius. Sicut er/
go puer q̇ adhuc infirmus ꝛ debilis eſt:per ſe pōt deſcen
dere:aſcendere vero nō:ita hō per ſe poteſt ad maluꝫ:ad
bonū vero meritoriū nō. ſed adiungit̄ adiutoriuꝫ gratie:
qua mediante poſſit aſcendere. ¶ Ad hoc qđ opponitur
dicimus ꝙ vtraqꝫ ꝓpoſitio eſt vera. ſed ꝯcluſio falſa. Nul
lus eñ de neceſſitate ſaluat̄ vel dānatur:ſed ꝑ opera libe
ri arbitrij:q̄ ſine neceſſitate fiunt. Predeſtinatio eñ non
facit certam ſalutem. ſed ꝑ bona opa que fiunt libero ar/
bitrio:certa efficitur vocatio ꝛ electio. vñ.ij. Pet.j. Qua/
propter fratres magis ſatagite vt ꝑ bona opa certam ve
ſtram vocationē ꝛ electionē faciatis. hec eñ faciētes nō
Neceſſi/tas du/plex peccabitis aliqñ. Quāuis eñ que ꝓuiſa ſunt neceſſario
eueniant: non tñ hmōi neceſſitas infert vim libero arbi/
trio. qm̄ ſicut ait Anſelm⁹. Duplex eſt neceſſitas coactio
nis. Que precedit efficit rem. vt quū dico neceſſe eſt celū
volui: qm̄ violentia naturalis cōditionis cogit ipm vol/
ui:ꝛ ideo neceſſe eſt vt voluatur. ꝛ eſt neceſſitas abſolu/
ta. Que ſequit̄ rei poſitionē:vt nihil efficit. quū dico ne/
ceſſe eſt te ſedere dum ſedes. non ꝙ aliqua vi cogaris ad
ſedendū:ſed dum ſedes nihil pōt facere vt nō ſedeas. et
talis eſt ꝓuidentie diuine neceſſitas. Unde quid eſt aliud
dicere neceſſe eſt ꝓuiſum euenire. niſi vt dicat̄. neceſſe eſt
aliquē ſaluari dum ſaluatur. ꝛ neceſſe eſt futurū eſſe futu
rum? Et ita ꝑ illam neceſſitatem nō tollitur cōtingentia
rei. Omnia eñ que a libero arbitrio ꝓcedunt:ꝛ volūta/
te cōtingunt:non neceſſario eueniūt. de pe. diſ.ij. ſi eñ. ꝟ.
liberi. Patet ergo ꝙ ſi volumus ſalutem cōſequi neceſſe
eſt bene agere. qm̄ ſic ꝑdeſtinauit nos deus ſaluandos ꝑ
orationes ꝛ bona opa: q̇bus meremur vitam eternam.
¶ Ꝥ Un̄ Greg.iiij.li. dialogoꝝ. Obtineri nequaq̄ pñt
q̄ ꝑdeſtinata nō fuerint. ſꝫ ea q̄ ſancti viri orādo efficiūt/
ita ꝑdeſtinata ſunt: vt pcibus obtineantur. Nam ipſius
quoqꝫ regni perennis predeſtinatio ita eſt ab oipotenti
deo diſpoſita:vt ad hoc electi ex labore ꝑueniant. quate/
nus poſtulando mereantur accipere qđ eis oipotēs de⁹
ante ſecula diſpoſuit donare. xxiij.q.iiij. obtineri. Itē Au/
gu. Predeſtinatione dei ſiue ad bonū ſiue ad malū in ho
minibus operari ineptiſſime dicit̄ vt ad vtrūqꝫ hoies q̄/
dam neceſſitas videatur impellere. quū in bonis volun/
tas ſit intelligenda nō ſine gratia. in malis aūt volūtas
intelligenda ſine gratia. xxiij.q.iiij. vaſis. al's eſt.§. ſub.c.
nabuchodonoſor. Aug. etiā duplicem neceſſitateꝫ ponit.
Unā ſimplicem. veluti oēs hoies eſſe mortales. Alteram
cōditionis. vt ſi aliquē ambulare quis ſcit:cuꝫ ambulare
neceſſe eſt. xxiij.q.iiij.§. ꝗuis. ꝟ. vnde Augu. ibi vide. et in
gloſ. ad huius.§. intelligentiā. ¶ Item ſup illo ꝟbo pre.
Jo.vj. Nemo pōt venire ad me ꝛc. Aug. Magna grē cō/
mendatio. nemo venit niſi tractus. quē trahat ꝛ quē non
trahat/noli velle iudicare:ſi nō vis errare. ad hoc. xxiij.q.
iiij. de tyrijs. ꝛ de pe. diſt.iiij. ſi ex bono. in pñ. ſed q: volun
tate cordis credimus. iuxta illud. Corde credit̄ ad iuſti/
tiam. Rom̄.x. ꝛ.xj.q.iij. nolite. voluntate trahimur. Quid
eſt aūt trahi? ſm Aug. Delectare in dño: ꝛ dabit tibi peti/
tiones cordis tui. ps.xxxvj. Porro ſi poete dicere licuit/
Trahit ſua queqꝫ voluptas. Uirgili⁹ eglo.ij. quāto forti⁹
nos dicere debemus trahi hoiem ad chriſtū:qui delectat̄
veritate/beatitudine/iuſtitia/ſempiterna vita/qđ totuꝫ
chriſtus eſt? xj.q.iij. exiſtimant. Porro primā gratiā nemi
nem mereri certū eſt. de ꝯſe. di.iiij.c. placuit. legitur ꝛ no.
xxiij.q.iiij. vaſis. ſub.c. nabuchodonoſor. ꝛ in gloſ. ex hoc
patet. Quia quāto in iſta materia ſe amplius quis dila/
tat:tāto amplius ſe obſcurat. Reſtat dicere cū paulo. O
altitudo diuitiarū ꝛc. Roma.xj. ꝛ de pe. di.iiij. ſi ex bono.
vbi de hac materia tractatur vſqꝫ ad finē diſtinctionis. et
in pre.c. nabuchodonoſor. ¶ Calcem tñ iſti⁹ materie cuꝫ
fideli Chremon qui tertiam collationē fecit de ꝓtectiōe
dei. ſicut patet in lib. collatio. Joā. caſſia. concludam his
verbis. Hoc a catholicis oibus patribus definitur:q̄ ꝑfe/
ctionem cordis nō inani diſputatione verboꝝ/ſed re atqꝫ
ope didicerunt:diuini eſſe muneris primū:vt accendatur
vnuſquiſqꝫ ad deſiderandū omne quod bonū eſt. ſed ita
vt altera parte plenū ſit libere voluntatis arbitriū. Itēqꝫ
etiā ſcdm diuine eſſe gratie:vt effici valeant virtutū exer
citia:ſed ita vt poſſibilitas nō extinguat̄ arbitrij. Tertiū
qꝫ ad dei munera ꝑtinere:vt acq̇ſite ꝟtutis ꝑſeuerātia te
neat̄. ſꝫ ita vt captiuitatē libras addicta nō ſentiat. Sic ei
vniuerſitatꝭ de⁹ oia i oib⁹ credēdus ē opari:vt icitet/ꝓte/
gat/atqꝫ ꝯfirmet:nō vt auferat quā ſemel ipe ꝯceſſit arbi
trij libtatē. ¶ Sequit̄ i threnis vltim⁹ ꝟſus. Innoua di/
es nros. dicꝫ inouatio eternitatꝭ ꝑceptio. Sic a ꝓncipio.
egreſſus eius. ſicut ab initio eternitatis. Michee.v. Sꝫ
proijciens a te qui vbiqꝫ es. Repuliſti nos. quaſi pollu/
tos. Iratus es. vt pater: vt non iraſceris vt iudex in fu/
rore tuo. de quo ps.vj. ꝛ.xxxvij. Domine ne i furore tuo.i.

in terribili condēnatione ⁊ importabili ira pro peccatis
noſtris. Contra nos. cōtrarios tibi. Vehementer. quia ve
hemētia ſunt peccata nūc intra eccleſiam ⁊ innumera: in
capitibus ⁊ in mēbris. vn̄ ſceleratiora commiſſa/ſunt gra
uius iudicāda. xxiiij. q. j. nō afferamꝰ. in fi. ¶ Innoua dies
noſtros. De iſta innouatione dicit Job. xxix. Quis mihi
tribuat vt ſim iuxta mēſes priſtinos/ſm dies quibꝰ deus
cuſtodiebat me: quādo ſplēdebat lucerna eiꝰ ſuper caput
meū: ⁊ ad lumen eiꝰ ambulabā in tenebris: ſicut fui in die-
bus adoleſcētie mee: quādo deus ſecreto erat in taberna-
culo meo? Ad hoc principiū reuocamur/quū cōuertimur.
xxxij. q. j. apud. Inueterati enim ſumus ⁊ corrupti: ⁊ dies
eternitatis perdidimus. pſ̄. xxxvij. Putruerūt ⁊ corrupte
ſunt cicatrices mee/a facie inſipiētie mee. ¶ J Adhuc
reſtat impleri in iſta noſtra eccleſia militanti qd̄ ſcribitur
Johe. ij. Reddā vobis annos quos comedit locuſta/bru
chus/⁊ rubigo/⁊ eruca. facit de pe. di. j. ne forſitan. ¶ Lo-
cuſta vana gloria. q̄ inanes ſaltus velociter caſura ſecta-
tur. Hac plena eſt noſtra eccleſia/in ſaltantibus de prela-
tione in prelationē/⁊ de beneficio ad beneficiū. Immo, p
eis ad maleficium ⁊ beneficiorū non eſt numerus. q: non
deeſt q̄ male cōferat ⁊ qui male recipiat. Nec finis eſt am-
bitionis in iſta eccleſia in omni genere hominū. Et plus
in nobis regnat qui mūdo ſpecie tenus renūtiauimus. ex̄
de elec. quorūdam oculos. lib. vj. Et quāq̄ ſancti Romani
pontifices multa cōtra pluralitatem beneficiorū ⁊ ambi
tionem ſtatuerint. xcix. di. ſingula. lxx. di. ſanctorū. xxj. q. j. p
totum. lxxx. diſt. epiſcopi vero. ex̄ de elec. dudū. ij. ex̄ de pre-
ben. de multa. c. cū non ignores. c. cū teneamur. ⁊ Latera-
nēſe concil. c. ti. intantū. vbi eſt expreſſiſſimū. ex̄ de reſcrip.
c. vlti. lib. vj. ⁊ de elec. auaritie. ex̄ lib. vj. de pben. cum ſingu
la. xvj. q. j. preſbyteros. Vn̄ ⁊ dicit lex q̄ difficile eſt vt vnꝰ
duorū vicem obtineat. ff. de pac. ſi plures. C. de aſſe. nemo.
C. de teſta. conſulta. vbi dicit̄ q̄ abſurdum eſt ſi ꝑmiſcuis
actibus rerum turbentur officia. Similiter dicit lex q̄ nō
pōt q̄s per plures ciuitates habere poteſtarias. ff. ad mu-
nici. libertus. §. preſcrip. Nec prelatꝰ in diuerſis eccleſijs.
x. q. iij. vnio. Nec idē ſeruus vicem pluriū ſuſtinet dn̄orū. ff.
de ſti. ſeruo. l. j. §. cōmunis ſeruus. Horū tamen iuriū nul-
la vel modica vtilitas eſt. ⁊ fruſtra membranas occupāt.
xix. diſt. ſi romanorū. Pro nūc ſine diſpēſatione: nunc cum
diſſipatione animarū ſuarū. nō dico diſpēſatione/que re
quirit aut neceſſitatē aut vtilitatem. vt. j. q. vij. §. niſi rigor.
cum. c. ſeq. vnde vbi cauſa ſufficiēs non eſt diſpēſationis:
ille cū quo diſpēſatur/quantū ad deū tutus nō eſt: etiam
ſi papa diſpenſet. vt no. ex̄ de vo. ⁊ vo. redē. non eſt. in gloſ.
ſi cauſa ſubeſt. Faciliꝰ ergo ⁊ curialius talis cū ſua diſpen
ſatione ad gehennā ſm Oſtien. vt no. pre. c. dudū. ij. deſcē
dit. Paſſim clerici hodie habēt bn̄ficia quotquot poſſunt
habere per nefas/non per fas. ⁊ reuera ventri deſeruiunt.
Raptores ergo fructuū ſunt taliter perceptorū. q: datur
beneficiū propter officiū. lxxxj. di. cos. ⁊. c. ſi quis ſacerdo-
tum. xxxij. di. preter hec. de cle. ex. latores. de ap. paſtoralis.
ex̄ de reſcrip. c. vlti. lib. vj. ¶ Bruchus gula eſt. cui magnꝰ
venter in paruo corpore: vel potius vēter in toto corpore.
de hoc vitio. xlj. diſ. ⁊. xliiij. ⁊ diſt. iiij. deniq̄. ¶ Rubigo de
qua. xlij. ⁊. xlvij. ⁊. lxxxv. di. auaritia. que fruges ⁊ metalla
inficit ⁊ corrūpit. Iac̄. v. Agite nūc diuites. ⁊. j. diuitie ve-
ſtre putrefacte ſunt. ¶ Eruca/luxuria. de qua. xxxij. q. v. ⁊
q. vj. ⁊. q. vij. que toto corpore repens depaſcit olera. q: lu
xuria inquinat corpora ⁊ aīas. j. ad Cor. vj. Adhuc etiam
implebitur de iſta noſtra eccleſia. qd̄ d: Ezech. xxxvij. Ha
bitare faciā vos ſicut a principio. ſcʒ in eccleſia primitiua.
boniſq̄ donabo maioribus. Et Aggei. ij. Magna gloria
erit domus iſtiꝰ/ſcʒ eccleſie/nouiſſime plus q̄ prime. Ar-
bitror em̄ q̄ iſta eccleſia renouata perfectior erit p̄ma ec-
cleſia primitiua. exceptis fundatoribꝰ eius ſcʒ ap̄lis. poſt
quos perfectiores in hac vita non exiſtimo aduenire. op.
ar. xxiiij. q. ij. legatur. Singulariter em̄ ap̄li domini fuerūt
beati ⁊ perfecti in hac vita octo beatitudinibus. de q̄bus
Mat. v. vt dicit Aug. in homil. illius euāgelij. Beati pau-
peres. ⁊ quibus dixit dn̄s. Beati oculi qui vidēt que vos
videtis. Luc̄. x. Et quibus fuit cōceſſum vt tam preſentia-
liter viderēt ſpecioſum pre filijs hominū. pſ̄. xliiij. tam fa-
miliariter ei adhererēt. verba vite ab illius ore diuino ſu-
ſciperent. ſigna ⁊ miracula aſſidua cernerēt. dulcedinem
cōuerſationis eius guſtarent. Unde nec mirum/ſicut ait
Hiero. ſi nec puncto tēporis paterētur ab eius facie ſepa-
rari. Iratus es cōtra nos vehemēter. Quādo tētamur et
vincimur: iraſcitur deus cōtra nos. quia maior eſt ipſe et
fortior qui nos defendit/q̄ diabolus qui nos impugnat.
nec ſine permiſſu eius tētamur. Job. j. Si aūt poſtq̄ cadi
mus penitere nolumus: iraſcitur vehementer. Pſ̄. lxxxix.
Quis nouit poteſtatē ire tue ⁊ pre timore iram tuā dinu-
merare. Aliquādo em̄ iraſcitur vt pater: quādo verbis in-
crepat delinquentē: ⁊ facit penitentē. xxiij. q. iiij. nimium.
⁊. c. diſplicet. v. q. v. nō oſculat̄. Iraſcitur autem vt dn̄s: qn̄
corripit durius: ⁊ ſtatim vlciſcitur. vnde Moyſes. Exod.
xxxij. Cur dn̄e iraſcitur furor tuus cōtra populum tuum?
Ut iudex iraſcetur: quū dicet. Matth. xxv. Ite maledicti
in ignem eternum. quū iam nec penitētie nec venie locus
erit. quia qualis quiſq̄ hinc egredit̄: talis in iudicio pre-
ſentatur. xxv. di. qualis. Et qualem te inuenerit dominus
quum vocat: ſupple de hac vita: talem pariter et iudicat.
de pe. diſt. j. nunq̄d cayn. ¶ Articulus. ix. A

Ira dei
q̄lis ſit.

Oſtquā dei gratia

in cōmento Threnorū quod ſupra proxi-
me cōpleui: planxi ſanctā eccleſiam ma-
trem meā generaliter: adhuc ſuperaddē
do planctū/plango adhuc vitia mēbro-
rum eiuſdē in genere: ⁊ in ſpecialibus ſtatibus ⁊ gradibꝰ
vt ſupra in ꝓhemio iſtiꝰ operis promiſi. ¶ Spōſi namq̄
chriſti ſancta mater eccleſia in ſe immaculata. q: ſine ma-
cula ſine ruga. ad Eph. v. de peni. diſt. j. eccleſia. in mēbris
ſuis diuerſis et q̄pluribus maculis deturpatur. Nā rece-
dens a ſponſo humili. Phil. ij. ⁊ Pſ̄. cxxx. In magnis am
bulat ⁊ in mirabilibus ſupra ſe. Omnis em̄ ſuperbus in
admirationē haberi deſiderat: ⁊ ab his adorari. ſicut dia-
bolus Mat. iiij. Luc̄. iiij. A ſponſo mūdiſſimo qui eſt ſplē-
dor glorie. ad Heb. j. ⁊ cādor lucis eterne: ⁊ ſpeculum ſine
macula. Sap̄. vij. recedens/in fetidis membris in ſterco-
ribus ponit nidum ſuū. quia/proh dolor/ſacroſanctū do-
mini templū ſcorto plenum eſt. ⁊ ephebia nec nomināda:
ſed capite plectenda. C. de adul. cum vir. in aula dei pale-
ſtrat. ij. Machab. iiij. vide quod ſcripſi ſupra in Thren̄. in
oratione Hieremie. Recordare. in prima expoſitione. ſup
verbo adoleſcētibus impudice abuſi ſunt. in ar. ij. Et mer
ces proſtibuli ab officialibus ſponſe (quod lugubre eſt fa
ri: ſed lugubrius agere) ſepe recipit̄ manifeſte. vt ſic det̄
occaſio non modica hereticis impijs vocandi dei eccleſiā
meretricem. q: ſcriptum eſt. vide Hiere. ij. ⁊. iij. Deut̄. xxiij.
Non offeras mercedem proſtibuli/nec precium carnis in
domo dn̄i dei tui. Et Nume. xxxv. Nō accipias mercedem
meretricis nec preciū ſanguinis. ⁊ no. ex̄ de deci. ex tranſ-
miſſa. ¶ Suffarcinati etiā auro eccleſiaſtico. xij. q. ij. glo-
ria. ꝟ. ſocrates. Impinguati dilatati. in cāti. Moyſi. Deu-
te. xxxij. Buccas rubentes habētes. gaſtrimargi diuerſis
epulis ⁊ comeſſationibꝰ ſpumantes: diuerſis ſpeciebus ⁊
falerni ⁊ meri poculis calefacti ⁊ eſtuātes. xxxv. diſt. eccle
ſie principes. Non ſeruitores ⁊ domicellos ſimplices ⁊ ſe-
nes pallidos ⁊ macilētos/ſed cōptos nitidos rubicūdos
⁊ iuuenes ⁊ procere ſtature/filij eccleſie degeneres recto-
res ⁊ prelati vocati deſiderāt habere: vt incitamēta leno-
cinie ⁊ libidinis. vt ſic in eorū triclinio non trinitatis re
uerentiſſime cultꝰ/ſed ſimul habitet arrogātie cōcupiſcē-
tie carnis ⁊ gule triplex funiculus eos ligans: qui raro ⁊
difficillime rūpitur ab eiſdē. Eccl. iiij. de treu. ⁊ pa. c. j. Uti-
nam tales exercerētur ad literā de eorū prelationibus/lau-
tiſq̄ cōuiuijs ⁊ multo labore epulis preparatis: nō in to-

nebꝛas exterioꝛes Matth. viij.xiij.xxij.⁊.xxv.⁊ Luce.xiij.
xxxv.diſt.eccleſie.ſed vt fierent remotis pꝛedictis occaſio
nibus in abſtinētia ⁊ ſanctimonia foꝛtioꝛes.vt euacuato
mero vēter non diſpumaret in libidines.vt in palea.xxxv.
diſt.vinolentũ.Sed ſitiant parſimoniā.xlj.di.parſimoniā.
et mundiciā:bibētes aquaticũ vel ceruiſiam.ex̄ de homic.
c.ij.⁊ edentes nō ſimilaginē.i.floꝛē farine.ſed ſiligines mi
liũ ⁊ panem cibariũ.xij.q.ij.gloꝛia.vt ſic ſoꝛdibꝰ abluti et
mũdi per abſtinentiā veri ſponſi filij veri ſpōſi ⁊ rectoꝛes
dignitate ⁊ vita eccleſiarũ merito dicant.¶ Pꝛohdoloꝛ/
nihilominus nō miroꝛ qꝛ in regentibus cōmuniter ſpon
ſam chꝛiſti ⁊ coꝛpus eiꝰ.xxiij.q.iij.pꝛo mēbꝛis.ſcꝫ eccleſiā
oꝛthodoxā adeo inualuit ⁊ pꝛeualuit philargyꝛia.i.amoꝛ
pecunie que eſt idoloꝛũ ſeruitus ⁊ radix omniũ maloꝝ eſt
cupiditas.j.Timo.vj.Ephe.v.j.q.j.cũ omnis ꝙ a minimo
vſqꝫ ad maioꝛē omnes ei ſeruiunt.vnuſquiſqꝫ ad auaritiā
ſuā a ſummo vſqꝫ ad nouiſſimũ declinat.Eſa.lvj.Hiere.
vj.⁊.viij.non recoꝛdātes ꝙ dꝛ Abachuc.ij.Ve qui congre
gat auaritiā malā domui ſue vt ſit in excelſo nidus eiꝰ:et
liberari ſe putat de manu mali.Aurũ ſitiunt hodie pꝛela-
ti:aurũ bibũt.j.q.j.§.ex his.vt conſeruēt carni:⁊ ſanguini
erogent:non egenis.contra illud.xij.q.j.nolo.⁊.q.ij.aurũ.
Vide qđ ſcripſi ſupꝛa in Thꝛe.iiij.c.ſup verbo/quō obſcu
ratũ eſt aurũ.in.ij.expoſitione in ar.vij.Vtinā pꝛo minoꝛi
malo/vterētur ſuperfluis:⁊ neceſſaria darent inopibus.
vterētur pꝛecioſis:⁊ darēt pauperibus vilia.xlj.di.non co
gũtur.Sed iſtius noſtri eui cōiter non paſtoꝛes.xcv.diſt.
eſto.ſed pelliũ venatoꝛes cum Eſau.Gen.xxv.⁊ ouiũ ton
ſoꝛes.Non piſcatoꝛes:ſed depꝛedatoꝛes.Non cuſtodes.
Luc.ij.ſed gregis deuoꝛatoꝛes.Non defenſoꝛes:ſed impu
gnatoꝛes.ex̄ de na.ex li.ven.c.j.Non paupertatis euāgeli-
ce zelatoꝛes:ſed ſubſannatoꝛes ⁊ contēptoꝛes.Non fide-
les diſpēſatoꝛes chꝛiſti patrimonij.ex̄ de elec.cum ex eo.li.
vj.xxiij.q.vij.quod aũt.⁊.q.viij.cōuenioꝛ.⁊.xij.q.j.ſi priua-
tum.ſed defraudatoꝛes ⁊ diſſipatoꝛes.xij.q.iiij.c.j.Regnũ
terrenũ querentes.de paupertate chꝛiſti ⁊ ſpũs eiꝰ ꝓpter
quā datur celeſte/non curantes.Mat.v.xij.q.ij.gloꝛia.℟.
multi.xxxv.diſt.eccleſie.Cunctis auferũt vniuerſa.oīa in
ſuos abuſus redigũt.oīa deuoꝛant.ſoli pꝛelati partes in-
uadũt alienas.ſoli occidunt vniuerſos.ſic teſtificatꝛ Hie-
ro.ꝓ ſuo tēpoꝛe.xciij.di.diaconi.v.quod in iſto toto quaſi
lepꝛoſo.Phil.j.⁊.ij.Vere q̄ ſua ſunt querunt.viij.q.j.ſunt
in eccleſia.vt q̄ ſua ſunt perdant.nam perdere chꝛiſtũ/eſt
vere male perdere ſemetipſum.In muneribꝰ iudicāt.In
mercede reſpondent.In pecunijs diuinant.j.q.j.iudices.
Michee.iij.Pꝛo pecunijs celebꝛāt.Coꝛpus chꝛiſti pꝛo pe
cunia vendũt cũ Iuda.j.q.j.qui ſtudet.Pꝛo pecunijs con
ſecrant ⁊ oꝛdinant.j.q.j.cũ oꝛdinaretur.⁊ pꝛo pecunia oīa
cōferunt ſacramēta.Sacramenta emunt.ſacramēta ven-
dũt.ſed gratiā non conferũt quam nō habēt.j.q.j.gratia.
⁊.c.nullus epꝯ.Nihil accipitur gratis:nihil datur gratis.
Mat.x.Gratis accepiſtis:gratis date.j.q.j.quicqđ.Pau-
ci intrant per oſtiũ per huncmodum.j.q.j.oꝛdinationes.
Quilibet paratꝰ eſt vēdere ſacramēta que emit.j.q.j.qui-
buſdā.Nihil ſibi i eccleſiaſticis honoꝛibꝰ grauitas/nihil
ſibi defendit induſtria.j.q.j.fertur.Hodie beneficioꝛum ⁊
ſacramentoꝛũ benedictiones potius ſunt quātũ ad indi-
gne conferētes ⁊ recipientes maledictiones.j.q.j.maledi
cā.Non curāt nec timent hi quodāmodo deſperati recto-
res de lepꝛa Giezi.j.q.j.cito.Nec de ſuſpēdio Iude.de pe.
di.iij.iudas.⁊.c.nihil.chꝛiſtũ vendentis.Mat.xxvj.Mar.
xiiij.Luce.xxij.⁊ Io.xviij.j.q.j.qui ſtudet.Nec de eiectione
de tēplo celeſtis gloꝛie ſi colũbas vendũt:gratiam ſcꝫ ſpi
rituſſancti deſignati per columbā.j.q.j.q̊buſdā.⁊.q.iij.ex
multis.c.ſaluatoꝛ.c.vendētes.¶ B De fide male ſenti
re videtur:quia ſimonia cauſat hereſim.j.q.j.qui ſtudet.
cũ.c.liqueat.c.petrus.⁊.c.cũ oīs.c.eos.c.fertur.ꝓ peccato
nō videtur habere.cuiꝰ tñ cōparatione cetera crimina ꝓ
nihilo reputantur.ex̄ de ſimo.per tuas.j.q.vlti.Vbi ſimo-
niacos vocat Paſcalis papa pꝛecipue hereticos.⁊ ex̄ de

ſimo.per tuas.j.Nihil hodie datur gratis:quia nec aliq̄d
recipitur gratis.quia dicũt collatoꝛes/qđ cōparauimus
vendimus.vt pꝛeal.c.quibuſdā.Quicũqꝫ emit laudat qđ
vendit ⁊ lucrari deſiderat.j.q.iij.ſaluatoꝛ.Sed ſm Aug.
Lucrum in burſa damnũ in conſciētia.Vendidit ſacrum.
perdidit fidē.pecunia dantis ⁊ accipientis cum eis ⁊ Si-
mone in perditione erit.Act.viij.j.q.j.qui ſtudet.c.cito.⁊
q.iij.ſaluatoꝛ.Lepꝛoſi ſunt ſimoniaci.j.q.j.cũ oꝛdinaretur.
⁊.c.cito.Trapezite ſunt.xxiij.diſt.in noīe dñi.Nō iſraelite:
ſed giezite.pꝛe.c.q̇ ſtudet.Sed de lepꝛa anime non curāt.
quia invano accipiunt animā ſuā.pſ.xxiij.De facto aliam
vitam non credētes cũ Simone mago purā fidei cōſcien
tiam non habētes.j.q.j.petrus.Allegant conſuetudinē in
hmōi venditionibus ſimoniacis/coꝛruptelā potius aua-
ritie ardoꝛe ⁊ cupiditatis illectā.ex̄ de ſimo.nō ſatis.c.cũ
in eccleſie.j.q.iij.ſi quis pꝛebēdas.Nam cōſuetudinem ra
tio ⁊ veritas ſemꝑ excedit(alꝛs excludit)diſ.viij.veritate.
cũ.c.ſeq.¶ Sed vtinā conſiderarent hi poſteri Simonis
harioli:ꝙ etſi nō hic/in loco tamen toꝛmentoꝛũ per toꝛto-
res.de peni.di.iiij.tradidit.irremediabiliter toꝛquebuntꝛ.
Sed dicunt hi lepꝛoſi.Samueli offertur a Saule quarta
pars ſicli.ſed vere non recipit.ſed Saulem pauit.j.Reg.
ix.j.q.j.iudices.ſed nec Heliſeus vi tractus quicꝙ̄ recepit
a Naaman de bonis damaſci.ſed ait.Viuit dñs ante quē
ſto:quia nō accipiam.Quũqꝫ vim faceret:penitus nō ac-
quieuit.iiij.Regũ.v.j.q.j.iudices.in ſi.Et ꝓhibuit beatus
Coſmas ſanctũ Damianũ germanũ ſuũ ſecum in vno tu-
mulo ſepeliri:qꝛ a quodam ſanato ab eis quoddā accepe
rit munuſculũ gratis oblatum.qđ contra ius nō eſt.j.q.ij. Fraus
c.j..⁊.c.ſicut epiſcopũ.xviij.diſt.de eulogijs.¶ Sed dicũt pꝛelatoꝝ
iſti ficti pꝛelati.ſacramēta non vendimus.ſed dicendũ eſt in acci-
etſi ipſa ſacramēta inuēdibilia nō vendāt cōtra ſacros ca piēda ꝓ
nones:vendũt vocem/ſigillũ/⁊ calamũ.pꝛe.c.ſicut epm.⁊ oꝛdina-
in palea.pꝛeal.c.nullus abbas.⁊ ex̄ de ſimo.c.j.vbi de hoc. tione pe
Et canoni fraudē faciunt de perſona ad perſonā.qꝛ q̄cq̄d cunia.
accipit notarius ꝓ literis oꝛdinatoꝛũ:vel totum vel quaſi
totũ tollit epꝯ.De qua fraude quō quadrupliciter cōmit
tatur/no.xiiij.q.iij.pleriqꝫ.⁊ ex̄ de pꝛiuil.quāto.Et acceſſo
rium vendēdo ſcꝫ ſigillum ⁊ chartas/oꝛdinē vēdit.j.q.iij.
ſi quis obiecerit.¶ Nec dicāt ꝙ datur pꝛeciũ poſt oꝛdinē
acceptum.quia ex quo datur ex pacto:vel exigitur vel pe-
titur:pꝛohibitũ eſt etiam poſt dare.vt pꝛeallꝛ.c.ſicut epm.
quia accipere eſt quādocũqꝫ accipere.j.q.j.eos qui.in ſi.⁊
q.iij.ſaluatoꝛ.⁊.c.ſi quis pꝛebēdas.adde qđ ſcripſi ſupꝛa
in.ij.parte hac in.ij.c.Thꝛe.qđ incipit quō.in.℟.pꝛincipes
noſtri pꝛelati in ar.v.⁊ in additione ibi poſita.⁊.j.in arti.
xx.in.§.ſed vt ſciāt.℟.xxiiij.¶ Hi ergo pꝛelati venales au Simōie
rum pꝛo ſpirituſancto recipientes/lepꝛam dederunt:⁊ le lepꝛā au-
pꝛam ſibi retinuerũt.j.q.j.cũ oꝛdinaretur.⁊ male queſita thoꝛ inſe
mercede non tā patrimonij facultatem ꝙ̄ theſaurũ crimi ctatur.
nũ congregant eterno ſupplicio ⁊ bꝛeui fructu.j.q.j.cito.
in ſi.¶ O lepꝛa cōtagioſa:lepꝛa fetida vſqꝫ ad aures dñi
ſabaoth.lepꝛa labefaciens interioꝛa vitalia.⁊ ſacra in dei
eccleſia ſacrificia.abominabilis deo ⁊ diuinis hominibꝰ.
apud homines incurabilis.ſoli deo chꝛiſto dño qui appa
rere voluit tāꝗ̄ lepꝛoſus.Eſa.liij.Cura poſſibilis:ſed ra-
ra ⁊ admirabilis.Vtroqꝫ teſtamēto pꝛohibita es.vt pꝛe.
c.qui ſtudet.Sāctio ciuilis te repꝛobat.ff.ad.l.iuli.de am-
bitu.l.j.j.q.vij.ſancimus.Canonica te hereticam vocat.vt
pꝛeal.c.cum liqueat.⁊.c.petrus.c.ſi.A templo dei eijceris
cum flagellis.j.q.iij.ex multis.iiij.Reg.v.Ioā.ij.Ab heli-
zeo lepꝛa perfunderis.a Petro in perditionem dānaris.
Actuũ.viij.j.q.j.§.quia ergo.in ſi.¶ C Que fieri debēt
lepꝛoſis.Leuit.xiij.tibi competunt.Quia caput nudũ ha-
bes:vt cognoſcaris ⁊ confundaris.qꝛ caput habes vulne
ratum.j.q.j.vērum eſt.Os veſte contectũ.ne alios tu oꝛa-
co flatu inficias.ar.xxxij.q.iiij.in eo.qꝛ cōtagioſa es.j.q.j.
cito.Conciſam veſtē.quia eccleſiā diuidis.qꝛ peſſime am-
bis ⁊ mercaris.et ab eccleſia que vna eſt diuideris.xvj.q.
vij.ſicut.contagioſa ſemper ⁊ ſoꝛdida apparebis.Exod.

iiij. quia manũ ad burſam poſuiſti: ⁊ extrahendo ſoluiſti. etſi hoibus/ deo tamen nõ latuiſti. xv. q. vj. c. j. Cum Ozia ſanctuaria profanaſti. ⁊ lepꝛoſa effecta cum lepꝛa vſqꝫ ad morte permãſiſti. ij. Paral. xxvj. ij. q. vij. §. his ita. Perraro eñ ſimoniaci vere cõfitentur. nec dimittere beneficia acq̃ſita ſimoniace ſunt parati. nec ordinis executioni inſecti renũtiare. ſed nec aliter ſalui fiũt. j. q. j. ſi quis neqꝫ. ⁊. c. ordinationes. vbi de hoc. ex de ſimo. ex tue. ⁊. c. mattheus. vbi de hoc. xiij. diſt. nerui. Aurũ habes cum Naamã ſyro. iiij. Regũ. v. ſed lepꝛoſo. j. q. j. qui ſtudet. ⁊. c. cito. De domo Joab es. ij. Reg. iij. eccleſie inimica. Sic eñ Joab interpꝛetatur. Fluuium ſanguinis pateris/ quia emẽdo ⁊ vẽdẽdo tuũ ⁊ multorũ ſanguinẽ fundis/ te ⁊ multas animas perdẽdo: fuſum tenes. q: mollis ⁊ effeminata es: tota reſoluta in corde terre. Gladio tranſfoderis ſcꝫ in pcordijs cõſcientie tue ꝓpter vermem conſcientie corrodẽtem. vt pꝛe. c. mattheus. ⁊ nulla talis plaga ſicut ſtimulus cõſciẽtie. Eccli. xiij. Beatus qui nõ eſt ſtimulatus in triſtitia delicti. Pane cares. q: panis viuus angelorũ. de cõſe. diſt. ij. omnia. ⁊. c. ſicut. quem tu vẽdis ⁊ emis/ ſicut panem materialẽ. recedit a te: ⁊ fames vt canis. pſ. lviij. quia cõſolatione dei pꝛiuata/ ciuitatẽ mũdi in qua eſt cõtradictio circũis cõparas ⁊ vendis. ¶ Ambitioſa es. Antiochũ adis: vt cõpares pꝛincipatũ. talenta pꝛomittis cum Jaſone. ij. Machab. iiij. Pꝛopter te ignis charitatis almus in eccleſia dei extinctus eſt. q: nihil ꝓ amore dei aut ꝓximi digni in eccleſia dei quaſi hodie fit. j. q. j. ſicut eunuchus. q: chꝛiſtus charitas ⁊ ſpiritus ſanctus amor vẽditur tota die. vt pꝛe. c. q̃ ſtudet. ⁊. c. nullus epiſcopus. ¶ Virus habes occultũ o honoris cupiditas. q: clam paciſceris de pꝛimatu. xl. di. quicũqꝫ. Mater es hypocriſis. q: apparet pꝛelatus: et corã deo nõ eſt. quia in ſua radice vitiatus eſt. j. q. j. quibuſdam. Fateor. characterem habet. ⁊ characterẽ cõfert. ſed vitioſum. no. pꝛe. c. ordinationes. ⁊ legit ⁊ no. j. q. j. dominus. quia intus ortus talis occidit. j. q. j. fertur. no. ex de ſimo. tãta. ¶ Cypꝛianus martyr te ſimie cõparauit. j. q. j. ſi quis inquit. quia effectũ ſacramẽti non tribuis. i. executionẽ ⁊ gratiam. j. q. j. §. ex his. quum ſcienter a ſimoniaco alij ordines recipiũt. vt ibi. ⁊. j. q. j. per Eſaiã. ⁊. c. dñs. Doli artifex es. q: ſuperiorum peſſima adulatrix: vt aliquid lucreris ab eis. Et ꝓ pꝛecio beneficij offeras munus lingue. j. q. j. ſunt nõnulli. ¶ O ambitio: nedũ ſuperiora agis cum tua filia ſimonia: ſed ⁊ ſuperiores pꝛelatos aſſocias. tuũ caput vulneratum inclinas. encenia mittis. non ſolũ eſculẽta ⁊ poculenta. de q̃bus legit ⁊ no. ex de reſcrip. ſtatutũ. lib. vj. ⁊ de vi. ⁊ hone. cleri. cũ ab omni. ⁊ de ſimo. etſi queſtiones. ſed dextrarios/ pannorũ pecias/ ⁊ vaſa aurea et argentea/ ⁊ alia occulta auri ⁊ argẽti talenta. Blande ⁊ humiliter ⁊ reuerẽter loqueris dominis: vt lucreris. Dimittis curã parochianorũ tuorũ: ⁊ cultum diuinorũ officiorũ quibus es obligata. vij. q. j. ſicut. xcij. diſ. c. vlti. lxxxi. di. eos. vt trotes. Junge qd̃ ſcripſi. ſ. in Thꝛeñ. in. §. recordare in. vij. ar. in textu quaſi vidua. ⁊ curras poſt caudas equorũ dominorũ tuorum. Tanta eſt cupiditas tua ⁊ honoris auiditas: ꝙ quũ ſaltem extra ſis libera in terra tua et in eccleſia tua: vbi habes beneficiũ tuũ: in curijs ſuperiorum efficeris peſſima ſerua. Diues eras in mũdo ⁊ contentari poteras: et in pace quodãmodo bonis tuis gaudebas. Sed radicata cupiditas inſatiabilis. xlvij. di. ſicut. xiiij. q. v. quid dicã. auiditas ⁊ mẽs honoris auida te egere/ ⁊ quodãmodo mendicare/ ⁊ in labore inutili cõtinuo viuere/ ⁊ bonis tuis non gaudere coarctat. xlvij. diſt. bonorum. ⁊. c. virũ. vbi dicit Leo. Mens potentie auida nec abſtinere nouit a vetitis: nec gaudere cõceſſis: nec pietati adhibere cõſenſum. Et viuere in curijs magnatum: vt dei iuſto iudicio ipa tua ambitio duplici contritione te cõterat in anima ⁊ in corpore/ diuino ſpiritu nõ contritum. Hiere. xvij. vbi dicitur. Et duplici cõtritione contere eos domine deus noſter. Quia tua ambiens pꝛoteruitas hoc meretur. ar. ex vt lit. non cõteſt. quoniam. §. ſi. Sepe enim quis ſimul duplici pena punitur. ex de rap. in archiepiſcopatu. legitur ⁊ no. xvij. q. iiij. attendendũ. regulariter no. vt legitur ⁊ no. ex de iudic. at ſi clerici. vbi de hoc. vt ipſa tua cupiditas in te pꝛopꝛium more carnificum debacchetur authorem: teqꝫ excruciet ⁊ cõſumat. Utinam igitur iã veniat diu deſideratus dei vicarius in eccleſia ſua aliqs: qui eiectionem de tẽplo quã incepit de te facere dominus ieſus. vt Marc. xi. Lu. iij. Jo. ij. c. ⁊ Matth. xxj. dicunt ſimpliciter eiecit. ⁊. j. q. j. q̃ ſtudet. ⁊. q. iij. ex multis. adimpleat et perficiat cũ perſeuerantia vſqꝫquaqꝫ. Quia poſt duas eiectiones de templo. quas de te fecit dominus. ſm Aug. quarũ vnam ponit Joã. aliam tres alij euangeliſte. vehementer in templo eius ſuccreuiſti: ⁊ eius templũ pꝛofanaſti. ſed tertiã peremptoriã expulſionem faciet ille ſanctus ſanctorũ: qui omnia eccleſiaſtica dare gratis pꝛecepit per ſuũ vicarium. vel/ pꝛoh dolor/ per exteras poteſtates: confido certiſſime anteꝗ̃ trãſeat breue tempus. Ait enim ille chꝛiſtus gratioſus. Gratis accepiſtis gratis date. j. q. j. c. j. ⁊. c. quicquid. ⁊. q. iij. ſaluator. Matth. x. vbi Chꝛyſ. Uide autem qualiter morũ diligentiam non minus habet chꝛiſtus ꝙ̃ ſignorum: mõſtrans quoniam ſine his nihil ſunt. Etenim ſuperbiã eorum pꝛemit/ dicẽs Gratis accepiſtis. et ab amore pecuniarum mundos eos pꝛeparat/ dicens. gratis date. Uel vt non videatur eorũ beneficium eſſe: ait gratis accepiſtis. q. d. Nihil vos de veſtro largimini ſuſcipientibus. Neqꝫ enim mercede hoc accepiſtis: neqꝫ laborantes. Mea eſt gratia. gratis eã accepiſtis: ita igit alijs date. Neqꝫ enim eſt condignũ pꝛecium eorũ inuenire. Igitur timendum eſt vehementer/ ꝙ niſi dei vicarius arcem ſyon tenens/ iſtam eiectionẽ ſimoniacorũ et giezitarum cito faciat: permittat deus fieri: vt pꝛedixi: in gladio furoris ſui per exteras poteſtates. ſicut fecit contra Anglicos et Hiſpanos. lvj. diſt. ſi gens. Formido etiam ne Balthaſar diripiens pꝛecipue ꝓpter hoc vaſa ſacra Hieruſalem bibat ⁊ edat in eis cum concubinis ſuis. Dañ. v de conſe. diſt. j. veſtimenta. xij. q. ij. aurum. Sed fortius trepido ne pꝛopter ſcelera pꝛedicta maxime ſimonie/ heretice/ ⁊ ambitionis/ ſicut ager aretur Hieruſalẽ. ⁊ ſicut cuſtodia pomerij collectis pomis et fructibus deſolari. Michee. iij. j. q. j. iudices. Neceſſe eſt enim eccleſiã tribulari et purgari. l. diſtin. ⁊ purgabit. ſed impoſſibile eſt ꝙ ſit nulla. xxiiij. q. j. pudenda. in ſi.

¶ Articulus Decimus. A

Quia vſqꝫ adhuc de vitijs maxime ſimonia corruptorum mẽbrorũ eccleſie locutus ſum generaliter: Nunc ad ſpeciales ſtatus eccleſie vt ꝓmiſi ſuperius/ deſcẽdendo: tangam vitia ⁊ defectus eorũ. vt in hoc tractatu ſe de illo ſtatu ſpeculantes/ ⁊ vitia ſua videntes/ ⁊ corrigentes/ ⁊ ſanctam eccleſiam amplius non ſcandalizantes/ in eccleſia exiſtẽtes vere filij eccleſie cenſeantur. Nam ſm Aug. Nec ille dicendus eſt eſſe in eccleſia: ⁊ ad iſtam ſocietatẽ ſpiritus pertinere: qui ouibus chꝛiſti ficto corde miſcetur. ſpiritꝰ enim ſanctus diſcipline effugiet fictũ. Sap. j. Neqꝫ eñ ad eccleſiam illi ſoli non pertinent qui ſeparationis aperto ſacrilegio manifeſti ſunt: ſed etiam illi qui in eius vnitate corporaliter miſti per peſſimã vitam ſeparantur. xxiiij. q. iij. de illis. Ego aũt ſcriptor cũ Hieremia paupertatem ⁊ miſeriam videns meã. Thꝛeñ. iij. in pꝛi. ad literam neminẽ nomino. cõſcientia ſua cõueniat vnũquẽqꝫ. viij. q. j. quid aũt. ſed vitia que q̃libet in quolibet ſtatu debet habere odio/ tango. lxxxvj. diſt. odio. xxiij. q. iiij. duo. ¶ B

A Capite ergo a quo ratio eſt edẽda. ff. de edendo. argẽtarius. ⁊. l. di. ⁊ purgabit. ⁊ c. quia tua. incipiendo. q: ſm Grego. papã. Capite langueſcente facilius cetera corporis mẽbꝛa inficiuntur. vj. q. j. c. ſunt plurimi. c. ex merito. Uulnerato namqꝫ

In Ambitionẽ inuehit.

paſtore principali/quis curandis ouibus adhibet medicinā:.j.q.j.fertur. A reuerendiſſimo dei vicario dño papa. ex̄ de trāſla.inter corporalia.ꝛ.c.quanto. Qui eſt caput totius eccleſie ſicut Petrus.xxij.di.c.ij.q: quū homo ſit: peccare pōt.xl.di.ſi papa. Et aliud dicere/error eſt.de pe.di.ij.ſi enim. Incipio.nō ponens ſpecialiter os in celū: tangendo ei⁹ vitia.xxj.di.c.ſi.ſed aliqua ſcribens que conuenit ꝛ oportet ipm facere:in q̄bus ſi offenderit/ipe viderit:ꝛ nō ego. Omnia em̄ peccata ſua occulta ꝛ manifeſta/excepta ſola hereſi ꝓbata ꝛ contumaci/deū habēt vltorē ſolum ꝛ non aliū.ix.q.iij.aliorū.xxj.di.nūc autē. Et de iſta materia ſupra maxime in.v.ꝛ.vj.ar.in.j.parte iſtius operis latius diſputaui. Et q: ibidē latiſſime eius poſui poteſtatem:in iſta.ij.parte ad pedes ſanctitatis ei⁹ iacens ſeruus/excitabo dñm meū:vt poteſtatē ſuam cōſeruando maxime grauiter nō peccet.q: hoc ad potentiā ſuam non pertinet.q: ſm Aug. poſſe peccare/non eſt aliq̄d poſſe:immo aliquid nō poſſe. Un̄ ſolus deus/cuius ipſe eſt vicarius/vocatur oīpotens q̄ hoc nō poteſt.q: oia poteſt q̄ poſſe eſt aliquid poſſe.de peni.di.ij.§.ſi. Immo Petrus q ceteris plus chriſtū dilexit. Jo. vlti.vj.q.j.imitare.lapſus eſt.vt ibi.ꝛ.l.diſt.fidelior.ꝛ.c.conſiderandū. Et poſtq̄ receperat ſpiritūſanctū a Paulo reprehēſus eſt.q: reprehēſibilis erat:ad veritatē euāgelij non recte ambulabat. Gal.ij.ij.q.vij. paul⁹.ꝛ.c.puto. Un̄ elegāter ait papa Symmach⁹.xl.diſ.c.j. Nō vos beatū Petrū/ſicut dicitis:ſcʒ vos heretici.a dño cum ſedis priuilegio vel ſucceſſores ei⁹ peccandi licentiā iudicamus ſuſcepiſſe. Jlle q̄ppe perēnem meritorū dotem cū hereditate innocētie tranſmiſit ad poſteros.i.ſuos ſucceſſores ꝛc̄. Ut ergo Romani pōtifices ſucceſſores Petri ꝛ vicarij dei.ex̄ de elec.vbi periculū.ꝛ.c.fundamenta.lib.vj. priuilegio poteſtatis tradite Petro rite vtantur:retineāt nō Petri lapſum/ſed innocētiam ꝛ ſanctitatē eius.xxiiij.q.j.manet.q: ꝛ quū nedum chriſti ſed etiam Petri vicarij ſint oēs Romani pontifices.lxiij.diſt.ego lodoicus.j.q.j.non quales.ꝛ.q.vij.quotiens.ꝛ.ij.q.vij.in ſancta.xxv.q.j.nulli fas. Et in legenda beati Joannis pape martyris.ꝛ notat Archid.ex̄ de elec.fundamenta.ſuper verbo vicarij dei.lib.vj.ſicut tenent vices potētie:ſic ſanctitatis ꝛ innocentie.vt preal.c.j.xl.diſt. Peccare ergo poteſt papa:ꝛ grauius q̄ quiuis alius.quia quāto gradus altior/tanto caſus grauior.ſm Greg.de pe.diſ.ij.principiū. Et ſm Chryſo.xl.diſt.homo chriſtianus. vbi de hoc. Et ſm Hilarium papā.xxv.q.j.nulli fas.ꝟ dicit. Siquidē maiori reatu delinquit:qui potiori honore fruitur. ꝛ grauiora facit vitia peccatorū/ſublimitas peccantiū.ꝛ loquitur de papa peccante. Et ſm Hiero. Non ſanctorū filij ſunt qui tenent loca ſanctorū.ſed qui exercent opera eorū.xl.diſt. non eſt facile. Idē Greg.e.di.nos q̄ preſumus. Et ſm Bonifacium martyrē. Si papa malus fuerit:innumerabiles populos cateruatim ſecū ducit primo mācipio gehenne cum ipſo plagis multis vapulaturus in eternū.xl.diſt. ſi papa.q.di. Maior eſt pena ſua/omniū.ſicut diaboli. Et ſm Symmachum/nō habebit de allegationis nitore ſubſidiū:quādo ipſorū factorum vtetur eo teſte quo ꝛ iudice. Nā et ab eo cui plus cōmittitur:plus exigitur.ix.q.iij.aliorū. Et quia alijs potētior:ſi offenderit:tormēta potentius patiet.viij.q.j.illud. Sap.vj. Quapropter ſm Jo. duo teſtes ſufficerent contra papam.qd̄ intelligo etiam in caſu hereſis.xl.diſt.ſi papa. Et quāq̄ in cōdemnatione epiſcoporū.lxxij.teſtes.ꝛ preſbyterorū cardinaliū.xliiij.ꝛ diaconoꝝ cardinaliū.xxvij.requirant.vt.ij.q.iiij.preſul. In condēnatione tamen pape/vt dictū eſt/duo ſufficiunt. Nec in hoc priuilegiatus eſt:immo deterioris cōditionis.quia ipſe maior ſine cōparatione aliorū creatus eſt.ꝛ ideo ſine ſpe venie condēnandus: vt diabolus. de peni.diſt.ij.principium. vt no. Jo.in preal.c.preſul.ꝛ Anaſtaſius quia Acatiū herēticū occulte reuocare voluit:diuino iudicio percuſſus fuit. Nam dum aſſellaret/inteſtina emiſit. legitur ꝛ no.xix.di.anaſtaſius. Unde et errare poteſt papa.vt ibi.ꝛ no.xxiiij.q.j.a recta. Et legitur in legenda beati Euſebij q̄ Liberius papa arriane perfidie conſenſit. Et quidā papa Leo non doctor arrianus fuit.cui dixit ſanctus Hilari⁹ q̄ non erat leo de tribu iuda vt legitur in legenda ei⁹. ¶ Item dicit Aug. q̄ quanto Adam deo erat proximior:tanto magis peccauit.de peni.di.v.conſideret. ¶ C Papa dicit apoſtolicus:cuius ſtudiū debet eſſe circa profectum imperij.xcvij.diſt.victor. Et olim de ſacerdotibus nati ex legitimo matrimonio fuerunt promoti ad papatum.lvj.diſt.in palea.oſius.ꝛ.§.cū ergo. Propenſius eſt pro papa orādum.quia ex ipſo depēdet ſalus omniū.xl.diſtin.ſi papa. Et in cultu dei maiorem zelum debet habere q̄ alij chriſtiani.xxiiij.q.j.officij. Et bonitas ipſius ſalus eſt omniū.ꝛ peruerſitas ipſius cedit in dānationem innumerabiliū perſonarum.preal.c.ſi papa. Defert epiſcoporum ꝛ eccleſiarū priuilegijs:niſi in caſu neceſſitatis.ix.q.iij.nūc vero.ꝛ.c.ſeq.xj.q.j.peruenit. Confirmare vſq̄ ad animā ꝛ ſanguinem debet papa ꝛ ſeruare que a ſuis preceſſorib⁹ ſancita ſunt.xxv.q.j.ſunt quidam.ꝛ per totā illam queſtionē. Et authoritate eius conciliorum ſtatuta reprobant̄.xvij.diſt.concilia. Et abſoluit quos conciliū damnauit.ix.q.iij.cuncta.ꝛ.c.fratres. Ab omnibus ſibi obediēdum eſt.xciij.diſt.ſi inimicus.ꝛ.c.ſeq. Non dat papa vni eccleſie priuilegium in damnū alterius.xxv.q.ij.de eccleſiaſticis. Et ſic debet reputari ſtatutū pape/acſi ab ore dei vel beati Petri eſſet prolatum.xix.diſt.ſunt omnes. Non licet alicui de eius iudicio diſputare: vel ab eo appellare.xvij.q.iiij.neminem.ix.q.iij.cūcta.vide in prima parte iſtius operis in xv.ar. ¶ Ad conſeruationē ergo innocentie ſue/ꝛ purgationem peccatorū ſuorum/nihil ſic Romano pōtifici maxime proficit ſicut aſſidue pro parte tēporis conſiderationi ſui ꝛ ſtatus ꝛ vniuerſalis populi ſibi commiſſi vacare. non totū actioni ſe dare.exemplo Moyſi:qui nunc aſcendebat in montē:vt ibi gloriā domini cum maiori cerneret libertate.nunc vero deſcendebat in caſtra: vt neceſſitatibus populi prouideret. Exod.xxiiij.ꝛ.xxxvj.diſt.ſi quis.ꝛ lxxxviij.diſt.decreuit.ꝛ ex̄ de renū.niſi cū pridem.§.ne putes. vnde Ezech.iij.primo dominus ait prophete. Surge et egredere in campū.deinde. Ingredere ꝛ includere in medio domus tue. vbi dicit Greg. q̄ ſemper predicator ꝛ prelatus debet ad montē recurrere.humilitatē atq̄ mundiciam intrinſecus cuſtodire.poſt campū neceſſe eſt vt domum redeat:quaten⁹ in ijs que dicit qualis ipſe ſit iuxta conſcientiā agnoſcat.hoc idem notatur.j.Regū.x. vbi dicitur Sauli inuentis aſinis. Pater tuus ſolicitus eſt pro vobis. quia celeſtis pater noſter ita vult nos proximorū ſalutē querere:vt curam ſalutis ꝓprie non negligamus.

¶ De ſeptem conſiderationibus pape.

PRima ergo cōſideratio Romani pōtificis erit: An canonice ſit electus.vt vitet perpetuum anathema.ſcʒ a duabus partibus cardinalium conſentiēribus in eum:eo non cōputato. Ceſſantibus iuramentis/pactionibus/conuentionibus/obligationibus/condictis/intendimentis/ſimoniaca hereſi/violenta intruſione/nullo alio vero papa ſuperſtite/ et q̄ ipſe electus catholicam teneat vnitatem. alias non apoſtolicus/ſed apoſtaticus haberetur. hec legunt̄ ꝛ no. ex̄ de elec.licet.xxiij.diſtin.in nomine domini.lxxix.diſt.c.j.c.ſi quis papa.ꝛ.c.nullus pontifice.c.ſi duo.c.ſi quis pecunia.c.ſi tranſitus.ex̄ de elec.vbi periculum.lib.vj.ꝛ in clemen.de elec.ne romani.xvj.q.vij.ſane.vij.q.j.nouatianus.c.deniq̄.c.nō furem.xxiij.q.j.didicimus. Adde hic quod ſcripſi ſupra in prima parte in ar.j.§.primus. ¶ C Secunda conſideratio. An ſufficiens ſit ꝛ idoneus ad regendā vniuerſalē eccleſiā:ꝛ ſummi pōtificatus onera ſupportāda.ex̄ de elec.vbi periculū.§.ceterum.in ſi.li.vj.xxiij.diſ.in nomine.ꝛ hoc ſm poſſibilitatē humane nature. Nā talis debet eſſe qui nulli⁹ incōgrue voluntati deſeruiat: ſed

Septē cōſiderationes ſummo pōtifici diligentius obſeruāde.

vita ⁊ moꝛibus decoꝛatꝰ/tanto oꝛdine dignus valeat in-
ueniri.viij.q.ij.illud.Et qui ſit pꝛeſtātioꝛ ex omī populo ⁊
doctioꝛ. In omī virtute eminētioꝛ. In quo cōcurrant oēs
animi virtutes. Nihil ei deſit ſapiētie.nihil ſcientie. nihil
deſit induſtrie.Omnis ei adſit multitudo ſenſuum.adſit
oīs congregatio ſanctarū cogitationū.vt q̇d ſit ſummus
pōtifex/quid eius vnctio/q̇d indumēta/q̇d poteſtas con
ferēs intra ſacrariū coꝛdis ſui poſſit aduertere.viij.q.j.li-
cet.Sit etiā talis qui habeat ſpiritū dei.⁊ pꝛecepta dei in
cōſpectu eius.Sit in quo ſit claritas legis ⁊ ſcientia. viij.
q.j.ſi ergo. Debet eſſe cum Clemēte pꝛedeceſſoꝛe optime
eruditus/⁊ doctus/irrepꝛehēſibilis/maturꝰ/⁊ pauidus.
viij.q.j.opoꝛtet. ¶ Qualis etiā eſſe debeat ponit cōciliū
Carthaginēſe/dicēs ꝙ quilibet ep̄s maxime ſummus na
tura ſit pꝛudēs docibilis/moꝛibꝰ tēperatus/vita caſtus/
ſobꝛius/peruigil/ſemꝑ ſuis negotijs cauens/nō habens
ſimplicitatē aſininam/ꝓpter quā repellitur q̇s a ꝓmotio
ne.xxxix.diſt.petrus.humilis/affabilis/miſericoꝛs/litera-
tus/in lege dn̄i inſtructꝰ/in ſcripturarū ſenſibus acutus ⁊
cautus/in dogmatibꝰ eccleſiaſticis exercitatus/oīa fidei
documēta verbis ſimplicibus aſſerēs/ſuſcipiens papatū
nō ſue delectationi nec ſuis moꝛibꝰ ſed patrū definitioni-
bus.hec ponunt̄.xxiij.di.qui ep̄s.A vulgari vita ſecluſus/
a mūdi voluptatibus abſtinēs/ſpectaculis/pompis nō ſe
cōmiſcens/cōuiuia publica fugiens/pꝛiuata nō tantū pu
dica ſed ⁊ ſobꝛia colens/vſuris nequaꝗ̄ incumbens/nec
turpiū occupationibꝰ lucroꝛum/non fraudis cuiuſꝗ̄ ſtu-
diū appetens/amoꝛē pecunie quaſi materiā cunctoꝛū cri
minū fugiens/ſecularia officia negotiaqꝫ abnuēs/hono-
ris gradū per ambitionē non ſuſcipiēs/ꝓ beneficijs me-
dicine dei.i.ꝓ ſacramentis munera nō accipiens/dolos ⁊
cōiurationes cauens/odiū emulationē obtrectationem
atqꝫ inuidiā fugiens/nō vagus oculis/non effrenus lin-
gua aut petulans/fluidoqꝫ geſtu incedēs/ſed pudoꝛem
atqꝫ verecūdiam mentis ſimplici habitu inceſſuqꝫ oſten-
dens/obſcenitates etiā membꝛoꝛū ⁊ verboꝛū ſicut ⁊ ope
rū penitus execrans/viduarū ⁊ virginū frequentationē
fugiens/cōtubernia extranearū feminarū nullatenꝰ ap-
petens/caſtimoniā quoqꝫ inuiolati coꝛpoꝛis perpetuo cō
ſeruare ſtudens.hec legūtur.xxiij.di.his igitur. ¶ Talis
etiā erit papa.cuius cōparatione ceteri grex dicātur.xxv.
di.§.nomine. In quo cōcurrunt tredecim capitula ap̄lice
regule.ſcꝫ ꝙ ſit ſine crimine/vnīꝰ vxoꝛis vir/nō vinolen-
tus/pꝛudens/oꝛnatꝰ/hoſpitalis/pudicus/doctoꝛ/nō per-
cuſſoꝛ/nō litigioſus/nō cupidus/domui ſue bene pꝛepo-
ſitus/nō neophytus.que ponūtur.j.ad Timo.iij. ⁊ ad Ti
tum.j.⁊ pꝛoſequit̄ ea Gꝛatia.xxv.di.§.nunc aūt.vſqꝫ ad.l.
di. ¶ Debet etiā ſummus pontifex ſcire legem dei ſcruta-
biliter ⁊ non trāſitoꝛie.ſacros canones.ſanctum euange-
liū.⁊ diuini apoſtoli libꝛū.diuinā ſcripturam atqꝫ manda
ta cōſeruare:⁊ docere populū ſibi cōmiſſum. Subſtantia
em̄ ſummi ſacerdotis noſtri ſunt eloquia diuinitus tradi
ta.i.vera diuinarū ſcripturarū diſciplina. quēadmodum
magnus perhibet Dionyſiꝰ.xxxviij.di.oēs. ¶ F Unde
⁊ ſummus pōtifex ſe cognoſcens ſi nō renuntiaret papa-
tui:credo ꝙ grauiter peccaret. q: vult pꝛeeſſe et non pꝛo-
deſſe.viij.q.j.q̇ epiſcopatū.⁊ facit qḋ no.xvj.q.j.monachi
vagantes.ſicut fecit papa Celeſtinus ſanctus Petrus de
moꝛron.in quo etſi eſſet ſanctitas:deerat ſcientia ⁊ indu-
ſtria.xvj.q.j.legi.ex̄ de renū.quoniā.lib.vj.⁊ eo.ti.niſi cum
pꝛidē.§.pꝛo defectu.adde qḋ no.j.§.pꝛimo.℟.cōſiderās.
¶ G Hinc eſt etiā ꝙ ſi in gremio cardinales non inue
niūt idoneū ad papatum/ſiue inueniant/poſſunt eligere
aliunde.xxiij.di.in nomine.vbi de hoc.⁊ vide qḋ no.xl.di.
ſi papa.⁊.lxxix.diſt.c.j.Et hoc innuitur in.c.pꝛeal.licet.vbi
hoc etiā tenet Oſtien̄.vbi etiam tenet Inno.ꝙ in electio-
ne romani pōtificis nō eſt ex neceſſitate aliqua foꝛma ſer
uanda.immo quomodocūqꝫ appareat duas partes con-
ſenſiſſe in aliquem tāꝗ̄ in electū/ius habet ⁊ verus papa
eſt.Si autē interueniſſet impꝛeſſio/quū ſolo cōſenſu libe-
ro non coacto matrimoniū contrahatur.ex̄ de ſpon.cū lo
cum.non eſſet tūc papa:nec eſſet ei obediendū. Itē ſi pꝛe-
ce vel pꝛecio.j.q.j.ſi quis.neqꝫ elegerunt cardinales. quū
legitimus interuenire debeat cōſenſus non coꝛruptus ſi
id ſit notoꝛiū.Idem videtur ſi cōtra eum pꝛobaretur. vel
ipſe in cōcilio confiteretur.quia iſta paria ſunt in iure. ex̄
de cohabi.cle.⁊ mu.c.vlt.⁊ facit qḋ no.xl.di.ſi papa.in ma
gna gloſ.Et vide quod legit̄ ⁊ no.lxxix.diſt.ſi quis pecu-
nia.nō erit papa.alias de hoc nō poteſt excipi.ſm̄ Innoc̄.
⁊ Oſtien̄.in pꝛeal.c.licet.Eadē ratione etiam ſi occultum
eſt/coꝛā deo non erit papa.quia non fuit conſenſus legiti
mus.ar.op.de ſimo.tua.ibi.licet ab eo non ſit recedendū.
vt ſcripſi ſupꝛa in p̄ma parte iſtꝰ operis in ar.iiij.§.quar-
tus.℟.cōſentiant. ¶ H Tertia cōſideratio eſt habēda
in domino papa de ſtatu quē habet:quantis periculis la-
boꝛibus ⁊ anxietatibꝰ plenus eſt. Sic enim tantū pōdus
eſt cuiuſlibet epiſcopi quantū erit romani pontificis:Un̄
Augu.ad Ualeriū.Ante omnia peto vt cogitet religioſa
pꝛudētia tua/nihil eſſe in hac vita maxime in hoc tēpoꝛe
facilius ⁊ leuius ⁊ hominibꝰ acceptabilius epiſcopi offi-
cio:ſi perfunctoꝛie.i.negligēter ⁊ adulatoꝛie res agatur.
ſed nihil apud deū miſerabilius eſt ⁊ triſtius ⁊ damnabi-
lius. Idē. Nihil in hac vita ⁊ maxime in hoc tēpoꝛe diffici
lius/laboꝛioſius/⁊ periculoſius epiſcopi officio ⁊c̄.xl.di.
ante omnia. ¶ I Et hoc ideo.quia nō eſt facile in loco
Petri ⁊ Pauli ſtare:⁊ tenere cathedrā cū chꝛiſto regnan
tiū.xl.diſt.non eſt.immo periculoſiſſimū ſi non concoꝛdet
vita.vt ibi.Nec loca vel oꝛdines creatoꝛi noſtro nos pꝛo-
ximos faciunt.ſed nos aut bona merita coniungunt: aut
mala diſiungūt.xl.diſt.non loca.xxiij.q.iiij.ſicut. ¶ Item
Amb.Non loci nobilitate ſed virtute vnuſquiſqꝫ gratiam
cōparat.xl.diſt.illud facit.xij.q.ij.gloꝛia. Nec aliquis feſti
net quomodo maioꝛ appareat:ſed quomodo oībus infe-
rioꝛ videatur.Quoniā nō qui maioꝛ eſt in honoꝛe/eſt iu-
ſtioꝛ.ſed qui fuerit iuſtioꝛ/ille maioꝛ.xl.di.multi. alias eſt.
c.⁊ incipit quicūqꝫ.⁊ quāto quiſqꝫ eſt dignitate celſioꝛ:tā-
to debet eſſe virtute potentioꝛ vel potioꝛ.xvj.q.j.ſunt nō-
nulli.iiij.di.deniqꝫ.Et ſanctius eſt in hac vita ſub inferioꝛi
habitu domino famulari:ꝗ̄ alta indebite appetendo dā-
nabiliter in pꝛofundū inferni ſubmergi.ſm̄ Nico.l.diſt.de
his.in ſi. ¶ Et Grego.ſcribit Genando patritio dicens.
Conciliū vero catholicoꝛum epiſcopoꝛū admoneri pꝛeci-
pite vt pꝛimatē non ex oꝛdine loci poſtpoſitis vite meritis
faciat.quoniā apud deum nō gradus elegantioꝛ/ſed vite
melioꝛis actio cōpꝛobatur.vt pꝛe.c.ſicut.xxiij.q.iiij. ¶ Et
Leo papa ait.Merito patrum beatoꝛū venerabiles ſan-
ctiones quū de ſacerdotum electione loquerētur:eos de-
mum ſacris adminiſtrationibus idoneos eſſe cenſuerūt:
quoꝛū omnis etas a puerilibus exoꝛdijs ad perfectioꝛes
annos per diſcipline eccleſiaſtice ſtipendia cucurriſſet.vt
vnicuiqꝫ teſtimoniū pꝛioꝛ vita pꝛeberet. nec poteſt de eiꝰ
pꝛouectione dubitari:cui ꝓ laboꝛibus multis/pꝛo moꝛibꝰ
caſtis/ꝓ actibus ſtrenuis/celſioꝛis loci pꝛemiū debet̄ ⁊c̄.
lxj.di.miramur. ¶ Itē Clemēs.iij. Nō in ſublimitate gra
duū/ſed in amplitudine charitatis acquirit̄ regnū dei.ex̄
de rēp.oꝛdi.ad aures.Et ꝓpter timoꝛē inſufficiētie ſancti
dei fugerunt honoꝛes ⁊ dignitates.Un̄ ⁊ Aug.petis ſuis
deputat ꝙ Ualerio coep̄s factꝰ eſt inuitꝰ.xl.diſ.ante.in ſi.
Et Marcus euāgeliſta pollicē ſibi amputaſſe d̄r.vt ſacer
dotio repꝛobꝰ haberet̄.vt dicit Hiero.⁊ in ſua eſt legēda.
Et Greg.doctoꝛ cōgaudēti ſibi Narſo patritio de papa-
tu ſcripſit/dicēs.Dū contēplationis alta deſcribitis ruine
mee mihi gemitū renouatis.q: audiui q̇d intus ꝑdidi:dū
foꝛis ad culmē regiminis immeritus aſcēdi. tāto aūt me
ꝑculſum meroꝛe cognoſcite:vt vix loq̇ ſufficiam. Nolite ḡ
me vocare Noemi.i.pulchꝛū.ſꝫ vocate me mara:q: ama-
ritudine repleuit me dn̄s.Et alibi.Qḋ me ad ep̄atꝰ oꝛdi-
nē cognoſcitis ꝑueniſſe:ſi me diligitis:plāgite.qḋ ego in-
ceſſanter defleo:atqꝫ vt ꝓ me deū exoꝛetis/rogo. Un̄ ipſe
in pꝛologo.iiij.lib.dialogoꝝ.ſic ait ſe lamētando de ſtatu

Qualē deceat ſummū eſſe pontificem.

papali. Mero: quē quotidie patio:/⁊ ſemꝑ mihi ꝑ vſum vetus eſt:⁊ ſemꝑ per augmentū nouus. Infelix qꝑpe animus meꝰ occupationis ſue pulſatꝰ vulnere/meminit q̄lis in monaſterio fuerit. quō ei labentia cūcta ſuberāt:quantū rebus oībus que voluūtur eminebat. ⁊.ſ. At nūc ex occaſione cure paſto:alis/ſeculariū hoim negotia patitur. ⁊ poſt tā pudicam quietis ſue ſpeciē/terreni actꝰ puluere fedat̄. ⁊c̄. Vn̄ ⁊ in vitis patrū legit̄ de Amone. q̄ fuit magnus abſtinētie ⁊ caſtitatis amato:.peritꝰ ſciētia ſcripturarū ⁊ eloquētia ſermonis. ꝙ quū ab archiepo Alexādrie cogeret̄ ad epatum:⁊ ipſe nollet eremū dimittere:accepto fo:pice abſcidit ſibi ſiniſtrā auriculā. dicens co:ā populo/ Vel nūc certi eſtote q: impoſſibile eſt me fieri poſſe epm. Quū aūt adhuc cogeret̄ ad epatum:ait/ Si me coegeritis ampliꝰ:etiā linguā meā ꝓpter quā moleſti eſtis mihi: abſcidā. ¶ Itē abbas Theodo:us diaconꝰ inſtitutꝰ quū cogeret̄ ab anacho:itis vt miniſtraret in ſuo o:dine: ait/ Permittite me dep:ecari deū/ſi iubet me miniſtrare in loco meo. Et o:auit ſic. Dn̄e ſi voluntas tua eſt vt in o:dinatione mea ꝑſiſtā:oſtēde mihi. ⁊ oſtēſa eſt illi colūna ignea a terra vſq̄ ad celū pertingēs. ⁊ vox ad eū facta eſt. Theodo:e ſi potes fieri ſicut colūna iſta/vade ⁊ miniſtra. quod ille audiēs vltra adminiſtrare nullatenꝰ acquieuit. Sed quū veniſſet in eccleſiā: dep:ecabant̄ eū/vt ſi nō miniſtrabat:ſaltem calicē teneret. q̄ non acq̄euit/dicēs. ſi mihi amplius de hac re verbū feceritis : diſcedā hinc. ¶ Itē quū abbas Motues inuitus factꝰ eſſet p:eſbyter a quodā epiſcopo:⁊ diceret ei epſ: Indulge mihi abba. ſcio eīm ꝙ hāc cauſam nolebas. Cui ſenex ꝓ ſua humilitate ait. Et mea cogitatio parū volebat. Quūq̄ ⁊ diſcipulus eius factus eſſet etiā p:eſbyter:permāſerūt ambo vſq̄ ad finem ſuū/vt ad altare quantū ad oblationē ſacramēti/nūq̄ accederent. Vn̄ dicebat ſenex. Confido in deo meo:q: nō habeo grāde vitiū ꝓpter o:dinationē hāc:q: oblationē nō mihi p:eſumpſi offerre. nā o:dinatio illoꝝ eſt q̄ ſine culpa ſunt: ego autē me bene cognoſco. ¶ Itē ſm̄ Aug. Epatus nomen eſt operis ⁊ oneris potiꝰ q̄ hono:is. viij.q.j. q̄ epatū. vn̄ Petrus ad clementē. Clemēs: ſi taq̄ oibus p:eeſſe volueris:ſingulos ꝓut potueris adiuua. ſingulos releua. q: et ſinguloꝝ onus ⁊ ſolicitudinē po:tas. viij.q.j. clemens. Et Hiero. illud inferendū eſt aduerſus eos q̄ de epatu intumeſcūt:⁊ putāt ſe nō diſpēſationem chꝛiſti ſed imperiū cōſecutos. q: nō ſtatim oibus his melio:es ſunt quicūq̄ epi non fuerint o:dinati. ⁊.ſ. Quāto magis ſe vnuſquiſq̄ cōſiderans ⁊ ſciēs q: potēs potēter to:mēta patiet̄:retrahet ſe ab hoc non tā hono:e q̄ onere:⁊ alioꝝ locū qui magis digni ſunt ambiget occupare: viij.q.j. illud. Multis aūt fit rapine ſecuritas/epatus ambitio. ſm̄ Pelagium. viij.q.iij.c.j. ¶ Itē Greg.xiij.di. nerui. ꝟ. alius. Alius penſare pōdus hono:is eccleſiaſtici negligēs/ad locū regiminis p:emijs aſcēdit. ſed q: oē quod hic eminet plus mero:ibus afficit̄/q̄ hono:ibꝰ gaudeat. dū co: plus tribulatione p:emit̄:ad memo:iā culpe reuocatur. Iunge hic quod ſcripſi .s. in iſta .ij. pte in .ij. c. Thꝛe. ſup ꝟbo ꝓphe. in ar.v. in §. quō. ⁊ .j. §. v. in ar. xiij. Idē no. in ar. xxiij. ꝟ. omne.

¶ Articulus Undecimus.

A

INter hec ſciēdum ꝙ quū o:do epoꝝ ſm̄ Iſido:ū quadripertitus ſit: in Patriarchis/Archiepis/ Metropolitanis/atq̄ Epis. xxj. di. c.j. omniū illoꝝ papa fo:titur noia ⁊ effectū. papa eīm ꝓp:ie patriarcha eſt ⁊ patriarcha vocat̄. Nā patriarcha greca lingua ſummus patrū interp:etat̄. ⁊ iſte eſt papa. vn̄ in p:e. c.j. xxj. di. patriarcha Romanus vocat̄. ibi. Sicut romanꝰ. ⁊ . xxiij. di. in noie dn̄i. in pn̄. ⁊ . xxij. di. c. vlti. Sicut aūt poſuerunt antiqui patres: Urbs romana caput totiꝰ o:bis effecta eſt. xxij. diſ. c. ij. ⁊ . ij. q. vij. beati petrꝰ ⁊ Paulus. ex̄ de elec. fundamenta. ſ. m̄. lib. vj. Et eius eſt iudiciū ⁊ compoſita eſt v:bs ad modū o:bis. ſed o:bis maio: eſt v:be. xciij. diſt. legimus. ꝟ. q̄d enim. ¶ B Et ſicut totꝰ o:bis habet quatuo: patriarchales ⁊ p:incipales ſedes et eccleſias: de q̄bus habetur xxij. diſt. c. ij. ⁊ . c. penul. ⁊ vlti. ex̄ de p:iuil̄. antiqua. xcvj. diſ. conſtātinus. ſc3 Conſtātinopolitanam. Alexādrinam. Antiochenam. Hieroſolymitanā. ſic ⁊ v:bs Romana habet quatuo: patriarchales eccleſias. ſc3 eccleſiā ſancti Petri. eccleſiā ſancte Marie maio:is. ⁊ eccleſiā ſancti Laurētij/ de fo:is muros. ⁊ eccleſiā ſancti Pauli ſm̄ quoſdā. Sed Hugo. dicit ꝙ ſunt quinq̄ patriarchia/quatuo: p:edicta/ ⁊ quinta eſt Lateranēſis. vt pꝫ de eo in p:eall̄. c. in noie. ⁊ lxiij. di. hadrianus papa ſecūdus. nā ibi eſt ſedes papalis. et dicitur patriarchiū : q: ibi reſidet frequētius ſummus patriarcha. ¶ Alij dicūt ꝙ ſunt quatuo: tātū. q: eccleſia ſancti Petri non eſt patriarchiū. nec eſt epiſcopalis eccleſia. nā ſubeſt epiſcopo Po:tuēſi. ⁊ eſt de eius dioceſi. Sed hoc videt̄ mirabile. quia eccleſia beati Petri ꝑma appellatur. xij. q. j. futurā. ibi. p:ime ſedis beati Petri. ſed ibi exponit̄ p:ime. i. apoſtolice ſedis ſm̄ Hug. ⁊ dicit̄ caput ceterarū. iij. q. vj. dudū. vbi dicitur ꝙ ſicut Petrꝰ apoſtolus p:imus fuit omniū apoſtoloꝝ: ita ⁊ eccleſia ſuo noie conſecrata p:ima ſit ⁊ caput eccleſiarū. ⁊ ibidē dicit Lauren. ꝙ eccleſia beati Petri maio: eſt Lateran̄. ar. ad hoc. x. q. j. ſanctoꝝ. ⁊ p:eal. c. futurā. vbi de hoc. Et in chꝛonicis legit̄ ꝙ Bonifacius papa. viij. obtinuit ab Auguſto imperato:e/vt eccleſia beati Petri apoſtoli caput eſſet omniū ſanctoꝝ. ¶ C Cōmuniter tenet̄ ꝙ eccleſia Lateranē. que intitulatur noie ſaluato:is: de qua habet̄ in p:e. c. ſanctorum. ⁊ in p:e. c. hadrianus. maio: eſt alijs. ⁊ eccleſia romana appellat̄. ⁊ ibi eſt p:ima ſedes apoſtolici ſm̄ Hug. Ad hoc facit q̄ legitur in chꝛonicis ꝙ Conſtātinus intra Lateranēſe palatium eccleſiā ſaluato:is noſtri cōſtruxit. quā eccleſiā cenſuit eſſe in toto o:be terrarū matrē eccleſiarū. facit. xcvj. diſt. conſtātinus. ⁊ huius ſentētie eſt Io. monachus cardinalis. vt no. in p:e. c. fundamenta. in glo. iuxta illud. dicens ꝙ ſolus papa ⁊ epi cardinales in altari maio:i ſancti Io. celeb:ant. ſed in alijs nedū p:edicti/ſed etiā p:eſbyteri cardinales. ¶ D Eſt etiā papa archiepiſcopus. ⁊ ſic vocat̄ v:bis rome archiepiſcopus. iiij. di. ſtatuimus. in ti. ipſius. c. ⁊ . v. iiij. c. ij. in titu. ⁊ . C. de ſum. trini. victoꝝ. in p:in. Aliquoties dicit̄ archiepiſcopus magne Rome. vt. xxj. di. intantū. Archiepiſcopus greco vocabulo interp:etatur ꝙ ſit ſummus ⁊ p:inceps epiſcopo:ū. xxj. diſt. c. j. ꝟ. archiepiſcopus. ¶ Eſt etiā metropolitanus vniuerſalis quantū ad rei ſignificationē. quia a mēſura ciuitatū vocātur metropolitani. ſingulis eīm ꝓuincijs p:eeminent xxj. di. c. j. ꝟ. metropolitani. ſed iſte ſolus oibus. ix. q. iij. cuncta. ex̄ de p:iuil̄. antiqua. ¶ Uocatur etiā Romanus pontifex. iij. q. vj. accuſatus. ex̄. de p:iuil̄. paſto:alis. ex̄ lib. vj. de rep. gratioſe. ⁊ de conſti. licet. li. vj. Et dicit̄ pontifex quaſi pontē faciens. vn̄ dicitur quaſi via ſequentiū. xxj. diſ. c. j. ꝟ. pontifex. vbi dicit̄ ⁊ ipſe ſummus ſacerdos. Ipſe etiā pontifex maximus nūcupatur. ¶ Aliquādo vocatur Romanus ſiue romane eccleſie epiſcopus. ij. q. vj. ſi epſ accuſatus. ¶ Aliquādo appellatur papa v:bis. xcvij. diſ. victo:. in pn̄. ⁊ . xxij. diſt. c. vlti. facit ex̄ de iureiur. ego. ibi. papatū. Hic iunge q̄ notaui ſup:a in ꝑma parte iſtius operis in ar. xxxij. §. trigeſimus. ¶ Aliquando appellat̄ ſimpliciter epiſcopus. vt. j. q. iij. ſaluato:. in titu. ⁊ . c. ex multis. in titu. ⁊ . xij. q. j. c. ij. in p:in. ⁊ ſic debet vniuerſaliter ⁊ antonomaſtice appellari. vt patet in pn̄. vj. lib. ⁊ in p:in. decre. Greg. in clemē. cum ſi. ¶ Aliquādo appellat ſe miniſtrum indignum. vt in p:eall̄. c. ex multis. ꝟ. quap:opter. ¶ Conſideret ergo dominꝰ papa ꝙ tot nomina ſint in eo cōſona rebus. xl. di. o:ato:ium. ⁊ . c. in o:ato:io. ¶ E Conſiderās ergo ſanctus Petrus de mo:ron/canonizatus per eccleſiam/qui fuit papa Celeſtinus quintus tāta onera papatus ⁊ pericula ⁊ ſuam inſufficientiā/quia ſimplex ⁊ iuris ignarus/p:ouide ⁊ perfecte renūtiauit papatui. ex̄ de renū. c. j. lib. vj. q̄ credo fuit maius miraculum ⁊ maius verū exemplū humilitatis ⁊ perfectionis iſto infirmo tēpo:

Patriarchia q̄ ſint.

Summi pōtificis aliquot tituli.

re ꝙ aliquod qđ fecit.⁊ quod fuerit in diebus noſtris/et ante per multa tēpora. Adde quod ſcripſi.s.§. protuno. ℣.vnde.quia totū iſtud onus papale qđ maius eſt ꝙ dici poſſit:nō eſt ꝗ reijciat:ſed ꝗ in illud ſe proijciat ⁊ imergat gloriā conſiderās ⁊ nō onus.Quid eſt eñ cogitare/preſidere toti eccl'ie militāti:bene oportet ꝙ laboret in ea preſidēs ſicut bonus miles ieſu chriſti.ij.ad Timo.ij.c. De iſta militanti eccleſia dicit̃ ex̃ lib.vj.fundamēta in pn.⁊.ij. q.j. multi.xxiiij.q.j.a recta.de ſen.excō.a nobis.ij.xj.q. iij. nolite.Et tractaui ſepe in prima pte iſtiꝰ operis. ¶ Et hoc eſt corpus myſticum in quo ſunt boni ⁊ mali.vt no.xxvj.diſt. acutius.in gloſ.j.in fi.nam cōtinet paleas cum granis. de cōſe.diſt.iiij.eſt vnitas.⁊ legitur ⁊ no.xxxij.q.iiij. recurrat. ¶ F Qñq̃ dicit̃ eccleſia ſanctorꝫ collectio.xxvij.q.j.nuptiarū.⁊ pre.c.recurrat.in fi.Quādoq̃ dicitur eccleſia catholicorū collectio.de cōſe.di.j.eccleſia.Itē ⁊ alijs pluribꝰ modis dicit̃ eccleſia.⁊ no.ex̃ ne prela.vi.ſu.c.vlti.in fi. ⁊ de ver.ſig.cū clerici.⁊ de pe.di.j.eccleſia.vbi de hoc.Dicit̃ etiā eccleſia que nō eſt cōſecrata.de cōſe.di.j.eccleſiā.j.⁊.ij. ⁊ in alijs ibi.c.⁊ de con.eccle.c.fi.Aliqñ eccleſia oratoriū appellatur.xlij.di.c.penulti.⁊ vlti.xvj.q.v.laror.Sed ꝓprie dicit̃ eccleſia quū eſt conſecrata.ante baſilica appellat̃.xvj.q.v. poſſeſſio.legit̃ ⁊ no.ex̃ de reli. do.c.j. Aliqñ eccleſia vocat̃ domus orōnis.xvj.q.vij.⁊ hec diximus.ex̃ de immu.eccle. cū eccleſia.Aliqñ templū.lxxviij.di.ejciēs.j.q.iij. ex multis.℣. illud quoq̃.ij.q.vij. accuſatio. Aliqñ tabernaculū. de cōſe.di.j.c.j.xxxvj.di.c.fi.Aliqñ domus dei.j.q.iij. non ſolū.Et eſt ratio:q2 i ea ſpecialiter habitat̃ per gratiā. vñ in eccleſia habitātes digne chriſtus ꝓtegit.domꝰ eñ tutiſſimū refugiū ⁊ receptaculū eſt.ff.de in ius vo.pleriq̃.vñ ⁊ tutela refugij vocat̃ in p̃.c.de immu.ec.cū eccl'ia. ¶ Et nota ꝙ ſicut ex decretis Iulij pape ⁊.c.ij. ſumit̃:Eccleſia nomen grecū eſt:qđ in latinū verſum ſonat cōuocatio:ꝓpter hoc ꝙ oēs ad ſe vocat.vt habet̃ brocardicorū li.iij.c.j. Et hoc appellat̃ catholica.vt ibi.⁊.xxj.diſt.q̃uis.⁊.j.q.j.extra catholicā.et dicit̃ catholica.i.vniuerſalis ⁊ hoc ideo/q2 ꝑ vniuerſum mundū eſt conſtituta.vt pre.c.quāuis. vel qm̄ vniuerſalis hoc eſt generaliter in eadē doctrina eſt ad inſtructionē.De hoc ſatis in p̃ma pte dixi in arti.liiij.§. nunc de gradibꝰ.Et in ar.lxiij.§.oſtēdendū.vt in pre.c.Iulij pape hoc habet̃.Et eſt fideliū.Sed ſynagoga/que cōgregatio interpretat̃/eſt ꝓprie iudeorꝫ.ex̃ de iude.iudei.⁊.c.conſuluit.quāuis eccl'ia dicta ſit. Nume.xx.in pn.ibi.Cur eduxiſti eccleſiā dñi in ſolitudine?Sed noſtrā apl'i nūq̃ ſynagōgā dixerūt:ſed ſemꝑ eccleſiā.ſiue cauſa diſcernēdi:ſiue q2 interpretatione differūt.nā conuocari eſt propriū vtentiū ratione:ſicut ſunt hoīes.ſed congregari ſolent pecora ita dicit Augu. Ideo aūt noſtra eccleſia dicit̃: q2 verā cōtinet conuocationē.i.populū cōuocatū.de q̃bꝰ dicit apl's ad Rom.viij.c.quos vocauit hos ⁊ iuſtificauit. Ideo aūt dicit̃ ſynagoga.i.cōgregatio:q2 virga legis ꝗ erat dura ⁊ aſpera/populus iſte grex irrationabiliū pecorū cōgregabat̃.ſed in catholicis dicit̃ eccleſia.i.conuocatio:q2 amore ſpūſſancti ppl's iſte ad vnā fidē/ad dei iudicia/ad chriſti conuiuiū conuocat̃:vt audiat penas ⁊ premia futuri ſeculi:⁊ percipiat corpus chriſti.ad hoc ex̃ de ſen.ex.reſponſo. ¶ Poteſt etiā eccleſia dici caſtrū.ſm Archi.in quo fides eſt murus.temperātia ſenſuū/eſt ianua.patiētia admirabile foſſatū.humilitas turris.ſpes cuſtos.prudētia arma. opera bona machine.orationes victualia. verba ſcripture.aque deuotiones.Si dñs papa fortis armatus ſpūalibus armis.xxiij.q.viij.cōuenior.Ephe.vj. cuſtodierit hoc caſtrū/hoc atrium/hanc eccleſiā:in pace ſunt vere omnia que poſſidet. Luc.xj.⁊ Mat.xij. Sed ſi ſimon Joānis dormierit.Mar.xij.ſuccedens inimicus ſeminabit zizania in medio tritici.Mat.xvj.ex̃ de elec. licet. ¶ G An poſſit papa cōtra ſacramēta baptiſmi/cōfirmationis/vel alia/ſtatuta facere cōtra eorū formam:vel dantium perſonas. aut poteſt cōmittere preſbytero cōfirmationis ſacramentū:⁊ epiſcopo ꝓhibere:vel poſſit aliq̃d ſtatuere cōtra ſtatū eccleſie generalē.Et in q̃bus pape non ſit obediendū. Et qualiter intelligat̃ illud/quodcūq̃ ligaueris ⁊c̃.de cōſue.quanto.per Inno.⁊ de ſen.excō a nobis.Secūdo per Oſtien.⁊ de pe.⁊ re.quod aūt.per Inno. Item de potentia pape per Inno.de vo.⁊ vo.redē.veniēs. Qualiter intelligitur ꝙ in iuramēto authoritas pape intelligit̃.de reſcrip.conſtitutus.per Inno. An papa pōt detrahere de iure aliorū.de offi.or.duo.per Inno. An poſſit deſtruere ſtatuta conciliorū.di.xv.ſicut.⁊.xvij.di.nec licuit. ¶ Semper pōt papa leges nouas facere:dūmodo non ſit cōtra euangeliū vel apoſtolorꝫ vel ſanctorū eos ſequētium definitiones.xxv.q.j.quidā.cum.c.iiij.ſeq. Sentētia que per ſe non tenet/per ſentētiā pape efficitur valida.iij.q.vj. hec q̃ppe. ex̃ de traſac.c.j. Sacrilegiū cōmittit/qui pape mētitur.no. de peni.diſt.j.ſerpens.in gloſ.ar. An papa poſſit facere nouum articulū fidei.ex̃ de here.cū chriſtus.xxiiij.q.j.hec eſt. ⁊.c.quodcūq̃.De inhibitione facta aliquibꝰ ne eligāt per papā.⁊ decreto pape an liget ignorantes.⁊ ꝙ papa nō debet vti plenitudine poteſtatis niſi ex cauſa. de elec. innotuit.per Inno.⁊ ex̃ de elec.ſi eo tēpore.lib.vj. An papa ſibi poſſit eligere ſucceſſorē.lxxix.di.ſi trāſitus.viij.q.j.in ſumma.⁊.c.ij.⁊.§.his omībus. An papa pōt priuilegiare clericos ſine volūtate imperatoris.an pōt ſuis cōſtitutionibꝰ penas corporales imponere.de ma.⁊ obe.ſi q̃s.per Inno. Qr papa eſt publica perſona.⁊ ſingulariter ⁊ vniuerſaliter ſuper oēs eccleſias habet plenitudinē poteſtatis.⁊ acquirere pōt ſingulis eccleſijs.de pac.cū pridē.ſm eūdem. ¶ Poſtꝙ̃ papa ad ſe aliq̃d reuocat:qđ poſtea fit/eſt irritū ⁊ inane.de ap.vt noſtrū.ſm Inno.⁊ vt ec.bene.c.j. ⁊ de preben.inter cetera. Quādo veniēs ad curiā intelligitur eſſe ſub ꝓtectione pape.de ap.vt debitus.per Innocē.⁊ de cle.peregri.c.vnico. An papa dans rem alienā transferat dominiū. An otra papā poſſeſſio acquirat̃ vel preſcribat̃. de poſtu.pre.bone.ij.ꝑ Inno. An papa poſſit alicui auferre ius ſuū ſine cauſa.ix.q.iij.per principalem. In quo caſu pōt papa papā ligare.xxiiij.q.j.acatius.j. Pape preſentia ſupplet iuris ſolēnitates.de litis conte.c.vnico.per Inno. Papa ſñias ⁊ ꝓceſſus ſine iuris ordine ⁊ interdum a nō ſuo iudice factos.℣.de veritate conſtat.facit valere.ij.q.j. in primis.iij.q.vj.hec quippe.xvj.q.vj.ſi epiſcopū. de ſen.⁊ re iudi.cū olim.de accuſa.ad petitionē. Si electū in papā repetit vxor:an ſibi reddetur.lxxix.diſ.ſi quis pecunia. De diſcordia in electiōe pape.ſi cardinales eligēdo indignūſint eligendi poteſtate priuari ea vice.lxxix.diſt.ſi duo.⁊.c. ſi papa. An papa poſſit cōpellere aliquem renuntiare ius ſuū.de elec.cū inter.j.per Inno. An papa pōt reſtituere fame laicum non de ſua iuriſdictione.an ſeruū alteriꝰ poſſit aſſumere ſibi in clericatu ſi eſt ſibi neceſſarius. de re iudi. cū te.ſm Inno. Qr papa quādoq̃ de ſe ſcribendo loquit̃ in ſingulari.xxiij.diſt.in noīe.iuxta prin. Nullus poteſt cognoſcere de crimine obiecto pape.de ver.ſigni.ex parte in chriſto.per Inno. Quare non ſolum papa/ſed etiam epiſcopus dicatur ſummus ſacerdos.de conſe.diſt.v. de his. De potentia pape.de fide inſtrumen.cum.P.tabellio.per Innocē. Per que verba eccleſia romana alijs ſit prelata. de tranſac.c.j.de fo.cōpeten.licet.per Innocē. An ſolus papa ſine cōcilio habet in arduis plenitudinem poteſtatis. de re iudi.cū te.per Inno.⁊.c.ad apoſtolice.lib.vj. per eūdem. An papa diſpenſet cū bigamo ⁊ in voto ⁊ iuramento cōtra apoſtolū:⁊ in his que ſpectant ad generalem ſtatū eccleſie:⁊ addere poſſit euangelio:⁊ declarare illud:⁊ interpretari.⁊ an Paulo maior ſit papa in adminiſtratione.xxv.q.j.ſunt quidā.de biga.c.ij.per Inno. An papa poſſit laicis qui de ſua tēporali iuriſdictione nō ſunt/penas ſtatuere tēporales.de iude.ita quorūdam.⁊.c.ad hec. Si papa velit cauſam ſuā in propria perſona agere:quis erit iudex:⁊ quid tunc ſiet.vj.q.vj.c.j.de iudic.cum veniſſet.de cōfir.cū dilecta.⁊ per Inno.de ver.ſig.ex parte.j. An papa mortuo/eccl'ia ſit ſine capite.⁊ an cardinales tūc ſuppleāt pape defectū.lxxix.diſ.ex̃ de elec.ne romani.in cle.nullꝰ.ij.

An contra confirmatū a papa poſſit corā metropolitano
agi.de reg.iur.decetero.ꝑ Jnno. An ſnīa pape ius faciat.
de reg.iu.in cauſis.de frig.cōſultationi. Quid iuris ſi nō
pareatur pape mandato.de pbēn.dilect⁹.ij. Ubi eſt papa⸗
ibi ſunt limina aplo⁊ ⁊ roma.de iureiur.ego.N.ꝑ Jnno.
Papa ſalutādo excōicatū etiā ex certa ſciētia nō abſoluit.
de hoc ex̄ de ſen.excō.ſi aliqñ.⁊ co.ti.in cle.c.ſi. An noīe ſe⸗
dis apoſtolice intelligat̄ alius ꝙ papa.de pbēn.de multa.
lxx.di.ſanctoꝝ. Jn qualibet ꝓfeſſione authoritas pape in⸗
telligit̄ excepta.de vi.⁊ hone.cleri.deus.ſm̄ Jnno. An va
leat excuſari q̄ venit contra indulgentiā pape⸗authoꝛita⸗
te cardinalis vel legati.de pbēn.pꝛo illoꝝ.⁊.c.dilect⁹ fili⁹.
Quid videt̄ quū papa oꝛdinat̄ per ſimoniā.lxxix.di.ſi q̄s
pecunia. Si monachus fact⁹ eſt papa inuito abbate q̄d
ſit.xviij.q.ij.quā ſit. Ratificat papa qđ nihil eſt.de cōſe.ec.
vel alta aqua. De caſibus in q̄bus papa diſpēſat:⁊ in qui⸗
bus nō:⁊ de eius potētia copioſe tractaui.s.in pͥma parte
iſtius operis in ar.xlv.§.ad que autē.⁊.§.ſciendū.⁊ in arti
culo.xlvj.§.iterū.⁊ hoc repertoꝛium ibi iunge.

¶ Articulus Duodecimus.

QUarta papalis cō
ſideratio eſt circa quedā particularia.vt
ſcꝫ ab occupationib⁹ exterioꝛib⁹ tātis ſe
ad tēpus ſubtrahat ꝙ ſe patiat̄ ab ipſis
trahi:⁊ paulatim duci quo ipſe non vult.
Jo.xxi. Nam dare ſe totaliter talibus⸗⁊ nil ſibi tēpoꝛis re
linquere⸗eſt tēpus perdere:⁊ ſe ſtulto laboꝛe cōſumere.vt
ait Jetro Moyſi.Exo.xviij. Tales em̄ occupationes ex⸗
terioꝛes nimie ſm̄ Ber.in lib.de cōſideratione⸗non ſunt
niſi afflictio ſpūs:euiſceratio mētis:euacuatio gratie.nā
fructus hoꝛū q̄d niſi aranearū tele: Unde Eſa.lix. Telas
aranee texuerūt.⁊.ſ. Tele eoꝝ non erūt in veſtimēta.ſub⸗
audi cōtra frigus inferni. Neq̄ operient̄ operib⁹ ſuis.ſcꝫ
cōtra confuſionē iudicij.opa eoꝝ opera inutilia. ¶ Quid
em̄ eſt in romano pōtifice cogitare de mane vſq̄ ad veſpe
rā litigare aut litigātes audire:⁊ vtinā ſufficeret diei ma
litia ſua. Mat.vj.in fi. Nam nō ſunt libere noctes. vix re⸗
linquit̄ neceſſitati nature qđ coꝛpuſculi pauſationi ſuffi⸗
ciat. Et rurſum ad iurgia ſurgit̄. Dies diei eructat lites.⁊
nox nocti indicat malitiā.vſq̄ adeo ꝙ non eſt reſpirare in
bonis.nō eſt alternā capeſſere requiē.non vel raro inter⸗
ſeri otia ſalutaria ad ſibi vacandū. ¶ Potius ergo dicat
dñs papa cū Job. Job.vj. Que eſt foꝛtitudo mea⸗vt ſuſti
neā:aut q̄s finis meus⸗vt patiēter agam:nec foꝛtitudo la
pidū foꝛtitudo mea.nec caro mea enea eſt. Magna virt⁹
patiētie.ſed non hāc pape ad iſta optauerim. Jnterdū im
patientē eſſe ꝓbabilius ⁊ virtuoſius eſt. Eſt ne illoꝛū pa⸗
tiētia appꝛobāda q̄bus Paulus dicebat.ij.ad Coꝛ.xj.libē
ter ſuffertis inſipientes. Jronia eſt:non laus ⁊ ſugillatio
quoꝛūdā māſuetudinis:q̄ a pſeudo aplis ꝑ falſa dogma⸗
ta ſe trahi patiētiſſime ferebāt. Uñ ſequit̄. Suſtinetis em̄
ſi q̄s vos in ſeruitutē redigit ⁊c̄. Nō bona patiētia quum
poſſit q̄s liber eſſe⸗ſic ſeruū effici tota die. Hebetati coꝛ⸗
dis indiciū eſt⸗pꝛopꝛiā non ſentire vexationē continuā:in
qua nec ſibi liber nec tut⁹ nec ſuus eſt.q: vbi ſemꝑ tumul⸗
tus⸗vbi ſemꝑ ſtrepitus⸗ibi iugū peſſime ſeruitutis pͥmit.
Uñ Paulus.j.ad Coꝛ.vij. Pꝛecio empti eſtis:nolite effi⸗
ci ſerui hoīm. Quid ſeruilius⸗q̄d indignius ſummo pōti
fice⸗nō ſolū omni die ſed pene oī hoꝛa inſudare talib⁹ re⸗
bus ⁊ ꝓ talibus: Deinde qñ oꝛabit:xxxj.di.ſi laicus.qñ ho
ras canonicas deuote exoluet:ex̄ de cele.miſ.c.j.qñ doce⸗
bit populū:xliij.diſ.c.j.quādo meditabit̄ in lege dñi:pſ.j.
xxxviij.di.oēs. ¶ Et q̄ē quotidie perſtrepunt in palatio
leges:ſed iuſtiniani.nō dñi.iuſte ne etiā iſtud:ipſe viderit.
pſ.xviij. Nam lex dñi immaculata cōuertēs aīas. He aūt
nō tā leges ꝙ ligamina ⁊ lites ſunt ⁊ cauillationes iudi⸗
ciū ſubuertentes.papa vero paſtoꝛ ⁊ eps animarū quare
ſuſtinet corā ſe ſilere illā:garrire iſtas:pſ.cxviij. Narraue
runt legiſte fabulationes:ſed nō vt lex tua dñe. Nec dico
dñm papā omnia negotia rūpere:ſed interrūpere.det de
eo qđ nouit ⁊ ſapit actioni:det ⁊ ꝯſiderationi.q̄d pꝛodeſt
ſi vniuerſum mundū lucretur:aīe vero ſue detrimentū pa
tiatur: Mat.xvi. Chꝛyſ. Si em̄ famulos tuos videres in
letitia:te aūt in malis vltimis cōſtitutū:quid lucraris ex
coꝝ dñio: Jdē Luc.ix.⁊ ex̄ de ſimo.mattheus. ¶ Quam⸗
obꝛem quū oēs habeant papā:ſit etiā ipſe vnus de habē⸗
tibus ſe ⁊ de redeūtibus in ſe. Luc.xv.ibi. Jn ſe aūt reuer⸗
ſus dixit.vbi Aug.de queſtionib⁹ euangelij. Jn ſe aūt re⸗
uerſus eſt quū ab eis que foꝛinſecus fruſtra illiciūt ⁊ ſedu
cunt⸗in cōſcientie ſue interioꝛa ſuā intentionem reduxit.
¶ Oēs papā participāt:ſtultus⸗⁊ ſapiēs:ſeruus⸗⁊ liber:
diues⸗⁊ pauper.oēs de fonte ſuo bibūt:⁊ ipſe ſeoꝛſum ſta
bit ſitiēs:ſi maledictus qui partē ſuā deterioꝛē facit.vide
qđ legit̄ ⁊ no.de pe.di.iij.qui vult.q̄d ille q̄ ſe penitus red⸗
dit expertē:bibat ⁊ ipſe de fonte putei ſui.alienus non bi
bat ex eo. Qui non alienus ſi ſibi bonus eſt. Deniq̄ q̄ ſibi
nequā⸗cui bonus: Eccli.xiiij.ergo ſi non ſemꝑ:interdū tñ
reddat ſeipm̄ ſibi. Riget dñs papa agros alienos:ſed ſui
non ſitiant. C.de ſerui.pꝛedis. Nec tenet̄ aliqua actione:q̄
pꝛopter ſuas⸗alienas merces pꝛoijcit.ff.de pꝛeſcrip.vbis.
qui ſeruandarū. Et qui oꝛdinare vult facere elemoſynā⸗
a ſeipſo debet incipere:⁊ eam pꝛimū ſibi dare.de pe.di.iij.
qui vult.ſub.§.ſed verba. Uratur ſe inter multos.aut poſt
multos.audiat apoſtolū q̄d de hmōi ſentit.j.ad Coꝛ.vj.
Sic nō eſt ſapiens inter vos quiſq̄ qui poſſit iudicare in⸗
ter fratrē ⁊ fratrē.⁊ infert ad ignominiā. Uobis dico:cō⸗
temptibilioꝛes q̄ ſunt in eccleſia⸗illos conſtituite ad iudi⸗
candū.xj.q.j.§.ex his.ij.vbi hoc exponit̄ a magiſtris⸗con
tēptibiles.i.laicos ſapientes in rebus tēpoꝛalibus.vel mi
noꝛes clericos q̄ non ita curāt de ſpūalibus. ¶ Jtaq̄ ſm̄
apoſtolū⸗indigne ſibi vſurpat apoſtolicus gradū contē⸗
ptibiliū.vñ ⁊ dicebat ſcꝫ Paul⁹ Timotheū epm̄ inſtruēs.
ij.ad Timo.ij. Nemo militās deo⸗implicat ſe negotijs ſe⸗
cularib⁹.lxxxviij.di.cōſequens.xxj.q.iij.c.j.ij.iij.⁊ ex̄ ne cle.
vel mona.c.j.⁊.c.ſed nec.vñ ⁊ Luc.xij. O homo:q̄s me cō
ſtituit iudicem aut diuiſoꝛē inter vos: Et pꝛemiſit Lucas
ibi. Magiſter:dic fratri meo⸗vt mecū diuidat hereditatē.
vbi Theophilus. Hi duo fratres q: de hereditate pater⸗
na diuidēda cōtendebāt:conſequēs erat vt alter alterum
fraudare intēderet. Dñs aūt docens nos ꝙ nō opoꝛtet ad
terrena flecti:repellit vocantē eū ad hereditatis diuiſio⸗
nem. Sequit̄ em̄. At ille dixit. O homo ⁊c̄. diuiſoꝛē ſcꝫ fa⸗
cultatū. Et ibi Beda. Qui magiſtro fraterne pacis gau⸗
dia cōmendāti terrene diuiſionis vult ingerere moleſtiā.
merito homo vocatur ſm̄ illud.ij.ad Coꝛ.iij. Quū ſit in⸗
ter vos zelus ⁊ cōtentio nonne homines eſtis: ¶ Jtē ibi
Cyꝛillus. Fuit autē dei filius quādo factus eſt ſimilis vo⸗
bis cōſtitutus a deo patre in regem ⁊ pꝛincipē:ſuper ſyon
mōtem ſanctū eius annūtians diuinū mandatū.nō que⸗
ſtionū adſeſſoꝛ. ¶ Et ibi Amb. Bene ergo terrena decli⸗
nat:qui ꝓpter diuina deſcēderat.nec iudex dignatur eſſe
litiū ⁊ arbiter facultatū:viuoꝛum habens moꝛtuoꝛūq̄ iu
diciū arbitriūq̄ meritoꝛū.nō ergo q̄d petas⸗ſed a quo po
ſtules intuendū eſt.nec maioꝛib⁹ intēto animo putes mi⸗
noꝛibus obſtrependū. Unde nō immerito refutat̄ hic fra
ter q̄ diſpēſatoꝛem celeſtiū geſtiebat coꝛruptibilib⁹ occu⸗
pare:quū inter fratres patrimoniū non iudex medi⁹ ſed
pietas debet ſequeſtra diuidere.quāq̄ immoꝛtalitatis pa
trimoniū nō pecunie ſit hoībus expectandū. ¶ B Jtē
Ber.ad Euge.lib.j. Putas ne hec tēpoꝛa ſuſtinerent:ſi ho
minibus ꝓ terrena hereditate litigātibus ⁊ flagitātibus
abs te iudiciū⸗voce dñi tui reſpōderes: O hoīes:q̄s me
cōſtituit iudicem ſuper vos: Jn quale mox iudiciū tu ve⸗
nires: Quid dicit hō ruſticanus ⁊ imperitus ignoꝛās pꝛi⸗
matū ſuū inhonoꝛans ſummā ⁊ pꝛeexcelſam ſedem⸗dero
gans apoſtolice dignitati: Et tñ non mōſtrabunt⸗puto⸗
qui hoc dicēt vbi aliqñ quiſpiā aploꝝ iudex ſederit hoīm
aut diuiſoꝛ terminoꝝ⸗aut diſtributoꝛ terraꝝ. Stetiſſe dent
ꝙ lego aplos iudicādos. Mat.xix. Sediſſe iudicātes nō
lego.

lego. Erit illud, non fuit. ⁊ infra. Quis me cõſtituit iudicẽ ait ille magiſter ⁊ dñs, ⁊ erit iniuria ſeruo diſcipuloqꝫ niſi iudicet vniuerſos? Mihi aũt non videt̃ bonus eſtimatoꝛ rerũ qui indignũ putat apl̃is ſeu apl̃icis viris nõ iudicare de talibus: quibꝰ datũ eſt iudiciũ in maioꝛa. Quidni cõtẽnãt iudicare de terrenis poſſeſſiũculis hoim: qui in celeſtibus ⁊ angelos iudicabũt? i. ad Coꝛ. vj. ex qui fi. ſint legi. ꝑ venerabilẽ. §. rationibꝰ. in fi. Ergo in criminibꝰ, nõ in poſſeſſionibus ptãs veſtra: ꝓpter illa ſiquidẽ ⁊ nõ ꝓpter has accepiſtis claues regni celoꝝ: ꝑuaricatoꝛes vtiqꝫ excluſuri: nõ poſſeſſoꝛes. vt ſciatis. ait Mat. ix. q: filius hoĩs poteſtatẽ hꝫ in terra dimittere pctã ⁊c. Quenã tibi videt̃ dignitas maioꝛ et ptãs, dimittẽdi pctã: an pꝛedia diuidẽdi? Sed nõ eſt cõparatio. Habent hec infima ⁊ terrena iudices ſuos, reges ⁊ pꝛincipes terre. Quid fines alienos inuaditis? Quid falcem veſtrã in alienã meſſem extenditis? xiij. q. i. c. i. vj. q. iij. c. i. Nõ q: indigni vos: ſed q: indignũ vobis talibus inſiſtere: quippe potioꝛibꝰ occupatis. Deniqꝫ vbi neceſſitas exigit: audi q̃d cẽſeat: nõ ego: ſed apl̃s. i. ad Coꝛ. vj. Si em̃ in vobis iudicabit̃ hic mũdus: idigni eſtis qui de minimis iudicetis. Sed aliud eſt incidẽter excurrere in iſta, cauſa ſiquidẽ vꝛgente: aliud vltro incũbere iſtis tãq̃ magnis digniſqꝫ tali ⁊ taliũ intentione rebꝰ. hucuſqꝫ Bern̄. Pꝛo hoc expꝛſſe facit canõ Petri ad clementẽ papã qui ponit̃. xj. q. i. te q̃dẽ. Te quidẽ opꝫ irrepꝛehẽſibiliter viuere: ⁊ ſummo ſtudio niti vt oẽs huius vite occupationes abijcias: ne fideiuſſoꝛ exiſtas: nec aduocatꝰ litiũ fias: neue in vlla alia occupatiõe inueniaris mũdialis negotij occaſione pplexus. Neqꝫ em̃ iudicẽ neqꝫ cognitoꝛẽ ſecularium negotioꝝ hodie te oꝛdinare vult chꝛiſtꝰ: ne pꝛefocatus hominũ curis, nõ poſſis verbo dei vacare: hec vero opa que tibi minꝰ cõgruere diximꝰ, exhibeãt ſibijnuicẽ vacãtes laici: et te nemo occupet ab his ſtudijs ꝑ quẽ ſalus hoĩbꝰ datur. Idẽ ponit̃ in. c. ſeq. ſicut em̃. ¶ Teneat ergo dñs noſter papa conſiliũ Jetro datũ Moyſi: qui oĩa negotia populi iſraelitici ꝑ ſe expedire volebat. Exo. xviij. vbi d̃r. Altera aũt die ſedit Moyſes vt iudicaret populũ. qui adſiſtebat Moyſi vſqꝫ ad veſperã. quod quũ vidiſſet cognatus eius oĩa. ſ. que agebat in populo, ait. quid eſt hoc quod facis? cur ſolꝰ ſedes: ⁊ oĩs populꝰ pꝛeſtolat̃ de mane vſqꝫ ad veſperã? Et infra. At ille. nõ inquit bonã rem facis: ſtulto laboꝛe cõſumeris: et tu ⁊ ppl̃s iſte qui tecũ eſt. vltra vires tuas eſt negotiũ: ſolus illud non poteris ſuſtinere. Sꝫ audi verba mea atqꝫ cõſilia: ⁊ dñs erit tecũ. Eſto tu in populo in ijs que ad deũ ptinẽt: vt referas que dicunt̃ ad eũ. Et infra. Pꝛouide aũt de oĩ plebe viros potẽtes ⁊ timentes deũ, in quibus ſit veritas: et qui oderint auaritiã: et cõſtitue ex eis tribunos ⁊ centuriones et quinquagenarios et decanos qui iudicẽt populũ oĩ tẽpoꝛe. quicq̃d aũt maius fuerit referat ad te: et ipſi minoꝛa tãtummodo iudicẽt: leuiuſqꝫ tibi ſit partito ĩ alios onere. Hoc aũt ſanctũ Jetro conſiliũ canones appꝛobãt: vt dñs papa ⁊ alij pꝛelati ſua cũ fratribus ſuis ⁊ ſubditis ſuis onera partiãtur: ⁊ ardua eis reſeruẽtur. xxv. di. ꝑlectis. ver. archidiaconꝰ. lxxxix. diſt. ſingula. vbi de hoc. cũ duobꝰ. c. ſeq. xciiij. di. c. i. et. c. dictũ. x. q. i. epm. ⁊ pꝛeall. c. te quidẽ. cũ. c. ſeq. xj. q. i. ⁊. ij. §. ex his. ex de offi. archidia. ad hec. ver. itẽ in epl̃a. ⁊ de offi. archipꝛeſ. vt ſingule. i. rñ. ibi. Quia etſi valde ſufficiẽs ſit: decet tñ vt ſua onera partiat̃. de offi. oꝛdi. inter cetera. de ꝓſumptio. Mãdata celeſtia efficatius gerimus: ſi noſtra cũ fratribꝰ onera partiamur. vbi de hoc. l. di. põderet. Romanꝰ ergo põtifex tot laboꝛibꝰ pꝛeſſus diuidẽs cũ alijs onera ſua intret ad ſe: vt coꝛã deo ſuo reſpiret. vacet ſibi: et videat qm̃ ipſe cuiꝰ eſt vicarius eſt deus. ¶ Quid aũt operet̃ hec ſancta cõſideratio ait Bernar. in. i. lib. ad Euge. dicẽs. Et pꝛimũ quidẽ ipm fontẽ ſuũ. i. mẽtẽ. de qua oꝛitur purificat cõſideratio: deinde regit affectus: dirigit actus: coꝛrigit exceſſus: cõponit moꝛes: vitã honeſtat et oꝛdinat: diuinarũ pariter ⁊ humanarũ rerũ ſcientiã cõfert. Hec eſt que confuſa diſcriminat: hiantia cogit: ſparſa colligit: ſecreta rimatur: vera inueſtigat: veriſimilia examinat: ficta et fucata exploꝛat: agenda pꝛeoꝛdinat: acta recogitat: vt nihil in mẽte reſideat: aut incoꝛrectũ: aut coꝛrectione egens: in ꝓſperis aduerſa pꝛeſentit: in aduerſis quaſi nõ ſentit: quoꝝ alterũ foꝛtitudinis: alterũ pꝛudentie eſt. Ibi etiam aduertere eſt ſuauiſſimũ quẽdam complexũ virtutum, atqꝫ alteram pendere ex altera. ¶ Sed q: fraus ⁊ circũuẽtio ⁊ violentia inualuere ſuper terrã: calũniatoꝛes multi: defenſoꝛ rarus: vbiqꝫ potentes depꝛimunt pauperes: et neceſſe eſt qñqꝫ extra otiũ dñm papã actioni litigantiũ vacare: attendat cõpeſcere modũ execrabilẽ qui in cauſis tenet̃: qui nõ dico eccleſiã, ſed nec foꝝ deceret. ¶ C. Quõ em̃ religioſe aures Roma. põti. audire ſuſtinẽt diſputationes aduocatoꝝ, ⁊ pugnas verboꝝ: que magis ad ſubuerſionẽ q̃ ad inuentionẽ pꝛoficiunt veritatis? pꝛecidat ergo pꝛauũ moꝛẽ: linguas vaniloquas: labia doloſa: hi ſunt q̃ docuerunt linguas ſuas loqui mẽdaciũ. loquũtur grãdia. totus eoꝝ ſermo ſupbia et vana gloꝛia eſt. de pe. di. ij. ſi em̃. poſt tres colũ. ver. nonne. diſerti aduerſus iuſtitiã. eruditi pꝛo falſitate. ſapiẽtes ſunt vt faciãt mala. Hiere. iiij. candoꝛẽ ſapiẽtie ſibi adſcribũt: a luce ſuperne cogitationis excluſi. xlix. diſt. c. i. ver. albuginem. eloquẽtes vt impugnẽt. Uerum ij ſunt qui inſtruũt a quibus fuerant inſtruẽdi. adſtruũt nõ comperta: ſed ſua. ſtruũt de ꝓpꝛio calũnias innocẽtie. deſtruũt ſimplicitatẽ veritatis. obſtruũt iudicijs vias. Nihil ita abſqꝫ laboꝛe manifeſtã facit veritatẽ, vt bꝛeuis ⁊ pura narratio. ergo illas cauſas ad quas neceſſe erit papã intrare: q: ad paucas: diligẽter ſed bꝛeuiter decidere aſſueſcat: fruſtratoꝛias et venatoꝛias pꝛecidere dilationes. ar. ex de iudi. venerabilis. quia cauſe hodie in curia immoꝛtales exiſtũt: et quãq̃ dicatur ex de do. et cõtu. finem litibus imponere cupiẽtes. cũ ꝯcoꝛ. ibi poſitis in pꝛima gloſ. finis tñ vix eſt. Cauſa vidue intret ad papam: ⁊ eius qui nõ habet quid det. lxxxvij. diſ. ꝑ totũ. ex de foꝛo cõpe. ex parte. ar. lxxxj. di. vidue. cũ. c. ſeq. ¶ Cõpeſcat zelus dñi pape tantã impudentiã multoꝝ: qui quũ manifeſte ambitionis pꝛurigine ſcateat tota facies cauſe eoꝝ: nõ erubeſcunt audientiã flagitare. Plena eſt ambitioſis eccleſia ⁊ negotiatoꝛibus: facta eſt in eis ſpelũca latronũ in ſpolijs viatoꝛũ. i. q. iij. ex multis. Igneſcat zelus pape chꝛiſti diſcipuli et vicarij cõtra eos. xxiij. diſt. in nomine dñi. Erubeſcãt trapezite hmõi vultum eius. Apponat flagellũ ⁊ eijciat eos. Jo. ij. Mat. xxj. Timeãt nũmularij: nec fidãt in nũmis: ſed diffidãt. Baruch. iij. Abſcondãt os ſuũ ab eo ſciẽtes effundere q̃ accipere paratioꝛem. hoc ſtudioſe et conſtãter agẽdo multos lucrifaciet lucroꝛum turpium ſectatoꝛes.

¶ Articulus. xiiij. A

Quinta cõſideratio

romani põtificis vt nõ ambulet in magnis: neqꝫ in mirabilibꝰ ſupꝛa ſe. pſ̃. cxxx. eſt cogitare quid eſt: quis eſt: et qualis eſt. ¶ Quid in natura: quia homo: licet dei vicarius: moꝛtalis. Eccl̃i. x. Quid ſuperbis terra ⁊ cinis? Hinc homo ab humo vel a limo dicit̃. q: vt ait Bern̄. Limoſa ⁊ glutinoſa nimis eſt, nõ modo exterioꝛ verũ etiã interioꝛ ſubſtãtia: et facile coꝛ humanũ oĩbus que frequẽtat adheret. i. Macha. ij. Gloꝛia impij ſtercus ⁊ vermis. hodie extollit̃: et cras nõ inuenit̃: q: cõuerſus eſt in terrã ſuã. Eccl̃i. vij. Humilia valde ſpiritũ tuũ: qm̃ vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. pſ̃. Uidi impiũ ſuperexaltatũ et eleuatũ ſicut cedros libani. Trãſiui et ecce nõ erat. Job. v. Uidi ſtultũ firma radice: et maledixi pulchꝛitudini eiꝰ ſtatim. ¶ Quis. papa vel ſummꝰ põtifex caueat ſibi de honoꝛe tã ſublimi: et recoꝛdet̃ de infirmitate ſua. ne dicat̃ illud pſ̃. xlviij. Hõ quũ in honoꝛe eẽt: nõ intellexit. Dicat ergo, Quis ego? aut que domꝰ pr̃is mei? nũquid nõ filiꝰ gemini ego ſum: de minima tribu iſrael: et cognatio mea nouiſſima inter oẽs familias de tribu bẽiamin? i. Reg. ix. Recoꝛdet̃ ſibi dictũ. Amice aſcẽde ſuperiꝰ. Luc. xiiij. Qui eum vocauit amicũ, amicũ eũ foꝛe ꝯfidit: ⁊

minus inueniat:nō expedit quidē: qui eleuauit/⁊ deiicere pōt:ſera querela/qm̄ eleuās alliſiſti me. pſ̄.ci. ¶ Sed ad quid eleuat⁹ dicit? Hiere.i.ex̄ de maio. ⁊ obe.ſolite.vt euel las/⁊ deſtruas/⁊ diſperdas/⁊ diſſipes/⁊ edifices/⁊ plan tes.quid hoꝝ faſtū ſonat ruſticū magis? ſudoris ſchema te quodā labor ſpiritalis expreſſus eſt. Sētiat ergo papa impoſitū ſibi miniſteriū/non dominiū datū:diſcat exēplo ꝓphetico nō tā ad imperandū ꝙ ad factitandū qđ tēpus requirit. diſcat ſarculo ſibi opus eſſe:nō ſceptro. ex̄ in de. in ꝓhemio.ibi.ꝓ cultoris ꝓuidi ſarculū.⁊ quidē ille nō re generaturus aſcēdit: ſed extirpaturus. anteceſſores eius audierūt.meſſis quidē multa:operarij aūt pauci. Luce.x. xxi.di.in nouo. Paternā ſibi vendicet hereditatē: Nam ſi filius:et heres.Gala.iiij.vt ꝓbet ſe heredē:euigilet ad cu ram:⁊ nō otio torpeat.ne ſibi dicat. quid hic ſtas tota die otioſus? Mat. xx. Multo min⁹ inueniri opꝫ aut delitijs reſolutū:aut reſupinū pompis.nil hoꝝ ſibi tabule teſtato ris aſſignāt.Si illarū tenore cōtentus ſit:curā potius he reditabit ꝙ gloriā.etſi diuitijs blandit cathedra: ſpecula eſt.inde deniqꝫ ſuperintēdit/ſonās ſibi epī noīe nō domi niū/ſed officiū.xxi.diſ.c.i.ver.epatus.viij.q.i.qui epatum. Quidni locetur in eminēti:vnde oīa ꝓſpectet: qui ſpecu latorē ſuꝑ oīa cōſtituit? Ezech. iij. Proſpectus iſte ꝓcinctū parit nō otiū:qn̄ liber gloriari: vbi otiari nō licet? nec loc⁹ eſt otio/vbi ſedula vrget ſolicitudo eccleſiarū. ij. ad Cor. xi.ex̄ in ꝓhemio.vi.lib.ex̄ de cēſi.cū inſtātia. ¶ B Unde Bern.in.ij.lib.de cōſideratiōe ad Euge. Nā qđ tibi aliud dimiſit ſanctus apl's? qđ habeo/īquit/hoc tibi do. Act.iij. Quid illud? Unū ſcio.nō eſt aurū:neqꝫ argentū.quū ipſe ibi dicat. Argētū et aurū nō eſt mihi. Si habere cōtingat: vtere nō ꝓ libito:ſed ꝓ tpe. Utere auro ſicut fictili:⁊ ficti li ſicut auro. ſic eris vtens illis/quaſi nō vtens.i. ad Cor. vij.xxiij.q.v.ſcđm. Nā talia(qđ ad animi bonum ſpectat) nec bona ſunt nec mala. Uſus tū hoꝝ bonus:abuſus ma lus.ſolicitudo peior:queſt⁹ turpior. Eſto vt alia q̄cūqꝫ ra tione hec tibi vendices:ſed nō aplico iure. nec em̄ ille tibi dare qđ nō habuit potuit.i.q.vij.daibertū.cum.c.ſeq. Qđ habuit/hoc dedit.ſolicitudinē:vt dixi:ſuper eccleſias. Nū quid dn̄ationē? Audi ipm.i. Pe.v.xcv.diſt.eſto. Nō domi nātes ait in clero:ſꝫ forma facti gregis. Uide etiā Lu.xxij. et Mar.x.⁊.i.Coloſ.iiij.⁊ Mat.xx. Reges gentiū domi nātur eoꝝ: ⁊ qui maiores ſunt poteſtatē exercēt in eos:nō erit ita inter vos. Sꝫ quicūqꝫ inter vos voluerit maior fie ri:erit veſter miniſter. Aplis interdicit dn̄atus. I ergo tu: et tibi vſurpare aude aut dominās apoſtolatum:aut apo ſtolicus dn̄atū. Plane ab alterutro prohiberis. Si vtrūqꝫ ſimul habere voles:ꝑdes vtrūqꝫ. ¶ Alioquin nō te exce ptū illoꝝ numero putes.de quibus querit ſic deus. Ipſi re gnauerūt ⁊ nō ex me:principes extiterūt: ⁊ ego nō cogno ui eos. Oſee.viij.viij.q.i.audacter. Unde ſuꝑ p̄dicto ver bo Mat.principes gen.do.coꝝ.dicit Orige. Et nō cōten ti bene regere ſuos ſubditos/violēter eis dominari nitun tur.inter vos aūt qui eſtis mecū/nō erūt iſta:qm̄ ſicut oīa carnalia neceſſitate ſunt poſita:ſpiritualia aūt in volūta te:ſic et qui principes ſimiliter ſunt ſpūales/principat⁹ eo rū in dilectione ſubiectoꝝ debet eſſe poſitus:nō in timore corporali. ¶ C Itē Chryſ.in homil. Oſtēdit aūt in hoc ꝙ gentile eſt primatus cupere.et ſic gētiū cōparatione eo rū aīam eſtuantē cōuertit. Item idē ibi ſuper Matth. Et opus quidē deſiderare bonū eſt:q: noſtre volūtatis eſt:⁊ noſtra eſt merces. Primatū aūt honoris concupiſcere:va nitas eſt.hoc em̄ cōſequi iudiciū dei eſt: ꝓpterea ꝙ ex pri matu honoris neſcim⁹an mercedē iuſtitie mereamur. Neqꝫ em̄ apl's laudē habet apud deū q: apl's fuit:ſꝫ q: op⁹ apo ſtolatus ſui bene impleuit. Nec apl's ꝓ merito ſuo antece dēti honoratus eſt vt eſſet apl's: ſꝫ ad hoc miniſteriū apt⁹ eſt iudicatus ſm votū aīe ſue. Primatus etiā ſe fugiētem deſiderat:deſiderantē ſe horret.i.q.vi.ſicut.viij.q.i. in ſcri pturis. ¶ Cōuerſatio ergo melior deſideranda eſt:nō di gnior gradus. Uolēs ergo dn̄s duoꝝ fratrū filioꝝ Zebe dei et alioꝝ indignationē extinguere: introducit differen tiā inter principes mūdiales et eccleſiaſticos:oſtendēs q: primatus in chriſto: nec ab aliquo appetendus eſt nō ha bēre: nec alteri inuidēdus eſt habenti: q: principes mūdi idō ſunt:vt dominent minoribus ſuis: ⁊ eos ſeruituti ſubij ciāt ⁊ expoliēt: ⁊ vſqꝫ ad mortē eis vtantur ad ſuā vtilita tem et gloriā. ¶ Principes aūt eccleſie ſiūt/vt ſeruiāt mi noribus ſuis: et miniſtrēt eis quecūqꝫ acceperūt a chriſto: vt ſuas vtilitates negligāt: ⁊ illoꝝ procurēt:et mori nō re cuſent ꝓ ſalute inferioꝝ. Primatū ergo eccleſie cōcupiſce re/neqꝫ iuſtū eſt neqꝫ vtile. Quis em̄ ſapiens vltro vult ſe ſubijcere ſeruituti: ⁊ periculo tali vt det rationē ꝓ oī eccle ſia? niſi forte qui nō timet dei iudiciū: abutēs primatu ſuo eccleſiaſtico ſeculariter:ita vt conuertat illū in ſecularem. huculqꝫ Chryſ.adde qđ ſcripſi.ſ̄.e.§.tertia.in ar.xi. ¶ Itē Hiero. Deniqꝫ ſui ꝑponit exēplū:vt ſi dicta paruipēderēt/ erubeſcerēt ad opera.vnde ſubdit. Sicut filius hoīs non venit miniſtrari/ſed miniſtrare. Origenes. Nā etſi angeli Mat.xvij.⁊.iiij.et Luc.x.Jo.xij. et Martha miniſtraue runt ei:tū nō ideo venit vt miniſtraret:ſed vt miniſtraret. et tm̄ creuit miniſtrās/vt impleret qđ ſequit. et daret ani mā ſuam redēptionē pro multis. ¶ Eccleſiarū ergo prin cipes imitari debēt chriſtū acceſſibilē. Mat.ix. Luce.viij. Mar.v. Et mulieribus loquentē. Jo.iiij. Et pueris man⁹ imponentē. Mat.xviij. Et diſcipulis pedes lauātem. Jo. xiij.et ipſi ſimiliter faciāt fratribus. Nos aūt tales ſumus: vt etiā principatus mundi ſuꝑbia excedere videamur:vel nō intelligētes/aut contēnentes mandatum chriſti queri mus:ſicut reges acies p̄cedentes ⁊ terribiles:nos acceſſu difficiles/maxime pauperib⁹ exhibem⁹. nullā affabilitatē habētes:vel haberi ad nos permittētes. ¶ Item Chryſ. Quātūcūqꝫ ergo humiliat⁹ fueris: tu nō poteris tātū de ſcēdere ſicut chriſtus. Itē Luc.xxij. Facta eſt aūt ⁊ conten tio inter eos quis eoꝝ videret eſſe maior. Grego. Hec con tētio videt habuiſſe motiuū/ꝙ quū dn̄s ab hoībus tranſ migraret: oportebat aliquē eoꝝ fieri alioꝝ principē/quaſi vicem dn̄i gerentē. ¶ Itē Beda. Sicut boni in ſcripturis exēpla patrū quibus ꝓficiāt ⁊ humiliētur/requirūt: ſic re probi ſi quid forte in electis reprehēſibile repererint:qua ſi ſuas ex eo nequitias obtecturi/libēter ſolent amplecti. Ideo multi ardētius legunt ꝙ facta eſt cōtentio inter di ſcipulos chriſti. Un̄ ibi Amb. Si em̄ cōtendebāt apl'i:non excuſationi obtēditur:ſed cautioni ꝓponit. Caueam⁹ er go ne in ꝑditione aliqua inter nos de prelatione poſſit eē cōtētio. ¶ D Beda. Potius aūt videamus:nō qđ car nales adhuc diſcipuli geſſerint: ſꝫ qđ iuſſerit ſpūalis ma giſter. Sequit em̄.dixit autē eis. Reges gētiū dominātur eoꝝ. Chryſ. Gētiliū meminit:vt ex hoc rem vituperādam oſtendat. gētilium em̄ eſt ambire primatū. Cyrillus. Sed et blandi ſermones eis offerūtur a ſubditis. vnde ſequit. Et qui poteſtatē habēt ſuꝑ eos benefici vocant:ſꝫ illi qui dē quaſi extorres a ſacris legib⁹ huiōi ſubiacēt morib⁹: ve ſtrū aūt culmen eſt in humilitate. Unde ſequit. Uos autē nō ſic:ſed qui maior eſt in vobis:fiat ſicut minor. ¶ Baſi lius. Non extollat preſidentē dignitas:ne ab humilitatis beatitudine corruat. Illud autē nouerit ꝙ humilitas ve ra/miniſteriū pluriū eſt. Sicut em̄ qui pluribus miniſtrat vulneratis:⁊ abſtergit cuiuſlibet ſaniē:non ſumit miniſte riū in cauſam elationis: ſic multo magis cui cōmiſſe ſunt cure fraternoꝝ languoꝝ ſit oīm miniſter:redditurus ꝓ oī bus rationē:cogitare debet ⁊ eſſe ſolicitus. ⁊ ſic qui maior eſt fiat ſicut minor. ¶ Decet autē etiā corporale obſequiū ab ijs qui preſident offerri:exēplo dn̄i lauātis pedes diſci puloꝝ. Unde ſequit. Et qui preceſſor eſt ſit ſicut miniſtra tor. Nōne aūt timēdū:ne in ſubdito ſoluatur humilitatis ꝓpoſitū:dū ei a maiori ſeruitur? ſed in imitatione pandit humilitas. ¶ Amb. Cōtuendū eſt aūt q: nō oīs honorifi cētie ſtudio humilitas definit. Pōt em̄ deferri alicui pro pter ſeculi gratiā/potētie metū/vtilitatiſqꝫ cōtuitū: et tūc ſua edificatio querit:nō alterius honor. ⁊ ideo vna datur

Principat⁹ mūdani ⁊ eccleſiaſtici diſcrimen.

oībus forma ſentētie/ vt nō de p̄latione iactātia ſit: ſed de humilitate cōtentio. ¶ Beda. In hac tū̄ forma a dn̄o tradita/ maiores nō minima diſcretione opus habent: ne ſcʒ adinſtar regū gētium dominari ſubiectis/ ſeſeq̄ ab eis gaudeāt laudibꝰ attolli: et tū̄ cōtra delinquētiū vitia ſint erecti. Ad verba aūt exhortationis ſuimet adiūgit exemplū. vnde ſequit̄. Nā quis maior eſt: qui recumbit: aut qui miniſtrat? Nonne qui recūbit? Ego aūt in medio veſtrum ſum: ſicut qui miniſtrat. Chryſ. q. d. Nō putes tu diſcipulū tui egere: te vero nō illius. ego vero q̄ nullo: ego quo vniuerſa egēt: celeſtia ⁊ terreſtria: ad miniſterialē gradū conſcēdi. ¶ Beda. Loquit̄ de miniſterio quo ſm̄ Joannē ca. xiij. eorum pedes lauit dn̄s ⁊ magiſter: q̄uis etiam verbo miniſtrandi poſſint oīa que in carne geſſit intelligi: ſed et ſuū ſanguinē nobis miniſtrādo effudit. ¶ E Eſt ergo/ vt ex predictis patʒ/ forma ap̄lica hec: qua dn̄atio interdicit̄: indicit̄ miniſtratio. vnde ſup verbo predicto. Ego autē ⁊c. Bern̄. ad Euge. ij. lib. Quis iā ſe titulo hoc ingloriū putet quo ſe prior dn̄s. Act̄. vij. glorie. p̄ſigniuit? Merito Paulus gloriat̄ in eo dicēs. ij. ad Cor. xj. Miniſtri chriſti ſunt: ⁊ ego. ⁊ addit. Ut minus ſapiēs/ dico. Plus ego. In laboribus plurimis. in carceribus abundātius. in plagis ſupra modū. in mortibꝰ frequenter. Quo nō id glorioſius principatu? Si gloriari oportet: forma ſanctorū tibi p̄figitur: ap̄lorū p̄ponit̄ gloria. Parua ne tibi illa videt̄? Quis mihi tribuat ſimilē fieri in gloria ſanctorum? Pſ̄. cxxxviij. Eccl̄i. xlv. Clamat p̄pheta Dauid. Mihi aūt nimis honorati ſunt amici tui deus: nimis cōfortatꝰ eſt p̄ncipatꝰ eorū. Clamat ap̄ls Gal̄. vj. Mihi abſit gloriari/ niſi in cruce domini nr̄i ieſu chriſti. Hoc glorieris opto: ſemp̄ optimo genere glorie. qđ ap̄li/ qđ p̄phete delegere ſibi: trāſmiſere tibi. Agnoſce hereditatē tuā in chriſti cruce in laboribꝰ plurimis. Felix qui dicere potuit: plus oībus laboraui. j. ad Cor. xv. Gloria eſt: ſed nil in ea inane: nil molle: nil reſupinum. Si labor terret: merces inuitet. Unuſquiſq̄ em̄ ſm̄ ſuū laborē mercedē. ex̄ de renun. niſi cū p̄idē. §. verū. j. ad Cor. iij. recipiet. Exi in agrū dn̄i tui. Exi in mundum. ager eſt em̄ mūdus. Mat. xiij. iſq̄ tibi creditus. Exi in illū: nō tāq̄ dn̄s/ ſed tāq̄ villicus. Luc̄. xvj. videre ⁊ procurare vnde exigendus es rationē. Exi dixerim/ quibuſdā tue paſſibus intente ſolicitudinis ⁊ ſolicite intētionis. Neq̄ enim ipſi ap̄li qui iuſſi ſunt ire in orbē vniuerſum: totū orbē circuierūt preſentia corporis: ſed mētis prouidētia. In hunc quondā agrū Iſaac patriarcha exierat. Gen̄. xxiiij. ad meditandū. tu ad extirpandū egrediaris neceſſe eſt. Hiere. j. huc uſq̄ Bern̄. Ex oībus predictis originalibꝰ liquet dn̄m papā ſe debere habere vt ſeruū/ diſpenſatorē/ laboratorē/ villicū: ⁊ nō vt dn̄m. ¶ F Unde idē Bern̄. ad Euge. prope finē. iiij. lib. ait. Cōſideres ante oīa Romanā eccleſiā/ cui deo authore p̄ees: eccleſiarū matrē eſſe: non dominā. te vero non dn̄m epoꝝ: ſed vnū ex ipſis. ad hec. xij. q. ij. qui abſtulerit. xvj. q. j. vos aūt. xij. di. c. j. xcvij. di. eccleſie. de cōſe. di. iiij. mater. ex̄ de magiſtris. c. j. de priuil̄. antiqua. ex̄ de ſum. tri. c. j. li. vj. de elec. fundamēta. lib. vj. C. de ſacroſanc. eccle. iubemus. Nā ipſa nos genuit. lxviij. diſ. c. vlti. ſcʒ per baptiſmū. vt in p̄alle. c. qui abſtulerit. Et ideo oēs fideles vocant̄ fratres. xj. q. iij. ad mēſam. Unde ⁊ Romana eccleſia eſt aliarū eccleſiarū mater: nō dn̄a. Neq̄ dn̄s papa proprie dn̄s eſt: nec imperator p̄prietarius rerū imperij. C. de quadri. preſcrip. li. vij. a zenone. diſt. viij. quo iure. Unde ⁊
Regis ſunt oīa iure ciuili. pħs. Sic oīa ſapientis ſunt: vt nihilominus quiſq̄ p̄priū in rebꝰ ſuis dn̄iū habeat. Jure ciuili oīa regis ſunt. xviij. q. j. quo iure. ⁊ tū̄ illa quorū ad regē p̄tinet vniuerſa poſſeſſio: ⁊ in ſingulos dn̄os diſtributa ſunt: ⁊ vnaqueq̄ res hʒ ſuū poſſeſſorē. Itaq̄ regi ⁊ domū ⁊ mācipiū et pecuniam dare poſſumus: nec dare illi de ſuo dicimur. Ad regē oīm p̄tās pertinet/ defenſio/ ⁊ gubernatio: ad ſingulos p̄prietas. facit p̄ hoc. vij. q. j. mutationes. in p̄n. ibi. Aut dn̄atione. x. q. iij. q: cognouimus. ibi. Nō vt dominātes ⁊c. ⁊. ix. q. iij. nullus. ibi. Nec aliquo dn̄ationis faſtu. et ob hoc forte ſcripſerūt Inno. et Oſti. ꝙ ſi imperator vel alius p̄ncepſ ſine iuſta cauſa faceret cōſtitutionē ꝙ dominia de altero in alterū trāſferrētur: talis cōſtitutio nō teneret: nec in foro aie: nec ciuili ſeruāda eſt. ar. xij. diſt. c. j. ⁊. ij. ij. q. vij. quapropter. et hoc ipſi no. ex̄ de immu. eccle. q: pleriq̄. de hoc vide qđ no. C. de preci. impe. of. quotiēs. in gloſ. j. in fi. ⁊ qđ no. lxiij. di. ego lodoicus. in gloſ. j. ⁊. ix. q. iij. per principalē. in gloſ. ij. Quicquid ſit/ eccleſia romana in canone dn̄a vocat̄. lxxix. di. oportebat. de hoc no. etiā Archidia. ex̄ de ſumma tri. fideli. in gloſ. xij. li. vj. ¶ G Pro iſta etiā humilitate papali d: Mar. x. ibi. Scitis q: ij qui vident̄ eis principari gētibus: dominantur eis. et principes eorū p̄tātē habēt ipſorū. Nō ita eſt in vobis. ſed quicūq̄ voluerit maior fieri: erit veſter miniſter. et quicūq̄ voluerit in vobis primus eſſe: erit oīm ſeruus. et premittit̄. Uocās eos. Theophilus. Demōſtrādo ꝙ vſurpare honorē/ ⁊ deſiderare primatū gētiliū eſt: gētiliū principes tyrānice et dānabiliter ad principatū ſe ingerunt: non ita in vobis. ¶ Beda. In quo docet eū maiorē eſſe/ qui minor fuerit: et illū dn̄m fieri/ qui oīm ſeruꝰ ſit. Fruſtra igit̄ aut illi immoderata queſierūt: aut iſti dolēt ſuper maioritatis deſiderio. quum ad ſummitatē virtutū nō potētia/ ſed humilitate veniat̄. Deniq̄ proponit exēplū: vt ſi dicta paruipēdant: erubeſcant ad opera. Unde ſequit̄. Filius hoīs nō venit vt miniſtraret̄ ei: ſed vt miniſtraret: et daret aīam ſuā redēptionē pro multis. Theophilus. Quod maius eiꝰ eſt/ ꝙ miniſtrare. Quū em̄ aliquis p̄ eo cui miniſtrat moritur: quid iſto poteſt eſſe maius ⁊ mirabilius? ¶ Itē Bern̄. in. ij. li. ad Euge. Accingere gladio tuo. pſ̄. xliiij. gladio ſp̄ūs qđ eſt verbū dei. Ephe. vj. Glorifica manū ⁊ brachiū dextrū in faciēdo vindictā in nationibus increpatiōes in populis: in alligando reges eorū in cōpedibus/ et nobiles eorū in manicis ferreis. pſ̄. cxlix. Si hec facis: honorificas miniſterium tuū/ ⁊ miniſteriū te. Domabis ⁊ p̄ſequeris lupos: ſed ouibus nō dn̄aberis. Jo. vlti. Paſcēdas vtiq̄/ nō premēdas ſuſcepiſti. Si bn̄ conſideraſti quis ſis: hec te oportere facere nō ignoras. Porro ſciēti et nō faciēti peccatū eſt tibi. de pe. di. ij. ſi em̄. Jaco. iiij. Seruus ſciēs voluntatē dn̄i/ ⁊ nō faciēs: plagis vapulabit multis. Luc̄. xij. Sic prophete/ ſic ap̄li factitabāt. Fortes fuere in bello. Heb. xj. Nō molles in ſericis. xxj. q. iiij. c. j. Si filius es ⁊ ſucceſſor ap̄lorū ⁊ prophetarū: et tu fac ſimiliter. Uēdica tibi nobile genꝰ ſimilibus moribꝰ: qđ nō aliūde nobile ꝙ morū ingenuitate et fidei fortitudine fuit. Per hanc vicerūt regna: operati ſunt iuſtitiā: adepti ſunt repromiſſiones. Heb. xj. Hoc chirographum tue paterne hereditatis qđ tibi euoluimus: vbi inſpicias portionē que te. Luc̄. xv. cōtingit. Induere fortitudinē. Prouer. vlti. et hereditaſti. Poſſide fidē. poſſide pietatē. poſſide ſapientiā. ſed ſapientiā ſanctorū. Eccl̄i. xxix. Ipſa eſt timor. Eccl̄i. j. dn̄i. Et habes quod tuū eſt. Mat. xx. Habes ſine defraudatiōe itegrū paternū fundū. Precioſiſſimus fundus virtus eſt. Bonus fundus humilitas in quo omne edificiū ſp̄ūale cōſtructū/ creſcit in tēplū ſanctum in dn̄o. Ephe. ij. Per hāc etiā nōnulli poſſedere portas inimicorū. Que em̄ virtutū eque pōt demonū debellare ſuperbiā: tyrānidē hoīm? Ceterū quū omni indifferēter pſone hec ſit quedā turris fortitudinis a facie inimici. pſ̄. lx. neſcio tamē quo pacto vis eius maior in maioribus/ et in clarioribus clarior cōprobat̄. Nulla ſplēdidior gēma in omni precipue ornatu ſummi pontificis. Quo em̄ celſior ceteris: eo humilitate appareat illuſtrior ⁊ ſeip̄o. huc uſq̄ Bernar. Unde Greg. doctor hac virtute inter oēs romanos pōtifices decoratus/ ait. Nihil in ep̄ali ceruice ſplēdidius fulget ꝙ humilitas. Sed iſta virtus vix inuenitur in filijs hominum. vnde Bernar. Magna prorſus et rara virtus humilitas honorata. Et Chryſoſto. Hoc vere ma-
Seruus ſeruorū dei papa vocatur. gnum et mirabile eſt: ſi is qui vere magnus eſt nihil de ſe magis ſentit aut loquitur: ſed vltimum ſe omnium iudicat. c. diſtinct̄. contra morem. ¶ H Iſte Gregorius humillimus fuit primus qui ex humilitate ſeruū ſeruorū dei

In ſuis literis ſe vocauit: et poſt eũ ad exemplũ eius ſic ſe
alij Romani põtifices vocauerũt. vt habetur in chronica
martiniana. Que clauſula nedũ ponit in iurib⁹ nouis in
proem. p̄he. grego. ⁊. vj. lib. ⁊ clemen. ſed ⁊ in veteribus. j. q.
iij. ſaluator. in ti. ⁊. lxiij. di. noſſe. in ti. ⁊. c. in ſynodo. ⁊ ex de
ſen. exco. relatũ. Ex hac humilitate in ſalutatione ſe poſt/
ponit Clemens. xij. q. j. c. ij. ⁊ poſtponit ab imperatore. xcvij.
diſt. victor. ⁊. lxiij. di. ego lodoicus. ❡ Seruũ aũt ſe vocat
papa ſeruorum dei: q: papa eſt ſeruus beati Petri et Pauli.
Vñ verſus. Seruierãt tibi Roma prius dñi dñorum. Seruo
rũ ſerui nũc tibi ſunt dñi. ſic no. j. q. vij. quotiẽs. in gloſ. ar.
cõtra. et no. Archidia. in p̄hemio. vj. li. in gloſ. in chronica.
❡ Itẽ ſeruus vocatur papa: q: quũ ſit liber ex oibus: oim
ſe ſeruũ facit vt oẽs lucrifaciat. j. ad Cor. ix. xxviij. q. j. iam
nũc. ver. iam vero. et p̄pter laborẽ ⁊ ſolicitudinẽ quã ſuſti/
net p oibus ſicut ſeruus. ex in p̄hemio. vj. lib. ſacroſancte.
et ex de cenſi. cũ inſtantia. ex de offi. leg. officij. lib. vj. et de
reſti. ſpo. frequẽs. lib. vj. ❡ Vocat etiã papa ſeru⁹: q: ſicut
per ſeruũ acquiritur dño: ſic per papã cuilibet eccleſie põt
acquiri. vt no. ex in p̄he. decre. Grego. eps. in gloſ. ſic etiã.
Item q: dicit dñs Mar. x. Qui maior eſt veſtrũ: erit mini
ſter veſter. Nõ veni miniſtrari: ſed miniſtrare. ix. q. iij. nul/
lus primas. et dixi. ſ. in alio folio. ver. itẽ Hieronymus. et
ver. Cyrillus. ❡ Ex hac humilitate papa Leo ſe cõmittit
iudicio imperatoris. ij. q. vij. nos ſi. et Sixtus papa purga
tioni. ij. q. v. mandaſtis. quod eſt verbũ humilitatis in pa/
pa. Et Leo papa ea. cauſa ⁊. q. auditũ. Ex hac humilitate
Greg. doctor nõ vult vocari papa vniuerſalis: quia vocat
hoc verbũ ſup̄be appellationis. xcix. di. ecce. ⁊ tñ vniuerſa
lis eſt: ⁊ in oibus eccleſijs ordinarius papa. ex de priuil. an
tiqua. et vniuerſalis vocatur. xcvj. diſt. cõſtãtinus. Leo pa
pa vocat imperatorẽ et imperatricẽ dños. lxiij. di. nobis. ⁊
c. plebs. ⁊. c. ſalonitane. ❡ Itẽ paret comiti. diſt. ea. lectis.
Papa ſupplicat regib⁹. xxiij. q. viij. hortatu. ❡ Ex ſumma
humilitate Grego. nullo modo ſe laudari p̄mittebat. Nã
ſtephano epo qui eũ in ſuis epiſtolis laudauerat: iſta ſcri
bit. Multũ mihi ⁊ vltra q̄ audire debui indignius fauo/
rẽ in veſtris epiſtolis demõſtraſtis. ⁊ tñ ſcriptũ eſt: Ne lau
des hoiem q̄ diu viuit. Eccli. xi. tamen etſi audire talia di/
gnus nõ fui: orationibus veſtris peto vt dign⁹ efficiar: vt
ſi bona ideo in me dixiſtis q: nõ ſunt: ideo ſint q: dixiſtis.
❡ Itẽ in epiſtola ad Marſum patritium. Chariſſime fra
ter: Simiam/leonẽ vocas: qd̄ eo modo nos agere te con/
ſpicim⁹: quo ſcabioſos ſepe catulos/pardos vel tigres vo
camus. ❡ Itẽ in epiſtola ad Anaſtaſiũ patriarcham An/
tiochenũ. Qd̄ vos meos dñi: qd̄ lucernã dicitis: qd̄ loquẽ/
do multis prodeſſe multiſq; lucẽ poſſe infundere perhibe
tis: eſtimationẽ meã mihi fateor: in dubitationẽ maximam
perduxiſtis. Cõſidero nãq; q̄d ſum: et nihil in me ex hmõi
boni ſigno deprehẽdo. Cõſidero aũt quid eſtis: et vos mẽ
tiri poſſe non arbitror. Quũ ergo credere volo qd̄ dicitis:
contradicit mihi infirmitas mea. Quũ diſputare volo qd̄
in laudẽ meã dicit: cõtradicit mihi ſanctitas vr̃a. Sed q̄ſo
vir ſancte: vt nobis aliquid de hoc certamine noſtro con/
ueniat: vt ſi nõ quod dicitis ita eſt: ſit ita q: dicitis. Verba
etiã ⁊ vocabula vanitatẽ vel iactantiã ſonãtia omnino re
ſpuebat. Unde Eulogio patriarche Alexandrino vocãti
eũ vniuerſalẽ papã: ita ſcribit. In prefatione epiſtole quã
ad me direxiſti: ſuperbe appellationis verbũ/vniuerſalẽ
me papam dicẽs/imprimere curauiſti. qd̄ peto dulciſſima
ſanctitas veſtra vltra non faciat: q: vobis ſubtrahit qd̄ al
teri plus q̄ ratio exigit/ prebet. Ego eñ verbis p̄ſperari
nõ quero: ſ; moribus. nec honorẽ meũ eſſe deputo/in quo
fratres meos honorem perdere cognoſco. Recedãt ergo
verba que vanitatẽ inflãt: charitatẽ vulnerãt. preaſſe. c. cc
ce. xcix. di. ❡ Hinc eſt q̄ quũ Joãnes eps Cõſtantinopoli
tanus hoc vocabulũ vanitatis ſibi vſurparet: ⁊ ſe vniuer/
ſalẽ papã vocari fraudulenter a ſynodo obtinuiſſet: inter
cetera ſic de eo ſcribit Grego. Quis eſt iſte qui cõtra ſtatu
ta euãgelica/ cõtra canonũ decreta/nouũ ſibi nomẽ vſur/
pare preſumit: vtinã vel ſine imminutione ſit vnus/q̄ eſſe
appetit vniuerſus. ❡ Verbum etiã iuſſionis ſibi a coepis
dici nolebat. Unde ait ad Eulogiũ epm Alexã. In epiſto
la veſtra mihi loquit charitas dicẽs. Sicut iuſſiſtis. quod
verbũ iuſſiõis peto a meo auditu remoueri: q: ſcio q̇ ſum:
et qui eſtis: loco enim mihi fratres eſtis: moribus patres.
❡ Inſuper ob nimiã humilitatẽ qua erat preditus: nole/
bat q̄ matrone ſe ancillas ſuas dicerent. vnde Ruſticane
patritie ſcribẽs ait. Vnũ in tuis epiſtolis egre ſuſcepi: qd̄
q: ſemel eſſe poterat: ſepius dicebatur ancilla veſtra. Ego
eñ qui per epatus onera oim ſeruus ſum factus: qua ra/
tione te mihi ancillã dicis cuius ante receptũ epatu; pro/
prius fui? Et ideo rogo per oipotentẽ deũ ne hoc verbum
aliq̄n ad me in ſcriptis tuis inueniam. ❡ Libros ſuos ob Gregoriane modeſtie exempla non pauca.
nimiã humilitatẽ/dũ adhuc viueret: publicari nolebat: et
in aliorum cõparatione ſuos nil valere exiſtimabat. Vñ In/
nocẽtio prefecto aphrice ſic ſcribit. Qr expoſitionẽ ſancti
Job vobis trãſmitti voluiſtis: veſtro ſtudio cõgaudem⁹.
Sed ſi delicioſo cupitis pabulo ſaginari: beati Auguſtini
cõpatriote veſtri opuſcula legite: et ad cõparationẽ illi⁹ ſi
milaginis noſtrũ furfurem non queratis: nec eñ volo dũ
in hac carne ſum: ſi qua me dixiſſe cõtigerit: ea facile homi
nibus innoteſcere. ❡ Legit etiã de eo q̄ quũ quidã ſcrũs
pater noie abbas Joãnes Romã ad viſitãda limina apo
ſtolorum veniſſet: et beatũ Grego. papã per mediũ ciuitatis
trãſire vidiſſet: voluit ei occurrere: ac vt decebat reuerẽtiã
exhibere. cernẽs vero beatus Greg. q̄ ſe in terrã volebat
proſternere: feſtinauit. et primo corã ipſo ſe in terram pro/
ſtrauit: nec inde ſurrexit quoadusq; abbas primo ſurrexit
in quo maxima eius humilitas cõmẽdatur: quã p heredi/
tate reliquit ſuis ſucceſſoribus obſeruãdã. ❡ In epiſtola
etiã quã Apocriſario mittit: ſic ait. Vnũ eſt qd̄ ſuggeratis
dñis veſtris: q: ſi ego ſeruus eorum in mortẽ Longobardorum
vel dãnũ me miſcere voluiſſem: hodie Lõgobardorum gẽs
nec regẽ/nec ducẽ/nec comites haberet: ſed q: deũ timeo:
in mortẽ cuiuſlibet hois me miſcere formido. xxiij. q. viij. ſi
in morte. Ecce quãte humilitatis fuit: q: quũ eſſet ſumm⁹
pontifex: imperatoris ſe ſeruũ vocabat: et dñm ſuũ eũ ap/
pellabat. Ecce quãte innocẽtie: q: in mortẽ ſuorum inimicorum
cõſentire nolebat. ❡ Itẽ quũ Mauritius imperator Gre/
goriũ ⁊ eccleſiã dei perſequeretur: inter cetera ſic ſcribit ei
Gregorius. Quia eñ petõr ſum: credo q̄ oipotẽtẽ deũ tã
to vobis amplius placabitis: quãto me male ſeruientem
affligitis. Inaudita humilitas in tãto ſancto: q̄ credebat
tyrãnũ et perſecutorẽ eccleſie deũ ſibi placare quũ eũ affli
gebat: nec aliud credebat in cõſcientia q̄ dicebat. xxij. q. ij.
cũ humilitatis. quod de perfectiſſima mẽtis humilitate ⁊
ſui abiectione p̄uenire non dubiũ fuit. Proprium eñ humi
liũ eſt/de ſe modica ſentire: ⁊ de alijs magna. ſm eundem
Grego. Vñ Phil. ij. Sed in humilitate ſuperiores ſibiin/
uicẽ arbitrãtes. vbi dicit gloſ. Alter alterũ reputet dignio
rẽ: põt eñ aliq̄d eſſe occultũ in alio quo nobis ſuperior ſit.
❡ Ex ſumma humilitate Grego. papa pueros cantũ do/
cebat: et flagellũ eius quo pueris minabatur: cũ antipho
nario Rome cũ veneratione debita reſeruatur. Ceſſet er/
go faſtus Romanorum põtificum vicariorũ filij dei in carne
humiliati. Phil. ij. et crucifixi/noſtro infelici tpe tumẽtiũ:
et ſuccedant ſic in humilitate Gregorio/ſicut ⁊ dignitate.
Vñ Hiero. Fatiſcat (al's faceſſat) inuidia: romani culmi/
nis recedat ambitio: cum ſucceſſore piſcatoris diſcipulo
chriſti loquor. xxiiij. q. j. qm̄ vetus. vbi gloſ. dicit. q̄ quum
duo certarent de electione papatus: ⁊ vnius nobilitas al
legaretur: alius ex aduerſo reſpõdit. Piſcatori Petro fa/
bri filio chriſto. Mat. xiij. et Mar. vj. Lu. iiij. ⁊ ſimile Jo.
vj. ſucceſſorẽ querimus: nõ auguſto. ver. Nobilitas faſtũ:
faſtus litem parat: armat Lis odium: capiũt hec tria mor
tis iter. ❡ Conſideret papa q̄ nõ quia ſummus pontifex
ideo ſummus: qui eñ ſummũ ſe credit: infinitum ſe exiſti/
mat: ſed quis ſummus cui addi non poſſit: ſolus de⁹ eſſen
tialiter bonus et in infinitũ bonus. Mar. x. Math. xix.

et Luc.xviij.de pe.di.j.q: diuinitatis. Nūquid ſemita iuſto
rū quaſi lux ſplēdēs procedit ⁊ creſcit vſq; in perfectū die?
Prouer.iiij.de pe.di.ij.nō reuertebātur. Abſit a papa cre/
dere hoc. Hoc em̄ illoꝝ eſt qui dignitates virtutes putāt.
Auguſtis relinquat illā ſniam: aliiſq; q̄ diuinis coli hono
ribus nō timuerūt. verbi grā. Nabuchodonoſor. Alexan/
dro. Antiocho. in li. Macha. Herodi. Act.xij. ¶ J Pa
pa vero cōſideret nō cōſummatione ſe ſummū dici: ſed cō
paratione. nec cōparatione meritoꝝ: ſꝫ miniſterioꝝ.j. Pe.
iiij.⁊.j.ad Coꝛ.iiij. Sic eū exiſtimet quilibet vt miniſtrum
chriſti: ⁊ inter miniſtros ſummū. Dicat papa cum Paulo.
Nō q᷑ iam acceptus aut iā perfectus ſim. ⁊ rurſum. Et me
nō arbitror cōprehēdiſſe. Phil.iij. hec ſciētia ſanctoꝝ. hec
longe ab illa que inflat.j.ad Coꝛ.viij. ex̄ de renū.niſi cum
pridē.§.de profectu. ¶ Reſtat adhuc querere cuiq; pape
quis ſit quā gerat in eccleſia dei ꝑ tpe perſonā. Eſt aūt po
teſtate Petrus. ex̄ de elec.c.ſignificaſti.§. ceterū. Unctiōe
chriſtus. ex̄ de ſacra vnct. c. vnico. Cui claues tradite: cui
oues vniuerſe cōmiſſe ſunt. Jo.vlti. ex̄ de elec.ſignificaſti.
Et quidē alij ianitores et gregū paſtores.xcv.di.eſto. ſed
ipſe tāto glorioſius: quāto ⁊ differētius. Heb.j. vtrūq; pre
ceteris nomē hereditauit. Habent illi ſibi aſſignatos gre/
ges: ſinguli ſingulos: ſibi vniuerſi crediti. ex̄ de ma.⁊ obe.
ſolite.ij.q.vj.decreto.nō modo ouiū: ſed ⁊ paſtoꝝ ipſe vn⁹
oīm paſtor: q: vicarius principis paſtorū.xcv.diſt.eſto. De
hoc aūt copioſe in prima parte iſti⁹ operis.s.tractaui. nec
hic repeto. ſed ibi remitto. ¶ Sed ꝓſequor vt papa tumo
rem deponat: vt cōſideret quid ſit: q: homo. quis: q: eps.
homo natus: eps factus. ſed qualiter natus attendat. de
muliere. ad literā. breui viuēs tpe. q: parū viuūt pape. re/
pletur multis miſerijs plus q̄ alij hoīes. Job.xiij. Tollat
proinde nunc hereditaria hec perizomata ab initio male/
dicta. Gen̄.iij.de pe.di.j.adā. Dirūpat velamē folioꝝ celā/
tiū ignominiā: nō plagā curantiū. Deleat fucū. de cōſe.di.
v.fucare. fucati honoris huius/⁊ male colorate nitorē glo
rie: vt inde ſe nudū cōſideret: q: nudus egreſſus eſt de vte
ro matris ſue. Job.j. Nūquid infulatus? Nūquid micans
gēmis/aut florib⁹/ſericis/aut coronat⁹ pēnis/aut ſuffarci
natus metallis? Si cūcta hec veluti nubes quaſdā matu/
tinas velociter trāſeūtes et cito ptrāſituras diſſipet et ex/
ſufflet a facie cōſiderationis ſue: occurret ſibi hō nudus ⁊
paup et miſerabilis. Apoc.iij. homo dolēs. ps̄.lxviij. Ego
ſum pauper ⁊ dolēs. M: homo ſit. erubeſcēs q᷑ nudus ſit.
Gen̄.iij.de peni.di.ij.§.romanos.ver.vt cognouerūt. alſ
eſt.c. Plorās q᷑ natus ſit. murmurans q᷑ ſit homo nat⁹ ad
laborē. Job.v.nō ad honorē. ſalubris copula vt cogitans
ſe ſummū pontificem attēdat viliſſimū cinerē nō fuiſſe ſed
eſſe. Gen̄.viij. Unde ſi cogitat ſe quātus eſt: cogitet ⁊ qua
lis ⁊ quid eſt. ¶ Cogitet ergo papa qualis ſit ex ſe: ⁊ qua/
lis ex dono dei. non ſit in ſpū ei⁹ dolus. ps̄.xxxj. ſed reddat
que ſua ſunt ſibi: mala. ſ. et que ſunt dei deo. Mat.xxij.ca.
bona ſcꝫ. Jaco.j. Mat.vj.⁊.xviij. et Lu.xj. Attēdat qualis
ſit in donādis iniurijs.lxiij.di.ſalonitane. qualis in vlciſcē
dis.xxiij.q.iiij.ſi is. vbi de hoc. q̄ in vtroq; ꝓuidus ⁊ diſcre
tus modi/loci/⁊ tēporis/obſeruator.l.di.vt cōſtitueret. ex̄
de cle.excō.mi.latores. Qualis in tribulationibus. Si cō/
ſtans in ſuis: vij.q.j.ſuggeſtū. Jn alienis cōpatiēs. vij.q.j.
§.hoc tūc. Hoc recti cordis. e regione ꝑuerſiſſimi. ſi in pro/
prijs impatiēs: in alienis nō ſit cōpatiēs. ¶ L: Cauen/
da precipue in ſummo pōtifice otioſitas. Otiū em̄ mater
nugarū nouerca virtutū.lxxxiij.diſt.nihil. Nuge in ore ſa/
cerdotis blaſphemie. Cōſecrauit os ſuū euangelio. talib⁹
iā os aperire illicitū: aſſueſcere ſacrilegiū eſt. Fede ad ca/
chinnos mouet: fedi⁹ mouer. Porro detrahere/an detra/
hentē audire/quid hoꝝ dānabilius ſit: non facile dixerim.
vj.q.j.ex merito.⁊.c. deteriores. ¶ L M: autē precipue
ſibi attendēdum eſt q᷑ nō ſit acceptor perſonarū (qđ raro
inuenitur) q: non eſt perſonarū acceptio apud deū cuius
ipſe eſt vicarius. Act.x.j. Pet.j. Jaco.ij. vbi de hoc. vñ ibi.
Si aūt perſonam accipitis: peccatū operamini redarguti

Hec idē ridē ſummo pōtiſicā conſiderāda.

a lege quaſi tranſgreſſores. Deut.j.c. vbi de hoc.j.q. vij.§.
hinc petrus.xxxij.q.iiij.§.his ita.iij.q.ix.c.vlti. vbi de hoc.
iiij.q.iiij.nullus. vbi de hoc. ex̄ de iudi.venerabilis.⁊.c.no
uit.§.ſi forſan.j.q.j. ſi quis neq;. ex̄ vt eccle. beneſi.c.j.§. in
omnibus. Unde et phariſei adulantes domino dicebant.
Matth.xxij. Et non eſt tibi cura de aliquo: nō enim reſpi/
cis perſonam hominum. Sap.vj. Puſillum et magnū ip/
ſe fecit: ⁊ equaliter ei cura eſt de omnibus. vbi dicit Hiero.
Non rex apud illum nobilior: non pauper infirmior: non
diues potentior: non dn̄s potior: non ſeruus deterior: ſed
omnibus equalis: omnibus iudex: omnibus deus: omni/
bus dn̄s eſt. Contra hec ſunt que leguntur et not.xxiiij.q.
j. qui contra pacem. vbi aliter puniuntur nobiles: quia mi
nus q̄ ſerui. de hoc de iureiur. cum quidam. Sed ibi ſolui
tur: quia in pena pecuniaria plus punit̄ nobilis et diues:
in corporali vero plus ignobilis ⁊ pauper. ¶ M Sed *Ab adulatoꝝ peſte cauēdum.*
et a vitio magis perículoſo pape et alijs rectoribus ſuper
omnia ſibi cauendū eſt. ſ. ne ſit facilis ad credēdum: cuius
calidiſſime vulpecule magnorum neminem comperiri ſci
tis. ſm̄ Bernar. cauiſſe verſutias. Jnde eis ipſis pro nihi
lo ire multe. Jnde innocentum frequēs accuſatio. Jnde
preiudicia in abſentes. Jnde ſuſpitiones cor excruciātes.
Jnde indignationes. Jnde adulatorum perſtrepit turba
in elatione. Jnde peruerſitas iudicioꝝ. Nihil ſic regimen
vniuerſale deſtruit. Ad hoc.xxiij.q.iiij. q̄ magnum. vbi de
hoc. vnde Gregorius. De veſtra igitur ſanctitate abſit a
chriſtianorum iudicio ea que maledicorum hominum ru/
moribus conficta credimus: in qualicunq; modulo ſuſpi
tionis adduci: quia et ſacri eloquij teſtimoniū tenemus:
vt mala maiorum/ ſupple maxime/ quum forſitan dicun/
tur: niſi probata credi non debeāt. Et infra. Hec igitur di/
xi vt nimie leuitatis eſſe oſtenderem: ſi quis mala grauia
credere ſtudeat que probari non poſſunt. xj. q. iij. in cun/
ctis. ¶ Jtem in.vij.ſynodo. nō ſolum ille reus eſt qui fal/
ſum de aliquo profert: ſed etiam is qui aurem cito crimini
bus prebet. xj.q.iij. non ſolum. lxxxvj.diſtinc.ſi quid.xv.q.
vij.c.ij. et.q.vlti.c.vlti. in fine. ibi. Quia non ſtatim qui ac/
cuſatur reus eſt: ſed qui conuincitur crimínoſus. Eccli.x.
Ante q̄ ſcruteris non reprehendas. intellige prius. et tūc
increpa. ante q̄ audias non reprehendas. xj.q.iij. eorum.
Et Auguſtinus. Nam ſi nominatio ſufficit/id eſt diffama
tio ſm̄ gloſ. multi damnandi ſunt innocentes: quia ſepe
falſo in quoq; crimina nominātur. ij.q.j. multi. in fine. Et
dominus mala audita de Sodomis noluit iudicare pri⁹
q̄ manifeſte cognoſceret que dicebantur. Geneſ.xviij. de
accuſa. in multis.c. ij.q.j. deus. Et ibi dicitur per Euariſtū
papam. Mala audita nullum moueant: nec paſſim dicta
abſq; certa probatione quiſq; vnq̄ credat: ſed ante audi/
ta diligēter inquirat: nec precipitanter quis aliquid agat.
Si enim deus omniū cognitor/ Sodomorum mala quo/
rum clamor vſq; ad celum peruenerat/omnia ſciēs prius
non credere nec iudicare voluit: q̄ ipſa ea cum fidelibus
teſtibus diligenter inueſtigans que audierat opere com/
probaret: Nos qui ſumus homines ⁊ peccatores/quibus
incognita ſunt iudicia dei/hec precauentes nullū ante ve
ram iuſtamq; probationem iudicare aut condemnare de/
bem⁹ manifeſte apoſtolo Paulo dicente Roma.xiiij. Tu
quis es qui iudicas alienum ſeruum? ſuo domino ſtat aut
cadit. Jdem.xxx.q.vlti. nullum faciunt. ea.cau.et.q.§. his
ita. et.c. iudicantem.c.incerta. ex̄ de ſimo. licet heli. de hoc
not.xxij.q.iiij. innocēs. gloſ.j. ex̄ de cleri.excom.mi.illud. in
gloſ. ſcꝫ quod nō. M: autem dicitur/ Charitas omnia cre/
dit.j.ad Coꝛ.xiij. exponitur. que ſuadet veritas ad fidē cre
dēdam. ſ. que credit eccleſia. ¶ Quum quidā pater alteri
malum de quodā fratre retuliſſet: dixit ille. Un hec ſcis? di
xit referēs. quidā bonus frater mihi retulit. rn̄dit audiēs.
ſi bonus fuiſſet: nūq̄ hec tibi dixiſſet. Habet hoc ꝓpriū an
tiqui hoſtis inuidia: vt quos improboꝝ actuū ꝑpetratio/
ne deo ſibi reſiſtēre deijcere nō valet opiniones eorū falſa
ad tps ſimulādo dilaceret. ij.q.v. habet hoc.

¶ Articulus. xiiij. A

Sexta conſideratio principalis papalis eſt cogitare quid hꝫ regere. q꞉ totũ mundũ. Nã parẽtes eius apoſtoli deſtinati ſunt a dño non ad aliquas regiones: ſed ipm debellaturi orbem. Ite/inquit/in vniuerſum mũdũ ⁊c. Mar. vlti. Ex quo nõ peruenerũt victores inclyti filij excuſſoꝝ. pſ. cxxvj. quõ ſagitte potentũ acute. ſ. lingue ignite. pſ. cxix. de pe. diſt. j. periculoſe. cũ carbonib⁹ deſolatorijs. Et quidẽ in oẽm terram exiuit ſonus eoꝝ ⁊c. pſ. xviij. xix. di. ita dñs. ex de elec. fundamẽta. lib. vj. Penetrabãt verba illa incẽſa igni. pſ. lxix. quẽ dñs miſit in terrã. Occurrebãt ſtrenuiſſimi bellatores ſꝫ nõ ſuccũbebant. ¶ B Triũphabãt etiã mortui. pſ. cxxxviij. nimis cõfortatus eſt principat⁹ eoꝝ. Cõſtituti ſunt principes ſup oẽm terrã. pſ. xliiij. lxiij. di. quoꝝ vices. Papa eis in hereditatẽ talẽ ſuccedit. Ipſe heres orbis. Hereditas illi⁹ eſt. Diſpenſatio ſup illũ credita eſt ſibi. ſm Bern. non data poſſeſſio. Uſurpat ⁊ hãc. Cõtradicit ſibi qui dicit/meus eſt orbis terre ⁊ plenitudo eius. pſ. xxiij. Et alius ꝓpheta. Et erit oĩs terra poſſeſſio eius. Chriſtus hic eſt qui poſſeſſionẽ ſibi vẽdicat/⁊ iure creationis/et merito redẽptionis/⁊ dono patris. pſ. ij. dabo tibi gẽtes hereditatẽ tuã: et poſſeſſionem tuã terminos terre. poſſeſſionẽ et dñiũ. Cedat huic papa. Ipſe curã illius habeat. Preſit papa vt ꝓuideat/vt cõſulat/vt ſeruiat: preſit vt ꝓſit. viij. q. j. qui epatũ. Preſit vt fidelis ſeruus et prudẽs quem ſingulariter conſtituit dñs. Mat. xxi. Lu. xij. Mar. xxiiij. ſuper familiã ſuã. Ad quid? Ut det illis eſcã in tẽpore. hoc eſt vt diſpẽſet. xliij. di. epheſijs. nõ imperet. Hoc faciat: et dñari ne affectet hominum hõ: vt non dñetur ſibi oĩs iniuſtitia. pſ. cxviij. ¶ C Bernar. ad Euge. papã. Nullũ tibi venenũ/nullũ gladiũ/pl⁹ formido: ꝙ libidinẽ dñandi. Certe vt multũ tibi tribuas: ſi multũ deceptus nõ es: nil te exiſtimas pl⁹ accepiſſe a magnis apl̃is. Paulus. Sapiẽtib⁹ ⁊ inſipiẽtibus debitor es. Roma. j. Hoc nomẽ poti⁹ cõgruit ſeruiẽti ꝙ dñanti. Ergo ſi papa debitor eſt: curãdũ ſummopere ⁊ vigilãtia cõſiderandũ ſibi eſt/quõ ⁊ qui nõ ſapiũt ſapiãt: docẽdo eos. xliij. diſt. ꝑ totũ. vt qui ſapiũt nõ deſipiant. ex de renũ. niſi. §. verũ. ibi. deſipis ſi ſic ſapis. ⁊ qui deſipuere reſipiſcãt. Nullũ gen⁹ inſipiẽtie infidelitate (vt ſic loquar) inſipiẽtius. Eſt ergo infidelibus debitor. eſt Judeis ⁊ grecis ⁊ gentibus. ¶ D Intereſt proinde ſua/dare operã quã poſſit: vt increduli cõuertãtur ad fidẽ. ex de cõuer. infi. ꝑ totũ. cõuerſi nõ auertant̃. auerſi reuertant̃. ¶ E Ambitioſi ſpecialiter a dei eccl̃ia. j. q. iij. ex multis. c. vẽdẽtes. eijciant̃. O ambitio ambientiũ crux: quõ oẽs torquẽs/oĩbus places? Nil acerbius cruciat: nil moleſtius inquietat: nil tñ apud miſeros mortales celebrius negotijs ei⁹. An nõ limina aploꝝ plus iã ambitio ꝙ deuotio terit? An nõ vocib⁹ eius papale tota die reboat palatiũ? An nõ queſtib⁹ ei⁹ tota legũ canonũꝙ diſciplina inſudat? An non ſpolijs ei⁹ oĩs Italica inhiat inexplebili auiditate rapacitas? vide qõ ſcripſi de ambitione. ſ. in iſta. ij. parte. in. ix. ar. in ver. ambitioſa es. ⁊ ver. O ambitio. ¶ F Inter alia etiã cõſiderãda Romano põtifici eſt appellationes fruſtratorias refutare. ex de appel. cũ friuolis. li. vj. q꞉ appellationis remedium nõ eſt ad defenſionẽ iniquitatis: ſed ad preſidiũ innocẽtie inſtituit̃. ex de ap. cũ ſpeciali. §. porro. et. c. ad noſtrã. Appellat̃ ad papã de toto mundo: ⁊ id quidẽ in teſtimoniũ ſingularis ſui primatus. ij. q. vj. quiſquis. cũ. iiij. c. ſeq. et. c. ideo. et c. decreto. c. qui ſe ſcit. ſed ipſe nõ primatu gaudeat: ſed fructu. Unde Luce. x. In hoc gaudere nolite: q꞉ ſpũs vobis ſubijciũtur. Nõ eſt autẽ appellatio ſubfugiũ: ſed refugiũ. Qõ ꝓuiſum eſt ad remediũ: nõ tendat ad noxã. j. q. vij. qõ pro remedio. lxiij. diſt. c. verũ. ex de reſcrip. ſtatutũ. in prin. li. vj. ¶ G Quid de auaritia in ſummo pontifice precipue deteſtãda dicã? Si quidem auarus eſt: totus mũdus cui preeſt/obolus ſibi eſt. in ꝓlogo biblie. viij. c. xiiij. q. iiij. quid dicã. Quia beatus ⁊ ſanct⁹ eſt aut eſſe debet. xl. di. c. j. excutiat man⁹ ſuas ab oĩ munere. Eſa. xxxiij. j. q. j. ſunt nõnulli. ex de ſimo. et ſi qſtiões. Parui deiectiꝙ animi eſt de ſubditis nõ ꝑfectũ querere ſubditoꝝ/ſed queſtũ ꝓpriũ. In ſummo ꝑſertim oĩm nihil turpi⁹. Theſaurizare hꝫ pater filijs: nõ ecõtrario. ij. ad Cor. xiij. vbi etiã dicit̃. Nõ eñ quero q̃ veſtra ſunt: ſed vos. ex de cenſi. cũ apl̃s. Unde idem Paulus ait Phil. iiij. Non quero datũ ſed fructũ. Narrat Bern. li. iij. de cõſidera. in laudẽ Eugenij pape ſaccos germanicos tumẽtes precio Romã aduenisse. Argẽtũ reputatũ eſt fenũ. Sũmarij nõ leuati ſarcinis onuſti nihilominus repatriãt vel inuiti. Noua ⁊ mira res. Qñ hacten⁹ aurũ Roma refudit? ⁊ nũc romanoꝝ cõſilio id vſurpatũ non credimus. Itẽ duo venerũt ad curiã: ambo locupletes: et ambo rei. ſiquidem vnus Magũtinus. Colonieſis alter. Alteri gratis. j. q. j. grã reddita eſt. alter indign⁹ credo cui gratia redderetur: audiuit: Cũ quali veſte intraſti/cũ tali egredieris. O vocẽ magnificã. vocẽ prorſus aplice libertatis. Quid min⁹ ab illa hec habuit: pecunia tua tecũ ſit in ꝑditionẽ? Act. viij. ⁊. j. q. j. qui ſtudet. niſi ꝙ in illa pl⁹ zeli: in iſta plus modeſtie ſonuit. cõtra auaritiã ⁊ ſimoniã. ſ. eo. arti. x. §. poſtꝙ. ¶ H Hic aũt querẽdum eſt an papa poſſit cõmittere ſimoniã. Et tenet Tho. ꝙ ſic. ſcilꝫ ꝙ papa põt cõmittere vitiũ ſimonie ſicut quilibet ali⁹ homo. Peccatũ eñ tãto in aliqua ꝑſona eſt grauius: quanto maiorẽ obtinet locũ. Ad hoc. xl. di. hõ chriſtian⁹. ⁊. c. ſi papa. ⁊ dixi ſ. in. x. ar. Quãuis eñ res eccleſie ſint ei⁹/vt principalis diſpẽſatoris: nõ tñ ſunt eius vt dñi ⁊ poſſeſſoris. ad qõ facit qõ no. Inno. ⁊ Oſti. ex de cõſti. que in eccleſiarũ. et de immu. eccle. q꞉ plerique. et dixi. ſ. in art. xxi. in. v. cõſideratione pape. ver. eſt ergo. Et ideo ſi reciperet ꝑ aliqua re ſpirituali pecuniã de reditib⁹ alicui⁹ eccleſie: nõ careret vitio ſimonie. Et ſimiliter poſſet ſimoniã cõmittere recipiẽdo pecuniã ab aliquo laico nõ de bonis eccleſie ſm Tho. q̃ hoc ſcribit in. ij. ij. q. c. ar. j. in ſolutiõe vltimi ar. et in. iiij. ſen. di. xxv. ibi. Ad tertiũ ſic procedit̃. ver. ad ſcõm. vbi dicit ꝙ ſi papa ꝑ aliquo ſpũali mun⁹ acciperet: ſimoniã cõmitteret ſicut et alius hõ: q꞉ ab ipſo Petro cui papa ſuccedit/ſimonie vitiũ recepit dãnationẽ in nouo teſtamẽto. j. q. j. petr⁹. c. qui ſtudet. Act. viij. Et ꝙuis res eccleſie ſint aliquo mõ pape: nõ tñ ſunt ei⁹ modis oĩbus habende: ſicut illud qõ ad manũ hꝫ. Nõ autẽ eſt dubiũ ꝙ ſimonia cõmitteret̃: ſi quis aliquod ſpũale debitori ſuo daret: vt qõ ſuũ eſt recuperaret: et ita etiã in ꝓpoſito papa a ſimonia non excuſaret̃: ſi (qõ abſit) ſpũalia ꝑ rebus tẽporalibus daret. ſm Tho. et hoc videt̃ tenere Archid. vt no. xij. diſt. c. j. ¶ Sed videt̃ cõtra no. j. q. vj. c. vlti. vbi dr̃ ꝙ lex iulia de ambitu nõ habet locũ in Romana ciuitate. per. l. ff. ad. l. iul. de ambi. l. j. Idẽ no. lxxxij. di. ꝑſbyter. in gloſ. et ita. Itẽ papa legib⁹ loquentib⁹ de ſimonia et canonib⁹ ſolut⁹ eſt. ff. de legi. princeps. ex de elec. innotuit. ex de cõceſ. pbẽ. ꝓpoſuit. ⁊ no. ex de cõſti. c. j. ¶ Credo ꝙ ſi papa in ijs que ſunt ꝓhibita/q꞉ ſimoniaca: vt vẽdere ſacramẽta: quoꝝ vẽditio in veteri teſtamẽto etiã ꝓhibet̃. j. q. j. q̃ ſtudet. ⁊. c. ſicut eunuchus. pactũ vel conditionẽ vel cõuẽtionẽ apponeret: cõmitteret ſimoniã. Sec⁹ in ijs que ſunt ſimoniaca/q꞉ ab eccleſia ꝓhibita: vt vẽdere bñficia/ſepulturas/⁊ ſimilia: que habent̃ ex de ſimo. nõ ſatis. c. cũ in eccleſie. q꞉ tũc etſi peccet malũ exẽplũ dando. xj. q. iij. ꝓcipue. xl. diſt. ſi papa. ⁊ mali ſpeciẽ cõtineat: a qua eũ cõuenit ⁊ oportet abſtinere. iuxta aplm. j. ad Theſſa. vlti. ⁊ ex de vi. ⁊ hone. cle. cũ ab oĩ. ex de ſimo. audiuim⁹. j. q. j. emẽdari. Si tñ ex certa ſciẽtia hoc faciat: nolẽs ſubijci iuri poſitiuo quo ſolutus eſt/nõ cõmitteret ſimoniã. licet vt dixi illa pactio et cõuẽtio etiã in ijs de ſe graue pctm̃ ſit. Sic ſentio. Ar. eoꝝ que no. ꝙ quedã ſunt ꝓhibita/q꞉ ſimoniaca: quedã ſimoniaca/q꞉ ꝓhibita. ex de offi. delega. ex pte. j. in gloſ. j. fine. ⁊ de pac. cũ pridẽ. in gloſ. q꞉ ius. ⁊ de iureiur. et ſi chriſt⁹ qdã. ⁊. j. q. iij. ſaluator. in gloſ. ſicut. ¶ I Non minus inter alia attẽdat ſummus põtifex cõſeruare ſuos inferiores prelatos in honore et iuriſdictione eoꝝ: et non

An papa ſimoniã poſſit cõmittere.

omnia trahere ad ſe. Unde Greg. Nã ſi ſua vnicuiqꝫ epiſcopo iuriſdictio nõ ſeruetur: quid aliud agitur: niſi vt per nos ꝑ quos eccleſiaſticus cuſtodiri oꝛdo ille debuit: cõfundatur? xj.q.j. peruenit. ¶ L. Nõ ſubtrahat ergo ꝑ ſuas exẽptiones que nutriunt ſupbias ⁊ incoꝛrectiones: abbates epis: epos archiepis ſiue pꝛimatibꝰ quibꝰ ſubſunt. ix. q.iij. in pꝛimis. ix. c. vſqꝫ ad. §. ſola. Unde ⁊ dictus Greg. Nec honoꝛẽ meũ eſſe deputo: in quo fratres meos honoꝛẽ ſuũ perdere cognoſco. Meꝰ nãqꝫ honoꝛ eſt fratrũ meorũ ſolidus vigoꝛ. Tunc ego honoꝛatus ſum quũ ſingulis quibuſqꝫ honoꝛ debitus nõ negatur. xcix. di. ecce. Nõ ergo ſatiſfaciat appetitui ſuo in iſtis exẽptionibꝰ faciendis nec in alijs. Non faciat voluntatẽ ſuã: ſed illius cuius eſt vicarius. qui ait Jo. vj. Nõ veni facere voluntatẽ meã ⁊c. de cõſe. diſt. v. c. vlti. Nã nõ minus ꝙ̃ elati animi eſt veluti rationis expertẽ nõ pꝛo ratione: ſed ꝓ libito agere: nec iudicio agi/ ſed appetitu. xj.q.iij. illa. Quid eñ tam indignũ ſibi ⁊ cõtrariũ rationi: ꝙ̃ vt totũ tenẽs/ non ſit cõtẽtus toto: niſi minutias quaſdã atqꝫ exiguas poꝛtiones ipſius ſibi credite vniuerſitatis tãꝙ̃ nõ ſint ſue/ ſatagat: neſcio quõ adhuc facere ſuas? nõ recoꝛdãs parabole Nathan de hoĩe qui cẽtum oues habẽs/ vnã que erat pauperis cõcupiuit. ij. Regũ. xij. de pe. di. j. §. ex his itaqꝫ. ver. dauid. Achab quoqꝫ q̃ rerũ ſummã tenebat: vnã vineam Naboth affectauit. iij. Reg. xxj. de pe. di. j. §. ex his. ver. achab quoqꝫ. ⁊ di. iij. §. ecce. ver. vidiſti. ⁊ ꝟ. ſi achab. xxiij. q. viij. cõuenioꝛ. ver. nabute. vbi de hoc. Auertat deꝰ a papa qđ ibi ſequitꝛ qđ ille audiuit. Occidiſti ⁊ poſſediſti. Si eñ extollitꝛ qui eximitur ⁊ alteri ſubtrahitur: et cui ſubtrahitur vꝛitur: qui ſubtrahit/ quõ innocẽs: ſi is qui murmurat ſꝫm aĩam moꝛtuus eſt? xc. di. neqꝫ. Qui inſtigat quõ viuit? Quõ nõ reus moꝛtis amboꝝ ⁊ ſue pariter qui gladiũ dedit? ar. lxxxiij. diſt. §. j. ex̃ de iudeis. ita quoꝛũdam. j. rñ. vbi de hoc. ¶ Nõ ergo perturbet papa terminos quos poſuerunt patres ⁊ pꝛeceſſoꝛes ſui. de ſepul. c. j. vj. q. iij. ſcitote. xiij. q. j. c. j. Non mutet oꝛdinationes et canones antiquoꝝ. xxv. q. j. quaſi per totũ. Si iuſtitia eſt vnicuiqꝫ ſeruare ius ſuũ. ff. de iuſti. ⁊ iur. l. j. di. j. humanũ. ex̃ in phe. decre. Greg. rex pacificus. inſti. de iuſti. ⁊ iur. in pꝛin. auferre cuiqꝫ ſua iuſto quõ poterit conuenire? ex̃ de ver. ſigni. foꝛus. Errat papa ſi vt ſummam ita ⁊ ſolã inſtitutã a deo ſuã apoſtolicã authoꝛitatez exiſtimat. Si hoc ſentit: diſſentit ab eo qui ait Roma. xiij. Nõ eſt poteſtas niſi a deo. Et ptãs data eſt pape in edificationẽ: nõ in deſtructionẽ. ij. ad Coꝛ. x. ⁊ vlti. ⁊. xxiij. q. j. quid culpatꝛ. xxij. q. ij. monet. Deinde ſequitꝛ in aplo. Qui poteſtati reſiſtit: dei oꝛdinationi reſiſtit: etſi pꝛincipaliter ꝓ papa facit: nõ tñ ſingulariter. deniqꝫ ibi ait Apl's ad Roma. xiij. Ois aĩa poteſtatibus ſublimioꝛibus ſubdita ſit. ex̃ de cẽſi. ois. vbi de hoc. Non ait ſublimioꝛi/ tãꝙ̃ in vno: ſed ſublimioꝛibus/ tãꝙ̃ in multis. Non ergo ſua poteſtas ſola a dño eſt: ſunt ⁊ mediocres: ſunt et inferioꝛes. quãꝙ̃ aliter ptãs papalis ſit a deo: q: immediate. alie papa mediãte. vt dixi latius in. j. parte iſtiꝰ operis quaſi poſt pꝛin. in ar. xiij. ⁊. xviij. Nã alios chꝛiſtus dedit in eccleſia doctoꝛes: alios aplos: alios ꝓphetas: alios euangeliſtas ⁊c. j. ad Coꝛinth. xij. ad Ephe. iiij. ex̃ de here. cũ ex iniũcto. §. ſunt eñ. Nam ⁊ ſicut ſunt oꝛdines angeloꝝ ⁊ alijs alij ſuperioꝛes ſub vno capite deo: ita in hac eccleſia militãti ſub vno ſummo põtifice pꝛimates vel patriarche/ archiepi/ epi/ abbates/ ⁊ alij pſbyteri/ ⁊ reliqui in hũc modũ. Ad hoc. xxj. di. cleros. lxxix. diſt. ad hoc. xciij. diſt. a ſubdiacono. ¶ N. Si dicat eps: nolo eſſe ſub archiepo: aut abbas/ nolo obedire epo: nũquid hoc de celo eſt? immo de ſupbia: que inde ꝓiecta eſt in lucifero obedire nolẽte ⁊ ſuperioꝛẽ recognoſcere. de pe. diſt. ij. pꝛincipiũ. Eſa. xiiij. Quis vnꝙ̃ angeloꝝ dixit nolo ſub archangelis eſſe? Si aũt dicit papa. Pꝛohibes me diſpenſare. Dicam cũ Bernar. non. ſed diſſipare. Non ſum tam rudis vt ignoꝛem poſitũ dñm papam diſpenſatoꝛẽ. xliij. diſt. epheſijs. ſed in edificationem/ non in deſtructionẽ. ij. Coꝛinth. x. ⁊. xiij. Deniqꝫ queritur inter diſpenſatoꝛes vt fidelis quis inueniatur. j. ad Coꝛ. iiij. quaſi dicat rarus inuenitur. Unde ſcriptũ eſt Pꝛouerb. xx. Uirũ fidelẽ quis inueniet? Ubi neceſſitas vꝛget: excuſabilis diſpenſatio eſt. vbi vtilitas pꝛouocat: diſpẽſatio laudabilis eſt. l. diſt. vt cõſtitueretur. j. q. vij. §. niſi rigoꝛ. cum. c. ſeq. vſqꝫ ad. §. ceterũ. ex̃ de tẽpo. oꝛdi. c. ij. ex̃ de elec. innotuit. §. multa. Utilitas dico cõmunis: non pꝛopꝛia. vij. q. j. ſcias. vbi de hoc. ex̃ de poſtu. pꝛela. bone. j. vbi de hoc. Nam quũ nihil hoꝛum eſt: nõ plene fidelis diſpẽſatio eſt: ſꝫ crudelis diſſipatio. ſꝫm Bernar. Adde hic quod ſcripſi. s. eo. in ar. xj. §. vnde notandũ. in ter. in noua oꝛatiõe Hieremie. ¶ L. Circa hoc nõ deſit cõſideratio Romano pontifici circa habitũ honeſtum clericoꝝ tonſuram et raſurã et coꝛonam et modũ viuendi etiã exterius: quia in exemplũ dati ſunt: vt ex eis exeat bonus odoꝛ. ex̃ de ſacra vnc. c. vnico. Nam et eoꝝ veſtes ⁊ habitus myſtici quẽadmodum ſunt ⁊ ſacramẽtales. xliij. diſ. ſit rectoꝛ. viij. q. j. licet. Nec dicant clerici. Non eſt cura deo de veſtibus: ſed de moꝛibus. nam defoꝛmitas veſtium/ defoꝛmitatis mẽtium et moꝝ indiciũ eſt: et habitus diſcoloꝛ et laſciuus ⁊ incõpoſitus ſacrum ſtatũ et oꝛdinem decolorat. ad hec. xxj. q. iiij. per totũ. j. q. vij. et ſi illa. ibi. Illa tamẽ magnopere pꝛecauẽda ſunt que recipi ſine manifeſta decoloꝛatione nõ pñt ⁊c. xlj. diſt. §. j. et. c. per ſimoniã ⁊c. Clericus pꝛofeſſionẽ ſuã etiam habitu ⁊ inceſſu pꝛobet. ⁊ ideo nec veſtibus nec calciamentis decoꝛẽ querat. et. §. ſeq. xxx. diſt. ſi quis viroꝝ. xxiij. diſt. ſanctimonialis. ex̃ de vi. et ho. cle. vt clericoꝝ. ⁊. c. clerici. ⁊. c. cũ decoꝛẽ. Cõtra tranſgrediẽtes in huiuſmodi pꝛouidit Clemẽs. ex̃ in cle. de vita et ho. cle. qm̃. que male ſeruãtur: et maxime in curia. vbi magna pars domicelloꝝ cardinalium ⁊ alioꝝ pꝛelatoꝝ clericoꝝ ⁊ beneficiatoꝝ ſine tõſura: et cũ virgatis ⁊ partitis veſtibꝰ/ ſicut alij domicelli laici incedit. Et quũ de hoc in curia vbi erã penitẽtiarius dñi pape ſecreto quẽdam epm monuiſſem: ⁊ induxiſſem ꝙ illi de familia ſua qui erãt clerici ⁊ beneficiati non ſic irent: ſuperbus coꝛrectionẽ meã euangelicam. Mat. xviij. ij. q. j. ſi peccauerit. pati nõ potuit. ſed indignationẽ eius incurri. Sciẽs aũt dñs papa Joannes ꝑ alios/ dixit ꝙ bene coꝛrigeret hoc. quod ſciẽs ille eps ⁊ timens induit illos domicellos veſtibꝰ clericalibus: magis timens papam ꝙ̃ deum. ¶ M. Ad euidentiã aũt hoꝛũ ſciẽdum eſt ꝙ de tonſura clericoꝝ iura varijs verbis vtuntur. Quedã enim dicũt tonſuram raſurã in parte ſuperiori ad modũ ſphere. xxiij. diſt. §. clerici. et. c. ſeq. Dicitur autẽ ſphera rotũditas/ vel coꝛpus ſeu ſpatiũ rotũdum. Unde Hugui. in deriuationibus in lr̃a. ſ. in. c. ſpatiũ. ait Sphera eſt rotũditas. Unde ſphera eſt manente diametro continua circa ipſam ſemicirculi circũductio. et dicitꝛ ſphera q̃ſi ſpatium rotũdũ. Quedam dicunt coꝛonã tonſuram. xij. q. j. duo ſunt. Dicitur autẽ coꝛona ſꝫm Hugui. in deriuationibus in lr̃a. C. choꝛus. q: rotũda ad modum choꝛi ſoleat fieri. Et eſt inſigne victoꝛie: vel regij honoꝛis ſignum. que igitur in capite regũ ponitur: ad ſignãdũ circũfuſos in oꝛbem populos: quibus accinctũ quaſi caput ſuum coꝛonatur. Quedã tonſuram et coꝛonã. ex̃ de vita et hone. cleri. clerici. ij. et ex̃ de cle. cõiu. c. ſi. et ex̃ de cele. miſ. graui. in cle.

Tõſura clericalis.

Quedam ſimpliciter tonſurã. ex̃ de cleri. cõiug. ex parte. et. c. ioannes. ⁊. c. clerici qui. lib. vj. et ex̃ de pꝛiuile. ex parte. et ex̃ de biga. altercationis. lib. vj. ex̃ de ſen. excõ. c. iudex. libꝛo. vj. ex̃ de tranſac. ex literis. ex̃ de eta. ⁊ quali. cum cõtingat. Quid ergo hec verba intendant videamus. ¶ Circa hoc ſciendũ ꝙ clericis deputatis ad diuina miniſteria cõpetit raſura et tonſura in modũ coꝛone: ratione figure: q: coꝛona eſt ſignum regis et perfectionis; quum ſit circularis figura carens angulo: in ſignũ carentie ſoꝛdium. quia ſꝫm Bernar. vbi angulus: ibi ſoꝛdes. Se igitur ⁊ alios virtutibus regere et ſoꝛdibus mũdare debẽt: et ſic in deo regnabunt. vt in pꝛealleg. c. duo. Per raſuram autẽ ex parte ſuperioꝛi capilli ſubtrahuntur: ne mens ipſoꝝ per occupationes tẽpoꝛales retardetur a cõtemplatione diuinoꝛum myſterioꝛũ. Summitas eñ capitis eſt eminentia mentis.

Coꝛona quãobꝛẽ clericum deceat.

facit ex̃ de ſacra vnc.c.vnico.ver.in vertice. Per ipſi⁹ ergo denudationem mẽtis releuatio(al's reuelatio)deſignat̃. Et q: cõuerſi religioſi miniſterijs diuinis nõ occupant̃:ſuperius nõ radũtur:licet inferius tondeant̃. ad hec.xx.q.ij.c.j.in prin.⁊.q.iij.c.ij.⁊.c.vlti.ibi.Comã depoſuerũt.lxix.di.qm̃.ex̃ de eta.⁊ quali.cũ cõtingat. q: temporalia deponũt. Et ꝓprie vocãtur cõuerſi/profeſſi.xxvij.q.j.vt lex. Tõſura vero ex parte inferiori capillos tõdet vſq; ad releuationẽ(al's reuelationẽ)ſenſuũ.ſ.viſus et auditus: ne.ſ.oculos vel aures impediat.⁊ eſt ſignũ ꝙ precidẽda ſunt vitia cordis ⁊ corporis:ne intuitũ diuinoꝝ impediãt. Et ex his debet̃ corona celeſtis. Unde dicit canõ ꝙ incedere debẽt clerici detonſo capite ⁊ patẽtibus auribus.xxiij.diſt.c.penul.

Ex predictis videt̃ ꝙ ꝓprie raſura reſpicit partẽ ſuperiorẽ:quã itali dicũt clericam coronã/circulũ capilloꝝ: tonſura abſciſſionem ipſoꝝ.facit de ſen.excõ.contingit.ij.ibi.circũciſis crinibus. et vtrũq; h; portare cleric⁹.vt iurib⁹ ꝑall'. Nã ſi clericus vnũ tm̃ deferat/vel clericam/vel tonſurã et nõ coronã.ſ.inferius circulũ capilloꝝ cũ veſtibus virgatis vel veſte partita publice:penã illius decre.qm̃.incurrit.s̃.alleg.et hoc de mẽte ſm Jo.an.vt ibi no. Debet aũt differẽtia eſſe inter tonſurã et coronã regularẽ ⁊ clericalẽ:quia maior d; eſſe regularis:q: plus mũdo renuntiat:⁊ magis d; eſſe attẽtus ↄtẽplationi diuinoꝝ religioſus ꝙ̃ clericus. Unde magnitudo corone ſignũ eſt conuerſionis.vt legit̃ et no.xxiij.di.c.quãq; oẽs.§.et ideo. Dicit conciliũ Agathẽſe de clericis ꝙ tonſurã ⁊ coronã habeant congruentẽ. di.preal.c.clerici.quaſi differant a religioſis.vt no.Oſtiẽ.eo.c.fc;.de vi.⁊ ho.cle.in ſum.§.et in quibus. ¶ N Sed q̃d ſi religioſus portat habitũ ſuũ:quẽ tñ cooperit habitu clericoꝝ vel ſeculariũ? Apoſtata eſt:et ſic fuit determinatum Bononie.et eſt queſtio Mercur̃.ſub tit̃.de apoſtatis. Et ad hoc facit op.preal.c.clemẽ.qm̃.ibi. Ac religioſi quilibet quos oportet per decentiã habitus extrinſeci moꝝ intrinſecam honeſtatẽ oſtẽdere.⁊ ex̃ de iudeis.in nõnullis.facit ex̃ de vita ⁊ ho.cle.deus. Et ſic etiã tenet Jo.an.in preal.c.qm̃.in gloſ.hec litera. ¶ Et hic notãdũ ꝙ habitus monachalis eſt Cuculla.xix.q.iij.mãdamus.xx.q.iij.ꝑſens.⁊ ea. cauſa in themate ipſius.⁊ ex̃ de eta.⁊ quali.intelleximus.vel ffloc⁹.ex̃ de ſta.regu.ne in agro.in clemẽ. Et ibi vtrũq; ponitur ꝓ habitu cuculla vel flocus: et forma vtriuſq; ibi ponitur: ⁊ nõ debet eſſe diuerſi coloris ſeu diuerſe partis: neq; notabilis/ſed religioſa:nõ ſuſpecta. vt habet̃.xx. q.j.c.vlti. De colore aũt monachi nõ cauſent̃ vt in eoꝝ regula cõtinetur. Conformet aũt ſe quilibet in habitu ⁊ colore illis inter quos viuit.vt Ciſterciẽſes albo colore/Cluniacẽſes nigro vtãtur.xxxiij.q.v. quod deo. facit q̃d legit̃ et no.ex̃ de vi.⁊ ho.cle.deus qui.ex̃ de ſta.mo.recolẽtes. Eſt aũt habitus ita annexus religioſis: ꝙ in quocũq; loco cõſiſtẽtes/ſiue in lecto quieſcẽtes conſtãter eo vti debẽt.vt habetur.xx.q.j.vidua.ex̃ de vi.⁊ ho.cle.clerici.in fi.xxiij.diſt. ſanctimonialis.vbi dicit ꝙ eo habitu ſemꝑ vti debẽt. Nã ſi in ſcholis vel alibi ſine cauſa dimiſerint religioſi habitũ ſuũ: excõicati ſunt ipſo iure.ex̃ ne cle.vel mo.vt periculoſa. lib.vj. Et licet poſtea ad male dimiſſum habitum reuertãtur: etiã ſi poſtea ſunt vel efficiãtur bone fame: nõ tñ poterũt eligi in prelatos quaſi infames et irregulares:quia om̃es infames irregulares ſunt:niſi cũ eis diſpenſet̃.ſcripſi.s̃.in j.parte.in ar.xlviij.in fi. Et in hoc credere poſſe epm diſpẽſare.ſcripſi.s̃.in.j.parte.l.art̃.ver.xxvj.ar.j.q.vij.ſi q̃s oẽm.xvj.q.j.legi.iuxta prin.xxxij.q.v.ille aũt.⁊ hui⁹ ſententie fuit Lau.in preall'.c.legi.ad idẽ ex̃ de vo.⁊ vo.redẽ.ꝑ tuas.vbi patet ꝙ ille vouẽs de quo ibi loquitur:fuit ineligibilis antequã regularẽ habitũ ſuſcepiſſet: quum hoc vouiſſet:ergo multo fortius ille qui habitũ ſuſcepit regularem:⁊ poſtea apoſtatando illũ dimittit:eſt ineligibilis.quũ magis apoſtaret nõ deferendo habitũ:ꝙ̃ ille qui nũq̃ ſuſcepit.⁊ iſti⁹ ſnĩe fuerũt ibi Jaco.de albe.⁊ Per.de ſamp.qui dixerunt ꝙ nõ ſolũ talis erat ineligibilis:immo inſtitutus deijceretur: q: al's nõ poſſet ſaluare ſuã cõſcientiã:niſi reſignaret.

Habit⁹ monachalis.

vt ibi dicit̃.ſic no. Archidia.in preal.c.vt periculoſa.lib.vj. ¶ Itẽ ſicut.s̃. tetigi tõſura monachalis maior eſt ꝙ̃ clericalis. Sed nũquid alia eſt quantũ ad aliquid? Dico ꝙ ſic: q: tonſurã clericalẽ nõ põt ferre bigamus in mũdo remanẽdo:ſed monachalẽ ſic.vt no. Archidia.ex̃ de biga.altercationis.lib.vj.in gloſ.vlti. Nã ⁊ bigamus põt eſſe monachus.vt no.xxxij.di.ſeriatim. Nec generali vocabulo clericoꝝ:vbi de clericis fit mẽtio:cõprehẽdũtur monachi.iij.q.v.c.iij.ver.ſi quis.xviij.q.ij.quidã.ver.eos vero.⁊ in fi.xvj.q.j.legi.q̃d põt induci ꝓ et cõtra.⁊.§.ſuperiori.⁊.l.generaliter.xciij.di.a ſubdiacono. ¶ O Hodie aũt parũ curare videntur dñi clerici ꝙ appareãt clerici: q: quũ in eis deficiat ſignatũ.i.illud quod ſignificat in eis clericatus ordo.xxj.di.cleros.in prin.⁊.xij.q.j.clericus.deficit et ſignũ exterius.ar. bonũ ex̃ de ſen.excõ.cõtingit.ij.ibi. Clericalis fori priuilegiũ labijs allegãtes:qui factis paulo ante negauerãt clericatũ: imo erubeſcũt clerici apparere:⁊ inter alios legere ⁊ cantare:q: cõditio eoꝝ eis diſplicet.vt legit̃ ⁊ no.xxiij.q.v.ſi apud. Nõ erubeſcunt tamẽ fructus beneficioꝝ recipere:immo potius rapere: q: nõ fiunt clerici vt deo ſeruiãt:ſed vt fructus recipiant:qui ſeruiẽtibus dari debent.ar.bo.ex̃ de elec.cõmiſſa.§.ceterũ.li.vj.lxxxj.diſt.ſi quis ſacerdotũ.cũ.c.ſeq. Unde no. Jo.mo.in preall'.c.cõmiſſa. in vlti.gloſ. Nota penã cõtra cõferẽtes beneficia illis qui nõ putãtur proficere in eis.vnde Bern. de cõſideratione ad Euge.iij.li.in fi. Quid ſibi vult q̃d clerici aliud eẽ et aliud videri volũt? Id quidẽ minus caſtũ minuſq; ſincerũ. Nẽpe habitu milites: queſtu clericos: actu neutrum exhibẽt. Nam neq; pugnãt vt milites: neq; vt clerici euangelizãt. Cuius ordinis ſunt? Quũ vtriuſq; eſſe cupiũt: vtrũq; deſerunt: vtrũq; cõfundũt. Unuſquiſq;/inquit Paulus/in ordine ſuo reſurget.j.ad Coꝝ.xv. Iſti in quo? An qui ſine ordine peccauerũt:ſine ordine peribunt? aut ſi ſumme ſapiẽs deus veraciter creditur a ſummo vſq; deorſum nihil inordinatũ relinquere: vereor nõ alibi ordinandos:ꝙ̃ vbi nullus ordo: ſed ſempiternus horror inhabitat. O miſerãdam ſpõſam eccleſiã talibus creditã paranymphis: qui aſſignata cultui eius proprio retinere queſtui non verentur. Non amici profecto ſponſi.Jo.iij.ſed emuli ſunt. huc uſq; Bernardus.

Clericalis tõſura differt a monachali.

¶ Articulus.xv. A

Septima conſidera

tio pncipalis papalis eſt circa Cardinales et ſuã aliã familiã ſpecialẽ regendã ⁊ ꝓuidẽdam que circa ipm ⁊ prope ipm eſt: circa capellanos/cubicularios/penitẽtiarios/et miniſtros alios diuerſis officijs deputatos:circa obſequiũ eius ⁊ eccleſie. Intereſt em̃ glorie ⁊ ſanctitatis papalis/vt quos pre oculis habet:ita ſint informati/ita ordinati/quatenus totius honeſtatis ⁊ ordinis ipſi ſint ſpeculũ:ipſi forma. Inueniãtur pre ceteris opꝫ expediti ad officia: idonei ad ſacramenta:ad plebes erudiẽdas ſoliciti:circũſpecti ad ſemetipſos cuſtodiẽdos in caſtitate ⁊ honeſtate. Habeat ergo ſpecialẽ curã papa de ſua familia ſpeciali. Qui em̃ ſm Paulũ.j.ad Timo.v.ſuoꝝ et maxime domeſticoꝝ curã nõ habet:fidẽ negauit:⁊ eſt infideli deterior. Quia ſm Gratianũ.qui in re minima de qua ſibi familiarior d; cura ineſſe/fidelis nõ eſt:quõ in eccleſia dei vbi tot ſunt et alieni ſolicitã diligentiã adhibebit.xlvij.di. vbi ponunt̃ ꝑdicta verba Apſi.§.neceſſe.i fi. ¶ B Laboret papa generaliter: laboret ſpecialiter. Paulus dicit.plus oĩbus laboraui.j. ad Coꝝ.xv. Nõ ait.plus oĩbus ꝓfui:plus oĩbus fructificaui. Reddet aũt deus mercedẽ laboꝝ ſanctoꝝ ſuoꝝ. Sap.x.ex̃ de renũ.niſi cũ pridẽ.§.porro.i fi. fFuerũt antiqui Romani põtifices q̃ ſe totos ouib⁹ paſcendis exponerẽt:paſtoris opere ⁊ noĩe gloriãtes:nil ſibi reputantes indignũ:niſi q̃d ſaluti ouiũ obuiare putarẽt:nõ querẽtes que ſua ſunt. lxiij.di.noſſe. Sed impẽdentes ſeipſos ꝓ ſubditis.vnde et ait apl's.ij.ad Coꝝ.xij. Superimpẽdar ꝓ aĩabus vr̃is. Unus

erat de ſubditis queſtus/vna pompa/vnaq̃ voluptas ſi
quo modo eos poſſent parare dño plebẽ perfectã. Luc. j.
Id oĩmodis ſatagebãt:etiã multa cõtritione cordis ⁊ cor-
poris. Ubi nũc queſo ꝯſuetudo hec? Subijt diſſimilis val
de. Lõge in aliud mutata ſunt ſtudia. Cura tñ ⁊ anxietas/
et emulatio/et ſolicitudo fateor perſeuerãt. Trãſlata hec:
non immutata(al's imminuta.)Diuerſa aũt locatio diſſi-
militudinẽ facit. Magna abuſio. Pauci ad os legiſlato-
ris:ad manus oẽs reſpiciunt. Pauperũ vita in plateis di
uitũ ſeminat. Sũmus paſtor deauratus ꝓcedit tã multa
circũdatus varietate:cõtẽpta omnimoda paupertate. ait
Bern. de cõſideratiõe ad Euge. li. iiij. in pn. Demonũ ma
gis ꝙ ouiũ paſcua hec. Non ſic factitabat Petrus. non ſic
Paulus ludebat. Uidemus omnẽ eccleſiaſticũ zelũ ferue
re ſola ꝓ dignitate tuẽda. Honori totũ dat̃:nihil aut parũ
deuotioni ⁊ edificatiõi. Si cauſa requirẽte paulo ſubmiſ-
ſius/ſocialius/⁊ humiliꝰ ſe habere papa tentauerit:abſit/
inquiunt adulatores/nõ decet:tẽpori nõ cõgruit:maieſta
ti nõ cõuenit: quã geras perſonã attẽdito. De placito dei
vltima mẽtio eſt:ꝓ iactura ſalutis nulla cunctatio:niſi qđ
ſublime eſt/hoc ſalutare dicamus:et qđ gloriã redolet/id
iuſtũ. Ita oẽ humile probro ducit̃ inter palatinos ⁊ papa
les:vt facilius qui eſſe ꝙ qui apparere humilis velit inue
nias. Timor dñi fatuitas vel ſimplicitas reputat̃. Uirum
circũſpectũ ⁊ amicũ ꝓprie cõſciẽtie calũniatur hypocritã.
Porro amatorẽ quietis ⁊ ſibi interdũ vacantẽ/inutilẽ di-
cũt. Increduli ⁊ ſubuerſores. Ezech. ij. ad latꝰ pape ſunt.
Scorpiones. Ezech. ij. cũ eo habitant. Lupi nõ oues ſunt.
Talium tñ ipſe paſtor. Agat ſicut põt vt cõuertat eos: ne
ipſi ſubuertãt eũ. Aut paſtorẽ ſe exhibeat: aut negabit ſe
illiꝰ cuius ſedẽ tenet eſſe heredẽ. Petrus hic eſt qui neſcit̃
proceſſiſſe aliqñ vel gẽmis ornatus vel ſericis: non tectus
auro:non vectus equo albo:nec ſtipatus milite:nec circũ-
ſtrepentibus ſeptus miniſtris. Abſq̃ his tñ credidit ſatis
⁊ melius poſſe impleri ſalutare mandatũ:ſi amas me pa-
ſce oues meas. Jo. vlti. ex̃ de maio. ⁊ obe. ſolite. §. peñ. Pe
trus argento ⁊ auro carebat. Act. iij. Tunica ſola ⁊ pallio
pro veſtitu: ꝓ victu pomo et oliuis raro oleribus cõtẽtus
erat:et nihil aliud querebat. vt ait Clemẽs diſcipulus eiꝰ.
In his ergo ornamentis pompis ⁊ militibus nõ ſucceſſit
papa Petro:ſed Cõſtãtino. xcvj. di. cõſtãtinus. Tolerãda
hec ꝓ tẽpore:nõ affectãda ꝓ libito. ar. xxxiij. q. v. ſcðm. Di-
uitie ſi affluant(vtinã ſic nõ affluerẽt)nolite cor appone
re. ps̃. lxj. Etſi deauratus et purpuratus incedat:nõ eſt tñ
ꝙ horreat operã curãve paſtoralẽ paſtoris heres: non eſt
ꝙ erubeſcat. Roma. j. euangeliũ ⁊ crucẽ eius. ¶ C Ve
niamꝰ iã ad collaterales ⁊ coadiutores dñi pape:precipue
dños Cardinales. Ij ſeduli ſibi:ij intimi ſunt. Quãobrẽ ſi
boni ſunt:ſibi potiſſimũ ſunt. ſ. pape. ſi mali: eque plꝰ ſibi.
Nec ſe dicat papa ſanũ/dolẽte latere. ex̃ de offi. lega. volẽ-
tes. hoc eſt ne ſe dixerit bonũ/malis innitentẽ. Corruptis
ſociatus/incorruptus nõ eſt. xxiij. q. iiij. quiſquis. Aut ſi bo
nus ſit papa:quid emolumẽti afferret eccleſie dei ſua ſola
iuſtitia:vbi ſnia ꝑualet aliter affectorũ? Sed nec tuta ſibi
ſua bonitas malis obſeſſa;nõ magis ꝙ ſanitas vicino ſer
pẽte qui malã retributionẽ cõſueuit ſuo hoſpiti exhibere.
ex̃ de iude. ſi iudeos. Sibi ergo papa imputet quicq̃d pa-
tit̃ ab ijs qui ſine eo pñt facere nihil. Jo. j. ¶ Pape eſt vn-
decunq̃ euocare ſibi exemplo Moyſi ſenes nõ iuuenes.
Exo. xxiiij. in prin. Sʒ ſenes non tã etate ꝙ moribꝰ. lxxxiiij.
di. porro. An nõ eligẽdi de toto orbe/totũ orbẽ. ex̃ qui filij
ſint legi. ꝑ venerabilẽ. §. rõnibꝰ. ver. ſunt aũt. al's eſt. §. iudi
caturi? Sane huic negotio ſeſe ingerat rogans. j. q. j. ordi-
nationes. ⁊. c. ſi q̃s neq̃. ex̃ de eta. ⁊ quali. tuã. cõſilio nõ pre
te agendũ eſt. Nec intereſt an q̃s ꝑ ſe an ꝑ aliũ rogat. Pri
mũ impudẽtius. Scðm callidiꝰ. ſʒ talis ſuſpectus expellẽ-
dus eſt. j. q. vj. ſicut is. vbi de hoc. viij. q̃ſtiõe. j. in ſcripturis.
¶ D Clericũ/multo potiꝰ religioſum/curiã frequẽtãtẽ
qui nõ ſit de curia ad idẽ pertinere ambientiũ genus cogi
ta. ar. ex̃ de offi. ordi. quãto. Adulãtẽ et ad placitũ cuiuſq̃
loquentẽ vnũ de rogantibus puta:etiã ſi nihil rogauerit.
xlvj. diſ. clericus qui adulationibus. ⁊. c. ſunt nõnulli. j. q. j.
ſunt nõnulli. Scorpioni nõ eſt in facie qđ quis formidet:
ſed pũgit a cauda. Uiri callidi et doloſi propriũ eſſe ſolet:
tũc pretẽdere humilitatẽ:quũ aliq̃d obtinere voluerit. de
quo đ: Eccli. xix. Eſt qui ſe humiliat nequiter: et interiora
eius plena ſunt dolo. Uerboſum adoleſcentẽ ⁊ ſtudẽtem
eloquentie/quũ ſapiẽtie ſit inanis/nõ aliud ꝙ iuſtitie ho-
ſtẽ reputes. Pro hmõi falſis fratribꝰ đr. j. ad Timo. v. Ne-
mini cito manuʒ imponas: neq̃ cõicaueris pctis alienis.
Qđ exponit̃ a papa Leone. lxxviij. di. q̃d eſt. Quid eſt ma
nus cito imponere: niſi ante etatis maturitatẽ/ante tẽpꝰ
examinis/ante meritũ obediẽtie/ante experiẽtiã diſcipli-
ne/ſacerdotalẽ honorẽ tribuere nõ ꝓbatis? Et q̃d eſt pec-
catis cõicare alienis:niſi effici talẽ ordinãtẽ qualis ille eſt
qui non meruit ordinari? ad idẽ. xxiiij. diſt. §. j. ex̃ de elec. cũ
nobis olim. Huic Leoni ſctũs Petrus apparuit: et dixit.
Oia peccata tibi dñs dimiſit: ſolũmodo de manuũ ipoſi-
tione debes inq̃rere;ſiue bene/ſiue aliter alicui manũ im-
poſueris. vt đr in legenda iſtius Leonis. Cure ſit pape ta
les introducere quos poſtmodũ itroduxiſſe nõ peniteat.
Turpe eſt pape ſepius tractare qđ fecerit:⁊ iudiciũ ſuum
periclitari nõ decet. Et diligẽter preuideat oẽ qđ faciẽduʒ
erit. Tractet apud ſe:⁊ cũ ijs qui in veritate diligũt. Tra-
ctet ante factũ:quia poſt factũ ſera tractatio eſt. Diuinus
fructꝰ eſt iuſtitiã ſepius recẽſeri. xxxv. q. ix. graue. Uiros ꝓ-
batos. j. q. j. eſtote. eligat:nõ ꝓbãdos. ¶ E In monaſte
rijs quaſi oẽs recipiũt ſpe meliorandi. at curia bonos faci
lius recipere ꝙ facere ꝯſueuit. Or ſi plures in ea defeciſſe
bonos ꝙ malos ꝓfeciſſe ꝓbatũ eſt:querendi ſane quibus
nec defectus timeat̃:nec ꝓfectus optetur:vtpote iã perfe
ctis. Itaq̃ nõ volẽtes. viij. q. j. in ſcripturis. nõ currentes.
Plena eſt curia currẽtibus ⁊ diſcurrẽtibus vt dicat̃ ꝓprie.
Si videbas furẽ:currebas cũ eo. ps̃. xlix. Nõ rogãtes:non
adulãtes. j. q. j. ſunt nõnulli. Nõ ſoluẽtes. j. q. iij. ex multis.
poſt colum. ibi. Nec eligãt in domũ dei qui maiores ſaccu
los pecunie conferãt: ſed eos qui moribus et diſciplina et
ſcientia diuites ꝓ officio ſuo ipſam valeant ſuſtentare ec-
cleſiam. Non de potẽtia et diuitijs et genere. ex̃ de prebẽ.
c. peñ. gloriantes. Non ſibi carnaliter attinentes aſſumat
ad latus ſuum papa: ſed cuncta renuentes: vita et ſcien-
tia ſufficiẽtes:etiam cogat illos et compellat intrare. Lu-
ce. xiiij. xxiij. q. iiij. diſplicet. in ſi. xvj. q. j. vos autem. j. q. vj.
ſicut. viij. q. j. in ſcripturis. In talibꝰ opinor requieſcet ſpi-
ritus papalis. ſm Bernar. ad Euge. iiij. libro. Qui non
ſunt attrite frontis. Ezechielis. iij. Sed verecundi:ſed ti-
morati. lxxxvj. diſt. non ſatis. ver. item conſideranda. xcvj.
diſtin. in ſcripturis. Preter deum tamen timeãt nihil. xj.
q. iij. nolite timere. Matth. x. Nihil ſperent niſi a deo. de
peni. diſt. iij. inter hec hircum. j. ibi. quorum ſpes ſera. Ps̃.
lxj. Sperate in eo omnis congregatio. Qui aduentantiũ
manus non attendant:ſed neceſſitates. lxxxvj. diſt. nõ ſa-
tis. Qui ſtent viriliter pro afflictis. lxxxvij. diſt. defenſio
nis. Et iudicent in equitate pro manſuetis terre. xxiij. q.
v. regum. Qui ſint compoſiti ad mores. xlj. diſt. §. finali.
Probati ad ſanctimoniam. lxxxj. diſtin. quaſi per totum.
Parati ad obedientiam. xciij. diſt. per totum. lxxxj. diſt. ſi
qui. Manſueti ad patientiam. vij. q. j. ſuggeſtũ. Subie
cti ad diſciplinam. ex de appel. ad noſtrã. Rigidi ad cen-
ſuram. l. diſt. ſi quis diaconus. Catholici ad fidem. xxiij.
diſt. qui epiſcopus. Fideles ad diſpenſationem. xij. q. iij.
c. j. Concordes ad pacem. xc. diſt. per totum. Qui ſint in
iudicio recti. xj. q. iij. quatuor. In cõſilio ꝓuidi. j. q. j. eſto-
te. In iubendo diſcreti. xj. q. iij. ſummo. In diſponendo
induſtrij. xxxix. diſtin. petrus. In agendo ſtrenui. xxiij. q.
iiij. ſicut. In loquendo modeſti. xliij. diſt. ſit rector. In
aduerſitate ſecuri. vij. q. j. aduerſitas. In proſperitate
deuoti et humiles. xcv. diſt. eſto. et. c. epiſcopus in eccleſia.
In zelo ſobrij. xlv. diſt. ſunt namq̃. cum. c. ſeq. In miſe-
ricordia non remiſſi. xlv. diſtinc. diſciplina. In otio non

otioſi.de cōſe.diſt.v.nūq̄. In hoſpitio nō diſſoluti.xliiij.
diſt.comeſſationes. In conuiuio nō effuſi.xlj.di.qđ dicit.
In cura rei familiaris nō anxij.lxxxviij.diſt.eps nullā.cū
c.ſeq. Aliene nō cupidi.xlvij.diſt.bonoꝝ. Sue nō prodi
gi.xlj.di.ſepe.lxxxvj.di.nō ſatis.ibi.item dn̄s vbiq̄. Et in
oībus circūſpecti.xciij.di.diaconi.j.⁊.c.diaconi.v. Qui le
gatione pro chriſto fungi.ij.ad Coꝛ.v.quoties opus erit-
nec iuſſi renuant:nec nō iuſſi affectēt.viij.q.j.in ſcripturis.
et.c.ſciēdū.⁊.c.qui epatū. Quicquid verecūde excuſant:
obſtinatius non recuſent.xix.diſt.in memoriā. Qui miſſi
poſt aurū nō eant.Eccli.xxxj. ſed chriſtū ſequantur.xij.q.j.
clericus. Qui queſtū legationem nō exiſtimēt: nec requi
rāt datum. Phil.iiij.ſed fructū.ij.ad Coꝛ.vlti.ibi. Nō eñ
quero que veſtra ſunt:ſed vos.ex̄ de cenſi.cū apl̄s.x.q.j.ca-
uendū. Qui regibus Joannē baptiſtā exhibeāt: Mar.
vj.xxij.q.iiij.vnuſquiſq̄. Egyptijs Moyſen.Exo.ij.xxxiij.
q.iij.non inferenda. Foꝛnicātibus Phinees.Nume.xxv.
xxiij.q.viij.occidit. Heliam idololatris.iij.Regū.j.⁊.xix.
xxiij.q.iiij.ea vindicta. Heliſeum auaris.iiij.Reg.v.j.q.j.
qui ſtudet. Petrū mētiētibus.xxiij.q.viij.petrus.Act.v.
et de his.e.cau.et.q.legi. Paulū blaſphemātib⁹.vt pall̄.
c.legi.et.xlv.di.§.ſalomō. Negātibus chriſtū.Jo.ij.j.q.iij.
ſaluatoꝛ. Qui vulgus non ſpernant:ſed doceant.Mat.
xviij.xxxvj.diſ.§.ecce. Diuites nō palpent:ſed terreant.l.
diſt.ſi quis diaconus.xlvj.di.ſunt nōnulli. Pauperes nō
grauēt:ſed foueant.x.q.iij.q: cognouimus.et.c.cauēdum.
Minas principū nō paueant:ſed cōtēnāt.xxiij.q.viij. cō
uenioꝛ. Qui nō cū turba intrent.Mat.ix.ibi. Et quū eie
cta eſſet turba.que nihil habet honeſti. in aut̄. de refe. ad
ſi.coll̄.ij. Jo.vij.Sed turba hec que nō nouit legē maledi-
cti ſunt. Amos.v. Ingredientes pompatice domū iſrael.
Nec cū ira exeant. xj.q.iij.ira. Qui eccleſias nō ſpoliēt:ſʒ
emendēt.x.q.j.cauēdum. Qui marſupia nō exhauriant:
ſed coꝛda reficiant.ex̄ de offi.oꝛdi.inter cetera. Et crimina
coꝛrigant.ex̄ de accu.qualiter.ij.et de ſimo.licet heli. Fa-
me puideant ſue.xij.q.j.nolo.xj.q.iij.nō ſunt audiēdi. Nec
inuideāt aliene.xlvj.di.clericus.inuidēs.xj.q.iij. ſi quis ve
ro. Qui oꝛandi ſtudiū gerant.xxxj.diſt.ſi laicus. et vſum
habeant.xxxiij.q.iiij.c.j.et.c.chriſtiano. ac de oī re oꝛationi
plus ſidāt:q̄ ſue induſtrie vel laboꝛi.de cōſe.diſt.j.oīs chri
ſtianus. Quoꝝ ingreſſus pacific⁹.viij.q.j. olim. Mode-
ſtus exitus ſit ſine ſcādalo. ex̄ de reg.iur. q̇ ſcādalizauerit.
Quoꝝ ſermo edificatio.xliij.di.ſit rectoꝛ. Quoꝝ vita iu
ſtitia.xij.q.ij. cū deuotiſſimā. Quoꝝ p̄ſentia grā.j.q.j. c.j.
Quoꝛum memoꝛia in bn̄dictione eſt.Eccli.xlv. Qui ſe
amabiles prebeāt:nō verbo-ſʒ opere.j.Jo.iij. Se reuerē
dos exhibeāt:ſed actu-nō faſtu.xlviij.diſt.c.j. Qui humi-
les cū humilibus.c.di.cōtra moꝛē. Innocētes cū innocē-
tibus.de pe.di.iij.c.j. Duros dure redarguāt.xlv.diſt.ſed
illud. Malignātes coerceāt.lxxxij.diſ.plurimos. Red-
dāt retributionē ſupbis.xxiij.q.iiij.nimiu. Qui nō de do-
te vidue ⁊ de patrimonio crucifixi.ex̄ de elec.cū ex eo.li.vj.
et de prebē.cū ſin.ſe vel ſuos ditare feſtinēt.lxxxvj.diſt.nō
ſatis.xij.q.ij. quiſquis abbas.lxxxix.diſt. decēter. Gratis
dātes qđ gratis acceperūt.Mat.x.j.q.j.quicq̄d.ex̄ de ma-
giſtris.c.ij. Gratis faciētes iudiciū.xj.q.iij.nō licet. iniuriā
patiētibus.vindictā in nationibus.pſ̄.cxlix. increpatiōes
in populis.ij.ad Timo.iiij. Qui de ſancto ſpū papali in-
ſtar illoꝝ.lxx.Nume.xj. ſenioꝝ Moyſi accepiſſe cernātur:
per quē preſentes ſiue abſentes ꝯtēdāt placere pape.pla-
cere deo. Qui ad papā de legatione redeāt fatigati q̄dē:
ſed nō auro ſuffarcinati.xij.q.ij. ſocrates. (al̄s eſt.§.ſub.c.
gloꝛia epi.)ſimul et gloꝛiantes: nō q̄ curioſa ſeu precioſa
queq̄ terraꝝ attulerint:ſʒ q̄ reliquerint pacē regnis.ex̄ in
prohemio decre. Rex pacificus. Legē barbaris. Roma.j.
Memoranda ſprete pecunie exēpla.
Mar.vlti. Quietē monaſterijs.xviij.q.ij.luminoſo.Eccle
ſijs oꝛdinē.xxv.di.plectis.Clericis diſciplinā.ex̄ de offi.oꝛ.
irrefragabili. Deo populū acceptabilem ſectatoꝛē bonoꝝ
operū.ad Titū.ij. ¶ F Dignū laudabili memoꝛia factū
Martini monachi Ciſterciēſis ⁊ Clareuallen̄. Is preſby-
ter cardinalis functus aliq̄ñ legatione in Dacia-paup ta-
mē remeauit vt pene expēſis ⁊ equis deficiētibus vix pue-
niret Floꝛētiā. Ibi eps loci donauit ſibi equū quo Piſas
vſq̄ vbi eramus tunc pfectus eſt. Poſt triduū credo ſecu
tus eps (erat eñ illi cauſa cū aduerſario: ⁊ agendi aderat
dies) cepit requirere ſuffragia amicoꝝ. Quūq̄ per ſingu
los ſolicitarent̄: ventū eſt ad martinū: fiducia erat maioꝛ
in illo qui nō poſſet eſſe immemoꝛ recētis beneficij. Tunc
Martinus. Decepiſti me-inquit. Neſciebā tibi imminere
negotiū.tolle equū tuū:ecce in ſtabulo eſt.et hoꝛa eadem
reſignauit illi. Quid dicem⁹ o dn̄i cardinales ad hec: qui
man⁹ aptas inſatiabiles.xxiiij.q.iiij.q̄d dicā.xlvij.di. ſicut.
ibi. Nec ſatietas vnq̄ nec finis aderit cupiditati:ad carpē
dū habetis:nec vnq̄ dicitis ſatis eſt? Nōne alterius ſeculi
res eſt:rediſſe legatū de terra auri ſine auro: trāſiſſe p ter
rā argēti-⁊ argentū neſciſſe:donū inſuper qđ poterat eſſe
ſuſpectum-illico reieciſſe? ¶ G Narrat ſimiliter Bern̄.
de Gaufredo epo Carnotēſi legato in partib⁹ Aquitanie
qui legationē pprijs ſumptib⁹ ſtrenue adminiſtrauit. Cui
quū a quodā preſbytero preſentat⁹ eēt piſcis-quē vulgus
vocat ſturionē:interrogans quanti fuit venditus-nō acci
pio-inquit-niſi receperis pciū: et reſignauit ſolidos.v. in-
uito ⁊ verecūdo. ¶ Itē quū quedā dn̄a obtuliſſet ſibi pre
deuotione cum manutergio tres paropſides pulchras li-
gneas:tñ laudauit eas: ſed homo ſcrupuloſe cōſciētie nō
acquieuit accipere. Qñ argēteas recepiſſet:q̇ ligneas re-
futauit? Non fuerūt qui poſſent dicere legato ditauimus
Abraam Geñ.xiiij.in ſi. Ipſe vero cū Samuele libere cō-
cionabat̄ ad oēs. Loquimini de me coꝛā dn̄o ⁊ coꝛā chriſto
ei⁹: vtrū bouē cuiuſq̄ tulerim aut aſinū:ſi quēpiam calum
niatus ſum:ſi oppreſſi aliquem: ſi de manu cuiuſq̄:accepi
munus: ⁊ cōtēnā illud hodie vobiſq̄ reſtituā.j.Reg.xij.in
prin. Quis felix cardinalis ſecura cōſcientia poſſet hodie
dicere cū Moyſe. Tu ſcis q̄ nec aſellū cuiuſq̄ acceperim:
nec afflixerim quēpiā eoꝝ. Nume.xvj. Fateoꝛ q̄ nō accipe-
ret̄ hodie a cardinale aſellus chriſti. Mat.xxj. ſed equus
a Cōſtātino cōceſſus libēter.xcvj.di.ꝯſtātinus. vltra colū.
ver.et vt clerici cādidiſſimo coloꝛe decoꝛatos equos equi-
tēt:ſiue albus-ſiue rufus-ſiue niger-ſiue pallidus. Apoc.
vj. O ſi viderem in vita mea eccleſiā dei talibus innixā co
lūnis. O ſi dn̄i mei ſpōſam cernerē tāte cōmiſſam ſidei:tā
te creditā libertati. Tales collaterales habeat pr̄ patruʒ.
Cōmittat vni prudēti ⁊ fido-cui alij r̄ndeāt-curā rei fami-
liaris.lxxxviij.di.perlatū.cū.iiij.c.ſeq. ¶ H Quid nedū
ſummo pōtifici-immo cuilibet epo tā indignū: q̄ incūbe-
re ſupellectili ⁊ ſubſtātiole ſue:ſcrutari oīa:de ſingulis ſci-
ſcitari: de oībus moꝛderi:ſuſpitionibus moueri ad queq̄
perdita vel neglecta? Ad verecundiā dico quoꝛūdā cōmo
di cauſa ſcrutātiū quotidie oēm ſubſtātiā ſuā-numerātiū
ſingula-de minutis ⁊ quadrātibus exigentiū rationē. Nō
ita ille egyptius qui Joſeph oībus traditis ignoꝛabat q̇d
haberet in domo ſua. Geñ.xxxix. Erubeſcat chriſtian⁹ chri
ſtiano ſuo nō credēs. Homo ſine fide:fidem tñ habuit ſer
uo:ſuper oīa bona ſua conſtituens eum. Mat.xxv. Et hic
erat alienigena. Luc.xix. Mira res.ſatis epi ad man⁹ ha-
bent quibus aīas credāt:et cui ſuas cōmittant facultatū-
culas non inueniunt. O primi (ironia eſt) eſtimatoꝛes re-
rum:qui magnam de minimis paruam aut nullā de maxi
mis curam gerunt. Sed vt liquido datur intelligi patien-
tius ferimus chriſti iacturam q̄ noſtrā. cōtra illud.xxiij.q.
iiij.ſi is. Quotidianas expenſas quotidiano reciprocam⁹
ſcrutinio: et continua dominici gregis detrimenta neſci-
mus. ¶ De precio eſcarum et numero panū cuʒ miniſtris
quotidiana diſcuſſio: raro admodū cum preſbyteris cele-
brat̄ collatio de pctis populoꝝ. Cadit aſina:et non eſt qui
ſubleuet eā. Perit anima:et nemo eſt qui reputet. Nec mi-
rum quidē:quū nec noſtros quidē aſſiduos ſentiam⁹ defe-
ctus. Nōne ad ſingulas ſupputatiōes noſtras iraſcimur-
vrimur-et anxiamur? q̄ tolerabilius rerum q̄ mentium ſu
ſtineremus iacturā?xij.q.j.precipimus.xxxviij.diſt.ſedulo.

Riuus qua fluit cauat terrā: ſic diſcurſus tēpoꝛaliū cōſciē
tiā rodit. Si pōt toꝛrēs in agros excurrere ſine leſione ſa-
toꝝ: ⁊ quilibet iſta ſine vulnere mētis poſſe tractare confi
dat. ſm Bern. ❡ Omnimodis cōſulo ſtudeat p̄latꝰ ma
xime papa a ſe auertere recurſum hoꝝum. Multa neſciat.
Plurima diſſimulet. Nōnulla obliuiſcat. Sunt tamē que
ignoꝛare eum nolim: moꝛes quoꝝūcūꝗ ⁊ ſtudia. Nō opoꝛ
tet ꝙ vitia domus ſue vltimꝰ ſciat. quapꝛopter aliꝰ alia di-
ſpēſet. de diſciplina ipe ꝓuideat. vlciſcat papa iniuriā chꝛi
ſti in vitijs. Nā impunitas auſum. xxiij. q. iij. eſt iniuſta. ex
de vi. ⁊ ho. cle. vt clericoꝝ. parit. auſus exceſſum. Pꝛelatꝰ q̄
nō coꝛrigit: magis dicēdus eſt canis impudicus ꝙ epiſco
pus. lxxxiij. di. c. ij. ⁊ ſi diſſimulat mala: cōſentit. lxxxiij. di. ꝑ
totū. ⁊. lxxxvj. di. c. j. c. facientis. Domū pape et cuiuſlibet epi
decet ſanctitudo. pſ. xcij. ex de immu. eccle. decet. lib. vj. De
cet modeſtia. Phil. iiij. decet honeſtas. ex de vi. ⁊ ho. de. ꝑ
totū. Hoꝝ cuſtos diſciplina. xliij. ⁊. xlv. di. Sacerdotes do-
meſtici aut ceteris honeſtioꝛes aut fabula oībus ſunt. In
vultu/in habitu/in inceſſu illoꝝ qui circa papā ſunt: nil re
ſideat impudicum: nil indecēs. xlj. diſ. §. ſi. ❡ I Diſcāt a
papa coepi alij comatulos comā cōponētes. Vn ethicus.
Sint procul a nobis iuuenes et femina compti.
Siue coli modico foꝛma virilis habet.
Pueros ⁊ cōptos. dixi. ſ. in. §. poſtꝗ dei gra. in iſta. ij. par-
te. in art. x. adoleſcētes ſecū nō habere. cōtrariū totū fit in
curia vt eſt notoꝛium. ait Bernar. Et certe inter mitratos
diſcurrere calamiſtratos non decet: q2 talis domꝰ talis fa
milia eſſe dꝫ honeſta. xlvij. di. §. ſi. Grauē nō hilarē faciem
ad ſuos oſtēdat. Teneat mediū: vt ne de ſeueritate/fami-
lie ſit oneri: nec de familiaritate/cōtēptui. ar. xlv. diſt. diſci-
plina. xlj. di. ſepe. lxxxvj. di. epi. In palatio oſtēdat ſe papā.
domi ſe patrēfamilias exhibeat. ar. xcv. diſ. eps in eccleſia.
Amēt eū domeſtici ſui: ſed nō faciat vt timeāt. Vtilis. pſ.
xxxviij. dixi cuſtodiā. ſemꝑ cuſtodia oꝛis: que tn̄ affabilita-
tē nō excludat. nā os claudit: ratio aperit. v. q. iiij. in loco.
Ille vero ſm Bern. cōueniētioꝛ habitus eſt in papa et in
pꝛelato quolibet: ſi actu quidē ſeuerus. xlv. diſ. diſciplina.
ſit: vultu ſerenus. Heſter. xv. verbo ſerus. pſ. xxxviij. ſilui a
bonis. Capellani ⁊ qui cū dn̄o papa diuinis interſunt offi-
cijs: nō ſint ſine honoꝛe. Eius eſt ꝓuidere q̄ digni ſint: ſer-
uiat eis ab oībus: neceſſaria recipiant de manu pape. Iis
cōtenti. Lu. iij. xxiij. q. j. paratus. in ſi. ⁊. c. militare. ſint: que
ipſe ꝓuiderit illis. Ipſe videat ne egeāt. lxxxvj. diſt. nō ſa-
tis. Super hoc quē foꝛte ab aduentātibus petere aliquid
depꝛehēderit: iudicet giezitam a giezi vēditoꝛe ſanitatis.
iiij. Regū. v. j. q. j. qui ſtudet. ⁊. c. cito. Id de oſtiarijs/id de
cubicularijs: id de ceteris officialibus decernendū. Quid
dignꝰ apoſtolatu? q̄d ſalubꝛius ad cōſcientiā? honeſtius
ad famā? vtilius exēplū? Amb. Laus dn̄i/mūda poſſeſſio:
familia innocēs ⁊ diſciplinata. ❡ L: Mundet igit dei
vicarius curiam ſuā conſuetudinibus ſimoniacis. ex de ſi-
mo. cū in eccleſie. et. c. ea que. q2 ad eū pauci intrāt: niſi qui
ſoluūt. Nullus quaſi pauꝑ hodie ad papā intrare poteſt.
Clamat: ⁊ nō audit: q2 nō habet quid ſoluat. xj. q. iij. pau-
per. Vix aliqua petitio expeditur per eū: niſi mediātibus
interuētoꝛibus coꝛruptis pecunia. nō obſtātibus. c. j. q. j. ſi
quis eps. ⁊. q. iij. ſaluatoꝛ. ver. alioqn. ⁊. c. vlti. ⁊. q. v. c. pꝛe-
ſentiū. ibi. Vni ex pꝛincipibus. eſto ꝙ ipſe ignoꝛet. Sed ca
ueat dn̄s noſter de ignoꝛantia craſſa: que non excuſat ipm
apud deū. ex de cle. excō. mi. apl̄ice. ❡ Coꝛrigat pꝛecia im-
moderata que accipiunt ꝓ bulla/ꝓ ſcriptura literaꝝ. Ho
die ſic immoderata ſalaria ꝓ literis ⁊ alijs accipiunt in cu
ria: ꝙ per indirectū grē ſpūales ⁊ bn̄ficiales vendūtur: et
oēs officiales quaſi calūniatoꝛes et cōcuſſoꝛes ſunt: vltra
etiā cōſtitutū pꝛeciū extoꝛquētes. ꝑ ea q̄ legunt ⁊ no. xxiij.
q. j. paratus. in ſi. ⁊. c. militare. j. q. j. cōcuſſionis. xiiij. q. v. nō
ſane. ex de cēſi. pcurationes. de immu. eccle. q2 pleriꝗ. xviij.
diſt. qm̄. j. q. vij. ſancimus. C. de offi. pꝛefec. pꝛeto. aphꝛi. in
noie. ver. ſi. §. hec etiā decernimus. ex de reſcrip. ſtatutum.
§. adſeſſoꝛē. et. §. notariū. No. de hoc Guil. in Specu. in ti.
de ſalar. §. ij. Cohibeat papa officiales a peſſima/nō dico
cōſuetudine/ſed coꝛruptela que eſt in curia: ꝙ a conſecrā-
dis accipiūt equū ⁊ bacciuilia in quibus lauant aurea vel
argētea/⁊ pānos/⁊ alia: que opoꝛtet ſoluere ad cōſecran-
dū: vel cū eis de pꝛedictis paciſci. cōtra iura. lxiij. diſt. aga-
tho. j. q. j. nullꝰ abbas. et. c. ſicut epm. ex de ſimo. audiuimꝰ.
et. c. in tantū. ⁊. c. j. Adde q̄d no. ſ. in hac. ij. parte. in. ij. ar. c.
thꝛen. in ar. v. in ver. pꝛincipes. ❡ L Nō teneat ſine cau
ſa neceſſaria in curia ſua: nec permittat epos ⁊ abbates et
alios pꝛelatos venatoꝛes ⁊ ambitioſos ſuas eccleſias de
ſerētes/et amplius ambiētes/ad literā que ſua ſunt. viij.
q. j. ſunt in eccleſia. querētes/⁊ ſuas oues ſicut ſtrutio oua
ſua in deſerto exponētes. Thꝛen. iiij. Nō em̄ abſꝗ rōnabi
li cauſa debēt tales pꝛelati deſerere eccleſias ſuas. vij. q. j.
ſicut vir. ex de vo. ⁊ vo. redē. magne. §. pꝛeterea. ⁊ de hoc la
tius. ſ. in thꝛen. iiij. c. ſuper verbo/matres noſtre quaſi vi-
due. in oꝛatiōe Hiere. Recoꝛdare. in. viij. ar. ❡ M Ca-
ueat ſummus pōtifex ne edificet ſyon. i. eccleſiā in ſangui-
nibus. Mich. iij. Nō cognouit Petrus chꝛiſtū per carnē
et ſanguinē: ſed per patrē celeſtē. Mat. xvj. Non det pꝛa-
uū exemplū alijs pꝛelatis nepotulos ꝓmouēdi pueros ⁊
indignos. dicūt em̄ ſic papa facit: quare ⁊ nos non poſſu-
mus? q̄d em̄ male agitur a ſummo capite facile trahit ab
alijs in exēplū. ex de vo. ⁊ vo. redē. magne. ❡ Felix exēplū
clemētis. iiij. pape pꝛouincialis: qui quum ex vxoꝛe legiti-
ma virgine ſecularis exiſtēs duas filias genuiſſet: tādem
pꝛomotus fuit ad culmē papatus: q2 filiā ſuam vnā in mo
naſterio collocauit: ſolū ei. xxx. libꝛas paruoꝝ turon. ꝓ do
te ſibi in illo monaſterio faciens aſſignari. Idem ſanctus
dei papa alteri filie noīe Egidie quā habuit fecit dari pꝛo
dote de patrimonio ſuo. ccc. libꝛas turon. nō amplius: mā
dans ei ꝙ maritū acciperet ſm conditionem ſuā: cui nūꝗ
in vita ſua dedit aliquid de bonis eccleſie. Quumꝗ habe
ret nepotem clericū cui nūꝗ aliquid dederat: ⁊ veniēs ad
moꝛtē audiuiſſet ꝙ habebat tres pꝛebēdas quas ei dede-
rant pꝛelati eccleſie Francie: et ſupplicatū pꝛo eo ei fuiſſet
ꝙ daret ei vnā dignitatem: mādauit ꝙ vnā de illis tribus
pꝛebendis quā mallet. ex de pꝛeben. pꝛeterea. retineret: et
alias duas dimitteret. Et ſic non acquieuit carni ⁊ ſangui
ni. Gala. j. ❡ Celeſtinus quintus ſanctus Petrus de mo
ron quēdam nepotem filiū germani fecit Neapoli de cu-
ria expelli: a quo cardinales vix tandē impetrauerūt ꝙ ei
vnā ſimplicem pꝛebendā in qua viueret concederet: cum
qua receſſit de curia: quibus dixit. Poteſtis bibere calicē
quē ego bibiturus ſum? Mat. xx. et Mar. x. Chꝛiſtus Ia-
cobū et Ioannē filios Zebedei. Mat. iiij. et Iacobū mi-
noꝛē ⁊ Simonē: et Iudā Iacobi ad cardinalatū tribula-
tionis ⁊ apoſtolatū aſciuit: nō q2 ꝯſanguinei/ſed q2 electi
pꝛedeſtinati ad vitā. de pe. di. iiij. ſi ex bono. cū. §. ſeq. ⁊ eos
altiſſima paupertate dotauit. ij. ad Coꝛ. viij. Mat. xix. dicit
Petrus ꝓ ſe ⁊ eis: Ecce nos reliquimus oīa. Petrus ama
toꝛ. Io. vlti. viij. q. j. in ſcripturis. chꝛiſti pꝛimus eiꝰ vicariꝰ
dignitate ⁊ vita filie ſue Petronelle paralyſim ꝓ dote de
dit: dicēs coapoſtolis ꝓ ea rogantibus: ſic expedit ei in le-
genda eius. Paulus vas electionis nō acquieuit carni et
ſanguini. Gal. j. Dauid cōcinit pſ. xxix. Que vtilitas i ſan
guine meo: dū deſcēdero in coꝛruptionē? Vtinā ante ocu
los mentis oēs pꝛelati hūc verſum ſemper memoꝛiter ha
berēt. quē verſum allegauit vnus ſanctus pꝛelatus cuidā
ſuo cōſanguineo inquietāti eum de ꝓmotione. ❡ Sancti
pꝛelati dixerūt ⁊ dicūt ꝯſanguineis. Nō nouimꝰ vos. xciij.
diſt. diaconi. v. circa pꝛin. Deutero. xxxiij. Per tales em̄ cō-
ſanguineos periclitari ſolet eccleſiaſtica ſubſtātia. xxviij.
diſt. de ſyꝛacuſane. ❡ Pulchꝛe de hoc Ambꝛoſius in lib.
de officijs ait cōtra cōſanguineos loquēs pꝛelato. Si ſal-
tem debita intentione te deo dedicaſti: nec enim pꝛopter-
ea te deo dedicaſti: vt tu illos diuites facias: ſed vt tibi vi-
tam perpetuam fructu boni operis acquiras: et pꝛecio mi
ſerationis peccata tua redimas. Putant ſe parū poſcere:
pꝛeciū querunt tuū; vite tue cōtēdūt adimere fructum: et

Eos inſectat qui ꝯſanguineos beneficijs obꝛuūt.

accuſant ꝙ eos diuites nõ feceris: quũ te velint illi paren
tes eterne vite fraudare mercede. lxxxvj. diſ. nõ ſatis. (al's
eſt ſub. c. eſt probãda.) lxxxix. di. decẽter. ibi. Aut ſanguine
ꝓpinquis. vbi de hoc no. ¶ Itẽ Greg. Peruenit ad nos
fama ſiniſtra: ꝙ quidã epoꝝ nõ ſacerdotibus ꝓprie dioce-
ſis decimas atq; chriſtianoꝝ oblationes cõferant: ſꝫ poti⁹
laicalibus ꝑſonis militũ ſiue ſeruoꝝ: vel (qđ grauius eſt)
cõſanguineis. Unde ſi qs amodo eps inuẽtus fuerit hui⁹
precepti diuini trãſgreſſor: inter maximos hereticos ⁊ an-
tichriſtos non minimus habeat̃. Et ſicut niſſena ſynodus
de ſimoniacis ſtatuit: ⁊ q̊ dat epũs: ⁊ qui recipiũt ab eo lai-
ci ſiue precio ſiue bñficio: eterni incendij ignibus deputen
tur. j. q. iij. ꝑuenit. vbi de hoc. Idẽ. c. ponit̃ pro palea. xvj. q.
vij. ꝑuenit. x. q. ij. epũs. ibi. Si autẽ res eccleſiaſticas epũs in
ſuas voluntates vſurpare voluerit: aut fratrib⁹ / aut filijs
vel quibuſcũq; ꝓpinquis ſuis dederit poteſtatẽ: vt ꝑ eos
res ledãtur eccleſie: hũc oportet obnoxiũ eſſe cõcilio. x. q.
ij. nec vſus preſtatio. (al's eſt. §. paulo ante. c. precarie) xij.
q. j. epũs. ⁊. q. ij. quiſquis epũs. ibi. Nõ aũt liceat ei fraudare /
quicq̊d ex illis velit cognatis vel propinquis donare / que
dei ſunt: ꝙ ſi pauperes fuerint: vt pauperib⁹ largiat̃. ſed
nõ ſub hoꝝ occaſione / que ſunt eccleſie defraudẽtur. Sed
et ſimoniacus reputatur: qui amore carnali indigno con-
fert beneficiũ. legit̃ ⁊ no. j. q. j. ſi q̊s neq;. ex̃ vt eccle. benefi.
c. j. §. oĩbus. in gloſ. hoc caſu. De hoc plene ꝑ Innoc̃. ex̃ de
eta. ⁊ quali. tuã. Unde ⁊ lex dicit ꝙ in clãdeſtinis ⁊ dome-
ſticis donationib⁹ facile quid ↄfingitur ꝓ negotij qualita
te. C. de dona. l. donatio. §. j. ¶ Itẽ Hiero. Ut ſcirem⁹ prin
cipatũ in populo nõ ſanguini deferẽdum eſſe ſed vite. At
nũc cernimus plurimos hãc rẽ bñficio facere: vt non que-
rãt eos in eccleſia colũnas eligere / quos plus cognoſcãt
eccleſie ꝓdeſſe: ſed vel quos ipſi amãt: vel quoꝝ ſunt obſe
quijs deliniti: vel ꝓ quib⁹ maiorũ q̊ſpiã rogauerit: vel (vt
deteriora taceã) qui vt clerici fierent muneribus impetra
rũt. viij. q. j. moyſes. ¶ Itẽ Hiero. Audis euidẽter ordina
tionẽ ꝑncipis populi tã manifeſte deſcriptã: vt pene expo
ſitione nõ egeat. Nulla hic ppl'i acclamatio. Nulla conſan
guinitatis rõ: nulla ꝓpinquitatis habita contẽplatio eſt:
vt propinquis agroꝝ ⁊ predioꝝ relinquat̃ hereditas. Gu
bernatio ppl'i illi tradat̃: quẽ deus elegit. ⁊. j. in quo ſit cla
ritas eius legis ⁊ ſciẽtia: vt poſſint eum audire filij iſrael.
viij. q. j. ſi ergo. Et q: criminis deteſtatio nõ eſt maxime do
ctorib⁹ eccleſiã ſcriptis edificãtibus murmuratio: audea-
mus dicere preſertim qđ notoriũ ſatis eſt ꝙ vere hodie lu
na. i. eccleſia eclipſim patitur: ⁊ in capite et in mẽbris. iſtis
carnalibus tẽporibus fere tota verſa eſt in ſanguinẽ. Luc̃.
xxj. Iohel. ij. Apoc̃. vj. Tota quaſi edificat̃ in ſanguie ſyõ.
Michee. iij. eccleſia ſpeculatiua. Prelati ex ſanguine nati
ſunt: ⁊ ex volũtate carnis. Io. j. de cõſe. di. iiij. ſi quis autẽ.
(al's eſt ſub. c. ꝓprie.) Prelati imũdi ſunt: q: ſanguiniflui
filij Hemorrhoiſſe. Mat. ix. Mar. v. Luc̃. viij. ſanguis eo
rũ ⁊ carnalitas ſanguinẽ tetigit. Oſee. iiij. q: cũ ſanguine
eos promouẽt viri ſanguinũ. Prelati carnales edificãt tẽ
plũ dño: ⁊ preſunt illi nõ obſtãte qđ dixerit dñs ad Dauid
j. Paralip. xxiij. Nõ edificabis mihi tẽplũ: q: vir ſanguinũ
es. j. q. vij. ſi q̊s oẽm. de cõſe. di. j. c. j. ¶ Romani multi põti
fices nr̃i hypocritalis tp̃is / ⁊ iã multa luſtra trãſierũt / licet
dei veri vicarij. ex̃ de trãſla. quãto. Ieſu chriſti paupis cru
cifixi. xxv. di. eccleſie. et Petri vicarij. j. q. j. nõ quales. et ſuc
ceſſores Petri pauperis piſcatoris / manu et arte victũ q̊-
rẽtis reti et nauicula / prediuites. xxiij. q. j. qm̃. nepotulos
et alios cõſanguineos clericos nedũ ad altas prelatiões
promouẽt ditiſſimas et altiſſimas: ſed etiã ad ſtatũ cardi-
nalatus inſcios totaliter ⁊ indignos: et cõmittunt eis iu-
dicare ⁊ regere totũ mundũ: qui regere neſciunt ſemetip-
ſos. ex̃ de eta. ⁊ quali. indecoꝝ. Magiſtri ſiũt qui diſcipu-
li nõ fuerũt. lxj. di. miſerũ. xlviij. di. §. j. ex̃ de elec. cũ in magi
ſtrũ. xvj. q. j. ſi cupis. vñ Celeſtin⁹. Debet eñ ante eſſe diſci
pul⁹ / q̊ſquis doctor eſſe deſiderat: vt poſſit docere qđ didi
cit. Oĩs eñ vite inſtitutio hac ad id qđ tẽdit. i. ad magiſte

riũ ipſius artis / ſe rõne cõfirmet. Et infra. Qui nõ ꝑ ſingu
la ſtipẽdia creuerit: ad meritũ ſtipendij ordinẽ nõ põt ꝑue
nire. Solũ ſacerdotiũ rogo inter iſta vilius eſt? cur facili⁹
tribuit̃: quũ difficilius impleat̃. lix. di. ordinatos. Uñ Hie
ro. ſuꝑ epiſtolã ad Titũ. Qui heri erat in theatro: hodie
nõ ſedeat in eccl'ia. qui veſpere erat in circo: hodie non mi
niſtret altario. qui dudũ fautor fuerat hiſtrionum: hodie
nõ ſit cõſecrator virginũ. Hec trãſferunt̃. xlviij. di. §. j. Se-
dẽt in thronis ſenioꝝ. Apoc̃. v. ⁊. xj. q̊ paulo ante ſederant
et diſcurrerãt in choro. xxxviij. di. ſedulo. pſallẽtiũ ⁊ canen
tiũ pueroꝝ. Qui pẽdebãt modo ad matrũ vbera: ſedẽt ad
dei vicarij latera. ¶ Cõſanguineis autẽ ſecularib⁹ ꝓcurãt
et emũt nedũ cãpos / terras / et vineas / ⁊ ſimplicẽ militiã:
ſed etiã baronias / comitatus / marchionatus / ⁊ oẽs alios
mũdi potẽtatus. Et tales pape conſanguinei qui ante ei⁹
papatũ ſoli vagabant̃ ꝑ mũdũ peditãdo: nũc ſtipati mili
tũ agminib⁹ incedũt. Qui ante cũ mulierib⁹ plebeijs aut
alijs ſuis parib⁹ cõtraxiſſent: poſt cũ comitiſſis ⁊ marchio-
niſſis / aut duciſſis cõtrahunt. Qui ante forſan byrro aut
alia veſte humili iduti fuiſſent: poſt ſericis auratis pallio
et alijs fucatis veſtibus adornati incedunt. xxx. di. ſi q̊s vi
roꝝ. xlj. di. ꝑ ſimoniã. Et q̊ ante habitabãt in domib⁹ patrũ
ſuoꝝ / aut mercatoꝝ / aut agricolarũ / aut artificum / vel al's
pauperũ deſpectoꝝ: poſt habitant in domib⁹ regũ ⁊ impe
ratoꝝ. xxj. q. iiij. c. j. Et q̊ ante papatũ ſui cõſanguinei / nati
in paupere domo et tugurio ruſticano vix milio ⁊ cibario
pane rugiẽtẽ ventrẽ ſaturare poterãt: poſt ſimilã et mella
faſtidiũt. ſm Hiero. xij. q. ij. gloria. ¶ Cardinales quidã ⁊
alij ꝑlati multi talia a Romanis põtificibus multis nunc
exẽpla ꝑniciosa vidẽtes: ſequunt̃ eos ſic gratãter in carna
libus hmõi quocũq; ierint: non chriſtũ agnũ. Apoca. xiiij.
Quia ꝓcliuis eſt curſus ad voluptatẽ: ⁊ imitatrix natura
vitioꝝ. xxj. q. iij. ꝓcliuis. et in ꝓhemio clemẽ. ver. q: omnis
etas prona ad malũ ab adoleſcẽtia. Geñ. vj. Uidẽs deus
ꝙ multa malitia hoĩm eſſet in terra: ⁊ cũcta cogitatio cor-
dis eſſet intẽta ad malum ⁊c. Geñ. vj. Itẽ ſenſus ⁊ cogita
tio humani cordis prona ſunt in malũ ab adoleſcẽtia ſua.
Geñ. viij. xij. q. j. c. j. de pe. di. iij. inter hec. j. ibi. repugnat na
tura. Uñ ad literã aie ꝑlatoꝝ carnee in ſanguine ſunt. Sꝫ
attẽdãt qđ ibi dicit dñs Leuit̃. xvij. Hõ q̊libet de domo iſ-
rael ⁊ de aduenis qui morant̃ apud vos: ſi comederit ſan
guinẽ: obfirmabo faciẽ meã cõtra aiam illi⁹: ⁊ diſperdã eã
de ppl'o ſuo: q: aĩa carnis in ſanguine eſt. Utinã ad literã
dicerẽt hodie ꝑlati eccl'ie ſuis cõſanguineis. Mũde ſunt
man⁹ nr̃e a ſanguie oĩm veſtrũ. Act̃. xx. xliij. di. epheſijs. Li
cet ibi ſanguis in alia ſignificatione accipiatur. ſ. pro pec-
cato. Sed qđ hodie in eccleſia dei maius peccatũ. i. cõmu-
nius. xxxij. q. vij. quid in oĩbus. ꝙ carnalitas ad ſuos con-
ſanguineos? Prelatoꝝ nepotuli et alij cõſanguinei dij eo
rũ hodie ſunt. Ipſos ſupra deũ ⁊ cõtra deũ diligũt. Ipſos
cõtra deũ et plus ꝙ deũ honorãt. Uñ ſuꝑ illud. j. Reg. xv.
Quaſi pctm̃ hariolandi eſt repugnare: ⁊ quaſi ſcelus ido
lolatrie nolle acquieſcere. dicit expoſitor. Idolũ hoĩs eſt /
quicq̊d plus ꝙ deũ colit ac diligit. et ſuꝑ illud pſ̃. lxxx. Nõ
erit in te de⁹ recẽs. dicit gloſ. ꝙ illud vnicuiq; de⁹ eſt: quod
deo ꝑponit in amore. ¶ Hi ſunt dij in quib⁹ ꝑlati habẽt fi-
duciã ꝙ eis in abbatijs ⁊ epatib⁹ ſuccedãt. ⁊ ꝓpterea ma-
xime edificant eccleſiã in ſanguinib⁹. Michee. iij. vt ſemꝑ
de coꝝ genere aliq̊s ſit q̊ eis in abbatijs et epatibus ſucce
dat. Unde ⁊ totã eccleſiã ⁊ monaſteriũ implẽt conſangui
neis: vt per eos aliquis cõſanguineus eligatur: ⁊ ſic quaſi
tum ꝑnt volũt ſanctuariũ dei iure hereditario poſſidere:
ſicut patriarcha Cõſtãtinopolitan⁹ Uenetus faciebãt. ex̃
de inſti. ad decorẽ. viij. q. j. ap'lica. ex̃ de ſi. pſby. ex trãſmiſſa.
ex̃ de elec. venerabilem. §. vltí. Quia vero prelati hodie
plus cõſanguineos honorãt / ꝙ deum: audiãt quid loqua
tur eis dñs in perſona Heli. j. Regum. ij. Honoraſti filios
tuos plus ꝙ me ⁊c. qui fractis ceruicibus expirauit: et fi-
lij eius in bello conſumpti ſunt Ophni et Phinees. j. Re
gum. iij. ⁊. iiij. xlvij. diſtinct̃. §. neceſſe. ex̃ de ſimo. licet heli.

¶ O quot nepotes ⁊ cõſanguineos p̄lati p̄mittūt ⁊ ſe-
quūtur ad inferos: eis beneficia impetrãtes et cõferẽtes:
quorum ampliſſima ſtipẽdia recipiẽt nõ militaturi in eis:
nec debitũ ſeruitiũ in ſuis bñficijs dño impenſuri: de cura
aiarũ nõ curãtes: ſed de burſa prouẽtus bñficiorum luxurio-
ſe expẽdẽtes: aut in ſuis pompis vel poſſeſſiones ſibi vel
ſuis emẽtes: ⁊ eccleſias defraudãtes. ad hec.lxxi.diſ.ſi q̃s
ſacerdotũ.cũ.c.ſeq.ex de reſcrip.c.q2 per ambitioſam.li.vi.
ex de cle.nõ reſi.per totũ.xxij.di.§.ad hec.xvi.q.i.genera-
liter.xliiij.di.§.i.xij.q.iij.c.i.⁊.q.iiij.c.i.⁊.c.vlti.⁊ ex de pecu.
cleri.preſbyter.⁊.c.inquirẽdũ. deinde per ſuperiora dicta
has allegatiões prout eis cõpetũt. ¶ Tẽpus veniet quo
cõſanguinei p̄latorum cõtra ſuos p̄latos cõſanguineos vlu-
labũt/ qui cauſa pditionis eorum fuerũt. vñ Eccli.xli. querũ-
tur filij: qm̃ propter ipm̃.i.patrẽ ſunt in opprobrium.i.filij
predonũ/ furũ/ feneratorum/ et cõſanguinei prelatorum: q̃ pro-
pter eos ⁊ cũ eis erũt ꝑpter iniuſte poſſeſſa in opprobriũ
ſempiternũ. Dañ.xij. Ad hec.xiiij.q.vi.ſi res. de pe.di.v.fal
ſas.i.q.iiij.§.itẽ peccato ciuium.ver.veluti ſi quiſpiã de la-
trocinio et rapina filio ſuo ignorãti diuitias cõgreget ⁊c.
Clamabunt etiam infelices dãnati prelati cõtra ſuos con
ſanguineos damnatos. Propter vos dãnati ſumus. Pe-
reat dies. Job.i.in qua vos cognouimus ⁊ ditauim⁹.ij.q.
vij.querit pater de malo filio. Nõ ergo nepotes ⁊ conſan
guinei Romanorum pontificũ/ cardinaliũ/ ⁊ aliorum p̄latorũ/
quũ ꝑmouẽtur: ſibi gaudeãt: nec eos ꝑmouẽtes ſibi ⁊ eis
cõgaudeãt. q2 ſcribit Prouer.xiiij. Riſus dolore miſcebi-
tur: ⁊ extrema gaudij luctus occupat. ⁊ Luc.vi. Ve vobis
qui ridetis: q2 lugebitis. Vñ legit in lib. ludorum Senece de
morte Claudij imperatoris q̃ regnauit ante Nerone. ⁊ lo
quit Seneca de deſcenſu Claudij ad inferos: ⁊ quõ multi
nobiles qui erãt apud inferos/ ei occurrerũt: ⁊ noiat eos.
oẽs etiã cõſanguinei agmine facto Claudio occurrerunt.
quos quum vidiſſet Claudius: exclamauit. Quõ vos huc
veniſtis? tunc pedo Pompeius. Quid dicis hõ crudeliſſi
me? queris quõ? Quis eñ alius nos huc miſit: q̃ tu ami-
corum oim̃ interfector? ¶ N Nec applaudãt ſibi tales con
ſanguinei prelatorum: q̃ ſup pluralitate bñficiorum in ſimplici
Non eſt bus.no.ex de elec.dudũ.ij.p epos: in curatis bñficijs p pa
ſine cau- pã cũ eis extitit diſpẽſatũ: q2 nedũ alij prelati/ ſed etiã pa-
ſa diſpẽ- pa cũ aliquo ſine cauſa diſpẽſat: etſi habeat exceptionem
ſandũ. quãtũ ad eccleſiã: quantũ tñ ad deũ tutus nõ eſt. vt no.ex
de vo.⁊ vo.redẽ.nõ eſt.in gloſ.ar.quod et no.per Oſtiẽ.in
ſum.ex de vo.⁊ vo.re.§.vtrũ.et per quẽ ver. Quarti dicũt
et verius. Vbi eñ cauſa legitima nõ eſt: aut ꝑpter neceſſi
tatẽ: aut propter euidentẽ vtilitatẽ: non eſt diſpẽſatio/ ſed
diſſipatio.i.q.vij.§.niſi rigor.cũ oibus.c.ſeq. Bern. de p̃ce
pto. Abſq3 neceſſitate remiſſio voti nõ eſt diſpenſatio/ ſed
diſſipatio. De hoc etiã.s.dixi in.vi.conſideratione papali.
ver.ſi autẽ dicat papa.in ar.xiiij. ¶ Itẽ ibidẽ Bern. ſide-
lis ſeruus et prudẽs quẽ cõſtituit dñs ſuper familiã ſuam.
Mat.xxv. Luc.xix. ibi tamẽ põt vſurpare diſpẽſationem:
vbi bonã poſſit recipere cõpẽſationẽ: ſit ergo fidelitas ex
parte diſpẽſantis: et ex parte ſubditi obedientis. ¶ Item
Bernar.in eo.lib. de precepto. Quedã ſunt precepta ſta-
Prece- bilia. vt regule ſanctorum patrũ: ⁊ autẽtica: canonica ⁊ eccle
ptorum dif ſiaſtica inſtituta. In ijs põt diſpẽſare deus: ⁊ homo papa.
ferẽtia. Juſtiſſimũ eſt eñ vt que p charitate inuẽta ſunt: p chari-
tate/ quũ expedire videbit/ vel intermittãtur: vel in aliud
cõmodius cõmutẽtur. Quedã ſunt p̃cepta immobilia. vt
precepta ſcd̃e tabule. In ijs nõ põt hõ diſpẽſare.no.ex de
iureiur.etſi chriſt⁹. ſed deus. qui diſpenſauit cũ Hebreis vt
Egyptios ſpoliarent. Exo.xij.xiiij.q.v.dixit.cũ Samſone.
Judi.xvi.xxiij.q.v.ſi nõ licet. de homicidio: et cum patriar
chis de pluribus vxorib⁹. Ad hoc.xxiij.q.v.ſi nõ licet.ex de
diuor. gaudem⁹ ⁊c. Oſee q̃ cũ fornicaria miſceret. Oſee
i. Sed Augu.dicit cõtra ſauſtũ q̃ Oſee meretricem acce
pit vxorẽ. et hoc approbat ab Hierony.xxxij.q.i.c.ſi.cũ.§.
prece.et de ſpõ.c.inter o pa. Quedã incõmutabilia. vt pre
cepta prime tabule. In ijs nec deus nec hõ diſpẽſare põt.

Et ꝑpterea legit in vitis patrũ/ q̃ opus monachorum ignis
eſt: ⁊ vbicũq3 ponit/ cõburit illud. Et bona eccleſiarum ignis
ſunt: et vbicũq3 intrãt domos ſecularium cõſanguineorum nõ
indigẽtiũ/ cõburũt oia: q2 vere raro eſt q̃ ditati de bonis
eccleſiarũ/ finaliter nõ cõſumãtur in hoc mũdo: ſed finali
ter.vt.s.dixi. vbi tẽpus veniet annũtiabũtur in cõſumma
tione in ira cõſummationis ⁊ nõ erũt.pſ.lviij. ¶ O Ca
ueat etiã ſibi papa ne alienet bona eccleſiarũ.xij.q.ij.non
liceat.q2 vt.s.in.v.cõſideratione papali.§.eſt ergo.ar.xiij.
probatũ eſt. Nõ eſt dñs ꝑprietarius rerũ eccleſiaſticarum: ſ3
legitimus diſpẽſator: ſicut ⁊ alij p̄lati: licet ipſe p̃cordina
tor in cũctis.ix.q.iij.cũcta.xxv.di.c.i.ver. ad epm̃. Unde et
ſummus põtifex ⁊ alij p̄lati eccleſiarũ/ nõ dñi vel ꝑprieta
rij dicũtur: ſed ꝓcuratores/ diſpẽſatores/ cuſtodes. vt p̄al.
c.nõ liceat.⁊ cã.e.i.q.expedit.c.res eccleſie.c.ſi.c.eps. rerũ
eccleſiaſticarũ.i.q.ij.ſacerdos.xxiij.q.vij.qd̃ autẽ.⁊.q.vlti.
cõuenior.et de dona.c.fraternitatẽ. ¶ P Quis aũt ha-
beat dominiũ rerũ eccl̃iaſticarũ: diuerſe opiniones ponũ
tur ⁊ no.p̄al.c.expedit. Hugo ⁊ Vincẽ.⁊ Archid.⁊ Inno.
tenẽt q̃ ſunt chriſti ſingularius q̃ alia: ⁊ eccleſie vniuerſa
lis: que eſt corpus chriſti. vt no. Inno.ex de cau.poſ. cũ ſu
per.in gloſ.q2 iam.no.etiã de hoc.xij.q.i.duo ſunt. et.c.epi
de rebus.⁊.c.res eccleſie. Verbũ aũt alienationis cõtinet
conditionẽ/ donationẽ/ venditionẽ/ permutationẽ/ ⁊ em-
phiteoſim/ perpetuũ cõtractũ. ex de rebus eccle.non alie.
cũ nulli. Adde hic qd̃ no.i.in arti.xxix.in.§.vlti. hec quero.
¶ Q Hoc deniq3 neq3 latet neq3 lateat dñm noſtrũ pa
pam: q2 in toto mũdo nõ eſt homo in tanto periculo/ quã-
to ipſe: q2 de vita ⁊ doctrina ſolicitudine ⁊ labore habet re
ſpõdere de toto mundo illi chriſto cui⁹ ipe eſt vniuerſalis
vicarius ſup terrã. Nã ſicut dicit gloſ.ix.q.iij.aliorum.papa ſi
peccauerit: ſine venia puniri debet: ſicut diabolus qui ma
ximus cõparatione aliorum creatus eſt.de pe.diſ.ij.p̃cipiũ.
et notaui.s.in.xi.ar.in.§.a capite. Recordor eñ ſtatutum
humilis Greg. Cõſtituo vt feretrũ quo Romani põtificis
corpus ad ſepeliẽdũ ducit: nullo regimine velet. Greg.in Apoſtro
regiſtro. ¶ Ad te ergo mi mr̃ eccl̃ia: cui⁹ ipe eſt caput: ver phe ad
to ſtilũ. Dic mihi. Vbi ſunt illi Romani põtifices: Petr⁹ eccleſiã.
dico et alij poſt eũ ſucceſſores ei⁹ legitimi martyres quaſi
oẽs vſq3 ad tpa hec infelicia glorioſi/ cõfeſſores lucidi/ do
ctores illuminatiſſimi/ q̃ te ſuo p̃cioſo ſanguine.xxi.di. q̃-
uis.xxij.diſ.c.ij.doctrina catholica/ paupertate euãgelica.
Mat.v. humilitate/ patiẽtia/ abſtinẽtia/ puritate/ innocẽ
tia/ mia/ et veritate/ caſtitate angelica/ iuſtitia/ tẽperãtia/
fide/ ſpe/ charitate indefeſſa feruẽtiſſima/ ⁊ ceteris virtuti
bus/ ⁊ exẽplis luciſſimis plãtauerũt/ ꝓpagauerũt/ et in
perfectã virtutũ gloriã prouexerũt.ex de elec.fundamẽta.
§.i.regnãt in celis cũ illo: cuius fuerũt vicarij authoritate
et ſctitate fideliſſimi ſectatores. Poſt quos multis cẽtena
rijs annorum fuerũt multi Romani pontifices ſanctã dei ec
cleſiã numero ⁊ merito fideliũ ampliantes: ⁊ eccleſiã triũ
phãtẽ ciuib⁹ eorum imitatorib⁹ reparãtes. Surrexerũt/ iam
ſunt multa tpa/ eorũ ſucceſſores authoritate: ſ3 diſſimiles
a ſctitate romano põtificatui ſe ingerẽtes.lxxix.di.ſi q̃s ex
epis. Procurãtes. vtinã ante ꝑmotionẽ nõ paciſcentes ⁊
cõueniẽtes ⁊ ꝑmittẽtes.viij.q.iij.artaldus.ex de elec.p in-
quiſitionẽ.xxiij.di.in noie.ibi.trapezitas. Aurũ.xij.q.i.vo-
lo.cumulãtes abſq3 mẽſura.lxxxvi.diſt. nõ ſatis. Parẽtes
ditãtes ⁊ exaltãtes: ⁊ cõſanguineos ꝑmouẽtes.i.q.iij.pue
nit. In delicijs.xxxv.di.eccl̃ie.viuẽtes. Amicos dignifican
tes.xi.q.iij.plurimũq3. alios cõculcãtes. In Babylonia.i.
Roma ſm̃ Hiero.i.Pe.vlti.turres ⁊ palatia edificantes.
Guerras nutriẽtes. Partẽ tenẽtes ĩ Italia: quũ ſit vna ec
cleſia.xxiij.q.i.ſchiſma.i ſi. Bona eccl̃iarum diſſipãtes.xij.q.i.
expedit. Indignos ꝑmouẽtes.xlix.di.c.i.et.ij. In currib⁹/
et elephãtib⁹/ ⁊ dextrarijs/ p̃cioſis veſtib⁹/ familia ampliſ
ſima militũ ⁊ baronũ armatorum/ et in mũdi potẽtia gloriã-
tes. q̃ gl̃ia eſt ſtercus ⁊ vermis.i.Macha.ij. tpaliũ dñorũ
aliquoties terrnios inuadẽtes. de ſalute aiarũ parũ curã-
tes.vi.q.iij.c.i. Et quid plura? Que carnis ſunt ſapiẽtes.

Phil.iij. Uide dñe et cõſidera q: ſponſa tua nimis humi⸗
liata eſt. Eius in gentibus potẽtia diminuta eſt. Eius mia
quaſi extincta eſt. Ad cuius cõfugiemus auxiliũ? Tranſla
ta eſt vere.ſ.virtutũ gloria/de iſrael. ſicut dixit nurus He⸗
li vxor Phinees.j. Regũ.iiij.ix.q.iij.alioꝝ.in fi. Manda.
Remanda. Eſa.xxiiij. Mitte quem miſſurus es. obſecro.
Exo.iiij. ſanctũ vicarium tuũ aliquẽ eccleſiam cõformare.
Et hec de vicarijs chriſti ſatis cum eorum venia.

¶ Articulus.xvj. A

Hunc autem ad fra⸗
tres dñi pape et collaterales qui ſibi in exe⸗
cutione ſacerdotalis officij adiutores exi⸗
ſtunt. ex qui fi. ſint legi.p venerabilẽ.§.ſunt
aũt.et ex̃ de elec.fundamẽta.§.decet.lib.vj. accedẽdũ eſt.

Cardi⸗nalium pⁱma iſti⸗tutio.

¶ Ubi dñi cardinales vident̃ incepiſſe tpe Põtiani pape:
qui fuit Anno dñi.ccxxj. vt dicit̃ in chronica. vbi etiã dicit̃
ꝙ Marcellus qui fuit anno dñi.ccciiij. cõſtituit.xv. Cardi
nalat⁹ in vrbe Roma: ꝑpter baptiſmata ⁊ ſepulturas ho
minũ. De iſtis etiã habet̃.lxxix.diſt.c.j.c.oportebat.c. ſi qs
ex epis.⁊.c.ſi quis ex pecunia.xxiij.di.c.j.xciij.diſt. a ſubdia
cono.ij.q.iiij.preſul.et pall̃.c.fundamẽta. ¶ Et põt dici ꝙ
dicunt̃ cardinales eccleſie Romane: q: ſicut cardine regi⸗
tur oſtiũ: ita eccleſia Romana eorum bono cõſilio. ſic no.
Lau.⁊ Jo.de fau.xxij.di.ſacroſancta.in fi. vbi de hoc not̃.
Archidia.⁊ ex̃ de elec.vbi periculũ.lib.vj.in gloſ.iſti. ⁊ no.
de hoc ex̃ de offi.archipſ.c.ij.in gloſ.j. ¶ Cardinales autẽ
ſunt ſacerdotes leuitici generis. vt habet̃ in Deut̃.xvij. et
preal.§.ſunt aũt.⁊.C.ad.l.iul̃.maie. quiſquis.in pñc.vj.q.
j.ſi quis cũ militibus. Iſti hodie habẽt culmẽ ⁊ gloriam ⁊
ſingularẽ potentiã ⁊ dignitatẽ ſenatoꝝ vrbis: et conſules

Cardi⸗naliũ tri⸗plex gra⸗dus.

ſunt ⁊ patritij.xcvj.di.ꝯſtãtin⁹.ver.viris etiã. ¶ B Sũt
autẽ in triplici gradu. Nã quidã ſunt diaconi Cardinales
ſeptẽ diaconib⁹ ſuccedentes. de quib⁹ loquit̃ Act̃.vj.xciij.
di.diaconi ſeptẽ.qui circũſtãt dñm papã celebrantẽ et pre⸗
dicantẽ.xciij.di.diaconi qui. Quidã preſbyteri tenẽtes ty⸗
pũ ſicut alij preſbyteri.lxxij.diſcipuloꝝ.xxj.di.ĩ nouo. Qui
dã epi/ſicut alij epi apl̃is ſuccedẽtes.xciij.di.legimus. ibi.
Ceterũ oẽs ſucceſſores aploꝝ ſunt. Maior eſt aũt ĩ digni
tate quilibet eps/preſbytero cardinali. legit̃ ⁊ no.ij.q.vij.
quãq̃. Uſus tñ vel abuſus curie ſeruat cõtrariũ. et hoc te

Cardi⸗naliũ no⸗men vn⸗de.

net Hug. ¶ Et dicũtur cardinales ab eccl̃ia romana/que
eſt caput ⁊ cardo aliarũ. vt pall̃.c.ſacroſancta.⁊.xxv.q.j.§.
vlti.in prin.C.de ſum.tri.inter claras. Et dicunt̃ ſic cardi⸗
nales duplici ſimilitudine. Sicut em̃ dom⁹ habet oſtiũ et
cardinẽ: ſic eccleſia papã: qui eſt oſtiũ dei vel eccleſie. Un⸗
de ⁊ chriſt⁹ cui⁹ ipſe vicarius eſt oſtiũ ſe vocat. Jo.x. Et car
dinales: q̃ ſunt cardo ſup quẽ fundatũ eſt oſtiũ tale: q: pa
pa eoꝝ fulcitur cõſilio. Uel ideo: q: ſicut oſtiũ preeſt: ⁊ car
do ſubeſt: ita papa preeſt/et cardinales ſubſunt. Puto tñ
ꝙ et ſe inter cardinales dinumeret. ar.C. li.xij.l. ius ſena⸗
toꝝ.arg.ff.de ver.ſig.familie. Sic ergo ſacer ille ſenat⁹ car
dinaliũ.xvj.q.j. eccleſia habet. a cardine nomẽ accepit: q̃ſi
ſe regãt ⁊ alios.xij.q.j.duo ſunt. Aliq̃n etiã epi dicunt̃ car⸗
dinales.xxj.q.j.relatio.ibi. Sibi cardinalẽ.gloſ.j. ꝑprium
epm.Hug.vij.q.j.paſtoralis.lxxj.diſ.fraternitatẽ.ĩ fi.xxiiij.
di.preſbyteri. ¶ Cardinales vero epi metropolitani vice
fungũtur.xxiij.di.in noie dñi. Eps vero Oſtiẽſis cardina⸗
lis ex pͥuilegio papali cõſecrat papã: ⁊ inũgit imperatorẽ.
no.Oſti. ex̃ de pͥuil̃.antiqua. Aliq̃n cardinalis accipit̃ ꝓ
principali. ſic ſumit̃ ex̃ de offi.archipſ.c.ij. ibi. Sacerdotũ
cardinaliũ.gloſ.j.pͥncipaliũ. Et quare dicant̃/et quot mo⸗
dis accipiant̃ cardinales ibi no.in gloſ.preal.j. ¶ C De
ptãte Cardinaliũ legatorũ dixi plene in.j.parte iſti⁹ opis.
Illuc recurrẽdũ eſt in.§.et primo.in ar.xlvij. ⁊ ad ea que le
gũtur ⁊ no.ex̃ de offi.leg.ꝑ totũ. ⁊ co.ti.li.vj ꝑ totũ.de ſen.
excõ.ad eminentiã.de iure patro.cũ dilectus.de elec.ſi ab
batẽ.vj.li.de ver.ſig.c.j.li.vj. Pñt aũt cõferre bñficia quo⸗
rũ collatio eſt ad ſedẽ aplicã deuoluta.ex̃ de prebẽ.c.peñ.
no.ꝑ Jo.an.ex̃ de offi.lega.c.j.in gloſ.vnde bñficia. ¶ De
poteſtate Cardinaliũ ſede vacãte vide qđ no.lxxix.di.nul
lus.ij. Plenius ꝑ Oſti.ex̃ de pe.⁊ re.cũ ex eo. in fi.per Jo.
an.ex̃ de ſchiſma.c.j.li.vj.in gloſ.notat̃ ar. ⁊ in clemẽ.ex̃ de
elec.ne romani. Et ꝑ Archidi.ex̃ de elec. vbi piculũ.in ma⸗
gna gloſſa ſua.que incipit.ſm poſſibilitatẽ.vbi tenet poſt
Herñ.cõpoſt.Goſ.et Oſtiẽ.ꝙ collegiũ cardinaliũ poſſet
īter ſe ordinare/ꝙ valeret electio de papa celebrata a ma
iori parte ipſoꝝ.et talis electus dr̃ electus.nõ tm̃ a maiori
parte: immo a toto collegio. Tenet etiã ibi ꝙ collectio car
dinaliũ nõ poſſet tollere illã decre.vbi periculũ.nec in ali
quo vulnerare. Tenet etiã ibi ꝙ cõtra electũ in papã non
põt excipi de hereſi: licet poſt cõſecrationẽ poſſet de ea ac⸗
cuſari.legit̃ ⁊ no.xl.di.ſi papa. ¶ D Quũ primo fuerũt
cardinales in Romana eccleſia inſtituti: pauperculi erãt
Rome in ſuis titulis habitãtes: ⁊ eoꝝ qui erãt epi epatus
in reditibus tenues ⁊ exiles. ſicut ⁊ hodierna die apparet
in eoꝝ titulis Rome. Tituli cardinaliũ totidẽ.lxx. ſicut ſe⸗
niores iſrael. Nume.xj. Uel.lxxij. quia tot chriſti diſcipuli.
Luc.x.xxj.di.§.j.c.in nouo.lxviij.di.corepiſcopi. Sed con⸗
trariũ.xvj.di.ſeptuaginta.vbi ponit̃ ꝙ chriſti diſcipuli fue
rũt.lxx. Sed dic ſm Hug.ꝙ minor numer⁹ nõ excludit ma
iorẽ.vt no.xv.di.c.j.in gloſ.iij.⁊.xxxv.q.ij.c.j.in gloſ.j. Et in
epatibus eoꝝ adiacẽtibus Rome ſicut epatus Salinẽſis
Portuenſis/Oſtienſis/Albanenſis/Uolaterranenſis/
Tuſculanus/Preneſtinus. Et aliqui vix vnũ equũ habe⸗
bãt: aut cõiter peditabãt/ſicut rurales preſbyteri. Uilẽ ſu
pellectilẽ habebãt.xlj.diſt.eps. Simpliciter ⁊ humiliter ⁊
in egeſtate viuebãt: ſicut ⁊ tũc Romani põtifices. ſed vir
tutibus abũdabãt. Nũc cum romanis pontificibus: nunc
per ſe martyria ſubibãt. Pro cõfeſſione fidei: dãna/et exi⸗
lia/et verbera/inſuper et vincula/et carceres. Heb.xj. ſuſti
nebãt. Miraculis coruſcabant. Eccleſiã cũ ſanctis roma⸗
nis põtificibus doctrina ⁊ ſancta vita regebãt. Sed iam⸗
diu eſt ꝙ in quibuſdã ex eis/ſicut et in quibuſdam Roma
nis põtificibus optimus color mutat⁹ eſt. Thren.iiij. Cre⸗
uit in eis.xciij.di. diaconi.v.potẽtia/dignitas/honor/et di⸗
uitie. ſed decreuerũt virtutes. Aucta eſt poſſeſſio: diminu
ta religio. Creuerũt in exterioribus: minorati ſunt in inte
rioribus. Cõſueuerũt eſſe alijs odor bonus chriſto vite in
vitã. Nunc ſunt/prout cõiter/odor mortis in mortem per
pernicioſum exẽplũ.ij.ad Coꝛ.ij.ex̃ de ſacra vnct̃.c.vnico.
§.de odore. ¶ E Et cũ eoꝝ venia/ad particularia vitia
alioꝝ que ſunt notoria deſcendo: preter ea que intrinſeca
ſunt. Cañ.iiij. Ephe.v. et ſoli deo patẽt: et frequenter pau
cis hoibus. ¶ Offendũt aũt eoꝝ aliqui: q: quũ ad eos ꝑ⸗
tineat electio Romani põtificis. vt pall̃.c. vbi periculũ.li.
vj.ex̃ de elec.c.licet.in cõpi. Greg.ante ꝙ eligãt inter ſe: eo
rũ aliqui priuata affectione corrupti querẽtes ſuam. viij.
q.j.ſunt in eccleſia. Philip.ij. non publicam mũdi vtilita⸗
tem.vij.q.j.ſcias.vbi de hoc.de certa perſona eligẽda/vel
non eligenda/conuentiones/obligationes/ꝓmiſſiones/
condicta/intendiuenta/et pacta/et iuramenta faciũt.cõ⸗
tra illud prealleg.c. vbi periculum.§.ceterum. et de cenſi.
procurationes.et eo.tit̃.romana.lib.vj.et optime.viij.q.j.
ſunt in eccleſia.et.q.ij.illud.⁊.c.dilectiſſimi.⁊.q.iij.c.j. et.c.
artaldus.et ex̃ de elec.per inquiſitionem. et ar.lxxix.diſt.ſi
quis papa.⁊.c.nullus pontifice. ¶ Item nunc fauore pa
pe/nũc timore/nũc ſpe aliquid ꝓſequẽdi/nõ dãt ſibi conſi
lia vera et libera: ſed propter predicta/conſilia/fraudulẽ⸗
ta et perículoſa eis et mundo et cõtra conſciẽtiã dãt. ex̃ de
elec.fundamẽta.§.j.ver.decet nãq̃. Unde tenent̃ de con⸗
ſilio fraudulẽto.ff.de reg.iur.l.conſilij.ff.de dolo.ꝙ ſi quũ
ſcires. lxxxvj.di.tãta.ex̃ de renũ. ſane. Legitur et no.ex̃ de
regu.iur.nullus ex conſilio.lib.vj. et ex̃ de ſenten.excõmu.
nuper.in gloſ.ꝙ aliter. ¶ Item multi ex eis indigne pro⸗
moti ſunt: aut corrupte/aut timore regũ/aut priuato amo
re pape.j.q.j.ſi quis neq̃. ſed qui per oſtium non intrauit:
niſi renuntiet: non eſt tutus. vt ibi. xxiij.q.iiij.tres perſo⸗
nas. ¶ Item preter cardinalatum: cuius hodie reditus
pingues ſunt: cõiter vltra milia florenorũ: et prouiſiones

magnas ⁊ xenenia que ad munerū veniūt quātitatē.ff.de
offi.ꝓcon.l.ſolēt.in fi.ex̄ de reſcrip.ſtatutū.§.inſup.lib.vi.
Alias obtinēt dignitates ⁊ beneficia pinguiora vbiqꝫ ter
rarū ꝑtextu familie dilatāde:⁊ honorē carnalē cardina/
latus in equis ⁊ domicellis ⁊ lautis.xxxv.di.eccleſie. cōui
uijs manutenēdi.quoꝝ reditus plus ꝙ cōiter cardinalatꝰ
aſcendūt.Sed inter eos multi reditus obtinent.x.miľ.xv.
et.xx.et.xxx.miliū florenoꝝ. et ſic partes alienas inuadūt.
xciij.di. diaconi.v.deuorātes multoꝝ ſtipēdia miniſtrorū.
lxxxix.di.ſingula.vbi de hoc.ex̄ de ꝑebē.q: intantū.vbi de
hoc.ex̄ de reſcrip.q: per ambitioſam.li.vj.Et qui ante car/
dinalatū vno cōpetenti vel duobus potuit cōtentari/ ab/
ſorbet fluuiū beneficioꝝ:⁊ fiduciam habet ꝙ influat Jor
danis in os eius:q: nūꝙ beneficioꝝ cumulo ſatiank.Job
xl.Et(qđ peius eſt)vix de hoc aliquis eoꝝ conſcientiā ha/
bet:q: ſic eſt quaſi oīm abuſus:ſed nō minus ardebūt qui
cū multis ardebunt.ij.q.j.multi.in fi.De diſpēſatione qua
ſe colorant vide qđ dixi.s̄.in.vij.cōſideratione papali.ꝟſi.
nec applaudant.in arť.xv.℄ Itē dilatant patrimonia de
reditibus eccleſiarū.caſtra/villas/⁊ ciuitates ſuis conſan
guineis emētes:et eos ditātes:et in mūdo eos eccleſiarū
reditu exaltantes.quicquid em̄ habēt/quaſi habēt de bo/
nis eccleſiarū:aut in pompis huius ſeculi⁊ expēſis delica
tis aut in cōſanguineis conſumunt:pauperes tm̄ aliquos
paucos paſcūt: et q: parce ſeminant/parce ⁊ metent.ſ.bo
na tēporalia eternis perditis.ij.ad Coꝛ.ix. Sed nec ſuffi/
cit de male queſitis multa pauperibus erogare.j.q.j. non
eſt putāda.xiiij.q.v.per totū. vt ceſſet mūdi murmuratio:
ſed vere decimant mentā et anetum.Mat.xxiij. Aliquas
paucas eſcas/⁊ byrros/vel veſtes cōſciſſas/aut ſaga pau
peribus impēdētes: theſauros aūt auri ⁊ argenti ⁊ gēma
rū/ꝑcioſas veſtes/ingētia ꝑdia/ et vt dixi caſtra ⁊ vil/
las de reditibus eccleſiarū cōſanguineis erogantes:⁊ ſic
eccleſias defraudantes.xij.q.iij.c.j.⁊.q.iiij.c.j. et vlti.ex̄ de
pecu.cleri.preſbyter.et.c.inquirēdum.℄ Item nedū reci/
piunt dn̄i cardinales cōiter eſculenta ⁊ poculēta que pau
cis diebus pn̄t cōſumi/que cōcedūtur. ex̄ de reſcrip.ſtatu/
tum.§.inſuper.ff.de offi.ꝑeſi.plebiſcito.ſed etiā que mul
tis diebus nō pn̄t cōſumi. Et non ſolū recipiūt cōiter ꝑe/
dicta.ſ.comeſtibilia et potabilia: ſed aurū/et argentū/gē/
mas/et iocalia ꝑcioſa/equos/et pānos/et queqꝫ alia ꝑ/
manētia:que ad magnoꝝ munerū veniūt quantitatem:⁊
que in anno aſcēdūt frequēter ad valorē miliū florenorū.
ff.de offi.ꝓcōſu.ſolent.§.vlti.no.ex̄ de vi.et ho.cle.cū ab
omni.in gloſ.delegati.quorū intuitu munerū ꝑcioſorū/
multa ꝓ offerētibus impetrāt beneficia. Nā et hoc reſpe/
ctu offerunt offerētes contractu innominato tacite vten/
tes. do vt des:facio vt facias. et ſic ſaltē per dationē et re/
ceptionē hoꝝ munerū hoc reſpectu mētalis cōmittitur ſi/
monia.j.q.j.ſunt nōnulli.vbi de hoc.⁊ ex̄ de ſimo.etſi que/
ſtiones.vbi de hoc.⁊.c.ſi.vbi de hoc. ⁊ aliqui manus ſuas
a nullo excutiūt munere:de Eſaie beatitudine nō curātes
dicētis Eſa.xxiij.Beatus qui excutit manus ſuas ab om
ni munere.vt pallꝫ.c.ſunt nōnulli.⁊.c.etſi qſtiōes.Sꝫ Job
verbū dn̄icū loquiť. Ignis deuorabit tabernacula eoꝝ q̄
munera libēter accipiūt. Job.xv.℄ Itē beneficia que im/
petrāt a papa cōiter ꝓ indignis/aut ad ꝑeces regū ⁊ ꝑn/
cipū cardinales:aut ꝓ ſuis ſeruitoribus:aut/ꝓut frequen
tius/ꝓ ſuis cōſanguineis impetrāt: vix vnꝙ alicui clerico
bn̄ merito impetrant vnū pauperrimū bn̄ficiū dei amore:
quē paꝝ habēt ꝑe oculis: ſemꝑ cecū aīal/aut claudū/ aut
languidū offerētes. Leuiť.xxj.cōtra illa iura.j.q.j.ordina/
tiōes.⁊.c.ſi q̇s neqꝫ.ex̄ de eta.⁊ qua.tuā.xlix.di.hinc etem̄.
cū.§.ſequē.⁊ expſſum ꝑ Hiero.viij.q.j.moyſes.ibi.At nūc
cernimꝰ plurimos hanc rē bn̄ficio facere:vt nō querāt eos
in eccleſia colūnam erigere:quos plus cognoſcūt eccleſie
ꝓdeſſe:ſꝫ quos vel ipſi amāt/vel quoꝝ ſunt obſequijs de/
liniti:vel ꝓ quibꝰ maioꝝ quiſpiā rogauerit:et(vt deterio/
ra taceā)qui vt clerici fierēt muneribus impetrarūt. facit
op.j.q.j.ferť.⁊.q.iij.ex multis.ver.neqꝫ eligāt. Pro mūdo
impetrāt:a mūdo mercedē recipiūt: nō a deo. Nihil enim
deꝰ remunerat/qđ amore ſui factū nō eſt.ſicut ecōuerſo il/
lud remunerat qđ ſui cōtēplatione factū eſt.xxvj.diſ.deīn/
de.ad fi.de pe.di.iij.§.ex hoc ſenſu.ver.ſi qn̄. O quot/que
bene geſta videntur q: deus in cauſa nō eſt/erugo ⁊ tinea
demoliť:⁊ fures effodiūt/⁊ furank.Mat.vj. Offendunt
in pompoſis veſtibꝰ/familia magna/equis hiſpanis/⁊ cū
cta ſua ſupellectili ꝑcioſa. vbicūqꝫ enim in mūdo ꝑcioſa
ſunt:ad manus eoꝝ ꝑueniūt:⁊ in gloria huiꝰ mūdi viuūt.
Qui eoꝝ habebunt aliā gloriā/deus nouit.℄ De his car
dinalibꝰ dn̄s Oſtiē.Cardinalis lumē iuris ſcribēs in ſum
ma ſua in ti.de pe.in.§.cui cōfitēdū.ver.cui cardinales. ſic
ſcribit. Cardinales quū delinquūt/acrius puniri debent:
quū dn̄o pape adſiſtāt exemplo Ade de quo dicit Aug. ꝙ
quāto erat deo ꝓximior:tāto magis peccauit. de pe.diſ.
v.cōſideret.Exēplo luciferi.de peni.diſt ij.ꝑncipium.De
his Eſa.lx.Qui ſunt iſti q̇ vt nubes volāt/ꝑ altitudinē ſta
tus ⁊ eminentiā ſanctitatis:⁊ quaſi colūbe/per ſimplicita
tē/puritatē/et charitatē ad feneſtras ſuas.i.ad ſenſuū coꝛ
poraliū coertionē ad chriſti vulneꝝ meditationē? Caueāt
igiť ne ſint dracones ſtātes iuxta arcā dn̄i. xxxvij.di.legāt.
Et ne ſint nebule ⁊ nubes ſine aqua deuotiōis lachrymaſ/
rū turbinibus demonū agitate. vt ꝓbat beatus Petrꝰ. ij.
Peť.ij.et Hiero.de peniť.diſt.ij.ſi em̄.vltra quatuor colū.
ver.petrus.Et Beda.ij.q.vij.ſecuti ſunt. Nō capiātur ſu/
perbia que mater eſt oīm vitioꝝ/et initiū ois pcti:⁊ odibi
lis corā deo et hoibus.Eccſi.x.Tob.iiij. Superbiā nūꝙ in
tuo ſenſu/aut in verbo tuo dn̄ari ꝑmittas. In ipſa em̄ ini
tiū ſumpſit omnis perditio:et que eſt ꝓpriū vitiū diaboli.
xlviij.di.§.j.⁊.c.j.q: diabolus magiſter elatiōis eſt.xlvj.di.
c.j.℄ Nō vana gloria:que oēm virtutē euacuat. Nō amo/
re pecunie: que tāꝙ venenū eſt fugiēda:q: eſt materia cū/
ctoꝝ criminū.xxiij.diſt.his igiť. Nō amore parentū:ne eos
in vita corrodant tāꝙ muſce moriētes: que perdūt ſuaui/
tatē vnguenti.ſ.deuotionis.Eccſs.x. ⁊ eos poſt mortē de/
ſpiciāt dicētes. Bene fecit mihi:ſed melius facere potuit.
ad hoc.lxxxvj.diſt.non ſatis.vt de alijs taceamus.ex̄ de ce
le.miſ. dolētes. ℄ Sed die noctuqꝫ nō ceſſent virtutibus
inſiſtere.vt ꝓbat Iſiđ.in ꝑeallꝫ.c. his igiť.et Amb.xij. q.j.
cui portio deus.et pal.c.nō ſatis.Tales ergo ſi delinquāt:
per ſententiam remoueank:⁊ ſine ſpe reſtitutionis deponā
tur.ex̄ de cle.nō reſi.et geſtis.ſicut lucifer.pallꝫ.c.ꝑncipiū.
hucuſqꝫ Oſti.ad id ex̄ de ſchiſ.ad ſuccidēdos.li.vj.℄ No/
tat etiā Oſti.in ſum.ti.de offi. archipreſ.§. que pertinent.
ver.iij.ꝙ dicūtur Cardinales a cardine quo oſtium regiť:
q: ipſi poſt papā et cū papa regūt eccleſiam. ex̄ de conſue.
cū venerabilis. de elec.corā.et.c.q̄relā. Et nota ꝙ preſby/
teri cardinales habēt titulū diaconi.nō ecōtra.vt ꝓbať.s.
in eiſdem cōcor.et ex̄ de arbi. cū a nobis.de teſta.raynutiꝰ.
§.cum autē.et.c.raynaldus.§.a cuius.℄ Et licet in decre/
talibus plerūqꝫ ponantur preſbyteri ſine titulo: in literis
domini pape numꝙ ponitur preſbyter quin additur titu/
lus/nec diaconus/nec epiſcopus cum titulo. Hoc ideo no
to vt ſi literam bullatam in qua hoc non ſeruetur inuene/
ris:ipſam iudica falſam.ar.ex̄ de crimi.fal.ꝙ graui. In.c.
aūt.ij.de offi.archipreſ.vocank cardinales pſbyteri et alij
tā in eccleſijs ciuitatibꝰ ꝙ dioceſibꝰ ꝑncipaliter ſeruiētes:
et in diuinis officijs miniſtrātes.ſm Oſti.℄ Sunt etiam
in eccleſia Cōpoſtellana Cardinales preſbyteri mitrati:⁊
in eccleſia Rauennati.tales cardinales ſunt deriſui potiꝰ
ꝙ honori.notaꝫ.xxxij.q.ij.c.j.gloſ.fi. ex priuilegio ſpeciali.
℄ Conditiones autem ſanctiſſimas et neceſſarias quas
debēt habere dn̄i cardinales poſui poſt Bernar.s̄.in. vij.
cōſideratione papali.ver.q̇ nō ſint.in ar.xv. ℄ Opto aūt
fieri dn̄os meos cardinales ſicut Paſcaſiū diaconum ro/
mane eccľie cardinalē.De quo ſcribit Grego.in.iiij.dialo.
ꝙ fuit vir mire ſanctitatis/eleemoſynarū maxime opibus
vacans:cultor pauperum:et contēptor ſui: cuius dalmati
cā feretro eius ſuperpoſitā quū eſſet defunctꝰ/ demoniacꝰ
tetigit: ſtatimqꝫ ſaluatus eſt. Veniat oro ſpiritusſanctus

ſuper cardines orbis terre et ſuper mõtes Gelboe. quod
interpretatur volutatio vel decurſus. Iſti inclyti interfe/
cti ſunt ⁊ fortes iſrael.ij. Reg.j. Plangat eos interim ſan
cta mater eccleſia: q꞉ cardo quorūdam eoꝝ confractus ia/
cet: et oſtiū clauſura ⁊ apertura cõpedita eſt. ¶ F Mꝫ col/
legiū cardinaliū diſpēſare poſſit etiā vbi epi diſpēſare nõ
pñt. de re iudi. cū te. ſm Inno. An cardinales priuētur iu/
re eligēdi/ ſi male eligāt. lxxix. di. ſi papa. Mꝫ inſtātia cardi
nalis eſt oim ſolicitudo eccleſiarū. de poſtu. prela. bone. j.
ſm Inno. An ſoli aſſertioni cardinaliū ſine iuramēto cre
dat᷑. de priuil. cū olim. j. ꝑ Inno. An credat᷑ cardinali dicē/
ti aliqđ officiū ſibi eſſe cõmiſſum/ niſi ſup hoc litere oſtēdā
tur. et an credat᷑ actis eoꝝ vel ipſis de ijs que agūtur corā
ipſis. de elec. bone. j. de offi. deleg. cū in iure. de fi. inſtru. ꝙ
ſuper his. de appel. cõſtitutus. ꝑ Inno. de accu. cū dilecti.
An cardinales pñt accuſari ꝙ papā ꝑ ſimoniā elegerint:
et ipſe de hoc accuſari. xl. di. ſi papa. lxxix. diſ. ſi qs pecuniā.
ij. q. vij. nos ſi. ix. q. iij. nemo. ⁊ de elec. licet. ꝑ Inno. An dia
coni cardinales ſubſint ſub presbyteris. lxxix. diſt. ſi qs. iij.
xciij. diſt. §. vt ex premiſſis. vſq₃ ad finē diſtin. Adde hic qđ
dixi. s. in. j. parte de diſpē. lega. in. §. j. in ar. xlvij.

¶ Articulus. xvij. A

CEterū quia poſt di/
gnitatē Cardinalat⁹/ dignitas maior in ec/
cleſia dei patriarchatus eſt: Ideo de eis ali
quid dicēdū. Sunt aūt in eccleſia dei q̄tuor
principales patriarchat⁹ poſt Romanū patriarchatū. ſcꝫ
Patriarchat⁹ eccleſiaſtici. Cõſtātinopolitanus. Alexādrinus. Antiochenus. ⁊ Hie/
roſolymitanus. de quibus. xxij. di. c. ij. ⁊. c. renouātes. ex᷑ de
priuil. antiqua. xcvj. diſ. cõſtātinus. quib⁹ quatuor colūnis
propter pctā noſtra priuata eſt eccleſia. Remanēt eñ eo/
rū dignitates ⁊ nõ popul⁹. ꝓpter qđ et ipſi in tāto honore
in mūdo nõ ſunt: q꞉ mūdus plus conſiderat aurum ꝙ an/
nulū/ potentiā ꝙ mitrā. De iuriſdictione et ptāte iſtoꝝ. de
officio. ⁊ vbi debēt cõſtitui. ⁊ qualiter puniri. xvij. diſt. mul
tis. xviij. di. c. j. ⁊. ij. ⁊. xix. di. ſm. et. c. ꝓpter. xxj. diſt. cleros. c.
ſummitti᷑. c. in tantū. xxij. di. ꝑ totū. lxiij. di. c. j. ⁊. ij. ⁊. c. aga/
tho. lxxx. di. ꝑ totū. xcvj. diſt. ſatis. vj. q. iiij. ſi inter epos. j. q.
vij. c. iij. iij. q. v. multū. iiij. q. j. ꝙ aūt. ix. q. iij. conqueſtus. iij.
q. v. q꞉ ſuſpecti. ix. q. iij. nullus primas. ⁊. c. epi. xj. q. iij. theo
gualdum. xij. q. j. dilectiſſimi. xv. q. j. frater. et. q. vj. placuit.
xcix. di. §. j. cū oibus. c. ſeq. in illa diſtin. Pñt aūt iſti diſpēſa
re vltra ꝙ metropolitani: vbi pñt cõtētioſe cõtēdere/ pñt
diſpēſare: et vbi expreſſe nõ ꝓhibet᷑. lxv. diſt. mos antiqu⁹.
ex᷑ de priuil. antiqua. ad fi. ex᷑ de prebē. graue. ad fi. ſm Io.
Patriarchatus ⁊ primat⁹ idem. de deo. ¶ B Inter patriarchā aūt ⁊ primatē differētia
realis nõ eſt: ſꝫ vocalis. q꞉ noia ſunt ſynonima idē repſen/
tātia. xcix. di. c. j. Idē eſt de noie archiepi ⁊ metropolitani.
vt ibidē. ⁊. ix. q. iij. cõqueſt⁹. ⁊. xxj. di. cleros. ⁊. lxxx. diſ. quaſi
per totū. Oēs aūt iſti in ordine epali cõtinent᷑. vt pal. c. cle
ros. Iſtis aūt patriarchis ſiue primatib⁹ obedire habent
archiepi ⁊ metropolitani in certis ⁊ licitis: ſicut epi archi/
epis ⁊ metropolitanis. vt. ix. q. iij. in primis octo. c. vſq₃ ad
§. ſola. Quā iuriſdictionē habēt in ꝓuincia ⁊ epatib⁹ ſuis
no. ix. q. iij. in ſum. ⁊ ex᷑ de offi. ord. paſtoralis. ⁊. c. romana.
lib. vj. ⁊ de cēſi. romana. lib. vj. et de appel. romana. lib. vj.
¶ C De iuriſdictiõe ⁊ ptāte iſtoꝝ. ex᷑ de offi. vica. roma/
na. li. vj. de offi. ordi. romana. li. vj. de fo. cõpe. romana. lib.
vj. de ap. romana. li. vj. de cēſi. romana. ⁊. c. ꝑpetuo. li. vj. de
pe. ⁊ re. romana. li. vj. de exceſ. pla. archiepo. in clemē. Pñt
tales diſpēſare niſi interdicat᷑/ in penalib⁹ actionibus vbi
pñt iudicare. de pe. di. vj. c. j. ad fi. Pñt diſpēſare cū epis et
electis ſuis ſuffraganeis: ſup qb⁹ habēt ordinariā iuriſdi/
ctionē in penalib⁹ actionib⁹/ ⁊ ꝓcurationib⁹ ⁊ ſimilib⁹: niſi
ꝓhibeat᷑. ex᷑ de offi. ordi. paſtoralis. ex᷑ vt li. nõ cõteſta. acce
dēs. ix. q. iij. c. j. ⁊. ij. ex᷑ de offi. ordi. irrefragabili. Et quū po
teſt ex officio viſitare: ⁊ ꝑ cõſequēs corrigere: ⁊ etiā pote/
rit diſpēſare: q꞉ deluſoria eſſet correctio ſine diſpēſatione.
ex᷑ de pſcrip. cū ex officij. ex᷑ de cēſi. ſopite. et. c. cū venerabi/
lis. c. romana. li. vj. ſm Io. de deo. ¶ Sed q꞉ nõ eſt noſtri
operis ꝑncipaliter de eoꝝ iuriſdictiõe tractare. Sꝫ quõ in
eccleſia dei per pctm̄ a ſtatus rectitudine quodāmodo ce/
ciderūt: Ideo ſtatim ꝑtractādo ſtat⁹ et exceſſus epoꝝ: ſub
quo noie includūtur. vt dixi. s. in. iij. ꝯſideratione papali.
in. §. iij. cõſideratio. in ar. xj. in ver. inter hec. de eis parū ali
quid dico: q꞉ oēs iuriſdictionē epalē habēt: ⁊ ſilis eſt qua/
ſi eoꝝ offenſio in iſto tpe vulnerato. ¶ Attēdāt ergo ꝓdi/
cti ſtatus ꝙ quāto poſt papā ⁊ cardinales maiori preemi/
nent dignitate: tāto eoꝝ grauior eſt offenſa. xl. diſt. hõ chri
ſtian⁹. Regant ergo ſuas ꝓuincias in pace ⁊ cõcordia: ni/
hil de iure epoꝝ vſurpātes: niſi vbi ius eis cõcedit: q꞉ tali
cõcordia altiſſim⁹ gloriat᷑ in mēbris ſuis. ix. q. iij. archieps.
cū. c. pce. ⁊ ſeq. Quā autē iuriſdictionē habēt quatuor pa/
triarchales ſedes. vide palle. c. antiqua. ex᷑ de priuilegijs.
¶ D Offendūt autē ꝓdicti/ quū viſitāt ſuas ꝓuincias:
ſicut ⁊ quū epi viſitāt ſuas eccleſias: q꞉ nimis grauant pa
rochianas eccłias in eoꝝ ꝓcurationib⁹ maledictis vſq₃ ad
exinanitionē extreme virtutis baſilicas ꝑducētes. x. q. iij.
iter cetera. nõ ſacerdotaliter ſꝫ crudeliter ſeuiētes. x. q. iij.
q꞉ cognouim⁹. nõ ſolū erga ſubditos: ſed etiā ſocios tyrā/
nidem exercētes: nõ cū charitate/ ſed cū quadā iactātie te
meritate: nec cū gratiarum actione/ ſed cū quadā iudicia/
ria inuectiõe ſtipēdia exigētes. poti⁹ depredādis et ſpoliā
dis ⁊ ſcādalizādis hoibus/ ꝙ lucris aiarū operam dātes.
Hec legunt᷑ ⁊ hodie ad literā miſerabiliter et dānabiliter
obſeruantur. x. q. iij. cauendū. ex᷑ de cēſi. cū apl's. ⁊. c. ꝓcura
tiones. ¶ Itē multas ꝓcurationes vna die recipiūt: ⁊ nõ Viſitatio pecuniaria ꝓlatis ihibetur.
viſitāt. In pecunia recipiūt malo velle dātium: officiales
ſui et alij de familia munera recipiūt. cõtra oia iura predi/
cta. et ex᷑ de cēſi. romana. §. ꝓcurationes. ⁊. §. caueat. li. vj.
Viſitās eñ qui aliquod mun⁹ receperit hodie/ vel ꝓcura
tionē in pecunia a volēte/ vel qui receperit ꝓcurationē et
nõ viſitat/ ad duplū tenet᷑ reddendū illi eccleſie quā gra/
uauit intra mēſem. quo elapſo niſi reſtituerit: patriarche/
archiepi/ epi/ ipſo iure ab ingreſſu eccleſie interdicti. Infe
riores ꝟo ab officio et bñficio: quouſq₃ grauatis eccleſijs
ſatiſfaciāt ſunt ſuſpēſi: nulla in eis in hac dantiū remiſſio/
ne liberalitate vel gratia valitura. vt hec legunt᷑ ex᷑ de cen
ſi. exigit. et. c. felicis. li. vj. Habet᷑ etiā de iſtis grauātib⁹ eo.
ti. c. ij. in clemē. Is aūt cui eſt ingreſſus eccleſie interdict⁹:
ſi cõtra interdictū hmõi diuinis ſe ingerat ea in ſuo agēs
officio ſicut prius: irregularis efficit᷑. ex᷑ de ſen. excõ. is cui.
li. vj. ¶ Ve ve q꞉ de hmõi penis ꝓlati nõ curāt: vnde vere
ſm hec paucos ꝓlatos credo in dei eccłia/ marie in Hiſpa
nia irregulares nõ eſſe. Pro his ergo plangat eccleſia: q꞉
quū ſint maiores patres ei⁹: maiorib⁹ ſunt periculis ⁊ cri/
minib⁹ irretiri. Et ſm Grego. quāto in honore precellunt
alios: ⁊ in crimine. et de hoc ſatis. Mꝫ lat⁹ pape ſint cardi/
nales: ⁊ de ptāte ipſorū circa abſolutionē quū ſint legati.
de offi. leg. excõicatis. An cardinales mortuo papa faciūt
capitulū. et qđ pñt. lxxix. di. null⁹. An presbyter cardinalis
ſit eligēdus in epm. de elec. eccleſia. ij. de pena offendētiū
cardinalē. de pe. felicis. lib. vj.

¶ Articulus. xviij.

COnſequēter de ſta/
tu epoꝝ tractādū eſt. de quoꝝ potentia et iu
riſdictione ⁊ in quib⁹ pñt caſib⁹ diſpēſare. s.
in prima parte iſti⁹ opis pleniter ꝑtractat᷑.
Nūc aliqua de eoꝝ iuriſdictione adhuc iūgens/ de eoꝝ ex/
ceſſib⁹ vt ſe corrigāt exarabo. ¶ Et eſt ſciēdū ꝙ ordo epo/ Quadruplex eporum ordo.
rū quadripartit⁹ eſt. vt. s. pte. ij. ar. xj. A. in. iij. cõſideratiõe
papali. ver. j hoc. prime tetigi. ſ. in patriarchis/ archiepis/
metropolitanis/ ⁊ epis. Papa etiā in numero eoꝝ cõtine/
tur. vt apparet in ꝓhemio cõſtitutionū ⁊ decretaliū ⁊ lite
rarū apłicaꝝ. Nā vltra epatus ordinē alius nõ eſt. ſm Ar/
chidia. ordo iſte ponit᷑. xxj. di. c. j. Ibi aſſignat᷑ differētia in/
ter archiepm et metropolitanū. Nā archieps maior eſt: vt
colligit᷑ in aut᷑. coll᷑. ix. de priuile. archiepi. in prin. vbi dicit᷑.

Nō ſolū metropolitanus is ſit:ſed etiam archiepūs fiat.
¶ A Tractando ergo de ſtatu ⁊ defectib⁹ epoꝝ tracta
do ꝑ ꝯñs de ſtatu ⁊ defectib⁹ patriarcharū/ primatū/ ar/
chiepoꝝ/⁊ metropolitanoꝝ.de quibus tetigi in.§.prece.
Notandū ergo ꝙ Paulus eps/ epos vocat preſbyteros
gloſ.Philip.i.In primitiua eccleſia bene fuerūt preſbyte
ri ⁊ epi.xxi.di.c.i.vltra mediū.ver.ideo.xciij.di.legim⁹.vbi
de hoc in gloſ.hic rñdet.xcv.di.olim.¶ B Epi ſucceſſo
res apl'oꝝ ſunt.lxviij.di.quoꝝ vices.xciij.di.legim⁹.xxi.di.
in nouo.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.§.a chriſto.vbi vocantur
vicarij apl'oꝝ.Et dicuntur arietes gregis.i.duces.vij.q.i.
ſciſcitar'.q: duob⁹ cornib⁹.xxiij.q.iiij.cū in lege.i.vtriuſqꝫ
teſtamenti authoritate preualent cōtra hereticos.Inde
eſt ꝙ mitra pontificalis duo habet cornua.q: ois doctus
in regno celorum profert de theſauro ſuo noua ⁊ vetera.
Mat.xiij.gloſ.ſuꝑ pſ̄.xxviij.Item dicunt̄ canes: q: latra/
re debent.i.predicare cōtra hereticos ⁊ tyrannos:⁊ ſubdi
tos informare.xliij.di.ſit rector.Dicuntur rectores nauis
pre.c.ſciſcitaris.Dicunt̄ colūne.ij.q.vij.accuſatio.viij.q.i.
moyſes.ex̄ de accuſa.qualiter.ij.⁊ ex̄ de pen.ſi qs ſuaden/
te.§.epi.in clem̄.Dicunt̄ patres ſpūales.in pre.§.epi.⁊ pre.
c.qualis.⁊.lxviij.diſt.quoꝝ.Dicunt̄ cuſtodes.xij.q.ij.no li/
ceat.xvi.q.i.in canonib⁹.xxiij.q.vlti.§.q̄uis.Dicunt̄ vica/
rij chriſti.xxxiij.q.v.mulier.Dicunt̄ paſtores.i.q.ij.paſtor.
xcv.di.eſto.xxiij.q.iiij.tres ꝑſonas.Dicunt̄ etiā ſpeculato/
res.Ezech.iij.xxi.diſt.c.i.ver.epatus.Dicunt̄ defenſores.
xvi.q.i.in canonib⁹.Dicunt̄ procuratores.xij.q.i.c.vlt.ver.
de hoc.¶ Qui preſtantior eſt ⁊ doctior omni ppl'o ⁊ ſtu/
dioſior ⁊ virtutib⁹ eminentior:ille ad ſacerdotiū eligi de/
bet.gloſ.Leui.viij.viij.q.i.licet.In tunica hyacithina fue/
rūt mala punica ⁊ tintinnabula.xliij.di.c.i.ver.hinc in exo
do.et Exo.xxviij.q: tanta debet eſſe pōtificis authoritas:
vt motus ei⁹ ⁊ greſſus vocales ſint.⁊ veritatem quā men
te ꝯcepit habitu reſonet.Quicquid loquit̄ ⁊ quicq̄d agit
doctrina ſit.ſine tintinnabulis/coloribꝰ diuerſis/gēmis
floribuſqꝫ virtutū/nec eccleſiā ingredit̄ nec pontifex eſt.
Gloſ.Leui.viij.facit.viij.q.i.licet.¶ Epat⁹ nomen eſt ope
ris nō honoris: ſcopos quippe intentio eſt.vñ eps ſupin/
tendere debꝫ.vt intelligat ſe nō eſſe epm qui preeſſe dile/
xerit nō ꝓdeſſe.Aug.de ciui.dei.li.xix.trāffert.viij.q.i.qui
epatum.⁊ facit.xxi.di.c.i.ver.epatus.¶ C Hieronym⁹.
Si qs epatum deſiderat:bonū opus deſiderat.i.ad Tim̄.
iij.Sed ab apl'o illo tpe dictum eſt/quo quiſquis plebib⁹
preerat:prim⁹ ad martyrij tormenta ducebat̄.Tunc ergo
fuit laudabile epatum querere:qñ ꝑ hunc queqꝫ dubium
nō erat ad ſupplicia grauiora ꝑuenire.Ipſum quoqꝫ offi
cium boni opis expreſſionem definit̄.quuꝫ dicit.Si quis
epatum deſiderat:bonū opus deſiderat.De ipſo igit̄ ſibi
teſtis eſt:q: epatum nō appetit:q̄ hūc nō ad boni opis mi/
niſteriū/ſed honoris gloriā querit.¶ D Grego.in cura
paſtorali.c.ix.Duo ſunt pontificis opa.vt a deo diſcat le/
gendo ſcripturas diuinas:⁊ ſepius meditādo.aut popu/
lum doceat:ſed illa doceat q̄ ipſe a deo didicerit:nō ex ꝓ
corde vel humano ſenſu/ſed que ſpūſſanctus docet.Eſt ⁊
aliud opus qđ facit Moyſes.ad bella non vadit.non pu/
gnat ꝯtra inimicos: ſed orat.⁊ donec orat: vincit ppl's ei⁹
hoſtis vincit̄ ⁊ fugat̄.Exo.xvij.Orige.ſuꝑ Leui.li.vi.trāſ
feruntur hec.xxxvi.di.c.vlt.Orige.Epi locū apl'oꝝ tenent
Hiero.ad Marcellum.xxi.diſti.in nouo.⁊ dixi.s̄.ver.epi.
¶ Qualem opoꝛteat eſſe epm in.xiij.c.apl'ice regule con
tinetur.que ponunt̄ a.xxxv.diſt.§.nunc aūt.vſqꝫ ad.l.diſt.
Nō facile admittit̄ accuſatio epoꝝ.ij.q.vij.accuſatio.Eps
qui nō corrigit/impudicus canis dicit̄.lxxxiij.diſti.nemo.
nihil illo epo miſeri⁹ q̄ maloꝝ gloriat̄ laudib⁹.c.diſ.nihil.
Nō credat eps ſolam lectioneꝫ ⁊ orationē ſufficere.Sed
largam manū habeat.neceſſitatem patientib⁹ ſuccurrat.
alienam inopiam ſuā credat.q: ſi hoc nō habꝫ: vacuū epi
nomen tenet.Greg.lxxxvi.di.fratrem.Nō debet aliquem
epus manu ſua cedere.lxxxvi.di.nō liceat.xlv.di.c.i.⁊.c.cū
beatus.Eps nullā rei familiaris curā ad ſe reuocet.ſed le
ctioni ⁊ orationi ⁊ verbo predicationis tm̄modo vacet.
cōcil.car.lxxxviij.di.eps nullā.Aug.Nōn ois qui dicit pax
vobis/quaſi colūba audiendus eſt.Habent oſcula colū/
be.habent ⁊ oſcula corui.ſed in columba vera pax.in cor/
uo falſa pax.ij.q.vij.nō ois.ibi no.quō ꝯditiōes corui ma
lo prelato cōueniant.Item nō oēs epi ſunt epi.ea.cā ⁊.q.
nō ois.Hiero.Qui epatum deſiderat:bonū opus deſide
rat.Apl's.i.ad Timo.iij.dixit.nō dignitatem.ſi aūt deſpe/
cto ope ſolam appetit ⁊ aſpicit dignitatem.cito corruet.
Hiero.ſuꝑ Sopho.adde.s̄.e.ver.ſi quis epatum.Honor
⁊ ſublimitas epalis nullis poterit cōparatiōib⁹ adequari.
Si regū fulgori cōparas ⁊ principū diademati:lōge erit
inferius ꝙ ſi plumbi metallū ad auri fulgorem cōpares.
quippe quū videas regum colla ⁊ principū ſubmitti ge/
nibus ſacerdotum:⁊ oſculata eoꝝ dextra orōnibus eoꝝ
credant ſe cōmuniri.Amb.li.de paſto.trāſferunt̄.xcvi.diſ.
duo.facit ex̄ de ma.⁊ obe.ſolite.Et eſt arg.expreſſum ꝑm
Lau.cōtra viles prelatos Hiſpanie qui oſculant̄ manus
regū.Fateor ego vilis preſul Siluenſis eccleſie/ſcriptor
huius opis/poti⁹ timore ꝙ humilitate coactus ſum oſcu
lari dexterā Regis Portugallie.ꝙꝙ ab eo nō teneā rega
lia.ſed qui ex timore facit/iam nō facit.ex̄ de reg.iu.qui ex
timore.Dic tm̄ ꝙ ſi eps comes ſit/oſculari debet.quū ex cō
ſuetudine alij magnates hec faciant.x.di.certum.i.c.ſuſci
pitis ne.lxiij.diſt.valentiniam⁹.Lau.⁊ facit.xxiij.q.viij.§.
ecce.xviij.di.ſi eps metropolitanus.¶ Nihil in hoc ſecu/
lo excellentius ſacerdotibus.Nihil ſublimius epis.No/
men ergo cōueniat actioni.⁊ actio nomini rñdeat.alias
ſit nomen inane ⁊ crimē immane.Nō ſit honor ſublimis ⁊
vita puerilis.Ne ſit deifica ꝓfeſſio: ⁊ illicita actio.Ne ſit
religioſus amict⁹: ⁊ irreligioſus ꝓfectus.Ne ſit gradus
excelſus:⁊ deformis exceſſus.Nō habeatur in eccleſia ca
thedra ſublimior:⁊ cōſciētia ſacerdotis recipiatur humi
lior.Ne locutionē ſimulemus colūbinā:⁊ mētē habeam⁹
caninā.Ne profeſſionē monſtremus ouinā:⁊ ferocitatem
habeamus lupinā.Amb.in.li.de paſto.¶ Quantum pre
ceteris gradus eſt epiſcopalis altior:tāto ſi per negligen
tiā dilabatur/ruina grauior eſt.Magna ſublimitas ma/
gnā debet habere cautelā.Honor grandis grandiori de/
bet ſolicitudine circūuallari.Cui plus credit̄/ab eo plus
exigitur.Mat.xxv.Greg.in homil'.Quū enī augent̄ do/
nationes etiā creſcūt donoꝝ.Amb.ibidem.Nihil in hac vi
ta difficilius/laborioſius/periculoſius/epi officio.Aug.
ad Valeriū.xl.di.ante oia.Nihil in epali ceruice ſplendi/
dius fulget:ꝙ humilitas.Greg.c.di.cōtra morem.Epus
in quolibet loco ſedens/ſtare preſbyterū non patiat̄.xcv.
di.eps in quolibet loco.Eps in eccleſia ſublimior ſedeat.
intra domū vo preſbyteroꝝ collegā ſe eſſe cognoſcat.xcv.
diſt.eps in eccleſia.¶ Dicite pontifices in freno quid fa/
cit aurū.Tolerabilius enī in ſancto cernitur ꝙ in freno.
Bern.in epl'a ad Senonenſem archiepm.Nō eſt epoꝝ
ſeruare aurū: ⁊ a ſe reuocare mendicantis manū.xij.q.i.
nolo.Incidant epi in inuidiā detractoꝝ cōfringentes va
ſa myſtica vt captiuos redimant.Amb.lxxxvi.di.nō ſatis.
Epi ſatis in manu habent quib⁹ credāt aias.⁊ cui cōmit/
tant ſuas facultates nō inueniūt.Ironia.Adde hic qđ di
xi.s̄.in.vij.cōſideratione pape.ver.mira res.ar.xi.Opti/
mi eſtimatores.q̄ magnā de minimis/paruā aut nullā de
maximis curā gerāt.Bern.de cōſide.li.iiij.Vbicūqꝫ fue/
rit eps:ſiue Rome/ſiue Eugubij/ſiue Conſtantinopoli.
ſiue Regij/eiuſdem meriti eſt:eiuſdem ſacerdotij.Potē/
tia diuitiarū/paupratis humilitas/nec ſublimiorem nec
inferiorem epm facit.Ceterū oēs apoſtoloꝝ ſucceſſores
ſunt.Hiero.xciij.di.legim⁹.Idem.Gloria epi eſt paupe/
rum prouidere opibus: Ignominia ſacerdotis eſt/pro/
prijs ſtudere diuitijs.xij.q.ij.gloria.Idē ad Narbonēſem
epm.Solus eps incūbit bonis.ſolus vtitur miniſterio.ſo
lus eps ſibi vēdicat vniuerſa.ſolus ptes inuadit alienas.
ſolus occidit vniuerſos.Hic ꝓpter auaritiā ſacerdotū ſe/
pe odia cōſurgūt.hinc epi accuſant̄ a clericis.hinc princi/

Inſi/gnes epi/ſcoporū titu/li.

que opti/mū que/ꝙ dece/ant epm

piū litis.hinc detractionis cauſa. hinc origo fit criminis.
xciij.di.diaconi.v.Idem loquens Narbonenſi epo.Dñici
patrimonij dāna cōquiritis:dū ſoli vultis in eccl'ijs potē-
tari.xcv.di.ecce ego. Idē ad Nepotianū. Epi ſacerdotes
ſe eſſe ſciant:nō dños. Honorent clericos quaſi clericos:
vt ipſis epis a clericis quaſi epis honor deferat.Ex.j.Pa-
ſcite eum qui in vobis eſt gregem dñi:puidentes nō coa-
cte:ſed ſpontanee ſm preceptū dñi: neq3 turpis lucri grã
ſed voluntarie.neq3 vt dñantes in clero:ſ3 forma facti gre-
gis ex aio ꝛc.xcv.di.eſto. ¶ Agnoſcat epſ ſeruū ſe eſſe ple
bis nō dñm. Iſid.de ſum.bo.q꞉ ꝛ papa ſe ſeruū vocat. Vi-
de.s.in.v.cōſideratione papali.in.x. Iſte greg.in ar.xiij.
in iſta.ij.parte. Sciat ſe nō eſſe epm qui preeſſe deſiderat:
nō pdeſſe.Aug.ad Oroſium. Pontifex legalis fronte la-
mina ornabat aurea: inferius in extremo tunice in mar-
gine portabat tintinnabula. Exo.xxviij. nobili imagine
inſtruens:q꞉ ſpūalis quiſq3 doctor cōtemplationis aurū
haurit ſuperius: qđ inferius p ſonū predicationis pplis
infundit. Rodul.ſup Leuiti. Inter.xij.abuſiua ſeculi vnū
eſt eps negligens. ¶ E Sunt aūt iſta.xij.abuſiua. Pri- ua mundi.xij.
mū ſc3 ſapiens ſiue predicator ſine operibus. Auditores
eñ doctrine dicta cōtemnūt: quū predicatoris opa a pre-
dicationis verbis diſcrepare cōſpiciūt. Et quū ipe doctor
doctrina ſua nō cōſiderata lapſus fuerit:auditor etia3 al-
terius doctoris medicamētū ſuis vulnerib' adhibere par
uipendit. vñ dicit Mat. v. Si ſal euanuerit:in quo ſalie-
tur? Ad nihilū prodeſt vltra: niſi vt pijciat foras. Ad hec
ij.q.vij.nō omnes.iij.q.vij.§.idem teſtat. ver. Item greg.
¶ Scdm. Senex ſine religione. Quid enim ſtolidius ſi
mens ad pfectionem feſtinare nō cōtendat:quū totū cor-
pus ad interitū pperat:dum oculi caligant: auris graui-
ter audit:capilli fluūt: facies in pallorem mutat: dentes
lapſi minuunt:cutis areſcit:flatus nō ſuauiter olet:pect'
ſuffocat:tuſſis cachinnat:genua trepidāt: talos ꝛ pedes
tumor inflat. Hec oia namq3 ruiturā domū corporis pro-
nūtiant.ad hoc.lxxxvj.di.tanta. ¶ Tertiū. Adoleſcens ſi-
ne obedientia ꝛ reuerentia. Qualiter nāq3 in ſenectute il
le ſibi miniſtrari ſperabit:qui in adoleſcentia ſenioribus
obedientiā exhibere cōtemnit? Leo.ij.q.vj.qui ſcit ſe. Si-
cut ergo in ſenib' ſobrietas ꝛ morꝝ pfectio inquirit: ita in
adoleſcentib' obſequiū ꝛ ſubiectio ꝛ obedientia requirū
tur.facit.lxj.diſ.miramur.ad ſi.ibi. Quorum ois etas ꝛc.
¶ Quartum. Diues ſine eleemoſyna. Qui dum in terra
queſita diligenti cura cuſtodit:celeſtis patrie pennem ha
bitationem amittit.xlvij.di.ſicut. ¶ Quintū. Femina ſi-
ne pudicitia. Sicut eñ oēs bonos mores puocat ꝛ cuſto
dit in viris prudentia.de qua.xxxvj.di.§.1. Sic in feminis
cūctos honeſtos actus nutrit fouet ꝛ cuſtodit pudicitia.
xxxij.q.v.ppoſito.ꝛ.c.de pudicitia. ¶ Sextum. Dñs ſine
virtute:q꞉ nihil cōfert habere dñandi ptātem: ſi dñs ipſe
nō habet virtutis vigorem. Eccl'i. vij. Noli querere fieri
iudex:niſi valeas virtute irrūpere iniquitates. ¶ Septi-
mū. Chriſtian' ꝯtentioſus.chriſtian' eñ a chriſto dicit.ex
de ſacra vnc.vnico. Chriſtus aūt mitis eſt. Mat.xj. Con-
tentio vitiū eſt.de pe.diſt.ij.c.j.ij. Timo.ij. Noli verbis con
tendere. Phil'.ij. Nihil p cōtentionem ꝛc.j. ad Corꝝ.xj. Si
quis videt cōtentioſus eſſe: nos talem cōſuetudinem nō
habemus,nec eccleſia dei. Eſt aūt contentio impugnatio
veritatis agnite. Cauſa clamoris fiducia. Petrus de ſali.
¶ Octauū. Pauper ſupbus. Quid eñ ſtolidius ꝙ illu3
qui p infima3 miſeriā velut in terra abiectus extremus ꝛ
humilis incedere ꝛ cōtriſtari debuerat: frontoſo ſupbie
tumore inflatā mentem cōtra deu3 erigere? Unde dicitur
Mat.v. Beati pauperes ſpū.i.humiles ꝛ timentes deu3.
Aug. ¶ Nonū. Rex iniquus. Nomen eñ regis rectoris
officiū indicat.xxj.diſ.c.j.ver.ſacerdos. S3 qualiter alios
corrigere poterit:qui pprios mores nō corrigit? iij.q.vij.
ſacerdos.xj.q.iij.ita corporis. ¶ Decimū. Eps negligēs.
Eps eñ ſpeculator intelligit ſeu interpretat.xxj. diſti.c.j.
ver.epat'. Debet ergo eps ſupintēdere ꝛ corrigere.lxxxiij.
di.nemo. ¶ Undecimū. Plebs ſine diſciplina.xlv.di.diſci
plina. ¶ Duodecimū. Populus ſine lege. Qui eñ dei di
cta ꝛ legiſſcita cōtemnit p diuerſas errorꝝ vias eūdo,pro-
ditoris laqueū incurrit.di.iiij.facte ſunt.de peni.diſt.iij. iu
das. Cyprianus li.de.xij.abuſiuis. ¶ F Redeundo ad
materiā epoꝝ. Ait Bern.ſup Cant.ſermone.xij. Fratres
reuereamur epos:ſed vereamur onus. Si penſam' labo-
res.xl.diſt.ante.nō affectam' honores. Agnoſcam' vires
nrās:nec delectemur molles ꝛ femineos humeros ſuppo
nere ſarcinis duris. Nec obſeruem' eos:ſed honoremus.
xxj.di.in nouo. Lu.x. Inhumane nēpe eoꝝ redarguis opa
quoꝝ refugis onus. Temerarie redarguit virū de prelio
reuertente3 mulier manens in domo. Dico eñ ſi quis de
clauſtro,eum qui verſat in pplo,interdū min' circūſpe-
cte deprehenderit agere:vbi gfa:in vbo,cibo,ſomno,ri-
ſu:non confeſtim ad iudicandum proſiliat: ſed memine
rit ſcriptū eſſe. Melior eſt iniquitas viri ꝙ mulier benefa
ciēs. Eccl'i.xlij. Nā qui in tua cuſtodia vigilas:bene facis,
ſed q̄ iuuat multos.melius facit ꝛ virilius. Nō ſi imple-
re nō ſufficit abſq3 aliqua iniquitate vite ꝛ cōuerſationis
ſue:memēto q꞉ charitas operit multitudinē pctoꝝ. j. Pe.
iiij. Prouer.x.ex de bap.maiores.j.rñſo. Hec dicta ſunt ad
geminā tentationē pellendā: qua ſepe religioſi epoꝝ vel
ambire gloriā,vel exceſſus temere iudicare diabolicis in-
ſtigationib' incitant. ¶ Preſbyter etatis:epus dignitatis
nomen eſt.xciij.di.legim'.ſm Hiero. Si tentatio eſt hois
vita ſup terrā. Iob. vij.de pe.di.ij.ſi eñ.ad ſi.quantis pu-
tas periculis patet vita pontificis:cui neceſſe eſt oīm fer-
re tentationes:viij q.j.clemēs. Bern. in epl'a ad Senonē
ſes. Fila rubea dependētia ex duab' linguis mitre pōtifi-
calis,ſignificāt ignē charitatis. Sicut eñ p duas linguas
ſignificat ꝙ noua ꝛ vetera noui ꝛ veteris teſtamenti teſti
monia pferre debet pōtifex.ut dixi.s.e.§.ꝯſequenter.ver.
ꝛ dicunt arietes. Ita in rubeo filioꝝ colore figurat ignis
charitatis:quē in ſe habere pōtifex ꝛ in alijs accēdere de-
bet. Inde etiā eſt ꝙ Romanus pōtifex cappa rubea ſicut
chriſtus, Lu.xij.induit.q꞉ totus igne charitatis ardere d3
ꝛ ex charitate oia facere:aio ꝙ̄ martyrio non deeſſe:ſicut
cōfeſſorib' almis Martino ꝛ Frāciſco. Gerēs pſonā chri
ſti:cui' veſtimentū rubeū eſt:ſicut calcātium in torculari.
Eſa.lxiij.gloſ.ſuper pš.cxviij. Quid antiſtes ad dñm niſi
pro delictis ppl'i interceſſor eligit? Qua itaq3 fiducia ad
deū pro pctis alienis interceſſor venio:apud quē de pctis
meis ſecur' nō ſu3? Greg.in regiſtro.facit.iij.q.vij.in gra-
uibus.ꝛ.c.vlt.xlix.di.§.j. Me ne ad epat' ordinē cognoſci-
tis peruenisse:ſi me diligitis,plāgite: q꞉ tāte hui' mūdi oc-
cupationes ſunt:vt p epatus ordinem pene ab amore dei
me videā eſſe ſeparatū. Greg.in regiſtro. De iſta materia
de honore ꝛ periculo epatus ſcripſi etiā.s.in.iij. cōſidera-
tione papali in ar.xj. Et illud iungat cum iſto.

¶ Articulus.xix. A

V Ade iam nunc ad
epiſcopoꝝ exceſſus accedendū eſt ꝛ alio-
rū prelatoꝝ. Sed q꞉,vt ſepe dixi,in ordi-
ne epali intelligunt includi pape,cardi-
nales,epi,patriarche,archiepi,pmates
Ideo primo dicendū eſt ꝙ quum papa peccat: poteſt ſibi Pape coſeſſor.
eligere confeſſorē,quemcuq3 voluerit. Nā in iuriſdictione
contentioſa hoc receptū eſt.ff.de iuridic.omni.iu. et rece
ptū.ij.q.v.mandaſtis ꝛ.c.auditū eſt.ij.q.vij.nos ſi. Multo
potius in voluntaria poteſt ſe ſubmittere cuilibet ſacer-
doti.q꞉ quātū ad hoc vnuſquiſq3 ſacerdos catholic' tenet
locū dei viuentis:ꝛ loco dei poteſt abſoluere penitētem.
xj.q.iij.abſit.de pe.di.iij inter hec hircum.j.ꝛ.ij.l.di.de his.
Et ſic in foro penitētiali factus ē papa minor: ꝛ confeſſor Cōfeſſionis cardinaliū auditores.
maior.vt in pre.iuribus. Et hoc innuit Chryſ.xl.di. multi
ſacerdotes, ex de pe.ꝛ remiſ.c.ſi. ¶ B Cardinales con
fitebuntur penitētiario dñi pape.ar.xciij.di.c.ſi.xciiij.di.
c.j. Uel potius diſtinguēdū ē inter peccatum publicum ꝛ

illud cōfiteaꝶ pape.occultū penitentiario dn̄i pape.Sed verū eſt ꝙ in vtroqꝫ ſufficit cōfiteri pn̄iario dn̄i pape q̄ad ſaluationē aīe:nō tn̄ quoad diſpēſationē quā pn̄iari⁹ facere nō pōt:niſi de ſpēali mādato dn̄i pape. ſicut ⁊ curia tenet.ſm Oſtiē. ¶ Tutius aūt eſt vt quilibꝫ cardinalis licētiā habeat a papa:ꝙ ſibi poſſit eligere ꝯfeſſorē.quū tales imediate ei ſubſint.ar.ex̄ de pe.⁊ re.oīs. Exceptis epis:q̄

Pr̄iarcharū a ꝯfeſſiōe. in hoc oēs ſunt ꝓuilegiati.ex̄ de peni.⁊ re.c.fi. ¶ E Patriarche quū offendūt:q: epi ſunt:eligūt ſibi cōfeſſorē. vt p:e.c.fi.de pe. In foro ꝯtentioſo a ſola papa debēt puniri: q: ei ſubſunt imediate.vn̄ Greg. Quedā de p:imate nr̄o Clemētio plata ſunt:q̄ nullo mō debēt ſub ſilētio p:eteriri:ne totū co:pus(qđ abſit)mo:b⁹ inuadat:ſi languo: in capite curat⁹ nō fuerit.ij.q.vij.ſicut inq̄t. Et Inno.iij.puniuit patriarchā Antiochenū.ex̄ de trāſla.epi.c.j.Et Joānes ⁊ Felix Cōſtantinopolitanū.xxiiij.q.j.acatius. Nicolaus Bituricēſeꝫ p:imatē.ꝓ eo ꝙ iudicabat clericos Narbonenſes.ix.q.iij.cōqueſtus.Et Leo Dioſcoꝝ Alexādrinū patriarchā:p:o eo ꝙ nō ſeruabat tp̄a in o:dinib⁹ cōferendis.lxxv.di.ꝙ a p̄rib⁹.⁊ cōſecratione epoꝝ.e.di.ꝙ dic. ⁊ celeb:atione miſſarū.de cō.di.j.noſſe.⁊ in alijs multis.xxiiij.q.j.cū b:iſſim⁹.Et Inno.iij.de falſitate rep:ehēdit Hieroſolymitanū.ex̄ de his q̄ fi.a p:e.quāto.⁊.c.p:ece.⁊ Gre.ix.patriarchā Gradenſem eo ꝙ cōtra canones exegerat iuramentū a Caſtellano epiſcopo.ex̄ de ma. ⁊ obeđ. dilecti.

ad pr̄iarchā ſpectantia. ¶ P Patriarchis ſubſunt archiepi. ⁊ ab ipſis ad eos appellaꝶ.ix.q.iij.cōqueſt⁹. Nō debet Archiepus incōſulto p:imate vel pr̄iarcha/aliquē in epm̄ o:dinare.di.lxv.placet.Patriarche vbiqꝫ ante ſe po:tāt crucem:niſi in vrbe ⁊ vbi papa vel eius legatus inſignia papalia deferens p:eſens eſt.de p:iuil.antiqua.An habeat idē ius in ſuis ſubditis patriarcha qđ papa in ſuis.xxij.di.renouātes.Qualiter petat patriarcha ſubiectionē eccl'iarū. de ma. ⁊ obe. inter q̄tuo:.ſm In.An pr̄iarcha in ſubditos ſuoꝝ ſuffraganeoꝝ habeat aliquā ptātē.de of.o:.duo.de re iud.cū inter. Junge hic qđ no.s̄.e.§.Ceterū.ante.§.ꝯſequēter.ver. inter pr̄iarcham.in additiōe in.xvij.ar. ¶ Licet aūt epi poſſint ſibi eligere cōfeſſo:es.vt p:e.c.fi.de pe.⁊ re.Archieps

Archiepi ꝓuilegia. tn̄ cui ſubeſt/debet ſcire q̇s eſt cōfeſſo: epi:velit nolit eps. Hoc nō admitto.q: beneficiū iurꝫ nemini eſt auferendū. xxviij.di.de his.in aut. de nup.circa.fi.§. ſed hoc qđ.ff. de reg.iu.l.iiij.§.ſi q̇s cōdēnatus.ex̄ de reg.iu.indultū.lib.vj. vbi de hoc no. Nec aliq̇s debꝫ p:eſumi ꝙ cōfeſſorē ſuſpectū eligat:q: nemo p:eſumiꝶ immemo: ſue ſalutis.j.q.vij. ſcriſſim⁹.ex̄ de elec.ſignificaſti.ij. Et etiā ip̄m pōt cōpellere vt ſibi cōfiteaꝶ:ſi ſuſpectū habeat cōfeſſorē.q: ⁊ ab ipſo de aīa epi ratio exigeꝶ.ar.ex̄ de of.o:. paſto:alis.⁊. c. irrefragabili.ex̄ de cēſ.romana.li.vj. Nec iſtud ꝓhibet decre. p:e.ne ꝓ dilatiōe.ex̄ de pe. Sed quū intendat aiaꝝ periculis potius hoc admittit ſm Oſtien̄.in ſum.de pe.§.cui cōfitendum.ꝟ.ſed nunquid archiepiſcopus.

¶ Articulus Uiceſimus. A

SEd vt ſciāt epiſcopi ⁊ qui iſtiuſmodi ſunt/in quibus eccleſiā quā deberent regere ſcandalizant:⁊ in quibus peccant coīter ⁊ confiteri debent: Notēt caſus.j.ſcriptos.

In q̇b⁹ vulgo aberrāt epi. ¶ Et p:imū ē.q: ſciēter celeb:āt: vel o:dines faciūt:vel etiā iudicāt ſubditos:dū in mo:tali cōſtitutos ſe ſciunt.ar.ex̄ de coha.cleri. ⁊ mu.veſtra.§.fi.⁊.c.fi.xxxij.di.§.verū.c.ad hec.ex̄ de tēpo.o:.c.vlt.de cle.ex.mi.c.fi.iij.q.vij.iudicet.c.poſtulatus.e.in grauib⁹.c.ſacerdoti.q.iij.plerūqꝫ.de pe.di.vj.qui vult. ¶ Tamen tales abſoluere pn̄t.⁊ dare ſacramēta:⁊ iudicare:q̄diu ab eccleſia toleranꝶ.licet peccent mo:taliter talia in mo:tali exercendo/cōferendo/⁊ agēdo. De hoc vide qđ nota.poſt Archidia.s̄.in.j.pte illius opis.in.§.nunc querēdū eſt quum eccleſia.ꝟ. Unde ⁊ no.Archiđ.in ar.lxix. Nam tales etſi non poſſunt ex vite merito:q: hoc in eis deficit: pn̄t tn̄ ex officio q̄diu ab eccleſia toleranꝶ.j.q.j.§.ſed obijciꝶ illđ Aug. cū.c.ſequē.vſqꝫ ad.§.ecce.⁊ a.§.hoc igitur.c.cauſa.⁊.q.cū c.ſequē.vſqꝫ ad.§.ſed obijciꝶ.⁊.§.cum vita.e. cauſa.⁊.q.cū c.ſequen.dictum eſt a dn̄o.⁊.iij.q.vij.§.vlt. ⁊ de con.di.iiij. quomodo.cū p:e.⁊ ſequen.c.Et no.Oſtien.in ſumma de remiſſionibus.§. vtrū fiat.⁊ de of.o:.§.⁊ a quo.ꝟ. hec igitur ſit fides tua.Et ego hoc lati⁹ diſputaui.s̄.in p:ima parte iſtius opis.in.§.Et ꝙ dignitas.in. viij.ar. ⁊.§. ꝙ ſacramēta.ar.⁊ in.lxv.ar.in.§.Ceterū q:.in fi. ¶ Scđꝫ eſt.quia conferūt bn̄ficia indiſcrete ⁊ contra deū maxime obtentu carnalitatis ꝑſonis minus idoneis ad talia beneficia obtinenda.ex̄ vt ec.bn̄.vt nr̄m.de p:eben. graue. de etate ⁊ qua.indecoꝝ eſt.j.q.j.ſi quis neqꝫ. Si aūt cōſanguineus p̄lati dignus eſt:in veritate fo:ti⁹ teneꝶ ei q̄ꝫ extraneo p:ouidere.ar.ex̄ de coha.cleri.⁊ mu.c.j.j.q.j.filiū.c. quibuſdā. ad fi.melius.xiij.q.ij.nō exiſtimemus.lxxxvj.di. non ſatis.

¶ P:elati vero noſtri tp̄is hoc nimis cōmuniter āplectētes p̄ter ſuū ſanguinē hodie quaſi nihil reputant eſſe dignū.q: ceci ſunt epi circa cōſanguineos.no.j.q.iij. ꝑuenit Ber. Mira res. Hn̄t epi cui cōmittūt animas:cui autem res tp̄ales cōmittāt nō inueniūt. Nam epiſcopi alicui nepotulo ſuo cōmittunt multa milia animaꝝ:cui nō cōmitterent duo pyra.ſm Oſtien̄.q̇ ita not. in ſumma de ſimo. §.qualiter.ſub.§.lingua. De iſta materia plene dixi ſup:a in.vij.pape cōſideratione.ꝟ. caueat ſummus pontifex.in xv.ar.ibi videas. ¶ Tertiū eſt. q: indoctū ⁊ minus idoneū ſciēter o:dināt.qui vnū pedē tenet in mūdanis:⁊ aliū in eccleſiaſticis apparēter.xlix.di.c.fi.c. hinc etenim.cū.§. p:e.ex̄ de eta.⁊ qua.ex rōne.c.q̄ꝫ ſit.de tempo.o:. vel nō eſt xxiiij.di.quando epiſcopus.lix.di.c.j. ¶ Quartū eſt. quia rogant ſuperiorē ꝓ indigno ſcienter.l.di. miro:. Multis aūt modis dicunꝶ idigni vl' min⁹ idonei ij q̇ o:dinari dn̄t quos oīs repellere teneñꝶ epi.qđ dic vt plene no. Oſtiē. in ſumma.ex̄ de tēpo.o:.§.⁊ cui.ſub.§.ibi ſequen. cōtinentibus regulas apl'i. Proſequiꝶ aūt Gratian⁹ a.xxv.diſ.§. nūc aūt.vſqꝫ ad.l.di.Oſtiē.etiā no.in ſumma de ſeru.in o:di.fa.§.qn̄ fieri debeat. ¶ Quintū eſt: q: trahunt monachos ⁊ alios religioſos de monaſterijs ſine cauſa ⁊ cōtra volūtatē abbatū.lviij.di.c.j.⁊.ij.xviij.q.ij.quā ſit.ꝟ.de hoc ⁊.c.luminoſo.Hoc eīm ꝓp:iū ꝓpe eſt.ix.q.iij. ꝑ ꝑncipalē. ꝯ ij.q.vij.cū paſto:is.⁊ in eo qđ no.j.q.j.ꝑ ꝑncipaleꝫ.gloſ. ij. huic ꝯ ſto.cū additione Bar.in p:e.c.cū paſto:is . poſita.

¶ Sextū eſt.q: cōferūt o:dines loco remunerationis.ſimonia mētalis eſt.ex̄ de ſimo.c.fi.⁊.j.q.j.ſunt nōnulli.quū nō habeāt aliud qđ ꝯferāt.q̄ tn̄ o:dinis collatio debꝫ eſſe diſcreti iudicij:q: rarū eſt oē qđ magnū eſt.lix.di.ſi officia ¶ Septimū eſt.q: ipſi ex laicis vel q̄ſi ſubito ꝓmouentur ſpe dignitatis.lix.di.hoc ad nos.c.o:dinatos.xlviij.di.facit.ex̄ de elec.cū cauſaꝫ.de tēpo.o:.c.nullus.e.t.lib.vj. §.j. Uel q: ꝑncipiū electiōis ſue fuit al's vitioſum. Un̄ nō poſſunt bono exitu ꝑagi q̄ malo ꝑncipio ſunt inchoata.lxj.di. miramur.c.in ſacerdotib⁹.⁊.c.miſerum.j.q.j.p:incipatus. de elec.ꝑ inquiſitionē.q: p:incipiū in electionib⁹ attendiꝶ e.t.dudū.j.in gloſ.iſta tria. vbi de hoc. ¶ Octauūꝫ eſt.q: ꝓmouent clericos ſine titulo.q̇ poſtea mēdicare coguntꝶ. lxx.di.neminem. ⁊.c.ſctōꝝ. ex̄ de p:eben.eps.⁊.c. cum ſm. xciij.di.diaconi.v.ibi. Mendicat infelix.ex̄ de renū.ad ſupplicationē. ¶ Nonū eſt.quia indiſtincte ſine lr̄is ꝓp:ij p:elati clericos recipiūt alienos.lxvj.di.illud. ⁊.c. ſiquis.⁊.c. de aliena.⁊.c.clericos.ex̄ de cle.pe.c.vlt.lxxiij.di.clericum. Unde ⁊ receptus ⁊ recipiēs deponi dn̄t.xxj.q.ij.c.j.⁊.ij.ſufficiūt tn̄ lr̄e pape.ex̄ de cle.nō reſi.fraternitati. ¶ Decimū. q: negligūt ꝓp:ios clericos idoneos:⁊ relinquūt eos q̄ſi oues errātes.lxxiij.di.epus. ¶ Undecimū.q: ꝓmouēt aliquos inuitos nulla cā hoc exigēte:niſi fo:te odij. vt.lxxiiij di.c.j.⁊.ij.c.vbi iſta.c.hono:atus.c.cōſuluit.xxv.q.ij.denuntiam⁹.Sed dicet ibi in ſumma.Et ꝑ Oſtien̄.de eta. ⁊ qua. §.o:do.ꝟ.circa hoc q̄riꝶ.⁊ ſequē. Uide qđ legiꝶ ⁊ no.ex̄ de etate ⁊ qua.queris.⁊.e.t.in clemē.c.vt hi. ¶ Duodecimū eſt.q: nō ſuāt tp̄a aliquoties in o:dinib⁹ celeb:ādis.ex̄ de tēpo.o:.cū quidā. ⁊.c.dilectus.Et de hoc.lxxv.di.ꝑ totum

¶ Tredecimū.q: nō ſeruāt iterſtitia tp̄oꝝ i ordinib⁹ celebrādis.lxxvij.ꝛ.lxxviij.di.p totū. ¶ Decimūquartū ē.q: ſuſtinēt clericos in ſuo delicto nec corrigūt obtētu obſequij ſibi preſtiti/vel carnalis amoris/vel pecunie corruptiōis lxxxiij.di. ſi quis epus.ꝛ.c.nemo.ꝛ.c.error.ꝛ.c. conſentire lxxxvj.di.c.j.ex̄ de of.or.irrefragabili.in fi.ibi. Prouideāt itaq; diligenter eccleſiaꝝ p̄lati:vt hoc ſalutare ſtatutū ad queſtū pecunie vel grauamē aliud nō ꝯuertāt. ¶ An prelati poſſint penas pecuniarias recipere,p criminib⁹ puniendis.ꝛ no.ex̄ de penis.ſuam. vbi de hoc.xxiij.q.v.ſi vos. xij.q.ij.fraternitas.xviij.di. qm̄quidē.vbi de hoc.ꝛ.xxiij.di. quā q̄.vbi de hoc.ꝛ.xxj.q.v.ſi quis cuiuſlibet. vbi de hoc. ex̄ de of.or.cum dilectus.de delic.pu.c.ij.legit ꝛ no.p Archid.ex̄ de ſen.ex.venerabilib⁹.§.deniq;.vj.li. Penas aūt pecuniarias q̄s recipit epus/nō lucrat̄ ipſe:ſ; in vtilitatē eccleſie vertere debet.vt legit̄ ꝛ no.de penis.c.ij. Hoc tenet Hoſ.in ſumma.de penis.§. Item nota . Et idē tenet Oſtien̄.in ſumma.de of.or.§. quid ptinet.ꝟ.non tn̄. Et in ſumma de accu.rubricella de criminibus ſine ordine puniendis.ꝟ.vlt. Et Archid.in.c.de ſen.ex.venerabilibus.§. deniq;.li.vj. Et adde qd̄ ſcripſi.ſ.§. Nūc ad iudicis.ꝟ.viij. xlij.ar.qd̄ nullo mō ſeruāt epi.immo eas imburſant cum alia māmona. ¶ Quindecimū.q: omittunt punire delicta:vt ppl'is placeant.qd̄ plebi ſibi cōmiſſe p̄iciosum eſt. ꝛ q: magis vtunt̄ ꝯſilijs laicoꝝ: q̄ clericoꝝ.lxxxiij.di.nihil lxxxiiij.di.puenit.ꝛ.c.nūtiatū.l.di.ſi quis diaconus. ¶ Sedecimū.q: parū aut nihil volunt paup̄ib⁹ erogare. vnde vacuū nomen epi hn̄t.lxxxvj.di.fratre.ꝛ.c.nō ſatis. ¶ Decimūſeptimū.q: nō defendūt:vel negligenter: viduas et orphanos ꝛ paupes ꝛ alias pſonas miſerabiles ad defenſionē eccleſie ſpectātes.lxxxvij.di.p totū. ¶ Decimūoctauū.q: nimiā curā hn̄t de rebus tp̄alib⁹.quū tn̄ ſcriptū ſit q̄ epi nullā curā rei familiaris ad ſe reuocent.ſed lectiōi ꝛ orationi ꝛ verbo p̄dicationis tm̄mōdo vacēt.lxxxviij. di.platū eſt.ꝛ.ij.c.ſequentib⁹. ¶ Decimūnonū.q: vni pſone plura bn̄ficia ꝯferūt cōtra ap'lm ꝛ Greg.lxxxix. di.ſingula.etiam ſine diſpenſatiōe in ſimplicibus bn̄ficijs.no. de elec.dudum.ij. ¶ Uiceſimū.q: volūt habere oeconomos:ſub quoꝝ teſtimonio res eccleſie gubernant̄.contra iura.lxxxix.di.volum⁹.ꝛ.c. q: in quibuſdā.xvj.q.vj.qm̄.ix. q.iij.cum ſimus. Et ſi hn̄t oeconomos:nolūt hēre niſi laicos.cōtra iura.lxxxix.di.indicatū.xvj.q.vij.in noua actione.vel cōſanguineos.contra cōſiliū Toletanū.lxxxix. di. docent.vbi epus vſq; ad annū ſuſpendit̄. ꝛ oeconom⁹ in duplū punitur. ¶ Uiceſimūprimū.q: vnus inuidet alteri.ꝛ laborat vt cadat.ꝛ adinuicē diſcrepant in diuinis.xc. di.c.vlt. ¶ Uiceſimūſcdm.q: appropriāt ſibi oia bona eccleſiaſtica.xciij.di.diaconi.v.xij.q.j.res eccl'e. ¶ Uiceſimūtertiū.q: cōtemnūt preſbyteros.ꝛ vbi ipſi ſunt:nō cōmittūt eis officiū facere:vel predicare:ac ſi eſſent gibboſi vl' idiote vel eis inuident.xcv.diſt.ecce. Epi eñ ꝛ preſbyteri dn̄t regere eccleſiam in cōmuni.xcv.di.olim. Nec hēre dn̄t p̄ſbyteri epm vt principē: niſi ipſe hēat eos vt ſenatores xcv.di.eſto. ¶ Uiceſimūquartū.q: ordināt p ſimoniā: pecuniā accipiendo p ordinib⁹ vel mun⁹ quodcūq; p ſe vel p ſuos mediatores.nunc p̄ticipando cū notarijs ſuis lucra l'rarū.nunc ſigilloꝝ.nunc totū lucrū accipiēdo.ad hec j.q.j.cū ordinaret epus.c.eos.c.cito turpem.c.ſunt nōnulli.c.ſi quis neq;.c.ſi quis epus.ꝛ.q.ij.nullus abbas.c.ſicut epm.ꝛ.q.iij.ſaluator.ex̄ de ſimo.c.j. Et de radice īfecta bonus fructus exire nō poteſt.j.q.j.fertur. Junge hic quod notaui.ſ.poſt cōmentū threnoꝝ.in.§.magno.poſtq̄ dei gratia.ꝛ.ꝟ. p̄h dolor.ꝛ.ꝟ. ſed nunquid.ꝛ.ꝟ.ſed dicunt in x.ar. Et quod notaui.ſ.in.ij.parte in.v.ar.in.ij.thre.ꝟ.principes noſtri prelati.ꝛ in additione ibi.que incipit. crederem tn̄. Et niſi talis renunciet:ſaluari non pōt. vt p.c.c. ſi quis neq;. Uix credo maxime in Hiſpania q̄ de centū epiſcopis ſit vnus qui non ſit ſimoniacus in ordinibus ꝛ beneficijs conferendis. Nam nec propter aliud ordines celebrant:dantes ſuas bn̄dictiones a domino maledicti.ſ. q.j. maledicā.niſi vt lucrentur pecunias. Unde in vna ordinatione lucrabitur ibi epus nunc p expſſas nūc per tacitas ſimonias/ſuaꝝ l'rarū/ſigilloꝝ/portarioꝝ/matricularū obtentu.cccc.ꝛ quingentos ꝛ eo āplius frequenter florenos. Nec de hoc videntur hře cōſciētiā occecati a dño in cupiditate ſua.nō cōſuetudinē ſed corruptelā veri⁹ illius p̄uincie allegantes.que colligit̄.j.q.j.nullus epſ grauamen.ex̄ de ſimo.nō ſatis.c.cum in eccleſie.c.ea que.c.iacobus.ꝛ.c.ſicut p certo. ¶ Uiceſimūquintū. Nec abſoluunt aliquē.niſi abſolutio redimat̄.ex̄ de ſimo. ad aures. ¶ Uiceſimūſextū q: vtunt̄ cōſilio clericoꝝ ꝛ ēneoꝝ cōtemptis p̄prijs qui melius ſcirent vellent ꝛ poſſent conſulere.ex̄ de his que ſi.a pre.nouit. ¶ Uiceſimūſeptimū.q: laici ſciunt eoꝝ cōſcientiā:ꝛ p̄ſbyteri ignorāt.nec hn̄t idoneos ſecum cubicularios:q̄ eis reddant teſtimoniū conuerſationis.ij.q.vij.cum paſtoris.c.puenit. ¶ Uiceſimūoctauū.quia etſi in clericatu fuerint:ſunt tn̄ idiote: ꝛ p̄mittūt ſe in ep̄os p̄moueri xxiij.di.qui epus.xxxviij.di. omnes.ſ. q.vij.cōuenientibus.j.q.j.viliſſim⁹.viij.q.j.licet.ex̄ de elec.cū in cunctis.ex̄ de eta.ꝛ qua.q̄uis. ¶ Uiceſimūnonū. q: quū p̄moti ſunt:negligunt diſcere vel doceri. Unde ꝛ tales infideles ſunt.ſm ſanctū Clementem.xxxviij.di.null⁹ epus. Et ſm Greg. Stult⁹ eſt qui in eo maiorem ſe exiſtimat:vt bona q̄ audierit diſcere cōtemnat.xxij.di.de conſtātinopolitana. Idem p̄bat Aug.xxiiij.q.iij.ſi habes. Et Innocē.dicens q̄ epus p exercitiū legendi poteſt acquirere ſcientie margaritā.ex̄ de renū.poſt trāſlationē.§.Ceterū. Nā omne artificiū per cōtinuū exercitiū recipit icrementū.ff.de lega.iij.legatis ſeruis.§.ornatricib⁹. ¶ Triceſimū.q: nolunt vel neſciunt canonibus obedire. quare deberent ab adminiſtratione vſq; ad dignā ſatiſfactionē remoueri.xxv.q.j.omnia.cū.c.ſequē.xv. di.ſancta.xix.di. ſi romanoꝝ.iiij.di.§.ſi. Et violatores canonū in ſpritūſctm̄ peccant quo dictante cōſcripti ſunt.xxv.q.j.violatores .c. ſunt quidam.l.di.ſi ille.c.ſi quis diaconus.lxxx.di.illud ſane. Ideoq; epi q: ſepe ꝛ ſepi⁹ veniūt cōtra: eſſent ſepe et ſepi⁹ puniendi.ex̄ de exceſ.p̄.nimis praua.c.nimis iniqua c ſi. ¶ Igitur p̄ſumptuoſum eſt aſſerere q̄ abſq; canonibus ſacris p ſolā bibliā vel theologiā theoricā regi poſſet eccleſia ſancta dei.ſ; hoc tn̄ cōſueuerant aſſerere ius canonicū ignorātes:p̄ſertim viri religioſi ſupbi q̄ ab Innocētio.iij. idiote vocātur:qui ſunt iuris ignari.ex̄ de vo. et vo.re.ex multa.§.illis.ꝛ ideo deſpiciūt ſcientiā quā ignorāt. Et tamen toto die partim p̄ſumptione/ne inſcij reputent̄:ptim auaritia/vt lucrent̄:rn̄dēt de caſib⁹ quos ignorant/ ponentes ſe ꝛ alios in errore ꝛ de riſu.q: impitus matheſcos loquens de ea riſui patet.xxxvij.di.q̄ de mēſa. Et tales diuinādo rn̄dent ſicut ſepe eos deriſi loquentes de ſenſu p̄prio non de iure:qd̄ ignorant.cōtra.c.xxxvij.di. relatum. Nulla maior ſuperbia q̄ nō p̄priā ignorantiam cōfiteri. Recurrat ergo quilibet p caſibus ad iuriſpitos non ad religioſos.q: tractant fabrilia fabri. in p̄logo biblie.c.v. ¶ Canonica eñ ſcientia practica theologia eſt. ꝛ licet iſti religioſi coiter ignorēt canones:ipſis tn̄ nihilominus adſtringunt̄.ex̄ de conſti.c.j.ꝛ.c.ſi.de tempo.or. vl' non eſt. Compo. Et hoc ſancti doctores approbant.xix.ꝛ ſequentibus tribus diſtinctionibus p totū.ꝛ.xxxviij.di.q̄ ipſis. ¶ Triceſimūprimū.q: nimis creduli ſunt in preiudiciū alioꝝum.ꝛ ante q̄ eis conſtet de crimine ſuas ſn̄ias fulminant cōtra cano.lxxxv[illegible].di. ſiquid .xj.q.iij.q̄uis. ꝛ.c. non ſolū.c.graue.vj.q.j.ex merito.xxiij.di. habuiſſe.xxx. q.v.§.his ita.c.nulluꝫ.ex̄ de accuſa.q̄liter.ij. Et de hoc ſupra dixi in.v.cōſideratiōe papali.ꝟ.ſed ꝛ a vitio.in ar.xiij. ¶ Triceſimūſecūdū.q: volunt in eccleſia colūnas erigere non quos nouerint meliores.ſed quos ipſi magis diligunt: ꝛ quorum ſunt obſequijs deliniti .viij .q .j. moyſes xij.q.ij.gloria.j.q.iij.ex multis.ibi. Nec eligāt in domo dei qui maiores ſacculos pecunie conferant:ſed eos qui morib⁹ ꝛ diſciplina atq; ſcientia diuites pro officio ſuo ipſam valeant ſuſtentare eccleſiam. Adde quod dixi.ſ.c.§.nunc

Sine ſca nonib⁹ non pōt eccl'ia regi.

autem ad fratres.℣.item beneficia.in ar.xvi. ¶ Trigeſi-
mūtertiū.q: paulatī quolibet āno ius parochiale ſubtra
hendo ſibi appropriāt:⁊ clericos grauāt.x.q.iij.q: cogno
uimus.c.inter cetera.xvi.q.i.cōſtitutū eſt. ¶ Trigeſimū-
quartū.q: vlciſcunt̄ iniurias ꝑſonales.cōtra cano.i.q.vij.
ſi q̄s omnē.in fi.xlvi.di.ſeditionarios.xxiij.q.iiij.inter que
relas.Uix tn̄ eſt iniuria que tangat prelatū/q̄ nō tangat
eccleſiam:q: ep̄us eſt in eccleſia:⁊ eccl'ia in eo.vij.q.i.ſcire
Pro eccleſie aūt iniuria excoicare poteſt.notatur de hoc
xxiij.q.iiij.guiliſari⁹.ij.q.vij.ſi quis erga.vide qđ legitur
⁊ no.ex̄ de penis.romana.li.vi.Uolunt eſſe actores⁊ iudi
ces.⁊ tn̄ quum ꝑſona actoris aſſumit̄:iudiciaria poteſtas
amittit̄.ij.q.i.§.ſciendū.Et ideo ep̄us actor vel reus non
debet eſſe iudex.xi.q.i.ſi cleric⁹.iiij.q.iiij.c.i.⁊.ij. ¶ Trige-
ſimūquintū. q: pro minimis culpis paratos etiā corrigi
excoicāt.quum tn̄ nemo excoicari debeat:niſi ꝓ magnis
peccatis.⁊ qn̄ aliter corrigi non pōt.xi.q.iij.epi.⁊.c.nemo
¶ Trigeſimūſextū.q: expellunt illos qui preceſſoribus
ſuis fideliter ſeruierunt.⁊(qđ deterius eſt)remuneratio
ne ſeruitij quā receperant ſpoliāt.contra cano.xij.q.ij.hec
huius placiti.xvi.q.vi.illud. ¶ Trigeſimūſeptimū.q: ad
uocatis vel ſeruitorib⁹ nolunt reddere qđ ꝓmiſerūt:nec
ipſos remunerare.cōtra iura.xij.q.ij.q̄cunq̄ ſuffragio.⁊
c.eccl'iaſticis.ff.loca.qui operas.ff.de vari.⁊ ero.cog.l.i.
§.in honorarijs.iij.q.vij.§.tria.in.℣ſi. apud vrbē. ¶ Tri-
geſimūoctauū.q: volūt ꝙ eis credatur in ꝑiudiciū alioꝝ
contra illud.vi.q.ij.ep̄us.⁊.c.ſi tantū.c.placuit.xv.q.v.c.ij.
¶ Trigeſimūnonū.q: ſoli volūt clericos deponere. quū
tn̄ in depoſitione p̄ſbyteri requirantur ſex epi preter pro-
prium/qui debet eſſe ſeptim⁹. In depoſitiōe diaconi tres
l.di.ſtudeat.xv.q.i.de crimine.⁊.q.vij.felix.⁊.c. ſi p̄ſbyteri.
Item ſolus nō poteſt auferre honorē ep̄us.licet ſolus da
re poſſit.xv.q.vij.ſexta accuſatione.ex̄ de tranſla.inter cor
poralia.rn̄.i.poſt prin. Un̄ nec minores clericos deponere
poteſt:niſi cū capitulo ſuo.xv.q.vij.ep̄us nullius.vide qđ
legitur ⁊ no.ex̄.de here.quoniā.li.vi. ¶ Quadrigeſimum
quia . impugnant exemptos iniuſte: nec ſeruant eorum
priuilegia.xvi.q.i.frater noſter.ex̄ de p̄uil.dilecti.⁊.c.quā
to. ex̄ de ex.prela.c.penul. ⁊ vlti. ⁊.c.frequens. in clemen.
⁊ de priui.⁊ ex.pri.archiep̄o.in clemē.⁊ de cenſi.⁊ ex ac.ad
noſtrum.in clem̄. ¶ Quadrageſimū p̄mū. ligāt ⁊ abſol-
uunt ſine cauſe cognitione.vn̄ diuerſas penas pati debēt
xxiiij.q.iij.de illicita.ex̄ de ſen.ex.ſacro.Sicut em̄ quoſdā
gr̄a fauoris ſublimant:ſic plerumq̄ alios odio inuidiaq̄
humiliant.xv.q.vij.c.i. ¶ Quadrageſimūſcđm. q: in cō-
uiuio non faciunt legi ſacras lectiones.xliiij.di.ꝓ reuerē-
tia. Nam dū corpus diuerſis ferculis reficitur:niſi lectiōe
retrahatur:lingua in detractionib⁹ relaxat̄.vt dicit Gre.
in moralibus.li.i.⁊.xliiij.di.cōuiuia.⁊.c.prece.Et ꝓpterea
diues epulo ampli⁹ in lingua ardebat: q: delicata guſta-
uerat:⁊ linguā detrahendo relaxauerat. Un̄ Pe. Raue.
loquens damnato diuiti ait. Si iā te totū poſſidet ignis:
quare ſolius lingue deſideras eſtib⁹ ſubueniri: An quia
lingua magis vritur:magis ardet:que pauperi inſultauit
que miſericordiā denegauit:hec precedit ad iudiciū. hec
prima deguſtat cruciatus:que delicioſos cibos ⁊ odora-
ta pocula deguſtauit. Item Greg.in homil. Quid autē
eſt ꝙ in tormentis poſitus linguā ſuam refrigerari poſtu
lat:niſi ꝙ is qui cōuiuando de loquacitate peccauerat:ꝑ
retributionis iuſtitiā in lingua atrocius ardebat. abun-
dare em̄ in ꝯuiuijs loquacitas ſolet ¶ Quadrageſimū
tertiū.q: in eccleſia vel dū in publico ꝓdeūt: indumentis
lineis nō vtunt̄:⁊ pallia hn̄t diffibulata vt. ſeculares.con
tra cōſiliū ex̄ de vi.⁊ ho.cle.clerici.ij.ad fi. ¶ Quadrage-
ſimūquartū.q: magis curāt de lautis cōuiuijs q̄ de diui-
nis officijs. Inde ꝓcedit pctm̄ luxurie.inde fabule otioſe
inde virtutū eneruatio.inde fomentū criminū.xliiij.di.§.
i.⁊.c.ſequen.ꝑ totū. Inde conſurgunt ad cōcentum auiū
matutinū cōtinua ſyncopa tranſcurrentes.⁊ vix celebrāt
quater in anno.⁊ vtinā nec tunc taliter celebrarent. ex̄ de
cele.miſ.dolētes. Inde faciūt ſibi dici miſſam iuxta lectū
in domo vbi ſpurcitie multe fiunt. vn̄ diuinā patientiā ad
iracundiā ꝓuocāt.⁊ min⁹ malū eſſet eis miſſam nō audi-
re:q̄ in domibus ſic ipſam audire: in quib⁹ ſine cauſa ma
gna nullatenus ſunt celebrande.de cō.di.i.c.i.⁊.c. ſicut nō
alij.cū.c.ſequē.q: diuerſis ex cauſis epi ſe abſentāt ab ec-
cleſijs.nec cōmode pn̄t frequēter ad eas accedere ad miſ
ſam dicēdā vel audiendā.cōcedit̄ eis hodie habere alta-
re viaticū ⁊ in domib⁹ celebrare vel miſſam audire. ex̄ de
priuil̄.qm̄ li.vi. ¶ Quadrageſimumquintum.quia char-
tas ⁊ inſtrumenta eccleſie nō cuſtodiūt.xij.q.ij.ſi quis de
clericis. Immo res dilapidāt male adminiſtrādo.contra
cano.xvi.q.i.in canonibus.xxviij.di.de ſyracuſane.xij.q.ij.
et ſi illi.⁊.c.vulterane.c.apl'icos.ex̄ de elec.ꝙ ſicut.de offi.
dele.venerabili.de accuſa.c.vlt.de ſimo.ꝑ tuas.i. ¶ Qua
drageſimūſextū.q: res alienas vſurpāt.xvi.q.vi.placuit.
nec ipſas reddere volunt a preceſſoribus occupatas.eoꝝ
ſanctitatē ⁊ cōſcientiā pretendētes. quū tn̄ nihil interſit
quoad ꝑiculū anime/inuadere alienas.aut ſcienter deti
nere.ſicut dicit cōciliū gn̄ale.ex̄ de reſti.ſpo.ſepe cōtingit
⁊ ideo qđ alienū eſt:reddi debet.ex̄ de teſta.fili⁹.i.q.iiij.§.
itē peccato ciuiū.℣.ſicuti. q: nihil depit vtilitatib⁹ eccle-
ſiaꝝ:ſi ea que ſunt aliena reddant̄.liiij.di.gn̄alis.in fi. vbi
de hoc.ex̄ de poſtu.pre.bone.ij.vbi de hoc. in gloſ.ar. ꝙ ſi.
¶ Quadrageſimūſeptimū.q: nō cognoſcūt ſeipſos:cui⁹
ſeminis/cui⁹ vite/cui⁹ve generis ſint.ſꝫ in cathedris ſuis
⁊ cornib⁹ gloriātes/p̄ſbyteros ⁊ clericos.viij.q.i.quid au
tē.fratres ſuos nedū filios ſuos ſeculares deſpiciūt ⁊ cō-
tēnūt.Sed ſi ſe attēderēt:non paterent̄ ſacerdotes mino
res ſedere iuxta ſcabellū pedū ſuorū intra camerā ſuā: in
qua ep̄s debet ſe recognoſcere collegā.q̄uis in eccleſia ⁊
extra camerā ſuꝑior ſedere debeat.xcv.di.ep̄us in eccleſia
Nam ſm̄ Greg.quū culpa non ſubeſt ſm̄ rōnē humilita-
tis:omnes equales ſumus.xxij.di.de cōſtantinopolitana.
Sicut dicit Greg.Dn̄s on̄dit petro vt ſe cognoſceret an-
teq̄ ip̄m vniuerſe eccleſie p̄poneret. ⁊ ideo ipſum ꝑmiſit
cadere:vt in ſe addiſceret qualiter deberet alijs miſereri
l.di.cōſiderādum. ⁊.c.fidelior. Quid em̄ intolerabilius
ſm̄ Hiero.q̄ ꝙ nat⁹ in tugurio ruſticano ⁊ pauꝑe domo:
q̇ vix poterat habere panē de milio vn̄ ſaturaret ventrem
rugiētē:nūc faſtidit mella ⁊ panē de ſimila.i.de flore fari-
ne mūdiſſimo ⁊ ſubtiliſſimo factū.xij.q.ij.gl'ia. ¶ Qua-
drageſimūoctauū.q: faciūt idiſcretas ⁊ fatuas remiſſio
nes.extra de pe.⁊ re.cum ex eo.§.ad hec. ¶ Quadrageſi
mū nonū.q: grauāt ſubditos in tallijs ⁊ exactionibus ⁊
encenijs q̄ ad munerū veniūt quantitatē:⁊ in ſubſidijs q̄
perunt non charitatiuis ſed excoriatiuis ⁊ tyrānicis.pro
pter q̄ deberēt in quadruplū ꝯdēnari.xviij.di.qm̄.de hoc
x.q.iij.inter cetera.c.q: cognouimus.extra de ex.p̄la. cum
ad quorūdā.de cenſi.cū apl'ſ.⁊.c.ꝓcurationes. Iure no-
uo etiā puniūtur.extra de cenſi.romana.§.penult̄.⁊ vlti.
⁊.c.exig.⁊.c.felicis.li.vi.Et de hoc.ſ̄.tetigi in.§.nunc aūt.
de immu.ec.q: pleriq̄.℣.inter patriarchā.℣. offendūt in
ar.xviij. ¶ Tales deberēt mādare memorie ꝙ man⁹ ſuas
deberent ſeruare innoxias deo ⁊ principi:nullūq̄ lucrum
cōtingere.in aut̄.de māda.prin.§.i.coll̄.iij.C.de ſupindic.
l.i.li.x.ff.de damn. infec.ex damni.in aut̄.de collato.§.hoc
quoq̄ coll̄.ix.xvi.q.i.§.nouaꝝ.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.cū ab omni.
ex̄ de reſcrip.ſtatutū.li.vi. ¶ Quinq̄geſimū. Excedūt iniu
ſte excoicādo.⁊ ſuſpēdēdo.vl' q: h̄ faciūt ſine ꝯſenſu capl'i
xv.q. vij.nullus.ſaluo eo qđ dicit̄ ex̄ de cōſue.nō putam⁹
li.vi. Sꝫ hic vide qđ no.xv.q.vij.ep̄us.⁊ ex̄ de of.or.irrefra
gabili.in gloſ.vel per decanū. Uel q: nō ſeruāt ordinē iu-
diciariū.ex̄ de ex.p.c.i.puta.q: ſn̄ias ſuas fulmināt:⁊ excoi
cant nulla p̄miſſa monitione.ij.q.i.nemo.ex̄ de ap.rephen
ſibil̄. Uel q: ſine cauſa/vel cauſa iniuſta/vel falſa. qđ val-
de cauendū ē:quū ſit hec maior pena/q̄ inueniat̄ in eccle
ſia dei.xxij.q.iij. corripiant̄.iij.q.iiij.engeltrudā. Uel q: ex
odij fomite ad hoc procedunt. ex̄ de accuſa. q̄liter.ij.§.i.
ad fi.xi.q.iij.§.ſi ergo.⁊.§.cū g̊. ¶ Pena autem excoicāti

iniuſte infligitur vt dānatus ſeparetur a coione quantū viſum fuerit ſuperiori .xxiiij.q.iij. de illicita.ij.q.i.nemo. ¶ Si aūt iudex inferior epo monitione nō pmiſſa excoicat:ingreſſum eccleſie ſibi nouerit interdictū.ex de ſen. ex.ſacro .i.rñ. Si aūt in ſcriptis ſniam excoicatiōis nō proferat:⁊ cauſam excoicatiōis expreſſe nō cōſcribat: p menſem vnū ab ingreſſu eccl'ie ⁊ diuinis nouerit ſe ſuſpēſum. Quod ſi ꝯtigerit ſic ſuſpēſos diuina officia exequi ſicut prius: incurrūt irregularitatē:ſup qua nō niſi p ſummuꝫ pōtificē poterit diſpēſari. vt pena docēte diſcant iudices eccl'iaſtici ꝙ graue ſit excoicationū ſentētias ſine maturitate debita fulminare.h̄ legunt̄ ex de ſen.ex.ſacro.⁊ .c.cuꝫ medicinalis.l.vj. De ſuſpēſiones nō tāgūt epos q: nullā penā ſuſpēſiōis a iure incurrūt.niſi de ipis ibi ſpecialiter caueat̄.ex de elec.ſi cōpromiſſarius.c.huiuſmodi.li.vj. ⁊ de ſen.ex.q: piculoſum.li.vj. Et faciūt que leguntur ⁊ no. ex de of.dele.ſane.⁊quod no.ī.§.ſequē.ꝟ. Itē nullā. ¶ Si aūt alias iniuſte q̇s excoicat̄ poſtꝙ de hoc ſupiori patuerit querela ꝓpoſita excoicator cōdēnabit̄ ad intereſſe excoicato. et alias ſupioris arbitrio punieť.quū non ſit leuis culpa tātā infligere penā inſonti.⁊ hec legunt̄.p̄.c.ſacro.§.cumq;. Sꝫ et ſi poſt appellationē legitimā talis ſententia ꝓferat̄:degradari debet ꝓferēs in criminalib⁹.ij.q. vj.decreto. Itē excoicās iniuſte/tenetur actione iniuriarꝫ xj.q.iij.illud ⁊.c.temerariū.⁊ crimine ſacrilegij.xxiiij.q.iij. nō i ꝑpetuū.et extraordinarie puniri pōt.ar.ex de excel.p̄.c.i. et p̄.§.cumq;.⁊ no.de hoc in.p̄.c.nō in ꝑpetuū. Ergo nō dꝫ quis excoicari ex leui cauſa.q: nō niſi p mortali.xj.q.iij.nemo.⁊.c.ſequē. Hoc em̄ ē ſentētiā fulminare.qn̄ ſcꝫ ex leui cauſa vel alias iniuſte fert̄.vl' nō ſeruat̄ ordo iudiciarius. vt ex de ex.p̄.nimis praua.§.i. Nec refert vtrū nulla cauſa ſubſit.vel iniuſta.ar.ff.de autho.tu.nulla differētia. exemplū ex de ex.p̄.dilectus. ¶ Quinquageſimū primū. q: in iudicijs criminalib⁹/clericorꝫ ſuorꝫ non vtunt̄ cōſilijs.contra id.xv.q.vij.epus.⁊.c.ſi.hoc enim tenent̄ facere. ſicut ⁊ preſes p̄ſentibus officialibus ſuis iudicat.C.de ſen. ⁊ interlocu.oī.iu.cū ſentētiā.ex de his q̄ ſi. a p̄.c.nouit.⁊.c.quāto. Adde.§.e.ꝟ.i. ¶ Quinquageſimū ſcd̄m.q: q̇dā eorum nūc nimiū rigorē in corrigēdo ⁊ iudicādo:ſicut hypocrite ⁊ pharisei.xlv.di.vera.xxvj.q.vij.alligant.nūc nimiam miam oſtendūt.p quā fauent criminibus.l.di. ſi quis diaconus.quū mediū tenere deberēt.xlv.di.ſunt nāq;.⁊.c.diſciplina. Supbe etiā p̄dicant.xlvj.di.habet hoc. ¶ Quinquageſimū tertiū.q: paſſim ordināt malos ⁊ bonos.de q̇bus dicit canō ꝙ hoc facit nimia remiſſio ſacerdotū nr̄orꝫ i.eporꝫ.q: pōpā multitudinis q̄rūt:⁊ putant ex hac turba aliquid ſibi dignitatis acquiri. vel quib⁹ aliud p̄ſtare nō p̄nt:diuinos ordines largiunt̄.qd̄ tū diſtricti oportet eſſe iudicij.magnum enim eſt eſſe quod rarꝫ eſt.lx.di.ſi officia. ¶ Quinquageſimūquartū.q: aliqui eorꝫ curioſi ſunt circa eccleſie ornamenta ⁊ edificia.ſꝫ de miniſtris nullā curā hn̄t.xij.q.ij.gloria. Sed vtinā hec hodie circa altaria ⁊ nō circa eorꝫ palatia ⁊ calcaria ponerent̄. ¶ Quinquageſimūquintū.q: detrahūt vel diminuūt reditus ſubditorū. contra id.ex de reſti.ſpo.cōquerēte.⁊.c. grauis. ꝓpter qd̄ puniri p̄nt pena extraordinaria.⁊ ſunt omnia redintegrāda.ex de ex.p̄.c.ij. Nec dn̄t eos irrationabiliter ḡuare: vel inhoneſte tractare:ſꝫ tamꝙ filios ⁊ fratres fraterna charitate tueri ⁊ honorare.ex de ex.p̄.c.i.ex de ma.⁊ obe.per tuas. Non ergo dn̄t derogare inferiorꝫ honorib⁹.ex de ex. pre.ad hec.q: ſicut nolunt grauis oneris ſarcinas ferre: ita nō dn̄t alijs importabile pōdus imponere.ij.q.vj.q̄ ſe ſcit.⁊.c.qui ſcit ſe. An aūt poſſint diminuere fructus vacātis beneficij:dic vt legit̄ ⁊ no.ex vt ec.bn̄.c.i.⁊ qd̄ legitur ⁊ no.p. Jo.an.ex de re.ec.nō alie.ſi vna.§.ſi.i clem̄. ¶ Quinquageſimūſextū.excedunt denegādo ſacramēta eccl'iaſtica malitioſe ⁊ ſine cauſa.in quo caſu alibi poſſunt recipi p exēptos.ex de p̄ſcrip.cum olim.in caſib⁹ ꝯceſſis. ex de ſepul.c.i.de regu.lꝫ. alias recurrēdū eſt ad ſupiorē.ex de iu. pa.null⁹. Aliqua tū ſunt q̄ vrgente neceſſitate a q̄libet accipi p̄nt.de cō.di.iiij.ſanctū.ex de of.or. paſtoralis.§. pterea. ¶ Quinquageſimūſeptimū.nō ſeruāt priuilegia religioſorꝫ.immo eos grauāt.ex de priu'.dilecti. de ex.p̄. ſane. ex de ſimo.ne dei.ex de cenſi.c.ij. in clemen.adde.ſ.e.ꝟ.xl. ¶ Quinquageſimūoctauū.q: nedū interſunt bellis.ſed pugnāt manu ꝓpria ⁊ cū armis.qd̄ eſt cōtra iura. Nā etſi epi ⁊ alij clerici poſſint intereſſe iuſtis bellis:⁊ cōfortare alios ad pugnādū ⁊ hortari: tū non p̄nt pugnare manu ꝓpria : etiā cōtra ſaracenos.xxiij.q.viij.clerici quicumq;. ⁊.c.cōuenior.ſaluo eo qd̄ dicit̄ ex de homic. ſi furioſus.ij. rñ.in clem̄. Cōtra qd̄ p̄lati in hiſpania ⁊ alemānia faciunt tota die:de hoc conſcientiā aliquā nō habētes.cōtra iura xxiij.q.viij.§.i.⁊ cū.c.ſequē. vſq; ad.§.is ita.⁊.c.rephēſibile.cum.c.ſe.l.di.clericū q̄ paganū.ex de excel.p̄.c.ex.l'ris.de rap.i archiepatu.ne cleri. vel mona.cleri.c.ſniaꝫ.de homi. peritio.vbi de h̄. de penis.qd̄ in dubijs.de cleri.pcuſ.p totū. De h̄ latius dixi in p̄ma pte iſti⁹ opis tractās de diſpēſationib⁹.§.ſꝫ querit̄ qn̄.ꝟ.p̄nt.cū ꝟ.ſequen.p duas colū. in.xlviij.ar. ¶ Quinquageſimūnonū. q: raro morantur in eccleſijs ſuis.immo quaſi in tota vita eorū p curias p̄ncipū ⁊ Romane curie/⁊ p paterna hoſpitia euagant̄. cōtra omnia iura.vij.q.i.ſicut vir peruenit.⁊.c.placuit.ex de vo.⁊ vo.re.magne. Et de hoc.ſ.dixi in threnis in oratiōe Hiere.recordare.ij.ſuper verbo/matres nr̄e quaſi vidue. viij.arti. ¶ Sexageſimum. Aut non aut peſſime dicunt officium diuinū in lectis recumbentes/vel continue corporaliter vagantes/vel audientes/⁊ male/nō ꝯdicētes. q: non ſufficit audire ſolū:ſed clerici tenētur officiū diuinum aut p ſe dicere:aut cū alijs ꝯdicere.i.ptē ſuam dicere ⁊ alterā audire.alias q̄libet vellet in eccleſia mutitare. ſicut faciunt religioſi ⁊ clerici acidioſi. Ad hec.xcij.di. in palea.preſbyter.que ponit̄ p grano.ex de cele.miſ.c.i.ibi. pſoluat.⁊ ibi.cōpleant̄.⁊ ibi. laudē dixi.⁊ ibi.pſoluam⁹. ⁊ ibi. ad cōfitēdū tibi.⁊ ibi.referamus laudes.⁊ ex de cele. miſ.dolentes.in ſi.ibi.celebrent.⁊ ex in cle.ī.all'.graui. ibi fructū labiorꝫ.⁊ ibi.dicere ſeu pſallere.⁊ ibi.celebret̄.⁊ ibi pſallat̄. Et ad iſtas horas vocales ſeu laudes tenemur: non mētales/ex debito.ſm Tho.Cañ.ij. Sonet vox tua. nō vicarij.vox em̄ tua dulcis ⁊c. Adde qd̄ no.ex de cle. nō re.c.iij.in gloſ.hoc quod. Et adde hic qd̄ not. Jo.an.ex de reliqui.⁊ ve.ſanctorū.ſi dn̄m.in gloſ.magna:que incipit/ de orone.ꝟ. Sꝫ dubitatur. Alia ſecularia intermiſcentes/ currentes/ſincopātes/anticipātes/nunꝙ in horis. ex de of.cuſto.c.i.ꝯpeterēib⁹.dicentes/nihil quaſi cordialiter attendētes/vix labijs deū honorātes/multas horas dimittentes/ꝓut coiter in pctō mortali cū pſalmodiant exiſtētes/raro chorꝫ intrantes/⁊ quū ibi ſunt:nunꝙ ſicut muti os apiētes/aues ⁊ canes ad eccleſias p ſuas familias ducentes/an̄ finē officij de choro exeuntes/in choro cū ſecularibus de mūdo loquētes/⁊ officiū interrūpētes/⁊ deū deridētes/nec alios diſſolutos clericos in choro corrigētes.cōtra oia illa iura.de cō.di.i.quando.⁊ di.v.nō mediocriter.xxxviij.di.ſedulo.ex de cele.miſ.dolentes.⁊.xcj.di.pſbyter.xcij.di.cantātes.ex de cele.miſ.graui.in clem̄. ¶ Infirmus cleric⁹ in lectulo recubās nec teneť officiū dicere nec audire:nec poſtꝙ cōualuerit/ omiſſum recupare.xcj. di.cleric⁹ victū.ex de cle.nō re.ad audiētiā. ¶ Sexageſimumprimum.q: nunꝙ reddunt rationem adminiſtrationis ſue.tenentur enim reddere rōnē adminiſtrationis ſue tamꝙ tutores.C.de tut.diſ.l.ij. Et no.ex de accuſationib⁹ q̄l'r.ij.in gloſ.ſꝫ q̄liter.ar.ex de teſta.religioſis.in cle.⁊ de relig.do.q: cōtingit.§.illi etiā.clem̄.⁊.x.q.iij.c.i. quā rōnē teneť ab eo exigere ⁊ poteſt ſuus metropolitanus.q̇ eſt eius iudex ordinarius.ix.q.iij.p ſingulas. Si bona epi et capituli eſſent cōmunia:crederē cōſenſuꝫ capituli in hac rōne exigenda ⁊ reddenda requirēdum.q: eius intereſt. ar.bo.ex de reſcrip.edocer.de ma.⁊ obedien.c.ſi.⁊ ar.bo. lxxxix.di.volum⁹ forſan. Idem ſi nō eſſent etiā bona coia ar.xij.q.ij.quatuor.in ſi. ¶ Sexageſimūſecūdū.quod omnibus predictis exceſſibus graui⁹ eſt: nedum de eo quod

in occulto peccant per ſuas immunditias/ ⁊ ſimoniacas pactiões/ ⁊ fraudes/ſuperbias/ ⁊ inuidias/ ⁊ auaritias/ que tñ a pleriſq; ſciunt̃: nullã verecũdiã hñt aliqui ex eis. ſed nec de ijs in q̃bus publice delinquũt. immo in peccatis gloriari vident̃. ex̃ de ex. p̃. q̃ graue. vñ frons meretricis facta eſt eis. nec de pctis erubeſcũt. ⁊ pctm̃ ſuũ ſicut ſodoma p̃dicauerũt. Eſa. iij. Unde tot mortes ſibi ꝯponũt: quot pniciosa exẽpla alijs dãt. xi. q. j. precipue.

¶ Repertoriũ de materia Epiſcoporum. ¶

NUnc de Epiſcoporũ

authoritate iuriſditione ⁊ cõditiõe ⁊ exceſſibus ſimul aliquid tractãdũ eſt. q: diuiſim de hoc ſupius ptractaui. Vñ epis ſciendũ eſt ꝙ nõ ſufficit eis cũ ſubditis equalẽ gerere vitã. ſed ſicut ſunt ſup alios honoratiores: ſic vita dñt eſſe pſtãtiores. viij. q. j. nec ſufficere. j. q. j. viliſſim⁹. ex̃ de voto. ex multa. §. j. Itẽ epus in eo ꝙ alijs pfert̃: nõ debet ſe alijs preſumere meliorẽ. viij. q. j. illud. Item plus laudat̃ patientia epi in aduerſitate: q̃ quies in religioſo. vij. q. j. ſuggeſtũ. Epus quũ celebrat: ſecum debet hr̃e ſaltẽ tres diacones: qui oculi eius dicunt̃. xciij. di. diaconi qui. ⁊ ſubdiacones ⁊ miniſtros: qui ſacris induti veſtimẽtis in fronte ⁊ a tergo ⁊ pſbyteri a dextra regiõe leuaq; cõtrito corde ⁊ humiliato ſpiritu ac pno ſtent vultu cuſtodientes eũ a maleuolis hominib⁹: ⁊ cõſenſum prebentes ſacrificio. de cõ. di. j. epuſdeo. Dom⁹ epi dz eſſe ꝓpe eccl̃iaꝝ: vt aptior ſit cõtẽplationi. xlj. di. epus. Et epi mẽſa nõ debet reſplendere vaſis aureis ⁊ argenteis ſꝫ fide ⁊ meritis. ibidem.

Nõ licet epo intendere venationi: nec ꝯſanguineoꝝ etiã nimie familiaritati. xxiiij. di. quorũdã. ex̃ de pſumpti. cum in iuuentute. Quid in pmitiua eccleſia epi ꝓpter paupertatẽ recipiebãt: ⁊ q̃d modo dñt recipe de oblationibus eccleſiaꝝ. x. q. j. antiquis. c. de his. ⁊ q. iij. placuit. xij. q. ij. vulterane. cũ. vj. c. ſequen. Eo die quo epus celebrat in aliquo altari. ſupple vel hꝫ celebrare: q: eadẽ ratio eſt vtrobiq; ſcꝫ reuerẽtia epi. vt dicit gloſ. c. inferius alleg. ſacerdos nõ debet celebrare. de cõ. di. ij. c. vlt. Pñte epo ſacerdos non dꝫ niſi de ſuo mandato benedicere nec ſignare. Heb. vij. xxj. di. deniq;. xcv. di. ecce. Conceditur epo tempore interdicti celebrare ſub certa forma. ex̃ de puil̃. ꝙ nõ nullis. Epi ſunt legati xpi. ij. q. vij. accuſatio q̃. in ſi. xxj. di. in nouo. Itẽ oculi eiuſdẽ. vj. q. j. oues. Deferre hñt iudices delegati ⁊ conſeruatores epis. ex̃ de of. dele. ſane. et e. t. quia pontificali. li. vj. Itẽ nullã ſniam ſuſpenſionum vel interdicti incurrunt: niſi de epis mentio habeat̃. ex̃ de ſen. ex. q: piculoſum. li. vj. ⁊ de elec. ſi cõpromiſſarius. li. vj. §. huiuſmodi. ⁊ in additione quã poſui. s. §. primo. ꝟ. l. in ſi. Pñt vbiq; cum altari viatico celebrare vel facere celebrari. ex̃ de puil̃. qm̃. lib. vj. ⁊ in additione quã poſui. s. §. primo. ꝟ. xliiij. Pñt eligere ꝯfeſſorẽ. ex̃ de peni. ⁊ re. c. ſi.

An ius vel ſtatutũ factũ ſup perſonatib⁹ ⁊ miniſtris eccleſie ad epatus extẽdat̃. no. Innocẽ. ex̃ de cõceſ. pben. dilectus ꝙ non. Q2 Epat⁹ nõ propter bona tpalia: ſed propter deũ ⁊ curã aiaꝝ eſt recipiẽdus: ⁊ ꝙ ipſi olim nihil habebant. no. Innocẽ. ex̃ de ap. conſtitutis. ij. in vlti. magna gloſ. in ſi. An Epat⁹ ſit ordo. xxj. di. cleros. ex̃ de pur. ca. quotiẽs. xxxij. di. c. j. ꝟ. de hoc. An Epatus ſit fugiendus vel deſiderandus. an ſit deſiderantib⁹ denegãdus. ⁊ de ſimilibus. no. ex̃ de elec. cũ in iure. ẜm Innocen. An Qui eſt dign⁹ põt epatũ deſiderare. Et p quẽ modũ debet electus diſſentire qui ſe credit indignum. ⁊ ꝙ peccat mortaliter qui ſe credit dignũ ſi platurã ſibi oblatã reſpuit. ⁊ de q̃buſdã ſil̃ib⁹. viij. q. j. in ſcripturis. ⁊. c. qui epatũ. Et per Innocẽ. in p̃. c. cũ in iure. Que ſunt de lege iuriſdictionis epi. ⁊ de lege dioceſana. de of. or. cõquerẽte. ⁊. c. dilectus. ⁊ per Innocẽ. de ſta. mo. c. j. Maior eſt dignitas epalis q̃ impialis. xcvj. di. ſi imperator. ⁊. lxiij. di. valẽtinian⁹. Quo ad que tenent epi loca apl̃oꝝ. xij. q. j. videntes. ex̃ de ſacra vnc. c. vnico. Palatium epi habet priuilegium defenſionis: ſiue habeat capellam/ſiue nõ: ſiue ſit intra. xxx. paſſus ab eccleſia: ſiue non. xvij. q. iiij. diffiniunt. ⁊. §. q̃ſquis. ẜm Innocẽ. ⁊ Oſtien. in. c. hic. ſ. alleg. inter. xvij. q. iiij. id cõſtituimus. ⁊ de immu. ec. inter alia. ẜm Innocẽ. Nõ põt epiſcopus cubicularios crimĩnoſos ſuos vel familiares ab accuſatione repellere. ex̃ de accuſa. nulli. Nõ peccant clerici: ſi non vocant epm̃ dñm. ex̃ de ex. pre. grauem. ẜm Innocen. An epus ſit de capitulo vt epus vl̃ vt canonicus. ⁊ qñ ptãs iudicandi vel eligendi de capitulo ad epm̃ deuoluat̃. ex̃ de cõce. p̃. poſtulaſtis. ⁊ de of. or. irrefragabili. maxime ẜm Innoc. Epus in cõſecratione religioſus dicit̃ religioſior abbate. ⁊ epus ad ꝓfeſſionẽ monachos recipit vt abbas. no. p Io. an ex̃ de elec. nullus. li. vj. vltima gloſ. Et excellẽtia dignitatis ⁊ ordinis epalis facit vt epiſcopus etiã ſecularis immediate pſit monachis. An habens filios vel nepotes poſſit fieri epus vel alius platus xxviij. di. de ſyracuſane. ⁊. c. puſq̃. ⁊. lxj. di. catinẽſis. ⁊ ex̃ de teſta. c. per Inno. An epus debeat potius obedire regi ſuo q̃ metropolitano. vel patriarche vel regi q̃ pape vel eius delegato. xviij. di. ſi epus. xxiij. q. viij. rephenſibile. de offi. dele. paſtoralis. de ap. cum parati. ⁊ de cenſi. ſignificauit. An omnis eps ſit par apl̃ico. xxj. di. in nouo. De prelatione inter epos ⁊ preſbyteros. xciij. di. legim⁹. ⁊. ij. q. vij. quãq̃. ⁊. xcv. di. olim. Epi dñt vocare clericos nõ filios ſꝫ fratres vel ſocios. Et clerici epos nõ fratres ſꝫ patres xcv. di. eſto. An epus poſſit agere p ꝓcuratorẽ vel per ſe. ex̃ de reſcrip. edoceri. de ſyndi. c. j. v. q. iij. q: epiſcopi. Qualiter iuret epus pape. ex̃ de iureiu. ego. N. De pena ſuum epm̃ interficientiũ vel manus in eũ inijcientium. ex̃ de penis. ad aures. c. in q̃buſdã. xxv. q. ij. ita nos. Et de penis. ſi quis ſuadente. in clem̃. Que requirant̃ quũ agit̃ contra epm̃ ciuiliter vel criminaliter. ex̃ de poſtu. p̃. c. j. de elec. bone. j. de prebẽ. graue. ẜm Inno. ¶ B Inq̃ſitores hereticę prauitatis non pñt inquirere contra epos: niſi habeat a papa ſpeciale mãdatum. ex̃ de hereti. inquiſitores. li. vj. Monachus adeo epatu an ab regula abſoluatur.

Monachus factus epus eximit̃ ab obediẽtia abbatis ⁊ a regula quãtũ ad eſum carniũ. ⁊ ſic tenet Hoſt. ⁊ hec cõmunis opinio. Sed Hug. contra. etiã ſi ſit papa. Idem tenet Archid. de hoc per Oſtien. in ſumma de penis. Teneo cũ opinione cõmuni. q: nõ comedere carnes non eſt de ſubſtãtia monachatus. ſicut abdicatio ꝓprietatis: ⁊ cuſtodia caſtitatis. ex̃ de ſta. mo. cum ad monaſteriũ. §. ſi. Et q: ibi abbas diſpenſat cum monacho. vt no. doctores. e. c. cum ad monaſteriũ. de ſilentio ⁊ obedientia ⁊ ieiunio. et quicquid acquirit: acquirit eccl̃e cuius fact⁹ eſt epus. xvj. q. j. c. iij. vbi. de hoc. xviij. q. j. c. j. ⁊ ibi. de hoc no. Monach⁹ qui tranſit ad epatũ vt preſit: peccat mortaliter: ⁊ votum frangit. nota. xvj. q. j. monachi vagãtes. In locis inſignibus cõſtitui dñt epi. ⁊ quãtũ vn⁹ epatus ab alio dꝫ diſtare. lxxx. di. per totũ. ⁊ ex̃ de priuil̃. c. j. An lr̃is epi ſit credẽdũ. ex̃ de ſi. inſtru. c. j. ⁊. ij. p Inno. de ꝓba. c. poſt ceſſionem xj. q. iij. cure Quũ recuſat̃ iudex ſecularis: an epus erit iudex in causa illa. ex̃ de foro compe. licet. per Innocen.

¶ Articulus Viceſimuſprimus.

DE poteſtate epiſcoporũ.

ꝙ ſine licentia epiſcopi nullus pſbyter in ſua dioceſi poteſt miſſam cantare/ vel baptizare/ vel aliud ſimile facere. xvj. q. j. cũctꝫ ⁊. c. multis Q2 ſine cõſenſu eius nõ debet edificari monaſteriũ vel oratorium. xviij. q. ij. quidam. c. de monachis ⁊. c. ſequẽ. ⁊ de priuil̃. cum olim. ij. Q2 iuriſdictionẽ habꝫ in religioſorum monaſterijs. xviij. q. ij. c. j. ⁊. c. monaſteria. de of. or. dilect⁹. Q2 pſbyteri ⁊ clerici ⁊ religioſi ſue dioceſis ipſius ſubiacent poteſtati. xviij. q. ij. quidaꝫ. Q2 epi eſt in omnibus parochialibus eccleſijs preſbyteros inſtituere. xvj. q. ij. ſane. ⁊ q. vij. nullus. ⁊. c. ſicut. ex̃ de hereti. cum ex iniuncto. Q2 epiſcopi monialibus ⁊ alijs feminis religioſis prelatum preficere debent: ⁊ curam ipſarũ habere. xviij. q. ij. qui religioſis. de relig. do. de xenodochijs.

Q defenſor deputatus a papa non debet cogere ſubdi
tos epiſcopos coram ſe litigare.xi q.i.peruenit. Q epus
poteſt omnez principem ꝑ culpa excommunicare.xi.q.iij.ſi
autem.xcvi.di.duo. Poteſt falſarium lraꝝ domini pape
vſq ad mandatū dñi pape incarcerare.xix.di.in memori
am. Quid de epiſcopo quum ab eccleſia ſua nō recipit.
xcij.di.§.de epis.cum.c.ſe. An epus ſine licentia dioceſa/
ni in aliena dioceſi pōt pontificalia exercere.c.di.ſi qs.ij.
Dic ꝙ non ſine licentia dioceſani.quicquid dicat ibi Jo.
Uide qd no. Jo.an.ex de pui.excel.puil.archiepo.in gloſ.
in pontificalibus. in clem.ex de vſu.pal.c.ſi. per Innocē.
⁊ Oſtien.⁊ de foro cō.c.ꝙuis.in clemē. Q authoritate
epi inferiores poſſunt ad alias eccleſias transferri.vij.q.i.
epus de loco. Cauſam epi accuſati Archiepus cū ſuffra
ganeis ꝑquirere poteſt:ſ; non determinare.iij.q.vj.accu/
ſatus. Q cum multa diſcuſſione contra epm debet reci
pi accuſatio.ij.q.vij.accuſatio.cum.v.c. ſequen. Q epi/
ſcopum ſubditi nec arguere nec accuſare paſſim poſſunt.
ij.q.vij. oues.⁊.ij.c.ſequen. Q ſine licentia ſui epiſcopi
clerici non dñt pegrinari.de con.di.v.nō oportet.ex de vo.
⁊ vo.re.magne.⁊ etiā Hieruſalem.vt ibi. Clerici non te/
nētur ſeruire epiſcopo in opere ſuili.x.q.iij.placuit. Epi
ſcopus in ordinando eccleſiam dꝫ requirere conſenſum
patroni.xvi.q.vij.de criminis.ex de iur.pa.a nob. An epi
ſcopus inconſulto papa ad bellū debet pficiſci.xxiij.q.vi
ti.quo auſu. Non poteſt epiſcopus ſucceſſorem ſibi inſti
tuere.vij.q.i.periſti.viij.q.i.epiſcopo.⁊.ij.c.ſequen. De re
bus ꝓprijs ⁊ acquiſitis intuitu perſone poteſt epiſcopus
teſtamentū facere.de alijs nō:q: cedunt ecclie.xij.q.i. epi/
ſcopi.⁊.ij.c.ſequē.⁊.q.iij.pontifices.⁊.q.v.per totū.⁊ex de
teſta.c.i. Q morientis epiſcopi res debēt pro futuro pō
tifice conſeruari.⁊ diripientes illas dñt anathematizari.
xij.q.ij.hec huius placiti.⁊.c.non licet. ⁊.c.charitatē.c. de
laicis illud.c.non liceat.ij.ex de elec.vbi piculū.§.prouiſio
nis.li.vi.⁊.c.gnali.li.vj.⁊.c.q: ſepe.li.vj.⁊ de of.or.cū vos ⁊
c.pñti.li.vj. An eps pōt infeudare rōne pſtiti obſequij.ex
de dona.p tuas. An epus poſſit aliqd ſtatuere ꝯ ius cō/
munc.⁊ an poſſit aliquid ſtatuere in preiudiciū eccleſiaꝝ
ſacraꝝ vel faciendarū.ex de conſue.cum dilectus. An epi
ſcopus poſſit conſtitutionē facere.⁊ ſuper qb⁹.⁊ in quos
xviij.di.§.i.de ma.⁊ obe.ſi quis.de of.le.c.vlt.⁊ ſm Inno.
de locato.c.noſtra.de teſta.requiſiſti.de hereti.ad abolen/
dam. An epiſcopi poſſint reſtituere famā. ⁊ abſoluere a
iuramentis.vide quod dixi ꝯ.in.i.parte de diſpē.§.q: epi/
ſcopus.℟.lxiij.cum.℟. ſequē.in.l.ar.votis ⁊ fidelitatib⁹.de
re iudi.cum te.per Inno.ij.q.iij.§.hinc autem.in gloſ.fa/
cti.⁊ per Archidiac.de elec.licet canon.li.vj. An omnes
clerici ſe poſſunt opponere ꝓ iuribus epi.ex de cōfir.vti.
cum dilecta.per Inno. An licet epiſcopo laico vel cleri/
co alterius epiſcopi eccleſiaſtica ſacramenta cōferre. vel
eos ſine lris cōmēdatitijs ꝓprij epiſcopi ad ordines vel
ad beneficia recipere.⁊ an in clericis notꝫ ſicut in ignotis
lre cōmendatitie requirantur. ⁊ que ſit differentia inter
lras commendatitias ⁊ dimiſſorias.⁊ an clericum alieni
genam poſſit epus ordinare ſine lris cōmendatitijs ſui
epiſcopi ſi habet beneficium in dioceſi ſua:vel alias eſt ei
ſubditus.⁊ an quis poſſit eſſe clericus plurium epiſcopo
rum.ex de preben.cum iam dudum.per Innoc.⁊ in.c.cum
nullus.⁊.c.ſi.de tempo.or.li.vj.⁊ de cleri.pe.c.i.per Inno.
⁊.lxxi.di.per totum.⁊.lxxij.di.per totum.⁊.lxxiij.di.per to
tū.xxi.q.ij.per totum.xcviij.di.per totū. Cū epiſcopi ſer/
uare debeant canones:non debent contra facere:niſi ex/
preſſe concedatur eiſdem.ex de tempo.or.dilectus.p In/
nocen. An archiepiſcopum epiſcopus aliquo caſu iudi/
care poteſt. Q epiſcopus habet diſpoſitionem omniū
de ſua dioceſi ac in maioribus ſemper ſit ad epiſcopū re/
currendum.ex de maio.⁊ obe.cum inferior.ſm Innocen.
ex de rap.c.i.in ſi.magne gloſ.xcij.di.ſi qui epiſcopi. i gloſ.
ſ.in quo.in ſi.iij.q.vi.c.i.in gloſ.ſed quid. Non poteſt epi/
ſcopus inuito ⁊ irrequiſito papa fieri religioſus.vij.q.i.
ſcias.ex de regu.licet. An vnus epiſcopus in alterius epi
ſcopatu poſſit preſcribere iura epiſcopalia. Et ꝙ ius qd
habetur in canone de limitibus non preſcribendis:locū
habet in prouincijs/epiſcopatib⁹ ⁊ parochijs.de pſcrip.
ſi diligenti.per Innocen.et ex de paroch. ſuper eo. An
de iure communi eccleſie ⁊ decime ad epiſcopum perti/
nent.⁊ an poteſt agere epiſcopus ꝑ eccleſijs ſibi debitis
ad decimas.ex de deci.dudum.ſm Inno. Q eccleſia in/
ferior pōt pſcribere aliqua iura epiſcopalia ⁊ aliqua non.
ex de capel.mo.c.ij. An ſufficiat teſtimonium epi ne pro/
mouendus examinetur.xvj.q.i.ſi quis.ix.q.ij. epiſcopum.
An epiſcopus poſſit excoicare/abſoluere/delegare/iu/
dicare/vel beneficia conferre extra ſuuꝫ epiſcopatum. ex
de of.le.nouit An abbas iura epiſcopalia poſſit pſcribe
re.⁊ que ⁊ qñ.ex de preſcrip.auditis.⁊.c. veniēs.⁊.c. cum
olim.maxime per Innocen. Non pōt epiſcopus ſine li/
cētia pape votū lōge pegrinatiōis emittere.ex de vo.⁊ vo.
re.magne.de reg.licet Et an poſſit pegrinari epiſcop⁹
ſine licentia capituli.vel modicam pegrinationem facere
ſine licentia pape.pre.c.magne.per Inno. An epiſcopus
fundet ſuam intentionem de iure cōmuni in monaſterijs
ſui epiſcopatus.⁊ an poſſit cognoſcere inuito prelato in/
feriori de cauſis ad eius iuriſdictionem ſpectantibus. et
de ſimilibus loquentibus de iuriſdictione epiſcopi in lo/
co ad ſuam iuriſdictionem non pertinente.ex de of. archi
diaco.dilecto.p Inno. An epus poſſit facere conſtitutio
nē ligātē nō ſuos ſubditos.ex de ſen.ex.a nobis. de ꝯſtitu.
vt animarum.li.vj. An epiſcopus poſſit eſſe iudex in cau
ſa eccleſie ſue ⁊ ſuorum:vel eccleſie ſue iniuriā vindicare
xxiij.q.iiij.inter querelas.ex de iud.cum veniſſent An co
ipſo ꝙ aliqua eccleſia eſt in alicuius epatu vel dioceſi con
ſtituta:ꝑ cōſequens ſit illi ſubiecta.ex de reſcrip.cum non
liceat.de excep.venerabilis.per Inno.⁊ de reli.do.cum ve
nerabil.per eūdem Quū epus de aliqua cauſa cogno/
ſcit:an tunc quilibet canonicoꝝ erit iudex.de of.or.irrefra
gabili.xv.q.vij.eps. In caſu nō punit epus exceſſus ſuo
rū canonicoꝝ.de of.or.irrefragabili. Qualiter ⁊ qñ vn⁹
epus qui ſcit aliū epm ſuos ſubditos excoicare:⁊ in eos
iura epalia exercere:perdit poſſeſſionē hoꝝ iuriū.de reſti
tu.ſpo.oliꝫ.iij.p Inno. An decimas vel eccliaꝫ quā tenet
vel ius patronatus poſſit dare laic⁹ ſine authoritate epi.
de iure pa.nullus.⁊.e.t.c.i.li.vj. An eps poſſit excoicare/
vel interdicere/vel ſuſpēdere/ſine conſilio capituli ſui.ex
de ex.p.c.i. Eps hꝫ iura epiſcopalia:nō ſolū in bonis a pn
cipio ecclie aſſignatis:ſꝫ etiā poſt modū acquiſitis. ex de
reſti.ſpo.cū ad ſedē.per Inno. An ptē fabrice pōt eps in
vſus ſuos cōuertere.x.q.iij.vnio. An epus pōt corrigere
ſubditos ſubditoꝝ ſuoꝝ eis pretermiſſis.⁊ qñ ptās iudicā
di vel eligendi de capitulo ad epm deuoluat.de of.or.irre
fragabili.ſm Inno. An epus poteſt agere ſine cōſenſu
capituli vel ecōtrario vel etiā conueniri.An pōt agere vl
reſpondere pro eccleſijs ſibi ſubditis.An ipſe alijs prefe/
ratur.Q epus eſt preordinator in cunctis.Q ipſius eſt
omnis cura eccleſiarū.Et ꝙ epus per ſe vel per alium de
bet intereſſe conſtructioni eccleſiarū.de reſtitu. ſpo. olim
cauſam.ſm Inno. An epiſcopus poteſt pro ſuis neceſſi/
tatibus fructus eccleſiarū ſibi ſubditarū accipe.ex de cē/
ſi.cū apl's.ſm eūdē. Q eps gnaliter eccliam eximendo
nihilominus tria vel quattuor ibi intelligit retinere. ex de cē/
ſi.cū venerabil.p Bern. ⁊ Inno.⁊ ex de dona. paſtoral.
in gloſ.ſi ita. An locus poſſit effici ſacer ſine authorita/
te epiſcopi. An epiſcopus habet iura parochialia in ho/
ſpitalibus.⁊ poſſint conſtrui ſine eo.ex de reli.do.de xeno
dochijs.ex de do.inter dilectos.ſm Innocen. De poteſta
te epiſcopi in monaſterijs ⁊ eccleſijs ſue dioceſis.An exē/
pti rōne populi nō exēpti ſubſint epiſcopo.ex de ſta.mo.c.
per Inno. Priores et rectores eccleſiarū curam anima
rū habentium perpetui nō poſſunt ab illis amoueri ſine
conſilio epi.e.t.monachi.ſm eūdē. Nihil debet epus exi
gere de tpalibus in eccleſijs ſibi ſubiectis preter iura ſua,

ex̄ de reli.do.de xenodochijs.per Inno. An priuat⁹ ſine
authoritate epiſcopi locū religioſū vel hoſpitale vel ora
torium ad celebrandū/vel domū ad recipiēdū pauperes
deputare poteſt.eodē ti.ad hoc.per Inno. An eps̄ poſſit
eccleſiā in emphiteoſim dare.An abbatē ⁊ cōuentū alicu⸗
ius monaſterij pōt ad iura epiſcopalia exercēda ſuos vi⸗
carios cōſtituere.ex̄ de reli.do.cōſtitut⁹.per Inno. An ſo
lus eps̄ poteſt cognoſcere de crimine vbi agit̄ ad priuatio
nem officij vel beneficij.xvj.q.vlti.inuentū. An pſcribēs
vnū ius epiſcopale vel plura/videat̄ etiam aliud poſſide
re vel preſcribere.de pſcrip.auditis.⁊ de capel.mo.dilect⁹
ſm̄ Inno.et alios. Cui poti⁹ monachus ep̄o an abbati
debeat obedire.et ad quē principaliter ſpectet correctio
eius.xj.q.iij.q̇ reſiſtit.xviij.q.ij.c.j.xj.q.j.de pſona.ex̄ de of.
or.quanta.maxime p Inno.⁊ Oſtien. De ptāte epiſcopi
in eccleſijs ſibi ſubiectis quoad alienationes ⁊ alia.ex̄ vt
ec.bene.vt noſtrū.⁊ ſm̄ Inno.de elec.vt preterite. Qua⸗
liter ⁊ in quo patri eps̄ vel eccleſia filio cōparat̄.lxviij.di.
quorū. An eps poſſit remittere de penitētia pape.xxiij.
q.ij.latorē. An epiſcopus poſſit fruct⁹ alicui⁹ eccleſie in
ſuam vtilitatē cōuertere.ex̄ vt ec.bñ.vt noſtrū ſm̄ Inno.
Licet epiſcopi ſine authoritate pape nō poſſint aliquē ſan
ctorum catalogo aggregare:poſſunt tamen ſtatuere ali⸗
quem ſanctū ſolenniter venerari.de ferijs.c.ſi.ſm̄ Inno.
Et adde qḋ not.de con.di.iij.c.j.in gloſ.ſed de quibus.

¶ Articulus Uiceſimuſſecundus. A

¶ Et aliud repertoriū de materia epiſcoporum.

De officio epiſcopi:

nunc tractem⁹.Epiſcopi officiū eſt virgines
altaria/eccleſias cōſecrare.Chriſma cōfice⸗
re ⁊ cū ipſo cōfirmare.lxviij.di.q̄uis. Ideo
iniungit̄ eps̄: vt pcurator animarū ⁊ diſtributor ſpūaliū
exiſtat.xj.q.j.§.ex his oibus. Non ſufficit ep̄o innocēs vi
ta:niſi adſit doctrina.xliij.di.§.j.⁊.c.j. Eps̄ debet docere
populū ſacrā ſcripturā non grāmaticā vel phyſicā.lxxxvj.
di.cum multa.xxxviij.di.ignorātia. Officiū epi eſt diſcor
dantes cōcordare:⁊ ad pacē cogere.xc.di.p totū. Debet
ſibi cōmiſſos ſolicite regere.c.di.ratiōis.vij.q.j.ſuggeſtū.
⁊.c.ſequē. Non licet ſibi aliquē ppriis manibus cedere.
lxxxvj.di.non liceat.Epiſcopi eſt locū aſſignare degrada⸗
to in quo peniteat.lxxxj.diſ.ſacerdos. Qr eps̄ in ordina⸗
tione clericorū ſtatuta conſiliorū debet ordinādis pnun⸗
tiare.xxxviij.di.placuit. Epiſcopi eſt ordinare ꝙ in eccle
ſijs baptiſmalibus ſint doctores ⁊ magiſtri q̇ pueros in li
beralibus artibus ⁊ in alijs vtilibus doceāt.xxxvij.diſt.de
quibuſdā. Inter epiſcopū ⁊ eccleſiā eſt ſpirituale matri⸗
monium.vij.q.j.ſicut alteri⁹. Eps̄ poſſideat res eccleſie
ad diſpenſandū nō ad diſſipandū.xij.q.j.eps̄.et.c.expedit
c.res eccleſie.cū.ij.c.ſe. Debet abijcere curas ſeculares.
xj.q.j.te quidē. Nō debet eſſe aduocat⁹ vel tutor.lxxxviij.
di.eps tuitionē.⁊.iij.c.ſequen. Nō per ſe ſed p Oecono⸗
mū clericū debet tēporalia eccl'ie gerere.xvj.q.vij.quoniā
in q̇buſdā.⁊.c.ſequē.lxxxviij.di.eps̄ nullam.xxxix.di.volu⸗
mus.⁊.ij.c.ſequē.viij.q.j.ſi petrus. Officia eccleſiaſtica
non debet ppinquis cōmittere.lxxxix.di.decenter.cum.§.
prece.Uide ſup hoc.℟.prece.qḋ notaui.ſ.eodem.§.ſed vt
ſciant.℟.xx.in ar.xx. De rebus eccleſie primū ſibi: poſtea
miniſtris:demū alijs fidelibus debet puidere.xij.q.j.§.ſi
ergo. Non debet in ſuam vel ſuorū pprietatem res eccle
ſie cōuertere.xij.q.j.epiſcopus.⁊.c.res eccleſie. Raptores
rerū epiſcopi debent excōmunicari.xvj.q.j ſimiliter. Ra
tio reddit̄ epiſcopo de tertia deputata fabrice cuiuſlibet
eccleſie.x.q.iij.c.j. Debet epiſcopus pauperibus ⁊ oppreſ
ſis ſolicite prouidere:⁊ eos defendere.lxxxij.di.epiſcopus
lxxxiiij.di.peruenit.lxxxvj.di.fratrē.lxxxvij.di.per totū.xij.
q.j.videntes.⁊.c.ex ijs.⁊.ij.c.ſequētibus. Epiſcopi eſt p⸗
uidere de perſonis idoneis que predicēt ipſius ſubditis.
ex̄.de of.or.inter cetera. Que iura cōſequatur epiſcopus
in electione.⁊ que in conſecratione.ex̄ de elec.trāſmiſſam
de conſe.ec.aqua. An ad epiſcopū ſpectet cauſarum ma
trimonialium et criminaliū cognitio.clericorum ppetua
depoſitio.diutina ſuſpenſio.eccleſiaruꝫ vnio vel diuiſio.
ex̄ de offi.archidia.ad hec per Innocē. De iuriſdictione
multiplici epi.de verbo.ſig.abbate.ſm̄ eundem.de of.or.
ad reprimendam.ſm̄ eundem. An eps̄ diuerſarum lin⸗
guarum ⁊ rituū habens populū/debeat habere vicariū
nationibus illis conformem.et an in vna ciuitate plures
poſſint eſſe epiſcopi.Et an vnus ſub ſe aliū habere poteſt
de offi.ordi.quoniā.ſm̄ Inno. An defenſio ⁊ executio te⸗
ſtamentorum quoad pias cauſas vel alias:⁊ an publica⸗
tio teſtamentorū ad epm̄ pertineāt.ex̄ de teſta.c.iij.ſm̄ eū
dem. An epiſcopo vel rectori eccleſie cōpetat defenſio ſu
per eccleſie libertate.ex̄ de preſcrip.auditis.ſm̄ eundem.
Quando legata pijs cauſis incerta diſpoſitioni epi com
mittantur.ex̄ de verbo.ſig.cum tibi. Que ſunt que ſolis
ſunt epiſcopis reſeruata. Et an papa poſſit phibere eis
ne chriſment in fronte:⁊ epiſcopi preſbyteris ne baptizēt
lxviij.di.q̄uis.⁊ ex̄ de cōſuetu.quanto.ſm̄ Inno.et alios.
An que ſunt ordinis/poſſint epi demandare.ex̄ de conſe.
ec.aqua. De ſolēnitate dedicationis ep̄orum annuatim
facienda.de con.di.j.ſolēnitates.j.Hoc non obſeruat̄ ho⸗
die niſi a papa.ſm̄ gloſ.in hoc.c. An eps̄ qui renūtiauit
ordini epiſcopali/minores cōferat ordines.ex̄ de ſup.ne.
pre.c.j.ſm̄ Inno. Et an ſemel cōſecratus epiſcopus poſ
ſit in aliquo caſu reconſecrari.dic qḋ no.ex̄ de renun.poſt
tranſla.in gloſ.ſed quid. Quādo et qualiter epiſcopus
in capitulo vocē canonici habeat.⁊ quando capitulo ne⸗
gligente deuoluatur ad eum poteſtas beneficia cōferen⸗
di.ex̄ de preben.poſtulaſti.maxime per Inno.⁊ ex̄ de ap.
a colluſione.lib.vj. De duobus epis cōtendentibus ſup
iuriſdictione alicui⁹ monaſterij.ex̄ de ſen.et re iu.q̄uis.p
Inno. An eo ipſo ꝙ epiſcopus recipit prepoſituram vel
aliquam dignitatē:vacet epiſcopatus.⁊ an decre.de mul
ta.in epiſcopatibus locum habet. An epiſcopatibus re⸗
nuntiari poſſit tacite vel expreſſe ſine licentia pape. An
epiſcopo poſſint dari alia beneficia ſi eſt pauper. An epi
ſcopatui propter paupertatem poſſint vniri alie dignita
tes:⁊ per quem.de cōceſ.pre.cum noſtris.per Inno. Si
aliquarum eccleſiarum epiſcopi cum toto ſuo populo la⸗
bunt̄ in hereſim vel ſchiſma:an nihilomin⁹ eccleſie ille ho
norem ſuum retineāt:⁊ eccleſias ſibi ſubiectas quoad p⸗
prietatem ⁊ poſſeſſionem.de ma.⁊ obe.inter quatuor.per
Inno. De duobus epiſcopis in eadeꝫ eccleſia.vij.q.j.nō
autem. An inuitis detur epiſcopat⁹.lxj.di.nullus. An in
vna ciuitate poſſint plures pontifices ſimiles eſſe.⁊ q̇d vi
detur ſi vnus excommunicat ⁊ alter abſoluit:vel contra⸗
rias ferunt ſententias.in quibus locis epiſcopi ſint inſti⸗
tuendi.⁊ ꝙ parua vel magna ciuitas non facit maiorem
epiſcopum vel minorem.⁊ an plures Romani pōtifices
poſſint eſſe ſimul.lxxx.diſtin.per totum.xciij.diſt.legimus
vij.q.j.non autem.vbi de hoc in gloſ.c.in apibus.xxiiij.q.
j.didicimus.de offi.ordi.quoniam.de priuile.c.j. An pro⸗
pter excommunicationē epiſcopi iuriſdictio eius ad Ar⸗
chiepiſcopum deuoluatur.de ſup.ne.pre.romana.lib.vj.
De modo procedendi contra epiſcopum:⁊ que requiran
tur.⁊ qui.de preben.graue per Inno. Que res intelligan
tur de menſa epiſcopi.⁊ ad que bona iuramentum de non
alienando/extendatur.de re.ec.non alie.vt ſuper Inno.
De quarta decimarum et mortuariorū quam habet epi⸗
ſcopus in eccleſijs ſue dioce.an preſcribi valeat ꝙ epiſco⸗
pus pro omnibus eccleſijs ſuis agere poteſt ꝙ locatio⸗
nes et venditiones non poſſunt facere clerici de rebus ec
cleſiarum ſine authoritate epiſcopi.de teſta.requiſiſti.ſm̄
Innocen. Qr iure primitiuo omnia que eccleſijs relin⸗
quuntur ad epiſcopi manus debent venire.et ad eius vo
luntatem expendi.de ſepultu.relatum.ſm̄ eundem. An
portio decimaruꝫ et perceptio canonice portionis quas
recipit epiſcopus ab eccleſijs ſue dioceſis ſint de iure epi⸗
ſcopali.ex̄ de parochijs.in rubrica per Innocen. Quot

pñt epm conſecrare.⁊ q̄bus diebus.lxvi.diſtin.porro.cum §.precepe.lxxv.diſtin.q̄ die dominico.ex̄ de tempo.ordi. nec epiſcopi. An per inſtallationem:vel per quem modū apprehendit quis poſſeſſionem epiſcopatus. ex̄ de reſtitu. ſpo.in lr̄is.ſm Inno. An ⁊ quādo criminoſus ad ep̄atuz promot⁹ ſit deponendus.de iureiu. ſicut nr̄is.ſm Inno. Multa de iuriſdictiōe ep̄ali vtilia no. Inno.ex̄ de excep. cū venerabilis. ⁊ de preſcrip.de q̄rta.ſm eūdē. ¶ Pontificalia nō ſunt de ſua ſubſtātia ordinis vel officij ep̄alis q: ſine ipſis quodlibet officiū fieri poteſt. Et ideo ſi epiſcopus a pontificalib⁹ ſuſpenſus/nihilominꝰ celebret in pontificalib⁹:nō incurrit irregularitatē.de ſen.ex.cū medicinalis.li.vi.per Inno.de ꝯſue.cū dilect⁹. Quid iuris quū ſe intromittit Archiepiſcop⁹ de ſubditis epiſcopi.de of.or.duo ſimul.ſm eundem. Quis dabit expenſas pro epiſcopo viſitanti.eodē ti.inter cetera.ſm eūdem.⁊.ca.ſi epiſcopus.li.vi. Et an epiſcopus debeat habere aliquid ab eccleſijs quas per aliū viſitat.ibidem. De iure multiplici epiſcopi.de of.or.cōquerēte.ſm Inno.de ma.et obe. inter eum.⁊ eodem ti.dilecti.per eumdē. Quantū epiſcopus ⁊ qualiter de bonis eccleſie ſue vel reditibus religioſis dare poteſt.xij.q.ij.ſi epiſcopus.⁊ ex̄ de ijs que ſi.a pre. ſine con.c.paſtoralis. ¶ Inter ea q̄ in.i.parte iſtius opis s̄.in.§.q: epiſcop⁹.in ar.l.poſui de potentia ep̄orum in diſpenſando:⁊ q̄ in ſuperioribus addidi de eoꝝ iuriſdictiōe ⁊ officio:⁊ in q̄bus cōmuniter tranſgrediunt̄:plene epiſcoporum materiā explicaui. Neminē tamen ep̄orum reprehendi in ſpeciali:quū ſint patres. ſed vt a delictis abſtineant admonui:⁊ me cū eis. ⁊ deliberata ⁊ examinata conſcientia cōueniat vnūquemq̄.vi.q.i.oues.viij.q.i.qui vos ⁊.c.qualis.⁊.c.ſequē.ad ſi.et.c.quid autē. ¶ Fateor autē q̄ locū tenent apoſtolorū.xciij.di.legimus.ſed coram deo nullū cognoui:qui exerceret opera eoꝝ.xl.di.c.ij. Omnes preſunt ⁊ deſiderant preeſſe: perpauci prodeſſe.viij.q.i.q̄ epiſcopatū.⁊ ideo vere non oēs epiſcopi conſecrati/ſunt epiſcopi ſanctitate.ij.q.vij.nō oēs epiſcopi. Loquar ergo ſicut cōſueui:⁊ dicā ſancte eccleſie. Vbi ſunt apl'i dn̄i fundatores tui.xxxv.i.§.hac itaq̄.℣.deus em̄.⁊ ex̄ de elec.fundamenta. li.vi. Vere celos incolūt. Succeſſores eorum ⁊ inimici eorū nunc terram lingunt. Ve vobis q: corruunt edificia:quia fundamenta arenoſa ſunt et ſabulo herent. Mat.vij.in fine. Et colūne arundinee ſunt. Mat.xi.ex̄ de accuſa.qualiter.ij.§.licet.non argentee.Cañ.iij.nec marmoree.Cañ.v.⁊ de hoc ſatis.

¶ Articulus Viceſimuſſecundus. A

Porro q: poſt epiſcopos ſingulorū officialiū/prepoſitorum/⁊ rectorum/⁊ paſtorū/⁊ prelatorū in eccleſia dei ſpecialiter defectus ponere/iuriſdictionem ⁊ potentiā longū eſſet:ponam in genere pro potentia et ſanctitate eorū aliqua originalia.deinde iuridice tāgam in quadā recollectione iuriſdictitonē eorū,quos omnes prelatorū vel prepoſitorū noīe cōprehendo.ex̄ de verbo. ſigni.ꝗuis. ¶ Primo igit̄ ſciendū q̄ dum durat mūdus angeli angelis preſunt:demones demonibus : homines hominibus:ad vtilitatē viuentium ⁊ deceptionē.ſed omnibus collectis iam omnis prelatio ceſſabit,gloſ.i.ad Corin.xij.facit.i.ad Cor.xv.ibi.Deinde finis ⁊c.⁊ que legunt̄ ⁊ no.lxxix.di.ad hoc. ¶ Prelati mali oues fortes et pingues necāt quantū in ipis eſt.et ſi ille viuūt:de mia dei viuūt.tm̄ quātū ad malos paſtores attinet malo eas exēplo occidūt. Attendēs em̄ ouis in ꝑpoſitū ſuū male viuentē/incipit dicere apd̄ ſe. Si ꝑpoſit⁹ me⁹ ſic viuit:ego q̄s ſum qui nō faciā qd̄ ille facit.gloſ. ad Titū.ij. Vitia ꝑpoſitoꝝ ſubiectis ſunt offendiculū gloſ. Leui.x. Prepoſitoꝝ bonitas/ſubiectoꝝ ſalubris eſt regula. Greg.in Regiſtro.⁊ ſalus.lxi.di.miramur. ¶ Prelati non tm̄ pro ſuis arguunt̄ delictis.pro populo em̄ cogunt̄ principes reddere rōnez ne forte quū non docuerunt:vel ſolicite non arguerunt:q̄ primo peccauerunt:vt contagio diſpergatur in populos. In ipſos em̄ cōuertetur ira dei et ceſſabit a populo. Hec ſi cogitarent hoīes:principat⁹ nō ambirēt. Sufficit cuiq̄ pro peccatis ꝓprijs argui ⁊ reddere rationē.quid neceſſe eſt pro peccatis populi oſtētari contra ſolē ante quem nihil pōt abſcondi: Vn̄ Joſue principes populi contra ſolē ſuſpendit:⁊ furor dei a populo eſt amotus.gloſ. Numeri.xxv. Adde qd̄ ſcripſi ſupra in iſta ſecunda parte.in Thre.in oratione Hiere.recordare.℣.principes manu.et in additione ibi poſita.in ar.ij. En ergo ſanguis ſubditorum de manibus prelatorū exquirit̄.ex̄ de of.or. irrefragabili. cū ſuis ibi cōcor. ¶ Bon⁹ paſtor egrotantia pecora viſitat. diſperſa perquirit.relicta recolligit.laſſa ſuſtentat.malus paſtor econtrario oīa diſpergit gloſ.Zacha.xi. O q̄ rar⁹ eſt dn̄o ꝓpter dn̄m ſeruiens.oues chriſti non ad lucrū ſed amore chriſti paſcens.gloſ.Mat.xxiij. Prelatorum fures multi:q̄ per oſtiū nō intrarūt mercenarū quaſi oēs.xxiij.q.iiij.tres perſonas.viij.q.i.ſunt in eccleſia. Duo ſunt que a populis querūt paſtores paſcētes ſeipſos nō oues: lac ⁊ lana. Lac prebet/qui victū prebet. Lanā prebet/qui honorem prebet. Iſta ergo duo a populis q̄runt:cōmodum ſupplende neceſſitatis/et fauorē honoris ⁊ laudis. Aug. in li.de paſtorib⁹. Indignus lacte ⁊ lana cōuincit̄:qui nō paſcit oues:qui non vigilat in cuſtodia gregis iudicium autē ſibi māducat ⁊ bibit.xxiij.q.iiij.forte. Bern̄.in ſermone.dixit ſimon petrus. Bon⁹ paſtor nō populi requirit datum:ſed lucrū. Phil'.iiij. Nec gloriā dei vſurpat ſibi. Luce. ij. Acceptū talentum nō ligat in ſudario:ſed partit̄ nūmularijs:a quibus ⁊ vſuras recipit non ſibi ſed dn̄o. Luc.xix. Mat.xxv. Non habet foueam vt vulpes.nec habet vt volucres nidū. Mat.viij.⁊ Luc.ix.non loculos q̄uo Judas Joā.xij.xxiij.q.iiij.q̄d ergo. Non deniq̄ ſicut nec Maria locū in diuerſorio, Luc.ij.ſed tantū puritatis intime bono gloriat̄. Non pōt veraciter loqui:niſi qui extrinſecas glorias pfecte reſpuerit.nec valet pure vel dei vel ꝓximi querere lucra:q̄ ꝓpria non cōtempſerit. Bern̄.in ep'la ad Henricum Senonēſem archiepiſcopū: Paul⁹ non q̄rit q̄ ſua ſunt. Phil'.ij.viij.q.i.ſunt in eccl'ia.ſed q̄rit que filioꝝ ſunt quos in chriſto ꝑ euangeliū genuit.i.ad Cor.iiij.qd̄ vtiq̄ obſeruandū eſt ſingulariter ijs q̄ ſpiritualiter preſunt populo,vt pre oībus q̄ ſunt ſua negligant ⁊ cōtemnāt ꝓ vtilitate ceterorū,vij.q.i.ſcias. Greg.ſuꝑ Apoca. ¶ Qui ad regimē aliorū aſſumit̄:ſe obligat vt quib⁹ eterna ꝑdicat etiā in tēporalibus ꝓuidere ſtudeat.gloſ.inde.ij.vt chriſt⁹ turbis.xxxvi.di.§.ecce facit.lxxxvi.di.fratrē. Quū incomparabiliter lōge melior ſit aīa qua viuim⁹ terrena ſubſtātia:quā exteri⁹ poſſidem⁹.xij.q.i.ſcimus.qui nō dat ꝓ ouibus ſubſtantiā ſuā:quando pro ijs datur⁹ eſt aīam ſuam. Greg.in homil'. Ego ſum paſtor. In trib⁹ maxime prelati chriſtū imitari debent:q: in loco chriſti ſunt in dignitate poteſtate/officio. Fuit em̄ chriſt⁹ ſacerdos.pſ̄.cix. Tu es ſacerdos in eternū. Heb.vi. Rex.pſ̄.lxxi. De⁹ iudiciū tuuz regi da.⁊ Mat.ij. Et miſter. Mat.xx. Luc.xxij. Sacerdos quū in ara crucis ſeipſuz hoſtiā dedit. Phil'.ij. Rex quum a ligno regnauit.pſ̄. Miniſter quū pedib⁹ Petri aquam miniſtrauit. Joan.xiij. Sacerdoti igit̄ dignitas. Regi poteſtas. Miniſtro cōpetit officiū. Dignitati debetur reuerentia.i.Pe.ij.ex̄ de ma.⁊ obe.ſolite. Poteſtati obediētia Ro.xiij.xi.q.iij.qui reſiſtit. Officio cura.xi.q.i.iure. Duo ex his/prelatis debentur:tertiū vero ſubiectis. Reuerentia ⁊ obedientia prelatis exhibēda eſt a ſubiectis,cura vero ſubiectis impendēda eſt a prelatis. Hugo. de clauſtro li.ij.de his.xciij.diſtin.per totum.⁊ ex̄ de of.or.per totum. ¶ Quidam amant ſubeſſe:vt poſſint preeſſe. Honores fugiunt:vt honoribus obuient. Ibidem lib.iij. Animus quietus ſedet ſuper fenum:quando carnem ſubijcit. ſuꝑ ſcabellū,quū mūdū ſubijcit.ſuꝑ cathedram:quum proximum non deſpicit. Ibidem. Prelatus non habens cōpaſſionem ⁊ congratulationem alijs in bonis. Ad Rom. xij.i.ad Corinthi.xiij.quaſi duo vbera,gaudere cum gau

dentibus:flere cū flentib⁹. duo vbera ſunt.ſm Bern̄.ſup
Can̄.j.Melioꝛa ſunt vbera tua vino.alijs nō pꝛodeſt:⁊ ſi-
bi obeſt.Bernar.ſuper Can̄.ſermo.x.Quū ſederē mihi ad
pedes ieſu merens/⁊ offerēs ſacrificiū coꝛdis ⁊ ſpūs con
tribulati in recoꝛdatione peccatoꝝ meoꝝ:aut certe ad ca-
put vel raro ſtarē.⁊ exultarē in recoꝛdatione beneficioꝝ
dei:audiui dicētes.Ut quid Mar.xij.perditio hec:clamā
tes videlicet ꝙ mihi ſoli viuerē.ij.q.vij.ſancta.q̇/vt puta-
bant/multis pꝛodeſſe poterā.⁊ dicebāt.Potuit em̄ venū-
dari multo:⁊ dari pauperib⁹.Mat.xxvj.Joā.xij.Sed nō
bonū nuntiabant mihi.Nā etſi vniuerſum mundū lucrer
⁊ perdā me:quid pꝛodeſt?Mat.xvj.⁊ Luc.xix.ex̄ de ſimo.
matthe⁹.Un̄ intelligens verba hec:inter illas q̄s ſcriptu
ra vocat muſcas moꝛientes q̄ perdunt ſuauitatē vnguēti
recoꝛdatus ſum illius diuine ſciētie.Eſa.iij.⁊.ix.Popule
meus:qui te beatū dicūt:ſeducūt te.Bern̄.ſuper Can̄.xij.

Seueritas nimia plato vitanda.

ſermo.¶ Diſcite pꝛelati ſubditoꝛum vos matres debere
eſſe non dominos.ideo magis ſtudete amari ꝙ metui.etſi
interdū ſeueritate eſt opus:paterna non tyꝛannica.Ma
tres fouendo:patres vero coꝛripiendo vos exhibeatis.
Gratian⁹.Rectoꝛē ſubditis pietas matrē:diſciplina vero
patrē exhibeat.xlv.di.§.hinc etiā.Un̄ verſus.Ubera pa-
tris habens/vbera matris habe.Ponite ſeueritatē.ſuſpē
dite verbera.verba pꝛoducite.pecoꝛa lacte pingueſcant.
Quid iugū veſtrū ſuper eos aggrauatis.quoꝛū poti⁹ pō
dus poꝛtare deberis?Bern̄.ſuper Can̄.ſermo.xxiij.Talē
te redde ſubditis:vt magis ameris ꝙ timearis.Reueren
tia em̄ ex amoꝛe pꝛocedit.odiū timoꝛ offert.Jſid.in ſyno-
nimis.¶ Rectoꝛē ſubditis ⁊ pietas matrē:⁊ patrem ex-
hibeat diſciplina.atq̧ inter hec ſolicita circūſpectione ꝓ-
uidendū eſt:ne aut diſcretio rigida ſit:aut pietas remiſſa
Greg.in cura paſto.ad hoc.xlv.di.§.hinc etiā alibi.⁊.c.li-
cet.j.⁊.ij.⁊.c.oīs qui.⁊.c.diſciplina.et.c.ſunt nōnulli.Non
eſt vni⁹ meriti ſocialiter viuere ⁊ vtiliter pꝛeeſſe.Cū mul-
ti deniq̧ ſub pꝛeceptoꝛe quieti viuunt:quos ſi iugo abſol
uas:videas nō poſſe quieſcere:nec ſe equalib⁹ vllo modo
ſeruare innoxios?¶ Jtē innumeros cernis ſine querela
inter fratres cōuerſari:ſup fratres autē nō ſolū inutiliter
ſed etiā inſipienter et nequiter.Bern̄.ſup Can̄.ſermone.
xxiij.Pꝛelat⁹ aūt debet habere feruoꝛē zeli cū diſcretione
xlv.di.diſciplina.ibi.Sit zelus.ſed nō immoderate ſeuiens
Jtē Bern̄.Zelū tuum regat ſciētia.firmet cōſtantia.Jbi-
dem.Tria neceſſaria ſunt ijs qui dominant̄ ⁊ pꝛeſunt.ter
roꝛ.amoꝛ ⁊ oꝛdinatio.Abſq̧ oꝛdine ergo dominiū nō ſtat
Per beneficia ergo ⁊ affabilitatē ꝓcuret vt diligat̄.Per
iuſtas vindictas nō pꝛopꝛie iniurie.lxiij.di.ſalonitane.et
xxiij.q.iiij.ſi is qui.ſed legis diuine ſtudeat vt metuat̄.Cy
pꝛianus de.xij.abuſiuis.Pꝛelato vtraq̧ vita:cōtēplatiua
⁊ actiua neceſſaria eſt.xxxiij.di.ſiquis vult.lxxxviij.diſ.c.j.
expꝛeſſum.⁊ ex̄ de renū.niſi cū pꝛidē.§.nec putes.Nec du-
bium quin longe periculoſioꝛ ſit ceteris eoꝛum admini-
ſtratio.tamen ſi bene adminiſtrauerint gradū:bonū ſibi
acquirūt ⁊ maioꝛē abundantiā ⁊ ſupereffluentē.Luc.vj.
menſurā accipient.Bern̄.in epiſtolis.¶ Sciant boni pꝛe
lati languentiū.Luc.x.xlv.di.diſciplina.j.rn̄ſo ſibi animaꝝ
curam traditā:non pompā.Quicūq̧ interim.Nūeri.xj.⁊
xx.xc.di.c.j.murmur.cū inſipientia ſubditoꝛū querule vo-
cis iudicio depꝛehendunt:etiam ſi in ipſos vſq̧ ad vitia ⁊
cōtumelias ꝓrumpat:medicos ſe ⁊ non dn̄os.xcv.di.eſto
agnoſcētes/parent cōfeſtim aduerſus phꝛeneſim aīe non
vindictam ſed medicinā.Bon⁹ paſtoꝛ animā ſuam dat ꝓ
ouibus ſuis.Joan.x.Animā pꝛo illis.carnē illis.Jllam in
pꝛecium:iſtam in cibū.Res mira.Jpſe paſtoꝛ.ipſe paſcua
⁊ ipſe redemptoꝛ.Jbidē ſermone.xxvij.Ueri paſtoꝛes li-
cet tabernacula habeant de terra in terra:coꝛpoꝛa.ij.Pe.
j.ij.Coꝛ.v.videlicet:non tamen de terra:ſed de celeſtibus
greges dn̄icos paſcere conſueuerūt.Ezech.xxxiiij.Jbidē
ſermone.xxvj.¶ Non otioſe toties repetitur.Joan.xx.vj.
q.j.imitare.Petre amas me.in cōmiſſione ouium.Ego q̇
dem id ſignatuꝫ puto:ac ſi dixiſſet illi Jeſus.Niſi teſtimo
nium perhibeat tibi conſcientia ꝙ ames valde ꝑfecte:q3
hoc eſt plus ꝙ tua/plus ꝙ tuos/plus ꝙ te.Jſta triplex re
nuntiatio:in q eſt perfect⁹ amoꝛ poſit⁹.Luc.xiiij.nequaq̄
ſuſcipias curā hanc.Propterea attendite vobis quicūq̧
miniſterij hui⁹ op⁹ ſecuti eſtis.attendite inquā vobis:⁊ ꝓ
cioſo depoſito quod vobis creditū eſt.Ciuitas eſt:vigila
te ad cuſtodiam.Luc.ij.Spōſa eſt:ſtudete oꝛnatui.xxx.q.
v.femine.Oues ſunt:intendite paſcuis.j.Pe.v.xcv.diſti.
eſto.Poꝛro cuſtodia ciuitatis vt ſit ſufficiens:trifaria erit
A vi tyꝛannoꝛū.vij.q.j.§.hoc.A fraude hereticoꝛum.ex̄ de
pur.ca.inter.A tentationib⁹ demonū.xvj.q.j.c.ij.Sponſe
vero oꝛnatus in bonis operib⁹/moꝛibus/et oꝛationibus
j.q.j.ipſi ſacerdotes.cōſtat.Ad paſt⁹ ouiū ꝓpaſcua.Ezech.
xxxiiij.ſcripturarū.ſed diſiunctio eſt in illis.Sancta ſunt
mandata:que duris ⁊ carnalib⁹ imponunt̄ ex lege vite ⁊
diſcipline.lxxxij.diſtin.plurimos.Eccl'i.xlv.Et ſunt onera.
Ro.xiiij.diſpenſationū:que infirmis ⁊ puſillis coꝛde de re
ſpectu miſericoꝛdie.l.di.pōderet apponant̄.Et ſūt.Mat.
xix.xxiij.q.j.§.j.xiiij.q.j.§.j.conſilioꝛū foꝛtia:que ex interna
ſapientia ꝓponat̄ ſanis.⁊ qui exercitatos hn̄t ſenſus ad
diſcretionē boni.ad Heb.v.⁊ mali.¶ Ad cuſtodiā ciuita-
tis opus eſt foꝛtitudine:ad repellendas.Eccl'i.vij.ibi.No
li querere fieri iudex:niſi valeas virtute interrūpere iniq̄
tatem/iniurias.Spirituali aſtutia:contra demonū aſtu-
tiā.ij.Coꝛ.x.Pꝛouer.xvj.xxiij.q.iiij.§.vaſis.ad depꝛehēdē-
dū inſidias.Fidelitate:vt nō q̄rat ꝑlatus q̄ ſua ſunt.viij.
q.j.ſunt in eccl'ia.Poꝛro ad moꝛes boneſtandos vel coꝛri
gendos.ex̄ de accuſa.q̄liter.ij.q̄d vtiq̧ ad decoꝛē pertinet
ſponſe ſcꝫ eccleſie:neceſſaria eſt diſcipline cēſura.xlv.diſti.
diſciplina.Jā ergo in paſcua diuinoꝝ q̄uo educet greges
dominicos paſtoꝛ idiota.xxxvij.di.§.ſi.ſꝫ etſi doct⁹ fuerit:
non aūt bonus:verendū eſt ne non tam nutriat doctrina
vberi:ꝙ noceat vita ſterili.ar.xxv.diſt.c.vlti.Jbidē Bern̄.
lxxvij.ſermone.Si diligitis me:paſcite Joā.xxj.viij.q.j.in
ſcripturis.oues meas.Si ergo dilectionis eſt teſtimoniū
cura paſtoꝛalis:quiſq̧ virtutib⁹ pollēs gregē dn̄i renu-
it paſcere:paſtoꝛē ſummū conuincitur non amare.Quō em̄
is q̄ pꝛoximis pꝛofutur⁹ enteſcere poteſt:vtilitati cetero-
rum ſecretum pꝛeponit ſuū:qn̄ ipſe ſummi patris vnige-
nitus vt multis ꝓdeſſet:de ſinu egreſſus eſt patris ad pu
blicum noſtrū?Greg.in paſto.c.vj.⁊.viij.q.j.in ſcripturis.
Sunt nōnulli qui ex ſola humilitate refugiūt:ne eis qui-
bus ſe impares exiſtimant pꝛeferantur.quoꝛū ꝑfecto hu-
militas ſi ceteris virtutib⁹ cingitur:tunc ante dei oculos
vera eſt:quū ad ſuſcipiendum hoc quod vtiliter ſubire pꝛe-
cipitur pertinax nō eſt.Nec em̄ verus eſt humilis:q̇ ſupni
nutus arbitrio vt debeat pꝛeeſſe intelligit.et tm̄ pꝛodeſſe
cōtemnit.ſed diuine diſpoſitioni ſubditus atq̧ a vitio ob
ſtinationis alien⁹ quū ſibi regiminis culmen imperat̄:et
ex coꝛde debet fugere:⁊ inuit⁹ obedire.ad hec.viij.q.j.ſciē
dum.cū.c.ſe.Jbidē Greg.c.vij.Uirtutib⁹ pollens/coact⁹
j.q.vj.ſicut is.ad regimē veniat.virtutib⁹ vacuus nec co-
actus accedat.xlix.di.§.j.xxvij.q.ij.pꝛi⁹ ꝙ.Jbidē.c.iiij.Jn
tuere quomodo pꝛelati incedūt nitidi ⁊ oꝛnati/circūami-
cti varietate veſtium non moꝛū.pſ̄.xliiij.tanq̄ ſponſa car
nalis pꝛocedens de thalamo ſuo.pſ̄.xviij.nā ſi repēre quē
piam taliū pꝛocedentem aſpexeris:ſponſam potius puta
bis ꝙ ſponſe eccleſie ſcꝫ cuſtodē.Unde vero hāc illis exi-
ſtimas exuberare/reꝝ affluētiā/ſplēdoꝛē veſtiū/mēſarū
luxuriam/congeriem vaſoꝛum argenteoꝛum et aureoꝛū
niſi de bonis ſponſe?Jnde eſt ꝙ illa eccleſia ſcilicet paup
inops ⁊ nuda relinquitur facie miſeranda inculta hiſpi-
da exanguis.pꝛopter hoc non eſt hoc tēpoꝛe oꝛnare ſpon
ſam:ſed ſpoliare.nō eſt cuſtodire:ſed ꝑdere.nō defendere
ſed exponere.nō inſtituere ſꝫ ꝓſtituere.nō eſt paſcere gre-
gē.ſed maculare ⁊ deuoꝛare.de q̄bus dn̄s dicit in pſ̄.xiij.⁊
lij Deuoꝛant plebē meam ſicut eſcam panis.¶ Qui mū-
dum deſerunt ad exterioꝛa officia pꝛouehi nō debēt:niſi ꝑ
humilitatē diuti⁹ in eiuſdē mundi cōtēptu ſolident̄.citi⁹
namq̧ bona depereunt:que hominib⁹ ante tēpus inno-

teſcunt.q: ⁊ arbuſta plātata prius ꝙ radice fixa coaleſcāt
ſi manus cōcutiens tangat:areſacit.at ſi in altū radix fi/
gitur:tunc ⁊ hanc ⁊ manꝰ impellit:ſed nō ledit.⁊ ventoꝝ
flatus inflectendo cōcutit:ſed nō euertit. Quid pariete
robuſtius:q̃ tamē ſi dū cōſtruit̃/impellitur:ſtatim ſine la/
bore deſtruitur.ſi autē per ſpaciū tēporis ab humore ſuo
ſiccari permittitur:etiam arietū ictibus minime quaſſat̃.
faciunt.xlviij.di.§.j.⁊.c.ſi.ſic bona noſtra intēpeſtiue ma/
nifeſtata pereūt:⁊ diutiꝰ occultata ſolidant̃.Greg.in mo
rali.li.viij.¶ Magna ſacerdotis gloria rectitudo ſubie/
ctorum.vñ Paulus.j.ad Theſſa.ij.c.in ſi.dicit diſcipulis.
Que eſt enim ſpes noſtra aut gaudiū aut corona glorie?
nōne vos ante dñm noſtrū ieſum chriſtū in aduentu eiꝰ?
Greg.in mora.li.xj.Quanto altiꝰ hic aliq̃s erigitur:tāto
caſibꝰ grauioribꝰ occupat̃.xl.di.homo.viij.q.j.illud.eiſq̃
ipſis populis mēte ⁊ cogitatione ſupponit̃:quibꝰ digni/
tate preponitur.Ibidē.li.xvij.Omne qđ hic eminet:plus
meroribus afficit̃:ꝙ honoribus gaudeat.Ibidē.li.xxxij.
⁊ eſt.xiij.di.nerui.¶ Is qui preeſt ea circa ſe mēſura ſub/
ditos moderet̃:quatenꝰ et arridens timeri debeat:et ira
tus amari.vt eū nec nimia leticia vilem reddat:nec imo/
derata ſeueritas.xlix.di.§.j.odioſum.ſepe enim ſubditos
frangimꝰ.xxvj.q.vij.alligant.dū plus iuſto rigorē tenemꝰ
Qui ꝓfecto iam rigor iuſtitie nō erit:ſi ſe ſub iuſto mode
ramine nō cuſtodit ⁊ diſcipline metu.Reſoluimus ſubdi
tos:ſi noſtro regimini hilaritatis frena laxamus.q: dum
nos q̃ſi liceat letos aſpiciūt audacter:ipſi ad illicita reſol/
uuntur.Ut autē rectoris vultus debeat timeri:neceſſe eſt
vt ipſe vultū dei ſine ceſſatiōe timeſcat.illi eñ merito dif/
ficile de leticia credit̃:qui ꝙ ſe pro amore dei cōtinue affli
gat:a ſubditis ſcitur.qui eñ inceſſanti eſtu ſpiritualis de
ſiderij ſuperna appetit:de eo in dubiū venit hoc ꝙ aliquā
do ante hoīes hilareſcit.Greg.in mora.li.xx.Prelatꝰ nec
ſeuerior eē debet:nec diſſolutior.ne de ſeueritate ſit oneri
⁊ de familiaritate contēptui.Unde in omnibꝰ ijs modus
eſt tenendus. Ille autē erit cōuenientior habitus:ſi actu
quidē ſeuerus ſit:vultu grauis:verbo ſerenus.Bern.iiij.
de cōſideratione.Idē ſcripſi.s̃.e.ar.xv.℣.ille vero.Prela/
tus modū excedens in corrigēdo non debet veniā petere
a ſubditis.Aug.lxxxvj.di.quādo.dic vt ibi.Diſciplina vel
miſericordia multū deſtituit̃:ſi vna ſine altera teneatur.
Greg.in mora.li.xx.⁊ eſt.xlv.di.diſciplina.Ibi vide pul/
chram doctrinā pro ꝑlatis.¶ Sancti viri nō preeſſe ap/
petunt hoībus ſed ꝓdeſſe.viij.q.j.qui epiſcopatū.Greg.
in mora.li.xxj.Superbus rector totiens ad culpā apoſta/
ſie labitur:quotiēs preeſſe hominibꝰ delectatur:⁊ hono/
ris ſui ſingularitate letat̃.Nā vnde hec vitiorū radix pul/
lulat in corde regentiū:nōne ex imitatione illius q̃ deſpe
ctis angeloꝝ ſocietatibꝰ/dixit Eſa.xiiij.Aſcendā ſuper al
titudinē nubiū:⁊ ero ſimilis altiſſimo?Ibidē.li.xxiij.Leui
te ab anno.xxv.tabernaculo ſeruiunt.⁊ a.l.cuſtodes vaſo
rum fiunt.Numeri.viij.Quid per.xxv.annuz in quo flos
iuuentutis oboritur:niſi ipſa cōtra vnūquodq̃ vitiū bel
la ſignant̃.Et quid per quinquagenariū in quo iubileꝰ.
Leui.xxv.⁊ vlti.⁊ de peni.di.j.qui domū.ſub.§.nō ſunt hec
cōtinet̃:niſi interna requies edomito mentis bello expri/
mitur?Quid ℣o p vaſa.xxiij.q.iiij.q̃ ſm.⁊.c.vaſis.ſub.c.
nabuchodonoſor.j.Theſſa.iiij.Sciat vnuſquiſq̃ vas ſuū
poſſidere in ſanctificatione ⁊ honore tabernaculi:niſi fi/
deliū aīe deſignant̃?Leuite ergo ab anno.xxv.tabernacu
lo ſeruiūt.⁊.a.l.cuſtodes vaſoꝝ fiūt.q: videlicet q̃ adhuc
impugnantiū vitiorū certamina ꝑ cōſenſum delectatiōis
tolerāt:aliorū curā ſuſcipere nō preſumāt.quū vero tēta/
tionū bella ſubegerint:tūc aīarū cuſtodiā ſortiant̃.xlix.di.
§.j.Sz q̃s hec ꝑfecte ſubiugat?Quū paulꝰ dicat ad Ro.
vij.xxxij.q.v.ſi paulꝰ.video aliā legē in mēbris meis repu
gnantē legi mentis mee.Sed aliud eſt bella fortiter per/
peti:aliud autē expugnari.In iſtis exercitat̃ virtus:ne ex/
tolli debeāt vt in Paulo.ij.ad Cor.xj.⁊.v.q.v.nō omnibꝰ
xxxij.q.v.ſi paulus. In illis vero extinguit̃:vt ſuccūbant.

Greg.in mora.li.xxiij.¶ Arrogantiū prepoſitoꝝ hoc pro
priū eſſe ſolet:vt in afflictos audientes ſuos magis diſtri
cte corripere appetāt ꝙ blande refouere.Plꝰ eñ ſtudent
vt mala obiurgādo increpēt:ꝙ bona laudando cōfirmēt
Superiores q̃ppe ſe videri deſiderant.⁊ magis gaudēt:
quū ira eos leuat:ꝙ quū eos charitas exequat̃.Semꝑ in
ueniunt qđ increpādo rigide feriant.q: ꝑcutere rigide ſci
unt.ad hec.xlv.diſ.vera.⁊.xlvj.di.c.j.ſed cōpati humiliter
neſciunt.Greg.ibidē.¶ Poteſtas accepta/nō honor:ſed
onus.xl.di.ante oia.exiſtimāda eſt.nā cui eſſe nunc iudicē
liber:huic videre iudicē iratū.Apoca.j.tunc nō libet.tunc
eñ ſolū poteſtas bene gerit̃:quū non amādo ſed timēdo
retinetur.Dixit q̃dā miniſter ſancti Frāciſci ꝓuincie fra/
tribus.Tollite mihi officiū ꝙdiu mihi diſplicet.q: ſi mihi
incipiet cōplacere:ve vobis ⁊ mihi.q̃ vt miniſtrari ratiōe
valeat:oportet vt hanc nō cupiditas/ſed neceſſitas ipo/
nat.Percepta autē nec per formidinē debet deſeri. nec ex
libidine retineri.ne aut peiꝰ quis ex humilitate ſuperbiat
ſi diuine diſpēſationis ordinē fugiendo.viij.q.j.in ſcriptu
ris.⁊.c.ſciendū.cōtēneret.aut eo magis ſuperni pectoris
humilitatez abijciat.Mat.xj.quo eū ſuꝑ ceteros priuatū
regimen delectet.Greg.ibidē.¶ Secundū merita ſubdi
torum tribuunt̃ ꝑſone regentiū.vt ſepe q̃ vident̃ boni ac
cepto regimine moꝝ ꝑmutent̃.ſicut Saul dignitas muta
uit.j.Reg.xv.Vñ pro qualitate ſubditorū diſponitur vita
regentiū.ij.q.vij.c.j.⁊.§.ſed q̃liter.vj.q.j.ex merito.vt ſepe
pro malo gregis etiā delinquat vita boni paſtoris.Unde
Dauid ſupernoꝝ myſteriorū conſciꝰ/tumore repētine ela
tionis inflatꝰ/populū numerādo peccauit.ij.Reg.vlti.j.
q.iiij.§.his ita.℣.irē dauid.Sed vindictā populꝰ Dauid
peccante ſuſcepit.Cur hec?q: ſm meritū plebiū/diſponū
tur corda rectorū.Iuſtus ergo iudex peccātis vitiū ex ip
ſorum auerſione corripuit/et quorū dauid peccauit.ſed
q: ⁊ ipſe ſua voluntate ſuꝑbiēs a culpa alienꝰ nō fuit.vin
dictam culpe etiā ipe ſuſcepit.nā ita ſeuiens q̃ populū cor
poraliter ꝑtulit:rectorē quoq̃ populi intimo cordis dolo
re proſtrauit.ibi.ꝑcuſſit autē cor Dauid.ij.Reg.vlti.Cer/
tum ergo eſt ꝙ ita ſibi inuicē ⁊ rectorū merita cōnectunt̃
⁊ plebium:vt ſepe ex culpa paſtorū deterior fiat vita ple/
bium.Et ex vita plebiū mutatur vita paſtorū.Ibidem li.
xxx.ad hoc.viij.q.j.audacter.¶ Sūmus locus bene regit̃
quū is q̃ ꝑeſt vitijs potiꝰ ꝙ fratribꝰ dñatur.Cūctos q̃ppe
eq̃les natura genuit.Ut aūt alijs ad regimē alij cōmittā
tur:nō eos natura/ſed culpa ꝑponit.Greg.in mora.lib.
xxvj.ad hoc.xxij.di.cōſtātinopolitane.¶ A prelato ſeruā/
da eſt ⁊ in corde humilitas:⁊ in opere diſciplina.atq̃ iter
hec ſolerter intuendū eſt/ne dum īmoderatiꝰ cuſtoditur
virtꝰ humilitatis:ſoluant̃ iura regiminis.⁊ dū ꝑlatꝰ q̃ſq̃
plus ꝙ decet deijcit̃:ſubditorū vitā ſtringere ſub diſcipli/
ne vinculo non poſſit.Sz decēter q̃buſdā erūpentibus ſi/
gnis tales nos apud nos eē etiā ipſi q̃ nobis cōmiſſi ſunt
non ignorēt:vt de authoritate noſtra qđ formidēt/videāt
et de humilitate noſtra quod imitentur/agnoſcant.Con
ſideremꝰ aſſidue ꝙ ſumꝰ equaliter/nō ꝙ ſumus tēporali
ter alijs prelati.Greg.ibidē.Ad officium paſtoris ꝑtinet
opertos fontes aperire:⁊ aquam ſcz ſapientie ſalutaris.
Eccľi.xv.purā innoxam ſitientibus ouibꝰ miniſtrare.Au
gu.de verbis dñi.xliiij.c.¶ Tres perſonas deſignauit do
minus in euangelio.Ioan.x.paſtoris/mercenarij/⁊ furis
Diligendus eſt paſtor.mercenarius tolerandus.latro vi/
tandus.Paſtor autem non eſt qui annuntiat deum pro/
pter commodum ſuum/ſiue propter ſuaz pecuniam/ſiue
ꝓpter honorem ⁊ laudem humanam.Paſtor ergo in ve
ritate chriſtum annuntiat.mercenarius occaſione.fur eſt
qui aſcendit aliunde.Ibidem Aug.ſermone.j. Idē.xxiij.
q.iiij.tres.Adde quod ſcripſi.s̃.e.§.ver.O ꝙ rarus.Non
decet eum qui ſuperior ceteris gradu:inferiorem eſſe bo/
norū geſtu.Raba.ſuꝑ librū Numeri.j.q.j.viliſſimus.Iuſti
etiam quū imperant:ſeruiunt eis quibꝰ imperare vident̃
Neq̃ eñ dominandi cupiditate imperant.xxiij.q.j.q̃d cul

patur.ſed officio cõſulẽdi. Nec principandi ſuperbia:ſed
prouidendi miſericordia. Nã ita deus hominem cõdidit.
Dominamini inquit.Gen.j.piſcibꝰ maris ⁊ volatilibus
celi.Hominẽ rationalẽ noluit niſi irrationalibꝰ dominari
nõ hominẽ homini:ſed hoiem pecori. Inde primi iuſti pa
ſtores pecorũ magis ꝙ reges hominũ fuerunt:vt ſic etiã
inſinuaret deus q̇d poſtulet ordo creaturarũ:⁊ q̇d exigat
meritũ peccatorum.Cõditio quippe ſeruitutis iure intel
ligit̃ impoſita peccatori.Aug.de ciuitate dei.li.xix.c.xiiij.
⁊.xv.⁊.j.ad Timo.v.xxij.di.conſtãtinopolitane.¶ Prela
tus inſtare debet opportune importune.xliij.diſ.c.j.ad fi.
Opportune volentibus.importune nolentibus.prorſus
importunus ſum.tu vis errare.tu vis perire.ego nolo.nõ
vult poſtremo ille q̇ me curat dicens. Ezech.xxxiiij.xxiij.
q.vj.c.ij.Quod errauit nõ reuocaſtis.et quod perijt non
queſiuiſtis.Reuocabo ouem errantem. requiram perdi
tam.Luc.xv.Et ſi me inquirentẽ lanient vepres ſyluarũ:
per oĩa anguſtata coarctabo:oẽs ſepes excutiã: quãtum
mihi dñs dederit omnia peragere.Aug.in li.de paſto. fa/
cit.xxiij.q.iiij.diſplicet.⁊.q.vj.quod errauerat.c.vides.Si
bonus fuerit q̇ tibi preeſt:nutritor tuus eſt: ſi malus ten/
tator tuus eſt. Nutrimenta tua libenter accipe:⁊ in tenta
tione probatus eſto. Iaco.j.Aurũ mundandũ in fornace
artificis. In vno anguſto loco tria ſunt.aurũ.palea.ignis
ad illa duo ignis apponit̃.palea vritur.aurũ purgatur.
Aug.de verbis dñi ſermo.vj. ¶ Sunt quidam qui ſciunt
poſſunt/et volunt preeſſe.ſi hi volũt prodeſſe: charitatis
eſt.vij.q.j.qui epiſcopatũ.alioquin ſuperbie.Quidã autẽ
ſunt:qui ſciunt/⁊ poſſunt:⁊ nolunt preeſſe.Hoc quidẽ hu
militatis eſt/ꝙ renuunt.ſed inertie eſt:ſi quum ſciunt/oĩ/
no reſiſtunt.xvj.q.j.nos autem.Quidam autem ſunt:qui
nec ſciunt nec pñt:ſed volũt.Hoc quidẽ cupiẽtis videt̃ eẽ
ꝙ volunt.j.q.vj.ſicut. ſtultitie vero eſt ꝙ hoc volũt qđ nec
ſciunt nec poſſunt. Quidam autẽ ſunt:qui nec ſciũt nec
poſſunt nec volunt. q̇ prudenter agũt.Hugo de clauſtro
Extorta ſeu coacta licentia non eſt licentia.ſed violẽtia.
quod ergo tua importunitate.ex̃ de reſcrip.li.vj.victꝰ.epi
ſcopus fecit inuitꝰ nõ fuit abſoluere ſed irrũpere. Bern.
in epiſtola ad Odonẽ qui importune obtinuit abſolutio
nẽ a prelatura. Pleruͣq; ij qui magiſteriũ paſtorale ſub/
ire cupiunt:nonulla bona in aĩo proponũt.⁊ quãuis hoc
elationis tentatione appetant.operaturos tamen ſe ma/
gna pertractant.Sed penſet quiſq; quid ſubditus egerit
⁊ cognoſcet ſi prelatus bona agere que propoſuit poſſit
quia nequaꝙ.i.difficile.q: honor inflat ſuperbiam.xlv. di
ſtin.licet. valet in culmine humilitatẽ diſcere:qui in imis
poſitꝰ didicit ſuperbire. Nequaꝙ.i.difficile.quia augmẽ
tum rerum auaritiã gignit.ar.xiiij.q.iiij.quid dicã.Auari
tiam vincere poteſt:qui ad multorũ ſuſtentationem ten/
dit.is cui nec ſufficere ꝓprium ſoli potuit.Hugo.de clau/
ſtro.¶ Qui in regimine ſunt ſemper affici debent pro iis
qui ad eorũ ſolicitudinẽ ptinẽt. Et qñ.ij.Cor.xj.poſſibile
eſt:recordari eorũ debẽt/et nomine.⁊ orationis exhibere
Ro.j.ſuffragia.Neq; aliud occupare illud pectꝰ debet ꝙ
animarũ ſicut in Moyſe.xlv.di.diſciplina.⁊ in Paulo q̇
optabat fieri anathema a chriſto pro fratribꝰ.Ro.viij.ze/
lus.Quia illiꝰ officij eſt/reuocare.xxvj.q.vj.quod errauerat.deuios.Recõciliare.xxvj.q.vj.per totũ.erroneos.Cõ/
firmare/vt deus.pſ̃.lxvij.ꝯfirma hoc deus.eos qui in iu/
ſtitia ꝓficiunt.⁊ qui deficiũt hortari: ne deſperent de ve/
nia.de pe.di.vij.c.j.Chryſ.in cura de paſt. Nõ debet hono
ris ducatũ ſuſcipere:q neſcit ſubiectos tramite vite melio
ris preire.xxv.di.§.nunc autẽ.xlix.di.§.j. Iſido.de ſummo
bo.li.iij.c.xxxiiij. Nulla ars doceri preſumit̃:niſi priꝰ diſcat̃
lix.di.per totũ.Ab imperitis ergo paſtorale magiſterium
qua temeritate ſuſcipit̃:qñ ars eſt artiũ regimen aiarum
Greg.i paſto.c.ij.facit.xvj.q.j.ſi clericatꝰ.ex̃ de eta.⁊ qua.
cũ ſit. Nulla res abſq; Hiero.in prologo biblie.magiſtro
diſcit̃.⁊ muta aialia ⁊ ferarũ greges ductores ſuos ſequũ
tur. In apibus principes ſunt,grues vnum ſequunt̃ ordi

ne litterato ⁊c.Hierony.ad ruſticu monachum.et.vij.
q.j.in apibꝰ.¶ Mihi videtur eſſe ars artiũ ⁊ diſciplina
diſciplinarum hominẽ regere.quia certe eſt inter omnia
animãtia.maxime moribꝰ. Ouid. Pectoribus mores tot
ſunt:quot in orbe figure.⁊ volũtates hominũ vane ſunt.
ff.ad Tre.q: poterat.de hoc legitur ⁊ no.ex̃ de con.pre.q:
Gloſ.j.variꝰ:⁊ voluntate diuerſus.Greg. Nazãzenus in
apolog.Quũ homini ſit perdifficile ſcire regi.i.regẽri ſe
obtẽperare.Quia ſm Senecã Animꝰ hominis naturali
ter eſt in poteſtate recalcitrans.multo difficilius eſt ſcire
alios regere.q: quanto gloria maior eſt:tãto periculum
grauiꝰ.viij.q.j.illud.habentibus intellectũ. Ibidẽ.Quũ
paſtor per abrupta graditur:ad precipitiũ grex ſequitur.
Greg.in paſto.c.iij. Nemo in eccleſia plus nocet:ꝙ qui ꝑ/
uerſe agens nomen vel ordinem ſanctitatis habet.Delin
quentẽ namq; hunc redarguere nullꝰ preſumit.⁊ in exem
plum culpa vehementer extenditur:quia pro reuerentia
ordinis peccator honorat̃.Greg.ibidẽ.⁊.lxxxiij. di.nemo.
¶ Ille ad dignitatẽ paſtoralis officij debet prouehi:qui
ad aliena ſuſcipienda non ducit̃:ſed propria largit̃. qui ꝑ
pietatẽ viſcerũ citius ad ignoſcendũ flectitur: ſed nunꝙ
plus ꝙ debeat ignoſcens ab arce rectitudinis inclinatur
xlv.di.licet.Qui nulla illicita perpetrat: ſed ꝑpetrata ab
alijs vt ꝓpria deplorat.Ro.xij.Qui ex affectu cordis alie
ne infirmitati cõpatitur.ij.Cor.xj.xlv.di.vera.ſicq; in bo/
nis proximi ſicut in ſuis ꝓfectibus letatur.Qui ita ſe imi
tabilem ceteris in cunctis que agit inſinuat:vt inter eos
non habeat quo ſaltem de tranſactis erubeſcat. Qui ſic
ſtudet viuere.vt ꝓximorum corda arentia.Ezechi.xxxvij.
xij.q.ij.de viro.doctrine valeat fluentis irrigare.Qui ora
tionis vſu ⁊ experimento.xxxvj.di.ſiquis.iam didicerit qđ
obtinere a domino q̇ popoſcerit poſſit. Ibidẽ.c.xj.¶ Tã/
tum debet actionẽ populi actio tranſcendere preſul:quã/
tum diſtare ſolet a grege.xxv.di.§.nunc autẽ.ibi.Cuiꝰ cõ/
paratiõe ceteri grex dicant̃.vita paſtoris.Sit ergo neceſ/
ſe eſt cogitatione vt Maria.Luc.ij.mundus.actione pre/
cipuꝰ.diſcretus in ſilẽtio.vtilis.xliij.di.ſit rector.in verbo
ſingulis cõpaſſione proximꝰ.pre cunctis cõtemplatione.
ex̃ de renũ.niſi cũ pridẽ.§.nec putes.ſuſpẽſus.Bene agẽ/
tibus per humilitatẽ ſocius.xcv.di.eſto.Cõtra delinquen
tium vitia per zelũ iuſtitie.xlv.di.diſciplina.erectꝰ. Inter/
norum curã exteriorũ occupatione nõ minuens.Exterio
rum prouidentiã.xxxix.di.petrꝰ.internorum ſolicitudine
non relinquens.Greg.ibidẽ.c.xiij. ¶ Tales ſeſe qui pre/
ſunt exhibeant:quibus ſubiecti ſua occulta prodere non
erubeſcant.vt quũ tentationũ fluctus paruuli tolerant:
ad paſtoris mentẽ quaſi ad matris ſinũ. ar.ij.q.vj.ad ro/
manam.ij.⁊ Ioã.xiij.de ioanne recũbente in ſinu ieſu.re/
currant.Grego.ibidẽ. Quod pauci ſunt electi culpa for/
ſan rectorũ eſt.q: dum paſtor terrenis incũbit:lupus oui/
le irrũpit/oues rapit/et diſpergit. Ioan.x.Richar. ſuper
Apo.li.j. In alto poſitũ non altum ſapere.Ro.xij.diffici/
le/⁊ omnino inuſitatũ.quia honor inflat.xlv.di.licet.tan/
to glorioſius.Bern.in epiſtolis. Illa ſolicitudo ꝑpoſitoꝝ
vtilis eſt. Illa cautela laudabilis eſt: cũ qua totum ratio
agit:⁊ furor nihil ſibi vẽdicat.Greg.in Regiſtro.xj.q.iij.
illa.Cũ honoris augmẽto cura quoq; ſolicitudinis debet
exercere. Ibidẽ. Uſus cõuerſationis humane eſt/vt pre/
eſſe nõ audeat:q̇ ſubeſſe non didicit.lxj.di.miramur.ex̃ de
elec.cum in magiſtrum.nec ſubiectis obedientiã imperet
quam prelatis exhibere non nouit.ij.q.vj.q̇ ſcit ſe.¶ Sũt
tñ nõnulli q̇ ita per myſterium ſpiritus docẽtur intrinſe/
cus:vt ſi eis exterius hũanũ magiſteriũ deſit:magiſtri in
timi cẽſura non deſit.quoꝝ tñ libertas vite ab infirmis in
exẽplũ non eſt trahenda.xxvj.q.ij.nõ ſtatim.⁊.c.nõ exẽplo
ſed veneranda.ij.q.vij.§.iis ita.ante ca.ſiquis. Ne dum ſe
quiſq; ſimiliter ſpirituſancto impletũ preſumit:diſcipulꝰ
hoĩs eſſe deſpiciat:⁊ magiſter erroris fiat.xxiiij.q.iij. q̇d
autẽ.Mens autẽ que diuino ſpũ implet̃:hꝫ euidẽtiſſima
ſigna ſua/virtutes ſcilicet ⁊ humilitatẽ.Greg.in dialo.li.

vi. ¶ Hec ſunt que paſtoꝛi conueniunt. bonitas. Joan. x. Diſciplina. xxiij. q. iiij. ita ſciētia. xliij. di. c. j. Bonitas attrahit. diſciplina coꝛripit. ſciētia paſcit. xcv. di. eſto. Bonitas amabilem. diſciplina imitabilē. ſcientia docibilem reddit Bern. A pꝛelato tria ſunt neceſſaria Verbū dei. ex de offi. oꝛ. inter cetera. Exēplū. xcv. di. eſto. ibi. Foꝛma facti. Oꝛo. xxx. di. ſiqs. Nam etſi vocis virtus ſit opus: tamen ⁊ operi ⁊ voci efficaciam pꝛomeretur oꝛatio. Bernar. in epiſtola ad Balduinum abbatem. ¶ Inquantum pꝛelatus per ſubditos grauatur: tantum lucratur. ⁊ inquantum iuuatur: et tantum ſibi ſua pꝛemia minuuntur. Elige ergo quos vis an qui grauando iuuent. an qui iuuando grauent. Illi tibi pꝛomeritoꝛes: iſti meritoꝛum fraudatoꝛes exiſtunt. Nam qui ſocij ſunt laboꝛis: ⁊ mercedis. Sapien. x. ex de renun. c. niſi. §. verum. in fi. participes erunt. Bernar. in epiſtola ad Raynaldum abbatem. ¶ Mendicātibus honoꝛes blandiūtur: ſed onera penſantibus tedio ſunt atq; foꝛmidini. non autē omnes capiunt verbū hoc. Multi non tanta fiducia alacritateq; currerēt ad honores: ſi ſentirent ⁊ onera. xl. diſ. ante. viij. q. j. clemens. vnde pꝛofecto grauari metuerēt. nec cū tanto honoꝛe ⁊ periculo quarumlibet affectarēt infulas dignitatū. Nunc vero qꝛ ſola attenditur gloꝛia / non pena: purū. i. ſimplicem ſe eſſe clericū quilibet erubeſcit eſſe in eccleſia: ſeq; viles exiſtimant / qui quocūq; eminentioꝛi loco non fuerint ſublimati ſcholares / pueri / ⁊ impuberes adoleſcentuli / ob ſanguinis dignitatē. contra id ex de pꝛeben. c. penul. pꝛomouentur ad eccleſiaſticas dignitates. ⁊ de ſub ferula trāſferuntur. xlviij. di. §. j. ad pꝛeſidendū pꝛeſbyteris: letioꝛes interim ꝙ virgas euaſerint ꝙ pꝛincipatū meruerint. nec tā illis blanditur adeptū: quantū euaſum magiſteriū. ⁊ hec quidem initio. pꝛoceſſu vero tēpoꝛis paulatim inſoleſcentes docti fuerūt in bꝛeui vēdere altaria. j. q. iij. altare. ſubditoꝛum euacuare marſupia. magiſtris nimirū in hac diſciplina vtētes idoneis: ambitione ſcilicet ⁊ auaritia. j. q. j. cum omnis. Bern. in epiſtola ad Henricū ſenonenſem archiepiſcopū. ¶ Pꝛelat⁹ quecūq; docuit diſcipulis eſſe contraria: hec in ſuis actibus iudicet non agenda: ne foꝛte ſubmurmurare poſſit frater quē arguit. ⁊ dicere Medice. Luc. iiij. cura teipſum. talis eīm occaſio plurima dānatio pꝛelati. plurima ſubditoꝛū. xj. q. iij. pꝛecipue. ſubditoꝝ perditio eſt. Non ꝙ ſine peccato penitus eſſe poſſit in hac miſera vita. de pe. di. ij. ſi enim. xxv. di. §. criminis. ſed ꝙ ea q̄ arguit in diſcipulis opoꝛtet ſummope vitare magiſtrū xli. di. c. ij. Bern. in ſmone ad abbates.

Cathedre peſtilētie expoſitio.

¶ B Cathedra pſ. j. peſtilentie quatuoꝛ pedibus cōſiſtit. Pes pꝛimus eſt malitia. Secūdus eſt cōtemptus dei. Tertius irreuerētia Quart⁹ aſtutia. Non vos puteris eſſe felices / qꝛ pꝛeeſtis. ſed ſi non pꝛodeſtis infelices vos eſſe putare. viij. q. j. qui epiſcopatū. Ut autē ſecure pꝛeeſſe poſſitis: ſubeſſe et vos cui debetis non dedignemini. ij. q. vj. qui ſe ſcit. Dedignatio quippe ſubiectionis / plātione reddit indignū. Bern. in epiſtolis. vbi quatuoꝛ pꝛedictos pedes exponit. Malitia eſt amare malū: ⁊ ſapoꝛem mali habere: ⁊ malū inquātum eſt malū / diligere. Michee. iij. ibi. Et diligitis malū. Et Oſee. viij. Pꝛoiecit iſrael bonū. ſicut facit diabolus et nōnulli iniqui. Sed quia aliquādo tales timent deū: non timoꝛe bono / ſed ne incurrant dānū rerum vel coꝛpoꝛis cruciatū: vt amplius ſint mali cōtemnunt ⁊ ipſum deum. Interim poſſet fieri vt malū amarent ⁊ deū cōtemnerent ſed inhiberet eos pudoꝛ hoīm. Ideo ad augmentū mali. ſequit̃ terti⁹ pes irreuerētie. vt nec deū timeant: nec homines reuereant̃. Ad ꝯſummationē vero toti⁹ malitie adeſt quart⁹ pes. aſtutia vt ſciant vti pꝛedictis trib⁹. vt miſcentes oleo venenū et melli acetū. Eminens pars cathedre cui ſedes inheret / eſt potentia. cui tamē opponitur puluinar: vt ſuauiter ſedeat. xlvij. di. ſunt nōnulli. Puluinar fit de leuibus pēnis auiū. ⁊ ſignat vanā gl̃iam et fauoꝛē popularem. ſcabellū pedibus ſupponit̃: ne tangāt terrā. Tales eīm nōnulli terrenas actiones nō faciūt ſed ſpūales ſe ſimulāt: vt magis decipiant vt hypocrite. Mat. vj. Bern.

¶ In omnibus exēplo apl̃i honoꝛabitis miniſteriū nr̃m inquit ad Ro. xj. et. ij. Coꝛin. vj. ibi. Ut non vituperet̃ miniſterium noſtrū. meū honoꝛificabo. dn̄m quidem ipſum honoꝛabitis: non nos. Nam qui querit q̄ ſua ſunt. Phil. ij. ſe cupit honoꝛari: non miniſteriū. Honoꝛificabitis autē nō cultu veſtiū / non faſtu equoꝛum / nō amplis edificijs: ſed moꝛibus oꝛnatis / ſtudijs ſpiritualibus / ac bonis operib⁹ Greg. in Regiſtro. O peruerſitas ⁊ ambitio filioꝛū Adā qui quū aſcendere difficillimū ſit: deſcēdere autē ad ima facillimū ipſi ⁊ leuiter aſcendūt ⁊ deſcendunt difficilius Unde illud: Facilis deſcenſus ad honoꝛes graduū eccleſiaſticoꝛum / ipſi etiam angelicis humeris foꝛmidandos. Bern. in epiſtolis. ¶ Inter cetera que ad paſtoꝛale ſpectant officiū ſancte pꝛedicationis virtus. facit. ex de of. oꝛ. inter. excellit. iuxta qđ decet egregius pꝛedicatoꝛ. Nō miſit me inquit. j. Coꝛ. j. chꝛiſtus baptizare. ſed euāgelizare. Inno. in ſermo. Quotiens pꝛelat⁹ pꝛo vno ex minimis. Mat. xxv. dei ſpirituale ſtudiū intermittit: totiens pꝛo eo ſpiritualiter animā. Joā. x. ⁊. xv. ponit. Bern. in ſermone. ¶ Sit erga ſubiectos ſolicitudo laudabilis. Exhibeat̃ cum manſuetudine diſciplina. ſit cum diſcretione coꝛrectio. Iram benignitas mitiget. Benignitatem zelus exacuat: ⁊ ita ex altero alterū cōdiatur. xlv. di. diſciplina. c. licet. j. ⁊. ij. vt nec īmoderata vltio vltra ꝙ opoꝛtet affligat. nec iterū frangat rectitudinē diſcipline remiſſio. Greg. in Regiſtro. ¶ Pꝛima virtus in pꝛelatis eſt cognitio infirmitatis. Atq; ex eo colligimus poſſe nos bene ſuſceptū miniſterium implere: ꝙ videmur infirmitatē noſtrā ⁊ pꝛopꝛiam. l. di. conſiderandū. c. fidelioꝛ. ex humilitate cognoſcere. oēs enim infirmi mente et carne. Job. vj. ad Ro. vj. ibi. pꝛopter infirmitatē carnis noſtre. xlvij. di. omnes ſum⁹ ſed ille eſt infirmioꝛ: qui ſuā non valet cōſiderare infirmitatem. Greg. in Regiſtro. ¶ Qui regendā nauim. nauis eccleſia. xxiiij. q. j. non turbat̃. rectoꝛ vel pꝛoꝛeta pꝛelatus. vij. q. j. ſciſcitaris. ſuſcipit: tanto amplius neceſſe eſt vt vigilet: quanto ampli⁹ litus reliquit. vt aliquando futuras pꝛocellas ex ſigno. xxvj. q. iiij. ſciendū. pꝛeuideat. aliquādo vt veniētes directo clauo. clauus eſt gubernaculū nauis. Pꝛouer. xxiij. ſi parue ſunt / ſuperet. at ſi vehementer intumeſcunt: dato in obliquū latere declinet. ⁊ ſepius ſol⁹. Luce. ij. vigilet: quū cuncti qui illic ſunt quibus nulla nauis cura eſt cōmiſſa / quieſcunt. Greg. in Regiſtro. ¶ Regentium merita ⁊ plebiū ita cōuertuntur (al's cōnectūtur) ꝙ ſepe ex culpa regentiū deterioꝛ ſit vita ſubditoꝛū. vide s. e. ꝟ. fol. pꝛece. Secūdū merita. Et ſepe ex merito plebiū delinquat vita paſtoꝛum. Qꝛ enim mala actio pꝛeſidētis valde noceat ſubditis / teſtantur phariſei. de quibus ſcriptum eſt. Mat. xxiij. Clauditis regnum celoꝛum ante homines. vos non intratis. nec introeuntes ſinitis intrare. Et ꝙ culpa plebium multum noceat vite paſtoꝛū. ij. Reg. vlti. j. q. iiij. §. ijs ita. ꝟ. Item dauid. Et vide. s. e. ꝟ. ſm merita. In dauid numerante populū cognoſcimus. Greg. in Regiſtro. ¶ Lingua pꝛelati ſit codex illi qui neſcit legere vt dono pꝛedicationis eius vel operis quod imitet̃ aſpiciat. Solet enim ſtrictius vox viua trahere. Hiero. in pꝛologo biblie. Habet neſcio quid latentis energie viue vocis actus. tranſfuſa foꝛtius ſonat ꝙ lectio dicta tranſitu. Grego. in Regiſtro. ¶ Pꝛepoſitoꝛum ſolicitudo / ſubiectoꝛum cautela eſt. quia ſi ſuper rem creditam vigilat: hoſtis declinat inſidias. Quum autē doꝛmiunt homines id eſt rectoꝛes inimicus ſuperſeminat zizania. Mat. xiij. Ibidem. Tales ergo ſubiectis noſtris debemus exiſtere: quales nobis quum fuimus ſubiecti / noſtros voluimus eſſe pꝛelatos. ar. ij. q. vj. qui ſcit ſe. Ibidem. Ex inoꝛdinato regimine oꝛitur irreuerentia. dummodo pꝛelatus ſtudet peccantibus leniter blandiri. xlvj. diſtin. ſunt nōnulli. l. di. ſiquis diaconus. modo inoꝛdinato ⁊ extra modum nimium iraſci. xj. q. iij. illa. Nam ſi ſemetipſum in mentis ſue ratione tenuiſſet: ipſa eius maturitas haberi in reuerentia potuiſſet. Ibidem. Lux gregis eſt flamma paſtoꝛis. decet enim dominicū paſtoꝛem ⁊ ſacerdotē moꝛibus ⁊ vita

clareſcere.viij.q.j.licet.q̃tenus in eo tamq̃ in vite ſue ſpe-
culo. Et pꝛeterea ſpeculatoꝛes dicunt̃. Ezech.iij.vt videāt
⁊ videant̃.xxj.di.c.j.℣.epiſcopat⁹.plebs cōmiſſa ⁊ eligere
quod ſequat̃ et videre poſſit qđ coꝛrigat. Ibidē. Si curā
paſtoꝛis gregi defuerit:facile laqueos inſidiatoꝛis incur
rit.ex̄ de elec.ne pꝛo defectu.

¶ Sequitur Repertoꝛium pꝛelatoꝛum. B

Expeditis originali
bus:pꝛelatoꝛū nunciuris ꝯcoꝛdantias ſup
eoꝛū conditione/iuriſdictione/et potentia/
apponamus. Pꝛelatio non eſt cōſtituta cō
Decſunt pꝛelatis maximo pere conſiderāda — tra bonos.ſed ad coercendū malos.xxiij.q.v.ad fidem.et
c.regū.xxij.di.conſtantinopolis. Non eſt cōtemnēda pꝛela
tio eccleſiaſtica.xj.q.iij.nemo ꝯtemnat. Nec auide ſuſcipi-
enda.nec pꝛopter deſidiā reſpuēda.xvj.q.j. vos autē.viij.
q.j.olim.⁊.iij.c.ſe.xl.di.multi. Pꝛ ambitioſus/etiā ſi alias
bonus ſit/repꝛobatur.j.q.j.pꝛincipatus.lxj.diſ.miramur.
Fugientes eam ſunt aſſumendi.ſe ingerentes repellendi
j.q.vj.ſicut.viij.q.j.in ſcripturis. Non cōſanguinitas/ſed
vite ⁊ cōſcientie congruitas eſt in ipſa attendēda.viij.q.
j.licet.⁊.c.ſe. Propter pꝛelationis inuidiam Cayn occidit
fratrē.xxxv.di.ſexto. Nō pꝛelatio/ſed bona cōuerſatio iun
git deo.xl.di.non loca.⁊.c.nos qui.xxiij.q.iiij.ſicut. Pꝛ ois
ſanctitas pꝛeſumenda eſt de ſummo pꝛelato/papa ſcilicet
xl.di.c.j. Pꝛ abſurdū eſt pꝛelatum peioꝛe ʒ eſſe populo.j.q.
j.viliſſimus.⁊ clericū laico.viij.q.j.qualis. Pꝛelati dn̄t eſſe
literati.xxxvj.di.q eccleſiaſticis.⁊.c.ſiquis vult.⁊.xliij.diſt.
§.j.⁊.c.j. Uide Inno.de elec.cū in cunctis.et Compoſt.de
ſum.tri.c.j. Uita paſtoꝛalis eſt exēplaris ſubditis.ij.q.vij.
cum paſtoꝛis. Integritas pꝛelatoꝛū ſalus eſt ſubditoꝛum
Et eccleſiaſticus oꝛdo nutabit ſi quod requiritur in coꝛ-
poꝛe:non inuenit̃ in capite.lxj.di.miramur. Pꝛ pꝛelat⁹ de-
bet in cōuerſatione ⁊ ſermone pꝛeire.viij.q.j.qualis.xl.di.
non vos.⁊.iij.c.ſe. Minoꝛū exempla ad imitandū eſt. Do
ctrinam ad addiſcendū non debet ſpernere pꝛelatus.xxij.
di.de cōſtātinopolitana.xxiiij.q.iiij.ſi habes. Dʒ circa ſub-
ditos ſolicitam curā gerere.viij.q.j.in ſcripturis. Itē nūc
actioni/nunc cōtemplationi vacare.lxxxviij.di.decreuit.⁊
c.epiſcop⁹ nullā.ij.q.vij.epi.viij.q.j.in ſcripturis. Erga in-
firmos cōpatiens eſſe.xlv.di.recedite. Diſcoꝛdantes con-
coꝛdare.xc.di.c.j.⁊.c.ſtudendū. De ſubditis non debet añ
examinationem mala credere.lxxxvj.di.ſiquid.ex̄ de ſimo.
licet heli.§.ſed iuxta. Non debet ex vindicta coꝛrigere.ibi.
⁊.c.ſequen.et.c.odio.xxiij.q.iiij.ita plane. Item nec iuxta
velle debet ſubditū punire.xlv.di.cum beat⁹.ij.q.iij.ipſe.
Pꝛonioꝛ eſſe debet ad miſerādū q̃ ad puniendū.xlv.diſt.
licet.ſeuerus debet eſſe cōtumacibus.benignus peniten-
tibus.ij.q.v.quanto.ex̄ de poſtu.pꝛela.c.j.§.nos igit̃. Non
eſt de facili cōtra pꝛelatū pꝛeſumēdū.xj.q.iij.abſit. Pꝛela
ti pl⁹ alijs ſunt aduerſitatib⁹ expoſiti.iij.q.j.nulli.vij.q.j.
ſuggeſtū.⁊.ij.c.ſequen.⁊.xiij.di.nerui. Peccata ſubditoꝛū
rectoꝛib⁹ negligētibus coꝛrigere/imputant̃.j.q.j.quicq̄d
l.di.ſiquis diacon⁹.de of.oꝛ.irrefragabili.xliij.di.epheſijs.
Superbia ⁊ auaritia in ipſis pꝛe ceteris repꝛobatur.xciij.
diſtin.diaconi ſunt. Immundi ſunt ſi ſine tempoꝛalibus
non pꝛeſint.j.q.j.ſiquis.j. Nihil periculoſius et laboꝛioſi-
us ⁊ damnabilius malo pꝛelato.xl.diſt.ante.xcvj.di.duo.
Facilius deus ipſoꝛum ſi boni ſunt oꝛationes exaudit.j.
q.j.ipſi. Toleratur malus pꝛelatus q̃diu nō deijcitur.xv.
q.viij.c.vlti.xxiij.q.iiij.tres.viij.q.iiij.nōne. Honoꝛ adept⁹
⁊ ei exhibitus cedit ei male agenti ad penā et culpā.diſt.
xl.multi.ij.q.vij.ſecuti.in ſi. Non ſunt eoꝛū mala opera at
tendenda:ſed doctrina.j.q.j.non quales.xix.di.ſm. Mali
pꝛelati non ſunt a ſubditis cōtemnendi.j.q.j.multi.⁊.ij.c.
ſe.vj.q.j.ſacerdotes.⁊.c.oues. Chꝛiſtus malis deferendo
pꝛelatis/exemplum nobis humilitatis ⁊ patientie dedit
xciij.di.dñs. Non debet pꝛelatus cōmutationē/venditio-
nem/⁊ permutationē/de rebus eccleſie facere ſine cōſen-
ſu capituli.ex̄ de his que ſi.a pꝛe.ſine con.ca.c.j.⁊.c.ſequē.

⁊.c.cum apoſtolica.⁊.c.tua. Et quū confert beneficiū vel
pꝛeſentat:ad ipſum debet req̄rere ꝯſenſum.ca.c.ti.ca no-
ſcitur. Debent pꝛelati fouere ſubditos ſuos ſicut filios.de
ex.pꝛe.c.j. Non debent alioꝛū pꝛelatoꝛum inferioꝛum iura
infringere.e.t.ad hec. Que competūt ſolis epiſcopis de-
negantur abbatibus.e.t.accedentibus. Non excedāt pꝛe-
lati numerū ſtatutum euectionum ⁊ perſonarū in viſitā-
do.e.t.cum ad quoſdam.ex̄ de cenſi.cum apoſtolus.x.q.
iij.inter cetera. Non debent purgationem ferri candentis
indicere:nec authoꝛitatē pſtare.e.ti.ex lris. Repellit a pꝛe-
latura/⁊ ludus alearū.xxxv.di.c.j.⁊ vſura.xvij.di.per totū
eo.ti.inter dilectos. Trahēs pꝛelatum ſuū ſuper ſpiritua-
libus ad iudicium ſeculare pꝛiuatur beneficio.eo.ti.vide
quod legitur ⁊ no.de fo.com.ſi diligenti. Quod ſit officiū
maioꝛis ⁊ inferioꝛis pꝛelati.de of.archidia.cū ſequen.ti.⁊
xxiij.di.per totum.⁊.xxv.di.perlectis. Qui pꝛelati habent
iuriſdictionē ⁊ qualiter:⁊ in quos.de of.oꝛ.cum ab eccle-
ſiarum.per omnes ⁊ maxime per Inno. An quilibet pꝛe-
lat⁹ eccleſie collegiate poteſt ſuos ſubditos coercere. An
pꝛelati minoꝛes epiſcopis poſſint cauſas criminales au-
dire.eo.ti.quanto.ſm Inno. Non debet pꝛelatus officia
conſanguineis cōmittere.lxxxix.di.decenter. Maioꝛ ꝯne
xitas eſt inter pꝛelatū ⁊ capitulum ſuum quoad iura ſpiri
tualia q̃ quoad tempoꝛalia.et ideo in ſpiritualibus ma-
gis tenetur pꝛelatus requirere conſenſum ſui capituli q̃
in tēpoꝛalibus.de verbo.ſigni.cū clerici.per Inno. An p-
latus tenetur de facto vel delicto ſubditi:ſi eū nō coꝛrexe-
rit.⁊ an imputetur ei.de renū.niſi cum pꝛidē.de regu.c.vl
ti.de ſimo.in tantū.de reg.iu.q̃uis.xliij.di.epheſijs.xxxiij.
q.ij.admonere. Qualiter pꝛelati debēt tractare ⁊ nō gra-
uare ſubditos.de ex.pꝛe.c.j.de pꝛiuile.periſtis.de penis.in
quibuſdam.xcv.di.eſto.xvj.q.j.nulli.⁊.ij.c.ſequen. ¶ An
domin⁹ vel pꝛelatus poteſtas vel ali⁹ ſuperioꝛ poſſit pꝛo
ſubditis agere:vel eos ab alio captos vel detentos repe-
tere. Et coꝛam quo:⁊ quando appellatio epiſcopi vel do-
mini pꝛoſit ſubiectis. Et an damnuʒ ſubdito meo datum
poſſiʒ repetere.de his de of.oꝛ.duo.de ap.dilectis.de deci.
dudum.de pꝛiuile.quanto.de ſen.ex.vt fame.de verbo.ſig.
cum inter.per Inno.et alios.⁊ de pꝛiui.authoꝛitate.li.vj.
Non debet ex cōtractu epiſcopi eccleſia damnum ſentire.
ex̄ vt li.pen.eccleſia.j.per Inno.xvj.q.vj.ſi epiſcopuʒ.ex̄ de
excep.cum venerabilis. Qualiter pꝛelatus ſe debet oppo
nere pꝛo eccleſia et pꝛo defenſione rerū eccleſie/etſi mar-
tyꝛio.vij.q.j.§.hoc tunc.xxiij.q.viij.cōuenioꝛ.de renun.niſi
cum pꝛidem.⁊ de ſen.ex.dilecto.li.vj.ſm Innocē.et alios.
Quilibet pꝛelatus eccleſie ſue dicitur pꝛinceps.de regu.
c.ij.xxxv.di.eccleſie pꝛincipes.j.q.vij.cōuenientibus.℣.itē
Tharaſius.ſm Inno. Quid iuris ſi pꝛelatus dicit aliquē
ſuum clericum vel monachum:⁊ ille negat:vel in liberta-
tem pꝛoclamat:coꝛam quo tractabitur hoc.de ſer.non oꝛ-
di.c.ij.ſm Inno. An omnes pꝛelati ſint iudices oꝛdinarij.
de iudi.c.ij. An pꝛelat⁹ poteſt alicui occulto peccatoꝛi mā-
dare vt abſtineat a ſua ſecreta vel ſacramentoꝛum cōmu-
nione.de offi.oꝛdi.c.ij.vj.q.ij.ſi tantum. An eo ipſo q̃ quis
ſuo pꝛelato non obedit/eius pꝛeſumitur inimicus.xciij.di
ſtin.ſi inimicus. An tenent ea que fiunt nomine eccleſie
ab eo qui eſt pꝛelatus de facto.de conce.pꝛe.literas.p In-
no.de electi.in cle.eſt. An pꝛelatus maioꝛ vel minoꝛ agēs
eccleſie nomine vel petens poſſeſſionem.dignitatis vel
pꝛebende vel eccleſie ſibi collate:tenetur de ſua canonica
electione inſtitutione vel confirmatione facere fidem. Et
an ſoluentes clerici nomine eccleſie liberētur:eſto q̃ in ve
ritate eius electio inſtitutio vel cōfirmatio non teneat.de
elec.tranſmiſſam.per Inno. Nomine pꝛelati intelligitur
quicunq̧ legitimus adminiſtratoꝛ eccleſie.de ver.ſigni.
abbate.per Innocen. Qui pꝛelati habeant licentiam cle-
ricos capiendi per ſe:vel per alios:vel de eoꝛum crimini-
bus iudicandi.de ſenten.excommuni.vt fame.per Inno.
Qualiter ⁊ quādo pꝛelatus eccleſie iuret.⁊ q̃liter ei⁹ re-
ſponſio eccl'e pꝛeiudicet. Et q̄d ſi rñſio p̄lati ſit contraria

reſpōſioni capituli vel ſyndici.de elec.dudū.ij.ſm Inno. Et de teſti.pꝛeſentiū.li.vj. An pꝛelatꝰ agens repellaẗ ſi ex‑cipitur cōtra eū ꝙ non eſt pꝛelatꝰ:vel canonice inſtitutus de electio.nihil.⁊ de reſti.ſpo.in literis.ſm Inno. An pꝛe‑latus ſit dominꝰ vel pꝛocuratoꝛ vel cuſtos eccleſie vel re‑rum eccleſie. Et an conditionē eccleſie poteſt facere dete‑rioꝛem.xij.q.j.ſi pꝛiuatū.c.expedit.et.c.res eccleſie.xxiij.q. vij.quod aūt.et de dona.c.ij.⁊ de cauſa poſ.cum ſuper.per Inno. An liberioꝛ eſt ⁊ maioꝛ poteſtas pꝛelatoꝝ ꝙ tuto‑rum ⁊ alioꝝ adminiſtratoꝝ.v.q.iij.quia epi.de pꝛeſcrip. veniens.per Inno.⁊ de ſimo.licet heli.per eundē. An pꝛe‑latus q̇ iurauit nō reperere rem eccl'ie quā alienauit/vel qua ſpoliatus fuit/poſſit eā petere hoc iuramēto non ob‑ſtante.de iureiu.puenit.j.de inſti.cū veniſſent.de re.eccle. non alie.ſiquis. In q̄bus poſſint maioꝛes vel minoꝛes p̄‑lati diſpenſare.de eo.qui fur.oꝛ.re.c.ij.ſm Inno. An deli‑ctum p̄lati vel populi redundet in damnū eccleſie.xvj.q. iū.placuit.⁊.q.vj.ſi epiſcopū.⁊.c.ſequē.⁊.xxv.q.ij.ita nos. xxvij.q.j.ſiquis rapuerit.de excep.cum venerabilis.de do‑na.c.ij. An pꝛopter inſufficientiā/⁊ pꝛopter quā pꝛelatus remoueaẗ ab adminiſtratione.de ſimo.licet heli.per In‑no. An pꝛelatꝰ negocia eccl'ie ſue pꝛeſertim magna/cū cō‑cilio capituli ſui facere debet.de pꝛocura.c.j.per Inno.de his q̄ ſi.a pꝛe.nouit. De p̄lato q̇ canonicum nō habuit in‑greſſum:⁊ ideo non eſt pꝛelatꝰ:licet eſſe puteẗ.vel qui ha‑buit ingreſſum canonicū.ſed poſt factꝰ eſt hereticꝰ/ſimo‑niacus/vel ſuſpenſus/excōicatus/vel hmōi/an facit fru‑ctus ſuos. An tenent ea q̇ facit ꝙdiu ab eccleſia toleraẗ: ſiue ſint alienationes/ſiue oꝛdinū vel beneficioꝛum colla‑tiones/vel quicq̇d aliud.⁊ an liberenẗ ei ſoluētes.de elec. nihil. maxime per Inno.⁊ Bern.cōpoſt.⁊.c.ꝙ ſicut.ꝑ eū‑dem. An ille q̇ putatur cōmuniter pꝛelatꝰ ⁊ in veritate nō eſt decipiat aīas ſubditoꝝ.an valet penitētia ab eo rece‑pta.an abſoluat ꝙdiu ab eccl'ia toleraẗ.e.ti.dudum.ij.ma‑xime ſm Inno. De grauaminibꝰ illatis per p̄latos quum viſitant loca religioſoꝝ non exēpta.ex̄ in clemen.de cēſi. c.ij. De pꝛelatis ſe abſentantibꝰ/⁊ vicarios nō dimittenti‑bus.ex̄ de homi.c.j.in gloſ.no.cōtra.li.vj. An pꝛelatꝰ tenēs in curia debitū noīe eccleſie ſue:ſi negatur pꝛelatꝰ per ad‑uerſariū:teneaẗ ſe docere pꝛelatū ante litem conteſtatam vide cōpoſt.de electionibꝰ.nihil.§.ſed pone ꝙ quidā. An conſuetudine valeat introduci ꝙ ſint plures in eadem ec‑cleſia:⁊ nullus eoꝝ ſit pꝛelatus.vide qꝺ no. Inno.de pꝛe‑ben.cū non ignoꝛes. An pꝛelatꝰ poſſit dare licentiā ſtudē‑di ſine capitulo.de magiſt.ſuꝑ ſpecula.qꝺ not. Archidia. de ſi.pꝛeſ.c.j.li.vj.in verbo epiſcopi. Pꝛelati teneẗ cōpel‑lere illos q̇ habent plures dignitates vel eccleſias curam aīarū habentes oſtendere diſpēſationē quā habent ſuper hoc.ex̄ de of.oꝛ.c.oꝛdinarij.li.vj. Nō tenet aliqua obliga‑tio vel ſententia facta pꝛelato vel data per pꝛelatū/ quin ſubditi eiꝰ teneanẗ viſitatoꝛibꝰ de interrogatis dicere ve‑ritatem.e.t.q꞉ pleriq꞉.li.vj.

¶ Articulus. Uiceſimuſtertius.

Uia vero poſt epi‑

ſcopos inter maioꝛes p̄latos in eccleſia dei cōputanẗ Abbates:maxime regulares. Iō poſt tractatū pꝛelatoꝝ in genere tracto de Abbatibꝰ. Pꝛimo ponendo aliq̄ pauca oꝛiginalia de eis. Secundo ſummarie iuridice tangendo eoꝝ iuriſdictio‑nem/potentiam/⁊ conditionem. Tertio in quibus offen‑dunt communiter ſubnectendo. A

Regule monachoꝝ ab eccl'ia approbate.

Ut patres teſtantur:

Tres fuerunt regule pꝛincipales ab eccleſia appꝛobate. Pꝛima Baſilij.quā ſeruant gre‑ci calogeri ⁊ alij monachi oꝛientales et aliq̄ in ſicilia ⁊ Calabꝛia ⁊ Armenia. Secūda Benedicti.quā ſeruant oēs monachi ⁊ monache occidētales.ſiue Ciſter‑cienſes ſiue Claraualleſes Cartuſienſes Camaldulen‑ſes ſancti Petri de moꝛono/q̇ fuit papa Celeſtinꝰ quintꝰ fratres monachi de valle vmbꝛoſa in Tuſcia.⁊ ſancti Gu‑ilhelmi de deſerto. Et multa alia genera monachoꝝ in Romana eccleſia militātium:ſiue ſint albi ſiue nigri/ſiue griſi. ¶ Tertia Regl'a Btī Auguſtini.ſub q̄ militāt oēs canonici regulares qui regule inſeruiūt laxioꝛi.ex̄ de ſta‑tu.mo.qꝺ dei. Et fratres ſancti Auguſtini mēdicantes.li‑cet ampliꝰ ſe arctauerint per ſuas ꝯſtitutiones. ⁊ fratres pꝛedicatoꝛes ampliꝰ arctati per ſua ſtatuta.⁊ ſancti ſepul‑cri Hieroſolymitani. Et fratres Pꝛemonſtratēſes ⁊ mul‑te ſanctimoniales. ¶ De iſtis tribus regulis.xviij.q.ij.dif‑finimꝰ.⁊.c.pernicioſam.xvj.q.j.ſunt nōnulli.ex̄ de ſta.mo. cum ad monaſteriū.c.in ſingulis.c.ea q̄.xij.q.j.c.ij.c.nolo. c.nō dicatis.c.q꞉ per tua.c.ſcimus.c.certe.ex̄ de reli.do.re‑ligionū.xix.q.vlti.mandamꝰ.ex̄ de eta.⁊ qua.intelleximꝰ ⁊ de ſta.re.recolentes. ¶ Baſiliꝰ ergo fuit pꝛimꝰ regule inſtitutoꝛ poſt apl'os.⁊ eo tēpoꝛe cōmuniter monachi nō erant clerici.xciij.di.a ſubdiacono.xvj.q.j.§. ſuperioꝛi au‑thoꝛitate.⁊.l.generaliter. ¶ Tēplarij vero q̇ modo ꝓpter eoꝝ flagitia ab eccleſia repꝛobati ſunt. ⁊ Hoſpitalarij:q̄ ſolū nomen religioſoꝝ habent.⁊ fratres de ſpata q̇ dicū‑tur dudes.⁊ de Calatraua. ⁊ de Alcātara.⁊ de chꝛiſto et de Auiſio.⁊ ſancti Jacobi q̇ ſunt in hiſpania.⁊ Crucifero‑rum qui ſunt in Alemānia. Bohemia. Polonia de oꝛdine militari ſunt ab eccleſia appꝛobati ⁊ inſtituti pꝛo fidei de‑fenſione ⁊ terre ſancte. Habent ſuas obſeruātias regula‑res quas carnalibꝰ operibus ſuis calcant/militantes ma‑gis carni contra ſe.j.Pe.ij.ꝙ chꝛiſto. ¶ Quarta ⁊ vltima regula.ab eccleſia appꝛobata.⁊ ab eccleſia multipliciter cōmendata ⁊ declarata eſt fratrū minoꝝ ſtrictioꝛ ⁊ perfe‑ctioꝛ alijs.quā beatus Frāciſcꝰ inſtituit illā eandē pꝛofeſ‑ſionem inſtituēs/quam chꝛiſtus ⁊ apoſtoli ſeruauerunt. de qua ex̄ de ver.ſig.exijt.li.vj.⁊.e.ti.exiui de paradiſo.in clemen. Oēs iſte.iiij.regule ab illa regula apl'ica tracte ſunt de qua loquiẗ Actu.iiij.⁊.xij.q.j.dilectiſſimis.ſed mi‑noꝝum addit perfectionē euangelicam ⁊ apoſtolicā:non habens aliq̇d pꝛopꝛiū/etiā in cōmuni vt pꝛe.c.exijt.⁊.c.exi‑ui. ¶ De pꝛedicatoꝛibꝰ ⁊ minoꝛibus vltimis ⁊ ſanctis oꝛ‑dinibus/licet multū a ſua perfectione collapſis/⁊ eccleſie ſancte per ꝙ neceſſarijs/q̇ elegerūt in paupꝛtate altiſſimo domino famulari:habeẗ ex̄ de exceſſi.pꝛe.c.penul.et vlti. ¶ Carmelite q̇ ſunt de oꝛdine mendicantiū: ⁊ ſunt ab ec‑cleſia appꝛobati.ex̄ de reli.do.religionū.§.ceterū.habent ſuam foꝛmā viuendi editam a patriarcha Hieroſolymi‑tano. Eremite certā regulā non habent tamen ſtatus eſt ab eccleſia appꝛobatus.in quo ſtatu anachoꝛitico multa milia patrū in Egypto ⁊ Thebaida ⁊ Paleſtina ⁊ Libya ⁊ in oꝛiente in multiplici parte pfecte vixerūt.hodie defe‑cit quodāmodo.pꝛopꝛiū habere poſſunt. De eis legitur ⁊ no.xvj.q.j.q̇ vere.xxvij.q.vij.§.ecce.xix.q.vlti.§.ecōtra.ex̄ de ex.pꝛela.cū ex eo.§.ſi.li.vj.vbi tenet Archid. ꝙ eremita non eſt perſona religioſa:niſi deuoueat ſe alicui religioni de appꝛobatis.de hoc etiā no.xxvij.q.j.de viduis.j.in gloſ. poteſt ergo. De his etiā legiẗ ⁊ no.ex̄ de elec.cū monaſte‑rium.per Inno.⁊.ij.q.vij.§.vlti.⁊ de verbo.ſig.pꝛiuilegiū li.vj. Et adde hic qꝺ de iſtis ſcripſi.j.in.§.ex quo ſponſa in lj.ar.in pꝛimis chartis ⁊ in.§.adhuc circa iſtū.in ar.lxiij.in pꝛinci. ¶ Diciẗ autē Abbas ab abba grece qꝺ eſt pater la‑tine. Un̄ apl's ad Ro.viij. In quo clamamus abba pater xxiij.q.iiij.§.ex his.⁊.q.vj.§.ex his.in ſi. In interpꝛetatiōi‑bus autē biblie diciẗ Abba pater vel paternitas Syꝝ eſt non hebꝛeū. ¶ Abbas ſuper fratrū tranſgreſſiones.ex̄ de ſta.mo.cū ad monaſterium.§.pꝛioꝛ.⁊.c.ea que.§.j.non ſu‑per patrum traditiones conſtituitur. qui abbas eligitur vt ſit mandatoꝝ cultoꝛ.xviij.q.ij.ſiquis abbas.vitioꝝum vltoꝛ. Bern.de pꝛecepto. Quoſcūq꞉ inueneris de tuis fra‑tribus triſtes/puſillanimes/murmuroſos/ipſoꝛum te pa‑trem/ipſoꝝum te ſtatuas eſſe abbatem:cōſolando/exhoꝛ‑tando/increpando.xlv.di.c.j.c.cū beatus. agis opus tuū poꝛtas onus tuū.poꝛtādo ſaluas.quos ſanando poꝛtas.

Gal. vj. l. diſt. ponderet. Si quis vero ita ſanus eſt vt magis iuuet te: quam iuuetur a te: huius te nõ patrẽ/ſed parem: comitem/non abbatẽ cognoſcas. Bern. ibidem. ¶ Magnopere debet ſolicitudinem gerere abbas. ex de ſta. mo. cũ ad monaſteriũ. §. prior. cum. §. ſeq. Et omni ſagacitate et induſtria curare: ne aliquã de ouibus ſibi traditis perdat. Nouerit enĩ infirmarũ ſe curam ſuſcepiſſe animarũ. ij. Cor. xj. ibi. Quis infirmatur ⁊ ego nõ infirmor: nõ ſup ſanos tyrannidem. x. q. iij. cauendũ. benedictus in regno. ¶ Abbas in imperijs ſit ꝓuidus: et cõſideratus: ſiue ſm deũ ſiue ſm ſeculum ſiue ſm opera que iniũgit diſcernat ⁊ tẽperet cogitet diſcretionẽ ſancti Jacob dicentis. Gen. xxxiij. Si greges meos plus in ambulando fecero laborare: morientur cuncti vna die. ibidem.

¶ Repertorium abbatum. B

Abbas non ab epõ

deponitur: ſed a monachis. xviij. q. ij. abbas. j. ⁊ c. ſeq. xvj. q. vlti. c. vlti. In abbatẽ debet eligi q̃ ſit dignus morib⁹ atq̃ actibus monaſtice diſcipline. xviij. q. ij. abbatem. j. ⁊ ij. Abbas debet eſſe cautus in regimine. humilis/caſtus/miſericors/diſcretus/⁊ ſobrius: ⁊ talis qui diuina precepta verbis ⁊ exẽplis oſtendat. xviij. q. ij. ſi qs abbas. Irrequiſito abbate exẽpto nil debet eps in ipſius monaſterio exercere. xviij. q. ij. luminoſo. Subeſt correctioni et depoſitioni epi abbas nõ exemptus. xviij. q. ij. abbates. c. abbatibus. c. ſi quis. ex de ſta. mona. ea que. §. q̄ ſi. Abbas exẽptus pape. vt ibi. Abbas ſolus habet poteſtatẽ in monaſterio. xviij. q. ij. nullam. ex de ſta. mo. c. cum ad monaſteriũ. §. abbas. Poteſt abbas cõferre duos ordines primos ſacerdos exiſtẽs ⁊ munere benedictionis recepto. lxix. di. quoniã. ex de eta. ⁊ quali. cũ cõtingat. de ſup. ne. pre. c. j. vide etiã quod legit ⁊ no. ex de priuil. abbates. lib. vj. Et nõ debet quis eſſe in diuerſis abbatijs. xx. q. j. vnum. ex de reli. do. ne nimia. Diſpenſat cũ monacho vt habeat ſpecialẽ cellam. xviij. q. ij. nullus. xx. q. iiij. monachũ. ex de exceſ. pre. cũ ex eo. §. ſi. lib. vj. Non põt monachus ſine ſuo conſenſu vouere. xx. q. iiij monachis. Sine ſua licẽtia non licet monachis aliq̃d vẽdere/accipere/donare/nec multa alia facere. xij. q. j. non dicatis. liiij. diſt. abbati. Poteſt deponi ab epo abbas criminoſus inuito conuentu. xviij. q. ij. ſi quis. Non licet abbati alienare bona monaſterij abſq̃ conſenſu epiſcopi. xij. q. ij. abbatibus. xvij. q. iiij. in vẽditionibus. Non poteſt audire cõfeſſiones vel iniungere penitẽtias: niſi ſuorũ ſubditorum. xvj. q. j. peruenit. ⁊ c. ſeq. Non licet abbatibus aliter q̄ eps regulariter eis indulſerit diuina officia decãtare. xij. diſt. de his. Non profeſſus non põt eligi in abbatem. ex de elec. cũ in magiſtrũ. ⁊ c. nullus. li. vj. Reuerentiã ⁊ obedientiã tenent facere epo ſaluo ordine ſuo. ex de ſimo. ne dei. Abbates eiuſdẽ regule de triennio in trienniũ ad capitulũ debent venire: ⁊ equaliter viuere ex de ſta. mona. in ſingulis. ⁊ c. ne in agro. §. vlti in clemẽ.

Abbates exẽpti in talibus capitulis corrigi poſſunt: ſed nõ deponi. e. ti. ea que. Huius cõcilia ſine preiudicio epiſcoporũ fieri debent. vt pre. c. in ſingulis. Abbas ſuũ ſubditum ad arctiorẽ ordinem petita licentia tranſeuntẽ reuocare nõ põt. de regu. ſane. An de religione maiori ad religionẽ laxiorem nõ petita licentia tranſiens efficiatur irregularis: ⁊ poſſit eſſe abbas ſine diſpẽſatione. de eta. ⁊ quali. intelleximus. de tẽp. or. ex parte. Non debẽt abbates vſurpare que ſunt epoꝝ. de exceſ. prela. accedentibus.

Abbates ⁊ alij prelati religioſi iuriſdictionem habẽtes poſſunt excõicare ſuos ſubditos. de ma. ⁊ obe. cũ in eccleſijs. de ſimo. ſicut tuis. de of. or. cũ ab eccleſiarũ. Quãdo abbas ⁊ cõuentus ſimul poſſunt agere vel diuiſim. de reſcrip. edoceri. Non poteſt abbas terras vni⁹ eccleſie applicare alteri. de re. eccle. nõ alie. c. j. Abbates populũ habentes ad ſynodũ epiſcopi tenẽtur venire. de ma. ⁊ obe. quod ſuper his. Abbas exẽptus ſine licentia pape cedere non põt. Et non exẽptus ſine licẽtia epiſcopi. de renun. dilecti. de cõſue. cũ venerabilis. Nec eccleſias ſibi pleno iure ſubiectas põt vnire. no. Inno. ex de exceſ. prela. c. vnire. Et no. ex de ſta. mona. c. j. in clemen. in gloſ. approbat.

Abbas poteſt preſcribere cognitionẽ cauſarum matrimonialiũ. de preſcrip. auditis. An abbates ſint in dignitate. de ꝓben. de multa. per Innoc. de elec. indẽnitatibus. lib. vj. Immo videt q̄ abbatia ſit in primo gradu dignitatis. ſicut epatus. cetere appellãtur inferiores dignitates. xvj. q. vij. ſi quis deinceps. De hoc. ſm Greg. de ꝓben. licet lib. vj. An abbates exẽpti ſubſint epiſcopis vel archidiaconis ratione ppli quẽ habent. de of. archi. c. ſi. ſm Inno. ex de priuil. per exẽptionem. lib. vj. An abbas non benedictus: vel qui benedictionẽ non recepit: poſſit ſuos monachos benedicere vel coercere vel ordinare: vel portet baculũ paſtoralem. An abbas ſit iudex ordinarius clericorũ ⁊ monachorũ ſibi ſubiectorũ. Cui magis tenet monachus obedire: an epo an abbati. Et quam ⁊ quãdo iuriſdictionẽ habet in monachos. abbas vel eps. de of. ordi. quanto. per Inno. ⁊ de ſup. ne. pre. c. j. per eũdem. Abbas et conuentus ſunt ꝓcuratores ⁊ miniſtri monaſterij: non dñi. An aũt agat pro iuribus monaſterij noĩe proprio vel quo. ⁊ de ſimilibus. de teſti. preſentiũ. lib. vj. De epo nolẽte abbates benedicere. de ſup. ne. pre. c. j. Cum abbas eligitur: An oẽs abbates quib⁹ preeſt debeant conſentire ⁊ electioni intereſſe. lxvj. di. c. j. An monachi morantes per prioratus vel cellas ſint de obediẽtia abbatis: ⁊ an debẽt vocari ad electionẽ abbatis. de reli. do. c. ſi. per Inno. An poſſit q̇s in abbatem eligi quãcito eſt monachus factus. de elec. officij. An abbas poteſt ꝑſcribere q̄ poſſit a quo maluerit epiſcopo benedici. de ꝑſcrip. auditis. ſm Inno.

An modice rei vel modico priuilegio põt abbas renunciare ſine cõſenſu conuẽtus. de preſcrip. veniens. ꝑ Inno.

Si abbas habet in aliqua eccleſia iura epiſcopalia aliq: an intelligitur habere oĩa iura epiſcopalia: ⁊ qualiter dicantur ad abbates ſpectare eccleſie ſiue capelle pleno iure. de ſen. ⁊ re iudi. cum inter. ꝑ Inno. Quid iuris habet abbas in eccleſijs ſibi vel monaſterio ſuo datis ab epo vel a papa. ⁊ qualiter ab epo poſſunt fieri hmõi donationes. de dona. paſtoralis. per Inno. De regulari qui ſine abbatis licẽtia vel eo cõtradicente aliã religionem ingreditur qua actione poteſt repeti ab eodẽ. ⁊ an abbas nõ benedictus hanc licentiã dare poſſit. de regu. licet. ꝑ Inno. An abbas poſſit de eſu carniũ diſpẽſare. de ſta. mona. cum ad monaſteriũ. maxime per Innoc. An abbas dicit prelat⁹ non ſolũ monaſterij: ſed etiã omniũ eccleſiarum ⁊ prioratuũ ipſius monaſterij. de reli. do. cũ venerabilis. ꝑ Inno.

Si eps eſt in poſſeſſione ſubiectionis alicuius abbatis: an per hoc ꝓbetur tenere ſentẽtia excõmunicationis: vel alia in ipm abbatẽ per eũdem epiſcopũ lata. An abbas poſſit priuilegio ſui monaſterij renũtiare: vel monaſteriũ exemptũ alteri ſubijcere. eo. ti. cũ dilectis. per Inno. Abbas poteſt eſſe in cauſa ſibi cõmuni ⁊ alijs procurator. de cenſi. ſopite. An abbas poſſit cõcedere poſſeſſiones vel adminiſtrationẽ alicui⁹ ville. de reſcrip. edoceri. ꝑ Inno.

An ⁊ quãdo abbas pro eccleſijs ſuis reſpõdeat. de cenſi. cũ olim. ſm eũdem. De monachis accuſantib⁹ abbatem. de accuſa. ex parte. An abbas põt dare licentiã predicandi vel celebrandi. de hereti. excõmunicamus. j. ſm Inno.

An abbas obligetur alijs vel alij abbati ex cõtractu vel maleficio monachi. Et an abbas habet actionẽ ad repetendas res depoſitas penes monachum ſuũ vel monaſteriũ. ⁊ qualiter tenetur abbas ex depoſito facto monacho vel monaſterio. de priuil. cũ olim. ij. per Inno. An epiſcopus habet iuriſdictionẽ in abbatem exẽptum ratione cõtractus vel delicti cõmiſſi vel initi in mẽbris vel locis non exẽptis. Et an abbas extra monaſteriũ ſuũ intelligit habere domiciliũ. ⁊ quis deponet preſbyterũ abbatis exempti. de priuile. ex ore. ſm Inno. ⁊ c. per exẽptionem. lib. vj.

Et abbatia cũ ſuis prioratibus non dicitur diuerſa lo-

Ad abbatũ dignitatẽ ſpectantia.

ca.⁊ ꝙ abbas poteſt monachum excommunicare.de pri‑
uile.volentes.lib.vj.per Innoc̄. An liceat abbati mona‑
chū verberare.⁊ per quē.de ſen.ex.vniuerſitatis. De ab‑
ſolutione abbatū circa monachos ſuos ⁊ eoꝛū diſpenſa‑
tione.eo.ti.cum illoꝛum. ⁊.c. monachi.⁊.c.religioſo. li.vj.
An abbas habet merū imperiū ⁊ coꝛrectionē in mona‑
chos ſuos.⁊ an poteſt eos ꝑ ſe vel per aliū capere:vel da‑
re laico iudici licentiā capiendi.eo.ti.vt fame.ſm Innoc̄.
An admittatur abbas ad agendum vel defendendū pꝛo
eccleſia ſibi ſubdita:⁊ qualiter.de verb.ſigni.cū inter.ſm
eūdem. De examinatione abbatis benedicēdi.an ſit ne‑
ceſſaria.an huius benedictio fiat cū manus impoſitione.
an ante cōfirmationem debet benedici.de elec. venerabi‑
lem.ſm eūdem.⁊ de ſup.ne.pla.c.j.ſm eūdem. An abbas
dicatur cōſecrari.xij.q.ij. alienationes. An abbas poſſit
cōpꝛomittere pꝛo eccleſijs ſeu capellis vacantib⁹.de arbi.
cū tēpoꝛe.ſm eūdem. De poteſtate abbatū inſtituendi ⁊
deſtituendi eos.de pꝛebē.in lateranēn.ſm eūdem. Ma‑
gis puniēdus eſt abbas ꝙ̄ alij a delicto in monaſterio cō
miſſo.de ſimo.dilectus filius.A.per Inno. Abbas ꝓpter
inſufficiētiam remouetur.eo.ti.licet.ſm eūdem.ex̄ de ſta.
mona.cū ad monaſteriū.§.abbas. An electus in abbatē
eccleſia cathedrali dioceſana vacante authoꝛitatē capitu
li eccleſie cathedralis/vel potius metropolitani in admi
niſtrādo requiret.eo.ti.ſicut.ſm eūdem. et Bern̄. Quā‑
do factū abbatis vel pꝛelati intelligatur capitulū vel con
uētus.de reſcrip.edoceri.⁊.c. randulfus. ſm Innoc̄. An
vnus abbas debet recipere clericū alterius ſine literis cō
mendatitijs.⁊ q̇d iuris ſi abbas non vult dare monacho
licentiā tranſeundi.de regu.licet.ſm Inno. An irregula
ris poſſit eſſe abbas.de eta. ⁊ qua.tuā.per Inno. ⁊ Bern̄.
et de coꝛ.viti.c.penul.ſm eūdem. An abbates exēpti vel
alij literas dimiſſoꝛias concedere poſſint.de cleri.pere.in
rubꝛica.per Inno. An infamis vel exiſtēs in minoꝛibus
oꝛdinib⁹ vel diaconus poſſit fieri abbas.l.diſt.accedens.
de eta.⁊ qua.c.j.⁊.c.tuam. An abbas exēptus poſſit ſine
licētia pape trāſire de abbatia in abbatiā.de conſue.cū ve
nerabilis.per Innoc̄.de elec.ſi abbatem.li.vj.⁊ in gloſ.idē
de. In quibus locis poſſunt benedicere abbates.de pꝛi‑
uile.abbate.lib.vj. Quibus mitris vti debeant abbates
de pꝛiuile.eo.ti.vt apoſtolice.lib.vj.

¶ De diſpenſatione abbatum.

QVando et in qui‑
bus caſibus poſſit abbas diſpenſare. de
ſta.mona.cum ad monaſteriū. de ſen.ex.
cum illoꝛū.xx.q.vlti.c.vlti. An cū eo qui
furtiue oꝛdines recepit poſſit abbas vel
pꝛelatus inferioꝛ epo vel capitulū diſpenſare. Et an ab‑
bas nō poſſit diſpenſare:niſi vbi inuenit̄ cōceſſum a iure.
de eo qui fur.oꝛ.re.c.ij.per Innoc̄. An abbas poſſit cum
ſuſpēſis:⁊ an ipſe vel q̇s poſſit cū monacho diſpenſare in
apoſtaſia:vel religionē laxioꝛis oꝛdinis recipiente.de tēp.
oꝛdi.ex parte.⁊ de apoſta.c.vlti.per Inno.⁊ alios. Diſpē
ſat abbas cū illo qui in ſeculo oꝛdines furtiue recepit an‑
teꝙ̄ eſſet monachus.ex̄ de eo qui fur.oꝛ.re.cum.ſꝫ. Item
cum monachis quādoqꝫ qui excōmunicati oꝛdines rece‑
perunt.de ſen.excō.cum illoꝛum.

QVe autem ſunt vitia q̇bus abbates pꝛo ma
gna parte ſunt irretiti bꝛeuiter perſtringa‑
mus. ¶ In pꝛimis peccant q̇ hac ſpe ⁊ intē
tione ſpecialiter ducti habitū regularem
aſſumunt: vt abbates fiant vel pꝛioꝛes: vel
alia officia in monaſterio habeant.contra cano.xvj.q.vij.
per laicos.de elec.officij.⁊.c.ad noſtrā. In quo etiā multi
religioſi delinquunt:paupertatē ⁊ laboꝛem ⁊ eſuriem fu‑
gientes/vt diuites fiant:quiete degāt:ſplendide refician
tur.vide ex̄ de elec.quoꝛūdam.xij.q.ij.gloꝛia. Et de talib⁹
dicit Greg. ꝙ non intendūt ſeculum fugere: ſed mutare.
liij.diſt.c.vnico. Or deteſtanda ſit talis mutatio in mona‑

Abbatū erratus frequentioꝛes.

ſterio de paupertate ad diuitias:de ignobilitate ad hono
rem:de laboꝛe ad requiē:de ſeruitute ad dominiū: ponit
Bern̄.eleganter ſuper euangeliū miſſus eſt.ad hoc. lxxx‑
viij.diſt.negotiatoꝛem clericū.xij.q.ij.gloꝛia. ¶ Secundo
quia directe vel indirecte cōmuniter abbatiā emunt ſcilꝫ
electionē vel confirmationē vel inſtallationem vel bene‑
dictionem.⁊ tales niſi renūtient ſaluari nequeunt.j.q.j.ſi
q̇s neqꝫ.de ſimo.mattheus.⁊.c.ſicut.xiij.di.nerui. ¶ Ter‑
tio quia nullū recipiunt niſi charitate pecunie vel alteri⁹
tēpoꝛalis cōmodi interueniente tacite vel expꝛeſſe. ſuper
quo plerūqꝫ obtentu abolende cōſuetudinis ſe ſatagunt
excuſare.ex̄ de ſimo.veniēs.c.de regularibus.c. quoniā.c.
ſicut pꝛo certo. Or ſi accuſentur:deponendi ſunt.de ſimo.
dilectus filius.A.⁊.c.licet heli.⁊.c.ꝑ tuas. alias iudicis ar
bitrio puniūtur.eo.ti.intantum.de accuſa. inquiſitionis.
¶ Quarto.q: eccleſias in quibus habēt ius patronatus
ſibi oīno appꝛopꝛiāt.nec ponunt ibi vicarios perpetuos.
⁊ poſitos ita grauant ꝙ non poſſunt hoſpitalitatē tenere
nec epiſcopo in epiſcopalibus reſpōdere.de pꝛebē.de mo‑
nachis.c.auaritie.⁊.c.extirpande.⁊ eo.ti.c.j.li.vj.⁊ de ſup.
ne.pꝛela.c.ij.⁊ eo.ti.quia regulares.in clemē. ¶ Quinto.
quia ad eccleſias ad ipſos pertinētes ſine pecunia nemi‑
nem pꝛeſentant.⁊ vt vitium vtrūqꝫ pallient:plerūqꝫ eccle
ſia vacāte ſuper ea mutuū recipiunt vſqꝫ ad aliquam cer
tam ſummā pecunie:⁊ eam ſic obligatā demū conferunt:
dicētes ꝙ quelibet res tranſit cū onere ſuo.de deci.paſto‑
ralis.⁊ de pig.ex literis.ſed ſeipſos seducūt.quū etiā epis
hoc nō liceat. Immo vacante eccleſia etiā fruct⁹ interim
percepti ſunt futuro ſucceſſoꝛi fideliter reſeruādi:vel ali‑
ter in vtilitatē eccleſie conuertendi.de offi.oꝛdi.cum vos.
vide ex̄ de offi.oꝛdi.pꝛeſenti.lib.vj. Et q̇ aliquid inde ſub‑
trahit:etſi epiſcopus ſit:tāꝙ̄ furti ⁊ latrocinij reus hono‑
re ſuo pꝛiuari debet.x.q.ij.c.ſi. Tales em̄ exactiones ⁊ cō‑
ſimiles ſunt penitus interdicte.⁊ ſi quis eas receperit: te
netur in duplū eas reſtituere in vtilitatē grauate eccleſie
conuertendas.de ſimo.audiuimus. Qd̄ intelligas ſi pꝛo‑
pꝛium habeat.de pꝛeben.de multa.§.⁊ ſi vltra.⁊ de ap.re‑
pꝛehēſibilis.§.ſi autem. Alias hec in penā aliam cōmute‑
tur.de malc.ſtatuimus.de iude.c.ad liberandā. ¶ Sexto
quia dant pactiones aliquas vel certā pecuniā vel domū
cōmodant alicui tali pacto.ꝙ decimas certarū poſſeſſio‑
num eis ſoluant:vel apud eos ſepulturā eligant. que pa‑
cta in pꝛeiudiciū eccleſie parochialis facta minime ſunt
ſeruanda.de pac.plerıqꝫ.etiam ſi iuramentū interueniat.
vt no. Oſtien.in ſumma de ſepul.§.an licitū.ꝟ.quid ſi q̇s
eligat. Uide ex̄ de ſepul.animarū.li.vj. ¶ Septimo.quia
negligūt punire monachos fugitiuos.xviij.q.ij. abbates
⁊ eos reuocare/inquirere/⁊ recipere/ſalua oꝛdinis diſci‑
plina.ex̄ de regu.c.ſi. ¶ Octauo.q: recipiunt monachos
alienos ſine literis commendatitijs.xviij.q.ij.abbates.in
ſi.⁊.c.quam ſit. ¶ Nono.quia indiſcrete monachos ſuos
eijciunt.ex̄ de reſcrip.cū dilecta. Uide qd̄ legitur ⁊ no. ex̄
de ma.⁊ obe.cū in eccleſijs.in ſi.⁊ de ſta.mo.ea que.§.ipſi.
in quo moꝛtis eoꝛū rei ſunt.ar.xvj.q.j.placuit. ¶ Decimo.
quia monachis ſine cauſa literas dimiſſoꝛias cū quibus
vagātur per mundū.xvj.q.j.monachi vagantes.ex̄ de of.
oꝛdi.quāto.concedunt.⁊ credūt monachi ſe per tales lite
ras abſolutos.quod tamē verum nō eſt:quouſqꝫ ab alio
ſint recepti.lxxj.diſ.illud quoqꝫ.⁊.c.de aliena.⁊.c.clericis.
vij.q.j.non opoꝛtet.⁊.c.peruenit.xxj.q.ij.c.j.⁊.ij. Ubi dicit
Leo.ꝙ non debent dari litere dimiſſoꝛie.niſi conſtet qua‑
re.ne ouis errans ⁊ perdita inueniatur ſine paſtoꝛe.lxxij.
di.epiſcopus. Et vide qd̄ no. Inno.ex̄ de renū.c.ſi. ¶ Un‑
decimo.quia reuertentes vel alios fratres delinquentes
ſicut latrones/quū aliter coꝛrigi poſſent/ponūt in vincu‑
lis.lxxiiij.diſt.quoꝛūdam. Et per laicum faciunt capi: vel
verberari.quū hoc per monachū vel ſaltem per clericum
fieri deberet ⁊ poſſet.in quo caſu excōmunicationis vin‑
culū non euadunt.ex̄ de ſen.excō.vniuerſitatis. Et hec eſt ſuppli‑
noꝛma pꝛaue conſuetudinis.ex̄ de ſta.mona.ea que.rn̄.j. cia.

Bñficij vacātis fructus ſucceſſoꝛi diligēter adſeruentur.

Litere dimiſſoꝛie.

Seueri‑ oꝛa i monachos abbatū

❡Duodecimo.quia ſi aliqui monachi grauati. alias cō-
tra.ex̄ de appel.ad noſtrā.c.de p͛ioꝛe.⁊.c.rep͛ehēſibilis.§.
ſi.appellant:appellationi nō deferunt. ſed appellātes ca-
piunt/verberāt ⁊ excōmunicant.ex̄ de accuſa.olim.ꝓpter
quod ad ſedē apoſtolicā ſunt mittēdi.ex̄ de appel.de p͛io-
re. ❡Decimotertio. quia quoſdā monachos ex carnali
amoꝛe exaltant:alios ex odio vel inuidia opp͛imētes.xv.
q.vij.c.j. ❡Decimoquarto.q: ſub ſpe pietatis impietatē
palliantes occaſione hoſpitalitatis manducāt carnes ex-
tra refectoꝛiū:illos quos familiares habent ſplendide ſe-
cum reficiētes.alijs qui poꝛtāt pōdus diei ⁊ eſtus. Mat.
xx.eſurientibus in refectoꝛio.quū tamen ſine delectu perſo
narū nunc hi nūc illi eſſent ſm regulā euocandi.de conſe.
diſt.v.carnem.ex̄ de ſta.mona.cū ad monaſteriū.§.in refe
ctoꝛio.❡Decimoquinto.q: infirmis ⁊ debilibꝰ male ꝓui
dēt.p͛e.c.cū ad monaſteriū.§.debiles. ❡Decimoſexto.q:
permittūt continue monachos habere pecuniā. cōtra ex̄
de ſta.mona.monachi.c.ſuper quodam.c.cū ad monaſte-
riū.§.ſi. Non poteſt abbas cōcedere monacho nō officia-
li pecuniā:vt eam expendat in ſuis vel alioꝛū neceſſitati-
bus ꝓ libito volūtatis.q: hoc eſt ipſum eſſe p͛op͛ietariū.
ſicut cōmuniter faciunt hodie oēs p͛elati religioſoꝛū.cō-
tra iura hic allegata.quia magis cōtrahitur p͛op͛ietas
in retētione pecunie: ꝙ in rebꝰ alijs quarū vſum poſſunt
cōcedere p͛elati ſuis ſubditis religioſis:⁊ licentiā dandi
eas.xij.q.j.nolo.c.nō dicatis.Ad hec optime facit quod le
gitur ⁊ no.ex̄ de pig.c.vlt.ſuper verbo pecuniā.in gloſ. ve
ro.Hic adde quod legitur ⁊ no.xxvij.q.j.de viduis.j. ⁊ ex̄
qui cleri.vel vo.c.vlti.que videntur contra.Et adde hic qȯ
ſcripſi.j.in.§.adhuc petita.℟.ſed cōtra hoc.cum.vj.℟. ſeq.
in ar.lxiiij.❡Decimoſeptimo.quia eccleſias ⁊ decimas ⁊
alia ſpūalia recipiunt de manu laici:⁊ curam animarū cō
mittunt monachis ſine licētia epiſcopi, ⁊ ſacerdotes ha-
bētes curā inſtituunt ⁊ deſtituūt per ſe ꝓ libito volūtatis
et alias vſurpant iura epiſcopalia.xvj.q.j.peruenit. ex̄ de
p͛ebē.in lateranēſi.de p͛iuil.cum ⁊ plantare. ❡Decimo-
octauo.q: monachis nobilibꝰ parcūt ob potētiā amicoꝝ.
quū tamen ex quo incoꝛrigibiles ſunt/eſſent eijciendi.de
ſta.mona.ca que.§.j.xlv.diſt.ſed illud.de regu.c.ſi.§.ſi.

❡Articulus Viceſimuſquartus. A

Viſo de abbatibꝰ de
monachis noſtri tēpoꝛis videamus.Et licet
ſint ꝗplurima vitia monachoꝛū ⁊ alioꝛū re-
ligioſoꝛū:hec tamē magis deteſtabilia ⁊ pe-
nitus condēnanda.❡Et p͛imo.quia cōtra abbatē cōſpi
rant volentē eos coꝛrigere.⁊ eū procurant deponi:⁊ aliū
ſibi inſtitui ſm moꝛes coꝝ.cui nulla poteſtas remanet dū
monachis incipit ſubiacere.xviij.q.j.nullā poteſtatem.xj.
q.j.coniurationū.⁊.c.conſpirationū.❡Secundo.q: non
ſolū conſpirāt ad depoſitionem:ſed ad extinctionē eiꝰ vel
detruncationē.ſicut illi qui in necem Benedicti nequiter
coniurarūt.vij.q.j.§.hoc tunc.in ſi.xviij.q.ij.§.ecce in tole-
tano.⁊ tales ſunt infames:nec ad teſtimoniū admittendi
p͛eal.c.conſpirationū.⁊.c.cōiurationū.de ſimo.licet heli.
per.c.per tuas.de ſen.⁊ re iudi.cū.J.⁊.A. ❡Tertio.quia
incautā familiaritatē habent cū mulieribus quas ſibi cō
matres faciunt.cōtra iura de cōſe.di.iiij.monachi.⁊.c. nō
licet.xviij.q.ij.peruenit.c.pernicioſam.niſi ſit ep̄s factꝰ.vt
no.xviij.q.j.c.j.gloſ.j.❡Quarto.quia incaute cū monia-
libus cōuerſant̄.xviij.q.ij.monaſteria.⁊.c.in decima actio
ne.⁊.c.diffinimus. vbi dicit̄ ꝙ non licet monacho cōuiua
ri cū monacha.nec ſecū in eodē monaſterio habitare/nec
loqui etiā cum conſanguinea:niſi per verba cōpendioſa:
ita ꝙ cito recedat:et ſub teſtimonio abbatiſſe.et idē iuris
eſt de abbate.Jdeo nec clericus nec laicus debet ipſoꝛum
monaſteria frequētare.ex̄ de vi.⁊ hone.cleri. monaſteria.
❡Quinto.quia quidā ex ipſis non erubeſcunt matrimo
niū contrahere.xxvij.q.j.vt lex.⁊.c.impudicas.licet matri
moniū non teneat quū bigami ſunt effecti.xxvij.q.j.quot-
quot.⁊.c.monacho.ex̄ de biga.nuper. ⁊ hodie ſunt excō-
municati.ex̄ de cōſan.c.j.in clemē. ❡Sexto.quia vagant̄
extra monaſteria ſine licētia abbatis ſui.xvj.q.j.quidam
monachi.⁊.c.ſeq.⁊.c.legi.⁊ ex̄ de offi.oꝛ.quāto. ❡Septi-
mo.quia ſunt otioſi.ex̄ de renū.niſi.§.verū. de cōſe.diſt.v.
nunꝙ̄.❡Octauo.q: comedunt carnes cōtinue ſine infir
mitate ⁊ debilitate ⁊ diſpenſatione abbatis.de cōſe.di.v.
carnem.⁊ ex̄ de ſta.mo.cū ad monaſteriū.§. in refectoꝛio.
⁊ contra eoꝛū regulam que dicit. Carnes oīno non com-
edant.Sed dicūt monachi carnales ꝙ eis p͛ohibent̄ ſm
regulā carnes bipedū.ergo poſſunt a ſenſu cōtrario com
edere carnes quadrupedū.ar.ex̄ de his que ſi. a p͛e.cum
apoſtolica.ſed nō habet locū argumentū a contrario vbi
ius contradicit.vt in p͛e.c.carnē.quod.c.carnes ſimplici-
ter monachis ꝓhibet.❡Nono. quia gloꝛiātur de nobili-
tate ſua ⁊ potentia amicoꝛū:propter qȯ viuere volunt ad
libitū ⁊ alijs dominari.quū tamen monachatus oēm no-
bilitatem tollat.in aut̄.de monachis.in p̄n.coll.j. xxvij.q.
ij.c.ſcripſit.de purga.cano.c.j.⁊ in gloſ.ij.doct.quod p͛ohi
bet conciliū generale.ex̄ de ſta.mona.ca que.§.j.Et gloꝛiā
mundanā venantur.Et cū ſecularibus cōuerſantur con-
tra etymologiā vocabuli ſui:ſm quā monachus ſolus et
triſtis ſedere debet:nec de mūdo debet diſputare:cui moꝛ-
tuus eſt. Monachus em̄ dicitur a monos ꝙ eſt vnus/et
chaos triſtis.xvj.q.j.placuit.⁊.c.ſunt nōnulli. ❡Decimo.
quia volunt habere cellas a doꝛmitoꝛio ſeparatas.nec vo
lunt abſtinētiam cōmunem tenere.xx.q.iiij.monachum.⁊
c.ſeq.⁊.§.verū. ❡Undecimo.quia p͛op͛iū habent.ex̄ de
ſta.mona.c.ij.⁊.c.cū ad monaſterium.§.ſi.xij.q.j. non dica
tis.❡Duodecimo.quia ſibi adinuicē inuident.⁊ tota die
murmurat vnus cōtra aliū.vj.q.j.deterioꝛes. de peni.di.j.
homicidioꝛū.quod eſt contra regulā veritatis: ſm quam
cauſa cōmendandi tui nihil debes facere:quo minoꝛ aliꝰ
fiat.xj.q.iij.ſi quis vero. ❡Decimotertio. quia aduocati
exiſtūt.ex̄ de poſtu.ex parte.xvj.q.j. p͛eſentiū. ❡Decimo-
quarto.quia phyſicā ⁊ leges audiunt: aut in eis ſtudent
extra clauſtrū.ſm Jnno.ſed ſm Oſtiē. etiā ꝓhibitio mul
to potius eſt in clauſtro.ſm mētem.vt no.in iſto.c.ſi. Jdē
tenet Archid.Sed teneo cū Jnno.quia pena maxime ex-
cōmunicationis:qua maioꝛ in eccleſia dei nō eſt. xxiiij.q.
iij.coꝛripiātur.reſtringenda eſt.ex̄ de elec.ſtatutum.lib.vj.
ſed ſi doctoꝛatus legeret:nō incurreret.ſm Jo.an. qui ſic
no.in iſto.c.non magno.Vn̄ ſunt ipſo iure excōmunicati.
ex̄ ne cleri.vel mona.nō magno.⁊.c.ſi. ❡Decimoquinto.
raro pure obediūt:ſed in p͛op͛io ſenſu viuūt.xij.q.j.nō di
catis.ex̄ de ma.⁊ obe.in eccleſijs.xciij.diſt. a ſubdiacono.
❡Decimoſexto.quia habitū ſine neceſſitate ⁊ temere di-
mittūt vel occulte poꝛtant.Vn̄ ſunt hodie excōmunicati.
ad hec.xx.q.j.c.vlti.ex̄ de vi.⁊ hone.cleri.clerici officia.⁊.c.
deus.ex̄ de iude.in nōnullis.ne cleri.vel mo.vt periculoſa.
li.vj.Adde hic qȯ notaui.s̄.in hac parte ſecūda.in.vj.cōſi-
deratione pape.℟.ſed quid.cū.℟.ſeq.ar.xiiij.Ex cauſa em̄
poſſet dimittere.ſ.ad ſe mutandū.vel cauſa pluuie.vel ni-
mij caloꝛis in cella.vel per viā.vel laboꝛis.vel timoꝛis.vel
cōfoꝛmationis quantū ad habitum exterioꝛē. faciunt ad
hec que no.ex̄ de vi.⁊ hone.cle.ſi quis ex clericis. ⁊ quod
legit̄ ⁊ no.eo.ti.clerici.ij.cappas. et qȯ legitur ⁊ no. eo.ti.
deus qui.Nec dimittit habitū:qui volūtatem dimittendi
nō habet:ſed cito reaſſumit.vt in.l. canonizata. ⁊ in his q̄
ibi no.de peni.diſt.j.l.diuoꝛtiū.⁊ ex̄ de ver.ſigni. nā ⁊ ego.
⁊ optime in.l.canonizata deſtitiſſe eū accipimus qui totū
animū agendi depoſuit:non quoniā diſtulit accuſationē
ſub.§.notādum.ij.ij.q.iij. ❡Decimoſeptimo.quia quoti-
die inter ſeculares moꝛātur ⁊ in ciuitatibus ⁊ cū ſuis pa-
rētibus de p͛elatoꝛū ſuoꝛū extoꝛta licentia vel nō data cō
tra.xvj.q.j.ſi cupis.c.monachi vagātes.ex̄ de of.oꝛ.quāto.
Vide de ſta.mona.ne in agro.§.quia vero.in clemē.Nam
ſicut piſcis ſine aqua:ſic monachus ſine monaſterio moꝛ-
tuus eſt.xvj.q.j.placuit.j. ❡Decimooctauo. ꝓcurant ſua
ſtudia.⁊ doctoꝛari vt p͛eſideant ⁊ alijs dominentur cum

Vulgatioꝛa monachoꝛū ſcelera.

monachus nõ docentis ſed plangẽtis habeat officiũ.xvj. q.j.monachus. Non cõuenit theologia lugentibus. nam eorũ luctum ſoluere naturaliter habet.nẽpe ille ſup thronũ quidẽ ſedenti magiſtraliter cõparatur:iſte vero ſedenti in ſterquilinio ⁊ ſacco. Climacus. Monachoꝝ eñ vita ſubiectionis habet verbũ ⁊ diſcipulatus: non docẽdi vel preſidẽdi vel paſcendi alios.vij.q.j.precepit.vide pre.c.vt periculoſa.⁊ qð ibi no.Archið. ¶ Decimonono.q: multi ſeruorũ fiunt monachi inuitis dominis.contra illud.xvj. q.j.qui vere.liiij.diſt.generalis. ¶ Uiceſimo.q: retinent res ſuis laboribus acquiſitas vel quaſcũq alias ſine licẽtia abbatis:contra eorũ regulã ⁊ iura.xviij.q.ij.abbates. xij.q.j.non dicatis.c.nolo. ¶ Uiceſimoprimo.quia cõiter monachãtur ſpe abbatie/prioratus/vel aliorũ officiorũ. xvj.q.vij.per laicos. ¶ Uiceſimoſecũdo.q: ſtant vltra tẽpus profeſſionis in monaſterio:⁊ nolũt profiteri.xviij.q. ij.peruenit.ij.de regu.vt clerici.⁊.c.ex pte.de elec.cauſam que.vide eo.ti.eos qui.in clemẽ. ¶ Uiceſimotertio.q: teſtamẽta frequẽter faciunt:quũ nõ poſſint.C.de epiſ.⁊ cle. aut ingreſſi.xix.q.iij.quia.cũ.c.ſeq.ex̃ de teſta.c.ij. ¶ Uiceſimoquarto.q: vouent ſine licẽtia abbatis.qð nõ poſſunt xx.q.iiij.monachis. ¶ Uiceſimoquinto.quia frequenter trãſeunt ad ſtrictiorẽ ordinẽ ſine licentia.qð non poſſunt. multo minus ad parem:vel laxiorẽ.xx.q.iiij.c.j.⁊.c.monachum.de regu.licet.ibi vide Inno.de renũ.c.ſi.vide quod notaui ſupra in prima parte in ar.l§.q: eps.ẞ.xx. ¶ Uiceſimoſexto. q: tractant negotia ſecularia.et ſunt maiores dñi in domibus dominorũ.contra oĩa iura.ex̃ ne cleri.vel mona.c.j.§.ſi.⁊ firmas.i. arcẽda cõmunes tenent a laicis ⁊ clericis.contra id.eo.ti.ſcðm.Et ad hec.xvj.q.j.ſunt nõnulli.c.de pſentiũ.⁊.c.monachi. ¶ Uiceſimoſeptimo.frequẽter loquunt̃ de pecunia quã deſiderãt.et ideo potius ſunt inſtitores q̃ monachi.xvj.q.j.ſi cupis. ¶ Uiceſimooctauo.quia habent horaria muliebria ⁊ zonas pcioſas. xxvij.q.j.monacho. Sup quo vide in clemẽ.de ſta.monane in agro.§.j. ¶ Uiceſimonono.q: abſoluunt ⁊ ligant ⁊ ſacramẽta cõferunt poſtq̃ ſunt preſbyteri ſine licẽtia epi. Et in hoc valde offendunt:⁊ hoĩes decipiunt.cõtra iura. xvj.q.j.monachi.ij.c.ſic viue.c.ſi clericat᷑.⁊.c.ſeq.⁊.§.ecce ſufficienter.⁊.c.placuit oĩbus.⁊.c.monachus.⁊.c.iuxta.⁊ c.adijcimus.⁊.c.j.⁊.c.agapitus. ¶ Trigeſimo.q: ſine licẽtia abbatis epatus recipiũt.cõtra id.xviij.q.ij.q̃ ſit.⁊.xvj. q.j.ſi quis monachus.⁊.c.legi.⁊.§.pre.ex̃ de elec.ſi religioſus.lib.vj.Inno tales ſe epatibus ingerentes ⁊ procurãtes peccãt mortaliter.⁊ votum frangũt.vt no. Jo.xvj.q.j. monachi vagantes. ¶ Trigeſimoprimo.q: facti epi ea q̃ acquirũt ratione perſone ſibi appropriãt ⁊ dant parentibus ⁊ alijs ſicut clerici ſeculares.quũ tamen quicq̃d acquirunt:acquirũt ſicut prius monaſterio.xviij.q.j.c.j.ex̃ de priuil.cum olim.ij.vbi de hoc. ¶ Trigeſimoſecũdo.q: multi qui vouerunt monachatũ vel aliã religionẽ/in ſeculo remanent:⁊ votũ frangũt.ex̃ de regu.porrectum.⁊ de vo.⁊ vo.redẽ.p tuas.⁊ de regu.conſtitutionẽ.lib.vj.nec contra hoc votũ preſcribitur.eo.ti.ſicut nobis. ¶ Trigeſimotertio.camiſijs lineis cõmuniter vtũtur.ex̃ de ſta.mona.cum ad monaſteriũ. ¶ Trigeſimoquarto.q: tenent officia ad vitã.cõtra pre.c.cum ad monaſteriũ.§.tales.⁊ dãt ⁊ accipiũt/vendũt ⁊ emunt/⁊ contractus ꝓprietarioꝝ faciunt ſicut alij ſeculares.cõtra pre.c.cum ad monaſteriũ.§.j.xij. q.j.nõ dicatis.de accuſa.olim. ¶ Trigeſimoquinto.extra cauſam monaſterij ſui ferũt teſtimoniũ.qð nõ poſſunt.ex̃ de teſti.inſup.a ſenſu contrario. ¶ Trigeſimoſexto.multi ſimoniace ſunt recepti.de quo.j.q.ij.p totũ.⁊ ex̃ de ſimo.dilect᷑.ij.⁊.c.de regularib᷑. ¶ Trigeſimoſeptimo.multi habẽt locũ in diuerſis monaſterijs.cõtra id de puil.volẽtes. lib.vj.⁊ de reli.do.c.ſi.⁊ de pben.cũ ſingula.§.ꝓhibemus. lib.vj. ¶ Trigeſimooctauo.habẽt reditus ⁊ prouẽtus et vſufruct᷑ ſeparatos a cõuentu:⁊ prebẽdas ſeparatas.cõtra ea q̃ legunt̃ ⁊ no.maxime.p Inno.ex̃ qui cle.vel vo.c. ſi.xix.q.ſi.ſi qua.xij.q.j.neceſſaria.c.q: tua. ¶ Trigeſimonono.nõ ſeruãt ieiunia regularia.xvj.q.j.q̃ vere. ¶ Quadrageſimo.nõ dicunt officia monachalia.xij.di.c.penul.⁊ vlti. ¶ Quadrageſimoprimo.nõ ſeruant ſilentiũ nec in choro nec clauſtro nec dormitorio et refectorio.ex̃ de ſta. mo.cũ ad monaſteriũ.§.in oratorio. ¶ Quadrageſimoſecũdo.induti nõ iacent.cõtra id.xx.q.j.c.vlti. Multi aũt alij defectus eoꝝ tangũtur ⁊ corrigũtur in cõſti.clemẽ.de ſtatu regu.ne in agro. Hec ſunt ergo eorũ peccata ſpecialia pter alia que cõiter habẽt cũ alijs peccatoribus multi eorũ:ſcʒ luxuriã/ſuperbiã/auaritiã/gulã/⁊ alia mortalia que ponunt̃.xxv.di.§.ea demũ. Quãq̃ ergo monachi teneant figurã aploꝝ.xvj.q.j.ex authoritate.lõge hodie remoti ſunt a vita eorũ. Plangat ergo eos eccleſia:⁊ dicat. Ubi ſunt mei antiqui monachi q̃ poſt aplos eccleſiã fundauerũt:⁊ vitam ſanctã primitiue eccleſie retinuerũt:de qua.xij.q.j.quaſi per totũ.qui circũibant in melotis ⁊ pellibus caprinis/in ſolitudinib᷑ errãtes in ſpelũcis ⁊ cauernis terre:q̃bus dignus nõ erat mũdus:Heb.xij. Mortui deberẽt eſſe mundo.preal.c.placuit.xvj.q.j.ſunt nonnulli. hodie viuunt mundo:et mortui ſunt deo.quia in delicijs viuunt.j.ad Timo.v.

¶ Articulus.xxv.

A

Poſt abbates ⁊ priores cũ monachis ſuis/q: ſicut ſupra dixi longũ eſſet ſinguloꝝ graduũ eccleſiaſticorũ vitia enarrare:Ideo colligamus eoꝝ vitia iſto modo.ſcilʒ q̃ Decani ⁊ Archidiaconi Archipreſbyteri Prepoſiti Priores Sacriſte Magiſtri ſcholarũ Cãtores Cuſtodes peccãt in ſuis officijs nõ faciendo que ſpectant ad ea:⁊ in eis negligentiſſime ⁊ fraudulẽtiſſime ſe habẽdo.ſicut apparet in eoꝝ titulis corpe iuris canonici clauſis:⁊ in eoꝝ vita 9ria. Sed in quibuſdã cõueniunt in miſerijs in ipſum.ex̃ de hereti.excõmunicamus.j.rñ.j. ¶ Et primo.q: ſuis epis graues/ſuperbi/⁊ cõtumaces exiſtunt.ex̃ de appel.dilectis.de exceſ. pla.grauem. ¶ Secũdo.q: in ipſius epi contemptũ abſtinent a diuinis.de of.or.irrefragabili.§.ceterũ.⁊.c.ſi canonici.⁊.c.quãuis.lib.vj.ibi vide qð legit̃ ⁊ no. ¶ Tertio.q: pro pctõ alterius eccleſiã interdicunt.ex̃ de his q̃ ſi.a ma. par.capi.queſiuit. ¶ Quarto.q: ſigillo capituli ſine conſenſu ipſius ſigillãt.de ꝓbatio.tertio.de teſti.⁊ atteſta.tã literis.§.vlti.ſuſpẽſi ſunt officio ⁊ beneficio.⁊ tãq̃ falſarij puniũtur tales.vt ibi legit̃ ⁊ no.§.ſi. ¶ Quinto.q: cõmune ſibi appropriãt.ex̃ de pben.ratio.xij.q.j.§.ſi. ¶ Sexto. q: nolũt ad ordines ſibi debitos ꝓmoueri.de eta.⁊ quali. c.j.lx.diſt.innouamus.⁊ per totũ. ¶ Septimo.epis cõſentiunt in pctis.ex̃ de elec.per inquiſitionẽ.lxxxiij.diſ.error:⁊.lxxxvj.di.facientis. ¶ Octauo.q: nolũt ſurgere ad matutinũ:nec alijs horis canonicis intereſſe.volũt percipere prouentũ:⁊ nolũt facere ſeruitium.cõtra iura ex̃ de cle.cõiuga.diuerſis.⁊.c.precedẽtibus. Unde ſi admoniti p epm nõ ſatiſfaciũt:deponi poſſunt a clero.xcij.di.c.ſi. ¶ Nono. q: ſe abſentãt ſine licentia epi.ex̃ de cle.nõ reſi.ex parte.⁊ c.relatũ.de cõſe.diſt.v.non oportet. ¶ Decimo.q: audiũt leges ⁊ phyſicã.ex̃ ne cle.vel mo.c.ſi. ¶ Undecimo.q: indifferenter exercẽt officiũ aduocati.ex̃ de poſtu.c.primo. ⁊ ſi. ¶ Duodecimo.q: ſuperbi ſunt/iferiores ⁊ ſimplices clericos cõculcantes.cõtra.xcv.di.eſto. ¶ Decimotertio. q: plura beneficia ⁊ dignitates tenẽt ſine diſpenſatione.⁊ ſi diſpẽſationẽ habẽt:habent eã tacita veritate/vel ſuggeſta falſitate:que nõ valet.ex̃ de reſcrip.ſuper literis.de cõſan.⁊ affi.quia circa.vel ipſam diſpẽſationem non ſeruãt. quũ enim ẜm ſtilũ curie ſemper dicat̃ ⁊ apponatur in talibus literis:q̃ cura aĩarũ vel obſequiũ eccleſie nõ negligatur:de iſta clauſula nihil curant:dũmodo poſſint ipſi reditus imburſare.ſed hoc faciat auaritia ⁊ ambitio nimia:q̃ tanta laborãt vt nequeãt ſatiari.ex̃ de pben.q: intantũ.⁊ c.cũ iamdudũ.de cle.non reſi.relatũ.⁊.c.p̃.ꝓpter qð reddunt̃ ineligibiles.vt in pre.c.cũ iãdudũ.⁊ de elec.dudũ.ij.

Paſſim cõferũtur ⁊ recipiũtur hodie beneficia ſimplicia ab habẽtibus perſonatus vel curã animarũ ſine diſpenſatione aliqua epali.etiam ſi mille eſſent.non obſtat qđ hic legit̃ ⁊ no.⁊ ex̃ de p̃ben.de multa.⁊.lxx.di.ſanctoꝝ. Et hic adde qđ legit̃ ⁊ no.p Jo.an.ex̃ de reſcrip.gr̃a.li.vj. ¶ Decimoquarto.q: faciũt tallias in pſbyteros.qđ eis nõ licet xciiij.di.c.fi.ex̃ de cenſi.cum apľs.§.inhibem⁹. ¶ Decimoquinto.quia recipiũt vaccam albã vel aliq̃d tẽpoꝛale pꝛo inueſtitura faciẽda.ex̃ de exceſ.p̃la.ꝑuenit.de ſimo.cum in eccleſijs.⁊.c.q: intãtũ. ¶ Decimoſexto.q: clericos in ſuis peccatis tolerant ꝑ pecuniã.quã extoꝛquent.ex̃ de penis.licet.⁊ de offi.oꝛ.irrefragabili.§.fi. ¶ Decimoſeptimo.nolũt excõicatos abſoluere niſi ꝑcio.cõtra.j.q.j.§. quolibet.cũ.c.ſeq.ex̃ de ſimo.ad aures. ¶ Decimooctauo.q: vẽdũt iuriſdictionẽ ⁊ vices ſuas.ex̃ ne p̃la.vi.ſu.c.j.⁊.ij. ¶ Decimonono.q: quidã coꝝ cũ mulieribus frequẽtant/ne dicamus ſe polluunt.lxxxj.diſt.archidiaconũ.cum tota illa di. ¶ Uiceſimo.q: ſunt circa ſua officia negligẽtes.ex̃ de of.archiđ.ea que.de of.cuſto.c.j.⁊ fi.xxiij.di.nõ liceat.⁊.c.non opoꝛtet.xxv.di.perlectis.ad fi. ¶ Uiceſimopꝛimo.q: vendũt docẽdi licentiã.ex̃ de magiſtris.quãto.⁊ dignis licentiam denegant.eo.ti.ꝓhibeas.vñ ſi de hoc accuſent̃:a ſuo thꝛono remouẽdi ſunt.j.q.vij.ſancimus. ¶ Uiceſimoſecũdo.q: quũ quidã idiote ſunt:ꝑmittunt tñ ſe ad iſta officia ꝓmoueri.ar.ad hoc cõtra eos.ex̃ de eta.⁊ qua.ad aures.ff.ad.l.aquil. Idẽ iuris.xxxvij.di.qui de mẽſa.⁊.c.legant.lxj.di.miſerum.de elec.cum in magiſtrũ. ¶ Uiceſimotertio.cõſpirant cõtra epiſcopos.xj.q.j.coniurationũ.⁊.c.cõſpirationũ.cũ alijs ibi.c.de calũ.c.ij. ¶ Uiceſimoquarto.quia omnia pꝛedicta officia ambiũt:a diabolo puniendi.j.q.j.non eſt putanda.in fi.viij.q.j.illud.

¶ Articulus.xxvj. A

Promulgatio: a canonicorum vitia,

Post iſtos peccant Canonici. Pꝛimo.q: nolunt ad oꝛdines ꝓmoueri neceſſitate vel vtilitate exigẽte.xxiiij.di.ſi q̃ clerici.c.placuit.ex̃ de eta.⁊ quali.queris.de hoc in clemẽ.de eta.⁊ qua.vt hi qui. ¶ Scđo.q: ſepe ſe permittũt intrudi ꝑ ambitionẽ in locũ viuẽtis.de p̃ben.c.j.vij.q.j.eum qui.⁊.c.nõ furem.ij.q.ij.audiuimus.ij.q.j.in ꝑmis.ex̃ de p̃ben.cũ qui beneficiũ.lib.vj. ¶ Tertio.ſunt delicati.nec volũt eccľias frequẽtare.lxxxj.di.ſi q̃s.⁊.c.his.de cleri.nõ reſi.c.penul.⁊ fi.⁊.c.conſuetudinẽ.li.vj. ¶ Quarto.quidã coꝝ ſeptem ⁊ octo ⁊ decẽ vel amplius canonicatus habẽt.⁊ loca ſeruitoꝛũ detinent occupata.nec ipſi ſeruiunt per aliũ:nec ꝑ ſe.nec de hoc (qđ eſt deterius) cõſcientiã ſibi faciunt aliquã.cõtra.lxx.di.ſanctoꝝ.de cle.nõ reſi.c.penul.de elec.dudũ.ij.de p̃ben.quia intantũ.⁊.c.cũ ſingula.li.vj.lxxxix.di.ſingula. Adde hic qđ notaui.s̃.§.pꝛimo.ꝟ.xiij. Et in additione que incipit/paſſim. ¶ Quinto.accumulãt pecuniã de pꝛebẽdis:nec pauperib⁹ quaſi aliq̃d largiũtur.xij.q.j.§.fi.immo negotiantur de ſuis pecunijs.lxxxviij.di.negotiatoꝛẽ. ¶ Sexto.q: male viuũt canonici eccleſie cathedralis luxurijs debacchãtes. Uñ põt dici ꝙ tota domus taliũ capite deoꝛſum pẽdet.ar.xxxij.q.vj.c.vlti.ibi. Uis tuã domũ capite deoꝛſum pẽdere:nã ⁊ totius ciuitatis ſtatus ꝑ tales cõturbatur:maxime qñ nolũt epis obedire.xvij.di.§.hinc etiã. Laboꝛent ergo ⁊ ſtudeãt circa opera ciuitatis.xxj.q.iiij.c.fi.ibi.ne quoꝝ foꝛma ⁊ exemplũ eſſe debẽt offendant aſpectũ. ¶ Septimo.q: diſcoꝛdant in capitulis ⁊ partes ſibi faciũt:maxime circa electiões.in q̃bus quaſi nihil de deo agitur.ſed ſequũtur carnalitatis affectũ tam pꝛiuati q̃ꝫ pꝛelati:nõ iudiciũ rationis.ad hoc ex̃ de his q̃ fi.a ma.par.capi.c.j.de elec.in cauſis.§.j.⁊.c.cũ dilecti.c.cõgregato.c.auditis.c.cõſiderauim⁹.⁊ de p̃ben.graue.vt ec.bene.c.j.§.oibus.viij.q.j.moyſes.j.q.iij.ſi q̃s pꝛebẽdas.xxiiij.di.quãdo. Uñ quũ in eccleſia argẽtina tractaret capitulũ de canonicis creãdis:⁊ quilibet noiaret nepotẽ ſuũ vel conſanguineũ inhabilem ⁊ inutilem: quidã Romanus q̃ ibi erat canonicus: quẽdam aſinũ q̃ plus q̃ꝫ.xv.annis capľo ſeruierat:noiauit/dicẽs ꝙ dictus aſin⁹ ꝓpter ſeruitiũ qđ eccleſie fecerat:dignioꝛ erat oibus noiatis.⁊ ſic erant confuſi alij nominãtes.vide ex̃ de elec.vbi periculũ.§.ceterũ. ¶ Octauo.de ſuis reditib⁹ eccleſiaſticis emũt filijs ⁊ cõſanguineis ſuis poſſeſſiones.⁊ ſub coꝝ noie emptionum confici faciũt inſtrumẽta.⁊ ſic defraudant eccleſias.contra iura.xij.q.iij.c.j.⁊.q.iiij.c.j.⁊ ex̃ de pecu.cle.in ꝑmis.iiij.c.quia quicq̃d emitur de pecunia eccleſie/eccleſie eſt.no.xij.q.j.res eccleſie.⁊.q.ij.apľicos.⁊ de pecu.cleri.inquirendũ. ¶ Nono.quia cõiter in capitulis ſuis epis ex malitia et cõtumacia cõtradicunt.niſi coꝝ faciant volũtates.contra oia illa.c.xj.di.c.ij.⁊.iij.xij.di.c.j.de cõſe.diſt.iij.celebꝛitatem.ex̃ de pꝛeſcrip.cũ non liceat.in aut̃.de eccle.ti.in pꝛi. ¶ Decimo.quia cõmuniter cõſpirant ⁊ coniurant cõtra ſuos ep̃os.pena taliũ.xj.q.j.coniurationũ.⁊.c.cõſpirationum. ¶ Undecimo.q: raro cõcoꝛdant in ep̃o eligẽdo.ex̃ de elec.quaſi per totũ.quia querũt que ſua ſunt:non que chꝛiſti.viij.q.j.ſunt in eccľia.⁊ ſic cũ ſuis diſcoꝛdijs ⁊ queſtionibus ⁊ friuolis appellationib⁹ grauant eccleſiã ⁊ electos.⁊ cõtra iura ⁊ conſcientiã facientes ad reſtitutionẽ expenſarũ ⁊ damnoꝛũ ⁊ intereſſe pꝛedictis tenẽtur in conſciẽtia ⁊ in iure.ar.eoꝛum que leguntur ⁊ no.ex̃ de elec.ꝙ ſicut.§.fi.ex̃ de fo.cõpe.dilecti.de do.⁊ contu.finem.ex̃ de elec.cõmiſſa.§.penul.⁊ fi. ¶ Duodecimo.quia quũ ad eccleſiam non veniũt:cõmuniter non dicunt officium ſicut tenentur.xcj.diſt.per totũ.de reſcrip.c.fi.lib.vj.

¶ Articulus.xxvij. A

De pꝛeſbyteris quid dicemus?quod dicit Chꝛyſ. Multi ſacerdotes ⁊ pauci.xl.di.multi. Uere multi ſunt habẽtes characterẽ:⁊ eius characteris munere pꝛiuati. Turba eos contẽptibiles facit.xciij.di.legim⁹.ad fi. ¶ Peccant in his cõiter. Pꝛimo.q: permittũt ſe indignos ad oꝛdines ꝓmoueri.xxiiij.diſt.quando.xxiij.diſ.his igitur lege.⁊.c.tales.de eta.⁊ quali.cũ ſit.xxxviij.diſt.que ipſis. ¶ Secũdo.q: non recipiũt oꝛdines ꝓpter deũ:vt ei ſeruiant:ſicut interpꝛetat̃ vocabulũ clericus.xxj.diſt.cleros.xij.q.j.clericus.ſed ꝓpter beneficiũ ⁊ vitam miſerã coꝛpoꝛalẽ.vñ eoꝝ intẽtio eſt coꝛrupta ⁊ male fundata.vñ poſtmodũ male viuũt.ar.j.q.j.ꝑncipatus.facit bene.xxiij.diſt.qui ep̃s.in fi. ¶ Tertio.q: pꝛout cõmuniter/ꝓmouẽtur per ſimoniacã pꝛauitatẽ.vñ celebꝛare nõ debent:quia ſuſpẽſi ipſo iure.ex̃ de ſimo.tanta.c.tue fraternitatis.j.q.j.quiſquis per pecuniã.c.reperiũtur. ¶ Quarto.q: nimis incõtinenter viuunt.⁊ vtinã nũq̃ꝫ continentiã ꝓmiſiſſent maxime Hiſpani ⁊ Regnicole.in q̃bus ꝓuincijs in pauco maioꝛi numero ſunt filij laicoꝝ q̃ꝫ clericoꝛũ.ad hec a.xxvj.diſt.vſq; ad.xxix.⁊ a.xxxj.vſq; ad.xxxv.⁊.lxxxj.⁊.lxxxij.diſt.quaſi per totũ.de coha.cleri.⁊ mu.per totũ.⁊ de cle.coniuga. Et (qđ ſceleratius eſt) per plurimos annos de latere cõcubine qualibet die ſurgũt:nõ pꝛemiſſa confeſſione vel hypocritali cum ꝓpoſito redeũdi:⁊ ꝓcedũt ad altare ad terrificam hoſtiã conſecrandã:panem pollutũ quantũ in eis eſt dño coꝛdibus ⁊ labijs ſceleſtis offerentes.xlix.di.c.fi.j.q.j.illi offerunt.c.pꝛopheta.c.ſacerdotes.c.neceſſe.c.ꝙ q̃dã.ad fi.ibi. Et qđ dicit̃ ¶ Quinto.q: immiſcent ſe ſpectaculis/⁊ põpis mulierũ/⁊ conuiuijs publicis/⁊ vite inhoneſte/vſuris ⁊ turpib⁹ lucris/fraudibus/amoꝛi pecunie/ſecularib⁹ negotijs atq; officijs. Munera cõtinua recipiũt ꝓ beneficijs medicine.i.ꝓ ſacramẽtis. Doloſi ſunt/cõſpiratoꝛes/ſectãtes odiũ/emulationes/obtrectationẽ/inuidiã.ſunt vagi oculis/effreni lĩgua/petulãtia ⁊ geſtu fluido laboꝛãtes. Inuerecũdi ſunt/obſceni/ꝟgines ⁊ viduas ⁊ alias mulierculas frequẽtãtes.inobediẽtes/ſeſe iactãtes ⁊ extollẽtes.doctrinã lectionẽ pſalmos hymnos cãtica fugiẽtes.ſm ꝙ hec oia tãgit Iſidoꝛus:dicẽdo ꝙ talia caueãt.xxiij.di.his igit̃.qđ.c.vtinã oẽs clerici maxime pꝛelati ⁊ pſbyteri cõtinue ante faciẽ coꝛdis ⁊ coꝛpoꝛis ꝑ

que ſint tritioꝛa preſbyterorũ flagitia.

ſpeculo depoꝛtarent.q꞉ eis ſufficeret ad ſalutē. ¶ Sexto. q꞉ libētius dāt ioculatoꝛi ⁊ meretrici: ꝙ̄ pauperi. Plus diligūt venari: ꝙ̄ pſallere.lxxxvi.di.q̇ venatoꝛi.⁊.c.dare.⁊.c. eſau.xliiij.di.§.i.⁊ alia negotia ſecularia exercēt.⁊ officiū notarie exercēt ⁊ aduocationis ⁊ tutele.ex̄ ne cle.vel mo. c.i.c.de ſacerdotib⁹.c.ſicut.lxxxviij.diſ.ꝑ totū.⁊.c.nec.quia ſunt ꝓcuratoꝛes ⁊ miniſtri rerū ſecularium. Uide.xxvij.q.ij. multoꝝ.⁊ ex̄ de here.vt officiū.§.ad cōſcribēdas.⁊ qđ ſcripſi.i.§.vlti.v̄.ſpecialr̄.in ar.xxix. ¶ Septimo.q꞉ ſuperioꝛib⁹ ſuis infideles ſunt ⁊ inuidēt ⁊ detrahūt.⁊ ſuperioꝛes eiſdē.quū tñ potꝰ deberēt eſſe cōnexi vinculo charitatis. lxxxix.di.ad hoc.xxiij.di.quāꝙ̄.xxiij.q.v.pꝛodeſt. ¶ Octauo.q꞉ vnꝰ ſubtrahit alij parochianos ſuos tā viuos ꝙ̄ moꝛtuos.in quo grauiter delinquūt:⁊ ad reſtitutionē tenent̄ oīm ꝑceptoꝝ.ex̄ de paro.c.ij.⁊.iij.ix.q.ij.ꝑ totū.de pe.di.vi. placuit.⁊ de ſepul.ex pte canonicoꝝ.⁊.c.ſeq.⁊.c.in noſtra. ¶ Nono.q꞉ multa vitia ſub ſpecie v̄tutis palliāt.nā quū ſint auari.ex̄ de deci.c.i.xciij.di.diaconi ſunt.volunt videri boni diſpēſatoꝛes.quū ſint crudeles:volūt videri iuſtitie zelatoꝛes.quū ſint remiſſi:volūt videri ſubditis cōpatientes.xli.di.ſepe.ij.q.vij.§.his ita reſpōdet̄.vij.q.i.§.hoc tūc. de here.ſicut in vno coꝛpe. ¶ Decimo.q꞉ imponūt miſſas ꝓ pecunia cōfitentib⁹ ſibi:vt pecuniā ꝓ eis ipſi recipiāt:⁊ fingāt ſe dicere.qđ nō debēt facere.q꞉ quāꝙ̄ ꝑ ſacrificiū altaris aīe liberent̄.xiij.q.ij.aīe.hoc tñ in fraude pꝛeſumunt̄ facere.vt accepta pecunia ꝓ illis miſſis/eos ab onere penitētie releuēt.ar.xxvi.q.vij.alligant.Et q꞉ talis pnīa non inuenit̄ a canone cōceſſa: ergo ꝓhibita.de trāſla.inter.§. ſed neꝗ.Et q꞉ ſpecies mali eſt.i.q.i.emendari.de vi.⁊ ho. cle.cū ab oī.Si aūt talē penitētiā iniungūt: dicāt ꝙ faciāt ſibi eas dici ꝑ alios ſacerdotes.non tñ vicinos eis:q̄ ſimili moꝛbo auaritie laboꝛāt.alias poſſet fieri fraus legi. ar. ex̄ de teſti.ꝑſonas.de iudi.tāꝙ̄. Sed ſemꝑ tutius eſt aīab⁹ coꝝ/ꝙ tales pnīas nō imponāt.q꞉ ſemper eſt timendū ne magis auaritia ꝙ̄ charitas ſit in cauſa.ar.ex̄ de cēſi. ea q̄. ⁊.c.ex pte.⁊ de deci.c.i.ad fi.Et ſanū eſt cōſiliū a talib⁹ impoſitionib⁹ ſicut a ꝑiculoſis cōtractib⁹ abſtinere.q꞉ q̄cq̄d auari ſacerdotes palliēt cogitatiōes:tñ intētionē quā habēt de recipiēdis oblationib⁹ oīpotēti deo nequeūt occultare.ex̄ de vſur.in ciuitate.ſm Oſti.q̇ ita no.in ſumma.de pe.⁊ re.§.⁊ ad q̇d.v̄.q̇d ſi ſacerdos. ¶ Undecimo. q꞉ ſibi adinuicē inuidēt ⁊ cōſumūt. ⁊ ideo deterioꝛes raptoꝛib⁹ ſunt.vi.q.i.ex merito.c.deterioꝛes.c.ſumma iniq̄tas.de pe. di.i.homicidioꝝ. ¶ Duodecimo.ſubdoli ſunt/⁊ fallaces/ et incōſtātes/⁊ ficti/multa v̄ba inhoneſta ⁊ illicita ꝓferētes.ꝯ iura.xxij.q.ij.nec artificioſo.⁊.c.oē gen⁹.⁊.c.is aūt.⁊ q.v.iuramēti.Et nō ſolū ſm Amb.filij diaboli ſunt:q꞉ peccant in v̄bis fallacib⁹:ſed etiā in operib⁹ ſimulatis.e.q.caue.Et ſm Ber. Uerbū ſacerdotis aut verū aut ſacrilegū.⁊ iterū.Nuge in oꝛe ſacerdotꝫ blaſphemie ſunt. ¶ Decimotertio.q꞉ nō recte penitēti ferūt teſtimoniū: vel vere penitentē accuſant/coꝛrupti munere inuidia vel fauoꝛe. qđ eis pꝛohibet̄ ex̄ de ſimo.nemo. ¶ Decimoquarto.q꞉ ſepe cū parochianis mulierib⁹ q̄s ad cōfeſſionē admittunt ſceleſtiſſime foꝛnicant̄.in quo caſu ep̄s.xv.annis. p̄ſbyter. xij.penitere dꝫ.⁊ ſi ad ſcientiā ppl'i venerit:deponat̄. xxx. q.i.non debet.⁊.c.ſi q̇s ſacerdos.⁊.c.oēs. ¶ Decimoq̇nto. q꞉ peccāt in ſacrificijs:dū hoſtiā fractā offerūt:vel a muribus coꝛroſam:vel putridā:vel nō de ſimila.i.de floꝛe farine confectā:vel nō totaliter triticeā.vel nimis paruā.licet ibi ſit coꝛp⁹ chꝛiſti.ſed q꞉ a ppl'o vix videt̄.vel de coꝛrupto tritico cōfectā:vel nō rotundā;ꝓpter ſignificationē.q꞉ ibi eſt de⁹ ⁊ tota trinitas carēs pꝛincipio ⁊ fine:vt foꝛma circularis vel ſphera.xxiij.diſ.ꝓhibite.nec ſit nimis ſubtilis:q꞉ adheret palato ſpecies.Et dicebat papa Nicolaus.iiij.ꝙ poneret̄ ſatis de paſta.i.maſſa in hoſtia. Et tꝑe apl'oꝝ de panib⁹ cōficiebant̄.Act.ij.ibi.Et fractione panis.qđ intelligit̄ de coꝛpe chꝛiſti.ſicut ponit̄ in legēda de coꝛpe chꝛiſti. Sit etiā hoſtia bñ cocta:ſicut chꝛiſt⁹ in cruce in ſolis ardore in meridie.q꞉ meli⁹ ⁊ deuotius teritur.q꞉ terēda eſt:nō trāſglutiēda.ſicut faciūt q̇dā.de ꝯſe.di.ij.vt q̇d paras.⁊.c. ego berēgarius.Licet ſint p̄dicti defect⁹ in hoſtia:tñ p̄ſbyter ꝯficit.Uinū ſine aqua vel ecōtrario/vel ponētes plus de aq̄ ꝙ̄ de vino/vel in p̄uatis domib⁹ celebꝛātes/aut ſine lumine/aut in eccl'ia violata/aut ſup altari moto vel enoꝛmiter fracto/aut in altari in q̄ eadē die celebꝛauit ep̄s ſine licētia.Nō cuſtodiūt chꝛiſma vel euchariſtiā ſicut debent. Nō mūdāt ſiue lauāt veſtimēta vel vaſa eccl'iaſtica vt decet.vt hec ꝓbant̄ ex̄ de ꝯſe.ec.c.i.⁊.c.cōſuluiſti.c.ligneis.de cuſto.eu.c.ij.de ꝯſe.di.i.c.i.c.ſicut nō alij.c.ſufficit.c.nemo. c.veſtimēta.c.vaſa.de ꝯſe.di.ij.ſcriptura.c.in ſacramēto.c. fi.de cele.miſ.c.i.⁊.c.cōſuluiſti.c.ex pte.c.ſane.c.referēte.c. ꝑniciosus.Adapta pꝛudēs lectoꝛ has ꝯcoꝛ.ar.pce. ¶ Decimoſexto.q꞉ polluti nocturna pollutiōe ex crapula vl' ebꝛietate vel turpib⁹ delectationib⁹ ⁊ cogitatiōib⁹ diurnis deſcēdente celebꝛāt:⁊ frequēter nō ieiuni.de hoc.vi.di. teſtamentū.vij.q.i.nihil.de ꝯſe.di.ij.liq̇do.⁊ di.v.vt ieiuni.lxxv. di.qđ a patrib⁹.de cele.miſ.c.i.Si aūt abluendo os mane ante miſſam/glutiat caſu aliquā ſtillā:eadē rō eſſet: ſi caſualiter micā panis vel rei alterius cībilis glutiret:q꞉ de modico nō curat̄.legit̄ ⁊ no.de ꝯſe.di.ij.reuera.in pn̄.gloſ. exceptis.nō impedit̄ celebꝛare:niſi ex ꝓpoſito h̄ faciat.ar. xxiij.q.v.de occidēdis.xv.q.vi.c.i.talia em̄ cōtēni pn̄t.ff.de vētre inſpi.l.i.§.fi.Si aūt ex ꝓpoſito accidat pot⁹ etiā minimus:celebꝛationē impedit.vt p̄.c.nihil.ſm Oſtiē. q̇ ita no.in ſumma.de ꝯſe.ec.§.⁊ q̄liter.v̄.ſꝫ q̇d. Pꝛāſus tñ cōficit:ſꝫ grauiter peccat.de ꝯſe.di.i.ſacra.⁊ di.ij.liq̇do.vbi de hoc.⁊ no.ex̄ de cele.miſ.ex pte. ¶ B Decimoſeptimo.q꞉ pꝛout cōiter nō dicūt horas canonicas. vij.ad q̄s tenent̄. xcij.di.p̄ſbyter.⁊.c.vlt.lxxxi.di.eos.ex̄ de cele.miſ.c.i.⁊ in.c. graui.in clemē.eo.ti.Et ſi dicūt:nō dicūt in eccl'ia vt tenētur.xci.di.c.i.⁊.xcij.di.c.vlt.de cele.miſ.c.i.Et ꝓpterea pulſant̄ cāpane ad hoꝛas:vt ꝯueniat ppl's ⁊ clerici ad diuinū officiū dicendū ⁊ audiēdū.ex̄ de of.cuſto.c.i.⁊.ij. ⁊ de offi. archip̄ſ.c.ij.⁊ no.Oſti.in ſum.de ꝯſe.ec.§.fi.in fi.Sed etiā dicūt oꝛdine ꝑpoſtero:ſepe ponēdo currū an̄ boues: dicēdo pꝛi⁹ tertiā ꝙ̄ pꝛimā:vel veſꝑas ꝙ̄ nonā:⁊ miſſam ꝙ̄ matutinū vel pꝛimā. Nō impꝛobo cōſuetudinē quoꝛūdā monachoꝝ:q̄ miſſam matutinalē dicūt āte p̄mā:et poſt dicūt p̄mā ⁊ aliā miſſam.in tertio ar. de ꝯſe.di.i. neceſſe.cū.c.ſe. Et h̄ eſt qđ đr de of.archip̄ſ.c.ij.ibi. Incipiēdo ꝑ oēs hoꝛas canonicas indeclinabiliter ꝑſeuerēt.i.nō recipꝛocādo oꝛdinē officij/p̄ponēdo poſtponēdū.de cele.miſ.c.i.in fi. ſm Oſti.q̇ ita no.in ſum.de ꝯſe.ec.§.a quo dꝫ aūt. Nec debēt hoꝛas ſoli dicere ī eccl'ia nec miſſam.de ꝯſe.di.i.hoc ꝗ̄.vbi tñ no.ꝙ incluſus pōt miſſam dicere.ex̄ de vi.⁊ ho.cleri. vt q̄ſꝗ.de fi.p̄ſby.ꝓpoſuit.ad fi.vij.q.i.illud.lxxxi.di. in oīb⁹. de cele.miſ.c.i.ibi.a ſcholarib⁹.q꞉ eēt ei periculū de irregularitate.ex̄ de ſen.ex.cū medicinalis.§.fi.lib.vi. ⁊ alijs ſibi participātib⁹ de excōicatiōe/⁊ de interdicto ſibi ingreſſu eccl'ie.xi.q.iij.excōicatos.cū.c.ſe.⁊ de p̄uil.epoꝝ.li.vi. Excōicat⁹ tñ licet nō dicat hoꝛas cū alijs:⁊ ſuſpenſus ab officio/vel interdict⁹:ꝑ ſe tñ tenet̄ dicere.vt no.xxviij.di.ſ p̄ſbyter.⁊ de cle.ex.mi.illud.in gloſ.in h̄. Et ſi dicūt hoꝛas ſiue officiū:nō dicunt in tꝑe ſuo ſicut tenent̄.ex̄ de cele. miſ.c.i. niſi ſint deditī agriculture ꝓpter paupertatē.q꞉ tūc ſimul pn̄t eas dicere ſm foꝛmā eiuſdē.c.⁊.xci.diſ. clericus victū. Idē tenet Oſti.de clericis peregrinis.q꞉ pn̄t ſimul dicere hoꝛas ſuas:⁊ poſtea facere iter ſuum. Idē intelligit̄ de curialib⁹ ⁊ officialib⁹ occupatis. vt no.in ſum.de ꝯſe.ec.§.⁊ q̄liter.v̄.⁊ no.ꝑ pꝛe.c.i.de cele.miſ.⁊ de doctoꝛib⁹ actu legētib⁹.⁊ de p̄latis et clericis legitime occupatis. q꞉ eadē rō eſt vtrobiꝗ.ğ idē ius p̄ſertim in eccleſijs nō reſidētibus. Sil'is em̄ eq̇tatis rō ſil'ia iura ſuadere videt̄.ff.ad.l.falc.l. vlti.⁊ ex̄ de ꝯfirma.cū dilecta.§.nos igitur.⁊ in gloſ. ſil'is. ¶ C Decimooctauo.q꞉ miſſas diurnas ⁊ oꝛdinarias dimittunt ꝓ peculiarib⁹.q꞉ oēs celebꝛant̄ ꝑ ſalute viuoꝛū ⁊ moꝛtuoꝝ.ex̄ de cele.miſ.c.ij. Ideo null⁹ p̄ſbyter eas debet dicere in publico h̄ mō ꝙ ꝓpter ipſas peculiares/publice et diurne q̄ audiri debēt ab oīb⁹/omittant̄.de ꝯſe.di.i.et h̄

Ieiuniū ante celebꝛationē obſeruādum.

Hoꝛe canonice quō dicende.

attēdendū. Nā ſm cōtinentiā dierū miſſarū ſunt ſolēnia
celebrāda.ex̄ de cele.miſ.cū creatura. Si aūt miſſa dici cō⸗
uentualiter celebret:pn̄t alie peculiares dici ab alijs pſby
teris. vt ibi innuit. ¶ Decimonono.q: celebrāt pro adula
tionib⁹ ſecularium/⁊ ꝑ pecunia. Et iā ꝯſuetudine vel poti⁹
corruptela.ex̄ de ꝯſue.cū venerabilis.in pleriſq; partib⁹ vt
in Portugallia vbi miſſa ꝑ trib⁹ ſolidis eſt taxata:q̄ taxa

Pecuniaria miſſarū celebratio.

tio ſimoniā inducit.ex̄ de ſimo.dilect⁹ filius. A.inoleuit ꝙ
miſſa taxata trib⁹ vel.iiij.denarijs vel vno ſolido vēditur
⁊ emitur a pplo ceco ⁊ pſbyteris ſimoniacis ſceleratis.ꝯ
id ex̄ de ſimo.ſicut in eccl'ie corpore.⁊.c.null⁹.⁊.c.ad apo⸗
ſtolicā.de ꝯſe.di.j.ſufficit. Pōt t̄n ſacerdos ad aliqd̄ tēpus
vel dies operas ſuas locare:ſi nō pōt aliter viuere:ꝑ labo
re/nō ꝑ miſſis pecuniā recipiēdo.ar.C.de loca.⁊ cōduc.q̄
opas.de p̄bē.ſignificatū.vbi de hoc.xij.q.ij.charitatē.xcj.
di.c.j.ij.⁊.iij.j.q.j.iudices.j.q.ij.c.penul.⁊ vlt.x.q.iij.relatū.
xij.q.ij.quicūq;.⁊.c.eccl'iaſticis.⁊ ar.op.xij.q.j.illi q̄.ex̄ ne
p̄.vi.c.ſi. Sed caueat ꝙ intētionē ſuā principalē nō ad pe⸗
cuniā referat:ſed ad remiſſionē ⁊ veniā obtinendā. ¶ Si
v̄o ſacerdos ſit eccl'ie deſpōſatus ⁊ intitulat⁹:nihil ex pa⸗
cto dꝫ recipere:etiā obtētu ſumptuū.de cō.di.j.ſufficit.ſm
Oſtiē.q̄ ſic no.in ſum.de ſimo.§.qliter.v̄.⁊ ſunt hec. ⁊ de
con.ec.§.a quo.v̄.pōt. Idē no.Ber.in p.c.ſignificatū. ⁊ h̄
legit ⁊ no.xxj.q.ij.c.ſicut. No.etiā Gof.in ſum.⁊ in titu.de
ſimo.in v̄.qrit an ſacerdos.ꝙ ſi ſacerdos nō tenet ad illd̄
officiū ꝑ quo pecuniā recipit:⁊ ſumptus ei deſunt:nō pec
cat nec ſimoniā cōmittit.ꝑ p̄e.c.iudices.q: locare pōt ope
ras ſuas vt ſupra ꝓbatū eſt.dū t̄n in celebratiōe miſſe vel
alioꝝ officioꝝ intētionē ſuā habeat ad remiſſionē obtinē⸗
dā.ſecūdario autē reſpectū hr̄e pōt ad denarios/vt dictū
eſt. Pro illo aūt officio qd̄ tenebat ſine pecunia exequi: ſi
pecuniā recipit:ſimoniā cōmittit.j.q.iij.vendētes. Sꝫ etſi
nō teneat ad illud:hꝫ t̄n al's ſumptus ſuos. Pro denarijs
illud exeq̄ aut eſt ſimoniacū aut auarū. Verūt̄n ſi laici cō
ſueuerūt dare eleemoſynas ⁊ ſubtrahant:puto eos poſſe
cōpelli talē laudabilē cōſuetudinē obſeruare.ex̄ eo.ti.ad
apl'icā.§.ſi.⁊ ſic ad dādas oblationes.vt.xvj.q.j.ſtatuim⁹.
xxxij.di.p̄ter hec.in ſi.legit de hoc ⁊ no.de ꝯſe.di.j. oīs chri
ſtianus.⁊ no.Oſti.in ſum.de paro.§.in qb⁹. ¶ Viceſimo.
q: tabernas intrāt ⁊ tabernas tenēt:⁊ conuiuia ⁊ comeſſa
tiones frequētāt:⁊ ibi ſe ingurgitāt:⁊ nedū ibi ter bibūt:
immo calices fecūdiores exhauriūt abſq; mēſura. in qb⁹
cōuiuijs nec ſacra lectio legit:nec cibi bn̄dictio/nec i ſine
refectiōis gratiarū ſequitur actio.ſed audiūt ibi ⁊ faciūt
plauſus ⁊ riſus incōditos ⁊ fabulas inanes: et turpia io⸗
ca viſo vel tornatricib⁹ an̄ ſe fieri patiunt ⁊ laruas demo⸗
nū.cōtra cano.xliiij.di.ꝑ totū.de ꝯſe.di.v.null⁹ pſbyteroꝝ.
cū.c.ſeq. ¶ Viceſimoprimo. q: celebrāt cōiter cū mortali
pctō/maxime luxurie. ⁊ ideo addūt ſibi iudiciū ⁊ mortē.
de ꝯſe.di.ij.q̄tidie.⁊.c.ſctā.⁊.c.q̄ ſcelerate.j.q.j.ſacerdotes.
⁊.c.ſacroſancta.ex̄ de coha.cle.vr̄a.⁊.c.vlt. Si t̄n inſtat ne⸗
ceſſitas celebrādi:vt q: feſtū/vel funus/vel pſona notabi
lis:⁊ nō hꝫ cui cōfiteat de mortali:ſi cōterit:q: cōtritione
culpa remittit.de pe.di.j.in p̄mis.c.⁊.§.vſq; ad.§.alij eco⸗
tra.⁊ confiteri ꝓponit quācitiſſime poterit:celebrare pōt
abſq; reatu. vt no.ex̄ de cele. miſ.de hoie.in vlti.gloſ.in ſi.
¶ ꝯ Viceſimoſecūdo.q: frequēter ꝑ negligentiā corꝑ

Si quid ſanguis chriſti deſluxerit q̄d agendum.

ſanguis diſtillat in tabula q̄ ſtat ad pedes pſbyteri. ⁊ tūc
lingua dꝫ lābi:tabula radi.ſi in terrā:locus radet: et igne
cōſumet:⁊ cinis iuxta altare cōdet:⁊ ſacerdos.xl.diebus
penitebit. Si aūt ſup altare ſtillauerit calix:ſorbeat mini⸗
ſter ſtillā:⁊ trib⁹ diebus peniteat. Si ſup linteū altaris:et
ad ſcdm linteū ꝑuenerit.iiij.dieb⁹ peniteat.ſi vſq; ad ter⸗
tiū.ix.dieb⁹.ſi vſq; ad quartū.xx.dieb⁹.⁊ linteamina q̄ re⸗
tigerit ſtilla miniſter trib⁹ vicib⁹ abluat calice ſubterpoſi
to in q̄ recipiat aq̄ ablutionis:⁊ iuxta altare recōdat.hec
legunt de ꝯſe.di.ij.ſi ꝑ negligētiā. Si v̄o euchariſtiā per
ebrietatē vel voracitatē euomuerit pſbyter.lxx.dieb⁹ peni
teat. Si laicus.xl. Si ep̄s.xx.di.c.ſi qs per ebrietatē. Nō t̄n
credo ꝙ teneat euomēs illd̄ ſacramētū reaccipere ꝓpter
periculū iterū euomēdi.ſicut nō tenet accipe ſi aliqd̄ tur⸗
pe ceciderit in calicē/aranea/muſca/vel ſile. vt no.in p.c.
ſi ꝑ negligētiā.ſed recōdet in capſula ꝓpe altare honoriſi
ce.ar.p.c. ſi ꝑ negligētiā.⁊ q̄diu fuerint ibi accidētia: erit
ibi verū corp⁹ chriſti.vt ibi no.⁊ di.e.nō iſte eſt panis. Si
aūt pſbyter nō bn̄ cuſtodierit corp⁹ chriſti:⁊ mus vel aliud
aial comederit vel corroſerit illud:vel aliter ꝑdiderit: aut
ps ei⁹ inuēta nō fuerit.xl.dieb⁹ peniteat.de ꝯſe.di.ij.q̄ bn̄.
Etiā diſtricte p̄cipit Honori⁹ terti⁹ ꝙ euchariſtia in loco
ſingulari mundo ⁊ ſignato ſemꝑ honorifice collocata de⸗
uote ac fideliter cōſeruet.ne ſiniſtra man⁹ ad eā poſſit ex⸗
tēdi.ex̄ de cele.miſ.ſane.de cuſto.eucha.c.j.qd̄ pſbyteri ma
le ſeruāt:ſic ⁊ alia. Illa etiā hoſtia repoſita frequēter ſaltē
de octo ⁊.viij.dieb⁹ renouāda eſt ⁊ abſumēda:ne ei⁹ acci⸗
dētia corrūpant. ¶ Xxiij.q: nō cōſeruāt hoſtiā cōſecratā
ꝑ infirmis:vn̄ frequēter infirmi ſine cōione moriunt.ꝯ id
de cōſe.di.ij.pſbyter euchariſtiā.ex̄ de of.archipſ.c.officiū.
¶ Xxiiij. q: nō cito vadūt ad audiēdas cōfeſſiones infir
moꝝ.vn̄ frequēter ſine ꝯfeſſione moriunt.vn̄ rei ſunt aiaꝝ
illoꝝ.xxvj.q.vj.ſi pſbyter.cū.c.ſeq.⁊ legit ⁊ no.p.c.de of.ar⸗
chipſ.c.ij.in gloſ.ſi culpa. Idē faciunt de alijs ſacramētis:
q: differūt ea cōferre.qd̄ periculoſum eſt valde: maxime i
ſacramēto baptiſmi. Vn̄ dicebat be.Amb.quū iret ad ba⸗
ptizādū Valētinianū imperatorē q̄ morte p̄occupat⁹/ba⸗
ptizat⁹ nō fuit: Vētrē meū doleo.alter dixit caput meū do
leo.iiij.Reg.iiij.q: quē regeneratur⁹ erā perdidi. Ille t̄n
grām quā popoſcerat nō amiſit.vt no.ex̄ de pſby.nō bap.
c.ij. Legit etiā de btō Marcello Anglie ep̄o ꝙ q: diſtulit
baptizare pueꝝ:⁊ id̄ ſine baptiſmo deceſſit:ſeptēnē pniam
in horto regis Anglie ſpōte priuat⁹ dignitate ep̄ali imple
uit.ad h̄ ex̄ de of.archipſ.c.ij.in ſi.j.q.j.baptizādis. ¶ Xxv.
q: cū malis ſuis exēplis litib⁹ ⁊ cōtentionib⁹ furtis homi
cidijs ppl'm ſcādalizāt.voluunt eū in laqueū tortuoſum
in oībus locis ponētes ſcādala.ſicut ait Hiero.xxiiij.q.iij.
trāſferunt. ¶ Xxvj.q: faciūt ſibi relinq̄ legata a teſtatori⸗
bus q̄ eis cōfitentur.vt no.Inno.ex̄ de teſta.reqſiti.in ſi.
¶ Xxvij nō docent parochianos ſymbolū ⁊ ſidē ⁊ orōnē
dn̄icā.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.vt q̄ſq;. ¶ Xxviij.q: multi coꝝ ifa⸗
mes celebrāt.ꝯ cano.l.di.de his.⁊.c.ſi poſt.⁊ indigne cele⸗
brātes idololatris cōparāt.xxxij.di.§.porro. ¶ Xxix.mul⸗
ti pſbyteri maxime nobiles et delicati ⁊ diuites q̄ magis
ꝓpter bn̄ficia curā habētia coacti ꝓmouent: q̄ ꝓpter dei
ſeruitiū.ex̄ de elec.l3 canō.li.vj.aut nūq; aut rariſſime cele
brāt.q̄dā eoꝝ habētes leſam cōſciam.q̄dā ꝓpter ignauiā.
vn̄ peccāt grauiter ſacrm̄ ordinis pſbyterij ⁊ ei⁹ gratiā in
vacuū recipiētes.ij.ad Coꝝ.vj. ⁊ ſe ad illud nō p̄parātes.
vn̄ ⁊ idē apl's.j.ad Coꝝ.xj. Probet(inq̄t) ſe hō:⁊ ſic de pa
ne illo edat ⁊c.ad h̄ ex̄ de cele.miſ.dolētes. ¶ Xxx.non do
cēt parochianos ſuos vt in celebratiōe miſſe ad eleuatio⸗
nē euchariſtie ⁊ infirmoꝝ portationē ꝓfunde ⁊ deuote ſe
inclinēt ⁊ adorēt.ex̄ de cele.miſ.ſane. ¶ Xxxj.ꝓpter negli⸗
gentiā omittūt ponere vinū in calice: vel loco vini ponūt
aquā.⁊ tūc reponāt vinū ⁊ ꝓijciāt aquā: ſꝫ iūgāt cū vino:
ſicut facere cōſueuerūt:⁊ dicāt ſolū v̄ba cōſecratiōis ſan⸗
guinis ſup ipm̄ dicentes. Sil'r mō poſtq̄ cenatū eſt. cū ſe⸗
quētib⁹ orōnib⁹.niſi ſcādalū generet ex ꝓlatione aliaꝝ
orōnū.q: tūc ſufficit dicere v̄ba ſolū ꝯſecrationis calicis.
Si aūt poſtq̄ ſumpſit corp⁹ dn̄i:etiā ſumit calicē: et ꝑ gu⸗
ſtū ſentiat aquā in calice:nō dꝫ eā emittere: ſed ſumere cū
ꝑticula q̄ eſt in calice: ne viliter tractet:⁊ ꝓpt̄ ſcādalū. Si
aūt eā degluriat/aquā ſcꝫ/vlteri⁹ celebrare nō pōt: q: nō
eſt ieiun⁹.vij.q.j.nihil.ſm Inno.q̄ ita no.ex̄ de cele.miſ. cū
marthe.in gloſ.v̄itas. ¶ Xxxij.q: quū ſint notorij fornica
tores:⁊ ꝑ ꝯns ſuſpēſi quātū ad ſe ⁊ quātū ad alios: ⁊ ſimo
niaci etſi occulti:vel al's ſuſpēſi vel irregulares: nihilomi
nus celebrāt oī die.vn̄ ſm Inno.ſunt irregulares.vt no.ex̄
de ſen.ex.cū medicinalis.li.vj.⁊ Oſti.ex̄ de biga. q: ⁊ hoc
ſeruat ſtilus curie.q: pniarij cōmittūt dioceſanis diſpēſa⸗
tionē ſup taliū irregularitate ꝯcubinarioꝝ eoꝝ.ſicut i offi
cio pniarie ſepe feci Hiſpanis.de h̄ ſcripſi.s.in.j.pte in ar.

xlviij.℣.itē ſuſpēſus.ꝛ cōferūt oīa alia eccl'iaſtica ſacramē
ta qđ facere nō pñt:nec a talib⁹ pñt parochiani recipe ſa
cramēta:nec eoꝝ audire miſſam.xxxij.di.§.verū.c.null⁹.ex̄
de cohabi.de.vīa.§.fi.ꝛ.c.fi.de ſimo.tanta.vbi de h̄.niſi in
mortis articulo.xxxij.di.§.veꝝ.ꝛ in gloſ.ſic ḡ.ꝛ ꝑ Inno.de
here.fraternitatis.ꝛ de ꝯſue.quāto.¶ Xxxiij. q: ex negli
gētia frequēter omittunt/dū celebrāt/ſtolā vel manipulū
vl' amictū.xxiij.di.eccl'iaſtica.nō tñ ex h̄ irregularitatē in
currūt:etiā ſi ſciēter dimitterēt:licet grauiť peccarēt: quū
hoc in iure expſſum nō ſit.ex̄ de ſen.ex.is q̄.li.vj.¶ Xxxiiij.
q̄dā beſtiales i canone miſſe exprimūt vocaliter noīa ali
quoꝝ viuoꝝ vel mortuoꝝ ꝓ q̄bus orāt.quū in canone ſoli
deo loq̄mur q̄ oīm noīa nouit. Pōt tñ in miſſa viui ꝛ mor
tui pplo cōmēdari.ꝛ pſbyter pōt i canone i mēte ꝓ aliq̄b⁹
ſpecialib⁹ rogare ſuſpēſis v̄bis canonis vel iā dictis.de h̄
de cō.di.j.viſum.ꝛ.c.de noīb⁹.¶ Xxxv.aliq̄ eoꝝ morbo ca
duco laborātes celebrāt.ꝯ.vij.q.ij.c.j.ꝛ.ij.xxxiij.diſ.cōiter.
vbi de h̄.ex̄ de elec.cū inter canonicos.¶ Xxxvj. aliq̄ coꝝ
pernoctāt:ꝛ altera die celebrāt.de h̄ de accu.ſi cōſtiterit.vi
de qđ legiť ꝛ no.de cō.di.j.ſacramēta.¶ Xxxvij. cū viliſſi
mis ꝛ ſordidiſſimis ꝛ vetuſtiſſimis ꝛ ruptis ꝛ ſciſſis para
mētis ꝛ calicib⁹ ꝛ pallis altaris celebrāt.quū eñ immūdi
ſint i ſe imūda nō abhorrēt:ſꝫ ſīl'es ſīl'ia q̄runt. ꝯ id de cō.
di.j.nemo.vbi mādať ꝙ corpalia ꝛ palle altaris ꝛ vaſa in
tra ſacrariū lauenť ꝑ diacones ꝛ miniſtros i pelui noua:ꝛ
nihil aliud ibi fiat:ꝛ i alia pelui lauenť vela ꝛ cortine eccle
ſie.De mūditia hoꝝ loquiť ꝛ p̄cipit Inno.iij.in ꝯcil. gene
rali ex̄ de cuſto.eu.c.ij.vbi đ. Nimis eñ videť abſurdū in
ſacris ſordes negligere:q̄ dedecerēt etiā in p̄fanis.ꝛ ex̄ de
imu.ec.decet.li.vj.de h̄ ꝑ Inno.de p̄bē.ſignificatū.¶ Xxx
viij.q: admittūt publice excōicatos ꝛ interdictos ꝛ ſuſpē
ſos ab officio ad miſſam ꝛ ad alias horas:quū deberent
ceſſare ipſis intrātib⁹:nec i miſſa nec i alijs officijs ꝓcede
re donec exeāt. Immo ſi extra ſtarēt eccleſiā audiēdo diui
nū officiū:ceſſare dꝫ ſacerdos:niſi ſit i canone miſſe. quia
tūc ipſe cū ſeruitore pōt cōplere miſſam:ne diuidať myſte
riū vnitatis.ꝛ ſic no. Inno.de ſen.ex.nup.ꝛ ſic itellige qđ
no.xj.q.j.ſicut apl'i. Iſti aūt excōicati ꝛ interdicti ꝛ ſuſpēſi
(iſti eñ i iure ambulāt pari paſſu.ex̄ de ſen.ex. cū medici
nalis.§.hec eadē.li.vj.)ſe ingerētes officio diuino itra ec
cleſiā vel extra etiā vidēdo corp⁹ dñi peccāt mortaliter:q:
ꝓhibiti ſunt ab h̄.ex̄ de cle.ex.mi.illud.de pe.ꝛ re.qđ in te.
de ſen.ex.ex frequētib⁹.in clemē. etiā excōicati a ſede ſolū
apl'ica abſoluēdi.e.ti.grauis is q̄ vel vi. Admittētes autē
publice excōicatos vel interdictos ad diuina/interdicti
ſunt ab igreſſu eccl'ie:donec ſatiſfaciāt illi cui⁹ ſñiam cōtē
pſerūt.ex̄ de puil'.ꝛ ex.pui.epoꝝ.li.vj.q̄ interdicto pēdēte/
ſi q̄s ſe diuinis ingerat ſicut pri⁹:irregularis eſt.ex̄ de ſen.
ex.is cui.li.vj.nō tñ eſt irregularis q̄ celebrat p̄ſente excōi
cato.ex̄ de ſen.ex.is q̄ vel vi.¶ Xxxix.q: dāt licētiā ſuis pa
rochianis vt ꝯfiteātur alijs p̄ſbyteris nō curatis:qđ eſt ꝯ̄
ius.ex̄ de pe.ꝛ re.oīs.ibi.alieno ſupple executionē habēti.
ſm̄ Io.an.i.curā.q̄ ita etiā no.ex̄ de pui.ꝛ ex.pui.c.j.in cle
mē.in gloſ.h̄ etiā. Nā etiā pōt ꝯfiteri etiā de licētia ꝓprij ſa
cerdotis alteri non curato.vt no.Ray.in ſum. ſua de pe.ꝛ
re.ꝛ Hoſt.ꝛ ꝓ h̄ facit.xvj.q.j.alia.c.ꝑuenit.ꝛ.§.ecce.ꝛ.§.h̄
idē.Oſti.℣o tenet expſſe ꝙ i neceſſitate pōt cuilibet ꝯfite
ri etiā nō curato.vt q: iminet bellū:vel grauis infirmitas
vel intrat mare.de pe.di.j.quē penitet.ꝛ di.vj.q̄ vult.de cō.
di.iiij.ſanctū eſt. Tenet etiā Oſtiē.ꝙ ſi licētiā habeat a ꝓ
prio ſacerdote vl' iudice ſcꝫ epo in gñe ꝙ cōfiteať cuicūq̄
voluerit:vel tali i ſpāli:dūmō al's ſit diſcret⁹:poterit etiā ſi
curat⁹ nō fuerit ꝯfiteri religioſo vel ſeculari p̄ſbytero. ex̄
de pe.ꝛ re.ne ꝓ dilatiōe.ꝛ p̄.c.oīs.Qđ.c.ipe intelligit indi
ſtincte niſi ſuus ſacerdos expſſe de aliq̄ vel aliq̄b⁹ ꝓhiberet
q: tūc obediet ei i dubio.xxiij.q.j.q̄d culpať. Nō obſtat ſm̄
eū qđ allegat Ray.q: iura illa intelligēda ſunt de religio
ſis q̄ volūt vſurpare parochias ſine licētia ſupioris ſui et
ſine authoritate epi.vt ipa iura bene innuūt.vel qñ volūt
audire aliquē ſine licētia iudicis pctōris vel qñ h̄ faciunt

Nō ſunt admittē di ad rē diuinam excōmunicati.

ſine licētia abbatis alia neceſſitate nō inſtante.vt innuiť.
xvj.q.j.placuit cōi.ibi.nefandiſſimo auſu p̄ſumat. Itē nō
obſtat.de fo.cō.c.penul.q: ibi loquiť.in iuriſdictiōe cōten
tioſa:quā nō hꝫ q̄s niſi ordinarius.nec alia niſi ordinaria
pōt ꝓrogari quātū ad ꝑſonā.ex̄ de of.dele.P.ꝛ.M. Porro
ſicut cōtētioſa pōt prorogari.vt ibi.ſic ꝛ multo forti⁹ ordi
naria volūtaria.vt hic.ꝛ ar.ff.de of.cōſu.l.vnica.ꝛ de offi.
ꝓcō.l.ij.Deniq̄ quū q̄libet ſacerdos recipiat i ordinatiōe
ptātē ligādi atq̄ ſoluēdi dūmō materiā habeat:pōt ſolue
re ꝛ ligare. Materiā aūt hꝫ:ex q̄ de licētia ſpāli vel gñali.
ar.bo.in eo qđ legiť ꝛ no.xvj.q.j.cūctis.gloſ.j.ꝓprij ſacer
dotis aliquē audit.nec in h̄ req̄ro licētiā epi ꝯfitētis pctō
ris:ſꝫ ſui ſacerdotis parochialis tñ.vt in p̄.c.oīs.niſi in ca
ſib⁹ q̄ ad epm̄ ſpāliter ꝑtinēt.ſꝫ Oſti.q̄ ita no.i ſum. de pe.
§.cui cōfitendū.℣.vij.cū ſe.℣. ¶ Xl.q: abſoluūt partim ꝑ
ignorātiā inexcuſabilē.xxxviij.di.in p̄mis.iiij.c.ꝑtim ꝑ ma
litiā/de caſib⁹ epo reſeruatis.ꝯ id in clemē.de ex.pui.reli
gioſi.¶ E Prim⁹ eſt in ſolēni pnia iponēda.q̄ ſit i capi
te q̄dragesime cū ſolēnitate.de q̄ habes.l.di.i capite.q̄ nō
pōt iponi niſi ab epo tñ:vel ſacerdote de mādato ei⁹ ſm̄
quoſdā. Hoc teneo ꝑ ea q̄ no.in.c.j.al'.de penitētib⁹.ꝛ.c.ij.
de of.or.Aliī ꝯ.ſuꝑ q̄ vide qđ no.Oſti.i ſum.de of. archipſ.
§.q̄ ꝑtinēt.℣.quinto.ꝛ ſe.ꝛ nō niſi ꝓ crimine publico ꝛ vul
gatiſſimo qđ totā vrbē cōmouerit:puta ꝓ homicidio/ma
xime vxoris/vl' patricidio vel matricidio publico.l.di.pla
cuit.xxxiij.q.ij.admonere.pro ſacrilegio.xij.q.ij.de viro.ꝛ
ſīl'ib⁹.de pe.di.iij.de penitētib⁹. Et(vt breuiter dicā)de oī
pctō qđ totā cōmouerit ciuitatē/villā/vel caſtrū/per epm̄
pnia idici dꝫ .xxvj.q.vj.c.j.ꝛ.c.ſi.de h̄.l.di.penitētes.c.alie
nū.ex̄ de of.archipſ.c.ij. Scđs eſt in excōicatis a canone
vel ſtatuto epi.de ſen.ex.a nobis.multo poti⁹ ab hoīe. q̄ ꝑ
ſuū excōicatorē vel ſuperiorē debēt abſolui.ex̄ de of.or.ad
reprimēdā.de ſen.ex.ꝑ tuas.vide in clemē.de ex.puil'.c.reli
gioſi.ex̄ de ſen. ex.nuꝑ. Terti⁹ eſt in irregularitate ꝯcta.
vbi etiā epſ nō diſpēſat:niſi ei a iure ꝯcedať.ex̄ de re iudi.
cū eterni.li.vj.ꝛ de ſen.ex.cū medicinalis.lib.vj. Quart⁹.
In incēdio.xxvj.q.viij.ſi q̄s mēbroꝝ.c. peſſimā. Quint⁹.
eſt in publice blaſphemāte.ex̄ de male.c.ſtatuim⁹. Sext⁹.
In voto.ex̄ de vo.ꝛ vo.redē.c.j.qđ intelligo i diſpēſando.
ſed a pctō voti fracti abſoluere pōt ſuus curat⁹.q: p̄re.c.lo
quiť in diſpēſando. Septim⁹. In ſortilegio.ex̄ de ſorti.c.
ij.xxvj.q.v.epi. Octauus.ſi epſ cōfeſſionē audiuit de ali
quo pctō:eo inferior nō abſoluet.xxj.di.inferior.ꝛ ar.de cō
ſe.di.ij.c.vlti. Nonus.Reſtitutio male ablatoꝝ incertoꝝ.
ex̄ de iude.cū ſit.clemē.de ex.pui.religioſi.Tenet tñ Archi
dia.ex̄ de teſta.c.vlt.lib.vj.ꝙ idē q̄ teneť pōt ad cautelā cū
cōſilio epi vel curati.ſm̄ Ray.ꝛ Monal.ꝛ ſic erit concor
dia.q: cura pauperū epo pertinet.lxxxj.di.c.penul.ꝛ vlti.ꝛ
lxxxij.di.c.j.pauperib⁹ erogare.ex̄ de homic.ſicut dignū.§.
eos.legiť ꝛ no.ex̄ de vſu.cū tu.§.j. Decim⁹. In clādeſtine
ꝯ̄hentibus vel cōtra eccl'ie interdictū.ex̄ de clā.deſpō.c.cū
inhibitio.ꝛ de ma.ꝯtrac.cōtra inter.c.j.ꝛ vlt. Undecim⁹.
In ſacrilegio. xij.q.ij.de viro.xvij.q.iiij. miror. Duodeci
mus. In inceſtu.xvij.q.j.v̄gine. Decimuſterti⁹. In falſa
rijs.xix.di.in mēoriā.ex̄ de crimi.fal.c.j.ꝛ.ij. Decimuſquar
tus.in opprimentib⁹ filios negligēter.ex̄ de his q̄ ſi.occi.c.
vlt. Decimuſquint⁹. In homicidio volūtario.l.di.miror.
Cōſuetudo etiā generalis/ꝛ in q̄buſdā locis ſpecialis/re
ſeruat epo caſus periurij/pcti cōtra naturā cū hoibus vel
cū brutis/inſtrumēti falſi/corruptionis monialiū/falſi te
ſtimonij in iudicio ꝛ ſimiliū. In homicidijs volūtarijs ad
terrorē epi etiā mittūt pctōres ad curiā propter ipſoꝝ cri
minū enormitatē. ad hoc.xxxiij.q.ij.quicūq̄.cū ſi. de hoc
per Oſtiē.in ſum.de pe.§.cui confitendum.℣.ne in hoc.ꝛ
per Io.an.ex̄ de pe.ꝛ re.ſi epiſcopus.li.vj. Addo hic.xvj.
caſum de raptorib⁹ vel predonibus publicis.ex̄ de rap.c.j.
ꝛ.ij. Decimuſſeptimus. de rapientibus virgines vel vi
duas.xxxvj.q.ij.raptores. ibi.ob immanitatem tanti faci
noris deteſtamur illos vehementius ꝓſequendo ꝛc̄. De
cimuſoctauus. In hereſi publica vel occulta.ex̄ de hereti.

Caſus epo reſeruati.

ad abolendam.§.j.q: ⁊ tales excõicati ſunt.vt ibi.⁊.c.excõicatus.j.⁊.ij. Xix. In apoſtaſia vel fidei vel religionis vel clericatus.ex̃ de ap.quidã.cũ.c.ſeq. Xx. In vſura.ex̃ de vſu.vſurarũ.li.vj. Xxj. In ſimonia in cui⁹ cõparatiõe cetera crimia ꝓ nihilo reputant̃.j.q.vlti.c.vlt. ex̃ de ſimo.per tuas.j.⁊.c.ſicut ſimoniaca.cũ.c.ſeq.Et credo vbicũqʒ eſt neceſſaria epi diſpenſatio in pctõ:illius pcti in foro penitentie ad euʒ ptinet abſolutio. q̃ in pma parte poſui in §.q: eps in ar.l.Epis aũt nullius pcti abſolutio interdicitur in foro pnie:q: ſucceſſores apl'oꝝ ſunt.lxviij.di. quoꝝ.qbus dictũ eſt Matth.xviij.⁊ Jo.vlti.Quodcũqʒ ſolueritiſ ſup terram ⁊c.de pe.di.j.quẽ peniter. nihil excipiẽdo. ex̃ de ma.⁊ obe.ſolite.§.penulti. ¶ Xlj.q: abſoluunt ⁊ ligant:⁊ neſciũt quaſi aliqd: ⁊ ceci ſunt ⁊ duces cecorum. Matth.xv.⁊ Luce.vj. ⁊ imponũt nũc leuiſſimas pnias: nunc auſteras. Sunt tñ pnie hodie arbitrarie: ⁊ poſſunt ſacerdotes curati canones penitentiales mitigare: et in eis diſpenſare.xxvj.q.vij.tẽpora.c.de his.c.penitentibus. de ↄſe.di.iij.de penitentibus.de pe.di.j.menſurã.cõſiderãtis circũſtantijs pctõꝝ ⁊ peccantiũ.de pe.di.vj.c.j.⁊ diſ.v.c.j.ex̃ de pe.⁊ re.ſignificatũ.c.de⁹ qui.⁊.c.ois.§.ſacerdos. de homic.ſicut dignũ.de eo qui cog.ↄſang.vxo.ſue.tranſmiſſe.ad fi.xv.q.vj.c.j.xj.q.iij.abſit.Et de hoc p Bern.no. ex̃ de iudic.at ſi clerici.in gloſ.magna.ad fi.⁊ i ſum.Oſti. de pe.§.que pnia ſit ꝓ pctis. Et reſpondẽt de caſib⁹ frequẽter difficillimis pctõꝝ.⁊ vix factũ ⁊ caſum intelligũt ita ſunt hebetes.nedũ reſponſionẽ iuris:qd totalit̃ ignorant.Et ſic quãtum in eis eſt/decipiũt pctores:q̃ nõ ſunt ꝓpterea excuſari:q: debẽt tales q̃rere ſacerdotes/q̃ ſciãt ſoluere ⁊ ligare.vt iuribus infra allegatis.qd eſt vnũ de grauioribus periculis q̃ ipſi habent. ſed ipſi miſeri vix h̃ vident.ad hec de pe.di.vj.q̃ vult.xxxviij.diſt.q̃ ipſis.xxiiij. di.qñ.xx.di.§.j.ibi. In altera dans ſibi ſciam diſcernendi inter leprã ⁊ leprã.xj.q.iij.quõ.xxvj.q.vj.alligant.xlv.diſt. ſunt nõnulli.ex̃ de eta. ⁊ qua.cũ ſit.qui fi.ſint le.p venerabilem.§.rõnib⁹.de pe.⁊ re.ois.§.ſacerdos.de elec. duduʒ ſi.§.j.ibi.Eedem aie dãnabiliter ſunt decepte.vide qd ibi no.Ber.in gloſ.q: cũ. ¶ Xlij.q: quũ vadũt ad cõicandũ infirmũ:nõ portant duas hoſtias ↄſecratas/ſicut portare debẽt:vt cũ vna cõicent infirmũ.aliã reportent honorifice:vt ppl's adorans non decipiat̃.ar.ad hec.de cele.miſ. de hoic.in fi.Si aũt nõ portauerint niſi vnã: in reditu ab infirmo/ceſſet lumẽ ⁊ ſonit⁹ cãpanelle: q: vacu⁹ redit calix.⁊ de hoc no.e.t.ſane.dñs Oſti. ¶ Xliij.comedũt oblationes:⁊ nõ orant ꝓ ppl'o.ↄtra illud qd ſacerdotes dicuntur comedere pctã ppl'i.i.oblata ꝓ pctis.vel q: ea orõnib⁹ ſuis delẽt. vel q: exẽplo bone opationis corrigũt hoies: vel ꝟbo p̃dicationis.⁊ ita quãtum in eis eſt/delent.ſicut legit̃ ⁊ no.j.q.j.ipſi ſacerdotes. ¶ Xliiij.q: quũ eoꝝ ſit officiũ ꝓpriũ p̃dicare.Malach.ij. nũqʒ tñ p̃dicant: q: idiote ſunt.ad hec.xxxvj.diſt.§.ecce.ibi.labia ſacerdotis ⁊c.et xvj.q.j.adijcimus.vbi de hoc.ex̃ de ſepul.dudũ.§.verũ.in clemen. ¶ Xlv.nõ intendũt hoſpitalitati ⁊ infirmoꝝ viſitationi ſicut legitur.ex̃ de cele.miſ.c.j.ex̃ de p̃ben.de monachis. Tanta em̃ auaritia regnat cõiter in eis: ꝙ nedũ paup ſed nec amicus ad charitatẽ eoꝝ introeat niſi vi.vt in Gallicia.lxxxv.di.archidiaconũ. ¶ Xlvj.peregrinant̃ ⁊ vagant̃ ſine licentia epi/vel de licentia: ꝓ ſe vicariũ dimittentes:frequẽter nullũ.ↄtra id de ↄſe.diſt.v.nõ opʒ.ij. ex̃ de vo.⁊ vo.re.magne.vij.q.j.ſiquis in clero.ex̃ de p̃ben. extirpande.§.qui ꝟo.de elec.licet canon.§.is etiam. li.vj. ¶ Xlvij.ꝓprium matrimoniũ bene curant.de pr̃imonio eccl'ie nõ curant.imo chartam venditiõis cõſanguineis faciũt de emptis de bonis eccl'ie. ↄtra id.xij.q.iiij.c.j.ij.et iij.ex̃ de pecu.cle.p̃ſbyter. ¶ Xlviij.faciũt ſibi ſeruiri in altari ⁊ in eccleſia p ſuos filios illegitimos.ↄtra id ex̃ de fi. preſby.indecoꝝ. ¶ Xlix.de bonis eccl'ie paſcunt ↄcubinã ↄtinue ⁊ filios.⁊ de pecunia eccl'ie emũt eis poſſeſſiones. ſed tales poſſeſſiões põt eccl'ia ſibi vẽdicare. legit̃ ⁊ no. xij.q.j.res eccl'ie. Vñ ad reſtitutionẽ eoꝝ que ſic dederũt credo eos teneri:ſi habent ꝓpriũ aliũde:vt eccl'iam conſeruent indẽnẽ.vel fructib⁹ beneficij p̃uentur in vtilitatẽ eccl'ie cõuertendis.ad hec.xliiij.diſt.§.j.vbi de hoc no. Archid.lxxxvj.diſ.q̃ venatoribus.de fideiuſ.puenit.facit op. qd legit̃ ⁊ no.xij.q.iiij.c.ij.de elec.cõmiſſa.§.ceterũ.lib.vj. de elec.qd.ſicut.§.ſi.ibi.reddat indẽnẽ. ex̃ de accu. q̃lr̃.ij. ibi.diſſipaſſet.in gloſ.ſʒ q̃l'r.adde hic qd notaui.ĩ.§.qb⁹ ꝟ.j.cũ.iij.ſe.in ar.xlvij. ¶ L.q: pmouẽtur ad p̃ſbyteratũ añ.xxv.ãnũ:maxime qñ recipiũt curata bñficia:vt poſſint ea hr̃e facri p̃ſbr̃i.ſʒ mẽtita ẽ iniq̃tas eis.ps.xxvj. Or: quũ añ.xxv.nõ debeãt pmoueri:nec in h̃ epi valeãt diſpẽſare. ar.ex̃ de tẽp.or.dilect⁹.⁊ q̃ no.p Bar.⁊ Jo.an.i.§.licet canon.de elec.li.vj.iõ ſuſpẽdẽdi ſunt ab ordinis executione. ex̃ de tẽp.ordi.vel nõ eſt.ſic pmoti.Nõ crederẽ eos facere fruct⁹ſuos:q: fraudulẽter ⁊ ↄ iura ordies receperũt: ⁊ eccleſiã deceperũt.Et ad h̃ ex̃ de elec.licet canõ. li.vj.de tẽp. or.vel nõ eſt.de eta.⁊ q̃li.gñalẽ.i clem̃.legit̃ ⁊ no.p Jo.an. ¶ Lj.multi ſine licẽtia ꝓprioꝝ epoꝝ maxie in remotiſ ptibus ſe faciũt ab alienis epis ordinari.ↄ iura.lxj.⁊.lxxij.⁊ lxxiij.di.p totũ.p totũ.Vñ hodie citramõtani ordinati in Italia abſqʒ licẽtia ꝓprioꝝ epoꝝ ſuſpẽſi ſunt ipo iure.nec cũ eis põt citra ſedẽ apl'icã diſpẽſari.ex̃ li.vj.de tẽ.or.ſepe. Alijs iterdicẽda ẽ ordis executio ſic ſuſcepti.ex̃ de tẽp.or. ꝙ trãſlationẽ.ex̃ de tẽp.or.eos.li.vj.De iſta materia ex̃ de eo q̃ fur.or.re.legit̃ ⁊ no.p totũ. ¶ Lij. multi excõicati et homicide ⁊ alias irregulares diuerſis irregularitatib⁹/ſiũt p̃ſbr̃i.cũ qb⁹ p ſede apl'ica ſolũmõ diſpẽſat̃. ex̃ de tẽp. or.c.vlti.de accu.inq̃ſitiõis.j.rñ.de ſen.excõ.cũ illoꝝ. de fi. p̃ſby.c.penul.⁊ vlti.lj.di.q̃ in aliq̃.ex̃ de cle.ex.mi.p totum. ¶ Liij.multi p̃br̃i ⁊ alij ↄſtituti i ſacris maxie in Hiſpania in Aſturia ⁊ Gallicia ⁊ alibi ⁊ publice ⁊ aliq̃ties p publicũ iſtrumẽtũ pmittũt ⁊ iurãt q̃buſdã/maxie nobilib⁹ mulierib⁹ nũqʒ eas dimittere:⁊ dãt eis arras de bonis eccl'ie: ⁊ poſſeſſiões eccl'ie publice eas ducũt cũ ↄſanguineis et amiciſ ⁊ ſolẽni ↄuiuio ac ſi eẽnt vxores legitime.ꝓpter qd reputo eos q̃ſi bigamos ꝓpter malã intentioneʒ cũ ope ſubſecuto.xxvij.q.j.ſiq̃ ꝟgo.⁊.c.q̃tq̃t.⁊.ex̃ de biga.c.de bigamis.c.debitũ.⁊.c.nup.Et piuros ifames.xxij.q.iiij.q̃ iuramẽto.xxij.q.v.ſiq̃s cõuict⁹.⁊.c.ille.vj.q.j.ifames.Et dñt p̃uari bñficijs.ex̃ de iureiur.q̃relã.⁊.c.tua.Et eẽ hodie excõicatos.de mẽte decre.ex̃ de ↄſan.⁊ af.eos q̃.in clemen. Sʒ etiã ducte dñt in ſeruitutẽ redigi vel vẽdi.vt no.j.§.ſe. ꝟ.penul. ¶ Liiij.q: faciũt ſibi ſeruiri in miſſis a laicis:q̃ ⁊ contrectãt calices ⁊ veſtimenta ⁊ alia eccl'ie ornamenta. Clerici em̃ dñt ſeruire i miſſis:⁊ talia eccl'iaſtica pamẽta tractare:nõ laici.ad hec.xxiiij.di.p̃ſbr̃i.j.q.ij.c.j.de ↄſe.di.j. nemo.de ↄſe.di.j.i ſctã.cũ.c.ſe.ex̃ de fi.p̃ſ.ꝓpoſuit.ex̃ de vi.⁊ ho.cle.c.j.⁊.c.vt q̃ſqʒ.de h̃ no.de ↄſe.di.j. h̃ qʒ.xxxviij.di.ſedulo.ſʒ tene qd dixi.⁊ iũge qd no. Inno.ex̃ de cele.miſ.c.j. in ꝟbo ſcholaribus. ¶ Articulus.xxviij. V

Vltimo generaliter

Vltimo generaliter de defectibus omniũ clericoꝝ tangẽdum eſt.Et licet in multiplici parte iſti⁹ operis diſperſim multa tetigerim cõtra eos:hic aliqua ſimul cõiungã vt plenior doctrina habeatur. Et pmo cõiter offendunt in intẽtione q: non ſiũt hodie clerici ꝓpter deũ vt ei ſeruiant ſicut ſonat verbi ſignificatio.Clericus em̃ a cleros qd eſt ſors dicit̃:quaſi in ſortem dei electus.xxj.di.c.j.xij.q.j.clericus. Sed ꝓpter beneficia:maxime nobiles q̃ larga habentes pr̃imonia/beneficia recipiũt pauperib⁹ debita. Nec dicas dari pñt talib⁹ q: ſuiũt eccl'ie.q: nũqʒ hodie aut raro ſeruiũt.j.q.ij.clericos.cũ duob⁹.c.ſe.op.ar.ex̃ de elec.cũ ex eo. §.j.ibi.Ne ſicut a multiſ de chriſti pr̃imonio ſublimatiſ ⁊c. ⁊.c.cõmiſſa. §.ceterũ.xvj.q.j.c. vlti.in fi. Scdo interſunt cõuiuijs ⁊ nuptijs.ↄtra.xxxiiij.diſt.p̃ſbyteri.xliiij.diſ.nullus.palea eſt. Tabernas ſine neceſſitate intrãt.xliiij.di. nõ oportet.⁊.ij.c.ſeq.ex̃ de vi.⁊ hone.cle.clerici.ij.⁊ ſcripſi ꝟ.§.proximo. ꝟſi.xx.in arti.xxvij. Magicis artibus et

Quibus vitijs clerici ſint vt plurimum obnoxij.

augurijs ſiue incantationibus multi attendũt. ꝓpter qđ debẽt deponi.xxvj.q.v.non opʒ.cũ.ij.c.ſeq. Arma etiam offendibilia ferũt.xxiij.q.viij.clerici.⁊.c.ſeq.⁊.c.cõuenioꝛ: ex̃ de vi.⁊ ho.cle.clerici. In bellis pugnãt multi.xxiij.q.viij.quicũqꝫ clericus.ex̃ de homic̃. ſicut dignũ.§.fi.de vo.⁊ vo.re.ex multa.§.fi. Illicitis lucris et queſtibꝰ ſe immiſcent.xiiij.q.iiij.clerici.⁊.ij.c.ſeq.xlvij.di.oẽs. Vſuras frequẽter exercent.xiiij.q.iiij.ſiquis oblitus.diſ.xlvj.ſeditionarios.⁊.ij.c.ſeq.xlvij.diſt.eps.⁊.c.ſeq. Male diſpẽſant res eccleſie.x.q.ij.eps. Filios ⁊ ꝯſanguineos de bonis eccleſie nutriũt/magis in philoſophicis ⁊ lr̃is ſecularibꝰ q̃ diuinis ſtudentes.xxxvij.di.legant. De bonis eccleſie teſtantur.xij.q.v.ꝑ totum.de teſta.ad hec.c.relatũ. Iura ⁊ parochias alienas inuadunt.xiij.q.j.eccleſias. Peregrinãtur ſine licentia epi.de ꝯſe.diſt.v.nõ opʒ.ex̃ de vo.et vo.re.magne.§.ipm. vide.s.§.pri. ꝟ.xliiij. Permittunt laicos ſecũ intra cancellos ſtare. ex̃ de vi.⁊ hone.cleri.c.j.

Comã ⁊ barbam nutriũt.xxiij.diſt.clerici. ex̃ de vi.⁊ ho.cleri.c.clericus. Pꝛedia aliena cõducunt:quũ ſua eis ſufficiũt.legit̃ ⁊ no.ex̃ de deci.dilecti. Non poꝛtant habitũ clericalem multi ex eis nec tonſuram nec coꝛonã: ſed pãnos virgatos ⁊ ptitos ⁊ topetum.ex̃ de vi.⁊ ho.cle.c.vlt.⁊ de cleri.cõiuga.c.penulti.⁊ vltimo. de puil̃. ex parte.de ſen.excõ.ſi iudex.vj.li.de vi.⁊ ho.cle.qm̃.in clemen. vbi de hoc.de cele.miſ.graui. in clemẽ.de apo.c.j.⁊ ibi ꝑ Innoc̃.

Enoꝛmitatibꝰ ſe immiſcent pleriqꝫ eoꝝ.de ſen.excõ.cuʒ nõ ab hoie.c.perpendimꝰ. Crapule ⁊ ebꝛietati ⁊ incõtinentie (qđ eſt eoꝝ vitiũ cõmune) intendunt.⁊ pleriqꝫ vitio ꝯtra naturam.de quo in Thꝛen.c.iiij.in orone Hiere. recoꝛdare.in.ij.ar.plene dixi.ad hec ex̃ de vi.⁊ ho.cleri.vt clericoꝝ.c.a crapula.xliiij.di.§.j.cũ.c.ſeq.de ex.pla.clerici.

Dant hiſtrionibꝰ. Interſunt cõuiuijs vbi iterſunt ioculatoꝛes ⁊ mimi.ex̃ de vi.⁊ ho.cle.clerici.iij.xxiij.di.his igit̃ xxxiiij.di.pꝛeſbyteri.lxxxvj.di.donare.⁊.c.ſeq.⁊ de ꝯſe.diſt.v.nõ opoꝛtet. ¶ B Ludũt ad aleas ⁊ taxillos. ex̃ de vi.⁊ ho.cle.clerici.ij. vbi de hoc.de ex.pla. inter dilectos. vbi de hoc.xxxv.diſt.c.p̃mo.vbi de hoc. Sunt aũt tales ludi noxij/⁊ ꝯſimiles euitandi/peſſimi/⁊ ſeruiles: quoꝝ effectus iniuria eſt. Quis em̃ ludos appellet illos ex q̇bus crimina oꝛiũtur: vt in ꝓhemio.ff. veteris.§.illud vero ſane. Decem aũt ⁊ ſeptem crimina ex ludis taxilloꝝ oꝛiũtur.

Aleã decẽ ⁊ ſeptẽ crimina comitantur.

Vnũ ⁊ pꝛimũ.q: contẽnitur ꝓhibitio ſancte matris eccleſie.vñ pctm̃ hariolandi ⁊ paganitatis eſt nõ obedire eccleſie ⁊ imperatoꝛi.lxxxvj.di.ſiqui. Secũdũ. Rapina.vnus em̃ aliũ in ludo nititur ſpoliare. vñ et plerũqꝫ ꝯtingit ꝙ nudi ĩ bꝛaccis ad aleam remanẽt.vnde quoad deũ qui coꝛ reſpicit/raptoꝛ reputatur.xiiij.q.v.ſiquid.Et frequẽter ibi ſe aliqui ludẽtibus vendũt vel in perpetuũ vel ad tempus: ⁊ p̃cium ſui ludunt.quũ tñ venditio hoĩs liberi ſit ꝓhibita.ff.ad.l.faui.de plagia.l.j.⁊ no.j.q.j.q̃ ſtudet.gloſ.fi.vbi cum cõditionibus q̃ no. xxix.q.fi. ꝑlatum.

Tertium. Vſura q̃ ibi fit.pꝛeſtant em̃ adinuicem vel alij adſiſtentes.xj.pꝛo.xij. vt̃pꝛe.c.inter dilectos. Quartum. Scandala. Scandalizantur em̃ ex hoc boni.ex̃ de renun. niſi.§.per gratiã. Quintũ. Nuge. multiplicantur enim mẽdacia ⁊ verba otioſa ⁊ vana: de q̇bus tenemur reddere rationẽ in die iudicij.xxij.q.v.quotiẽs.⁊.q.ij.c.in ipſarum.§. Itẽ qđ d̃r.cũ.c.ſeq.xliiij.diſ.cõuiuia.ex̃ vt ec.bñ.c.j.§.penulti. Sextũ. Blaſphemia.q: ibi fruſtatim incidũtur mẽbꝛa illius q̇ ꝓpꝛio ſanguine nos redemit. matris eius/⁊ ſanctoꝝ. Ergo tales peioꝛes ſunt iudeis, quia illi ſaltem coꝛpus integrũ reſeruarũt. vide. xxij.q.j.ſiquis ꝑ capillum.vñ ⁊ magis eſt talis quodãmodo hereſis. ex̃ de maledi.c.ij. Septimũ. Furtũ.furtũ em̃ ibi ſibi adinuicem faciunt.⁊ circũueniũt/⁊ decipiũt/⁊ falſam monetaꝫ ponũt.q̃ moꝛtalia ſunt.xxv.diſ.§.criminis.⁊ de fur.ꝑ totuꝫ.

Octauũ. Violentia.aliquotiẽs enim vt aliquis ludat violẽter detineri.ff.alea.ſolet.ecce ſeruitꝰ dura.inſtitu. de iur.ꝑſo.§.j. Nonũ. Crimen falſi.qđ cõmittit̃ in falſis taxillis ⁊ ex certa ſciẽtia cõmodãdis ſiue locandis/⁊ in eis vtendo.ex̃ de emp.⁊ ven.cũ dilecti.ex̃ de crimi.fal.ſuꝑ eo.⁊.c.ad audientiã. Decimũ. Moꝛtis cauſa. q: de ludo veniũt ad verba: de verbis veniũt ad verbera: de vulneribꝰ ad homicidia.ergo a p̃mo de ludo ad homicidiũ. q: qui occaſionẽ dãni dat: damnũ dediſſe videt̃.ff.ad.l.aqui.q̃.occidit.§.in hac.⁊ ex̃ de iureiur.c.vlti.§.vlti. Vndecimũ. Deceptio.is em̃ qui melius ſcit decipe: melius credit̃ ludere. Sed eccl̃ia neminẽ dʒ decipe.ex̃ de dona. ꝑ tuas.et dolus ⁊ fraus ⁊ machinatio nemini debent patrocinari. de reſcrip.ſedes.in fi.de do.⁊ cõ.c.ij.de elec.c.ij. Duodecimũ. Perditio tp̃is ⁊ bonoꝝ operũ. nam ꝓpter ludos rudes ſcholares amittũt tp̃s ſuũ.vt in ꝓhem.ff.veteris.§.illud ſane. Decimũtertiũ. Deſideriũ lucrãdi. ⁊ ecce cupiditas q̃ eſt mater oĩm maloꝝ.xlvij.di.bonoꝝ.in aut̃.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.cogitatio.coll̃.ij. ⁊ ex̃ in pꝛohem. decre. Rex pacificus.⁊ de cõſt.nã cõcupiſcentiã. Decimũquartum. Coꝛruptio multiplex.ſcilicet.pꝛimoꝛuʒ inſipiẽtium: quos malo exemplo coꝛrumpit ludens: ⁊ ſic delinquit. xj.q.iij.in cunctis. et.c.pꝛecipue.de elec. cum in cunctis. de vo.⁊ vo.redemp.magne.§.j.de ſacra vnctio.c.vnico.§. ad exhibendum. Ideoqꝫ dici põt ꝙ domino noſtro ieſu chꝛiſto cuiꝰ ſerui ſumus/oĩs luſoꝛ tenetur de ſeruo coꝛrupto.ar.ff.de ſeruo coꝛ.l.j.⁊.l.vt tm̃.§.vlti.⁊.l.ſeq. Decimũ q̇ntũ. Adulatio.q: dicũt homies/ Pulcher ⁊ bonus luſoꝛ eſt dñs meus.lxxxvj.di.donare.q̃ adulatio clericis capitale crimen eſt.xlvj.di.§.ecce q̃ret.c.ſunt nõnulli.⁊.c.ſe.⁊ dicit lex/ꝙ nõ opʒ laudãdo augeri malitiã.ff.de ſeruo coꝛ.l.j.§.ſed vtrũ.de adulatione triplici vide.xxv. diſt.§.criminis.in gloſ.xxij ſuꝑ verbo adulari. Decimũſextum. Vita turpis.⁊ ſic ledit̃ pꝛimũ p̃ceptum iuris.ſ.honeſte viuere. in ꝓhem.decre.Rex pa.§.ideoqꝫ. Nã illa rõne q: inhoneſtum eſt/ꝓhibet̃ clericis.ex̃ de vi.⁊ ho.cle.clerici.ij.in aut̃. de ſan.epiſ.§.interdicimus. Decimũſeptimũ. Periuriũ multiplex qđ fit a ludentibus vt ſe alter alterũ decipiant. Vñ de eis vere d̃r. Ecce iurant: ecce ꝑiurant. xxij.q.v.ille.

Or aũt maioꝛ ps criminũ ſuperioꝝ ex ludo oꝛiatur/elici põt ex.l.ff.de alea.l.j.⁊ ex.l.greca.alearũ vſus. ⁊ ex.§.ꝯſtitutiõis.ff.veteris.§.illud ſane. Vnũ tñ nota ꝙuis clerici aliquos ludos honeſtos inter ſe poſſint facere cã recreationis: nõ tñ oẽs: nec aliquos vna cũ laicis ſimul miſti.ex̃ de homic̃.latoꝛ.c.ꝯtinebat̃. vbi de hoc. ¶ L Immiſcẽt ſe negotijs ſecularibus.ꝯtra id ne cleri.vel mo.ꝑ totũ. Specialiter vtunt̃ officio notarie.cõtra id ex̃ ne cleri. vel mo. ſicut.qđ itelligit Oſti.ſcʒ ꝙ clerici in ſacris ꝯſtituti. ſicut dicit.c.ſicut.ſecus de alijs ſm̃ Innoc̃. Sed clerici notarij nõ poſſunt facere inſtrumẽta in ſecularibus negotijs. vt docet rubꝛica iſta ne cleri.vel mo.ſub qua decre.illa collocatur. Si tñ ⁊ in ijs ꝯficiant inſtrumẽta: valent vſqꝫquo eis interdicatur.ſm̃ Innocẽ. ⁊ Oſti.ad hec de p̃ſcrip.ad audientiã.de p̃ſump.illud.q: multa fieri ꝓhibent̃: facta tñ tenẽt.ex̃ de iureiurã.quẽadmodũ.§.ꝙ ſi poſt huius.ad fi.⁊ de p̃ben.dilectus. Poſtq̃ publice ſunt interdicti/non valent.ex̃ de do.⁊ contu.veritatis.ad fi.C.de legi.non dubium. Si aũt a laico ſunt cõſtituti notarij: etiam in ſpũalibus nõ poſſunt cõficere inſtrumenta.ar.ex̃ de deci.tua.de iudic̃.decernimus.de arbi.cõtingit.de re.ec.nõ alie.cũ laicis. Cui em̃ p̃ncipale ꝓhibetur: ⁊ acceſſoꝛiũ.de iudi.quãto. ¶ In eccleſiaſticis ⁊ ſpũalibus ⁊ in ciuilibus ⁊ criminalibus vbi habet iuriſdictionẽ tempoꝛalẽ ⁊ merũ imperiũ: ꝑ iura q̃ ſequẽtur puto ꝙ eps põt cõſtituere tabellionem etiã laicum vel clericuʒ ꝑ totã ſuam dioceſim cui cura omniũ cõmiſſa ſit.x.q.j.regenda.xij.q.j.eps.⁊.c.pꝛecipimus. Et qui habeat nedũ miſtũ ſed merũ imperiũ in ea. ex̃ de crimi.fal.ſuper eo.melius in.c.ad audientiã.de rap. in archiepiſcopatu.de apo.a nobis.de of.oꝛ.cum eps. lib.vj.ex̃ de penis.ꝙuis.li.vj.de ſenten.excõ.ſi clericos.lib.vj. Et ſi ſic fecerit: vocabit̃ ad ſcribenda acta eccleſiaſtici foꝛi.⁊ ſic intelligo ꝙ clerici pñt eſſe notarij dñi pape.v.q.j.quidã.ſʒ ꝯſtitutꝰ a papa gñaliter ꝯficiet inſtrumẽta.ix.q.iij.cũcta.c.ꝑ p̃ncipalẽ. ¶ Põt etiã eſſe clericus notarius

An clericus artẽ notarie poſſit exercere.

archiepi vel epi.ex̄ de ꝓbatio.quoniã.⁊ ar.lxxvij.diſt. monachus.de ſimo.c.i.j.q.ij.ſicut.ſed talis nõ habet poteſtatem extra dioceſim illius qui ipm cõſtituit.ff.de iuriſ.om.iudi.l.fi.ex̄ de of.le.nouit.ex̄ de cõſt. vt animarũ.§.fi.li.vj.ff.de bo.autho.iu.poſ.cum vnus.§.penulti.¶ Duo enim operant̃ ⁊ faciunt fidem haberi hmõi inſtrumẽtis. Unũ eſt pſtatio iuramẽti.ex̄ de pſcrip.ad audientiã.§.fi. Scd̃m eſt authoritas iudicialis eius a quo tabellio recipit poteſtatem.vt patet in aut̃. de tabel.§.i.⁊ fi.coll̃.iiij.⁊ ex̄ de fi.inſtru.c.penulti.⁊ fi.quoꝝ ſi vnũ deficiat:deficit ⁊ effect⁹. C.de fer̃.l.iij. Nõ ergo debet tabellio eccleſiaſticus inſtrumentũ cõficere in ſecularibus:nec ſecularis in eccleſiaſticis. Conſuetudo ſeruat ꝯtrariũ.que forſitan valet:⁊ que dat iuriſdictionẽ.ex̄ de fo.cõpe.cum ꝯtingat. q: conuerſatio hoꝝ diſcreta debet eſſe.ij.q.vij.laicos. C.de epiſ.⁊ cle.repertra.⁊ de teſta.cõſulta.in aut̃.de ſan.epiſ.§.oibus aũt laicis.coll̃.ix. Ergo ſi laicus ſcribat vota ſinguloꝝ in electionibus:hoc ipſo reprobabitur electio. ſicut factũ fuit in electione Placentini. ſm Iac̃. vt ⁊ ꝓbatur ex̄ de elec. maſſana. Conſulimus igit̃ ꝙ quilibet eps faciat tabellionem ſuũ:nec de poteſtate dubitamus. Qui eñ põt epm ꝯſecrare ⁊ regem inũgere/multo fortius tabellionem cõſtituere.ar.ex̄ de deci.ex parte.iij.lxiij.diſt.in ſynodo. ſed hoc nõ poterit demandare.ar.ff.de tu.⁊ cu.da.ab his.nec mandante. Et cum authoritate magiſtri cenſus põt ſibi tabellio alium ꝯſtituere ex cauſa vera ⁊ neceſſaria/q cõpleat qd̃ ipſe cõplere nõ põt.in aut̃.de tabel.§.penul.coll̃.iiij.ad hec de fi.inſtru.c.penulti.⁊ fi.ſm Oſti. qui ita no.in ſumma.ex̄ ne cleri.vel mona.§.que ſunt.ꝟ.clericis etiã. Hic adde qd̃ legitur ex̄ de hereti.officium.§.ad cõſcribẽdas.⁊ no.in gloſ.Io.an.ꝑ hanc. De materia iſta quõ clerici ſe immiſceant negotijs ſecularibus:⁊ quõ ſe non debeant intromittere:⁊ de qbus.xxiij.di.§.clerici.vſq ad fi.diſtin.⁊.c.his igitur.xxxij.xlj.xliiij.lxxxvj.xcj.xcij.di.ꝑ totũ.⁊ de conſe.diſt.v.nũq̃.vſq ad.c.de ſpũ. Non repſentant pfeſſionem ſuã in habitu/in inceſſu/⁊ in moribus: vt tenentur.xlj.di.clericus.⁊.c.eps.xxiij.di.his igitur.xxxv.di.eccleſie pncipes.xliiij.di.ꝑ totum. Non ſunt in exemplũ bonũ laicis ſicut deberent:immo potius in cõtrarium.q: cõiter hodie peiores ſunt clerici ꝙ laici.viij.q.i.qualis.vj.q.i.beatus. Nec pcellũt religiõe laicos ſicut loco.iiij.di.ſtatuimus.cũ.ij.c.ſeq. Nec explẽt horas ſuas canonicas ⁊ ſtatutas diurnas ⁊ nocturnas ſtatutis tẽporibus ſicut debent.xcj.di.eleutherius.⁊.xcij.diſt.c.vlti.ex̄ de cele. miſ.dolentes. Nec intendũt literarũ ſtudio ſicut debent.xvj.q.i.ſic viue.xxxviij.di.q̃ſi per totũ. Item quũ res clericorũ pauperũ ſint:nõ tñ intendũt hoſpitalitati ⁊ eleemoſyne:ſꝫ aut in ſuis ſupfluitatibus ⁊ vana gloria expendũt: aut ſuis cõſanguineis dant:aut in ſuis immũditijs cõſumunt.xvj.q.i.qm quicq̃d.xlij.di.§.i.⁊.c.quieſcamus. xxiij.q.viij.conuenior. Contra ſanctã caſtitatẽ quã dño pmiſerunt/ſic offendunt cõtinue etiam publice: pter ea nefandiſſima q in occultis perpetrant: ꝙ nec charte reciperẽt/nec poſſet calamus exarare.de quoꝝ immũdicia ſepe diſperſim in hoc ope pertractaui.cõtra cano.a.xxvj.diſ.vſq ad.xxx.ꝑ totum.⁊ a.xxxj.di.vſq ad.xxxv.per totum.⁊ dixi ſ.§.primo.ꝟ.iiij.⁊.ꝟ.xxj.⁊.ꝟ.xxx. in ar.xxviij. Nõ eſt ergo mirũ ſi mulieres ſuſpectas tenẽt in domo cõtra cano.ex̄ de coha.cleri.⁊ mulie.c.j.⁊.c.penul.xxxij.diſ. interdixit.lxxxj.di.oĩbus.c.volumus. De pena clerici cõcubinarij.ex̄ de coha.cleri.⁊ mulie.clericos.c.ſicut.c.ſi autem.c.vr̃a durit.c.tua.c.a nobis.c.queſitũ. De pena cõcubine clerici ⁊ ꝙ filij ſuſcepti ex ea in ſeruitutẽ redigũtur eccl̃ie.c.ti.c.ij.xv.q.vlti.cum multe. De pena ⁊ de modo pcedendi ꝯtra clericos ꝯcubinarios:⁊ an debẽt electiõib⁹ itereſſe: ⁊ an ſint ſuſpẽſi:⁊ an eoipſo ꝙ a pctõ ceſſant/ceſſet ſuſpẽſio:⁊ an coꝝ beneficia poſſint cõferri.e.ti.ſicut ꝑ Innoc̃.⁊.c.veſtra. De materia ꝯcubinarũ ⁊ incõtinentie clericoꝝ.xxxij.diſt.nullus.vſq ad.§.phibentur.⁊.c.interdixit.⁊.xxxiij.diſt.c.vlti.xxxiiij.⁊.lxxxj.di.per totum.xviij.q.ij.§.

pro hmõi etiam.cum.c.ſeq.vſq ad.§.Item ſunt alij. Q꞉ ꝯcubine coꝝ in vxores ducte vel vendi vel in ſeruitutem debẽt redigi.lxxxij.di.cos.xxxj.diſ.q̃dã. Quũ cognoſcũt ſanctimoniales:debẽt deponi.xxvij.q.i.ſiqs eps. ¶ De clericis cõiugatis. Q꞉ clericus coniugatus depoſitus gaudet priuilegio clericali.⁊ an tõſuram portare teneatur.ex̄ de cleri.cõiu.in.c.ioãnes.⁊.c.clerici qui.lib.vj.c.vlti.de vi.⁊ hone.cleri.clericus.l.diſt.c.vlti.lxxxiiij.diſt. quiſquis.xx.q.iij.cos. An clericus cõiugatus poſſit habere beneficiũ eccleſiaſticũ vel vacet ipſo iure.e.ti.c.i.⁊.ij.⁊.c.ioãnes.xxxj.diſt.c.i.xxxij.di.ſi qui vero.vide.ſ.in pma parte de diſpen.§.quia eps.ꝟ.xxv.in ar.l. An clericus cõiugatus poſſit habere pbendam.de cõuer.cõiu.cõiugatus.ſm Innocẽ.

An clericus in minoribus contrahens poſſit viuere laicaliter.xij.q.i.quia tua.⁊.e.ti.c.vlti. Q꞉ clerici orientales poſſunt in minoribus ordinibus ꝯtrahere ⁊ vti in ſacris matrimonio iam ꝯtracto.de cleri.cõiu.cum olim.xxviij.diſt.diaconi.xxxj.di.al̃r.⁊.c.in cena.xxxij.di.ſiquis eorum.

Habens vxorẽ legitimam ⁊ filios ex ea põt eam paſcere de bonis eccleſie.xxxj.diſt.oĩno.vide qd̃ legitur ⁊ no.ex̄ de coha.cleri.c.i. An qui ordinantur ad ſacros ordines ante annos.xiiij.poſtea poſſint ꝯtrahere:an cogant̃ continentiam obſeruare.de tempo.ord.vel nõ eſt.per Inno.de cle.nõ or.mi.c.ij.in gloſ.ĩfra ãnos. An clerici cõiugati gaudeant puilegio clericali.e.ti.clerici.li.vj. De materia clericorum cõiugatorum. xxviij.xxxj.xxxij. diſt.per totum.⁊.xxvij.q.i.vt lex. ¶ De clericis nõ reſidẽtibus in eccleſia vel prebenda. An clericus ſine licentia ſui epi poſſit abeſſe ab eccleſia ſua.e.ti.relatum. An debet intelligi pſens/qui ꝓ negotijs eccleſie abeſt vel alijs ſuis:etiã ſi iurauerit reſidere.e.t.ex parte.ij.⁊.i. An beneficiũ illius q appellat a reſidentia facienda/põt a iudice appellato alteri appellatione pendente cõmitti:qui eidẽ beneficio ſeruiat.de ap.puenit.ij. An intelligit̃ ſeruire vel reſidere q eſt abſens iuſta de cauſa.x.q.ij.hoc ius.(al̃s eſt.§.ſub.c.ea cñ).e.t.ex parte. An clericus manẽs in ſeruitio epi vel pape/vel ꝓpter infirmitatẽ abſens/preſens debeat reputari: ⁊ an debeat pcipere victualia q tñ reſidentibus tribuũtur.e.ti.cũ dilectus.c.ſeq.c.de cetero.

De clericis manentibus in ſeruitio epoꝝ vel canonicis an dicantur in eccleſia reſidere.pre.c.de cetero. ꝑ Innoc̃.

An platus vltra tempus ſuũ põt alicui dare licentiã ꝙ ſit abſens.e.ti.cum ad hoc. Qualis ꝯſenſus epi ſit neceſſarius/vt clericus ad aliam eccleſiam tranſeat.vij.q.i.placuit.i. An debet quis cõtinue in pbenda reſidere:⁊ quid iuris ſi quis plures habet.vij.q.i.placuit.i.⁊.c.eps in dioceſi. Q꞉ interdum beneficia exigunt reſidentiam:nõ ſolum de iure/ſed etiam ex ꝯſuetudine/ priuilegio/vel ſtatuto.e.ti.quia nõnulli.ſm Innocen. An inferiores plati licentient ad ſcholas ⁊ alia.e.ti.relatum. ſm Innocen. ⁊ ex̄ de elec.cum ex eo.lib.vj.in gloſ.licet. Quando ⁊ qliter epiſcopus poſſit conferre beneficia eorum qui a ſuis eccleſijs abſunt.ex̄ vt lit.non conteſt.quoniã.§.ſi vero.de ap.peruenit.ij.l.diſt.contumaces.vij.q.i.§.ambitionis.de cleri.non reſi.c.vlti.ſm Inno. An is qui nõ reſidet in eccleſia cum cura/eo ipſo iure priuetur.de elec.licet canon.lib.vj.de pben.exſtirpande. An abſens poſſit fruct⁹ bñficij ſine pctõ recipere.de cõſt.cum oẽs. An q̃libet clericus teneat̃ ad reſidentiã.⁊ q bñficia reſidẽtiã reqrant.e.ti.q: nõnulli.c.conquerẽte.c.ſide.li.vj.de ap.puenit.ij. ¶ De clerico egrotante vel debilitato.ex̄ de clerico egro.ꝑ totũ.vij.q.i.in ſumma. An inuito detur coadiutor.⁊ de coadiutorib⁹ quibus ⁊ qualiter dentur ⁊ an liberam habeãt adminiſtrationẽ.vij.q.i.ſcripſit.⁊.§.ecce his de ſup.ne.prela.grandi.lib.vj. An egrotantes in benefi-

ciorum collationibus/in ſcrutinijs/ꝛ alijs negotijs eccleſie requirant̃.de elec.q2 ꝓpter.ſm Inno.De materia huius tituli.xxxiij.diſt.vij.q.j.ꝛ.ij.quaſi ꝑ totum.iij.q.ix.iudicas. Qualr clerici corpore vitiati ꝓmoueant̃ vel nõ.di.xxxvj.illiteratos.lv.di.ꝑ totũ.vj.q.j.infames.circa fi.ex̃ de cor.vi.ꝑ to. De clericis negotiatoribꝰ.Clerici vt melius diuinis poſſint vacare officijs:ſecularibus nõ debent implicari negotijs.xxj.q.iij.mollitijs.ꝛ.ij.c.ſeq.vj.q.j.re quidez xij.q.j.cui portio.lxxxvj.di.ꝑuenit.lxxxviij.diſt.ꝑ totum.ex̃ ne cleri.vel mo.ꝑ totum. Qr exemplo apl'i ꝓprijs manibus poſſunt laborare clerici: dũmodo diuinũ officiũ nõ negligant.xcj.di.§.j.ꝛ.c.clericus victũ.xxj.q.j.c.j.de ꝯſe.di.v.nũquã.no.xiiij.q.iij.in ſumma ꝛc. ¶ B

De clerico excõmunicato/ſuſpenſo/depoſito/vel interdicto celebrante. An excõmunicato vel interdicto licet ſtare ante fores eccleſie dũ celebrant̃ diuina.de pe.ꝛ re.cum in te.ex̃ in cle.de ſen.excõ.ꝛ frequẽtibus.cũ.c.ſeq.ꝛ ſeq.§.de p̃ſbyteris.ꝟ.xxxvj.in ar.xxviij. Ignorans ſe excõicatum/celebrando vel ordinẽ recipiendo nõ incurrit irregularitatem.de ſen.excõ.cũ illoꝝ. de cleri.excõi.apl'ice. An celebrans in eccleſia que eſt a canone interdicta ſit irregularis.de exceſ.p̃lato.tanta.ſm Inno.de ſen.excõ.is qui.li.vj. Que ſit pena illoꝝ qui excõicati/ſuſpenſi/vel iterdicti/in quocũ officio celebrant.e.ti.c.j.ꝛ.ij.clerici latores.de eta.et quali.cũ bone.de ſen.excõ. cum medicinalis.li.vj.ꝛ.xj.q.iij.in ſumma.ꝛ p̃e.c.tanta.ꝑ Inno.ꝛ de priuil̃.tuarum.ꝑ eũdẽ. An celebrans poſt iniuſtã excõicationẽ/ſit irregularis.xj.q.iiij.eps p̃ſbyter.ꝛ.e.t.c.j. An ſuſpenſi a canone vel ab hoie ſine metu irregularitatis poſſint celebrare: ſacramẽta ꝯferre:vel ab eis ſint ꝑcipiẽda.e.ti.c.vlti. An de licẽtia epi poſſit celebrari in eccleſia interdicta.de ap.ad hec qm̃.c.dilecti.ꝛ de priuil̃.vt priuilegia.de ſen.excõ.ꝑmittimus.ꝑ Inno.de ꝟbo.ſig.cũ in partibus.ſm eũdẽ.ex̃ de exceſ.priuil̃.epoꝝ.c.licet.lib.vj.de pe.ꝛ re.qđ in te.de ſen.excom.ꝑmittimus.ꝛ.c.qm̃.li.vj.de exceſ.pla.tanta.de priuil̃.vt priuilegia.de ſen.excõ.ſi ſnia.ꝛ.c.alma.lib.vj.de exceſ.pla.c.j.ꝛ p̃e.c.tanta.ꝑ Innoc̃.de ſpon.nõ eſt nobis.
De clerico nõ ordinato miniſtrante. An conſtitutus in minoribus ordinibus dicere epl'am.de vi.ꝛ hone.cleri.vt quiſꝗ. An nõ ſacerdos põt ꝯficere.ꝛ an cũ tali põt eps diſpenſare.e.t.c.ij. An eps cum nõ ordinato miniſtrante vt ad ſuperiores ordines aſcendat valeat diſpenſare.e.ti.c.ij. Aquam benedicens non preſbyter/irregularis eſt.de conſe.diſt.iij.aquam ꝛc. ¶ D

De clerico per ſaltũ ꝓmoto.lij.di.lix.ꝛ de cleri.per ſal.promoto. Qr clericus ꝑ ſaltum ꝓmotus nõ eſt ſuſpenſus: ſed ſuſpẽdendus.de cleri.excõ.mi.c.ſi.ꝑ Innocẽ. An poſſit eps cum talibus diſpenſare.e.ti.c.j. De captione clerici ꝛ detentiõe.de ap.dilectis.ſm Inno.de ſen.excõ.ſi clerici.li.vj.ꝛ de penis.q̃uis.li.e.vj.ꝛ de of.or.cũ eps.lib.vj. Qui ſunt iudices clericoꝝ.xj.q.j.ꝑ totum.de pecu.cleri.e.ti.ꝑ to.xij.q.iij.ꝛ.iiij.ꝛ.q.v.per totũ. De libertate clericoꝝ data ꝑ imperatores.xvj.q.j.generaliter.xxiij.q.viij.§.q̃uis. Item ad dei iudiciũ reſeruãtur.xj.q.j.ſacerdotibus.xij.q.j.futurã.xcvj.di.in ſcripturis. Ab eccleſia defenduntur.xxiij.q.iij.paternarũ. Non accuſantur a laicis.xj.q.j.nemo.ij.q.vij.de accuſa.cum.P. Qr in certis caſibus capi ꝛ ligari poſſunt a laicis de licentia vel mandato ſpeciali vel generali ſuoꝝ p̃latoꝝ.quũ dicũt ptãtibus ſecularibus.quũ clericos comprehenderis in aliquo maleficio vel cuz armis: capite eos: ꝛ repñ̃tate eos nobis.de hoc legitur ꝛ no.in p̃e.c.vt fame.j.all̃.ꝛ de iudic̃.cum nõ ab homine.expſſum de ſen.excom.ſi clericos.li.vj.ꝛ vide qđ no.ex̃ de deci.tua.j.xxiij.q.v.non vos hominũ.ꝛ.ij.c.melius in.c.principes.vbi no.in quibus caſibus laici poteſtatem habẽr ſuper clericos.c.ſequẽ.xvij.diſt.nec licuit.de ſenten.excom.
vt fame.ꝛ.c.ſi vero.j.ſm Innocẽ. Qr hiſtriones ꝛ curiales nõ promouentur ad clericatum.lj.diſt.per totum.liij.diſt.legem.de ꝯſe.diſt.ij.ꝑ dilectione. Qr clericis nõ eſt ſolẽnis penitentia iniungenda.lj.diſt.confirmandum.de peni.ꝛ remiſ.queſitum. Qr clerici vix aut nũquã penitent recte.de peni.diſt.j.quis aliquando. Item pauperi clerico tenetur eps ꝓuidere ne mendicet in opprobrium clericale.ex̃ de renũ.ad ſupplicationem. ¶ I

Ltimo hic quero (quod ſepe ſparſim per doctores tangitur) an clerici ſint domini fructuũ perceptorum ab eccleſijs: ꝛ poſſint de eis facere quicquid volunt: ſicut de proprio patrimonio. Quicqđ autem alij dixerũt antiqui ꝛ noui doctores: teneo vrgente conſciẽtia fulta euidentioribus iuribus cum dño meo ꝛ magiſtro a quo recepi licentiam ꝛ doctoratum Bononie regẽdi in iure canonico dño Guidone de bayſis Archidiacono Bononie auditore contradictarum in curia.ꝙ clerici non ſunt dñi rerum eccleſiaſticarum:nec fructuũ collectoruz.quia res acquiſite de bonis eccleſie nõ ſunt ꝓprie.vt patet in eo quod legitur ꝛ no.xij.q.j.res eccleſie.vbi dicit Ioã.ꝙ illud ſolum qđ acquiritur occaſione eccleſie eſt clericorũ quod ꝓbabili vſu conſumũt.nec alio modo debent diſpẽſare bona eccleſie vel res:niſi in ſuas neceſſitates ꝛ eorũ qui ſeruiũt ſibi:ꝛ etiam pauperibus erogare poſſunt et debent.j.q.ij.paſtor.ꝛ huius ſententie eſt Innocen.ex̃ de eta.ꝛ qua.indecorum.expreſſe. Nam clerici debẽt ſibi neceſſaria retinere:ꝛ ſupflua pauperibus erogare.ꝛ ſi contra fiat:eſt iniquitas.vt patet in eo qđ legitur ꝛ no.xxxij.q.iiij.ſic nõ ſunt. Unde ſi de bonis eccleſie emit equũ clericus vel librum vel ſimile:ille nõ eſt ſuus ſed eccleſie.vt no.in p̃e.c.res eccleſie.facit qđ legitur ꝛ no.xliiij.diſt.§.j.ꝟ.ſacerdos.vnde dicit canon. Quicqđ de ꝓuiſione eccleſie fuerit:ſiue de agris/ſiue de frugibus/ſiue oblationibꝰ omnia in iure eccleſie ſeruare cenſuimus.xij.q.j.epiſcopi de rebus.ꝛ.c.nulli epiſcopoꝝ.§.ſi ergo. Nam vſus tm̃/nõ ꝓprietas rerum eccleſiaſticarum tam mobilium ꝗ̃ immobiliũ conceditur clericis.xij.q.j.c.vlti.ꝛ.q.ij.ſine exceptione. Unde acquiſita de bonis eccleſie põt eccleſia ſibi vendicare.xij.q.iiij.ſacerdotes.ꝛ.q.vlt.ſicum.ar.e.cauſa.ꝛ.q.ij.apoſtolicos.in ſi.ꝛ.q.iij.c.j.in gloſ.hoc eſt ſpãle.vbi de hoc.ꝛ patet i eo qđ legitur ꝛ no.ex̃ de pecu.cleri.inquirẽdum.ꝛ de fideiuſ.c.vlti.in gloſ.hoc dicitur. Quidam dicere voluerunt ꝙ clericus ſiue canonicus facit fructꝰ ſuos.ar.ex̃ de cleri.non reſidẽ.c.ꝯſuetudinem.iuxta finem.lib.vj. Sed ſecus de prelato. Sed hoc dicere credo/dicit Archidia.hereticum iure noſtro. Nam dicunt ꝯtra caſuz canonis.xij.q.iij.c.j.in ꝑnci.vbi eſt expreſſum de quocũꝗ clerico.ſicut etiam illũ caſum in canone intelligit in ſuo caſu Bar.brix.vt poſuit.e.cauſa.q.iiij.c.j.ſic etiam clare colligitur.xij.q.j.§.vlti.ꝛ.xvj.q.vj.§.vlti. Bene tamen cõfiteor ꝙ clerici talium fructuũ ꝑceptorum ſunt dñi: ꝛ habent eorum ꝓprietatem quãtum ad fidelem et debitam diſpenſationem faciendam ſibi aut ſuis.xxxj.di.omo.l.di.ſtudeat.lxxxvj.diſt.nõ ſatis.ꝟ. Item eſt ꝓbanda.pauperibus.xij.q.j.quia tua.in ſi.vbi dicitur.qđ ſupeſt dare eleemoſynam.Luce.xj. Et patet in eo qđ legitur ꝛ no.xlvij.di.ſicut hi.ꝛ ſm hoc intelligo qđ dicit p̃e.decre.conſuetudinem.ꝛ hoc eſt quod probatur.xiiij.q.j.§.quia ergo.vbi đr ꝙ clerici vtuntur rebus eccleſie non vt ſuis:ſed tanꝗ̃ ad diſpenſationẽ ſibi creditis. ¶ Non obſtat decre.ex̃ de fideiuſ.ꝑuenit.per quã ꝓbat Oſti.ꝙ clericus facit fructus ſuos. Nã ſicut clarius colligit̃ ex antiqua: illud cõtingit ibi ex ſpãli mandato pape.al's fuiſſet iniquũ ꝙ eccleſia ſiue pauperes fuiſſent dãnificati ex facto illoꝝ.ex̃ de excep.cum venerabilis.nam alteri ꝑ alterũ nõ debet iniq̃ cõditio afferri.et fructus qui ſupſunt clericis:maxime eſurientiũ ſunt.vt p̃e.c.ſicut hi.in ſi. ¶ Vel dic ꝙ licet mãdet in p̃e.c.ꝑuenit.ſatiſfieri papa de redditibus illoꝝ clericoruz: nõ tñ ex hoc colligit̃ ꝙ illi reditꝰ ꝓueniãt de bonis eccl'ie.

An clerici fructuum eccleſiaſticoꝝ ſint dñi

⁊ ſic nõ obſtat. ⁊ ad hoc expꝛeſſe facit quod legitur ⁊ no.
ex̃ de pꝛeben.de multa.§.⁊ ſi vltra.ibi.de ſuis cogatur ꝓ/
uentibus ⁊c.in gloſ. bene dicit de ſuis.i.ꝓpꝛijs ſi ꝓpꝛium
habet.ex̃ de ap.rephẽſibilis.alioq̃n delictũ pſone ⁊c.vide
ibi. Igitur clericus q̃ alr diſtribuit q̃ debuit bona eccle/
ſie:furtũ facit ſm Archid.qui ita no.ex̃ de re.pmu.ſtatu/
tum.gloſ.ꝓpꝛium.lib.vj.qd.c.facit ꝑ hac ſententia.quum
dicat ibi de ſuo ꝓpꝛio.q.d.pr̃imonio ſuo vel alio ratione
pſone acquiſito.nã qd de eccl'ia erit:nõ põt dici ꝓpꝛiũ. vt
pꝛe.§.vlti.xij.q.j.⁊.§.quia ergo.xiiij.q.j. Unde faciẽda eſt
vis quũ dicit ſuo pꝛopꝛio.ſimile.xij.q.ij.ſtatuim⁹.in ſi.⁊.c.
ſe.⁊.c.diaconi.j.de ap.repꝛehenſibilis.§.ſi in quocũq;.ibi.
Siquid ꝓpꝛium habuerit: al's nõ.xvj.q.vj.illud. ſm In/
noc.ibi.❡ Pꝛo hac vera ſententia adhuc faciunt.x.q.ij.
caſellas. ibi. quaſi commendata fideli pꝛepoſito.⁊.j.ibi.
Res vnde pauperes viuũt:alienare pſumant.⁊.c.eps ha
beat.ibi.Si aũt eps aut q̃ cũ eo ſunt pſbyteri vel diaconi
accuſant:q: ea q̃ ex reditu vel ex quolibet actu eccl'ie veni
unt/in ſuos vſus colligunt:⁊ pauperes fraudãt: ⁊ fame
ↄficiũt:hos em̃ coꝛrigi opꝫ ⁊c.⁊.s.dixit de clericis. Uictu
tm̃ ⁊ tegumento his cõtenti ſumus. dicit Aug. expõnẽs
verba iſta apl'i.j.ad Timo.vj.Nõ dicit habẽtes cibũ ⁊ ve
ſtimentũ: q: cibus ⁊ veſtimentũ ad abundantiã ciboꝝ ⁊
veſtimentoꝝ ptinent.victus aũt ⁊ veſtitus vel tegumen/
tum.i.cibus modicus ⁊ ſtrictus ⁊ vix ſufficiẽs:veſtit⁹ aũt
tenuis ⁊ bꝛeuis ſiue ſuccinctus/quo põt nuditas operi/
ri ⁊ vix frigus arceri:quõ ipſe apl'us ſeruiẽs erat in fame
⁊ ſiti ⁊ frigoꝛe dño die ac nocte:ad penuriã ptinet. Idez
xij.q.j.clericus.dicit etiã Archid.ſup verbo pdicto. Que
ex reditu.pꝛe.c.eps.ar. cõtra illos qui dicũt q̃ canonicus
vel clericus fruct⁹ perceptos eccl'ie facit ſuos. xij.q.j.duo
ſunt.ibi. Illi em̃ victu ⁊ veſtitu ↄtenti nullam inter ſe ꝓ/
pꝛietatem habentes.⁊.c.quia tua.ibi. Nullus eoꝝ q̃ poſſi
debat ſuũ eſſe dicebat.⁊.c.dilectiſſimis. ⁊.c.ſcim⁹.⁊.c.ex/
pedit.ibi. Non em̃ ꝓpꝛie ſunt ſed cões. ⁊.c.videntes. ibi.
Fideles diſpenſatoꝛes.⁊.c.habebat.ibi.Et ſuoꝝ neceſſita
tibus alijſq; indigẽtibus tribuebat.⁊.c.epi de rebus.ibi.
De fructibus.Ergo eps nõ facit fruct⁹ ſuos ante cõſum/
ptionẽ.Lau.⁊ ibi in iure. Nam vſus tm̃ ⁊ nõ ꝓpꝛietas re/
rũ eccleſiaſticarũ tam mobiliũ q̃ inmobiliũ ↄceditur cleri
cis.j.e.ſine exceptione.Hug. Nã platus rerũ eccleſie effi/
citur diſpẽſatoꝛ.j.q.ij.ſacerdos. ⁊ pꝛe.c.expedit.x.q.ij.pca
rie.ibi. Quia ſi ceas queq̃ tractare vt alienarũ rerũ diſpẽ
ſatoꝛem cõuenit:nõ ꝓpꝛiarũ largitoꝛẽ.xij.q.j.ſunt manife
ſte.ibi.manifeſte dñice.ar.dominiũ rerũ eccleſiarum eſſe
apud deũ.vt.c.eps eccleſiaſticarũ.Eps eccl'iaſticarũ rerũ
habet ptãtem ad diſpenſandũ erga oẽs qui indigent cũ
ſumma reuerentia ⁊ timoꝛe dei.⁊ ibi.vſib⁹ pfuturis.vbi
dicit gloſ.Lau.⁊ Jo. Hic oſtendit qua neceſſitate clerici
nõ debent eſſe ↄtenti.ſcilꝫ vt habeant victũ ⁊ veſtitũ.⁊.j.
hic refertur neceſſitas ad nature neceſſitatẽ.vnde ſequit
ibi.Habentes victũ ⁊ tegumentũ his cõtenti ſum⁹.j.ad
Timo.vj.xliiij.diſ.§.j.xvj.q.j.ſi cupis.in ſi.⁊ no.pꝛe.c.duo.
xij.q.j.c.res eccleſie.Uel agroꝝ fruct⁹.gloſ. Ergo res mo
biles nõ põt dare ſine ↄſenſu clerici ſui.de hoc tñ vide qd
legit ⁊ no.ex̃ de dona.ceterũ.⁊.xvj.q.j.poſſeſſiones.Seq̃/
tur vt ex hoc paupes affligantur: q̃bus ſubtrahũt quar/
tam partẽ pauperibus debitã ⁊ ſibi appꝛopꝛiant.Hug.⁊
c.videntes.ibi.ex ſumptibus.⁊.j.ſumptibus.⁊.j. diſpen/
ſatoꝛes.⁊.j.neceſſaria.⁊.c.pcipimus.ibi. Indigentib⁹ oĩa
diſpenſent.⁊.c.illi qui.ibi.Diſpẽſatoꝛi relinquãt nihil ha/
bentibus ↄferenda.⁊ pꝛe.c.res eccleſie.nõ quaſi ꝓpꝛie ſꝫ
vt cõmunes.⁊ ſequit in pſatos vſus fideliter diſpenſan/
de ſunt.⁊.§.ſequẽti.Si ergo res eccleſie non quaſi ꝓpꝛie/
ſed quaſi cões habende ſunt:quũ de cõi nullus dicat hoc
meũ:nec de reb⁹ eccl'ie hec mea eſt põt aliquis dicere ⁊c.
⁊.j.Ex q̃bus res eccleſie licet oĩbus debeãt eſſe cões:pꝛi/
mũ tñ ſibi ⁊ eccl'ie ſeruientibus neceſſaria eps ſubmini/
ſtret:que ſupſunt fidelium vſibus miniſtraturus ⁊c. et.c.
ſi pꝛiuatũ.Si pꝛiuatũ poſſidemus qd nobis ſufficiat:nõ
illa noſtra ſunt quoꝝ ꝓcurationẽ quodãmodo gerimus.
nõ ꝓpꝛietatem nobis vſurpatione dãnabili vendicem⁹.
qd.c.ponit.xxiij.q.vij. q̃ aũt. Ad hoc facit qd dicit Bern.
qui dicit. Res eccleſiarũ pauperũ ſunt.ſacrilega eis cru/
delitate ſubꝛipit:quicq̃d pter victuꝫ retinent vel veſtitũ.
Idem. Cõcedit tibi vt ſi bene deſeruis:de altario viuas.
Non aũt de altario luxuriaberis.nec de altario ſupbias:
vt inde compares tibi frena aurea.ſellas depictas/calca
ria deaurata.xliiij.di.§.j.Ad id facit qd legit ⁊ no.§.e.res
eccleſie. Faciũt etiam ꝑ hac ſententia.xij.q.ij.qui abſtule
rit.ibi.chꝛiſti pecunias ⁊ eccleſie.⁊.c.j.ibi.qui chꝛiſti pecu
nias.❡ L: Sed nec mutuare põt pecuniã eccleſie/pla/
tus.nam decapitatur q̃ ſub ſpecie publici creditoꝛis etiã
de publicis rationibus mutuat.C.de his qui ex publi.ra/
tioni.mutu. pecu.acce.l.vlt.⁊ qui accipit eam punitur in
quadruplum.C.e.ti.l.j.Nam vtilius eſt collocare in em/
ptione pdioꝝ.s.xij.q.j.videntes.⁊.c.e.q.ij.vobis.ſm Lau.
Facit etiã.c.e.q.ij.apl'icos.ibi.Eccleſiaſticos redit⁹ lede
re:quos.⁊.j.ob eſcam pauperũ ⁊ peregrinoꝝ ſuſtentatio
nem eſſe decernimus. ⁊.j.ibi.ſalarijs. ⁊.c.monemus. ibi.
ſed nec ſalariũ.⁊.c.quiſquis. de ſalarijs epi. ⁊.c.indigne.
ad ſubſtantiã pauperũ derelicta.⁊.c.vobis. ibi. Tertiam
vero pauperibus ſub oĩ cõſcientia faciat erogari. ⁊.c.q̃
diuinis.ibi.in pauperũ ꝓuenire diſpẽdium.⁊.c.conceſſo.
ibi.reditus ⁊ oblationes. ⁊.j.quartam pauperib⁹ ⁊ pere
grinis.⁊.c.quatuoꝛ. ibi.tam de reditu.ibi. tertia paupe/
rum.⁊.c.de reditib⁹.ibi.erogationi pauperum. ⁊.c.mos.
eſt.ibi. tertia vero pauperibus. ⁊.cap.ſancimus . ibi.ter
tiam cunctis pauperibus.⁊.c.et ſi illi.ibi.qui auferũt pau
peribus qd nõ dederunt.⁊.c.de laicis.ibi.eccleſie paupe/
ribuſq; ſubꝛipiũt.⁊.c.ſine exceptione.ibi.Epiſcopus reb⁹
eccleſie tamq̃ cõmendatis non tamq̃ ꝓpꝛijs vtatur.⁊.c.
aurũ.ibi.⁊ ſubueniat in neceſſitatibus. ⁊.j.ibi.ꝓpter ali/
moniã pauperũ.⁊.j.cur paſſus es tot inopes fame moꝛi:
⁊.j.nemo põt cur paup viuat. ⁊.j.ꝑ minutas erogatiões
diſpenſata egentibus. ⁊.c.glia epi eſt pauperũ ꝓuidere
opibus.⁊ ibi.accepiſſe pauperib⁹ erogandũ ⁊c. et.j.quõ
poſſumus aliena.i.res eccl'ie.Gloſ.fideliter diſtribuere:
q̃ noſtra timide reſeruamus: Et.xij.q.iij.c.j.s.al'r.placuit.
Placuit vt epi vel pſbyteri vel diaconi vel quicũq; clerici
qui nihil habentes oꝛdinãtur:⁊ tẽpoꝛe epatus vel clerica
tus ſui agros vel quecũq; pꝛedia nomĩe ſuo comparant:
tamq̃ dominicarũ rerũ inuaſionis crimine teneant. vbi
dicit gloſ.qd ſpeciale eſt ĩ eccleſia q̃ licet ſacerdos aliq̃d
ſuo noĩe emat de pecunia eccleſie: q̃ res illa ſtatim facta
eſt eccleſie.⁊ idem no.xij.q.ij.apl'icos. ⁊ ex̃ de pecu. cleri.
inquirendũ.gloſ.j.⁊.q.iiij.c.j.Sacerdotes vel quilibet q̃/
bus eccleſiaſticarũ rerũ cura cõmiſſa eſt:quecũq; admini
ſtrationis ſue tempoꝛe emerit.⁊.j. ad eccleſie nomen cui
pſunt/chartarũ conficere inſtrumenta ꝓcurent. Ad hãc
ſententiam facit tota queſtio.v.eiuſdem cauſe. in qua ca
uetur q̃ clerici de bonis eccleſie teſtari nõ poſſunt: q: nõ
ſunt ſua. Poteſt tamẽ clericus aliqua mobilia dare cau/
ſa eleemoſyne in egritudine conſtitut⁹.ex̃ de teſta.ad hec
vbi no. Innocen.⁊ Oſti.q̃ fieri poteſt talis donatio ſine
traditione.C.de donatio.quiſquis.⁊ ſucceſſoꝛ tenebitur.
ar.s.e.q.ij.quicũq; ſuffragio. ⁊ ex̃ de dona. per tuas. ſm
eos.❡ Sed Uincen.in pꝛe.c.ad hec. vim facit in eo q̃ di/
citur illa decre.erogare ſubaudi.⁊ ita tradere.ſec⁹ ſi ero/
gandum poſt moꝛtem dimittat. Nam epiſcopus põt de
fructibus ſuis monaſteriũ conſtruere.xij.q.ij.bone rei.ex̃
de dona.apoſtolice.ſed poſt moꝛtem erogando diſpone/
re nõ poteſt.xij.q.v.quia nec credit ipſe Uincen. q̃ gene/
raliter conſuetudo excuſat clericos qui tempoꝛe moꝛtis
omnia mobilia dant pauperibus: multo minus filijs et
conſanguineis.xij.q.ij.quiſquis epiſcopus.⁊ hanc ſentẽ/
tiam tenet Hug.Dicit inquã q̃ nullo modo cleric⁹ teſta/
ri poteſt de rebus quas habet de eccl'iaſtico bñficio. Naꝫ
cõparat clericus vſuario.nã dicit q̃ clericus vſum tantũ
hꝫ.nec facit fructus ſuos niſi quoad vſum. vnde in vita

modeſte poteſt aliquid dare:non autē teſtari.vt in p:e.c. ad hec.ſm Lau.qui ita no.xij.q.v.ſi eps.¶ Sed idē Lau. ⁊ Hu.no.xij.q.ij.alienationes. ꝙ ꝯſuetudo eſt in quibuſ⸗dam eccleſijs ꝙ clericus mo:iens poſſit diſponere de oi⸗bus fructibus ſue ꝓbende ꝑcipiendis vſq; ad annū quā⸗do papa ſcit ⁊ tolerat. ⁊ hoc p:obatur per decre. ſignifi⸗catum.ex̄ de p:eben.ſm intellectum quē poſuerūt Hoſ.⁊ Phi.qui exponūt ibi/ad ānivuerſarium.i.fructus percipi endos per annū.quia fo:te conſuetudo erat illius eccle⸗ſie ꝙ canonicus decedens fructus ꝓbende ſue poſſet cui vellet poſt mo:tem ſuā legare per annū.⁊ hanc ſententiā ſequit̄ Oſtiē.put ſatis no.de iſta materia. de pecu. cleri. ſane.Et ita no.Car.⁊ card.Jo.mona.ex̄ de re.ec.hoc con ſultiſſimo.li.vj.Qd̄ poſſet concedi de fructibus ꝑceptis. ſecus de ꝑcipiendis. ⁊ eſt ratio diuerſitatis:q: fructus q̇ ꝑcepti ſunt ⁊ nōdum conſumpti a canonico ſiue a clerico defuncto: ꝑtinent ad capl̄m ipſius eccleſie in qua defun⸗ctus erat canonicus.ex̄ de teſta.relatum.ij.⁊ ſic poſſunt de eis o:dinari ſiue cōſuetudine ſiue cōſtitutione ſua. Sed in ꝑcipiendis nō eſt ita:nam illi ꝑtinent ad eum qui loco defuncti ſurrogatur:qui nō debet ſuis ſtipendijs milita⸗re.xij.q.ij.ꝓcarie.quia ad quē ſpectat onus: ⁊ emolumen tum.vt patet in eo qd̄ legit̄ ⁊ no.ex̄ de ſepul.c.j.De h̄ etiaꝫ tangit̄ per Jnno.ex̄ de teſta.cū in officijs.ſed de hoc vide qd̄ no.in ſpe.c.de fructibus.⁊ inter.§.j.v̄.ſed ipſe ꝓlatus. ibi vide.¶ Facit etiā p:o hac materia qd̄ legit̄ ⁊ no.xvj. q.j.Om̄ quicq̇d habent clerici pauperū eſt.⁊ domus illo rum oibus debent eſſe cōmunes.ſuſceptioni peregrino⸗rū ⁊ hoſpitum debent eſſe intenti ⁊c.xxiij.q.vij.ꝙ aūt.ibi. Non ſunt illa noſtra:ſꝫ pauperū. quoꝝ ꝓcuratione quē⸗admodum gerimus:nō ꝓp:ietatem nobis vſurpatione dānabili vendicamus.⁊ p:emiſit ibi. Que tamen ſi pau⸗perū compares ſumus:etiam noſtra ſunt ⁊ illoꝝ. ⁊ ibi in gloſ.non intelligas iuris dominij. ⁊ in gloſ.ſe.i.ad ſeruā dum nobis data.⁊ in gloſ.ſeq.ꝓlati. ⁊ optime qd̄ legitur ⁊ no.xxiij.q.viij.conuenio:.ad fi.ibi.Templo em̄ dei nihil poſſum aut decerpere aut tradere:quū illud cuſtodiēdū nō tradendū ſuſceperim.⁊ in gloſ.vlti. que incipit/⁊ ita ꝓlatus.facit ad idem qd̄ legitur ⁊ no.xij.q.j.c.fi. Et qd̄ le gitur ⁊ no. ex̄ de ꝓſcrip.c.ij.in fi.ibi.in rebus pauperū in ꝓiudicium nō facturam.⁊ in gloſ.ibi. ⁊ ſic bona.⁊ p:e.§. xliiij.di.§.j.ibi.ꝑmittitur.⁊ in gloſ.ſufficere.¶ P:edictis ergo iuribus teneo/vt dixi/nullo modo beneficiatū quē⸗cūq; facere fructus ſuos ꝑceptos vt poſſit eos dare cui⸗cūq; voluerit.nec ꝯſanguineis:niſi indigentib⁹.nec alijs quia vere ſic eccleſiarū ⁊ pauperū ſunt vt eis cōmunicē⸗tur.q: ſemper indigent:⁊ ſemꝑ ſunt ſicut p:edia ⁊ alia bo na immobilia:⁊ nūq̄ poſſunt mutare naturam ſuam: vt aliter poſſint expendi/q̄ in varias neceſſitates eccleſiarū miniſtroꝝ ⁊ pauperū.vt ꝓbant clariſſime ⁊ late omnia iu ra p:edicta.⁊ ſicut infra tetigi in hac parte ſecunda in ar. lxvij.in ꝓn.v̄.quod de p:elatis. Credo clericos beneficia tos teneri ad reſtitutionem illo:um fructuū quos volu⸗ptuoſe conſumūt non facientes officium:vel facientes/ſꝫ non debito modo:⁊ nō o:antes p:o populo; vel indigne o:antes:quum ſint in peccato mo:tali. Quia iſta oblata ſunt ob cauſam eccleſijs vt o:etur p:o ipſis offerentibus. j.q.j.ipſi ſacerdotes.legit̄ ⁊ no.iij.q.j.nulli. Ut inde pau⸗peres alerentur.vt.s̄.ꝓxime plene ꝓbatum eſt. Quia er go hoc non faciunt:⁊ fructus recipiunt: infideles ſunt et pauperū necato:es.xiij.q.ij.qui oblationes. ij.⁊.c.ſequē. ¶ Jtem cōmittunt furtum: quia ſubtrahunt inuito qd̄ obtulit.non em̄ obtulit iſtis ſed illis qui debēt facere ſer⸗uitium.ad hoc.lxxj.diſt.ſiquis ſacerdotum.cum.c.ſeq.xij. q.ij.qui abſtulerit.⁊.c.glo:ia epiſcopi.v̄ſi. amico rapere. ¶ Jtem cōmittūt ſacrilegiū. quia fraudāt totā eccl'iam cui debent p:odeſſe in o:ationibus. vt p:e.c.qui oblatio⸗nes.⁊.c.glo:ia. Jn grauibus peccatis quis poſitus/duꝫ ſuis p:emitur: aliena nō diluit. Cūctis enim liquet quia quū is qui diſplicet ad intercedendū mittitur; irati ani⸗mus ꝓcul dubio ad deterio:a ꝓuocatur. ſm Greg.in pa ſto:ali.cuius verba habent̄.xlix.diſt.§.j.⁊.iij.q.vij.in gra uibus. vbi dicit gloſ.que incipit.ex vite.⁊ bene quidē. eſt ibi ar.o:ationes maloꝝ ijs pro q̇bus o:ant nocere.⁊ opti me.j.q.j.fertur.ibi. Aut quō ppl'm o:ationis clypeo tuea⸗tur:qui ſe iaculis hoſtium feriendū exponit? ⁊.j. Maio: ergo metuēda eſt locis illis calamitas: vbi tales interceſ⸗ſo:es ad locū regiminis adducuntur:qui dei in ſe magis iracūdiam p:ouocant:quā ꝑ ſemetipſos placare debue⸗runt.⁊ in gloſ.ecce ꝙ crimen. ⁊.xlix.di.§.j.ibi. Solicite fo: midandū eſt/ne,qui placere poſſe irā dei creditur:hāc ipſe ex ꝓp:io reatu mereatur.cūcti em̄ liquido ⁊c.et.j.Qui g̃ deſiderijs terrenis adſtringitur:caueat ne diſtricti iram iudicis grauius accendēs/dum de loco delectat̄ glo:ie. fiat ſubditis autho: ruine. Qui ſibi cōſcius eſt his audi tis det ipſe ſolutionem. Hui⁹ ſententie eſt Ray. in ſumma ſua in rub:ica de apoſtatis.in fi.§.ſed nūquid ⁊c.vn̄ dicit Archid.in ꝓ.§.j.xliiij.di. Certe iudicio meo hinc ex dicto Hiero.poſito in p:e.§.j.xliiij.di.pōt elici ſolutio hui⁹ que⸗ſtionis.ꝙ teneant̄ ad reſtitutionē: quū dicat ꝑmiſſum vi⸗ctum de bonis altaris altaris:non abuſum. Fateo: bn̄ ꝙ durus eſt hic ſermo:⁊ multos ſcandalizat. ſicut verbum ch:iſti.niſi quis māducauerit carnē meā ⁊c. Jo. vj.de ꝯſe. diſt.ij.ſed panis. Nihilomin⁹ verus eſt. q: licet actio ꝯtra tales ꝯſumpto:es directa nō ꝓcedat.indirecta t̄n ꝓcedit nō ſolum co:am deo/ſed etiam co:ā eccleſia q: tenent̄ ra tionē reddere de malis expenſis clerici epo.legit̄ ⁊ no.ex̄ de accuſa.qualiter ⁊ qn̄.ibi.redde rōnē.⁊ in gloſ.ſed qua liter.⁊ caſus exp:eſſus.x.q.iij.c.j.ibi.et in ſingulis annis epo ratio fiat. Et clerici ſuas eccl'ias tenentur cōſeruare indēnes de dilapidatione ⁊ malis expenſis: ⁊ de dānis q̄ ei intulerūt.vt eſt exp:eſſum.xij.q.ij.ſtatuim⁹.ibi.⁊ de fa⸗cultatibus/ſiquas habent ꝓp:ias/indēnem eccl'iam red dant.⁊.c.ſeq.⁊.c.diaconi.j.ibi. Sacerdotes nihil de reb⁹ eccleſie ſibi cōmiſſe alienare ꝓſumant.qd̄ ſi fecerint:cōui⸗cti in ꝯcilio ⁊ ab hono:e depoſiti de ſuo ꝓp:io aliud tātū reſtituant ⁊c.ex̄ de elec.ꝙ ſicut.§.fi. Cōſumere autem/vel male expendere/alienare eſt.vt ꝓbat meus.§.p:eal.xliiij. diſt.§.j.⁊ clare.xij.q.ij.monemus.ex̄ de re.ec.nulli. De iſto pūcto an clerici ſint dn̄i fructuū notauit Oſtiē.ex̄ de pe⸗cu.clerici.ſane.⁊ Jo.gal.⁊ Jo.mona.ex̄ de rebus eccleſie nō alie.hoc conſultiſſimo.lib.vj.quoꝝ opinio ſalua co:uꝫ reuerentia parat viam ⁊ laqueū clericis bona eccleſiarū amplius conſumendi:que tot ſacris canonibus allega⸗tis ſuperius contradicit.

¶ Articulus.xxix. A

Expediti dei gra⸗tia de defectibus ⁊ peccatis p:imi ⁊ p:e⸗cipui o:dinis clericalis:ad tranſgreſſio⸗nes ſecūdi o:dinis laicalis per ꝯſequēs accedamus. Et quia inter alias mundi dignitates eccleſie/iperij romani dignitas maio: ⁊ p:e⸗cipua eſt:quia ſuper omnes mūdi reges et p:incipes eſt vnus imperato:.⁊ oēs mūdi reges ei ſubeſſe debēt:q̇cq̇d dicat rex frācie de facto.ex̄ q̇ fi.ſint le.ꝑ venerabilē.§.inſu per.in glo.de facto.⁊ reges hiſpanie.ad h̄.lxiij.di.hadria⸗nus.ij.vbi de h̄.in gloſ.g̃.ibi vide.xj.q.j.§.hec ſiq̇s.vij.q.j. in apib⁹.xcvj.diſ.duo ſunt.ff.ad.l.rho.de iac.q̇ leuāde. Et q: maio: plus offendit:ſicut.s̄.§.a capite.in ar.xj. dixi de papa.xl.di.hō. Jdō de ei⁹ defectib⁹ ⁊ ſcelerib⁹ ꝑnit⁹ eſt di⸗cendū. ¶ Peccāt aūt impato:es ꝑmo: q: nō faciūt iuſti⸗tiā; ꝓpter qd̄ veniūt tēpeſtates in ppl'm ⁊ flagitia.xxiij.q. v.ſi q̇s violētos.⁊.c.regū.de nullo em̄ magis placere deo pn̄t q̄ ſi iuſtitiā exerceāt cōpeſcēdo eos q̇ in ſuā ⁊ alio:uꝫ ꝑniciē debacchant̄.xxiij.q.v.q̄li nos.⁊ iuſticiā colere ſum mū bonū eſt i hac vita.xij.q.ij.cū deuotiſſimā. Scd̄o pec cant impugnādo ſanctā eccl'iam matrē ſuā.xij.q.ij.q̇ ab⸗ſtulerit.xcvij.di.eccleſie.ibi: Noſtra t̄n mater eccleſia quā tenentur defendere. ex̄ de natis ex li. ven.c.j.vnde papa

Dēs re⸗ges ſ̄ in reſubſūt ipato:i

Impera to:es in q̇b⁹ pec⸗cent.

quādoq̃ deponūt eum.ex̄ de elec.venerabilē.§.obiectio-
ni.⁊.§.fi.ex̄ de re iudi.ad apſtīce.lib.vi.q: ſiue pacata ſiue
turbata eccl'ia fuerit tp̄e regiminis eoꝝ:ꝑnceps is q̃ tui-
tionē ſibi cōmiſit ſcƺ deus/eriget ratione.xxiij.q.v.princi
pes. Tertio q: diſtringūt clericos in foro ſuo placitare/
cōtra id.xi.q.i.cōtinua.⁊.c.nullus.⁊.c.inolita.⁊.c.placuit.
ex̄ de fo.cōpe.ſi diligenti.xxi.q.v.c.ij.⁊.c.ſi quis eps.cū.c.
ſequē.⁊ ꝯtra illud qd̄ iuſſerūt ⁊ fecerūt eoꝝ ꝑdeceſſores.
cauſa.e.q.c.ſacerdotibus.⁊.xvij.diſt.§.hinc etiā.xij.q.i.fu
turam. Quarto q: imiſcent ſe electionib⁹ prelatoꝝ aut
per ſe aut ꝑ ſuos ſatellites: aut ꝑ ſuas literas cōminato-
rias/cōtra iura.lxiij.di.ſacroꝝ.⁊.§.ſeq.⁊.c.hadrianus.i.⁊
c.ego lodoicus.de elec.ſacroſancta.xvi.q.vij.ſane.⁊.c.quiſ-
quis.niſi hoc habeant de dn̄i pape ꝑuilegio ſpāli.lxiij.di.
hadrianus.ij.cum.c.ſeq.⁊.§.ꝑncipibus.⁊.§.verū.⁊ ſic in
tellige.ex̄ de iu.pa.nobis fuit. Quinto quia aliquos ex
odio exheredant ⁊ deijciūt:⁊ quoſdam ex leui opinionis
aura ſublimant.xv.q.vij.ſexta actione. Sexto q: ſine cā
pedagia concedūt ⁊ pecuniā mittunt. Non pn̄t impera-
tores ſine cā ꝯcedere pedagia. Cauſa legitima ſm̄ Ray.
eſt defenſio ſtrate publice cōtra ꝑdones in terra:vel pira
tas in aqua:vel ꝓ defenſione fidei vel patrie cōtra paga
nos.vel hereticos:vl' alia ſimili iuſta cā. Qui ergo aliter
recipit ea:ad reſtitutionem tenet̄:q: ꝓhibita ſunt:niſi ab
iperatore vel rege vel lateran̄.concil'.ſunt cōceſſa ex cā vl'
ex longiſſima conſuetudine cuius nō extat memoria de-
bita.ex̄ de verbo.ſigni.ſup quibuſdā.§.preterea.ff.de pe.et
vec.l.vectigalia.ex̄ de cenſi.innouam⁹.xxiiij.q.iij.ſiquis.
vide qd̄ ſcripſi.i.in.xlvij.ar.℟.quid de pedagijs.Quod di
ctū eſt de rege: Oſtiē.intelligit Romanoꝝ.ff.de ori.iu.l.
ij.§.nouiſſime.inſtitu.de iure nature.§.ſed qd̄ principi. et
no.Oſti.in ſumma.de cenſi.§.ex q̄bus.℟.ſed nūquid ſine
cauſa. Imperator etiā vel rex qui mutauit ꝓ lucro tēpo-
rali in grauamen populi monetā: tenet̄ ad ſatiſfactionē.
maxime ſi primā iurauit tenere.ſic loquit̄ ex̄ de iureiurā.
quāto. Caueant ergo ꝑncipes monetā mutantes.nam ⁊
apud deū/⁊ in foro penitentiali aſtringuntur ſicut ex no-
uis pedagijs:vt dictū eſt:niſi forte hec innouatio fiat/po
pulo:cui⁹ intereſt:approbante.ar. ex̄ de maio. ⁊ obe.c.ſi.
ſm̄ Oſti.qui ſic no.in pre.§.ex q̄bus.℟. ꝙ ſi moneta. Se
ptimo q: dimittunt vxores ſuas. vt ex̄ q̄ ſi.ſint le.c.ꝑ vene
rabilem.§.videbat̄.ij.q.i.ſcelus.xi.q.iij. ita. Octauo q:
labūtur in hereſim.xi.q.iij.iulianus. Nono q: nō reuerē
tur ep̄os qui ſunt maioris dignitatis.xcvi.di.duo.⁊ ex̄ de
ma.⁊ obe.ſolite. Sed ipſos ſepe mutilāt ⁊ occidunt ⁊ ca
piūt ⁊ banniūt ⁊ degradant:ſicut quidā reges iam fece-
rūt portugallie/cōtra ex̄ de iureiurā.olim.⁊ de elec.vene
rabilē.⁊.c.ad apſtīce.li.vi.pena taliū.ex̄ de penis.felicis.li.
vi.⁊.e.ti.ſiquis ſuadēte.in clemē. Decimo quia nō defen
dunt eccl'iam vt tenent̄: ꝑpter qd̄ poſſunt deponi.pre.c.
ꝑncipes.xxvij.di.eccleſie.xv.q.vi.alius. Undecimo quia
periuri ſunt:q: raro ſeruāt fidelitatē quā iurant pape et
eccl'ie romane.lxiij.di.ego.ex̄ de re iudi.ad apſtīce.℟.decle-
rauit.li.vi.ex̄ de iureiurā.Romani.in clemē. ⁊ dic̄ Guilſ.
in ſpec.in tit.de iureiurā.§.i.℟.illud aūt. poſt ꝑn. ꝙ elect⁹
ꝓſtabit ꝑmo illud iuramentū legato apſtīce ſedis: poſtea
qn̄ coronabitur:iterum ꝓſtabit illud pape: vt pre.c.roma
ni. Duodecimo:q: nō curant recuperare terrā ſanctā: et
ſaracenos inimicos crucis dn̄ice impugnare. qui fidem
catholicā ꝑſequūtur.quū ad' hoc ſit romanū imperiuƺ a
dn̄o ſpāliter inſtitutū.xcvij.di.eccl'ie.xxiij.q.v.ꝑncipes.c.
vnū ſolū.c.de ligurib⁹.xcvi.di. cōſtantin⁹.⁊ vide Innoc̄.
devoto.ꝙ ſup defect⁹ alij imperatoꝝ pn̄t colligi de his q̄
ponūtur pre.c.ad apſtīce. ¶ B Attendant aūt impera-
tores ad triplicē coronā:quā recipiūt ad bene agendū et
ꝓmerendū deſignatiuā. Nam rex romanoꝝ coronat̄ tri-
plici corona. Prima eſt ferrea: quā recipit ab archiep̄o
Colonien̄.aquiſgrani eiuſdem dioce. Ferrū autē fortitu
dinē deſignat:qua debet vincere rebelles.⁊ infideles cō-
culcare.vnde Dan̄.ij.ibi: Et regnū quartuƺ erit velut fer

Triplicis coronei-peratorꝝ ſignificatio.

reum: quō ferruƺ cōminuit ⁊ domat omnia:ſic cōminuet
oīa hoc ⁊ conteret. ¶ Secūda eſt argentea: quā ingreſ-
ſus italiam recipit a mediolanen̄. archiep̄o in villa mo-
dicen̄.eiuſdem dioc̄.tamen Henricus catholicus valde:
quem vidi recepit illam mediolani in eccleſia ſancti Am
broſij tēpore pape Clementis.v. Argentū aūt ſonoꝝ deſi
gnans mūditiam ⁊ claritatem iuxta illud Prouerb.xxv.
Aufer rubiginē de argento:⁊ egredietur vas puriſſimū.
ſignificat ipm̄ principem ſonoꝝ ꝑ bonam famam.ex̄ de ſa
cra vnc.c.i.mundum.ij.q.i.ſcelus.⁊ clarum ꝑ ſapientiam.
Sap̄.viij. Habebis ꝓpter hanc ſcƺ ſapientiā/claritatem
ad turbas. ¶ Tertia eſt de puro auro: quā coronam per
papam in eccleſia ſancti Petri ad altare ſancti Mauri-
cij recipit:⁊ deſignat aurum qd̄ oībus metallis eſt excel-
lentius ⁊ nobilius:ipm̄ imperatorē alijs regibus ⁊ ꝑnci-
pibus in potētia ⁊ iuſtitia excellentiorē eſſe debere ⁊ pre-
cioſioreƺ.plūbo tn̄ eius dignitas cōparatur: reſpectu ſa-
cerdotalis q̄ comparat̄ auro:vt pre.c.duo.ſic olim in his
tribus metallis dabatur tributum romanis. Quū ergo
imperatores grauiter peccant: corone he ſpūaliter de ca
pitibus cadunt.vn̄ poſſunt dicere Thre.iiij. Cecidit coro
na capitis noſtri.ve nobis q: peccauim⁹. Tredecimo:q:
alienāt bona imperij.nō em̄ ſunt ꝓprietarij iperij.vide qd̄
legit̄ ⁊ no.xxviij.q.viij.§.quis.gloſ.i. que incipit:⁊ ita. Sƺ
defenſores etiā miniſtratores ⁊ augmētatores. Un̄ pro-
pterea auguſti vocātur ab augeo auges. Luc̄.ij. Exijt edi
ctum a ceſare auguſto. ad hoc facit.C.quadrie. preſcrip.
bene a zenone.viij.diſt.quo iure. ⁊ eſt caſus ex̄ de iureiur.
intellecto.⁊ iunge qd̄ no.ſ̄.§.vna cōſideratio.℟. eſt ergo
in ar.xiij. ¶ C Et ꝓpterea dicit Accur.ꝙ donatio facta
eccl'ie per Conſtantinū de qua dicit̄.xcvi.diſt. cōſtantin⁹.
⁊ de elec.fundamenta.ꝙ nō tenuit.⁊ ꝙ ſucceſſor eam po
tuit reuocare:vt ſcripſit in aut̄.quō oportet epiſ. poſt ꝑn.
⁊ hoc cōmuniter tenent legiſte.decretiſte tenent contra:
vt no.Ioā.lxiij.diſt.ego lodoicus.gloſ.i.pro quo facit ibi
textus vſq̃ in perpetuuƺ. Patet ꝙ hoc non fuit ꝑſonale:
nec papa huic renūtiauit vt non poſſet iterato reuocare
ſm̄ Hug.⁊ pre.c.conſtantinus.ad ſi.ibi:ſtatuimus ⁊ con
firmamus vſq̃ ad finem mūdi.⁊ ex̄ de iureiurā.Romani
§.ſi.℟.eidem.ibi:ac ꝑcipue ꝑclare memorie Conſtantinū.
in clemē.ex̄ de elec.fundamenta.§.ne aūt.li.vi. Unde dn̄s
papa vel imperator poteſt donare in quātacūq̃ quātita-
te donare voluerit:⁊ valet ſine ſcriptura ⁊ inſinuatione.
C.de dona.ſancimus.⁊ q̄ ſiunt in priuatis.in ꝑncipē ſimi
liter valent cuiuſcūq̃ fuerit quātitatis.C.de dona. autē.
⁊ a priuatis. Et quū datur pijs locis optima menſura eſt
rerum donatarum imenſitas.in aut̄.de non alie.aut per-
mu.re.eccle.§. ſinimus.coll'.ij. ⁊ loquitur proprie in do-
natione quā facit imperator ſm̄ Gof.⁊ Ioan.de anto. in
ſumma ſua de dona.§.dn̄s papa.vn̄ in pre.c.ego lodoic⁹.
ibi/concedo.i.nō inquieto:non moleſto:habere ꝑmitto:
non reſiſto/q̄n pacifice ⁊ quiete habeas ⁊ poſſideas.naƺ
antea eccleſia romana habuerat ⁊ tenuerat iſta:ſicut ptƺ
ex litera:ſed forte non oīa Hug. ſic autem fecit dn̄s Ru-
dolphus rex alemānie qui donauit eccl'ie romane ciuita
tem bonon̄.cum diſtrictu ſuo/⁊ totam romandiolā.nam
nō donauit ſm̄ veritatem:quoniā ab antiquo facta erat
donatio a Pipino patre Caroli magni/⁊ alijs imperato
ribus.qd̄ dic vt no.in ſpec̄.de reſcrip.ꝑſentia.§.ratiōe cau
ſe.℟.item qd̄ obtentū eſt ⁊c.facit ꝓ hoc qd̄ legit̄ ⁊ no. xvi.
q.iij.placuit.i.adde hic quod ſcripſi.ſ̄.in ꝑma parte in ar.
xiij.℟. Item romana.⁊ in ar.xliij.℟ſi.ceterum.⁊ in ar.xlv.
℟.⁊ auguſtin⁹. ¶ Hic tamen ſcienduƺ eſt ꝙ quilibet pōt
regulariter rem ſuā eccleſie relinquere:contra quā multi
tyrāni multas diuerſas machinationes ingerunt:⁊ ideo
ꝯtra tales inuehit̄ cōciliū gn̄ale.ex̄ de re.ec.nō alie. cū lai
cis.ibi: Non ſolū de alienatiōe feudoꝝ ac aliarū poſſeſſio
nū eccleſiaſticarū ⁊ vſurpatione iuriſdictionū:ſed etiam
de mortuarijs ⁊c.i.ꝓ aīa derelictis. de q̄b⁹ aliq̄ ſtatuūt ꝙ
eccleſia infra annū ⁊ diē diſtrahat al's authoritate ꝓpria

Donatio facta eccleſie a Cōſtātino an ſit reuocabilis necne.

Pōt quiuis rem ſuā eccleſie relinquere.

relicta occupant cõtra.l.C.de ſacro.ec.generali.⁊.l.iube
mus.vbi dr̃ ꝙ cuilibet res ſuas patrimoniales/vel par/
tem ſiue cauſa mortis vel iure inſtitutionis vel quocũq;
alio modo relinquere vel inter viuos donare licet eccl'ie:
nec eſt neceſſe ꝙ talis donatio actis inſinuetur. C.de ſa/
cro.ec.illud.vide qḋ legit̃ ⁊ no.in prima ⁊ vltima gloſ. ex̃
de cõfir.eccle.c.ij.vnde ſiquis etiã de curiali fortuna eccle
ſie reliquerit: tales donationes et eccleſie libere ſunt et
immunes a lucratiuoꝝ inſcriptionibus.Cur eñ nõ facim⁹
diſcrimen inter res diuinas ⁊ humanas.C.de ſacro.ec.l.
ſancimus.ij.q̃ eſt canonizata.xxiij.q.viij.§.q̃uis in.l.ſan/
cimus.⁊ hec etiã futurũ tẽpus reſpiciũt.in aut̃.de eccl'ia.
titu.§.ad hec.C.de ſacroſanc.eccle.decernimus C.de epi.
⁊ cleri.omnia p̃uilegia.Docem̃ ius ꝙ eccleſie relinquat̃
maxime in vltimis volũtatibus/valde fauorabile eſt:tũ
fauore vltime volũtatis.C.de ſacro ſan.ec.l.j.tum fauore
anime.xiij.q.ij.anime defunctoꝝ.C.de ſacro.ec.ſancim⁹.j.
Tũ fauore eccleſie que habet̃ loco minoris ⁊ filij.in aut̃.
de ſanc.epiſ.§.penulti.in fi.in aut̃.de eccle.titu.§.ſignis.
in noie magni de.coll'.ix.⁊ p̃ce.nulla igit̃ cõſtitutione.nul
la conſuetudine ↄtrariũ ſtatui põt:quũ ſine periculo aie
ſeruari nõ poſſit.ex̃ de ↄſue.c.fi.⁊ de p̃ſcrip.c.fi. Sed con/
tra:q: ſi ſic tẽporalia poſſunt relinqui eccleſijs:cito ad ec
cleſiam poterũt deuolui oia tẽporalia:q: quũ nihil poſſit
alienare eccl'ia exquo ſemel acquiſiuit rẽ.ex̃ de re.ec.non
alie.nulli.⁊.c.ſiquis.ꝑ totum.C.de ſacroſan.ec.iubemus.
⁊ in Aut̃.hoc ius porrectum.qḋ ponit̃.x.q.ij.hoc ius.⁊ in
Aut̃.de nõ alie.re.ec.coll'.ij.⁊ de aliena.emphite.coll'.ix.et
ꝑ totum.nũq̃ deſinet eſſe heres:vt in li.feu.de feudi.alie/
na.clientulus.❡ D Et expꝛeſſum eſt ꝙ non licet feudum
donare:nec ꝓ aia iudicare:nec in dotẽ ꝓ filia dare.in lib.
feudo.qualiter iurare debet vaſallus dño donare.ideo
ſi vaſallus religionẽ intrauerit:feudũ amittit.idem ſi cle
ricus fiat.in lib.feu.ſi de feu.vaſal.interpel. fuerit clericũ
de feudo femineo.§.ex hoc illud.q: nec ꝑtinet ad eum be
neficiũ qui nõ dꝫ gerere officiũ.in li.feuð.de inueſtitura:
quã citius accipit miles.⁊ ar.ex̃ de cleri.cõiu.ꝙ autẽ.⁊.c.
diuerſis.⁊ de p̃ben.ſuꝑ inordinata.⁊.c.exſtirpãde.Quid
plura:nec vendere licet feudum:nec pignorare:nec ꝓ aia
iudicare:nec quoquo modo alienare p̃ter dñi voluntatẽ:
vt in li.feu.de feu.nõ alie.ſine cõſenſu maioris dñi/impe
rialẽ.§.habito.legit̃ ⁊ no.ex̃ de feu.c.ij. ❡ Nec obſ. de re.
ec.nõ alie.cũ laicis.vel alia iura canonica.q: nihil ad ec/
cleſiã de feu.ex̃ de fo.cõpe.ex trãſmiſſa.⁊.c.verũ. Nec etiã
papa vult detrahere iuri regio.ex̃ qui fi.ſint legi.lator.et
c.cauſam.ij.de ap.ſi duobus.⁊ diſtincte ſunt iuriſdictiões
in Aut̃.quõ opꝫ epiſ.reſpõſo.j.in p̃n.coll'.j.⁊.xcvj.di.duo.
Solu.qualitas feudi cõſideranda eſt.nã ſi ſit de camera
dñi ad tẽpus datum:in tali habent ↄtraria locũ:quũ nõ
ſit perpetuũ:nec heres ſuccedat.de tali loquit̃ in lib.feu.
q̇bus mo.feu.amit.§.Item ſiquis feudũ in curte.⁊ in p̃n.
li.qui.feu.dare poſ.ꝑ totum.⁊ de feudo gardie ſeu gaſtal
die.Item illud idem eſt de comitatu:in quo non ſuccedit
filius ſm̃ ius antiquũ:qḋ tñ hodie vſurpatũ eſt.ſic loqui
tur de feu.alie.ſi clientulus.⁊ de tali etiã ſcꝫ tꝑali loquit̃.
ex̃ de dona.inter virũ ⁊ vxo.nuper.❡ Item ſi de natura
feudi eſt/ꝙ vaſallus in ꝓpria ꝑſona ſeruiat.⁊ in tali non
ſuccedit clericus etiã ſi filius ſit:quũ non ꝑſonaliter poſ/
ſit ſeruire.xiij.q.viij.§.j.⁊.c.his a quibus.nec ꝑ alium:q:
natura feudi:qḋ ꝑſonale eſt:hoc nõ patitur.ar.ex̃ de offi.
dele.qm̃.ff.de ſolu.inter artifices.C.de cadu.tol.l.j.§.ſin
vero talis.Si vero paternũ ⁊ reale ſiue ꝑpetuũ ſit:⁊ con
ſueuit ſeruiri ꝑ alium:ſicut fere vbiq; eſt:tunc habẽt locũ
p̃ma iura.vide qḋ no.xxxiij.q.ij.latorem.in gloſ.amittat.
Et ſi quomodo ſit inter dñm ⁊ vaſallũ/vtrũ ſit paternũ
vel nouũ:bonus iudex eſtimare debet cui deferat iura/
mentũ vt in lib.feu.de gradi.ſucce.c.j.⁊.ij.⁊ de inueſtitu/
ra quã citius accepit.§.Item placet.⁊.c.ibi ſequẽ.qui ſi/
bi ⁊ heredibus.vbi etiam loquit̃ de allodio.⁊ de eodem
allodio habes in lombarda de prohi.nup.l.vt epi.de quo

etiam dicitur/ꝙ ſi alicui in feudum concedatur:demum
det̃ eccleſie.is cui ↄceſſum fuerat in feudum non põt ipm
retinere:niſi ſibi denuo ab eccleſia cõcedatur.⁊ hic eſt ca
ſus in quo vaſallus amittit feudũ ſine culpa ſua:vt in li.
feu.de pace iura.fir.l.vnica.§.penulti.Igitur cõſuetudo
terre ↄſideranda eſt.nã inuenitur feudũ ſine fidelitate/
vt in lib.feu.qualiter fiat inueſtitura.c.nulla.Item inue/
nitur feudum liberũ ⁊ immune:de quo nõ tenetur quis
facere niſi ſimplicem recognitionem.vnde cõſueuit dici
vulgariter.Ego teneo hoc caſtrũ in feudum liberũ.et ſic
ſm̃ diuerſas cõſuetudines/diuerſimode iudicabitur de
feudo.⁊ ſi nõ apparet certa cõſuetudo:iure ſcripto vten/
dum eſt:vt in li.feu.explicit liber p̃mus.❡ Incipit ſecun
dus de feudi cognitione.c.cauſaruꝫ.ꝑ qḋ apparet ꝙ iura
liberi feudi nõ aſtringunt aliquos niſi ſit lex imperialis.
Et in tali ſcilꝫ feudo paterno ſuccedit filius etiam ſi reli/
gioſus ſit.in Aut̃.de ſanc.epiſ.§.nullam.coll'.ix.antiquũ
ergo feudum qḋ quaſi patrimoniũ põt dici:niſi conſuetu
do cõtraria repugnet:vnde ⁊ p̃lat⁹ põt ħ dare in feudũ:
q̃uis aliud ſit in nouo.ex̃ de feu.c.ij.⁊ in lib.feu.de cleri.q
inueſtituram facit.c.j.in fi.hec ſolũmodo expꝛeſſe cõpro/
batur in li.feu.in cap'lis.conradi regis.c.ſi quis ea.⁊ hoc
verum eſt:niſi in fraudem fiat:vt in li.feu.q̇d ſit inueſtitu
ra.c.noui vero feudi inueſtitura.puta patitur ſe cõueniri
aliquis vaſallus ab eccleſia coram eccleſiaſtico iudice:⁊
ↄfitetur in fraudem ſe vel p̃deceſſores ſuos magna dãna
dediſſe eccleſijs:quũ tamen falſum ↄfiteatur.vñ in reſtau
rationem dãnoꝝ cat ei quicq̃d habet retento ſibi vſufru
ctu ad vitã ſuam.⁊ de his oĩbus ſit libellus:⁊ dicit/Ego
iudico hic animã meã vt vitem extremũ iudiciũ futuruꝫ.
taliter colludendo nõ põt feudũ pro aia iudicari.ſic põt
intelligi lex/imperialem.❡ Qr aũt imperatores ſucceſ/
ſores Cõſtantini nõ poſſunt reuocare donationem illam
factã eccleſie ꝑ eum:et eo etiam apparet:q: iura illa q̃ de
hac donatione loquũtur:ſunt authoritate ap'lica perpe/
tuo ↄfirmata.xxv.q.ij.c.j.⁊.iij.⁊.c.eccleſiaſtice.et pre.igit̃
exquo authoritas ſuperioris interceſſit:ſilet p̃tãs infe/
rioris.ex̃ de iudic̃.cum veniſſent.⁊ de cõfirma.vti.c.j.⁊.ij.
papa autẽ ſuperior eſt.ex̃ de maio.⁊ obe.ſolite.qui fi.ſint
legi.ꝑ venerabilem.§.j.Non poterat aũt cogi imperator
vt hanc donationẽ faceret eccleſie:vel p̃uilegium ↄcede/
ret.ſed exquo dedit auferre nõ põt.xxv.q.ij.priuilegia.j.⁊
ij.⁊.l.ſeq.⁊ ar.C.de acci.⁊ obli.ſicut in initio.de vo.⁊ vo.
re.magne.maxime exquo romana eccleſia ipſa approba/
uit.xcvj.diſt.bene.de.cõſt.eccleſia.⁊ ar.xxiij.q.v.ad fi.ſm̃
Oſti.qui ita no.in ſumma de imu.eccle.§.penulti.℟.ſed
nec.ibi vide qḋ hic deeſt.❡ Immo etiã rex romanoꝝ qui
nondum eſt coronatus vel imperator p̃uilegia dare põt.
de quo ſatis no.in ſpec̃.de reſcrip.preſentia.§.fi.℟.Item
qḋ eſt obtẽtum.⁊ hoc diſputauit ⁊ tenuit Jacob⁹ de are.
⁊ facit qḋ no.Innoc̃.de elec.venerabilem.⁊ clemẽ.de iu.
iu.romani.ibi/reges romanos.❡ Et refert Oſti.de ℣b.
ſigni.ſuper quibuſdam.ꝙ vidit in alemãnia per princi/
pes iudicari/ꝙ rex romanoꝝ poſt electionem concordẽ:
eãdem habeat poteſtatē quã imperator.⁊ ꝙ vnctio nihil
addit.⁊ facit qḋ no.xciij.di.legim⁹.in Gloſ.ex ſola.⁊ op.
ar.de tranſla.inter corꝑalia.§.cũ g̃.ibi:Cui ꝓfecto ep̃alis
dignitas nihil addit.⁊ de hoc ꝑ Joã.an.in pre.c.romani.
in gloſ.romanos.et ſequit̃ vt dicit ꝙ vidit ⁊ habuit for/
mas quarũdam literarũ que de regiſtro Inno.iij.dicun
tur extracte:que emanauerũt ſuꝑ negotio diſcordie ele/
ctionis de qua loquit̃ decre.venerabilem.quaruꝫ altera
dirigebatur/archiep̃is/ep̃is ⁊ p̃latis ⁊ p̃ncipibus alemã
nie ⁊ ſclauonie:altera ſp̃aliter maguntin.inter alia referẽ
tes/ꝙ inconcuſſa cõſuetudo imperij romani cõſona iure
ſubnixa per patientiã ſedis ap'lice tolerata.⁊ per toleran
tiam approbata/habet hoc ꝙ electꝫ duobus in diſcordia
vterq; adminiſtrat vt rex:⁊ omnẽ imperij iuriſdictionem
exercet.qḋ declarat ibi papa locũ habere donec per papã
alterius electio fuerit approbata:vel reprobata.⁊ adde
qḋ ſcripſi

qꝺ ſcripſi in pꝛima pte in ar.xliij.ꝟ. Itē nota. in additione ſi queris. de pꝛiuilegijs ↄceſſis eccleſie ⁊ clericis ab imperatoꝛib⁹.de ſen.ex.nouerit.ſm Innocē. Et qs exemit clericos a iuriſdictiōe imperatoꝛis.de ana.⁊ obe.ſiquis.ſm eū ꝑuilegijs datis ab imꝑatoꝛibus et regibus fidelibus eccleſijs et clericis in diuerſis caſib⁹.lxxix. diſt.ſi duo.in titulo rub.xcvj.di.in ſcripturis.⁊.c.ſatis.⁊.c.cōſtantin⁹.xcvij. diſt.eccl'ie mee.⁊.c.victoꝛ honoꝛi⁹.xj.q.j.cōtinua.⁊.l.ſiquis cū clerico.⁊.l.quicūqꝫ itē.⁊.c.de ꝑſona.ij.q.j.in ꝑmis.xv. q.iij.ſane.xvj.q.j.gn̄aliter.§.nouarū.xvj.q.iij.§.ꝑſcriptionū.⁊.c.vlt.xix.q.vlt.ſi qua mulier.c.nunc autē.c.nō liceat. xxiij.q.iiij.ipſa pietas.⁊.q.viij.§.q̄uis.xxv.q.j.§.vlt.⁊.q.ij. l.quecūqꝫ igitur.⁊.l.ſi eccleſie.xxvij.q.j.ſiquis rapuerit. xxx.q.vltima.§.ſed obijcitur.⁊c. ¶Articulus.xxx. A

Reges i quib⁹ offendāt.

Poſt imperatorū de

fectus de regum criminib⁹ eſt tangendum. ¶ Peccant autē reges pꝛimo trahendo clericos ad forū ſuum: vnde deponēdi eſſent a ꝓpꝛia dignitate.xj.q.j.null⁹.Nā q̄ celeſtē militē pulſat.j.q.iij.ſaluatoꝛ.ei⁹ forū ſequi debet.xj.q.j.chꝛiſtianis.vide qꝺ dixi.ſ.§.pꝛimo.ꝟ.tertio. Secūdo/q: a clericis ⁊ eccleſijs et eccleſiaſticis ꝑſonis pēſiones ⁊ ꝓcurationes ⁊ banna et penas extoꝛquēt cōtra iura et eccleſiaſticā libertatē.xv. q.j.§.nouarū.l.placet.⁊.C.de ſacro.ec.l.placet:⁊ ideo tenent̄ pena.x.librarū auri aſtricti.xxv.q.ij.quecūqꝫ.al'.eſt.c. per ſe.⁊ incipit.ſi eccleſie igit̄.in q̄ caſu iniuriarū actiōe tenent̄.ex de iniur.olim.ad idē.xxiij.q.viij.§.q̄uis.nā plus iuuat eccleſia regem oꝛationib⁹ q̄ armis miles vel armiger vt in.l.ibi ſequē.quicūqꝫ. Tertio q: ducūt ſecum ſacerdotes ⁊ clericos ad bellū cōtra iura.xxiij.q.viij.quo auſu. et.c.ſiquis eps.c.ſi vobis fratres.c.repꝛehēſibile.xxxvj.di. ſiq̄s vult.ex de vo.de multa.§.penul.qꝺ intelligas qn̄ vadūt vt pugnēt ibi ꝑſonaliter vt ibi:ſecus ſi ad dandū conſiliū:⁊ ad exhoꝛtandū vadāt in iuſto bello: vt ibi.⁊.xxiij. q.viij.hoꝛtatu.vide qꝺ notaui.ſ.in ꝑma pte.§.ſꝫ queritur qn̄.ꝟ.pn̄t.cū.ꝟ.ſequētib⁹ in xlviij.ar. Quarto/quia nō faciūt iuſtitiā: vn̄ deponēdi ſunt.xxiij.q.v.regū.xv.q.vj.ali⁹. Quinto/q: tallijs ⁊ exactionib⁹ ꝑplm dei affligūt indebite:⁊ coꝛꝑib⁹ iniuriant̄.de q̄b⁹ deo tenēt̄ reddere rōnē.xiiij. q.v.nō ſane.xxiij.q.iiij.qn̄ vult.⁊.c.ſi eccl'ia.i ſi. Sexto/q: occupāt alienas terras:⁊ nō ſūt ↄtēti ꝓpꝛijs terminis.xxiiij. q.iij.transferūt.et tales nō ſaluātur ſi al's bene etiā adminiſtrēt:niſi res reſtituāt alienas.xiiij.q.vj.ſi res.de peni.di. v.falſas.xiiij.q.v.neqꝫ em̄.lxj.di.miramur.⁊ ideo etiā iuſte poſſunt impugnari.xxiij.q.ij.c.j. Eſt enim iuſtū bellū ꝓ rebus repetēdis:vel defendēdis.xxiij.q.ij.dn̄s. Itē ↄtra Saracenos.vide Innoc.ex de vo.qꝺ ſup his.⁊ qꝺ no.ſ.in pꝛima pte in ar.xxxvij.ꝟ. Itēꝫ ſm Innoc.qui terras noſtras detinēt occupatas.xxiij.q.viij.diſpar.⁊ intendunt occupare ſi poſſunt:vt in.c.ibi ſequenti. et cōtra excōmunicatos. xxiij.q.v.omniū.⁊.c.excōmunicatoꝛū.⁊.q.viij.omni timoꝛe et.c.ſi nulla.⁊.c.vt pꝛidem. De bello iuſto et iniuſto vide late qꝺ ſcripſi.j.xlvij.ar.ꝟ.circa.cum.ꝟ.ſequenti.⁊.§.ſe.q̄ ſic incipit:vt de hoc. ¶ B Septimo/quia quum vnus rex vni mulieri vix ſufficiat:volunt tamē plures habere:ſicut equus emiſſarius/⁊ mulus quib⁹ nō eſt intellectus:in anime ſue ꝑiculū/et ſcādalū plurimoꝛū:q̄re et excōmunicari et deponi deberent tales ſi incoꝛrigibiles apparēt.xj.q.iij. pꝛecipue.et.c.teugaldū.c.ita coꝛpoꝛis.ij.q.j.ſcelus.ex de diuoꝛ.gaudemus. Octauo ſimul crimē ſacrilegij et leſe maieſtatis cōmittunt/iudeis ſup chꝛiſtianos officia cōmittētes.liiij.di.nulla.ex de iudeis.cum ſit.xvij.q.iiij.conſtituit. In hoc pꝛecipue reges peccāt hiſpanie:quoꝛū coꝛpoꝛum et rerum iudei fallaciſſimi ſunt:dij rapaciſſimi: homines deuoꝛantes:quoꝛum perfidia ſemꝑ chꝛiſtū et chꝛiſtianos perſequit̄ maxime in occulto.ex de iude.⁊ ſi. Nec obſtat ex de iudeis.ex ſpeciali.ꝟ.innuit.q̄ hec poſſunt committi iudeo chꝛiſtianis nō ſuſpecto:quia illud de cōparatiua ꝑmiſſione eſt intelligēdum:ſicut et illud qꝺ dicit canon.xxiij. q.ij.ſiquid verius.vbi de hoc legit̄.⁊ no.q̄ ſiquis vult interficere vxoꝛē ſuam vt accipiat aliam:pꝛimā dimittat/et nō interficiat.nec em̄ ꝓpter hoc ab adulterio excuſat̄ ſic rex ſi tali committat: nō a pctō:ſed a pena tēpoꝛali excuſatur.qꝺ dic vt no. Oſtiē. in ſumma.de iudeis.§.et in quib⁹ grauent̄.ꝟ.poſſunt tamen ꝑncipes. Nono/in decimis et pꝛimitijs quas nō ſoluunt:ad quas tamē ſoluēdas tenentur.xvj.q.j.reuertimini.⁊.c.decime.xxiij.q.v.dicat aliquis. de cōſe.di.v.quadrageſima.in ſi.xij.q.j.duo.ibi/ Decimas reddere et ita ſaluari poterūt. quib⁹ habeāt ſoluere:vide qꝺ no.ex de ma.⁊ obe.oēs ꝑncipes.et ſi ſoluūt non tamē integre:quia nō ſoluunt de furnis/et molendinis/⁊ hoꝛtis feno/et lana pecoꝛum ſuoꝛū/et piſcarijs/eſt interpoſitio. Sicut reges poꝛtugallie contra iura ex de deci.peruenit.⁊.c.ex transmiſſa.⁊.c.paſtoꝛalis.et auferūt decimas cete et alioꝛū piſcium eccleſijs et retinent ſibi cōtra id ex de feri.licet. Decimo in augurijs qꝺ quidā ſequūtur:et eis cōfidunt.et in quibuſdā alijs ſoꝛtibus et ſupſtitionib⁹ a vera fide deuiantes.xxvj.q.v.augurijs.et.c.epiſcopi.⁊ ideo ſine luce ſunt tales:quia nihil melius reſplendet in pꝛincipe/q̄ recta fides.C.de ſumma tri.inter claras.xcvj.diſt. ſi imperatoꝛ. Undecimo q: et al's rixoſi/et iroſi/⁊ furioſi/ et crudeles ſunt:quū deberent eſſe manſueti et tractabiles et humani.vnde dicit lex.C.de dona.inter virū et vxorem.l.ſi.nihil aliud tam peculiare eſt imperialis maieſtatis/q̄ humanitas:per quam ſolam dei ſeruatur imitatio. Pꝛouerb.xx. Miſericoꝛdia et veritas cuſtodiunt regem: et roboꝛat̄ clemētia thꝛonus eius. Adde qꝺ ſcripſi.ſ.in pꝛima parte in ar.lvij.ꝑ totum.et ad hoc eſt op.ar.ij.libꝛo.de animalibus/q̄ apis electus in regem ponit vel ꝑdit aculeum.hoc idem dicit Iſidoꝛus li.xij.etymologiarum.c.de regibus.vbi dicit q̄ regis virtutes ꝑcipue due ſunt: Iuſtitia/et pietas. Unde pꝛopꝛie in iure imperatoꝛes et reges clementes pij et tranquilli vocant̄.C.de legi.l.j.xcvij.diſt. eccleſie.⁊.c.victoꝛ.xcvj.di.conſtātinus.xj.q.j.ſacerdotib⁹. Nam iuſtitia per ſe ſeuera eſt.ad hec.xxiij.q.iiij.duo iſta. et.§.pꝛecepta.⁊.xlv.diſt.in multis.c. Duodecimo leges iniquas conſtituūt contra id.xxiij.q.iiij.ſi eccleſia.in ſi.di. iiij.erit autē.et frequēter contra eccleſiam et leges eius. ix.diſt.c.j.⁊.ij.⁊.x.diſt.in ꝑmis.vj.c. Decimotertio quia nō faciunt id ad quod eſt poteſtas regia inſtituta/ſcꝫ vt mali a malo coerceantur:⁊ boni inter malos q̇ete viuāt.xxiij. q.v.non fruſtra.et.q.iiij.qui peccat.ante ſi.ex in pꝛohe.decre. Rex pacificus.diſt.iiij.c.j. Decimoquarto impugnāt eccleſiam ſepe et clericos quos debent defendere. xxiij.q. iiij.maximianus.⁊.c.ij.⁊.c.ſe.⁊.q.v.pꝛincipes.xj.q.j.chꝛiſtianis. Nec impugnant hereſes ſicut debēt.xxiij.q.iiij.qn̄ et.c.ſi eccleſia.in ſi. Decimoquinto non puniunt blaſphemantes ſicut debēt.xxiij.q.iiij.nō inuenitur. Decimoſexto non ſubijciunt ſe ipſis et pꝛeſbyteris ſicut debēt:et ꝑmittunt ſibi manus oſculari ab eis quū potius ipſi epiſcopoꝛū manus debeant oſculari.x.diſt.certum eſt.lxiij.diſt.valētinian⁹.de iudic̄.nouit.xcvj.diſt.duo.in ſi.⁊.c.nūq̄.vide qꝺ dixi.ſ.in hac ſcꝺa pte.§.cōſequēter.ꝟ.et eſt argumētū. xviij.ar. Decimoſeptimo q: recipiūt ab electis i epiſcopū vel archiepiſcopū intra regnū ſuū cautionē et homagiū vel fidelitatē:quū nihil tēpoꝛale teneāt ab eiſdem: cōtra iura de q̄bus legitur ⁊ no.ex de ſimo.ex diligenti.de reg. iur̄.c.vlt.de ex.pre.grauē.gloſ.j. Sed ſuper hoc vide Innocē.de elec.ſignificaſti. Decimooctauo quia puniūt etiā hereticos/etiam ſi ꝑſone ſint eccleſiaſtice.ar.iuriū que ꝓ eis facere vident̄.xvij.diſt.nec licuit.lxxix.diſt.ſiquis pecunia.j.q.vlti.c.vlti.xxiij.q.iiij.quādo vult.c.non inuenit̄.⁊. c.ſe.et.q.v.non nos.et in.c.ſe.et.c.ſi audieris.cū.iij.c.ſe.et c.pꝛincipes.⁊.q.viij.legi.in ſi.diſt.viij.quo iure. Sed quū crimen iſtud eccleſiaſticū ſit:ſicut et multa alia que no.ex de fo.cō.in ſi.cū ſit.nec reges:nec alij iudices de eo ſe poſſunt maxime hodie intromittere.al's hodie ſunt excōmunicati:vt eſt expꝛeſſum ex de hereti.vt inquiſitionis.§.pꝛohibemus.li.vj.niſi quum eoꝛum cōtra eos inuocatur bꝛa

chiū ſecularē:vt in iurib⁹ añ dictis. Poſſunt imꝑatores et
reges infamiā tollere:⁊ ad famā reſtituere.vt ad natales
ꝑmos:⁊ſtatū integrū.vide qđ no. Inno.ex̄ de re.iu.cū te.
C.de abolitionibus.abolitio.ij.q.iij.l.ſi qđ.§.ſe.C.de ſen
tentiā paſſis et reſtitutis.li.ix.C.de genera.obla.indulgē-
tiam.ij.q.iij.§.notandum.ff.de ſenten.paſſis et reſti.l.ij.et
iij. Item reſtituunt illegitimos natalibus: et faciunt eos
ſuccedere.in Autē.quib⁹ mo.natura.effi.libe.efficiant̄ ad
modū.coll̄.vij.et.c.t.§.j.et.ij.Filium etiam ꝓpriū poſſunt
legitimare.ex̄ q̄ ſi.ſint le.ꝑ venerabilē.§.de filijs.ſed vide
ibi gloſ.que incipit:q: nō. Itē reſtituūt ſeruos ꝑmis nata
lib⁹ liberorū.xij.q.ij.c.epš.§.qui manumittit̄. Item diſpē-
ſant cū militibus de acie fugiētibus.j.q.j.ꝙ quidā. Deci-
monono:q: nō recognoſcūt de facto imꝑatorē ſuꝑ eos:et
ei ſubeſſe:et ab eo debere coronari cōtra iura.lxiij.diſt.ha-
drianus.vij.q.j.in apib⁹.et eorum legibus teneri.C.de le-
gi.leges.ſed de hoc vide Innocē.de re.iu.cū te. Uigeſi-
mo regna ſua ſcindunt et diuidunt inter filios vel cōſan-
guineos:ſicut fecit Alexander quū adhuc viueret.j.Ma
cha.j.qđ tamē fieri nō debet.ſuper quo vide qđ legitur et
no.ex̄ de vo.et vo.re.licet.per Bern̄.in gloſ.dicit.et Inno
cē.quia in vno regno vnus rex.vij.q.j.in apibus.vj.q.iij.
ſcitote. Uigeſimoprimo q: nō preſtant auxiliū/et conſi-
lium iudicibus eccleſiaſticis inuocati ab eis vt tenentur.
xxiij.q.v.adminiſtratores.⁊.c.principes.⁊.q.iiij.qm̄.ſuper
quo vide qđ legit̄ et no.maxime per Innocē.ex̄ de of.or.
c.j. Uigeſimoſecundo q: non ſeruant iuramentū qđ p̄-
ſtant in ſui coronatione de non alienādo bona regni/⁊ cō
ſeruando eius honorē:et de non mutando monetam legi
timā.ex̄ de iureiu.quāto. et.c.intellecto. et de re iud.ſane.
abbate.lib.vj. Uigeſimotertio quia maiora negotia re-
gni expediūt ſenſu ꝓprio vel cum paucis ſuis adſeſſori-
bus:quū tamē maiorem partē regni ſuper hoc vocare de-
berent.i.eorum ſyndicos. ſuper quo vide Innocē. in pre.
c.quanto.ar.ex̄ de ma.et obe.c.vlt. vbi de hoc.liiij. diſt.c.j.
vbi de hoc. Uigeſimoquarto quia cū indigeant ſepe cu
ratoribus et coadiutoribus aut ꝓpter eorū nimiam iuuē
tutem aut fatuitatem aut aſininam ſimplicitatem:nolunt
eos recipere ab imperatore vel eccleſia: vnde ⁊ ſepe pri-
uant filios vel nepotes ex paterna linea deſcendentes.ſu
per quo vide qđ legit̄ et no.ex̄ de ſup.ne.p̄la.grādi.li.vj.
et per Innoc̄.de fo.cō.licet. Uigeſimoquinto quia vſur
pant officia ſacerdotum/vñ lepra ſpūali ꝑcutiunt̄.ij.Pa-
ralipo.xxvj.ij.q.vij.§. Item cum balaam.v̄.ſi ergo.et qui
recipiunt res eccleſie ab eis ſacrilegi ſunt et ipſi.xij.q.ij. in
digne.⁊.c.de rebus.xvij.q.iiij.§. ſacrilegium. Uigeſimo
ſexto malos habēt conſiliarios:quorum cōſilio p̄dicta/et
multa mala alia operantur maxime reges hiſpanie/ꝯtra
id.lxxxvj.di.tāta.j.q.j.eſtote.ex̄ de iureiu.quāto.in p̄n.ha-
bēt enim conſiliarios bilingues et ſuſurrones.Leuit̄.xix.
Nō eris criminator:nec ſuſurro in populis. Prouer.xviij.
Uerba bilinguis quaſi ſimplicia:et ipſa ꝑueniūt vſq; ad
interiora vētris. Idem habet̄ eiuſdē.c.xxvj.Suſurro ⁊ bi
linguis maledictus.multos em̄ turbauit pacē habētes.
Eccli.xxviij.Denotatio peſſima ſuper bilinguem.Eccli.v.
Oīs peccator inuidus ⁊ bilinguis.Eccli.vj.⁊ Mat.xviij.
et nequā et adinuicē inuidos.Gal̄.vj. querētes ſemꝑ que
ſua ſunt. Phil̄.ij.lxiij.diſt.noſſe.nō que regni: nec que re-
gis.⁊ quoſdā frequenter viles q̄ in modico tēpore ditati
et exaltati de bonis regni regnū cōſumunt:et regem ipm
cum ſuſurrijs et adulationibus.xxij.q.ij.primum.et detra
ctionibus.vj.q.j.deteriores.et mendacijs. xxij.q.ij. omne
genus.cum.c.ſe.ſemꝑ ex peſſima conſuetudine vel potius
corruptela.ex̄ de cōſue.cū venerabilis.corruptela.vſq; ad
mortē:noctē pluſꝙ mediā detinentes.ad literā Job.xvij.
noctem vertentes in diem.contra conſilium Ariſtote. ad
Alexandrum dicentis.

Conſultor procerū ſeruos contēne bilingues
Et nequā:nec quos humiles natura iacere
Precipit:exalta.nam qui pluuialibus vndis
Intumuit torrēs:fluit acrior amne perenni:
Sic opibus parcis et honoris culmine ſeruus
In dn̄m ſurgēs/truculentior aſpide ſurda
Aures obturat. precibus manſueſcere neſcit.

Mouetur terra cum ſeruus regnat. Prouerb.xxx. Ui-
geſimoſeptimo q: ipſi ijdem maxime reges caſtelle q̄ de-
berent eſſe cultores iuſtitie.xxiij.q.v.rex debet.⁊.c.regum
et de ꝓprijs et iuſtis additib⁹ viuere.ex̄ de ſupplē.ne.pre.
grādi.li.vj.et ſubditos ſuos a p̄donib⁹ ⁊ latronib⁹ defen-
ſare.xxiij.q.v.regum.ſubditos ſuos excoriant:nedum per
accuſationes ⁊ collectas grauiſſimas.x.q.iij. cauendum.
cum.c.ſe.ſed rapinas accipientes in caſtris et villis:et ſe-
pe in ciuitatibus dolia vini. ſarcinas grani. greges arie-
tū et boum:et alia comeſtibilia a poſſeſſoribus/et labora
toribus:et nihil niſi pictatiolas.i.chartulas:quas vocant
aluala:ſoluentes.xxvj.q.vlt.nō obſeruetis.et cū ab eis re
cedunt:omnes lugentes ⁊ vlulantes dimittentes/cōtra
illud pš.lij.Qui deuorant plebē meā ſicut eſcam panis.et
iterū pš.lxxviij.Quia comederūt iacob.vñ merito antro-
pophagi: ideſt comeſtores hominum/poſſint dici. labo-
res miſerabilium laboratorū totius anni cum ſuis canib⁹
et auibus et viliſſimis meretricibus:q̄s vulgariter vocāt
ſoldaderias.i.ſtipendarias:quia ſtipēdium habēt a rege
et ab alijs magnatibus:q̄s de loco ad locum ſequūtur: et
ſuis vētribus et alijs ſuis ſuꝑfluitatibus et carnalitatib⁹
expēdentes.cōtra quos ad literam Ezecħ.xix. Factus eſt
leo: et didicit predam capere: et homines deuorare. Ha-
bēt em̄ iſti reges leunculos ſuos:ſcilicet miniſtrales:⁊ ba
iulos ⁊ factores ſuos:qui ad modum ſanguiſſuge paupe
rū ſanguinem ſugunt ⁊ in ſinum dominoꝝ euomunt. vñ
Michee.vij. Principes poſtulat:et iudex in reddēdo eſt.
et.j.ibi. Qui optimus in eis eſt quaſi paliurus. paliurus
eſt cardus ſpinoſus ſm̄ Hugui.et qui rectus quaſi ſpina
de ſepe.¶ Contra hos etiā clamat dn̄s ꝑ Eſa.iij.c. Qua-
re atteritis populū meum:et facies pauperū cōmollitis?
Propter oppreſſionē pauperū tedebat viuere q̄ dicebat
Eccls.iiij. Uerti me ad alia que ſub ſole geruntur:et vidi
calūnias/et lachrymas innocentū: et conſolatorē nemi-
nē.nec poſſe reſiſtere eorū violentie omni auxilio deſtitu-
tos.et laudaui magis mori ꝙ viuere. ¶ Cōtra tales etiā
Eſa.j. Principes tui infideles:ſocij furum.et iterum Mi
chee.iij.Qui comedūt carnē ppl̄i mei:et pellem eius deſu
per excoriauerunt:et oſſa eorū cōfregerunt:⁊ cōciderunt
ſicut in lebete:et q̄ſi carnē in medio olle.Ecce ipi ſe lupos
exhibēt gregi.et ipſi rapiunt.ipſi diſpergunt.ipſi ꝑimunt.
Contra tales clamant iura.x.q.iij.§.de his.cum.c.ſe. vſq;
ad ſi.queſti.et que legunt̄ et no.ex̄ de cenſi.cū apl̄us.et in
gloſ.xxv.⁊ in.c.Cū inſtantia.et in gloſ.illud ſemꝑ.Tales
nō reges:ſed reguli ſunt.ꝓpter defectum quorū filij.i.ſen
ſus infirmant̄ Capharnaū.i.in pinguedine carnali.et cō
ſolatione tēporali. Joan.iiij. Interpretat̄ em̄ capharnaū
villa pinguedinis:vel villa ꝯſolationis. Uigeſimoocta
uo vanigloriosi ſunt et ſuꝑbi:⁊ nō ſe hoīes recognoſcūt:
nec deū regē regum. Apoca.j.timentes.Contra illud:Et
nūc reges intelligite.⁊.j.ſeruite domino in timore.ij.pſal.
xxiij.q.iiij.non inuenit̄.cū.c. ſe.¶ C Uigeſimonono in
gradibus ꝓhibitis ꝯtrahunt cū ſuis cōſanguineis ⁊ affi-
nib⁹ ante diſpēſationē papalē et in hoc magis offendunt
reges hiſpanie.Et primo cōmittunt inceſtum.deinde im-
petrāt indulgētiā.aliq̄tiēs nullā.in inceſtu manētes.xj.q.
iij.precipue.vnde peccāt in ſpe habēdi indulgentiam. qđ
eſt peccatū in ſpm̄ſctm̄: vt no.de peni.di.j.§.ex his itaq;.in
Gloſ.peccatū in ſpiritū. Cōtra quos dicit̄: Maledictus
homo qui peccat in ſpe.Et ex talib⁹ cōiunctionibus de ge
neres reges naſcunt̄.lvj.diſt.ſi gens.⁊ hodie tales reges
excōmunicati ſunt:niſi ſpeciali alio ꝑuilegio ſint muniti.
ex̄ de cōſang.et affi.eos qui.in cleme.Et hic notandum ꝙ
quū ſcienter cōtrahētes ſint ipſo facto excōmunicati: vi-
detur ꝙ ſi ſuꝑ tali matrimonio contracto ſedis apl̄ice di-
ſpenſatio impetretur:vel per procuratorem cōſtitutū:vel

ab excōmunicato.ex̄ de ꝓcur.c.ſi.non obtenta abſolutione:que pōt fieri ꝑ epm̄:quia non reſeruat̄ pape.in clemē. ex̄ de ſen. ex.nup.ꝓius ab excōmunicatione:ꝙ grā ſit ipo iure nulla.ex̄ de reſcrip.ipſo iure.li.vj. Item ꝙ infamia q̄ ex inceſtu cōtracta eſt.iij.q.iiij.conſanguineorū.vj.q.j.infames.non tollit̄ ꝑ diſpēſationē que fit vt remaneant in matrimonio.ar.bonū ex̄ de ꝓben.nō pōt.§.fi.li.vj.quia ꝓ illa infamia neceſſaria diſpenſatio ſpecialis.no.ij.q.iij.§.hinc colligit̄ ꝑ Inno. de re iud. cum te. de ſimo.ex diligēti. Itē ꝙ ꝓles iam concepta ex tali matrimonio fiat legitima.ex̄ qui fi.ſint le.tanta.niſi hec omnia in diſpēſatione exprimātur:diſpēſatio nō valet:quia oīa impedimēta exprimēda ſunt.ar.eorū q̄ legunt̄ ⁊ no.ex̄ de reſcrip.ex pte.j.⁊.c.inter ceteras.ergo ſuꝑ pmiſſis quatuor ſupplicandū eſt in tali caſu.⁊ primo ꝓ abſolutione:niſi facta fuerit a dioc̄.matrimonio ſeparato. Trigeſimo quia ducunt maxime reges hiſpanie in domo ſua publicas meretrices:⁊ quibuſdam earū ſtipendia dant et neceſſaria in aula ſua et duci pmittunt ⁊ ꝯſentiūt: et ſic eorū aula ꝓ parte ꝓſtibulū eſt et lupanar et ſcortū.ſicut tēplū hieroſol.ij.Macha.vj.qđ chriſtianis pncipibus in magnā apud chriſticolas verecūdiā cedit:et offenſionem criminalē apud deū:cuius cōtra decalogū et preceptū mechiā in domo ſua nutriunt deteſtādā.Exod.xx. Deutero.v.xxxij.q.iiij.meretrices.⁊.q.vj.non mechaberis.⁊ pticipes ſunt libidinis ſuoꝝ familiariū tacite:etſi nō expreſſe ꝯſentiendo.lxxxiij.diſt. error.⁊.lxxxvj. facientis.ex̄ de homici.ſicut dignum.§.illi quoqꝫ.etiā turpitudinis ſunt patroni.ar.xxxij.q.ij.c.j.ex̄ de iureiu. quēadmodū.§.illud autē.ibi:patronus eſt turpitudinis.⁊.j.ibi: ne ꝑ hoc libera pbetur ei facultas peccandi ꝓpter impunitatem pcti.⁊.ff.ad.l.iuli.de adul.l.ij.§.j.ff.de fur.q̄ fas.§.j. ⁊ crimen lenocinij q̄ſi cōmittunt queſtuaria mācipia in domo tenēdo: licet ipe ſuū q̄ſtū recipiāt maledictū:q: nō eſt ꝟ minꝰ ꝙ ꝓprio corpore q̄ſtū facere.ff.de ritu nup.palā.§. lenociniū.⁊ no.xxxij.q.j.in.l.crimē.ſub.§.ꝙ ſi i adulterio. in gloſ.non tn̄. Trigeſimoprimo:q: a meretricibꝰ regni ſui mercedem et preciū recipiūt/cōtra illud Non offeres mercedē ꝓſtibuli. Deut.xxiij.no.ex̄ de deci.ex tranſmiſſa. xiiij.q.v.in ſumma.et illiꝰ immūditie cooꝑatores ſunt cū illis eorū ſpolia percipiendo.legit̄ ⁊ no.ex̄ de fur.q̄ cum fure.ex̄ de rapinis.c.ij.§.fi. Trigeſimoſecūdo:q: recipiūt pciū ab aleatoribus ludi.pcipue reges hiſpanie:qđ vocat̄ taulagiū:⁊ vendūt quolibet anno ꝓ certo pcio.vn̄ pticipāt precium de ludo ꝑ legem ꝓhibito.ff.de ale.l.j.⁊ in ꝓhemio.§.conſtitutionis.ff.veteris.§.illud ſane.⁊ grauiter peccant ⁊ ad reſtitutionē talis pcij ⁊ lucri tenent̄:quia cōtra legem mercant̄.vt in.l.greca/alearum vſus.C.e.⁊ no. xxxv.di.c.j.et ex̄ de vi.et ho.cle.clerici.ij.ex̄ de exce.p. inter dilectos.⁊ fouent illud iniquū et cauſam dāni dant et peccati:ideo dānum dediſſe vident̄.ff.ad.l.cor.de ſic.l.inde.legitur et no.ex̄ de homici.de cetero.de iniur̄.et dā.da.c.vlt. Trigeſimotertio:q: aliq̄ eorū cū ſuis reginis et filijs carnes comedūt in q̄drageſima et alijs ieiunijs ſine neceſſitate vel ficta:⁊ cū cōſilio ſuorū carnaliū et adulatorū medicorū:q̄ cū eis diſpenſant de conſilio diaboli contra iura de con.diſt.v.quadrageſima.et di.iiij.deniqꝫ.ex̄ de obſer. ieiu.cōſilium.§.fi.De materia regū et eorū cōditionibus plene tractaui in.j.pte iſtius opis in multis locis.maxime in ar.lviij.§.quibꝰ ergo.et ex virtutibus q̄s debēt habere: poteris augmētare eorū peccata que habēt ꝯdiris virtutibꝰ.ar.xxxj.q.j.cum renuntiat̄. Trigeſimoquarto:offendunt ꝑ malū exemplū pre ceteris:quia quū ſint reges dicti a ſe et alios iuſte regendo. xxj.diſt. cleros.℣. ſacerdos. ibi:ſicut rex a regendo.xij.q.j.duo.nec ſe nec alios regūt: ſed exemplum mortis prebent ſubditis ſuis:vt eſt expreſſum.xj.q.iij.precipue. et.c.ita corporis. vnde verſus.

Rex ſuperes:ſi te ſuperes preceptor honoris.
Degener es ſi degeneres a laude prioris.

Immo nec rex malus dicendus eſt.ij.q.j.ſcelus. Trigeſimoquinto vendunt officia/iudicaturas/tabellionatus/et alia que libere debent dari cōtra.l.et canones.C.ad.l.iuli.repe.l.ſancimus.que eſt canonizata.j.q.vij. ſancimus. ff.ad.l. iuli. de ambi.l.j.⁊.j.q.j.nullus itaqꝫ.⁊.q.vj.ſicut is.et ſunt occaſio talibus alios in precio aggrauandi et concutiendis ſuis ordinatis ſalarijs non cōtentis contra pre.l.ſancimus.ff. de cōcuſſi.l.j.et.ij. ⁊ in.l. canonizata.j.q.j. concuſſionis. et xxiij.q.j.paratus.in fi.vbi no.quid ſit concutere.in gloſ.cōcutere.⁊.c.in veritate.in fi.et in gloſ./ſed qualiter.et no.in §.ſequē.et vlt.℣.in additione.q: parator erit emptor: vendere quod emit. j.q.j. quibuſdam. Trigeſimoſexto peccant in duellis que approbant cōtra.l.et cañ.vt no.j.§.expeditis.℣.v.in ar.xxxiij. Trigeſimoſeptimo pecunias eccleſie que extrahuntur de regnis ſuis in auro vel argento/ſuo fiſco applicant/dicentes ꝙ ſuper hoc legem vel pceptum fecerūt.qđ eſt cōtra iura ciuilia et canonica.talem enī legē nō poſſunt facere in pecunia eccleſie. vnde.l. cur enim nō facimus diſcrimē inter res diuinas ⁊ humanas. C.de ſacro.ec.l.ſancimus.ij.xxiij.q.viij.§.q̄uis .l. ſancimꝰ. et.l.vniuerſos.ibi/attētationis moleſtiam non ſuſtinere. libere enim ſunt res donate eccleſijs a lucratiuorum inſcriptionibus:vt pre.l.ſancimus.in autē.de eccle.titu.§.ad h̄ colla.viij.C.de ſacro.eccle.decernimus.C.de epiſ. et cleri. omnia priuilegia. C. de ſacro.eccle.l. placet. canonizata. xxj.q.j.l.placet.ibi:nulla ſolicitudo trāſlationū ſignetur. et ibi gloſ.et tales ſacrilegi ſunt.vt ibi.⁊.xij.q.ij.nulli.⁊ homicide:vt.e.cauſa.⁊.q.c.j.⁊ lex particularis/vel conſuetudo in contrariū:quia eſt contra eccleſie libertatē.ex̄ de cōſue.cum venerabilis.x.diſt.quaſi per totum.xcvj.diſt.bene quidem.ex̄ de re.ec.non al̄.c.ſi.qđ optime facit.et non poſſunt res eccleſie confiſcari.xvj.q.j.in canonibꝰ. ¶ Offendunt nihilo minus in omnibus articulis in quibus imperatores offendunt.ſ̄.proximo.§.exaratis.et imperatores in his omnibus ꝯlibatis in quibus reges offendunt ⁊c.

¶ Articulus.xxxj. A

Deinde dicendū eſt

de peccatis principum et aliorum preeminētium. Qui autem ſint principes/duces/marchiones/comites/valuaſſores/capitanei/⁊ alie dignitates ſeculares.vide in libro feudorum. quis dicatur ⁊c.et qđ legit̄ et no.ex̄ de elec.fundamenta.§.vt ergo.in gloſ. Ioan.an.que incipit: In libro feudorum. Principatus autem etſi ſit per ſe quedam ſuperior dignitas poſt imperatores et reges:ſicut colligitur ex ordine verborū pre.§.vt ergo. De quibꝰ principibus qui ſunt precipue in alemānia: et adhuc rome legitur ex̄ de elec.venerabilē.§.verū ⁊ nunquid.§.obiectioni.⁊.§.qđ autē.§.inſuper.⁊ ex̄ de iureiu. Romani.in clemē. Largum tamen nomen eſt cōprehendens imperatores et reges:vt pre.c.Romani.in prin.et.xvj.q.vij.ſane. in fi.et.xij.q.ij.de rebus.ſic accipit̄ etiam:venit enim princeps huius mūdi ⁊c. Ioan.xiiij.et.j. Ioan.iij.de peni.diſt. ij.ſi enim.ideo mixtim de ipſis et ducibus et ꝓceribus et baronibus et marchionibus et comitibꝰ ſimul tractemus tangendo eorum ſcelera et defectus.

Diuerſarū ſctarū prātū noia.

¶ Peccant aūt hi primo in taleis et exactionibus indebitis ſubditoꝝ.xiiij. q.v.nō ſane.vide qđ legit̄ et no.xvij.q.ij.ſeruitiū.j.q.j. nullus.ij.ex̄ de cēſi.peruenit. ¶ Scđo:quia faciunt conſtitutiones ſeu potius deſtitutiones ſuas contra eccleſiaſticā libertatem.ex̄ de re.eccle.non al̄.cum laicis.ꝓpter qđ tam ipſi ꝙ ſcriptores ⁊ ſeruatores ſunt excōmunicati ipo iure: ⁊ feudis que tenēt ab eccleſijs:ſunt priuandi.ex.c.grauē/dicit priuari.ſ; vide gloſ.ibi et doct.ex̄ de ſen.ex.nouerit.⁊ c.grauē.et poſſunt feuda alijs potentioribꝰ concedi: qui ipſa petant et pro eccleſia recognoſcant. ex̄ de feud.c.ij.

In q̄bꝰ domini et ſupiores offendāt.

¶ Tertio:qđ eſt quaſi cōmune omnibus principibus mūdi: ꝙ volunt habere capellas ſuas et capellanos ſine authoritate epiſcopali et volūt ꝙ capellani ſui habeāt curā animarū ſuarū vxorū filiorum et familie.⁊ ꝙ oblationes eis factas;vbicūqꝫ etiam miſſas audiant:ſuas faciant et

imburſent.qđ iuri cōmuni non conuenit.xvj.q.j.§.ecce.j.ꝛ ij.et.c.cunctis.ꝛ.q.vij.nullus omnino.vbi de hoc.ex̄ de heretici.ad abolēdū.§.fi. de of.archidia.cū ſatis.vbi de hoc.niſi forſan ſup his ſint a ſe.ap. priuilegiati ſpecialiter: ſicut apparet in duce burgundie: cui⁹ capella multis ꝓuilegijs eſt munita.ex̄ de priuil.cum capella. Ut tñ ſcias ꝙ alicui clerico in aliqua dignitate cōſtituto ne videaꝛ priuilegiū perſonale.ex̄ de of.del.qm̄ abbas.talia ꝑpetuo cōmittantur.alꝰ laicus nō debet ſe de talibus intromittere: nec habere pōt poteſtatem cōmittendi curā anime ſue/vel vxoris/vel familie cui vult.xcvj.diſt.bene quidem.xvj.q.vij.c.j.ꝛ.§.cum ergo in noua.et.c.ſequē.vſq; ad.§.vt ergo. Nec em̄ licet laicis eccleſias regere: nec oblationes accipere. x.q.j.q: ſacerdotes.ꝛ.ij.c.ſeq.et videꝛ ibi dici/ꝙ tales ſunt excōmunicati ipſo iure.nec mirum: quia nec etiā ſacra vaſa vel veſtimenta ab inſacratis hominib⁹ tangi debēt. de cō.diſt.j.in ſancta.et.c.veſtimenta. Generaliter etiā ꝓhibitum eſt omnibus laicis/ꝙ de ſpūalibus ſe nullatenus intromittāt.de elec.maſſana.de arbi.cōtigit.de iudic̄. decernimus. de p̄ſcrip.cauſam. de deci. q̄uis.c. ꝓhibemus. nec videꝛ excuſare epiſcopi authoritas in hac ꝑte vt ibi.ꝛ lxxix.di.iudicatū. ¶ Quarto: q: liberos homines ſubijciūt ſeruituti: ꝛ eis graues exiſtunt.xiiij.q.v. nō ſane. quū tamen nullus liber ſeruus debeat fieri: niſi qñ vendit ſe ad precium participandum.xxix.q.ij.relatū. Sed ſicut dicit Salomon: breue regnum nō parcit ſubditis. quia in lata gente gloria principis: ꝛ in diminutione ꝑpl̄i contritio principis denotaꝛ. Prouer.xiiij.et adde qđ ſcripſi.ſ̄.in prima ꝑte in ar.lxij.ꝟ.vj.conditio.j.q.iiij.§. Itē in pctō achor. et.ꝟ. Item dauid. ¶ Quinto: in licitis ſuis ſuperioribus inobedientes exiſtunt: ꝛ plerūq; q: pauperes ſunt: ipſos contēnunt.vnde peccatum idololatrie incurrunt.j.Reg. xv.xxxij.diſt.§.verū.xxiij.q.j.quid culpatur.vbi de hoc. et. q.v.cū miles.vide qđ legiꝛ ꝛ no. ex̄ de tēpo.or. ad aures. ¶ Sexto: q: ꝓpria temeritate vxores a ſe reijciūt.ꝛ alias intromittunt/credētes ſibi neſcio ex qua corruptela ꝯſuetudinis hoc licere.ex̄ de diuor.porro.et de ſponſa.c.j.vide qđ no.ex̄ de adulte.c.fi.xxxiij.q.ij.quos de⁹.ex̄ de tranſac. c.fi. ¶ Septimo: q: ex adulterio nati ſepe ſuccedūt: et ſic iure ſuo priuāt heredes legitimos qui deberēt ſuccedere. nec ſaluari poterunt niſi diſpenſeꝛ cū eis per ſuū ſuperiorem.ex̄ qui fi.ſint le.per venerabilem.ꝛ no.ſ̄.eodem.§.expediti.in fi.ꝟ.poſſunt imperatores. in additione. xxx.ar. niſi reſtituāt.ex̄ de peni.ꝛ re.officij.de vſuris. cum tu. habeꝛ.ſ̄.§.primo poſt imperatorū ꝓus.ꝟ.xviij. ¶ Octauo: q: nō ſeruant iuſtitiam pauperi maxime nō habēti q̄d offerat.xj.q.iij.pauper.quem etiam frequenter ſuſpendunt ꝓ modico.et ideo qñq; ſine iuſtitia occiduntꝛ: ſʒ qui nō timet iuſtū iudicem: nō credit eum beneuolum vel pacificū inuenire.xxiij.q.v.regū. ¶ Nono: quia epos ꝛ alios clericos non honorāt: ſicut debēt.ex̄ de ma.ꝛ obe.ſolite.ſed eis iura ſua ſubtrahūt: ꝛ plerūq; ſubijciunt ſeruituti: de quo teneꝛ in tremēdo iudicio reddere rationem: quia hoc faciunt contra iura.diſt.j.ius publicū.xj.q.j.ꝯtinua.de iureiu.ꝑuenit.j.ꝛ.c.nimis de iure.ꝛ.c.ſe. ¶ Decimo: q: de facili et ꝓ nihilo faciunt guerras: quas et ſi magna eſſet cauſa: ſub authoritate ꝓpria facere non deberent.legiꝛ ꝛ no. xxiij.q.ij.in ſumma.ꝛ.c.j.ꝛ dixi.ſ̄.§.primo.ꝟ. eſt aūt iuſtū. et in additione ibi. ꝛ in ſumma Oſtiē.de tre.ꝛ pace.§. q̄d ſit iuſtū bellū.et ꝑ Innocē.de re.ſpo.olim.j. ¶ Sex ſunt cauſe quare pax non eſt inter homines. Prima/quia nō puniunꝛ maleficia. Eccl̄s.viij. Quia non proferꝛ cito cōtra malos ſententia: abſq; vllo timore filij hominū ꝑpetrant mala. Secūda/abundātia tēporalium. Geñ.xiij. Facta eſt rixa inter paſtores gregū Abraam et Loth. Iaco. v. Unde bella et lites ꝛc. Tertia/q: non occupamur in pugna contra demones.ideo non pugnamus vt homines. Ephe.v. Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnē ꝛ ſanguinem ꝛc. Quarta/quia non conſideramus dāna guerre: in qua iniuſta ꝑdimus animā corpus et res. Quinta/

Par q̄re nō ſit īter mortales.

quia nō cōſideramus/ꝙ dubius eſt euentus litis. ad hec duo.ij.Reg.xj. Sexta/q: non cōſideramus et ſeruamus precepta dei. Baruch.iij.ibi. Si in via dei ꝛc. Eſt autē pax trāquilla libertas.a pacto data.poſterius vero accipitur pax fedus initum primū ſm̄ Iſido.ad hec.xxiij.q.iij. illi. Guerra ē aſpera: pax dulcis.xxiij.q.j.noli. ¶ Undecimo: q: non ſoluūt decimas: vt.ſ̄.in ar.xxxj.§.poſt imperatorū. ꝟ.ix.de regib⁹ dictū eſt. ¶ Duodecimo: q: ſi q̄s vaſallorū ſuorū vel hominū quādoq; offendat in aliquo: ipſum nulla lata ſententia exheredāt: iuris ordine nō ſeruato: et dicunt ſibi ius: vel ipſimet ſententiam ferunt ſicut placet: et poſtea exequūtur/cōtra iura.C.ne quis in cauſa ſua iudicet.vel ius ſibi dicat.in rubro.ꝛ in nigro.C.de his q̄ ad eccleſias cōfu.damnamus.C.de iudic̄.nullus.ff.quoꝝ lega. l.j.legiꝛ et no.xxiij.q.iiij.inter querelas.xvj.q.vj.c.j.ꝛ.ij. et ideo tenentur ad reſtitutionem: quia nihil intereſt vtrum hoc fiat nulla lata ſententia: vel vitioſe lata.ff.qui ſatis da.co.quotiens.ff.de acco.tu.l. nulla differentia. ¶ Tredecimo: in iuſtitia differēda. Nā ꝛ ſi qui de talib⁹ inueniantur qui nullatenus forſan vellent iniuſtam ferre ſententiam: tot tamen dies aſſignant: ꝛ tot affligunt partes laboribus et expenſis: ꝙ aut coguntꝛ iuri ſuo renuntiare: vel ipſum vēdere: vel alꝰ cōponere ſup ipſo ſicut alꝰ legiꝛ ex̄ de reſcrip.nōnulli. Ideoq; tenētur ad reſtitutionē totius intereſſe.ꝛ alꝰ puniri debent.ar. ex̄ de reſcrip.c.fi.§.fi.ꝛ.c. ceterū.in fi.ꝛ.C.de iudic̄.ſancimus.ꝛ.l.ꝓperādū.§.illo procul dubio. ¶ Decimoquarto em̄ peccant in cōcuſſionib⁹. Eſt autem cōcutere aliqua petere vltra debitum ratione officij alicuius. Diciꝛ autem cōcutere qui ꝑ oppreſſionem et minas extorquet pecuniā.ff.de cōcuſ.l.j.ꝛ.ij.et no.xxiij. q.j.paratus.in vlt.glo.ſm̄ Canoñ. Concuſſor puniꝛ pena quadruplici.et etiā ſm̄.l.no.xxiij.q.j. militare.in gloſ.fi.et rapinis in taleis ſpolijs et homicidijs.ſup quo vide ex̄ de rap.c.j.de iureiu.ſicut.ꝛ.j.c.ij.xxiij.q.viij.vt pridem. peccāt et in omnibus alijs in quibus imperatores et reges peccant: que.ſ̄.ſcripta ſunt in.§.duobus precedentibus.

Par q̄d ſit.

Concutere.

¶ Articulus.xxxij.

Expeditis ſuperiori-

bus dignitatibus ſecularibus/ad ſtatus priuatorū ſeculariū deſcendamus. ¶ A Peccant autē milites maxime in gallicia in qua ꝑut cōmuniter de rapina viuūt. Primo ſeculares ſimplicis militie: quia non ſunt contenti ſuis ſtipendijs: ſed concutiunt homines contra ſententiam Ioā.bap.dicētis eis Luc.iij. Neminem cōcutiatis: neq; calūniam faciatis eſtote ꝯtenti ſtipendijs vr̄is.xxiij.q.j.parat⁹.ad fi.ꝛ.c.militare. in fi.et.lxxxvj.di.nō ſatis.in fi. ¶ Scđo peccāt īpugnādo ſepe p̄rias: ꝛ dñm cui ex forma fidelitatꝫ ſeruire teneñꝛ.ff. de iuſti.ꝛ iur.vt ī.ff.de reli.et ſump.fu.minime.xxiij.q.j.q̄d culpaꝛ.et.c.ſumma militie.xxij.q.v.de forma. ¶ Tertio q: fauent in illicitis manifeſtis alꝰ ſecus.xxiij.q.j.quod culpaꝛ.dñis: et ſeruiūt in iniuſtis bellis: q̄n potius deberent recognoſcere imperatorē celeſtē.xj.q.iij. Iulian⁹. et.c.qui reſiſtit.et diſt.viij.q̄ cōtra. Sic fecerūt illi chriſtiani milites thebeorū dicentes Maximiano precipienti eis cōtra chriſtianos ſeruire. Milites ſum⁹ inquiūt imperator tui: ſed tamē ſerui quidem libere cōfitemur dei. tibi iuſtitiam debemus: illi innocentiam. a te ſtipendiū laboris accipimus: ab illo vite exordium ſumpſimus. ſequi in hoc imperatorem nequaq̄ poſſumus/vt authorem deum negem⁹ ſi non compellimur vt offendamus: tibi vt fecimus hactenus parebim⁹: ſin aūt illi parebimus potius q̄ tibi. dextere noſtre aduerſus impios pugnare: ac inimicos ſciunt laniare: pios et cōciues neſciunt. pugnauimus ſemꝑ ꝓ iuſtitia.ꝓ pietate.pro innocentium ſalute.pro fide. hec fuerūt nobis hactenus ꝓcia periculorū. quo ergo pacto cōſeruemus tibi: ſi hec deo noſtro non exhibemus? Iurauimus primū in ſacramēta diuina: iurauimus deinde in ſacramēta regia. nihil nobis de ſecundis credis eſſe neceſſe; ſi pri

Milites in q̄bus plerūq; offēdūt.

ma prerūpimus? ad hec. xj.q.iij.non enim.c.ſi dominꝰ.c.q̄
reſiſtit.c.imperatores.c.ſi is qui preeſt. ex̄ de tēpo. or.dile
ctꝰ.vbi de hoc.ꝛ.c.ad aures.vbi de hoc.ij.q.vij.nō pōt. Nō
pōt erga homines eſſe fidelis: qui deo extiterit infidelis.
Ex dictis patet ꝙ chriſtiani milites poſſunt ſeruire ſarace
nis:et alijs infidelibꝰ: ſꝫ nō cōtra chriſtianos: vel in eo qđ
eſt cōtra deum: vt pre.c. Julianus.ꝛ.xxiij.q.j.q̄d culpat.in
fi.ꝛ.xv.q.vj.iuratos. ¶ Quarto in torneamētis maxime
in francia.ex̄ de tornea.p totu. ¶ Quinto in duellis: que
tota die offerunt et accipiūt contra id qđ legitur ꝛ no. ex̄
de pur.vulgari.per totū.ꝛ cleri.pug.in duello.p totū.ꝛ.ij.
q.v. monomachia.hꝫ etiā ꝓhibet lex romana. C.de gladi.
l.j.li.xj. Sed hiſpani ſui homicide ꝛ dei tētatores.xxij.q.ij.
q̄liter.nec de canonibꝰ: nec de legibꝰ curātes paſſim duel-
la offerunt et recipiūt ex eorū ꝓfanis ordinationibꝰ et cō
ſuetudinibꝰ: que contra dei ꝛ eccleſie leges non valent.x.
diſt.ꝛ.xj. quaſi per totum. ¶ Sexto quia accipiunt ſtipen
dium et non ſeruiunt. vnde ad reſtitutionē tenentur: vel
ſeruiunt: ſed non cum tot equis ſicut debent: et ſic defrau
dant dñm: ſicut dicimus de clerico qui recipit beneficium
ꝓpter ſeruitium et officiū. lxxj.diſt.ſiquis ſacerdotū.nec
ꝓcuratio dāda eſt niſi viſitanti et laboranti.ex̄ de cenſi.cū
inſtantia.j.rñſo.ꝛ.c.ꝓcurationes.exꝑſſum.ꝛ.c. cum vene-
rabilis. Et ꝓpterea renuit beatus Martinus Juliani ce
ſaris donatiuū non ꝓponens amplius militare: vt habet
in ſua legenda. ¶ Septimo cōputant ſe inter milites an-
teꝗ ſint inter milites tranſlati: et in eorū numero cōputa
ti/cōtra.l.ff.de mili.teſta.ex eo tēpore.ꝛ no.ex̄ de priuile.q̄
dam. ¶ Octauo quia poſt militiam/et exercitium eius in
bellis aliqui ad ordines ꝓmouentur. qđ fieri non debet:
vt legit et no.lj.di.ſiq̄s poſt.et ſup hoc vide qđ no. Inno
cē.de poſtu.pre.c.vlt.et in ſpec. de legato.§.ꝓximus. ℣.
ſed quid de iudice. ¶ Nono quia non militant ꝓpter deū
nec ꝓpter rem publicam: ſꝫ ꝓpter p̄dam et diuitias augē
das: qđ eſt peccatū damnabile ſm Aug.xxiij.q.j.militare.
¶ Decimo quia multi militū maxime in lōbardia/tuſcia/
et in patrimonio beati petri/recipiunt militiā a ꝓprijs cō-
ſanguineis vel amicis: nō ab imperatore vel regibus vel
alijs p̄ncipibꝰ: nec characterē. de charactere iſto vide In
nocē. de ſacra.nō ite.c.vlt. de eta.et qua.cū contingat.ꝛ.j.
q.j.ꝙ quidā.et ex̄ de ſen.ex.ſi iudex.li.vj. recipiunt milita-
rē. vnde nec veri milites debēt dici. maxime quum plures
eorū ſint ruſtici/ipſi et genus eorū. ad hec vide qđ legit et
no.pre.c.j.q.j.ꝙ quidā.ꝛ in glo.qui forte. ¶ Undecimo q̄
ſepe fugiunt de bellis iuſtis: ꝛ dominos deſerūt inter ho-
ſtes. vnde et infames ſunt.vj.q.j.infames.ꝛ tales rei ſunt
leſe maieſtatis.ff.ad.l.iulia.ma.l.iij.ꝛ capite puniūtur: ni-
ſi dñm defendere non potuerint.ff.de re.mili.omne.§.qui
in acie.ꝛ no. pre.c.infames.in glo. tales. ¶ Duodecimo
quia vilificantes ſe adſumunt aliquotiens officiū ꝓcura-
tionis. contra.l.C.de ꝓcura.l.militeꝫ.ff.de procura. filiuſ-
fami.§.veterani.ꝛ no.ex̄ de poſtu.p̄.bone.j.i gloſ.j. ¶ Ter
tiodecimo periuri ſunt: quia nō ſeruant cōmuniter iura-
mentū qđ preſtant/non euitaturos ſe mortem pro ſalute
rei publice. legit ꝛ no.ij.q.j.prohibent.gloſ.j.ꝛ accuſatiōis
officiū adſumunt cōtra.l.illā canonizatā. ¶ Decimoquar
to cū abſunt a ſeruitio reipublice cōmeatu nō accepto: et
cum in domo ſunt: cōmeatu accepto volunt gaudere pri-
uilegio militari: et ſtipendiū habere cōtra.l.ff.ex qui.cau.
maio.l.miles.ꝛ.l.qui mittunt.et no.ex̄ de cōce.pre.quia.in
gloſ.ſic miles. ¶ Decimoq̄nto q̄ aliqui poſt ſolennē pe-
nitentiam redeunt ad militiam ꝯtra cañ.xxxiij.q.ij.de his.
et.c.latorem. An miles qui non exercuit ſeua ſi viuat cleri
caliter: gaudeat p̄uilegio clericali: vide Innoc̄.de apo.c.
j.et qđ legit ꝛ no.lj.diſt.ſiquis poſt. ¶ Decimoſexto quia
multi ex eis poſtꝗ occiderūt p̄ſbyteros: vtunt militia cō-
tra cañ.concilium magū.ex̄ de peni.et re.c.ij. ¶ Decimoſe
ptimo q̄ nō vtuntur militia ad id ad quod eſt inſtituta/
ſcilicet propter iniuriam propulſandam/et propter vindi
ctam cōtra impios proferendam.xxiij.q.j.§.j. ¶ Decimo-
octauo nō ſeruant actus et modos militares: qui ponunt
per Iſi.j.di.ius militare. quia neqꝫ vacāt militie: ſe cōmeſ-
ſationibꝰ/immūditijs/haſtiludijs/ꝛ negotijs mercatorū/
venationibꝰ/aucupationibus: et tota eorū vita ꝑut cōmu
niter eſt vane glorie et deſidijs carnalibus militare cōtra
apoſtolū Petrū.j.Pet.ij. vnde Berñ. Carni militamus
gule illecebris ſeruiēdo: luxurie motibꝰ obſequēdo. Sed
arma militie chriſtiane non ſunt carnalia: ſed potius deo.
ij.Cor.x. ¶ Arma aūt chriſti militum ſunt.vj. que ponit Arma
apoſtolus ad Ephe.vj. ſcꝫ cōtinētia: qđ eſt cingulū hone- militum
ſtatis. lorica iuſtitie. calciamenta pedū/exempla ſanctor. chriſti.
ſcutū fidei. galea ſpei. gladius ſpūs/qđ eſt verbuꝫ dei. Nā
nedum de milite ſpūali. ſcꝫ religioſo vel clerico.j.q.iij.ſal-
uator.ꝛ.liiij.diſt.c.j. ſed etiā de tēporali pōt intelligi verbū
apoſtoli.ij.ad Timoth.ij. Nemo militans deo implicat ſe
negotijs ſecularibus.lxxxviij.diſt.c.ij.xxj.q.iij.c.j.ꝛ.ij.ex̄ ne
cleri.vel mo. c.j. et de tali dicit apoſtolus in pre.c.ad Ti-
moth. labora ſicut bonus miles chriſti. et aliqui eorū vſu-
rarum voragini.ex̄ de vſu.vſurarū voragini.li.vj. ſicut vi-
liſſimi ſuam militiam vituperātes. ¶ Decimonono quia
militant nocendi cupiditate. vlciſcendi crudelitate: rebel
landi feritate: dominādi cupiditate cum omni implacabi
litate: q̄.v.p̄cipue ſm Aug. in militia cōdemnant.xxiij.q.j.
quid culpat.in prin.ꝛ.c.apud. nā hac intētione militia de-
bet agi vt mali coerceant: et boni ſubleuent vt ibi. ¶ Vi-
geſimo non intendūt cōmuni vtilitati in militando: ſꝫ pri
uare cōtra id.xxiij.q.j.ſumma.ꝛ.q.viij.vt pridē. ¶ Vigeſi
moprimo non obediunt ſuis ſuperioribus in vtilibus et lici-
tis vel in dubijs/ꝯtra id.c.ſumma.ꝛ.c.quid culpatur.in fi.
¶ Vigeſimoſecūdo vſurpāt vltra ſtipēdia ſua/ꝯ id.xxiij.
q.j.militare. ¶ Vigeſimotertio ſine legitima authorita-
te ſuperioris occidūt homines: vel faciūt guerrā/ꝯ id.xxiij.
q.ij.iuſtū.ꝛ.q.v.miles. ¶ Vigeſimoquarto quia ſimoniā
ſepe cōmittūt. vñ magis peccāt ꝗ clerici eccleſie milites:
qđ eſt ſatis mirandū.j.q.iij.ſaluator. ſed ibi in gloſ.q̄ inci-
pit/cōtra ponit q̄re. ¶ Vigeſimoquinto quidā poſt ſolē-
nē penitentiam. de ſolēni penitentia.l.di. penitentes.c.in
capite.ꝛ.c.vltimo. ſiunt milites/contra id qđ legit ꝛ no.l.
diſt.ſiquis poſt. ¶ Vigeſimoſexto quia in ſua militia nō
gradatim: ſed prerupte ꝛ indiſcuſſe ad honores ꝓmouē-
tur.lix.diſt.ſi officia.in prin. ¶ Vigeſimoſeptimo inuiti in
iuſto bello pugnant ſicut ignaui: vñ ꝛ carent merito: quia
voluntariū militem eligit deus.xv.q.j. non eſt. ¶ Vigeſi
mooctauo ante victoriam dimittunt bellare: vel militiam
ante tempus.ex̄ de renū.c.j. Non em̄ debent ſolui milites
niſi cōpletis ſtipēdijs. C.de his que nō expleſti.l.iij.ꝛ no.
pre.c.j.pri.al. ¶ Deponit autē miles. interpoſitio eſt vſqꝫ
ad ℣.ſeq.xxviij. ſiue exauthorat ſiue degradat. ſup quo vi
de Innocē. de reſti.ſpo.in l̄ris.de peni.ꝛ re.c.ij.de teſti.te
ſtimoniū. ꝛ ex̄ de penis.degradatio.li.vj. Eſt etiā duplex
militia.ſpūalis et ſecularis.lix.diſt.ſi officia.xxiij.q.viij. re Militia
prehenſibile.ꝛ.j.q.iij.ſaluator. vide qđ no.xxiij.q.j. milita- duplex.
re.in glo.cū ergo. Nemo autē pōt militare deo ꝛ mūdo.ij.
ad Timoth.ij.xxj.q.iij.c.j.ꝛ.ij. vnde non debet eſſe alliga-
tus alijs qui militie ſpūali eſt aggregādus.liiij. diſt. nullꝰ
¶ C De gothis militibꝰ.xxiij.q.viij.cōuenior. Et ſcias
ꝙ iſti recuperauerūt hiſpaniā.viij. annis cum rege Pela
gio. et hoc teneas ꝙ a legione de hiſpania vſqꝫ ad montē
peſſulanū: gothi: de quibus. xxiij.q.viij. conuenior. vnde
ꝓpe nemauſū illa contrata vocat gothia: ſunt/ exceptis
nauarris: qui fuerūt hiberici. et vt quidā dicūt armeniani
vt dicit Priſcianus in.vj.li. a legiōe vſqꝫ ad hiſpalim fue
rūt Romani tēpore Pompei et ceſaris. vñ Lucanus: Ul
tima funeſta concurrunt p̄lia mundi. vnde in epiſcopatu
vlixbon. vocat mons pompei. ſm Ioan. de deo. ¶ Vige-
ſimonono quia captos in bello ſepe interficiunt contra
Aug. dicentem. Victori capto miſericordia iam debet. ſi
pacis perturbatio nō timetur. vt ibi legit et no.xxiij.q.j.no-
li.in fi. ¶ Trigeſimo quia hodie milites cōmuniter ſunt
predones maxime in hiſpania cōtra id Aug. dicētis. Qua

dam ꝓuidentia militibus ſtipendia cōſtituta ſunt: ne dū ſumptus querit: predo graſſet. xxiij. q. j. militare. graſſari eſt ſeuire qḋ ꝓprie ad latrones in nemore ptinet. legitur τ no. de peni. diſt. j. aut facta. τ in glo. ꝙ ſit. Idē dicit Ambro. ſup lucā. li. j. ¶ Trigeſimoprimo. In pace gloriantur contra id qḋ dicit Grego. in moral. xxiij. li. Nemo vires ſuas in pace cognoſcit. Si em̄ bella deſunt virtutū experimēta nō ꝓdeūt. ip̄ ouidus miles eſt q̄ ſe in pace gloriat̄ fortē.

DEmilitia ſpirituali. Verbū incarnatū rex noſter eſt: qui in hunc mundū venit pugnaturus cū diabolo. Oēs aūt ſancti qui ante eius aduētū fuerūt: ſunt milites ante faciē ei⁹ precedentes. qui autē poſtea veniēt vſq̄ ad finē mundi/ ſunt milites ſuum regem ſubſequētes. τ ipſe rex medius eſt in exercitu ſuo hinc inde vallatus/ τ ſtipatus agminib⁹ ſuis. Hug. de ſacra. li. j. pte. j. τ. c. j. ¶ Chriſtus habet multos milites q̄ vicerūt: ſ; paucos q̄ de fuga reuerſi vincāt: q: tepefacti difficile reſurgūt. Apo. iij. ibi: Utinam frigidus eſſes aut calidus: ſed q: tepidus es τc. τ ar. de peni. di. j. Bern. Miles chriſti nec laude extollit̄: nec vituperatiōe frāgit̄: nō diuitijs tumet: nec cōtrahit̄ paupertate: leta contemnit: τ triſtia. ps. cxx. Per diem ſol non vret eum: neq̄ luna per noctem. Hiero. ad nepotianum.

¶ Articulus. xxxiij.

EXpeditis nobilibus: plebeiorum vitia ptractemus: τ incipiamus ab eorū dignioribus. ſc; doctoribus τ magiſtris: de quibus ꝓprie pōt dici illud ad Rom. j. Dicētes ſe ſapiētes ſtulti facti ſunt. xlix. diſt. hinc etenim. ℣. albuginē. τ ſcienti bonū τ non facienti peccatū ſupple maius eſt. Ja. iiij. in fi. τ de peni. diſt. ij. ſi em̄. vltra colum. et magiſtri maius ſibi iudiciū aſſumūt. Jaco. iij. in prin. ¶ Peccāt aūt primo quia quū indoctos τ minus ſufficiētes ſe ſentiant: faciūt ſe ꝑ preces et alia munuſcula ab alijs doctorib⁹ τ in magiſteriū ꝓmoueri. τ ſibi licentiā dari. de hoc ex̄ de magiſtris. quāto. τ. c. prohibeas. τ ar. cōtra eos. de eta. τ qua. ad aures. ff. ad. l. acqui. Idem iuris: et illi qui tenentur examinare et approbare: tenent̄ de ſalario ſic male accepto ad reſtitutionē. liiij. di. ſi ſeruus abſente. xxiiij. di. qn̄. ex̄ de eta. τ qua. cum ſit. de of. archidi. ea que. Si ſufficienti vel inſufficiēti cōcedat̄ licentia docēdi pro pecunia: nō cōmittitur ſimonia: ſed crimē cōcuſſionis. C. qḋ me. cauſa. ſi ꝑ impſſionem. j. q. j. cōcuſſionis. xxiij. q. j. militare. ꝯm Hoſ. qui ſic no. ex̄ de magiſ. in ſumma. Doctor qui ꝓmouetur a doctorib⁹ ſubornatis nō habet immunitatē vt doctor. C. li. x. de athletis. l. j. vix em̄ erit bonus magiſter: qui nō fuit bonus diſcipulus. ex̄ de elec. cum in magiſtrum. lxj. di. quid proderit. faciūt que legunt̄ τ no. xxiiij. q. j. cū beatiſſimus. ſ; nec antiqui pro nouis ſunt deferendi. valde em̄ eſt abſurdū/ vt noui magiſtri rudes vel impiti preferant̄ magiſtris antiquis τ approbatis. lxj. di. ſtatuimus. niſi forte nouo a deo ſit aliquid melius reuelatum. xcv. di. eſto. ¶ Secūdo peccant: q: deſpiciunt ſufficientes ſubditos cathedrari. τ ꝓpter vitiū arrogantie/ ea que ſciunt: recte docere non pnt. xlvj. di. c. j. τ tales iniuriam faciunt cathedre. xl. diſt. multi. ¶ Tertio: cōtēnūt ſimplices qui magis volunt vitare vitia morū ꝙ̄ verborū. xxxviij. di. ſedulo. ¶ Quarto: q: conātur differentia ſubtilia non vtilia/ cōtra id Ego dominus deus tuus docens te vtilia. Eſa. xlviij. vt videant̄ ab hominibus: τ vocētur rabi. τ ſic cōfundūt auditores. xliij. di. §. ſi. τ p̄cipue in hoc offendunt magiſtri pariſiēſes: τ in anglia: in auxonia/ tā ſeculares ꝙ̄ religioſi maxime p̄dicatores/ τ minores. quorū aliquorū arrogantia inexplicabilis τ vſq̄ ad illius luciferi Eſa. xiiij. de peni. di. ij. pncipiū. corruentis/ aſcendit: in quorū ſcholis non ꝓphe. non lex moyſi ſancta. non chriſtus ſapientia pr̄is. nō ei⁹ ſacroſanctum euangeliū. non apl̄i. non ſancti doctores eccleſie audiunt̄: Sed roboat et reſonat philoſophus idololatra. et cōmentator eiuſdē cum ceteris liberaliū artiū pedagogis adeo ꝙ in ſcholis ſacre theologie/ nō ſermo ſacer: ſ; philoſophia legat̄. Immo nec iam textū ſentētiarum catholicū legūt lectores in ſcholis: nec baccalaurij magiſtrorū ſed ad queſtiones properāt curioſas: vt ad lr̄am appareant: non exiſtant/ contra cā. xxxvij. di. c. ij. Iſti ſunt de quibus ꝓprie dicit Hiero. ad damaſu; papā. Phyſici ꝑſcrutationis oculos trās celum leuantes: τ vltra ꝓfundū terrarum τ abyſſi in quoddā inane demergunt̄ in vanitate ſenſus et obſcuritate mentis ingredientes. inſuꝑ diebus et noctibus in arte dialectica ſe torquētes. xxxvij. diſt. nōne. Innitentes dialecticorū tendiculis: que non tam vincula ſunt appellāda ꝙ̄ phantaſmata. i. vmbre quedam τ imagines que cito pereūt τ reſoluūtur. xxxvij. di. vino. Hiero. in Eſa. Iſti etiā ſunt magiſtri qui ꝯm vrbanū papā omnē vim inuentorū ſuorū ponūt in dialectica ſc; diſputatione que philoſophorū ſententia definitur nō aſtruendi vim habere: ſed ſtudiū deſtruendi. Sed non in dialectica placuit deo ſaluare populū ſuum. regnū dei in ſimplicitate fidei eſt: non in cōtentione ſermonis. xxxvij. di. omnem vim. Hinc etiā Hiero. ſciniphes τ ranas quib⁹ egyptij ſunt ꝑcuſſi: vanam dialecticorū garrulitatem τ ſophiſtica argumenta intelligit. xxxvij. diſt. §. hinc etiam. Hinc Paulus theograph⁹ τ doctor ſeraphicus ad Col. ij. Uidete ne q̄s vos decipiat ꝑ philoſophiam τ inanem fallaciam ꝯm traditionem hominū ꝯm elementa mūdi: τ nō ꝯm chriſtū τc. ¶ De talibus etiā ſuꝑbis doctoribus τ magiſtris Greg. in moral. li. xxiiij. pte. v. c. ij. τ trāſferunt̄. xlvj. di. Habet hoc propriū doctrina arrogantiū: vt humiliter neſciāt inferre quod docēt. τ recta que ſapiunt etiā recte miniſtrare non poſſunt. In verbis em̄ eorū prodit̄ ꝙ quū docēt quaſi in quodā ſibi vident̄ ſublimatis culmie reſidere. eoſq̄ quos docēt: vt lōge infra ſe poſitos/ velut in imo reſpiciunt. quibus nō cōſulendo loqui: ſed vix dn̄ando dignant̄. τ. j. At cōtra doctrina vera tāto vehemētius hoc elationis vitiū fugit per cognitionē: quāto ardentius ſuorū verborū iaculis ip̄m magiſtrū elationis inſequit̄. Cauet em̄ ne cum elatis moribus p̄dicet quē in cordibus audientiū ſacris ſermonibus inſectat̄. huc uſq̄ Grego. Hinc idē Grego. in paſtorali τ tranſfertur. xlix. di. hinc etem̄. in. ℣. ꝑuo autem naſo. ait. Sunt nōnulli qui dum ſe exiſtimari hebetes nolunt: ſepe in quibuſdā inquiſitionibus ſe plus ꝙ̄ neceſſe eſt exercētes/ et nimia ſubtilitate fallunt̄. vn̄ hic quoq̄ ſubditur. vel grandi/ vel torto naſo. Naſus q̄ppe grandis et tortus eſt diſcretiōis ſubtilitas immoderata: qua dū plus ꝙ̄ decet exercuerit actionis ſue rectitudinē ipſa confundit. De iſtis magiſtris quorꝫ totū mūdū eſt legere τ diſputare: τ cōmenta curioſa facere: τ de penitētia non curare: ſed carnaliter viuere: τ honores appetere/ loquitur idem Grego. in eodē. c. hinc etenim. ℣. lippus vero. Lippus vero eſt cuius quidē ingeniū ad cognitionē veritatis emicat ſed tamē hoc carnalia opera obſcurāt. In lippis quidem oculis pupille ſane ſunt: ſ; humore defluenti infirmātes palpebre groſſeſcunt. quorū quidē q: infuſione crebra atterit̄: etiā acies pupille vitiat̄. Et ſunt nōnulli quorū ſenſum carnalis vite oꝑatio ſauciat: qui videre recta ſubtiliter per ingenium poterant: ſed vſu prauorū actuum caligantur. Lippus itaq̄ eſt cuius ſenſum natura exacuit: ſed cōuerſationis prauitas confundit. cui bene per angelum dicitur in Apocal. iij. c. Collyrio inunge oculos tuos vt videas. Collyrio quippe oculos vt videamus inungimus: quū ad cognoſcendum veri luminis claritatē/ intellectus noſtri aciem medicamine bone oꝑationis adiuuamus. huc uſq̄ Greg. Fateor aūt me nunq̄ magiſtrum vidiſſe inquātū vt homo ſcire potui: maxime in ſacra theologia. τ maxime religioſum mendicantem/ humilem/ patientem/ pauperem/ oratorem/ deſpectum mundo/ mortificatum; nec penitētiam agentem; nec verum magiſtrum

Doctores τ magiſtri q̄b⁹ laborēt vitijs

chꝛiſtum in virtutibus ſectantem:nec pꝛopterea magiſte
rium apperiſſe:niſi magiſtrum Gonſaluum ſacre theolo
gie ꝓfeſſoꝛem/hiſpanū/generalem miniſtrū oꝛdinis fra-
trū minoꝛū:qui me aſſiſij recepit ad oꝛdinem:Sed ꝓpter
vanam gloꝛiam/⁊ appetitū honoꝛis. vnde Matth.xxiij.
Amāt enim p̄mos accubitus ⁊c.et.j.vocari ab hominibꝰ
rabi.vos autē nolite vocari rabi.vnus enim eſt magiſter
veſter.vbi Chꝛyſo. Uocari volūt: non eſſe. nomen appe-
tunt:⁊ officiū negligūt.ſicut ad literā cōtingit in lectoꝛi-
bus cōmuniter fratrū p̄dicatoꝛū et minoꝛū:qui magis fo-
reſcariā carnium frequentant ⁊ hoſpitium/ꝙ lecturam ⁊
ſine re in lectoꝛis nomine gloꝛiant̄:quū nomina cōſequē-
tia ſint cum rebus.xlij.diſt.in oꝛatoꝛio.cum.c. p̄e.xvi.q.j.ſi
cupis eſſe qd̄ diceris.inſti.de dona.§.eſt et aliud.¶ Oꝛi-
gen̄.Quidā autem machinant̄ vt aꝉs magiſtri epi vocen-
tur ab hominibus qd̄ eſt rabi.vocari autem rabi:neq̧ ab
hominibus:neq̧ ab aliquo alio diligit iuſtus:quia vnus
eſt magiſter omnium.¶ Item Chꝛyſ. Qd̄ erat omnium
maloꝛum cauſa.i.thꝛonum appetere magiſtralē:hoc me-
dium ducit ad diſcipulos inſtruendū.q.d.nolite vocari ra
bi.ne qd̄ deo debet̄:vobis p̄ſumatis.nolite vocari rabi:ne
diuinum honoꝛem hominibus deferatis. vnus eſt enim
magiſter omnium:qui oēs homines naturaliter docet. ſi
enim hominē homo erudiret:omnes homines diſcerent
quot habēt doctoꝛes.Nūc aūt non homo docet:ſed deus
qui docet hominem ſcientiam. ps.xciij. et iterum eodem
ps̄.Beatus homo quē tu erudieris dn̄e:⁊ de lege tua do-
cueris eū.et ſp̄us ſanctus docet oīa. Ioā.xiiij.⁊ vnctio do
cet de oībus.j.Ioā.ij.⁊ ex̄ de ſacra.vnc.c. vnico.§.j. Mul
ti quidē docent̄:pauci aūt diſcūt.homo em̄ intellectū nō
pꝛeſtat homini docendo:ſed a deo p̄ſtitū ꝑ admonitionē
exercet.¶ Item Gꝛego.in p̄e.c.hinc etenim.℣.albuginē
Albuginē vero habet in oculo:qui veritatis lucem vide-
re non ſinitur:q: arrogantia ſapientie ſeu iuſtitie occeca
tur.pupilla nāq̧ oculi nigra videt. albuginem tolerās ni
hil videt:q: ſenſus videlicet humane cogitationis/ſi ſtul
tum peccatoꝛēq̧ ſe intelligit:cogitationem intime clarita
tis appꝛehendit. Si autem candoꝛem iuſtitie ſeu ſapien-
tie ſibi attribuit:a luce ſupne cogitationis ſe excludit: et
eo claritatē veri luminis nequaq̄ penetrat:quo ſe apud
ſe per arrogantiam exaltat. De iſtis magiſtris verboſis ⁊
nebuloſis dicit̄.ij.ad Timoth.iiij. Magiſtros pꝛuriētes
auribus/audientibus nō veritates theologas:ſed fabu-
las:quodāmodo philoſophicas p̄dicātes honoꝛatos cū
ſuis diſcipulis in peccatis ductos ſm Aug. varijs deſide-
rijs/ſemꝑ diſcentes et docentes:et nunq̄ ad ſciētie verita
tē ꝑuenientes.xxvj.q.v.nec mirum.vlt.colum. Item de his
Hiero.cōtra Iouinianū de peni.diſt.ij.ſi em̄.vltra.iiij.co-
lum.ibi.Aperiūt enim quaſi fontes ſcientie: q: quū aquā
non habeant doctrinarum:pꝛemittunt imbꝛem velut nu
bes ꝓphetice ad quas ꝑueniat veritas dei: ⁊ turbinibus
exagitant̄ demonū atq̧ vitioꝛum:loquūtur grandia:⁊ to
tus eoꝛum ſermo ſuperbia eſt. De iſtis etiam magiſtris.ij.
Pet̄.ij.Coꝛ exercitatum in auaritia habentes. quia ſm
Gꝛego. appetitus honoꝛis auaritia eſt. ſuper illo verbo
Phil̄.ij. Non rapinam arbitratus eſt eſſe equalē deo. ma
ledictionis filij derelinquentes.j.q.vij.qd̄.⁊.c.ſiqui.ex̄ de
heretic̄.vt officium.§.ſi viā rectā.ſcȝ ſacre ſcripture.ſecuti
viam balaā:qui interpꝛetat̄ vanus populus/ſiue pꝛecipi
tās ex boſoꝛ:qui interpꝛetatur carneus:ſiue in tribulatio
ne poſitus:qui mercedē iniq̄tatis amauit.et paulopoſt.
Hi ſunt fontes ſine aqua non lauantes: ſȝ inquinātes. et
nebule turbinibꝰ exagite quibꝰ caligo tenebꝛaꝝ reſeruat̄.
vbi Beda.et transferunt̄.ij.q.vij.ſecuti.ſic ait.Qui enim
agnitā veritatis viam ſponte deſerunt: quid niſi vanus
populus ſunt:qui etiam in pꝛecipitiū ſuos mergūt audi-
toꝛes:quibus nō ſalutaria que coꝛrigāt:ſed que illos de-
lectent erronea p̄dicant:de quibus apte ſubditur. hi ſunt
fontes ſine aqua ⁊c. ¶ Iſti ſunt illi magiſtri habētes ſciē
tiam inflatiuam ſine charitate:non edificatiuā. cōtra q̄s
aplus.j.ad Coꝛ.viij. Scientia inflat: charitas edificat. ex̄
de renū.niſi cum pꝛidem.§.ꝓ defectu. vbi. Bern̄. Impie
mētes contente ſcientia que inflat:illam que edificat ne-
ſcierunt. de hac etiam materia ſatis etiam tetigi in pꝛi-
ma parte iſtius operis:ſub epilogo hic repetita et addi-
ta ad confuſionē ſuperboꝛū ſcioloꝛū et modernoꝛū arro-
gantiam magiſtroꝛū.adde ⁊ hic qd̄ ſcripſi copioſe de ſciē-
tia abutētibus.j.in.§.o p̄cioſa.℣.alia eoꝛū gloꝛia.cum. ℣.
ſeq.vſq̧ ad.℣.alia eoꝛum gloꝛia.in ar.xlix.¶ Quinto of-
fendunt magiſtri: quia docēt aliqui aliqua falſa in cathe-
dra:vt aliquibꝰ placeāt: et iſti ſunt falſi doctoꝛes.xxij.q.ij.
pꝛimum.hi mali ſunt:⁊ eoꝛū doctrina mala.j.q.vij. conue
nientibus.Mala aūt doctrina et peſtifera plures occidit
ꝙ gladius et venenū:ſicut doctrina Arrij: cuiꝰ pena ſm
Auguſtinū indeterminata eſt. q.d. plurimos infecit oīm
illoꝛū hereticoꝛū penas ꝑticipat.vn̄ Hiero.Arrius in ale-
xandria vna ſcintilla fuit:ſed q: non ſtatim oppꝛeſſus eſt:
totum eius oꝛbem flāma depopulata eſt. xxiiij.q.iij.reſe-
cande. Oīa crimina ſuperat falſa doctrina ꝓpter ſeque-
lā.alia peccata ꝑpetrantem necāt:hoc peccatum male do
ctrine cateruam ꝑeuntium ſecum ducit.ar.xj.q.iij.p̄cipue.
xl.diſt.ſi papa. Impoſſibile eſt talem nequā doctoꝛē ⁊ pe-
ſtiferū poſſe ſaluari:niſi publice reuocet quantū pōt into
xicatā doctrinā quā euomuit:q: nō pōt de hoc pctō aliter
deo ſatiſfacere ⁊ pꝛimo quē coꝛrupit. Nō pudeat eū ergo
ſi ſaluari deſiderat:ſuū reuocare erroꝛem:ne in ſua ꝑtina
cia ⁊ ꝑfidia moꝛiatur:et cū lucifero impenitente accipiat
poꝛtionē.ad hoc ex̄ de accuſa.qualiter.j.§.ideoq̧.vj.q.j.ex
merito.ibi deterioꝛes. ⁊ ar.op.j.q.vij.quod.⁊.c.ſiqui.ex̄ de
hereticis.vt officiū.§.ſi ℣o.li.vj.de peni.⁊ re.c.j.¶ Sexto
tacent veritatem ne vitia quibus vacant:et ſeipſos repꝛe
hendere videantur.j. q.j.viliſſimus.iij.q. vij.in grauibus.
et pꝛoditoꝛ eſt veritatis: qui pꝛo veritate mendacium lo-
quitur:vel qui veritatem dicendam celat.xj.q.iij. nolite.
¶ Septimo in falſis conſilijs que dant pꝛo pecunia:ꝗ-
uis iuſtum vendere poſſint.xj.q. iij. non licet. q̄ ergo ma-
le extoꝛſerunt ꝑ immoderatum ſalarium: pauperibus di-
ſtribuāt.que ꝑ falſum conſilium:illis quos dānificauerūt
reddant.xiiij.q.v.ſi habetis.⁊.§.multipliciter.⁊.c.non ſa
ne.xiiij.q.v.ſi res.ex̄ de vſu.cum tu.de homic̄.ſicut dignū.
§.eos.op.ar. ex̄ de re.iu. cum eterni.§.ſiq̄s.in ſi.cum his q̄
ibi no.li.vj.per veram ergo penitentiā ſuo ſatiſfaciāt crea
toꝛi.et ꝑ reſtitutionē pꝛimo quē leſerūt.ex̄ de crimi.fal.fal
ſidicus.alias cū diabolo ꝑpetuis cruciatibus punientur
de peni.diſt.j.§.his authoꝛitatibꝰ. ¶ Octauo cito accele
rant ⁊ p̄mature ad cathedram obtinendā: ⁊ aliter legūt
ꝙ deberent:et alia:⁊ ſuꝑbe:non excedunt ſcholares ſciē-
tia et facūdia ⁊ vita ſicut debēt.ad hec ex̄ de ma.⁊ obe.hu
milis.vij.q.j.nouatianꝰ.viij.q.j.qualis.xvj.q.j.ſic viue.xliij.
diſt.§.pariter.viij.q.j.opoꝛtet.⁊.c.licet.C.de ꝓfeſſo.⁊ ma.
l.magiſtros.li.x.quā autē ſcientiam debet pꝛeferre addi-
ſcēs.de ſum.tri.c.j.ſm Innoc̄.pꝛeferat ſciētiam canonicā:
q̄ eſt miſta ⁊ media inter theologiam et legalem.ar. ex̄ de
of.deleg.querenti.ſm Oſtien.ſic conſulentē in.p̄e decre.
de ſum.tri.c.j.¶ Nono offendūt magiſtri:q: p̄ferūt ſe an-
tiquis iuuenes.erubeſcant ⁊ confundant̄ et vix peniteāt:
quia vix de hoc penitent. Quidam fratres minoꝛes cun-
tes de gratia pariſius vt fiant lectoꝛes:et pꝛo duobus an
nis cōtra eoꝛū regulam et declarationes.ix.flo. ſoluētes:
et ibi per quatuoꝛ vel ſex menſes moꝛantes: et inde cum
vacuo noīe ſine ſcientia reuertentes: ⁊ poſtmodum no-
men lectoꝛis habentes: ⁊ exinde ventres implentes. Cō
fundant̄ etiam redeant tales floꝛenos recipientes et ra-
pientes: ⁊ expenſas dantibus non facientes:qd̄ non face-
rent publici ſtabularij aut caupones ſolutionē recipien-
tes de expenſis:quas non fecerunt.ar.ex̄ de cenſi. ꝓcura-
tiones.et de immu.ec.quia plerīq̧.vnde et tales fraudu-
lenter et indebite recipientes vltra ꝙ fratres expende-
rūt:ad reſtitutionē tenent̄ illis a quibus fratres eleemo-
ſynas habuerūt per iura p̄e. ⁊ ex̄ de elec.cōmiſſa.li.vj.nec

fratres poſſunt hoc cōuentui pariſieñ. remittere: q: pecunia nō eſt eoꝝ nec ordinis: ſed dantium: vt ex̄ de verbo. ſi- gni. exiij. li. vj. ꝛ in clemē. e. ti. exiui. ꝛ in modico tēpore ad- diſcētes volūt magiſtrari. de hoc legit ꝛ no. in p:e. c. ſic vi- ue. ꝛ. lxxvj. diſt. ieiuniū. in gloſ. collige. ꝛ. xxiiij. q. j. cum bea- tiſſimus. ꝑpter inſufficientiam autem remouēdi ſunt ma- giſtri. ex̄ de renū. c. ſi. legit ꝛ no. de of. cuſto. c. j. vbi aūt ſunt iura docenda ꝛ ꝑ quali ſtudio competit ꝓuilegium. ex̄ de cleri. nō reſi. tue. ❡ Decimo: quia quidā eoꝝ volunt legere decretū ꝛ decretales quū neutrū poſſint ꝓficere. xvj. q. j. pſbyteros. no. de cōſe. di. v. in die. De opinionibus magiſtroꝝ. de deci. c. j. de reſti. ſpo. literas. de cele. miſ. cū marthe. §. queſiuiſti. ꝛ ſm̄ Innocē. de cōſt. ne innitaris. ❡ Undecimo recipiunt ꝑcium a pauperib' ꝑ doctrina cōtra ex̄ magiſtris. c. j. ꝛ. c. q: ex̄ de cenſi. licet. a diuitib' poſſunt vt ibi no. de materia magiſtroꝝ et de eoꝝ collectis. xviij. di. de eulogijs. xxxvij. diſt. de quibuſdā. j. q. iij. vendentes. et c. ſe. ſic et medicus gratis curabit pauperē: ſecus de diuite. no. lxxxiij. diſt. §. j. gloſ. ſimile. ❡ Duodecimo: quia immoderate et indiſcrete ꝑcutiēdo corrigūt diſcipulos ꝯ id de homic. pſbyter. de ſen. ex. cū voluntate. xlv. diſt. cū beatus. An magiſtri ꝛ ſcho. habeant ius vniuerſitatis. de ꝓcur. q: in cauſis. de hac materia magiſtroꝝ et ſcientia eorū ex̄ de elec. cum in magiſtrū. xxxvij. ꝛ. lxxxvj. diſt. per totū lxvj. diſt. quis dubitet. ꝛ. viij. q. j. oportet. xvj. q. j. ſi clericatus. xlviij. di. §. j. ❡ Decimotertio peiores ſunt diſcipulis vnde magiſtri ſunt erroris. ij. q. vij. nos ſi. ❡ Decimoq̄rto admittūt religioſos ſine habitu in ſcholis: vnde cū ipſis excōmunicationē incurrūt. ex̄ ne cleri. vel mo. vt periculoſa. li. vj. ❡ Decimoquinto: quidā eoꝝ errores alioꝝ defendunt: vnde et ipſi magis errant: ꝛ alijs erroris offendicula ꝑparāt. vñ q: magiſtri erroris ſunt: nō tm̄ heretici: ſed hereſiarche dicēdi ſunt. xxiiij. q. iij. qui aliorum.

❡ Articulus. xxxiiij. A

D E offenſione diſcipuloꝝ

ꝛ ſcholariū ſubſequēter tangendum eſt. ❡ Peccant aūt primo: quia volūt eſſe ſupra magiſtros cōtra id. Nō eſt diſcipulus ſupra magiſtrum. vj. q. j. ſacerdotes. ꝛ. c. ſeq. ꝛ Luc. vj. ꝛ Mat. x. ❡ Secūdo: q: volunt fieri magiſtri q̄ diſcipuli legitimi nō fuerūt. p:e. c. miſerū ſi clericatus. alſ. in ꝓxi. §. ſ. ꝟ. an magiſtri. xxiij. diſt. his. in ſi. xxxvij. diſt. relatum. ❡ Tertio vadunt ad ſcholas ꝛ nō ſtudent: vel diſcere negligūt: vel contēnunt. vide qd̄ legitur ꝛ no. ex̄ de elec. cum ex eo. li. vj. ſuꝑ verbo literarū ſtudio inſiſtentes: q: non bononie fuiſſe: ſꝫ ibi bene vixiſſe et ſtuduiſſe laudandum eſt. xij. q. ij. gloria. de quo peccato confitetur Aug'. in. ix. li. cōfeſſionū. ꝛ talis magis mēbrū diaboli q̄ chriſti eſſe oſtenditur. xxxviij. diſt. nullus. cōtra qd̄ Aug' dicit. Senex em̄ a iuuene ꝛ epiſcopus tot annorū a collega necdū anniculo paratus ſum doceri. xxiiij. q. iij. ſi habes. et vide ibi gloſ. reprehenſibilis. Iſti autem tales qui vadunt ad ſtudium et nō ſtudent: nō gaudēt priuilegio habendorū fructuū beneficioꝝ in ſtudio de quo loquit de clericis non reſi. tue. ꝛ ex̄ de magiſtris. c. vlt. q̄ ſi eos receperint: ad reſtitutionē eoꝝ tenent: q: fraudulenter eos receperūt. ad hoc ex̄ de elec. cum ex eo. ibi / Cupiētibus in ſciētia dei ꝓficere vt fructum in dei eccleſia ſuo tēpore afferre valeāt opportunū. ꝛ. j. ibi / literarū ſtudio inſiſtētes. ꝛ in p:e. c. ſi. de magiſtris. ibi / aliqui docibiles detinent. ꝛ ibi / qui cum docti fuerint ꝛc. et. j. ibi / et ſtudētes in ipa. ex̄ de elec. cōmiſſa. §. ceterū. ibi / teneberis ad reſtitutionē fructuū eorūdem quū res receperis fraudulenter. op. ar. imo expreſſum. xvj. q. j. gn̄aliter. ibi. Eos autem clericos ꝛ monachos hm̄oi beneficium habere ſancimus: qui ad ſacroſanctas eccleſias vel monaſteria ꝑmanent: non deuagantes: neq̄ circa miniſteria deſides: quū ꝑpter hoc ipſum beneficiū eis indulgemus: vt alijs oib' derelictis oipotētis dei inhereāt miniſterijs. ꝛ in gloſ. ar. ꝛ. xxxvij. di. de q̄buſdā. ibi / aſſidue. ꝛ in glo. i. horis cōpetētib'. ꝛ p:e. c. rue. q̄ſi expreſſuꝫ. ❡ Quarto: q: diſcunt ea que melius eſt neſcire q̄ ſcire. xxxviij. di. q̄uis. ꝛ in gloſ. hic videt. ꝛ diſcūt illas ſcientias que nō ſunt ſciētie pietatis / ſicut ſunt geometria / arithmetica / muſica / et aſtronomia. legitur ꝛ no. xxxvij. diſt. ſiquis. ❡ Quinto: q: tunc volunt diſcere quū ex officio alios debeant docere. xxxvij. diſt. §. ecce. in autē. de ſanc. epiſ. §. damus. col. ix. ſed poſtq̄ male ꝓmoti ſunt q: ignorantes: cōſulte agunt ſi diſcunt: vt p:e. c. nullus. et c. ſi habes. vel renūtient. ex̄ de renūtia. niſi cū ꝑdē. § ꝑ defectu. ❡ Sexto: q: ad ſeipſos in obſcuris recurrunt dimiſſa ſcriptura: ꝛ ideo magiſtri erroris exiſtunt: q: veritatis diſcipuli nō fuerūt. xxiiij. q. iij. qd̄ autē. xxxvij. diſt. relatum. ❡ Septimo: quia ſtulti ſunt ꝛ peccant. quia cōtēnunt diſcere que ignorāt. xxij. diſt. de cōſtantinopolitana. lxxxiiij. diſt. peruenit. ❡ Octauo defraudant magiſtros ſalarijs quū ſint diuites. vnde ad reſtitutionē tenent: q: dignus eſt mercenari' mercede ſua. ij. ad Timoth. v. Luc. x. Mat. ix. xij. q. ij. charitatem. ꝛ. c. quicūq̄. in ſi. ❡ Nono: q: inter ſe malas ſocietates habent maxime iuniores ex eis: ꝛ maxime quū iacent in ſcholis turpitudineꝫ oꝑantes. xxxij. q. vij. flagitia. vnde ſuꝑ hoc precipue ꝛ ſuꝑ alijs vitijs magiſtri eoꝝ curam debent habere ſolicitā cuſtodiendi eos et rūpendi feda federa. ſicut aliquotiens eos docui maxime magiſtros in grāmaticis et logicis: qui diſcipulos habēt q̄ iacent in domibus eoꝝ: quibus preſunt nō tātū ſciētia quātū moribus: ſicut dicit lex de ꝑceptoribus pupilloꝝ. ff. de admi. tu. cū plures. §. cum tutor. ꝛ no. ex̄ de magiſtris. c. j. ❡ Decimo: q: magiſtris inobediētes ſunt ꝛ eis frequēter reſiſtunt. vnde ꝛ verberibus virgaꝝ ſubijciendi ſunt. q̄ tm̄ ad vindictā ſanguinis nō ꝓcedāt. nec ꝑpterea incidūt in excōmunicationē magiſtri taliter verberātes. ex̄ de ſen. ex. ſuꝑ eo. ꝛ vide qd̄ legit et no. xxiij. q. v. c. j. ibi. Sed virgarū verberibus erudiſti. qui modus coertionis ꝛ a magiſtris liberalium artium / ꝛ ab ipſis parētibus adhibet. ex̄ de rap. in archiepatu. ❡ Undecimo: q: in feſtiuitatib' potius vadūt ad eccleſiā vt videāt dn̄as: q̄ vt audiant diuinū officium. no. xxiij. q. j. odi. in gloſ. ar. ꝯtra. ❡ Duodecimo: quia quū in diebus feſtiuis deberent ire ad eccleſias et dn̄icis diebus ad audiendū miſſas cōplete vt tenent ꝛ ꝑdicationē: vel vagant per terrā: vel ſtudent: quū in ſpiritualib' ſolum ſint ꝑncipaliter feſta ꝑcipua occupāda. Nō improbo q̄ miſſa audita / ſtudeāt in domib' ſuis: q: opus ſpirituale eſt ſtudere: quia ſciētia donū ſpiritusſancti eſt. Eſa. xj. Sapiētie. j. Eccli. j. ꝛ paulus. j. ad Timoth. iiij. attēde lectioni. xxxvj. diſt. §. ecce. in ſi. Sine precio etiam librū corrigere et ipm apoſtillare in feſto nō eſt pctm̄: quia ad ſciētiā facit. ar. ex̄ de of. del. ꝑterea. ꝛ. c. prudentiam. in ſi. et c. ſuſpitionis. ff. de iure. om. iu. l. ij. ff. de re iu. quedā. xvj. q. j. ſi monachus. pro ꝑcio vero corrigere vel ſcribere vel notare in feſto / pctm̄ eſt: q: opus ſeruile eſt vt. c. ieiunia. j. alſ. et ex̄ de fer. c. vlt. ꝛ de cōſe. di. iij. rogationes. ꝛ de cōſe. di. j. miſſas. Miſſas die dn̄ico ſecularibus totas audire ſpāli ordine ꝑcipimus. ꝛ. c. ſacerdote. c. cum ad celebrandas. c. qui die. Qui die ſolēni ꝑtermiſſo eccl̄ie cōuentu ad ſpectacula vadit: excōmunicet. ꝛ diſt. iij. ieiunia ſane. ibi. Die aūt dn̄ica / nihil aliud agendū niſi deo vacādū. nulla oꝑatio in illa die agat: niſi tm̄ hymnis ꝛ pſalmis ꝛ cāticis ſpiritualib' / dies illa trāſigat. ❡ Decimotertio q: clerici curati quū vadūt ad ſtudiū de licētia ꝑlatoꝝ / nō dimittūt in eccl̄ijs vicarios bonos ꝛ ſufficiētes: ꝑ q̄s animaꝝ cura diligenter exerceat. ex̄ de elec. cū ex eo. §. ſi. li. vj. alſ credo eos teneri ad reſtitutionē fructuū quos interim perceperint eccleſiā debito ſeruitio defraudando. ar. ex̄ de elec. cōmiſſa. §. penulti. et vlti. xvj. q. j. generaliter. ex̄ de reſcrip. c. ſi. ❡ Decimoquarto: quia religioſi quidam et preſbyteri et alij prelati ſcholas ſequūtur legales: ꝑpter quod excōmunicati ſunt: et quia habitum dimittunt in ſcholis. ex̄ ne clerici vel mo. non magno. et. c. ſi. et. c. vt periculoſa. lib. vj. ❡ Decimoquinto: quia expenſas quas habent a ſuis

Diſcipuli et ſcholaſtici q̄bus ſubiaceant vitijs.

parētibus vel eccleſijs expendunt in tabernis et taxillis
et cōmeſſationibus ⁊ malis ſocietatibus et meretricibus
et vacui ad domū redeūt ſine cōſciētia ⁊ pecunia vel ſciē/
tia.cōtra quos dicitur:nō Bononie vel pariſius fuiſſe: ſꝫ
bene vixiſſe.iungo et ſtuduiſſe laudandum eſt.xij.q.ij.glo
ria.℟.ſocrates.in fi.❡Decimoſexto:q: q̇dā eorū ſimonia
ce recipiunt magiſteriū.nō credo tales executionē habe/
re talis magiſterij ſine diſpenſatione ſi cōuincantur.ar.j.
q.j.reperiunt̃.c.ſiquis neqꝫ.q.iij.ſaluator.q.vij.requiritis
Secus ſi eſſet occultum.ar.ex̃ de ſimo.ex tue.et hoc ꝑ pe/
cuniā/preces/carnales/vel ſeruitia/maxime quū ſint indi
gni.j.q.j.ſunt nonnulli.ex̃ de magiſtris.c.ij.❡Decimo/
ſeptimo:quia debita cōtrahunt:et recedunt de ſtudio de/
bitis non ſolutis:et ideo excōmunicant̃:et non curant.et
ſic triplici vinculo/debitorum/et excōmunicationū/⁊ pec
catorū/remanent vinculati:que vincula ꝑ eos difficile rū
punt̃.ſicut experientia manifeſtat.ex̃ de treu. et pa.c.j. et
in glo.ꝑmus eſt.❡Multum ergo et precipue ſcholares
debent attendere vt eligant bonū magiſtrū vita et ſcien/
tia:quia a bono magiſtro bonus ſcholaris ꝓcedit cōmu/
niter.xxiiij.q.j.cum beatiſſimus.Nam magiſter appellat̃
qui bonum regimen habet pre ceteris.ff. de exerci. ac.l.j.
§.magiſtrū.Et preceptor: cuiuſlibet diſcipline magiſter vo
cari poteſt a monendo/ſiue monſtrādo.ff.de verbo.ſigni.
quibꝰ.❡Debet aūt magiſter eſſe idoneus.ſcꝫ honeſtus
et diſcretus in ſciētia quā docere intendit.ex̃ de magiſtris
c.j.ij.et.iij.magiſter em̄ primum moribus: deinum facun/
dia illos quos docet ꝓcellere debet.C.de profeſſo. magi/
ſtros.li.x.imperitus ergo matheſeos riſui patebit.xxxvij.
diſt.q̇ de menſa.Nam qui alios docere debet:nō debet q̄/
rere ab alijs edoceri.in autē.de ſanc.epiſ.§.damus.coll̃.ix.
j.q.vij.conueniētibꝰ.Ideo neophytus ad hoc onus aſſu/
mi non debet:ꝗuis ingenioſus ſit: ſed is qui ſcientiam
a maioribus ſuis traditam ſibi ſeruat:⁊ eo modo quo au
diuit docet.xxxvij.diſt.relatum.Qđ de theologia potiſſi/
mū intelligendum eſt/et ſeruandum:q: ibi contra dicta
ſanctorū patrū non eſt dicendū.xvj.di.ſancta.niſi autho/
ritate pape aliud fieret in quibuſdam.xx.diſt.§.j.quia et ſi
papa contra fidem ſcribere vellet:non eſt ei credendum.
xxv.q.j.ſunt quidam.cum.c.ſeq.⁊ ꝑce.xv.diſt.ſicut.vbi de
hoc.in alijs autem ſcientijs poſſumus dicere cōtra maio/
res.ix.diſt.ego ſolis.⁊.c.noli.❡Utrum autē idoneus ſit
magiſter de facili poteſt cognoſci in lectionibus et diſpu/
tationibꝰ et bone fame odore.ex̃ de eta.⁊ qua.c.penul. et
vltimo.a quolibet tamē debemus addiſcere ſine indigna
tione.xxxviij.diſt.nullus.⁊.xxiiij.q.iij.ſi habes.⁊.s̃.℟.vero
dixi.

An reli/giosus ĩ magrm̃ poſſit aſ ſumi.

❡Sed hic quero vtrū religioſus monachus:vel de
ordine mendicātium poſſit et debeat in magiſtrum aſſu/
mi.et videt̃ ꝙ non:q: vocem habet plangentis:nō docen
tis.ꝭm Hiero.xvj.q.j.monachus.cum.c.ibi ſeq.⁊ ſynodus
cōſtantipol̃.dicit.vij.q.j. precepit.ibi. Monachorū enim
vita ſubiectionis habet verbum et diſcipulatus:nō docē/
di vel ꝑſidendi vel paſcendi alios. Sed contra quia ꝭm
Hiero.ad ruſticū monachum/Multo tēpore debet diſce
re monachus que poſtea doceat:ne tyro vſurpet ⁊ ne ꝑus
ſit magiſter ꝙ diſcipulus.xvj.q.j.ſic viue.⁊.c.ſi clericatus.
❡Itē ſi religioſus idoneus eſt pre ceteris: q: eminentis
ſcientie et vite ſanctiſſime:nūquid eſt melius talem pone
re in cathedra ꝙ non honeſtum: vel non tam honeſtum
et literatū clericum ſecularem? ſic ꝭm Ioā. Chryſoſto.ar.
xl.diſt.multi.⁊ Ambro.xvj.q.j.doctos.⁊.c.ſequētibus.ma
xime quū cōmuniter gratis doceant: et ſic in hoc eccleſie
valeant releuari.vñ nō ſunt prohibendi.ex̃ de magiſtris.
c.j.et penul.nec enim ſunt idonei ꝓhibendi.vt.eo.ti. quā/
to. Idoneus aūt dicitur qui moribus et ſcientia alios an
tecellit vt.l.pre.C.de profeſ.magiſtros.Solutio ſi talis ſe
ingerit:ſicut hodie communiter predicatores ⁊ minores/
et alij mendicantes: nedum hoc in ordine: ſed etiam per
ſeculares potentes et prelatos et cardinales eccleſie hoc
magiſterium procurantes;repellatur.j.q.vj.ſicut.viij.q.j.
in ſcripturis.et in primis concor.Aut a ſuo ſuperiore mit
titur:et ab illo ad quem pertinet licentiatur.et ſic eſt ad/
mittēdus.vt.xvj.q.j.moderamine.c.ex authoritate.c.ſunt
nonnulli.c.ſi clericatus.c.monachos.c.nos autē.c.ĩ paro/
chia.⁊.c.ſequenti.dum tamen a ſcientijs prohibitis abſti
neat.ex̃ ne cleri.vel mo.non magno.Quum enim ſpecia/
liter prohibeatur ibi de quibuſdam ſcientijs religioſis:
de alijs hoc conceſſum videtur.ex̃ de preſum. nonne. ma/
xime de theologia.ad quā indiſtincte admittendi ſunt tā
ſeculares ꝙ regulares:quia generaliter et indiſtincte Ho
norius.iij.hoc indicit ex̃ de magiſtris.c.vlti.Hoc etiam re/
quirit ſalus animarum et publica vtilitas.ex̃ ne cleri. vel
mo.c.vlti.que preferenda eſt ꝑuate.ex̃ de renū.niſi. §. nec
putes.vi.In hoc potiſſime obedire debet abbati mona/
chus quum non ſolum vtilitas proprij monaſterij vel or/
dinis hoc requirat:ſed generalis eccleſie hoc expoſcat.ar.
xvj.q.j.monachi.et.c. vos autē.de poſtu. et pte.de poſtu.
pre.bone.j.§.nos igit̃.et de cleri.non reſi.ad audiētiam.
ꝭm Oſtien.qui ita no. in ſumma de magiſtris. §. qualis
debeat.℟.ſed nunquid.cum his que addidi. Ego autem
raro audiui:nec vidi in aliquo ordine iniunctam alicui re
ligioſo talem obedientiam per prelatum. Nam non cum
obedientia quicquid dicunt eorum litere: ſed extorta et
procurata:et frequenter empta licentia:currunt quidam
religioſi cū ſuis loculis ⁊ pecunijs pariſius ꝓ magiſterio
et lectoratu.tanta eſt quorūdam ambitio. ex̃ de elec.quo/
rūdam.li.vj.tota die.❡Item ſcias ꝙ ſi magiſtri quibus
prouiſum eſt cōpetenter:nihilominus a clericis eccleſia/
rum in quibus beneficiati ſunt:et ab alijs pauperibus ta
leas exigant:ſimoniam committunt.nam in templo ven
dentes ſunt:qui hoc quod dari quibuſdam competit: ad
premium largiuntur.j.q.iij.vendentes. Item non ſolum
venditores columbarum ſunt:et domum dei domum ne/
gotiationis faciunt: qui ſacros ordines largiendo pre/
cium pecunie vel laudis vel honoris inquirunt:verum hi
quoqꝫ qui graduꝫ vel gratiam in eccleſia ſpiritualē quam
domino largiente perceperunt non ſimplici intentione:
ſed cuiuſlibet humane retributionis cauſa exercent. j.q.
iij.non ſolum.ꝭm Hoſ.et Oſtiē.q̇ ita no.in pre.titu.de ma
giſtris.§.vtrū.℟.quid ſi magiſtri.in fi. in ſumma.hoc non
admitto:quia ſic pro mercede legentes incurrent ſimo/
niam:quod non eſt verum per ea que no.xxxvij.di.de qui/
buſdam.⁊.s̃.§.proximo.℟.xj.ſed committunt crimen con/
cuſſionis ſicut in caſu qui ſequitur.℟.j.ſequē.❡Si autēꝫ
is ad quem de conſuetudine vel priuilegio:vel de iure/ꝑ/
tinet licentiam dare docendi/propter hoc pecuniam exe/
gerit:licet ſimoniā proprie non committat: quia non ven
ditur vel emitur ſpirituali annexū:crimen tamen concuſ/
ſionis committit:quum pretextu officij per impreſſionem
exigitur qđ nō debet̃. de qua concuſſione.j.q.j. concuſſio/
nis.legitur et no.xxiij.q.j.paratus.in fi.et ideo qui exigit
eſt dignitate et officio ſpoliādus.ex̃ de magiſtris. c.j.et.c.
quanto.in fi.et in hoc caſu promittenti ſuccurritur et ſol/
uenti vt pre titu.prouideas.Nec videtur hic verſari turpi
tudo ex parte ſoluentis: quia ex quo idoneus eſt:ſuam re/
dimit vexationem.ex̃ de ſimo.dilectus.ꝭm Hoſ.et Oſtiē.
qui hoc no.in ſumma ex̃ de magiſtris.§.quid iuris.℟.ſed
nunquid.Male hoc ſeruatur Bononie. vbi a quolibet
cōuentuādo vel licentiando archiđ. Boñ. qui dat licen/
tias:exigit et recipit pro licentia.xxv.libr̃.Boñ.ergo etiā
peccaſti:licet ego ei non ſoluerim niſi. xv.ex grā ſpeciali.
Quilibet etiā doctorꝫ qui intereſt examinationi impriua/
ta recipit tres libras quaſi ꝓ ſuo labore.ar. xij.q.ij. chari/
tatem.ex̃ de ꝑſcrip.cum ex officij.de ſimo.cuꝫ ſit romana.
❡Decimooctauo:q: ſtudentes bononie in iure cōmuni/
ter ſunt ꝑiuri:q: iurant rectoribꝰ obedire in licitis ⁊ hone
ſtis:et non faciunt.maxime quū vocant̃ ad vniuerſitatem
non veniunt:⁊ ideo priuādi ſunt beneficijs. ex̃ de iureiu.
querelam. ❡Decimonono maretricatores et litigioſi
ſunt.xlvj.diſtinctio.ſeditionarios.ſubſtantiam paternam

cum meretricibus diſſipantes ſicut filij prodigi. Luc̄.xv.
et.Eccli.ix. Ne des fornicarijs animam tuam:ne perdas
te ⁊ hereditatem tuā. Prouerb.xxix. Qui nutrit ſcortū p̄/
dit ſubſtātiā. Prouerb.vlt. Ne dederis mulierib⁹ ſubſtan
tiā tuā. ¶ Vigeſimo. Nimis ſe grauāt et ſuos in expēſis
quum recipiunt doctoratum: et ideo expenſe hodie ſunt
taxate ex̄ de magiſtris.cū ſit nimis.clemē.

¶ Articulus.xxxv. A

Aduocati in q̄b⁹ offendant.

Expeditis magiſtrorum ⁊ ſcholariū defectib⁹ ⁊ pctis: de Aduo/
catis dicēdū eſt. Peccant aūt multipliciter.
¶ Primo:q: ſubdole fouēt cauſas p̄dendo
p̄prium clientulū. ⁊ tales p̄uaricatores ſunt/ ⁊ p̄ditores/
et infames.ij.q.iij.§.notandum.ij.℟.preuaricator. Eſt au
tem p̄uaricator q̄ſi varicator:qui diuerſam cauſam adiu/
uat p̄dita cauſa ſua.nam q̄ p̄uaricat̄ ex vtraq; p̄te cōſiſtit
q̄nimmo et aduerſa.vt.ff.de his qui infa.athletas.§.p̄ua
ricator.⁊.ff.de p̄uarica.l.j.quō puniant̄ in foro ꝯtentioſo/
vide.l.illā canonizatā.l.p̄uaricator. ⁊ vide qḋ no.⁊ legit̄
lxxxvij.diſt.irreligioſum.glo.⁊ ita. ¶ Scḋo:q: cauſas de/
ſperatas fouēt cōtra cōſcientias: ⁊ in hoc eorū aliqui glo/
riant̄ quaſi magis ſubtiles aduocati: ⁊ tñ ſcriptū eſt/ im/
probū nō defendas.xj.q.iij.ſiq̄s ℟o.⁊.c.q̄ cōſentit.xxiij.q.
iiij.ne amiſſo. ¶ Tertio:q: dilatiōes ſup̄fluas nitūtur ob
tinere ad hoc tm̄ vt fugiant. ⁊ negotiū p̄trahat̄. ex̄ vt li.
nō cō.c.j.de dol.⁊ cō.put.iij.q.vij.§.tria.℟.preterea nō licet
aduocato.ibi/nec ex induſtria iurgium p̄trahere. in quo
caſu pena duarum librarū afficiendus eſt p̄ iudicē. C.de
iudic̄.properādum.§.illo p̄cul dubio.⁊ no.in pre.℟.nō li/
cet.in gloſ.qḋ ſi fecerit. ¶ Quarto recipiendo nimis ma/
gnū ſalarium:vel paciſcēdo ſup̄ certa p̄te litis cum graui
dāno litigatoris: p̄pter qḋ debēt ab aduocatione remoue
ri.iij.q.vij.§.tria.℟.arcētur.vbi etiam de hoc no. ¶ Quin
to:q: ignorantes iura quū neſciant q̄d dicāt aliud oppro
brijs certant.in pre.§.tria.℟.ſiquis adeo p̄cax. ¶ Sexto:
quia vbi eſt copia aduocatorū ſicut bononie: vt alijs lu/
crū ſubtrahāt q̄ boni ſunt:paruiſſimo ſalario ſunt contēti
tāq̄ viles ⁊ abiecti.pre.§.tria.℟ apud vrbē.ibi/ Nam ſi lu
cro pecuniaq;.gloſ.modica capiantur:veluti abiecti atq;
degeneres inter viliſſimos numerabunt̄: ſecus ſi facerēt
pro clientuli paupertate.ar.lxxxvj.diſt.non ſatis.ex̄ de re/
ſcrip.ſtatutū.§. prouiſurus.li.vj. ¶ Septimo:q: recipiūt
ſalariū nimis magnū inſpecta ſua facundia et labore quē
ſubeunt quātitate cauſe et fori conſuetudine.ff.de varijs
et extraor.cog.l.j.§.in honorarijs.taxabit iudex ſalarium
aduocatis et adſeſſorib⁹.ex̄ de reſcrip.ſtatutū adſeſſorem
li.vj. ¶ Octauo informant teſtes falſos: et querūt et fa/
ciunt poſitiones cauilloſas vt aduerſam partē decipiant.
vide ex̄ de iureiu.cū impoſitionib⁹.li.vj.⁊ inducunt clien/
tulū ad deierandū ponendo ⁊ reſpōdēdo: ⁊ ideo tāq̄ ho
micide tenent̄: ⁊ infamia p̄petua notant̄.xxij.q.v.ille q̄ ho
minē.⁊.c.ſiquis cōuictus. ¶ Nono:q: recepto ſalario nō
curāt de cauſa:nec ſtudent:nec vigilant circa eam: ⁊ ſic p̄/
pter eorū negligētiā aliquotiēs amittit clientulus bonā
cauſam: ⁊ ideo ipſi obligant̄.ar.bo.ex̄ de eta.⁊ qua.ad au
res.ff.loca.⁊ con.ſed addes.§.illud. ¶ Decimo: q: ſciunt
aliqui ſe idiotas ⁊ inſufficientes: ⁊ nihilominus recipiūt
ſalariū: ⁊ p̄pter inſufficientiam ſuam amittāt cauſam vñ
in culpa ſunt: ⁊ ad reſtitutionē tenent̄.arg.ff.ad.l.acq̄.idē
iuris.ff.de of.preſi.illicitas.§.ſicut inſtitutū.ad.l.acqui.§.
imperitia.ff.de var̄.⁊ ex̄ or.cog.l.vlt.⁊ vide qḋ no.ex̄ de re.
iu.cū eterni.li.vj.in gloſ.C.de penis fiſc. ¶ Undecimo:q:
vbi ſufficientes ſunt alijs inſufficiētibus vices ſuas com/
mittunt.vnde et ipſi de leſione clientuli tenent̄.ar.ff.de
preſcrip.verbis.l.apud labeonem. ff.ſi.niſi forte clientu/
lus ſciens et prudens contentus fuiſſet: quia eo inuito
non poteſt alij hoc cōmittere:quia differentia eſt inter ar/
tifices.ex̄ de of.dele.c.ſi.et ſi eo inſcio hoc fecit:debuit pre
uidere hoc ipſum non permiſſurum ſi ſciret.ar. ff.de fur/
tis.quia re ſibi cōmodata.reſpō.j.ad ſi. ¶ Duodecimo fal
ſam.l.allegando:vnde crimē falſi incurrit.C.de veteri iu/
re enucle.l.ij.§.hoc autē.⁊ ex̄ in prohem̄.decretal̄. Rex pa
cificus.§.ſi.et no.ex̄ de iudic̄.nouit.in gloſ.ſed cum.vel fal
ſo legem inducendo et eius intellectum peruertendo mē
tientes:et a veritate recedentes:et ad ſenſum ſuum/ et p̄
parte ſua.l.interpretantes.cōtra.l.C.de iudic̄.rem nō no/
uam.§.patroni.C.manda.ab anaſtaſio.reſpō.j.in autē.cō
ſtitutio.q̄ ex aſcriptitio.⁊ libera matre.in p̄n.coll̄.v.xxxvij.
diſt.relatum.poſſunt tamen aduocati varijs modis iura
exponere.no.l.diſt.quid eſt.in gloſ.hic ſtans.et cōtra con
ſcientiam facientes edificant ad gehennā.ex̄ de ſta.mo.c.
j.de reſti.ſpo.literas.vide qḋ no.de iureiu.breui.in gloſ.ij.
Lucrant̄ totum mundū: ⁊ animarū detrimēta patiuntur
Mat.xvj.⁊ Luc̄.viij.ex̄ de ſimo. mattheus .et nō minus
peccatum eſt in offenſione lingue:q̄ in effuſione ſangui/
nis.xj.q.iij.quiſquis. Inde dauid.p̄s.xiij. Quorū os ma/
ledictione plenum eſt:veloces pedes eorū ad effudendū
ſanguinem.de peni.diſt.j.pericloſe.et ſi cauſam deſpera
tam accipiant oı̄no ſalarium debent reſtituere ſm̄ Hoſ.
ſicut tutori imputat̄ ſi cauſam pupilli deſperatam ducat:
vel ſuperuacuam.C.de admi.tu.ſi bonam.ff. de admi. tu.
quotiēs.§.ſicut.⁊ ideo aduocatus nequā tenet̄ clientulo
ad intereſſe in tali caſu.ar.C.de admi.tu.non eſt ignotū.
Tenetur etiam aduocatus nedum ſi cauſam deſperatam
cōſulat proſequendam:vt dictum eſt p̄xime. ſed et ſi per
imprudentiam ipſam amittat:vel per negligentiam:vt.l.
p̄dicta.ſ̄.e.℟.x. Idem iuris.ff.loca. ⁊ conduc. cum in plu/
res.§.locator.⁊.l.pre.illicitas.⁊.pre.c.ad aures.multo for/
tius ſi cauſam p̄diderit:q: tunc maior pena debetur.ff.de
penis.ſiquis aliqḋ.§.ſiquis iuſtam.ff.ad.l.cor.de fal.l.j.§.
is qui.ff.de extraor.crimi.ſaccularij.§.j.⁊ breuiter tenetur
qualitercūq; vitio ſuo cauſam amittat.ar. ff.de euictio.ſi
ideo.C.de euic.emptor.ff.de tabu.exhi.locum.§.condem/
natio.ſecus ſi ex qualitate cauſe:vel ob defectum proba/
tionis:quia vitium eſt materie:non artificis. ff.ad.l. acq̄.
ſi ſeruus ſeruum.§.ſi calicem.ff.loca. Item quare.§.ſi gē/
ma.nam ignoſcendum eſt illi qui bonam fidem agnouit.
ff.manda.quintus.adde hic quod no.j.in ar. xlvij.in. §. ſz
vt de hoc.℟.quod de aduocatis.cum.iiij.℟.ſe. ¶ B De — Aduocare prohibiti.
cimotertio:quia quidam aduocāt qui aduocare non poſ/
ſunt/ vt minores.xiiij.annis peregiſſe non debent.xvij. an
num.ff.de poſtu.l.j.§.inuitum.iij.q.vij.§. tria.℟. quidam.
ſurdi prorſus.vtroq; lumine orbati.femine.vide etiā.xv.
q.iij.§.j.muliebria paſſi in corpore.crimine capitali dam/
nati.qui operas ſuas locauerunt vt pugnarēt cum beſtijs
in arena.⁊ alij infames. ⁊ qui continentur.iij.q.vij.§. tria.
⁊ clerici in ſacris vel in minoribus beneficiati.ex̄ de poſtu.
c.j.ſcilicet in foro ciuili:ſed in eccleſiaſtico poſſunt a ſenſu
contrario illius.c.vt ibi no. Bern̄.⁊ Oſtien.in ſumma de
poſtu.§.quid pertinet.℟. Item honor.vbi etiam tenet q̄
etiam coram ſeculari/ ſi neceſſitas vrget:quia iuſta nego/
tiatio non eſt clericis interdicta.et hec iuſta eſt.xj.q.iij.nō
licet.et ex̄ et ne cleri.vel mo.c.j.vide qḋ no. xv.q.ij.in ſum/
ma. Et religioſi.ex̄ de poſtu.c.ij.xvj.q.j.de preſentium. Itē
epiſcopi.v.q.iij. quia epiſcopus.ſm̄ Hoſ. quod intelligit
Oſtien.in foro ciuili alias contra:quū habeat optionem
vtrum per ſe vel per procurationem litiget coram iudice
eccleſiaſtico.ex̄ de iu.calum.c.ſi. Et qui funguntur iudicis
et aduocati officio.C.de of.adſeſſo.l.ſi. Et qui ad manda
tum iudicis volunt patrocinari.C.de poſtu.prouidēdum
iij.q.vij.§.tria.℟.ſi vero. Item qui non ſunt catholici. C.
de poſtu.nemo. de peni.diſt.j. nemo. ex̄ de hereti. excom/
municamus.§.preterea. Item excommunicati.xj.q.iij. cū
excommunicatus.ex̄ de ſen.excommuni.decernimus. lib.
vj. Item clerici in cauſa ſanguinis.lj.diſt.aliquantos. vbi
de hoc.xxiij.q.viij.his a quibus.et tutius eſt ſm̄ Oſtien.
q̄ etiam pro reo ibi non aduocent.ar.ne cleri.vel mo.ſen/
tentiā.vide quod no.xv.q.ij.in ſumma. Et quia ad tēpus
per iudicē prohibiti ſunt.ff.de poſtu. puto. et qui non ad

aduocandum pecuniā receperūt.ff.ad.l.iulia.repe.eadē.
Et qui audierūt leges pariſius.ex̄ de priuil.ſuper ſpecu-
la.Et plati et preſbyteri nedū religioſi qui audiūt leges.
ex̄ ne clerici.vel mo.c.ſi.⁊.c.nō magno.¶ Decimoq̄rto q:
ꝑ eos frequēter ſtat ne cauſa terminet̄: ⁊ tm̄ totū ſalarium
petunt.ſecus ſi per eos non ſtaret: quia tūc totū ſalariū
petere poſſunt.ff.loca.et cōduc.qui opas.⁊ ad.l.rhodi.de
iactu.q̄ leuāde.§.ſi vehēda.al̄.eſt lex.ff.de var̄.et extraor.
cog.l.j.§.ſi iulius maternus.C.de aduoca.diuer.iu.poſt
duos.vide q̄d no.Joan.an.ex̄ de reſcrip.ſtatutū.li.vj.in
gloſ.quia cōmune.et ſi tranſigat clientulus videtur aduo-
catus obtinuiſſe.ar.ff.manda.l.fina.¶ Decimoquinto q:
ꝓponūt factū q̄d ꝑncipales ꝑſone deberēt in iudicē ꝓpo
nere.ex̄ de iudic.paſtoralis.¶ Decimosexto q: recipiūt ſa
lariū vel partem ante finem cauſe: immo aliq̄ anteq̄ inci
piāt/cōtra id q̄d no.Innocē.ex̄ de loca.⁊ cō.ꝓpter.in glo.
magna.Si aduocat⁹ mai⁹ petat ſalariū.vide Inno.ex̄ de
reſcrip.p̄nti.li.vj.¶ Decimoſeptimo q: volūt eſſe teſtes ī
cauſa in qua ſunt aduocati: contra id q̄d legit̄ de teſti.in
l̄ris.ar.⁊ ſuꝑ h̄ vide Innocē.de trāſac.ex l̄ris.¶ Decimo-
octauo q: quū ſint q̄dā vaſſalli dn̄oꝝ: nolūt pro eis aduo-
care: nec de aduocatiōe eis ſeruire: quū ad hoc ex pacto te
neant̄: al̄s ſecus ſm̄ Inno.qui de hoc no.ex̄ de iureiu.ſi-
cut.⁊.j.¶ Decimonono quia quū fuerint aduocati in cau
ſa: volunt eſſe iudices in eadē cōtra id q̄d legit̄ ⁊ no.ex̄ de
ap.poſtremo.⁊ in vlt.glo.¶ Uigeſimo q: vociferant̄ ⁊ cō
tēdunt rixoſe: quū miti ratione nō tumultuoſa voce factū
ſuū debēt proponere/⁊ ius.v.q.iiij.in loco.iij.q.vij.§.tria.
i.l.canonizata.ſiq̄s adeo.¶ Uigeſimoꝑmo.q: nō iuſtitie:
ſ3 lucro intēdūt.iij.q.vij.§.tria.ṽ.apd̄ vrbē.¶ Uigeſimo
ſcd̄o q: quū religioſi ī aliq̄ caſu licito aduocāt munera ac-
cipiūt/ꝯ id.xv.q.ij.c.j.cū.§.ſe.¶ Uigeſimotertio q: mona
chi ꝓ monaſterio ſuo aduocāt ſine licētia abbatꝭ/ꝯ id.xvj.
q.j.monachi.ij.¶ Uigeſimoq̄rto q: frequēter clerici ad-
uocāt ꝯ eccleſiā ſuā vl̄ epm̄ vel patronū.quo caſu merent̄
perdere bn̄ficium.xxij.q.v.de forma.xcvj.diſt.ſi impator.
ex̄ de poſtu.c.vlt.vbi de hoc.legitur ⁊ no.j.q.vij.c.j.vbi de
hoc.¶ Uigeſimoq̄nto q: aduocāt ꝓ hereticis cōdēnatis:
vn̄ a ſuo officio ꝑpetuo ſunt ſuſpēſi ⁊ ꝑpetuā īfamiā incur
rūt.ex̄ de hereticis.ſi aduerſus.q̄d intelligit.Oſtiē.poſtq̄
ſunt heretici ꝑ eccleſiā excōmunicatiōe notati.i.excōmuni
cati denūtiati: vt no.in ſumma ex̄ de heretici.§.qua pena.
ṽ.hanc aūt penam.Sic etiā intellige eodē.ti.c.ij.§.hereti
ci.li.vj.al̄s ſi negat ſe hereticū: defenſio ſibi dat̄ per ſe ⁊ ad
uocatū per ea q̄ no.pre.ca.ſi aduerſus.q: ſepe falſo inquā
crimina notant̄.ij.q.j.multi.in fi.facit optime ex̄ de hereti-
cis.multorū.§.verū.clem̄.¶ Uigeſimoſexto quia dede-
rūt conſiliu3: vel fauorē: vel auxiliū morti vel īſecutioni
epoꝝ: q: tūc aduocare nō poſſunt nec aliud habere officiū
ex̄ de penis.felicis.§.nulli.¶ Uigeſimoſeptimo q: aduo-
cāt quū fuerint filij vel nepotes hereticorū: vel fauentes
hereticis/contra pre.§.hereti.¶ Uigeſimooctauo non
ōſtant quidā patrociniū eccl̄ie ſue quū teneant̄.iij.q.j.nul
li.¶ Uigeſimonono q: quidā volūt eſſe aduocati ꝓ vtra
q3 parte bona fide.ꝓ q̄bus facit q̄d no.xlv.di.diſciplina.in
glo.ar.Sed hoc intelligit ibi archidia.quū ex aduocatio-
ne nō fit ꝑiudicium parti.Sed ego non video quomō pu
re vtriq3 parti ſibi inuicē contrarie poſſunt ſeruire: ⁊ ideo
peccāt.ar.pre.l.canonizata.ij.q.iij.§.notandū.ṽ.p̄uarica-
tor.An ſufficiat aduocato dicere ita dicit.l.licet eam nō al
leget.j.q.j.vt euidenter.An aduocati in cauſa principali
teneant̄ defendere ſuos clientulos appellantes ꝓ eodē
ſalario.vide.ij.q.vj.§.poſt ſecundam.de medico an tenea
tur curare ꝓ ꝑmo proprio ſalario recidiuantē.de peni.di.
iij.adhuc inſtāt.gloſ.artis.Q: aduocatus idē ius ſepius
pōt inducere.xxiij.q.vij.queādmodū.gloſ.in p̄n.Et cōtra
illiteratum debēt aduocati loqui vulgariter.no.xxiiij.q.j.
odi.in gloſ.j.⁊ eſt figura.⁊ legit̄ ⁊ no.xxviij.q.j.ſicut enim
ꝓpe ſi.ṽ.ſi ergo.ibi/intelligis ne quid dicam.an in hoc ex
planando aliquando diligentius immorabor.attende vt
rem ipſam explanandam tāq̄ incōſpectu declarandā blā
diore ſermone ponamus.⁊ in gloſ.ar.⁊ ex̄ de ſtatu mona-
chorum.ne in agro.§.regula.clemen.Q: poſſunt etiam
aduocati ſiue iuriſconſulti mutare ſuam opinionem ſi ex-
pedit mutari no.xxiij.q.vj.vides.gloſ.et volēs ſic ex.Poſ
ſunt etiā aduocati in cauſis matrimonialib⁹ ⁊ aliīs ſpūa-
lib⁹ leges nō cōtrarias canonib⁹ allegare.x.diſt.c.j.xxix.q.
ij.ſiquis ancillā.¶ An aduocatus debeat habere ſalariū
qui voluit ſed non potuit negotio intereſſe.pro et cōtra.
de peni.diſt.j.magna pietas.in prin.diſt.ibi.votum em̄ ꝓ
oꝑe reputatur.in gloſ.hoc enim tm̄ in bonis.Pro ſalario
ꝓmiſſo vel debito aduocato ꝓ cauſa vētilata in curia me-
tropolitani: nō aget̄ corā eo: ſ3 corā ordinario litigatoris.
ex̄ de fo.cō.romana.§.nec etiā.li.vj.Nō tenet̄ aduocatus
dicere parti aduerſe ius quod ꝓ eo facit.no.iiij.q.iiij.c.j.
¶ L De ſatiſfactione ⁊ reſtitutione faciēda ꝑ aduoca-
tos.ex̄ de immu.eccleſie.quia plerīq3.per Innocen.Re-
ſtituant autē violēter et malitioſe acquiſita ſi volunt ſal-
uari.nec enim in die iudicij habebūt de allegationis nito
re ſubſidium.ad hec de peni.diſt.v.falſas.ix.q.iij.aliorum
Boni ⁊ fideles aduocati milites ſunt rempublicam legi-
bus potius q̄ armis defendentes.C.de aduoca.de iure-
iu.aduocati.ar.ff.de voca.mu.l.ij.§.quam ita.et.§.ſe.ff.de
cap.⁊ poſtlimi.re.l.poſtliminiū.§.ſi.tales ſi vltra ſalaria
petant concutiūt.ſuper his vide q̄d legitur ⁊ no.xxiij.q.j.
militare.in gloſ.cum ergo.⁊ ex̄ de vo.⁊ vo.re.ex multa.§.
ij.in fi.et in gloſ.Idem dicit lex.

¶ Articulus.xxxvj.

DE offenſionib⁹ iu-

riſperitorum et adſeſſorum: idem quaſi
per omnia poteſt dici ſicut de' offenſioni
bus magiſtrorum ⁊ aduocatorū ꝓxime
dixi.Dicitur autē iuriſconſultus is q̄ ſibi   Juriſpe-
queſtiones factas ſoluit/⁊ determinat per ius: et non ad-   riti.
uocat.Sed ſi ꝓponat̄ ſibi queſtio de facto: ipſam ſoluit ſi   Adſeſſo-
cut ſibi videt̄: et de iure reſpondet.in italia tales vocātur   res.
ſapientes.vnde frequēter partes petunt ſapientem a iu-
dice ſuper aliquo articulo incidenti vel principali decidē
do per eum ad expenſas petentis vel vtriuſq3 partis ſi
concordant.hi olim cōſtituebantur a principe: et eorum
opinio vim legis habebat.inſtitu.de iure.natura.§.reſpō-
ſa.et diſt.ij.reſponſa prudētum.hodie autem tales nō in-
ueniuntur: ſed tantum hi qui conſiliū dant credendi aut
litigandi et frequenter ſuas faciunt allegationes ꝓ par-
te conſulente eos vel pro vtraq3: ſed eligit verius.qui ſi
rectum conſilium dant: cōpetens ſalarium recipere poſ-
ſunt.xj.q.iij.c.non licet.⁊.xiiij.q.v.non ſane.et vide quod
no.ex̄ de vi.et hone.cleri.cum omni.gloſ.penul.et de ma-
giſtris.q̄ non nullis.gloſ.ſed nunquid non licet.Adſeſſo
res autē dicunt̄ quia adſiſtunt iudici ad conſilia dāda in
omnibus articulis in cauſa.Hi duo potiſſime offendunt
in ſalarijs immoderatis: et in malis conſilijs que dant: ſi-
ue per ignorantiam: ſiue per negligentiam: ſiue per ma-
litiam.et tunc ad reſtitutionem tenent̄ ⁊ ad intereſſe par
ti leſe ſicut.s̄.dixi de aduocatis.Et de iſtis/⁊ de eorū ſala-
rijs.ex̄ de of.del.ſuper queſtionū.§.verū.de vi.⁊ ho.cleri.
cū ab oi.⁊ de reſcrip.ſtatutū.l.vj.plene legit̄ ⁊ no.in mul-
tis glo.ibi.et.xiiij.q.v.non ſane.⁊ de appel.poſtremo.

¶ Articulus.xxxvij.

DE procuratorū ex-

ceſſibus nunc dicamus.Quid autē ſit actor
quid ſyndicus: quid ꝓcurator: quid oecono
mus: quid vicedominus: quid prepoſitus:
et a q̄bus: ⁊ qualiter: et in quibus cauſis: ⁊ cuius authori
tate: ⁊ ad que cōſtituant̄: et de officio eoꝝ: ⁊ de differentia
nominū ipſorū: ⁊ q̄ voluntas conſtituentis ꝓcuratorum
ſemꝑ eſt cōſiderāda: ⁊ de forma procurationis in iudicio
vel extra.ex̄ de procura.petitio.de obli.ad rōcinia.c.j.de

ſyndico.c.j.de iura.ca.imperatoꝛum.et.c.cum in cauſa.⁊.c.
cū cauſam.de ex.pꝛe.dilecta.lxxxix.diſt.diaconū.⁊.c.ſe.j.q.
iij.ſaluatoꝛ.ij.q.vij.ſiquis ergo.ix.q.iij.cū ſimus.xvj.q.vij.
quoniā in quibuſdā.de of.del.cū olim.de fideiuſ.c.penul.
ꝑ Innocē.de cenſi.ſopite.ne ſe.va.c.j.ꝑ Innocē.de confir.
vti.vel inu.cum dilecta.xxj.q.j.relatio.Eſt aūt ꝓcuratoꝛ q̄
negociū gerendum ſuſcipit ab eo q̄ pōt mādare:q: ep̄us
dn̄s nō eſt:ſed ꝓcuratoꝛ.ex̄ de dona.c.ij.⁊ tm̄ ꝓcuratoꝛem
cōſtituit.ex̄.e.auditis.¶ A Peccāt pꝛimo autem mul- **Pꝛocuratoꝛum erroꝛes.**
ti ꝓcuratoꝛes q̄ officium ꝓcuratoꝛis exercēt ⁊ ꝓcuratoꝛes
eſſe nō poſſunt:vt minoꝛ.xxv.ad iudicia.⁊ minoꝛ.xvij.ad
negocia.ff.de ꝓcurato.l.minoꝛ.⁊ ex̄ de ꝓcura.q̄ generali-
ter.§.j.li.vj.Si quū detur ad negocia maioꝛ.xvij.annis:
minoꝛ etiā.xxv.annis pōt agere ⁊ experiri:vt ibi no.Ioā.
an.poſt Oſtiē.Que etas reqrat in iudicibus:vide qd̄ le-
gitur et no.ex̄ de of.del.cū viceſimūannū.In ꝓmouendis
ad oꝛdines:dic vt de eta.⁊ qua.generalē.in clemē.In ad-
uocatis requirūtur.xvij.vt dixi.s̄.e.§.expeditis.v.xiij.Ad
matrimoniū contrahendū ⁊ ſponſalia/vide qd̄ no.de eta
te.ex̄ de deſpō.impu.c.vbi nō eſt cōſenſus.de etate ad reli
gionē.ex̄ de regula.q: in inſulis.c.ad noſtrā.c.ſignificatū.
itē.c.is qui.c.nō ſolū.li.vj.xx.q.j.illud.⁊.q.ij.c.j.et.ij.Ad epi
ſcopatū:⁊ ad curā animarum:⁊ dignitatem/vide de elec.
cum in cunctis.c.licet canō.c.cū ex eo.c.cōmiſſa.li.vj.et de
eta.⁊ qua.c.ij.⁊.iij.⁊.c.ꝑmittimus.li.vj.De etate eligentiū
abbatiſſam ⁊ electarū.ex̄ de elec.indēnitatibus.lib.vj.De
etate eligentiuꝫ epiſcopū.eodē.c.ex eo.lib.vj.furioſus.ff.
de pꝛocura.l.ij.§.furioſus.Infamis.vide.l.diſt.accedens.
iij.q.vij.c.j.Itē ſurdus vel mutus.ff.e.l.ij.§.furioſus.⁊.l.
mutus.Itē accuſatus de crimine.C.e.reum.Itē miles.vi
de de poſt.pꝛe.bone.j.glo.j.⁊ qd̄ no.Innocē.de cōfir.vti.
cū dilecta.⁊ de accuſa.ſuꝑ his.per eum.et de of.del.pꝛudē
tiam.ſm eundē:Seruus.C.de iudic̄.ſeruus.Excōmunica
tus vel cōſtitutus ab excōmunicato.ex̄.e.c.ſi.legit̄ et no.
de iudic̄.intelleximꝰ.de reſcrip.ipſo iure.li.vj.qd̄ fieret ta-
mē cū occulto:tenēt.ex̄ de pꝛocura.auditis.de re.iu.ad ꝓ-
bandū.ff.de of.p̄ro.barbariꝰ.C.de teſtamētis.l.j.⁊ ſic fuit
iudicatū in curia.Itē regularis.ex̄ de ſyndico.c.vnico ni-
ſi pꝛo cauſa ſui monaſterij abbate imperāte.xvj.q.j.mona
chi.in ſi.⁊.c.qui vere.no.xvj.q.j.de pꝛeſentiū.vide clemē.
de ꝓcura.Religioſus.Item clericus in gradu quolibet
cōſtitutus non debet conſtitui ꝓcuratoꝛ litis.in autē.de
ſanctiſ.et reuerē.ep̄is.§.deo amabiles.⁊ ſequen.§.alium
autē.ex̄ ne cleri.vel mo.ſed nec ꝓcurationes.⁊.c.j.v.cōdu
ctoꝛes.qd̄ verū eſt in ciuilibꝰ:ſed nō in ſpūalibus ⁊ in ciui
libus ꝓ ꝑſonis miſerabilibꝰ pōt:vt no.Oſtiē.de ꝓcura.in
ſumma.§.quis dari.v.itē monachi.vide Innocē.de iura.
cal.c.j.vbi tenet ꝙ clericus nō pōt ꝯſtitui pꝛocuratoꝛ ſine
licentia p̄lati ſui.Itē femina.iij.q.vij.§.tam.C.de ꝓcura.
alienationē no.ex̄ de confir.cum dilecta.§.quia vero.qd̄ vi
det̄ cōtra.ſed ibi ſoluitur in gloſ.ſic ergo.Item q: cōſtitui
tur in cauſa criminali.ex̄ de pꝛocura.tue.ex̄ de accuſa.ve-
niēs.vbi de hoc.iij.q.v.reos.¶ Secundo q: nō appellāt:
vel dn̄ō nō denūtiant ꝙ appellent.ex̄.c.non iniuſte.¶ Ter
tio quia plene dominum non defendunt:q: omnia debet
facere q̄ faceret ſcꝫ dominus ſi p̄ſens eſſet.ff.e.ſꝫ hic.§.de-
fendere.Nec em̄ ſufficit talem diligētiam adhibere qua-
lem ſuis rebus adhiber:immo maioꝛ ab eis exigit̄.C.man
da.in re mādata.Tenetur aūt p̄ncipaliter ad tria ꝓcura.
vocatus ad iudicium venire.iuſtis p̄ceptis parere.et ſine
licētia non recedere.xj.q.iij.certum.in autē.de litigi.§.ſi ve
ro intra p̄dictū.coll.vij.¶ Quarto q: frequēter confiten-
tur cōtra dn̄m malitioſe vel coꝛrupti.Et cōfeſſio ꝓcurato
ris nocet dn̄o.de poſtu.pꝛe.c.j.de capel.mo.dilectis.de re.
iu.ſuboꝛta.vt lite nō con.c.j.§.ſi.vbi de hoc.quo caſu tene
tur domino ad intereſſe ſicut.s̄.dixi de aduocato.et vide
qd̄ no.de teſti.in inte.c.ij.in gloſ.ſi.¶ Quinto q: ſunt falſi
nō habētes mandatum vel falſum mandant.ex̄.e.in nr̄a.
¶ Sexto q: excedunt fines mandati.ex̄ de reſcrip.cum di
lecta.⁊ deſuꝑ hoc vide qd̄ no.Innoc̄.de fideiuſ.ꝙ quibuſ
dā.vtrū autē p̄iudicet dn̄o qd̄ facit ꝓcuratoꝛ cōtra ius vel
iniurioſe contra eum ſine ſpeciali mādato eius.ex̄.c.x.dile
cti.ſm Innocē.¶ Septimo q: male/⁊ negligēter ⁊ frau-
dulēter frequēter tractāt cauſas et negocia dominoꝛū et
tenent̄ in foꝛo cōſcientie ad intereſſe dominis:vt.s̄.tetigi
in.§.expeditis.v.ix.⁊.v.xj.in ar.xxxvj.Et vide Innocē.de
cauſa poſ.cum olim.¶ Octauo q: recipiunt et extoꝛquēt
magna ſalaria:vnde tenētur de ſuꝑfluo.xiiij.q.v.non ſa-
ne.¶ Nono quia intromittunt ſe de officio aduocandi:
quū parum vel nihil iuris ſciant.vn̄ in culpa ſunt vſurpā-
tes officiū alienū.et quātum ꝑ hoc dānificātes dn̄os tenē
tur:legit̄ ⁊ no.ex̄ de homici.tua.§.nos igit̄.⁊ in glo.j.ex̄ de
eta.⁊ qua.ad aures.¶ Decimo quia in fauoꝛeꝫ dominoꝝ
multa ꝓ pte ſua mēdacia dicūt:⁊ partē aliā decipiūt:⁊ ca
uillationibus ⁊ falſis poſitionibꝰ et allegationibus vtun
tur.vn̄ et in his tenent̄ deo ⁊ pꝛimo et iudici.ſicut.s̄.dixi
de aduocatis.ex̄ de crimi.fal.c.j.⁊ quaſi in omnibꝰ in q̄bꝰ
mali aduocati offendūt ⁊ ipi.vn̄ de eis nō tāgo amplius.

¶ Articulus.xxxviij.

A D peccata teſtiuꝫ
veniamꝰ.Teſtes ſm Iſi.antiquitus ſu-
perſtites dicebātur:eo ꝙ ſuꝑ cauſe ſtatu
ꝑferebātur:nūc pte ablata nominis/te-
ſtes vocant̄.ex̄ de v.ſigni.foꝛus.§.teſtes.
¶ A Peccant teſtes in multis.Pꝛimo q: multi ferunt **Teſtes q̄bus vitijs laboꝛent.**
teſtimoniū in iudicio q̄ teſtes eſſe non poſſunt.vide ex̄.e.
c.ij.vt ſeruus.iiij.q.iij.§.Item in criminali.v.Item ſm re
ſponſio.ex̄ de.v.ſig.foꝛus.§.teſtes.Item mulier in cauſa
criminali mota criminaliter.⁊ no.xxxiij.q.vlt.mulier.xv.q.
iij.de crimine.ex̄ de v.ſigni.foꝛus.§.teſtes.ex̄ de teſti.quo
niā.⁊.c.tā l̄ris.Quid de hermaphꝛodito:q̄ habet vtrūq̄
ſexum/ſcꝫ hominis et mulieris:dic ſeruandū qd̄ qualitas
ſexus incaleſcentis oſtendit.iiij.q.iij.§.Item in criminali.
v.hermaphꝛoditum.Si autē vtriuſq̄ membꝛi officio vti
pōt:ſicut refert Oſtien.de quodā qui fuit in villa ſua ſecu
cia:que eſt in epiſcopatu taurinen̄.eligat quo vtat̄:et iu-
ret ꝙ de cetero alio non vtet̄:q: nec duplici debet fungi of
ficio maxime tam diuerſo.xvj.q.j.pꝛeſbyteros.ff.de pac.ſi
plures.ſic fecit ep̄s taurinen̄.de p̄dicto vt no.Oſtiē.ex̄ de
teſti.§.quis poſſit.v.q̄d de hermaphꝛodito.Impubes an
te annū.xiiij.in ciuilibus:⁊ minoꝛ.xx.annoꝛū in criminali-
bus.ff.de teſti.l.inuiti.⁊.l.teſtimonium.⁊.iiij.q.iij.c.j.⁊.§.
Item in criminali.v.Itē in teſtimoniū furioſus.iij.q.vij.
§.tria.ex̄ de ſucce.ab inteſta.c.vlt.de regula.ſicut.xvij.q.j.
gonſaldus.Infamis.pꝛe.c.foꝛus.§.teſtes.ex̄ de teſti.co-
pterea.iij.q.v.cōſtituimꝰ.ex̄ de teſti.licꝫ ex quadā.⁊.c.teſti-
moniū.niſi in criminibꝰ exceptis.legit̄ ⁊ no.de ſimo.licet
heli.c.per tuas.Pauper:Suſpectus.legit̄ et no.iiij.q.iij.
§.Itē in criminali.v.teſtiū.⁊ in glo.in ſalomone.Infide
lis ſiue hereticus.ij.q.vij.c.ſi hereticus.c.pagani.xxiij.q.
iiij.ipſa pietas.de hereticis.excōmunicamꝰ.legitur no.ex̄
de teſti.c.j.c.iudei.et in clemen.eo.titu.c.j.Repꝛobantur
etiam omnes qui continentur in pꝛe.§.in criminali.vſq̄
ad.§.vlti.¶ Secundo peccant quia non dicunt totam ve
ritatem quam nouerunt ſicut iurauerunt de cauſa illa.iij.
q.ix.hoꝛtamur.et ſolam veritatem non miſcendo falſita-
tem.ij.q.iiij.nullam.quia nec de ſuo debent aliq̄d adijce-
re etiam et quod bonum eſt.iij.q.ix.pura.ex̄ de accuſa.q̄li-
ter.j.§.foꝛmam.⁊.c.ſeq.⁊ ideo ſunt periuri.et hoc ideo in-
uentū fuit:quia cum quidam iuraſſet dicere veritatem:et
quum eam dixiſſet:appoſuit poſtea contrarium in dicto
ſuo.et cum poſtea argueretur de periurio/dixit ꝙ non de-
ierauit:quia ſi plus erat:res vtriq̄ tanta erat cui debuit di
ci.ꝙ ſi eſſet tanta:non tamen erat talis.arg.eoꝛum que
no.xxxij.q.v.§.j.in gloſ.arg.¶ Tertio peccant quia non
dicunt veritatem pꝛo vtraq̄ parte ſicut iurant.C.de epi-
ſcopis et cleri.auten.ſi iudex.xiiij.q.v.non ſane.ex̄.eo.titu.
veniens.ij.in fine.¶ Quarto quia pꝛout communiter
pꝛecio et amoꝛe odio et timoꝛe dicunt contra veritatem

et cōtra iuramētū ſuū qđ fecerunt.ex̄.e.quoties.⁊.c.licȝ.§.teſtes.xi.q.iij.q̄tuo:.iiij.q.iij.§.Itē in criminali.ꝟ.teſtium fides.¶ Quinto q: non dicunt totam veritatem quū nō interrogant.ex̄ de accuſa.qualiter.j.§.j.et.c.ſeq.¶ Sexto quia pandūt ſuū teſtimoniū cōtra ꝓpriū iuramentū.pre.§.Item in criminali.ꝟ. Item qui falſo.ff.e.q̄ falſo.ex̄.eo.fraternitatis.¶ Septimo q: qđ credunt aſſerunt:qđ peſſime faciunt:quia nō debēt ſe reddere certos de eo qđ audiunt vel credunt.xliij.diſt.habuiſſe.de ſimo.per tuas.ij.nec etiā ſi malū ſit de facili credere debēt.lxxxvj.diſt.ſi q̄d de quocūqȝ.de ſimo.licet heli.§.j.ergo nō dicāt ꝑ ſacramētū ſe certos vbi certi nō ſunt.ex̄ de reſcrip.cū cōtingat.al's incurrēt anceps ꝑiuriū.ff.iureiurā.marcellus.Itē de in litē iurā.videamus.¶ Octauo q: deponunt de die menſe et anno:et nō recordant̄.vn̄ et cōtra iuramētū faciunt: q: et ſine his:eſto ꝙ nō recordant̄: valet eorū teſtimonium.vel faciunt ſcribi:⁊ dicūt iurati verum eſſe qđ in ſcriptura quā tradūt cōtinet̄.qđ teſtimoniū non valet.nā iudex cōſiderare habet vocē teſtis.ſermonis cōſtantiā:et trepidationem.⁊ ex multis ſuū animū informare.ff.de queſtioni.de minori.§.ij.ex̄ de teſti.in noſtra p̄ſentia.igit̄ quia etatē habet de ſe loquat̄.Joan.ix.de cō.diſt.iiij.cum ꝓ paruulis et ꝙ nō valeat tale teſtimoniū ſatis ꝓbat̄.v.q.ij.relatum.iij.q.ix.teſtes.⁊.c.charte.ij.q.vlt.c.vlt.de accuſa.inquiſitionis.§.tertie.⁊ expreſſius ex̄ qui ma.ac.poſ.c.ij.¶ Nono q: obſcure vel captioſe deponunt.de hoc ex̄.e.cum clamor.pre.§.in crimi.ꝟ.in teſtibus.¶ Decimo q: nō corrigūt dictum ſuum qđ poſſunt corrigere.ex̄ de teſti.co.preterea.¶ Undecimo q: volunt ꝓbare puram negatiuā ſimplicē et indeterminatā.vn̄ non valet eorū teſtimoniū.ex̄ de renū.ſuꝑ hoc.de elec.bone.j.¶ Duodecimo q: cū veritate: admiſcēt falſitatē.vt.s̄.e.ꝟ.ij.terigi.ix.di.ſi ad ſacras.pre.§.Itē in criminali.ꝟ.Itē qui falſo.de cauſa poſ.cū eccl'ia.no.pre.§.itē in criminali.ꝟ.ſi teſtes.gloſ.circa.xiij.corrupti deponunt.pre.§.Itē in criminali.ſi q̇s teſtib⁹.¶ Decimotertio quia vnū eūdemqȝ ſermonē p̄meditatū ꝓferūt pre.§.Itē in criminali.ꝟ.in teſtibus.¶ Decimoquarto q: teſtis ſibijpſi cōtradicit.vnde nec valet dictū eius.C.de libe.cauſa.cū p̄tor.de appel.ſolicitudinē.no.p̄.§.Itē in criminali.ꝟ.ſi teſtes.in gloſ.circa in prin.et ex̄.e.in nr̄a p̄ſentia.in gloſ.j.in p̄n.¶ Decimoq̇nto q: quū ſint in peccato et peccatis mortalib⁹/teſtimonium cōtra alios ferūt: ⁊ lapidandi volūt alios lapidare.iij.q.vij.iudicet.et.c.poſtulatus.de hoc tamen vide ex̄ de excep.c.j.§.ceterū.vide qđ no.de teſti.cum cauſam.in gloſ.cauſam.qđ legit̄ et no.⁊ ꝑ Innocē.de elec.cum dilect⁹.⁊.c.illa.ex̄ de teſti.teſtimoniū.Itē nō cognoſcūt frequēter ꝑſonas a quib⁹ et cōtra quas inducūtur.vn̄ non poſſunt cōgrue teſtificari.ar.in aūt.de teſti.§.j.⁊ in autē.de inſtru.cau.circa prin.§.ſi q̇s igit̄.⁊.C.de iure deli.ſancim⁹.§.finaūt.et no.de hoc ex̄ de teſti.cum cauſam que.in gloſ.cauſam.¶ Decimoſexto q: ſunt ignoti.facit qđ legit̄ et no.xcviij.di.aphros.de cleri.peregri.c.j.ſed ſuꝑ hoc vide Innocē.de accuſa.inquiſitionis.¶ Decimoſeptimo:q: ſunt ſubornati.vide Innoc̄.de re.iu.cauſam.¶ Decimooctauo q: excōmunicati vel ſuſpēſi ab officio.de accuſa.olim.ꝑ Inno.de teſtib⁹.teſtimoniū.de elec.cū nobis ꝑ eū.¶ Decimonono q: fuerūt iudices: vel aduocati:vel adſeſſores: vel arbitri:vl' ꝓcuratores in cā.e.t.dilecto.⁊.c.Roma.li.vj.de trāſac.ex l'ris ꝑ Innoc̄.⁊ alios ij.q.vj.ſtatuēdū.⁊ de accuſa.cū dilecti.ꝑ Inno.¶ Uigeſimo q: ſunt clerici ⁊ ſine licētia epi ferūt teſtimoniū:qđ nō p̄nt.ex̄ de iura.ca.c.j.§.fi.¶ Uigeſimop̄mo q: ſocij criminis ꝯ alios teſtificant̄ ⁊ cōfitent̄.ex̄ de cōfeſ.c.j.legit̄ ⁊ no.et de teſti.veniens.j.xv.q.iij.nemini.¶ Uigeſimoſecūdo q: laici in criminalib⁹ teſtificant̄ contra clericos.ſed ſuꝑ h̄ vide qđ legit̄ et no.ij.q.vij.c.j.et in ſumma.⁊.c.laicos et.c.clericos.ex̄.e.tam l'ris.de accuſa.cū.P.māconella.¶ Uigeſimotertio quia volunt eſſe accuſatores ⁊ teſtes.ex̄ de ſimo.licet heli.¶ Uigeſimoq̄rto q: volunt eſſe iudices ⁊ teſtes.iiij.q.iij.§.Itē in criminali.ꝟ.null⁹ vnq̄.¶ Uigeſimoquinto q: qui inhabiles ad ſacerdotium ſunt in cauſa criminali volunt contra ſacerdotes teſtificari.ij.q.vij.ipſi apl'i.¶ Uigeſimoſexto quia ep̄us et p̄ſbyter volunt teſtificari quū aliter veritas ſciri poſſit.xj.q.j.teſtimoniū.in fi.¶ Uigeſimoſeptimo q: volūt īſcribi teſtes: vl' ſe p̄mittūt in inſtrumētis conficiēdis ſeculariū ſine licētia epi.xiiij.q.ij.§.pōt etiam.⁊.c.ſequēti.qualiter punit̄ teſtis falſus.ex̄.e.t.teſtimoniū.de crimi.fal.c.j.iij.q.ix.nihilominꝰ.v.q.vj.c.q: iuxta.i.l.p̄ſbyteri.xxiij.q.v.rex deb3.xxxiij.q.v.h̄ imago.¶ Uigeſimooctauo q: cleric⁹ fert teſtimoniū in cauſa criminali ꝯtra laicū.ꝯtra id qđ legit̄ ⁊ no.xj.q.j.teſtimoniū.lj.diſt.c.j.in glo.quicūqȝ.⁊ ꝑ Innocē.ex̄ de accuſa.cū.P.¶ Ultimo ſciendū ꝙ quantum ꝑ teſtimoniū falſum/vel ſubricēdo verū/teſtis dānificauit ꝑtem cōtra quā inducitur:vel partē q̄ eū inducit:intantū tenet̄ ei ad intereſſe in vtroqȝ foro.⁊ ſuꝑ hoc vide qđ legit̄ ⁊ no.xj.q.iij.de crimi.fal.c.j.xxxiij.q.v.hec imago.al's eſt.c.ꝑ ſe.⁊ incipit/ſatis.in gloſ.j.accuſatiōe.iij.q.iij.in ſumma.⁊.xxij.q.v.rex debet.et.vj.q.j.quicūqȝ.⁊ adde qđ no.v.q.vj.p̄ſbyteri.ij.⁊ qđ ſcripſi.j.xlvij.ar.in.§.ſed non de here.ꝟ.quod de teſtibus.

¶ Articulus.xxxix.

IN quib⁹ peccāt accuſatores

IN quib⁹ peccāt accuſatores tractādum eſt. Accuſare autē nihil aliud eſt/ꝙ reū criminis aliquē ꝑ libellū deferre. vel facere ad vindictā. vt ex̄ de accuſa.ſuꝑ his. C.qui accu. nō poſ.cum rationibus.⁊.l.non igno.⁊.l.ſi quis ex familiaribus.ff.de p̄ua.delic.l.vlt.ij.q.viij.libellorū.¶ Accuſator autē vocatus eſt quaſi accauſator:q: ad cauſā vocat eū quem appellat.ex̄ de.ꝟ.ſigni.forus.ꝟ.accuſator.¶ A Peccāt autē primo:q: multi accuſant qui accuſare nō p̄nt multipliciter.ij.q.j.ꝓhibent̄.xv.q.iij.de crimine. niſi in exceptis criminibus.e.q.nemini.de ſimo.tanta.et pre.c.prohibentur.§.mulierem.Itē pupilli.ff.e.qui accuſare.⁊.l.ij.§.pupillus.et pre.c.ꝓhibent̄.niſi in caſib⁹ in quib⁹ admittunt̄ a tutore actore.ff.e.l.j.§.j.milites.C.q̄ accuſa.nō poſ.l.nō ꝓhibent̄.⁊.l.ſi crimē.ingratus. Infames q̇ duo iudicia aduerſus duos reos ſubſcripta hn̄t. Qui receperūt nūmos ad accuſandū.vl' nō accuſandū. Libertini cōtra patronos q̇ ſubornati falſum teſtimoniū dixerūt. Min⁹.l.aureis habēres.hi tamē oīs ſi ſuarū iniuriarū/vel ſuorū ꝓpinquorū mortē ꝓſequant̄:ab accuſatione nō repelluntur vt.l.pre.canonizata. Prohibent̄ criminoſi: q: criminoſus criminoſum accuſare nō pōt.iij.q.vij.qui ſine.c.poſtulatus.⁊.§.porro.ad fi.j.q.j.multi.etiā ſi modo nō ſunt criminoſi:quia ſufficit ſi fuerunt.vj.q.j.qui crimen.xxv.di.c.vlt.vt no.Oſtien.in ſumma de accuſa.§.q̄s poſſit.ꝟ.alij ꝓpter crimē.vide.e.t.cum.P.māconella.⁊ qđ ibi no.⁊ de ſimo.ꝑ tuas.j.in gloſ.magna que incipit/regularem.⁊ qđ legit̄ eo.t.de accuſa.c.j. Item qui ad magos currunt.ij.q.viij.quiſquis Item qui ſemel calūniati ſunt.ff.e.ſi cui.§.hiſdem. Uel quia ſemel deſtiterunt.ff.ad turpil.l.ij.ex̄.e.veniēs. Itē inimici et cum inimicis cohabitantes.ex̄.e.cum.P.⁊.c.meminim⁹.c.repellant̄.⁊.c.cū oporteat.iij.q.v.quia ſuſpecti. Item aliqui ꝓpter ſuſpitionē turpis q̄ſtus.ex̄ qui ma.accu.poſ.ſignificante. Item aliqui propter participationem eiuſdem criminis.ex̄ de adul.c.vltimo.et penultimo.de teſtibus veniens.j.C.de libe.cā.ſi filium. Item beneficiati contra eccleſiam.ex̄ de poſtu.c.vlt. Item liberti eccleſie cōtra eccleſiam.xij.q.ij.liberti.⁊.c.viij. Item aliq̇ ꝓpter reuerentiā ⁊ cōditionē ſuam: vt quia ſunt liberti vel liberi vel ſerui.ij.q.vij.querendum.vel familiares.ff.e.qui accuſare.in fi.⁊.l.hi tn̄.§.j.C.qui accuſa.non poſ.iniquū.⁊.l.ſi quis ex familiaribus.et.l.vlt.Tamē familiares admittunt̄ cōtra epiſcopum.ex̄.e.nulli et canonici cōtra p̄latū.ex̄.e.licet.⁊.c.veniens.⁊ monachi cōtra abbatē.ex̄.e.olim.J.U.et.P.et.c.ex ꝑte.l.ſi.magnū.et.l.ꝓpter.de his omnibus.in pre.l.cano.ꝓhibentur.⁊.ff.e.qui accuſare.iiij.vlt.c.j.c.omnibus. Admittūtur tamē

Accuſare q̄d ſit

Accuſatores in quib⁹ offendūt.

Accuſare q̄ non poſſunt.

hi omnes ſupradicti/excepto inimico capitali/ q nūq̄ admittitur.iij.q.v.c.ij.⁊ de ſimo.licet.⁊.c.per tuas. in exceptis criminib⁹.ex̄ de preſump.literas.de ſimo.tāta.xl.diſt.ſi papa.xv.q.iij.ſane.c.nemini.no.p̄e.c.ꝑ tuas.ij.q.j.in pͥmis.

¶ Secūdo peccant:quia multi accuſant mortuos: q̄ accuſari non poſſunt.xxxiij.diſt.quorūdam.xxxiij.q.ij.admonere.vbi de hoc.niſi in caſibus no.in p̄e.c.quorundā. et xxiiij.q.ij.in ſumma. ¶ Tertio:q: quidam accuſant papā: qui accuſari nō pōt:niſi de hereſi.xl.diſt.ſi papa.vide Innocen.ex̄ de elec.licet.lxxix.diſt.ſiquis pecunia.ix.q.iij. nemo.et tunc vocato cōcilio ſm̄ Oſtiē.vt no.ex̄ de accuſa.§.quis accuſari.℟.regulariter.in ſumma.probatur hoc clare.xvij.diſt.§.hinc etiam.xxj.diſt.nunc aūt.ſatis de hoc dixi in pͥma pte iſti⁹ opis circa prin.ꝑſertim in.iiij.⁊.v.⁊.vj.ar. Imperator aūt et quilibet rex ratione peccati in quo ſubeſt pape.accuſari pōt coram eo.vn̄ imperator ſummittit ei caput ſuū et leges ſuas.C.de ſum.tri.l.vlt.et.l.j.⁊ in autē. vt clerici apud ꝓpri.epiſ.conue.§.ſi vero eccleſiaſticum.coll.vj.ex̄ de iudic.nouit. ¶ Quarto:quia accuſant iterū accuſatos et de crimine abſolutos. ex̄.e.de his.xxiij.q.iiij.ſi illic.ij.q.ſi.in ſi.⁊.q.iij.§.notādū. ¶ Quinto:q: q̄dam accuſantes deſiſtunt ante inſcriptionē factam:tenētur ante accuſationē iniuriarū illis quibus libellos obtulerūt.ff.de iniurijs.l.item apud labeonem.§. ſiq̄s de bello. ¶ Sexto:q: calumniant̄ falſa crimina ſciēter intendēdo:et preuaricant̄ vera crimina abſcondēdo:et cū reo colludēdo ꝓprias ꝓbationes diſſimulādo et tergiuerſantur in totū ab accuſatiōe abſq̧ abolitione deſiſtendo.de hoc ij.q.iij.§.notandū.ij.et ex̄ de colluſi.dete.ꝑ totū. ¶ Septimo: q: recipiūt pecuniā ad accuſandū:vel nō accuſandū: ad cui⁹ reſtitutionē tenent̄/etiā in foro aie:q: cōtra.l.mercati ſunt.ij.q.j.ꝓhibent̄.dabit̄ autē illa pecunia non illi q̄ turpiter eam dedit:ſed in cuius leſionem data eſt.legitur et no.j.q.j.in eū.⁊ in gloſ.non ei.⁊.l.cōcuſſionis. ¶ Octauo:quia non accuſant ex charitate ꝓpter quā fieri debet accuſatio al̄.admitti non debet.iiij.q.iiij.nullus introducat̄.de accuſa.qualiter.ij. ¶ Nono:q: nō accuſant in ſcriptis.ij.q.j.legū.⁊.q.iij.ſiquis iratus.⁊.q.viij.accuſatorum. ¶ Decimo:quia accuſant abſentes.de hoc.iij.q.ix.in ſumma.⁊ ꝑ totum. ¶ Undecimo:q: heretici ⁊ pagani ⁊ apoſtate/et alij infideles accuſant fideles. cōtra cān.ij.q. vij.pagani.iij.q.iiij.alieni.⁊.c.ſe.iiij.q.j.c.j. ¶ Duodecimo:q: criminoſi.vj.q.j.q̄ crimē.iij.q.v.cōſtituim⁹.⁊.ij.c.ſe. ¶ Decimotertio:quia cōſpiratores.iij.q.iiij.cōſpiratores.et inceſtuoſi.e.q.conſanguineoꝝ.et hoīes male opinionis. iij.q.v.ſuſpectos.⁊ litigioſi et calumniatores.e.q.nullus. et infames.p̄e.c.nullus.de accuſa.cum oporteat. et inimici vt dixi.iij.q.iiij.detractores.⁊ p̄e.c.cū oporteat. ¶ Decimoquarto: q: excōmunicati.iij.q.iiij.nullus.cū.c. ſe.iiij.q.j.c.j. ¶ Decimoquinto:q: ſortilegi et diuinatores.iij.q. v.cōſtituimus. ¶ Decimoſexto:ꝑſecutores epoꝝ.iij.q.iiij.hi qui.et in tota illa queſtione ponunt̄ qui repellunt̄ ab accuſatione:ibi vide. ¶ Decimoſeptimo:q: qui ſacerdotes eſſe non poſſunt:ſacerdotes accuſant cōtra id. ij.q.vij.ipſi apoſtoli.vj.q.j.oēs vero.⁊.c.ſacerdotes. ¶ Decimooctauo: q: laici epos paſſim accuſant.ij.q.vij.c.j.et ſequenti.v.c.et.c.oues.cū.ij.c.ſe. Et clericos.e.q.nullus.laicus.⁊.ij.c.ſeq.⁊.c.ſicut.⁊.c.in ſancta.⁊.c.laicus.ex̄ de teſti.de cetero.xv.q.iij.§.j.Niſi ſuam vel ſuorum iniuriam ꝑſequatur.iiij.q.vj.omnibus.et adde quod no.ij.q.vij.in ſumma.⁊.c.laicos.in glo.certum.⁊ ex̄ de accuſa.c.penul. ¶ Decimonono:quia accuſati accuſant.iij.q.xj. negāda.⁊.§. neganda. ¶ Uigeſimo:q: mala conſcientia:vel inani gloria accuſant.ij.q.vij.ſiqui ſunt. ¶ Uigeſimopͥmo:quia accuſant procuratores.v.q.iij.in criminalibus.ij.q.viij.per ſcripta. ¶ Uigeſimoſcd̄o: q: accuſant anteq̄ annūtiet ei quē accuſare volūt:⁊ ideo nō eſſent audiēdi.ff.de adul.denūtiaſſe.no.ij.q.viij.per ſcripta. in gloſ.pōt. ¶ Uigeſimotertio: quia vir adulter accuſat de adulterio vxorē.xxx. q.v. chriſtiana.ex̄ de adul.c.penul.⁊ vlt.⁊.vj.oppreſſam. xxxij.q.v.ita ne.cū.c.ſe.et que credebat maritū mortuū. xxxiiij.q.j.cū publicani.vide qd̄ legit̄.⁊ no.ex̄ de ſe. nup.c.ij. Et quā cognouit alius ſub ſpecie mariti.xxxiiij.q.ij.in lectū.⁊ quā poſt adulterium ſcienter cognouit.xxxij.q.j. ſiq̄s vxorem. et quā ipſe tradidit adulterandam.ex̄ de eo qui cognouit cōſangui.vxo.ſue.diſcretionē.de his caſibus no.de marito.xxxij.q.vj.in ſumma.⁊ p̄e.c.penul.de adul. in gloſ. ſic.ff. ¶ Uigeſimoquarto:q: gradus cōſanguinitatis accuſant extranei ⁊ iuuenes:non ꝓpinqui et antiq̄.xxxv.q.vj.c.j.⁊ ſe.et q̄ ma.ac.poſ.veſter. ¶ Uigeſimoq̄nto:q: nō accuſant zelo iuſtitie:ſꝫ ex malitia.q̄ pauciſſimi de hoc euadunt:quia deum non habent pre oculis: ſed ꝓpriā vltionē.vn̄ et ſi accuſatio ſit leuiſſima intentio nō eſt recta. vn̄ ⁊ ſi in accuſatione ſit veritas:in corde tamē eſt iniquitas: et ibi peccatū.de peni.di.iij.ille rex.vel odio. iij.q.v.c.iij.ij.q.iij.ſi quē.iij.q.iiij.clericus.c.hi qui. ij.q.iij.ſiq̄s epiſcopū ij.q.vij.ſiqui ſunt.ex̄ de accuſa.cū oporteat. ¶ Uigeſimoſexto:q: falſo epos accuſarūt vel in probatione defecerūt iij.q.x.placuit.c.ſi accuſatorū.iiij.q.vj.c.j.⁊.c.vlt.iij.q.x.eos qui.v.q.vj.epiphaniū.ij.q.iij.ſiquis epm̄. ¶ Uigeſimoſeptimo:q: ꝑcio vel ꝓmiſſione deſiſtunt ab accuſatione. ij.q.iij. ſiquem. ¶ Uigeſimooctauo: q: ſine deliberatione accuſant cōtra id.q̄liter.ij.circa ꝑn. ¶ Uigeſimonono:q: accuſant notoria.ex̄ de accuſatione.euidētia.ij.q.j.manifeſta. ¶ Trigeſimo: q: iurāt q̄dam nō accuſare:et poſtmodū accuſant.vn̄ et piuri ſunt:nec ad accuſandū debēt admitti.ex̄.e.veniēs. ¶ Trigeſimopͥmo:q: accuſant in eadē cauſa in qua tulerunt teſtimonium.ex̄. e.cū.P. māconella.de penitētia iniuſte accuſantis.ex̄.e.accuſaſti.⁊ de pena de calum.c.j.q̄d aūt ſit accuſatio/inquiſitio/infamatio/denūtiatio:et q̄ vel affectus imponat̄ cōuicto in q̄libet modo agendi in ſimonia vel alijs.e.t.c.inq̄ſitionis.c.cū oporteat.c.q̄liter.ij.de ſimo.dilect⁹ filius.A.c.licet heli.ſm̄ Innocē.et alios.ij.q.viij.in ſumma. De accuſationibus clericorū et q̄litatib⁹ accuſatorū:⁊ an admittant̄ ad accuſandum niſi illi quorū intereſt:per alios doctores et ꝑ Innocē.e.t.cum.P.de teſti.ex pte.A.ij.q.j.ſi peccauerit. ¶ Trigeſimoſecūdo:q: accuſant anteq̄ moneant accuſandū.de quo vide qd̄ no.j.q.iij.ex multis.in gloſ.ar.ſimo.⁊.q.vij.requiritis.in gloſ.hic collige.ex̄ de accu.inquiſitiōis.in gloſ.videt̄.⁊ melius.ij.q.vij.accuſatio.j.in gloſ.b.de ſimo. licet heli.xij.q.ij.indigne pars.ex̄.e.c.ij.⁊.c.q̄liter.ij.⁊.c.ſuꝑ his.de re.iu.ad apl̄ice.li.vj.de calum.c.ij. ¶ Trigeſimotertio: q: accuſant illi quoꝝ actores repellunt̄.ſꝫ hic vide qd̄ no.ex̄.qui matri.ac.poſ.cū in tua. in gloſ.hic habes. ¶ Trigeſimoquarto:q: emuli.vide qd̄ legitur ⁊ no.ij.q.vj.decreto. ¶ Trigeſimoq̄nto:q: ſuſpenſi ab officio et beneficio clerici alios accuſant.ſuꝑ hoc vide ex̄ de excep.apl̄ice.ij.q.vij.ipſi apl̄i.xxiiij.q.j.audiuimus. ¶ Trigeſimoſexto:quia volunt eſſe accuſatores ⁊ teſtes.vide.iiij.q.iiij.in ſumma. de ſimo.licet heli. In quib⁹ caſib⁹ nō pōt quis etiam ꝓ facto ꝓprio accuſare.iiij.q.vj.omnib⁹.notat̄.§.q̄s pōt accuſare. et quis non.e.t.c.j.nulli ex parte.lxxxj.di.maximian⁹. An ordinatus ſimoniace ordinatorem valeat accuſare. vj.q.j.§.porro. An vaſallus pōt dominum accuſare.xxij.q.vj.de forma. An ꝓpter minorem excommunicationē remoueat̄ q̄s ab accuſatione.ex̄ de excep.a nobis.de ſen.ex.in ꝓſentia. ¶ Trigeſimoſeptimo q: libidine vindicte q̄dā accuſant.ſuꝑ q̄ vide qd̄ no. Innoc̄.de elec.dudū.ij.⁊ qd̄ dixi.s.e.℟.xxv. ¶ Trigeſimooctauo:q: pactū vel iuramētū fecit de nō accuſando.ex̄ de iureiu.queadmodū.§.ſi.⁊ vide.s.c.℟.xxx. An ſit pctm̄ vel malū accuſare:⁊ quid de his q̄ ꝑ calūniā vel ex odio accuſant.ij.q.vij.ſiquis epm̄.vj.q.j.ſi oia.⁊ ex̄.e.t.accuſaſti.de accuſationib⁹/inquiſitionib⁹/denūtiationib⁹ tractat̄.ij.q.vij.⁊.viij.⁊.iij.q.iiij.v.ix.x.⁊.xj.et iiij.q.j.et.iiij.⁊.vj.⁊.v.q.iij.et.v.et.vj.q.j.et.xv.q.iij. per totum. De oi aūt dāno quod accuſatores falſo accuſantes: vel nō ꝓbātes pti accuſate dederint: ad reſtitutionē tenētur:vt.s.dixi de aduocatis in.§.expeditis.in ar.xxxvj.⁊ in §.ad pctā.in ſi.in ar.xxxix.⁊ vide qd̄ ſcripſi.j.in ar.xlvij.i.§.

Notarij in q̇bus offen-dunt.

ſed vt de hoc.℣.quod de accuſatoribus ⁊ de teſtibus.

¶ Articulus.xl. A

De tabellionibus ſi

ue notarijs/eſt dicēdum.Et primo offen
dūt:quia quū iurent inter alia exercere
fideliter officium ſuū de his q̄ videbunt
et audient ⁊ pro vtraq̧ parte.hoc multi
non faciūt:q: plus vel minꝰ ponūt in inſtrumēto/ꝙ vide
rint vel audierint.vnde incurrunt vitium falſitatis ⁊ piu-
rij.ex̄ de preſum.illud.de p̄ſcripti.ad audiētiā.in Auten.
de tabel.coll̄.iiij.§.de tabulari.l.iij.li.x. ¶ Secūdo offen
dunt:quia quū ſint ſerui publici:quia publice ſeruiunt.ff.
rem pupill̄.ſal.fo.l.ij.ex̄ de vſuris.ꝙꝙ.lib.vj.et iurauerint
facere inſtrumēta quotiēs fuerint requiſiti ab aliquo: et
ſuꝑ quacūq̧ cauſa de auditis et viſis:frequenter odio vel
timore alicuius domini/contra cuius factum petitur fieri
inſtrumētū:p̄ce vel p̄cio non ꝯficiunt inſtrumenta.in quo
etiam caſu periuri remanēt et executionē officij amittūt.
vnde non pōt de cetero ſcriptura ſua fidem facere quum
autho: reprobetur.ex̄ de hereticis.fraternitatis.ſicut no.
Oſtien.in ſumma.de fi.inſtru.§.quibus inſtrumentis.℣.
et hi. ¶ Tertio cōficiunt inſtrumenta quidā quū nō ſint
cōſtituti notarij ab eo qui eos facere potuit. ſcilicet papa
vel imperator. Idem crederem de quolibet rege in regno
ſuo:qui generalē iuriſdictionē et meruꝫ imperiū habet in
regno ſuo:et omnia facere pōt que expediunt regno ſuo:
et ſine quibus iuriſdictio ſua impediretur.ar.ad hoc.viij.
diſt.quo iure.xxiij.q.v.regum.de ſup.ne.pre.grandi.li.vj.
ff.de iur̄.omni.iu.cui iuriſdictio.de officio del̄.preterea.c.
ſuſpitioſis.et ſi ſeruat generalis cōſuetudo in omni regno
que ei iuriſdictionem dat.C.de emā.l.j.⁊ vlt.de fo.cō.cū
cōtingat.et cuius memoria in cōtrarium non exiſtit.iij.q.
vj.hec quippe.ff.de aqua quoti.et eſti.hoc iur̄.§.ductus.
de ℣.ſig.ſuper quibuſdā.§.j.qui bene ad hec facit ſm In-
nocē.vt no.ex̄.e.cū.p.tabel.Oſtien.tamē no.in ſumma.ti.
ne cleri.vel mo.§.que ſunt.℣.ſed nunquid.ꝙ epiſcopi poſ
ſunt facere tabelliones.et hoc aſſerit ſicut.s.remotius di
xi ꝑ.xiiij.fol̄.§.vlt.generaliter.℣.ſpecialiter.in ar.xix. Si
autē eſt legitime notarius inſtitutus ab illo qui potuit:⁊
perdidit inſtrumentū officij tabellionatus: qꝺ nec alias
poteſt probare per teſtes:ſufficit ꝙ probetur ip̄m per lon
gum tēpus maxime exercuiſſe officium.et ꝙ inſtrumētis
ſuis fides habebatur per terram tāq̄ publicis.argu.ex̄.e.
cum dilectus.de re.iu.ad probandū.ff.ad mace.ſi filiꝰ.ff.
de of.p̄ro.barbarius.⁊ eſt expreſſum in autē.de tabelli.§.
penul.coll̄.iiij. ¶ Quarto quidam falſa cōficiunt inſtru-
menta.ex̄.e.inter dilectos. ¶ Quinto q: abradūt vel can
cellant vel vituperaturā faciunt in loco ſuſpecto/ ſicut in
incarnatiōe vel indictione:vel in omnibus principalibꝰ:
vel in principali ſubſtātia facti:propter qꝺ inſtrumentum
totum ſuſpectum redditur.qꝺ debet apparere non abra-
ſum:nō cancellatū:non abolitum:nec in ſui parte aliqua
vitiatū.ad hoc.C.edicto diui hadri.tol.l.vlt.ff.de his que
in teſta.delen.l.j.ff.de proba.ſi chirographum.ex̄ de reli.
do.cum venerabilis.§.ſed pars veſtra.de crimi.fal.licet.
§.v.et ſe.de priuil̄.cum olim.ij.§.diſtinguētes.ex̄.e.inter di
lectos.§.ſed ꝯtra.⁊.§.inſtrumētum.⁊.c.ex literis.ex̄ de re-
ſcrip.ſignificante.⁊.c.rodulphus. ¶ Sexto:quia non po
nūt pape vel imperatoris vel regis vel annū pontificatꝰ
vel imperij:vel conſulis:vel poteſtatis ſub cuiꝰ regimine
cōfectū eſt inſtrumentū. Item q: nō ponūt menſem et diē
et indictionē.oīa enim hec apponēda ſunt de iure ne in-
ſtrumenta adulterina videant̄.vt in aūt.vt preponat̄ no-
mē Imperatoris inſtrumentis.§.j.⁊.ij.coll̄.v.et quibꝰ mo
dis natura.effi.le.§.in maioribꝰ.coll̄.vj. C.de apo.publi.
l.j.in Autē.de exhi.et introdu.reis.§.ſancimꝰ. C.de diuer.
reſpō.ꝑ.ſancimus.ex̄.e.inter dilectos.§.ſed econtra.xxiij.
di.in noīe dn̄i.ff.quēadmodum teſta.aperi.l.ij.§.diē. Itē
et locus apponendus eſt.ar.ij.q.viij.libellorū. C.de ꝯ̄hē.
vel cōmit.optimā.ex̄ de teſti.ex tenore.ex̄ qui fi.ſint le.per
tuas.de proba.quoniam.ibi/loco deſignando ⁊c.de teſti.
cum cauſaꝫ.qꝺ legit̄ et no.ex̄ de re.iu.abbe ſane.§.p̄fatus.
ibi/veluti locus et tempus.⁊ in.gloſ.Ioā.an.ſcꝫ donatio.
¶ Septimo:quia nō conſcribunt tot teſtes quot ſunt ne-
ceſſarij ſm negotij qualitatem.in Auten.de tabelli.§.ſed
etiam inſtrumenta.coll̄.iiij. ¶ Octauo:quia aliquotiens
notarij non ſe ſubſcribunt:vn̄ et inſtrumentum ſuſpectuꝫ
reddit̄:vel etiam partes vbi contractus celebratur in ſcri
ptis.C.e.contractus.et ne fiſ.cre.l.ij.ex̄.e.inter dilectos.§.
inſtrumētum.ex̄ de ꝯuer.coniu.dudū.xvj.q.iij.§.pōt etiā.
¶ Nono:quia ſupraſcribunt vel ſubſcribunt inſtrumen-
to cōpleto aliquid in fine addendo:et ex hoc ipſo inſtru-
mentum apparet falſum.ff.ad.l.cor.de fal.paulus. ¶ De
cimo:quia litteras ſuas diuerſificant ꝓpter qꝺ eoꝝ inſtru
menta redduntur ſuſpecta.quia non eſt ſimilis litera.in
Auten.in prin.§.et in his vero.et.§.qui ſi.⁊.§.ſi vero nul-
lus. ¶ Undecimo:quia nō faciunt mentionem in inſtru-
mento ꝙ cōtractus habuit teſtium preſentiam.in Auten.
e.§.ſiquis ergo.⁊.§.ſed ⁊ ſiq̄s.in Auten.de heredi.et fal.
§.ſi vero abſunt.coll̄.j. ¶ Duodecimo:quia non retinent
protocolla.vel abbreuiaturas vel notas: ſicut iurauerūt
ad que poſtmodū recurri pōt.ex̄.e.cum.P. ¶ Decimoter
tio:q: abbreuiaturā vl̄ notā ita abbreuiāt ꝙ nō intelligit̄
q̇d dicere velit:ſicut faciūt tota die tabelliōes dicētes eo
dē anno ⁊ eodē die ⁊ menſe tali Petrus vendidit fundū
ſuum henrico p̄cio.x.lib.renuntiāti ⁊c.fuit fideiuſſor.G.⁊
B.renūtia ⁊c.et ſicut plura ⁊c.vel ⁊.j.ponit quā decre.ex̄
vt li.pē.eccleſia.ij.⁊.ex̄.e.accepimus.⁊.ij.q.j.in primis glo
rioſus. Ita ꝙ non poterit bene ad talem notam recurſus
haberi ſi cōtingat mori notarium/cōtra pre.decre.cū.P.
¶ B Decimoquarto:q: notarij ſeculares facti notarij
a laicis cōficiunt inſtrumēta ſuꝑ rebus eccleſiaſticis ⁊ ſpi
ritualibus/ꝯtra id ex̄ de iudic̄.de criminibus.xcvj.diſt.be
ne quidem.et cōtra id qꝺ no.Oſtien.ex̄ ne cleri.vel mo.in
pre.§.q̄ ſunt.℣.ſed nunq̇d.Adde hic qꝺ ſcripſi.s.§.vlt.ge
neraliter.℣.ſpecialiter.in ar.xxviij. ¶ Decimoq̄nto:q: ex-
ercent officium tabellionatus clerici maxime circa t̄palia
contra id ex̄ ne clerici.vel mo.ſicut.de hoc.s.dixi de pecca-
tis clericorū in pre.§.vltimo generaliter.℣.duo.in ar.xix.
¶ Decimoſexto:q: notarij in ſeculo facti religioſi exercēt
officium ſuum ex̄ caſum hereſis/cōtra id qꝺ legitur ⁊ no.
ex̄ de hereti.vt officium.§.ad conſcribēdas.⁊ in Gloſ.per
hāc literā. ¶ Decimoſeptimo:q: ſcribunt aliquid in inſtru
mento qꝺ eſt contra ius:qꝺ dic vt no. Innocē.de teſta.fi-
lius. ¶ Decimooctauo:quia aliquotiens inſtrumenta fa-
ciunt ꝑ alium traſſcribi:et ipſi nec ꝑ ſubſcriptionē aut alio
modo legitimo faciūt notū qꝺ ſua authoritate factū ē.ar.
ff.de admi.tu.l.tutor.§.j.geſſiſſe.ſuꝑ q̇ vide Innocē.ex̄ de
prob.quē.in Gloſ.ꝑ ſe. ¶ Decimonono:q: dicūt ſe aliquo
tiēs manu ꝓp̄a ſubſcripſiſſe:⁊ tn̄ ſubſcriptio de alia manu
eſt:⁊ tūc nō valet inſtr̄m.ex̄.e.inter dilectos. ¶ Uigeſimo
faciūt inſtrumēta quū nō p̄nt eſſe notarij vl̄ officiū exeq̄:
q: ꝑſecutores carꝺ.vel filij eoꝝ:aut nepotes per rectā li-
neā deſcēdētes.ex̄ de penis.felicis.§.j.cū.ij.§.ſe.vel.vj.vel
fautores hereticorū.ex̄ de here.excōmunicamꝰ.§.creden-
tes.ibi. Si tabellio.⁊.e.t.c.ij.§.heretici.lib.vj. ¶ Uigeſi-
moprimo:q: faciūt inſtrumēta ſciēter ſuper vſuris ⁊ piuri
ſunt.vide.s.e.℣.ij.q: qn̄ creant̄ iurant ꝙ hoc nō faciet.er-
go de cetero nec teſtificari poterūt: nec publica conficere
inſtrumenta. Periurus eīm teſtificari non pōt quātūcūq̧
penitētiā fecerit.ex̄ de teſti.ex pte.A.⁊.c.ſi.ex hoc etiā ſunt in
fames.vj.q.j.infames.q̇bꝰ ſunt actus legitimi interdicti.ex̄
de teſti.licet ex quadā.rn̄ſo.j.ad ſi.ſm Oſtiē.qui ita no.in
ſumma ex̄ de vſuris.§.an aliquo caſu.℣.qꝺ de notarijs.B
ex audio ſi eſt notoriū rei euidētia:q: ꝯuictus vel cōfeſſus
in iure alias ſecus.viij.q.iiij.nonne.ff.de of.preto.barba-
rius.ex̄ de re.iu.ad probandum. ¶ C Credo etiam ta-
lē notariū participē vſurarū ⁊ pro rata ſua vel forſan ꝓ to
to per iura que ſequuntur ad reſtitutionē vſurarū teneri

authoꝛizando eas in inſtrumẽto ſuo. Nã ⁊ ſubſcriptio cõ
ſenſum/⁊ appꝛobationem inducit. ex̃ de re.iu. cum inter
vos. C. ſi certũ peta. mutui. C. de admi. tu. ſi nõ ſubſcripſi
ſti. ff. de donat. nec ignoꝛans. C. de ſiderius. ſi pater. C. de
re. nõ al̃. l. ij. ¶ Uigeſimoſecũdo q: recipiũt pꝛeciũ maius
ꝙ oꝛdinatũ eſt in terra illa: vñ q̃ſi crimine cõcuſſiõis tenẽ
tur ad reſtitutionẽ ſupflui q̃ receperũt in foꝛo penitẽtie
in foꝛo iudicij pena quadruplici puniunt̃. et hoc no. xxiij.
q. j. patus. in fi. in gloſ. vlt̃. ⁊ c. militare. in vlt. gloſ. ¶ Ui
geſimotertio qñ nõ eſt pciũ oꝛdinatũ: nimis magna ex
toꝛquẽt ſalaria: que ſunt p iudicẽ cõpeſcenda et taxanda.
legit̃. ⁊ no. ex̃ de reſcrip. ſtatutum. §. notarios. et in Gloſ.
nota. li. vj. in quo caſu tenentur extoꝛſionem ſaltem pau
peribus erogare. xiiij. q. v. non ſane. de oĩ autẽ damno q̃
patroni intulerint per ſua inſtrumenta vel falſa vel non
ſufficienter facta per ignoꝛantiam vel negligentiam vel
al̃s qualitercunq; ad reſtitutionem tenentur: vt pꝛeal. c.
ſane. ſicut ſupꝛa dixi in tribus. §. pꝛoximis in fi. de aduoca
tis ⁊ de teſtibus et accuſatoꝛibus. ¶ Articulus. xlj.

Hunc ad iudicum

quoꝛũcũq; vitia deſcẽdamus. Judex au
tem dictus eſt quaſi ius dicẽs pplo: ſiue
ꝙ iure diſceptet. Jure autem diſceptare
eſt iuſte iudicare. non eſt ergo iudex ſi nõ
eſt in eo iuſtitia. ex̃ de verbo ſig. foꝛus. ℣. iudex. xxiij. q. ij. c. (Judicis officiũ.)
j. Judicis officium generale et merum/eſt rationabilis ⁊
equus motus iudicis: quo inductus cõdemnandos con
dẽnat: abſoluẽdos abſoluit: penas vl̃ mulctas infligit vel
remittit: deneganda denegat: concedẽda concedit: et faci
enda facit/ſm ꝙ decet regendo ſeipſu3 et ſubditos ac do
mino famulando. quia non poteſt iuſtitia cum ſcelerato
homine habere cõmertium. pꝛe. c. foꝛus. ℣. non em̃. et ad
hoc ptinet q̃ legit̃ ex̃ in phemio decre. §. Ideoq; lex pdi
tur. et inſti. de iuſti. ⁊ iur̃. rñſo. j. et. §. iuris pꝛecepta. j. di. cõ
ſuetudo. ⁊ di. iiij. facte. ¶ A Peccãt aũt iudices pmo: q: (Judices in quibus peccent.)
multi iudicant ⁊ locum tenent iudicis: qui nõ poſſunt eſſe
iudices: vt quia ſeruus qui nec iudex nec arbiter eſſe põt.
ff. de arbi. pedius. §. ſi. Si tñ credit̃ liber et ſentẽtiã ferat:
tenet ſententia. iij. q. vij. §. tria. ℣. verũ. ar. ff. de decur. he
rẽnius modeſtinus. inſti. de teſta. §. ſ3 debet. C. de teſta. l.
j. ff. ad mac̃. l. iij. in pꝛin. C. de lati. liber. tol. l. j. §. ſed et quid
dñi. §. ſed et ſiquis homini libero. ff. de of. pro. barbarius
ſic dicimus in excõmunicato. ar. ex̃ de pcur. c. ſi. de excep.
exceptionẽ. de re iud. ad pbandũ. ⁊ de excep. pia. §. ſi ve
ro poſtmodũ. ⁊. §. ſed ſi poſt q: femina. xxxiij. q. v. mulierẽ.
xv. q. iij. §. j. vbi de hoc. et ex̃ de arbi. cũ dilecti. de his duo
bus. iij. q. viij. §. tria. in pꝛin. quia imperitus maxime in iu
re. de conſang. c. j. xx. di. §. j. et impꝛouidus. ex̃ de of. iudic̃.
del̃. cũ. R. canonicus. et non eſt pſona eccleſiaſtica: q̃ iu
dicare habet de eccleſiaſticis: ⁊ idonea ⁊ diſcreta pꝛe. titu.
ſi p debilitate. de re. poteſt. ſtatutũ. li. vj. de iudi. de crimi
nibus. de arbi. ꝯtingit. ¶ Quoad cauſas tẽpoꝛales ſuffi
cit ꝙ peritiam habeat vel p lectionẽ libꝛoꝛũ vel p experiẽ
tiam. ar. C. de epiſ. ⁊ clerici. parabolarũ. C. de iudicijs cer
ti iur̃. eſt. in aũt. de iudic̃. j. rñſo. coll̃. vj. Si autẽ cõmittere
tur cauſa eccleſiaſtica laico ſimul ⁊ clerico nõ teneret cõ
miſſio. ar. s̃. de elec. maſſana. de conſtitu. eccl̃ia. ⁊. c. q̃ in ec
cleſia3. de imu. ec. aduerſus. niſi a papa fieret ex certa ſciẽ
tia: qui etiã mulierẽ dare poſſet. ij. q. v. mẽnam. xxiij. q. iiij. ſi
quos ſubſcriptiõe. xij. q. ij. cũ deuotiſſimã. ſm Oſtiẽ. i ſum
ma. de of. del̃. §. cui. ℣. gnarus. q: furioſus. iij. q. ix. indicas.
xxxij. q. vij. neq; furioſus. xvij. q. j. conſaldus. ⁊ pꝛe. §. tria.
vbi etiam pꝛohibent̃ natura impubes mutus ⁊ ſurdus:
q: infamis. de teſti. lic3. ex̃ de ex. p. iter dilectos. q̃ ſint infa
mes q̃re. iij. q. iiij. hi qui. et. q. v. omnes. ⁊. c. conſtituimꝰ. vj.
q. j. infames. ⁊ pleniſſime. s̃. in pma pte. §. eſt autẽ ſciẽdũ. ⁊
§. ſe. ſunt autẽ infames in. xlix. ar. Itẽ quia minoꝛis etatis.
ex̃. e. cũ viceſimũ. ℣. no. Innocẽ. quam etatem debẽt habe
re iudices delegati et arbitri. ¶ Itẽ quia religioſus. xvj.
q. j. de pꝛeſentium. niſi a papa ſibi fieret commiſſio ex ſcien
tia. ex̃ de pꝛiuil̃. cum olim. ij. Unum tamen nota/ꝙ lic3 in
famia impediat oꝛdinarium iudicem demerito vite: tamẽ
non põt repelli p exceptionẽ quãdiu ab eccleſia toleraẽ. et
tenet ſententia lata. viij. q. iiij. nõne. ex̃ de cohabi. cleri. ⁊ mu.
veſtra. delegatus autẽ repellitur per exceptionẽ. ex̃ de re
ſcrip. ſciſcitatus es. ſm Oſti. qui ſic no. in ſumma de of. oꝛ.
§. quis poſſit. in fi. ¶ Secundo peccant: quia delegati ſe
pe foꝛmam mandati nõ ſeruant: vnde non valet q̃ agũt.
ex̃ de reſcriptis. cum dilecta. de reſti. ſpo. piſanis. ¶ Ter
tio: quia non expediunt pus q̃ pꝛius expediri mãdatur:
vt pꝛe. c. piſanis. et de of. del̃. venerabili. vbi de hoc. C. de
rei vẽ. oꝛdinari. ex̃ de cauſa poſ. ad vlt. ¶ Quarto: q: non
admittunt exceptiones legitimas. ex̃ de of. del̃. ex parte. ij.
et. c. ſuper eo. de iudic̃. exhibita. de pꝛebẽ. c. ſi. niſi mera exe
cutio demandetur. e. t. ſcilicet. de of. del̃. paſtoꝛalis. §. quia
vero. ¶ Quinta: q: nõ faciunt dari copiam atteſtationũ.
ex̃ de accuſa. olim. J. U. ⁊. P. §. ſi vero. ¶ Sexto: quia nõ
aſſignant diem ad ſentẽtiam audiendam: et pꝛocedũt ſic
contra non contumaciam. de accuſa. qualiter. ij. §. debet.
¶ Septima: quia in multis alijs articulis non ſeruãt iu
ſtitiam: quã ſeruare ſummum bonum in hac vita eſt. xij. q.
ij. cum deuotiſſimam. vnde nõ eſt iudex: quũ nõ ſit in eo iu
ſtitia. xxiij. q. ij. c. j. et pꝛe. c. foꝛus. vnde imperatoꝛ in votum
gerit/nihil in iudicijs pꝛeterq̃ iuſtitiam locu3 habere de
bere. C. de appel. eos qui. reſpõſo. j. ⁊ debet reddi ius ſine
delectu pſonarum. de iudic̃. nouit. §. j. Nec debet pꝛetextu
delicti iuſtitiam denegare. ff. ex quibus cauſis ma. ſ3 et ſi p
per pꝛoxem. §. actio. de pꝛiuil̃. dilecti. c. quãto. de excep. cum
inter pꝛioꝛẽ. et iudex iuſtitiã denegãs cõuenit̃. xxiij. q. ij. do
minus. et. q. v. adminiſtratoꝛes. iij. q. vij. qui ſine. in aũt. vt
diffe. vidi. §. penul. ⁊ ſi. coll̃. ix. C. de app. ſi appellationem.
et iudex ſecularis qui clericis vel perſonis eccleſiaſticis iu
ſtitiã denegat tertio requiſitus/iuriſdictione3 amittit: vt
in li. feu. in conſtitutione frederici/Hac edictali. ¶ Octa
uo: quia non puniunt delinquentes: quia delicta in lucrũ
ꝯuertunt. ex̃ of. oꝛ. irrefragibili. §. ſi. de vi. et ho. cleri. vt cle
ricoꝛũ. §. penul. non enim res ſunt que delinquũt: ſed ipſe
pſone q̃ res poſſident. Sed pꝛaui iudices cõuertunt oꝛdi
nem: eos qui digni ſunt poſtea dimittunt: alijs aũt aufe
runt res: ſed non debet peccatum cõuerti in pecunia3. ex̃
de penis. licet. vbi de hoc. ne iudices alienã litem reputẽt
ſuam pdam. C. ad. l. iuliã. repe. omnes. xvj. q. j. pdicatoꝛ. in
autẽ. vt iudices ſine quoq̃ ſuffra. §. cogitatio. ¶ B Sed
cõtra. quia bene imponit̃ pena pecuniaria p delicto. xxiij.
q. v. ſi vos. vbi de hoc. xviij. q. vlti. §. ſi. ex̃ de of. oꝛ. dilectus.
de delic. pue. c. ij. de rap. in archiepiſcopatu. de male. c. ij.
de penis. pꝛeſbyteri. Solutio. Siquis accuſatus ſit et cõ
uictꝰ: et certa pena reperitur in iure: vel illa infligẽda eſt:
non mollioꝛ: vel durioꝛ. alioquin iudex infamis ſit. C. de.
pu. ſeu. pꝛiua. ſeruos qui. in ſi. C. ne ſanc. bap. reiteretur. l.
iij. in ſi. niſi in cauſa ſubſit. ff. de penis. reſpiciendis. ⁊. l. an
te facta. in ſi. ⁊. l. hodie. de his q̃ no. infa. q̃ ergo. §. pena
grauioꝛ. C. ex quibus cauſis infa. irroga. et ſi. ſeuerioꝛ. de
tranſac. c. ſi. in pꝛinci. Ubi vero certa pena ſtatuta non eſt:
vel ex officio mero ⁊ puro inquiritur: iudex pꝛocedere de
bet equitate ſeruata/in humanioꝛem partem declinan
do. pꝛe. c. ſi. de tranſac. Non tamen debet leuare penam
ex auaritie fomite. quod intelligo quando eam ſibi reti
net. et ſic loquuntur pꝛime concoꝛ. Generaliter vero põt
punire pecuniarie cauſa coꝛrectionis: penam in ptas cau
ſas expendendo: nõ ſibi retinendo. Contradicunt expꝛeſ
ſe iura pꝛo contra all̃. que innuunt ꝙ ſibi detinere poſſint
penas. excepto. c. pſbyteri. q̃ loquitur in caſu ſpeciali de
moꝛte pꝛeſbyteri. et pꝛo hoc expꝛeſſe facit de ſen. ex. vene
rabilibus. §. deniq;. lib. vj. adde quod ſcripſi. s̃. eo. §. ſed
vt ſciãt. ℣. an plati. in ar. xx. ⁊ ſic loquũtur ꝯtra. q: ſiue ple
ctendo/ſiue ignoſcẽdo/hoc ſolũ bene agit̃: vt vita homi
nũ coꝛrigat̃. xxiij. q. v. pꝛodeſt. C. de modo mulcta. l. v. In
tellige etiã quando mulcta leuat̃ ppter delictum: de ipſa
ſatiſfaciendum

ſatiſfaciendū eſt leſis. vt in auten.de manda.prin.§.ꝙ ſi delinquentes.coll'.iij.Regulariter etiā quoad correctionem ptinet/puto ꝙ ea ſit pena q̄ magis timenda eſt/inſligenda.ex̄ vt li.nō con.qm̄ frequēter.§.fi.xxiij.q.iiij.ea vindicta.ſm Oſti.qui ita no. in ſumma de of.or.§.quid pertinet.ṽ.debet.cū ſe. ¶ Nono.q: quum puniūt malefactores delectanť in pena eoꝝ:nō condolendo ijs quos puniunt.q: vera iuſtitia cōpaſſionē habet.xlv.di. vera.xlvj. di. hoc habet propriū.vñ narrat Gregorius in dialogo.iiij. li.iij.c.q̇dam miles Romanus ⁊c.ꝙ Petrus familie eccleſiaſtice maior deorſum poſit⁹ in locis teterrimis magno pondere ferri ligatus viſus eſt a predicto milite Romano.q̄ idcirco ſe pati dicebat:q: ſiquando ꝓ facienda vltione iubebatur ad inferendas plagas:plus ex crudelitatis deſiderio q̄ ex obedientia ſeruiebat. ¶ Decimo.q: vt appareant iuſti:ad mūdi gloriā iuſtitiā ſe monſtrant facere. ſ; iniuſtitiā ſceleratā comittunt innocentes cōdēnando. Biere.vij.xxiij.q.v.regū ¶ Undecimo.offendūt grauiſſime q̇a quum accuſatos vel viles teſtes torqueri faciūt habitis preſumptionib⁹.vt no.ſ̄.c.j.alleg.c.cum in cōtemplationem.⁊.c.ꝑ tuas.in gloſ.talis.ſic cōtra iura torquēt: ꝙ mortis incurrunt ꝑiculū.ex quo tortores ⁊ iudex precipiens peſſime homicide ſunt ⁊ irregulares. Nō enim tortura ad mortē fit:ſed ad veritatē trahēdā.ff.de queſtionibus.l.ductus.⁊ per totū.⁊.v.q.v.illi.ṽ.de hoc qui.ibi.religioſus tortor.q.d.temꝑatus tortor/nō interēptor.⁊.xxiij.

A tortura ſeueriore caueat iudex.

q.v.c.j.in fi.ibi.Quando tantoꝝ ſceleꝝ confeſſionē nō extento eculeo/non ſulcantibus vngulis/non vrentib⁹ flāmis/ſed virgarū verberibus eruiſti ⁊c.⁊.xiiij.q.vj.c.j.ibi. aliquos ſuſtinēt cruciatus ⁊c.facit.vj.q.j.§.porro.in.l.nullus.ibi:fidicularū.i.chordaꝝ tormēta offerunť ⁊c.De queſtionibus talib⁹ vide.xv.q.vj.in ſumma.⁊ quod legitur ⁊ no.ij.q.vj.in.l.ante ſentētiā.⁊ in gloſ. in criminib⁹. ⁊ ex̄ de regu.iu.cū in cōtēplatione.de noui opis nū.c.vlt.ꝑ Inno. ⁊.xlv.di.c.j.⁊.c.cū beatus.xij.q.ij.fraternitatis.iiij.q.iij.itē in criminali.ṽ.Itē ſerui reſpōſio.de accuſa.cū gloſ.j. et.c ſi conſtiterint.in gloſ.talis.de ſimo.per tuas.§.nos vero. gloſ.cū iā deponunt.c.j.vbi de hoc.Item quū ponūt eos ad eculeum:⁊ ibi confitentur qd̄ volūt:⁊ depoſiti negant qd̄ dixerunt:⁊ in confeſſione nō perſeuerāt:toties ad torturas eos reducunt:quouſq; in confeſſione ꝑſeuerent. q̄ confeſſio nulla eſt.vt eſt caſus.xv.q.vj.c.j.Uſq; ad tertiam vicem eum ad eculeū crederem reducendū.ar.xxiiij.q.iij. de illicita. ¶ Duodecimo.cōdēnatis ſepe ad mortem:negant dare confeſſionē ⁊ corpus xp̄i.cōtra cano.xiij.q.vlt. queſitū.c.fures.⁊ ex̄ de hereti.ſuper eo.li.vj. de peni. ⁊ re. cū ſm ſta.clem̄. ¶ Decimotertio.vendunt iuſtitiā.xj.q.iij. non licet.⁊.c.paup.ij.q.vj.venales. ¶ Decimoquarto.munera recipiunt preter eſculentū ⁊ poculentum q̄ excecant oculos iudicū.Eccl'i.xv.j.q.j.iudices.Exo.xxiiij. Non accipias munera q̄ excecāt etiā prudētes:⁊ ſubuertunt ṽba iuſtoꝝ.de hoc in proximo ar.vide qd̄ legiť ⁊ no.ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.cum ab omni.xj.q.iij.qui recte.xiiij.q.v.nō ſane.j. q.iij.vēdētes.ex̄ de reſcrip.ſtatutū.§.iſup.li.vj. ¶ Decimoquinto.ꝑraro eſt ꝙ nō ꝑuertāt iudiciū rectū: aut timore/aut amore/aut odio/aut cenſu/aut nimia rigiditate/aut remiſſione/vl' iniuſta miſericordia.legiť ⁊ no.xj.q.iij.quatuor.cū.ij.c.ſe. ¶ Decimoſexto.q: frequēter quidā fatui ⁊ tenuis religionis iudices fauent pauperi contra iuſtitiā. xxiij.q.iiij.ne amiſſo.⁊.c.eſt iniuſta ⁊ no.in pre.c. quatuor. ¶ Decimoſeptimo.q: cū ſint criminoſi:alios iudicāt. tenēt tñ eoꝝ ſententie q̄diu tolerātur.vt in concor.ſe.contra Iſidoꝝ dicentē. Non pōt iuſtitia cū ſcelerato homine habere cōſortiū.ex̄ de verbo.ſig.forus.ibi ad finē.nō em̄ ⁊c. iij.q.vij.§.idem teſtať.cum.c.ſe.vſq; ad.§.fi. ſ; hic vide qd̄ no.ex̄ de of.dele.cū.viceſimū. Pena aūt iudicū eccleſiaſticoꝝ iudicantiū cōtra iuſtitiam ꝑ grām vel ꝑ ſordes poniť ex̄ de re iu.cum eterni.li.vj. ¶ Decimooctauo.ꝓferūt ſententiā ſine ſcriptis.ij.q.j.in primis.ṽ.ſed et de perſonis. et vide qd̄ legitur ⁊ no.ex̄ de probatio.qm̄.in gloſ. licet ſit.et ſtando non ſedendo.vide in cōſtitutione clemē.de verbo. ſig.ſepe.que eſt nulla.iij.q.vij.poſtulatus.ex̄ de re iu. et ſi ſententia.li.vj.De pena iudicum eccleſiaſticoꝝ excōmunicantiū vel ſuſpendentium vel interdicentiū ſine ſcriptis. ex̄ de ſen.ex.ſacro.⁊.c.cū medicinalis.li.vj. ¶ Decimonono.ꝓferunt ſententias aliquoties contra res prius iudicatas: aliquoties nō cōtinēt abſolutionē vel cōdēnationem: aliquoties contra ius ſcriptū in quibus caſibus peccant.⁊ non tenet ſententia ⁊ in alijs q̄ ponunť cum ijs.ij. q.vj.§.ſi vero.cū legibus canonizatis ſequen.ex̄ de re.iu. c.j. ¶ Uiceſimo.non ſunt in correctione beneuoli:in iudicio iuſti:in animaduerſione miſericordes. contra cano. xlv.di.licet.iij.q.vij.iudicet.xlv.di.vera. Iudices em̄ nō debent condeſcendere cōtra illos quos malos putāt: neq; ꝑcibus calamitoſoꝝ illachrymari eos oportet. Id em̄ nō eſt cōſtantis ⁊ recti iudicis/cuius animi motū vultus detegit.ff.de.of.pſi.obſeruandū.ar.xlj.di.§.ſi.vj. Inter vtrā q; ꝑſonā ſit iudex medius nulla interlocutione dijudicās qd̄ ſenſerit.C.ad.l.cor.de falſa.vbi falſi.crimine. S; miſericors ſit erga corrigibiles:⁊ erga incorrigibiles ſit ſeuer⁹ ex̄ de poſtu.p̄.c.j.§.penult.de elec.cū in cunctiſ.§.penult. de vi.⁊ ho.cleri.vt clericoꝝ.§. ne vero.vbi de hoc.xxviij.di.q: ſunt culpe.lxij.di. docēdus.xlv.di.diſciplina.xxiij.q.iiij.cū iniuſta. ¶ Uiceſimoprimo.occultos peccatores cōtra q̄s crimen ꝓbatū nō eſt publicant ⁊ cōdēnāt.cōtra id ex̄ de of.or.ſi ſacerdos.vj.q.ij.ſi tm̄.⁊.c.placuit.ij.q.j.ſi peccauerit.de cō.di.ij.nō ꝓhibeat.pn̄t in occulto vitare eos vt penitētiā agant.ex̄ de ſen.ex.cū nō ab homine.j.tm̄.c. porro. nō tñ publice ꝓhibere.ex̄ de ſimo.ex tue.⁊.c. Matthias. ſed potius pallio cooperire.xcvj.di.in ſcripturis. ¶ Uiceſimoſecundo.q: q̇dam tenuis religionis quos ſintereſiſſimos a ſintereſi que eſt pars ſuprema rationis/voco:iudices volūt iudicare ſm conſcientiā:non ſm allegata ſicut debent.legiť ⁊ no.iij.q.vij.iudicet.xj.q.iij.ſummo.ex̄ de of. dele.paſtoralis.§.q: vero.de of.or.c.j. ¶ Uiceſimotertio. q: ſunt publice excōmunicati.ex̄ de ſen.⁊ re iu.ad ꝓbādū. de excep.pia.li.vj.Secus ſi occulti.vide Inno.ex̄ de do.et con.veritatis.de ſen.ex.ſi vere. ¶ Uiceſimoquarto. q: nō deferunt/ſec⁹ ſi friuolis.ex̄.e.cū friuolis.li.vj.iuſtis appellationibus.vnde ⁊ peccāt corā deo ⁊ iudice ſuperiore ad quē appellatum eſt:⁊ puniunť vt legitur ⁊ no.ex̄ de ap.de priore.⁊.ij.q.vj.decreto. ¶ Uiceſimoquinto.q: ſuperfluas delationes dant in fauorē partis ⁊ leucas aliquoties nimis breues. ex̄ de dila.c.j.⁊.c.ſi.iij.q.iij.in.c.omnib⁹ vſq; ad.§.ſe. ¶ Uiceſimoſexto.furioſe iroſe ⁊ tumultuoſe ⁊ ſuperbe cauſas audiunt: ⁊ ſententias furibūdas ſepe proferunt.xj.q.iij.illa. cum tribus.c.ſequent. ¶ Uiceſimoſeptimo.accipiunt aliqui iudices eccl'iaſtici ꝑciū certe ptis litis.Aliqui expēſas non neceſſarias extra domiciliū proficiſcētes vel cauſaꝝ fingētes.in quo caſu ad reſtitutionē teneně. Et aliq̄ accipiūt ſportulas.ſuꝑ quo vide qd̄ legiť ⁊ no.iij.q.iij.offerať.ex̄ de vi. ⁊ ho.cleri.cū ab omni.ex̄ de reſcrip.ſtatutū.§.inſuꝑ.li.vj. ¶ Uiceſimooctauo. q: notoria eis non vt iudicibus/negata tñ ꝑ partē.punire ⁊ iudicare volunt. contra id.ij.q.j.§.vlti. ¶ Uiceſimonono.q: ſentētias ferunt:ſ; executionē non mandant. legiť ⁊ no. ex̄ de of.dele.q̄rēti de ſen.⁊ re iu.cū aliq̄b⁹.xj.q.iij.cū apud ¶ Trigeſimo.q: nō ſupplēt de iure ſicut poſſunt ⁊ debēt. vide qd̄ legitur ⁊ no.de poſtu.p̄.bone.j.⁊ in gloſ.j. ⁊.c. cū nobis olim.in gloſ.nota.de of.iudic.c.ij.in gloſ.j. ¶ Trigeſimo p̄mo nō ſunt diligentes ⁊ ꝓuidi ad cūcta in cā rimandum ⁊ diligenter examinandum vt debent.xxx.q.v. iudicantem.C.de iudic.iudices.de fi.inſtru.cum ioannes ¶ Trigeſimoſecundo.ꝓlant cauſas:nec dirimūt cito prout poſſunt.in quo grauiſſime peccant/grauantes partes laboribus ⁊ expenſis.ff.ſi certum peta.quidam exiſtimauerunt.ex̄ de do.⁊ con.finem.⁊.c.venerabilis. ¶ Trigeſimotertio.non inducunt partes ad cōponēdum ſicut debēt:immo poti⁹ in eoꝝ litigijs delectanť.cōtra id ex̄ de traſac.c.ſi.de ſimo.q̄relā.de elec.cū inter.R.ſeniorē.v.q.ij.

ſi primates.xc.di.ſtudendum. ¶ Trigeſimoquarto. non obuiāt malitiis boīm litigātiū corā eis ⁊ ordinarij extra iudiciū. ex̄ de reſcrip.plerūq3.⁊.c.nōnulli.ff.de rei.vē.i fundo. ¶ Trigeſimoq̄nto.nō arctāt exceptiōes.ex̄ de excep. paſtoralis. ¶ Trigeſimoſexto.crimina nō puniūt:⁊ equitatē corā oculis nō h̄nt.ad hoc ex̄ de ſen.ex.vt fame.ff.ad.l aqui.ita vulneratus.añ ſi.ff.de poſ. bona fides.ſ.rñ.in ſi. ff.de fideiuſ.ſi a reo.§.ſi.ff.de eo qd̄ certo loco dari oportz ꝙ ſi.epheſi.in ſi.C.de iudic.placuit. ¶ Trigeſimoſeptimo nō expellūt publice excōmunicatos ſi non opponit̄ cōtra eos.cōtra id ex̄ de excep.exceptionū.nota de poſtu.pre.bone.ſ.gloſ.ſ. ¶ Trigeſimooctauo.nō condēnant ſm ꝙ peritū eſt.ff.cōi diui.vt fundus.C. de fideicō. liber.l.ſi.ex̄ de iudic.exanimata.de or.cog.cum dilectus.§.ſi.de accuſa. q̄liter.ij.§.penult.de ſimo.licet heli.§.ſ. ad.ſi. ¶ Trigeſimonono. q: nō patienter audiunt aduocatos.ff.de of.pconſu.l.nec quicꝙ.§.circa.vel plus aduocatū vnius partis ꝙ aliū/acceptores pſonaꝝ.ex̄ de iudic̄.nouit. ¶ Quadrageſimo.nō taxant expēſas fideliter ꝓ perſonarū ⁊ negotij qualitate.ſup quo vide qd̄ legit̄ ⁊ no.in autē.de iudic̄.§.oportet.coll̄.vj.C.nū.iu.ſi qñ.ij.q.ſ.in primis.ex̄ qd̄ me.cauſa.c.ſi.de fo.com.dilecti.gloſ.expenſe. ¶ Quadrageſimoprimo.q: ſi etiam recte ꝓcedāt.iudicando:temporale premiū expectāt: vnde fraudem in deū cōmittūt.xj. q.iij.q̄ recte. ¶ Quadrageſimoſcd̄o. q: ſepe immeritos damnant quia vita cum loco iudicij non cōcordāt.xj.q.iij. plerūq3. ¶ Quadrageſimotertio.cupidi ſunt:⁊ ideo cito vendunt iuſtitiā.xj.q.iij.paup. Nulla eſt venalis ſentētia. ij.q.vj.venales.ſec⁹ in ſententia arbitri.vt ibi no. ¶ Quadrageſimoquarto.q: quum recuſant̄ tamꝙ ſuſpecti:indignant̄:⁊ nolunt ꝙ cauſa ſuſpitionis p arbitros cognoſcatur.ex̄ de offi.dele.ſuſpitionis.⁊.c.ab arbitris.li.vj. de ap. legitima.li.vj.nō recordātes ꝙ piculoſum eſt coram ſuſpecto iudice litigare.iij.q.v q: ſuſpecti. ¶ Quadrageſimoquinto.q: quidā eoꝝ añ iudicant.ꝙ intelligant.xj.q.iij.eorū.vñ in erroris labyrinthum q̄dā eorum impingūt.xxix. di.c.ſ. ¶ Quadrageſimoſexto. circumſtatias facti nō rimātur:⁊ rei ordinē nō inquirūt.xxx.q.v. iudicantem.ij.q. ſ.in primis.de peni.di.vj.c.ſ.poſt medium. ¶ Quadrageſimoſeptimo.faciles ſunt ad credēdū ⁊ ad vidictā ferēdā lxxxvj.di.ſiquid.xj.q.iij.quāuis.cū.ij.c.ſe.xv.q.vij.ſi quid. ¶ Quadrageſimooctauo. dānant frequenter ſine accuſatione.xxiij.q.iiij.ſi quis poteſtatē.excipiunt cauſas.ij. q.ſ.de manifeſta. ¶ Quadrageſimonono.volunt eſſe accuſatores ⁊ teſtes ſepe.ij.q.ſ.multi.iiij.q.iiij.c.ſ. ¶ Quinquageſimo.ſepe ſunt ſuſpecti ⁊ inimici.iij.q.v.c.vlt.ex̄ de exceptio.cū inter. ¶ Quinquageſimoprimo.volūt iudicare ⁊ nō iudicari.xxxij.q.vj.iniquū. ¶ Quinquageſimo ſecūdo.q: inferiores ſepe iudices ſupiores cōdēnant.contra id.xxj.di.inferior.cum.v.c.ſe.⁊ ex̄ de ma.⁊ obe.cum inferior. ¶ Quinquageſimotertio.q: recipiūt clericos cōfugientes ad eos:quum ipſi ſint ſeculares iudices:⁊ deberent eos remittere ad ſuum forum eccleſiaſticum.xj.q. ſ.quaſi per totum.xxj.q.v.per totum.xcvj.di.in ſcripturis ex̄ de iudic.at ſi. de fo.cō.ſi diligenti. ¶ Quinquageſimo quarto.quia quidam dicunt ſibi ius in cauſa ſua volentes iudicare.contra id.C.nequis in cauſa ſua ius ſibi di. in rubro ⁊ in nigro.xvj.q.vj.c.ſ.xxiij.q.iiij. inter. ex̄ de penis.delicti.⁊.c.romani.li.vj. ¶ Quinquageſimoquinto. quia quidam non habentes munus ſcientie/volunt eſſe in foro anime iudices ſpirituales.de peni. diſt.vj.c.ſ.ex̄ de peni.omnis. ¶ Quinquageſimoſexto.quia non cognoſcunt per ſcipſos in principio in medio et in fine ante ꝙ proferant iuſtitiā.ex̄ de of.iudicis dele.ſuper queſtionum §.ij. ¶ Quinquageſimoſeptimo.remittunt penam parti quum non poſſint.ſuper quo vide Innocen.ex̄ de of. le. non eſſet.⁊ Ber.ibi.in gloſ.ſ.de of.dele.de cauſis. in gloſ. ſicut.⁊ in gloſ.ſe.⁊ de penis.licet.⁊.ij.q.iij.§. notādum .ij. in.l.ibi.canonizata legit̄ ⁊ no.ibi.nam facti quidem queſtio.⁊ cum ſe.in gloſ. vt.ſ.vbi de hoc. ¶ Quinquageſimo octauo.q: ſepe volunt reddere teſtimoniū de iis que facta ſunt coram eis.ſuper quo vide Innocen.de procura. in noſtra.⁊ in gloſ.Ber.q̄ incipit/hec faciebat. ¶ Quinquageſimonono.quia quum ſint in peccatis grauibus/ iudicant.vnde peccant.ſuper quo vide Innocē.ex̄ de of. dele.cum ſupra.⁊ qd̄ dixi.s̄.c.ꝟ.xl.⁊ quod no.s̄.eodem.§. ⁊ vt ſciant.in ar.xx. ¶ Sexageſimo. q: cognoſcunt ſepe de negotio quod ad ſe ſuperior reuocauit: vel de quo incepit cognoſcere.ex̄ de ap.vt noſtrum.⁊ vide Innocē.c.x. intimaſti. ¶ Sexageſimoprimo.quia intromittunt ſe de tractu futuri temporis.quum lex dicat/tractus futuri tēporis non ſpectat ad iudicem.ff.de vſu.li.ſ.§.ſ.qd̄ qualiter intelligatur:vide Inno.⁊ Berñ.in gloſ.ſi.ex̄ de procura. auditis.⁊ quod no.Joan.an.ex̄ de homi.c.ij.li.vj.in gloſ. prouidet. ¶ Sexageſimoſecundo.q: qñ accuſantur ꝙ pecuniam receperunt pro cauſa definienda:⁊ non probatur contra eos aliquid:nolunt iurare ꝙ nihil receperunt.quū tñ hoc facere debeant.ſm Inno.ex̄ de iureiu .c.ſi. ¶ Sexageſimotertio.q: nolunt corrigere errorem ſuum quum errant in proceſſu/vel interlocutoria/vel definitiua:ſicut tenētur.ex̄ de elec.noſti.de ap. cū ceſſante.de accuſa.qualiter.ſ.xxxv.q.ix.in ſumma.⁊.c.loci.in gloſ.nota. ¶ Sexageſimoquarto.q: nolunt locum ſecurum partibus prouidere.de ap.ex parte tua.vbi de hoc.⁊ vt li.non con.accedens ij.⁊ in clem̄.de re.iu.paſtoralis.de ſpon.cum locum.xxxiij. q.ij.ſiue. Nec parti nō habenti aduocatum dare.ex̄ de of. iudic̄.c.ſ.⁊.iij.q.vij.§.tria.l.ſi vero in vno. ¶ Sexageſimo quinto.iudices ſuperiores recipiunt friuolas appellationes. ex̄ de ap.paſtoralis.⁊.c.cū friuolis.li.vj. De pena friuole appellantis et iudicis friuolam appellationem recipiētis legitur ⁊ no.ij.q.vj.in.l.cano.ſi qs auſus. in glo. nota. ¶ Sexageſimoſexto frequenter poſtꝙ functi ſunt ſuo officio ſe de illo amplius intromittunt. contra id ex̄ de off.dele.in litteris. vbi de hoc. et.c.venerabili. et de ap.perſonas.per Innocen. ¶ Sexageſimoſeptimo.quia extra territorium ſuum ſuam iuriſdictionem extendunt ſuper quo vide ex̄ de of.dele.nouit.ex̄ de cōſtitu.vt animarum.§.ſi.li.vj.in clemen.de re.iu.paſtoralis. ¶ Sexageſimooctauo.volūt ſuam iuriſdictionem.exercere pñte maiori vel ſuperiori.ſuper quo vide qd̄ legitur ⁊ no.ex̄ de of. le.volentes. ¶ Sexageſimonono.aliquoties plus fauēt vni ꝙ alteri parti.ſuper quo vide de elec.venerabilem.de of.dele.cōſuluit. ¶ Septuageſimo.q: nolūt iurare: ſicut vide .ſ.q.ij.in.l. ſancimus. tenentur. ⁊ volunt preponere ſenſum ſuum vel equitatem iuſtitie.⁊ leges tranſgredi.ſuper quo vide Inno.ex̄ de conſti.c.ſ. ¶ Septuageſimoprimo.quia collectant clericos.propter qd̄ ſunt excōmunicati ipſi ⁊ ſucceſſores ipſorum niſi ſatis fecerint.ex̄ de immu.ec.nō minus.vide ibi in gloſ.ar.qd̄ nec tenet. in gloſ. alia que incipit/conferre.per ea que no.xvj.q.ſ.§.nouariī in.l.iuxta.in gloſ.ex ordinariis. ⁊.c.aduerſus.§.ſi. ¶ Septuageſimoſecundo.quia iudicant ſm ſtatuta ciuitatum que ſunt contra eccleſiaſticā libertatem.propter qd̄ ſunt excōmunicati.ex̄ de ſen . ex.nouerint. ¶ Septuageſimo tertio.quia incerta ⁊ dubia iudicant.vnde ⁊ diuinum iudicium vſurpant.ij.q.ſ.nomē.⁊.c.deus.xj.q.iij.graue.xxxij. di.erubeſcunt.ij.q.v.conſuluiſti.quia non poſſunt humano condemnari examine que dominus ſuo reſeruauit iudicio.xv.q.vſ.ſi ſacerdotibus. ¶ Septuageſimoquarto. quia nolunt vel verecundantur petere conſilium ab aliis propter qd̄ frequenter male iudicant vel procedunt.quū tamen integrum ſit iudicium qd̄ a pluribus confirmatur lxiiij.di. extra cōſcientiā.de of.dele.prudentiam.ſ.rñ.in.ſi. ¶ Septuagſimoquinto.quia frequenter volūt iudices eccleſiaſtici iudicium eccleſiaſticū ſanctorum patrum authoritatibus definire.xx.di.de libellis. ex̄ de conſtitu.c.ſ. ¶ Septuageſimoſexto.quia permittūt tumultuare partes ⁊ aduocatos coram ſe in iudicio.contra id.v.q.iiij.C. de obſequiis patro.l.ſi manumiſſoris in loco. ¶ Septuageſimoſeptimo. q: permittunt coram ſe trahi et litigare

ſpoliatos ante ꝙ in integrū reſtituatur .ij.q.ij.null⁹ epiſcopoꝝ. ⁊ in.c.ſe.iij.q.ij.electis .⁊.c.ſequentibus.v.q.ij. ſi primates.ex̄ de reſtitu.ſpo.c.j.⁊.c.in lr̄is.ex̄ de oꝛ.cog.c.ſi. ¶ Septuageſimooctauo.q: abſente reo ꝓcedūt frequēter in iudicio.iij.q.ix.accuſatoꝛi.⁊.c.ſe.vſqꝫ ad ſi. queſtionis.iij.q.viij.accuſatoꝛes. ¶ Septuageſimonono.q: candentis ferri ⁊ aque iudicium faciūt ſepe fieri ⁊ admittūt. ij.q.v.conſuluiſti.ex̄ de pur.vul.c.ſi. ¶ Octogeſimo.quia ſepe iudices eccleſiaſtici exercēt iudiciū ſanguinis.xxiij. q.viij.ſepe.cū.c.ſequentibus.ex̄ de excel.pꝛela.ex lr̄is.ex̄ ne cleri.vel mo.ſniam. ¶ Octogeſimopꝛimo.q: diebus ſolēnibus ſepe exercent iudiciū.xv.q.iiij.placuit.xxij.q.v.decreuit.de con.di.iij.c.j.ex̄ de feri.c.vlt. ¶ Octogeſimoſecundo.ſepe non pꝛouident eo ꝙ perſona agens in iudicio vel defendens ſit leuiſſima.ex de iudic.tamꝙ̄.⁊ſepe in iudicio perſonas accipiunt.e.t.nouit. ¶ Octogeſimotercio.ſepe ꝓcedunt contra non conuictum/ nō confeſſum/ non contumacem.ex̄ de ma.⁊ obe.inter quatuoꝛ.ij.q.j.in pꝛimis. ¶ Octogeſimoquarto.ſepe volunt facere iuſtitiam alicui per viā inquiſitionis cui directum cōpetit iudicium vel actio.ſuper quo vide Inno.de iureiu. ad noſtram.ij. ¶ Octogeſimoquinto.nō determinant cauſas infra tempus a iure ſtatutū.ex̄ de iudi.venerabilis. de of. dele.de cauſis. ¶ Octogeſimoſexto.q: volūt in notoꝛijs ſepe iuris oꝛdinem obſeruare.contra iura. ſup quo vide ij.q.j.in ſumma.de elec.bone.j.§.licet.de tranſla.quāto.de iureiu.ad noſtrā.iij.de ap.cum ſit romana.de vi.⁊ ho. de. tua.de diuoꝛ.poꝛro.de accuſa.euidētia.de vſuris.cū in tua de pur.ca.cum dilectis.de ſen.ex.ſacro.ſm Inno. ⁊ alios. ¶ Octogeſimoſeptimo.volūt totaliter obſeruato iuris oꝛdine pꝛocedere: vel penitus non ſeruato:quum debent de plano ⁊ ſine ſtrepitu oꝛdinis iudiciarij ꝓcedere. ex̄ de hereti.ſtatuta.in pꝛin.li.vj.ſup quo vide qd̄ legitur et no. ex̄ de accuſa.olim.ſm Innocen.⁊ hodie in clemen.de verbo.ſig.c.vlt.⁊ de iudicijs.diſpendioſam.clem̄. ¶ Octogeſimooctauo.non ſeruant equalitatem in iudicio/plus deferentes vni parti ꝙ alteri: et facientes iudicium claudicare.ſup quo vide.iij.q.ix.c.ſi.iiij.q.iiij.null⁹.ex̄ de iudic̄ nouit.de mutu.petitio.c.ij.de excep.cum inter.de deſpon. impu. de illis.de cōſan.⁊ affi.non debet.de materia iudiciorum ⁊ iudicum.xcvj.di.bn̄ quidē.ij.q.j.⁊.q.ij.vj. ⁊.viij. v.q.iij.xj.q.iij.xiiij.q.j.xv.q.vij.xvj.q.vj.q.vlt.i noua. ⁊.xxx. q.vlt.§.his ita.vſqꝫ ad finem queſtionis. ¶ Octogeſimononono.non poꝛtant in vtroqꝫ penſo iuſtitiā ⁊ miſericoꝛdiā xlv.di.omnis. ¶ Nonageſimo.deſides ſunt in ꝑſcrutando q̄ ſunt neceſſaria ad cauſam.ex̄ de eo qui mitti.in poſ. c.j.⁊ de ſi.inſtru.cū Joannes.in ſi.xxx.q.vlt. iudicantem. ¶ Ultimo qñcumqꝫ iudex vel per dolum vel per ignoꝛantiam vel per malitiam vel ꝑ negligentiam vel per metum vel alias qualitercūqꝫ coꝛruptus/aliquid omittit de ijs q̄ debet facere in iudicio:vel facit q̄ nō debet facere in pꝛeiudicium ptium vel partis:ad damna eis ⁊ intereſſe tenetur in foꝛo anime ⁊ in foro iudicij.ſicut.ſ̄.dixi de pꝛocura. in.§.de ꝓcuratoꝛum.xxxviij.ar.⁊ de aduocatis in.§.expeditis.xxxvj.ar.ſuper quo vide qd̄ legit̄ ⁊ no.ij.q.vj.ſtatuēdo.⁊.c.hoc etiā placuit.xj.q.iij.temerariū.de ꝓba.qm̄ contra.ex̄ de re.iu.cum eterni.li.vj.ꝑ Innocen.de pꝛocura. in noſtra.ex̄ de of. Archidia.ea q̄.de ſta.mo.cum ad monaſterium.§.penult.ff.de cuſto.⁊ exhi.reo.l.ſi.

¶ Articulus.xlij.

Expeditis criminib⁹

maioꝛum ⁊ magis ſcientium membꝛoꝛum eccl̄ie/ad membꝛa debilia deſcendamus:et de vitijs mercatoꝛum ꝑtangamus. ¶ Iſti autē pꝛopꝛie ſunt negatiatoꝛes ſm Chꝛyſ.dicentē Quicumqꝫ rem comparat/non vt integram ⁊ immutatam vēdat ſed vt materia ſibi ſit aliquid inde operandi ille non eſt negotiatoꝛ.Qui vero rem cōparat/vt integram ⁊ immutatam vendendo lucretur.ille eſt mercatoꝛ q̄ de tēplo dei eijci ꝑ.lxxxviij.di.eijciens.⁊ de qua negotiatione dicit Gregoꝛius.ꝙ difficile eſt inter ementis ⁊ vendentis cōmercium non interuenire peccatum.de pe.di.v. qualitas lucri negotiantē aut accuſat aut arguit.vbi dicit gloſ.ꝙ contrahentibus naturale eſt.i. inclinat natura coꝛrupta ſe ſe inuicē decipe.ff.loc.⁊ irine.ſi ꝑcio. ⁊.ff. de minoꝛ.l. in cauſe.§. Idem pōponius.Et licet naturale ſit:nō tn̄ excuſat.ff.ad.l.aqui.ſi ſeruus.§.ſi foꝛnicari⁹.ſicut dicit̄ de peccato carnali.⁊ no.l.di.q: tua.in gloſ.ſi. contra quos cupidos mercatoꝛes terribiliter Chꝛyſ.intonat dicēs in illa granoſa palea decretoꝝ.lxxxviij.diſt. Eijciēs dn̄s ementes ⁊ vendentes de tēplo/ſignificauit q: mercatoꝛ nunꝙ̄ i.vix ꝓpter cupiditatem fraudes ⁊ mendacia. ſed qd̄ vix ſit:tamen ſit.xv.q.j.merito.ſaluantur ergo aliqui mercatoꝛes.q: mercatio ⁊ negotiatio non eſt pꝛohibita:ſed peccatum qd̄ in ea facile cōmittitur.hoc habetur.lxxxviij.di. in palea.qm̄ non cognoui. cum palea ſe.q̄ incipit quid eſt aliud.de peni.di.v.negotiū.aut vix pōt placere deo.⁊ ideo null⁹ chꝛiſtian⁹ dꝫ eſſe mercatoꝛ.aut ſi voluerit eſſe:ꝓijciatur de eccleſia dicente ꝓpħa Dauid.q: nō cognoui negotiationes:introibo in potētias dn̄i.Quemadmodū em̄ q̄ ambulat inter duos inimicos volens ambobus placere/ ſine alloquio mali eſſe non pōt: neceſſe eſt enim vt et iſti male loquat̄ de illo.⁊ illi male de iſto.ſic mercatoꝛ ſine mēdacio ⁊ periurio eſſe non pōt.Sed ſubſtantia talium ſtabilis eſſe non pōt.nec ad bonum ꝓficit qd̄ de malo cōgregatur.Quemadmodum em̄ ſi triticū aut aliud tale cernas in cribꝛo:dū huc ⁊ illud iactatur/omnia grana paulatim deoꝛſum cadunt:⁊ tandem in cribꝛo nil remanet niſi ſtercus.ſic de ſubſtantia negotiatoꝛum nouiſſime nil remanet niſi ſolum pctm̄. huculqꝫ Chꝛyſ.in pꝛe.c.eijciēs.

Mercatoꝝ ſcelera ꝓpalantur.

¶ Negotiatio autem iſta ſm Iſid.in cōmercijs dicit̄ vbi aliquid dat̄ vt maioꝛa lucrentur.ex̄ de verbo.ſig.foꝛus.ꝟ. negotium.⁊ negotium aliquoties ꝓ iſta negotiatiōe accipitur.ex̄ ne cleri.vel mona.c.j.ver. negotium iniuſtum. ¶ A Peccāt aūt pꝛimo mercatoꝛes ⁊ mercenarij q̄ merces vendunt in decimis ꝑſonalibus:quas non reddunt ⁊ quas reddere tenent̄ nedum de ꝑdialibus/ſꝫ etiā de perſonalibus.xxxij.di.ꝑter hec.xij.q.j.xvj.q.j.decime.ibi.de negotiatione ⁊ artificio.vbi de hoc.⁊ in gloſ.dūmō.vbi etiā no. ꝙ iudei tenent̄ ad decimas ꝑſonales ꝑ.c. quanto. ex̄ de vſuris.ſꝫ contra no.Ber.ex̄ de decimis.de terris qd̄ eſt verius.nec obeſt.c.quāto.q: oblationes quas debent ſoluere iudei de domibus chꝛiſtianoꝝ in qb⁹ habitāt. reales ſunt non perſonales.ſic etiā intellige qd̄ no.e.t.tuā nobis in gloſ.hec ideo.ex̄ de deci.ad aplice.vbi de hoc.⁊.c.ex trāſmiſſa.⁊.c.tua nobis.⁊.c.non eſt.vbi de hoc. ¶ Secundo peccāt quia ſub ſpecie pietatis ⁊ liberalitatis vſuras palliant vendentes ad terminū vltra ꝙ debeant.ex̄ de vſuris cōſuluit.⁊.c.nauigāti. ¶ Tertio peccāt in cōtractib⁹ etiā veris alterutrum decipiendo.de peni.di.v.gn̄alitaꝫ. Naꝫ vendere carius ꝙ emat̄/⁊ cauſa lucri vel cupiditatis emere vt carius vēdat̄:pctm̄ ⁊ turpe lucrū eſt.xiiij.q.iiij. verū ſi mercatoꝛ vel negociatoꝛ vel caupo vel ſtabularius viuens de hac arte/vt ſuſtentet̄ emit vilius:⁊ vendit cari⁹: cōpetenter ſine aliq̄ fraude:nō dicerē pctm̄:vt colligitur de iſto textu vbi dicit̄ nō neceſſitate ſꝫ ꝓpter cupiditatem ⁊ q: mundus talibus vix careret:opoꝛtet em̄ eſſe tabernas ⁊ ſtabula ⁊ mercationes ꝓpter tranſeuntes ⁊ cōmunem vitā hoīm:multe enim regiones niſi ꝓpter mercatores poꝛtātes alimenta ⁊ neceſſaria perirēt.faciūt ad hoc l.illius tituli.ff.nau.cau.ſta.C.de cōmer.⁊ merca.ꝑ totum di.ſi.rhodie.xliiij.di.nō opoꝛtet.⁊.c.clerici.⁊ ſunt caſus expꝛeſſi.lxxxviij.di.qm̄.cuꝫ.c.ſe.q̄ ſunt granoſe palee. vbi nō repꝛobat̄ negotiatio:ſꝫ mendacium ⁊ iniquitas.⁊ ꝙ ſit licitū laicis negotiari eſt caſus.lxxxviij.di.foꝛnicari q̄cūqꝫ. ¶ Quarto peccāt vendendo carius peregrinis ⁊ trāſeūtibus ꝙ vicinis.ff.de cantrahen.emp.l.j. ¶ Quinto in falſis ponderibus ⁊ menſuris.ex̄ de emp.⁊ ven. vt menſure. Diuus Hadrian⁹ ſtateras ſeu menſuras adulterinas ſiue

Negotiatoꝛis ⁊ mercatoꝛis diſcrimen.

falſas tenentes.l.cor.de falſis.teneri dixit ſi ipſis vſi ſuiſ-
ſent.qui aūt inuēti ſunt ipas habere/relegari pn̄t: vel aſ.
ex ordinem puniri.ff.de extra ordi. crimi.l. ānonā.τ.ff. de
penis.ydardanarios.vel dardanarios.Sunt vocati dar
danarij qui falſas mēſuras tenēt a quodā dardanio fun-
ctionū actore q̄ maximā dabat opam vt annona carior fie
ret:emendo omnē quā inuenire poterat:vt poſtea ſolus
vēderet ſicut vellet.qui puniunt̄.p.l.p̄dictas. ❡ Sexto in
mendacijs τ piurijs infinitis q̄ cōmittunt an̄ q̄ vendide-
rint ſex nūmatas mercimonio⁊ ſuo⁊. Jurant em̄ τ affir-
mant/melior non repiret̄.tantum cōſtitit.p deū nō habebi
tis p minori precio.tantum mihi fuit pro iſta merce pro-
miſſum:τ nolui dare.τ in iis τ in omnibus alijs ſimilib⁹
mētiunt̄.τ ſic plerūq; accidit q̄ pro lucro vnius oboli cō
mittunt tria vel quatuor peccata mortalia magna.xxij.
q.ij.primū.τ.c.mihi aūt.τ.c.omne genus.τ.q.v.iuramen
ti.τ ideo dicit canon q̄ ſint pleraq; negotia q̄ vix aut nul
latenus ſine peccatis exerceri pn̄t.de peni.di.v. negotiū.
❡ Septimo nō ſeruando fidem datam nec iuramentū
preſtitū in ſocietatibus.vnde nec fides eſt eis ſeruanda.
ex de iureiu.c.iij.τ.c.ſicut.τ.j.in fi. ❡ Octauo nō ſoluēdo
ad terminum ſicut iurauerūt:niſi iuſta cauſa ipſos excu-
ſet.ex de pig.ſignificantē. ❡ Nono transferendo ſe ad re
giones remotas τ minimā morā trahentes:τ ibi cū diuer
ſis etiam alienis vxoribus adulterium cōmittēdo/τ ſuis
vxoribus cauſam adulterij prebendo.ex de ſponſa.in pre
ſentia.τ eſt caſus ↄtra eos. ex de cōiu.lepro.c.j.ibi. Nō de
bet alter ſine altero diutius eſſe:q: matrimonium eſt con
iunctio maris τ femine indiuiduam vite cōſuetudinē re-
tinens.xxvij.q.ij.§.j.facit.xxxij.q.ij.ſi tu abſtines. ❡ Deci-
mo.directe peccāt mortaliter cōtra verbū apl'i.j.ad Theſ
ſa.iiij. Ne quis ſupergrediat̄ ſcʒ proximum/ↄculcando τ
affligendo ipſum:ſicut nobiles ruſticos ſuos τ frequen-
ter alienos grauib⁹ exactionibus affligendo.cōtra quos
Eſa.iij.q̄re atteritis ppl'in meum τc. Neq; circūueniat in
negotio fratrem ſuum:ſicut ad l'ram faciunt mercatores
τ artifices:qui in ſtateris ponderibus τ mēſuris iniquis
mendacio τ periurio multos decipiunt.quū dominus p̄-
cipiat Leui.xix. Statera iuſta τ equa ſint pōdera. Juſtus
modius/equuſq; ſextari⁹.xxxiiij.q.iij. ſiquis romipetas.
τ cau.e.q.j.non afferamus.xlv.di.oīs. Oēs circumueniūt
etiam τ mentiunt̄ rem vilem τ corruptam eſſe precioſam
τ bonam:τ exercent p magna pte quicquid doli vel frau
dis pōt excogitari.contra quos etiam ait Eſa.v. Ve qui
dicitis malum bonū.ſicut venditores.τ bonū malū. ſicut
emptores.ponentes tenebras lucem:τ lucem tenebras.
ſicut drapanni.i.venditores pāno⁊:qui tenebroſa eligūt
loca in quibus vendunt pannos:vt alterius modi appa-
reant.vnde merito tanq̄ filij tenebrarum pijcientur in
tenebras exteriores. Matth.xxij.τ.viij.xiij.xxij.τ.xxv.et
Luc.xiij.ponentes amara p dulcibus:τ dulcia in amaris
Eſa.v.ſic faciunt ſtabularij q̄ cibos infectos vendunt pro
dulcibus.τ caupones qui vina miſcent τ lymphant:τ vē-
dunt malum vinum acetoſum:vel borado.qd̄ vocat lom
bardus chercon:vel aliud corruptum p bono. in ſaccaro
ponunt mel.ſpecies corruptas miſcent cū bonis.in lacte
miſcent aquā.mala blada vel frumenta miſcent cum bo-
nis transferunt vc. hec verba Eſa.τ exponuntur.xj.q.iij.
c.ſiquis hominum.τ.c.ve qui dicitis. Taliter aūt decepti
pn̄t agere contra decipientem.ff.de dolo. eleganter.xij.q.
ij.quiſquis epus.ppe finem.ar.ex de re.permu.cum vni-
uerſo⁊.ff.de minoribus.in cauſe.ij.§.j.τ de iure do.Si res
§.j.decepti ſunt vltra dimidiam iuſti precij.ſi citra: nō cō-
petit ei ciuilis actio.ex de emp.τ ven.cuʒ dilecti.τ.c.cum
cauſa.q: p.l.licita eſt deceptio vſq; ad dimidiam iuſti pre-
cij.ff.de minoribus.in cauſe.§.in precio. Secus dico in fo
ro anime:vbi ſemp tenet̄ ad reſtitutionem inquātū dece-
pit fratrem ſuum. maxime ppter dictum verbum apl'i.j.
ad Theſſa.iiij. Neq; circūueniat in negotio fratrē ſuū.nō
eſt dubiū quin decipiēdo peccauerūt.ſʒ forſan etiā in foro
anime ad reſtitutionē tenet̄.q: talis deceptio cōcedit̄ ſibi
a lege.op.ar.xiiij.q.v.dixit.τ.xxiij.q.iiij.qui peccat.in prin.
al's lex pararet laqueū contrahēti.cōtra id.xxvij.q.j.de vi
duis.ij.p hoc facit q: res tātū valet quātū vēdi pōt.ff. de
dona.cauſa mor.l.mortis cauſa accipimus.in fi.cū cōcor.
ibi.τ re⁊ precia cōmuniter eſtimant̄.ff.ad.l.falc.l.p̄cia re-
rum.adde qd̄ notat̄ ex de vſuris.cū tu.in gloſ.immo vide
tur. Quum aūt aliquis aliū decipit vendendo rem corru
ptā p bona:vel male mēſurādo:in tali fraude τ deceptio
ne reſtitutio locum habet.ſm vtrūq; ius.ſic intellige iu-
ra all'.ſ.in iſto.℣.τ in verſiculo tales autem.τ.xij.q.ij.cum
deuotiſſimā.q: eccl'ia nullā fraudē admittit.ex de dona.
per tuas.τ ſic intellige qd̄ ibi no.locū habere de iure ciui-
li.τ facit.xij.q.ij.fraternitas.τ.q.iiij.c.j.ſm Oſtien. ❡ Un
decimo.q: quantumcūq; preſtant ſine pacto: ſʒ cū inten-
tione vltra ſortem habendi.vn̄ iudicandi ſunt male age
re:τ in foro anime ſunt tales ad reſtitutionem efficaciter
inducendi.ex de vſuris.cōſuluit.τ cōpellendi. al's non ab
ſoluant̄ ſm intentionem gloſ.vlt̄.in hoc.c.q: remanent in
mortali.de peni.τ re.q̄ quidā.de peni.di.v falſas. ❡ Duo-
decimo.q: quoſdā contractus ineunt fraudulēter in frau
dē vſura⁊.de quo dic vt ex de vſuris.in ciuitate.ex de pig.
illo vos.τ cū opponunt penam in fraudem.xij.q.ij.frater
nitas.ex de arbi.dilecti.vbi de hoc no.i gloſ.j. ❡ Decimo-
tertio.contrahūt ſocietates leoninas nō p̄ticipātes equa
liter lucrum τ dānū.ff.p ſocio.ſi non fuerit. τ.l.v.τ.C.de
ſolu.l.ij.τ inſtitu.pro ſocio.§.de illo.τ ſe.no.xiiij.q.iij.c.ple
riq;.gloſ.videtur. ❡ Decimoquarto.nunq̄ ponunt fineʒ
in vita ſua i lucro τ diuitijs.q: eo⁊ auaritia ſatiari neſcit.
xlvij.di.ſicut.xxiiij.q.iiij.q̄d dicā. ❡ Decimoquinto. q: ipi
τ artifices male ſeruant feſta/vendentes τ ementes fre-
quenter in eis.cōtra textum ex de ferijs.j.c.ibi.vt mercatū
in eis minime fiat. ❡ Quod dixi de vitijs mercato⁊ū/idē
per omnia dicēdū eſt de vitijs artificū.de quib⁹ dicit Au-
gu.q̄ omnes artifices mētiunt̄.lxxxviij.di.qm̄. Sʒ ars ar-
tificum non ita implicat ad peccatū ſicut mercato⁊ū. Nā
vt.ſ.hic in prin.dixi: Artifices ſunt pprie qui rem integrā
cōparant vel materiam:non vt ita integram τ immuta-
tā vendant ſicut mercatores:ſed vt eis fiat materia inde
aliquid opandi.vt de ferro clauē clauū vel vectes vel fer
raturā.de ligno arcam vl' ſcannum.de lino rete.de char-
tis libruʒ τ ſimile.ſic diſtinguit Chryſ.inter mercatorem
τ artificē p̄cedenti.c.eijciens. Et talem artem alias licitā
poſſunt clerici exercere.de con.di.v.negotium.et.c.nunq̄
ex ne.cleri.vel mo.c.j.ad finem.de cenſi.cuʒ aplus.x.q.iij.
cauendū.τ.xcj.di.clericus victū.τ no.xiiij.q.iij.in ſumma.
Bonus inſtitor chriſtus qui nauem habet eccl'iam.xxiiij.
q.j.non turbatur.de qua Prouer.vlt. Facta eſt quaſi na-
uis inſtitoris delonge portās panem ſuū. Inſtitor dicit̄
mercator:eo q̄ acquirendis mercibus ſedulus inſtet. Bo
nus mercator chriſtus:qui nos nō auro emit ſed ſuo ſan-
guine p̄cioſo.j.Pe.j.xij.q.ij.cū redemptor. ex de ſum.tri.
fidei.in clemē.de quo mercatore Auguſt. O bone merca-
tor grās agim⁹ q: emiſti nos;carnē tuam comedim⁹:ſan-
guinem bibim⁹.de cō.di.ij.acceſſerūt.euāgelium legim⁹
inſtrumentum noſtrū:ſerui tui ſum⁹:creatura tua ſumus
feciſti nos:redemiſti nos.vn̄ Bern̄. Uoluit autē nos eme
re tā magno p̄cio ppter tria. Primo vt q̄ p̄cioſa creatu-
ra ſit homo oſtenderet.de quo Eſa.xiij. Precioſior erit vir
auro τ homo mundo obryʒo.i.auro mundo τ rutilante.
vn̄ Bern̄. Quo ego me infelix/quo me vertā:ſi tantū the
ſaurum:ſi p̄cioſum illud depoſitū qd̄ ſibi chriſtus ſangui-
ne pprio p̄cioſius iudicauit:negligenter contingit cuſto
dire. ❡ Secūdo.vt homo de cetero ſe p vili precio non
exponeret.ſicut Salomō de luxurioſo ait Prouer.vj. Pre
cium ſcorti vix vnius eſt panis.quia delectatio que ibi ap
petit̄ breuis τ vilis eſt.τ p ea datur anima chriſti ſangui
ne comparata.vnde ſequitur ibi. Mulier autem viri pre
cioſam animam capit. Matthei.x. Nonne duo paſſeres
ſcʒ corpus τ aīa aſſe.i.denario veneūt.i.vēdunt̄.i.diabolo

Curtā i
ſignip̄re
cio nos
redemit
chriſtus

exponunť pro precio momētanee delectatiōis: As aſſis
gnis maſ.⁊ tertie declinationis tria hꝫ ſignificata. vñ.v.
As obolus/punctus decij/tibi ſit quoqꝫ pondus.
Tertio vt ipſe ſolus nos poſſideret. vñ.j.Cor.vj. Nō eſtis
veſtri. Empti em̄ eſtis precio magno. vnde Augu. Tanti
emit: vt ſolus poſſideat. Fenerare cum iſto nobili merca/
tore qui dabit centum pro vno. Matthei.xix.

Articulus.xliij.

Ruſticorum vel labo
ratorum vel agricultorum vitia deſignemꝰ
Agricolarum fraudes. ⁋ Peccant autē primo in decimis ꝑſonali/
bus ⁊ predialibus quas non ſoluunt. ⁊ ſi ſol
uunt diminute vel non integre deducendo de fructibus
expenſas ⁊ ſalaria colonorum ⁊ alias fraudes exhibēdo.
ex̄ de deci.cū homines de thortona.⁊.c.cuꝫ nō ſit in homi
ne. ⁊.c.nō eſt i poteſtate.⁊.xvj.q.j.decime. ⁋ Secundo q:
tarde eas dant.q: dande ſunt quum fructus colliguntur
vt in pre.c.cum homines.vbi de hoc.legiť ⁊ no.xvj.q.j.re/
uertimini.⁊ in gloſ.non tm̄.⁊.c.decime.ibi. Sꝫ ſi tardius
dare peccatū eſt. Et de peiori grano ⁊ vino ⁊ fructibꝰ dāt.
⁊ indignū eſt dare deo/qđ dedignať homo.xlix.di.§.ſi.ex/
preſſum.xvj.q.vij.quicūqꝫ. Et ad eccľiam nō deferunt vt
tenentur.vt p̄.c.reuertimini. Et de decem ꝑtibus vnā nō
dant vt teneň.vt.p̄.c.cum homines de thortona.de frugi
bus.ix.ꝑtibus ſibi retentis/decimā eccľie cuius parochia
ni ſunt ſine diminutione ſoluere teneanť.⁊.p̄.c.decime.de
bite ſunt decime eccleſijs tā p̄diales ꝙ perſonales iure di
uino ⁊ humano de.x.ꝑtibꝰ vna/ꝯſuetudie ꝯtraria nō obſtā
te.nō obſtāte.etiā.falſa opiniōe magiſtri Petri Lōbardi i
ſententijs ⁊ quorūdā aliorum theologorum/dicentiū p̄ceptum
deo ⁊ eccľie de decimis ſoluēdis eſſe inſtitutū non mora/
Arguiť theologorū ſententia de decimis le:ſcꝫ aliq̄d ſoluere ſm̄ cōſuetudinē ſꝫ nō decimā.ſuꝑ quo
vide qđ no. Inno.e.ti.de decimis ſuꝑ Rubrica.⁊ Archid.
⁊ Joan.an.e.t.diſcretione.l.vj.⁊ Ray.in ſumma ſua in ti.
de deci.in.§. Item q̄ritur vtrū in prima ꝑte. Et hodie cō/
trariū p̄dicantes ⁊ aſſerentes religioſi/ſunt excōmunica
ti.ex̄ de penis.cupientes.§.illos.in clem̄. Et hanc q̄ſtionē
quum legerem doctor decre. Peruſij in domo p̄dicatorum
publice diſputaui: ⁊ ſic determinaui. Et quū de vna terra
diuerſos colligūt fructus:non niſi de vno fructu decimas
ſoluere volūt.contra id ex̄ de deci.ex parte canonicorū.et
no.in p̄.c.reuertimini.in gloſ.nō tm̄. ⁋ Tertio q: de modi
co qđ ſupeſt non decimatū/nolūt decimam ſoluere. Pro
q̄bꝰ videť facere qđ no.de cō.di.v.quadrageſima.in gloſ.
ar.⁊ in gloſ.p̄.in ſi.⁊ in eo qđ no. Inno.de priuiľ. cōſulta/
tioni. Sꝫ ſecus eſt.quia qđ ſupereſt/indecimatū eſt: vñ et
illud decimandum eſt. Nil eſt em̄ tam modicum qđ deci/
mandū non ſit: ⁊ decimari non poſſit vel eſtimari.ar.p̄.c.
cum homines de thortona.⁊.c.tua nobis.ibi. ⁊ quum de
cunctis omnino prouētibus decime ſint reddende ⁊c. Et
vidua de ſuo modico duo minuta i corbonā miſit. Mar.
xij.⁊ Luc.xxj.in ſi.facit.xiiij.q.v.ſcriptum.xxiiij.q.j.odi.
⁋ B Quarto peccant ruſtici diuites nō reuerēdo do/
minos pauperes:nec eis in vite neceſſitatibus ꝓuidendo
q: quū cuilibet fame morienti debeāt ſubuenire.lxxxvj.di.
nō ſatis.⁊.c.paſce.multo fortius dño ſunt adſtricti.ar.ex̄
de teſta.cū in officijs.⁊.xxij.q.de forma. ⁋ Quito peccāt
iura dominorum eis ſubtrahendo: ⁊ cū eis placitando: ⁊ ve
xando laboribꝰ ⁊ expenſis: ⁊ aliquoties alijs potētioribꝰ
dando quiſipſos contra veros dominos ꝓtegant.in quo
debitū non remittiť:ſed augeť.ex̄ de iureiu.ea te.de deci.
tua nobis.§.pretextu vero nequitie.C.de agrico.cenſi.⁊
colo.quemadmodū.⁊.l.litibus.⁊.l.cū ſatis.⁊.l.nemini au
tē liceat.libro.xj.de alie.iu.in.c.ij.de iudeis.c.ij. ⁋ Sexto
in feſtis.quia non colunt ſed frangunt ⁊ violāt.quum in
eis nullum opus ſeruile ſit faciendum.ex̄ de ferijs.c.j.de
con.di.iij.c.j.quum ⁊ ſi abſtineant ab arando vel fodien/
do:nō abſtinent a ligna portādo/vel domū reparando/vel
ſimili.⁊ ſic faciunt fraudē de re ad rem de opere ad opus.de
quo diciť ex̄ de priuiľ.quanto. ⁋ Septimo in piurijs fal/
ſis teſtimonijs metu dominorum eos in teſtes inducētium
aliquoties pretextu pauptatis:in quo obedire nō debēt.
xj.q.iij. Julianus.xxxij.q.iiij.ſic. ⁋ Octauo in damnis q̄
dant vicinis vel cū beſtijs/vel cedendo eorū ligna vel in
vineis/vel furando.de hoc ex̄ de fur.ꝑ totū.ex̄ de iureiu.
c.ſi rixari.c.ſi leſerit quiſpiaꝫ.⁊.c.ſi egreſſus. ⁋ Nono re/
mouēt terminos de p̄dijs vicinorum.de quorum pena.ff.de ter
mi.amo.l.ij.⁊.iij.⁊ legiť ⁊ no.lxxxvj.di.tāta.xij.q.ij.in legi/
bus. ⁋ Decimo q: dimittunt ꝓpriū curatū: ⁊ vadunt ad
alios ſine licentia eius ad cōfitendū/⁊ miſſas audiendū/
⁊ oblatiōes faciendum/⁊ decimas ꝑſoluēdū.ex̄ de peni.
⁊ re.omnis.de paroch.vt dominicis.ex̄ de deci.cum homi
nes.⁊.c.cū ſint.xvj.q.j.doctos.x.q.j.q: ſacerdotes.⁊.c.ſan
ctorum.⁊.c.hanc conſuetudinem. ⁋ Undecimo.q: diebꝰ do
minicis non audiunt miſſas cōplete vſqꝫ ad bnedictionē
ſacerdotis:vt teneňť ꝑ preceptū eccľie. Immo ſtant extra
eccľiam:quum p̄ſbyter dicit miſſam:nec intrant niſi ad vi
dendū cōmuniter corpus domini.⁊ tunc multi etiam nō
intrant eccľiam ſꝫ extra vident.⁊ ibi de ſuis bobus ⁊ ani
malibus ⁊ de alijs turpibus loquunť ſicut homines be/
ſtiales.ad hoc de con.di.j.miſſas.cū.c.ſe.⁊.c.qn̄.⁊.c.q̇ die
ſolenni. ⁋ Legitur in legenda ſancti Joannis eleemoſy
narij ꝙ quum poſt lectionē ſancti euāgelij aliqui de ꝓplo
ſtarent extra eccleſiā otiando. Ipſe ſanctus patriarcha
Joānes mox exijt eccľiam: ⁊ ſedit cū turba foras. Omni
bus vero ſtupentibus/dixit iuſtus iſte. Filij vbi oues ibi
paſtor.aut ergo intrate intra: ⁊ ingrediar. aut manete hic
⁊ manebo.ego ꝓpter vos deſcendi in ſanctā eccleſiā:nam
poterā facere mihimet ipam ſine populo.fecit ergo ſemel
⁊ bis hoc ipſum erudiēs in hoc plebē ⁊ emēdans. ⁋ Duo
decimo.coeūt cū animalibus que paſcūt ⁊ cuſtodiunt:ſic
homines animales:cōparati ſm̄ Dauid.pš.xlviij.iumen/
tis inſipientibus: ⁊ ſimiles facti ſunt illis.pš.xxxj. Et ſicut
equus ⁊ mulus in quibus nō eſt intellectus. vñ ⁊ morte
digni ſunt. Leui.xx.xv.q.j.mulier.ſm̄.l.ſꝫ eccľia mortē non
dat.xxxiij.q.ij.inter hec.xxvj.q.vj. agnouimus. ⁋ Deci/
motertio.abſtinent ſepe a coitu vxorū:ne filios generent
timētes non tot poſſe alere pauptatis p̄textu.in quo gra
uiſſime peccant.⁊ cōtra legem matrimonij viuūt.qđ fuit
ad ſobolem generādā a dño principaliter inſtitutū.xxxij.
q.j.nō em̄ in ſola.⁊.q.ij.§.debet ergo.⁊.c.ſolet queri.cum
c.ſe. ⁋ Decimoquarto.tanta eſt quorundā eorum auaritia:
ꝙ quamq̄ ſint diuites:vt opus augeant/ſecus ſi ex humi
litate vel vt otium vitarent.de con.di.v.nunq̄.ex̄ de renū.
niſi cum pridem.§.verū. Ipſi diuites ꝓprijs manibus la/
borant: ⁊ ſenecture depreſſi nō ceſſant: corpora torquen/
tes/⁊ animas corrūpētes.pš.xvj. Oculos ſuos ſtatuerūt
declinare in terrā. Sicut em̄ tota die terrā arāt ⁊ fodiūt:
ita totaliter terreni:terrā linquūt:terrā cōedūt:de terra lo
quūtur: in terrā ſuā ſpeꝫ totaliter poſuerūt:nec de manē/
ti ſubſtantia celeſti aliquid curant. Heb.x. ⁊ iſtis dicitur.
Ue Ue Ue habitātibꝰ in terra. Apo.viij.in ſi. Tales etiaꝫ
ruſtici diuites q̄ laborare volunt nō excuſanť a ieiunijs ec
cleſie/p̄textu ſui laboris:q: vel nō laborēt in talibus die/
bus:vel per ſuos alios colonos laborent: ⁊ ieiunēt.de cō.
di.iij.c.j.in ſi.⁊ di.v.ieiunia. ⁋ Decimoquinto.multū ſibi
inuident:quum vnꝰ maxime plus de vino vel blado colli
git de tāta terra ꝙ alius:neſciētes ꝙ nō eſt in hominis po
teſtate quātū terra fructificet:ſꝫ in domini bonitate ⁊ libe
ralitate.ex̄ de deci.non eſt.quia nec q̇ plantat eſt aliquid.
ſed q̇ incremētū dat deus.j.ad Cor.iij.ex̄ e.cū nō ſit in ho/
mine.vbi de hoc.⁊.xix.di.ſm̄.vbi inuidia vitiū ꝓpe diabo
licuꝫ appellatur. ⁋ Decimoſexto.diebus feſtis quibus nō
laborāt:otioſi ſtant in plateis vel in tabernis vel in ludis
quum ſm̄ Aug.meliꝰ ſit arare q̄ ſaltare.⁊ quū dicať in ca
none de cō.di.iij.ieiunia.ꝙ nihil aliud in die dñica agať:
niſi deo vacandū. Nulla oꝑatio in illa die ſancta agať: ni/
ſi tm̄ hymnis ⁊ pſalmis ⁊ cāticis ſpiritualibus dies illa
tranſigať. ⁋ Decimoſeptimo.rixanť ⁊ male ſtāt cum ſuis

preſbyteris: ⁊ de eis murmurāt: reſpicientes eorū pecca/ta/nō ſua. ad hec. j. q. j. multi. ex̄ de deci. tua nobis. ij. q. vij. ſacerdotes ⁊ reliqui. ⁊. c. qualis. ⁊. c. ſiqui ſunt. ⁊. c. ſunt nō nulli. vj. q. j. oues. ⁊. c. ex merito. ¶ Decimooctauo. audiūt miſſas ſcienter: alr̄ ignorātia iuris eos excuſat. vt no. j. q. iiij. §. notandū. in gloſ. eſt ignorantia. ⁊ de ſolu. c. ſi. in gloſ. q: pſumit̄. Sʒ poſtq̄ eis predicat̄: nō excuſant̄. de cleri. ex mi. aplice. xvj. di. c. vlt. vbi de hoc. Et recipiunt ſacramēta a publicis cōcubinarijs preſbyteris. contra id. xxxij. di. §. ad hec. c. nullus. xv. q. ſi. ſciſcitātibꝰ. ex̄ de coha. cleri. ⁊ mu. vr̄a. ¶ Decimonono. cōmuniter inhumani ſunt pegrinis ⁊ paupibꝰ: q: auari ſunt. nec a deo fructꝰ terraꝝ ⁊ anima liū ⁊ arborū recognoſcūt: ſʒ ſuis laboribus imputāt ⁊ na ture. contra. p̄. c. nō eſt. ⁊. c. cū non ſit. ⁊ exprecſſum. xxvj. q. v. nec mirum. vltra colū. ꝟ. ne ideo q̇ſquam. ⁊ cōtra id. xlij. di. ꝑ totum. ¶ Uigeſimo. dimittunt vnam coloniā vt acci piant aliam cōtra pactū ⁊ fidē datā. ſuꝑ quo vide Inno. de ap. dilectis. ⁊ de iudeis. c. ij. ¶ Uigeſimoprimo. frequē ter poſſeſſiones interuertūt. ſuꝑ quo vide Inno. de loca. ꝓpter. ⁊ qḋ no. xvj. q. iij. clerici. gloſ. j. ¶ Uigeſimoſecūdo qn̄ ad certū ſalariū ſtant: non laborāt fideliter: ſʒ decipiūt dn̄os ſuos. vn̄ ⁊ ij in quātū defraudāt/intātum dn̄is ſuis vel āplius ſeruire tenent̄: vel de ſuo ſalario diminuere. q̇a omnis fraus reſtitutioni ſubiacet. xij. q. ij. cū deuotiſſimā.

¶ Articulus. xliiij.

NEc puerorum vltra

ſeptennium: q: an̄ etas illa ignorat quid vi/deat. C. de fal. mo. l. j. ⁊. xv. q. j. firmiſſime te/ne. j. adoleſcentiorum vitia omittamus.

¶ A Peccāt primo q: percutiunt clericos: ⁊ ſacrilegiū committunt. ſʒ ab ep̄o pn̄t abſolui. ex̄ de ſen. ex. c. j. ⁊. c. vlt. ¶ Secūdo in crimine furti. ff. de furtis. impuberē. ⁊ plu rij. ff. de libe. cā. l. vlt. ex̄ de delic. pue. c. j. ¶ Tertio non co/gnoſcendo a deo bona fortune/gratie/⁊ nature. nā ⁊ vi/tiū ingratitudinis talis incurrit. inſtitu. quibus mo. tu. ſi. ¶ Quarto calumniando. C. de epiſ. ⁊ cleri. omnes. §. ſi. ¶ Quinto adulterando vel fornicādo. nā hec etas aliqn̄ anticipat. ex̄ de deſpon. impub. c. de illis. c. a nobis. ⁊ tētāt qḋ adimplere nō pn̄t. ex̄ de ſpon. iuuenis. vn̄ nec a pecca/to excuſant̄. de peni. di. j. ſi q̇s nō dicā. ⁊ narrat Greg. ꝙ q̄/dā impregnauit nutricē ſuā in nono anno. vt no. xx. q. j. in ſumma. ⁊ de Salomone dicit̄ ꝙ in. xj. āno habuit filiū vt no. Oſt. in ſumma ſua. in titulo de penitētijs. §. cui cōmit/tēdū. ꝟ. cui pueri. ¶ Sexto ī blaſphemādo. vn̄ (qḋ eſt mi/rabile ⁊ ſpeciale) narrat Greg. in dialogo. iiij. libro de q̄/dā infantulo. v. annoꝝ ꝙ dānatus eſt propter blaſphemiā Sʒ dicit Oſti. in ſumma de delic. pu. ꝙ in illo malitia ſup/pleuit etatē. nā ſi non eſſet doli capax: etiā ſeptēni non im putaretur peccatū. ff. de re. iu. pupillus. ff. in. l. aqui. ſʒ et q̆ cumqȝ. §. j. ff. de dolo. heredibꝰ. §. j. xv. q. j. illud. ex̄ de deſpō. impu. c. de illis. ij. ⁊. c. vlt. vbi de h̄ in gloſ. j. carnalis. ¶ Se ptimo q: ſepiſſime mētiunt̄. vt iſ̄. c. j. de delic. pu. ¶ Octa uo ꝑcutiunt alios pueros ⁊ vulnerant: ⁊ ſepe vſqȝ ad mor tem. ex̄ de delic. pue. c. ij. vbi de hoc legit̄ ⁊ no. ¶ Nono q: faciunt malos ludos qui ſunt in culpa. legit̄ ⁊ no. ex̄ de ho mici. exhibita. legit̄ ⁊ no. de preſum. c. j. ¶ Decimo. minor etas non excuſat totaliter ab iniuria ſacramēti. ex̄ de apo ſta. c. ij. de cō. di. iiij. eos. ¶ Undecimo. q: frequēter coopa tores ſunt delictoꝝ ⁊ puniunt̄. puta ſi preciū accepit puer ꝓ cōperto ſtupro. vel domū prebuit ad ſtuprum vel adul/terium cōmittendū. ff. de minori. auxilium. §. in delictis. ⁊ l. ſi ex cauſa. ¶ Duodecimo. in tētando peccare carnali/ter: etſi actum adimplere nō poſſint. ex̄ de. ſpō. Iuuenis. ⁊ dixi. s̄. ꝟ. v. ¶ Decimotertio. recipiunt aliquoties ordinē ſacrū ante annū. xiiij. ex̄ de tēpo. or. vel nō eſt. ⁊. j. q. j. pueri. vbi de hoc. ⁊ in clem̄. de eta. ⁊ qua. generalem. ¶ Decimo quarto. recipiunt perſonatum ⁊ curas. ex̄ de eta. ⁊ qua. ex ratione. ⁊. c. ſequē. de alijs beneficijs vide qḋ legit̄ ⁊ no. ex̄ de preben. ſuper inordinata. ⁊ per Inno. ex̄ de eta. ⁊ qua. c. ij. ⁊ per Archi. ex̄ de reſcriptis. ſi eo tēpore. l. vj. ⁊ de elec. ex eo hoc. li. vj. per Io. an. ¶ Decimoquinto. recipiunt mi nores ordines ab epiſcopo nō ſuo. ex̄ de tempo. or. nullus li. vj. ¶ Decimoſexto. furātur patri ⁊ matri ⁊ ꝯſanguineis qḋ eſt etiā mortale. xij. q. ij. q̇ abſtulerit. niſi crederent eos ꝑmiſſuros. legit̄ ⁊ no. ex̄ de elec. dudū. ij. §. ꝑdictꝰ. in gloſ. ſimile. ¶ Decimoſeptimo. quia quidam eorum incipiunt eſſe ſuperbi ⁊ malitioſi ⁊ cōtēnere mandata dei. ex̄ de pre ſum. ex ſtudijs. ¶ Decimooctauo. otioſi ſunt: tota die lu/dunt: ⁊ turpia loquunt̄. Coloſ. iiij. deponite turpē ſermo/nē de ore veſtro. Prouer. iiij. Remoue a te os prauū. mali pueri malum ludū faciunt. xxxij. q. iiij. recurrat. de otioſi/tate ex̄ de renū. vbi. §. verum. ⁊. xij. q. j. §. his ita. ꝟ. itē dn̄s ¶ Decimonono. inobedientes ſunt parentibus: contra Paulū. Coloſ. iij. Filij: obedire parentibus per omnia. et Deutero. xxj. Si genuerit homo filium cōtumacem ⁊ pro teruū/qui non audiat patris ⁊ matris imperium. ⁊. j. lapi dibus eum obruet omnis populus ¶ Uigeſimo. tota eo rū vita in vanitate eſt ⁊ voluptate. Eccl's. xij. Adoleſcen/tia ⁊ voluptas vana ſunt. ¶ Uigeſimoprimo. reportato res malorum ſunt contra id. Audiuiſti verbū aduerſus ꝓ ximum tuū: cōmoriat̄ in te videns qm̄ non te dirūpet. Ec cleſiaſti. xix. q: proniores ſunt ad malū q̄ ad bonuʒ. xij. q. j. omnis etas. xx. q. iij. ꝑcliuis. ¶ Uigeſimoſecundo. non cōfitent̄ quolibet āno ſicut tenent̄. ex̄ de peni. ⁊ re. omnis. in prin. vbi de hoc gloſ. j. ¶ Uigeſimotertio. q: nolunt di/ſcere: ⁊ fugiunt de ſcholis. de quo peccato cōfitet̄ Augu. de ſe quū erat puer in. ix. li. ꝯfeſſiōis. ⁊ hoc. xxxviij. di. c. vlt. nō vadunt ad eccl'iam ſicut Nicolaus nunc cum parenti bus nunc per ſe. de cō. di. j. omnes. c. miſſas. ¶ Uigeſimo quinto. turpia cantant ⁊ dicunt. xxxvij. di. legat̄. ¶ Uige/ſimoſexto. non ieiunant ſicut Nicolaus qui etiam in cuna/bulis. iiij. ⁊. v. feria ſemel ſugebat vbera. q̇a ex quo pn̄t peccare mortaliter ⁊ ſe diabolo obligare: multo potius deo per aliqua ieiunia ⁊ bona opa. ar. bonum. xlvij. di. oēs ibi. ſicut em̄. xxxvij. di. turbat. dani. ij. faciunt que no. ꝑ In/no. de obſ. ie. ſuper rubrica. ⁊ de regu. poſtulaſti. ¶ Uige/ſimoſeptimo frequenter recipiunt alimenta a non paren tibus: quum credant̄ filij qui nō ſunt. de peni. ⁊ re. officij. ¶ Uigeſimooctauo. nolunt corrigi. xxiij. q. iiij. diſplicet. ¶ Uigeſimonono. inducunt̄ quū ſunt virgines/ad in/trādum circulū ad demones conſulendos ⁊ diuinādum. xxvj. q. ij. ⁊. q. iij. ⁊. iiij. ⁊. v. ⁊ vlt. ꝑ totum. ¶ Trigeſimo. ne ſciunt ſymbolum ⁊ orationem dominicam: que ſcire tenē tur. ⁊ patrini eos docere. de cō. di. iiij. vos ante omnia.

Adoleſcētes in hec vitia ſunt procliuiores.

¶ Articulus. xlv.

FEminarum ſiue mu

lierum que ſm̄ Chryſ. ſunt caput peccati/arma diaboli/expulſio paradiſi/delicti ma/ter/corruptio legis antiq̄. in homilia de cha nanea/vitia ⁊ ſcelera deſignemus. q̄ etſi om̄ia vitia viro/rum participant: aliqua tn̄ ſibi peculiarius ſcriptura ap/propriat ⁊ cōiūgit. ¶ A Et primo ſermōes ſuos emol lit mulier. Femina ⁊ ad mortem domꝰ eius inclinata eſt: ad inferos ſemite ipſius. Prouer. ij. c. ¶ Secundo fallax eſt. Prouer. v. Ne intēderis fallacie mulieris. ¶ Tertio. linguā habet blandā: ⁊ nutribꝰ capit. Prouer. vj. ¶ Quar to. meretricio ſe ornatu adornat/garrula/⁊ vaga/⁊ quie tis impatiens eſt: nec valet in domo cōſiſtere pedibꝰ ſuis nūc foris/nunc in plateis/nunc iuxta angulum inſidiat̄: ⁊ ꝓcaci vultu blāditur. ſagitta eius iecur tranſfigit: mul/tos vulneratos deijcit: ⁊ fortiſſimi quiqȝ interfecti ſunt ab ea. vie inferi domus eius penetrant in interiora mor/tis. Prouer. vij. ¶ Quinto ſtulta eſt/⁊ clamoſa/plenaqȝ illecebris nihil omnino ſciēs. gigantes cum ea ſunt. et in profundis inferni ꝯuiue eius. Prouer. ix. Circulus aureꝰ in auribꝰ ſuis. i. porci. mulier pulchra ⁊ fatua. Prouer. xj. ¶ Sexto illecebroſa. Prouer. xxj. Fouea profunda mere/trix et puteus anguſtꝰ. aliena inſidiat̄ in via quaſi latro:

Nititur author mulie bria de/narrare vitia.

et quos incautos viderit interficiet. Pꝛouer.xxij. ¶ Se⸗
ptimo amario: moꝛte eſt. ⁊ laqueus venatoꝝ ⁊ ſagena coꝛ
eius: ⁊ vincula manus illius. Eccleſiaſtici.vij. Nõ des mu
lieri ptãtem anime tue: ne ingrediaꝛ in virtute tua ⁊ con⸗
fundaris. Eccꝫi.ix. ¶ Octauo multiuola eſt: ⁊ ſaltatrix.e.
c. ⁊ Mar.vi. ⁊.xij.q.iiij. vnuſquiſqꝫ. ¶ Nono comit ſe: pin
git ⁊ fucat. Eccꝫi.ix. de cõ.di.ij. fucare. ¶ Decimo. apoſta
tare facit hominẽ. Eccꝫi.xix. ¶ Undecimo. relinquit viꝝ:
et ſtatuit hereditatẽ ex alieno matrimonio. Eccꝫi.xxiij. ex̃
de peni. ⁊ re. officij. ¶ Duodecimo. nõ cõſentit cũ marito:
ſicut deo beneplacitũ eſt. Eccꝫi.xxv. in pꝛin. ¶ Decimoter
tio. malitioſa eſt. Eccꝫi.xxv. omis malitia neq̃tia mulieris
¶ Decimoquarto iroſa eſt.e.c. Nõ eſt ira ſup irã mulieris
Et litigioſa.e.c. ¶ Decimoquinto. ſuperba. vñ Eccꝫi.e.c.
Mulier ſi pꝛimatũ habeat: contraria eſt viro ſuo. ¶ De⸗
cimoſexto. Initiũ peccati. ⁊ ꝑ illã omnes moꝛimur.e.c. et
j.ibi. Si nõ ãbulauerit ad manũ tuã: cõfundet te in cõſpe
ctu inimicoꝝ tuoꝛũ. ¶ Decimoſeptimo. zelotypa. Eccꝫi.
xxvj. Doloꝛ coꝛdis ⁊ luctus mulier zelotypa. In muliere
zelotypa flagellũ lingue oĩbus cõmunicans. ¶ Decimo
octauo. ebꝛioſa q: minꝰ vini ledit eã.e.c. Mulier ebꝛioſa
ira magna. ⁊ cõtumelia: ⁊ turpitudo illius nõ cõtegetur.
¶ Decimonono. extollit oculos ⁊ palpebꝛas. vñ i eodẽ.c.
Foꝛnicatio mulieris in extollẽtia oculoꝛũ / ⁊ in palpebꝛis
eius cognoſciꝛ. ¶ Uigeſimo. ſpernit virũ. ⁊ ideo nõ eſt tu
tum ei dare poteſtatẽ. Eccꝫi.xxxiij. Mulieri nõ des pote⸗
ſtatẽ ſup te. ¶ Uigeſimopꝛimo. iniquũ facit virũ. Eccꝫi.
xlij. De veſtimẽtis ꝓcedit tinea: ⁊ a muliere iniq̃tas viri.
Melioꝛ eſt iniquitas viri: q̃ mulier bñfaciens. vide quod
ſcripſi.s. in iſta.ij. pte in ar.xviij. in.§. cõſequẽter. ℣. redeũ⸗
do ad materiã. ¶ B Uigeſimoſecũdo. miniſtra idolola
trie. Eccꝫi.xlvij. vbi de Salomone diciꝛ. Inclinaſti femo⸗
ra tua mulieribus. ⁊.iij. Reg.xi. in pꝛin. Rex autẽ ſalomõ
adamauit mulieres alienigenas mꝫtas: filiã quoqꝫ Pha
raonis ⁊ Moabitidas / ⁊ Amonitidas / Idumeas / ⁊ ſido
nias. ⁊ cetheas de gẽtibus. ſup q̃bus dixit dominus filijs
iſrael. Nõ ingrediemini ad eas: neqꝫ de illis ingredientur
ad veſtras. Certiſſime eñ auertẽt coꝛda veſtra: vt ſequa⸗
mini deos earũ. His itaqꝫ copulatus eſt Salomõ arden⸗
tiſſimo amoꝛe. Fuerũtqꝫ ei vxoꝛes quaſi regine ſeptingẽ⸗
te: ⁊ cõcubine trecẽte. Et auerterũt mulieres coꝛ eius: vt
ſequeretur deos alienos. ⁊.j. Sꝫ colebat ſalomõ Aſther⸗
then deã Sidonioꝝ: ⁊ Thamos deũ Moabitarũ: ⁊ Mo

Salo mon mu lieroſus, in idola⸗ triam la pſus eſt.

loch idolũ Ammonitarũ. et.j. Tunc edificauit Salomon
fanũ Thamos idolo Moab i mõte qui eſt ꝯtra Hierꝫm
et Moloch idolo filioꝝ Ammõ. Atqꝫ in hunc modũ fecit
vniuerſis vxoꝛibꝰ ſuis alienigenis: q̃ adolebãt tura ⁊ im
molabant dijs ſuis. de hoc legiꝛ ⁊ no.xxxij.q.iiij. Salomõ
de peni.di.ij. ſi eñ. ℣. Salomon. ⁊ Nume.xxv. Foꝛnicatꝰ
eſt pplꝫus cũ filiabus Moab: que vocauerũt eos ad ſacri
ficia ſua. At illi comederũt ⁊ adoꝛauerunt deos earũ. Ini
tiatuſqꝫ eſt iſrꝫ Beelphegoꝛ. In hoc ꝙ foꝛnicatꝰ eſt pplꝫus
notatur pꝛecepti tranſgreſſio. Exo.xx. Deutero.v.xxxij.q.
vj. nõ mechaberis. In hoc ꝙ ait / cũ filiabus moab.i. cum
alienigenis: notaꝛ fidei violatio. Dum eñ partus ſequa
tur ventrẽ. C. de rei. ven. partũ. legiꝛ ⁊ no. ex̃ de ſer. nõ oꝛ.
c. vlt. ⁊.xxxij.q.iiij. liberi. ſequiꝛ vt filij eoꝛũ ſint infideles. ſi
cut ⁊ filij chꝛiſtianoꝝ qñ cõmiſcentur Judeis vel Sara⸗
cenis. Oſee.v. In dño ꝑuaricati ſunt. q: filios alienos ge
nuerunt. In hoc qꝺ ſequiꝛ / ꝙ vocauerunt eos ad ſacrifi⸗
cia ſua: notaꝛ ꝙ nõ eſt aliqua immundicia ad quã nõ tra⸗
hat luxuria. quũ idolothytũ comedere ſit fideli abomina
bile.xxxij.q.iiij. ſicut ſancimus. Ita ⁊ nũc meretricule ⁊ fre
quẽter vxoꝛes immunde omnes immũditias dant ama⸗
toꝛibus ſuis ⁊ viris ſuis ad comedendũ: vt eas ſolas dili
gãt / vel plus q̃ alias. quũ dñs dicat Deutero.xiiij. Nõ cõ⸗
edes q̃ immũda ſunt. In hoc qꝺ addiꝛ ꝙ comederũt ⁊ ado⸗
rauerũt deos eaꝝ: notaꝛ ꝙ luxuria facit hominẽ idolola⸗
trare. vt.s. dixi Uinũ ⁊ mulieres apoſtatare faciũt ſapien
tes: Eccꝫi.xix. ſicut pꝛiue de Salomõe ꝓbatũ eſt. In hoc

quod ſubdiꝛ ꝙ initiatꝰ eſt Beelphegoꝛ: notaꝛ ꝙ foꝛnica⸗
toꝛes immolãt ſeipſos demonijs. vñ non dicit initiauit: ſꝫ
initiatus eſt. pſ̃.cv. Et initiati ſunt Beelphegoꝛ ⁊c. Nam
ꝑ carnis libidinẽ q̃s edificat tẽplũ idolo. Per vitia nam qꝫ
maxime carnis demões coluntꝛ / ait Hiero.xxxij.q.iiij. i ꝓ
foꝛnicatoꝝ. ⁊.q.vij. nõ ſolũ. Hiero. ſup Ezech. faciẽs mẽtio
nẽ de Salomone in.xvij. li. ait. Quãuis peccaſſet: tñ egit
penitentiã ſcribẽs Pꝛouer. vbi dicit. Nouiſſime egi peni⸗
tẽtiã: ⁊ reſpexi vt eligerẽ diſciplinã. Itẽ ſup Eccꝫiaſtẽ. Aiũt
hebꝛei hunc libꝝ eſſe Salomõis penitẽtiã agẽtꝫ. Ambꝛo⸗
ſius in apologia Dauid. Quid de dauid dicã? ⁊ q̃d de ſan
cto Salomone: q̃ qm̃ iudei illũ exiſtimabãt veniſſe ꝓ chꝛi
ſto: ne videreꝛ eẽ ſup hominẽ: nutu diuino coꝛruit. Dauid
vero diciꝛ ſanctꝰ: q: ab hoĩbus ſanctus eſſe ſciꝛ. Et ſanctꝰ
Ambꝛoſius nominat: vt nobis de penitẽtia eius dubieta
tẽ tollat. Itẽ amb. de ſatyꝛe fratre ſuo hoc ait ſanctꝰ Salo
mon. Itẽ aſſerũt hebꝛei Salomonẽ q̇nquies tractũ fuiſ⸗
ſe ꝑ plateas Hierꝫm cauſa penitẽtie. Itẽ dicũt eũ i illõ tẽ
plũ qꝺ ipſe edificauit / veniſſe cum q̇nqꝫ virgis nudũ: q̃s
dedit q̇nqꝫ legiſperitis vt verberareꝛ ab eis. q̃ cõmuni cõ
ſilio dixerũt ꝙ in vnctũ domini nõ mitterent manũ. vnde
fruſtratꝰ a ſeipſo eſt depoſitꝰ. Ioãnes Chꝛyſ. ad Janua
riũ de lapſu Macharij. Salomõ ille mirabilis, q̃ meruit
adſiſtrici dei ſapiẽtie copulari: in alienigenaꝝ icurrit am⸗
plexus: ⁊ vinculo libidinis laqueatꝰ / etiã ſacrilegij erroꝛe
ſe polluit: q: ſimulacrũ moabitico idolo fabꝛicauit. Sꝫ q:
ꝑ pꝛehabitã vocẽ culpã erroꝛis agnouit: nunq̇d mie cele
ſtis expertẽ foꝛſan dicas? Nunq̇d in canone lego eũ nec
penituiſſe: nec miam eſſe cõſecutũ? Audi ergo frater peni
tẽtiã eius q̃ nõ legiꝛ publicis lr̃is. Foꝛtaſſe ideo accepta⸗
bilioꝛ iudicaꝛ: q̃ nõ ad faciẽ pplꝫi / ſꝫ in ſecreto ꝯſciẽtie teſte
deo penituit. Ueniã aũt ex hoc cõſecutũ eũ agnoſcimus:
q: quũ ſolutꝰ a carne eſſet: ſepultũ illũ inter Regũ iſrae⸗
litarũ coꝛpa ſcriptura cõmemoꝛat. qꝺ tñ alibi peccatoꝛibꝰ
regibꝰ q̇uſqꝫ in finẽ in malo ꝓpoſito ꝑſeuerauerũt ⁊ ope⸗
denegat. ſicut de Joachim rege iuda ꝑ Hieremiã dicitur
Sepultura aſini ſepelieꝛ putrefactus / ⁊ ꝓiectꝰ extra poꝛ
tã Hierꝫm. Et ideo q̃ inter iuſtos reges meruit ſepeliri:
nõ fuit alienus a venia. veniã aũt ſine penitentia nõ po⸗
tuit ꝓmereri. C. de hereticis. manicheos.xxiiij.q.ij. legiꝛ.
de peni.di.j. neminẽ ¶ Uigeſimotertio. frequẽter mutat
naturalẽ vſum in eũ q̃ eſt cõtra naturã / abutẽdo alia. ad
Ro.j. ¶ Uigeſimoquarto. ſupgrediꝛ viꝝ. ꝓpter qꝺ vitiũ
vt narrat Methodius hiſtoꝛiographꝰ factũ fuit diluuiũ.
¶ Uigeſimoq̇nto. accedit ad pecus: ⁊ cũ eo miſceꝛ. Leui.
xx.xv.q.j. mulier. ¶ Uigeſimoſexto. q: multis modis illici
tis / ⁊ frequẽter cõtra naturã / ⁊ inexplicabilibꝰ q: fetidiſ⸗
ſimis / nunc voluntarie nũc quodãmõ inuite cõtra purita
tem ſancti matrimonij ſe ꝑmittũt a maritis beſtialibꝰ cõ⸗
trectari: vt eoꝝ cõiunctiones potiꝰ videanꝛ animalium ⁊
adulteroꝝ: q̃ cõiugũ eſſe. ad hec.xxxij.q.ij. q̇cquid. ⁊.c. ali⸗
qñ. ⁊.q.iiij. nemo. ⁊.c. oꝛigo. ⁊.q.vij. adulterij.c. vſus.c. nõ
ſolũ. ¶ Uigeſimoſeptimo. cũ cõſanguineis vel affinibus
⁊ patribus ſpiritualibus ſuis frequenter etiã cũ diuerſis
cõſanguineis vel affinibꝰ idẽ faciñ ꝑpetrat. de quo.j. ad
Coꝛ.v.c. in pꝛin.xxxiiij.q.ij.c. ego dixi.§. de ſimpliciter. cum
iij.c. ſe.xxxv.q.j.ij.iij.iiij.v.vj.vij.viij.x. ꝑ totũ. ex̃ de cogna.
ſpi. ꝑ totũ.xxvij.q.ij. q̃ doꝛmierit. cũ.ij.c. ſe. ⁊.c. ſiquis vxoꝛẽ.
⁊.c. ſi q̃s deſpõſauerit. Et monacha cũ monachis ⁊ alijs
xxvij.q.j. ꝑ totũ. ¶ Uigeſimooctauo. adulteraꝛ accedẽs
ad aliũ toꝛũ vel alicuiꝰ ſoluti: vtrũqꝫ adulteriũ. ſꝫ ꝑmum
maiꝰ: q: duplex. de hoc ex̃ de adul. ꝑ totũ.xxxij.q.j. ꝑ totum
xxxiiij.q.ij. in lectũ. ¶ Uigeſimonono. ꝯtrahit cũ alio vxo
rẽ habente: vel ipſa maritũ cui fidẽ dedit: viuente marito
vel illius vxoꝛe: ⁊ ab illo fuit cognita. de hoc.xxxj.q.j. ꝑ to⸗
tũ. ¶ Trigeſimo. cõtrahit cũ cõpatre vel fratre ſuo ſpiri⸗
tuali. ſuper quo vide.xxx.q.iij. ⁊.iiij. ex̃ de cogna. ſpi. per to
tum. ¶ Trigeſimopꝛimo. q̃dã ſunt meretrices. de q̃bꝰ.j.
ad Coꝛ.vj. ibi. Neſcitis quoniã coꝛpa vr̃a mẽbꝛa ſunt chꝛi
ſti. tollẽs ergo mẽbꝛũ chꝛiſti faciã mẽbꝛa meretricꝭ? Abſit.

Salo monem penituit idolola⸗ trie.

an neſcitis:qm̄ q̄ adheret meretrici/vnum corpus efficit̄.
Dicta aūt meretrix ſm̄ Hiero.q ue multoꝝ libidini patet.
xxxiiij.di.vidua.de qbꝰ.xxxij.q.iiij meretrices. ❡ Trigeſi/
moſecūdo.q̄dā ſunt cōcubine clericoꝝ vel laicoꝝ.de qbus
xxxiiij.di.in palea.audite. de peni.di.j. agite.xxxiij.di. ha/
buiſſe.ex̄ de coha.cleri.clericos.q̄ etiā fornicarie dicunt̄.e.
t.ſicut.cū.c.ſequēti.⁊.xxxij.di.nullꝰ.q̄ etiā infideles dicunt̄
xxxiij.q.iiij.c.ij.q: nō ſeruāt fidē amicꝭ ſuis.vt ibi no.xxxiij.
❡ Quedā impie phitoniſſe/diuine/⁊ ſortilege.de qbꝰ.xxvj.
q.v.epi.⁊.c.nec mirū.c.nō licꝫ.⁊.q.iiij.c.j.⁊.q.ij.c.illō.xxxiij.
q.j.ſi ꝑ ſortiarias. ❡ Trigeſimoq̄rto.q̄dā ruſiane qs
Hiſpani altayotas vocant.maxime vetule deformes et
paupes q̄s nullꝰ appetit pelliciūt iuuēculas ꝟgines ⁊ ali
as:⁊ circūueniūt:⁊ eas alijs ꝓcurāt:⁊ ſunt cauſa mortis
illaꝝ.ad hoc facit de peni.di.v.c.j.ꝟ.animaduertere etiam
oportet.⁊.ij.Pe.ij.⁊ de peni.di.ij.ſi em̄.ꝟ.petrꝰ. ❡ Trige
ſimoquinto.q̄dā vouētes ⁊ pollicitationē ſuā irritā facie
tes.xxvij.di.q̄ſi ꝑ totū.⁊ ex̄ q̄ cleri. vel vo.c.ſi. ❡ Trigeſi/
moſexto.q̄dā maritis ſuis aſſignāt filios adulterinos:q̄s
ex adulteris genuerūt:⁊ cū filijs legitimis patri putati/
uo ſuccedūt.in q̄ caſu ipe ⁊ de dote ⁊ paſernalibꝰ ⁊ alijs q̄
hn̄t tenent̄ ſatiſfacere/⁊ maritis ⁊ heredibꝰ maritoꝝ: et
filij adulterini poſtq̄ ſciuerint.de h̄ i p̄.c.officij.de hoc dic
vt no.in ſumma Oſt.§.qbꝰ ⁊ qualiter.ꝟ. qō de muliere. i
titulo de penitētijs.ſcripſi de hoc.j.§.ſe. qbꝰ ergo ⁊ q̄liter
ꝟ.qō de muliere q̄ filiū.xlvij. ❡ Trigeſimoſeptimo. q̄daꝫ
dant̄ ꝓ virginibꝰ alijs matrimonio q̄ p̄us corrupte fuerūt
q̄ in virginitate deſpōſari debuerūt.ſicut dicit̄ de Anna fi
lia Phanuel q̄ vixerat cū viro ſuo ānis.vij. a virginitate
ſua.Luc.ij.⁊.xxx.q.v.femine.⁊.c.qualis.cū.c.ſe.xxxij.q.vj.ſi
ducturi.error tn̄ talis matrimoniū nō ipedit.xxix.q.j.§.j.
❡ Trigeſimooctauo.aliq̄ cōtrahūt in occulto.vn̄ ⁊ mor
taliter peccauerūt:⁊ in mortali ſunt:ſi nō matrimoniū in
facie eccl'ie publicat̄.xxx.q.vlt.ꝑ totū.⁊ ex̄ de clam. deſpō.
ꝑ totū. ❡ Trigeſimonono.aliq̄ contra volūtatē mariti ⁊
vltra faciūt eleemoſynā ↄ id qō legit̄ ⁊ no.xxxiij.q.v.quod
deo.de bonis dotalibꝰ:ſecꝰ de paſernalibꝰ.vt ibi no. tene
de h̄ qō ſcripſi.§.qbꝰ ergo.ſub.§.ſꝫ vt de hoc.ꝟ.q̄d de vxo/
re.j.ar.xlvij. ❡ Quadrageſimo. Aliq̄ volūt tētari a ſpū
phātaſtico.ↄtra voluntatē mariti veſtē vidualē accipe:⁊ a
carnali copula abſtinere.ↄ cano.xxxiij.q.v. ꝑ totum. xxvij.
q.ij.ſi tu.xxxij.q.vij.nō ſolū.⁊.q.ij.§. his ita. ❡ Qua/
drageſimoꝑmo.q̄dā ſunt nefandiſſime:q̄ cū ſuis carmini
bus maleficijs ⁊ arte Zabulō ↄcubitꝰ impediūt alioꝝ/vl'
ḡnationē ꝓlis:q̄ ſortiarie appellantur.xxxiij.q.j.ſi ꝑ ſortia
rias.⁊ no.ex̄ de frig. ⁊ maleſi.fraternitatꝭ.in gloſ.ar. Sed
pone ſortiaria venit ad pniam:nunq̄d iponet ei ſacerdos
penitētiā q̄ deſtruat maleficiū:Dico q̄ ſic.ſi deſtructio illa
pōt fieri abſq; alio maleficio/abſq; peccato.al'.nō.q: non
debent fieri mala vt veniāt bona.legit̄ ⁊ no .xxx.q.j.noſſe
gloſ.ij.xxxij.q.iiij.ſic nō ſunt.vbi de h̄ ad Ro.iij.c.⁊ ſunt ca
ſus.xxij.q.ij.om̄e genꝰ.ibi. Nec vt p̄ſtes.gloſ.j.ꝓſis:mētiri
ſtudeas:nec qualibꝫ fallacia vitā alicuiꝰ defendas. ⁊ c.ſi
q̄s ad te.ibi. Nunq̄ ꝓ cuiuſq; vita tēporali mētiēdū eſt.fa
cit optime qō legit̄ ⁊ no.xxiiij.di.c.j.i gloſ.j. magna.Quid
ergo faciet ſortiaria. Plāgat tātū facinus.⁊ ſufficit ei cū
cōfeſſione.de peni.di.j.quātuſlibꝫ. Pro maleficiatis vero
requirant̄ medici:ſi poſſunt iuuare. vl' oratiōes ſctōꝝ.vt
p̄.c.ſi ꝑ ſortiarias. ❡ Quadrageſimo ſecūdo.Quedā nō
lactāt proprios filios nec nutriūt:ſꝫ alijs mulieribꝰ ad nu
triendum tradūt: qō fideliter ex ſola carnis incōtinentia
videt̄ fuiſſe inuētū.q: dū ſe cōtinere nolunt: deſpiciunt la
ctare quos gignunt.v.di.ad eius vero . ❡ Quadrageſi/
motertio. Frequētāt choreas/cantatores/⁊ cantatrices/
que ſunt genimen totius immunditie ⁊ incitamēta libi/
dinis.Exo.xxxij. Sedit ppl's māducare ⁊ bibere. ⁊ ſurre/
xerūt ludere.ſcꝫ corā vitulo.⁊.j. Sed vocē cantatium ego
audio.Cumq; appropinquaſſet ad caſtra:vidit vitulū
⁊ choros. Ibi om̄s ſenſus carnis illecebris ſeruiūt.Eccl's
ij.Feci mihi cantores ⁊ cātatrices.vbi dicit Hugo de ſan/
cto.vic. Nūquid his delectationibus q̄res ſapiētiā quam
q̄rere ꝓpoſuiſti.iij. Re .iij.xxxvj.di.§.ecce.Eccl's.j.Exiſſe
videbaris a vanitate:quomō tam cito reuerſus es: num
q: in circūitu cū impijs ābulaſti:⁊ i voluptate ſemita tua:
⁊ captiuꝰ factꝰ es vanitatis.Eſa.iij.reſpōdebūt tibi vlule
vbi dicit gloſ. Vlule ſunt magnitudinis coruine:q̄ roſtro
in palude fixo horrende ſtridēt. Tales ſunt mulieręule q̄
in choreis clamorē emittūt dū cantica ad immūditiā inci
tandā canunt.de cantu chriſti.xcij.di.cātātes. ❡ Quadra
geſimoquarto. Loquax eſt:maxime in eccl'ia. cōtra apl'm
j.ad Coꝝ.xiiij.ad ſi. Mulieres in eccleſijs taceant.nō em̄
ꝑmittit̄ eis loqui:ſꝫ ſubditas eſſe ⁊c.⁊.j. Turpe eſt em̄ lo/
q̄ mulieri in eccl'ia.xxxiij.q.v.mulier. ❡ Quadrageſimo/
quinto. Sūt in eccleſia orātes capite nō velato.cōtra apo
ſtolū.j.ad Coꝝ.xj.ſemꝑ dn̄t habere caput velatum ꝓpter
angelos.i.p̄ſbyteros.Malach.ij.xxxvj.di.§.ecce.xliij.diſt.
ſit rector.vt vbi in p̄.c.mulier.ſꝫ ibi dicit ꝓpter reuerētiaꝫ
epiſcopalē. ❡ Quadrageſimoſexto. Nutriūt comam ad
multā vanā gloriā.quaꝝ aliq̄ imponūt ſibi capillos pul
chros mortuoꝝ.quaꝝ quādā quū cōperiſſet maritꝰ de no
cte decaluans eā ⁊ de lecto eijciens ait: nō ſum maritus
mortue ſꝫ viuētis.cōtra quas verbū poete cōpetit dicētis
Moueat cornicula riſum Furtiuis nudata coloribus. q̄
conceſſa eſt eis ꝓ velamine in ſignū culpe.de eo qō debe/
rent verecundari gloriant̄.vn̄ in p̄.c.xj.j.ad Cor. Paulus
Vir quidē ſi comā nutriat:ignominia eſt illi.mulier vero
ſi comā nutriat:gloria eſt illi:qm̄ ⁊ capilli ꝓ velamine ei
dati ſunt.⁊.s̄.in.e.c. Vir q̄dē nō debet velare caput ſuum:
qm̄ imago eſt ⁊ gloria dei:mulier aūt gloria viri eſt. ad h̄
xxxiij.q.v.hec imago.⁊ p̄.c. Mulier debet velare caput:q:
nō eſt imago dei.⁊.j.⁊ q: ꝑ illam p̄uaricatio inchoata eſt.
❡ Quadrageſimoſeptimo. Volūt dominari viris. quū
ſm̄ apl'm debeāt eis ſubijci:⁊ eos timere:⁊ eis ſeruire. ad
Ephe.v.ibi. Mulieres viris ſuis ſubdite ſint ſic dn̄o:qm̄
vir caput eſt mulieris:ſic chriſtꝰ caput eſt eccl'e. ⁊.j. Sꝫ vt
eccl'ia ſbiecta ē chriſto:ita ⁊ mulieres viris ſuis i oībꝰ.⁊.j.
i ſi.c.s̄.ꝟ.xliiij. Vxor aūt timeat viꝝ ſuū.ad h̄ .xxx.q.v.c. eſt
ordo. Eſt ordo natural'i hoībꝰ:vt ſeruiāt femine viris ⁊c.
Satꝭ hic appet queādmodū viꝛꝭ feminas ſbditas eē/⁊ ꝑe
ne famulas let voluit eē vxores.⁊.e.c.⁊.q.c.cū caput mulie
ris. Cū caput mulierꝭ vir ſit:caput aūt viri chriſtus:q̄cūq;
vxor nō ſbijcit̄ viro h̄ ē capiti ſuo/eiuſdē criminis rea ē cuꝰ
⁊ vir ſi nō ſubijcit̄ capiti ſuo.i.chriſto.⁊.j. Chriſti infamat̄
euāgeliū:dū ↄ legē ſidēq; nature ea q̄ chriſtiana ē/⁊ ex le/
ge dei ſbiecta:viro ipare deſiderat.quū etiā gētiles femie
viris ſuis ſuiāt cōmuni lege nature.⁊.c.mulierē. Mulie
rē cōſtat ſubiectā dn̄io viri eſſe ⁊ nullā authoritatē hr̄e ⁊c.
⁊.c.adā. Adā ꝑ Euā deceptꝰ ē.Gen̄.iij.nō Eua ꝑ Adā quē
vocauit ad culpā mulier:iuſtū ē vt eā in gubernationē aſ/
ſumat.⁊ iteꝝ Coloſ.iij. Mulieres ſbdite eſtote viris ſicut
oportꝫ i dn̄o.⁊.j.ad Tim.ij.ibi. Docere aūt mulieri n̄ ꝑmit
tit̄:nec dn̄ari i viꝝ.de h̄ Heſter.j. ❡ Quadrageſimoocta/
uo. Incedūt i habitu ornato ⁊ ſine verecūdia ⁊ ſine ſobrie
tate ſe ornātes ⁊c. In tortꝭ crinibꝰ ⁊ auro ⁊ margaritꝭ et
veſte p̄cioſa.cōtra Paulū.j. ad Timo.ij.⁊.j. Pet.iij.in pn.
Similr̄ ⁊ mulieres ſubdite ſint viris ſuis⁊.j.q̄rū nō ſit ex
trinſecꝰ capillatura aut circūdatio auri aut veſtimētoꝝ
cultꝰ. ❡ Quadrageſimonono.offēdūt i ijs q̄ ponit Eſa.
iij.ibi. Pro eo q̄ eleuate ſunt filie ſyō:et ābulauerūt extē/
to collo:⁊ nutibꝰ oculoꝝ ibāt:⁊ plaudebāt:⁊ ābulabāt:et
pedibꝰ ſuis cōpoſito ḡdu icedebāt:decaluabit dominus
verticem filiarū ſyon:⁊ dominus crinem earum nudabit.
In die illa auferet dominꝰ ornamētū calciamētoꝝ/⁊ lunu
las/et torques/et monilia/et armillas/⁊ mitras/⁊ diſcri
minalia/et perichelides ⁊/murenulas/ et olfactoriola/et
inaures/ et annulos/⁊ gemmas in fronte pendentes/ et
mutatoria /et palliola/ et linteamina/ et acus/ et ſpecu/
la/⁊ ſyndones/⁊ vittas/⁊ theriſtra. Et erit pro ſuaui odo
re fetor.⁊ pro zona funiculꝰ.⁊ pro criſpante crine caluitiū
⁊ pro faſcia pectorali cilicīū. ❡ Quiquageſimo. Nō ſunt

Vxor vi
ro ſit au
diens.

pudice:nec ſobꝛie:detrahūt:nec fideles in oībus:nec bene
pꝛeſunt ſuis domibꝰ.j.ad Timo.iij. ¶ Quinquageſimo⸗
pꝛimo. Vidue non bene regunt filios ⁊ nepotes ⁊ domū:
nec ſeruiunt parētibus:nec inſtant obſecrationibꝰ ⁊ oꝛa⸗
tionibus. Nocte ac die in delicijs viuūt. Non recipiūt pau
peres hoſpitio. Non lauant pedes ſanctoꝝ:nec ſubmini⸗
ſtrāt tribulationē patientibꝰ. Quum ſunt iuuenes:pmit
tunt continentiam:⁊ poſtea luxuriant̃. Ocioſe circūeunt
domos:verboſe ⁊ curioſe loquentes q̄ nō opoꝛtet. hec col
ligūtur.j.ad Timo.v. ¶ Quinquageſimoſecūdo. Anus
earum quedā non incedūt cū ſancto habitu. Criminatri
ces ſunt. multo vino ſeruientes:non docētes pꝛudētiam.
Quedā earū adoleſcentule/non amāt viros ſuos. Nō do
cent pꝛudentiā. Non diligunt filios. In domo fatue ⁊ va⸗
ne ſunt. nec ſobꝛie:nec caſte:nec habētes curā domus:nec
benigne:nec ſubdite viris ſuis. cōtra Paulū eas ad con⸗
traria cōfoꝛtantē.ad Titū.ij. ¶ Quinquageſimotertio.
Alique ſe intromittūt de officijs publicis:de iudicando/
de teſtificando/accuſando/pꝛocurādo. ſuper quo vide qđ
legitur ⁊ no.ex̄ de of.dele. cū viceſimū. de arbi.dilecti. de
peni.⁊ re.noua.de cōfir.vti.cū dilecta.xij.q.ij.cū deuotiſſi
mam.xv.q.iij.c.j.xxxiij.q.v.mulierē.iij.q.vij.§.tria. An fide⸗
iubere valeat/quere q̄liter legitur ⁊ no.ex̄ de iureiu.ex re
ſcripto.de fo.com.ſi diligenti.in gloſ.j. ¶ Quinquageſi⸗
moquarto. Maxime vagatrices ſunt:q: vane:nunc ex oc
caſione peregrinationis/de qua cōmuniter parū eas cre⸗
do lucrari:imo potiꝰ perdere ex tanta vagatione/ et ſen⸗
ſuum coꝛruptione/⁊ mētis ⁊ vtinam non coꝛpoꝛis. vñ de
eis cōgrue pōt dici ꝙ eccleſia cōpenſare nō vult tale dam
num cū tali lucro:legit̃ ⁊ no.ex̄ de cōuer.in fi.c.j.⁊ in gloſ.
fi.c.xiiij. nunc eccleſiarū frequētationis:nunc vicinarū vi⸗
ſitationis:⁊ aliquoties aliq̄ moniales extra clauſtrū vagā
tes.ad hec ex̄ de elec.indēnitatibus.§.ſed cū eas.⁊ de iu⸗
dicijs.mulieres.li.vj.de ſen.ex.de monialibꝰ.de ſta.mo.ca.
fi.§.fi.ex̄ de ſta.re.c.vnico.li.vj.vbi de hoc. ¶ Quinquage
ſimoquinto. Accuſate de adulterio/volunt manumittere
ſeruos:quū nō poſſint/lege vetante.ff.qui ⁊ a quibꝰ ma⸗
nu.libe.l.pꝛoſperit.⁊ no. Joan.an.ex̄ de ef.oꝛ.q: pleriq̄ȝ in
gloſ.ſimile.li.vj. ¶ Quinquageſimoſexto. Pleriq̄ȝ peie⸗
rant:q: pꝛimo iurant non alienare rem dotalē:nec aliena⸗
tioni cōſentire:⁊ poſtmodū alienant:⁊ iurant nō contra⸗
uenire. ſed ſtabitur tm̄ pꝛimo iuramento.vt no. Oſtiē.ex̄
de iureiu.cum contingat.⁊ Jo.an.e.t.licet.in gloſ.fi. li.vj.
¶ Quinquageſimoſeptimo. Sacrate moniales contin⸗
gunt pallas altaris ſacras:⁊ circa altare incēſum ponere
volūt:ex quadā ſua pꝛeſumpta deuotione.cōtra cañ.xxiij.
di.ſacratas.⁊ no.ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.c.j.in gloſ. ¶ Quinq̄⸗
geſimooctauo. Sedent intra cācellos:⁊ ſeruiūt pꝛeſbyte⸗
ris i altari.cōtra de cohabi.cleri.⁊ mu.c.j.§.fi. An poſſunt
in feudū ſuccedere:vide in li.feu.ſi de feu.do. cōtrouerſia
fuerit.⁊ in codē li.de feu.femine.§.ex hoc.⁊ qđ no. Oſtiē.
qui fi.ſint le.c.j. ¶ Quinq̄geſimonono. Docēt in pulpito
pꝛedicādo vel legendo ſicut magiſtre.contra j.Coꝛ.xiiij.
xxiij.di.mulier legit̃ ⁊ no.de con.di.iiij.mulier. ¶ Sexage
ſimo. Aduocāt.contra.xv.q.iij.§.j. ¶ Sexageſimopꝛimo.
Aliq̄ recipiunt oꝛdinem.quū non poſſint.vide qđ legit̃ ⁊
no.xxvij.q.j.diaconiſſam.xxxij.diſt.mulieres.xv.q.iij.§.j.et
xx.q.j.ſanctimoniales.⁊ in.§.velamen.in gloſ.hic agitur.
¶ Sexageſimoſecūdo. Aliq̄ coꝛrupte inter virgines con
ſecrant̃.qđ nō licet.xx.q.j.iuuēculas.xxvj.di.acutiꝰ.xxxij.q.
v.ſinge. ¶ Sexageſimotertio. Permittūt ſe tāgi.qđ ma⸗
lum eſt.j.ad Coꝛ.vj.in pꝛi.xxxij.di.hoſpitiolū. ¶ Sexage
ſimoquarto. Cohabitāt cū clericis.cōtra.lxxxi.di.cū oībꝰ.
⁊.vj.c.ſe.de coha.cleri.⁊ mu.p totū.xxxij.di.interdixit.xxiij
di.nos ergo.lxxxi.di.cūctis. ¶ Sexageſimoquinto. Lauant
ſe cū clericis.aliquoties cū alienis viris.ꝓpter qđ perdūt
dotes ſcđm.l.li.⁊ no.lxxxi.di.nō opoꝛtet. ¶ Sexageſimo⸗
ſexto. Aliquoties cuſtodiūt balneatoꝝ veſtes.cōtra.l.ff.
de his q̄ no.infa.athletas. ¶ Sexageſimoſeptimo. Diu ⁊
diu vſq̄ȝ ad ſeroꝛē mariū dñi ſabaoth loquunt̃ religioſe cū
religioſis:⁊ frequēter abſq̄ȝ ſocietate:cum multo ſcādalo
aliarū ⁊ alioꝝ:⁊ cū multo periculo ſancte cōtinētie regu
laris.cōtra cano.xviij.q.ij.diffinimꝰ.⁊.c.in decima. ⁊ aliq̄⸗
ties inſimul cōuiuant̃:⁊ ſimul habitāt ignē inextinguibi⸗
lem accēdētes:⁊ ſe intus ⁊ exteriꝰ cōburētes.cōtra cano.
all̃. Que aūt i occulto ibi fiūt ꝑ eos turpe eſt dicere ⁊ ſcri⸗
bere. Ephe.v. Maledicta eſt talis deuotio:q̄ tota eſt coꝛru
ptio.q: in tali cōfabulatione nō deeſt viſcariū diaboli.ſm
Hiero. Fabꝛi ſufflātes in igne libidinis pꝛunas. Eſa.liiij.
Adde hic qđ ſcripſi.ſ.§.nū c de imūdicia.ꝟ.alia occaſio im
munditie.in ar.lxxiij. ¶ Sexageſimooctauo. Nō poꝛtant
caput velatū in ſignū ſubiectionis ⁊ verecūdie pcti qđ pꝛi
mum mulier induxit.nedū in eccleſia:ſicut.ſ.ꝟ.xlv.⁊.ſeq.
dixi. Vide Gen.xx.g.ſed nec alibi. Diſcoopertis capitibꝰ
vadunt cōmuniter/maxime iunioꝛes:etiā maritate maxi
me in lingua doc.cōtra id qđ legit̃.⁊ no.xv.q.iij.§.j. ⁊.xxx.
di.quecūq̄ȝ mulier. ¶ Sexageſimonono. Aliq̄ vtuntur ve
ſte virili.cōtra cano.xxx.di.ſiqua mulier.ij. ¶ Septuageſi
mo. Poſt partū ſtatum ſtatim ⁊ tēpoꝛe mēſtrui miſcēt ſe
cū maritis.cōtra id qđ legit̃ ⁊ no.v.di.ad eiꝰ vero. Sed iū
ge h qđ no.xxxii.q.ij.oꝛigo.i gloſ.pecudes.⁊.xxxiij.q.iiij.ſi
cauſa.⁊.c.j.⁊ in ſumma. ¶ Septuogeſimopꝛimo. Quedā
fatue abbatiſſe velāt velo cōſecrationis.ſecꝰ de velo ꝓfeſ
ſionis.no.e.cā.⁊.q.j.in.§.velamē.in gloſ.hic agit̃. monia⸗
les.ↄtra.xx.q.ij.ſtatuimꝰ. ¶ Septuageſimoſecūdo. Que
dam excōmunicāt:⁊ ab officio ſuſpendūt:⁊ introducunt:
⁊ cōfeſſiones audiūt.cōtra id qđ legitur ⁊ no.ex̄ de ma.⁊
obe.dilecta.de peni.et re.noua. ¶ Septuageſimotertio.
Quedā viuūt vt canonice ſeculares:quarum ſtatū eccl'ia
nō appꝛobat.de q̄bꝰ in pꝛe.c.dilecta.⁊ ex̄ de elec.indēnita⸗
tibꝰ.§.ſup dicta.xij.q.vlti.ca.ſi. ¶ Septuageſimoquarto.
Benedicūt bñdictione ſolēni ⁊ epali.de q̄ legit̃ ⁊ no.xxvj
q.vj.miniſtrare.de con.di.j.|cū ad celebꝛandas. ⁊ de pꝛiui.
abbates.li.vj.ſecꝰ de pꝛiuata.de q̄.xxj.di.deniq̄ȝ.xxiiij.q.iij
cū ſcti.ꝓpꝛias moniales. Quedā abbatiſſe legunt in pu⸗
blicum.in matutino autem poſſunt oꝛdinare.ad hec.legi
tur ⁊ no.per alios ⁊ Inno.in pꝛe.c.noua. ¶ Septuageſi⸗
moquinto. Sepe machinant̃ in moꝛtē viroꝝ. de q̄ dic vt
xxxj.q.j.ſiq̄s viuēre.⁊ in palea.ſi q̄.⁊ ex̄ de diuoꝛ.c.j.de con
uer.infi.c.j.ex̄ de eo q̄ duxit in matri.quā pol.c.j.⁊.c.ſignifi
caſti.de pena taliū.xxxiij.q.ij.admonere. ¶ Septuageſi⸗
moſexto. Quedā frequēter ↄtrahūt:nūc publice i alijs re
gionibꝰ:nūc occulte cū vno.⁊ palam cū alio de hoc.ex̄ de
ſpō.duo.ꝑ totū.de clā.deſ.ꝑ totū.xxvij.q.ij. duobꝰ. ¶ Se⸗
ptuageſimoſeptimo. Zelotype ſunt nimiū de maritis: ſe
⁊ ſuos maritos cū ſuis carnalibꝰ ſuſpitionibꝰ tribulātes
de quo ſpū zelotypie legit̃ Numeri.v.⁊.ij.q.v.§.hoc autē.
¶ Septuageſimooctauo. Naturali q̄ſi odio pꝛiuignos
vel pꝛiuignas vel filiaſtros vel filiaſtras pſequunt̃.de q̄bꝰ
xxxij.q.vij.ſiq̄s viduā.⁊.c.ſiquis cū nouerca.ex̄ de cogna.
ſpi.c.j.vñ Ouidiꝰ.j.metamoꝛ.miſcēt aconita.i.venena no
uerce. ¶ Septuageſimonono. Pꝛocurāt cū ſuccis herba
rum ⁊ alijs carminibꝰ vetularū ⁊ baculo arundineo.xxiij
q.iiij.§.j.medicoꝝ ſterilitatē ſuā:cōtra deū qui creat hoīes
lvj.di.naſci.iutiliter ⁊ ifideliter adiuuare.i q̄ ḡuiſſime pec
cant:lȝ pudoꝛ ſit eis nuptiaꝝ pmia nō hr̄e.xxxij.q.ij.c.j. Nō
arte hūana aut potētia creature/ſȝ ꝟtute diuia Sara ſte⸗
ril̃.⁊ Elizabeth genuerūt. Gen.xviij.⁊.xxj.⁊ Luc.j. ¶ Oc
togeſimo. Frequēter ſuos filios puulos i lecto icaute op⸗
pꝛimūt.iij.Reg.iij.de peni.⁊ re.q̄ſitū.de ijs q̄ fi. occi.c.vlt̃.
¶ Octogeſimopꝛimo. ſepe ex furoꝛe eos occidūt. aliq̄ties
vt cooperiāt adulteriū ↄiugate:vl' ꝟgines ſuū ſtrupꝛū:vl'
alie ſolute ſuā foꝛnicationē aboꝛſū ꝓcurāt:cū ſuis maledi
ctis herbis vel potibꝰ q̄s cōmedūt/ferꝰ freq̄nter occidūt
vñ ſūt peſſime homicide ⁊ ſcelerate filie moꝛt̃. ꝓpꝛijs filijs
nō pcētes:ſic vipe venenate/⁊ lamie. Thꝛe.iiij. filios laniā
tes. q̄rū ſm legē pena. ⁊ ſm cano. pnia no.⁊ legit̃ ex̄ de ijs
q̄ ſi.occi.c.j.⁊.ij.de homi.ſi alicuiꝰ.⁊.c.ſic.xxxij.q.ij.§.de ijs.
cū.iij.c.ſe. ¶ Octogeſimoſecūdo. alique nō recipiūt ſemē
viri in vas ſuū vt nō cōcipiant.de q̄bꝰ.xxxij.q.ij.aliquādo

Propter hoc vitiū percuſſit dn̄s Onam filiū Jude. Gene.xxxviij. vbi dicit̄ de Onam ꝙ ſemen fundebat in terrā ne liberi fratris noīe naſcerent̄. ¶ Octogeſimotertio exponunt filios paupertatis pretextu aut vt peccatū cooperiant. de quo.lxxxij.diſt.ſi expoſitus.⁊ de infan.ex.c.vnico. ¶ Octogeſimoquarto cōmiſcent ſe cū ſacerdotibus quibus confitent̄:⁊ q̄ eas de ſacro fonte leuauerunt ⁊ baptizauerunt. de quarū penitentia.xxx.q.j.oēs quos.cū.ij.c.ſe. ¶ Octogeſimoquinto. cōcubine clericoꝝ de excōmunicatione nō curant.ex̄ de ſen.ex.ſi cōcubine. ¶ Octogeſimoſexto.alique cū patribꝰ ſuis ⁊ filijs coeunt.xxxij.q.vij. adulterij. ¶ Octogeſimoſeptimo.ſepe ſe miſcent cū iudeis ⁊ ſaracenis.xxviij.q.j.ſiquis iudaice. ¶ Octogeſimooctauo.contrahunt contra eccleſie interdictū.de quo xxxiij.q.iiij.§.hinc etiā quē,cum.iiij.c.ſe.⁊ ex̄ de ma.cōtrac. de.contra inter.ec.per totū. ¶ Octogeſimonono.volūt facere abſtinentias ⁊ ieiunare contra voluntatē maritorum.xxxiij.q.v.manifeſtū.c.volūt.⁊ peregrinari:quū etiā mariti hoc nō poſſint ſine earū licētia:voto vltramarino excepto de quo dicit̄ legitur ⁊ no.ex̄ de vo.⁊ vo.re.ex multa.§.in tanta. ¶ Nonageſimo.ſcandalizant maritos nimis ſtando in eccl̄ia.vel eundo per ſanctuaria:⁊ tarde ad domū redeundo.j.Reg.xv. Melior eſt em̄ illa ad maritū obedientia ꝙ illud ad deum ſacrificiū.viij.q.j.ſciendum. ¶ Nonageſimoprimo accuſant marito filiū.⁊ quantum poſſunt adulant̄ maritis contra deū ⁊ veritatem.⁊ nō cōtradicunt eis in ijs que cōtra deū ſunt:partim timore partim cōplacētia.ſicut fecit illa procax egyptia mulier accuſans falſo ſanctum Joſeph pudicū marito. Gen̄.xxxix.de adulatione.xxij.q.ij.primū.℣.quantū.qđ ſit placendi cupiditate.de ſuaui eloquio/de mala obedientia vxorū cōtra deum.xj.q.iij.ſi dn̄s.ibi.de vxoribus apud viros.ibi vide ⁊ gloſ.j.xxxiij. ¶ Nonageſimoſecundo.ſuperbiſſime ſunt in capitis ornamētis ⁊ vultus cōpoſitione.qđ Heſter humilis deteſtabat̄ dicens. Heſter.xiiij. Tu ſcis infirmitatē ⁊ neceſſitatē meā:q: abominer ſignū ſupbie ⁊ glorie mee qđ eſt ſuper caput meū.contra quas Eſa.lvij. Ornaſti te regio cultu:⁊ multiplicaſti pigmēta tua.vn̄ Hiero. Mulier ad ſpeculū pingitur:⁊ ad cōtumeliā creatoris conat̄ pulchrior eſſe ꝙ nata eſt. Qua fiducia vultꝰ ad celos erigit/quos cōditor non cognoſcit:de hoc in pre.c.fucare.de con.di.v.vbi Aug. Fucare figmentis quo vel rubicūdior vel verecūdior vel candidior appareat:adulterina fallacia eſt:qua non dubito etiā ipſos maritos ſe nolle decipi: quibꝰ ſolis permittēde ſunt femine ornari ſm veniā:non ſm imperiū. Nā verus ornatꝰ maxime chriſtianoꝝ ⁊ chriſtianarum non tantū nō eſt vllus fucus mendax: verum nec auri quidē veſtiſꝗ pompa/ſed mores boni ſunt. Execranda autē eſt ſupſtitio ligaturarū:in quibꝰ etiā inaures viroꝝ.gloſ.j.a viris date.in ſummis ex vna parte auribus ſuſpenſe deputant̄.xxvj.q.ij.igit̄.non ad placendū hoībus ſed ad ſeruiendū demonibus adhibent̄. hucuſꝗ Aug.in pre.c.fucare.⁊ quū dicāt ſe huiuſmodi femine meretricie facere hos fucos.i.tincturas vel colores. Ethicꝰ. Nō eſt natiuꝰ color ille:ſed fucatiuꝰ: Qui fugit a facie cū fugiente die. Ad placendū maritis ſupra caput ſuū mentiuntur: q: ita faciūt in longa abſentia maritoꝝ.p qđ manifeſte cōuincitur ꝯtra eas ꝙ hoc faciūt ad alijs hoībus cōplacēdū ⁊ ad ſe trahendū. Chryſ. Mulier ſi ſe depinxerit:⁊ oculos hoīm ad ſe traxerit:vindictā dabit extremā. Venenū em̄ obtulit:etſi non fuit q̄ biberet.ar.ad hoc de peni.diſ.j. ſi forte.cū.l.prece.⁊ ſe. ¶ Nonageſimotertio. Alique corpus dn̄i infirmis portant tradētibus preſbyteris:ſacrarium ingrediunt̄:⁊ ad altare appropinquant.cōtra cano. de con.di.ij.puenit. ¶ Nonageſimoquarto aliq̄ de fenore dotiū viuūt.aliq̄ de bonis vſurarū maritorum vſurarioꝝ cōtra id qđ legit̄ ⁊ no.ex̄ de dona.inter virū ⁊ vxo.p tuas ibi.de pte honeſti lucri.⁊ in gloſ.nō em̄. Si em̄ maritꝰ non habeat aliud vn̄ viuat:⁊ vxorē paſcat:niſi de vſuris:mulier tn̄ nō debet de illis emptis cibis de pecunia fenoris cōedere nec bibere:q: totū eſt rapina.xiiij.q.iiij.ſiq̄s.iij. Siquis vſurā accipit:rapinā facit.vita nō viuit. Et de furto aut de rapina non eſt licitū viuere.vn̄ Tob.ij.in ſi.dicebat Tobias vxori. Nō licet nobis de furto aliq̄d edere vel cōtingere.expreſſum.xxviij.q.j.vxor. Sic faciebat ſancta Elizabeth ⁊ eius bonus maritꝰ dicebat in menſa. De hoc ſoror nō comedas:q: de rapina eſt.quū aūt cibus erat de licito:dicebat ei/De hoc ſecure comede. Aut igitur viuat de ſuo labore:aut de bonis parētū:aut mēdicet.nō tn̄ ꝓpter ea ſepararet̄ a viro.xxij.q.vij.oēs cauſationes.⁊.c.dn̄s.vide qđ no.j.§.ſed vt de hoc.℣.ſed q̄d de his.in ar.xlvij.⁊.℣. ſe.⁊.℣. Sed nūquid. ¶ Nonageſimoquito. Cogūt filias ⁊ ꝑ minas ⁊ frequenter per verbera inducūt contra earū velle maritos ducere:q̄ nuptie malos exitus ꝯſueuerunt habere.ex̄ de ſpon.ꝑterea.⁊.c.cū locū.⁊.c.req̄ſiuit.⁊ expreſſum ampliꝰ.xxx.q.ij.c.j.⁊ adde qđ legitur ⁊ no.xxij.q.ij.honorantur.in gloſ.innuit. Frequēter etiā cogunt religionē intrare.ꝯtra id.xx.q.iij.ꝑſens.xxxij.q.j.integritas. ¶ Nonageſimoſexto. Nimis delicate nutriūt filios q̄s carnaliter diligunt:ſicut dn̄e Florētine.vn̄ poſtmodū miſeri efficiuntur carnales et molles.ar.xliiij.di.§.j.et optime.xlvij. di.c.ſicut hi.§.neceſſe.per quē.§.nimis offendūt dicte matres:q: non corrigūt filios:⁊ honorant eos potiꝰ ꝙ deum vt ibi dicit̄. Nō ſic nobilis mater beati Ber. q̄ filios ſuos potiꝰ pro eremo ꝙ pro ſeculo nutriebat.ſicut ⁊ factū fuit q: omnes clarauallenſe cenobium intrauerūt.ar.ad hoc xxxvj.di.turbat.⁊.c.q̄ de menſa. ¶ Nonageſimoſeptimo. quedā ſunt nimis auare:oīa pro filijs reponētes:pauperibus parū aut nihil dantes:quū auaritia ſit radix oīm malorū.xlvij.di.bonorū.quo vitio omne genꝰ mulierū plenū eſt. Immo frequenter increpāt maritos miſericordes ipſe impie:ſic eleemoſynas retrahētes/q̄s illi facturi erāt.de q̄bus in foro aīe de ſuo ſatiſfacere pauperibꝰ obligantur: quia cauſam dāni dederunt pauperibꝰ ex̄ de iniu.⁊ dam. da.c.vlti. ¶ Nonageſimooctauo.quedā earū ſpm̄ fingentes ⁊ raptū ⁊ extaſim ſimulātes ⁊ ꝓphetizantes ⁊ diuinātes.j.q.j.nunꝗ.xxvj.q.v.qui diuinationes. quū a deo miſſe.ar.ex̄ de hereti.cū ex iniūcto.nō ſunt.multa lucrantur. ⁊ multos decipiūt ad quorū reſtitutionē tenentur.q: per fraudem lucrate ſunt.ar.eorū que leguntur ⁊ no.xxxv.q. ix.veniā.quarū vnā ego cognoui habentē raptū ad placitum:⁊ fornicantē in occulto ad libitū.cuius poſt mortem eius filiā vidi monachā:quā de fornicario habuerat:que mihi illud facinꝰ reuelauit matris:quā longo tempore ꝓ ſancta deceptꝰ honorauerā:⁊ multa illi loca vbi ipſa ſtabat q̄n eram in ſeculo dederam pre deuotione quā ad eā habebam:in qua fui deceptus cū plurimis alijs de illa ꝓuincia.nec ego ſolꝰ ⁊ alij inferiores:ſed multi prelati ⁊ ſancti religioſi ⁊ multi etiā cardinales.in qua recte ſe transfigurauerat angelꝰ tenebrarū in angelū lucis.ij.Corin.xj. xxvj.q.v.epi. ¶ Nonageſimonono.quedā ſunt fermētate in fide.de q̄bus ex̄ de hereti.ad noſtrū.in clem̄. ¶ Centeſimo.alie q̄dā ſunt beguine q̄ multa mala cōmittebant ſub velamine ſanctitatis. Sed ſm Greg. ſimulata eq̄tas eſt duplex iniq̄tas.nota ſm Joā.an.q: malū facit ⁊ abutitur bono.ſed iſte ſunt hodie reprobate.ſup quo dicvt legitur ⁊ no.ex̄ de reli.do.cū de q̄buſdā.in clemē. Sed mēbranas occupat:q: adhuc vbilibet eſt ſtatus earū q̄ defendit̄ contra illā decre.q̄ ponit excōmunicationē per aliq̄s religioſos.vnde beguine ꝑdicatoꝝ ⁊ eremitarū maxime in Italia ⁊ alioꝝ religioſoꝝ videāt ſibi:et qui eas nutriūt ⁊ defendūt:niſi ſicut ꝑ ſedē apl̄icā approbate. Sorores aūt tertij ordinis bti Frāciſci q̄ ꝯtinētes dicunt̄: q̄ ordo approbatur.i.modus viuēdi ⁊ ꝯfirmatꝰ eſt.ar.de ſen.ex.cū ex eo.in clem̄.⁊ bullatꝰ ꝑ papā Nicolaū.iiij.⁊ cōfirmatꝰ ꝑ papam Jo.xxij.nō tāgit dicta clem̄.vt ibi no. Jo.an. ¶ Centeſimoprimo aliq̄ ſupponūt ſe demoni trāſfigurato īcubo.ſic in q̄dā cenobio ſcrimonialiū eam demoniacā vexationē poſt multas penitētias ⁊ cōſil'ia ⁊ ꝑdicatiōes nō vſqueꝗꝫ de eis potui extirpare.tantā em̄ familiaritatē cū quibuſdā

ex eis iſti demones contraxerant:ꝙ ad eoꝝ aſpectum nõ
terrebant̃.ſed abſqꝫ pauore cũ eis loquebantur ⁊ contre-
ctabantur:ſicut ex earũ iudiciali confeſſione habui. vere
ſpũs immũdus in immunditia delectatur.Luc.xj.xxxij.q.
iiij.in eo.de peni.di.ij.ſi em̃.in fi. Job.xxxviij.Dormit in lo
cis humentib⁹.i.luxuria humoroſa.¶ Centeſimoſecũdo
⁊ vltimo.quedã earũ incorrigibiles ſunt:q2 ſuperbiſſime
ſunt:licet exterius humilitatẽ pretendãt: et dedignantur
corrigi.cõtra quas dicit̃ Prouer.xv.Qui increpationes
odit/morieť.Vñ ⁊ tales demoniace poſſunt dici q2 aſſimi
lantur diabolo q̃ incorrigibilis eſt.vñ Eccli.xxj.Qui odit
correctionẽ/veſtigiũ eſt peccatoris.habet em̃ characterẽ
beſtie.i.diaboli. Unde iudeis incorrigibilibus ait domi-
nus.Joan.viij.Uos ex patre diabolo eſtis.

¶ Articulus.xlvj.

Expeditis igitur cri-

minibus mulierũ centũ ⁊ duobus preter alia
que enumerari nõ poſſunt ⁊ oĩm aliorum ſta
tuum/q2 neceſſarium eſt cuilibet in quolibet
ſtatu in quo nullus euadit quin ad reſtitutionẽ aliquam
teneatur:ſcire q̃liter neceſſe eſt quid ⁊ qualiter/teneatur
in quantũ/⁊ quibus.Ideo de reſtitutione ⁊ ſatiſfactione
que eſt tertia pars penitentie.de peni.di.j.perfecta penitẽ
tia.vbi de hoc nota.⁊ di.iij.perfecta.⁊ ſine qua falſa agit̃
penitentia.xiiij.q.vj.ſi res.de peni.di.v.falſas.aliq̃ adnota
Reſtitu- bo.¶ Eſt aũt vera reſtitutio vera ⁊ plena redintegratio
tio q̃d ſit rei ablate ei cui⁹ eſt res:⁊ eius corporalis per eũ apprehẽ
ſio.probatur hoc aperte.iij.q.j.§. Sed notandum.cum.c.
ſequen.⁊ ex̃ de reſti.ſpo.c.fi.

Quibus ergo ⁊ qua-

liter/⁊ a quibus/⁊ inquantũ/facienda eſt re
ſtitutio male ablatorũ:Breuiter reſpõdeas
ꝙ damnũ paſſis:vel heredibus/vel ſucceſſo-
ribus eorũ ſi extant.Ab ijs qui damnũ dederunt:vel here
dibus eorũ/Et in ſolidũ ſi facultas ſuppetit facienda eſt
reſtitutio.Alioquin fruſtratoria eſt penitentia.vt pre.c.p̃-
ce.§.ſi res.⁊.c.falſas.⁊ ex̃ de vſur.cũ tu.⁊ ex̃ de homi.ſicut
In q̃rex dignum.§.hi quoqꝫ.¶ A Quid de prelatis vel alijs cle
ecc̃iaſti ricis tenentib⁹ adminiſtrationẽ eccleſiaſticã vel beneficiũ
cañ ad- ⁊ male adminiſtrantib⁹:numq̃d tenẽtur reddere eccleſiã
miniſtra indemnem:Sic.ex̃ de elec.qd̃ ſicut.§.fi.vbi de hoc.⁊ de re.
tores ob ec.non ali.ſiq̃s.xij.q.ij.monemus.vbi de hoc.⁊.c.ſtatuim⁹
noxij ſũt cum.iiij.c.ſe.Et hoc intelligas ſiue prelat⁹ de rebus eccle-
reſtitu- ſie expenderit in meliorationẽ proprij patrimonij:vel al's
tioni. male:vel etiã ſi propter nimiã diligentiam ꝓpriorum ne-
gotiorum/neglexerit eccleſie negotia ꝓcurare:⁊ ſic eſt ec
cleſia damnũ paſſa.Idem eſt ſi potuit acq̃rere eccleſie ſue
⁊ noluerit:vel neglexerit: et maluit ſibi acq̃rere:imputat̃
ei:⁊ tenet̃ adinſtar tutoris.C.arbi.tu.q̃cq̃d.Nec em̃ vtili
tatem ſuã ꝑponere debet vtilitati eccleſie:ſicut nec tutor
vtilitatẽ ſuã vtilitati pupilli.ff.de admi.tu.tutor.§.j.ff.cõ-
mo.ſi vt certo.§.cõmodatũ.in fi.ibi.quẽ non cauſa replẽ-
de neceſſitatis eccleſie.⁊.vij.q.j.preſentiũ.⁊.c.placuit.vbi
de hoc in gloſ.nota.⁊ legit̃ ⁊ no.xij.q.iiij.q̃cumqꝫ.ij.q.vij.
lator.expreſſum.ex̃ de rebus ec.epi. Sed et de culpa ſeu
negligentia ꝓcuratoris ſui/ſeu vicarij tenent̃.ex̃ de of.ar
chid.ea que.de ſta.mo.cum ad monaſteriũ.§.penul.ff.de
cuſto.⁊ exhi.re.l.fi. Ille aũt prelat⁹ ad talẽ reſtitutionẽ ad
ſtringitur q̃ propriũ habet.ex̃ de preben.de multa.vbi de
hoc.de app.reprehenſibilis.al's pena alia puniatur.ꝑ ea.
pecunia xiiij.q.vj.ſi res.etiã adde hic quod ſcripſi.s̃.in hac.ij.parte
famoſis in.§.vlti.q̃ incipit hec q̃re.in ar.xxix.¶ Quid de ijs q̃ do-
viris aut nant inhoneſtis ſuis mulierib⁹/vel mimis/vel ioculatori
mulieri- bus:vel expendũt ad põpam mũdi:Dicꝙ ſi propter pecca
b⁹ data. tum qd̃ cõmittunt:vel propter carnalitatẽ vel fauorẽ ſecu
li/hoc faciũt:peccant mortaliter.lxxxvj.di.donare.⁊ tenẽ-
tur reſtituere ſi habent vnde et propriũ.Pro hoc faciunt
optime.xij.q.ij.gloria.ibi.Eccl'iam fraudare ſacrilegium
eſt.Accepiſſe pauperib⁹ erogandũ ⁊ eſurientib⁹ plurimis
illud reſeruare/vel cautũ vel timidũ eſt.vel(qd̃ apertiſſi-
mi ſceleris eſt)aliq̃d exinde ſubtrahere oĩm predonũ cru
delitatem ſuperat.⁊.c.et ſi illi.ſm̃ Ray.De ijs etiam q̃ re-
ceperunt taliter/nõ eſt dubiũ ꝙ tenent̃ ad reſtitutionem
faciendã.xiiij.q.vj.ſi res.Et de hoc.s̃.notaui vbi dixi de de
fectibus clericoꝝ.§.de preſbyteris.ꝟ.xlv.⁊.ꝟ.xlvj.⁊.xlviij.
ar.⁊.§.vlti.hic q̃ro.vbi de hoc copioſe diſſerui.xxix.ar.i fi.
Si ꝟo cauſa eleemoſyne ⁊ ſuſtentationis nature cõferãt:
non peccãt:nec tenent̃ ad reſtitutionẽ.dum tñ alias abſti
neant a peccatis.lxxxvj.di.paſce.xij.q.ij.⁊ ſi illi.⁊.c.gloria
epi.⁊.xlvij.di.ſicut hi.Et h̃ maxime cauſa hoſpitalitatis:
vel quãdo caſu fortuito veniunt:nec al's q̃d comederent
de facili iuenirẽt.ar.xlij.di.quieſcam⁹.xj.q.iij.qm̃ multos
ex̃ de ſen.ex.ſi vere.⁊.c.cũ voluntate.Hoc etiã intelligen-
dum eſt ꝙ cauſa eleemoſyne talibus dari põt:ſi a peccato
amodo abſtinere ꝓponunt.al's eſurienti vtili⁹ panis tolli
tur ſm̃ Aug.ſi de cibo ſecur⁹ iuſtitiã negligat:ꝙ eſurienti
frangit̃ vt iniuſtitie seduct⁹ acq̃eſcat.v.q.v.non oĩs.xxiij.
q.iiij.nimiũ.de hoc in pre.c.q̃eſcamus.et pre.c.nõ omnis.
¶ B Sed cui ſiet reſtitutio ab hiſtrione vel meretrice
q̃ non debuit hoc recipere propter peccatũ cõmittendum
nũquid illi q̃ dedit:non.ſed ſucceſſori ſuo vel ſuperiori:q̃
hoc in vtilitatẽ eccleſie expẽdat.ar.xvij.q.iiij.ſiq̃s in atrio
ex̃ de of.or.cũ nos.de cleri.coniu.diuerſis fallacijs.facit ex̃
de here.vt cõmiſſi.§.fi.li.vj.in fi.Nec obſtat.ex̃ de deci.tua
nobis.§.j.ꝟ.pretextu.q2 illud intelligit̃ qñ is qui tenetur
ad reſtitutionem/non receperat a clerico id qd̃ tenet̃ reſti
tuere.⁊ ſic non erat clericus particeps in delicto.Ubi ꝟo
particeps eſt clericus:non ei ſit reſtitutio:vt puniat̃ in eo
in quo deliquit.ex̃ de immu.ec.c.ſi.de iure pa.paſtoralis.
de tẽpo.or.literas.¶ Quid de muliere que filiũ ſuſcepit
de adulterio:vel partũ ſibi ſuppoſuit alienum:vt ſic here- Partus
ditas mariti ad filium ſuſceptum de adulterio vel ſuppo de adul-
ſitum partum perueniat.Hic notãdũ ꝙ partus ſuppoſiti terio ſuſ
accuſatio nullo tempore claudit̃.vnde ⁊ poſt mortẽ illius ceptiaut
qui cõmiſit de hoc querendũ eſt.ff.de falſis.qui falſam.§. alteri
j.contra regulã illam ꝙ crimina morte extinguũtur.xxiij. ſuppoſi-
di.quorumdã.vbi de hoc.Non tamẽ eſt hec accuſatio po ti.
pularis:ſꝫ ijs tantũ quorũ intereſt cõpetit.ff.de fal.lex cor
nelia.ij.§.j.Tali aũt mulieri nõ videtur ꝙ poſſit de leui cõ
ſuli.quia ſi hoc reuelat:multiplex periculũ imminere po-
teſt.forte vir dimitteret eam:vel interficiet.et ſic continere
nequentes vterqꝫ adulterabuntur:fient guerre inter pa-
rentes viri ⁊ mulieris:et homicidia cõmittentur.Prete-
rea quid proderit hec reuelatio:quia non credetur ei de
adulterio in preiudiciũ filij forſitã hoc negantis.nec for-
ſan ſuppoſitio probari põt et ſic nõ obeſt filio quã nuptie
demonſtrãt.ff.de ijs qui ſui iuris ſunt.filiũ.⁊ ex̃ ar.de pro
ba.per tuas.⁊ qui fi.ſint le.per tuas.Si vero hoc non re-
uelat durante hac fraude:non videt̃ ꝙ debeat ei pnĩa iniũ
gi.ar.ex̃ de peni.et re.ꝙ quidã.⁊ pre.c.ſi res.Solũmodo
tali mulieri etiam durante fraude iſta non eſt penitentia
deneganda.ſed ſiue habeat alios filios vel parentes q̃ ab
inteſtato venirent:ſiue alios heredes inſtituerit ſibi mari
tus:ſiue propter hoc dimittat ꝙ nõ inſtituat:nam et quo-
ad hec peccat mulier indiſtincte:quia per hoc videtur im
pedire factionem liberam teſtamenti.C.ſi quis aliquem
teſta.prohibu.l.j.et.ij.In ijs omnibus caſibus eſt eidem
mulieri per diſcretum et cautum ſacerdotem competens
ſatiſfactio iniungenda.et hoc eſt quod ſoluitur.ex̃ de pe-
niten.et remiſſio.officij.Et nota quod dicitur ſub decre.
preal.officij.per diſcretum ſacerdotem/ſubaudi tu/⁊ cau
tum.ſcilicet vt ſciat hoc celare non publicare.ex̃.c.omnis
Et vt ſciat conſulere mulieri.Quod vt cautius faciat/
conſiderare debet qualitates perſonarum:tam mariti q̃
mulieris et filij putatiui.Si enim mulier dominatur vi-
ro:et confidit de ipſo intantum ꝙ ſecure poteſt ei dicere.
et ꝙ inde faciet quicquid voluerit:ſicut aliquę mulieres
inueniuntur de quibus vulgariter in Lombardia dicit̃ ꝙ

lumbare ſiue braguerium portant:ꝛ alique etiā inueniū/
tur que ſcientibus viris adulterantur:nec viri audēt etiā
inde loqui.vt narrat Oſti.de quadā quam inuenit:quam
maritus nō poterat cognoſcere:ꝛ ſuſtinebat ꝙ ab alio co
gnoſceret:et filios tn̄ ab alio ſuſceptos nutriebat tanq̄
ſuos. In tali caſu tute pōt ſacerdos conſulere ꝙ hoc reue
let marito.Et exquo cōſentiet:quoad reſtitutionē eſt mu
lier abſoluta:q: conceſſum eſt marito de ſuo cōcedere ſic/
ut placet.C.de iudeis.nemo exterus.C.manda.in re man
data.Si vero periculū imminet in reuelatione marito fa
cienda:ſicut pro maiori parte preſumendū eſt:ꝛ filius pu
tatiuus ſit homo ſimplex ꝛ ſpiritualis ꝛ timens deum:re
cepto iuramento a muliere ꝙ hoc non proponit malitio/
ſe:et a filio ꝙ ſecretum teneat:ſi hoc tamen viderit expedi
re/poterit hoc in ſecreto filio reuelari.ꝛ inducendus erit
vt intret religionem vel ad remotas vel vltramarinas
ſe transferat regiones:ꝛ de hereditate nil habeat vel cō/
tingat. et ſic quoad ſatiſfactionem hereditatis mulier ſi/
militer eſt in tuto:nec tenetur filius de cōſumptis bona fi
de.ar.C.de rei ven.certū eſt. Mulier tamen tenetur: que
cauſam dāni dat.ex̄ de iniuri.c.fi. Q2 ſi filius nō eſt talis
nec vult credere mulieri:nec cōſilio ſacerdotis acq̄eſcere
ꝛ ei periculū eſt reuelare:tunc nullū reſtat remedium niſi
ꝙ mulier ſi propriū habeat:ijs qui inteſtato venirent vel
alijs ſcriptis heredibus quoad valorem partis iſtius filij
putatiui ꝛ eſtimationē per eū cōſumptorū ſatiſfaciat cō/
petenter.vel ſi tales non extant:faciat inde eleemoſynam
de epiſcopi dioceſani conſenſu.ar.ex̄ de iude.cū ſit. Verū
ſi proprium non habet:vel nō poteſt ad plenū ſatiſfacere
doleat de peccato:proponens firmiter in mente ꝙ q̄ citiſ
ſime poterit ſatiſfaciet iuxta poſſe. Satiſfactio etiam ſi fa
cultas ſatiſfaciendi adeſt caute fiat per eundē ſacerdotē
vel aliā perſonā interpoſitam:que caute hoc ſciat facere.
ſic videlicet dicendo. Quedā perſona tenet vobis intātū
Ecce ego vobis reddo.accipiatis quod veſtrū eſt. Vel ſi
non poteſt ſatiſfacere mulier:poterit dicere.quedā perſo/
na tenetur vobis intantū.penitet multū de peccato. ſup/
plico pro deo ꝛ pro ſalute anime veſtre ꝙ ei remittatis.ſic
intellige ex̄ de penitē.ꝛ re.officij.ꝛ ar.xxij.q.v.hoc veſter.
Sed ꝛ conſiderare debet ſacerdos qualitatē perſone cui
hoc dicet. Nam ſi forte eſſet fama ſuper hoc.vel is cui di/
cet hoc/aliquā maculā ſuſpitionis habere poſſet de mu/
liere:propter quod forte ad dominū terre iret:ꝛ ipſam fa/
cere poſſet poni in tormentis:melius eſt tacere:ꝛ cōtritio
ſufficit mulieri.ar.xxij.q.ij.ne quis. Illud etiam caueat ſa
cerdos ne illud reuelet iudici cuicūq̄.ex̄ de ex.pre.dilect⁹

Naufragia. ¶ L Quid de naufragijs? Et quidē talia poſſunt occu
pari vt ſalua fiant.et dn̄o reddantur. vt no.ex̄ de accu.cū
dilecti.in gloſ.epiſcopus. Eſt tamen totū reſtituendū.ff.
de incen.rui.nau.l.ſi quis ex naufragio.non obſtante con/
traria conſuetudine vel ſtatuto. Et qui talia occupāt ad
retinendum excōmunicati ſunt.quod dic vt legit̄ ꝛ no.ex̄
de rap.ex cōmuni.ꝛ lex cōtraria iniquiſſima erat.legitur ꝛ
ij.di.rhodie.quia cōtra preceptū dn̄i. Diliges dn̄m deū et
proximū. Matth.xxij.ꝛ Mar.xij.ꝛ Leuit.xix.Luc.x.de pe
ni.di.ij.charitas.ſ. Itē Mat.vij.Luc.vj. Oia que vultis vt
faciant vobis hoies ꝛ vos facite eis.di.j.humanū.de ma.
ꝛ obe.dilecti.vbi Aug. Q2 dictum eſt Oia quecūq̄ vultis
non vſitate ac paſſim ſed ꝑprie dictū accipi oportet. Vo/
luntas namq̄ nō eſt niſi in bonis.nam in malis ꝑprie cu
piditas dicit̄ non voluntas. Item Cyprianus. Verbū pa
tris dn̄s Ieſus chriſt⁹ oibus venit.preceptorū ſuorū fecit
grande cōpendiū quū dixit. Quecūq̄ vultis ꝛc. vnde ſub
dit. Hec eſt em̄ lex ꝛ ꝑphete. Chryſ.ſup Matth. Nam q̄/
cumq̄ lex ꝛ prophete ſparſim in oibus preceperūt ſcriptu
ris:in hoc cōpendioſo continent̄ mādato:quaſi innume/
rabiles arbores rami in vna radice. Grego.x.moralium
Qui em̄ cogitat vt ea alteri faciat q̄ ipſe ſibi ab altero fie/
ri expectat:penſat nimirū vt malis bona ꝛ bonis meliora
reſpondeant. Itē Chryſ. Vn̄ manifeſtū eſt etiā qm̄ et no/
bis q̄ debeāt hoies ſcimus:ꝛ nō eſt poſſibile ad ignorātiā
recurrere. Itē Aug.de ſermone dn̄i. Videtur aūt hoc pre
ceptum ad dilectionē proximi pertinere:non autē ad dei.
quū in alio loco. Mat.xxij.duo precepta eſſe dicat in q̄b⁹
tota (al's vniuerſa) lex pēdet ꝛ ꝑphete. Quū aūt hic nō
addat tota lex/qḋ ibi addidit:ſeruauit locū alteri ꝑcepto
qḋ eſt de dilectiōe dei. Itē Aug.viij.de trinitate.c.vij. Vel
aliter.ideo ſcriptura tm̄ dilectionē proximi hic cōmemo/
rat:quū dicit Oia quecūq̄ vultis ꝛc.q: qui proximū dili/
git:cōſequens eſt vt etiā ipſum precipue diligat deū. Itē
predicta.l.Rhodia et conſuetudo eſt contra id. Tob.iiij.
Quod ab alio oderis fieri tibi:vide ne alteri aliquādo fa
cias. Predicta vera ſunt:niſi ſint talia nauigia q̄ piraticā
tyrannidē exerceant:vel ſint inimica nomini chriſtiano.
vt in conſtitutione noua Frederici Ad decus ꝛ honorem
imperij.§.nauigia.q̄ res naufragij occupat furti teneat̄.
ff.de acq.rerū domi.qua ratione.§.fi. In hoc multū offen
dūt reges Hiſpanie.no.de hoc.j.q.vij.diſpēſationes.gloſ.
penul.ꝛ pre.l.Rhodie. ¶ D Quid de pedagijs et telo/ Telonea/
neis? Eſt aūt teloneū vt dicit Iſidorus/loc⁹ in portu ma/ rij q̄ ꝛ pu
ris vbi merces nauiū ꝛ nautarum emolumēta reddūtur blicani.
telos em̄ grece vt dicit Beda/latine dicit̄ vectigal.a telo/
neo dicuntur telonearij colligētes tributum nauium pro
rege.hi al's dicuntur publicani.iiij.q.iij.§.in criminali.ꝟ.
inuiti.ibi. Itē publicani.vbi gloſ.exponit.i.telonearij.ta/
lis fuit Mattheus ap'ls.Luc.v.ꝛ Mat.ix.ibi.vidit ieſus
publicanum nomine Mat.ſedentē ad teloneū ꝛc. Diſtin
gue q: aut ſunt antiqua:aut noua. In primo caſu ſi ſunt
impoſita ab ijs q̄ potuerunt imponere ſcilicet principib⁹
vel regib⁹ ꝛ ꝑſertim authoritate eccl'ie ꝛ pro iuſta cā.vt ꝑ
defenſione ſtrate publice cōtra latrones in terra.ꝛ cōtra
piratas in aqua:vel pro defenſione fidei vel patrie cōtra
hereticos vel paganos.vel pro alia ſimili cauſa:et recipi/
ens facit illud ꝑpter qḋ fuit impoſitū:libere ꝛ ſine ſcrupu
lo cōſcientie pōt recipere. Si aūt neſcit a quo fuerit inſti/
tutum:credit tn̄ ꝙ ab illis q̄ potuerūt et ex ꝑdictis cauſis
credo idē etiam ſi iſte talis nō laborat modo:nec facit ex/
penſas:q: non eſt neceſſe quū terra bene ſit purgata et in
pace. Parat⁹ eſt tn̄ ꝛ labores ꝛ expenſas impēdere ſi eſſet
neceſſe:ita etiā ꝙ ꝑponat iminente neceſſitate nō ſolū qḋ
tunc acciperet in illas expēſas ponere:ſed etiā vltra ſi eēt
neceſſe.vt q̄ſi fieret cōpenſatio antiquorū pedagiorū re/
dituū:in quib⁹ nil vel parū laborauit vel expēdit ad illos
in q̄bus oporteret eū multū expendere. ſi hec ita geſſerit
pura ꝛ bona fide ſecure pōt recipe. ¶ In ſcḋo vero caſu ſcꝫ
ſi ſit nouū pedagiū vel teloneū:nullo mō pōt aliq̄s illius
occaſione ab aduenientibus vel tranſeūtibus aliq̄d acci/
pere abſq̄ periculo aie ꝛ rapine.niſi certū ſit illud a rege
vel principe ſtatutū:et ꝑpter iminentem neceſſitatē: aut
aliquā de ſupradictis in principio.ꝛ exinde ꝑcedat ꝑ oia
vt.ſ.dictū eſt de antiquo.hec oia probātur.xxiiij.q.iij.ſi q̄s
romiperas.ex̄ de treu.ꝛ pa.inouam⁹.ff.de publi.ꝛ vec.ve/
ctigalia.ex̄ de cenſi.innouamus.et.c.peruenit.vbi de hoc
ibi.oportet quippe ꝛc.ꝛ.c.cum apoſtolus.§.prohibemus.
xij.q.ij.nobis.circa fi.ꝟ.ſi quid forte ꝛc.ff.loca.et condu/
cto.§.ſi vno.legitur ꝛ no.ex̄ de verbo.ſig.ſuper quibuſdā.
§.preterea.ꝛ ibi vide.ꝛ ex̄ in de cenſi.quamq̄.li.vj.vbi po
nitur pena contra exigentes talia a perſonis eccleſiaſti/
cis ꝛ rebus eccleſie pro rebus ſuis quas deferūt non cau/
ſa negotiationis. Si contra formam iſtam eſt acceptum
aliquid:dico eſſe reſtituendum illi a quo acceptū eſt:ſi ſci
ri poteſt.vt pre.c.quamq̄.in fi. Sin minus cū cōſilio eccle
ſie eſt erogandū in pijs cauſis.ex̄ de iudeis.cū ſit. Hic ad/
de qḋ ſcripſi.ſ.in hac.ij.pte in.§.expediti.ꝟ.vj.quia ſicut.
xxx.ar. Mercatores vero ꝛ tranſeuntes credo indiſtincte
ꝙ debent perſoluere antiquū ꝛ nouū:dūmodo recipiens
faciat illud propter quod fuit inſtitutū:vt dictū eſt iuxta
formā predictā in vtroq̄. Quod ſi nō faceret:iſti a q̄b⁹ exi
gitur vel debent adire ſup hoc iudicem: qḋ tutius eſt:vel
ceſſante in illo cauſa/ceſſat in eis obligatio:vel illo nō fer

uante fidem eis/nec ipſi tenẽtur ei.lxſ.di.§.his omnib⁹.ex̃
de iureiu.ꝑuenit.ij.de vo.ꝛ vo.re.magne. facit quod legit̃
ꝛ no.xxiij.q.viij.tributum.in gloſ.ergo non defendãt ꝛc.
Si autez ille recipiens faceret quod ſuũ eſt:ꝛ iſti aliquid
ſubtraherent:rapina vel furtum eſſet.vnde preciſe tenerẽ
tur ad reſtitutionem:ꝛ agere inſuper penitentiam de fur
to ꝛ mendacio ꝛ alijs peccatis ibi cõmiſſis. Si vero iuſte
ſubtraherent:ꝛ ſic iſti furtiue retinerent:peccarent ad mi
nus venialiter in mendacio:dicendo ꝙ ſoluerant quum
non ſoluiſſent.quod erat mẽdacium pietatis.xxij.q.ij.pri/
mum.ad reſtitutionem autem non tenentur. ❡ Sed q̇d

An telo/neo citra peccatũ fraudari poſſint infide/les.

de chriſtianis qui accedẽtes ad ciuitates paganorũ ſub/
trahunt paganis hm̃oi pedagiũ vt teloneum? Ad hoc di
co ſi vadunt illuc tẽpore treuge:ꝛ non portant merces ꝓ/
hibitas.ex̃ de iude.quod olim.ꝛ ipſi ſaraceni tenent eis ſi
dem defendendo:tenentur.facit ſicut.s̄.apoſtillaui quod
legitur.ꝛ no.xxiij.q.viij.tributum.in gloſ.ergo non.ꝛ cau.
e.q.j.quid culpat̃.ad ſi.℣.ergo vir iuſtus. ex̃ de iude. ſicut
iudei.ibi.vir ſuas pecunias auferre preſumat.ex̃ de ſen.ex
com.Si vero eos in ſuis terris vel territorio vel mari tuẽ
tur a piratis:debent ipſi chriſtiani fideliter eis perſolue/
re ſm̃ ſtatutum vel pactum.al's tenentur eis ad reſtitu/
tionem:ſi poſſunt.vel ſi non poſſunt:erogare in vſus pau
perum ad mandatum eccleſie.Nam fides etiam hoſti ſer
uanda eſt.xxij.q.iiij.innocens.xxiij.q.j.noli.Si autem iue/
runt tempore guerre vel etiam in tẽpore treuge ſcilicet cũ
mercibus prohibitis:non credo ꝙ teneantur illis ad re/
ſtitutionem.ſed quia peccauerunt hic quodãmodo cõtra
chriſtianam religionẽ:credo vt puniantur ꝛ in eo in quo
delinquunt:ꝙ ſit iniungendum eis in penitentia vt illud
dent in redemptionem captiuorũ: vel in ſubſidium eorũ
qui pugnant pro fide chriſtiana:vel ipſemet in eodem ſub
ſidio ſi ad hoc ſunt idonei corporaliter laborent.ar.xvij.q.
iiij.ſiq̃s in atrio.j.rñſo.ex̃ de vo.et vo.re.magne.ꝛ.c.quod
ſup his.vide ibi Inno. ❡ Quid de queſtis ꝛ taleis ꝛ ſer/

An lice/at taleã ſeu dari gationẽ a ſubditꝭ exigere.

uitijs? Et quidem ſi appareat inſtrumentum quomodo
dominus colonis cõceſſit predia:ſicut aliquoties fieri cõ
ſueuit:pacta ſeruanda erunt.ex̃ de pac.antigonus. Nam
ꝛ quilibet in traditione rei ſue poteſt pactũ apponere.ex̃
de conditio.appo.verũ.xviij.q.ij.eleutherius.Et ſi de ijs
que certa ſunt aliq̇d retinuerit ſubditus:vel ſubtraxerit:
vel diminuerit:vel ꝯcelauerit ex certa ſciẽtia:tenet̃ tamꝙ̃
fur ꝛ latro ad reſtitutionem.Idem intelligas etſi inſtru/
mentum non extet:eſt tamẽ antiqua talea ꝛ certa:etſi ſci/
tur vel creditur probabiliter ꝙ ab initio ex iuſta cauſa fue
rit impoſita:ſoluenda eſt.quod dic vt no.Oſtien.in ſum/
ma.de cenſi.§.ſiquis cenſus.Si vero non eſt dictum quo/
ta talea fiat:ſed indefinite dictum eſt ꝙ dominus in tali
homine vel in tali caſamento debeat taleam facere:debet
intelligi moderatam conſiderata facultate hominis ſeu
caſamenti.ar.ex̃ de cenſi. cum apoſtolus.§.ſi.x.q.iij.c.ſi.ff.
de le.iij.ſi filic.ff.de iur̃.do.quero.C.de nup.ſi furioſi.Et ſi
de hoc habet dominus leſam conſcientiam:inducatur ad
reſtitutionem faciendã.Sed ſi ſubditus non exactus taci
te vel expreſſe ſine fraude ꝛ dolo aliq̇d vltro domino ob/
tulerit:licite recipit dominus:nec tenetur ad reſtitutionẽ
ar.xviij.di.de eulogijs.j.q.vij.placuit. Licet enim inhone/
ſte exigeretur:honeſte tamen recipitur.ff.de vari.ꝛ ex̃ or.
cog.l.j.§.eſt quidem res ſanctiſſima.ex̃ de ſimo.dilect⁹.fi/
lius.in ſi.ꝛ.c.ꝛ ſi queſtiones.§.ſi. ❡ Si vero violẽter
accipit dominus:vel precibus importunis ſuccedẽtibus
quaſi loco minarum exigit dominus:ad reſtitutionem te
netur.xiiij.q.vj.ſi res.ꝛ patet in ijs que no.Oſti. i ſumma
quod'me.cauſa.§.qualiter retractetur.℣.Item per conſti
tutiones.ꝛ ſequẽ. Quid ſi difficilis ſit reſtitutio? q: forte
extorſit domin⁹ ꝛ ſui preceſſores tãtũ ꝙ ſi venderet quic/
quid habet:ad reſtitutionem non ſufficeret.ſcripſit Ray.
ꝙ poteſt ei mederi hoc modo.Remittat hominibus in re
compenſationẽ aliquam ſeruitutem ad quam tenẽtur ei
in perpetuum. Vel det aliquã immunitatem vel libertatem
Vel faciat inde aliquod hoſpitale vel aliam eleemoſynã
cum conſenſu ꝛ volũtate dãna paſſorum vel ſucceſſorum
eorum.ſuper quo vide qđ no.Oſtien.in ſumma de vſura.
§.que pena.ſub.§.alia a iudice.℣.Quid ſi fenerator ꝛc.et
ſequẽ. Et hoc intelligas niſi iuſta cauſa ipſum dominum
ad talem exactionem faciendam inducat. Sunt enim q̃/
dam cauſe iuſte. Vna pro defenſione patrie:ꝛ maxime ſue

Certis de cauſis licꝫ a ſubditis pe/cuniã exi gere.

ciuitatis/caſtri/vel ville. Ad hoc em̃ tenerentur oẽs non
ſolum res ſuas partiri:ſed etiam corporaliter laborare:
munire ſe in caſtro vel ciuitate ꝛ vigilare:vt ſic ſeipſos et
res ſuas ſaluent. Vnde philoſophus. Pugna pro patria
xxiij.q.iij.fortitudo.ex̃ de immu.ec.peruenit. Itez ſi domi/
nus vult ire in exercitum indictum ab eccleſia vel princi/
pe contra hereticos vel paganos:nec de ſuo abſqꝫ graui
dãno facere poteſt expenſas ſibi neceſſarias:poteſt a ſub/
ditis auxiliũ petere moderatum.ex̃ de cenſi.cum apoſto/
lus.§.prohibem⁹.x.q.iij.cauendũ. Item ſi in guerra vel in
bello iuſto ex parte ſua ſit captus ab hoſtibus:nec poteſt
ſoluere redemptionem petitam ab eo.ar.bonũ.xij.q.ij.au
rum.℣.nemo graui dãno. Item ſi vellet ire ad principem
pro obtinendo priuilegio ſpecialis protectionis pro ſe et
pro eis:nec poſſet de ſuo expenſas ad hoc vtiles ꝛ neceſſa
rias abſqꝫ graui dãno facere.et ſiqua alia cauſa conſimi/
lis contingeret:dum tamẽ ſemper moderate ꝛ nõ ad gra
uamen eorum ꝛ cũ charitate et non violẽtia exigeret.x.q.
iij.vnio.circa medium.ex̃ de cenſi.cũ apoſtolus.§.prohibe
mus.expreſſum.xxij.q.v.de forma. Vnde ſi prelati ꝓcura/
tionem vel ſeruitiũ aliquod impendant legato vel alijs:et
plus a ſubditis extorquent ꝙ̃ ſoluant:ꝛ ſic extorta debẽt
reſtituere:ꝛ tantũdem pauperibus erogare.ex̃ de imu.ec.
quia pleriqꝫ. ❡ Si autẽ dominus vult ad aleas lude
re:vel vltra vires ad vanitatẽ expendere in veſtibus ho/
ſpitibus ꝛ ſimilibus:non debet ꝓpter illas cauſas exige/
re.qđ ſi fecerit:tenetur ad reſtitutionem. Idẽ ſi captus eſt
in bello iniuſto:ſibi imputet:non vaſallis.ex̃ de re.iur̃.dã/
num.li.vj. ❡ Quid de quibuſdam qui nil penitus recipi/
unt in ſubditis nec taleas vel queſtas. Ad hoc diſtiguo cũ
Oſti.ꝛ Ray.ꝙ aut ab antiquo eſt ſibi ꝛ ſuis anteceſſorib⁹
ſoluta talea/aut de nouo eſt impoſita ſiue petita. In p̃mo
caſu ſi ſcitur vel creditur ꝓbabiliter ꝙ ex iuſta cauſa ꝛ li/
cita fuerit impoſita ꝛ ſoluta:poteſt exigere:ita tamen ꝙ ꝛ
ipſe compleat ſiquid ex illa cauſa vel inſtitutione cõplere
debeat.vt.s̄.℣.mercatores cum.℣.ſequẽ.tactũ eſt. In ſecũ
do vero caſu vel etiam in primo quũ nec ſcitur:nec credi
tur iuſta cauſa:non debet exigere.et quod mala fide rece/
pit debet reſtituere ſi poteſt.xiiij.q.vj.ſi res. ❡ Poſito ta/
men ꝙ vere dominus eſt:ꝛ ꝙ nihil penitus percipit qđ vix
eſt credibile qui ad min⁹ recipiat iuſtitias ꝛ caualgatas
in iuſto bello ꝛ ſimilia:ſi tñ ita eſt ꝙ nil percipit de volun/
tate hoim̃:eſſet certũ q̇d ſtatuendũ qđ ei darẽt in ſignum
dñij ꝛ ſubiectionis:ne al's penes tales inutile ꝛ vacuũ no/
mem dñi remaneret.xviij.q.ij.eleutherius.j.q.iij.ſiq̃s obie
cerit.ꝛ expreſſum ex̃ de cenſi.oïs anima. Quid ſi dubitet̃
quid vel quantũ debeat eſſe illud? Recurrendũ eſt ad cõ/
ſuetudinẽ vicinorꝫ.ar.ex̃ de of.archiđ.c.ſi.de cẽ.ſup eo.ꝛ.c.
in eccl'ijs.c.di.cõtra morẽ.Et ſi diuerſe ſunt ꝯſuetudines
illa eligenda eſt que melius portari põt ſine grauamine
ſubditorum.ar.ex̃ de cõſue.cũ olim.in ſi.de cenſi.ex parte.
ff.de le.in minimis.ff.de regu.iur̃.ſemp.Et hoc intelligas
verũ niſi forte dñs ex aliqua cauſa vẽdidiſſet/vel donaſſet
vel remiſiſſet id qđ in talib⁹ hoïbus cõſueuerat recipere ꝛ
habere. Nã ſi hoc eſſet:null⁹ dandus eſſet regreſſus ſuas
remittẽtib⁹ actiones.ff.de redibir̃.act.q̃ritur.§.ſi vẽditor.
vij.q.j.ꝙ̃ periculoſum. In oï tñ caſu credo ꝙ debeãt habe
re in memoria inſepabiliter annexa dño illa ſex.incolume
tutũ.honeſtũ.vtile.facile.poſſibile.vt in eis ſint ei fideles
xxij.q.v.de forma. Quod etiã credo verũ niſi ſubdit⁹ ꝯtra
dñm libertatẽ totaliter preſcripſiſſet.vt patet in ĳs q̃ no.
Oſti.in ſumma de imu.ec.§.a qb⁹ munerib⁹.℣.ego puto.
ꝛ de p̃ſcrip.rer̃.imo.§.q̃ exigunt̃.ſub.§.q̃rtũ. ❡ Circa p̃n̄cã

pes vel milites bñ̃tes guerras adinuicē diſtinguē:q2 aut ille de quo queritur habet iuſtam guerram vel iuſtū bel/lum vel non. In pꝛimo caſu quū habet iuſtum bellum:et exercet illud niſi contra innocentes. Innocentes nō ſunt ſi iuuant dominū in iniuſto bello.xi.q.iij.qui peccantibus ij.q.i.notū.in fi.xxiiij.q.i.c.i.⁊ non habet intentionem coꝛ/
Ad bellū eē iuſtū q̄ reqrun tur. ruptam:quicquid capit ab hoſtibus ſuum eſt:nec tenetur reſtituere.di.i.iuſgētiū.xxiiij.q.vij.ſi de rebus.❡ ℭ Ut autem de bello plene liqueat:nota ꝙ quinq3 requiruntur ad hoc ꝙ bellum ſit iuſtū:ſcilicet perſona/res/cauſa/ani/mus/⁊ authoꝛitas. Perſona ſcilicet habilis ad pugnan/dum.opoꝛtet ergo ꝙ ſit ſecularis cui licet ſanguinem fun/dere:non clericus:cui non licet.xxiij.q.viij.clerici.⁊.c.ijs a quib⁹.ex̄ de voto.ex multa.§.fi.niſi in neceſſitate ineuita/bili.ex̄ de homi.ſi furioſus.in clemē.Res vt ſit pꝛo rebus repetendis:vel pꝛo defenſione patrie.xxiij.q.ij.c.iuſtum.⁊ q.iij.foꝛtitudo.⁊.q.viij.ſi nulla.Cauſa vt ſi pꝛopter neceſſi/tatem pugnetur vt per pugnā pax fiat.xxiij.q.i.noli. Ani/mus vt non fiat pꝛopter odium/vel pꝛopter cupiditatem vel ad vltionem:ſed ad coꝛrectionem:⁊ pꝛopter charita/tem/iuſtitiam/et obedientiam.xxiij.q.i.quid culpatur. ⁊.c.militare.militare non eſt delictum:ſed pꝛopter pꝛedā militare/peccatum eſt. Authoꝛitas vt fiat authoꝛitate ec/cleſie.pꝛecipue vbi pugnat̄ pꝛo fide:vel authoꝛitate pꝛin/cipis.xxiij.q.i.quid culpatur.⁊.q.ij.c.i.

Ed vt de hoc pleniſſima detur doctrina: Sciendum eſt ꝙ ſicut ſ.§.pꝛoxi.℣.penulti.dictum eſt: militare nō eſt peccatum.vt pꝛe.c.militare. Quod verū eſt ſi a pꝛincipe indicatur.vt dictum eſt. Similiter pꝛo de/
Pꝛedā milita/ris cui⁹ ſit. fenſione ſua vel patrie vel legum patriarū.c.cauſa.xxiij. q.viij.ſi nulla.Et quando bellū iuſtum eſt:non ſolū here/tici/ſed omnes qui capiunt̄ ⁊ ſpoliantur/ſerui ſunt capiē/tium:⁊ ſpolians domin⁹ rei ſit.e.cauſa.⁊.q.v.dicat.diſt.i. ius naturale.ff.de acqui.rerum.do.naturale.§.vlti. Sed quod dicit Ambꝛo.in pꝛedi.c.dicat.videtur ſibi contradi/cere quia in pꝛin.dicit ꝙ res capta eſt victoꝛis.poſtea vi/detur dicere ꝙ ſit regis.Et in Gene.ita dixit Abꝛaā Ge/ne.xiiij. Non accipiam ex omnibus que tua ſunt.i.fuerunt que abſtulerunt inimici.⁊ hoc dixit Abꝛaam ex ſumma ꝑ/fectione.Ad hoc dic ꝙ abꝛaam non ſuberat illi regi: nec erat de regno ſuo.⁊ ideo pꝛeda erat in ſua poteſtate.Alio/quin ſi non fuiſſet ſua:nō potuiſſet dediſſe decimas Mel/chiſedech de illa pꝛeda.ex̄ de deci.ex tranſmiſſa. Uerum ſi/quis ſub alio militet:tota pꝛeda eſt domini.Sed domin⁹ ipſe tenetur eam equaliter diuidere.e.cauſa.⁊.q.i.milita/re.Et hec diuiſio fit ſm̄ qualitatem perſonarū.ſic et deci/me dantur epiſcopo vt eas diuidat.xij.q.ij.conceſſo.⁊.ca. vulterane.⁊.c.cognouim⁹.Qꝛ ergo dicitur in.l.pꝛe.natu/rale.ꝙ ea que capiuntur in iuſto bello/capientiū ſunt:ve/rum eſt ꝙ fiunt capientium:ſed tenent̄ illa dare domino: vt diuidat ſm̄ merita perſonarum ſm̄ Joannem.qui ſic no.in pꝛe.c.dicat.⁊ di.i.ius militare.❡ Eſt ergo iuſtū bel/lum quod ex edicto pꝛincipis geritur: de rebus repeten/dis/aut pꝛopulſandoꝛum hoſtiū cauſa.xxiij.q.ij.iuſtum. ⁊.§.cū ergo.Et bꝛeuiter ſiquis authoꝛitate ſui iudicis re/cte interueniente accipit gladiū ſiue iubentis ſiue cōſen/tientis:iuſtum eſt.xxiij.q.iij.§.ecce.⁊.q.iiij.ille gladiū.⁊.q. v.miles.⁊.c.ſequen.⁊.c.rex debet.⁊.c.ſe.⁊.c.pꝛeterea.⁊ ad de quod no.Oſtien.in ſumma de reſti.ſpo.§.i.ſub.§.intel/ligendum.℣. Item nota.⁊ ſe.❡ Qꝛ autē dictum eſt ſ.§.pꝛoxi.℣.vlti.qui incipit/vt aūt.eſt iniuſtū eſſe bellum
An clerico liceat militare ratione perſone.vt q2 clericus. In hoc eſt diſſenſio. Qui/dam eñ̄ dicunt ꝙ clerici poſſunt tantum vti armis defen/ſionis:vt clypeo/loꝛica/⁊ galea:ſed non impugnationis/vt lancea/gladio/vel ſagitta. Alij dicunt ꝙ in neceſſitate ineuitabili pꝛo ſe tm̄ non pꝛo alijs ad defendendum poſ/ſunt omnia arma aſſumere:ſed ſi aliter poſſunt euadere non ſumant.ex̄ de homici.interfeciſti.⁊.c.ſicut dignum.⁊ c.ſuſcepimus.⁊.c.ſignificaſti.xxiij.q.viij.conuenioꝛ.et ſm̄

hoc intelliguntur ex̄ de cleri.ꝑcuſ.pꝛeſentium.⁊.c.cōtinē/tia. Alij dicunt ꝙ authoꝛitate pape hoc poſſunt.al's non. Gꝛatianus dicit ꝙ poſſunt non in perſona pꝛopꝛia.ſed ꝑ alios ſcilicet hoꝛtando eos ad pugnam.e.q.hoꝛtatu.Hu/go.et Joan.dicunt indiſtincte ꝙ non poſſunt: ſiue ſint in ſacris ſiue non.e.cauſa.⁊.q.viij.c.i.⁊.ij.⁊.c.ijs a quib⁹.niſi foꝛte pꝛo defenſione ſui ⁊ vehementiſſima neceſſitate:⁊ ni/ſi contra paganos iuſſu maioꝛis:et niſi habeant iudicia/riam poteſtatem.⁊ ſic videtur intelligere capitula q̄ vidē/tur contradicere.vt no.e.cauſa.⁊.q.in ſumma.Alij dicunt indiſtincte ꝙ poſſunt clerici vti armis ſe ſuaq3 defendēdo vel recuperando.vt in alle.decre.de homi.⁊ de ap.ſignifi/cauit.⁊ de reſti.ſpo.olim cauſam.⁊.i.di.ius naturale.Nec obſtant.c.allegata per Joan.quia loquunt̄ de ijs qui ſu/munt arma voluntate:non neceſſitate:vel defenſione.Li/cet eñ̄ clericis maxime qui iuriſdictionem habent tēpo/ralē/hoꝛtari alios ad arripiēdū arma pꝛo defenſione op/pꝛeſſoꝛum:⁊ ad impugnandū inimicos dei. Item pꝛo ſua ⁊ patrie ſue ſeu legū patriarum defenſione ⁊ pace ⁊ iuſti/tia tuenda. Bellum eñ̄ geritur vt pax acquiratur.hec ꝓ/bantur de peni.di.v.falſas.xxiij.q.i.noli.et.q.vlti.§.ijs ita. vſq3 ad alium.§.in regiſtro.⁊.c.ſcire.vbi dicit papa. Scire vos opoꝛtet ꝙ nunq̄ ab aliquibus homines noſtros ſini/mus oppꝛimi.ſed ſi vlla neceſſitas incurrerit:pꝛeſentiali/ter vindicamus.quia noſtri gregis in omnib⁹ vltoꝛes eſſe debemus ⁊ pꝛecipui adiutoꝛes ⁊c. Nec obſ.illa duo.c.que ibi ſequuntur.repꝛehenſibile.⁊.c.ſi in moꝛtē.quia loquū/tur ſm̄ ꝙ dicit Gratianus in ſequenti.§.in epiſcopo.qui nō habet tempoꝛalem iuriſdictionem.Concilium autem pictauieñ hanc expedit queſtionem dicens.Clerici arma poꝛtantes excōmunicentur.ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.clerici.i.dic vt ibi etiam no.Et adde hic que ſcripſi in.ij.parte in arti. xlviij.§.ſed queritur.℣.poſſunt milites.cum.ix.℣.ſequen. Lex autem expꝛeſſe dicit ꝙ ij quibus populus Romanus bellum indicit:vel ipſi populo romano:hoſtes pꝛopꝛie di/cuntur:ceteri latrunculi.ff.de cap.⁊ poſtlimi.reuer.hoſtes. Unde videtur ꝙ bellum quod tota die exercent pꝛinci/pes noſtri tempoꝛis:eſt iniuſtum.Et quod etiam per diſ/fidentiam fidem ſibi remittere non poſſunt.Quum enim natura inter nos quoddam ius cognationis conſtituerit hominē homini inſidiari nefas eſt.ff.de iuſti.⁊ iur.vt vim quia hoc ius per pactum renuntiari non poteſt.ff.de pa/ctis.ius agnitionis.C.de patria po.abdicatio.etiam ſi ad inuicem conſentiant.ff.de pac.ius publicum. Nam ciuilis ratio naturalia perimere non poteſt.v.diſt.§.i.ff.de capi. mi.eas. Inſtitu.de iure natura.§.ſed naturalia.vj.diſtin. §.ijs ita. Tales ergo puniendi ſunt:quia nō debent rema/nere maleficia impunita.ff.ad.l.aqui.ita vulneratus.cir/ca fi.⁊ de fideiuſ.areo.§.fi.⁊.ff.de pac.ſi vnus.§.illud.⁊.§. ſequen.Et generaliter pꝛohibitum eſt nequis ſibi ius di/cat.C.neq3 in cauſa ſua ſibi ius dicat.in rubꝛo ⁊ in nigro. ⁊.C.vnde vi.ſiquis in tantam.ff.quod metus cauſa.extat edictum.xvj.q.vj.c.i.⁊.ca.placuit.cum ijs que ibi no. Sed ⁊ ſiquis aſſiſſinos receptauerit:hodie eſt populo romano perpetuo diffidatus.⁊ poſſunt bona eius occupari.ita ꝙ nulla alia diffidantia requiritur. Uidetur ergo ꝙ in alijs requiratur:⁊ ꝙ ex quo aliquis alium diffidauit:ipſum in/iuſte impugnat.ar.ex̄ de homici.pꝛo humani.§.fi.li.vj.ſed ⁊ illud intellige quando interuenit authoꝛitas iuris:vel iudicis.Eſt tamen in lege arg.contra.quia ſi cum aliqua gente fedus amicitie non habemus:ij hoſtes quidem nō ſunt:homo tamen noſter liber qui ad eos peruenerit/ſer/uus coꝛum fit:et quod de noſtro ad eos peruenerit/ipſo/rum fit:et econuerſo quod de ſuo ad nos peruenerit no/ſtrum fit.ff.de cap.et poſtlimi re.l.v.§.in pace. Sed illud poteſt intelligi quando authoꝛitate fit iudicis.et dicitur pax reſpectu belli hoſtium populi romani. Nec licet mo/uere vel poꝛtare arma inſcio pꝛincipe.C.vt armoꝛum vſus inſcio pꝛincipe interdictus ſit: in rubꝛo et in nigro. lib.xi. Nam et qui iniuſſu id eſt ſine iuſſu pꝛincipis bellum ge/rit tenetur.l.iulia maieſtatis.ff.ad.l.iuli.maieſta.l.iij.ad

idē in auten.de man.prin.coll.iij.ꝛ de armis.coll.vj.ꝙuis
neceſſitate iminente ſufficiat authoritas magiſtri officio
rum.ſicut tradit.C.de fabriceſibus.l.fi.li.xj.Solet tñ prin
ceps aliqbus concedere quādo ad aſpiciēdos agros vel
ob aliam cauſam ꝓficiſcunt:ꝙ cingulo poſſint vti:dū ta/
men ad nulliꝰ leſionem reſpicere videantur.C.de prepo/
ſitis ſacer.cubi.l.fi.li.xij.¶ Si ergo aliqs ceperit hominē
noſtrū ſine authoritate iudicis vel conſenſu:poteſt peti ꝑ
interdictum de libero hoīe exhibendo.Res vero ꝑ vi bo/
no.rap.cautio.per edictum qđ metus cauſa.C.qđ metus
cā.l.ij.ff.vi.bo.rap.pretor ait.Sed ſi authoritate iudicis
rem occupauerit noſtrā qs:iuſtam cauſam habet detinen
di:ꝛ ideo habet exceptionē.ſic intelligi pōt.ff.de libe.ho.
exhi.l.j.§.in hoc interdicto.Tñ et illud dico ꝙ ſi inferenti
iniuriā referatur iniuria repellēdo ob tuitionē ſui corpo/
ris:repellens non tenet.ff.de iuſti.ꝛ iu.vt iun.ꝛ ad.l.aqui.
ſed ꝛ ſi quecūqȝ.ex de reg.iu.qđ non eſt licitū.xxiij.q.viij.ſi
nulla. Sed quid ſi qs non habeat copiā iudicis:Recur/
rat ad principē.al's illicite agit.Nec ꝓpter periculum ali/
quis debet violentiam inferre ſine authoritate iudicis.ex
de homi.ſuſcepimus.Quod credo verū ſi nō potuit reti/
nere res ſine periculo mortis alicuiꝰ.alias ſi nō iminerer
mortis periculū:res ſuas poſſet retinere.ar.ex de ſta.mo.
in ſingulis.§.fi.ff.de minor.in cauſa.j.ꝛ q̄ī frau.credi.fac.
ſunt.ait pretor.§.ſi debitorē.et ar.de iniu.verū.ſm Oſtiē.
qui ita no.ex de treu.et pa.in ſumma in.§.q̄d ſit.ꝟ.ſed q̄d
Tu aūt dic ꝛ tene ſm ea q̄ no.xxiij.q.j.in ſumma in gloſ.q̄
Multi/plex eſt bellum, repellere.ꝛ ex de homi.ſignificaſti.ij.i gloſ.magna.¶ I
Sed vt de hoc noticiam habeas clariorem:nota ꝙ multi/
plex eſt bellū.Unū qđ eſt inter fideles ꝛ infideles ꝛ hoc iu
ſtum eſt reſpectu fideliū.ex de heret.excōmunicamꝰ.xxiij.
q.viij.diſpar. Aliud qđ eſt inter fideles hinc ꝛ inde.ꝛ hoc
multiplex.q2 aut ſit authoritate iudicis:aut iuris:aut pro
pria voluntate.Si aūt authoritate iudicis legitimi:puta
quia cōtra quos authoritatē dat/imediate ſubſunt ei:et
habet ius exercendi merū imperiū:neceſt actor in cauſa
propria:nec errat:iuſtū poteſt dici.ad hoc.ff.qđ me.cauſa
continet.Igit contra nō ſubditos non dabit authoritatē
nec actionē:q2 actor ſequitur forū rei.ex de fo.cō.cum ſit.
Unde nec eſt vnꝰ pro alio pignorandus vel imperendus
vt.C.ne vxor pro ma.ꝛ filiꝰ pro pa.per totū.in aūt.vt non
fiant pignora.coll.v.niſi forte in defectū iudicis iniurian/
tis nolentis vel negligētis ius reddere.xxiij.q.ij.dñs.Is
etiam q̄ non habet merū imperiū:hanc actionē nō poteſt
dare.ff.de iuriſ.oīm iu.l.iij.et.iiij.Itē nullꝰ in cauſa ꝓpria
iudex erit.vt.ſ.dictū eſt.ꝟ.lex aūt.Itē error iudicis nō ex/
cuſabit:ſaltē a toto.ex de tēpo.or.dilectus.§.cum igitur.ꝛ
de tranſla.c.ij.§.vlti.nam ꝛ ſi ꝓbabilis eſſet:tamen cōper
to errore eſt ſatiſfaciendū.ex de frig.fraternitatis.§.quā/
uis.de pur.vul.ſignificantibus.¶ Eſt tamen prima facie
pro authoritate iudiciaria/niſi manifeſta appareret con/
trarium:preſumendū.ar.ff.de acq̇.poſ.iuſte poſſidet.ꝛ.ff.
ne vis fiat ei q̇ in poſ.miſ.eſt.l.j.ꝛ ex de renun.in preſentia
Ergo q̇ authoritate iudicis legitimi nō errātis ipugnat
aliū:iuſte pugnat:impugnatus autē iniuſte defendit.q2
tanto magis apparet de cōtumacia ꝛ ꝑſumptuoſa rebel/
lione.ar.de peni.di.vj.c.j.ad fi.ex de ma.ꝛ obe.ſi quis.ff.de
rei ven.q̇ reſtituere.Idē eſt ſi fiat authoritate iuris vbicū
qȝ ſcȝ a iure conceditꝰ quoad illū cui ius concedit.ſicut eſt
ponere exemplū in ꝑdictis aſſiſſinis a iure diffidatis.vt
in pre.c.pro humanis.ꝛ.C.vbi ꝛ quando licet vnicuiqȝ ſe
ſine iudice medi.l.j.ꝛ.ij.Itē proximi vel vicini iniuria re/
pellenda.xxiij.q.iij.nō inferenda.ex de ſen.ex.dilecto.§.et
quidē.li.vj.In ſupradictis ꝛ conſimilibus caſibus is qui
gladio vtitur/iuſte agit:ꝛ per conſequēs is qui ſe defen/
dit/temerarie defendit.Sapienter autem faceret ſi emen
daret vitam ſuā.ex de iudi.cum nō ab homine.Sed ſi nō
īteruenia authoritas iudi.vel iuris hic ꝛ inde:iniuſtū eſt
quoad impugnantes:ſed quoad defendentes iuſtum.ff.
de iuſti.ꝛ iur.vt vim.ex de homi.ſignificaſti.vbi de hoc.e
de reſti.ſpo.olim.¶ Ut autē predicta recolligamꝰ:aliud Bellū romanum.
poteſt dici bellum romanū inter fideles ꝛ infideles.ꝛ hoc
iuſtum.vt.ꝟ.ſed vt.ſ.Hoc autē voco Romanum:quia ro
ma eſt caput fidei nrē ꝛ mater.xxv.q.j.§.his ita.C.de ſum.
trini.l.fi.xxiiij.q.j.hec eſt fides.ꝛ.c.quoniā.ex de hereti.ad
abolendam.¶ Secundum quod eſt inter fideles impu/ Iudiciale.
gnantes authoritate iudicis.ꝛ hoc iudiciale pōt dici ꝛ iu
ſtum vt.ſ.¶ Tertiū quod faciunt fideles iudici cōtuma Preſumptuoſum.
ces ꝛ poteſt vocari preſumptuoſum.ꝛ eſt iniuſtū.vt ſupra
¶ Quartum quod faciunt fideles authoritate iuris et Licitum
hoc licitum ꝛ eſt iuſtū vt.ſ.¶ Quintum quod faciunt fi/ Temerarium.
deles contra authoritatem iuris ꝛ hoc temerarium ꝛ in/
iuſtum vt.ſ.¶ Sextū quod faciunt fideles authoritate Voluntarium.
propria alios impugnantes ꝛ hoc poteſt dici voluntariū
ꝛ iniuſtum vt.ſ.¶ Septimū quod faciunt fideles defen Neceſſarium.
dendo ſe authoritate iuris contra voluntarie impugnā/
tes.ꝛ hoc poteſt dici neceſſarium ꝛ eſt iuſtum vt.ſ.Ergo
in Romano in Iudiciali Licito Neceſſario non tenetur
quis ad reſtitutionem.in Preſumptuoſo Temerario et
Voluntario tenetur quilibet ad reſtitutionem.ꝛ ſecūdū
hoc itellige.ex de iureiu.ſicut.ꝛ.j.Et vide quod ibi latiſſi/
me ꝛ vtiliſſime ſicut ſemper facere cōſueuit.not.Inno.et
de reſti.ſpo.olim.j.in gloſ.quomodo.¶ Quid ergo de co
mitibus ꝛ baronibus:qui tota die ſine authoritate prin/
cipis arma ſumunt:ꝛ ſumi faciunt:ꝛ vaſallos ꝓprios ex/
heredant:ꝛ adinuicē ſe ſpoliant et vaſallos:Non dubito
quid ad reſtitutionem teneant plenariam:niſi ſeruēt iu/
ris ordinem:qui eſt vt ſi vaſallus vult ſtare iuri:audiatur
ſi cōtumax eſt:impugnetur.quod poteſt fieri authoritate
iuris vel precipiente iudice.ff.de rei ven.qui reſtituere.C.
de epiſ.ꝛ cleri.ſi quis in hoc genꝰ.C.de ijs qui latro.occul.
l.vlti.§.j.al's ſi obediens ſit non eſt vtendū gladio.C.de
of.iudi.diuer.mili.l.j.C.de actio.ꝛ obli.negātes.C.de gla
di.l.vnica.li.xj.Nulli eñ licet arma ſumere ad aliū impu/
gnandum ſine authoritate iuris vel iudicis:ſicut dictum
eſt:al's penā habet:quum intelligat violētia inferri.ff.qđ
metus cauſa extat.ff.de vſufruc.equiſſimū.ff.de vi.priua.
creditores.ff.de ori.iur.l.ij.§.poſt originem.ff.de relig.et
ſump.fu.oſſa.rñſo.j.ff.de publica.vecti.licitatio.§.quod il
licite.C.de iudeis.nullus.et in conſtitu.frederici de pace
tuenda.ꝛ totū.Eſt tamen ar.contra in conſtitutione feu/
dorum de inueſtitura quā citius accepit.c.fina.in fi.et in
titu.que fuit prima clauſa beneficij amittendi.§.illud ta/
men.Sed illud intelligi poteſt ſm Oſtiē.quando autho
ritas iudicis habetur.¶ Si ergo dominus qui imediate
ſubeſt principi/de vaſallo proprio conqueratur:ꝛ velit tu
tiorem viam eligere quoad animaȝ:conſulo ꝙ non dicat
ſibi ius:ſed vel authoritate principis gladiū aſſumat.vel
ad dioceſanum vaſalli recurrat:ad cuius monitionem ſi
obedire noluerit:excōmunicabitur ratione peccati.ex de
iudici.nouit de ma.ꝛ obe.ſolite.de cenſi.omnis anima.et
ſi per annum excōmunicatus extiterit:extunc dioceſanꝰ
ipſum ꝛ res eius exponet.ar.xj.q.iij.rurſus.de hereti.ex/
communicamus.§.j.ſic recurrere debet brachium ſecula
re ad eccleſiaſticum:ſicut econuerſo fit.de iudic.cum non
ab homine.§.fi.de ex.pre.tanta.in fi.Et in hoc caſu etiam
videt loqui ex de homi.poſtulaſti.Et hoc eſt qđ forte in/
nuitur quando dicitur ꝙ vnus gladius alio ſemper eget
x.diſtin.ſi in adiutorium.ꝛ.c.ſequen.xcvj.diſtin.cum ad ve
rum.ꝛ.c.duo ſunt.et in lombarda.vt epiſcopi et comites
inuicem ſibi auxilium dent.in rubro ꝛ in nigro.Hoc ergo
fixe tenendum eſt ꝙ is qui iuſte pugnat:non tenetur ad Iuſti belli ꝑda capientis ē.
reſtitutionem prede:ſed ſit capientis.vt dictum eſt vt pre.
ca.ius gentium.diſtin.j.ꝛ.xviij q.vij.ſi de rebus.Et hoc in/
telligas ſiue capiatur de rebus iniuſte pugnātis/ſiue va/
litorum/vel hominum ſuorum:quouſqȝ iuſte pugnanti
de debito ſuo vel iniuria vel offenſione illata vel dato dā
no ſibi ꝛ ſuis ꝛ intereſſe ſuo ꝛ ſuorū ſit iuxta propriā ꝛ ſa/
uam cōſcientiā plenarie ſatiſfactū:vel donec hoſtis para/
tus ſit ſatiſfacere:vel ſe iuri pariturū offerat.¶ Illos aūt

intelligas ſuos:qui plus hominē ꝙ deū timentes/ſequū/
tur dominū ſuum in bello illicito.contra id qđ legit̃.xj.q.
iij.iulian⁹.⁊.c.domus.Alios aūt qui non pꝛeſtant ei cōſi/
lium auxiliū vel fauoꝛem non credim⁹ puniēdos.q: pena
debet ſuos tenere authoꝛes.ex̃ de his q̃ fi.a ma.par.c.qſi/
uit.lvj.di.ſatis puerſum.de cōſti. cognoſcentes.j.q.iiij.c.j.
Adde hic qđ nota.s̃.§.pꝛoxi.ver.circa pꝛincipes.⁊ in ad
ditione ibi.Qꝛ autem dictū eſt teneri illos q̃ dñm in iniu/
ſto bello ſequunt̃:intelligas quādo ij qui ſequunt̃ de hoc
certi ſunt:vel pꝛobabiliter credūt iniuſtū bellū eſſe.⁊ ma/
xime vbi eccleſia hoc pꝛohibebat:⁊ tales excōmunicabat
Si vero certi eſſent/vel pꝛobabiliter crederent/ꝙ iuſtum
eſſet:in nullo tenerent̃:niſi foꝛte haberent coꝛruptā cupi/
ditatis intentionē.ſm Ray.Sꝫ hoc reputo periculoſum
q: ſola conſcientia non facit iuſtū vel iniuſtū bellum.Im
mo authoꝛitas iuris vel iudicis quantū ad hoc pertinet/
requirenda eſt.vt ſupꝛa dixi.Qꝛ ſi pꝛobabiliter dubitat
vtrum ſit iuſtum an iniuſtum:adhuc pꝛopter bonum obe
dientie excuſatur.xxiij.q.j.quid culpat̃.ſm Ray.Sed hoc
dicas verū:ſi inquiſiuit quantū potuit:⁊ peritioꝛes cōſu/
luit:⁊ ſemper dubius remanſit.Alioquin affectatoꝛ igno
rantie ſicut nō expers ſciētie puniret̃.ex̃ de clan.deſpon.
cū inhibitio.§.ſiquis vero.Nec excuſatur ꝑpter timoꝛem
amittendi feudū/vel incurrendi damnū aliud tēpoꝛale.
xxxij.q.v.ita ne.licet metus culpā attenuet quoad penitē
tiam iniungendā circa ieiunia ⁊ oꝛationes.ex̃ qđ ne.cau
ſa.ſacris ⁊ facit qđ no.ex̃ de ex.pꝛe.tanta.in gloſ. pꝛopter
hoc.ſed authoꝛitas iuris vel iudicis req̃rit̃.vt.s̃.ſepe no.
Ubi ergo habetur authoꝛitas iudicis:dici poteſt ꝙ etſi
iudex errauerit:ad pugnantis tamen conſcientiā recur/
ratur.Et in hoc caſu poteſt habere locū diſtinctio dicta/
in foꝛo penitentiali.ſecus in cōtentioſo.niſi erroꝛ aperte
detegeret̃ ſuo tēpoꝛe vt patet in ijs q̃ no.de re iudi.latoꝛ.
⁊.c.cōſanguinei.⁊ de frig.fraternitatis.¶ Sed nunquid
ij q̃ ſequuntur/tenētur inſolidū?Diſtingue vtrū ſcirent
pꝛedam cōmitti debere.vel etiam ignoꝛarent.tñ veniētes
ad pꝛedam non abſtinuerunt.imo alios adiuuarunt.⁊ ta
les ⁊ etiā ij qui cōſilio vel auxilio vel adulatione vel detra
ctione ſeu cauſa cōſimili inducūt tyꝛannū ad pꝛedā faciē/
dam vel guerram mouendā iniuſte:tenent̃ inſolidū:ſi ꝑ/
pter hoc ſciunt vel credunt ꝙ tyꝛānus ad hoc ſit induct⁹:
al̃s nō facturus:quoad id qđ plus feciſſe creditur ex tali
inſtigatione ar.ex̃ de homi.ſic dignū.de ſen.ex.quā te.⁊.c.
nuper.et in gloſ.ꝙ al̃r.xvij.q.iiij.oēs.ij.q.j.notum.lxxxiij.
di.erroꝛ.⁊.lxxxvj.di.c.facientis(al̃s incipit culpā ꝑculdu
bio)Si vero ſciunt vel credunt ꝙ ꝑpter hoc ad hoc non
fuerit mot⁹:nec pꝛopter talia plus vel minus fecit:tūc nō
tenent̃ niſi inquantū ad eos ꝑuenerit vel de ijs expende/
runt:⁊ inquantū damnū dederunt per ſe vel familiā ſuaꝫ
directe vel occaſionaliter.ad hoc ex̃ de ſen.⁊ re.iu.cum.I
⁊ A.de eta.⁊ qua.tuā.ex̃ de ſen.ex.inter alia.xj.q.iij.quoni
am multos.ff.ſi certum pe.ſi me ⁊ titium.de iureiurā.c.fi.
¶ R: Sed q̃d ſi vnus ſatiſfecerit in ſolidum ſiue pꝛinci
palis ſiue alius?Ceteri oēs liberātur.ff.de reg.iu.bona fi
des.ff.de eo per quē factum erit.l.j.§.ſi plures.Et hoc in/
telligas quoad deū:⁊ de magna equitate.nam quoad pe
nam quadruplici.adhuc poteſt in ſolidum quilibet cōue/
niri quū ſit pena.ff.de iuriſ.oim iu.a deo.et.l.pꝛecedēti.§.
fi.ff.ad.l.aqui.item mela.§.ſed ſi plures.xij.q.ij.cū deuotiſ
ſimam.⁊ iuxta verbū Zachei dicentis Luc̃.xix.Siquē de/
fraudaui:reddo quadruplū.de quo tangit̃.xiiij.q.v.non
ſane.in fi.Unde ſanū eſt conſiliū ꝙ de hac pena quilibet
humiliter miſericoꝛdiā petat.verū eſt ſi in foꝛo cōtentio/
ſo inquieret̃.al̃s in foꝛo anime non tenet̃ ad penā.ſed ſuf/
ficit ꝙ reddat quantū q̃libet accipit:vel alter pꝛo eo:vt di
ctum eſt.ad hoc facit qđ legit̃.⁊ no.xij.q.ij.fraternitas.in
gloſ.vlti.in fi.¶ Sed numq̃d qui ſuū recuperat:tenetur
cedere actiones ſuas contra alios qui damnū dederunt.
Scripſit Ray.ꝙ ſic in iudicio aie q̃uis in iudicio cōtētio
ſo non teneatur.niſi foꝛte ijs qui ſatiſfecit in ſolidū/pꝛin/
cipalis eſſet.vt ſic non ab vno in ſolidū ſed a pluribus ꝑ
partibus exigat̃.In foꝛo aūt contentioſo non video qua
fronte is q̃ ꝑpter ꝓpꝛiam punitur cōtumaciā poſſit pete
re ceſſionem.ff.de admi.tu.ſi plures.ij.ff.de tutelis ⁊ ratio
nibus diſtra.l.j.§.nunc tractem⁹.ſm Ray.Qꝛ dicit de ceſ/
ſione facienda in foꝛo aie non videtur fructuoſum multū
nec cum tali ceſſione agi poſſet.niſi velis intelligere ꝙ de
voluntate cōfitentis publicetur.ſed nec ex hoc in foꝛo cō/
tentioſo agi poſſet obſtantibus.l.s̃.pꝛoxi.all̃.Dicas ergo
ꝙ ſiue ceſſio facta ſit ſiue non:alij q̃ nihil ſoluerūt ad rele
uandū illū qui in ſolidū ſatiſfecit:pꝛo ſuis partib⁹ ſunt ef/
ficaciter inducendi.Nā ſoluens vtiliter fecit negociū eoꝝ
ergo tenentur tenere ratū qđ fecit:⁊ ei ſatiſfacere.ar.ff.de
nego.geſtis.cū pecuniā.⁊.l.ſoluendo.⁊.l.pōponi⁹.in fi.et
l.ſe.rñſo.j.⁊ gloſ.Jo.que ponit̃.xij.q.ij.monemus.et inci/
pit.ipſe ergo.in fi.magis fauet Ray.§.j.Oſtiē.Quid ſi
neuter raptoꝝ dñs erat:nec vn⁹ magis animauit alium
q̃ alius ipſum:ſed ſimul cōuenerūt de faciendo tali inſul/
tu vel tali rapina cōmittenda?Quilibet tenet̃ inſolidum
vt patet in concoꝛ.ſignatis.s̃.e.ꝟ.Sed numq̃d ij q̃ ſequū/
tur etiā ſi vnus ſolus nō potuiſſet hoc perfeciſſe vt ꝓbat̃
aperte.ff.ad.l.aqui.Ita vulneratus.§.fi.ff.arbo.fur.ceſa.
ſi plures.ff.de fur.vulgaris.ff.ſiquis ex teſta.liber eſſe iuſ.
fu.l.j.⁊ qđ legit̃ ⁊ no.xxiij.q.vlti.c.vlti.in gloſ.j.Aliqui ta/
men dicūt q̃ ſufficit ſi q̃libet pꝛo parte ſua ſatiſfaciat.Sꝫ
pꝛimū non ſolū tutius imo verius eſt.¶ Quid de ijs qui
non cōſentiunt:tñ de pꝛeda ſcienter ex dono/vel etiā igno
ranter:ſed poſtea audiuerūt veritatē?Quatenus habue/
runt tenent̃ reſtituere.ff.ſi certū peta.ſi me et titium.ff.de
condi.indebi.nam hoc nota.ex̃ de homi.ſicut dignum.§.
eos inſuper.Niſi foꝛte hoc conſumpſiſſent anteq̃ intelli/
gerent veritatem.C.de rei ven.certum eſt.ff.de vſur.q̃ ſcit
§.fi.ad hoc.ff.de petitio.heredi.ſi a domino.§.fi.et duab⁹
l.ſequē.⁊ adde qđ no.xij.q.ij.nō liceat.in gloſ.hic aduerte.
¶ Sed quid de ijs qui inde comedunt ⁊ bibūt ⁊ induūt
Videt̃ ꝙ vxoꝛ ⁊ familia qui non habēt aliunde vñ viuant
excuſentur:dūmodo peccato nō conſentiant:ſed raptoꝛē
ad reſtituendū ⁊ coꝛrigendū inducant.ar.xj.q.iij.quoniā
multos.ex̃ de ſen.ex.inter alia.⁊.c.ſi vere.Sed ⁊ pꝛedica/
toꝛes gerētes negotium ſpoliatoꝛuꝫ in hoc caſu pꝛopter
hoc excuſantur.de ſen.ex.cū volūtate.j.rñſo.§.j.Et hoc di
xit Ray.verum eſſe ſi ſpes ſit de coꝛrectione:⁊ cū mode/
ramine tali vt per hoc nō ſubtrahat̃ facultas reſtituendi
ſpoliatoꝛi in totū vel in magna parte.ar.ij.q.vj.anterioꝛ
§.illud.Potius teneo qđ ſcripſi.s̃.§.feminarū.ꝟ.xciiij.in
ar.xlvj.¶ Quid ergo faciet vxoꝛ vel filij.vl̃ familia ſi nul
la ſit ſpes coꝛrectionis:ſupple maxime.vide.xxxj.di.c.oīno
xxj.nota.Dixit Ray.ꝙ ſi ſunt aliq̃ ſeparata de iuſto viuāt
de illis.ſi non ſunt:querāt victū ab amicis ſuis vel cōſan/
guineis vel alijs ꝑſonis honeſtis.vel querant victum pꝛo
pꝛijs manibus.xcj.di.clericus.de con.diſtin.v.numq̃.Uel
oſtiati.Et nullo modo comedāt de rapina.xxviij.q.j.vxoꝛ
¶ Sed q̃d ſi maritus crudelis nō permittit ꝙ vxoꝛ ſua ⁊
filij de alio comedant?Triplex eſt remediū ſm Ray.Pꝛi/
mum eſt:vt viuat de dote ſua:vel de ſponſalitio.Secūdū
eſt vt hec denuntiet talibus q̃ maritū cōpeſcant vel etiam
epiſcopo.ij.q.j.ſi peccauerit.xxij.q.v.hoc videt̃.Sed hec
duo remedia inania ſunt.Tanta pōt eſſe tyꝛānis mariti.
ex̃ qđ ne.cauſa.c.j.de reſti.ſpo.lr̃as.Tertiū eſt ꝙ vbi aliud
facere non pōt:ex quo ita arctata eſt:poterit inde cōme/
dere:nec tenetur:quia tempoꝛe neceſſitatis tante etiam a
futuro excuſaretur in totū.licet ſi periculum moꝛtis non
immineret:aliquod peccatū cōmitteretur:⁊ ideo aliqua
penitentia iniungetur,ſic intellige ex̃ de fur.ſiquis ꝑ ne/
ceſſitatem.Hec enim neceſſitas legem non habet.de cō.
di.v.diſcipulos.ex̃ de reg.iuris.qđ non eſt.Tutius tñ eſt ꝙ
talis rem reſtituat ſi poteſt:vel eſtimet quantū comedit:
⁊ pꝛoponat ſoluere quum poterit illi cui facta eſt rapina.
ex̃ de ſolutio.c.ij.ff.de ceſſi.bo.is qui.interim aliquam pe/
nitētiam faciat ad cautelam.⁊ parcius ſumat q̃ poteſt ad
victum neceſſarium de illa rapina.ad hec ex̃ de homi.c.ij.
v.diſtin.ad eius vero.xij.q.j.clericus.In omni autem caſu
reddat

Diſſidet authoꝛitas ab Raymūdo.

reddat debitum viro ſuo niſi aliud ſubſit impedimentū.
xxiij.q.v.ſi dicat.⁊.c.fin.⁊.c.vna. ❡ Quid de p̄dam emē-
An liceat p̄dam emere. tibus: Et quidē ſiquis emat ſcienter predam: vel credēs
pbabiliter ꝙ p̄da ſit: tenetur indiſtincte. nec liberaꝛ ven
dendo/vel qualitercūqꝫ alienādo/nec amiſſiōe/vel mor
te rei/vel alio aliquo caſu interueniente/quo minus te-
neatur reſtituere p̄cium ſm qđ plus valuit ꝙ emerit: vel
plus vendidit ꝙ emerit: vel tēpore cōtractus valeret.⁊
quicqđ ex re habuit vel habere potuit: nullas expenſas
deducendo.q: talis contrectando rem alienā/furtum cō
mittit:⁊ malam fideꝫ habuit.etiam ſi p mille manus res
illa furtiua ſcienter tranſiret: ⁊ fur ſemp in mora eſt. ad
hec.C.de fur.l.ij.ff.de fur.qui iumenta.ff.de condi.fur. in
re furtiua.ff.de peri.⁊ cōmo. ſi vt certo.§.ſed interdū.C.
de rei ven.circū. Et qđ dictum eſt de p̄mo raptore/idē in-
telligas de ſecūdo/tertio/⁊ etiam milleſimo: vt dixi.q: ſi
per plures manus ambulauerit idem iuris erit.ff.de mi-
no.ſed vbi.ff.de peri.heredi.ſed ⁊ ſi.§.ſumi aūt. Si naūt
ſcit ꝙ de iuſto bello eſt: oīno excuſatur: quum a vero dn̄o
emat.vt.ſ.ſepe dictum eſt. Si vero emens hoc neſciebat:
pbabiliter tn̄ hoc credebat: puta q: omnes vicini ſui vel
maior pars ⁊ maxime ſapientes hoīes ⁊ honeſti ita cre-
debant ꝙ res illa eſſet vendentis: durante hac bona fide
nō tenetur.ſed teneꝛ ſi poſtea audierit veritatem.⁊ curet
al's cauti⁹ negotiari.C.de fur.l.ij. Et ſi iudice ſententiāte
reſtitutionē fecerit: pōt agere ꝯtra venditorē: vt ipſuꝫ ſer
uet indēnem.xij.q.ij.vulterane. Si aūt hoc faciat ad pre-
ceptum ſacerdotis in foro penitentiali: ⁊ in eodē foro in-
ducendus eſt venditor vt ip̄m ſeruet indēnem.ſed in fo-
ro cōtentioſo ip̄m non poterit emptor cōuenire.ff.de eui
ctio.ſi rem.de cōtrahen.emptio.c.ſi. Qꝫ ſi ſciebat factum
emptor: ſed ignorabat ius: vel ignorantia facti duct⁹ craſ
ſa ⁊ ſupina nō pbabili rem captam emerit: in iudicio aīe
ad reſtitutionē tenetur.ad hec ex̄ de cleri.excō.mi.ap̄lice.
Diceꝛ aūt craſſa ⁊ ſcꝫ ſupina ignorantia: qn̄ cōiter alij vi-
cini dicebant ⁊ credebant ꝙ res eſſet de p̄da ⁊ bello iniu
ſto.ff.de v̄bo.ſig.late culpe.vel qn̄ eccl'ia hoc ꝓhibebat: ⁊
tales publice excōicabat. vnde nō excuſatur emptor tali
ignorantia duct⁹.xij.q.ij.qui ⁊ humanis.xvj.q.j.ſi cupis.
de ordi.ab ep̄o qui renū.ep̄a.c.j.§.ſi.⁊.c.ij.legitur ⁊ no.ex̄
qui matrimo.accu.poſ.c.vlti. Et ſi de hoc nihil cogitabat
quādo emit: nec inquiſiuit quātum potuit: in culpa eſt ſi-
cut ſupra.§. Sed hoc dicas nō in caſu ſimili. ❡ Quid ſi
emptor nō pōt cōmode reſtituere: niſi forte vendat quic-
quid habet: Dic ꝙ ad hoc tenetur de rigore iuris vt ſm
P̄rede reſtitutio quō faciēda. ſuū poſſe totū reſtituat.xxiiij.q.vj.ſi res. ex̄ de vſur. cū tu.
ſm Oſti. Sed tu dic ꝙ ſi emit bona fide ⁊ pbabili igno-
rantia: habenda erit ratio ne egeat ipſe ⁊ vxor.quia non
eſt fraudandus alimentis quotidianis.ff.q̄bus nō com.
bono.poſ.q̄ bonis.⁊ Inſtitu.de accu.§.vlti. ⁊ no.ex̄ de ſo
lu.c.ij.in gloſ.ſi.ad finē.etiā ꝓ eo qđ dixi.ſ.§.q̄d ḡ de vxo
re.facit expreſſe qđ legiꝛ ⁊ no. xxxj.diſt.oīno. ⁊ in gloſ.ar.
❡ Quid ſi raptor idem donator vel venditor ſatiſfecit
plene de p̄da data vel vendita. Dicas donatariū vel em-
ptorem liberatum. Verū quicquid habet de lucro ⁊ p̄ce-
pit ante reſtitutionē factam debet in vſus pauperum ero
gare vbi fuit male fidei.ar.xiiij.q.v.qui habetis.⁊.§.ſeq.
ſm Oſti. ❡ Sed nūquid emptor ſatiſfaciens pōt ſibi cō
ſulere p ceſſionē actionū ſibi faciendam ꝯtra venditoreꝫ
⁊ raptorem: Non.nec aliquo alio modo: niſi quādo emit
ſibi de euictione exp̄ſſe caueri fecerit.quia obſtat propria
turpitudo ſcꝫ emendo ſcienter ⁊ mala fide.C.de rei ven.
ſi mancipium.x.q.ij.hoc ius.(al's eſt.§.ſub.c.ea em̄)C.de
euic.ſi fun.idem ſentit Io.vt no.xij.q.ij.monem⁹. in gloſ.
q̄ incipit/ipſe ergo.in ſi. ❡ Quid ſiquis emat rem de pre
da ſcienter: tn̄ hoc facit bona fide: nō vt ipſam lucreꝛ: ſed
vt ipſam reſtituat dn̄o recepto precio ⁊ intereſſe ſuo: quū
al's dn̄s rei ipſam nullo modo recuperare poſſet.vel non
ita de facili: ⁊ quidem hic non cōmittit furtum.ff.de fur.
falſus.§.penulti. Immo vtiliter gerit negotiū. ⁊ ideo to

tum poterit recuperare p̄cium ⁊ intereſſe ſuū.etiaꝫ ſi res
ſine culpa ſua perimatur vel amittatur.vt cum q̄cq̄d per
cepit ex tali re vel occaſione ipſius totū cōpenſet vſqꝫ ad
quātitatem cōcurrentem.ſm Ray.ar.ff.de neg.geſtis.ſꝫ
an vlti.§.ij.ex̄ de accuſa.cū dilecti.§.ſi. Sed licet in iudi-
cio aīe credaꝛ ei de ꝯſcientia ſua: in iudicio tn̄ cōtentioſo
nō credetur ei: niſi hoc publice ꝓſtaretur.ar.ff.de nego.
nemi.cenſem⁹.C.de fur.l.ij.ff.de admi.tu. nō exiſtimo. ex̄
vt ec.bene.c.j.§.j.de elec.q: ꝓpter.§.ſi. ❡ Quid ſi nō pōt
reperiri dn̄s rei: vel neſcitur vbi ſcit: Erogetur pauperi-
bus de ꝯſilio dioceſani. Et hoc etiā publice fiat premiſſo
banno in eccleſia/⁊ diligenti inquiſitione facta: vt oīs ſu
ſpitio euiteꝛ.ar.in ꝓxi.ſ.iduc.iurib⁹.⁊ ex̄ de clam. deſpō.
cū inhibitio.⁊ qui matrimo.accu.poſ. cū in tua. adde qđ
no.ex̄ de vſur.q: fruſtra.in gloſ.ſꝫ nūquid.§. Item quid.
Et ſi hoc facto nō inueniatur cui⁹ ſit res: liberabiꝛ dādo
pauperib⁹.vt.ſ.pro aīa illius cui⁹ res eſt.ex̄ de vſur.cū tu.
q: in hoc vtiliter gerit negotium ſuū.ar.xij.q.ij.quatuor. Officialium meminit.
circa ſi. ❡ 2 Quid de officialib⁹ iudicis: Quicūqꝫ offi
cialis incitauerit iudicē ad iniuſte iudicandum ex certa
ſcientia vel ꝯtra ꝯſciam: tenetur ſm qđ no.in ſimili mate
ria.§.e.§. Sed nūquid ij qui ſequūtur. Ideoqꝫ ⁊ ſi iudex
ſimplex ſm ꝯſciam iudicet: deceptus tn̄ ꝯſilio adſeſſoris
bona fide electi: q: ſcꝫ ab oīb⁹ iuſtus ⁊ perit⁹ credebaꝛ: ⁊
ad ip̄m cōiter tanq̄ ad talem recurrebaꝛ: excuſatus eſt
iudex.⁊ adſeſſor tenetur. Sic intellige.ff.qđ quiſqꝫ iuris
l.ij. Tenetur etiā iudex vel adſeſſor ſi ſe ſentiat imperitū:
⁊ ſe de iudicio intromittit. vt inſtit. de obliga. q̄ quaſi ex
maleſi.naſ.rn̄.j.legiꝛ ⁊ no.ex̄ de ſen.⁊ re iu. cum eterni.in
gloſ.q̄uis.lib.vj.ij.q.vj.hoc etiam placuit.in glo.ſi iudex.
Et idem in medico.necnon ⁊ qui talem ſcienter eligit de
culpa ipſius tenetur.ex̄ de offi.archid̄.ea que.⁊ adde que
dixi.ſ.§.nunc ad iudiciū.§.vlti.xlij.ar.⁊.§.de offenſioni-
bus.in.xxxviij.ar. de criminibus iudicum ⁊ adſeſſorum.
Sed ⁊ ſi adſeſſor habet certuꝫ ſalariū: ⁊ vltra extorquet:
tenetur.ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.cum ab oī. ❡ Alij aūt inferio-
res officiales/puta nuntij ſiue miſſi inſulati vel ſimiles
etſi certum ſalariū habeant: ⁊ aliquid p vim vel p imode
ratam improbitatē extorquent iuxta morem patrie: puta
denariū vel obolum vel aliud certū vile ⁊ modicum: nō
tenentur ad reſtitutionē.ſed poſſunt inde facere eleemo-
ſynam.xiiij.q.v.non ſane.ſm Ray. Sed certe nō pbat ꝙ
de ijs poſſit fieri eleemoſyna.immo notat factū. qđ et in
vſurarijs verū eſt.facilius em̄ induceretur vſurarius ad
dandū decē ſolidos ꝓ deo: ꝙ reſtituendos duos ei a quo
extorſit.reſtituant ergo qui ꝯceſſerunt. legitur ⁊ no.xxiij.
q.j.militare.vel petāt remiſſionē ab eo ſibi fieri. ❡ Quid
de aduocatis: Et quidē tenentur ad reſtitutionē ſi in cul De aduocatis v̄ba fiunt.
pa ſunt. In culpa aūt ſunt ſi nō erant idonei ad aduocā-
dum.puta q: religioſi in caſu nō conceſſo vel in ſacris cō
ſtituti.ex̄ de poſtu.c.j.⁊.ij. Tamen in hoc caſu non credo
ſi al's aduocatus diligenter ſuū officiū exequatur: ⁊ peri
tus ſit: nec in culpa amiſſionis cauſe ſit: ꝙ debeat reſti-
tuere illi a quo recepit: quū ſua non interſit. ſed al's eſt ei
iniungendū vt illud vel magnā partem expēdat ad pias
cauſas: ⁊ ſubueniatur peccatori orōnibus et ſuffragijs
eccleſie ⁊ illoꝝ qui eleemoſynā recipiunt.ar.xiiij.q.v.non
ſane.⁊.xij.q.ij.gloria ep̄i.⁊.c.aurū. Si vero in culpa eſt q:
recepit imoderatam quātitatem: tunc id qđ nimis rece-
pit tenetur reſtituere illi a quo extorſit. ſup quo vide qđ
no. Oſtiē.in ſumma.de poſtu.§.quis poſtulare. vbi dixit
cum Azo.⁊ ſequen. Potius credo dandū pauperibus.et
eſt caſus.xiiij.q.v.non ſane. Si vero eſt in culpa quia per
ignorantiā ſuam vel negligentiam clientulus ſuus ami
ſit cauſam: tenetur reſtituere ſic extortuꝫ: ⁊ damnū quod
incurrit clientulus.ar.ff.ad.l.aqui.idem iuris.ex̄ de cta.⁊
quali.ad aures. ❡ Sed et ſi per cauillationem ſuam ab-
ſtulit aduerſario bonā cauſam: vel ipſum grauauit in ali
quo: petendo dilationē ſup̄fluam vel allegando falſo cō-
tra cōſcientiā: vel faciendo poſitionem duplicē vel cauil-

loſam:vel per inſtitutionem falſi teſtis: vel quia induxit clientulum ſuū ad veritatem negandā:tenetur in ſolidū quoad verū intereſſe.inſtit.de obli. que quaſi ex maleſi. naſ.rū.j. ⁊ iunge qđ no.s̄.§.expeditis.ꝟ.ix.cū tribus ꝟſi. ſeq.in ar.xxxvj.de pctis aduocatoꝝ. Sed ⁊ pauperi tenetur cōſulere gratis.xj.q.iij.paup.quādo ſine magno labore pōt reſpondere. Nam ſicut gratis accepit:ſic et gratis debet dare.ex̄ de magrīs.Matth.x.c.⁊ facit quod no. lxxxiij.di.§.j. Si aūt petens ꝯſiliū diues ſit:pōt recipe ſalariū de ꝯſilio:eſto ꝙ nō laboret modo:q: laborauit alias expenſas fecit ſtudendo ⁊ addiſcendo. ad hoc.xj.q.iij.nō licet.xiiij.q.v.non ſane.x.q.ij.precarie. ¶ M Quid de teſtibus corruptis? Et quidē ſi per dictum ipſorum aliqđ falſum/aliqua partiū amiſerit cauſam ſuā: tenetur ad reſtitutionē faciendam ei qui dānificatus eſt.ar.xvij.q.iiij. ſiquis in atrio.ff.de col.generaliter.§.illud.j.q.j.iubem⁹. **Teſtes**

Si aūt recepit vltra expenſas aliqđ ꝓ vero teſtimonio ferendo:tenetur hoc pauperibus erogare. vt dictū eſt.s̄. priori.de aduocatis.ꝟſi.quid eſt de aduocatis.in parua additiōe q̄ incipit/potius. Et idem eſt in iudice ſicut no. Oſti.in ſumma de re iudi. ſub rubrica de re iudicata.§.q̄ ſit pena. Nam ⁊ venalia teſtimonia ſicut ⁊ iudicia reprobantur.no.Oſtiē.in ſumma de teſti.§.quis poſſit eſſe reſtis.ꝟ.repellitur. q̄uis teſtis ſuas moderatas expenſas recipere poſſit.iiij.q.iij.ꝟ.venturis. de hoc vide qđ no.in pre.c.nō licet.⁊.c.qui recte iudicat.⁊ pre.c.nō ſane.⁊ ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.cum ab omni.⁊ dixi.s̄.de peccatis teſtiuꝫ.§. ad peccata.ꝟ.vlti.in.xxxix.ar. ¶ N Quid de accuſatoribus ⁊ denūtiatoribus criminū? Dic ꝙ ſi calūnioſe hoc fecerunt:tenentur ad reſtitutionē dāni dati.vt no.Oſtiē.in ſumma de calum.§.quādo debet.⁊.§.quali pena.⁊ adde qđ no.s̄.§.in q̄bus.in.ꝟ.vlti.in ar.xxxix. Sed ⁊ tenent̄ penitentiā facere:ſi ex odio ad hoc ꝓcedant. eſto ꝙ denunciatio al's vera ⁊ legitima ſit.q: ex charitate talia debent ꝓcedere.xxiij.q.v.ꝓdeſt.ij.q.v.nō vos.⁊.q.j.ſi peccauerit. v.q.j.c.j.vide qđ ſcripſi.s̄.de pctis accuſatoꝝ.§.in quib⁹. ꝟ.xxv.in ar.xl. Obligant̄ etiam tales nō ſolum ad reſtitutionē pecunie: ſed etiam fame. vj.q.j.ex merito. ⁊.c.deteriores.cum.c.ſeq.⁊.§.prece. ſi falſo denūtient vel nō probent. ¶ O Nō hoc modo debet fieri. Ubi ꝑ ſe vel aliū dixit cantilenam:vel libellum famoſum legit:⁊ in alijs locis ſentiret alium dicto vel facto ſuo infamatum:publice recognoſcat errorem ſuū:⁊ dicat ꝙ mentitus fuit per os ſuū.ſm Ray.ar.ex̄ de pur.ca. inter ſolicitudines.§.ꝑcipias. Nō intelligas niſi ex tali recognitione publica magis infamaret̄ infamat⁹.ergo nō dicat ego de tali facto infamauerā talem/ſpecificando crimen.ſed ſic dicat in genere/ego infamauerā talem de eo de quo inter vos eſt diffamatus.bene ſcitis q̄d eſt.illud ſciatis ꝙ ego tam̄ maliſioſus ⁊ maleuolus hoc inueni: ⁊ mendaciuꝫ eſt q̄cquid dixi.nō dicat falſum. ſed mendaciū: q: ꝯtra mentē.xxij.q. ij.hoīes.cum.c.ſeq.dicebat ꝓmū infamando.ij.q.j.ſi peccauerit.⁊ tn̄ verū pōt eſſe qđ dicebat. ¶ Sed q̄d ſi de diuerſis ⁊ a diuerſis:ſi q̄libet faciat ſicut ꝓxime dictum eſt. infamatus eſt:nā ibi neceſſe eſt ꝙ ſpecificetur. Hic dicerē ꝙ ad arbitriū infamati/vel ſi grauiter arbitraret̄ ad arbitrium iudicis deberet ſe purgare. ar. ex̄ de iureiurā. veniens.⁊.c.quītauallis. ⁊ de arbi.c.ij. Sed ⁊ ab infamato tenetur veniā poſtulare.ad hec.xiiij.q.vj.ſi res.v.q.j.quidam.vj.q.j.deteriores.xxxvij.diſt.legant. adde hic qđ ſcripſi.j.in ar.lxx.in.§.aliud vitium peſtiferū.ꝟ.ſed hic q̄ro. **Accuſatores,**

¶ Quid de condentibus leges iniquas? Et quidē ſi ſint contra.l.naturalem que in.l.⁊ euāgelio.vj.diſt.§.his ita. continetur:ipſo iure non tenent.viij.diſt.que ꝯtra mores. xxxij.q.vij.flagitia. Idem eſt ſi laici talia ſtatuant in preiudiciū eccleſie.ex̄ de cōſtit.que in eccleſiarū.⁊.c.eccleſia. xcvj.di.bene. Et obligātur in ſolidū ſtatuarij/conſiliarij/ ſcriptores/⁊ iudicantes. ⁊ ea ſeruantes/⁊ exequētes.ex̄ de ſen.excō.nouerit.c.graue. Idem eſt ſi fiat ꝯtra ius poſitiuū ad pauperes opprimēdos ⁊ iuſtitiā impediendā. **Legū iniquaꝝ cōditores,**

⁊ de talibus pōt intelligi qđ legitur ⁊ no.Eſa.x. Ue q̄ cōdunt leges iniquas:⁊ ſcribentes iniuſtitiā ſcripſerunt vt opprimerent in iudicio pauperes:⁊ vim facerent cauſe humiliū populi mei:vt eſſent vidue ꝑda eoꝝ:⁊ pupillos diriperent. Quid facietis in die viſitationis/mortis vel iudicij generalis. Hec eſt viſitatio peſſima peccatorū. de qua Prouerb.xix. Qui nō cōgnouerūt tēpus viſitationis ſue Luce.xix.⁊ calamitatis. Sopho.j.c.de longe venīetis. Ad cuius fugietis auxiliū:⁊ vbi derelinquetis gloriā veſtrā. ix.q.iij.alioꝝ.in ſi.ne incuruemini in vinculo:⁊ cū interfectis cadatis.huc uſq̄ Eſa. ¶ P Quid de furibus? Planū eſt ꝙ nō tenentur ad reſtitutionē faciendaꝫ ⁊ fures et ij qui opem vel ꝯſilium ꝑbuerunt.ex̄ de fur.q̄.cum fure.§. ſed vt de hoc.qđ dic vt.s̄.dictum eſt de rapina.ꝟ. quid ergo.cum.x.ꝟ.ſeq. Caute tn̄ reſtituat ſacerdos rem ſibi reſtitutam in foro penitentiali:ne denudet ꝯfitentem.ex̄ de of.ordi.ſi ſacerdos. ¶ Quid ſi aliquis recipit reꝫ aliquā ad certum vſum ſibi cōmodatam:⁊ ipſe commodat alij: nūquid cōmittit furtum? Sic. quia nec ad hoc faciendū ⁊ ſic nō ad hunc vſum cōmodata erat.idem no. ex̄ de cōmo.c.j.gloſ.j.⁊ ſpēs lucri eſt ex alieno largiri. Idem no. xiiij.q.v.forte.⁊ ſibi acquirere beneficij debitorē. Et creditor cōmittit furtū ſi re ſibi obligata vtatur.ff.de fur. ſi pignore.rū.j.⁊.§.j. In hoc aūt caſu tenetur fur ad eſtimationeꝫ vſus:etiam re dn̄o reſtituta.ar.xiiij.q.vj.ſi res. ſm Ray. Quid ſiquis emat rem furtiuā etiam ignorāter:⁊ eſt ſtatutū in terra ꝙ ſi quis talem rem emerit publice in mercato nō teneatur ipſaꝫ reſtituere:etiā nec dn̄o poſtea veniēti:nihilomin⁹ euincetur ab eo res.C.de fur.l.ij. Nec obſtat ſtatutū:quū ſine pctō mortali nō poſſit teneri.xij. q.ij.vulterane.⁊ patet in ijs q̄ no.s̄.ꝟ. quid de cōdentib⁹. Sed etiam in illo caſu vbi ſcꝫ bona fide ⁊ vt eaꝫ vero domino reſtitueret/emit: expenſas bona fide factas circa eādem rem poterit exigere.ar. ex̄ de reſtit. in integrū.c.j. de rebus eccle.nō alie.ad noſtrā.ff.de acqui.re.domi. bone fidei emptor. Item ſi interim pereat res: nō tenetur. quia nō eſt in mora. Item ſi interim alienauit: nō tenet̄. q: nec deſijt dolo poſſidere nec ꝑciūm ex re furtiua redactuꝫ eſt furtiuū.ar.ff.de fur.qui vas.§.ſi.vide qđ no. ex̄ de vſur.cum tu.in gloſ.ex hoc videt̄. ⁊ a ꝯtrario ſenſu.ex̄ de aliena.mutan.iudi.cauſa facta.c.j.⁊.ij.⁊ ad hoc.ff.de petitio.here.ſi poſſeſſor.§.reſtituere.⁊.l.ſi matre. ⁊.l.vtruꝫ. Si quid tn̄ habet inde de lucro:illud debet reddere dn̄o poſtea venienti.ar.ff.de cōditio.indebiti.nā hoc natura. ¶ Sed nūquid licitū eſt furari furi vel raptori vel vſurario vt inde fiat eleemoſyna? Non.q: non debent fieri mala vt eueniāt queq̄ bona. Rom.iij.xxx.q.j.noſſe.vbi de h. xxxij.q.iiij.ſic nō ſunt.vbi de hoc.ex̄ de vſur.ſuper eo.de talibus dicit.xiiij.q.v.forte.Aug. Huiuſmodi cogitatio diaboli calliditate ſuggeritur.nam ſi totum tribuat pauperibus qđ abſtulit:addit potius peccatum q̄ minuat.quia aufert ſibi copiam reſtituendi.ad idem.j.q.j.nō eſt putanda. Idem. Neq̄ eñ ſi agris inique ac perperam inuaſis ita quiſq̄ vtatur:vt ex eoꝝ fructib⁹ largas eleemoſynas faciat: ideo rapinam iuſtificat.xiiij.q.v.c.neq̄. ſm Ray. **Fures,** **Mutui vel pignoris acceptores** **Nō furādū eleemoſyne faciēde cauſa**

Quid ergo ſi ideo furatur vt domino reſtituat? Videt̄ excuſatus ar.ff.depoſiti.bona fides.nam ⁊ vtiliter gerit negotiū furis. ergo cogitur hoc habere ratum.ff.de nego.geſtis.ſed an vltro.§.j.ſm Ray. Hoc non admitto q: predo reſtituendus eſt.ex̄ de reſtitu.ſpo.in literis.ff.de vi ⁊ vi arma.l.j.§.qui vi a me.⁊ facit qđ no. Inno.e.ti.olim. ¶ Q Quid ſi inuenerit pecuniam vel aliaꝫ rem in via publica vel alibi? Dicas ꝙ debet facere ꝑconizari:⁊ in locis illius eccleſijs vbi res inuenta eſt/⁊ adiacentium denūtiari publice coram populo ꝙ talis res inuenta eſt:⁊ ſi reperiat dominū ei reddat. ꝑmo tamē dicat ei circūſtantias per quas certificetur vtrum vere ſit domin⁹ is qui petit.alias forte multi non dn̄i peterent.ad hoc.ff.de furtis.falſis.§.qui alienū.⁊.§.ſequē. Si nō inuenit dominū cum cōſilio ⁊ authoritate eccleſie poteſt ipſam rem reti- **Rerum amiſſaꝝ inuētores**

nere ſi pauper eſt: ⁊ oret pro eo cuiꝰ eſt res. alias ſi diues: pauperibus erogeṫ: alioqn ſi non reſtitueret iuxta poſſe: fur eſſet. ⁊ ſic intellige illud Auguſtini Hiero. ⁊ Grego. xiiij. q. v. ſi quid inueniſti. cū. ij. c. ſeq. ¶ Quid ſi quis furatur chriſtianos captiuos a ſaracenis detētos? Non tenetur. ar. xxiij. q. ij. dñs. ⁊. q. viij. vt pridē. Et hoc intelligas quādo nō eſt tēpus treuge. Quid ergo ſi treuga ſit? Dic ꝙ tunc tenetur ſubtractā rem reſtituere: ⁊ eſtimationem hoīs vel alterius rei ſublate ⁊ oīs dāni dati. ar. xxiij. q. j. noli. Qđ intelligit Ray. niſi forte ſaraceni compellerent captiuos idololatrare: vel legem chriſti dimittere. in quo caſu eriperetur captiuus in libertatem. ar. liiij. di. nulla. ⁊ tunc nō tenetur ſurripiēs. quū exquo de pctō mortali vel ſubuerſione fidei agitur: magis ſit deo ꝙ̄ hoībus obediendum. Actuū. iiij. ⁊. v. c. xj. q. iij. iulianus. ⁊. c. qui reſiſtit.

An captiuū a ſaracenis detentū furari liceat.

Ego aūt dico ꝙ cū hodie vbilibet Saraceni teneāt terras ī quibus nomē chriſti colebatur: ſiue in Egypto/ſiue in tota Aphrica/ſiue ī Thebaida ⁊ Paleſtina et terra ꝓmiſſionis. optime facit. xxiij. diſ. legimus. poſt colū. ꝟ. nec altera. ⁊ q2 nocere ſemper parati ſunt. xxxiij. q. viij. diſpar. ſemꝑ contra nos terram noſtrā volendo recuperare: iniuſtum bellum agūt: ⁊ nos iuſtum. Unde ſeruos quos capiūt in iniuſto bello iniuſte detinent: ⁊ ipſi iuſte fugiūt. et qui eos furantur ſua furantur chriſtiani. ꝑ ea que no. per Inno. ⁊ Oſtiē. ex̄ de voto. qđ ſuper his. ⁊ ſcripſi late poſt eos in p̄ma parte iſtius operis. ſ̄. in. §. xxxvij. in ꝟſi. Itē ſm Inno. ⁊ Oſti. in ar. xxxvij. ¶ Quid ſi chriſtianꝰ captiuus furetur ſaraceno q̄ eum captiuū detinet? Si erat captus dum erat treuga quā frangebat: ⁊ ſic erat in culpa. xxiij. q. j. noli. ⁊ nō iminebat famis neceſſitas: tenetur ad reſtitutionē. Si aūt tp̄e belli captꝰ fuerit: vel neceſſitas famis imminebat: quū talem teneatur ſaracenꝰ paſcere ſm naturā. di. j. in p̄n. nō tenetur ad reſtitutionē. ſm Ray.

vſurarij. ¶ Quid de vſurarijs? Certū eſt ꝙ ad reſtitutionē tenentur. ex̄ de vſur. cū tu. c. tua. c. tuas. ⁊ quaſi ꝑ totū. Quis aliquādo de facto retineantur vſure: q2 nō inuenitur iudex qui iuſtitiā inde faciat. ſic intellige. xiiij. q. iij. quid dicam. Sed quid ſi pena impoſita ſit/niſi pecunia mutuata īfra certum tēpus fuerit ꝑſoluta: nūquid talis loco vſure ſuccedit? Diſtingue vtrū ſit iudicialis an cōuentionalis. Si iudicialis ſit: puta iudex p̄cepit debitori ꝙ niſi ſatiſfaceret infra mēſem: talem penā incurreret: nō eſt vſura: quū impoſita ſit ad puniendā cōtumaciam debitoris. ar. xxiij. diſt. queꝗ̄. in ſi. ff. de re. iu. qui actione. Si vero eſt cōuentionalis: ⁊ eſt appoſita bona fide: vt ſcꝫ debitor metu pene ſatiſfaciat: adhuc non eſt vſura. dum tn̄ intentio recta fuerit in pre. c. queꝗ̄. ⁊ ex̄ de arbi. dilecti. vbi de hoc. ⁊ no. ex̄ de vſur. cōqueſtus. ⁊. xiiij. q. iij. in ſumma. Ex duobus tn̄ preſumitur ꝙ ſit vſura. ſcꝫ ſi is qui ipſam appoſuit/cōſueuit vſuras exercere. ar. ff. de actio. ⁊ emp. ⁊ ven. iulianus inter eū. §. papinianus. ff. de vſur. qui ſemiſſes. ex̄ de pig. illo. in ſi. Scdm eſt. ſi penā vel in annos ſingulos vel menſes ſtipuletur. in auṫ. vt nullus mutuans agricole. coll. iiij. poſita. C. de vſur. aūt ad hoc. Licet aūt in iudicio aīe cuilibet ſit credendū de ſua conſcientia. j. q. vij. ſancimus. eſt tn̄ cautius examinandū ⁊ inquirendū ꝓpter preſumptionū circūſtantias ſupradictas. ¶ Quid ſi paratꝰ ſum emere merces aliquas p̄cio. c. librarum in quibus lucraturus eram ſm ſanam cōſcientiam ⁊ ſpem firmam. x. lib. Raro hoc cōtingit: ideo tutius eſt a tali contractu et mutuo abſtinere. ex̄ de vſur. in ciuitate. vbi de hoc vſqꝫ ad menſem ipſis ad locum certū deportatis. ⁊ tu ꝓpter nimiā inſtantiam tuā impedis me ne emam: ⁊ a me hāc pecuniā mutuo recipis: ⁊ ꝓmittis infra menſem reddere. c. x. lib. nūquid eſt vſura? Non videṫ. q2 loco intereſſe ſuccedit. ſuper quo vide qđ no. ex̄ de vſur. cōqueſtus. ⁊. xiiij. q. iij. in ſumma. ⁊. q iiij. quoniā multi. ¶ R Quid de ciuitatibus vel collegijs dantibꝰ pecuniā ad vſurā: nūquid ſinguli ſunt vſurarij: ⁊ teneṅt ad reſtitutionē? Nō videṫ. q2 cauſa vniuerſitatis nō eſt ſingulorū. xij. q. ij. qui manumittitur. (al's eſt. §. ſub. c. ep̄s.) Sed dicas contra. nam quoad delicta oēs ij qui cōſentientes ſunt: puniuntur. ⁊ ſingulariter obligaṅt. nō tamꝙ̄ vniuerſitas q̄ animā nō habet. nec tāꝙ̄ vniuerſi. ſed tamꝙ̄ ſinguli. ar. ex̄ de vſur. cōqueſtus. vij. q. j. ſicut vir. xxiiij. q. iij. ſi habes. ff. qđ me. cā. metum. §. animaduertendū. vide qđ no. ex̄ de ſimo. dilectus filius. A. gloſ. ſicut. ſ̄. e. Qđ intelligas de ijs q̄bus in mente ſua hoc placet: ⁊ ratum habent: ⁊ cōſentiūt: vel ꝓhibere poſſent ⁊ nō faciūt. ex̄ de ſen. excō. quāte. Hoc etiā teneas ꝙ a nullo fideli vel infideli debes vſuras exigere ⁊ ſi exegeris: teneris reſtituere. ſm Ray. ¶ Quid ḡ ſi a Iudeo vſuras exegeris? Soluēdo ⁊ reddendo ei liberaris. Cōuenientius tn̄ eſt vt inde authoritate eccleſie ſatiſfacias chriſtianis: a q̄bꝰ forſitan idē iudeus vſuras extorſit. ar. eorū q̄ legūtur ⁊ no. ex̄ de vſu. q2 fruſtra. vel quibꝰ eſt al's obligatus. ⁊ ſic eris liberatus. ff. de nego. geſt. ſoluēdo. ⁊. l. cū pecunia. ꝯ. xiiij. q. iiij. ab illo. vbi diċ Amb. Ab illo exige vſuram: cui nocere merito deſideras. Sed illa litera legiṫ negatiue. ſm gloſ. q2 ſicut nulli debes nocere: ſic a nullo debes petere vſuras. Nullo modo talem intellectum patitur illud. c. quū dicatur ibi Cui iure inferuṅt arma: huic legitime auferuntur vſure. quē bello vincere nō potes: ab hoc vſurā exige. quē non ſit crimē occidere. ſine ferro dimicat: qui vſuras flagitat. Sine gladio ſe de hoſte vlciſcitur: q̄ fuerit vſurarius exactor inimici. Ergo vbi ius eſt belli: ibi ius vſure. Nec vſura maior eſt ꝙ̄ rapina: q2 ⁊ rapina dr̄. xij. q. iiij. ſi quis. Immo rapina ampliꝰ puniṫ: q2 in quadruplū. xij. q. ij. cum deuotiſſimā. Sed qđ auferatur ab hoſte in iuſto bello/nō dr̄ rapina: ſed licitū. xxiij. q. v. dicat. Ergo ꝓprie dr̄ vſura/q̄ capiṫ ab hoſte cui iuſte bellum indiciṫ. ſed q̄d ſit licitum ꝑ iſtud. c. ab illo. Et in hāc opinionē potius declinat gloſ. ꝙ̄ in aliā. ⁊ Guido magr̄ meus/⁊ ego cum eo. vt ſaluetur iſtud. c. Ambro. Et ita erit iſte caſus ſpecialis/vbi licite recipitur vſura: cum alijs q̄ no. xiiij. q. iij. in ſumma. ⁊ ex̄ de vſur. cōqueſtus. facit ad iſtū intellectū qđ legitur ⁊ no. xxiij. q. vj. iam vero. ⁊ q. iiij. debet hō. Sed pone ꝙ vſurariꝰ multa lucratus eſt cum vſuris: nūc rediens ad cor penitet: nū q̄d etiam teneṫ reſtituere lucrū qđ fecit cū pecunia vſuraria? Ita videṫ. q2 que ex radice infecta ꝓcedunt: corrupta ſunt. xiiij. q. v. neqꝫ. xvj. q. iij. ſi ſacerdotes. in ſi. ⁊ faciūt que le. ⁊ no. ex̄ de vſur. cū tu. §. ſi. ⁊ difficile eſt vt bono peragaṅt exitu ⁊c. j. q. j. p̄ncipatus. ex̄ de accuſa. qualiter. j. Ambroſius. Si q̄s vſuram accipit: rapinā facit: vita nō viuit. xiiij. q. iiij. ſi q̄s. Et Hierony. Uſuras querere/vel fraudare/aut rapere/nihil intereſt. Sed in rapina ⁊ furto ad h̄ videṫ teneri. ex̄ de reſti. ſpo. ḡuis. ḡ ⁊ in vſura. Solutio. Qui nimis emungit: ſanguinē elicit. Prouer. xxx. iiij. diſt. deniqꝫ. Dicēdū eſt ꝙ nō tenetur niſi ad reſtitutionē eorū que a debitore extorſit: vel occaſione ſortis recepit: pacto vel intentione corrupta p̄cedēte. ex̄ de vſur. ꝯſuluit. ⁊ forte etiā expēſas moderatas ⁊ operas ſuas deducere poteſt. vt in his mitius agatur cū vſurario ꝙ̄ cū raptore. Eſt tn̄ tutū ꝯſilium ꝙ poſt reſtitutionē vſure factā de alijs de q̄bus teneṫ forte: ꝓpter p̄miſſa petatur venia ad cautelā. ſm Ray. Alij ſtāt indiſtincte p̄mo dicto. Dicas ſm Oſti. mediā viam tenēdam. ꝙ teneṅt ad reſtituendas expenſas ⁊ intereſſe debitoris. in quo quidē lucrū ⁊ damnū ſuū computandū eſt: ſicut ſatis expreſſe legiṫ. ff. de eo qđ certo loco. l. iij. §. penulti. ⁊ ſi. ⁊. l. ſeq. Nec em̄ video quare interp̄tatio Ray. ſit ꝓ vſurario facienda. Sed nec video quare debitor vltra intereſſe ſuū poſſit petere totū lucrum. Hoc em̄ eſſet ſuū repetere cum vſuris. q2 quicquid ſorti accedit: vſura eſt. Matth. xxv. ⁊ Luc. xix. xiiij. q. iij. pleriqꝫ. Et quia qđ lucratus eſt fenerator de vſura/ſiue denarios ſiue aliud/nō eſt vſura. vt diciṫ in pecunia habita de re furtiua. vt no. ſ̄. e. ꝟ. ſed etiam nullo. Sed nūquid vxor ⁊ familia vſurarij tenentur ad reſtitutionem? Dic ſicut no. in rapina. ſ̄. e. ꝟ. quid ergo faciet vxor. ⁊ ſeq. ⁊ dixi. ſ̄. vbi tractaui de peccatis mulierū. §. feminarū. ꝟ. xciiij. in ar. xlvj. ¶ S Quid

Aleatores.

de luſoꝛibus ſiue aleatoꝛibus? Et quidem de talibus ſi clerici ſunt: magna vindicta ſumi debet. Unde in canonib⁹ apoſtoloꝝ. Epiſcopus aut pꝛeſbyter aut diaconus alee aut ebꝛietati deſeruiens/aut deſinat: aut certe deponat. (al's dānetur.) Subdiaconus aūt/lectoꝛ/aut cantoꝛ/ſimilia faciēs: aut deſinat: aut cōmunione pꝛiuetur. Similiter etiam et laicus. xxxv. di. eps. Hodie vero idem videtur in ſubdiacono. ar. ex̄ de ſeruis nō oꝛ. miramur. Ex hoc autem qd̄ dicitur in dicto canone/deſeruiens: notari pōt aſſuetudo ⁊ frequētia nimia. Sic ergo ſi hoc nō ducit in conſuetudinē non punietur. ſm Ray. Et hoc innuit gloſ. pꝛe. c. epiſcopus. que incipit. i. valde ſeruiens. Et qd̄ ibi dicitur/deſinat: poteſt colligi ꝙ ⁊ ſi hoc in conſuetudinem duxerit: ⁊ admonitus deſtiterit: penā vitabit in foꝛo contentioſo: licet debeat agere penitentiā de peccato cōmiſſo. ſm Ray. Ex illis aūt verbis/dānetur/⁊ cōmunione pꝛiuetur: habes ꝙ peccatū eſt moꝛtale. nam pꝛo leui crimine nō imponerentur tales pene. ſm Ray. xj. q. iij. nemo. Dubitatio non eſt/ꝙ nedum ludus aſſiduus peccatū moꝛtale reputatur: ſed que ⁊ ab eo oꝛiūtur. xvij. peccata q̄ ſcripſi. s̄. §. vlti. generaliter. ⁊. ꝟ. xvij. in ar. xxix. ſed etiam ipſa cōtumacia q̄ hanc penam exigit. vt pꝛe. c. nemo. ⁊. c. nullus.

Sed nūquid repeti poteſt qd̄ in alea ꝑditur? Generaliter dicunt quidam ꝙ nō. ſed eſt pauperibus erogandū. xiiij. q. v. nō ſane. quū em̄ hinc ⁊ inde turpitudo verſetur: melioꝛ eſt cōditio poſſidentis. ff. de cōdi. ob tur. cauſaꝫ. l. iij. ⁊. iiij. Sed hodie fere oēs doctoꝛes tenent cōtra. per. l. ff. de alea. l. ſi. in ſi. ⁊. l. greca. alearū vſus. que vſq; ad. l. annos repetitionē admittit. Ray. vero diſtinguit. vel aliq̄s ludens voluntarius ⁊ ex cupiditate/amiſerit: ⁊ talis nō poteſt repetere. ⁊ ſi lucretur: ſaltē in iudicio anime: tenetur reſtituere. vel coactus/inuitus/vel attractus/⁊ ꝑ nimiā impoꝛtunitatem inductus: ⁊ ſi talis amittat: poteſt repetere. ⁊ ſi lucretur: nō tenetur reſtituere. debet tñ pauperibus erogare. Et idem dixi de illo qui quū infirmus eſſet: cauſa recreationis modicū luſit: dum tñ alium inuitum nō compulerit. ar. ad hanc diſt. pꝛe. c. non ſane. ex̄ de ſimo. dilect⁹. R. ff. ſi q̄dru. pau. fe. diſ. l. j. §. cum arietes. C. ad. l. iuliā de vi. pu. quoniā multa. ff. ad. l. aqui. ſi ex plagi. §. tabernarius. Noc obſ. ſi dicat luſoꝛ ꝙ nō fecit iniuriam pꝛimo qui voluntarius luſit. nam inuitus ⁊ nolens amiſit: ⁊ iſte ludus ꝓhibitus eſt per. l. ⁊ cōtra deum eſt. ergo illicite acquiſiuit. ⁊ ideo ex tali titulo etiam p̄ſcribere nō poterit. ar. ex̄ de p̄ſcrip. c. ſi. Iniuſtus em̄ titulus et illicit⁹ pꝛo nō titulo eſt habendus. ff. de petitio. here. nec nullā. C. de agri. cenſi. ⁊ co. quēadmodū. li. xj. Sed ⁊ ſunt ꝑſone q̄bus eſt reſtituendum indiſtincte quicq̄d ab eis in ludo lucratum eſt ſiue extoꝛtū eſt. puta furioſi/ꝓdigi/minoꝛes xxv. annis ⁊ maxime pupilli. Item mēte capti/ſurdi/muti/ceci/⁊ moꝛbo perpetuo laboꝛantes. quibus tutoꝛes ⁊ curatoꝛes dandi ſunt: ⁊ ſic per ſe etiam pꝛopꝛia non libere adminiſtrant. ff. de poſtula. l. j. in fine. ⁊. l. ij. inſti. de cura. reſpon. j. ⁊ ſe. Idem de monachis ⁊ clauſtralibus. ar. xij. q. j. nolo. ⁊. c. nō dicatis. ex̄ de ſtatu. mo. cum ad monaſterium. Idem in vxoꝛe ludente res mariti. ⁊ in filiofamilias ludente res paternas. ⁊ in adminiſtratoꝛe eccleſie ludente res eccleſie: que pauperū ſunt. xvj. q. j. qm̄. In quibus caſibus tutoꝛi vel curatoꝛi/abbati/marito/patri/et eccleſie erit reſtitutio facienda. ſm Ray. Quecūq; ſit intentio ſtanduꝫ eſt ei qd̄ dixi. s̄. ꝟ. ſꝫ hodie fere. q: ex equo ludus illicitus eſt ⁊ repꝛobatus: bono animo fieri nō poteſt. ar. ff. de furtis. in furti actione. in ſi. ex̄ de reg. iur. eſtote. Si ergo dicat quis ꝙ hoc faciat bona intentione: vel cauſa recreationis: aut ludat ſine denarijs: ex quo ludit ad aleas. vel taxillos: aut accipiat vnū ludum de non repꝛobatis ſi velit facere ſponſionem: alioquin/in iudicio contentioſo ad minus/nullatenus ei credam: q̄n ex cupiditate hoc faciat: quia pꝛo maioꝛi parte ſic fieri cōſueuit. ar. ff. de legi. nam ad ea. ⁊ ex̄ de deci. c. j. ⁊ de cenſi. ea que. ⁊. c. ex parte. De iſto ludo no. in pꝛe. c. eps. ⁊ de vi. ⁊ hone. cleri. clerici. ij. ⁊ de exceſ. ꝑla. inter dilectos. ⁊ per Innoc. de immu. eccle. quia pleriq;. Et de peccatis q̄ in eo cōmittuntur dixi. s̄. vbi tractaui de peccatis clericoꝝ. §. vlti. ꝟ. xvij. in ar. xxix. ¶ Quid de negotiatoꝛib⁹? Hic nota ꝙ q̄dam ſunt negotia in ſe ⁊ ex natura ſua illicita: ſicut vſura/ſimonia/meretriciū/⁊ ſimilia: que ſine peccato moꝛtali exerceri nō poſſunt. ⁊ hoc nō ſolum clericis/ſed ⁊ laicis ⁊ cunctis hominibus ſunt penitus interdicta. ⁊ oēs obligantur ex quo ſunt doli capaces. xiiij. nec hoc quoq;. j. q. j. reperiūtur. lxxxviij. diſ. foꝛnicari. ex̄ de delic. pu. c. j. de iure iuran. ⁊ ſi chꝛiſtus. §. quedā alia ſunt negotia que ex natura ſui nō ſunt inhoneſta: ſed ex adiuncta cauſa: puta ex perſona/ex loco/ex tēpoꝛe/ex iniuſto exercitio/⁊ fraudulenta intentione/⁊ deceptione. vt venditio/locatio/⁊ ſimiles contractus. ⁊ quaſi ꝯtractus/vt tutela/cura negotioꝛum geſtoꝝ/⁊ ſimiles. in quo membꝛo ⁊ oīa mechanica ſicut ſunt artes textoꝛie/ſutoꝛie/⁊ ſimiles includunt. hec ex ꝑſona clerici inhoneſta ſunt. Quia nemo militans deo implicat ſe negotijs ſecularibus. ij. Timo. ij. xxj. q. iij. per totum. ꝑs. lxx. Quoniā nō cognoui negotiatiōes. ſicut habet vna trāſlatio. alia habet literaturam. introibo in potentias dñi. lxxxviij. diſti. qm̄. ſm hoc intellige. ex̄ ne cleri. vel mona. c. j. laicis aūt licita ſunt. lxxxvj. diſt. peruenit. lxxxviij. di. foꝛnicari. ¶ Sunt tñ caſus in quibus hec ſecularia negotia etiā clericis ſunt conceſſa. ¶ Pꝛimus eſt in clerico habente iuriſdictionē eccleſiaſticam tēpoꝛalem. xj. q. j. c. j. ⁊. ij. ⁊. c. experientie. lxxxix. diſ. iudicatū. ex̄ ne cleri. vel mona. eps. lib. vj. ¶ Secūdus vbi iudex ſecularis negligens eſt circa iuſtitiam reddendā inter ſubditos. talem em̄ pōt excōmunicare eccleſiaſticus iudex. xxiij. q. v. adminiſtratoꝛes. ex̄ de fo. cōpe. licet. ⁊. c. ex tenoꝛe. excepta ſanguinis vindicta. ex̄ ne cleri. vel mo. ſententiam. quā tamen in caſu poteſt ꝑ alium exercere. vt pꝛe. c. eps. de ꝟbo. ſigni. nouitius. cum ibi no. ¶ Terti⁹ quādo agitur de tutela miſerabiliū perſonarū. quā etiam monachus tenetur ſuſcipere. lxxxvj. di. ꝑuenit. lxxxvij. di. per totum. lxxxviij. diſt. c. j. ⁊. c. epiſcopus gubernationē. Et licet laicus cogatur recipere tutelā illius cui ab inteſtato ſuccedere debet. inſti. de legiti. patro. tute. in clerico ſec⁹ eſt q̄ ſuccedit ab inteſtato: q̄ nec recipere cogitur. vt pꝛe. c. peruenit. Sed nūquid qd̄. s̄. dixi monachum cogendum recipere tutelam miſerabiliū perſonarū: indiſtincte veruꝫ eſt. Non videt. q: nec eps nec monachus debent tutelam gerere. in aut. de ſanc. epiſ. §. deo amabiles. coll. ix. ſed illi l. derogatum eſt ꝑ canones ſupꝛadictos. hoc tñ adiecto ꝙ in monacho eſt abbatis authoꝛitas requirēda. ar. xvj. q. j. monachi. Uel dic ꝙ teſtamentariā vel datiuā tutelam nullo modo poſſunt recipe. ⁊ ſic pōt intelligi. lxxxviij. di. c. ſi. xvj. q. j. gñaliter. xxj. q. iij. cypꝛianus. Et qd̄ dictū eſt de monachis/idem debet intelligi de canonicis regularib⁹ ⁊ alijs religioſis. ar. ex̄ de poſtulā. ex parte. ⁊ de ſen. excō. cum illoꝝ. §. j. ⁊. ij. ⁊. iij. Iunge hoc qd̄ no. in pꝛe. c. peruenit. ¶ Quart⁹ caſus eſt qñ cleric⁹ indiget nec habet al's vnde viuat. ar. pꝛe. c. ꝑuenit. ibi. auaritie cauſa ſuſcipiunt. xcj. di. clericus. de ꝯſe. di. v. nūq̄. ⁊ ne clerici vel mo. c. j. in ſi. no. xiiij. q. ij. in ſumma. Ex loco vero hec inhoneſta dicuntur: quādo in lupanari vel alio vili loco hec exercent. nā in talibus latebꝛis ſolent cōmitti adulteria: ⁊ nutriri hereticē pꝛauitates. ad hec. ff. de iuſti. ⁊ iur. l. penul. ff. de arbi. ſicut dies. §. ſi arbiter. lxxxj. diſt. in oībus. xxij. q. j. ſiquis ſacro. xxxv. q. vj. ab iſto. Nec obſ. qd̄ dicit Ambꝛo. ꝙ lupanaria nō infamant caſtitatem. xxxij. q. v. tolerabilius. q: illud verū ē de infamia iuris. Poꝛro ſemꝑ remanet infamia. de qua. ij. q. iij. §. notandū. ⁊. iij. q. vij. §. poꝛro. peccati: ſeu ſuſpitio: que ſaltem ꝓpter alioꝝ ſcandala eſt vitanda. ex̄ de no. ope. nūti. c. cum ex iniuncto. §. penulti. Sed ⁊ rōne loci inhoneſta eſt negotiatio in eccl'ia. vnde ⁊ dñs eiecit ementes ⁊ vendentes de templo. Matth. xxj. Marci. xj. Luce. xix. ⁊ Io. ij. lxxxviij. di. eijciens. xvj. q. vij. ⁊ hec. j. q. iij. ſaluatoꝛ. ⁊. c. ex multis. ⁊. c. ementes. ex̄ de imu. eccle. c. j. et

Quib⁹ de cauſ liceat clerico negotia curare ſecularia.

⁊ decet.lib.vj.de cele.miſ.graui. in clemē. Ex tēpoꝛe etiā dicūtur inhoneſta:pſertim iudicia:ſi exerceantur in tenebris.qd̕ dic vt legitur ⁊ no.de of.dele.conſuluit. Ex tēpoꝛe feriarum.ex̄ de ferijs.c.fi. Ex iniuſto aūt exercitio ſeu fraudulenta intentione inhoneſta dicūtur: quādo fraus in ipſis cōmittitur:vel vltra iuſtum ⁊ licitū modū extoꝛquetur,vt ſcripſi.ſ̄.de peccatis mercatoꝝ.in.§.expeditis criminibus.in ar.xliij. Item quādo plus venditur tranſeuntibus ꝙ̄ vicinis.ex̄ de emp.⁊ ven.c.j.quādo quis mētitur ⁊ deierat vt carius vendat.vt ibi dixi. ¶ Quid ergo faciet ſacerdos de pelliparijs/ſutoꝛibus/pictoꝛibus/piſtoꝛibus/cauponibus/mercatoꝛibus/⁊ ſimilibus/qui vix vendūt.vj.nūmatas aliquarū rerum: qn ſexies mentiantur vel deierent: ⁊ multis alijs modis ibi offendūt: ſ̄.ar.xlij.§.expeditis.ꝟ.vj.nō dico de ꝯſuetudie:ſed de lōgiſſima coꝛruptela. Ad hoc dicendū ꝙ quoties tale mendaciū dicunt: moꝛtaliter peccant. xxij.q.ij.pꝛimū. ⁊ quoties ꝑ mendaciū ſuū ꝓximū decipiunt: vel carius ꝙ̄ debent vendunt:ad reſtitutionē tenētur.vide qd̕ no.Inno. ex̄ de immu.eccle.q: pleriq̄. Si aūt ignoꝛanter vel ex improuiſo/q: lingua labilis eſt/vel etiā ſciēter:ſed intendūt ⁊ ſciunt ſibi ꝓdeſſe illud:vt ſic ſe ſeruent indēnes: ⁊ pꝛoximis nō obeſſe:q: ſatis valet res ꝓcium quo datur: ⁊ ſic nō eſt deceptio in valoꝛe nec in re:q: nō vendit vnam pꝛo alia:nec alio modo:tunc pōt dici veniale. ⁊ ſic pōt intelligi pꝛe.c.pꝛimū.ſm Ray. Verūtamen ex quo aſſidue ⁊ de conſuetudine mentiūtur: quicq̇d dicat Ray.ex equitate ⁊ benignitate:tn̄ de veritate moꝛtale videtur.ſicut ebrietas ſi eſt aſſidua:eſt moꝛtale.xxv.diſt.§.al̕s. ⁊ hic locū habet Aug.dictum. Nullum peccatum eſt adeo veniale qd̕ nō fiat criminale dum placet.xxv.di.§.criminis. Verū ſacerdos diſcretus debet tales in viam rectam inducere ⁊ dirigere quātum pōt:vt recto fine laboꝛent: ⁊ rectā intentionē habeant: ⁊ ſine oī fraude officia ſua exerceant bona fide. Et conſulerem talibus ꝙ de licentia epi ſui ſi ſanctus eſt(qd̕ hodie raro cōtingit)vel ꝯfeſſoꝛis ſui querentis que dei ſunt:de licentia epi ſcirēt quātum poſſent lucrari in menſura bladi ⁊ vini ⁊ olei ⁊ ſimilibus: vel quātum ꝓ libꝛa poſſent vltra ꝙ̄ emerent vendere in recōpenſatione laboꝛis ⁊ alicuius lucri de quo viuerent:q: aliaꝫ artem nō habent de qua viuant: ⁊ expenſarū. ⁊ ſi ſic venderent ſine mendacio:ipſos crederem eſſe in tuto quoad peccatū negotiationis.ar.ex̄ de empt.⁊ ven.c.j.⁊ de voto c.j.⁊.c.magne.§.fina.x.q.j.regenda. ⁊ ſic poſſet intelligi lxxxviij.di.foꝛnicari. Ji aūt qui hoc nō faciunt: ſine periculo vix euadunt.⁊ ſic intelligit̕ qd̕ dicit Leo. Difficile eſt inter ementis ⁊ vendentis cōmerciū nō interuenire peccatum.de ꝯſe.di.v.qualitas.⁊.c.ſeq. ¶ Sunt eñ q̇nq̄ ſm Ray.que vix abſq̄ pctō exercentur. Negotiatio. Cura rei familiaris. Pꝛocuratio. Adminiſtratio. Militia.de peni.di.v.falſas.c.negotiū.xxv.di.qualis.lxxxviij.diſt.eijciens. Adde ſextū ſm Oſti.qd̕ quaſi periculoſius eſt oibus.ſcꝫ Aduocatio.de quoꝝ peccatis plene dixi.ſ̄.de peccatis aduocatoꝝ.§.expeditis magiſtroꝝ.in ar.xxxvj. Sed ⁊ ſeptimū non omittas ſcꝫ Epatus officiū quo nihil miſerius/triſtius/dānabilius/periculoſius eſt:ſi perfunctoꝛie ſicut hodie cōiter/res agatur.xl.diſt.ante oia. ſicut late.ſ̄.dixi de peccatis eoꝝ.§.ſed vt ſciant epi.in ar.xx. licet hec duo membꝛa ſub ꝓcuratione ⁊ adminiſtratione in genere valeant cōpꝛehendi. Et bꝛeuiter oia pertinentia ad vitam actiuam periculoſioꝛa ſunt ꝙ̄ ea que reſpiciūt vitam cōtemplatiuā.ex̄ de renun.niſi cum pꝛidem.§.nec putes.ex de regula.licet. ¶ V Quid de ijs q̇ faciūt balliſtas/arcus/lanceas/gladios/cultellos/toxicū ſiue venenū/ſotulares pictos/aurifrigium/taxillos ſiue decios/coꝛonas de roſis/⁊ alia vana officia/de quoꝝ officioꝝ lucro viuūt vendendo ⁊ emendo? In talibus ꝓcipue eſt intentio cōſideranda.nam ſi hec faciūt vt alius inde abutatur: peccant moꝛtaliter faciendo ⁊ vendendo.⁊ etiam peccata ex his ſequētia iudicant̕ talibus imputanda.ar.ij.q.j.notū.

hec citra pctm̄ vix exerceri queūt.

in fi.xj.q.iij.pꝛecipue.xv.q.vj.c.j.ad fi.xxvij.q.ij.ſi tu abſtines. Si vero dicat is qui talia exercet/ꝙ habebat bonaꝫ intentionē:q: credebat hoc alicui eſſe neceſſariū vel vtile:vel animū habuit indifferentem:vel de hoc nihil cogitabat:diſtingue vtrum res eſſet talis que ad humanum vſum pōt eſſe vtilis: ſicut arma in iuſto bello/ cultellus ad ſcindendū panē vel carnes/vel aurifrigia vel picture ad oꝛnatū eccleſie.xij.q.ij.aurū.vel regum vel reginaruꝫ vel magnatū.ar.op.xlj.di.nō cogantur. ⁊.c.parſimoniā. ibi.infucatū.i.ꝓcioſum.ſm pꝛimā expoſitione gloſ.qd̕ no. in ſumma.xxij.q.iiij. Et Cecilia auro tecta deſup: ⁊ veſtis Barptolemei purpurea erat. vel quedā venena que ad ſanitatē coꝛpoꝛis a medicis cōponūtur.⁊ tunc nō peccat ſaltem moꝛtaliter hec faciēdo:niſi ex accidenti:ſcꝫ ex perſona ⁊c.vt.ſ̄.dixi.ꝟ.quid de negotiatoꝛibus. niſi foꝛte conſcientia ei dictet ꝙ is cui vendit ad abutenduꝫ hoc q̄rit. xxiij.q.v.de occidendis.v.q.v.nō oīs. Ꝙ ſi nullo vſui humano apta ſunt ſine pctō:vt aurifrigia ⁊ picture q̄ fiunt ad vanā gloꝛiā tantū: ⁊ venenū malū ⁊ moꝛtiferum: tūc peccant moꝛtaliter talia exercendo/ faciendo/ tenendo/ vendendo/vel al̕s alienando.ar.l.que dicit ꝙ ſiquis libellum famoſum inueniat:nō debet alijs oſtendere: ſed deſtruere.al̕s peccat moꝛtaliter.C.de famo.li.l.vnica.v.q.j. ꝑ totum.⁊ ad hoc optime facit.l.diſtinguens inter venenū bonū ⁊ maluꝫ:regulam adijciens ꝙ flagitioſe rei.i.q̄ nullo modo per adiectionē alterius rei ſiue materie pōt eſſe vtilis vſui humano:nec emptio nec mandatū neq̄ ſocietas valere pōt.vt.ff.de cōtrahen.emp. q̄ inde ꝓueniūt tali poterunt imputari.⁊ ſic pōt intelligi illud generale. Qui occaſionē dāni dat:dānū dediſſe videt̕.ex̄ de re.iu. c.fi.facit optime qd̕ legit̕ ⁊ no.ex̄ de iude. ita quoꝛūdam ibi arma eis ⁊c.⁊ in gloſ.ar.clericum. ¶ X Quid de facientibus eleemoſynā de alieno ſiue de illicitis acq̇ſitis? dic vt no.j.q.j.nō eſt putanda.ex̄ de deci.ex trāſmiſſa. xiiij. q.v.in ſumma ꝑ to. ¶ Y Sꝫ nūq̇d monachus vel aliꝰ religioſus pōt facere eleemoſynā? Videtur ꝙ nō.q: nec voluntatem nec ꝓpꝛium habet.xij.q.j.nolo.⁊.c.nō dicatis. ⁊ hoc verū eſt de puro clauſtrali/ nullum officiū/nullam adminiſtrationē habente.niſi hoc faceret de licentia abbatis/de rebus cōibus vel ſuis vſibus deputatis. ar.xvj. q.j.placuit.⁊.c.monachi.ex̄ de poſtu.ex parte. ⁊ de conſe: di.v.nō opoꝛtet.vel niſi videat hoiem ad moꝛtem eſurientem.tunc eñ hoc pōt facere de licentia ſummi chꝛiſti abbatis.lxxxvj.di.nō ſatis.c.paſce.q: in tali caſu ſunt oīa cōmunia.xlvij.di.ſicut.nō obſtante contradictione abbatis inferioꝛis.viij.di.que cōtra.xj.q.iij.q̇ reſiſtit. Si vero adminiſtrationē habet:tunc nō ſoluꝫ pōt:ſed debet quicq̇d ſupeſt pauperibus erogare.xij.q.j.q: tua.in fi.⁊.c.aurum pꝛe.c.nō ſatis.⁊.xlvij.di.ſicut.xvj.q.j.qm̄ quicq̇d. ¶ Sed quid ſi religioſus vadit ad ſtudiū:vel in peregrinationē vadit de licentia abbatis ⁊ cōuentus.vt hodie. ex̄ ne clerici,vel mona.vt periculoſa.li.vj.nūq̇d facere poteſt eleemoſynā? Dicas ꝙ ſic.q: eoipſo ꝙ abbas licentiauit ipm̄: videtur ei ꝯceſſiſſe ꝙ faciat oīa bona que honeſti ſcholares ⁊ peregrini facere ꝯſueuerūt.ar.ff.de ꝓcur. ad rē mobilem.⁊.l.ad legatū. de of.dele.ꝑterea.ff.de iureiurā.l.ij. ff.de iudi.ſi longius.ita tn̄ moderate hoc faciat.ff.ad macedo.ſenatuſcō. Item ſi filius.§.qd̕ d̕.cōfoꝛmādo ſe illis inter quos viuit.xij. diſt.illa.xlj.diſt.c.j.⁊.iiij.de hoc no. in pꝛe.c.nō dicatis.in gloſ.nūquid.⁊.ij.q.vij.cuꝫ paſtoꝛes.ex de accuſa.ex parte. ¶ Z Quid de vxoꝛe: nūquid ſine licentia viri pōt facere eleemoſynā. Videtur ꝙ nō.q: cum ſcandalo viri hoc facere nō debet. ſicut exꝓſſum legitur xxxiij.q.v.quod deo.vbi de hoc.⁊ q: nec votū pōt emittere ſine cōſenſu viri.xxxiij.q.v.vna.⁊.c.manifeſtum.⁊.c.noluit.⁊ q: vxoꝛ pene eſt famula viri: ⁊ vir dñs ⁊ caput eius j.Coꝛ.xj.Ephe.v.xxxiij.q.v.hec imago.⁊.c.cum caput.et c.mulierem. Solutio.ſi habet res parafernales.i.ꝓpꝛias ꝑter dotem:pōt ⁊ debet inde facere eleemoſynā: etiā viro inuito.C.de pac.cōuen.hac lege. Sed ⁊ de quibuſdaꝫ

An eleemoſynā poſſit monachꝰ facere.

An viro inſcio poſſit vxoꝛ dare eleemoſynā.

rebus viri de pane vino ꝛ ſimilibus/que bono ꝛ approbato more conſueuerūt ad diſpenſationē vxoris ptinere:pōt moderate dare pro deo:informans ſibi ꝯſcientiaꝫ ꝙ maritus debeat hoc ratum habere:licet forte ore aliqñ ꝓhibuerit hoc maritus. Solent enī mariti prohibere talia ad terrorem. vt ſic etſi nō in toto/tamen tēperent ſe a tanto. Poteſt etiā ſibi informare cōſcientiam ex qualitate pauperis:de quo credit ꝙ ſi maritus eū videret:ei porrigeret.ar.inſtit.de obli. que quaſi ex delicto naſc.§.placuit. Sed ꝛ de licentia viri hoc pōt ꝛ debet facere indiſtincte. In q̊ caſu caueat ne ſibi accidat ſicut Berte: cui hoc in partibus Francie maritus ſuus q̄ mercator et diues erat ꝯceſſerat:ꝛ ipſa moriēs hec oīa reliquit arbitrio viri ſui:q: nihil voluit ꝓ eius aīa erogare. ſed poſtea ſuꝑ hoc requiſitus reſpōdit Berte fualamait quātum quale ſemprīſt.ſeſenait. Sin aūt oībus modis credit ꝙ marito diſpliceret ſi daret:nec pōt ſuam ꝯſcientiam informare ꝙ dare poſſit:nullatenus det cum ſcandalo mariti nec contra volūtatem ſuam de bonis eius.q: tunc furtum eſſet. intellige pre.c.qđ deo pari. ꝛ hoc eſt verū niſi pauperem videret fame morientē.q: tunc dare poſſet eleemoſynam de licentia ſummi ſponſi.ſicut.ſ.in ꝟſi. ſed nūquid monachus. Nota i monacho. Et nota ꝙ ſicut de rebus mariti nō poſſunt dare eleemoſynā: ſic nec de rebus dotalibus/quarum dn̄s eſt maritus cōſtante matrimonio.C.de rei ven.dote.C.de iure do.in rebus.ex̄ de dona.ꝓpter nup.ꝑ veſtras.ꝛ de vſuris.ſalubriter. Nec de alijs q̄ lucratur de bonis mariti.q: que habet mulier/preſumūtur eſſe de bonis mariti.no.ex̄ de in integ.reſt.cōſtitutus.in gloſ.ſcꝫ pater.ꝛ de do.poſt diuor.c.ij.in gloſ.hoc intelligitur. Si aūt nō de bonis mariti aliqua lucraret̄.de illis pōt eleemoſynam facere:ſicut de ꝓprijs ꝛ parafernalibus dictū eſt.ar.ex̄ de deci.ex tranſmiſſa. Item caueant vxores a mendacio:ne ſcilꝫ quū dederint eleemoſynā/mentiantur ſe non dediſſe:forte ꝓpter metum virorū:nec in temporalē eterna quā meruerant retributio cōmutetur. ſicut legitur de obſtetricibus.Exo.j.xxij.q.ij.ſi q̄libet. ⁋ Quid de filiofamilias. Dicas ꝙ ſic de caſtrenſi.q: aduocatus vel ꝓcurator et quaſi caſtrēſi.qđ acquirit in caſtris.q: miles de peculio pōt facere eleemoſynā.nā quātum ad illud paterfamilias cenſetur.ff.ad macedo.l.j.§.ſi.ꝛ.l.ij.C.de inof.teſt.l.ſi.de aduentitio aūt qđ ꝓuenit ab extraneo: vel ꝓfectitio qđ ꝓuenit a patre vt inde lucretur. q̄uis ꝑmū ſuū ſit quoad ꝓprietatem:ſcđm quoad ſpem ſucceſſionis. ꝛ ſic intellige qđ quodāmodo dn̄s rerū paternarū etiam viuēte patre intelligit̄.inſtit̄.de heredū quali.ꝛ diffe.§.ſed ſui nō pōt nec debet facere eleemoſynā.ſicut ꝓxime ſupra dictum eſt in vxore ꝛ in monacho:ꝛ in his caſibus in q̄bus pōt al's donare:qui ſunt quatuor. Nam iuſta ratione motus cauſa mortis donare pōt. Item ſi habet peculium caſtrenſe:vt dixi:vel quaſi. Item ſi habet liberā adminiſtrationē peculij ꝓfectitij:ꝛ hoc ipm̄ ſpāliter ei conceſſum ſit. Item vbi eſt fili⁹ comitis vel marchionis vel ſenatoris. al's non.quātumcūq̧ magnus ſit ꝛ diſcretus.ff.de dona.filiuſfamilias. rn̄.j.ꝛ.§.j.ij.ꝛ.iij. Et ſi voueat facere eleemoſynā de peculio ꝓfectitio: ꝯſiderata qualitate ꝑſone patris ꝛ filij ꝛ eleemoſyne quātitate/pōt reddere eleemoſynā:niſi pater expreſſe contradicat. Idem intelligas in vxore ꝛ mercenario porrigenti modicā eleemoſynā indigenti.ar.ad hoc expreſſum.ff.de dona. filiuſfamilias.§.j.ꝛ.ij.ff.de lega.iij.ſi filic.lxxj.diſt.paſce. Hec eſt ꝯſuetudo etiam nā improbanda.ar.ex̄ de dona.ceterū.ꝛ de teſta.relatum.ij.§.j. ⁋ Aa Quid de ijs qui excōīcati tpe excōmunicatiōis acquiſierūt negotiādo vel ex dono accipiēdo: Item de ijs q̄ al's illicite beneficia eccleſiaſtica/vel caſtra/vel alia ſunt adepti:ꝛ inde multa ꝑceperūt: Et q̄dem tenent̄ totū reſtituere:ſi aīas ſuas velint ſaluare. vt ꝓbatur ex̄ de eta.ꝛ quali.cum bonc.ex̄ de elc.excō.mi. poſtulaſtis.de elec.ꝑ inquiſitioneꝫ.de ꝑben.dilecto.in ſi.de his q̄ ſi.a pre.cōtinebatur.de iure pa.cū dilectus.in ſi. de ſimo.

Liceat ne filiofamilias eleemoſynā dare.

Excōīcati.

Mattheus.de ap.paſtoralis.§.ſi.Sed nūquid excōmunicatus obligat ſibi aliquem ꝯtrahendo: Non videtur:ad minus ciuiliter.q: ſibi ſunt cū effectu oēs actus legitimi interdicti .ex̄ de ſen.excō.ſolet a nōnullis.§.ſi.ar. de teſti. licet ex quadam.j.rn̄.de exceſ.pla.inter dilectos.§.j.in ſi. Et oē priuilegiū legis ꝛ beneficiū.in aut̄.de priuil̄.do.hereti.muli.nō pſtan.§.penulti.coll̄.viij. Nec heres pōt inſtitui.in aut̄.vt cū de appel.cogno.§.generalē.ꝛ ſe.coll̄.viij. Sed ꝛ oēs contractus. Unde ꝛ alienatio ab eo facta irrita eſt.ex̄ de do.ꝛ cōtu.veritatis.ad ſi. Sed ꝛ oīs ſibi participatio interdicta.ex̄ de excep. exceptionē.ꝛ.c.pia. lib. vj. Se tn̄ alij obligare pōt. Conditionē igitur ſuā deteriorē poteſt facere:nō meliorē.ar.ex̄ de arbi.cum dilect⁹. de iudic̄.intelleximus.niſi forte defendendo ſe in iudicio.ex̄ de excep.cum inter priorem. Eſt igitur natura excōmunicati cōtraria nature pupilli.quia pupillus ſine authoritate t̄toris poteſt ſibi alium obligare:licet ipſe nō obligetur. q: ſine authoritate tutoris licet ei cōditionem ſuam facere meliorem:ſed nō deteriorem.vt inſtit̄.de autho.tu.rn̄.j. ⁋ Quid ergo ſi ex cōtractu inito cum excōmunicato tēpore excōīcationis debeo ſibi.c.libras. Dic de hoc vt no.xv.q.vj.nos. Tenet ibi Io.ꝙ ſolutio facienda eſt excōīcato.ſed additio Bar.contra.ſed Inno.ꝛ ego cum eo tenemus cū Io.de do.ꝛ contu.veritatis.in ſi.ꝛ faciūt pro hoc que no.in additione ſeq. que incipit ſm̄ Oſti. in ſumma de ſen.excō.ꝛ q̄ ſit pena.ꝟ. Sed quid ſi dum aliquis eſſet obligatus ſm̄ Oſti. qui ita no.in ſua ſumma de pe. ꝛ re.§.q̄bus ꝛ qualiter.quaſi ad ſi.ꝟ. Quid de ijs qui excōmunicati. Qđ dicit de excōmunicatis nō teneo.imo contra.q: qđ faciūt excōmunicati extra iudiciū ꝛ in tēporalibus/tenet.ex̄ de ſen.excō.ſolet.§.ſi.lib.vj.ꝛ hec eſt ſententia Inno.ex̄ de cōſue.cum dilectus.in gloſ. ſuſpenſus.ꝟ. Item dicunt.ꝛ de ꝓcura.conſulti.gloſ.j.in ſi. vbi tenet ꝙ excōmunicatus cōtractus peragere pōt. ꝛ de do. ꝛ cōtu. veritatis.in gloſ.excōmunicat⁹.ꝛ de excep.pia.li.vj.gloſ. in iudicio.vbi tenet ꝙ emptiones ꝛ cōtractus ꝛ hmōi valent facta ꝑ excōmunicatum: etiā ſi publice vel ſolēniter ſit excōmunicatus.ꝛ facit qđ etiā ipſe no.e.t.exceptionē.ꝛ.c.venerabilis. ꝛ de ſen.excō. ſi vere.in gloſ.hic colligit̄. Pro hoc etiam facit q: ſm̄ Inno.excōmunicatus teſtari pōt.vt ipſe no.in pre.c.veritatis.ꝛ de ſen.excō. cum volūtate.in gloſ.optime facit ꝑ Inno.de here.excōīcamus.§. credentes.ibi.ex tunc.ꝛ ibi.vt nec teſtandi liberam habeant facultatem.ergo ante annū teſtari pōt:ꝛ tn̄ eſt ibi excōmunicatus.no.Oſtiē.ꝯtra in pre.c.pia.ꝛ Bar.de vſur. quāq̄.li.vj.no.etiā de hoc ꝑ Archid. pre.c.pia. ꝛ per Ioā. an.ex̄ de ſen.excō.decernimus.lib.vj. Uide etiam hoc qđ no.xv.q.vj.nos ſanctorum.in gloſ.ſed quid.

⁋ Articulus.xlvij. A

Sed que forma ſer-

uanda eſt in reſtitutione illicite acquiſitorū: Hec/vt ſemꝑ ꝑmo ſatiſfaciat ſpoliatis:vel damnū paſſis: vel eorū heredib⁹ regulariter ſi inueniri poſſunt.iij.q.j.redintegrāda.ex̄ de reſtitu.ſpo.ꝑ totum.de vſur.cum tu. de homi.ſicut dignū. Et intelligas ſatiſfactum ex quo ex corde remiſerūt:qualitercūq̧ ſatiſfactū fuerit: etiā ſi donauit is cui erat reſtitutio facienda:licet aliqui ꝯtradicant: dum tn̄ ſit ꝑſona q̄ donare poſſit.que donatio ex quo ꝑfecta eſt/poſtea ex penitentia nō reuocat̄.ex̄ de dona.c.vlti. legitur ꝛ no. ⁋ Dicunt tn̄ theologi quidā ꝙ ſi fenerator partem pecunie fenoris reſtituat ei a quo habuit:vel heredi ſuo:ꝛ de voluntate eiuſdem partē retineat: ꝙ nō eſt liberatus niſi totum offerat. Sed tu dic ꝙ ſi ex pacto ſit: liberatus nō eſt.ar.ex̄ de ſimo.veniens. Sin aūt vſurari⁹ vel raptor partem liberaliter ꝛ ſine pacto ſoluat et offerat:ꝛ de alia parte uniam petat: et debitor liberaliter dimittat:liberatus eſt creditor.nec tenetur vlterius ad reſtitutionē; ſicut nec teneretur ſi gratis recepiſſet gratis

oblatuꝫ.ex̄ de ſimo.dilectus filius.A.in fi.⁊.c.tua nos du
xit.xviiȷ.diſti.de eulogijs.ſm Hoſ.Hic tamen bonus iu/
dex ex certis cõiecturis motũ ſui animi infoꝛmabit. Nã ſi
debitoꝛ eſt paup̄ ⁊ inops:⁊ vſurarius diues ⁊ potens vel
raptoꝛ:non p̄ſumo ꝙ debitoꝛ ipm̄ vſurariũ ex coꝛde libe/
ret:ſed hoc facit q: vltra recuperare nõ põt:⁊ vt illud tã/
tillum qd̄ offert/recuperet:⁊ nõ amittat.¶ Si vero de/
bitoꝛ ſit diues ⁊ potens:q̃ cõſueuit mimis ⁊ ioculatoꝛibꝰ
tantũdem de ſuo vel plus frequẽter donare:p̄ſumi põt ꝙ
ex coꝛde hoc faciat. Item ſi aliqua honeſta perſona puta
ep̄s vel ſacerdos hoc tractet:⁊ dicat debitoꝛi/Tantũ fa/
ciam tibi reddi ſi ex coꝛde aliud dimittis:nõ decipias me
q: mediatoꝛ ſum: nec creditoꝛem cuius aĩe ſalutem q̄ro.
⁊ debitoꝛ reſpondeat ſe ex toto coꝛde liberare creditoꝛẽ:
quare nõ dicam ipm̄ liberatũ nõ video. Nec em̄ curo q̃li/
tercũq; ſatiſfactum ſit:dũmodo ſit ſatiſfactũ.ff.de pigno.
actio.ſi rem alienã.§.oĩs.ff.de ṽbo.ſig.ſatiſdationis.ff.q̃
ſatiſda.co.l.j.ff.de iureiurã.nõ erit.m̃.j.⁊.l.remittit.⁊ ar.
ex̄ de re iudi.qd̄ ad ꝯſultationẽ.de iureiurã.c.ſi.c.veniẽs.
c.q̃ntauallis.de trãſac.c.ſi.C.ſiquis aliquẽ teſta.ꝓhibu.l.
ſi.de pe.⁊ re.deus qui.⁊.c.oĩs.de iniurijs.in noſtra.in ſi.
Siqui moueantur in contrariũ:hoc faciet odium vſura/
rum.Quid em̄ ſiquis ex alia cauſa alij iniurietur:⁊ q̃deꝫ
hoc admittit quilibet theologus: ꝙ concoꝛdia poſſit tra
ctari:⁊ pars eiꝰ qd̄ debetur ex pacto remitti.al's titulus
de tranſactionibꝰ eſſet inutilis.⁊ quare nõ idem in vſu/
ra ⁊ rapina:certe qui nimis emũgit:elicit ſanguinẽ. Pꝛo
uerb.xxx.iiij.di.deniq;.⁊ de renun.niſi cũ pꝛidem.§.ꝓpter
malitiã.in ſi. ¶ Nec hoc ſcribo in fauoꝛem vſurarioꝝ. q:
nec eis adſtrictus ſum.ſed nolo a veritate rationabili re/
cedere:vt quibuſdã theologis faueã: ⁊ in deſperantiam
inducã hoĩes:ac parem laqueũ animabus.ad hec.xxvij.
q.j.de viduis.ij.Dicendũ eſt ergo ⁊ tenendum ꝙ p̄cibus
poſſit vel iuſſu iudicis ſine pactione partiũ remiſſio fieri.
⁊ ſic dicam talem raptoꝛem vel vſurariũ abſolutuꝫ.vt.ff.
de his qui no.infa.furti.§.pactus.⁊ ſe.⁊ ex̄ de pꝛeben.niſi
eſſent.§.q: igitur hec oꝛdinatio.ſm Oſtiẽ.qui ita no.in
ſumma de vſur.§.que pena.ṽ.quid ſi feneratoꝛ.cũ ſeq.ṽ.
Hanc etiã ſententiã tenet Io.an.ex̄ de reg.iur.peccatum.
in gloſ.qd̄ dicit.li.vj.per.l.ff.quibus mo.pig.vel hypo.ſol
uitur.l.Item liberatur.in p̃n.ff.de accuſa.ſi rem.§.Qui
ſatiſfactũ.Archidiaconꝰ vero dñs meus ⁊ Dinus ibideꝫ
tenẽt ꝙ ſi res erat reſtitutioni parata:⁊ tũc ſiet remiſſio:
perinde habetur ac ſi res reſtituta eſſet.⁊ valet remiſſio.
⁊ ac ſi reſtituta eſſet/liberatꝰ eſt ille cui remiſſio facta eſt.
ar.ff.de dona.inter virũ ⁊ vxo.l.iij.§.Sed ſi debitoꝛem.et
§.vlti.⁊.ff.de iure do.l.iure ab eo.⁊.ff.ſi certũ pe.l.ſingu/
laria.circa ſi.⁊.ff.de ſolutio.l.pecuniã.⁊.ff.de rei vendi.ſi
res.al's ſi non eſſet res reſtitutioni parata:nõ videtur va
lere remiſſio: nec ſpoliatus vel ille cui facienda eſt reſti/
tutio eſt in integrũ reſtitutus.q: reſtituere eſt rem in pꝛi
mo ſtatu reponere.ff.de vſur.l.videamus.§.in fauiana.⁊
ff.ne quid in loco publico.l.ij.§.vt reſtituas in quid.⁊.ff.
de verbo.ſig.cũ pꝛetoꝛ.⁊.l.plus eſt in reſtitutione.⁊.l.reſti
tuere.quia aliud eſt reſtituere:⁊ aliud remittere.vt.l.pꝛe.
Pꝛo p̃ma parte op.faciũt.ff.de rei ven.l.iiij.§.ſoluiſſe.et
l.intra dies. Et quia ſatiſfactũ accipimus ꝑ eũdeꝫ modũ
quẽ creditoꝛ acceptauerit.ff.de pigno.actio.l.ſi rem.§.ſa
tiſfactum aũt.⁊ q̃bus mo.pig.vel hypo.l.j.§.item libera/
tur.in p̃n.Et qd̄ no.per Bar.ex̄ de vſu.q: fruſtra.gloſ.ij.
Iſta opinio benignioꝛ eſt:ſed dñi mei tutioꝛ.q: raro re/
miſſio voluntaria ⁊ libera eſt.q: nemo pecuniã ſuam de
facili iactare pꝛeſumitur.ff.de ꝓba.cum de indebito.j.rñ.
ex̄ de renũ.ſuꝑ hoc.Sunt autẽ quidã caſus ſpecificati in
iure:vbi remiſſio ꝓhibita eſt:⁊ tũc nõ valet.ex̄ de reſcrip.
ſtatutũ.§.penul.in ſi.li.vj.de cenſi.exigit.ad ſi.li.vj. Sed
quid vbi nullius intereſt:tamen al's aliquid illicite acqui
ſitum eſt:ita ꝙ ſine peccato retineri nõ poteſt:ſicut de ijs
in quibus cõtrahunt excõicati.ſm opinionẽ Oſti.⁊.s̃.in
§.p̄ce.in ſi.⁊ in additione dixi.⁊ in officialibus grauanti
bus.Et vbi alicuius intereſt:tamẽ neſcitur res quis/vel
vbi ſit heres eius:eſt totũ pauperibus erogandũ.vt expꝛeſ
ſum eſt ex̄ de vſur.cum tu.vel etiam ſibi ſi egeat per ep̄m
qui habet hoc facere relinquẽdum.ex̄ de iudeis.cum ſit.⁊
debent poni talia in pias cauſas:⁊ maxime in alimoniaꝫ
pauperũ/vel redemptionẽ captiuoꝝ.ar.ex̄ de pig.c.j.x.q.
ij.hoc ius.⁊ pꝛecipue in villa.vel ſi villa neſcitur:i dioceſi
vbi talia cõmiſſa/authoꝛitate dioceſani.ar.lxxxviij.diſti.
ep̄s gubernationem.x.q.j.regenda.⁊.c.ſeq.xij.q.vij.qua/
tuoꝛ.⁊.c.ſeq.vj.q.iij.placuit.iij.q.vj.c.j.ex̄ de penis.c.ij.de
ſucceſ.ab inteſta.c.ſi.pꝛe.c.cum ſit.de rap.c.j.de teſta.ioan
nes.⁊.c.tua.⁊.c.nos quidẽ.⁊ in auẽ.de eccleſiaſti.titu.§.ſi
autem redemptione.coll̃.ix.C.cõmunia de ſucceſ.in.l.fre
derici.q̃ incipit oẽs peregrinos.§.j.C.de epiſ.⁊ cler.nulli
liceen.ff.ad municipa.qui ex victo.Sꝫ ⁊ aliquoties red/
ditur pecunia illi qui eam illicite dedit.vt ex̄ de ſimo.ve/
niens. ¶ Quid ſi is q̃ tenetur reſtituere factus eſt nõ ſol
uendo. Poteſt diſtingui: vtrũ nihil oĩno poſſit reddere:
vel poſſit aliquid/ſed nõ totum: vel nõ poteſt cõmode.ſ.
abſq; periculo ſuſtentationis ſue necnõ vxoꝛis ⁊ familie.
Reſpondeo vbi nihil oĩno poteſt reddere: ſufficit contri
tio ⁊ cõfeſſio ⁊ ꝓpoſitum quãdo cõmode poterit.xiiij.q.
vj.ſi res.ex̄ de ſolutio.odardus.Qd̄ verum eſt ſi nota eſt
paupertas.ex̄ de vſu.cum tu.§.penulti.Talis em̄ nec ex/
cõmunicari debet:vt dicit.c.odardus.nec alia pena mul/
ctari:vt dicit.c.cum tu.Sed qualiter intelligis ꝙ ſit nota
paupꝛtas:Et quidẽ quãdo cedit bonis. Ideoq; tali debet
ſacerdos cõſulere ſi de paupꝛtate dubitat:ꝙ cedat bonis.
vt pꝛe.c.odardus.Sꝫ nũquid ſufficit hec ceſſio:ita ꝙ nul
la ſit alia penitentia iniungenda: Non:quia nec ſolutio
vel ſatiſfactio facta etiam plenarie ſufficeret.vt no.s̃.e.§.
pꝛoxi.ṽ.Quid ſi raptoꝛ. Nam licet ceſſio ſeu ſolutio q̃ad
ſatiſfactionẽ leſionis ſeu iniurie pꝛoximi ſufficiat:adhuc
tñ nõ eſt eccleſie ſatiſfactum nec deo ſicut al's dicit̃ ex̄ de
ſen.excom.cum deſideres.§.ſi.g. Iudex eccleſiaſticus et
chꝛiſti vicarius.ꝑ iniuria in leſione ꝓxi.facta deo q̃ p̄ce/
pit nõ furtum faciendum. Exo.xx. Deutero.v.xxxij.q.iiij.
meretrices.in quo oĩs iniuſta ⁊ illicita alieni occupatio
ſiue acquiſitio ꝓhibetur.vt ibi.⁊.xiiij.q.v.penale.q̃ etiaꝫ
dixit Matth.xxij.⁊ Mar.xij. Luce.x. Leuiti.xix. Diliges
ꝓximũ tuũ ſicut teipm̄.de peni.diſt.ij.charitas.j.ꝑ tranſ/
greſſione diuini p̄cepti p̄dicti imponet penitentiam ſalu
tarem:⁊ ſic eccleſie ſponſe chꝛiſti cuiꝰ authoꝛitate hoc ſit/
⁊ ſpõſo ſuo chꝛiſto ſimil̃r ſatiſfaciet.Et in hoc ſepe offen/
dunt plurimi ſacerdotes:qui credentes ſufficere ſatiſfa/
ctionem: nihil aliud imponunt ꝓ pctõ cõmiſſo in contr/
actiõe rei aliene.ſed ſimpliciter abſoluũt. In hoc etiam
ſepe delinquũt multi pctõꝛes: qui credũt ſibi ſufficere ꝙ
ſatiſfaciũt:nec tranſgreſſionẽ quã fecerũt/poſtea ꝯfitent̃.
Sed certe ergo q̃s ſemel hoc peccatũ cõmiſit: quãtacũq;
p̄nĩa ducat̃ et nõ ꝯfiteat̃ (hoc contẽnens intelligas) in/
nocens eſſe non deſinit.ſicut al's dicit.l.ff.de redhibi.ac.
quis ſit fugitiuus.ff.de fur.qui ea mente.ff.vi bo.rap.nõ
pꝛodeſſe. ¶ Si vero non eſt ſoluendo oĩno ſiue ſimpli/
citer:puta q: põt in partem ſatiſfacere: ſed nõ põt cõmo/
de:tunc ſacerdos debet talem inducere ad contritionẽ ⁊
veram penitentiã peragendã.hoc modo dicat ei.Fili q̃d
vis eligere de his duobus: vel reſtituere id qd̄ potes: et
penas gehẽnas euadere/⁊ cum deo eternaliter gloꝛiari:
vel nõ reſtituere:ſed retinere: ⁊ in perpetuũ cuꝫ diabolo
toꝛmẽtis intolerabilibus cruciari: Si dicat ꝙ eligit toꝛ/
menta:inducat ad contritionẽ.ſi nullo modo põt induci
apparet ꝙ ei nõ poteſt dari penitentia ſalutifera:nec ab/
ſolutio fieri ſed cõſiliuꝫ tm̃.ex̄ de peni.ꝙ quidã.Sin autẽ
ex p̃ncipio vel ex poſt facto per inductionẽ diſcreti ſacer/
doris eligit penitentiã:⁊ conteritur de peccato:tũc dicat
ei ſacerdos ꝙ emendet ſtatim vel intra certum tempus
quicquid poteſt cõmode emẽdare:⁊ de reliquo peratve/
niam humiliter ⁊ deuote.ſi põt ipſam inuenire: bene eſt.
ſi non poteſt:tunc cũ voluntate illius cui debet ſatiſfieri

Quid ſi quis ſol uẽdo nõ ſit.

paulatim ſingulis annis vel menſib⁹ vel alijs tēporibus
emendet qđ poterit:vel cōponat vel conueniat amicabi/
liter cū ipſo leſo vel ſpoliato:⁊ de ſuis reditibus modera
te ita ꝙ vita ſibi remaneat quoſqꝫ plenarie fuerit ſatiſſa
ctum aſſignando:vel ſeruiat ei ꝓ reſiduo vel parte ei⁹. le
giť ernot.ex̄ de iude.c.j.gloſſa.iij. ¶ Quid ſi plures ſunt
et alij volunt dilationē concedere vel in totū remittere:
alij nolunt? Tunc debet ei ſacerdos cōſulere ꝙ vadat ad
iudicem contentioſum:qui in iſta diſcrepatiōe ſtabit ma
ioris partis iudicio. Et intelligitur maior pars: primo re
ſpectu cumuli debitoꝝ/nō perſonaꝝ. Qđ ſi omnia eq̄lia
ſint:erit humanior ſententia.i.eoꝝ qui in dilatione dan/
da cōſentiunt preferenda.ar.eoꝝ que leguntur et no.ex̄ de
proba.ex literis. in gloſ.ſicut.j. In quo quidē non diſtin/
guitur inter hypothecarios ⁊ chirographarios credito/
res.nec ex dilatione ad preſcriptionē temporalem aliqđ
preiudiciū creditoribus generatur. C.qui bo.ce. poſ.l.fi.
¶ Qđ ſi nullam poteſt inuenire miſericordiā: tūc abſqꝫ
dilatiōe teneť ſatiſfacere:vel bonis cedere.quia talis pec
cator ſemper eſt in mora.ff.de conditio.fur.in re fur.⁊ ar.
ex̄ de ſimo.cum in eccleſie. ⁊ legitur ⁊ no.e.ti.mattheus
de teſta.filius.maxime vbi leſi egent ⁊ fame pereunt.ar.
de ꝯſe.diſt.iiij.venerabilis.⁊.c.ſeq.⁊.c.ne qđ abſit. ⁊ di.v.
baptizati.ſemꝑ em̄ vitanda eſt mora vbi timetur pericu.
lum.vt ibi.⁊.xxviij.diſt.de ſyracuſane.⁊ de elec. cum inter
vniuerſas.⁊.c.ne ꝓ defectu. ¶ Sed quid ſi nō immineat
tale periculum:⁊ is qui tenetur nō pōt induci ad reſtitu
tionē ſtatim faciēdam:nec is cui debet fieri reſtitutio ad
dilationem aliquā concedendā? Puto ꝙ diſcretus ſacer/
dos pōt ſuam ꝯſcientiam informare ex eo ꝙ intendat ge
rere vtiliter negotiū creditoris. Nam ſi videt ꝙ non pōt
aliter recuperare in perpetuū:vel nō ita cito: vel non ita
cōmode:pōt recepto iuramento ⁊ alia ſufficienti cautio
ne ſi habere pōt dilationē ꝯcedere ſub hac conditione/ſi
hoc adimpleuerit intra terminū conſtitutum/abſoluere
peccatorem.vt ſic creditor qđ ei debetur recuperet:⁊ pec
cator nō recedat a p̄ſbytero deſperatus.cōprobantur hec
ff.de nego.geſt.ſoluendo.ff.de minoribus.ait p̄tor.§.j.ff.
de pigno.actio.ſolutum.§.ſolutam.ff.de ſolutio.ſoluere.
Sed pone ꝙ guerra fuit inter duos milites vel p̄ncipes
vel duas ciuitates vel caſtra: ⁊ hincinde iniuſta: multa
etiam dāna hincinde data ſunt:poſtea facta eſt pax inter
ipſos:⁊ dāna hincinde data remiſſa:nūquid hec remiſſio
extenditur ad hoīes ⁊ validitores vtriuſqꝫ? Non videtur
niſi ⁊ de eoꝝ ꝯſenſu ſit facta.ar.C.de tranſac.l.j.⁊.l.tranſ
actionis placitum.⁊.l.preſes.⁊.l.vbi pactum.ex̄ de ma.et
obe.c.ſi.ff.de tranſac.l.iij.⁊.l.qui cum tutoribus.⁊.l.nulli.
ff.de pac.ſi vnus.§.pacta.ver.⁊ in ſumma.⁊.l.ſi cōuenerit.
vel niſi forſan alr̄ non poſſit haberi pax:vbi quidem vtili
ter partis geritur negotium vtriuſqꝫ.⁊ ſic pōt itelligi.ff.
de pac.conuentionē.alr̄ quomodo poſſum remittere ius
hoīs mei:quū nec poſſet ab eodem tantūdem extorque/
re ſine rapina? vt patet in ijs que no.s̄.eo.in.§.ꝓxi.ver.q̄d
de queſtis. ¶ Quid de illis qui ſimul furtum comittunt
vel rapinam:nūquid quilibet pōt abſolui reſtituendo id
qđ ad eum ꝑuenit:quum nec ad aliud induci poſſit? vide
qđ dixi.s̄.e.§.ꝓximo.ver.quid ſi neuter raptorum.⁊ p̄cedē.
¶ Sed nūquid ille qui nihil pōt reſtituere de alieno/ra/
pina/vel vſura/vel ꝯcuſſione/vel fraude:tenetur culpam
ſuam dicere:⁊ veniam petere ab illo cui damnuꝫ intulit?
Dico ꝙ ſic:ſi dānificatus ſcit q: iniuriam ſibi fecit in reb⁹
ex̄ de iniurijs.ſi leſerit.⁊ vt li.nō cōte.accedens. Debet em̄
ſibi ſatiſfacere de eo qđ poteſt:poſtꝙ̄ nō pōt de rebus:de
verbis.ſicut dicit dn̄s Matth.v. Uade recōciliari fratri
tuo. ¶ Si predictam formā reſtitutionis quā poſuit con
tēnat peccator:non eſt ei ſecuritas ꝓmittenda. q: non di
mittitur peccatū niſi reſtituatur ablatuꝫ. xiiij.q.vj.ſi res.
Ideo ꝯſiderare debet talis verba Aug.dicentis. Nihil vi
lius vel miſerabilius:ꝙ̄ ꝓpter nummū/deum contēnere.
Nihil enim ꝓdeſt hoī ſi vniuerſum mūdum lucretur ⁊c.
Matth.xvj. Luce.ix.ex̄ de ſimo.mattheus.in ſi. Faciet ſ̄m
poſſe ſuū dum viuit/dum ſanus eſt/⁊ tutus recedit ⁊ ſe/
curus.xxij.q.ij.faciat.de peni.diſt.vij.c.j.⁊.ij. ¶ Hec autē
in ſumma notent et retineant ſacerdotes: ꝙ ſ̄m ꝙ ma/
ior vel minor fuit fraus vel dolus vel violentia:minor vel
maior debet eſſe diſcretio iudicātis. ⁊ vbi maior apparet
contritio:maior eſt venia vel remiſſio miſericorditer faci
enda.de peni.diſt.j.menſuram. Sed etiam quia quaſi to
tus mūdus vel fere/libenter occupat alienum:⁊ difficul
ter reſtituit.vnde hoc vitio quaſi totus eſt irretitus: q: a
maiore ad minorē omnes auaritie ſtudent: ⁊ omnes ſe/
quūtur retributiones. Eſa.j. Hiere.vj.⁊.viij.ſic debet ſa/
cerdos equitatem rationabilem ſeruans per mediū cur
rere.ne ſe veritate vel remiſſione nimia aliquos ſibi cōſi/
tentes deſperatos vel nimis ſecuros relinquat.⁊ ſic peri
re faciat quos ad rectam viam ab inuio diſcreta equitas
poterit reuocare.ex̄ de tranſac.c.vlti. Inſtruant etiam ra
ptores ⁊ oēs iniuriatores ac eorum cōplices medici ani/
marum ⁊ ſpūales iudices:vt ſuper ijs quos offendūt hu
militer veniam poſtulent.ne illi remaneant in rancore:ſꝫ
⁊ potius hinc ⁊ inde ſic ex toto corde non ficto,ſed vero.
Matth.xviij.⁊.vj.xxiij.q.iiij.ſi illic.ſibi ad inuicem rem tē
tant omnia:vt a patre celeſti peccatorum ſuorum remiſ/
ſionem plenariam valeant obtinere.iuxta id. Remittite
⁊ remittetur vobis. Luce.vj.

¶ Repertorium ſuper reſtitutione. B

Circa hoc etiā ſciē
dum eſt ꝙ vbi reſtitutionis locus eſt:nō
ſufficit cautionē dari:niſi impoſſibilitas
ſit in cauſa.ſuꝑ quos vide qđ legiť ⁊ no.
ex̄ de of.ordi. ꝓſenti.li.vj.in gloſ. Io.an.
que incipit/⁊ ſic.⁊ no.ex̄ de vſur.q: fruſtra.gloſ.ij. Itē no
tandū ꝙ reſtitutio rerū in foro ꝯtentioſo qnqꝫ fit in ſim/
plū:⁊ h̄ ſufficit in foro pn̄ie.xiiij.q.v.nō ſane.qnqꝫ ī duplū
lxxxix.di.decēter.xij.q.ij.in legib⁹.qnqꝫ in q̄draplū.e.q.cū
deuotiſſimā. Qnqꝫ in.ix.partib⁹.xlvij.q.iiij.q̇ſquis (alr̄
eſt.c.ſi q̄s domū) Qnqꝫ in vndecuplū.xij.q.ij.in legibus.
¶ Item ꝑ iniquā ſn̄iam ſpoliatus debet reſtitui.ex̄ de ꝓ
cura.ex inſinuatione. Et p̄do eſt reſtituendus.ex̄ de reſti.
ſpo.in lr̄is.iij.q.j.§.placet. Et reſtitutio debet fieri cū fru/
ctibus ꝑceptis:⁊ qui ꝑcipi poterunt nō ſolum de amiſſis.
ex̄ de reſti.ſpo.cōquerente.⁊.c.grauis. ¶ Item quū res
non pōt reſtitui:in equiualenti debet fieri reſtitutio.ex̄ vt
li.pen.eccleſia. ¶ Item res que ſubiacet reſtitutioni: nō
pōt alienari.no. Inno.de elec.q: ꝓpter. ¶ Itē ver. de nō pe/
nitet q̇ ablatū nō reſtituit quū pōt. vt ſepe dictum eſt. vt
xiiij.q.vj.ſi res.xxiij.q.viij.peſſimā.de rap.c.ij.de pe.diſ.v.
falſas. Qui rem alienā cōſecrat:nō rem ſed eſtimationeꝫ
rei reſtituet.xiiij.q.vj.coperim⁹. ¶ Itē ecclia non dꝫ rem
ſuā recipere cū augmento.xij.q.ij.fraternitas. Item res
ablate ipſi eccleſie ꝓpter delictū p̄lati ipſi ecclie ſunt red
dende.xvj.q.vj.ſi epm. Item cōitas vel ciuitas teneť co/
gere ciuem ad reddendū aliena.xxiij.q.ij.dom⁹. ¶ Item
nō habens vnde reddat:nō teneť in foro pn̄ie: ſed vbi te
nebať de maleficio alr̄ in foro ꝯtentioſo corporaliter ca/
ſtigatur.xiiij.q.vj.c.j. Et poſtea nō reddet:etſi ad fortunā
pinguiorē ꝑuenerit.no.ex̄ de homi.ſicut dignuꝫ.gloſ. alr̄
inanis.⁊ Io.an.ex̄ de reg.iur.peccatū.lib.vj. Io.ꝯtra no.
in hoc.c.in gloſ.ergo adhuc. ſed ſto cū p̄miſſis ꝓpter ra/
tionē quā ponit Ber.in pre.gloſ. Et ꝑticeps eſt criminis
q̇ fouet aliena nō reddentē.ibidē. ¶ Itē accipiētes repſ/
ſalia/ad reſtitutionē teneñ.⁊ ſi ꝯtra clericos ſiat:excōica
tionem incurrūt.ex̄ de iniurijs.⁊ ſi pignorationes.lib.vj.
¶ An de dāno dato ꝑ ſeruū teneať dn̄s.ex̄ de obli.ad rati.
c.j.per Innocen. ¶ An dans dāni occaſionem damnū vi/
deatur dediſſe. Et damnū qđ ex culpa ſua ꝓcedit/ſibi de/
beat imputari. Et an in eadem ſit pena dās occaſionē dā
ni q̄ faciens.ex̄ de iniurijs.c.ſi.de teſti.ſicut.de ꝯceſ.pre.q:
de homi.de cetero.vj.di.c.j.l.di.ſtudeat.c.ſepe.c.clericum.

Furti nomine q̄d intelligē dum.

¶ Ad hec ſciendū ꝙ furti nomine prohibita eſt in decalogo ois illicita alienie rei vſurpatio.xiiij.q.v.penale.xxxij.q.iiij.meretrices.⁊ ideo quicūq; cōtrectat rē alienā inuito dño furtuʒ cōmittit:⁊ ad reſtitutionē tenet. legit ⁊ no. ex̄ de elec.dudum.ij.Uñ ⁊ qui minima furat.i. contra voluntatem domini tollit:ad reſtitutionē tenetur.Uñ confeſſores pueris ⁊ alijs accipientibus fructus arborum vel ligna vel aliud quodcūq; comeſtibile vel vſibile quantumnis modicū/etiam ad valorem vnius denarij reſtitutionē debēt facere fieri.xiiij.q.vlt.c.vlti.inſti. de rerū diuiſio.§.gallinarū.Grauius tamē punit furtum ex auaritia cōmiſſum:ꝙ ex inopia.xij.q.ij.fraternitas.Unde ⁊ prelati dilapidatores rerum eccleſiaſticarū/fures ſunt:⁊ ad reſtitutionē tenent.x.q.ij.c.vlt. ex̄ de elec.ꝙ ſicut. Unde ⁊ qui per oſtium nō intrat ad beneficium:fur eſt:⁊ ad reſtitutionem tenet fructuum omniū quos recepit. xxiij.q.iiij.tres perſonas.ex̄ de elec.dudum.ij. Et adde qđ no.ſ.§. quibꝰ. ver.j.cū ver.ſe.in ar.xlvij. Unde ⁊ fures clerici authoritate ſuperiorū poſſunt incarcerari ⁊ tormētari quouſq; res exquirantur.v.q.v.illi qui.xiiij.q.vj.c.j.⁊ de pe.c.j.ex̄ de appella.dilectis.⁊ de poni.lxxxj.di.preſbyter.Et qui percipit fructus bñficij quo priuatus de iure eſt:fur eſt: ⁊ ad reſtitutionē fructuum tenet. vt dixi proxime in alio caſu per ca.p̄.dudum.ij.⁊ no.per Inno.de prebē.de multa. ¶ Uerum q: materia reſtitutiōis latiſſima eſt: nec poſſet breuibus cōprehendi:ex predictis.ſ. quibuſdā caſibus vtilibꝰ et quotidianis magis neceſſarijs pro alijs remiſſiões facio. De materia ergo reſtitutionis vide Inno. ex̄ de reſti. ſpo.olim illo.⁊ de appel.dilectis.de iureiu.ſicut.⁊.j.de immu.ec.quia plerīq;. de homi. ſicut dignum. de furtis. qui cum fure.de vſu.cūtu.⁊ per alios per Ray. in ſumma ſua in ſecundo li.in ti.de incēdijs ⁊ furtis. vſq; ad fi. libri per Oſtien.in ſum.de penitētijs.§.fi.in titulis de raptoribus/⁊ de furtis/⁊ de iniurijs/⁊ de reſtitutione ſpo.ex̄.Et.xiiij.q.v.⁊.vj.⁊.xvij.q.iiij.per totū.vj.q.iij.placuit.xij.q.ij.in antiquis.⁊.c.in legibꝰ.⁊ de pe.di.j.vulgaris.⁊.l.aut facta.de cō.di.v.diſcipulos.iij.q.j.per totū.¶ Expedito ſtatu apoſtolico ſub quo poſui crimina ⁊ peccata ⁊ defectus membrorū eccleſie militātis:⁊ ſub quo tractaui pleniſſime in prima parte ſtatum eccleſie apoſtolice:⁊ ſtatum papalem apoſtolicū:⁊ ſtatum epiſcoporū ſucceſſorum apoſtolorū.lxviij.diſt.quorum.⁊ planxi ruinā eius:in iſta ſecūda parte nunc ad ſtatū martyrum tranſeamus.

¶ Articulus.xlviij. A

SI ad ſanctam matrē eccleſiā vocem dirigēs/ſciſcitor ab ea dicēs/Ubi ſunt martyres tui o eccl'ia ſancta chriſti ſanguine dealbata ⁊ expurgata ⁊ mūdata lauacro aque in verbo vite? Eph.v.Spōſus tuus ſpōſus ſanguinis eſt.Exo.iiij. Sanguis eiꝰ ornauit genas tuas:vt appareas rubicūda chriſti ſanguine paſſionis rubicundi in ea.Cañ.v.Tui martyres inclyti in ſanguine agni ſuas ſtolas conſueuerūt dealbare.Apo.vij.⁊ ſanguine ꝓprio chriſti ſanguinē recōpēſare:⁊ te in ſuo ſacro ſanguine cōſecrare.xxvij.di.ſacroſancta.⁊ ſuper cementū ſacroſancti ſanguinis te edificare: ⁊ vtrūq; poſtē tuū ⁊ ſupliminare ſuo ſanguine linire. id eſt affectū ⁊ intellectū.vide de conſe.diſt.ij. quid ſit ſanguis.

¶ B Et ſyntereſim q̄ eſt iudiciū cōſciētie.vt pertrāſeuntis angeli euaderes percuſſurā.Exo.x.⁊ p tui ſpōſi ⁊ eorū ſanguinē propriū introires ſemel in ſancta ſanctorū redēpta ſanguine dñi ⁊ ſeruorū.Heb.ix.Spōſus tuus ſepties pro te ſanguinē ſuū fudit. In circūciſione.Luc.ij.Oratione poſt cenā.Luc.xxij.Flagellatione. Jo.xviij.Mar. xiiij.Capitis ſpinarū coronatione.Jo.xviij.Manuū apertione cū clauis/⁊ pedū perforatione.Luc.xxiij. Lateris apertione.Jo.xix.ſicut fuerat figuratum. Nume.xix.de vitula rufa:ſcʒ carne chriſti cuiꝰ ſanguine ſepties aſpergebatur tabernaculū.pſ.xxj.Foderūt manꝰ meas ⁊ pedes meos. vt intingat pes tuus.i.affectꝰ in ſanguine in paſſione chriſti.Tu em̄ eccleſia benedicta es ille ager acheldemach.i.ſanguinis ꝓ quo illi.xxx.denarij q̄ fuerunt preciū ſanguinis dñi:dati ſunt in ſepulturā peregrinorū. Mat.xxvij.⁊ Act.j.quia vere peregrini ſumus.j.Pet.ij.ſepulti.Roma.vj.in te eccleſia per mortificationē.ij.Cor.iiij.corporis illius ſacri ſanguinis agni per cōpaſſionem ⁊ crucis baiulationem ſtigmata retinētes.Gal.vj.Unde Aug. Prouidentia autem dei factū puto vt preciū ſaluatoris non peccatoribus ſumptū prebeat:ſed peregrinis requiē ſubminiſtret.vt iā exinde chriſtus ⁊ viuos ſanguinis ſui paſſione redimat:⁊ mortuos precioſa paſſiōe ſuſcipiat. Precio ergo dominici ſanguinis ager figuli cōparatur. Legimꝰ in ſcripturis ꝙ totius generis humani ſalus redēpta ſit ſanguine ſaluatoris.j.Pet.j.Apoc.j.Ager ergo iſte mundus hic totus eſt.Matth.xiiij.Figulus autem qui mūdi poſſit habere dominatū:ipſe eſt qui vaſcula noſtri corporis fecit de limo.Geñ.ij.Iſtiꝰ itaq; figuli ager chriſti ſanguine emptus eſt peregrinis.Peregrinis inquā qui ſine domo patria ⁊ toto orbe exules iactabātur: requies chriſti ſanguine prouidetur. Iſtos autē peregrinos dico qui renūtiantes ſeculo ⁊ nihil poſſidentes in mūdo.Matth.xix.in chriſti ſanguine reqeſcunt.pſ.iiij. In pace in idipm dormiā ⁊ requieſcā. Sepultura em̄ chriſti nihil eſt aliud q̄ꝫ requies chriſtiani.Conſepulti em̄ ſumus ſicut ait apoſtolus Roma.vj.cū illo per baptiſmū in morte. Nos ergo peregrini in hoc mundo ſumus ⁊ tāq̄ꝫ hoſpites in hac vita.Lu.ij.Cor.v.verſamur.huc uſq; Aug. Sed hodie martyres iſtius tēporis tepefacti a ſanguine ſacroſancto agni immaculati.j.Pet.j.ex ſanguinibus.Joā.j.polluti ſunt.i.peccatis.de conſe.di.iiij.ſi quis autē(al's eſt ſub.c.ꝓprie) pollutū ſanguinem tangunt.Oſee.iiij.ſanguis ſanguinē tetigit.Carnis ⁊ ſanguinis reuelationē habent.Matth.xvj.de nobili ſed carnali ſanguine.Pſ.xxix.Que vtilitas in ſanguine meo.gloriātur.Sanguinem innocētem fundunt.cōtra pſ.cv.Effuderūt ſanguinem innocentē.Carni ⁊ ſanguini acquieſcūt.contra Gala.j. Sanguis innoxius effuſus in terra cōtra eos clamat ad dominū. Geñ.iiij.Lupi ſunt dominātes in eccleſia. Paſcūtur ſanguine.Anima vniuſcuiuſq; eoꝝ in ſanguine eſt.Leuit.xvij.Totā te ſanctam eccleſiā implent homicidiorū ſanguine.cōtra id.xxiij.q.v.penas.⁊.q.viij.ſepe.cū.c.ſeq.ij.q.vij.§.his ita.ij.ex̄ de rap.in archiepiſcopatu.¶ O luna. Cant.iiij.pulchra eccleſia ſancta:vere adimplet de te ꝙ tota quaſi verſa es in ſanguinē.Luc.xxj.Act.ij.⁊ aque.i.populi conuerſi ſunt in ſanguinē.Apo.xj.q: ſanguinē ſanctorū effundunt cum ſuis ſanguineis capitibus.Apoc.xvj.⁊ ſanguinē bibent vt digni ſunt.vt ibi quia ebrij ſunt de ſanguine ſanctorū ⁊ de ſanguine martyrum ieſu.Apo.xvij.ſed deꝰ vindicabit ſanguinem ſeruorum de manibus meretricis magne que corrupit terram in proſtitutione ſua.Apo.xix.Et ſanguis impiorū tuorum filiorū homicidarum ſuper eos in crudelitate mitantiū: quia iuſtum ſanguinem effuderūt.Matth. xxiij.ſicut iudei ipſi ſanguinē.vnde ibi Hiero.Sanguis eis ſuper nos ⁊c̄.Perſeuerat vſq; in preſentem diem hec imprecatio ſuper iudeos:⁊ ſanguis dñi nō aufertur ab eis.Heu iam in tuis filijs ſceleratis ad vindictā ad literā ſanguinis procedis.cōtra id ex̄ de rap. in archiepātu.⁊ iura pre.in additione. Iā gladiū materialē cōtra preceptū dñi extra vaginā traxiſti.Mat.xxvj. xxiij.q.j.§.j.Et nedū vnā aurem cōtumacis precidiſti.xxiiij.q.j.ſi petrꝰ.ſed multoꝝ corpora/vtinā nō aias occidiſti. nec memor fuiſti ꝙ Dauid ſanctus ꝓhibitus eſt templū dño edificare: quia vir ſanguinis erat.j.Paralipo.xxij.j.q.vij.ſi quis omnē.de cōſe.diſ.j.c.j.Quid tibi o pia:o miſericors: que nō claudis gremiū redeūti.C.de ſum.tri.inter claras xxiij.q.iiij.duo iſta.ex̄ de hereti.ſuper eo.lib.vj.⁊ ſanguini cū ſanguine. Quid tibi o pacifica et benigna ⁊ guerris? Nonne arma tua lachryme ſunt ⁊ orationes?xxiij.q.viij.conuenior. Nōne clypeus tuus vnctus.ij.Reg.j.fides eſt?

paulatim ſingulis annis vel menſib⁹ vel alijs tēporibus
emendet qđ poterit: vel cōponat vel conueniat amicabi-
liter cū ipſo leſo vel ſpoliato: ⁊ de ſuis redditibus modera
te ita ꝙ vita ſibi remaneat quouſ plenarie fuerit ſatiſfa
ctum aſſignando: vel ſeruiat ei ꝓ reſiduo vel parte ei⁹. le
gitur et no. ex̄ de iude. c. j. gloſſa. iij. ¶ Quid ſi plures ſunt
et alij volunt dilationē concedere vel in totū remittere:
alij nolunt? Tunc debet ei ſacerdos cōſulere ꝙ vadat ad
iudicem contentioſum: qui in iſta diſcrepatiōe ſtabit ma
ioris partis iudicio. Et intelligitur maior pars: primo re
ſpectu cumuli debitoꝝ/ nō perſonaꝝ. Qđ ſi omnia eq̄lia
ſint: erit humanior ſententia. i. coꝝ qui in dilatione dan-
da cōſentiunt preferenda. ar. eoꝝ que legunt̄ et no. ex̄ de
proba. ex literis. in gloſ. ſicut. j. In quo quidē non diſtin-
guitur inter hypothecarios ⁊ chirographarios credito-
res. nec ex dilatione ad preſcriptionē temporalem aliqđ
preiudiciū creditoribus generatur. C. qui bo. ce. poſ. l. fi.
¶ Qđ ſi nullam poteſt inuenire miſericordiā: tūc abſ
dilatiōe tenet̄ ſatiſfacere: vel bonis cedere. quia talis pec
cator ſemper eſt in mora. ff. de conditio. fur. in re fur. ⁊ ar.
ex̄ de ſimo. cum in eccleſie. ⁊ legitur ⁊ no. e. ti. mattheus
de teſta. filius. maxime vbi leſi egent ⁊ fame pereunt. ar.
de ꝯſe. diſt. iiij. venerabilis. ⁊. c. ſeq. ⁊. c. ne qđ abſit. ⁊ di. v.
baptizati. ſemꝑ enī vitanda eſt mora vbi timetur pericu-
lum. vt ibi. ⁊. xxviij. diſt. de ſyracuſane. ⁊ de elec. cum inter
vniuerſas. ⁊. c. ne ꝓ defectu. ¶ Sed quid ſi nō immineat
tale periculum: ⁊ is qui tenetur nō pōt induci ad reſtitu
tionē ſtatim faciēdam: nec is cui debet fieri reſtitutio ad
dilationem aliquā concedendā? Puto ꝙ diſcretus ſacer-
dos pōt ſuam ꝯſcientiam informare ex eo ꝙ intendat ge
rere vtiliter negotiū creditoris. Nam ſi videt ꝙ non pōt
aliter recuperare in perpetuū: vel nō ita cito: vel non ita
cōmode: pōt recepto iuramento ⁊ alia ſufficienti cautio
ne ſi habere pōt dilationē ꝯcedere ſub hac conditione/ ſi
hoc adimpleuerit intra terminū conſtitutum/ abſoluere
peccatorem. vt ſic creditor qđ ei debetur recuperet: ⁊ pec
cator nō recedat a pr̄ſbytero deſperatus. cōprobantur hec
ff. de nego. geſt. ſoluendo. ff. de minoribus. ait pretor. §. j. ff.
de pigno. actio. ſolutum. §. ſolutam. ff. de ſolutio. ſoluere.
Sed pone ꝙ guerra fuit inter duos milites vel ꝑncipes
vel duas ciuitates vel caſtra: ⁊ hincinde iniuſta: multa
etiam dāna hincinde data ſunt: poſtea facta eſt pax inter
ipſos: ⁊ dāna hincinde data remiſſa: nūquid hec remiſſio
extenditur ad hoīes ⁊ valitores vtriuſ? Non videtur
niſi ⁊ de eoꝝ ꝯſenſu ſit facta. ar. C. de tranſac. l. j. ⁊. l. tranſ
actionis placitum. ⁊. l. preſes. ⁊. l. vbi pactum. ex̄ de ma. et
obe. c. ſi. ff. de tranſac. l. iij. ⁊. l. qui cum tutoribus. ⁊. l. nulli.
ff. de pac. ſi vnus. §. pacta. ℣. ⁊ in ſumma. ⁊. l. ſi cōuenerit.
vel niſi forſan aliter non poſſit haberi pax: vbi quidem vtili
ter partis geritur negotium vtriuſ. ⁊ ſic pōt itelligi. ff.
de pac. conuentionē. alr̄ quomodo poſſum remittere ius
hoīs mei: quū nec poſſet ab eodem tantūdem extorque-
re ſine rapina? vt patet in ijs que no. s̄. eo. in. §. pri. ℣. qđ
de queſtis. ¶ Quid de illis qui ſimul furtum cōmittunt
vel rapinam: nūquid quilibet pōt abſolui reſtituendo id
qđ ad eum ꝑuenit: quum nec ad aliud induci poſſit? vide
qđ dixi. s̄. e. §. primo. ℣. quid ſi neuter raptorum. ⁊ p̄cedē.
¶ Sed nūquid ille qui nihil pōt reſtituere de alieno/ ra-
pina/ vel vſura/ vel ꝯcuſſione/ vel fraude: tenetur culpam
ſuam dicere: ⁊ veniam petere ab illo cui damnū intulit?
Dico ꝙ ſic: ſi dānificatus ſcit q: iniuriam ſibi fecit in reb⁹
ex̄ de iniurijs. ſi leſerit. ⁊ vt li. nō cōte. accedens. Debet enī
ſibi ſatiſfacere de eo qđ poteſt: poſtꝙ nō pōt de rebus: de
verbis. ſicut dicit dn̄s Matth. v. Uade recōciliari fratri
tuo. ¶ Si predictam formā reſtitutionis quā poſuit con
tēnat peccator: non eſt ei ſecuritas ꝑmittenda. q: non di
mittitur peccatū niſi reſtituatur ablatum. xiiij. q. vj. ſi res.
Ideo ꝯſiderare debet talis verba Aug. dicentis. Nihil vi
lius vel miſerabilius: ꝙ ꝓpter nummū/ deum contēnere.
Nihil enim ꝓdeſt hoī ſi vniuerſum mūdum lucretur ⁊c.

Matth. xvj. Luce. ix. ex̄ de ſimo. mattheus. in fi. Faciet ꝗ
poſſe ſuū dum viuit/ dum ſanus eſt/ ⁊ tutus recedit ⁊ ſe-
curus. xxij. q. ij. faciat. de peni. diſt. vij. c. j. ⁊. ij. ¶ Hec autē
in ſumma notent et retineant ſacerdotes: ꝙ ſm̄ ꝙ ma-
ior vel minor fuit fraus vel dolus vel violentia: minor vel
maior debet eſſe diſcretio iudicātis. ⁊ vbi maior apparet
contritio: maior eſt venia vel remiſſio miſericorditer faci
enda. de peni. diſt. j. menſuram. Sed etiam quia quaſi to
tus mūdus vel fere/ libenter occupat alienum: ⁊ difficul
ter reſtituit. vnde hoc vitio quaſi totus eſt irretitus: q: a
maiore ad minorē omnes auaritie ſtudent: ⁊ omnes ſe-
quūtur retributiones. Eſa. j. Hiere. vj. ⁊. viij. ſic debet ſa-
cerdos equitatem rationabilem ſeruans per mediū cur
rere. ne ſe veritate vel remiſſione nimia aliquos ſibi cōfi-
tentes deſperatos vel nimis ſecuros relinquat. ⁊ ſic peri
re faciat quos ad rectam viam ab inuio diſcreta equitas
poterit reuocare. ex̄ de tranſac. c. vlti. Inſtruant etiam ra
ptores ⁊ oēs iniuriatores ac eorum cōplices medici ani-
marum ⁊ ſpūales iudices: vt ſuper ijs quos offendūt hu
militer veniam poſtulent. ne illi remaneant in rancore: ſꝫ
⁊ potius hinc ⁊ inde ſic ex toto corde non ficto ſed vero.
Matth. xviij. ⁊. vj. xxiij. q. iiij. ſi illic. ſibi ad inuicem rem tē
tant omnia: vt a patre celeſti peccatorum ſuorum remiſ-
ſionem plenariam valeant obtinere. iuxta id. Remittite
⁊ remittetur vobis. Luce. vj.

¶ Repertorium ſuper reſtitutione. B

Circa hoc etiā ſciē
dum eſt ꝙ vbi reſtitutionis locus eſt: nō
ſufficit cautionē dari: niſi impoſſibilitas
ſit in cauſa. ſuꝑ quos vide qđ legit̄ ⁊ no.
ex̄ de of. ordi. ꝓſenti. li. vj. in gloſ. Jo. an.
que incipit/ ⁊ ſic. ⁊ no. ex̄ de vſur. q: fruſtra. gloſ. ij. Itē no
tandū ꝙ reſtitutio rerū in foro ꝯtentioſo qn̄ ſit in ſim-
plū: ⁊ h̄ ſufficit in foro pn̄ie. xiiij. q. v. nō ſane. qn̄ i duplū
lxxxix. di. decēter. xij. q. ij. in legib⁹. qn̄ in q̄draplū. e. q. cū
deuotiſſimā. Qn̄ in. ix. partib⁹. xlvij. q. iiij. q̄ſquis (alr̄s
eſt. c. ſi q̄s domū) Qn̄ in vndecuplū. xij. q. ij. in legibus.
¶ Item ꝑ iniquā ſn̄iam ſpoliatus debet reſtitui. ex̄ de ꝓ
cura. ex inſinuatione. Et p̄do eſt reſtituendus. ex̄ de reſti.
ſpo. in lr̄is. iij. q. j. §. placet. Et reſtitutio debet fieri cū fru-
ctibus ꝑceptis: ⁊ qui ꝑcipi poterunt nō ſolum de amiſſis.
ex̄ de reſti. ſpo. cōquerente. ⁊. c. grauis. ¶ Item quū res
non pōt reſtitui: in equiualenti debet fieri reſtitutio. ex̄ vt
li. pen. eccleſia. ¶ Item res que ſubiacet reſtitutioni: nō
pōt alienari. no. Inno. de elec. q: ꝓpter. ¶ Itē ℣e nō pe-
nitet q̄ ablatū nō reſtituit quū pōt. vt ſepe dictum eſt. vt
xiiij. q. vj. ſi res. xxiij. q. viij. peſſimā. de rap. c. ij. de pe. diſ. v.
falſas. Qui rem alienā cōſecrat: nō rem ſed eſtimationē
rei reſtituet. xiiij. q. vj. coperim⁹. ¶ Itē eccl̄ia non dꝫ rem
ſuā recipere cū augmento. xij. q. ij. fraternitas. Item res
ablate ipſi eccleſie ꝓpter delictū p̄lati ipſi eccl̄ie ſunt red
dende. xvj. q. vj. ſi epm. Item cōitas vel ciuitas tenet̄ co-
gere ciuem ad reddendū aliena. xxiij. q. ij. dom⁹. ¶ Item
nō habens vnde reddat: nō tenet̄ in foro pn̄ie: ſed vbi te
nebat̄ de maleficio alr̄s in foro ꝯtentioſo corporaliter ca-
ſtigatur. xiiij. q. vj. c. j. Et poſtea nō reddet: etſi ad fortunā
pinguiorē ꝑuenerit. no. ex̄ de homi. ſicut dignū. gloſ. alr̄s
inanis. ⁊ Jo. an. ex̄ de reg. iur. peccatū. lib. vj. Jo. ꝯtra no.
in hoc. c. in gloſ. ergo adhuc. ſed ſto cū ꝑmiſſis ꝓpter ra-
tionē quā ponit Ber. in pre. gloſ. Et ꝑnceps eſt criminis
q̇ fouet aliena nō reddentē. ibidē. ¶ Itē accipiētes repſ-
ſalia/ ad reſtitutionē tenent̄. ⁊ ſi ꝯtra clericos fiāt: excōica
tionem incurrūt. ex̄ de iniurijs. ⁊ ſi pignorationes. lib. vj.
¶ An de dāno dato ꝑ ſeruū teneat̄ dn̄s. ex̄ de obli. ad rati.
c. j. per Innocen. ¶ An dans dāni occaſionem damnū vi-
deatur dediſſe. Et damnū qđ ex culpa ſua ꝓcedit/ ſibi de-
beat imputari. Et an in eadem ſit pena dās occaſionē dā
ni q̄ faciens. ex̄ de iniurijs. c. ſi. de reſti. ſicut. de ꝯceſ. pre. q:
de homi. de cetero. vj. di. c. j. l. di. ſtudeat. c. ſepe. c. clericum.

Furti nomine q̃d intelligẽdum.

¶ Ad hec ſciendũ ꝙ furti nomine prohibita eſt in decalogo ois illicita alienie rei vſurpatio. xiiij. q. v. penale. xxxij. q. iiij. meretrices. ⁊ ideo quicũq; cõtrectat rẽ alienã inuito dño furtuz cõmittit: ⁊ ad reſtitutionẽ teneť. legiť ⁊ no. ex̃ de elec. dudum. ij. Vñ ⁊ qui minima furať. i. contra voluntatem domini tollit: ad reſtitutionẽ tenetur. Vñ confeſſores pueris ⁊ alijs accipientibus fructus arborum vel ligna vel aliud quodcũq; comeſtibile vel vſibile quantumnis modicũ/ etiam ad valorem vnius denarij reſtitutionẽ debẽt facere fieri. xiiij. q. vlt. c. vlti. inſti. de rerũ diuiſio. §. gallinarũ. Grauius tamẽ puniť furtum ex auaritia cõmiſſum: ꝙ ex inopia. xij. q. ij. fraternitas. Unde ⁊ prelati dilapidatores rerum eccleſiaſticarũ/ fures ſunt: ⁊ ad reſtitutionẽ teneň. x. q. ij. c. vlt. ex̃ de elec. ꝙ ſicut. Unde ⁊ qui per oſtium nõ intrat ad beneficium: fur eſt: ⁊ ad reſtitutionem teneť fructuum omniũ quos recepit. xxiij. q. iiij. tres perſonas. ex̃ de elec. dudum. ij. Et adde q̃d no. s̃. §. quib⁹. ver. j. cũ ver. ſe. in ar. xlvij. Unde ⁊ fures clerici authoritate ſuperiorũ poſſunt incarcerari ⁊ tormẽtari quouſq; res exquirantur. v. q. v. illi qui. xiiij. q. vj. c. j. ⁊ de pe. c. j. ex̃ de appella. dilectis. ⁊ deponi. lxxxj. di. preſbyter. Et qui percipit fructus bñficij quo priuatus de iure eſt: fur eſt: ⁊ ad reſtitutionẽ fructuum teneť. vt dixi proxime in alio caſu per ca. p̃. dudum. ij. ⁊ no. per Inno. de prebẽ. de multa. ¶ Uerum q: materia reſtitutiõis latiſſima eſt: nec poſſet breuibus cõprehendi: ex predictis. s̃. quibuſdã caſibus vtilib⁹ et quotidianis magis neceſſarijs pro alijs remiſſiões facio. De materia ergo reſtitutionis vide Inno. ex̃ de reſti. ſpo. olim illo. ⁊ de appel. dilectis. de iureiu. ſicut. ⁊. j. de immu. ec. quia plerũq;. de homi. ſicut dignum. de furtis. qui cum fure. de vſu. cũtu. ⁊ per alios per Ray. in ſumma ſua in ſecundo li. in ti. de incẽdijs ⁊ furtis. vſq; ad fi. libri per Oſtien. in ſum. de penitẽtijs. §. fi. in titulis de raptoribus/ ⁊ de furtis/ ⁊ de iniurijs/ ⁊ de reſtitutione ſpo. ex̃. Et. xiiij. q. v. ⁊. vj. ⁊. xvij. q. iiij. per totũ. vj. q. iij. placuit. xij. q. ij. in antiquis. ⁊. c. in legib⁹. ⁊ de pe. di. j. vulgaris. ⁊. l. aut facta. de cõ. di. v. diſcipulos. iij. q. j. per totũ. ¶ Expedito ſtatu apoſtolico ſub quo poſui crimina ⁊ peccata ⁊ defectus membrorũ eccleſie militãtis: ⁊ ſub quo tractaui pleniſſime in prima parte ſtatum eccleſie apoſtolice: ⁊ ſtatum papalem apoſtolicũ: ⁊ ſtatum epiſcoporũ ſucceſſorum apoſtolorũ. lxviij. diſt. quorum. ⁊ planxi ruinã eius: in iſta ſecũda parte nunc ad ſtatũ martyrum tranſeamus.

¶ Articulus. xlviij. A

S Ꞇ ad ſanctam ma

trẽ eccleſiã vocem dirigẽs/ ſciſcitor ab ea dicẽs/ Ubi ſunt martyres tui o eccl'ia ſancta chriſti ſanguine dealbata ⁊ expurgata ⁊ mũdata lauacro aque in verbo vite: Eph. v. Spõſus tuus ſpõſus ſanguinis eſt. Exo. iiij. Sanguis ei⁹ ornauit genas tuas: vt appareas rubicũda chriſti ſanguine paſſionis rubicundi in ea. Cañ. v. Tui martyres inclyti in ſanguine agni ſuas ſtolas conſueuerũt dealbare. Apo. xvij. ⁊ ſanguine ꝓprio chriſti ſanguinẽ recõpẽſare: ⁊ te in ſuo ſacro ſanguine cõſecrare. xxvij. di. ſacroſancta. ⁊ ſuper cementũ ſacroſancti ſanguinis te edificare: ⁊ vtrũq; poſtẽ tuũ ⁊ ſupliminare ſuo ſanguine linire. id eſt affectũ ⁊ intellectũ. vide de conſe. diſt. ij. quid ſit ſanguis.

¶ B Et ſynterefim q̃ eſt iudiciũ cõſciẽtie. vt pertrãſeũtis angeli euaderes percuſſurã. Exo. x. ⁊ p tui ſpõſi ⁊ eorũ ſanguinẽ propriũ introires ſemel in ſanctaſanctorũ redẽpta ſanguine dñi ⁊ ſeruorũ. Heb. ix. Spõſus tuus ſepties pro te ſanguinẽ ſuũ fudit. In circũciſione. Luc. ij. Oratione poſt cenã. Luc. xxij. Flagellatione. Jo. xviij. Mar. xiiij. Capitis ſpinarũ coronatione. Jo. xviij. Manuũ apertione cũ clauis/ ⁊ pedũ perforatione. Luc. xxiij. Lateris apertione. Jo. xix. ſicut fuerat figuratum. Nume. xix. de vitula rufa: ſcz carne chriſti cui⁹ ſanguine ſepties aſpergebatur tabernaculũ. pſ̃. xxj. Foderũt man⁹ meas ⁊ pedes meos. vt intingať pes tuus. i. affect⁹ in ſanguine in paſſione chriſti. Tu eñ eccleſia benedicta es ille ager acheldemach. i. ſanguinis ꝓ quo illi. xxx. denarij q̃ fuerunt preciũ ſanguinis dñi: dati ſunt in ſepulturã peregrinorũ. Mat. xxvij. ⁊ Act. j. quia vere peregrini ſumus. j. Pet. ij. ſepulti. Roma. vj. in te eccleſia per mortificationẽ. ij. Cor. iiij. corporis illius ſacri ſanguinis agni per cõpaſſionem ⁊ crucis baiulationem ſtigmata retinẽtes. Gal. vj. Unde Aug. Prouidentia autem dei factũ puto vt preciũ ſaluatoris non peccatoribus ſumptũ prebeat: ſed peregrinis requiẽ ſubminiſtret. vt iã exinde chriſtus ⁊ viuos ſanguinis ſui paſſione redimat: ⁊ mortuos precioſa paſſiõe ſuſcipiat. Precio ergo dominici ſanguinis ager figuli cõparatur. Legim⁹ in ſcripturis ꝙ totius generis humani ſalus redẽpta ſit ſanguine ſaluatoris. j. Pet. j. Apoc̃. j. Ager ergo iſte mundus hic totus eſt. Matth. xiiij. Figulus autem qui mũdi poſſit habere dominatũ: ipſe eſt qui vaſcula noſtri corporis fecit de limo. Geñ. ij. Iſti⁹ itaq; figuli ager chriſti ſanguine emptus eſt peregrinis. Peregrinis inquã qui ſine domo patria ⁊ toto orbe exules iactabãtur: requies chriſti ſanguine prouidetur. Iſtos autẽ peregrinos dico qui renũtiantes ſeculo ⁊ nihil poſſidentes in mũdo. Matth. xix. in chriſti ſanguine req̃eſcunt. pſ̃. iiij. In pace in idipm dormiã ⁊ requieſcã. Sepultura eñ chriſti nihil eſt aliud ꝙ requies chriſtiani. Conſepulti eñ ſumus ſicut ait apoſtolus Roma. vj. cũ illo per baptiſmũ in morte. Nos ergo peregrini in hoc mundo ſumus ⁊ tãꝙ hoſpites in hac vita. Lu. ij. Cor. v. verſamur. hucuſq; Aug. Sed hodie martyres iſtius tẽporis tepefacti a ſanguine ſacroſancto agni immaculati. j. Pet. j. ex ſanguinibus. Joã. j. polluti ſunt. i. peccatis. de conſe. di. iiij. ſi quis autẽ (al's eſt ſub. c. ppriẽ) pollutũ ſanguinem tangunt. Oſee. iiij. ſanguis ſanguinẽ tetigit. Carnis ⁊ ſanguinis reuelationẽ habent. Matth. xvj. de nobili ſed carnali ſanguine. Pſ̃. xxix. Que vtilitas in ſanguine meo. gloriãtur. Sanguinem innocẽtem fundunt. cõtra pſ̃. cv. Effuderũt ſanguinem innocentẽ. Carni ⁊ ſanguini acquieſcũt. contra Gala. j. Sanguis innoxius effuſus in terra cõtra eos clamat ad dominũ. Geñ. iiij. Lupi ſunt dominãtes in eccleſia. Paſcũtur ſanguine. Anima vniuſcuiuſq; eoꝝ in ſanguine eſt. Leuiť. xvij. Totã te ſanctam eccleſiã implent homicidiorũ ſanguine. cõtra id. xxiij. q. v. penas. ⁊. q. viij. ſepe. cũ. c. ſeq. ij. q. vij. §. his ita. ij. ex̃ de rap. in archiepiſcopatu. ¶ O luna. Canť. iiij. pulchra eccleſia ſancta: vere adimpleť de te ꝙ tota quaſi verſa es in ſanguinẽ. Luc̃. xxj. Act. ij. ⁊ aque. i. populi conuerſi ſunt in ſanguinẽ. Apo. xj. q: ſanguinẽ ſanctorũ effundunt cum ſuis ſanguineis capitibus. Apoc̃. xvj. ⁊ ſanguinẽ bibent vt digni ſunt. vt ibi quia ebrij ſunt de ſanguine ſanctorũ ⁊ de ſanguine martyrum ieſu. Apo. xvij. ſed de⁹ vindicabit ſanguinem ſeruorum de manibus meretricis magne que corrupit terram in proſtitutione ſua. Apo. xix. Et ſanguis impiorũ tuorum filiorũ homicidarum ſuper eos in crudelitate mitantiũ: quia iuſtum ſanguinem effuderũt. Matth. xxiij. ſicut iudei ipſi ſanguinẽ. vnde ibi Hiero. Sanguis eis ſuper nos ⁊c̃. Perſeuerat vſq; in preſentem diem hec imprecatio ſuper iudeos: ⁊ ſanguis dñi nõ aufertur ab eis. Heu iam in tuis filijs ſceleratis ad vindictã ad literã ſanguinis procedis. cõtra id ex̃ de rap. in archiepãtu. ⁊ iura pre. in additione. Iã gladiũ materialẽ cõtra preceptũ dñi extra vaginã traxiſti. Mat. xxvj. xxiij. q. j. §. j. Et nedũ vnã aurem cõtumacis precidiſti. xxiiij. q. j. ſi petr⁹. ſed multoꝝ corpora/ vtinã nõ aias occidiſti. nec memor fuiſti ꝙ Dauid ſanctus ꝓhibitus eſt templũ dño edificare: quia vir ſanguinis erat. j. Paralipo. xxij. j. q. vij. ſi quis omnẽ. de cõſe. diſ. j. c. j. Quid tibi o piaro miſericors: que nõ claudis gremiũ redeũti. C. de ſum. tri. inter claras xxiij. q. iiij. duo iſta. ex̃ de hereti. ſuper eo. lib. vj. ⁊ ſanguini cũ ſanguine. Quid tibi o pacifica et benigna ⁊ guerris? Nonne arma tua lachryme ſunt ⁊ orationes: xxiij. q. viij. conuenior. Nõne clypeus tuus vnctus. ij. Reg. j. fides eſt?

rorax iuſtitie.ad Ephe.vj.Diligēs filios tuos cōmuniter:
non comedens.pſ.lxxviij.quia comederūt Jacob.nō de-
uorans.pſ.xiij.⁊.lij.Qui deuorant plebem meā. Non no-
uerca.quia miſcēt aconita nouerce. Nō hiena. Nō lamia.
Thren.iiij ſed mater ⁊ agna.xij.q.ij.qui abſtulerit.Lūbis
ſuccincta charitatis ⁊ caſtitatis:nō carnalitatis ⁊ crude-
litatis. calciata pedes in preparationem euāgelij pacis.
viij.q.j.olim.Eſa.lij.⁊ habens gladiū ſpiritus: qd eſt ver-
bum dei:ad tranſfigendū corda cōtumacium ſuperba/et
couertendū:non ad hoies occidendū.xxiij.q.ij. inter hec.
Hec ſunt arma apoſtolica tua.Ephe.vj. Nūquid dictum
eſt tibi a ſponſo tuo ꝙ diligas inimicos.Mat.v.Luce.vj.
xxiij.q.iiij.§.ex his. Nā etſi mali multi filij:tamen tui ſunt:
et multi futuri boni ⁊ tui legitime nati.Matth.xxj. Amē
dico vobis:q: publicani ⁊ meretrices precedent vos in re-
gno dei.Quot publicani ⁊ meretrices/homicide ⁊ ſacri-
legi/depopulatores agrorū/raptores virginum/molles/
proditores/parricide/⁊ ſceleratiſſimi peccatores/et infi-
deliſſimi patrini in domo tua peruerſi:ſed tandem reſpi-
ciente eos chriſto cōuerſi/nunc cū ipſo habitāt:ipſum be-
nedicunt ⁊ laudāt. Nūquid noſti/De nemine deſperandū
eſt in hac vita:de pe.diſt.vij.nemo.⁊.xxxij.q.ij. ancillam.⁊
q.iiij.recurrat.in fi.q: ⁊ latro in die ſuſpendij ſui ⁊ obitus
in paradiſum introiuit.Luc.xxiij.V.Ambroſius. Uita em̄
eſt eſſe cū chriſto.⁊ vbi chriſtus:ibi regnū.⁊ de hoc.xxvj.
q.vj.agnouimus.⁊.c.ſi preſbyteri.de pe.diſt.j. importuna.
et Apoſtolus perditus ſe ſuſpēdit. Matth.xxvij.de peni.
di.iij.iudas.⁊.c.ſcelerator.¶ C O in charitate nimia
deſpōſata in miſericordia ⁊ miſerationibꝰ.Oſee.ij.Quid
te vindicas?Spōſus tuus ſibi vindictā reſeruat. Prouer.
xxij.Deut.xxxij.ad Rom.xij.⁊.xxiij.q.j.§.j.quia ipe eſt zelo-
tes viſitans patrū peccata ⁊c.Exo.xx.xxiij.q.iij §. ex his.
j.q.iiij.§.ecōtra.⁊ dicebat tibi.Matth.v.Luc.vj.⁊.xxiij.q.
j.§.j.Porrige maxillam alterā percutienti.⁊ qui angaria-
uerit te mille paſſus:vade cū eo.ij.milia.Jo.vj.⁊ in pre.§.
j.Increpabat diſcipulos ignem cōtra ſamaritanos petē-
tes.Luc.ix.xxiij.q.iiij.ꝙ chriſtus. Suadebat animā pone-
re pro amicis/qui eā poſuerat pro inimicis.Jo.xv. vt da-
ret itelligere.ſm Greg.ꝙ nobis amici ſibi inimici exiſtūt
qui nos perſequuntur.Sed ⁊ ille ignitus apoſtolus q̇ te
per euangeliū genuit.j.ad Cor.iiij.⁊ q̇ infirmabatur te-
cum:⁊ vrebatur tecū de tuo ſcādalo.ij.ad Cor.xj.dicebat
tibi.Uince in bono malū:⁊ noli vinci a malo.⁊ ſi eſurierit
inimicus tuus:ciba illū.ſi ſitit:potū da illi ⁊ ſic carbones
ignitos amoris cōgeres ſuper caput eius. ad Rom.xij.⁊
xxiij.q.iiij.§.ex his.Et iterū. Cum oībus pacem habētes
quantū in nobis eſt.ad Rom.xij.⁊.xj.q.iij.inter verba.ibi
exponūtur hec verba. Et charitas patiens eſt.j.ad Cor.
xiij.q: non reddit malū pro malo.Benigna eſt: q: reddit
bonū pro malo.de his.xxiij.q.iij.ſex differētie. Quam diu
regina deaurata auro p̄mo ⁊ puriſſimo amoris.pſ.xliiij.
Prouerb.iij.O ſancta eccleſia ſic feciſti:per totū mūdum
ramos extēdiſti:⁊ barbaras nationes tibi ſubegiſti.xciij.
di.legimus.⁊ in tribulatione martyrum tuorum creuiſti.
xij.q.j.futuram.⁊ paupertate tua altiſſima diues virtuti-
bus fuiſti.ij.ad Cor.viij.et in humilitate tua cū tuo ſpon-
ſo vbilibet terrarum adorata ⁊ exaltata fuiſti.Luce.xviij.
Sed poſtꝙ̄ vindictas experiuiſti:theſauros auri ⁊ argen
ti fecis terre non ante pedes tuos.Act.v.ſed ante cor po-
ſuiſti:ſanguinē fudiſti:terreni regni gloriā vſurpaſti:a mā-
ſuetudine ⁊ caſtimonia et ceteris virtutibus receſſiſti : in
mēbris tuis minorata fuiſti.vtrāqꝫ Aſiam quaſi ⁊ Aphri-
cam perdidiſti.fidem tuā ſacroſanctā etiam per magnam
partem Europe vbi habitas prauis operibus.O ſponſa
ſine macula.xj.diſt.quāuis. maculaſti cū quibuſdā mem-
bris tuis peruerſiſſimis:⁊ per occaſionē tue in membris
precipue prelatorū crudelitatis filiorum tuorū corda ad
tuā obedientiā indurasti. Claues enim tue p tuos recto-
res pfidos affectatos ⁊ diuiſos vſurpate cauſa ⁊ animo
ex ordine.xj.q.iij.§.ſi ergo.de ſentē.excō.ſacro.oberrantes

quam ꝙ̄ eſſent timende ⁊ tenēde.xj.q.iij.ſententia.⁊.§.cum
ergo.contēptui habentur.Et tue ſentētie paſſim late/nec
lāce amoris ⁊ iuſtitie trutinate.xj.q.iij.q̇ recte.potiꝰ reſpi-
cientes potentiā ⁊ ſuperbiam:ꝙ̄ miſericordiā ⁊ humilita-
tem:nō medicinales.vide qd ſcripſi ſupra in prima parte
in.§.nunc querendum.in ar.lxix. ſed mortales.xxiiij.q.iij.
corripiātur.⁊.c.notandū.⁊ ex de ſen.excō.cum medicina-
lis.lib.vj.exiſtunt hominis vtriuſqꝫ. Obſtetricante enim
manu tua/non percutiente ⁊ occidente/extrahēdus erat
coluber tortuoſus.Job.xxvj.ad fi. Natura em̄ hoīs nobi-
lis eſt.ſm Senecā.facilius ducitur ꝙ̄ trahatur. Et ſerua-
to conſilio ſeniorum cū miſericordia ⁊ benignitate:nō cū
ſcorpionibus ſm conſiliū iuuenum ſuperborum ⁊ ſtolido-
rum regēdus erat populus/etiā contumax:non cedēdus.
Propter quod eū perdidiſti:quia ipſum per indiſcretio-
nem ⁊ ſuperbiā diuiſiſti.⁊.x. tribus apoſtatātibus a te in
vniuerſo orbe/vtinā due tibi ⁊ Roboam capiti tuo pape
⁊ noſtro (Roboam interpretatur dilatās populū) in fide
⁊ moribus remaneāt tibi ſalue. ad hoc.iij.Reg.xij.vij.q.j.
deniqꝫ.j.q.j.ſi quis inquit.Hieruſalē Hieruſalē (ſic enim
interpretatur pacifica) plena olim iudicio cum miſericor-
dia.xlv.diſt.diſciplina.iuſtitia oleata olim habitauit in te.
nūc autem vere homicide.Eſa.j. Cōuertere igitur ad do-
minum deum tuum iuſtum ⁊ pium.cui miſericordia cum
iudicio decantat in Pſ.c.et eijce abs te filios Agar ancil-
le:q: feri ſunt.⁊ manus eorum contra oēs/⁊ manus oīm
contra eos.Gen.xvij.Quid tibi ⁊ Cayn fratricide?Gen.
iiij.de peni.diſ.j.nūquid cayn multo horribilius filijcide.
ex de his q̇ ſi.occi.ff.ad.l.pope. de parrici.Quid etiā tibi
⁊ Nemroth venatori hominū ⁊ oppreſſori?Gen.x.vj.diſt.
§.ſi.Quid tibi ⁊ indignationi ⁊ amaritudini infellica co-
lumba?ij.q.vij.non omnis.Dimitte ſynagogam occidere
⁊ occidi.talionibus vti.dentē pro dēte/oculum pro oculo
expetere.Leuit.xxiiij.xxiij.q.iij.ſex differentie.⁊.q.iiij.§. ex
his.⁊.c.cū in lege.Sed propagator tuus per quē chriſtus
loquitur dicit tibi Petrus caput tuū. Non reddentes ma-
lū pro malo.j.Pet.iij.⁊ pre.c.ſex differentie. Et ille pacifi-
cus Salomon (ſic em̄ interpretatur) qui tibi delōge ora-
bat dicebat tibi.Oculi tui colūbarum. Cant.iiij. in prin.
xxxvj.di.§.ecce.in fi.non vulturū/nō coruorum rapidorū/
qui de morte paſcuntur.ij.q.vij.non omnis. Templū tuū
Gedeon.i. chriſtus q̇ interpretatur tentatio humilitatis
mee:tēplum tibi cōſtruxit:nomen ⁊ titulū ſibi impoſuit/
Dn̄i pax.Judicū.vj.⁊ ille pſ.cxxiiij.⁊.cxxvij.dicebat/Pax
ſuper iſrael.¶ D Aug. In vno verbo eſſe bonū ſtatuēs Pacis
et in tribus literis trinitatis deſignatiuis.in.P. pater. in comen-
A.triangulari filiꝰ:in quo triplex ſubſtantia:verbū/caro/ datio.
⁊ anima.in.X.q̄ eſt duplex cōſona: ſpūſſanctus ab vtroqꝫ
procedēs.ex de ſum.trini.fideli.lib.vj. Omne bonū inclu-
dens.ꝓpter quod vltimo ſponſus tuus de hoc mūdo mi-
graturus ad patrē/eam tibi ꝓ teſtamento reliquit dicēs.
Pacem meā do vobis.pacē relinquo vobis. Joā.xiiij. vbi
Aug. Pacem reliquit in hoc ſeculo:in qua manentes ho-
ſtes vincimus:⁊ vt etiā hic inuicē diligamus. pacem ſuā
nobis dabit in futuro ſeculo:quando ſine hoſte regnabi-
mus : vbi nūquam diſſentire poſſumus. Pax autē nobis
ipſe eſt:⁊ quū credimus ei quia ipſe eſt:⁊ quū videbimus
eum ſicut eſt. Sed quid eſt ꝙ vbi dicit pacē relinquo vo-
bis:nō addidit/meam. vbi vero dixit/do vobis:ibi dixit/
meā.An forte hic aliquid latet. Pacē enim ſuam eā voluit
intelligi qualem habet ipſe.pax vero iſta quam nobis re-
liquit in hoc ſeculo:noſtra potius dicēda eſt/ꝙ̄ ipſius.illi
quippe nihil repugnat in ſeipſo : quia nullū habet omni-
no peccatum.nos autem talem pacem nunc habemus in
qua adhuc dicamus/Dimitte nobis debita noſtra.Mat.
vj.de peni.diſtin.iij.de quotidianis.⁊ diſtin.j. tres autem.
Quod vero dominus adiunxit/ Non quomodo mun-
dus dat: ego do vobis. quid eſt aliud : niſi quomodo ho-
mines dant/qui diligunt mundum: qui propterea dant
ſibi pacem:vt ſine moleſtia mundo perfruantur:⁊ quādo

iuſtis dant pacē vt non eos perſequātur? Pax eſſe non poteſt vera:vbi nō eſt vera cōcordia:quia diſiuncta ſunt corda. Eſt aūt pax ſerenitas mentis:trāquillitas animi:ſimplicitas cordis:amoris vinculum:conſortium charitatis. Nec poterit ad hereditatē domini peruenire: q̇ teſtamentum pacis noluerit obſeruare. Nec poteſt cōcordiam habere cum chriſto:qui diſcors voluerit eſſe cum chriſtiano. hucuſq̧ Aug.ad hoc.xc.di.per totum.xi.q.iij. inter verba. xxiij.q.j.noli. Nec hoc dicit quin per contēptibiles.j.Cor. vj.xi.q.j.§.ex his omnibus.in terris tibi ſubiectis merum imperium exercere valeas:⁊ animaduertere in facinoroſos.ex̄ ne cleri.vel mona.epiſcopus.li.vj.vt boni quiete viuant maxime ſub gremio tuo.xxiij.q.v.non fruſtra.di.iiij. c.j.⁊ ex̄ in prohe.decre. Rex pacificus. quin etiā rebellib⁹ tuis ⁊ te perſequētibus per hereticam prauitatē bella valeas indicere.xxiij.q.v.ſi audieris.⁊.q.viij.vt pridem.⁊.c. hortatu.cum ſi.vt eos ad ſinū tuū deducas:ne filij tui deliri recedant a te:ſed reuertantur etſi coacti.xxiij.q.iiij.nimiū.c.diſplicet.cum.c.ſeq. Sed quia habere pacē/voluntatis eſt:bellū autem debet eſſe neceſſitatis.vt in Machabeis apparet in libris eorū.ex̄ de reg.iur.quod nō eſt. Nō enim pax queritur/vt bellum exerceatur:ſed bellū fit/vt pax queratur.xxiij.q.j.noli. Maxime ergo tu pugna per alios coacta:eſto in bellando pacifica:vt eos quos expugnas ad pacis vnitatem vincēdo perducas. Te ergo per tuos fideles pugnantem neceſſitas deprimat:non voluntas.⁊ ſicut per te reſiſtenti violētia redditur: ſic victorijs capto miſericordia debet.vt pre.c.noli. ¶ E Que autē in bellis tuis maxime prohibētur:hec ſunt.nocēdi cupiditas.vlciſcendi crudelitas.implacatus ⁊ implacabilis animus.feritas rebellandi.libido dominādi.concupiſcentia poſſidēdi. A duob⁹ vltimis tentaris maxime. hec ſm Augu.prohibētur in bello.xxiij.q.j.quid culpatur.⁊.c.militare.adde qd̄ ſcripſi.s̄.eo.in.§. quibus ergo.℟.vt autem.in ar.xlvij.⁊ in.§.ſeq. Tu ergo benigna eccleſia/que chriſtū pacificum facis inter tua vbera cōmorari. Cant.j. Et que cum his qui oderūt pacem:pacifica debes eſſe.ps̄.cxix.⁊ xi.q.iij.inter. Tu que ramum virentis oliue in ore portas. Gen̄.viij.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.§.penulti. Tu q̄ obuias chriſto venienti ad te cū ramis oliuarum pacificarū.verſus. Adiuuat in bello pacate ramus oliue. figuratarum. Neemie.viij.quia ibi figurabaris. Tu que vncta es a ſpōſo tuo chriſmate olei ⁊ balſami delibuto.ex̄ de ſacra vnc. c.vnico.pre tua ſynagoga conſorte. vt in ps̄.xliiij. Et que vnctionem accepiſti nedū a tuo capite quod eſt chriſtus. vt pre.c.de ſacra vnc.c.vnico.ſed a barba eius/apoſtolico pacifico cetu:⁊ barba diſcipulorū choro deſcendente vſq̧ ad te:que es veſtimētū eius.xvj.q.vij.ſicut.vt in ps̄.cxxxij. Ecce ꝙ bonum ⁊ ꝙ iocundū ⁊c̄. Tu etiam que facis vnā curiam in tuis electis cū illa celeſti Hieruſalē. xxxij.q.iiij. recurrat.que ſedet in pulchritudine pacis. Eſa. xxxij. Dimitte pharetrā ⁊ arcum Eſau venatoris. Gen̄.xxvij.haſtile ⁊ lanceā Goliath.j.Reg.xvij.pugionem ⁊ ſicam:a qua ſicarij dicūtur.legitur ⁊ no.de homici.ſicut dignū.§. eos. gloſ.ſicarij.⁊ omnia arma ⁊ bella carnalia:quia non ſunt ꝓprie tua.vt dicit.ij.Cor.ix.electionis vas. Sed deſignatiua ſpiritualis pugne.xxiij.q.j.niſi bella. Sed induere cilicio:⁊ aſpergere cinere. Hiere.vj. Iob.xlij. Ioſue.iij. Heſter.xiiij.de peni.diſt.iij.achab. Plāge ⁊ vlula interfectos populi tui vtraq̧ morte cū Hiere.in Threnis.⁊ Hiere.ix. Audiatur vox tua O pulchra Rachel in Rama.i.in excelſo ploratus ⁊ vlulat⁹:⁊ noli recipere conſolationē. Mat. ij.in ſi.quia filij tui in montibus Gelboe.i.in decurſu carnali/in quib⁹ nec ros deuotionis/nec pluuia cōpunctionis eſt.vtinam non opera tua.i.malorū membrorū tuorū. ⁊ inclyti tui ⁊ preſidētes in eccleſia interfecti ſunt.ij. Regū.j.⁊ non ſunt.quia timeo ꝙ ſuū felix eſſe perdiderunt. quia ⁊ in anima ⁊ in corpore cōmuniter perierunt. Quis dabit oculis tuis fontē lachrymarū: vt nec quieſcant pupille oculorū tuorum:et plangas eos ⁊ te:que forſan tāti ſanguinis fuſi rea in membris tuis fuiſti: timens ne rex exercituū miſſis exercitibus angelorum te tribulet ⁊ homicidas perdat. Matth.xxj. ¶ F Quis enim prelatorum tuorū qui te videntur regere:teſte cōſcientia poterit proclamare cum Paulo. Munde ſunt manū nec a ſanguine interfectorū. Act.xx.⁊.xliij.diſt.epheſijs. Numquid merito poteſt dici. Merito pateris ⁊ patieris. q: peccaſti in filios tuos:quorū miſerta non es quū deprecaretur te: et non exaudiſti eos:ſed procuraſti per crudelia membra tua eorū ſanguinem fundi: En ſanguis eorū exquiritur. Gen̄.xlij.et ſparſus clamat ad deum de terra: ⁊ vindictā petit. Gen̄.iiij. Hiena beſtia mortuos deuorat. Tui nutritij/optimates tui/capita. Amos.vj. in populis/crudeliores ea/viuos homines deuorant. comedunt Iacob. Ps̄. lxxviij.deuorant plebē tuam vt cibū panis.vt ait Dauid. ps̄.xiij.⁊.lij.⁊ poſtq̄ occiderint:ſacrificāt in altari ſanguinis manibus ſanguinolentis ⁊ cordibus:⁊ bibunt ſacroſanctū ſanguinem ſacramētaliter qui pro populo effuſus eſt/cum conſciētia cruentata.de cōſe.diſt.ij.qui ſcelerate. ⁊.c.acceſſerunt. Quin inſuper qui in bellis iniuſtis dederunt conſiliū auxilium vel fauorem vbi multi ceciderunt: ſine aliqua diſpenſatione a te obtenta/contra ſacros canones promouētur aſſidue celebrātes/irregularitate duplici irretiti.lj.diſt.qui in aliquo.xxiij.q.viij.his a quibus. l.diſt.ſepe.ex̄ de homi.ſicut dignum.de exceſ.prela. ex literis.de accuſa.inquiſitionis.j.rn̄. ¶ G Sed poſſes dicere:etſi martyres corporales iſtis tēporibus non ſint in domo mea:ſunt tamē martyres ſpirituales.vtinam ſic eſſet. Scio enim ſm Augu.in ſermone beati Laurentij/ꝙ vita chriſtiani ſi ſm euangeliū viuit in cruce ⁊ martyrio: eſt tēperantia in abundātia/cum.xlj.diſt.delicie.Dauid. Caſtitas maxime in adoleſcētia/cum Daniele.Dani.per totū.⁊ Ioſeph in egypto. Gen̄.xxxix. Largitas in penuria/cum Tobia. Tob.iiij.in ſi.ſm Bern̄. In iniurijs Patiētia.xxiij. q.j.paratus. Ad inimicos Beneuolētia.xxiij.q.iij.ſex differentie. Ad afflictos cordis cōpaſſiui miſericordia. xlv.diſ. vera.ſm Greg.martyria ſunt:ſed vere perpaucos habes filios talibus martyrijs laureatos. vn̄ Greg. Martyres ſine ferro eſſe poſſum⁹:ſi patientiā in animo veraciter cuſtodimus. Et idem. Qui dolorē exhibet in aliena neceſſitate:crucem portat in mente. Et idem: Ferre cōtumelias et inimicos diligere/martyriū eſt in occulta cogitatione.

Sed prohdolor contra martyriū temperantie tui abundantes crapulati ſunt.contra Dauid.ex̄ de vi.⁊ hone. cle. a crapula. Menſe eorum plene vomitibus.de cōſe. diſ.v. ne tales.quia non ad neceſſitatē/ſed ad voluptatem recipiunt alimēta. vnde Greg.in homil. Cum audieritis prelia ⁊c̄. Vbertatis abūdantiā non ad neceſſitatem carnis/ſed ad peruerſitatē intorſimus voluptatis. Corda eorū non eructāt verbū bonum ſm Dauid.ps̄.xliiij.ſed eorum ructus ex pregrauato vētre fetorem exhalant: ⁊ diuerſis ferculis ſaginati indigeriem ſuā eructāt:ad celum corda habentes.cōtra preceptū domini.ebrietate ⁊ crapula pregrauata. Luc̄.xxj.vbi Baſilius. Singulum animalium a conditore omniū in deo habet intrinſecus cauſas facientes ad tutelā conſiſtētie proprie.propter quod ⁊ chriſtus dedit nobis hanc monitione:vt que illis a natura/vel nobis auxilio rationis ⁊ cautela cōtingant: fugientib⁹ quidem peccatū.vt irrationabilia fugiunt mortifera pabula inquirentibus vero iuſtitiā:ſicut illa herbas nutritiuas requirūt. Eadem vero admonitio egrotantes ſanat:⁊ ſanos perficit ſeruatores preſentiū:prouiſores futurorum: non alienorū cenſores:ſed ſuorū ſcrutatores : non dimittētes intellectum ſeruū fieri paſſionū:ſed irrationale animē ſubijciētes rationali. Itē Titus ibi.q.d. Cauete ne lumina veſtre mētis grauentur:q: crapula ⁊ ebrietas frangūt prudentiā:quaſſant fidē:operant̄ naufragia. Itē ibi Baſili⁹. Eſt autē ebrietas nimius vſus vini. Crapula ℟o anxietas ⁊ nauſea q̄ eſt in edacitate. Sicut igitur cibis vt nō eſuriamus:ſic ⁊ potu ne ſitim patiamur vtendū: vitā

do diligentius lapſum. Fallax eſt enim vini ingeſtio. Anima autem a vino libera prudentiſſima erit ⁊ optima. ſed humectata vini vaporibus quaſi quadā nube velatur. ad hec.xlj.di.quiſquis.⁊.c.parſimonie.c.delicie.xxxv.diſt.per totū.xliiij.di.comeſſationes.de cōſe.di.v.ſicut tibi. cum.c. ſeq.⁊.c.nihil.ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.a crapula. ¶ Cōtra martyriū caſtitatis. Caſtitas aūt nedū in pueris ⁊ adoleſcentulis vt Daniele ⁊ Joſeph dictis.s̄.ꝟ.pri.q in ligno corruerūt. Thre.iiij.⁊ in iuuenib⁹ qui in immūditia infirmati ſunt. Eſa.xl. Juuenes in infirmitate ſua cadent.ſed etiā in ſenib⁹ impudicis:qui videntur regere populū:periclitata eſt.q: iudicia dei nō attendētes ⁊ ad celum oculos nō leuantes. Joā.xj. Luc.ix.ex̄ de cele.miſ.cū marthe.§.j.ferores libidinis amplexantur:vt ſic inueterati dierū malorū merito poſſint dici:⁊ ſcindi per medium angelico enſe digni. Danie.xiij.ex̄ de pſum.cū in iuuentute. Quū enī deficiente calore naturali continētiores eſſe deberent: ⁊ quāto morti viciniores efficiūtur:tanto ſolicitiores atq̄ timidiores eſſe deberēt.lxxxvj.di.tanta.ipſi econuerſo immūdiores igne alieno.de pe.diſ.iij.inter hec hircū.ſ.⁊ vſq̄ ad cōſumptionē deuorante. Job.xxj.ſuccēſi ⁊ audaciores ad deū prouocādum fiunt:vt eorū ſenectus nō venerabilis. Sap.iiij.lxxxiiij.di.porro. ſed apud deū ⁊ hoīes abominabilis habeatur.⁊ maledicti pueri centū annorū increpatione prophetica nuncupentur. Eſa.lxv.ij.q.vij.paulus.⁊ condēnentur cōparatione vite/a pudiciſſimis pueris/ſenibus moribus venerabilibus Joſeph ſaluatore Egypti experte tenebrarum carnis. Geñ.xxxix. Samuele induto ephot lineo puriſſime mūditie.j.Reg.ij. Hieremia mūdo nato/q: in vtero ſanctificato. Hiere.j.⁊ Joanne baptiſta pellicea zona in ſignum premortuorū lumborū accincto. Matth.iij.vbi Hiero. Zona pellicea qua cinctus erat et Helias/mortificationis indicium eſt. Et Daniele frugali ad conſeruationē honeſtatis.xliiij.di.§.j.Danie.j.prefigurātibus dominicā puriſſimā ⁊ angelicam caſtitatē.de illis bonis pueris.lxxviij.di.§.hoc regulariter. ¶ Cōtra martyriū largitatis in paupertate. Ubi aūt ille martyr erit vt Tobias largus in penuria. quū vix intra te O mater eccleſia inueniātur largi in abundātia ſicut eſſe deberent? lxxxvj.diſt.non ſatis.⁊.c.archidiaconū. Plurimi enim tui preſules ⁊ rectores de patrimonio.ex̄ de pben.cū ſm̄ chriſti patrimoniū ſuorum conſanguineorū ampliantes/vel nouiter edificātes.ex̄ de elec.cū ex eo.ꝟ.ne ſicut.li.vj.⁊ in fraudem ſuarū eccleſiarū inſtrumenta emptionū in perſonis ſuorū attinētium conficientes.xij.q.iij.c.j.⁊.q.iiij.c.j.⁊ ex̄ de pecu.cleri.c.ij. nec pauperes buccellā in eorū aceto intingere permittunt:nedū in vino. Job.xxxj. Si comedi buccellā panis ſolus.ante eorū valuas vlceroſi iacent:nec eis micas panis porrigunt.nec familia crudelitatem dn̄i imitata. Luc̄.xvj.vbi Amb. Ita enī ſunt cōditionis humane immemores:vt tāq̄ ſupra naturā ſiti de miſerijs pauperū incentiuū ſuarum capiāt voluptatū. Rident inopē. inſultant egēti.⁊ quorū miſereri debuerant/ijs auferunt vniuerſa.xciij.diſt.diaconi.v.ibi etiā Aug.de verbis domini. Inexplebilis enī eſt diuitū auaritia.xlvij.di.ſicut.c. bonorū.nec timet deū:nec hominē veretur. Luc̄.xviij.nō parcit patri.amico fidē nō ſeruat:viduā opprimit:rem pupillorum inuadit. ¶ Canes impudici.lxxxviij.di. nemo.tui cornuti canib⁹ diuerſi generis domū plenam habentes:⁊ eos(qd̄ pudet ſcribere)intra ſinus ⁊ gremiū nutrientes cum eis ludētes/⁊ caudas eorū palpantes/nedū panem filiorū pauperū.xvj.q.j.ſi cupis.et orphanorū eis tribuūt ad edendū. Matth.xv.ſed perdicibus ⁊ caponib⁹ ⁊ alijs carnibus eos alunt. Incarcerati aūt vermib⁹ ſcaturiunt. Captiui etiā pro quibus ſacra vaſa conflata vendi iubentur.xij.q.ij.aurū.⁊.x.q.ij.hoc ius.in cōpedibus ⁊ catenis languidi ⁊ paralytici in plateis ſtercoribus ⁊ portiabus incenati dormitant:nudi frigore algēt:peregrini foris in vijs hoſpitantur:⁊ p talibus proſelitis ⁊ miſeris nec panis nec veſtimentū eſt in domibus prelatorū:nec vas frigide aque tantū. Matth.x.g. Mar.ix.vbi Hiero. Non calide.ne ⁊ in calida paupertatis ⁊ penurie lignorum occaſio quereret. Tales prelati nolunt ſibi facere amicos nedum de māmona iniquitatis. Luc̄.xvj.quod exponit̄.xiiij.q.v.§.ſed hoc.i.ſuis pprijs ſi qua habēt: Sed nec de agape eccleſiaſtice charitatis.xlij.di.c.j.⁊.c.non oportet.j.⁊.ij. quū tamen quicquid habent clerici excepto victu ⁊ veſtitu/pauperū cenſeatur.x.q.ij.epiſcopus.xvj.q.j.quoniā.de quo.s̄.parte.ij.ar.xxix.§.vlti.ꝟ.de hoc late. ¶

SEd de martyrio patiētie in iniurijs quid dicemus? Quis hodie intra te mater eccleſia manſuetus aut mitis eſt: qui patiatur ⁊ nō deducatur ſm̄ ſapientem.i.leſiones cordaliter nō ſentiat? Quis eſt qui ſe non vindicet: aut corde/aut verbo/aut ſigno/aut actu/quicquid dicat̄? xxiij.q.j.§.j.⁊.q.iij.§.j.⁊.c.ſex differentie.⁊.q.iiij.§.ex his.⁊ c.cum in lege. Quis nō recordatus iniuriarum ciuiū ſuorum ſibi factarū? Leuit̄.xix. Quis orat in ſpiritu ⁊ veritate. Jo.iiij.pro perſequentibus ⁊ calūniantibus eū? Mat.v.⁊ Luce.vj. Et quis benefacit ijs qui oderunt eū? vt pre.§.ex his. Ubi inueniemus māſuetos ⁊ mites:qui terram viuētium hereditent vel poſſideant? Matth.v.vbi Aug. Mites ſunt qui cedunt improbitatibus:⁊ non reſiſtūt in malo:ſed vincunt in bono malū. Roma.xij. Rixentur igit̄ immites ⁊ litigent p terrenis:⁊ dimicent pro temporalibus rebus.ſed beati mites:quoniā ipſi hereditabunt terram. Item Ambroſius ſuper Lucā. Mitiga ergo affectū tuū:vt non iraſcaris:aut certe iratus ne peccaueris. Prelatorū eſt enim motū temperare conſilio.nec minoris virtutis dicitur cohibere iracundiam q̄ omnino non iraſci. quū plurimū illud leuius:hoc fortius exiſtimetur. Sed ⁊ qui ſunt hodie diſcipuli chriſti cordis humilis:quibus dicat magiſter humilis: Diſcite a me:q: mitis ſum: et humilis corde. Matth.xj.vbi Aug.de verbis domini. Non mūdum fabricare/nō in ipſo mundo miracula facere/ſed q: mitis ſum ⁊ humilis corde. Magnus eſſe vis? a minimo incipe. Cogitās magnā fabricam cōſtruere celſitudinis/de fundamēto prius cogita humilitatis.quia quāto q̄ſq̄ vult ſuper maius edificium edificare:tanto altius fundamentū fodit. Quo autem peruenturū eſt cacumen noſtri edificij? vſq̄ ad conſpectū dei. Et ibi Rabanus. Diſcendū nobis ergo a ſaluatore noſtro/vt ſimus mites moribus: ⁊ humiles mentibus. Neminē ledamus.neminē contēnamus.⁊ virtutes quas foris oſtēdimus more:intus teneamus in corde. Et ibi Chryſ. Et ideo incipiens diuinas leges ab humilitate incipit:⁊ magnum premium ponit dicens. Et inuenietis requiem animabus veſtris ⁊c̄. Uide qd̄ ſcripſi.s̄.in hac.ij.parte in.c.iij. Thren.in litera Thet.ꝟ.eſt iugum.cū ꝟ.ſeq.in.vj.ar. Et Ber. Collactanee ſunt humilitas ⁊ māſuetudo.⁊ ſicut preſumptio ab elatione: ſic vera māſuetudo ex vera humilitate pcedit. Mortuus eſt Moyſes mitiſſimus hoīm qui erant in terra. Numeri xij.⁊ vere ſepulcrum eius nō apparet. Deut̄.vlti. Samuel etiam p inimicis orās.j.Reg.xv.in fi.defunctus eſt. Sed vbi eſt Paulus qui optat fieri anathema p fratribus? ad Roma.ix.cum predicto Moyſe petente deleri de libro vite:aut parci populo iſraelitico vitulo immolanti. Exodi xxxij.xlv.diſt.diſciplina. Ubi eſt Dauid qui peſſimū inimicum Saul eū de ſola inuidia perſequente.j.Regū.xviij.⁊ xix.⁊.xx.⁊ quem in ſpelunca potuiſſet occidere:et vite reſeruauit.j. Reg.xxiiij.j.q.j.dominus.⁊.ij.q.vij.§ de his.ꝟ. Item in libro regū.⁊ in monte Gelboe corruentem plangit:⁊ planctum ſuper eum docet filias iſrael.ij. Regū.j.et filiū filij eius cōmenſalem facit.ij.Reg.ix. ⁊ viros Jabes galaath ſepeliētes Saul benedicit ⁊ remunerat.ij. Reg.ij. Sed inſuper Abſalonē ſceleſtum perſecutorem filium diuturne deplorat.ij. Regū.xviij.⁊.xix. Fateor ſepulcrum iſtius Dauid miſericordis apud nos eſt. Act.ij.ſed nō ipſe nec miſc̄dia ei⁹.q: vacuū eſt mauſeolū eius.quū vix reperiatur hodie ſucceſſor eius in charitate ⁊ pietate.ſed etſi

Patientie martyrium.

ipſe nõ ſit hic:doctrina tamen eius nobiſcũ eſt.q̃ dicit.pſ̃.
vij.Si reddidi retribuẽtibus mihi mala ⁊c̃.⁊ iterũ. Cum
ijs qui oderũt pacẽ eram pacificus.pſ̃.cxix. Et ideo vere
fuit homo ſcd̃m cor dei.j.Regũ.xiij.Act.xiij.⁊.j.q.vij.ſi q̃s
omnẽ.quia nil ſic facit hominẽ ſimilẽ deo/ſicut miſericor
dia:maxime in p̃latis.quia nil tã peculiare eſt imperialis
maieſtatis:q̃ humanitas:per quã ſolam ſeruatur dei imi
tatio.ſm.l.C.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.ſi. ¶ Uerũ de mar
tyrio cõpaſſionis quid dicam:quod ſcriptũ eſt.Amos.vj.

Cõpaſſionis martyrium.

Nil cõpatiebantur ſup cõtritione Joſeph ſcʒ pauperis ⁊
afflicti.Impietas regnat hodie.⁊ ideo compaſſio exulat:
quia ſoli pij cõpatiũtur.vñ Hugo de ſancto vic.Omnes
patiuntur.pauci cõpatiuntur.Pati poſſunt impij.cõpati
autẽ niſi pij.Et vtinã homines iſti⁹ generationis ſibimet
bene cõparerẽtur:⁊ flammarũ perpetuarũ recordarent.
ſed paralytici ⁊ inſenſibiles facti ſunt ſibi.Miſeri etenim
hoies toti pergentes.ſm Bern.in ijs q̃ foris ſunt:ignari
ſunt interiorũ ſuorum.Exteriorẽ quippe ſuperficiẽ intuẽ
tes/ſalua ſibi oia ſuſpicantur:nõ ſentiẽtes vermẽ occultũ
qui interiora corrodit.cõtra quos dicitur Prouerb.xxiij.
Uerberauerũt me:ſed non dolui.traxerunt me:⁊ nõ ſenſi.
Membrũ aũt quod dolorẽ non ſentit:mortuũ eſt.⁊ inſen
ſibilis morbus incurabilis eſt.ſm Bern.Quis autem ho
die maxime prelator ſentit in ſe qd̃ in chriſto Jeſu:Phil.
ij.⁊ in ſenſu cogitat circũſpectionem dei:Eccl.xiiij.quam
habuit in redimẽdo proprio ſanguine vermiculos inimi
cos:Ubi eſt Jonathas.Jonathas interpretat̃ colũba do
mini.chriſtianus ſcʒ dono ſancti ſpiritus in baptiſmate re
natus.cui Alexander/chriſtus/alleuãs(interpretatio alc
xandri)tenebras.q: lux eſt vera.Jo.j.vel auferens angu
ſtias per gratiã qua eſt plenus.ibi Jo.j.mittat purpuram
crucis ſanguine agni.j.Per.j.immaculati rubricatã.⁊ co
ronam triũphanti in cruce vt ſentiat que chriſti crucifixi
ſunt:j.Machab.x.Chriſtus in carne paſſus eſt.quis eadẽ
cogitatione armatur:j.Petri.iiij.Quis ſtigmata eius in
mente ⁊ in corpore ſuo portat:Gala.vlt.xij.q.ij.gloria.℣.
multi.in ſi.Quis configitur chriſto in cruce:Quis in ea
gloriatur:Gala.ij.⁊ vlt.

¶ Articulus.xlix. A

Preciosa ſpõſa chri

ſti eccleſia:iã gloria tua nõ eſt abintus neq̃
in cruce.ex̃ de ſacra vnc.c.vnico.§.ad exhibẽ
dum.ſm Dauid.pſ̃.xliiij. Nam gloria recto
rum tuorũ quedã eſt a partu.ſm prophetã Oſee.ix. q: in
eis hodie nõ requirit̃ morũ ſed carnis nobilitas.cõtra id
ex̃ de p̃ben.venerabilis.xl.diſ.nos q̃ preſumus.quũ tñ va
cãte papatu dixerit ille Piſcatori Petro ⁊ fabri.i.chriſto
Mat.xiij.Mar.vj.Luc.iiij.Jo.vj.ſed ⁊ Marcus fabrum
eũ dicebat vocari.Mar.vj.q: putabat̃ filius Joſeph:qui
erat faber lignarius.filio ſucceſſorẽ querimus:non augu
ſto.q: nobilitas faſtũ/faſtus litem/lis odiũ parit.no.xxiij.

Opulẽtie cauſa nemini gloriandum.

q.j.qm̃.¶ Alia gloria tuorũ mercenariorũ prelatorum in
theſauris ⁊ pecunia eſt.q: gloriãtur in multitudine diui
tiarũ ſuarũ.ſm Dauid pſ̃.xlviij. paupertatẽ cõculcantes:
⁊ cõtra eã dogmatizantes:⁊ pecunias iuſtificãtes contra
pre.c.gloria.xij.q.ij.⁊.q.j.clericus. Unde ⁊ ꝓpter eas reci
piũt clericatũ recte cõtra id.c.clericus.Nec cogitãt quali
ter eccleſijs habeãt deſeruire:ꝓpter qd̃ habent beneficia.
ex̃ de reſcrip.c.ſi.lib.vj.ſed qualiter recipiãt fructus earũ.
vñ ſemp querunt quãti valet tale beneficiũ:q: querunt q̃
ſua ſunt:non que chriſti.Phil.ij.viij.q.j.ſunt in eccleſia.

Appetẽtia vindicte fugiẽda.

¶ Alia eorũ gloria eſt quũ vindictas ⁊ alia mala faciũt.
Exultãt enim in rebus peſſimis.Prouer.ij. Sed talis ex
ultatio maligna eſt.Jaco.iiij.maxime in victorijs iniquo
rũ bellorũ ⁊ perditionib⁹ hoim interfectorũ:quos gemiti
bus ⁊ lachrymis cũ Hieremia plãgere debuiſſent.Hiere.
xiij.⁊.ix.in p̃n.Nec recordãtur qd̃ ſcriptũ eſt Prouer.xvij.
Qui in ruina letatur alteri⁹:non erit impunitus.¶ Alia
eorũ gloria eſt in quadrigis/⁊ equis phaleratis/albis et

pinguibus/loco aſelli dñici.Mat.xxj.Mar.x.Luce.xix.⁊
Jo.ij.⁊ domicellis armatis/loco puerorũ hebreorum oli
uarũ ⁊ palmarũ deferentiũ ramos.Jo.xij.A talib⁹ arma
tis capitur chriſtus.Joan.xviij. Contra talẽ gloriam ait
Chryſ.Uis cognoſcere chriſti manſuetudinem veniẽtis:
cõſidera ſpeciem aduẽtus eius. Nõ ſedet in curru aureo
purpura fulgẽti.neq̃ aſcẽdit ſuper equũ feruidum diſcor
die amatorẽ.Non habet in circuitu ſplendentes gladios
aut ornamẽta terribilia armorũ:ſed ramos florẽtes:teſti
monia virtutis ⁊ pietatis.Non recordãtes q̃ ſplẽdor cle
ricorũ maxime prelatorũ humilitas eſt.c.di.contra morẽ.
⁊ arma eorũ lachryme ⁊ orationes.xxiij.q.viij.conuenior.

Nimius epularũ et ornatuum luxus.

¶ Alia eorum gloria in dapibus ⁊ vtẽſilibus exquiſitis
thalonibus/tapetis/cortinis/poculis aureis cryſtallinis
argẽteis ⁊ mutatorijs nedũ.x.cũ Naamã ſyro.iiij.Reg.v.
ſed.xx.aut plerũq̃ amplius/annulis aureis ⁊ gẽmatis/⁊
iocalibus arcis plenis/⁊ thalamis cameris ⁊ lectis ebur
neis ⁊ ornatis tapetib⁹ pictis ex egypto ſtrate ſunt eoꝝ ca
mere:aſperſa ſunt eorũ cubilia myrrha ⁊ aloe ⁊ cinnamo
mo.Prouerb.vij.Sed de corporib⁹ potius cadaueribus
quorũdam eorũ aſcendit fetor.Eſa.xxxiiij.Eſdre.j.vt non
videãtur camere ⁊ diuerticula dei ſeruorũ:ſed triclinia re
gũ ⁊ imperatorum.quũ apoſtoli quorũ vices ipſi tenent.
lxviij.diſt.quorũ.pre fame ſpicas alieni agri fricauerint ⁊
comederint.Matth.xij.⁊ Luc.vj.de cõſe.di.v.diſcipulos.
⁊ mantellis ⁊ tunicellis vilibus cõtenti fuerint ⁊ paucis.
Luc.ix.quia de domo in domũ ibant expediti abſq̃ pera
⁊ ſacculo:de craſtino non cogitãtes.Matth.vj.Luce.xij.
xj.q.iij.ira.ſed cogitatum ſuũ in dño iactandum.pſ̃.liiij.⁊
ſpem in eo habẽtes q̃ veſtit lilia et paſcit volatilia.Mat.
vj.Non recordantes prelati iſtius tẽporis q̃ illorum ſuc
ceſſores in vita ⁊ iuriſdictione eſſe debẽt:de quib⁹ dicitur
Heb.xj.Circuierunt in melotis ⁊ in pellib⁹ caprinis/egẽ
tes/anguſtiati/afflicti/in ſolitudinib⁹ errantes/⁊ in mõ
tibus ⁊ in ſpeluncis ⁊ in cauernis terre.cõtra tales prela
tos.xlj.diſt.epiſcopus vilem.xxxv.di.eccleſie.¶ Alia eorũ
gloria in argumentis ſophiſticis ⁊ terrenis ſcientijs eſt.
cõtra id Hiere.ix.Non glorietur ſapiẽs in ſapientia ſua.
Tales exquirũt prudentiã que de terra eſt:non doctores:
ſed negotiatores.Baruch.iij. Sapientes ſunt vt faciant
mala:bene autẽ neſciunt facere.Hiere.iiij.Et dicentes ſe
eſſe ſapiẽtes/ſtulti facti ſunt.ad Rom.j.⁊.xlix.di.c.j.℣.al
bugine.ſapientes inquã in verbo in quo euacuatur crux
chriſti.j.ad Cor.j.ibi vide ſatis de iſta ſapientia carnali.⁊
Jac.iij.vbi vocatur terrena/animalis/⁊ diabolica.vnde
Bern.Mentes impie cõtente ſcientijs que inflant:eas q̃
edificant neſcierũt.luciferi quidẽ tales ſunt:non igniferi.
vñ loquens Ber.diabolo ait.O lucifer:ſi fuiſſes ignifer/
nunq̃ cecidiſſes.Tales non ardent ⁊ lucent cum Helia ⁊
Joanne.Jo.v.Ille erat lucerna ardẽs ſcʒ per amorẽ.⁊ lu
cens ſcʒ per ſplendorẽ.vnde Ber.Tantũ lucere/vanum.
tantũ ardere/parũ.Ardere ⁊ lucere perfectũ.⁊ de Helia
Eccli.xlviij.dicit̃ in p̃n.Et ſurrexit Helias ꝓpheta quaſi
ignis:⁊ verbũ ipſius quaſi facula ardebat.vñ in pre.loco
Joã.v.Ille erat ⁊c̃.ait Alchuinus.Joannes enim erat lu
cerna/illuminat⁹ a chriſto luce/ardens fide ⁊ dilectione/
lucẽs verbo ⁊ actione.Carnales ſciẽtes ſunt angeli tene
brarum trãſfigurati in angelos lucis.ij.Cor.xj.xxvj.q.v.
epiſcopi.⁊.c.nec mirum.xxix.q.j.§.j.ex̃ de regu.licet.§.ve
rum.ſed veritate nudati/ſemper diſcẽtes/nunq̃ ad veri
tatem ſciẽtie peruenientes.ij.ad Timo.iij.xxvj.q.v.nec mi
rum.vltra colũ.ſed ⁊ margaritam ſcientie.ex̃ de tranſla.
epiſcopi.poſt tranſ.ſi quam habent/per vitam abomina
bilem denigrantes.De talibus dicitur Prouerb.xj.Circu
lus aureus in narib⁹ ſuis.i.porci/mulier pulchra ⁊ fatua
male morigerata/videt̃ literatus male morigerat⁹.vt dr̃
in collatione Neſteroth de ſciẽtia ſpũali in lib.collationũ
Jo.caſſi.Sermocinatio autẽ domini cũ ſimplicibus eſt ⁊
humilibus.Uñ q̃ ambulat ſimpliciter:ambulat confiden
ter.Prouerb.x.dũ tamen cum ſimplicitate columbina ſit

miſſa/ſicut dicit dñs/aſtutia ſerpentina. Matth.x. Eſtote ergo pꝛudētes ſicut ſerpētes:et ſimplices ſicut colūbe. xxxvj.diſt.§.ecce.vbi Hiero.vt per pꝛudentiā deuitent inuidias:per ſimplicitatē non faciant malū.⁊ ſerpētis aſtutia ponitur in exemplū:qꝛ toto coꝛpoꝛe occultat caput.et illud in quo vita eſt/pꝛotegit.ita ⁊ nos toto periculo coꝛpoꝛis/caput noſtrū qui eſt chꝛiſtus.ex de ſacra vnc.c. vnico.℣.ſed vbi.ſub.§.vnde in veteri teſtamēto.cuſtodiamꝰ. Item ibi Remigius.id eſt fidē chꝛiſti integram ⁊ incoꝛruptā ſeruare ſtudeamus.Rabanus.Solet etiā ſerpens eligere ſtrictas rimas per quas trāſiens veterē pellē exuat. ſimiliter pꝛedicatoꝛ trāſiens per anguſtā viam veterē hominē oīno deponat.Item ibi Remigius. Pulchꝛe etiam dñs pꝛedicatoꝛes ſerpētis aſtutiam monet habere:qꝛ pꝛimus homo per ſerpentē deceptus eſt.de peni.di.j. ſerpēs. ac ſi diceret.Quia hoſtis callidus fuit ad decipiēdū vos: pꝛudētes ſitis ad liberandū.Ille laudauit lignū:vos laudate crucis virtutem.Itē ibi Chꝛyſ. Sicut autē pꝛudentiā ſerpentis opoꝛtet habere:vt in pꝛincipalibus nō ledamur:ſic ⁊ ſimplicitatē columbe in nō vindicando quū iniuſta patimur:neqꝫ per inſidias alicui nocēdo.Itē Remigius.Ideo autem dñs hec duo ſociauit:quia ſimplicitas abſqꝫ pꝛudētia facile decipi poteſt: ⁊ pꝛudētia periculoſa eſt alicui nocēdo niſi ſimplicitate temperetur.ad hec.xvj. q.j.ſi cupis.vj.q.j.ex merito.in ſi.ij.q.vij.non omnis.xxxvj. diſt.§.ecce.Idiotas eñ ⁊ elingues elegit dñs diſcipulos: vt nō gloꝛiarentur contra eū. Perdā enim(inquit)ſapiētiam ſapientiū ⁊ pꝛudentiam pꝛudentiū repꝛobabo. Ubi ſapiens.vbi ſcriba?Stultā deus fecit ſapientiā huiꝰ mundi.j.ad Coꝛ.j.ex de pben.venerabilis.que oīa intelligunt de abuſu ſciētie ⁊ de ſcientijs repꝛobatis.xxxvij.di.ſi quis grāmaticam.⁊.xxxviij.diſt.quāuis.vbi de hoc.xxvj.q.ij.§. his ita.in ſi.❡ De ſancta ſciētia ⁊ ea bene vtētibus loquitur in magna parte liber Pꝛouer.⁊ Sapiētie ⁊ Eccli.⁊.j. ad Coꝛ.j.⁊.ij.c.⁊.xxxvij.⁊.viij.diſt.per totū.⁊.xliij.di. ſit rectoꝛ.⁊.xxxvj.§.ecce.⁊ ex de renū.niſi cum pꝛidē.§.pꝛo defectu.Et donum ſciētie inter ſeptē dona ſpūſſancti cōputatur.Eſa.xj.⁊ Cherubin que plenitudo ſciētie interpꝛetantur in oꝛdine pꝛime hierarchie ſecūdus eſt. de peni.diſt.ij. pꝛincipiū.℣.omnis.Sed cōtra de ſcientia pꝛeſumētes ait Bern. Multi multa ſciunt:⁊ ſemetipſos neſciunt. Alios inſpiciunt:⁊ ſeipſos deſerunt.Et idem iterū.Multo melioꝛ et laudabilioꝛ es ſi te cognoſcis : ꝙ ſi te neglecto cognoſceres curſus ſiderum:vires herbarum: cōplexiones hominū:naturas animaliū:⁊ haberes omniū celeſtium ⁊ terreſtriū ſcientiā. Item Aug. Indocti rapiūt celū:⁊ nos cū noſtris literis in infernū deſcendimus. Plato ⁊ Ariſtotiles ⁊ Auerroes cum alijs paganis philoſophis/Oꝛigenes ⁊ Arrius cū alijs ſubtilibus hereticis tenebꝛas exterioꝛes incolūt:quia nō deum gloꝛificauerūt.Rom.j. Non ſaluat pphetare/pꝛedicare/⁊ myſteria vtriuſqꝫ teſtamēti noſcere/⁊ multos cōuertere/⁊ penitētias audire/⁊ cōſulere/⁊ etiā miracula facere/et male viuere. Sed mādata dei ſeruare/⁊ eū ex toto coꝛde amare. Ioā.xiiij.j.ad Coꝛ. xiij.j.q.j.multe.c.teneamus.c.pꝛophetauit.c.vide.de peni. diſt.ij.charitas.j.⁊ diſt.iij.§.vlti.Dicebat ⁊ ille ſeraphicus chꝛiſti diſcipulus verus alūꝰ Frāciſcus. Tantū quilibet ſcit:quantū operaꝛ:⁊ non plus.Itē dicebat loquēs fratribus.Si haberes oēm ſcientiā:⁊ ſcires interpꝛetari oīa genera linguarū:⁊ ſubtiliter de celeſtibus rebꝰ perſcrutari: in ijs nō potes gloꝛiari.qꝛ vnus demon ſciuit de celeſtibꝰ et modo ſcit de terrenis plus ꝙ oēs homines.licet fuerit aliquis qui ſumme ſapiētie cognitionē a dño recepit ſpecialē:vt Salomon.Itē dicebat ſuper verbo Apoſtoli Litera occidit:ſpūs autē viuificat.ij. Coꝛ.iij. Illi ſunt moꝛtui ad literā/qui tantū ſola verba cupiunt ſcire:vt ſapientioꝛes videātur inter alios: vt poſſint acq̄rere diuitias huiꝰ ſeculi ⁊ honoꝛē.Et illi religioſi ſunt moꝛtui ad literā/qui ſpiritū diuine litere nolūt ſequi:ſed ſola verba magis cupiūt ſcire ⁊ alijs interpꝛetari:ꝙ operari.Et illi ſunt viuificati a ſpū diuine litere/q̄ omnē literā quā ſciūt ⁊ cupiunt ſcire nō attribuunt coꝛpoꝛi:ſed verbo ⁊ exēplo reddūt eā altiſſimo dño cuius eſt omne bonū. Itē dicebat.Quū videris ſcientē male viuentē: cogita ꝙ ſit vnus de demonibus ſubtilibus.cognitio in demonibꝰ afflictio erit eis et eſt:qꝛ non diligūt quem cognoſcūt.⁊ Iaco.iiij. Sciēti bonum ⁊ non facienti peccatū eſt.ſubaudi maius.de pe.diſt. ij.ſi eñ inquit.poſt colū.⁊ Luc.xij. Sciens ſeruus volūtatem dñi ſui/⁊ non faciēs:plagis vapulabit multis.In dei vero electis ipā cognitio amoꝛ eſt.qꝛ quē cognoſcunt hic diligunt:⁊ perfectiꝰ in patria.Uere quidē qui ſe ignoꝛāt/pulchꝛi ſunt.i.pulchꝛi apparēt inter mulieres.Cātico.j. id eſt inter hoīes ſeculares:ppter ſcientiā quā oſtendunt. Sed qꝛ ſe ignoꝛāt:vel qđ cognoſcūt non operanꝛ : paſcūt hedos/ſuos ſenſus peculeos.Eſt eñ hedus aīal.ſm glo. Mat.xxv.peculeū ⁊ olidum.Et vadunt poſt veſtigia gregum ſuoꝝ.i.poſt cogitationes ⁊ affectiones beſtiales. Et ſpecialiter paſcūt poꝛcos.Luce.xv.quia vt poꝛci vel ſues/in ſuis voluptatibꝰ inuoluūtur.ij. Pet.ij.de pe.diſ.iij.ſunt qui debēt.Et ventrē cupiūt ſiliquis ſaturare.ſm Aug.ſuper pꝛe.c.Luc.xv. Poꝛci ſunt immūdi ſpūs qui ſub ipſo erant. Nam ciuis de quo pꝛemiſit/cui adheſerat adoleſcens:aliquis aereus pꝛinceps eſt ad militiā diaboli pertinēs.cuiꝰ villa eſt mūdus poteſtatis ipſius:de qua pꝛemiſit.⁊ miſit illū in villā.ſm Bedā. Poꝛcos paſcere/eſt ea q̄bus immūdi ſpūs gaudent operari.Siliqua aūt ſm Amb.genus leguminis eſt:intus inanis/foꝛis mollis:quo coꝛpus nō reficitur:ſed impletur vt ſit magis oneri.Itē ibi Aug.Siliq̄ ergo q̄bus poꝛcos paſcebat:ſeculares doctrine ſunt/ſteriles/vanitatē perſonātes:de q̄bus laudes idoloꝝ fabularūqꝫ ad deos gentiū pertinentiū vario ſermone atqꝫ carminibus percrepāt:quibꝰ demonia delectātur. Unde quū iſte ſaturari cupiebat:aliquod ſolidum ⁊ rectū quod ad bonā vitam pertineret/inuenire volebat in talibus: ⁊ nō poterat.vñ ſequiꝛ.Et nemo illi dabat.qꝛ in ſciētijs mūdanis queriꝛ guſtus ⁊ fructꝰ anime:⁊ nō inueniꝛ. qꝛ vere tales ſciētie liberales inflant:et nō ſatiant. de hoc.xxxvij. di.§.hinc etiam ille.⁊.c.⁊ ideo.Et ſtudētes maxime diu in talibus ſciētijs appendūt laboꝛes:⁊ nō in ſaturitate: ⁊ argentū:⁊ non in panibꝰ diuine ſcientie anime refectiuis:q̄ ſunt panes vite.Eccl.xv.de hoc Eſa.lv.ad literam.Tales carnales ſciētie deſtruenꝛ.j.ad Coꝛ.xiij.ſed vnū iota diuine ſciētie non pꝛeteribit.Mat.v.Et celū ⁊ terra trāſibūt: ſcꝫ in ſuperficie quū purgabuntur.verba autē dei in eternum ſtant.Mat.xxiiij.⁊ Luc.xxj.xxxv.q.x.fraternitatis.qꝛ ſacra lex ab eterno eſt:⁊ ex oꝛe altiſſimi exijt: ⁊ cū eo pmanet in euū.Eccli.xxiiij.Adde hic qđ ſcripſi.ſ.in.§.expeditis nobilibꝰ. vſqꝫ ad ℣.v.in ar.xxxiiij.in iſta.ij.pte. ❡ Alia eoꝝ gloꝛia eſt in decoꝛe exterioꝛi:quū ſint moꝛibus indecoꝛi.c.di.cōtra.Topetum ſeculariū/poꝛtare tōſuram paruulam clericalē circūferre ⁊ abſcondere:pannis viridibꝰ ⁊ rubeis ⁊ exquiſiti coloꝛis ⁊ quidā eoꝝ virgatis ⁊ partitis ſe induere.cōtra quos ex de vi.⁊ hone.cleri.clerici.ij. ⁊ pena eoꝝ.eo.ti.quoniā.in clemē.In edificijs ⁊ ſupellectilibus decoꝛē querere:pulchꝛos apparere: ſe comere:et dealbare:pectere:⁊ ad delectationē balnea frequentare: pingues ⁊ magnos dextrarios equitare : familiā iuuenilem ⁊ diuerſis mutatoꝛijs adoꝛnatam ⁊ pꝛecioſis pannis amictā ⁊ ſplēdidam ſecum ferre:frena argentata ⁊ calcaria ⁊ ſellas pꝛecioſas habere:vt exterioꝛ oīs pulchꝛitudo appareat. Sed glīa taliū ſtercus ⁊ vermis.j.Machab.ij. Tales fuci meretricij ſunt.de cō.di.v.fucare.Tales apparatus militantiū mūdo ſunt.Tales pōpe Ceſaris ⁊ regū ſunt.xxj.q.iiij.⁊ hic adde qđ ſcripſi.ſ. in magno.§.poſtq̄.i pn.in ar.x.⁊ in.§.vij.℣.diſcāt.in ar.xv.in iſta.ij.pte. ❡ Un Paphūcius in collatione de tribꝰ abꝛenūtiationibus in lib.collationū Io.caſſi.Ut eñ virtutes vel ipſa charitas que earū fons eſt:in hoc ſeculo cōquiſita/poſt finē quoqꝫ huius vite pulchꝛū ac ſplendidū amatoꝛē ſuū reddit:Ita vitia ad illam perēnem cōmoꝛationē obfuſcatam mētem

Non eſt ob erudi tionem gloꝛian dum.

Seculares diſci pline ſili quis cō parātur.

quodāmodo coloꝛibus tetris infectaq; tranſmittūt. Pul
chꝛitudo eñ vel defoꝛmitas anime virtutū ſeu vitioꝛū gi
gnitur qualitate.ex q̇bus quidam attractus coloꝛ aut ita
eam ſplendidā reddit: vt a ꝓpheta Dauid.ps̄.xliiij. me
reatur audire: Et cōcupiſcet rex decoꝛem tuum. aut certe
atram fetidā atq; defoꝛmem ita vt fetoꝛē ꝓpꝛie turpitu
dinis ipſa cōfiteatur: ⁊ dicat in ps̄.xxxvij. Computruerūt
⁊ coꝛrupte ſunt cicatrices mee: a facie inſipientie mee. ⁊
dn̄s alibi Hiere.viij.in fi.ad eam. Quare (inquit) nō eſt
obducta cicatrix filie populi mei? Cultū ⁊ decoꝛem virtu
tum requirit dn̄s in eccleſia ſua: non coloꝛū.ex de vi.⁊ ho.
cleri.cum decoꝛem.⁊ de immu.eccle.decet domū.li.vi.de
pe.diſt.ij.§.romanos.ꝟ.illa anima.al's eſt.c.in ps̄.⁊ Cañ.
v. Rex noſter ſpecioſus foꝛma pꝛe filijs hominū. cuiꝰ pul
chꝛitudinē ſol ⁊ luna mirant̄. vt dicit alma Agnes. In cru
ce liuet: pallet: ſputis illitus defoꝛmatur: non eſt ei ſpecies
neq; decoꝛ: ⁊ quaſi lepꝛoſus apparet. Eſa.liij. Equum nō
habet neq; domicellū. cum vilibus ſe aſſociat. Io.iiij. ſan
ctus ſanctoꝝ. De quo oꝛdine ſunt tales ⁊ pꝛelati ⁊ clerici?
Non habēt oꝛdinem contra apoſtolū. ſed oꝛdinē faciunt.
ij.ad Coꝛ.xij. Expectent locū illū vbi nullus oꝛdo ſed ſem
piternus hoꝛroꝛ inhabitat. Iob.x. ſm Berñ. Tota quaſi
es in gloꝛia in mēbꝛis mater eccleſia: detenta falſa ⁊ vana
gloꝛia aufers ſpōſo tuo gloꝛiam quā alteri non vult dare.
vñ dicit Eſa.xlij. Gloꝛiam meā alteri non dabo. Ipſe qui
eſt rex gloꝛie.ps̄.xxiij. dicit Io.viij. Ego gloꝛiam meā non
quero. vbi Chꝛyſ. q.d. ex honoꝛe quē ad patrē habeo hec
locutus ſum vobis: ⁊ ꝓpter hoc dehonoꝛatis me. ſed nul
la eſt mihi cura huius cōtumelie. Illi eñ noxas debetis:
ꝓpter quē hec audio. Paulus in gloꝛia ꝓpter chꝛiſtū ait.
j.ad Tim.j. Regi ſeculoꝝ immoꝛtali inuiſibili ſoli deo ho
noꝛ ⁊ gloꝛia in ſecula ſeculoꝛū. Et angeli concinūt Luc.ij.
Gloꝛia in excelſis deo. ⁊ de cōſe.di.j.hi duo. ⁊.c.poꝛro. quā
tu ei aufers in terris. ⁊ ideo perdis eius pacē ⁊ gratiam:
et tādem filij tui vane gloꝛioſi perdēt illam verā gloꝛiam
ꝓpter iſtā falſam gloꝛiā. q: quū deum cognouiſſent: nō
ſicut deū ſed ſe gloꝛificauerūt: quia euanuerūt in cogita
tionibus ſuis. ad Rom.j. interpꝛetatiue re p Achoꝛ. Ioſue
vij.j.q.iiij.§.item peccato ciuiū. qui interpꝛetat̄ lumen fra
tris: qui ſignificat quēlibet xenodoxie deditū: foꝛis lucen
tem intus tenebꝛoſum. q̇ furatur regulā auream diuine ſa
pientie oīa regulantis. iij.diſ.regula. ſibi eā appꝛopꝛians:
⁊ ex ea placere deſiderans hoībus. contra id.j. Pet.iiij. ⁊
j.q.iij. vendētes. ſi quis loquitur quaſi ſermones dei. vbi
Greg. Qui in verbo dei gloꝛiā pꝛopꝛiā querit: ius dantis
inuadit. quia ſcriptum eſt. Danti mihi ſapientiā dabo glo
riā. Eccl'i.lj. quia ex oꝛe eius pꝛudētia ⁊ ſciētia. Pꝛouer.ij.
⁊ ps̄.xliiij. Lingua mea calamꝰ ſcribe velociter ſcꝫ ſpūſſan
cti ſcribentis: quia digito dei.i.ſpūſancto. Ioā.viij. Mat.
xij. Luc.xj. ibi. Si in digito dei teſtamēti tabule cōſcribun
tur. Exo.xxxj. Quis eñ appꝛopꝛiabit ſibi dei doctrinam:
quū filius coeternus. ex de ſum.tri.c.j.⁊ in cle.eo.ti. fidei.
pater, ⁊ ſapiētia eius. Eccl'i.xxiiij. dixerit Io.vij. Mea do
ctrina non eſt mea: q: ſm Aug. filius a patre eſt. ⁊ quicq̇d
habet: ab eo habet. Furatur etiā Achoꝛ chlamydem cocci
neam.i. potentiā vel dignitatē eccleſiaſticam: quā ſibi ap
pꝛopꝛiat vane gloꝛioſus de ea ſuperbiēdo ⁊ ea abutendo
⁊ qui in eo ꝙ pꝛeſidet nō deo placere, ſed hoībus delecta
tur. cōtra qđ Gala.j. Si hoībus placerē: chꝛiſti ſeruus nō
eſſem.l.di. ſi quis diaconus. lxxxiij.di.c.vlti. Talis xenodo
xus dicit in coꝛde ſuo. Deus ſum: ⁊ in cathedra dei ſedeo.
Ezech.xxviij. Sed nō videt quomodo ſedet in cathedra.
q: q̇ male ſedet in cathedra: iniuriā facit cathedre.xl.diſt.
multi. quia ſuper cathedram Moyſi ſedēt hodie ſcribe ⁊
phariſei. Mat.xxiij.j.q.j. nō quales. xix.di. ſm. ſed vtinam
bene facerēt ⁊ bene dicerent. quia os coꝛum locutū eſt ſu
perbiā. ps̄.xvj. ⁊ linguam habent magniloquā. ps̄.xj. Et
loquūtur grandia: ⁊ totus coꝛū ſermo ſuperbia eſt. de pe.
di.ij. ſi enim inquit. ꝟ. petrus. Sed frequenter malam ha
bent doctrinā. quia maloꝛū doctoꝛum doctrina mala eſt,
j.q.vij. conuenientibꝰ. Et peioꝛem vitā: q: mala loquunt̄:
et peioꝛa agunt. Non magis in regno celoꝝ: ſed in regno
ſuperboꝛū ſpirituū vocabuntur. Matth.v. vt ſic potētes
dignitate, potētes ſint in toꝛmentoꝛū maioꝛum eternita
te. Sap.vj. viij.q.j. illud. quia cathedra taliū peſtilēs fuit:
maxime ſimoniacoꝛū vendentiū colūbas.i. gratiam ſpiri
tuſſancti: in manuū impoſitione ⁊ beneficioꝛum collatio
ne. Et ideo dn̄s eoꝛū cathedras euertit. Mat.xxj. Marc.
xj. Luce.xix. Ioā.ij.j.q.iij. ex multis. Iſti tales rectoꝛes vel
potius deſtructoꝛes ſunt qui pꝛimos accubitus in cenis
et pꝛimas cathedras in ſynagogis querūt. Matth.xxiij.
ſemper ambiētes, ⁊ nunq̄ ſatis bibentes. Utinam hi ſm
Berñ. ita agiles inuenirētur ad curam: ſicut agiliter cur
runt ad cathedrā. Uere pꝛelati mercenarij ne dicamus fu
res. Mercenarij quidē ſunt ſm Greg. quia locū quidem
paſtoꝛū tenent: ſed lucra animarū non querunt. terrenis
cōmodis inhiant. tēpoꝛalibus lucris paſcuntur. impenſa
ſibi reuerētia delectantur. De ijs plus q̄ ſatis in iſto ope
re dixi: quia ſatis ⁊ plus q̄ ſatis eſt neceſſe impingere con
tra eos: qui cū ſuis ambitionibus totā quaſi dei eccleſiā
vaſtauerunt. De ijs Io.x. ⁊.xxiij.q.iiij. tres perſonas. Sed
inſuper dictus Achoꝛ. hiſtoꝛia Achoꝛ Ioſue. vij.j.q.iiij.§.
item peccato ciuiū. ducētos ſiclos furatur: p quos coꝛpo
rales ⁊ ſpirituales diuitie deſignātur: quas illi furant̄ qui
in eo ꝙ plus ſe eſtimant gloꝛiantur: ſicut phariſeus in tē
plo oꝛans ⁊ dicens. Non ſum ſicut ceteri hoīm. Luc.xviij.
Contra qđ dicebat ille ingloꝛius in ſe, ſed in chꝛiſto ſum
me gloꝛians. Non gloꝛietur foꝛtis in foꝛtitudine ſua: ⁊ ſa
piēs in ſapientia ſua: ⁊ diues in diuitijs ſuis: ſed gloꝛietur
ſcire ⁊ noſſe deū. Hiere.ix. ⁊ alter ait. Qui gloꝛiat̄: in dn̄o
gloꝛietur. ij.ad Coꝝ.x. Et iterū. Nemo gloꝛietur in homi
nibus. j.ad Coꝝ.iij. Et iterū. Quid habes quod nō acce
piſti? ſi autē accepiſti: quid gloꝛiaris quaſi nō acceperis?
j.ad Coꝝ.iiij. Et iterum. Gratia dei ſum id quod ſum. j.ad
Coꝝ.xv. Recte igitur humilis dicit̄ ab Egidio fratre ſo
cio beati Franciſci q̇ aliena reddit. ⁊ omnis ſuperbus fur
et latro ſibi appꝛopꝛiās alienū. nihil enim pꝛopꝛiū eſt ho
minis: niſi peccatū. quia omnis homo mendax. ps̄.cxv. ⁊
Rom.iij. ⁊ nullus ſine peccato. de pe.di.ij. ſi enim. licet ne
mo ex neceſſitate peccet. quia omne peccatū voluntariū.
xv.q.j.§.j. ⁊.xxiij.q.iiij. vaſis ire. al's eſt.§. ſub.c. nabucho
donoſoꝛ. ¶ Dic ergo eccleſia i chꝛiſto ſancto gloꝛioſa, re
ctoꝛibus tuis xenodoxis querētibus gloꝛiam ab hoībus
et nō deo. Si ego gloꝛifico meipſum: gloꝛia mea nihil eſt.
Ioā.viij. Et ideo talis gloꝛia vmbꝛe ſimilis eſt: que nihil
aliud eſt q̄ pꝛiuatio lucis ex obiecto coꝛpoꝛis: ⁊ que fugit
ſequentes ⁊ inſequit̄ fugientes. iuxta illud Eccl'i.xj. Si ſe
cutus fueris: nō appꝛehēdes. ⁊ ſi pꝛecurreris: nō effugies
vñ Philoſophus. Hoc ſolū habet humana gloꝛia gloꝛio
ſum: ꝙ ſe appetētes fugit: ⁊ ſe fugiētes appetit. ar.viij.q.j.
in ſcripturis. j.q.vj. ſicut. Quid miſeri vane gloꝛiamur: et
conamur vincere alios: ⁊ trāſcendere vbi pꝛemiū non eſt?
vt dicit gloſ. Gal.v. ſup ꝟbo inanis gloꝛie cupidi. Stulti
mercatoꝛes ſumus: q̇ bonū opus vñ poteramus habere
verā ⁊ eternā gloꝛiā: pꝛo falſa ⁊ momētanea vendimꝰ. di
cente dn̄o Matth.vj. Receperūt mercedē ſuā. vñ Greg.
Quū p recto opere laus trāſitoꝛia querit̄: eterna retribu
tione res digna vili ꝓcio vendit̄. Et Berñ. Quicq̇d fauo
ris captamꝰ: deo furamur. Quid etiā infelices hypocrite
ſepulcris dealbatis ſiles, pleni intus oſſibus moꝛtuoꝛū.
Mat.xxiij. laudari cupimꝰ: quū ſumus vituperabiles: vñ
Ber. ſup illud Pauli. Ro.viij. Uanitati ſubiecta eſt crea
tura nō volēs. De qua vniuerſali vanitate ineſt nobis vel
le laudari quū ſumꝰ vituperabiles: ⁊ nolle laudare quos
ſcimus laudabiles. Cōtra qđ dicit Chꝛyſ. Hypocrita: vt
q̇d nō vis eſſe laudabilis: q̇ vis vt lauderis: q̇d foꝛmoſus
apparere: ⁊ foꝛmoſus nō eſſe? ¶ Sꝫ o ꝟa mater eccl'ia, ⁊
nō ficta: ſimplex, nō duplex: nō rugoſa, ſed ſincera: realis,
nō ſupficialis: humilis, nō elata: foꝛmoſa interiꝰ, nigra in
moꝛtificatiōe coꝛpis exteriꝰ: querēs ſpōſi gloꝛiā, ⁊ nō tuā.

O ethiopiſſa prius nigerrima. O catula prius immūda.
Mat.xv. O alienigena per ſamaritanā prefigurata. Jo.
iiij. ⁊ peregrina. O ſanguiſflua. Mat.ix. Marc.v. ⁊ Luce
viij. O chananea. Mat.xv. O prius ceca ⁊ orphana ⁊ vi
dua pri⁹ multos habēs amatores. Hiere.iij. Jngrata deo
⁊ nature. Beſtiarū ſocia. Plaſmatoris ignara. Promiſſi
meſſie neſcia. Joā.iiij. Omni trāſeunti pedes tuos. Eſa.
xlvij. diuaricans. xxxij.q.v.ſi paulus. O oleaſtrū ſylueſtre.
ad Rom.xj. Filia tenebrarū. ad Roma.xiij. Expers lucis.
Serua ſenſuū exteriorū. Socia reptiliū. Prius idolorum
cultrix. Jgnominia peccatorū plena. Quis te prouexit in
hanc gloriā ⁊ honorem: vt ſanctorū ſancto deſpōſareris?
Deo viuo ſpūaliter vnireris? Oſee.ij.j. ad Cor. vj. Et ſa⸗
cramētaliter. de cōſe.di.ij.in chriſto pater. ⁊ ex de ſum.tri.
c.ij. ipſi⁹ ſanguine mūdareris ab oībus immūdiciis tuis?
Ephe.v. Ab ipſo luce illuminareris? Jo.j. Et ſynagoge ⁊
filiis regis. Mat.viij. ⁊ ouibus iſrael. Mat.xv. prepone⸗
reris? Et regum vberibus lactareris? Eſa.lx. Tantis gra
tiis tēporalibus ⁊ ſpūalibus ditareris? Ab oriente in occi
dentē adorareris? xciij.di.legim⁹. Et deinde gens ſancta/
populus acqſitionis/regale ſacerdotiū vocareris? j. Pe.
ij. ex de elec. fundamēta. §.j.lib.vj. Clauibus regni celeſtis
ligādi ⁊ ſoluendi in terra poteſtate vtereris? Mat. xviij.
xxiiij.q.j.quodcūqꝫ. de pe.di.j.quē penitet. Unde totū tibi
hoc niſi a crucis ſancta ignominia? j. ad Cor.j.⁊.ij. que eſt
tua gloria. Gala. v. Nam a ligno tuus ſponſus regnauit
Phil.ij. ⁊ in ps. q: ibi cōtra hoſtem tuū ſeuiſſimū triūpha
uit. Super lignū te portauit. j. Pet.ij. Jn ligno te multipli
cauit granū frumēti qđ in cruce caput inclinauit. Jo.xij.
⁊.xviij. Jn ligno te ad patriam tranſportauit. Sap.xvij.
Ergo gloria tua ⁊ filiorū tuorū maxime rectorū in cruce
eſt/in fame/ſiti/nuditate/perſecutionib⁹/⁊ tribulationi⸗
bus.ij.Cor.xj. Ro.v. Gloria etiā tua teſtimoniū conſcien
tie tue.ij. ad Cor.j.xj.q.iij.inter verba. ⁊.c.ſeq. ⁊.c.cuſtodi.
⁊.c.in cunctis. ⁊ ex de ſacra vnc.c.vnico. §.j. Gloria tua et
preguſtatio tua patrie facta eſt tibi perſecutio ſicut ſpōſo
tuo. Jo.xvj. Gloria tua gloria ſpōſi tui q̄ eſt carnis inglo
ria. Quis gloriabit ſe mundū habere cor? Prouerb.xx. de
pe.di.ij.ſi em̄. ad.ij.colū. Sed nūquid gloriabitur ſecuris
contra illū qui ſecat in ea. aut figmentū contra figulum.
Eſa.x. ⁊.xxix. ⁊.xlv.di.xxj.inferior ſedes. Adde hic qđ ſcri⸗
pſi.ſ.in prima parte in.§.q: ſatis. per totū.in ar.lxvj. ⁊ in
§.firma colūna.in ar.lxvij. Qui pacē ⁊ gloriam verā que⸗
rit: inglorius habitat ſuper terrā: querens hic ⁊ tandē in
dn̄o gloriari.ij. ad Cor.x. participās gloriā recumbentiū
cū Abraā/Jſaac/⁊ Jacob. Mat.viij. Sede ergo in loco
nouiſſimo humilis ſponſa chriſti eccleſia/nihilitatem tuā
⁊ miſeriā ⁊ offenſiones cōtinuas recognoſcēs: vt ſit tibi
gloria in celis coram ſimul diſcūbentibus: dicēte ſponſo.
Amica aſcēde ſuperius. Luc.xiiij. vbi Baſilius. Occupa⸗
re ergo locum vltimū in conuiuiis iuxta mandatū conue⸗
niēs eſt. Sed rurſus in hūc contētioſe irruere reprobum:
tanq̄ interemptoriū ordinis/⁊ cauſatiuū tumultus. ⁊ de
eo mota cōtentio equiparabit nos litigātibus de prima⸗
tu. ¶ Preter genera martyrii q̄.ſ.poſui ſunt ⁊ alia multa
martyria ſancta: de q̄bus hodie nec vnū video ſupereſſe.
Et primo quidē quū quis patitur pro iuſtitia ſicut Abel.
de quo Mat.xxiij. a ſanguine Abel iuſti. vbi dicit Aug. q̄
in Abel triplex pfectio fuit: virginitatis/ſacerdotii ⁊ mar
tyrii. dixi in prima parte in.§.xxxvj.in.℣. Quid etiā. in ar.
xxxvj. De iſto martyrio Mat.v. Beati q̄ perſecutionē pa⸗
tiūtur propter iuſtitiā. vbi Chryſ. ſuper Mat. hoc eſt p⸗
pter virtutē: propter defenſionē aliorū: propter pietatem.
iuſtitiā enim cōſueuit p virtute anime ponere. vt ibi. Niſi
abundauerit iuſtitia veſtra ⁊c̄. Mat.v. ⁊ ibi. Primū que⸗
rite regnū dei ⁊ iuſtitiam eius ⁊c̄. Mat.vj. ¶ Jtem Aug.
de ſermone dn̄i in monte. Pace enim intrinſecus cuſtodi
ta ac firmata/quaſcūqꝫ perſecutiones ille q̄ foras ſcilicet
princeps huius mūdi. Jo.xij. miſſus eſt/forinſecus conci⸗
tauit: auget gloriā que ſm̄ deum eſt. Jtem ibi Hiero. Si⸗
gnanter aūt addidit propter iuſtitiā. multi enim propter
ſua peccata perſecutionem patiuntur: ⁊ nō ſunt iuſti. Si⸗
mulqꝫ cōſidera q̄ octaua vere circūciſionis. Luc.ij. beati⸗
tudo martyrio terminetur. Jtē Chryſ. Non aūt dixit bea
ti qui a gentib⁹ perſecutionē patiūtur. ne putes illum ſo⸗
lum beatū qui perſecutionē patitur ꝓpter idola non colē
da. Jdeo ⁊ qui ab hereticis perſecutionē patitur propter
veritatē non relinquēdam: beatus eſt. quia ꝓpter iuſtitiā
patitur. Sed ⁊ ſi quis ex potētibus qui chriſtiani videnť:
forſitā propter peccata ſua correctus a te/fuerit te perſe⸗
cutus: beatus es cū Joā. baptiſta Matth.xiiij.xxiij.q.iiij.
vnuſquiſqꝫ. Si em̄ verum eſt q̄ martyres ſunt pphete q̄ a
ſuis occiſi ſunt: ſine dubio qui ꝓpter cauſam dei quid pa⸗
titur: ⁊ ſi anus. i. vetula patitur: mercedē martyrii habet.
Et ideo non poſuit ſcriptura perſonas perſequentiū: ſed
ſolā cauſam perſecutionis vt nō aſpicias q̄s te perſequi⸗
tur: ſed ꝓpter quid. Jtē ibi Hilarius. Sic ergo ad poſtre⸗
mū eos in beatitudine numerat: q̄bus oīa pro chriſto pa⸗
ti/qui iuſtitia eſt/pronus affectus eſt. His igitur ⁊ regnū
ſeruatur: quia in cōtēptu ſeculi ſunt pauperes ſpiritu. De
iſto martyrio ⁊ materia. xxiij.q.iiij. nimiū. ⁊.c. qui peccat. ⁊
c. ſi eccleſia. Sed vbi eſt hodie talis martyr qui p iuſtitia
velit pati? Multos autē martyres paſſiuos video in dei
eccleſia: adulteros/homicidas/maledicos/alienorū ap⸗
petitores: ſed chriſtianos paucos video p iuſtitia patien
tes. j. Pet.iiij. Sed pena ſm̄ Aug. nō facit martyrem: ſed
cauſa. alias coronātur etiā ⁊ latrones. ¶ Secundo. quū
q̄s patitur p lege. ſicut Machabei. Pro quib⁹ licet paſſi
ſunt ante incarnationē agit feſtum eccleſia. quia ſicut ait
Bern. quod negauit eis tēpus: conceſſit forma martyrii.
quoniā eo modo paſſi ſunt quo ⁊ martyres noui teſtamē
ti. Paſſi em̄ ſunt ne tranſgrederētur legem: ſicut ⁊ iſti ne
agnitā negarent fidē. Alia cauſa eſt/fides reſurrectionis
quā apertiſſime teſtati ſunt dicentes.ij. Machab.vij. Tu
quidem ſceleratiſſime in preſenti vita nos perdis. ſed rex
mūdi defunctos nos p ſuis legibus in eterne vite reſurre
ctionē ſuſcitabit. Martyrizati etiā pro fide ⁊ lege dei fue
rūt tres pueri. de q̄bus Dan.iij.xj.q.iij. imperatores. xxiij.
q.iiij. quādo. ⁊.c. nō inuenitur. ¶ Tertio. quū quis patiť
pro chriſto. i. vice chriſti. ſicut innocentes in quorū ſingu⸗
lis chriſtus putať occidi. Matth.ij. ¶ Quarto. quū quis
occiditur p fide chriſti ſicut Stephan⁹. Act.vj. ⁊ alii mar⸗
tyres in nouo teſtamēto. et iſti dicūtur proprie martyres:
q: paſſi ſunt ꝓpter teſtimoniū rei geſte: ſcꝫ incarnationis
⁊ aliorū articulorū fidei chriſtiane: de quibus multi dubi
tauerūt. ⁊ ideo ad certificandū de hmōi veritate neceſſe
fuit adducere teſtes. de quibus Eſa.xliij. Uere vos teſtes
mihi. gloſ. apoſtoli ⁊ martyres teſtificantes: Fuerunt aūt
omnia in martyribus q̄ in teſtibus requirūtur. Primo.
liberi.iiij.q.iij.§.item in criminali.℣.item ſerui. Et ipſi li⸗ *que ſint in teſtib⁹ reqrẽda*
berati a ſeruitute peccati. de qua Joan.viij. ⁊.ij. Pet.ij. a
quo quis ſuperatus eſt/ei⁹ ſeruus eſt. Secūdo. ſexus vi
rilis. xv.q.iij. de crimine. ⁊ ipſi inflexibiles. vnde Greg. ſu
per illo verbo/nimis cōfortatus eſt principat⁹ eorū. Occi⸗
di poſſunt: flecti nequeunt. Tertio. legitime etatis. iiij.q.
iij.c.j. ⁊ ipſi ſenſati. j. Cor.xiiij. Nolite pueri effici ſenſibus.
Quarto. ſane mentis.iij.q.viij.§.tria. quia elegerūt tem
poraliter cruciari: vt poſſent eternaliter delectari. Sapiē.
iij. Jn paucis vexati/in multis bene diſponentur. Quin
to. bone operationis.iiij.q.iij.§.item in criminali.℣.in te⸗
ſtibus. Et ipſi tales. Job.ix. Tranſierunt quaſi naues po
ma portantes: que poſt ſe relinquunt odorem. Sexto. di
uites virtutibus.iiij.q.iij.§. item in criminali.℣. teſtium.
Greg. in homi. Si vere fratres diuites eſſe cupitis veras
diuitias amate. Septimo fideles. ex de teſti.c.j. quia pro
fide mortui. Act.xxj. Non ſolū alligari ſed etiam mori pa
ratus ſum propter nomen dei Jeſu. Octauo. quia non
ſurdi.iij.q.vij.§.tria. ſed obedientes legi. Prouerb.xviij.
Qui declinat aures ſuas ne audiat legem: oratio eius
erit execrabilis. Nono. q: non pro ſe ſed pro chriſto teſti⸗
ficati

ficati ſunt.iiij.q.iij.§.oībus. Act.x. Nos ſumus teſtes oīm que fecit in regione iudeoꝝ. Decimo:q2 iurauerūt.ex̄ de teſti.nuper.ꝓpter firmū ꝓpoſitū.pſ̄.cxviij. Juraui ⁊ ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitie tue. Undecimo:examinati.ex̄ de teſti.venerabili.⁊ eo.ti. Jn noīe dn̄i.no.gloſ.non eſt. Et ipſi multis tribulationibus purgati ⁊ examinati.Sap.iij.Tāq̄ aurū in fornace ⁊c.de pe.di.ij.ſi em̄.vltra.iiij.colū.ver.ſeder. Duodecimo:ieiuni.ex̄ de teſti.c.j.et ipſi tm̄ cruci figētes.Gal.vlti.Nos teſtes inſtaurat dn̄s ɔtra nos. Job x.vnde Grego. Totus mūdus martyribus plenus eſt. Jā pene tot qui videmus nō ſcimus quot veritatis teſtes habemus:cōtra nos ergo erūt in iudicio:q2 ipſi ſanguinē fuderūt ꝓ dn̄o:quē nos miſeri ꝓ vili pecunia ſeu ferida luxuria negare nō formidamus.xj.q.iij.exiſtimāt. verbo et opere dictā fidē.Unde marty: grece/dr̄ teſtis latine.ſm̄ Maximianū. ¶ Quatuor em̄ ſunt neceſſaria vt aliq̄s proprie dicat̄ marty.j.Uolūtaria.xv.q.j.nō eſt.ſuſtinētia paſſiōis. Puritas cōſciētie.j.q.j.vide.Bonitas cauſe.j. Pe.iiij.Nemo aūt veſtrū patiat̄ quaſi homicida aut fur ⁊c. Et infra. Si aūt vt chriſtianus:nō erubeſcat.Et tēpus gratie.Sufficit tm̄ forma martyrij.vt dictū eſt.ſ̄.ver.ij.Sꝫ ⁊ quotquot prophete ⁊ ſancti ante chriſtū mortui ſunt: ꝓ fide et in fide chriſti mortui ſunt et ſalui.Actuū.xvj. Unde quidam.

Ad martyriū neceſſaria.

Cui patientia:mens bene conſcia:congrua cauſa:
Tempus et adfuerit:hic bene marty erit.

¶ Quinto.quū patit̄ ꝓ libertate eccleſie ſicut beat⁹ Thomas cātuarien̄. Eque em̄ deſiderāda eſt eccleſiaſtica libertas.ex̄ de immu.eccle.non minus.vt fides.Un̄ btūs Amb. ait imparori. Si rapis:ſi deuoras:ſi acceperis: ſuſtinebo.ſi aūt extēdas manū ad ſanctuariū dei:ibi me inuenies ſacerdotē.de hoc.xxiij.q.viij.conuenior. ¶ Sexto.quū patit̄ ꝓ aſſertione veritatis.ſicut Hieremias lapidat⁹:⁊ Eſaias ſerra lignea ſerrat⁹.et Ezechiel.xxiij.q.iiij.recedite. ¶ Septimo.quū patit̄ ꝓ redargutiōe iniquitatis. ſicut beatus Joānes baptiſta.Mat.xiiij.Mar.vj.xxij.q.iiij.vnuſq̄ſq̄. ¶ Octauo.quum patit̄ ex ſolo motu charitatis.ſicut chriſtus dr̄ marty ⁊ protomarty in teſtamēto nouo ꝓ redēptione humani generis.vn̄ Can̄.v.Dilectus meus cādidus et rubicūdus. Jn hoc ꝙ ait dilectus:notat radicē miniſterij: ſcꝫ charitatē. Jn hoc ꝙ ait cādidus:puritatē mentis ⁊ corporis. Jn hoc ꝙ ait rubicundus:tolerantiā paſſionis. De iſto martyrio dicit̄ Luc.xij. Baptiſmo habeo baptizari:et quō coarctor: quouſq̄ impleat̄.vbi Beda.i. ſanguinis proprij tinctione prius habeo ꝑfundi: ⁊ ſic corda credētiū ſpiritus igne inflāmare. ¶ Nono.quū quis patitur ꝓ ſuo crimine:ſꝫ in patibulo reatū ꝓpriū confitet̄ ⁊ chriſtū.legit̄ ⁊ no.de pe.di.j.importuna.in gloſ.nō in rei veritate. Ue autē nobis qui in honorē martyrū comeſſationes et ebrietates creberrimas celebramus.xliiij.di.comeſſationes. Jpi em̄ nobis exēplum certādi dederūt: nō crapulandi. vnde Chryſ. Tu chriſtiane delicatus es miles:ſi putas te poſſe ſine pugna vincere:ſine certamine triumphare.Exerce vires in fortitudine.dimica atrociter in prelio:⁊ certa.Cōſidera pactū:conditionē attēde:militiam noſce:pactum qđ ſpopōdiſti:cōditionē qua acceſſiſti:militiā cui nomē dediſti.hoc em̄ pacto cuncti pugnauerūt:hac cōditione cuncti vicerūt. Nō oremus pro martyribus ne eis iniuriā faciamus.ex̄ de cele.miſ. cū marthe.§.ſi. Honoramus eos verbis:vita ab eis diffūgimur.Oramus eos ꝓ nobis:ſꝫ eorū martyria fugim⁹.Quare ergo ſuffragia eorū querim⁹?Si em̄ exēpla eoꝝ ſequi vellemus:eos ꝓpitios haberem⁹: q2 dati ſunt nobis in patronos ad auxiliandū. adiuuant em̄ nos meritis ſuis ⁊ orationib⁹. De primo Aug. alš Maximus. O immēſa dei pietas. Martyrū merita/ nr̄a vult eſſe ſuffragia. Jllos examinat:vt nos erudiat. Jllos cōterit:vt nos acquirat. Jlloꝝ cruciatus/noſtros vult eſſe ꝓfectus. De ſcđo Hiero.contra Uigilantiū. Si apl̄i ⁊ martyres adhuc in corpore poſiti orāt ꝓ ceteris : qn̄ de ſe adhuc deberēt eſſe ſoliciti:quanto magis poſt coronas victorias et triumphos? vnus homo Moyſes ſexcētis milibus armatoꝝ impetrauit veniā a dn̄o. Exo.xxxij.xlv.diſt.diſciplina.Et Stephanus veniā deprecat̄.Act.vij. et poſtq̄ cum chriſto eſſe ceperūt nō minus valebūt. Paul⁹ apl̄s. cclvj. aīas ſibi aſſerit donatas.Act.xxvij.et nunc cū chriſto reſidēs ora clauſurus eſt? Perſecutio martyrū in equo ruſo ſignata eſt.Apoc.vj.Hereticoꝝ in equo nigro.vt ibi. Hypocritarū qui nūc conſumunt eccleſiam:in equo pallido. Jn equo albo eccleſia primitiua.vt ibi.

¶ Articulus.l. A

Ciſcitor etiā abs te dn̄a gentiū mater eccleſia:vbi ſunt confeſſores tui lucidi:poſtq̄ martyres inclytos ꝑdidiſti?ffūdata es in cōfeſſione Petri clauigeri.Mat.xvj.xix.diſ.ita dicēs.ffides tua te ſaluā fecit.Luc.vij.Confeſſione induta es.Cōfeſſione pulchra effecta es.ſm̄ Dauid. Audiuiſti a ſpōſo. Si me cōfeſſa fueris coram hoībus:confitebor et ego te corā patre meo ⁊ angelis dei.Luc.xij.vbi Ambro. Preclare fidē intexuit:et fidei ipſi vir tutū fundamēta ſubiecit. Nam vt fortitudinis fundamentū eſt fides: ita et fidei firmamētū eſt fortitudo. Jtem ibi Chryſ. Nō eſt ergo cōtentus fide intrinſeca: ſed ⁊ exteriorem confeſſionē requirit. Inducēs aūt nos ad fiduciam ⁊ maiorē affectū.ait Paulus ad Roma.x.Si cōfitearis ore tuo dn̄m ieſum: ⁊ credas in corde tuo ꝙ eū dn̄s a mortuis ſuſcitauit: ſaluus eris. Totū chriſtū et myſterijs in his interpretatur.Decet em̄ prius ortū a deo patre verbū.i.vnigenitū ex ipſius ſubſtātia cōfiteri dn̄m oīm: nō tāq̄ ab extrinſeco et furtiuū ſortitū dominiū:ſed exiſtētē re vera naturaliter dn̄m.in vtroq̄ ſymbolo.dn̄m ieſum chriſtū ⁊ patrem.Cōſequenter oportet fateri ꝙ hunc deus a mortuis ſuſcitauit: ipm̄.ſ.factū hoīem et paſſum in carne ꝓ nobis: ſic em̄ reſurrexit a mortuis. Quiſquis ergo ſic cōfitebitur chriſtū corā hominibus vt deū ⁊ dn̄m:chriſtus eū cōfitebitur corā angelis dei:tūc tēporis quū deſcēderit cū ſanctis angelis in gloria patris ſui in ſeculi cōſummatiōe. Mat.xxv.huc uſq̄ Chryſ.Dixiſti in Pſ̄.cv.Cōfiteamur nomini ſancto ſponſi:et gloriemur in laude eius. Jterum dicis in pſ̄.cx.⁊.cxxxvij.Confitebor tibi dn̄e in toto corde meo.Et iterū in pſ̄.cxliiij.Cōfiteātur tibi oīa opera tua.et pſalmographus in perſona tua hāc cōfeſſionē ſepiſſime repetit: vt eā cordi et auribus tuis inculcet.Sed quis hodie ex illis qui ſe filios tuos dicūt:⁊ maxime qui te regūt:ſpōſum tuū dn̄m ieſum chriſtū veraciter confitetur? Radix em̄ vere fidei cōfeſſionis in corde naſcit̄.ſm̄ Chryſ. Quia corde credit̄ ad iuſtitiā.Roma.x.et Philippus eunucho ait.Si ex toto corde credis. Act.viij. Jn ore ſicut flos ꝓducitur: q2 ore fit cōfeſſio ad ſalutē.ad Roma.x.et pſ̄.cviij. Cōfitebor dn̄o nimis in ore meo. Propter quā confeſſionem ait dn̄s cephe Petro cōfitenti. Tu es chriſtus filius dei viui. Beatus es Simon bariona. Mat.xvj. Quā beatitudinem tūc perdidit ⁊ pro illo tp̄e ipſe Simon:quum timore mortis negauit:⁊ ait. Nō noui hoīem.licet corde nō negaret:criminaliter tamē peccauit:ſed hereticus nō fuit:quia nō corde negauit:ſed propter oris negationē periſſet:niſi ad lachrymas cucurriſſet: ⁊ niſi eum dn̄s miſericorditer reſperiſſet.de hoc Mat.xxvj.diſt.l.fidelior.vj.q.j.imitare.xj.q.iij.nō ſolum.de peni.di.j.petrus. ¶ B Et hoc ideo quia radix que nō germinat frondes:exiccata eſt:et fides cordis et nō oris arida eſt.nā et ideo deus nobis dedit os ſicut ⁊ cor:vt vtrūq̄ pariter chriſtū cōfiteatur:fructus vero cōfeſſionis in operib⁹ oſtendit̄. Sed preuaricatores redite ad cor. Quot em̄ intra iſtā ſanctā eccleſiā perfidi heretici corde negant ſaluatorē noſtrū incarnatū verbū:aut eum verū deum chriſtū negantes corde.i.hominē de ſpiritu ſancto conceptū: ⁊ plenū ſpiritu ſancto:ſubſiſtentem ex aīa rationali ⁊ humana carne:paſſibilem ⁊ mortalē negātes:aut verū dei filiū/patri conſubſtantialē/coomnipotētem/et coeternū pertinaciter diffitētes. xxiij. diſt. qui epiſcopus.ex̄ de ſum.trini.c.j.⁊ de cele.miſ.in quadā.j.rn̄.et ex̄

de ſum.tri. catholice.in cle. aut de hac orthodoxa fide cor/
daliter heſitātes: qđ dubiū mētis impie hos hereticos fa/
cit: q: hec fides eſt corde firmiter credenda: ⁊ ore ſimplici/
ter cōfitēda. de hoc legit̃ et no.xxiiij.q.j.aperte. de ſum.tri.
c.j. ⁊ de hereti.dubius. Tales impij nullatenus ꝑ ignorā/
tiā excuſantur: q: circa fidē ignorans ignorabit̃.j.ad Cor.
xiiij.xxxvij.di.§.vlti. ⁊.c.vlti. et heretici neſcientes heretici
ſunt. vj.q.j. quero. hi impij filiū dei dn̄m ieſum aut hoīem
purū.xxiiij.q.iij.quidā.ver.pauliani. ⁊ ver.harpocratiani.
aut ſine aīa.vt eo.c.ver.apollinariſte. aut minorē patre cō
ſtituūt filiū.p:eal.c.quidā.ver.donatiſte.carnalē imagina
tionē habētes: ⁊ carnaliter verbū Joannis/Pater maior
me eſt. Jo.xiiij.intelligētes. ¶ E Dn̄s em̄ Jeſus tūc lo/
quebatur de ſe hoīe: quo maior eſt deus pater ſuus: et de
ſe creatura: qua maior eſt deus creator pater ſuus: et ipſe
q: deus/maior eſt ſe creatura: ſed quantū ad diuinitatem
ſuā quā eādem habet cum patre: ⁊ a patre. ait Jo.x.ego et
pater vnū ſumus.ex̃ de ſum.tri.c.ij.vbi Aug. Utrūq; audi.
et vnū.et ſumus. ⁊ a charibdi. ⁊ a ſcylla liberaberis. Q: di
xit/vnū: liberat te ab Arrio. de quo.xxiiij.q.iij.reſecande. ⁊
q.ea.quidā.ver.arriani.et ver.bonoſiani.et ex̃ de cele.miſ.
in quadam.j.rn̄. Q: dixit/ſumus: liberat te a Sabellio.de
quo.xxiiij.q.ſi.c.quidā.ver.ſabelliani. Si vnū: non ergo di
uerſum.ſi ſumus: ergo pater ⁊ filius. Jtē Augu.vij.de tri/
ni.c.vlti. Unum em̄ ſumus dictū eſt: ꝙ ego ⁊ ille ſ̃m eſſen/
tiam vnū ſumus: nō ſ̃m relatiuū. Jtē Hilarius.viij.de tri/
ni. Hec igitur q: heretici negare nō pn̄t: impietatis ſue mē
dacio neganda corrūpunt. tētant em̄ illud ad vnanimita
tis referre cōſenſum vt volūtatis in ijs vnitas ſit: nō natu
re.i.vt nō per id ꝙ ſunt: ſed per id ꝙ idem volūt vnū ſint:
ſed per nature natiuitatē/dū nihil deus in eo ex ſe gignen
do eū degenerat/vnū ſunt: dū operāte ſe operatur pater:
dū ipē in patre/et in eo pater eſt. Hoc nō preſtat creatura:
ſed natiuitas.nō efficit volūtas: ſed poteſtas.nō loquitur
vnanimitas: ſed natura. Non negamus igit̃ vnanimitatē
inter patrē et filiū.nā hoc ſolēt heretici mētiri: vt cū ſolam
concordiā ad vnitatē nō reſpicimus: diſcordes ab eis a no
bis affirmari loquātur. Sed audiāt qm̄ a nobis vnanimi
tas nō negat̃: vnū ſunt pater ⁊ filius: natura/honore/vir
tute: nec natura eadem poteſt velle diuerſa. De hereſibus
Arrij ⁊ Sabellij.xvj.diſt.c.ſexta.ver.prima.xxiiij.q.iij. qui/
dā.ver.arriani.et ver.ſabelliani. Jtem Jo.x. Pater in me
eſt: ⁊ ego in patre.vbi Hilarius. Hoc eſt illud/dei fili⁹ ſum.
Hoc eſt illud/ego et pater vnū ſumus. Et ibi Augu. Non
em̄ ſic filius dei dicit. Jn me eſt pater: ⁊ ego in illo.quomo
do pn̄t dicere hoīes. Si em̄ bene cogitemus: in deo ſum⁹:
et deus in nobis eſt: quaſi participātes eius gratiā et illu/
minati ab ipſo. Unigenitus aūt filius in patre eſt: ⁊ pater
in illo: tāꝙ equalis. Et iterū. Pater meus qđ dedit mihi
maius oībus eſt. Jo.x.ex̃ de ſum.trini.c.ij. Hilarius.vij.de
trini. Nō occultat ex patre eſſe ſe natū.qđ em̄ a patre acce
pit: accepit naſcēdo: nō poſtea. Et ibi Augu. Nō em̄ creſcē
do/ſed naſcendo equalis eſt: qui ſemꝑ natus eſt/de patre
filius: de deo de⁹. Hoc eſt ergo qđ dedit mihi pater: quod
maius oībus eſt: vt.ſ.ſ̃m verbū eius: vt ſ̃m vnigenitus fi/
lius eius: vt ſ̃m ſplēdor lucis eius. de hoc ex̃ de ſum.trini.
c.ij.§.licet.ibi. iuxta qđ. Et iterū. Pater in me manēs ipſe
facit opera. Nō creditis q: ego in patre: ⁊ pater in me eſt?
Jo.xiiij.vbi Chryſ. Uidi aūt abūdantiā ſuper vnius ſub/
ſtantie demōſtratione.q.d. nequaꝙ aliter facit pater ⁊ ali
ter ego, ſicut et Jo.x.alibi ait. Si nō facio opa patris mei:
nō credatis mihi. ¶ D Jtē ibi Augu. Arriani dicūt. Ec/
ce inequalis eſt patri filius: nō a ſeipſo loquitur. dicūt Sa
belliani. Ecce qui pater eſt: ipſe eſt fili⁹. Quid eſt pater in
me manens ipſe facit opera: non in me maneo ipſe qui fa/
cio. Sed manere in filio patrem nō eſt ſingularis atq; vni
ti.q.d.alius eſt pater/alius filius. Operari vero per filiū
patrem: nō eſt differentis aut exteri: ſicut nō vnius eſt/nō
a ſe loqui que loquitur: neq; rurſus alieni ac ſeparabilis/
loqui per loquentē. Et q: in ſe patrem loqui ⁊ operari do/
cuerat: perfecte vnius vnitatis fidē ſtatuit dicens. Credi/
te mihi: quia ego in patre: et pater in me eſt: ne.ſ.per virtu
tis efficiētiam/et nō per nature que ſ̃m natiuitatē eſt pro/
prietatē/pater in filio ⁊ operari crederet̃ et loqui. Jtē Jo.
v. Nō poteſt filius facere quicꝙ niſi quod viderit patrem
facientem. de cōſe.diſt.v.c.vlti.in ſi.vbi Augu. Quidam qui
chriſtianos ſe haberi volunt Arriani heretici dicentes ip/
ſum filiū dei qui ſuſcepit carnē: minorē eſſe ꝙ pater eſt: ca/
piunt ex his verbis cauſam calūnie. et reſpondent nobis.
Uideris q: dn̄s Jeſus quū aduerteret iudeos ex hoc mo/
ueri ꝙ patri deo equalem ſe faceret: talia verba ſubiunxit:
vt ſe equalē non eſſe monſtraret. Qui enim nō poteſt (in/
quiunt) facere a ſe quicꝙ/niſi quod viderit patrem faciē/
tē: vtiq; minor eſt: non equalis. Sed ſi dicat deus erat ver
bum: ⁊ eſt deus pater maior: duos deos colimus: nō vnū
deum. et ibi Hilarius.vij.de trini. Ne igitur exequatio illa
per nomen naturam natiuitatis que filij eſt/auferretur ei
dem: ait filiū a ſe nihil facere poſſe. Jtem ibi Augu. Tāꝙ
diceret. Quid ſcandalizati eſtis: quia patrē meū dixi deū:
et quia me equalē feci? deus ita ſum equalis vt ille me ge/
nuit: non vt ille a me/ſed ego ab illo ſum. Filio hoc eſt eſſe
quod poſſe. Quia ergo ſubſtātia filij de patre eſt: ideo po
tentia filij de patre eſt. Quia ergo filius non eſt a ſe: ideo
nō poteſt a ſe. Sic ergo nō poteſt filius a ſe facere quicꝙ:
niſi quod viderit patrē facientem: quia videre filij hoc eſt
natum eſſe de patre: non alia viſio eius et alia ſubſtantia
eius: totū qđ eſt de patre eſt. Jtem Hilarius.vij.de trini.
Ut aūt maneret ſalutaris in patre ⁊ filio confeſſionis no
ſtre ordo: naturā natiuitatis oſtendit: que poteſtatem effi
ciendi nō per incrementa indultarū ad vnūquodq; opus
virium ſumeret: ſed de cognitione preſumeret. Preſume/
ret aūt nō de aliquo operis corporalis exemplo. vt qđ pa/
ter prius faceret/id poſtea filius facturus eſſet: ſed quum
ex patre filius natus eſſet: per virtutis ac nature in ſe pa/
terne conſciētiam nihil quod patrē faciētem vidiſſet/filiū
poſſe facere teſtatus eſt: non em̄ corporalib⁹ modis deus
videt: ſed viſus ei oīs in virtute nature eſt. vide de conſe.
diſt.v.c.ſi. Jtem Aug.ij.de trini.hoc autē ſi proprie dictū
acceperimus q: in forma accepta ex creatura minor eſt fi/
lius: conſequens erit vt prior pater ſupra aquas ambula
uerit: et cetera fecerit que filius in carne apparēs inter ho
mines fecit: vt poſſit ea filius facere. Quis autem vel deli
rus iſta ſentiat? Jtem Augu. ſuper Jo. Jo.vj. Ambulatio
tn̄ illa carnis ſupra mare a patre fiebat per filium: quādo
enim caro ambulabat: ⁊ diuinitas filij gubernabat: pater
abſens nō erat. quū filius dicat Jo.xiiij. Pater in me ma/
nens ipſe facit opera. Quum ergo dixiſſet Jo.v. Non po/
teſt filius a ſe facere quicꝙ: ne forte carnalis arriperet in/
tellectus vt faceret ſicut hō: quaſi duos fabros vnum ma
giſtrū alterum diſcipulū: vt quomodo ille fecit arcam: iſte
facit alterā ſecutus eum: ait Jo.v. Quecūq; ille fecerit/et
filius ſimiliter facit. Non ait quecūq; pater facit/et filius
alia ſimilia facit: ſed hec eadē. Mundū pater/mūdum fi/
lius/mūdū ſpirituſſanctus fecit. Unus mūdus factus eſt
a patre per filiū in ſpūſancto. Hec ergo eadē facit. Simili
ter aūt addidit ne alius error in animo naſceretur. Uidet̃
em̄ corpus hoc idē facere qđ animus: ſed nō ſimiliter. Ani
mus em̄ imperat corpori: corpus viſibile eſt: animus inui
ſibilis: vt ſi aliquid ſeruus iubente dn̄o fecit: idē ab vtroq;
factum eſt. ſed nūquid ſimiliter? nō. ergo ſic pater ⁊ filius.
Sed et hec eadē facit et ſimiliter facit: vt intelligamus ſi/
mili potētia facere filium eadē ipſa que facit pater. Equa/
lis eſt igitur patri filius. Jtē Chryſ. Q: dicit̃ Jo.v. A ſeip
ſo non poteſt facere quicꝙ: intelligendū eſt quia nihil cō/
trarium patri/nihil alienum ab eo facere poteſt. Jdeo au
tem nō dicit quoniā nihil contrarium facit: ſed quoniā nō
poteſt facere: vt hinc oſtendat ſimilitudinem et certitudi
nem parilitatis. Nō imbecillitatem filij: ſed multam eius
virtutem oſtendit hoc verbū. Sicut enim quum dicimus
impoſſibile eſt deum peccare: non imbecillitatē eius accu/

ſamus: ſed ineffabilem quãdam eius virtutem teſtamur. Ita quũ dicit filius non poſſum a meipſo facere quicq̃: dicit ꝙ impoſſibile eſt eũ facere aliquid cõtrariũ patri. Itẽ Augu. cõtra ſermonẽ Arrianoꝝ. Hoc aũt nõ deficiẽtis eſt: ſed in eo ꝙ de patre natus eſt ꝑmanẽtis. Tamq̃ laudabile eſt omnipotẽtẽ nõ poſſe mutari: q̃ laudabile eſt ꝙ omnipotẽs nõ poteſt mori. Poteſt eñ filius facere quod nõ vidiſſet patrẽ facientem: ſi poſſet facere qđ per illum nõ facit pater: hoc eſt ſi poſſet peccare. Nec eñ nature immutabiliter bone que a patre eſt genita conueniret. Hic autẽ q: nõ poteſt: nõ deficiẽter non poteſt: ſed potẽter. Itẽ Jo. vj. Sicut miſit me viuẽs pater: et ego viuo propter patrẽ. vbi Chryſ. Ac ſi dicat. Uiuo ego ſicut pater. Et ne ingenitum exiſtimes: adiecit, propter patrẽ: patrẽ eſſe principiũ occulte inſinuãs. Et Augu. Quia ipſe de illo eſt ſine detrimento equalitatis dictũ eſt. Nec tñ noſtrã eãdem et ſuam equalitatẽ ſignificauit: ſed gratiã mediatoris oſtẽdit. Si aũt ſm id accipimus, Uiuo propter patrẽ, ꝙ alibi ait, Pater maior me eſt. hec verba dixit, Sicut miſit me. Joã. xiiij. ac ſi dicat. Ut ego viuã ꝓpter patrẽ. i. ad illũ tãq̃ ad maiorẽ referam vitã meã: exinanitio mea fecit: in qua me miſit. Ut aũt quiſq̃ viuat propter me: participatio facit: q: mãducat me. de cõſe. di. ij. in chriſto pater. Itẽ Jo. xiiij. Philippe, qui videt me: videt ⁊ patrẽ. Hilarius. vij. de trinita. Solemus enim de ſimillimis duobus ita loqui. Uidiſtis iſtum: vidiſtis illum. Sic ergo dictũ eſt. Qui videt me: videt et patrẽ. Non ꝙ ipſe ſit pater ⁊ filius: ſed ꝙ a patre ſimilitudine in nullo prorſus diſcrepet filius. Nõ autẽ hic ille viſum oculoꝝ carnaliũ ſignat. Nõ eñ hoc quod ex partu virginis carnale eſt: ad cõtẽplandam in eo dei formã et imaginẽ proficit. Sed intellectus dei filius, id preſtat: vt intellectus et pater ſit: vt dñica imago eſt: vt non differat genere: ſed ſignificet authoritatẽ. nõ enim ſolitariũ ſermo ſignat: ⁊ indifferentẽ tamen naturã profeſſio docet. Quũ enim dicitur ⁊ patrẽ: excluſa eſt ſingularis atq̃ vniti intelligentia. Et quid reliquũ eſt: niſi per nature vnitã ſimilitudinem pater per filium viſus ſit? Que enim ignorãdi patrem aut oſtendendi ignorantibus neceſſitas relinquebatur: quũ pater in filio viſus eſſet ex proprietate nature: dũ ex indifferentia vnitatis vnũ ſint natus ⁊ generãs? vt hic ſermo dñi ſequeretur Jo. xiiij. Non credis quia ego in patre: et pater in me eſt? Pater aũt in filio: et filius in patre: nõ per duplicem cõuenientium generũ coniũctionẽ: neq̃ per inſitam capacioris ſubſtãtie naturam: q: per corporalem neceſſitatẽ exteriora fieri ijs quibus cõtinẽtur interiora nõ poſſunt: ſed per natiuitatem viuẽtis nature ex viuẽte: dum non aliud ex deo q̃ deus naſcitur. Naturã eñ ſuã (vt ita dicã) ſequitur indemutabilis deus indemutabilẽ gignẽs deum: nec naturã ſuã deſerit ex indemutabili deo indemutabilis dei perfecta natiuitas. Subſiſtentẽ igitur in eo dei naturã intelligimus: quũ in deo de⁹ inſit: nec preter eũ qui eſt deus, quiſq̃ alius deus ſit. Quod autẽ dicit in eodẽ. c. Jo. xiiij. Pater maior me eſt. ſ. expoſui. ver. ſed preuaricatores. vnde ibi Augu. Per qđ ergo filius nõ eſt equalis patri: per hoc erat iturus ad patrẽ: a quo ⁊ venturus eſt iudicaturus viuos ⁊ mortuos. Per illud autem in quo eſt equalis gignẽti: nũq̃ recedit a patre: ſed cum illo eſt vtiq̃ totus pari diuinitate quã nullus continet locus. Ipẽ ergo filius dei equalis patri in forma dei: q: ſemetipſum exinaniuit. Phil. ij. non formam dei amittens: ſed formã ſerui accipiẽs: maior eſt etiã ſeipſo: quia forma dei maior eſt q̃ amiſſa non eſt, q̃ forma ſerui que accepta eſt. Hec igit̃ eſt forma ſerui in qua dei filius minor eſt nõ patre ſolo ſed etiam ſpiritusancto. ſm hanc formã ſerui puer chriſtus etiam parentibus ſuis minor erat: qñ paruus maioribus, ſicut ſcriptũ eſt Luc. ij. ſubditus erat. Agnoſcam⁹ igitur geminã chriſti ſubſtãtiam: diuinã. ſ. qua equalis eſt patri: humanam, qua maior eſt pater: vtrũq̃ autẽ ſimul non duo, ſed vn⁹ chriſtus: ne ſit quaternitas: ſ3 trinitas deus. Ideo ergo dixit Joã. xiiij. Si diligeretis me: gauderetis vtiq̃: q: vado ad patrẽ: quia nature humane gratulandũ eſt eo ꝙ ſic aſſumpta eſt a verbo vnigenito: vt immortalis cõſtitueretur in celo: atq̃ ita fieret ſublimis: vt incorruptibilis puluis ſederet ad dexterã patris. Quis nõ hinc gaudeat: qui ſic diligit chriſtũ vt et ſuam naturã iam immortalẽ gratuletur in chriſto: atq̃ ipm ſperet futurũ eſſe per chriſtum? Subtilior expoſitio precedenti illius verbi, Pater maior me eſt. Itẽ ibi Hilarius. ix. de trini. Si donãtis authoritate pater maior me eſt: nũquid per doni cõfeſſionẽ minor filius eſt? Maior itaq̃ donans eſt: ſed minor iã nõ eſt cui vnum eſſe donatur. ¶ Hec vnitas et nõ maioritas per aliqua exẽpla manualia, licet multũ a trinitate ineffabili differẽtia, aliqualiter intelligi poteſt. Quia radius ſolis minor ſole nõ eſt: quia vnũ cum ipſo: et in ipſo: et de ipſo eſt. Nec ſapientia ſapiẽte. Nec cogitatio cogitante. Nec virtuoſo virtus. Nec ars artifice. Sicut enim artifex nihil operatur ſine arte ⁊ ſapientia ſua: immo prius oia operat̃ in arte: ⁊ poſtea cõſequẽter in opere: ita ⁊ pater nihil agit ſine filio. Sed prius omnia in ipſo fecit ſicut in arte: ⁊ conſequẽter oia fecit per ipſum in opere. Heb. j. Per quẽ fecit et ſecula. vnde Augu. Ipſe eſt ars dei omnipotẽtis plena oĩm actionum. Nec oculus vidente. Nec candor niue. Nec verbũ gignente. Nec vultus imprimẽte. Nec imago ſignãte. Nec brachiũ forti. Nec nomen nominante. Nec intellectus intelligẽte. Nec ſplendor igne. Nec eſſe ente. Nec ſpeculum ſpeculante. Nec odor odorante. Nec truncus radice. Nec notitia notificante. Nec puritas puro. Nec ſumma bonitas ſummo bono. Nec charitas diligente. Nec ſimplicitas ſimpliciſſimo. Nec perfectio perfectiſſimo. Nec enim pater deus filiũ generauit q̃ eſſet aliud q̃ deus. homo eñ hominẽ generat. deus deũ: qui nõ eſt alius deus: q: vnus eſt deus: ſed eſt ali⁹ a patre: quia filius non aliud: q: deus. ex̃ de ſum. trini. c. ij. §. licet. et. c. j. §. hec ſancta. Non ergo filius minor patre ſm diuinitatẽ: quia idipſum eſt in maieſtate cũ patre. Maledictus ergo Arrius de cuius errore xxiiij. q. vlti. quidam. ver. arriani. cum ſua ſobole. cuius pena ſm Augu. indeterminata eſt: q: creſcet eius pena vſq̃ ad diẽ iudicij: propter peccatũ ſequentium dogma ſuũ peſtiferum. facit qđ no. xxiij. diſt. qui eps. in gloſ. j. creationẽ. apud inferos: q: eius venenoſa doctrina totũ fere orbem depopulata eſt. xxiiij. q. iij. reſecãde. quia negat filiũ patri equalẽ: et qui negat filiũ patri equalem: negat deũ patrẽ habere deum filiũ coequalẽ. Impius eñ ille Arrius preſbyter Alexandrinus cõfitetur deũ patrem: et ſterilẽ eũ facit: vt filium cõnaturalem ⁊ coequalem nõ gignat. pſ. ſed mentita eſt iniquitas ſibi. pſ. xxvj. quia dicit dñs Eſa. lxvj. Nũquid ego qui alios parere facio: ipſe non pariã? Unde et ſenior eps de ſanctis ait contra Arrium. Maledicta ſit perfidia Arrij qui patrẽ omnipotentẽ ſterilem facit. vnde de filio dei dicit̃ Michee. v. Et egreſſus eius ſicut a dieb⁹ eternitatis. et Oſee. vj. Quaſi diluculum preparatus eſt egreſſus eius: et veniet quaſi imber tẽporaneus nobis: et ſerotinus terre. ⁊ pſ. ij. Ecce ego hodie genui te. Se enim pater cognoſcendo gignit filium. ⁊ ideo dicit hodie. Et q: ſemper fuit pater: ideo dicit genui. q: in principio erat verbum. Jo. j. ex verbũ filius erat apud deũ patrẽ per generationẽ eternã. et ideo dicit erat: quod eſt verbũ ſubſtãtiuũ. q: filius homouſion. et deus erat verbũ: quia deus filius de deo patre abſq̃ initio ⁊ fine. Hec eſt confeſſio orthodoxa Niſſeni concilij. cccxviij. patrum: vbi Arrius impius hereticus cum ſuis hereticis diſcipulis condẽnatur. vt habetur. xv. diſt. canones. ver. horum prior. et. xvj. diſtin. c. ſexta. ver. prima autem. Hec confeſſio Athanaſij greci doctoris lucidiſſimi orientis et pro hac virtute cõfeſſoris clariſſimi in ſymbolo: Quicũq̃ vult. Ac deinde confeſſio pape Innocentij. iij. theologi doctiſſimi in generali concilio declarantis ſFirmiter credimus. ex̃ de ſum. trini. Confeſſio concilij Carthaginenſis. iiij. cui interfuit Augu. xxiij. diſt. qui epiſcopus. Poſtremo confeſſio Clementis pape. v. in cõcilio Uiennenſi. ex̃ de ſum. trini. fidei catholice. in clemen.

Pro hac confeſſione confeſſores ⁊ martyres inclyti effecti
ſunt diuerſis orbis climatibus ꝙplurimi orthodoxi: vt ec
cleſiaſtica et tripertita narrat hiſtoria ⁊c. ¶ Hic adde qđ
legitur ⁊ no. ex͠ de ſum. trini. c. ij. de cele. miſ. in quadam. de
hereti. cum chriſtus. et. xxiiij. q. iij. quidā. ver. bonoſiani. et
ver. carpotraciani. et ver. alogij. ⁊ ver. pauliani. ⁊ ver. boe/
tiani. et ver. ſabelliani. et ver. neſtoriani.

SEd etiam o mater eccleſia etiā ore quot ſunt
intra ſinum tuum exteriorē: qui ſponſum tuū
chriſtum in quem ſe dicunt credere/ blaſphe/
mant. vt dicatur eis. Tota die nomen meum
per vos blaſphematur. Eſa. lij. xlv. diſt. de iu/
deis. j. ad Timo. vj. xxiij. q. v. cū caput. de qua blaſphemia
ex͠ de maledi. c. ij. In nomine eius peierant. Per membra
eius iurant: qui eſſent capite plectendi ſm legē. vt legitur
et no. xxij. q. ij. ſi quis per capillū. Falſas accuſationes cō/
ponūt. de ijs. iij. q. iiij. per totū. ij. q. viij. per totū. et. ij. q. iiij.
Falſa teſtimonia proferunt. iiij. q. iij. qui falſo. ex͠ de crimi.
fal. c. j. xj. q. iij. nolite. Corpus dominicū ſuper quolibet ver
bo allegant et dilacerant mēdaces fallaces duplices. xxij.
q. ij. §. ille. c. primum. et. q. iiij. §. ex his. Ore diligentes chri/
ſtum: ſed lingua mentiti ſunt ei: quia nunꝙ in ea eſt chri/
ſtus. Jo. xiiij. qui veritas eſt. diſt. viij. ſi conſuetudinē. Ora
talium diaboli confeſſorum/ quia tota die eum habent in
ore/ maxime Hiſpani qui in quolibet fere verbo dicūt/ de/
mon. Ora draconis beſtie ⁊ pſeudo prophete. de quibus
Apocal. xvj. Virus ſeminant: proditiones ſubordinant ⁊
diſcordias inter fratres. Prouer. vj. xlvj. di. ſeditionarios.
pſ. xvj. Ora eorum loquuntur ſuperbiam. Eorum lingua
magniloqua. pſ. xj. Labia eorum doloſa. Lingua eoꝝ gla
dius acutus. et pſ. xiij. acuunt linguam ſuam ſicut ſerpen/
tes. venenum aſpidum ſub labijs eorum. de peni. diſt. j. c.
periculoſe. Adulatores. xlvj. diſt. clericus qui. xxij. q. ij. pri/
mum. Molliūtur ſermones ſuos ſuper oleum: ⁊ ipſi ſunt
iacula. ſm Dauid pſ. liiij. quia beatificātes alios/ decepto
res ſunt et proditores. xlvj. diſt. ſunt nōnulli. Turpia etiā
eorum colloquia que bonos mores corrumpūt. ſm Pau/
lum. j. ad Coꝛ. xv. vt no. xxxvij. di. turbat. Vere lingua mul
toꝝ plena veneno mortifero. Jaco. iij. vbi ſatis de iſta ma
la lingua. Murmuratores ſunt contra deum ⁊ eius recto
res. Exo. xvj. j. ad Coꝛ. x. Judicatores hominum ante tē/
pus. j. ad Coꝛ. iiij. ij. q. j. multi. Cōtumelijs ⁊ iniurijs alios
contriſtātes. De verbis otioſis de quibus in die iudicij ra
tio eſt reddenda. Mat. xij. xxij. q. ſi. c. penul. cōſciētiam nō
habētes. contra Apoſtolū Roma. xij. Maledicētes: nūꝙ
benedicentes. xxiiij. q. iij. §. illicita. cum. c. ſeq. et. §. ſed qui
pro perſecutoribus. cū. c. ſeq. et. c. deus quando maledicit.
Contra conſuetudinē eccleſie contendentes. j. ad Coꝛ. xj.
Contra veritatem diſputantes. xxiij. q. vj. vides. iij. q. vij. §.
tria. ver. ſi quis a deo. et determinantes. Falſa patrocinia
et conſilia impendentes. xj. q. iij. non licet. Iniquas ſentē/
tias dei timore poſtpoſito proferentes. xj. q. iij. tunc vera.
et. c. quatuor. Pauperes exaſperantes. xxv. diſt. §. alſ aūt.
ver. qui autem. Se laudantes. xj. q. iij. ſi quis vero. vbi de
hoc. xxviij. q. ij. quidā monachorum. Muti ad deū laudā/
dum: ora hiantes ad rumores dicendum et detrahēdum.
de peni. diſt. j. homicidiorum. ¶ F Sed et quot et cleri/
ci religioſi ⁊ prelati cum talibus linguis peſtiferis dicunt
horas canonicas et deum laudare vidētur: immo potius
irrident et ſubſannant. vnde pſ. xlix. Peccatori autem di/
xit deꝰ. quare tu enarras iuſtitias meas ⁊c. iij. q. vij. §. tria.
ver. idē teſtatur. quia et de vno fonte non procedit aqua
amara et dulcis: nec de vno ore maledictio et benedictio.
Jaco. iij. Unde et dominus talibus benedictionibus ma/
ledicit. j. q. j. maledicam. et officia taliū et feſta eorum odit
anima eius et proijcit. Eſa. j. xxiiij. q. j. odi. et kalendas eo/
rum non recipit. Labijs chriſtum honorare videntur: ſed
cor eorum lōge eſt ab eo. Eſa. xxix. Mat. xv. Literam mor/
tuam proferunt: quam nec intelligunt/ nec attendunt: de
viuificante ſpiritu non curantes. j. Coꝛ. xiiij. Orabo ſpiri/
tu: orabo et mēte. et ſequitur ibi. Sed in eccleſia magis vo
lo quinꝫ verba meo ſenſu loqui: vt et alios inſtruā: ꝙ de/
cem milia verborum in lingua. ij. ad Coꝛ. iij. Multa ver/
ba pſalmorum proferunt: ſed parum colligunt. de conſe.
diſt. v. non mediocriter. quia grano iūgunt zizania. Mat.
xiij. Mens eorum plena iniquitate/ caret ſuauitate. Cur/
runt ⁊ ſyncopizant officium. ex͠ de cele. miſ. dolentes. quia
non habent ad deum deſiderium nec animum: quum mor
tuo ſono verborum credunt deo ⁊ conſcientie ſatiſfacere:
ſed ipſum videntur potius deridere. deus eī ſpiritus eſt:
et qui ipſum adorant: in ſpiritu et veritate adorāt. Jo. iiij.
quia ſurſum corda. de conſe. diſt. j. quando. et in veritate. i.
abſꝫ iniquitate orant. ad hec. xxxviij. diſt. ſedulo. xcij. diſt.
cantantes. de conſe. diſ. iiij. ſi non ſanctificatur. Et hoc eſt
quod precipit concilium eccleſie generale ꝙ per obedien/
tiam omnes clerici/ quorum etiam nomine religioſi intel/
ligūtur. xvj. q. j. legi. xij. q. j. duo. officium diurnum pariter
et nocturnum dicere tenentur quantū cum deo poterunt
attente pariter et deuote. ex͠ de cele. miſ. dolētes. Sed que
attentio poteſt eſſe vbi cor nō eſt: vt hodie quaſi quilibet
poſſit dicere cum pſ. xxxvij. Et cor meum dereliquit me: et
ipſum non eſt mecum. Extra ſe enim quaſi omnes vagan/
tur: et vix inuenitur qui ſm Dauid cōuertatur ad cor: et in
ſe: ſicut filius prodigus fecit. Luc. xv. nec qui ſecum habi/
tet: ſicut chriſticola Benedictus relinquens peſtiferos cu
cullatos qui porrexerant ei venenum. vij. q. j. §. hoc tūc. in
fi. ⁊. xviij. q. ij. §. ecce. nec qui cor deo tribuat: quod a nobis
principaliter petit deus dicens. Prebe mihi fili cor tuum.
Prouer. xxiij. Quis hodie poteſt dicere/ Clamaui in toto
corde meo: exaudi me dn͠e. pſ. cxviij. Nec qui dicat/ In to/
to corde meo exquiſiui te. pſ. cxviij. Noſtrū enim cor intra
nos diuiſum eſt: et ideo interimus. Oſee. x. et prauum eſt
et inſcrutabile et malitia plenum. Hiere. xvij. Nō enim co/
rā deo noſtro rectū eſt cor noſtrū: nec fideles ſumus in te/
ſtamento eius. pſ. lxxvij. Cordis mūditia receſſit a nobis:
et ideo non videmus deum. Mat. v. Si cor contritum et
humiliatum eſſet/ ſm Dauid/ et ſpiritus contribulatus. l.
diſt. ponderet. attentum eſſet in oratione. ſed cor noſtrum
eſcis nō gratia ſtabilitum eſt. Hebre. xiij. et ideo mobile et
vagum eſt. et in corde et non corde loquimur. ſm Dauid.
Et ideo Cyprianus martyr dicebat. Quando ſtamus ad
orationem: inuigilare et incumbere ad preces toto corde
debemus: cogitatio omnis carnalis ⁊ ſecularis abſcedat:
nec quicꝙ tūc animus ꝙ id ſolum cogitet quod precatur.
Ideo autem ſacerdos ante orationē prefatione premiſſa
parat fratrum mentes/ dicēdo Surſum corda: vt dum re/
ſpondetur/ Habemus ad dominum: admoneamur nihil
aliud ꝙ deum cogitare debere. Claudatur contra aduer/
ſarium pectus noſtrū: et ſoli deo pateat: nec ad ſe hoſtem
dei tempore orationis venire patiatur. de conſe. diſt. j. quā
do. Immo etiam ſm Bernar. in canticis. nedum malum
maxime tempore pſalmorum cogitare non debemus: ſed
nec aliud bonum ꝙ verborum pſalmorum quos canimus
intellectum: quia pſallam ſpiritu pſallā et mēte. j. ad Coꝛ.
xiiij. quia propria proferimus verba pſalmorum: vt ea in/
telligamus: nec alias cogitationes quantūuis bonas mi/
ſceamus: quia ſpiritusſanctus ſimplex omnino in illo tem
pore de alio ꝙ de ſenſu litere pſalmoꝝ ſeruiri ſibi nō vult.
vnde Hiero. ad Ruſticum monachum. Dicatur ad verbū
oratio: ſine intermiſſione vigilet ſenſus: nec vagis cogita
tionibus ſit patens: corpus paritérꝫ animus tendat ad
deū. de conſe. diſt. v. nūꝙ. in prin. vbi de hoc. in gloſ. j. iuxta
verbum. et ſequitur in eodem. c. Nec vacet mēs tua varijs
perturbationibus: que ſi peccato inſederint: dominabun
tur tui. pſ. xviij. et te deducent ad delictum maximum ⁊c.
Predicta vera ſunt niſi per exceſſum pſalmodiādo extra
ſe mens aliquādo rapiatur: et tūc deo fruatur: ſed ceſſan/
te guſtu ad ſe reuertatur: et de intellectu verboꝝ que pro/
fert domino obſequatur. Sed quomodo poſſumus men/
tē tenere in officio quā mundo vendidimus que etiā ſemi/

nauimus in coꝛde ante pſalmoꝛum decantationē cum mū-
do loquendo et mundo cōuerſando: hec in eis meremus.
gloſ. vj. Coꝛ dedimus ante officium vagationibus/cogita-
tionibus malis/et affectionibus carnalibus/tempoꝛe oꝛa-
tionis talia meremus: et quia coꝛ non cuſtodiuimus ante
officium diuinū: ideo ipſum in eo attentū tenere nō poſſu-
mus. Quales ergo ſm Jo. caſſia. in collatione de oꝛatio-
ne.i.nos in oꝛatione inueniri volumus: tales ante oꝛatio-
nem ſimus. ſuper coꝛdis cuſtodiam ſtemus. Abachuc.ij.c.
Audiamus quid loquatur in nobis dn̄s deus ſm Dauid
pſ̄.lxxxiiij. quoniā loquetur pacē. et ſanctas cogitationes
et deſideria inſpirat et contritiones: per que vitia expellū-
tur.xxxij. q.i.cum renuntiatur. que faciunt guerram coꝛdi.
Et audiamus quid loquat̃ in nobis luridus Behemoth.
qm̄ loquetur guerrā malas cogitationes et deſideria car-
nalia vel ſecularia. ad Tit.ij. in coꝛdibꝰ exufflando. Si em̄
intrauit in coꝛ Jude ſimonis ſcariothis vt ſuum pꝛoderet
redemptoꝛem. Luc.xxij. in pꝛin.ibi. Intrauit autem ſatha-
nas in Judam. vbi Titus. In Judam ſathanas intrauit:
non impellens: ſed patulum inueniens oſtium. nam obli-
tus omnium que viderat ad ſolā auaritiam dirigebat in-
tuitum. Item ibi Beda. Non eſt autem huic contrariū qꝺ
Jo. dicit Joā.xiij. poſt buccellam intraſſe in eum ſathanā:
quia nunc intrauit vt quod erat alienum tentaret: tūc au-
tem vt quaſi pꝛopꝛium ad quecū ꝙ vellet agenda attrahe-
ret. Et Jo.xiij. ibi. Cum diabolus iam miſiſſet in coꝛ vt tra-
deret eum Judas ſimonis ſcariothis. Ubi Aug. Miſſio
iſta ſpiritualis ſuggeſtio eſt: et non fit per aurem: ſed per
cogitationem diabolice ſuggeſtiones immittuntur: et hu-
manis cogitationibus immiſcētur. Factum ergo iam fue-
rat in coꝛde Jude per immiſſionem diabolicam vt trade-
ret diſcipulus magiſtrum. Et in eodē.c.ibi. Et poſt buccel-
lam introiuit in illū ſathanas. vbi Oꝛige. Attende. de pꝛi-
mo quidem nō introiuit ſathanas in Judam: ſed immiſit
in coꝛ eius ſolum vt pꝛoderet pꝛeceptoꝛem. poſt panē aūt
in eum ingreſſus eſt. quāobꝛem nobis cauendū eſt ne dia-
bolus intrudat in coꝛ noſtrum aliquod ignitoꝝ ſuoꝝ telo-
rum. Nā ſi intruſerit: inſidiatur deinde vt et ipſe introeat.
Item Chꝛyſ. Donec em̄ fuit in collegio: non audebat inſi-
lire: ſed extrinſecum immittebat. quando vero eum manife-
ſtum fecit ⁊ expulit: libere de cetero in eum inſiliuit. Item
Aug. Uel intrauit in eū: vt ſibi iam ſubditū plenius poſſi-
deret: neqꝫ enim non in illo erat quando cū iudeis de pꝛe-
cio tradēdi dominum pactus eſt. quum Lucas dicat Luc.
xxij. Intrauit autem ſathanas in Judam: et abijt: et locu-
tus eſt cum pꝛincipibus ſacerdotū. Talis iam venerat ad
cenādū: ſed poſt panē introiuit in eū: nō ad hoc vt alienū
tentaret: ſed vt pꝛopꝛium poſſideret. Item ibi Oꝛige. De-
cebat em̄/vt exiſtimo/per panis exhibitionem auferri ab
eo bonum quod ſe habere credebat: quo pꝛiuatus factus
eſt capax ingreſſus ſathane in ipſum. Dicūt autem aliqui.
Ita ne meruit panis poꝛrectus de menſa chꝛiſti: vt poſt il-
lum intraret in diſcipulum ſathanas? Quibus reſponde-
mus hinc potius nos doceri ꝙ ſit cauendum male accipe-
re bonū. Si enim coꝛripitur qui nō dijudicat.i.ad Coꝛ.xi.
hoc eſt/non diſcernit a ceteris cibis domini coꝛpus: meri-
to a dn̄o dānatur qui ad eius menſam fingēs ſe amicū ac-
cedit inimicus. ad hec de conſe. diſt.ij. et ſancta. ſicut etiam
tētauit ſathanas Ananiā et Saphyꝛam: vt de pꝛecio agri
venditi Petro apoſtolo mentirentur: et ab eo necarētur.
Act.v.xxiij.q.viij. legi.⁊.c.petrus. Iſte eſt ille inimicus ho-
mo: quia hominem decipit: qui ſeminat inter triticum bo-
narum cogitationum quas immittit dn̄s zizania turpiū ⁊
Oꝛatio-nis vi-res. vitioſarū affectionū et intētionū. Mat.xiij. ¶ B Iſte
enim aduerſarius ſathā maxime pſalmoꝛum et oꝛationis
tempoꝛe ſeruos dei nititur impedire: quia nil eum ſic per-
cutit/ſic eneruat/ſicut oꝛatio coꝛam deo. Ignita enim oꝛa-
tio et fidelis ignis demonū eſt: ⁊ victoꝛia cōtra eos. xxxvi.
diſt. ſi quis. Ibi enim coꝛā tribunali chꝛiſti deuota anima
aduocat contra eos: impugnat eos: allidit eos: incendit
eos: detinet eos: diſcooperit eos. ſic Publius monachus
oꝛans continue decē diebus miſſum demonē a Ceſare Ju-
liano apoſtata in occidentē detinuit ne tranſiret. ſpiritus
demones ab oꝛatione que fit in ſpiritu repelluntur: ſubti-
lioꝛes enim demones et robuſtioꝛes oꝛatione pēnata pel-
lūtur. Mat.xvii. et Mar.ix. ibi. Hoc autem genus nō eij-
citur niſi oꝛatione ⁊ ieiunio ⁊c. vbi Remigius. Oꝛatio in-
telligenda eſt generalis que in pijs et bonis operibus cō-
ſiſtit. de qua dicit apoſtolus. Sine intermiſſiōe oꝛate.i.ad
Theſſa.v.xxxj. diſt. tenere. et.c. ſi laicus. Idem Mar.ix. et
Luc.xviij. Opoꝛtet ſemper oꝛare. penne autem oꝛationis
que faciunt eam volare: ſunt ieiuniū et eleemoſyna. vnde
Iſidoꝛus. Facilius per ieiuniū oꝛatio penetrat celos. Itē
Chꝛyſ. Infirma eſt oꝛatio que eleemoſynarū largitate nō
eſt munita. vnde Heſter.xv. Heſter oꝛatura regem Aſſue-
rum induta habitu regio cū duabus famulis intrauit ad
ipſum Heſter que interpꝛetatur eleuata: ſignificat animā
deuotam: que eleuat ſe interius cōtra ſe: et quia etiam in-
terpꝛetat̃ abſcōdita: que eſt oꝛatio que ſe occultat. Mat.
vj. Oꝛa patrem tuū in abſcondito. Tob.xij. Bona eſt oꝛa-
tio cum ieiunio et eleemoſyna. Sic a Moyſe oꝛante vinci-
tur Amalech. Exo.xvij.xxxvj. diſt.c. vlti. a Judith Holofer-
nes. Judith.xiij. A machabeis hoſtes. vt in lib. Macha.
legitur. ab Heſter inimici iudeoꝛū maxime Aman. Heſter
vij. a magno Antonio egyptio et Bartholemeo aplo de-
mones. a Petro et Paulo Simon magus. vt in legenda
eoꝝ dicitur. Et hec eſt ratio pꝛincipalis quare etiam fideli-
ter et deuote oꝛantes magis ꝙ alio tempoꝛe vagationes
ſentimus: quia a demonibus tūc amplius impugnamur.
¶ H Et nota ꝙ ante introitū officij pꝛemittimus ver.
Deus in adiutoꝛium meum intēde. pſ̄.lxix. de quo.vij.q.i.
§. hec aūt. q: ſicut dicit gloſ. ſup p̄dicto ver. hic verſiculus
ante omnes hoꝛas in initio dicitur: q: quum oꝛare debe-
mus: maxime tunc tentare nititur diabolus: vt muſce mo-
rientes perdāt ſuauitatē vnguēti. Eccle.x. quare ante om-
nia cōtra illius inſultus auxilium a dn̄o poſtulamus. Sꝫ
ſi impugnamur: ſignū eſt ꝙ pugnamus/ſm Climacū/ma-
xime in oꝛatione q̄ pꝛegrandē habet laboꝛem ⁊ pugnam.
vera igit̃ oꝛatio/vera eſt chꝛiſti cōfeſſio. veri em̄ oꝛatoꝛes
veri cōfeſſoꝛes. Quis enim vere cōfitetur deū creatoꝛem
redemptoꝛem/gubernatoꝛē/remuneratoꝛē/condēnatoꝛē
pꝛofectoꝛē/⁊ defenſoꝛem/adiutoꝛem/cōfoꝛtatoꝛē/libera-
toꝛē/boni inſpiratoꝛē/⁊ tādem gloꝛificatoꝛem: niſi qui eū
oꝛat in ſpū ⁊ veritate. Jo.iiij. Quis em̄ cognoſcit ſe ⁊ de-
um: niſi oꝛans ſpū. quis deū ſentit: quis in eo cōfidit ⁊ ſpe-
rat: credit ⁊ amat: ⁊ regratiat̃: niſi oꝛans mētaliter. Que
magis cōfeſſio: ꝙ cōtinua oꝛatio: pꝛeſſum acidia ⁊ doꝛmi-
tatione ⁊ pugna nō recedere a deo: ſed cum eo colluctari.
hec dei latria/dei glīa/gemitus/planctus/doloꝛes coꝛam
eo/⁊ ſancta ſuſpiria ⁊ ſingultus.

SEd de cōfeſſione reali operiſquid dicamus
hodie: niſi quod dicit Apls ad Tit.i. labijs
me honoꝛāt ⁊c. Eſa.xxix. ⁊ Math.xv. Cōfi-
tentur ſe noſſe deum: factis aut negant. Ne-
gatur autē virtus ꝑ vitium. ⁊ quoties bonū
agimus: cōfitemur deum. ⁊ quoties malum: toties deum
negamus.xi.q.iij. exiſtimant.xxi.q.v. cauete. vn̄ Bern̄. Pu-
tas ne filium dei reputat ieſum quiſquis homo ille eſt/q̄
nec ipſius terretur cōminationibus: nec attrahit̃ ꝓmiſſio-
nibus: nec pꝛeceptis obtempat: nec cōſilijs acquieſcit: nō-
ne talis noſſe ſe deum fatetur: factis aūt negat. vn̄ ⁊ domi-
nus ad opera nos remittit. Jo.x. Si mihi non vultis cre-
dere: operibus credite. ⁊ Ja.ij. Oſtendam autem tibi ex
operibus fidem meam. vn̄ ⁊ ibi dicit̃. Fides ſine operibus
moꝛtua eſt. de peni. di.ij. ſi enim. ⁊ ex̄ de ſacra vnc. ca. vnico.
§. refert. ad Ro.ij. vbi de hoc. Tota hodie dei eccleſia in
omni ſtatu plena eſt verbis ſterilibus: et quibuſdam exte-
rioꝛibus cerimonialibus apparentijs. nam quicquid pꝛe-
dicent religioſi ⁊ clerici et cantent et celebꝛent et legant
alijs: nullus eoꝝ ſatiatur honoꝛibus: impletur pecunijs:

repletur comeſſationibus. exulat puritas. malitia trium-
phat. mendacium inundauit. auaritia in capite omnium.
ad literã impletũ eſt. Amos. ix. id eſt in prelatis. qui ſunt
capita aliorum. Amos. vi. O primates capita pplorum. i. Regũ
xv. Nõne quũ paruulus eſſes: in ocũlis tuis caput tribubus iſrl
factus es. vel in capite. i. in mente. ex de ſacra vnc. c. vnico.
§. refert. quia radix eſt auaritia in cordibus et mentibus
omniũ. Hiere. vi. A minori quippe vſq ad maiorem oms
auaritie ſtudent: ⁊ a propheta vſq ad ſacerdotem cuncti
faciunt dolum. ⁊ Hiere. viii. A minori vſq ad maximum
oms auaritiã ſequũtur. A ppheta vſq ad ſacerdotem cũ-
cti faciunt mẽdacium. Pudicitia vix inuenit. Superbia di
latauit ſoliũ. Nedum receſſit humilitas a cordibus quaſi
omniũ: ſed nec agnoſcit quid ſit. Eſt autem humilitas ſm
Bern. virtus animi in nullo ſe preferens: nihil boni ſibi
adſcribẽs: exterius etiam deiectionis habitũ deferẽs. i. ad
Cor. iiii. Quid habes qđ non accepiſti? Regnat crudeli-
tas. Pietas non apparet. Pro obolo negatur deus. Spes
in celeſtibus non eſt. Vnuſquiſq ſe diligit carnaliter. ſm
illud. ii. ad Timo. iii. Et erũt homies ſeipos amãtes. Pru
dẽtia ſpũs ſoliuaga incedit. Prudẽtia carnis q eſt mors.
Ro. viii. in curijs dñorum eſt. Temperantia eſt vbi copia
non eſt. Somnus occupat totam noctem ⁊ partem diei.
Fortitudo cedit tentationibus. Vilis ⁊ breuiſſima ⁊ vix
brarilis oratio ſi qua eſt in peccato eſt. de peni. diſ. iii. nihil
profuit charitas. i. amor ſui cõtra de peni. di. ii. charitas. iii.
nũc ſemp excidit: ſed vera nũq excidit. i. ad Cor. xiii. nullus
pſeuerat in bono incepto. vii. q. i. ſuggeſtũ. Oẽs manũ po
nũt ad aratrũ ⁊ retro aſpiciũt. de pe. di. ii. pẽnata. Lu. ix. in
fi. Luctus in carnis gaudiũ verſus eſt. Zelus paupratis in au
rũ mutatus eſt. Mãſuetudo ſimulata crebras vindictas fa
cit. Miſericordia ad celũ rediit: ⁊ ibi predeſtinatos expe
ctat. Stabiliuit ſedem infelix martyrium vitiorũ. Cõfeſſo
res adulatores facti ſunt. Obediẽtia cõcupiſcẽtias ſuas
ſequitur. Eccli. xviii. Si preſtes anime tue concupiſcẽtias
faciet te in gaudiũ inimicis tuis. xlviii. diſ. virum. Senſus
peculei. vagantur p cãpos. mors per eos continue intrat.
Hiere. ix. nec eſt q claudat oſtium. Mat. vi. Sitis iuſtitie.
Mat. v. in pſecutionẽ proximi verſa eſt diſcretio. ſ. carnis
dicens Roma. xii. Rationabile obſequiũ veſtrũ. Ephe. v.
et nemo carnem ſuam odio habet. Eſa. lviii. xxiii. q. ii. non
ex. corpus impinguat ⁊ vẽtrem diſtendit. Innocentia con
tra naturam machinatur dolos. Simplicitas colũbina. xvi.
q. i. ſi cupis. vulpina aſturia plena eſt. Ratio ⁊ intellectus
captiui a ſenſualitate trahuntur. ex in clemen. de here. ad
noſtrũ. §. ii. Sintereſis feruentiũ in principijs in ſtolidita
tem mutata eſt. Oẽs cupiũt videri ab hominibus. Mat.
vi. Videre deũ vix vnus deſiderat. Luc. x. Mat. v. Xeno-
doxia. i. vana glia opit oculos oim: ⁊ oms excecat. Triſti-
tia ſcđm ſeculũ multos perimit. ii. ad Cor. vii. Triſtitia de
peccato non inuenitur in terra. Animarũ zelus. ex de cuſto.
eu. c. ii. prelatos diffidat: qr amor ſanguinis in eis arcem
conſtituit. Cõfeſſiones in hypocriſi fiunt. de peni. diſt. i. §.
cum ergo. vt ex premiſſis ante. c. penitet. ⁊ di. v. c. i. ad fi. Ꝟ.
Quia igitur cor cõfitentiũ verſum non eſt. de peni. di. i. cõ
uertimini. Omni die fit vocalis cõfeſſio: ⁊ omni die canis
reuertitur ad vomitũ: ⁊ ſus ad volutabra luti ſui. ii. Pe. ii.
Prouer. xxvi. de peni. di. iii. qui ſunt. Vere crebra cõfeſſio:
⁊ nulla correctio nec mutatio. ſed dei irritatio et irriſio. de
peni. diſt. iii. irriſor. Ieiunium celebratur: ⁊ gaſtrimargia
ſolennizatur. xliiii. diſt. c. i. Multe campane pulſantur. mul-
te miſſe celebrantur. ⁊ multa crimina cumulantur. ⁊ mul-
te iniurie deo irrogantur. Ordines conferuntur: ſed precio
cõparantur. i. q. i. cum ordinaretur. Sacramenta pfanan-
tur: ⁊ characteres viciantur. i. q. i. quibuſdam. Multi di-
cunt officium: ſed omnes habent preputium. Gala. vlti.
Quilibet timet ſi mundus ei ſubtrahitur: nullus timet ſi
regno priuatur. Clericatus accipitur vt quiſq ſortem mũ
di nanciſcatur. xii. q. i. clericus. Nullus tonſuratur vt deo
ſeruiatur. Curia Romana regum ⁊ principum clericis et
religioſis plena eſt. ex de of. or. quãto. Eccleſie ſolitudinẽ
ſeruãt. O eccleſie derelicte. O eccleſie viduate. ex de elec.
ne pro defectu. O eccleſie a ſuis precipue rectoribus ⁊ mi-
niſtris ſpoliate. O eccleſie violate. xvii. q. iiii. protum. O
eccleſie proh nefas ſtercoribus ⁊ immũditijs fordidate.
ex de reli. ⁊ ve. ſancto. c. ii. Sirene ⁊ heritij in vobis habi-
tant. Altaria veſtra diſcoopta manent. Sacramẽtalia nõ
reperiuntur in vobis. Quaterni diſligati ⁊ iã ceci in fene-
ſtris veſtris a muribus corroſi ſtãt. Paramẽta p nimia ve
tuſtate. de conſe. diſt. i. veſtimenta. dirupta ⁊ fordidiſſima
ſuper veſtra altaria remanent. Lumen in veſtris habita-
culis non refulget. Lampades extincte ſunt. Mat. xxv. ex
de offi. cuſto. c. i. Sarratecta diruta. ex de eccle. edi. c. i. Vix
habetur candela pſalmi breuis cerea vt cõpleatur miſſa. de
cele. miſ. c. fi. ⁊ de of. ſacer. c. i. Pixides hoſtiarum araneis ple
ne ſunt. Calices ſtagnei: ⁊ aliqui plũbei pre vini erugine
in eis impreſſa celebrãtes ad vomitũ prouocãt. de cõ. di. i.
et calix. Oſtia veſtra clauſa ſunt. xxi. di. c. i. Ꝟ. oſtiarij. ⁊. xxv.
diſ. c. i. ver. ad oſtiariũ. Rei ad vos cõfugiẽtes. xvii. q. iiii. p
totum. ex de immu. eccle. inter. ⁊. c. vlti. ad vos intrare non
poſſunt. Cur tanto tẽpore tacuiſtis? Cur ad dñm amplius
non clamatis: vt de his iam ſe vindicet? In his vitijs alle
gatis. ſ. que totam dei eccleſiã occupant iura pauca alle-
gaui: qr notoria: neq accuſatione neq alia pbatione in-
digent. ii. q. i. manifeſta. ex de accuſa. euidentia. ex de iure-
iuran. ad noſtram.

Articulus. ii. A

Ex quo ſpõſa chriſti

alma eccleſia cõfeſſores paucos germinas:
quero abs te vtrum hoc tẽpore gignas ana
choritas ⁊ eremitas aſſiſterios ⁊ ſolitarios
veros qui ſoli deo ſedeant et taceãt: xvi. q. i. placuit. ii. ⁊ le
uent ſe ſupra ſe. Thren. iii. Qui edificent ſibi ſolitudines:
qui expectent mortẽ quaſi effodientes theſaurũ: qui gau-
deãt vehementer quũ inuenerint ſepulcrum. Iob. iii. qui
errant in ſolitudinibus: qui habitẽt in ſepulcris. pſ. xlviii.
Sepulcra eorum domus illorum in eternum. et in cauernis ter
re. qui circũeãt in melotis et in pellibus caprinis. Heb. xi.
qui ciuitates nõ ingrediãtur. facit. xviii. q. ii. quidam. ſicut
de ſe dicit dñs per prophetam Exo. xi. qui ſocij ſint ferarũ
et ſtrutionum. Iob. xxx. qui diem hominis nõ deſiderent.
Hiere. xviii. qui vocẽ exactoris. i. ventris. i. non ſint guloſi.
ſm Grego. in mora. non audiant. ſm Iob. iiii. Qui molli-
bus induãtur. Mat. xi. circa prin. ⁊ Luc. vii. xxi. q. iiii. c. i. in
fi. qui luctuoſi et triſtes ſint. Mat. v. xvi. q. i. monachus. ⁊
c. placuit. in quorum maxillis lachryme ſint. qui de labore
manuum ſuarum viuant. i. ad Cor. xi. i. Theſſa. iii. et. ii. ad
Timo. vlti. ⁊ Ephe. iiii. i. q. ii. ſacerdos. de cõſe. diſt. v. nũq.
et panem otioſum nõ mãducent. Prouer. vlti. ſed in ſudo
re vultus ſui veſcantur pane ſuo. Gen. iii. Sed o vidua ma-
ter eccleſia domina gẽtiũ multos habes ſarrabaitas per-
paucos anachoritas. de quibus. xvi. q. i. qui vere. ⁊ legitur
et no. xxvii. q. ii. §. ecce q. ⁊ in gloſ. dicũt plurimos gyroua-
gos. xvi. q. i. monachi vagãtes. perpaucos ſolitarios ⁊ cel
le aſſiſterios. de quibus. xxvii. q. i. ſi quis rapuerit. et ex de
de. nõ reſi. c. penul. Iſtis em vltimis temporibus hypocri
talibus plurimi maxime in Italia ⁊ Alemãnia et Prouin
cia prouincie vbi tales Begardi et Beguini vocãtur: no
lentes iugũ ſubire vere obedientie: ſed libertate noxia po
tiri: nec ſeruare regulã aliquam ab eccleſia approbatã ſub
manu preceptoris: ⁊ ducis legitimi. vocati fratricelli. Alij
de paupere vita. Alij apoſtolici. aliqui Begardi: qui ortũ
in Alemãnia habuerunt ſpecie tenus: et quantum ad ho-
minem exteriorem mundo renuntiare videntur: et dicen-
tes religioſos ab eccleſia approbatos promiſſas regulas
non ſeruare durante primo feruore deſerta domeſtica pe
netrãt. Soli ſedent: vel pauci ſimul. Paupertatem ſerua
re videntur. Abſtinentijs ſe macerant: ſed ventrẽ replent.
Diſcipline operam dant: ſed deficiente feruore quaſi poſt

annū ſedēt ſub vmbꝛa iuniperi. Jone.iiij. cuius cinis ignē
vſqꝫ ad annum cōſeruat. habita occaſione de petēda Me-
liani eleemoſyna: quam nequeunt petere niſi religioſi mē
dicantes ab eccleſia appꝛobati.ex̄ de reli.domi.religionū.
lib.vi.et inferius declarato. Uagari incipiūt. Ad hoīes ſe
conuertunt. Laboꝛare refugiunt:qꝛ panem otioſum inue
niunt. Familiaritates maxime feminarū nunc ſpiritualiū
nunc aliarum accipiunt.xviij.q.ij.diffinimus.⁊.c.pernicio
ſam.eis pꝛedicant.contra id ex̄ de hereti.cū ex iniuncto.de
deo loquuntur:dulces ſermones pꝛoferūt.ij.ad Timo.iij.
Roma.vlti.Simplices ſe oſtēdunt. Per domos domino-
rum et viduarum conuiuātur. Otio vacāt.ij.Theſſa.vlti.
dictis et enumeratis aliquot pater noſter: reliquo tempo
re aut pedes in commotionem dant:aut in ſuis cellis doꝛ
mitant. Quid dicā pia mater eccleſia de talibus:quod di-
cunt ſancti patres diuinitus inſpirati: ſicut dicit Piamon
in collatione de tribus generibus monachoꝛum.in li.Jo.
caſſi.qui vocatur collationes patrū.ꝙ iſtud eſt genus te-
terrimum et infidele monachoꝛum in vera hypocriſi cōſti
tutoꝛum:et noxia illa plantatio rediuiua que per Ananiā
et Saphyꝛam in exoꝛdio eccleſie pullulans/apoſtoli Pe-
tri ſeueritate ſucciſa eſt. Act.v.xxiij.q.viij.legi.et.c.petrus
qui. Beatꝰ apoſtolus pꝛedictos noui facinoꝛis pꝛincipes
non penitentia.nō vlla paſſus eſt ſatiſfactione curari:ſed
pernicioſiſſimum germē clerici moꝛte ſuccidit. Jllo igitur
exēplo quod in Anania et Saphyꝛa apoſtolica diſtrictio-
ne punitum eſt/nonnulloꝛum contemplatione paulatim
lōga incuria et tempoꝛis obliteratione ſubtracto: emerſit
iſtud ſarrabaitarū genus: qui ab eo ꝙ ſemetipſos a ceno-
bioꝛum regularium ſub obedientia viuentium congrega-
tionibus ſequeſtrarent: ac ſigillatim ſuas curarēt neceſſi-
tates: egyptie ligue ꝓꝛietate ſarrabaite dicunt̄.huc uſqꝫ
Piamon. Et vt eoꝛum ſecta peſſima confundatur:ſciāt ſe
in nullo oꝛdine viuere:nec in aliqua ſancta vocatione ma
nere.j.ad Coꝛ.vij.c.ex̄ de regula.licet.in pn̄.ab eccleſia ap
pꝛobata. Et hoc ideo pꝛecipue quia cōtra eccleſie ſanctio-
nes et cōcilia generalia/ſtatum et regulam et religionem
ſibi confingūt: nolentes vnam de appꝛobatis ab eccleſia
regulam pꝛofiteri: neqꝫ ſancti Baſilij epī Ceſarienſis.de
qua.xviij.q.ij.diffinimus.nec ſancti Auguſtini mūdi lumi
nis:de qua ex̄ de ſta.re.quod dei.nec ſancti Benedicti:de
qua.xvj.q.j.ſunt nōnulli.xx.q.iiij.c.ſi.ex̄ de ſta.mo.cum ad
monaſterium.ex̄ de regu.ſuper eo.nec almi Frācīſci pꝛece-
ptoꝛis minoꝝ:de qua ex̄ de ver.ſigni.exijt.li.vj.⁊ in clemē.
eo.ti.exiui.ad hoc de cōſe.diſt.j.eccleſia.i.catholicoꝝ colle-
ctio.ex̄ de reli.domi.ne nimia.⁊.c.religionū.lib.vj.ff.de col
legi.illi.l.iij. Et ſi aliqui de pꝛedictis gyꝛouagis aliquā re-
gulam de pꝛenominatis ſeruare ſe dicant: quia tamen ex-
tra congregationes pꝛomittentes pꝛedictas regulas ſub
pꝛelatis legitimis tales acephali viuunt:nūꝗ in veritate
viuere poſſunt.vt pꝛeal.c.religionum.quia fundamēta re
ligionum vera obedientia eſt.vnde dn̄s Math.xvj.et.x.
Marc.viij.Luc.ix.⁊.xiiij.Si quis vult poſt me venire:ab-
neget ſemetipſum ⁊c.xij.q.j.non dicatis.et pſ̄.lxv. Jmpo-
ſuiſti homines ſupꝛa capita noſtra.xix.q.iij.ſtatuimꝰ. Con
tra iſtos ſarrabaitas ſunt expꝛeſſe capitula.xviij.q.ij.qui-
dam cellulas.c.nullus.c.pernicioſam. Dare enim pꝛo deo
tempoꝛalia magnum eſt: dare in crucifixionem carnē pꝛo-
pꝛiam maius eſt: ſed ſemetipſum ſub manu pꝛelati et obe
dientie dare et abnegare(quod eſt maximū)viri religio-
ſi eſt.viij.q.j.ſciendum eſt. Et ideo patres dixerunt ꝙ mo-
nachus foꝛnicans adhuc monachus eſt:pꝛopꝛietatem ha
bens adhuc monachus eſt:ſed inobediēs monachus/mo
nachus non eſt. ¶ B Magis eſt enim fundamentum
religionis et ſtabilimentum obedientie vinculum ꝙ caſti
tas et paupertas:quia ſine obedientia impoſſibile eſt ve-
ram religionem poſſe fundari.ex̄ de ſta.mo.cum ad mona
ſterium.§.abbas.de maio.et obe.cū in eccleſijs.§.ideoqꝫ.
et.c.legebat̄.xvij.q.ij.abbates. ¶ C Nec poteſt eſſe ve-
ra et perfecta religio:vbi non eſt ſui abnegatio: ⁊ alteri ſu

Sarrabaitarū appellatio.

Obediētia religiōis fūdamētū.

perioꝛi ſubiectio. Unde et tales religioſi fictivere acepha
li poſſunt dici.xciij.di.nulla.et facit quod no.xvj.q.j.qui ve
re.in gloſ.ij. Et ideo filius dei factus obediēs vſqꝫ ad moꝛ
tē. Phil.ij.exemplum obediētie nobis pꝛebens ait Mat.
xxvj.Mar.xiiij.Luc.xxij. Ueruntamen non mea voluntas/
ſed tua fiat.vbi Dionyſius Alexandrinus ſexto. Perfectā
volūtatem patris quam ipſe nouerat petit ſoꝛtiri effectū:
que eadem eſt et ſua ſm deitatem. Renuit autem impleri
humanam voluntatem:quam dicit ſuam/paterna volun
tate minoꝛem. Jtem ibi Athanaſius. Geminum enim hic
velle oſtendit:alterum quidem humanum: qđ eſt carnis.
alterum vero diuinum.humanitas enim ob carnis fragili
tatē recuſat paſſionē:ſed diuinus eius affectus affectans
eam ſubijt: eo ꝙ non eſſet poſſibile eum detineri a moꝛte.
Non dabis ſanctum tuum videre coꝛruptionem.pſ̄.xv.et
Act.ij. Jtem Greg.Niſſenus. Apollinaris hereticus aſſe-
rit ꝙ chꝛiſtus nō habuit ſm terrenam naturam pꝛopꝛiam
voluntatem: ſed ſolum in chꝛiſto eſt volūtas dei qui de ce
lo deſcendit: quia dicebat chꝛiſtum coꝛpus ſine anima aſ-
ſumpſiſſe.xxiiij.q.iij.quidā.verſi.apollinariſte. Dicat ergo
quam volūtatem vult.pꝛeal.c.Luc.xxij.dn̄s nequaꝗ eue-
nire.neqꝫ enim deitas aufert pꝛopꝛiam volūtatem. Jtem
ibi Beda. Appꝛopinquans etiam paſſioni ſaluatoꝛ infir-
mātium in ſe vicem ſumpſit: vt quum hoc imminet quod
fieri nolumus:ſic per infirmitatem parati ſimus/vt volū-
tas conditoꝛis noſtri contra noſtram voluntatem fiat. Et
iterum Jo.vj. Quia deſcendi de celo non vt faciam volū
tatem meam:ſed volūtatem eius qui miſit me patris.vbi
Aug. Pꝛopꝛia enim anima a deo exijt:quia ſuperba erat:
ſuperbia em̄ eiecti ſumus:⁊ humilitate regredimur. Me
dicus enim quando egritudinē diſcutit: ſi curet quod per
aliquam cauſam factum eſt:⁊ ipſam cauſam non curet:ad
tempus videtur mederi:ſed cauſa manente moꝛbus repe
titur:vt ergo cauſa omnium moꝛboꝛum curaretur.i.ſuper
bia:deſcēdit:et humilis factus eſt filius dei. Quid ſuper-
bis homo:filius dei pꝛopter te humilis factus eſt. Pude-
ret te foꝛſan imitari humilem hominē: ſaltem imitare hu-
milem deum. hec eſt enim cōmendatio humilitatis/Non
veni facere voluntatem meam ⁊c. Superbia quippe facit
voluntatem ſuam:humilitas voluntatem dei. Jdeo ergo
qui ad me venit non eijciam eum foꝛas: quia non veni fa-
cere voluntatem meam. Humilis veni humilitatem doce
re.qui ad me venit:incoꝛpoꝛatur mihi:et humilis fit.quia
non facit voluntatem ſuam:ſed dei.et nō eijcietur foꝛas:
quia quum ſuperbus eſſet:pꝛoiectus eſt foꝛas. Ad me ve-
nire nō poteſt niſi humilis. Non mittitur foꝛas niſi ſuper-
bia. Qui ſeruat humilitatem:nō labitur a veritate. Jtem
ibi Hilarius.iij.de trini. Nō igitur hoc dicit quia faciat qđ
non velit:ſed obediētiam ſuam ſub effectu paterne volū-
tatis oſtendit/volens ipſe voluntatem patris explere. Et
iterum. Deſcēdit cum eis in Nazareth:et erat ſubditus il-
lis:ſcꝫ Joſeph et Marie matri.Luc.ij.vbi Oꝛige. Diſca-
mus igitur ⁊ nos filij parētibus noſtris eſſe ſubiecti. Oꝛ ſi
patres non fuerint: ſubijciamur ijs qui patrum habēt eta
tem. Jeſus filius dei ſubijcitur Joſeph et Marie.ego nō
ſubijciar epō qui mihi cōſtitutꝰ eſt pater: puto ꝙ intellige
bat Joſeph ꝙ maioꝛ ſe erat ieſus:et trepidus moderatur
imperium. Uideat ergo vnuſquiſqꝫ ꝙ ſepe qui ſubiectus
eſt maioꝛ ſit.qđ ſi intellexerit:nō eleuabitur ſuperbia qui
eſt ſublimioꝛ dignitate:ſciens ſibi melioꝛem eſſe ſubiectū.
Jtem ibi Baſilius in lib.religionum. Ab ipſa autem pꝛi-
meua etate parētibus obediens quēlibet laboꝛem coꝛpo-
reum humiliter et reuerenter ſuſtinuit. Quum enim parē
tes homines eſſent honeſti ⁊ iuſti:egeni tamen et neceſſa
rioꝛum penuriam patientes: teſte pꝛeſepi partus venerā-
di miniſtro:manifeſtum eſt ꝙ ſudoꝛes coꝛpoꝛeos cōtinue
frequentabāt neceſſaria ſibi inde querētes. Jeſus autem
obediens illis/vt ſcriptura teſtatur/etiam in ſuſtinēdo la
boꝛes ſubiectionem plenariam oſtēdebat. Jtem Ambꝛo.
Et miraris ſi patri defert: qui ſubijcitur matri: non vtiqꝫ

infirmitatis/ſed pietatis eſt iſta ſubiectio. attollat licet ca
put hereticus: vt alienis auxilijs aſſerat eum qui mittitur
indigere: nũquid humano egebat auxilio vt materno ſer/
uiret imperio? Deferebat ſimulato patri: et miraris ſi deo
detulit. an homini deferre pietatis eſt: deo deferre infirmi
tatis? ¶ Item ibi Augu. O potentia/o humilitas. Sub/
ditus eſt parentibus cui ſeruiũt angeloꝝ exercitus. Item
ad Heb. v. Et quidẽ quum eſſet filius dei: didicit ex ijs que
paſſus eſt obedientiam: et conſummatus factus eſt omni
bus obtẽperãtibus ſibi cauſa ſalutis eterne. ¶ D Qui
autem in eccleſia primitiua conuertebantur viri religioſi
erant: et ſic omnes perfecti/ꝙ vix tempore ſanctoꝝ mona
chorum et anachoritarum etiam perfectoꝝ aliqui ſic per/
fecti inueniri poſſent: ſicut ꝓbat collatio Piamonis in lib.
collationum Io. caſſi. et tamen vxores communiter habe
bant: etiam apoſtoli aliqui: ſicut patet de Petro Luc. iiij.
et de Philippo apoſtolo: et alio Philippo vno de ſeptẽ
diaconibus. Act. xxi. ⁊ v. c. de Anania et Saphyra. et. xxxi.
diſt. omnino. Sed ſub obedientia primo apoſtoloꝝ/dein/
de ſeptem prepoſitoꝝ quos elegerant. Act. vi. viuebant: a
quibus poſtmodũ monachi deſcẽderũt: vt deſcribit colla
tio ante dicta. et colligit̃. xij. q. i. quia tua. vnde et iſta duo
ſubſtantialia/viuere ſine proprio/et caſte/ eccleſia ſancta
religioſis indixit. ¶ E Quare ex cauſa magna legitima
papa poſſet in his duobus cum aliquo diſpenſare. vt no.
Inno. ex̃ de ſta. mo. cum ad monaſteriũ. §. ſi. et dixi de hoc
late. s̃. in prima parte iſtius operis: vbi poſui caſus in qui
bus diſpenſant Romani pontifices. §. iterum de diſpẽſa/
tione. ver. item quidam dixerunt. in ar. xlvi. Sed ſi cum ali
quo religioſo papa ſuper obedientia diſpẽſaret: loco pre/
lati ſuccederet ei papa/ nedũ generalis ſed ſpecialis pre/
latus. ¶ F Nullus enĩ in hac vita ſic imitatur chriſtum
ſicut circulum aureum: id eſt obedientiã in collo portans.
ſicut apparuit in viſione cuidam ſancto patri oſtẽſa: vt le/
gitur in vitis patrum. Sine vera enim viuentes obedien
tia et in ſenſu proprio/in canone ſicut dictum eſt acephali
iudicãtur. xciij. diſt. nulla. vnde et ſancti Benedicti mona
chi de caſtitate et expropriatione in ſua profeſſione mẽtio
ne non facta/ ſtabilitatem loci et obedientiam ſimpliciter
repromittunt. ar. in ijs que legũtur et not. ex̃ de ma. ⁊ obe.
legebatur. In qua tamen profeſſione et promiſſione intel
ligunt ſe caſte et ſine proprio debere viuere profiteri. vt ex̃
de regu. ſuper eo. ⁊ preal. c. cum ad monaſterium. §. finali.
¶ G Quis enim vnq̃ ſuperbiam proprij cordis poteſt
expellere: q̃diu in ſenſu proprio ⁊ voluntate viuit? Quis
enim vnq̃ veram humilitatẽ adeptus eſt: niſi per obediẽ/
tiam ſuperbiam depellentem? opti. argu. de peni. diſ. ij. c. i.
Et ideo dicit Bernar. Nihil in inferno regnat niſi volun/
tas propria. et ideo lucifer Belial qui interpretatur abſq̃
iugo: quia ſub iugo dei noluit permanere: in baratrũ de/
merſus eſt. vnde Luc. x. Videbam ſathanam ſicut fulgur
de celo cadẽtem. xvi. q. ij. viſis. de peni. diſt. ij. ſi enim. et eũ
imitantes filij Belial dicti ſunt. i. abſq̃ iugo. i. Reg. x. Et
quia iugum rumpunt iſti pſeudo eremite: ideo ruptis vin
culis in deſerto a demone agitant̃. Luc. viij. ¶ De obediẽ
tia pleniſſime tractaui. i. in. §. tertius error. lij. ar. et. §. et ſe/
cundum eorum vitium. lxviij. ar. ⁊. lxvi. ar. fere per. xx. char
tas. Et q: obedientia ligati non ſunt/pro libito comedũt:
et bibunt: ſurgunt: et ambulant et ex occaſione libertatis:
quia corrigi nõ timent: nec per hominem viſitari nec exci/
tari: communiter poltronizant. vulgare eſt italorum. i. vi/
tam pinguem volũt cũ libertate et ſine labore: dediti ſom
no et vagationi continue: ⁊ pro leui commotione ſuborta
loca in quibus habitant dimittunt: et abinuicẽ ſe diuidũt:
et ſicut paſſeres inſolentes de monte in montem tranſmi
grãt. pſ. x. et torpore et tepore letheo tepefacti cum curtis
capitijs et repeciatis: et cũ amictibus et habitibus quos
ſibi contra eccleſiam inuenerunt: diſcurrunt per mũdum.
Et quia circa ieiunia et orationes et obſeruationes regu/
lares domino non promiſerũt: ſed quod faciunt de ſpecie
boni/et libertate ꝓpria faciunt: ideo recedẽte primo igne
forſan diuino qui eos vrebat: peiores q̃ frigidi eſſent in ſe
culo: quia tepidi recedẽte calore: ab ore dominico euomũ/
tur. Apoc. iij. ſpeciem quidem ſanctitatis habentes/virtu
tem autem abnegantes ad literam. ij. ad Timo. iij. in ſua
hypocriſi ſe et mundum decipiunt: nam eorum prima ab/
ſtinentia in gaſtrimargiã vertitur: paupertas in peculiũ:
vigilia in ſomnolentiam: ſilentium in multiloquium/ma
xime ſub ſpecie loquendi de deo: ſimplicitas in malitiam:
ſolitudo in conſortium et familiaritatem ſeculariũ et mu/
lierum. Eorum etiã aliqui in ciuitatibus et villis/alij pro/
pe habitant: et a ſecularibus de die in diem conuiuia reci/
piunt ſub ſpecie charitatis. xliiij. diſt. cõuiuia. cõmatres et
compatres ſibi faciunt. contra id de conſe. diſt. iiij. nõ licet
abbati. ⁊. c. ſeq. Ambaxatas. i. legationes faciũt ⁊ referũt.
De animarũ cõſilijs preſumptuoſi idiote ſe intromittũt.
contra id ar. ex̃ de eta. ⁊ quali. cũ ſit. De peregrinatione in
peregrinationẽ diſcurrunt: quia acidia eos de cella expel
lit: quam quum ſic credunt expellere ſub ſpecie boni pere
grinando per mundũ per ſanctos: tunc eam amplius nu/
triunt: quia nũq̃ acidia expellitur: niſi per continuationẽ
celle et violẽtiam ſibi factam. Mat. xi. Regnum celorum
vim patitur: et violenti rapiunt illud. Nam acidioſus ſi cõ
tra acidiam exeundi de cella ſolatium querat: ad horã cor
pus ſolatium ſentit: ſed parũ poſt ad exeuntem fortior re/
dit: more febricitãtis qui per hauſtũ aque frigide aliquod
refrigerium ſentit: ſed poſt paululum febris contra eũ for
tior inualeſcit: vt dicũt patres. ¶ H Verus enĩ peregri Pere/
nus mundo eſt in cella reſidens/et ſilentium ſeruãs/⁊ lu/ grinari
gens. et talis vere cõſequitur remiſſionem culpe et pene. dedecet
Alij peregrini per mundũ diſcurrentes/ quod lucrãtur in eremitã.
indulgentijs cõmuniter perdunt in vagis ſenſibus ⁊ mũ
di delectatiõibus. Et ideo Macharius ſolitario acidioſo
conquerenti ſibi ꝙ nil boni in cella poterat facere pre te/
dio et mentis ariditate/reſpondit. Comede et bibe et dor
mi quantũvis: tantũmodo extra cellam non exeas. Et dic
tẽtatori ſuggerẽti tibi de cella recedere. Iſtos muros cel/
le cuſtodio propter deum: continuatio enim celle facit ere
micolam ad ſuum redire ordinem. Idem etiam Macha
rius tẽtatus de cella recedere/ſe in limine oſtij celle in mo
dum crucis proiecit: et ait clamãdo. Demones: ſi poteſtis
trahite me extra cellam: quia per me non intendo exire: ⁊
ſic vſq̃ ad veſperam manſit: et ſurgens dixit demonibus.
Poſtq̃ extra cellam me trahere non poteſtis: nec ego exi/
bo. Alter pater tentatus de cella exire/ait ſibi. Suſtinea/
mus hodie propter deum: ⁊ cras poterimus recedere. ad/
ueniente die altera iterum dixit ſibi. et hodie etiã propter
deum ſuſtineamus ne recedamus: ⁊ ſic de die in diem dicẽ
do cras recedã: et adueniente die altera ſe violentans ad
non recedendum per nouem annos manſit in cella: ⁊ tũc
ceſſauit tentatio recedẽdi. vnde et Antonius magnus di/
xit. Sicut piſcis extra aquam viuere nõ poteſt: ſic nec mo/
nachus extra cellam. Idem dicit Eugenius papa. xvi. q. i.
placuit. ij. Et idem Antonius ait. Moyſes quum erat in
monte: cũ domino loquebatur. quum deſcẽdebat de mon
te: cum populo. xxxvi. diſt. c. ſi. ſic ⁊ monachus in cella cum
deo loquitur: extra cum demonibus. vnde Bernar. ad fra
tres de monte dei dicit ꝙ cella dicitur a celo: quia de cella
itur ad celum. Et alter pater dicebat ꝙ ſi gallina dimittit
oua calida: nõ exibunt pulli. ſic qui dimittit cellam: fructũ
non facit. et ſicut arbor que ſepe tranſplantatur fructũ nõ
facit: ſic monachus migrans de loco ad locum: quia non
mutatur tentatio etſi mutetur locus: aliquoties tamẽ va/
let loci mutatio. lxxxi. diſt. valet. q: locus de ſe nec nos con
iungit deo/nec diſiungit. xl. diſt. non loca. et. c. quelibet. q:
diabolus aquila velocior. Thren. iiij. circũuolãs vbilibet
tentare paratus eſt. i. Pet. v. Vigilate: q: aduerſarius ve/
ſter diabolus tãq̃ leo rugiens circuit querẽs quem deuo/
ret: cui reſiſtite fortes in fide. et habet̃. iij. q. i. c. nulli. vi. q. i.
§. verũ. tãgitur. xxv. q. i. c. v. in prin. Et ideo pugna vbilibet

neceſſaria eſt et ſufferentia in tentationibus adhibenda: quia beatus vir qui ſuffert tentationem: ſcꝫ non conſentiē do/non recedendo. de hoc de peni.diſt.ij.ſi eñ. et Jaco.j.

¶ J Vocatio enim vera anachoꝛitarum et eremitarũ eſt in cella manere: continue oꝛationi/meditationi/lectio ni/pſalmoꝝ decãtationi/manuum laboꝛi vacare intra cel/ lam: ⁊ pꝛope cellam alijs laboꝛibus coꝛpoꝛalibus occupa ri. vt pꝛeal.c.placuit.xvj.q.j.et de conſe.diſt.v.nũq̃.⁊ de ſa/ tiſfaciendo pꝛoximo non curare.ij.q.vij. ſancta quippe. qꝛ dicebat quidam pater. Nõ vacat lugenti charitas. Tales enim ſolum tenẽt vitam Marie: et de vita Marthe quã/ tum ad pꝛoximum curare non debent: quia nõ eſt eoꝝ vo/ catio. et vnuſquiſq; ſm apoſtolum.j. ad Coꝛ.vij. maneat in ea vocatione qua vocatus eſt. ex̃ de regu.licet.j.rñ.⁊ ibi. de vtraq; vita.in.§.penul.et de renun.niſi.§.ne putes. Et ideo quandocũq; tales ſolitarij regulariter loquẽdo ſub ſpecie charitatis volunt viſitare infirmos in mundo: vel queſtum facere pꝛo pauperibus alendis: vel dare cõſilia animarum etiam ſi ſcirent: vel de pace faciẽda inter diſcoꝛ des ſe intromittere: vel executiones teſtamentoꝛũ recipe/ re: vel captiuos redimere: vel incarceratos viſitare: vel vi duas/vel oꝛphanos/vel tribulatos conſolari: vel femina rum quantumuis ſpiritualium curam recipere: vel pꝛedi/ care: vel literas ſupplicatoꝛias ꝓ alijs mittere: vel pꝛeter ſocios ꝓpꝛios.xvj.q.j.c.j.cõfeſſiones audire: vel alijs ope/ ribus miſericoꝛdie coꝛpoꝛalibus quãtum ad pꝛoximũ va/ care: paracaraximo.j.peccato ſub ſpecie boni.xlj.diſt.ſepe. diaboli illudũtur: ſicut pꝛobat dare collatio Moyſi.ij.de diſcretione in lib.collationum Jo.caſſi. Tales enim habẽ tes zelum ſm ſcientiam. ad Roma.x.c.et arbitrãtes ſe ob/ ſequiũ pꝛeſtare deo. Jo.xvj.et.xv.q.j.§.j.pꝛo auro recipiũt oꝛichalcum.xxix.q.j.§.j.ſtannũ pꝛo argento: amurcam pꝛo oleo: zizania pꝛo tritico. Mat.xiij.falſum denarium pꝛo le gitimo.no.xlv.diſt.vera.imaginem tyꝛanni pꝛo vultu ceſa ris. Mat.xxij.idolum pꝛo veritate: quum idolũ nihil ſit.j. ad Coꝛ.viij. angelum tenebꝛarum.ij.Coꝛ.x. ꝓ angelo lu/ cis.xxvj.q.v.epiſcopi.nam eoipſo ꝙ vitã eremiticam et ſo/ litariam elegerunt: eoipſo mundo etiam quãtum ad ope ra coꝛpoꝛalia miẽ ſecularibus impendenda moꝛtuos ſe fe cerunt.ar.op.xvj.q.j.placuit.ij.⁊.c.ſunt nõnulli. Et ideo qꝛ lumine diſcretionis carentes de eo quod ad eos non per/ tinet ſe intromittunt: ⁊ contra ſuam vocationem faciunt: de eo ꝙ mereri credunt amplius demerent̃: et quod alijs actiuis in mundo exiſtẽtibus.ſ.vacare operibus miſericoꝛ die/et pꝛoximo miniſtrare/eſt via ſalutis. Mat.xxv. Luc. vj.xlij.diſt.quieſcamus.lxxxvj. diſt. non ſatis. iſtis occaſio moꝛtis exiſtit. vnde Prouerb.xiiij. Eſt via que videtur ho mini iuſta: nouiſſima aũt eius deducunt ad moꝛtem. quia ſicut ait Greg. ſepe eſt cauſa damnationis: quod putatur pꝛofectus virtutis. Deniq; ille Saul q̇ pꝛimus iudicio dei regnũ populi iſraelis obtinuit.j.Reg.x.viij.q.j.audacter. quia hunc diſcretionis oculum non habuit: velut toto coꝛ poꝛe tenebꝛoſus etiam ipſo deiectus eſt regno: dum lucer ne huius tenebꝛis atq; erroꝛe decept⁹ acceptabilioꝛa deo ſacrificia q̃ pꝛecepti Samuelis obediẽtiã.lxxxj.diſt.ſi qui. iudicauit. atq; ex illa magis parte cauſam offenſionis in/ currit: ex qua repꝛopitiãdam ſibi diuinam ſperauerat ma/ ieſtatem. ſicut narrat collatio Moyſi.ij. de diſcretione in lib.collationũ Jo.caſſi. Sed nec reuera iſti tales ſolitarij ficti ſe dantes pꝛoximo/querũt que ſunt pꝛoximi: ſed que ſua.ad Phil.ij.lxiij.di.noſſe. nã in cellis manere nequeun tes/querũt occaſiones quomodo vacent pꝛoximo: immo ſibi/vagationi/lucris/et gule/et confabulationibus vacã tes/ſub charitatis palliolo ſe velantes. Celliſte enim veri ſeruientes mundationi animarum ſuarũ ad ſalutem ani/ marum alioꝝ intra ſuas cellulas ſe extendũt: quia nemo ſibi ſolum viuit. Roma.xiiij. Purgatus enim oꝛatione et contritione abſentes etiam pꝛecibus ſuis purgat: qꝛ cha/ ritas incipit a ſe. de vſu pallij. niſi.et ibi nota. et deinde in alios ſe extendit. Can.ij. Oꝛdinauit in me charitatem. de peni.diſ.iij.qui vult.ſub.§.ſed verba. Immo etiã quicũq; intra eccleſiam in gratia ſunt: ſiue ſeculares ſiue religioſi: bona ſibi ſpiritualia cõmunicant. quia particeps ego ſum omnium timentium te. ait Dauid pſ.cxviij. Et quicũq; in maioꝛi gratia ſunt et charitate: plus de oĩbus bonis ſpiri tualibus communicant que intra eccleſiam ſanctam ſiũt: ſicut ſit in eccleſia triumphãti. nam iuſtoꝝ omnia ſunt cõ/ munia.xij.q.j.c.ij.⁊ diſt.viij.§.j.⁊.xxiij.q.vij.c. quod autẽ.c. ſi. et qui plus communicat: plus eſt iuſtus. charitatis eñ debitum quanto plus redditur: plus et creſcit. vnde apo/ ſtolus ad Roma.xij. Nemini quicq̃ debeatis: niſi vt inui/ cem diligatis. ⁊ qui ſic plus dat: plus abundat. quia omni habẽti charitatem et ea fruenti dabitur amplioꝛ: charitas et abundabit. Mat.xxij.et Luc.xix. vñ Grego. Quiſquis enim charitatem habet: et de alia dona percipit. quiſquis charitatem nõ habet: etiam dona que videtur percepiſſe amittit. Seruiãt ergo anachoꝛite veri pꝛoximo de ꝓfeſſio ne ſua.ſ. oꝛatione et gemitu et ſancto moꝛtificationis exẽ/ plo. Unde quum patriarcha Alexandrinus ad viſendum patres deſerti veniſſet: et dixiſſent patres cuidam ſenioꝛi ex eis ꝙ diceret vnum verbum edificatoꝛium patriarche. ait ſenioꝛ. Si non fuerit edificatus patriarcha in ſilentio meo: non erit edificatus in verbo meo. Unde narratur in lib. qui dicitur paradiſus. ꝙ anachoꝛita Nathanael ſum/ mus patrum ſeptẽ epõs eum viſitantes in cella ſua ꝑ paſ/ ſum extra cellam noluit deducere: et quum a diaconibus eoꝛum argueretur: ꝙ in hoc ſuperbam rem egiſſet: rñdit. His et vniuerſo ſeculo moꝛtuus ſum. meum pꝛopoſitum deus nouit. Non ergo ſe anachoꝛite de alijs in mũdo acti uis operib⁹ intromittant: niſi vltima neceſſitas facere hoc cõſtringat: et alius actiuus qui hoc faciat inueniri nõ poſ/ ſit. ſicut cõtigit in Machario: qui rogatus a fratribus ne periclitaretur fides: deſcẽdẽs de deſerto in Alexandriam cum heretico diſputauit: et facere miraculum vt loquere/ tur moꝛtuus et ſepultus: et fidei oꝛthodoxe teſtimonium perhiberet: amoꝛe fidei fuit conſtrictus. vt dicitur in vitis patrũ. Sic etiam alius anachoꝛita audiens feminã in do/ loꝛibus partus conſtitutam: ⁊ ſine obſtetrice totaliter de/ ſolatã: e cella charitate ⁊ neceſſitate ꝓximi vltima cõpul/ ſus exijt: parturiẽtẽ iuuit: ⁊ vices tenuit obſtetricis. vt nar rat̃ in li. qui dꝛ paradiſus. qđ ſummo pꝛeconio charitatis extollendũ fuit. Sic etiã Abꝛaam ſummus anachoꝛita ꝓ nepte germani filia quã ꝓpe ſe in quadã cella in ſctã vita nutrierat: ⁊ chꝛiſto lucrifecerat: q̃ ⁊ ad culmẽ perfectionis ꝑuenerat: liberanda/qꝛ eã quidã pſeudo monachus dece perat et violauerat: ⁊ extũc meretrix publica facta fuerat: de cella de qua multis annis nõ exierat/exiens equũ aſcẽ dit: veſtes ſeculares recepit: pecuniã ĩ burſa poꝛtauit: q̇.xl. annis a talibus abſtinuerat: ſtabulũ lupanaris vbi mane bat neptis intrauit incognitus: quaſi foꝛnicari intẽdẽs: et exinde cũ ſua pꝛedicatione ⁊ manifeſtatione neptẽ ad ſuã cellã repoꝛtauit. que in omni plãctu ⁊ ſanctitate reliquam vitã ducẽs vitã ſanctiſſimã finiuit. Iſti aũt caſus ⁊ cõſimi les diuina inſpiratione ⁊ vltima neceſſitate charitatis pa trati ꝑ anachoꝛitas nõ ſunt ad ꝯſequentiã deducẽdi. xiiij. q.v.dixit.xxvj.q.j.nõ ſtatim.xvj.q.j.hinc eſt. Sed ⁊ pꝛedicti perfecti exiſtẽtes alioꝛũ nõ potuerũt cõuerſatione carnali coꝛrũpi.xxiij.q.iiij.quiſquis. Noſtri autẽ tẽpoꝛis anachoꝛi/ te qꝛ nõdũ ſalui facti ſunt: alios ſaluare non curent: ſed in cellis ſuis olus mãducẽt: qꝛ adhuc ĩfirmi ſunt. Rom.xiiij. ne volẽtes alios ſaluare ⁊ ipſi pereãt cũ eiſdẽ.j.Coꝛ.ix. Ne foꝛte quũ alijs pꝛedicauerim: ipſe repꝛobus efficiar. xxxij. q.v.paulus.de peni.di.ij.ſi eñ.ver.paulus. Frequẽter eñ aliũ de pelago liberare feſtinãs/tractus ab illo cũ eo pari ter a fluctibus deuoꝛatur. Et ſm Grego. arboꝛ que radicẽ non fixit: fructum ferre non valet. facit de peni.diſt.ij.radi cata.circa pꝛin.diſt. et ſicut Mat.xiij.dicitur. et Luce.viij. hi radices non habent: qꝛ in cella credunt: ⁊ extra quia tẽ pus tentationis eſt/recedunt: ſcꝫ a deo. Et ideo dicit dñs totaliter mũdum nolẽti relinquere: ſed patrẽ defunctum

antea volēti ſepelire: Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. Mat. viij. vbi Chryſ. Hoc autem dixit non iubēs cōtemnere honorē qui eſt ad parentes. Exo. xx. ſed mōſtrās q̄m nihil cum celeſtibus negotijs nobis neceſſarium eſſe oportet: et quando cum toto ſtudio ijs iungi debemus: et neq̄ parum tardare: etiam ſi valde ineuitabilia et incitātia ſiunt que attrahunt. Quid em̄ magis neceſſariū erat: ꝙ ſepelire patrem? Quid etiam facilius? nec enim tēpus multum cōſumendum erat. Per hoc etiam dn̄s eū a multis malis eripuit: puta luctibus et meroribus. xiij. q. ij. qui diuina. et ab ijs que hinc expectantur. Poſt ſepulturā em̄ iam neceſſe erat et teſtamenta ſcrutari et hereditatis diuiſionem et alia huiuſmodi. et ita fluctuationes ex fluctuationibus ei ſuccedentes alonge eum a veritatis abducere portu. Si autem tu tumultuaris: excogita quoniā multi infirmos non permittunt ſcire nec ad monumentum ſequi: etiam ſi pater aut mater aut filius ſit: etiā qui defunctus eſt. Nec in hoc incuſantur crudelitatis: ſed contrariū crudelitatis eſſet: ⁊ multo magis malum eſt abducere hominem a ſpiritualibus ſermonibus: ⁊ maxime quum fuerint qui hoc compleant: erant qui completuri erant hmōi funeris ſepulturam. vnde dicit Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. Aug. q. d. Pater tuus mortuus eſt. ſunt alij mortui in anima. de pe. diſt. j. reſuſcitatus. qui ſepeliāt mortuos ſuos: quia infideles nō ſunt. Item Hilarius ibi. Quia accepimus in dominice oratiōis exordio ita primo precādum/ Pater noſter qui es in celis. Mat. vj. Et in diſcipulo credentis populi perſona etiā admonetur. Mat. xxiij. quia pater ſibi viuus in celis eſt. deinde inter fidelem filium patremq̄ infidelem ius paterni nominis nō relinqui admonuit: et nō admiſceri memorijs ſanctorum mortuos infideles: ⁊ etiam eos eſſe mortuos qui extra deum viuunt. Et ideo mortui ſepeliātur a mortuis: quia per dei fidem viuo viuos oportet adherere. Si autem mortuum ſepelit mortuus: non debemus habere curā taliū mortuorum: ſed viuētium. ne dum ſoliciti ſumus de mortuis: nos quoq̄ mortui appellemur. Mortui etiā ſm̄ Grego. mortuum ſepeliunt: quum peccatores peccatorem fauoribus premunt. Qui enim peccantē laudibus proſequuntur: extinctum ſub verborum ſuorum aggere. i. campo abſcondūt. Item ibi Rabanus. Notandum etiam eſt in hac ſentētia quia aliquando bona minora pretermittenda ſunt ꝓ vtilitate maiorum. Ex predictis notandum eſt ꝙ nec pro patre ſepeliendo/ quod erat opus magne mīe. Tob. j. ar. bonū. xij. q. ij. aurū. et quodāmodo preceptū dei de patre honorando. Exo. xj. Deute. v. ⁊ xxx. di. c. j. noluit ſibi inducias indulgere. Propter quod quidā monachus requiſitus a quodam ſeculari germano ſuo ꝙ exiret parū de monaſterio ad iuuandum eum: quia boues ſui et currus ceciderant prope monaſterium: reſpondit. Cur non vocaſti aliū fratrem quem habes in mundo vt te iuuet? Cui frater ait. Iam anni. xv. ſunt ꝙ mortuus eſt. Et monach⁹ ait. Et ego xx. ſunt anni ꝙ mortuus ſum mundo. Coloſ. iij. ibi. mortui enim eſtis. xvj. q. j. placuit. ij. tm̄ te poſſum iuuare quātum ille q̄ mortu⁹ ⁊ ſepult⁹ eſt. hec in vitis patrū. ¶ Ex: Quēdam aliū anachoritam et occluſum annis. xxx. decepit diabolus in monachum transfiguratus: et extraxit eum contra ſuum propoſitum die paſce de cella: vt miſſam audiret in quodam monaſterio quod prope erat. Et extūc ſuggerens ei comedere cum monachis/ finxit ſe ſub ſpecie nūtij de domo patris venire in ſecunda deceptione: et ꝙ pater ſuus mortuus erat: et eum fideicōmiſſarium reliquerat: ⁊ ꝙ rediret ad domum patris executionem teſtamēti facturus: ⁊ ſtatim ad cellam rediturus: rediitq̄ cum diabolo: ⁊ pater viuebat: ⁊ ingrediēs domū ⁊ vidēs patrē ⁊ deceptionē cognoſcēs/ dixit ꝙ venerat ad eum viſitandū: et paulo poſt concubuit cū ancilla domus: et in mūdo deſperatus remāſit. Et tm̄ occaſio prima cellam egrediendi miſſa fuit: et bona videbatur ſua fuiſſe intentio: ſed q: lumine diſcretionis caruit: ideo finis bonus ſecutus non eſt: non enim ſufficit ꝙ bona ſit intētio ⁊ zelus: niſi adſit ſcientia. xv. q. j. §. j. Roma. x. Ex quo em̄ firmauerat ſe cū deo de cella non egredi: et tāto tēpore ſteterat ſine miſſa: nō debebat egredi propter miſſam: q: magis deo gratū erat ſacrificiū ſue mortificationis in cella: q̄ in hac parte ſacrificium miſſe. Sufficiebat em̄ huic anachorite ſicut ⁊ multis alijs hominibus inuiſibilibus verbū Augu. Crede: et mādicaſti: et vidiſti. Io. xx. de cōſe. di. ij. vt quid paras. ⁊ c. credere in ieſum chriſtū. ¶ Iſte ſunt ille vulpecule. i. tētationes ſubtiles ſub ſpecie boni: que ſm̄ Bern. capiēde ſunt. Cañ. ij. id eſt cognoſcende et ligande: quū tentatur monachus clauſtralis: predicare: curam miſerabiliū perſonarū ſuſcipere. xvj. q. j. iuxta. ⁊ c. placuit. ſtudijs maxime ſciētiarum lucratiuarum. ſ. iuris ⁊ medicine et ſeculariū vacare. de quibus xxxvij. di. le zāt. ⁊ c. nōne. ⁊ §. hinc etiam. de curis ſeculariū ſe intromittere ſub ſpe alios corrigēdi: et pauperes paſcēdi: prelationes etſi dignus ſit appetere: ignorantes ⁊ ſimplices literas docere: curam animarū recipere. ⁊ vt. ſ. ver. eorum etiam. dixi per ſtatus peregrini. Quis em̄ ſm̄ Climacū in lib. ſuo qui vocat̄ ſcala in gradu. iij. de peregrinatione verus peregrinus/ et realiter peregrinus/ ⁊ cū indulgētia plenaria peregrinus: niſi mortuus mundo: qui preſentes nō nouit? Scribitur etiā. Qui dixerūt patri ſuo ⁊ matri ſue: neſcio vos. et fratribus ſuis: ignoro illos. et neſcierunt filios ſuos. hi cuſtodierunt eloquium tuū: ⁊ pactum tuū ſeruauerunt. Deutero. xxxiij. xciij. diſ. diaconi. v. Famā mundi refugit. Theſaurū virtutū occultat ſicut magi vſq̄ ad chriſtum. Mat. ij. Prouer. xxi. Theſaurus deſiderabilis. ſ. multitudo bonorum/ et oleū. ſ. pinguedo dilectionis in habitaculo viri iuſti. i. in conſciētia. Eccli. xliij. Aperti ſunt theſauri: et euolauerūt nebule ſicut aues. i. euanuerūt virtutes per iactantiā. Grego. in homil. xj. euangeliſtarū ſuper illo Mat. xiij. Simile eſt regnum celorum theſauro. Depredari deſiderat qui theſaurum in via portat. Hiere. xvij. Victu et veſtitu tenui contētus eſt. xij. q. j. clericus. Nō vēdit ſe et operas ſuas ſpūales mūdo. Ad patriā/ cū Dauid pſ. xlj. ſitit ſicut ceruus ad fontes aquarū. A via regia que eſt crux dn̄i diſcreta nō declinat ad dexterā falſi ſpūs ⁊ ceci feruoris: nec a ſiniſtris que eſt via carnis. Nume. xxj. Qui nihil ſibi appropriat. xij. q. j. nolo. ⁊ c. nō dicatis. Qui oēm ſecularem cōuerſationē vitat: et ſolus in amaritudinē peccatorum ſuorum ſedet. Hiere. xv. xvj. q. j. placuit. xj. q. iij. qn̄. Iſte ſic peregrinus eſt onager in eremo: quē leo. i. diabol⁹. iij. q. j. nulli. maxime ſub ſpecie ſpūs. vt ſuperius eſt ꝓbatum in prin. iſtius. §. depredari feſtinat. Eccli. xiij. Verus enim anachorita peregrinus ſicut incognitus et aduena intrat deſertū: et vſq̄ ad mortem ⁊ monumentū ſyluaticus ⁊ incognitus in eo viuit: priuatus om̄i familiaritate humana maxime parētū. ſm̄ Climacū. ¶ Unde quum iudex Alexandrie abbatē Moyſen ſummū anachoritam quereret in deſerto: et ei obuiaſſet: quū eū non cognoſceret: dixit ei iudex. Ubi eſt cella abbatis Moyſi? rn̄dit ipſe idē. Quid queritis hoīem ſtultū ⁊ hereticū? et ſic noluit ſe ibi pandere. Immo etiā nec paſtor abbas matri ſue oſtium celle voluit aperire ne eam videret. ¶ Nec altera ſanctimonialis Germanū religioſum eam viſitantem voluit videre: mittens ei dicēdo. Videbimus nos in alia vita. Et Arſenius patriarche Alexādrie volēti eum viſitare miſit dicēdo. Si ſolus veneris ſuſcipiam te: alās hic non ſedebit Arſenius. Sed hodie cellule noſtrorum anachoritarū hypocritarum a mulierculis viſitātur: qđ eis ſepe Aſſiſij et alibi prohibui. Aduenientibus ſecularibus ſub ſpecie charitatis mēſas parant. Cū eis comedunt: et vltra tertiam vicem bibunt. xliiij. diſt. qn̄ preſbyteri. que palea eſt. Cum eis de mundo loquūtur. Se eis oſtēdūt viuos: nō mortuos. xvj. q. j. ſunt nonnulli. Sed talis vita mors eſt: q: nomen habent ſicut eremite. viuunt: et mortui ſunt in anima. Apoc. iij. in prin. quia ſeculariter viuunt. vita enim et mors interius ſunt: vt ſi cum ſecularibus delectet et afficiat et triſtet in eorum proſperis ⁊ aduerſis: mortuus ſum cū eis: et eūdē locum

in illa vita participabo quem ipſi habebunt:quia cum eis
vixi mente et moribus:etſi non loco et habitu in hac vita.
vt dicit magnus Antonius qui allegatur ab Abraam ana
chorita in collatione.xxiiij.ꝛ vlti. in li. collationū Jo.caſſi.
Aut ergo huiuſmodi gyrouagi religionem accipiāt ab ec/
cleſia approbatā: aut vitam eremiticam veraciter ſeruēt:
que etiā eſt ab eccleſia approbata. xvj. q.j. qui vere. xxvij.
q.ij.§.ecce.ij.q.vij.§.vlti. ex̄ de exceſ.prela.cū ex eo.§.fi.lib.
vj. Sed q: tales in duas partes claudicant: recti nō ſunt.
iij.rn̄.xviij.xlix.diſt.hinc etenim. Nō diligunt ſimplicem.ex̄
de ſum.trini.c.j.in prin.omnino deū verū:ſed in duas par
tes diuiſi deum et mūdum querunt: quinimmo mūdi cul/
tores in eoꝝ cordibus ſibimet contradicunt: q: deū volūt
et nolunt:ſed verius mūdum volunt et colunt. Quidam
etiā ex eis ſuperius apoſtolici et Begardi nominati pau/
pertatem euangelicam ſe ſeruare dicētes;quia nec locum
habent/nec aliquid ſe portare dicunt: vere gyrouagi ꝛ ve
re ribaldi per mundū curſitant:in plateis comedūt: q: ali
qui eorum conſcientiā habent comedendi in domo: ꝛ ſpe
cialiter ab aliquo aliquid petendi: ſed clamant in plateis
eleemoſynam ſibi dari:vel cantāt/nil expreſſe petēdo:ſed
clamando:nec laborare volunt/conſciētias habētes ſi ali
quod opus faciant corporale. Dicunt enim ꝙ debēt orare
cōtinue ne cadāt in tētationē.et q: apl's dicit.j.ad Theſſa.
vlti. Sine intermiſſione orate. Et maria optimā partē ele
git. Luc.x.et ſimilia allegātes. Iſti in veſtibus ouium ve/
niunt. Mat.vij.ſed intus ſunt lupi rapaces. Iſti illos he
reticos ſequi videntur qui in canone apoſtolici nūcupan/
tur:qui nil propriū poſſidentes/nequaꝙ̄ recipiūt eos qui
aliquid proprium poſſident in hoc mundo.xxiiij.q.iij.qui/
dam.ver.apoſtolici. ¶ L Imitari etiā videnť alios he
reticos qui vocātur montani.de quibus.xxiiij.q.iij.quidā.
ver. montani. Nolle em̄ aliquid propriū poſſidere in ſpe/
ciali et in cōmuni/ſicut fratres minores ex regula profitē/
tur:perfectiſſimū eſt.ex̄ de ver.ſigni.exiit.lib.vj.ꝛ eo.ti.exi
ui a paradiſo.in clemē.ſed eos qui propriū poſſident con/
dēnare hereticum eſt.vt preal.c.quidā.ver.apoſtolici. Nā
et apoſtoli aliquoties pecunias habuerunt:et cibos eme/
runt. Jo.iiij. Et Judas loculos dominicos portabat. Jo.
xij.xxiij.q.iiij.quid ergo.xij.q.j.habebat. quod tamē decla/
rat eccleſia ꝙ habuit dn̄s loculos in perſonam infirmorū
de eccleſia.quā declarationē etiā habuit ab Augu.et alijs
doctoribus eccleſie qui hoc dicunt: et hoc bene colligitur
preal.c.habebat.et clarius in preall.c.exijt.lib.vj.latiſſime
iſtam materiam pertractaui.j.in.§.porro.in.lv.ar.et in ar.
lvj.per totum. Et eccleſia primitiua in cōmuni propriū ha
bebat.xij.q.j.c.ij.et.c.q: tua. Et omnes antiqui et pbatiſſi/
mi anachorite de laboribus ſuis precia recipiebant: ꝛ pro
prium habebāt/licet permodicū: et pauperrimi eſſent: et
multas eleemoſynas de ſuis laboribus pauperibꝰ eroga
bant:quia pecunie eoꝝ erant: ꝛ propriū habebant.ad hoc
xix.q.vlti.§.ecōtra paulus.et quod no.xxvij.q.ij.§.ecce. in
gloſ.j.tantū. Sed et chriſtꝰ et apoſtoli nō in plateis come
debant:nec petendi eleemoſynam conſcientiā habebant:
immo frequēter in Bethania in domo Lazari/Marthe/
et Marie/comedebāt. Luc.x. Jo.xij.ꝛ in domo Simonis
leproſi. Luc.vij.et in domo principis phariſeoꝝ. Luc.xiiij.
et in domo leui. Mat.ix.et Luc.v.ꝛ i domo Zachei. Luc.
xix. et in nuptijs in chana galilee celebratis. Jo.ij. Sꝫ iſti
pſeudo apoſtoli ꝛ Begardi iſtius temporis perfectiores
apparere deſiderāt ꝙ̄ veri apoſtoli et veri anachorite qui
et viri apoſtolici extiterunt. Sed mērita eſt iniquitas eis:
quia ipſi profeſſionem apoſtolicā non ſeruant:nec vitam.
Apoſtoli enim in ſe perfectiſſimi.xxiiij.q.ij.ꝛ vlti. legatur.
et pauperrimi in ſalutem gentium per orbem a dn̄o miſſi
ſunt ad baptizandum/ad predicandum. Mar.vlti.de cō
ſe.diſt.iiij.proprie.ad ligandum et ſoluendum per claues
eis a domino datas. Jo.xx.de peni.di.j.quem penitet. ſed
iſti pſeudo boues ſunt ad preſepe euacuandū: non tritu/
randū et predicādum.xiij.q.j.§.his ita.q: miſſi ab eccleſia
nō ſunt: ſed a ſpiritu maligno ad illos de eccleſia decipiē/
dum.ex̄ de hereti.cum ex iniuncto.nō catechizant:neqꝫ ba
ptizant:neqꝫ predicant:niſi de facto.xvj.q.j.adijcimus. q:
nec preſbyteri ſunt:ꝛ ſi aliqui ſint nō curati:nec abſoluūt:
nec ligant:quia claues non habēt.xvj.q.j.§.ecce.j.ꝛ.ij. Ve
re poltrones et ribaldi et ab hominibus deteſtandi ſunt:
quia nec eccleſie ſeruiunt:nec proximo:nec ſibi in chriſto:
nec dn̄o ieſu chriſto:in nullo ordine permanentes:de pau
pertate plenis ventribus quoꝝ ipſi ſunt deus. Phil.iij.et
vita apoſtolica gloriantes:contra em̄ dei eccleſiā ꝛ ſua ſa
cra concilia ſuperius in prin.iſtius.§.allega. ſibi ordinem
in oculis hominum inuenerūt. ¶ M: autem ſe dicūt vel/
le orare continue:falſis geſtis et verbis ſe et mundū deci/
piunt: q: nec chriſtus qui viator et cōprehenſor erat ſemp
in actu exterioris orationis erat: nec Apoſtoli: immo pre/
dicabant et docebant. Mat.v. Mar.vlti. et quidam eoꝝ
manibus proprijs laborabāt.ij. Theſſa.vlti.et Jo.vlti.de
apoſtolis et diſcipulis piſcātibus et ſic laborantibus pro/
prijs manibꝰ.j.q.ij.ſacerdos.de cō.di.v.nūꝙ̄. ¶ M Nā
qđ dicit apl's.j.ad Theſſa.vlti. Sine intermiſſiōe orate.nō
ad literam.ij.Coꝛ.iij.que occidit debet intelligi:ſed horis
cōpetentibus.vt no.in preal.c.nūꝙ̄. in gloſ.j.et colligitur
xxxi.di.ſi laicus. Nam idē apl's Paulus dicit.j.ad Coꝛ.vij.
ꝙ vacandum eſt vſui matrimonij:niſi ex conſenſu ad tem
pus vt expeditius vacēt cōiuges orationi.xxxiij.q.iiij. chri
ſtiano. quum dicit ad tempus ergo nō ſemper actualiter.
Et ſup verbo preall.apl'i/ſine intermiſſiōe orate.j.Theſſa.
vlti.gloſ. Si continuum eſt deſideriū:continua eſt oratio.
et Augu. Beatā vitam ſemper a dn̄o deſideremus:ꝛ ſem
per oramus. Et ſm Aug. Omne bonū opus oratio eſt:q:
non deſinit orare qui nō deſinit benefacere. Et omnis ſan
cta affectio et cogitatio et intētio et memoria dei vera ora
tio eſt. Et ideo quum Jo.anachorita illuſus a demone di/
xiſſet germano ſuo cum quo erat in cella: ꝙ nolebat labo/
rare:ſed continue orare ſicut angelus: et magis ad deſer/
tum ire:tandem dimiſſus eſt a germano:et ſtans per octo
dies in interiori deſerto abſqꝫ cibo maceratus fame/reuer
ſus eſt ad cellam fratris. ꝛ quū pulſaret oſtium:ꝛ ſe Joā/
nem diceret:et frater alius obaudiret:et diceret ei. Joan/
nes factus eſt angelus: ꝛ non eſt ſuper terram:tandē ape
ruit oſtium:et quum Joānes ab eo veniam peteret:ait ei
germanus. Si homo es:labora et comede et viue: q: ſcri/
ptum eſt in pſ.cxxvij. Labores manuū tuarum quia man
ducabis. Quum etiam alij anachorite veniſſent ad quē/
dam patrem qui manebat cum diſcipulis ſuis: ꝛ eos labo
rantes inueniſſent:et dixiſſent eis. Cur laboratis cibū qui
perit? Jo.vj. Nos enim continue oramus. dixit eis ſenior.
Nūquid non dormitis et comeditis:ergo non verum dici
tis. Sed ego oſtendo vobis quomodo oro continue:inte/
xo palmas:et dico. Miſerere mei deus. Numquid eſt ora
re? Deinde per laborem meū duodecim denarios lucror:
quoꝝ duos do pauperibus:vt pro me orēt quum comedo
et dormio. ¶ Alius frater peregrinus veniens ad Sylua
num abbatem laborantem/dixit. Cur laboratis? Maria
optimam partem elegit. Luc.x. Syluanus ait diſcipulis.
Date ei codicem ad legēdum: et ponite eum in vna cella.
Tranſacta hora nona poſtꝙ̄ fratres comederant:exiuit il
le de cella dicens/ Numquid fratres non comederunt? et
audiuit ꝙ ſic: et dixit. Quare me non vocaſtis? Et dixit ei
Syluanus. Tu homo ſpiritualis es: et non indiges hac
eſca.nos autem tamꝙ̄ carnales opus habemus mādaca/
re:et ideo laboramus. Et quum ille frater verecundatus
inciperet penitere:et dicere/ Indulge mihi abba.tunc re/
ſpondit ei Syluanus. Neceſſe eſt Martha Marie. pro/
pter Martham enim miniſtrātem laudatur Maria. hec
in vitis patrum. Sine intermiſſione etiā orare eſt. ſm Jo.
caſſi.in lib.collationū.in.j.collatione.de oratione.ſ.cuſto/
dia cordis a vitijs et curis ſecularibus: vt tales ante ora/
tionem ſimus quales in orationibus volumus inuenire.
Et ſm Jo.caſſi.ibi:orō eſt voti adimpletio. Item ſi actus

liter ſemper orandū eſſet: fruſtra eccleſia cum dauid ſepti
es in die ⁊ nocte orare preciperet. xci. diſt. preſbyter. ⁊ ex de
cele. miſ. c. i. Sed q2 ſm Damaſce. Oratio eſt pius affectus
in deū directus: hāc ſemꝑ conari habere debem⁹ / comedē-
do / bibēdo / ambulādo / laborando / loquēdo / ⁊ q̊dāmodo
dormiēdo: ſicut de beato Frāciſco legit: q2 etſi corpus dor
miat: cor cū deo ambulat: cū eo vigilat: ⁊ de eo ſomniat.
Cañ. v. Sed vere oratio iſtorū pſeudo aploꝝ ⁊ begar-
dorum in peccatum fit ſm pſ. cviij. ⁊ de pe. diſt. iij. nihil in-
de. q2 non orationi vere: ſed vagationi ⁊ dormitioni ⁊ in-
gurgitationi operā dāt more hypocritarū in angulis pla
tearū / ⁊ palam in cōſpectu hominum in eccl'ijs / actum ora
tionis exterioris oſtendētes: ſed in cubiculis de nocte ſcri
bentes. ⁊ ſi orant tēpus quodāmodo perdentes: q2 corde
vagātes: vt populus iſte labijs aliquoties deum honoret
cor autē longe ſit ab eo. Eſa. xxix. ⁊ Mat. xv. facit de cō. di.
v. non mediocriter. et Mat. vj. in prin. Cum oratis nō eri-
tis ſicut hypocrite triſtes: qui amant in ſynagogis ⁊ in an
gulis platearū ſtantes orare: vt videant ab hominibus.
Chryſo. ſuper Mat. Eſt aūt oratio quaſi quoddā ſpūale
tributum: qđ aīa offert deo de viſceribus ſuis. quāto ergo
glorioſior eſt: tanto cautius eſt ſeruāda: ne propter homi-
nes facta vileſcat. Item idem in homil. Hypocritas vo-
cat qui deū ſe fingentes orare: homines circūſpiciunt. et
ideo ſubdit: Qui amant in ſynagogis orare. Idem ſuper
Mat. Puto aūt ꝙ hoc non ad locum refert dominus: ſꝫ
ad propoſitū orātis. In cōuētu em̄ fidelium orare lauda-
bile eſt ſicut dictū eſt. in. pſ. lxvij. In eccl'ijs bn̄dicite deū.
qui ergo ſic orat vt ab hominibus videat: non deū aſpicit
ſed homines. ⁊ ideo quantū ad ꝓpoſitum ſuū in ſynago
ga orat: vn̄ dicit dn̄s: qui amāt quaſi cupiant videri. Cui⁹
autē orantis mens ſolum aſpicit deum: quāuis in ſynago
ga oret: tamē apud ſe in ſecreto videat orare. Et in angu-
lis platearū. vt videant abſcōſe orare: ⁊ ſic dupliciter lau-
dētur: ⁊ q2 orant: ⁊ quia abſconſe orant. ſed nullus angu-
lus platee multū occultus eſt. Itē ibi gloſ. vel anguli pla-
tearū ſunt vbi via ꝑ trāſuerſum vie ducit: ⁊ in quadriuiū
redit. Chryſo. ſuper Mat. Eo ergo ꝓpoſito in cōuētu ve-
tat orare vt a conuentu videatur. vnde ſubditur: vt videā
tur ab hoībus. Orans ergo nihil nouū faciat / quod aſpi-
ciant homines: vel clamando: vel pectus percutiēdo: vel
manus expandendo. Augu. de ſermone dn̄i. Non autem
videri ab hominibus / nefas eſt: ſed ideo hoc agere vt ab
hominibus videaris. Chryſ. in homil. A vana em̄ gloria
vbiq3 erui bonum eſt: maxime autē in oratione. ſi em̄ ſine
hoc cogitationibus circūferimur: ſi ad orādū ingreſſi fue-
rimus / hanc haberes egritudinem qualiter intelligemus
ea que a nobis dicunt: adde hic que no. j. in. §. aliud vitiū
peculiare. ver. Item Mat. vj. in ar. lxxviij. ¶ Habere aūt
gratiam orationis mētalis paucoꝝ eſt: rariſſimoꝝ aūt ſta-
tum extaticum et contēplationem aſcēdere. Et ideo eccle-
ſia non precipit nec indicit orationē mentalem: ſed atten
tam vocalem pro loco ⁊ tēpore opportuno. ex de cele. miſ.
dolentes. de quo vide qđ no. Jo. an. in de. de rel. ⁊ venera.
ſanctoꝝ. ſi dn̄m. ¶ N Utinam hi tales pſeudo apoſtoli
et ficti religioſi nō ſic orarent: ſed foderēt et ararēt. Gen̄.
iij. Et panem in ſudore vultus ſui manducarent: et oratio
ne vocali dn̄ica / pater noſter / cōtēti eſſent: ſicut alij ſimpli
ces huius mundi: vt non cum ſua ſimulata et imaginaria
oratione perirēt. Sed quidā ex eis in mūdo porcarij: qui-
dam pecorarij: quidam armētarij: quidam cemētarij: qui-
dā carbonarij: quidā fabriferrarij: aut alijs diuerſis operi
bus mancipati / de labore manuum iuſte ſibi victū queren
tes: ⁊ ſue familie / talem ſanctum laborē et a dn̄o indictum
refugientes. Gen̄. iij. quia homo naſcitur ad laborādum.
Job. v. muta habitu quē ſibi adinuenerūt: ſꝫ nō corde de
labore et erūna / vilitate et paupertate ad otium ⁊ requiē
corporis / vbertatem et libertatem notiam / tranſierunt: ⁊
de vera penitentia quā in mūdo faciet de iuſtis ſuis labo
ribus ſe et ſuam familiam ſuſtentātes: et chriſtum in ſuis

pauperibus honorantes. Prouer. iiij. i. q. i. non eſt putan-
da. ad fictam penitētiam tranſierūt: ⁊ de eis ad literā ver
bum dn̄i poteſt dici Act. xx. in fi. et ex de cele. miſ. cum mar-
the. §. verum. beatius erat illis dare pauperibus eleemo-
ſynas etſi paucas: ꝙ nunc ſub habitu pauperum recipere
aliena: ſicut inferi⁹ declarabo. ¶ Porro nullus quaſi ſu-
pradictoꝝ ſarrabaitarū gyrouagoꝝ et pſeudo apoſtolorū
begardoꝝ et fraticelloꝝ / ⁊ illorū de paupere vita labora-
re vult manibus ſuis: ſed de eleemoſynis viuunt. Or aūt
mendicare nō poſſint et de eleemoſyna viuere ſic dare ꝓ-
batur. ¶ O Sancta dei eccleſia certos in cōcilio gene
rali / mendicantiū ordines approbauit: oēs alios reproba
uit. ex de reli. domi. religionū. lib. vj. Sed certū eſt ꝙ oēs
predicti aliquē modum ordinis ſibi cōſtituūt in habitu in
vita et in cōgregatione. quidā ex eis in ſua ſecta viuētes /
ſub cuius colore mendicant de nullo approbato ab eccle-
ſia ordine mendicātium exiſtentes cōtra eccleſiam viuūt.
immo iſtis temporibus dn̄s papa Joānes. xxij. cōtra oēs
ſic viuentes et eis fauentes excōmunicationis ſentētiam
promulgauit in quadam extrauagāti edita cōtra eos que
incipit / Sancta romana. et nihilominus clemēs in ſua cō-
ſtitutione iſtos begardos tāꝙ ſuſpectos de hereſi repro-
bauit. ex de hereti. ad noſtrū. in clemē. quorum errores in-
ferius annotantur. Itē ſm Augu. de operibus monacho
rum. Nō poſſunt de eleemoſyna viuere niſi predicatores
ab eccleſia approbati. xlij. diſt. quieſcamus. ſacramentorū
miniſtratores. miniſtri etiam altaris: qui tantū etiam reli-
querunt ⁊ pauperibus erogarunt: ꝙ in ſeculo poterāt vi-
uere. Et intelligo ꝙ aliquē ſtatū approbatū ab eccleſia re
ceperunt / ſaltem verum eremiticum. xvj. q. i. qui vere. quia
non ſufficit relinquere ſua ⁊ dare pauperibus: niſi ⁊ xp̄m
in aliquo ſtatu licito q̊s ſequatur. vnde Matth. xix. Ecce
nos reliquimus om̄ia ⁊ ſecuti ſumus te. Ubi Greg. Quia
ergo non ſufficit tantū relinquere: iungit qđ perfectum eſt:
⁊ ſecuti ſum⁹ te. nō dixit qui reliquiſtis om̄ia. hoc em̄ ⁊ So
crates phūs fecit ⁊ multi alij diuitias contēpſerūt: ſed qui
ſecuti eſtis me qđ ꝓprie aploꝝ eſt atq3 credētium. ad hec
xij. q. ij. gloria. ℣. Socrates. Sed ſupradicti pſeudo nullū
ſtatū ab eccleſia approbatum ſeruāt: nec aliquā de predi-
ctis cōditionibus quas Augu. ponit prout cōmuniter ha
bent. ¶ Item habens in bonis vnde victum ⁊ vite neceſ-
ſaria ſibi ꝑcipiat: mēdicare non pōt. i. q. ij. paſtor. ⁊. c. cleri-
cos. ⁊ ibi no. ⁊. lxxxvj. di. nō ſatis. ℣. ſed hec. ⁊ alias habēs
etiam facultatem laborādi operādi ⁊ artificijs vel mani-
bus proprijs victum querendi / mendicare nō poteſt. xxj.
q. i. clericus. in fi. ⁊. xci. di. clericus victum. ⁊ ibi no. ⁊. lxxxi.
di. c. i. C. de mendi. val. l. vna. v. q. v. non omnis. xxiij. q. iiij.
nimium. in aūt. de queſtore. §. ſi vero vite. ℣. ſi vero huiuſ-
modi. vſq3 ad. §. ſi vero aliqui. xxxi. q. i. quomodo. no. xxiij.
q. iiij. §. ex his. gloſ. dum inde. ¶ Unde ⁊ dicti fraticelli ⁊
begardi ⁊ pſeudo apoſtoli quū propriū habere poſſint:
nullam approbatā regulā promittentes: ⁊ ſi aliqui ex eis
vitam eremiticam tenere videantur: qui propriū habent:
vt. xix. q. vlt. §. econtra. quū laborare poſſint: ⁊ ſi neſciunt
diſcant: petēdo eleemoſynam peccant mortaliter contra
iura ⁊ canones faciendo. xxv. q. i. violatores. ⁊. c. generali.
iiij. q. i. qđ precipit. ¶ Itē ɔtra charitatē faciūt: q2 eleemo
ſynā pauperis infirmi / vel ſenis / vel nō potentis laborare
ſibi vſurpant contra id. xlvij. di. ſicut hi. ⁊ pre. c. non ſatis.
Et quia negligunt tales iuſtitiam operandi de cibo men-
dicato ſecuri: ideo eis etiam eſurientibus non tamen ad
mortē cibus tollendus eſt ſm Augu. v. q. v. non omnis. et
no. xlij. diſtin. quieſcam⁹. Et ſi monachi ab eccleſia appro-
bati manibus laborare tenētur. xvj. q. i. de preſentium. et
probatur late inferius. Et fratres minores ſm regulam
eoꝝ / vt declarat ex de ℣. ſigni. exijt. li. vj. multo potius hi
tales: qui nec tamen veri eremite ſunt eremum incolen-
tes. de quibus in autent. de monachis. §. cogitandum. ha
bentes nomen ſine re. contra id. xlij. diſtin. oratorium.
xvj. queſti. i. ſi cupis. ¶ Itē ſi ſtatum anachoriticum aut

eremiticum ſeruare ſe dicunt qui eſt/vt.ſ. dixi/ab eccleſia
approbatus.ex̄ de exceſ.pꝛela. cum ex eo.§.fi.lib.vi. vbi de
hoc. adhuc eos i tali ſtatu laboꝛare opoꝛtet:vt dictū eſt in
additione.et de ſudoꝛe ſuo ſibi cibum querere:⁊ non men
dicare: nec alienam agapen recipere: niſi in vltima eſſent
moꝛtis neceſſitate ineuitabili cōſtituti. ad hoc.lxxxi.diſt.c.
ſi.et.lxxxii.diſt.§.i.⁊.c.i.vbi de hoc.a ſenſu contrario. et ibi
no.⁊ expꝛeſſum.xxxi.q.i.quomodo.ibi.Et idcirco etas pꝛe
ſcribitur:vt illi tm̄ accipiant pauperum cibos: qui iam la/
boꝛare non poſſunt.et de cōſe.diſt.v.nūq̄. Et fratres etiā
minoꝛes ex regula laboꝛare tenētur: ſed clerici pꝛopter oc
cupationē laboꝛis ſpiritualis/officij diuini/lectionis/ſtu/
dij/pꝛedicationum/cōfeſſionum/et funſlium/excuſantur:
ſed eoꝝ laici pꝛofeſſi obligantur ad laboꝛandum:niſi quū
ſunt in fratrum clericoꝛum ſeruitijs occupati.ex̄ de verbo.
ſigni.exijt.lib.vi.facit etiam ad hec.i.q.ij.ſacerdos.xci.diſt.
in palea.pꝛeſbyter.et.c.clericus.i.et.ij.v.q.v.nō omnis.Et
dicit lex ꝙ pauper qui laboꝛare poteſt/ſi ſe immiſcet elee/
moſyne imperatoꝛis redigitur in ſeruitutem.C.de mendi
can.vali.l.i.lib.xi.et notatur in pꝛeal.c.i.lxxxi.diſt. Sic vixe
runt omnes anachoꝛite et eremite ⁊ cenobite in Egypto/
et in Libya/et in Paleſtina/⁊ in omnibus alijs Grecie lo
cis: ⁊ vbilibet antiquitus cōſtituti.ſ.de laboꝛibus manuū
ſuarum/ſicut in vitis patrum/et in libꝛis Jo.caſſi. ⁊ in lib.
qui dicitur paradiſus:et in regula beati Benedicti mani/
feſtum eſt. et patet.xvi.q.i.de pꝛeſentiū.ibi. laboꝛ manuū.
Et hanc foꝛmā laboꝛādi pꝛimo dedit angelus ſancto An/
tonio magno ſecundo eremite poſt Paulum in foꝛma hu
mana ſibi apparens/inſtruens per actum quomodo oꝛa/
ret et operaretur:et poſtmodum poſt eum oēs ſancti ana
choꝛite et cenobite egyptij maxime de laboꝛibus pꝛopꝛijs
vixerunt. ſicut in vitis patrum habetur. adeo enim intēti
erant illi veri religioſi operi manuali:ꝙ non ſolum vitam
ſuam ex ſuis operibus tranſigebant:ſed per Egyptum et
Libyam per carceres et hoſpitalia et alia pia loca que ſu/
pererant eleemoſynas tranſmittebāt:et de ſuis ſanctis et
iuſtis laboꝛibus alios pauperes inualidos ſuſtentabāt:
adeo vt vix pauperes ſufficerent ad tantas eleemoſynas
receptandas. Jmmo quidam ex patribus in vltimis ere/
mis remotis ab hominibus exiſtentes/et operas ſuas vē
dere nō valentes/et de fructibus et herbis eremi ⁊ de ali/
qua agricultura viuētes/nihilominus laboꝛabāt:⁊ poſtq̄
cellas ſuis operibus implerāt: ignē eis apponebant:aſſe
rentes monachum nō poſſe in ſolitudine ſine laboꝛe ma/
nuum permanere. vt narrat Jo.caſſi.in.xij.libel.in lib. de
acidia. de abbate Paulo pꝛobatiſſimo patrum. Quanto
autem(quod eſt mirabile et notabile)magis contempla/
tiui quidam ex eis amplius manibus laboꝛabāt: vt patet
in Machario et Arſennio. Laboꝛabāt autem de palmis
funiculos faciendo et plectas/vaſcula lignea aut iuncea/
aut cingula.quidam eoꝛum erant fabꝛi. nā et Joſeph pa/
ter chꝛiſti putatiuus faber lignariꝰ fuit. Mat. xiij. Mar.
vi.Luc.iiij.⁊ ſimile Jo.vi.ibi.Nōne hic eſt filius fabꝛi?Au
gu.in ſermone natiuitatis. Eſt autē pater chꝛiſti faber deꝰ
qui totius mūdi opera fabꝛicatus eſt:arcā Noe diſpoſuit:
Moyſi tabernaculū oꝛdinauit: arcam teſtamēti inſtituit.
Fabꝛum dixerim qui mentē rigidā explanat: ac cogitatio/
nes ſuperbas excidit. Quidam ſcriptoꝛes/quidā agricul/
toꝛes/ quantum eis ſufficere poterat: quidam hoꝛtulani/
quidam eoꝛum tempoꝛe meſſis meſſoꝛes/de quo mercedē
recipiebant:nunc pecuniam/nunc alicuius ſpeciei granū:
quidam eoꝝ fabꝛicabant cellas:⁊ puteos fodiebant: qui/
dam clibanarij.Tradit Jo.caſſi.in.ij.lib.inſtitutoꝝ mona/
choꝛum Egypti ſic dicens. Operis autem ac ſudoꝛis aſſi/
duitatem quiſq; monachoꝛum ſubire compellitur: vt pꝛo
pꝛijs manibus iuxta apoſtolū.ij. Theſſa.iij.quotidianum
victum vel ſuis vſibus vel aduenientiū neceſſitatibus pa
rans/et faſtus vite pꝛeterite poſſit et delicias obliuiſci: et
humilitatem coꝛdis contritione laboꝛis acquirere. Et in
alio.c.eiuſdem libꝛi ſic dicit. Nam pariter exercētes coꝛpo
ris animeq; virtutes/exterioꝛis hominis ſtipēdia cū emo
lumentis interioꝛis exequantur: lubꝛicis motibus coꝛdis
et fluctuationi/et cogitationi inſtabili operum pondera
velut quādam tenacem atq; immobilem anchoꝛam pꝛefi/
gētes: cui volubilitas atq; peruagatio coꝛdis innexa/in/
tra clauſtra celle velut in poꝛtu tutiſſimo valeat contine/
ri: atq; ita meditationi ſpirituali tantum et cuſtodie cogi/
tatio intenta non modo ad conſenſum:non pꝛaue cuiuſq̄
ſuggeſtionis peruigilem mentem coꝛruere non ſinat : ve/
rum etiam ab omni ſuperflua otioſaq; cogitatione cuſto/
diat:ita vt quod ex equo pōderat aut facile poſſit a quoq̄
diſcerni.i.vtꝝ pꝛopter meditationem ſpiritualē inceſſabile
manuum opus exerceant:aut pꝛopter vigilitatem operis
tam pꝛeclarum ſpiritus pꝛofectum ſciētieq; lumen acqui/
rant. ¶ Jn quarto autem libꝛo ſic dicit. Et quum tantum
vnuſquiſq; eoꝛum quotidie de opere pꝛopꝛio reditum cō
ferat monaſterio: vt ex hoc nō ſolum ſuſtentare ſuam va/
leat parcitatem: verū etiam vſibus poſſit exuberare mul/
toꝛum: in nullo tamen inflatur: nec ſibi de tāto operis ſui
queſtu ac ſudoꝛe blāditur : ſed pꝛeter duo paxematia que
tribus vix denarijs ibidem diſtrahūtur:nihil ſibimet am/
plius vnuſquiſq; pꝛeſumat. ¶ Jtē in.v.lib.ſic dicit. Quū
quidam ſenioꝛum videret Symeonem italicum non ope/
rantem: conijciēs eum tam otij vagatione q̄ rerum penu
riā diutius in cella durare nō poſſe:certus neminem poſſe
impugnationes ſolitudinis tolerare:niſi quum quis pꝛo/
pꝛijs manibus ſibimet victum fuerit parare cōtentus : vt
daret Symeoni materiam laboꝛandi : quaſi indigeret ſe/
nioꝛ pꝛo quodam fratre ſuo libꝛo apoſtoli latine conſcri/
ptoꝛ:dedit illi membꝛanas et vtenſilia ad ſcribendū: et ne
ceſſitates quaſi pꝛo totius anni mercede:⁊ recepit codicē
ſcriptum illic nullis vſibus pꝛofuturum: quippe in illa re/
gione vniuerſis notitie lingue latine penitus ignaris : et
hac ſubtilitate charitatiua egit ille ſenioꝛ vt ille Symeon
ſine confeſſionis verecundia merito laboꝛis et operis ſui
neceſſaria victus alimenta perciperet: ⁊ ipſe ſue munificē
tie pietatem tamq̄ debiti neceſſitate compleret. ¶ Jtem
in eodem.v. lib. dicit ꝙ Archebius cenobita qui matrem
in quinquaginta annis non viderat : quamq̄ caſtrum de
quo fuerat amplius quatuoꝛ milibꝰ a ſuo monaſterio non
diſtaret : ſciens eam grauari a creditoꝛibus poſt moꝛtem
mariti debito cētum ſolidoꝛum/inter monaſterij clauſtra
perdurās ſolitum operis penſum ſibi triplicari popoſcit:
et per totum anni ſpatium diebus pariter et noctibus de/
ſudans debiti nodū operis ſudoꝛe creditoꝛibus ſoluens/
matrem omni inquietudinis iniuria liberam dereliquit.
¶ Jtem ſuper illud Mat.i. Erant enim piſcatoꝛes/dixit
Theophilus. Vide autē ex laboꝛibus pꝛopꝛijs enutritos:
tales enim digni/erant chꝛiſti pꝛimi diſcipuli fieri. Jtem
idem in.x.lib. de ſpiritu acidie apoſtolum commemoꝛans
exponit.ij.ad Theſſa.iiij.c. Rogamus autem vos fratres
vt abundetis magis:et operam detis vt quieti ſitis:et ve/
ſtra negotia agatis:et operemini manibus veſtris: vt ho/
neſte ambuletis ad eos qui foꝛis ſunt:⁊ nullius aliq̄d de/
ſideretis. Repete. Quieti ſitis.i.in veſtris cellulis cōmo/
rātes : ne diuerſis rumoꝛibus qui ſolent otioſoꝛum votis
vel fabulis generari/inquieti effecti: alijs quoq; inquietu
dinē inferatis. Veſtra negotia agatis:non curioſitate ve/
ſtra actus mundi velitis inquirere: ac diuerſoꝛum conuer
ſationem exploꝛantes operam veſtram nō erga coꝛrectio
nem veſtram ſeu virtutum ſtudia/ſed ad detractionē fra/
trum velitis impēdere. de qua detractione de peni. diſt.i.
homicidioꝛum.et.xc.diſt.alienus.Et operemini manibus
veſtris. Nullus enim poteſt vel inquietus non eſſe: vel
aliena nō curare negotia: niſi qui operi manuum ſuarum
non acquieſcit inſiſtere.Et honeſte ambuletis ad eos qui
foꝛis ſunt. Nunq̄ poteſt nec apud homines ſeculi ho/
neſte incedere : qui nequaq̄ clauſtris celle et operi ma/
nuum ſuarum inherere contentus eſt. Sed neceſſe eſt
eum inhoneſtum eſſe: dum neceſſaria victus requirit:adu

lationi quoqꝫ operam dare: nouitates etiam: rumorum ſectari: cauſarum fabularumqꝫ occaſiones acquirere: per quas ſibimetipſi aditum paret/ ac facultatem qua diuerſorum domos valeat penetrare. Et nullius aliquid deſideretis. Nō poteſt nō alienis donis et muneribus inhiare: qui nō delectatur pio quietoqꝫ labore operis ſui quotidiani victus parare ſubſtātiā. Et in .ij. epiſtola ad Theſſa. c. vlti. Denūtiamus autē vobis fratres in nomine dn̄i noſtri ieſu chriſti: vt ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulāte inordinate. Itaqꝫ ab iis qui vacare operi nolunt/ iubet ſubtrahi: et velut membra otij corrupta putredine deſecari: ne inertie morbus velut letale contagiū etiam ſanas membrorum partes tabe ſerpente corrūpat. ad hoc .xlv. diſ. ſed illud. xxiiij. q. iij. reſecande. ex̄ de ſta. mo. ea que. j. rn̄. Qm̄ non inquieti fuimus inter vos: neqꝫ gratis panē māducauimus. qui tamē poterat de euāgelio qd̄ predicabat/ viuere. q: dignus eſt operarius mercede ſua. Luc. x. j. ad Timo. v. Dign⁹ eſt operarius cibo ſuo. Mat. x. xij. q. ij. quicūqꝫ. j. ad Cor. ix. j. q. ij. ſacerdos. xiij. q. j. §. his ita. ex̄ de cenſib⁹. cum ex officij.

¶ P Quid nos faciemus: quibus nō ſolum nulla predicatio verbi cōmiſſa eſt: ſed nec vlla quidē/ niſi aīe noſtre ſolius cura mācipatur? Qua fiducia otioſis manibus gratis panē comedere audebimus: quē vas electionis euangelica predicatione cōſtrictus/ ſine opere manuū comedere nō preſumit: ſed in labore (inquit) et in fatigatione nocte et die operātes: ne quē veſtrū grauaremus? Si eīm ille qui euangeliū predicabat: ſignis illud virtutibuſqꝫ cōmēdans: ne grauaret quēpiam/ gratis manducare panē auſus nō fuit: quomodo illi nō exiſtimāt ſe grauare: qui quotidie eum otioſi preſumūt? Nō quaſi nos nō habuerimus poteſtatē: ſed vt noſmetipſos formam daremus vobis ad imitandū nos. Et quidē quum haberemus poteſtatem: ⁊ paterēt nobis facultates omniū veſtrū atqꝫ ſubſtantie: ⁊ vtēdi eis dn̄i noſtri noſſem me habere permiſſum: nō ſum tn̄ vſus hac poteſtate: ne qd̄ a me bene ⁊ licite fieret: aliis otij noxij preberet exēplum. Et idcirco euangelium predicans meis manibus volui ſuſtētari: vt vobis quoqꝫ volētibus iter virtutis incedere/ viam perfectionis aperirem: et conuerſationis formam meo labore preberē. Nā ⁊ quū eſſemus apud vos: hoc denuntiabamus vobis: vt ſi quis non vult laborare: non manducet. Audiuimus eīm quoſdam inter vos ambulare inquiete: nihil operātes: ſed curioſe agentes. His aūt qui eiuſmodi ſunt/ denūtiamus et obſecramus in dn̄o ieſu chriſto: vt cū ſilētio ſuū panē operantes māducent: nō gladio carnali eos addicēs: ſed authoritate ſpūſſancti vite eis interdicens ſubſtātiam: vt ſi forte penā future mortis minime cogitātes/ adhuc velint amore otij exiſtere contumaces: ſaltē naturali neceſſitate cōſtricti ⁊ metu preſentis interitus/ ſaluatoris precepta ſuſcipere cogantur. Qr ſi quis nō obedierit verbo noſtro: per epiſtolā hunc notate: et nō cōmiſceamini cum illo: vt confundatur. Ecce qui laborare recuſat et apoſtolo obedire: quaſi excōicatus debet ab oib⁹ euitari: vt publica oim ſegregatione cōfuſus/ ad tramitē ſalutis incipiat aliquādo reuocari. ¶ Item ad Ephes. iiij. Qui furabatur iam non furetur: magis aūt laboret manibus ſuis: quod bonū eſt: vt habeat vnde tribuat neceſſitatē patientibus. ⁊ Act. xx. in fi. Ad omnia que mihi opus erāt: et iis qui mecum ſunt miniſtrauerunt manus iſte oia. Oſtendi vobis q: ſic laborantes oportet ſuſcipere infirmos: ac meminiſſe verbi dn̄i ieſu. Beatius eſt magis dare q̄ accipere. xvj. q. j. predicator. ⁊ ex̄ de cele. miſ. cum marthe. §. verum. Hec eſt autem impertientis beatior largitas: q̄ accipiētis penuria: que non de pecunia pro infidelitate reſeruata/ nec de reconditis theſauris impēditur: ſed que de fructu operis proprij et pio ſudore profertur. Et idcirco beatum magis eſt dare q̄ accipere: quia quum illius qui accipit hic qui tribuit habeat paupertatem: nihilominus labore proprio non ſolū ſue neceſſitatis ſufficientiam/ verum etiam quod tribuat indigenti pia ſolicitudine parare feſtinat: duplici gratia decoratus: q̄ ⁊ perfectam nuditatem chriſti vniuerſarum ſuarum abiectione poſſideat facultatum: ſed et munificētiam diuitis labore ſuo exhibeat et affectu. Hic quidē honorās deum de ſuis iuſtis laboribus. Prouerb. iij. j. q. j. nō eſt putanda. Ille vero otij torpore ⁊ inertia ſolutus/ indignum ſe etiam cibo panis apoſtoli probat ſententia: quū contra interdictum eius panem edere otioſus preſumit. hucuſqꝫ Io. caſſi. Adde hic quod ſcripſi. j. in. §. ad partem contrariā. ver. xj. cū duobus ver. ſeq. et in additione ibi impoſita. et. j. §. hoc autem preceptū. ver. ſuper illud actu. in ar. lxv. Et idem in eodem lib. x. Solent autem ij qui ſunt hac ſegnitie diſſoluti/ nolentes opere manuum ſuſtentari: quibuſdam vti teſtimoniis ſcripturarū: quibus quoddam inertie velamen imponunt: dicentes/ Operamini cibum qui nō perit: ſed permanet in vitam eternam. Io. vj. et Io. iiij. Meus cibus eſt vt faciam volūtatem eius qui miſit me. ibi Orige. Idoneus cibus filio dei: quum actor paterne voluntatis efficitur: hoc velle in ſemetipſo preteſtans/ quod erat in patre. Solus autē filius perfecti operis paterne volūtatis eſt capax. Ceteri vero ſancti nil preter diuinam peragunt volūtatem. Plenam autem ⁊ integram dei facit voluntatem: qui dixit meus cibus ⁊c̄. Proprius enim cibus eius oſtenditur/ volūtatem patris facere. Sed ſm Io. caſſi. hec teſtimonia panni quidā ſunt: qui contegunt potius ignominiam otioſitatis et verecundie noſtre: q̄ calefaciant nos illa veſte virtutum. de qua Prouerb. vlti. Fortitudo et decor indumētum eius. et ſm Salomonem. Qui ſectatur otium ſtultiſſimus eſt. Prouerb. xij. Et ibidem. Manus fortium dominabitur: que autem remiſſa eſt: tributis ſeruiet. et Prouerb. xxj. Deſideria occidunt pigrum: noluerūt enim quicq̄ manus eius operari. Tota die concupiſcit et deſiderat. qui autem iuſtus eſt tribuet et non ceſſabit. et Prouer. xxviij. Qui operatur terrā ſuā: ſaturabitur panib⁹. qui ſectatur otiū: replebitur egeſtate. et Eccle. x. In pigritiis humiliabitur contignatio: et in infirmitate manuum perſtillabit domus. Et ſm eūdē Salo. non reperi in noſtra tranſlatione. ſed eſt ſententia hec. Prouerb. xxiiij. ibi. Per agrum hominis pigri tranſiui: et per vineam viri ſtulti: et ecce totum repleuerant vrtice: et operuerant ſuperficiem eius ſpine. Vie nihil operātium ſtrate ſunt ſpinis: id eſt vitiis. Et iterū Prouerb. xxj. quantum ad ſententiā. In deſideriis eſt omnis otioſus. de conſecra. diſt. v. numq̄. Et iterum Prouerb. xxj. Deſideria occidunt pigrum. His itaqꝫ exemplis per Egyptum patres eruditi nullo modo otioſos eſſe monachos/ ac precipue iuuenes patiuntur: actum cordis et profectum patientie et humilitatis vtilitate operis metientes. Et non ſolum a nullo quicq̄ ad vſum victus ſui accipere ſinunt: ſed etiam de laboribus ſuis non tantum ſuperuenientes et peregrinos reficiunt fratres: verum etiam per loca Libye que ſterilitate laborant: necnō etiam per ciuitates iis qui ſqualore carcerum contabeſcūt: immanem dirigunt alimonie ſubſtātiam: de fructu manuum ſuarum rationabile ac verum ſacrificium dn̄o tali oblatione ſe offerre credentes. Hec eſt autem apud Egyptum ab antiquis patribus ſancita ſententia/ demone vno monachum operantem pulſari: otioſum vero innumeris ſpiritibus deuaſtari. hucuſqꝫ Io. caſſi. in prealleg. lib. x. Item in vltima collatione patrum que eſt. xxiiij. verba Abrae anachorite. Preferēdus eſt manuū labor otioſe in hac parte meditationi ſcripturarum: infructuoſe lectionis inſtantie: ſm apoſtolicam authoritatem et ſeniorum inſtituta: quia qui ſani corporis eſt ac robuſti: ſtipe aliena ſuſtentari nō debet: que iuſte ſolis eſt debilibus attributa. Nam vtiqꝫ agape: id eſt charitate vel ſtipe aliena certum eſt omne genus hominum ſuſtentari: etiam ipſos reges: quod propriis manibus non laborat. nam maiorum habet definitio: quicquid ad neceſſitatem quotidiani victus inſumitur: quod opere manuum noſtrarum effectum partūqꝫ nō fuerit: ad agapen referri debere ſanxerūt. ſm Apoſtolū qui otioſis penitus

interdicēs opē largitatis aliene/qui (inquit) nō operat: non manducet.ij.ad Theſſa.vlti. Itē in vitis patrum. Abbas ſyſoy ait. Corporalis labor dux eſt humilitatis. Item dixit Abbas Achillas Abbati Amon. Ego hac nocte.xxij. vlnas funiculi operatus ſum: ⁊ in veritate nō indigeo: ſed propterea laboro ex omni virtute mea: vt ab opere ad orationē tāq̄ ad requiē veniā. Itē dixit alter ſenex. Labor et humilitas ⁊ oratio ſine ceſſatione poſſidēt chriſtū. nam requies ⁊ iuſtificatio propria et volūtas impedimēta ſunt. oēs em̄ pene per ea perierunt. Item dixit quidā frater abbati Syſoy. Si habeo aliūde ſufficiētiā: videtur tibi vt cogitem de labore manuum? Rn̄dit. Quātūuis habeas: nō negligas operari: et quantū potes/fac: nō tamē cū turbulento animo. Itē Serapion preſbyter pater erat quaſi.x. miliū monachoꝝ: qui oēs ex laboribus ꝓpriis et mercede manuū viuebāt: quā tēpore meſſis acquirebāt: ⁊ partē plurimā ad supradictū ſenem ꝑ pauperibus deferebāt. Omnibus em̄ pene Egyptiis monachis moris erat/tempore meſſis locare operas ſuas ad partē frumenti habendam: de quo magnā partem pauperū vſibus offerebāt: ſed nec intra Egyptum ſufficiebāt pauperes qui poſſent mie eoꝝ fructus ⁊ largitatem abſumere: ſed in Alexandriā naues onuſte frumēto huiuſmodi dirigebātur: vel in carcere concluſis vel reliquis peregrinis ⁊ pauperib⁹ erogādo. Docuit etiā magnus Antonius Paulū ſimplicē quō digitis corporis opus carnale: cogitatione vero mētis ⁊ intentione operaret̄ que dei ſunt. Itē interrogatus abbas ſyſoy quomodo oportet monachū ſedere in cella. Rn̄dit. Quātum ad id qđ in manifeſto eſt: hoc eſt vt opus manuum faciat: et ſemel comedat: ⁊ taceat: ⁊ meditetur. Occulte aūt in cella ꝓficere eſt: hoc eſt vt redarguat ſeipm̄ vnuſquiſq; de propriis exceſſibus in omni loco ad quē perrexerit: ⁊ vt miniſterij horas cuſtodiat: ⁊ de occultis non negligat. Si autē tēpus contigerit q̄ vacet ab opere manuū: intret ad miniſteriū operis dei: et id ſine aliqua perturbatione conſummet. Finis autem hoꝝ eſt vt cogitatū bonū ſimul teneat: et reuocet a ſe maloꝝ cogitatū. Itē de Hilarione legitur q̄ fiſcellas iunco texens emulabatur monachorum Egypti diſciplinā. et Apl̄m dicentē/qui nō laborat nō mā ducet.ij.ad Theſſa.vlti.ad Ephe.iiij. de cōſe.diſt.v.nūq̄. Item de eo legitur q̄ quum vadēs per mūdū ad inſulam perueniſſet: in deſerto agello manēs/lignoꝝ quotidie faſcem colligēs/imponebat dorſo: quo venūdato ſibi alimoniam et iis qui forte veniebāt ad eū/ pauxillū panis emebat: q: nec fragmē panis a quoq̄ accepit. Itē quum Macharius maior veniſſet ad Antoniū: et loquerētur ſero de humilitate animarū: et operarētur: vidēs Antonius magnū opus plectarum qđ fecerat Macharius/admiratus eſt: et oſculatus eſt manus eius dicens/Multa virtus de manibus iſtis egredit̄. In monaſterio Euticij narrat Grego.in dialo. erāt antiquarij libros ſcribentes: ⁊ ipe abbas Euticius in valle fenum ſecabat: ⁊ falcem fenariā in collo deferēs veniebat. Omnes etiā monachi de vita manibus cōficiebant linteamina: ex cuius operis emolumēto nulli eorū quicq̄ deficiebat ad vitā. Regula data Pachamio ab āgelo dicit. Permittas vnicuiq; vt tātū quātū poſſit ⁊ cibi ſumat et potus: et iuxta manducantiū et bibentiū vires paribus quoq; eos operib⁹ ſubiugabis. Et neq; queq̄ ieiunare vel manducare ꝓhibeas: ita tamē vt fortioribus et magis edentibus ſemper onus grauius iniungas. Infirmiores autem et vere monachi ad operandū leuius vrgeantur. Philothonius monachus ex quo gratiam baptiſmi ſuſcepit: ſine cauſa ſe alterius vſum pane neſciuit: et ex laboribus propriis elephantioſis. cc. ſolidos dedit.

Liconius preſbyter nūq̄ de ſolitudinibus egreſſus eſt ꝑ xl. annos fungens officio ſacerdotis: nec niſi ꝓprio opere et ſudore queſitum attigit panē. Venerūt quidā patres ad quēdam leproſum vt darēt ei eleemoſynam: ille nō acquieuit accipere/dicens. Ecce modicas palmulas habeo quas operoꝝ: et facio plectas ex eis: et māduco panē. Et iterum venerūt ad domū cuiuſdā vidue que habebat filios: ⁊ quum pulſarent oſtiū: cucurrit filia nuda ad oſtiū: mater vero iuerat ad opus: erat em̄ candidatrix: et dabāt filie eius veſtimētum et nūmos: ipſa autē nolebat accipere dicens veniſſe matrē ſuā et dixiſſe ſibi/cōfide filia: quia noluit deus: et inuenio opus qđ facio hodie vnde habeamus victū noſtrū. Et quum veniſſet mater eius: rogabāt eam vt eleemoſynā acciperet: ⁊ noluit dicens. Ego habeo curatorē deum meū: ⁊ vos vultis eum tollere a me hodie. Illi autem agnoſcentes fidem eius glorificauerunt deū. Iſta etiam duo exēpla proxima poſui.ſ.in.§.nūc vero.ver. quidam.cū ſeq.in ar.liiij. Iterū dixit ſenex. Surgens mane dic ad teipſum. Labora corpus vt paſcaris. ſobria eſto aīa vt apprehendas hereditatē. hoc de vitis patrū et collationib⁹ intuli. Et recuſantes hodie manib⁹ laborare cōfundantur: et timeant mortem panem comedētes otioſi: q: ſcribitur Prouerb.vlti. Et panem otioſa non comedit: et date ei de fructu manuum ſuarum. Et Hiero.in canone de cōſe.diſt.v.nūq̄.dicit. Semper aliquid facito: vt te diabolus inueniat occupatū. ⁊ ſequitur ibi. Si apoſtoli habētes poteſtatē de euāgelio viuere/laborabāt manib⁹ ſuis ne quē grauarēt: et aliis tribuebāt refrigeria quoꝝ pro ſpiritualibus debebant metere carnalia.ſ. Coꝝ.ix. ex̄ de preſcrip.cum officij.de cenſi.cū apoſtolus.cur tu in vſus tuos ſucceſſura non prepares? vel fiſcellam texe iunco: vel caniſtrum lētis plecte viminibus: ſeratur humus: areole equo limite diuidātur: in quibus quum olerum iactata fuerint ſemina: vel plante per ordinem poſite: aque ducantur irrigue. Inſerātur fructuoſe arbores vel gēmis vel ſurculis: vt paruo poſt tēpore laboris tui dulcia poma decerpas. Apū fabrica aluearia ad quas te mittūt Salomonis prouerbia.texantur quantū ad ſententiā. Prouerb.xxiiij.ibi. Comede fili mi mel: quia bonum eſt. quātum ad literā in eccleſiaſtico dicitur Eccliaſti.xi. Breuis in volatilibus eſt apis ⁊c. lina capiendis piſcibus. ſcribantur libri vt et manus operetur cibos: et anima lectione ſaturetur. In deſideriis autem eſt omnis otioſus. Prouerb.xxi. Egyptiorū monaſteria hunc morem tenent: vt nullum abſq; opere ⁊ labore ſuſcipiāt: nō tam propter victus neceſſarie/q̄ propter anime ſalutē: ne vagentur peruerſis cogitationibus et ad inſtar fornicantis iſrael omni tranſeunti diuaricent pedes ſuos.xxxij.q.v. paulus. in fine. huc uſq; Hiero. ſcribens ad Ruſticum monachū ⁊ per eum alios monachos inſtruens.vt dicit in fine.c.predicti. Item ibi Hierony.in canone.xxi.q.ſ.quomodo.exponēs verbum Apoſtoli.ſ.ad Timo.v. Vidua/inquit/eligatur non minus.lx.annorum que fuerit vnius viri vxor: hoc eſt preceptū de eis viduis que eccleſie paſcuntur eleemoſynis: et idcirco etas preſcribitur: vt ille tantum accipiant cibos: que iam laborare nō poſſunt.et.ſ. poſitum eſt. Itē Proſper in canone preall. ſ.q.ij. ſacerdos. Quid eſt de euangelio viuere: niſi laborātem inde vbi laborat neceſſaria vite percipere? Qui ergo in euangelio nō laborat: quomodo poteſt eleemoſynam recipere: quam tamē Paulus non recipit viuens de ſuis laboribus: vt ibi dicitur. vt gyrouagis ⁊ pſeudo religioſis tolleret materiam mendicandi: et daret materiam laborādi. vt ſuperius eſt probatum. Preterea canon preallega. lxxxij.diſt.c.epiſcopus.dicitur. Epiſcopus pauperibus vel infirmis qui debilitate faciēte ſuis manibus laborare nō poſſunt: veſtitum et victum inquantum ſibi fuerit poſſibile/largiatur. ergo a ſenſu cōtrario/ſi laborare poſſunt: nō debent eleemoſynam recipere. Item vere ſm̄ Augu. in canone.v.q.v.non omnis. xxiij.q.iiij.nimium. vtilius eſurienti panis tollitur: ſi de cibo ſecurus iuſtitiam negligat: quia iuſtum eſt ſm̄ Apl̄m.ij. Theſſa.vlti. Qui nō laborat non manducet: q̄ panis ei frāgitur: vt iniuſtitie ſeductus acquieſcat.i.ignauie ⁊ acidie: q: homo naſcitur ad laborē. Iob.v. ergo iuſtum eſt vt laboret. vbi Bernar. Homo ad laborē natus/ſi laborem refugit: nec facit ad qđ natus eſt: ad qđ venit in mūdum: quid reſpondebit ei qui miſit eū?

qui inſtituit vt laboꝛaret? Itẽ ſuper illud Mat. vj. Ideo
dico vobis ne ſoliciti ſitis aĩe veſtre q̃d mãducetis: nec coꝛ
poꝛi veſtro q̃d induamini. Aug. de hereſibus. dicunt autẽ
Eutichide quidã heretici opinãtes monachis nõ licere ſu
ſtẽtande vite ſue cauſa aliquid operari: atq̃ ita ſeipſos ꝓ
fiteri vt oĩno ab operibus vacẽt. Itẽ Aug. de operib⁹ mo
nachoꝝ. Inquiũt enim. nõ de hoc opere coꝛpoꝛali in quo
vel agricole vel opifices laboꝛant/ pꝛecepit apl's quũ dice
ret. ij. Theſſa. vlti. Qui nõ vult operari nõ mãducet. Neq̃
euãgelio poſſet eẽ cõtrarius vbi ait dñs. Ideo dico vobis
ne ſoliciti ſitis aĩe vr̃e ⁊c. In verbo ergo apl'i pꝛedicto ſpi/
ritualia opera debemus accipere: de quib⁹ alibi dicitur. j.
Coꝛ. iij. xix. di. ſcd'm. ex de deci. cũ nõ ſit. Ego plantaui: apol
lo rigauit. Et ita ſe arbitrãtur apl'ice ⁊ euãgelice obtẽpera
re ſentẽtie: quum euangeliũ credũt de non curãda coꝛpoꝛ
rali huius vite indigẽtia pꝛecepiſſe: et Apl'm de opere ⁊ ci
bo ſpũali intellexiſſe. Qui nõ vult operari nõ manducet.
Pꝛius ergo demonſtrare debemus Apl'm opera coꝛpoꝛa
lia ſeruos dei operari voluiſſe. pꝛemiſerat em̃ dicens. ij. ad
Timo. vlti. Ipſi em̃ ſcitis quomodo opoꝛteat imitari nos:
qm̃ nõ inquieti fuimus iter vos: neq̃ panẽ ab aliquo gra/
tis manducauimus: ſed in laboꝛe et fatigatione die ac no
cte laboꝛãtes: ne quẽ veſtrũ grauaremus. Nõ quaſi nõ ha
buerimus poteſtatẽ: ſed vt noſmetipſos foꝛmã daremus
vobis ꝙ nos imitaremini. Nã et quũ eſſemus apud vos:
hoc denũtiabamus vobis: qm̃ ſi quis nõ vult operari: nõ
manducet. Quid ad hoc dici poteſt: qñ exẽplo ſuo docuit
quod pꝛecepit. ſ. coꝛpoꝛaliter operãdo? Nã ꝙ coꝛpoꝛaliter
operaret̃ oſtẽditur in actibus vbi dicit̃ Act. xviij. ꝙ manſit
cũ Aquila et vxoꝛe eius Pꝛiſcilla opus faciẽs apud illos:
erant em̃ tabernaculoꝝ artifices. Noſtra tranſlatio ſic ha
bet. Et q: eiuſdẽ erat artis: manebat apud eos ⁊ operaba
tur: erant aũt ſcenofactoꝛie artis. Et tñ Apl'o tãq̃ pꝛedica
toꝛi euãgelij/ militi chꝛiſti/ plãtatoꝛi vinee/ paſtoꝛi gregis/
conſtituerat dñs. Luc. x. Mat. x. vt de euangelio viueret:
qui tamẽ ſtipendiũ ſibi debitum nõ exegit: vt ſe foꝛmã da/
ret eis qui exigere indebita cupiebãt. Audiãt ergo qui nõ
habẽt hanc poteſtatẽ quã ille habebat: vt tãtũmodo ſpiri
tualiter operãtes/ manducẽt panẽ a coꝛpoꝛali laboꝛe gra
tuitũ. Si aũt euangeliſte ſunt: ſi miniſtri altaris: diſpenſa
toꝛes ſacramẽtoꝝ: habẽt hanc poteſtatẽ: ſi ſaltẽ habebant
aliquid in ſeculo quo facile ſine opificio ſuſtentarent hãc
vitã: qꝺ cõuerſi ad deũ indigentibus diſpertiti ſunt: ⁊ cre/
dẽda eſt eoꝝ infirmitas ⁊ ferẽda. Nec attendendũ in quo
loco hoc qꝺ habebãt impẽderint: quũ oĩm chꝛiſtianoꝝ ſit
vna reſpublica. Sed qui veniũt ad pꝛofeſſionẽ ſeruitutis
dei ex vita ruſticana et ex opificũ exercitio et plebeio labo
re: quominus operẽtur excuſari nõ poſſunt. Nullo em̃ mo
do decet vt in ea vita vbi ſenatoꝛes ſunt laboꝛioſi: ibi fiãt
opifices otioſi. Et quo veniũt relictis delicijs ſuis qui fue
runt pꝛedioꝛũ dñi: adſint ruſtici delicati. At quum dñs ait
Mat. vj. Nolite ſoliciti eſſe ⁊c. nõ hoc dicit vt iſta nõ ꝓcu/
rẽt quantũ neceſſitatis eſt: vnde honeſte viuere poterũt:
ſed vt nõ iſta intueantur: ⁊ ꝓpter iſta faciãt quicq̃d in euã
gelij pꝛedicatione facere iubẽtur. Eã nãq̃ intentionẽ pau
lo ſuperius oculũ vocauerat in eodẽ. c. Mat. vj. ibi. Lucer
na coꝛpoꝛis tui eſt ocul⁹ tuus. ſi oculus tu⁹. i. intentio ſim/
plex fuerit ⁊c. hucuſq̃ Augu. vbi. ſ. ⁊c. ¶ Item ibi Hiero.
Pꝛecipit̃ ergo nobis ne ſoliciti ſimus q̃d comedamus: q:
in laboꝛe vultus. Geñ. iij. pꝛeparam⁹ nobis panẽ: ergo la
boꝛ exercẽdus eſt: ſolicitudo tollẽda. Item ibi Chꝛyſ. Nõ
em̃ ſolicitudinibus ſpũalibus/ ſed laboꝛibus coꝛpoꝛalib⁹
acquirẽdus eſt panis: qui laboꝛãtibus ꝓ pꝛemio diligẽtie
deo pꝛeſtãte abũdat: ⁊ negligẽtibus ꝓ pena deo faciente
ſubducit̃. Itẽ Aug. de operibus monachoꝝ. Quidã dicũt
propterea ſe operari nõ debere: q: volucres celi nec ſemi/
nãt nec metũt. Cur ergo iſti nõ attendunt quod ſequitur.
Neq̃ cõgregãt in hoꝛrea? Cur ergo iſti manus otioſas: et
plena repoſitoꝛia volũt habere? Cur deniq̃ molunt et co/
quũt? Hoc enim aues non faciũt. Aut ſi reperiunt quibus
hoc perſuadeãt vt eis per ſingulos dies eſcas afferãt pꝛe/
paratas: ſaltẽ ſibi de fontibus aquã afferunt ⁊ reponunt:
qꝺ volatilia nõ faciũt. Sed ſi nec aqua ſibi vaſa coguntur
implere: iam illos qui tũc erãt Hieroſolyme nouo gradu
iuſtitie ſupgreſſi ſunt: q̃ demiſſo ſibi ex Grecia frumẽto pa
nem fecerũt/ aut facere curauerũt qꝺ aues nõ faciunt. Nõ
poſſunt aũt ſeruare vt nil. ſ. in craſtinũ reponãt/ qui ſe per
multos dies a conſpectu hoĩm ſeparatos ⁊ nulli ad ſe pꝛe
bẽtes acceſſum includũt ſeipſos: viuentes in magna intẽ
tione oꝛationum. An foꝛte quo ſunt ſanctioꝛes: eo ſunt vo
lucribus diſſimilioꝛes? Qꝺ autẽ dicit̃ de volatilibus celi/
ad hoc dicit̃ ne quiſq̃ putet deũ ſeruoꝝ ſuoꝛum neceſſaria
nõ curare: quũ eius pꝛouidẽtia vſq̃ ad iſta gubernãda ꝑ/
ueniat. Neq̃ em̃ nõ ipſe paſcit eos qui manibus operan/
tur. Neq̃ em̃ q: deus dixit in pſ̃. xlix. Inuoca me in die tri/
bulationis ⁊ eruã te. nõ debuit fugere apl's: ſed expectare
vt Act. ix. vij. q. j. ibi cõpꝛehenderetur: ⁊ cũ deus ſicut tres
pueros de medijs ignibus liberaret. Dañ. iij. xj. q. iij. impe/
ratoꝛes. ⁊. xxiij. q. iiij. nõ inuenitur. Sicut em̃ qui ſanctis fu
giẽtibus huiuſmodi queſtionẽ obijceret: reſpõderẽt nõ ſe
opoꝛtuiſſe tentare deũ. Mat. iiij. ⁊. xxij. Luc. iiij. ⁊. xxij. q. ij.
queritur. ſed tũc talia deum ſi vellet eſſe facturũ: vt eos. ſ.
liberaret ſicut Danielem a leonibus. Dañ. vlti. et Petrũ a
vinculis. Act. ij. quũ ipſi quid facerẽt non haberẽt: quũ ve
ro fugiendi eis poteſtatẽ dediſſet: etiã ſi liberarẽtur per il
lam: nõ niſi ab ipſo liberari. Sic dei ſeruis valentibus ma
nibus ſuis victum tranſigere: ſi ex euãgelio mouerit que/
ſtionẽ de volatilibus celi que nõ ſeminãt neq̃ metunt: fa/
cile reſpondebũt. Si nos per aliquã infirmitatẽ vel occu/
pationẽ non poſſumus operari: ille nos paſcet ſicut aues
que nihil operãtur. Quũ aũt poſſumus: nõ debemus ten
tare deum: q: hec que poſſumus: eius munere poſſumus:
et quum hic viuimus: illo largiẽte viuimus: qui largitus
eſt vt poſſimus: et ille nos paſcit a quo aues paſcuntur.
hucuſq̃ Augu. vbi. ſ.

LAboꝛ aũt manuũ intẽtione recta adhibitus
hec bona oĩa operatur. ſcilʒ Otium ⁊ acidiã — Uaria
expellit. Coꝛpus moꝛtificat. Coꝛ humiliat. — laboꝛis
Mentẽ cõpꝛimit: ne per illicita vagetur. Te — commo/
net hoĩem ne diſcurrat. Paupertatem cõſer/ — da.
uat et nutrit. Libidinem refrenat. Silentiũ ſubminiſtrat.
Grauem et maturũ religioſum cõſtituit: ⁊ honeſtũ pꝛece
ptũ dñi/ ſcʒ In ſudoꝛe vultus tui veſceris pane tuo. Geñ.
iij. Et apl'i. Qui nõ laboꝛat nõ mãducet. ij. ad Theſſa. vlti.
cuſtodit. Uerecundiam petendi contegit et conſeruat: et
frontoſitatem et impoꝛtunitatem exigendi repellit. Fur/
tum et quãcunq̃ vſurpationem rei aliene cohibet. Elee/
moſynam nutrit. Oꝛationem et contemplationem germi
nat. Faſtum et elationem vulnerat. Coꝛ compungit. Si
moderatus ſit: triſtitiã carnalem fugat: et ceteras paſſio/
nes marceſcere facit. Solitudinem manutenet. Beatitu/
dinem gratie impetrat in hac vita: et gloꝛie in futuro. iu/
xta illud pſ̃. cxxvij. Laboꝛes manuum tuarum quia man/
ducabis: beatus es et bene tibi erit. Caueant autem labo
rãtes maxime viri ſpirituales/ ne laboꝛ nimius manuum
ſit philargyꝛie: id eſt auaritie incentiuum: ſicut in collatio
ne pꝛedicta Piamonis de tribus generibus monachoꝛũ
de ſarrabaitis habetur. Nam ibi Piamon pater loquens
de nobili genere monachoꝛum qui cenobite dicũtur: et de
teterrimo et infideli genere monachoꝛum qui ſarrabaite
dicuntur. dixi in pꝛin. iſtius. ſic ait. Illi ſcʒ cenobite ob hoc
certatim ſtatutum trangredi canonem diuinis operibus
elaboꝛant: vt quicquid monaſterij ſanctis vſibus redun/
darit: vel carceribus/ vel xenodochio/ vel indigentibus ꝓ
abbatis diſpenſetur arbitrio. Iſti ſcʒ ſarrabaite ſic laboꝛa
re nitũtur: vt quicquid quotidiane ſuperfuerit gule: aut
pꝛofuſioꝛi pꝛoficiat voluptati: aut certe philargyꝛie vitio
recondatur. Illos ſcilʒ cenobitas patientia atq̃ diſcretio
qua tam deuote in hac quam ſemel arripuerint pꝛofeſſio/
ne perdurant: vt numq̃ ſuas expleant voluptates cruci/
fixos

ſtros huic mundo quotidie ⁊ continue viuoſq̄ martyres
facit. Hos ſcilicet ſarrabaitas arbitrij ſui tepore viuos ad
inferna demergit. hucuſq̄ Pianō. ¶ Propter predictas
oēs vtilitates q̄ ex dictis vite patrū trahunt: oēs ſctē regu
le ab eccleſia approbate eas ꝑficientib⁹ labores manuū
indixerunt. pſ. lxxvij. Sed heu heu ſancte eleemoſyne et
ſanctus panis angelicus q̄ pro noīe dñi petit⁹ colligitur
oſtiatim: impinguāt hodie in eccleſia dei centum milia et
mille milia ribaldorū: q̄ pane ſaturati et otio dediti: ſicut
ab Ezechiele deplorat̄ in iniquitatē incidunt Sodomoꝝ
qui fuerunt acidioſi ⁊ guloſi: ⁊ ideo in illud nefandū pia/
culū iciderūt. Eze. xvj. vltra mediū. Multi em̄ ſub ſpecie
religionis alios viſitantes/ ⁊ eis adulātes/ ⁊ mēdacia cō
ponentes/ comedūt panē impietatis: ⁊ vinū iniq̄tatis bi
bunt. Prouer. iiij. ⁊ Eccli. xx. Qui edunt panem illi⁹: falſe
lingue ſunt. Iſte eſt etiā ille panis peſſimus de q̄ etiā dicit̄
Prouer. xx. Suauis eſt homini panis mendacij: et poſtea
implebit̄ os eius calculo. i. lapide ignito. dicit gloſ. Et vti
nam pro minori malo tales pſeudoreligioſi otioſi panem
neceſſariū peterent ⁊ acciperent. ſed ſupfluum petūt: ⁊ ſic
ut mercatores ⁊ fures qđ ſupereſt eorū gule ⁊ crapule/ cō
mutant ⁊ vendunt. panē ſanctū in ſe amore dei collatum
in profanas alias ſpecies cōmutant dātes pro eis panes
eleemoſyne: imo ſe turpiter defraudantes. Nō em̄ datur
panis eleemoſyne vt vendat̄: ſed vt pauper exinde alatur
vnde Eccli. xxxiiij. Panis egentiū vita pauperis eſt: q̄ de
fraudat illū: homo ſanguinis eſt. ar. xiij. q. ij. q̄ oblationes
§. Etſi ſupereſt altari pauperi tribuat̄. lxxxvj. di. non ſatis.
℟. ideoq̄. ⁊ i gloſ. ar. ꝙ paup. ⁊. xij. q. j. habebat. Accipiētes
aūt panem ſupfluū vel alias eleemoſynas nō neceſſarias
pro preſenti vel breui tēpore in futurū aliena ſm̄ Hiero.
xlij. di. §. ordinandus itaq̄. ⁊ Ambro. xlvij. di. ſicut. rapere
cōuincunt̄. ibi dicit̄. Pluſq̄ ſufficit ſumptū/ violenter ob
tentum eſt. Et Amb. ali. Qui nō indiget ⁊ accipit: rapit. ⁊
de talib⁹. Job. xv. Ignis deuorabit tabernacula eorū qui
libenter munera accipiūt. Sed dicit dñs Eſa. xxxiij. Bea/
tus q̄ excutit manus ſuas ab omni munere. lingue man⁹
⁊ obſequij. ſm̄ Greg. j. q. j. ſunt nōnulli. O ſancta eccleſia
mater verorū pauperū: quot hodie in te cōmuniter ſunt
queſtores tot ſunt raptores. vix hodie nedum inter ſecu/
lares: ſed etiā inter religioſos inter mille nō inuenit̄ q̄ re/
cuſet oblata: imo q̄ de eleemoſynis promptuaria nō faciat
ex hoc in illud. ſm̄ Dauid. pſ. cxliij. imo q̄ non neceſſaria ꝑ
importunitatē nō petat. Nō inuenit̄ quaſi qui dicat ſatis
eſt: non plus. Et ſcribitur. Prouerb. xxix. Sanguiſuge. i.
demonis ſanguinē fideliū ſugentis due ſunt filie: ſcilicet
fornicatio ⁊ auaritia. ſemper dicentes/ Affer affer. q: ſm̄
Bern. nec corpus voluptate nec animus vanitate aliquā
do ſatiat̄. Homini em̄ fideli totus mūdus diuitiarum eſt:
quia in deo ſperat. Homini aūt infideli nec obol⁹. ſubau/
di totus mundus eſt. xiiij. q. iiij. q̄d dicamus. ¶ R Sed
ſancta hodie paupertas ſobria fidelis ⁊ larga in profluī/
tatē infidelitatē ⁊ auaritiā verſa eſt. hodie tenacitas ſub
ſpecie virtutis parſimoniā ſe vocat. xlj. di. ſepe. O quot mi
lia eleemoſynarū procurat fieri crudelis ſathan: vt veri
pauperes ſpiritu ⁊ opere accipientes ſupflua aliena rapi
ant. xlvij. di. ſicut. et perdant meritū paupertatis. Nec cu/
rat aſtutus ſerpens ſi eleemoſynam quis aliquādo dans
lucretur vitam: dūmodo indebite accipiens incurrat phi
largyrie mortē. nam in eodē actu frequenter vnus deme/
retur: ⁊ alter meretur. xxiij. q. j. quid culpatur. in ſi. xxij. q. v.
propoſito. Audiui enim quū ſtarem in monte aluerne: a ſi
dedignis fratribus/ ꝙ quū in primis noſtri ordinis tem
poribus fratres noſtri vbilibet maxime in monte illo rigi
dam tenerent obſeruantiam paupertatis in terricula illa
demon in domicellum pulcherrimū ⁊ induſtriū tranſfi/
guratus/ ad domum cuiuſdam nobilis de illa guardiana
venit. q̄ nobilis ſatis inhumanus illis fratribus ante erat
factuſq̄ cellerarius ſuus demon ille/ frequenter dominū
arguebat ꝙ ſanctis illis fratribus de aluerna non faceret
eleemoſynas copioſas. ⁊ ad inſtantiā eius nobilis ille in/
cepit largiſſime fratrib⁹ prouidere: et de die in diē in elee/
moſyna eis facienda creſcere. propter quod fratres ince/
perunt in vita relaxari: ⁊ ex occaſione abundantie rūpere
paupertatē. qđ quidam ſeniores de loco fratres attendē/
tes/ ⁊ gementes/ ⁊ admirātes quomodo ille nobilis qui
prius tenax erat ad fratres: ſic miſericors factus erat: iue
runt ad domū eius: ⁊ interrogantes eum quomodo nūc
ſic afficeretur ad eos/ qui de eis curare non conſueuerat:
Reſpondit ꝙ hoc ad ſuggeſtionē illi⁹ ſui cellerarij facie/
bat. quo viſo vnus eorū cognouit in ſpiritu ꝙ demon eēt
q̄ nullo modo reſpicere poterat in illum fratrē. Cui quū
diceret frater ⁊ coniuraret quis eſſet: demon cum magno
ſtrepitu diſparuit ſic̄ ſum⁹. fratres redeūtes ad locū ⁊ re/
ferētes hec ad ſuā parcitatē ⁊ ſanctā inopiam redierunt.

¶ Articulus. liij.

SEd ⁊ O alma mater

eccleſia nedum contra tua ſtatuta viuūt ſa/
predicta pſeudo anachorite: ⁊ contra dicta
apoſtoli pauli: ⁊ dicta ſanctorū ſuperius al
legata: ſed inſuper multi eorū maxime pſeudo apoſtolo/
rum ⁊ begardorū multis ſunt erroribus implicati. quorū
aliquos ſponſus tuus papa clemens quintus in ſua decla
rat cōſtitutione: que incipit/ ad noſtrum. in titu. de heret.
in clemen. dicens. A

ST vnus error eorū

eſt: Homo in preſenti vita tātum ⁊ talē gra/ — An poſ/ ſit q̄s hac in vita fieri im/ peccabi/ lis.
dum perfectiōis poteſt acquirere/ ꝙ redde
tur penitus impeccabilis: ⁊ amplius in gra
tia proficere non valebit. nam vt dicunt/ ſi quis poſſet ſem
per proficere: poſſet aliq̄s chriſto perfectior inueniri. Iſti
moueri videntur ex authoritate Jo. in epiſtola. j. c. iij. ibi.
Omnis qui nat⁹ eſt ex deo: peccatum non facit. de peni.
diſt. ij. §. opponitur. ℣. Item ſm̄ hanc. Sed Hiero. contra
Iouinianum predicte authoritati reſpōdet probās oēm
hominē in hac vita poſſe peccare: ⁊ peccato eſſe ſubiectū
multis hoc probans exemplis. Iſte etiā error ab illo vide
tur trahere ortum qui dicit nullum imputari peccatū in
fide manentium. xxiiij. q. iij. quidam. ver. eunomiani. Si
ad impeccabilitatem in hac vita venire poſſemus: fruſtra
oraremus/ Dimitte nobis debita noſtra. de peni. di. iij. de
q̄tidianis. ⁊ pre. c. ſi enim. ℣. ſi non peccam⁹. ⁊ di. j. tres aūt
et de con. di. ij. iteratur. Et Mat. vj. ⁊ Luce. xj. vbi Cypria/
nus. Q̄ neceſſarie autem ⁊ ſalubriter admonemur: q̄ pec
catores ſumus: qui pro peccatis rogare compellimur. Et
ne quis ſibi quaſi innocens placeat: et ſe extollendo plus
pereat: inſtruitur ſe peccare quotidie dum pro peccatis q̄/
tidie iubetur orare. Item Augu. de bono perſeuerantie
Hoc autem telo pelagiani confodiuntur heretici: qui au
dent dicere hominem iuſtū in hac vita habere nullum oī/
no pctm̄. Et in talib⁹ hoībus nō eſt iam videre in preſenti
tempore eccleſiā nō habentē maculaꝫ aut rugā. ad Ephe.
v. xxj. di. q̄uis. Chryſ. in homi. Quoniā vero fidelib⁹ hec
oratio conuenit: leges eccleſie docent: ⁊ orationis princi/
pium: quod docet deū patrem vocare. Qui ergo fidelib⁹
iubet remiſſionē peccatorū petere: demonſtrat ꝙ poſt ba
ptiſmū contingit peccata dimitti cōtra nouatianū. de ſo/
lo chriſto filio dei dicit Petrus. j. Pe. ij. Qui peccatum nō
fecit. ⁊ Jo. xiiij. Venit enim princeps huius mūdi: ſcilicet
diabolus ſm̄ Aug. ⁊ in me non habet quicq̄. Aug. q: neq̄
cum peccato deus venerat: neq̄ eius carnē de peccati ꝓ/
pagine virgo peperat. ¶ B De matre etiam eius bea/ — An ma/ ria in ori ginali fuerit cō cepta.
tiſſima tenent ſancti maxime Aug. ꝙ non peccauit etiam
venialiter in hac vita: tamen in originali peccato ꝯcepta
fuit: ſicut ⁊ ceteri homines. q: ab illa ſententia patris ſui
Dauid. Ecce enim in iniquitatibus cōceptus ſum. pſ. l.
xxxiij. q. iiij. vir cum propria. nullus excipitur niſi chriſtus
qui non de ſemine humano ſed ſpirituſancto/ et in vtero

virginis iam ſanctificato cõceptus fuit.ex͠ de ſum.tri.c.j.
xxiij.di.qui epiſcop⁹.Domina autem noſtra de ſemine vtri
uſq; parentis Joachim ⁊ Anne concepta fuit:ſicut cetere
mulieres:non de ſpirituſancto ſicut fili⁹.⁊ ideo in origina
li peccoto fuit concepta vt late probat Bern.in ep̄la quã
ſcribit canonicis Lugdunen̄.in qua reprehẽdit eos:q: cõ
ceptionis feſtum domine celebrabant:qd̄ non debet fieri
ſed quũ fit:referri debet ad ſanctificationẽ eius in vtero.
quia ſm̃ Bern̄.ante fuit ſancta q̃ nata.vnde ⁊ Aug.ſuper
hoc ad petrum diaconũ ait de con.diſ.iiij.firmiſſime tene.
Firmiſſime tene:⁊ nullatenus dubites omnem hominem
qui per concubitum viri ⁊ mulieris concipitur:cum origi
nali peccato naſci:impietati ſubditum/mortiq; ſubiectũ
Et ob hoc naturaliter naſci filium ire. de qua dicit ap̄ls.
Eram⁹ natura filij ire ſicut ⁊ ceteri.Eph.ij.⁊ Rom̃.v.ad
h̄ facit quod legiẗ ⁊ no.de con.di.iiij.c.ij.in ỽbo miraculo
gloſ.vt in beata Maria.⁊ de con.di.iij.c.j.in gloſ.de feſto.
⁊ facit op.xxvij.q.ij.omne. et hanc ſententiam tenent oẽs
antiqui theologi:Alexander/Thomas in ſuo quarto ⁊.ij
Bonauẽtura /Richardus.licet q̃dã noui theologi a ſen/
ſu eccleſie recedentes cõmuni tenere cõtra indeuoti reue/
ra domine/ei tamen deuoti cupientes apparere/nitantur
eam quodãmodo ſic deo ⁊ ſuo filio cõparantes.quorũ no
ua opinio ⁊ phantaſtica ſit a fidelibus cancellata:q: ſan/
ctificationem virginis negat.contra id qd̄ tenet eccleſia
ipſam ſanctificationẽ fuiſſe.⁊ ſic ſm̃ Bern̄.antea ſanctam
id eſt ſanctificatam in vtero q̃ natam extra vterũ . Si em̃
in peccato originali qd̄ contrahitur in anime infuſiõe :vt
no.de con.di.iiij.non ex quo.in gloſ.ij.non fuiſſet cõcepta
ſanctificatio neceſſaria non fuiſſet:ſicut nec in chriſto .et
ideo Romana eccleſia feſtum conceptionis non agit:etſi
tolerat q̃ alicubi fiat:maxime in anglia:non tamẽ appro/
bat.q: quod permittitur nõ approbatur.iiij.di.deniq;.xxj.
q.j.hac ratione vel illud feſtum debet referri ad ſanctifica
tionem virginis non conceptionem.vt dictum eſt.Et ita
dicit oratio que dicitur in hoc feſto Rome in ſancta Ma
ria maiori.Deus qui ſanctificationem virginis ⁊c.ſicut vi
di ⁊ audiui quũ ibi de iſta ſanctificatione predicarem in
iſto feſto ſanctificationis:quod fit in decembri ante feſtũ
natalis .per.xv. dies. Pro hac veritate facit illud Salo.
Prouerbio.xxv. Aufer rubiginem de argento :et egrede/
tur vas puriſſimum.Uas puriſſimum fuit virgo:que ru/
bigine originalis peccati abluta per ſanctificationem in
vtero factam puriſſima in neceſſitate ſua egreſſa eſt ex
vtero.et illud. Pſalm̃.xlv . Sanctificauit tabernaculum
ſuum altiſſimus. Tabernaculum ſanctificatum dei fuit
virgo Maria.iuxta illud Eccleſiaſti.xxiiij.Et qui creauit
me requieuit in tabernaculo meo.facit verbũ Aug.in ſer/
mone purificationis dicentis.Solus eſt ſine peccato na/
tus:quẽ ſine viri cõplexu nõ concupiſcentia carnis:ſʒ obe
dientia genuit mentis.Hoc etiam determinat Aug. ſup
Gen̄.ad literam.vj.c.facit de peni.di.ij.ſi enim.in fine.ibi.
⁊ docuim⁹ q̃ excepto deo omnis creatura ſub vitio ſit ⁊c.
Idẽ tenet magiſter ſententiarũ.Contra hos etiã qui im/
peccantiam poſſe haberi in hac vita dicunt : eſt illa coll̄o
Theone q̃ intitulatur de anamarchirio.i.impeccantia .in
li.collationum Jo. caſſi.vbi etiam allegat̃ Paulus dicẽs
Ago.qd̄ volo:⁊ infelix ego homo:q̃s me liberabit de cor/
pore mortis huius:ad Ro.vij.⁊.xxxij.q.v.ſi paulus.et de
con.di.iiij.c.ij.⁊ illud Ro.vij. Uideo aliam legẽ repugnã/
tem legi mentis mee.in pre.c.ij.⁊ di.vj.in palea/ſed peſan
dum.in ſi.que omnia intelliguntur q̃ nunq̃ mente vole/
bat a deo diſcedere:ſed hoc nõ poterat perficere quin mo
tus vagationum ſentiret:⁊ quin deſcendere eum aliquã/
do oporteret ab illa continua theoria.¶ L Nullus em̃
hominũ excepto dño ſaluatore ⁊ domina matre eius (vt
pie creditur)naturalẽ per vagationem mentis ita defix⁹
ſemper in dei cõtemplatione cõtinuit : vt nunq̃ ab ea ra/
ptus mundane cuiuſq̃ rei delectatione peccaret : dicente
ſcriptura. Sidera ipſa non ſunt munda in cõſpectu eius

noſtra trãſlatio habet.celi non mundi. Job.xv.¶ D Ex
etiam dicũt dicti Begardi q̃ tantum poteſt homo creſce/
re in gratia in hac vita:q̃ amplius creſcere nõ valebit.fal/
ſum eſſe nõ dubium eſt:quia ſcriptum eſt in.pſ̄.lxxxiij.⁊ de
peni.di.ij.dum ſanctã. Ibũt de virtute in virtutẽ vſq; quo
videatur deus deorum in ſyon.i.in gloria ſempiterna vbi
dñm ſpeculabimur facie ad faciẽ. Joãnis cap.xvij.Cõtra
etiam verbum Ambroſij in ſermone reſurrectionis de
ſanctis dicentis.Quis em̃ in hac vita tã mũdus:q̃ ampli⁹
mundari nõ poſſit:magis magiſq; mundãdus nõ ſit:⁊ ſe
quiẗ poſt. Ut tãto ſint fecundiores: quanto fuerint mun
diores.Et contra hoc etiam eſt illud Apoca.c.vltimo.Et
qui iuſtus eſt:iuſtificetur adhuc.xlvij.di.quantũlibet. Et
illud Salo. Prouer.iiij. Juſtorum ſemita quaſi lux ſplen/
dens procedit ⁊ creſcit vſq; in perfectum diem.de peni.di.
ij.iuſtorum ſemita.poſt.c.nõ reuertebantur. Uocat autem
perfectum diem ſcilicet glorie ſempiterne.de qua die dici
tur in pſ̄.lxxxiij.Quia melior eſt dies vna in atrijs tuis ſu
per milia.quod verbum Salomonis exponit Grego.in
Ezech.homi.v.⁊ in prece.c.non reuertebantur dicens. In
eorum nãq; animo bonum deſiderium atq; intellectus lu
cis intime iam pars dici eſt:ſed q: vſq; ad finem vite in vir
tute proficiunt:ad perfectum diem tunc veniunt: quãdo
ad regna celeſtia perduci in ea luce quã deſiderant iã mi/
tius aliquid nõ habebunt. Item Nedum inter virtutes
ſed etiam in eiſdem virtutibus gradus eſſe probãtur . de
peni.di.ij.§.hec que de charitate.⁊.c.dum ſanctã.vbi Gre
go.probat per multas authoritates hoc q̃ in iſta vita p̲/
fectiſſima charitas ſicut in patria haberi non poteſt. Un
de peni .di.ij.§.hinc etiam.ỽ. Item Hiero.Charitas in q̃/
buſdam perfecta eſt:in quibuſdam imperfecta:perfectiſſi
ma autem in hac vita haberi nõ poteſt . Quis em̃ in hac
vita ad tantũ gradũ perfectionis peruenit:ad quãtũ per
uenit mater dei:⁊ tamen ſemper in ea creuit gratia ⁊ me/
ritum vſq; ad mortem.q: ſemper gratia vtebatur recte ⁊
virtuoſe viuendo . Et credo ſalua eccleſie veritate q̃ ſi
dña.c.milibus annorũ vixiſſet in hac vita:in fine illorum
dierum perfectior extitiſſet.q: nulla creatura ſic eſt plena
gratia quin amplius repleri valeat.excepto illo homine
in chriſto deo vnito qui ab inſtãti ↄceptionis omnib⁹ cha
riſmatibus diuini ⁊ ſancti ſpiritus pleniſſime plenus fuit
q: nõ fuit ſibi datus ſpiritus ad menſuram. Jo.iij.⁊ ibi.De
plenitudine eius omnes accepimus. Jo.j.⁊ ibi. Plenum
gratie ⁊ veritatis. Unde ſuper illud verbum/Non enim
ad menſuram dat deus ſpiritum. Jo.iij.Aug . Hominib⁹
ad menſuram dat:vnico filio nõ dat ad menſuram.Alij q̃
dẽ dat̃ per ſpm̃ ſermo ſapiẽtie:alij ſermo ſcientie Ro.xij.j.
Cor.xij.aliud habet ille:⁊ aliud hʒ iſte. Menſura diuiſio
q̃dã donorum eſt.ſed chriſtus que dat nõ ad menſuram
accepit. Item ſuper id pre. Jo.j. Plenum gratie ⁊ verita/
tis.Origen̄.in homi.Duplex intellectus eſt. Poteſt enim
de humanitate ac diuinitate incarnatum verbi accipi:ita
vt plenitudo gratie referatur ad humanitatẽ ſm̃ quam
chriſtus caput eſt eccleſie ⁊ primogenitus creature vni/
uerſe.quoniã maximum ⁊ pricipale gratie exemplũ qua
nullis precedẽtibus meritis homo efficitur deus in ipſo
primordialiter manifeſtuʒ eſt. Poteſt etiã plenitudo gra
tie chriſti de ſpirituſancto intelligi:cuius ſeptiformis ope
ratio hũanitatẽ chriſti impleuit. Plenitudo ỽo veritatis
ad deitatem refertur.Et ſuper pre.verbo/Et de plenitu/
dine eius ⁊c.Chryſoſtomus.q.d.nos omnes.xij.⁊ omnis
plenitudo fidelium ⁊ qui nũc ſunt ⁊ futurorum de pleni/
tudine eius accepimus. Item illud Eſa.xj.Et replebit eũ
ſpiritus timoris domini/ſcilicet filialis.de quo.xxiij.q.vj.
§.ex ijs.Et ideo nunq̃ aliquis ita perfectus ſicut chriſt⁹
nedum non perfectior potuit inueniri.ad hoc.ex͠ de ſum.
tri.c.ij.§.quũ ergo.ỽ.quia inter.Quia omnib⁹ alijs quã/
tũuis perfectis ſpirituſſanctus ad menſuram datus eſt.
op.ar.de pe.di.ij.querẽdũ.⁊.c.põt.⁊.ſemp in eis per bona
opera creſcebat:chriſto autem ſine menſura vt dictum eſt

⁊ ideo non creſcebat in eo gratia. vnde ſuper illud Luc̃.ij.
Puer creſcebat. dicit Beda Creſcebat inquãtũ puer erat
fragilis. creſcebat ſicut ceteri homines: nõ inquantũ ver-
bum. nec creſcebat ex parte anime q̃uis appareret. vnde
Greg. in homil. Iuxta naturã hominis pꝛoficiebat ſapi
entia. nõ tamen ipſe ſapientioꝛ fuit extunc: quia pꝛima cõ-
ceptionis hoꝛa plenus ſapientia permanebat. ſed eamdẽ
qua plenus erat ſapientiam ceteris paulatim ex tempoꝛe
oſtendebat. vnde ⁊ ij nequã heretici alium antiquũ erro
rem in iſto tacite includunt. Quidã enim fuerunt hereti
ci vocati Ebionite: qui chꝛiſtum virũ iuſtum per pꝛofectũ
putant effectum. xxiiij. q. iij. quidam. ℣. ebionite. Chꝛiſtus
enim non per ꝓfectum fuit iuſtus: ſed ab inſtanti ↄceptio
nis. Illud autem ꝙ in operibus iuſtitie creſcebat pꝛo no-
bis ⁊ pꝛo ſe erat: quia nobis meritabat ⁊ ſibi. iuxta illud
Phil. ij. Pꝛopter quod deus exaltauit illũ ⁊c. Et ideo di-
cit Paulus. j. ad Coꝛin. j. Qui factus eſt nobis a patre re
demptio/ſanctificatio/ſapiẽtia/et iuſtitia. quia nos in ſe
redemit ſanctificauit ſapiẽtia illuſtrauit ⁊ iuſtificauit. qꝛ
quos pꝛedeſtinauit: hos ⁊ vocauit. ⁊ quos vocauit: hos ⁊
iuſtificauit. ad Ro. viij. de peni. diſt. iiij. §. finis. ℣. hinc etiã
Aug. Hi ergo miſeri Begardi qui ſe iuſtificãt: ⁊ plenitu-
dinem ſpirituſſancti ſe habere credunt: ſimiles alijs here-
ticis ſunt: ⁊ de eadem infecta ſtirpe deſcendũt q̃ cataphꝛy
gũ dicuntur. de quibus. xxiiij. q. iij. quidã. ℣. cataphꝛygũs
mũdos enim ſe facientes immundiſſimi ſunt: imundus
eſt enim apud deũ omnis q̃ exaltat coꝛ ſuum. de peni. di. ij.
ſi enim. vltra quatuoꝛ colum. ℣. imundus enim: Ille enim
vere eſt imundus: qui ſe videt mundum. ⁊ ille mundus: q̃
ſe videt imundum. Et ſic quidã ſanctus pater intelligit
illud ad Titũ. j. c. Omnia munda mundis. Nam ſm pꝛe-
dictum patrem Theonẽ in pꝛedicta collatione de amar-
thitio. Quanto magis pꝛofecerit mens humana: ⁊ ad ſin
cerioꝛem cõtemplationis peruenerit puritatem: tanto ſe
immundioꝛẽ quaſi per ſpeculum ſue puritatis ſe aſpiciet.
qꝛ neceſſe eſt dum animus ad ſublimioꝛẽ ſe extendit intui
tum: ⁊ maioꝛa q̃ agit pꝛoſpiciens ↄcupiſcit: illa inferioꝛa
ſemper ⁊ vilioꝛa deſpiciat. Plura ſiquidem denotat ſince
rioꝛ obtutus: paritq̃ ſibi maioꝛem repꝛehenſionis dolo-
rem irrepꝛehẽſibilis vita: ⁊ multiplicat gemitus atq̃ ſuſ-
piria emendatio moꝛum ⁊ emulatio attenta virtutũ. Ne-
mo enim illo in quo pꝛofecerit gradu poteſt eſſe contẽtus
⁊ quanto quis fuerit mente purgatioꝛ: tanto ſe ſoꝛdidio-
rem videns magis humilitatis q̃ elationis inuenit cau-
ſas. ⁊ quanto pernicius ad ſublimioꝛa conſcendit: tanto
amplius ꝓuidet ſibi ſupeſſe quo tẽdit. q̃ authoꝛitas pleniſ-
ſime deſtruit dictũ erroꝛẽ. Item Greg. Quãto q̃s ſemin⁹
videt: tãto min⁹ ſibi diſplicet. ⁊ quãto maioꝛis gr̃e lumen
acq̃rit: tanto ſe repꝛehenſibilioꝛẽ eſſe oſtẽdit. Item Aug.
Semper tibi diſpliceat qđ es: ſi vis peruenire ad illud qđ
non es. nam vbi tibi placuiſti: ibi manſiſti. Si aũt dixeris
ſufficit: periſti. ſemper ergo adde: ſemp ambula: ſemp pꝛo
fice. Item Bern̄. Aut aſcendas neceſſe eſt: aut deſcendas.
Si attendas ſtare in pendulo huius vite: ruas neceſſe eſt
qꝛ vbi incipis nolle fieri melioꝛ: deſinis eſſe bonus. Nolle
ergo pꝛoficere/nõ niſi deficere eſt. qꝛ inter pꝛofectum ⁊ de
fectum moꝛtalis vite nullum mediũ inuenitur. Sicut eñ
coꝛpus continue aut creſcit aut decreſcit. de con. di. v. ne
tales. ſic neceſſe eſt ſemp ſpiritum aut pꝛoficere aut defice
re. Eſaias etiã quum vidit dñm exercituũ: tunc ſe imundũ
vidit. ⁊ dixit: Ve mihi: qꝛ vir labijs pollutus ego ſum: ⁊ vi
di dñm exercituum. Eſa. vj. Iſti ergo miſeri Begardi. ſic-
ut dicit Greg. quo peccatoꝛes ſe eſſe nõ credunt: eo dete-
rioꝛes peccatoꝛes fiunt. xlv. di. vera iuſtitia. Iſti vero miſe
ri albuginẽ habent in oculo. ſicut dicit̃ in Leui. xxj. Quod
Grego. in paſtoꝛali exponẽs/ait ⁊ eſt. xlix. di. hinc etenim
℣. Albuginem vero habet in oculo: qui veritatem lucis vi
dere non ſinitur: qui arrogantia ſapientie ſeu iuſtitie ex-
cecat̃. Pupilla nãq̃ oculi nigra videt: albuginem tolerãs
nihil videt qꝛ videlicet ſenſus hũane cogitationis ſi ſtul
tum peccatoꝛemq̃ ſe intelligit: cognitionem intime clari
tatis appꝛehendit. Si autẽ candoꝛem ſapientie ſeu iuſti-
tie ſibi tribuit: a luce ſe superne cognitionis excludit: ⁊ eo
claritatẽ veri luminis nequequã penetrat: q̃ ſe apud ſe par
rogãtiã exaltat. ſicut de quibuſdã dicit̃ ad Ro. j. c. Dicẽtes
ſe eſſe ſapientes ſtulti facti ſunt. ⁊ Io. ix. In iudicium ego
in mundum veni: vt qui non vident. i. reputant ſe non vi-
dere: videant/per humilitatem illuminantẽ eos. Et q̃ vi-
dent. i. qui reputant ſe videre ⁊ intelligere: ceci fiant/per
ſuperbiam excecantẽ eos. vnde Aug. in libꝛo. ix. ↄfeſſionũ
Tumoꝛe meo ſeparabar a te: ⁊ nimis inflata facies clau-
debat oculos meos: qꝛ intellectũ dat paruulis. pſ̃. cxviij.
⁊ Matth. xj. Reuelaſti ea paruulis. i. humilibus. Cogno
ſcant ergo iſti Begardi ſe maxime in iſtis erroꝛibus ma-
ximos peccatoꝛes: vt iuſtificentur ſm Dauid. ⁊ cecos: vt il
luminentur. Quia ⁊ Petrus poſtq̃ receperat ſpiritũſan-
ctum: repꝛehenſus eſt a Paulo: qꝛ repꝛehenſibilis erat: qꝛ
in illa ſimulatione peccauerat. Gala. ij. ij. q. vij. puto. qꝛ in
hac vita oĩs ho mendax. Ro. iij. ſm Dauid pſ̃. cxv. Pꝛo-
uer. xx. Quis poteſt dicere/mũdum eſt coꝛ meum: ⁊ pur⁹
ſum a peccato? ⁊ omnis homo amplius creſcere poteſt: vt
ſuperius eſt pꝛobatum. ⁊. xlvij. diſtin. quantumlibet.

¶ Secundus erroꝛ Begardoꝛum. E

Secundus erroꝛ Be-
gardoꝛum eſt/ꝙ ieiunare nõ opoꝛtet homi
nem vel oꝛare: poſtq̃ gradũ vltimũ perfe-
ctionis fuerit aſſecutus. quia tunc ſenſuali
tas eſt ita perfecte ſpiritui ⁊ rationi ſubiecta: ꝙ poteſt ho-
mo libere coꝛpoꝛi concedere quicquid placet. ¶ Sed iſte
erroꝛ fundat⁹ in erroꝛe ſpiritus libertatis facile extirpat̃
ſi veritas attendatur. Nam certũ eſt ꝙ q̃diu quiſq̃ in hac
vita eſt quantũcumq̃ ꝓfectus ſit: caro contra ſpiritũ con-
cupiſcit. Gala. v. ⁊ Ro. vij. Video autẽ aliam legẽ in mẽ-
bꝛis meis ⁊c. Et iterum ibi. Non eñ qđ volo bonum/hoc
facio ⁊c. xxxij. q. v. ſi paulus. ergo ſemp neceſſaria eſt abſti
nentia ⁊ ieiuniũ impetum carnis refrenãs. vnde. j. ad Co
rin. ix. Caſtigo coꝛpus meũ ⁊c. etiã. ij. Coꝛ. xj. In ieiunijs
multis ⁊ vigilijs multis. Unde Bern̄. Velis nolis intra
fines tuos habitat Iebuſeus. i. cõculcatio. Iudi. j. xj. q. iij. ieiunũs
nolite. ↄpꝛimi quidẽ poteſt: ſubiugari vero minime. Nul eſt incũ-
lus enim in hac vita abſq̃ pꝛiuilegio ſingulari ſine aliq̃ ſti bendum
mulo carnis viuit. Unde ille ſanct⁹ pꝛeſbyter gracus quũ
eſſet in trãſitu: appꝛopinquãte ſibi vxoꝛe ſua legitima. de
quo. xxxij. di. pꝛeſbyter. vocẽ recolligens/ait. Recede a me
mulier adhuc igniculus viget: tolle paleam. Et tamẽ iſte
pꝛeſbyter/vt narrat Greg. in dialogo. iiij. libꝛo adeo per-
fectus fuit: vt in moꝛte videret apoſtolos Petrũ ⁊ Pau-
lum: quib⁹ dixit/Venio: ecce venio. ⁊ inter hec verba red-
didit ſpm̃. Et quis chꝛiſto in perfectione ſimilis? et tamen
in noſtrum exemplũ in deſerto ieiunat. Matth. iiij. ⁊ Luc̃.
iiij. ⁊ oꝛat in monte. Luc̃. vj. ⁊. ix. Quis perfectoꝛũ noui et
veteris teſtamenti non ieiunauit ⁊ oꝛauit? Ieiunauerũt
⁊ oꝛauerunt Moyſes et Helias. Deutero. ix. iij. Reg. xix.
Iudith/Samuel/Dauid/ Pꝛophete/ et Apoſtoli. et ſcti
Anachoꝛite. quoꝛũ aliqui quantũ plus moꝛti appꝛopinq̃-
bant ⁊ perfectioꝛes erant: tanto amplius ieiunabãt. ſicut
apparet in magno Antonio ⁊ Hilarione. Genus eñ ma
xime ſubtiliũ demonum ieiunio ⁊ oꝛatione expellitur/di-
cit dominus Mar. ix. Mat. xvij. Hunc erroꝛem tacite tã-
git Serapion abbas in collatione ſua. de. viij. pꝛincipali-
bus vitijs in fine collationis in libꝛo colla. Io. caſſi. vbi ſic
dicit. Ab iſta gula tamq̃ ab inimico cauendũ eſt: ſm illud
Salo. Pꝛouer. xxvj. ad fi. Si te rogauerit inimicus voce
magna: ne cõſenſeris ei: ſeptem enim nequitie ſunt in aĩa
eius. i. ſi ſuperatus gaſtrimargie ſpũs cepit ibi ſua humi
liatione blandiri: rogans quodãmodo vt aliquid relaxãs
accepto feruoꝛe impertias ei/quod continentie modum
⁊ menſuram iuſte diſcretionis excedat: ne reſoluaris ei⁹
ſuggeſtione: ne arridente impugnationis ſecuritate qua

viderís pauliſper a carnalibus incentiuis factus quietior/ad priſtinã remiſſionem vel preteritas gule cõcupiſcẽtias reuertaris.per hoc em̃/dicet ille ſpũs gaſtrimargie quẽ viceras:reuertar in domum vnde exiui Matth.xij.⁊ Luce xj.⁊ procedentes ex eo confeſtim ſeptẽ ſpũs vitiorũ erunt tibi acriores:ꝙ illa paſſio que in primordijs fuerat ſuperata. Nam nequiores hi ſeptẽ ſpũs illo priore ꝗ egreſſus fuerat/idcirco dicuntur: q: deſiderium gule.i.gaſtrimargia per ſe nõ tantũ eſſet noxia:niſi intromitteret grauiores alias paſſiones.i.fornicationis/et philargyrie/ire/triſtitie/ſiue ſuperbie:que per ſe eſſe noxia anime ac ꝑemptoria dubiũ non eſt. Uidi enim duos fratres noſtros ſanctitatis nimie famã habentes:dicentes ſe guſtũ in cõedendo perdidiſſe:⁊ in cibis saporem nõ inuenire:qui tñ reuera ſemota hypocriſi plus de bono vino ꝙ de malo bibebant:et pro eis ſpecialiter querebatur et emebatur:et ꝗ plus de bona coquina carnibus ⁊ piſcibus ⁊ fructibus edebant/ꝙ de malis: immo nec communibus contenti erant ſed ſpecialia querebant et habebant:facta verbis contraria oſtendentes.in verbis mendacibus gloriantes:vere malus ſpũs eſt ſpiritus gaſtrimargie ⁊ periculoſus:q: ianua vitiorũ.xliiij.di.§.j.Sed deterior abſtinentia ſimulata.vt exponit Aug.illud verbũ dictum Luc.xj.Cuꝫ immundus ſpũs ⁊c.⁊ malũ eſt curaꝫ carnis in deſiderijs facere.cõtra verbũ apl'i.Gala.v.ibi.Et deſideria carnis ne perficietis:⁊ de con.di.v.nõ mediocriter.in fi.ſed deterius eſt ſe falſo abſtinentẽ ⁊ frugalẽ dicere:⁊ ſe in cibis inſenſibilem facere:q: non poſſumus nõ eſſe qd̃ ſumus.Et Iſaac cõtemplatiuus ait.Quũ rerũ opportunitatẽ accipimus:noſipſos nõ poſſumus ꝯtinere.ar.ex͂ de eo ꝗ cog.cõſang.vxoris veniẽs.vñ Greg.Sancti viri a licitis abſtinent ne illicita ꝑpetrẽt. ¶ Iſti etiã begardi tacite in aliũ errorem videntur incidere Iouinianiſtarũ: nullũ diſcrimen facientes inter abſtinentes ⁊ laute epulantes.xxiiij.q.iij.quidã.℣.Iouinianiſte.Et ideo non dicant quidã/ꝑfecti ſumus:carne mortui ſumus: dimittamus abſtinentias ⁊ ieiunia:⁊ teneamus vitã cõmunem:aliorũ q: gulã vicimus.vere tales non victores gule:ſꝫ victi a gula ſunt quia etſi quod intrat per os nõ coinquinat hominem.vt Matth.xv.Et oīs creatura dei bona eſt:⁊ nihil reijciẽdũ qd̃ cum gratiarum actione recipitur.j.ad Timo.iiij.⁊ qd̃ dictum eſt Petro.Quod deus purificauit tu ne cõmune dixeris.Act.x.Ab omni tamen ſpecie mala ⁊ occaſione abſtinendũ eſt.j.ad Theſſa.vlti.ex͂ de ſimo.audiuim⁹.Et iterum Paulus.j.ad Corin.ix.Qui in agone contendit:ab oibus ſe abſtinet.Et quis eſt iſte elatus qui ſe agonẽ iſtũ credat viciſſe:quũ vas electionis dicat ad Ro.vij.Quis me liberabit de corpore mortis hui⁹.xxxij.q.v.ſi paulus. Unde quũ quidã pater diceret ꝙ mortuus erat mundo dixit alter/ſi tu mortuus es:diabolus tamen mortuus nõ eſt. Sed ⁊ quis Serapione ſubiuo ꝑfectior eſt:de quo legitur in collationibus patrũ/ꝙ dixerit/Tribus creditoribus/pater me⁹ me obligatum dimiſit.a duobus ſcilicet luxuria et auaritia expeditus ſum.ſed a tertio ſcilicet vitio gule cõtinue ſatiſfaciendo nequeo liberari.Quis enim a gula ex toto liberari potuit/ſm Climacũ/niſi ſepulcrum inhabitans:Et idem.Quid ex toto gulam euacuat:⁊ ꝑfecte deſeruit:nihil.vſq3 ad monumentum em̃ durat pugna ventris:⁊ ideo nullus ex toto liberatur ab illo. Sed ⁊ quomodo dicti Begardi dicere audent ꝙ hoīem perfectum non oportet orare:quũ perfectio maxime ſm Moyſen in prima collatione de deſtinatione monachi in libro collationũ Io.caſſi.in indeſinenti mẽtis oratione cõſiſtat Nam ad punctũ a cõtemplatione diſcedere perfectum virum/pro fornicatione eſt:vt ibi dicitur:nam etſi pater celeſtis virtuoſos querit:precipue oratores precipuos querit qui adorent eũ in ſpiritu ⁊ veritate. Io.iiij Nam ſi iſti ceci de oratione mẽtali loquantur:q: de vocali nõ ſumus ſemper adſtricti:vt ſuperius eſt ꝓbatum.ſ.in.§.Exquo ℞.Maurẽ.xlj.ar.quomodo ꝑfect⁹ erit:cui⁹ mens frequẽter a deo diſcedit.ſed ⁊ quomodo poterit euadere tẽtationem/al's militiam/ꝗ cõtinua eſt ſm Iob.vij.c.de peni.di.ij.ſi em̃.niſi ad orationem vadat/ſicut dicit expoſitor ſuꝑ illud Matth.xxvj.Orate ne intretis in tẽtationẽ. In tetationẽ cadit qui ad orõnem nõ vadit.Et quomodo/ſm Climacũ/poterimus euadere offenſionem:ſi non teneamus mentis orationẽ:Nam/vt ipſe ait/qui inceſſanter tenet baculũ orationis:nõ offendit:qd̃ ſi cõtigerit nõ tamẽ cadit in fine.Quid em̃ eque bonũ ⁊ perfectũ in hac vita ſicut mente deo continue adherere:vnde pſ.lxxij.Mihi aũt adherere deo bonũ eſt.Et ſm eũ ibidem.Quid enim mihi eſt in celo:⁊ a te quid volui ſuꝑ terraꝫ:ſubaudi nihil ſm pre.Climacũ.ſed tñmodo ſine occupatione tibi ſempiterne in oratione adherere.Iſti miſeri Begardi quõ ſibi ſint cõtrarij attendat quiſq3 fidelis. Dicũt ſe continue orare ⁊ debere orare:⁊ ideo non poſſunt nec debẽt manibus laborare.Et ipſi idẽ dicunt ꝙ ꝑfectus vir orare nõ tenetur.Uere deo ⁊ ſibi cõtrarij ſunt:⁊ ideo nõ ſunt audiendi.xiij.q.ij.ꝙ prepoſterũ.xxiij.q.vij.qd̃ autẽ.ex͂ de appel.ſolicitudinẽ.in fi.vbi de hoc.Mendaces ſunt:⁊ de ſpũ libertatis carnalis ſunt.q: quãto qs ꝑfectior:tanto cogẽte ſpũ ſancto(vt ita loquar)orationaliter ⁊ ad deum mente et corpore deuotior ⁊ illuminatior.Quis em̃ tale quid qualis eſt oratio poterit inuenire:Quis enim ille magis vite angelice appropinqt:ꝙ orator aſſidu⁹.ſcilicet mẽte a deo nõ recedere:Qd̃ deo ſacrificium magis gratum ⁊ perfectum:ꝙ per importunitatem ipſum ꝯtinue petere ſicut fecit mulier Chananea:Matth.xv.de peni.di.j.importuna de qua dicit Greg.ꝙ importunitas deo placet:que ingrata eſſe ſolet hominibus.

Orationis excellentia.

¶ Nam etſi ſingulariter tria in Tobia cõmendant̃:ſcꝫ Ieiunium/Eleemoſyna ⁊ Oratio:To.xij.Bona eſt oratio cũ ieiunio ⁊ eleemoſyna.Oratio tamen excellit in ſex. ¶ Primo in facilitate: q: debilis non poteſt ieiunare:neq3 pauꝑ eleemoſynam dare:qlibet tamen poteſt ⁊ debet orare.vnde pſ.xxxvj.Iuſtus aũt miſeretur ⁊ tribuet.dicit gloſ.Semꝑ aliqd eſt qd̃ det.ſaltem orationẽ.etſi nõ ore ſi ſit mutus/tñ corde ſi ſit iuſtus.quia ait Iſidorus/oratio cordis eſt:non labiorũ.non em̃ verba deprecantis attendit de⁹:ſed orantis cor aſpicit.de cõ.di.v.nõ mediocriter.xxxviij.di.ſedulo. ¶ Secũdo in velocitate:vnde.pſ.lxxxvij.Intret in cõſpectu tuo oratio mea.dicit gloſ.Magna virtus pure orõnis hic notat̃:q: quaſi quedã perſona ad deũ intrat ⁊ mandatũ peragit:quo caro peruenire nequit. ¶ Tertio in iocunditate.nihil enim delectabilius ⁊ menti iocũdius/ꝙ loqui cũ tam benigno ⁊ dulci deo.vnde frequẽter orare debemus ⁊ legere in libris deuotis.q: ſm Bern.quũ oramus:cũ deo loquimur quũ vero legimus:deus nobiſcũ loquit̃.Tunc em̃ homo quaſi mundũ exit:carnẽ exuit:⁊ ad tertiũ celũ ſcilicet empyreum vbi ſancte anime cũ angelis fruuntur viſione dei cum Paulo aſcendit.ij.ad Cor.xj.ſe.ſupra ſe.Threno.iij. ¶ Quarto in ꝓpinquitate ad deũ:quoniã qui orat:facie ad faciem añ dñm cõſtituitur:cui audacter cauſam exponit.vnde pſ.xxiiij.Reſpice in me:⁊ miſerere mei.vbi dicit interlinearis gloſ.Eleemoſyna em̃ ꝑ manũ paupertatis mittitur in Hieruſalẽ:per afflictionem corporis deo oſtẽditur:ſed oratio imediate dñm quaſi preſentem alloquit̃ ¶ Quinto in dignitate.q: mox vt ab ore ⁊ corde proceſſerit:ſuſcipiunt eã angeli ⁊ cõſtituunt ante deũ.ſicut angelus ait Tobie To.xij.Quãdo orabas cũ lachrymis:ego obtuli orationẽ tuã domino. ¶ ℞ Sexto in vtilitate.q: diabolum fugat.Mar.ix.xxxvj.di.c.vltimo.A tentatione liberat.vt dictũ eſt.Torporẽ expellit.Eccl'i.xviij.Non impediaris orare ſemper.In dubijs dirigit.Eccl'i.xxxviij.ij.Parali.xx.Deſideriũ accendit.iiij.Reg.xviij.Ad orationẽ helie deſcendit ignis de celo.iiij.Reg.j.xxiij.q.iiij.ea vindicta.Et cũ Salomon expleſſet fundens preces:deſcendit ignis de celo:⁊ deuorauit holocauſta ⁊ victimas.ij.Paralipo.vj.Et orãte moyſe deſcẽdit ignis de celo.ij.Macha.ij.Et orante ſancto Martino in ara altaris glob⁹ igne⁹

apparuit ſuper caput eius. Itē impetrat veniā.ij.Reg.xij poſtq̄ orauit Dauid:audiuit/Trāſlatū eſt peccatū tuum. de peni.di.j.§.ꝙ aūt.ꝟ.dauid.⁊.c.ille rex.⁊.c.illud. Itē gratiam acquirit. Zacha.x. Petite a dn̄o pluuiā:⁊ ipſe faciet niues ⁊ pluuiā imbris. Nix deſtruit herbas nociuas:pluuia nutrit vtiles:ſic gratia deſtruit vitia ⁊ nutrit virtutes et bona opera.de con.diſt.iiij.in tribus vltimis.cap. Item impetrat ſapientiā. Ja.j.Siquis indiget ſapientia:poſtulet a deo.Eccl'i vltimo.Queſiui ſapientiā in oratione mea Prolongat vitā ad agendā penitentiā.Eſa.xxxviij. Item ſanitatē reſtituit.Eccl'i.xxvij.Fili in tua infirmitate ne deſpicias temetipſum:ſed ora dn̄m ⁊ curabit te.Jaco.vltio. ex de ſacra vnc.c.vnico.§.j. Item iram dei placat. Judith viij.Indulgentiā eius cū lachrymis poſtulemꝰ.nō em̄ q̄ſi homo deus ſic cōminabitur:neq̄ ſicut filius hoīs ad iracūdiā inflāmabit.de peni.di.iij.§.ecce achab.⁊.c.ſic achab Itē bona tēporalia multiplicat.iiij.Reg.xviij.orauit helias ⁊ celū dedit pluuiā ⁊ terra dedit fructus.Jaco.vlti.Et orāte ſctō bn̄dicto/aq̄ de monte exijt.et ſctūs Frāciſcꝰ de aqua quā orando de petra produxit:ſuū aſinariū refocillauit. Item pacē ⁊ quietē cōſeruat.j.ad Timoth.ij. Obſecro primo omniū fieri obſecratiōes/oratiōes/poſtulationes/gratiarum actiones/pro regibꝰ ⁊ omnibus qui ſunt in ſublimitate cōſtituti:vt quietā ⁊ tranquillā vitā agant Iſti ergo begardi maligni ſacrificēt ſe ſanctā hoſtiā.Ro. xij.viuentē.ꝑ ieiunia ⁊ abſtinētiā carnē macerādo in atrio exteriori.Ro.xij.de peni.di.iij.Achab.Et per orationē mētis continuā ꝫ quā operibus manuū nutriant:vt.s̄.dixi.§. exquo.ꝟ.imo quidā.cum ſe.in ar.v.in atrio iteriori cordis chriſto domino cōcrement thymiama.Et ſic holocauſtomatum plenum ſemꝑ vſq̄ ad mortē offerant deo ſuo.ſemper etiam decimēt ſe deo ſuo.carnē ieiunando.de con.di. v.quadrageſima.animā vel ſpiritū orando.de peni.di.iij. ille rex.res(ſi habent)totas vel partē pauperibus erogādo.lxxxvj.di.nō ſatis.de peni.di.j.quamobrē.per orationē diabolū ⁊ ſuperbiā.per eleemoſynā mundū ⁊ auaritiā.ꝑ ieiuniū carnis concupiſcentiam vincant ⁊ in ijs ꝑſeuerēt ſic em̄ vere ⁊ ſpūaliter viuitꝫ:⁊ in talibꝰ vita ſpiritū eorum q: tunc cū paulo.j.Cor.ix.ieiunabunt.de peni.di.ij.ſi em̄ ver.paulus.Si autē iſti allegent illud Matth.ix. Luc.v. Non poſſunt filij ſponſi ieiunare q̄diu cū eis eſt ſponſus: Reſpondent tibi Ambroſiꝰ dicens.Non hoc ieiuniū relegatur quo conficitur caro:⁊ corporis luxuria caſtigatur. Hoc ieiuniū nos cōmendat deo:ſed non poſſumꝰ ieiunare qui chriſtū habemꝰ:⁊ chriſti carnē epulamur ⁊ ſanguinem.de con.di.ij.in calice.⁊.c.acceſſerunt. Item ibi Baſilius.Filij etiā ſponſi ieiunare nequeūt.hoc eſt aie nutrimētum non ſumere nec viuere ſine omni verbo dei qđ procedit de ore dei.Matth.iiij. Deutero.viij. Item ibi Beda. Quādiu em̄ nobiſcū eſt ſponſus:nec ieiunare poſſumus nec lugere:quū autē per peccata ille recedit:tunc indicendum eſt ieiuniū:⁊ requirendus luctus. Exponitur etiam tripliciter illud verbū vt ſcribit Tho.in ſecunda ſcđe.q.c. xlvij.ar.iiij.in fi.⁊ no.de hoc Joan.an.in pre.c.ad noſtrū. in gloſ.hoc eſt heretic̄.Orent etiam iſti cū chriſto.Jo.xvij Pater clarifica filium tuū.Q2 aūt.s̄.dixit iſte error de ſenſualitate rationi ſubiecta.Dic ꝙ ſenſualitas eſt vis anime appetens deſiderabilia corpori/⁊ refutans nociua:⁊ hāc dicimus animā ſenſitiuā.⁊ de hoc no.per Joan.an.in pre. c.ad noſtrū.in gloſ.que eſt vis appetēs.⁊ de ſum.tri.c.j.in clemen.Iſti etiā dicētes ſibi licere cōcedere corpori quicquid placet:non viderunt textum eos expreſſe confundētem.iiij.diſti.deniq̄.in fi.vbi dicitur:Vinū ḡ ita bibere pmittitur:vt ebrietatē omnino fugiamus:alioquin reſtat vt ⁊ omnia que corporibus libent:ſimiliter faciamus.vn̄ ⁊ Alexāder ad didimū.Ea q̄ voluptas ſibi vendicat:honeſtate plerūq̄ negamꝰ admittere.dedit nobis multas natura blāditias:qs plerūq̄ virtꝰ cohibet.Et Ouidius epiſtolarum.Eſt virtꝰ placidis abſtinuiſſe bonis.facit.xj.q.j. aliud.⁊.q.iij.q̄d ergo.xiiij.q.j.§.j.et.§.quia ergo.et.c.quiſquis.⁊.xlj.di.quiſquis ⁊c.

¶ Tertius error. H

Tertius error begardorum eſt/q: dicunt ꝙ illi q̄ ſunt in predicto gradu perfectionis ⁊ ſpiritu libertatis:non ſunt humane ſubiecti obediētie. contra iſtū errorem ex̄ de renū.niſi.§.ſed dices.de regu.licet.de elect. gn̄ali.§.illos.li.vj.Et q: eccleſia iſta ordinata ad inſtar eccleſie triūphantis vbi eſt vnus monarcha cui omnes obediunt.Apoca.xxj.Exo.xxv.in fi.ex̄ de ſen.ex.c.j.in clemen. de elec.ſignificaſti.dixi ſatis de hoc in prima parte iſtius operis.nec ad aliqua precepta eccleſie obligant̄.q:/vt dicunt/vbi ſpiritus dn̄i:ibi libertas. Gala.v.xix.q.ij.due.ij. Cor.iij.Ceterū quū iſte error tres ꝯtineat articulos:ideo contra vnūquemq̄ differā:⁊ ſingulatim tollam. Et primo quia ſe dicunt nō teneri ad hominū obediētiā:poſtq̄ perfecti ſunt:dico iſtum errorē antiquum errorē hereticorum.Q2 autem iſte ſit error:patet per teſtamentū vetus ⁊ nouum.In lege em̄ veteri precipiunt̄ occidi qui imperio ſacerdotis vel principis vel parentum inobedientes ſunt.de primo Deuter̄.xvij.Qui ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio:morietur.ex̄ qui fi.ſint legi.ꝑ venerabilem.§.rationibus. De ſecundo Joſue.j.Qui contradixerit ori tuo/moriat̄.ex̄ de ma.⁊ obe.c.ij. De tertio Deute.xxj.Si genuerit homo filiū cōtumacem ⁊c.¶ Per teſtamentū nouum patet falſitas iſtius erroris. Ro.xiij. de cenſi.omnis anima.Omnis aia/nullam excepit quantumuis perfectam/poteſtatibus ſublimioribus ſubiecta ſit ⁊c.Ephe.vj.Filij obedite parentibus veſtris ⁊c.Et ibidē.Serui obedite dn̄is carnalibꝰ ⁊c.Coloſ.iij.Filij obedite parētibꝰ veſtris.⁊ in eodē.ſerui obedite ⁊c.Titū.iij.Admone illos principibus ⁊ poteſtatibus ſubditos eſſe. Hebre.vlti.Obedite ꝑpoſitis veſtris.j.Pe.ij.ex̄ de ma.⁊ obe. ſolite.Subiecti eſtote omni hūane creature ⁊c.In eodeꝫ Serui ſubditi eſtote in omni timore dominis veſtris.Preterea conſtat ꝙ chriſtus voluit eſſe loco ſui ⁊ vicē eius gerere.Matth.x.⁊ Luce.x.Qui vos audit me audit ⁊c.Et qui vos recipit me recipit.xxj.diſtin.in nouo teſtamento.⁊ viij.q.j.qui vos ſpernit.Obediendū ergo fuit apoſtolis ſicut chriſto tanq̄ eius vicarijs:maxime Petro primo et precipuo.vt pre.c.in nouo.a ſimili ⁊ eorū ſucceſſoribꝰ obediendum eſt.Unde ſi quis diceret obediendū chriſto:ſed non eiꝰ vicarijs:ergo chriſtus nō ſufficienter eccleſie prouidiſſet poſtq̄ celos aſcendit:qđ falſum eſt.ex̄ de homici. pro humani.li.vj.vbi de hoc.non em̄ remāſit eccleſia ſine capite loco chriſti.vt ibi.q: corpus chriſti myſticū eccleſia eſt.xxiij.q.v.de liguribus.qđ ſine capite nō eſt.ex̄ de of.or. quoniā in pleriſq̄.Si quis autem diceret obediendū eſſe bonis ꝑlatis:nō malis:falſum diceret contra illud Mat. xxiij.Supra cathedram moyſi ⁊c.j.q.j.nō quales.xix.diſt. ſecundū.⁊.j.Pe.ij.Serui ſubditi eſtote ⁊c.nō tātū bonis ſed etiā dyſcolis.xj.q.iij.Julianus.xxiij.q.j.quid culpatur Si em̄ tantū bonis eſſet obediendū:iuriſdictio eccleſie nihil haberet certitudinis.neſciretur em̄ quis eſſet bonꝰ vel malus.Eccl's.ix.Neſcit homo vtrum amore vel odio ſit dignus. Item iuriſdictio eccleſie nihil haberet ſtabilitatis. Ille em̄ qui eſt bonus in momento fit malus:⁊ econuerſo q: ſm Job.xiiij.Mutat̄ homo:⁊ nunq̄ in eodē ſtatu permanet.de con.di.v.ne tales.¶ H Preterea ſicut pictor fedus facit pulchram imaginē:ſic malus prelatus bonū preceptū.Si autē precipiat qđ malum eſt vt peccatū obediendum non eſt.vnde Aug.ſuper illud Ro.xiij.Qui poteſtati reſiſtūt:ipſi damnationē acquirunt. Si ille iubeat qđ non debes facere:hic ſane cōtemne poteſtatē timēdo poteſtatem maiorem.de iſta materia plene.xj.q.iij.ſiquis epiſcopus.c.nō ſemper.c.ſi dominꝰ.c.Julianus.c.qui omnipotentem.c.qui reſiſtit.c.ſi is qui preeſt.viij.di.que ꝯtra Q2 autē homini obedire ſuperiori ſit neceſſarium:probatur clare.xj.q.iij.ſi aūt nobis.⁊.c.ſiquis nō obediat.⁊.c.abſit.⁊.c.quicquid ergo.ex̄ de ma.⁊ obe.ſolite.⁊ per totū.⁊ q̄

ſi.ſint legi.per venerabilem.§.rationibus.Itẽ.j.Reg.xv.
dicitur.Peccatū hariolandi eſt nõ obedire.vbi dicit expo
ſitor.Idolū hoīs eſt quicqd plus ꝙ deū colit:ac diligit.ſi/
lijs ergo inobedientie voluntas ſua idolū eſt:cuiꝰ nutus
cõtempta dei voluntate ſequunt:⁊ quicqd ipſa iuſſerit q/
ſi ſacroſanctū adorant.et hi dicunt filij Belial.j.Regū.x.
.i.diaboli qḋ iterpretat abſqꝫ iugo.Hiere.ij.A ſeculo ɔfre
giſti iugū meū.Item Gre.Peccatū paganitatis incur/
rit quiſqꝫ ſe dum chriſtianū aſſerit/ſedi apoſtolice obedi
re cõtẽnit.lxxxj.di.ſiqui.ii.¶ I Propterea ratione cul
pe ſine qua nullus viuit:vt ſupra in.§.Et vnus error.ple/
ne probatū eſt:neceſſe eſt vnumquẽqꝫ ſuperiori eſſe ſubie
ctum.xxij.di.de cõſtantinopolitana.Immo magis mere
tur homo obediendo homini etiam malo propter deū:ꝙ
chriſto in ꝓpria perſona.Quis eñ chriſtum cognoſcens
ei perſonaliter precipienti nõ obediret:quū ad hoc ɔpel/
lat timor ⁊ amor:ſicut apparet in Paulo audiente vocem
dñi.Act.ix.Et i Thoma videre chriſtū.Io.xx.Et ideo ma
xima fuit inobedientia protoplaſti dño inobedientis per
ſe loquenti.cui ⁊ dixit.Quia audiſti voci vxoris tue.Ge/
neſ.iij.q.d.non meã quū dixi.De ligno ſcientie boni ne cõ
edas.Gen.ij.Sed hoc magnū eſt homini/ꝓpter deū obe
dire homini:maxime malo.quū ad hoc nec tantus amor
nec timor:nec reuerentia incliner.Nõ eñ eſt naturale ho/
mini:vt homini dominet:ſꝫ brutis.vnde Gen.j.Domina
mini piſcibus maris ⁊ volatilibꝰ celi ⁊ beſtijs terre.Quã/
to eñ peiori prelato vel homini alij obedit qs propter de/
um:tãto plus meretur.Voluit eñ deꝰ humilis homini ſu/
perbo iugū hominis imponere vt humilietur.et per obe/
dientiam ad celū reuocet:qui per inobedientiã a paradi
ſo eiectus fuerat:vt dicit Gre.ſuper euangeliū de magis
in ſi.Matth.ij.Et de hoc mirabile exemplū nobis reliqt
ſanctus Genebaldus eps Laudunen.quẽ quum ſanctus
Remigius in quadã cella occluſiſſet per ſeptẽ annos pro
pter peccatū:qḋ cõmiſerat cum vxore ſua poſt cõtinentiã
quū ea promiſſam:in ſeptimo anno apparuit angelꝰ ſan/
cto Gene.predicto oranti dicẽs pctm̃ ſibi eſſe dimiſſum ⁊
ꝙ egrederet extra cellã.cui ſanctus Gene.reſpõdit.Non
poſſum:qr dñs meus Remigiꝰ oſtiū hoc clauſit:⁊ ſigillo
ſuo muniuit.Cui angelus vt ſcias tibi celū apertum eſſe:h
etiam oſtiū ſaluo ſigillo nunc aperiet:qḋ et factū eſt.Tūc
Genebaldus iactans ſe in medio oſtij in modū crucis ait
etiã ſi dñs meus ieſus chriſtus ad me veniat huc hinc nõ
egrediar niſi dñs meꝰ Remigiꝰ huc veniat qui me occlu
ſit.Et tunc ſanctꝰ Remigius ad monitionẽ angeli venit
Laudunū ⁊ ipſum in locū et ſedẽ ſuam reſtituit.Maius
eſt ergo/vt dixi/obedire homini ꝙ deo.qr duplex obediẽ/
tia dei ⁊ hominis.ſed in illa dei/vna.vnde ⁊ almus Fran
ciſcus dicebat ꝙ ſi videret veniẽtẽ per viã preſbyterum
⁊ angelum:prius reuerentiã faceret preſbytero ꝙ angelo
Qui aūt inobediẽtes ſunt:in canone acephali nūcupant
xciij.di.nulla ratione.et tota illa diſtinctio tollit iſtū erro/
rem.⁊.lxxxix.di.ad hec.Nullū eñ tale ſacrificiū ſicut obe
dientia:que omni ſacrificio antefertur.vt dixit Samuel
Sauli.j.Reg.xv.qḋ Greg.exponit in moralibꝰ.et eſt.viij
q.j.ſciendū.dicens.Per victimã aliena caro:p obedienti/
am vero voluntas ꝓpria mactatur.¶ Ix Quãto autẽ
quis magis eſt obediẽs homini propter deum:tanto am
pliꝰ eſt deus ſibi obediẽs.vt apparet in Ioſue filio Num
diſcipulo Moyſi obedientiſſimo:cui propterea dñs obe
diuit ſtante ſole ad verbū eius.Ioſue.x.Hoc idem conti/
git in Abbate patremucio precipiente ſoli ſtare ⁊ non oc/
cūbere quouſqꝫ ꝑueniret ad vicū ad quẽ ibat infirmū vi
ſitare.Et ſm Aug.Quanto caro ampliꝰ ſubiecta eſt ſpūi
tanto ſpūs deo.Et qr ſacer Franciſcus obedientiſſimus
fuit homini propter deū:etiã ſocio ſuo:quū obedientiam
promittebat ⁊ ſeruabat:quū eſſet iam perfectꝰ:ideo obe/
diebant ei inſenſibiles ⁊ irrationales creature:vt in ſua
legenda ſcribitur.Nullus etiã ſtatus eſt in hac vita ita al
tus ſicut ſtatus obedientie:q in collo circulū aureū habet
vt vidit in extaſi quidã frater:vt legitur in vitis patrum.
Nec chriſto ſic ſimilis/nec ſic ſibi eſt cū fiducia adſiſtens:
ſicut ipſe obediens patri vſqꝫ ad mortẽ.Phi.ij.ſicut alius
abbas dixit.Et hic iungendū eſt qḋ ſcripſi ſupra in.§.Ex
quo.N.Sed ſi cū aliquo religioſo.in ar.lj.⁊.j.in ſtatu reli/
gioſorū in.§.⁊ ſecundū eorum vitiū/in ar.lxviij.de iſtis et
alijs qui ſine obedientia viuunt:ſubtile eſt vitiū iſtã ſan/
ctam obedientiã enumerans.⁊ vocatur ſm grecos idiox
thimia.i.proprie voluntatis motus/ordo/regula/forma/
amor/⁊ cõplacẽtia ſub ſpecie ſpiritus q iſtos Begardos
decipit ⁊ alios fratricellos.Qui eñ iſtam idioxthimiam
ex toto penitus abnegauit:in ijs etiã que arbitrat bona
⁊ ſpiritualia et deo placentia ante tranſuadare peruenit
ſm Clima.in.iiij.gradu de obediẽtia.Dicebat eñ almus
Franciſcus ꝙ ſi ſubditus videat meliora anime ſue/ꝙ ea
que ſibi prelatus precipit:ſuã voluntatem deo ſacrificet.
que autẽ ſunt prelati ſtudeat adimplere:nã hec eſt chari/
tatiua obedientia.de qua Petrus in prima epiſtola.j.ca.
Animas veſtras caſtigãtes in obedientia charitatꝭ.que
deo ⁊ proximo ſatiſfacit.vnde pulchre Daniel in collatiõe
ſua de cõcupiſcentia carnis ⁊ ſpūs ait.Unū ſane atqꝫ idẽ
inobedientie genus eſt vel propter operationis inſtantiã
vel propter otij:deſiderium/ſenioris violare mandatum.
tamqꝫ diſpendiū eſt pro vigilia ꝙ pro ſomno ſtatuta mo/
naſterij cõuellere.Tm̃ deniqꝫ eſt abbatis trãſire preceptū
vt legas:quantū ſi contẽnas/vt dormias.nec alius ſuper
bie fomes eſt pro ieiunio fratrẽ ꝙ pro refectione neglige/
re:niſi ꝙ pernicioſiora ⁊ a remedijs longiora ſunt vitia q
ſub ſpecie virtutū ⁊ imagine ſpiritualiū rerum videntur
emergere:ꝙ illa q ex aperto pro carnali voluptate gignū
tur.Hec enim velut expoſiti ⁊ manifeſti lãguores ⁊ argu
unt cõminus ⁊ ſanantur:illa vero dum ſub ſpecie.xlj.diſt.
ſepe virtutum teguntur:incurata perdurant:⁊ deceptos
quoſqꝫ pericoloſius faciunt ac deſperatius egrotare.Tã
dem cõtra iſtum errorem dicebat frater Egidius ſocius
ſancti frãciſci:ꝙ qui poſuit caput ſub iugo obedientie:et
poſtea vt ſequatur viã perfectionis/extrahit caput de ſub
iugo obedientie:hoc eſt ſignū magne latentis ſuperbie.
Propter omnia bona predicta obedientie abbas Ioan/
nes anachorita dimiſſa eremo ⁊ profeſſione anachoreſe/
os/cõuolauit ad monaſterium:vt bono obedientie frue/
retur:⁊ ſe ſub obedientia humiliaret.vt narrat Io.caſſi.
in li.colla.in collatiõe eiuſdẽ Io.de fine cenobite ⁊ eremi/
te.Begardi vero ſuperbi non deo ſicut dicunt obediunt
ex quo nolunt propter ipſum prelatis mundi rectoribus
obedire.Et hic eſt iungendū quod dixi latius de obediẽ/
tia.j.in materia in qua de omnibus religioſis tracto in.§.
⁊ ſecundū.lxviij.ar.¶ Quod vero dicunt dicti Begardi
ꝙ poſtꝙ perfectꝰ eſt quis:ad nulla precepta eccleſie obli/
gatur:certum eſt eſſe erroneum manifeſte:ſicut apparet
xxiiij.q.j quod precipitur. Item canones ab eccleſia editi
ſpirituſancto dictante editi ſunt.l.di.ſiquis diaconꝰ.xxv.
q.j.violatores.ij.ad Timo.iij.ibi.Omnis ſcriptura diuini
tus inſpirata ⁊c.⁊.ij.Pe.j.c.in ſi.ibi.ſꝫ ſpirituſancto inſpi/
rati locuti ſunt ſancti dei homines.ergo quilibet eſt obli/
gatus ad eos ſeruandos ſicut precepta dei.ad hoc.xxv.q.
j.nulli fas.⁊.c.prĩa ſalꝰ.⁊.c.gñali decreto.c.oĩa decretalia.
⁊.c.hec cõſona.xix.di.ſi romanorū.Qḋ eñ eccl'ia mãdat:ſi
expſſe ɔtra deū nõ mãdat:chriſtꝰ ⁊ Petrꝰ mãdat.xix.di.ſic
omnes.xxiiij.q.j.manet.c.quodcumqꝫ.Mat.xvj.xix.diſt.
enimuero.xxv.q.ij.inſtitutionis.xj.di.hoc veſtre.xij.di.nõ
decet.⁊.c.preceptis.Unde tranſgrediens precepta eccle/
ſie infamis eſt.iij.q.iiij.ſiquis vero.⁊ deponi meretur.iiij.
diſtin.§.hoc etiam ſi legibus.ad hec.xx.di.ſi decreta.lxxxj.
di.ſiqui ſunt preſbyteri.xij.di.illud.xix.di.nulli fas.xvj.diſ.
quod dicitis. Item ſicut ꝑcepta diuina principaliter or/
dinant hominẽ ad amorem dei:ita precepta eccleſie ⁊ ſta/
tuta ordinant ad amorem proximi conſeruandum.vtrūqꝫ
autem amor dei ⁊ proximi imperatur Matth.xxij.Mar.
xij.⁊ Luce.x.Diliges dñm deum tuum et proximum ſicut

Obediẽtie hoīꝑſtite cõmẽdatio

Sacris canonibus eſt obſequẽdum.

teipſum.de peni.di.ij.charitas.ij. Pꝛeterea qđ pꝛecipit ec
cleſia:aut eſt cōtra deū:⁊ tunc non tenemur obedire.vt.ſ.
ver.pꝛeterea.pꝛobatū eſt:aut eſt ſm deum:⁊ tunc deus pꝛe
cipit:q: de⁹ per eccleſiam nobis loquitur.ſm illud Mat.
x. Non eñ vos eſtis qui loquimini:ſed ſpiritus patris ve
ſtri q̄ loq̄tur in vobis.Et Hiere.j.Ego ero in oꝛe tuo:⁊ ſi
ſeparaueris pꝛecioſum a vili:q̄ſi os meū eris.Hier.xv.

Urſus quod dicunt

Begardi ⁊ allegāt pꝛo ſe verbum Pauli.ij.
ad Coꝛ.iij.Ubi ſpiritus dñi:ibi libertas.Et
Gala.v.ibi. Si ſpiritu dei ducimini:non
eſtis ſub lege.⁊.xix.q.ij.due ſunt.⁊ ex̄ de regula.licet.ſed cō
tra eos eſt.Sed ipſi ceci ⁊ carnales equiuocant libertatē
Iſti eñ carnales totaliter qui ſunt pꝛopꝛie de illis hereti
cis:de ſpū libertatis de peccato ſibi conſcientiā non faciūt
dicunt enim/modo eſt temp⁹ tertiū ſpirituſſancti. Diſtin
guunt enim totū tempus a creatione mundi vſq; ad con
ſummationē ſeculi in tria tēpoꝛa.⁊ dicunt ꝙ pꝛimū tēpus
creationis vſq; ad chꝛiſtū/fuit tempus patris. Secundū
tempus ab incarnatione chꝛiſti vſq; ad aduentū ſpiritus
ſancti/fuit tempus filij.⁊ tempus redemptionis a miſſio
ne ſpirituſſancti/vſq; ad finem mundi / eſt tempus ſpiri
tuſſancti/⁊ tempus libertatis ad faciendū quicquid ho
mini libet.nec reputant hic aliquid malū eſſe. Sed iſte er
roꝛ eoꝛum eſt periculoſioꝛ omniū:q: otium erroꝛem inclu
dit.ab antiquis hereticis oꝛiginē traxit:⁊ in iſtis tempoꝛi
bus nouiſſimis pꝛopinquis perditionis filio antichꝛiſto
multū inualuit ⁊ inualeſcit ⁊ inualeſcet. Unus eñ ex eis
dixit:nō eſt diu qui erat ex epiſcopatu tudertino:ſicut fuit
pꝛobatum per teſtes me ibi exiſtente:ꝙ nihil aliud erat in
fernus:niſi non facere pꝛopꝛiam voluntatē.⁊ paradiſus
non erat aliud:niſi facere in omnibus pꝛopꝛiā voluntatē
⁊ vti in omnibus pꝛopꝛia libertate.De peccato ergo aliq̄
conſcientiā aliquam ſibi non faciunt/maxime de peccato
carnis:ſicut patet.ex̄ de hereti.ad noſtruȝ.in.vij.erroꝛe.⁊
dicam.j.in.§.ſeptimo.pꝛopter qđ omnes ſunt immūdi:ſic
ut manifeſtū eſt per eoꝛū pꝛopꝛias confeſſiones/⁊ fideles
atteſtationes habitas in diebus meis/maxime in partib⁹
lombardie:⁊ in pꝛouincia ducatana que eſt pꝛouincia bti
Frāciſci.Caput autē iſtius ſecte/ſpiritus libertatis iſtis
tempoꝛibus fuit Dulchinus lombardus:qui fuit cōbuſt⁹
cum quadā ſua meretrice in lombardia pꝛope vercelleñ.
ciuitatem.Iſti ſunt quos litera ſacre ſcripture occidit.ij.
Coꝛ.iij.male ⁊ carnaliter per eos intellecta.⁊ ſpiritus cu
ius libertatem allegant:non viuificat:quia ad literam in
telligere volunt verba ſcripture de libertate loquētia ad
ſuas feditates nefarias confouendas. Contra hos igit̄:
pꝛimo petrus apoſtoloꝛum pꝛim⁹ pꝛedixit ⁊ ſcripſit.j.Pe.
ij.ibi/Quaſi liberi:⁊ nō quaſi habentes malitie libertatē
ſed ſicut ſerui dei.q.d.nulla vera libertas ſimpliciter ſine
ſeruitute ſancta iuſtitie vt inferius declarabitur.Item.ij.
Pe.ij.de iſtis pꝛedixit ibi.Hi vero velut irrationabilia pe
coꝛa.⁊.j.ibi.Superbia enim vanitatis loquentes/pellici
unt in deſiderijs carnis luxurie eos qui paululū effugiūt
qui in erroꝛe cōuerſati libertatem illis pꝛomittentes quū
ipſi ſint ſerui coꝛruptionis.A quo eñ quis ſuperatus eſt:
eius ⁊ ſeruus effectus eſt.facit ad hec.ij.q.vij.ſecuti ſunt.
⁊ de pe.di.ij.ſi enim.vltra quatuoꝛ colū.℣.petrus.¶ Iteȝ
vera libertas eſt vbi peccatum non eſt.vnde Io.viij.Ois
qui facit peccatum ſeruus eſt peccati.⁊.j.ibi.Si ergo fili⁹
vos liberauerit:vere liberi eritis.Item paulus ad Rom.
vj.Liberati auteȝ a peccato/ſerui facti eſtis iuſtitie.⁊.j.in
eodem.c.Nunc vero liberati a peccato/ſerui autem facti
deo/habetis fructum veſtrū ⁊c.De libertate a peccato lo
quitur apoſtolus.j.ad Coꝛin.ix.in pꝛin.Non ſum liber.nō
ſum apoſtolus.ad Gala.v.Uos enim in libertatē vocati
eſtis fratres:tātū ne libertatē detis in occaſionem carnis
ſed per charitatem ſpiritus ſeruite inuicē.Hic paul⁹ iſtū
erroꝛem deſtruit:quē longe ante pꝛeuidit. Contra iſtum
erroꝛem lōge diſputat Aug.ſuper Io.in homi.ſupꝛa euā
gelium.Dicebat ieſus ad eos.Io.viij.¶ M Circa iſtū
erroꝛem ſciendum eſt.ꝙ duplex ſeruitus in ſcriptura inue
nitur.Una eſt ſeruit⁹ legis que ex timoꝛe pene operatur.
de qua Gala.iiij.in ſi.Itaq; fratres iam nō ſumus filij an
cille:ſed libere.Eſt alia ſeruitus peccati de qua in pꝛe.ca.
Io.viij.dicit domin⁹.Qui facit peccatū.ſeruus eſt pecca
ti.⁊ Matth.vj.Non poteſtis ſeruire deo ⁊ māmone.Qui
cumq; enim paſſioni obedit: ſeruus eſt paſſionis: q: cum
gratia pꝛecedente poteſt homo paſſionibus dominari et
ſubijcere obedientie rationis.vnde Geñ.iiij.Sub te erit
appetitus:⁊ tu dominaberis illius.⁊ Actu.xx.Non facio
animā meā.i.animalitatem.i.ſenſualitatē:de qua ex̄ de he
reticis ad noſtrū.in Clemē.pꝛecioſioꝛem ꝙ̄ me.ſcilicet ra
tionem ⁊ intellectum.q.d.poſſum per rationē ſenſualitati
dominari.Uera ergo ⁊ pꝛima libertas eſt ſm Aug.carere
criminibus.verus liber quē dei fili⁹ liberauit.pſ.lxxxvij.
quia inter moꝛtuos ſcilicet peccato/liber chꝛiſt⁹ a pecca
to liberos facit:quod peccatum ipſe poꝛtauit ſuper lignū
crucis.j.Pe.ij.vt peccatis moꝛtui iuſtitie viuamus:⁊ libe
rando nos a peccato/ſeruos fecit iuſtitie ⁊ virtutis.ſerui
eram⁹ cupiditatis:liberati ſerui efficimur charitatis. Nō
ergo:vt dicit Aug.in dicta homili. dicat chꝛiſtianus liber
ſum.in libertatem vocatus ſum.ſeruus eram: ſed redem
ptus ſum:⁊ in ipſa redemptione liber factus ſum.faciam
quod volo.nemo me pꝛohibeat a voluntate mea. ſi liber
ſum:ſed ſi iſta voluntate ⁊ libertate peccatum facis:ſeru⁹
es peccati.noli ergo libertate vti ad peccandū libere: ſed
vtere ad non peccandum. Erit eñ voluntas tua libera:
ſi fuerit pia:eris liber:ſi fueris ſeruus.liber peccati/ ſeru⁹
iuſtitie/dicente Apoſtolo.ad Ro.vj.Quū ſerui eſſetis ⁊c.
vt.ſ.℣.Item vera.hucuſq; Aug.In iſta ergo vita vera li
bertas incipit:q: incipimus carere peccatis: et deteſtari
crimen:quod moꝛtale ſonat.xxv.di.§.criminis. quia nul
lus liber ab omni peccato veniali:vt.ſ.§.⁊ vnus.in pꝛinci
pio iſtius articuli pꝛobatum eſt:niſi chꝛiſtus ſolus cū ma
tre.libertas iſta ibi ꝯpleta erit.ver.peccatum non erit.Et
ideo dicit apoſtol⁹ Gala.iiij.Que autē deſurſum eſt hie
ruſalem que eſt mater noſtra:libera eſt.In hac autē vita
partim ſumus liberi/inquantum ſumus virtuoſi ⁊ in gra
tia.Partim ſerui/inquantum peccato ſaltē veniali/obno
xij.dei enim electi delectantur in hac vita legi dei ſm inte
rioꝛem hominē.i.ſpiritum.Ro.viij.Iſta eſt libertas appe
tens deo ſine offenſione ſeruire.vident autem aliā legem
in membꝛis eoꝛū repugnantem legi mentis eoꝛū:⁊ capti
uos eos ducentem in lege peccati que eſt in membꝛis eo
rum.Ro.vij.de con.di.iiij.c.ij.Si captiui:ergo ſerui.vbi er
go delectamur legi dei:nō ſumus captiui: ſed legis amici
⁊ ideo liberi:q: amici vbi aūt trahimur a lege peccati:qđ
eſt in carne:ibi ſerui.per peccatum ergo pꝛimus adā ma
ledictus.Geñ.iij.Maledicta terra in opere tuo.⁊.j.Spi
nas ⁊ tribulos germinabit tibi.terra coꝛpoꝛis germinat
tentationes ⁊ punctiones carnales ante peccatum liberi
vnde ⁊ chanaan fili⁹ Cham pꝛo peccato patris a noe auo
maledicitur:⁊ in ſeruituteȝ redigitur.Geñ.ix.j.q.iiij.§.ijs
ita.℣.Item Cham.Secūdus adam chꝛiſtus a peccato li
ber dignitatem nobis tribuit:⁊ reſtituit libertati:vt pec
catis moꝛtui ⁊ liberi iuſtitie viuamus in gratia ⁊ tādem
in gloꝛia paſſione peccati liberi.Et ideo Io.viij.dicit dñs
Si filius liberauerit vos:vere liberi eritis.Totū hoc fuit
figuratum in filijs Sare libere.Ex Sara eñ libera q̄ in
terpꝛetatur dña:natus eſt Iſaac:qui interpꝛetatur riſus.
Geñ.xxj.xxxij.q.iiij.recurrat.Ex hoc naſcuntur filij liberi:
qui ex letitia ⁊ libere ex charitate abſq; timoꝛe bonū ope
rantur.xxiij.q.vj.§.ex ijs.et cauent a malo amoꝛe iuſtitie.
Ex Agar ſerua ancilla de egypto naſcitur hiſmael homo
ferus.manus eius cōtra omnes:⁊ manus omniū contra
eum.Geñ.xvj.Ex iſto naſcuntur ſerui peccati:qui etſi ali
quando bonum agunt:agunt ex timoꝛe potius ꝙ̄ amoꝛe
ex̄ de regu.iuris.qui ex timoꝛe.⁊ tales ſe vēdunt diabolo

Seruit⁹ duplex.

peccatorũ ere.xv.q.i.non eſt. Iſti non manẽt in domo dei
in eternum. Ioã.viij.ſed in iſta vita habet munera.de dit
Iſaac filio legitimo hereditatẽ.Geñ. xxv.q: liberi a pec⸗
cato ⁊ ex amore filiali:non timore ſeruili bonũ operantes
habent hereditatẽ immarceſſibibẽ conſeruatam in celis
cuſtoditi per fidem.ij.Pe.i.c.heredes dei:coheredes aũt
chriſti.Ro.viij.tales vocati filij ⁊ nõ ſerui qualiter here⸗
des.ad Gala.iiij.hiſmahel aũt et ab eo deſcendentes/et
ipſum imitantes/non erũt heredes cũ filijs Sare:ſed eij⸗
ciuntur cum ancilla.Geñ.xx.matre.i.carne ſerua in tene⸗
bras exteriores.Matth.viij.xxv.⁊.xxij.libertatem ſeruã⸗
tes:quã chriſtus filius dei liber dedit eis.i.peccatũ odien
tes et amore patrie ⁊ cauentes.cum chriſto libero regna⸗
bunt in libertate perpetua: in illa celeſti hieruſalẽ matre
libera.Gala.iiij.libera inquã a neceſſitate rerum huius
mundi.ab impugnatione demonum et vitiorũ.a miſeria
corporum ⁊ ſeruitute que corrumpuntur quotidie. vnde
precatur.pſ.cxlj.Educ de cuſtodia animã meam.alia lite
ra habet carcere.Iob.xiij.Poſuiſti in neruo pedem meũ
⁊Eſa.xiiij.In die illa quũ requiem dederit tibi deus a la⸗
bore tuo/⁊ a concuſſione tua/⁊ a ſeruitute dura qua ante
ſeruiuiſti:ſumes parabolã iſtam: ⁊ dices:Quomodo ceſ⸗
ſauit exactor.i.diabolus tyrannus errorum. quieuit tribu
Seruitu tum vitiorum:Tria autẽ ſunt que captiuitatem ⁊ ſeruitu
teʒ indu tem inducunt.ſcilicet voluntas/quum quis voluntarie
centia. hoſti ſubijcitur:ſicut iudei Antiocho.i.Macha.i.⁊ hic vi⸗
de quod legitur ⁊ no.xxix.q.ſi.c.perlatũ.Hoſtilitas:quũ
quis ab hoſte in iuſto bello capitur.ſ.di. iuſgentiũ. vbi de
hoc.Natiuitas:quum quis in ſeruitute naſcitur.ex de ſer⸗
uis non or.c.ſi.Huic triplici ſeruituti ⁊ captiuitati ſubia⸗
cebat humana natura ante ꝙ eam dei filiꝰ liberaret.Adã
namqʒ propria voluntate hoſti ſe ſubdidit.vt pre.c.nõ eſt
xv.q.i.ar.Unde Anſelmus ait in libro cur deus homo. In
paradiſo ſine peccato factus quaſi poſitus eſt pro deo in⸗
ter deum ⁊ diabolum:vt vinceret diabolum nõ conſentiẽ
do ſuadenti peccatum ad excuſationem ⁊ honorem dei ⁊
ad confuſionem diaboli quũ ille infirmior non peccaret
in terra eodem diabolo ſuadente qui fortior peccauit in
celo nullo ſuadente. Et quũ hoc facile poſſet efficere:nul
la vi coactus ſola ſuaſione ſe vinci ſponte permiſit ad vo
luntatem diaboli cõtra voluntatem ⁊ honorem dei. Pro⸗
pter hoc congrue illi traditus eſt puniẽdus:cui ſpõte cõ⸗
ſenſit vt peccaret. Filij vero ſunt peccato illius addicti:q:
in captiuitate nati.vnde Ephe.ij.⁊ de cõ.di.iiij.firmiſſime
Eramus enim natura filij ire:ſcilicet captiuitatis ⁊ miſe⸗
rie:Nam ſicut ſi Adã vixiſſet in illa libertate iuſtitie qua
erat creatus:fuiſſet cum tota ſua propagine cõfirmatus
ita victus ſeipſum ⁊ poſteros cupiditati ⁊ miſerie obliga
uit. Propter hoc ſeuiebat tyrãnus cui nemo poterat reſi⸗
ſtere:vt ſeruitutis iugũ excuteret a ceruice.q: nõ eſt pote
ſtas ſuper terrã/que cõparetur ei:qui factus eſt vt nullũ
timeat. Iob.xlj.De his tribus modis captiuitatis huma
ne dñs ait Eſa.lij.In egyptum deſcendit populus meus
a principio.i.in carcerem tenebroſum.i.in Adam qui ſpõ⸗
te in merorem captiuitatis deuenit. ecce captiuitas vo⸗
luntatis.vt colonus eſſet ibi.qd ſecutum eſt quoad poſte
ros eius.ecce captiuitas natiuitatis.⁊ Aſſur .i. diabolus
qui interpretatur tollens robuſtum.ſcʒ Adam.abſqʒ cau⸗
ſa calumniatus eſt eũ.q: non habebat cauſam quare ho⸗
minẽ punire deberet:ꝗuis homo merito puniretur.ecce
captiuitas hoſtilitatis.Sed q: nõ congruebat diuine bo⸗
nitati/vt digniſſima creaturarũ ſcilicet hõ propter quem
omnia fecerat:totaliter deperiret:q: deceptus fuerat ⁊ in
citatorẽ habuerat.vide qd no.de peni.diſ.i.§.ex his.ꝟ. de⸗
niqʒ.in gloſ.q: irremediabile.⁊ de tali vili materia condi⸗
tus fuerat.ideo dei filius eũ propoſuit liberare: q: ad eiꝰ
qui eſt imago patris.ad Coloſ.i.⁊ de peni.di.i.§.quod au⸗
tem.c.deus quis ſimilis.imaginẽ creatus fuerat .de pe.di⸗
ſtin.ij.§.romanos .c.illa anima. q: dei filius patris ima⸗
go eſt.homo ad imaginem creatus.⁊ ſe ſeruum fecit:quũ
eſſet filius:vt ſeruum ingratuʒ reduceret/⁊ liberaret fo⸗
mam ſerui accipiens.Phi.ij.Erat filiꝰ:⁊ factus eſt tanqȝ
ſeruus.vnde Eſa.lix.Hec dicit dñs:ſcilicet deus pater ad
ſeruum dominorũ ſcilicet chriſtum:qui ante Pilatum et
Cayphanm tanqȝ ſeruus iudicatus eſt.nec ſolũ formã ſer⸗
ui accepit/vt ſubeſſet:ſed etiam mali ſerui/vt vapularet.
⁊ ſerui peccati/vt penã ſolueret quũ culpam nõ haberet
vnde.pſ.lxviij.in eius perſona.Que non rapui tunc exol
uebam.⁊ hoc eſt ergo qd dicit apl's ꝙ filius nos liberauit
a ſeruitute diaboli ⁊ peccati. Nõ ergo redeamus in ſerui⸗
tutem iterum per peccatum:ſed liberati a corpore mortis
huius per gratiã dei ſicut dicit apoſtolus ad Roma. viij.
ſeruiamꝰ chriſto liberatori noſtro:contra corpus peccati
pugnando: et diabolum qui tanqȝ faber ſufflat prunas
ardentes cõtra ipſum incẽdij. vnde Eſa.liiij.Ego creaui
fabrum ſufflantem in igne prunas. habentes aũt ſpiritũ
dei liberi erimus.q: vbi ſpiritus dei.ij.Cor.iij.ibi libertas
vera a peccato. Fructus aũt ſpiritꝰ vt dicit apl's ad Gala.
v.duodecim ſunt:charitas/gaudiũ ⁊c.aduerſus hec non
eſt lex.q: qui ſpiritu dei aguntur:nõ ſunt ſub lege. Gala.
v.xix.q.ij.due.q: ſupra legẽ operantur.que ſunt perfectio
nis euangelice.cõtra enim impios ⁊ ſceleſtos ⁊ alios cri⸗
minoſos poſita eſt lex ad eos puniẽdos.di.iiij.facte. xxiij.
q.v.non fruſtra.Quia ergo ſpirituales quantũ eſt poſſi⸗
bile peccata cauent:non ſunt ſub lege puniẽte ſcelera:ſed
ſub gratia eos vt virtuoſos coronãte. Adde ad iſtum.ꝟ.
quod ſcripſi.i.in.§.offendunt.ꝟ. Itẽ cum priuilegia. cum
ꝟ.ſe.in ar.lxvij.Sic etiã intelligit̃ illud apoſtoli.i.Timo.
i.Iuſto non eſt lex poſita.⁊ Gala.v.Q: ſi ſpiritu dei duci⸗
mini:non eſtis ſub lege.i.ſub timore legis.q: ſicut dicitur
Gala.iij.Lex poſita eſt cõtra tranſgreſſionẽ prohibẽdam
⁊ etiam puniendã. Iuſtus vero potius ſeruit amore iuſti
tie ꝙ timore pene.¶ N Unde ſuper pred.verbo. Iuſto
non eſt lex poſita.dicit Berñ.Alia eſt lex ꝓmulgata a ſpũ
ſeruitutis in timore:alia a ſpũ libertatis data in ſuauita⸗
te.nec ſub illa coguntur filij:nec ſine iſta viuere patiunt̃.
Uis audire q: iuſtis nõ eſt lex poſita? Non accepiſtis ait
ſpiritũ ſeruitutis iterum in timore. Ro.viij. Uis audire
ꝙ ſine charitatis lege non ſunt :ſed accepiſtis inquit ſpiri
tum adoptionis filiorũ dei.xxiij.q.iiij.§.ex ijs.Apte nõ di⸗
citur/iuſti nõ habent legẽ:aut iuſti ſunt ſine lege:ſʒ iuſtis
non eſt poſita lex. hoc eſt non tanqȝ inuitis poſita/ſed vo
luntarijs eo liberaliter data quo ſuauiter inſpirata.quia
ipſi habentes legem naturalem ⁊ euangelicam in cordi⸗
bus eorum ſcriptam. Roma.ij.precepta domini et cõſilia
obſeruant. et de hoc tangitur in collatione.ij. Sereni de
principatibus in libro collationũ. Io.caſſi. Ubi ergo chri⸗
ſti ſeruitꝰ: ibi ꝟa libertas.vñ dicebat ſancta Agatha. Sũ⸗
ma ingenuitas hec eſt in qua chriſti ſeruitus cõprobatur.
⁊ imperator Conſtantinus ait. Qui conatur perpetrare
quod malum eſt:captiuare ſtudet vtiqʒ bonitatẽ. omniũ
enim ſe verum dominum comprobat:qui ſe verum ſeruũ
oſtendit. Lex autem euangelica vocatur ab apoſtolo lex
perfecte libertatis. Iaco.i.quia nedum peccata ſed etiam
ſeminaria interimit peccatorum.et gratia euangelij non
ramos tñ malitie amputat.ſed ipas penitus radices no
xie voluntatis euellit:Et hoc eſt quod dicit apoſtolus ad
Ro.vi.¶ O Peccatũ enim vobis nõ dominabitur: nõ
eñ ſub lege eſtis:ſʒ ſub gr̃a.Lex eñ veꝰ ad plenũ occaſio⸗
nes ⁊ ſeminaria pctõꝝ nõ euellebat:q: ſterili maledicebat
Deut̃.vij.Bona ꝓpa retinebat.Talionẽ ꝯcedebat. Inimi
cũ odiebat.Leui.xxiij.⁊.xxiiij.xix.q.iij.ſex diẽ.⁊.q.iiij cũ in
lege.⁊.§.p.ex ijs.Lex euãgelica caſtitatẽ ſuadet:⁊ ꝟginita
tẽ exaltat dicẽs Gala.iiij.Btẽ ſteriles q̃ nõ lactauerunt.
Mat.xix.xxxiij.q.v.tũc ſaluabit̃.⁊.c.q̃ ſicut.al's ẽ ſub.c.tũc
ſaluabit̃.Paupertatẽ ꝯſulit Mat.v.vñ Mat.xix.Luc.xviij
Mar.x.Si vis pfectꝰ eẽ ⁊c.xiiij.q.i.§.i.Inimicos eẽ diligẽ
dos decernit.Mat.v.⁊ Luc.vj.⁊ p.c.ſex diẽ.⁊.c.cũ i lege.
⁊.§.ex ijs.Et talionẽ ꝓhibet dicẽs.Qui pcuſſerit te i vna
maxilla: pbe ei ⁊c.Lu.vj.mat.v.xxiij.q.i.§.i.xiiij.q.i.qd de⸗
bet.Porro etſi mrimoniũ bonũ ſit ⁊ a dño iſtitutũ.Geñ.
ij.Eph.v.ſtratam in pᷓadiſo.ex de diuor.gaudemꝰ.xxxi.diſt.

in cena. raro tñ totus immaculatus eſt: etſi in lege omīs fornicatio ſit prohibita nomine mechie. Exo. xxij. Deuteronomio. v. xxxij. q. iiij. meretrices. difficile tñ eſt vt ignis cui in matrimonio etiam ſtudioſe pabula ſuggeruntur: ita pſis terminis includatur: vt non etiā extra euagatus aduratquicquid attigerit. ⁊ ipa voluptas culpabilis eſt: ⁊ ad velociſſimos adulteriorū ⁊ immūditiarum multarum capiatur exceſſus. ad hec. xxxiij q. iij. vir cuz propria. xxxij. q. ij. connubia. ⁊. q. iiij dixit Sara. ⁊. c. origo. di. vj. in palea. ſꝫ pēſandū. Secus eſt in diſcipulis euāgelij ſancto incorruptionis ⁊ caſtitatis amore inflāmatis. Legis ergo famuli ex occaſione liciti vſus ad illicita ꝓlabuntur. vnde j. ad Cor. vj. Omnia mihi licent: ſꝫ ego ſub nullius redigar poteſtate. xiiij. q. j. §. j. vbi de hoc. Gratie pricipes dū licita contemnunt: illicita nō nouerunt. vnde Grego. Sācti viri vt illicita non perpetrent: a licitis abſtinent. Sic etiā eſt in retinentibus bona ſua: qui etſi decimas ſoluāt: et elemoſynas faciant: tñ in retentione bonorum ⁊ deſiderio hñdi ⁊ tarde ⁊ negligenter ⁊ diminute dādo philargyrie laqueos nō euadunt. ar. ad hec de peni. di. v. qualitas. ⁊. c. ſe. ⁊. c. negotium. vnde Matth. xix. Mar. x. Luc. xviij. Difficile diues intrabit in regnum celorum. vbi Hilari⁹. Periculoſa enī cura eſt velle diteſcere: ⁊ graue onus innocentia ſubit incrementis opum occupata. Rem enī ſeculi famulatus dei non ſine ſeculi vitijs aſſequit. Hinc difficile eſt diuitem regnum celoꝝ adire. Sed euangelij filius q: amore dei omnia dedit: auaritiam abijcit certus exiſtens ſe multomagis a deo, ꝙ volucrē celi eſſe paſcendum. Matth. vj. Pari modo non pōt ſeruus legis odiū ⁊ furorem repellere quum talione vtitur. ſꝫ gratie filius in pace ⁊ charitate quieſcit liber ab omni furore ⁊ indignatiōe parat⁹ repcuti. xxiij. q. j. paratus. ⁊ ſemp diligēs inimicos. Qui ergo nec ſub gratia eſt: q: nequaꝙ ad dominice doctrine culmen aſcendit: nec ſub lege: q: etiā ipa paruula legis mādata non ſuſcipit: maxime a peccato nō cauendo, qđ etiā lex ꝓhibet: hic duplici peccatoꝝ oppreſſus imperio, ad hoc ſolūmō gratiā chriſti percepiſſe ſe credit: vt ꝑ noxiā libertatem ab eo alienus exiſtat. in illud incidit qđ Petrus ne incurramus enunti : t. Quaſi liberi ⁊c. vt ſupra dictū eſt. ℞. contra hos. ❡ P Hec vero ſancta libertas ꝙ nuſꝙ ſit: niſi ibi tm̄ vbi dominus cōmorat: Paulus docet Dominus inquiens. ij. Cor. iij. ſpiritus eſt vbi autem ſpiritus domini: ibi libertas. vt ſuperius declaraui. de hoc etiam latius tangitur in collatione Theone de remiſſione quinquageſime. in. ij parte eius in libro colla. Jo. caſſi. Begardi ergo iſti cōtra quos ſuperius diſputaui: redeant ad ſpiritum dñi ⁊ non carnis: ſi veram habere deſiderant libertatem. ſed ſpiritu fornicatiōis decepti ſunt ipſi ⁊ eoꝝ conſimiles: ſicut expreſſe dicitur Oſee. vj. Spiritus fornicationis in medio eorum: ⁊ dñm non cognouerunt. quia ſicut experti ſumus, his temporibus, finis talis ſpirit⁹ libertatis qui hodie currit: caro eſt: ⁊ nō ſpiritus. Tempore meo in ꝓuincia beati Franciſci multi ſeculares ⁊ fratres minores pro iſto carnali ſpiritu libertatis ꝑ inquiſitores heretice prauitatis incarcerati fuerūt. inter quos fuit quidam frater noſter: qui ꝓpter perfectionē quā oſtētabat, Apl'a dicebat: q ibi caput fuit iſtius erroris. qui quum eſſem nouitius: ⁊ cōſulerem eum, credens eum virum perfectum, ſuper quadam mea tribulatione: ſubridens dixit mihi ꝙ ipſe tribulari non poterat. qđ verbū non intelligens, ipſum mirabilē hominē reputaui. ſꝫ quū capt⁹ eſſet pro iſto ſpū libertatis intellexi verbū ſuū occultū: ꝙ ideo non poterat tribulari, q: faciebat q̇cquid ſibi caro ⁊ ſenſualitas ſuggerebat ſeruus carnis libera iuſtitia. Iſte in carcere fratrum mortuus fuit Florentie: ſi vere penitens neſcio. tales valde ſpūales videbātur in lucis angelum trāſformati. ij Cor. xi. xxvj. q. v. epi. ⁊. c. nec miruꝫ. vltra. ij. colū. ℞. porro xxix. q. j. §. j. ex̄ de reg. licet. §. ſi vero cognoſcuntur per opa carnis. Gala. v. Vnde ſecure aſſero, ꝙ ſi etiam interrogarētur in eorum conſciētiis etiam cauteriatis. lxxij. di. in nomine. qñ talia ꝑpetrant: an eorū cōſcientie ſint libere pacifice ⁊ ſecure: ſi verū dicerent, reſpōderent, ꝙ nō, quia omē peccatum ſecum tormētū ⁊ penalitatem ⁊ pauorem trahit ⁊ nō libertatem. Funiculis namꝙ peccatorum ſuorum vnuſquiſꝙ cōſtringit. vt dicit Salo. Prouer. v. ⁊ Eſa. l. Ecce vos omnes accendētes ignem accincti flāmis ambulate in igne luminis veſtri: ⁊ in flāmis quas ſuccendiſtis. Ipſe enī nobis tormento ſunt quibus vtimur voluptates. ⁊ oblectamenta huius carnis atꝙ delicie carnificū vice in ſuum retorquentur authorē. vt dicit Abraā in vltima colla. li. colla. Jo. caſſi. ⁊ Seneca Maximum ſupplicium ſcelerū eſt que ſtatim puniunt dū facta ſunt: immo dū fiūt. ⁊ Poeta.

Ex tēplo qđcumꝙ mali cōmittitur: ipſi
Diſplicet authori. prima hec eſt vltio: ꝙ ſe
Iudice nemo nocens abſoluitur.

Nā punctio cōſcientie ſemp cōtradicit pctō etiā in diabolo: ⁊ punit hominē. nā ſenſualitas impellit hominem ad pctm̄, ꝓponēdo carnalem delectationē ſeu tēporalem vtilitatem: ſed ratio retrahit a pecato, ꝓponendo diuinā offenſionem ⁊ eternā damnationem. Sapientie. xvij. Quū ſit timida conſcientia: dat teſtimoniū cōdēnationis. ſemp enī preſumit ſeua turbata cōſcientia. i. anticipat futura ſupplicia. Prouer. x. Pauor his qui operantur malum. ❡ Q

Quartus error iſtorū Begardorum eſt ꝙ homo poteſt finaleꝫ beatitudinē ſm omnē gradū perfectionis in preſenti vita conſequi: ſicut eā in vita obtinebit beata. Error iſte nullum colorem habēs a ſcriptura diuina deſtruitur expreſſe a dño. quuꝫ dicit Matth. xj. Amen dico vobis. nō ſurrexit inter natus mulierū maior Joanne baptiſta. qui aūt minor eſt in regno celorum: maior eſt illo. vbi Augu. Regnum celoruꝫ appellauit hic qđ nondū accepimus. de quo in fine dictur⁹ eſt Matth. xxv. Venite benedicti patris mei: percipite regnuꝫ q: ibi ſunt āgeli quorū minor maior eſt q̄libet iuſto portāte corpus: qđ corrūpit ⁊ aggrauat aīam: ⁊ deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitātē. Sapiētie. ix. Itē ibi hieronymus. Nos aūt ſimpliciter intelligam⁹ ꝙ ois ſctūs q iā eſt cū dño: maior ſit illo q adhuc cōſiſtit in ꝑlio. aliud eſt enī coronā victorie poſſidere: aliud adhuc in acie dimicare. Nō pōt ḡ clari⁹ ꝙ ꝑ hec ℞ba text⁹ ⁊ Aug. ⁊ Hierony. tolli iſte error. q: quū Joānes ꝑfectiſſim⁹ eſſet: etiam ab vtero ſpū ſctō replet⁹. Luc. j. nō tm̄ btitudinē minimi beati in patria potuit attigere. ❡ R Tota aūt ꝑfectio hois i hac vita in charitate ē q eſt vinculū ꝑfectiōis. ſm Aplm Coloſ. iij. vt tāto quis dicatur maior quantoplus deum ⁊ proximū diligit. vnde Bern. Quantitas anime ex amore extimanda eſt. vt qui magnam habet charitatem, magnus eſt qui modicam, paruus. qui non charitatem, nihil. ſm Aplm. j ad Cor. xiij. Charitatē aūt nō habuero: nihil ſuꝫ ſed ſic ſupius ꝓbaui in primo errore iſtorū in. §. ⁊ vnus. in iſto ar. ſm Hieronymuꝫ. In iſta vita perfectiſſima charitas nō pōt haberi ſicut in patria. de pe. di. ij. §. hinc etiā c. item Hieronymus. Charitas in quibuſdā. ergo manifeſte falſum dicunt. q: ignis in ſion. i. in eccl'ia militāti: in q̄ chriſtū ſpeculamur ꝑ cōtēplationē in q̄ modicus reſpectiue eſt ignis charitatis. ⁊ anim⁹. i. magn⁹ ignis charitatis in Hierl'm. i. in patria btā ⁊ pacifica. ſic enī interpretat Hierl'm. Eſa. xxxj. Preterea ſm Aplꝫ. j. ad Cor. xiij. Videm⁹ nūc ꝑ ſpeculū ⁊ in enigmate. i. in obſcuritate. enigma eſt veſtigiū trinitatꝭ i creaturis. Ro. j. Inuiſibilia enī ipſi⁹ a creatura mūdi ꝑ ea q̄ facta ſunt intellecta conſpiciunt. alia gloſ. i. in hac vita: nunc ſcꝫ in patria facie ad faciē. ſed ſm Greg. etiā ipſa dei cognitio amor eſt. qui aūt clari⁹ videt: purius diligit quem purius cognoſcit. ❡ S Merces autē ſm Augu. tota viſio eſt. Jo. xvij. Hec eſt autē vita eterna: vt cognoſcant te verum deū: ⁊ quē miſiſti ieſum chriſtum. Nunꝙ ergo tali beatitudine pōt perfrui ⁊ tāta

An poſſit quis hac in vita beat⁹ effici.

qui in enigmate deum videt: ſicut qui facie ad faciem. vnde dñs ad Moyſen. Exo.xxxiij. Poſteriora mea videbis. ſcȝ in hac vita. i. in enigmate me cognoſces. q: qui retro ſtat: nõ plene hominẽ cognoſcit. ſȝ faciem meã non videbis: per quã cognoſcitur quiſq; clare. q: nõ clare me cõtẽplaberis ſicut in patria. ſicut dixit ei. xxxiij. c. Exo. Ego oſtendam tibi omne bonũ. i. me in quo eſt omne bonũ tibi oñdam. Nõ em̃ videbit me homo ⁊ viuet. homo/ in hac carne mortali: vt clare me videat: carnis pariete ꝑpediente. Videamus igitur eum hic ꝑ cancellos vt dicit̃ in Cant. ij. i. per obſcurã contemplationẽ. ſȝ qui dilexerit chriſtũ diliget̃ a patre ⁊ filio: ⁊ manifeſtabit ſeipſum ſibi: vt ipſe dicit in Joã. Jo.xiiij. ⁊ de con. di. ij. ſpecies. i. clare eum in patria videbit. de qua manifeſta viſione Jo.iij. Similes ei erimus: q: videbimus eũ ſicut eſt. Hanc viſionẽ optabat Moyſes. ꝑ. c. Exo.xxxiij. Si inueni grãm in cõſpectu tuo: oñde mihi faciem tuam. Cui dixit dñs qđ predictum eſt. Non videbit me homo ⁊ viuet. Unde tenent doctores ꝙ Paulus raptus vſq; ad tertium celũ empyreũ. ij. Cor. xij. nõ ita clare vidit deũ ſicut angeli: ꝓpter impedimẽtũ carnis corruptibilis. Tenet tñ Augu.xij. ſup Gen̄. ad literam. ⁊ in libro de vidẽdo deũ ad Paulinã dicens ꝙ Moyſes ex dei priuilegio ſpeciali adhuc mortalem vitaȝ agẽs deum ꝑ eſſentiam vidit. tamꝙ̃ futur⁹ iudeorũ doctor. vñ Numeri. xij. Non per enigmata/ ſȝ facie ad faciem allocutus eſt deũ. Exo.xxxiij. viij. q. j. moyſes. vbi de hoc. ⁊ Paulus idem priuilegium habuit: tamꝙ̃ futurus doctor gentium. vnde dic̃. ij. ad Cor. xij. ſe raptum vſq; ad tertium celum. Tertium celum vocat empyreũ: vbi angeli ⁊ anime ſancte fruuntur dei viſione manifeſta. ibi intellectuali viſione vident deum facie ad faciem: eo modo quo videtur ab angelis q̃ ſunt de ſuperiori tertia Hierarchia ſm̃ Dionyſium: in qua ſunt Cherubin ⁊ Seraphin ⁊ throni: q̃ ꝓxime ⁊ immediate deo fruuntur: ad quoꝝ ſimilitudinem vidit deum Apl̃s. ⁊ iſtam tertiam Hierarchiam vocat et tertium celum. Ad hanc viſionis manifeſtationẽ nõ aſcẽſorijs gradibus/ ſȝ inopinatis exceſſib⁹ aduolauit Apl̃s. non em̃ aſcendiſſe ſȝ raptũ fuiſſe ſe perhibet. ſic̃ ⁊ Adam rapt⁹ legit̃ de pe. di. ij. §. Romanos. ꝟ. Adã. ⁊ Gen̄. ij. Immiſit dñs ſoporẽ in Adam. i. contẽplationẽ. ſm̃ Bern̄. vt in ſenſibus obdormiret: ⁊ anima in viſione dicta vigilaret. qđ apparet: q: rediens ꝓphetans dixit. Hoc nunc os ⁊c̃. ex̃ de biga. debitũ. de viſione dei vide qđ no. xiij. q. ſi. q̃ diuina. gloſ ij. Item Bern̄. contra iſtos. Nõ enim nos ad hoc de paradiſo voluptatis animi aduerſio diuina eiecit vt hic alterũ paradiſum humana adinuentio ꝑpararet. Si enim ad tantã beatitudinem quis in hac vita poſſet ꝑuenire/ quãta eſt in patria: fruſtra deſideraret quis aliũ paradiſum: ⁊ ꝓ nihilo eſſet ei. qđ vere hereticum eſt ſentire. ⁊ fruſtra cõcupiſceret Apl̃s diſſolui: ⁊ eſſe cũ chriſto q̃ cũ chriſto erat ꝑ grãȝ. ad Phi. j. c. ⁊ ex̃ de renũ. niſi cũ ꝓdẽ §. porro. Fruſtra etiam idem lamentaret̃ ⁊ diceret vt ſuperius eſt ꝓbatum/ infelix ego homo ⁊c̃. Ro. vij. videns ſe ꝓpter carnis impedimentum ⁊ mentis varios motus extra ſuum conſenſum nõ poſſe ſicut optabat dñm contẽplari. Fruſtra etiam diceret Dauid. ps̃. xlj. ⁊ deſideraret Quando veniam ⁊ apparebo ante faciem dei? Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte dum dicitur mihi quotidie vbi eſt deus tuus. ps̃. xlj. Et iterum. Quẽadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum: ita deſiderat anima mea ad te de⁹. Et iterũ. ps̃. lxxxiij. Quia melior eſt dies vna in atrijs tuis ſup milia. ſcȝ in hac vita. Et Paulus. Potens eſt depoſitum meum ſeruare in illum diem. ij. ad Timo. iiij. ⁊ j. c. Fruſtra etiam iſta eccl̃ia militans cõgauderet letitie ⁊ paci ⁊ libertati eccl̃ie triumphantis/ dicens Letare Hieruſalem ⁊c̃. Eſa. vltimo. ſi tantam letitiã ipſa poſſet conſeq̃ in hac vita. vnde Bern̄. Quouſq; adoramus ⁊ non guſtamus ꝓſpicientes patriam: ⁊ non appꝛehendentes. ſuſpirantes ⁊ de lõge ſalutãtes? O vera exulum pr̃ia: exilij finis. video te: ſȝ nõ ſino: intrare/ carne retentus/ nec adhuc dign⁹. Hec deſiderabilis pr̃ia celeſtis/ nõ terreſtris/ nec manufacta/ figurata eſt. iij. Re. x. vbi dicitur ꝙ Regina hauſtri ſcȝ habitatrix ⁊ dña calide regionis. i. amore inflammata venit audire ſapientiam Salomonis. Hec eſt quelibet anima fidelis deſiderio videndi verũ Salomonẽ chriſtum qui eſt plus ꝙ̃ Salomõ. Matth. xij. ſuccenſa: que videns omnem ſapientiã Salomõis ſcȝ magnitudinem/ pulchritudinem/ ⁊ diſpoſitionẽ creaturarum/ ⁊ domum quã edificauerat/ ſcȝ patriam celeſtẽ de qua Baruch. iij. O iſrael: ꝙ̃ magna eſt domus dei ⁊c̃. ⁊ cibos menſe eius: q̃ ſunt viſio/ delectatio/ ⁊ fruitio/ quibus paſcit bonos in regno: ⁊ habitacula ſuoꝝ. i. diuerſitates celeſtium manſionũ: de quib⁹ Jo. xiiij. In domo patris mei mãſiones multe ſunt. de pe. di. iiij. in domo. ⁊ veſtes eorũ/ ſcȝ dotes corporis/ agilitatẽ/ ſubtilitatem/ claritatem/ impaſſibilitatem/ que ſunt proprietates ſolis: ad cuius cõparationẽ fulgebunt iuſti. Matth. xiij. ⁊c̃. Eſa. xxx. Erit claritas ſolis ſeptempliciter ſicut lux ſeptẽ dierũ. nõ habuit vltra ſpiritum. vnde Bern̄. Quãtus putatis tunc ſplendor erit animarum: qñ ſplendorem ſolis habebunt corpora. Matth. xiij. Fulgebunt iuſti ⁊c̃. Nõ inquam habuit vltra ſpiritum: ſcȝ pre nimia admiratiõe ad ſpũs ſui defectum deuenerat. q: ſicut ait Greg. Niſi quis a ſemetipſo defecerit: ad deum qui ſupra ipſum eſt/ nõ appropinquat. Preterea ſicut dicũt doctores duplex eſt beatitudo vna ꝑ gratiã/ altera ꝑ gloriam. vna in via: alia in patria. De beatitudine patrie dic̃ ps̃. lxxxiij. Beati qui habitãt in domo tua in ſecula ſeculoꝝ laudabunt te. Et hec beatitudo cõſiſtit in duplici ſtola: ſcȝ anime ⁊ corporis. Apoca. vj. Date ſunt illis ſingule ſtole albe: ſcȝ glorificatio aïe q̃ eſt in viſione dei in celo: ⁊ dictum eſt eis vt requieſcerent tempus adhuc modicũ. q: tunc alia ſtola dabitur eis ſcȝ glorificatio corꝑis. qđ eſt contra quoſdã grecorum qui dicũt animas ſanctoꝝ non eſſe adhuc in celo: nec dãnatorum in inferno. ar. xiij. q. ij. tempus. in prin. ſȝ ibi ſoluitur in prima ⁊. ij. gloſ. ⁊ hoc aſſerere hereticum eſt. ſm̃ Tho. ⁊ alios doctores. vnde Paulus ad Phi. j. Cupio diſſolui: ⁊ eſſe cum chriſto. ex̃ de renũ. niſi. §. porro. ⁊ Grego. iiij. dialogorum poſt. c. in ꝓuincia. ꝟ. noſſe velim. hoc clare determinat. dicens. Qui chriſtum in celo eſſe nõ dubitat: nec Pauli animam in celo eſſe negat. ibi vide. Nõ ergo tanta poteſt eſſe beatitudo ſimpla in anima: quanta eſt dupla in anima et in corpore. ¶ V Sed certum eſt contra iſtos ꝙ in hac vita corpora etiam ꝑfectorum hominum non hñt dotes ſuas. ergo non pñt tñ eſſe beati in anima: eſto pro impoſſibili ꝙ̃tãtũ eſſent beati perfecti in hac vita/ quãtũ in illa: quantum ſunt beati in anima ⁊ in corpore. Preterea ſcđꝫ Augu. laus diuina incipit in hac vita. ſed ꝑficietur in eterna gloria. Quum ergo in patria hoc ſit totum negotium ſanctoꝝ: ſcilȝ laudare deum. vt dic̃ gloſ. ſuper illum. ꝟ. ps̃. lxxxiij. Beati qui habitant ⁊c̃. ergo vbi nõ eſt tanta laus: non eſt tanta beatitudo. quia qui plus laudabit: plus honorabitur. iux̃ illud Sacrificiũ laudis honorificabit me. De beatitudine autem vie dicitur ps̃. lxxxiij. Beatus vir cuius eſt auxilium abs te: aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit. Iſte aſcenſiones ſunt octo beatitudines huius vie: de quibus Matth. v. Beati pauperes ſpiritu ⁊c̃. Et iſtis octo gradibus aſcendebatur in templum. Eze. vltimo. Iſta autem beatitudo vie ⁊ gratie eſt via ad beatitudinem patrie ⁊ glorie. ſicut dicit ps̃. lxxxiij. Ibunt de virtute in virtutem vſq; quo videatur deus deorum in ſion. i. in eccleſia triumphanti ⁊ deum ſpeculanti. ⁊ vtraq; ſurgit a viſione dei. illa a viſione per ſpeciem: iſta a viſione per fidem ſicut dicitur Luc. x. Beati oculi qui vident que vos videtis. De viſione vtraq; ſatis ſupra prime. Eſt ergo iſte error cõiunctus cũ primo errore iſtorum Begardorũ contra quẽ. ſ̃. latius diſputaui. ⁊ q̇cq̇d cõtra illũ errorẽ dictũ eſt ibi: põt etiam dici cõtra iſtum. q: cõnexi ſunt. Iſti ergo miſerabiles nec in vita ſua habẽt beatitudineȝ grẽ: nec in illa beatitudinẽ glorie: niſi reuocent hos errores ⁊c̃. X

Solus deus v… rebon…

Quintus error iſtorū

Begardorū eſt ꝙ quelibet intellectualis natura ſeipſa naturaliter eſt beata.ꝙꝗ anima non indiget lumine glorie ipſam eleuante ad deum videndū:⁊ eo beate fruenduꝫ.Error aūt iſte cōnexus eſt illi alteri errori Pelagianorum de quo.xxiiij.q.iij.quidam.℣.pelagiani.dicentium ſufficere voluntatem hominis ſine aliqua gratia ad adimplenda iuſſa diuina. cōtra illud Jo.xv.Sine me nihil poteſtis facere. et illud Jaco.j.Omne datum optimū ⁊c̄.i.q.ij.ꝙ pio.⁊.j.ad Cor.xiij.Gratia dei ſum id qḋ ſum.⁊ illud.ij.ad Cor.iij.Nō ꝙ ſufficientes ſimꝰ ex nobis ⁊c̄.⁊ illud ad Ro.ix.Nō eſt currētis neqꝫ volētis.de pe.di.ij.ſi em̄.⁊ illud Eſa.xxvj.Oīa opera noſtra operatus es in nobis domine.Si autem iſti
Solus deus vere bonꝰ. Begardi intelligunt de natura intellectuali angelica: ꝙ ſeipſa naturaliter eſt beata:falſum eſt.q: nullus naturaliter eſt bonus eſſentialiter ⁊ beatus niſi ſolus deus:qui eſſentialiter ⁊ originaliter ⁊ perfecte ⁊ effectiue ⁊ naturaliter eſt beatus. Jo.x.Ego ſum paſtor bonus.⁊ Matth.xix.illḋ Mar.x.Luc.xviij. Quid me interrogas de bono? vnus eſt bonus deus.vbi Orig.Qn̄ em̄ declinamꝰ a malo ⁊ facimus bonū:quātum ad cōparationem ceterorum hominum dicitur bonum qḋ facimus.quātum autem ad veritatem ſm ꝙ hic dicitur vnus eſt bonus: bonū noſtrū non eſt bonuꝫ.Beatus aūt quiſqꝫ eſſe nō poteſt niſi ſit bonus.vnde Boetius.Beatitudo eſt ſtatus omnium bonorum aggregatione pfectus.¶ Y Eſt autem deus ſolus eſſentialiter bonus:q: bonitas ſua eſt ſua eſſentia.Originaliter:q: bonitatē ſuā nō habet ab alio:ſꝫ a ſeipſo. q: ipſe non eſt ab alio ſꝫ a ſe.vn̄ pſ̄.cj.Tu aūt idē ipſe es. Perfecte:q: nil mali vel defectus aut diminutionis conſiſtit in illo.Effectiue:q: omne bonum deriuatur ab eo:quum ſit ipſe fons indeficiēs omnis boni.de pe.di.j.§.hoc idē.verſi. Itē ioānes.omnis qui nō diligit ⁊c̄.ex̄ de regu. licet. in ſi. Jaco.j.omne datū ⁊c̄. Naturaliter: q: natura eiꝰ ſumme ⁊ plus q̄ poteſt intelligi/bona incōmutabiliter ⁊ incorrupta.Nulla aūt creatura poteſt habere nec habꝫ quinqꝫ predictas bonitatis cōditiones:etiam angelica creatura nedum humana:nō eſt eſſentialiter bona ſicut natura diuina:licet inquantum ſit creatura dei ſicut ⁊ cetere/ſit bona:q: creata a bono ſm illud Gen̄.j. Uidit cuncta que fecerat:⁊ erant valde bona.xxiiij.q.iij. quidam.℣. floriani. Eſt ergo bona creatura ſuo modo:ſꝫ non perfecto modo q: ſi eſſentialiter eſſet bona vt dei natura:nunq̄ illud ſuū bonum eſſe poſſet pdere:nec peccare ſicut angeli reprobi ceciderunt.de pe.di.ij.pcipuū.⁊.c.ſi em̄.xvj.q.ij.viſis.Eſa.xiiij. Item nec bona eſt natura quelibet creatura nec originaliter.q: non a ſe ſed a deo creatore.vn̄.pſ̄.lxxix.Om̄ ipſe fecit nos. Itē nec pfecte.q: omnis creatura defectuoſa:⁊ ex ſe in nihilum tēdēs:q: de nihilo creata. Luc̄.xj. Si ergo vos quum ſitis mali ⁊c̄. Itē nec effectiue q: creatura de ſe nō dat aliqd boni:nec facit:ſꝫ deꝰ i ipa opans:⁊ ipa cooperans. Itē nec naturaliter:q: tūc peccare nō poſſet. ſed peccauit primꝰ angelus ⁊ ſui ſequaces.Eſa.xiiij. Eze.xxviij.⁊ de peni.di.ij.§.de his ita ſcribit.⁊.c.principium.ex̄ de ſum.tri.c.j.§.diabolus.xxiij.di.q̄ epſ.xvj.q.ij.viſis.xxvij q.ij.§.ex his oībus.℣.ſic ⁊ diabolus.Si aūt iſti Begardi intelligūt de natura intellectuali hominis:ſcꝫ aīa:ꝙ ſeipſa naturaliter eſt beata:multo āplius falſum eſt.q: ſi creatꝰ beatus fuiſſet Adam a deo ⁊ naturaliter:eſſet beatus ſicut deus: vt ſupra dixi:⁊ nunq̄ peccare poſſet:nec mori. q: beatitudo pfecta nō eſt ſubiecta morti nec pctō.⁊ ideo ꝓprie ſolus deꝰ vocaꝛ beatꝰ.j.ad Timo.j.⁊ ideo illi qui querunt beatitudinē in rebus creatis decepti ſunt.q: qḋ a ſe beatū nō eſt beatitudinem dare non pōt.ar.j.q.vij.daiber ſi.Et ideo abuſiue dicūtur beati/hn̄tes multa ꝓmptuaria in hoc mūdo ⁊ boues craſſas.pſ̄.cxliij.beatū dixerunt ppl'm ⁊c̄.⁊ q̄rentes beatitudinē in delicijs/ſicut epicurei: vel in honoribus/ſicut ſupbi. Adā aūt creatus fuit potēs mori ⁊ non mori:⁊ potens peccare ⁊ nō peccare. q: arbitrij liberi creatus fuit.de con.di.iiij.placuit omnibus. Itē ſi naturaliter Adā fuiſſet beatus:quomodo illū a quo habebat beatitudineꝫ offendere potuiſſet ſicut offendit? de pe.di.ij.§.Romanos.Fuit ergo Adā creatus bonus ſuo modo ſicut angelus:ſꝫ nō cōfirmatus in bono virtutis: nec inſeparabiliter habens bonum.eſſentialia enim ⁊ naturalia inſepabilia ſunt:accidentalia vero ſecus.di.vj.§.his ita.¶ Z Ceterū qḋ dicunt ſecundario in iſto errore ꝙ anima nō indiget lumine glorie ipſam eleuāte ad deū videndū:⁊ eo beate fruendū falſum eſt:⁊ contra illud expreſſe.pſ̄.xxxv.Et in lumine tuo ſcꝫ filij.ergo nō noſtro.videbimus lumen ſcꝫ pr̄is. Preterea eſto ꝙ anima habeat lumen gratie:non tn̄ habet lumen glorie.q: tunc lumine glorie non egeret.ſꝫ lumen glorie chriſtus eſt: non anima cuiuſq̄ ſancti.Apo.xxj.Et ciuitas nō eget ſole neqꝫ luna vt luceant in ea:nam claritas dei illuminat eam: ⁊ lucerna eius eſt agnus:⁊ ambulabunt gentes ꝑ lumē eiꝰ.ergo non per lumen proprium. vnde ⁊ dicit dn̄s Jo.viij. Ego ſum lux mūdi.ſubaudi inuiſibilis.habitat em̄ lucem inacceſſibilem.j.ad Timo.vltimo.Sꝫ iſti miſeri ⁊ ceci Begardi dicunt.Quomodo em̄ fieri pōt ꝙ videaꝛ deus in ſua luce inacceſſibili per creaturā ſine deo luce: quum inter deum q̄ eſt lux increata/⁊ ſuaꝫ lucē non ſit differentia: q: illa lux qua deus videtur/deus eſt. non em̄ poteſt videri quin videatur ſua lux in qua videtur:⁊ ipſe chriſtꝰ illa lux de qua Jo.j.Erat lux vera que illuminat omnē hominē venientem in hunc mūdum.xxj.di.cleros.ad ſi. Non erat ille lux.ergo nec aliquis homo.vnde dicit Apl's Ephe.v. Eratis aliqn̄ tenebre:nunc autem lux in dn̄o.ergo nō a ſe Sꝫ ⁊ angelus qui eſt nobilior creatura homine:qui ſcḋm Dionyſium eſt manifeſtatio occulti luminis:ſpeculum purū clariſſimum:nō in ſuo lumine videt deum: ſꝫ videndo faciem eius in lumine eius qui eſt filiꝰ videt patrē. Matth.xviij.Angeli eorꝫ ſemꝑ vidēt faciem patris mei. qui eſt ipſe qui eſt ſplendor ⁊ imago ⁊ figura patris.ad Heb.j. de pe.di.j.deꝰ quis ſimilis. In lumine iſto filij ambulabūt ſancti in patria.vn̄ pſ̄.lxxxviij. Dn̄e in lumine vultus tui qui eſt filiꝰ ambulabūt.⁊ iſta erit dei fruitio. Quis enim deo fruitur plene.niſi qui ipſum videt? Quis auteꝫ cum/vt dixi/niſi in ſuo lumine videt? q: extra deū qui lux infinita eſt/nemo deum videt:nec aliquam creaturā.vnde in viſione extatica beatus Bn̄dictus videndo deum quaſi punctaliter mundum recollectum vidit.vt narrat Grego. in ij.libro dialogorꝫ.qui ⁊ ait. Qui intus claritatē dei viderit:nullo modo credendum eſt ꝙ ſit foris aliquid qḋ ignoret.no.xiij.q.ij.qui diuina. Iſte etiam error cōiunctus eſt cum precedenti.⁊ que ibi dixi contra illum: contra iſtum poſſunt hic dici.maxime illud ꝙ in hac vita non poteſt ita clara contemplatio haberi de deo:ſicut in patria : niſi ex priuilegio ſpeciali.vt in Moyſe ⁊ Paulo.ſicut ibi pleniter eſt probatum. Unde ⁊ in hac vita ⁊ in illa omnis anima indiget lumine diuino ipſam eleuāte ad deū vidēdū: quū de ſe ſit omnis creatura tenebroſa:⁊ obfuſcata ꝑ peccatū originale ⁊ alia que committit.que peccata Apl'us appellat tenebras Ro.xiij. Unde ⁊ ignorantia ⁊ obliuio pena eſt peccati originalis.xv.q.j.§.vt itaqꝫ.vnde Greg. in principio.iiij.libri dialogorꝫ ait. Poſtq̄ a paradiſi gaudijs expulſus humani generis parēs/in huius exilij atqꝫ cecitatis quā patimur erumnam venit peccādo:extra ſemetipſum fuſus iam illa celeſtis patrie gaudia que prius cōtēplabaꝛ/videre nō potuit. In paradiſo quippe homo aſſueuerat verbis dei pfrui:btōrū āgelorꝫ ſpiritibꝰ/cordis munditia/⁊ celſitudine viſiōis intereſſe:ſꝫ poſtq̄ huc cecidit:ab illo quo implebaꝛ mētis lumine receſſit.⁊ Tobie v.Qḋ mihi gaudiū qui in tenebris ſedeo:⁊ lumē celi nō video.Et beatus Grego.de illo ceco mendico qui ſtabat ſecus viam.Luc̄.xviij.loquens ad genus hūanū reducit.

¶ A a Adam em̄ anteꝗ̄ peccaret triplici radio lucis il luſtrabatur. habuit enim cognitionē omnium creaturarū q̄ facte ſunt per chriſtū. vnde ⁊ ſingulis nomina impoſuit Gen̄. ij. ad fi. Habuit etiā cognitionē creatoris: nō tamē plenam: inter enigmaticā ⁊ cōprehenſiuam: q: nō ita con templabatur clare ſicut in patria videtur ab angelo: nec ita obſcure ſicut in hac videt̃ a nobis. Item accepit cogni tionē ſui: ⁊ quid ſibi cauendum ⁊ agendum foret. Primā ſcientiā de creaturis non amiſit: ſ3 ſcd̃am ⁊ tertiam ꝑ pec catum. vnde ⁊ nos de eo ꝓpagati ceci naturaliter naſci mur. peccante homine primo ⁊ per peccatū occecato inno leuit vitium ꝓ natura. vnde Apoca. iij. Dicis q: diues ſu3: ⁊ nullius egeo: ⁊ neſcis q: tu es miſer ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nudus. Et hoc etiam deſtruit hunc errorem. Ad iſtu3 etiā errorem extirpandum addendum eſt qd̓ legitur ⁊ no. de con. di. iiij. gratia. ⁊ tribus. c. vltimis. ¶ B b

Sextus error iſtorū Begardorū eſt ꝙ ſe exercere in actibus vir tutum/ eſt hominis imperfecti. ⁊ perfecta anima licentiat a ſe virtutes. Iſtum errorē qui etiam ſurgit de ſpū libertatis: reprobat ⁊ cōfundit to ta vita chriſti ⁊ ſanctorū omnium ꝑfectorū/ qui ſe in acti bus virtuoſis cōtinue exercitarunt: ſicut ieiunando/ ge nuflectendo/ etiā vocaliter orando/ paupertatem corpo ralem ſeruando/ p̄dicando/ operibus miſericordie ⁊ diſci pline intendendo: ſicut apparet in ſylua euāgelica/ ⁊ acti bus Apl̃oꝝ/ vitis patrum/ ⁊ legendis/ ⁊ hiſtorijs eccl̃aſti ca ⁊ tripertita. Ite3 iſte error tollitur Matth. iiij. ſupra il lud. Venite poſt me: faciā vos fieri piſcatores hominum. dicit gloſ. Omnia que de vſu veniunt: non fatigant. vir tus exercitio perſeuerat. Item quomodo vir perfect⁹ cha ritatem habet: niſi pro tempore opus exerceat charitatis quum dicatur. j. Jo. iij. Qui habuerit ſubſtantiam huius mundi: ⁊ viderit fratrem ſuum neceſſitatē habere. ⁊ clau ſerit viſcera ſua ab eo: quomodo charitas dei manet i eo? vnde ⁊ Greg. Sic mens per compaſſione3 doleat: vt etiā larga manus affectum doloris oſtendat. ¶ C c Item Gre. in homil. penteco. Si amor eſt: magna operatur. Si autem operari negligit: amor nō eſt. mathematica em̄ eſt virtus: niſi ſit practicata. Impoſſibile em̄ eſt virtutem ve ram non exerceri ꝓ tempore in operibus virtuoſis. vnde Greg. de charitate. Plerūꝗ̄ charitas quibuſdam occu pationibus ꝑpedita mouetur in corde: ⁊ tn̄ non monſtra tur in corpore: ſicut ſol nube tectus ardet in celo: ⁊ nō vi detur in terra. vnde propter hoc quoſdam excuſat Apo ſtolus Phi. iiij. Occupati eratis. Et in vitis patrum. Cui dam anachorite aduenienti ad cellam alterius indigna to q: ei nō occurrerat ille de cella q̇ tunc peccata ſua plan gebat ipſe reſpōdit. Non vacat plangenti charitas. Item Apl̃s. j. ad Timoth. iiij. hortatur Timoth. viru3 perfectū ad exercitium virtutis/ dicens. Exerce teipſum ad pieta tem ⁊c. xlij. di. §. j. ⁊. j. in. e. c. vt profectus tuus manifeſtus ſit omnibus. Nūquid paulus perfectus erat qui dicebat ad Phili. iiij. Quecūꝗ̄ ſunt vera: quecūꝗ̄ pudica: quecū ꝗ̄ iuſta: quecūꝗ̄ amabilia: quecūꝗ̄ bone fame. ſi q̄ virtus ſi qua ſalus diſcipline. hec cogitate que accepiſtis ⁊ audi ſtis ⁊ vidiſtis in me ⁊c. quis enim ſcit ſe eſſe perfectum vt licentiare poſſit virtutum actus: certe nullus. j. Cor. iiij. de pe. di. ij. ſi em̄ inquit. ℣. nos aūt iuxta. ⁊ di. iij. adhuc in ſtant. ad fi. ⁊ de pur. ca. c. ſi. Item quomō licentiari poteſt virtus: q: neceſſe eſt ſi virt⁹ eſt: ꝙ ſit in habitu aut in actu. nec quū eſt in actu habitus eius ꝑdit̃. vnde Augu. de bo no coniugali: Virtutes animi aliq̄n in opere manifeſtan tur: aliq̄n in habitu latent. ſi aūt nō eſt i habitu: nec i actu: virtus non eſt. nam virtus eſt habitus mentis bene cōſti tute: quū virt⁹ ſit in animo. xxij. v. de pudicitia. ⁊ ibi no. de pe. di. iij. ille rex. vbi aūt ℣r⁹ nō ē: mēs bñ ꝯſtituta nō ē: imo male: q: iter bonū ⁊ malū nō ē dare mediū. xxxij. q. j. cū re nuntiat̃. vbi de hoc. de pe. di. j. §. cū em̄. ℣. nulla em̄ vt ait. ⁊ c. omnis qui non diligit. Item Augu. tolle charitatem et odium tenet. de pe. di. ij. c. Romanos. ℣. tolle. nec in anima eſt dare vacuum: q: ſi eſſet illud vacuum malum eſſet. vn de diabolus ad domum vacantem virtute ⁊ bono tamꝗ̄ ad domum ſuam redit quamꝗ̄ ſcopata ⁊ mundata exte rius videatur. ¶ D d Mat. xij. ⁊ Luce. xj. ⁊. xxvj. Job. Qui extendit aquilonem. i. diabolum frigidum carente3 igne ſpiritusſancti ſuperuacuum. i. cor otioſum tanꝗ̄ ſup lectu3. vnde Bern̄. aut deſcēdas neceſſe eſt: aut aſcēdas. ſi attendas ſtare in pendulo huius vite/ ruas neceſſe eſt. Item paul⁹ qui perfectū ſe vocat ad Philip. iij. ibi. Qui cunꝗ̄ ergo perfecti ſumus. ipſe ſe imperfectū dicit in. e. c. dicens. Non ꝙ iam accepimus: aut iam perfecti ſum⁹. co gnoſcere em̄ ſe imperfectum ⁊ poſſe amplius credere eſt eſſe perfectum. vnde in. e. c. dicit. Sequor aūt ſi quo modo cōprehendam in quo ⁊ comprehenſus ſum a chriſto ieſu. fratres ego nō arbitror me cōprehendiſſe. Ecce quomo do paulus perfectiſſim⁹ creſcebat in virtutibus ⁊ profi ciebat. qui textus deſtruit expreſſe hunc errorem. Nam ille ſm̄ pſ̄. lxxxiij. dicitur beatus: qui aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit. creſcendo de virtute in virtutem. de pe. di. ij. dum ſanctam. Item quomodo poteſt fieri ꝙ virtus poſſit licentiari q̄n deſinat eſſe virtus: q: aut virtus exercebitur interius per deſideria illius virtutis ⁊ cogitationes et meditationes ſanctas: aut exteri⁹ per opera bona. ſi neu tro iſtorum modoꝝ: virtutis nomen amittit: ⁊ ſine virtu te nuda remanet anima. virtutes em̄ ſunt velamina ani me. de pe. di. ij. ſapiens nunꝗ̄ inanis eſt. ſub. §. Romanos ⁊. c. ſe. ſed nec Adam. ⁊. c. vt cognouerunt. ⁊. c. illa anima. ⁊. c. ſimilem. quomodo ergo imago dei ⁊ ſimilitudo eſt in anima licentiante virtutes. non dei imago: ſ3 diaboli eſt virtute vacua: ⁊ vitio ſuccedente. Hinc eſt etiam ſm̄ Jo. caſſia. in collatione prima Moyſi/ in li. coll̃a. ꝙ qui vult ad charitatis faſtigium peruenire: neceſſe eſt vt ſe exerce at in operibus virtuoſis. impoſſibile eſt em̄ charitatē ha bere quemꝗ̄: niſi membra habeat charitatis ⁊ exercitiu3 eius: quia charitas patiens eſt. benigna eſt. non agit per peram ⁊c. j. Cor. xiij. Item inter alias cōditiones charita tis/ quas ponit proſper in libro de vita cōtemplatiua/ de pe. di. ij. charitas eſt. idē eſt quod effectiua operis eſt. ibi: operoſa in omnibus omnino fidelibus. ¶ E e

Septimus error begardorum eſt/ ꝙ oſculum mulieris: quū ad hoc nō inclinet natura: eſt mortale peccatū. actus autem carnalis quum ad hoc natura inclinet: pctm̄ non eſt. maxime quum tentatur exercens.

mechie nomine quid intelligendum.

¶ Or autem dicunt iſti carnales eſſe peccatum oſculum mulieris. Sciendum eſt ꝙ quedam ſunt peccata que ſm̄ ſe/ ⁊ ſm̄ ſuam ſpeciē nunꝗ̄ bona intentione fieri poſſunt/ ſicut ſunt precepta decalogi negatiua. Exo. xx. Non occi des. Nō mechaberis. ex de iureiu. ⁊ ſi chriſtus. ℣. quidā. et c. de quibus. legitur ⁊ no. xxxij. q. vij. quid in omnibus. et hoc mō oſcula amplexus ⁊ tact⁹ nō ſunt mortalia nec ve nialia de ſe: quū poſſint fieri bona intētiōe vt ꝓ pace dan da. vel rōne cōſuetudinis maxime inter conſanguineos iuxta morē ꝓuincialiū: vel quū medic⁹ tāgit mulieris pul ſum vel vuln⁹. vide. xxxij. di. hoſpitiolū. qd̓ videt̃ cōtra: ſ3 nō eſt. vn̄ vide qd̓ no. xj. q. iij. abſit gloſ. j. Alio modo dicun tur mortalia vel pctm̄ ꝓcedēs ex inordinata ⁊ mala cau ſa: vt quū dat̃ eleemoſyna pauperi ex vana gloria. j. q. j. vi de. vel vt inducat̃ ad hereſim. Sicut aūt deliberatus con ſenſus in actū peccati eſt mortale: ſic etiā ꝯſenſus circa de lectationē peccati. etſi nō circa conſenſum tactus: vt ꝓbat Tho. i ſcd̓a ſcd̓e. q. liiij. ar. iiij. Adde qd̓ ſcripſi. s. i hac ſcd̓a pte in. iij. c. thre. in ar. vj. ℣. eſt intellect⁹. ⁊ in additione ibi poſita: q̄ icipit/ duplex. Si ergo oſculum det̃ ex libidinoſo animo vel tactus fiat. mortale eſt. q: etiam non ſolum ta ctu ſed aſpectu et affectu etiam ſine aſpectu appetit et ap petitur concupiſcentia mulierū. Matth. v. xxxij. q. v. nec

Fornicatio quid ſit.

ſolo.et.c.qui viderit. Periurium eñ ⁊ adulterium ⁊ cetera peccata ſine actu exteriori ſolo cõſenſu cordis nefario cõmittuntur. vt de peni.di.j.ſi cui etiã non contingat. vbi de hoc no. ⁊ p̄.c.qui viderit. ⁊.c.ſicut. ⁊.c.cauſa ⁊.q.in primis.xij.c. Et iſto modo intelligit̃ verbum. Hiero. ꝙ ſi non tangere mulierem bonũ eſt:ergo tangere malũ eſt .xxxij. di.hoſpitioluʒ. Item certũ eſt ꝙ radix peccati in corde eſt vt dicit dñs in Matth.xv. De corde ꝓcedunt cogitatiões male/homicidia/adulteria.xv.q.vj.c.j.de pe.di.ij. ſicut tribus. Si ergo cor telo libidinis ſaucium eſt:oſculum mortale eſt.vt p̄.c.nec ſolo. Et qḋ dicit̃ p̱ Begardos ꝙ ad hoc natura nõ inclinat:falſum eſt.q: ſuo modo ſic inclinat ad oſculum/ſicut ad concubitũ. Sed eſto ꝙ ad hoc natura nõ inclinaret:nihilominus ex mente corrupta naſceretur peccatum.quod etiã ex hoc appareret q: peccata contra naturã/⁊ ad que tñ natura non inclinat/grauiora ſunt: vt ſodomia.xxxij.q.vij.adulterij. Et igratitudo.ex̃ de dona. c.ſi. Et idololatria.q: cõtra naturam eſt a creatura creaturã adorari.xxiiij.q.j.nõ afferamus. ¶ F f Item inclinatio nature vel nõ inclinatio non facit peccatum:ſʒ peruerſa voluntas ⁊ inordinata/cõmutans bonum incõmutabile i cõmutabile:⁊ ꝑponẽs delectationẽ creature creatori:qḋ eſt peccare. ſm Aug. Et q: inclinatio nõ cogit peccare:q: tunc nõ eſſet peccatum.xv.q.j.§.j.ſʒ ⁊ ſi natura incliner maxime ad peccatum carnis:nõ minus peccãs ſuo arbitrio notius eſt. de pe.di.ij.ſi eñ.℣.liberi arbitrij. poſt iiij.colũ.facit qḋ no.l.di.q: tua.gloſ.ſi. Qḋ vero dicunt iſti animales Begardi ꝙ actus carnalis nõ eſt peccatũ:quũ ad hoc natura incliner:hoc dicunt q: ſunt de ſpũ libertatis:vt opus exerceant carnalitatis ⁊ beſtialitatis.nã inter alia precepta negatiua in decalogo mechia prohibetur. quũ dicit dñs Exo.xx. Nõ mechaberis. Noĩe aũt mechie

mechie nomine quid intelligendum.

ſm Aug.in queſtionibus Deutero.omnis illicitus cõcubitus atqʒ illorꝫ membrorꝫ nõ legitimus vſus ꝓhibitus debet intelligi.xxxij.q.iiij.meretrices. Simplex eñ fornicatio mortale eſt.xxv.di.§.al's ea demũ.xxij.q.ij.ꝑdicandũ. ⁊ p̄.c.meretrices. ⁊.c.ſe.vbi dicit Hieronymus ꝙ p̱ vitia carnis maxime demones colũtur. ⁊ loquitur ibi de vitio carnis. ⁊ omne opus carnis immunditia vocatur. vbi dicit gloſ.ꝙ immunditia attenditur ſm omnẽ modũ illicitum membrorum. Luxuria incenditur a cibo:quũ vtit̃ delicatis ⁊ calidis vt aptior ſit ad immũditiã. Cõſideratur etiã luxuria circa ſenſuum petulãtiam.ad idẽ.xxij.q.vj. Non mechaberis. Item ap's.j.ad Theſſa.iiij.ibi. Ut abſtineatis vos a fornicatione. ⁊.j.ibi. Om̃ iudex eſt dominus de omnibus his. Item ap's ad Gala.v.premiſſa fornicatione ait. Qui aũt talia agunt:regnum dei non poſſidebunt ad idem To.iiij. Attende tibi ab omni fornicatiõe: ⁊ preter vxorem tuam nõ patiaris crimẽ ſcire.crimẽ aũt mortale importat.xxv.di.§.criminis.lxxxj.di.c.j.ex̃ de pe. ⁊ remiſ. de⁹. Item Deutero.xviij. Non erit tibi meretrix.j. Cor.vj. Fugite fornicationem. Fornicatio auteʒ ſm doctores eſt

Fornicatio quid ſit.

omnis vſus carnalis cõmiſtionis preter legitimuʒ tori cõcubitum ſ Prouer.vj. Precium ſcorti vix vnius eſt panis: q: fatua mulier illo precio dat corpus fornicatori: ⁊ animam diabolo:quo nõ daret ſotulares ſuos.nec tantũ dat animã ſuã diabolo:ſʒ etiam illius miſeri q̇ cõmiſcet̃ ei.vnde ſequitur. Mulier autẽ viri ꝑcioſam animã capit. Iteʒ Eze.xxiij. Proiecisti me poſt corpus tuuʒ.j. Cor.vj. Om̃e peccatum ⁊c.j. Qui autem fornicatur/in corpus ſuũ peccat.ij. Pe.ij. Nouit de⁹ pios de tẽtatione eripere.iniquos vero in diem iudicij reſeruare cruciandos.magis autem eos qui poſt carnem in concupiſcentia immunditie ambulant. Prouer.vj. Qui adulter eſt propter cordis inopiam perdit animam ſuam. Augu. O quãta iniquitas:quãta peruerſitas: vt animam ſuam quam chriſtus ſanguine ſuo redemit:luxurioſus quiſquis propter momẽti vni⁹ delectationem vẽdat. Eccl'i.ix. Ne des fornicarijs animã tuam in vllo:ne perdas te et hereditatem tuam. Oſee vj. Omnes adulterantes/quaſi clibanus ſuccenſus a co quente. Iſidorus. Omnibus peccatis fornicatio maior eſt. Fornicatio vniuerſa antecedit mala. melius eſt ergo mori q̃ fornicari.immo plus. quum neceſſitas excuſet a furto.de cõ.di.v.diſcipulos.de furtis.c.ſi quis propter neceſſitatẽ. ⁊ ab homicidio.ex̃ de homic̃.c.ij. ⁊.c.j.in Clemẽ. nullla tamen neceſſitas excuſat a fornicatione.ff. de ritu nup.palam.§.non eſt ignoſcendum. ⁊ no.ex̃ de fur.ſi quis propter neceſſitatem. ⁊.xxxij.q.iiij.ſicut l. tractaui lati⁹ de immunditia.j.§.nunc de immũditia.in ar.lxxiij. ¶ G g Nec obſtat quod dicunt iſti Begardi ꝙ qñ q̇s de iſto peccato tentatur:excuſari videtur:q: aliud eſt tentari/aliud tentationi conſentire.non tentari aũt iſtud eſt impoſſibile quum tota vita noſtra ſit tentatio ſuper terrã. Iob. vij. de peni.di.ij.ſi enim.ſed non conſentire tentationi per dei gratiam poſſibile ⁊ facile eſt.vnde Ia.j. Beatus vir qui ſuffert tentationem.i.non conſentit. ⁊ propterea oramus Matth.vj. ⁊ Luce.xj.de peni.di.iij.de quotidianis. Et ne nos inducas.i.intus ducas in tentationeʒ.q: non oram⁹ non tentari:ſed oramus a tentatione non ſuperari. q: de ſe tentatio peccatum non eſt.ſm Greg.ſed virtutis exercitatio.vnde ⁊ Dauid in pſ.xxv.tentari petit vt coronetur dicens. Tenta me domine.j. Mach.ij.q: tentatur Abraã Iob Tobias ⁊ Ioſeph ⁊ reliqui ſancti: ⁊ reſiſtentes tentationi coronantur. Quum enim tribus modis impleatur omne peccatum.de pe.di.iiij.ſicut trib⁹.di.vj. in palea ſʒ penſandum. Suggeſtione:que ſit per diabolum. Delectatione:que ſit per carnem. Cõſenſu:per ſpiritum. quia ſerpens ſuggeſſit. Eua delectata eſt ſicut caro. Adã velut ſpiritus conſenſit.de pe.di.j.ſerpens. Quum malign⁹ ſpiritus peccatum ſuggerit in mente:ſi nulla delectatio peccati ſequatur:peccatum omnino perpetratum non eſt.di. vj.in palea.ſʒ penſandum. vbi de hoc.immo fortius ⁊ frequentius tentantur boni q̃ mali a diabolo. vnde Greg. ſuper illud Exo.v. Contemptus Pharao cõſurgit in ſcandala. Illos tentare negligit quos quieto iure ſe poſſidere ſentit.boni enim ad pugnam ſuſcitant leuiathã bonis operibus eum ſtimulando. Iob.iij. Qui parati ſunt ſuſcitare leuiathaʒ. Nam ſicut dicit Chryſoſtomus/Non tentatur a libidine:qui ſemper eſt in fornicatione.nõ tentat̃ a gula:qui ſemper eſt in delicijs.nõ tentatur ab auaritia: qui nulli dat ſua:immo ſi poteſt recipit aliena. Sed ſi propoſuiſti continere:tentaris a ſpũ luxurie.ſi propoſuiſti ieiunare:tentaris a ſpiritu gule.ſi proponas eleemoſynam facere:tentaris a ſpiritu auaritie.proponis humilitatem ſeruare:tentaris a ſpiritu ſuperbie. Uides quomodo filij dei exeunt contra diabolum bella peccatis indicũt:q: victorie gloriam concupiſcunt. Quiſquis ergo expectans chriſtum celeſti tuba iam reſonate/angelorum turba ſpectante/ad hoc virtutis exercitium exire neglexerit: nec chriſtiani vocabulo nec chriſtianorum conſortio dignus erit.immo deſertoris crimine notabitur: ⁊ velut penitentie proditor punietur. Proinde ſumamus arma celeſtia ſecuri de victoria:quia rex noſter qui nobiſcum eſt vinci non poteſt.vnde.j. Io.iiij. Maior eſt qui in nobis eſt: q̃ q̇ in mũdo eſt.huc uſqʒ Chryſoſto. Non ergo ſe excuſent iſti Begardi quia tentantur de carne: q: nemo peccat inuitus .xv.q.j.§.j.xxiij.q.iiij. vaſis. al's eſt ſub.c. nabuchodonoſor.

¶ H h

OCtauus error Begardorum eſt/quia dicunt ꝙ in eleuatione corporis ieſu chriſti non debent aſſurgere:nec ei reuerentiam exhibere aſſerẽtes ꝙ eſſet imperfectiõis eiſdem/ſi a puritate ⁊ altitudine ſue contemplationis tãtum deſcenderẽt/ꝙ circa myſteriũ ſeu ſacramẽtũ euchariſtie aut circa paſſionẽ hũanitatꝭ chriſti aliq̃ cogitarẽt. Error aũt iſte tollit̃ p̱ illḋ qḋ ſcri.ad Phi.ij.ꝙ i noĩe Ieſu oẽ genu flectat̃.ex̃ de immu.ec.decet.li.vj.ex̃ de cele.miſ.ſane.de cõ.di.ij.nihil. j.q.j.multi. Item chriſtus ille panis eſt.de conſecra.diſt.ij.

chriſtus panis eſt.ſed chriſtus dñs eſt. Joan.xiij. Si ego
dominus ⁊ magiſter.Huic aũt dño genufleclendum eſt.
Michee.vj.Quid dignũ offeraꝫ domino:curuabo genu
deo excelſo.immo nedũ corpori chriſti/ſꝫ etiã quum legit
euangelium:curuari debemus.de cõ.di.j.apſica. Item in
pſ.xcviij.Dominus regnauit iraſcant populi.ibi.Adora-
te ſcabellũ pedum eius:quoniam ſanctum eſt. De chriſti
humanitate exponit Augu.⁊ expreſſum de cõ.di.ij.acceſ-
ſerunt.ꝟ.nemo autem illam carnem manducat niſi prius
adorauerit. Iteꝫ ad Hebre.j.Et quum introducit primo
genitũ in orbem terre:dicit. Et adorent eum omnes an-
geli dei.⁊ in pſ.xcvj.Adorate eũ ſcꝫ filium/omnes ange-
li eius ſcꝫ patris. Itẽ quum quilibet fidelis teneatur om-
ni anno communicare. Jo.vj. Niſi manducaueritis car-
nem filij hominis ⁊c.de cõ.di.ij.prima.cum.c.prece.ex de
peni.oĩs.q: ⁊ apſis ſumme pfectionis hoc dixit dominus
Hoc facite in meam cõmemorationem. Luc.xxij.de cõ.di.
ij.iterat.⁊ ex de reliquiis.ſi dominum.in clemẽ.eadem ra
tione tenetur ipſum adorare etiã adoratiõe latrie.vt pro
bat Auguſt.in pre.ꝟ.Adorate ſcabellum pedum eius.et
pre.c.acceſſerunt.q: caro chriſti coniuncta diuinitati ado
ratur latria: inquãtuꝫ in creatura hyperdulia:de qua la-
tria legitur ⁊ no.de con.di.iij.venerabiles. Item magi p
cidentes adorauerunt eum. Matth.ij.⁊ leproſus. Mat-
th.viij.ibi.adorabat eum.vbi Origeñ.Añ ꝙ peteret ado
rare cepit cultum oſtendẽs. Et Chryſoſtomus ſup Mat-
th. Non enim illum petebat quaſi hominem artificem: ſꝫ
adorabat quaſi deum.oratio autem perfecta eſt fides et
confeſſio.vnde leproſus fidei opus adorans impleuit: ſꝫ
opus confeſſionis impleuit in verbis.vnde adorabat eũ
dicens domine. Et ille cecus illuminatus. Jo.ix.in fi. Q:
autem dicunt iſti maledicti ꝙ caderent a perfectione ſue
contemplationis ſi de carne chriſti aut de paſſiõe eius ali
quid cogitarent:inſanum eſt manifeſte/⁊ diabolice arro
gantie:q: videndo corpus chriſti/vident deuꝫ per fidem
⁊ diuinitatem eius:q̃ cõiuncta eſt carni chriſti. vnde Jo.
xiiij.Qui videt me:videt ⁊ patrẽ.⁊ beati oculi qui vidẽt
que vos videtis. Luc.x.⁊ Jo.xvij. Sicut nos vnum ſumꝰ.
ex de ſum.tri.c.ij.§.rurſus.⁊ que maior ⁊purior cõtempla
tio:ꝙ cogitare deum paſſum in carne:ad cuius memoriã
eſt illud ſacramentum principaliter inſtitutum:vnde do-
minus:Hoc quocienſcũ ꝫ feceritis:in meam cõmemora
tioneꝫ facietis. Luc.xxij.de cõ.di.ij.iteratur.ex de reli.⁊ve.
ſancto.ſi dominuꝫ.in Clem.vnde.j.Pe.iiij.Chriſto igitur
paſſo in carne/ et vos eadem cogitatione armamini.
⁊ ad Heb.xij.Recogitate eum qui talem ſuſtinuit a pec-
catoribus aduerſus ſemetipſum cõtradictionẽ ⁊c.Thre.
iij.Recordare paupertatis ⁊ tranſgreſſionis mee fellis
⁊ abſinthij. Sed quomodo hi impij poſſunt contemplari
diuinitatẽ:niſi ⁊ ibi filiũ contemplentur:qui eſt vna eſſen
tia cum patre:q: eſt id qđ pater.pater enim filio dedit id
quod eſt. vnde dicit filius Jo.x.⁊ ex de ſum.tri.c.ij.§.licet.
pater quod dedit maius eſt omnibus. Si autem filiũ dei
contemplãtur:deum de deo:vt in ſymbolo niſſeno: quod
cantatur in miſſa:contemplari eos neceſſe eſt:ſi recte cre-
dunt eundeꝫ filium hominem de maria natum.xxiij.di.
qui epiſcopus.de con.di.iij.c.ſi.ex de ſum.tri.c.j.⁊ in aliis
ſymbolis fidei orthodoxe.ſed iſtius dei ⁊ hominis illa ve
ra caro ſacroſancta que conficitur in altari.vnde Auguſt.
De carne marie carnem accepit: ⁊ eãdeꝫ carnem ad man
ducandum dedit ad ſalutem.de con.di.ij.acceſſerunt.nõ
ergo deſcendunt a contemplatiõe perfecta adorãdo car-
nem illam vnitam inſeparabiliter verbo:ſꝫ aſcẽdunt illũ
deũ hoiem piiſſimũ cõtẽplãdo.nihil eñ ſic hoiem ad deũ
trahit:⁊ ad deũ allicit/ſicut deũ hoiem cõtẽplando. nihil
enim homini ſuauiꝰ/dulciꝰ ⁊ glorioſius eſt: ꝙ ſuũ crea-
torẽ ſue creature corporaliter eſſe vnitum; et vnum cum
ea inſepabiliter eſſe.i.ꝙ nunꝙ̃ ſepabit: q̃uis ſepari poſſet
per potẽtiã eiꝰ qui eã vniuit:eſſe effectu veraciter contẽ-
plari.vnde Eſa.vij.Et vocabitur nomen eius emanuel;
quod interpretatur nobiſcum deus:quia verbum caro fa
ctum habitauit in nobis. Jo.j. Itẽ per rationem iſtorum
veſanam ꝟgo beata/apſi euangeliſte/patriarche/⁊ pro-
phete/fuiſſent ſumme imperfecti:quuꝫ ex geſtis ⁊ verbis
eorum appareat ꝙ circa hec iugiter cogitabãt:immo om
nes beati de imperfectione notarẽtur:qui in diuina eſſen
tia vident quotidie omnia ſacramenta humanitatis chri
ſti:⁊ illa liquidiſſime cõtemplantur:⁊ in eis ineffabiliter
delectant.vnde ⁊ chori angelorum in ſacra illa immola-
tione adſiſtunt:⁊ illud altiſſimum ſacramentum pferunt
miniſterio ſuo ſociandũ in celo corpori chriſti.de cõ.di.ij.
quid ſit ſanguis. Preterea via veniendi ad cõtemplatio-
neꝫ diuinitatis eſt cõtẽplatio chriſti humanitatis que eſt
facilior ⁊ capacior. vnde Jo.j.Deũ nemo vidit vnꝙ̃.i.nul-
lus homo ſimplex:ſꝫ vnigenitus qui eſt in ſinu patris ipe
enarrauit.i.extra per aſſumptã humanitatem docuit:illu
minando intellectũ ad videndum deũ. Anima eñ rõna-
lis creata fuit in quodam medio habẽs extra ſe mundum
ſe in ſe/deum ſupra ſe. Unde accepit oculũ carnis:quo ex
tra ſe mundũ aſpiceret.oculum rationis:quo ſeipſum cer
neret.oculum cõtemplationis:quo deũ videret. Sꝫ poſt-
ꝙ tenebre peccati facte ſunt ſuper faciem. Geñ.j.abyſſi.i.
cordis humani. iuxta illud Hiere.xvij. Prauum eſt cor-
hominis:quis cognoſcet illud:oculus contemplationis
extinctus eſt:vt nihil videret.oculus quoꝫ rõnis lippus
effectus:vt ſe dubie ⁊ obſcure cerneret.ſolus oculus car-
nis in claritate remanſit. Propter hoc eterna ſapiẽtia in
ſua natura inuiſibilis/facta eſt in aſſumpta natura viſi-
bilis:vt homo in chriſto humanitateꝫ oculo carnis cerne
ret:⁊ per opera diuina que fecit ⁊ facit quaſi quodã colly
rio oculo cordis illuminato diuinitatẽ in ipſo videret. ac
ſic totꝰ homo beatificaretur in ipſo.vnde ait Luc.x. Bea-
ti oculi qui vident ⁊c.vt ſupra dixi. Et ne ab hac beatitu-
dine videamur excludi:qui non vidimus eũ in carne pre
ſentem:ait Jo.xx.beati qui non viderunt ſcꝫ corporaliter
⁊ crediderunt cordialiter. Corde eñ creditur ad iuſtitiã.
Ro.x.xj.q.iij.nolite.quã ꝙ ipſuꝫ in hoc altiſſimo ſacramẽ
to corporaliter videamus ſub illis viſibilibus ſpeciebus
latentem ſi veraciter in ipſum credimus:⁊ propterea ipſe
nobis in hoc ſacramento ſui memoriam dereliquit dicẽs
Luc.xxij.⁊ pre.c. iteratur. Hoc facite in meã cõmemora-
tionem.⁊ p̃.c.ſi dominum.Clem.¶ J i In hoc aurẽ iſti
Begardi demonibꝰ ſunt peiores.demoni eñ ait dñs. Do
minum deũ tuuꝫ adorabis.in tali latria precipuũ deficit:
ſcꝫ dilectio.q: demõ nõ diligit:q: charitatẽ pdidit. de pe.
di.ij.principium.xvj.q.ij.viſis.⁊ vide hic quod no.di.iij.ve
nerabiles.gloſ.ij.Deutero.vj. Matth.iiij. Sed iſti nolunt
chriſtum in carne adorare.quum ipſe ſpecialiter dicatur
deus noſter.vt in illo.ꝟ.pſ.lxvj.Benedicat nos deus deꝰ
noſter.chriſtus propter humane nature participationeꝫ
⁊ redemptionem. Sed poſſunt dicere iſti heretici qđ dici-
tur Jo.iiij.ꝙ veri adoratores adorant patrem in ſpiritu
et veritate. ad hoc dicendum eſt ꝙ ideo hoc dicit dominꝰ
vt tolleret errorem dicentium deum eſſe corporeum ⁊ li-
niamentis diſtinctum:qui error ponitur .xxiiij.q.iij. qui-
dam.ꝟ.Antropomorphite.quia deus ſpiritus eſt. vt ibi
dicitur.⁊ p̃.c. Jo.iiij.⁊ filius dei ſpiritus eſt:quia deus eſt.
ex de hereti.cum chriſtus. Sed quamꝙ̃ pater incarnatus
non ſit.de con.diſtinc.iij.omnis.diuinitas tamen incarna
ta eſt in filio toto deo.vnde ſuper illud pſ.lix. In idume-
am extendam .i. mundum ſanguineum extendam cal-
ciamentum meum.i.humanitatem.dicit Grego.diuinita
tem calciatam. Nam filius dei quum ſit deus perfectus
totꝰ/non conciſus/non diuiſus:q: indiuiſibilis eſt:incar
natus eſt.quam incarnationem tota trinitas operta eſt.
vt in pre.c.omnis.⁊ ex de ſum.tri.c.j.§.hec ſancta.⁊ tota in
hoc altiſſimo per comitãtiaꝫ:tres etiam perſone ibi ſunt
per eſſentiam:per potentiam/ per pñtiam/ſicut in omni
creatura:tñ non ſunt ibi ſub ſacramento ⁊ rõne ſacramẽ
ti.ſꝫ ſola pſona filij icarnati.q: nec pater nec ſpiritus ſctũs

incarnatus eſt ſed filius.de cõ.di.iiij.c.ſi.⁊ hoc ſacramentũ
de filio eſt ⁊ ꝑ incarnatione ⁊ paſſiõis memoria ei⁹.fit de
con.diſ.ij.iterat.⁊.c.in chriſto pater. ⁊ ex de reli.⁊ venera.
ſanctoꝝ.ſi dñm.Clem.⁊ per coionẽ indiuiſibilem veraci⸗
ter eſt ⁊ per vnionem.vt no.de cõ.di.ij.hoc eſt quod dici⸗
mus.⁊.c.cõperim⁹. Si igitur hi Begardi chriſti carnem
vere manducare deſiderant: ipſam carnẽ veraciter ado⸗
rent.q: dicit Augu.ĩ pſ.xxvij. Nemo aũt ipſam carnẽ mã⸗
ducat:niſi prius adorauerit.de cõ.di.ij.acceſſerunt. In vr
be in quodã monaſterio ſanctimonialium ſancti Lauren
tij Pamſperne in quo illo tempore manebã.erat quidã
theutonicus qui multũ ſpiritualis videbatur: mihi fuit
accuſatus de iſto errore:ꝙ corpus chriſti nõ adorabat qñ
eleuabatur.Et in predicatiõe tetigi iſtũ errorẽ cõtra Be
gardos:de quorum numero ipſe erat. ⁊ tunc aderat:quẽ
correxi ad prẽ de illo errore:q̃ nullã pacẽ habebat qñ tã
gebã in meis predicationibus illos Begardos.q: lupus
erat in fabula.nec me libenter videbat.vili habitu ſe tege
bat ⁊ lachrymas habebat.ſepe diabol⁹ appentes lachry
mas adminiſtrat ⁊ rapt⁹.ſcripſi.ſ.§.feminaꝝ.ꝟ.xcviij. in ar.
xlvj.ĩ iſta ſcda pte.⁊ ſe ꝯtẽplatiuũ ⁊ guſtantẽ reputabat.ſꝫ
vtinã nõ eſſet lupus pelle agnina tectus.ſi chriſti nõ eſt:
chriſtus eum ſuum faciat.ex de heretic.vt officiũ inquiſi⸗
tiõis.§.ſi vero. Hucuſq; de Anachoritis ⁊ Begardis cecis
⁊ eorum erroribus dictum ſufficiat.

Articulus.liiij. A

Glorioſa ciuitas

dei ſancta mater eccleſia:poſtꝙ in te defe
cerũt anachorite:queramus in te ſi po⸗
terim⁹ inuenire alios religioſos qui ve⸗
raciter colãt te:⁊ edificent te:⁊ ſancta vi
ta ⁊ ſciẽtia illuſtrent te. Ipſi eñ a fundamẽtis fabricauer⸗
runt te.nam tota eccleſia primitiua collecta prius Hiero
ſolymis ſub apl'is qui caput erant illius ſancte religiõis
⁊ fraternitatis/tota erat vna religio. Nam ſicut legitur
Actuum .iiij.⁊.ij.⁊.xij.q.j.dilectiſſimis.⁊.c. q: tua.cũ.c.ſe.
multitudinis credentiũ erat cor vnum ⁊ anima vna. nec
quiſꝙ eoꝝ que poſſidebat aliquid ſuũ eſſe dicebat ſꝫ erãt
illis oĩa cõmunia.⁊ paulopoſt. Quotquot eñ poſſeſſores
agroꝝ aut domorũ erant:vendentes afferebant ꝑcia eo⸗
rum que vendebãt:⁊ ponebant ante pedes aploꝝ.diuide
bat aũt vnicuiq; ꝓut opus erat.Et talis erat tunc tota il
la eccl'ia bñdicta:quales tempore ſanctorum cenobitarũ
Egypti perpaucos inueniri in cenobijs difficile extitiſſet
vt ait Piamon ſanctus anachorita in ſua collatiõe de tri
bus generibus monachorum in li.coll. Joan.caſſi. B
De illa etiam eccl'ia Alexandrina ſub marco ait Petrus
damiani. Tanta ſancto marco dñs apud Alexandriã gra
tiam prerogauit:vt omnes qui tunc ad fidei rudimenta
cõfluerent/ mox per continentiam ⁊ totius ſancte cõuer
ſationis inſtantiam tamꝙ ad monaſtice perfectionis fa⸗
ſtigium ꝑuolarẽt. Unde ⁊ in illa eccleſia primitiua tradi
ta fuit forma monaſtice ſeu cenobitice vite.iuxta qd̃ gloſ.
Bede dic̃ ibidẽ. Actu iiij.in textu ſupra poſito. Qui ita vi
uunt vt ſint eis omnia cõmunia in dño:cenobite vocant.
que vita tanto fertilior eſt:quãto magis ſtatum futuri ſe
culi imitatur:vbi omnia ſunt cõmunia. Religioſi aũt illi
erant habitu honeſti.actione iuſti.ſermone modeſti:cogi
tatione ſancti:affectione puri:intentione recti:ꝓuidẽtes
bona nõ ſolũ coram deo ſꝫ etiã coram omnib⁹ hominib⁹
ij.ad Coꝝ.viij.ad Ro.xij.in ſi.xij.q.j.nolo. Sed ſicut pre⸗
teriti temporis religioſi fuerunt ficus dulciſſime ⁊ valde
bone:ita noſtri tẽporis Regulares ſunt multi ficus ama
riſſime ⁊ valde male.ar.xlvij.di.quãtũlibet. Hiere.xxiiij.
Oñdit mihi dñs.Et ecce duo calathi pleni ficis.et.j. fic⁹
bonas/bonas valde: ⁊ ficus malas/malas valde. vnde
Augu.in.ꝑ.c.quãtũlibet. Sicut non inueni meliores ꝙ q̃
in monaſterio ꝓfecerũt:ita nõ expert⁹ ſum deteriores ꝙ
qui in monaſterio defecerũt.ar.ad hoc.Et cum corruunt
difficili⁹ ꝙ ſeculares reſurgũt. q: ad lr̃am ſm. Chryſoſto.
nõ ideo dolẽt q: peccauerũt:ſꝫ cõfundunt q: ſuã hic glo⸗
riã ꝑdiderũt.de pe.di.j.quis aliqñ. Uñ ficte aliqui penitẽt
ideo non reſurgunt. Ad idem de peni.di.j.§.ꝙ aũt.ꝟ.ſi ſa⸗
cerdos(al's eſt.c.).l.di.vt conſtitueret.ibi.expti credo ali
quorum fictas penitẽtias. C Noſtri quidem tempo⸗
ris religioſi multi ſimiles phariſeis:qui in ſynagoga lo⸗
cum religioſoꝝ tenebant:diuiſis ab alijs habitu:⁊ exterio
ri conuerſatione ſimiles:tonſuram magnam deferre/ ha
bitum ſuum cõponere/cuſtodire exteriores cerimonias
quid ſit cerimonia no.xlv.di.q̃ ſincera.gloſ.cerimonia. et
obſeruantias gloriãtur. Sed quid valet religio ſine cha
ritate ⁊ pietate q̃ ad omnia valet.j.ad Timo.iiij.xlij.di.§.
j. Habitus ſine humilitate. Phi.ij.de peni.di.j.c.j. Tonſu⸗
ra ſine pauptate:quam deſignat:xij.q.j.duo. Silẽtiũ oris
ſine quiete cordis:de cõ.di.j.qñ. Jeiunia cum gaſtrimar⸗
gia.xlj.di.q̇ſquis.de cõ.di.v.ſint tibi. Pſalmodia ſine con
cordia:xc.di.alienus.⁊ cũ inuidia.xlvj.di.clericus inuidẽs
Exterior oratio ⁊ vocalis ⁊ apparens ⁊ interior vagatio
de cõ.di.j.quando.⁊.di.v.nõ mediocriter.xcij.di.cantãtes
xxxviij.di.ſedulo. Sterilis meditatio ⁊ nulla cõpũctio:de
pe.di.j.§.hoc idem.in prin.⁊.c.ꝑdixerat.⁊ di.iij.§.Ecce.ꝟ.
vidiſti(al'.eſt.c.)nec gemit⁹ nec ſuſpirioꝝ emiſſio:de pe.
di.iij.§.his authoritatibus.ꝟ.prima conſolatio. Uocalis
⁊ ſacramentalis confeſſio ⁊ nulla mutatio vel correctio.
de pe.di.j.nõ ſufficit.⁊.di.iij.penitentes.cũ.c.ꝑ. Continua
miſſarũ celebratio ⁊ vitioꝝ augmentatio.de conſe.di.ij.q̃
diſcordat.cũ.c.ſe.⁊.c.ſicut iudas.⁊.c.q̃ ſcelerate.⁊.c.quoti
die. Uiſitatio ⁊ ſemꝑ peccatoꝝ excuſatio ⁊ velatio:de pe.
di.j.ſerpens.⁊.§ deniq;.⁊ di.iij.ſunt plures.⁊.c.pluit.⁊ pſ.
cxl.ad excuſandas excuſationes in peccatis.xvj.q.j.predi
cator.ex de conſue.quãto. Ueritatis lucratiue predicatio
⁊ eiuſdem per malam vitã impugnatio.iij.q.vij.§.hoc idẽ
teſtatur.xxv.di.c.vltimo Corporalis in eundo ⁊ cantan⸗
do ⁊ comedendo ⁊ ſeruiendo cõbinatio ⁊ interna diuiſio
⁊ reciproca perſecutio.j.q.j.multe.xxiiij.q.j.vbi ſana.xxiij.
q.iiij.qui peccat.ꝟ.neq; eñ In choro ⁊ miſſa benedictio
⁊ extra/⁊ intra in corde maledictio.xxiiij.q.iij.ſi igitur.⁊
§.ſed qui.⁊.c.deus qñ.xj.q.iij.§. Item Salomon .ꝟ. ſicut
auis. Detractio.de pe.di.j.homicidiorum. Murmuratio.
xc.di.alienus.c.oblationes.xlvj.di.accuſatores. Diffama⸗
tio.vj.q.j.deteriores.⁊.c.ex merito. Contentio.xc.di.obla⸗
tiones. Mendaciorum multiplicatio.xxij.q.ij.primũ. Ca
chinnatio/deriſio.v.q.v.§. vl.in ſi. Subſannatio ⁊ deſpe
ctio.pſ.xxxiiij. Subſannauerunt me ſubſannatione.⁊ idẽ
⁊ deſpectio ſuꝑbis. Pacis labioꝝ altrinſeca datio ⁊ locu⸗
tio/⁊ interior cordial' idignatio ⁊ mala cogitatio.pſ.xxvij.
Mala aũt ĩ cordib⁹ eoꝝ. De talib⁹ irreligioſis ait dñs So
pho.j. Uiſitabo ſuper eos q̃ induti ſunt veſte ꝑegrina. Itẽ
Hiere.ix. Uiſitabo ſuper eos qui attonſi ſunt coma habi
tãtes in deſerto.i.in clauſtro:q: oĩs habent preputiũ m
ſꝫ ꝓprietatem/propriam voluntatem/⁊ carnalem volu
ptatem.vnde Berñ. Manet tonſura:veſtis necdum mu
tata eſt:ieiuniorum regula cuſtoditur:ſtatutis pſallit ho
ris:ſed cor eorũ longe eſt a me/dicit dñs Matth.xv. Eſa.
xxix.ꝓmiſerat eñ dñs ibi ĩ Mattheo: Hypocrite bñ de vo
bis prophetauit Eſa. Ppl's iſte labijs me honorat (al's
glorificat me) Eſa.xxix. Mat.xv.vbi Remigius. Hypo⸗
crita dicitur ſimulator:q: aliud opere ſimulat/aliud cor⸗
de geſtat. Iſti ergo bene. Hypocrite dicuntur: quia ſub
honore dei terrena lucra ſibi accumulare cupiebant. Sic
faciunt hodie pleriq; religioſi ſucceſſores phariſeorũ in
vitijs.contra quos Hieronymus. Ue illis ad quos phari
ſeoꝝ vitia deuenerunt. Iſti⁹ hipocrytalis tẽporis aliqui
religioſi irreligioſi. Regulares.i.rregulares q: de regula
nõ curãtes.di.iij.regula. Cõuerſi pueri: ⁊ ad vitia mũdi
reuerſi.de pe.di.ij.penata. ⁊.c.nõ reuertebant. Cenobite
quidam proprietarij ſarrabaite.ex de ſta.mo. ſuper quo⸗
dã. Clauſtrales aliqui regum ⁊ principũ ⁊ Cardinaliũ
cõmenſales. ex de offi.ordina.quãto Monachi gyroua

gi.xvj.q.j.monachi vagantes.⁊.c.legi.⁊ foꝛenſes/⁊ aduocati/⁊ defenſoꝛes.xvj.q.j.de pſentiū.ex̄ de poſtu.c.ij.⁊ ꝓcuratoꝛes/⁊ cōductoꝛes/⁊ locatoꝛes/⁊ mercatoꝛes/⁊ nūtij dñoꝝ mundi/⁊ curſoꝛes.ad hec ex̄ de ſyndi.c.j. ex̄ ne cleri. vel mo.c.j.⁊ p totū. Cauilloſi diſputatoꝛes/qſtoꝛes pſumptuoſi/vanigloꝛioſi/⁊ alioꝝ religioſoꝝ cōtēptoꝛes.aliqui paupertatis ꝓfeſſoꝛes:ſꝫ hereditatū ſucceſſoꝛes. ⁊ cōtra eoꝝ ſancta ſtatuta vinearū ⁊ agroꝝ poſſeſſoꝛes. ex̄ de ex. p̄.nimis.j.⁊.ij.omnib⁹ alijs ſupbioꝛes:quum deberent ex vocabulo ⁊ ꝓfeſſione eſſe humilioꝛes:peſtilētioꝛes/⁊ multi mundi carnales poſſeſſoꝛes:⁊ pauptatis pꝛomiſſe apl'ice in eoꝝ regulis ⁊ ſtatutiſ ꝑuaricatoꝛes.aliqui eoꝝ ſacre theologie legum ⁊ decretoꝝ ⁊ aliaꝝ ſcientiarū ꝓfeſſoꝛes ⁊ vita largioꝛes. Quidā eoꝝ ingredientiū ſuum oꝛdinem deceptoꝛes:vt pꝛius eis auferāt ſe ⁊ ſua: ⁊ demū ꝓfiteantur regule inimici.xv.q.j.legi. Quidā ex eis verſipelles albi exterius nigri interius:quum potius debeat eſſe contrarium.ſm illud Cañ.j. Nigra ſum ſed foꝛmoſa. Quidā vtrāqꝫ vitā ſimul ꝑticipātes:qa mendicantes ⁊ poſſeſſiones habentes. contra Cōciliuꝫ gñale.ex̄ de religi.domi. religionū.li.vi.ſicut hermaphroditi q vtrūqꝫ ſexū ꝑticipāt. iiij.q.iij.§.Itē in criminali.℣.hermaphroditus. Fratres quidā fratrū ꝑſecutoꝛes/diffamatoꝛes/⁊ religionū ſciſſores oblati.xxvij.q.ij.vt lex. Aliqui demonib⁹ immolati/et cōcupiſcētijs mūdi renati/⁊ inuoluti facti ſunt. Multi ex eis manū mittentes ad aratrū penitētie/retro aſpiciunt vt p̄.c.pennata.et Luce.ix. Quidā q tectū aſcenderūt contēplationis ⁊ euangelice ꝑfectionis:mūdi delicias et diuitias ⁊ honoꝛes tollere deſcenderūt.contra id Matth. xxiiij.ex̄ li.vj.de elec.quoꝛūdam.vbi Chꝛyſoſtom⁹. Eligibilius erat nudo coꝛpe ſaluari q̄ intrare in domū vt tolleret veſtimētū. Spoliantes tunicas/reinduerunt illas. lauantes pedes/inquinauerūt illos. Cañ.v. Pennata animalia q inceſſerant/cōtēplatiui religioſi qui mūdo renūtiauerāt/reuerſa ſunt.cōtra id Eze.j. Obliti q retro erāt. Phi.iij. Et qui in āterioꝛa ſe extenderāt ſequētes ad palmā ſupne vocationis:que tēpoꝛalia ſunt requirunt.cōtra illud quod ſcribit in.p̄.c.pennata.⁊ ad Phi.iij. Alij qui pꝛomiſerūt ſaluare animas ſuas: in mōte foꝛnicati ſunt. Gen.xix.xv.q.j.inebꝛiauerūt. Et egreſſi de ſodomis.i.mūdo a laude dei muti reſpicientes retroverſi ſunt in ſtatuā ſalis. Gen.xix. ſcꝫ infatuati. qꝺ ad nihilū valet vltra niſi vt mittat foꝛas:⁊ cōculcet ab hominibus.i.ſecularibus. Quū eñ viri religioſi qui tenent figurā aploꝝ quātū ad ꝓpꝛioꝝ renūtiationē.xvj.q.j.ex authoꝛitate. ⁊ quib⁹ dñs dicit. Vos eſtis ſal terre. Matth.v.xciij.di.ſacerdotes.deberent mūdū cōdire lumine p̄dicationis/⁊ exēplo ſancte ⁊ ꝑfecte cōuerſationis. ❡ D Hodie aliqui qſi ſal fatuum euanuerunt. vñ ſup p.verbo Vos eſtis ſal terre/dicit Hilarius. Eſt aūt hic qreda ꝓpꝛietas dictoꝝ:quā ⁊ aploꝝ officium ⁊ ipſius ſalis natura mōſtrabit.hoc igit in omnem vſum generis humani effectū incoꝛruptionē coꝛporibus quib⁹ fuerit aſperſum impTit:⁊ ad omnē ſenſum cōditi ſapoꝛis aptiſſimū eſt. Apl'i autē ſunt reꝝ celeſtiuꝫ pꝛedicatoꝛes:⁊ eternitatis velut ſatoꝛes:merito ſal terre nūcupati.q2 per virtutem doctrine quaſi eternitati coꝛpoꝛa ſeruant. Item ibi Remigius. Sal etiam per aquaꝫ in ardoꝛem ſolis/⁊ per flatum venti in naturā alteram cōmutatur. Sic ⁊ apoſtolici viri per aquam baptiſmi ⁊ ardoꝛē dilectionis ⁊ flatum ſpirituſſancti in ſpiritualem regenerationem commutati ſunt. Sapientia etiam celeſtis per Apoſtolos pꝛedicata:exiccat humoꝛes carnalium operū: aufert fetoꝛem ⁊ putredinem male conuerſatiōis:⁊ vermē libidinoſe cogitationis:⁊ illum de quo dicit pꝛopheta Eſa.vltimo in fi.⁊ Mar.ix. Vermis eoꝛum non moꝛitur. habetur etiam Matth.viij.xiij.xxv.⁊ Luc.xiij. Bern. ſup illud Matth.xxij. Ibi erit fletus ⁊ ſtridoꝛ dētium. Fletus erit ob ignem qui non extinguitur.ſtridoꝛ ob vermē qui non moꝛitur. Item idem. Sunt apoſtoli ſal terre.i.hominum terrenoꝝ:qui amando terram terra vocantur. Item Hieronymus. Vel apoſtoli ſal terre vocantur.quia per illos vniuerſum hominū conditur genus. Itē Chꝛyſoſto. ſuper Matth. Doctoꝛ enim quum fuerit omnibus pꝛedictis virtutibus de quibus dixerat oꝛnatus: tūc eſt quaſi optimum ſal.⁊ totus populus de illo ꝯdit videndo eum et audiendo. Item Remigius. Eſt ſciendū q2 nullū ſacrificium offerebatur deo in veteri teſtamento niſi pꝛius cōdiret ſale. Leui.j.q2 nullus pōt laudabile ſacrificium deo offerre abſqꝫ ſapoꝛe celeſtis ſapiētie.xliij.di.c.j.℣.per ſalē. Itē hilari⁹. Verū q2 cōuerſioni homo ſubiacet:ideo apoſtolos ſal terre nuncupatos monet in tradite ſibi poteſtatis virtute perſiſtere:quum ſubdit. Q2 ſi ſal euanuerit:in quo ſalietur? Hieronymus.i.ſi doctoꝛ errauerit: quomodo alio doctoꝛe emēdabit? Et Augu. Et ſi vos per quos odiendi ſunt populi: metu perſecutionum tempoꝛalium amiſeritis regna celoꝝ:qui erunt homines per quos vobis erroꝛ auferatur? Alia lr̄a habet ſi ſal infatuatum fuerit:oñdens fatuos eſſe iudicādos:qui tempoꝛaliū bonoꝝ vel copiam ſectantes/vel inopiam metuentes/ amittunt eterna:que nec dari pñt ab hominibus nec auferri. Item Hilarius. Si autē doctoꝛes infatuati nil ſaliant:⁊ ipſi ſenſu accepti ſapoꝛis amiſſo viuificare coꝛrupta non poſſint redduntur inutiles.vñ ſequit/Ad nihilum valet vltra:niſi vt mittat foꝛas ⁊ conculcetur ab hominibus. Hieronymus. Sal eñ vt in condimentū ciboꝛum ⁊ ad ſiccandas carnes neceſſarium eſt:ita alium vſum non habet. Certe legimus in ſcripturis vꝛbes qſdam ita victoꝛū ſale ſeminatas:vt germen nullū in eis oꝛiretur. Item gloſ. Poſtq̄ ergo illi qui capita ſunt alioꝛuꝫ defecerint:nulli vſui apti ſunt niſi ad hoc q̄ mittant foꝛas ab officio docēdi. Adde hic de iſto ſale qꝺ ſcripſi.j.§.Sed contra hoc.℣.ij.patet ex eo in ar.lviij. Filij iſrael religioſi vidētes deū in deſertum religionis exeuntes de Egypto de mundo tenebꝛoſo carnes ⁊ pepones cepas ⁊ allia ⁊ cucumeres appetentes.i. mūdi delectabilia:et ſuper man(alias manhu).i.coꝛpus chꝛiſti.de cō.di.ij.reuera.vel rebus ſpūalibus nauſeantes mente ⁊ vita in Egyptum.i.mundum reuerſi ſunt. ſicut Numeri.xj.⁊.xiiij.tales ex eis nō intrāt terrā ꝓmiſſiōis.j. terram viuentium.lxxvj.di.ieiunium. Cōtra tales religioſos hodiernos retrogrados Petrus.ij. Pe.ij.c. ❡ E Si eñ refugiētes coinquinationem mundi in cognitiōe domini nr̄i ⁊ ſaluatoꝛis ieſu chꝛiſti hi rurſus implicati ſuperantur:facta ſunt eis poſterioꝛa deterioꝛa pꝛioꝛibus.meli⁹ eñ erat illis nō cognoſcere viam veritatis: q̄ poſt agnitionem retroꝛſum cōuerti ab eo qꝺ illis traditum eſt ſancto mandato . contingit enim illis illud veri pꝛouerbij. Pꝛouer.xxvj. Canis reuerſus ad ſuum vomitum:⁊ ſus lota in volutabꝛo luti.de pe.di.iij.ſunt qui dicunt.⁊.c.irriſoꝛ et.c.inanis. ⁊ di.iiij.ſi refugientes.⁊ ad Heb.vj. Intermittentes ſermonem inchoationis chꝛiſti/ feramur ad eius ꝑfectionem:non rurſus iacientes fundamentū penitentie ab operibus moꝛtuis.de pe.di.iiij intermittentes. Et ſanctius eſt nō vouere:q̄ votum ꝓmittere melius pōt nō pꝛoficere.grauius eñ puniunt qui votū fecerunt. aut fidem perceperunt: ⁊ votum non ꝑfecerunt: aut in malis vitam finierunt:q̄ illi qui ſine voto aut fide moꝛtui ſunt: et tamen bona egerunt opera.xij.q.j.ſcimus.de pe. di.iiij.§. finis. Tales cucurrerunt:ſed bꝛauium nō habuerūt.quia ante metam defecerunt.j.ad Coꝛ.xj. Greg.in moꝛalibus In caſſum quippe bonum agitur:ſi ante terminum deſeratur.quia fruſtra velociter currit:qui pꝛius q̄ ad metam perueniat/deficit.de peni.di.iij.in caſſum.ex̄ de renun .c.j. vbi de hoc. Tales etiam moꝛtuum baptizauerunt: ⁊ moꝛtuū iterum tetigerunt. Eccl'i.xxxiiij. Grego.in moꝛal. Baptizantur quippe a moꝛtuo:qui mundant ſe fletib⁹ a peccato.ſed poſt baptiſmum moꝛtuum tangit:q culpas poſt lachꝛymas repetit.de peniten.di.iij.baptizantur. Contra tales etiam dominus in Luca.viij.c. Matth.xiij. In tempoꝛe credunt: ⁊ tempoꝛe tentationis recedunt. Ber. Ibi fige tu chꝛiſtiane curſus tui metam ; vbi chꝛiſtus poſuit ſuam.

ſuam. Ubi miſeri accipiētes ⁊ tenentes clypeū/manum cō trarerunt quã in ſublime porrexerāt: anteꝙ interficerent oēs habitatores hai.i.vallium.i.mūdi. Joſue.viij. Tales etiã poſtꝙ peccata planxerūt:vultus mutauerūt.cōtra il/ lud.j.Reg.j. Iſti ſunt qui mortui mūdo. C.de epiſ.⁊ cleri. deo nobis.xvj.q.j.placuit.redierunt ad literã/ad ſepelien dos mortuos huius mūdi. Et in ſpū tales mortui in pec/ catis iacētes ſepeliunt alios mortuos corporales. Mat. viij. Et cura eorū de mortuis eſt:vt de eorū cadaueribus paſcātur ſicut lupi ⁊ canes de morticinis beſtiarū. ꝓpter ſepulturas multi ſe in inferno ſepelierūt. Lu.xvj. ¶ Stel/ le etiã ſcʒ religioſi nō manētes in ordine/ſcʒ aut per apo/ ſtaſiam aut per malã vitam:⁊ curſu ſuo:de quo. Cucurri in ſiti.i.in feruore charitatis/cōtra Siſaram.i.diabolum: interpretatur eñ Siſaras excluſio gaudij:non pugnaue rūt perſeueranter. Judic.v. Non eñ tales religioſi tepefa cti currūt in ſiti.i.in feruore ſancto ⁊ deſiderio.de qua ſiti ait dñs Jo.xix. Sitio. Nec viã mandatorū currunt: q: nō habent cor per charitatē dilatatū.pſ.cxviij. Uiam māda/ torum cucurri cū dilataſti cor meū. Non currūt poſt chri/ ſtū gigantem:q̃ exultauit vt gigas ad currendã viam.pſ. xviij.nec cū achimaas currunt per viã cōpendij conſilioꝝ chriſti de quo.ij.Reg.xviij.vbi dicit. Currens Achimaas per viã compēdij tranſiuit chuſi. Achimaas ſignat feruē tes in bono religioſos:qui non cōtenti obligationibꝰ pre ceptorū extendūt ſe ad conſilia euãgelica. Mat.xix. xiiij. q.j.§.j.⁊.c.quiſquis. vnde interpretat fratris mei aſſum/ ptio:q: formam illius chriſti fratris noſtri:de quo. pſ.xxj. Narrabo nomen tuū fratribus meis:aſſumūt.poſt quem currere debemus. Cant.j.in odorē curremus vnguentoꝝ tuorū. Ber. Currentem non apprehēdit:q: ⁊ ipſe pariter nō cucurrit.⁊ ꝓpter hoc dicit Jo.xx.ꝙ currebant Petrus ⁊ Joannes ſimul.i.in charitate. Chuſi interpretatur tene brãs me.et ſignat tepidos religioſos q̃ alios obtenebrāt exēplo imperfectionis ſue ⁊ preuaricationis. Hiere.xiij. Date dño deo veſtro gloriã ante ꝙ tenebreſcat: ⁊ ante ꝙ offendāt pedes veſtri ad montem caliginoſum. Seneca. Faciamus qđ in itinere ſolet fieri.qui tardiꝰ de hoſpitio exierunt:velocitate cōpenſant morã.vñ de bonis religio/ ſis dicit Rom.xij. Spiritu feruētes:dño ſeruientes. Ecci. xiiij. Nō defrauderis a die bono ⁊ particula bone diei nō te pretereat.vñ ⁊ Sene. Cum celeritate tēporis vtendi ve locitate certandū eſt:⁊ velut ex torrente rapido nec ſemp ituro cito hauriendū eſt. Legit de Tito quū ſederet ad menſam:⁊ recoleret nil ſtrenuū aut memorabile ſe egiſſe die illo:cum gemitu graui ⁊ dolore menſam repulit excla mās. O amici diē perdidi. Idē nota ſupra in prima parte in ar.xlij.§.item recor. Bern. Omne tēpus in quo de deo nō cogitas:te cōputa perdidiſſe.⁊ Hiero. Semper aliqđ operis facito ⁊c.de cōſe.di.v.nūꝙ.diabolus enim ſemper redit ad domū vacantē:⁊ ibi requiē habet. Matth.xij.de peni.di.iiij.reuertar vnde.in pre.loco Mat. Inuenit eam vacantē/ait Rabanus/a bonis operibꝰ ⁊ actibus per ne/ gligentiã:ſcopis mundatã ſcʒ a vitijs priſtinis per baptiſ

Religio eſt alter baptiſ/ mus.

mū ⁊ religionem:q̃ eſt alius baptiſmus:in cuius ꝓfeſſio/ ne nō ſimulata remittit deus ꝓfeſſo cōtrito ⁊ nouitio ꝓ/ ponēti remanere oia peccata ſicut in baptiſmo: ſicut fuit reuelatū cuidam monacho ab angelo.vt legit in vitis pa trū. Ornatã ſimulatis virtutibus ꝑ hypocriſim. Et Aug. de concordia euangeliſtarū ait ſuper pre. verbis. Per hec verba ſignat dñs quoſdam ita creditores vt non poſſint ferre laborem continētie:⁊ ad ſeculū redituri ſint. Greg. etiã.vij.lib.moral.ſic ait. Plerūqʒ etiã fit quū mens ex ſui exordio profectu extollitur:quūqʒ iam ſe quaſi de virtu/ tibus erigit:ſeuiēti cōtra ſe aduerſario aditū pandit.tan/ toqʒ vehemētius in eius cōfractione ſe exhibet: quãto ex grauius quia vel ad modicū fuerat proiectus dolet. Itē Job.xxvj. Qui extēdit aquilonē.i.diabolum ſuper vacuū id eſt cor ocioſum tãꝙ ſuper lectū. Religioſi autē acidioſi vident ſibi lucrifacere diem: ſi ſine opere aliquo totꝰ eis per inertiam elabatur. Inter eñ alias infirmitates reli/ gioſoꝝ acidia eſt eis domeſtica ⁊ familiaris.que a Dama ſceno deſcribitur/afflictio ſiue triſticia aggrauãs. Tales religioſi deſignati ſunt in Helia:de quo dicit ꝙ quū fuge ret a facie Jezabel in deſerto ⁊ proijceret ſe ad vmbrã iu/ niperi: petijt anime ſue vt moreret. Juniperus deſignat religionē.quia ſub cinere illius cōſeruatur ignis per an/ nū:ita ⁊ feruor nouitiorū vſqʒ ad profeſſionē. Sed multi proijciunt ſe ad vmbrã iuniperi:quia torpent a bono ope re refrigerati a ſancto pmo feruore:quos angelus.i.gra/ tia excitat monēs vt ſurgant:⁊ panem ſubcineritiū com/ edant.i.recogitent chriſtū pro ſe tot opprobria paſſum.⁊ hoc cū aqua lachrymarum. Nec ſemel de chriſto cogitare ſufficit:ſed frequēter donec perueniāt ad mōtē dei Oreb id eſt ad mēſam celeſtis glorie.interpretatur eñ oreb mē ſa.iij.Reg.xix. Noſtris autem tēporibus ſtelle multe.i.re/ ligioſi qui fulgere cōſueuerant in firmamēto celi.i.eccle/ ſie:⁊ noctem huius ſeculi vita ⁊ doctrina illuminare:ceci derūt de celo puritatis ⁊ altitudine ſanctitatis. Matth. xxiiij. Unde dies iudicij in ianuis eſt.vñ Aug.ad Eſitium ſuper verbo pre. Stelle cadent.quoniã multi q̃ gratia ful gere videbātur:perſequētibus cedent ⁊ cadent: ⁊ quidã fideles fortiſſimi turbabuntur. Uñ ⁊ hodie veraciter pōt dici illud Job.xxiiij. Et ſtelle multe.i.religioſi/non ſunt munde in conſpectu eius ſcʒ chriſti:licet munde in conſpe ctu hominū videant. Et licet tales erudire plurimos po/ pulos ad iuſtitiã videantur:quia tamen eorū vita diſcor/ dat a doctrina ſicut phariſeorū.j.q.j.nō quales.xix.di.ſer/ ui. Mat.xxiij.non fulgebūt multi ex eis ſicut ſtelle in per/ petuas eternitates. Dani.xij.ex̄ de magiſtris.c.ſi.

¶ Articulus.liiij. A

Hunc vero ad reli/

gioſorū omniū ſingulatim vitia deſcen damus:vt ex vitijs virtutibus cōtrarijs xxij.q.j.cum renūtiatur. virtutes eoꝝ ad quas tenent clarius cognoſcātur. ¶ Et primo in vitio ꝓprietatis offendūt multipliciter ⁊ tranſ/ greſſione paupertatis.⁊ hoc tripliciter ⁊ diuerſimode in ingreſſu/⁊ progreſſu/⁊ egreſſu. Et primo in principio cō uerſionis quidã eorum nō plene ſe expropriant:ſibi redi/ tus loculos ⁊ aliã ſupellectilē infideliter reſeruãtes:ſicut Ananias ⁊ Saphyra vxor eius. Act.v.xxiij.q.viij.legi.⁊.c. petrus. Contra tales myſtice in Deut.precipitur.xx.c.ſi ke Judic.vij.⁊.j.Machab.iij. Si q̃s eſt homo formidoloſus ⁊ corde pauido:nō egrediatur ad bellū:reuertatur in do mū ſuã ne pauere faciat corda fratrū ſuorū:ſicut ipſe per/ territus eſt.ꝓpter qđ Jo.caſſi.in.iiij.lib.de inſtitutis renū tiantiū ait in pmo.c. De illo qui renūtiat diligētia ſumma perquiritur ne de priſtinis facultatibꝰ ſuis inhereat ei vel vnius minimi contagiū. Sciunt eñ patres ſub monaſte/ rij diſciplina diuturnū eſſe non poſſe:ſed nec humilitatis quidem aut obediētie apprehenſurū eſſe virtutē: nec illa cenobij paupertate ac diſtrictione contentū fore:ſi in con ſciētia eius pecunie quantulūcūqʒ latitauerit:ſed vbi pri/ mū exorta fuerit quelibet occaſionis cōmotio: fiducia ſti/ pis illius animatū cōtinuo de monaſterio velut funda ro tante fugiturū. ¶ B Unde Mat.iiij.ibi. Relictis reti/ bus. Greg.in homil.v.euangeliſtarū. In quo affectū po tius debemus pēſare ꝙ cēſum. Multū enim reliquit:qui ſibi nihil retinuit.multū dimiſit:qui cū re poſſeſſa concu/ piſcentijs renūtiauit.a ſequētibus ergo tãta dimiſſa ſunt quanta a nō ſequētibus concupiſci potuerūt. Et Chryſ. ibi in homil. Tante igitur ꝓmiſſioni crediderunt:et per ſermones quibꝰ ſunt capti/crediderūt ſe alios poſſe piſca ri. Item idē ſuper Matth. Hoc igit cupientes ſecuti ſunt omnibus relictis.in quo nos docuerūt quia nemo poteſt terrena poſſidere:⁊ perfecte ad celeſtia peruenire. Item in eo.c. Matth.iiij. Illi aūt relictis retibus ⁊ patre ſecuti ſunt eū. Chryſ.ſuper Matth. Tria eñ ſunt que relinque/

re debet q̄ venit ad chriſtū. Actus carnales: q̄ p retia piſcationis ſignant. Subſtantia mūdialis: per nauē. Parētes: per patrē. Reliquerunt ergo nauē: vt fierent eccleſiaſtice nauis. xxiiij. q. j. nō turbatur. gubernatores. Reliquerunt retia: vt nō piſces afferrent ad ciuitatē terrenā: ſed hoīes ad celeſtē. Reliquerūt vnū patrem: vt ſpirituales patres omniū fierēt. ij. q. vij. qualis. Item ibi Hilari⁹. Eis igitur artē ⁊ patriam domū relinquētibus docemur chriſtū ſecuturi ⁊ ſecularis vite ſolicitudine ⁊ paterne domus conſuetudine nō teneri. Item Luce. v. ⁊ Matth. ix. dicitur de Mattheo. Et relictis oībus ſurgens ſecutus eſt eum. Itē Matth. xix. Si vis perfectus eſſe: vade vende oīa que habes: ⁊ da pauperibus. vbi Remigius. Notāda ſunt verba iſta. Non eñ ait dñs vade ⁊ manduca oīa que habes. ſed vade ⁊ vende. ⁊ nō ait aliqua: ſicut Ananias ⁊ Saphyra: ſed oīa. ⁊ pulchre ſubiūgit/ que habes. illa eñ habemus: que iuſte poſſidemus. illa ergo que iuſte poſſidemus: vēdenda ſunt. que vero iniuſte: ſunt erogāda illis q̄bus fuerint ablata. xiiij. q. vj. ſi res. de peni. di. v. falſas. Nec ait/ da proximis aut diuitib⁹ a quibus accipies ſimilia. Mat. v. ſed da pauperibus. Item ibi Hiero. cōtra Vigilantiū hereticū. Q̄ autē Vigilantius aſſerit eos melius facere qui vtūtur rebus ſuis: ⁊ paulatim fructus poſſeſſionū pauperibus diuidūt: ꝙ illos q̄ poſſeſſionibus venūdatis ſemel oīa largiuntur: nō a me ei ſed a dño reſpōdebitur. Si vis perfectus eſſe: vade ⁊ vende ⁊c̄. Iſte quē tu laudas ſecundus aut tertius gradus eſt: quē ⁊ nos recipimus. xxx. diſt. §. Item hec ſcripſimus. dūmodo ſciamus prima ſecūdis ⁊ tertijs preferēda. Itē Gennadi⁹ de eccleſiaſticis dogmatibus. Bonū eſt enim facultates cū diſpenſatione pauperibus erogare. melius eſt ꝓ intentione ſequēdi dñm ſimul donare: ⁊ abſolutū ſolicitudine. lxxxvj. diſt. non ſatis. egere cū chriſto. Item eo. c. Matth. xix. Ecce nos reliquimus oīa. ibi. Chryſ. in homil. Qualia omnia o beate Petre: arundinē/ rete/ nauim: oīa quidē hec dicis non ꝓpter munificentiā: ſed vt per interrogationē hanc inopum inducat plebē. quia eñ dñs dixerat/ Si vis perfect⁹ eſſe ⁊c̄. ne dicat aliquis inopū. Quid ergo ſi nō habuero nō poſſum eſſe perfectus. interrogat Petrus: vt tu inops diſcas q̄m in nullo hinc diminut⁹ es. Qui eñ claues regni celoꝝ accepturus erat: pro ijs qui ibi ſunt iā confidit: ⁊ pro orbe terrarū vniuerſo interrogat. Contra tales imperfecte renūtiantes/ Io. caſſi. in. vij. li. de ſpiritu philargyrie ſic ait. Quāobrem ſi euangelico precepto volumus obedire: ac apl'orum ac totius illius eccleſie primitiue ſeu patrū q̄ virtutibus ac ꝑfectioni eorū noſtris tēporibus ſucceſſerunt/ imitatores exiſtere: nō nr̄is definitionib⁹ acq̄eſcam⁹ de h̄ tepido ac miſerabili ſtatu ꝑfectionē nobis euāgelicā pollicentes: ſed illorū ſectātes veſtigia circūuenire noſmetipſos minime ſtudeamus. ⁊ ita monaſterij diſciplinā inſtitutionēq; pariter expetamus: vt in veritate renuntiem⁹ huic mūdo: nihil ex ijs que cōtempſim⁹ infidelitate nos retrahente ſeruātes: quotidianū victum non recondita pecunia ſʒ labore ꝓprio eleemoſynis aut ſumptibus monaſterij cōquiramus. fertur eñ ſanctus Baſilius cuidam dicto torpore torpēti dixiſſe: qui quum renuntiaſſe ſe diceret huic mūdo: quedā de facultatib⁹ ꝓprijs ſibimet reſeruauerat: nolens exercitio ſuarū manuū vel ſumptum cenobij ſuſtentari. Et ſenatorē inquit ſomnolente ꝑdidiſti et monachū non feciſti. Ad faciendā iſtam plenam renūtiationē facit. lxxxvj. di. nō ſatis. ℣. Itē dominus. ibi. Sed relictis omnibus in diſciplinā ſe propheticā daret. xij. q. j. c. ij. ℣. oīs vero. ⁊ ℣. Ananias autē. ⁊ c. clericus. ⁊ ca. quia tua. ⁊ c. ſcimus. ⁊ c. nolo. ⁊ c. non dicatis. ⁊ c. expedit. ibi. omnia ſua. ⁊ c. certe. xiiij. q. j. §. j. et. j. q. iij. ſiquis. xvij. q. vltima. §. ſed notādum. Scd̄o quidā etſi a principio ꝑfecte renuntient: deficiente feruore ad illud ſcilicet pecunias vel alias facultates quas renuntiauerant reuertunt. Horū primogenitus fuit Iudas ſcarioth Apl's: qui poſt renūtiationē loculos cōpilabat: ⁊ fur erat ⁊ latro. Io. xij. xiij. q. iiij. c. ij. ⁊. iij. Contra tales facit. xvij. q. iiij. ſunt qui opes. ⁊. §. ſed notandum. ⁊. §. fi. ¶ Tertio quidā qui erant in mundo paupes cōuertunt: ⁊ tepefacti in religione/ maxime q: ex eis aliqui nō ꝓpter deum ſed propter habendas expenſas quas nō habent in mundo cōuertuntur: etiam illud renuntiauerūt: ⁊ quod in mundo nō habebant/ habere in ordine moliunt: pauperes in mundo/ diuites in religione. Et qui in mūdo vix ſm̄ Hieronymū rugientem ventrem pane ſiligineo aut de milio ſaturare poterāt nunc in religione ſimilaginē ⁊ mella faſtidiūt. xij. q. ij. gloria. Squallidi ⁊ famelici ⁊ nudi in mundo/ in ordine delicati/ in Cātic. audite/ impinguati dilatati Deutero. xxxij. ⁊. x. paribus ⁊ mutatorijs veſtimentorū ſicut Naaman ſyrus. iiij. Reg. v. coopti viuere moliunt: humiliati in mūdo ⁊ incogniti/ in ordine exaltati: ⁊ regibus ⁊ principibus familiares ⁊ cogniti. Horū Giezi ſeruulus paupculus Heliſei pater eſt. qui in gl'ia ꝓphetie ſui dñi ſucceſſiſſet: niſi deceptus philargyria a Naamā ſyro curato de lepra a ſuo domino Heliſeo duo talenta ⁊ veſtimenta duplicia accepiſſet. ꝓpter qd̄ lepra Naaman ei ⁊ cū ſequētibus giezitis vēdentibus ſacramētorū ⁊ beneficiorū grām adheſit. iiij. Reg. v. j. q. j. cito. ⁊ c. qui ſtudet. ⁊ legit ⁊ no. ex de ſimo. ſicut ꝓ certo. in fi. Contra tales religioſos Hieronym⁹ ad Nepotianū loquēs ironice ait. Sunt ditiores monachi ꝙ antea fuerāt ſeculares. poſſidebāt opes ſub chriſto paupere quas ſub locuplete diabolo nō habuerūt. ⁊ ſuſpiret eos eccleſia diuites quos tenuit mūdus ante mendicos. vñ experientia manifeſta probat digniores fructus pnie agere magnos viros ⁊ diuites exproprīatos intrantes ordinem: ꝙ pauperes ⁊ mendicos. q: puriori intentione intrant: ⁊ ꝑfectius preſumunt mūdo renuntiare. ⁊ bonum vel malum principiū in huiuſmodi renūtiationib⁹ multū facit. quia vix bono exitu ꝑagunt: que malo ſunt pricipio inchoata: ⁊ ecōuerſo. lxj. diſt. miramur. j. q. j. principatus. De iſto triplici genere religioſorū ꝓprietariorū loquitur Io. caſſi. in. vij. li. de ſpū philargyrie vt dictū eſt ſ. De talibus etiā loquitur Paphūtius in collatiōe de tribus abrenūtiationibus in libro collatio. Io. caſſi. dicens. Si ergo ū qui perfecte iſtas terrenas ⁊ viſibiles abdicant facultates: antiqua vitia retentantes ad illam apl'icam charitatem quā deſcribit Apoſtolus. j. ad Cor. xiij. Si linguis hominum ⁊c. ⁊ de peni. diſt. ij. §. euidenter ⁊c. peruenire non poſſunt: quid illi de ſemetipſis iudicare poſſunt qui antiquas pecuniarū ſordes cum infidelitate priſtina retentantes/ nudo tm̄ ſibimet autumāt monachorū vocabulo gloriandū. De hoc etiam triplici genere auaritie religioſorū dicit Serapion in collatione ſua de. viij. principalib⁹ vitijs in libro coll'a. Io. caſſi. ꝙ philargyrie. i. amoris pecunie monachorum tria ſunt genera. Primū qd̄ renūtiantes diuitijs ac facultatibus ſuis plene ſpoliari non ſinit. Scd̄m qd̄ ea q̄ ab eis diſperſa ſunt vel indigētibus diſtributa: reſumere eos maiori cupiditate ꝑſuadet. Tertium qd̄ ea que nec antea quidē poſſederāt/ deſiderari acquirive cōpellit. Item Nilus monachus de. viij. vitijs capitalibus in. iiij. vitio de philargyria ait. Amor pecuniarū radix eſt oīm malorū. eſt eñ idolorum ſeruit⁹. Ephe. v. ⁊ radix oīm malorū. j. Timo. vj. xlvij. di. bonoꝝ. de pe. di. ij. §. ex premiſſis. ⁊ alit vt panes nequiſſimi ceteras paſſiones. Qui cupit abſcindere vitia: radicē abſcindat. manente enim auaritia nihil ꝓficit. onuſtus monachus quaſi nauis onuſta ⁊ in tempeſtate fluctuū. vij. q. j. ſciſcitaris. i. tentationum facile mergitur. vt eñ cumulata nauis ꝑ ſingulos vndarū ictus obruit: ſic multa poſſidēs ſollicitudinibus. nihil poſſidens monachus viator expeditus: ⁊ in oī loco inueniens diuerſorium: ⁊ quaſi aquila ad celſitudinem peruolans. Apo. iiij. ps. Sicut aquila tunc deſcēdit ad eſcā: qñ cōpellit neceſſitas. multa poſſidens monach⁹ curis ſecularibus prepeditur: ⁊ quemadmodum canis catenis innectitur. ⁊ ſi migrauerit: memoriam eorū que reliquit/ ſecum defert: ⁊ de onere grauiſſimo et pondere

Monachorum auaritiā inſectat.

inutili dimiſſo ſimulatur triſtitia. Si moꝛs aduenerit: miſerabiliter relinquit pꝛeſentia. Migrat anima:⁊ oculus eius non abſcedit a terrenis negotijs.inuitus trahit̃: ſicut mancipium fugitiuũ.diuidit̃ a coꝛpoꝛe:⁊ a paſſionibus nequaq̃ diuidit̃.pꝛudẽs monachus coꝛpoꝛis neceſſitatem attẽdit:⁊ nõ adulabitur ꝓpter voluptatem vẽtris diuitibus. neq̃ in ſeruitutẽ rediget mentẽ liberã diuitijs multis.ſufficiunt quippe manus eius ſubminiſtrare coꝛpuſculo.de cõſe.diſ.v.nunq̃.maledictus qui facit ſimulacrũ.j.q.j.cũ omnis.⁊ collocat in occulto:ſimiliter ⁊ qui habet auaritie paſſionẽ.vtreq̃ adoꝛat qd̃ non pꝛodeſt ſimulacrũ.huc uſq̃ Nilus. Item Climacus inclytus archimãdrita mõtis ſynai. Pauper monachus mũdi dñs deo ſui curam credens ⁊ per fidẽ omnes poſſidẽs ſeruos. Pauꝑ vir in oꝛatione mũdus.Amans vero poſſidere imagines materie ⁊ delectationes cõcupiſcentie adoꝛat ⁊ veneraẗ. Qui contriti in obediẽtia ſedent:ab auaritia ſunt alieni. Ex quo eñ coꝛpus tradiderunt ⁊ pꝛopꝛiã volũtatem. xij. q.j.nolo.⁊.c.non dicatis.q̇d de reliquo pꝛopꝛiũ poſſident? Nõ appareamus infideliores volucribus o monachi. nõ enim ſolicite ſunt ille:neq̃ cõgregant.Matth.vj.non deficiũt fluctus mari:neq̃ auaro ira ⁊ triſtitia.Amatoꝛ poſſidendi/pꝛo acu vſq̃ ad moꝛtẽ pugnat. Non erat in Iob veſtigiũ auaritie. hinc omnibus pꝛiuatus/imperturbat⁹ manſit. Iob.j.Omniũ maloꝛũ radix auaritia dicit̃.j. Timo.vj.xlvij.di.bonoꝛum. Nam furta ⁊ odia ⁊ inuidias ⁊ diſſenſiones ⁊ inimicitias ⁊ cõturbationes ⁊ vltiones ⁊ memoꝛiã malitiarum ⁊ incompaſſiones ⁊ crudelitates ⁊ pꝛoditiones ⁊ homicidia ipſa facit.vna virtute oia pꝛedicta pꝛeterita ⁊ pꝛeſentia vitia effugantur.ipſaq̃ vocatur apꝛoſpachia.quod eſt nõ diligere aliquid vitioſe. eãdem vero parit guſtus dei/experientia/⁊ ſciẽtia/⁊ cura ſatiſfactionis exitus.Auarus euãgelij Matth.xix. ſubſannatoꝛ ⁊ voluntari⁹ pꝛeuaricatoꝛ.Qui poſſidet charitatẽ diſpergit pecuniã.j.Io.iiij.Cũ charitate ⁊ pecunia viuere/decipere ſe eſt.Vidi pauperes pecunijs ditatos in pauperum ſpiritu.Matth.v.⁊ cõuerſatione ⁊ alimento exhibitis.⁊ pꝛioꝛis quidẽ ipſoꝛũ penurie hi huiuſmodi ſunt obliti.vide ſupꝛa eo.ꝶ.iij.Amatoꝛ pecuniarũ monachus vt cõgreget nimis laboꝛat:⁊ vitando otiũ.i. laboꝛãdo auaritiam incurrit:quia ꝓpter hoc laboꝛat.Qui vicit auaritiam:aut charitatẽ poſſidet:aut ſolicitudines recidit. huc uſq̃ Climacus in gradu.xvj. de victoꝛia auaritie et celeſti curſu paupertatis. In vitis patrũ. Quidã diues renuntiare volens/ſed tentus a cogitationibus ſubito iactans oia veſtimẽta nudus cucurrit ad monaſteriũ.Et ait dñs vni ſeni. Surge ⁊ accipe athletam meũ.Et obuiauit ſenex illi nudo:⁊ dedit ei habitum monachalẽ:⁊ dicebat alijs fratribus veniẽtibus ad eũ pꝛo ſuis cogitationibus. De renuntiatione autẽ hunc fratrem requirite:quia ego ad menſuram renuntiationis eius necdũ perueni. Itẽ ibidẽ.Quũ quidã renuntiaſſet mundo:⁊ partim ſua dediſſet pauperibus:⁊ partim ſibi retinuiſſet:⁊ veniſſet ad beatũ Antoniũ:mandauit ei beatus Antonius q̃ poꝛtaret carnes cũ coꝛpoꝛe nudo.quo id agente aues ⁊ canes tam coꝛpus q̃ carnes vnguibus ⁊ dentibus lacerarunt.⁊ dixit ei Antonius.Quicũq̃ renuntiant ſeculo:⁊ volunt habere pecunias:ſic a demonibus lacerantur. Itẽ quũ parentes in teſtamẽto magnã hereditatem reliquiſſent ſancto Arſenio anachoꝛite Romanoꝛũ olim nobiliſſimo:⁊ teſtamentũ ei allatũ fuiſſet in Egyptũ de Roma: ille rũpere voluit niſi poꝛtans caput quidẽ perdere timuiſſet.Et ait Arſenius. Ego ante illum huic ſeculo ſum moꝛtuus.⁊ noluit videre q̇d eſſet in teſtamẽto:ſed reddidit poꝛtitoꝛi. Idem cuidã fratri volenti duos ſolidos retinere ꝓpter coꝛpoꝛis infirmitatem/ſenex vidẽs voluntatem eius dixit. Retine. Deinde ſenex ab eodẽ fratre ſtimulato in conſcientia de illis ſolidis reſpondit. Non eſt bonũ tenere plus q̃ neceſſe eſt coꝛpoꝛi.duo ergo ſolidi ſunt ſpes tua.⁊ ſi cõtigerit vt pereant:nunquid deus non cogitat de nobis? Pſ.liiij. Iacta ergo cogitationem tuam ſuper dominũ:qm̃ ipſi.Sap.vj. Matth.vj.cura eſt de nobis. Idem reſpõdit Machari⁹ Abbati Theodoꝛo tres habenti codices ꝓ ſuo iuuamine et ad pꝛeſtandũ alijs:Melius eſt nihil habere.vñ ⁊ dict⁹ Theodoꝛus vẽdidit eos:⁊ pꝛecium dedit pauperib⁹. Itẽ Serapion ſidonius ſolũ euangelium poſſidẽs/ vendidit illud:⁊ dedit pauperibus:dicens illud verbũ. Vendidi quod mihi ſemper dicebat.Matth.xix.Vende oĩa que habes:⁊ da pauperibus. Item quũ quidam rogaret quedam Abbatẽ recipere eleemoſynã noluit/dicens. Opera manuũ mearũ me paſcunt.pſ.cxxvij. Laboꝛes manuum tu.man.de cõſe.di.v.nunq̃. Quũ autem perſiſteret diſtribuens:vt ſaltẽ reciperet ⁊ pauperib⁹ erogaret:reſpondit. Dupliciter verecũdia eſt mihi:quia nõ indigens ſuſcipio: ⁊ alienũ ꝓbẽs vane gloꝛie ſubiacebo.Dixit ſenex. Tribulatio ⁊ paupertas ſunt monachi ferramenta.Dicebat Abbas Paulus. Si plus q̃ neceſſe habet monachus in cella habeat:frequẽter cogitur de cella egredi:⁊ a demone decipi.Dixit ſenex fratri volenti aliqua congregare ꝓ ſenecta.Aut habe chꝛiſtũ:⁊ cogitat de te:aut pecunias ne mẽdices. Ergo tuũ eſt eligere deũ vel mãmona. Matth.vj. xiiij.q.v.§.Sed hoc dicebat Agathon diſcipulo ſuo. Ne tale aliquid acquiras qd̃ fratri petenti dare te pigeat:⁊ per hoc/mandatũ dei tranſgrediaris.Macharius iuuit furẽ qui appoꝛtabat que in cella habebat ad carricãdum aial cũ multa patientia dicens. Nihil in hunc mũdum intulimus.j.Timo.vj. Dñs dedit dñs abſtulit. Iob.j.⁊.ij. Quũ quidã frater furaretur frequẽter cuidam magno ſeni id qd̃ in cella habebat:ſenex ſciens/non illud arguebat: putans q̃ neceſſe erat illi.habebat ergo ſenex magnã penuriam panis.quũ autem moꝛeretur:⁊ videret illũ fratrem furem:oſculatus eſt manus ei⁹/dicens. Gratias ago manibus iſtis: quia ꝓpter eas arbitroꝛ me iturũ in regnum celoꝛũ. Fur aũt cõpunctus in hoc ſtrenuus monachus factus eſt ex actib⁹ quos vidit in illo.Dicebat ſenex q̃ Lazarus ſolũ quia cũ gratiarũ actione paupertatẽ poꝛtauit:⁊ de diuite nõ murmurauit:in ſinu Abꝛae ſuſcept⁹ eſt. Luce xvj. Idem dicebat q̃ nihil opoꝛtebat cogitare niſi de timoꝛe dei:nec de coꝛpoꝛali neceſſitate ante tẽpus. Matth.vj. Quia Zacharias abſente abbate Syluano ſuo ſepe deiecit:⁊ fecit hoꝛtũ maioꝛem. Regreſſus Syluanus ⁊ vidẽs dilatatũ hoꝛtũ voluit recedere:niſi ſepes in loco ſuo pꝛioꝛi fuiſſet repoſita.Dixit ſenex fratri. Si pꝛeſtas alicui nummos ſemel tantũ repete ab eo:⁊ ſi nihil dat:nihil ei dicas. Et ſi cogitatio tua tibi fuerit inoppoꝛtuna ad repetendũ dimitte eã repetere: tantũmodo fratrem tuũ ne cõtriſtes: q2 monachus es.Abbas Theodoꝛus tria ſuꝑ multos ſeruauit:ſcȝ nihil poſſidere/abſtinere/⁊ homines fugere. Dixit Sincletica patriſſa. Perfectum bonũ eſt nihil habere. ſicut eñ foꝛtia veſtimẽta dũ calcantur:⁊ pedib⁹ ſepius reuerſantur:incãdidant̃:ita foꝛtis anima per voluntariam paupertatẽ amplius cõfirmatur. Rogatus pꝛeſbyter eremi a quodã/vt aurũ reciperet ꝓ fratribus:reſpondit. Nõ opus habẽt. Tunc ille poſuit ſpoꝛtam cũ pecunia in egreſſu eccleſie:quã nemo fratrum tetigit:ſed nec aliq̇ inſpexerunt. Senex veſtitus tantũ ſacco lineo/intrãs deſertũ vidit ſub quadã petra viridem herbã ⁊ hominẽ nudũ paſcẽtem:qui tentus fuit a ſene:ſed q2 nudus erat fugit ab eo. Quumq̃ ſenex clamãs curreret poſt eũ: dicens/Expecta me:q2 ꝓpter deum ſequoꝛ te.ille nudus reſpõdit. Et ego pꝛopter deũ fugio te. Senex aũt vt eum pertingeret/pꝛoiecit a ſe ſaccum quo erat indutus.qd̃ quũ vidiſſet ille:expectauit eũ:⁊ dixit ei. Quoniã pꝛoieciſti materiã mũdi a te: ⁊ ego te expectaui. Quidã obtulit cuidã ſeni pauperi pecuniã:dicẽs. Habe pecuniã:quia ſenuiſti:ꝓ expenſis. Cui ille rñdit. Tu poſt.lxx.annos auferre mihi nutritoꝛẽ meũ venis? Ecce multũ tẽpoꝛis habens in infirmitate mea nihil indigui:deo tribuẽte ⁊ paſcente me.⁊ nõ acquieuit accipere:dicẽs/Ecce modicas palmulas habeo quas opeꝛoꝛ:⁊ facio plectas ex eis:⁊ mãduco panem. Iterũ iuerũt

ad domū cuiuſdam vidue cum filijs ſuis: ⁊ quū pulſarēt oſtiū: cucurrit filia nuda ad oſtiū. mater vero/ q: erat candidatrix: iuerat ad opus. ⁊ dabant filie veſtimentū ⁊ nūmos: ⁊ noluit accipere: dicens veniſſe matrē ſuā: ⁊ dixiſſe ſibi. Cōfide filia: q: voluit deus: ⁊ inuenio opus qđ facio hodie vnde habeamus victum noſtrum. Et quū veniſſet mater eiꝰ. rogabāt eam vt acciperet aliqđ. ⁊ noluit dicēs. Ego habeo nutritorē deum meū: ⁊ vos vultis eū tollere a me? Illi autē cognoſcentes fidem eius glorificauerunt deū. Iſta etiam duo proxima exempla poſui ſupra in. §. ex quo ſponſa. in ar. li. ꝟ. venerunt. cū. ꝟ. ſeq. Serapion ſidonius dedit cuidā petenti amictum ſuū: ⁊ alteri frigeſcenti tunicā. ⁊ ſic remanſit nudus. ⁊ interrogante quodā abbate/ Quis te ſpoliauit? tenens euāgelij librū ⁊ oſtendēs ei reſpondit. iſte. Matth. xix. ibi. Vade ⁊ vende ⁊c. Quum pauperes veniſſent ad quādam ciuitatē ꝓ agape eleemoſyna cōmuni. xlij. di. c. j. dormiētibus alijs erat quidam habēs tantūmodo mattam. i. ſtoream de iuncis vel palmis cuius medietatē ſibi ſubſternebat: ⁊ medietate cooperiebatur: erat eñ tunc ibi frigus validū. Et quū exiſſet quidā frater ad vrinandū: audiuit ſubmurmurātem illum et gementē de frigore: ⁊ conſolabatur ſeipſum dicens. Gratias tibi ago dñe. quanti eñ ſunt modo diuites in cuſtodia: qui etiā in ferro ſedent: aut pedes habēt in ligno conſtrictos: quiq; vrinam ſuā libere nō faciunt. ego aūt velut imperator ſum extendens pedes meos: ⁊ vbi volo ambulo. Quod verbū audiens ille frater/ narrauit alijs. ⁊ edificati ſunt. Quidā frater de macria moriens. c. ſolidos dereliquit. Macharius Pambo Iſidorus ⁊ ceteri ſeniores patres ſancto loquēte in eis ſpiritu/ decreuerūt infodiendos eſſe cum dño ſuo: dicentes/ Pecunia tua tecū ſit in perditionē. Act. viij. j. q. j. qui ſtudet. c. eos. c. petrus. Ex quo tantus terror per totā Egyptum cūctos monachos inuaſit: vt vnū ſolidum dimiſiſſe grande apud eos ſit crimen. Idē fecit beatus Greg. de Iuſto monacho q̄ in morte tres aureos reliquit: quos ſecum ſepeliri fecit beatus Greg. vt narrat in lib. dialogoꝝ. ⁊ ex de ſta. mona. cum ad monaſteriū. Narrat etiā in. iiij. lib. dialogorū de Iſaac de Syria: qui dicebat. Monachus q̄ in terra poſſeſſionem querit: monachus nō eſt. ſic q̄ppe metuebat paupertatis ſue ſecuritatē perdere: ſicut diuites auari ſolēt perituras diuitias cuſtodire. Qꝛ aūt religioſi approbatā religionē profitētes propriū in ſpeciali aut peculiū habere non poſſunt: a primitiua eccleſia credentiū ortum traxit: ⁊ deinde ab vniuerſali eccl'ia inſtitutū eſt. ad hoc. xij. q. j. c. dilectiſſimis. c. quia tua. ⁊ c. ſcimus. ⁊ c. duo. c. nolo. c. non dicatis. xvij. q. j. ananias. xviij. q. j. c. j. ⁊ q. ij. abbates. liiij. di. abbati. ex de of. or. quanto. de teſta. q: ingredientibus. de regu. ex parte. de ſta. mo. c. ij. ⁊ c. ſup quodā. ⁊ c. cū ad monaſteriū. j. rñ. ⁊ §. ſi. vbi de hoc. de accuſa. ex pte. ⁊ c. olim. Et q: propriū habere nō poſſunt in ſpeciali: ideo nec cōtractus facere poſſunt ad veros dños pertinētes ſuo noie: ſicut vēdere/ emere/ donare/ permutare/ locare/ conducere/ teſtari/ tranſigere/ vel paciſci/ alienare ſine licētia aliqđ recipere. vt pre. c. abbati. ꝟ. de hoc. ex de reb. ec. alie. nulli. C. de epiſ. ⁊ cleri. aut ingreſſi. xix. q. vlti. q: ingrediētibus. ⁊ pre. c. nolo. ⁊ c. nō dicatis. Adde hic qđ ſcripſi de iſtis contractibꝰ. j. iu. §. offendunt. ꝟ. ⁊ quia vt ſepe. in ar. lxvj.

Articulus. lv. A

Fratres minores nihil habent proprij.

Porro omnis religio poteſt habere propriū in cōmuni. vt pre. c. dilectiſſimis. ⁊ c. quia tua. cū ſi. Excepta regula ⁊ ſtatu fratrum minorum: qui nō poſſunt habere propriū: etiam in cōmuni. vnde in eorū regula cōtinetur. Fratres nihil ſibi appropriēt: nec domū/ nec locum/ nec aliquā rem ⁊c. Fratres dicit: nō frater. q. d. tota illa cōmunitas: nō frater ſpecialis. q: de hoc nō erat dubiū: ſicut nec de alijs religioſis qui nō habent propriū in ſpeciali. ſicut ſuperius eſt probatum. prime in. §. pre. in ſi. Qꝛ aūt talem ſtatū elegerit beatus Franciſcus crucis chriſti ſignaculo inſignitꝰ/ ⁊ ab eccleſia multipliciter approbatus: patet pmo per Greg. ix. qui fuit tēpore beati Franciſci ſibi familiaris/ ⁊ in condendo ac regulā confirmando ſibi ſpecialiter adſtitit. vt ipſe teſtatur in declaratione regule: in qua ſic determinat dicens. Preterea quū in ipſa regula cōtineatur expreſſe q̄ fratres nihil ſibi approprient: nec domū/ nec locum/ nec aliquā rem: ac ipſi proceſſu tēporis cōtaminari timeant ordinis paupertatē: preſertim quū iam dixerint aliqui ꝓprietatem mobiliū pertinere ad totū ordinem in cōmuni: nobis fuit humiliter ſupplicatū vt in hoc animarū dignoſceremur prouidere periculis ⁊ totius ordinis puritati. Dicimus itaq; q̄ nec in cōmuni nec in ſpeciali debēt proprietatem habere: ſed vtēſilium ⁊ librorum ⁊ eorū mobilium que licet habere/ ordo vſum habeat ⁊ fratres: ſcḋm q̄ generalis miniſter vel ꝓuinciales miniſtri diſponēdum duxerint. his vtantur ſaluo locorū ⁊ domorū dominio illis ad quos noſcit̄ pertinere. hec Greg. nonus. qui in eadem declaratione dicit ſe ex familiaritate ſpeciali quā habuit cū beato Franciſco noſſe eius intentionē. Itē Innocentius quartus ⁊ Alexander quartꝰ: vt dñs Io. papa. xxij. recitat in ſua cōſtitutione/ quia quorūdam. in ſuis declarationibus ſic diffinierūt. Dicimus inſuper q̄ quū in ipſa regula cōtineatur expreſſe q̄ fratres nihil ſibi approprient: nec domū/ nec locū/ nec aliquā rem: q̄ nec in cōmuni nec in ſpeciali debēt proprietatem habere. ſed locorū ⁊ domorū ac vtenſiliū librorum ⁊ eorū que licet habere: ordo vſum habeat ⁊ fratres: ſcḋm q̄ generalis miniſter ⁊ ꝓuinciales miniſtri ordinandū duxerint his vtantur. Itē Nicolaus tertius in ſua declaratione que ponitur ex de ver. ſig. exijt. §. verū. lib. vj. ſic diffinit dicens. Verū condecens fuit ei profeſſioni que ſpōte deuouit chriſtū pauperem in tanta paupertate ſectari: omniū abdicare dominiū: ⁊ rerum ſibi cōceſſarū neceſſario vſu eſſe contentā. nec per hoc q̄ ꝓprietatem vſus/ ⁊ rerū cuiuſcūq; dominiū a ſe abdicaſſe videtur: ſimplici vſui omnis rei renūtiaſſe cōuincitur. Et infra nihilominus dicit ſic ad hec. Quū fratres nihil ſibi in ſpeciali acq̄rere vel eorū ordini poſſint: etiā in cōmuni. Item Clemēs quintus in ſua declaratione in Viennēſi cōcilio edita/ ⁊ inter clementinas poſita. exiui de paradiſo. ex de ver. ſig. ſic dicit. Proinde quū vir ſanctus paupertatis ꝓmiſſe in regula modū exprimēs dixit in eadē. Fratres nihil ſibi approprient: nec domū/ nec locū/ nec aliquā rē: ſed tāq̄ aduene ⁊ peregrini in hoc ſeculo/ in paupertate ⁊ humilitate dño famulantes/ vadant pro eleemoſyna confidenter. ſicq; declaratū per nōnullos preceſſores noſtros Romanos pōtifices/ hanc expropriationē intelligi debere tā in ſpeciali q̄ in cōmuni. ꝓpter quod ⁊ rerū omnium cōceſſarū ⁊ oblatarū ⁊ donatarū fratribus/ quas ⁊ quarū vſum fratri ſcilꝫ ordini vel ipſis fratribus licet habere: proprietatē ⁊ dominiū in ſe ⁊ Romanā eccleſiam receperunt: dimiſſo ipſis fratribꝰ in eis tātūmodo vſu facti ſimplici. Eccleſia etiā declarauit in decre. pre. exijt. §. Porro iſtū fuiſſe ſtatū chriſti viā perfectionis tradētis ⁊ ſuorum apoſtolorū. Hec eſt etiam illa altiſſima paupertas de qua beatus Frāciſcus loquitur in regula. Nihil eñ tam propriū veri ⁊ euāgelici pauperis: q̄ nihil ꝓpriū nec ſingulariter nec cōiter poſſidere. ⁊ huic portio/ ſicut dicit Ambroſius/ deꝰ eſt. xij. q. j. cui portio. ⁊ habēs talis victū ⁊ veſtitū ad ſuū vſum his cōtentus eſt nudā crucē nudus ſequens. xij. q. j. clericus. ⁊ c. duo. ⁊ q. ij. gl'ia. ⁊ q. ij. eps. ¶ B Apl'i eñ poſt apoſtolatū/ ⁊ precepto eis dato a dño de nō habēdo es in zonis ⁊ argentū ⁊ aurū/ ⁊ vt ederēt q̄ apud illos erāt vbi predicabāt: propriū nō habuerunt. vt probat̄ pre. c. dilectiſſimis. ⁊ no. xij. q. j. vidētes. ⁊ xvj. q. j. ex authoritate. ⁊ xvij. q. iiij. §. notādum. in gloſ. tito ⁊ eugenio. Et ſup illo ꝟbo/ Accepit eā diſcipulꝰ in ſuā. Io. xix. dicit magiſter in hiſtoria ſcho. ſup verbo ſuā. quaſi ſuā habēs matrē. vel in ſuā vel in cōmunione rerū ſuarum. tñ nihil creditur ha

buiſſe pꝛopꝛiū.ſed quū eſſet beata virgo cū Apl'is:iſte ſpe
ciale curā ei⁹ habebat.hucuſq; hiſtoꝛia ſcho.quū ipſa ma⸗
ter chꝛiſti nihil etiā penit⁹ haberet:ſicut ait Chꝛyſ.xxvij.
q.ij.ſi em̄.Itē ſuper illud Act.iij.Argentū ⁊ aurum nō eſt
mihi.magiſter in hiſtoꝛia ſcho.ſic ait.Non erat ſuū qđ re⸗
ſeruabat in vſus pauperū:qui reliquerāt patrimonia ſua
pꝛoijciētes oia ante pedes apoſtoloꝛū.Si em̄ clerici in re⸗
bus eccleſie vſuarijs ⁊ nō ꝓpꝛie vſufructuarijs cōparan⸗
tur.de hoc ſupꝛa in.§.vlti.hic quero.ar.xxix.vt legit̄ ⁊ no.
xij.q.j.res eccleſie.⁊.c.ep̄s eccleſiaſticarū.⁊ ex̄ de pecu.cle
ri.c.vlti.⁊ ex̄ de teſta.quia nos.gloſ.clerici.⁊ de pig.c.vlti.
in gloſ.vſufructus.multo potius religioſi vſu nudo vtun
tur abſq; ꝓpꝛietate ⁊ dominio.vt no.xij.q.j.dilectiſſimis.
in gloſ.ergo aliquis.⁊.c.non dicatis.in gloſ.nūquid.quo
vſu in veteri teſtamēto vtebantur ſacerdotes ⁊ leuite in
ſacrificijs ⁊ oblationibus.dn̄s enim ſpeciale dominiū re
tinuit ſacrificiū ⁊ oblationem rerū eccleſiaſticarū.j.q.iij.
ſaluatoꝛ.⁊ no.xij.q.j.expedit.⁊.hoc tenet Hug.⁊ Vinc.⁊
Archi.idem.Vn̄ Deut.xviij.ſcribitur.Non habebūt ſacer
dotes ⁊ leuite et qui de eadē ſunt tribu partē cū reliquo
populo:quia ſacrificia dn̄i ⁊ oblationes eius comedūt.⁊
Eccl'i.xlv.de ſacerdotibus dicit̄.Sacrificia dn̄i edent que
dedit illi ⁊ ſemini eius.Ex q̄bus patet ꝙ dominiū ſpecia⸗
le ⁊ ꝓpꝛietatis ſacrificioꝛū ⁊ oblationū fuit dn̄i:⁊ nō mi⸗
niſtroꝛū:licet vſus eſſet ipſoꝛū.Quia ſacrificia inquit dn̄i:
⁊ nō ſua.⁊ oblationes inquit ei⁹ non ſuas comedūt.Vn̄
⁊ ſoli mares ⁊ in ſanctuario ſolo poterāt comedere ea:et
nihil aliud de eis poterāt facere.vt ptꝫ Numeroꝝ.xviij.c.
⁊ Matth.xij.Et licet oia generaliter quoad generale do
miniū ſint dei:q: dn̄i eſt terra ⁊ plenitudo ei⁹.pſ.xxiij.di.
viij.quo iure.tn̄ ſacrificia ⁊ oblationes ſpecialiter quoad
ſpeciale dominiū ⁊ immediatū/fuerunt dei:inquantum
deus ipſa ſibi ſpecialiter retinuit ⁊ reſeruauit in ſignum
ꝓpꝛij ⁊ immediati dominij.ad hoc faciūt optime.xvj.q.j.
quoniā.ibi.In vſu trāſierint monachoꝛū.xij.q.j.q̄ abſtule
rit.ibi.chꝛiſti pecunias.⁊.c.nulli.ibi.ſanctūſanctoꝝ.gloſ.i.
ad vſum ſanctoꝝ ſacerdotum pertinet.⁊.xxiij.q.vij.quod
aūt.ibi.que habebant.gloſ.non intelligas iure dominij.⁊
ibi.ſed noſtra.gloſ.i.ad ſeruandum nobis data.xvj.q.vij.
omēs decime.ibi.dn̄i ſunt.ex̄ de deci.tua nobis.ibi.Quas
dn̄s in ſignū vniuerſalis dominij ſibi reddi pꝛecepit:ſuas
eſſe decimas ⁊ pꝛimitias aſſeuerās.ex̄ de pben.cū ſm̄.ibi.
de patrimonio Ieſu chꝛiſti.⁊ de ver.ſigni.cauſam carpen
ti.vbi de hoc tenet Ber.⁊ ex̄ de elec.cū ex eo.§.ꝓinde.ibi.
de chꝛiſti patrimonio ſublimatis.vbi hoc tenet Io.an.fa
cit etiā.xvj.q.j.in canonib⁹.⁊.c.reuertimini.ibi.q: frauda⸗
ſtis me parte mea.¶ Habuerūt etiā apoſtoli poſt apoſto
latū vſum cōceſſum abſq; ꝓpꝛietate ⁊ dominio:qualē ha
bent pauperes a dn̄is inuitati ſeu vocati ad ſuas mēſas.
diuites em̄ inuitantes nō concedūt cōmuniter oē dn̄ium
pꝛopꝛiū ⁊ immediatū quod habēt alimentoꝛū appoſitoꝝ
quoniā vt plurimū non cōcedunt eis poteſtatē nec domi
niū ipſa diſtrahēdi alienandi ⁊ aſpoꝛtādi:ſed tantū eden⸗
di ⁊ bibēdi.qđ tamē dominiū ipſi diuites immediate ha⸗
bēt in eis:⁊ pauperes inuitati ſolū vſum nudū conceſſum
quū comedunt ⁊ conſumūt.⁊ de iſto vſu nudo qđ pōt ſe⸗
parari a dn̄io loquitur pꝛeal.c.dilectiſſimis.ibi.cōmunis
vſus ⁊c.Act.iiij.ibi.Nec quiſq̄ eoꝛum aut noſtrū de his q̄
poſſidebāt aliquid ſuū eſſe dicebat.Sicut em̄ ſm̄ Aug.j.
de doctrina chꝛiſtiana.abuſus eſt illicit⁹ vſus:ita vſus ac⸗
ceptus cōiter erit licitus vſus:per locū a contrario ſenſu:
quo chꝛiſtus vſus eſt.Mat.v.de dilectione amici/⁊ odio
ſcđm.l.inimici.⁊ ex̄ de his que fi.a pꝛela.cū in apoſtolica.
vbi de hoc.Si em̄ licitus vſus nō eſt pꝛopꝛie vſus:illicit⁹
vſus non eſt ꝓpꝛie abuſus.per locū a cōtrario.q: cuilibet
ſpeciei pꝛopꝛie vſus/coꝛreſpōdet ex oppoſito aliqua ſpe⸗
cies ꝓpꝛia abuſus.vſus aūt illicitus in quacūq; materia
eſt ꝓpꝛie abuſus.ex̄ de elec.qđ ſicut.§.j.ibi.abuſiue.⁊ vſus
licitus in quacūq; materia eſt ꝓpꝛie vſus.ad qđ bene facit
qđ legit̄ ⁊ no.xij.q.j.duo ſunt.ibi.ſed nō niſi ad vſum.⁊ in
ſi.gloſ.que incipit/ꝓhibetur.ibi.⁊ dic nō niſi ad vſuꝫ.i.nō
abuſum.De quadruplici ſpecie vſus no.xxxij.q.j.nō enim.
gloſ.j.Et adde hic qđ ſcripſi.j.in.§.rurſus ad finē.⁊.Itē
de ſeparatione.in ar.lvj.Item ſicut religioſi habētes pꝛo⸗
pꝛiū in cōmuni/habēt vſum ſeparatū a ꝓpꝛietate:⁊ poſ⸗
ſunt cōſumere bona etiā vſu cōſumptibilia:non vt ꝓpꝛia
ſua/ſed vt ꝓpꝛia cōmunitatis illi⁹ vbi ſunt.vt pꝛe.c.dile⸗
ctiſſimis.⁊ vt fratres minoꝛes poſſunt habere vſum quē⸗
libet ſeparatū a pꝛopꝛietate:cuius ꝓpꝛietas Romane ec⸗
cleſie erat olim:⁊ nūc dantiū:ꝓpter extrauagantē quā fe
cit papa Io.xxij.cōtra fratres minoꝛes.q̄ incipit/ad con⸗
ditoꝛē.ex quo ſcđm eccleſiā non poſſunt habere etiā pꝛo⸗
pꝛiū in cōmuni.vt pꝛe.c.xxiij.⁊.c.xxiiij.ſic ⁊ apl'i habuerūt
vſum ſeparatū a ꝓpꝛietate que erat eccleſie pꝛimitiue.vt
pꝛe.c.dilectiſſimis.Sicut etiā filiuſfamilias habet vſum
ſeparatū a ꝓpꝛietate que eſt patris in peculio ꝓfectitio.
ff.de acqui.poſ.l.q̄cq̄d.⁊.l.j.§.Itē acquirimus.ff.de regu.
iur.filiuſfamilias.⁊ ſeruus a ꝓpꝛietate que eſt dn̄i:q: ve⸗
ſtis quā habet de peculio dn̄i eſt.ff.de peculio.illud veſti⸗
mentū.⁊ ſeruus nō poſſidet ea q̄ ſunt in peculio.ff.de ac⸗
qui.poſ.ſeruus.⁊ no.de hoc.xij.q.j.non dicatis.in gloſ.nū
quid.Sicut ergo paterfamilias eſt pſona cōmunis in do
mo:et dn̄s eſt perſona cōmunis in dn̄io.xxiij.q.iiij.duo.⁊
filiuſfamilias ⁊ ſeruus vtūtur rebus eoꝛū:ſic ⁊ apoſtoli ⁊
fratres minoꝛes(vt dictū eſt)vtūtur rebus eccleſie gene
ralis.⁊ tamen licet vtatur q̄libet apl's vel frater minoꝛ re
bus eccleſie generalis:vel ali⁹ religioſus rebus ſue cōmu
nitatis ſpecialis:non ꝓpterea in vſu rei illius ꝓpꝛietari⁹
eſt:nec in re illa quā potius detētat ꝙ poſſidet.vt no.pꝛe.
c.dilectiſſimis.quia qđ vniuerſitatis eſt vel cōmunitatis:
illud non eſt cuiuſlibet.xij.q.ij.q̄ manumittit̄.⁊ no.xij.q.j.
§.ſi.in gloſ.falſum dicit.⁊ in textu.ibi.cū de cōmuni null⁹
dicat hoc meū eſt.⁊ ar.ad hoc op.ꝙ magis dicitur meum
qđ per pꝛobitatem meā queſiui:ꝙ quod per anteceſſoꝛes
meos habui.legit̄ ⁊ no.ff.de capti.l.ſi q̄s in bello.Et dicit
lex.Cum dicimus ſuū vel ipſius:dn̄o damus actionem.⁊
cū dicimus in alterius locū:de dn̄o intelligendū eſt.ff.de
relig.l.ij.§.in locū.⁊ no.de poſtu.pꝛe.c.j.in gloſ.bona.Nō
obſtat.Act.xij.qđ dixit angelus ad Petrū.Calcia te cali⸗
gas tuas.⁊ quod dixit.Circūda tibi veſtimētum tuū ⁊c.
q: in ſcriptura ſepe dicit̄ aliq̄d alicuius/nō quoad dn̄ium
et pꝛopꝛietatē:ſed quoad officiū cōmoditatis ⁊ neceſſita
tis.ſicut eſt illud.j.Reg.xx.Apparuit vacuus loc⁹ Dauid.
qui locus nō dicebat̄ Dauid quantū ad dominiū ꝓpꝛieta
tis:q: quoad dominium erat Saulis:eo ꝙ in mēſa regis
Saulis haberet ſpecialē locū in ſedēdo ſibi deputatum.
Sic eſt illud Mat.xxvij.de cruce ſaluatoꝛis.Angariaue⸗
runt quēdam vt tolleret crucē eius/ſcꝫ chꝛiſti.q̄ crux non
dicebat̄ in ſpeciali chꝛiſti quantū ad dominiū ꝓpꝛietatis.
ſed quoad ſuppliciū paſſionis ⁊ officiū redēptionis.Sic
⁊ calige ⁊ veſtimentū Petri dicebant̄ eius ab angelo:nō
quoad dominiū pꝛopꝛietatis:ſed quoad officiū neceſſita
tis coꝛpoꝛalis ſeu vſum neceſſitatis.Itē facit ꝓ iſta ſepa⸗
ratione vſus a ꝓpꝛietate in cōſumptibilibus.Luc.xix.ibi.
Quare nō dediſti pecuniā meā ad menſam:⁊ ego cū vſu⸗
ris exegiſſem eā:ex quo videt̄ ꝙ ſeruus habuit vſum pe⸗
cunie:⁊ dn̄s dominiū:⁊ tamē pecunia cōputatur inter ea
que vſu cōſumūtur.legit̄ ⁊ no.ex̄ de pig.c.vlti.Item facit
ad hoc illud Aug.in lib.de queſtionib⁹ euangelij:⁊ ponit̄
in gloſ.oꝛ.ad Rom̄.viij.c.Omnia veſtra ſunt:nō dn̄io ſed
vſu.ſicut res dn̄i famuloꝝ ſunt:nō dominij poteſtate:ſed
vtendi facultate:qua vtunt̄ eis ad victū aut oꝛnamētum
aut aliud hmōi.hec.gloſ.accepta ab Aug.Itē ſuper illud
ad Phil'.vlti.c.Miſiſtis mihi in vſum.gloſ.oꝛ.pꝛeter quē
nihil in rebus querendū eſt.Item Hiero.ad Nepotianū
dicit ꝙ chꝛiſtus alieno cibo vtebat̄.Item Greg.in homi.
ſup euangelia/parte.ij.Ad ſe venientibus dn̄s pꝛecipit vt
renūtiemus noſtris:q: q̄ ad fidei agonē venimus/lucta⸗
men cōtra malignos ſpūs ſumimus.nihil aūt pꝛopꝛium
maligni ſpūs in hoc mundo poſſidēt.nudi ergo cū nudo

luctari debemus:quia ſi veſtitus q̃s cũ nudo luctetur: ci/
tius ad terrã deiicitur:q: habet vñ teneatur. quid eñ ſunt
terrena oĩa:niſi quedã corporis indumenta:qui ergo ad
certamen ꝓperat:veſtimenta abiiciat: ne ſuccumbat.hec
Greg. ¶ Nec poſſit obiici de c. Melchiadis pape.xii.q.i.
futurã.ꝙ apoſtoli non ſunt adepti predia in Judea:quia
futurã eccleſiam in gentibus preuidebãt:ergo ea habere
poterãt.non ſequit.q: Melchiades intelligit ꝙ apl'i non
ſunt adepti predia ꝑ eccleſia ipſa quã preuiderunt futurã
in gẽtibus:nõ pro ſeipſis.q: apl'i pro ſeipſis nõ plus ſunt
adepti predia in gẽtibus q̃ in Judea.ſed nec illa fuit cau
ſa principalis ⁊ vniuerſalis:ſed particularis ⁊ acceſſoria
Quia ratio principalis ⁊ literalis fuit:vt ſolis vite neceſ/
ſariis alimẽtis.ſ.⁊ tegumẽtis cõtenti.i.ad Tim̃.vi.xii.q.i.
ep̃s.deo liberius vacarent:euãgelio expeditius inſtarẽt:
mũdo exẽplarius coruſcarent:⁊ vniuerſorũ neceſſitatibꝰ
promptius miniſtrarent atq; prouiderent.que quadruplex
ratio tãgitur in textu. Ut deo liberiꝰ vacarẽt/⁊ perfectiꝰ:
et euãgelio expeditius inſtarẽt.ideo ſcribitur Act.ij.c. de
illa multitudine.Erant aũt pſeuerantes in doctrina apo
ſtolorũ ⁊ cõmunicatione fractiõis panis ⁊ orationibus.
Ut mũdo exẽplarius coruſcarent. ideo ſcribitur ibidem.
Fiebat autẽ omni anime timor:⁊ metus magnus erat in
vniuerſis. Iſta triplex ratio tangit ſimul in fine eiuſdẽ.c.
vbi ſcribit.Quotidie quoq; perdurantes vnanimiter in
tẽplo ⁊ frangẽtes panes circa domos ſumebãt cibum cũ
exultatione ⁊ ſimplicitate cordis/collaudantes deũ ⁊ ha
bentes gratiã ad omnẽ plebẽ. Quarta ratio: vt vniuer/
ſorũ neceſſitatibus promptius miniſtrarent. tangitur Act.
iiij.c.vbi ſcribit ꝙ nec quiſq̃ erat egẽs inter eos: ⁊ ꝙ vni/
cuiq; ꝓuidebatur prout opus erat. He fuerũt pncipales
cauſe quare apoſtoli ꝓ multitudine credentium in iudea
non fuerũt adepti predia . Nõ dicit ergo Melchiades ꝙ
apoſtoli ꝓ ſeipſis non ſunt adepti predia in iudea:q: pre
uidebãt ſeipſos trãſituros ad gẽtes:ſed ꝙ nõ ſunt adepti
predia in Judea q: preuidebãt eccleſiã futurã in gentibꝰ.
Non eſt ergo verũ ſalua reuerẽtia ꝙ apoſtoli in Judea li
cite potuerũt ꝓ ſeipſis recipere predia. quia vt ſcribitur
Matth.xix. Si vis perfectꝰ eſſe:vade ⁊ vende oĩa que ha
bes:⁊ da pauperibꝰ.quod de prediis inter alia neceſſe eſt
intelligi:vt pꝫ manifeſte ex textu vbi ſcribitur de illo iu/
uene ꝙ erat multas habẽs poſſeſſiones. Quinta ſtante
apice apoſtolice perfectionis/apoſtoli nõ poterãt pro ſe/
metipſis in ſpeciali nec in cõmuni quantũ ad ipſorꝫ com/
munitatẽ propriã/predia recipere nec retinere in Judea
nec in gẽtibus.q: ſi vis perfectꝰ eſſe:vade ⁊ vẽde oĩa que
habes: ⁊ da pauperibus.⁊ nõ retineas tibi/nec portes ad
me/inquit:ſed da pauperibꝰ.⁊ ita cauſa preciſa ſm̃ euan/
geliſtã quare apoſtoli nõ receperunt pro ſeipſis predia in
Judea:fuit q: poſſeſſio ⁊ ꝓprietas prediorũ nõ ſtabat cũ
apice apl'ice perfectionis. Itẽ apl's Paulus q̃ fuit princi
paliter ad gẽtes miſſus:⁊ nõ ad Judeos:vt ipſe teſtatur
ad Gal.i.ſcribens Timotheo.i.ad Timo.vi.ait.Habẽtes
alimenta ⁊ q̃bus tegamur/his contenti ſimus.xxiij.q.i.§.
his ita.v̉.ad hec callida.xii.q.i.ep̃s. Hec ergo ſufficientia
apoſtolica ⁊ limes apl'ice perfectionis ꝑ ſe ⁊ pro ſuis pfe/
cte ſectatoribus fuit eſſe contentũ victu ⁊ veſtitu:que vſu
cõſumuntur:⁊ nihil vltra querere.q: habentes inquit ali
mẽta ⁊ q̃bus tegamur his contenti ſumus.⁊ ita recipere
predia ⁊ ipſa tenere nõ ſtat cũ apoſtolica perfectione. Itẽ
quũ Petrus dixit in ſua ⁊ oĩm apoſtolorũ perſona . Ecce
nos reliquimus oĩa.Mat.xix.ſi poſt talem relictionẽ vni
uerſalẽ maxime rerũ immobilium/predia habuiſſent:ma
num ad aratrũ poſuiſſent primo:⁊ poſtmodũ retro aſpe/
xiſſent:⁊ regno dei apti nõ fuiſſent. Luc.ix. vñ ſup Ezech.
i.c. ſuper verbo illo Pennata aĩalia minime reuertuntur
quũ incedunt: Greg.dicit.q: predicatores ſancti ſic a ter
renis actibus ad ſpũalia tranſeunt:vt ad ea que relique/
rant vlterius nullatenus reuertãtur.de peni.di.ij.penna/
ta. Item q̃bus nõ licuit ex ſua ꝓfeſſione paſſim ⁊ indiffe/
renter pecuniã poſſidere ⁊ portare:eis nõ licuit predia re/
cipere ⁊ retinere.quia ꝓ quocũq; tempore licet alicui pre
dia recipere vel retinere:ꝓ eodem tẽpore licet eidẽ mul/
to magis pecuniã aliquã recipere vel poſſidere. ſed apo/
ſtolis non licuit ꝓ ſeipſis tẽpore predicationis pecuniã re
cipere vel portare quicq̃d ſit de alio tẽpore. ſicut pꝫ Luc.
ix. Mat.x.ibi. Nolite poſſidere aurũ/neq; argẽtum/neq;
pecuniã in zonis veſtris:nõ peram in via/neq; duas tuni
cas/neq; calciamẽta/neq; virgam.vbi Hiero. Si enim ſic
predicãt/vt preciũ non accipiãt:ſuperflua eſt auri ⁊ argẽ/
ti nummorũq; poſſeſſio.nã ſi habuiſſent:viderent nõ cau
ſa ſalutis hominũ/ſed cauſa lucri predicare. Itẽ Chryſo.
ibi. Per hoc ergo preceptũ primo q̃dẽ diſcipulos facit nõ
eſſe ſuſpectos:ſcdo ab omi eos liberat ſolicitudine:vt va/
cationẽ omnẽ tribuant verbo dei:tertio docet eos ſuã vir
tutem.hoc nẽpe eis ⁊ poſtea dicit Luc.xxij. Nũquid aliq̃d
defuit vobis:qñ miſi vos ſine ſacculo ⁊ pera? Itẽ Hiero.
Qui aũt diuitias detrũcauerat: que per aurũ ⁊ argentũ
⁊ es ſignantur:propemodũ ⁊ vite neceſſaria amputat:vt
apoſtoli doctores vere religionis q̃ inſtituebãt oĩa dei
ꝓuidentia gubernari:ſeipſos oſtẽderẽt nihil cogitare de
craſtino. Matth.vi. Item ibi gloſ.nec pecu.in zo.⁊c̃. Duo
ſunt genera neceſſariorũ.vnũ quo emuntur neceſſaria:qđ
intelligit per pecuniam in zonis. Aliud ipa neceſſaria:qđ
intelligitur per peram. Sequit. Neq; duas tunicas. Hie/
ro. In duabus tunicis duplex mihi videtur innuere veſti
mentũ.non ꝙ in locis Scythie ⁊ glaciali niue rigẽtibus
vna q̃s tunica debeat eſſe contẽtus.ſed ꝙ in tunica veſti/
mentũ intelligamus:ne alio veſtiti aliud nobis futurorũ
timore reſeruemus. vñ ⁊ Aug. Curam ꝓhibuit:ne quiſq̃
eorũ preter eam quã eſſet indutus/aliã portandam puta/
ret:ſolicitus ne opus eſſet:quũ ex poteſtate illã poſſit ac/
cipere.ſic etiã intelligit de calciamentis. Neq; calciamẽta
Hiero. Et plato etiã precepit illas duas corporis ſummi/
tates eſſe velãdas.neq; aſſuefieri debere mollitie capitis
⁊ pedũ.quũ enim hec habuerint firmitatem:cetera robu
ſtiora ſunt. Sequit. Neq; virgam.q̃ eñ habemus auxiliũ
baculi:preſidiũ cur queramus.xi.q.iij.ira. Itẽ Remigiꝰ.
Oſtendit dñs in his verbis q: ſancti predicatores reuo/
cati ſunt ad primi hoĩs dignitatẽ:qui quãdiu celeſtes poſ
ſedit theſauros:iſta nõ concupiuit. ſed mox vt peccando
illa amiſit:iſta deſiderare cepit. Item Chryſ. Felix eſt au
tem iſta cõmutatio.nã pro auro ⁊ argento ⁊ hmõi accepe
runt poteſtatem curandi infirmos:ſuſcitãdi mortuos: et
alia huiuſmodi.vñ non a principio dixit eis. Nõ poſſidea
tis aurũ vel argentũ.ſed quãdo dixerat Matth.x. Lepro
ſos mundate:demones eiicite. ex quo pꝫ ꝙ angelos eos
ex hoibus(vt ita dicam)conſtituit:ab omni ſoluens vite
huius ſolicitudine:vt vna ſola detineantur cura/q̃ eſt do/
ctrine:a qua etiã eos ſoluit dicens Matth.x. Neq; ſolici/
ti ſitis q̃d aut qual'r loquamini , qđ videt valde etiã one/
roſum ⁊ graue:hoc maxime leue eis oſtẽdit ⁊ facile. Nihil
enim eſt ita iocundũ vt a cura ⁊ ſolicitudine exutum eſſe:
⁊ maxime quũ poſſibile fuerit ab hac exutos in nullo mi/
norari deo preſente ⁊ ꝓ omnibus nobis procuratore eſſe
cto. Hiero. Et quia quodãmodo nudos ⁊ expeditos ad
predicandũ apoſtolos miſerat:⁊ dura videbatur cõditio
magiſtrorũ:ſeueritatem precepti ſequẽti ſentẽtia tẽpera/
uit dicens. Dignus eſt eñ operarius cibo ſuo. Matth.x.
xij.q.ij.quicũq;.q.d. Tantũ accipite quantũ in victu ⁊ ve/
ſtitu vobis neceſſariũ eſt. vnde Apl's.i.ad Timo.vi. Habẽ
tes victum ⁊ veſtitũ his contẽti ſimus. x.q. ij. epiſcopus.
⁊ alibi. Cõmunicet. Gal'.vi.xiij.q.i.§.i.is qui catechizatur
ei qui catechizat in omnibꝰ bonis:vt quorũ diſcipuli me/
tunt ſpũalia/conſortes faciãt eos carnalium ſuorum.ex
de cenſi. cum apoſtolus.xiij.q.i.§.i. non in auaritiã: ſed in
neceſſitatẽ. Item Aug. Non eſt ergo venale euangelium
vt pro tẽporalibus predicetur. ſi eñ ſic vẽdunt: magnam
rem illi vendũt. Accipiant ergo predicatores ſuſtentatio
nem/neceſſitatẽ a populo:mercedẽ diſpenſationis a deo.

non em̄ a populo redditur quaſi merces illis q̄ ſibi in cha
ritate euangelij ſeruiūt:ſed tamq̄ ſtipendium datur quo vt
poſſint laborare paſcatur. Item Mar.vj. Et precepit eis
ne quid tollerēt in via:niſi virgam tantū:nō peram/neq̄
panē:nec etiā in zonis es:ſed calciatos ſandalijs:⁊ ne in-
duerētur duabus tunicis. vbi Beda. Tanta em̄ predica-
tori in deo debet eſſe fiducia:vt p̄ſentis vite ſumpt⁹ q̄uis
nō prouideat: tn̄ hos nō ſibi deeſſe certiſſimo ſciat.ne dū
mens eius occupatur ad tēporalia: minus alijs ꝓuideat
eterna. Item Chryſ. Hoc etiā eis dn̄s precepit:vt per ha
bitū oſtenderent quantū a diuitiarū deſiderio diſtabant.
Item Theophilus. Inſtituēs etiam eos per hoc non eſſe
amatores munerū:⁊ vt videntes eos predicare pauper-
tatē acquieſcant:quū apoſtoli nihil habēt. Quod vero dicit
Niſi virgam tantū/intelligit Aug.q: per poteſtatē a dn̄o
acceptam que virge noīe ſignata eſt:etiā que non portan
tur nō deerunt. Quod vero Mat.x.c. ⁊ Luc.ix.c. cōmemorat
dn̄m dixiſſe diſcipulis vt nec virgam ferrēt/intelligit idē
Aug.i.nec minimas quidē res. Item Amb. de ſancto Io
ſeph. ⁊ eſt.xj.q.iij.ira.ij.ibi. Dn̄s Ieſus mittens ad euāge-
lizandū diſcipulos/miſit eos ſine auro ⁊ argento/ſine pe
cunia/ſine virga:vt ⁊ incentiua litis ⁊ inſtrumenta eripe-
ret vltionis. Quod dicit Mar.vj c.de ſandalijs intelligit
Aug.i.ſoleis:vt pes neq̄ tectus ſit deſuper:nec nudus ad
terrā.i.nec occultetur euāgeliū:nec terrenis cōmodis in-
nitatur. Item Chryſ. Mat.x.c. ⁊ Luc.ix.c.non calciamen
ta neq̄ baculū portare permittit.qđ oſtendit ſanctiſſimū
eſſe. Marcus vero baculū iubet aſſumere:⁊ ſandalijs cal
ciari.quod dictum eſt permiſſiue. ¶ Sexto per ſuperiora
patet ꝙ nō licuit apoſtolis alicubi predia recipere nec re-
tinere aliquo tēpore.quia quū ſepe ⁊ frequenter predica-
rent ſi tēpore predicandi non licuit eis predia retinere: ⁊
alio tēpore licuiſſet:tūc oportuiſſet eos tota die ſicut mer
catores predia vendere ⁊ cōmutare.qđ de apoſtolis ſenti
re eſt incōueniens ⁊ euangelio contrariū: preſertim quia
quum eſſent de eccleſia primitiua:in qua nullus habebat
propriū ſingulariter.vt.xij.q.j.dilectiſſimus.⁊ illius eccle-
ſie capita propriū non potuerūt diſperſi per mundū vlla-
tenus poſſidere.vn̄ Aug.in homilia.c.xix. ſuper illud Io.
Accepit eam diſcipulus in ſuā. Quam ſuā:quū reliquiſſet
oia? Suſcepit Ioānes matrē domini in ſuam:qui nō pre-
dia.q̄ nulla ꝓpria poſſidebat:ſed officia que ꝓpria diſpē-
ſatione exequēda curabat. Propterea religiones mendi
cantiū predicatorum ⁊ minorū que poteſtatem recipiēdi
⁊ retinēdi predia a ſe abiecerūt:vt chriſto pauperi in pau
pertate altiſſima famularētur.vt ex̄ de excel. prela. nimis
iniqua.⁊.c. nimis praua. eſſent nulle et vacue: ſi apoſtoli
quos imitantur in paupertate altiſſima/potuiſſent licite
predia recipere ⁊ tenere.nō enim in paupertate altiſſima
chriſto cū apoſtolis famularent:ſi apoſtoli potuiſſent pre
dia recipere ⁊ tenere:que ipſi a ſe penitus abiecerunt.

¶ Articulus.lvj. A

ITem ꝙ ſimplex fa
cti vſus ſeu actus poſſit ſeparari a dn̄io:
⁊ participari ⁊ cōmunicari in rebus con
ſumptibilibus: dn̄io apud verū dominū
remanente:patʒ per beatū Clementem in
prima epiſtola ad beatū Iacobum de beato Petro ſic di-
centē. Frequēter inter voſmetipſos cōmunem cibum ve-
ſtrū menſamq̄ faciatis.⁊ inquantū vnuſquiſq̄ preualet:
crebro panes ac ſales ſuos cum ſuis fratribus ſumat. Et
parū poſt. Propter quod cōmunes facite cibos veſtros
cum ijs qui ſm̄ deū fratres ſunt.vt per hec tēporalia offi-
cia pacis ⁊ charitatis fructib⁹ gaudia eterna mereamini.
de hoc etiā Act.ij.c. Erant autē omnes perſeuerantes in
doctrina apoſtolorū ⁊ cōmunicatione fractionis panis.⁊
j.ad Cor.x. Unus panis ⁊ vnum corpus multi ſumus:nā
omnes de vno pane ⁊ de vno calice participamus. Item
ꝙ apoſtoli oia reliquerint quantū ad proprietatē nedum
in ſpeciali ſed etiā in ſuo cōmuni/patet in pre.c.xix. Mat.
Ecce nos reliquimus omnia.quoniā apoſtoli nō minus
perfecte oia reliquerunt:q̄ iuuenis ille cui chriſtus dixit.
Uade ⁊ vende omnia que habes: ⁊ da pauperibus. eo.c.
Mat.habita reliquiſſet:ſi chriſti cōſilium ſeruaſſet.⁊ hoc
patet:tū quia Petrus dixit predicta verba. Ecce nos reli
quimus omnia.occaſione illius iuuenis: vt patet in eo.c.
Matth.tū quia apoſtoli non fuerūt minus expropriati a
mundo vniuerſaliter:q̄ ille iuuenis fuiſſet expropriatus
ab habitis:ſi chriſti conſiliū ſeruaſſet. Sed chriſt⁹ cōſuluit
illi iuueni ꝙ omnia que habebat relinqueret quantū ad
abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij:⁊ non ſolum quantū
ad affectionē ⁊ curam eorū.quia mandauit ſibi ꝙ omnia
habita venderet ⁊ daret pauperibus. vēdita autē ⁊ pau-
peribus erogata non remanent amplius quoad ꝓprieta
tem ⁊ dominiū:quia nemo poteſt retinere quod vēdidit.
j.q.j.qui ſtudet.ergo ſimiliter apoſtoli omnia reliquerunt
quoad proprietatē ⁊ dominium:⁊ non ſolū quantum ad
affectionē ⁊ curam eorum. Nec tamen ꝓpterea ſequitur
ꝙ apoſtoli omnia reliquerunt quoad vſum neceſſarium:
quoniam relinquere omnia quod vſum neceſſarium ſine
quo homo nō poteſt viuere:nō eſt perfectionis:ſed imper
fectionis/fatuitatis/⁊ impoſſibilitatis. ex̄ de verb.ſigni.
exiit.§.porro.lib.vj. Relinquere aūt omnia quoad ꝓprie
tatem ⁊ dominiū eſt perfectionis.vt patʒ.xiiij.q.j.§.j.⁊.j.q.
ij.ſi quis. Item ⁊ hoc patet ex circūſtantijs ſequentibus:
quoniā poſt illa verba Petri. Ecce nos ⁊c̄. chriſtus intu-
lit. Et omnis q̄ reliquerit domū/aut agros/aut fratres/
aut vxorem/aut ſorores/propter nomen meū: centies tā-
tum accipiet : in hoc tēpore domos agros fratres ⁊ ſoro-
res:⁊ in futuro vitam eternā. vt patet Mar.x. vbi Theo-
philus. Uide igitur hec i apoſtolis. Multe em̄ mulieres
erant ſolicite de eorum cibo ⁊ veſtimētis: ⁊ miniſtrabant
eis:ſimiliter ⁊ patres ⁊ matres plurimas habuerunt:ſcʒ
eos qui eos diligebāt. Sed ⁊ Petrus vnā relinquens do
mum/poſtmodū omniū diſcipulorū domos habebat. Ex
quib⁹ colligitur euidenter ꝙ verba Petri premiſſa. Ecce
nos reliquimus oīa.quoad proprietatem ⁊ dominium
ſunt intelligēda:quoniā apoſtoli non minus perfecte oīa
reliquerunt q̄ chriſtus cōſequenter intulerit dicendo. Et
omnis q̄ reliquerit domū fratres ⁊ ſorores aut agros ⁊c̄.
quod etiā patet:q: apoſtoli nō minus perfecte omnia re-
liquerūt:q̄ chriſtus eorū exemplo induceret alios ad re-
linquendū ſua ꝓpria.ſed verba chriſti predicta intelligū-
tur quantū ad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij:⁊ non
ſolū quantū ad affectionem ⁊ curā:quia dicere ꝙ oīs qui
reliquerit aut domos aut agros quantū ad affectionē ⁊
curā/retinendo ſibi ꝓprietatem aut dominiū/centies tā-
tum accipiet:domos ſcʒ ⁊ agros in hoc tēpore : nihil eſſet
penitus dominij.q: quoad qđ deberet centies tantū acci
pere in hoc tēpore:ex quo ſibi proprietatē ⁊ dominiū reti
neret? Aut quoad ꝓprietatē aut quoad vſum.non quoad
ꝓprietatē:quia illa ſibi retinuerūt. Non quoad vſum:q: ſi
nō reliquerūt proprietatē:multo minus reliquerūt vſum
neceſſariū.ergo verba chriſti ⁊ ꝑ conſequēs verba Petri
quoad abdicationē ꝓprietatis ⁊ dominij ſunt intelligen
da:⁊ non ſolū quantū ad affectionem ⁊ cauſam. vn̄ ſuper
dicta verba Petri. Ecce nos reliquimus oia. Matth.xix.
gloſ.interlinearis dicit.etiam voluntatē habendi.⁊ ſuper
illa verba Luc.xviij.c. Ecce nos dimiſimus oia.dicit gloſ.
interlinearis.etiā voluntatē habēdi.⁊ ita ſm̄ vtraq̄ gloſ.
authenticam/non ſolū reliquerunt ſeu dimiſerūt omnia
quoad ꝓprietatē ⁊ dominiū:ſed etiam dimiſerunt(quod
plus eſt)voluntatē habendi que nūq̄ habuerunt nec ha
buiſſent. Itē ex alijs circūſtantijs hoc apparet. q: eo mo-
do Petrus dixit Ecce nos reliquimus omnia.quo modo
per oppoſitū chriſtus dixit de mūdi poſſeſſoribus. Mat.
xix.⁊ Mar.x. Quā difficile qui pecunias habent regnū dei
introibunt.vbi Chryſ. Dixit autē dominus hoc diſcipulis
pauperib⁹ exiſtētibus ⁊ nihil poſſidētibus:inſtruens eos

inopiā non erubeſcere: ⁊ quaſi excuſando eis reſpondēs pro eo ꝙ nihil eos habere cōceſſerat: ſequitur in Marco. Diſcipuli aūt obſtupeſcebant in verbis eius. Manifeſtū eſt enī quoniā inopes exiſtentes ꝓ alioꝝ ſalute dolebant. Patet aūt hoc tū quia Petrus dixit predicta ṽba reſpondēdo ad verba chriſti. tū quia apoſtoli nō minus perfecte mundū reliquerūt: ꝙ chriſtus per verba predicta induceret homines ad mūdi contēptum. ſed verba chriſti predicta. Quā difficile q̄ pecunias habent ⁊c̄. intelligūtur quantū ad poſſeſſionem ꝓprietatis ⁊ dominij pecuniarū: ⁊ nō ſolū quātum ad affectū ⁊ curam ipſarum: quia affici ad pecunias ⁊ ſolicitari ad ipſas non eſt ipſas pecunias habere. q: multi afficiūtur ⁊ ſolicitantur indebite ad ipſas qui nunq̄ poſſunt attingere. chriſtus autē dixit in preal. c. Mar. Quā difficile qui pecunias habent regnū dei introibunt. cuius rationem ipſe chriſtus ſubiūgit immediate. Mar. x. dicens. Filioli ꝙ difficile in pecunijs confidentes regnū dei introibunt. q. d. difficile eſt pecunias habere et regnū dei introire. vnde gloſ. accepta ab Auguſtino ſup illud Luc. xviij. ꝙ difficile qui pecunias habēt ⁊c̄. dicit ſic. Non impoſſibile ſed difficile ait. quia diuitie difficulter cōtēnuntur. de omnib⁹ ergo tutius eſt nec habere nec amare. hec gloſ. ergo ſimiliter verba Petri predicta intelligēda ſunt quoad abdicationē poſſeſſionis ꝓprietarie ⁊ dominatiue. ad hoc facit qđ dicit Beda ſuper illud Mar. x. ꝙ difficile ⁊c̄. Aliud eſt pecunias habere ꝙ amare. multi habent: ſed nō amant. multi amant: ⁊ nō habent. Itē alij habent ⁊ amant. alij nec habere nec amare ſe gaudent. q̄ quidē tutiores cū apoſtolo dicere poſſunt. Gal. vj. Mihi mundus crucifixus eſt: ⁊ ego mundo. hec gloſ. Bede. Ex quib⁹ oībus patenter colligitur ꝙ tutius eſt ⁊ perfectius pecunias non habere nec amare: ꝙ habere quoad poſſeſſionē proprietatis ⁊ dominij ⁊ eas nō amare. Et ꝙ talem ſtatū apoſtoli poſt eoꝝ electionem ad apoſtolatū ⁊ deſtinationē ad predicandū elegerunt ⁊ ſeruauerunt. Itē ſup illud Luc. xiiij. Sic ex vobis omnis qui non renūtiauerit omnib⁹ que poſſidet: nō poteſt meus eſſe diſcipulus. gloſ. or. Hoc diſtat inter renūtiare omnibus, ⁊ relinquere oia: ꝙ renuntiare cōuenit omnibus qui ita licite vtūtur mundanis que poſſident: vt tamen mente tendant ad eterna. pſ. lxj. iuxta illud. Diuitie ſi affluant: nolite cor apponere. ⁊ xxxiij. q. v. ſm. Relinquere autē tantū perfectorum: qui omnia tēporalia poſtponunt: ⁊ ſolis eternis inhiant. hec gloſ. Et ita ſm gloſ. or. licet renūtiare ſit quoad affectionem ⁊ curā ſuperfluam, qđ eſt imperfectorū: tamen relinquere eſt quoad proprietatem ⁊ dominiū: quod eſt perfectorū. Item ad hoc eſt beat⁹ Greg. primo moral. libro de beato Job ſic dicēs. Conſideremus cuius ſanctitatis vir iſte fuerit: qui ad tam ſedula dei obſequia ſic occupat⁹ vacauit. Necdum precepti virtus emicuerat que oīa relinqui preceperat. Mat. xix. ſed tū beatus Job eiuſdē precepti vim in corde ſeruabat. quia nimirū ſubſtantiā ſuā mēte reliquerat: quā ſine dilectiōe poſſidebat. hec Greg.

Renuntiare ⁊ relinquere nōnihil differūt.

¶ Ex qua authoritate colligit̄ duplex mediū. Primū medium eſt quia virtus precepti omnia relinquendi quoad affectionē ⁊ curam ſuperfluā iam emicuerat. vñ ⁊ in pſ. xxx. Diuitie ſi affluāt: nolite cor apponere. ⁊ Prouer. vlti. c. Mēdicitatē ⁊ diuitias ne dederis mihi: ſed tantū victui meo tribue neceſſaria. ⁊ ita iam emicuerat virt⁹ precepti omnia relinquendi quoad affectionē ⁊ curam ſuperfluā: ⁊ tamen nōdum emicuerat virtus precepti omnia relinquendi in totum ſm beatū Greg. ergo intelligit de precepto relinquēdi quoad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij. ⁊ ita apoſtoli reliquerūt omnia quoad ꝓprietatem et dominiū. ¶ Secundū mediū quia ſi apoſtoli nō reliquerunt omnia niſi quoad affectionē ⁊ curam ſuperfluam: ⁊ iſto modo reliquit omnia beatus Job. quia vt dictū eſt, dicit Greg. Nimirū ſubſtantiā ſuā mente reliquerat quā ſine dilectione poſſidebat. Et in eo. c. de ipſo dicit. Nunq̄ quippe ſine dolore amittitur: niſi qđ ſine amore poſſidet̄. Itaq̄ dū ſubſtātia magna deſcribitur: ⁊ tamē paulo poſt patienter amiſſa perhibet̄: qđ ſine dolore perdidit, cōſtat ꝙ ſine amore poſſedit. Igitur paupertas apoſtolica ſeu euangelica non eſſet alia a paupertate Moyſaica ⁊ ſanctoꝝ patrum veteris teſtamēti. quod eſt erroneū. q: hoc eſſet conuertere euangeliū in legem: quod eſt cōtra illud Pauli ad Heb. vij. quia trāſlata eſt lex in euangeliū. vt legitur ⁊ no. ex̄ de cōſti. tranſlato. Item ad hoc Greg. ſuper euange. parte prima homil. v. de Petro ⁊ Andrea ſic dicens. Multū reliquit: qui nihil ſibi retinuit. Multum reliquit: qui quantūlibet paruum totū deſeruit. Multum dimiſit: qui cū re poſſeſſa etiam concupiſcētijs habendi renūtiauit. A ſequētibus ergo tanta dimiſſa ſunt: quanta a nō ſequētibus concupiſci potuerunt. hec Greg. Idē ſcripſi. §. eo. §. nunc vero. ṽ. ⁊ primo. liiij. arti. Et ꝙ intelligit Greg. quantū ad abdicationem proprietatis ⁊ dominij: ⁊ non ſolū quantū ad affectionē ⁊ curam: patet aperte ex eo maxime ꝙ dicit quia cū re poſſeſſa etiā concupiſcētijs habendi renuntiauit. ⁊ ita apoſtoli non ſolū reliquerunt affectionē ⁊ deſideria ſeu concupiſcentias habendi tēporalia: ſed etiam reliquerūt ſm Greg. rem poſſeſſam tam habitā ꝙ habendā. Item ad hoc eſt ratio. quoniā aut relinquere tēporalia quoad affectionem ⁊ ꝓprietatē ſimul. eſt perfectius ꝙ relinquere ipſa ſolū quoad affectionem: aut non. Si nō eſt perfectius: ergo religioſi ſine ꝓprio viuere profitētes qui figuram tenēt apoſtoloꝝ in renuntiatione proprioꝝ. vt legit̄ ⁊ no. in pre. c. xvj. q. j. ex authoritate. fruſtra ſuperflue ⁊ inutiliter reliquerūt in ſpeciali proprietatē omniū temporaliū: ex quo talis expropriatio ad perfectionē nō pertinet: nec perfectioni aliqđ addit. quia fruſtra ⁊ inutiliter quis obligat ſe ad gradū vel modum viuendi arctiorem ⁊ difficiliorem ſine maiori gradu perfectionis ⁊ meriti. quod eſt erroneū ⁊ abſonum: ⁊ contra omniū patrum inſtituta ⁊ religionū vota: ⁊ contra illud xiiij. q. j. §. j. ⁊ ex̄ de renū. niſi in pn. ibi. frugem melioris vite ⁊c̄. ⁊ de ſta. mona. quod dei timorē. in prin. de conuerſi. cōiu. gaudemus. de cleri. percu. c. vlti. de regu. licet. j. rñ. ⁊ §. fi. ⁊ exponitur frugē. i. fruitionem ſm Goſ. vel retributionem vel plenitudinē ⁊ libertatem ſm Egidiū. facit ad hoc etiā. xix. q. ij. due. Si autē relinquere rerū proprietatē cū affectione, eſt perfecti⁹ ꝙ relinquere res ſolū quātum ad affectionē: ⁊ pauꝑtas apoſtolica ꝑfectior eſt ex genere: ergo apoſtoli reliquerūt omnia temporalia non ſolum quantū ad affectū ⁊ curam: ſed etiam quoad proprietatē ⁊ dominiū. Item circa res tēporales: vt ſupra. ṽ. aliud eſt. tactū eſt: ſunt quatuor modi differētie: duo mali ⁊ duo boni. ⁊ bonus opponitur malo: ⁊ peiori melior. ¶ Primus modus circa res tēporales eſt ipas inordinate amare ſed nō habere. qui modus malus eſt. de tali dicit Jo. caſſi. in li. collationū in. iiij. coll. Danielis. ꝙ habet ſenſum pauperis, ⁊ diuitis voluntatē. ⁊ tali nō deeſt animus: ſed facultas. facit ad hoc a ſenſu cōtrario. j. q. ij. ſi q̄s. ibi. aut q̄ nihil habuit nec habere deſiderat. ¶ Scđs modus eſt ipas inordinate amare ⁊ habere. qui modus eſt peior primo. qm̄ delectatio potior eſt in bono ꝙ in malo: rei preſentis ⁊ in actu ꝙ rei abſentis in potētia. q: vnūquodq̄ magis mouet res ſm ꝙ eſt p̄ſens in actu: ꝙ ſm ꝙ eſt abſens in potentia. Ideo Prouer. xiij. Deſideriū ſi cōpleatur delectat animā. Et Aug. ix. de tri. Deſideriū inhiātis fit amor fruētis. Sed delectatio inordinata rei amare ⁊ habire eſt delectatio obiecti p̄ſentis ⁊ in actu. delectatio ṽo inordinate rei amate ſed nō habite eſt delectatio rei abſentis ⁊ in potētia. ergo amor inordinatus ſeu delectatio inordinata rerū temporaliū amatarum ⁊ habitarū, peior eſt moraliter ex genere ſuo, amore inordinato ſeu delectatione inordinata earū rerū amatarū ⁊ nō habitarū: ſicut finis malus eſt peior ijs q̄ ſunt ad finē. amare aūt intēdit̄ ꝓpter habere. ¶ Terti⁹ modus eſt ordinate hr̄e ipſas: ſed nō amare. qui bon⁹ eſt modus. xxxiij. q. v. ſm. ¶ Quart⁹ modus eſt ordinate nec habere nec amare. q̄ modus melior eſt. tū q:

Circa tēporalia duo ſunt differentie modi

in diſparatis et nō ſuboꝛdinatis/ Cuius modus oppoſi/
tus peioꝛ eſt:ipſe quoqꝫ melioꝛ.ſed ioꝛdinate amare ꝛ ha
bere peius eſt ꝙ̄ inoꝛdinate amare ꝛ non habere vt decla
ratum eſt.ergo oꝛdinate nō amare nec habere: quod op
ponitur directe ad inoꝛdinate amare et habere: melius
et perfectius eſt ꝙ̄ oꝛdinate habere ꝛ non amare:qđ op/
ponit̄ directe ad inoꝛdinate amare ꝛ non habere. Tū q:
finis bonus melioꝛ eſt iis que ſunt ad finem. non amare
autem tempoꝛalia eſt finaliter propter non habere. ad
hoc em̄ nō amant̄:vt non habeant̄.ſicut econuerſo ama/
re tēpoꝛalia eſt finaliter ꝑpter habere ipſa:q: ideo aman
tur vt qn̄qꝫ habeant̄:et non econuerſo. ergo nec habere
nec amare ipſa perfectius ꝛ melius eſt ex gn̄e ceteris pa
ribus ꝙ̄ habere et non amare. Sed apl'i elegerūt modū
perfectioꝛem et melioꝛē:non eſt dubiū.ergo ipſi relique
runt tēpoꝛalia nō ſolum quantū ad affectum et curā in/
oꝛdinatam: ſed etiā quantū ad poſſeſſionē ꝑpꝛietariā ꝛ
dn̄ium ꝑpꝛium. Unde Hieronym⁹ ad demetriadē. Apo/
ſtolici faſtigii perfecteqꝫ virtutis eſt oia vendere:et pau/
peribus diſtribuere:et ſic leuem atqꝫ expeditum cū chꝛi/
ſto ad celeſtia ſubleuari. Et licꝫ Petr⁹ non dixerit Mat.
xix. Ecce nos vendidimus omnia ꝛ dedimus pauperib⁹:
q: pꝛo maioꝛi parte pauperes fuerunt:ꝛ ea que habue/
runt/ſuis egenis neceſſariis neceſſe dimittere habuerūt
ar.bo.lxxxvi.di.nō ſatis.xii.q.i.expedit.tū non minus ꝑfe
cte oia quoad ꝑpꝛietatem reliquerūt: ꝙ̄ ſi vendita pau/
peribus erogaſſent. Item apl'i reliquerunt oia que chꝛi
ſtus conſuluit eſſe relinquenda:ſed chꝛiſt⁹ conſuluit cui/
dam pꝛincipi de ſua ſalute petenti vt oia relinqueret vni
uerſaliter:tam pꝛeter neceſſaria ꝙ̄ etiā neceſſaria vite.q:
vt Lucas refert.xviii.c.chꝛiſtus dixit illi. Omnia quecūqꝫ
habes/geminato termino vniuerſali/vende:ꝛ da paupe
ribus.ꝛ veni/ſequere me.ꝛ ita ille ſi ſeruaſſet chꝛiſti cōſi/
liū:fuiſſet vniuerſaliter oia relicturus:q: omnia illa erat
vniuerſaliter relicturus/que ſecū ad chꝛiſti et aploꝝ col/
legium ferre non poterat ſeu ferre nō debebat.ſed ad col
legiū chꝛiſti et aploꝝ nec in ſpeciali nec in cōmuni debe/
bat ſecum aliquid ferre ſm̄ foꝛmam conſilii ſibi dati:nec
pꝛeter neceſſaria nec etiam neceſſaria vite. q: dixit. Oia
quecūqꝫ habes vende:et da pauperibus:et veni/ſequere
me. Niſi foꝛte quis contendat de veſtimentis ꝙ ea relin/
quere nō debuerit:de q̇bus etiam non eſt dubium ꝙ ipa
relinquere debebat.q: ſicut oēs apoſtoli poſtꝙ̄ fuerunt
miſſi ad pꝛedicandū:fuerunt vnifoꝛmiter ſemicalciati in
pedibus:q: oēs extunc fuerunt ſemicalciati ſandaliis.vt
habetur Mar.vi. Ita oēs apoſtoli extunc fuerūt vnifoꝛ/
miter induti in coꝛpe:ſcꝫ palliolo ꝛ vna tunica:vt narrat
Clemens de Petro.ꝛ idem dꝛ in legēda beati Joannis
euangeliſte. Ideo autē eadem regula veſtimētoꝝ datur
oibus ſicut ꝛ calciamentoꝝ et oim alioꝝ pꝛeceptoꝛum:vt
nulla in eis diuerſitas ſed in oibus religionis confoꝛmi/
tas appareret. Et ita nullus eis diſſimilis ſeu diffoꝛmis
habitu iungi vel aſſociari i apoſtolatu debebat: niſi pꝛi⁹
ꝑpꝛium habitum mutando relinqueret:et nouum habi/
tum aſſumendo/noue religioni cōfoꝛmis fieret. ſicut eis
nullus i apoſtolatu iungi debebat:niſi in ſemicalciamētꝭ
ꝛ aliis obſeruātiis cōſil'is fieret:ſic in religionibus/intrā
tes mutāt veſtes:ꝛ frēs minoꝛes etiā calciamēta. ad hoc
xxiii.diſt.ſctimonial'.ꝛ.xx.q.i. vidua q̄ ibi.apta religionis
et ꝑfeſſiōis veſte.ꝛ.q.ii.c.i.ibi.vel religioni debitam veſtē
ꝛ ibi. ad ſecularē reuerti habitū.ꝛ ibi:aut religioſam ve/
ſtē aliqn̄ habuerūt.ꝛ ibi.mox ad religiōis cultū habitūqꝫ
reuocent̄.ꝛ ibi.vel ſecularis veſtis.ꝛ.q.iii.ꝑcliuis.ꝛ.c.pꝛe
ſens.ꝛ.xxvii.q.i.c.i.ꝛ.ii.ꝛ.c.de viduis.ꝛ.c.ſequē.ꝛ. c. ſi cu/
ſtos.ꝛ.c.ſi homo.ꝛ.c.ſiquis rapuerit.ex̄ de regu.ad nr̄am
ꝛ.c.ſequē.cum multis ſi.ꝛ facit optime ex̄ de vi.et ho. cle.
deus qui.xvi.q.vii.in noua.xxxiii.q.v.qđ deo. Et ita chꝛi/
ſto ꝛ apoſtolis copulandus in ꝑfectione euangelica/vni
uerſaliter tam pꝛeter neceſſaria ꝙ̄ vite neceſſaria relinq̄/
re debebat:ꝛ cibo alieno conceſſo paſci. Matth. x. vel de
laboꝛe manuū vt Paulus.ii.Theſſa.vltimo.de cō.diſ.v.
nunꝙ̄.ꝛ.i.q.ii.ſacerdos. Similiter verba Petri pꝛemiſſa
Ecce nos reliquimus oia/compꝛehendūt ſimiliter om̄ia
tam ſupflua ꝙ̄ etiam neceſſaria quoad ꝑpꝛietatem ꝛ do
miniū in ſpeciali et in cōmuni quantū ad cōmunitatem
apoſtoloꝛū pꝛopꝛiā. Item verba Petri p̄dicta ſe extēdūt
ad omnia illa de q̇bus chꝛiſtus ibi loquebat̄.ſed chꝛiſtus
loq̇batur ibi vniuerſal'r de oibus tēpoꝛalibus tam ſuper/
fluis ꝙ̄ neceſſariis:q: nomine diuitiarū de quibus ibi ex
pꝛeſſe loquebatur/ꝑ ſe et pꝛimo intelligunt̄ tam ſufficien
tia vite ꝙ̄ ſuperflua. Similiter nomine pecuniaꝝ que ibi
a chꝛiſto ſpecialiter ſpecificantur:intelligunt̄ omnia que
pecunia menſurantur. vnde iuuenis ille debebat poſſeſ/
ſiones et ſubſtātias relinquere eo ꝙ pecunia erant men/
ſurabilia.licꝫ non eſſent pecunia. vnde.i.q.iii.totū. Totū
quicquid hoies habent in terra oia quoꝝ dn̄i ſunt:pecu/
nia vocatur:ſeruus/vas/ager/arboꝛ/pecus:quicq̇d hoꝝ
eſt pecunia dicit̄.ideo aūt pecunia vocata eſt q: antiqui
qđ habebant in pecoꝛibus habebāt.ꝛ.ff.de lega.iii.q̄ſqs.
vt patet in Job. Job.i.ꝛ vltimo.c.ergo verba Petri p̄di/
cta ſe extendunt ad oia que pecunia menſurātur. Pecu/
nia autē menſurant̄ omnia tempoꝛalia ſiue ſupflua ſiue
neceſſaria vite:q: pecunie obediūt om̄ia. Eccl's.x. Uerba
inquā Petri veriſimiliter ad oia ſe extendūt ſine aliq̄ ex
ceptione:q: dixit omnia.ex̄ de ma.ꝛ obe.ſolite.§. penul.i.
Coꝛ.xvi.ꝛ Heb.ii.xix.di.ſi romanoꝝ.et de pꝛiuil'.q: circa.
de elec.vt circa.li.vi.vbi de hoc.in gloſ.omniū. Joan.an.
ꝑpter qđ Greg.i homi.vt ſupꝛa dictū eſt. Tanta a ſequē
tibus dimiſſa ſunt:quāta a nō ſequētibus concupiſci poſ
ſuerunt. Ecce ergo terminus ſiue limes apoſtolice ꝑfeſ/
ſionis et perfectionis:ſcꝫ omne tēpoꝛale cōcupiſcibile re
linquere. Neceſſaria autē vite nō minus ſunt concupiſci/
bilia/ꝙ̄ pꝛeter neceſſaria vite:et non minus cōpꝛehendū/
tur ſub verbis Petri ꝙ̄ non neceſſaria. vnde magiſter in
hiſtoꝛia ſcho.exponens pꝛedicta v̄ba Petri dicit ſic. Om
nia illa reliquerat Petrus de quibus dictum eſt Eccl's. i.
Omnia vanitas. Omnia illa retinuerat ſibi de quib⁹ di
ctum eſt.ii. Coꝛin.xv. Deus eſt omnia in omnib⁹. ecce er/
go quid reliquerat et quid ſibi retinuerat. Item non mi/
nus eſt vniuerſalis de apl'is iſta. Ecce nos reliquimus
ſeu dimiſimus oia:ꝙ̄ ſit vniuerſalis de multitudine cre/
dentium illa: Erant eis omnia cōmunia.quia abdicatio
apoſtoloꝛuꝫ non extendebat ſe ad paucioꝛa ꝙ̄ abdicatio
pꝛioꝛum credentiuꝫ.ſed illa Erant illis omnia cōmunia/
cōpꝛehendit vniuerſaliter quecumqꝫ vite neceſſaria ſiue
alimenta ſiue tegumenta:vt ptꝫ per ſcripturam: ergo ſi/
militer iſta Ecce nos reliquimus oia. cōpꝛehendit ſimili
ter quecūqꝫ vite neceſſaria. Similiter non minus vniuer
ſalis eſt iſta Ecce nos reliquimus omnia. Mat.xix. Act.
iiii.ꝙ̄ illa: Nec quiſꝙ̄ eoꝛum que poſſidebat aliquid ſuuꝫ
eſſe dicebat.xii.q.i.c.ii.ſed illa/ Nec quiſꝙ̄ eoꝛum que poſ
ſidebat aliq̇d ſuū eſſe dicebat/cōpꝛehendit vite neceſſa
ria:ergo et iſta compꝛehendit vite neceſſaria. Item non
min⁹ eſt vniuerſalis iſta de apl'is Ecce nos reliquim⁹ oia
ꝙ̄ ſit illa de diſcipulis/ Sic omnis qui ex vobis nō renun
ciauerit omnibus que poſſidet:nō poteſt meus eſſe diſci
pulus. Luce.xiiii.c.ſed illa de diſcipulis cōpꝛehendit vite
neceſſaria: q: cōpꝛehendit oia q̄ cadunt ſub poſſeſſione
humana:inter que ꝯtinent̄ vite neceſſaria:quomōcumqꝫ
illa cōpꝛehendit ſiue quoad renūtiationē ꝑpꝛietatis/ ſi/
ue quoad renunciationē voluntatis ꝛ dilectionis inoꝛdi
nate:tamē oia cōpꝛehendit.ergo ſimiliter iſta de apoſto/
lis cōpꝛehendit vite neceſſaria quomōcūqꝫ ipſa cōpꝛehē
dat. Item nō min⁹ ſub verbis Petri pꝛedictis cōpꝛehen/
duntur vite neceſſaria:ꝙ̄ ſub voto religioſoꝝ ſine ꝑpꝛio
viuere ꝑfitentium:qui in paupertate imitantur vitā apo
ſtoloꝝ.ſed ſub voto religioſoꝝ ſine ꝑpꝛio viuere abſolute
pꝛofitentium cadūt vite neceſſaria ſicut alia tempoꝛalia.
ſicut ptꝫ.xii.q.i.ſcimus.c.nolo.c.non dicatis. Non dicatis
vos hr̄e aliq̇d ꝑpꝛium:ſed ſint vobis oia cōmunia.vnde

et de malis de quibus minus videt̃/ſcribitur Prouer.c.i.
Soꝛtē mitte nobiſcum.marſupium vnū ſit omniū nr̃m.
Nomine autē marſupij intelligunt̃ omnia que pecunia
menſurātur.vnde gloſ.interlinearis. Marſupiū vnum/
cōmunia oīa.Si ergo inter malos poſſunt eſſe cōmu/
nia oīa:ſiue pꝛeter neceſſaria/ſiue neceſſaria vite:multo/
magis inter bonos poſſunt eſſe oīa communia. Ideo de
pꝛima multitudine ſcribit̃ Actuū.ij.ꝙ erant illis oīa com
munia.quod de neceſſarijs etiam vite negari non pōt:et
neceſſe eſt hoc intelligi.Sed votū religioſoꝝ ſine ꝓpꝛio
viuere pꝛofitentium ſe extendit ad oīa illa que poſſunt
eſſe cōmunia:⁊ nulli in ſpeciali ꝓpꝛia:ſed oīa quecunq̄
ſint/ſiue neceſſaria ſiue nō neceſſaria vite:poſſunt eſſe cō
munia alicui multitudini: ⁊ nulli eoꝝ pꝛopꝛia. alioquin
falſum eſſet qd̓ ſcribitur de pꝛima cōmunitate ſiue multi/
tudine credentiū/ꝙ erant illis oīa cōmunia:ergo votum
religioſoꝝ abſolute ſine pꝛopꝛio viuere pꝛofitentium ad
alimenta vite neceſſaria ſe extēdit.⁊ verba Petri ſcꝫ Ec/
ce nos reliquimus oīa.non extendunt ſe ad paucioꝛa q̄
votum religioſoꝝ abſq̄ pꝛopꝛio viuere pꝛofitētiū/paup/
tatem euangelicam et apoſtolicā imitantiū:⁊ votum re/
ligioſoꝝ ſe extendit ad quecūq̄ minima:ergo v̓ba Petri
pꝛedicta ſe extendunt ad quecunq̄ etiā vite neceſſaria.
Item regula beati Franciſci ab eccl̃ia data/confirmata
et appꝛobata/⁊ declarata/et coꝛpoꝛe iuris clauſa/ſic inci
pit.Regula ⁊ vita fratrum minoꝛum hec eſt.ſcꝫ ſanctum
euangeliū obſeruare:viuendo in obedientia/ſine ꝓpꝛio
et in caſtitate ⁊c. ergo viuere ſine ꝓpꝛio fuit paupertas
euangelica.ſed viuere ſine ꝓpꝛio in nullo loco euangelij
conuenientius expꝛimitur q̄ in verbis Petri pꝛedictis.
Ecce nos reliquimus oīa.ergo verba p̄dicta debēt intel
ligi quātum ad abdicationē ꝓpꝛietatis omniū rerū tem
poꝛalium quarū religioſi voto a ſe ꝓpꝛietatem abijciūt.
ſed religioſi abijciūt a ſe in ſpāli voto ꝓpꝛietatis ꝓpꝛie/
tatem omniū rerum que poſſunt eſſe comunes ⁊ nulli ꝓ
pꝛie.quia votum abdicationis abſolute ⁊ cadens ſuper
omnia ex foꝛma ⁊ natura ſua cadit ſup omnia vniuerſa/
liter que poſſunt eſſe cōmunia ⁊ nulli ꝓpꝛia.talia autem
ſunt vniuerſaliter quecūq̄ tempoꝛalia abſq̄ exceptione
aliqua.vt ſepe dictum eſt.q: illud qd̓ ſcribit̃ de multitudi
ne credentiū ꝙ erant illis oīa cōmunia: intelligitur vni/
uerſaliter de quibuſcūq̄ rebus tēpoꝛalibus.ergo verba
Petri pꝛedicta intelligunt̃ quātum ad abdicationem ꝓ/
pꝛietatis omniū rerū quarūcūq̄. Niſi hoc diceretur/ſeq̄
retur ꝙ abdicatio apoſtoloꝛū fuiſſet minoꝛ q̄ abdicatio
religioſoꝝ abſq̄ ꝓpꝛio viuere ꝓfitentiū. qd̓ eſt abſurdū.
vnde Hiero.ad Exuberantiū dicit. Nemo apoſtolis pau
perioꝛ fuit.nemo tanta ꝓ dn̄o dereliquit. Ceterū ꝙ pōt
argui de illo qd̓ dicit angelus ad Petrū.Actuū.xij.Circū
da tibi veſtimentū tuū.Et illud chꝛiſti ad Petrū.Cōuer/
te gladium tuū.Matth.xxvi.⁊ illud.Venit Jeſus in do/
mū Petri.Luce.iiij.Et illud.Qui habet ſacculum tollat:
ſimiliter ⁊ peram.⁊ qui nō habet:vendat tunicam ſuā ⁊
emat gladium.Luce.xxij.qd̓ fuit dictū ſingulis apl̓is in
ſpeciali.nō obſtat.q: hec arguūt ꝙ hec fuerūt ſingula et
in ſpeciali apoſtoloꝛū quoad ꝓpꝛietatem ⁊ dn̄ium. ⁊ ſm̄
hoc ſemꝑ ⁊ ante p̄dicationem ⁊ poſt ⁊ poſt aduentū ſpiri
tuſſancti quilibet apoſtoloꝝ fuiſſet ꝓpꝛietarius etiam in
ſpeciali:quū quilibet ipſoꝝ ⁊ veſtibus ⁊ cibis neceſſarijs
vſus fuerit.Qd̓ eſt aperte contra ſcripturam.Actuū.ij.⁊
iiij.ꝙ nec quiſq̄ eoꝝ que poſſidebat aliquid ſuū eſſe dice
bat:ſed erant illis oīa cōmunia.⁊.ſ.ꝓtunc nullus eoꝛum
fuit in ſpeciali ꝓpꝛietarius in veſtibus nec in alijs q̄bus
vtebatur.ergo nec poſt nec ante.quū nullus ipſoꝝ fuerit
magis vſus ſpeciali veſte poſt q̄ ante: nec imperfectioꝛ
poſt eccleſiam pꝛimitiuā q̄ erat in ea.Eſt etiā hoc expꝛeſ/
ſe ↄtra Clementem.xij.q.i.dilectiſſimis.vbi dicit ꝙ cōmu
nis vſus omniū que ſunt in hoc mūdo oībus hoībus eſſe
debuit.ſed ꝑ iniquitatem alius dixit hoc eſſe ſuū: ⁊ alius
iſtud.⁊ ſic inter moꝛtales facta eſt diuiſio.⁊ ſicut nō pōt
diuidi aer nec ſplēdoꝛ ſolis:ita nec reliqua que data ſunt
hoībus ad habendū diuidi debere:ſed habenda oīa eſſe
cōmunia. Iſtius cōſuetudinis moꝛe retento/apoſtoli eo
rūq̄ diſcipuli vna vobiſcū ⁊ nobiſcuꝫ cōmunē vitam du/
xerūt ⁊c.Sexto ſm̄ Clementem ſicut nullus apoſtoloꝛū
vel diſcipuloꝝ abuit in aere vel in ſole ſpāle dn̄ium ꝓpꝛie
tatis:nec fuit in ſpāli in aere pꝛopꝛietarius et ſole: ita ſm̄
ipm̄ nullus fuit in ſpeciali ꝓpꝛietarius in aliqua re hui⁹
mūdi. ⁊ ita pꝛedicta oppoſita nō intelligūtur quoad ꝓ/
pꝛietatem ⁊ dominiū:ſed quoad vſum. Et ita nō excipiū
tur ab iſta vniuerſali.Ecce nos reliquimus oīa.que intel
ligunt quoad ꝓpꝛietatem ⁊ dn̄ium vt ſuperius eſt oſten
ſum. Itē cōtra hoc ē expꝛeſſe Remigius doctoꝛ eximius
ſup illo v̓bo Apoc̄.xi.in pn̄.Metire templū ⁊ adoꝛantes
in eo.vbi ſic dicit.Dicito em̄ ſeculo renūtiantibus. Beati
eſtis qui euāgelici p̄cepti memoꝛes/cūcta terrena ꝓ chꝛi
ſto reliquiſtis:ſequētes eum a quo theſaurū in celo inde
ficientē percipietis. hec Remigius. Item gloſ.accepta
ab Ambꝛo.ſup illud.ij.ad Coꝝ.vi.c.Tāq̄ nihil habentes
⁊ oīa poſſidentes.gloſ.Hec fuit gloꝛia aplõꝝ: nihil oīno
poſſidere:ſine ſolicitudine eſſe:⁊ tam res q̄ dn̄os earum
poſſidere.ideo oīa ponebantur ad pedes aplõꝝ: ſicut in
actibus aplõꝝ legit̃.hec gloſ. Iteꝫ Nicolaus.iij.in decre.
exiit.poſita ex̄ de v̓bo.ſig.li.vi.dicit ſic.Dicimus ꝙ abdica
tio ꝓpꝛietatis hmōi omniū rerū tam in ſpeciali q̄ etiam
in cōmuni ꝓpter deum meritoꝛia eſt ⁊ ſancta:quā ⁊ chꝛi/
ſtus viam ꝑfectionis oſtendēs/verbo docuit: ⁊ exemplo
firmauit:quāq̄ p̄mi fundatoꝛes militātis eccl̓ie ꝓut ab
ipſo fonte hauſerant/in volentes perfecte viuere ꝑ doctri
ne ac vite ipſoꝝ alueos deriuarunt. hec Nicolaus. Ex q̄/
bus ſequunt̃ duo p̄ncipaliter. Pꝛimū ꝙ vſus quarūcūq̄ — Ex p̄us dictis q̄/tuoꝛ hec iferunt.
rerum ↄſumptibilium ⁊ non conſumptibilium vſu eſt ſe/
parabilis a pꝛopꝛietate ⁊ dn̄io in ſpeciali ⁊ in cōmuni.qd̓
patet ex eo qd̓ dicit/dicimus ꝙ abdicatio ꝓpꝛietatis oīm
rerum in ſpeciali ⁊ in cōmuni ꝓpter deum meritoꝛia eſt
⁊ ſancta.ſed nō eſſet meritoꝛia ⁊ ſancta:niſi eſſet poſſibi/
lis.ergo vſus in oībus rebus eſt ſeparabilis a ꝓpꝛietate
⁊ dn̄io. Scd̓m qd̓ ſequitur eſt:ꝙ chꝛiſtus ⁊ apl̓i habuerūt
vſum rerū oīm ſeparatū a ꝓpꝛietate ⁊ dn̄io ſpeciali ⁊ cō
muni.quātum ad cōmunitatem ipſoꝝ ſpālem ⁊ ꝓpꝛiam.
qd̓ patet ex eo ꝙ dicit.quam ⁊ chꝛiſtus vitam ꝑfectionis
oſtendens verbo docuit:et exemplo firmauit. quāq̄ pꝛi/
mi fundatoꝛes militantis eccl̓ie ſcꝫ apoſtoli pꝛout ab ipō
fonte hauſerant/in volentes perfecte viuere per doctri/
ne vite ipſoꝝ alueos deriuarūt.Tertiū qd̓ ſequitur eſt ꝙ
ſepe dicta verba Petri.Ecce nos reliquimus oīa.ſunt in
telligenda in ſpeciali ⁊ in cōmuni quantū ad ꝓpꝛietateꝫ
et dn̄iū.q: in nullo alio euāgelio cōuenientius ⁊ ꝑfecti⁹
docuerunt abdicationem ꝓpꝛietatis omniū rerū in ſpāli
et in cōmuni q̄ in verbis iſtis. Quartū qd̓ ſequit̃ ex pꝛe/
miſſis eſt:ꝙ apl̓i non potuerunt licite retinere pꝛedia et
agros.vn̄ in legenda ſanctoꝝ apoſtoloꝝ Simonis et Ju
de accepta ex libꝛis Aphꝛicani doctoꝛis ⁊ epiſcopi p̄cipui
ſcribitur de ipſis apl̓is ſic. Non nobis licet aliq̄d poſſide
re ſuper terraꝫ:q: poſſeſſio nr̃a in celis eſt: que eſt eterna
vbi immoꝛtalitas regnat:⁊ ideo nulla rōne poſſum⁹ ac/
cipere aurum/aut argentū/aut veſtes/ aut domos / aut
p̄dia/aut ſeruos/aut ancillas.iſta oīa terrena ſunt:⁊ mo/
rientem hominē non ſequunt̃.quibus quū diceretur.vel
aliquantuluꝫ accipite quia pauperes et peregrini eſtis:
dixerunt. Nō ſumus pauperes:q: diuitias celeſtes habe/
mus.Hec ibi. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ Nicola⁹ tertius loq̄
tur de chꝛiſto ⁊ apl̓is inquantū pꝛebuerūt exēplū perfe/
ctis:non condeſcendendo infirmis et imperfectis: q: in/
firmis ⁊ imperfectis condeſcendendo bene habuerunt
pꝛopꝛietatē et dominiū aliquarum reruꝫ. Iſtud non ob/
uiat:ſed cōfirmat ꝓpoſitū.q: ſaltē ſm̄ hoc oſtēdēdo viaꝫ
ꝑfectionis perfectis/habuerūt vſum taliū rerū ſeparatū
a ꝓpꝛietate ⁊ dn̄io in ſpāli et in cōmuni. Similr̄ quōcūq̄
abdicauerint ꝓpꝛietatē oīm rerū in ſpeciali et in cōi iſta

verba Petri. Ecce nos reliquimus omnia. intelligenda
ſunt quantũ ad abdicationẽ ꝓpꝛietatis ⁊ dominij oium
rerũ vniuerſaliter ꝓ tẽpoꝛe quo dicta ſunt in ſpeciali ⁊ in
cõmuni:ita ꝓ illo tẽpoꝛe habuerũt vſum oim rerũ q̃bus
vſi ſunt/ſeparatũ a pꝛopꝛietate ⁊ dñio in ſpeciali ⁊ in cõ⸗
muni. Nec eſt veriſimile aut aliquo mõ credibile ꝙ vni⸗
uerſalis eccleſia que pꝛedictã decre.dñi Nicolai.iij.abſq̃
contradictione aliqua iam ſunt q̃nquaginta anni ⁊ am
plius recepit appꝛobauit coꝛpoꝛe iuris clauſit: publice in
ſcholis p vniuerſitates lecta eſt ⁊ vbiq̃ pꝛedicata:p Bo
nifaciũ.viij.in.vj.lib.inſerta: p Clementẽ etiam.v.in con
ſtitutione Exiui de paradiſo.in concilio Uiẽnenſi edita/
Appꝛobata per dñm papam Jo.xxij.in quadã ſua extra⸗
uaganti que incipit Quoꝛũdam/coꝛroboꝛata/circa vitã
chꝛiſti ⁊ apoſtoloꝝ vſq̃ nunc fuerit in erroꝛe.quũ vniuer
ſalis eccleſia in fide vel moꝛibus errare non poſſit.xxiiij.
q.j.hec eſt.⁊.c.a recta. Ad ſolutionẽ etiam contrarioꝛum
que poſſunt fieri:ſciendũ eſt ꝙ contingit relinquere aliq̃
Biſariã pōt qđ relinq. dupliciter.ſcȝ ſimpliciter ⁊ ꝑfecte cum intentione nõ am
plius reſumendi.⁊ cõuenit relinquere ſm̃ quid tñ ⁊ im
perfecte:quãtum ad tempus cũ intentione iterum reſu⸗
mendi. Petrus aũt in verbis pꝛemiſſis Ecce nos reliqui
mus omnia.loquebatur de modo relinquẽdi omnia ꝑfe
cte cum intentione nõ amplius reſumẽdi. qđ patet ex eo
ꝙ ante ibi pꝛemittitur Si vis ꝑfectus eſſe ⁊c. occaſione
cuius Petrus dixit verba ꝑdicta. Inſtantie aũt que poſ⸗
ſunt fieri/loquũtur de modo relinquendi impfecte ad tẽ
pus cum intentione iterũ reſumendi: ſicut patet Luc.v.
Subductis ad terraȝ nauibus relictis oibus ſecuti ſunt
eum.vbi apoſtoli Petrus ⁊ Andreas nõ reliquerũt tũc
omnia ſimplr̃ ⁊ ꝑfecte:ſed tñ impfecte ⁊ ad tempus cuȝ
intentione iterum reſumendi.qđ expꝛeſſe dicit gloſ.oꝛdi.
ſup verbis pꝛedictis Subductis ad terram nauibus ⁊c.
gloſ.q: adhuc habent voluntatem redeundi.⁊ magiſter
in hiſtoꝛia ſchola. Subductis ad terram nauibus.i.loca
tis animo redeundi ad eas.ſecuti ſunt aliquãtuluȝ: ⁊ ite
rum redierũt ad ſua.hec magr̃ ibi. Sexto tũc apoſtoli nõ
dimiſerunt omnia ſimplr̃ ⁊ vltimate: ſed tñ ad tempus
cum intentione redeundi.qđ etiam ptȝ ex gloſ. ſuper illo
verbo Luce.v. Jam eris ex hoc hoies capiens.gloſ. Non⸗
dum eligitur in apoſtolũ:ſed ꝑdicitur ei ꝙ aliqñ ſit eligẽ
dus.hec gloſ. Et ſup illud Matth.iiij. Relictis retibus
ſecuti ſunt eũ.gloſ. Ampli⁹ ad ꝓpꝛia nõ reuerſi. vbi gloſ.
ſupponit ꝙ pˀus fuerant poſt pmã vocationẽ ad ꝓpꝛia re
uerſi. Itẽ pōt obijci de Mattheo: qui poſtq̃ euãgeliſta
dixit. Relictis oibus ſecutus eſt eũ. poſtea fecit ſibi cõui⸗
uiũ magnũ in domo ſua. Matth.ix. ⁊ Luce.v.dicendũ ꝙ
illud vel dictũ eſt p anticipationẽ. ſicut ſepe ſcriptura ac⸗
celerans anticipat tẽpus facti; ⁊ poſtea explicat moduȝ
⁊ oꝛdinem rei geſte:vt ſuperius eſt oſtenſuȝ. Uel relictis
oibus tunc inchoatiue:q: tunc incepit oia dimittere: ſed
nõ cõpletiue:q: cõpletiue poſtea.ſicut de eo ſcribiẗ: Sur⸗
gẽs ſecut⁹ eſt eũ.ſed inchoatiue ⁊ nõ cõpletiue:q: tũc nõ
chꝛiſtũ ſecutus cõpletiue:ſed poſtea. Uel relictis oibus
nõ ſimplr̃ ⁊ vniuerſaliter: ſed illis de q̃bus ibi pꝛemittiẗ
ſcȝ negotijs ⁊ lucris telonei:de q̃bus ibi immediate pꝛe⸗
mittitur. Uidit leui ſedentem ad teloneũ.⁊ ait illi. Seq̃⸗
re me.⁊ relictis oibus ſecutus eſt eũ. Relictis ergo nego
tijs ⁊ lucris telonei ſecutus eſt eum. Alia vero facto reli
quit poſtea. licet etiam tunc omnia reliquerit ꝓpoſito et
animo dimittendi. Itẽ pōt obijci de Jacobo ⁊ Joãne ꝙ
relictis retibus ⁊ patre Zebedeo ſecuti ſunt chꝛiſtum:tñ
⁊ Matth.iiij.non renũtiauerunt patri vt poſtea non ha
berent eum ꝓ patre:hoc ideo eſt q: pater nõ pōt renũtia
ri quoad generationẽ:qñ homo natus ſit de ꝓpꝛio pr̃e ⁊
matre: ſed pōt ſibi renũtiari quãtum ad obedientiã quã
debet filius patri ⁊ curã ſeculi tempoꝛalẽ.ſic intelligitur
xxiij.di.diaconi.v.in pn.ibi. Dicentes pater ⁊ mater non
noui vos. Deute.c.penulti. Nõ obſtat etiã qđ legiẗ Mat.
viij.ꝙ venit ieſus in domũ Petri.⁊ tñ iam Petrus reliq̃⸗
rat oia poſt vltimã vocationẽ. Matth.iiij. ⁊ Luce.iiij.q:
domus illa nõ erat ſua quoad ꝓpꝛietatem ⁊ dominiũ: ſȝ
q̃ad habitationẽ. al's ſui fuiſſet dñij ciuitas Bethſaida.
quia legiẗ Jo.j. Erat aũt Philipp⁹ de Bethſaida ciuita
te Andree ⁊ petri.qđ friuolũ eſt. Et eadẽ rõne Nazareth
fuiſſet quoad dominiũ Marie ⁊ Joſeph. q: legitur Lu⸗
ce.ij. Reuerſi ſunt in galileam ciuitatẽ ſuam Nazareth.
Et eadẽ rõne crux in qua paſſus fuit chꝛiſtus: fuiſſet chꝛi
ſti quoad ꝓpꝛietatem ⁊ dominiũ. quia legitur Matth.
xxvij. Angariauerũt vt tolleret crucẽ eius. Eadem etiaȝ
ratiõe ſepulcra in q̃bus iacebãt ꝓphete: fuiſſent quoad
ꝓpꝛietatem coꝛpoꝝ moꝛtuoꝝ.quia legitur Matth.xxiij.
Ue vobis:quia edificaſtis ſepulcra ꝓphetarũ.que oĩa
ſunt ridicula: ⁊ plura alia in ſcripturis ſimilia. Ideo di⸗
cendũ ꝙ ſicut ciuitas natiuitatis eoꝝ dicebaẗ eſſe ipſoꝝ/
quãtum ad oꝛiginẽ ⁊ habitationẽ qua ibi habitauerant
pꝛius vel nunc:vel quoad dominiũ quo pꝛius fuerũt dñi
eius:nõ ꝙ tunc eſſent actu dñi. Sicut ſion dicebatur ciui
tas Dauid poſt moꝛtẽ ſuam.j. Macha.j.non ꝙ tunc eſſet
eius:ſed quia fuerat. Et ſimiliter poꝛticus Salomonis.
Jo.x.dicebatur poſt moꝛtẽ Salomonis: nõ ꝙ tunc eſſet:
ſed quia fuerat eius quoquo modo: vel q: fecerat illam
cõſtrui. Sic etiam diciẗ Matth.ix. Aſcendẽs ieſus in na
uiculam trãſfretauit:⁊ venit in ciuitatem ſuã.que fuit ad
literam Capharnaũ. Mar.ij.vnde Augu. Quis dubitet
Capharnaũ fuiſſe ciuitatem dñi: quã non naſcendo ſed
miraculis illuſtrando ſuã/ſed tñ nõ ꝓpꝛiam fecit. Itẽ aũt
domus illa nõ eſſet actu Petri vel Andree quoad domi⸗
niũ:patet per illud qđ dicit beatus Gꝛego.exponẽs ver⸗
ba illa Matth.iiij.dicta de Petro ⁊ Andrea. Relictis re
tibus ſecuti ſunt eum. vbi dicit. Tanta a ſequentibus di⸗
miſſa ſunt:quãta a non ſequentibus cõcupiſci potuerũt.
⁊ ita extunc non videtur ꝙ retinuerũt ſibi domũ quoad
dominiũ. Ad hoc etiam eſt gloſ.ſup eiſdem verbis:q̃ dicit
ſup verbo ſequenti/inceſſu ſed magis obedientia ⁊ affe⸗
ctu amplius ad ꝓpꝛia non reuerſi.hec gloſ. ⁊ per conſe⸗
quens extunc non retinuerunt ſibi aliquid ꝓpꝛium ma
xime in rebus immobilibus. Adde qđ ſcripſi.ſ.in ar.lviij.
in.§.ſed cõtra.℟.qđ vero obijcitur. ¶ Licet etiam foꝛtaſ
ſis poſſet dici ꝙ vocatio Petri ⁊ Andree fuit poſtquam
chꝛiſtus venit in domũ Petri ⁊ Andree:q̃uis Matthe⁹
pꝛius narret factũ vocationis q̃ factum de domo.tamẽ
Lucas euangeliſta qui magis in hoc videẗ texere oꝛdinẽ
rei geſte:pˀus narrat.iiij.c.quomodo ieſus venit in domũ
Simonis:⁊ poſt.v.c.narrat quomõ vocauit eos. vbi dic̃
gloſ.⁊ accipiẗ ab oꝛigine. quãdo hoc factum ſit ignoꝛaẗ:
quia non ſemper quod poſterius narratur/eſt poſterius
in re. Quomodocũq̃ autem dicatur ſic vel ſic:poſtq̃ vlti
mate omnia reliquerũt: amplius ſimpliciter pꝛopꝛiũ nõ
habuerunt. Nõ poteſt iterum obijci de caligis. Calcia te
caligas tuas. Actuũ.xij.⁊ de veſtimento. Circũda tibi ve
ſtimentũ tuum.⁊ de tunica. Qui nõ habet vendat tuni⸗
cam ſuam. Luce.xxij.⁊ de gladio. Conuerte gladiũ tuum
in vaginam. Matth.xxvj.⁊ Jo.xviij.xxiij.q.j.§.j.mouere
nõ debet.quoniã nõ aliter veſtimentum Petri fuit ſuuȝ
poſt aduentum ſpũſancti:q̃ ante.quia vnifoꝛmiter Pe⸗
trus vtebatur ſuo veſtimento:ex quo fuit ad apoſtolatũ
aſſumptus. ⁊ caligis ⁊ tunica.ſed veſtimentum quo vte
batur Petrus exiſtens in multitudine credentium: non
erat Petri quoad ꝓpꝛietatem ⁊ dominium.quia dicitur
Actuũ.iiij.⁊.xij.q.j.c.ij. Nec quiſq̃ eoꝛum que poſſidebat
aliquid ſuũ eſſe dicebat:ſed erant illis oia cõmunia.ergo
nec poſt nec ante fuit ꝓpꝛietarius:nec ſuũ quoad ꝓpꝛie⸗
tatem ⁊ dñiũ fuit veſtimẽtũ.⁊ ſi poſtea vnifoꝛmiter vſus
fuerit ſuo veſtimẽto ſicut ante ⁊ poſt:nõ fuit magꝭ ꝓpꝛie
tarius in ſpeciali q̃ ante. Si ergo veſtimentũ quo vteba
tur in multitudine credentiũ:nõ fuit ſuũ quoad ꝓpꝛieta
tem:ſed tñ quoad vſuȝ:eadẽ rõne ⁊ foꝛtioꝛi tunica q̃ vte
baẗ i collegio apłoꝝ añ chꝛiſti paſſionẽ/nõ fuit ſua quo⸗
ad ꝓpꝛietatem:ſed ſolum quoad vſum. ⁊ tñ nõ fuit ma⸗

gis ꝓprietarius in collegio chriſti ⁊ aploꝝ/ꝙ in cõmuni
tate credentiũ.nec aliter in ſpeciali fuit vſus tunica an/
te ꝙ poſt.⁊ eodẽ de gladio. Item ſi ideo veſtimentũ fuit
quoad ꝓprietatẽ petri: q: ſcriptũ eſt.Circũda tibi veſti/
mentũ tuũ ⁊c. Eadem rõne panis quẽ comederunt filij
iſrael in deſerto. Joſue.v.Sap.xvj.fuit quoad ꝓprietatẽ
⁊ dominiũ angeloꝝ:q: dicit in ps.lxxvij. Panẽ angelorũ
manducauit homo.de ↄſe.di.ij.reuera.⁊.c.oia.⁊ per cõſe
quens homo habuit vſum panis ſeparatũ a ꝓprietate ⁊
dominio. Item ſi ideo veſtimentũ quo vtebatur Petrus
fuit in ſpeciali quoad ꝓprietatem ipſius: q: ſcribit. Cir/
cũda tibi veſtimentũ tuũ. Eadem rõne panis de quo d:
in ps.xl. Qui edebat panes meos magnificauit aduer/
ſum (al's ſuper) me ſupplantationẽ.fuit quoad ꝓprieta
tem hois ſupplantati ⁊ comedentis. ⁊ ita ſupplantator
habuit vſum panis ſeparatũ a ꝓprietate ⁊ dominio. Et
eadem rõne panis de quo dixit chriſtus Jo.xiij. Qui mã
ducat panẽ meũ/leuabit calcaneũ ſuũ ↄtra me. fuit q̃ad
ꝓprietatem chriſti:⁊ nõ Jude:niſi quoad vſuȝ.⁊ ita Ju/
das habuit vſum ſeparatum a ꝓprietate panis.⁊ ita ve/
re hoc ꝓnomen ſuũ tuũ ⁊ meũ vel ſimilia vt res illius/in
ſcripturis ⁊ modo loquẽdi cõmuni eſt equiuocũ ⁊ multi
plex ad ſuũ tuũ ⁊ meũ quoad dominiũ vel quoad vſum
ſm ꝙ diuerſe requirũt materie. Item q: ſupra allegatũ
eſt.c.Clementis. dilectiſſimis.xij.q.j.ꝙ vſus põt in ↄſum
ptibilib⁹ a dñio ſeparari:⁊ ↄtra hoc poſſet dici ꝙ debeat
intelligi illud.c.ꝙ rerũ diuiſio facta eſt per iniquitatem
quoad dñium:non quoad vſum:⁊ ſic non faceret ꝓ hac
parte:dicendũ eſt ꝙ hac ſtare non põt et contra decretũ
predictum.Clementis eſt dicentis. Cõmunis vſus om/
niũ ⁊c.Et nõ dicit Clemens.Cõmune dñium omniũ om
nibus hominib⁹ eſſe debuit.q: in ſtatu innocẽtie fuiſſent
cõmunia omnia oibus:non ſolũ quoad dominiũ rerum
ſed etiã quoad vſum ſiue iuris ſiue facti.Quoad vſuȝ iu
ris/q: ius vtendi quodcũq; eis cõueniẽs fuiſſet cõmu
ne omnibus : et nulli proprium. ideo ſicut primis pa/
rentib⁹ fuit traditũ dñium cõmune ⁊ indiuiſum oim infe
rioꝝ:ita fuit eis tradita poteſtas vtendi oibus alimentis
cõmunis et indiuiſa. vt ptȝ Gen.j.c.Et ita vſus iuris na
turalis fuiſſet cõmunis oibus hominibus magis ꝙ do/
miniũ:vel eque:quia vſus iuris magis erat intentus ꝓ/
pter ſe in ſuo ordine: ꝙ dñium ſicut finis extrinſec⁹ eius.
quia dñium taliũ eſt aliquo modo ꝓpter vſum magis ꝙ
econuerſo:⁊ diuiſio facta fuit eius rei cui⁹ prius erat cõ/
munio.et prius erat cõmunio rerũ quoad vſum iuris na
turalis:ergo poſtea facta eſt diuiſio rerũ quoad vſum:et
non ſolũ quoad dominiũ.Similiter vſus facti fuiſſet cõ/
munis omnibus hoibus non in diuiſione entitatis ma/
terialis actus:ſed in diuiſione voluntatis ſocialis.q: licȝ
idem actus vtendi numero fuiſſet ſingulorũ/quantũ ad
eſſentiam entitatis:tñ idem actus vtendi numero fuiſſet
ſinguloꝝ/q̃ntũ cõplacẽtiã volũtatis.q: licet ideȝ act⁹ nu
mero nõ potuiſſet eſſe cõmunis oibus /quantũ ad exer/
citium operis effectiue:tñ idem actus numero fuiſſet cõ
munis omnibus/quantũ ad participiũ conſolatiõis cõ/
glutinatiue:ꝓ quanto quilibet gaudebat de cõmodo al
terius ſicut de ſuo:et ſolatium vnius redundaſſet in ſin/
gulos.⁊ ita gaudiũ cuiuſlibet rei fuiſſet cõmune omnib⁹
per participationẽ mutue conſolationis.iuxta illud Ps̃.
cxxxij.Ecce ꝙ bonum ⁊ ꝙ iocundũ.⁊ pre.c. dilectiſſimis.
vnde ſuper illud.iiij.c.Actu.Multitudinis autẽ creden/
tium erat cor vnum et anima vna.gloſ.or.ex dictis ſctõꝝ
collecta.Sic qui mundũ perfecte reliquerant:non de no
bilitate generis gloriantes/ſe alijs preferebãt: ſed ſicut
vnius eiuſdemq; matris eccl'ie viſceribus editi: ita eodẽ
amore fraternitatis gaudebãt.Et ita ſi homo nõ peccaſ/
ſet:omnia fuiſſent cõmunia tripliciter. ſcȝ quoad dñium
quoad poteſtatẽ vtendi:et quoad cõmune ſolatiũ rerũ.
Et poſt peccatũ per oppoſitũ tripliciter facta eſt diuiſio:
quoad proprietatẽ dominij:quoad appropriationẽ iuris
vtendi:⁊ quoad appropriationẽ ſolatij et gaudij priuati
qd̃ homines malis affectati nolunt alteri communicare.
Nec obſ.de eo qd̃ dicit in pre.c.dilectiſſimis.data ſunt om
nibus ad habendum.q: non q̃cquid datur ad habenduȝ
ab eo qui dare poteſt datur quoad dñium:quia ſepe dat
quoad vſum/et non quoad dñium.ſicut deus dedit leui/
tis vrbes ad habendũ quoad habitationẽ:nõ quoad do
miniũ.vt ptȝ Numeroꝝ.xxxv.ca.xiij.q.j.§.his ita. et ſicut
etiã dedit Aaron ⁊ filijs eius ad habendũ veſtes ſacerdo
tales quoad vſum:⁊ non quoad dominiũ. Vñ Exo.xxix.
c.Veſtem autẽ ſanctã qua vtitur Aaron / habebunt filij
eius poſt eũ.vij.diebus vtetur illa/qui pontifex ꝓ eo fue/
rit cõſtitutus.Et ita dominiũ veſtiũ ſacerdotalium erat
dei:et non ſacerdotũ.q: ſacerdotes nõ poterant ipſas vẽ
dere vel alienare.et ita ſacerdotes habuerũt vſum dicta
rum veſtium ſeparatum a proprietate ⁊ dñio. ⁊ facit ad
hoc.xij.q.ij.nulli.Et ibi.Sanctum ſanctoꝝ erit. gloſ.i.ad
vſum ſanctoꝝ ſacerdotuȝ pertinet.⁊.c.predia diuinis vſi
bus tradita.⁊.e.cau.q.j.eps.ibi.vſibus.⁊ de cõ.di.j.veſti/
menta.ibi.in alijs vſibus.Sed qua ratione vſus illaruȝ
veſtium fuit ſeparatus a ꝓprietate ⁊ dñio earum: eadeȝ
rõne vſus veſtimentoꝝ quotidianoruȝ erit ſeparabilis a
proprietate ⁊ dñio.q: quecũq; ſunt ſeparabilia ad tẽpus
eadem ratione ſunt ſeparabilia ꝓ ſemp:quantũ eſt ex na
tura rerũ ſeparabiliũ. Nec valet qd̃ ſepe dictũ eſt ꝑ alios
ꝙ vſus facti haberi nõ põt.q: hoc falſuȝ eſt.qm̃ licet vſus
facti non poſſit haberi permanenter:quomodo habẽtur
entia permanentia:tamẽ bene põt haberi ſucceſſiue i fie/
ri:ſicut ſuũ eſſe conſiſtit in fieri.q: vſus facti non eſt ma/
gis fluens ꝙ tempus:qd̃ tamen ſcd̃m ſcripturã dicit ha/
beri.vñ Joan.v.Erat autẽ ibi homo.xxxviij.annos in in/
firmitate ſua hñs.et ad Gal.vltimo.Dum tempus habe
mus:operemur bonũ ad oẽs.et Joan.ix.Etatem habet:
ipſum interrogate. Itẽ non obſtat qd̃ poſſet opponi de
pre.c.dilectiſſimis.ibi. Nec quiſq̃ eoꝝ que poſſidebat ali
quid ſuum ⁊c.ergo apl'i ante illã cõuerſionẽ illoꝝ iudeo/
rũ aliqua poſſidebãt et habebãt: ⁊ illa cõmunicauerant
cõuerſis.q: vt ſupra probatum eſt poſt ſuã renuntiatio/
nẽ Apl'i nihil ꝓprium habebant vel poſſidebãt. Nec Cle
mens mentionem facit in toto illo paſſu de proprietate
⁊ dñio proprietatis. ⁊ hoc apparet per primũ exẽplum
de ſtatu innocẽtie:quũ dicit.Cõis vſus oim ⁊c.ſed ꝑ ini/
q̃tatẽ ⁊c. Cõſtat aũt ꝙ in ſtatu innocẽtie nõ fuiſſent oia
cõmunia quoad ꝓprietatẽ et dñiuȝ introductũ per iniq/
tatẽ:q: illud dñiũ fuit alteri⁹ cõditionis ⁊ nature a dñio
introducto ꝑ iniq̃tatẽ.q: illud dñiũ fuit mere libertatis
et ꝑfectionis naturalis:iſtud vero eſt dñiũ ſeruilis neceſ/
ſitatis ⁊ coacte poteſtatis.q: niſi homiẽs coactiua ptãte
ꝓhiberent:quilibȝ vt plurimũ vellet ſi poſſet/totũ vſur/
pare. Jõ iſtud dñiũ diſtat ab illo dñio ſicut violentũ a na
turali:⁊ coactũ a libero.Simil'r ꝑ ſcd̃m exẽplũ ei⁹ ptȝ hoc
idẽ:q: dicit ibi.Deniq; grecoꝝ q̃dã ⁊c.debere eſſe amicoꝝ
oia cõmunia.Sed bona amicoꝝ nõ debẽt cõiter eſſe com
munia q̃ad ꝓprietatẽ et dñiũ.ſed q̃ad cõmodũ neceſſita
tis.vñ.j.Mach.xij.Spartiate velut romani amici iudeo
rũ ſcripſerũt iudeis i hec v̄ba. Pecora nr̃a et poſſeſſiões
nr̃e veſtre ſunt:⁊ veſtre nr̃e.qd̃ nõ intelligẽdũ quoad pro
prietatẽ:ſed quoad vite neceſſitatẽ.Hoc etiã ptȝ ꝑ tertiũ
exẽplũ ei⁹.Et ſicut nõ poteſt diuidi aer nec ſplẽdor ſolis:
Ita nec reliq̃ q̃ data ſunt hoib⁹ ad habendũ diuidi debe
re:ſed habẽda eſſe oia cõia.Conſtat auteȝ ꝙ in aere ⁊ in
ſplẽdore ſolis nullus de cõi lege vẽdicat ſibi ꝓprietatem
nec dñiũ ꝓprietatis:ſed dñiũ tñ naturale:qd̃ eſt alterius
gñis ab iſto dñio qd̃ eſt ꝑ iniq̃tatẽ:vt dictũ eſt.quare Cle
mens nõ loquit nec intẽdit inferre ꝙ apl'i habuerũt i ſpe
ciali nec in cõi quãtũ ad cõmunitatẽ ipſoꝝ aploꝝ ſingu/
lare aliqd̃ dñiuȝ ꝓprietatis:quicq̃d ſit de cõmunitate cre
dentiũ gñali:q: nõ eſt veriſimile nec ꝓbabile ꝙ aliq̃s ſa/
piẽs intendat inferre in cõcluſiõe/qd̃ nullo mõ prelibaſ/
uit in premiſſis:quũ ↄcluſio in nulla ſcientia excedat vir/

Amicoꝝ oia quõ dici de/beant cõmunia.

tutē medij.Quū ergo Clemens in toto ſuo ꝓceſſu nihil
fuerit de ꝓprietate ⁊ ꝓprietatis dñio ꝓloquutus:ſicut
patet per oīa exempla eius ſuꝑius adducta:nō eſt veriſimi
le nec ꝓbabile ꝙ voluerit inferre de apl'is/ꝙ habuiſſent
aliqua quoad ꝓprietatē ⁊ dñium ꝓprietatis:niſi ſpecia/
liter expreſſiſſet:qḋ nō fecit.vnde ꝙ dr ibi.Nec quiſꝗ̄ eoꝝ
que poſſidebat aliquid ſuū eſſe dicebat.verbum poſſide
bat accipit̄ ꝓ ſimpliciter habere abſq̄ ꝓprietate et dñio.
quia aliter eſſet repugnantia ⁊ cōtradictio manifeſta in
dicto:ſi poſſidere acciperetur ibi iure ꝓprietatis ⁊ domi/
nij.quia tunc eſſet ſenſus.nec quiſꝗ̄ eorū que poſſidebat
quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū:ſuū eſſe dicebat quoad ꝓ
prietatem ⁊ dñium.qui ſenſus implicat apertam cōtradi
ctionem.ergo poſſidere accipitur ibi ꝓ ſimpliciter habe
re ſeu detinere abſq̄ iure ꝓprietatis ⁊ dñij ⁊ titulo poſſi
dendi ꝓprio noīe.⁊ hoc clare gloſ.poſita in ꝑe.c.dilectiſ
ſimis.q̄ incipit/ergo aliquis/determinat dicens.Sic er/
go aliquis poteſt poſſidere rem cuius nō pōt habere ꝓ/
prietatem.⁊ hec eſt poſſeſſio naturalis:nō ciuilis.Sꝫ dic
poſſidebat.i.detinebat:ſicut ſeruus dicit̄ poſſidere.ff.de
acqui.poſ.ꝙ ſeruus.ad idem facit qḋ no.xij.q.j.non dica
tis.in gloſ.nūquid.Ex quo vlterius patet ꝓpoſitū:quia
abdicatio apl'oꝝ in cōmunitate generali credentiū non
fuit altior ⁊ ꝑfectior abdicatione ipſoꝝ extra illā cōmuni
tatem cū chriſto:ſꝫ apoſtoli in cōmunitate generali oīm
credentiū nō poſſiderunt quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū
aliquid in ſpeciali:nec in cōmuni quoad cōmunitatem
ipſoꝝ ſpecialem ⁊ ꝓpriam:q: illud quodcūq̄ fuiſſet/non
fuiſſet cōmune toti multitudini credentiū.ſicut qḋ eſt ꝓ/
prium cōmunitatis ſpecialis:nō poteſt eſſe cōmune toti
cōmunitati generali.q: ꝓprium partis/non eſt cōmune
toti.ſcriptura aūt Actuū.iiij.dicit ꝙ nec quiſꝗ̄ eoꝝ q̄ poſ.
⁊c.ergo apoſtoli nec extra illā cōmunitatē vna cū chriſto
aliquid poſſederunt in ſpeciali:nec in cōmuni quoad ꝓ/
prietatem ⁊ dñium.Aliter ſequeretur ꝙ apoſtoli fuiſſent
magis ꝓprietarij in ꝓpria cōmunitate cū chriſto:ꝗ̄ fue/
runt in cōmunitate generali credentiū.quū in cōmunita
te generali credentiū non ponantur fuiſſe ꝓprietarij nec
in ſpeciali nec in cōmuni quātum ad ipoꝝ cōmunitatem
ſpecialē ⁊ ꝓpriam.Item cōmunitas apl'oꝝ in illa multi/
tudine credentiū quoad abdicationē ꝓprietatis tenuit
locū vnius pſone ſpecialis ſeu ſingularis:q: ſicut nulla
pſona ſpecialis retinuit ſibi aliquā ꝓprietatem in ſpecia
li in illa multitudine:ita nec tota cōmunitas apl'oꝝ pro/
pria retinuit ſibi aliquā ꝓprietatem in illa multitudine
credentiū.Sed cōmunitas apl'oꝝ nō retinuit quoad ab/
dicationē ꝓprietatis locum vnius pſone ſpecialis in illa
multitudine:niſi q: abdicatio ꝓprietatis in ſpāli ⁊ in cō/
muni quacūq̄ cōmunitate ſpeciali citra cōmunitatē ge/
neralem totius eccl'ie:cui⁹ typum ⁊ figuram gerebat illa
eccl'ia ꝑmitiua:eſt ꝑfectior ⁊ maioris excellentie:ꝗ̄ abdi
catio ꝓprietatis omniū tm̄ in ſpeciali:⁊ nō in cōmuni.ali
ter eñ fruſtra ⁊ inutiliter ac otioſe cōmunitas apl'oꝝ re/
nuntiaſſet ꝓprietati omniū in illa multitudine:niſi abdi
catio ꝓprietatis omniū in ſpeciali ⁊ in cōmuni quacūq̄
cōmunitate ſpeciali eſſet ꝑfectior ⁊ altior/ꝗ̄ abdicatio ꝓ
prietatis omniū tm̄ in ſpeciali ⁊ nō in cōmuni.Aliter eñ
fruſtra ⁊ inutiliter ac otioſe cōmunitas apl'oꝝ renūtiaſ/
ſet ꝓprietati omniū in illa multitudine:niſi abdicatio ꝓ/
prietatis omniū in ſpeciali ⁊ in cōmuni quacūq̄ cōmuni
tate ſpeciali eſſet ꝑfectior ⁊ altior/ꝗ̄ abdicatio ⁊ ꝓprieta
tis omniū tm̄ in ſpāli ⁊ nō in cōmuni.q: fruſtra ⁊ inutili/
ter quis ſe obligat ad gradū abdicationis arctiorem et
maiorem:niſi ꝯſequat̄ inde ꝑfectionē aliquā maiorem:vt
ſupra dictū eſt.ꝟ.Item ad hoc eſt ratio.Et ſicut in eccl'ia
ꝑmitiua:q̄ gerebat typum ⁊ figuraꝫ pſentis eccleſie:fuit
ꝑfectionis vniuerſaliter apud omnes illius eccl'ie abdi/
care ꝓprietatē cuiuſlibet rei in ſpeciali ⁊ in cōmuni qua/
cūq̄ cōmunitate ſpeciali citra cōmunitatem generalem
illius eccleſie.Ita nūc in eccleſia preſenti eſt ꝑfectionis/
ſaltem in aliquo ſtatu ſpeciali apud aliquos viros perfe
ctos abdicare proprietatem cuiuſlibet rei tam in ſpecia/
li ꝗ̄ in communi quacūq̄ communitate ſpeciali citra cō
munitatem generalem totius eccleſie:q: dicere ꝙ illud
qḋ tunc fuit ꝑfectionis ſimpl'r apud oēs:nunc non poſſit
eſſe ꝑfectionis in aliquo ſtatu ſpeciali:eſt ridiculum:quū
natura rerū nō ſit imutata nunc plus ꝗ̄ tūc.Et talis ſta/
tus ſi ponatur:quicūq̄ ſit:habebit vſum oīm rerū ſepa/
ratuꝫ a ꝓprietate ⁊ dñio in ſpeciali ⁊ in cōmuni.ſicut ha
buit q̄libet ſtatus ſeu ordo ſpecialis eccleſie ꝑmitiue.Et
talem ſtatum abdicationis oīm rerū in ſpeciali ⁊ in com
muni/elegit btūs Franciſcus ꝓ ſe ⁊ ordine ſuo:ſicut ptꝫ
ꝑ declarationes multoꝝ ſummoꝝ pontificuꝫ:vt eſt ſupra
in ar.lv.in.§.porro.in ꝑn.eſt euidentius declaratū.Quē
ſtatum ſtulte ⁊ fatue elegiſſet ⁊ eccleſia approbaſſet:niſi
abdicatio ꝓprietatis omniū rerū in ſpeciali ⁊ in cōmuni
eſſet maioris meriti/ꝗ̄ abdicatio ꝓprietatis omniū rerū
in ſpeciali ⁊ nō in cōmuni.q: fruſtra ⁊ ſtulte quis ſe obli
garet ad gradum vite arctiorem ⁊ difficiliorem ſicut eſt
iſte:vt ptꝫ ex̄ de vb.ſig.exiit.li.vj.§.vnde vos.ibi/tenētur
plus ꝗ̄ ceteri chriſtiani ⁊c.et.j.ꝟ.ceteroꝝ.ibi/chriſti ſemi
tas arctius elegerunt:niſi ex hoc ordinaret̄ ad gradum
ꝑfectiorem altiorem ⁊ maiorē:vt dictum eſt.Qḋ aūt talē
ſtatum elegerit beatus Franciſcus:patet per declaratio
nes romanoꝝ pontificū/Grego.ix.familiaris beati fran
ciſci:Innocē.iiij.ianueñ.de dodo de fliſco/luminis iuris:
qui fecit apparatum.Innocē.Alexandri.iiij.Nicolai.iij.
Clementis.v.Jo.xxij.in ſua extraua.que incipit/Quorū
dam.Ex quibus declarationibus luce clarius cōſtat/ꝙ
abdicatio ꝓprietatis oīm rerū in ſpeciali ⁊ in cōmuni ſit
maioris ꝑfectionis ⁊ meriti ꝗ̄ abdicatio ꝓprietatis oīm
rerū in ſpeciali:⁊ nō in cōmuni:vt ſupra dictum eſt.Et ꝙ
vſus poteſt in cōſumptibilibus a dñio ſeparari.Nā:ſicut
dictum eſt:fruſtra ⁊ fatue ſe beatus Franciſcus ꝓ ſe ⁊ or
dine ſuo ad talem expropriationē in ſpeciali ⁊ in cōmuni
ſm determinationē ꝑdictoꝝ romanoꝝ pontificū obligaſ
ſet:niſi talis abdicatio eſſet ꝑfectior ⁊ altior ſeu maioris
meriti ex genere operis operati/ꝗ̄ abdicatio ꝓprietatis
tm̄ in ſpeciali ⁊ nō in cōmuni.Fruſtra etiam ⁊ fatue eccle
ſia romana talem expropriationē approbaſſet ⁊ priuile/
gijs innumeris dotaſſet:niſi talis expropriatio eſſet ex ge
nere operis operati ꝑfectior expropriatione reruꝫ tm̄ in
ſpeciali ⁊ nō in cōmuni.Qḋ nō eſt dicendū de ſctō Fran
ciſco nec de romana eccleſia matre omniū ⁊ magr̄a.ex̄ de
priuil'.antiqua.de ſum.tri.c.ij.in fi.xxij.diſt.c.ſ.q: fruſtra ⁊
inutiliter romana eccl'ia exponeret aliquem ordinem ad
modum viuendi difficiliorem ⁊ laborioſoreꝫ:niſi per hec
exponeret ⁊ intenderet exponere eum ad gradum perfe
ctionis ⁊ meriti ex genere operis perfectiorem ⁊ altiorē
eſſi in tali ordine ſic multipliciter ab eccleſia ꝯfirmato et
declarato:in quo nihil poteſt etiam in cōmuni proprium
poſſideri:non ſepararetur in cōſumptibilibus vſus a do
minio:eccleſia periculoſum ſtatum approbaſſet.et in eo
profeſſis perplexitatem ⁊ laqueum iniecíſſet contra apo
ſtolum.j.ad Coꝝ.vij.ibi:Porro hoc ad vtilitatem veſtrā
dico:non vt laqueum vobis iniiciam:ſed ad id quod ho/
neſtum eſt.⁊ ꝙ facultatem prebeant ſine impedimēto do
minū obſecrandi.⁊.xxvij.q.j.de viduis.ij.xiij.diſt.nerui te
ſticulorum.ex̄ de reſti.ſpo.literas.§.porro.ꝟ.ſicq̄.Quare
manifeſte ſequitur ⁊ aperte ex omnibus ſupradictis/ꝙ
abdicatio proprietatis omniū in ſpeciali ⁊ in communi
eſt perfectior ⁊ eminentior ex genere operis operati/ab/
dicatione omniū tm̄ in ſpeciali ⁊ non in cōmuni.⁊ abdi/
catio apoſtolorum fuit perfecta ex genere operis opera/
ti:non minus abdicatione fratrum minorum.immo fra/
truꝫ minorum eſt illa abdicatio ⁊ profeſſio que ⁊ apoſto
lorum:vt ex̄ de verbo.ſig.exiit.§.porro.li.vj.ergo apoſto/
li omnia quoad ꝓprietatem ⁊ dñium reliquerunt in ſpe/
ciali et in communi.Quod etiam patet ratione euidēti
neceſſarij.quia cuius cauſa prima ⁊ immediata non ſtat

cum ſumma ꝑfectione: nec ipſum poteſt ſtare cum ſum/
ma perfectione: ſed diuiſio quecūq; dominioꝝ perſona/
lis vel collegialis venit cauſaliter ⁊ immediate ex nōnul
la diuiſione animoꝝ: ſicut per oppoſitum cōmunio dñioꝝ
venit ꝑ ſe ⁊ immediate ex cōmunione ⁊ indiuiſione ani/
Diuiſio/nis dñio/rū ratio, moꝝ. vnde quia in ſtatu innocentie nulla fuiſſet animoꝝ
diuiſio: ideo nulla fuiſſet diuiſio dñioꝝ. ſicut apte colligi
tur. viij. di. §. j. ⁊ quia corda amicoꝝ ſunt aliquo modo cō
nexa in dilectione: ideo bona ipſoꝝ ſunt aliquo modo cō
munia participatione ⁊ ſm gradum cōnexionis amicoꝝ
adinuicem in dilectione. ſic eſt ꝓportionaliter gradus cō
munitatis bonoꝝ eoꝝ in cōmunicatione. Et propter hoc
ſcriptura Actuū. iiij. volens reddere rationem ⁊ cauſam
ꝓpriam quare bona primitiue eccleſie fuerunt cōmunia
omnibus credentibus: aſſignat pro ratione ⁊ cauſa pro/
pria ac immediata cōmunionem ⁊ indiuiſionē eorū ꝑfe/
ctam inter ſe: dicens. Multitudinis aūt credentium erat
cor vnū ⁊ anima vna. nec quiſq; eoꝝ que poſſidebat ali/
quid ſuū eſſe dicebat: ſꝫ erant illis omnia cōmunia. Ecce
quare nullus eoꝝ dicebat aliquid eſſe ſuū: ſed erant illis
omnia cōmunia: q2 erat cor illis vnum ⁊ anima vna. iſta
fuit cauſa per ſe cōmunis bonorum ipſoꝝ. ideo ſcriptura
prius premittit ꝑfectam cōmunionē ⁊ idiuiſionē cordiuꝫ
eoꝝ inter ſe ſicut cauſaꝫ ꝓpriam: ⁊ ſecūdo ꝯſequēter ſub/
iungit cōmunitatem bonoꝝ ſicut effectum ꝓprium ex ꝓ/
pria cauſa. ergo ſicut communio bonoꝝ venit vniuerſali
ter ex cōmunione animoꝝ: ita per oppoſitū diuiſio dñioꝝ
venit vniuerſaliter ex aliqua ſeu nōnulla diſiunctiōe aut
certe imꝑfecta vnione animoꝝ: que nō ſtat cum perfecta
charitate: que eſt vinculum ꝑfectionis. Colo. iij. quia cha
ritas nō querit que ſua ꝓpria ſunt. j. ad Coꝝ. xiij. lxiij. diſ.
noſſe. Item maior ⁊ perfectior eſt connexio fraternitatis
ſpūalis in amore charitatis: ꝙ̄ ſit cōnexio fraternitatis
carnalis in amore carnis. quia ꝑfectius eſt vinculū ſpūs:
ꝙ̄ vinculum carnis. xiij. q. iij. ita diligere. ſed ꝑfect⁹ amor
fratrū ſm carnem/ facit omniū fratrum bona quoad do
miniū eſſe cōmunia: quia ꝙ̄diu inter fratres carnis non
naſcitur ab intrinſeco vel ab extrinſeco aliq̄ ſcintilla diui
ſionis: tādiu ducunt cōmunem vitam. ergo multo magꝭ
amor ꝑfectus charitatis fraterne facit omnia bona ꝑfe/
ctorum toti eccleſie cōmunia ⁊ nulli ꝓpria. xiij. q. vij. qđ
aūt. ergo appropriatio dñioꝝ in ſpeciali vel in communi
quacūq; cōmunitate ſpeciali non ſtat cum ſumma perfe
ctione: qualis fuit inter apoſtolos. vnde gloſ. ſuper illud
Act. iiij. Multitudinis autē credentiū erat cor vnū ⁊ aīa
vna. ſcꝫ. c. ꝟ. ſimilr̄ vſus. que ſuperius ſunt adducta. Qui
mūdum ꝑfecte reliquerant: nō de nobilitate generis glo
riantes ſe alijs ꝑferebāt: ſed ſicut vnius eiuſdēq; matris
eccleſie viſceribus editi/ ita eodem fraternitatis amore
gaudebant. hec gloſ. Item. Nullus ſibi aliquid appropri
ans de iure poſſidet omnia: quia nō eſt equū neq; iuſtum
vt ei ſint omnia cōmunia q̄ ſuū non vult facere cōmune
cum oībus. ſed viri ꝑfecti omnia poſſident de iure diuino
ſm illud apl̄i. ij. ad Coꝝ. vj. Tamq̄ nihil habentes et oīa
poſſidentes. ex̄ de excel. pre. nimis iniqua. ſ. rn̄. ⁊ ſm illud
j. ad Coꝝ. iij. Omnia veſtra ſunt: vos autem chriſti: chri/
ſtus autē dei. xxiij. q. vij. qđ autem. in ſi. cum. iij. c. prece. er/
go viri ꝑfecti ſicut fuerunt apoſtoli ⁊ eoꝝ ꝑfecti imitato
res: nihil ſibi debent appropriare: nec in ſpeciali nec in cō
muni/ quacūq; cōmunitate ſpeciali. quia quātum ſibi ap
propriant: tantū eis ſubtrahitur: ne omnia poſſideant. iđ
apoſtoli vt oīa poſſent iure inuiolabili poſſidere: oīa iu/
re violabili contēnendo reliquerūt. Hinc btūs Franciſc⁹
in regula ſua fratrib⁹ ſuis dixit: Fratres nihil ſibi appro
prient: nec domū/ nec locum: nec aliquā rem: ſed tamq̄ pe
regrini ⁊ aduene ſint in hoc ſeculo. ⁊. j. Hec eſt illa celſitu
do altitudīs paupertatꝭ: cui dilectiſſimi fratres totaliter
inherentes nihil aliud ſub celo in perpetuū habere veli/
tis. Et ita ſm ꝯſilium ſalubre beati Franciſci ⁊ romano/
rum pontificū qui regulam approbauerūt: nullus ſtatus
ſeu ordo aliquid ſibi appropriāns/ gerit ꝑfecte in hac vi/
ta formam ⁊ moduꝫ ſpūalis peregrini ⁊ ciuis celeſtis cō
ciuis angeloꝝ: qui nihil ꝓprium in ſpeciali nec in cōmu/
ni habēt. nihil em̄ angeli ꝓprium in hoc mūdo poſſidēt:
ſed nec maligni ſpūs ad quos apoſtoli calcandos vene/
rant. Luce. x. ꝓprium aliquod in hoc mūdo poſſident. ſm
Greg. in homil. quos etiam viri ꝑfecti melius luctando
deuincūt: ſi a ſe omniū ꝓprium qđ illi nō habēt abijciūt:
huic accedit. j. ad Timo. vj. Habentes alimenta ⁊ quib⁹
tegamur ijs ꝯtenti ſimus. nihil em̄ intulimus in hūc mū/
dum: haud dubium q2 nec afferre quid poſſumus. xij. q. j.
ep̄s. Medium aūt ꝑfecte rectitudinis nō debet ab extre
mis declinare. extrema aūt noſtri curſus ſunt ingreſſus ⁊
egreſſus de hoc mūdo: in q̄bus ſm apoſtolū nihil ꝓpriū
habere ꝓmittimur ſi ꝑfecte ⁊ recte īcedimus. xij. q. j. duo.
ibi. nō niſi ad vſum ſm vnam lecturam. Quare ſi recte ⁊
indeclinabiliter ac expedite noſtrū iter peragimus: nihil
ꝓprium in medio vite plus ꝙ̄ in extremis habere debe/
mus. Contra illud etiam qđ ſepe opponit/ ꝙ in reb⁹ vſu
conſumptibilib⁹ vſus ꝓprie ſumptus haberi nequit: nec
illis poteſt aliquis vti: dicendū eſt ꝙ iſtud expreſſe cōtra
Clemētem eſt in pre. c. dilectiſſimis. qui dicit ꝙ cōmunis
vſus omniū que ſunt in hoc mūdo: omnibus hoībus eſſe
debuit: ſed talia vſu cōſumptibilia de hoc mūdo ſunt. Et
eadem ratione falſum ⁊ impoſſibile cōſuluit apl̄us Ti/
motheo. j. ad Timo. v. ex̄ de iureiurā. et ſi chriſtus. §. que/
dam. dicens. Utere modico vino. Et eadem ratione de⁹
falſum dixit (qđ nefas eſt) miniſtris antique legis ꝙ pri
mitie ⁊ ſacrificia cederent in vſus eoꝝ. vt patet Numeri
xviij. Et tota ſcriptura que loquit̄ de vſu/ lepiſſime falſuꝫ
diceret (qđ nefas eſt) xxij. q. v. ergo. ix. di. ego. ⁊. c. quis ne
ſciat. Item dicere ꝙ in talibus rebus nō cōuenit vti ſed
abuti: periculoſum dicere eſt. quia termini in quacumq;
materia diſſoni ⁊ oppoſiti vniuerſaliter terminis legis
diuine ⁊ ſanctoꝝ patrū non ſunt ſani: ſed abſoni ⁊ ꝓfani
in illa materia. q2 tales termini terminis legis diuine et
ſanctoꝝ patrū diſſolui abducunt ⁊ auertūt hoīes a fide
ſcripturarū ⁊ religione ſanctoꝝ patrū: qđ eſt impiū ⁊ im/
mane. q2 ſcripture ſacra ⁊ ſanctoꝝ doctrina eſt nobis for/
ma ⁊ regula recte ac pie loquēdi: non ſolum operādi. vñ
ad Titū. ij. c. Verbū ſanū ⁊ irreprehēſibile. ⁊. ij. ad Timo.
ij. ibi. Recte tractantē verbū veritatis. ⁊ in pmo. c. Formā
habens ſanoꝝ verboꝝ que a me audiſtis. ⁊ Aug. in lib. de
doctrina chriſtiana loquēs de ſacra ſcriptura dicit. Quic
quid hō extra didicerit: ſi noxiū eſt: ibi dānatur: ſi vtile eſt:
ibi inuenitur. ⁊ facit. xxxvij. diſt. §. ſed ⁊ ꝯtra. ⁊ Clemens.
Non em̄ ſenſum alienū extrinſecus/ ⁊ extraneū debetis
q̄rere: vt quomodo ipm ex ſcripturarū authoritate ꝯfir/
metis: ſed ex ipſis ſcripturis ſenſum capere veritatꝭ opꝫ.
xxxvij. di. relatum. ⁊ verba intelligenda ſunt ſm cōmunē
modū intelligendi. vt legit̄ ⁊ no. ex̄ de ſpon. ex līis. j. Sed
iſti termini abuti ⁊ abuſus ſunt diſſoni et contrarij ter/
mini legis diuine ⁊ terminis ſanctoꝝ/ in qualibet mate/
ria licita rerū vſu conſumptibilium. Quia in nulla mate
ria licita rerum vſu cōſumptibilium/ ſcriptura ⁊ ſanctoꝝ
doctrina vtitur predictis terminis: ſed tm̄ terminis op/
poſitis (attendant om̄es religioſi ꝓ paupertate altiſſima)
ſicut patet diſcurrēti totam ſeriem ſcripturarū ⁊ ſancto/
rū patrum doctrinā: quū tm̄ ſcriptura ⁊ ſanctoꝝ patrum
doctrina frequēter loquatur de materia licita rerum vſu
cōſumptibiliū noīe vſus ⁊ vti: ⁊ nūq̄ nomine abuſus vel
abuti. Notat aūt Archid. ex̄ de of. dele. q̄uis. li. vj. ꝙ illici/
tus vſus abuſus ⁊ abuſio poti⁹ dicēdus eſt q̄ vſus. lxxiiij.
diſt. ꝟ. iſta. xj. q. iij. ꝓuilegium. xxv. q. ij. §. his ita. ex̄ de elec.
generali. §. ſi. ibi. Ab illorū abuſu. ex̄ de reſcrip. ſedes. ⁊. c.
quia nōnulli. ⁊ de elec. qđ ſicut. ij. rn̄. ibi. ⁊ ſi ſecus aliquā/
do ꝑ vſurpationē aliqui faciāt abuſiue. ⁊. c. quiſquis. ibi.
per ſecularis poteſtatis abuſum. ex̄ de con. pre. deteſtāda
j. rn̄. li. vj. aliqn̄ tm̄ abuſus appellat̄ vſus. xij. q. ij. eccleſiarū
ſeruos. vbi dicit. vt tales vſus ⁊c. vbi debet exponi vſus. i.

abuſus.ſm Archi.Et adde hic qđ ſcripſi.j.in.§.adhuc petita.ꝟ.cum etiam.iiij.in ar.lxiiij. ¶ Ulterius contra illud qđ dicitur ꝙ beatus Augu.nō dixit apl'os vouiſſe rerum oīm abdicationē quoad ꝓprium:hoc ſtare nō pōt. immo expreſſe Aug.hoc dixit ſuꝑ illud Matth.xix.Ecce nos reliquimus oīa.⁊ ꝑ hec ꝟba etiā ſupra poſita hoc votū potentiſſime vouerant.Qđ etiā ſic ꝓbatur.qm̄ ꝯſiliū ꝯſiliorū/qđ eſt forma ⁊ ꝑfectio ſeu ꝯſummatio alioꝝ ꝯſiliorū/nō eſt dubium apl'os p̄cipue obſeruaſſe.alr̄ eīm apl'i non fuiſſent in apice ꝑfectionis:qđ eſt erroneum.quū de ipſis p̄cipue dixit dn̄s Jo.xvij.Ut ſint ꝯſummati in vnū.op.facit.xxiiij.q.ij.c.ij.ſed votū eſt ꝯſilium ꝯſilioꝝ/forma ⁊ ꝑfectio ꝯſummatiua coꝝ.q:votum cadens ſuꝑ quodcūq; cōſilium euāgelicum/reddit ipm̄ eſſentialiter ꝑfectius/et deo acceptius:eo ꝙ ꝑ liberam oblationē offertur voluntas deo tm̄ actu:ꝑ votum aūt offertur volūtas actu ⁊ potentia qđ eſt multo fortius.q: poſt votū emiſſum non eſt amplius de iure oppoſitū in poteſtate voluntatis.ꝓpter qđ Leuiti.xxij.c.ſcribitur.Bouē ⁊ ouē aure ⁊ cauda amputatis volūtarie offerre potes: votum aūt ex his ſolui nō poteſt.hec ibi.ſed bos ⁊ ouis aure ⁊ cauda amputatꝫ nō poteſt magis voluntarie offerri:ꝙ de eis votum ꝑſolui:niſi quia votū cadens ſuꝑ quodcūq; opus virtuoſum reddit ipm̄ eſſentialiter ꝑfectius ⁊ deo acceptius. Jdeo ſuꝑ illud p̄s.cxxxj.Sicut iurauit domino votū vouit deo Jacob.dicit Aug.⁊ ponit ibi in gloſ.ordi.Nemo p̄ſumat viribus ſuis reddere que vouit.qui eīm hortatur te vt voueas:ipſe te adiuuat vt reddas. vouit aūt eccleſia i manſuetudine vt ſit domus dei:quo nihil gratius pōt deo offerri.hec ibi.Et ita ꝑfectio totius ſp̄ualis edificij cōſummatur in ꝑfectione voti: ſicut arca Noe fuit cōſummata in cubito vno.Gen̄.vj.Unde ⁊ ſuꝑ illud p̄s.lxxv.Uouete ⁊ reddite.dicit Augu.Uouere eīm voluntati cōſulitur: ſꝫ poſt voti promiſſionem redditio exigitur neceſſario. Et Caſſiodorus ibi.Ad hec vouenda nos inuitat: non precipit vt voueamus:ſed vt vota reddamus. ⁊ gloſ.ibi. Uouete mente quodlibet bonū: ⁊ reddite opere neceſſario poſt votū.⁊ facit ex̄ de cōuer.cōiugu.ex parte.⁊ de vo.et vo.re.magne.§.ſane.Ergo apl'i vouerūt p̄cipue quodlibet trium ꝯſilioꝝ euangelicoꝝ:ſcilꝫ obedientiam.ꝑ illud xix.Matth.Et ſecuti ſumus te.Et caſtitatē.xxxj.diſt.oio. Et ꝓprietatꝫ abdicationē.vt pre.c.xix.Matth.Ecce nos reliquimus omnia.vbi ſm Augu.vouerunt.aliter ſequeretur ꝙ abdicatio ꝓprietatis facta in ꝓfeſſione oīm religioſoꝝ abſq; ꝓprio viuere ꝓfitentium eſſet eſſentialiter ꝑfectior ⁊ altior abdicatiōe apoſtoloꝝ.quū votum/vt dictum eſt/ſit cōſummatio ꝑfectionis alioꝝ ꝯſilioꝝ ſpecialis.qđ nefas eſt dicere aut ſentire. p̄ſertim quū religioſi ſint ſucceſſores apl'oꝝ quoad renūtiationē.vt ſupra dictū eſt.⁊ no.⁊ legitur.xvj.q.j.ex authoritate. ¶ Qꝫ etiā votuꝫ ſuꝑaddat ſpecialē ꝑfectionē ſuꝑ opus liberum voluntatis/dicit expreſſe Anſelmus in libro de ſimilitudinibꝰ: eo ꝙ ꝑ opus bonū libere voluntatis offertur deo fructꝰ voluntatis:ꝑ opus aūt factū ex voto offertur ipſa arbor voluntatis cū oībus fructibus ſuis:qđ eſt multo ꝑfectius ⁊ deo gratius:quāto arbor cum fructibꝰ plus valet ꝙ fructus ꝑ ſe.Qꝫ aūt iſta ſit intentio beati Aug.de voto apl'orum apparet manifeſte.xvij.de ciui.dei.c.iiij. ꝑ eum ſic dicentem.De terra ergo ſuſcitatus eſt ille ſupra oēs diuites pauper:⁊ de illo ſtercore erectus ſupra oēs ꝑpl'os opulētos ille inops: vt ſedeat cum potentibus ꝑpl'i: q̇bus ait Matth.xix.Sedebitis ſupra ſedes.xij. Et ſedem glorie hereditatem dans eis.dixerant eīm potētes illi Matth.xix.Ecce nos dimiſimus oīa:⁊ ſecuti ſumꝰ te.hoc votum potentiſſimi vouerāt.ſed vnde hoc eis:niſi ab illo de quo hic ꝯtinue dictū eſt/dans votum vouenti:hec Aug.Ex q̄bus tripl'r patet ꝓpoſitū. Primo qm̄ Auguſtinꝰ i iſto ꝯſequēte/hoc votū potentiſſimi vouerāt/intendit colligere quaſi in ſumma ꝑ modū epilogi totā potentiā ꝑfectiōis apl'oꝝ prius narratam:ſed prius expreſſius ⁊ ſpecialius vel non minus p̄narrauerat potentiā coꝝ in abdicando temporalia ꝓpter chriſtū:ꝙ i ſequēdo chriſtū. quare hoc ꝯſequēs referendum eſt ad totum antecedens in quo coꝝ potentia p̄narratur:⁊ ſpecialiter ad partem antecedentis in qua ſpecificatur potentia pauꝑtatis.q: de paupertate a p̄ncipio verboꝝ vſq; ad finem ſpecialiter fuerat ꝓlocutus. Scđo hoc patet ꝑ id qđ ſequit̄ in p̄dictis ꝟbis Aug.Sed vnde hoc eis:niſi ab illo qui dat votum vouēdi?Sed in tota ſcriptura euangelij non habetur plus de voto obedientie:ꝙ de voto pauꝑtatis:nec in alio ſcripture loco.vnde ergo colligatur ex his ꝟbis plus votū obedientie ꝙ pauꝑtatis dicat qui cōtra dicit.qđ quū nō inuenerit redeat ad veritatē:⁊ colligat inde cū beato Augu. vtrūq; ſimul.Si vis ꝑfectꝰ eē:vade ⁊ vēde oīa q̄ habes:⁊ da paupibꝰ:⁊ veni ſeq̄re me.inde colligit ſimul vtrūq; votū Aug.iō ſimul vtrūq; ponit:ſic Petrꝰ vtrūq; dixit ſimul poſt illa ꝟba chriſti vade ⁊ vende ⁊c.Ecce nos reliquimꝰ oīa:⁊ ſecuti ſumus te.Nec diuidat quiſq̄ qđ nec chriſtus nec Petrus nec Auguſtinus diuiſit. Ecce chriſtus ſimul vtrūq; copulatiue ⁊ cōiunctim dixit.Si vis ꝑfectus eſſe: vade ⁊ vende oīa que habes:⁊ da pauperibus:⁊ veni ſequere me.Petrus in ꝑſona oīm apoſtolorū ſimul vtrūq; copulatiue ⁊ cōiunctim reſpondit. Ecce nos dimiſimus oīa:⁊ ſecuti ſumus te.Aug.ſimul vtrūq; copulatiue ⁊ cōiunctim recitauit. dixerant eīm illi potentes. Ecce nos dimiſimus omnia:⁊ ſecuti ſumus te.hoc votum ⁊c. Si ergo apoſtoli vouerūt ſequi chriſtū/ſicut fatetur opponēs: ergo ⁊ de dimittendis oībus votum fecerunt. ſm Aug. quia pariter ponūtur per chriſtū ⁊ Petrum ⁊ Aug.relinquere oīa ⁊ ſequi chriſtū.Adde hic qđ ſcripſi.j.in.§.reſpōdeo.ꝟ.ex p̄dicta aūt determinatione.cum ꝟ.ſeq.in ar.

Jtem apoſtoli nō vouerunt ſequi chriſtum alia de cauſa niſi quia ſequi chriſtum ex voto eſt perfectius ⁊ deo gratius/ꝙ ſequi chriſtum ſine voto/vt ſupra dictum eſt.Sed iſta cauſa ita concludit de relinquēdo oīa: ſicut de ſequēdo chriſtum.ergo quū apoſtoli omnia reliquerint perfecte:ſicut chriſtum ſecuti ſunt ꝑfecte:ſequitur ꝙ ſicut vouerunt ſequi chriſtū:ita vouerunt relinquere omnia.quum eadem cauſa ſit vtrobiq; vouendi.ex̄ de tranſla.inter corporalia. Jtem ſm expoſitorē apoſtoli vouerūt ſequi chriſtum.ſed iſta ſequela fuit magis p̄ncipaliter effectu operis ſeruando eius mandata atq; conſilia:ꝙ greſſu corporis.vnde gloſ.ſuꝑ illud Matth.iiij.Relictis retibus ſecuti ſunt eum.dicit.inceſſu pedum:ſed magis obedientia ⁊ affectu:amplius ad ꝓpria non reuerſi.hec gloſ.Apoſtoli vouerunt chriſti precepta atq; conſilia.quia ſequela chriſti quā ſm oppoſitorem vouerunt/p̄ncipaliter ſtat in ſeruando eius mandata atq; conſilia.Sed chriſtus volentibus aggredi viam perfectiōis precipit omnia relinquere.quia licet relinquere omnia ſimpliciter ⁊ abſolute fuerit conſilium ⁊ non preceptum tamen viris perfectis volentibus viam perfectionis ſeruare eſt preceptum.xiiij. q.j.§.j.vnde Grego.j.mora.ſupra all'.in iſto.§.ꝟ.Jtem ad hec eſt.Necdum virtus precepti emicuerat que omnia relinqui preceperat.⁊ Remigius ſupra all'.in hoc.§.ꝟ. Jtē cōtra hoc eſt.Beati eſtis:qui euangelici precepti memores/cuncta terrena pro chriſto reliquiſtis. Jtem licet q̇s poſſit relinquere bona temporalia abſq; voto:tamen voluntatem habendi temporalia non poteſt quis perfecte relinquere ſine voto.quia licet res exterior abſq; voto relinqui poſſit: tamen voluntas habendi abſq; voto ſimpliciter relinqui non poteſt.ſed apoſtoli non ſolum reliquerunt ſimpliciter omnia tēporalia:ſed etiā reliquerūt ſimpliciter ⁊ perfecte voluntatem habendi ipſa.vnde ſuper illud Matth.xix.Ecce nos reliquimꝰ oīa.dicit gloſ. etiā voluntatē habendi.Et ſuꝑ illud Luc.xviij.Ecce nos dimiſimꝰ oīa.gloſ.etiā voluntatē habendi.Ergo voluntatem habēdi oīa/reliquerūt ex voto. Jtem licet q̇s poſſit renūtiare rebus exterioribus abſq; voto: tn̄ renūtiare deſiderijs ⁊ concupiſcentijs habendi non poteſt quis

Apoſtoli rerum oīm abdicationē vouerunt.

Que ex voto fiunt deo ſunt acceptiora

perfecte ſine voto. Sed ſm Grego.in homil. Petrus et
Andreas apl'i nõ ſolum renũtiauerũt rebus oĩbus tẽpo
ralibus:ſed etiã renũtiauerunt oĩbus deſiderijs ⁊ ꝯcupi
ſcentijs habẽdi. vbi dicit ſic. Multũ reliquit qui nihil ſi/
bi retinuit.multũ reliquit: qui quantũlibet parũ/ totum
deſeruit. certe ⁊ nos habita cũ amore poſſidemus: ⁊ ea q̃
minime habemus ex deſiderio querimus. Multũ ergo
Petrus ⁊ Andreas dimiſerunt.qñ vterꝗ; etiã deſideria
habendi reliquit.Multũ dimiſit: qui cũ re poſſeſſa etiaꝫ
ꝯcupiſcentijs renũtiauit.hec Greg. Idem.s.e.§.R.item
ad hoc Greg.Ergo apl'i ex voto renũtiauerũt deſiderijs
⁊ ꝯcupiſcentijs deliberatis habendi tẽporalia. Simil'r ſi
ſm oppoſitorem ab hac vniuerſali/ Ecce nos reliquim⁹
oĩa/excipiũtur ſpecificata in euãgelio: tunica/gladius/
calige/⁊ veſtimenta:ſequit̃ ꝙ iſta excipiant̃ in ſpeciali et
ſingillatim: ⁊ nõ ſolũ in cõmuni apl'oꝝ. q: gladius dict⁹
fuit Petri in ſpeciali/veſtimentũ/⁊ calige: q: chriſtus di/
xit in ſpeciali Petro. Cõuerte gladiũ tuũ ⁊c. ⁊ angelus
Petro. Calcia te caligas tuas: ⁊ circũda tibi veſtimentũ
tuũ. Et ita ſequit̃ ſm eum ꝙ apl'i in ꝓdictis ⁊ ſimilib⁹ fue/
rũt ꝓprietarij in ſpeciali:nõ ſolũ in cõmuni. Qđ eſſe non
poteſt:qm̃ vt ſupradictũ eſt ſm Clemen. cõis vſus omniũ
que ſunt in hoc mũdo/oĩbus eſſe debuit. Et ſicut nõ põt
diuidi aer nec ſplẽdor ſolis:ita nec reliqua que data ſunt
hoĩbus ad habendũ diuidi debere:ſed habenda oĩa cõia.
⁊ iſtius cõſuetudinis more retento apl'i corũꝗ; diſcipuli
cõem vitaꝫ duxerunt.xij.q.j.dilectiſſimis. Ex q̃bus pꝫ ꝙ
ſicut in ſtatu innocẽtie nullus habuiſſet in ſpeciali ꝓprie
tatem in aliqua re mũdi quacũꝗ;: ſed fuiſſent oĩa oĩbus
hoĩbus pro oĩ tempore quo nõ peccaſſent cõmunia. Sic
apoſtoli ⁊ eoꝝ diſcipuli q̃ in abdicando tẽporalia aſſum/
pſerũt ſtatũ ꝯformem ⁊ ſimilẽ ſtatui innocentie.ſm Cle
men. in nulla re huiuſmodi habuerũt in ſpeciali ꝓprieta
tem ⁊ dñium q̃diu in ſua ꝑfectione manſerũt: q: ſemper
poſt ſequelã manſerũt. Et ꝑ ꝯſequens veſtimentũ calige
⁊ gladius Petri nõ fuerũt quoad ꝓprietatem et dñium
plus in ſpeciali Petri q̃ alioꝝ. Simil'r ſicut in aere ſplen/
dore ſolis ⁊ alijs corporibus celeſtibus nullus habet in
ſpeciali ꝓprietatem et dñium:ſed pro oĩ tpe fuerunt oĩa
oĩbus hoĩbus cõmunia. Ita apl'i ⁊ coꝝ diſcipuli ꝓ nullo
tẽpore poſtq̃ ſtatum perfectionis excelſe ſunt adepti: ha
buerũt in ſpeciali ꝓprietatem ⁊ dominiũ ꝓpriũ in aliqua
re mũdi.ergo apl'i nõ habuerũt in ſpeciali et ſingulatim
ꝓprietatem ⁊ dñium ꝓprium in veſtibus caligis gladijs
⁊ quibuſcũꝗ; alijs ſimilibus vterent̃. Et per conſequens
iſta nõ excipiũtur in ſpeciali ⁊ ſingulatim ab hac vniuer
ſali. Ecce nos dimiſimus omnia. Sꝫ ſi exciperent̃ ab ipa
in ſpeciali ⁊ ſingulatim exciperent̃ ab ea: ⁊ non in cõi tm̃:
qm̃ iſta in ſpãli ⁊ ſingulatim dicũtur fuiſſe apl'oꝝ.g̃ talia
⁊ ſimilia nullo modo excipiũtur ab hac vniuerſali. Ecce
nos reliquim⁹ oĩa ſicut dicit oppoſitor. Et ꝓpterea non
eſt min⁹ vniuerſalis de apl'is iſta. Ecce nos reliquim⁹ oĩa
noĩe ⁊ re:q̃ ſit vniuerſalis de ꝓmis credentibus illa Act.
iiij. Nec quiſq̃ eoꝝ que poſſidebat aliquid ſuũ eſſe dice/
bat:ſed erant illis oĩa cõmunia. Ex hoc pꝫ q: abdicatio
temporaliũ primoꝝ credentiũ nõ fuit vniuerſalior: nec la
tioris ambitus abdicatione temporaliũ apoſtoloꝝ: quũ
ꝓmi credentes nõ fuerũt magis exproprati a mundo q̃
apl'i. Sed illa de ꝓmis credentibus ſcꝫ. Nec quiſq̃ eoꝝ q̃
poſſidebat aliq̃d ſuũ eſſe dicebat: ſed erant illis oĩa com
munia. cõprehẽdit ꝓ tẽpore quo dicta eſt vniuerſal'r oĩa
quecũꝗ; aliqua exceptione nõ facta: ſiue vite neceſſaria:
ſiue quecũꝗ; alia noĩata vel nõ noĩata ſm veritatẽ: ſicut
ſuperius pluries eſt oſtenſum. ergo iſta dicta de apoſto/
lis. Ecce nos reliquimus oĩa. pro tempore quo dicta fuit
cõprehendit vniuerſaliter oĩa abſq; aliqua exceptione:
ſiue ſint veſtes ſiue gladius ſiue quecũꝗ; alia. ſed iſta fuit
dicta de apl'is pro ſemꝑ in futurũ. ergo ſub iſta cadũt vni
uerſaliter q̃bus apl'i vſi ſunt. ⁊ ꝑ ꝯſequẽs in oĩbus habue
runt vſum ſeparatũ a ꝓprietate ⁊ dñio. Et ꝓterea/ ſicut
ſupra oſtenſum eſt iſto.§.R. Item nõ minus ſub verbis.vo
tum apl'oꝝ nõ extendit ſe ad pauciora q̃ votum religio/
ſoꝝ abſolute ſine ꝓprio viuere ꝓfitentium. q: abdicatio
religioſoꝝ vitam apoſtoloꝝ imitantiũ in parte vel in to/
to/ nõ eſt vniuerſalior: nec ꝑfectior abdicatione apoſtolo
rum. Sed votum religioſorũ abſolute ſine ꝓprio viuere
ꝓfitentium ſe extendit vniuerſaliter ad omnia abſq; ali
qua exceptione. ſiue ſint alimẽta ſiue quecũꝗ; alia: quia
votum eoꝝ abſolute factũ ſe extendit vniuerſaliter ex for
ma ⁊ natura ſua ad oĩa illa in q̃bus vſus põt a ꝓprietate
⁊ dñio ſeparari in ſpeciali: eo ꝙ votum cadens abſolute
ſuꝑ abdicationẽ ꝓprietatis cadit ſuꝑ abdicationẽ oĩs ꝓ/
prietatis ab vſu ſeparabilis: ſed vſus rerũ vſu ꝯſumptibi
lium eſt ſeparabilis a proprietate ⁊ dñio ſpeciali: quicq̃d
ſit de ſeparatione eius a ꝓprietate ⁊ dñio cõi: qm̃ vt ſepe
dictũ eſt ꝓmi credentes ꝓ tempore illo de quo dicit ſcri/
ptura Actuũ.iiij. ꝙ erant illis oĩa cõmunia pro tempore:
habebant in ſpeciali vſum rerũ vſu ꝯſumptibilium ſepa/
ratum a ꝓprietate ⁊ dñio. q: ꝓ tempore illo nullus eorũ
habebat in ſpeciali ꝓprietatem alicuius rei: ergo ꝓ illo
tẽpore habebant vſum talium rerum ſeparatũ a ꝓprie/
tate ⁊ dñio ſpeciali. Sed qua rõne vſus talium rerũ fuit
tunc ſeparatus in ſpeciali a ꝓprietate ⁊ dñio: eadẽ rõne
fuit de poſſibili ſeparabilis ꝓ ſemꝑ: licet non fuerit de fa/
cto ſemꝑ ſeparatus. quia ſtante eadem natura rerũ ſem/
per vſus eſt vniformiter ſeparabilis de poſſibili. Ergo vo
tum religioſoꝝ abſolute abſq; ꝓprio viuere ꝓfitentium
ſe extendit vniuerſaliter ad quecũꝗ;: ſiue ſint veſtes ſiue
cibaria. vnde veſtis q̃ vtitur ſeruus: non eſt ſua: ſed eſt de
peculio. ff. de pecu. l. id veſtimentum. ⁊ ſeruus nõ poſſidet
ea que ſunt in peculio. ff. de acquirẽ. poſ. l. ſeruus. quia ab
alio poſſidet̃: nihil ipſe poſſidet. vt. ff. de adult. ſic euenit
⁊ no. xij.q.j. non dicatis. ergo multomagis votum apoſto
lorum: quod fuit forma ⁊ ꝓncipium votoꝝ religioſoꝝ: ſe
extendit vniuerſaliter ad oĩa abſq; aliqua exceptione.

Ad illud qđ dicit oppoſitor: ꝙ nõ eſt intel/
ligendum ꝙ beatus Auguſtin⁹ intelle/
xerit ꝙ ipſi apoſtoli vouerũt nõ habere
aliquid in cõmuni: quũ intendens iuxta
vitam apoſtolicam ſuam religionẽ fun/
dare loquens ſuis fratribus ſic dixit in
regula ſua. Sit anima vna ⁊ cor vnũ in dño: ⁊ nõ dicatis
xij.q.j. non dicatis. ⁊.c. nolo. vos habere aliquid propriũ:
ſed ſint vobis omnia cõmunia. Et diſtribuatur vnicuiꝗ;
veſtrum ꝓut opus erit. ⁊ ſequitur. Sic eñ legiſtis in acti
bus apoſtolorum. Actuum.ij. ⁊.xij.q.j.c.ij. ⁊.c. quia tua. ꝙ
erant illis omnia cõia: ⁊ diſtribuebatur vnicuiꝗ; prout
opus erat. Quũ igitur beatus Auguſtin⁹ ⁊ eius fratres
res habuerint ⁊ habeant in cõmuni: nõ eſt reuocandum
in dubium quin beatus Auguſtinus apoſtolos habuiſſe
ſuppoſuerit in cõmuni. quare ꝑ authoritatem predictam
Augu. nõ poteſt concludi ꝙ apoſtoli voto abdicauerint
omniũ rerum dñium in ꝓprio ⁊ in cõmuni. Reſponden/
dum eſt ꝓmo ꝙ dictũ Auguſtini per oppoſitorem indu
ctum ꝓ parte ſua/ eſt contra eum. quoniã ſi Auguſtin⁹ ſm
dictum eius intendebat fundare ſuam religionem iuxta
vitam apoſtolicam: vt nullus eoꝝ haberet aliquid ꝓpriũ
ſed eſſent illis oĩa cõmunia: ergo Auguſtin⁹ voluit ꝙ fra
tres ſui nõ haberẽt in ſpeciali ꝓprietatẽ alicuius rei: ſed
tm̃ in cõmuni. ergo ſimil'r apoſtoli iuxta quoꝝ votum Au
guſtinus fundauit ſuam religionem: ſm ipſum non ha/
buerunt in ſpeciali proprietatem alicuius rei. ⁊ ita veſti/
mentũ q̃ vtebatur Petrus ⁊ calige ⁊ gladius nõ fuerũt
in ſpeciali quoad ꝓprietatem ipſius Petri. cuius oppoſi
tum oppoſitor ſupra dixit.§. primo. R. non obſtat. ⁊ R. ce/
terum. Item ſi auguſtin⁹ fundauit ſuam religionẽ iuxta
illud quod legitur in actibus apoſtolorum. ꝙ erant illis
omnia cõmunia. Actuũ.ij. Et auguſtinus mandauit fra/
tribus ſuis ꝙ nunq̃ pro perpetuo tempore haberent in
ſpeciali ꝓprietatem alicuius rei: ſed eſſent illis omnia cõ
munia

muniа ſemꝑ:q꞉ ſic intelligēdū eſt:ergo ſimiliter primi cre
dentes non habuerunt:nec habere potuerūt in ſpeciali
ꝓprietatē alicuiꝰ rei:ꝙdiu ſtetit illa cōgregatio in ſuo ro
boꝛe cuius oppoſitū.s.dixit oppoſitoꝛ. Item fratres ſan-
cti Auguſtini nō debēt habere in ſpeciali ꝓprietatē alicu
ius rei vſu cōſumptibilis nec nō cōſumptibilis:q꞉ ipſe mā
dauit eis/nō dicatis aliq̇d hr̄e ꝓpriū:ſꝫ ſint vobis omnia
cōmunia.xij.q.j.nō dicatis.Et qui omnia dicit:nihil exci-
pit.j.Coꝛ.xv.⁊ Heb.ij.ex̄ de ma.⁊ ob.ſolite.§.penul.Sed
fratres beati auguſtini habēt in ſpeciali vſum rerū vſu cō
ſumptibilium:certum eſt q꞉ in ſpeciali comedūt ⁊ bibūt:
⁊ ſpecialibus veſtibus induunt:ergo p̄dicti fratres hn̄t
in ſpeciali vſum rerū vſu cōſumptibiliū ſeparatū a ꝓprie
tate ⁊ dn̄io cōmuni.ergo vſus earū de ſe eſt ſeparabilis
ſimpliciter ⁊ abſolute a ꝓprietate ⁊ dn̄io. Itē fratres ſan
cti Auguſtini emittunt votū abdicationis omniū tempo
ralium:q꞉ vouent viuere ſine pꝛopꝛio:ergo multomagis
apoſtoli:quoꝝ vitā imitantur:emiſerunt votū omniū tē-
poꝛaliū abdicationis. ¶ Scđo reſpondendo ad illud qđ
opponit̄/ꝙ ſaltem apl̄i habuerunt pꝛopꝛium in cōmuni
ſicut habent fratres ſancti Auguſtini:qui vitā apoſtoloꝝ
dicunt̄ eligere:dicendum eſt.qm̄ regula aploꝛum ꝓpꝛia ⁊
immediata fuit alia a regula cōmunitatis credētiū:ſicut
regula ſpecialis eſt alia a regula generali. Et ſicut cōmu
nitas apoſtoloꝝ pꝛopꝛia fuit alia a cōmunitate gn̄ali cre-
dentium:licet etiā regula cōmunitatis gn̄alis credentiū
quodāmodo fuerit regula apoſtoloꝛū inquantū fuit eis
data ab apoſtolis.⁊ etiā apoſtoli aliquo tempoꝛe vixerūt
illa cōmunitate generali credentium/⁊ ſicut eoꝛū capita
ſeruando illam regulam:tn̄ ipſoꝛum regula ꝓpꝛia ⁊ im-
mediata fuit alia ⁊ diſcreta a regula cōmunitatis creden
tium.qđ patet Mar.j.quia apoſtoli in ſua cōmunitate ꝓ
pꝛia nō potuerūt retinere vxoꝛes. Illi aūt de cōmunitate
gn̄ali credētium poterāt retinere cōmuniter vxoꝛes: niſi
aliquibus repugnaret in ſpeciali aliūde:ideo multi ipſo-
rum habebāt vxoꝛes:qđ apoſtolis nō licebat quātū ad cō
miſtionem carnis:ſꝫ bn̄ quātū ad ꝓuiſionē.xxxj.di.omni-
no.Scđo/q꞉ apoſtoli in ꝓpꝛia cōmunitate poꝛtare nō po
terant calciamēta niſi tm̄ ſandalia:vt patet Mar.vj. Illi
aūt de multitudine credentium poterant calciamēta poꝛ
tare.Qđ autem dicit̄ de petro Act.xij. Calcia te caligas
tuas.exponitur ſm̄ Bedam.i.ſandalia.i. ſoleas q̄s poꝛ-
tāt fratres minoꝛes.vide ſupꝛa.e.§. poꝛro omnis religio
ꝝ.nō obſtat.⁊.ꝝ.ꝙ dicit Mar.lv.ar. ¶ Tertio/q꞉ cōmu-
niter ⁊ immediate nō licebat eis poꝛtare pecuniaꝫ: vt pa
tet Matth.x. Mar.vj.Luc̄.ix.ideo pecunia q̄ poꝛtabatur
ponebat̄ ad pedes aploꝛū:⁊ nō ad manus.Act.iiij.vbi di
cit gloſ.deſtituendū pꝛobat qđ tangere deuitat: ⁊ calcan-
dū docet eſſe aurū/qđ ſubdit greſſibus apoſtoloꝝ. Illi au
tem de multitudine credentiū poterant cōmuniter pecu-
niā poꝛtare:⁊ ipſi cōtrectabant pecuniam ſicut religioſi
omnes/exceptis fratribus minoꝛibus:cōtrectant de ſuo-
rū licentia pꝛelatoꝛū/q̄ cōmunitatis erat: ſꝫ non apl̄i: nec
fratres minoꝛes:vt ex̄ de ver.ſig.exiit.li.vj.⁊.e.ti. exiui. cle
men. ¶ Quarto/q꞉ recipiēdus ad cōmunitatem aploꝛū
nihil debebat ſecū afferre:nec res:nec p̄cia rerū:ſꝫ omnia
que habebat in libera poteſtate:debebat vendere ⁊ pau-
peribꝰ erogare:vt patet Matth.xix. Mar.x.Luce.xviij.
Recipiēdus aūt ad cōmunitatē generalē credētium/de-
bebat ſecū ferre p̄cia rerū immobiliū ⁊ animaliū ⁊ res ali
as cōmunitati neceſſarias:ſi habebat. Et ita vna regula
fuit alia ab alia/⁊ altera ab altera. ¶ Quinto/q꞉ ſolis.xj.
apl̄is dixit dn̄s Matth.vltimo/Eūtes in vniuerſum mū
dū p̄dicate euāgeliū omni creature.nō fuit hoc dictū mul
titudini credentiū. ¶ Sexto/q꞉ apl̄i ꝑ mūdū eūtes in ſoꝛ
tes ſuas/nō vixerūt de bonis illius cōmunitatis ꝑme cre
dentiū:ſꝫ de his que dabant̄ eis in cibo ⁊ veſtitu/ab his
quibus p̄dicabāt. Matth.x.⁊ Luce.x.dignꝰ eſt operarius
cibo ſuo.xiij.q.j.§.j.vbi Chꝛyſoſtomꝰ.q.d. Tātū accipite:
quātum in victu ⁊ veſtitu vobis neceſſariū eſt.vnde. po-
ſtolus.j.ad Timoth.vj.habētes victū ⁊ veſtitū/his cōten
ti ſimus.Et alibi Gala.vj. Cōmunicet is q̇ catechizat̄ ei
qui ſe catechizat in oībus bonis.vt quoꝝ diſcipuli metūt
ſpūalia:conſoꝛtes faciant eos carnaliū ſuoꝝ:⁊ nō in aua-
ritiā:ſꝫ in neceſſitatē.hucuſqꝫ Chꝛyſoſtomꝰ. ad hec.xiij.q.
j.§.his ita.j.q.ij.ſacerdos.ex̄ de cenſi.cum apl̄s. ¶ Beatꝰ
autē Augu.fundauit religionē ſuā directe iuxta regulam
cōmunitatis ſeu multitudinis credentiū:⁊ nō iuxta regu
lam pꝛopꝛiā ⁊ immediatā apoſtoloꝝ:vt vt ſupꝛa dixit in re
gula ſua fratribus ſuis. Sit anima vna ⁊ coꝛ vnū in dn̄o:
et nō dicatis aliq̇d ꝓpꝛiū:ſꝫ ſint vobis oīa cōmunia: ſicut
legitur in actibus apoſtoloꝛū. Certū eſt aūt ꝙ in actibus
apoſtoloꝝ iſta verba ſunt dicta directe ⁊ immediate de cō
munitate gn̄ali credentiū:⁊ nō de cōmunitate ꝓpꝛia apo
ſtoloꝛū:ſicut oppoſitoꝛ dicit.ſic eñ legitur in actibus apo
ſtoloꝛū.iiij.c.Multitudinis aūt credentiū erat coꝛ vnum
⁊ anima vna:nec q̇ſq̄ eoꝝ q̄ poſſidebat aliq̇d ſuū eſſe dice
bat:ſed erāt illis omnia cōmunia.xij.q.j.c.ij.c. q꞉ tua.cū .c.
ſe.Ecce plane ꝙ iſta fuit foꝛma viuendi cōmunis multitu
dinis credentiū. Sed pꝛeter iſtā foꝛmā viuendi cōmunē/
alia fuit apoſtoloꝝ q̄ ꝓxime dicta eſt. Qꝛ aūt beatus Au-
gu.intēderit pꝛincipaliter fundare ſuā religionē iuxta re-
gulā ⁊ foꝛmā viuendi cōmunitatis credentiū:⁊ nō cōmu
nitatis ꝓpꝛie apl̄oꝝ/patet ex verbis pꝛemiſſis in regula
ſua:in quibus dat foꝛmā ⁊ modū viuēdi fratribus ſuis.q̄
quidem verba:vt iā dictū eſt:ſunt directe de cōmunitate
generali credētiū:⁊ nō de communitate ſpeciali ⁊ ꝓpꝛia
apoſtoloꝝ. Qđ etiā patet ex hoc:q꞉ fratres oꝛdinis ſancti
Auguſtini poterant poꝛtare libere/⁊ poſſunt calciamēta
et pecuniā:que nō poterāt apoſtoli. Venientes etiā ad oꝛ-
dinē ſancti Auguſtini/poſſunt offerre cōmunitati bona
que habent. Venientes aūt ad cōmunitatem ꝓpꝛiā apo-
ſtoloꝛū/nihil poterant offerre:ſed oīa debebāt ſi poterāt
paupeibꝰ dare. Matth.xix. Mar.x. Luce.xviij. Qđ etiā
patet ex hoc:q꞉ fratres beati Auguſtini poſſunt hr̄e in cō
muni bona imobilia/vt domos ⁊ agros:que apl̄i in com
muni ſuo nullo modo poterāt habere. vt Matth.xix. er-
go beatus augu.non fundauit nec intendebat fundare
religionem ſuā iuxta vitā apoſtoloꝝ ꝓpꝛiam ⁊ ſpecialem
ſed ſolū iuxta foꝛmā ⁊ modū viuendi cōmunitatis credē
tium. Magis autē congrue argueret oppoſitoꝛ/ſi ſic ar-
gueret:beatus Franciſcus chꝛiſti ſignifer inſignis volēs
immediate fundare ⁊ directe ſuam religionem iuxta foꝛ-
mam ⁊ modū viuēdi ꝓpꝛium chꝛiſti ⁊ apoſtoloꝛum: ſicut
ipſe in pꝛincipio ⁊ fine ſue regule dicit expꝛeſſe. In pꝛinci-
pio inquā ſic:Regula ⁊ vita fratrū minoꝛū hec eſt. ſcꝫ dn̄i
noſtri ieſu chꝛiſti ſanctū euangelium obſeruare viuendo
in obedientia ſine pꝛopꝛio ⁊ in caſtitate. In fine vero ſic:
Paupertatem ⁊ humilitatem ⁊ ſanctū euangeliū quod
firmiter ꝓmiſimus obſeruemus.mādauit fratribus ſuis
in regula ſic:Fratres nihil ſibi appꝛopꝛiēt:nec domū: nec
locum:nec aliquā rem. Que verba regule quinqꝫ Roma
ni pōtifices.Greg.ix.Alexander.iiij. Innocentius.iiij. Ni
colaus.iij.Clemens.v.declarauerunt in ſcripturis debe-
re intelligi tam in ſpeciali/ꝙ etiā in cōmuni: vt diffuſius
ſuperius eſt oſtēſum ſupꝛa.§.pri.in pꝛin. Ita ꝙ fratres mi
noꝛes ſm̄ declarationes iſtoꝝ Romanoꝝ pōtificum.v.et
omnes alios ſummos pontifices intermedios.v.iſtos ſe
quentes/nō ſunt capaces alicuius ꝓpꝛietatis in ſpeciali
nec in cōmuni ſm̄ eoꝛum regulā:ergo multomagis apl̄i/
iuxta quoꝛū vitā ⁊ doctrinā ⁊ ꝓfeſſionem fratrū minoꝛū
fundata eſt religio:nihil habuerunt quoad ꝓpꝛietatem
⁊ dn̄ium in ſpeciali nec in cōmuni:q꞉ nō eſt veriſimile nec
ꝓbabile/ꝙ beatus Franciſcus volens fundare ſuam re-
ligionem iuxta pꝛopꝛium modum euangelicum viuēdi/
voluerit aut potuerit imponere fratribus ſuis moduꝫ vi
uendi difficilioꝛē ⁊ eſſentialiter arctioꝛē ꝓpꝛio modo vi-
uendi euangelico. Sed beatus Franciſcus:vt declaratū
eſt: per omnes Romanos pōtifices pꝛenarratos/voluit
ꝙ fratres ſui non haberent aliquā pꝛopꝛietatē in ſpeciali

nec in communi:vt prius dictum eſt:ergo intentionis ſue fuit/ ⁊ eccleſie ſuaꝫ regulā confirmantis ⁊ declarantis/ꝙ ꝓprius modus viuendi chriſti ⁊ apl'oꝝ fuerit nihil habere quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū in ſpeciali nec in cōmuni. Preterea:vt ſupra in.§.ꝑce.tactum eſt:apoſtoli nō fuerunt magis ꝓprietarij in cōmunitate ipſoꝝ propria/ꝙ̄ in cōmunitate generali credentiū:de qua ipſi tunc erant:in q̄ nullus ſuū aliq̄d eſſe dicebat.xij.q.j.c.ij.q: ſi in cōmunitate ipſoꝝ ꝓpriū habuiſſent:illud nō fuiſſet cōmune quoad dn̄ium omnibus credentibus:q: illud quod eſt ꝓpriū cōmunitatis ſpecialis:non pōt eſſe cōmune omnibꝰ qui ſunt de cōmunitate generali:ergo nec extra cōmunitatē generalem credentium habuerunt aliquid quoad ꝓprietatem in propria coꝝ cōmunitate in ſpeciali nec in communi:q: aliter ſequeretur neceſſario/ꝙ apl'i fuiſſent magis ꝓprietarij extra cōmunitatē credētiū in propria communitate ipſoꝝ:ꝙ̄ fuerint in cōmunitate generali credentium:quum in cōmunitate generali credētiū nihil potuerint habuiſſe quoad ꝓprietatē in ſpeciali nec in cōmuni/ quantū ad cōmunitatē ipſoꝝ ſpecialem ⁊ ꝓpriam. Item ſi habere quoad ꝓprietatē aliquid in cōmuni non derogat ex genere opis opati ꝑfectioni altiſſime paupertatis maxime hoc videretur in loculis quos chriſtus in cōmuni cum apoſtolis dicitur habuiſſe. Sed chriſtus in loculis ſuſcepit ꝑſonam infirmoꝝ ne damnaret talia queſituros ſm aug.ſ. pſ.ciij.⁊.xij.q.j.habebat. ⁊ ex̄ de ỽ. ſig.exiij.li.vj. Sed in eo qđ ꝑtinet ad perfectionē⁊ ex genere operis opati nō derogat perfectioni non cadit condeſcenſio aliqua ad infirmos ⁊ imperfectos:q: cōdeſcendere infirmis eſt in aliquo opere ex genere opis imperfecto ſe conformare eis:ergo habere loculos in communi ex genere operis operati derogat ꝑfectioni altiſſime pauptatis:licet ex parte operantis ſeu condeſcendentis fuit maxime ꝑfectiōis vt.p.c.exiij.q: fuit opus maxime miſericordie ⁊ pietatis ſm eundē Aug. Et ſi habere loculos in cōmuni de quibꝰ minus videtur derogat de genere opis ꝑfectioni altiſſime paupertatis:multomagis habere agros ⁊ poſſeſſiones ac ſupellectilem aliam derogat ex genere opis ſumme perfectioni.

ITem quero in quo chriſtus ſuſcepit perſonā infirmorum ⁊ imꝑfectoꝝ:in loculis ſm aug. an quoad dn̄iū paupertatis: an quoad miniſterium pietatis: an quoad vſum neceſſitatis: Si quoad dominium:ergo habere dominium talium in communi/derogat ex genere opis perfectioni altiſſime paupertatis.q: in eo qđ nō derogat ex genere operis perfectioni in eo nō cadit condeſcenſio ad imperfectos. Si vero ſuſcepit perſonam infirmoꝝ quoad miniſteriū diſpenſationis loculoꝝ:ergo miniſteriū loculoꝝ derogat ex genere operis ſumme ꝑfectiōi. q: in eo qđ ex genere opis non derogat ſumme ꝑfectioni non cadit cōdeſcenſio ad imperfectos. Et ſi miniſterium loculoꝝ derogat ex genere opis ꝑfectioni ſumme pauptatis: quāto magis dn̄iū loculoꝝ derogat ex genere opis ſumme ꝑfectioni:quāto vtiqꝫ dn̄ium ipſoꝝ minus redundat in vtilitatem alioꝝ ꝙ̄ miniſteriū. Si aūt condeſcendit infirmis ⁊ imperfectis quātū ad vſum neceſſitatis:ergo vſus loculoꝝ derogabat ex genere operis ſumme ꝑfectioni. Et ſi vſus loculoꝝ derogat ex genere operis ſumme ꝑfectioni: multo magis dn̄ium ipſorum derogat ex genere dominij ſumme perfectioni:ꝓ quāto dn̄ium taliū minus eſt per ſe neceſſariū vite mortali ꝙ̄ vſus. Quomodocūqꝫ ḡ chriſtus ſuſceperit perſonam infirmoꝝ in loculis:ſiue quoad dn̄iū ſiue quoad miniſterium/ſiue quoad vſum:ſemper ſequit̄ ꝙ dn̄ium loculoꝝ derogat ex genere operis ꝑfectioni altiſſime paupertatis. Et ſi dn̄ium loculoꝝ derogat etiam in communi ꝑfectioni ſumme paupertatis ſm Auguſtinū vt oſtēſum eſt:eadē ratione ſequit̄ ꝙ dn̄ium q̄rūcumqꝫ aliarū rerū derogat ex genere operis ꝑfectioni altiſſime paupertatis:etiā in cōmuni q̄cumqꝫ cōmunitate ſpeciali Adde hic qđ ſcripſi.j.in.§.Reſpōdeo.ỽ.ad quoꝝ euidentiā.in ar.lx. ¶ Itē contra p̄dicta opponit̄ de.c.ex authoritate.xvj.q.j.qđ fuit allegatū.ꝙ apl'i nō habuerunt ꝓpriū in ſpeciali:ſicut nec monachi qui eoꝝ tenerent figurā. qđ ſaltē ꝓbabit̄ ꝑ illud.c.ꝙ apoſtoli habuerunt ꝓpriū in cōmuni:ſicut ⁊ monachi habent ⁊ habere poſſunt.xviij.q.ij. in nullo loco. Ad qđ reſpōdet̄ ꝙ licet figura nō excedat in ꝑfectione figuratū:tn̄ figuratū bene poteſt excedere figuram ⁊ ſimilitudinē ſuā. Et ideo licet monachi qui figurā ⁊ typum gerunt apl'oꝝ:talia habeant in cōmuni: tamen q: fuerunt perfectiores ꝙ̄ monachi:ideo non ſequitur ꝙ apl'i habuerint vel habere potuerint talia in cōmuni.q: ſi fratres p̄dicatores ⁊ minores q̄ nō ſunt ꝑfectiores apl'is: nō ſunt capaces poſſeſſionū talium in cōmuni:multo potius apl'i. Et ſic fratres minores ſm declarationes eccleſie nō poſſunt habere nec in ſpeciali nec in cōmuni ꝓpriū multo potiꝰ apl'i:vt ſupius eſt ꝓbatū. Nec ſequitur ſi habent monachi ꝓpriū in cōmuni:ergo ⁊ apl'i. q: hic eſt fallacia conſequentis. Sicut non ſequit̄. Monachi poſſunt portare calciamenta ⁊ pecuniā:ergo ⁊ apoſtoli.q: apoſtoli fuerunt ꝑfectiores monachis in multis eis indictis: vt eſt ſuperius declaratū. Nec ſequit̄: Monachi tenent figurā apl'oꝝ quātū ad renuntiationē in ſpeciali: ergo tenent quātū ad renuntiationem ꝓprij in cōmuni.q: ſi tenēt vnā ptē renūtiationis in ſpeciali:nō tn̄ ꝑfectiſſime in cōmuni: ſicut tenent fratres minores qui apoſtoloꝝ ꝑfectiſſimam figurā tenent.ex̄ de ỽ.ſig.exiij.§.j.li.vj. Immo ſic eſt potiꝰ arguendū: Monachi qui tenēt figurā apl'oꝝ/nō poſſunt in ſpeciali ⁊ ſingulatim ꝓprietatē habere alicuius rei vſu cōſumptibilis nec nō cōſumptibilis. vt ex̄ de ſta.mo. cum ad monaſterium.§.ſi.ergo nec apoſtoli. Sꝫ monachi non tenent figurā apoſtoloꝝ in quātū habent ꝓprium in communi:ſꝫ ꝓprius ⁊ verius religioſi mendicātes:qui poſſeſſiones in cōmuni nō habent. vnde dicit̄ de predicatoribꝰ ⁊ minoribus ex̄ de ex.p̄.in.c.antepenul.⁊ penult.ꝙ famulantur chriſto pauperi in altiſſima pauptate. Et inter ceteros mundi religioſos fratres minores qui non poſſunt nec in cōmuni nec in ſpeciali ꝓpriū poſſidere:plus eoꝝ figurā ⁊ ꝓfeſſionē tenēt. Unde in decre.exiij.de ỽbo.ſigni. poſt duas colum.ỽ.vnde nos.li.vj.dicit̄ ꝙ chriſti ſemitas inter omnes hoīes arctiꝰ elegerūt. Et preterea p̄cipue dixit dn̄s apl'is Matth.vj. Nolite ſoliciti eſſe anime veſtre q̄d māducetis:aut corpori veſtro quid induamini ⁊c̄. q̄a iſta nō ſtant cum apice euāgelice ꝑfectiōis.hoc eī nō poteſt dici ꝓprie de habētibꝰ poſſeſſiones:de quibus ex colēdis ſolicitā curā gerūt etiā in cōmuni viuentes: nec curā eos habere oportet de alijs ꝓcurandis.q: qđ petūt intus habent:⁊ de ꝓprio ſuo viuūt. Et cauſam iſtius remotionis ſolicitudinis maxime in viris aplicis ipſe chriſtus ibi aſſignat dicēs in p̄all'.c. Matth.vj. Quia nō poteſtis deo ſeruire ⁊ mānone. Et ſi ſolicitudo cibi neceſſarij aliqualiter diſtrahit a predicatione euangelij ⁊ oratione ⁊ ꝑfecto.obſequio chriſti:quāto magis cura agroꝝ porcoꝝ et aſinoꝝ diſtrahit a predicatione libera euangelij ⁊ perfecto obſequio chriſti:vnde Petrus pro ſe ⁊ pro alijs apl'is ait Actu.vj. Nō eſt equū nos derelinquere ỽbū dei: ⁊ miniſtrare menſis. Si nō erat equū apl'os derelinquere verbum dei ⁊ miniſtrare menſis:ne impediret̄ curſus euangelij:quāto magis non fuit equum apl'os ꝑ ſeipſis vacare cure agrorū ⁊ poſſeſſionū: Una vera cauſa ſingularis et precipua perfecte huius renuntiatiōis apoſtolice fuit ſcꝫ libera predicatio euangelij/⁊ perfecta imitatio chriſti vt omnes in ſpeciali ⁊ in communi poſſent veraciter dicere. Mihi mundus crucifixus eſt:⁊ ego mundo. Gala.vj. Et omnes in ſpeciali in cōmuni monſtrarent ꝙ chriſtus dixit eis/Uos de hoc mundo nō eſtis:propterea odit vos mundus. Jo.xv. Item redeundo ad ſeparationem vſus in ꝯſumptibilibꝰ a proprietate facit qđ legitur Leui.vltimo:vbi dicitur ꝙ omnes decime terre ſiue de frugibus:ſiue de pomis arborum domini ſunt:⁊ illi ſanctificantur.

et tamē vſus decimarum erat leuitarum vt patet Nume
ri.xviij. ¶ Nec obſtat ſi cōtēdaſ ꝙ etiā in eis leuite ꝓꝓrie
tatem habebant. q: ſaltē non pōt negari ꝙ in eis ꝓꝓrie-
tatem liberā nō habebant:q: nō poterāt oblationes ven
derent in alios vſus cōuertere:nec quōlibet eis etiam
indifferēter vti:ſ3 tm̄ mares de ſtirpe Aaron ꝛ in ſolo ſan
ctuario comedere.ideo dicit p̄dictum.c.xviij. Nume. In
ſanctuario comedes illud:ꝛ mares tm̄ edent ex eo.Et ita
dominiū liberū ꝛ immediatū ꝛ abſolutū ſacrificioꝝ ſoli⁹
dei fuit:ꝛ nō miniſtroꝝ.ꝛ facit qd̓ legiſ ꝛ no.xij.q.ij. nulli
in gloſ.i.ad vſum.ꝛ.c.q̇ abſtulerit.Sed et in forma leuiſ.
tradita donationis oblationū nihil poniſ ptinens ad ge
nus dominij:ſ3 ſolū ad modum vtēdi.ideo diciſ in ea. In
ſanctuario comedes illud ꝛ mares tm̄ edent ex eo .ideo
ſcribitur Deutero.xviij. Nō habebunt ſacerdotes ꝛ Leui-
te ꝛ qui de eadē ſunt tribu partem ꝛ hereditatem cum re
liquo pp̄lo iſrael,q: ſacrificia dn̄i ꝛ oblationes eius come
dunt.ad qd̓ facit eodē.c.Nume.xviij. Primitias aūt quas
vouerunt ꝛ obtulerūt filij iſrael/tibi dedi ꝛ filijs ac filia
bus tuis iure ꝑpetuo.Qui mūdus eſt in domo tua veſceſ
eis. ꝛ iterū . Uniuerſa frugū initia que gignit humus ꝛ
dn̄o deportanſ/cedent in vſus tuos.Qui mundus eſt in
domo tua veſceſ ex eis. In quibus authoritatib⁹ nihil po
niſ pertinens ad genus nec ſpeciē dominij:ſ3 ſolū ad for
mam ꝛ modū vtendi.Quod etiā euidēter apparet in ſa-
crificijs noue legis:ſc3 in accidētibus ſeu ſpecieb⁹ panis
ꝛ vini in ſacramento corporis ꝛ ſanguinis domini noſtri:
quoꝝ accidentium ſumentes habent vſum ſeparatū a ꝓ-
prietate ꝛ dn̄io:licet illa accidentia ſint vſu conſumptibi
lia.qd̓ ſic patet:q: nullus ſane mentis debet rem ſibi quo
ad dn̄ium ſubiectā ꝛ ſuo dominio ſubiacentē venerari et
adorare adoratione latrie ꝑ ſe ꝛ primo nec ſicut ex conſe-
quenti.de cō.diſ.ij.venerabiles.q: dn̄s nō debet adorare
ſeruum ſuo dn̄io ſubiacentē vt ſubeſt ſuo dominio .Sed
q̇libet fidelis catholic⁹ debet adorare illa accidētia ado-
ratione latrie ex conſequenti/rōne obiecti principalis.de
cō.di.ij.acceſſerunt.℣.de carne.ergo illa accidētia nō ſub-
ſunt nec ſubiacent ꝓprietati ꝛ dn̄io alicui⁹ hominis puri:
ꝛ ſubſunt aliquo modo quoad vſum.ergo ſumentes cor-
pus ꝛ ſanguinem dn̄i habent vſum illarū ſpecieꝝ ſeu ac-
cidētiū ſepatū a ꝓprietate ꝛ dn̄io.que tm̄ ita cōſumunſ ꝑ
vſum ſumentiū.ſicut q̇cūq3 alia vſu cōſumptibilia.no.de
cō.di.ij.trib⁹.in gloſ.ſ3 nec.ꝛ.c.nō iſte panis.Et hoc eſt qd̓
dicit apl̓s.j.ad Coꝛ.x.Non poteſtis calicem dn̄i bibere: ꝛ
calicē demonioꝝ.nō poteſtis menſe domini ꝑticipes eſſe:
ꝛ menſe demonioꝝ.ꝛ.xj.c.Iā nō eſt dn̄icā cenā mādučare
ꝛ.j.in eodē c.Quicūq3 manducauerit panē ꝛ biberit cali
cem dn̄i indigne:reus erit ꝛc̄.Calix autē dn̄i nō bibiſ cor
poraliter:niſi mediātibus ſpeciebus accidentiū vini.ſimi
liter panis ille nō māducaſ corporaliter: niſi mediantib⁹
ſpeciebus accidentiū panis.de cō.di.ij.panis eſt in altari.
ꝛ.c.vtrū.ergo ſm̄ apoſtolū ſpecies accidētiū panis ꝛ vini
quoad dn̄ium ſunt immediate dn̄i ꝛ nō ſumētiū:niſi quo
ad vſum terminatū.q: dicit calicē dn̄i:ꝛ nō calicē noſtrū.
ꝛ dicit menſe dn̄i:ꝛ nō menſe noſtre.ꝛ cenā dn̄icam.ꝛ non
noſtrā.ꝛ calicē dn̄i:ꝛ nō noſtrū.Calix aūt d̓: principaliter
dn̄i:magis rōne contenti in eo exiſtentis: q̄ ratione vaſis
cōtinentis.ergo illud qd̓ contineſ in calice/eſt dn̄i. ſed in
calice ꝑ ſe ꝛ īmediate cōtinenſ accidentia vini:q: ſanguis
chriſti non cōtineſ ꝑ ſe in calice niſi rōne illoꝝ accidētiū:
ergo illa accidentia ꝑ ſe ſunt dn̄i ꝛ nō ſumētis. Similiter
menſa domini dicitur principaliter magis rōne conten-
ti q̄ rōne tabule continentis.ſed ꝑ ſe contenta in menſa
ſunt accidentia panis:ergo illa accidentia ſunt per ſe do
mini: ꝛ tamen vſus conficientium. Ad hoc facit quod ait
ſaluator .xxvi.c. Matth. Mar.xiiij.ꝛ Luc.xxij.c. hoc eſt
corpus meum.de cō.di.ij.timorem.nam totum qd̓ cōtine-
tur in iſto ſacramento ſc3 ſignatum contentū cum ſigno
accidentium cōtinente/eſt chriſti:ꝛ non ſumentium:niſi
quoad vſum participationis ꝛ communionis. Nec eſt di-
uidendū ſignum illud inſeparabile a ſuo ſignato inſepa
rabili:qd̓ cōtētū ſignatum ſit vnius ꝛ ſignum continens
ſit alterius.ꝛ ſic apoſtoli habuerunt vſum illoꝝ accidē-
tium ſeparatum a ꝓprietate ꝛ dn̄io.Et nō ſolū apte hoc
lex diuina ꝓclamat:ſ3 etiā lex humana.vnde Inſti.de rez
diuiſi.§.nullius.ſcribitur ſic. Nullius autē ſunt res ſacre
religioſe ꝛ ſancte.qd̓ eīm diuini iuris eſt:illud in nulli⁹ bo
nis eſt. Sacra ſunt que rite ꝑ pontificē deo ꝯſecrata ſunt:
veluti edes ſacre ꝛ donaria que rite ad miniſterium dei
dicata ſunt.hoc idem habetur.ff.de rerū diui.l.j. in princi.
ꝛ.§.j.ꝛ facit.xij.q.ij.c.j.ꝛ.c.qui abſtulerit.

Rurſus poſſet opponi ꝙ ꝑfectio paupertatis
euangelice plus cōſiſtit in animo:vt ſc3 amo
re animus illis tēporalibus nō adhereat: q̄
in carētia tēporaliū rerū. iuxta illud Mat.
v. Beati pauperes ſpiritu.ꝛ in pſ̄.lxj. Diuitie
ſi affluāt:nolite coꝛ apponere.ꝛ ꝙ talem paupertatē per-
fectiſſime chriſtus habuit:ꝛ poſt eum apl̓i: quaſi iſta op-
poſitio innuat ꝙ non fuerunt chriſtus ꝛ apl̓i ꝑfectiſſimi
in pauptate corpali:q̄ cōſiſtit in carētia rerū. Que quidē
oppoſitio quātū ad p̄mā ꝑtē ſui ꝙ ꝑfectio pauptatis euā
gelice magis conſiſtit in animo q̄ in carentia rerū tꝑaliū Cōſilio-
vera eſt.q: hoc eſt generale ꝛ cōmune in quolibet triū cō rum euā
filioꝝ euāgelij:ſc3 obediētia/caſtitate/ꝛ pauptate:ꝙ per gelicoꝝ
fectio cuiuſlibet cōſilij euangelici magis cōſiſtit in diſpo- ꝑfectio.
ſitione animi interioris:q̄ in ope exteriori.q: virtus q̇cūq3
magis eſt ꝑfectio animi/qui violari nō pōt: q̄ ſit ꝑfectio
corpis/qd̓ nobis inuitis auferri pōt.xxxij.q.v.§.j. cū iij.c.
ſe. Ideo Augu.dicit de bono coniugali/ꝙ cōtinentia ma
gis eſt virtus mentis q̄ virtus carnis.vt p.§.j.ꝛ.c.de pu-
dicitia. S3 licet continentia magis in diſpoſitione animi
q̄ in abſtinentia carnis conſiſtat.tm̄ ad ꝑfectā continenti
am euangelicā ſicut chriſti ꝛ apoſtoloꝝ/non ſolum requi
riſ bonus motus animi interior:ſ3 etiā requiritur volun-
taria continentia carnis exterior.ſicut expreſſe dicit apl̓s
j.ad Coꝛ.vij. Qui iungit virginē ſuā3 matrimonio:bene
facit.ꝛ qui non iungit:melius facit.xxviij.q.j.ſic eſt.vltra
colum.Et ita ſm̄ apl̓m ad ꝑfectā caſtitatem euāgelicam
requiritur non ſolum ꝑfectio animi interior:ſ3 etiā requi-
riſ voluntaria continentia corpis exterior.Et dico volun
taria quia interdum poſſet inuite corpus violari exteri⁹:
ſ3 hoc nō diminuit ꝑfectionem virtutis.xxxij q.v.§.j.ꝛ.c.
de pudicitia.cū.iij.c.ſe.vn̄ ꝛ in.e.c.vij.j. ad Coꝛ. loquens
apl̓s de muliere vidua dicit. Beatior aūt erit:ſi ſic ꝑman-
ſerit ſm̄ meū cōſiliū.xxxj.q.j.ꝙ ſi dormierit.in fi.ergo bea-
tior eſt mulier q̄ continet mente ꝛ corpore:q̄ que ſola mē
te.vnde Matth.xix. Sunt eunuchi qui nati ſunt de ma-
tris vtero.ꝛ ſunt eunuchi qui facti ſunt ab hominibus.et
ſunt eunuchi q̄ ſe caſtrauerunt ꝓpter regnū celoꝝ.vbi di-
cit gloſ.i.caſtitati ſe deuouerunt. Sicut ergo ad ꝑfectam
ꝛ continuā euangelicā vitā requiritur nō ſolum continē-
tia animi:ſ3 etiam continentia corporis:licet perfectio cō
tinentie magis conſiſtat in pudicitia animi q̄ in abſtinē-
tia carnis. Ita ad ꝑfectionem pauptatis euāgelice requi
ritur non ſolum bona diſpoſitio animi:ſed etiā exproꝑia
tio rerū tēporalium:licet perfectius cōſiſtat in exproꝑia-
tione animi q̄ in carētia rerū exterioꝝ. ꝛ iſta ſimilitudo
ſit ex̄ de ſta.mona.cū ad monaſterium.§.fi.ibi. quia abdi
catio proprietatis ſicut ꝛ cuſtodia caſtitatis adeo eſt ane
xa regule monachali ꝛc̄. Ideo chriſtus voluit naſci de vir
gine mente ꝛ carne.xxvij.q.ij.§.j.vn̄ ꝛ ſm̄ apoſtolum pre.
c.j.ad Coꝛ.vij. Reliquū eſt vt qui habent vxores /tanq̄
non habentes ſint:ꝛ qui emunt/tanq̄ non poſſidentes.
ꝛ ſic hic hec duo combinanſ.ꝛ de hoc legiſ ꝛ no.xxxiij.q.v.
ſcd̓m. Similiter licet virt⁹ obedientie euangelice ſeu apo
ſtolice magis conſiſtat in diſpoſitione cordis q̄ in actiōe
opis exterioris.tamen ad perfectam obedientiam euan-
gelicam requiritur vtrunq3 ꝛ ſequela animi ꝛ ſequela
operis poſſibilis:quia ad impoſſibile nemo tenetur.ff.de
regu.iur.impoſſibilium.ex̄ de pac.c.fi. ideo chriſtus dicit

Jo.xiiij. Si diligitis me:mandata mea ſeruate. Et ibidē. Si quis diligit me:ſermonē meū ſeruabit. ergo ſimiliter ad ꝑfectionem pauptatis euangelice ⁊ apoſtolice requiritur ꝑfectio animi ⁊ exꝓpriatio rerum tēporaliū. Quod etiā apparet in ſpeciali de vtraqꝫ virtute ſcꝫ paupertate ⁊ obediētia. Matth.xix. Si vis perfectꝰ eſſe:vade, ⁊ vēde omnia que habes:⁊ da paupibꝰ:⁊ veni ſequere me. Que aūt pauperibus erogant̄ re ⁊ nō ſolū mente: relinquunt̄ ergo perfectio apoſtolice pauptatis ex genere operis nō pōt haberi:niſi homo omnia derelinquat quoad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij:⁊ hoc in ſpeciali ⁊ in cōmuni.q: illa q̄ vendidiſſet ⁊ paupibus dediſſet, nec in ſpeciali nec in cōmuni ſibi retinuiſſet:ſed omnia debebat vendere ⁊ paupibꝰ dare ſm̄ conſiliū chriſti:ergo nihil ſibi in ſpeciali nec in cōmuni debebat retinere. Et que ſemel homo ex ꝑfectione reliquit:ſtante illa perfectione nō debet amplius reſumere:nō fortaſſis in caſu neceſſitatis. q: nemo mittens manū ſuā ad aratruꝫ ⁊c̄. Luce.ix. de peni.di.ij.pēnata. Et hoc eſt qd̄ dicit Nicolaus.iij.in decre. Exijt.li.vj. Dicimus ꝙ abdicatio ꝓprietatis huiuſmodi omniū rerū tam in ſpeciali q̄ etiam in cōmuni ꝓpter deum meritoria eſt ⁊ ſancta:quā ⁊ chriſtus viā ꝑfectionis oſtendens verbo docuit ⁊ exemplo firmauit:quamqꝫ primi fundatores militantis eccl'ie ꝓut ab ipſo fonte hauſerant, in volētes ꝑfecte viuere ꝑ doctrine aut vite ipſoꝝ alueos deriuarūt. ¶ Ecce in his verbis Nicolai tria. Primū: ꝙ in omnibꝰ rebus eſt vſus ſeꝑabilis a ꝓprietate ⁊ dn̄io. q: dicit meritoria eſt ⁊ ſancta. ſꝫ non eſſet nec meritoria nec ſancta: ſi non eſſet poſſibilis. ergo eſt poſſibilis. ſꝫ abdicatio vſus ad vitam neceſſarij nō eſt meritoria nec ſancta:ergo vſus omniū rerū in ſpeciali ⁊ in cōmuni eſt ſeparabilis a ꝓprietate. ¶ Scd̄m: qd̄ dicit, eſt ꝙ abdicatio ꝓprietatis oīm rerū in ſpeciali ⁊ in cōmuni pertinet ad paupertatē euangelicam ⁊ eius ꝑfectionē ¶ Tertiū qd̄ dicit, eſt ꝙ chriſtꝰ ⁊ apl'i iſtā paupertatē ſeruauerūt facto ⁊ exemplo vite:et nō ſolū docuerūt verbo. Et ita nō eſt verū ꝙ ad ꝑfectionē euangelice pauptatis nō requirit̄ exꝓpriatio rerū omniū temporaliū:ſed ſolū nō adheſio animi per amorē rebus tēporalibus. Unde ſicut illa verba Petri, Mat.xix. Secuti ſumus te, debent intelligi quātū ad ſequelā operationis poſſibilem:⁊ nō ſolum cordis. ita illa verba ibi Petri. Ecce nos dimiſimꝰ omnia, que ſimul copulatiue cum illis fuerunt dicta:debent intelligi quātū ad rem in effectu poſſibili:⁊ non ſolum quātū ad affectū mētis. Immo ſequit̄ neceſſario ex altero:ſicut ꝑfectio effectꝰ ſequit̄ ex ꝑfectiōe cauſe. q: ſicut ex ꝑfecta obediētia animi ſequit̄ ꝑfecta obediētia opis poſſibil' ꝓ loco ⁊ tp̄e:q: impoſſibiliū nō eſt obligatio:ita ex ꝑfecta abdicatiōe animi ſequit̄ ꝑfecta exꝓpriatio rerū i ope. Et ſicut nō eēt ꝑfectꝰ obediēs in animo, qui renuit obedire ꝑfecte in opere poſſibili: ita non eſt perfecte paup voluntate in animo, qui pauptatē reſpuit in effectu. Un̄ in regula beati Frācīſci dicit̄. Pauperes rebus fecit. q: de amore cuiuſcūqꝫ virtutis eſt intelligēdū illud Greg. in Homil. pente. Amor neſcit eſſe ocioſus. opat̄ magna ſi eſt. ſi vero opari renuit:amor nō eſt. q: ꝓ bono dilectiōis exhibitio eſt operis. ergo ſi amor pauptatis euangelice eſt ꝑfectus in animo:debet exire in effectu poſſibili quantum ad perfectam carentiā rerū temporaliuꝫ. Unde.j.ethicorū dicitur ꝙ nō fortiſſimi viri ſꝫ agonizātes coronant̄. ⁊.ij.ethicoꝝ dicit̄. Signum oportet facere habitum ſupueniētē opis delectationē. ⁊ hoc q: ad ꝑfectionē hominis naturalē requirit̄ anima ⁊ corpus: nec ꝑfectio naturalis hoīs cōſiſtit in ſola anima:ſꝫ in aīa ⁊ corpore ſimul:licet magis in aīa q̄ in corpore. ex̄ de cele. miſ. in quadā. Ita ad rōnem virtutis ſequit̄ perfectio animi et perfectio operatiōis poſſibilis. nec vnum ſine alio ſufficit. vnde Jaco.j. Eſtote factores verbi: ⁊ nō auditores tantum. de pe.di.ij.ſicē.poſt.iiij.colum. ⁊ Matth.v. Qui autem fecerit ⁊ docuerit:hic magnus vocabitur in regno celorum. Unde non eſt dubium ꝙ ad perfectionem virtutis requiritur perfectio opis facto vel ꝓpoſito ꝓ loco et tempore. q: etſi omnis virtus quecunqꝫ ſit, magis conſiſtat in animo q̄ in opere:tn̄ ad perfectionē eius requirit̄ ꝙ ſi non ſemp, tn̄ ꝓ loco ⁊ tempore prorumpat in opus ꝓportionatū ⁊ cōueniēs: Ergo ſimiliter ad ꝑfectionē paupertatis euangelice requiritur ꝙ reluceat ꝓportionabiliter in habitu exteriori ſm̄ proportionem habitꝰ interioris. Item ⁊ hoc patet ex profeſſione religioſorū ſine proprio in ſpeciali viuere profitentiū. q: niſi exꝓpriatio rerū requireretur ad perfectionem paupertatis: fruſtra et inutiliter religioſi paupertatem in ſpeciali ꝓfitentes abdicarent in ſpeciali ꝓprietatem omnium rerū. ex quo talis rerū exꝓpriatio in ſpeciali nō facit ad perfectionem paupertatis: ſicut nec exꝓpriatio reruꝫ in cōmuni facit ad perfectionem paupertatis in cōmuni, ſm̄ oppoſitorē ſꝫ ſufficit ſola animi non adheſio ꝑ amorē. ¶ Aliud etiā dicit oppoſitor, ꝙ pauptas euangelica nō excludit ꝓprietatē ⁊ dominium rerum vſu conſumptibilium:immo ſcriptura ſupponit apl'os ad minus in cōmuni talia habuiſſe. vt.xij.q.j.c.ij. Ad hoc dicendū ꝙ, ſicut ſupra dictum eſt, apl'i non fuerunt magis ꝓprietarij in ꝓpria cōmunitate ipſorum cum chriſto: q̄ in cōmunitate generali credentiū ſed in communitate generali credentium nihil habuerūt in ſpeciali nec in cōmuni quātum ad cōmunitatem ipſoꝝ ſpecialem quoad ꝓprietatē ⁊ dn̄ium: q: illud non fuiſſet cōmune omnibꝰ credentibus. ergo nec in cōmunitate ꝓpria ipſoꝝ cū chriſto habuerunt aliquid in ſpeciali nec in cōmuni quoad dn̄ium. Itē nō aliter intelligenda ſunt de pauptate hec verba Petri, Ecce nos reliquimus omnia, q̄ ſint intelligenda de obedientia iſta Et ſecuti ſumus te q: ſimul copulatiue dicta ſunt. Si ergo iſta, Secuti ſumꝰ te, ſunt intelligenda in ſpeciali ⁊ in communi:eadem ratione iſta, Dimiſimus oīa, ſcꝫ in ſpeciali ⁊ in cōmuni:quū nulla ſit ratio plus de illis q̄ de iſtis. Itē eodem mō ſunt intelligenda hec verba de omnibꝰ ſimpliciter, Ecce nos dimiſimus oīa, quomodo ſunt intelligenda de auro ⁊ argento illa verba Matth.x. Nolite poſſidere aurū ⁊ argētum. ſꝫ illa non eſt dubiū intelligenda ſunt in ſpeciali ⁊ in cōmuni quātum ad communitatem coꝝ ſpecialē: q: quomodocunqꝫ in ſpeciali vel in cōmuni aurū ⁊ argētū poſſediſſent:chriſti euangeliū venale feciſſent: ⁊ chriſtuꝫ perfecte imitati non fuiſſent. ergo ſimiliter hec verba Petri Dimiſimus omnia, in ſpeciali ⁊ in cōmuni intelligenda ſunt. Item eodem modo ſunt intelligenda hec verba Petri, Dimiſimus omnia, quomodo ſunt intelligenda verba chriſti de ipſis apl'is. Joā.xv. Si de mūdo fuiſſetis mūdus qd̄ ſuū erat diligeret. Et illa Jo.xvij. Mundus odio habuit eos:q: non ſunt de mundo. patet aūt ꝙ de mundo non erant. q: omnia reliquerant que pertinent ad mundum: ⁊ ſecuti fuerant chriſtum. ſꝫ iſta verba, Non eſtis de mundo, intelligēda ſunt in ſpeciali ⁊ in cōmuni:ſcꝫ quia mundus in ſpeciali ⁊ in cōmuni oderat eos. ergo ſimiliter ⁊ iſta verba, Dimiſimus omnia, propter que non erāt de mundo quātum ad cōcupiſcentiā oculorū in ſpeciali et in cōmuni intelligenda ſunt. Item eodem modo ꝓportionabiliter apoſtoli reliquerunt oīa tēporaliter ꝓpter deū:quomō poſſederunt oīa ſpiritualiter ꝓpter deum. q: ideo fuerunt perfecti poſſeſſores omniuꝫ ſpiritualiter: q: fuerunt perfecti contēptores tēporaliū omniū. ſꝫ apl'i fuerunt ſpūaliter perfecti poſſeſſores omniū in ſpāli ⁊ in cōmuni: q: illud quod ait apl's.j.ad Cor.iij. Omnia veſtra ſunt:vos aūt chriſti.xxiij.q.vij.ꝙ aūt.i ſi. ⁊.ij.ad Cor.vj. ⁊ ex̄ de ex.ꝑ.nimis iniqua.j.rn̄. Tanq̄ nihil habentes ⁊ omnia poſſidentes, verificatur de aplīs in ſpeciali ⁊ in cōmuni. Itē eodem modo ꝓportionabiliter reliquerūt ꝓpter chriſti euangeliū ꝓprietatē omniū temporalium:quomodo receperunt ex euangelio a chriſto poteſtatē ſumendi oīa neceſſaria. q: ideo chriſtꝰ tradidit Matth.x. eis iure euāgelij poteſtatē ſumēdi oīa neceſſaria: q: ꝓpter euāgeliū reliquerūt omnia tēporalia.j.q.ij. ſacerdos.xiij.q.j.§.

An euāgelica pauptas dn̄ium ⁊ ꝓprietatē excludat.

Solicitudineꝫ abijcit abdicatio ꝓprietatis.

Ex euangelio viuere licuit apoſtolis.

bis ita.in pꝛima colum. Sed chꝛiſtus tradidit eis pote/
ſtatem ſumendi ex euangelio omnia neceſſaria ⁊ in ſpe/
ciali ⁊ in cōmuni:q: in ſpāli ⁊ in cōmuni licebat eis viue/
re ⁊ vixerunt ex euāgelio cum chꝛiſto ꝙdiu fuerūt cū chꝛi
ſto:⁊ poſt.⁊ qui huic iuri ſicut Paulꝰ interdū cedere vel/
let/de laboꝛe ſuo viuere poſſet.vt p̄.c.ſacerdos. iō Mat/
th.x. dixit eis cōmuniter ꝓ oībus.Dignus eſt mercenariꝰ
cibo ſuo.⁊ Luce.x.Dignus eſt oparius mercede ſua.xij.q.
ij.quicūq;.⁊ Luc.xxij.Ego diſpono vobis regnū ſicut diſ/
poſuit mihi pater: vt edatis ⁊ bibatis ſup menſam meaꝫ
i.do vobis poteſtatē ſumendi omnia vite neceſſaria ex of
ficio qꝺ vobis cōmitto.Et ideo cōgrui ⁊ idonei p̄dicato/
res euangelij ſunt ꝓpꝛie pauperes euāgelici: qui omnia
amoꝛe euangelij ⁊ ꝓpter euangeliū dimiſerūt. q: nullus
ꝓpꝛie ⁊ ꝑfecte debet ex euangelio viuere:qui ſua ꝓpꝛia ꝓ/
pter euangelium non dimiſit.a ſenſu contrario.ar.p̄.c.ſa/
cerdos.Hinc eſt ꝙ fratres minoꝛes qui nihil ꝓpꝛiū in cō
muni ⁊ in ſpeciali habere debēt.vt ex̄ de ꝟ.ſig.exijt.li.vj.
inter omnes huius mundi ſtatus magis licite ⁊ ꝓpꝛius
et ꝑfectius de euangelio viuunt:q: coꝝ regula ꝓpꝛie ⁊ ſin
gulariter euangelica ⁊ apoſtolica eſt.vnde ⁊ eis ex regu
la ſine alio ꝓuilegio cōpetit pꝛedicare:vt habet̃ in regula
in.c.fratres non pꝛedicent.ex̄ de ꝟ.ſig.exijt.§. vbiq; quia.
qꝺ nulli ſtatui regulari licet ex regula.ergo apoſtoli q̄ fue
runt pꝛecipui euāgelij p̄dicatoꝛes.ex̄ de elec.fundamenta
j.rū.li.vj.⁊ de reli.⁊ ve.ſanct.glorioſus.j.rū.li.vj.quibus li
cuit in ſpeciali ⁊ in cōmuni de euangelio viuere.j.q.ij. ſa/
cerdos.omnia in ſpeciali ⁊ in cōmuni ꝓpter euangelium
dimiſerunt.Item impoꝛtantia ſuperogatiuā ꝑfectionem
de apl'is nō debent diminui ſeu ꝑ ſynecdochen exponi: ſꝫ
integre ⁊ plene interpꝛetari.aliter eſſet detrahere de per/
fectione aploꝝ:qꝺ eſt impium.Sꝫ hec verba Petri/Nos
reliquimus oīa/explicāt ſuperogatiuā ꝑfectionē aploꝛū:
ergo nō debent diminui:ſed integre ⁊ plene interpꝛetari
Sed dicere ꝙ intelligant̃ ſolū in ſpeciali ⁊ nō in cōmuni/
eſt ea diminuere ⁊ per ſynecdochen exponere:quum ſcri/
ptura nō plus eos reliquiſſe dicat omnia in ſpeciali ꝙ in
cōmuni.⁊ vbi canon nō diſtinguit:nec nos.ij.q.v. conſu/
luiſti.xxxj.q.j.ꝙ ſi doꝛmierit.vbi de hoc.Omnes aūt inſtā
tie q̄ poſſunt adduci de apoſtolis de ijs que habuerunt/
nō intelligende ſunt quoad pꝛopꝛietatem ac dominium:
ſꝫ q̄ad vſum actiue vel paſſiue.vt ſupꝛa patuit. ¶ Itē qꝺ

Solici/tudineꝫ abijcit abdica/tio ꝓpꝛietatis.

opponit̃ ꝙ abdicatio ꝓpꝛietatis ⁊ dominij nō excludit ſo
licitudinem aliquā:immo maioꝛē inducit:deſtruit ⁊ con/
fundit omnē religionem habentem annexā abdicationē
ꝓpꝛietatis rerū in ſpeciali.q: ſi abdicatio ꝓpꝛietatis rerū
in cōmuni:nō excludit aliquā ſolicitudinē in cōmuni:ea/
dē ratione abdicatio ꝓpꝛietatis ⁊ dominij in ſpeciali nō
excludit aliquā ſolicitudinem in ſpeciali.q: eadē eſt ꝓpoꝛ
tio ꝑ oīa expꝛopꝛiationis cōmunis ad ſolicitudinē cōmu/
nē:que eſt expꝛopꝛiationis ſpecialis ad ſolicitudinem ſpe
cialē.ergo expꝛopꝛiatio pꝛopꝛietatis ⁊ dominij in ſpeciali
nihil confert ad ꝑfectionē.quod eſt omnē religionē adni/
hilare fruſtra ⁊ in vanū immo deceptoꝛie ⁊ laqueū parā/
do cōtra id.xxvij.q.j.de viduis.Romani etiā pontifices
a tēpoꝛe Greg.ix.vſq; ad tēpus pape Jo.xxij.retinuerunt
ſibi ꝓpꝛietatē ⁊ dñium rerū fratribus minoꝛibus cōceſſa
rū:vſu nudo fratribus ipſis dimiſſo.fruſtra etiā dicꝰ dñs
papa Jo.in cōſtit.Ad conditoꝛē canonū/retinuit ſibi ⁊ ec
cleſie Romane ꝓpꝛietatem ⁊ dominium locoꝛum domo
rum libꝛoꝛū veſtimentoꝛum ad cultum diuinum pertinē/
tium fratribus minoꝛibus cōceſſoꝛū/fratribus ipſis vſu
ipſoꝛum dimiſſo.Sꝫ eſto ſalua veritate ꝙ talis expꝛopꝛia
tio non excludit aliquam ſolicitudinem:vt dicit opponēs
tamen excludit aliquam affectionem ſeu amoꝛem ꝑfectio
ni diſſonum.q: diuiſio dominioꝛum venit cauſaliter ex di/
uiſione animoꝛum:que non ſtat cum ſumma perfectione
charitatis:quia charitas nō querit q̄ ſua ſunt.j. ad Coꝝ.
xiij.lxiij.di.noſſe.de quo.ſ.e.ar.⁊.§.j.ꝟ.quod etiam patet
euidenti ratione.Et ideo talis expꝛopꝛiatio dominij ex/
cludit amoꝛē partialem diuiſiuum voluntatum.vnde ſic/
ut expꝛopꝛiatio ꝑſonalis excludit amoꝛē perfectioni per/
ſonali diſſonuꝫ:ita expꝛopꝛiatio collegialis excludit amo
rem ꝑfectioni collegiali diſſonum.⁊ ideo ſicut diuiſio do/
minioꝝ ſpecialium ⁊ ꝑſonaliū eſt radix ⁊ materia litigio/
rū/queſtionum/⁊ contētionū ꝑſonaliū.xij.q.j.c.ij.ita diui
ſio dñioꝛū collegioꝛū ⁊ communitatū ſpecialium.Et pꝛo/
pter hoc ſunt hodie ⁊ fuerunt a pꝛincipio litigia/⁊ contē/
tiones/⁊ queſtiōes/inter collegia ⁊ cōmunitates ſpecia
les adinuicem ꝓpter diuiſioneꝫ dominoꝝ cōmuniū:ſicut
fuerunt inter perſonas ſpeciales ꝓpter diuiſionē dñioꝛū
ꝑſonalium.que omnia repugnabant ſtatui ꝑfectiōis apo
ſtolice.quare talis expꝛopꝛiatio rerū in ſpeciali ⁊ in cōmu
ni quacūq; cōmunitate ſpeciali citra cōmunitatē genera
lem eccleſie/excludit aliquem amoꝛem perfectioni chari
tatis apoſtolice repugnantem.Quicquid ſit de ſolicitu/
dine.q: nec dicendum eſt ꝙ vſus a dominio ſeparatus ex/
cludat omnem ſolicitudinem.q: etiam aues celi de qui/
bus ſaluatoꝛ ponit exemplum Matth. vj. ſolicitantur
ad querendum ſibi victum.q: vbi eſt coꝛpus:ibi cōgregā
tur ⁊ aquile.Matth.xxiiij.⁊.xxiiij.q.j.qm̄.Sꝫ dico ꝙ vſus
rerum ſeparatus a pꝛopꝛietate ⁊ dominio pꝛopꝛio in ſpe/
ciali ⁊ in communi q̄cunq; cōmunitate ſpeciali includit
ſolicitudinem quandam naturalem ꝓ ſtatu iſto moꝛta/
li perfectioni virtutis conſonam:⁊ interduꝫ neceſſariam
ad exercitium virtutis excitandum/⁊ otium continuum
euitandum:⁊ ſine qua impoſſibile eſt iſtam vitam duci:⁊
ne homo tentare deum videatur.Matth.xxij.xxij.q.ij.q̄li
ter.querens a deo paſci ſine aliqua ſolicitudine ⁊ laboꝛe.
Unde Augu.in queſtionibus Geñ. Nemo debet tentare
deum ſuum:dum habet quid rationabili conſilio faciat.
xxij.q.ij.qualiter.⁊.xxiij.q.viij.ſi nulla.vñ Geñ.iij. In ſu/
doꝛe vultus tui veſceris pane tuo. Hec ſolicitudo appꝛo
batur in fratribus etiā minoꝛibus.ex̄ de ꝟ.ſig. exijt.§. nec
quiſꝗ.li.vj.Augu.ſꝫ appꝛopꝛiatio dominioꝛū ꝑſonalis vel
collegialis includit ſolicitudinem quādam partialem an
nexā dilectioni fraterne declinantem.ar.di ſ.viij.§.j.vnde
et Aug.Quis auarus querit cōpoſſeſſoꝛeꝫ.xxiij.q.vij. qꝺ
aūt.Unde ⁊ eſt triplex ſolicitudo.vna eſt naturalis neceſ

Solici/tudo triplex.

ſitatis:de qua dixi ꝓxime.q̄ eſt materia virtutis.vñ Aug.
de operibus monachoꝝ ſuper p̄.c.Matth.vj.ibi.Ne ſoli/
citi ſitis ⁊c̄.Nō hoc dicit vt iſta nō pꝛocurent quantū ne/
ceſſitatis eſt vnde honeſte poterunt:ſꝫ vt nō iſta intueant̃
⁊ pꝛopter iſta faciant quicquid in euangelij pꝛedicatione
facere iubentur.eam namq; intētionem paulo ſuperius
oculum vocauerat.ar.ad hoc bonū.xij.q.j.habebat. Item
ibi gloſ.i.cura tempoꝛali nec retrahamur ab eternis. Itē
ibi Hieronymus. Pꝛecipitur ergo nobis ne ſoliciti ſimꝰ
quid comedamus:quia in ſudoꝛe vultus pꝛeparamꝰ no/
bis panem.ergo laboꝛ exercendus eſt:ſolicitudo tollēda.
Item in.e.c.Matth.ſuper verbo/Neq; nent.Chꝛyſoſto/
mus.Hoc autem dicens non opus pꝛohibuit:ſed ſolicitu
dinem.ſicut ⁊ ſupꝛa quū de ſeminatiōe loqueret̃.⁊ vt ma
gis dei ꝓuidentiam in ipſis cōmēdet que omnē ſupat hu
manam induſtriā:ſubdit.Dico aūt vobis ⁊c̄. ¶ Alia eſt ſo
licitudo connaturalis pietatis gratia pꝛoximi.⁊ hec eſt ef
fectus virtutis.de qua Luc.x.Martha ſolicita es ⁊c̄.⁊.ij.
ad Coꝝ.xj.Solicitudo omnium eccleſiaꝝ. ¶ Tertia eſt ſo
licitudo pꝛeternaturalis neceſſitatis.q̄ eſt cupiditatis.et
hec eſt obſtaculum virtutis contra quam Phil.iiij. Nihil
ſoliciti ſitis ⁊c̄. Item ſm beatuꝫ Remigium/quātum ad
abdicationem ꝓpꝛietatis rerū tempoꝛaliū/fuerunt apo/
ſtoli ad dignitateꝫ pꝛimi hominis renouari.quia pꝛimus
homo ⁊ eius poſteri ſi ſteriſſent in oꝛiginali iuſtitia:ha/
buiſſent vſum rerū vſu conſumptibilium ſine pꝛopꝛieta/
te ⁊ ſpeciali dominio eoꝛūdē.vt.xij.q.j.c.ij.Sed ſi vſus re
rum vſu conſumptibilium eſt ſeparabilis in ſpeciali quā
tum ad ſpecialitatē perſonarum ſingularium a ꝓpꝛieta/
te ⁊ dominio:eadem ratione ⁊ pari eſt ſeparabilis in ſpe/
ciali de poſſibili ⁊ natura ſua quantum ad ſpecialitatem

cuiuſcumqꝫ collegij ſeu cōmunitatis ſpecialis. qꝛ natura rerū vſu conſumptibilium eadem eſt in ſpeciali ⁊ in cōmuni. Item pecunia vſu conſumitur. legitur ⁊ no. ex̄ de pig. c. vltimo. ſꝫ in ea poteſt vſus a dominio ſeparari. vñ Luc. xix. ſimile Matth. xxv. Quare non dediſti pecuniā meam ad menſam: ⁊ ego cum vſuris exegiſſem qđ meū eſt: ex quo videtur ꝙ ſeruus habuit vſum pecunie ſeparatum a ꝓprietate ⁊ dominio. Item in re in qua vſus non poteſt a proprietate ⁊ dominio ſeparari/ nō poteſt conſtitui aliqđ iuſtum lucrū ſaluo capitali nec non ſaluo. vt in frumento vino ⁊ oleo ⁊ alijs mercibus. vſu cōſumptibilibus: ⁊ que cōſiſtunt in pondere numero ⁊ menſura. vt. lxxxviij. di. in palea/ eijciēs. ⁊ ex̄ de vſu. in ciuitate. ⁊ no. xiiij. q. iiij. in ſumma. in prin. ⁊. c. j. in. ſ. gloſ. qꝛ lucrū iuſtum nō conſtituit̃ in aliqua re: niſi rōne alicuiꝰ vtilitatis. ex̄ de dona. inter vi. ⁊ vxo. per noſtras. §. fi. Sed in pecunia pōt cōſtitui iuſtū lucrū: ſi totum exponat̃ fortune ſcꝫ principale cū fortuito vt p̄. c. ꝑ noſtras. ⁊ xiiij. q. iij. c. j. in gloſ. j. ⁊ i. c. plerīqꝫ. i gloſ. videtur. ⁊ ex̄ de vſur. c. fi. ergo in pecunia vſus eſt ſeparabilis a ꝓprietate: al's nunꝙ̄ ſpecies lucri poſſet iuſte conſtitui in ipſa: ſiue totū exponat̃ fortune ꝑiculo ſiue nō. qđ eſt notorie falſum.

¶ Item non obſtat ꝙ poſſet opponi ꝙ decretalis Exijt de v̄bo. ſignifi. li. vj. que loquit̃ de expropriatione fratrū minorum omniū rerū in cōmuni ⁊ in ſpeciali: nō loquitur de expropriatione rerū vſu conſumptibilium. qꝛ hoc non eſt verū ſalua gratia opponētis. quia quum ibi dicat̃ in. §. nec quiſꝙ̄. ꝙ in rebus tēporalibus ſit conſiderare precipuum/ ꝓprietatem/ poſſeſſionē/ vſufructum/ ius vtēdi/ ⁊ ſimplicē facti vſum: ⁊ vltimo tamꝙ̄ neceſſario egeat/ licꝫ primis carere poſſit vita mortaliū: nulla ꝓrſus pōt eſſe ꝓfeſſio que a ſe vſum neceſſarie ſuſtentationis excludat. ſꝫ vſus neceſſarie ſuſtentationis principaliter ⁊ primo includit vſu ꝯſumptibilia magis ꝙ̄ alia: qꝛ vita humana principaliter ⁊ primo ſuſtētat̃ rebus vſu cōſumptibilibus. ergo iſta diſtinctio comprehēdit vſu cōſumptibila. Et ꝙ hec ſit mens Nicolai ⁊ intentio/ patet clare ex eo ꝙ dicit imediate ſic: Verū cōdecens fuit ei ꝓfeſſioni que ſponte deuouit chriſtū pauperē in tāta paupertate ſectari: oīm abdicare dñium: ⁊ rerū neceſſariarū neceſſario vſu fore cōtentā. nec per hoc ꝙ ꝓprietatē vſus ⁊ rei cuiuſꝗ a ſe dñium abdicaſſe videt̃: ſimplici vſui oīs rei renūtiarū eſſe conuincitur. qui inquam vſus nō iuris ſꝫ facti tm̄modo nomen habens/ qđ facti eſt tm̄ in vtēdo prebet vtentibus: nihil iuris. Et fratres minores ſm̄ Nico. abdicauerunt ꝓprietatem non ſolū omniū rerum tēporalium: ſꝫ etiam ꝓprietatem vſus cuiuſlibet rei: qđ eſt plus. qꝛ ſicut vſus rei eſt aliud a re vſibili: ita proprietas vſus eſt aliud a ꝓprietate rei ſubiecte vſui: licet autem nō omnis ꝓprietas rei cōſumatur ꝑ vſum: qꝛ ꝓprietas rerū vſu non conſumptibilium non cōſumit̃ ꝑ vſum: vt domus vel agri. tm̄ ꝓprietas cuiuſcumqꝫ vſus conſumitur ꝑ vſuꝫ: qꝛ vſus cuiuſlibet rei vſu cōſumptibilis eſt de genere trāſeuntium. Quod vero dicitur ꝙ ſub vſu talium rerum nō ſaluatur ꝓprietas aut dominiū: non eſt verum ſalua gratia. Quia ſicut vſu carnium aut panis aut veſtimenti alteratur et tranſmutat̃ natura eorum recedendo a prima ſpecie: ita vſus carnium continue variatur ꝓportionabiliter variationi carnium ſicut carnes ipſe. nec talis variatio cibi ⁊ vſus ſi tranſiret ꝑ mille ſpecies: transfert ꝓprietatem ⁊ dñium ibi de ꝑſona in ꝑſonam ſiue de ſubiecto in ſubiectum/ plus ꝙ̄ variatio ſpeciei frumenti farine ⁊ panis transfert dñium de dño in dñm: qn cuiꝰ fuit dñiū frumenti/ eiuſdem ſit dñium farine facte ex frumento: ⁊ panis ex farina. ⁊ ſi eſſent mille ſpecies adinuicē ſuccedētes quarū vna fieret de alia: ſemꝑ cuius eſt dñiū p̄me ſpeciei/ eiuſdē eſt dñiuꝫ oīm ſpecierū ſequētiū ꝓpter naturalē ordinē ipſaꝝ. ſicut ⁊ cinis generat̃ ex carbonibꝰ: ⁊ carbones ex lignis: ꝗuis iſta inter ſe ſpecie differāt: tm̄ ꝓpter naturalē ordinē ḡnationis vnius ex altera/ cuius eſt dñium p̄me ſpeciei eiuſdē eſt dñium oīm ſpecierū ſequētiū. ar. op. ad hec. ff. de lega. ij. imperator. in fi. ⁊. ff. de lega. iij. fideicommiſſam. §. ſi rem ſuā. ⁊ legitur ⁊ no. ex̄ vt li. pen. eccl'ia. ⁊ ex̄ de vſu. cū tu. §. fi. in gloſ. ex hoc videt̃. Ita in ꝓpoſito ꝙ̄uis cibus alteretur ſub vſu: ⁊ varietur ſubſtantialiter vel accidentaliter: tm̄ cuius fuit dominium cibi ante vſum immediate/ eiuſdē eſt etiā dñiū cibi ſub vſu ꝙ̄diu durat vſus ⁊ nō eſt abſorptus in ſtomacho. qꝛ poſtꝙ̄ eſt in ſtomacho: non cadit amplius ſub humano dñio tēporali. Et ita ſub vſu rerū vſu conſumptibilium ſaluat̃ ⁊ manet ꝓportionabiliter ꝓprietas ⁊ dominium ꝙ̄diu durat vſus: ſicut ſaluatur ſpēs ⁊ natura vſus. Et hoc eſt dicendū neceſſario. qm̄ aut ſub vſu iſtarū rerū vſu conſumptibiliū manet ꝓportionabiliter ꝓprietas ⁊ dñium ipſi vſui: aut nō. Si ſic: habetur ꝓpoſitum. Si nō: ergo quilibet qui vtit̃ vel abutit̃ iſtis rebus: habet vſum earum ſeparatū a ꝓprietate ⁊ dñio. qm̄ vſus rei ſub quo nō manet ꝓprietas nec dominiū/ eſt ſeparatus a ꝓprietate ⁊ dñio. qđ eſt ꝓpoſitum. vñ Nico. in dicta declaratiōe vt ſupra patuit/ intellexit ꝙ fratres minores haberent vſum rerū conſumptibiliū ſeparatū a proprietate ⁊ dñio. Sic etiā intellexit Greg. ix. familiaris beati Franciſci qui p̄mo regulam declarauit/ dicēs Dicimus ꝙ nec in communi nec in ſpeciali debēt proprietatem habere: ſꝫ vtenſilium ⁊ libroꝝ ⁊ eoꝝ mobilium que licet hr̄e/ ordo vſum habeat: ⁊ fratres ſm̄ ꝙ generalis miniſter vel prouinciales diſponendū duxerint ijs vtantur. Ex quibus patet ꝙ dñs Greg. voluit ꝙ fratres minores haberent vſum rerū vſu cōſumptibilium ⁊ abſꝗ proprietate ⁊ dñio. Quia dicit/ Nec in cōmuni nec in ſpeciali debent proprietatem habere: ſꝫ vtenſilium ⁊ libroꝝ ⁊ eorum mobilium q̄ licet habere/ ordo vſum habeat. ſed p̄ter vtēſilia ⁊ libros fratribus nō licet cōmuniter vti alijs bonis mobilibus niſi vſu cōſumptibilibus ſm̄ eoꝝ regulam. Et preterea ex quo diſtinguit bona mobilia in tres ꝑtes: ſcꝫ vtenſilia/ libros/ ⁊ alia mobilia que licet habere abſolute abſꝗ aliq̄ exceptione ⁊ modificatione: planum eſt ꝙ ipſe intendit comprehendere vniuerſaliter omnia mobilia q̄bus fratres minores licite vti poſſunt. quum mobilia abſolute dicta contra vtenſilia ⁊ libros diſtincta cōprehendant oīa mobilia p̄ter vtenſilia ⁊ libros: inter que cadunt vſu cōſumptibilia niſi apta violentia fiat eius intentioni ⁊ etiā lr̄e nihil excipienti. ex̄ de ma. ⁊ obe. ſolite. §. penult. cum ſuis ſi. Simil'r Alexander. iiij. ⁊ Inno. iiij. ſic determinauerunt in ſuis declarationibus. Dicimꝰ ꝙ nec in ſpeciali nec in cōmuni debent ꝓprietatē habere: ſꝫ locoꝝ ⁊ domorū ac vtenſilium ⁊ libroꝝ ⁊ eoꝝ q̄ licet habere/ ordo vſum habeat: ⁊ fratres ſm̄ ꝙ generalis miniſter ⁊ ꝓuinciales miniſtri ordinandū duxerint ijs vtant̃. Quū ergo dicūt/ ⁊ eorū q̄ licet habere/ intendunt comprehendere omnia alia/ per iſtum genitiuū/ que licet habere p̄ter nominata: inter que cadūt ꝑ ſe vſu conſumptibilia. Item Clemēs. v. in ſua declaratione edita in cōſilio Viennenſi que incipit Exiui de ꝑadiſo. q̄ eſt in titulo de v̄. ſig. inter clementinas declarat ſic. Sitꝗ declaratum ꝑ nonnullos p̄deceſſores noſtros Romanos pōtifices hāc expropriationē debere intelligi tā in ſpeciali ꝙ̄ etiā in cōmuni: ꝓpter qđ ⁊ rerū omniū cōceſſarū oblatarū ⁊ donatarū fratribus/ qs ⁊ quaꝝ vſum facti ſcꝫ ordini vel ipſis licet habere ꝓprietatē ⁊ dñium in ſe ⁊ Romanā eccl'iaꝫ receperūt: dimiſſo ipis fratribus tm̄modo vſu facti ſimplici. Quā determinationem ſummoꝝ pontificum ip̄e Clemēs vt ibidē patet acceptat ⁊ approbat. q̄bus v̄bis Clem̄. nihil clarius. qꝛ vt dicit rerū oīm conceſſaꝝ oblataꝝ ⁊ donataꝝ quarū vſum licet habere. ⁊ ita nihil relinquit qđ nō cōprehendat: qꝛ res vſu cōſumptibiles ꝑ ſe comprehēdunt̃ ſub nomine omniū rerū conceſſarum oblatarū ⁊ donatarū. qꝛ q̄ omnia/ dicit: nihil excludit. ex̄ de priuil. qꝛ. de ma. ⁊ obe. c. ſolite. ſ. Coꝝ. xv. Heb. ij. Iſta etiam declaratio dñi Nicolai vltimo approbat̃ et laudat̃ a dño papa Io. xxij. in quadā ſua cōſtitutiōe q̄ loquit̃ de vniformitate viuēdi fratrū ⁊ cellarijs/ approbata eſt q̄ incipit. Quia quorūdā exigit. in q̄ dicit ⁊ aſſerit ꝙ

Uti et
Abuti
Uſus et
Abuſus

pꝛedicta declaratio dñi Nicolai ſiue decre.lucida ſolida ⁊
clara cum multa maturitate eſt digeſta. Mꝫ etiam p̄dicta
decre. Exiit. expꝛeſſe concedat eis vſum veſtimētoꝝ ⁊ ali/
mentoꝝ: patet ex hoc ꝙ in ea ſic continet̄. Ex quib⁹ oībus
ſatis claret ad victū/ veſtitū/ diuinū cultū/ ⁊ ſapientiale
ſtudium/ neceſſariarū rerū vſum fratribus eſſe cōceſſum.
Item in veſtibus quotidianis q̄ inter vſu cōſumptibilia
cōputant̄: bene poteſt ad tēpus conſtitui certū lucrū ⁊ iu/
ſtū: puta ad mēſem vel ad annū: ⁊ talis locatio licita eſt.
vt no. xiiij. q. iij. in ſumma. qđ nō eſſet niſi vſus veſtimētoꝝ/
rū eſſet ſeparabilis a pꝛopꝛietate ⁊ dñio quātū ad tēpus.
ſed qua rōne eſt ſepabilis ad tempus: eadē rōne de ſe ⁊ na
tura ſua eſt ſeparabilis ꝓ ſemꝑ: ꝙdiu durat ſubſtantia ve
ſtimētoꝝ. q: illa que ſemel ſunt ſeparabilia: ſtāte eadē na/
tura extremoꝝ ſemper de ſe ſunt ſepabilia. Et ideo lex ci/
uilis ſuppōnēs vſu rei ſeparabilem ꝓ ſemꝑ ⁊ ꝓ perpetuo
a ꝓpꝛietate ſtatuit. ff. queadmodū vſufruc. amit. ꝑ totū. ex
de pig. c. vltimo. ne ꝓpꝛietates rerū eſſent inutiles in vni/
uerſum dñis ſemꝑ abſcedente vſufructu: ꝙ vſufruct⁹ cer/
tis modis extingueretur ⁊ ad ꝓpꝛietates reuerteretur.
¶ Itē de ſeparatione vſus a pꝛopꝛietate in rebus vſu cō/
ſumptibilibus facit illud Exo. xxviij. Facies feminalia li/
nea: vt operiant carnē turpitudinis ſue. ⁊ vtent̄ eis Aarō
⁊ filij eius: qñ ingredientur tabernaculū. ⁊ xxix. c. Veſtē
aūt ſanctam qua vtit̄ Aaron habebunt filij eius poſt eū.
Septē diebus vtet̄ illa: qui pontifex pꝛo eo fuerit cōſtitu/
tus. ⁊ xxxviij. Veſtes quoqꝫ q̄bus ſacerdotes vtent̄ in ſan
ctuario Aaron ⁊ filij eius: obtulerunt filij iſrael ſicut p̄ce/
perat domin⁹. ⁊ Leui. vij. Adipem animalis moꝛticini/ et
eius animalis qđ a beſtia captū eſt: habebitis in varios
vſus. Item nume. xviij. Uniuerſa frugum initia q̄ gignit
humus: ⁊ dño depoꝛtant̄: cedent in vſus tuos. ⁊. j. in eodē
c. Carnes nō cedent in vſum tuū. Et poſt. e. c. Nihil aliud
poſſidebunt decimarū oblatione contenti: q̄s in vſus eo/
rum ⁊ neceſſaria ſeparaui. ⁊ Deutero. xxij. c. Non induet̄
mulier veſte virili: nec vir vtet̄ veſte feminea. ⁊. xxiij. c. Si
vindemiaueris vineam tuā: nō colliges remanentes ra/
cemos. ſꝫ cedent in vſus aduene ⁊ pupilli ⁊ vidue. Item
Ioſue. v. Non ſunt vſi vltra filij iſrael illo cibo ⁊c̄. vbi ſup
ponit ꝙ antea ſunt vſi illo. Itē Iudic̄. ix. c. Numquid poſ/
ſum deſerere pinguedinē meā q̄ dij vtuntur ⁊ homines? ⁊
j. xix. c. Habentes panē ac vinū in meos ⁊ ancille tue vſus
Et. ij. li. Re. xiij. c. Huiuſcemodi em̄ filie regis v̄gines ve
ſtibus vtebantur. Et Tob. xij. Ego cibo inuiſibili ⁊ potu
q̄ ab hominibus videri nō pōt/ vtoꝛ. vbi ſupponit ange/
lus ꝙ cibo ⁊ potu viſibili conuenit vti. Item Heſter. iiij.
c. Sacco ⁊ cinere multis ꝓ ſtrato vtentib⁹. Et Eccl'i. xxxj.
Utere quaſi homo frugi q̄ tibi apponunt̄. Hiere. xiij. Ec/
ce computruerat lumbare: ita vt nulli vſui aptū eſſet. j. ad
Coꝛ. vij. Qui vtuntur hoc mundo tanq̄ nō vtant̄. Uſu
aūt cōſumptibilia de hoc mundo eſſe dicuntur. Phil. vl/
timo. Miſiſtis mihi ſemel et bis in vſum. ⁊ loquit̄ de vſu
et conſumptibilibus vite neceſſarijs. j. ad Timo. v. Mo/
dico vino vtere. Ergo ſcriptura loquens de vſu in rebus
vſu cōſumptibilibus/ nunq̄ vocat abuſum: nec abuti. ſed
in bona ⁊ vera ſignificatione: ſignans licite in eis vſum a
dñio ſeparari: q: moꝛaliter abuſus eſt illicit⁹ vſus ſm Au
gu. j. de doctrina chꝛiſtiana. ſꝫ vti ⁊ vſus ꝓ licito vſu. vñ Iſi
doꝛus. x. li. ethymo. Utile dicitur ab vtendo. ⁊. Huguitio
dicit ꝙ vtile eſt dictum qđ ad vſum ꝑtinet: qđ etiā ipm no
men ſignificat. Sed res vſu conſumptibiles ſunt pꝛopꝛie
⁊ non impꝛopꝛie vtiles: immo nihil eis ad vitā coꝛpoꝛalē
vtilius. Itē Augu. x. li. de trinitate definit vti ſic. Uti eſt aſ
ſumere aliquid in facultatē volūtatis. ſꝫ res vſu cōſum/
Uti et Abuti — ptibiles ſunt per ſe aſſumptibiles in facultatē volūtatis.
q: in poteſtate volūtatis eſt comedere ⁊ nō comedere: bi
Uſus et Abuſus — bere ⁊ nō bibere: ⁊ ſic de alijs. quū voluntas libere ⁊ con/
tingenter aſſumat in ſua facultate res vſu cōſumptibiles
ſicut alias: ergo vti ⁊ vſus ꝑ ſe reꝑitur in iſtis reb⁹ ſicut in
alijs. Similiter Augu. definit vti pꝛimo de doctrina chꝛi/
ſtiana ſic: Uti eſt id qđ in vſū venerit/ ad id qđ amas ob/
tinendū referre ſi tñ amādum eſt. Sed res vſu cōſumpti/
biles ſunt referibiles ꝑ ſe ad ſinē volūtatis ꝑ actum eius:
qualiter in eis ſaluatur vti ⁊ vſus. Similiter Augu. defi/
nit ibi abuſum/ dicens ꝙ Abuſus eſt illicitus vſus. ꝑ locū
a contrario ſenſu Uſus ꝓpꝛie eſt licitus vſus. In reb⁹ aūt
vſu cōſumptibilibus reꝑitur licitus vſus. ergo in eis ſm
Augu. reꝑitur ꝓpꝛie vſus. Item ſuꝑ illud pſ. xxx. In ſuꝑ/
bia ⁊ in abuſione. gloſ. In abuſione. i. ꝑuerſo vſu benefi/
cioꝝ dei. ergo ſm gloſ. abuſio eſt ꝑuerſus vſus. ergo ꝑ op/
poſitum vſus ꝓpꝛie eſt debitus vſus. ſed vſus iuſtus rerū
vſu cōſumptibiliū eſt debit⁹ vſus earum: ergo manifeſtū
eſt ꝙ definitiones ſanctoꝛum ⁊ doctoꝝ de vti ⁊ abuti ſunt
ꝓ fratribus minoꝛib⁹ cōtra opponentē. Adde hic qđ ſcri/
pſi. ſ. §. poꝛro. v̄. habuerunt. in. lv. ar. ¶ Itē arguit oppo
nens ſic ꝙ vſus non pōt eſſe iuſtus abſqꝫ iure vtendi. ſed
hic quero de quo iure vtendi? ꝓpꝛio an de iure vtendi cō/
muni? Si de iure vtēdi ꝓpꝛio: falſum eſt qđ dicit Clemēs
xij. q. j. c. ij. Cōmunis vſus omniū que ſunt in hoc mundo
omnibus hominibus eſſe debuit: ſi vſus non pōt eſſe iu/
ſtus abſqꝫ iure vtendi ꝓpꝛio. Falſum etiā erit ꝙ religioſi
vouent viuere abſqꝫ ꝓpꝛio: ſi vſus nō pōt eſſe iuſt⁹ abſqꝫ
iure vtendi ꝓpꝛio. Si aūt non loquitur de iure vtendi ꝓ/
pꝛio: ſed cōmuni: ergo vſus pōt eſſe abſqꝫ iure vtendi pꝛo
pꝛio iuſtus: ⁊ ꝑ cōſequens vſus iuſtus pōt ſeparari a iure
vtendi. quia in inſepabilibus habens in ſpeciali vnū/ hꝫ
in ſpeciali ⁊ reliquum. Et ꝓpterea ſi vſus pōt eſſe iuſt⁹ ſo
lum ex iure vtendi cōmuni abſqꝫ omni iure vtendi ꝓpꝛio
vt dictum eſt. eadē rōne ſequit̄ ꝙ vſus pōt eſſe iuſtus ſolū
ex iure vtendi cōmuni totius eccleſie/ abſqꝫ omni iure vtē
di ꝓpꝛio cuiuſcūqꝫ cōmunitatis ſpecialis. q: que ꝓpoꝛtio
eſt vnius perſone ſingularis ad vnum collegium ſpeciale
eadē eſt ꝓpoꝛtio vnius collegij ſpecialis ad vnā cōmuni/
tatem ſpecialem. Si ergo vna ꝑſona ſingularis pōt hr̄e
vſum iuſtū ſolū ex iure vtendi cōmuni totius collegij ſpe
cialis/ abſqꝫ omni iure vtēdi ꝓpꝛio ꝑſonali: eadē rōne qđ
cunqꝫ collegium ſpeciale poterit habere vſum iuſtū ſolū
ex iure vtēdi cōmuni cōmunitatis generalis/ abſqꝫ omni
iure vtendi ꝓpꝛio cōmunitatis ſpecialis. q: vbi eadem ra
tio: ibi idem ius. v. di. ad eius vero. v̄. ſi vero. ibi. qđ vni ꝑ/
ſone ⁊c̄. ⁊ ſimilis equitatis ratio ſimilia iura ſuadere de/
bet. C. ad. l. falci. li. vltimo. ⁊ facit op. de tranſla. inter coꝛ/
poꝛalia. §. j. v̄. vñ cū nō ſit. ⁊ ibi. idē iuris ꝯtinet in vtroqꝫ
⁊ ibi. ꝓpter tñ ⁊ expꝛeſſam ſimilitudinem vel identitatē
⁊ de confir. vti. vel inuti. cū dilecta. §. nos igitur. ibi. eiuſdē
equitatis ſimilitudine ꝓuocati. ⁊ in gloſ. ibi que incipit
ſimilis. Quia cōmunitas ſpecialis ſic ſe hꝫ ad cōmuni
tatem generalem: ſicut ſe habet vna ꝑſona ſingularis ad
vnā cōmunitatem ſpecialē. ⁊ ꝑ cōſequēs fratres minoꝛes
potuerunt habere vſum iuſtum rerum eis cōdecentium.
ſepatum ab omni iure vtendi pꝛopꝛio ⁊ in ſpeciali ⁊ in cō
muni quātum ad cōmunitatem ipſoꝝ ꝓpꝛiā: licet nō ſepa
tum a iure vtendi cōmuni vniuerſalis eccl'ie. Et ꝓpterea
ſi vſus pōt eſſe iuſtus ex iure vtendi cōmuni/ abſqꝫ omni
iure vtendi ꝓpꝛio ſcđm iſtam reſponſionē: eadē rōne vſus
poterit eſſe iuſt⁹ ex iure vtendi ſepato abſqꝫ omni iure vtē
di cōiuncto. q: nō magis cōmuniter ꝑſona aliqua ſpecia/
lis eſt in poteſtate ſue cōmunitatis cui⁹ eſt pars: ꝙ ſit ſeru⁹
in poteſtate domini ſui. ſi ergo ꝑſona ſpecialis poteſt ha/
bere vſum iuſtum ſolum ex oꝛdine ad ius vtendi cōmune
ſue cōmunitatis/ cuius noīe ⁊ authoꝛitate vtit̄/ abſqꝫ om
ni iure vtendi pꝛopꝛio: eadem ratione ſeruus pōt habere
vſum iuſtum ſolum ex oꝛdine ad ius vtendi dñi/ cuius no
mine vtitur/ abſqꝫ iure vtendi pꝛopꝛio. q: ſicut religioſus
vtit̄ rebus communitatis nomine communitatis ⁊ non
ſuo: Ita ſeruus vtitur reb⁹ domini nomine domini: ⁊ nō
ſuo. nec apparet aliqua cauſa ſeu ratio plus ex vna parte
q̄ ex alia: niſi mere ficta. Et hoc confirmatur. quia ſi reli/
gioſus quicunqꝫ poteſt habere vſum iuſtum ex iure vtē/
di ſue cōmunitatis abſqꝫ omni iure vtēdi pꝛopꝛio: multo

magis perfectus ſeruus dei poteſt habere vſum iuſtū ex iure extrinſeco ⁊ ſeparato dei/ abſq; omni iure intrinſeco ⁊ cõiuncto ꝓprio ſui. q: pfect⁹ ſeruus dei magis eſt in voluntate dei ꝙ̄ ſit religioſus in manu religionis ſue. ⁊ de⁹ etiā adſiſtit p̄ſentior ſuo ſeruo ꝙ̄ religio ſuo ſubdito. Si ergo religioſus pōt vti rebus ſue religionis iure religionis: ⁊ nō ſuo: eadem ratione verus ſeruus dei poterit vti rebus dei iure dei ⁊ nō ſuo. Et ita non dicitur ꝙ vſus poſſit eſſe iuſtus abſq; omni iure vtendi: ſed dicitur ꝙ vſus poteſt eſſe iuſtus abſq; omni iure vtendi ꝓprio. Itē aliud eſt habere ius vtendi: aliud licentiā vtendi. ⁊ ideo ꝙuis vſus abſq; omni iure ⁊ licentia eſſet illicitus: vſus tamen abſq; iure vtendi/ cū licentia tñ vtendi/ nō eſt illicitus. q̄a aliud eſt licentiam habere reb⁹ vtendi: ⁊ res dādi. ⁊ aliud ius. q: de licētia p̄lati pōt dare religioſus rem: ⁊ tñ ibi ꝓpriū non habet: nec ius dandi. vt eſt expreſſum. xij. q. j. non dicatis. Et de hac licentia loquit̄ ex̄ de v͛. ſig. exiit. li. vj. ibi. Durante licentia concedentis quoties religioſus haberet licentiam in ſpeciali vtendi aliq̄ re vſu conſumptibili/ toties haberet in ſpeciali ius vtendi illa: etſi in re cōſumptibili vſu non ſepararetur vſus a dominio ⁊ ꝓprietate/ vt dicit opponēs: ergo quoties religioſus aliq̄s haberet in ſpeciali licentiā vtendi re aliqua vſu cōſumptibili. toties in ſpeciali efficeret̄ ꝓprietarius in ea. Et quū nullus religioſus vtat̄ rebus vſu cōſumptibilibus licite niſi de licentia ſuoꝝ p̄poſitoꝝ: ſequeret̄ ꝙ in omnibus rebus vſu cōſumptibilibus eis in ſpeciali conceſſis omnes religioſi eſſent ꝓprietarij. qđ eſſet omnem religionē tollere: ⁊ omnes religioſos ꝓprietarios facere. Itē quū duplex ſit ius diuinum ⁊ humanum vel nature ⁊ conſtitutionis. di. viij. §. j. ⁊ ſi non iure ciuili vel humano vſus in rebus cōſumptibilibus vſu ſeparet̄ a dñio: ſeparat̄ tñ iure diuino: ⁊ in talibus licitus eſt vſus ⁊ iuſtus iure diuino ⁊ ſpūali. de q̄ etiā iure habet̄. xxiij. q. vij. c. j. q: nullus ſapiens vnꝙ̄ diceret ꝙ non eſſet in tali vſu licito aliquod ius. Sed queſtio eſt de iure vtendi temporali/ ciuili/ vel canonico: ⁊ de tali vſu nudo ⁊ facti ſeparato ab omni iure ciuili ⁊ humano loquit̄ decre. Exiui de paradiſo. in clemē. de v͛. ſig. ⁊ Exiit q̄ ſeminat. de v͛. ſig. li. vj. que talē vſum ſeparatum ab omni iure ciuili nō diuino concedunt fratribus minoribus. Et de tali vſu ⁊ iure loquit̄ cōſtitutio domini Io. pape. xxij. q̄ incipit/ Ad cōditorem. ⁊ alia q̄ incipit/ Quia quorūdā.

Articulus. lvij. A

An chriſtus rex tēporalium habuerit dñium.

Circa hec querendū eſt vtrum chriſtus alicui⁹ rei tpalis habuerit dñium ⁊ quale. Q̄ aūt dñium rerum tēporaliū habuerit/ ſacra ſcriptura tam in teſtamento veteri ꝙ̄ in nouo teſtari videtur. Multi quidē ꝓphete eum regē futurū ppl'i iſraelitici/ ⁊ per conſequēs habere regni dominium ꝓphetauerunt. Eſa. xxxiij. Ecce dñs iudex noſter: dñs legifer noſter: dñs rex noſter: ipſe veniet ⁊ ſaluabit nos. ſʒ ſꝫm Dionyſiū de diuinis nominib⁹ a dominio dicit̄ dñs/ dñans/ ⁊ dñator. Item Hiere. xxiij. Suſcitabo Dauid germen iuſtum: ⁊ regnabit rex: ⁊ ſapiens erit. ⁊ ſequitur. Et hoc eſt nomen quod vocabunt eū dominus iuſtus noſter. Iſte eſt etiā lapis abſciſus de mōte ſine manibus: cui deus celi dedit regnum quod in eternū non diſſipabitur. Daniel. ij. Itē Zach. ix. Ecce rex tu⁹ veniet tibi iuſtus ⁊ ſaluator ⁊c. Item pſ. ij. Ego autē cōſtitu⁹ ſum rex ab eo. ⁊ in pſ. xliiij. Eructauit/ qui totus loquitur de iſto rege. ⁊ pſ. lxxi. Deus iudicium tuū regi da. ⁊ multi alij pſalmi. Cañ. iij. Videte regem Salomonem. Luce. j. Et regnabit in domo Iacob in eternum: ⁊ regni eius non erit finis. ⁊ Luce. ij. Qui eſt chriſtus dominus. i. rex ⁊ dominus. Matth. ij. Vbi eſt qui natus eſt rex iudeorum. Io. j. Tu es rex iſrael. Item Io. xix. Ieſus nazaren⁹ rex iudeorū. Item Io. xviij. Regnum meū non eſt hinc. non dixit non eſt hic: ſed non eſt hinc. quaſi regnum meū a mūdo nō habeo. Act. ij. Certiſſime ſciat omnis domus iſrael q: ⁊ dominum eum ⁊ chriſtum fecit deus hunc Ieſum quem vos crucifixiſtis. Chriſtum autē regem intelligimus: q̄a chriſtus interpretatur vnctus: ⁊ quia reges inungi conſueuerunt. ex̄ de ſac. vnc. c. vnico. per chriſtum regem intelligimus. vbi Raban⁹. Ibi manifeſte Petrus ex hoc pſ. regnum chriſti non terrenum ſed celeſte oſtendit. vbi etiam Petrus videtur concludere ex verbis p̄dictis/ ꝙ chriſt⁹ inquātū homo ſubſiſtens in diuino ſuppoſito/ fuerit dominus ⁊ rex factus. conſtat enī ꝙ inquātum deus crucifixus non fuerit: ſed inquantum homo. ⁊ ideo quū dñs ⁊ rex fuerit factus inquātū crucifixus: ⁊ crucifixus fuerit inquantū homo: ſequitur ꝙ regnū ⁊ dominiū tamꝙ̄ homini deus ei conceſſit. vnde ſꝫm aliam trāſlationem quam Augu. ſequit̄ dicitur Dominus regnauit a ligno. vnde Augu. De cruce ſua in qua fixus erat/ diabolū occidit: ⁊ inde rex noſter eſt. Hoc etiā ſupponit angel⁹ loquens eo nato paſtoribus dicens Luce. ij. Hodie nat⁹ eſt vobis ſaluator qui eſt chriſtus dominus. i. rex ⁊ dñs. Hoc etiam Aug. in li. de concor. euangeliſtarum in prohemio expreſſe teſtatur dicens. Dominus ieſus vnus verus rex/ ⁊ vnus verus ſacerdos eſt. ⁊ paulopoſt dicit ſic. Scđm hominem quippe chriſtus ⁊ rex ⁊ ſacerdos effectus eſt: cui dedit deus ſedem Dauid patris ſui: ⁊ regni eius non erit finis. Luce. j. Item ꝙ ſaluator fuerit dñs omnium temporalium videtur. de eo enī dicitur Eſa. xvj. Emitte agnum dñe dñatorem terre. Item Michee. v. Et tu bethleem effrata nequaꝙ̄ minima es in principibus iuda. Ex te enī egredietur qui ſit dominator in iſrael ⁊ egreſſus eius ab initio a dieb⁹ eternitatis. Malach. iij. Statim veniet ad templum ſanctum ſuū dñator quē vos queritis ⁊c. Item Io. xiij. Vos vocatis me magiſter ⁊ dñe. ⁊ bñ dicitis: ſum etenī. Matth. xxj. Mar. xj. Luc. xix. Io. xij. Siquis vobis aliquid dixerit: dicite q: dñs his opus habet. ⁊ confeſtim dimittet eos. vbi Remigius. Nō dixit diſcipulis/ Dicatis dñs tuus his opus habet: vel dñs noſter. vt intelligant q: ipſe ſit ſolus non ſolum animalium ſed etiam oīm hominum dñs. Item Apoc. xix. et idē Apo. xvij. ⁊ j. Timo. vj. Habet ſcriptum in veſtimento ſuo/ Rex regum ⁊ dñs dominātiū. Itē in ſymbolo: Et in ieſum chriſtū filiū eius vnicū dñm noſtrū. Itē in alio ſymbolo ſanctoꝝ patrū. Et in vnū dñm ieſum chriſtum filium dei vnigenitum. Premiſſa aūt ſcʒ regnum ⁊ dominiū habuit ieſus chriſtus inquātū deus ab eterno/ eo ipſo ꝙ deus pater genuit ipſum: et dedit ei id qđ erat: ſcʒ ſuam ſubſtantiā dominium ⁊ potētiā. Io. x. Pater qđ dedit mihi maius omnibus eſt. ex̄ de ſum. tri. c. ij. §. licet. Et inquantū homo ex tempore/ ſcʒ ab inſtanti conceptionis ſue ex dei datione: vt patet ex p̄dictis. Et nihilominus videtur ꝙ habuerit dñium aliquarū rerū tēporalium non ab inſtanti ꝯceptionis ſue: ſed poſtea ſucceſſiue modis alijs: vt puta ex collatiōe fidelium. et de his dicendum eſt. Habuit vtiq; veſtimēta. Mat. xvij. Mar. ix. ⁊ Luce. ix. Veſtimenta eius facta ſunt alba ſicut nix. Io. xiij. Surgit a cena ⁊ ponit veſtimenta ſua ⁊c. Ioannis. xix. Partiti ſunt veſtimenta mea: ⁊ ſuper veſtem meam miſerunt ſortem. et Matth. xxvij ad idem. Item de calciamentis. Matth. iij. Luce. iij. Cuius nō ſum dignus calciamenta portare. ⁊ Mar. j. Cuius non ſum dign⁹ ſoluere corrigiā calciamētoꝝ. Io. j. Cui⁹ nō ſum dign⁹ vt ſoluā corrigiā calciamētoꝝ. Itē de locul̄. Io. xiij. xij. q. j. habebat. ⁊ c. exemplū. ⁊ Io. xiij. Qui manducat panem meū: leuabit calcaneum ſuum contra me. Item ꝙ vinū habuit ⁊ panē de q̄ inſtituit ſacramētū/ habet̄ Mat. xxvj. Mar. xiiij. Luce. xxij. Nec videtur ꝙ potuerit renūtiare huic regno. q: contra ordinationē patris feciſſet. Dani. ij. Suſcitabit deus celi regnū qđ in eternū nō diſſipabit̄. ⁊ regnū eius alteri non tradetur. Et Dani. vij. Ptās ei⁹ ptās eterna q̄ nō auferet̄: ⁊ regnū eius qđ nō corrumpet̄. Et videtur ꝙ quamꝙ̄ chriſtus fuerit paup: nō tñ carētia dñij fecit eū pauperē ⁊ egenū: ſʒ poti⁹ carētia pceptiōis fructus et obuentionis rerū quarū dñs erat. Magnum enī dñium

Regnū meū non eſt de h mundo.

ſeparatū in perpetuū ab omni perceptiōe cōmodi rei/habentem nō facit diuitem: quū ſit inutile reputandū. ſicut videtur ad ſenſum. Si eñ rex Francie non renuntiando regno ſe abſtineret a regno: ⁊ poſt lapſum alicuiꝰ temporis incognitus rediret ad illud: ſi ſe pro rege non gereret nec aliqua emolumenta ꝑciperet dicti regni/ſed in domo regia reciperet vt vnꝰ alius ex gratia neceſſaria vite ſue: talis vtiqꝫ licet rex eſſet ⁊ dñs/poſſet mendicus ⁊ pauper eſſe ⁊ merito reputari. vnde Gala.iiij. Quādiu heres paruulus eſt: nihil differt a ſeruo: quū ſit dñs oim. ſic merito chriſtus pauꝑ dici potuit voluntariꝰ ⁊ egenꝰ: nō propter dominij carentiam ſiue regni: ſed propterea quia ſe eorū fructibus ⁊ prouentibus non iuuabat.

SEd contra hoc/ꝙ chriſtus nō habuerit dñiū ⁊ proprietatē in rebus ſic oſtendit ⁊ probat. Nam legit Act.j. Incepit Jeſus facere ⁊ docere. qđ eſt intelligendū de oībus ad diſciplinam morū pertinentibus. Ideo ibi ſcribitur Primū quidē ſermonem feci de omnibus o Theophile que cepit Jeſus facere ⁊ docere. Nihil ergo ad perfectionem morū ⁊ diſciplinam pertinēs ſaluator noſter docuit qđ nō fecerit. propter quod Jo.xiij. Exemplū eñ dedi vobis: vt quēadmodū ego feci ita ⁊ vos faciatis. vnde Ro.xv. Non eñ audeo loqui aliqđ eorū que per me nō efficit chriſtus. vnde Aug. de vera religione de chriſto dicit ꝙ tota vita chriſti in terris fuit diſciplina morū. Sed chriſtus docuit ac conſuluit relinquere dominia tēporalia regnorum ⁊ principatuū ac poſſeſſionū quarūcumqꝫ. q: vt ſcribitur Mat.xix. Mar.x. Luc.xviij. cuidā volenti ad perfectionē aſcendere dixit. Si vis perfectus eſſe: vade ⁊ vēde oīa que habes: ⁊ da pauperibꝰ. ⁊ veni: ſequere me. Et ſicut habetur Luce xviij ille cui hoc cōſuluit erat princeps. ergo chriſtus inquantū homo pro ſtatu vite mortalis reliquit dñium temporale cuiuſcūqꝫ regni ſeu principatus tēporalis. aliter eñ nō feciſſet qđ docuiſſet: ⁊ potuiſſet ſibi obijci illud quod ipſe dixit apoſtolis Mat.x. Nō eſt diſcipulus ſuꝑ magiſtrum: nec ſeruus ſuꝑ dñm ſuum. ſufficit diſcipulo ꝙ ſit ſicut magiſter eius: et ſeruo ꝙ ſit ſicut dñs eius. Si ergo nō dimiſit ſed ſibi retinuit dñium temporale regni ⁊ principatus tēporalis: qua fronte fuiſſet auſus conſulere alicui principi vt dimitteret dominiū tēporale ſui regni aut dominij? profecto reſpōderetur ſibi/ſufficit mihi ꝙ ego ſim pauper ſicut tu. licet creatura non debeat a pari cōtendere cū creatore: nec diſcipulus cū magiſtro: aut ſeruus cum dño. Vñ Aug. ſcribens ad quemdā comitem/qui liber ſic incipit/Frater mi ſi cupis ſcire/ſic ait de chriſto. Chriſtus ne aurū diligeremus/oblata munera cōtemnere docuit. Ne famē timeremus. xl. diebus ieiunauit Ne nuditatē pertimeſceremus/preter vnam tunicā aliaꝫ diſcipulos ſuos habere vetuit. Ne tribulationes expaueſceremus/oīa ipſe ſuſtinuit. Ne mortē formidaremus/⁊ hanc ipſe ſuſcepit. et quum nos iſta docuerit omnia: nō tātū locutus eſt verbo/verum etiam exēplo ipſe preceſſit. hec Aug. Ex quibus patet ꝙ chriſtus nihil ad diſciplinā morum pertinens docuit/quod nō fecerit: ſed ipſe docuit vt dictum eſt relinquere dominiū temporale regnorum ⁊ principatuū: ergo ⁊ ipſe reliquit temporale dñium regni. Aliud dicere eſt cōſiliū et preceptū euangelicū deſtruere.

ITem queſtionē iſtā chriſtus determinauit Jo.xviij. vbi quū accuſaretur a iudeis/ꝙ ſe Ceſari in hoc ꝙ ſe regē faciebat/opponebat ⁊ Pilatꝰ timens incurrere Ceſaris indignationem queſiuit a chriſto. Tu es rex iudeorū? non negando ſed diſtinguendo reſpōdit dicens/Regnū meū non eſt de hoc mundo. Quod dupliciter intelligit non eſt de hoc mūdo. vel materialiter: q: ſcꝫ non eſt de rebus tēporalibus huiꝰ mundi. vel cauſaliter q: ſcilicet nō teneo ipſum ab hoc mundo. ⁊ vtroqꝫ modo chriſtus negauit regnum ſuū eſſe de hoc mundo. Quod patet per medium ſuum qđ vniformiter cōcludit ⁊ indiſtincte de vno modo ſicut de alio. Si regnū meū inquit eſſet de hoc mūdo: miniſtri mei vtiqꝫ decertarent vt non traderer iudeis nunc aūt regnum meū non eſt hinc. Qđ mediū cum concluſione premiſſa ⁊ cōcluſione illata intelligit materialiter ſicut cauſaliter. q: vndecūqꝫ tenuiſſet regnū ſuū cauſaliter: dum tñ fuiſſet de hoc mundo materialiter de rebus tēporalibus: miniſtri vtiqꝫ decertare debuiſſent ne traderetur iudeis. Et Pilatus etiā magis curabat vnde eſſet regnum ſuū materialiter: ꝗ̄ cauſaliter. q: vndecūqꝫ tenuiſſet cauſaliter ⁊ effectiue regnū temporale: quū non recognoſceret illud a Ceſare: videbat contradicere Ceſari q̄ tunc ſibi dñium vniuerſale totius orbis vēdicabat: ⁊ hoc ſibi ſpecialiter iudei obijciebāt. Quā obiectionē chriſtus nunqꝫ conuenienter excluſiſſet: niſi regnū ſuū eſſe de hoc mundo materialiter ⁊ nō cauſaliter tātū negaſſet: quum Ceſar magis curaret vnde ſe faceret regē materialiter ꝗ̄ cauſaliter. q: ⁊ iudei dicebant ſe tenere regnū a deo temporale ⁊ non a mūdo cauſaliter. q: dicebāt terrā ꝓmiſſionis eſſe eis traditā a deo. xxiij. q. v. §. hinc etiam. et tamen Ceſar volebat ꝙ ipſi tenerent terrā ab eo: ⁊ niſi ab eo recognouiſſent/ſibi contradixiſſent. Ita chriſtus ſimiliter vndecūqꝫ cauſaliter regnum tēporale tenuiſſet: niſi illud a Ceſare q̄ ſibi dñium totius orbis vendicabat/recognouiſſet: Ceſari cōtradixiſſet. Quum ergo chriſtus ſufficiēter excluſerit obiectionē falſam iudeorum: ſequitur ꝙ regnum ſuū non fuit de hoc mundo materialiter nec cauſaliter. Immo ſi regnum ſuū fuit de hoc mundo materialiter: licet non cauſaliter: iudei nō impoſuiſſent ſibi falſum ſed verū. q: iudei non imponebant ſibi ꝙ ipſe teneret regnum temporale ab hoc mundo: ſed imponebant ſibi ꝙ ipſe ſe faciebat regē regni iudaici temporalis. Q etiā iſta fuerit intentio chriſti/patet ex alia chriſti reſponſione. Nā quum Pilatus poſt dictam chriſti reſponſionem intuliſſet. Joan.xviij. Ergo rex es tu. ſtatim chriſtus reſpondit. Tu dicis quia rex ſum ego: ego autem in hoc natus ſum: ⁊ ad hoc veni in mundum: vt teſtimonium perhibeam veritati. ⁊ oīs qui eſt ex veritate audit vocem meā. Ex qua chriſti reſpōſione patet ꝙ regnū ſuū nō fuit pro hac vita mortali temporale: ſed ſpirituale. q: tale fuit regnū ſuum quale fuit officium regni ſiue regis. ſed officiū chriſti regis non fuit temporale: ſed ſpirituale: ſcilicet ꝑhibere teſtimonium veritati. ergo ⁊ regnū ſuum non fuit tēporale ſed ſpirituale: ſicut ⁊ officiū regis nō fuit temporale/ſed ſpirituale. Siquidē ⁊ ipſe chriſtus quale regnū ſuū eſſet/per ſignū ab affectu cōuenienter demōſtrauit hoc etiā ipſum Dauid ꝓpheta in ꝑſona chriſti in pſ.ij. ꝓphetauit dicens. Ego autē cōſtitutus ſum rex ab eo ſuper ſion montem ſanctū eius ꝑdicans preceptū eius. Hoc ergo fuit officium regis noſtri: ꝑdicare preceptū dñi. ꝑhibere teſtimonium veritati. qđ fuit officiū ſpirituale ⁊ nō tēporale ⁊ ꝑ conſequens regnū ſuū fuit ſpirituale: ⁊ non tēporale. ſiquidem et regis officio regni dominiū innoteſcit. Hoc clare Aug. ſuper Joā.xviij. c. exponendo predicta verba chriſti dicit ſic. Audite iudei et gentes: audite circūciſi. audite ꝑputium: audite oīa regna terrena. Non impedio dominationē veſtrā in hoc mundo: q: regnum meū non eſt de hoc mūdo. nolite metuere metu vaniſſimo quo Herodes ille maior expauit: ⁊ tot īfantes occidit metuēdo potiꝰ ꝗ̄ iraſcendo crudelior. Regnū inquit meū nō eſt de hoc mūdo. Quid vultis ampliꝰ? Venite ad regnum qđ nō eſt de hoc mūdo. venite credēdo. ⁊ nolite ſeuire metuēdo. Dicit quidam in ꝓphetia dño deo patri. Ego aūt cōſtitutꝰ ſum rex ab eo ſuꝑ ſion montē ſanctū eiꝰ. ſed ſion illa/mons ille nō de mundo. Quid enim eſt eius regnum: niſi credentes in eum: de pe. diſt. iiij. §. finis. ⁊ hinc etiam Augu. quibus dicit de hoc mundo non eſtis: ſicut ego non ſum de hoc mūdo: ꝗuis vellet eos eſſe in mundo. propter quod de illis dixit Joan.xvij. ad patrē. Non rogo vt tollas eos de mūdo: ſed vt ſerues eos a malo. vnde ⁊ hic nō ait. Regnum meū non eſt in hoc mūdo. ſed nō eſt de hoc mundo. quum

Regnū meū non eſt de h° mundo.

hoc pꝛobaret dicens. Si regnũ meũ eſſet de hoc mundo:
miniſtri mei vtiqꝫ decertarent vt nõ traderer iudeis.nũc
autem regnũ meũ non eſt hinc. Non ait/nõ eſt hic.ſed nõ
eſt hinc.hic em̃ eſt regnũ eius vſqꝫ in finem ſeculi:habens
inter ſe cõmiſta zizania. Matth.xiij.xi.q.iij.nolite.xxiiij.q.
iij.notãdũ.de con.di.iiij.eſt vnitas.vſqꝫ ad meſſem. meſſis
em̃ eſt finis ſeculi:quãdo meſſoꝛes venient.i.angeli:⁊ col/
ligent de regno eius oĩa ſcandala. Mat.xiij.qd̃ vtiqꝫ nõ
fieret ſi regnũ ſuum non eſſet hic.ſed tãtũ non eſt hinc:q:
peregrinat̃ in mũdo.hec Aug.Ex quibꝰ verbis auguſtini
aperte patet ꝙ regnũ chꝛiſti in hac vita moꝛtali non fuit
regnum tempoꝛale:ſed ſpirituale.qd̃ patet ex hoc ꝙ dicit
Non impedio dominationem veſtram in hoc mundo.Si
autem fuiſſet eius dominiũ tẽpoꝛale:impediuiſſet eoꝝ do
minium.quũ in eodem regno ſiue imperio nõ poſſint eſſe
conuenienter abſqꝫ mutuo impedimento inter ſe plures
reges ſeu iperatoꝛes pares:quoꝛũ neuter ſubſit alteri. ar
ad hoc ex̃ de pꝛoba.licet.§.ex pꝛemiſſis.ff.cũ duo inſimul.
vi.q.iij.ſcitote.vij.q.i.in apibus.ex̃ de of.oꝛ.quoniã.§.i.Et
quia nemo poteſt duobꝰ dominis ſeruire.Mat.vi.⁊ Luc.
xvi.de pe.di.i.§.Item vt chꝛiſtus ait.ſub.§.hoc idẽ.Quod
etiam patet ex hoc ꝙ dicit ꝙ eius regnũ ſunt credẽtes in
eum:⁊ ꝙ ad eius regnũ venitur credendo.ad regnũ autẽ
tempoꝛale non venit̃ credẽdo:ſed dominãdo ⁊ occupãdo
potiꝰ.Et q: dicit ꝙ ſion illa ⁊ mons ille nõ eſt de hoc mũ/
do. Quare autẽ chꝛiſtus non dixit regnũ meum non eſt
hic:ſed non eſt hinc:fuit ſm Augu.⁊ ſm veritatem/q: re/
gnum ſuũ ſpirituale hic erat coꝛpoꝛe:licet nõ eſſet hic in/
tentione ⁊ dilectione finali.non q: regnum ſuũ eſſet tem/
poꝛale ⁊ de rebus tẽpoꝛalibus:ſed q: regnũ ſuũ ſpiritua/
le/quod eſt congregatio fideliũ in charitate/adhuc hic
peregrinat̃ in coꝛpoꝛe moꝛtali: in exilio huiꝰ mũdi q̃diu
ſumus in via.ij.ad Coꝛ.v.Ex quibus etiã patet ꝙ oẽs ꝓ/
phete q̃ ꝓphetauerunt chꝛiſtum regẽ futurum:pꝛopheta
uerunt de regno chꝛiſti ſpirituali:et non tempoꝛali. quo/
niam pꝛomiſſio legis debet intelligi ſpiritualiter:⁊ nõ tẽ/
poꝛaliter.quia dicit̃.ij.ad Coꝛ.iij.Litera occidit:ſpũs aũt
viuificat.Hoc em̃ intelligere ſcilicet legis ꝓmiſſiones tẽ/
poꝛaliter/eſt iudaizare.cõtra illud ex̃ de ſacra vnc.c. vni/
co.§.penultimo.de con.di.iij.ꝓuenit.⁊ euangeliũ ad legis
obſeruantiã redigere contra illud ex̃ de conſti.tranſlato.
Unde talẽ regem in tẽpoꝛalibus expectant iudei carna/
les ⁊ tẽpoꝛales.facit ad hoc id pſ.xliiij.Offerent̃ regi chꝛi
ſto virgines ſcilicet ſancte.Itẽ ꝙ regnũ chꝛiſti inquantũ
fuit homo paſſibilis ⁊ moꝛtalis/debeat intelligi regnum
ſpirituale:⁊ non tẽpoꝛale:patet aperte ex hoc ꝙ angelus
Luc.i.c.Dixit Marie de chꝛiſto ⁊ regno eius.Dabit illi do
minus deus ſedem Dauid patris eius:et regnabit in do/
mo Jacob in eternum:⁊ regni eius nõ erit finis.Conſtat
autem ꝙ chꝛiſtus in hac vita moꝛtali non regnauit in do
mo Jacob tẽpoꝛaliter:ſed tãtũ ſpiritualiter:q: non intro
miſit ſe de regimine tẽpoꝛaliũ:ſed ſolũ de regimine et cu/
ra ſpiritualium. Regnũ etiam tẽpoꝛale habet quandoqꝫ
finem:quũ hic finiatur:⁊ ante finem mundi multa regna
defecerunt:ſicut regna Aſſyꝛioꝛũ ⁊ Grecoꝛũ ⁊ Chaldeoꝝ
Dani.ij. Regnũ autem chꝛiſti nõ habet finem: ſed manet
in eternum.q: regni eius non erit finis:vt dixit angelus.
ergo regnũ chꝛiſti non debet intelligi tẽpoꝛale:ſed ſpũale
quod gloſ.oꝛ.dicit ibi Luce.i.valde pulchꝛe ſic. Dabit illi
dñs deus ſedẽ dauid patris eiꝰ.gloſ.i.iſraeliticã plebẽ:cui
Dauid ⁊ filij eius tempoꝛalis regni gubernacula pꝛebue
runt.huiuſmodi regnũ ſpirituale datũ eſt chꝛiſto: quãdo
diſpoſitũ eſt a deo vt de ſemine Dauid incarnaretur: qui
illã gentem in perpetuũ vocaret regnum.⁊ nõ ſolũ in illa
gente iudeoꝛũ/ſed regnabit in domo Jacob in eternum
i.in tota eccleſia q̃ per fidem ⁊ confeſſionem chꝛiſti ad pa/
triarcharũ pertinet ſoꝛtem.ſiue in illis q̃ de patriarcharũ
ſoꝛte nati ſunt.ſiue in ijs qui de oleaſtro exciſi in oliuam
bonã ſunt iſerti.Ro.xi.hec gloſ.quã coꝛroboꝛat mens ca/
nonis.xxxiij.q.iiij.recurrat.Et ita tã ex textu q̃ ex gloſ.pa/
ter ꝙ regnũ chꝛiſti debet intelligi ſpũale ⁊ nõ tẽpoꝛale.q:
eo mõ debet intelligi regnũ chꝛiſti:quo mõ intelligit̃ do/
mus Jacob:in qua pꝛedicit̃ ab angelo regnaturꝰ.ſed do/
mus Jacob in qua ꝑdicitur regnaturꝰ/debet intelligi ſpi
ritualiter:⁊ nõ tẽpoꝛaliter.q: tunc ſequeret̃ ꝙ chꝛiſtꝰ non
fuiſſet rex niſi ſolũ gentis iudeoꝛũ:⁊ nõ aliarũ gentium ⁊
ita alie nationes gentiũ nõ ꝑtinerent ad regnũ chꝛiſti.qd̃
eſt erroneũ.q: ad regnũ chꝛiſti pertinent oẽs vere creden
tes.iuxta illud pſ.ij. Poſtula a me et dabo tibi gẽtes he/
reditatẽ tuã ⁊ poſſeſſionẽ tuam terminos terre.et de hoc
ſatis ad Ro.i.⁊ Joan.xi.ibi. Quia ieſus moꝛiturꝰ erat ꝓ
gente.Et illud ꝓphete.ij.c.Oſee.ſm aliã tranſlationem.
Uocabo plebẽ meã non plebẽ meã.noſtra trãſlatio habet
Et dicã nõ populo meo populus meus es tu.Oſee.ij.c.in
fi.xxxv.q.i.§.hac itaqꝫ.ergo domꝰ Jacob intelligenda eſt
ſm gloſ.pfatam/ſpũaliter ⁊ nõ carnaliter. ergo ſimiliter
regnũ chꝛiſti q̃ ꝑdicitur regnaturꝰ in domo Jacob: ſpiri/
tuale ⁊ non tẽpoꝛale accipiendũ eſt.vñ et ſuper illud Jo.
xix.Erat autẽ ſcriptũ Jeſus nazarenus rex iudeoꝝ/dicit
gloſ.coꝛde non carne.ergo ſm gloſ.iudei debent intelligi
ſpũaliter ⁊ nõ carnaliter:q: coꝛde nõ carne.qd̃ etiam pa/
tet ex textu ibidẽ.q: ſtatim ſequit̃.Erat aũt ſcriptũ hebꝛai
ce ⁊ grece ⁊ latine/Rex iudeoꝛũ/ſed nõ fuit hoc ſcriptum
niſi q: iudei quoꝛũ chꝛiſtus ſcribitur rex:intelligunt̃ ſpũa
liter pꝛo hebꝛeis grecis ⁊ latinis.Ex quibꝰ etiam patet ꝙ
illud Mat.ij.Ubi eſt q̃ natus eſt rex iudeoꝝ.nõ debet in/
telligi de regno tempoꝛali:ſed ſpũali.aliter ſequeretur ꝙ
chꝛiſtus nõ fuiſſet rex aliarũ gentiũ.qd̃ eſſet erroꝛ. Unde
⁊ Aug.in ſmone de epiphania ait. Ipe etiã chꝛiſtus exſex/
pectatio gentiũ:de quibꝰ quondã beatiſſimo patri Abꝛae
innumerabilis fuerat ꝓmiſſa ſucceſſio:nõ carnis ſemine
ſed fidei fecũditate generãda:⁊ ideo ſtellaꝝ multitudini
cõparata:vt ab omniũ gentium patre non terrena ſed ce
leſtis pꝛogenies ſperaret̃.ad credendũ ergo ꝓmiſſe here
ditatis heredes in ſideribꝰ deſignati oꝛtu noui ſideris ex
citantur:vt in quo celũ eſt adhibitum in teſtimoniuꝫ/celi
famuletur obſequium . Sicut ergo fuit ſoboles ſpiritua/
lis eius per fidẽ.ſic ⁊ regnũ.Unde ⁊ Leo papa in ſermo/
ne epiphanie ſic dicit. Herodes vero audiens iudeoꝛum
pꝛincipem natũ:ſucceſſoꝛẽ ſuſpicatꝰ/expauit.⁊ parũ poſt.
O ceca ſtulte emulationis impietas:que perturbãdum
putas diuinum tuo furoꝛe conſilium.dominꝰ mundi tem
poꝛale non querit regnum:qui pꝛeſtat eternum.hec Leo
Item Fulgentius in ſermone de epiphania ſic dicit. In
his muneribus myſterium videmus vere fidei contineri.
Tus quippe pꝛo ſuis tẽpoꝛibus in ſacrificio dei ſolebat ſa
cro officio ſacerdotis offerri.Aurũ quoqꝫ tributis regali
bus annua videmus exactione perſolui.Myꝛrha vero ſe
peliendis adſolet coꝛpoꝛibus adhiberi.In illa ergo obla
tione turis ſacrificiũ agnoſcitur:in quo chꝛiſtus ⁊ verus
deus põtifex inuenit̃. Pꝛo quibus em̃ ſeipſum verus ille
pontifex ſacrificiũ in odoꝛem ſuauitatis obtulit:ab ipſis
ſacrificiũ idem verus deꝰ accepit.Munus vero auri regẽ
verũ demõſtrat dñm noſtrũ ieſum chꝛiſtũ.nõ vtiqꝫ talem
regẽ qui ſuã imaginẽ in ſolidis accipit:ſed q̃ ſuã imaginẽ
in ipſis hominibꝰ q̃rit.hanc vtiqꝫ imaginẽ querens dice/
bat:Mat.xxij.Mar.xij.Luc.xx.⁊.xxiij.q.viij.conuenioꝛ.Red
dite ceſari q̃ ceſaris ſunt.et deo que dei ſunt.et parũ poſt.
In rege igitur chꝛiſto cognoſcitur liberatio captiuoꝛuꝫ.
In ſacerdote chꝛiſto inuenitur mundatio pollutoꝛũ. In
chꝛiſto moꝛtuo atqꝫ reſurgente conſiſtit reſurrectio moꝛ/
tuoꝛum. In deo chꝛiſto poſita eſt eterna felicitas beatoꝝ
hec Fulgẽtiꝰ.Itẽ Beda.⁊ ponit̃ i gloſ.ſup illud Mar.xi.
c.Benedictum quod venit regnũ patris noſtri Dauid.di
cit ſic.ſm Jo.vi.c.Quum turbe eum rapere vellent et fa/
cere regem:fugit:⁊ regnum adhuc victurus noluit.nunc
autem iam paſſurus/regem non refugit ſe dici:non hym/
nos filio dei et rege dignos:non eos repꝛimit qui regnũ
Dauid in eo reſtaurandum et pꝛiſce benedictionis do/
na concinunt:quia ſcilicet non tempoꝛalis et terreni: ſed

eterni in celis rex eſſet imperij:ad qḋ per contemptū mortis gloꝛiam reſurrectionis et triumphū aſcenſionis perueniret. vnde diſcipulis poſt reſurrectionē ait Mat.vltimo Data eſt mihi oīs poteſtas in celo ⁊ ī terra.hec gloſ.⁊ Beda ſimul. Itē in eodem regno tēpoꝛali nō poſſunt nec debent eſſe ſimul plures reges pares et incōnexi . vt.vij.q.j. in apibus.⁊ ſupꝛa dixi.℣.ex quib⁹. Sed Ceſar imperatoꝛ Romanoꝛū fuit verus licet infidelis in tēpoꝛalibus : aliter enī chꝛiſtus verbo ⁊ exēplo ſibi dari tributū nō cōſuluiſſet. Mat.xxij.⁊.xxiij.q.viij.§.ecce.et.c.cōuenioꝛ. chꝛiſtus autē a ceſare regnū tēpoꝛale non recognouit:licet ſibi tributum nō in recognitionē regni:ſed pꝛo vitatione ſcādali ⁊ futuri ſignificatione myſterij dederit. Mat.xvij.xj.q.j.magnū quidē eſt.xxviij.q.j.iam nūc.ad fi. Nec Ceſar recognouit regnū tēpoꝛale a chꝛiſto inquantū homo:ſed potius eius miniſtri exigebāt tributū a chꝛiſto.vt Mat.xvij ergo chꝛiſtus inquantū homo pꝛo hac vita moꝛtali non fuit rex in rebus tēpoꝛalibus.aliter enī in eodē regno fuiſſent ſimul plures reges. Nec obſtat de titulo quem poſuit Pilatus: Ieſus nazarenus rex iudeoꝝ. Jo.xviij.q: nō loquitur de regno terreno ſed celeſti:quamꝙ̄ Pilat⁹ aliud foꝛſan ſentiret.vel dixit hoc deriſoꝛie:ſicut ⁊ illi/Aue rex iudeoꝛum. Jo.xviij.Et ꝙ ille titulus nō intelligit̄ de regno tēpoꝛali ſed ſpirituali/patet Eſa.ix. Multiplicabit̄ eius imperiū:⁊ pacis non erit finis.ſup ſoliū Dauid ⁊ ſuper regnum ei⁹ ſedebit:vt ꝯfirmet illud ⁊ coꝛroboꝛet in iudicio ⁊ iuſtitia amodo ⁊ vſqꝫ in ſempiternū.hec Eſa. Nulli aūt intelligenti dubiū eſt ꝙ chꝛiſtus dei filius non coꝛroboꝛauit nec cōfirmauit ſed potius diſſipauit regnū tempoꝛale ipſius Dauid.q: vt ipſe dixit Mat.xxj.ipſis iudeis. Auferetur a vobis regnū dei:⁊ dabit̄ genti facienti fructus ei⁹ xxiij.q.vij.c.ij.Unde ad ſenſum videmus illud regnū poſt chꝛiſti regnū tēpoꝛaliter eſſe diſſipatum : ſicut ſacerdotiū leuiticū tēpoꝛale fuit euacuandū per ſacerdotium chꝛiſti ſpirituale ⁊ eternale. Hebꝛe.vij.⁊ ex de cōſti.tranſlato. Jo Bꝛe.ait in homi.epiphanie.Celi rege nato/rex terre turbatus eſt.q: nimirū terrena altitudo cōfunditur:quū celſitudo celeſtis aperit̄. Item Hiere.xxviij.Ecce dies veniunt/dicit dn̄s:⁊ ſuſcitabo Dauid germē iuſtū:⁊ regnabit rex:⁊ ſapiens erit:⁊ faciet iudiciū ⁊ iuſtitiam in terra. In diebus illis ſaluabit̄ iuda:⁊ iſrael habitabit confidenter. ⁊ hoc eſt nomen qḋ vocabunt eū/dn̄s iuſtus noſter . Hec verba nō poſſunt intelligi ad literā de regno iudaico tempoꝛali:ſed de regno ſpirituali:quoniā chꝛiſtus in iſta vita moꝛtali nō exercuit iudiciū ⁊ iuſtitiam de rebus tēpoꝛalibus:nec exercuit dn̄ium tempoꝛaliū.imo cuidam petenti Magiſter dic fratri meo vt diuidat mecum hereditatem/reſpōdit.Quis me cōſtituit iudicē ac diuiſoꝛē ſuper vos? Luc.xij.Similiter populus iudaic⁹ per chꝛiſti aduentum non eſt ſaluat⁹:ſed potius deſtitut⁹ tēpoꝛaliter.⁊ plebs iſraelitica ſub chꝛiſto non habitat cōfidenter tēpoꝛaliter: ſed cū timoꝛe ⁊ ruboꝛe diſperſi ⁊ ſubiecti ⁊ male tractati ⁊ oppꝛeſſi ⁊ tributarij ſunt vbilibet inter gentes.vnde Joſephus hiſtoꝛiographus iudeoꝛū ſup Geñ.⁊ Euſebi⁹ epiſcop⁹ ceſarieñ.in eccleſiaſtica hiſtoꝛia.li.iij.c.vij.dicit. Pꝛopter hoc enī iudaica gens ꝓ culpa perfidie de regno ſuo pulſa eſt ⁊ diſperſa ꝑ terras:vt eius fidei cui⁹ inimici ſunt vbiqꝫ teſtes fieri cogerent̄.perdito quippe templo ſacrificio ipſoqꝫ regno/in paucis veteribus ſacramētis nomen genuſqꝫ cuſtodiūt:vt pmiſti gentibus ſine diſcretione diſpereāt:⁊ inuiti teſtimoniū veritatis annūtient:velut Cain Geñ.iiij.de pe.di.j.§.ex ijs.a facie dei fugientes.Et Augu.in ſermonibus epiphanie. Ideo iudeos nō occidit:et de terris non penitus ꝑdidit:ne obliuiſcerent̄ legis ipſi⁹ quam ꝓpterea legendo reminiſcunt̄/vt filij ſumant iudicium:⁊ nobis ꝑbeant teſtimoniū veritatis.Ergo ꝑdicta verba Hiere.non poſſunt intelligi de regno chꝛiſti tempoꝛali.Ex illa omnia ind ucta in pꝛima parte pꝛo parte contraria quantū ad chꝛiſtum viatoꝛē non videtur ꝙ poſſint intelligi de regno terreno ⁊ tempoꝛali:ſed eterno ⁊ ſpirituali.Quod etiā ratione euidenti patet.quoniā velle habere nomen alicuius officij/et nō facere ea q̄ ſpectant ad illud officium:eſt velle habere nomē officij ſine re.qḋ non eſt opus facientis:vocari enī velle regem/et nolle facere ea q̄ ſpectant ad opus ⁊ officiū regis:eſt velle habere nomen regis ſine re.⁊ ꝑ conſequens eſt vſurpare ſibi nomen regis.Sed cōſtat ꝙ chꝛiſtus in hac vita non exercuit illa que ſpectāt ad officium regis tēpoꝛalis:quia officium regis tēpoꝛalis eſt ꝑcedere ſuos milites ad bellū : dare eis ſtipendia debita:punire malefactoꝛes penis cōgruis:oꝛdinare de ſucceſſione hereditatū. di.viij.quo iure.xxiij.q.v.regum.et.c.rex.et.c.de liguribus.quoꝛum nullum chꝛiſtus geſſit tempoꝛaliter in hac vita:ergo chꝛiſtus nō fuit rex ⁊ dominus tempoꝛalium.aliter habuiſſet nomen regis vacuum equiuocū nō regendo a quo dicitur rex.xxj.di.cleros.℣.ſacerdos. Item nō habens quantum ad pꝛopꝛietatem ⁊ dominiū tēpoꝛale aliquam domū/non habet quantū ad tempoꝛale dominiū regnū ſeu imperium:quū tempoꝛale dominij regni ſeu imperij includat tempoꝛale dominij hoſpitij:ſicut totum includit partē.xxxij.q.iiij.meretrices.Sed chꝛiſtus nō habuit domū aliquam quoad ꝓpꝛietatem ⁊ dominiū tēpoꝛale in hac vita moꝛtali:ſicut ipſe dixit Matthei.viij.⁊ Luc.ix.c.Uulpes foueas habēt ⁊ volucres celi nidos:filius autē hoīs non habet vbi caput ſuum reclinet.i.hoſpitium.quod nō eſt intelligēdum ſolum de facto:ſed etiam de iure.vnde Matthei.viij.ſup ꝑdicto verbo dicit ſic gloſ.Quid me pꝛopter lucrum ſeculi vis ſequi:quum ita ſim pauper/vt nec hoſpitiolū quod meum ſit habeam?Et Luce.ix.ſuper eodem verbo dicit ſic gloſ. Quid me ꝓpter diuitias ⁊ ſeculi lucra cupis ſequi? ego tante ſum paupertatis / vt nec hoſpitiolum quidem habeam:nec meo vtar tecto.hec gloſ. Item regnū illius qui venerat tēpoꝛaliter iudicari:non iudicare:nō debuit eſſe tempoꝛale:ſed ſpirituale et celeſte. chꝛiſtus autem in hac vita moꝛtali nō venit tempoꝛaliter iudicare: ſicut faciunt reges tēpoꝛales.xxiij.q.v.regum.ſed tēpoꝛaliter iudicari.ſm ꝙ pſ̄.l.dicitur.Et vincas quū iudicaris. ⁊ Act.viij. In humilitate iudicium eius ſublatū eſt.Eſa.liij. Itē qui ꝑdicabat dimittere regnum terrenum pꝛo celeſti:nō debebat retinere regnum terrenum.ſed chꝛiſtus hoc pꝛedicabat.Matthei.xix.et Mar.x.⁊ Luce.xviij.ergo nō debuit regnum terrenum habere:ne quum aliud ꝙ̄ pꝛedicaret/faceret:eius pꝛedicatio viloſceret.ar.xxv.diſtin.c. vltimo.cum ibi nota.⁊.iij.q.vij.§.idem teſtatur . Item Joan.xij. Nunc iudicium eſt mundi:nunc pꝛinceps huius mundi eijcietur foꝛas.ergo chꝛiſtus ⁊c. Item Joā.xiiij. Uenit enim pꝛinceps.de peni.diſtin.ij.ſi enim.huius mundi:⁊ in me non habet quicꝙ̄.xxxij.q.ij. pudoꝛ.dicit gloſ. Noluit dominus habere quod perderet:ne haberet diabolus qḋ auferret. Item tale fuit regnum chꝛiſti pꝛo hac vita paſſibili:quale recōmendauit ſuis pꝛincipibus pꝛimis apoſtolis.vnde Luce.xxij.Ego diſpono vobis regnum ⁊c.et hoc fuit rationabile:quia ſui pꝛincipes debuerūt eſſe participes ſui regni:ſicut fuerunt participes euāgelij ⁊ perſecutionis mundi.Sed chꝛiſtus recōmendauit ſuis apoſtolis regnum eccleſie ſpirituale : et non tempoꝛale: quia illud docuit contemnere.Matthei.xix.Ecce nos reliquimus omnia ⁊c.ergo regnum chꝛiſti non fuit tempoꝛale ſed ſpirituale.vnde Dani.vij. He quatuoꝛ beſtie magne quatuoꝛ regna ſunt que conſurgent de terra. Suſcipient autem regnum dei altiſſimi ſancti:⁊ obtinebunt regnum vſqꝫ in ſeculum ⁊ in ſeculum ſeculoꝛum. vbi Hieronymus Quatuoꝛ regna de quibus ſupꝛa diximus/fuere terrena omne enim quod de terra eſt : vertetur in terram . Gene.iij.Sancti autem nequaꝙ̄ habebunt terrenum regnum: ſed celeſte:ceſſat ergo mille annoꝛum fabula. Item de regno iſto ſpirituali chꝛiſti loquitur Apoc̄.j.Et fecit nos regnum ⁊ ſacerdotes deo ⁊ patri ſuo ⁊c.vbi Remigi⁹. Per hanc ſententiā oēs electi ſacerdotes demōſtrant̄ q̄ ſupꝛa reges fuerāt appellati.quia enim caput dei filius rex eſt

⁊ ſacerdos: cõgruenter ⁊ mẽbra capitis reges ⁊ ſacerdotes vocant̃. quibus ꝑ Petrũ dicitur prime ſue canonice. c. ij. Uos eſt' genꝰ electũ regale ſacerdotiũ. Ipſi eñ ſunt reges: ipſi ⁊ ſacerdotes ⁊ ſacrificiũ ⁊ altare. q: ⁊ tumultꝰ carnalium voluptatum contra ſe inſurgẽtes vt reges refrenant: ⁊ ſacrificiũ laudis et mortificationis deo imolant: corpuſq; ſuum a preſentibꝰ ſeculi cupiditatibus mortificant: vt hoſtia viua fiant. Ro. xij. Ipſe itaq; vnigenitꝰ patris rex ⁊ ſacerdos fecit nos ſuos electos reges et ſacerdotes: quos reges terre ↄſtituit: ⁊ ipſo opere ſacerdotes monſtrauit. hec Remigius. ad hec. xl. di. multi. xxj. di. c. j. ℣. ſacerdos. ij. q. j. ſcelus. xj. q. iij. ita corporis. ex̃ de elec. fundamenta. §. j. ibi. vos eſtis. ⁊. j. Pe. ij. Item Eſa. ix. Factus eſt principatus ſup humerũ eius. ſuper chriſti aũt humerum factus eiꝰ principatus dicit̃: q: crucem quã pro ſui regni ſalute ſuſcepit/ ipſe proprio humero baiulando portauit ſicut Jo. teſtatur. xix. c. Et baiulãs ſibi crucẽ. Itẽ ex̃ de ex. pre. nimis praua. ibi. In altiſſima paupertate chriſto pauperi famulant̃. Sed fratres predicatores ⁊ minores non famularentur chriſto pauperi in altiſſima paupertate: ſi chriſtus retinuiſſet ſibi dñium regni tẽporalis: quum ipſi tale dominiũ abdicauerint: nec ſm eorũ ſtatum et regulã ſint capaces. Item Alexander. iiij. in cõdemnatione libelli contra ſtatũ predicatorꝫ dicit ſic. Quũ inſuper idem fratres omnia ꝓpter deũ reliquerint/ exilia vite ſubſidia mẽdicantes: chriſtũq; imitentur pauperẽ/ perfectionẽ euangelicã amplexando: propter quod euidenter apparet eos non ſolũ in ſtatu ſaluandorũ exiſtere: ſed etiam perfectorꝫ per ſue religionis obſeruantiam: que quidem ipſius euãgelice perfectionis tenet formam in eterne retributionis premio precellentẽ gloriam promereri. hec Alexander. vt recitat dñs papa Jo. xxij. in ſua conſtitutione que incipit Quia quorũdam. Item Nicolaus in decre. Exijt. de ver. ſigni. li. vj. dicit ſic. Dicimus ꝙ abdicatio ꝓprietatis oĩm rerum tam in ſpeciali q̃ in cõmuni propter deum/ meritoria eſt ⁊ ſancta: quam ⁊ chriſtus viã perfectionis oſtẽdẽs verbo docuit ⁊ exemplo firmauit. Item regula beati Frãciſci ab eccleſia approbata dicit ſic. Regula ⁊ vita fratrũ minorum hec eſt. ſcꝫ domini noſtri Jeſu chriſti ſanctũ euãgelium obſeruare: ſcilicet viuendo in obedientia ſine proprio ⁊ in caſtitate. Et ita ſm dictam regulam ꝑfectio euãgelica conſiſtit in non habẽdo aliquid ꝓprium. ergo chriſtus qui ſm predictos Romanos pontifices ⁊ pre. regulam fuit forma ⁊ exemplar euangelice perfectionis: non habuit ꝓprietatem ⁊ dñium rerum temporaliũ nec dñiũ regni mundani: q: vt ait Hieronymus ad Euſtochiũ: Nõ potuit dñs habere quod ꝓhibuerat in ſeruis: q: vere pauperrimũ ⁊ abiectum ſe prebuit hinc pſ. cxiij. Celũ celi domino: terram autẽ dedit filijs hominũ. Nec obſtat illud Mat. vltimo de chriſto. Data eſt mihi oĩs poteſtas in celo ⁊ in terra. quoniã illud dictum eſt poſt reſurrectionem de chriſto ſm diuinitatẽ oſtenſiue et notificatiue. ſm humanitatem autẽ dictum eſt de chriſto poſt reſurrectionẽ effectiue ⁊ cõmiſſiue: ⁊ nõ ante reſurrectionẽ actu cõpletiue Unde ſuper illud Apoca. xviij. Uidi alium angelũ deſcẽdentem de celo habentẽ poteſtatem magnã/ dicit ſic Remigius. Hec poteſtas ad vtrãq; eius naturã poteſt referri: ad diuinã ſcilicet et humanam. fuit enim hec poteſtas in ipſo per diuinitatẽ ſine tẽpore ante omnia ſecula. quia ſicut cum patre ⁊ ſpiritu ſancto cuncta creauerat: ita cum patre ⁊ ſpiritu ſancto omnia poſſidebat. Hec etiam poteſtas data eſt ei in tẽpore: quando poſt triduũ reſurrectionis data eſt ei poteſtas in celo ⁊ in terra: vt in nomine ieſu omne genu flectatur celeſtium terreſtrium ⁊ infernorꝫ Phil. ij. De hac eñ ipſe ſurgens a mortuis dicit. Data eſt mihi omnis poteſtas in celo ⁊ in terra. De illa vero quam ante tempus habet cum patre/ Daniel dicit Danielis. vij. Poteſtas eius poteſtas eterna. hec Remigius. Ex quibꝰ patet rñſio ad authoritates in oppoſitũ adductas. nam authoritates noui ⁊ veteris teſtamenti loquentes de regno chriſti quãtũ ad humanitatẽ aſſumpte mortalitatis pro ſtatu ꝑſentis vite/ nõ ſunt accipiẽde de regno chriſti tẽporali: ſed ſpũali ⁊ celeſti. vt ex premiſſis patet. Q: vero legitur Jo. xiij. Uos vocatis me magiſter et dñe. ibi ꝙ dicit dñe/ referendũ eſt ad chriſti diuinitatem. vnde ſup illo verbo Jo. xiij. Si ergo ego laui pedes veſtros dñs ⁊ magiſter. gloſ. dicit. Dñs/ q: deus. magiſter/ q: veritas. Similiter ſuper illud Matth. xxj. Dicite q: dñs ijs opus habet gloſ. Dñs ſimpliciter oĩm rerum: cui ſeruire debet creatura. hec gloſ. Et ſup illud Luc. xix. Quia dñs ea deſiderat/ dicit gloſ. Quũ dñs dicit̃: vnꝰ agnoſcitur. nam etſi multi dij ⁊ multi dñi: generaliter tñ vnꝰ deus ⁊ vnꝰ dñs. j. Cor. viij. Et ita ſm gloſ. talia ⁊ ſimilia ſunt intelligẽda ſm diuinitatem que omnia cõtinet. Qd̃ vero Petrus dixit Act. ij. Certiſſime ſciat oĩs domus iſrael: q: ⁊ dñm eum ⁊ chriſtum fecit deꝰ hunc ieſum quẽ vos crucifixiſtis. quantum ad chriſti humanitatem attinet vltimate ⁊ cõplere intelligendum eſt pro tẽpore poſt reſurrectionẽ quo dixit. Data eſt mihi oĩs poteſtas. vt. s̃. proxime dixi. Ante reſurrectionem vero factꝰ dici potuit: q: imobiliter determinatũ erat vt fieret. licet etiã ante reſurrectionẽ rex ſpũalis regni/ vt dictũ eſt/ fuerit. qd̃ ⁊ ipſa verba Petri ſatis ſonant aperte vnde et Rabanus ibi. Manifeſte Petrus ex hoc pſ. cix. Dixit dñs dño meo. regnũ chriſti non terrenũ/ ſed celeſte oſtendit eſſe. i. non de terrenis: ſed de celeſtibꝰ: ⁊ a celo. Illud vero Apo. xix. Rex regũ ⁊ dñs dominãtiũ/ dupliciter poteſt intelligi ad propoſitũ pro hac parte. Uno modo ꝙ verbum dei patris qd̃ oĩa regit et cõtinet: ab inſtanti ſue cõceptionis fuit ſcriptũ digito dei viui in veſtimento humanitatis chriſti: ⁊ nõ ſolũ in aĩa/ ſed etiam in ipſa carne mortali ex patribus generata: q̃ per femur deſignat̃. vñ Geñ. xxiiij. dicit Abraam ſeruo ſuo. Pone manũ tuã ſubtus femur meũ vt adiurẽ te per dñm celi ⁊ terre. quaſi dicat per illũ q̇ naſciturus eſt ex me ſm carnẽ. Mat. j. ibi. filij Abraam. ⁊ Gala. iij. Abrae dicte ſunt ꝓmiſſiones. ⁊. j. Semini tuo q̇ eſt chriſtus. q: qui de virgine naſci dignatꝰ eſt non ſolũ hõ ſed etiam dei verbũ/ cõparatũ eſt. Alio mõ ꝙ vniuerſalis poteſtas chriſti ſm ꝙ hõ/ poſt reſurrectionẽ ſibi merito paſſionis collata ſit ſcripta in veſtimento ⁊ in femore: pro quanto mortẽ qua ſibi hanc poteſtatẽ acquiſiuit/ in carne mortali ſuſtinuit: ⁊ eam patri oſtẽdit. atq; in obedientia quã deo patri ab inſtãti cõceptionis exhibuit per quã vniuerſalẽ poteſtatẽ accepit in noſtra humanitate fragili ex patribꝰ aſſumpta: q̃uis non ab inſtanti cõceptionis eam vt hõ actu acceperit: licet etiã ab inſtanti cõceptionis ea dignꝰ fuerit. ſed nobis in exẽplũ ꝑfectionis datus/ ipſam ad tẽpus vite ꝑſentis ſuſpẽdit. ſic eñ aſſumpſit paupertatẽ ꝓpter nos: ſicut aſſumpſit mortalitatem pro nobis. quẽ ſenſum ipſe ordo verborũ demonſtrat: vbi ſic dicit̃. Et veſtitꝰ erat veſte aſperſa ſanguine: et vocabit̃ nomen eius verbum dei. Et ſequitur parum poſt. Et ipſe calcauit torcular vini furoris ire omnipotentis dei. et habet in veſtimento ⁊ femore ſuo ſcriptum. Rex regum ⁊ dominus dominantiũ. ¶ De duobꝰ gladijs de quibus Luc. xxij. poteſt dici ꝙ per duos gladios ſignificari poteſt duplex poteſtas Petri: ſcilicet poteſtas ſpiritualiter occidẽdi: et poteſtas ſpiritualiter viuificandi. quomodo. ij. Regum. viij. legit̃ ꝙ Dauid menſus eſt duos funiculos: vnũ funiculũ ad occidendũ: ⁊ altũ funiculũ ad viuificandum ⁊ ſignificabat duplicẽ poteſtatem pontificis: ſcilicet poteſtatem ligandi ⁊ ſoluendi. xxiiij. q. j. qd̃cũq;. que eſt duplex clauis. xx. di. §. j. que eadem poteſtas licet differat ratione non tamẽ differt iuriſdictione. Uel etiam per duos gladios intelligit̃ ptãs ſpiritualis põtificis infligẽdi ꝓ delicto duplicem penã quũ expedit ⁊ ſpũalem ⁊ tẽporalẽ. q: eccleſie pontifex poteſt ratione delicti infligere reo duplicem penam/ ſpiritualẽ vel tẽporalẽ. xxiiij. q. j. q̇ cõtra. xxxij. q. v. ꝑceptum. ex̃ de homi. ꝓ humani. li. vj. ⁊ de penis. felicis. li. vj. ⁊ de ſentẽ. ex. dilecto. li. vj. licet etiam per duos gladios duas poteſtates temporalẽ ⁊ ſpiritualẽ aliqui autument

Quid ꝑ duos petri gladios itelligenduꝫ.

vt de hoc ſatis dixi in prima parte iſtius operis parū poſt prin.in.§.xiij.in ar.xiij. Sed licet Petr⁹ dixerit/ Ecce duo gladij/ tamen Petrus nō legitur habuiſſe nec poꝛtaſſe niſi tm̄ vnum illoꝛum duoꝛum gladioꝛum: ſed alium gladiū non legitur Petrū poꝛtaſſe: nec eo vſum fuiſſe. ex quo datur intelligi ꝙ vnus illoꝝ ſcilicet poteſtas ſpiritualis pertinebat directe ⁊ imediate ad Petrum ⁊ eius ſucceſſoꝛes reliquus vero gladius ſcilicet poteſtas tēpoꝛalis ſeu imperialis pertinebat ad Petrū ⁊ eius ſucceſſoꝛes tm̄ mediante ratione coꝛpoꝛis eccleſie ſibi cōmiſſe: que in collegio apoſtoloꝝ et diſcipuloꝛum repꝛeſentabatur. ideo Petr⁹ dixit/ Ecce duo gladij hic/ ſcilicet in eccleſia militāti. ⁊ nō dixit habeo vel habemus duos gladios. ſed dixit hic/ dās intelligere ꝙ hic ſcilicet in eccleſia militanti eſt duplex poteſtas per duplicē gladiū ſignificata: ſcilicet poteſtas ſpiritualis ſeu pontificialis/ ⁊ poteſtas tēpoꝛalis ſeu imperialis.xcvi.di.duo.⁊.c.cum ad verum.et.x.di.quoniā.ideo vnum illoꝝ gladioꝛum legitur Petrus poꝛtaſſe ⁊ habuiſſe imediate: ac ipſo vſum fuiſſe: alio vero non legit̄ vſum fuiſſe. Quāuis etiam per duos gladios vtriuſqꝫ teſtamēti authoꝛitas congrue poſſit intelligi ſm̄ Ambꝛo. Uel etiā per duos gladios poſſit intelligi gladius ſpiritualis ſciētie ⁊ veritatis: ⁊ gladius potentie ſeu poteſtatis: qui pertinent ad pontificē. quia paſtoꝛ eccleſie ſecat ac necat vitia ⁊ peccata gladio veritatis per pꝛedicationem ⁊ infoꝛmationem. Heb.iiij. Uiuus eſt ſermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilioꝛ oī gladio ancipiti.⁊.ij. Macha.xv. Accipe gladium ſanctū munus a deo: in quo deijcies aduerſarios populi mei.i.mala opera et voluptates. ⁊ ar.ad hoc.ij.q.vij. oues.ibi/ oꝛis gladio. ⁊ gladio poteſtatis per coꝛrectionē ⁊ debitam punitionē. facit ex̄ de puil̄.ex oꝛe.xxiiij.q.iij. paternarū.ibi.anathematis gladio. Adde hic qd̄ ſcripſi ſ.in prima parte in.§.xiij.in ar.xiij.⁊ in.§.reſtat.x.ad illud quod obijcit̄ ſcd̄o de gladio in ar.lix. Ex quibus etiā patet ꝙ illud qd̄ dicit apoſtolus.j.ad Coꝛin.vj. An neſcitis quoniam angelos iudicabim⁹: quantomagis negotia ſecularia: qd̄ eſt intelligendum quantū ad apoſtolos attinet/ de poteſtate iudicandi rerū ſecularium mediata/ ⁊ non imediata: ⁊ authoꝛitate iudicandi quantū ad dignitatem honoꝛis ⁊ meriti: ⁊ nō quātū ad oppoꝛtunitatē laboꝛis ⁊ officij. ideo ſubdit ibi apl's. Secularia igit̄ ſi habueritis: cōtemptibiles qui ſunt in eccleſia/ illos cōſtituite ad iudicandum.xj.q.j.§.ex ijs. niſi in cauſa pia pauperū ⁊ pupilloꝛum ac viduarum.lxxxvij.diſt.per totum.xxiiij.q.iij.illi q̄.ex̄ de fo.cō.ex parte.⁊ in caſibus ſpecialibus q̄ no.ex̄ de fo.com. licet.gloſ.ij.⁊ vide qd̄ no.e.t.ex tenoꝛe.gloſ.ij. Item dicitur in pꝛe.decre. Exijt. ꝙ ipſe chꝛiſtus abdicationem ꝓprietatꝫ omniū rerum verbo docuit: ⁊ exemplo firmauit. quod nō eſſet verum: ſi in veſtimentis ⁊ alimentis ⁊ alijs in ſpeciali ꝓpꝛium dn̄ium habuiſſet. Item chꝛiſtus nō fuit magis pꝛopꝛietarius in ſpeciali: ꝙ̄ fuerit quilibet de pꝛima multitudine credētium. patet q: perfectio pꝛime multitudinis credentium fuit deriuata ⁊ exemplata mediantibus apoſtolis ab ipſo chꝛiſto ſicut a capite. vnde Hieronym⁹. Non potuit dominus habere quod pꝛohibuerat in ſeruis. ſed in pꝛima multitudine credentiū nullus in ſpeciali habuit pꝛopꝛietatem et dominiū alicuius rei.xij.q.j.c.ij. ergo nec chꝛiſtus. Item chꝛiſtus in ſpeciali non fuit magis pꝛopꝛietarius: ꝙ̄ fuit quilibet apoſtoloꝝ. quum perfectio apoſtolica fuerit imago ⁊ veſtigiū perfectionis chꝛiſti. ſed null⁹ apoſtoloꝝ habuit in ſpeciali ꝓprietatem ⁊ dominium. vt pꝛe.c.ij.xij.q.j. ergo nec chꝛiſtus. Item ꝙ loculi nō fuerint pꝛopꝛij chꝛiſti nec apoſtoloꝛum quoad ꝓprietatem/ videt̄ ex hoc quoniā que dabantur chꝛiſto pꝛo pauperibus: non erant pꝛopꝛia chꝛiſti nec apoſtoloꝛum. Sed illa que dabātur chꝛiſto pꝛo pauperibus/ ponebantur in loculis: ergo loculi illi non fuerūt ꝓpꝛij chꝛiſti nec apoſtoloꝛum quoad ꝓprietatem. Maioꝛ ꝓpoſitio eſt clara et nota per ſe. minoꝛ vero pꝛopoſitio patet per illud quod ſcribitur Jo.xij Quare hoc vnguentum nō venijt trecentis denarijs: et datum eſt egenis: Dixit autem hoc Judas nō quia ad eū pertinebat de egenis: ſed quia fur erat: ⁊ loculos habens ea que mittebantur poꝛtabat. hec euangeliſta. Et non ſolum Judas hoc dixit: ſed etiam alij diſcipuli a Juda excitati hoc idem videntur dixiſſe. vt patet Matthei.xxvi.et Mar.xiiij. Sed diſcipuli hoc nō dixiſſent: niſi ea que mittebantur pꝛo pauperibus/ ponerent̄ in loculis. nec etiam Judas potuiſſet furari de loculis res pꝛo pauperib⁹ miſſas: niſi res pꝛo pauperibus miſſe in loculis fuiſſent poſite. ergo res que mittebantur pꝛo pauperibus/ ponebant̄ in loculis. que fuit ꝓpoſitio. vnde gloſ.ibi. Cui angeli miniſtrabant: loculos habebat in ſumptus pauperum/ condeſcendens infirmis. Item oblata ⁊ cuſtodita a chꝛiſto ꝓ ſeipſo apoſtolis ⁊ alijs pauperibus/ non erant ꝓpꝛia ei⁹ nec apoſtoloꝛum. ſed ea que ponebantur in loculis erant oblata ⁊ cuſtodita non ſolum pꝛo chꝛiſto ⁊ apoſtolis/ ſed etiam pꝛo alijs pauperibus: ergo loculi illi nō fuerunt ꝓpꝛij chꝛiſti nec apoſtoloꝝ quoad dominiū. Minoꝛ ꝓpoſitio patet. tum ex eo qd̄ ipſe chꝛiſt⁹ dixit Jo.xij. Pauperes ſemper habebitis vobiſcum: et quū volueritis poteritis illis benefacere. In quib⁹ verbis chꝛiſtus ſupponit aperte ꝙ oblata ⁊ cuſtodita a chꝛiſto ⁊ apoſtolis/ erant oblata ⁊ conſeruata nō ſolum pꝛo ſeipſis ſed etiam pꝛo pauperibus alijs. Tum etiam ex eo qd̄ ſcribitur Jo.xiij. ſic. Quidam enim putabāt q: loculos habebat Judas ꝙ dixiſſet ei ieſus: eme ea que opus ſunt nobis ad diem feſtum: aut vt egenis aliquid daret. ſed diſcipuli non putaſſent ꝙ ieſus ꝓpterea dixiſſet Jude/ eme ea q̄ opus ſunt nobis ad diem feſtum: aut vt egenis aliquid daret: q: loculos habebat Judas: niſi q: conſeruata in eis erant non ſolum pꝛo chꝛiſto ⁊ apoſtolis: ſed etiā pꝛo alijs pauperib⁹. ergo illa q̄ ferebant̄ pꝛo cōmuni neceſſitate chꝛiſti ⁊ apoſtoloꝛum et pauperum nō fuerunt ꝓpꝛia collegij chꝛiſti ⁊ apoſtoloꝝ. Et hoc clare patet.xij.q.j.habebat.ibi. Et ſuoꝝ neceſſitatibus aliiſqꝫ indigentibus tribuebat. vn̄ ſignanter euāgeliſta nunꝙ̄ facit mentionē de loculis/ niſi faciendo mētionem de egenis: q: ⁊ ad eoꝝ ſubleuandam inopiam ferebantur. vnde ſup pꝛedictis verbis Jo.xiij. dicit gloſ. Quia loculos in quibus oblata ſeruabant̄: ſuoꝝ neceſſitatibus ⁊ alijs indigentibus pꝛofutura ſeruabat. in quo foꝛma eccleſie datur ſeruādi neceſſaria. Et ꝙ iubetur nō cogitare de craſtino eſt ne pꝛo terrenis ſeruiat: vel timoꝛe inopie iuſtitiam deſerat. hec gloſ. Idē dicitur in pꝛe.c.habebat. Itē Jo. Chꝛyſoſtomus ſup eiſdem verbis euangeliſte Joan.xiij. dicit. Et nimirum nullus diſcipuloꝛum pecunias deferebat: ſed per hoc quod hic dicit/ occulte inſinuat ꝙ quedam mulieres euꝫ de ſuis facultatibus nutriebant. Qui autē nō virgā non peram nō es iuber deferre: loculos deferebat ad inopum miniſterium. vt diſcas quoniam valde pauperem ⁊ mundo crucifixum huius opoꝛtet partis multam facere pꝛocurationem. multa enim ad noſtram doctrinam diſpenſans agebat. Item Hieronymus ſuper illud Matthei.xvij. Uade ad mare: ⁊ pꝛimum piſcem ⁊c. dicit ſic. Chꝛiſtus pꝛopter eximiam charitatem ⁊ crucem ſuſtinuit: et tributa reddidit: nos infelices q̄ chꝛiſti cenſemur nomine: ⁊ nihil tanta dignum facimus maieſtate: ꝓ illius honoꝛe nec tributa reddim⁹: ⁊ quaſi filij regis a vectigalibus immunes ſumus. hoc idem ſimpliciter intellectum edificat auditoꝛem: dum audit dominum fuiſſe tante paupertatis/ vt vnde tributa pꝛo ſe ⁊ apoſtolo ſolueret non haberet. Or ſiquis obijcere voluerit quomodo Judas in loculis poꝛtabat pecuniam. Reſpondebimus: res pauperum in vſus ſuos cōuertere nefas putauit: nobiſqꝫ idem tribuit exemplum. hec Hieronymus. vbi etiaꝫ gloſ. oꝛ. dicit ſic. Sed ſimpliciter intellectum edificat: dum dominus tante fuerit paupertatis/ vt vnde daret tributa nō haberet. Judas tn̄ habebat cōmunia in loculis: ſꝫ res pauperū in vſus ſuos ꝯuertere nefas duxit: illud ipm̄ dans exemplū nobis. hec gloſ. Iteꝫ gloſ. dicit ibidem. Si ille cenſum ſoluit qui nihil poſſidebat: tu q̄ lucrū ſeculi ſequeris

cur ſeculi negotium nõ agnoſcis:hec gloſ. Ex quib⁹ oĩb⁹
patet chriſtũ nõ habuiſſe dñiũ ĩ loculis. Adde hic de iſtis
loculis qđ ſcripſi.ſ.in.§.hoc aũt preceptũ chriſti fuit ergo
vna cauſa.in ar.lxv. Qꝛ vero obijcit̃ de veſtimentis et cal/
ciamentis chriſti/ꝙ ideo fuerunt chriſti quoad dñium ꝓ/
prietatis:qꝛ leguntur in ſcriptura eius fuiſſe:dicendũ ꝙ ſi
ideo veſtimenta ⁊ calciamenta fuerunt eius quoad pro/
prietatẽ qꝛ legunt̃ in ſcriptura fuiſſe eius:eadẽ ratione ve
ſtimenta angeli fuiſſent angeli quoad ꝓprietatẽ:qꝛ in ſcri
ptura ſacra legunt̃ fuiſſe eius. vnde Marci vltimo. Et ve
ſtimenta eius ſicut nix. Et ſtella que apparuit magis/fu/
iſſet chriſti quoad ꝓprietatem:qꝛ legit̃ fuiſſe eius. Mat.
ij. Vidimus ſtellã eius. Et crux fuiſſet eius quoad ꝓprie/
tatem:qꝛ legitur Joã.xix. Stabant autẽ iuxta crucẽ eius.
Et vincula quibus alligatus erat Paulus/fuiſſent eius
quia legit̃ Coloſ.vltimo. Memores eſtote vinculoꝝ meo
rum. Et.ij.Timo.j.c. Et catenã meam non erubuit. q̄ oĩa
ſunt friuola ⁊ ridicula. Adde hic qđ ſcripſi.ſ.e.§. Item ꝙ
ſimplex.℟.qđ poteſt obijci de Jacobo in ar.lvj.℟.ꝙ poteſt
iterum obijci.⁊.℟. Qꝛ etiã euidenter. Ideo dicendum ad
oĩa talia ꝙ ſicut crux chriſti dicitur fuiſſe chriſti quantum
ad officium paſſionis ⁊ redemptionis. Et ſtella dicit̃ fuiſ/
ſe eius inquantũ homo/quãtum ad miniſterium operis
ſignificationis. Et veſtimẽta dicuntur fuiſſe angeli quo/
ad officium apparitionis ⁊ denũtiationis: Ita veſtimen
ta ⁊ calciamenta dicuntur fuiſſe chriſti quoad officiũ de/
putationis ⁊ vſum accõmodationis:nõ quoad dominiũ
appropriationis. Excepto ꝙ de calciamẽtis intelligendũ
eſt de ſandalijs. vt patet Mar.vj. Similiter loculi dicunt̃
fuiſſe chriſti quoad officiũ gubernationis vel adminiſtra
tionis ⁊ diſpenſationis:et nõ quoad dñiũ appropriatio/
nis. Similiter panis quem comedit Judas dicitur fuiſſe
chriſti ſm ꝙ homo/quantũ ad participium ⁊ quantũ ad
officium retributionis ⁊ diſpẽſationis:qꝛ chriſtus tribue/
bat apud deum ſuis meritis ⁊ interceſſione omnib⁹ bene
factorib⁹ nõ ſolũ pro ſe ſed etiam ſpiritualiter pro omnib⁹
diſcipulis:non ꝙ ille panis eſſet chriſti hoĩs quoad domi/
niũ tẽporalis appropriationis:qꝛ chriſt⁹ vt ait Hierony/
mus/alieno cibo vtebatur vel veſcebat̃. Sic veſtimenta
⁊ calciamenta ⁊ libri in quibus ſtudent et ſupellectilia q̊/
bus vtunt̃/dicunt̃ religioſoꝝ:qꝛ eis vtuntur:vel qꝛ ad offi
cium eoꝝ ſpectat talia diſtribuere:non qꝛ habeant ꝓprie
tatem quã habere nõ poſſunt:vt patet in ijs que legũtur
⁊ no.xij.q.j.c.ij.⁊.c.nõ dicatis.xvj.q.j.alia cauſa. Panis au
tem ⁊ vinũ de quib⁹ chriſt⁹ conſecrauit in die cene/fuerũt
abſoluta a lege tẽporalis ⁊ humani dominij:⁊ fuerũt ef/
fecta iuris diuini ⁊ ſpiritualis dñij:vt ſuperius eſt ꝓbatũ
⁊ facit.xij.q.ij.nulli.⁊.xiiij.q.ij.q̄ ſemel eſt. Item de expro/
priatione chriſti. Bern.in epl'a cõſolatoria loquẽs de chri
ſto ait. Ipſi nimirũ vtpote qui peccare non potuit/⁊ vni/
uerſorũ dñs erat:quum mũdi huius delicijs libere ⁊ iuſte
vti potuiſſet:voluntariã tñ paupertatẽ tam diligẽter am/
plexus eſt:vt nec haberet vbi caput ſuũ reclinaret. Mat.
viij.⁊ Luc.ix. In cui⁹ paupertatis execurione tantã patri
exhibuit reuerentiã:vt non ſolũ delicias ſed etiã ſeipſum
abnegaret petens in oĩbus non ſuã ſed patris fieri volun
tatem. Luc.xxij.de con.di.ij.in chriſto. Qui ergo hoĩem er
rantẽ in ſolitudine ⁊ in inaquoſo venerat reducere in vi/
am rectam:vt iret in ciuitatẽ habitatiõis.pſ.cvj.ſalubrio
rem ⁊ ſecuriorẽ viam redeundi nobis exẽplo ſue cõuerſa/
tionis oſtendit:nihil ꝓpriũ in mũdo poſſidens:patri obe
diens vſq; ad mortẽ. Phil.ij.hucuſq; Bern. Per iſtã au/
thoritatẽ Bern. videt̃ patere ſolutio primaꝝ allegationũ
⁊ opinionis ⁊ ſecundarũ.vt videlicet chriſt⁹ non ſolũ in/
quantũ deus/ſed etiã inquantũ homo ℣bo vnit⁹/habue/
rit dñium generale in regnis et rebus tẽporalibus: ſicut
quilibet rex habet in regno ſuo.⁊ ſic intelligunt̃ prime al
legationes. Dñium vero particulare in regno aliquo aut
in rebus quibus vtebat̃ nõ habuit poſtq̃ ꝑdicauit ⁊ cõſi
lia de paupertate dedit:⁊ ſic intelligant̃ ſecũde. Facit pro
hac ſolutione di.viij.quo iure. Et hic iungendũ eſt qđ no/
taui de iſta materia.ſ.in prima parte iſti⁹ operis in ar.xiij
in.§.tertiuſdecim⁹.⁊ in.§.ad illa.in ar.xxxvij. Et hoc dico
ſalua veritate per eccleſiã declarata vel declaranda.

¶ Articulus.lviij.

COnſequẽter oppo/
nitur ꝙ apoſtoli ꝓprium habuerũt:et dñiũ
in rebus quibus vtebantur: nec apparet ꝙ
renuntiauerũt oĩbus rebus.qꝛ legit̃ Mar.
j.⁊.Mat.viij.⁊ Luc.iiij.ꝙ ieſus egrediẽs de ſynagoga ve
nit in domũ Simonis ⁊ Andree.⁊ Luc.v.⁊ Mat.ix.legit̃
ꝙ Matthe⁹ al's leui/poſtq̃ relictis oĩbus ſecut⁹ eſt chri/
ſtum vocantẽ:fecit ei magnũ cõuiuium in domo ſua. Itẽ
de diſcipulis legit̃ etiam ꝙ ꝓprium habebant.vñ Mat.
xxvj.legitur de Joſeph ab arimathia ꝙ erat diues homo
⁊ diſcipul⁹ ieſu. Itẽ de Simone leproſo diſcipulo chriſti le
gitur Matthei.xxvj ꝙ Jeſus in Bethania erat in domo
eius. Itẽ Lazarus Martha ⁊ Maria qui erãt diſcipuli
eius:erãt multa bona habẽtes. vnde legit̃ de eis Jo.xj.ꝙ
caſtrũ dictũ Bethania/erat Marie magdalene ⁊ Mar/
the.⁊ ꝙ in Bethania fecerunt ei cenaꝫ magnã. Jo.xij. De
Tabita diſcipula ⁊ ꝙ multas eleemoſynas faciebat legit̃
Act.ix. Et vita apoſtoloꝝ ⁊ diſcipuloꝝ eadem videtur fu
iſſe.vt patet.xij.q.j.c.ij.ibi. Qui vitã apoſtolorũ eorũq; di/
ſcipulorum ⁊c. Itẽ apl'i habuerunt panes ⁊ piſces. Mat.
vj. Luc.ix. Et de denarijs ibi dicit Matthe⁹. Euntes ema
mus denarijs.cc.panes:⁊ dabimus eis manducare. et in
Luca.ibi. Eamus ⁊ emam⁹ in oẽm turbam eſcas. Itẽ Jo.
iiij.ibi. Diſcipuli eius abierũt in ciuitatẽ:vt cibos emerẽt.
Et Luc.xxij. Qui habet ſacculũ tollat:ſimiliter ⁊ peram:
⁊ q̄ non habet vendat tunicam ſuam ⁊ emat gladium.et
ſequit̃ ibi. Ecce duo gladij hic.⁊ Jo.xviij. Simõ Petrus
habens gladiũ ⁊c. Et ſequit̃. Mitte gladium tuũ in va/
ginam. Item ſaltẽ quin in cõmuni ꝓprium habuerint ne/
gari nõ poteſt.qꝛ apoſtoli inter credentes etiam cõputan
di ſunt ſicut precipui:ſed credẽtes primi oĩa habebãt cõ/
munia:ergo ⁊ apoſtoli. Act.iiij.xij.q.j.c.ij. Immo videtur
Lucas innuere ꝙ ante eccleſiam credentiũ apoſtoli habe
bant ꝓprium:ex quo illud cõmunicauerunt. Itẽ quantũ
ad eccleſiam ex gẽtibus nõ videtur ꝙ ipſi ſibi cõmunica/
uerunt ꝓprium:imo videtur ꝙ ipſi ſibi retinuerunt pro/
prium vt ꝓbatur de Corinthis.j.ad Corin.c.fi.in prin.vbi
ſic dicitur.de collectis ⁊c.⁊.j. Vnuſquiſq; veſtrũ apud ſe
reponat recondens qđ placuerit ſibi. Itẽ ad Phil.iiij.ibi
In ratione dati ⁊ accepti nulla mihi cõmunicauit eccleſia
niſi vos ſoli.⁊ ſeq̃tur. Repletus ſum acceptis ⁊c. Itẽ Act.
xj.ibi. Diſcipuli prout vnuſquiſq; habebat/ꝓpoſuerũt ſin
guli in miniſterium mittere ⁊c. Et hoc eſt qđ Augu.iij.de
doc.chriſtia.dicit expreſſe ſic dicens. Tam capaces extite/
runt ſpũſſancti qui primo ex iudeis crediderunt/ex quib⁹
facta eſt prima eccleſia Hieroſolymitana:vt ⁊ oĩa ſua ven
derent:eorum preciũ indigentibus diſtribuendum ante
pedes apoſtolorum ponerẽt:ſeq; totos etiã dicarent deo
tamq̃ templũ nouũ in orationib⁹/in fractione panis ſpi/
ritualis ⁊ corporalis:qui prius veteri templo ſeruiebant
quod nullas eccleſias gentium feciſſe ſcriptum eſt: quia
non tam prope erant:quia ſimulacra manifeſta deos ha/
bebant. Ex quo intelligimus magnam vtilitatem fuiſſe
iudeos ſub lege tamq̃ ſub pedagogo cuſtoditos vt ſigna
que temporaliter eis carnaliter ſeruientibus erant poſi/
ta/vnius dei cultum qui fecit celum ⁊ terraꝫ: opinionem
obſeruantium religarent.hec Auguſtinus.

SEd contra hoc dicendum videtur potius/
ꝙ apoſtoli poſt vocationem ad apoſtolatum
non habuerunt propriũ nec in ſpeciali nec in
communi. Vnde circa hoc ⁊ contra predicta
proxime allegata/ſciendum eſt ꝙ ordo diſci/ Diſcipu/
pulorũ chriſti fuit triplex. Nã quidã fuerunt dicti diſcipuli loꝝ chri/
chriſti generaliter cõmuni noĩe diſcipulatus:ſicut omnes ſti triplex ordo.

in ipſum credentes dicebanẗ generaliter eius diſcipuli vt no.xxij.di.c.ij.in gloſ.j. Primo enim quō Joſeph ab arimathia fuit diſcipulus ieſu:q: credebat in eū: non ꝙ eſſet ex illis.lxxij.quos chꝛiſt⁹ miſit ad pꝛedicandū. q: illi.lxxij.diſcipuli erāt publice ⁊ aperte diſcipuli:⁊ ex alijs diſcipulis electi:de quibus Luc.x.⁊.xxj.di.§.j.⁊.c.i nouo.⁊.xvi.di.ſeptuaginta. Joſeph aūt erat occultus diſcipulus ieſu pꝛopter metū iudeoꝛum:ſicut habeẗ. Jo.xix.c. Pꝛedict⁹ autē Joſeph ſicut habeẗ Mar.xv.erat nobilis decurio:et per cōſequēs ſequebatur curiā ⁊ adſiſtebat curie ⁊ officio curialium:⁊ non ſequebatur chꝛiſtū coꝛpoꝛaliter:nec inſiſtebat officio p̄dicandi euangeliū:ſicut faciebant illi.lxxij.diſcipuli:quibus chꝛiſtus cōmiſerat authoꝛitatē pꝛedicādi Luc.x.⁊.xxj.di.in nouo.Et tales diſcipuli generali nomie ⁊ cōmuniter dici poterant habere in ſpeciali diuitias et tempoꝛalia queqꝫ:ſicut habebāt zacheus/et centurio ille cuius ſeruū chꝛiſt⁹ curauit:de quib⁹ Luc.xix. ⁊ Mat.viij. ⁊ Luc.vij.⁊ de con.di.ij.quotidie.⁊.xij.q.ij.cū deuotiſſimā. Et pꝛinceps ille Jayꝛus:cuius chꝛiſtus filiam ſuſcitauit. Mat.ix.Luc.viij.Mar.v.⁊ de peni.di.j.quē penitet.ad fi. Et plures alij in chꝛiſtū credentes:⁊ ſibi per fidem ⁊ dilectionem adherētes:ſicut modo multi boni chꝛiſtiani habent multa bona tēpoꝛalia. Quidā vero fuerunt diſcipuli chꝛiſti ſpecialiter nomine ſpeciali:quibus cōmiſit poteſtatem pꝛedicandi et curandi infirmos: quib⁹ interdixit ne poꝛtarent ſacculū/nec perā/nec calciamenta:de quib⁹ diciẗ in pꝛe.c.Luc.x.⁊ pꝛe.c.in nouo.Et de tali genere diſcipuloꝛū chꝛiſti/nō legiẗ ꝙ habuerint aliq̄s diuitias nec ꝓprietatē ⁊ dñium alicui⁹ rei tēpoꝛalis/poſtq̄ talē diſcipulatū ſunt adepti.nō eſt ergo cōfundēdus oꝛdo diſcipuloꝝ. Vñ inſtātia de Joſeph ab arimathia ⁊ de lazaro/⁊ ſimone lepꝛoſo/de maria/⁊ martha/⁊ tabita/et ſimilibus diſcipulis/nō eſt ad ꝓpoſitū:qm̄ iſti non fuerunt de ſecūdo ſed de pꝛimo oꝛdine diſcipuloꝛū. Nec etiam inſtātia de caſtello marthe et marie: q: non ſequiẗ ꝙ eſſet de ꝓpꝛietate marthe ⁊ marie ꝓpterea ſicut nec bethſaida erat de pꝛopꝛietate petri:q: diciẗ Jo.j.ꝙ Philippus erat de bethſaida ciuitate petri ⁊ andree.Sed ⁊ eſto ꝙ fuiſſet eoꝛū quātum ad ꝓpꝛietatem:nō ſequitur ꝓpter hoc ꝙ apoſtoli et alij diſcipuli ad pꝛedicandū miſſi potuerint habere caſtella ⁊ villas quoad dñium:q: nō eadem lege paupertatis ⁊ foꝛma viuendi adſtringebatur martha ⁊ maria cū euāgelizatoꝛibus veritatis ꝓfeſſoꝛibus paupertatis. Tertius oꝛdo ſeu gradus diſcipuloꝛū fuit ipſe oꝛdo apoſtoloꝛum:quos ipſe chꝛiſtus ex oībus alijs diſcipulis ſpecialiter elegit:⁊ ſpecialibus donis ⁊ gratijs pꝛe omnib⁹ alijs diſcipulis pꝛiuilegiauit:qui velut chꝛiſti comites indiuidui ⁊ cōmenſales aſſidui eadem expꝛopꝛiationis lege cū chꝛiſto viuebant.quod de alijs diſcipulis ab eis nō eſt neceſſe dicere:vnde ⁊ poſt chꝛiſti aſcenſionem pecunia rerū venditarū ponebatur ad pedes apſtoꝛū:⁊ non ad manus eoꝛū:q: ipſi pꝛe ceteris a tēpoꝛalibus elōgati vſum pecunie ⁊ non ſolū dñium aſpernabātur.vnde ⁊ gloſ. Act.iiij. dicit deſtituendū pꝛobat/q̄ꝺ tāgere deuitat: ⁊ calcādum docet aurū quod ſubdit greſſibus apoſtoloꝛū:in quoꝛum perſona petrus ad literaꝫ dixit/Ecce nos dimiſimus oīa. In perſona aūt alioꝛum diſcipuloꝛū ad pꝛedicandū miſſoꝛum/vtrū petrus pꝛefata verba dixit an non/ex ſcriptura non habeẗ.Ex eo aūt q̄ꝺ opponitur.s.de domo Petri ⁊ Matthei ⁊ eius cōuiuio:per q̄ꝺ non ſolum in cōmuni: ſed etiam in ſpecialitate videntur apoſtoli ꝓpꝛietarij fuiſſe. Nam ſi Mattheus poſt verba illa/Relictis omnib⁹ ſecutus eſt eū:nō reliquit oīa quoad dñium:eadē ratione ſequitur ꝙ petrus et andreas Jacobus ⁊ Joannes poſt illa verba/relictis retib⁹ ⁊ naui/Mat.iiij.non reliquerūt tunc retia ⁊ nauim quoad dñium:quāuis illa fuerit vltima vocatio Matthei ſicut iſta fuit vltima vocatio iſtoꝝ quatuoꝛ.Et ſi iſti quatuoꝛ apoſtoli nō dimiſerunt tūc quoad dñium retia de quibus in ſpeciali ſpecificatur:multo magis non dimiſerunt tunc quoad dñium ad q̄ꝺ ibi non ſpecificatur:⁊ ꝑ cōſequens retinuerunt ſibi dñium omnium. quod eſt contra ſcripture ſacre literam et intentionem et ſanctoꝛū doctrinā.Contra doctrine euangelice intentionem:qm̄ niſi apoſtoli tunc dimiſiſſent ꝓpꝛietates ⁊ dominium rerū expꝛeſſarum:ſcriptura fruſtra dixiſſet de Mattheo Luc.v.ꝙ relictis omnibus ſecut⁹ eſt eū. Et de petro Jacobo ioanne ⁊ andrea/ꝙ relictis retib⁹ ſecuti ſunt eū. Matth.iiij.vnde gloſ.ſup verba pꝛedicta petri ⁊ andree Matth.iiij. dicit ſic: Inceſſu pedū:ſed magis obedientia ⁊ affectu āpli⁹ ad ꝓpꝛia nō reuerſi.⁊ ſup pꝛedicta v̾ba Jacobi et ioannis dicit gloſ.relictis retibus. q: etſi poſtea reſumuntur:non tamē cupiditate ⁊ amoꝛe ꝓpꝛietatis. in ijs datur foꝛma volētibus ſequi.hec gloſ. Et ita ſm gloſ. iſti quatuoꝛ apoſtoli tunc reliquerūt non ſolū pꝛopꝛietatem ⁊ dñium retiū:ſed et ꝓpꝛietatem omniū:q: amplius ſm gloſ.ad pꝛopꝛia nō ſunt reuerſi.Et ſuper illud Luc.v. Relictis omnibus ſecuti ſunt eum.dicit gloſ.accepta ab Ambꝛoſio ſic. Reliquit pꝛopꝛia qui rapiebat aliena.nec ſolum lucra vectigalium reliquit: ſed etiam periculum contemnit quod poterat euenire a pꝛincipibus ſeculi: q: vectigalium rationes incompoſitas reliquit.Et quia in nullo pꝛoꝛſus huius vite reſpectum vel cogitationem ſibi reſeruauit:dominicoꝛum talentoꝛū talis fidelis diſpenſatoꝛ eſſe meruit.hec gloſ.et ita ſm gloſ.Matthe⁹ nihil tūc ſibi retinuit:nec pꝛopꝛietatem:nec cogitatū eius.Ad hoc eſt Ambꝛo.in quadā homilia in qua dicit ſic:Myſtica vocatio publicani quem ſequi iubet nō coꝛpoꝛis greſſu: ſed mentis affectu.Itaqꝫ illa auara de mercedibus.dura de laboꝛibus periculiſqꝫ nautarum emolumenta cōuertēs verbo vocatus ꝓpꝛia dereliquit qui rapiebat aliena.ac illud vile ſedile deſtituens/toto poſt dominum veſtigio mentis incedit.hec Ambꝛo. Item hieronym⁹ ⁊ ponitur in gloſ.ſuper illud Marci.j. Venite poſt me:faciā vos fieri piſcatoꝛes ⁊c.dicit ſic:Vocantur quatuoꝛ piſcatoꝛes/Simon/Andreas/Jacob⁹/⁊ Joannes/relictis oībus ſequūtur.Hac quadriga vehimur ad ethera vt Helias.his q̄tuoꝛ angulis cōſtituitur pꝛima eccleſia.his q̄tuoꝛ literis hebꝛaicis tetragrammaton nomen dominii cognoſcitur a nobis:quibus ſimiliter pꝛecipitur vt audiamus dominum vocantem:⁊ obliuiſcamur populum.pſ.xliiij. vitioꝛum:⁊ domum paterne traditionis fugiam⁹:que eſt ſtultitia deo.⁊ rete aranearum:quos pene lapſos velut culices tenebat aer inanis qui pēdet in nihili.nauem pꝛiſtine conuerſationis fugiamus.pellibus enim moꝛtuis tegiẗ. de peniten.diſtin.j.Adam poſt.c.fleat.Adam pater noſter ſm carnem ⁊ nunc depoſito veteri homine cum actibus ſuis nouum hominem.Ephe.iiij.ſequentes pellibus Salomonis.Canti.j.tegimur.quibus ſponſa gloꝛiatur ſe factam eſſe foꝛmoſam.Simon autem obediens/Andreas virilis/Jacobus ſupplātans/Joannes gratia/in latinū ſonat.quibus quatuoꝛ nominibus in imaginem dei conuertimur.obediētia vt audiamus.virilitate vt pugnem⁹ ſupplantatione vt perſeuerem⁹.gratia vt conſeruemur.q̄ quatuoꝛ virtutes cardinales dicunẗ.per Pꝛudentiā eniꝫ obedim⁹. per Juſtitiā viriliter agimus.per Tēperantiā ſerpentē calcam⁹.per Foꝛtitudinē grām dei meremur.hec Hieronym⁹. Itē Gꝛeg.ſup euangelia homi.v. exponens p̄dicta verba Mat.iiij.de Petro ⁊ Andrea dicit ſic:Audiſtis fratres chariſſimi q: ad vni⁹ iuſſionis vocē Petrus ⁊ Andreas relictis retib⁹ ſecuti ſunt redēptoꝛē. nulla vero hunc miracula adhuc facere viderāt:⁊ tñ ad vnū dñi p̄ceptū hoc q̄ꝺ poſſidere videbanẗ obliti ſunt.⁊.j. Sꝫ foꝛtaſſe q̄s tacitis cogitationib⁹ dicit.ſed q̄d qm̄ vterqꝫ iſte piſcatoꝛ ad vocē dñi dimiſit q̄ pene nihil habuit? ſed hac in re fratres chariſſimi affectū poti⁹ debem⁹ pēſare:ꝙ cenſum. Multum reliq̄t:qui nihil ſibi retinuit. Multū reliquit:q̄ quantūliber parum totū deſeruit.hec Gꝛeg. Idē no.s.in ar.liiij.in.§.nūc vero.iuxta pꝛin.ibi vide.Et ita ſm Amb. Hiero.Gꝛeg.gloſ.oꝛ.ex dictis ſctoꝛū collectā/apoſtoli in vltima vocatione omnia dimiſerunt. nec ex tunc aliquid

quoad proprietatē ⁊ dominiū ſibi retinuerunt. Et qđ dicitur de ex ꝓpriatione iſte xii. v. apoſtolorū: licet ſpecialiter de renuntione ipſorum in euangelio non legatur. Et hoc apparet expreſſe per verbum Petri loquentis in perſona omniū apoſtolorū: quorū vna ⁊ ſimilis fuit vocatio ⁊ profeſſio. Ecce nos reliquim⁹ omnia. Mat. xix. Mar. x. Luc. xviii. Qđ vero legitur de Mattheo/ꝙ poſt iſta verba/relictis omnib⁹ ⁊c. fecerit chriſto magnū cōuiuiū in domo ſua: dicendū ꝙ illud eſt dictum explicando et exponendo prius dictū: nō ꝙ poſterius ſit factum. ſm modū loquēdi ſcripture in pluribus locis: q̄ prius narrat cōcluſionē facti: ⁊ poſtea explicat ordinē ⁊ ſeriem rei geſte. Cur autem non de oib⁹ apoſtolis ſicut de Mattheo ſcriptura expreſſit ꝙ relictis omnibus ſecutus eſt chriſtū? Fortaſſis q: ſolus Mattheus lucris auaritie deditus/ne vllū in ſe locū auaritie dereliquiſſe videret: cuncta pro dño dereliquiſſe deſcribitur. Cur etiā ſex apoſtolorū ſolūmodo ſcilicet Petri andree Jacobi Joannis Matthei et Philippi vocatio in euangelio nominatim pſonaliter exprimit: aliorū vero ſex apoſtolorū vocatio ſub ſilentio tacite pertranſitur: Arcanum myſteriū eſt. ⁊ literalis ratio neſcio ſi reddi poteſt: niſi quia ex parte cognoſcim⁹ ex parte ꝓphetam⁹. i. Corin. xiii. vt quemadmodū in celo materiali/ſic in celo ſpirituali militantis eccleſie ſex ſigna nobis oriant: ⁊ totidem nobis occultent per illū qui claudit ſtellas ſub ſignaculo: ⁊ facit interiora hauſtri: expanditq̧ nubem ſup faciem vniuerſe terre. Job. ix. Qđ vero obijcit de domo Petri. ſ. reſponſum eſt in. lvi. ar. in. §. porro. in. R. nō obſtat etiam. ꝙ domus illa Petri dicebat: non ꝙ pro tunc eſſet actu ipſius quoad dñium: ſed q: prius fuerat eius ⁊ Andree q̄ad dominiū vel quoad habitationē. quō Gen. xxiiii. legit ꝙ Iſaac introduxit Rebeccā in tabernaculum Sare matris ſue. ⁊ tamē Sara iam erat mortua. vnde ibi vocabat tabernaculū Sare nūcupatiue: q: fuerat eius quoad māſionem. Quomodo etiam legitur. xxi. c. primi libri regū ꝙ Achimelech dixit ad Dauid poſt mortē Goliath ſic. Ecce hic gladius Goliath philiſtei quē percuſſiſti in valle terebinthi. Sic de virga Aaron: q̄ dicebatur eius poſt mortē: q: fuerat eius. Hebre. ix. Sic etiā ſion poſt mortē Dauid: q: fuerat eius: nō ꝙ mortuus haberet dñium. i. Macha. i. c. vbi legitur ꝙ edificauerūt ciuitatem Dauid muro magno ⁊ firmo. Quō etiā Simon ille in cuius hoſpitio ꝓpe paſſionē chriſtus hoſpitabat/dicebatur ſimon leproſus. Matth. xxvi. Mar. xiiii. nō ꝙ tūc eſſet actu leproſus: ſed q: aliqn̄ fuerat: ⁊ curatus erat. Et ꝙ tunc domus illa non eſſet actu Petri: ex hoc etiā patet q: vt legitur Luc. ix. quidam ait chriſto Sequar te: ſed primū permitte mihi renūtiare ijs q̄ domi ſunt. ait ad illū Jeſus. Nemo mittens manum ſuā ad aratrū ⁊ reſpiciēs retro/aptus eſt regno dei. Ex quo ſequit aperte qm̄ ſi ille nō erat aptus regno dei/ q: ſolū volebat renūtiare ſuis que erāt domi: quanto magis nō fuiſſet aptus regno dei Petrus: ſi voluiſſet ſibi retinere domū quoad dñium: tanto vtiq̧ minus/quāto maius eſt retinere ſibi domū q̄ renuntiare ijs que ſunt domi. Quū ergo Petrus ⁊ Andreas vocati a dño non curauerint renuntiare ijs q̄ domi ſunt: multo magis nō curauerunt retinere ſibi ꝓprietatē ⁊ dñiū dom⁹ qm̄ magis ſit ſignum terreni amoris retinere ſibi domum: q̄ renuntiare ijs q̄ ſunt domi. Ideo vtrūq̧ propheta Dauid. ps. xliiii. viro ſpūali cōſulit. Obliuiſcere populū tuū: ⁊ domū patris tui. Utrūq̧ etiam monuit cōtemnere ſaluator. Mat. xix. Ois qui reliquerit domū/vel fratres/vel ſorores/aut patrem/aut vxorē/aut agros. Et preterea ſi Petrus et Andreas dimiſerunt retia pro chriſto: quod vili⁹ et imperfectius fuit: per cōſequens non recte dimiſerunt: licet recte obtulerint pro chriſto vilius dimittendo ⁊ pro ſeipſis melius retinendo. de cōdi. di. ii. ſi credis. qđ de tantis apoſtolis credere indignū eſt. ¶ Qđ vero poſſet obijci: ꝙ qn̄ chriſtus miſit ad predicandū apoſtolos: inhibuit eis ne portarent aurū ⁊ argentū peram ⁊ calciamenta ⁊ duas tunicas: ergo ante q̄ mitterentur ad predicandū: nō reliq̄uerunt iſta: nec ante ipſis fuerant interdicta: al's fruſtra tūc fuiſſent interdicta: ſi eis antea talia nō licebant. Dicendū ꝙ iſtud non valet. qm̄ ſepe aliquid de nouo precipit: non q: illud prius preceptū non erat: ſed propter ſpecialem rationem precepti ſuperuenientē ⁊ de nouo occurrentē: vel ad maiorem obedientie cumulū. q: opus factum ex obedientia eſt perfectius opere ſponte facto. xi. q. iii. quid ergo. vel ad maiorē expreſſionem ſeu explicationem ⁊ cōfirmationē prioris precepti. Sicut deus precepit filijs iſrael in lege moyſaica. Exo. xx. Non occides. Non mechaberis Non furtum facies. Non falſum teſtimoniū dices ⁊c. Nō quin iſta ante fuerint eis iure nature prohibita: quū ſint per ſe nota omnibus in lumine naturalis rationis. di. i. in principio. ſed propter imediatiorē ſubiectionē dei/⁊ maiorem infixionem cordi. Similiter chriſtus in cena precepit apoſtolis. Jo. xiii. c. dicens. Mandatū nouū do vobis: vt diligatis inuicem ſicut dilexi vos. ⁊ tamen prius apoſtoli obligabantur ad illud preceptū. q: prius fuerat mandatum eis datum de dilectione dei ⁊ proximi/⁊ de dilectiōe amici ⁊ inimici: ſicut patet Mat. v. ⁊. xxii. Mar. xii. Luc. x. Leuitici. xix. c. Similiter chriſtus precepit apoſtolis quādo miſit eos ad predicandū: ne venderent gratiam curationū/⁊ doctrinam euangelij. Mat. x. quod tamen exemplo chriſti ⁊ documēto prophetarū eis fuerat interdictū iiii. Reg. v. de Giezi facto leproſo q: Naaman gratiā vendiderat ſanitatis. i. q. i. cito. ⁊. c. qui ſtudet. ⁊. c. quicq̄d. Similiter chriſtus precepit diſcipulis quādo miſit eos ad p̄dicādum: Manducate que apponunt vobis. Luc. x. ⁊ tn̄ prius hoc faciebant diſcipuli: ſicut patet Luc. v. Sed propter ſpecialē rationem precepti ſuperuenientem: ne ſcilicet hoīes ꝓpter eorum ſingularitatē retraherentur ab officio hoſpitalitatis ⁊ doctrina euāgelij: voluit eis de nouo iniungere. Ita ſimiliter ante q̄ chriſtus mitteret apoſtolos ad predicandū: erat eis exemplo chriſti quē ſequebantur/interdictum ne portarent pecuniā: ne haberent duas tunicas ⁊c. ſed propter ſpecialem rationē precepti occurrentem ⁊ ſuperuenientem/ne ſcilicet propter eorū queſtū homines a veritate euangelij retraherentur: ⁊ ne temporalibus ſpiritualia crederemur eſſe venalia: ad maiorem expreſſionē precepti ⁊ informationē ⁊ exemplū poſteris dandum/q: non ſolū propter illos ſed etiā ꝓpter nos illa geſta ⁊ ſcripta ſunt: voluit chriſtus tunc actu ⁊ immediate eis precipere ne talia facerent. Et ꝙ ante predicationē fuerint apl'is talia interdicta/patet: q: nō min⁹ apl'i in vltima ſua vocatione omnia reliq̄rūt: q̄ ille iuuenis cui chriſtus dixit. Matthei. xix. Mar. x. ⁊ Luc. xviii. Uende oīa que habes: ⁊ da pauperib⁹ ⁊ veni: ſequere me. reliquiſſet ſi chriſti conſiliū ſeruaſſet. ſed ille ſi cōſilium chriſti ſeruaſet: non debebat ſibi pecuniā aliquam retinere: ſed omnē pecuniam quā habebat vel habere poterat/debebat pauperib⁹ dare: ergo nec apoſtoli in vltima ſua vocatione pecuniam aliquā ſibi retinuerunt: quū vltima vocatio apoſtolorum non fuerit imperfectior vocatione illius iuuenis. Quib⁹ aūt non licet ꝓpriam pecuniā retinere: eiſdē non licet ꝓpriam pecuniam portare: nec cōmuniter deferre. ergo apoſtoli ante q̄ mitterentur ad predicandū: non portabant pecuniam ꝓpriam: nec portabant pecuniā cōmunitatis: q: quod non licebat ad cōmunitatem ipſorum deferre: non licebat in eorum cōmunitate deferre: ſed vocato ad cōmunitatem ipſorū non licebat aliquā pecuniā afferre. Similiter Mattheus relictis omnibus ſecutus eſt chriſtum. Mat. ix. ⁊ Luce. v. ⁊ per conſequens nullam pecuniam attulit eorum cōmunitati: quū vocatio omniū apoſtolorum par fuerit ⁊ equalis quantū ad rerum temporalium cōtemptum: ergo nec in eorum cōmunitate cōmuniter licebat pecunias deferre. Nec legitur de aliq̄ apoſtolo ante q̄ mitterentur ad predicandum ꝙ pecuniā aliquam attulerit eorū cōmunitati. nec etiam ꝙ pecuniam aliquam portauerit ſecum: ⁊ ideo nō eſt eis imponendū.

¶ Aliud

¶Aliud quod opponit̃ eſt/ꝙ chriſtus quādo miſit apoſtolos ad predicandum/non interdixit eis ſimpliciter pro omni tēpore ne portarent pecuniam: ⁊ ne haberent duas tunicas:et ne portarent calciamenta: ſed ſolum in via ꝓ tempore predicationis: q: poſt reditum a predicatione/ poterant licite talia habere.et aliquādo vt opponitur talia habuerunt. Qđ non poteſt ſtare cum veritate euangelica:qm̄ vt ſcribitur Joā.xij.⁊.xiij.c.chriſtus cōmiſerat Jude diſpenſationem loculorū in quibus mittebant̃ ea que portabant̃. Sed ſi apoſtolis fuiſſet licitū cōmuniter portare poſt reditum a predicatione pecuniam: tunc pecunia eis neceſſaria non fuiſſet poſita:nec miſſa in loculis poſt reditum a predicatione: ſed ſolum pro tēpore predicationis:q: non eſt veriſimile ꝙ tantam habuerint pecuniā/ꝙ nō potuerint eā ſecū portare.hoc aūt eſt falſum: q: ꝓ tēpore illo quo iudas dixit Joā.xij.poterat hoc vnguētum venumdari plus q̄ trecentis denarijs et dari pauperibus.iam tunc redierant a predicatione.et non ibant tunc ad predicandū:q: hoc dixit in bethania/qn̄ martha miniſtrabat et effudit vnguentum ſuper pedes chriſti: et protunc dixit euangeliſta/ꝙ hoc dixit Judas eo ꝙ loculos habebat:in quibus mittebantur ea que portabantur ergo ea q̄ mittebant̃ chriſto ⁊ apoſtolis poſt reditū a predicatione:mittebant̃ in eis ⁊ in ſeruabant̃. Similiter qn̄ chriſtus dixit Joā.xiij.Jude: qđ facis fac citius:tunc apoſtoli nō ibant ad predicandum:ſed redierāt a predicatione:q: hoc dixit chriſtus in hieruſalē tēpore cene: ſed tunc putauerunt apoſtoli aliqui:vt refert euangeliſta: ꝙ chriſtus dixiſſet Jude/eme ea que ſunt opus nobis ad diem feſtum:aut vt egenis aliquid daret: eo ꝙ Judas loculos habebat.ergo poſt reditum a predicatione pecunia in loculis mittebat̃ et cōſeruabat̃.alioquin diſcipuli nō putaſſent ꝙ chriſtus poſt reditum a predicatiōe dixiſſet Jude/ eo ꝙ loculos habebat:Eme nobis neceſſaria ꝓ die feſto: aut egenis aliq̄d daret.ergo poſt reditū a predicatione/ pecunia que portabatur in loculis mittebat̃ ⁊ cōſeruabatur: ⁊ ꝑ conſequens poſt reditū a predicatiōe apoſtoli cōmuniter nō portabant pecuniam:nec portare poterāt:niſi fortaſſis in caſu neceſſitatis extreme ab omni lege accepte.de cō.diſt.v.diſcipulos.Et hoc eſt qđ dicit Joā. Chryſoſtomus ſup illud Joā.xiij.Quidā autē putabāt q: loculos habebat Judas ⁊c.vbi ſic dicit: Et nimirū nullus diſcipulorū pecunias afferebat:ſed ꝑ hoc ꝙ hic dicit occulte inſinuat/ꝙ quedam mulieres eū de ſuis facultatibꝰ nutriebāt.hec Chryſoſtomus.Et ita ſm̄ Chryſoſtomū/nullus diſcipulorū tūc pecunias afferebat:et tamen tūc apoſtoli ad predicandum nō ibant.Et propterea ſi talia fuerunt eis interdicta ſolum ꝓ tēpore p̄dicationis:⁊ nō poſt reditum a predicatione: tunc fuiſſet viſa quedam ſimulatio ⁊ ſpūs hypocriſis maiorē paupertatē pretendendo exterius exeundo corā hominibus/q̄ interius ſeruarent apud ſeipſos.qđ de chriſto ⁊ apoſtolis ſentire nefas eſt. ar.bonū.xij.q.j.nolo.⁊ ꝓfanum mēdaciū eſt exterius more pauperū mendicare:⁊ interius more diuitū abundare et vita ſanctorū paupertatē vniformiter ſeruat.xij.q.j.clericus. Itē apoſtoli minus indigebant calciamentis ⁊ duabus tunicis in domo qn̄ ſtabāt ſub tecto:q̄ indigebāt extra domū/qn̄ ibant ad predicandū.ſi ergo tunc fuit eis inhibitū multo potius in domo. Itē predicatores veritatis debent oſtēdere vitā exēplarem:nō ſolū quū vadunt ad predicandū:ſed etiā ante ⁊ poſt reuerſionē.alioquin deficiens ante vel poſt magis predicationē infirmaret q̄ cōfirmaret.ar.op.xliij.diſt.ſit rector.xxxvj.di.§.ecce. iij.q.vij. §.Idē teſtat̃. Sed chriſtꝰ interdixit talia apoſtolis: vt ex eorū vita mirabili et venerabili eorū doctrina teſtimoniū acciperet: ⁊ veritati rerū facta nō verba ſola fidē darēt.vn̄ dn̄s in Joā.x.c.Si mihi nō creditis operibus credite.vbi Augꝰ. Ut chriſto nō verba: ſ; facta teſtimoniū darent. et Greg. Plus mouēt facta q̄ ꝟba.ergo talia interdixit nō ſolum ꝓ tēpore predicationis:ſ; etiam ꝓ quolibet tēpore.Et hoc eſt qđ dicit Chryſoſtomus ſuper Mat. homil̃. xxij.ſic. Nec eñ a ſignis volebat apparere clarus ſolū: ſ; etiam ante ſigna a ꝓpria virtute.nihil enim ſic monſtrat philoſophiā ſicut nō ſuꝑfluis vti.⁊ ſm̄ quod poſſibile eſt: in nullo indigere.hoc ⁊ pſeudo apoſtoli nouerant:ꝓpter qđ paulus dicebat.ij.ad Cor.x.vt in eo in quo gloriantur inueniant̃ ſicut et nos. Si autē in aliena patria exiſtētes/ et ad ignotos abeuntes nihilominus amplius oportet petere quotidiano cibo:quanto magis domi manentes. hec Chryſoſtomus.Et ita ſm̄ Chryſoſtomū/ſi talia non licebāt apoſtolis tēpore p̄dicationis: multominus licebāt eis poſt reditū a predicatione qn̄ erant domi. Item talia fuerunt apoſtolis interdicta/nō ſolum ꝓpter doctrinam euangelij:ne ſc; ipſam venalē facerent:ſed etiam propter grām curationū/et potentiā ſignorū:ne ipſa vendere viderent̃.vnde chriſtus de vtriſq;/ſc; de verbis doctrine/et ſignis potentie precepit apoſtolis Matth.x. Gratis accepiſtis gratis date.j.q.j.quicq̄d.ex̃ de magiſtris. c.ij. ſed apoſtoli habebant gratiā curationū/et efficaciam ſignorū ſeu miraculorū/non ſolum quādo exibāt ad predicandum:ſed etiā poſtq̄ reuertebant̃ a predicatione ⁊ anteq̄ exirēt ad predicandū:q: poteſtas miraculorum fuit data apoſtolis ꝑmanſiue ⁊ ſtabiliter:et non tranſitiue ⁊ inſtabiliter per interualla tēporū.ꝓpter qđ Act.v.legit̃ de apoſtolis/Per manus autē apoſtolorū fiebant ſigna ⁊ ꝓdigia multa in plebe.Et ſequit̃ ibi: Magis autē augebat̃ in dn̄o credentiū multitudo virorū ac mulierum:ita vt in plateis eijcerēt infirmos:et ponerēt in lectulis ac grabatis: vt veniente Petro ſaltem vmbra illius obumbraret quēq; illorū:et liberarent̃ oēs ab infirmitatibꝰ ſuis. Currebat aūt et multitudo vicinarū ciuitatum in hieruſalem afferentes egros et vexatos a ſpiritibus immundis: qui curabant̃ omnes. Ergo talia fuerunt interdicta apoſtolis/nō ſolum pro tēpore predicationis:ſed etiam ꝓ quolibet tēpore: ſiue poſt predicationē/ſiue ante: ſicut gratia ſignorū fuit eis collata ꝓ quolibet tēpore opportuno: ſiue tēpore predicationis:ſiue tēpore alio. Itē; illud quod nō licet niſi in caſu neceſſitatis diſpenſatiue ex ſpeciali diſpenſatione:ſimpliciter ⁊ abſolute nō licet;q: ceſſante caſu et diſpenſatione ſpeciali:nō licet.j.q.vij.qđ ꝓ remedio. ſed predicta non licuerunt apoſtolis poſt reditum a predicatione ſi eis licuerunt niſi in caſu neceſſitatis diſpenſatiue ex ſpeciali diſpenſatione.ergo talia ſimpliciter et abſolute nō licuerūt eis poſt reditū a predicatione. Minor ꝓpoſitio patet ꝑ illud qđ ipſe ſaluator legitur dixiſſe apoſtolis poſt reditum a predicatiōe Luce.xxij. Quādo miſi vos ſine ſacculo et pera ⁊ calciamētis:nunq̇d aliquid defuit vobis? At illi dixerūt: Nihil. Jeſus vero ait illis: Nūc autē qui habet ſacculū tollat.ſimiliter ⁊ peram.⁊ q̇ nō habet:vendat tunicam ſuam ⁊ emat gladium. In quibꝰ verbis ſaluator intelligēdo ipm̄ ad literā manifeſte diſpenſauit cū apoſtolis tēpore mortis ſue ꝓpter inſtantē neceſſitatē perſecutionis/ꝙ poſſent talia habere que ab ipo eis al̃s fuerāt interdicta.qđ pz ex eo qđ dixit: Sed nunc q̇ habet ſacculum tollat.ſil̃r ⁊ peram.ergo antea apoſtolis cōmuniter poſt reditum a predicatione talia nō licebant: ſ; fuerant eis regulariter interdicta.vnde ſuꝑ predictis verbis Luce.xxij. Beda/et gloſ.ordi. ſic dicunt. Non enim eadem viuendi regula ꝑſecutionis/que pacis tēpore diſcipulos informat. Miſſis quidem diſcipulis ad predicandum/ne q̇d tollerēt in via precepit/ordinans ſc; vt q̇ euāgelium annūtiant de euāgelio viuant. Inſtante ꝟo mortis articulo/et tota illa gēte paſtorē ſimul ⁊ gregē ꝑſequēte/cōgruā tēpori regulam decreuit:ꝑmittens vt tollat victui neceſſaria/donec ſopita ꝑſecutorū inſania tēpus euāgelizandi redeat. In hoc quoq; nobis dat̃ exemplū/iuſta nonnunq̄ cauſa inſtante quedā de noſtri rigoris ꝓpoſito poſſe ſine culpa intermitti. Ad hoc idem facit quod dicit Chryſoſtomus ſuper eiſdem verbis ſic. Et quidem quando nec calciamenta:nec zonam habebant; nec baculum:

nec es/nullius ſunt paſſi penuriam.vt autem marſupium
eis conceſſit et peram:eſurire videntur et ſitire et nudita
tem pati.ac ſi eis diceret.hactenus cuncta vobis vberri/
me affluebant:nunc autē volo vos et inopiam experiri.
Ideoq; non addico neceſſitati priſtine legis: ſed mando
loculum habere et peram.poterat enim dominus vſq; in
finem in tantam cōſtituere copiam:ſed noluit ob multas
cauſas.primo quidez vt nihil ſibi tribuerent:ſed recogno
ſcerent totum ſibi emanaſſe.ſcdo vt moderari ſibi ſciant.
tertio ne maiora de ſe opinentur.Horū trium cauſa ꝑmit
tens eos incurrere multa inopinatorū/relaxauit prioris
legis rigorē:ne grauis et intolerabilis fieret eis vita.hec
Chryſoſtom⁹.Et ita ſm Bedā Chryſoſtomū et gloſ.chri/
ſtus diſpenſatiue relaxauit ad tempus prioris precepti ri
gorem.Et ſi nunq̄ aliquis dixiſſet hoc:patet euidenter ex
eo qđ dixit.Et qui nō habet:vēdat tunicā ſuā: ⁊ emat gla
diū.Certū eſt aūt ꝙ apoſtolis nō licuit ante vel poſt por
tare arma ad offendendū nec ad defendendū:q: vt dicit.
ij.ad Cor.x.Arma noſtre militie non carnalia:ſed poten
tia dn̄i ad deſtructionē inimicorum.⁊ Matth.v. chriſtus
dixit diſcipulis:Ego aūt dico vobis nō reſiſtere malo.⁊.j.
ad Cor.xij.⁊ Rom.xij.Nō vos defendētes chariſſimi:ſed
date locum ire. et de his ſatis.xxiij.q.j.§.j.⁊.q.iij.§.j.⁊.q.
viij.§.j.Ergo chriſtus tēpore paſſionis ꝓpter iminentē ti
morē diſpēſatiue ꝯceſſit apoſtolis ꝙ poſſent portare gla
dios.vnde nunq̄ nec ante nec poſt legunt̄ gladios por/
taſſe:nec habuiſſe.Et eadē ratione diſpenſatiue conceſſit
eis tunc ſacculū et perā pro ſeipſis. Ex quibus patet etiā
ꝙ illi duo gladij nō fuerunt apoſtolorū quoad ꝓprietatē
et dominiū:qm̄ vt dictū eſt:apoſtoli ante chriſti paſſionē
nō portabāt gladios:nec arma alia:nec tūc illos gladios
emerāt ſeu alio modo acquiſierāt:q: ſtatim quū chriſtus
dixit:Qui non habet:vendat tunicam ſuam et emat gla/
diū:Petrus imediate rn̄dit dn̄o:Ecce gladij duo hic.Et
infra inter verba chriſti et reſpōſionem Petri nō potuiſ/
ſent apl̄i illos gladios emere:nec alio mō acquirere:ergo
predicti gladij nō fuerūt apoſtolorū quoad dn̄ium:ſed ſo
lū diſpēſatiue quoad vſum.fuerūt aūt vel illius hoſpitis
vbi cenauerāt:vel alicuius alterius ꝑſone q̄ eos addure/
rat.vn̄ nec Petrus dixit:Nos habem⁹ duos gladios:ſed
dixit:Ecce duo gladij hic.que nō fuerant verba ꝓprij:ſed
plus alieni dn̄ij.Nec obſtat ꝙ chriſtus dixit Petro:Con/
uerte gladiū tuum in locum ſuum: vt Matth.xxvj. quia
ſicut chriſtus dixit Petro: Conuerte gladium tuum:ita
dixit ſibi: in locum ſuum: et tamen locus gladij non fuit
gladij quoad dominium:ſed quoad repoſitionem et rece
ptaculū. Ita gladius fuit dictus Petri nō quoad dn̄ium:
ſed quoad diſpēſationē et miniſterium. Item nō eſt veri/
ſimile/ꝙ chriſtus dei filius iret diſcalciatus ⁊ nudis pedi
bus:⁊ apl̄i hoies plebei incederēt calciati. hoc em̄ fuiſſet
valde reprehenſibile et confuſibile in apoſtolis/maxime
poſtq̄ fuerūt miſſi ad predicandum. Qz em̄ dn̄s et magi
giſter incederet diſcalciatus: ⁊ diſcipulus ⁊ ſeruus ince/
deret calciatus/ fuiſſet monſtroſum et irrationabile:ſed
chriſtus omni tēpore poſtq̄ incepit predicare: inceſſit di/
ſcalciatus ſiue eundo ad predicandū:ſiue redeūdo a pre/
dicatione:ergo ⁊ apoſtoli ſimiliter:⁊ ꝑ conſequens prece
ptū de nō portando calciamenta/nō fuit ad tēpus: ſed ꝓ
ſemꝑ.Et eadem ratione preceptū de nō portando pecu/
niam/nō fuit ad tēpus:ſed ꝓ ſemꝑ et cōtinuo:niſi forte in
caſu neceſſitatis. Maior ꝓpoſitio eſt clara. Minor ꝓpo
ſitio ꝓz:qm̄ chriſtus qn̄ iuit ad domū phariſei vt mandu
caret cū illo:ſicut legitur Luce.vij.tūc nō iuit ad predicā/
dum:ſed ad cōuiuandū:ſed tunc mulier que erat in ciuita
te peccatrix/lachrymis rigauit pedes chriſti:et capillis ca
pitis ſui terſit:⁊ oſculata fuit pedes eius: ⁊ vnguento vn/
xit pedes eius: vt Lucas refert:ſed tunc cōmode et cōue/
nienter predicta mulier nō potuiſſet lachrymis pedes ei⁹
rigare:nec capillis tergere:nec oſculo pedes eius oſcula/
ri:nec vnguento pedes eius vngere/ſi chriſtus calciatus
fuiſſet.nec legitur ꝙ ſe tunc diſcalciauerit:aut mulier(qđ
fuiſſet indecens)aut alius eū:ergo tunc erat diſcalciat⁹.
Similiter in bethania ante ſex dies paſce/quādo diſcum/
bebat cū lazaro ⁊ martha miniſtrabat: ſicut legit̄ Joan.
xij.tūc chriſtus nō iuerat ad predicandum: ſed ad cenan/
dū:ſed tunc maria effudit vnguentū ſuꝑ pedes ieſu: ⁊ ca
pillis ſuis terſit.que ſimiliter ꝯuenienter facere nō potuiſ
ſet:niſi chriſtus ꝓ tunc diſcalciatus fuiſſet:ergo tunc chri/
ſtus diſcalciatus erat. Similiter in cena/ qn̄ lauit pedes
diſcipulorū:tūc nō ibat ad predicandū:ſed tūc legit̄ Joā.
xiij.depoſuiſſe veſtimēta ſua:⁊ iterū reaſſumpſiſſe ea: nō
autē calciamēta:⁊ tn̄ nō eſt dubium/ ꝙ erat diſcalciatus/
ſicut erant apoſtoli quorū pedes lauit:vt ſe eis cōformi/
ter coaptaret.ex̄ de vi.et ho.cleri.deus.nec etiā tunc apo/
ſtoli legunt̄ depoſuiſſe nec reaſſumpſiſſe calciamēta. In
paſſione etiam legit̄ Joā.xviij.ꝙ milites diuiſerunt veſti
menta chriſti:⁊ ſuper tunicam inconſutilē miſerunt ſortē.
de calciamentis autē chriſti nihil legit̄ fuiſſe factum.vnde
Hieronymus ad Euſtochiū:Diſcipuli ſine calciamentorꝫ
onere et vinculis pelliū ad predicationē noui euangelij
deſtinantur.Et milites veſtimentis ieſu ſorte diuiſis/cali
gas nō deuiſerunt:q: caligas nō habebat quas tollerēt.
nec em̄ poterat habere dominus qđ ꝓhibuerat in ſeruo.
Ex quib⁹ oībus euidenter colligitur/ ꝙ chriſtus dei filius
exceptis ſandalijs:de quibus Mar.vj.et q̄ Rome in ſan
cta ſanctorꝫ/cū capitibus apoſtolorū petri et pauli/⁊ alijs
ibi reliquijs cōſeruant̄.⁊ que papa Nicolaus.iij.romano
populo cū predictis capitibus oſtendit. Calciamēta alia
non habuit:nec portauit:et per conſequens nec apoſtoli
eum ſequētes:quia valde diſſonum fuiſſet/ꝙ chriſtus di/
ſcalciatus/et apoſtoli calciati inceſſiſſent. vnde in pre.c.
Luce.xxij.Quādo miſi vos ſine ſacculo et ſine pera ⁊ cal/
ciamentis.Hieronym⁹ li.ij.cōtra Jouinianū ait: Nunq̇d
omnibus preceptum eſt ne duas tunicas habeant: ne ci/
bos in pera:es in zona:calciamēta in pedib⁹: vt vendant
vniuerſa que habent et dent pauperibus et ſequantur ie
ſum.ſed his qui volunt eſſe perfecti. Alioquin aliq̇d mili
tib⁹ a Joāne baptiſta preciperet̄ Luc.iij.xxiij.q.j.paratus
in ſi.et.c.militare.in ſi.publicanis.hucuſq; Hieronymus.
Itē idē ad Herūciam:Apl̄i toto orbe peregrini/nec es in
zonis:nec virgā in manu:nec caligas habuere in pedibus
Itē Ambroſius de fuga ſeculi. Jeſus diſcipulos ſine cal/
ciamentis miſit: ne ſecū terrena portarent. Item Hiero/
nymus ad Euſtochium:Moyſes.Exod.iij.et ieſus naue.
Joſue.v.in ſi.nudis in terra pedibus iubent̄ incedere: et
diſcipuli chriſti ſine calciamentorū onere/in vinculis pel/
lium/nudi ad predicationē euangelij deſtinant̄. Mat.x.
Itē Chryſoſtom⁹. Una tunica induti/⁊ diſcalciati circūi/
erunt ⁊ oēs ſuperauerunt apoſtoli. vltima Homil̄. ſuper
Mat.Euſebius etiā in laudem Origen̄.vij.libro eccleſia
ſtice hiſtorie ait:Ante oīa vero precepta euangelica/⁊ vo
ces ſaluatoris ſummo amore et ſtudio implēdas eſſe cen/
ſebat:quib⁹ precipit̄ Mat.x.Luc.ix. duas tunicas nō ha/
bendas:nec calciamentis vtendū:nec de craſtino cogitā/
dum.Matth.vj. Item Grego. Nazāzenus/Deſiderabā
inquit et intentis ac pendentibus oculis req̇rebam vide/
re cupiens ſanctum illū pſallentem chorū laudē et gloriā
offerentem dn̄o: q̇ in lege dn̄i meditant̄ die ac nocte.ps.
j.Qui ad exempla et cōmonitionem melioris vite oībus
viuunt/legis dei atq; euangelij taciti predicatores:in qui
bus quoq; ipſe habitus prefert virtutis inſignia: hirſutū
caput/incultis ⁊ horrentibus comis/pedes nudi et apo/
ſtolicis ſimiles/indumenti vilitas/arrogantiā ſeculi ſuꝑ/
biamq; cōdēnans/zona ipſo ſuo neglectu precioſior:parū
q̇d cohibens veſtimenti. Nec etiam ꝑmi parentes noſtri
poſt peccatum calciati:ſed diſcalciati inceſſiſſe creduntur:
quod patet ex eo qđ legitur Gen̄.iij.ſic ſfecit quoq; deus
ade et vxori ſue tunicas pelliceas:et induit eos. de peni.
diſt.j.Adam.non autem legitur ꝙ fecerit eis calciamēta.
vnde et dominus dixit de muliere ad ſerpentem ibi/Tu

Caligas et calciamēta nec chriſtus nec apl̄i habue/runt.

inſidiaberis calcaneo illius:et ipſa conteret caput tuum.
Si aūt mulier calciata inceſſiſſet: ſerpens eius calcaneo
ad literā inſidiari non potuiſſet:vel inſidiādo nocere nō
potuiſſet.Deus etiā mādauit Moyſi:vt ptʒ Exod.xxviij.
ꝙ faceret veſtes ſacerdotales Aaron ⁊ filijs eius.de cal-
ciamentis nihil dixit. Similiter filij iſrael obtulerūt deo
veſtes ſacerdotales Aaron: ſed nō calciamenta. Exod.
xxxviij.Siliter deus mādauit Moyſi/ꝙ ſpoliaret Aaron
fratrem ſuū in morte:et indueret Eleazarū filiū eius pro
eo:de calciamentis nō dicit.Nūm.xx.c.Precipui etiā pro-
phete/vt Helias ⁊ Joā.baptiſta precurſores dn̄i/ legunt
habuiſſe veſtimenta et zonam pelliceā:non autem calcia
menta.iij.Regū.j.et Matth.iiij.⁊ Mar.j.et Luce.iij. et
Eſaias diſcalciatus inceſſit tribus annis. Eſa.xx. Angeli
quoqꝫ in nouo et veteri teſtamento in forma et ſpecie hu
mana apparētes veſtiti ⁊ nō calciati apparuiſſe legūtur.
Matth.⁊ Mar.vltimo ⁊ Luce ⁊ Joan.penulti.⁊ Act.j.
Daniel.x.⁊.xij.c.Tobie.v.⁊ vſqꝫ ad.xij. Angeli quoqꝫ qui
apparuerunt Abrae ⁊ Loth nudi pedes apparuiſſe cre-
duntur:ꝑpter qđ eoꝝ pedes lauare rogauerunt. Geneſ.
xviij.⁊.xix.c.In transfiguratione quoqꝫ dn̄s veſtitus/nō
calciatus apparuiſſe deſcribit Matth.xvij. ⁊ Mar.ix.et
Luce.ix.¶ Nec obuiat ꝙ Joan.baptiſta dicit/Nō ſum di
gnus ſoluere corrigiā calciamenti eius. Mat.iij. Mar.
j.Luce.iij.et Joan.j.quoniā calciamēta quātum ad literā
accipiuntur ꝓ ſandalijs: vt patet Mar.vj.licet Joānes
magis myſtice ſm̄ Grego.in homil.ſcʒ ꝙ non erat dign⁹
Joā.ſoluere.i.explicare myſterium incarnationis chriſti:
ꝙ̄ literaliter de chriſti calciamentis loqueret.hoc idem di
cit in petro Act.xij.Calcia te caligas tuas:q: calige ſm̄ ꝙ
ibi dicit Beda: accipiuntur ꝓ ſandalijs vel ſoleis: q: ca-
lige dicunt a calo pedis/eo ꝙ ligant ad calū.vn̄ ſm̄ eūdē
Bedam ꝓ caligis vel caligulis grecus habet ſandalia.h
em̄ genus calciamentorū legit in euangelio Mar. vj.c.
apoſtolis fuiſſe cōceſſum.Cui cōſonat Papias dicēs/Ca
lige vel caligule:ideſt ſandalia dicta ſunt a calo pedū vel
quaſi a colligando:q: ad pedes ligant.Sic etiam intelli-
git caligas petri de caligulis vel ſoleis.i.ſandalijs Joan.
caſſia.in p̄mo libro inſtitutionū monachorū egyptiorum
in.c.calciamēta dicens de monachis egyptijs.Calciamen
ta vero velut interdicta euangelico Mat.x. precepto re-
cuſantes/quū infirmitas corporis vel hyemis rigor/ſeu
meridiani eſtus feruor exegerit:tantūmodo caligis ſuos
muniūt pedes.hoc ſignātes vſu earū ꝑmiſſione dn̄ica cō-
ceſſarum.Mar.vj.vt ſi in hoc mundo cōſtituti cura et ſo-
licitudine carnis hmōi oīmodis exuti eſſe nō poſſumus:
ſaltē occupatione leui neceſſitatem corporis expleamus:
ne ve anime noſtre pedes:ideſt affect⁹ ſm̄ Auguſtinū/q̄
expediri ad ſp̄ualem curſum et predicationē euāgelij pa-
cis ſemꝑ debēt eſſe parati. Eſa.lij. viij.q.j.olim.quib⁹ poſt
odorē vnguentoꝝ chriſti currim⁹.Cā.j.⁊ de quib⁹ dauid
in p̄s.lxi.cucurri in ſiti.morticinijs ſeculi hui⁹ curis paria-
mur inuolui.de his ſcʒ cogitantes que non ad ſupplendā
neceſſitatē nature:ſed ad ſupfluam noxiāqꝫ ꝑtinent volu
ptatē.qđ ita implebimus ſi ſm̄ apoſtolū/carnis curā non
fecerimus in deſiderijs.de cō.di.v.nō mediocriter.in fi. et
Rom.xiij.hucuſqꝫ Joā caſſia.Et ſic ptʒ ꝙ preceptū de nō
portādo calciamēta/fuit datū apl'is ſimpliciter ⁊ abſolu-
te pro quocūqꝫ tēpore:⁊ nō pro tp̄e p̄dicationis tm̄.vnde
ſm̄ ꝙ refert Mat.x.p̄cepit chriſtus apoſtolis ſimpliciter
et abſolute ne portarent pecuniā/dicēs: Nolite poſſidere
aurū et argentū:neqꝫ pecuniā in zonis veſtris.in q̄ parte
precepti nihil ponitur de via:ſed abſolute fuerūt eis inhi
bita:licet Marcus.vj.c.⁊.Lucas.x.c.dicant ꝙ p̄cepit eis/
Ne q̄d tollerēt in via:neqꝫ perā:neqꝫ pecuniā ⁊c. q: illa q̄
interdicunt aliquib⁹ ſimpliciter ⁊ abſolute: interdicūtur
eis ꝓ via ⁊ in via.ar.eorū q̄ legunt ⁊ no.ex̄ de traſla.inter
corporalia.§.ſed nec illud.⁊ in gloſ.ar.qđ.⁊ de priuil.quia
circa.licet etiā dn̄s vtroqꝫ modo potuerit eis talia interdi
cere.Ideo mattheus refert vnū modū:Marcus vero et

Caligas
et calcia
mēta ne
ꝙ chri-
ſtus ne-
ꝙ apl'i
habue-
runt.

Lucas aliū modū interdicēdi.Sed mattheus magis vi-
det referre diſtincte ſeriē et ordinem p̄cepti ſm̄ formā et
modū eis dati:ideo poſt verba premiſſa ſubiungit dicēs/
Nō perā in via:neqꝫ duas tunicas: neqꝫ calciamēta:neqꝫ
virgam.Et ita ſm̄ Mattheū aurū et argentū et pecunia
fuerunt eis interdicta ſimpliciter ⁊ abſolute. Pera vero
fuit eis inhibita ꝑ ſe et directe in via:q: perā cōſueuit ho-
mo portare maxime in via:ideo perā inhibuit eis ꝑ ſe et
primo in via.Ex cōſequēti aūt inhibuit eis in domo: quia
ſi inhibuit eis pro tēpore ꝓ quo magis indigebāt/et quo
cōſueuerūt eā maxime hoies portare: multomagis inhi-
buit eis ꝓ tēpore quo minus indigebāt/⁊ quo ꝯſueuerūt
homines minus ipam portare.Aurū vero argentū et pe-
cuniā cōſueuerunt hoies querere ſimpliciter ⁊ abſolute ſi
ue in via ſiue in termino:ideo ſimpliciter interdixit eis.
Similiter calciamentis ꝓpter itineris aſperitatē magis
indiget homo in via/q̄ in termino. Tunicis etiā vt ſe poſ
ſit mutare magis indiget viator q̄ quieſcens domi.virga
quoqꝫ defenſionis vel ſuſtentationis tam magis hō indi
get in via/q̄ termino.Ideo prima tria ſcʒ aurū argētum
et pecunia/ſm̄ Matth.fuerūt apl'is interdicta ſimpliciter
et abſolute:reliqua vero quatuor/pera calciamēta ⁊ due
tunice in via/fuerūt ſm̄ Mat. eis inhibita ꝓ ſe ⁊ p̄mo in
via.Ex cōſequēti aūt et ꝑ locū a minori cōſtructiue fuerūt
eis inhibita etiam in domo:vnde ⁊ poſt aſcēſionē manēs
petrus Hieroſolymis ait claudo Act.iij.qn̄ ad orādū nō
ad predicandū ibat/Argētū et aurū nō eſt mihi.ſupl.nec
Joāni:q: pro vtroqꝫ loquebat Petrus.vnde ait ibi/ Re-
ſpice in nos.Qđ verbū ꝑtractans Aug⁹.in libro de mira-
bilibus ſacre ſcripture/dicit ſic:In excuſatione eleemoſy
ne/paupertatis ꝓfeſſione/petrus paralytico dixit/argen
tū et aurū non eſt mihi:in noīe ieſu chriſti nazareni ſurge
et ambula. Illud magiſtri preceptū ſeruans/Nolite poſ-
ſidere aurū ⁊c.Qui em̄ ſoli deo ſeruiēs:de iniquo māmo-
na expeditus fuerit/verbo impij morbo ligatū cito ſolue
bat.et Ambro.ſup illud Matth.x.Nihil tuleritis ⁊c.dicit
ſic:Si ꝓhibemur aurū poſſidere:quid eripere apl's Pe-
trus prius dn̄ice executor ſentētie/nō in vacuū effuſa dei
precepta cuſtodiens/quū poſceret a paupere/vt ei aliq̄d
pecunie largiret:ait.Argentum et aurū nō habeo:nō tā-
tum in hoc gloriat Petrus/ꝙ aurū ⁊ argentū nō habeat
q̄ ꝙ ſeruet dei mandatū q̄ p̄cepit: Nolite poſſidere argen
tum ⁊ aurū ⁊c.hec Ambro.et facit.xj.q.iij.ira.Et ſi quera-
tur/quomodo apoſtoli qui ibāt per ꝑſonas inhoſpitales
poterāt trāſire ſine pecunia et ſine pera? Dicendū ꝙ lex ſi
ue preceptū dat ꝓ loco ⁊ tp̄e poſſibili:q: caſus neceſſita-
tis nō ſubiacet legi: ſed eſt ſupra legē: vt patet Mat.xij.
Mar.ij.⁊ Luc.xiiij.et de cō.diſt.v.diſcipulos.⁊ ex̄ de reg.
iur.qđ nō eſt.ideo ꝓ loco ⁊ tēpore neceſſitatis/quo aliter
apl'is ſubueniri non poterat:ad hoc preceptum nō aſtrin
gebant.Sed ex hoc nō ſequit ꝙ tunc ꝓprietatem ⁊ domi
niū taliū habuiſſent:qm̄ neceſſitas taliū nō reſpicit ꝓprie
tatē ⁊ dn̄ium:ſed vſum ⁊ modū vtendi.portare em̄ pecu-
niam ꝑ viam ⁊ ipſam expendere ꝓ ſe vel ꝓ alijs loco ⁊ tē-
pore neceſſitatis nō includit neceſſario habere ꝓprietatē
et dn̄ium eius:q: vſus pecunie eſt ſeparabilis a ꝓprieta-
te ⁊ dn̄io eius:vt ſupra oſtenſum eſt:⁊ ſm̄ modum quem
dant Nicolaus.iij.et Clemens.v.fratribus minorib⁹:quū
deponit pecunia apud nuntiū vel depoſitariū p̄ſentatur
a fratribus ꝓ neceſſitatib⁹ eorū/vel ꝓ dante: vt patet ex̄
de ꝟ.ſigni.exiit.li.vj.⁊ de ꝟ.ſigni.exiui. in Clemē. Simili-
ter de alimētis quibuſcūqꝫ:quia vſus alimentorum eſt ſe
parabilis a proprietate et dominio in ſpeciali et in cōmu-
ni quacūqꝫ cōmunitate ſpeciali vt ſupra oſtenſuʒ eſt:ideo
et hoc ꝙ apoſtoli legantur habuiſſe panes et piſciculos
in deſerto:non ſequitur ꝙ tunc habuerint in eis proprie-
tatem ⁊ dn̄ium aliqđ:quū ſit multiplex modus habendi.
ff.de ꝟ.ſig.l.habere duob⁹ modis.⁊.ff.de verbo.obli.l.ſti-
pulatio iſta.§.habere dupliciter accipitur.ff.de pre.c.ſer-
uus.⁊.l.id veſtimentū.⁊ no.xij.q.j.c.ij.in gloſ.ergo.⁊.c.nō

dicatis.in gloſ.nunquid.⁊ legitur ⁊ no.xxiij.q.vij.qđ aũt.
in gloſ.non intelligas.quia Judas dicitur habuiſſe locu
los:vt patet Joã.xij.⁊.xiij.⁊ tamẽ iudas nõ dicit͛ habuiſſe
in loculis ꝓprietatem:licet loculi illi eſſent de rebus q̄ vſu
cõſumunt͛:q: hõ poteſt conſumere dñium rei aliene/ſicut
poteſt cõſumere dñium rei proprie. Similiter homo põt
trãſferre in alium authoritate alterius dñium rei aliene
ſicut dñium rei proprie:nec ſemꝑ meum et tuum et ſuũ ac
cipiunt͛ quoad ꝓprietatẽ ⁊ dñium etiam in rebus que vſu
cõſumunt͛:ſed ſepe accipiunt͛ quoad vſum vel quoad me/
ritum laboris:quomodo accipit͛ illud Matth.x.Dignus
eſt operarius cibo ſuo:vel mercede ſua.xij.q.ij.quicũq̃.ci
bo inquã ſuo/nõ quoad proprietatẽ dñij:ſ; quoad ꝓprie/
tatẽ meriti et eq̃tatẽ debiti.vñ gloſ.dicit ibi/dign⁹ eſt ope/
rarius cibo ſuo.glo.q: omnia eis debent͛.iſto mõ oĩa ſunt
iuſtoꝝ.j.ad Cor.iij.⁊.xxiij.q.vij.qđ autẽ.et tñ non omnia
ſunt iuſtorũ q̃ad proprietatẽ ⁊ dñium.Et ita nõ ſequit͛ ꝙ
apoſtoli habuerũt ꝓprietatẽ ⁊ dominiũ in predictis:ſic/
ut de hoc ſatis in ſuperioribus dictum eſt.vnde ſicut legi/
tur de apoſtolis Matth.xiiij.non habemus niſi q̇nq; pa
nes ⁊ duos piſces:Ita legit͛ Joã.vj.de quodã puero.Eſt
puer vnus hic q̃ habet q̇nq; panes hordeaceos et duos
piſces.ſi ergo illi panes et illi piſces fuerunt quoad pro/
prietatem dñij apoſtolorum/eo ꝙ apoſtoli dicunt͛ eos ha
buiſſe:eadem ratione et fortiori fuerũt quoad proprietatẽ
et dñium illi⁹ pueri:q: legit͛ ille puer habuiſſe: ⁊ apoſtoli
non habuerũt niſi mediante illo puero:quũ vnam ⁊ eam
dem rem et eodẽ modo inſimul ⁊ in ſolidum duo nequeãt
poſſidere.ex͂ de ꝓba.licet.§.ex premiſſis. Scđo dicendũ
ꝙ ſicut legit͛ Mat.xxviij.⁊ Mar.xv.⁊ Luc.viij.quedam
mulieres fideles ſequebant͛ chriſtũ et apoſtolos:q̄ ipſos
de ſuis facultatib⁹ ſuſtẽtabãt/et nutriebãt:et ꝑ cõſequẽs
vt plurimũ illa q̄ pro chriſto ⁊ apłis emebant͛ ꝑ tales ꝑſo
nas intermedias ꝓcurabant͛:ideo et loculos tales vel cõ
ſimiles ꝑſone cuſtodiebant:propter qđ apoſtoli nec p̄di/
cationis tẽpore:nec tẽpore alio de cõmuni lege pecunias
portabãt.Nã poſtq̃ a dño ſunt electi:et ad predicandum
miſſi/ſemꝑ vſq; ad mortem ⁊ eorum martyria predicaue/
runt maxime poſt aſcenſionẽ chriſti/⁊ in ꝓuincijs ſibi de/
cretis:q: ita chriſtus eis mãdauerat Mar.vltimo.Eun/
tes in mundũ vniuerſum p̄dicate euangeliũ. Licet nõ eſ/
ſent in actu cõtinuo predicandi:qđ fuiſſet impoſſibile:ſed
horis et tẽporibus et locis cõgruentibus.ar.eorũ que le/
gunt͛ ⁊ no.de cõ.diſt.v.nunq̃.in glo.j.⁊.xxxvj.di.c.vltimo.
Nam ⁊ aq̃ quotidiana eſt ⁊ aſſidue duci dicit͛ etiam ſi in/
terdum nõ ducat͛.ff.de aqua quoti.⁊ eſti.l.j.§.j.⁊.l.ſequẽ.
cum ſi.imo etiã quãdo diſcipuli iuerunt in ſamariã cibos
emere Joã.iiij.non habet͛:nec haberi poteſt/ꝙ ipſi pecu/
niã portabãt:quia potuit fieri illa emptio mediãte aliq̃ ꝑ/
ſona idonea alia:ſicut in deſerto legitur ꝙ ipſi mediante
miniſterio illius pueri habebãt quinq; panes ⁊ duos pi/
ſces. Quis etiam ſi tunc pecuniam portaſſent:ꝓpter ca/
ſum neceſſitatis fuiſſent excuſati:quia ſamaritani nõ erãt
de gente iudeorũ:ſed erãt iudeis inhoſpitales non come
dentes cum eis.Joan.iiij.vnde Luce.ix.legit͛ ꝙ quũ ipſe
miſiſſet in ſamariã vt p̄parẽt ſibi:et nõ receperũt eũ.xxiij.
q.iiij.quod chriſtus.⁊.c.ea vindicta.apłi etiã poſt dñi aſcẽ
ſionẽ legunt͛ habuiſſe in ſuo comitatu honeſtas mulieres
que ipſis miniſtrabãt:ſicut pꝫ.j.ad Cor.ix.exceptis Pau
lo et barnaba:qui pro parte ne offendiculum.j.ad Cor.
viij.darent euangelio/de labore manuũ ſuarũ viuebant.
j.q.ij.ſacerdos.de con.di.v.nũq̃. In parte vero vel ꝑ tẽ/
pore de predicatione euangelij ducebant vitam ſuam: vt
patet.j.ad Cor.ix.ad Philippẽ.vltimo.ij.ad Timoth.j.ac
alijs locis:non tamen propter hoc Paulus et barnabas
pecuniam communiter portabant tempore predicatio/
nis:nec alio tẽpore.Nec credo poſſe inueniri/ꝙ vnq̃ pro
ſeipſis pecunias portauerunt:nec etiam pro alijs. Quis
ſaluo iudicio meliori/preceptum de non portando pecu/
niam/videat͛ datum apoſtolis pro ſeipſis; non pro alijs;
ne ſcilicet ipſi pro ſemetipſis cupiditatis vel puſillanimi
tatis intuitu pecuniam deferrẽt. non autem videtur eis
fuiſſe interdictum/ꝙ non poſſent aliquotiens/pietatis
intuitu neceſſitate interueniẽte pro alijs maxime ſanctis
pauperibus pecuniam deferre; quod innuitur vel ar. ad
hec.j.ad Cor.vlti.ibi: Qꝫ et ſi dignum fuerit vt ego eã me/
cum ibunt.⁊ ad Rom.xv.c.ibi/Nunc igitur proficiſcar hie
ruſalem miniſtrare ſanctis. Probauerunt enim macedo/
nia et achaia collationẽ aliquam facere in pauperes ſan/
ctorum:qui ſunt in hieruſalem.

Si aũt querat͛ quo/

rũ erãt immediate quoad dominium bona
vſu conſumptibilia/quibus chriſtus ⁊ apo
ſtoli vtebantur/Dicendum ꝙ in parte erãt
(vt videtur) dantium et offerentium.Quãdo chriſtus et
apoſtoli inuitabantur ad comedendum et bibendum ab
aliquo fideli et deuoto:tunc vt plurimum dominium ci/
bi et potus remanebat apud inuitantem et cõcedentem:
vſus vero erat chriſti et apoſtolorum.Et hoc eſt quod di/
cit Hieronymus/ꝙ chriſtus alieno cibo veſcebatur. Illa
vero que fideles deuoti dabant chriſto et apoſtolis libe/
re et abſolute abſq; aliqua retentione dominij videntur
fuiſſe de iure cõmuni vniuerſitatis fidelium pro quib⁹ ſe
ipſum dare venerat et offerre.hinc eſt ꝙ in deſerto de q̇nq;
panibus et duobus piſcibus ei oblatis/ſatiauit turbam
vniuerſitatis credentium in eum.Joã.vj.xxxvj.diſt.§.ec/
ce.Matth.xiiij.⁊ ſimiliter de.vij.panibus et paucis piſci/
culis.Mar.vj.Matth.xv.Hinc eſt etiam ꝙ veſtes chri/
ſti per milites diuiſe ſunt in quatuor partes/ſignificãtes
quatuor partes orbis:de quibus.xcvj.di.Conſtantin⁹.℟.
eccleſijs.Et in tunica incõſulti ſignificãte vniuerſitatẽ or/
bis.ar.xxiiij.q.j.quoniã.in prin.ad quam et quas pertinet
de iure cõmuni dominiũ rerũ temporalium chriſto ⁊ apo
ſtolis oblatarũ/eo ꝙ ꝑ veſtes corporales ſubſtantia ſeu
ſupellex rerũ tẽporaliũ deſignatur.de iure vero ſpeciali
videtur fuiſſe vniuerſitatis pauperũ:quorum chriſtus et
apoſtoli ſpecialẽ curam aſſumpſerant.Et eis ex primaria
abdicatione omnia eroganda decreuerãt/iuxta illud pſ.
cxj.Diſperſit dedit pauperib⁹. hinc eſt ꝙ chriſtus cũ apo/
ſtolis loculos aliquotiẽs ſpecialiter ad inopũ miniſteriũ.
xij.q.j.habebat.arg.lxxxij.diſt.ep̄s.⁊.xvj.q.j.quoniam. vel
ſemꝑ remanebat dominium apud dantem vſq; ad cõſum
ptionem rei:q: nõ potuit a ſe dominium abdicare ⁊ illud
in incapaces trãſferre:vt eſt expreſſum ex͂ de ℣.ſigni.exijt.
li.vj. ¶ Item querẽdum eſt de domo Philippi vnius de
ſeptẽ diaconib⁹ de qua dicitur Act.xxj.Et intrãtes domũ
philippi euãgeliſte q̄ erat vnus de ſeptẽ:manſimus apud
eum.quõ dicebatur Philippi poſt miſſionem ſpũſancti:
quũ eſſet diſcipulus precipuus ab apłis conſtitutus.Aut
dicebatur ſua q: tunc erat quoad dominiũ ſua:aut q: ꝑus
fuerat ſua ſi erat ſua propria.Et ſm opponentem nõ fuit
alia lex diſcipulorũ et apoſtolorũ quoad contemptũ tem/
poraliũ vt opponit:ergo q̃libet apłorum in ſpeciali pote
rat ſibi retinere domum in ſpeciali et in proprio:qđ eſt ex/
preſſe cõtra chriſti cõſiliũ/Mat.xix.et cõtra id qđ dicitur
Act.iiij.⁊.xij.q.j.c.ij.Si autẽ domus illa dicebat͛ eius quia
fuerat eius:ſ; nũc nõ erat.eadẽ ratione domus Petri di/
cebat͛ ei⁹ q: fuerat quoad dñium ei⁹. Mat.viij. Idẽ dicẽ/
dum eſt de domo marie matris Joãnis/qui cognomina/
bat͛ Marcus:que erat vna de precipuis credentib⁹ que
erat Hieroſolymis: de qua Act.xij.Cõſiderãſq; venit ad
domũ marie matris Joannis:que dicebat͛ ſua q: fuerat:
vel q: inhabitabat eam:q: alijs credentib⁹ cõmunicaue/
rat.ſua et quãtum ad vſum/et quantũ ad dñium:vt p:e.c.
xij.q.j.c.ij.¶ Inter alia opponitur ꝙ etiam apoſtoli licet
non litigaſſe in iudicio legant͛:tamen ꝙ eis litigare licue
rit:quia verba illa Mat.v.⁊ Luc.vj.Qui vult tecum i iu
dicio cõtendere et tunicam tuam tollere:dimitte ei ⁊ pal
lium.intelliguntur ſm opponentem de his qui in proprio

Bona vſu con/ſumpti/bilia/q̇/bus chri/ſtus et apłi vte/bant͛:q̄ erãt im/mediate q̃ad do/miniũ.

tēpoꝛalia poſſidebāt. loquiť em̄ dn̄s illi qui tunicā habebat et palliū. quū dicit/ Siquis voluerit tunicā tuā tollere: dimitte ei ⁊ pallium. ſic etiam ſequiť ibi: Qui petit a te da ei: et volenti mutuare a te: ne auertaris. Ex qđꝰ patet ꝙ habentibus tēpoꝛalia eſt locutꝰ quū dixerit/ ꝙ det ei q̄ a ſe petit. qđ nō poſſet facere quū dare ſit accipientis facere. j. q. j. qui ſtudet. niſi dn̄iuȝ etiā q̄ad tēpoꝛalia obtineret. nec etiam mutuare poſſet: niſi eiꝰ qđ mutuaret eſſet dn̄s: quū in mutuo a mutuante in eum q̄ mutuum recipit rei mutuate dn̄ium transferať. lxxxviij. diſt. in palea. eijciens. vnde diciť mutuum quaſi de meo tuū. Sed ad hoc dicendum eſt/ ꝙ predicta verba fuerunt dicta etiam apoſtolis in ſermone ſancto de mōte/ ante quē ſermonē apoſtoli fuerunt electi: vt patet Luc. vj. Factum eſt autē in diebꝰ illis/ exijt in mōte oꝛare. Et quū dies factus eſſet vocauit diſcipulos ſuos et elegit. xij. ex ipſis: quos ⁊ apoſtolos nominauit petrū ⁊c. Et ſequitur ibi/ Et deſcēdens de monte cū illis ⁊c. Et ſequiť ibi/ Et ipſe eleuatis oculis ſuis in diſcipulos/ dicebat. Beati pauperes ſpū ⁊c. Et ſequiť ibi/ Et ab eo qui aufert tibi veſtimentum etiam tunicā noli ꝓhibere. Et. j. et ſequiť ibi. Et qui aufert que tua ſunt ne repetas ⁊c. hec ibi. Itē ſuper illud Mat. v. Acceſſerunt ad eum diſcipuli eiꝰ ⁊c. dicit gloſ. quos ibi cōſtituit. xij. Item alia gloſ. dicit ibi ſcȝ Mat. v. ſic apl̄os preeminentius abducit vt a monte pꝛius. pſ̄. lxxj. Montes. i. apoſtoli ſuſcipiūt pacem ꝑpl̄o. ex̄ de elec. fundamenta. li. vj. Item ſup illud Mat. ix. Uidit hoīem ſedentē in teloneo/ Mattheū nomine. dicit ſic gloſ. Hinc ꝓbabilius videtur ꝙ ꝑtermiſſa memoꝛat quū. xij. elegerit ante ſermonē. vnde verba de nō repetendo ſua/ fuerant data apoſtolis vt viris ꝑfectis ꝑ modū pꝛecepti: alijs vero generaliter ꝑ modū cōſilij. vn̄ ⁊ ſignāter dicit ibi Mat. v. c. Et acceſſerūt ad eum diſcipuli eiūs. q: aliud eſt accedere ad chꝛiſtū ꝑ obedientiam ꝑcepti: aliud ꝑ obedientiā cōſilij. vnde Augꝰ ſup homil. ibi. Et acceſſerūt ad eū diſcipuli eiꝰ: dicit. Ut audiēdis verbis illis hi eſſent etiam coꝛpoꝛe viciniores: q̄ ꝑceptis implēdis aīo appꝛopinquabāt. Unde qđ dicit opponens ꝙ talia verba fuerūt dicta habentibus tēpoꝛalia ꝑ verba illa/ Qui voluerit tunicā tuam tollere: dimitte ei et palliū. et ei qui aufert que tua ſunt: ne repetas. ⁊ qui petit a te da ei. Dicendū ꝙ tuum eſt equiuocum et cōmune ad tuum quoad dn̄ium et tuū quoad vſum. vnde ad Philip. j. Eo ꝙ habeā vos in vinculis meis. ⁊. j. Ita vt vincula mea manifeſta fierent in chꝛiſto. ⁊. j. Uinculis meis abundātiꝰ auderent. ⁊. j. Exiſtimantes pꝛeſſuram ſe ſuſcitare vinculis meis. Et. j. apoſtolus quātū in eodē. c. aſſerit vincula ſua: que tn̄ non erant ſua quoad ꝓpꝛietatē ⁊ dn̄ium: ſȝ quoad ſeruitutē ⁊ ſupplicium. Item Coloſ. vlti. Memoꝛes eſto te vinculoꝛū meoꝛū. ⁊. ij. ad Timoth. j. Et catenam meam non erubuit. Et illud pſ. cxv. Dirupiſti dn̄e vincula mea. Et ſi vincula nobis incōmoda diciť noſtra abſq; oī noſtra ꝓpꝛietate ⁊ dn̄io: multo magis veſtimenta nobis cōmoda ſepe diciť nr̄a abſq; omni nr̄a ꝓpꝛietate ⁊ dn̄io. xxiij. q. vij. quod aūt. ⁊ no. xij. q. j. nō dicatis. Similiter qđ arguūt de mutuo nō valet: q: ſicut meum eſt equiuocū vt dictū ē ⁊ mutuū qđ deſcēdit ab hoc ꝓnoie meo: eſt equiuocū et cōmune ad mutuum quoad dn̄ium/ ⁊ ad mutuuȝ quoad cōmoduȝ. Et iſto ſcđo modo accipiť mutuum. iiij. Reg. iiij. Uade et pete mutuū ab omnibꝰ vicinis tuis vaſa vacua: ⁊ nō pauca. vbi mutuum nō fuit factum quoad dn̄ium accipientis: ſed ſolum quoad cōmodum neceſſitatis. Similiter eodē li. c. vj. quidā de filijs ꝓphetarū de ferro ſecuris qđ ſibi ceciderat in Joꝛdane/ dixit heu heu heu dn̄e mi/ ⁊ hoc mutuo acceperā. vbi mutuū nō fuit effectū quoad dn̄ium paſſiue mutuātis: ſed ſolum quoad cōmodum. Et ita in mutuo non ſemꝑ transferť dominium rei mutuate in accipientē. Nec ſemꝑ locuȝ habet in pecunia: nec in alijs que vſu conſumūtur. Et per conſequens non opoꝛtet ꝙ ille qui mutuat actiue/ ex hoc ꝙ mutuat: ſit dominus rei mutuate: quia homo poteſt authoꝛitate alteriꝰ mutuare rem alienam ſicut pꝛopꝛiam: licet mutuans rem aliquam authoꝛitate ꝓpꝛia ſit dn̄s eius: tn̄ mutuans rem aliquā quacūq; authoꝛitate ⁊ nomine alterius ⁊ nō ſuo/ nō opoꝛtet ꝙ ſit dn̄s eius/ ⁊ maxime quoad res que non cōſumunť vſu/ ſicut ſunt vaſa ⁊ inſtrumenta ferrea et bona mobilia quecūq;. vnde ⁊ religioſi ſine ꝓpꝛio viuere ꝓfitentes/ tota die mutuant ſeu commodant ſibi libꝛos ſuis vſibus deputatos: quoꝝ tn̄ libꝛoꝝ adinuicem mutuatoꝝ neuter ſcȝ nec dans nec accipiens habet dn̄ium ipoꝝ. quū neuter ipſoꝛū ſit capax in ſpeciali alicuius ꝓpꝛietatis. Et ſi dicať ꝙ in talibꝰ nō reperiť mutuū: q: mutuū eſt in ſolis rebus q̄ vſu cōſumunť. Dicendū ꝙ mutuum ſm̄ ꝙ de ipo loquiť ſcriptura ſacra: reperitur in quibuſcūq; rebus ſiue vſu cōſumptibilibus ſiue nō: vt patet ex pꝛemiſſis authoꝛitatibus: vnde ſcriptura accipit diſtincte mutuū pꝛo cōmodato: et econuerſo accipit accōmodatum indiſtincte pꝛo mutuo: et ſic accipit mutuo Mat. v. ⁊. Luc. vj. ꝓut mutuum eſt equiuocū ⁊ cōmune ad mutuum quoad dn̄ium/ ⁊ ad mutuū quoad cōmodū. vnde ſup illud Mat. v. ⁊ volenti mutuare ne auertaris. dicit gloſ. duo genera pꝛeſtādi cōplectitur. vel em̄ beneuole damus: vel reddituro cōmodamus. Et ſup illud Luce. vj. Et ſi mutuum dederitis ijs a quibus ſperatis accipere: q̄ vobis gratia? dicit gloſ. ſic/ Duo ſunt genera beneficij. vel quū beneuole damus quod damus: vel quū reddituro cōmodamus. Et ſup illud Luc. vj. Mutuū date nihil inde ſperantes. dicit gloſ. ſic. Non in homine ſpem mercedis figentes: qui ſi nō reddat quod cōmodaſtis: reddet deus quo iubente feciſtis: ſiue non reddat hereditas noſtra in eternū erit. ¶ Item arguit oppoſitoꝛ ꝙ apoſtoli potuerūt in iudicio petere. q: Mat. xviij. dixit chꝛiſtꝰ diſcipulis vbi erat petrus vt ſequiť ibi: Tunc accedens petrus ⁊c. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c. ⁊. j. dic eccl̄ie. ergo ⁊c. Itē illud apoſtoli. j. ad Coꝛ. vj. Iā quidem delictum eſt in vobis ꝙ iudicia habetis ⁊c. Intelligitur dictum ſm̄ oppoſitoꝛē nō talibus ꝑſonis quia ſe dn̄ium omniū tēpoꝛalium abdicarunt. loquebatur em̄ apoſtolus Coꝛinthijs: qui nō renuntiauerunt bonis ſuis: vt patet. j. ad Coꝛ. vlti. de collectis quas faciebant. et Augꝰ etiā dicit/ ꝙ nō legiť ꝙ cōuerſi ex gētibꝰ cōmunicauerint ſua. Unde dicit oppoſitoꝛ ꝙ pꝛecepta illa data Matth. v. Si quis te percuſſerit ⁊c. Et qui vult tecum in iudicio contendere ⁊ tunicā tuam tollere: dimitte ei et palliū. et quicūq; angariauerit te mille paſſus ⁊c. nō ſunt ſeruāda in executione operis ſm̄ Auguſtinū in libꝛo de ſermone dn̄i in monte: ſed ſemꝑ in pꝛeparatione animi ſunt habenda: vt ſcȝ ſimus parati hec facere et ſuſtinere/ qn̄ charitas hoc requiret. et ad hoc allegat. xxiij. q. j. paratus. cum. §. pꝛecedenti. ⁊ pꝛopter hoc ſm̄ eū non dicit apoſtolus. j. ad Coꝛ. vj. Quare nō iniuriam accipitis. ſed dixit quare non magis iniuriam accipitis. ¶ Repetit etiā oppoſitoꝛ de apoſtolis/ ꝙ nō fuerunt electi ante ſermonē factū in monte/ Matth. v. Ad hoc dicendum/ ꝙ ſicut ſupꝛa dictum eſt: apoſtoli electi fuerūt ante ſermonē: ſicut patet Luc. vj. ⁊ ex ſex que colliguť ex ſermone illo/ Matth. v. Et pꝛimo ex eo quod dicitur: Acceſſerunt ad euȝ diſcipuli eius. ſcȝ. xij. vnde gloſ. ibi/ Quos conſtituit ibi. xij. ergo diſcipuli qui dicuntur pꝛopius ad chꝛiſtū acceſſiſſe: fuerunt xij. apl̄i iam ab ipſo pꝛeelecti. pꝛopter qđ dicit Augꝰ ibi: Ut hi etiam eſſent coꝛpoꝛe viciniores: qui ꝑceptis adimplendis animo appꝛopinquabant. Secūdo patet ex eo quod chꝛiſtus dixit ibi/ Uos eſtis ſal terre. qđ de ſolis. xij. intelligitur ad literam eſſe dictum: quia ceteri alij diſcipuli erant per. xij. apoſtolos poſtea ſpiritualiter ſale ſapientie condiendi. ſal enim ſapientia eſt. xliij. diſtin. ſit rectoꝛ. apoſtoli vero a ſolo chꝛiſto fuerūt ſale ſapiētie celeſtis cōditi. Et hoc eſt quod dicit ibi gloſ. tracta a Hiero. ſic. Sal facit terram ſterilem. vnde irati victoꝛes deſtruentes vꝛbes ſalē ſeminabant: ne quod in eis germen oꝛiretur. ita et apoſtoli deſtructo peccati regno/ germen vitioꝛum cōpeſcunt. hec gloſ. Et alia gloſ. dicit ſic. Ut enim non eſt ci

bus aptus niſi ſale conditus: ita ſermo non eſt vtilis ſine documento apoſtolice ſapientie. vnde in Leuitico.ij.c. In omni ſacrificio ſal offeres. i. in omni quod facis vel dicis apoſtolicam ſapientiam habe. hec gloſ. Item Chryſoſtomus ibi/ In quo monſtrat/ꝙ neceſſario hoc iniungit. non enim pro veſtra vita: aut pro vna gente: ſed pro vniuerſo orbe vos merito etſi alios mordentes mala audiatis/gaudere. hoc enim eſt opus ſalis mollia mordicare: q̄re alioꝝ maledictio nihil vobis nocet. xj.q.iij.ſm.⁊.c.temerariū.⁊ §. Item Salomon.xxiiij.q.iij.cum ſancti. ſed eſt teſtis veſtre virtutis. Item Hilarius ibi/ Eſt autē hic proprietas querenda verborū a̅s dictorum: quam et apoſtolorū officium: et ipſius ſalis natura monſtrabit. hoc igitur in oēm vſum humani generis effectum/incorruptionem corporibus quibus fuerit aſperſum impertit: et ad omnem ſenſum condiri saporis aptiſſimum eſt. Apoſtoli autem ſunt rerum celeſtium predicatores et eternitatis velut ſatores merito ſal terre nuncupari: quia per virtutē doctrine quaſi ſalientes eternitati corpora ſeruant. Item ibi Remigius: Sal etiam per aquam et ardorem ſolis/et per flatū venti in naturam alterā cōmutatur: ſic et apoſtolici viri per aquam baptiſmi et ardorem dilectionis/et flatu ſpiritusſancti/in ſpiritualem regenerationem cōmutati ſunt. Sapientia etiā celeſtis per apoſtolos predicata exiccat humores carnalium operum. aufert fetorem et putredinem male cōuerſationis/et vermem libidinoſe cogitationis. et illum de quo dicit propheta Eſa. vlti. in ſi. Vermis eorum nō morietur. Sunt etiam apoſtoli ſal terre. i. hoīm terrenorum: qui amando terram/terra vocantur. Vel ſm Hieronymū/apoſtoli ſal terre nuncupantur: quia per illos vniuerſum hominum conditur genus. Petrus tamē apoſtolus hoc verbum/Vos eſtis ſal terre/ad omnes ſacerdotes extendit.xciij.diſt. ſacerdotes. Adde hic qđ ſcripſi.ſ.de ſale in.§. O glorioſa ciuitas. R. cum em̄. in ar. liiij. Tertio hoc patet ex eo quod ibi ſubiungitur. Qꝫ ſi ſal euanuerit: in quo ſalietur: ad nihilum valet vltra niſi vt mittatur foras. qđ de ſolis apoſtolis intelligendum eſt ad literam: quia ceteri diſcipuli ſi euanuiſſent: vel infatuati fuiſſent: potuiſſent per apoſtolos ſicut per ſuperiores ſaliri et reparari. Apoſtoli vero qui erant ſupremi: non habebant alios ſuperiores per quos potuiſſent ſaliri: et ad ſtatum priſtinum reparari: ideo ⁊ hoc eſt qđ dicit ibi gloſ. ſic. Si vos per quos alij condiendi ſunt: aduerſis vel proſperis ceſſeritis: per quos vobis error auferetur quū vos deus elegerit tollere alijs? Quarto patet ex eo quod ibi ſequitur: Vos eſtis lux mundi. qđ de ſolis apoſtolis intelligiť: per quos alij erant illuminādi. et hoc eſt qđ dicit ibi gloſ. ſic: Hic oſtenditur officium apoſtolicū: quia ſcilꝫ ſunt ſal terre et lux mundi. Item ibi Chryſoſtomus/ Apoſtoli dicti ſunt prius ſal propter iudeos: vel propter populū chriſtianum/a quibus deus cognoſcitur: quos ſeruant in dei ſciētia. lux autem ꝓptergētes quas ad ſcientie lumē ꝑducūt. Itē ibi Hilarius. Natura em̄ luminis eſt/vt lucē quocūq; circūferatur emittat: illatūq; edibus tenebras interimat luce dominante. Igitur mundus extra cognitionem dei poſitus obſcure tenebratur ignorantie tenebris: cui ꝑ apoſtolos lumen ſcientie inuehitur: ⁊ cognitio dei claret: et de paruis eorū corpuſculis quocūq; inceſſerint lux tenebris miniſtratur. Item ibi Remigiꝰ. Sicut aūt dirigit radios ſuos ad effugandas humani cordis tenebras. Quinto patet per id qđ dicitur ibi. Nō poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita. vſq; ibi. coram hominibꝰ ⁊c. Que quidem verba p̄ncipaliter et precipue de apoſtolis/qui ſupra montem vniuerſalis eccleſie conſtituti/ceteris alijs diſcipulis prefecti ſunt. xxj. diſt. in nouo. dicta intelliguntur. vnde ipſi ſoli velut lucerne celeſtis fulgoris ſuꝑ candelabrū militantis eccleſie poſiti/ceteris preſtant lumen gratie multiformis. vñ gloſ. ibi dicit ſic. Quia apl̄i fundamenta ſunt apte ciuitas dicunť. probať ex̄ de elec. fundamenta in prin. li. vj. Et ſuꝑ illo verbo: Sic luceat lux veſtra gloſ. Lux tenebras ſoluit et poſtea illuſtrat: ſic apl̄i expulſis vitijs deducunť ad lumē fidei ⁊ cognitionis. Itē Hieronymus. Ne aūt apoſtoli abſcondanť: ſed tota libertate ſe ꝓdant: docet eos fiduciā predicandi/quū dicit: Nō pōt ciuitas abſcōdi ⁊c. Sexto apparet ex eo qđ ibi ſequitur: Qui autē ſoluerit ⁊c. vſq; ibi/regno celorū. Ex quibꝰ apte inſinuatur/ꝙ erant iam apoſtoli a chriſto cōſtituti predicatores veritatis quū dicit: ⁊ docuerit ſic hoīes ⁊c. ⁊.j. qui fecerit et docuerit ⁊c. Tunc autē fuerūt apoſtoli electi ad apoſtolatum: qn̄ fuerūt cōſtituti predicatores veritatis a chriſto: ſicut patet Mar. iij. c. Et ita nō eſt dubium q̄n apoſtoli in ſermone dn̄i in monte/eſſent iam ante ipſum ſermonem electi. ¶ Aliud qđ opponiť/eſt ꝙ preceptum de nō litigando/et de non ꝯtendēdo in iudicio datū Mat. v. ⁊ Luc. vj. et.j. ad Coꝛ. vj. non ſemꝑ eſt ſeruandū a viris ꝑfectis quātum ad oꝑis executionē: ſed ſolū quantuꝫ ad animi ꝑparationē. Et ꝙ hoc dicat: Augꝰ vt ſupra dictū eſt xxiij. q.j. paratꝰ. qđ eſt manifeſte cōtra intentionē ſacre ſcripture/⁊ Auguſtinū ac doctrinā ſacrorū doctorū. Om̄i in iſto precepto ſiue cōſilio dato Mat. v. Ei qui vult tecum in iudicio cōtendere: et tunicaꝫ tuam tollere: dimitte ei et pallium. Et in illo dato Luce. vj. ab eo. Qui aufert tibi veſtimentū: etiā tunicā noli ꝓhibere. ⁊ qui aufert q̄ tua ſunt: ne repetas. Continentur duo. vnum affirmatiue: ⁊ aliud negatiue. Illud qđ ꝯtineť affirmatiue eſt/vt auferenti tunicam dimittamus ei ⁊ pallium. et ecōuerſo/auferenti veſtimentū dimittamus ei et tunicā. et iſtud abſq; dubio nō eſt ſemꝑ ſeruandū exterius in opere: ſed ſemꝑ tenendum eſt in animo ꝑparato. q: preceptum affirmatiuū non obligat ꝓ ſemꝑ vt eſt etiā illud: Si quis percuſſerit te in vnā maxillam ꝓbe ei et alteram. Luc. vj. Et ſic intelligit Augꝰ. et ſic intelligit eū Gratianus. xxiij. q.j. §. his ita reſpondetur. quū dicit ibi precepta patientie. et ſic loquiť expreſſe. c. ſequēs/paratus. Aliud qđ cōtineť ſeu implicatur negatiue in illo precepto ſeu cōſilio eſt/ꝙ non cōtendamus in iudicio ꝓ pallio ſeu tunica nec quacūq; re tēporali: nec nobis ablata iudicialiter repetamus: nec etiam auferenda iudicialiter ꝓhibeamus. Et iſtud ſemper eſt ſeruandū a viris ꝑfectis quoad oꝑis executionē: ⁊ nō ſolum quātum ad animi ꝑparationē. Sic et in illo precepto. Qui percuſſerit te in vna maxilla ⁊c. includuntur duo. vnum affirmatiue/ſcꝫ ꝙ percutienti vnā maxillam: ei alterā ꝓbeamus. et iſtud nō ſemꝑ faciendū eſt in oꝑe exteriori: ſicut probat Augꝰ. de chriſto ⁊ paulo: quoꝝ neuter in maxilla ꝑcuſſus prebuit corporaliter alterā: vt pre. c. paratus. Aliud qđ includiť in illo precepto negatiue/ꝙ ꝑcutientē nos in quacūq; parte corporis/nō repercutiamus. ⁊ iſtud ſeruandū eſt in opere exteriori maxime a viris perfectis: niſi in caſu quū quis tenet locū preſidentis: vt pater ꝑcutit filium: et dn̄s ſeruum corrigendo. iudex reum puniendo. xxiij. q. iiij. q̄ peccat. ad ſi. ideo chriſtus nunq̄ ꝑcuſſit: ſed petro percutiēti dixit. Conuerte gladium tuum in locum ſuū. Mat. xxvj. ⁊. xxiij. q.j. §.j. ⁊. q. iij. §.j. demōſtrans facto ⁊ exemplo malo nō eſſe corporaliter reſiſtendū. vnde in predicto loco/Cōuerte gladiū ⁊c. Rabanꝰ dicit ſic: Oportuit etiam vt author gratie fideles patientiā doceret: vt potius ad ſuſtinendum aduerſa inſtrueret/q̄ ad vindicandū ꝓuocaret. Item ibi Augꝰ cōtra fauſtum. Nam vtiq; dn̄s iuſſerat vt ferrum diſcipuli eius ferrent: ſed non iuſſerat vt ferirēt. quid ergo indignum ſi petrus poſt hoc peccatum factus eſt paſtor eccleſie: ſicut moyſes poſt ꝑcuſſuꝫ egyptiū factum eſt rector ſynagoge. vterq; em̄ nō deteſtabili immanitate: ſed emendabili animoſitate regulam exceſſit. vterq; odio improbitatis aliene. ſed ille fraterno: iſte dn̄ico: licet adhuc carnali tamē amore peccauit. vnde et chriſtus arguit Iacobū ⁊ Ioānē petentes vindictā ignis cōtra ſamaritanos. Luc. ix. ⁊. xxiij. q. iiij. ea vindicta. Et chriſtus docuit Math. v. non reſiſtere malo. vbi Chryſoſtomus. Sine enim hoc mandato legis mandatum ſtare nō poteſt; quia ſi ſm legis mādata Leuitici. xxiij. xxiij. q. iiij.

¶ ex his cum.c.ſeq.omnibus reddere malum pro malo ceperimus: omnes efficiemur mali: eo ꝙ perſequẽtes abũdant. Si autẽ ſm chriſti mandatum Math.v.nõ reſiſtitur malo, etſi mali nõ leniuntur: tamẽ boni permanebũt boni. Item ibi Hieronymus. Dñs ergo noſter viciſſitudinem tollens trũcat initia peccatorũ. In lege naꝗ culpa emendaꝛ: hic peccatorũ auferuntur exordia. vnde ⁊ Ambroſius de ſancto Joſeph dicit/ ꝙ propterea chriſtus prohibuit diſcipulos non portare virgam: vt inſtrumenta eriperet vltionis.xj.q.iij.ira. ⁊ Augꝰ ſuper prece. verbo/ non reſiſtere malo/ dicit ſic: Non ait non reddere malum pro malo: ſed non reſiſtere aduerſus malum: vt non ſoluꝫ nõ rependas quod tibi fuerat irrogatum: ſed etiam non reſiſtas qn aliq̃d irrogetur. hoc eſt quod conſequenter exponit: ſed ſiquis te percuſſerit in dexterã maxillam: prebe ei et alterã. vbi etiam Augꝰ/ Docet ergo dominus medicus animarũ: vt diſcipuli eorũ quorũ ſaluti cõſulere vellent: imbecillitates equo animo tolerarẽt. omnis naꝗ improbitas ex imbecillitate animi venit: q: nihil innocentiꝰ eſt ab eo qui in virtute ꝑfectus eſt. Ibi etiam Augꝰ. Omnia autem in quibꝰ improbitatem aliquã patimur: in duo genera diuiduntꝛ. quoꝛ alteruꝫ eſt quod reſtitui non poteſt: alterum quod poteſt. ſed in illo quod reſtitui non poteſt: vindicte ſolatium queri ſolet. Quid enĩ prodeſt ꝙ percuſſus repercutis? nunquid propterea illud quod in corpore leſum eſt: reſtituitur? ſed timidus et vilis animus talia fomenta deſiderat. Item ibi Chryſoſtomus. Nũquid autem ſi repercuſſeris eum compeſcuiſti eum vt te non percutiat: ſed magis excitaſti eum vt adhuc percutiat. nam iracundia per iracundiam non compeſcitur: ſed amplius irritatur. Item ibi Augꝰ. Tenebitur ergo in hoc iniuriaꝛ genere iſte modus a chriſtianis: vt accepta iniuria nõ ſurgat odium: ſed paratus ſit animus plura perpeti: nec correctionem negligat.xxiij.q.iiij.quiſquis.cum.c.ſeq. que vel conſilio vel authoritate vti poteſt. propter quod etiã apoſtolus ad Rom.xij.c. chriſti preceptũ ſequens ſcribit: Nõ vos defendentes chariſſimi: ſed date locum ire.xxiij.q.j.§.j. vbi dicit gloſ. Ille dat locum ire: qui aduerſarium ꝑmittit facere quod vult. Et ſi viris perfectis non licet ſe corporaliter defendere: vt tot originalia probant propter virtutem patientie cõmendandam et dilectioneꝫ proximi/ quẽ debemus in amore chriſti cunctis rebus tẽporalibus preferre/ etiam vite corporali/ extollendam. Eadem ratione non licet viris perfectis iudicialiter defendere et contentioſe res ſuas tẽporales propter virtutẽ paupertatis cõmendandam et dilectionem proximi: quem debemus in amore chriſti cunctis rebus tẽporalibus preferre et anteponere. ad hec.xxiij.q.j.§.j.c.niſi bella. et.q.iij.§.j. ⁊ legitur et no. ex de homici. ſuſcepimus. Et ideo ſicut chriſtus et apoſtoli nũꝗ repercuſſerunt excepto Petro: qui in hoc peccauit: vt.s.ꝟ. Item ibi Augꝰ. dixi: ⁊ cui ilico dictum eſt: Conuerte gladium in vaginam: Ita chriſtus et apoſtoli pro rebus temporalibus: quibus pax fraterna preferenda eſt: nũꝗ in iudicio litigauerunt: nec contenderũt: nec eorũ ſtatui cõpetit. Et ideo ſicut chriſtus dixit non eſſe reſiſtendum malo: ita dixit non eſſe contendendum in iudicio. et ſub eadem lege precepti interdixit vtrunꝗ immo vnuꝫ cõprehenditur ſub alio: q: non ꝯtendere in iudicio/ eſt quoddam nõ reſiſtere malo. Similiter ſicut apoſtolus dixit Rom.xij. Non vos defendentes chariſſimi ſed date locum ire. Ita dixit.j.Cor.vj. Jam quidẽ delictũ eſt in vobis ꝙ iudicia habetis inter vos: Quare non magis iniuriam accipitis? quare nõ magis fraudem patimini? Ideo ſm preceptum chriſti percuſſi in vna maxilla/ citius debemus ſuſtinere ꝙ percutiamur in alia maxilla: q̃ repcutiamus. Item ſm preceptum eius ſpoliati tunica citiꝰ debemus permittere ꝙ ſpoliemur pallio/ q̃ iudicio contendamus. Et eadẽ ratio eſt vtrobiꝗ: q: ſicut minus: immo nec malũ eſt ex parte patientis/ niſi malũ pene. de quo malo Eſa.xlv. ibi/ Creans malũ. ⁊.xxiij.q.iij.quidã.ꝟ. coliciani. malũ eſt ꝑcuti in altera maxilla/ q̃ repercutere: ideo citiꝰ debemus eſſe parati ad ſuſtinendum in altera maxilla: q̃ repercutiamus: ita minus malũ eſt dimittere palliũ q̃ cõtendere in iudicio per qđ abijciꝛ vel remittitur pax cũ proximo: ideo dimiſſio pallij intelligẽda eſt quoad ꝑparationem animi: ſed declinatio iudicij cõtẽtioſi et litigij intelligenda eſt ſimpliciter quoad executionẽ opis. Et ideo ſicut corporalis defenſio permittitur ſm veniã infirmis et imperfectis: prout patet Luce.xxij. vbi chriſtus conceſſit apoſtolis ſm veniam/ ꝙ poſſent circa tempus ſue paſſionis ꝓpter ipſoꝛ infirmitatem ſumere gladios ad eorum defenſionẽ: ita in iudicio contẽdere et litigare pro tꝑalibꝰ rebus ꝑmittitur ſm veniam infirmis et imperfectis: ideo apoſtolus.j.ad Cor.vj. ⁊.xj.q.j.§.ex his omnibus. ſecularia igitur iudicia ſi habueritis: cõtemptibiles qui ſunt in eccleſia cõſtituite ad iudicandum. que verba pertractans Grego.xix.li.moral. ſic dicit. Quia ſpũalia dona non caperẽt ſi terrena eos negotia deperiſſent. longe autẽ permiſit dicẽs/ Contẽptibiles qui ſunt in eccleſia illos ꝯſtituite ad iudicãdũ. ac ſi aperte dicat: qui minoris ſunt meriti in eccleſia: ⁊ nullis magnorũ donorũ virtutibus pollẽt: ipſi de terrenis negotijs iudicent: quatenus ꝑ quos magna nequeant bona: ſuppleanꝛ minora. quos et contemptibiles nominat: ⁊ tamẽ ſapientes noiat quũ dicit ſic. Nõ eſt ſapiens quiſꝗ inter vos qui poſſit iudicare fratrem ſuuꝫ. Qua ex re quid colligitur/ niſi vt hi terrenas cauſas examinent: qui exteriorũ rerũ ſapientiam perceperunt. q̊ autem ſpiritualibus donis ditati ſunt: profecto non debent negotijs implicari: vt dum nõ coguntꝛ inferiora bona diſponere exercitati valeant bonis ſuperioribus deſeruire. hec Grego. Et ſi iudices immediati rerum temporalium ſiue ſecularium: qui ad hoc conſtituuntꝛ/ vt dirimant lites et litigia ac cõtentionum certaminis finem ponant. vt.C. de agrico. ⁊ cen. litibus. ex de re iud. iurgantiũ. ⁊ de do. et cõ. finem. vbi de hoc. ⁊.c.ſi. ex de tranſac.c. vltimo. vbi de hoc. ⁊.v.q.ij. ſi primates. nõ debent eſſe ſupremi et honorabiles: ſed infirmi et contemptibiles in eccleſia: quanto magis ſupremi et perfecti in eccleſia nõ debent ꝯtendere et litigare. vtiꝗ quãto magis diſtrahit a perfectione cõtẽdere in iudicio et litigare ꝙ cõtentionem et litigium dirimere ⁊ interimere. iudices enĩ pacem et cõcordiam ferũt ꝓcurant ⁊ nutriunt.xc.di.c.penul. ⁊ vlti. ex de treu. ⁊ pa.c.j. litigantes vero ac contendentes rixas et diſcordias pariũt et accendunt. illi enĩ omne bonũ ꝓſpectant: iſti bona ꝓpria affectant et querunt. Item Augꝰ pertractãs predicta verba apoſtoli in enchiridion.xliiij.c. dicit ſic: Nã ⁊ hic poſſet putari iudicium habere aduerſus alterũ non eſſe peccatum: ſꝫ tantũmodo ſi extra eccleſiam vellet iudicari: niſi ſecutus adiungeret. Jam quidẽ omĩo delictum eſt in vobis: quia iudicia habetis vobiſcum: ⁊ ne quis ita excuſaret et diceret ſe iuſtum habere negotium: ſed iniquitatem pati: quam velit a ſe iudicij ſententia remoueri: continuo talibus cogitationibus vel excuſationibus occurrit atꝗ ait: Quare nõ magis iniquitatẽ patimini? quare nõ potius fraudamini? vt ad illud redeaꝛ qđ dñs ait Mat.v.xiiij.q.j.§.j. Si quis voluerit tunicam tuam tollere: ⁊ in iudicio tecum contendere: dimitte ei ⁊ pallium. ⁊ alio loco Luc.vj. Qui abſtulerit inquit tua: noli repetere. Prohibuit itaꝗ ſuos de ſecularibus cuꝫ alijs habere iudiciũ. Ex qua doctrina apoſtolus dicit eſſe delictũ: tñ quũ ſinit in eccleſia talia iudicia: finiri inter fratres fratribꝰ iudicantibus: ex eccleſiã vero terribiliter vetat. Manifeſtum eſt etiam hic quid ſm veniam cõcedatur infirmis. ꝓpter hoc itaꝗ atꝗ huiuſmodi pctã ⁊ alia: licet his minora: oportet vt quotidie crebroꝗ oremꝰ dñm/ atꝗ dicamus Mat.vj. de peni.diſt.j.in actione. ⁊ diſt.iij.de quotidianis. Dimitte nobis debita nr̃a. hec Augꝰ. Et ita ſm Auguſtinũ non licet perfectis litigare: infirmis aũt cõceditur ſm veniã: ſꝫ nõ fraudulenter ⁊ cum ſcandalo. vnde.j.ad Theſſalo.iiij. Neꝗ circũueniat fratrẽ in negotio. ⁊ Mat.xviij. Ve illi

per quē ſcandalū venit. ex̄ de noui oper. nunt. cū ex iniuncto. ⁊ Luc. xix. Siquid aliquē defraudaui: reddo quadruplū. xij q. ij. cū deuotiſſimā. ⁊. c. in antiquis. ⁊. c. in legibus. Item ad hoc eſt gloſ. ſequēs intentionē beati Auguſtini/ q̄ ſic dicit ſup illud. j. ad Cor. vj. Jam oīno delictū eſt in vobis ⁊c. Gloſ. interlinearis. Ex hoc ſolo ꝙ iudicia habetis. pctm̄ eſt em̄ litigare quū pax eſſe debeat. Item gloſ. continua. Peccatū ē iudicia habere cōtra alios: ſꝫ ne excuſes ꝙ hoc iuſte agis: occurrit: quare nō magis iniuriam accipitis: vnde dn̄s Luc. vj. Qui abſtulerit tua noli repetere. ſꝫ tn̄ hic ſm̄ veniam infirmis cōcedit apoſtolus. hec gloſ. et ſic in fi. determinat. Ut autē p̄dicta verba Auguſtini in quibus ait peccatū eſt iudiciū habere cōtra fratres/ ſane intelligant: dicendū quid in huiuſmodi liceat pfectis: et quid nō. et q̄d infirmis: et quid nō pfectis. Igit̄ licet repetere ſua ſimpliciter/ ſine cauſa/ ſine lite/ ſine iudicio: ſꝫ non cōuenit eis inde mouere cauſam an̄ iudicē. Infirmis vero licet repetere ſua mouēdo cauſam ante iudicē et iudiciuꝫ habendo cōtra fratrem: ſꝫ nō cōtentioſe vel fraudulēter: nec apud infideles iudices. hec gloſ. Nec obſtat gloſ. per opponentē allegata ſup verbo apoſtoli/ Oia mihi licent j. ad Cor. x. i. omnia mea licet repetere: q: vt ex p̄miſſis apparet: gloſ. loquit̄ ibi de modo repetendi ſua ſimpliciter ſine litigio iudicio ⁊ contētione. Itē ad hoc eſt Remigius ſup dictis verbis apoſtoli ſic dicens: Duplicātꝙ peccatū: ⁊ ꝙ litigant: ⁊ ꝙ in p̄ſentia infidelium litigant: a q̄bus blaſphematur nomē chriſtianitatis. Jam quidē oſtēſum peccatum eſt in vobis/ ꝙ iudicia habetis inter vos. accuſatio litē: lis diſcordiā: diſcordia odiū generat. ne forte illi dicerent oīno peccatū eſt ſi mea requiro: ideo apoſtolus dixit: In veritate oīno delictum eſt in vobis/ q̄ contra preceptū dn̄i agitis: qui dixit Luc. vj. Si quis aufert q̄ tua ſunt ne repetas. ⁊ qui vobis pacem ſuam cōmendauit: quare non magis dānum ſuſtinetis: vt preceptum domini cuſtodiatis. hec Remigi⁹. Item ad hoc eſt Chryſoſtomus ſup Mattheū dicēs. Indigna res eſt vt hō fidelis ſtet in iudicio ante cōſpectū iudicis infidelis. vel ſi fidelis certe ſecularis et qui te venerari debuerat ꝑpter dignitatē fidei: iudicat te ꝑpter neceſſitatē cauſe: ⁊ p̄des dignitatē chriſti ꝑpter negotiū mundi. Deinde omne iudiciū irritatio cordis eſt: et cogitationum malarū. nam ſi videris ꝙ cauſa tua fraudibus aut pecunijs expugnetur: et tu ſimiliter cauſe tue adeſſe feſtinas. et ſi ab initio hoc cōſilium nō habuiſti. Itē idem ibidem. Si ſemel iudiciū ingreſſus fueris: iā non cogitas vt veritas cauſe appareat: ſed vt quōcūꝙ victor exiſtas. vnde et in Prouerbio. xij. c. Qui negligit dānum ꝑpter amicum/ iuſtus eſt. Iter autē impiorū decipiet eos. ergo a ſenſu ꝯtrario/ q̄ nō negligit dānuꝫ ꝑpter ꝓximū: ſicut ille qui iudicialiter ſua repetit: nō eſt perfectus perfecta iuſtitia. vnde gloſ. inter. dicit ibi. propter amicū. i. ꝑpter chriſtū/ qui dixit Joā. xv. vos amici mei eſtis. Iter autē impiorū. gloſ. interlinearis. qui vel ſua retinere: vel aliena rapere gaudent. Item gloſ. dicit ibi ſic. Si hoc ad literā accipit̄: quātomagis eſt dignus corona iuſtitie q̄ propter deum/ q̄ dixit Luc. xij. ⁊ Matth. x. Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidunt corpus: vel qui vendens oia dat pauperib⁹/ Mat. xix. vel rapinā bonorū ſuorū cum gaudio/ Heb. x. patitur: vel carnē ſuam morti tradit. Joā. xij. Hoc etiā apparet in Abraam qui prius elegit ius ſuū ꝓprium/ qđ in preda de manibus hoſtium erepta tēporaliter acquiſierat. xxiij. q. v. dicat. j. diſt. ius militare. totaliter dimittere: q̄ honorem ſui nominis quoquo mō vellet tēporali cōmodo inclinare ſeu humiliare. Gen̄. xiiij. vbi dicit: Leuo manum meam ad dn̄m meū excelſum poſſeſſorē celi et terre/ ꝙ a filo ſubtegminis vſꝙ ad corigiam calige non accipiam ex omnibus que tua ſunt: ne dicas ego ditaui Abraam. Iſaac etiā patriarcha maluit iuri putei q̄ ex paterna ſucceſſione/ et propria acquiſitione ei debebatur cedere: q̄ contentioni deſeruire. Gen̄. xxvj. vbi etiam puteum pro quo non accidit contentio merito appellat latitudo. quia plena latitudo iuſtitie non poſſidetur niſi in manſuetudine pacis/ foras dimiſſa temporalium contentione. vnde et p̄s. cxviij. Latum mādatū tuum. ideſt charitatis ⁊ pacis nimis. ſcilicet ad amicos et inimicos noſtra tollentes. ex̄ vt li. non con. accedens. ij. ⁊. ij. ad Cor. vj. Cor noſtrum dilatatum eſt. ⁊. j. dilatamini et vos. Hinc etiam de prima multitudine credentium ſcribitur Act. iiij. et. xij. q. j. c. ij. ꝙ erat eis cor vnum et anima vna: et omnia communia. nec erat litigiū nec contentio inter eos ⁊c. ſed plena concordia/ et pacis tranquillitas. et implebatur p̄s. cxxxij. Ecce q̄ bonum et q̄ iocundum habitare fratres in vnum. vt pre. c. ij. Nimirum ſupra modum eſt iocundum et delectabile abſꝙ omni temporalium queſtione litigio et contentione vnanimiter et pacifice viuere: nihil in hac vita felicius: ideo merito ciuitas in qua hec iocunda quies et vnitas preceſſit hieruſalem. i. viſio pacis dicta eſt. hinc apoſtolus. j. ad Cor. xiij. Charitas non querit que ſua ſunt. Et ſi perfecta charitas de qua apoſtolus ibi loquitur: non querit q̄ ſua ſunt: quātomagis perfecta charitas non repetit iudicialiter que ſua ſunt: quum nihil maxime proprium habeat. vt. ſ. probatum eſt. Si enim perfecta charitas ſua non q̄rit: quomodo ſua litigando requirit: hinc Phil. ij. Nō que ſua ſunt ſinguli conſiderantes: ſed que aliorū. facit. lxiij. diſt. noſſe. Omnis enim lis et contentio per iniquitatem extitit introducta. ſi enim homo non peccaſſet: nulla de talibus fuiſſet q̄ſtio litigiū nec cōtentio. Chriſtus autē reduxit apoſtolos et apoſtolicos viros quantū ad cōtemptū tēporaliū/ ad rectitudinis prime ſtatum: vt expreſſum eſt xij. q. j. c. ij. quare ſicut in ſtatu innocentie nulla fuiſſet queſtio de tēporalibus: ita nec apoſtolis ac viris apoſtolicis ad ſtatum innocentie quoad hoc reſtitutis/ licuit in iudicio contendere: aut pro talibus litigare. vnde chriſtus licet in maxilla percuſſus oſtenderit nō fuiſſe percutiendū: cum bis in paſſione ſpoliatus nihil reclamauit. Joā. xix. Quā graue ſit cōtendere ex hoc apparet/ ꝙ per illud donū cōcordie amittit̄: qđ in vobis ſpūſſanctus precipue diligit. xxiiij. q. j. §. ſi aūt. vnde et in colūba apparuit. Joā. j. de cō. diſt. iiij. aliquid. Iracundi em̄ ſuſcitant lites et contentiones. Eccli. xxviij. et Phil. ij. Nihil per contentionē. j. ad Cor. xj. Si quis videtur cōtentioſus eſſe: nos talem conſuetudinē non habemus: nec eccleſia dei. ij. Timoth. ij. Seruum dei litigare nō oportet. ex̄ de ſindico. c. vnico. Prouerb. xvj. Homo peruerſus ſuſcitat lites. Omnis lis etiā iudicialis ex aliqua radice auaritie eſt. Jaco. iiij. Un̄ bella et lites in vobis: nonne ex cōcupiſcētijs veſtris: vn̄ et Seneca. Quietiſſimam vitam ducerēt homines: ſi hec duo tollerētur de medio/ meum et tuum. pro hoc faciunt. xj. q. j. te quidē. et. §. ex his. xiiij. q. j. §. j. ⁊. §. quia erga. xvj. q. j. de p̄ſentium. Item apoſtolus ad Ephe. v. Redimentes tēpus: quoniā dies mali ſunt ⁊c. vbi Aug⁹. Tempus redimit qui perdit. i. dat de ſuo vt vacet deo: quaſi det nummū vt habeat vinum. et iſta eſt quedā temporis redemptio: vt ſiquis vult tecum in iudicio contendere poſt tunicam dimitte pallium: vt habeas cor quietum. ¶ Qđ vero obijcitur ꝙ iſta precepta fuerunt data generaliter in monte Matth. v. et omnibus perfectis et imperfectis. verū eſt: ſed non vniformiter: quia apoſtolis et viris perfectis fuerunt iniuncta ſimpliciter et abſolute: alijs vero fuerūt iniuncta quodāmodo ſm̄ quid et ſub conditione/ ſcꝫ ſi vellent abſꝙ peccato viuere: et ad perfectionem virtutis attingere. vnde alijs magis fuerunt conſilia q̄ precepta. appetētibus perfectioneꝫ precepta. vnde Aug⁹. Sed tu longe es a peccato iniuſti exactoris: quo omnino non exigis debitū. ideoꝙ bon⁹ magiſter ait: Qui p̄cuſſerit te in vnā maxillam: prebe ei et alteram. Matth. v. xiiij. q. j. qđ debetur. Item Aug⁹. Quiſquis preceptis nō obtēperat: reus eſt cōſilio. ſi vti volueris minus boni adipiſceris: non mali aliquid perpetrabis. xiij. q. j. quiſquis. ¶ Item qđ opponitur de verbo dn̄i loquētibus ſibi diſcipulis. Matth.

xviij.Si peccauerit in te frater tuus. et.j.dic eccleſie. er⸗
go apoſtolici viri et apoſtoli poſſunt conqueri eccleſie de
ſibi iniuriantibus ⁊ ſuas res au ferentibus.Dicendum ꝙ
iſtud eſt potius contra opponentem:q: dominus loquit̃
ibi de modo et ordine correctionis fraterne: que eſt ſieda
intuitu fraterne charitatis:⁊ nõ intuitu ꝓprie vtilitatis.ij.
q.j.ſi peccauerit.vbi de hoc.xlv.diſt.ſm illud.ex̃ de iudic̃.
nouit.et legit̃ et no.ex̃ de hereti.cum ex iniuncto. in gloſ.
ad hanc. Nec em̃ admonendus eſt ſecreto frater et poſt⸗
modum denũtiandus eccleſie propter aliquod cõmoduꝫ
tẽporale:vt opponens in ſuo medio implicat:ſed propter
lucrũ anime ſpũale.vnde dicit̃ ibi: Si te audierit lucrat⁹
eris fratrem tuũ.non recuperes veſtem tibi ablatam: vel
aliam rem temporalem.vnde Aug⁹ibi. Si propter te id
facis:nihil facis.ſi autẽ amore illi⁹facis:optime facis.De⸗
inde ꝙ inſtat ꝙ apoſtolus.j.ad Cor.vj.quum dicit. Jam
omnino delictũ eſt in vobis:ꝙ iudicia habetis inter vos.
non loquitur viris perfectis:ſꝫ loquit̃ Corinthijs: qui nõ
reliquerãt:ſed ſibi retinuerãt bona ꝓpria tẽporalia.nõ fa
cit pro ipſo:ſed magis cõtra:quoniã ſi habere iudicia de
rebus temporalibus eſt peccatũ aliqđ infirmis et imper⸗
fectis:nec eis licet niſi ſm veniam:multo magis eſt pecca
tũ ꝑfectis:nec eis licet.quod eſt cõtra opponentẽ.Or au⸗
tẽ apoſtolus loquitur ibi de iudicio rerũ tẽporalium vni⸗
uerſaliter et abſolute/ſiue cum fraude ſiue abſ ꝗ fraude/
patet:q: de tali iudicio loquit̃ ibi apoſtolus:quale conce⸗
dit ſeu permittit ibidem ipſis Corinthijs:ſꝫ apoſtolus cõ
cedit ſeu ꝑmittit ibi Corinthijs iudicia ſine fraude:⁊ non
iudicia cum fraude.qđ patet in eo qđ dicit/Judicia igitur
ſecularia ſi habueritis:contemptibiles qui ſunt in eccle⸗
ſia/illos cõſtituite ad iudicandum.qđ manifeſtum eſt in⸗
telligere de iudicijs bona fide abſ ꝗ fraude: q: iudicia cũ
fraude non cõcedit dicens ibi:An neſcitis quia iniqui re⸗
gnum dei nõ poſſidebũt:et ita omne iudiciuꝫ litigioſum/
ſiue cum fraude/ſiue ſine fraude/implicat ad peccatum:
et per conſequens repugnat viris perfectis.vnde directe
reprehendit in iudicio contentionem quũ dicit: Sed fra⸗
ter cum fratre in iudicio contendit.ex qua cõtentione cõ⸗
tinua ſubiungit.Jam omnino delictum eſt in vobis/ꝙ iu
dicia habetis inter vos.nulla de fraude et dolo: ſed ſoluꝫ
de contentione prehabita mentione.Jdeo dicit:Jam de⸗
lictum omnino eſt in vobis ⁊c.quaſi diceret/habere iudi⸗
cia fraudulenta hoc eſt vituperabile apud omnes gẽtes
etiam infideles:ſed apud nos eſt vituperabile habere q̃⸗
cũ ꝗ de tẽporalib⁹ iudicia ſiue fraudulenta ſiue non frau
dulenta:ideo citius deberetis pati iniuriam vel fraudeꝫ/
ꝙ protẽporalibus in iudicio contẽdere.Jſtam perfectio⸗
nis doctrinam ſequentes olim ſancti anachorite egyptij
nedũ illud pauperculũ modicũ quod habebant eis ſub⸗
tractũ in iudicio non repetebant:ſed nec furibus eis ſub⸗
trahentibus et ſcientibus ipſis aliquid dicebant.vnde de
Machario legitur/ꝙ quum ſemel ad cellam ſuam reuer
teretur:et ibi inueniſſet furem tollentem qđ in cella habe
bat:ſtetit tãꝗ peregrinus caritans aĩal cum illo latrone
de rebus ſuis cum multa patientia:⁊ perduxit eũ dicens.
Nihil in hunc mundum intulimus.j.Timoth.vj.Dñs de⸗
dit:dñs abſtulit:ſicut ipſe voluit ita factum eſt. benedict⁹
deus in omnibus.Job.j.De quodam alio ſene legitur/ꝙ
quũ quidã alius frater vicinus ſuus ſepe ſibi furaret̃ de
his que in cella habebat:⁊ ipſe videret illum:non argue⸗
bat ſenex:ſed amplius operabatur dicens/puto frater ille
neceſſarius eſt.habebat ergo ſenex magnã tribulationẽ
ex penuria panis.Quũ aũt moreret̃ et circũdediſſent eũ
fratres:ſenex vidit illum fratrẽ q̃ ſolebat ei furari:et dicit
ei:Accede ad me frater:et apprehẽdit eius manus ⁊ oſcu
labatur dicens:Gratias ago manibus iſtis fratres:q: ꝓ⸗
pter eas arbitror me iturum in regnum celorum. Jlle au⸗
tem frater compunctus corde et agens penitẽtiam/fact⁹
eſt et ipſe ſtrenuus monachus. Alius frater requiſiuit ſe
nẽ dicens:ſi mihi debet paucos nũmos frater:iubes vt re
petam eũ?Cui ſenex.ſemel tm̃ dic ei cũ humilitate.at ille:
ꝙ ſi ſemel ei dixero ⁊ nihil mihi reſpondeat:quid faciam?
Tunc ſenex.vlterius nihil dicas ei.At ille.Et quid faciam
quia non poſſum vincere cogitationes meas niſi illi fue⸗
ro importunus.Cui ſenex.dimitte cogitationem tuaꝫ cre⸗
pare.tantũmodo fratrem tuum ne contriſtes quia mona⸗
chus es.Ergo viris perfectis pro re aliqua temporali liti
gare nõ licet. Legitur etiam in vitis patrũ/ꝙ quum tres
anachorite iuiſſent ad metendum ſub certa mercede: et
vnus eorum fuiſſet infirmatus:alij duo inuitabant eũ re⸗
cipere partem mercedis.ipſe vero dicebat ꝙ non debebat
habere partem:quia non laborauerat.Alius anachorita
determinauit hanc queſtionem charitatiue/ꝙ reciperet
partem.quam cuꝫ planctu recepit ille infirmus. ¶ Jtem
Luce.vj.Et ab eo qui aufert tibi veſtimentum etiam tunĩ
cam noli prohibere.vbi Cyrillus.Hec eſt enim virtus anĩ
me:que omnino auerſa eſt a paſſione cupiditatis diuitia⸗
rum.decet enim eum qui pius eſt:et obliuiſci malorum:vt
et ea quibus charos amicos iuuamus: perſequentibus
cõferamus.Jtem ibi.Luce.vj.Et qui aufert que tua ſunt:
ne repetas.Chryſoſtomus. Adeo percipimus omnia.ꝙ
autem dicimus meum et tuum/nuda tm̃ ſunt verba. Si
nãꝗ domum tuam aſſeris:emiſiſti verbum carens ſubſi⸗
ſtentia rei. Nam et aer et ſolum et cementum creatoris
ſunt.tu etiam ipſe qui domum conſtruxiſti: ſed etſi tuus
ſit vſus:nõ ſolũ ꝓpter mortẽ:ſed etiã ꝓpter rerũ euẽtus
aĩa tua non poſſidetur a te.et quo pacto tue reputabunt̃
opes?vult autẽ deus tua fore que tibi ꝓ fratrib⁹ credita
ſunt.q̃ poſſides tua nõ ſunt:niſi ꝓ alijs diſpẽſaueris. ſiũt
aũt tua:ſi pro alijs diſpenſaueris.Si vero tibi affluenter
expẽderis:que ſunt tua iam facta ſunt aliena.Sed ꝓpter
nefandã opus cupidinẽ hoĩes in curijs conrixant̃. cõtra
qđ chriſtus dicit:Et q̃ aufert que tua ſunt:ne repetas. vbi
etiã Aug⁹.Qđ de veſtimento domo iumento fundo ⁊ ge
neraliter oĩ pecunia dicit.hec Aug⁹. Perfect⁹ẽ paup ſicut
erãt apl̃i q̃ oĩa ꝓpter deũ dimiſerũt:non litigat ſup re ſibi
ablata.et ſi litigat:iã cupiditate aliqua ligatus eſt.⁊ ideo
perfectus pauper non eſt:quia perfectus pauper nihil ſi
bi appropriat:ſed oĩbus omnia cõmunicat:⁊ ſemp ad tẽ
pus innocẽtie:quo omnia erant cõmunia:ſe reducit. diſt.
viij.§.j.⁊.xij.q.j.c.ij.hoc em̃ eſt ꝓprium ꝓprie veri ⁊ ꝑfecti
et euangelici et apoſtolici pauperis:nihil ſup terram ha⸗
bere ꝓprium:nec in vſu rerũ quib⁹ vtit̃ ꝓprium facere.vñ
et malus religioſus quũ ꝓpriũ habere non poſſit:vt. xij.
q.j.nolo.⁊.c.non dicatis.cõtra naturã vſus in vſu ſibi ꝓ⸗
prium cõſtituit:et ideo contra ſtatum regularẽ viuit: cui
annexa eſt oĩs ꝓprietatis abdicatio.ex̃ de ſta.mona.cũ ad
monaſteriũ.§.ſi.Nec gloriet̃ ſe vacuo noĩe non habere:ſi
qđ habet ꝓ ſolo vſu/alijs non communicat quum nõ vti⸗
tur:quia factis verbis cõtrarius eſt:et ideo realiter ꝓprie
tarius eſt.xij.q.j.c.ij.et.c.quia tua.⁊.c. ſcimus.vnde de eo
ꝓprie dicit̃ ad Titũ.j.Cõfitet̃ ſe noſſe deũ.ſubaudi in ob⸗
ſeruantia regulari.factis aũt negat.q: ꝓprietarius eſt nõ
cõmunicãdo quod habet quum neceſſario nõ vtitur. hoc
optime probat̃.xxij.q.v.cauete. ⁊.xij.q.j. nolo. vnde verũ
et perfectũ pauperem euangelicum:quales erant apoſto
li:deſcribens Climacus in gradu.xvj.de victoria auaritie
dicit/ꝙ pauper operator nõ habet affectum ad aliquid vi⸗
tioſe qđ habet:⁊ ei aduenientia quaſi nõ eſſent reputans.
ſi vero in aliquo contriſtatur:nondum pauper eſt factus.
Qui contẽnit malos liberabitur a cõtradictione verboꝝ
et litigatione.amator poſſidendi pro actu vſ ꝗ ad mortẽ
pugnat. Non erat in Job veſtigium auaritie. hinc om⸗
nibus priuatus imperturbatus manſit. Job. j. huculꝗ
Climacus.Jtem in vitis patruꝫ legitur/ꝙ quum duo pa
tres ſimul manerẽt:dixit vnus alteri:faciam⁹ ⁊ nos vnaꝫ
litẽ ſicut ⁊ alij hoĩes faciũt. Dixit alter. neſcio quẽadmo⸗
dũ ſit lis.dixit ille.Ecce ego pono vnũ laterem in medio:
et dico/quia meus eſt.et tu quia nõ eſt dic tuus:ſed meus.
Et ex hoc ſit contentio et rixa.Et dum poſuiſſent la⸗

terem in medio:dicēte vno quia meus eſt.ille alter primū
reſpōdit:ego meū eſſe ſpero.quū ille alter iterum diceret.
nō eſt tuus ſed meus.tunc ille reſpōdit.et ſi tuus eſt tolle
eum.quo dicto non inueuerūt quēadmodum litigarent
Item in vitis patrū/Venerūt latrones in cella cuiuſdam
ſenis dicentes:omnia q̃ in cella tua ſunt: venimus tolle/
re.Reſpondit ſenex quantū vobis placet filij tollite.Tol
lentes ergo quicq̇d inuenerūt abierunt. Remanſit autē
ſaccellus in abſcondito:quem tollens ſenex inſecutus eſt
eos/clamans filij tollite qđ obliti eſtis.Illi vero admirā/
tes patientiā ſenis/reuocauerunt eū: ⁊ penitētiā egerūt/
reſtituētes que abſtulerāt:dicentes hic hō dei eſt. Unde
pulchre clemens dicit in canone.xij.q.j.c.ij.ſed per iniqui/
tatē alius dixit hoc eſſe ſuum:⁊ alius illud.⁊ ſic inter mor/
tales facta eſt diuiſio.Item apoſtoli quū miſſi fuerunt a
dño ſpecialiter ad predicandū pacem iuxta Eſa.lij. Quā
pulchri ſupra montes pedes annuntiantis et predican/
tis pacē.viij.q.j.olim.quō in iudicio contendiſſent ⁊ alios
ad impatientiā infirmos incitaſſent:et cōtra illud qđ pre/
dicabāt feciſſent. Ꝟ de eis credere indignū ē:q: magni nō
fuiſſent in regno celoꝝ/ſicut ſunt ſi dixiſſent ⁊ nō feciſſent
et ſe nō pacificos: ⁊ ſe non mūdi cōtemptores veriſſimos
oſtēdiſſent.Mat.v.Ad eos enim potiſſime qui erāt capi/
ta eccleſie:et totius perfectionis exēplar/ꝑtinebat non li/
tigare.nō alios ad eos odiendos ꝓuocare.Gala.v.ſꝫ ad
cōcordiam reuocare et pacificare.xc.diſt.per totum.ex̃ de
treu.⁊ pa.c.ij.§.fi.Quis eñ videret eos ꝓ temporalibus
que ſunt ſtercora.Phil.iij.litigare/et eis de cōtemptu mū
di crederet:ar.xxv.diſt.primū.immo nedū ſolus paulus
dixit/Phil.iij.ſed et omnes alij apoſtoli omnia arbitrati
ſumus vt ſtercora: vt chriſtū et proximum lucrifaciamus.
Nam ⁊ ſimplex laicus frater Egidius ſocius beati Fran/
ſci dicebat:Si vis ſaluari non petas tibi fieri iuſtitiam ab
aliquo.Preterea ſi apl̃i cum aliquo in iudicio litigaſſent:
ſupponendū eſt ꝙ ſemꝑ iuſte petiſſent:et rei cōtra quos
egiſſent ſe cōtra iuſtitiam defendiſſent.In iudicio autem
vterq̃ ſubit tam reus q̃ꝫ actor calūnie iuramentum.C.de
iura.calū.aut̃.ꝑncipales.⁊ ex̃ de iura.cal̃.c.j.et vlti.ſed do
minus dixit Matth.v.Sit ſermo veſter eſt eſt.nō non.ex̃
de iureiu.et ſi chriſtus.Iurare autē et ſi peccatū nō ſit:nō
tamē debet fieri niſi q̇s neceſſitate cogat̃/videlicet quum
videt pigros eſſe hoīes ad credendum: qđ eis eſt vtile ſi/
cut dicit Aug⁹ in ſermone dñi:et ponit̃.xxij.q.j.ita ergo. ſꝫ
nulla neceſſitas erat apoſtolis ad repetendū aliquid in
iudicio et quo extra iudiciū eorū debitores nolebant eis
reddere:ergo iurare non licite poterant: q: per hoc debi/
tores ad ſalutem non reducebant:immo fuiſſet eis occa/
ſio peierandi et quo al̃s eis ſatiſfacere debitores nolebāt
qui eñ ſcit alium velle falſum iurare:et a tali recipit iura/
mentū vincit homicidam:q: homicida corpus occiſurus
eſt:ille animam.immo duas animas:et eius quem iurare
ꝓuocauit: ⁊ ſuam.ſic dicit Aug⁹ in ſermone de decollatio
ne beati Ioannis.⁊ transfertur.xxij.q.v.ille.Itē Mat.v.
Videns ieſus turbas.dicit Aug⁹ ſuper illum ſermonem/
ꝙ apoſtoli in hac vita illas. viij. beatitudines ibi deſcri/
ptas habuerūt.Sed inter alias/ſcđa beatitudo eſt/Bea
ti mites ⁊c.vbi Auguſti.Mites ſunt qui cedunt impro/
bitatibus:et non reſiſtunt malo:ſed vincunt in bono ma
lum.Et idem ſuꝑ lucam.Mitiga ergo affectum tuum:vt
nō iraſcaris:aut certe iratus ne peccaueris. Preclarū eſt
eñ motū tēperare cōſilio:nec minoris virtutis dicitur co
hibere iracūdiam/q̃ꝫ omnino nō iraſci:quū plerūq̃ illud
leuius:hoc fortius exiſtimet̃.Rixent̃ igit̃ immites ⁊ dimi
cent ꝓ terrenis ⁊ tꝑalib⁹ rebus:ſed beati mites: qm̃ ipſi
poſſidebunt terrā:de qua euelli non poſſunt.illam inquā
terram de qua in ps.cxlj.dicit̃: Portio mea in terra viuen
tium.Ergo ⁊ apl̃i ꝓ terrenis nō litigauerūt in iudicio nec
extra:qđ ſi feciſſent: mititatis beatitudinē nō habuiſſent.
qđ eſt contra Auguſtinū vt ſupra dixi.

Reſtat inter hec que
rere q̃ poſſit eſſe concordia inter decre.exiij.
ex̃ de ꝟ.ſigni.li.vj. ⁊ extrauagantē dñi pape
Ioā.xxij.q incipit/Ad cōditorē.et aliam que
incipit/Cum inter.cuius tenor talis eſt de verbo ad ver/
bum extractus de bulla appenſa hic ponit̃:extrauaganti
Ioan.xxij.Cum inter nonnullos viros ſcholaſticos/ſepe
contingat in dubium reuocari/vtrum pertinaciter affir/
mare redemptorē et dominū noſtrū ieſum chriſtū/eiuſq̃
apoſtolos in ſpeciali non habuiſſe aliqua nec in commu/
ni/hereticum ſit cenſendum/ diuerſis diuerſa et aduerſa
etiam ſentientibus circa illud. Nos huic contrectationi
finem imponere cupientes/aſſertionem huiuſmodi perti
nacē.vide qđ legitur et no.ex̃ de ſum.trini.c.j.li.vj.in.§.fi.
ſuper verbo aſſerere.in vltima gloſ.Ioan.an.cum ſcriptu
re ſacre que in pleriſq̃ locis ipſos nonnulla habuiſſe aſſe
rit contradicat expreſſe ipſamq̃ ſcripturam ſanctam/per
quam vtiq̃ fidei orthodoxe probantur articuli:quoad p̃/
miſſa fermentum aperte ſupponat continere mēdacij: ac
per conſequens quantū in ea eſt:eius in totam euacuās
fidem catholicam reddat eius probationem adimēs du
biam et incertam/deinceps erroneam fore cenſendam ac
hereticam de fratrum noſtrorum cōſilio hoc perpetuo de/
claramus edicto.Ruſumq̃ impoſterum pertinaciter af/
firmare/ ꝙ redemptori noſtro eiuſq̃ apoſtolis his q̃ ipſos
habuiſſe ſacra ſcriptura teſtatur:nequaq̃ꝫ ius ipſis vten/
di ſeu conſumendi competierit:nec illa vendendi ſeu do/
nandi ius habuerint:aut ex ipſis alia acquirendi: que ta/
men ipſos de premiſſis feciſſe ſcriptura ſacra quam dice/
re mentiri nefas eſt.xxiij.q.v.quid ergo.ix.diſt.ego.c.ſi ad
ſacras.cum.c.ſeq.xxv.q.j.ſunt quidam.teſtatur ſeu ipſos
potuiſſe facere ſupponit expreſſe: quū talis aſſertio ipſo/
rū vſum et geſta euidenter includat in premiſſis non iu/
ſta.Quod vtiq̃ de geſtis vſu ſeu factis redēptoris noſtri
dei filij ſentire nefas eſt ſcripture ſacre contrarium/et do/
ctrine catholice inimicum/aſſertionem ipſam.ex̃ de ſum.
trini.et fide ca.§.porro.ibi/pertinaciter.in Clemen.et de
vſur.ex graui.§.fi.ꝑtinaciter.i Clem̃.legit̃ ⁊ no.xxiiij.q.iij.
dixit apl̃s.ibi/ꝑtinaci aioſitate.⁊ gloſ.fi.ibi/ꝑtinacē de fra
trū eorūdē cōſilio deinceps erroneā fore cēſendā merito
ac hereticā iudicam⁹.huſq̃ ꝟba cōſtitutionis dñi pape
Io.xxij.Videt̃ ꝙ ſaluo iudicio Romane eccl̃ie ſacroſctē/
ꝙ verba dicte ꝯſtitutiōis nō ꝯtradicāt determinationi ec
cleſie poſite ex̃ de verbo.ſigni.exiij q̇ ſeminat.in.§.porro.
nec alijs ibi cōtētis:nec a ſentētijs reuerēdoꝝ patrū ⁊ do/
ctorū in ſacra pagina famoſoꝝ fratrū bonauēture in ſua
apologia ⁊ Ioānis de pechano/in libro de ꝑfectiōe euan
gelica traditis diſcrepēt.Nec a determinationib⁹ capitu/
li gñalis ordinis fratrū minoꝝ puſij celebrati. ¶ Nā hr̃e
aliq̇d quātū ad p̄ſentē materiā ꝑtinet: accipit̃ tripliciter.
Uno modo quantū ad vſum facti ſimplicē ⁊ tm̃ iuſtū.⁊ Ꝟ
modo ſerui ⁊ religioſi q̇ ſerui dicunt̃.liiij.di. multos. et q̇
pro mortuis reputant̃.C.de epiſ.⁊ cleri.deo nobis.§.j.in
fi.in textu et in gloſ.⁊.xvj.q.j.placuit.vbi de hoc.⁊.c.ſunt
nōnulli.in p̄n.vno modo dicunt̃ hr̃e quātū ad vſum facti
ff.de pecu.l.nec ſeruus.⁊.l.id veſtimentū.⁊ no.xij.q.j.non
dicatis.in gloſ.nunquid.⁊.c.dilectiſſimis in gloſ.ergo ali
quis.⁊ ſic accipitur vno modo habere.ff.de ꝟ.ſigni.habe
re.legitur et no.xxiij.q.vij.quod autē.ibi/ non ſolum que
habebant ⁊c.et in gloſ.non intelligas.Et hoc modo ha/
bere accipitur in regula beati Franciſci ab eccleſia appro
bata/in.c.ſiq̇.ibi/habeāt vnā tunicā cū capitio:⁊ aliam ſi/
ne capitio q̇ voluerint hr̃e.⁊ in.c.clerici.ibi/ex quo hr̃e po
terunt breuiaria.⁊ in.c.fratres nihil.ibi/habere velitis.Et
iſto mō habēdi religioſi dicunt̃ hr̃e:q̃ tm̃ quātū ad ꝓpriū
nihil habent:vt.xij.q.j.nō dicatis.in p̄n.⁊.xviij.q.ij.abba/
tes.ibi/aut peculiare aliquid habere.⁊.liiij.diſtin.abba/
ti.ibi/qui enim nihil proprium habet.et.C.de epiſco.⁊ cle
ri.aut̃.ingreſſi.⁊.xix.q.vlti.q: ingredientibus.et ex̃ de of.

Hr̃e ali q̇d trifariā capitur.

oꝛ.quāto.⁊.xij.q.j.nolo.ibi:Nulli licet in ſocietate noſtra habere aliq̄d pꝛopꝛiū.ex̄ de regu.ex parte.de ꝯuer.ꝯiu.du dū.§.verū.⁊ de ſta.mona.c.ij.⁊.c.ſup eo.⁊.c.cū ad monaſterium.§.fi.vbi de hoc.⁊ no.de cō.diſt.j.iubemꝰ. Apocal. c.vlti.in.j.gloſ.in fi.⁊ q̄ cleri.vel vo.c.vltimo in gloſ.ergo. Et de hoc modo habendi ſimplici loquit̄ pꝛe.decre.exijt. et decre.Cleme.exiui de paradiſo.poſita in tit.de ꝟ.ſigni. In quibꝰ dicit̄ ꝙ fratres minoꝛes ſm regulā beati ffranciſci habere poſſunt vnam tunicam cum capitio et aliam ſine capitio.Et tn̄ in eiſdem dicit̄/ꝙ fratres nihil ſibi appꝛopꝛiēt:vel appꝛopꝛiare ſibi nihil poſſunt vel in cōi etiā: q: hoc expꝛeſſe in regula cōtinet̄ in.c.fratres nihil ſibi appꝛopꝛiēt.per qđ liquido apparet/ꝙ habere ibi ſumit̄ quātū ad ſimplicē facti vſuȝ.Et ſm hūc modū chꝛiſtus ⁊ apoſtoli habuerūt in cōmuni et in ſpeciali et iuſte ⁊ etiā aliq̄n loculos.Quoꝛū apoſtoloꝛū locū et vitam tenent monachi quātum ad abdicationem ꝓpꝛietatis ⁊ dn̄ium oīm rerū in ſpeciali:vt no.xvj.q.j.ex authoꝛitate.⁊.xij.q.j.videntes.in gloſ.Epiſcopi ⁊ fratres quātū ad abdicationē pꝛopꝛietatis ⁊ dn̄ium oīm rerū tā in ſpeciali/ꝙ in cōmuni vt habet̄ in dicta decre.exijt.§.poꝛro.¶Alio mō accipit̄ hr̄e quantū ad ius adminiſtrationis ⁊ diſpēſationis. Et hoc modo pꝛelati ſiue epiſcopi:q̄ in locū aploꝝ ſuccedūt quoad pꝛelationē et diſpenſationē rerū eccłie:vt pꝛe.c.videntes.in textu et in gloſ.⁊.lxviij.diſt.quoꝝ vices.⁊.xxj.di.in nouo.dicunt̄ habere ⁊ habent ius adminiſtrationis ⁊ diſpēſationis ad vtendū rebꝰ eccłiaſticis.nō ꝙ res eccleſie dicant̄ eoꝛū eſſe quātū ad dn̄ium ⁊ ꝓpꝛietatem: ſȝ ſolum quātū ad pꝛocurationē ⁊ diſpenſationē ⁊ adminiſtrationē.⁊ hoc ꝓbat̄.xij.q.j.c.vltimo.in textu ⁊ in gloſ.xxiij.q.vij. quod autē.⁊.xxiij.q.viij.cōuenioꝛ.et ex̄ de dona.c.ij.legit̄ et no.cum ſi.⁊.xij.q.j.ep̄s eccleſiaſticarū.x.q.ij.ep̄s.Et ex hoc iure cōpetit eis vēdere ⁊ donare in caſibus in iure cōceſſis.xij.q.ij.ſine exceptione.x.q.ij.hoc ius.ex̄ de re.eccle. nō alie.vt.s̄.ex̄ de his que fi.a pꝛela.cum in apoſtolica ſede.⁊ legit̄ ⁊ no.de dona.ceterū.cum ſi.¶Tertio modo ſumit̄ hr̄e quātuȝ ad dn̄ium.Et hoc modo habēdi dn̄ium ſubdiſtinguit̄.Uno modo dicit̄ quis habere ſcȝ quātū ad dn̄ium qđ eſt de iure diuino:de q̄ iure diuino no.diſt.j.ius naturale.in gloſ.j.et diſt.viij.quo iure.in gloſ.ex hoc.Et hoc mō res deo ſiue eccleſie donate vel oblate ꝓpter deū: ⁊ decime dicunt̄ haberi ⁊ eſſe in dn̄io chꝛiſti ⁊ coꝛpoꝛis eiꝰ qđ eſt eccleſia.xij.q.ij.qui chꝛiſti.⁊.c.nulli liceat.⁊.c.ꝑdia. et.c.qui abſtulerit.⁊.q.iiij.pontifices.et.q.j.res eccleſie.et c.videntes.⁊.c.expedit.vbi de hoc no.⁊ plene ꝑ Innocē.⁊ Oſtiē.ex̄ de cauſa.poſ.cum ſuper.⁊ de hoc dn̄io legit̄.xvj. q.iij.inter memoꝛatos.vbi dicit̄/eccleſie cuius eſt ius retētionis ſic eternum dn̄ium.⁊ habet̄ Leuit.vlti.circa fi.De hoc dn̄io:qđ ſpectat ad chꝛiſtū ⁊ ad coꝛpus eius qđ eſt eccleſia fideliū.xxiij.q.v.de liguribꝰ.dicit̄.j.ad Coꝛ.iij.Oīa veſtra ſunt:vos autē chꝛiſti.xxiij.q.vij.c.j.circa pn̄.et.c.qđ autē.circa fi.Et de hoc modo habendi expꝛſſe Augꝰ ſuper Joā.loquēs de donatiſtis dicit:Ueniāt ad catholicam eccleſiam:⁊ nobiſcū habeant nō ſolum terram:ſed etiaȝ eū qui fecit celū et terrā.In hmōi autē cōmunitate viuētes: et iter paupertatis altiſſime arripiētes/⁊ ꝑfectionis euāgelice/non querunt in rebus quas habent niſi vſum.xij. q.j.clericus.⁊.c.ep̄us.vn̄ Philip.vlti.Theſſalonicā mihi miſiſtis in vſum.glo.ibi q̄ eſt Aug.dicit:Pꝛeter vſum in rebus nihil querendū eſt.⁊.j.ad Timoth.vj.habētes alimēta ⁊c.ideo dicit ibi ſignāter:q̄bꝰ tegamur/vt oſtēderet ſe nō q̄rere niſi vſum.⁊ q: vſus alimētoꝝ ⁊ tegumētoꝝ inter hoīes diſtinctꝰ eſt:⁊ habetur in ſpeciali:ideo ſepe ſcriptura diuina vtit̄ his nominibus/ſcilȝ meū tuum/iuxta illud ꝑs.xxj.Partiti ſunt veſtimenta mea ſibi:et ſup veſtē meā miſerūt ſoꝛtē.Joā.xix.iuxta qđ dictū eſt.j.Timoth.vj.habentes alimēta ⁊c.et habebat chꝛiſtus loculos.xij.q.j.habebat.Et ꝙ hec intelligant̄ quantū ad vſum/ptȝ ꝑ Auguſtinū in verbis illis apłi.j.ad Coꝛ.iij.in fi.Omnia veſtra ſunt.⁊.xxiij.q.vij.qđ autē.in fi.dicētē/Omnia veſtra ſunt/

ſcȝ ſuperioꝛa equalia et inferioꝛa.Superioꝛa veſtra ſunt ad perfruendum/vt deus trinitas.Equalia ad cōuiuendū/vt angeli qui et noſtri ſunt modo:quia ad vſuȝ nobis ſunt:ſicut dn̄i dicuntur eſſe famuloꝛum:nō dominio:ſed ad vſum eoꝛum.Inferioꝛa ad vtendū.hec Augꝰ.et ponitur ipſa authoꝛitas Auguſtini in li.queſtionum euangelij:et recitatur in gloſ.ad Rom.viij.⁊ ſcđo ſententiarum ibi/omnia enim ⁊c.Ex iſto etiam iure diuino viris iter ꝑfectionis arripientibus pꝛohibetur dicere/hoc meum/hoc tuum pꝛopꝛium.xiiij.q.j.in pꝛin.diſt.viij.§.j.⁊.c.j.xij.q.j.dilectiſſimis.⁊ de hoc ſtatu perfectionis Petrus in perſona omnium apoſtoloꝝ dixit Mat.xix.Mar.x.Luc.xviij. Ecce nos reliquimus omnia.Et chꝛiſtus oſtendēs ex hoc eos in regno celoꝛum excellentem gloꝛiam pꝛomereri:dixit ibi/Uos qui ſecuti eſtis me:quum ſe.fi.hominis ⁊c.Ex hoc etiam iure ꝓhibetur viris iter perfectionis arripientibus in iudicio cōtendere:dicēte chꝛiſto.Siquis voluerit tunicā tuā tollere:⁊ ī iudicio tecū cōtēdere:dimitte ei ⁊ palliū.vt habet̄ Matth.v.⁊.xiiij.q.j.in pn̄.⁊.c.j.⁊.xxiij.q. iij.§.j.Ex hoc etiam iure diuino apoſtolis ⁊ eoꝛū vitā pꝛofeſſis cōperijt et cōpetit tempoꝛe neceſſitatis emere et vēdere.vn̄ dicitur Joan.iiij.Diſcipuli eius iuerunt in ciuitatem vt cibos emerent.Qꝛ autē hoc fecerint/tempoꝛe ſcilȝ quū eis aliter per auxilium humanum non fuiſſet pꝛouiſum.de victualibus patet in eodem euangelio Joan.q: ſamaritani nō coutebantur iudeis.⁊ Luce.ix.dicitur/Intrauerunt ciuitatem ſamaritanoꝛū vt pararent illi:et non receperunt illum.vnde gloſ.Bede ibi:Nō enim coutunt̄ iudei ſamaritanis:vt Joan.oſtendit.Ex quo patet/ꝙ ſamaritani erant inhoſpitales iudeis.vnde apoſtolis per humanū auxiliū nō fuiſſet ꝓuiſuȝ:niſi emiſſent.¶Quarto modo dicitur quis habere dominium et pꝛopꝛietatem de iure ſcilȝ poſitiuo.de iure ſcȝ imperatoꝛū:quod ꝑ iniquitatem extitit introductuȝ:ſcȝ vt homines dicāt/hoc meū/ hoc tuum pꝛopꝛium.et in iudicio cōtendant:vt dicitur in pꝛe.c.quo iure.⁊.c.dilectiſſimis.et de hoc modo habendi iure pꝛopꝛietatis et dominij loquit̄ lex.ff.de ꝟ.ſigni.l.habere duobꝰ modis dicitur.⁊.ff.de ꝟ.obli.l.ſtipulatio iſta. §.habere.⁊ no.xxiij.q.vij.qđ autē.in gloſ.non intelligas. Et ex hoc iure habendi datur et cōpetit in iudicio actio et exceptio.ff.de acqui.re.do.l.rem in bonis.et inde litigia pꝛoueniunt:et huiuſmodi dominium et pꝛopꝛietateȝ abdicare ſicut vna perſona pꝛiuata poteſt:et ad perfectionē ꝑtinet:ſic et vnum collegium ſingulare hominum qđ obtinet vicem ſingularis perſone.ff.de fideiuſ.l.moꝛtuo.pōt a ſuo toto collegio abdicare:et ad culmen perfectionis pertinet.Et de tali abdicatione in ſpeciali ⁊ in communi/ ꝙ ſit meritoꝛia et ſancta/et etiam a chꝛiſto apoſtolis tradita/loquitur decreta.pꝛe.exijt.§.poꝛro.et alie conſtitutiones a Romanis pontificibus ſuper regulam et ſtatū fratrum minoꝛuȝ edite/dominio aut iure et cōmunitati emanantibus a iure diuino:per quod eſt veritas in columba.xxiiij.q.j.loquitur.i.in vniuerſali eccleſia non eſt ſalubꝛe nec licitum renūtiare.Ex quibus patet ꝙ erroꝛ eſt dicere ſimpliciter et abſolute ſiue indefinite/ꝙ chꝛiſtus et apoſtoli non habuerunt aliqua in ſpeciali nec etiam in cōmuni.et ſic omnem modum habendi excludere/et per cōſequens includere/ꝙ ipſi non habuerūt res aliquas quātum ad vſum facti nec in ſpeciali nec in cōmuni.Et ꝙ inquantum pꝛelati eccleſie militantis/et adminiſtratoꝛes ſiue diſpenſatoꝛes/non habuerunt ius vtendi et adminiſtrādi in rebus oblatis ſiue conceſſis eis/et vendendi et donandi eas:pꝛout ſacri canones dicūt:quū hoc contradicat ſacre ſcripture et ſacris canonibꝰ ⁊ dicte decre.exijt. dicenti ꝙ chꝛiſtꝰ loculos habuit:⁊ cōſequēter in dicta ꝯſtitutiōe/Cū inter nōnullos.dicit̄ ſcȝ ꝙ h̄ ꝑtinaciter affirmare hereticū ſit cenſendū.Dicere autē cū dicta determinatione eccleſie poſita ī decre.exijt.§.poꝛro.ſcȝ ꝙ abdicatio ꝓpꝛietatis oīm rerū tā in ſpeciali ꝙ in cōmuni ꝓpter deū ſit meritoꝛia et ſancta;quam et chꝛiſtus viam perfectio

nis oſtendens/verbo docuit et exẽplo firmauit: quã quia
apoſtoli in quãtum fuerũt ꝓfeſſores paupꝛtatis excelſe/et
de qua dicit̃ Mat.xix.Ecce nos reliquimus oia ⁊c.in vo/
lentes ꝑfecte viuere ꝑ doctrine ac vite ipſoꝝ alueos deri/
uarũt.Et ꝙ ⁊ chꝛiſtus interdũ loculos habuit cõdeſcen/
dẽs infirmis/ac ꝑ cõſequẽs ꝙ chꝛiſtus ⁊ eius apl̃i viã ꝑfe/
ctionis oſtẽdẽtes/nõ habuerũt ꝓpꝛietates rerũ ⁊ dñium
in ſpeciali: vel ipſoꝝ apoſtoloꝝ pꝛiuato collegio appꝛo/
pꝛiatũ: qđ eſt ex iure imperatoꝝ: et implicat ad litigandũ:
et per iniquitatẽ introductũ; vt dictũ eſt: nõ eſt hereticũ
nec erroneũ.nec hoc dicere videt̃ dicta ↄſtitutio/Cũ inter
nonnullos. cũ dicta decre.Exijt.nullã pꝛoꝛſus faciat men
tionẽ: nec eã tollit: nec ei in aliq̃ derogare videt̃: imo quũ
idẽ ſctiſſimus pr̃ ⁊ dñs dñs Joã.papa.xxij.ꝓnunciauerit
de cõſilio ⁊ aſſenſu dñoꝝ Cardinaliũ decre.Exijt.ſalubꝛi/
ter editã ſolidã clarã et lucidã multaꝗ maturitate dige/
ſtã: ꝓut in ſua ↄſtitutione q̃ incipit/Quoꝛũdam/expꝛeſſe
cõtinet̃: ac etiam viennẽſe cõciliũ in ↄſtitutione illa/Exi/
ui de paradiſo.poſita in titulo de ꝟ.ſigni.ipſam determi/
nationẽ factã in illa/Exijt q̃ ſeminat.ↄtradictoꝛio iudicio
appꝛobauerit in hac parte: nullo modo dicendũ/nec cre/
dendũ/ꝙ ꝑ verba aliqua generalia poſita in dicta cõſtitu
tione vltima/Cũ inter.noluerit ſubuertere ꝑ ſuos p̃deceſ
ſoꝛes ⁊ ſeipm̃ cũ multa maturitate definita.ex̃ de elec.ec/
cleſia nr̃a.ij.ſed pꝛomptũ debet eſſe iura iurib⁹ cõcoꝛdare
C.de inof.teſta.ſi qñ.de elec.cum expediat.li.vj.cõſtitutio
eñi ſequẽs ꝯm pꝛecedentem eſt intelligenda.extra de of.
dele.ſuꝑ queſtionẽ.in pꝛin.nec ↄſtitutioni p̃cedenti ꝑ ſub/
ſequentẽ derogat̃: niſi inquãtũ inuenit̃ expꝛeſſum.C.de
edifi.ꝑua.l.vltimo.ff.de adimẽ.l.alumne.§.qui filias.in
autẽ.de adminiſ.offi.in ſa.appel.ad fi.Et qđ nõ mutatur
quare ſtare ꝓhibet̃.C.de teſta.l.ſancimus.⁊.C.de ap.l.p̃ci
pim⁹.vide qđ legit̃ ⁊ no.ex̃ de cõſtitu.licet.li.vj.in gloſ.eſt
cõtra.Preterea poſt publicationẽ dicte cõſtitutionis/Cũ
inter nõnullos.Idem dñs papa Joã.de cõſilio ſacri col
legij dñoꝝ Cardinaliũ in condemnatione quã fecit iuxta
ſupplicationẽ ſibi factã ꝓ parte oꝛdinis fratrũ minoꝝ/de
poſtilla quã frater Petrus ioannis ſuꝑ Apocal.ↄſcripſit:
habuit cõſilium magiſtroꝛũ in ſacra pagina: qb⁹ examina
tionẽ cõmiſit apoſtille: inter q̃s magiſtros fuerũt fratres
Grego.de laudinio archiep̃s vienñ.⁊ Petrus de palude
oꝛdinis p̃dicatoꝛũ: et multi alij magiſtri oꝛdinũ ⁊ ſtatuũ:
in q̃ cõcilio ꝑ ip̃os magiſtros ſcripto ſub eoꝛũ ſigillis i foꝛ
ma publica inſtrumẽti pꝛefato dño pape tradito de arti/
culo/quẽ dictus petr⁹ Joã.ſcripſit in dicta apoſtilla.Cui⁹
articuli tenoꝛ de verbo ad verbũ talis eſt: cõtinet̃.Ex quo
ꝑ Romane eccleſie authẽticã teſtificationẽ cõſtat regulã
minoꝛũ ꝑ beatũ Franciſcum editã eſſe vere ⁊ ꝓpꝛie illam
euangelicam: quã chꝛiſtus in ſeipſo ſeruauit: et apoſtolis
impoſuit et in euãgelijs cõſcribi fecit.Et nihilominus cõ/
ſtet hoc ꝑ irrefragabilia teſtimonia libꝛoꝛũ euãgelioꝛũ/⁊
ceterarũ ſcripturarũ ſanctarũ/⁊ ꝑ ſctõs expoſitoꝛes ea/
rũ: ꝓut alibi eſt ſuꝑabunde mõſtratũ: dicti magiſtri in ſa/
cra pagina de hoc articulo ſuũ dant iudiciũ in hec verba.
Si dictus Petrus ioã.hec verba accepit ꝯm intellectũ et
declarationẽ decre.Exijt.verũ dicit.Si aũt intelligit ſicut
ip̃e alibi declarat: ⁊ ſui ſeq̃ces aſſerũt: ꝙ regula btĩ Fran
ciſci ſit vere ⁊ ꝓpꝛie idẽ ⁊ ipſum euãgeliũ qđ chꝛiſti: et ecõ
uerſo: ⁊ ꝙ dñs papa non habet poteſtatẽ ſuꝑ eã ſicut nec
ſuꝑ euangeliũ: vel q̇cq̇d eſt in regula btĩ Franciſci: totum
chꝛiſtus ad literã ſeruauerit: ⁊ apl̃is impoſuerit obſeruan
dũ.hoc totũ ſimpliciter reputam⁹ hereticũ ridiculũ ⁊ inſa
nũ.nec iſtud ꝓbat̃ ꝑ aliqđ teſtimoniũ quod inducat.Hec
verba dicti cõcilij ſiue iudicij magiſtroꝛũ/p̃fatus dñs pa/
pa Joã.recepit.Ex q̇bus patere põt cuilibet intelligenti/
ꝙ ipſe dñs papa ꝑ p̃dictã cõſtitutionẽ/Cũ inter nõnullos
non intelligit dictã determinationẽ in ſepe dicta decreta.
Exijt.poſitã in hac parte aliqualiter tollere vel limitare.
Idẽ etiã dñs papa Joã.qñ in cõſiſtoꝛio legebat̃ dicta ↄſti
tutio/Cum inter nõnullos.ad dictum cuiuſdam Card.di/
centis eidem dño pape/ꝙ in ipſa cõſtitutione expꝛimeret
hereticũ foꝛe ꝑtinaciter affirmare chꝛiſtũ ⁊ apl̃os non ha
buiſſe ꝓpꝛietatẽ ⁊ dñium rerũ in ſpeciali nec etiã in cõmu
ni.Rñdit nõ faciem⁹.Preterea nouiſſime p̃fatus dñs pa
pa venerabilẽ doctoꝛẽ fratrẽ Thomã de aquino catalogo
ſctõꝛũ adſcripſit: q̃ doctoꝛ in libello quẽ edidit contra dã/
nantẽ ſtatum non habentiũ in cõmuni poſſeſſiones ⁊ do
minia rerũ: ſed per mendicitatem victum ſibi querentiũ:
qui libellus incipit: Ecce inimici tui ſonuerunt.v.c.expꝛeſ
ſe determinat atꝗ ꝓbat ꝑ authoꝛitates euãgelij et ſctõꝝ
doctoꝝ eccleſie/ꝙ poſſeſſiões ⁊ dñia tam in ſpeciali q̃ in
cõmuni/et diuitias relinquere: eſt quidã gradus altioꝛ cõ
tentus ſub perfectione euangelica.Et in reſpõſionib⁹ q̃s
facit ad argumẽta in oppoſitũ/dicit ſic de verbo ad verbũ
Ad.xvij.ar.dicẽdũ eſt/ꝙ ecclia: q: multos infirmos ſuſti/
net: qui non de facili ſine tẽpoꝛalium poſſeſſionũ ſolatio
eccleſiaſticã vitã ducere ſuſtineret: expedit facultates cõ/
munes in eccleſia poſſidere/dimiſſis ꝓpꝛijs/⁊ p̃cipue ꝓ/
pter pauperes ſuſtẽtandos: nõ tñ ꝓpter hoc ſequit̃/ꝙ nõ
ſit expediens a pꝛedictis viris qui ꝓpꝛia dimiſerũt: vitã
religioſam agere ſine cõmunib⁹ poſſeſſionib⁹.Et q̃uis ꝑ/
fectio euangelica et apoſtolica nõ annullet̃ in illis q̃ poſ
ſeſſiones cõmunes habẽt: tñ expꝛeſſius ſeruat̃ in illis qui
ꝓpꝛijs dimiſſis etiã cõmunibus carẽt.hec ibi.Et ad illud
qđ obijcit̃ ꝑ aduerſarios paupꝛtatis in ſpeciali ⁊ in cõmu/
ni: ꝙ chꝛiſtus loculos habuit.in eodẽ libello reſpõdet in
hec ꝟba.Ad illud aũt quod.viij.ꝺ: dicẽdũ.ꝙ q̃uis nõ ſit
pꝛeceptũ/ꝙ nihil pecunie ad vſus neceſſarios reſeruet̃ a
ſanctis: eſt tñ ↄſilium.nec dñs habuit loculos quaſi alias
ei ꝓuidere nõ potuiſſet: ſꝫ vt in ſe gerẽs infirmoꝛũ ꝑſonã:
vt ſibi licitum crederent qđ a chꝛiſto obſeruari viderent.
hec ibi.que ꝓbat ꝑ authoꝛitates ſctõꝝ doctoꝛum eccleſie.
Et.j.in eodẽ libello dicit ſic et in eodem.c.Ad.xiiij.dicen/
dum eſt/ꝙ ſicut ſupꝛa dictũ eſt: dñs pecuniã ſeruari fecit
in loculis in neceſſarios vſus: vt infirmis cõdeſcenderet:
et ideo nõ eſt reputandum ꝓ ſuperſtitione ſi aliqui per/
fecti viri nolunt pecunias reſeruare.Et q̃uis chꝛiſtus pe
cuniam reſeruari fecerit: nec eam habuerit ex aliquib⁹ poſ
ſeſſionibus: ſed magis ei a fidelib⁹ ꝑ modũ eleemoſyne
miniſtrabantur.hec ibi.Et.j.in.e.c.dicit ſic.Ad.xxij.dicen
dum eſt/ꝙ q̃uis ſancti patres modũ illum habendi poſ/
ſeſſiones in cõmuni appꝛobauerũt: nõ tamẽ hunc modũ
abdicationis in communi repꝛobauerunt.et ideo non eſt
p̃ſumptuoſum hunc modum ſequi.al's nihil de nouo poſ
ſet inſtitui quod non fuerit antiquitus obſeruatum: ni/
hilominus tamẽ iſte modus viuendi a multis ſanctis pa
tribus fuit antiquitus obſeruatus: et etiam in eccleſia pꝛi
mitiua.hec dictus doctoꝛ.Si autem huiuſmodi doctrina
dicti doctoꝛis fuiſſet contra fidem euangelij: aut ſcriptu/
re diuine aduerſa/ac per conſequens erronea et heretica:
non eſt veriſimile nec credendum/ꝙ pꝛefatus ſanctiſſi/
mus papa Joan.ipſum ſanctoꝛuꝫ catalogo adſcripſiſſet.
Nec his obſiſtit ꝙ p̃fatus venerabilis doctoꝛ in ſua ſum/
ma ſecũda ſecũde dicit ꝙ habere aliquid in cõmuni non
diminuit de perfectione religionis; inducens ad.hoc.
xij.q.j.expedit.quia ſicut colligi poteſt per rationes per
eum ad hoc pꝛobandum adductas/intelligit ꝙ habere
in communi non diminuit aliquid de illa perfectione que
eſſentialiter eſt annexa religioni: que in abdicatione pꝛo/
pꝛietatis et dominij omnium rerũ in ſpeciali ſiue in ſingu
lari conſiſtit: de qua loquitur ex̃ de ſtatu.mona.cũ ad mo/
naſterium.in fi.et dictum.c.expedit.quam ſancti Hilari⁹/
Auguſtinus/Benedictus/et plures alij habentes in cõ/
muni poſſeſſiones et rerum dominia ad ſufficientiam pꝛo/
feſſi ſunt.non autẽ intelligit/ꝙ non diminuat aliquid de
illa ꝑfectione q̃ eſt ſuꝑerogatiõis et culminis apoſtolici:
ꝑ quã abdicant̃ poſſeſſiones in pꝛopꝛio et in cõi: et ſtatus
mendicitatis eligit̃.alioq̇n ſi de tali intellexiſſet (qđ ab/
ſit) incurriſſet ſententiam quam felicis recoꝛdationis
dominus Alexander.iiij.de cõſilio dñoꝛum Card.ꝓtulit

in oẽs aſſerẽtes hmõi abdicationẽ ꝓprietatis et dñij oim
rerũ tam in ſpeciali ꝙ̃ in cõmuni/non eſſe de perfectione
euangelica:⁊ in eterna retributione precellentem gloriã
nõ mereri:put in duabus cõſtitutionibus ꝑ ipſum põtifi
cem ſuper hoc editis:quarũ vna incipit/Romanus ponti
fex.et alia/Nõ ſine multa cordis amaritudine.plenius cõ
tinet̃.Et fuiſſet ꝯtrarius ſibi ⁊ ordini ſuo et precedẽti de/
terminationi ſue:quã in p̃dicto libello ꝯſcripſit:qꝺ de tã/
to doctore credendũ non eſt. Nec obſ.qꝺ dicit̃ ꝙ licet di/
ctus doctor in dicto opuſculo/Ecce inimici.dixerit ꝙ non
hr̃e poſſeſſiones in cõmuni et ꝑ mendicitatẽ victũ quere/
re/cõtineat̃ ſub ꝑfectione euãgelica:nõ tñ dixit:nec intel/
lexit/ꝙ prorſus abdicare ꝓprietatẽ ⁊ dñium oim rerũ in
ſpeciali et in cõmuni/cõtineatur ſub ꝑfectione euãgelica.
quũ habere dñium et ꝓprietates aliquaꝝ rerum neceſſa/
riarũ in cõmuni ad vitã nõ inducãt vt dicũt ſolicitudinẽ
charitatis impeditiuã.Et vere nõ obſ.Nã oẽs rationes ⁊
authoritates quas inducit ad ꝓbandũ ſtatũ mendicita/
tis eſſe licitũ et ſub ꝑfectione euangelica contineri:ita ar
guunt ſtatum abdicantium ꝓprietatem et dñium rerum
oim in ſpeciali et in cõmuni/cõtineri ſub ꝑfectione euan/
gelica et eminentius/ſicut ſtatũ illorũ qui in aliquibꝰ mo
dicis dicũt ſe in cõmuni ꝓprietatẽ ⁊ dñium retinere/⁊ ſuf
ficientiã poſſeſſionũ in cõmuni vnde viuere poſſint abſq̃
mendicitate:a ſe et eorũ ſtatu aſſerunt abdicare/maxime
quũ habere in aliquibꝰ rebus ꝓprietatẽ ⁊ dñium introdu
ctum de iure gentiũ vel ciuili nõ ſit ad vitam humanã ne/
ceſſarium. Nihil eſt eñ ad vitam humanã neceſſariũ con/
ſeruandam niſi vſus rerum.Et ideo preter vſum nihil in
rebus querendum eſt:vt ſuperius eſt probatum. Si eñ
dominiũ et proprietates domorũ et librorũ et veſtimẽto/
rũ ⁊ pecuniarũ:ex quibus huiuſmodi neceſſaria acquirũ
tur:foret neceſſarium ad vitã humanam conſeruandam:
ſicut nullus in ſpeciali poteſt licite renũtiare his ſine qui/
bus nõ cõſeruatur eſſe nature:ſic nec in ſpeciali/nec in cõ
muni poſſet renũtiari dñio ⁊ ꝓprietati talium rerũ neceſ
ſariarũ. Retinere etiã in cõmuni dñia ⁊ ꝓprietates in re/
bus/ita videt̃ inducere ſolicitudinẽ ſuo modo/et animũ
ad auaritiam implicare:ſicut retentio dominij ⁊ ꝓprieta
tis in ſingularibꝰ inducit. Sicut eñ ex eo ꝙ quis dicit/hoc
meum propriũ/hoc tuum ꝓprium/inducit̃ litigium inter
ſeculares ꝑſonas:ita ex eo ꝙ vnum collegiũ qꝺ vicem ob/
tinet ſingularis ꝑſone:vt dictũ eſt:hoc meũ dicit/hoc tuũ
inſurgunt litigia ⁊ cõtentiones inter collegia ⁊ cõmunita
tes:q̃ a charitate plurimũ diſtrahũt ſicut experientia ma
nifeſtat. Preterea eccleſia vniuerſalis frequẽter determi
nauit ꝙ abdicatio ꝓprietatis ⁊ dñij omniũ rerũ tã in ſpe
ciali ꝙ̃ in cõmuni:quã fratres minores profitent̃:ſub ꝑfe
ctione euangelica arctius etiã ꝯtinet̃:⁊ damnat cõtrariũ
aſſerentes:vt in preallegata cõſtitutione dñi Alexan.iiij.
Non ſine multa cordis amaritudine.cõtinet̃:quã dictꝰ do
ctor nõ potuit ignorare:et ideo nullatenus eſt dicenduꝫ/
ꝙ ꝯtra ꝯſtitutionẽ definitionẽ ⁊ determinationẽ eccl̃ie di
cere voluerit/ꝙ abdicare ꝓprietates et dñia rerũ oim tã
in ſpeciali ꝙ̃ in cõi/nõ cõtineat̃ ſub ꝑfectiõe euangelica:⁊
ꝑ ꝯſequẽs a determinatiõe eccl̃ie deuiare/⁊ ſeipm ꝓpria
voce dãnare:⁊ ſibi cõtrarius eſſe: ⁊ ꝑ cõſequens minime
audiendus. C.de muneribus.l.ꝓfeſſio.li.x.lxxiiij.di.geſta.
xxiij.q.vij.qꝺ autẽ.⁊ ex̃ de ap.ſolicitudinẽ. Sed et ſi cõtra
eccleſiã diceret ſtabit̃ determinationi eccl̃ie ⁊ nõ ſibi etſi
maior Auguſtino fuiſſet.xx.diſt.c.j.Et p̃dicta ſemꝑ intelli
gant̃ ſaluo iudicio meliori ⁊ ſub correctione dñi pape/et
ſedis eius.

An aſſerere ꝙ chriſtꝰ et apoſtoli non habuerunt aliq̇d in cõi ſit hereticũ.

Articulus.lx.

Ex premiſſis patet

aliq̃liter/q̇d tenendũ ſit in q̃ſtione q̃ mota fuit tpe dñi pape Ioã.xxij.vtrũ aſſere/
re ꝙ chriſtꝰ ⁊ apl̃i nõ habuerũt aliq̇d in
cõi ſit hereticũ. In qua inſuꝑ queſtione
primo explicandus eſt titulus et intellectus q̃ſtionis. Nã
non querit̃ de chriſto inquãtum deus: q: hoc mõ/dñi eſt
terra ⁊ plenitudo eiꝰ.vt in ps.dicit̃.xxiij.⁊.lxxxviij.et ex̃ de
deci.tua nobis.§.verũ.⁊ diſt.viij. quo iure. ſic eñ loquit̃
Ioã.j. Ioãnes euangeliſta ꝑut exponit papa Leo in ſer/
mone de circũciſione dñi. In ꝓpria inquit venit: ⁊ ſui eũ
nõ receperũt.et in ps.xlix. Si eſuriero non dicã tibi:meus
eſt eñ orbis terre et plenitudo eius. Nec etiã intelligitur
iſta queſtio de tpe:ꝑut chriſtus fuit in etate puerili ſeu iu
uenili. Nec de apoſtolis ante ꝙ̃ eſſent cũ chriſto/⁊ a chri/
ſto vocati/⁊ ad predicandũ miſſi.nam ante nõdum erant
apl̃i. Apl̃s eñ interpretat̃ miſſus:vt dicit Marimꝰ in ſer/
mone de apoſtolis.⁊ facit.xxi.diſt.in nouo. Sed intelligi/
tur de chriſto ꝑ illo ⁊ ab illo tẽpore/quo ipſe incepit publi
ce predicare:et ad cõtemptũ mundi ⁊ penitẽtiã hoies in/
uitare.Et apl̃os qui fuerunt ꝓpria et ꝑncipalia membra
corporis myſtici catholice eccleſie chriſti/ad ſtatũ ꝑfectio
nis vocare.ſic habetur Matth.iiij.ꝙ vocauit petrũ ⁊ an/
dreã fratrẽ eius/Iacobũ et Ioannem fratrẽ eius: quibꝰ
et dixit:Venite poſt me faciã vos fieri piſcatores hoim.⁊
de apoſtolis ꝑ illo tpe/quo chriſtus eos cõſtituit apoſto/
los illos ad predicandum mittens:ac eis formam perfe/
ctionis dans/dicẽs Mat.x. Nolite poſſidere aurum ⁊c.
Luce.x. Nolite portare ſacculum neq̃ peram.⁊ Luce.ix.
Nihil tuleritis in via.⁊ Mar.vj. Precepit eis ne q̇d tol/
lerent in via. Nec etiã põt intelligi q̃ſtio de apl̃is ꝑut fue/
runt prelati eccleſie militantis cõſtituti/et cura animarũ
eis cõmiſſa:quia hmõi p̃latio et cura nõ fuit eis cõmiſſa ⁊
tradita ante mortẽ chriſti:ſꝫ poſt mortẽ et reſurrectioneꝫ
chriſti:vt habet̃ expreſſe et no.l.diſt.cõſiderandũ.et ex̃ de
elec.ſignificaſti.⁊ no.xxj.diſt.in nouo. Sed intelligitur de
apl̃is pro tẽpore in q̃ fuerũt cũ chriſto/⁊ ab eo miſſi: ⁊ eis
(vt dictũ eſt) impoſita forma ꝑfectionis ad huiꝰ ſeculi cu
piditatẽ et auaritiã extirpãdã. Et ideo ſignãter in titulo
queſtionis copulatiue ſiue cõiunctim dicit̃. Querit̃ vtrũ
aſſerere ꝙ chriſtꝰ et apl̃i ⁊c. Rurſus ad intellectuꝫ dicte
queſtionis/attendendũ eſt ꝙ habere aliq̇d quantum ad
p̃ſentem materiã ꝑtinet:poteſt intelligi dupliciter. Vno
mõ iure dñij vel q̃ſi/ſeu ꝓprietatis:vt dictum eſt in.§.pri
me pre. Scꝺo dicit̃ q̇s habere quãtum ad ſimplicem facti
vſum/nihil ſibi ꝓprietatis vendicans:nec habens in hoc
et hoc modo dicit̃ habere ſeruus et religioſus veſtes et
res quibꝰ vtit̃.⁊ tunc habere demõſtrat potius factum ꝙ̃
ius.ff.de pecu.nec ſeruus.q: quantũ ad ius ciuile attinet:
ſeruꝰ ꝓ nullo habet̃.ff.de reg.iur.l.qꝺ attinet.Et idem de
religioſis:q̇ quantũ ad ius ciuile ꝑtinet ⁊ ad mundũ/pro
mortuis habent̃.vt.s.dixi in.§.prime pre.vel diſpenſatio
nẽ:ſicut aliq̃n habet religioſus diſpenſator vel executor
cõſtitutꝰ a teſtatore ad res aliq̃s vel bona vel pecunias
pauperibꝰ vel alijs diſpenſanda.ex̃ de teſta.tua.⁊.c. Ioã/
nes.⁊.c.ſi religioſus.vj.li. vñ et tales executores poſſunt
agere ꝯtra heredes.C.de epiſ.et cleri. nulli.Et ſi nullꝰ ſit
heres:tñ põt ipe executor totam hereditatẽ vẽdicare: nec
detraher falcidiã.C.de epiſ.et cleri. ſiq̇s. et pre.c.tua.⁊.c.
Ioãnes. Si aũt ad alios vſus teſtator vellet expendi: ſic
nullũ cõmodũ ad executorẽ ꝑtinere debet. puta/q: mini/
ſter tñ conſtituitur:tũc non poterit agere.ff.ad trebel.lu/
cius.§.meuia. Si vero aliqꝺ cõmodum puta falcidiã ad
eum voluit pertinere:tunc aget.ff.de le.ij.titulo.x.ſm In/
nocẽ.qui ſic no.in pre.c. Ioãnes. Vel quũ quis habet res
ſibi per aliquem cõmodatas ſeu depoſitas ſeu cõmoda/
tas:et tũc in his non habet nec dñium: nec proprietatem:
nec etiam proprie poſſeſſionem iuris:quia rei commoda/
te et depoſite poſſeſſionem et dominium retinemus. ff.
commoda.rei commodate.ff.depoſi.licet.et no. ex̃ de com
moda.c.vnico.in gloſ.et depoſito.c. ij.in gloſ.j.in fi. et de
ſequeſtra.poſſeſ.et fruc.c.j. gloſ.in hoc ipſum. Sed aliq̃n
quũ poſſidere accipit̃ largo mõ/ꝓ detentione facti:⁊ hoc
modo dicunt̃ prelati ⁊ depoſitarij poſſidere ſeu hr̃e/ꝑut
hr̃e ſumitur largo modo pro detinere: vt.s. notatum eſt.
§.proxime pre. Conſtat autem ex preallegatis/ꝙ queſtio

Habere aliquid.

preſens non poteſt intelligi de vltimis duob⁹ modis habendi. Tũ q: etſi detinere res de facto: vel vti reb⁹ ſimplicis facti vſu: aut adminiſtrare res diſpenſare vel ꝑ modũ depoſiti ſeu cuſtodie tenere: poſſit cõpetere plurib⁹ ⁊ ſingularib⁹: nõ põt tñ competere collegio ſiue vniuerſitati. Nã ꝙuis in his q̃ ſunt iuris ſeu q̃ ſpectãt ad ius: hereditas collegium ⁊ vniuerſitas vicẽ ꝑſone obtineant. ff. de fideiuſ. l. mortuo. ⁊ inſtitu. de ſtipul. ſeruo. in pn. In his tñ q̃ facti ſunt: ſeu in quibus factũ ꝑſone requirit: ſiue vbi ſine certa ꝑſona quid fieri nõ põt: non obtinet collegiũ vicem ꝑſone. ff. de acqui. re. do. l. hereditas. Tum q: queſtio ꝓpoſita nõ querit abſolute vtrũ aſſerere ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli nõ habuerũt aliq̃d ſit hereticum: ſed cũ determinatione ſcꝫ in cõmuni. Habere autẽ aliq̃d ꝓprie in cõmuni intelligit ꝓut diſtinguitur ab habere ius in ſpeciali. vſus aũt facti rerũ vtibiliũ: etſi ſit cõmunis: vt. xij. q. j. c. ij. non põt tñ ꝓprie dici ꝙ habeat ab aliquibus in communi. Fatuum etiam magis q̃ hereticum foret aſſerere ꝙ apl̃i nõ habuiſſent vſuꝫ rerũ neceſſariarũ ad vitã humanã: quũ vt dicit ſepe dicta decreta. exijt q̃ ſeminat. in. §. porro. nulla prorſus poſſit eſſe ꝓfeſſio q̃ a ſe vſum neceſſarie ſuſtentationis excludat. Et ideo verba predicte queſtionis quũ dicit ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli nõ habuerũt aliq̃d in cõmuni accipienda ſunt ſm̃ illum ſenſum q̃ queſtioni de qua agit aptior eſt. ff. de reg. iur. l. quotiens idem ſermo. ⁊ prout ſumit in prima ſignificatione que eſt cum effectu haberi in cõmuni quoad ꝓprietatẽ ſiue dñium vel ius agendi ſeu excipiẽdi: vt. l. pre. ſtipulatio iſta. §. habere. et de ꝟ. ſigni. l. habere. ⁊ l. bonorũ. §. in bonis. ⁊ de acqui. re. do. l. rem in bonis. et ſic qui actionẽ habet: rẽ habere videt. ff. de reg. iur. qui actionem. Sic ⁊ cui nõ cõpetit actio: nec exceptio ꝓ re petenda vel defendenda nõ dicit ꝓprie ⁊ ꝑfecte ſm̃ iura ciuilia rem habere. ¶ Preterea quũ de facto dñi pape Joã. ſ. ex ſuſpenſione ſentẽtie excõmunicationis ꝓlate in dicta decre. exijt/ cõtente: ⁊ ex his q̃ dicta ſunt in cõſiſtorio de intentione ipſius dñi pape Joã. qui dictam propoſuit queſtionẽ pateat videlicet ꝙ intentionis ei⁹ eſt ⁊ fuit querere vtrũ aſſerere ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli nõ habuerũt aliq̃d in cõmuni ꝑ modũ dñij et ꝓprietatis ſine iure ſit hereticũ. Et intentio ꝓponentis ſit ſpectanda. ff. de ꝟ. ſigni. ne poſ. ex̃ de preben. c. ſi. ⁊ ex̃ de ꝟ. ſigni. intelligentia. ſeq̃tur ꝙ ſub huiuſmodi intellectu ꝟba dicte queſtionis ſunt accipiẽda. ¶ His premiſſis circa dicte queſtionis euidentiã ad ipſam queſtionem cum correctione eccleſie Romane et capitis eius domini pape ⁊c.

B

Aſſerere ꝙ chriſtus et apl̃i non habuerũt aliq̃d in ſpeciali vel i cõi ꝑ modũ dñij vel ꝓprietatis/ non eſt hereticum.

REſpondeo ꝙ nõ eſt hereticum aſſerere ꝙ chriſtus ⁊ apl̃i nõ habuerũt aliq̃d in ſpeciali vel in cõmuni per modum dñij vel ꝓprietatis: vt ſuperius declaraui. qđ euidenter ꝓbatur rationib⁹ ⁊ iurib⁹. j. ſcriptis. ¶ Prima ratio eſt: certũ eſt ꝙ aſſerere de vita chriſti ⁊ doctrina qđ ſctã Romana catholica ⁊ apl̃ica aſſerit definit et ſentit eccl̃ia: nõ eſt hereticũ: ſꝫ catholicũ et fidele. hoc ꝓbatur. xxiiij. q. j. hec eſt fides. c. alienus. c. omnis qui recedit. ⁊ c. qm̃ vetus. ⁊. xx. diſt. de libellis. ad ſi. xix. diſt. nulli fas eſt. c. ita dñs. xj. diſt. nolite. lxxxj. diſt. ſi qui ſunt. in ſi. ex̃ de heretic̃. ad abolendã. in textu ⁊ in gloſ. ord. ⁊ Oſtiẽ. in apparatu: ex̃ de heretic̃. c. firmiſſime. ⁊ in ſumma. e. ti. plene no. et ex̃ de ſum. tri. c. j. ⁊. c. ij. cum ſi. Et hoc ideo: q: eccleſia romana a tramite traditionis apl̃ice veritatis nũꝙ errauit nec errare põt. xxiiij. q. j. a recta. ⁊. c. pudenda. in ſi. et pre. c. hoc eſt. Nã chriſtus in euãgelio Luc. xxij. dixit petro in ꝑſona eccleſie: Ego aũt rogaui ꝓ te vt nõ deficiat fides tua. xxj. diſt. §. j. et peni. diſt. ij. ſi em̃. vltra duas colum. ꝟ. et ipſe dñs. cuius orationẽ cõſtat eſſe exauditã. ad Heb. v. ⁊ Joan. xj. Et qui aliter ſcripturam ſacram intelligit ꝙ docet Romana eccleſia que a ſpũſancto regitur: et nemo extra eam ſpiritũſanctum recipit. xxiiij. q. j. audiuimus. hereticus appellari poteſt/ etiam ſi in eccleſia ſit corpore. xxiiij. q. iij. hereſis. immo in his maioris authoritatis eſt determinatio eccleſie ꝙ cuiuſlibet alterius ſancti. vnde Aug⁹ contra epiſtolam Fortunati circa principium dicit. Ego euangelio non crederem: niſi me ad hoc authoritas eccleſie cõmoueret. Immo cõceſſo pro impoſſibili ꝙ eccleſia romana ſemel in fide errauerit: ſiue falſum dixerit: ſequitur ꝙ in ea nulla remanet authoritas. ix. diſt. ſi ad ſcripturas. Non enim dei vicarius deſtruet: ſed cõſtruet/ que ſui predeceſſores ſancte et conſulte fecerunt: et in quibus leges eccleſiaſticas ediderunt. Regnum enim eccleſie diuiſum nõ eſt: q: ipm̃ nũꝙ in veritate deſolari cõtinget. xxv. q. ij. ſi ea. magna maturitate digeſta circa fidei declarationẽ aut euangelij ꝑ ſucceſſorem retractãda non ſunt. xxv. q. ix. ſententiam. ibi/ Non quãdo ipſa que bene ſunt definita retractare voluerit. et. xv. diſt. ſicut. vbi de hoc. xxv. q. j. confidimus. c. que ad perpetuam. vbi de hoc. ⁊. c. ſunt quidam. c. contra ſtatuta. c. omne. ⁊. c. prima ſalus. c. generaliter. c. ideo. c. iuſtitie. ⁊ q. ij. cum pie. c. quod vero. c. amputato. c. eccleſiaſtice. xix. diſt. ſi romanorũ. in prin. c. ſic omnes. c. enimuero. ¶ Item diuerſitas perſonarũ romanorum põtificũ et cardinaliũ nõ facit eccleſie diuerſitatẽ: q: vna eſt eccleſia vetus et noua: q: rota in rota. et ſuccedit eccleſia ſynagoge. xxxv. q. j. c. j. al̃. eſt. §. hac itaꝗ. et turbe q̃ precedebant ⁊ que ſequebant clamabant oſanna. Mat. xxj. Mar. xj. ergo vna ſanctio: vnum dogma in ſenſu et ſentẽtia et ratione: etſi aliquando fiat mutatio circa facta mutabilia. ad hec. xvj. diſt. habeo. vij. q. j. deniꝗ. et in gloſ. ar. quod. xxiiij. q. j. loquitur. maxime ibi/ Epiſcopatum quoꝗ et ipſum vnum probemus ⁊c. ⁊. j. Epiſcopatus vnus eſt. et. c. pudenda. Nam ſi ea que vnus vel plures papa determinat de fide vel fidei adiacentibus vel de declaratione euangelij: alter reuocat: iã eccleſia nutat: et dubia eſt circa fidem ⁊ adiacẽtia ad fidẽ: ſed hoc dicere error eſt. xxiij. diſt. in nomine. ar. iiij. q. iij. §. Item in criminali. ꝟ. Item in teſtibus. Fides enim et que circa fidem ſunt/ certa ſunt et non dubia. ex̃ de heretic̃. dubius. ⁊. xxiij. q. j. aperte. ⁊ ar. ff. de fal. eos. ⁊ ff. de queſtio. de minore. ⁊ l. ex libero. ex̃ vt eccleſiaſti. bene. c. vnico. de ſum. trini. firmiter. nam ſi fidei declaratio variatur: et fides variabitur: et multiplex erit fides: quod eſt error: quia vnus deus: vna fides. Ephe. iiij. xxiiij. q. j. loquitur. ex̃ de ſen. excõmunica. c. j. in Clemẽ. vna eccleſia/ vnam fidem declarans. Item ſi ad articulum fidei pertinet ſi chriſtus et apoſtoli habuerunt dominium et proprietatem in rebus/ an non: ergo ſemper fuerit articulus declaratus: quia non poteſt fieri nouus articulus per papam. vide quod no. ſ. in prima parte in. §. ad quẽ autẽ. in pn̄. in ar. xlv. ſed iſte articulus declaratus eſt a predeceſſoribus dñi pape Joã. xxij. maxime a Nicolao. iij. in decre. exijt. ex̃ de ꝟ. ſigni. ergo circa eum non videtur ꝙ alius papa poſſit contrariũ declarare per ea que no. xxv. q. j. que ad perpetuam. in gloſ. ex hoc patet. Item ſi circa hoc eſſet dubium reſuſcitatum: et inter ſe diſcordent romani pontifices: videtur ꝙ ſtari debeat ſentẽtia plurimorũ. ad hec. xix. diſt. in canonicis. xx. diſt. de quibus. l. diſt. domino ſancto. in ſi. vbi eſt expreſſum. lxv. diſt. c. j. ex̃ de temꝑo. or. nec epiſcopi. ex̃ de his que ſi. a ma. par. ca. c. vltimo. Eccleſia autem ſacroſancta clare et aperte definit aſſerit atꝗ docet/ ꝙ chriſtus et apoſtoli non habuerunt aliquid in communi proprium nec in ſpeciali. Et in contrariũ publice et ex certa ſententia docentes/ ſeu ſcripturas aut libellos facientes/ excommunicationis ſententiam ꝓmulgauit: que hodie per dominũ papã Joã. predictum eſt ſuſpenſa: ergo habet ꝓpoſitum. Itẽ fere oẽs romani pontifices/ q̃ fuerũt a tp̃e beati Franciſci tam de cõſilio ⁊ collegio dñorꝫ cardinalium q̃ illo tẽpore fuerũt/ ꝙ etiam in cõciliis generalib⁹ factis poſtmodum/ approbauerunt ⁊ cõfirmauerũt regulã et vitam beati Frãciſci q̃ eſt ſicut in ea ꝯtinet: ſcꝫ m̃ euãgeliũ obſeruare in altiſſima paupertate. ſcꝫ nõ habẽdo aliq̃d ꝓpriũ in ſpeciali nec in cõmuni/ tãꝙ regulã et vitã euãgelicã a chriſto datã: ſicut pꝫ in appro

bationibus et confirmationibus dicte regule et vite beati Franciſci/ ⁊ alijs ordinationibus ſuper ſtatum ordinis fratrũ minoꝝ factis ꝑ dños Inno.iij. Honoriũ.iij. Greg. ix. Innoc.iiij. Alexandrũ.iiij. Clementem.iiij. Grego.x. in cõcilio lugdunẽ. Nicolaũ.iij. Clementem.v. Et vltimo ꝑ papã Ioã.xxij. Nicolai declaratio ſuꝑ ſtatũ eoꝝ laudata ⁊ approbata q̄ incipit/ Quorũdam. ⁊ canonizationibꝰ ſctõꝝ franciſci/ antonij ⁊ lodoici: q̄ huiuſmodi vitã ⁊ paupertatẽ tãq̄ a chriſto ⁊ apl'is eos doctã: ⁊ ab eccleſia (vt dictuz eſt) tam multipliciter approbatã vouerũt ⁊ ſeruauerũt. quẽ etiam ſtatũ altiſſime pauꝑtatis tãq̄ ſtatum quẽ ipſemet tenuit chriſtus ⁊ ſeruauit miraculoſe ↄfirmauit: quũ ipſum beatũ Franciſcum tãq̄ ſuum ſpecialẽ ſectatorem ſacrorũ vulnerũ ſtigmatibꝰ inſigniuit: ꝓut ex pluribꝰ cõſtitutionibꝰ ⁊ ſtatutis ꝑ romanã eccleſiã factis ſuꝑ predictis colligitur euidẽter. In quibꝰ etiã diſtricte oĩbus fidelibus chriſtianis p̄cipit̃ et mandat̃/ ꝙ ipſa ſacra ſtigmata tãq̄ veraciter ipĩ ſancto Frãciſco a chriſto mirabiliter impreſſa ⁊ ꝓbata per ipſam romanã eccleſiã veneretur. Et ſi dicat̃ ꝙ non ſequit̃ ꝓ eoipſo ꝙ eccleſia romana approbauit ⁊ cõfirmauit regulã ⁊ vitã btĩ Frãciſci/ ⁊ ipſum ⁊ alios ſanctos dicti ordinis canonizauit: ꝙ ꝓpter hoc chriſtꝰ nõ habuerit aliq̊d in cõmuni et in ſpeciali. Nec ꝙ chriſtus docuerit hmõi vitã ⁊ regulã. Reſpõdet̃ ꝙ immo ſequit̃. nam quũ definitio dicte regule ꝑ dictos romanos põtifices/ et cõcilia gñalia (vt dictũ eſt) approbate ſit talis/ Vita fratrũ minorũ hec eſt: dñi noſtri ieſu chriſti ſanctũ euangeliũ obſeruare/ viuẽdo in obediẽtia ſine ꝓprio ⁊ in caſtitate. ⁊ j. Fratres nihil ſibi appropriẽt: nec domũ: nec locum: nec aliquã rem. ⁊ in fine dicit̃/ ſanctũ euangelium qđ firmiter ꝓmiſimus obſeruemꝰ. ſicq̄ ꝑ dictos dños Greg. ix. q̄ ſe intentionẽ beati Frãciſci in cõdendo regulã cognouiſſe teſtat̃: ⁊ Innoc.iiij. ⁊ Alexandrũ.iiij. expreſſiſſime declaratũ/ ꝙ hmõi expropriatio quã beatus Franciſcus promiſit et vouerit ꝓmittẽdo euangeliũ/ viuẽdo ſine ꝓprio/ debet intelligi ⁊ ſeruari tã in ſpeciali/ q̄ in cõmuni: ⁊ in dicta regula hmõi expropriatio vocet̃ celſitudo altiſſime paupertatis. Et quũ quis ꝓmittit altiſſimã paupertatẽ: illam intelligat̃ ꝓmittere q̄ principalez habet gradũ altitudinis. ita ꝙ nulla altior valeat reperiri. ff. de ꝟ. obli. l. vbi aũt nõ apparet. j. reſpõ. Et chriſtus in euangelio docuerit pauꝑtatẽ vt regula et menſura nõ poſſit excedi ab aliquo/ cuiꝰ ipſe chriſtus ſeu doctrina eiꝰ ſit regula: qꝛ ſi excederet regulam euangelij ſiue chriſti: potius eſſet regula ipſius q̄ ecõuerſo: ſequit̃ ꝙ ſi beatꝰ Franciſcus vouit ⁊ ꝓmiſit euãgelium viuendo ſine ꝓprio in ſpeciali ⁊ in cõmuni: ꝙ talis fuit doctrina et regula euangelij: ⁊ ꝑ cõſequẽs ꝙ chriſtus nõ habuit aliq̊d in ſpeciali nec in cõmuni ꝓprium: qꝛ qđ chriſtus docuit p̄mo facit. Act. j. facit Mat. v. ibi: Qui ſic fecerit et docuerit. Preterea ſaltẽ abſq̄ dubio aliq̄ ſequit̃ ex predictis cõfirmationibꝰ ⁊ canonizationibꝰ ſctõꝝ et cõfirmationibꝰ ⁊ declarationibꝰ regule ſancti Frãciſci/ ꝙ aſſerere ꝙ chriſtus et apoſtoli nõ habuerũt aliq̊d in cõmuni/ nõ eſt hereticũ: quũ manifeſtiſſimũ ſit ex dictis ⁊ factis ſanctoꝝ dictorũ ⁊ ex eorũ legẽdis/ ꝙ ipſi ſancti dictaz expropriationẽ in ſpeciali et in cõmuni vouerunt et ſeruauerũt tãq̄ expropriationẽ a chriſto ⁊ apl'is doctã et ſeruatam: et ꝙ ipſi ſancti hoc aſſeruerũt. Non autẽ fuiſſent ſancti: nec eccleſia eos canonizare debuiſſet/ ſi hereticum fuiſſet/ aſſerere ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli nõ habuerũt aliq̊d in cõmuni. imo ſi hoc eſſet hereticũ eccleſia erraſſet eos canonizando qđ eſt erroneuz dicere. Secũdo ꝓbat̃ dicta ꝓpoſitio euidẽtiſſime ꝑ ſepe dictã decre. Nico.iij. exijt. ꝑ boni faciũ eiꝰ ſucceſſorẽ corpore iure clauſaz in titu. de ꝟ. ſigni. et ꝑ Clemẽtem.v. approbatã in cõcilio vieñ. in alia cõſtitutione q̄ incipit/ Exiui de paradiſo. in ti. de ꝟ. ſigni. ⁊ ꝑ dñm papã Ioã.xxij. in ſua cõſtitutione q̄ incipit/ Quorũdam. vt dictũ eſt. In p̄dicta aũt cõſtitutione/ Exijt. in. §. porro dicit̃ ſic/ Porro quũ regula ipſa cõtineat/ ꝙ fratres nihil ſibi appropriẽnt: nec domũ: nec locũ: nec aliquẽ rem: ſicq̄ declaratum per eundẽ predeceſſorem noſtrum Grego. ix. et nonnullos alios hoc obſeruari debere tam in ſpeciali q̄ etiam in cõmuni. quã ſi arctam expropriationem abdicationẽ venenoſis obtrectationibꝰ aliquorum inſenſata damnauit aſtutia: ne fratrum eorũdem perfectionis claritas talium imperitis ſermonibus laceretur: dicimus ꝙ abdicatio proprietatis huiuſmodi omnium rerum tam in ſpeciali q̄ in cõmuni propter deum meritoria eſt ⁊ ſancta: quam et chriſtus viam ꝑfectionis oſtendens/ verbo docuit et exẽplo firmauit. quamq̄ primi fundatores militantis eccleſie ꝓut ab ipſo fonte hauſerant: in volentes: perfecte viuere/ per doctrine ac vite ipſorum alueos deriuarunt. Ex quibus verbis cõſtat manifeſte/ ꝙ chriſtus et apoſtoli non habuerunt proprietatem vel dominium aliquarum rerum in ſpeciali vel in cõmuni. Alij in eadẽ decre. demonſtrant/ ꝙ profeſſio huiꝰ regule et vite fuit a chriſto et apoſtolis verbo et exemplo docta et firmata: quum circa initium ipſius decre. dicitur ſic: Hi ſunt illius ſancte regule profeſſores: et euangelico fundatur eloquio vite chriſti roboratur exemplo: fundatorum militantis eccleſie apoſtolorum eius ſermonibus actibuſq̄ firmatur. hec eſt apud deum et patrem munda et immaculata religio. Iacobi. j. que deſcendens a patre luminum per eius filiũ exemplariter et verbaliter apoſtolis tradita eſt: et deinde ſcilicet per ſpiritumſanctum beato Franciſco et eum ſequentibus inſpirata. hoc eſt cui atteſtante Paulo/ nemo debet eſſe. Gala. vltimo. moleſtus. quẽ chriſtus paſſionis ſue ſtigmatibus confirmauit/ volens inſtitutorẽ ipſiꝰ paſſionis ſue ſignis notabiliter inſigniri. ¶ Deinde in eadẽ decretali reſpondet̃ tribus obiectionibus principalibus que aduerſus dictam concluſionem et determinationem fieri ab aliquibus potuiſſent. ¶ Prima talis eſt: Poſſet aliquis dicere domino pape: vos determinando concluditis ꝙ dicta abdicatio omnium rerum in ſpeciali et in cõmuni eſt meritoria et ſancta. Et pro ratione p̄ncipali huiꝰ concluſionis adducitis ꝙ chriſtus et apoſtoli eius eam exemplo et verbo docuerunt: quia non habuerunt aliq̊d proprij in ſpeciali nec in communi. Et dicitis ꝙ dicte regule profeſſio euangelico fundatur eloquio: vite chriſti roboratur exemplo et apoſtolorum: eius ſermonibꝰ actibuſq̄ firmatur. Sed huic concluſioni et rationi obſtare videtur/ ꝙ interdum chriſtus dicitur loculos habuiſſe: in quibus pecunia et ea que mittebantur pro victu portabãtur: et de quibus cibaria emebantur. Ex quo videtur ꝙ huiuſmodi abdicatio et profeſſio non fuerit a chriſto et eius apoſtolis verbo docta: nec exemplo firmata: ſed potius eius actio que debet eſſe. Ioan. xiij. ex̃ de ſepul. c. j. noſtra imitatio: fuerit in contrarium. Ad que reſpondetur dicto. §. porro. in hec verba: Nec his quiſquã putet obſiſtere/ ꝙ interdum dicitur chriſtuz loculos habuiſſe. nam ſicut ipſe chriſtus cuius perfecta ſunt opera. Deutero. xxxij. in ſuis actibus viam perfectionis exercuit: ꝙ interduz infirmorum imperfectionibus condeſcendens: et viam ꝑfectionis extolleret: et imperfectorum infirmas ſemitas nõ dãnaret: ſic infirmoꝝ perſonas ſuſcepit in loculis: ſicut in nonnullis alijs infirma humane carnis adſumens: prout euangelica teſtatur hiſtoria: ꝙ non tm̃ carne: ſed et mẽte condeſcendit infirmis. Sic enim humanam naturam aſſumpſit/ ꝙ in ſuis operibus perfectus exiſtens/ in noſtris factus humilis/ in proprijs permanſit excelſus: ſic ⁊ ſumme charitatis dignatione ad actus quoſdam noſtre imperfectioni conformes inducitur: ꝙ a ſumme perfectionis rectitudine non curuatur. Egit nãq̄ chriſtus ⁊ docuit perfectionis opera. egit etiam infirma: ſicut interdum in fuga patet: et loculis: ſed vtrunq̄ perfecte perfectus exiſtens/ vt perfectis et imperfectis ſe viam ſalutis oſtenderes: qui vtroſq̄ ſaluare venerat: qui tandem mori voluit pro vtriſq̄. hec ibi. ¶ Ex predicta autem determinatione et definitione eccleſie eliciuntur tres concluſiones.

¶ Prima ꝙ apoſtoli huiuſmodi abdicationem omnium

rerũ tam in ſpeciali q̃ in cõmuni vouerũt. Quod ſic ꝓbatur ſm definitionẽ dicte decre. talem abdicationẽ oim rerũ tam in ſpeciali q̃ in cõmuni oportet cõcedere fuiſſe in apoſtolis ſm rationẽ ⁊ cõditionẽ potiſſimam ipſius abdicationis/ qualẽ ponimus fuiſſe in beato frãciſco. qḋ patet quũ ipſa decre. expreſſe dicat/ ꝙ abdicationẽ illã quã habuit beatꝰ frãciſcus: apoſtoli hauſerãt a chriſto ⁊ in alios deriuarũt. Cõſtat autẽ ꝙ in abdicatione oim rerũ in ſpeciali et in cõmuni: quã fecit beatus franciſcus vna cõditio et potior fuit votum ⁊ ꝓmiſſio illius abdicationis. qḋ cõfirmatur: quia cõditio potior abdicationis temporalium non attendit̃ ſm actum exteriorẽ: qui eſt relinquere ſiue abijcere de facto res tẽporales: ſꝫ p̃ncipaliter attẽdit̃ ſm actũ interiorẽ/ qui eſt nolle habere res tp̃ales: ⁊ eis velle carere ꝓpter deum. Ex iſto actu p̃ncipaliter cenſet̃ abdicatio meritoria. abdicare aũt tp̃alia ⁊ eis velle carere ſic/ ꝙ in poteſtate ſua ſit licite velle ⁊ poſſe habere res tp̃ales quũ ſibi placuerit: eſt alteriꝰ rationis/ q̃ abdicare ꝓpter votum ⁊ ꝓmiſſionẽ ſic/ ꝙ nunq̃ eas liceat habere nec velle habere: q2 illa que fit ex voto eſt maioris meriti/ q̃ illa que fit ex ſimplici propoſito: vt ſupra longe probaui in. §. Item ꝙ ſimplex facti vſus. ℞. qḋ etiam ſic ꝓbat̃. in ar. lvj. ergo ſi apoſtoli habuerunt illam abdicationẽ quã habuit beatus Franciſcus: quã innuit decre. ⁊ beatus Frãciſcus habuit eã ex voto: ſequit̃ ꝙ ⁊ apoſtoli eã habuerũt ex voto: alias apl'i nõ deriuaſſent illam abdicationẽ in beatum Fran. ſeu alios volentes perfecte viuere: nec ipſe beatus Franciſcus talem abdicationẽ ex voto habuiſſet ab apoſtolis deriuatam. cuiꝰ oppoſitũ aſſerit decre. Qr aũt apoſtoli habuerũt illã abdicationẽ ex voto: ꝓbatur ꝑ Auguſtinũ in li. de mirabilibus ſcripture in fine. iij. libri vbi loquẽs de verbo qḋ dixit petrus Act. iij. paralytico: dicit ſic: In eleemoſyne inq̇t excuſatione ⁊ paupertatis ꝓfeſſione/ dixit paralytico/ ſurge ⁊ ambula. magiſtri preceptũ ſeruãs dicentis Mat. x. Nolite poſſidere aurũ ⁊c. Nota ꝙ dixit paupertatis profeſſio. Nouerãt eñ apoſtoli/ ꝙ ea que ex voto fiunt: ſunt maioris meriti: q̃ ea q̃ fiunt ex ſimplici ꝓpoſito ſeu ꝓpria voluntate. et Aug. vij. li. de ciui. dei. c. x. loquẽs de apl'is dicit ſic Mat. xix. Mar. x. Luce. xviij. dixerũt inquit illi potẽtes. Ecce nos dimiſimus oia ⁊ ſecuti ſumus te. Hoc votum potentiſſime vouerant. Sed vnde hoc votum illis: niſi ab illo de quo dictum eſt dans votũ vouenti? Nõ eñ poſſet quiſq̃ domino vouere: niſi ab illo acciperet ꝙ voueret. hec Augꝰ. Item gloſ. ſuꝑ illud quod dicitur in p̃s. lxxv. vouete et reddite. primũ ad conſilium: ſcḋm ad imperiũ refertur. ſed ſacra ſcriptura nunq̃ dat cõſilium niſi de meliori bono. xiiij. q. j. quiſquis. ergo melius eſt bonum quod ſit ex voto q̃ ſine voto: quia bonum additum bono eſt maius bonum q̃ alterum tm̃: ſed votum eſt bonum vnde conſulitur: ergo melius et magis meritorium eſt facere bonum ex voto q̃ ſine voto. vnde Augꝰ. ſuper illud p̃s. clxxxj. votum vouit deo Jacob. Nihil inquam deo gratius offerre poſſumus q̃ vouere quod eſt firme promittere. hec Augꝰ. Et idem Auguſtinus in epiſtola ad Armentarium/ qui votum fecerat continentie. Si fidem deo fregeris (quod abſit) tanto miſerior eris quãto beatior ſi perſolueris. Ex quo ſequitur ꝙ peior eſt operatio mali que ſit cõtra votum: q̃ illa que non ſit cõtra votum. op. ar. xij. q. j. nolo. ⁊. c. ſcimus. Sic ⁊ melior eſt operatio boni cum voto q̃ ſine voto. quod latius ꝑ Anſel. ſupra longe probaui in. §. Item ꝙ ſimplex facti vſus. ℞. quod etiam ſic probat̃. in arti. lvj. Vera eſt ergo dicta concluſio/ ꝙ apoſtoli dictam expropriationem omnium rerum in ſpeciali et in communi habuerunt ex voto. Et quod ex dicte decreta. extit/ ⁊ alijs predictis authoritatibus cõprobatur. ¶ Secunda concluſio que ex definitione dicte decreta. elicitur/ eſt ꝙ chriſtus et apoſtoli poſtq̃ ſtatum perfectionis et paupertatis euangelice aſſumpſerunt: nuſq̃ habuerunt proprietatem et dominium alicuiꝰ rei tẽporalis: nec aliquã rem tãq̃ domini et proprietarij poſſederunt. Et ꝙ loculos quos interdum habuiſſe infirmis condeſcendo dicuntur: habuerunt ſolum vt diſpenſatores et adminiſtratores pauperum: non vt proprietarij ſeu dñi. qḋ ex verbis dicte decre. ⁊ multis authoritatibꝰ rõnibꝰ et iuribꝰ cõprobat̃. Ex decre. ꝓbat̃ q2 cõcluſio p̃ncipalis ⁊ p̃ncipaliter intẽta in dicta definitiõe ĩ dicta decre. eſt/ ꝙ abdicatio omnium rerũ tam in ſpeciali q̃ in cõmuni: quam vouit beatus Frãciſcus: eſt meritoria et ſancta: quam chriſtus ⁊ apoſtoli verbo docuerunt et exemplo firmarunt: et in volentes perfecte viuere: deriuarunt. Deinde ab ipſa concluſione remouet ſiue excludit inſtantiam que fiebat de loculis dicens. Nec his quiſpiam putet obſiſtere. ꝙ interdum dicitur chriſtum loculos habuiſſe. excluſio autem obiectionis ſiue inſtantie ſolutio non infringit in aliquo principalem concluſionem. ex̃ de tranſla. epiſcopi. inter corporalia. vbi ponitur cõcluſio principalis/ ꝙ electus et confirmatus non poteſt ſine romanorũ pontificum licentia eccleſiam derelinquere: quia poſt electionem et confirmationem canonicam inter perſonas eligẽtium et electi cõiugium eſt ſpirituale contractum. Deinde opponitur inſtantia que ponitur cõtra dictam cõcluſionem de canone/ in quo legitur/ ꝙ ſi vltra ſex menſes per ſuam negligentiam tenuerit eccleſiam viduatam: nec ibi nec alibi donum cõſecrationis accipiat: imo metropolitani ſui cedat iudicio. et dicit ꝙ hec obiectio ſiue inſtantia dictam concluſionem non infringit etiam per illud quod in dicto canone dicitur: vt non intelligatur eccleſia viduata tãq̃ ſponſum non habens: licet quoad quedam quaſi viri maneat ſolatio deſtituta. vnde ipſa concluſio in ſua primitate perſiſtit: Sic ⁊ in propoſito licet dicatur aliquãdo chriſtum loculos habuiſſe: non propter hoc infringit̃ dicta cõcluſio ſupradicte abdicationis omnium rerum in ſpeciali ⁊ in cõmuni: ſed in ſua firmitate perſiſtit. quod cõfirmatur per illud quod ſubijcitur: quum dicitur ꝙ ſic habuit loculos: ſicut aliq̄n fugit/ infirmorum ſcꝫ imperfectionibus condeſcendens: et tamen ſemper perfecte perfectꝰ exiſtens/ perfectis et imperfectis ſe viam ſalutis oſtẽdit. Ad quorũ verborũ intelligentiam attendendum eſt/ ꝙ ſicut in fuga infirmorum duo actus conſiderantur ſcilicet actus exterior: ideſt receſſus a perſequentibꝰ: ⁊ actus interior qui eſt timor: ſic ⁊ in loculis infirmorũ: ſiue in his q̄ ab infirmis habentur in cõmuni/ duo actus conſiderãtur. vnus eſt exterior ſcilicet loculos portare: et res que habẽtur in loculis ſiue in cõmuni diſpenſare ſiue contrectare. Alius eſt actꝰ interior. ſcꝫ velle habere ea in dominio ſpeciali vel cum ſuo ſpeciali collegio participato: et eas iure talis dominij poſſidere et contrectare. igitur ſicut manifeſtum eſt chriſtum non ꝯdeſcendiſſe infirmis in fuga quoad actum interiorem/ ſcilicet quantum ad timorem. ſciebat eñ vt dicit euangeliſta Joan. vij. viij. ⁊. x. quando fugit: ꝙ nondum venerat hora eius. Oppoſitum docuit dicens/ Nolite timere eos qui occidunt corpus. Matth. x. Luce. xij. xj. q. iij. nolite. vnde in eodem. c. Matth. x. ſuper verbo/ fugite in aliam/ ait Hierony. Hoc ad illud tempus referendum eſt quum apoſtoli ad predicationem mittebantur: quibus proprie dictum eſt Matth. x. In viam gẽtium ne abieritis. ꝙ perſecutionem timere non debeant: ſed declinare. quod quidem videmus in principio feciſſe credentes quãdo orta hieroſolymis ꝑſecutione/ diſperſi ſunt in vniuerſam iudeam: vt tribulationis occaſio fieret euangelij ſeminarium. Item ibi Auguſtinus contra Fauſtum: Nec tamen ſaluator non potuit tueri diſcipulos ſuos quibus fugere precepit: et huius rei exemplum prebuit: ſed inſtruebat hominis infirmitatem: ne deum tẽtare audeat/ quãdo habet quid faciat. vt quod cauere oporter: euadat. Et ad hoc eſt optimum ar. de Paulo: qui deponi ſe fecit in ſporta per murum damaſci. ij. Cor. xj. qui non ex timore mortis fugit: qui paratus erat pro chriſto mori: ſed vt alibi maiorem fructum faceret: vt dicit Greg. in dialogo. et trãſfertur. vij. q. j. c. vltimo. Petijt etiã Paulus milites a

lus milites a tribuno. Actuū.xxiij. nō timoꝛe moꝛtis: nec ſue voluntati: ſed omniū vtilitati victurus. xxiij.q.iij.§. Item ab aliq cū.c.ſeq. chꝛiſtus autē ſi timuiſſet: tunc impfectus fuiſſet. pfecta em̄ charitas foꝛas mittit timoꝛem. j.Jo.iiij.⁊.xxiij.q.vj.§.ex his. Pauoꝛem aūt ⁊ timoꝛē moꝛtis naturalem habuit: vn̄ incepit tedere ⁊ pauere. Marci.xiiij. vbi Theophilus. Quia em̄ totū aſſumpſerat hominē: aſſumpſit ⁊ naturales hoīs ꝓprietates/ pauere et tedere ⁊ contriſtari naturaliter. Nam hoīes naturaliter inuiti tendunt ad moꝛtē. ⁊ Beda ibi. Qui coꝛpus ſuſcepit: oīa debuit ſuſcipere que coꝛpoꝛis ſunt/ vt eſuriret ſitiret angeretur cōtriſtaretur. diuinitas em̄ ꝑ hos cōmutari neſcit affectus. Et de hoc etiam no.xj.q.iij. nō ſolum. in gloſ. nō remouet. Cōcedit ergo chꝛiſtus fugam infirmis quātum ad actum exterioꝛē ſcȝ a perſequētibus recedendo: non pfectis interius coꝛde timendo. Sic ⁊ in loculis dicendū eſt/ ꝙ licet chꝛiſtus quātum ad actum exterioꝛeȝ in loculis deferendis cōtrectandis ⁊ diſpenſandis his q̄ ibidem reponebantur: cōdeſcenderet infirmis: vt.xij.q.j. habebat. nō tamen quātum ad volendum ſibi vel collegio apoſtoloꝝ̄ appꝛopꝛiare ſeu appꝛopꝛiando dn̄iū loculoꝝ vel eoꝝ que in loculis poꝛtabantur. nā hoc nō fuit cōgruū ſue poteſtati nec bonitati: quia quū de iure naturali ⁊ diuino omniū rerum ſpectantium ad vitam humanā cōmunis vſus eſſe debeat oībus hoībus. ⁊ per iniquitatem factum ſit vt dicam hoc meū hoc tuū: vt habeť.xij.q. j.c.ij.⁊.viij.di.§.j.cum.c.ſeq. et ipſe chꝛiſtus venerit ad docendum pfectiſſime omniū terrenoꝝ contēptum. Mat.xix.⁊ vitam quietiſſimā. Matth.xj.⁊.v. ⁊ ad omnem materiam ſolicitudinis tempoꝛaliū perfecte euangeliū ſeq̄ volentibus amputandam. Matth.vj.⁊ ad ſtatū innocētie reuocandum. ps.xxiiij. Innocentes ⁊ recti adheſerūt mihi ⁊c. Si chꝛiſtus ſibi aut ſuo collegio ſpeciali apoſtoloꝝ dn̄io ⁊ poſſeſſiōes tempoꝛaliū rerū appꝛopꝛiaſſet: ſequeretur ꝙ nec terrenoꝝ ꝯtemptum: nec vitam quietiſſimā: q̄ tollit materiā litigādi: q̄ ſurgit ex rerū appꝛopꝛiatione pfectiſſime docuiſſet. nec omnē materiā ſolicitudinis a ſuis aplīs ⁊ diſcipulis ſpālibus ſectatoꝛib⁹ amputaſſet: nec ſtatū innocentie renouaſſet. Preterea ſi chꝛiſt⁹ dn̄ium ⁊ ꝓprietatē loculoꝝ/ ⁊ eoꝝ que in loculis ferebantur/ habuiſſet: nō dixiſſet nec dicere potuiſſet dicta decre. Nec his quiſq̄ putat obſiſtere/ ꝙ interdū diciť chꝛiſtū loculos habuiſſe. quia exceptio que veritatis ſit a regula: qm̄ ad ipſam exceptionē vitiat ſiue falſificat ipſam regulam: ⁊ ꝑ cōſequēs in hoc ipſi regule obuiat. ff. de reg. iur. l.j. Preterea. vt.s.ꝟ. ex pꝛedicta. cum ꝟſi. ſe. ꝓbatum eſt: apoſtoli de iſta expꝛopꝛiatione in ſpeciali votū fecerunt. vn̄ poſtmoduȝ nullo tēpoꝛe fuerunt capaces alicui⁹ dn̄ij ſiue ꝓprietatis: q: votū expꝛopꝛiationis hmōi/ qđ eſt nec habere: nec velle dn̄ium in cōmuni vel in ſpeciali: quū ſit negatiuū: obligat ſemꝑ ⁊ ad ſemꝑ ſm theologos. ⁊ ſi ſibi in ꝓpꝛio vel cōmuni poſt emiſſuȝ votū/ appꝛopꝛiaſſent inde aliquid/ moꝛtaliter peccaſſet. ex̄ de ſta. mona.c.ij.§.q̄ ꝟo.⁊.c. ſuꝑ quodam. Et ſic patet pꝛimū videlicet ꝙ ex diffinitione ⁊ verbis dicte decre. chꝛiſtus ⁊ apoſtoli non habuerunt aliquid in loculis nec in alijs aliquibus reb⁹ dominiū in ſpeciali nec etiam in cōmuni. Per authoꝛitates etiam ſanctoꝝ hoc pꝛobatur: vt etiam dixi ſupꝛa longe in §. poꝛro. ⁊ in pꝛimis chartis. in ar.lv. vn̄ ſuper illud Mat. xvij.c. vade ad mare ⁊c. dicit gloſ. Domin⁹ tante paupertatis fuit: vt vnde tributa ſolueret nō haberet. Judas q̄dem in loculis cōmunia habebat: ſed res pauperum in vſus ſuos cōuertere nefas duxit. idipm̄ dans nobis exēplum. Et Chꝛyſoſtomus ſuper Joānem homiľ.lxxj. ſuper illud Joā.xiij. Aut egenis aliquid daret. dicit ſic: Qualiter inquit nō peram: non virgam: non es iubens deferre marſupiū habebat. Et reſpondens ſubdit: ad inopū miniſterium: vt diſcas quoniā valde pauperem ⁊ crucifixū huius opoꝛtet ꝑfectionis multam facere ꝓcurationem. multa enim ad noſtram diſpenſans doctrinam hec agebat. Ad idem.xij.q.j. habebat. Habebat domin⁹ loculos ⁊ a fidelibus oblata conſeruans: ⁊ ſuoꝝ neceſſitatibus: ⁊ alijs indigentibus tribuebat. tunc pꝛimū eccleſiaſtice pecunie foꝛma eſt inſtituta. hec ibi. Foꝛma aūt eccleſiaſtice pecunie inſtituta in loculis eſt: quā ponit Pꝛoſper i libꝛo de vita contemplatiua/ ſic dicens: Scientes viri ſancti nihil aliud eſſe omnes res eccleſie: niſi vota fideliū/ ⁊ pꝛecia peccatoꝝ/ ⁊ patrimonia pauperum: non eas vendicauerūt in vſus ſuos: vt ꝓpꝛias/ ſed vt cōmendatas pauperibus erogauerunt. Et idem dicit Aug. in authoꝛitate ſuperius circa queſtionis articulum allegata: poſita.xxiiij. q.vij. ꝙ autem. ⁊ in alijs iuribus ibidē allegatis. Ex quibus ⁊ alijs cauſa bꝛeuitatis omiſſis clare patet ꝙ chꝛiſt⁹ ⁊ apoſtoli nō habuerunt dominiū nec ꝓpꝛietatē loculoꝝ nec eoꝝ que a fidelibus offerebantur: ſed ſolum diſpenſationem/ adminiſtrationē/ ⁊ ꝓcurationem pꝛo neceſſitatibus ſuis ⁊ alioꝝ indigentiū. ⁊ hoc idem expꝛeſſe aſſerit Aug. ſuꝑ ps.ciij. qui incipit. Benedic anima mea dn̄o. in verbis illis/ Pꝛoducēs fenū iumentis. ſic dicēs. Habuit dn̄s loculos in vſus eoꝝ̄ qui cum eo erant ⁊ ſuos: ⁊ religioſas mulieres in comitatu que miniſtrabant ei de ſubſtantia ſua: in his pſonam infirmoꝝ magis ſuſcipiēs. pꝛeuidit em̄ multos futuros ⁊ iſta queſituros. Futurus erat Paulus nihil tale aliquādo querens: ⁊ omnia ꝓuincialibus donans: qui etiaȝ moꝛi optat Actuū.xxj. pꝛo chꝛiſto. Sed quia multi infirmi iſta queſituri erant: magis infirmoꝝ perſonam ſuſcepit. ſublimius tamen egit chꝛiſtus: quia miſericoꝛdius. hec ibi. Item idem Augu. de opere monachoꝝ aliquātulum poſt ꝓncipium dicit ſic. Dn̄s moꝛe miſericoꝛdie ſue infirmitatibus compatiens/ quum ei poſſent angeli miniſtrare: loculos habebat in quib⁹ mitteretur pecunia que offerebatur vtiq̄ a bonis fidelibus eoꝝ victui neceſſaria: quos loculos Jude cōmendauit. hec ibi. Et quib⁹ patet clariſſime ꝙ nec chꝛiſtus nec apoſtoli habuerunt loculos/ niſi quātum ad diſpenſationem ⁊ adminiſtrationē condeſcendendo infirmis: ⁊ nō quantum ad dominiū nec ꝓpꝛietatem. Et vocanť infirmi: qui timoꝛe erūne talia requirunt: ⁊ ſibi appꝛopꝛiant. vt.s. q̄bus licet condeſcenderit quātum ad actum exterioꝛē: ſcȝ habendo loculos: vt dictum eſt ſupꝛa.ꝟ. ad quoꝝ: non tn̄ quātum ad actum interioꝛem: ſcȝ timoꝛē ⁊ appꝛopꝛiationem. Q: autem chꝛiſtus ⁊ apoſtoli poſtq̄ dictum ſtatum perfectionis ⁊ paupertatis aſſumpſerunt: nuſq̄ aliquas in ſpeciali nec in cōmuni per modum pꝛopꝛietatis ⁊ dn̄ij res poſſederint: patet ex dictis euangelij ⁊ ſanctoꝛum exponentium ea. Nam Matth.x. poſt vocationem apoſtoloꝛum eis vitam perfectionis tradēs ſic dicit. Nolite poſſidere aurum/ neq̄ argentuȝ/ neq̄ pecuniā in zonis/ neq̄ peram in via ⁊c. quod exponens Rabanus in oꝛiginali dicit ſic. Conſequenter hoc pꝛecepit euangelizatoꝛibus veritatis: quibus ante dixerat/ Gratis accepiſtis: gratis date. ſi em̄ ſic pꝛedicant vt pꝛcium nō accipiant: ſuperflua eſt auri ⁊ argenti nummoꝛūq̄ poſſeſſio. Nam ſi habuiſſent aurum ⁊ argentum: viderentur non tam ſalutis hominū q̄ lucri cauſa pꝛedicare. Ideoq̄ ſubiūgit. Quia diuitias detrūcauerat: ꝓpemodum vite neceſſaria amputat. vt apoſtoli vere doctoꝛes religiōis/ qui docebāt oīa gubernari dei pꝛouidentia: ſeipſos oſtenderent nihil cogitare de craſtino. ⁊ parum poſt. Hec loquebatur apoſtolis: vt ſecuri non poſſiderent: neq̄ poꝛtarent huic vite neceſſaria nec magna nec minima. hec Raba. Alia multa oꝛiginalia ſanctoꝛum loquentia de hoc.s. in.§. poꝛro. in ar.lv. in iſto tractatu poſui que nō repeto hic. Ex quibus patet ꝙ apoſtoli fuerūt pauperes in ſumma ⁊ altiſſima paupertate: qua/ vt dictum eſt/ altioꝛ dari nō poteſt: que eſt/ nec habere in ꝓpꝛio nec in cōmuni. Certum em̄ eſt ꝙ ſi potuiſſent in cōmuni ſuo collegio dominia ⁊ poſſeſſiones rerum appꝛopꝛiare: potuiſſent etiam per conſequens aurum ⁊ argentum in cōmuni poſſidere. ⁊ ſi in cōmuni coꝛuȝ collegio potuiſſent hec recipere ⁊ poſſidere:

fruſtra dixiſſent ſancti ꝙ chꝛiſtus eis pꝛohibuit iſta poſſi
derene viderentur cauſa lucri pꝛedicare. quū ita poſſet
cogitari ꝙ pꝛedicarent ⁊ queſtum facerent ꝓpter diuiti-
as acquirendas eoꝝ collegio: ſicut pꝛo lucro ſingularis
ꝑſone ⁊ fruſtra dicerēt ſancti ꝙ per hoc chꝛiſtus apoſto-
los exuit ab omni vite huius ſolicitudine. quū ita poſſet
eſſe materia ſolicitudinis pꝛo acquirendo ſingulari colle
gio: ſicut ꝓ ſingulari perſona. Et irrationabiliter fuiſſet
eis interdictū ne quid in via tollerent: ⁊ ne ſacculū neqꝫ
peram nec es in zonis poꝛtarent: ⁊ per cōſequens ne reci
perent aurum ⁊ argentum ⁊ pecunias: immo potius de-
buiſſet eis concedi vt iſta reciperent ⁊ poꝛtarent ad ſer-
uanda ⁊ poſſidenda ⁊ in cōmuni dominio habēda. Pꝛe
terea ſi habere potuiſſent dn̄ia ⁊ poſſeſſiones in cōmuni
nō diſtingueret abdicatio apoſtoloꝛum ab abdicatione
quā faciebat turba q̄ ſequebatur apoſtolos: nec ab abdi
catione cenobitarum habentium dn̄ia ⁊ poſſeſſiones in
cōmuni: quā tamen diſtinctionē ſancti faciūt. vnde gloſ.
Bede ſuper illud Actuū.iiij. Multitudinis credentium
⁊c. dicit ſic. Diſcernit oꝛdinem doctoꝛum ⁊ auditoꝝ. Nā
multitudo rebus ſcriptis copula charitatis inuicē iun-
gebatur. apoſtoli vero virtute fulgentes myſteria chꝛiſti
pandebant. hec ibi. Ex quo patet ꝙ illa rerum cōmuni-
tas erat turbe: non apoſtoloꝝ. Nec huic repugnat ꝙ ſta-
tim ſequitur: ante pedes ipſoꝝ pecuniam fuiſſe poſitam.
quia hoc fiebat vt docerent pecunias eſſe calcandas. vt
dicit Hieronym⁹ ad Demetriadem. Hec etiam foꝛma tra
dita fuit monaſtice ſeu cenobite vite. vnde gloſ. Bede ſu
per illud Actuū.iiij. Multitudinis credentiuꝫ/ dicit ſic.
Qui ſic viuūt vt ſint cōmunia omnia/ cenobite vocant̄.
que vita tanto eſt felicioꝛ: quāto ſtatum futuri ſeculi imi
tatur: vbi omnia cōmunia. Uel certe vt ſe ⁊ ſua apoſtoli-
ce diſpoſitioni cōmitterent ſicut docet Ambꝛo. ſuper epi-
ſtolam ad Coꝝ. Hanc tamen rerum diſpoſitionē malue-
runt cōmittere alijs: ſicut in actibus legitur. Actuum.vj.
conſequēter. Non eſt bonū nos derelinquere verbū dei:
⁊ miniſtrare menſis. Qḋ quidem dixerunt vt miniſterij
refugerēt diſtractionē: non quia per illud aliquid poſſe-
derunt: vt patet in authoꝛitatibus ſupꝛa allegatis. Ex q̄-
bus conſtat ꝙ ſancti doctoꝛes eccleſie diſtinguunt inter
abdicationem apoſtoloꝛum/ ⁊ eoꝛū qui conuertebantur
per eos cenobitarum. que quidem diſtinctio nulla eſſet: ſi
conceſſum fuiſſet apoſtolis aurum ⁊ argentū in cōmuni
habere. Et ideo pꝛeceptum datum apoſtolis de non poſ-
ſidendo aurum nec argētum nec pecunias/ intelligi de-
bet pꝛout ſtare poteſt pꝛo ſuis ſuppoſitis diſtributiue et
etiam collectiue: interdicendo nō ſolum cuilibet ſingula
ri/ ſed etiam toti collegio apoſtoloꝛum poſſeſſionem hu-
iuſmodi. Et ideo dicit Petrus vice omniū apoſtoloꝛum/
Ecce nos reliquimus omnia. Matth.xix. ⁊ qui dixit oīa
nihil excepit. ex̄ de maio. ⁊ obedi. ſolite. j. Coꝝ.xv. Heb.ij.
ff. de auro ⁊ argen. leg. l. plancius. ⁊ ſic omnia tam in ſpe
ciali q̄ꝫ in cōmuni concluſit. Oꝛ autem chꝛiſtus hanc pau
pertatis foꝛmam in ſeipſo ſeruauerit quā apoſtolis ſer-
uandam mandauit: pꝛobatum eſt longe. s̄. in. §. poꝛro. in
ar.lv. per authoꝛitates Chꝛyſoſto. ſuper Matth. homil.
xxij. ⁊ per gloſ. ſuper illud. Uulpes foueas habent/ ⁊ ali-
as. Oꝛ ſi foꝛte dicat quis chꝛiſtum habuiſſe hoſpitiū non
cōmune: obuiat illud Chꝛyſoſto. in ſermone de pꝛoditio
ne Jude vbi dicit. Quos pꝛecioſoꝛum delectat pompa
marmoꝛum cognoſcant chꝛiſtum dominū omniū ⁊ locū
in quo caput reclinaret non habuiſſe. Et iō diſcipuli ipm
interrogant et dicunt: Ubi vis paremus tibi comedere
paſca: Matth.xxvj. Marci.xiiij. Luce.xxij. Sed ſi chꝛiſt⁹
habuiſſet cōmune hoſpitium: illud diſcipuli non ignoꝛaſ
ſent: nec ipſe caruiſſet loco in quo caput inclinaret ⁊ pa
ſca comederet. Item Anſelmus in libꝛo de ſacramentis
dicit ſic. Pauper ita fuit chꝛiſtus: vt veniens in mundum
nō ſua ſed aliena domo naſceretur: natus pꝛopter inopi-
am loci in pꝛeſepi bꝛutoꝛum animalium poneretur: et vi-

Chꝛiſt⁹ fuit hoīz pauper-rimus.

uens in mūdo non haberet vbi caput reclinaret: nec mo
riens vnde nuditatem ſuaꝫ tegeret: nec moꝛtuus vbi in-
uolueretur: nec ſepulcrum aut locum vbi coꝛpus moꝛtuū
locaretur. hec Anſelmus. Item Beda ſuper illud Mar.
xj. Circūſpectis omnibus/ in oꝛiginali dicit ſic. Intelligē
dum ꝙ domin⁹ tante paupertatis fuerit: vt in vꝛbe maxi
ma nullum hoſpitem nullāqꝫ māſionem/ ſed in agro par
uulo apud Lazarum ſoꝛoꝛeſqꝫ eius habitaret. Conſtans
igitur eſt ꝙ non hoſpitio ſolum ſed ⁊ pꝛecio quo id cōdu
ceret caruerit: dum neceſſitate compulſus de vꝛbe exijt.
Hoc etiam ex ratione pꝛobatur: nam ſi filius dei ad hoc
aſſumpſit naturam humanam vt genus humanum qḋ ꝑ
peccatum a ſtatu innocentie conciderat/ repararet: non
perfecte reparaſſet niſi aſſumpſiſſet naturam: ergo taleꝫ
aſſumpſit. vnde Augu. ſuper illud Jo.j. Ecce agnus dei.
Si agnus: ergo innocens. ⁊ ſi aſſumpſit naturam innocē
tem: aſſumpſit eam ſm̄ omnem perfectioneꝫ anime quā
habuiſſet aliquis in ſtatu innocentie. Sed in ſtatu inno
centie fuiſſent homines ſine dominijs diſtinctis: ſicut pꝫ
diſ.viij. §.j. ⁊ c.j. ⁊. s̄. in. §. poꝛro in.lv.ar. Dixi igitur ſi chꝛi-
ſtus tenuit ſtatum innocentie: nō habuit dominiū diſtin
ctum in ſpeciali vel in cōmuni alicuius rei: ſed ſolum ſim
plicem facti vſum licitum ⁊ conceſſuꝫ. Ex quibus omni-
bus ⁊ alijs pluribus iuribus et rationibus ꝓpter bꝛeui-
tatem omiſſis/ ⁊ ex ijs que plenius inſerūtur in libꝛo de
perfectione euangelica: que compoſuit frater Joānes de
oꝛdine minoꝝ archiepiſcopus Cantuarienſis ⁊ ſolēniſſi
mus magiſter in ſacra pagina: ⁊ Apologia fratris Bo-
nauenture cardinalis epiſcopi Albanēſis magiſtri de ſo
lēnioꝛibus mūdi tempoꝛe ſuo de oꝛdine fratrum minoꝝ/
liquet manifeſte ꝙ chꝛiſtus ⁊ apoſtoli nō habuerunt ali-
quid ꝓpꝛium nec in ſpeciali nec in cōmuni. Et ꝙ eccleſia
romana que in doctrina chꝛiſti ⁊ apoſtoloꝛum errare nō
poteſt. xxiiij. q.j. a recta. rectiſſime definiuit: dicendo ꝙ hu
iuſmodi abdicationem omniū rerum tam in ſpeciali q̄ꝫ
in cōmuni chꝛiſtus ⁊ apoſtoli verbo docuerunt ⁊ exēplo
firmauerūt. Et ſiquis dictas authoꝛitates ſcripture ſan
cte vel ſanctoꝛum aliter intelligeret vel exponeret q̄ꝫ ec-
cleſia que ſpirituſancto regitur/ intelligit ⁊ exponit: here
ticus foꝛet cenſendus. vt. xxiiij. q.iij. hereſis. Quinimo ſi
quis etiam ex ſanctis doctoꝛibus eccleſie aliter ſentiret:
diceret/ vel doceret: poti⁹ authoꝛitati ⁊ definitioni eccle-
ſie ſtandum eſſet: q̄ꝫ illius ſancti doctoꝛis. xxiiij. q.j. hec eſt
⁊. xx. di. §.j. ¶ Tertia concluſio que elicitur ex dicta deter
minatione decre. exijt. eſt/ ꝙ chꝛiſtus nō habuit regulari
ter loculos: ſed ſolum aliquādo ſiue in caſu: ſcꝫ infirmis
condeſcendendo. qḋ demonſtratur ex verbis dicte decre.
quū dicit: interduꝫ loculos dicitur habuiſſe. ⁊ quū poſtea
ſubijcit ꝙ chꝛiſtus ſic in ſuis actibus perfectionem exer-
cuit: ꝙ interdum infirmoꝛū imperfectionibus condeſcen
dit. ⁊.j. ſicut in fuga patet ⁊ loculis. Ex quibus verbis et
ſententia ſiue intellectu ex ipſis verbis ſumptis demon-
ſtratur ꝙ chꝛiſtus regulariter loculos nō habuit: ſed in
caſu: immo regulam ſiue legem dedit Matth.x. apoſto-
lis ſuis de loculis non habendis: vt ſupꝛa pꝛobatum eſt.
quā regulam ⁊ ipſe quaſi ſemper in ſeipſo ſeruauit. ſꝫ in-
terdum habuit ⁊ in caſu: ſicut aliquando fugit perſecu-
toꝛes: ſed vt plurimū non fugit. Jo.xviij. ſed eis ſe oppo-
ſuit: ⁊ legem de nō timendo perſecutoꝛes ⁊ eos qui coꝛp⁹
occidunt eis dedit. Matth.x. Luce.xij. xj. q.iij. nolite. vt ſu
perius dictum eſt. vnde gloſ. ſuper illud Matth.xxvj. Et
oꝛauit tertio ⁊c. dicit ꝙ chꝛiſtus trina oꝛatione docuit ti-
moꝛem triplicem ſuperare: ſcꝫ timoꝛem moꝛtis/ timoꝛem
vilitatis/ ⁊ timoꝛem doloꝛis. ſic ⁊ lex dicit ꝙ illud qḋ dici
tur interdum concedi qḋ cōceditur in aliquo caſu regu
lariter pꝛohibetur. vnde poſita regula qua dicitur nouo
iudicio agendum eſſe/ vt tollatur opus quod poſt litem
conteſtatam factum eſt: tollitur in caſu. ſcꝫ ſi illud qḋ an-
teceſſit/ tolli ſine eo nō poteſt. ff. de aqua plu. ar. l. aceius.
in ſi. ⁊. l. ſequēti. que incipit/ ſed interdum. ⁊ ſm̄ Papiam

Chꝛiſt⁹ nō ſemꝑ loculos habuit

Interdum tãtũ pɼeſtat ſicut Aliquãdo. Attendendũ igi
tur eſt ꝙ in euangelio aut in aliqua parte noui teſtamen
ti nihil plus legitur de loculis: niſi qđ legitur Joan.xij.⁊
xiij.⁊.iiij.ideo dicitur in pɼe.decre.exijt.interdum. Naʒ in
ꝑcedenti ſerie euangelica legitur ꝙ ſancte mulieres que
comitabantur dominũ cum diſcipulis:miniſtrabãt ei de
facultatibus ſuis.⁊ Luce.v.⁊.viij.⁊.xiiij. Jo.xij.⁊.ij. Legi/
tur etiam in alienis menſis de cibo alieno aſſidue mãdu
caſſe.quia nũquã habuit hoſpitium nec mẽſam nec can/
delabɼum nec aliquid talium.vnde ſuper Luce.ix.c.dicit
Chɼyſoſtom⁹. Aſpice qualiter paupertateʒ quã domin⁹
docuerat:per opera demonſtrat. Non enĩ ei erat menſa/
nec candelabɼum/nec domus/nec quicꝙ aliquid taliuʒ.
Et Hieronymus ad Nepotianũ dicit:Turpe eſt ante fo
res ſacerdotis dñi crucifixi ⁊ pauperis ꝗ cibo alieno ve/
ſcebatur/lictoɼes cõſulum ⁊ milites excubare. Ecce chɼi
ſtus pɼo nobis ſeruus factus in domibus alienis hoſpi/
tabatur:⁊ cibis alienis veſcebatur.hec Hieronymus. Et
Bern.ſuper illud Luce.ij. Cum eſſet factus ieſus.xij.an/
noɼum.dicit ꝙ chɼiſtus quaſi vnus in turba pauperum
ſtipem per oſtia mendicabat.¶ Ex ijs igitur ⁊ alijs mul
tis ſupɼa allegatis euidẽter oſtenditur ꝙ chɼiſtus regu/
lariter loculos nõ habuit:ſed interdum.ſed quia neceſſi
tas legem nõ habet.de conſe.diſt.v.diſcipulos.paſſionis
tempoɼe de his loculis diſpenſauit.vnde Luce.xxij.dixit.
Quãdo miſi vos ſine ſacculo ⁊ pera ⁊ calciamentis:nũ/
quid aliquid defuit vobis? at illi dixerunt ei. Nihil. dixit
ergo eis. Sed nũc qui habet ſacculum/tollat:ſimiliter ⁊
peram. In quibus verbis dicit gloſ. Bede/nõ eadem vi
uendi regula perſecutionis qua pacis tempoɼe diſcipu/
los infoɼmat. Miſſis enĩ ad pɼedicandum diſcipulis ne
quid tollerent in via pɼecepit:oɼdinans vt qui euãgeliũ
annũtiat de euangelio viuat. Inſtante vero moɼtis arti
culo/⁊ tota illa gente paſtoɼẽ ſimul ⁊ gregem perſequẽ/
te/congruã regulam tempoɼi decreuit:permittẽs vt tol/
lant neceſſaria victui donec ſopita perſecutoɼum inſania
tempus euãgelizandi redeat. Adde hic que ſcripſi.s.in
§.poɼro.in ar.lv. Quia igitur lex quãtum ad exterioɼem
actum illum quãtum ad opus exterius aliquãdo nõ po/
teſt ſeruari:ideo in caſu ⁊ ex cauſa aliquãdo ſolet inter/
mitti.⁊ ſic chɼiſtus aliquando ⁊ diſpenſatiue loculos ha
buit:ſciens non omnes poſſe ſemper in ꝑdicte diſtrictio/
nis ſemita ambulare.quia illa ꝓpoſitio cenſetur vera/ꝗ
regulariter eſt vera:etiam ſi aliquando fallat: vt dictum
eſt.⁊ ar.ad hoc.ff.de aq̃ quoti.⁊ eſti.l.j.§.j.⁊.l.ſeq.cũ ſi.

Chriſt' nõ ſemp loculos habuit

Secunda obiectio ꝑncipalis que fiebat
olim ⁊ adhuc fit contra pɼedicta que in
dicta decre.exijt dicũtur:talis eſt. Uide/
tur ꝙ hmõi abdicatio omniũ rerum taʒ
in ſpãli ꝙ̃ in cõmuni non ſit de iure poſ/
ſibilis:⁊ maxime quoad res illas ꝗ vſu
conſumũtur:ſicut ⁊ panis/vinũ/oleum/ veſtimẽta ⁊ alie
res que vſu conſumũtur:quũ lex dicat ꝙ ſi vini olei ⁊ fru
menti vſus legetur:ꝓpɼietas ad legatariũ transferri de/
bet.quia vſus in talibus nõ videtur poſſe a pɼopɼietate
ſeu dñio ſeparari.ff.de vſufruc.ea.re.que vſu conſu.l.ſi vi
ni.cum ſimilibus.⁊ ideo qui renũtiat omniũ pɼopɼietati
ſiue dominio talium rerum:videtur per conſequẽs renũ
tiare vſui earuʒ. Cui obiectioni in ſepe dicta decre. Exijt.
§.poɼro.℣.non autem.reſpõdetur per Nico.iij.in hec ver
ba. Non aũt per talem abdicationẽ ꝓpɼietatis omnimo/
de/renũtiationem vſus rerum cuicꝙ videatur inducere.
Nam quũ in rebus tempoɼalibus ſit pɼecipuum conſide
rare ꝓpɼietatem/poſſeſſionem/vſufructũ/ius vtendi/⁊
ſimplicem facti vſum:⁊ vltimo tamꝙ̃ neceſſario egeat/
licet pmis carere poſſit/vita moɼtalis: nulla pɼoɼſus põt
eſſe pɼofeſſio que a ſe vſum neceſſarie ſuſtentatiõis exclu
dat.verũ condeſcendens fuit ei ꝓfeſſioni/ que ſpõte de/
uouit chɼiſtum pauperẽ in tanta paupertate ſectari:oĩm
abdicare dominiũ:⁊ reruʒ ſibi conceſſarũ neceſſario vſu
foɼe contentam. Nec per hoc ꝙ pɼopɼietatem vſus ⁊ rei
cuiuſlibet abdicare videtur:ſimplici vſui omnis rei renũ
tiatum eſſe cõuincitur:qui inquã vſus nõ iuris ſed facti
tm̃modo nomen habens/qđ facti eſt tm̃ in vtendo pɼe/
bet vtentibus:nihil iuris. qñimmo neceſſariaruʒ rerum
tam ad vite ſuſtentationem ꝙ̃ ad officioꝝ ſui ſtatus exe/
cutionem:excepto qđ de pecunia.ĩ.ſubiũgitur: modera/
tus vſus ſm̃ coɼum regulam ⁊ veritatem oĩmodam fra/
tribus eſt conceſſus. Ex quibus verbis aperte demõſtra
tur ꝙ quis poteſt renũtiare omni dñio/⁊ ꝓpɼietati/⁊ vſu
fructui/⁊ iuri vtendi omniũ rerum tempoɼalium: etiam
que ad vite ſuſtentationem requiruntur: ⁊ ſine quibus
vita humana ſuſtentari non poteſt. inter quas res po/
tiſſime ſunt ille que vſu conſumũtur. ⁊ tamen per hmõi
renũtiationem ſiue omnimodam abdicationem non vi
detur renũtiatum vſui ſimplici facti.nõ poteſt ergo vere
dici ꝙ ſimplex vſus facti non poſſit a dominio ⁊ pɼopɼie/
tate ⁊ vſufructu ſiue iure vtẽdi ſeparari. Nec hoc aliqua
lege cautũ reperitur.immo oppoſitum reperit̃ in ſeruo/
filiofamilias ⁊ religioſo:qui in rebus que vſu conſumũ/
tur habent ſimplicem facti vſum:⁊ tamen nec ad momẽ
tum habent in illis rebus aliquid dominij/pɼopɼietatis/
vel iuris: vt ſupɼa longe diximus in.§.poɼro.in ar.lv. In
ſeruo patet qui rei peculiaris nõ habet dominiũ nec poſ
ſeſſioneʒ.ff.de pecu.l.id veſtimentum.ſed ꝓpɼietas ⁊ poſ
ſeſſio reſidet penes dominũ.ff.de acquirẽ.poſſeſ.l.j.§.itẽ
acquirimus.⁊.l.ꝙ ſeruus. Et ſi cibaria ſeruis legent̃: ꝓ/
cul dubio domini eſt legatum:non ſeruoɼum.ff.de condi.
⁊ demon.l.filiofamilias.in ſi. Idem eſt etiam de oĩb⁹ ijs
que filiuſfamilias etiaʒ habet ex peculio perfectitio ſiue
ſint cibaria/ſiue veſtes/aut pecus/aut animalia/que vſu
conſumũtur:quia ⁊ ipſarum rerum habet vſum:⁊ ꝓpɼie
tas ſiue dominiũ in eis non reſidet penes eum.ff.de ac/
quirẽ.poſſeſ.l.quicquid.⁊.l.j.§.item acquirimus.ff.de re/
gu.iur.l.filiuſfamilias.cum ſi. Item in monachis ⁊ q̃buſ
libet alijs religioſis quoɼũ regule ita annexa eſt abdica/
tio omnis pɼopɼietatis cuiuſuis rei: vt cõtra eã nec ſum/
mus pontifex poſſit licẽtiam indulgere. ex̃ de ſta. mona.
cum ad monaſteriũ.in ſi.manifeſtiſſimũ eſt ꝙ in omnib⁹
que vſu conſumũtur:⁊ que ſpectant ad victuʒ ⁊ veſtitũ:
habent ſic nudum ⁊ ſimplicem facti vſum/ꝙ nec ad mo/
mentum in illis aut aliquibus alijs rebus pɼopɼietatem
ſeu dominiũ habent nec habere poſſunt.vnde nec veſtes
quas deferũt:ſic dicũtur habere quãtum ad ꝓpɼietateʒ/
dominiũ/aut veram poſſeſſionẽ.vt.xij.q.j.nolo.⁊.c.nõ di/
catis.vbi de hoc no.⁊ ex̃ de ſta.mona.c.ij.cũ ſi. Et vſufru/
ctum in aliquibus rebus habere nõ poſſunt.vt legitur ⁊
no.xix.q.vltima.c.vltimo. Pɼeterea vſus facti rerum ne/
ceſſariarum ad ſuſtentationẽ nature eſt de iure naturali:
eo ꝙ ab exoɼdio naturalis creature incepit.v.di.in ꝑn.⁊
diſ.vj.§.his ita.⁊.xxxv.di.ſexto die.eo ꝙ vbicꝙ ⁊ apud oẽs
inſtinctu nature nõ conſtitutione aliqua habetur.vt di.j.
ius naturale.⁊ ex eo ꝙ natura hunc vſum docuit.inſti.de
iure natura.gen.in ꝑnci.⁊.ff.de iuſti.⁊ iure.l.j.§.ius natu
rale. Et ideo nec ꝑ legem nec per renũtiationem nec per
abdicationem nec aliquo modo tolli aut mutari poteſt.
quia talia iura immutabilia ꝑſeuerant.diſt.v.§.j.⁊ di.vj.§.
his ita.inſti.de iure natura.⁊ ciui.circa ſi.℣.ſʒ naturalia.
Pɼopɼietates vero/poſſeſſiones/⁊ dñia ſunt a iure hu/
mano: vt ſepe dictum eſt.diſ.viij.quo iure. Uſufruct⁹ etiã
⁊ ius vtendi eſt a iure ciuili. Inſti.de rebus coɼ.⁊ incoɼ.ꝑ
totum. Certum eſt autem ꝙ omni iuri pɼiuato quod ali/
cui competit ex iure humano:poteſt quis renũtiare: ⁊ il/
lud a ſe penitus abdicare.vij.q.j.ꝙ̃ periculoſum.ff.de edi
li.edicto.l.queritur.§.ſi vendicatoɼ.⁊ ex̃ de fo.compe.ſi di
ligenti.vbi de hoc. Item nullus qui legis naturalis pɼe/
cepto ad eſſe nature conſeruandũ indiſpenſabiliter obli
gatus eſt:ijs ſine quibus nõ conſeruatur eſſe nature/re/
nuntiare poteſt:ſed omnes ⁊ ſinguli homines cuiuſcũꝙ
conditiõis exiſtant/legis naturalis pɼecepto ad eſſe na/

ture conſeruandum indiſpēſabiliter obligati ſunt. ergo
his renunciare non poſſunt. Manifeſtū eſt autem ꝙ eſſe
nature non poteſt aliquo modo conſeruari ſine vſu facti
rerū neceſſariarum ad vitam humanam: vt ſunt alimēta
⁊ veſtimēta: que ſunt inter res illas que conſumūtur vſu.
ꝓprietas autem ſiue dominiū rerum alimentorū quod
eſt de iure ciuili/non conſeruat eſſe nature: ſed vſus facti
tm̄. ergo vbiqꝫ ⁊ ſemꝑ proprietati huiuſmodi rerū renun
tiari poteſt. Qꝫ autem vſus rerum alimentorū cadat ſub
precepto legis nature/patet Gen̄. ij. vbi legitur ꝙ ab ex/
ordio rationalis creature in ſtatu ſcꝫ innocentie de⁹ de/
dit duo precepta homini. Unum de comendendo. Secū/
dum de non comendendo. primū affirmatiuū. ſecūdum
negatiuū/dicens Ex omni ligno paradiſi comede. de li/
gno autem ſcientie boni ⁊ mali ne comedas. ¶ C Er/
go aperte patet ex predictis ꝙ vſus rerum alimentorū
que per vſum conſumūtur/ſic ſunt de iure nature: ꝙ etiā
earum vſus cadit ſub p̄cepto diuino. Certum eſt autē ꝙ
ſtante iure nature nullus poteſt dicere de aliqua re/hoc
eſt meum: hoc tuū. hec enim duo pronomina/vt dicit Cle
mens/ſunt ex iniquitate ⁊ cupiditate gentium ⁊ per hu/
manum ius introducta. vt. xij. q. j. c. ij. ⁊ diſt. viij. §. j. Ergo
vſus rerum que per vſum conſumūtur nō habet neceſſa
rio annexum meum ⁊ tuū. Et per conſequens clare ptꝫ
ꝙ vſus rerum que vſu conſumūtur poteſt eſſe ſine ꝓprie
tate ⁊ dominio. Et ſi quis dicat ꝙ ſtatus ille innocentie
parum durauit: hoc non ſoluit q̇n vſus talium rerūꝫ que
vſu conſumūtur/poſſit eſſe in perpetuū ſine ꝓprietate ⁊
dominio. potuit eīn p̄mus homo nō peccare. de conſe. di.
iiij. placuit. ⁊ ſic vſus omniū rerū ſemper fuiſſet in oībus
hominibus ⁊ omni tēpore ⁊ vbiqꝫ abſqꝫ ꝓprietate ⁊ do/
minio. Preterea conſtat tam de iure canonico q̄ ciuili/ꝙ
tempore neceſſitatis extreme omnia ſpectantia ad hui⁹
vite ſuſtentationem ſunt omnibus hominib⁹ mundi cō/
munia: ita ꝙ nemo poteſt dicere hoc ꝓprium eſt: qḋ tem
pore huius neceſſitatis omnib⁹ hominibus cōmune eſt
xlij. diſti. ſicut. ibi. Nemo ꝓprium dicat qḋ cōmune eſt. ff.
ad le. rho. de iac. l. ij. §. idem. de conſe. diſtin. v. diſcipulos.
Matth. xij. ex̄ de obſer. ieiu. c. ij. de conſue. quāto. de regu.
iur. quod non eſt. Incongruum eſt igitur dicere ꝙ ieſus
chriſtus filius dei qui eſt etiam dominus ſabbati. Mat.
xij. Marci. ij. Luce. vj. ⁊ ſupra omnem legem: ſubiaceat
legi imperatoris: quum etiam ipſe imperator ſit ſupra le
gem: nec legi ſue ſubiectus. ff. de legi. p̄nceps. ⁊ no. ex̄ de
conſti. c. j. immo etiam eſt ſupra legem nature ipſe deus:
quia natura ab eo/vt dicit Ambro. in hexameron/ꝙ na
tura rei nō eſt aliud q̄ voluntas dei. Ergo iſte dominus
⁊ apoſtoli ſui quos ad imitationem ſui traxit/ ⁊ alij eos
ſequētes non ſubiacēt legi imperatoris quātum ad vſuꝫ
rei. ¶ Certuꝫ eſt etiam ꝙ cui poteſt derogari per aliquā
legem: poteſt pacto ſiue renūciatione alicuius vniuerſi/
tatis ſiue collegij quātum ad ſingulos ⁊ vniuerſos dero
gari. vt expreſſe dicitur ⁊ no. C. de decretis decurionū. in
gloſ. poſita ſuper rubricam libro. x. ⁊ no. ff. de regu. iur. l.
neqꝫ ex pretorio. vbi dicit gloſ. ꝙ ſi vniuerſitas aliqua ſta
tuat contra ius ſeu etiam legem: quantum ad illam vni/
uerſitatem tenet. Patet igitur ex predictis ꝙ apoſtoli et
fratres minores in ſpeciali ⁊ in communi potuerunt a ſe
abdicare proprietatem ⁊ dominiū omniū rerum que vſu
etiam conſumuntur: ⁊ ſibi in omnibus rebus tm̄modo
vſum facti ſimplicem retinere. ¶ Si vero dicatur/cuius
ergo erat dominiū rerum quibus vtebātur apoſtoli: Re
ſpondetur ſicut reſpondet Auguſtin⁹ pre. c. quo iure. ſcꝫ
ꝙ iure diuino domini eſt terra ⁊ plenitudo eius. ps. xxiij.
⁊. lxxxviij. ergo erant dn̄i: ſicut ⁊ res oblate ⁊ donate pau
peribus dicuntur eſſe in dominio dei. xij. q. ij. qui abſtule/
rit. ſicut ⁊ res ſacre ⁊ religioſe nullius hominis ſunt: niſi
dei. Inſtit. de rerum diui. §. in nullius. in textu ⁊ in gloſ.
Uel dicetur ſicut ſunt quedam que de iure naturali com
munia ſunt: ſicut ſunt aer ⁊ aqua perfluens ⁊ mare ⁊ li/
tora maris. Inſtit. de rerum diui. §. j. ⁊ in predicto. c. dile/
ctiſſimis. Et res eccleſie non dicūtur alicuius ſingularis
hominis vel collegij: ſed quaſi communes vniuerſitatis
omniū fidelium que eſt corpus chriſti. xij. q. j. res eccleſie.
⁊. c. vltimo. Sic ⁊ dominiū ſiue ꝓprietas omniū rerū qui
bus vtebantur apoſtoli erant vniuerſitatis omniū fide/
lium ſiue bonorū: quorum ſunt de iure diuino. xxiij. q. vij.
c. j. Non autem poteſt dici ꝙ dominiū earum eſſet ipſis
apoſtolis ſingulariter aut eorum collegio ſpeciali appro
priatum: quū proprietatem omniū rerum tam in ſpeciali
q̄ in cōmuni a ſe abdicaſſent: vt ſepe ⁊ ſepius ſuperi⁹ eſt
probatum. Junge quod notaui. ſ. e. §. ſi autem queratur
in p̄n. in ar. lviij. ¶ Propterea arguitur ſic ad idē ꝙ chri
ſtus ⁊ apoſtoli ſe ad ſtatū innocentie reduxerunt: in quo
nullus ꝓprium habuit: vt ſupradictum eſt pre. c. xij. q. j. di
lectiſſimis. ergo ⁊ ipſe ⁊ apoſtoli. Item ſi cōcederetur ꝙ
chriſtus ⁊ apoſtoli habuerunt illarum rerum dominiū q̄
vſu conſumūtur: ex eo ꝙ vſus earum nō poſſit a dn̄io ſe/
parari: duo abſurdiſſima ſequerentur. Primū/ꝙ ſm̄ hoc
chriſtus ⁊ apoſtoli fuiſſent omnes ꝓprietarij in ſingula/
ri. quia quū quilibet vſum haberet veſtis quā ferebat: et
panis quē comedebat: ⁊ vini qḋ bibebat: ⁊ ſic de ceteris
rebus que vſu conſumūtur: per conſequens quilibet in
ſpeciali ſiue i ſingulari habuiſſet dominiū. ⁊ ſic quilibet
eorum fuiſſet ꝓprietarius. ⁊ ſic eccleſia vniuerſalis vſqꝫ
ad hec tēpora erraſſet: que tenuit docuit ⁊ docet ⁊ leges
fecit ꝙ religioſi quātum ad expropriationem ⁊ abdica/
tionē dn̄ij rerum temporalium tenent figuram apoſtolo
rum. xvj. q. j. ex authoritate. ⁊ ſupra in. §. porro. in ar. lv. la
te dixi. Nam ſm̄ hoc nulli tenerent figuram apoſtolorū:
niſi habentes dominia et ꝓprietatem rerum in ſpeciali.
Et ſic quū omnis vera conſequentia perfectionis nulla
eſſe poſſit: niſi illa que a chriſto ⁊ apoſtolis exemplo ⁊ ver
bo docta eſt: nullus haberet ſtatum ꝑfectionis: niſi habe
ret dn̄ium ⁊ ꝓprietatem rerum in ſpeciali. qḋ dicere erro
neum eſt ⁊ falſum. Et etiam ſm̄ hoc omnes ſancti q̇ ſta/
tum expropriationis omniū rerum in ſpeciali ita habue
runt ⁊ docuerunt/vt nec panem nec veſtem nec aliud ali
quid dicerent ꝓprium: nec haberent tanq̄ ſtatum perfe
ctiōis a chriſto ⁊ diſcipulis eius edoctū: erraſſent. ¶ Se
cūdum/etiā ſequeretur ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli in ſingula/
ri habuiſſent dominia ꝓprietates ⁊ poſſeſſiones pecunia
rum. nam quū pecunia inter res illas que vſu conſumū/
tur cōnumeretur. vt Inſtit. de vſufructu. §. conſtituitur.
⁊ ex̄ de pig. c. vltimo. ⁊ Jo. iiij. dicitur ꝙ diſcipuli ei⁹ abie/
runt in ciuitatem: vt cibos emerent. per quod videtur ꝙ
haberent pecuniam ad emendum. Sed eo ipſo quo pecu
niam habuerunt: ipſo facto dominiū ipſius pecunie ha/
buerūt: vt dicta opinio arguit: ergo ⁊ poſſederunt: ⁊ poſ/
ſidere licite iure ꝓprietatis ⁊ dn̄ij potuerunt aurū pecu/
nias ⁊ argentū. qḋ eſt cōtra textum euangelij Matth. x.
Nolite poſſidere aurū ⁊ argentū neqꝫ pecuniā in zonis
veſtris. Preterea ſi vera eſſet dicta obiectio que ſit de ijs
que vſu conſumūtur: non faceret aliquid ad queſtionem
propoſitam. quia non argueret ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli ha/
buerunt aliquod dominiū in cōmuni: ſed potius in ſpe/
ciali. ¶ Preterea nec huiuſmodi lex ad obiectionē pro/
bandam in contrarium allegata. ff. de vſufruc. ea. re. que
vſu conſu. l. ſi vini. nec alique alie ſimiles ꝓbant ꝙ vſus
illarum rerum que vſu conſumūtur/nō poſſit a ꝓprieta/
te ⁊ dominio ſeparari: quia nō loquūtur in vſu facti ſim/
plicis: qui vſus nihil iuris habet annexum. ſed loquūtur
in vſufructu. vnde merito ⁊ optime differentiam facit di
cta decre. exijt/inter iſta: dicens ꝙ eſt p̄cipuum conſidera
re in rebus proprietatem/poſſeſſionem/vſufructum/ius
vtendi/⁊ ſimplicem facti vſum/tanq̄ diuerſa ⁊ diuerſa/
rum rationū: quia ſimplex facti vſus vtentibus nihil pre
bet iuris. At qui habet vſufructum habet ius in re: ⁊ vti/
lem poſſeſſionem illius rei in qua habet vſufructum. vn/ Uſufru/
de lex definit vſufructum ſic dicens. ¶ D Uſufructus ct⁹ qd ſit

eſt ius vtendi ⁊ fruendi rebus alienis ſalua rerū ſubſtā-tia.ff.de vſufruc.l.j.⁊ ex͞ de pigno.c.vltimo.⁊ Inſti.de vſufruc.in p̄n.Et alibi dicitur ꝙ vſufructus eſt ius quoddā incorporale ⁊ qđ in iure tm̄ conſiſtit. ſicut hereditas eſt ipm̄ ius hereditatis:q̄uis in hereditate contineātur res corporales.ſed ⁊ vſufructus eſt incorporale quoddā ius vtendi ⁊ fruendi:q̄uis fructus qui percipiuntur ex fundo in quo quis habet vſufructum ſint corporales:vt hec ꝓbantur Inſtit.de re.corpo.⁊ incor.per totū. ⁊ hoc ius vtendi ⁊ fruēdi eſt per leges imperatoris introductū.q̄ etiam leges dicūt ꝙ ille res que etiam vſu conſumūtur/ ꝓprie non recipiunt vſufructum.vt Inſtit.de vſufruc.ea.re.que vſu cōſu.l.j.⁊.ij.⁊ quia in eis vſus et fructus q̄ eſt ius vtendi et fruendi rebus ſalua rerū ſubſtantia/ꝓprie nō conſiſtit:quia ſubſtantia rei que ipſo vſu conſumitur/ non poteſt eſſe ſalua:ideo improprie dicit ꝙ vſufructꝰ talium rerū ſeparetur vel nō ſeparetur a dn̄io:quia vſufructus qui nō eſt/ſeparari vel vniri nō poteſt.ff.de vſufruc.lega.l.ſempronius accaldus.nec deſinere pōt vſufructꝰ.l.titio vſufructus.Uſufructus autem in rebus q̄ vſu cōſumūtur/ꝓprie nō cōſiſtit.ergo nec tranſire poteſt cū dn̄io: nec ab eo ſeparari pōt: quia nuſq̄ eſt. Et q̄uis in rebus talibus vſufructus ꝓprie non conſiſtit: vtilitatis tamen cauſa ex interpretatione benigna lex ſtatuit ꝙ vſufructꝰ in his rebus conſtitui poſſit.vt in dicto.§.conſtituitur.et in dicta.l.ij.ff.de vſufruc.ea.rerum que vſu cōſu. In.l.etiā in contrariū allegata dr̄:/Si vini olei ⁊ frumenti vſufructus legatus fuerit:ꝓprietas ad legatariū transferri debet:⁊ ab eo cautio deſiderāda eſt. vt ſi quādo is mortuꝰ fuerit aut capite minutus ſit:eiuſdē qualitatis reſtituatur:aut eſtimatis rebus certe pecunie noīe cauendū eſt. ad idem ex͞ de pigno.c.vltimo.⁊ habens talem cautionē ipſam rem iuris interp̄tatione hr̄e cenſetur.ff.de ſolutionibus.qui ergo ſoluit.⁊.ff.ſi certū peta.l.ſi tibi.⁊.ff.de regu.iur.qui actionē.cū ſi.Ex quibus etiā ptꝫ ꝙ ꝓpoſitio que dicit/In ijs rebus que vſu conſumūtur vſufructus non pōt a dn̄io ſiue ꝓprietate ſeparari/non cōtinet veritatem:ſiue accipiatur vſufructus vere ⁊ ꝓprie ſm̄ definitionē vſufructus: qui ſm̄ hunc modū ſumendi in rebus talibus vſufructus nullo modo cōſiſtit:q: definitio ipſiꝰ rebus nō competit:⁊ ꝑ ꝯſequēs nec diffinitū. ſiue ſumat improprie vſufructus ꝓ quaſi vſufructu:ſicut ⁊ in rebus incorporalibus nō dr̄ quis habere poſſeſſionē:ſed q̄ſi poſſeſſionē.ff.de ſerui.l.vltima.ex͞ de cauſa poſ.cū eccleſia.q: ſm̄ hunc modū ſumendi ſicut ex benigna interpretatiōe ⁊ vtilitatis cauſa ꝑ legē ſtatutū eſt ꝙ in his rebus quaſi vſufructus cōſeruatur:ſic eadem interp̄tatione ſit quaſi q̄dam ſeparatio:dū is cui vſufructus vini ⁊ olei ſiue pecunie legatus eſt:in his rebus ſibi legatis et traditis ad fruendū debet hr̄e quaſi vſufructū.⁊ is cui debet fieri reſtitutio tante quātitatis vini ⁊ olei adueniēte morte vel capitis diminutione fructu ipſam rem hr̄e videt quū habeat actionē:vt ꝓbatū eſt.Dicta etiā lex Si vini/q̄ dicit/ Proprietas vini ⁊ olei ad legatariū transferri dꝫ:loquit de illo qui erat capax ꝓprietatis. ⁊ ideo ſecus eſſet in ijs ꝑſonis q̄ nō ſunt capaces ꝓprietatis:vt ſerui ⁊ religioſi/ vt ſuperius eſt ꝓbatum.¶ Ex q̄bus concludit ſm̄ oīa iura tam diuina q̄ canonica ⁊ ciuilia ⁊ ſm̄ determinationē decre.Exiit/ꝙ ꝓprietas ⁊ dominiū omniū rerū vtibiliū etiam earū que vſu conſumūtur pōt abdicari:⁊ ei penitꝰ renūtiari:⁊ vſus ſimplex facti earū haberi ꝑ ipſos renūtiantes tali ꝓprietati ⁊ dn̄io in ſpāli ⁊ in cōmuni. vt per h̄ ꝙ talis vſus facti pōt a ꝓprietate ⁊ dn̄io ſepari. ⁊ ſicut equꝰ habet vſum facti auene vel feni qđ comedit:nec hꝫ aliqđ dn̄ium:ſic ſeruus ⁊ religioſus expropriatus habet vſum ſimplicē facti in vino/pane/⁊ veſtibus/ac alijs rebus q̄ vſu conſumūtur:⁊ tn̄ in his nec ad momentum hꝫ dn̄ium aliqđ/nec aliquā ꝓprietatem/nec ius vtendi:ſed ſimplicē facti vſum:q̄ nihil iuris tribuit in vtendo: vt dictū eſt.ſed iuſte vtitur:q: ab habente dn̄ium ei concedit.

Adde hic qđ de iſta materia plene ſcripſi ſupra in.§.Itē ſimplex facti vſus.in.lvj.ar. Et hoc ſemꝑ dixi ſaluis cōſtitutionibus dn̄i pape Io.de iſta materia loquētibus:quarū intellectibus ſto.que etiam nō contradicunt veraciter intellecte declarationibus fratrum minorū: ſicut ſupra ſcripſi in earū concordia in.§.reſtat inter hec.in ar.lix.

¶ Articulus.lxj. A

Eligio autē almi Franciſci viri apoſtolici vere hoīs miſſi a deo cui nomen p̄mo fuit Ioānes:qui venit in hūc mūdum: vt vita ⁊ v̄bo chriſto lumini teſtimoniū perhiberet. Io.j. que approbat ⁊ cōtinet dictam expropriationē tā in ſpeciali q̄ in cōmuni:quā chriſtus ⁊ apl̄i habuerunt.de qua ſupra copioſe tractaui.lv.ar.vſq̄ huc. Non fuit ficta aut picta aut mathematica:ſed digito dei ſcripta. Luce.xj.q: a ſpū̄ſancto eidem reuelata:euāgelica veritate ſubnixa: ac Innocē.iij.data ab Honorio.iij.⁊ alijs q̄ plurimis romanis pontificibꝰ approbat a Greg.ix. Inno.iiij. Alexādro.iiij. Nico.iij. Clemēte.v. in Uienenſi concilio declarata:⁊ a dn̄o Io.papa.xxij.vltimo roborata:corpore iuris clauſa.ex͞ de v̄bo.ſig.exijt.li.vj.Et in Clemen.eo.tit.exiui de paradiſo. Per vitā multoꝝ ſanctoꝝ ⁊ quorūdā ab eccleſia canonizatoꝝ eam profitentiū authenticā. ab emulis ⁊ dyſcolis ⁊ male de euangelio chriſti ſentiētibus impugnata: ſed ſemꝑ a ſctā romana eccl̄ia defenſata. Cuiꝰ religionis ⁊ regule ꝓfeſſores nō colunt eccl̄iam aberrātem:ſed eccleſiā romanā nō habentē maculā neq̄ rugā. Ephe.v.xxj.diſ.q̄uis.xxiiij.q.j.oībus.neq̄ a veritate ſpōſi ſui qui chriſtus eſt deuiantē:ſed in ea ꝑſeuerantē. xxiiij. q.j.a recta. Nam Donati Sabellij Arrij ⁊ Macedonij eccleſia eſt depicta:ſaltem quātum ad effectū ſacramentorum.j.q.j.ſiquis inq̄t.nō ſancta romana eccl̄ia:q̄ nūq̄ extitit fornicata:ſed ſancta ꝑſtitit ⁊ imaculata.xxiiij.q.j.q̄m. Quid em̄ aliud eſſet ꝓfeſſoribus huiꝰ regule aliā regulā recipere:iſtam imutare:maxime a fundamento paupertatis eradicare:niſi actu cōtrario ꝯfiteri ꝙ almus Franciſcus iſtius euāgelice regule inſtitutor et eius ſocij et alij inumerabiles ſancti fratres poſt eū: ⁊ oēs a tp̄e ſuo vſq̄ huc q̄ eā exaltauerūt/p̄uilegiauerūt/declarauerūt/ꝯfirmauerūt/romani pōtifices ⁊ gn̄alia ꝯcilia ſacroſancte romane eccl̄ie errauerūt! Abſit a ꝓfeſſoribꝰ huiꝰ ſctē regule ⁊ ab alijs filijs q̄buſlibet eccl̄ie orthodoxe talis ꝯfeſſio q̄ eſſet fidei ⁊ clauiū eccl̄ie eneruatio. Abſit etiā a q̄cūq̄ beatiſſimo papa noſtro ꝙ de hac regula apl̄ica ⁊ euāgelica aliud ſentiat q̄ ſui p̄ceſſores ⁊ gn̄alia ꝯcilia a tp̄e btī Frāciſci ſenſerunt. ¶ B Non em̄ vicarius dei deſtruet: ſed conſtruet/ꝯfirmabit ⁊ approbabit/que ſui p̄ceſſores ſancte ⁊ p̄mature fecerūt:⁊ leges eccl̄iaſticas ediderunt. q: vnū eſt regnū eccleſie non diuiſum.xxv.q.ij.ſi ea.⁊.q.j. in oībus.c.vſq̄ ad.§.ſi ergo.maxime in.c.ſunt q̄dā. Sunt q̄dam dicētes romano pōtifici ſemꝑ licuiſſe nouas cōdere leges.qđ ⁊ nos nō ſolū nō negamꝰ:ſed etiā valde affirmamus. Sciendū v̄o ſummope eſt:q: inde nouas leges pōt cōdere/vn̄ euāgeliſte aliq̄d ⁊ ꝓphete nequaq̄ dixerūt. Ubi vero aperte dn̄s vel eius apl̄i ⁊ eos ſequētes ſcti p̄res ſententialiter aliq̄d definierūt:ibi nō nouā legē romanꝰ pōtifex dare/ſed potiꝰ qđ p̄dicatū eſt vſq̄ ad aīam ⁊ ſanguinē cōfirmare dꝫ. Si em̄ qđ docuerūt apl̄i ⁊ prophete deſtruere(qđ abſit) niteretur: nō ſniam dare/ſed magis errare cōuinceret. Sed hoc ꝓcul ſit ab eis q̄ ſemꝑ dn̄i eccleſiam cōtra lupoꝝ inſidias optime cuſtodierunt. hucuſq̄ Urbanus papa in dicto.c.ſunt quidam. Sed et nūquid iſte chriſti diſcipulus chriſto ꝯfixus. Gala.v. etiā corporaliter Frāciſcus nouā adinuenit regulā: aut eā de ſenſu carneo eructauit:minime. Nam dicit.l. talis ꝓfeſſio ſanctū euāgelium obſeruare in p̄ncipio regule ⁊ in fine. In p̄ncipio dicit ſic. Regula ⁊ vita minoꝝ fratrū hec eſt: ſcꝫ dn̄i noſtri ieſu chriſti ſanctū euāgelium obſeruare ⁊c.

Profeſſionis fratrum minoꝝ commēdatio

⁊ in vltimo.c.dicit ſic. Paupertatē ⁊ humilitatem ⁊ ſan⸗
ctū euangeliū dn̄i noſtri ieſu chꝛiſti qḋ firmiter ꝓmiſimꝰ
obſeruemus.qḋ eſt intelligendū ſm qḋ ſancta eccleſia ⁊
ſancti doctoꝛes eā ſequētes ipſam declarant. nō ꝙ regu⸗
la beati Frāciſci ſit vere ⁊ ꝓpꝛie idem ⁊ ipm̄ euangeliū
qḋ chꝛiſti: ⁊ ecōuerſo: ⁊ ꝙ dn̄s papa non habeat ptātem
ſup eaꝫ ſicut nec ſup euāgeliū: vel q̇cq̇d eſt in regula bti
Franciſci totū chꝛiſtus ad literā obſeruauerit: vel aplīs
impoſuerit obſeruandū.q: hoc verum nō eſſet: ſed qḋ re
gula bti Franciſci ſit vere ⁊ ꝓpꝛie illa euāgelica quā chꝛi
ſtus in ſeipſo ſeruauit: ⁊ aplīs impoſuit: ⁊ in euāgelijs cō
ſcribi fecit.ſicut cōſtat ꝑ decre.exijt.ex̄ de v̄bo.ſig.lib.vi. ⁊
ꝓpter irrefragabilia teſtimonia libꝛoꝝ euāgelioꝝ ⁊ cete
rarū ſcripturarū ſanctarū. ⁊ ſanctos expoſitoꝛes earū:et
ſicut cōſtat ꝑ cōſilium multoꝝ magr̄oꝝ in theologia da⸗
tum Auinione dn̄o pape Joā.xxij.vt.s.in.§.reſtat inter
hec.in v̄ſi.preterea.in ar.lix.poſui.Unde ꝓfeſſoꝛes iſtius
regule ꝓmittunt in effectu ⁊ in veritate ſanctū euāgeliū
ſeruare pure ⁊ ꝑfecte/ſm intellectū eccleſie ⁊ ſanctoꝝ. vt
nulla alia obſeruantia euangelica iſta Franciſci purioꝛ
poſſit eſſe:nec ſibi in ꝑfectione ꝑfectiſſima euāgelica ade
quari.vn̄ dicit p̄dicta decre.Exijt/de pꝛofeſſoꝛibus iſtius
reglē chꝛiſti/ſemitas arctiꝰ ꝙ̄ ceteri elegerūt.Et ꝓpterea
ſanctꝰ iſte Franciſcus ſignifer chꝛiſti in vltimis tēpoꝛibꝰ
euāgelij chꝛiſti obliterati verbalis ⁊ realis cuꝫ ſuis filijs
legitimis in carne totaliter moꝛtuis puriſſimus repara
toꝛ/dicebat vt legit̄ in legenda antiqua eius/quā compo
ſuit frater Joānes de celano hanc regulā libꝛū vite/ſpem
ſalutis/medullam euāgelij/viam ꝑfectionis/clauē para⸗
diſi/pactū eterni federis.¶ Et ſi dicat̄ ꝙ puritas illiꝰ re⸗
gule a ſuis ꝓfeſſoꝛibus nō ſeruat̄:fatendū eſt: q: dies ma
li ſunt.Ephe.v. ⁊ carne pleni. Nec aliqua ꝓfeſſio eſt q̄ pu
re hodie obſeruet̄.ſed nihilominꝰ multi ſunt in illa euan
gelica ꝓfeſſione ipſius puriſſimi obſeruatoꝛes: necnon
illa cōmunitas plus obſeruat de paupertate ⁊ puritate
euāgelica ꝙ̄ regularis cōmunitas q̄ ſit in mūdo, vn̄ etſi
in iſta ꝓfeſſione euangelica dicat̄ ꝙ filij pactū nō ſerua⸗
uerunt:pactū tn̄ in ſemetipſo/q: eterni federis eſt/imobi
le eſt: ⁊ in ſuis puriſſimis filijs aplōꝝ ductoꝝ ⁊ rectoꝛum
gregis dn̄ici.vij.q.j.ſciſcitaris.ſic exponitur illud p̄s.lxv.
Cum incenſo arietū.i.cū oꝛatione aplōꝝ arietū pinguiū
⁊ tauroꝝ aplōꝝ duobus coꝛnibus.i.authoꝛitatibus teſta
menti veteris ⁊ noui ventilantiū fidei inimicos. xxiij.q.
iiij.cū in lege.obſeruabile ⁊ poſſibile eſt:q: euāgelicū eſt.
Aſſerere aūt ad ſeruandū ee impoſſibile blaſphemia eſt:
quia lex maxime euāgelica nō eſt de impoſſibili.ff.de reg.
iur.impoſſibiliū.ex̄ de pac.c.vltimo.iiij.di.erit aūt.Coꝛri⸗
genda ergo p̄uaricatio:nō abolenda euāgelica ſanctio.
Reducat̄ homo.xxiij.q.iiij. duo. Non feriat̄ Franciſcus
terreſtris angelus.Ardeat palea:reponat̄ granū. Mat.
iiij.xxiij.q.vij.c.j.de ↄſe.di.iiij.cū vnitas.Cōculcet̄ amur⸗
ca.Recondat̄ oleū in lechito.iiij.Reg.iiij. Non diffamen
tur p̄res antiqui q̇ arctas ⁊ paternas regulares ⁊ ij qui
eos ſeq̄ deſiderant ſemitas tenuerūt. Pꝛouideat mater
ecclīa debilioꝛibꝰ impugnantibꝰ ſtatū ſuū ſanctiſſimū q̄
nō curauerūt regulā neqꝫ curant. Nūquid p̄ualebit falſi
tas veritati cōmiſta? Separet̄ pcioſum a vili. Hiere.xv.
ouis moꝛbida ne ſanas inficiat.xlv.di.ſed illud.ex̄ de ſta.
mona.ea que.Samaritanꝰ in duas partes claudicās/le
gem ⁊ idolum:nō vtatur cū pplō iſrl̄. Jo.iiij.q: viri iſrae
lite nō hn̄t deū recentē neqꝫ deū alienū ſm Dauid in p̄s.
lxx.Sed vnus eſt eis deus chꝛiſtus dn̄s:cuiꝰ eſt euange
lium ſacroſanctū qḋ in arcanis pectoꝛis cōſcripſit/ſerua
uit/⁊ ſequētibus ſe ſeruare p̄cepit ille vir Franciſcus ve⸗
ſtitus lineis paupertatis ⁊ puritatis:atramentariū ſcri⸗
ptoꝛis euangelij habens ad renes ſuos. Ezech.ix.q̇ ⁊ ad
literā ptātem habuit ſignandi tau.T.in frontibꝰ gemen
tium ⁊ dolentiū. vn̄ ait Frāciſcus chꝛiſto/Feci ſicut p̄ce⸗
piſti mihi. ⁊ vbi ḋr.Si autē querat̄ quē intellectū habuit
iſte Frāciſcus ſcriptoꝛ in regula ſua de iſta expꝛopꝛiatio⸗
ne:non a ſeipſo locutus eſt: q: ſubtilitates iuriū ignoꝛa⸗
bat.nec multū puto ſciuiſſet diſcernere inter pꝛopꝛium/⁊
poſſeſſionē/vſufructū/ius vtendi/⁊ ſimplicē facti vſum.
Sed quū eſſet chꝛiſti diſcipulus cui datum erat noſſe my
ſteriū regni dei.Mar.iiij.Luce.viij.didicit gloſſare euan
gelium qḋ ꝓmiſerat lumine ſpūſancti q: paruulus erat.
Matth.xj.et in p̄s.cxviij. Intellectū dat paruulis.Dicit
ergo ſic in ſua regula euāgelica ⁊ eccleſiaſtica q: eccleſia
catholica que regulā appꝛobauit ⁊ dedit/dicit ꝙ Franci
ſcus fratres dixit in cōmuni nō frater:q: pluralis locutio
plures cōpꝛehēdit.iiij.q.iij.vbi numerus.§.fratres nihil
ſibi qḋ nedum ſpālitatem ſed etiā cōmunitatem reſpicit
appꝛopꝛient.qḋ ⁊ declarat amplius. Sed tanq̄ aduene
⁊ peregrini in hoc ſeculo in paupertate ⁊ humilitate do
mino famulātes/vadant ꝑ eleemoſyna cōfidenter.Quā
expꝛopꝛiationē ſicut intellexerat ſanctus Franciſcus: ſic
eam romani pontifices Greg.ix.Innocē.iiij.Alexan.iiij.
Nicolaus.iiij.Clemens.v.declarauerūt eſſe nedū in ſpe⸗
ciali ſed etiam in cōmuni.Sicut autem ſcripſit et docuit
iſte Frāciſcus atramentarius ſimplex litera/ſenſu gna⸗
rus:ſic ⁊ vixit: ⁊ fratres ſuos viuere pꝛecepit. Nam ſicut
ſcripſerūt ſocij ſui vita ⁊ miraculis coꝛuſci: nolebat locū
a fratribus recipi niſi ꝓpꝛium haberet patronū cuiꝰ no⸗
mine locus a fratribꝰ teneret̄.Semel audiens ꝙ quidaꝫ
frater dicebat ꝙ veniebat de cella fratris Franciſci:am⸗
plius ipſe illā cellā ꝓpter ꝓpoſitionē nō introiuit. Trāſ⸗
iens ꝑ Bononiā audiens domū fratrū/in eam igreſſus
nō eſt.q̇n inſuꝑ mandauit fratribus ꝙ de ea exirent. vn̄
qui hec ſcripſit teſtimoniū perhibet ꝙ de ea infirmꝰ exi⸗
uit:quouſqꝫ dn̄s Hugo cardinalis legatus ī platea ibi⸗
dem publice p̄dicauit ꝙ domus illa in qua fratres habi⸗
tabant/nō erat fratrū:ſed eccleſie romane: ⁊ tūc fratres
redierunt ad eam.Quādo etiam ſibi aliq̄d dabat̄ ab ali
quo ad vſum ſuū:a dante ſemꝑ petebat licentiā ꝙ rē illaꝫ
poſſet magis egenti donare. ⁊ hoc nedum in ꝓfanis/ſed
etiam in rebus eccleſiaſticis obſeruabat:nolens in eis
pꝛopꝛietatem aliquā habere.Unde q: ecclīam ſctē Ma
rie de angelis cōceſſit abbas ſancti Benedicti de monte
ſubaſio cum ſuis monachis btō Franciſco ad faciendū
ibi caput oꝛdinis ſui:omni anno ſctūs Franciſcus mitte⸗
bat ſibi fiſcellaꝫ plenā piſciculis q̇ vocant̄ laſque in ſignū
tributi: ⁊ ꝙ dn̄ium eccleſie erat abbatis: ⁊ nō fratrū. ⁊ do
minus abbas videns tantā expꝛopꝛiationē fratrū/mitte
bat eis vaſculū plenū oleo. Qua de re ſctūs Franciſcus
in teſtamēto ſuo ſpūs ⁊ nō carnis qḋ ipſe fecit/mādauit
fratribꝰ ꝙ in domibꝰ ⁊ locis vbi fratres manebant tāq̄
aduene ⁊ peregrini manerēt:nullū ibi plus ꝙ̄ in domibꝰ
ſeculariū dn̄ium vendicantes. Nec volebat ꝙ fratres ex⸗
pulſi de loco querimoniā ꝓponerent ↄtra queq̄: ſed ꝑſe⸗
cutionē pacifice ſuſtinentes ad loca alia ſe trāſferrēt.vij.
q.j.oīs qui gemebat.c.ſicut. ⁊.c. aduerſitas.§.hoc etiam
tunc.memoꝛ diſcipulus magiſtri nō habētis vbi reclina⸗
ret caput. Matth.viij.Luce.ix.nō ergo vero fratri mino⸗
ri nec alteri dubiū pōt eſſe de expꝛopꝛiatione vera etiam
in cōmuni:ex quo ſic ſctūs noſter ⁊ ſancta mater eccleſia
declarauit ſequēs ſenſum ⁊ intellectū ſanctoꝝ patrū ec⸗
cleſie oꝛthodoxe.¶ Si dicat̄ ꝙ nō ſit regulā vel oꝛdinem
dare ſine ꝓpꝛio in cōmuni:hoc expꝛeſſe ↄtra p̄dictos pon
tifices romanos declarantes iſtam regulā apoſtolicā eſt.
⁊ ideo ꝓ veritate antea patiendū eſt/ꝙ̄ ſancte regule de⸗
ſtructioni ↄſentiendū. Matth.v.xj.q.iij.nemo. xxxij.q.v.
ita ne.q: Franciſci q̇nimo chꝛiſti regulam ſpopondit oꝛ⸗
do:nō aliam.ꝓpter pctā pꝛeuaricatoꝝ poſſet deſtrui iſta
cōgregatio: nō euangelica vnio ⁊ poſſeſſio. vide.s̄.e.ar.
v̄ſi.ſed ⁊ nūquid. ⁊.s̄.§.reſtat.v̄.p̄terea.in ar.lix.Coꝛpus
poteſt occidi:nō anima.timeatur ille qui poteſt coꝛpus ⁊
animam perdere in gehēnam. Matth.x.Luce.xij.xj.q.iij.
nō ſolum. ⁊.c.nolite.Occiſus eſt chꝛiſtus: ſed reſurrexit.
Mar.vltimo.dicebāt diſcipuli/Dubij ſperabamus.Luce
xxiiij.ſed nos certificati dicimus cū Dauid quia redemit

⁊ redimet iſrael ex oibus tribulationibus ſuis. Nūquid
mortuus eſt Frāciſcus:ſemel mortu⁹ eſt in cruce cū chri/
ſto. Phil.ij. Jam nō plus morit̃. Roma.vj.nec diſcipulus
eius verus morit̃ ſi in cruce morit̃. ſi aūt in cruce nō mo/
ritur:vere morit̃.⁊ in ipſo Franciſcus moritur:nec reſur
git.ſed in ſuis crucifixis reſurgit ⁊ reſurget diſcipulis nō
fictis ⁊ phantaſticis:ſed veris ⁊ fidelibus nō claudican/
tibus in duas partes.iij.Reg.xviij.xlix.di.c.j.℣.claudus.
ſed iter rectū bethſamis āgētib⁹ ⁊ gemētibus.j.Reg.vj.
¶ Non errauit ſancta mater eccl'ia in Frāciſco:nec fuit
decepta:nec nos errauim⁹ cū ſequētes. Per oſtiū eccl'ie
intrauit.Joā.x.Frāciſcus. Singularē obedientiā ꝓ ſe ⁊
ꝓ ſuo ordine pmo pape Honorio repromiſit: ſicut in pri
mo.c.regule ꝯtinet̃. Protectorē cardinalē gubernatorē
ſue religionis ⁊ fraternitatis mādauit ꝑ obedientiā fra/
trib⁹ ſemꝑ a dn̄o papa peti.vt ſemꝑ ſubditi ⁊ ſubiecti pe
dibus eiuſdē ſcte eccl'ie ſtabiles in fide catholica paupta
tem ⁊ humilitatē ⁊ ſanctū euāgeliū dn̄i noſtri ieſu chriſti
qd̄ firmiter ꝓmiſerant obſeruarent.vt in vltimo.c.regu/
le ꝯtinet̃.Adde ad iſtū ℣ſi.qd̄ ſcripſi.j.in.§.offendūt.℣.pe
nultimo ⁊ vlti.in ar.lxvj. Non fuerūt filij quidā degene/
res contenti de regula ſancta ⁊ poſſibili ſ; arcta: q: tota
euāgelica q̄ ducit ad vitā.Mat.vij.⁊ teſtamēto ſcti pr̄is
⁊ ideo hereditate celeſti indigni.vt in regula ſctā d: in.c.
fratres nihil ſibi appropriēt.⁊.C.de fidei cō.l.vlti.xi.q.iij.
ſylueſter.ex̃ de vo.⁊ vo.re.licet.rectos ⁊ ſimplices eos pr̄
eoꝝ puriſſim⁹ fecerat:literā regularē euāgelicā eis dede/
rat:a qua volētes recedere declarationes a ſctā romana
eccl'ia obtinuerūt ꝯtra voluntatem pr̄is.⁊ ſic ſe a tꝑe ſuo
multis queſtionib⁹ immiſcuerūt. Eccl's. vij.in fi. vſq; in
hodiernū diē.Male eñ ſeruātes regulā/⁊ declaratiōes
quō obſeruabūt: nō eñ declaratiōes noua regula ſunt:
ſed eā declarāt.ex̃ de elec.cū expediat.lib.vj.⁊ de pben.q:
ſepe.li.vj.quas ſi ſeruarēt:⁊ regulā vtiq; obſeruarēt. S;
certi exiſtāt hui⁹ ſancte regule ꝓfeſſores pn̄tes ⁊ futuri/
ꝙ niſi redeant ad regule puritatē cuius declaratio teſta
mentū pr̄is Frāciſci eſt:nunq̄ deerit in ordine tribulatio
corporalis ⁊ ſpūalis dans auditui intellectū.Eſa.xxviij.
Utinā ergo roman⁹ pōtifex tolleret qd̄ ſuꝑaddidit huic
regule.⁊ vtinā declaratio fuerit deo grata: qd̄ preſumo:
ꝓpter multos regule impugnatores maxime tꝑe Jo.pa
pe.xxij.inter quos pcipui fuerūt ipſius regule ꝓfeſſores.
ſuper quo vide qd̄ ſcripſi.j.in ar.lxviij.§.porro.licet a ro/
manis pontificib⁹ cōdeſcendentibus infirmis pie data:
ſed ex ea mortis ꝓpter puaricationē occaſio ſubſecuta.
Tollat inquā charitas priuilegium: q: nulla maior ꝓprie
tas fratrib⁹ minoribus q̄ꝫ priuilegiū: qd̄ eſt lex priuata.iij.
diſt.priuilegia.ex̃ de ℣bo.ſig.abbate.quū ipſi tamq̄ꝫ viri
euāgelici ſubiecti eſſe debeant oi creature:maxime prela
tis eccl'ie ꝓpter deū.j.Pet.ij.vltra medium.ex̃ de maio.⁊
obe.ſolite.j.rn̄.more apoſtolico in tribulationib⁹ gaudē/
tes.Actuū.v.in fi.⁊ ideo oi iuri nedum priuilegio renūtia
uerūt ꝓpter deum;⁊ hoc fuit eoꝝ ius ⁊ priuilegiū/ nō hr̄e
ius ⁊ priuilegiū ſuꝑ terrā.Quid eñ magis facit in mūdo
fratres mīores maiores ⁊ ꝑ ꝯſequēs ſuperbiores q̄ꝫ priui/
legia? ergo vere ꝯtra nomen eoꝝ ⁊ ꝓfeſſionem ſunt. Et
ideo dicebat pater eorum Frāciſcus humilis. Hoc ſit no
ſtrū priuilegiū fratres nō hr̄e aliqd̄ priuilegiū ſuꝑ terram.
Certū eſt eñ apud clare ⁊ oculo puro iſtū ſtatū ſpeculā/
tes:⁊ q̄ ſua ſunt nō querētes. Phil.ij.lxiij.di.noſſe.ꝙ oia
priuilegia/excepto regule approbationis ⁊ ꝯfirmationis
priuilegio/ſunt ꝯtra regule puritatē pauptatē ⁊ humilita
tē.Et ideo dixerūt quatuor fratres minores magiſtri in
theologia regulā exponētes/ꝙ timendū ⁊ cauendū erat
fratrib⁹ ne ꝓpter priuilegia recederent a regule puritate.
⁊ adde hic qd̄ ſcripſi.j.in.§.offendūt.℣.volētes.cū ℣ſi.ſe/
quē.in ar.lxvj. ¶ Tollat etiā cadauera mortuoꝝ.i.ſepul/
turas.q: ꝓ mortuis fratres cū clericis litigāt tota die:et
mortui ſepeliūt mortuos. Matth.viij. vbi Chryſoſto.in
homil. Monſtrat qm̄ nihil celeſtib⁹ negotijs nobis ma/
gis neceſſariū eſſe opꝫ:⁊ qm̄ cū toto ſtudio ijs iungi de/
bemus:⁊ neq; parum tardare etiā ſi valde ineuitabilia ⁊
incitantia fuerint q̄ attrahunt. Quid eñ magis neceſſa
riū erat q̄ꝫ ſepelire prēm:quid etiā facilius? Neq; eñ tps
multū ꝯſumendū erat. Per hoc etiā eum dn̄s a multis
malis eripuit:puta luctibus ⁊ meroribus: ⁊ ab ijs q̄ hic
expectant̃. Poſt ſepulturā eñ neceſſe iā erat ⁊ teſtamen
tū ſcrutari ⁊ hereditatis diuiſionē ⁊ alia hmōi. ⁊ ita flu/
ctuationes ex fluctuationibus ei ſuccedentes alōge eū;
a veritatis abducere portu. ⁊ ita nec ex hoc incūſat cru/
delitatis:ſed ꝯtrariū crudelitatis eſſet.Et multo magis
malū eſt abducere hoiem a ſpūalib⁹ ſermonib⁹.huc uſq;
Chryſoſtom⁹ ⁊c.q̄ authoritas ⁊ ſequēs nos miſeros fra/
tres minores iſtius tēporis ad literā ꝑcutit cū ſepulturis
⁊ teſtamētis noſtris: ſine q̄bus nō credim⁹ infideliores
volucribus nos poſſe viuere. Matthei.vj.⁊ in.c.regule.
Uadant ꝓ eleemoſyna confidenter. Item ibi Hilarius.
Si aūt mortuū ſepelit mortu⁹: nō debem⁹ curā hr̄e mor/
tuoꝝ ſed viuentiū:ne dum ſoliciti ſum⁹ de mortuis: nos
quoq; mortui appellemur. Item ibi Raban⁹. Notandū
eſt etiā in hac ſententia ꝙ aliqn̄ minora bona pretermittē/
da ſunt ꝓ vtilitate maioꝝ. ¶ Tollat etiā papa fratribus
minoribus cathedras magr̄oꝝ. q: iam fratres minores
vocari Rabi ab hoib⁹ ſummo deſiderio anhelāt. Mat.
xxiij.vbi Chryſo. Uocari volūt;nō eſſe. Nomē appetūt:⁊
officiū negligūt. Ad lr̄am fr̄es minores ⁊ pdicatores le/
ctores fieri ⁊ dici cupiūt:⁊ nō eſſe.ꝯtra id.xlij.di.oratoriū
xvj.q.j.ſi cupis.ex̃ de pben.cū ſm. Et q: tales ſentire no/
lunt onus lectoratus:nec emolumentū in cibis ⁊ veſtib⁹
⁊ potib⁹ fecūdioribus ſentire debēt.ex̃ de reg.iur.qui ſen
tit.li.vj.xij.q.ij.eccl'iaſticis. Honores plationū. q: fratres
minores q̄ ſubeſſe cōſueuerant: peſſe deſiderant. quū tñ
dn̄s dixerit ap'lis quoꝝ vitam ꝓfitentur. Quicūq; volue
rit inter vos maior fieri/ſit veſter miniſter. ⁊ quicūq; vo/
luerit inter vos pmus eſſe/erit veſter ſeru⁹. Matth.xx.⁊
Luce.xxij.ad fi.⁊ pcedit in illo. Principes gentiū dn̄ant̃
eoꝝ.vbi Chryſo. Oſtendit aūt in hoc ꝙ gentile eſt pma/
tus cupere.⁊ ſic gentiū cōparatiōe eoꝝ aiam eſtuantem
cōuertit.xl.di.quicūq; pmatū.Et idē introducit differen
tiā inter pncipes mūdiales ⁊ eccl'iaſticos: oſtēdēs q: pn
cipatus in chriſto nec ab aliq̄ apperēdus eſt.viij.q.j.licet.
⁊.c.qui epatum.⁊.j.q.vj.ſicut.nō habenti.nec alteri inui/
dendus eſt haberi.q: pncipes mundi ideo ſunt:vt dn̄ent̃
minorib⁹ ſuis:⁊ eos ſeruituti ſubijciant:⁊ expoliēt ⁊ vſq;
ad mortē eis vtant̃ ad ſuā vtilitatē ⁊ gl'iam. Principes
aūt eccleſie ſunt ⁊ fiūt:vt ſeruiāt minoribus ſuis:⁊ mini/
ſtrent eis quecūq; receperūt a chriſto: vt ſuas vtilitates
negligāt/⁊ eoꝝ ꝓcurent.vide qd̄ legit̃ ⁊ no.xij.q.iiij.c.ij.
in gloſ.his habes.⁊ mori nō recuſent ꝓ ſalute inferiorū.
Pmatū ḡ eccl'ie cōcupiſcere/neq; iuſtum eſt neq; vtile.
Quis eñ ſapiēs vltime vult ſe ſubijcere ſeruituti/⁊ peri
culo tali vt det rōnē.ex̃ de officio pmice.c.j.⁊ de accu.qli/
ter.ij.de oi eccl'ia:niſi forte qui nō timet dei iudiciū:abu/
tens pmatu ſuo eccleſiaſtico ſeculariter:ita vt cōuertat il
lum in ſecularē:vide.xl.diſt.ante oia.huc uſq; Chryſo. Et
ibi Orige. Eccleſiarū ḡ pncipes imitari debēt chriſtū ac
ceſſibilem ⁊ mulierib⁹ loquētem. Joā.iiij.⁊.viij.⁊ pueris
man⁹ imponentē. Matth.xvij.⁊ diſcipulis pedes lauan
tē. Jo.xiij.vt ⁊ ipſi ſimilr̃ faciant fratrib⁹.de ꝯſe. di.iiij.ꝓ/
prie.xciij.di.dn̄s noſter. Nos aūt tales ſum⁹:vt etiā pnci/
pū mūdi excedere ſuꝑbiā videamur: vel nō intelligētes
vel contēnentes mādatū chriſti.⁊ q̄rimus ſicut reges aci
es pcedere:⁊ terribiles nos maxime pauperibus exhibe
mus:nullā affabilitatē hn̄tes vel hr̄i ad nos pmittentes.
Item ibi Chryſo. Quātūcūq; tu humiliatus fueris:non
poteris tñ deſcendere quantū dn̄s tuus. Phil.ij. ¶ Tol
lat etiā ſicut ⁊ fecit in ſua cōſtitutione q̄ incipit/Ad cōdi/
torē/remedia ꝓcuratoꝝ rerū tēporaliū/ emulatoꝝ ⁊ aia/
rū inimicoꝝ. Dimittat intactā ꝓ dei honore regulam fra
trū minoꝝ. Uere hoc eſt priuilegiū lex priuata.diſt.iij.priuile/

Eccl'iaſtici ⁊ ſecularis pncipatꝰ diſcrimen.

giā.oculis carnalium occultata. Hec eſt illa crucis ſtulti-
tia.j.ad Coꝝ.j.quā impugnat carnis prudētia.ad Rom.
viij.ſed btūs qui non fuerit ſcandalizatus in ea. Mat.xj.
Fateor Franciſci regula ſemꝑ fuit iudeis fratribꝰ totali-
ter literalibꝰ ſcandalū:gentibus fratribꝰ carnalibꝰ terrā
comedentibꝰ ſtultitia:fratribꝰ ꝟo diſcretis ⁊ ſpūalibꝰ vir
tus dei ⁊ ſapiā.j.ad Coꝝ.j. Exiſtimo ꝙ pater noſter ꝓphe
ta de tribulatione noſtra q̄ eſt de regule impugnatiōe et
p̄uaricatione-longe ante p̄dixit:vt legiꝉ in ſua legenda.
Et qm̄ futura tribulatio appropinquat: btūs q̄ ꝑſeuera-
uerit. Matth.x.⁊.xxiiij.de pe.di.iij.§.euidentius.ꝟ. Itēʒ.
in ijs que incepit. Predixit etiā-vt in legenda antiqua cō
tinetur-ꝑ hec verba. Uenit tp̄s in quo dilecta deo hec re
ligio diffameꝉ adeo vt exire pudeat fratres in publicū.ſʒ
qui tunc ꝓbati fuerint:ꝓbatiōes nobis erūt. magna em̄
ſuꝑ eos tribulatio ventura eſt. Sʒ q̄ maior tribulatio: ꝙ̄
cū dei vicario dn̄o Jo.xxij.de caturco cui ꝑ regulā ſubmiſ
ſi ſumꝰ ſingulariter ⁊ ſpāliter? Sed hec ſubmiſſio ſic cōti
netur in regula:vt nō eſſet ꝓmiſſi euāgelij p̄uaricatio ſʒ
adimpletio. Sʒ nūquid dn̄i pape ſanctio videꝉ ſctē regu
le euacuatio? Et ꝙ caput noſtrū Frāciſcꝰ cū toto ſuo cor-
pore vſqʒ ad hec tēpora in errore vixerit ꝓbatio?ꝙ tot ro
mani pontifices cū duobꝰ gn̄alibus ꝯcilijs errauerint at
teſtatio?in toto mūdo iſtius religionis diffamatio?abſit.
Sed ⁊ nūquid alterius ſtatꝰ receptio ꝓfeſſionis noſtre
eſſet cōtinua p̄uaricatio ꝓfeſſe in gn̄ali caplo. vide.j.§.
ad ſuperiora.in ar.lxij. Peruſij celebrato euāgelice veri-
tatis:⁊ miſſe ad oēs fideles pre timore humano reuoca-
tio? Si ḡ in veritate ſtatꝰ fuimꝰ ⁊ ſumus: nō ſit in nobis.
ij.Coꝝ.j.eſt ⁊ nō:ſed ſemꝑ eſt. Nam ſm̄ Augu. veritas eſt
id qđ eſt.xxij.q.ij.cū humilitatis. Pudeat filios veritatis
crimen incurrere ſimulatis. Si in veritate ſtatꝰ fuiſſe et
eſſe nos credimꝰ:nō timeamꝰ:nō diffidamꝰ:q: veritas li
berabit nos. Jo.viij.que fortior rege eſt.iij.li.Eſdre.iij.c.
di.viij.ꝯſuetudo. Timeat ſtatus falſitas.cōfidat veritas.
Timeat ordo phantaſticus. nō paueat ordo euāgelicus
aplicus ⁊ eccl'iaſticus. Unū faciamꝰ: ne ſub ſtramine ca-
meli idola abſcondamus.i.ne ſub ſpecie ſctitatis pctā ce
lemꝰ ⁊ defendamꝰ. Gen.xxxj. Uitā noſtrā defectuoſam ꝑ
ſtatū ſanctū nō excuſemꝰ. Ueritatē cū tranſgreſſiōe non
miſceamus. Utile ꝑ inutile nō vitieꝉ.ex de regu.iur.vtile.
li.vj.vbi de hoc. Cōfiteamur reatū. Nō muremꝰ ſtatū:ſed
curemꝰ plagatū ꝓpter mandatū apl'i. Ceſſent iā nunc in
ordine nobis ꝓhibiti ꝯtractus: vt nō ſuccūbamꝰ ꝑ ꝯ̄rios
actus. Nam longe a p̄ma puritate ordinis ⁊ ab illo apo
ſtolico cetu euangelico ⁊ angelico fuit emere-vendere-
alijſqʒ pauperibꝰ donare-ꝑmutare-refutationes facere-
in iudicio cōtendere-⁊ alios ꝯtractus ꝓprietarioꝝ inire.
vide.j.§.porro ad veritatē.ꝟ.⁊ q: ſepe.in ar.lxvij.q̄ reſpi-
ciunt dn̄m ꝓprium:nō virū euangelicū. Nam ſi hec egeri
mus:ꝯtra nos ꝯcludemꝰ ꝯfuſionē dei:⁊ eiꝰ vicarij dn̄i pa
pe nō euademꝰ:in veritate teſtificata ꝟbo dei. Actuū.viij.
xj.q.iij.exiſtimant.xxij.q.v.cauete.negata ſuccūberemus.
Quia ꝓ̄ merito tribulationē patimur. Gen.xlij. q: pec-
cauimꝰ in p̄rem ⁊ fratrē noſtrū chriſtū dn̄m ⁊ eiꝰ verū di-
ſcipulū Franciſcū almū:vidētes anguſtias paupertatis
⁊ humilitatis aīe ſue.⁊ quū nos deꝑcareꝉ vt eum ab op-
probrio ⁊ infamia quā ꝓpter relaxationē noſtrā in pau-
ꝑtate ⁊ humilitate in ſe ⁊ in mēbris ſuis patiebaꝉ-libera
remꝰ:nō exaudiuimꝰ. Si ſanguis eius exquiriꝉ: q: vere
pauꝑtateʒ regule laudamꝰ ⁊ p̄dicamus.ſed in ſanguine
agni ſine quo nō ſit pctōꝝ remiſſio. Apoc.j. Heb.viij.pe-
dem.ps.lxvij. Ut intingatur pes tuus in ſanguine. Per-
parū aut nuſqʒ intingimus. Pecuniā dicimꝰ nos nō tan-
gere:nec magis dn̄i multas habētes pecunias eas tāge-
re ꝯſueuerūt:ſed vix ea poſſumꝰ ſatiari.xiiij.q.v.q̇d dicā.
Caremus eiꝰ actu:ſed affectu ⁊ effectu eiꝰ in quo ꝯſiſtit
vera eius receptio nō caremꝰ. Paſſim recipiꝉ. paſſim re-
poniꝉ.paſſim ꝑ fratrē quēlibet quaſi in neceſſarijs ⁊ non
neceſſarijs expendiꝉ ⁊ donaꝉ.cōtra declarationem pape.
Clemen.Exiui.⁊ de ea cōpotuʒ recipimus.⁊ eius clauis
vbi reponiꝉ ꝑ fratres portaꝉ.ꝓpter quā ī ordine ⁊ extra
ordinē emptiones ⁊ venditiones fiūt:⁊ mutuū ſicut iter
mūdi alios mercatores. Uix reperiꝉ frater in ordine qui
nō habeat pecuniā:niſi q̇ hr̄e nō pōt. Eius pecunie effe-
ctus deeſſe poterit:non affectus. Uide qđ ſcripſi.ſ̄.in.§.
nūc ꝟo.j.ꝟ.in ar.liiij.facit.xxxiiij.q.j.ſm. De nūmis crebra
eſt locutio inter fratres: vt potius ſm̄ Hiero. videantur
eſſe iſtitores ꝙ̄ fratres minores.xvj.q.j.ſi cupis. Nihil q̄ſi
recipiꝉ a fratribꝰ:q̄n vendaꝉ.nō obſtante declaratiōe pre.
Nicolai.Exijt.q̄ dicit. Nec ea recipiant vt ea vendāt. Nō
poſſet generalis miniſter cū toto caplo gn̄ali dare vnuʒ
denariū etiā amore dei:q: non eſt dn̄s nec adminiſtrator
nec diſpenſator eius:ſicut clare colligiꝉ ex declarationibꝰ
Nicolai ⁊ Clemen. v.corpore iurꝭ clauſis. Nā diſpēſator
ꝓ dn̄o dāte pecuniā fratribꝰ ꝓ eoꝝ neceſſitatibus tenēs
illam pecuniā eſt nuntius vel depoſitarius.nō generalis
miniſter vel ꝓuincialis nec cuſtos nec gardianꝰ: multo
minus nec quilibet alius ſimplex frater qui de illa pecu
nia ſic depoſita in aliquo intromittere ſe nō dʒ: ſed ſoluʒ
famulo tenenti pecuniaʒ ꝓ dn̄o dante neceſſitates ſuas
p̄ſentes ⁊ ſm declaratione pre. emergentes ſimpl'r nun-
tiare: qđ peſſime in ordine obſeruaꝉ. Maxima ⁊ ſcelera-
tiſſima eſt hypocriſis coram deo ⁊ mundo:inimica almo
Franciſco ⁊ eiꝰ euāgelice regule:mala ꝑnicioſo exemplo
animarū fratrū ꝑemptrix-dicere ſe pecuniā non recipere
⁊ eā ꝯtinue cū inſtantia vbilibet ꝓcurare-⁊ ea nunq̄ ca
rere-⁊ verbis manifeſte ꝯtraria facere-⁊ ſic factis menti
ri.ad hoc.xj.q.iij.exiſtimāt.xij.q.j.nolo.xxij.q.v.cauete.ſed
fratres verecūdantes ſe pecuniā recipere ⁊ petere cōtra
ſtatū:vocant eā eleemoſynā.ſed fraudē faciūt in ꝟbo: q:
quodcūqʒ nomen imponāt-pecunia eſt.ad hoc.xiiij.q.iij.
plerīqʒ.ex de ſimo.ea q.⁊.c.intātū.⁊ vide ſuꝑ ꝟ ex de ꝟb.
ſig.exiui.§.cupientes.in Clemen. Sancta ergo eſt coram
deo ⁊ vicario eius tranſgreſſionis noſtre maxime in hu-
iuſmodi pecunijs ⁊ pauꝑtate pura cōfeſſio:vt remaneat
⁊ ſeruetur ꝓfeſſio:nō ſit in pctis excuſatio.ps.cxl.xiij.q.j.
predicator.ex de cōſue.quāto.ne chriſti ſit irritatio-ſit hu
miliatio:⁊ ſequetur iuſtificatio. Luce.xviij. Sic vite defe-
ctuoſe ad ſanctū ſtatum diſtinctio:vt pro nobis ſit defini
tio. Recordemur de patris prophetia: ne fiat apoſtaſia.
Non ſit confidentia verboꝝ ⁊ allegatio inanis ⁊ pompa
tica magiſtroꝝ ordinis ⁊ alioꝝ aduocatoꝝ: ſed pro victo
ria ſit manifeſtatio exemploꝝ.xcix.di.ecce precipua arma
noſtra ſint pura conſcientia ⁊ oratio.xxxvj.diſt.c.vltimo.
xxiij.q.viij.conuenior.⁊ regularis obſeruantia:non nuda
ſcientia. Ut vincat veritas ſit vite puritas. Non in equis
⁊ curribus.ps.xix.argumentis ⁊ probationibus philoſo
phicis gloriemur.ad Coloſ.ij.c.ſed victoria hec eſt vt hu
miliemur. Humiliemus ergo nos cum chriſto humili.
Philꝉ.ij.⁊ ſeruo ſuo Franciſco.⁊ orationem humiliuʒ ſm
ps.cj. dominus acceptabit. Non ſit confidentia in legi-
bus ⁊ regibus.xxiiij.q.iij.§.j.ſed in precibus. non in cla-
moribus.xxxviij.diſt.ſedulo.ſed in gemitibus. Caput no
ſtrum membra habet.ad Epheſ.j.⁊.iiij. ex de ſacra vnct.
c.vnico.§.ſed vbi.caput inclinatum. Jo.xix. Cor humilia
tum-pati paratum-in ſe non iuſtificatum. de peni.diſt.ij.
ſi enim.per duas colum.ꝟ.nos autem.in profeſſione ra-
tum-ad perſequentes per amorem corde latum. ij. Coꝝ
vj.et in Ps̄.cxviij.latum mandatum tuum. per chriſtum
habebit optatum. Nam cauſa et queſtio chriſti eſt. p̄s.
xxxix.egeni.lxix.⁊.cviij.mendici. Et perſecutus eſt homi-
nem inopem et mendicum.p̄s.cviij.nudi.xij.q.j.clericus.
non querentis que ſua erant. Philip.ij.lxiij.diſtin. noſſe.
nec regnum. Joannis.xix. pecunie: ſed glorie-ſed inno-
centie.ij. Corinth. viij.ſed concordie-ſed ſapientie. Quo-
modo enim anima chriſti dei diuitijs pleni-terre plaſ-
matoris-celi fabricatoris, Geneſ.j.ex de ſumma trinita-

c.j.nec bonoꝝ ſuperioꝝ nec inferioꝝ indigẽtis.pſ.xv.
Bonoꝝ noſtroꝝ nõ indiges. ſed ſupaffluẽtis/pfectionis
ſue perfectiſſime normã tradẽtis.quõ in quã viſco ꝓprie/
tatis terre ligari aut cõpediri potuit: cũ oĩs terra de ſe ſit
inanis ⁊ vacua?Geñ.j.Sꝫ nũquid q: ſe exinaniuit.Phil.
ij.inanis ⁊ vacuus remãſit?Abſit.ſed terra vſus eſt: q: ꝓ/
pter nos terra carnẽ aſſumens factus eſt. Geñ.iij. Jo.j.⁊
hec terra ſuperior celo eſt. vt legiť in legẽda bti Andree.
Accepit terrã:ſed nõ ſubmiſit ſe terre. Ne gloriet ſecuris
contra eũ q̃ ſecat in ea.⁊ ne lutũ contra figulũ gloriet.ſm
Eſa.x.c.xxiij.q.v.§.hinc notandũ.xxj.di.cũ inferior. Detur
ergo vſus terre carni chriſti:q: verus hõ erat ⁊ eſuriebat.
Matth.iiij.⁊ Luc.iiij.a ꝓprietate terre ⁊ ligamine libera
ꝑmaneat pfecta aĩa chriſti.Nõ deſcẽdit vt qđ ſuũ erat ſicut
veri dei.viij.di. quo iure.ex de deci.cur amplius. vt verus hõ
ſibimet vendicaret:ſed vt pfecte amitteremus qđ noſtrũ
erat ⁊ nõ erat exẽplũ daret. Nõ terrã dãnauit quã creaue
rat:ſed cõculcauit.vere nõ eſt plena conculcatio ſi eſt dñij
appropriatio:q: qđ cõculcat nõ conculcaṫ. Fuit ḡ in chri/
ſto noſtro pulchra diſtinctio ⁊ ſancta vnio. In loculis car
nis cõdeſcenſio.xij.q.j.habebat.ne periret infirmus. In ꝓ/
hibendo perã argentũ ⁊ aurũ ⁊ es in zonis. Mat.x.perfe
cte aĩe ad maiora ꝓuectio ⁊ pfectio. Ne degeneraret pfe/
ctus hõ/hoĩbus cõdeſcendit. In perficiẽdis pfectis ⁊ an/
gelis terreſtribus efficiendis deus aſcendit:cõdeſcendẽdo ⁊
aſcẽdẽdo lucrifaciẽs oẽs:proportionãs oẽs. vt in pre.de/
claratione/exiit. Excelſus reſignauit in terra ſuũ terrenũ
dñiũ:vt perfecte ſequamur ſuũ conſiliũ.Mat.xix. Si vis
perfectus eſſe ⁊c̃. Humiliatus non dãnauit dñium ꝓpter in/
firmorũ ſubſidiũ. Nũquid vnã ⁊ eãdem legẽ deus ⁊ homo
equaliter tribuit diis ⁊ hoĩbus?ſed verus hõ humanã ⁊
infirmã de habẽdo propriũ dedit hoĩbus.deus diuinã de non
habẽdo propriũ dedit diuinis hoĩbus.q̃bus ⁊ dixit in pſ.
lxxxj.Ego dixi dij eſtis ⁊c̃.⁊ Mat.xvj.ibi. Uos aũt quem
me eſſe dicitis?⁊ alibi pſ.cxiij. Celũ celi dño:terrã aũt de/
dit filijs hoĩm. Nũquid hec militans eccleſia ſm illã triũ/
phãtẽ diſponiť hierarchiã:lxxxix.diſ.ad hoc etiã. Nũquid
differt ſtella a ſtella?⁊ tñ oẽs ſtelle ⁊ lucide:⁊ alique luci/
diores:q: alia eſt claritas ſolis ⁊ alia ſtellarũ.j.Cor.xv.⁊
facit.lxxxix.di.c.vlti.q: in domo pr̃is mei mãſiones multe
ſunt. Jo.xiiij.de pe.di.iiij.in domo. Sed nec vna ⁊ eadem
lex data eſt Rechabitis nõ bibẽtibus vinũ ⁊ in tabernacu
lis habitãtibus ⁊ iſraeliticis. Hiere.xxxv. Sed ⁊ nũquid
illud ꝓpriũ qđ multorũ eſt in cõmuni : perdit nomẽ ꝓprij
et effectũ? Nõ.q: illã affectionẽ vel quaſi vnũ hꝫ collegiũ
ad res ſuas:ſicut vnus priuatus ad res ſuas priuatas.⁊ ſic
ꝓ eis litigat/⁊ cõtendit/⁊ dolet/⁊ cõturbatur/quũ ei au/
fertur:vel ſup ea moleſtaṫ.Adde hic qđ ſcripſi ſupra in.§.
rurſus poſſet.ṽ. Itẽ qđ opponiṫ.in ar.lvj. Et ꝙuis q̃libet
de collegio rem nõ appropriet ſibi:nõ tñ renũtiat illi. Eſt
ne idẽ genus crucis ⁊ pauptatis extreme in ſpeciali et in
cõi:quã chriſtus in pſona pfectoꝝ aſſumpſit: ⁊ ad cellariũ
propriũ recurrere in cõi ſine labore ⁊ verecũdia:⁊ ad bur
ſam ꝓpriã manũ mittere:⁊ oſtiatim victũ querere?Quis
cecus hoc diceret? Nũquid quilibet de illo cõmuni de illo
proprio cõmunicat in cõi ⁊ in ſpeciali?vtiqꝫ.xxiij.q.vij.qđ
aũt.xij.q.j.ſi priuatũ.⁊.§.ſi. Nũquid ſi negeṫ cuilibet de il/
lo cõi victus aut veſtitus aut aliud ſue neceſſitatis:actionẽ
habebit cõtra illud cõmune/ꝙ ſibi ſuſtentatio debita ne/
getur?vtiqꝫ.ſicut legiť ⁊ no.ex de reſcrip.cũ dilecta. in ſi.
xviij.q.ij.in nullo.⁊ in ſpecu.ti.de actore.§.j.ṽ.q̇d ſi ſpolia
tur. Et qua actione egerũt apl̃i ⁊ alij diſcipuli dñi expulſi
de eorũ habitaculis ⁊ ſpoliati paucis ſubſtantijs q̃bus ꝓ
neceſſitate vtebãtur/cõtra perſequẽtes ⁊ expellẽtes de iu
dea vt ad gẽtium populũ tranſmigrarẽt? Act.xiiij. immo
rapinã eorũ que habebant cũ gaudio ſuſceperũt. Heb.x.
Quid in cõi apl̃i propriũ habuerunt diſperſi vnuſquiſqꝫ
per prouinciã ſibi decretã ad predicandũ euangeliũ:quũ
nec tunc viuerent in cõmuni?An forſan tunc vnuſquiſqꝫ
burſam habuit:peram detulit:es poſſedit:cõtra preceptũ

diuinũ.Luc.x.⁊ Matth.x.⁊ apoſtaſiã incurrit?Quis hoc
filius euãgelij ⁊ diſcipulus diceret? Nũquid preter legem
euãgelicam hoc ꝓhibentẽ eis/geſta eorũ veridica ⁊ ſan/
ctorũ originalia teſtimoniũ perhibent ſemꝑ eos oblatas
res ⁊ pecunias reſpuiſſe:⁊ alieno cibo vixiſſe?vide qđ ſcri
pſi ſupra.§.Item ꝙ ſimplex facti.ṽ.quartũ qđ ſequiť. in
ar.lvj.Si eñ hoc diceretur:iã non in cõmuni ſed in ſingu
lari propriũ quilibet poſſediſſet.⁊ inter eos ⁊ alios mũdi
hoĩes expropriationis differẽtia non fuiſſet. Et preceptũ
eis a domino indictum de nõ habẽdo pecuniã/fruſtratũ
fuiſſet. Sed ſuper hoc caput iſtius eccleſie ⁊ illius interro/
getur Petrus q̃ dicit Act.iij.Argentũ ⁊ aurum nõ eſt mi/
hi. Sed ſi ipſe illius pecunie quã habebat in cõmuni eccle
ſia primitiua/dñs fuiſſet:ſicut ⁊ caput erat:non hoc dixiſ/
ſet.ſicut nec hodie poſſunt dicere prelati eccleſiarũ ⁊ mo/
naſteriorũ bona habẽtium in cõmuni. Aurũ ⁊ argentum
nõ eſt nobis. Immo eſt eis tãq̃ diſpẽſatoribus.q: eccleſia
aurũ habet ⁊ habere põt:non vt cõſeruet:ſed vt pauperi/
bus eroget.xij.q.ij.aurũ. Manifeſtũ ergo videtur ꝙ illius
pecunie Petrus diſpenſator nõ erat. Nam ⁊ hoc dixit in
eadẽ ciuitate vbi in cõmuni illa credẽtium eccleſia viue/
bat. Unde ⁊ ipſe ⁊ alij apoſtoli. Act.vj. Non eſt bonũ nos
derelinquere verbũ dei:⁊ miniſtrare mẽſis. Licet ſi diſpen
ſator fuiſſet ſicut eſſe poterat/ſicut prelatus eccleſie: vt ſu
pra ꝓbaui:ꝓprietarius propterea non fuiſſet.xij.q.j.ſi pri
uatum.xxiij.q.vij.ꝙ aũt.Adde qđ ſcripſi ſupra in.§.reſtat
inter hec.ṽ.alio modo accipiť habere.in ar.lix. Quid aũt
de capite nr̃o chriſto Paulus dicat audiamus. Quũ eſſet
diues:ꝓpter nos egenus factus eſt.ij. ad Cor.viij. Sed in
eccleſia primitiua de cõmuni viuente nõ erat aliq̃s inops
vel egens:ſed dabaṫ vnicuiqꝫ prout opus erat. ſicut dicit
textus.Act.ij.⁊.iiij.c.⁊.xij.q.j.c.ij.⁊.c.quia tua.ſicut ⁊ hodie
fit inter habẽtes propriũ in cõmuni. ergo ipſe nõ habuit
propriũ in cõmuni:nec apoſtoli quibus ⁊ hanc mandaue/
rat paupertatẽ. Queramus ⁊ vnũ inter aliquos apoſto/
los de ſectatoribus eius veris Paulũ dicẽtem/Uſqꝫ in hãc
horam eſurimus:⁊ ſitimus:⁊ nudi ſumus.j.ad Cor.iiij.⁊
alibi. Sicut egẽtes.ij.Cor.vj. Sed inter viuentes de pro/
prio in cõmuni nõ eſt eſuries neqꝫ ſitis neqꝫ nuditas neqꝫ
egeſtas.ſicut probatũ eſt de eccleſia ꝑmitiua/⁊ de iſta ec/
cleſia ſuccedẽte ſibi bona in cõmuni habente.vñ gloſ.ſup
illud.ij.Cor.vj. Nihil habentes ⁊ omnia poſſidẽtes. Hec
fuit gloria apoſtolorũ:nihil oĩno poſſidere:ſine ſolicitudi
ne eſſe. Quũ autem dicit oĩno:proculdubio excludit pro/
priũ nedum in ſpeciali ſed etiã in cõmuni. alias nullo mo
do dixiſſet/omnino:⁊ Paulus/nihil.quia cõmunitas cuĩ
hoc cõpetit bene diciť habere:q: in cõmuni habet. xxiij.q.
vij.ꝙ aũt.⁊ illorũ bonorũ ꝓprietas apud illã cõmunitatẽ
exiſtit.vt no.xij.q.j.expedit.in gloſ.j. Sup hoc etiã certum
eſt ꝙ fratres minores ꝑ regulã ſuã ab eccleſia multotiens
approbatã confirmatã ⁊ declaratã/nedũ tenetur viuere
ſine ꝓprio in ſpeciali ⁊ in cõi:ſicut ipſa regula clare dicit:
⁊ Romani ꝑplures põtifices declararũt:ſed etiã pauper/
tatẽ ꝓmittũt:qđ plus eſt.vt regula ipſa dicit. Pauperta/
tem ⁊ humilitatẽ ⁊ ſanctũ euangeliũ qđ firmiter promi/
ſimus obſeruemus.vñ conciliũ Uiennẽſe expſſe declarat
in decre.Exiui de paradiſo.in clemẽ.teneri dictos fratres
nedũ ad paupertatẽ:ſed ⁊ eiuſmodi vſum q̃ in regula de/
claraṫ:eo obligatiõis modo quo ponit regula dictũ vſum
Nullũ ḡ dubiũ ſm eccleſiã declarantẽ q̇n hec maior ⁊ alia
ſit ꝓfeſſio:ꝙ ꝓmittere viuere ſine ꝓprio in cõi. Hec aũt eſt
ꝓfeſſio pfectiõis euãgelice ſicut regula ãte dicta ⁊ nr̃ de/
clarat eccl̃ia ab alijs ꝓfeſſionibus q̃buſcũqꝫ:pſertim quãtũ
ad expropriationẽ ⁊ pauptatẽ penitus ſepata ⁊ ſup alias ele
uata. vñ dicit ſctã dicta regula/Hec eſt celſitudo altiſſime
pauptatis ⁊c̃. Et declaratio Nicolai/Exiit.li.vj. de ṽ.ſig.
ibi. Quo imitatores tãti pr̃is effecti chriſti ſemitas arctius
elegerũt. Itẽ ſi apl̃i in cõi ꝓpriũ habebãt:quare dixit eis
dñs ꝙ ederẽt ⁊ biberẽt ea q̃ apud illos erãt q̃bus predica
bãt?Luc.x.ꝑfecto q: ſumptus alios non habebant. Quis

enim diceret apl̄os ſuas pecunias recõdere: ⁊ alioꝝ victũ
recipere? abſuit, ꝓfitendũ eſt, ab eis talis auaritia: que
nedũ in eis ſed in quouis catholico deũ timente ſicut cri-
men philargyrie ſi cõmuniter ſic viueret, dãnaretur: ſed
q: veri pauperes nõ ficti erant: ſolũ mercedẽ victus ꝓ la-
bore p̄dicationis recipiebãt. q: digni operarij erãt. vt pre.
c. Luc. x. xi. q. vij. ſacerdos. ⁊. xiij. q. i. §. his ita. ⁊. xij. q. ij. qui-
cũq;. ⁊ ex̄ de ſepul. c. i. Itẽ ſi chriſti apoſtoli q̇d in cõmuni
vel in ſpeciali habebãt ꝓpriũ: cur pre fame alieni agri ſpi-
cas euellebãt ⁊ comedebãt? Mat. xij. ⁊ Luc. vi. xxv. q. i. §.
his ita. vbi Beda. Nõ habentes em̄ diſcipuli ſpatiũ man-
ducãdi ꝓpter importunitatẽ turbarũ, eſuriebãt vt hoies:
ſed vellẽtes ſpicas inedia cõſolantur. qḋ eſt indiciũ auſte-
rioris vite: nõ preparatas eſcas ſed ſimplices q̄rere cibos
ſed ſi ſemꝑ in cõmuni pecuniã vel loculos habebãt ⁊ pa-
nem: certũ eſt ꝙ ad emẽdũ inueniebãt: aliena furãtes fur-
tum cõmittebãt. legit̄ ⁊ no. de elec. dudũ. ij. ⁊ facientes cõ-
tra preceptũ decalogi. Exo. xx. Nõ furaberis. xiiij. q. v. pe-
nale. mortaliter peccaſſent. legit̄ ⁊ no. xxxij. q. vij. q̇d in om-
nib⁹. ſed hoc falſum eſt: q: vox chriſti eos. ibi Luc. vi. excu-
ſat ⁊ lex. legit̄ ⁊ no. de cõſe. di. v. diſcipulos. Nõ obſtat. c. di-
lectiſſimis. xij. q. i. inductũ ꝓ alia parte, ꝙ apl̄i cũ alijs pri-
mis credẽtibus de eccleſia primitiua in cõmuni ꝓpriũ ha-
bebãt. q: pauco tp̄e cũ illa cõmunitate tãq̃ prelati eoꝝ vi-
xerũt: ⁊ cũ eis cõmunem vitã duxerũt. Sed q: nõ erat bo-
nũ relinquere verbũ dei ⁊ miniſtrare menſis: vt ſupra di-
xi, prepoſitos illi⁹ cõmunitatis elegerũt. Act. vi. Et ipi ad
ſeruãdũ regulã ſtrictiorẽ. Adde qḋ ſcripſi ſupra in. §. Itẽ
ꝙ ſimplex facti vſus. in ꝟ. ſcḋo reſpõdeo. cũ ſe. in ar. lvi. ꝓ-
hibentẽ pecunias poſſidere redierũt. Et diſperſi per orbẽ
eã ſeruauerũt vt ſuperius eſt ꝓbatũ. Iura aũt adaptãtur
ad ea q̄ frequẽtius accidunt: nõ que raro ⁊ ꝓ cauſa cõtin-
gũt. ff. de legi. nã ad ea. ⁊ ex̄ vt lit. nõ cõteſt. qm̄. in pn̄. ſicut
nõ dicit̄ diuertere q̄ ſtatim vel cito redit. de pe. di. i. diuor-
tiũ. vbi de hoc. Nam ⁊ nedũ viris perfectis apl̄icis enthe-
ca prohibetur: ſed ⁊ viuẽtibus in cõi. xij. q. i. nolo. ¶ Pre-
terea quõ potuit eſſe ꝙ chriſtus propriũ habuit cũ apl̄is
in cõmuni. Aut em̄ iſtud propriũ in cõmuni erat chriſti ⁊
apl̄oꝝ ⁊ non aliorũ de mundo. ⁊ ſic diceretur ꝙ chriſtus ali-
quid habuit: ⁊ habere voluit: qḋ non eſſet cõmune hoim
omniũ. ⁊ ſic chriſtus malign⁹ fuit ⁊ partialis ⁊ auarus:
querens q̄ ſua ſunt ⁊ quorũdam: ⁊ non q̄ omniũ. qḋ alijs
prohibet̄. ad Phil̄. ij. ex̄ de cenſi. ꝓcurationes. Et ſine cha-
ritate eſſet: que nõ querit q̄ ſua ſunt. i. ad Cor. xiij. quũ tñ
creator ⁊ redẽptor ⁊ gubernator oim ſit. qḋ impiũ eſt ſen-
tire: ⁊ blaſphemũ dicere. Nã certũ eſt ⁊ eſſe debet cuilibet
catholico ꝙ de ijs q̄ erãt ad ſuũ vſum ⁊ apl̄oꝝ: nũq̃ alios
quoſcũq; indigẽtes excludere voluiſſet. Vñ non eſt putã-
dum ꝙ deus hõ chriſtus de loculis quos interdũ habuit
Iudas: ſi aliq̇s egẽs petiuiſſet: ei vnq̃ negaſſet. Nã deus
ipſe cõmunis oibus creaturis, cõmunis etiã fuit hõ oib⁹
hoibus. q: nec perſonã accepit. Act. x. ⁊ ex̄ de preben. vene-
rabilis. iij. q. ix. c. vlti. Et cura eſt ſibi de oibus. Sap. vi. Nã
ille hõ deo vnitus in chriſto, nõ aliter egit in virtutib⁹ q̃
deus: nec fuit plus vni⁹ q̃ alteri⁹. i. Tim. ij. Nã oẽs ſaluos
volebat facere in corpore ⁊ in aia. pſ. xxxv. Hoies ⁊ iumẽ-
ta ſaluabis dñe. Quõ ergo ſicut predixi aliq̇d ꝓpriũ ha-
bere voluit qḋ nõ eſſet cõmune oibus hoibus de hoc mũ-
do? Si aũt illud ꝓpriũ ſuũ ⁊ apl̄oꝝ fuit: ⁊ propriũ totius
mũdi fuit, ſicut ſuperi⁹ eſt probatũ. ergo nõ debet dici ꝓ-
priũ chriſti ⁊ apl̄orũ cõmunitatis: ſed ꝓpriũ cõmunitatis
totius mũdi: ⁊ non alicui⁹ collegij ſpecialis. ſed illi⁹ ꝓprij
vniuerſalis null⁹ fuit dñs ꝓprie, collegiũ, aut perſona: q̄
nec chriſtus inquantũ hõ. ſed fuit dñs vniuerſitatis mũdi
vt deus creator oim. Io. i. In ꝓpria venit. Sicut etiã fuit
tp̄e legis nature: in quo nec pſona ſingularis extra deum
nec priuatũ aliqḋ collegiũ fuit dñs: ſed oim erãt oia cõia
ſicut aer ⁊ ſol. xij. q. i. c. ij. nec tũc credit̄ ꝙ fuerit vſus pecu-
nie. ſicut in li. collationũ Io. caſſi. in collatione Serapio-
nis cõtinet̄. q: nec erat neceſſari⁹. Nõ em̄ neceſſe erat eme-

re vel vẽdere vel cõtract⁹ alios inire quos ad veros dños
pertinet celebrare. quũ null⁹ eſſet dñs, vt eſt dictũ: ſed oia
eſſent cõmunia oibus. ¶ C Nã vſus pecunie adinuent⁹
eſt: quũ mũdi diuiſio facta eſt: ⁊ ꝑ ꝯñs lis ⁊ cõtentio oborta
eſt. xij. q. i. c. ij. Sed chriſt⁹ dñs pacificare venit ⁊ vnire.
ad Col. i. ⁊ oibus exẽplũ dedit de ſe q̇ete viuere. Sed vbi
tuũ ⁊ meũ: ibi ſm̄ Senecã nõ eſt q̇ete viuere. Et ꝑ iniqui-
tatẽ factũ ⁊ dictũ eſt meũ ⁊ tuũ. vt pre. c. xij. q. i. c. ij. Sed in
dño noſtro iniq̇tas nõ eſt: qualitercũq; gloſſet̄ iniquitas.
xiiij. q. v. §. ſed hec. Itẽ ſicut ſupra ſepe dictũ eſt dñs dixit
illi, Si vis ꝑfect⁹ eſſe: vade ⁊ vende oia q̄ habes: ⁊ da pau-
perib⁹. Mat. xix. Sed nũquid iſta forma ꝑfectionis quã
hic dat dñs, eſt ſilis illi per quã viuebat in cõi eccleſia pri-
mitiua? Abſit. immo penit⁹ alia. Nã venientiũ ⁊ volẽtiũ in illa
cõgregatione viuere fideliũ q̄ tũc oẽs in cõi viuebãt: non
dicebat̄ Vade ⁊ vende oia: ⁊ da pauperib⁹: ⁊ ſequere nos
nõ participãtes bona tua. ſed forma erat viuẽdi ꝙ rebus
vẽditis pecunia ante pedes apl̄oꝝ ponebat̄: nec alijs pau-
perib⁹ dabat̄: ⁊ de emptis de illis ſic poſitis pecunijs cõi-
ter erat vita. Sed forma maioris ꝑfectionis fuit illa data
illi ⁊ cõſimilib⁹. Nõ em̄ dixit dñs illi vẽde ⁊ da nobis pre-
ciũ: ⁊ viue in cõmuni nobiſcũ: ſicut erat in eccleſia primiti-
ua. ſed da pauperib⁹ oia non partẽ tibi retinẽs aut alicui
collegio. ⁊ ſequere me nihil habentẽ propriũ ꝓ me aut cõ-
muni. Aliud dicere, eſt textũ euãgelicũ ꝑuertere aut nega-
re. ⁊ de hoc ſatis ſupra dictũ eſt in. §. Itẽ ꝙ ſimplex. in ar.
lvi. Itẽ nũquid eadẽ forma viuẽdi eſt in cõi hr̄e pecunias
⁊ forma data apl̄is ꝙ nõ aurũ aut argẽtũ perã aut ſaccu-
lũ haberẽt? Mat. x. Luc. x. Immo penit⁹ ꝯ̄ria. Habere pe-
cunias ⁊ nõ hr̄e licet. vtraq; bona: ſed ſcḋa ꝑfectior. nec h̄
dixit dñs vni ſoli apl̄o aut diſcipulo: ſ; toti collegio apl̄oꝝ
⁊ diſcipuloꝝ ꝑfecte viuere volentiũ. Vñ dixit Petr⁹ in ꝑſo-
na ſua ⁊ alioꝝ diſcipuloꝝ, Ecce nos reliquim⁹ oia. Mat.
xix. ⁊ ijs q̄ cũ ⁊ diſcipulos ſuos ꝑfecte ſeq̄ volebãt vt in de-
cre. extũ. li. vi. Qui in chriſto duplicẽ naturã negauerunt:
hereſes cõdiderũt. xxiiij. q. iij. q̇dã. ꝟ. acephalite. Nã perfe-
ctus de⁹ perfect⁹ hõ eſt. vt i ſymbolo Athanaſij, Quicũq;
vult ſalu⁹. ⁊ in cõcilio generali. ex̄ de ſum. tri. c. i. Diſtingua-
mus euãgeliũ: nõ negem⁹. Nõ demus q̄ pecunias cũ euã-
gelio chriſto dño ⁊ apl̄is vt perfectis: ⁊ interdũ ⁊ raro ex
cauſa dem⁹ ſibi pecunias vt imꝑfectis cõdeſcẽdat. ⁊ in h̄
nõ min⁹ imꝑfect⁹ exiſtẽs. vt d̄r in decre. extũ. ⁊ ſic ſm̄ Aug.
diſtinguem⁹ ſcripturã tp̄a ⁊ formas viuẽdi: ⁊ ſanctũ euã-
geliũ cõcordabit. ij. q. i. ſi peccauerit. Qui nõ diſtinguit ſe
extinguit. Sed ⁊ loquẽs cũ debita reuerẽtia dñi nr̄i pape
⁊ ſuarũ ꝯſtitutionũ Ad cõditorẽ, ⁊ alia Quorũdã, ⁊ alia
Cũ inter nonnullos, cui⁹ ſemꝑ in ijs q̄ ſcripſi ⁊ ſcribo me
correctioni cõmitto: ⁊ quarũ cõſtitutionũ intellectib⁹ ſto:
q̄ ꝓpt̄ ꝟba inter vſum librorũ ad ſtudẽdũ ⁊ alioꝝ ad officiũ
dicẽdũ ⁊ paramentoꝝ eccleſiaſticorũ ⁊ alioꝝ ſupellectiliũ
fratrũ minoꝝ realis differẽtia aſſignari. q: ex his dñs pa-
pa in decre. Ad cõditorẽ canonũ, q̇dã ſibi quãtũ ad ꝓprie-
tatẽ reſeruat q̄ vſu cõſumunt̄ cõtinuo: ſicut ⁊ alia ſupelle-
ctilia cõſumunt̄. Quũ igit̄ cauſa ſit eadẽ vtrobiq;: cur ec-
cleſiaſticoꝝ ⁊ nõ alioꝝ a dño nr̄o dñiũ retinet̄? ꝯtra illud ex̄
de tranſla. inter corporalia. §. i. ꝟ. vñ. cũ ijs q̄ ibi no. qḋ op. fa-
cit. Sed ⁊ nũquid q̇cq̇d habẽt religioſi: ſiue ſit ager, ſiue
dom⁹, ſiue veſtis, ſiue q̇duis aliud: eſt dño cõſecratũ: xij.
q. ij. nulli. vt q̇d q̄ inter hec oia q̄ vſu cõſumunt̄ ⁊ dño cõſe-
crant̄, ſit diſtãtia: ⁊ hec fines faciũt diuerſos q̄ ſunt paria
rõne? Silis em̄ eq̇tatis ratio ſilia iura ſuadere videt̄. C.
ad. l. fal. l. vlti. ex̄ de ꝯſti. nã cõcupiſcẽtia. ex̄ de ꝯſir. vti. cũ di-
lecta. §. nos igit̄. legit̄ ⁊ no. S; ⁊ nũquid Nicolaus. iij. ge-
neraliter oim quorũ vſum fratrib⁹ licet hr̄e dñiũ ſibi reti-
nuit ⁊ eccl̄ie Romane dicẽs in ꝓ. decre. extũ. ibi. oim vtẽſi-
liũ. Qui dixit oim nihil excepit. xix. di. ſi romanoꝝ. de puil.
q: circa. nõ ꝙ intẽderet illud vẽdere: ſ; veritatẽ ſtat⁹ huĩ
declarare. Vis q̄ rõni ⁊ iuri ſit: ſi res eiuſdẽ ſpeciei diuer-
ſo iure cẽſentur. cõtra id ex̄ de deci. cũ in tua. cũ ſi. Nõ ergo
regula generalis cũ iuris iniuria reſtringat̄. vt ꝓ. c. q: circa.

ſcilꝫ ꝙ certi vſus ſit dñiuȝ in incerto.qđ ſit quū quarūdã
rerū vel ſupellectiliū quarū vſum habemus/papa ſibi do-
miniū vendicet:quarūdam vero nequaꝙ̃. Item p̄ter ſu-
perius allegata in.§.Itē ꝙ ſimplex.in ar.lvi.de ſeparatio-
ne dominij ab vſu:certū eſt ꝙ qlibet religioſus nedū fra-
ter mino: filiofamilias cõſtituto in poteſtate patriſfami-
lias cõparatur. Nam vterqȝ ſui iuris nõ eſt. Sed certū eſt
ſm leges ꝙ in peculio pfecticio filiuſfamilias vſum hȝ:⁊
tñ ꝓprietas nec ad momētū reſidet penes ipm.ff. de acq̃.
poſ.l.q̃cq̃d.⁊.l.i.§.Itē acquirimus.⁊.ff.de reg.iur.filiuſfa-
milias. Itē non habet ſm leges dñiū ſine animo.vñ here-
ditas ſolo aio acquirit⁊ repudiat.ad qđ facit qđ no.ex de
reſti.ſpo.olim.iij.in gloſ.vt ſcias.vñ iuriſconſult⁹ Julian⁹
ait.ff.de acq̃.heredi.l.ꝓ herede.circa pn̄. Pro herede gere-
re nõ tam facti ꝙ̃ animi eſt. Cui ali⁹ iuriſcõſultus Paul⁹
cõſonat dicēs.ff.de acq̃.poſ.l.i.§.furioſus. Furioſus ⁊ pu-
pillus ſine tutoris ⁊ curatoris authoritate nõ poſſunt in-
cipere poſſidere:q: affectionē tenendi nõ habēt.licet res
ſuo corpore cõtingant:ſicut ſi dormiēti aliq̃d in manu po-
nat.ſic ⁊ religioſus q̃ nec animū ſiue affectionē de iure hȝ
nec habere põt. Preterea nūquid Nicolaus.iij. q̃ eſt lumi-
nare maius:potuit qđ potuit luminare min⁹ ſcȝ qđ impe-
rator:ex de ma.⁊ obe.ſolite.q̃ ſupra legē immo q̃ eſt legis
origo.q̃ etiã ea q̃ fuerunt ꝓ nõ factis ſancit. ſicut ptȝ in le-
ge poſtliminij/q̃ bello captus ⁊ ſeruus effect⁹ decernitur
ſemꝑ fuiſſe liber ⁊ pſens.ff.de poſtlimi.reuer.l.retrocedit.
⁊ Inſti.qb⁹ mo.ius patri.pote.ſol.§.ſi ab hoſtib⁹. Et ea q̃
non fuerunt ꝓ factis habēda decernat.vt in poſthumo de
quo nulla fuit mētio:⁊ tñ iudicat mētio facta. C.de inoſ.
teſta.ſi mater. Mutat etiã ſubſtantiã rei Imperator:⁊ de
nihilo facit aliq̃d ſm iura.C.de rei vxo.actio.l.i.⁊ no.ex de
ſta.mo.cū ad monaſteriū.in gloſ.⁊ ita. Si ergo tantū põt
Imperator:multo poti⁹ papa:quantūcūqȝ in reb⁹ cõſum-
ptibilib⁹ vſu nõ videat vſus poſſe a dñio ſeparari ſm illã
opinionē.vide ſupra eo.§.ij.obiectio.℟.preterea ſi vere.in
ar.lx.in fi. Potuit tñ idē Nicolaus in reb⁹ vſu cõſumptibi-
libus q̃bus vtūtur fratres minores aliud ordinare cõtra
omnē legem poſitiuã canonicã ⁊ ciuilē:⁊ mutare naturã
illarū rerū ꝙ ſeparet dñium inſeparabile. Nã nulla lex le-
gē imponit eccleſie Romane:ſed ipſa oibus ſancit legē.x.
di.c.i.⁊.c.certū.xxv.q.i.§.his ita. Itē ſm Innocē.põt papa
ex aliqua maxima cauſa cū monacho ꝙ cõtrahat diſpēſa-
re:⁊ ſic ei⁹ ſubſtantiã immutare.vt no.ex de ſta.mo.cū ad
monaſteriū.§.fi.⁊ no.late ſupra in p̄ma parte iſti⁹ operis
in.§. Itē de diſpēſatione.℟. Itē quidã dixerūt.in ar.xlvi.
multo poti⁹ ꝙ in rebus vſu conſumptibilib⁹ poſſit ab vſu
dominiū ſeparari. Qȝ aūt dñs papa in ſua conſtitutione
Ad cõditorē canonū/dicit ꝙ ꝑ talē exproptiationē etiã in
cõi nõ creuit in fratrib⁹ minorib⁹ amplius charitas:ſȝ ſo-
licitudo amplior habēdi:⁊ ꝙ actus ⁊ cõtract⁹ vſuario cõ-
trarios faceremus:⁊ ꝙ de retēto dñio rerū quib⁹ fratres
vtunt/nulla Romane eccl'ie ꝓuenit vtilitas: nec in futu-
rū ꝓuenire ſperat: quin poti⁹ ipſa habebat nudū dñiū et
fratres vſum veſtitū.hec oia cū omī reuerētia loquēdo fa-
ctū reſpiciūt ⁊ nõ iura.nã certū eſt ꝙ quãꝙ̃ pecunia cauſa-
liter aut formaliter nõ ſit mala:⁊ ſine pctō poſſit haberi ⁊
cū charitate.i.ad Timo.vlti.xij.q.ij.aurū.i.q.iij.totū. quū
certū eſt ⁊ experiētia magiſtra docet ꝙ inter cetera q̃ poſ-
ſident/pecunia maxime eſt illecebroſa ⁊ de facili allectiua
cupiditatis:q̃ eſt charitati cõtraria.de pe.diſ.ij.§. ex p̄miſ-
ſis.℟.quia radix inductiua. Nam quis pecuniã poſſidēs
charitatē etiã poſſidet:q̃ eas diſpergit? Quis eſt hic ⁊ lau-
dabimus eū? vere fecit mirabilia in vita ſua. Ecci.xxxi.vñ
Chryſ. Abijciamus quecūqȝ corpus florere faciūt: vitiãt
aūt aiam:vt ſunt diuitie delicie ⁊ gloria. Iſta authoritas
cõpletur.i.in.§.hoc aūt preceptū.℟. Item in eodē ſermo-
ne.in arti.lxv. Et Climacus abbas montis ſynai ait. Qui
poſſidet charitatē:diſpergit pecuniã. Qui vero dicit ſe cū
charitate ⁊ pecunia viuere:ſeipſum ſeducit:⁊ ſibiipſi mē-
titur. Nõne pecunia viſcus ⁊ pix eſt? ⁊ q̃s tetigit eã:⁊ illa-
queatus ⁊ coinquinatus nõ eſt? Eccl'i.xiij. Quid aūt ma-
gis charitatē inficit ꝙ̃ litigare? Sed q̃ hoc faciūt:nõ poſ-
ſunt multū de perfectione euãgelica gloriari. vñ Amb.xi.
q.iij.ira ſepe. Dñs ieſus mittēs ad euãgelizandū diſcipu-
los ſuos/miſit eos ſine auro ſine argēto ſine pecunia ſine
virga.vt ⁊ incentiua litis ⁊ inſtrumēta eriperet vltionis.
Non ergo ꝓfeſſio ſine pecunia ſed cum pecunia eſt mate-
ria litigandi. Non ergo ꝓpter aliquē fratrē vel fratres cu-
pidos ſancta ⁊ apoſtolica religio diffamet. Nec dubiū ſi
litigãt ⁊ diſcurrunt aliqui ꝓfeſſi hunc ſtatū ſanctū: illecti
philargyria ⁊ mētis ignauia:ſi ex conceſſione papali (qđ
abſit) haberēt pecunias:amplius litigarent. Nūquid alij
religioſi mendicãtes vel nõ mendicãtes q: pecunias ha-
bent ⁊ habere poſſunt in cõmuni/magis ꝙ̃ fratres mino-
res viuunt pacifici ⁊ quieti:⁊ maiori inuicē in ſe ⁊ in alijs
charitatis glutino copulãtur? Facti experiētia reſpõdeat
⁊ non ego. Corrigat ergo in fratrib⁹ minorib⁹ preuarica-
tio ⁊ cõtentio:non tangat ſancta ꝓfeſſio. Sed etſi etiam
actus cõtrarios ſimplici ⁊ nudo vſui faciunt quidam fra-
tres:nõ eſt ꝓpterea cõmunitas diffamãda.q: taliter con-
trahētes nõ fratres minores vitã apoſtolicam imitantes
ſed inſtitores ⁊ trapezite.xxiij.diſ.in noīe.xvi.q.i. ſi cupis.
poti⁹ ſunt cēſendi:⁊ pena legitima corrigendi. Licet inſu-
per ſancta Romana eccleſia de tali ꝓprio in rebus q̃bus
vtūtur fratres minores ſibi reſeruato vtilitatē nõ habue-
rit:q: noluit nec indiguit:ſed pauperib⁹ fratribus mino-
ribus ſuis peculiarib⁹ filijs dimiſerit ad vtendū:ſi tamen
vellet habere eorum vtenſilia: poſſet ea ſine iuris iniuria
tãꝙ̃ ſua propria vēdicare.quia iure ſuo ſingulari ⁊ ꝓprio
vteretur.nec fratrib⁹ iniuriã faceret ſuo iure vtens. ex de
elec.cū eccleſia. Et ex hoc etiam manifeſta ſurgit ratio ꝙ
vſus rerū ſiue vſu conſumptibiliū ſiue non/poteſt dici ꝙ
in perpetuū a dñio ſeparetur.q: quãdocūqȝ dño pape pla-
ceret:nedū paramētorum ⁊ librorum eccleſiaſticorū/ſed
etiam aliarū ſupellectilium corū/panum/piſciū/caſeorū/
pomorū/etiam in menſa poſitorum vſum ante ꝙ̃ fratres
dentibus maſticarent/poſſet ſuo dominio ſociare.

Articulus.lxiij.

AD ſuperiora inter-
ſerui hic literas capituli generalis peru-
ſini:q̃ nihil aliud continent in ſentētia ꝙ̃
decre.dñi Nicolai/Exijt qui ſeminat.quã
ſupra in.§.reſtat inter hec.in ar.lix.cõcor-
daui cū cõſtitutionib⁹ dñi noſtri pape Jo.predicti. Qua-
rū tenor talis eſt. Uniuerſis chriſtifidelibus preſentes
literas inſpecturis fratres Michael ordinis fratrum mi-
norū generalis/Guilhelmus Anglie/Henricus ſuperio-
ris Alemãnie/Arnaldus Aquitanie ꝓuinciales miniſtri
⁊ in ſacra theologia magiſtri:necnon Hugo de nouo ca-
ſtro/Guilhelm⁹ de almut theologie doctores: Nicolaus
ꝓuincie Francie miniſter/ac Guilhelmus bloc baccala-
rij in ſacra pagina/⁊ omnes miniſtri cuſtodes diſcreti et
lectores generaliū ſtudiorum apud Peruſiū congregati
in capitulo generali:ipſumqȝ totū capitulum ordinis ſu-
pradicti ſalutē ⁊ pacem in dño ſempiternã. Noueritis ꝙ
nos anno dñi.M.ccc.xxij.indictiõe.v.pridie nonas iunij.
audita ⁊ intellecta queſtione quadã q̃ in Romana curia
principaliter agitat: qua querit vtrū aſſerere chriſtum ⁊
apl'os nõ habuiſſe aliq̃d in cõmuni ſit hereticū: Et req̃ſiti
de ipſa queſtione q̃d ſentiremus:⁊ in ſcriptis ſub noſtris
ſigillis ⁊ ſubſcriptionibus proprijs redigere curaremus.
Uiſis ⁊ examinatis dicta queſtione cū allocutionib⁹ que
pro ⁊ cõtra ſiunt:diligētiqȝ ac matura deliberatione dige-
ſtis/determinationi ſancte Romane eccleſie firmiter ⁊ to-
taliter inherentes/cõcorditer ⁊ vnanimiter dicimus ⁊ fa-
temur ꝙ dicere ⁊ aſſerere ꝙ chriſtus viã perfectionis oſtē-
dens:⁊ apl'i eãdem viam perfectionis ſequētes: atqȝ per
exemplum in alios volentes perfecte viuere deriuantes:
nihil iuris ꝓprietatis dominij ſeu iuris ꝓprij in cõmuni

habuerunt:non eſt hereticum:ſed ſanū/catholicū/⁊ fide- le.maxime quū ſancta Romana eccleſia catholica que a tramite apoſtolice traditionis nūq̄ deuiaſſe aut erraſſe probat̃.xxiiij.q.j.a recta.⁊.c.pudenda.in fi.expꝛeſſe hoc di cat:affirmet/⁊ determinet manifeſte ex̃ de ver.ſigni.exiij qui ſeminat.§.poꝛro.lib.vj.ſic inquiens.Dicimus ꝙ abdi catio talium rerū tam in ſpeciali q̄ in cōmuni ꝓpter deū meritoꝛia eſt ⁊ ſancta : quam ⁊ chꝛiſtus viā perfectionis oſtendēs verbo docuit:⁊ exemplo firmauit.quā ipſi pꝛi mi eccleſie fundatoꝛes apoſtoli ꝓut ab ipſo fonte ſcilicet chꝛiſto hauſerant:in volētes perfecte viuere per doctrine ac vite ipſoꝛū alueos deriuarūt.Que eccleſie determina- tio in.vj.lib.per ipſam eccleſiam catholicam eſt inſerta:et per aliā decre.in Viennēſi cōcilio pꝛomulgatam/⁊ in cle- mentina que incipit/Exiui de paradiſo.ſub ti.de ver.ſig. inſertam/per ipſam vniuerſalē ⁊ catholicam eccleſiā eſt appꝛobata:ac nouiſſime per ſanctiſſimū patrem ⁊ domi- nū dn̄m Joannē diuina pꝛouidentia papam.xxij. in qua- dam ſua declaratione edita ſuper regula ⁊ ſtatu fratrum minoꝛū:que incipit Quoꝛūdam/eſt eadē declaratio plu- rimū cōmendata tā q̄ ſalubꝛiter edita/ſolida/lucida/mul taqꝫ maturitate digeſta.Et teſtāte cano.xix.di.ſi romano rū.id quod ꝑ dogmate ſano ſedes apoſtolica compꝛoba uit:ſemp debet teneri acceptū:nec ab eo licet quomodoli bet reſilire.xxiiij.q.j.hec eſt fides.In hui⁹ autē noſtre opi nionis ac cōcoꝛdis ſententie teſtimoniū ⁊ munimen/plen- tem ſeriem de cōmuni conſenſu oīm noſtrū ſigillis ⁊ ſub- ſcriptionibus ꝓpꝛijs generalis miniſtri ⁊ nominatoꝝ ſu perius magiſtroꝛū ac baccalarioꝝ in ſacra pagina necnō quatuoꝛ pꝛouincialiū miniſtroꝛum videlꝫ Thome ꝓuin- cie Bononiēſis/Petri ꝓuincie ſancti Franciſci/Fernādi pꝛouincie Caſtelle/⁊ Simonis pꝛouincie Turonie/duxi mus muniendā.Datum Peruſij anno mēſe ⁊ die ſuperi⁹ nominatis.Interſero etiam hic allegationes aliquas di ctoꝛū magiſtroꝛū ⁊ baccalarioꝛū in quibuſdam eoꝛū lite ris contentarū:que ſic incipiunt.¶ B Vniuerſis pſen- tes literas inſpecturis/fratres Michael oꝛdinis fratrum minoꝛū generalis:Guilhelmus ꝓuincie Anglie/Henri- cus ſuperioꝛis Alemanie/Arnaldus Aquitanie miniſtri: ⁊ Hugo de nouo caſtro/ac Guilhelmus de alnut ſacre theologie magiſtri:necnō Nicolaus pꝛouincie Frācie mi niſter:⁊ Guilhelmus bloc in eadē ſacra pagina baccala- rij:Salutē ⁊ pacem in domino ſempiternā. Noueritis ꝙ nos anno dn̄i.M.ccc.xxij.indictione.v.idibus iulij in no- ſtro generali capitulo apud Peruſiū congregati ⁊ requi ſiti ſpecialiter quid ſentiremus de q̄ſtione ſubſcripta:dili genti pꝛius examinatione ⁊ deliberatione matura ſuꝑ ea ⁊ ipſam tangētia collatione pꝛehabita:Reſpondem⁹ ꝓut immediate inferius cōtinetur.dicimus ⁊ fatemur cōcoꝛ- diter ꝙ dicere ꝙ chꝛiſtus viam perfectionis oſtendens/⁊ apoſtoli eādem viam perfectionis ſequentes/⁊ in volen- tes perfecte viuere deriuantes:nihil iuris ꝓpꝛietatis do- minij ſeu iuris ꝓpꝛij in ſpeciali vel in cōmuni habuerunt: nō eſt hereticum:ſed ſanum/catholicū/⁊ fidele.Et q̄uis ad hoc multas rationes habeamus ⁊ q̄plurimas autho ritates ſanctoꝛum tam latinoꝛū q̄ grecoꝛū:qui velut duo cherubin in medio tabernaculi dn̄i alas ſuas extēdentes in hoc puncto cōiungūtur:⁊ velut duo Seraphin in tem plo idipſum alter ad alterū clamare non ceſſant.Eſa.vj. Subſcripte tamē rationes ⁊ authoꝛitates cauſa bꝛeuita tis ſufficiāt quoad pꝛeſens.¶ Pꝛima ratio talis eſt.Nul la aſſertio eſt heretica que fundatur ſuper determinatio- nem ⁊ confirmationē multiplicem ſacroſancte Romane eccleſie.ſed aſſerere chꝛiſtū ⁊ apoſtolos non habuiſſe ali- quid nec in cōmuni nec in ſpeciali pꝛopꝛiū(vt pꝛedictum eſt)fundatur ſuper determinationē ⁊ declarationē mul- tiplicem ſancte Romane eccleſie:ergo hec aſſertio nō eſt heretica.Maioꝛ eſt euidēs cuilibet catholico.Cui etiam concoꝛdant multa.c.decretoꝛū.xxiiij.q.j.a recta.⁊.c.pudē- da.in fi.Et Aug.cōtra epiſtolā fundamenti dicens.Euā-

Quib⁹ rationi- bus ꝓba ri poſſit chꝛiſtū ⁊ apl'os ni hil habu iſſe pꝛo- priū.

gelio non crederem:niſi me eccleſie authoꝛitas cōmoue- ret.Minoꝛ ꝓbatur per decre.ex̃ de ver.ſigni.in.vj.li.exiij. §.poꝛro.vbi ſic habetur.Dicimus ꝙ abdicatio pꝛopꝛieta- tis omniū rerum tam in ſpeciali q̄ etiam in cōmuni pꝛo- pter deū/meritoꝛia eſt ⁊ ſancta:quam ⁊ chꝛiſtus viā perfe ctionis oſtendens verbo docuit:⁊ exēplo firmauit.quāqꝫ pꝛimi fundatoꝛes militantis eccleſie pꝛout ab ipſo fonte hauſerant:in volentes perfecte viuere per doctrine ⁊ vite ipſoꝛum alueos deriuarunt.Que quidē decre.per aliam que incipit Exiui de paradiſo/in Viennenſi concilio pꝛo- mulgatā/⁊ in cōſtitutionibus Clemē.ſub ti.de ver.ſigni. inſertam/eſt ab ipſa vniuerſali eccleſia cōpꝛobata.Et no uiſſime per ſanctiſſimū patrem ⁊ dominū noſtrū dominū Joannem diuina pꝛouidentia papā.xxij.in quadam ſua declaratione edita per eūdem ſuper regulam ⁊ ſtatū fra- trum minoꝛum:que incipit Quoꝛūdam/eſt appꝛobata ⁊ q̄plurimū cōmendata:tamq̄ ſalubꝛiter edita/ſolida/luci da/multaqꝫ maturitate digeſta.Patꝫ ergo minoꝛ:videlꝫ ꝙ aſſertio qua dicitur chꝛiſtū ⁊ apoſtolos nō habuiſſe ali quid in ſpeciali vel in cōmuni/vt dictū eſt:fundatur ſuper determinationē cōmunem ⁊ confirmationē multiplicem ſancte Romane eccleſie.¶ Secūda ratio.Nulla aſſertio qua dicit̃ chꝛiſtum ⁊ apoſtolos ſeruaſſe altiſſimā ⁊ perfe- ctiſſimā paupertatem/eſt heretica.ſed aſſerere chꝛiſtum ⁊ apoſtolos nihil habuiſſe in ſpeciali vel in cōmuni ꝓpꝛiū/ eſt aſſerere ipſos ſeruaſſe altiſſimam ⁊ perfectiſſimā pau pertatē:ergo hec aſſertio nō eſt heretica.Pꝛobatio maio ris/pꝛimo per rationē.q꞉ chꝛiſtus ⁊ apoſtoli fuerunt pꝛin cipiū ⁊ menſura ⁊ exēplaria cuiuſlibet perfectionis euan gelice.pꝛincipiū aūt ⁊ menſura ⁊ pꝛincipale exēplar per- fectiſſime ⁊ altiſſime ꝑfectionis cōtinet perfectiones oēs que ex illis exēplantur:ſeu etiā menſurant̃.ergo perfectio paupertatis euāgelice ſicut ⁊ alie perfectiones fuerūt in chꝛiſto ꝑfectiſſime ⁊ altiſſime.Patꝫ etiā per authoꝛitates/ pꝛimo de chꝛiſto ꝑ illud Hiero.ad Euſtochiū dicentis/ꝙ chꝛiſtus pauperrimū ⁊ abiectiſſimū ſe oſtendit.Ad idem xij.q.ij.gloꝛia.℟.nūc vero.xxxv.di.eccleſie.xij.q.j.clericus. in fi.Pꝛobatio minoꝛis.quia ꝑfectiſſima ⁊ altiſſima pau- pertas eſt illa q̄ excludit maioꝛē ſolicitudinē tēpoꝛalem:⁊ animā liberioꝛē facit ab omni affectione rei tēpoꝛalis.Di- cimus autē per ſe ⁊ eſſentialiter ex intrinſeca rōne ſui.ad differentiā illi⁹ ſolicitudinis q̄ oꝛitur ab extrinſeco:⁊ etiā ex intrinſeco ſtatus pauꝑtatis.videlꝫ ex infirmitate illi⁹ qui ſolicit⁹ eſt circa talia acquirēda ⁊ habēda vltra id qꝺ̄ neceſſe eſt:vel illius q̄ oꝛit̃ ex defectu charitatis in hoīb⁹/ per quā conſueuerant chꝛiſti pauperes ſuſtētare:⁊ eis de quotidianis neceſſarijs ꝓuidere.Sed pauꝑtas illa qua nihil habetur in ſpeciali ex ſe ⁊ eſſentialiter ex intrinſeca ratione ſui/magis excludit ſolicitudinē huiuſmodi.quia bona tēpoꝛalia etiam in cōmuni habita mentes poſſiden tiū illaqueant ⁊ afficiūt aliquo modo:⁊ ſuos poſſeſſoꝛes reddunt ſolicitos ad bona talia cōſeruanda/defendēda/ acquirenda/amplianda.reddunt etiā ſuos poſſeſſoꝛes ti midos ⁊ ſolicitos:ne talia bona cōmunia perdant̃ aut di minuātur:aut ſuꝑ hec aliqua eis iniuria inferatur.Vnde non oīno ſinunt animū eſſe liberum:ſed reddunt eū quo- dāmodo cōpeditū.ſicut clare dicit Aug.de verbis dn̄i ſer- mone.xij.Minimi autē ſunt qui omnia ſua dimiſerunt ⁊ ſecuti ſunt chꝛiſtū:⁊ quicquid habuerūt pauperib⁹ diſtri- buerūt:vt deo ſine ſeculari cōpede expediti ſeruirēt:⁊ ab oneribus mundi liberati velut pennati ſurſum abeant. Secūdo pꝛobatur per determinationem eccleſie ⁊ confir mationem in regula beati Franciſci ſic dicentis.c.de ob- ſeruantia paupertatis.§.Hec eſt illa celſitudo altiſſime paupertatis que vos chariſſimos fratres meos heredes ⁊ reges regni celeſtis inſtituit:pauperes reb⁹ fecit:virtu tibus ſublimauit.Hec ſit poꝛtio veſtra q̄ perducit in terrā viuentiū.Cui dilectiſſimi totaliter inherētes/nihil aliud pꝛo noīe dn̄i noſtri Jeſu chꝛiſti in ꝑpetuū ſub celo habere velitis.Q autē hic loquatur de paupertate que excludit

omnia in proprio ⁊ in cõmuni: patet ex verbis que hic exprimuntur ſi diligenter attendãtur: ⁊ ex alijs verbis eiuſdem regule in alio. c. fratres nihil ſibi approprient. ⁊ ex declarationibus Romanorũ pontificum ſepe ſuperius allegatis. Ad hanc aũt probandam minorem eſt authoritas in collationibus patrũ collatione. x. c. xj. ſic dicens. Reuera que maior aut ſanctior poteſt eſſe paupertas: ꝙ illius qui nihil ſe preſidij vel iuriũ cognoſcens habere, de aliena largitate quotidianũ poſcit auxiliũ: et vitã ſuam atq; ſubſtantiam ſingulis quibuſq; momentis diuina ope intelligẽs ſuſtentari: verum ſe mendicũ domini non immerito profitetur? Confirmatur iſta ratio tota authoritate Euſebij ſuper Matth. ſic dicentis. Prohibebat autẽ eis id eſt apoſtolis chriſtus aurum ⁊ eius poſſeſſionem: precipiens vt nec peram, nec baculum, nec calciamẽta, nec geminas tunicas, immo nec panes, nec argentum portare deberent: qui ad alienas partes debebant tranſmitti: ſumens experimẽtum fidei ⁊ animoſitatis eorũ: ſi quidem habito in mandatis vitam extreme ducere paupertatis: vt nec de diurno nutrimento curarent: nec binas tunicas poſſiderent: nec vterentur calciamentis: ſicq; totum mundum circuirent. Et ſequitur. Putabat quidem oportere conductores arrabone regni dei nec quicꝙ eorũ que monachales appreciantur condignũ exiſtimare datis ſibi celeſtibus operibus. hucuſq; Euſebius. Ubi notandum ꝙ per hoc ꝙ dicitur hic apoſtolos habuiſſe in mandatis vitam extreme ducere paupertatis: confirmatur maior rationis predicte: que dicit apoſtolos altiſſimã ⁊ perfectiſſimã ſeruaſſe paupertatem: per hoc quod dicitur, nec ꝗcꝙ eorum que monachales appreciantur eos condignũ exiſtimare debere, ꝙ eorum paupertas fuit ꝙ nihil habebatur in cõmuni: quaſi in hoc conſiſtat perfectiſſima ⁊ altiſſima paupertas: per quod confirmatur minor. Monachales enim dicuntur qui nihil habẽt in proprio ſpeciali: habet tamen cõmunitas eorũ aliquid proprietatis ⁊ dominij in cõmuni. xij. q. ij. quiſquis. xviij. q. ij. ꝙ ſit. xix. q. vlti. q: ingredientibus. c. perlatum. c. ſi qua mulier. cum. l. ſe. Qꝛ autem cãdem paupertatem chriſtus tenuerit, quam apoſtolis iniunxit: patet per Hiero. in epiſtola ad Euſtochiũ dicentem. Nõ poterat habere dñs quod prohibuerat ſeruis, dicẽs Mat. x. Nolite portare ſacculũ neq; peram ⁊c.

Que ꝓpoſitio dicenda ſit heretica.

❡ Tertia ratio hec eſt. Nulla ꝓpoſitio debet dici heretica, cuius oppoſitũ non exprimitur euidenter in ſacra ſcriptura: nec ẜm ſe nec ẜm expoſitiones ſanctorũ. vel cuius oppoſita ẜm determinationẽ ſacroſancte eccleſie non apparet euidenter catholica. vel cuiꝰ oppoſita ex aliquo predictorũ euidenter ⁊ neceſſario non concluditur. Sed oppoſita huius ꝓpoſitionis negatiue, ſcꝫ chriſtũ ⁊ apoſtolos nihil habuiſſe in ꝓprio nec in cõmuni, que eſt chriſtũ et apoſtolos habuiſſe aliquid in ꝓprio vel in cõmuni, eo modo quo ſuperius eſt expreſſum: nõ habetur aliquo predictorũ trium modorũ. ergo iſta ꝓpoſitio negatiua non eſt heretica. Maior patet per ſufficientẽ diuiſionem. nec oportet addere, nec contra articulos fidei: q: a ſacra ſcriptura vel determinatione habentur euidenter expreſſe. Opponitur aũt ad quãlibet conditionẽ vel membrũ euidenter. quia argumentũ ſolũ probabile vel ſophiſticũ: q: videtur trahi ſolũ ex altero predictorũ modorũ: non conuincit oppoſitũ ſue concluſionis hereticum iudicari. Minor ꝓbatur quantũ ad ſingulas ſui partes. ꝑmo ꝙ oppoſitũ illius nõ exprimitur euidẽter in ſacra ſcriptura ẜm ſe accepta. q: ſi ſic: hoc precipue eſſet per hoc qꝺ dicitur de loculis. Jo. xij. ⁊ xiij. ⁊ ꝑ hoc quod dicit̃ in Actibus. ij. ⁊. iiij. ꝙ erant illis oĩa cõmunia. ſed per nullũ iſtorum aut cõſiliũ habetur propoſitio predicta euidenter ex ſacra ſcriptura ẜm ſe ſumpta. Non primũ: vbi agitur de emptione ⁊ venditione. quia emere ⁊ vẽdere non ſolum ſunt actus habentium dominiũ: ſed poſſunt eſſe actus diſpenſatorũ vel adminiſtratorũ nullum habentiũ in re que venditur vel in pecunia de qua emitur, dominiũ. ⁊ ideo per verba talia non habetur determinate: nec per cõſequens euidẽter altera pars, ſcꝫ habere dominiũ. ❡ Dicimus ergo ad omnes authoritates de talibus actibus mentionẽ facientes, ꝙ apoſtoli nõ faciebant hoc vt domini: ſed vt meri ⁊ nudi adminiſtratores talium: ⁊ pro ſeipſis ſolum ſimplicem facti vſum habentes. Et eodẽ modo reſpõdemus ad inſtantiam de loculis ⁊ ad omnes authoritates de hoc loquentes: ſcꝫ ꝙ apoſtoli habuerunt tantũ vſum pro ſeipſis in loculis: diſpenſationẽ autem pro alijs. Et ſi legitur aliquid de chriſto: nõ eſt veriſimile ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli habuerint vel habere voluerint aliquid per modũ dominij ſumme perfectioni ſue ⁊ profeſſioni repugnantem. Hoc tamen eſſet: ſi per modũ dominij vel proprietatis aliquid in loculis habuiſſent. In voto enim profeſſionis apoſtolorũ cadebat talis pauptas. de quo voto dixi longe ſupra in. §. ꝙ ſimplex. ꝟ. quod etiam ſic probatur. in arti. lvi. Ex quo ſatis patet ꝙ quũ oppoſita ꝓpoſitio affirmatiua, ſcꝫ ꝙ chriſtus habuit in communi, non habeatur euidenter nec a ſacra ſcriptura ẜm ſe accepta: nec vt a ſanctis expoſita: nec per determinationẽ eccleſie: nec in aliquo quod euidenter ⁊ neceſſario ſequatur ex eis: ꝙ iſta ꝓpoſitio negatiua, ſcꝫ ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli nihil habuerint nec in ꝓprio nec in cõmuni, modo quo ſupradictum eſt, nullatenus eſt heretica: ſed fidelis. In cuius rei teſtimonium preſentem ſeriem ſigillis ⁊ ſubſcriptionibus noſtris propria manu factis duximus muniendam. Data Peruſij anno mẽſe ⁊ die ſuperius adnotatis. In his literis magiſtrorũ pretermiſi ponere multas authoritates ⁊ reſpõſiones ad cõtraria quas ipſi ibi poſuerunt: ⁊ quas ſuperius cũ multis alijs poſuerim. ⁊ hec cauſa breuitatis omiſi.

❡ Articulus. lxiij.

Adhuc circa iſta negotiando introduco. xij. fundamẽta ſcripture diuine ex quibus oſtenditur et arguitur chriſtũ ⁊ apoſtolos nihil habuiſſe proprium in communi. ❡ Quorũ primum eſt: quod Matth. xj. ſcribitur ꝙ inter natos mulierum nõ ſurrexit maior Joanne baptiſta: ⁊ ipſe fuit in ſtatu perfectiſſimo inter hoĩes. ſed ipſe nihil habuit in ꝓprio nec in cõmuni. Qꝛ nõ in ꝓprio patet: q: hoc imperfectionis eſt: vt ab oĩbus conceditur. xj. q. j. aliud. xiiij. q. j. §. j. Nec in cõmuni: q: vbi nõ eſt cõmunitas, nihil põt eſſe cõmune. In vita autẽ anachoritica quã ipſe duxit, nihil eſt cõmune. ij. q. vij. §. vlti. Iſta aũt deductio confirmatur. tũ q: ẜm Hieron. duo ſunt laudabilia genera monachorũ: ſcꝫ cenobite, ⁊ eremite. Et tñ ẜm ipſum perfectior eſt ſtatus eremitarũ prius in monaſterijs conuerſorũ qui nõ habent in ꝓprio nec in cõmuni. vt ptꝫ ex dictis eorũ. Tum q: beatus Antonius trãſiuit de vita cenobitarũ ad ſtatũ eremitarũ. Non fuit ille magnus Antonius ſecũdus poſt Paulũ eremitã: q: ille ſemper in eremo fuit: vt ptꝫ in ſua legenda. Iſte fuit alius Antoniꝰ abbas cõuerſatus in monaſterio in ciuitate Patras primo: deinde in deſerto: vt narrat eius legenda. cuius feſtũ colitur in ianuario. Et Hierony. ad Euſtochiũ plangit ſe rediſſe de illo ſtatu ad iſtum communẽ. et ſic videtur iſte perfectiſſimus tamꝙ ſequeſtratiſſimus: q: deo immediate maxime cõiunctus. vnde chriſtus incepit ab iſto. ⁊ licet iſte ſit ſublimior: actus tamẽ predicationis eſt vtilior ceteris. ⁊ ideo iſtum ſtatũ chriſtus indixit apoſtolis. Marc. vlti. Unde ⁊ Joannes baptiſta poſt deſerti cõuerſationem non omiſit predicationẽ. Jo. iij. Et Joannes euangeliſta iſtum ſtatum tenuit in Pathmo inſula: ⁊ poſt ad predicationem redijt Epheſum. Simpliciter tamen ſicut ſublimius eſt orare ꝙ predicare: ſic ſurſum moueri ꝙ ceteros illuminare, ẜm Dionyſium. Tamen apoſtoli vtrunq; ſtatum habuiſſe inter homines creduntur. Unde Philip. iij. Noſtra conuerſatio in celis eſt. Utrũq; autem eſſe, actiuum et contemplatiuum: ſicut fuerunt apoſtoli: maioris perfectionis eſt. ex̃ de renuntia. niſi. §.

Neq; chriſtus neq; apl'i ꝗcꝙ habuerunt in cõi.

ne puteſ.xxxvj.diſt.c.ſi. Nec obſtat qđ no.xvj.q.j.qui vere. vbi no.ꝙ vita monachoꝛū ſtrictioꝛ eſt q̄ eremitarū: quia eremite poſſunt habere pꝛopꝛiū.quia illud habet locū in eremitis:qui pꝛius pꝛofeſſionē in cenobijs non fecerunt. Nam facientes/⁊ poſtmodū ad vitam eremiticā tranſeūtes de ſuoꝛū licentia pꝛelatoꝛū maioꝛis perfectionis ſunt. vt narrat Jo.caſſi.in.xij.libellis.in lib. de gaſtrimargia.⁊ in lib.collationū in collatione Piamonis de tribus generibus monachoꝛū.⁊ in collatione Jo.abbatis.de fine cenobite ⁊ eremite.⁊ facit quod legit ⁊ no.ex͠ de excel. pla. cum ex eo.§.fi.li.vj.⁊ notaui de hoc ſupꝛa in.§.quia vero. in magna additione que incipit/vt patres.ꝟ. eremite.in ar.xxiiij.⁊ in.§.ex quo ſponſa.in pn.in.lj.ar. ¶ Secūdum fundamentū eſt:quia dn̄s dicit Mat.v. Beati pauperes ſpiritu ⁊c̄.pauperes autem ſimpliciter nō videntur illi q̄ habent aliquid in cōmuni.Act.iiij.xij.q.j.c.ij.ibi. Nec q̄ſq̄ egens erat inter eos. ergo paupertas euangelica eſt carens rebus tam in ꝓpꝛio q̄ in cōmuni. Unde ſm Chꝛyſ. in greco habetur.Beati mendici vel egeni. ¶ Jſta autē deductio cōfirmatur quadrupliciter. Pꝛimo. Quicquid cōuenit aliquibus in cōmuni:conuenit eis ſimpliciter.vt patet tam in actibus virtuoſis q̄ vitioſis:qui per ſe cōmunitati attribuūtur.Et ideo ſi aliqui ſunt non pauperes in cōmuni:ſunt nō pauperes ſimpliciter. Uide quod no.xij. q.j.§.fi.in gloſ.falſum dicit. ¶ Secundo quia paupertas ſm omnes cōſiſtit in aliqua abdicatione rerū. ille autem qui dimittit res tēpoꝛales in pꝛopꝛio:⁊ ipſas retinet in cōmuni:non abdicat ipſas res:ſed tantū modū habēdi res ipſas.quū eaſdem poſſit modo alio poſſidere.ſicut pꝫ in tranſactionibus.ex͠ de tranſ.per totū. ¶ Tertio idem nō poteſt eſſe diues ſimpliciter/⁊ pauper ſimpliciter. quum iſta ſint oppoſita.ar.xxxij.q.j.cū renuntiatur.de peni.di.ij. ſi enim.parū poſt pꝛincipiū.ibi.que enim cōmunicatio. ſed bene ſm quid alterū.Sed diues in cōmuni eſt diues ſimpliciter:quū ſit ſimpliciter habens.quū cōmunitas de tali ratione non diminuit:vt patet in politicis cōmunitatibus.ergo talis non pōt eſſe ſimpliciter pauper. ¶ Quarto quia iſta paupertas euangelica quam chꝛiſtus in loco iſto cōmēdat/eſt paupertas altiſſima.de qua.ij.Coꝛ. viij. Altiſſima inquit paupertas eoꝛū.iſta autem que eſt in cōmuni habens nō eſt altiſſima.quū talem paupertatē antiqui Romani habuerint:qui nō erāt fideles.vt dicit Aug. in lib.de ciui.dei.⁊ facit.xij.q.ij.gloꝛia.ꝟ.ſocrates. ¶ Tertium fundamentū eſt.quia Matth.vj.dicit ipſe ſaluatoꝛ. Nolite ſoliciti eſſe in craſtinum ⁊c̄.Dicunt tamē aliqui ꝙ ſolicitudo que hic pꝛohibetur:nō excluditur:ſed augetur per abnegationem rerū in communi.q: maioꝛ eſt ſolicitudo de vita in cōquirendo:q̄ de habito in expendēdo.Adde quod ſcripſi ſupꝛa in.§.rurſus reſtat.ꝟ.item quod opponitur.in ar.lvj.Sed iſtud ſtare non poteſt. Tum q: veri fideles ſunt ſecurioꝛes de diuina pꝛomiſſione q̄ de diuitiarum poſſeſſione.chꝛiſtus autē ibi pꝛomiſit/Hec autem omnia adijciētur vobis.Tum quia ipſe dn̄s arguit illos qui dubitant circa illud pꝛomiſſum:dicens. Conſiderate volatilia celi ⁊ lilia agri ⁊c̄.⁊ illud non poteſt referri ad illos qui habent ſatis in cōmuni:quia dubitare de talibus non conuenit.Tū quia ibidem dominus hoꝛtatur ad iſtā ſolicitudinem amouendā per fidem dicēs. Si enim fenū quod hodie eſt ⁊ cras in clibanū mittitur ⁊c̄. ⁊ tamē non opoꝛtet hoꝛtari iſtos fide:qui ſciūt vnde poſſunt ſibi pꝛouidere in cōmuni.quū fides ſcientiam non admittat. no. ex͠ de ſum.trini.ſuper rubꝛica.Tū quia omnes fideles experiuntur frequēter ꝙ quanto minoꝛē de talibus habent ſolicitudinem:deus eis magis pꝛouidet ſufficiēter.vt frequentiſſime maxime in fratribus minoꝛibus eſt expertū. ⁊ ita habet in euangelio Luc.xxij.Quādo miſi vos ſine ſacculo ⁊ pera: nūquid aliquid defuit vobis?At illi dixerūt.Nihil. ¶ Quartum fundamentū eſt:quod in eodem Matth.vj.chꝛiſtus iubēs abnegationem omniū temporalium/dicit apoſtolis.Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra ⁊c̄.Jſtam autē monitionem domini ſaluatoris aliqui exponunt pꝛo theſaurizatione que ſit in ꝓpꝛio: ⁊ non in cōmuni. Jſtud autem ſtare non poteſt: quia ipſe dominus aſſignat ibidē quatuoꝛ rationes ad oppoſitum in textu.quarū pꝛima eſt illa. Jbi ſolum eſt theſaurizandū vbi ſunt theſauri permanentes.in ſolo autem celo ſunt tales:ergo non eſt theſaurizandum niſi ibi.⁊ pꝛima ratio cōcludit ita de theſauris in cōmuni : quū non ſint quid manens/ſed amiſſibile:ſicut in pꝛopꝛio ⁊ in ſpeciali.Secūda ratio eſt quia ibi non eſt acquirendus theſaurus bonoꝛū tempoꝛaliū/vbi coꝛrūpuntur talia bona.in terra autem a tinea ⁊ ab erugine coꝛrumpuntur.⁊ ideo ibi non eſt theſaurizandum. Jſta autem ratio cōcludit contra communia:quū iſta ita bene ſicut pꝛopꝛia coꝛrūpantur.Tertia ratio eſt:quia theſaurus qui poteſt amitti non eſt theſaurizandus in terra.in terra enim talia fures effodiunt ⁊ furantur.⁊ iſtud ita bene quando ſunt bona cōmunia:ſicut quādo ſunt pꝛopꝛia.Quarta ratio:quia vbi eſt theſaurus vniuſcuiuſq̄ ibi eſt coꝛ eius.ſed coꝛ nō debet eſſe in terra: ergo nec theſaurus. Jſta autem ratio cōcludit de theſauro cōmuni magis q̄ de pꝛopꝛio quantū ad homines politicos ⁊ legales.quia bona cōmunia magis diliguntur q̄ pꝛiuata a viris iſtis legaliter viuentibus:ſm quod docet Aug.in lib.de ciui.dei recitans dictū Catonis de Romanoꝛū perfectione lib.xv.c.xiiij.Uide quod ſcripſi ſupꝛa in pꝛima parte in.§ ſed licet pꝛincipatus.ꝟ. quātum ad pꝛimū.in arti.xlij. ¶ Quintū fundamentum eſt:q: Matth. xix.illi iuueni qui cupiebat vitam eternā/dominus dixit. Si vis perfectus eſſe:vade ⁊ vende omnia que habes: et da pauperibus:⁊ habebis theſaurū in celo:⁊ veni ſequere me.hec verba transferūtur.xiiij.q.j.§.j. Jſtud autem domini ſaluatoꝛis cōſilium non poteſt impleri per abnegationem rerum in pꝛopꝛio ⁊ non in cōmuni.quod quadrupliciter declaratur. Pꝛimo quia ſi euāgelica perfectio poteſt ſtare cū poſſeſſione rerum in cōmuni:tunc non opoꝛteret ad talem ſtatū omnia ſua vendere:ſed ſufficeret cōmunitati dare:contra dictum ipſius textus. ⁊ hoc magis accōmode tali perfectioni q̄ ſi omnia venderentur.vt eſt expꝛeſſum.xij.q.j.videntes.eo ꝙ tunc optime talis perfectio ſeruaretur.Secūdo quia dominus dixit/Uade ⁊ vēde omnia que habes/pꝛimo:⁊ da pauperibus.⁊ poſtea/ Sequere me.Ex quo colligitur ꝙ recedens de mūdo/debet vēdere ⁊ dare:⁊ poſtea omnibus denudatus/ venire ⁊ ſequi.vt etiam expꝛeſſe patet in regula beati Frāciſci in ij.c.quod incipit/Si qui voluerint.Si autem poſſet in cōmuni ponere:non opoꝛteret pꝛius dare ⁊ poſtea ſequi.ſed econuerſo pꝛius venire ⁊ poſtea dare.Tertio quia quum iſte iuuenis abijſſet merēs ad verbū chꝛiſti: quia dolebat de amiſſione tempoꝛaliū:ſubiunxit chꝛiſtus dicēs. Q̄ difficile qui pecunias habent/intrabunt in regnū dei. Quū autem contingat dolere de amiſſione bonoꝛum in cōmuni apud iuſtos magis q̄ de ſpeciali:magis videtur facile poſſe peruenire ad perfectionem quā chꝛiſtus indixit iuueni cum abdicatione omnium rerum in ſpeciali/et non in cōmuni.Quarto quia adiunxit ſaluatoꝛ.quia facilius eſt camelum per foꝛamen acus tranſire:q̄ conſiderem in diuitijs introire in regnū dei.Et tamen qui in cōmuni habent/vt de talibus bonis ſuſtētentur/in eis confidunt:eo ꝙ non audeant ſe illis ſpoliare ne foꝛte deficiant. Jtē ibidem dicit cōtra diuites/ꝙ impoſſibile eſt iſtos ſaluos fieri niſi cum difficultate quadā. Jlli autem qui habent diuitias:cōmuniter ſunt diuites illo modo. ergo non vidētur pertinere ad illam perfectionem quā chꝛiſtus vult ibi adſtruere. ¶ Sextum fundamentū eſt:quia Matth.x. chꝛiſtus dans apoſtolis regulam ad viuendum/dicit. Nolite poſſidere aurū ⁊c̄.vbi dicit gloſ.ꝙ non debēt cogitare de craſtino illi pꝛedicatoꝛes qui docent omnia regi a deo. Jſta autem regula apoſtolis data non poteſt intelligi quoad abnegationem rerum tātum in pꝛopꝛio. Tū quia duas tunicas , id eſt ſuperfluas veſtes:quas interdicit:

Abdicatio rerū in pticulari tātū nō vera eſt abdicatio.

Abnegatio in cōi ſolicitudinē iminuit.

Ubi ſit theſaurizandū.

Euāgelice perfectioni neceſſaria eſt abdicatio in cōmuni.

pꝛohibebat tam in pꝛopꝛio ꝗ in cōmuni: ⁊ eadem ratione de auro ⁊ argento: quū vnum fuerit pꝛeceptum vel conſi liū. Tum quia ſicut pera erat interdicta in ꝓpꝛio: ita ⁊ in cōmuni. quū circa iſtud inſtrumentum cōueniens non ſit diſtinctio. Tum quia apoſtoli calciamenta in cōmuni eadem ratione poꝛtare potuiſſent: ⁊ tūc ſimpliciter calciati euangelizaſſent. quod eſt contra textum qui dicit. Pꝛohibuit eis calciamēta: ⁊ conceſſit ſandalia tantū. Mar. vlti. Tum quia eodē modo diceretur de virga: quia poꝛtabāt virgam: ſed non in ꝓpꝛio. quod eſt cōtra doctrinam Aug. de cōcoꝛ. euan. qui dicit ꝙ non fuit eis conceſſa virga niſi ſpiritualis authoꝛitas. ⁊ dictum Mat. exponit ad literā. ¶ Septimū fundamentū eſt. quia Luc. ix. in quo chꝛiſtus tradidit apoſtoloꝝ regulā ſm beatū Amb. dicens. Nihil tuleritis in via: nec virgā/ nec peram/ nec panem/ nec pecuniam/ nec duas tunicas habueritis. voluit eos ſpoliare omnibus tēpoꝛalibus. quū ſm beatum Amb. ibidem/ per iſta intelligat omnia tēpoꝛalia. Sed ſi dicatur ꝙ iſta ſpoliatio eſt intelligenda in ꝓpꝛio ⁊ non in cōmuni: iſtud ſtare non poteſt. tum quia in ſequē. c. poſtꝗ chꝛiſtus dederat. xij. apoſtolis regulam: dedit. lxxij. diſcipulis. quib⁹ licet pꝛohibuerit ſacculum/ peram/ ⁊ calciamenta: non tamen pecuniam/ ſicut apoſtolis aurū ⁊ argentū: vt oſtenderetur ꝙ maioꝛ erat abnegatio apoſtoloꝝ rerum tēpoꝛalium ꝗ diſcipuloꝝ. Adde hic quod ſcripſi ſupꝛa in. §. ad illud. ꝝ. ſcdo reſpōdeo. in ar. lvj. ⁊ in. §. ſed contra hoc. in pꝛin. in ar. lviij. Et tamē omnes credūt. xij. q. j. c. ij. ꝙ abdicauerūt omnia in ſpeciali. Tū quia Mat. x. dans eādem regulam apoſtolis/ interdixit eis es poꝛtare i zonis ſuis. ⁊ iſtud non poteſt gloſſari ſm cōmune ⁊ pꝛopꝛium. Tum quia in eodē pꝛecepto conceſſit eis virgam. id eſt authoꝛitatem apoſtolicam ſm Aug. Et ita non ſolum in cōmuni ſed etiam in ſpeciali cuilibet. Tum quia ſandalioꝝ vſum cōceſſit: non ſolum in communi ſed etiam in ſpeciali. quū quilibet ipſis vteretur. ⁊ etiam eadem ratione de oībus alijs. ¶ Octauū fundamentū eſt. Matth. xix. quia dicente ibi Petro chꝛiſto/ Ecce nos reliquimus omnia: ⁊ ſecuti ſumus te: qd ergo erit nobis? reſpondit chꝛiſtus. Amen dico vobis: ꝙ vos qui reliquiſtis omnia ⁊ ſecuti eſtis me. ⁊c. Et ſequitur. Omnis qui re. do. aut fra. aut ſoꝛ. pꝛopter me ⁊ euangeliū: centuplū accipiet: ⁊ vitam eternā poſſidebit. Ex quo loco aperte declaratur ꝙ cunctoꝝ abnegatio pertinet ad euangelicam perfectionē. Sed ꝙ iſta abnegatio fit non ſolū in ꝓpꝛio: ſed etiam in cōmuni: declarat quadruplciter. Pꝛimo q2 apl's Petrus ꝗ iſta dicebat/ oīa reliquerat: nihil retinēdo in ꝓpꝛio vel in communi de ijs que habebat. vt pꝫ in euangelio Mat. iiij. relictis inquit retibus ⁊ naui ſecuti ſunt eū. Secūdo q2 beatus Hiero. dicit in eodē loco ꝙ iſtam abnegationem fecit Socrates phs: cuius diſcipulus fuit Craton in hoc. ⁊ tamē cōſtat ꝙ illi oīa abijciebant in cōmuni ⁊ in ꝓpꝛio: non ſolū dimittēdo/ ſed etiam deſtruendo qđ malū erat. vt in geſtis beati Jo. euangeliſte. Tertio q2 in iſta abnegatione continent duo bonoꝝ genera: ſcꝫ bona naturalia/ vt parētes. vt pꝫ in Jacobo ⁊ Joanne. Mat. iiij. ⁊ bona foꝛtuita/ vt poſſeſſiones: ꝗ magis diſtant a ſpūalibus bonis: ⁊ maioꝛē nexū habemus ſm virtutē ⁊ naturā. ſed illa bona opoꝛtet totaliter dimittere a viris perfectis tam in ꝓpꝛio ꝗ in cōmuni declinando ab eoꝝ cōmunitate in mūdi politia non ſolū in pꝛopꝛio ab eoꝝ dominio. ergo multo magis cetera bona. Quarto q2 magis meruerūt Jacobus ⁊ Joannes dimittētes patrem cui⁹ erant nauis ⁊ retia: ꝗ Petr⁹ ⁊ Andreas dimittentes tantū ſecūda que erant ſua: quāto maius eſt bonū naturale ꝗ foꝛtuitū. ſed illi duo dimiſerūt patrem non ſolū in pꝛopꝛio quoad dominiū: ſed etiam in cōmuni quoad ciuitatem ⁊ mūdum: ergo multo foꝛtius illi relinquere habuerūt bona foꝛtuita tam in ꝓpꝛio ꝗ in cōmuni. ¶ Nonū fundamentū eſt. quia Luce. xiiij. indicens modū ſui diſcipulatus chꝛiſtus dixit. Omnis ex vobis ꝗ non renuntiat omnib⁹ que poſſidet: non poteſt meus eſſe

Apoſtolica tpalium abnegatio fuit et in ꝓpꝛio et in cōi.

diſcipulus. Dicūt autem textum euangelij palliantes/ ꝙ iſta renūtiatio debet intelligi in ꝓpꝛio: non in communi. ſed iſta expoſitio nō poteſt ſtare quadruplici ratione. Pꝛimo quia nō dat eius ſenſum perfectū. omne em̄ quod verificatur ſm quid/ diminute verificatur. Iſte ꝗ renuntiat tēpoꝛalibus bonis in ſingulari ⁊ non in communi non renūtiat eis ſimpliciter: quū habens in cōmuni habet ſimpliciter: ſicut dans in communi dat ſimpliciter: aut emēs vel vendens. ergo ⁊c. Secundo quia iſta gloſ. coꝛrumpit textū in quo dicitur. Niſi quis renūtiauerit omnibus que poſſidet: nō poteſt meus eſſe diſcipulus. Ille autem ꝗ rei habite vno modo renuntiat: ⁊ ipſam alio modo habet: nō renuntiat rei: ſed modo habendi ipſam rem: quū ſolū modum dimittat. vt patuit. Tertio quia iſta expoſitio eſt contra legiſlatoꝛis intentionē. dicit enim Greg. in homil. ſup Matth. ꝙ iſtud nouū pꝛeceptum fuit a chꝛiſto datum contra concupiſcentiā alienoꝛum. Unde ſicut in vita veteri ⁊ carnali aliena concupiſcūtur: ita in ſpirituali vita ⁊ noua pꝛopꝛia donantur. ſed in illa vita contingit concupiſcere non ſolū in pꝛopꝛio: ſed in cōmuni. vt patet de ciuitatib⁹/ de terminis/ ⁊ alijs rebus cōmunibus altercantib⁹ ac cenobijs. ergo in vita noua ⁊ ſpūali ſunt largienda: dimittendo non ſolū pꝛopꝛiū ſed cōmune. Quarto q2 iſta gloſ. detrahit a ſaluatoꝛis documēto. qui alibi dicit Mat. xvi. Qui vult venire poſt me: abneget ſemetipſuꝫ. Et foꝛtaſſe inquit Greg. laboꝛioſum non eſt homini relinquere ſua: ſed valde laboꝛioſum eſt homini relinquere ſemetipſum. ſed quicūqꝫ accedit ad perfectionem euangelicam relinquēdo ſeipſum: non ſolū relinquit ſe in pꝛopꝛio/ vt ſibi nō viuat: ſed etiam in cōmuni/ vt moꝛiatur mundo. vt docet Paulus. Uos inquit exiſtimate moꝛtuos ſuper terrā. ad Rom. vj. ergo multo magis relinquēs facilioꝛa debet ea abijcere tam in ꝓpꝛio ꝗ in cōmuni. Sed occurrit dubium quia Beda in gloſ. ſua ſuper illo verbo/ dicit ꝙ abnegare omnia ſicut hic chꝛiſtus dicit: non eſt omniū ſed paucoꝝ ⁊ perfectoꝝ. ſed illa gloſ. potius eſt ad pꝛopoſitū. ¶ Decimū fundamentū: q2 ipſe dicit Luc. vj. Ue vobis diuitibus qui habetis hic conſolationē veſtram. qđ vtiqꝫ non dicit diuitias ſimpliciter dānans. xxx. diſt. ⁊ hec ſcripſimus. xij. q. j. duo. ſed imperfectionē eis annexam. Quū autem conſolationes coꝛpoꝛales de ꝗbus loquitur: ita ex diuitijs cōmunibus ſicut ex pꝛopꝛijs cōtingat haberi: ſicut patet in monaſterijs diuitibus/ vbi monachi delicati⁹ ⁊ pinguius viuūt: vtrobiqꝫ imperfectio videtur annexa. Iſtud autē edictum dominicū ad pꝛopoſitū pertinere declarat ex duplici parabola in euangelio ſcripta. quarū pꝛima eſt de illo diuite cuius ager attulit vberes fructus. Lu. xij. cui fuit dictū/ Stulte hac nocte animā tuam repetam. quū in futurum cogitaret. ⁊ ſequitur. Sic eſt qui ſibi theſaurizat: ⁊ non eſt in deū diues. In quo monet nos domin⁹ circa diuitias nos habere ac ſi ſtatim deberem⁹ ſpiritū reddere. Et tamen conſtat ꝙ talis nullū cōmune vel pꝛopꝛiū/ niſi foꝛte alicui⁹ rei neceſſariū vſum/ ſicut moꝛiētes nō quereret. Scđa parabola eſt de ſemine qđ cecidit inter ſpinas: ⁊ ſimul exoꝛte ſpine ſuffocauerunt illud. Mat. xiij. ⁊ Luc. viij. quas ſpinas dixit domin⁹ eſſe diuitias que in anima ſuffocant verbū dei. Diuitie autem in communi ſunt vere diuitie diſtrahentes ⁊ ſolicitantes animum multipliciter poſſidentium ſe: vt patet ad ſenſum. ¶ Undecimum fundamentū eſt. quia Luce. xij. exhoꝛtans chꝛiſtus ſuos diſcipulos ad euangelizandum paupertatem/ dicit. Nolite timere puſillus grex: quia complacuit patri veſtro dare vobis regnum. Uendite que poſſidetis ⁊ date eleemoſynā. Qꝫ autem iſtud conſilium ſaluatoꝛis non intelligatur de abrenūtiatione tempoꝛaliū in ſpeciali tantū/ declaratur. Tum quia illos qui retinent bona in cōmuni: nō opoꝛtet poſſeſſiones vēdere: ſed tantū cōmunitati dare. ⁊ tū datio ⁊ vēditio in cōſilio ſunt expꝛeſſe. Tum quia aſſignat dn̄s iſtius rationē. Facite vobis ſacculos ꝗ non veteraſcāt ⁊c. que omnia ita ſunt contra tēpoꝛalia in communi/ ſicut in

ſpeciali.quū fur ⁊ tinea iſta auferant/vt patuit/cōmunia ſicut ſpecialia. ¶ Duodecimū fundamētum eſt q: Mat. viij.⁊.ix.ipſe redemptor dixit cuidam ipſum volēti ſequi. Uulpes foueas habent ⁊ vo.ce.ni.ſi.autem ho.nō habet vbi ca.ſu.re. Et ꝙ iſtud verbū faciat ad propoſitū declaratur.quia ipſe dn̄s voluit in hoc verbo oſtēdere ꝙ ipſe magis exproprìatus eſſet ꝙ̄ beſtie:vt ptꝫ ex ipſorū verborum contextu.⁊ tamen conſtat ꝙ bruta nullū habent in cōmuni dominiū nec in ſpeciali:niſi tantū in eorū foueis vſum determinatū.quem tamē chriſtus non habebat in domibus:quū eſſet vagans: ſicut de ipſo fuerat prophetatum Hiere.xiiij. Quare quaſi colonus futurus es in terra: et quaſi viator declinans ad manendū? Quare futurus es velut vir vagus ⁊ fortis q̄ non poteſt ſaluare:que omnia ſunt officia ſolū in rebus vſum habentia. ¶ Iſta aūt veritas cōfirmat̄ primo:quia chriſtus fuit ita pauper in ſuo ortu/vt virgo mater ipſum pariens in diuerſorio reclinaret:⁊ pānis inuolueret in preſepio. Lu.ij. Ecce quāta paupertas in rebus/in loco/in ſeruientib⁹. Unde Hiero.contra Eluidiū. Nulla autem ibi obſtetrix:nulla muliercularum ſedulitas interceſſit. Ipſa pānis inuoluit infantem. ipſa mater ⁊ obſtetrix fuit. Unde ſequitur. Et pānis eum inuoluit. Itē Beda. Qui totum mundū nouo veſtiuit ornatu:pānis vilibus inuoluitur:vt nos ſtolam primā recipere valeamus iuſtitiā ⁊ innocētiam. Luc.xv. de peni.di. ij.§.romanos.℣.quō renouari.al's eſt.c.ibi. ſtola illa pma ⁊ ipſa iuſtitia eſt.⁊ ℣.ſed nec adam.al's eſt.c. Itē grecus ibi. O admirabilem peregrinationem ⁊ coarctationem quā ſubijt qui continet orbem.ab initio captat penuriā:⁊ eam in ſe decorat. Nimirū ſi voluiſſet:venire poterat mouendo celū/concutiendo terrā/emittēs fulmina. non autem ſic proceſſit.nō enim hominē perdere ſed ſaluare volebat:⁊ ab ipſis primordijs humanā conculcare ſuperbiā atꝙ ideo non tantū homo fit:ſed etiam homo pauper.et pauperem matrē elegit:que caret cunis quibus natū infantē reclinet.ſequitur em̄. Et reclinauit in preſepio. Itē Ambro. Propter te ergo infirmitas in ſe firmitas.poſtea ꝓpter te inopia in ſe opulentia. Noli hoc eſtimare quod cernis:ſed ꝙ redimeris agnoſce. Plus dn̄e Ieſu iniurijs tuis debeo ꝙ redēptus ſum:ꝙ̄ operibus ꝙ creatus. Non prodeſſet naſci:niſi redimi profuiſſet. ¶ Secundo q: ipſe pauper fuit in ſuo progreſſu: vt de eleemoſynis acceptis de facultatibus ipſum ſequentiū ſuſtētaretur.vt habetur Luc.viij.vbi dicit̄ ꝙ quū Ieſus iter faceret predicans per ciuitates ⁊ caſtella:mulieres que ipſum ſequebant̄ miniſtrabant ei de facultatibus ſuis.qd̄ tamen neceſſariū non fuiſſet:ſi aliquas facultates cōmunes cum apoſtolis ipſe dn̄s habuiſſet.immo fuiſſet ſuperfluū ⁊ peccatum. q: habere ⁊ aliena accipere auaritia ⁊ rapina eſt.xlij.diſtin.§.j. ¶ Tertio q: ip̄e pauper fuit in ſua paſſione:vt etiā oībus veſtimentis ſpoliatus nudus in cruce penderet. Ioā.xix. Et ipſa tunica inconſutilis ſuper quā ſors miſſa eſt/vilis erat. Unde.ibi.deſuper cōtexta per totum. Chryſ. Quia em̄ in Paleſtina duos pannos cōnectentes ſubtexunt indumēta:oſtendit Ioānes ꝙ talis erat tunica Ieſu:occulte vilitatem veſtimentorū inſinuans. ¶ Quarto q: pauper poſt mortem alienis funeralibus ⁊ ſepulcro ſepult⁹. Matth.xxij. Et ideo quū chriſtus ita intenſe exēpla ſumme paupertatis nobis oſtenderet in ſeipſo:nullus euangelicam veritatem diligens debet ambigere ipſum nihil in communi vel proprio habuiſſe.

Chriſti paupies multifariā oſtenditur.

B

Quib⁹ argumētis pn̄t īprobari q̄ de apoſtolorū paupertate dicta ſunt.

Ad partem cōtrariam introducuntur.xij. noui teſtamenti concluſiones ſiue inſtātie:que premiſſis obuiare vidētur. ¶ Quarum prima eſt que ſcribitur Io.iiij. ꝙ diſcipuli chriſti id eſt apoſtoli ipſo relicto iuxta puteum/iuerunt in ciuitatem Samarie vt cibos emerent. Ex quo colligitur ꝙ apoſtoli habebāt pecuniam vnde emebāt cibos. Ad quod reſpōdetur ꝙ ipſi nec propriam pecuniam nec eis cōmunem habebant:que ipſorū eſſet:ſed erat ſanctarum mulierū chriſto miniſtrātium.vt legitur Luc.viij. ⁊ ipſam pecuniam vel aliorū apoſtoli diſpenſabant:non ſicut ſuā/ſed ſicut alienam:donec cōmutaretur in victum neceſſariū chriſto ⁊ apoſtolis eius.quēadmodum ſeruus alicui⁹ patriſfamilias diſpenſat pecuniā eius in qua nihil dominij vel iuris habet: ſicut precipitur vel innuitur vel nouit placitū eſſe domino ſuo. Hec ſolutio probatur ꝑ parabolam de ſeruo diſpenſante pecuniā domini/⁊ cum eo lucrāte:⁊ de alio de mna dn̄i ſui lucrante.⁊ de alio eam in ſudario reponente.ad hec Matth.xxv.⁊ Luc.xix.⁊ vtrobiꝙ vocatur pecunia ⁊ mna dn̄i/⁊ non ſerui. ¶ Secūda inſtantia eſt:quia Luc.ix.dicente dn̄o apoſtolis vt darent māducare turbis:dixerunt. Non ſunt nobis plus ꝙ̄ qnꝙ panes:niſi eamus ⁊ emamus. Unde conſtat ꝙ pecuniam habebant vnde tante turbe poterāt emere cibos. Reſpōdetur ꝙ ſicut apoſtoli potuerūt de pecunia mulierum vel aliorū chriſto ⁊ ſibiipſis prouidere tāꝙ̄ executores eā adminiſtrantes:in qua nihil habebant dominij: ita de eorū voluntate toti turbe chriſtum ſequēti potuerunt prouidere:quādiu ille durabāt pecunie. Probatur hec ſolutio.q: pecunie quas diſpenſant executores/non ſunt eorum.ex̄ de teſta.tua.⁊.c.penul.facit.xij.q.j.habebat. ¶ Tertia inſtantia eſt:quia chriſtus ſoluit didrachmā ad vitandū ſcādalum. Mat.xvij.xxviij.q.j.iam nunc. Unde videt̄ ꝙ ſaltem habuit illum ſtaterem inuentum in ore piſcis per Petrum quem ſoluit. Didrachma continet duas drachmas. Drachma valet duos denarios vſuales. Stater duas didrachmas.⁊ ſic ſtater valet octo denarios. Iſtum ſtaterē inuenit Petrus de mādato chriſti in ore piſcis:quem ſoluit pro tributo pro ſe ⁊ chriſto.de hoc.xxiiij.q.j.eſt aliud.⁊ xxiij.q.viij.tributum.xj.q.j.magnum. adde hic quod ſcripſi ſupra.§.item iſtam queſtionē.℣.item Hieronymus.in arti.lvij. Sed ibi gloſ. Hieronymi ſoluit ad oppoſitū:que dicit ſic. Dn̄s tante paupertatis fuit: vt vnde daret tributum non haberet. Iudas enim in loculis habebat cōmunia:ſed res pauperū in ſuos vſus conuertere nefas duxit. Unde colligitur ꝙ chriſtus fuit pauper. non ſolū in proprio:ſed etiā in cōmuni.quū quilibet habens in cōmuni/de ipſo cōmuni poſſit tributa preſtare. Sed occurrit obiectio quomodo poteſt aliquis ſoluere aliquod tributū nil omnino habēs. Reſpondetur ꝙ ſicut ſeruus portans res domini ſui ſoluit vectigal de eius ⁊ nō de ſua pecunia:vel ali⁹ alicui⁹ domini negotiorū geſtor: Ita potuit chriſtus vel beatus Petrus de nō ſua pecunia ſoluere didrachmā Probatur hec ſolutio.quia ſeruus non poſſidet ea q̄ ſunt in peculio:ſed dominus.ff.de acqui.poſ.ꝙ ſeruus.⁊ no.xij. q.j.non dicatis.gloſ. Sed tunc occurrit ſecūda dubitatio cui⁹ erat ſtater ante ꝙ̄ ſolueretur.quū a nullo domino Petrus ipſum ſumpſiſſet. Reſpondetur ꝙ ille ſtater nullius fuit illo tēpore:quia nullus poteſt volens alicui⁹ rei accipere dominiū.ff.de acqui.poſ.ſi de eo.§.j. Et ideo ſic erat ſtater ille in manu Petri ſicut in ore piſcis quoad dominiū. Sed ſi dicatur:quomodo potuit ſoluere id quod ſuū non erat? Reſpōdetur ꝙ ad ſoluendū obligatus nō erat. vt dominus ibi dicit.ſed ſufficiebat ꝙ ſedaret ſcandalum iudeorū.⁊ ꝙ nulli preiudiciū fiebat:quia vt dictum eſt:ſtater in nullius dn̄io erat. Probatur hec ſolutio.q: neꝙ maris neꝙ piſcium ante capturam aliquis dominus eſt:niſi creator eorū deus.diſt.viij.quo iure.pſ̄.lxxj. Et dominabitur a mari vſꝙ ad mare. ¶ Quarta inſtātia eſt:quia Io. xij.ſcribitur ꝙ Iudas dicebat. Quare vnguentum iſtud non ve.⁊c̄.non quia de egenis pertinebat ad eū:ſed quia fur erat:⁊ loculos habens ea que mittebantur portabat. Ex quo habetur ꝙ chriſtus habuit loculos in q̄bus portabantur ea que mittebantur:⁊ ſic habuit in cōmuni. Reſpondetur ꝙ habuit loculos dn̄s ſ̄m Aug.q: eccleſia erat habitura loculos.xij.q.j.habebat.⁊.c.exemplum. Ex quo colligitur ꝙ chriſtus loculos nō habuit niſi quia eccleſia erat habitura.⁊ ſic non pro ſe:ſed vt eccleſie eſſe licitū demonſtraret:⁊ in perſonam infirmorum.vt in decre.extꝫ.⁊

ſupra ſepe

ſ.ſepe dictum eſt. Sicut et dicitur de fuga quã chꝛiſtus fe‑
cit ad condeſcendendum infirmis.vt dicit Augu.ſuper il‑
lud Jo.vij.Ambulabat Jeſus in galileam.¶ Quinta in‑
ſtãtia eſt:quia Jo.xiij.quum dixiſſet dñs Jude.Quod fa‑
cis fac citius.quidam putabãt quia loculos habebat Ju‑
das:vt diceret ei dñs. Eme ea q̃ neceſſaria ſunt nobis ad
diem feſtũ:aut egenis aliquid daret.Ex quo loco colligũt
quidam ꝙ aliquid tenuerit Judas in cõmuni. ſed iam ad
hoc facta eſt reſponſio ſm̃ Augu.xij. q.j. habebat. in figu‑
ram eccleſie loculos habiture. Unde non habuit chꝛiſtus
loculos ad pecuniam poſſidẽdam. quum hoc vt.ſ. patuit
apoſtolis pꝛohibuerit. ſed tñ ad pecuniam ſeruãdam ad
indigentiam egenoꝛum. Pecunie autem ſeruatio pꝛo ne‑
ceſſitatibus ingruentibus nullam in ſeruante arguit poſ‑
ſeſſionem:quũ alienum cõtingat in omni depoſito: cuius
apud deponentem dominium et poſſeſſio retinetur.ff.de‑
poſiti.licet.§.j. ¶ Sexta inſtantia eſt:quia Luc.xxij.vide‑
tur dñs reuocaſſe regulam quam dederit apoſtolis:quan
do inquit. Quando miſi vos ſine ſacculo et pera:nũquid
aliquid defuit vobis? Quib⁹ reſpondentibus/Nihil.dñs
ſubiunxit. Et nunc qui habet ſacculũ tollat:ſimiliter et pe
ram.⁊ qui non habet gladiũ:vendat tunicam ſuã et emat
gladiũ. Reſpondetꝛ ꝙ non reuocauit: ſed in illo tp̃e id qꝺ
pacis tempoꝛe inſtituerat diſpenſauit.Unde gloſ.ibi. Nõ
eadem inquit foꝛma viuẽdi vel regula perſecutionis:que
pacis tempoꝛe diſcipulos infoꝛmat.et cetera quã.ſ.poſui.
Et per iſtum modum etiam credunt aliqui doctoꝛes chꝛi‑
ſtum habuiſſe loculos: q꞉ non legimus chꝛiſtum habuiſſe
loculos niſi tempoꝛe paſſionis in textu diuine ſcripture.
¶ Septima inſtãtia eſt:quia chꝛiſtus in moꝛte habuit ve‑
ſtimẽta que erant ſua. Jo.xix. Partiti ſunt veſtimẽta mea:
et ſuper veſtẽ meã miſerunt ſoꝛtem. Sed inſtantia arguit
de pꝛopꝛio in ſpeciali. Sed reſpondetur ꝙ erant ſua quan
tum ad vſum:et pꝛopꝛietas illoꝛum qui dederant.ſicut ve
ſtimẽta filijfamilias ⁊ ſerui ſunt patris.et dic ſicut lati⁹.ſ.
dixi in.§.iſtam queſtionem.ver.ꝙ non obijcitur.in ar.lviij.
¶ Octaua inſtantia eſt:ꝙ Jo.xxj. dicitur ꝙ Petrus poſt
chꝛiſti reſurrectionem redijt ad piſcãdum.vbi dicit Augu.
ꝙ licitum fuit ei ſeruata perfectione apoſtolica victũ per
piſcationẽ acquirere. Et beatus Gꝛego.ibidẽ dicit. Nego‑
tium qꝺ ante conuerſionem ſine culpa extitit: poſt conuer
ſionem repetere culpa non fuit. de peni.diſt.v.negotium.
Et tunc videtur ꝙ licuit beato Petro piſces ſuos vende‑
re ad victum habendum:quod non potuit fieri niſi in eis
habuiſſet aliquod dominium. Reſpondetur ꝙ nũq̃ Pe‑
trus piſces ſuos vendidiſſet:ſed dediſſet:aut potius dimi
ſiſſet eos pꝛo victu ſibi neceſſario dãs laboꝛem ſolum. Et
ſi queratur cuius fuerunt illi capti piſces ante alioꝛum ac
ceptionẽ. Reſpondetꝛ ꝙ nullius ſm̃ dominiũ:ſicut nec in
mari.quum nullus acquirat ius in re inuitus: ſicut maria
et flumina et litoꝛa in nullius bonis ſunt hominis ſpecia‑
lis.inſti.de rerũ diui.§.litoꝝ.vbi no.et dixi.ſ. Et hoc eccle‑
ſia determinat in regula beati Franciſci:quã ex certa ſcien
tia appꝛobauit ⁊ toties confirmauit.in.c.fratres. Jlli qui‑
bus gratiam dedit dñs laboꝛandi:laboꝛent fideliter ⁊ de‑
uote ⁊c. Et infra. De mercede vero laboꝛis ꝓ ſe ⁊ ſuis fra‑
tribus coꝛpoꝛis neceſſaria recipiant:p̃ter denarios vel pe
cuniã. Uera regula iſta apoſtolica digito dei viui ſcripta
ſoluẽs dubia et abnegãs pꝛopꝛia. ¶ Nona inſtãtia:quia
j.ad Timo.vj.dicitur. ꝙ habentes alimenta et quibus te‑
gamur/his cõtenti ſimus.x.q.ij. epiſcopus. Ex quo habe‑
tur ꝙ ad minus opoꝛtet victũ et veſtitum habere: que cõ‑
mode haberi non poſſunt ſine aliqua pecunia. Sed reſpõ
detur ꝙ iſta authoꝛitas eſt magis ad oppoſitum:q꞉ nim‑
mis erat contentus apoſtolus ad vitam trãſitoꝛiam. Ali‑
mentoꝛum autem et veſtimentoꝛum vſus ſufficit ſine do‑
minio:vt patet in ſeruis et filijs. vnde plus in iſtis non re
quirebat apoſtolus:vt ibidem dicit. Q꞉ autem apoſtolus
idem nõ habuit niſi vſum ſolum: ipſe expꝛeſſe teſtificatur
ad Phil.iiij. vbi gratias agit quia ei miſerant bis alimo‑
niam.bis in vſum inquit:et non in dominium. ¶ Decima
inſtantia eſt: quia ipſe Paulus fuit ſcenofactoꝛie artis:id
eſt pelliparius.ſicut dicit Chꝛyſ.de laudibus Pauli.et de
miniſterio ſuo lucrabatur victum ſuum.Act.xviij.et ſic lu‑
crum illud erat ad minus ſuum. Unde dicit ad Ephe. iiij.
Unuſquiſq; magis laboꝛet manibus ſuis: qꝺ bonum eſt.
vnde operabatur ad lucrum vt non grauaret eccleſiam. j.
q.ij. ſacerdos. Sed reſpondetur ꝙ illi apud quos mane‑
bat:vt dicitur in pꝛealle.c.Actu.xviij. accipiebant lucrum:
et pꝛouidebant ei de victu: ſicut faciunt magiſtri pꝛincipa
les in mechanicis de ſcholaribus quaſi ſuis. At ſi ipſe reci
peret pꝛo neceſſitatibus ſuis ad ſeruandum: tunc reman‑
ſiſſet dominium apud dantem: et authoꝛitas donec pecu‑
nia fuiſſet expenſa.vel hic dicendum eſt ſicut de Petro.ſ.
in.viij.inſtantia. ¶ Undecima inſtantia eſt: quia Act.xx.
dicitur. Beati⁹ eſt dare q̃ accipere.ex̃ de cele.miſ. cũ mar‑
the.§.j. Et ideo ille religiones que habent aliquid in com
muni videntur beatioꝛes:et ſic perfectioꝛes:quia poſſunt
dare: q̃ ille que ſemper habent recipere. Reſpondetur ꝙ
iſta ratio pꝛobat ꝙ quanto eſt ditioꝛ ſtatus: tãto eſt perfe‑
ctioꝛ.immo ꝙ perfectius eſt habere in pꝛopꝛio/q̃ in cõmu
ni ſolũ. quum res que pꝛopꝛius poſſidentur/liberius poſ‑
ſint dari. Sed dicendum eſt ꝙ quo modo pauperes euan
gelici poſſunt recipere/eo modo poſſunt dare de licentia
dominoꝛum: ſicut et vti. et ſic faciebat ſanctus Frãciſcus.
et eſt expꝛeſſum ex̃ de verbo.ſigni.exijt.lib.vj. de miniſtris
qui de licẽtia pape poſſunt dare in oꝛdine et extra oꝛdinẽ/
excepta pecunia: quam etiam de voluntate illoꝛum quoꝝ
eſt nõ poſſunt cõtrectare aut diſpenſare. vt in decre. exijt.
de verbo.ſigni.lib.vj.⁊ in decre.exiui.de verbo.ſigni.in cle
men.§.cupientes. Et ſic dantes pauperes beatioꝛes ſunt/
q̃ alij pauperes non euangelici recipientes:quia cũ pau‑
pertate et de paupertate ſua faciunt miſericoꝛdiam. et ſic
intelligit iſtud verbum/Beatius eſt dare. Jo.caſſi.in.xij.
libelꝭ.in.x. libello de ſpiritu acidie. Unde chꝛiſtus non ſo‑
lum recipiebat:ſed et dabat pauperibus.et facit quod le‑
gitur ⁊ no.lxxxvj.diſt.non ſatis.in gloſ.ar.ꝙ pauper vſum
habet in rebus quas recepit:nõ dominiũ. Et hic adde qꝺ
longe.ſ.notaui de iſto ar.in.§. ex quo ſponſa.ver. item ad
Epheſ.iiij.in arti.lj.et.j.in.§.hoc autem pꝛeceptum.ver.ſu
per illud.in artꝭ.lxv. ¶ Duodecima inſtantia eſt de.c.ſepe
dicto.xij.q.j.dilectiſſimis.ꝙ apoſtoli viuebant in illa com‑
munitate eccleſie pꝛimitiue. Reſpõdetur per doctoꝛes ꝙ
illa fuit regula diſcipuloꝛum et non apoſtoloꝛum chꝛiſti.
¶ Jſta ſolutio declaratur quadrupliciter ex ipſo textu ſa Non ea‑
cre ſcripture. Pꝛimo quia ipſe dominus dedit aliam regu dem fuit
lam quoad aliqua apoſtolis et aliam diſcipulis. vt patet aplo꞉ et
Luce.ix.expꝛeſſe. Et ideo.c.pꝛealle.dilectiſſimis. loquitur diſcipu‑
de diſcipulis qui non fuerunt ita perfecti. nihil eſt ad op‑ loꝛum re
poſitum. ¶ Secundo quia ibi dicit tex.Act.iiij. Multitu gula.
dinis inquit credentium ⁊c.erant illis omnia communia.
Jllius autem multitudinis in communitate non nomina
bantur apoſtoli:ſed nominabantur conuerſi ad fidẽ. Un‑
de ſequitur ꝙ nemo ceteroꝛum audebat ſe iũgere apoſto‑
lis:ſed magnificabat eos populus. Ex quo patet ꝙ popu
lus et multitudo erant ab apoſtolis ſequeſtrati. ¶ Ter‑
tio quia fideles vendebant agros: et ponebant pꝛecia an
te pedes apoſtoloꝛum:et illi non detinebant ſibi:ſed diui
debant pꝛout vnicuiq; opus erat.vnde nõ erant ipſi poſ‑
ſeſſoꝛes: ſ; tñ diſtributoꝛes. quod officium in re dominiũ
non requirit.vel ſicut teſtamentoꝛum executoꝛes.vt.ſ.di‑
xi. ¶ Quarto quia Actu.iij. quum ille claudus ſperaret a
Petro eleemoſynam:dixit ei Petrus. Argentum et aurũ
non eſt mihi ⁊c. Si autem aurum et argentum in commu‑
ni habuiſſet: de illo ſibi communi eleemoſynam ſibi face‑
re potuiſſet: maxime quia caput erat totius eccleſie pꝛinci Quadri
pale. Adde hic quod ſcripſi.ſ.in.§. ſed cõtra hec dicendũ, fariã po
in pꝛin.in ar.lviij. ¶ Jntelligendum eſt tamen ꝙ habere teſt q̃d
aliquid in communi poteſt intelligi quatuoꝛ modis. Aut haberi i
per modũ vniuerſaliter aut naturaliter dominantis.ſicut cõmuni.

in communi omnia bona regni ſunt regis. diſt.viij.quo iure.ſicut dicebat Abneger ad Dauid.Cuius erūt queq; bona iſrael?ij.Reg.iij.in tex.Cui⁹ eſt terra?Unde reges non ſunt domini proprietarij rerum ſingularū regni:ſed quantum ad defenſionem et gubernationem.legitur et no.C. de quadri.preſcrip.bñ a zenone.facit ex̄ de ſup.ne.pre. grā di.lib.vi.ex̄ de iureiurā.intellecto. xxiij.q.viij.§.ecce. ſuper verbo/emeret.et in gloſ.ſuper hoc verbo/poſita.que incipit/et ita. Aut per modum particulariter poſſidētis. ſicut Saul preter regnum poſſeſſiones quas reddidit Dauid Miphiboſeth.ij.Reg.ix.Aut per modum fideliter diſtribuentis.vt Joiada ſacerdos diſtribuebat pecuniam operarijs domus domini quam populus offerebat.iiij.Reg. xij. Aut per modum ſumentis vtiliter.i.ad ſolum vſum ſibi neceſſarium: ſicut vidue et pupilli ſumebāt ſibi victum de ijs que conſeruabat Onias.ij.Macha.xij. Nunc autē chriſtus habuit omnia in ratione vniuerſaliter vel naturaliter dominātis:quia iure naturali:quum ipſe eſſet princeps omnium ſpiritualium ſm humanitatem habuit ſub ſe principatum temporalium.Sed non habuit in communi in ratione poſſidētis particulariter: quia oppoſitū precepit apoſtolis:vt nihil poſſiderent. Tertio habuit in cōmuni ad diſtribuendum: ex quo ad neceſſitatem ſuam ſumebat ex premiſſis.

Quatuor ob cauſas chriſt⁹ loculis vtebatur.

¶ Intelligendum eſt vlterius φ chriſtus vtebat̄ loculis quadruplici ex cauſa. Primo quoad neceſſitatem ſuam ſumendo.Et ideo dicitur Jo.xij.φ quidam putauerūt quādo dixit Jude.Quod facis fac citius: φ diceret ei/Eme ea que nobis ſunt neceſſaria ad diem feſtum.quod non cogitaſſent:niſi alias vidiſſent ſimile. Secundo vtebatur ad pauperum indigentiam releuandam. quia ibidem dicitur φ aliqui putauerūt φ ei quia loculos habebat mandaret φ egenis aliquid daret. Unde habet̄ φ de illis loculis cōſueuerat egenis aliquid prouidere.et eſt expreſſum.xij.q.i.habebat.Tertio vtebatur loculis ad dandum exemplum infirmis.vt.ſ̄.ſepe dictum eſt.Quarto vtebatur ad dandum exemplum perfectis: vt pro tempore tribulatiōis loculos habere poſſent. vt.ſ̄. patuit ſm Bedam. et burſarios quum per loca inhoſpitalia tranſirēt. Et nulla iſtarum cauſarum arguit pſum habuiſſe dominium aliquod in pecunia: quia de alieno poteſt quis ſuſtentari et aliena diſtribuere.ſicut de omnibus iſtis.ſ̄.longius copioſiſſime dictū eſt in.§.φ ſimplex facti vſus.in ar. lvi.cū quinq;.§.ſubſequentib⁹ poſitis ſub ſuis ar.τ.i.in.§. hoc autem preceptum.ver.fuit ergo vna cauſa. in art.lxv. Nec ad hoc obuiat Jo.xiij. φ omnia dedit ei pater in manu:et ſic videtur φ omnia in eius dominio fuerūt.q: ſicut dictum eſt/omnia extāt in manu eius iure naturaliter vel vniuerſaliter dominantis:non in ſpeciali vel in communi particulariter iure proprietario poſſidentis. Predicta de intellectu euangelij de paupertate loquētis et de vſus ſeparatione in religioſis a proprio quo carent: intelligo ſaluo intellectu conſtitutionum dñi noſtri dñi pape Joā. de iſta materia loquētium quibus ſto:et cuius correctioni cōmiſi in prin.iſtius operis/in medio/hic/et in fine hoc op⁹. Facta vtili digreſſione.a.§. porro omnis religio.huc uſq;. de perfectione euāgelica chriſti et apl'oꝝ:et fratrū minorū regula et declarationibus eius. Nūc ad materiam de qua incepi.ſ̄.§.nūc vero ad religioſoꝝ.in ar.liiij.ſcʒ de religioſoꝝ vitijs/et primo de proprietatis vitio redeamus.

¶ Articulus.lxiiij.

Et adhuc petita venia a dominis religioſis:

de quorum numero indignus ego ſum: pro eorum et mea vtilitate/et quia eſt poſteris plurimum profuturum: de eorum ſtatu et defectibus latius ſcriptitabo.

¶ A Et quia in preall'.§.nunc vero. dixi quomodo religioſi offendunt in vitio ꝓprietatis in ingreſſu religionis: nūc dicēdum quomodo offendunt in eodem vitio in progreſſu. Nā iſtius tēporis hypocritalis noſtri regulares aliqui preſertim mendicantes/qui arctius paupertatem ſeruare tenentur.ex̄ de exceſ.prela.c.peñ.τ fi.in multis in iſta proprietate offendunt.

In religioſos auri cupidos.

¶ B Tum primo quia vltra veras neceſſitates/etſi frequenter non habeant:res tñ mundi et maxime pecuniam habere cupiunt et intēdūt. Unde auaritia dicitur ab aueo aues.i.cupio.vel ab auro et ſitio: quaſi aurū ſitiens. Ad hoc.xlvij.di.ſicut hi.xiiij.q.iiij.quid dicam.et.i.q.i.§.ex his.ibi.Craſſus aurum ſitiuit:τ aurum bibit.Unde nō ſunt pauperes ſpiritu.i.voluntate. Mat. v.Beati pauperes ſpiritu.vbi Hiero. Qui ſcʒ propter ſpiritū ſanctū volūtate ſunt pauperes. Alij pauperes etſi frequenter ſint rebus pauperes: non abijciūt tamen diuitiis volūtatem. vt dicit Daniel in collatione ſua que eſt.iiij. in lib.collationū Jo.caſſi.

¶ C Et de talibus dicit Climacus in gradu.xv.de auaritia.in tit.de celeſti curſu paupertatis. Qui eſt irrationabiliter.i.inuolūtarie pauper et indiſcrete:leditur in duobus: quia a preſentibus eſt abſtractus et elongatus:et priuatus eſt a futuris. Et ſm Hiere. contritione duplici conteruntur: et preſentis egeſtatis et future.Hiere.xvij.ſm enim Bernar.ſermone.cli. Duo habet paupertas voluntaria ſequentium chriſtum: afflictionem.ſ.et vilitatē.de quibus pſ̄.xxviij. Uide inquit humilitatem meam et laborem meum.Et propterea in terra ſua duplicia poſſidebunt.Eſa.lxij. vt pro pudore ſit honor iudiciarie poteſtatis. ꝓ labore refrigeriū placidiſſime ſeſſionis. Uñ Job.xxxvi. Judiciū dedit pauperibus. Mat.xix. Uos q̄ ſecuti eſtis me τc.et Grego. Quiſquis diuini amoris ſtimulo incitat⁹ hic poſſeſſa reliquerit:in iudicio ꝓculdubio culmē iudiciarie poteſtatis obtinebit.

¶ D Sed multi religioſi noſtri temporis neq; viles apparere appetunt:nec penuriam ſuſtinere.contra quos Bern. ſuper illud Mat.v.Beati pauperes ſpū.Sunt qui pauperes eē volunt:eo tamen pacto vt nihil eis deſit.et ſic diligūt paupertatem:vt nullam inopiam patiantur:nec vilificari/ſed glorificari appetunt. Unde tales a dño odiuntur:q: odit deus inter illa tria ſuperbum pauperem. Eccli.xxv. Tū ſecundo q: ſicut habent tales mentē auaram: ſic quum offeruntur vel dantur ſuperflua: recipiunt. et diuerſis modis et ingenijs aurum extorquent a barbaris.C. de cōmer. et merca.l.ij.et ex̄ de pe.τ re.abuſionibus. Et reuera nūq̄ tales communiter ſatiantur.vt in clemen.xiiij.q.iiij.quid dicam.quia habent animas calidas quaſi ignis ardens:nec extinguit̄ donec deglutiāt.Eccli.xxiij.Greg. Auaritia deſideratis rebus nō extinguit̄:ſʒ augetur: more ignis cuius flāma ex lignis adiectis videt̄ cōprimi: ſed paulo poſt cernitur dilatari.Uere tales religioſi mendicātes/ſunt pauperū qui vere indigēt necatores.Eccli.xxxiiij. Panis egētium vita pauperis eſt. qui defraudat illum homo ſanguinis eſt.ar.ad hoc.xiij.q.ij. qui oblationes.i.τ.ij.xij.q.ij. qui abſtulerit.et.c.amico. ſub.c.gloria epi. Tales etiā fures et latrones ſunt.quia ſm Hiero.Aliena rapere conuincitur: qui vltra neceſſaria ſibi retinere probatur.xlij.diſt.§.i.ver. quomodo.τ preall'.c.ſicut hi.ex̄ de reſti.ſpolia.ſepe.Et ſm Ambro.Qui accipit/et non indiget:rapit. Job.xv. Ignis deuorabit tabernacula eoꝝ qui munera libenter accipiūt. Eſa.xxxiij. Beat⁹ qui excutit manus ſuas ab omni munere.i.q.i.ſunt nonnulli.vbi verba Eſa. per Grego. de triplici munere exponuntur/lingue/adulationis/obſequij/et cuiuſcūq; rei temporalis.ad idem ex̄ de ſimo.etſi queſtiones.Et ideo dicebat beatus Franciſcus verus τ nō fictus expropriatus et pauper. Nūq̄ fui fur et latro.i.de eleemoſynis que pauperum ſunt hereditas: ſemper minus accepi q̄ me cōtingeret: ne defraudarentur alij pauperes ſorte ſua:quia contrarium facere furtum eſſet.

¶ E Cōtra tales Luce.xxi. Uidete ne grauentur corda veſtra crapula et ebrietate et curis huius vite. Qđ exponens Iſaac in.i. ſua collatione de oratione. vt legitur in li. collationū Jo. caſſi.ait. Eſt notādum quibus ex cauſis grauari mētē dñs deſignauerit. Non enim adulteria/non fornicationes/nō homicidia/que mortalia eſſe nullus ignorat.xxv.diſtin.§.

criminis.ver.ea deinde.⁊ ex̄ de iureiuran.etſi chriſtus. ſed crapulam poſuit et ebrietatem et curas ſeculares: que intantum nemo hominum huius mundi cauet: aut damnabilia iudicat: vt etiã nonnulli (quod pudet dicere) ſemetipſos monachos nuncupantes iiſdemipſis diſtentionibꝰ velut innoxijs et vtilibus implicentur. Nã ꝙ ſeculares cure cadere in nos religioſos nonnunꝗ̃ poſſint: certa et manifeſta rõne monſtratum eſt ſm̃ regulam ſeniorũ: qui quicquid neceſſitatem victus quotidiani ⁊ ineuitabilem vſum carnis excedit: ad ſecularem definierunt curam et ſolicitudinẽ pertinere. vt verbi gratia. Si quum poſſit operatio vnius ſolidi neceſſitatem corporis expedire: ad duorũ vel trium ſolidorum acquiſitionẽ noſmetipſos propẽſiore velimus opere et labore aut habendi ſolicitudine et cura diſtendere. Et quum duarũ velamẽ ſufficit tunicarũ. Mat. x. ad vſum ſcʒ noctis et diei: tres vel quatuor fieri procuremus. Quumqꝫ vnius vel duarum ſufficiat habitatio cellularum: ambitione ſeculari atqꝫ amplitudine delectati quatuor ſeu quinqꝫ cellas et eaſdem exquiſiti ornatus ⁊ capaciores ꝗ̃ vſus deſiderat, extruamus: paſſionem libidinis mundialis in quibus poſſumus preferentes: quod nõ niſi inſtinctu demonum fieri manifeſta nos experimenta docuerunt. ⁊ paulopoſt. Et idcirco morbum ambitus ſecularis noſtris mentibus non ineſſe, non vtiqꝫ tantum eorum ignotorum abſtinẽtia comprobabit: que etiam ſi velimus explere nõ poſſumus: neqꝫ illarum rerum aſpectus quas ſi affectauerimus, tam apud ſpirituales viros ꝗ̃ apud ſeculi homines notabiles prima facie redderemur: ſed etiã quũ illa que noſtre ſuppetunt poteſtati: ⁊ honeſtate quadam videntur obnubi: rigida mente reſpuimus. Et reuera non minus hec que minima videntur: queqꝫ ab ijs qui noſtre ꝓfeſſionis ſunt cernimus indifferẽter admitti: pro qualitate ſua aggrauãt mẽtem: ꝗ̃ illa maiora que ſm̃ ſuũ ſtatum ſecularium ſenſus inebriare conſueuerunt: non ſinentia depoſita fece terrena ad deum in quo ſemper defixa debet eſſe intentio monachi, reſpirare: cui ab illo ſummo bono vel parua ſeparatio mors preſens ac ꝑniciosiſſimus interitus eſt credendus. hucuſqꝫ verba Iſaac. ꝗ etiã in eadem collatione de huiuſmodi ſuperflua ſeculari cura tale ponit exemplum religioſis perpetuo recordandũ.

¶ ff Nam quidam probatiſſimus ſeniorum quũ tranſiret iuxta cellam cuiuſdam fratris hac animi quã diximus egritudine laborãtis: vtpote qui extruendis reparãdiſqꝫ ſuperfluis inquietus quotidianis diſtentionibus inſudaret: et eminus conſpexiſſet eum graui malleo ſaxũ duriſſimum conterentem: vidiſſetqꝫ ethiopem quẽdam. i. demonem adſtantem illi: et vna cum eodem ictus mallei iũctis conſertiſqꝫ manibus illidentem: eũqꝫ ad operis illius inſtantiam ignitis faſcibus inſtigãtem: diutiſſime ſubſtitit, vel impreſſionem duriſſimi demonis vel fraudem tãte illuſionis admirans. quum enĩ nimia laſſitudine fatigatus frater requieſcere iam finemqꝫ operi voluiſſet imponere: inſtigatione illius ſpiritus animatus iterũ reſumere malleum, nec deſinere ab intentione cepti operis vrgebatur: ita vt eiſdẽ eius incitamentis infatigabiliter ſuſtentatus tanti laboris non ſentiret iniuriam. Tandem igitur ſenex tam dira demonis ludificatione permotus ad cellam fratris diuertit: ſalutanſqꝫ eũ ꝗd inquit eſt frater iſtud opus quod agis? At ille, laboramus ait cõtra iſtud duriſſimum ſaxum: vixqꝫ illud potuimus aliquãdo conterere. Ad hec ſenex. Bene dixiſti, potuimus. nõ enim ſolus eras quum illud cederes: ſed alius fuit tecum quem non vidiſti: qui tibi in hoc opere non tam adiutor: ꝗ̃ violentiſſimus impulſor adſtabat. hucuſqꝫ Caſſi. Adde hic quod ſcripſi. s. in. §. labor autem. in ſi. in. li. art. ¶ De religioſis etiam iſtius tẽporis multis ſatis illud competit Baruch. iij. Argentum et aurum theſaurizant: et non eſt finis theſaurorum eorũ. Nam nedum inter monachos ſed inter mendicantes aliqui maxime prelati ⁊ literati inter eos ſummas librorum pannorum et ſupellectilium habent: ⁊ ducunt ſcrinia magna et capſas: nedum contra euãgelium peram. Luc. xxij. Et eorum celle non pauperum domũcule et tuguria et diuerſoria videntur: ſed mercatorum camere et pontice et ſpeciariorum apothece et enthece. contra illud canonis. enthecam habere non licet. et loquitur de religioſis. xij. q. j. nolo. Quicquid quaſi precioſum habere poſſunt: reponunt non in celis. Matthei. vi. ſed vbi fures effodiunt et furantur: et tinea demolitur. Multorum ſupellectilia religioſorum plus conſtant ad portandum: quum ſe mutãt de loco in locum: ꝗ̃ valeat quicquid in mundo antea poſſidebant. Nummos et pecunias tantas quidam mali religioſi habẽt: quãtas habere poſſunt: immo nedum in vno loco quidam eorum, ſed in locis diuerſis ſcrinia et armaria tenent. Contra quos omnes predictos Io. caſſi. in. iiij. lib. de inſtitutis renuntiantium ait de illis ſanctis monachis egyptijs inter quos nullum peculiare opus a quoꝗ̃ penitus affectatur. Quumqꝫ totã enthecam cenobij ſuã credat eſſe ſubſtantiam: ad retinendam nihilominus arrepte nuditatis virtutem quam ſtudet ad finem perfecte inuiolabiliter cuſtodire: ita ſemetipſm̃ quiſqꝫ a cunctis extraneum ⁊ ex omnibus iudicat alienum: vt tamꝗ̃ peregrinum ſe gerat: alũnũqꝫ ſe potius monaſterij reputet ac miniſtrum, ꝗ̃ dominiũ cuiuſꝗ̃ rei preſumat. Ad hec nos miſerabiles quid dicemus? qui in cenobijs commorãtes, ac ſub abbatis cura et ſolicitudine conſtituti peculiares circumferimus claues: omniqꝫ profeſſionis noſtre verecundia et confuſione calcata, etiam annulos quibus recondita preſignemus in digitis geſtare palam non pudet: quibus non ſolum ciſtelle vel ſporte, ſed nec arce quidem vel armaria ad ea que cõgerimus vel que egreſſi de ſeculo reſeruauimus condenda ſufficiunt. Quiqꝫ ita nõnunꝗ̃ pro viliſſimis nulliſqꝫ rebus in iram accendimur: eas duntaxat velut proprias vendicantes: vt ſi quis vel digito quicquid ex ijs contrectare preſumpſerit: tanta cõtra eum iracundia inardeſcamus: vt commotionem cordis noſtri ne a labijs quidem ac tota corporis indignatione reuocare poſſimus. hucuſqꝫ Ioã. ¶ Contra quemdam ſic peculiaria poſſidẽtem ait ſanctus Baſilius. Et ſenatorem inquit Syncleti perdidiſti: et monachum nõ feciſti. vt narrat ibidem Io. caſſi. Sed contra hoc dicunt multi ex talibus regularibus tepefacti ꝙ talia omnia etiam ſuperflua tenẽt de ſuorum licentia prelatorum. Ad quos reſpõdeo ꝙ prelati ſimplicium et clauſtralium regularium adminiſtrationes non habentium non poſſunt cum talibus ꝙ habeant et vtantur ſuperfluis diſpenſare: quia iſtud non eſt diſpẽſare vel rectam licentiam dare, ſed diſſipare: quia diſpenſatio eſt diſcreta penſatio neceſſitate vel vtilitate ſuadente. j. q. vij. §. vbi rigor. vbi de hoc. cum. c. ſequentibus. Quũ enim quilibet religioſus victu et veſtitu debeat eſſe contẽtus. j. Timo. vi. vt ſuperius eſt ꝓbatũ. xij. q. j. clericus. c. epiſcopus. c. habebat. quomodo cõtra iura et eorum regulas poteſt cum talibus in tali auaritia diſpẽſari? nam vbi peccatum implicatur: licentia vel diſpenſatio nõ habet locũ. arg. diſt. viij. que contra. et. xiiij. diſt. §. j. cum. c. ſeq. et de iureiuran. etſi chriſtus. §. quedam. Vnus enim in congregatione debet eſſe prelatus: et ille cui cõmittit: qui bona monaſterij aut illius religionis debet diſpenſare prout vnicuiqꝫ opus fuerit. vt. xij. q. j. c. ij. c. quia tua. c. ſcimus. xviij. q. ij. nullam. et. c. abbates. Et ꝙ in hoc prelati diſpenſare nõ poſſunt cum ſuis religioſis ſubditis ſuper peculio habendo vel proprietate, expreſſum eſt in concilio Lateranenſi ex̄ de ſta. mona. c. ij. §. qui vero. et. c. cum ad monaſteriũ. §. fina. et maxime in pecunia ad libitum monachi expendenda: nunꝗ̃ ſalutifera eſſet diſpenſatio: quia in pecunia magis ineſt quedã ſpecies proprietatis ꝗ̃ in alijs rebus. Vnde magis denominatur peculium de pecunia ꝗ̃ de alijs rebus: quamꝗ̃ nomen pecunie quicquid habẽt homines comprehendat. j. q. iij. totum. et argu. ad hoc ex̄ de pigno. c. vlti. lxxxviij. diſt. eijciens. palea eſt. Vnde quamꝗ̃ poſſit prelatus dicere ſuo ſubdito religioſo, De pecunia tibi da

ta vel quam tibi de monaſterio do vade eme tibi habitum
vel tunicam/vel calciamēta/vel alia neceſſaria ſicut in pꝛe
ſenti indigeret: non tamē poterit ei dicere/Concedo tibi
tot floꝛenos vel tantam pecuniam vt expendas ſicut tibi
placuerit:vel vt dones cam cuivis:quia hoc eſt pꝛopꝛie in
pꝛopꝛio diſpenſare: quia illa pecunia que vſu conſumitur
donataria efficitur:quod eſſe non poteſt.vt pꝛeall'.c. de pi
gno.c.vlti.et pꝛealle.c.de ſta.mo.c.ij.et.c.cum ad monaſte/
rium. Nec poteſt abbas a ſe excutere iugū diſpenſationis
rerum monaſterij que ſibi competit de iure: vt alius eius
ſubditus ſit ſuijpſius et diſpenſatoꝛ: niſi eſſet cellerarius
vel alia perſona communis que loco abbatis communia
diſpenſaret: quia hoc non eſſet viuere in cōmuni ſicut ha/
bent viuere religioſi.vt in pꝛeall'.c.dilectiſſimis.xij.q.j.vbi
dicit.Et dabatur vnicuiq; pꝛout opus erat.q.d. a pꝛepoſi/
to vel abbate.tunc a.vij.diaconibus ad hoc electis.Actu.
vj.ſed ſeculariter viuere.vt hec ſunt expꝛeſſa.xij.q.j.non di
catis. ¶ Unde peſſima cōſuetudo quoꝛūdam monacho/
rum eſt et alioꝛum mendicantium et pꝛopꝛietatis nutriti/
ua/ꝙ quādo debent indui:dantur eis certe pecunie a pꝛe/
latis: vel tenentur eis dare certam pecunie quantitatem
annuatim pꝛo indumentis et calciamētis et alijs neceſſa/
rijs: quam poſtmodū expendunt et dant et reponunt pꝛo
libito voluntatis:et efficiuntur pꝛopꝛietarij. Unde debe/
rēt eis dari et alia neceſſaria ſm indigentiā vniuſcuiuſq;:
non pecunia,vt pꝛealle.c.dilectiſſimis. Nec religioſus de/
bet recipere quaſi pꝛo ſua pꝛebēda determinata tunicam
vel veſtem non neceſſariam:quia tunc ſuperfluū recipien
do quaſi furtum videtur committere. vt ſuperius eſt pꝛo/
batum.nec talis communiter viueret.vt eſt expꝛeſſum.xij.
q.j. quia tua.et.§. de rebus vero eccleſie.qui.§. ſi loquitur
de religioſis: ad literam debet intelligi. ſi de clericis ſecu/
laribus qui non ſunt adſtricti viuere in cōmuni: habet lo/
cum ſequens.§.Gꝛatiani. ſi ergo res eccleſie.quia haben/
ti dare eſſet perdere.j.q.ij.paſtoꝛ.quod.c.cum pꝛecedenti/
bus.c.multum facit contra religioſos pannis multis et re
bus ſuperfluis ſuffarcinatos:quia nihilominus veſtimen
ta non neceſſaria vel pecunias recipiunt quolibet anno a
communitate:quia ſacrilegium et grande peccatum com
mittunt ſuum alijs pꝛofuturum communitatibus et eccle
ſijs auferentes: et homicide reputantur.xij.q.ij.pꝛedia. et
c.qui abſtulerit.⁊.xiij.q.ij.qui oblatiōes.j.⁊.ij.in fi.ibi. Ec/
cleſiam vero fraudare ſacrilegiū eſt. Et ſi.c.paſtoꝛ.pꝛeall'.
cū alijs pꝛeced.loquatur in clericis ſecularibus:multo po
tius in religioſis/qui ſtrictius debent viuere/habet locū.
Et eadem eſt ratio in vtriſq;:ergo idē ius.ex̄ de confir.vti.
cum dilecta. Si autem in pꝛedictis non poſſunt diſpenſa/
re pꝛelati cum ſuis ſubditis religioſis:multo minus ꝙ ha
beant ſpecialiter redditus vel pꝛouentus/ vel vſufructum
in aliqua terra vinea/vel domo/vel ſylua: quia omnia ta/
lia monaſterio cedunt poſt pꝛofeſſionem.xix.q.ſi.perlatū.
et no.xxvij.q.j.de viduis et puellis.in gloſ.de pba.c.in pꝛe
ſentia.poteſt ergo.in additione Bar.que incipit/Credo.
et plenius.xix.q.vlti.in.l. ſi qua mulier. in gloſ. ꝙ ſi habēt.
in fi.ibi.quid ſi ingrediens. ¶ Diſpēſare etiam in hoc vel
licentiam dare/eſſet eis licentiam dare ꝙ non viuerent in
communi:quod facere non poſſunt. ſaluis ijs que legun/
tur et no.ex̄ qui cleri.vel vo.c.vlti.in gloſ. ergo non erat.⁊
pꝛeall'.c.de viduis. Si in pꝛedictis pꝛelati diſpenſare non
poſſunt cū ſuis ſubditis:quid dicemus de pſeudo religio/
ſis qui faciūt cum ruſticis laboꝛatoꝛibus ſocietates beſtia
rum:que vocantur Socheta in vulgari:qui etiam dāt pe/
cunias ſuas mercatoꝛibus ad partem lucri: qui etiam fa/
ciunt maſſaritias ſuas ad partem et lucra ſua nefanda:et
licet ſub vno tecto viuant cum alijs:non tamen communi
ter viuunt in refectoꝛio: et vix in choꝛo: nec in laboꝛe ma/
nuum/ ſed per ſe vel cum vno ſocio/ vel vna monacha cū
alia ſua ſocia non cum communitate ducunt communiter
vitam ſuam? Dico ꝙ tales coꝛam deo et coꝛam eccleſia cū
tota de facto tolerantia ſuperioꝛū fractoꝛes ſui voti ſunt.

et in pꝛopꝛio vere viuūt:et toti moꝛtui ſunt:quia hypocri/
te ſunt: et melius fuiſſet eis in ſeculo cum rebus pꝛopꝛijs/
q̄ in oꝛdine remanſiſſe: quia malum eſt cadere a pꝛopoſi/
to: ſed peius eſt ſimulare pꝛopoſitum. Si nō ſeruat foꝛis
ſanctitatem: dimidius cecidit. ſi intus habuit ſimulatio/
nem:totus cecidit. xij.q.j.certe ego.et.c.ſcimus. Melius
eſt habere claudos: id eſt non pꝛofeſſos ſeculares/q̄ plā/
gere moꝛtuos. Quicūq; enim hypocrita eſt:moꝛtuus eſt.
xij.q.j.nolo. ſuper quo verbo moꝛtuos dicit ibi gloſ. id eſt
qui renuntiauerunt pꝛopꝛijs:et tamen volūt habere pꝛo/
pꝛium. Pꝛeter id autem quod dictum eſt de pecunia poſ/
ſunt ſubditi religioſi de licentia ſuperioꝛum ſuoꝛum tene
re libꝛos et res alias neceſſarias ad vſum ſuum.vt no.xij.
q.j.non dicatis. in gloſ. numquid. ſed non ſuperfluas: vt
ſuperius eſt pꝛobatū. ¶ Quicquid ſuperioꝛes cōtra pꝛe/
dicta faciunt:cum ſuis religioſis ſubditis contra deum fa
ciūt:nec diſpenſatio nec licentia illi cui data eſt et facta eū
tuetur:ſed tales pꝛelati vel ignoꝛātes diſpenſant:quia ce
ci ſunt et duces cecoꝛum. Luce.vj.Matthei.xv. ex̄ de eta.
et quali.cum ſit. Et ideo tales ſubditi nō ſunt tuti tali diſ/
pēſatione. vt ſcribit Bernar. ad Robertum monachum
et conſanguineum ſuum. Immo tales pꝛelati permittūt
eos habere talia vel potius diſſimulant: quia ipſi in eadē
dānatione ſunt quam diſpenſant: ſed quod permittimus
inuiti toleramus.xxxj.q.j.hac ratione. et diſtin.iiij.deniq;.
Si dicatur ꝙ omnes quaſi religioſi ſic viuunt cū ſua pꝛo/
pꝛietate permiſſa:reſpondeo cum Augu.ꝙ non minus ar
debunt qui cum multis ardebunt.ij.q.j.multi.in fi. ⁊ opti.
ar.diſt.viij.que contra moꝛes. Et multi ſunt vocati:pauci
electi.Matthei.xx. Adde hic quod ſcripſi.ſ.in hac ſecun/
da parte.in.§. qui autē.ver.xvj. et in additione ibi que in/
cipit/non poteſt.in ar.xxiiij. ¶ Tum etiam tertio apparet
quoꝛundam talium pꝛopꝛietas: quia authoꝛitate pꝛopꝛia
emunt et vendunt et donant: et alios contractus qui ad
veros(vide quod ſcripſi.j.§.poꝛro. ver. et quia vt ſepe. in
ar.lxvij.)dominos pertinent celebꝛant. cōtra id.liiij. diſt.
abbati.xij.q.j.non dicatis.et alia iura ſuperiꝰ allegata. Nā
multi eoꝛum libꝛos et ſupellectilia congregant:vt tempo
re infirmitatis/vel vagationis per mundum/ vel alr̄s ſine
cauſa poſſint ea diſtrahere. Quidam etiam eoꝛum paren
tibus non pauperibus extoꝛta a pꝛelatis licentia potius
q̄ obtenta dant res et pecunias quas habent ad vſum et
pꝛo ſuis neceſſitatibus. Quidā libꝛos ſcribunt et vendūt:
et libꝛos emunt et vendunt carius: et alia opera faciunt
que diſtrahunt pꝛo libito voluntatis. vt potius mercato/
res et negotiatoꝛes q̄ religioſi videantur. Faciunt etiam
ſe pꝛocuratoꝛes et aduocatos ⁊ defenſoꝛes in curijs foꝛē/
ſibus:et diſpēſatoꝛes in curijs dominoꝛum.contra omnia
iura.lxxviij.diſt.eijciens.palea eſt.xv.q.ij.c.j.cū.§.ſequen.
xvj.q.j.qui vere.c.monachi.ij.c. de pꝛeſentium. vbi de hoc.
et.c.ſunt nōnulli.ex̄ ne cle.vel mo. per totum. ex̄ de poſtu.
ij.c. Mutuant etiam ſibi adinuicem pecunias: et faciunt
aliqui in ſtudijs et in ſuis foꝛeſtarijs expenſas nedum nō
neceſſarias nec vtiles/ immo ſuperfluas et voluptuoſas:
enceniantes ſibi adinuicem et pꝛelatis et pictantiātes de
emptis de pecunia quam tenent:et libꝛos delicatos ſcribi
facientes: perlis et auro et argento eos munientes et co/
operientes:iocalia ementes:coꝛallia et cultellos cum ma
nubꝛijs de argento et de eboꝛe:et pater noſter pꝛecioſiſſi/
ma de coꝛallio que ſufficerēt reginis: cum quibus parum
exaudit oꝛantes huiuſmodi pater noſter: pannos delica/
tos et molles ementes:quia mollibus veſtiuntur:quia re
gales ſunt.xxj.q.iiij.c.j. Matth.xj.xlj.diſt. parſimoniā.nō
viles. contra eoꝛum regulas.emētes ſuperfluos libꝛos et
duplicatos habentes: per mūdum vagantes cum burſis
plenis et in hoſpitijs et in tabernis voluptuoſe expendē/
tes.xliiij.diſt.non opoꝛtet.et.c.clerici. edificia adoꝛnata et
ſuperflua cum celaturis et picturis pꝛecioſiſſimis fabꝛicā/
tes: ac ſi deus in auro et picturis et politis marmoꝛibꝰ ex/
colatur.cōtra id.xij.q.ij.gloꝛia epi.Et(quod deterius eſt)

aliqui eorum encenia care empta libros et pannos et nu/
das pecunias prelatis et alijs qui eos poſſunt ad officia
promouere indebite largiētes: ita ꝙ ſepe pecunias quas
dicunt ſe pro eorum neceſſitatibus a prelatis cōceſſas per
eos et eorum mandato non pro neceſſitate vera/ſed ficti/
tia diſpenſant. contra omnia iura et eorum regulas neceſ
ſarias eis expenſas ſolummodo concedentes ſuperius al
legatas.xliij.diſt.comeſſationes.xvj.q.j.monachi vagan/
tes.ex͂ de offi.ordi.quanto.j.q.j.ſunt nōnulli. Si enim mo
derate et neceſſarie et vtiles expenſe et non ſuperflue etiā
ſecularibus conceduntur ſolūmodo:multo potius ſuper/
flue religioſis qui ſtrictius debent viuere.xvj.q.j.ſic viue.
interdicuntur. Ad hoc ex͂ de dolo et contu. finem litibus.
vbi de hoc. et.c.ſeq.et de eo qui mit.in poſ.cau.rei ſer.c.pe/
nul.vbi etiam de hoc.et ex͂ de elec.vt preterite. vbi de hoc.
et.ij.q.j.in primis.in gloſ.de expenſis.vbi de hoc. ¶ Fedū
enim et profanum mendacium et hypocriſis.xxij.q.v. ca/
uere.xij.q.j.nolo.eſt maxime in religioſis mendicantibus
exterius more pauperum mendicare: et interius more di/
uitum affluere ⁊ delicate viuere ſicut ille diues epulo. Lu
ce.xvj.vbi Grego.in homil. ſuper verbo/epulabatur quo/
tidie ſplendide. Ubi ſolerter intuendum eſt quia celebra/
ri conuiuia ſine culpa vix poſſunt: pene enim ſemper epu/
las comitatur voluptas. Nam dum corpus in refectionis
delectatione reſoluitur:cor ad inane gaudium relaxatur.
Pauperes autem vilibus debent eſſe contenti.xlj.diſt.nō
cogantur. Iſti etiam religioſi qui ſic nimis voluptuoſe ex/
pendunt pecunias eorum vſibus deputatas: vel in alioꝝ
vſibus ꝙ proprios expēdunt:furtū quaſi cōmittunt: quia
contrectant pecuniam inuito domino in alios vſus ꝙ fue
rit concedentis voluntas. Furtum enim eſt contrectatio
rei aliene inuito domino.inſtit.de obli.que ex delic.naſcū.
§.furtum. et ex͂ de elec.dudum.ij.§.j. vbi de hoc.in gloſ.ſi/
mile. Aliqui etiam religioſi ſe mēdicos fingentes cōtra il
lud quod dicit Augu. Ulceroſi ſe medicos iactitant:nihil
vel parum in phyſica ſcientes:licet in ea aliqualiter ſtudē/
tes vt lucrentur pecunias et ſecularibus adulentur:mul/
tos decipiunt et in periculo irregularitatis ſe ponūt:et ex
iſtis lucris proprietarij fiunt,et contra iura in tali ſcientia
prohibita eis ſtudent: et ſm hoc excommunicationem in/
currunt de mente capituli ex͂ ne cle.vel mona. nō magno.
vt ibi no.et facit eo.tit.c.ſi.⁊.c.j.lib.vj. faciunt ad hoc ex͂ de
etate ⁊ quali.ad aures. et de homici.tua.et hic vide quod
ſcripſi.ſ.eo.§. viſo de abbatibus. ver.xiiij. et in additione
ibi poſita in ar.xxv. ¶ Tum etiā quarto proprietarij ſunt
religioſi noſtri temporis multi:quia vſum rerū ſibi appro
priant ſicut ſi res eoꝝ eſſent proprie. Et ſic iſto modo pro/
prium poteſt dici in vſu.i.abuſu:qꝛ abuſus eſt malus vſus.
ex͂ de reſcrip.ſedes.et.c.nonnulli. et ex͂ de conſue. ex parte.
et vide quod ſcripſi.ſ. eo.§. Item ꝙ ſimplex facti vſus.in
ver. item dicere. et in additione ibi poſita que incipit/no/
tat etiam Archi.in ar.lvj.ſicut in alio proprio.contra illud
c.xij.q.j.dilectiſſimis. et.c.res eccleſie.et.xiiij.q.j.§. his ita.
Nam appropriant ſibi loca vt vix forenſem fratrem niſi ſit
eis nimis vtilis velint ſubſiſtere ꝙ ſit de familia. Semper
volunt in locis proprijs commorari:vt proprie dicatur eis
illud pſ.xlviij. Uocauerunt nomina ſua in terris ſuis. Li/
bros et res alias quibus non vtuntur:aut ſenio:aut infir/
mitate grauati: aut quia tunc in eis ſtudere non habent:
aut quia vadunt alio:⁊ ibi libros et res dimittunt ſub ſua
clauſura: aut quia eos duplicatos habent: ſuis fratribus
preſtare nolunt:et ſic vere ſunt proprietarij:et peccāt mor
taliter. Nam ex quo libro vel re alia religioſus non vtitur
in preſenti:vel in proximo modico nō vſurus eſt:ille liber
vel res.i.eius vſus cōpetit alteri religioſo volēti vti: quia
vſus communis eſt.vt preallег.c.dilectiſſimis. Nec prela/
tus poſſet alteri religioſo vſum alicuius rei alteri ſubdito
ſuo concedere niſi eo indiguerit vti: alꝯ faceret eum pro/
prietarium in illo vſu:quod non poteſt facere.vt ſuperius
eſt probatum. ¶ Contra huiuſmodi tales ſibi appropriā
tes res communes loquitur Daniel in collatione.iiij. in li
bro collationum Jo.caſſi.dicens. Nam illud ridiculū qua
liter exprimatur:quod nonnullos poſt illum prime renū/
tiationis ardorem quo vel res familiares vel opes pluri/
mas ac militiam ſeculi relinquētes ſemetipſos ad mona/
ſteria contulerunt: tanto cernimus ſtudio in ijs que peni
tus abſcindi non poſſunt: ⁊ neq͂ queunt in hoc ordine nō
haberi:ꝙuis parua viliaq͂ ſint/eſſe deuinctos: vt horum
cura priſtinarum omniū facultatum ſuperet paſſionē:qui
bus profecto non magnopere proderit maiores opes et
ſubſtantias contempſiſſe:quia affectus earum ob quos il
le reſpuēde ſunt:in res paruas atq͂ exiguas tranſtulerūt.
Nā vitium cupiditatis et auaritie quod erga ſpecies pre/
cioſas exercere non poſſunt: circa viliores materias reti/
nentes/ non abſcidiſſe ſed commutaſſe ſe probāt priſtinā
paſſionem.liij.diſt.legem. Nam nimia deuincti diligentia
erga curam pſiacij vel ſeſtorij ſportelli ſaccelli/codicis ſu/
darij atramentarij aliarumq͂ ſimilium rerum ꝙuis viliſſi
marum/eadē tamen qua antea libidine detinentur. Que
etiam tanta emulatione cuſtodiunt atq͂ defendūt:vt pro
ipſis commoueri aduerſus fratrem eos (et quod turpius
eſt) litigare non pudeat. In quibus adhuc egritudine cu
piditatis priſtine laborantes/hec eadem que vſus corpo/
ris poſſidere monachum vel neceſſitas cogit ſm numerū
mēſuramq͂ communem nō ſunt habere contenti. In hoc
quoq͂ ſui cordis auaritiam deſignantes:quum vel ea qui
bus vti eſt neceſſe/propēſius ſtudēt habere:ꝙ ceteri. Uel
excedētes diligentie modum/ peculiarius ea attentiuſq͂
cuſtodiunt: et ab aliorū vſu et contrectatione defendunt:
que vniuerſis fratribus debent eſſe communia.xij.q.j.c.ij.
quaſi verbo differentia metallorum et non ipſa paſſio cu/
piditatis habeatur in nota:et pro rebus quidem magnis
iraſci non liceat: pro vilioribus vero rebus hoc ipſum fe/
ciſſe ſine culpa ſit:⁊ non idcirco precioſiores abiecerimus
materias vt facilius contemnere vilia diſceremus. Quid
enim differt vtrum quis perturbationes cupiditatis erga
opes magnas et magnificas/an erga ſpecies exerceat vi/
liores: niſi ꝙ in eo reprehenſibilior iudicandus eſt ꝙ qui
maxima ſpernit minimis obligetur? Ideoq͂ perfectionē
cordis abrenuntiatio talis non obtinet:quia quū cenſum
habeat pauperis:non abiecit diuitis volūtatem. hucuſq͂
Daniel. Audiui ꝙ quum quidam religioſus a quodā alio
accōmodari ſibi acum petijſſet:ille noluit ſibi preſtare niſi
petēs pro pignore forfices ſibi daret: ſed quum caſu acus
fracta fuiſſet: nunꝙ ille frater forfices ſibi reddere voluit
anteꝙ ille frater acum ſibi aliam procurauit. Et ideo dicit
lex ꝙ furtum etiam committitur in re parua:quia mens ⁊
affectus furantis conſideratur. inſti.de rerum diui.§.gal/
linarum.xiiij.q.vlti.furtum. inſti.de vſu.§.item ſi is.l.diſt.
qui ſaccum. et facit quod legitur et no. ex͂ de ſimo.ex tue.
in gloſ.j. In delictis enim voluntas attenditur: non effe/
ctus.de peni.diſt.j.ſi quis non dicam.et.c. quiſquis.et.c. ſi
quis cum telo.cum.c.⁊.l.prece.et ſequē.vſq͂ ad.§.e.ſ. Im
mo (quod nefandius eſt) aliquoties de malis religioſis
contingit ꝙ ſi frater habet aliquos bonos ſermones/ vel
bonam apoſtillam vel librum alium ſpecialem vtilem vel
deuotum:quamꝙ ibi tunc ſtudere non habeat aut per eū
predicare: volenti tamen et debenti predicare/ aut cauſa
edificationis ſue ibi legere:non ſolū pretextu auaritie paſ
ſionis/ſed etiam inuidie non preſtabit: non attendens ta
lis religioſus habitu et non corde nec opere: quia chari/
tas non emulatur: non querit que ſua ſunt: ſed emulatur
proximum dei emulatione.j.ad Coꝛ.xiij.et.x.c,xliij.diſt. ſci
mus.viij.q.j.ſunt in eccleſia. Contra tales Grego. Noſtra
ſunt que amamus in alijs: et amantium fiunt que aman/
tur in nobis. Hinc penſent inuidi quante virtutis eſt cha/
ritas que alieni laboris opera noſtra ſine labore facit.
¶ Tum etiam quinta ſpecies proprietatis eſt in religio/
ſis quibuſdam: quia ſicut proprietarij ſunt corde multi et
eis:ita et ore:quia vbi eſt theſaurus eorum:ibi eſt cor ⁊ os

eorum. Matthei.vj. Ex abundātia cordis. Matth.xij. os loquitur. Frequenter enim de pecunia et denarijs loquuntur. contra quos.xvj.q.j.ſi cupis. In curijs etiam iudicialibus ſunt crebro pro pecunijs litigātes. contra illud xiiij.q.j.§.j. vbi de hoc. et per Innoc. ex̄ de re iudi.c.j.a.a.a. contra illud quod dicit apoſtolus. Quare nō magis fraudem patimini.j.ad Corinth.vj. Immo quicumq̄ experiuntur: reddant teſtimonium q̄ fortiores et inſolentiores litigatores ſunt quidam religioſi: q̄ ſeculares: quia nobilis materia quum corrumpitur: deterius corrūpitur q̄ vilis. ar.xlvij.diſtin.quantumlibet. ¶ Dicūt etiam meus liber/mea cella/mea tunica/non attendentes ceci nec verecundantes: quia meum ⁊ tuum in proprietatē ſonat. vt preal. c.dilectiſſimis.et.xiiij.q.j.§.his ita. ⁊ diſt.viij.quo iure. legitur ⁊ no. in gloſ. hec verba. Unde Io.caſſi.in.iiij.lib.de inſtit. renuntiantium/ait. Nec verbo audet quis etiam dicere aliquid ſuum: magnūq̄ ſit crimen ex ore monachi proceſſiſſe/codicem meū/tabulas meas/et ſimilia. proq̄ hoc digna penitentia ſatiſfacturus ſit: ſi caſu aliquo huiuſmodi verbum de ore eius effluxerit. huculq̄ Io.caſſia. In ordine etiam vnus litigat contra aliū aliquando pro vſu rerum quibus vtuntur: de vſu proprium facientes. vt ſuperius eſt probatū. Propter quod frequenter ſe ad iniurias prouocant et odia: que ex auaritia naſcuntur. vt ſuperius eſt probatum. cuius filia eſt ꝓprietas in malis religioſis. Unde Seneca. Quietiſſimam vitam ducerent homines ſi hec duo tollerentur de medio: meum/et tuum. ¶ Tum etiam ſexta ſpecies eſt proprietatis talium malorum religioſorum: quia quum prelati volunt eos remouere de locis natiuis: vel aliq̄d eis auferre de ijs ſuperfluis que habent ad vſum ſuum: nullo modo habent pacem: ſed cum prelatis contendunt: eos perſequuntur: contra eos murmurant: coniurant: faciunt ꝑ ſuperiores prelatos: vel (qđ deterius eſt) per ſeculares eorum reuocari obedientias ⁊ precepta. et ſic nolunt q̄ prelati de eorum rebus ſe intromittant: nec quaſi de locis natiuis eorum. cōtra illud. xij. q.j.non dicatis. Contrectant etiam tales res communes: quas ſibi appropriant: non permittētes eas per ſuos prepoſitos diſpenſari: et ſic furtum committunt. vt ſuperius eſt probatum. Quilibet enim prout communiter taliū rerum communium diſpenſatorem ſe facit: ſicut faciūt ſeculares. Tales ergo religioſi non ſunt egreſſi de terra ſua ⁊ de cognatione ſua. contra illud Geñ.xij. quod dictum fuit Abrae in perſona religioſorum. Egredere de terra tua ⁊c. ſicut etiam poteſt exponi illud Matthei. xiij. Marci. vj. Ioannis.iiij. Luce.iiij. Nemo acceptus religioſus (ſubaudi deo) in patria ſua. Faciunt etiam contra illud quod dixit Hieremias in perſona domini ⁊ ſequentium eum Hiere.xij. Reliqui domum meam: dimiſi hereditatem meā ⁊c. Et iterum Hiere.xlviij. Relinquite ciuitates habitatores Moab: et habitate in petra ⁊c. Et Iſidorus ait.lxxxj.diſt. valet. Valet interdum conuerſis pro ſalute anime mutatio loci. Plerūq̄ enim dum mutatur locus: mutatur mentis affectus.

¶ G

In predictis appropriationibus etſi multum offendant omnes religioſi communiter: maxime tamen caueāt ſibi fratres minores: qui nec in ſpeciali nec in communi poſſunt proprium poſſidere. vt ſepiſſime.ſ. allegatū eſt. Qui etiam non ſolum promittunt ſine proprio viuere: ſed promittunt etiam paupertatem. ſicut in eorum regula cōtinetur. et ex̄ de exceſ. prela. nimis praua. ibi. In artiſſima paupertate chriſto pauperi famulentur. ⁊ in decre. eorum Exijt. ibi. Chriſti ſemitas arcti⁹ elegerunt: ſed arctius non ſeruant aliqui ex eis. immo amplius abūdant quidam ex eis: q̄ alij regulares: quia maior ad eos prout communiter habetur deuotio populi: et amplius eis dat: et populi deuotio eſt eis preuaricationis occaſio: quia eam in queſtum conuertunt. quicquid dicat eorum ſancta et apoſtolica regula/Hec eſt celſitudo altiſſime paupertatis. ⁊ apoſtolus.ij. ad Corinth. viij. Altiſſima paupertas eorū abundauit in diuitias ſimplicitatis eorum. Quidam tamen eorum pauperes ſunt ſine defectu: et ſimplices cū multa malitia. quum tamē paupertati euangelice ſm Ambroſium. vt dictum eſt. penuria ſit annexa. Pauperes delicati. contra illud.xlj.diſt.non cogātur. Pauperes mathematici in apparentia: non exiſtentia. Pauperes ſpiritu.i. ſine ſpiritu paupertatis. Querantur talium promptuaria/enthece/libri/et tunice/loculi et alia ſupellectilia eructuantia ex hoc in illud. pſ̄.cxliiij. ſi verum dico. Propter quod contra tales arguit papa Clemēs in decre. Exiui de paradiſo. de verbo. ſigni. ex̄ in clemen. q̄ contrarium faciunt ei qđ promittunt. Nunq̄ enim dicunt quidam ex eis/ſatis eſt. xiiij. q. iiij. quid dicam. ¶ Si queris cuius hodie erit proprietas rei date fratri minori. Reſpōdeo olim erat domini pape. excepta pecunia que ſecabat pro dante vſq̄ ad cōſumptionem. vt in decre. Exijt qui ſeminat. de verbo. ſigni. in vj. libro. Sed dominus papa Io. xxij. reuocauit procuratores quos ordo habebat nomine Romane eccleſie inſtitutos: nolēs q̄ ab illo tempore aliquis in ordine nomine Romane eccleſie procurator poſſit inſtitui. Renuntiauit enim proprietati omnium rerum quas fratres habent et eis dantur ad vſum. exceptis libris eccleſiaſticis et paramentis et locis. vt in ſua conſtitutione continetur. que incipit/Ad conditorem canonum. Ergo neceſſe eſt q̄ quum proprietas rei date apud fratres eſſe non poſſit. vt in prealleg. c. Exijt. et. c. Exiui de paradiſo. ſuperius alleg. ſit dātis: vel heredum eius: vel pauperum. quarum diſpēſationem habebit epiſcopus: qui eſt pauperū pater. C. de epiſ. et cleri. nulli. C. communia de ſucceſ. aut̄. omnes vero.§.j. ex̄ de iude. cum ſit.xij.q.ij. vulterrane. cū.iiij.c. ſequen. quia in fratres minores dans transferre nō potuit dominium cuius ſunt incapaces: ergo remaneret apud dantem. ſicut dicitur de pecunia in prealleg. c. Exijt qui ſeminat. ⁊.c. Exiui de paradiſo. quia nō potuit facere donator quin in ſua donatione leges eccleſie et regula prohibētes fratres minores habere proprium etiam in communi/vēdicēt ſibi locum. ex̄ de teſta. requiſiſti. cū ſimi. Adde hic quod ſcripſi.ſ. in.§. oſtendunt. ver. ſed nec minimus. in ar.lxvj. Quicūq̄ ergo rem domino concedenti ⁊ repetenti frater minor vel communitas eorum nō reaſſignaret: peccaret mortaliter: quia rem ſibi appropriaret: ⁊ inuito domino rem alienam contrectaret: quod eſt furtum. vt ſuperius eſt probatum. Semper enim nomine dantis detentat frater minor rem. et ideo ſibi eā negare non poteſt. ex̄ de reſti. ſpolia. cum veniſſet. Unde ⁊ ſecularis non poſſet rem illam preſcribere: quam alieno nomine poſſideret. ex̄ de preſcrip. ſi diligēti. et de hoc plene no.xvj.q.iij. clerici. Nec res aſſignata fratri minori de licentia prelati poteſt transferri in communitatis vſus ſine licentia concedentis: quia ſpecies furti eſt de alieno largiri. ff. de furtis. ſi pignore.§.j. Non petitur ergo licentia a prelato fratre minore a ſubdito ſuo fratre re indigente: vt propterea res illa in vſus trāſeat communitatis: ſed vt prelatus ſciat et determinet cuius rei vſu ſuus ſubditus indigeat et quantum. Si autem concedēs vſum rei cōmunitati concedat: tunc prelatus habet videre quis ex ſuis ſubditis vſum illius rei magis habeat neceſſariū: et illi debet cōcedere vſq̄ ad arbitriū dñi principaliter cōcedentis. Ad hoc facit quod legitur in preall. decre. Exijt. et ad ſupradicta faciūt. ff. depoſi. l.j. cōmo. rei cōmodate. ex̄ de preca. c.ij. ex̄ de cōmo. c. vnico. Rerū em̄ quibus fratres minores vtūtur detētores ſunt: nō ꝓprie poſſeſſores. vt in iuribus preal. et no. preal. c. dilectiſſimis. in gloſ. ergo aliquis. Nō dicat ergo prelatus vel ſubditus in ordine fratrum minoꝝ de breuiario/vel veſte/vel re alia quacūq̄ cōceſſa eorum communitati vel ſingulari perſone q̄ ordinis eſt: ſicut tota die dicunt fratres quidam ceci ignorātes ſtatum vel preuaricantes in eo: immo concedentes/q̄ ordo in communi proprium habere nō poteſt. vt ſepe ſuperius eſt probatum. Petat ergo licentiam ſemper frater minor

Cui⁹ ſit pecunia fratri minori data.

cui aliquid pro ſuo vſu aſſignatur ab aliquo extra ordinẽ a cõcedente: vt re illa poſſint alij fratres vti vſq; ad ſue beneplacitum voluntatis: alš vſum ſibi conceſſum nõ poſſet alij concedere ſine conſenſu concedentis: alš furtum talis committeret. ff. de fur. qui vas. §. ſi ego. et. l. ſi pignore. §. j. In affectu igitur ⁊ effectu aliqui fratres minores nõ vſuarij ſed proprietarij ſunt cenſendi: maxime in ſex illis conditionibus proprietatis que ſuperius ſunt deſcripte.

¶ Articulus. lxv. A

Uid dicam de denarijs et pecunia quorum vſus ⁊ contrectatio quelibet per ſe et per perſonam interpoſitam eſt eis nedum proprietas totaliter interdictus: vt in eorum regula et declarationibus continetur. Pater enim eorũ almus Franciſcus vir totus euangelicus ad literã etiam in hoc volẽs euangelium obſeruare ſicut in alijs / ſaluo intellectu eccleſie ſacroſancte in tribus locis regule ſub precepto fratrib⁹ per ſe et per perſonam interpoſitam recipere pecuniã interdicit. de quo interdicto Luc. ix. Mat. x. Mar. vj. Nihil tuleritis in via ⁊c. et. xj. q. iij. ira. Unde Chryſ. ſuper Mat. homil. vlti. Si bonũ eſſet aurũ habere: hoc vtiq; dediſſet apoſtolis chriſt⁹ qui ineffabilia tribuit eis bona. Nunc autem non ſolũ non dedit: ſed etiã habere prohibuit. ideoq; Petrus non ſolum nõ fecundatus / ſed decoratus in paupertate dicit Actuũ. iij. Argentum et aurum non eſt mihi. Item Bernar. et habetur Mat. vj. et Luc. xij. in euangelio. Et perfectionis conſilium ⁊ remediũ infirmitatis. Nolite theſaurizare vobis theſaurum in terra. hec perfectio eſt. ſi quidem filius hominis vbi caput ſuum reclinet non habet. Mat. viij. et Luce. ix. Petro et Joanni nec aurum erat. Act. iij. Paulus ſimplici victu veſtituq; contentus. j. Timo. vj. hec ipſa labore manuum acquirebat. ij. Theſſal. vlti. Sed non omnes capiunt hoc verbum ſicut nec conſilium caſtitatis. Mat. xix. xxxiij. q. v. qui ſcit. Ambro. homilia. xvj. ſuper Gen. Quid dñs noſter ſuis quidem ſacerdotibus precepit Luce. xiiij. audiamus. Qui non renuntiat oĩbus que poſſidet: non poteſt meus eſſe diſcipulus. Contremiſco hec dicẽs. Meus enim primus omnium. meus inquam ipſe accuſator exiſto: meas condemnationes loquor. Negat chriſtus ſuum eſſe diſcipulum quem videt aliquid poſſidentem: et eum qui nõ renuntiat omnibus que poſſidet. Et quid agimus? aut quomodo hec ipſi legimus: aut populis exponimus: qui non ſolũ non renuntiamus: ſed acquirere volumus ea que nũq̃ habuimus ante q̃ veniremus ad chriſtum? Numquidnam quia nos arguit cõſciẽtia tegere nõ proferre que ſcripta ſunt poſſumus? Noli duplicati criminis eſſe reus. Confiteor ⁊ palam populo audiente confiteor hec ſcripta eſſe: etiam ſi nõdũ impleſſe me noui: ſed ex hoc ſaltem cõmoniti feſtinemus implere: feſtinemus tranſire a ſacerdotibus Pharaonis. quib⁹ terrena poſſeſſio eſt. Gen. xlvij. xxiij. q. vlti. §. q̃uis. ex de immu. eccle. non minus. ad ſacerdotes domini quibus in terra pars non eſt: quibus portio deus eſt. xij. q. j. clericus. et c. cui portio. Talis enim erat ille qui dicebat. ij. ad Cor. vj. Tamq̃ egentes multos autem locupletãtes: vt nihil habentes ⁊ omnia poſſidentes. ex de exceſ. prela. min⁹. Paulus hic eſt qui in talibus gloriatur: hucuſq; Ambro. Item ſuper illud Mat. x. in fi. Qui potum dederit vni ex minimis iſtis ⁊c. gloſ. Minimi ſunt qui nihil penitus habent in hoc mundo. tales fuerunt apoſtoli.

Nõ licet fratri minori neq; per ſe neq; per aliũ pecuniã recipere.

Hoc autem preceptum de pecunia nõ habenda non propterea dedit dominus apoſtolis ꝙ pecunia cauſaliter aut formaliter mala ſit ſed quia abſq; ea meli⁹ ſeruatur paupertas et penuria euãgelica: que eſt prima beatitudo ſm Amb. Mat. v. Et quia eſt occaſio cupiditatis. Unde Ambro. in libro de offi. dicit. Feralis (inquit) auaritia in illecebroſa pecunia: que habentes contaminat: non habentes non iuuat. Item Bernar. de colloquio Simonis et Jeſu. Hec fugiendarum diuitiarum precipua cauſa eſt: ꝙ vix aut nũq̃ ſine amore valeãt poſſideri. Limoſa ſi quidem et glutinoſa nimis eſt nõ modo exterior / verũ etiam interior ſubſtãtia noſtra menti: et facile cor humanũ: omnibuſq; frequenter adheret. Item Augu. ſuper Pſ. cxij. Non ſunt iſte vere diuitie: ſed mendicitas: que quãto magis creſcunt / creſcit inopia auaritie. Non ſunt vere diuitie que plus augent cupiditatẽ ei q̃ eas poſſidet. ¶ B Itẽ de lapſu mundi. Diuitijs nihil tam cauẽdum eſt: q̃ ſuperbie modus. Qui enim non habet diuitias: nõ habet vnde ſe extollat. Itẽ de verbis domini. Nihil enim eſt quod ſic generent diuitie quomodo ſuperbia. Omne germen habet vermem ſuum. vermis diuitiarũ ſuperbia eſt. Grego. j. mora. Solet (inquit) rerum abundantia tanto a timore diuino mentem ſoluere: quanto hanc exigit diuerſa cogitare. Nam dũ foris per multa diſtrahitur: ſtare in intimis ſita ꝓhibetur. Idẽ in homil. ſuper illud Luc. viij. exijt ⁊c. Quis vnq̃ mihi crederet: ſi ſpinas diuitias interpretari voluiſſem? maxime quum ille pungãt: iſte delectent: et tamen ſpine ſunt: quia cogitationum ſuarum pũctionibus mentem lacerant: et dum vſq; ad peccatum pertrahunt: quaſi inflicto vulnere cruentant. Itẽ Augu. de lapſu mũdi. Diuitie ipſe quas putatis plenas deliciarum: pleniores ſunt periculorũ. Item Ambro. in libro de offi. tractans illud Luce. ix. et Matthei. x. Nolite poſſidere aurum ⁊ argentum nec pecuniam. Uelut falce pullulantem in mentibus humanis ſuccidit auaritiam. Super eundem quoq; ſermonem Chryſo. homilia. xxxij. Non dixit / Nolite vobiſcum accipere aurũ. ſed ſi aliunde poſſibile eſt accipere: fugite hãc pernicioſam egritudinem. etenim multa per hec emendabit. Predicta originalia a principio iſtius. §. huc uſq; poſui etiam. s. in prima parte. in. §. quadrageſimus. ver. fateor. in ar. xl. Item gloſ. ſuper illud Matth. vj. Hec omnia adijcientur vobis. Omnia ſunt filiorũ. et ideo hec omnia adijcientur etiam non querentibus. quibus ſi ſubtrahantur: ad probationem eſt. ſi dẽtur: ad actionem gratiarum. quia omnia eis cooperãtur in bonum. ad Roma. viij. de peni. diſt. ij. §. hec itaq;. ver. in eodem. Augu. ſuper illud Joã. vlti. Uado piſcari. Cur non inuenit vnde viueret: quum dominus promiſit dicens Matthei. vj. Primo querite regnũ dei: ⁊ hec omnia ⁊c. Prorſus dñs ſicut etiã promiſit impleuit. nã quis alius piſces qui caperentur appoſuit? Item Chryſ. ſuper Mat. homil. lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis ſitim: ſicut deſiſtere a lucrandi cupiditate vel concupiſcentia. ſicut amaram choleram abſtinentia et euacuatio. Facilius eſt enim exiſtentes homines volare: q̃ adiectione pluris quieſcere facere deſiderũ. Creſcit amor nummi quantum ipſa pecunia creſcit. xiiij. q. iiij. quid dicam. Augu. lib. lxxxiij. queſtionum. Charitatis venenum eſt ſpes adipiſcẽdorum temporalium. Et ſuper illud apoſtoli. ij. ad Corinth. vj. Tamq̃ nihil habentes ⁊c. gloſ. Hec fuit gloria apoſtolorũ / nihil omnino poſſidere: ſine ſolicitudine eſſe: et tam res q̃ earum dominos poſſidere. Item habetur in lib. j. eccleſiaſtice hiſto. ꝙ quũ Abagarus rex preciperet dari aurum et argentum Taddeo apoſtolo: ille nõ accepit dicẽs. Si noſtra reliquimus: quomodo accipiemus aliena? Paulus de ſe ⁊ alijs aplis ait. j. ad Cor. iiij. Uſq; ad hanc horam. gloſ. id eſt continue / eſurimus ⁊ ſitimus. Or alibi dicit ſe expoſitũ latronibus quaſi aliquid portaret: non obſtat: quia illud tractans Ambro. in originali ſic ait. Quum in ciuitate diabolus eũ occidere non poſſet: latrones excitabat ſibi in via. quum tamen nihil ferret quod latrones cuperent. Ambro. lib. j. de offi. Officium omne aut mediũ aut perfectũ eſt. et hoc in euãgelio ꝓbatur. Mat. xix. dicit dñs. Si vis ad vitã ingredi: ſerua mandata. Non facies homicidium. nõ adulterabis. Hec media ſunt officia: quibus aliud deeſt. ideo ſequitur. Si vis perfectus eſſe: vende omnia bona tua ⁊ da pauperibus: et ſequere me. Hoc eſt igitur perfectũ officiũ / quod

Ad q̃d ſit cautũ ne fratres minores pecuniã habeant.

greci chachomi/vocāt quo corrigūtur oīa que aliīs potuerunt lapſus habere. Idem ſuper primam propoſitionem epiſtole .j. ad Corinth. A licitis temperare vult fideles: vt non ſolum innocentes: ſed et glorioſi videantur: conceſſa enim preterire virtutis eſt maxime. Itē Hiero. ad Demetriadem. Prohibētur mala. precipiūtur bona. pſ. xxxiij. et xxxvj. et .j. Pet. iij. Declina a malo et fac bonum. Concedūtur media. ſuadentur perfecta. xiiij. q. j. §. j. cū. c. ſeq. In duobus primis peccatum eſſe cōcluditur. Reliqua vero in noſtra poteſtate ſunt conſtituta: vt aut vtamur cōceſſis et licitis: aut ob maius premiū ea que nobis permiſſa ſunt reſpuamus. ¶ C Itē Hiero. ad Heliodorum. Perfectus ſeruus chriſti nihil preter chriſtum habet: aut ſi preter chriſtum aliquid habet: perfectus nō eſt. Idem ad Ruſticum monachum. Si perfectionē ſequi deſideras: exi cū Abraā. Gen. xij. de patria et cognatione tua. et perge quo neſcis. Si habes ſubſtātiam. Mat. xix. vende et da pauperibus. Si non habes: grandi onere liberatus es. Nudus chriſtū nudum ſequere. xij. q. j. clericus. Durum/grande/difficile. ſed magna ſunt premia. Bernar. ſuper illud Ma. xix. Ecce nos dimiſimus omnia. Optime ⁊ non ad inſipientiam tibi. nam mundus tranſit et cōcupiſcentia eius. j. Joan. ij.
Cur loculos christ⁹ habuerit. Et relinquere hec magis expedit: q̄ ab eis relinq̄. ¶ Fuit ergo vna cauſa de loculis quos habuit dn̄s ad conſolandū infirmos. xij. q. j. habebat. et Augu. ſuper pſ. ciij. ⁊ Hugo ſuper pſ. xcj. Bonum eſt confiteri dn̄o. ⁊. s. in. §. ad partem contrariā. in ver. iiij. in ar. lxiij. poſita ſunt hec et alia. Alia ad refellendum hereticos: ne cōdemnarēt eccleſiam habentem loculos. xij. q. j. exemplum. ſicut faciunt Manichei: et aliī heretici qui dicuntur apoſtolici. xxiiij. q. iij. quidam. ver. apoſtolici. condemnantes eccleſiam propter rerum temporalium poſſeſſiones et pecuniam. Et ad terrēdū auaros qui loculos concupiſcunt. vnde nullus de chriſti diſcipulis periīt niſi qui loculos portauit. Joā. xvij. vnde Chryſo. ſuper Jo. homil. lxv. Si vero quis ſcrutabitur quid furi exiſtenti loculos. Jo. xiij. commiſit pauperum: et diſpenſare fecit aurum: vt omnem abſcinderet occaſionē. Etenim ſufficientem habebat ex loculis concupiſcētie mitigationem. Sed propter nequitiam multam quam volebat comprimere chriſtus: condeſcenſione vtens ad eū nō incuſabat ſurripientem: obſtruens pernicioſam cōcupiſcētiam et omnem auferens occaſionem. Alia cauſa ad informādum in modo habendi in cenobitis vel aliīs regularibus viuentibus in communi. xij. q. j. habebat. c. nolo. c. non dicatis. Alia ad dandum formā prelatis eccleſie ad diſpēſandum bona eccleſie aut ſuſtentationem miniſtrorum eccleſie: ⁊ ad pauperum releuandas miſerias. vt. xij. q. j. epiſcopus. Unde et Chryſ. ſuper Jo. homil. lxxj. de loculis chriſti loquēs proponit queſtionem. Qualiter (inquit Mar. x.) non peram non es iubēs deferre/marſupium ferebat? Jo. xiij. xij. q. j. habebat. ⁊ reſpondens ſubdit. Ad inopum miniſterium. vt diſcas q̄m valde pauperē oportet pauperibus multam facere ꝓcurationem. quam authoritatē. s. in. §. reſpōdeo. ver. et Chryſ. in ar. lx. perfecte poſui. in quibus verbis oſtendit Chryſ. q̄ viris perfectis competit miſerabilium perſonarum curam gerere: quod maxime locū habet in prelatis eccleſie: quorum perfectioni cōſonat vt ſpiritualiter et etiam tēporaliter paſcendis ſibi gregibus intendant exemplo chriſti. ad hoc. lxxxj. diſt. c. penul. ⁊ vlti. ⁊ lxxxij. diſt. c. j. et. lxxxvij. diſt. per totum. et. xxxvj. diſt. §. ecce. vbi loquitur de refectione panum. Et Proſper de vita cōtemplatiua. Scientes viri ſancti nil aliud eſſe res eccleſie niſi vota fideliū/et precia peccatorum/et patrimonia pauperum: non eas vendicabāt in ſuos vſus proprios: ſed vt eas cōmendatas pauperibus erogauerunt. Hoc eſt poſſidendo contemnere: non ſibi ſed aliīs poſſidere: et nec cupiditati habēdi eccleſie facultates ambire: ſꝫ pietate ſubueniendi eas ſuſcipere. Quod habet eccleſia/eſt cū omnibus nihil habentibus commune. Nec aliquid eis qui ſibi ſufficiunt de ſuo debet erogare: quum nihil aliud ſit habētibus dare/niſi perdere. ad hec. j. q. ij. clericos. c. paſtor. ⁊. c. ſi quis. c. ſacerdos. ⁊. c. ſi. ¶ Quantum ad modum vtēdi/forma fuit perfectiōis ipſis apoſtolis ac ceteris huiuſmodi paupertatem profeſſis: vt quū amore paupertatis ſemper carere loculis cupiant: ſolum quādo aperte neceſſitatis vrget articulus loculos ferāt. vt. s. oſtenſum eſt per originalia. Et hic adde quod ſcripſi. s. per. v. folia. §. ad partē contrariam in ſi. in ar. lxiij. Non igitur loculi chriſti ad fomentum cupiditatis: ſed ad exemplum pietatis ⁊ paupertatis et condeſcenſionem infirmitatis trahendi ſunt. vt in preall. decre. exiīt qui ſeminat. Sicut enim in ſaluatore noſtro crucifixo nil fuit quod ſeculares glorias aut delicias ſaperet: ſic nil egit nil docuit per quod mundi diuitias appetendas eſſe monſtraret. Quin potius vt nos perfecte paupertatis amore accenderet: in huius mundi campum hoſtem impugnaturus ingrediēs/de pauperrima matre. xxvij. q. ij. ſic enim. pauperrimus prodiīt. Unde Beda ſuper Marcum exponēs illud. Si quis mihi miniſtrat: me ſequatur. Jo. xij. ait. Cōſideremus qua via venit: vt ſequi mereamur. Ecce quum dn̄s ſit et creator angelorum: ſuſcepturus naturam noſtram quam condidit: in vterum virginis venit. naſci tamen in hoc mūdo per diuites noluit parentes: pauperes elegit. Unde et agnus qui pro illo offerretur defuit: columbarum pullos ⁊ par turturum ad ſacrificium mater inuenit. Luc. ij. Itē Chryſ. ſuper Mat. viij. homi. Pariens quidem filium confeſtim illum reclinauit in preſepio: q2 multis conuenientibus propter deſcriptionem. Luc. ij. non erat domum inuenire. Sed quid fuit qđ ſuaſit magos adorare? Nihil enim ſenſibilium magnum erat illic: ſed preſepe et tugurium et mater pauper: vt nudam magorū videas philoſophiā. Idem quoq̄ in homi. epiphanie de Magis loquens ſic dicit. Viderūt pandochium tenebroſum ⁊ ſordidum: magis animalibus q̄ hominibus aptum: in quo nemo contētus erat ſecedere niſi itineris neceſſitate coactus: matremq̄ eius vix tunicā habentem vnam: non ad ornatum corporis/ſed tegumentū nuditatis proficientem. Sed et hoſtiam deo patri vt pontifex offerens/nudus in cruce pependit: necnon vt veritatis eius tamq̄ perfectiſſime rectitudinis nequaq̄ diſcordaret medium ab extremis: tota ipſius vita caminus paupertatis fuit. Eſa. xlviij. Unde Bernar. Volue ⁊ reuolue a partu virginis vſq̄ ad crucis patibulum. non inuenies in chriſto Jeſu niſi ſtigmata pauꝑtatis. ad hec. xij. q. ij. gloria. ibi. pauper dominus dedicauit. Item Bernar. de colloquio Simonis ⁊ Jeſu. Longe (inquit) aliud eſt in luto aquarum multarum diuiſi. Exo. xiiij. fundo maris iter carpere terrena licite poſſidēdo: aliud ipam nouis greſſibus nudam calcare omnia relinquēdo. Matth. xix. Sed tempori gratie prerogatiua hec debebatur. Petro nouū iter et non typus iterans ſeruabatur. Mat. xiij. Antiquorum ſane patrum diebus donec inter homines ⁊ in terris videretur ⁊ conuerſaretur inter homines dn̄s maieſtatis: non erat euangelice forma perfectionis: ſed ſpiritū dn̄i ſolo in terris ſpū ſequebātur. At vbi verbū caro factū eſt ⁊ habitauit in nobis. Jo. j. Jam in eo tradita eſt imago vite: ⁊ cōuerſationis exēplar: qđ oportebat etiam corporaliter imitari: vt vtroq̄ ſequentes nō vlterius cum patriarcha Jacob altero femore claudicemus. Gen. xxxij. Nec id dicim⁹ tamq̄ ſaluari quis hoc nequeat tēpore: ſi ſecus egerit: ſed vt gradum agnoſcat proprium: et locum perfectionis aut diſcipulatus officium non vſurpet. Item idem ibidē. Dotatas et ditatas videmus eccleſias a diuitibus ſeculi: ſed heu data eſt ipſa prouidentia eleemoſyne in occaſionem carnis. Et qui ſibi atq̄ aliīs in celo parare tabernacula debuerant: in terra coniungunt domum ad domum: ⁊ copulant agrum agro. Eſa. v. Quis huius temporis rapiat ab ore apoſtolorum verbum gratie/verbū fiducie/Ecce nos reliquimus omnia ⁊ ſecuti ſumus te? Mat. xix. Ecce enim vt populus/ſic ſacerdotes diuites fieri volunt. Similiter et hic et abundātius recipiūt conſolationem ſuā. Luc. vj.

Ex quibuſdam interpoſitis ait. Utinã in duodecim vnus hodie Petrus qui reliquerit omnia: vnus qui loculis careat valeat inueniri. Utinam ſaperes et intelligeres. in cãtico Moyſi Deutero.xxxij. cum theſauro pecunie theſauros ire pariter cumulari. Utinam nouiſſima preuideres. Mat.xix. Animaduerteres facile per foramen acus tráſituros non diuitiarum cumulos ſed delictorum. Nihil enĩ intulimus in hunc mundum: haud dubium ꝙ nec auferre poterimus quicꝙ.j.Timo.vj. ¶ Amb. in lib. de offi. Qui apoſtolos ſine auro miſit: eccleſias ſine auro cõgregauit. Mat.x. Et iterum. Qui plurimum auri poſſidet: nõ abundat. Bernar. Animam dei capacem quicquid minus deo eſt implere nõ poteſt. Eccſs.vj. Omnis labor hominis in ore eius.i. in explendo deſiderio anime: ſed anima ei⁹ non implebitur: quia nihil eſt quicquid in hoc ſeculo eſt: quod figura eſt.j.Cor.vij. Hiero. ad Lucinum. Joſeph cũ tunica egypti fugere nõ potuit.i. pallio. Geñ.xxxix. Adoleſcẽs qui opertus ſindone ſequebatur Jeſum: quia tentus fuerat a miniſtris: terrenũ abijciens indumentũ nudus euaſit. Mar.xiiij. Mat.xxvj. Helias igneo curru raptus in celum, melotam (pellis caprina eſt. Hebre.xj. Circuierũt in melotis) id eſt pallium.iiij. Reg.ij. reliquit in terris. Heliſeus boues et iuga prioris operis cõuertit in vota.iij. Regum.xix.lxxxvj.diſt. non ſatis. Qui tangit picem inquinabitur ab ea. Eccſi.xiij. Quãdiu verſamur in ſeculi rebus: ⁊ anima noſtra poſſeſſionum ⁊ redituum procuratione deuincta eſt: de deo libere cogitare nõ poſſumus. Cui ⁊ gloſ. cõſonat ſuper illud Cañ.v. Spoliauit me tunica mea. Recepta ſolicitudine temporalium ſubſidiorum quãtũlibet eximius doctor difficile vitat peccatum. Jſidorus. Semper interna quiete frueris: ſi te a terrenarum actionum ſtrepitu ſubtraxeris. Hieronymus ad Ruſticum monachum. Sanctus Exuperius Toloſe epĩs vidue ſareptane.iij. Regum.xvij. imitator eſuriens paſcit alios: et ore pallente ieiunijs fame torquetur aliena: omnemꝙ ſubſtantiã chriſti viſceribus erogauit.xij.q.ij.c.j.⁊.c.ꝙ abſtulerit. Nihil eo ditius qui corpus chriſti caniſtro vimineo: ſanguinẽ portat in vitro. nõ ob.c. de conſe.diſt.j. et calix. Qui auaritiã proiecit de templo: qui cathedras vendentium colũbas menſasꝙ ſubuertit. Mat.xxj. Mar.xj. Luc.xix. Jo.ij. et.i.q.iij. ex multis. cum.c.ſeq. Mammone ⁊ nummulariorum era diſperſit: vt domus dei vocaretur domus orationis: et nõ ſpelunca latronum. Huius tu ſectare veſtigia: et ceterorũ qui virtutis illius ſimiles ſunt: quos ſacerdotium ⁊ humiliores.c.diſt. contra morem.xciij.diſt. domus.xcv.diſt. eſto. facit et pauperiores.xlj.diſt. epĩs. Aut ſi perfectus eſſe deſideras: exi cũ Abraã de patria et de cognatione tua. Geñ.xij. Si habes ſubſtantiam: vẽde et da pauperibus. Mat.xix. Si non habes: grandi onere liberatus es. Nudus.xij.q.j. clericus.xxxv.diſt. eccleſie. nudũ chriſtum ſequere: durum, grãde, difficile: ſed magna ſunt premia. et hoc.ſ. poſui.ver. Jdẽ ad Ruſticum. Grego.iiij.moral. Rarũ valde eſt: vt qui poſſident aurũ ad requiem tẽdãt: quum per ſemetipſam veritas dicat. Luce.xviij. Mat.xix. Marci.x. Qꝫ difficile qui pecunias habent intrabunt in regnum celorum. Rabanus ſuper Mat.xix. ibi. Qꝫ difficile. Difficile hoc et maximi laboris eſt: pecunias habentes, vel in pecunias confidentes exui philargyrie.i. auaritie retinaculis: et aulam celeſtis regni intrare. Augu. de moribus eccleſie. Job omnes diuitias amiſit: et factus eſt repente pauperrimus. Job.j. ſed incõcuſſum tenuit animum. quo animo ſi eſſent noſtri temporis homines: non magnopere in nouo teſtamento ab iſtorum poſſeſſione prohiberemur: vt perfecti eſſe poſſemus. Grego.j.moral. Nondum virtus precepti emicuerat que oĩa relinqui preciperet ⁊c. vide.ſ. in.§. item ꝙ ſimpliciter. ad ſi. ver. item ſm oppoſitorem. in.lvj. arti. Bernar. de colloquio Simonis ⁊ Jeſu. Excuſant ſe aliqui forte dicentes ad Abraam Jſaac et Jacob. Abraam diues valde. Geñ.xiij. Jſaac locupletatus ⁊c. Geñ.xxvj. Jacob diues valde. Geneſ.xxxvj. Ceterique ſancti numquid diuitias habuiſſe leguntur? Sufficit nobis eſſe ſicut patres fuerunt. Neꝙ enim ſumus nos patribus meliores.iij. Regum.xix. Si culpabilis eſſet poſſeſſio diuitiarum: nũꝙ illi in diuitijs tantam a domino gratiam obtinerent. Quid reſpondebimus nouis imitatoribus ſanctorum veterum patrum? Imponãt certe vitulos ſuper altare domini. pſ.l. Mactent arietes, hircos immolent. Heb.ix. quia et Abraam hoc fecit. Geñ.xxij. Sed hec inquiunt ſtatum vltra non habent: vbi reuelata eſt. ex̃ de puri. poſt par.c.j. veritas. Tranſierũt quidem ſi ipſas ſanctorum quoꝙ diuitias temporales vmbram fuiſſe dixerimus futurarum.j.Corinth.x. de conſe.diſt.ij. reuera. In figura ſi quidẽ omnia eis legimus cõtigiſſe. Deniꝙ quidni terrena palam poſſident ſancti et perfecti viri: quum ſola palam terrena promitterentur a domino? Ubi ſane celeſtis ꝓmiſſio inſonuit: neceſſe eſt ſpiritualia ſpiritualibus comparari.j.Cor.ij. Et mutari ſacrificium ſpe mutata. ar. ex̃ de conſtitu. tranſlato. huc uſꝙ Bernar. facit op.xij.q.ij. gloria. ¶ D Immo etiam ſancto Eſaie qui erat in lege veteri ait dñs Eſa.xlviij. Elegi te in camino paupertatis. Grego. in homil.xl. euãgeliſtarũ de lazaro et diuite. Mala (inquit) lazari purgauit ignis inopie: ⁊ bona diuitis remunerauit felicitas tranſeũtis vite. Illum paupertas afflixit et terſit: iſtum abundantia remunerauit et repulit. pſ.xxx. In abundantia proiectus ſum a facie oculorum tuorum. Chryſ. ſuper epiſtolam ad Heb.ij. ſermone. Chriſtianus in pauperie conſtitutus, ꝙ cum diuitijs magis irradiat. Quomodo hoc? q: excludit a ſe ſuperbie typum. Nõ erit arrogans: ſed patiens obtemperans ⁊ pudicus et mitis et ſapiens. Qui vero in diuitijs conſtitutus eſt: multa illum ad hec bona prepediunt. Inſpiciamus ergo que diues operatur. rapit aliena. eſtuat cupiditate. nefandos non deſinit perpetrare concubitus. maleficia cuncta committit. Nonne vniuerſa hec ex diuitijs conſpicimus generari? Intuere quomodo in pauperie magis ꝙ in diuitijs virtutes facilius poſſidemus. Nec mihi dicas quia in hac vita diuites nullam vindictam ſuſcipiunt. nam cum omnibus malis ſuis etiam hoc malum habẽt diuitie: quia malignitate peccantes adulationibus tenentur. Et quia diuitias poſſidet ſemper peccans: nulla pena reuocatur. facit op.xxiij.q.j. paratus. ibi. Nihil eſt infelicius infelicitate peccãtium ⁊c. Sed ſine illis remedijs remedia ſuſcipit peccatorum: et frenum nullus illi imponit. Item in eodem ſermone.xviij. Nemo cauſetur (inquit) de paupertate: tãꝙ cauſa ſit multorum malorum: neꝙ obloquatur de chriſto qui perfectionem illam dixit Matthei.xix. Si vis perfectus eſſe ⁊c. Hoc enim ipſe dixit: et operibus oſtendit: et per diſcipulos ſuos oſtendit et docuit. Sectemur ergo paupertatem. maximum quippe bonum eſt. nihil enim eo opulẽtius qui paupertatem ſponte diligit: et cum alacritate ſuſcipit. Item in eodem ſermone. Abijciamus quecumꝙ corpus florere faciunt: vitiant autem animam: vtpote diuitie delicie et gloria. Idem ponitur.ſ.§. religio. verſicu. quod autem. in.lxj. articulo. ſed hic plenius. Cuncta hec carnis ſunt: et amor corporum. Itaꝙ non amemus ampliora: ſed paupertatem ſemper ſectemur. iſta enim magnum bonum eſt. Sed ſapientia pauperis pro nihilo habetur. Eccleſiaſtes.ix. Sed iterum. Diuitias et paupertatem ne dederis mihi. Et ex camino paupertatis libera me. Prouerbiorum.xxx. Quare hec dicta ſunt? Hec in veteri teſtamento dicebantur: vbi multa ratio diuitiarum habebatur. vbi paupertatis plurimus erat contemptus. vbi hoc quidem maledictio erat: illud benedictio. Sed nunc nequaꝙ ita eſt. vide de hoc.xij.q.ij.cap̃. gloria epiſcopi eſt. Si vis audire paupertatis predicamenta: ipſam profeſſus eſt chriſtus. et dixit. Filius hominis non habet vbi caput reclinet. Matthei.viij. Et iterum. Nolite poſſidere aurum neꝙ argentum. Matthei.x. et Petrus ait. Argentum et aurum non eſt mihi. Actuum.iij. cap̃. Et in ipſo quidem veteri teſtamento Helias preter

melotã nihil habebat: quã etiã Heliſeo reliquit. iiij. Reg.
ij. Nonne Heliſeus. iij. Regũ. xix. Nõne Eſaias ⁊ diſcalcia
tus. Eſaie. xx. Nonne Joãnes baptiſta. Mat. iij. Marc. j.
Luc. iij. Fides, quia quod maxime facit fiduciam/ hoc eſt
paupertas. Diues ſeruus eſt: obnoxius exiſtẽs damnis: et
tribuens omni volenti eum nocere. ille autem nihil habẽs
proſcriptionem non timens nec cõdemnationẽ. Nequaꝗ̃
ergo paupertas facit ſine fiducia eſſe. Chriſtus cum pau/
pertate mittebat apoſtolos in cauſam opus habẽtem fi/
ducia multa. valde enim eſt fortis pauper verus ⁊ volun
tarius: ⁊ non habet vnde iniuriam patiatur. Amb. li. j. de
officijs. Nõ poteſt quis premiũ accipere: niſi legitime cer/
tauerit. ij. Timo. ij. Nec glorioſa victoria: vbi nõ fuerint la
borioſa certamina. Ideoq̃ dñs dixit in euangelio. Beati
pauperes ſpiritu: quoniam ipſorum eſt regnum celoꝝ. nõ
dicit. Beati diuites. ſed pauperes. Inde em̃ incepit beati
tudo diuino iudicio: vbi erũna exiſtimatur humano. Hie/
ronymus ad Paulinũ. et eſt. xij. q. ij. ſocrates. al's eſt. c. glo/
ria. ver. ſocrates. Socrates ille thebanus homo quõdam
ditiſſimus quum ad philoſophãdum Athenas pergeret:
magnum auri põdus abiecit: nec putauit ſe poſſe ſimul et
virtutes et diuitias poſſidere. Deniq̃ et tu audita ſenten
tia ſaluatoris Mat. xix. Si vis perfectus eſſe: vade ⁊ ven
de oĩa que habes: et da pauperibus. et veni: ſequere me.
verba vertes in opera: et nudam crucem nudus ſequeris.
xij. q. j. clericus. expeditior et leuior aſcendis ſcalã Jacob:
puriſq̃ manibus et candido pectore pauper de ſpũ ⁊ ope
ribus gloriaris. Gen̄. xxviij. Chryſ. ſuper epiſtolã ad Heb.
ſermone. ij. Non habentes diuitias non propterea dolea
mus: ſed magis gratias vniuerſorum deo et domino refe
ramus: quia nos paruo labore eãdem mercedem quam ⁊
diuites poterimus promereri: et ſi volumus etiã amplior
eſt. nam ex paruis magna lucramur. Mat. xix. Chryſ. ho/
milia vlti. ſuper Mat. Diuitem neceſſe eſt multis indige/
re: et turpiter ſeruire. Formidare et ſuſpicari et timere eo/
rum qui ſuſpicãtur emulos et calumniatorum ora et aua/
rorum concupiſcentias: ſed non paupertas eſt aliquid ta
le: ſed contrariũ vniuerſum. Regina eſt: furibus non ſub/
iecta: ſed munita. portus tranquillus. paleſtra et gymna/
ſium philoſophie. Audite quicũq̃ pauperes eſtis: magis
autem ⁊ quicũq̃ ditari concupiſcitis. Non pauperem eſſe
malum eſt: ſed nõ velle eſſe. Et neq̃ malum exiſtima pau/
pertatem: ⁊ non erit tibi malum. Et ſi philoſopharis decẽ
miliũ erit bonorum fons et origo. ad hec. xv. q. j. illa. Ber/
nar. ſuper pſ̃. Qui habitat. Felix paupertas volũtarie re/
linquentium omnia et ſequentium te dñe Jeſu. Felix pla/
ne: que tã ſecuros immo et tam glorioſos faciat: in illo ſin
gulari fragore elementorum/ in illo tremẽdo examine me
ritorũ/ in illo tanto diſcrimine iudiciorum tenens iudicia/
riam poteſtatem. ſicut dicit dñs/ Vos qui reliquiſtis om/
nia ⁊ ſecuti eſtis me: ſedebitis ſup duodecim ſedes iudicã
tes duodecim tribus iſrael. Mat. xix. Grego. ſuper Job.
Deridetur iuſti ſimplicitas: lampas contempta apud co/
gitationes diuitum: parata ad tempus ſtatutum. Job. xj.
Statutum quidem contempte lampadis tempus eſt ex/
tremi iudicij predeſtinatus dies. Tunc reproborum ocu/
lis pateſcet ꝙ poteſtate celeſti ſubniti ſunt q̇ terrena om/
nia reliquerunt. Quiſquis enim diuini amoris ſtimulis
excitatus hic poſſeſſa reliquerit: illic proculdubio culmen
iudiciarie poteſtatis obtinebit: vt ſimul tũc iudex cum iu/
dice veniat: qui nunc conſideratione iudicij ſeſe ſponta/
nea paupertate caſtigat. Bernar. ſermone. lj. Duo habet
paupertas ſequentium chriſtum: afflictionem. ſ. et vilita/
tem. de quibus ꝓpheta Dauid pſ̃. xiiij. Vide (inquit) hu/
militatem meam et laborem meum. Et propterea in ter/
ra ſua duplicia poſſidebunt. Eſaie. lxj. Veſtiti duplicibus.
Prouerb. vlti. Vt pro pudore ſit honor iudiciarie poteſta
tis: ꝑ labore refrigerium placidiſſime ſeſſionis. Hec enim
eſt q̇ caſtigat/ purgat/ probat/ humiliat/ et exaltat. Chryſ.
homil. iij. ſuper Mat. Deſcẽdamus (inquit) ad pauper/
tatis caminum. Videamus qui ambulant in eo: et claroꝝ
colla conculcant. Videamus miraculũ et paradoxum. ho
minem in camino pſallẽtem. hominẽ in igne gratias agẽ/
tem. paupertati vltime illigatum: et multam ferẽtem deo
laudationem. pſ̃. lxxiij. Pauper et inops laudabũt nomẽ
tuum. et Eſa. xxix. Addent mites in domino leticiã: et pau/
peres homines in ſancto iſrael exultabũt. Etenim tribus
illis pueris. Dan̄. iij. ſimiles ſunt qui paupertatem cũ gra/
tiarum actione ferũt. Nam et igne terribili paupertas in/
cendere conſueuit: ſed pueros illos nequaꝗ̃ incẽdit. Ita
et nunc ſi in paupertate gratias egeris: vincula diſſoluũ/
tur: et flamma extinguitur: et ſi extincta non fuerit (quod
multo mirabilius eſt) pro flãma ros orietur. Quod et in
philoſophantibus eſt videre: quoniam in paupertate di/
uitibus curioſius diſponũtur: ⁊ in medio camino rore pu
ro potiuntur. Etenim maximus eſt ros non detineri con/
cupiſcentia deliciarum. Et illi tunc contẽnentes reges fa/
cti ſunt rege clariores et potentiores. Et tu quoq̃ ſi deſpe
xeris mundana negotia: omni mundo eris honorabilior:
ſm ſanctos illos. Hebre. x. Quibus mundus non erat di/
gnus. Vt igitur dign⁹ celis efficiaris: deride preſentia. ita
enim et hic eris clarior ⁊ futuris potieris bonis. Idem ho
milia. xv. ſuper Mat. Talis eſt luminis virtus: vt non ſo/
lum luceat: ſʒ illuc ducat illos qui ſe ſequũtur. Quũ enim
nos viderint omnia bona preſentia contemnentes et ad
futura preparatos: ante omnem ſermonem operibus no
ſtris credent. Quis enim eſt ita amens: vt vidẽs eum qui
heri et ante laſciuiebat et ditabatur: omnibus exutum/ et
ad famem et inopiam et duram vitã et pericula et ſangui/
nem et occiſionem: et ad omnia que videntur periculoſa
preparatum: nõ manifeſtam hinc accipiat futurorũ demõ
ſtrationem? Si autem preſentibus nos immiſcuerimus ⁊
implicuerimus: qualiter poterunt credere ꝙ ad poſſeſſio
nem aliã feſtinemus? arg. xxv. diſt. c. vlti. Damaſcenus lib.
iij. dicit. Euangelium cognitionis dei non bellis et armis
exercitus aduerſariorum deuincens: ſed pauci/ nudi/ pau
peres/ et illiterati/ perſecuti/ verberati/ mortificati/ crucifi
xum in carne et mortuum et deum exiſtentem predicãtes/
ſapientibus et potentibus preualuerunt. j. ad Corinth. j.
xxxv. di. eccleſie. Euſebius in eccleſiaſtica hiſto. lib. iij. Qui
dam ardentiores diuine ſapientie cupiditate ſuccenſi ani
mas ſuas verbo dei conſecrabant: explẽtes perfectionis
ſalutare preceptum. Mat. xix. vt facultates ſuas primo
pauperibus diuidentes expediti ad predicandum euãge
lium fierent. Chryſo. ſuper Mat. homil. xlvj. Si autẽ ho/
mines duodecim. Mat. ix. ⁊ x. Luce. ix. Mar. iij. ⁊ vj. orbẽ
terrarũ cõuerterũt: excogita quãta eſt noſtra malitia: quũ
tanti exiſtentes eos qui reguntur non poſſumus corrige/
re: quos decem milibus mũdis oportebat ſufficere et eſſe
fomentũ. Sed ſigna (ais) habebant. Sed non ſigna eos
mirabiles fecerunt: multi enim ⁊ demones proijciẽtes qꝛ
iniquitatem operati ſunt: non ſunt facti mirabiles ſed pu
niti. Matthei. vij. quia et mali prophetant et miracula fa
ciunt. j. q. j. multe. et. c. teneamus. et. c. prophetauit. et ex de
vene. ſanc. c. j. Sed quid (inquis) eſt quod eos magnos
oſtendit? Pecuniarum contemptus: glorie deſpectus: ab
omnibus huius vite ereptio. quia ſi hec non habuiſſent: ⁊
ſi decem milia mortuorũ ſuſcitaſſent: non ſolum nulli pro/
feciſſent: ſed et ſeductores et malefici exiſtimati fuiſſent.
Idem homil. vlti. ſuper Mattheum. ¶ E Si quis tibi — Paupertatis laudes.
principatum et ciuiles poteſtates et diuitias et laſciuiam
proponeret: deinde paupertatem ponens electionem da
ret quamcunq̃ velles. hanc confeſtim raperes: ſi tamen
eius cognoſceres pulchritudinem. Mihi enim pauper/
tas puelle cuidam pulchre et ſponſe ſimilis eſſe videtur.
Cum hac Helias. iiij. Regum. ij. educatus raptus eſt bea
ta illa rapina. Cum hac Heliſeus claruit. iij. Regum. xix.
lxxxvj. diſtinctione. non ſatis. Cum hac Joannes Bapti/
ſta. Matthei. iij. Marci. j. Luce. iij. Cum hac apoſto/
li omnes. Matthei. xix. ca. Sed et ipſam puelle huius

pulchꝛitudinē intueamur. Etenim oculus eius eſt purus et pꝛeclarus: nihil habens turbulentum: ſed manſuetus, tranquillus, delectabilis, ad omnes reſpiciens, mitis, humilis, nullum odio habens, nullum auertēs. os et lingua ſana eſt: continua gratiarum actione plena et benedictione: et mitibus verbis et amicabilibus. pſ̄. lxxiij. Pauper ⁊ inops laudabunt nomen tuū. Si autem et vis pꝛopoꝛtionem membꝛoꝛum eius videre: longa eſt ⁊ multum ſupereminentioꝛ ꝙ̄ abundantia. Si autem fugiunt eam multi: ne mireris. eremū ⁊ alias virtutes fugiunt inſipiētes. Sed cōtumelijs afficitur (ais) pauper a diuitibus. Rurſus mihi inopie laudem dicis. quoniam beatus eſt qui cōuicium patitur. Matthei. v. ſed hoc ferre admonet inopia. Sed eſurit pauper (ais) et Paulus eſuriebat. ij. Coꝛinth. xj. et in fame erat. Sed non habet requiem. ij. Coꝛinth. xj. neqꝫ filius hominis vbi caput ſuum reclinet. Matth. viij. Idē homilia. xlvj. ſuper Matth. Anima inopis voluntarij fulget velut aurū: ſplendet velut margarita fulgēs: floꝛeſcit autem vt roſa. Non enim eſt illic tinea. Matthei. vj. non eſt illic fur: nō ſolicitudo huius vite negotioꝛum: ſed ſicut angelus ita conſeruatur. Vis aīe huius pulchꝛitudinem videre: vis inopie diuitias addiſcere? Non ſubiacet demonibus. Non adſiſtit regi ſed deo. Nō militat cum hominibus: ſed militat cum angelis. Non habet arcas duas vel tres, vel viginti: ſed talem abundātiam, vt hunc mūdum vniuerſum nihil eſſe exiſtimet. Non habet theſaurum ſed celum. Non indiget ſeruis: magis autem poſſidet ſeruos paſſiones et cogitationes que regū dominantur. Regnū autem et aurum et omnia talia quemadmodum pueroꝝ ludibꝛia deridet: et ſicut rotam et pilam hec omnia exiſtimat eſſe contemptibilia. habet enim mundum quem neqꝫ videre qui in his ludunt poſſunt. Quid igit̄ paupere hoc melius eſt vſq̄? Pauimentum deniqꝫ habet celum. Si autem pauimentum tale: excogita tectum. Sed non habet equos et currus. Quid enim ei his opus eſt: qui ſupꝛa nubes vehi debet et eſſe cum chꝛiſto? Mat. v. Luce. xij. Bernar. ad Thomam. O ſalubꝛius diſceres chꝛiſtum Jeſum Mar. xvij. Phil. ij. et hunc crucifixum. j. Coꝛ. ij. quā vtiqꝫ ſcientiam haud facile niſi cum mundo quis crucifixus fuerit, appꝛehendit. Falleris fili falleris: ſi te putas inuenire apud mundi magiſtros quam ſoli chꝛiſti diſcipuli. i. mundi contemptoꝛes dei munere adſequuntur. Nec enim hāc lectio docet: ſed vnctio. j. Jo. ij. ſed exercitatio in mādatis domini. Augu. in li. de eleemoſyna. Metuis (inquis) ne patrimonium tuum foꝛte deficiat: ſi ex eo operari largiter ceperis. Quādo enī factū eſt vt iuſto poſſent deeſſe ſubſidia: quum ſcriptum ſit. Nō occidet deus fame animam iuſti? pſ̄. xxxvj. Non vidi iuſtum derelictum: nec ſemen eius querens panem. Helias in ſolitudine coꝛuis miniſtrantibus paſcitur. iij. Reg. xvij. Et Danieli in lacu ad leonū pꝛedam iuſſu regis incluſo pꝛandium diuinitus appoꝛtatur. Dan̄. vlti. Et timemus ne operanti et dn̄m deum pꝛomerēti deſit alimentum? quum ipſe ad expꝛobꝛationem eoꝛum quoꝛū mens dubia eſt et parua fides: conteſtetur et dicat Mat. vj. Aſpicite volatilia celi qm̄ non ſeminant neqꝫ metunt neqꝫ colligūt in hoꝛrea: ⁊ pater veſter celeſtis paſcit illa. Volucres deus paſcit. ⁊ quibus diuine rei nullus ſenſus eſt: eis nec cibꝰ nec potus deeſt. Tu chꝛiſtiano, tu dei ſeruo, tu operibus bonis dedito, tu dn̄o ſuo charo aliq̇d exiſtimas defuturū? An putas qꝛ qui chꝛiſtū paſcit a chꝛiſto ipſe nō paſcitur? aut eis terrena deerūt: quibus diuina et celeſtia tribuuntur? Vnde hec incredula cogitatio eſt? Vn̄ hec impia et ſacrilega meditatio? Nūquid vidua Sarepte Heliam pauit ⁊ ab eo paſta eſt? iij. Reg. xvij. Frater Bonauentura generalis minoꝝ magiſter in theologia et cardinalis ait. In camino paupertatis electi ipſius penuria purgātur a crimine: ipſius erubeſcētia humiliantur in mēte: ipſius parſimonia caſtigātur in carne: ipſius deuota gratitudine cōciliantur ad pꝛoximū: ipſius cōdeſcenſiua benignitate cōfigurātur ad chꝛiſtū: ipſius ſublimi celſitudine ſurſum aguntur in deū. Augu. ſuper pſ̄. ciij. In loculis habēdis et exigenda quodāmodo annona chꝛiſtus non petendo, ſed pꝛebendo indigentiā ſuſcepit. Super illud Act. xx. in fi. Beatius eſt magis dare ꝙ̄ accipere. gloſ. Bede. Non illis qui relictis omnibus ſecuti ſunt dn̄m diuites eleemoſynarios pꝛeponit: ſed illos maxime gloꝛificat qui cunctis que poſſidentur renuntiantes, laboꝛāt nihilominus operando manibus: vt habeant vnde tribuāt neceſſitatē patienti. Ephe. iiij. Idem dicit Jo. caſſi. in lib. x. de ſpiritu acidie. et dixi. ſ̄. lōge in. §. ex quo ſpōſa. in ver. et Act. xx. in ar. lj. et. ſ̄. §. ad partem cōtrariam. ver. vndecima inſtātia. cū duobus ver. ſeq. et in additione ibi poſita. in ar. lxiij. Hiero. ad Julianum. Exſtruis monaſteria: multus a te numerus ſanctoꝝ ſuſtentatur. ſed melius faceres ſi et ipſe ſanctus inter ſanctos viueres. Bernar. Volo te eſſe amicum pauperum: magis autē imitatoꝛē. ille eſt gradus pꝛoficientium: hic perfectoꝝ. Mat. xix. Hiero. contra Vigilantiū. Non negamus cunctis pauperibus ſi tāta ſit largitas: ſtipes eſſe poꝛrigendas. Apoſtolꝰ ad Roma. xij. ibi. Sanctoꝛum neceſſitatibus communicantes. ⁊. ij. Coꝛ. viij. ⁊. ix. quidem docet faciendam eleemoſynā ad omnes. j. q. ij. ꝙ̄ pio. xlij. diſt. quieſcamus. maxime autem ad domeſticos fidei. Gala. vlti. Vide quod legitur et no. xxx. di. c. j. gloſ. j. De quibus ſaluatoꝛ in euangelio loquebatur Luc. xvj. Facite vobis amicos de māmona iniquitatis qui vos recipiant in eterna tabernacula. Nūquid pauperes in quibus coꝛpoꝛis flagrans libido dominat̄: pn̄t habere tabernacula eterna: q̇ nec pꝛeſentia poſſident nec futura? Non enim ſimpliciter pauperes: ſed pauperes ſpiritu. Mat. v. appellātur. De quibus ſcriptum eſt in pſ̄. xl. Beatus qui intelligit ſuper egenum et pauperem. In vulgi pauperibus nequaq̄ intelligētia, ſꝫ opus eſt eleemoſyna. In ſanctis vero pauperibus beatitudo eſt intelligentia: vt ei tribuas qui erubeſcit accipere: et quū acceperit dolet. metēs carnalia ⁊ ſeminās ſpūalia. j. ad Coꝛ. viij. et ex. de cenſi. cū apl̄s. et Roma. xv. huculqꝫ Hiero. Et Ambꝛo. Juſto amplius debetur eleemoſyna. lxxxvj. diſt. non ſatis. Et in pauperibus nō tam attendēda eſt ſm̄ Hiero. paupertas ꝙ̄ religio. xvj. q. j. c. vlti. Bernar. ad fratres de mōte dei. Quū diues eſſet chꝛiſtus: pauper ꝓ nobis factꝰ eſt. ij. Coꝛ. viij. Et qui voluntarie paupertatis dedit. Mat. v. ⁊. xix. pꝛeceptum: ipſe eiuſdem in ſemetipſo foꝛmam dignatus eſt demonſtrare. xlij. diſt. §. j. xcv. diſt. eſto. Vt enim ſciant euāgelici pauperes quid eis faciendum ſit: ipē etiam a fidelibꝰ. Luce. viij. et Jo. xij. paſci voluit: nōnūq̄ et ab infidelibus. Luce. xix. ſed vt fideles faceret: vite neceſſaria accipere nō recuſauit. Hieronymus ad Demetriadem. Alij edificēt eccleſias: veſtiant parietes marmoꝛum cruſtis: non repꝛehēdo: non abnuo: vnuſquiſqꝫ in ſuo ſenſu abundet. ex de ſepul. certificari. meliuſqꝫ eſt hoc facere ꝙ̄ repoſitis opibus incubare. Sed tibi ꝓpoſitum eſt chꝛiſtū veſtire in pauperibus: ſeruoꝛum dei pauperū habere curam. Mat. v. qui diebus ac noctibꝰ ſeruiunt dn̄o tuo: qui in terra poſiti imitantur angeloꝛum conuerſationem: et nihil loquūtur niſi quod ad laudem dei pertinet. j. Timo. vj. xij. q. j. clericus. ⁊ c. epiſcopus. habenteſqꝫ victum et veſtitū his gaudent diuitijs. qui plus habere nolunt: ſi tamen ſeruant pꝛopoſitum. xij. q. j. nolo. alioquin ſi amplius deſiderant ijs que neceſſaria ſunt pꝛobantur indigni. Sicut omnium maloꝝ radix eſt cupiditas. j. Timo. vj. Auaritia eſt idoloꝛum ſeruitus. Ephe. v. et Coloſ. iij. de peni. diſt. ij. §. ex pꝛemiſſis. xlvij. diſt. bonoꝛum. ſic paupertas vera et voluntaria cunctoꝛum eſt oꝛigo bonoꝛum: que eſt contemptus affluentie et amoꝛis pecuniarū. In hiſtoꝛia ſchola. ſuper illo verbo, Accepit eam diſcipulus in ſuam. Joā. xix. Quaſi in ſuam matrem: vel in ſuam quaſi poteſtatem: vel in communionem rerum ſuarum: tamē nihil creditur habuiſſe pꝛopꝛiū. notatur. xvij. q. iiij. §. notandum. ſed quum eſſet beata virgo cū apoſtolis: iſte ſpecialē curā eius gerebat. ad hoc facit. xxvij. q. ij. ſicut enim. Item in eadē hiſtoꝛia ſcholaſtica

ſuper illud Actuum.iij.Argentum et aurum non eſt mihi.
Non enim erat ſuum quod reſeruabat in vſus pauperum
qui reliquerant patrimonia ſua ponẽtes omnia ad pedes
apoſtolorum.Actuũ.iiij.Hieronymus in laudibus Pau/
le ait.Hoc habebat voti vt mendicãs moreretur:et vnum
numinum filie non relinqueret:et in funere ſuo aliena ſin
done inuolueret.ſicq; facta eſt ſicut chriſtus.Jo.xix.Chry
ſo.in laudibus Pauli dicit ꝙ nihil habebat niſi corpus:ſꝫ
et in hoc exemplum ſe aliis prebuit quum ait.j.Cor.xj.in
princi.Imitatores mei eſtote:ſicut et ego chriſti.Hierony
mus ad Lucinum.Seipſum et res omnes deo offerre
chriſtianorum et apoſtolorũ eſt:qui duo paupertatis ſue
in gazophylacium era mittentes.Marci.xij.in fi.xiiij.q.j.
odi.Luc.xxj.totum cenſum quem habuerunt domino tra/
diderunt:⁊ merentur audire.Matthei.xix.Sedebitis ſu
per ſedes duodecim:iudicantes duodecim tribus iſrael.
Chryſ.ſuper Mattheum.homilia.xxxviij.Veruntamen
quecunq; dixero:nihil repreſentabit tale ſermo quale re/
rum experientia.Et ideo vellem illos qui in illum deuene
runt philoſophie verticem/nobis adeſſe:et tũc manifeſte
videre huius rei delectationem:et qualiter nulli illorum qui
diligunt paupertatem/acceptarent ditari decem milibus
prebendis:tamq̃ qui non lamentãtur in ſolicitudinibus:
ſed rident et ſaltant:et iis qui diadema ſibi circumponũt
magis in paupertate decorantur.¶Chryſ.ſuper Mat.
homilia.xlvj.Quid autem ſi quis tibi proponeret facere
fenum aurum/et poſſe omnes pecunias vt fenum cõtem/
nere:nõ vtiq; hoc ſuſciperes magis.⁊ valde decẽter.etem
hoc homines maxime attraxiſſent.Si enim videretur au/
ro affici:concupiſcerent et ipſi hanc virtutem.vt Simon
magus.Act.viij.j.q.j.c.qui ſtudet.xxvij.diſt.quod interro/
gaſti.et augeretur eis pecuniarum cupido.Si autem vi/
derent homines vt fenum aurum deſpiciẽtes:olim vtiq;
ab hac egritudine exuti eſſent.Letitia mentis pauperem
comitatur.Unde gloſ.ſuper illud pſ.lxviij.Ego ſum pau
per ⁊ dolens:ſalus tua deus ſuſcepit me.Laudabo in me
et in membris nomen dei cum cantico:id eſt cum delecta/
tione:quia ſi omnia deſint:deus tamen mecũ eſt.vt ſequi/
tur.Videant pauperes et letentur.vide.s.ver.Chryſ.ho
milia.iiij.Grego.nazanzenus.Sed facultatibus/inquis/
defraudabunt meis:ſed facilius mihi abſcindẽt quas nõ
habeo.Si autem eccleſiaſticis hoc vtiq; eſt pro quo omĩs
pugna et omne certamen eſt:an ignoramus ꝙ per pecu/
nie cupiditatem et loculorum fraudem Judas ad prodi/
tionẽ proficiſcitur chriſti?Jo.xij.⁊.xiij.et Luce.xxij.in prin.
xxiij.q.iiij.c.ij.⁊.iij.ij.q.j.vnus.Augu.in fine libri/vnde ma
lum.Qui(inquit)bene vult vti temporalibus bonis:non
eis amore conglutinetur:et velut mẽbra anime ſue faciat
quod fit a mundo:ne cum reſecari ceperint:cum cruciatu
tabeſcat:ſed eis totus ſuperferatur:et habere illa atq; re
gere paratꝰ ſit:amittere vero ac non habere paratior.Am
bro.Nullum adminiculum preſtant diuitie ad vitam bea
tam.quod euidenter monſtrauit dominus dicẽs Mat.v.
Beati pauperes ſpiritu.et Beati qui nunc eſuritis.Luce
vj.Itaq; paupertatem/famem/dolorẽ/que putantur ma
la pene.ex de iureiuran.⁊ ſi chriſtus.non culpe.xv.q.j.illa.
non ſolum impedimento non eſſe ad beatam vitam:ſed
etiam adiumento eſſe euidentiſſime mõſtratum eſt.Sed
et illa que videntur bona.ſ.corporalia/diuitias/ſatietatẽ/
letitiam expertem dolorum/detrimentum eſſe ad fructũ bea
titudinis dominico.Luce.vj.Ve vobis diuitibus.declara
to iudicio liquet.Sic ergo non ſolum adminiculo nõ ſunt
ad vitam beatam corporis externa bona:ſed etiam diſpẽ/
dio ſunt.Hiero.in vita Malchi monachi.Eccleſia poſtq̃
ad ꝓncipes chriſtianos venit:poſtea ⁊ diuitiis maior eſt/
ſed virtutibus minor effecta:ſed inter turbines et aduer/
ſa mũdi ſuccreuit.xij.q.j.futuram.Hiero.ad Euſtochium.
Alia fuit in veteri lege felicitas:in qua beatus dicitur qui
habet ſemẽ in ſion.Exo.xxiij.et repromiſſio fit diuitiarum
in toto pentatheuco.⁊.xxiij.q.v.§.hinc notandũ.Statim
autem vt filius dei ingreſſus eſt ſuper terram:nouam ſibi
legẽ inſtituit:vt qui ab angelis adorabatur in celis.Heb.
j.haberet angelos et in terris.Tunc holofernis caput Ju
dith continens amputauit.Judith.xiij.Tunc Jacobus ⁊
Joãnes relicto patre rete ⁊ nauicula/ſecuti ſunt ſaluato/
rem.Mat.iiij.affectum ſanguinis et vincula ſeculi et cu/
ram domus pariter relinquẽtes.Tũc primũ auditum eſt.
Mat.x.⁊.xiij.Mar.viij.Luce.ix.et.xiiij.Qui vult venire
poſt me ⁊c.Nemo enim miles cum vxore pergit ad preliũ.
Diſcipulo ad ſepulturam patris ire cupienti non permit/
titur.Matthei.viij.Luce.ix.Vulpes foueas habẽt:et vo
lucres celi nidos:filius hominis non habet vbi caput re/
clinet.ne forte contriſteris ſi anguſte permanſeris.Hiero.
ad Nepotianũ.et eſt.xij.q.ij.gloria.Neq; vero aliquis mi/
hi opponat diues in iudea templum:mẽſas/lucernas/tu/
ribula/patellas/ciphos/mortariola/et cetera ex auro fa/
brefacta:tunc hec probabantur a domino quãdo ſacerdo/
tes hoſtias immolabãt:et ſanguis pecudum erat redem/
ptio peccatorum:quãq̃ hec omnia in figura preceſſerunt.
Nunc vero quum paupertatẽ domus ſue pauper dñs de/
dicarit:portemus crucem:et diuitias lutũ eſſe putemus.
chriſtus vocat Luc.xvj.xiiij.q.v.§.ſed hec.Iniquum mã/
mona non amemus quod Petrus ſe non amare teſtatur.
Act.iij.Alioquin ſi tantum literã ſequimur:⁊ in auro atq;
diuitiis ſimplex nos delectat hiſtoria:cum auro obſerue/
mus ⁊ cetera.Ducant pontifices vxores virgines.Leuit.
xxj.xxviij.diſt.q:ſunt.xxvij.di.nemo.⁊.c.ſeminatim.xxxiiij.
diſt.curandũ.et.c.precipimus.Lepra corporis.Leuit.xiij.
et.xiiij.de peni.di.j.§.ex his.ver.moyſi.et in gloſ.id eſt ali/
qua macula.vitiis anime preferat.Creſcamus:multipli/
cemur:et repleamus terram.Geñ.j.Figamus duodecim
menſe tabernacula.Deut.xvj.et ſolennia ieiunia buccinis
concrepemus.Qui ſi hec omnia ſpiritualia ſpiritualibꝰ.j.
Cor.ij.comparantes ſic intelligamus vt dñs noſter intel
lexit et interpretatus eſt(ſabbatum iſta cum ceteris figu/
ralibus euacuata conſtat.dicit Gratianus.xxxv.q.j.§.hac
itaq;.)Aut aurũ repudiemus cũ ceteris ſuperſtitionibus
iudeorum:aut ſi aurũ placet:placeant ⁊ iudei:quos cũ auro
aut ꝓbare nobis neceſſe eſt:aut damnare.Si opponatur
de eo quod dicit Paulus alibi ad Phil.iiij.⁊.xlj.diſt.ꝙ di
cit Scio abũdare.nõ debet intelligi quantum ad affluen/
tiam rerũ:ſed quantũ ad ſufficientiam mẽtis.de qua Au/
gu.in lib.de beata vita.Nullus perfectus aliquo eger.Et
qđ videtur corpori neceſſarium:ſumet ſi adfuerit:et ſi nõ
adfuerit:iſtarũ rerũ nõ frangitur inopia.¶Hãc pauper/
tatis formam Joannes etiã ſeruauit euangeliſta cũ diſci
pulis ſuis.inter quos duobus.ſ.Tito et Eugenio.de qui/
bus legitur ⁊ no.xvij.q.iiij.§.ſed notandũ.qui magnas re
liquerãt opes/egeſtate tẽtatis.ſicut ſcribitur in eius legẽ/
da/ait.Nũquid nõ valet manus dñi vt faciat ſeruos ſuos
diuitiis affluentes?ſed hoc certamen ſtatuit animarũ:vt
ſciant ſe eternas habituros diuitias/qui pro eius nomine
tẽporales opes hic habere noluerũt.Mar.v.Chryſ.ſuꝑ
Mat.homi.lxiij.Nihil ita extinguit cupiditatis ſitim/ſic/
ut deſiſtere ab acquirẽdi cõcupiſcẽtia:ſicut amaram chole
ram abſtinẽtia et euacuatio.Facilius enĩ eſt hoies exiſten
tes volare:q̃ adiectiõe pluris quieſcere facere deſideriũ.
Et Aug.lib.lxxxiij.queſtionũ.Charitatis venenũ eſt ſpes
adipiſcendorum tẽporaliũ.Greg.ſuꝑ Ezech.homil.vj.Neq;
enĩ ſanctus vir ideo terrena deſerit:vt hic alia tp̃alia cen/
ties plus recipiat.Mat.xix.Sed per centenariũ numerũ
perfectio deſignat:q: ſi quis pro dei nomine tẽporalia cõ
tẽnit:hic perſecutionẽ mẽtis recipit:vt ea nõ appetat que
cõtempſit.Centies itaq; recipit quod dedit:q: ꝑfectionis
ſpiritum accipiens terrenis non indiget:etiam hoc ſi non
habet:his conſentit.Bernar.in ſermone illo.Dixit ſimon
Petrus Mat.xix.dicens.Quid eſt centuplum iſtud fra/
tres:niſi conſolationes/viſitationes/primitieq; ſpũs qui
ſuper mel dulcior eſt?Illud centuplum pulchre lateq; ex/
ponit Abraam de charitate et virtutibus et pace animi:

et etiã literaliter in collatione ſua que eſt de mortificatione: que eſt vltima. et. xxiiij. in lib. collationum Jo. caſſi. Et poſt pauca. Non eſt pater aut mater: non eſt domus aut ager: nõ denicꝫ aliquid corporale: ſed plane his omnibus eſt delectabilius: ſuper oĩa hec dulcius: et vniuerſis his iocundius eſt: ⁊ quecumcꝫ deſiderantur in ſeculo hoc: nequaꝗ̃ huic valent cõparari. Beda etiã ſuper illud Mat. xix. Nemo eſt qui reliquerit domum ⁊c. Quia nimirum a fratribus atcꝫ conſortibus propoſiti ſui: quia ei ſpirituali glutino colligãtur / multo gratiorem etiam in hac vita recipiet charitatem. Cui conſonat gloſ. ibidem. Omnes ſancti et quecumcꝫ habent communicãt. xij. q. j. c. ij. xxiij. q. vij. c. j. et. iij. et. iiij. Item gloſ. ſuper illud Matth. vj. Hec omnia adijcientur vobis. Omnia ſunt filiorum: ideo hec omnia adijcientur: et nõ querentibus. ſi ſubtrahãtur / ad probationem: ſi dentur / ad gratiarum actionẽ erunt. Grego. in moral. Solet inquit rerum abundantia tanto a timore diuino mentem ſoluere: quanto hanc exigit diuerſa cogitare. Nam dum foris per multa diſtrahitur vel ſpargitur: ſtare in intimis ſita ꝓhibetur. Idem Grego. in homil. ſuper illud Luc. viij. Exijt qui ſeminat ⁊c. Si nos inquit vobis ſemen verbum / agrum mundum / volucres demonia / ſpinas diuitias ſignificare diceremus: ad credendum nobis mens forſitan veſtra dubitaret. Unde et idem dominus per ſemetipſum dignatus eſt exponere que dicebat. Quis vnꝗ̃ mihi crederet: ſi ſpinas diuitias interpretari voluiſſem: maxime quum ille pungant: iſte delectent? ⁊ tamen ſpine ſunt: quia cogitationum ſuarum pũctionibus mentem lacerant: et dum vſcꝫ ad peccatum pertrahunt: quaſi inflicto vulnere cruentant. Hec etiam duo originalia. ſ. ſunt poſita inter iſta originalia. Gregorius in homil. vnius martyris ſuper euangelium / Si quis vult. Nudi cũ nudo ſcꝫ diabolo luctari debemus: quia ſi veſtitus quiſcꝫ cum nudo luctatur: citius ad terram deijcitur: quia habet vnde teneatur. Quid enim ſunt terrena omnia: niſi quedam corporis indumenta? Qui ergo ad certamen properat: veſtimẽta abijciat: ne ſuccumbat. Hieronymus ad Nepotianum et transfertur. xij. q. j. clericus. ꝑs. xv. Si autem ego pars domini ſum: et funiculus hereditatis eius: nec accipio partem inter ceteras tribus. xiij. q. i. §. his ita. ex̃ de deci. c. j. ſed quaſi ſacerdos et leuita viuo de decimis: et altari deſeruiens. j. Cor. viij. ex̃ de prebẽ. cũ ſm. altaris oblatione ſuſtentor: habens victum ⁊ veſtitum: ijs contentus nudam crucẽ nudus ſequor. ij. Timo. vj. xij. q. j. epiſcopus. Hiero. ad Heliodorum. Nolo priſtinarum neceſſitudinũ recorderis: nudos habet eremus. Bern. de colloquio Simonis et Jeſu. Age ergo et qui relinquere omnia diſponis: te quocꝫ inter relinquenda numerare memento. Immo vero ⁊ principaliter abnega temetipſum. Matth. xvj. Marci. viij. Luce. ix. Hieronymus loquens de paula. Teſtis eſt Jeſus nec vnum quidem nũmum ab ea derelictũ. Quid hac virtute mirabilius: feminam nobiliſſime familie magnis quõdam opibus tãta fide omnia dilargitam: vt ad egeſtatem vltimam perueniret? Iacent alij pecunias in corbonam. Luc. xix. xxiiij. q. j. odi. funibuſcꝫ aureis dona pendeant. Nemo plus dedit pauperibus ꝗ̃ qui ſibi nihil reliquit. Mar. iiij. ibi Grego. in homil. Greg. in dialogo de abbate Iſaac ſic ait. Quũcꝫ ei crebro diſcipuli innuerent vt pro vſu monaſterij poſſeſſiones que offerebãtur acciperet: ille ſolicitus ſue paupertatis cuſtos fortem ſententiam tenebat dicens. Monachus qui in terra poſſeſſionẽ querit: monachus non eſt. Sic quippe metuebat paupertatis ſue ſecuritatem perdere: ſicut auari ſolent diuites perituras diuitias cuſtodire. Chryſo. homil. viij. ſuper Mattheum. Nunc veniens in eremum egypti paradiſi hanc videbis meliorem effectam. Etenim eſt videre vbicꝫ regionis illius chriſti exercitum ⁊ regalem gregem et ſuperiorum virtutum vrbanitatem. Exiſtẽtia enim omni exuti et mundo omnino crucifixi? Galathas vltimo. et vltra prorſus procedunt ad corporis operationem: ad indigentiam vix cibum ſumentes. Necꝫ enim quando ieiunant et vigilant: vacare per diem dignum exiſtimant: ſed noctes quidem ſacris hymnis et vigilijs / dies in orationibus et manuum operationibus conſumunt: apoſtolicum imitantes zelũ. Luce. xviij. Oportet ſemper orare. j. Theſſalonicẽ. vlti. de conſecra. diſtin. v. j. Corinth. iij. Verecũdemur igitur omnes et diuites et inopes. quum illi nil penitus habentes niſi corpus ⁊ manus ſuas / cogunt ſe ⁊ ſecum litigant impenſas hic indigentibus inuenire. ſicut Paulus Actuum. xx. Nos autem multis modis terre recondiris nec ſuperflua ad hoc tangimus. Gregorius nazanzenus in apologia ſua. libro. ij. Sed paupertatem inquit et penuriam exprobrabũt. Iſte ſunt diuitie mee. Iſta me non ſolum gloriantem / ſed arrogantem facit. Videor enim mihi hec audire ab inimicis: quia veſtigijs illius incedã: qui ꝓpter nos egenus factus eſt quum diues eſſet. ij. Corinth. viij. Atcꝫ vtinam exuere me iſtis panniculis quibus circumdari videor poſſem: vt nudus effugerẽ ſpinas / diuitias. Matthei. xiij. Luce. viij. ſeculi que retinent et reuocant pergentes ad deum. Chryſo. ſuper Matth. homilia. ix. Si ab honore quidem qui in ſuperioribus eſt pre alijs pecunie nos expulerint: contemptibiles erunt. Celorum autem rege per ſingulos dies clamante et dicẽte Matthei. xix. quia difficile eſt cum illis celum intrare: non proijciemus omnia: et non deſiſtemus ab omnibus: vt cum libera facie regnũ ingrediamur? Idem ſuper Joannem homil. xix. Omnia agamus vt chriſtum imitemur. Quid igitur chriſtus ait Matthei. viij. Luce. ix. Vulpes foueas habent: ⁊ volucres celi nidos. filius autẽ hominis nõ habet vbi caput reclinet. Augu. ſuper illud apoſtoli. ij. Corinth. viij. Scitis inquit gratiã domini noſtri Jeſu chriſti: qui ꝓpter nos egenus factus eſt: quum eſſet diues ⁊c. Factus eſt egenus intantum vt non haberet quod haberẽt vulpes. Luc. ix. et in hoc conſilium do vt paupertatẽ eius ſeruemus et imitemur.

Predicta originalia que recollegi pro magna parte de apologia fratris Bonauenture de expropriatione et de paupertate et de prohibitione pecunie apoſtolis et apoſtolicis viris data / ideo ſuperius cumulaui: vt ſciãt viri euangelici maxime fratres minores ad quid ſunt per euangelium et ſuam regulam obligati. de quo euangelio et regula et declarationibus et conſtitutionibus generalibus et prouincialibus aliqui non curantes / votum paupertatis frangunt: ſuperflua recipientes: que habent ad vſum ſibi appropriãtes: et pecunias per alios verius per ſe poſſidentes.

¶ Articulus. lxvj. A

Offendũt autem in iſta receptione aliqui fratres minores / prout cõmuniter ⁊ multipliciter per hunc modum. Tum quia de pecunia que pro eis deponitur: emunt et faciunt ſuꝑflua. quum vſus moderatus et pauper cõcedatur in rebus eis et non ſuperfluus. vt in decre. Exijt qui ſeminat. li. vj. ⁊ in clemẽ. Exiui de paradiſo. de ver. ſigni. clarius continetur. Expenſe em̃ voluptuoſe oĩbus ſunt prohibite: vtiles conceſſe: ſecularibus neceſſarie ſine quibus res ſtare nõ põt: expẽſe neceſſarie: ⁊ vita iſta nõ ducitur: religioſis maxime fratribus minoribus cõcedũtur. vt de hoc no. ſuperius in §. adhuc petita. ver. tum etiam tertio. in fi. in ar. lxiiij. Itẽ q: de illa pecunia de emptione precioſorum faciunt emi iocalia ⁊ precioſa: ⁊ ſcribi libros delicatos / ⁊ veſtes precioſas / et fercula lauta / cum diuite epulone. cõtra illud Luc. xvj. xlj. diſt. non cogantur. et. c. parſimoniã. vide. s. in. §. adhuc petita. ver. tum etiam tertio. in articulo. lxiiij. Item non pro neceſſitatibus ingruentibus vel emergentibus faciunt pecuniam deponi: ſed pro futuris neceſſitatibus et non neceſſitatibus: vnde non ſolum curant de craſtino

Fratres minores multifariã abutũtur pecunia.

contra verbum dei. Mat. vj. in fi. Nolite ſoliciti eſſe in craſtinum. xij. q. j. habebat. ſed de annoꝝ circulo. cōtra preal. decre. exiit. Item quum pecunia deponatur pro taliū neceſſitatibus: ipſi frequenter faciunt eam expendi et expendunt pro aliorum fratrū neceſſitatibus et ſeculariū. quod fieri nō poteſt ſine licentia illius a quo depoſita eſt: et pro quo retinetur. vt preall. c. exiit. Item tota die emunt per ſe aliqui fratres: et vendunt per alios: ⁊ ſic per perſonam interpoſitam pecuniam accipiunt et dant. contra eoꝝ regulam ⁊ declarationes predictas. Fratres enim minores quicquid ſit de alijs religioſis, nec emere nec vēdere poſſunt per ſe vel per alios: nec cū licentia nec ſine licētia prelatorum: quia qui per aliū facit: per ſe facit. ex de reſti. ſpo. cum veniſſet. quia tales contractus ad veros dominos et proprietarios pertinent. vide. j. §. porro. ver. et quia vt ſepe. in ar. lxvij. quia emptio et venditio ſine precio nō procedit. ex de emp. ⁊ ven. cū dilecti. ff. eo. l. ij. et inſti. eo. §. preciū. ſed omnis vſus et contrectatio pecunie p̄ ſe et p̄ alios eſt fratribus minoribus interdictus: vt in eorum regula ⁊ declarationibus continetur. Item tota die vendunt aliqui fratres minores ligna de ſyluis: granum de terrulis quas aliqui habēt iuxta hortos: vinum de quibuſdam vineolis et pergolis: hortolitia de horto: mel de aluearijs apum: fructus de arboribus: legumina de hortis: panem eleemoſyne vel commutant (quod idem eſt quod vendere: ⁊ qui contractus ad verum dominum pertinet) et alia ſupellectilia que eis dantur. quod facere nō poſſunt: quia non debent aliquid recipere, vt id vēdant. ſicut expreſſe dicit eoꝝ declaratio ſepe dicta. exiit. §. preterea. ver. non em̄.

Item vadunt aliqui per terras ⁊ villas, et vbi nō habēt loca et habent loca, eleemoſynas pecuniarias procurando et petendo: et importunitates frequenter ingerendo: famulum retro ducēdo: et denarijs pixides et loculos implendo. quod eſt contra eorum ſtatum. quia nō eſt ille modus deponendi pecuniam pro neceſſitatibus fratrum. vt dicunt per eorum declarationes. Itē ponunt aliqui cyppos et arcas in eorum eccleſijs: vt ibi ſeculares ponant pecunias: faciunt etiam per pueros vaſa et bacinilia per eccleſiam deportari: ⁊ aliquoties extra: in quibus ponāt pecuniam ſeculares. que ſunt expreſſe contra declara. eorū. Exiui de paradiſo. §. porro. Quando etiam non habēt famulum paratum ad recipiendum eleemoſynam pecuniariam eis datam: faciunt per dantem eam poni in feneſtra vel alio loco: et poſtmodum faciūt eam inde accipi. quod eſt expreſſe contra mentem declarationum eorum. Item intromittunt ſe aliqui de executionibus teſtamentoꝝ vbi pecunie expenduntur et diſpenſantur. Item recipiunt eleemoſynas pecuniarias in altaribus. Item recipiunt compotum a famulis de pecunia pro eorum neceſſitatibꝰ depoſita. Item portant claues cellarum ſcriniorum monetarum capſarum capſidilium in quibus pecunie reconduntur. Item tangunt pecunias vel cum cera vel cum ligno vel cum palea. Portant etiam quidam eorum pecunias ſutas in habitibus et tunicis. Quidam etiam eorū faciunt ſibi pecuniam poni in capitijs: ⁊ ſic per tales pecunia contrectatur. contra declara. predict. in caſibus prelibatis. et ꝯtra predi. decla. maxime in clemē. exiui. §. deniq̄. de ver. ſigni. eoꝝ que eis precipiunt a contrectatione qualibet pecunie abſtinere. Vadunt etiam aliqui per indulgentias: et ad viſitandos ſuos parentes, et ad procurandum facta regum et baronum et comitū et aliorum, et ad ſtudia, et ad eorum conſolationes alias corporales, ⁊ ad faciendum ambaxatas et legationes, equitando et peditando cum burſarijs, et cum maximis frequenter quantitatibus florenorum et turonum et alioꝝ denarioꝝ. contra eoꝝ ſtatum. qꝛ iſti et eoꝝ ſimiles non ſunt caſus in quibus licitū eſt eos burſarios ducere: nec in quibus pro eorū neceſſitatibus ſit pecunia deponenda. et ſic faciunt expreſſe cōtra declara. exiui. §. quocirca. ex de ver. ſigni. in cle. Nūq̄ enim per viam burſarios ſecum poſſunt ducere: niſi quum per veram obedientiam non procuratā, multo fortius nō extortam, a prelatis eorum pro cauſis neceſſarijs ordinis vel alijs mitterentur: et per regiones inhumanas tranſirent: in quibus non eſſet veriſimile q̄ mendicādo eleemoſynam exibilem inuenirent. In quo caſu et peram poſſent ducere et burſarios. ſm Bedā. vt ī ſuo originali poſito. s̄. §. prori. inter alia paupertatis originalia cōtinetur. Itē precipiūt aliqui depoſitarijs ſuis vel nuntijs, vel famulis tenentibus pecunias a deponētibus pro fratrum neceſſitatibus expendendis, quomodo et qualiter expendant illas pecunias. Capſas pecuniarū aliquoties portāt. Pecunias deponunt: aut deponi faciūt: eas repetūt. hec omnia contra predic. §. quocirca. et. §. deniq̄. eiuſdem decre.

Item ſi centum milia florenoꝝ et totidem talenta argēti et auri darētur quibuſdam fratribus: maxime eoꝝ communitatibus: nunq̄ reſpuerēt: quia nunq̄ talium neceſſitas finem habet nec ſatietatē: vt ad literā taliū cupiditati ſatiſfieri nunq̄ poſſit: et totus mundus ei oblatus eſt p̄ obolo. xiiij. q. iiij. quid. Sed falſo vocant neceſſitatem ſuperabundantiam et voluptatem: promptuaria eructantia, ad literam ſm Dauid, ex hoc in illud. pſ̄. cxliij. quia ſm Remigium neceſſitas prope neceſſe eſt: et ſine qua quis non poteſt viuere: que circa victum et veſtitū, ſm apl̄m. j. ad Timo. vj. et pauciſſima ſupellectilia his annexa, eſt puro et fideli oculo eſtimanda. x. q. ij. epiſcopus. et. xij. q. j. clericus. et. c. epiſcopus. ſed quidam fratres nec prope mortē expectant: nec prope infirmitatem: nec prope verā neceſſitatem: quia nullam neceſſitatem habere volunt nec pati, nec penuriā: que tamen paupertati euangelice, ſm Amb. eſt annexa. Et Bernar. ſicut ſuperius eſt probatū in. §. s̄. prori. in eorum originalibus. in ar. lxv. Vere ergo et veraciter hodie de facto pecunie parū vel nihil a fratribus aliquibus minoribus cōmuniter obſeruatur: ⁊ eorum in hoc potiſſimū per eos apertiſſime regula violatur. Recipiūt em̄ aliqui et quaſi omnes maxime ciſmontani per ſe ⁊ per perſonam interpoſitā denarios ⁊ pecuniā affectu pariter et effectu: eas ſine neceſſitatibus veris ⁊ emergētibus vel ingruētibus iā pro ſe deponi faciēdo: ⁊ in caſibus prohibitis et pro libito expendendo. vt ſuperius eſt multipliciter declaratum. Generalis em̄ eoꝝ cū toto capitulo generali nō poſſet alicui vnū denariū etiā cauſa eleemoſyne elargiri. vt dixi ſuperius in. §. religio. in ver. nō poſſet. in ar. lxj. qꝛ nemo dat qđ nō habet: nec habere poteſt: nec dare. xxviij. diſt. preſbyterū. j. q. j. ventū. c. gratia. ⁊. c. qui perfectionē. ⁊ q. vij. daibertū. cū. c. ſeq. de cōſe. di. iiij. quō. in prin. ex de iure patro. qđ aūt. in fi. Quia denarius fratrū nō eſt nec eſſe poteſt: ſed illius qui depoſuit quouſq̄ in eoꝝ nō alioꝝ veris neceſſitatibus ingruētibus ſit cōſumptus. vt in decre. Exiit. et Exiui de paradiſo, luculenter apparet. Et hoc qđ eſt eis ad ſummā gloriā, carnales et ceci ⁊ cupidi recipiūt ad ſuū defectum et iniuriā. Prouerb. xviij. Nō recipit ſtultus verba prudētie: niſi ea dixeris que verſantur in corde ſuo. ¶ Qꝛ autem gloriantur quidā fratres minores pecuniam nō tangere nuda manu: in hoc mores phariſeorum vſurpant: qui decimant mentam et anetum, culicem colātes, et camelum deglutientes. Matth. xxiij. Non em̄ proprie receptio eſt in tactu: licet etiam eius cōtrectatio et tactus ſit eis per decre. Exiit. ex intellectu regule, ab eccleſia interdictus: qꝛ etiā ante pedes apoſtoloꝝ olim precia ponebantur: et ab eis non tangebantur. Actuum. iiij. Multi etiam mundi nobiles pecuniam tangere dedignantur: tamen expendi eā faciunt et maxima quantitate: quia eorum eſt. tangeretur enim ſicut petra vel lignum pecunia a fratribus: ſi haberent eam voluntatem habendi et expendendi ſine peccato: niſi eccleſia prohiberet tamq̄ ſpeciem mali in fratre minore. j. Theſſalonicen. vltimo. j. q. j. emendari. Decens enim et conſequēs eſt q̄ ab eius etiam contactu debeant abſtinere: quia contactus pecunie eſt etiā ad habēdum pecuniam illectiuus: et qui tetigerit picem: inquinabitur ab ea. Eccl̄i. xiij. Quidam frater noſter

lecto: Pariſieñ. dixit mihi ⁊ gloriabatur ꝙ in .xl. annis nō
tetigerat denarium: et tamen trecentas libras turonēſes
habebat reconditas (vt audiui) Et adde hic qđ ſcripſi .ſ.
§. religio autem. ver. quia vere. in ar. lxi. ⁊ in additione ibi
poſita que incipit/maxima. ¶ Quod autem aliqui fratres ce

An pro fratre minore liceat pecuniā deponere.

ci dicunt ꝙ pecuniam procuratam legatam vel ſponte eis
datam deponi faciant apud depoſitarios fratrum vel nū
tios per eos pecunias largiētibus preſentatos ſm̄ decla/
rationes de licentia prelatorum: et ſic tuti credunt in ſuis
conſcientijs exiſtere/ propter hoc ſolum quia de licētia fa/
ciunt eam deponi: Sciant ꝙ nec prelati nec totus ordo ſi/
mul iunctus poteſt dare licentiam ꝙ pecunie deponātur
pro fratribus vel in ſpeciali vel in communi. niſi ſm̄ decla
rationes predi. exijt. et. c. exiui. ſcʒ pro neceſſitatibus veris
et proprijs ⁊ preſentibus/vel iā ingruētibus. vt ibi. ¶ Li
centia autem ideo petitur a prelatis: quia ipſi debent ſci/
re et determinare pure et fideliter pro quibus veris neceſ
ſitatibus ingruentibus fratrum non aliorum pecunia de/
ponatur. Unde mortaliter peccant prelati: et preuaricato
res regule ſunt: et ſunt occaſio peccati mortalis ſubditoꝝ
ſi aliter q̄ꝫ in ſepe dictis declarationibus continetur/licen
tiā dent fratribus ꝙ ꝓ eis aliqua pecunia deponatur. Du
pliciter enim peccāt tales prelati. tum quia dant licētiam
fratribus habendi pecuniam: contra regulam et declara/
tionē predic. tum quia in peculio cum eis diſpēſant: quod
nedum prelati fratrum minorum facere non poſſunt: ſed
nec alioꝝ ordinum qui poſſunt alš habere pecuniā in cōi.
vt ex̄ de ſta. mo. c. ij. ⁊. c. cum ad monaſterium. Si de licētia
igitur prelatoꝝ pecunia nō poteſt deponi pro fratribꝰ mi/
noribus niſi ſm̄ declarationes predictas: quid dicemꝰ de
illis pſeudo fratribus qui ſolo fratrū nomine gloriantur:
qui ſine aliqua licentia vel conſcientia prelatoꝝ ſuorū pe/
cunias maxime ſine vera neceſſitate faciūt deponi vbi vo
lunt: et diſpenſant pro libito voluntatis. His peccant ta/
les mortaliter: et quia contra regulā ⁊ declarationē predi
ctam/pecuniam recipiūt: et quia ſine licentia proprietarij
ſunt: et ſicut proprietarij puniēdi tam per coꝝ conſtitutio/
nes q̄ꝫ per canonicas ſanctiones. xij. q. j. non dicatis. ex̄ de
ſta. mo. ſuper quodam. Quidam etiam fratrum minoꝝ di
cūt/ Pauperes ſumus: nō habemus niſi. xx. ſolidos: vel. x.
vel. v. vel vnū. Uere tales pauperes ſunt ſpū: et ſine ſpū:
q: etſi pauperes ſunt in cenſu: nō tn̄ in affectu. q: etſi non
habent: hoc ideo eſt quia habere nō poſſunt. parati enim
tales ſunt recipe ſine aliqua neceſſitate vera: ſi qui darent
inuenire valerent. ſicut et ſemper recipiunt quū offertur:
et ſine oblatione quantū poſſunt procurāt. Immo etiam
illa modica pecunia que pro eis eſt depoſita non indigēt.
et ſic illud modicū tenendo/peccant mortaliter. xiiij. q. vl/
ti. furantē. quia nec vnus denarius ꝓ fratre minore depo/
nendus eſt: niſi pro vera et non ficta neceſſitate ingruēti.
vt probant declarationes eoꝝ predicte. Et cōtra tales di/
xi. ſ. verbū Danielis anachorite. ſ. in. §. adhuc petita. ver.
contra hmōi. in ar. lxiiij. ꝙ etſi cenſum habeant pauperis:
habent tamē diuitis voluntatem. Paupertas enim ſpiri/
tualis. i. voluntaria et penurioſa remuneratur a dn̄o: non
inuoluntaria/nec abundans. vt probat Grego. in homil.
ſuper illud Mat. xix. Ecce nos reliquimus oīa. Et ſatis
de iſta materia in. vij. §. preall. ſuperiꝰ pertractaui. Nec er/
go credant ſe tales fratres ꝓ modica pecunia excuſari cō/
tra regulam recepta pro qua peccant mortaliter (vt dixi)
ſicut pro mille florenis. licet fatear ꝙ qui plus offendunt
in affectu et in pecunie quantitate: amplius punictur: im/
mo et aliquo modo ſceleratior videtur auaritia in quanti
tate modica/q̄ꝫ in magna: q: minus de incitatione habet.
facit quod no. xcvj. di. c. duo. Et ſuperius eſt dictū ſm̄ Da/
nielem anachoritam in collatione ſua. iiij. in li. collationū
Io. caſſi. ꝙ eādem auaritiam quidam in religione cōmit/
tunt in paruis et paucis: quam in magnis et pluribus re/
bus in ſeculo committebant. Quanta ergo demētia ⁊ be/
ſtialitas eſt maxime in fratribus minoribus/pro vno ſoli/
do quo vere non indigent: et tenent repoſitū apud repo/
ſitarium: perdere animas ſuas: ſicut perderent pro centū
milibus florenoꝝ: quum tamen dicat dn̄s. Quid prodeſt
homini ſi vniuerſum mundū lucretur: anime vero ſue de/
trimentum patiatur? Mat. xvj. ex̄ de ſimo. c. mattheus. et
Luc. ix. Tantum autem inualuit iſta peſtis et iſta manife/
ſta regule preuaricatio in ordine minorū de pecunia: ſicut
et in alijs ordinibꝰ: qui tamen tātū nō offendunt: ꝙ aliqui
ſunt mali fratres minores/et vtinam non ſint plures/pro
quibus aliqua pecunia tenetur: etſi veram neceſſitatē nō
habeant. Et aliqui mali fratres minores/qui etſi vere nō
indigeant: eam tamen non reſpuunt ſibi datam: immo te
nent eam in ciſtis ſuis: et vt propriam pro libito exponūt.
In ordine enim minoꝝ non habent aliqui pecuniā (vt de
alijs ordinibus taceamus) quia habere nō poſſunt: quia
nō inueniunt largitorem: ſicut conſciētia et experiētia ma
nifeſtat. ¶ Aliquoties frater minor cōtra aliū coram ſuo
prelato ſuper pecunia nedum ſuper alijs ⁊ libris et ſupel
lectilibus litigat: et actiones et petitiones ſuas intentat:
et libellū format ac ſi ſua eſſet pecunia. et vere ſua eſt quā
tum ad eius voluntatem et affectū: quum tamē petitio et
repetitio et actio vero dn̄o pecunie deponenti pro neceſſi
tate fratris competat: et non ſibi. Ceci etiam et preuarica
tores eoꝝ aliqui prelati ſuper huiuſmodi pecuniarijs que
ſtionibus audiunt aliquos: et faciūt eis iuſtitie/immo in/
iuſtitie complementum. Ceci duces aliqui prelati cum ali
quibus ſuis ſubditis cecis in foueam mortis baratri pari
ter incidētes. Luc. vj. Mat. xv. xxxviij. diſt. que ipſis. ex̄ de
eta. ⁊ quali. c. penul. Tales vero prelati circūeunt mare et
aridam vt faciant vnum proſelitū peiorem ſe. Mat. xxiij.
et ſecum ducunt fratres ſubditos ſuos tales cū primo ge
henne mācipio. ſ. diabolo plagis multis in perpetuū cru/
ciandos. xl. diſt. ſi papa. Et tales ipſi prelati tot mortibus
digni ſunt: quot in fratres ſuos de huiuſmodi ⁊ ſimilibus
criminibus perditionis exempla trāſmittunt. xi. q. iij. pre/
cipue. ¶ B Quidam etiā minoꝝ fratrū reditus pecu/
niarios annales vel biēnales vel vltra habent: quos ſibi
in teſtamento dimiſerunt parentes: aut alš a dominis da
ri ſibi faciunt annuatim: ſicut faciūt ſtipēdiarij ſeculares:
quum tamē nedum pecuniarios (quod eſt peius) ſed nec
alios reditus quoſcūqꝫ habere poſſint ſm̄ eorum regulā:
quia tāq̄ꝫ aduene et peregrini/vt ibi dicitur/ debēt ire per
mūdum mendicando: non reditus habēdo. Et eſt expreſ/
ſum in predicta declaratione eorum/Exiui de paradiſo. §.
proinde. in clemen. Et quamq̄ꝫ ordines alij poſſint ſucce/
dere in talibus legatis et reditibus dimiſſis fratribꝰ ſuis:
et per eos eorum ordinibus acquiratur: per ea que legun
tur et notantur. xviij. q. j. c. j. xix. q. vltima. ſi qua mulier. et
ex̄ de priuilegijs. cum olim ꝓpter. in gloſ. quia quicquid.
Non tamē ordo minorum poteſt ſuccedere alicui: nec per
fratres ei poteſt acquiri: quia nō poteſt habere proprium
in communi ſicut alij ordines. vt in predicta declaratione
Exijt qui ſeminat. et Exiui de paradiſo. liquido contine/
tur. ¶ Illud etiā quod in ordine minorum in aliqua pro/ *Fratres minores nihil oīno dare poſſunt.*
uincia ſtatui conſueuit: ꝙ gardianus tantum et cuſtos tā
tum ⁊ miniſter tantum dare poſſit: ſi ad pecuniam refera
tur: contra regulam et declarationes eſt: quia totus ordo
non poteſt dare vnum denarium: quia nō eſt ſuus: nec po
teſt eo vti. vt ſuperius eſt declaratū. Donare enim ad do/
minium vel adminiſtratorem rerum pertinet. ex̄ de dona/
tionibus. ceterū. Sed nullus frater minor poteſt eſſe do/
minus vel adminiſtrator pecunie: vt patet per declaratio
nes predictas. ¶ Illud etiam quātum ſit contra eoꝝ ſta/
tum: quis cecus non videret? Recipiunt enim et petunt
aliqui prelati eorum pecunias et res apoſtatarum ſuorū:
quas extra ordinem ſunt adepti: quum nunq̄ꝫ ordini mi/
norum poſſit acquiri per aliquē fratrem aliquid. vt in pre/
alleg. decre. exiui. §. proinde. Nec obſtat quod legit̄ et no.
xviij. q. ij. abbates. q: illud loquit̄ in ordine quocūqꝫ alio
qui poteſt habere propriū in cōmuni. Et cui per monachū

vel fratrem alium acquiritur vagabundum: ſicut acquirit҄ dño per ſeruum fugitiuum. ff. de acqui. poſ. l. j. §. per ſeruū. Si aūt religioſus eſſet expulſus: vel rediens ad ordinem non admiſſus: tunc etiam monaſterium prius nō ſuccederet ei in bonis extra monaſterium acquiſitis: quia ſeruus pro derelicto habitus non acquirit domino. ff. de ſtipula. ſeruo. quod ſeruus. ⁊ expreſſum. C. de lati. liber. tollen. l. j. §. ſed et ſcimus. et no. preal. c. abbates. ⁊ ex҄ de infan. ⁊ lan. expo. c. vnico. et Inno. ex҄ de priuil҄. cum olim. ij. ¶ Sꝫ nec minus abſurdum eſt/ ꝙ quando frater minor moritur: prelatus aliquis eius preuaricator regule ⁊ cecus/ facit ei ſuā eleemoſynam pecuniariam aſſignari: ⁊ eo mortuo eam retinet vel retineri facit pro communitate contra deū et ſtatum ſuū: quia ordo nedū in pecunia in qua nihil habet facere/ ſed nec in re aliqua fratri ſuccedit. Nam pecunia que erat depoſita pro illo fratre: eo mortuo redit ad illum dominum et deponentē pro quo antea tenebatur. vt in pall҄. decre. exijt. ⁊ c. exiui. et tātū in illa pecunia habet facere ordo: quantum in illa que remanſit in arca illam deponētis. Si autem non inueniatur deponens aut heredes eius: illam pecuniam que ſtabat pro fratre mortuo/ habet dioceſanus epiſcopus pro deponētis anima diſpēſare: ſicut habet facere de incertis: quia ipſe eſt et eſſe debet diſpēſator et pater pauperū principalis. xij. q. ij. ſancimus. ⁊ c. mos. c. conceſſo. c. quatuor. et. q. j. eps habeat. ex҄ de teſta. tua. de iude. cum ſit. in aut҄. de ſanc. epiſ. §. ſi autem. C. de epiſco. et cleri. nulli licere. C. cōia de ſucceſ. aut omnes peregrini. Vide quod ſcripſi. s. in. §. in predictis. ver. ſi queris. in ar. lxv. ¶ Alia autē preter pecuniam/ que reliquit frater moriēs: ad vſum fratrum ordinis remanent: ꝙdiu rerum illarum dator et proprietarius patietur: quia donator non potuit transferre in ordinem proprietatis non capacem etiam in communi proprietatē illarum rerū/ quas ordini vel fratri ad vſum tm̄ cōcedere potuit: vſqꝫ ad ſue vel ſuoꝝ heredū beneplacitum voluntatis. Non enim donator talis vel teſtator potuit facere quin in donatiōe ſua vel legato leges eccleſie et declarationes locum haberent fratrum minoꝝ proprietatis incapacium. ex҄ de teſta. requiſiti. legit҄ et not҄. ſ. rn̄. et in gloſ. x. q. j. Vſus autē illarum rerum diſpēſabitur per prelatos ordinis: ſicut eis cū fratribus videbit҄ expedire. vt in preal. decla. exijt. ¶ Item tota die faciunt pictanciam aliqui fratres ꝑ quoꝝ neceſſitatibus pecunia eſt depoſita/ bonitati fratrum vel prelatis vel alijs ſpecialibus ſuis amicis fratribus ⁊ ſecularibus. Condēnantur etiam per p̄latos aliquos fratres aliqui ad eas faciendas. quod totum eſt barataria et cōtra ſtatum: vt ſuperius tactū eſt. quia pecunia pro neceſſitate fratris preſenti vel ingruenti depoſita: quia nec aliter deponi potuit: nec debuit ſ҄m declarationem predi. in alienos vel alios vſus expendi non poteſt ſine voluntate deponentis ꝙ fratri neceſſarios et ingruētes pro quo eſt depoſita. vt preall҄. c. exijt. ¶ Iterū qua conſcientia ceci et carnales prelati quidam eoꝝ maiores vt miniſter et cuſtodes/ poſſunt condemnare ⁊ taxare et collectas imponere ſuper gardianos ⁊ vicarios eorum in certa pecunia exoluenda eis et contribuēda pro eorum neceſſitatibus aut prouincie: et mandare per obediētiam et aliquoties ſub pena excommunicationis quam ipſo facto incurrunt niſi dederint? Hoc enim totum contra ſtatū eorum eſt et regulam. Pecunia enim aſſignata pro neceſſitatibus loci fratrum/ nūꝙ poteſt ſine licētia expreſſa cōcedentis in vſus vel neceſſitates prelatorum vel prouincie deputari. vt in p̄all҄. decre. exijt. ⁊ illa maledicta obediētia non eſt timenda nec ſeruanda: quia contra regulam ⁊ declarationes eius eſt: et contra deum. xj. q. iij. non enim. c. ſi dñs. c. iulianus. c. qui omnipotētem. c. qui reſiſtit. c. ſi imperatores. c. ſi is. Nec illa ſententia excommunicationis timenda eſt nec ſeruāda: quia errorem continet intolerabilem. ſ. peccatum. vt legitur ⁊ no. ex҄ de ſentē. excō. per tuas. vbi de hoc. et. c. venerabilib⁹. lib. vj. ¶ ⁋ De pecunia fratrum aliquorum ſtudentium quid dicemus? Illi enim tales abſqꝫ aliqua conſciētia cum tota inflatiua. j. Cor. viij. ſciētia. eam extra neceſſitates veras preſentes vel ingruētes recipi faciunt et expendi. Primo procurādo ſtudia: et frequēter emēdo muneribus et adulationibus. j. q. ij. ſunt nonnulli. et inquietationibus: ad que vadūt et in quibus ſtant aſſidue cum pecunia. Quum enim ſ҄m decla. predic. deponi nunꝙ poſſit pecunia niſi pro neceſſitatibus veris preſentibus vel iam ingruētibus fratrum: vt ſepe dictum eſt: poſtꝙ ordo per obedientiam non procuratam nō mittit fratres ad ſtudium: ſed potius ipſi cum ſuis ambitionibus ſe mittūt: que neceſſitas poteſt dici/ que eſt potius et verius importunitas/ ſtudia ꝓcurare in quibus expendūt tantas pecunie quātitates/ quas nūꝙ tantas in ſeculo habuerunt? nec loquendo veriſimiliter. Vere talis nō eſt neceſſitas: quia ordo plenus multis eſt ſtudentibus et regulam frangentibus: et vtinam talis ⁊ tanta in ordine ſcientia inflatiua. ex҄ de renū. niſi cum pridem. §. pro defectu. j. Cor. viij. ſcientia nunꝙ eſſet: occaſione cuius quorūdam fratrū conſcientia eſt conſumpta. contra quos Paulus. j. ad Cor. j. et. xlix. diſt. c. j. ver. albuginem. Vere ergo nō eſt talis neceſſitas: ſed preſidendi ⁊ ambitionis cupiditas/ ⁊ tollendi deſuper caput iugum obedientie regularis. Vere enim hodie aliqui fratres qui vadūt Pariſios maxime et alio de gratia et licentia/ non proprie de obediētia: non vadunt vt ſtudeant et ſibi ⁊ alijs proficiant. vt ex҄ de magiſtris. c. vlti. ſed vt preemineant: et ordinem et fratres cum ſuis partialitatibus et diuiſionibus et honoribus et pompis et diſſolutionibus inficiant. Nam veraciter aliqui magiſtri et lectores primi ⁊ precipui regule preuaricatores ⁊ ordinis deſtructores. Legem dedit eis euangelicā legiſlator almus Franciſcus: et nemo ex eis ad literam ſeruat legem. Io. vij. Vtramqꝫ legem regule nouam et veterē verbis predicant: moribus impugnant: tota die diſputāt: tota die ſyllogiſmos cōponunt: et tota die forastarias ⁊ hoſpitia implent. ex҄ de vita ⁊ hone. cle. a crapula. calices fecūdos euacuāt: loculos copulant. xij. q. j. nolo. ⁊ poſt buccas rubentes. xxxv. diſt. eccleſie. et eructantia viſcera de crapula ⁊ ebrietate/ de paupertate regule ſacratiſſime carnales intellectus euomunt. xxxv. diſt. eccleſie principes. In capitulis regulam allegant: et regulam beatificant: et digito eam mouere nolunt. Vere ſucceſſores tales et heredes filij ſcribarum et phariſeorum: quia ad eorum vitia deuenerunt. Mat. xxiij. xxvj. q. vij. alligant. Qua ergo conſciētia miſeri maxime euntes de gratia Pariſios ſoluunt pro expenſis: ⁊ alij fratres ſtabularij recipiunt tantam ſcilꝫ. xxx. florenos pro anno pecunie quantitatem? quoꝝ parentes in mundo vix vnqꝫ vnum habuere florenum: et vix ventrē pane miliaceo repleuerunt. xij. q. ij. gloria. Non video: nec aliquis habens oculum ſimplicem et clarum poteſt videre: ſed video ꝙ expreſſe eſt cōtra regulam ⁊ declarationes predictas. ¶ Deinde quū ſunt in ſtudio aliqui nō contēti vita cōi fratrū: emi frequēter faciūt aliqui omni die comeſtibilia ⁊ potabilia: adinuicē ſibi pictancias faciunt: ⁊ ſymbolizant pro gula. tunicas delicatas emunt. libros precioſos et vere ſuperfluos/ multos nō neceſſarios emūt: ⁊ ſcribi faciūt. pecunias ſibi mutuāt adinuicē: et frequēter ſecularibus libros emūt ⁊ vēdūt: nec per ꝓcuratores Romane eccleſie: per quos tm̄ hodie venditiones/ ⁊ emptiones/ et pmutationes/ quietationes/ remiſſiones/ donationes/ locationes/ et alij cōtractus ad veros dños ⁊ adminiſtratores pertinētes fieri nō pn̄t: q: per dñm papā Ioan. xxij. reuocati ſunt. vt in ſua cōſtitutione/ Ad cōditorē canonū/ incipiēte ꝺ: manifeſte. Qua cōſtitutione nihilominus nō obſtāte/ quidā fratres abutunt҄ ꝓcuratoribus ſicut prius: et aliqui abſqꝫ aliquo ꝓcuratore ſicut peſſimi proprietarij predictos actus exercent: quum hodie in ordine nec extra ordinem: nec per fratres: nec per alios noīe fratrū/ multo minus nomine proprio/ quum ad eos non pertineant: aliquid de rebus fratrum cum aliquo poſſit de predictis actibus exerceri: niſi ſolū per illos qui res quarū vſum habēt

Fratrū minorꝫ extra cenobia ſtudētiū deliria.

fratres/

fratres/fratribus dederūt:⁊ qui ſunt veri ꝓprietarij ⁊ do
mini earundē. Loca autē fratrū libꝛi eccleſiaſtici ⁊ vaſa ⁊
alia eccleſie paramenta/ſiue que habet vel habebat oꝛdo
ante illā cōſtitutionem/Ad conditoꝛē canonum. ſiue que
poſtmodū habuit:non poſſunt diſtrahi nec aliquo titulo
alienari:ſine voluntate expꝛeſſa romani pontificis: q̄ ad/
huc in talib⁹ ſibi ꝓprietatem ⁊ dn̄ium reſeruauit. ſicut in
dicta conſtitutione. ad cōditoꝛē/continet̃ expꝛeſſe. ¶ De
fratribus autē euntibus per verā obedientiā non pꝛocu/
ratā/q: tunc non eſt licētia ſi pꝛocuret̃: ꝙ ꝙ in lr̄is pꝛelato
rum obedientia vocet̃: ad ſtudia de voluntate pecunias
pꝛo eis deponentiū ſatis crederem ſm̄ declaratiōē Nico
lai que cōcedit fratribus libꝛos ſcientiales ⁊ ſtudia: ꝙ ex/
penſas neceſſarias poſſunt facere pꝛo eis illi depoſitarij
vel nuntij eoꝝ tenētes eleemoſynas: libꝛos paucos ⁊ ne/
ceſſarios ⁊ paupes ipſis facere: emere tunicas viles ſm̄
regulam: ⁊ alias expenſas neceſſarias de illa depoſita re
cipere pecunia. Quia ex quo eis ſtudia conceduntur: et oīa
illa neceſſaria ſine quib⁹ ſtudere nō poſſunt/cōceſſa ſunt
ar. pꝛe. declara. exīt. ex̄ de offi. dele. pꝛeterea. et. c. pꝛudētiā
⁊. c. ſuſpitionis. ⁊. no. ij. q. vij. cū paſtoꝛis. xij. q. j. non dicatis
ex̄ de accuſa. ex parte. j. in gloſ. ij. ⁊ per Jo. an. ex̄ ne cle. vel
mo. vt periculoſa. in gloſ. ⁊ tunc. li. vj. Magis tamen con/
ſulerem ſm̄ beatū Franciſcū viam ſimplicitatis et purio/
ris paupertatis tenere: non eundo per ſtudia cū burſis/
⁊ burſarijs/cū eq̄s ⁊ ſummis libꝛoꝝ ⁊ ſupellectiliū. q: oc
caſio depoſitionis pecuniarū pꝛo neceſſitatibus fratrum
pꝛeuaricationē regule pꝛopter abuſum cōmuniter ope/
ratur. q: vbi lex declarationis de facto pecunie/ibi ⁊ occa
ſio pꝛeuaricationis. Lex enī ſm̄ Paulū iram operatur. ad
Ro. iiij. Ubi enī non eſt lex/nec pꝛeuaricatio. vt ibi. ergo a
contrario vbi declaratio de facto pecunie fratrū: ibi pua/
ricationis occaſio. vnde ⁊ ſancta eoꝝ regula dicit. Pꝛeci/
pio firmiter fratrib⁹ vniuerſis vt nullo modo per ſe vel ꝑ
perſonam interpoſitā recipiant denarios vel pecuniam.
Sed fratres multi recipiunt omni modo: nō negatiuam
ſed affirmatiuā tenētes: q̄ carnis eſt magis amica. Et hoc
ex occaſione alicuius modi quē pꝛedicta Nicolai declara
tio adinuenit: q̄ modus ſatis pur⁹ ſi ſeruaret̃/difficillim⁹
et ſubtiliſſim⁹ ad ſeruandū a paucis bene obſeruat̃. Ad/
de qd̄ ſcripſi. ſ. in. §. religio autē. ꝟ. vtinā. cū. ꝟ. ſe. in ar. lxj.

Regule bti Frā/ciſci de/claratio/nes cul/pantur.

¶ Uolentes enī fratres per vias incedere amplioꝛes ⁊ a
puritate pꝛomiſſe euangelice paupertatis recedere/con/
tra voluntatē beati Frāciſci declarationes fieri pꝛocura/
runt: q: mandauerat pater per obedientiā in teſtamento
ſuo qd̄ fecit/ꝙ fratres ꝓ nulla re a ſede apoſtolica literā
aliquā impetrarent: pꝛeuidens per declarationes apoſto
licas ⁊ pꝛiuilegia regulā relaxandā ſicut impꝛeſentiarum
videmus. Si tamen declaratio ſeruaret̃: tuti ſtarent in cō
ſcientijs fratres. ſed ex ſpiritu tepeſcēte ⁊ declarationum
occaſione nec regula nec declaratio cōmuniter obſeruat̃.
Quia enī ad literā etiā de facto pecunie ⁊ de ſancta paup
tate ⁊ de alijs regule articulis vult regula obſeruare: de/
clarationibus non indiget. q: vnctio ſpūſſancti eā decla/
rat ⁊ docet. j. Joā. ij. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. §. de ſecunda
Et bonā habentibus voluntatē non eſt regula difficilis:
ſed facilis ⁊ poſſibilis: q: non eſt aliqua lex de impoſſibili
ff. de re. iur. impoſſibiliū. ex̄ de pac. c. ſi. Et erroneum eſt di
cere ꝙ ſancta Romana eccleſia mater oīm ⁊ magiſtra. ex̄
de pꝛiuil̃. antiqua. regulā impoſſibilē ꝯfirmaſſet: aut legē
captioſam fratrib⁹ dediſſet. vt eſt expꝛeſſum. diſt. iiij. erit
autē. xxvij. q. j. de viduis. ij. Unde pꝛopꝛijſſime pōt dici de
declarationibus ſuper regulā fratrū minoꝛum: qd̄ dicitur
de creaturis. Sapi. xiiij. ꝙ facte ſunt in odiū ⁊ in tentatio
nem anime hoīm: ⁊ in muſcipulam pedib⁹ fratrū inſipiē/
tium. Nam vt dixi quū regula pecuniā nullo modo reci/
pi patiatur: fratres nōnulli ex declarationū aliquali mo/
do ⁊ occaſione eam recipiunt indiſtincte. q: occaſio pecu
niarum ſm̄ declarationes pꝛo neceſſitatibus fratrū depo
ſitarū pꝛeuaricationem regule cōmuniter operatur. facit
enim multa occaſio ⁊ oppoꝛtunitas. ex̄ de eo qui cog. con
ſang. vx. veniens. Et ſm̄ apoſtolū. j. Theſſa. vlti. Ab omni
ſpecie mala abſtinēdū eſt. j. q. j. emēdari. ex̄ de vi. ⁊ ho. cleri
coꝛum. ab omni. ⁊ de ſimo. audiuimus. Et ſm̄ Iſaac de vi
ta contēplatiua/quum rerū oppoꝛtunitatem accipimus
noſipſos non poſſumus cōtinere. Et qui occaſionē pecca
ti non tollit: ſm̄ eum inuitus trahitur ad peccatū. nec ta/
men talis ſimpliciter eſt inuitus. xv. q. j. merito. ⁊. c. non eſt
q: voluntarius occaſionē peccandi accipit. nemo enī pec/
cat inuitus. vt pꝛe. c. non eſt. ⁊. §. j. vbi de hoc. ⁊ de pe. di. ij. ſi
enī. ⁊. xxiij. q. iiij. vaſis ire. al's eſt. §. ſub. c. nabuchodonoſoꝛ
Depoſitio ergo ſcilicet pecunie facta pꝛo fratribus/pꝛeua
ricationis regule occaſio eſt. Eſt enī occaſio delicatas ex/
penſas ⁊ ſuperfluas faciendi: et neceſſitatē veram in fal/
ſam cōmutandi: ⁊ veram paupertatē rumpendi. Ex occa
ſione ergo declarationum ab eccleſia ſancta ſancitarum
⁊ male ſeruatarum/data eſt occaſio cōmuniter fratribus
infirmis cōtra eoꝛum regulā pecunias habendi recipien
di ⁊ eis abutendi. licet eccleſia ſancta Romana has ſan/
cte ⁊ ſancta intentione ediderit: pꝛopter fratrū multitu/
dinem relaxatam: quibus arcta via. Mat. vij. maxime de
facto pecunie ſancte regule videbatur. Et q: in oꝛdine te
puerat feruoꝛ pꝛim⁹ ⁊ apoſtolicus ⁊ Franciſci: et a via diſ
ceſſerat ſimplicitatis: ⁊ viā acceperat ſcientie curioſitatis
Unde (vt dixi) data occaſione pecuniarū per declaratio/
nes vere facta eſt in oꝛdine paupertatis religio pꝛeuari/
catio cōmuniter generalis. ⁊ qd̄ ab eccleſia pꝛouiſum fuit
ad remedium fratrū infirmoꝛum/tetendit ad eoꝝ notā
vnde pꝛopterea reuocande eſſent declarationes. ad hoc
expꝛeſſuꝫ. ex̄ de reſcrip. ſtatutū. j. rn̄ſo. li. vj. ⁊ de excep. pia. j.
rn̄ſo. li. vj. ⁊ de ſen. ex. alma. j. rn̄ſo. li. vj. lxiij. di. §. verum. ex̄
de deci. ſuggeſtum. Si abeſſet regula literalis: daretur ſi/
ne alia gloſſa ſicut ab initio fuit data. Non enī pater bene
dictus almus Franciſcus vir totus apoſtolic⁹ tale reme/
dium ad non rumpēdū euangelicam paupertatē: quam
ſuam matrē ⁊ ſoꝛoꝛem ⁊ dominā appellabat/potuit inue
nire: vt ſe chꝛiſti euangelio totaliter cōfoꝛmaret: q̄ de nul/
lo modo recipiendi pecuniā per ſe nec per perſonā inter/
poſitam vt continetur in regula a ſpirituſancto dictata/
firmiter pꝛeciperet ſuis fratribus vniuerſis. Unde (vt di/
xi) contra voluntatē eius patefactā in teſtamēto fratres
fecerunt ⁊ contra ſuam obedientiā illi qui declarationes
a ſede apoſtolica pꝛocurarunt. Et licet dn̄s Nicolaus pa/
pa in declaratione ſua dicat ꝙ fratres non ſunt obligati
ad eius teſtamentum ſeruandū: q: ille almus Franciſcus
ſucceſſoꝛes non potuit obligare: q: non habet imperium
par in parem. ex̄ de elec. innotuit. Nec credo ſalua eccleſie
veritate ꝙ parem in oꝛdine in ſpiritu et de ſcienda circa
hoc voluntate dei habuit vel habebit. Si enī (vt dictum
eſt) litera regule literaliter eſt poſſibilis ad ſeruandū: ad
quid declaratio? Nec enī regularum inſtitutoꝛes ſcripſe/
runt eas figuraliter: q: non eſt obligatio in figura. de cō.
di. ij. reuera. xxxv. q. j. §. hoc itaq;. ſed literaliter. ⁊ talis lite
ra non occidit: ſed viuificat. nec iudaizat obſeruans: ſed
chꝛiſtianizat ⁊ apoſtolizat. ex̄ de ſacra. vnc. c. vnico. §. fin.
Credo in hoc eum condeſcendiſſe infirmitati cōmunita/
tis fratrum nolentiū ſequi perfectiſſimā voluntatem bea
ti Franciſci edocti a ſpirituſancto ⁊ ſanctum rigoꝛē eius
⁊ teſtamenti ſui. quo durante ſancta paupertas in oꝛdine
perduraſſet. ¶ Nec dicere intendo (quod abſit) ꝙ papa
regulam non potuit declarare. q: bene ſcio ꝙ ſicut eā po/
tuit dare ⁊ cōfirmare: ⁊ dedit et confirmauit: ita eam po/
tuit declarare. q: ad quē ſpectat datio legis ⁊ pꝛiuilegio/
rum ⁊ regularū ⁊ editio: ad eum pertinet ⁊ interpꝛetatio
⁊ declaratio. xj. q. j. §. ex ijs. C. de legi. l. vlti. ex̄ de ſen. ex. in/
ter alia. ex̄ de iudi. cū veniſſent. vbi de hoc. ſed q: etſi hoc
dn̄s papa pꝛoculdubio potuit et bonam intentionem ha/
buit: beato tamen Franciſco non placuit. Nam ⁊ beatus
Paulus ⁊ beatus Barnabas de ſocietate beati Joānis
cognomento marci. Act. xv. diſcoꝛdauerūt ⁊ ſeparati ſunt

bona intentione ⁊ zelo. ſic in caſu noſtro. Non autē credo
ꝙ almus Franciſcus teſtamentū ſuum quod eſt ſue regu
le declaratio: ⁊ chriſti ⁊ ſua intentio: ſpirituale non carna
le/non tēporale ſed eternale/alio ſpiritu fecerit ⁊ dictaue
rit ꝙ quo regulam ſanctam ſuam: ſed vtrūq; ſpiritus dei
viui digito conſignauit. Nec enim quū teſtamētum fecit:
erat minus perfectus immo magis. q: creſcebat de virtu
te in virtutem ſicut vir iuſtus. pſ. lxxxiij. Prouer. iiij. de pe.
di. ij. non reuertebantur. ⁊ c. dum ſanctā. Nec minꝰ de vo/
luntate dei ſciuit: imo plus/ꝙ quādo ſpirituſancto dictā/
te conſcripſit regulā. imo magis cum deo coniūctus erat
⁊ illuminatꝰ magis qñ fecit teſtamentū ſuum prope finē
ſuum: ꝙ qñ conſcripſit regulam parū poſt cōuerſionē ſuā
Sed (vt dixi) fratres minores tepefacti a ſancto feruore
patris ⁊ patrum ſuorum primorū nauſeantes ſuper mā/
na cibum angelicū. i. regulam paſcentē animas per virtu
tes ibi inſertas ⁊ dicentes/Quis dabit carnes ad veſcen
dum? Recordamur piſcium quos comedebamus in egy/
pto gratis. In mentē veniunt nobis cucumeres ⁊ pepo/
nes/porriq; ⁊ cepe ⁊ allia. Aīa noſtra arida ē. Nihil aliud
reſpiciunt oculi noſtri niſi man. Numeri. xj. querentes oc/
caſionē recedendi a rigore ſancte paupertatis et humili/
tatis ⁊ ab obſeruantia regule ⁊ euangelij poſſibili litera
liter que nedum poſſibilis erat ⁊ eſt feruorem bonevolunta
tis habentibus: imo ſuauis ⁊ leuis. Mat. xj. et ſm Augu.
Amor imania ⁊ difficilia facit leuia. Nō curantes ſeruare
voluntatem patris: quam in teſtamēto ſuo fratribus no/
tificauerat ⁊ ſeruare mandauerat. Et ſic fractores teſta/
menti ⁊ indigni hereditate perfectionis euangelice: que
maxime in paupertate ⁊ humilitate ⁊ charitate conſiſtit.
xj. q. j. ſylueſter. a ſede apoſtolica declarationes et priuile/
gia plurima impetrarunt. per que a ſancta paupertate ⁊
humilitate quaſi oīmode receſſerūt. Nam eorum priuile/
gia per q̄ nemini ſubſunt niſi ſedi apoſtolice: eos in ſuper
biam erexerunt: ⁊ in cōtumaciam cōtra omnes prelatos.
Quū eñ omni creature ſm beatum Petrū. j. Pet. ij. et ex̄
de ma. ⁊ obe. ſolite. j. rñſo. quilibet debeat eſſe ſubiectus ꝓ
pter deum ⁊ ꝓpter meritum ſancte humilitatis. q: filioꝝ
Belial qui interpretatur abſq; iugo. j. Reg. x. eſt nolle ſub
eſſe. ſed ſemper dominari velle: vt lucifer. Eſa. xiiij. contra
quos Bern. Quanti vſq; hodie feda ſequunt̄ infeliciaq;
veſtigia? Immo ꝙ pauci euadunt quibus libido dominā
di non dominet̄? Quem ſequimini miſeri? Nonne iſte eſt
mons in quē aſcēdit angelus: ⁊ factus eſt diabolus? Ma
xime fratres minores q̇ magis humiles eſſe debent ꝙ ho
mines de mundo: per regulam ⁊ profeſſionē ⁊ vocationē
ſuam omnibꝰ ſubeſſe debent: maxime dominis epiſcopis
⁊ alijs prelatis ⁊ ordinarijs locorū ⁊ ſacerdotibus: ⁊ eis
honorem ⁊ reuerentiā exhibere: ſicut ipſe pater in regula
⁊ in teſtamento mandauit. Verus eñ humilis nedum ſu
perioribus ſed inferioribus ſubijcit ſe. ſicut chriſtus ſubie
ctus erat matri ⁊ Ioſeph. Luc. ij. Et eſt iuſtitia omnis: ſic/
ut dicit dñs Mat. iij. Ioanni baptiſte. ſic eñ decet ſerua/
re omnem iuſtitiā. que eſt ſm gloſ. ibi. ſubdere ſe minori.
Eorum priuilegia faciunt eos contēdere tota dei: quum
aliam maxillā deberēt porrigere ferienti. Mat. v. xxiij. q.
j. §. j. Ego autem citius darem alapam ſeculari: ꝙ mo/
dicum verbū iniurioſum dicerem aliquibus fratribus mi
noribus. tanta hodie eorū eſt impatientia ⁊ ſuperbia. Fa/
ciunt etiam eos cōtemnere prelatos eccleſiarū: ⁊ occaſio
ne priuilegiorum magis ſunt inſolentes et magis delin/
quunt. q: facilitas venie incentiuum tribuit delinquēdi.
xxiij. q. iiij. eſt iniuſta. de facto: vt dicit ibi gloſ. non de iure.
⁊ ex̄ de vi. ⁊ ho. cleri. vt clericorum. Quū tñ ꝓtextu priui/
legiorum non deberet creſcere flagitiorū authoritas. C.
de priuił. ſcho. l. ij. li. xj. Nec remiſſio peccatorum det licen
tiam delinquēdi. j. q. vij. exigunt. de pe. di. iij. ſane. Et dicit
imperator. Non permittas delinquentes aliquibus pri/
uilegijs vti. in Aut̄. de manda. princi. §. ꝙ ſi delinquentes
no. ex̄ d e priui. tuarum. Et faciunt ſe timeri ſicut domini:
non ſicut ſerui chriſti/qui timent ⁊ nolunt timeri. ſm fra/
trem Egidium ſed ab omnibus diligi. q: timor non eſt in
charitate: ſed perfecta charitas foras mittit timorē. j. Io.
iiij. xxiij. q. vj. §. ex ijs. Non eñ dicit̄ homini vt terror ſuus
ac tremor ſit contra homines: ſed ſuper cuncta animātia
terre. Gene. ix. vbi Greg. Homo quippe brutis animali/
bus natura prelatus eſt. ⁊ idcirco ei dicitur vt ab anima/
libus non ab hominibus timeatur. q: cōtra naturam eſt
ſuperbire: ⁊ ab equali velle timeri. naturaliter eñ omnes
ſumus equales: ſed peccatum facit ſubeſſe. xcij. di. de con/
ſtātinopolitana. ¶ Itē priuilegia liberant fratres ab op/
preſſionibus ⁊ grauaminibus ⁊ iniurijs mundanorum/
quum tamen iſta ſit profeſſio apoſtolica/ in tribulationi/
bus gloriari. ij. ad Cor. xij. ⁊ Actu. v. in fi. Ibant apoſtoli
gaudentes a cōſpectu concilij: quoniā digni habiti ſunt
pro nomine ieſu cōtumeliā pati. ⁊ Ro. v. ſed ⁊ gloriamur
in tribulationibus. Bern. Teſtimoniū diuini amoris. nul
lum credibilius: nullum certius in hac vita: ꝙ increpatio
que ſuperbiā/negligentiam/et ingratitudinem repellit.
quo triplici vitio omne genus religioſoꝝ periculoſe labo
rat. Et ſuper illud pſ. cxvij. Exarſerunt ſicut ignis in ſpi/
nis. dicit Greg. Per flāmas detrahentiū ⁊ perſequentiū
iuſtorum vita cōburitur. ſed ſi que poterāt eſſe peccatoꝝ
ſpine: concremantur. Item Greg. Abel eſſe renuit quem
Cayn malitia nō exercet. vij. q. j. §. cum autem. vbi de hoc
xxiij. q. iiij. hec autem. Item Mat. v. perſecutionē ſuſtinē/
tibus dicitur ꝙ ipſorum eſt regnum celorū: et vaſa figuli
probat fornax. hoies autem iuſtos tētatio tribulationis.
de pe. di. ij. ſi eñ. vltra. ij. colū. ibi. ⁊ vaſa. Et Greg. Quiſ/
quis appetit plene vitia euitare: ſtudeat humiliter purga
tionis ſue flagella tolerare: vt tanto poſt mundior ad iu/
dicem veniat: quanto magis nunc eius rubiginem ignis
tribulationis purgat. Et. j. Pe. ij. Chriſtus paſſus eſt pro
nobis vobis relinquens exemplum ⁊c. ¶ Item quū pri/
uilegia ſint lex priuata. di. iij. priuilegia. et ex̄ de. ṽ. ſig. ab/
bate. non eſt virorum perfectoꝝ leges cōmunes abijcere:
ſed eas perfectius alijs obſeruare. Unde ſuper illo verbo
j. Timo. j. Iuſto nō eſt lex impoſita. dicit Bern. Alia eſt lex
promulgata a ſpiritu ſeruitutis in timore: alia a ſpiritu li/
bertatis in ſuauitate data. nec ſub illa cogūtur filij: nec ſi/
ne iſta ſe viuere patiuntur. Uis audire quia iuſtis non eſt
lex impoſita? nō accepiſtis/ait Paulus/ſpiritū ſeruitutis
iterum in timore. Ro. viij. xxiij. q. vj. §. ex ijs. Uis audire q:
ſine lege charitatis non ſunt: ſed accepiſtis/inquit/ſpiri/
tum adoptionis filiorum. Unde quod dicit̄. j. ad Timo. j.
Iuſto non eſt lex impoſita/intelligitur. i. non tamꝙ inui/
tis impoſita. ſed voluntarijs eo liberaliter data quo ſua/
uiter inſpirata. Sancta ergo eſt omnis lex iuſta propter
tranſgreſſionem prohibendā ⁊ puniendam. Unde Gala.
iij. Lex poſita eſt ꝓpter trāſgreſſionem. ⁊ di. iiij. facte ſunt.
⁊ in prohe. decre. Rex pacificus. ⁊ in prohe. vj. li. Hic adde
quod ſcripſi. s̄. in. §. rurſus. ṽ. tria autē. cum. ṽ. ſe. qui inci/
pit. ſic etiam intelligitur. lij. ar. ⁊ in. §. religio. ṽ. non erra/
uit. in ar. lxj. Propter cauſas predictas pater almus Frā/
ciſcus noluit in ordine ſuo haberi priuilegia. ſed dicebat
Hoc eſt priuilegiū pro me ⁊ fratribus meis: nullū ſcilicet
habere priuilegium ſuper terram: ſed omnibus obedi/
re: ⁊ inferiorem me omnibus reputare. Unde contra vo/
luntatem ſuā a ſede apoſtolica priuilegia impetrarūt. vt
patet in teſtamento ſuo: ⁊ ſepius ſupra dixi. s̄. in. §. religio
ṽ. tollat inquā. in ar. lxj. Unde quū tranſiret per Lombar
diam: ⁊ in quodam loco fratrum dixiſſent ſibi fratres ꝙ
quoddam priuilegium impetrarant pro quodam fratre
magno predicatore/ꝙ per totam Lombardiam authori
tate apoſtolica poſſet libere predicare. pater priuilegium
ſibi fecit dari ⁊ cultellum: quo totum illud priuilegiū mi
nutatim abſcidit et proiecit in ignem. ¶ Declarationes
etiam (vt dixi) maioris preuaricationis occaſio fuerunt.
nam ſicut experiētia manifeſtat ⁊ veritas occulta: quāto
in ordine facte ſunt plures declarationes: tanto ſunt plu/

res preuaricationes. Senſus enim et cagitatio humani
cordis in malū prona ſunt ab adoleſcentia. Gen. viij. ⁊ p
cliuis eſt curſus ad voluptatem. ⁊ imitatrix natura vitio/
rum dicitur in concilio Toletano. xx. q. iij. procliuis. xij. q.
j. c. j. Volens autē ſeruare pure ⁊ ſimpliciter et etiam lite/
raliter ſuam regulā ſanctam ⁊ poſſibilem ⁊ ſupererogan
tem alijs regulis in vita ⁊ in merito, procliuitatē illam fa/
cile vincit. Q ꝙ autem/vt ſupra dixi/declarationes Ro/
manorum pontificū contra voluntatem beati Franciſci
(ne per occaſionē earum fratres recederent a regule pu/
ritate) fuerint impetrate: q ſpiritus ꝓphetie non ſemper
eſt in ſanctis. de pe. di. ij. querendum eſt. al's eſt. §. ſub. c. va
lida. credo declarationes per ſpiritūſanctum ab eccleſia
emanaſſe: q ſtatum euangelicum ⁊ eius perfectionē de/
clarant ⁊ confirmant. que perfectio tempore pape Joan.
de caturco. xxij. fuit vehementiſſime impugnata: et regu/
la ⁊ declarationes. ſed veritas apud Eſdram valet ⁊ in/
ualeſcit. viij. di. conſuetudo. ⁊ Eſdre. iiij. declaratione nō
indiget: q ipſa per ſe clariſſima eſt: ⁊ nedum poſſibilis ſ;
facilis ⁊ ſuauiſſima. vt ſupradixi in. §. religio. ℣. non erra/
uit. in ar. lxj. bonam habentibus voluntatem/⁊ guſtanti/
bus ſpiritūſanctum/⁊ vere expropriatis a mundo/⁊ cru
cifixis mundo. Sed ſicut ſcribitur Prouer. xviij. verū eſt
ꝙ occaſiones querit qui vult diſcedere ab amico. ſed hoc
intelligo de falſo amico. Nam Eccl'i. vj. quinq; amicorum
genera diſtinguūtur. ſed qui verus amicus eſt regule: ſem
per eam diligit ⁊ eam ſeruat: nec querit ab ea recedere. q
omni tēpore diligit qui verus amicus eſt. Prouer. xvij.

¶ Articulus. lxvij. A

Pro ad veritatē

⁊ defenſionem ſancte regule fratrū mi/
norum ſciendū eſt ⁊ memorie cōmendā/
dum futuris tēporibus profuturē/ꝙ (ſi/
cut. ſ. §. proximo. ſ. ℣. non em. dixi et pro/
baui) ad vnum ſcilicet Romanum pōtificē pertinet regu
le declaratio: ad quē pertinet ei⁹ conceſſio ⁊ confirmatio
Item quum regula ſancta fratrū minoꝝ ſit medulla euā/
gelij ſm beatū Franciſcum: ⁊ de eo ſit tracta: ad quē per/
tinet euangelij declaratio: ad eū pertinet ⁊ regule euāge/
ce elucidatio. q hec de maioribus cauſis eſt. xvij. di. nec li/
cuit. ex de bap. maiores. in prin. Hoc ideo ſcribo q tēpore
domini pape Jo. xxij. anno pontificatus eius. xvj. quidā
viri Belial pſeudo fratres minores inimici dei ⁊ bti Frā
ciſci euangelij chriſti ⁊ regule predicte ⁊ vere ordinis ſce/
leratiſſimi proditores ⁊ deſtructores. ⁊ in ordine eodē ſci/
licet fratrū minorum quidā eorum prelati ⁊ ij precipue q̄/
rentes que ſua ſunt. Phil'. ij. viij. q. j. ſunt in eccleſia. ponē/
tes os in celum ventribus gradientes ſuper terram. xxj.
di. intantum. nō recte cogitantes/ſed maligniſſime cōtra
ſanctum ordinē ⁊ regulam machinātes. Sap. ij. ⁊ Hiere.
xviij. que duo. c. percutiunt valide iſtos impios: procura/
runt cū predicto dn̄o papa Joāne et quibuſdā cardinali/
bus declarationes omnes factae ſuper regulā a ſede apo
ſtolica/maxime decre. domini Nicolai totaliter reuocari.
allegantes qd̄ ego ſupra de teſtamento patris dixi in. §. ſ.
proximo. ℣. nec dicere intendo. ſed ipſi meo ⁊ ſancte regu
le cōtrarium intellectū habentes/vt regulam deſtruerēt:
dicentes (vt dixi) ꝙ cōtra voluntatē beati Franciſci fuit
⁊ cōtra ſuum teſtamentum aliquā declarationem ſup re/
gulā a ſede ap'lica ipetrare. ⁊ ꝙ declarationes erāt fratrū
ligamina. ⁊ ꝙ ſine declarationibus melius poterat regu
la obſeruari. ⁊ ꝙ declarationes erant impoſſibiles ad ſer
uandum. fingentes ſe pro zelo regule ⁊ teſtamenti hoc di
cere: quū tamen tacite ⁊ ſubdole ipſam per huiuſmodi re
uocationem declarationum intenderent deſtruere, ſicut
apparet in eorum declaratione. imo potius deſtructione
nefandiſſima ⁊ falſiſſima et carnaliſſima quam fecerunt
ſuper regula ante dicta. Declarauerunt enim authoritate
propria nulla eis a domino papa poteſtate cōceſſa/ſed ze/

In eos inuehit q regulaȝ minorū curarūt declara/tam.

lo diabolo concitati (qd̄ nunq̄ fuit in ordine ab aliquo ge
nerali miniſtro vel capitulo attentatum) regulā expreſſe
contra regulā. ſcilicet ꝙ illud quod dicitur in capitulo re/
gule. Precipio firmiter vniuerſis fratrib⁹. vt nullo modo
denarios vel pecuniam recipiant per ſe vel per aliam per
ſonam interpoſitā. tamen pro neceſſitatibus infirmorum
⁊ alijs fratribus induendis ⁊c. ꝙ illud per perſonam in/
terpoſitam nō debebat referri ad neceſſitates infirmorū
⁊ ad indumenta fratrum. Unde gloſſauerunt ꝙ pro fra/
tribus infirmis ⁊ indumentis fratrum pecunia bene po/
terat recipi in ordine per perſonam interpoſitam: et ta/
men in fine illius. c. regule dicitur expreſſe/Eo ſemper ſal
uo vt ſicut dictum eſt denarios vel pecuniā non recipiūt.
Sed ipſi dicunt/ſcilicet per ſe. ſed bene per perſonā inter/
poſitam. Et ſic ceci ⁊ carnales exponūt textum contra te/
xtum. q textus dicit ſicut dictum eſt. ſed. ſ. dictū eſt ꝙ fra
tres nullo modo recipiant pecuniam per ſe aut per perſo
nam interpoſitaȝ. ergo clauſula illa/eo ſemper ſaluo/q̄ in
fine. c. ponitur ⁊c. ad totum illud quod dictum eſt in prin/
cipio referenda eſt. vt eſt caſus expreſſus. ex de ap. inquiſi
tioni. Ea etiam que in principio ponuntur: ad finem refe
renda ſunt. vt eſt etiam expreſſum ex de ap. ſcd̄o. et faciūt
que leguntur et no. xxxij. q. vij. apoſtolus. ff. ſi certū pe. le/
cta. ff. de lega. j. ſi ſeruus plurium. ff. de ver. obli. titia. xxviij.
di. q ſunt. ⁊ que precedunt repetita intelliguntur. ff. de cō
di. ⁊ demon. a via. Faciunt ad hec que notantur ex de re/
ſcrip. cauſam que. in gloſ. ⁊ ita. ⁊ decre. illa. ⁊. e. ti. olim. §. ſi.
in gloſ. videtur. ¶ Gloſſarunt etiam illi impij ꝙ nomine
infirmorum intelligebatur omnis infirmitas. ſcilicet ne/
dum corporalis ſed etiaȝ ſpiritualis. dicētes ꝙ pro omni
neceſſitate corporali que ſm eos vocatur infirmitas: po/
terat pecunia recipi in ordine per pſonam interpoſitam
Sed quis cecus ⁊ impius talē gloſſam feciſſet: ⁊ textum
violentaſſet. quū in eodem. c. dicatur (vt premiſſum eſt) p
neceſſitatibus infirmorum ⁊ fratribus induendis ⁊c. er/
go nomine infirmitatis nō intellexit contineri neceſſita/
tem indumentorū. quū vtrūq; ſpecificet: infirmos/⁊ fra/
tres induendos. Nam ſpecificatio indumentorum exit a
clauſula generali infirmorum. ar. bo. ex de reſcrip. ſedes.
Item iſti impij trahunt verbum infirmorum extra propri
am ſignificationē/q̄ eſt de infirmitate corporali: ad aliā
neceſſitatem corporalē: que non vocatur infirmitas ver/
bo accepto cōmuniter ſicut debet accipi. q ad cōmunem
verbi intelligentiam recurrendū eſt. ex de ſponſa. ex lite/
ris. j. Et ſm Hilarium/Intelligentia verborum ex cauſis
eſt aſſumenda dicendi. ex de ver. ſig. intelligentia. vbi pro
hoc ſunt multe concordantie canonice ⁊ ciuiles. Vere fue
runt infirmi in anima tales gloſſatores et regule deſtru/
ctores: ⁊ male a demonio torquebantur cū filia chananee
Mat. xv. ⁊ puero cēturionis. Mat. viij. ¶ Tertio gloſſa
rūt dicti ceci duces. Mat. xv. ⁊. xxiij. ⁊ Luc. vj. ⁊ ex de eta.
⁊ qua. cū ſit. quorum oculi obſcurati ſunt. ne viderent. ſm
pſ. lxviij. ⁊. xxxvij. di. §. ſi. ⁊ cōpoſitores maligni volentes
aquam ad ſuū trahere molendinum. quorum infidelium
mentes deus hui⁹ ſeculi occecauit. ij. Cor. iiij. et cōtra q̄s
chriſtus venit in iudiciū in hunc mundum: vt q̄ viderunt
ceci fierent. Jo. ix. facit. xlix. di. hinc etenim. ℣. albuginem.
ꝙ verba illa regule poſita in. c. illo regule quod ſic incipit
Fratres qui ſunt miniſtri ⁊c. ℣. Et vbicūq; ſunt fratres q̄
ſcirent ⁊ cognoſcerent ſe non poſſe regulam ſpiritualiter
obſeruare: ad ſuos miniſtros debeant ⁊ poſſint recurrere
miniſtri vero charitatiue ⁊ benigne eos recipiant ⁊c. po
terant miniſtri in articulis regule diſpenſare. Sed veraci
ter iſti machinatores quod preuidit beatus Franciſcus
per verba predicta ad regulam purius ⁊ perfectius ⁊ ſpi
ritualius obſeruandam. ⁊ ſic regule ⁊ eius zelatorum re
medium trahunt ad eius preuaricationē ⁊ noxam. cōtra
illud. xlv. di. licet. ex de excep. pia. j. rn̄ſo li. vj. Et totum hoc
fiebat ad inſidias ſanctificationis. j. Macha. j. regule: vt
pecunia in ordine reciperentur credentes etiā in hoc dn̄o

pape Jo. placere. Jam per verba predicta ꝓuidit almus Franciſcus regule zelatoribus ⁊ regule puritati. timens ⁊ preuidens eam in poſterum relaxatum iri. ſicut in pſentiarum videmus. Ergo ſic ꝙ fratres q̄ ſcirent ⁊ cognoſcerent ſe nō poſſe ⁊c. ꝓpter impedimentū ſociorum fratrū vel loci vel inferiorū prelatorum. vt inferius declarabo. ita ꝙ illa impotentia non eſt referenda ad īpotētiā corporalem vel anime/ vel defectū ſpiritus: quia nullus frater quicūq; ſit/ ſanus vel infirmus/ debilis vel robuſtus/ nobilis vel ignobilis/ magnus vel paruus/ adoleſcens iuuenis vel ſenex/ poteſt cum veritate dicere/ niſi ex malitia vel ex relaxatione ⁊ mala ſua voluntate: Nō poſſum regulam puriſſime obſeruare. Quis enī frater poteſt dicere cū vera conſciētia/ Nō poſſum obedire/ Nō poſſum caſtitatē ſeruare/ Non poſſum ſan⁹ peditare/ Non poſſum ſanus ⁊ ſine magno frigore glacie ⁊ niue (in quo caſu regula ꝓuidet dicēs/ Et qui neceſſitate coguntur poſ. por. cal.) diſcalciatus ⁊ cum ſoleis ire/ Non poſſum ſanus (q: infirmi ſm regulam non tenentur. ⁊ ius. ex̄ de obſer. ieiu. c. ij.) regularia ieiunare ieiunia/ Non poſſum horas dicere ⁊ orare/ Non poſſum a murmurationibus et iudicijs cauere/ Carere ꝓprio/ Nō poſſuꝫ eſſe patiēs ⁊ hūilis/ Nō poſſum ſuſpecta cōſortia euitare: ⁊ monaſteria monialium nō ingredi/ Non poſſum paupertatem ſeruare/ Nō poſſum pecunia carere/ ⁊ alia regularia inſtituta ſeruare? Nā regula Franciſci almi apoſtolica ſacratiſſima et diſtrictiſſima omnia concedit neceſſaria corporalia. ſed nō cōcedit peccatum quod deus odit. Eſa. j. Sapien. xiiij. Prouerb. vj. Eccli. xij. Amos. v. j. q. j. odit. xxiiij. q. j. odi. de pe. di. j. quam obrem. Concedit quidem tunicas ſm tēpora et frigidas regiones. portare calciamenta in neceſſitate. equitare ꝓ magna neceſſitate aut infirmitate. cōedere de appoſitis. frāgere ieiunia in neceſſitate. Nam q̇ pre neceſſitate. aut infirmitate carnes aut alia delicata comedit: ⁊ talis dum manducat/ ſi ſe tēperat/ ita ſeruat regulā: ſicut qui nō cōedit. ar. op. xlj. di. quiſquis. Qui in neceſſitate calciat⁹ vadit: vel pre neceſſitate ieiunia frangit: vel pre neceſſitate equitat: ita ſeruat regulā etiam literaliter/ q: intellectualiter ⁊ mentaliter et ſm intentionem cōdentis/ ſicut qui diſcalciatus vadit aut ieiunat aut peditat. Et idem in ſimilibus. ad hec. xxv. q. j. §. ijs ita. vbi dicit̄ de Dauid ꝙ comedit panes propoſitionis pre fame. j. Reg. xxj. ⁊ Mat. xij. de con. di. v. diſcipulos. ⁊ di. j. ſicut. ex̄ de obſer. ie. c. ij. ex̄ de regu. iur. quod non eſt. vbi de hoc ſunt concor. Nullus ergo retorqueat in indiſtrictionē vel impoſſibilitatē regule malam voluntatem ſuā. Non ergo iniquus exprobret factori eius: q: nemo peccat ⁊ preuaricatur contra regulam inuitus vel impotens. xv. q. j. §. j. ⁊. c. non eſt. j. q. iiij. homini. Nec regula alio diſpenſatore indiget: q: ipſa prouidet ⁊ diſpenſat ſicut cuiq; neceſſe eſt. Eſt ḡ ver⁹ ⁊ pur⁹ et clarus intellect⁹ dictorum verbo⁊ iſte ſcilicet/ Fratres q̄ ſcirent ⁊ cognoſcerent. ergo ex regula eis ⁊ eorū conſcientie cōmittitur illud ſcire ⁊ cognoſcere. ipſi tamen caueāt ne nimis habeant conſcientiam ſine ſcientia. i. zelum vel fauorem ſm apoſtolum non ſm ſcientiam. ad Ro. x. ⁊. xv. q. j. §. j. ⁊ conſcientiam ſcrupuloſam debent deponere ad conſilium ſapientis deum timētis. ex̄ de ſimo. per tuas. ij. Se nō poſſe regulam ſpiritualiter. i. perfecte ⁊ pure et in ſpiritu veritatis obſeruare. Hanc literā ſic exponūt q̇q; magiſtri theologie Pariſiēſes ſcribētes capitulo generali fratrum minorum/ ſcilicet frater Gualdifridus/ frater Alexāder de hal. frater Jo. de rupella/ frater Robertus de baſtia/ frater Rigandus. Videtur obſeruantia regule ſpiritualiter/ obſeruātia ſm rigorem ſiue ſm puritatem ſuam ſine occaſione proxima ad peccatum. Alij videtur ꝙ iſtud referendum ſit ad locum. quum ſcilicet ratione loci preſtatur fratribus impedimentum ne pure poſſint regulam obſeruare. vt q: loco eſt annexa proprietas aut circa aliqua animarum ad quam ratione loci fratres neceſſario tenerentur. huculq; magiſtri. Ego autem vtrūq; accipio. ꝙ ſiue ratione loci (vt dictum eſt) propter certā habētis ſpiritualem vt parochiam/ vel temporalem vt vineas oliueta vel agros/ ſicut in ordine aliqua ſunt loca: ſiue redditus aut prouētus. ſiue poſiti in loco inhoneſto inter habitacula mulierū. Siue ratione perſonarum/ quia Guardianus eſt diſſolutus/ carnalis/ et de regula non curans: ⁊ per habitacula mulie⁊ ducit fratrem maxime iuuenem. Vel loci familia cōmuniter diſſoluta vocās carni ⁊ nō ſpiritui: ⁊ maxime ſpiritualem fratrem ⁊ regule zelatorē pſequens ⁊ ſcandalizans. Vel quia frater per obedientiam ſui prelati cum aliquo cardinali vel epiſcopo vel domino temporali ponitur ad morandum: vbi magna eſt occaſio paupertatem rumpendi difficultas humiliter cōuerſandi ⁊ orandi: ⁊ alios actus ſpirituales exercendi: Et vbi eſt occaſio in ſua libertate viuendi: et periculum ſpirit⁹ cum ſecularibus cōuerſandi: q: ſicut piſcis ſine aqua/ ſic religioſus extra clauſtrum moritur in ſpiritu. xvj. q. j. placuit. Vel quia frater moratur in loco vbi eum mendicare non oportet. q: habet neceſſaria ab aliquo domino temporali vel cōmunitate. vel q: de pecunia continue viuit et nō de aliqua alia eleemoſyna panis aut vini aut olei. ſed omnia emūtur de pecunia. ſicut ſunt aliqua loca in ordine. in ijs duob⁹ proximis caſibus cōprehenſa. Jn quibus caſibus non poteſt regula quātū ad veram paupertatem ſpiritualiter obſeruari. Jn ijs ⁊ in ſimilibus caſibus et exemplis vbicumq; ratione loci vel ſocietatis vel cōuerſationis a regule diſceditur puritate: ad ſuos miniſtros ſcilicet prouinciales. ꝙ ſi ipſe eis non prouiderint: ſicut infra p̄cipiē debent recurrere ad generalem miniſtrū/ quo ſuper hoc non prouidente/ recurrant ad ordinis protectorē: qui ſm regulam eſt gubernator/ protector/ ⁊ corrector fraternitatis fratrum minorum. ⁊ quem credo ſuper prelatos ordinis negligentes in corrigēdo etiā in generalem miniſtrū iuriſdictionem habere: ⁊ ſuper fratres cōtemnentes ordinis diſciplinam: per verba ſupradicte regule in. c. ad hec per obedientiā. ibi. Qui ſit gubernator et corrector. ar. ex̄ de accuſa. olim. de ſta mo. ea que. et. c. in ſingulis. §. huius vero. Et talis protector ⁊ corrector in ijs caſibus nedum habet iuriſdictionem: ſed etiam punitionē. Ad que faciūt ea que leguntur ⁊ no. ex̄ de offi. dele ga. preterea. ⁊. c. ex literis patriarche. Protectore vero hoc negligente vel facere non curāte/ frater recurrat ad papā nec aliud remedium poteſt dari. Ad hec ex̄ de iure pa. nullus. ix. q. iij. cum ſimus. ij. q. vj. ad romanam. Debeāt/ obligatorium eſt. Ergo frater de hoc ſibi faciens conſcientiam/ tenetur ad miniſtrum ſuum recurrere ſuper obſeruanda ſue regule puritate. ar. xiiij. q. j. quod p̄cipitur. Et poſſint recurrere. Miniſtri vero charitatiue et benigne eos recipiant: et tam familiariter habeant ſcilicet fratres recurrētes apud ipſos ſcilicet miniſtros: vt dicere poſſint ſcilicet fratres eis ſcilicet miniſtris: ⁊ facere ſicut domini ſeruis ſuis. q. d. Jn hac recurſione pro regule puritate fratres cenſentur loco domini: ⁊ miniſtri loco ſeruorū. vnde ſequitur. Nā ita debet eſſe ꝙ miniſtri ſint ſerui. ar. eorum que leguntur et no. ex̄ in ꝓhe. decre. Greg. epūs ſeru⁹ ⁊c. ⁊ que legunt̄ ⁊ no. in prohe. vj. li. ſuper verbo/ ſeruus. Omniū fratrum. q. d. Jn hac parte tenentur obedire miniſtri fratribus recurrentibus ad eos vt purius regulam obſeruent. Vnde ex de mente textus ⁊ ſatis ex litera dico prelatos miniſtros ad quos fratres recurrunt vt purius ⁊ perfectius regulā ſuam obſeruent: eſſe obligatos ad prouidendū fratribus recurrētibus ad eos de loco ⁊ de ſocietate ⁊ de guardiano: in quo ⁊ cum quibus poſſint fratres regulam ſuā purius obſeruare. alr̄s peccant mortaliter ipi miniſtri qui in hac parte non obediunt fratribus ad eos recurrentibus ſicut debent obedire ſerui dominis ſuis. ad Ephe. c. vlti.

¶ Sed hodie tales fratres recurrentes ad eos pro regule puritate poti⁹ miniſtri aliq̄ tribularent: ꝙ̄ eis de puritate regularis obſeruātie ꝓuiderent. Nā hodie ⁊ iamdiu eſt in ordine puritatis regule zelatores ⁊ preuaricationum

regule contradictores perſecutiones ſepe a prelatis ordinis quibuſdam ⁊ carnalibus fratribus patiuntur in ordine vbilibet/nedum verbales ſed reales. q: fratres zelotypi regule ſpirituales ⁊ penitentiā facientes niſi ſileāt/ ⁊ ſe de preuaricationibus fratrū alioꝝ aliquoties cōuiuēdo ſe non intromittant: aut incarcerantur. aut de ordine expelluntur: aut diuerſis tribulationibus affligūtur per quoſdam malos prelatos: vt ⁊ ipſi cogantur quaſi de ordine recedere ⁊ deſerta ⁊ diuerticula querere. ſicut ⁊ ego ſcriptor frequenter expertus ſum in meipſo. maxime quū morarer in monte aluerne vbi almus Franciſcus recepit ſtigmata chriſti. Gala. vlti. Exempla patentia querantur in prouincia Prouincie/in prouincia Thuſcie/in prouincia Marchie ⁊ beati Franciſci. vt ſic ad literam verbum apoſtoli impleatur. Qui ſm carnem eſt/perſequitur ſpiritualem. Gala. iiij. xxiij. q. iiij. qui ſm carnem. xxxij. q. iiij. recurrat. Unde propterea totus ordo diuiſus eſt. ⁊ palee grana conculcant in ordine ⁊ in area Frāciſci beatiſſimi. Et in ei⁹ ſagena mali piſces bonos comedunt. Et in eius domo vaſa fictilia aurea contaminant ⁊ confringunt. ij. Timo. ij. ⁊ pre. c. qui ſm. ⁊. xxiij. q. vij. c. j. Et nunquā ceſſabit iſta perſecutio et preuaricatio: donec reuolet. o. ad. a. xxxv. di. ab exordio. vt ſcilicet detur regula a ſancta Romana eccleſia ⁊ a capite eius vicario dei literalis ⁊ pura ſine priuilegijs ⁊ declarationib⁹: ſicut data fuit beato Frāciſco ⁊ illi ſancto numero duodenario eum ſocianti ⁊ fratribus ſpiritualibus eam ſm rigorem ⁊ pure et ſimpliciter more apoſtolico volentibus obſeruare: ⁊ ſeparetur ad literā precioſum a vili. Hiere. xv. ⁊ amurca ab oleo: ⁊ granum a palea. Mat. xiij. ⁊. xj. ⁊ rumpatur rete Franciſci literaliter iam ſciſſum ſpiritualiter/⁊ boni piſces condiant eccleſiam: ⁊ mali ambulent in aquis ⁊ locis humentibus ⁊ paludibus. de pe. di. ij. ſi enim. in ſi. et ſeparetur ſpiritus a carne. vt pre. c. recurrat. Interim taceant viri dei ⁊ ſanctis virtutibus ⁊ exemplis et obſeruantia puriſſima (qd̄ eſt difficillimū: q: mali corrūpunt bonos ſecum habitantes) pſ̄. xvij. Cum peruerſo peruerteris. xxiij. q. iiij. ita plane. Sed hic vide qd̄ ſcripſi ſupra in prīa parte in. §. ceterū. ℣. inſuper res ponderant. cum. ℣. ſeq. ⁊. ℣. ſed et iſti dicāt. in ar. lxv. predicent fratres ſuos. ar. xxv. diſ. c. ſi. ¶ Iſte eſt ergo intellectus verus quem poſui verborum in pre. c. regule poſitorum in ſumma: ſcilicet ꝙ per veram obedientiam tractam de mente litere (vt dixi). miniſtri requiſiti a fratribus ſuper obſeruantia regule puritatis/prouideant eis in ſocietate ⁊ loco: quo ſm rigorem ⁊ ſpiritualiter ⁊ perfecte ſuam regulam valeant obſeruare. Nō ꝙ in aliquo cum fratribus valeant diſpenſare: ⁊ regulam relaxare. ſicut predicti prelati impij gloſſarunt: quātū in eis fuit regulam deſtruentes: ⁊ dicentes ꝙ de illo. c. ⁊ illis verbis ⁊ de illo recurſu q̄ ſupra proxime expoſui: nunꝙ̄ ordo aliquam vtilitatem habuit. vocantes vtilitatem regule deſtructionem: vt ſcilicet poſſint miniſtri in regula diſpenſare. quum tamen vt ſupra in prin. iſtius. §. probatū eſt/ad dominū papam pertineat ſolum in regula diſpenſare: et eam declarare qui regulam dedit ⁊ cōfirmauit ⁊ declarauit. ¶ Quatuordecim autē ſigilla miniſtrorū partim voluntariorum partim timidorum quorum aliquos ad contrarium de eo quod agebant diu ⁊ efficaciter confortaui: ⁊ eos non potui reuocare: q: a fratre Geraldo generali miniſtro tunc minis ⁊ iniurijs arctabantur Auinione tēpore predicti domini pape Ioā. xxij. ⁊ tempore meo cum ſigillo predicti generalis miniſtri fratris Geraldi de Aq̄tania: qui fuit author ⁊ principalis gloſſator trium gloſſarum extortarum predictam regulam deſtruentiū: in vna chartula pependerunt. ⁊ eam dictus generalis cum quibuſdam de predictis miniſtris domino predicto Ioā. pape preſentauit/adſiſtētibus multis cardinalibus. Dominus autem papa p̄dictus dei vicarius lumine claritatis ſpiritusſancti infuſus iuſtus iudex/veritatis zelatorum ſuorum preceſſorum regulam declarantium ſequens veſtigia/nolens impinguari. pſ̄. xxij. in ſuo capite quod eſt caput eccleſie corporis myſtici. xxiij. q. iij. pro mēbris. et. q. v. de liguribus. eccleſie. xxij. di. c. ij. militantis. oleo dictorū miniſtrorum vere coram deo et eius eccleſia peccatorū: dixit generali predicto fratri Geraldo qui tres predictas gloſſas quas ſupra proxime poſui ſceleratiſſimas anathemate perpetuo feriendas confecerat: credens placere ipſi pape Ioan. ⁊ a quo capellum rubeum expectabat: in illorum preſentia miniſtrorū Generalis: intellectus iſte quē in duobus predictis capitulis regule das: extortus eſt: et contra regulam eſt. ⁊ non credimus/ꝙ de mille fratribus vnus de ordine tecum in intellectu huiuſmodi concordaret. Cardinales aūt domino pape adſiſtētes/gloſſas predictas predicti Geraldi cōtra regulam dicentes ⁊ ipſum concorditer deridebant: cognoſcentes de qua radice peſtifera fuerant fabricate. j. q. j. fertur. ⁊. c. quibuſdam. Dixit mihi tūc quidam cardinalis/Vere hodie nobiſcū quum eſſemus cum papa fuit ſanctus Franciſcus. quaſi diceret ad defendendam regulam ſuam. ¶ Poſtq̄ predictus generalis miniſter ⁊ alij miniſtri contra ſacram regulam cōiurantes ſui peſſimi conatus non habuerūt effectum: cōpoſuerunt malitie malitiam adiungentes/ꝙ poſtq̄ declarationes non poterant facere reuocari: nec ſuas gloſſas authenticare: de declaratione domini Clemētis/Exiui de paradiſo. certos articulos procurarēt auferri. Sed in hoc ſuccubuere etiam coram chriſti vicario ⁊ eius reuerendiſſimis dominis Cardinalibus manu altiſſimi eos beati Franciſci meritis repellēre. ¶ H Sed poſtq̄ iſtā digreſſionem vtilem ⁊ neceſſariam pro fundamento regule ſancte factam interpoſui: ad preuaricationes quas faciunt aliqui noſtri fratres minores in pecunia iterū redeamus. Unde ⁊ frequenter quando prelati volūt remunerare aliquem fratrem de aliquo ſuo ſeruitio vel lectorē in ſtudio generali: faciunt ſibi ſolui vel dari in pecunia et de pecunia loci vel prouincie ſicut vero facerent ſeculari. Quod eſt contra ſtatum expreſſe. q: non debet fieri fratri remuneratio pecuniaria: cui a regula pecunia ꝓhibetur Nec prelatus alicui eam dare poteſt: quum non ſit nec poteſt eſſe ſua/nec ordinis. Semper eniʒ oportet ꝙ pecunia ſit alicuius qui eam depoſuit pro neceſſitatibus fratrum ſine cuius voluntate de ea per aliquem fratrem vel prelatum non poteſt aliquid innouari vt ſepe ſuperius dictum eſt per decre. Exijt. ¶ Itē expreſſe contra textum regule eſt ꝙ aliquis frater minor recipiat aliquam pecuniā pro mercede ſua. Unde in. c. illo regule quod incipit Fratres illi. dicitur ſic. De mercede vero laboris pro ſe ⁊ ſuis fratribus corporis neceſſaria recipiant preter denarios vel pecuniam ⁊c. Olim autem pecunie que erant de libris venditis in ordine vel extra ordinem/⁊ ſupellectilibus q̄ erāt pape per priuilegia data ordini: poterāt expendi per procuratores eccleſie Romane in neceſſitatib⁹ ordinis. Sed hodie (vt dictum eſt ſupra) et procuratores ⁊ priuilegia ſunt per papam Ioā. quātum ad iſtum articulum reuocata. Unde nullus illorum librorum aut ſupellectilium qui erant ante illam conſtitutionem domini Ioan. pape vbi reuocantur procuratores: et papa renuntiat proprietati rerum quibus fratres vtuntur/quum illa omnia adhuc ſint pape quātū ad proprietatem: poteſt vendi ſine licentia expreſſa domini pape: cuius adhuc ille res ſunt: per declara. Exijt. Libri autem ſciētiales aut queuis alie res date ordini aut fratribus particularibus poſt dictam conſtitutionem quum dantium ſit proprietas earundem/non poteſt vendi: nedum a fratribus qui non habent ibi ius ſed nec per aliquem procuratorem quia non eſt in ordine aliquis legitimus procurator. Et ſi eſſet aliquis de antiquis: nullo modo poteſt ſe de talibus intromittere. quia reuera (non obſtante fraude fratrum quorūdam ⁊ locorum in ordine) omnes procuratores facti ⁊ faciendi qui nomine eccleſie tunc ſiebant reuocati ſunt per cōſtitutionem que incipit/Ad conditorem/predictam. Nec aliquē

contractum poſſunt hodie inire. quum papa eos reuocauerit: ⁊ proprio rerum (quibus ordo vtitur) renuntiauerit. Sed eſto ꝙ eſſent adhuc de rebꝫ datis ordini poſt conſtitutionem predictã: quum ſint dantium quantum ad proprietatem: non poſſunt ſe intromittere vt de eis aliquem contractum ineant ſine concedentium voluntate. Circa iſtum articulum fratres cõmuniter offendunt. quia ⁊ res antiquas quas ordo habebat ante pre. conſtitu. domini pape. que ſunt adhuc pape ⁊ eccleſie Romane / faciũt vendi de facto ⁊ alias res que peruenerunt ad ordinem poſt dictam conſtitu. diſtrahunt tamꝙ proprietarij ſine dominorum concedentium voluntate. ⁊ ſic contrectant alienũ ⁊ per conſequens furtum cõmittunt. ex͂ de elec. dudum. ij. ⁊ mortaliter peccant. vt pre. c. exijt. Nam predicta conſtitutio domini pape / Ad conditorem canonum / quantum eſt de facto fruſtra membranas occupat. xix. di. ſi romanorũ. ⁊ ſicut ante illam conſtitutionem / ita ⁊ hodie emendo et vendendo ⁊ contrahendo cõmuniter viuunt fratres. nec de aliqua declaratione aut conſtitutione domini pape et eccleſie Romane conſcientiam aliquam multi faciũt ſibi fratres ſuper articulo paupertatis. Nec mirum. quia quantum ad hoc parum de regula curant aliqui fratres. Nec hodie cõmuniter per declarationes aut per regulam viuunt fratres: ſed per quaſdam ſuas conſtitutiones. quarum multe ſunt cõtrarie regule ⁊ declarationibus. et per quaſdam conſuetudines: que ſunt potius corruptele. ex͂ de conſue. cum venerabilis. ¶ Quidam etiam ex eis laborant ſcribendo eloquearia ſportellas faciendo / vel ſuendo / vel horologia fabricando / vel alia opera mechanica. ⁊ precium pecuniarium recipiunt ſicut alij ſeculares. contra eorum regulam. vt eſt dictum. ſ. e. ꝟ. vnde et frequenter. cum ꝟ. ſeq. Nunꝙ enim vel raro laborant quidam eorum pro cõmunitate. etſi pro cõmunitate: non gratis. nec opera eorum ponunt in manibus prelatorum: ſed diſtrahunt ſicut volunt. Jmmo multi eorum ſcribunt libros ad vendendum. ⁊ emunt: ⁊ carius quãtum poſſunt vendũt: ſicut mercatores ⁊ negociatores. lxxxviij. diſtin. in palea Ejciens. ⁊. c. quoniam non cognoui. xiiij. q. iiij. quicunqꝫ. ex͂ ne cleri. vel mo. per totum. ¶ Vadunt etiam quidam ex eis ad eorum capitula ⁊ al's per mũdum pro eorum negotijs vel conſanguineorum vel amicorum: ⁊ aliquoties nulla cauſa cogente: ſed cauſa recreationis vagando per mũdum cum burſarijs: nunc equitando / nunc peditãdo contra decre. Exiui de paradiſo. §. quocirca. ⁊ de hoc ſuperius tactum eſt in. §. offendunt. in. ꝟ. vadunt etiam aliqui in ar. lxvj. ¶ Quidam etiam ex eis debitum contrahunt contra ſtatum eorum. vt pre. c. exijt. §. ceterum. Frequẽter etiam granum ⁊ vinum ⁊ oleum ⁊ legumina ⁊ caſeos et lanam ⁊ ſpecies alias quas acquirũt pro tunicis vendũt aliqui fratres. ⁊ non pro tunicis dant illam pecuniam ſicut fuit voluntas dantium res illas: ſed in alijs neceſſitatibus ⁊ vtilitatibus ponunt. cõtra eorum ſtatum. quia non poſſunt illam ſpeciem in aliud ꝙ in tunicas cõmutare. ſicut dicitur de pecunia ad certum vſum deputata / ꝙ non poteſt in vſus alios cõmutari. vt in pre. c. exijt. §. ceterum. Jmmo in quibuſdam prouincijs in ordine vt in Alemãnia lanã que datur eis pro tunicis fratres aliqui portant ad nundinas: ⁊ ibi carius vendunt ꝙ vnde venerũt et emunt inde quod volunt ſicut alij mercatores. contra ſtatum ⁊ iura predicta. Jtem quum prelati aliqui deberẽt facere emi de illa pecunia vel de alijs eleemoſynis fratrũ pannum pro tunicis fratrũ dant eis certas pecunie quãtitates: de quibus raro habent tunicas cõpletas. quas quãtitates nec prelati dare poſſunt nec ſubditi recipere. quia contra eorum ſtatum eſt. quia illa ſpecies deberet vendi de licentia dantium per famulum aſſignatum per fratres ⁊ per eum pannus emi de licentia ⁊ authoritate dantium granum illud vel illam ſpeciem. ⁊ pannus deberet diſtribui per prelatum inter fratres prout quiſqꝫ egeret. xij. q. j. c. ij. ⁊. c. quia tua. ⁊. c. ſcimus. et non deberet dari pannus multo minus pecunia fratri non indigenti et diuiti multas tunicas habenti. xij. q. j. dilectiſſimis. Actu. iiij. Dicat ergo frater volens ſuam regulam ⁊ declarationes ſuper regulam eccleſie obſeruare prelato ſuo / Pecuniam nolo. detis mihi pannum quem vultis. contentus ſum. Si autem prelatus nõ dat pannum: teneat illam pecuniam aſſignatam fratri pro tunica vel parte eius per guardianũ famulus pro dantibus granũ: donec ematur pannus pro fratre. Si autem illa pecunia non ſufficit pro tunica: teneatur per famulum nomine dantis granum conuerſum in pecuniam: donec alia eleemoſyna habeatur pro fratris neceſſitate aſſignata de qua ſuppleat͂ de tunica qꝺ deeſt. Utraqꝫ tamen pecunia retenta a famulo pro dantibus teneatur quouſqꝫ in neceſſitate tunice ſit expenſa. vt ſic predicta declaratio obſeruetur. Raro tamen hodie inter fratres in iſto articulo hec veritas ⁊ puritas obſeruatur. immo pecunia data fratri pro tunica recipitur: ⁊ ad fratris vbi et in quibus voluerit libitum diſpẽſatur. Multi etiam fratres maxime maiores in honoribus et pecunijs. l. di. quia tua. reuera non indigẽtes tunicis / immo habentes promptuaria ⁊ eleemoſynas ⁊ decem mutatoria cum Naaman ſyro leproſo: ⁊ ipſi lipꝛoſi lepra auaritie / Giezi diſcipuli Heliſei. iiij. Reg. v. ⁊. j. q. j. qui ſtudet. ⁊. c. cito. aut pannum pro tunicis / quum datur accipiũt: aut pecunias a guardianis faciũt aſſignari: ſui ſtatus dupliciter tranſgreſſores. tum quia recipiunt tunicas quibus nõ indigẽt ⁊ ſic rapiunt ſm Ambro. xlij. diſtin. §. j. vt ſupra dixi. tũ quia contrectant pecuniam alienam: que erat pro veris fratrũ neceſſitatibus aſſignata a dante. que ſine licẽtia eius non potuit in rem non neceſſariam expendi. vt pre. c. exijt. ⁊ ſic furtum cõmittunt. vt ſupra dictum eſt. legitur ⁊ no. ex͂ de elec. dudum. ij. Fratres minores etiam ſtantes cum dominis cardinalibus ⁊ prelatis contra eorum ſtatum partem recipiunt dupliciter peccãtes mortaliter: ⁊ quia ſine licentia deponitur: ⁊ ſine neceſſitate. contra decre. exijt. de pecunijs datis ab alijs inter familiam diuidendis. Cum etiam ſtarem Rome in ſancta Maria de ara celi: fratres noſtri de loco a quodam eorum famulo infirmo octingentos ⁊ amplius florenos acceperunt eo inuito: dicentes. Nobiſcum fuit lucratus iſtam pecuniam. noſtra eſt. quod tãtũ fuit ſicut ſi raperent eam in via.

heretice prauitatis inquiſitores.

¶ Jnquiſitores etiã heretice prauitatꝭ fratres minores quo priuilegio ⁊ qua authoritate neſcio / tota die diſpenſant pecunias inquiſitionis contra eorum conſcientias et ſtatum. quia eſto ꝙ inqͥſitores facti ſunt: nõ propterea a regula abſoluti ſunt nec a declarationibus eccleſie. Et in hoc inquiſitores dupliciter peccant mortaliter: quia quum per priuilegium papale tres partes debeant fieri de pecunia inquiſitiõis: ⁊ vna cõmunitati terre de qua eſt hereticus dari: altera officialibus officij: tertia reſeruari in manu dioceſani in neceſſitate officij expendenda: nulla parte alicui aſſignata totum ſibi inquiſitores vſurpant / quum eccleſia Romana nullam eis partem aſſignet pro expenſis. ⁊ ſic vere fures ſunt ⁊ latrones pecunie inquiſitionis: eam preter ⁊ contra volũtatem Romanorum pontificum vſurpantes ⁊ eam in abuſus ſuos fratrum et conſanguineorum pro libito expendentes. Secundo offendunt. quia quum deberent eſſe fratres minores ⁊ pecuniam non contrectare eam expendunt qualiter eis placet. credunt tamen facere domino holocauſtum: quum de illa pecunia faciunt conuentibus vel fratribus aliquam eleemoſynam ad literã de mammona iniquitatis. i. de pecunia aliena. contra illa iura. xiiij. q. v. forte. c. immolans. c. ſcriptum. c. dixit. j. q. j. nõ eſt putanda. Tertio quia vix faciunt contra accuſatos de hereſi niſi pecuniariam condemnationem. vt eam imburſent. Propter quod vix credo ꝙ aliquis eorum propter eorum extorſiones pecuniarias euadat excõmunicationem papalem: que ponitur in clemen. ex͂ de hereticis. multorum. ⁊. c. volentes. j. rñſo. Socij etiam inquiſitorum fratres minores ſicut ſeculares et amplius pro officio nota-

riat⁹. vide ex̄ de here. vt officiū.§.ad cōſcribendas.⁊ alijs
contractibus ⁊ ſcripturis faciendis in officio inquiſitio/
nis pecunias extoꝛtas ⁊ immoderatas ⁊ oblatas accipi/
unt tota die abſq; aliqua diſpenſatione papali.contra re/
gulam ⁊ declara.pꝛedictas.❡ Fratres etiam cōfeſſoꝛes
aliqui diſpenſant frequenter incerta ad que tenentur con
fitentes eis ſicut volunt.contra pꝛedictam decla.exiui.§.
pꝛoinde.⁊ in clemen.de priuile.⁊ exceſ.priuile.c.religioſi.
§.quibus.℣.nec legata.Et (quod peius eſt) ſibi frequen/
ter reſeruant.Et hoc idem faciunt de penitentijs pecunia
rijs quas imponunt.que pecunie debent ſm voluntatem
confitentium pauperibus erogari. Poteſt tamen confeſ/
ſoꝛ dare conſilium:⁊ illum quem abſoluit inducere vt fra
tribus ſuis vel alijs quos nominauerit illam pecuniam
impoſitam ei per penitētiam largiatur.ar.declarationis
Exiui.in demē.§.pꝛoinde. ❡ In quibuſdam pꝛouincijs
habent fratres minoꝛes loca in q̄bus habent omnia ne/
ceſſaria a quibuſdam dominis / contra eoꝛum ſtatum:
qui eſt nihil fixum tenere:nec reditus nec pꝛouentus.ſed
tanq̄ aduene et peregrini debent ire continue pꝛo elee/
moſyna.⁊ hec eſt celſitudo altiſſime paupertatis ſm bea/
tum Frāciſcum.vt in regula in.c.fratres nihil ſibi appꝛo/
pꝛient.⁊ nihilominus contra eoꝛum ſtatum ⁊ conſcientiā
ibi ſicut alibi oblationes pecuniarias ⁊ alias oblatas et
petitas pecuniarias eleemoſynas et alias extra pecuniā
quotquot habere poſſunt/recipiunt indiſtincte:duplex vi
tium ſcilicet auaritie ⁊ receptionis pecunie contra regu/
lam cōmittentes.de pecunia vt ſepe dictum eſt in regula
in.c.pꝛecipio firmiter.de auaritia in regula in.c.fratres q̄
ſunt miniſtri.℣.cōſulo vero moneo ⁊ exhoꝛtoꝛ in domino
Jeſu chꝛiſto vt caueant fratres ab omni ſuperbia / vana
gloꝛia/inuidia/auaritia/cura ⁊ ſolicitudine huius ſeculi
⁊c. Faciunt etiam ſibi miniſtri aliqui pꝛouinciarum red/
di compotum a guardianis: ⁊ guardiani ⁊ compotiſte a
vicarijs domus: ⁊ fratres in via et in domo a famulis:et
pꝛouincia a fratre camerlingo pꝛouincie ⁊ ab inquiſitoꝛi
bus heretice pꝛauitatis:qui nō pꝛouincie ſed eccleſie Ro
mane cuius ſunt officiales/tenentur reddere rationem.
ar.x.q.iij.c.j.ex̄ de accuſa.qualiter.ij.quod eſt cōtra decla.
clemen.que pꝛohibet fratribus minoꝛibus cōpotum re/
cipere.vt pꝛe.c.exiui.§.pꝛoinde. Quidam etiam eoꝛum
quum habeant eleemoſynas pecuniarias : nihilominus
quum infirmantur:vel pꝛo pꝛouincia vel pꝛo locis eoꝛum
pꝛoficiſcuntur aliquo:faciunt ſibi a pꝛouincijs vel a locis
pꝛouideri in expenſis pecuniarijs:eoꝛum loculis ſemper
ſaluis/ſed eoꝛum cōſcientijs ſemper pꝛauis.quia vere ra/
pinam cōmittunt ſm Amb.xlvij.diſtin. ſicut. accipientes
maxime pecunias non neceſſarias ſed eis totaliter inter/
dictas. Quidam etiam eoꝛum pecunias habent conti/
nue ad bancas mercatoꝛum:ex quibus eis nomine mer/
cancie aliquid pecunie reſpondetur.nequioꝛes in hoc in/
comparabiliter q̄ alij mercatoꝛes augentes cum maledi
ctis pecunijs ſuis alias pecunias ſceleratas.⁊ ſic peſſimi
negotiatoꝛes ⁊ pꝛopꝛietarij deſperati.lxxxviij. diſtin.ejici
ens.ex̄ de ſta.mona.c.ij.c.ſuper quodam. Quedā etiam
loca fratrum minoꝛum habent caſalina et alias domos
⁊ alios hoꝛtos remotos a loco:ex quibus ſibi ſolui faciūt
penſiones: ⁊ reditus recipiunt annales.cōtra eoꝛum ſta/
tum ⁊ regulam. Sed ⁊ vix locus eſt in oꝛdine qui nō ha
beat aliquos reditus et pꝛouentus annales: vel in vino
vel grano vel oleo vel pictantijs vel veſtibus vel cera vel
alijs ſpeciebus vel pecunia numerata. ❡ Et q̄q̄ ſancte
memoꝛie frater Bonſaluus hiſpanus de pꝛouincia Ga/
licie nobilis genere ſed nobilioꝛ vita ⁊ moꝛibus et euan/
gelica paupertate:vere frater minoꝛ ⁊ zelatoꝛ ardentiſſi/
mus regule ⁊ dominus paupertatis. Matthei.xi.et do/
minice humilitatis/cum quo in loco fratrum de Luca ſcu
tellas laui in eadem pelui lapidea:magiſter in theologia
realiſſimus verbo ⁊ opere/de maioꝛibus mundi literatis
in triuio ⁊ quadriuio/qui parum poſt moꝛtem ſuam/ Pa
riſijs in viſione quibuſdam fratribus noſtris apparuit
gloꝛioſus in thꝛono reſidens cum coꝛona aurea ⁊ ſeptro
qui dixit tunc ꝙ ſedes thꝛoni ſibi aſſignata erat in celo:q:
puriſſime in oꝛdine iuſtitiam obſeruauerat.xij.q.ij.cū de/
uotiſſimam.generalis magiſter noſter totum oꝛdinem ex
pꝛopꝛiauerit in vita ſua: ⁊ ſententiam excōmunicationis
tulerit contra omnes fratres ſubditos ⁊ pꝛelatos:niſi in/
tra certum terminū illis a quibus habebant reditus vel
eoꝛum heredibus reſignarent.quod ⁊ factum eſt.et pꝛo/
pter hoc a quibuſdam fratribus aliquaꝫ perſecutionem
paſſus eſt:tamen fratres cōmuniter poſt moꝛtē ſuam ad
ſuum vomitum redituum ſunt reuerſi.ij. Pe.ij.de pe.diſt.
iij.ſunt qui dicunt.⁊.c.qui admiſſo.et diſtin.iiij. intermit/
tentes.Et ipſe cū patribus ſanctis requieſcit in pace bea
ti Frāciſci verus vicarius ⁊ ſucceſſoꝛ. Quid plura?ita re/
cipiunt per perſonas interpoſitas aliquoties per ſe fra/
tres pecunias cōmuniter ſicut alij ſeculares:nedum alij
religioſi qui eas poſſunt tenere pꝛo ſuis neceſſitatib⁹ de
ſuoꝝ licētia pꝛelatoꝝ.Et qualitercūq; poſſunt habere pe
cunias/dummodo non ſint expꝛeſſe furtiue/pꝛocurant et
habent . Et totus mundus vere non poſſet eoꝛum aliq̄s
pecunia ſatiare.vt ſuperius in.§.offendunt.℣. Item ſi cē/
tum.in ar.lxvj.plus q̄ ſatis declaraui ⁊ dixi. Et quum di/
cat regula ſancta eoꝛum ꝙ nullo modo recipiāt denarios
aut pecuniam:nec per ſe nec per perſonam interpoſitam
ipſi denarios et pecuniam excepto tactu recipiunt omni
modo:vt ſic affirmatiua vniuerſalis in recipiendo omni
mo/de non recipiendo nullo modo vniuerſalem tollat to
taliter negatiuam.ar.op.contra eos.ex̄ de priuile.quia cir
ca.cum ſi. Nummos enim diligunt multi ex eis.nummos
continue pꝛocurant.nummos recipiunt de nummis tota
die loquuntur.Et ideo inſtitoꝛes tales ſm Hiero.ſunt.nō
fratres minoꝛes.xvj.q.j.ſi cupis.vide.ſ.in.§.religio.℣.q:
vere.in ar.lxj. Nullo modo etiam credunt communiter ꝙ
ſine pecunia viuere poſſent.quia nullam neceſſitatem pa
ti volunt gloꝛiantes de imaginaria ⁊ mathematica pau/
pertate:quā in effectu ⁊ reuera fugiunt omni modo. San
ctam regulam ⁊ poſſibilem dulciſſimam et facilem veris
non fictis fratribus ⁊ expꝛopꝛiatis a carne ⁊ mundo/do/
gmate peſſimo verbo mendaci ⁊ vita peſſima blaſphemā
tes:infideles in hoc vix credentes ꝙ deus poſſet fratres
ſine pecunia ſuſtentare:ſicut nutriuit ⁊ per coꝛuum Heli
am.iij.Regum.xvij.⁊ per viduam Sareptanā.iij.Regū.
xvij.et filios iſrael manna in deſerto.Sapien.xvj. de con.
diſtin.ij.reuera . Et Paulum pꝛimum eremitam per coꝛ/
uum poꝛtantem ſibi omni die medium fragmen panis:
⁊ panem integrum adueniente Antonio magno hoſpite
⁊ ſicut impleuit ſpoꝛtas panibus beato Apollonio in vi/
tis patrum.Et de paucis panibus hoꝛdeaceis centum vi
ros.iiij.Reg.iiij.⁊ filios iſrael manna.xl.annis.de conſe.
diſtin.ij.reuera.Sapien.xvj.Exodi.xvj. Et ſicut ipſe chꝛi/
ſtus dicit.paſcit volatilia non ſerētia nec metentia. Mat
thei.vj.Et pauit de q̄nq; panib⁹ q̄nq; milia hoīm. Mat.
xiiij. Jo.vj.xxxvj.di.§.ecce.⁊ de ſeptē panibus quatuoꝛ mi
lia. Mar.viij. Unde Climacus in titulo ⁊ gradu de curſu
paupertatis. O monachi non ſumus volucribus infide/
lioꝛes. Mat.vj.Et pꝛopterea vtinam vtinam non dicant
q̄ pluribus fratribus minoꝛibus / Pecunia veſtra vobiſ/
cum ſit in perditionem.Act.viij.j.q.j.qui ſtudet.ex̄ de ſta.
mo.cum ad monaſteriū.§.j. Nam continue ſancte legi re/
gule ⁊ declarationibus alias declarationes ſuas ⁊ inter/
pꝛetationes ſuas et gloſſas cōponentes multi ex eis per
oēm viam per quam poſſint habere pecuniā:fraudem fa/
ciunt:ſuas poti⁹ animas defraudantes. ❡ Faciūt inquā
tripliciter fraudem regule . De perſona ad perſonam.q:
quum nō poſſint recipere pecuniam per ſe fratres mino/
res:recipiunt multi contra regulam etiam per perſonam
interpoſitā ſine neceſſitate . Item de re ad rem . q: quum
non poſſint recipere pecuniā:recipiunt aliquā rem quam
vendunt pꝛo pecunia.⁊ hoc eſt contra regulā que pꝛohi/

bet denarios et pecuniam. Pecunia autē ſm generalem conſtitutionem ordinis eſt omne illud quod recipitur vt vendatur. ad quod facit. j.q.iij. totum. ⁊ cōtra declarationem exijt. vbi dicitur ꝙ fratres non debent recipere rem aliquam vt eam vendant. Item faciunt fraudem regule de contractu ad cōtractum. q: quū non poſſint aliquam rem vendere eam permutant. que permutatio eſt ſpecies cuiuſdam venditionis. ff. de edi. edic. ſciendum. §. emptorem. De ijs fraudibus contra leges legitur ⁊ no. ex̄ de cōceſ. preben. cōſtitutus. de priuil. quāto. xiiij. q. iij. plerique. ⁊ per Accur. ff. de legi. contra. ¶ Quantū ergo eſt de facto pecunie, regula fratrum minorū per plures eorum ludibrio facta eſt: ⁊ totaliter debito fruſtratur effectu: ⁊ impoſita eſt lex ſancta regule verbis ⁊ non rebus. quum ſit potius contrarium faciendum. Unde dicit regula in. c. fratres nihil ⁊c. pauperes in rebus. facit ad hec. C. de bonis q̄ li. l. vlti. C. cōmunia de lega. l. ij. legitur ⁊ no. ex̄ de elec. cōmiſſa. §. porro. li. vj. Fratres autem plerique nec verba nec mentem nec ſenſum regule ſeruant. quū tamen mens potius attendatur. ex̄ de ver. ſig. intelligentia. ⁊. c. propterea ⁊ legitur ⁊ no. ex̄ de elec. ſi poſtq̄. §. ſi clericus. Fruſtra etiā regula quātū ad articulum pecunie, in multis fratribus membranas occupat ⁊ declarationes. quū quaſi nihil de eis per plures ſeruatur. xix. di. ſi romanorum. ¶ Et q: (vt ſepe ſupradictum eſt) fratres minores non poſſunt habere proprium in communi: vt in regula ⁊ declarationibus eorum ſuperius allegatis liquido apparet. Et ideo in eis quelibet proprietas magis eſt condēnanda: vt ſciant clare actus ⁊ cōtractus ad veros dominos et proprietarios pertinere: ⁊ veram paupertatē euangelicam ⁊ beati Franciſci regulam inficientes: a quibus debent (ſi ſaluari deſiderant) totaliter abſtinere. Ideo ad eoꝝ ſalutem hic eos inferius declarabo. Cōtractus autem ⁊ actus proprietariorum oībus religioſis ⁊ precipue fratribus minoribus totaliter per ſe et ꝑ alios interdicti ſunt. hi ſcilicet emere ⁊ vendere. ex̄ de emp. ⁊ ven. per totū. ⁊. j. q. j. qui ſtudet. Donare. ex̄ de dona. per totum. Permutare. ex̄ de re. permu. per totum. Compenſare. C. de cōpēſa. per totum. Locare ex̄ de loca. ⁊ con. per totū. et vide quod no. ex̄ de fi. inſtru. inter. in gloſ. ſꝫ hoc. Cōducere. Emphiteoticare. C. de iure emphi. per totum. ex̄ de loca. ⁊ con. c. ſi. ex̄ de reli. do. conſtitutus. x. q. ij. hec ius. Hypothecare rem imobilem. Impignorare rem mobilem. Obligare. Diſſipare. Qualiter cumque diſtrahere. Sibi vel alicui appropriare. Extraneo rem preſtare. Uero domino datori vel preſtatori quū petierit rem ſtatim non reaſſignare. Pro re aliqua habēda vel recuperanda dño terre iudici vel rectori querimoniā contra quemq̄ in iudicio ꝓponere. Uel ablatā rem iudicialiter repetere. Pecuniā mutuare. q: mutuū eſt de meo tuum. ex̄ de pig. c. ſi. lxxxviij. di. in palea, eiīciēs. Quācūque eleemoſynā a dante vel herede vel executore ex debito iure vel ſtatuto vel conſuetudine vel pacto petere. vel ipſum in iudicio vel extra moleſtare. q: nulla actio cōpetit fratri minori qui nullum ius habet in aliqua re. Teſtamēta exequi. Pecuniam vel denarios deponere aut deponi facere. Capſulam cū pecunia vel eius clauem deferre. Pecuniam inuentā in via accipere vel accipi facere. xiiij. q. v. per plura. c. Eleemoſynā pecuniariam facere per ſe vel ꝑ aliū. Pecuniā manu ligno vel cera tangere vel numerare Pecuniam in capitio vel veſtibꝰ portare. Uel capſam vel loculum vel peram in qua eſt pecunia cuiuſcūque ſit illa pecunia portare. Quando et qualiter expendatur pecunia precipere. de ea cōpotum exigere. In quacūque hereditate parua vel magna ſuccedere. Legatū quod maiorem partem hereditatis continet accipere. Annuos reditꝰ vel cenſus vel tributa, vel ſalimaria reditus ſalis, vel pedagia a pede tributū intinerantium. legitur ⁊ no. de his ex̄ de ver. ſig. ſuper quibuſdam. vel teloneum habere. Reditus maris. Luc. v. vel recipere vel tenere. Remittere quia remittere dare eſt. ex̄ de reſti. veniens. Refutationes vel quietationes facere. ex̄ in clemen. de iureiurā. ro mani. §. eidem. In certa pecuniaria maxime vel pecuniarias eleemoſynas aut penitentias diſpenſare aut facere diſpenſari exce pro nudo conſilio. Cum ſcriptoribus vel alijs artificibus pactum de dando tātū preciū cōuentionem, promiſſionē vel obligationem aliquam facere. Pecunias a dantibus depoſitas apud nuntium vel depoſitarium pro neceſſitatibus fratrum aliter ꝙ in ſuis veris neceſſitatibus emergentibus vel ingruentibus expendere vel expendi facere vt. ſ. per multa exempla apertius declaraui: Neceſſitate vera non emergente vel ingruente, eleemoſynā pecuniariam facere recipi vel deponi. De emptis de pecunia pro neceſſitate depoſita enceniare aut munuſcula empta de illa pecunia dare. Scotum pro comeſtione facere vel ſymbolizare. aut illam pecuniā depoſitam pro neceſſitate fratris cum licentia vel ſine licentia prelati alteri cuiq̄ dare vel per tenentem nuntium vel depoſitarium facere dari. quia prelati non poſſunt in hoc licentiam dare: quia nihil habent facere in illa pecunia. ſicut ſupra plene ⁊ ſepius eſt preſcriptum. Eleemoſynarias pecuniarias fratrū decedentium facere accipi: ⁊ pro fratribus facere expēdi Bona apoſtatarū extra ordinem morientium occupare, Uendicare. j. q. iij. ſaluator. j. q. j. ſi quis epiſcopus. Uel recipere Reconuenire. Tranſigere. Profenerare: vel licitare. Stipulari. Acceptilari. Homagium recipere pro re cōmoda a fratre pignus accipere partem in hereditate paterna vel bonis conſanguineorū tamq̄ iure exigere. Ad depoſitarium pro aliqua re non vere neceſſaria nec neceſſitate emergenti recurrere: vel pecuniā deponi facere parochias vel parochiales eccleſias habere: quia ius et proprietas ſpūalis eſt. ex̄ de cauſa poſſeſ. cū eccleſia. et de paro. per totum. Iure aliquo vel conſuetudine vel pacto sacra cōferre: Funera in iure repetere. extra ordinem vel epiſcopalem dignitatem iuriſdictionem eccleſiaſticam exercere. ſicut vicarij vel officiales epiſcopi. Tabellionatus vel ꝓcurationis officiū exequi niſi in caſu hereſis. ex̄ de hereti. vt officiū. §. ad cōſcribēdas. Caſtallorum occonomorum orphanotrophorum xenodochorū actorum ſyndicorum officiū habere. q: tractāt pecunias ex officio. Intra ordinē vel extra iniuriarū actione, q: nulla actio iuridica cōpetit vero fratri minori ex mente declarationum agere. Et de fratre pro illata iniuria iuſtitiam petere. eo excepto ꝙ ſeruata admonitione euāgelica vel coactꝰ per obedientiam prelato qui eſt eccleſia. ar. vij. q. j. ſcire. denūtiare frater poſſet ⁊ debet: pro ſe iuſtitiam non petendo. Nam frater minor etſi denuntiare poſſit fratrem ſuum vel alium denuntiatione euangelica: non tamen canonica: in qua aliqua cognitio neceſſaria eſt. ſuper quo no. Inno. ex̄ de iudi. nouit. Tunicam meam, pecuniam meam, librum meum, quātulumcumque rem meam, etiam ore dicere: niſi proprium peccatum: vel etiam noſtram. niſi intelligendo de vſu nudo. Or res quecumque ſit ordinis, niſi ad ſolum vſum, aſſerere aut mente credere. In peregrinationem quamcumque aut tractus ⁊ loca ⁊ regiones hoſpitales cum burſario ire: aut pactum facere cum hoſpite vel quocumque alio de re aliqua. Claues cellarum tardando per dies extra locum prelato non aſſignare. Claues capſarum, ſcriniorum, armariorum, vel quorumcumque repoſitoriorum, vbi fratres habent libros vtenſilia et ſupellectilem per ſpaciū dierū eundo extra locum ne fratres vtātur illis rebus prelatis non reſignare. Librum aut rem aliam cuius fratres communem vſum debent habere, quum re alia non vtitur nec vti neceſſe eſt, in breui fratribus petentibus non preſtare. Nam illud eſt vſum appropriare. vt de hoc ſuperiꝰ dictū eſt. Oblationes pecuniarias in altari, cyppo, bacinili. Eleemoſynā pecuniariā ſine nūtio vel depoſitario faciēdo eā poni a dante in feneſtra vel foramine vel capitio vel alio loco, recipere. De cella ablata per prelatum vel quacūque alia re coram ſuperiore alio prelato querimoniam proponere. Multis

Ampla eoꝝ ānumeratio q̄bus eſt fratribꝰ minoribus interdictum.

annis vt paucis voluntate propria ⁊ importunitate in loco vel cella manere appellare, quia qui nullum ius habet in aliqua re: in quo grauari poteſt. Rem in vſum vnum conceſſam in alium commutare. vt panē eleemoſynarium/oleum/vinum/fabas/legumina alia/ vel aliam rem eſibilem vel nō eſibilem/pro lignis vel pro re alia eſibili vel non eſibili detrahere vel commutare. Superfluarum rerum ⁊ nō vere neceſſariarum mobilium vel immobilium vſum recipere. q: verus vſuarius ⁊ ſimplex ſuperflua ad vtendum habere non poteſt. quia (vt dictum eſt) ſm Ambro. qui non indiget ⁊ accipit: rapit. Ligna ſyluarum vbi fratres habitant etiam pro eorum neceſſitatib⁹ vendere vel vendi facere. quia vſuarius in ſylua nemore vel prato vel horto vel alia re qui vſum nudum habet: nihil de fructu rei illius vendere poteſt: ſed ſolum recipere ad ſolum ſuum vſufructum illius rei quātū ſibi ſufficiat ⁊ non in plus. ſecus eſt in vſufructuario qui ⁊ vſuz habet ſibi neceſſarium in re: ⁊ ſuperfluum fructuum non ſibi neceſſariorum vendere poteſt. q: dominus eſt totius fruct⁹ ſalua rei ſubſtantia. ex̄ de pigno. c. vlt. Et idem dicēdum eſt de quibuſcunq; alijs fructibus quum venduntur. q̇a omne quod venditur/dominium reſpicit. vt. s̄. dictum eſt. quia habent dominium vtile. ex̄ de feu. ⁊ ex̄ in clemen. de iureiuran. Romani. Infeudare vel in feudum recipere. Teſtari. Codicillari. aut aliquam vltimam diſpoſitionez rerum facere. C. de epiſ. et cleri. autenti. ingreſſi. xix. q. vlti. quia ingredientibus. Seruos aut ancillas poſſidere aut eos manumittere. xij. q. ij. de libertis. ⁊. c. liberti. Preſcribere. ex̄ de preſcriptioni. Precium pecuniarium per ſe vel per alium pro opere aliquo vel labore recipere. Pecuniam pro veſte depoſitā vel pro alia re ſpeciali in aliū vſum expendere vel expendi facere. Sine licētia prelati aliquā rem recipere vel dare. xij. q. j. non dicatis. ex̄ de ſta. mona. cum ad monaſterium. §. j. in. fi. In locis vbi fratres nō habent loca/aliquam domum vel emptam vel relictam que nomine fratrum teneatur habere. Debitum contrahere. ex̄ de ſolutio. c. ij. Vſufructum habere. xix. q. vlt. ſi qua mulier. Fideiubere. ex̄ de fideiuſſo. Poſſeſſiones vineas vel multas vites diſiunctas in fraudē regule de quibus maxime fratres faciunt vinum habere. Magna viridaria. Magnos vel plures hortos ⁊ ſuperfluas officinas/ Lapifodinas vbi lapis fodit̄/ Cretifodinas vbi foditur creta/ Argentifodinas vbi foditur argentum/ Aurifodinas vbi foditur aurum/ vel loca ſimilia in quibus metalla effodiūtur. Aluearia apum. de cōſecra. diſtinc. v. nunq̄. Columbaria/ Piſcinas/ Maneria/ Viridaria/ Foreſtas ferarum. In lacubus ⁊ fluminibus ad piſcandum partem ſpecialem habere. Pergolas vel vites de quibus fratres reponunt vinum/ vel oliuas de quibus fratres reponunt oleum/ vel terras de quibus fratres far pro infirmis vel ſpeltam vel hordeum pro aſino vel legumina advendendum habere. Rem a volente eam per violentiam auferre defendere. xxiij. q. iij. §. j. ⁊. q. j. §. j. Rem ad vſum cuius nō eſt certus dominus habere. Vſum rei generalem ⁊ alijs fratribus communem in ſpecialem ſine prelati licētia ſpeciali conuertere. Quācunq; ſocietatem lucri cuz aliquo habere. Eleemoſynam pro neceſſitate depoſitam ingruēti non ſtatim expendere. vel in illa neceſſitate facere ſibi ab eleemoſyna conuentus prouideri. Eleemoſynam primo ſibi aſſignatam pro alijs futuris neceſſitatibus reſeruando. Unde certum eſt infirmos fratres habentes eleemoſynas ⁊ nō expendentes ⁊ neceſſaria conuentui recipientes eſſe proprietarios. Quamcunq; rem prelato zelare vel eo iubente ſtatim eam non reaſſignare. Libros duplicatos eiuſdem tenoris ⁊ duo breuiaria vel duas biblias habere. Pro labore ſcrō ordini vel ſeruitio vel fratri extra ordinē mercedem pecuniariam recipere. Candelas datas in funeribus vel alibi vendere vel commutare. Certam eleemoſynam pecuniariaz pro eundo ad funus vel pro adſiſtendo recipere. ¶ ¶ Pro pecunia celebrare: vel promittere/ pro tanta pecunia tot miſſas celebrabimus. Rem deputatam ad ſolū vſum quocūq; titulo alienare. Re non vti: ſed in theſauro reponere. A damnū inferentibus in hortis vel ſyluis eorum vel rebus eorum vſui deputatis ſatiſfactionem in iudicio petere. vel emendam vel condemnationem recipere. Penitētiarias pecunias imponere: ⁊ ſibi vel conuentui aſſignare. Extra ordinem in manibus ſecularium ſine licentia prelati rē aliquā habere vel deponere. In ſanitate vel īfirmitate clauē celle vel armarij vel prelato reaſſignare ⁊ ſe expropriare vt rebus religioſorum vtat. q: qui non vixit proprietari⁹ non oportet ꝙ ſe expropriet cum ea intentione tacita / vt prelatus nihil de cella ſua auferat vel de diſco. Quod ſi faciat: frater turbatur ⁊ murmurat. ⁊ frequenter coram ſuperiore prelato conqueritur. Hic vere fater ꝓprietarius eſt. q: prelatus vſum rerum habet tollere ⁊ dare fratrib⁹ ſicut vult de rebus cōmunibus plusq̄ prelatus vel officialis cōcedat tollere. qđ eſt furtū. ex̄ de elec. dudū. ij.

Prelato non obedire. q: nulla peior ꝓprietas q̄ proprie voluntatis. cui religioſus libenter renuntiauit. xij. q. j. non dicatis. Prelationem ambire vel procurare. j. q. vj. ſicut viij. q. j. ſciendum. q: ſm Greg. nō ſolū auaritia eſt in rebus: ſ; in appetitu honoris. iux̄ illud Philip. ij. Non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe equalem deo. non eīm loculis caret ābitioſus ⁊ cupidus dignitate. Promiſſionem de re aliqua facienda vel nō faciēda alicui ſine licentia prelati facere. q: qui non eſt ſuus: non pōt ſe alteri obligare. ar. liiij. di. ſi ſeruus. Quodcūq; votū ſine licētia prelati emittere. q: vere expropriatus ſic loquendo nō habet corpus neq; animam: ſ; totuz eſt prelati. ad hoc. xx. q. iiij. monacho. Unde que ſunt de genere bonorū: ⁊ que media a ſanctis patribus ⁊ doctoribus dicūtur: que nō ſunt virtus ſimpliciter que eſt in anima. xxxv. q. v. de pudicitia ſ; ſunt boni act⁹ corporales: vt vigilare corporaliter/ aut ſe diſciplinare/ aut abſtinere a quali/ aut quamlibet aliaz exercitationem corporalē. que ſm apoſtolum modicū vtilis eſt. j. ad Timo. iiij. xlij. di. §. j. contra volūtatē prelati ſubditus religioſus facere non pōt. q: ſm Greg. Etſi mala ꝑ obedientiā faciēda nō ſunt: bona tn̄ corpalia ſunt ꝓpter obediētiā dimittēda. xj. q. iij. q̇d ꝗ. Cū p̄lato ꝯtēdere: aut ſine ei⁹ licētia/ cū eodē ꝑtinaciter diſputare. qđ ē ꝓprie ſuꝑbor̄. Falſo ſe a ꝯplēda obediētia excuſare. Cōtra volūtatē p̄latorū extra ordinē ꝑ quacūq; re vel officio ꝑ aliquos ſeculares vel ab eiſdem licentias potiusq̄ obedientias ꝓcurare: aut ꝑ p̄latos iīūctas facere reuocari. De ablato ſibi officio murmurare. Falſo p̄latū quēpiā accuſare. In loco natiuo vbi fratres īdigene habitāt procurare habitare. ⁊ ꝓcurare ne fratres extranei ibi habitēt. q: iſtud ē ꝓprie loca appropriare. iuxta pſ̄. xlviij. Vocauerunt nomina ſua in terris ſuis. Pro vſu alicui⁹ rei corā ſuis p̄lat̄ ī iudicio vel extra cū alio fratre cōtēdere: vel litigare: vel ſuū ius allegare. q: nullū ius fratri vero minori ꝯpetit. ſ; ſimpliciter dicere p̄lato. fac de hac re qđ vis. hoc em̄ ē ꝓprie ius fratris minoris/ nullum ius in terra habere ⁊ iniurias ſuſtinere. Facientes contra priuilegia ordinis coram priuilegiorum cōſeruatoribus iudicialiter moleſtare. ne dicam frequenter malitioſe. quū tale officium principaliter ⁊ totaliter etiam in alijs ꝙ in fratribus minoribus iuris indaginē ordinariā non requirat. ex̄ de off. dele. ga. ſtatuimus. li. vj. ⁊. c. hac cōſtitutione. §. vt autem. Aliqui de caſibus predictis. maxime prope finem pertinēt ad ꝓprietatē proprie voluntatis. qui ſunt contra votum aut bonū obediētie de qua ſtatim proſequar latius ꝑ veritatē. Alij caſus ad rerū ⁊ vſus ꝑtinēt ꝓprietatē. q: rūpūt ꝓmiſſam ī regula ſctā pauptatē altiſſime veritatē. ſiē ſci⁹ ⁊ diligēs lector poterit īueniri. ¶ Caſus aūt p̄dicti ſub epilogo ⁊ breuiloquio reperiri/ ꝓbati ſunt. s̄. vbi eos lati⁹ declaraui. ⁊ probātur per iuris titulos ſpeciales. ff. ⁊. C. ⁊ ex̄ de emp. et vendi. ⁊ de donatio. ⁊ de locatio. ⁊ con. et de depoſito.

Et de compenſationibus. Et de rerū permutatione. Et de fideiuſſoꝛibus. Et de teſtamentis. Et de codicillis. Et de vſu. ⁊ habi. Et de vſufructu. Et de pactis. Et de tranſactionibus. Et in ſimilibus ſuis titulis. ſicut cuilibet articulo competit ſuperius per ſe ⁊ ſpecialiter declarato. Et pꝛobātur per ſanctam regulam pure ⁊ ſm rigoꝛem ⁊ ſpiritualiter ⁊ veraciter intellectam. Et per declarationes Nicolai. Exiit. Et Clementi. Exiui de paradiſo. ſepiſſime ſuperius allegatas. Et ꝑ cōſtitutiones non deuiantes a declarationibus oꝛdinis generalis. Quia. ſ. in. §. Nunc vero. in pꝛinci. in ar. liiij. dixi ꝙ religioſi in vitio pꝛopꝛietatis offendunt in ingreſſu religionis: ⁊ pꝛogreſſu/ ⁊ egreſſu. Dicto late ſupꝛa quomodo offendūt in ingreſſu ⁊ pꝛogreſſu: nunc ſuccincte dicendum eſt quomodo offendunt in ingreſſu de mundo in vitio pꝛopꝛietatis. Et ſiquidem aliqui eoꝛum ante moꝛtem conueniunt in idipſum/ ⁊ aliqui etiam de licentia pꝛelatoꝛum/ ꝙ in moꝛte vnus ſuccedat alij in ſuo peculio maledicto. Aliqui in moꝛte nō ſe expꝛopꝛiant in manibus pꝛelatoꝛum: ſed tacēt/ ⁊ abſcondūt que tenent in oꝛdine vel extra. Vel non faciunt reddi pecuniam illi cuius eſt: vel res. Vel ſe expꝛopꝛiāt cum intentiōe ſi de infirmitate conualuerint: ſuum peculium rehabendi. de peni. di. j. diuoꝛtium. ij. q. j. l. deſtitiſſe. Vel aliqui eoꝛum faciunt legata de peculio vel miſſas dici pꝛo anima ſua. Vel faciunt fieri poſt moꝛtem ſuam pictantiam fratribus. Vel relinquunt aliqua fabꝛice eccleſie: vel pꝛo edificijs vel neceſſitatibus fratrum vel ſacriſtie vel infirmarie. Vel dant ſine licentia pꝛelatoꝝ in infirmitate aliqua in oꝛdine vel extra. Vel eligūt etiam intra locum fratrum aliquaꝫ ſepulturam. Vel moꝛiuntur cum deliberata diſplicentia/ magna moꝛtis impatientia ⁊ murmuratione. Hec omnia vitium pꝛopꝛietatis ſapiūt ⁊ naturam. ad hoc. C. de epiſco. ⁊ cleri. aut. ingreſſi. xix. q. vlt. q: ingredientibus. ex. l. nunc autem. ibi. deinde iudicio eius ceſſante. ex̄ de teſta. quia ingredientibus. ⁊ de ſta. mona. c. ij. ⁊ c. ſuper quodam. ⁊ c. cum ad monaſteriū. §. ꝙ ſi. liiij. di. abbas. xij. q. ij. non dicatis. ⁊ c. nolo. ex̄ de ſepult. religioſi. li. vj. xiij. q. ij. quam pꝛepoſterum. Referas iſtas allegationes ſingulas ad ſuos ſingulos articulos pꝛenotatos.

Quia autē diffuſius ſupꝛa de vitio ꝓpꝛietatis religioſoꝛum maxime fratrum minoꝛum huius frigidi ⁊ hypocritalis tēpoꝛis pertractaui: quia nimis diffuſi ſunt ſuꝑ eoꝝ vulnera diſcooperui: vt vere expꝛopꝛiationis ⁊ paupertatis oſtēderē medicinam: ne ſe pꝛetextu craſſe ignoꝛantie valeant excuſare. que tamen non excuſat. ex̄ de oꝛ. ab epiſ. qui renun. epiſcopa. c. j. vbi de hoc. ⁊ de cleri. ex. mini. c. penult. vbi de hoc plene. Nunc ad alia eoꝝ vitia vt per eos ſciantur ⁊ curentur ſimiliter reuertamur Et vt curati ſecularium clericoꝛum ⁊ laicoꝛum efficacius verbo ⁊ exemplo curent ſcelera ⁊ delicta. xvj. di. c. vlt. xxv. di. c. vlt. iij. q. vij. §. idem teſtatur. cum. c. ſe.

¶ Articulus. lxviij. A

ET ſecundum eoꝝ vitium capitale inobedientia hariola. j. Re. xv. di. lxxxj. ſi qui. filia belial. i. abſq; iugo. i. diaboli. j. Reg. x. Qui noluit ſubeſſe deo: ſed ei ſe parem facere. Eſa. xiiij. Ezechiel. xxviij. de pe. di. ij. ſi enim. contra quem ⁊ alios inobedientes dicitur Hiere. ij. A ſeculo confregiſti iugum meū: rupiſti vincula: ⁊ dixiſti: non ſeruiam. De obedientia iſta tractaui ſupꝛa in iſta ſecunda parte iſtius operis in materia Begardoꝛum in tertio eoꝛum erroꝛe in. §. tertius erroꝛ. in ar. lij. Et in tractatu anachoꝛitaruꝫ. in ar. lj. in. §. ex quo ſponſa. ꝟ. ad hec. cum multis ſe. Hic tamen multa addam/ ibi dicta minime repetendo. Secundū vero ea que no. xciij. di. in ſumma. ⁊ que no. Raymundus in ſumma ſua in tertio li. in titulo de ſumma pꝛecepti. ¶ B Obedientia in tribus conſiſtit. in reuerentia exhibenda/ in mādato ſuſcipiendo/ in iudicio ſubeundo. Reuerentiam debet minoꝛ vt aſſurgat maioꝛi: ⁊ det ei pꝛopꝛium locum et pꝛimum in choꝛo/ in menſa/ in ſedendo ⁊ eundo/ ⁊ huiuſmodi. niſi minoꝛi in oꝛdine maioꝛ adminiſtratio ſit cōmiſſa. Vnde archipꝛeſbyter vel pꝛeſbyter debꝫ archidiacono reuerētiam ratione maioꝛis adminiſtrationis: licet oꝛdine maioꝛ ſit. xcv. di. perlectis. vltra mediuꝫ. ꝟ. archipꝛeſbyter. ⁊ no. xxj. di. in nouo. in gloſ. ar. ꝙ. Et ſm Hug. quilibet cardinal' pꝛ̄ſbyter vel diacon⁹ maioꝛ eſt ꝗlibet epiſcopo. vt no. Archid. poſt eum. ij. q. vij. quāꝙ. licet gloſ. dicat cōtra. ſꝫ curia Romana in ſuo ritu cum Hug tenet. Obediētia iudicij ⁊ pꝛecepti debetur ei tātū qui pꝛeeſt in adminiſtratiōe vel iuriſdictione. vij. q. j. q: frater. ex̄ de ma. ⁊ obe. ſi qs venerit. nec eſt perēda ꝑ iuramētū: nec ꝑ chartulā conſcribenda. ex̄ de ma. ⁊ obe. legebatur. niſi a ſuſpecto ⁊ al's cōtumaci. ex̄ de ma. ⁊ obe. cum in eccleſijs. Foꝛma obedientie manualis quā ſubdit⁹ religioſus pꝛeſtat ſuo pꝛelatoꝛ ⁊ pꝛelatus inferioꝛ ſuperioꝛi: ponitur ex̄ de ſimo. ne dei eccleſiam. ¶ Virtus ſeu efficacia pꝛecepti eſt ꝙ ſubditus tenetur de neceſſitate obedire pꝛecepto ſui pꝛelati vel mādato. al's peccat ſm Ray. moꝛtaliter. xiij. q. j. quod pꝛecipitur. immo hariolus et idololatra dicitur. lxxxj. di. ſi qui. j. Re. xv. Quaſi peccatum hariolandi eſt repugnare: ⁊ qſi ſcelus idololatrie nolle acqͤſcere. vbi dicit expoſitoꝛ. Idolum hominis eſt quicquid plus ꝙ̄ deum colit ac diligit. ſi lijs ergo inobedientie voluntas ſua idolum eſt. cuius nutus contempta dei voluntate ſequuntur. ⁊ quicquid ipſa iuſſerit quaſi ſacroſanctū adoꝛāt. Et hoc intelligas quoties pꝛelatus pꝛecipit licitum. i. ſm deum ⁊ officium ſuum xviij. q. ij. hoc tm̄. xj. q. iij. qui reſiſtit. ⁊ c. iulianus. qꝺ pꝛincipaliter debet exercere circa coꝛrectionem ⁊ ſalutem animarum. Secundario circa diſcretam ⁊ vtilem diſpenſationem rerum eccleſie. Vnde ſi pꝛecipiat aliquid contra deum vel regulam: non eſt obediendum. ⁊ ſic etiam in ſacra regula beati Franciſci continetur. ⁊. xj. q. iij. ſi idem ꝗ pꝛeeſt. cum. ij. c. ſe. in. ꝑ. c. iulianus. cum. c. ſequen. ex̄ de ma. ⁊ obe. cum in eccleſijs. ⁊. ꝑ. c. ne dei. ⁊ ex̄ de iureiuran. ego N. Si autem dubitat ſubditus vtrum ſit contra deum illud quod pꝛecipitur vel non: obediat in dubio. c. di. cōtra moꝛem. in pꝛin. legitur ⁊ no. xxiij. q. j. quid culpatur. in vlt. gloſ. ⁊ de tempo. oꝛdi. c. ad aures. in gloſ. ⁊ ita patet. ⁊. c. dilectus. in gloſ. hic habes. Niſi eſſet tale dubiū in quo nullo modo excuſabilis eſſet ignoꝛātia. puta circa articulos fidei/ eccleſie ſacramenta/ pꝛecepta vel pꝛohibitiones domini/ vel generale ſtatutum eccleſie. xvj. di. quod dicitis. xxxviij. di. c. j. ⁊ c. qui ea. ¶ C Religioſi autem lōge magis ſunt adſtricti obedientie ꝙ̄ ſeculares. xij. q. j. non dicatis. ex̄ de off. oꝛdina. quanto. Qui ſine obediētia ſupioꝛis viuunt: in eccleſia Simonis. i. obedientis Petri nō viuūt Chꝛiſtus enim aſcendit in vnā Simonis nauem. Luc. v. vt qui chꝛiſti ⁊ ſui vicarij ſeruus eſt: in obedientia eccleſie viuat. xix. di. in memoꝛiā. ⁊ c. nulli. Vnde ⁊ chꝛiſtus multum in Bethania. i. in domo obedientie verſabatur. Io. xij. q: ipſe pꝛecipue obediens fuit vſq; ad moꝛtem. Io. iiij. ⁊. vj. ⁊ Phil'. ij. Et ſm Bern̄. potius voluit perdere vitam ꝙ̄ obedientiam. Vnde inobedientes ſine capite viuunt. ⁊ in canone acephali. i. ſine capite iudicantur. xciij. di. nulla. Et inobediens moꝛte coꝛpoꝛali ⁊ ſpirituali condemnatur. ex̄ de ma. ⁊ obe. ſi quis venerit. vbi de hoc. ex̄ ꝗ ſi ſint. legi. per venerabilē. §. rationibus. ¶ D Eſt ⁊ ſciendum ſm beatum Antonium de oꝛdine minoꝝ pꝛedicatoꝝ eximium ſuper euangelium. Quid exiſtis. Matth. xj. ꝙ vera obedientia habet in ſe. v. que ipſe colligit de verbo Eſa. xxxv. Germinans germinabit ⁊ exultabit letabunda et laudans. Vera obedientia eſt humilis/ deuota/ feſtina/ iocunda/ ⁊ perſeuerans. Humilis/ in coꝛde. hoc eſt Germinans. germen initium eſt floꝛis: ⁊ humilitas omnis bone actiōis. Superb⁹ em̄ fili⁹ Belial. i. abſq; iugo vult eſſe: ⁊ alios ſubiugare. humilis autem ſubeſſe. Vnde impoſ

Obediē tia trib⁹ implet.

Vera obedientia qualis eē debeat.

ſibile eſt quemq̄ eſſe verum obedientem:niſi ſit verus humilis. Unde quum Mat.xi. chriſtus dicit/Tollite iugum meū.ſequitur.Diſcite a me q: mitis ſum ⁊ humilis corde. q.d. Nunq̄ portabitis iugū obediētie:niſi fueritis humiles

Deuota/in voce.hoc eſt Germinabit.ex humilitate eñ cordis procedit deuotio vocis. Unde ⁊ Matth.xi.dicitur Diſcite a me q: mitis ſum exteri⁹:⁊ humilis corde interi⁹. Unde Bern.Collactanee ſunt humilitas ⁊ māſuetudo. Et ſicut preſumptio ab elatione/ ſic vera manſuetudo ex vera humilitate procedit. Feſtina/in iuſſione. cui concordat Exultabit.Exultauit inq̄t ad currendā viā.pſ.xviii.

Iocūda/in tribulatiōe.hoc eſt Letabūda.Act.v.Roma.v. Perſeuerans/in precepti adimpletiōe.hoc eſt laudās quia omnis laus in fine canitur.Matth.x.⁊.xxiiii.de pe.di.ii.§.euidēter.ꝟ.Itē illud.vii.q.i.ſuggeſtum. ¶ E Debet etiam habere obedientia tres alias conditiones que notant̄.i.Macha.xiiii.Siluit terra iuda omnib⁹ dieb⁹ Simonis.queſiuit enim bona gentis ſue.⁊ placuit illis poteſtas eius.Dies Simonis lux eſt obedientie.Simon enim (vt dixi)obediēs interpretatur.Tres aūt ſunt cōditiōes vere obedientis ⁊ obedientie.Debet enim eſſe grata/pura/ſolicita. Grata/ſine murmuratione ⁊ contradictiōe. ⁊ hoc no.ibi/Siluit terra.Uerus eñ obediēs nō murmurat nec recalcitrat:ſed ſilet mēte ⁊ ore.dicit gallice.Fache. factum eſt.quia in corde bono ſuo pro facto habet verbū prelati:ac ſi iam feciſſet.⁊ votū ſibi pro opere reputatur. de pe.di.i.votum.circa princi.di. Item pura ſine proprii commodi carnalis intentione.⁊ hoc notatur ibi. Queſiuit bona gentis ſue. non ſibi ſed aliis per ſuam obedientiam queſiuit bonum. q: obedientia charitatis.i. Pe.ii. Phil.ii.nō querit que ſua ſunt.i.ad Cor.xiii. viii.q.i.ſunt in eccleſia. Sunt enim quidam qui bene obediunt ſine murmuratione:ſed ipſi commodum ſuum conſiderant: non aliorum. Item ſolicita vel feſtina,⁊ hoc no.ibi. Placuit illis poteſtas eius.Quidam enim ita tarde ⁊ confuſe ⁊ indeuote implent obedientiā:ꝙ nulli placet poteſtas eorum.i.obedientia per quam verus obediens ſuper ſeipſum poteſtatem habet. Prouer.xxi.Uir obediēs loquitur victoriam.Uincit eñ verus obediēs omnia membra corporis exterius:⁊ volūtatem ſuam interius.Bern.Uerus obediens mandatum non procraſtinat:ſed parat aures auditui:linguam voci:manus operi:pedes itineri:et ſe totū intra ſe colligit vt mandatum peragat imperātis. Uerus ergo obediens debet eſſe ſilens a murmuratione: purus in intentione:placens ſine excuſatione: ſilens ore: purus corde:placens opere.Unde ⁊ dicebat almus Frāciſcus.Fratres:non faciatis me verbum repetere.ad hec ex̄ de ma.⁊ obe.legebatur.⁊.c.cum in eccleſiis.§.cum igitur.in fi.ibi.debite ac humiliter obedirent.c.di. cōtra morem.in princi. ¶ Ad iſtam ſanctā obedientiam ſubeundā inducit dominus:quum ait Mat.xi.Tollite iugum meum ſuper vos.Quis non obediat illi qui imperat ventis ⁊ mari:⁊ obediūt ei:Matth.viii.⁊.xiiii.⁊ Lu.viii.⁊ Marci.v.Unde Eccleſiaſtici vltimo. Comparate vobis ſine argēto ſapientiam. ⁊ collū veſtrum ſubiicite iugo ei⁹ ⁊c.

¶ F In verbo autē domini p̄. Tollite ⁊c.tria de obedientia inſuper dicuntur.ꝙ debet eſſe voluntaria a principio vt ait Tollite.q.d.Non impono vobis vt bobus vel aſinis:ſed vos vt homines tollite vobis ſi vultis. Dominus eñ filios/ſcʒ voluntarios vult habere:non ſeruos/ſcʒ coactos.xxiii.q.vi.§.ex his.Unde in edificio tabernaculi dixit Moyſi.Exo.xxv.Ab homine qui offert vltro accipietis.Et Ambro.de beata vita. Uoluntarium ſibi militem elegit chriſtus. voluntarium ſeruum ſibi diabolus auctionatur.xv.q.i.non eſt.Et ſm̄ hoc male faciūt illi qui ponūt filios ⁊ filias ſuas inuitos ī monaſterio.cōtra illud. Uolūtarie ſacrificabo tibi ⁊c.pſ.liii.Unde ⁊ canon. Quod enim quis non eligit nec optat:profecto nō diligit. quod autem non diligit:facile contemnit.Nullum igitur bonū niſi voluntarium.xx.q.iii.preſens.Sicut ⁊ integritas corporis res eſt voti: non precepti.xxxii.q.i.integritas. vbi et notatur ꝙ non poteſt quis compelli ad ſeruandam religionem ſtrictiorem q̄ promiſit.⁊.lxxiiii.di.geſta.in gloſ. ar.⁊ ex̄ ne cle.vel mo.relatum.in gloſ.in penam.⁊ facit qđ no.lxxxii.di.c.ii.in gloſ.hic reſpondet.ꝟ. promotos enim. ⁊ facit qđ no.xi.q.iii.§.Item eſt quando.in gloſ.ab hoc loco.

¶ G Unde ⁊ tenet Hug.ꝙ non tenetur monachus obedire abbati niſi tantum in iis que ſpectant ad imperium abbatis.Si enim abbas velit ei iniungere ſtrictiorem vitam:bene poteſt.ſed ei non tenetur monachus obedire vt p̄.c.non eſt.⁊.c.preſens.⁊.c.geſta.⁊ ſic no.xi.q.i.non dicatis. Et hec fuit etiam ſententia Uincē.ex̄ de maioritate ⁊ obe.dilecta.facit pro hoc quod no.xi.q.iii.in ſumma. in fi.pro hoc facit.ff.de reg.iur.factum a iudice.xviii.q.ii.hoc tantum.Et facit pro hoc quod no.Inno.ex̄ de conſtit. cū omnes.§.in gloſ.i.ꝟ.caueat tñ epiſcopus. Idē tamen Inno.tenet ꝙ locum habēt in clericis nō profeſſis.nam profeſſis auſteriores conſtitutiones ⁊ obſeruantie poſſunt indici.vt no.ex̄ de regula.ſuper eo.licet eorum ordo ſine cōmuni conſenſu mutari non poſſit.ex̄ qđ me.cauſa. cum dilecti. Idem etiam tenuerūt Hug.⁊ Lau.xi.q.iii.in ſumma.Et Io.an.ex̄ de ſta.regu.c.vnico.in gloſ.ſed quomodo.⁊ de reg.iu.qđ omnes.Ego autē in his diſtinguo.q̄a aut faciunt conſtitutiones auſteriores contra relaxationem regularis obſeruantie : vt quod promiſerunt plene obſeruent.Et tunc teneo cum Inno. ⁊ ſequacibus. ⁊ ita videtur fuiſſe mens ſua in pre.c.ſuper eo.ſubtiliter intuenti.q: loquitur de conuentu in monaſterio relaxato.Si autem obſeruetur obſeruantia regularis promiſſa:non credo ꝙ durior obſeruantia poſſit imponi.⁊ ſic teneo cū primis.Unde ſi fieret conſtitutio.ꝙ fratres predicatores vel minores tenerentur ieiunare qualibet ſeptimana die veneris in pane ⁊ aqua:non tenerētur hoc ſeruare.quia ad hoc eos eorum regule non obligant.Si autem tales conſtitutiones eſſent penales pro tranſgreſſionibus que fierent:ad tales tenerentur profeſſi.quia pro penitentia imponuntur:quam tenentur facere:⁊ ad quam poſſunt cōpelli.xxii.q.i.predicandum.al's iniuſtum ⁊ iniquum videretur ꝙ aliquis cogeretur ad ſeruandum amplius q̄ promiſit.et quod eſt ſupererogationis/ ad neceſſitatē ⁊ obligationē adducere.Matth.xxiii.ar.bonū.xiiii.q.i. quiſq̄s. ⁊ ar.xxvii.q.vii.alligāt.Item q: obligatio eſt de voto.vnde pſ.lxxv.Uouete ⁊ reddite.Et illud pſ.cxv. Uota mea reddam.ex̄ de voto.magne.ergo a ſenſu contrario/quod non voui non reddam:niſi conſtitutio annexa eſſet voto. ar.i.q.iii.ſi quis obiecerit.Ad p̄.ꝯtra de ſta.re.c.i.vbi imponitur clauſura preſentibus profeſſis nō promittentibus eam. Reſpondeo ꝙ in feminis religioſis ad caſtitatem ſeruandam propter ſexum debilē annexa eſt ⁊ conſequēs quemadmodum clauſura.vt clare colligitur de verbis ⁊ de mente illi⁹.c.⁊ ar.ad hoc ex̄ de iudic.mulieres.li.vi.Unde q: Dina vagari voluit.ſtuprata fuit.Gen.xxxiiii.de pe.di.v.c.i.ad fi.vnde Seneca. Initiuʒ bone vite ⁊ mentis ⁊ bene conſtitute eſt vt aliquis ſciat habitare.Sic etiā narrat Greg.in.ii.li.dialogorum de beato Benedicto qui receſſit a malis monachis ⁊ habitauit ſecum.ad hec.vii.q.i. §.hoc autē.in fi.xviii.q.ii.§.ecce ſecum.Antiqua etiā clauſura innuitur feminarū.xviii.q.ii.diffinim⁹.ibi extra poſtam portam ⁊c.

Quatenus obſequēdū ſit abbati.

¶ H Secundo obedientia debet eſſe iuſta.i.in iis que ſunt ſm̄ deum.vt.ſ.ꝟ.⁊ hec intelligas.cū ii.ſe.ſatis probatum eſt.quia in malis promiſſis fides eſt reſcindenda.xxii.q.iiii.in malis Et ideo dicit Iugum meū Eſt autem triplex iugum. Primum eſt proprie volūtatis. quod nō eſt ſimplex ſʒ multiplex.q: ſinguli ſenſus iuguʒ ſuum imponūt.Unde Luc.xiiii.Iuga boum emi.v.id eſt curioſitatē ſenſuum nō ſine labore magno acquiſiui: vaga inueſtigando/⁊ in eis delectando.ſicut enim iugū premit ceruicem:ita ſenſus rationem.Sap.ix. Unde Augu. Quū exterior ſenſus carnis bono ſuo vtitur:interior ſenſus mentis dormit.Et Iſaac de vita contemplatiua dicit.

Iugum voluntatis.

Quum mēs a ſenſibus exterioꝛibus trahitur:cum eis ci-
bum comedit beſtiarum.Quum vero ſenſus trahūtur a
mente:cum ea cibum comedunt angeloꝛum.vnde dicitur
ibi in Luca/Eo pꝛobare illa.Ecce vitium curioſitatis . ſʒ
ſi nemo pōt duobus dn̄is ſeruire.Mat.vi.⁊ Luc̄.xvi.⁊ de
pe.di.ij.§.romanos.ꝟ.nemo pōt. quāto minus.v.tyꝛānis
contra animam ⁊ rationem tyꝛannizantib⁹:Unde Bern̄.
Qui iuga iumentoꝛum emit:iumentis ſtolidioꝛ ⁊ beſtia-
lioꝛ beſtijs cōputatur.Si optas iugum:tolle ſuper te iu-
gum chꝛiſti:non graue ſʒ leue ⁊ ſuaue:quod non infligit
laboꝛem:ſed tribuit requiem.dimitte cupiditatem: ⁊ eli-
ge charitatem. Iugum etiam ꝓpꝛie voluntatis ꝙ graue
ſit oſtenditur Job.vij.Poſuiſti me contrarium tibi: ⁊ fa-
ctus ſum mihimetipſi grauis.Ubi dicit Bern̄.Nullū mi-
hi impoꝛtabilius onus meipſo.nulla ſarcina grauioꝛ eſt.
factus ſum mihi talentū plumbi:⁊ reſedit iniquitas ſuꝑ
illud.Zach.v.vn̄ Oſee.x.Cōfundetur iſrael in voluntate
Iugum diabolice dn̄ationis.
ſua. ¶ Scd̄m iugum eſt diabolice dn̄atiōis.de quo Eſa.
x.Auferet onus de humero tuo ⁊ iugū de collo tuo:⁊ cō-
putreſcet iugum a facie olei.i.a p̄ſentia miſericoꝛdie dei ⁊
vnctione ſpūſſancti.qui dicit Hiere.xxx. Cōterā iugū ei⁹
de collo tuo:⁊ vincula ei⁹ dirumpā.Huic iugo ſe ſubdūt
qui ſuggeſtioni eius conſentiūt.Unde Oſee.x . Effraim
vitula docta diligere triturā.q: ſicut vitula ſpōte accedit
ad iugum vt comedat de frugibus aree:ita peccatrix aīa
ſponte ſe ſubdit diabolo pꝛopter appetitum delectatiōis
Iugum diuine iuſſionis.
momentanee. ¶ Tertiū eſt iuguʒ diuine iuſſiōis.de quo
hic.Iugum meum ſuaue eſt.⁊ p̄cedit in Mat.Uenite ad
me omnes qui laboꝛatis ⁊ onerati eſtis.Ubi Aug.de ver
bis dn̄i.Quare em̄ oēs laboꝛamus:niſi q: ſum⁹ homines
moꝛtales lutea vaſa poꝛtantesque faciunt inuiceʒ angu
ſtias:ſʒ ſi anguſtantur vaſa carnis:dilatent̄ ſpatia chari-
tatis. Ad q̄d ergo dicit/Uenite ad me omnes qui laboꝛa
tis:alibi vt non laboꝛetis. Item ibi Hilarius.Legis etiā
difficultatibus laboꝛātes ⁊ peccatis ſeculi oneratos ad
ſe aduocat.Itē Hieronymus ibi. Grauia em̄ eſſe onera
peccati et Zacharias ꝓpheta teſtatur.v.c.iniquitatem di
cens ſedere ſuper talentuʒ plumbi.Et pſalmiſta cōpleuit
pſ̄.xxxvij.Iniquitates mee aggrauate ſunt ſuꝑ me. Iteʒ
Greg.xxx.moꝛa Aſperum etiā iugum,⁊ dura ſeruit⁹ ⁊ pō
dus eſt ſubeſſe tēpoꝛalibus:ambire terrena:retinere labē
tia:velle ſtare in nō ſtantibus:appetere quidem tranſeū-
tia/ſʒ cum tranſeuntibus nolle tranſire.Dum em̄ contra
votum cuncta fugiunt que pꝛius mentē ex deſiderio adē
ptionis afflixerant: poſt ex pauoꝛe amiſſionis pꝛemunt .
Item Chꝛyſo.Non autem dicit/Uenite ille ⁊ ille.ſed om
nes qui in ſolicitudinibus/qui in triſtitijs/ qui in pecca-
tis eſtis.nō vt experam noxas:ſed vt ſoluam peccata/ve-
nite.non indigeo veſtra gloꝛia.ſʒ q: volo veſtram ſalutē.
Unde ⁊ dicit.Et ego reficiam vos.Non dixit/ſaluabo ſo
lum.ſʒ (quod multo amplius erat) reficiam vos.i.in om
ni quiete conſtituam.Rabanus.Non ſolum exonerabo:
ſʒ interna refectione ſaturabo.Item Remigius.Uenite
dicit/non pedibus ſʒ moꝛibus.non coꝛpoꝛe ſed fide. Iſte
namq̄ eſt ſpūalis acceſſus quo quiſq̄ deo appꝛopiquat.
ideo ſequitur.Tollite iuguʒ meū ſuper vos.Raban⁹.Iu
gum chꝛiſti eſt euangeliū chꝛiſti:quod iudeos ⁊ gētes in
vnitate fidei cōiungit ⁊ ſociat.hoc autē ſuꝑ nos iubemur
ſumere.i.in honoꝛe habere:ne foꝛte ponētes.i.pꝛaue illud
contemnentes lutulentis vitioꝛuʒ pedibus cōculcemur.
Unde ſubditur.Diſcite a me.Aug.de verbis dn̄i.Non mū
dum fabꝛicare:non in ipſo mūdo miracula facere . ſed q:
mitis ſum ⁊ humilis coꝛde.Magnus eſſe vis:a minimo
incipe.Cogitas magnam fabꝛicam conſtituere celſitudi
nis:de fundamento pꝛius cogita humilitatis. Et quātū
quiſq̄ vult ſuperimponere maius edificium:tanto altı⁹
fodit fundamentum.Quo autem peruenturum cacumē
noſtri edificij.vſq̄ ad conſpectum dei.Rabanus. Diſcen-
dū ē nobis eſt a ſaluatoꝛe noſtro vt ſimus mites moꝛib⁹
⁊ humiles mentibus,neminem ledamus,neminem con-
demnemus.⁊ virtutes quas foꝛis oſtendimus in opere:
intus teneamus in coꝛde.Chꝛyſo.Et ideo incipiens diui
nas leges ab humilitate incipit: et maximum pꝛemium
ponit dicens .Et inuenietis requiem animabus veſtris.
Hoc enim maximum eſt pꝛemium. Non enim alij effice-
ris vtilis ſolum:ſed teipſum requieſcere facis.⁊ ante futu
ram hanc tibi dat retributionem.in futuro autem perpe-
tua gaudebis requie.Et ne foꝛmidarent q: dixerat onus
⁊ iugum.ſubdit. Iugum meum ſuaue eſt: ⁊ onus meum
leue. Hilarius. Iugi autem ſuauis ⁊ leuis oneris blandi
menta pꝛoponit.vt credentibus eis boni ſciētiam pꝛeſtet.
quod ipe ſolus nouit in patre.Greg.iiij.moꝛa.Quid gra
ue mentis noſtre ceruicibus imponit:qui vitare omne de
ſideriū quod perturbat pꝛecipit: qui declinari laboꝛioſa
mundi huius itinera admonet:Item Hilarius.Et quid
iugo ipſius ſuaui⁹:q̄d hoc onere leui⁹ ꝑbat̄ fieri:ſcelere
abſtinere:bonum velle:malum nolle:amare omnes: odiſ
ſe nullum:eterna conſequi:pꝛeſentibus non capi:nolle in
ferre alteri quod ſibi perpeti ſit moleſtū:Rabanus.Sed
quomodo iugum chꝛiſti ſuaue eſt.quū ſupꝛa dicat̄ Mat.
vij.Arcta eſt via que ducit ad vitam:Sed quod anguſto
initio incipit:pꝛoceſſu tempoꝛis ineffabili dilectionis dul
cedine dilatatur. Item Augu.Qui iugum domini intre-
pida ceruice ſubierunt:tam alacriter difficillima pericu-
la patiuntur:vt non a laboꝛibus ad quietem/ſed a quie-
te ad laboꝛem vocari videantur. Sed pꝛofecto adeſt ſpi-
ritusſanct⁹ qui in exterioꝛis coꝛruptiōe hominis.ij. Coꝛ.
iiij. interioꝛem renouaret. Ephe.iiij.de die in diem.⁊ gu-
ſtata requie ſpirituali in affluentia deliciarum dei in ſpe
future beatitudinis omnia pꝛeſentia deliniret aſpera: et
omnia grauia releuaret.Secari ⁊ vri ſe homines patiun
tur:vt doloꝛes acrioꝛes eterni aliquādo doloꝛum pꝛecio
redimantur.Quibus tempeſtatibus vel penis impoꝛtu-
ni ſunt mercatoꝛes:vt diuitias venturas acquirant.Sed
qui has non amant:eadem grauia patiuntur. Qui vero
amant:eadem quidem ſed non grauia pati vident̄.Om-
nia em̄ ſeua ⁊ immania pꝛoꝛſus facilia ⁊ pꝛope nulla effi
cit amoꝛ.Quanto ergo facilius ad veram ſuam beatitu-
dinem charitas facit:quod ad miſeriam quantum potuit
cupiditas fecit:Hieroymus.Quomodo etiaʒ leuius eſt
lege euāgelium:quum in lege.Exo.xx.homicidiū ⁊ adul-
terium:in euangelio.Mat.v.de pe. di.j.homicidium .⁊.c.
ſi cui.ira ⁊ concupiſcētia puniant̄:In lege em̄ multa p̄ce-
pta ſunt:que apoſtolus nō poſſe compleri pleniſſime do-
cet.ad Romanos.In lege opera requiruntur.in euange
lio voluntas queritur.que etſi effectum non habuerit:ta
men pꝛemium non amittit.de peni.di.j.votum.in pꝛin.di.
⁊ peccatum facit.xxxij.q.v.non niſi.Euangelium ea pꝛeci
pit que poſſumus:ſcilicet ne cōcupiſcamus. hic in noſtro
arbitrio eſt lex:quum voluntatem non puniat.de peni.di.
j.§.cogitatio.punit effectum ne adulteriuʒ facias. Finge
in perſecutione aliquā virginem pꝛoſtitutam . hec apud
euangelium quia voluntate non peccat/virgo ſuſcipitur
i lege q̄ſi coꝛrupta repudiat̄.xxxij.q.v.finge.al's eſt.§.ſub.
Iugum chꝛiſti ſuaue multas ob cauſas appellatur
c.de pudicitia. ¶ Eſt autem iugum chꝛiſti ſuaue. Pꝛimo
pꝛopter dominationē:q: ſicut hic ait Aug.qui huic iugo
ſubditur:cuncta habet ſubiecta.j.ad Coꝛ.iij.Omnia ve-
ſtra ſunt.xxiij.q.vij. ꝙ autem. in fi. ¶ Secundo pꝛopter
vnctioneʒ. Magna enim ſuauitas eſt in obediētia ⁊ ad-
impletione mādatoꝛum dei.pſ̄.cxviij. In via teſtimonio-
rum tuoꝛum delectatus ſum ⁊c̄.idem.xviij. In cuſtodien-
dis illis retributio multa.Ubi dicit Augu . Non ait/pꝛo
cuſtodiendis.ſed in cuſtodiendis. quia non tantum pꝛo
eis redderur pꝛemium.ſed hic in eoꝛum cuſtodia magnū
eſt gaudium.Eccl'i.xxiij.Nihil dulcius ꝙ reſpicere in mā-
datis domini.Unctio hec/ſicut dicit Bernar . Andream
fecit amplecti crucem gaudentem. Laurentium irridere
carnificem.Stephanum.Act.vij.pꝛo lapidantibus flecte
re genua in oꝛatione.Et ap'los gaudere in tribulatione.
Act.v.pſ̄.iiij.In tribulatione dilataſti mihi.ij. Coꝛinth.j.

Sicut abundant paſſiones chriſti in nobis: ita et per
chriſtum abundat conſolatio noſtra. Unde ⁊ pſ̄.xxx. O
magna multitudo dulcedinis tue dn̄e/quam abſcondi/
ſti timentibus ⁊c. Ubi dicit Bern̄. Uidens quodāmodo
memoriam ſuauitatis huius anima ſancta exprimere ge
ſtiens: verba multiplicat. hanc dulcedinem nemo exper/
tus. inexpertus ignorat. q: nemo ſcit niſi q̄ accipit. Apoc.
ij. Unde ⁊ ad guſtandum nos Dauid inuitat dicens. pſ̄.
xxxiij. Guſtate ⁊ videte. Item Bern̄. Hanc ſuauitatē do/
cet vnctio: nō lectio. Eccli. xxiiij. Sp̄s me⁹ ſup mel dulcis.
Bern̄. Adeo dulcis/vt ne ip̄a quidem mortis amaritudo
licʒ amariſſima queat illi dulcedini ꝓualere. Quid ergo
non temperet illa dulcedo: q̄ ipſaʒ mortē facit dulciſſimā?
Jone. j. Tollite me ⁊ mittite in mare: ⁊ ceſſabit mare i vo
bis. Hoc eſt lignuʒ quod ipſas aquas amaras per Moy
ſen dulcorauit. Exo. xv. de con. di. ij. reuera. Hec eſt farina
q̄ pulmentū ꝓphetarū ꝑ Heliſeū ſaporauit. iiij. Reg. iiij.
Hic eſt ſal federis quod nulli ſacrificio deeſſe iubet̄. Le/
uit. ij. Unde Job. vj. Numquid pōt comedi inſulſum qđ
non eſt ſale cōditū? Hec dulcedo eſt etiam illa conſolatio
⁊ manna quod datum eſt filijs iſrael in deſerto hui⁹ ꝑegri
nationis: donec terram ꝓmiſſionis intrarent: que eſt ter/
ra viuentium. Exo. xvj. Mane iacuit ros ꝑ circuitum ca/
ſtror̄. q: germen diuine cōſolationis extinguit feruorem
cōcupiſcētie carnalis: ⁊ ab aduerſarijs vndiq̄ꝫ nos defen
dit. Quumq̄ꝫ operuiſſet ſuperficiem terre. q: gaudiuʒ cō
ſcientie reſultat in facie. apparuit in ſolitudine. i. in contē
platione minutū. ꝓpter ſubtilitatē cognitionis. quaſi pi
lo tunſum. ꝓpter ſuauitatem contritionis. in ſimilitudi/
ne pruine. q: candorem hʒ per munditiā ſanctitatis: ⁊ im
pinguat per affectum pietatis. Quod quum vidiſſent fi/
lij iſrael: dixerunt/manhu. i. q̄d eſt hoc? quibus ait Moy/
ſes. Iſte eſt panis quē dedit vobis dn̄s ad veſcendum. de
con. di. ij. reuera. Hec eſt promiſſio quā ꝓmittit dn̄s ad ſe
venientibus. in. ꝑ. c. Mat. xj. Uenite ad me omnes ⁊c̄. ibi
reficiam vos. Quicquid eſt in hoc mundo: hanc gratiam
⁊ ſuauitatem non pōt cōparare. Hec eſt multitudo dulce
dinis: de qua dictum eſt/Delicie cordis/primitie ſpūs/pa
nis quotidianus/ſtipendium militie/ centuplum huius
vite. de quo Matth. xix. ¶ Tertio eſt ſuaue hoc iugū dn̄i
ꝓpter promiſſionem. q: magna eſt ſpes mercedis. vn̄. ij.
ad Cor. iiij. Id quod in p̄nti eſt momētaneum ⁊ leue tri/
bulatiōis noſtre: ſupra modū i ſublimitate eternū glorie
pondus operatur in nobis. q. d. Tribulatio eſt quantita/
te modica: duratione momentanea: acerbitate menſura/
bilis ⁊ finita in loco calamitatis: ſʒ glorie quātitate immē
ſa: duratione eterna: dulcedine ineſtimabilis in loco ame
nitatis. Eccli. xxxviij. Unguentarius faciet pigmēta ſua/
uitatis: ⁊ vnctiones conficiet ſanctitatis. ¶ Quarto pro
pter amorem. Un̄ gen̄. xxix. Uidebant̄ Jacob pauci dies
quibus ſeruiuit pro Rachele: pre amoris magnitudine.
Bern̄. Nihil credentibus impoſſibile/nihil amantib⁹ dif
ficile/nihil aſperū mitibus/nihil humilibus arduū repi/
tur: quibus gratia fert auxiliū. ⁊ obediendi deuotio lenit
imperium. ¶ Quinto propter precedentium patrū con/
ſiderationē. Heb. xij. Habentes impoſitam tantā nubē te
ſtium. i. multitudinem martyrum per patientiaʒ curram⁹
ad ꝓpoſitum nobis certamen. Unde Greg. Si facta re/
colamus precedētium: difficilia non erunt que toleram⁹
¶ Sexto propter ſubleuationem. q: licet ſimus ſub one/
re: deus tamen a ſuperiori onus leuat. Sicut mater q̄nq̄ꝫ
portat onus ſuper caput filij ſui: ⁊ tn̄ ipſum reputat por/
tare. ſic ⁊ dn̄s ſuū bonum tribuit nobis ad meritum: licet
ipſe operetur. Gen̄. xv. Credidit Abraam deo: ⁊ reputatū
eſt ei ad iuſtitiā. De iſto iugo etiam ſcripſi. ſ̄. in ar. vj. in. §.
aleph. in. c. thre. ℣. teth. bonuʒ eſt. ſʒ hic plenius. ⁊. ſ̄. in p̄n.
iſtius. ij. partis. §. iam nunc. in tex. interierunt in vijs. j. ar.
¶ Tertio obedientia debet eſſe deuota. vn̄ ait Sup vos.
vt in honore habeatis. non ſubter. vt cōtemnatis. Unde
j. ad Cor. x. ⁊ Coloſ. iij. Omnia in gloriā dei facite. Can/
ti. j. Faſciculus myrrhe dilect⁹ me⁹ mihi. vbi dicit Bern̄.
Non faſcem ſʒ faſciculum dicit dilectū. q: leue pro ipſius
amore ducit quicquid laboris immineat ⁊ doloris. Inter
vbera mea commorabitur. Bern̄. Habeto illum ſemper
nō retro in humeris: ſʒ ante pre oculis. vt portantes ⁊ nō
odorantes ⁊ onus premat ⁊ odor non erigat. ¶ Item de
obedientia. j. Re. j. Loquere dn̄e: q: audit ſeru⁹ tuus. Eſa.
vj. Ecce ego: mitte me. viij. q. j. in ſcripturis. Et Saulus.
Dn̄e q̄d vis me facere? Act. ix. ſuper quo verbo Aug. Occi
ſus agn⁹ a lupis fecit agnos de lupis. Iā parat ſe ad obe
diendū q̄ prius ſeuierat ad ꝑſequēdum. Item ſup illud
Prouer. xv. Reſponſio mollis frangit irā: ⁊ lingua eucha
ris in bono hoīe abundabit. Sanctus Antonius de ordi
ne minorū ait. Rn̄ſio mollis humilis ſubditi frangit irā
ſuperbi ꝑlati. Unde Prouer. xxv. Patientia ſcʒ ſubditi le
nietur princeps. i. ꝑlatus. xxxv. di. eccl'ie. ⁊ lingua mollis
veri ſcʒ obedientis cōfringet duritiam. ſcʒ prelati auſteri.
Ne coneris dicit ſapiens Eccli iiij. cōtra ictum fluuij. i. vo
luntatem prelati. ſʒ humilia ei caput tuum. Uerbum dul/
ce multiplicat amicos: ⁊ mitigat inimicos. Et lingua eu/
charis. i. bone gratie in bono ſcʒ ſubdito abūdabit. Eccli
vj. vt dicat cum Job. xiiij. Uocabis me: ⁊ ego rn̄debo tibi.
Rn̄det qui ſibi ꝑcipiēti ex aīo obedit ſm Antonium. Itē
j. Mach. ij. Ecce Simon frater veſter: ſcio ꝙ vir boni con
ſilij eſt. ipſum audite ſemp: ⁊ ipſe erit vobis pater. Simō
interpretatur obediens. Obediētia bonū eſt cōſilium. q:
ꝓpriam volūtatem (que eſt via ad infernum ſm Bern̄.)
docet mortificare: ⁊ alterius voluntatem (que eſt via ad
celum) adimplere. Unde Mat. xvj. Si quis vult poſt me
venire: abneget ſemetipſum. ſcʒ per verā obedientiam. ⁊
ſequatur me. per penitentiam ⁊ cōſcientiam. Unde Gre
go. Sola obedientia eſt virtus que ceteras virtutes ſibi
inſerit: inſertaſq̄ꝫ cuſtodit. ¶ I Obedientia autem ſm
ſanctum Climacū abbatē montis ſinai/eſt aīe proprie cō
ſummata abnegatio per corpus manifeſte monſtrata.
Aut obediētia eſt perfecta corporis abnegatio per ani/
mam ex voluntate feruenter oſtenſa. Obediētia eſt ſm
eundem/mortificatio membrorum in viua mente ⁊ deli/
beratione. Obedientia eſt imperſcrutatus motus: ſpō/
tanea mors: ſine curioſitate vita: abſq̄ꝫ cunctatione ⁊ ſoli
citudine periculū: carentia timoris mortis: abſq̄ꝫ detrimē
to naufragium: dormiens vie peragratio. ſicut em̄ dormi
ens quieſcit a curis: nec curat de aliquo: ita qui verus obe
diens eſt/ſiue in mari nauigans vel incidēs in latrones/
de periculis nō curabit. Neq̄ꝫ precepta diſcernit. ſcit enim
conſtanter q: in martyrium ei imputabitur quod ſuper/
ueniet periculum: eo ꝙ obedientiam ſine diſcretione hu/
mane prudentie impleuit. Eſt etiā obedientia perfecte
aſſumpta perfecta omnium preſentium rerū obliuio: ⁊ a
proprijs naturalibus nobilibus verus receſſus. Itē obe
dientia eſt ſepulcrum voluntatis: reſurrectio humilita/
tis. non contradicit aut diſcernit mortua in bonis aut in
apparentibus malis. Qui preeſt pie mortificat eius ani/
mam. ⁊ ſuper omnibus ſatiſfaciens reddet rationē. Obe
dientia eſt depoſitio heſitationis ⁊ diſtrictionis in diui/
tijs diſcretionis. Qui enim in preceptis malis apparenti
bus ſed ſimpliciter non malis vt peccatum/obedit/vere
obediens eſt. ſicut Abraam filium immolans. Gen̄. xxij. ⁊
alter cenobita ad preceptum abbatis filium in furnum ꝓ
ijciens. Diuitie vero diſcretionis in obediētia nō diſcernē
ti ſunt virtutes que conſequuntur obedientiā non diſcer
nentem. ſicut humilitas ⁊ patientia ⁊ alie virtutes. Ini/
tium autem mortificationis ⁊ membrorum ⁊ corporis et
anime ⁊ voluntatis labor ⁊ dolor. Medium vero quan/
doq̄ꝫ eſt cum dolore: quandoq̄ꝫ ſine dolore. Finis vero in
omni immobilitate de cetero eſt et inſenſibilitate dolo/
ris. Tunc inſpicitur dolens et contriſtatus viuens mor/
tuus. iſte beatus quando ſeipſum propriam viderit vo/
luntatem facientem proprij iudicij pondus timens.
Quū ſubditus preſidentem dijudicat: nunq̄ verus erit

obediẽs. Inquãtũ em̃ pullulat ad prelatum in corde ſubditi fides: intãtũ in miniſtratiõe corpus accelerat. Quando ergo tentatur ſubditus prepoſitũ iudicare: dicat ſerpenti tentanti. Non ego mei prioris/ ſꝫ ipẽ mei ſuſcepit iudicium. Beatam obedientiã patres martyrij confeſſionem exiſtere decreuerunt. Qui propter deum pfecte obedit: perfecte ſe delicto ſuo exuit. ſi vero in quibuſdam ſuã perficit voluntatẽ: q̃uis obedire appareat: ipſe ſuum põdus portabit. hucuſq̃ Climacus. ¶ R Sed numquid ſolitarij ⁊ anachorite abſq̃ obediẽtia viuũt? Quid ergo de Paulo primo eremita ⁊ Antonio/ ⁊ Maria egyptiaca/ Joanne baptiſta/ ⁊ alijs ſanctis innumeris anachoritis maxime in egypto? Sꝫ reſpondendum eſt q̄ ſubſunt epis in quorũ territorio ſuccedunt. vt no. xvj. q. j. qui vere. in gloſ. j. Sed ⁊ dicendum igitur proinde eſt q̄ qui perfecte carnem ſpũi ſubijcit: ⁊ conſcientie ſtimulũ iudicẽ poſſidet: ⁊ ei obedit: nihil ſibi de propria volũtate relinquẽs diuinis preceptis obediẽs factus: ante q̃ viſibilẽ obediẽtiam ptranſeat/ ad intellectualẽ pertingit: que multuꝫ excedit viſibilẽ: ſicut aĩa corpus/ ⁊ ſpũs lrãm/ ⁊ gratia euangelij legem/ ⁊ gloria gratiã/ ⁊ hanc illa ſubſtituit ⁊ cõmẽdabilem facit. Et per hanc obediẽtiã intellectualem ſancti anachorite quaſi angeli deo obediebant: ſolũ celeſtia ſapientes: quibus dignus nõ erat mundus. Heb. xj. Precedit ergo intellectualis obedientia viſibilem incomparabiliter. Et ſicut ſol ſtellas ſuo ortu occultat: ita intellectualis viſibilem. Quare qui intellectualẽ non poſſident: ſꝫ adhuc ſub vitijs moleſtãtur ſine viſibili: tanq̃ paruuli ⁊ ſub nocte vitiorꝫ pficere vel ſaluari nõ poſſunt.

¶ Articulus. lxix. A

QVoniam ergo obedientia intellectualis diuina illuminatione perficitur: ⁊ conſcientiam poſſidet iudicem: videndum eſt quid eſt conſcientia; contra quam agere eſt edificare ad gehẽnam. xxviij. q. j. §. ex his. ⁊ ex̄ de reſti. ſpo. lr̃as. ⁊ de ſimo. per tuas. ij. ¶ Conſciẽtia eſt diuine ſcientie motus et operatio cũ noſtra ⁊ in noſtra ſcientia. Conſcientia eſt ſcintilla diuini luminis/ in homine condito ſubſeminata a principio/ quaſi quedam cogitatio feruentior ⁊ illuminatiua/ verbum ſeu rationem lucis in ſe continens/ ⁊ oſtendens ei bonum a malo. Et hec vocatur conſciẽtia ⁊ lex naturalis. Hec eſt Iſaac puteus/ vt dixerunt patres/ quẽ philiſtini demones repleuerũt caligine vitiorꝫ. Geñ. xxvj. Hec in euangelio. Mat. v. aduerſarius dicitur. cui q̄diu ſumus in via debemus conſentire ne moriamur. Cõſentimus vero ei dũ eã cuſtodimus. ad deum per fidem ⁊ obedientiam ⁊ amorẽ mãdatorum. ⁊ proximum p pietatẽ patiẽtiã ⁊ humilitatẽ. ad noſipſos per mortificationẽ ſenſuum/ cuſtodiam cordis ⁊ lingue/ ⁊ odium corporis/ ⁊ omnium viſibilium/ ⁊ proprie volũtatis. ad materias ⁊ vſum rerũ per temperantiã ⁊ ſobrietatẽ/ ⁊ earũdẽ cuſtodiã fidelẽ oſtẽdẽdo in eis: ſicut in rebꝰ ſacris dñi reuerẽtiã ⁊ ſeruitutẽ. ¶ Dicta ẽ cõſciẽtia: q̄ſi cũ ſciẽtia. ſcꝫ naturali diuina ⁊ ſcripta cõfirmata ⁊ ꝯformata Aut em̃ lege ſcriptã p legẽ naturalẽ menti a deo inſitã ſe deo placentes rexerunt: que ꝯſcientia ab apl'o vocat̃ Ro. ij. vbi ait. Quum em̃ gẽtes q̄ legẽ nõ hñt naturaliter ea q̄ legis ſunt faciũt: eiuſmodi legẽ nõ hñtes ipi ſibi ſunt lex qui oſtendũt opus legis ſcriptũ in cordibus ſuis teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorꝫ: ⁊ inter ſe inuicem cogitationũ accuſantium aut etiã defendentiũ in die quũ iudicabit dñs occulta hoim ⁊c̃. Unde conſcientia ſignat̃ p lapideas tabulas. de q̄bꝰ Exo. xxiiij. Tenet em̃ durabiliter in ſe legeꝫ ſcriptã. Nullus ergo excuſari põt q̄ ſcripturas neſciat. quũ ſcripturã in corde habeat: ſm̃ quã viuat. Sic. x. mãdata i tabulis/ tabule i arca/ arca i tabernaculo. Heb. ix. ſic lex naturalis in cõſciẽtia: cõſciẽtia vero in aĩa/ aĩa vero in corpore eſt. Sꝫ heu ꝓpter pctm̃ obſcurata eſt lex cõſcientie. Illuminant̃ aũt per legẽ ſcriptã ⁊ legẽ gratie. Heb. viij. Dabo leges meas in cordibus eorũ: ⁊ in mẽtibus eorꝫ ſuperſcribã eas. Per legem em̃ ſcriptam cognitio peccati. Ro. iij. ⁊ vij. Unde peccantes per ignorantiã nõ excuſantur: licet bonaꝫ hñt emulationem. cõtra quos ad Ro. x. Teſtimoniũ perhibeo illis q̄ emulationem dei hñt: ſꝫ nõ ſm̃ ſciẽtiã. xij. q. j. §. j. xxxviij. di. qui ea. Iſta etiã cõſcientia eſt illa lex dei ⁊ lex mentis de qua Ro. vij. Condelector em̃ legi dei ſm̃ interiorem hominem. video autẽ aliam legem repugnantem legi mentis mee. ⁊c̃. xxxij. q. v. ſi paulus. de con. di. iiij. c. ij. di. vj. in palea. ſꝫ pẽſandũ. Iſte liber conſcientie ſcribendus eſt calamo aureo bonorꝫ meritorꝫ. Si aũt ſcribatur male meritis tunc ſignatur ſtilo ferreo. Hiere. xvij. Peccatũ Jude ſcriptum eſt ſtilo ferreo in vngue adamantino. i. in corde obſtinato. ſꝫ heu q: iſta ſcriptura ab omnibus leget̃ in die nouiſſimo. Uñ Orig. Nudabitur pectoris noſtri conſcientia: ⁊ aperto corde videbuntur lr̃e peccatorꝫ: que ſtilo ferreo ⁊ in vngue adamãtino ſcripte ſunt. atq̃ vniuerſa ſpectantium multitudo leget i pectore noſtro ſignatas imagines peccatorꝫ. Quia ergo quod fit contra conſcientiã. ſubaudi ſm̃ gloſ. precepti vel prohibitionis. edificat ad gehennam. xxviij. q. j. §. ex his. vbi de hoc. ⁊ ex̄ de reſti. ſpo. lr̃as. ⁊ de preſcrip. c. vlt. Et quidã hñt conſcientiã cauteriatã inſimulatã vel vulneratã. lxxiij. di. in nomine patris. ⁊. j. ad Timo. iiij. quidã nimis ſcrupuloſam. ex̄ de ſimo. per tuas. ij. Ideo conſiliũ ſapientioris adhibendũ eſt ſm̃ quod vel ſequẽda eſt vel non ſequenda. vt in ſ̄p. c. per tuas. ⁊ ex̄ de ſen. ex. inquiſitiõi Al's hñs conſcientiã erroneã ⁊ faciens cõtra eam peccat mortaliter. vt ſi haberet quis conſcientiam tollẽdi paleã de terra: ⁊ ſi tolleret: peccaret mortaliter: ſi tollit eam peccat mortaliter cõtra ſuam cõſcientiã etiã erroneam faciẽdo. vt eſt expreſſuꝫ p̄. c. per tuas. ⁊ no. de hoc. in p̄. §. ex his.

Sicut autem veri religioſi hñt ſuam puram conſcientiam conſeruare: ita precipue cauere dñt aliorũ fratrum. j. Cor. viij. cõſciẽtias ferire aut etiã perturbare. Multis autem modis cõſcientia fratris feritur: extollentia/ ⁊ elatione ſuperflua/ prudentia/ ſeductione/ infidelitate/ mendacio/ fraude/ deceptione/ cõtemptu/ liuore/ murmuratiõe/ detractione/ vindicta/ ⁊ reliquis que pariuntur ex iſtis. Pura etiã conſciẽtia eſt anime teſtimonium. ij. ad Cor. j. Gloria noſtra hec eſt teſtimoniũ cõſcientie noſtre. xi. q. iij. inter verba. Et beatus q̄ põt dicere cũ Job. xxvij. Neq̃ em̃ reprehendit me cor meum. i. cõſcientia/ in omni vita mea. Idẽ tñ dicit. Si fuero iuſtus: os meum impia loquet̃: ⁊ ſi ſine crimine prauus inueniar. et ſi purificatus in niue et lotus mundis manibus ſatis me ſorde tinxiſti. ⁊ execratũ eſt veſtimentum meum. de pe. di. ij. ſi em̃. vltra colum. Et Job. ix. ſm̃ aliam tranſlationem. De iſta etiã puritate cõſcientie apl's. j. ad Cor. iiij. Nihil enim mihi conſcius ſum

Sine puritate iſtius conſcientie nõ põt in anima eſſe vera charitas. Uñ. j. ad Timo. j. Finis autem p̄cepti eſt charitas ex corde puro ⁊ cõſciẽtia bona, ⁊ fide nõ ficta. de pe. di. ij. charitas. ij. ℟. Itẽ ergo. Que aũt turbata ⁊ ingroſſata conſcientia eſt ſemp preſumit ſeua. ſicut dicit̃ Sap. xvij. Recta aũt cõſciẽtia ſemp pctõ cõtradicit: etiã in diabolo preſcito ⁊ irreconuertibili. Unde poeta.

Ex templo quodcumq̃ mali committitur: ipſi
Diſplicet authori prima hec eſt vltio: q̄ ſe
Judice nemo nocẽs abſoluitur.

Eccl'i. xiiij. Beatꝰ q̄ non eſt ſtimulatꝰ. ſubaudi a conſcientia. in triſtitia peccati. q̄a omne pctm̃ triſtitiã mẽti ingerit. Unde Iſidorus. Animꝰ nunq̃ poteſt eſſe lexꝰ. Si ergo vis eſſe ſemp letus: ſemper bene viue. O quanta pax: quantum vero gaudium: quanta ſecuritas: quanta fortitudo: quanta ſpes: vbi eſt puritas conſcientie. Nihil em̃ timet exterius: q̄ interiꝰ eſt ſecurus. De iſta ſancta conſcientia multipliciter cõmẽdata. vide. xj. q. iij. quid obeſt. ⁊. c. ſcuti. ⁊. c. in cunctis. c. cuſtodi. c. inter verba. ¶ Pura conſcientia nec adulationibus maculat̃: nec detractionibꝰ irritat̃. q: nec dãnare põt iniuria: nec coronare laus falſa. ſm̃ Grego. Sicut autem nobis

Conſciẽtie deſcriptio.

noſtra conſcientia neceſſaria eſt propter nos: ita bona
fama neceſſaria ꝓpter proximum.qui aũt famam negli/
git crudelis eſt.xj.q.iij.non ſunt audiendi.xij.q.ij.nolo.Iu
dices tñ in iudicando non hñt ſequi ꝯſcientiam: ſꝫ leges:
et ſm allegata.q: hñt iudicare ſm cõſcientiã quã habent
vt iudices:non quã hñt vt hoies priuati.xj.q.iij.ſumope.
vbi de hoc.⁊.iij.q.vij.iudicet.vbi de hoc.⁊ ex̄ de off.or.ſi ſa
cerdos.vbi de hoc.¶ Ubi etiã ꝑplexa eſt cõſcientia inter
duo mala:in que ſua culpa incidit:cõſilio prudentiori pre
eligat facere minus malum.⁊ illud minus malum facere
eſt tunc malum non facere.ſed bonum.q: vitatur maius
malum.Perplexitas eñ nihil eſt:niſi quãtũ ad fatuã opi
nionẽ perplexi.Unde qui iurat interficere hoiem:nõ peie
rat tunc quum nõ interficit.q: in hoc bene facit.ſꝫ quum
iurauit:pernicioſe iurauit: ⁊ mortaliter peccauit.vt.xxij.
q.iiij.in primis.c.vſq; ad.§.deniq;.De iſta ꝑplexitate agit̃
xiij.di.c.j.⁊.ij.⁊ in ſumma.⁊.xiiij.di.per totũ.¶ Hoc etiaꝫ
Vermis cõſcĩẽtie a memoria tua nunq̃ excidat/ꝙ ſi vermis conſcientie or/
dinate in hac vita non moritur:nec in illa in ꝑpetuũ morie
tur.Mar.ix.Uermis eoꝝ non moritur.⁊ Eſa.vlt.in fi.vbi
Chryſo.Nõ de ſenſibili verme hoc dicit:ſꝫ vermẽ cõſcien/
tiã vocat mordentẽ aĩam:ꝙ nõ ſit opata bonũ.Unuſq̃ſq;
eñ ſui accuſator fiet rememorans que geſſit in vita mor/
tali:⁊ ſic eoꝝ vermis immortalis permanet.Item ſuper
illud Matth.viij.xiij.xxij.⁊.xxv.⁊ Luc.xiij.Et ſtridor den
tium.Gualfredus.Quid eñ ſtridor dentiũ:niſi ire/furo
ris/nequitie/⁊ malignitatis iudicium?Siquidẽ(vt ego
arbitror)nullum tormentũ erit grauius malis:ꝙ malitia
cordis ⁊ iniquitas ipſa cõſcientie ⁊ peruerſiſſime volun/
tatis.Nimirũ ſicut paſſiones omnes patientia ſubleuat:
ſic impatiẽtia quãtumlibet leues aggrauat.Fletus ergo
erit ex dolore:ſtridor dentium ex rancore.Itẽꝫ ibi Beda.
Sicut ꝟmis ẽ dolor interiꝰ accuſans:ſic ignis eſt pena ex
trinſecꝰ ſeuiens.Itẽ Aug.xxj.de ciui.dei.c.ix.Dicũt etiã
vri dolore quũ ſero atq; infructuoſe penitent/eos q̃ fue/
rint a regno dei ſeparati.ſm illud Prouer.xxv.Sicut ti/
nea veſtimentum/⁊ vermis lignũ:ſic meror excruciat cor
viri.Unde ſuper illud Mat.xxij.Ibi erit fletus ⁊ ſtridor
dentiũ.Bern.Fletus erit ob ignem:qui non extinguitur.
ſtridor ob vermem cõſciẽtie:q̃ nõ morit̃.Item idem.Ma
lus vermis luxuria:quo nullus alter nocẽtior.Ingredit̃
eñ blandiendo.mordet ridendo.transforat delectando.
perimit conſentiendo.Prouer.xxiij.Ingreditur blande:
ſꝫ in nouiſſimo mordebit vt coluber:⁊ vt regulus venena
diffundet.Malus etiam vermis acidia.malus triſtitia.
de quo Prouer.xxv.Sicut tinea veſtimento/⁊ vermis li/
gno:ita triſtitia viri nocet cordi.Beatus igit̃ qui ad mor
tificandos hos vermes preuenit myrrha mortificatiõis
ſue vngere corpus ſuum in ſepultura.q̃ſquis ille eſt:non
eſt qui metuat vermẽ q̃ nõ moritur:q: iã mortuus eſt ver
mis.vnde ille moritur.Cauteriare eñ cõſciẽtie igne pro/
prioꝝ ſceleꝝ ſuccenderetur.iuxta illud pſ.xx.Pones eos vt
clibanũ ignis in tempore vultus tui. Neceſſarium ergo
eſt ſequi cõſiliũ Pauli:vt emundemus cõſcientias nr̃as
ab operibus mortuis.i.a peccatis qui mortẽ inferunt aie
ad ſeruiendum deo.ad Heb.ix.c.Si eñ non permanſerit
in tabernaculo noſtro iniuſtitia:tunc leuare poterimus
faciem noſtram abſq; macula.Iob.xj.Tabernaculum no
ſtrũ eſt cor noſtrum.pſ.xlv.Sanctificauit tabernaculum
ſuum altiſſimus.Facies autem eſt conſciẽtia.pſ.xlix.Ar/
guam te ⁊ ſtatuam contra faciem tuam.Sicut eñ macu
la in facie:ſic peccatum in conſcientia valde deformat ho
minem apud deum. Ideo autem ſpõſam ſuam maxime
in facie examinat chriſtus.Cant.ij.Oſtende mihi faciem
tuam.i.conſcientiam.Et iterum.Facies tua decora.i.con
ſcientia.Unde ſicut ſponſe facies ſuas in ſpeculis exami/
nant vt maculas purgent:ſic ⁊ anime fideles faciunt.Un
de Exo.xxxviij.legitur ꝙ mare eneum factum eſt de ſpe/
culis mulierum.xxxvj.di.§.ecce.ad fi.Macule eñ in ſpe/
culis viſe lauari debent in mari lachrymarum penitentie

Matth.vj.Faciem tuam.i.conſcientiam laua.Specula
autem ſunt dei verba vel ſcriptura diuina.Iaco.j.Si q̃s
auditor ⁊c̃.⁊.j.Conſideranti vultũ natiuitatis ſue in ſpe
culo.Greg.Scriptura ſacra mẽtis oculis quaſi quoddã
ſpeculũ opponitur vt interna noſtra facies videatur.ibi
enim feda:ibi pulchra noſtra cognoſcimus. Saluanda
eſt conſcientia.ex̄ de poſtu.p̄.bone.ij.§.intelleximus.de tẽ
po.or.ad aures. Uocatur conſcientia fides que ſincera
debet eſſe.ex̄ de preſcrip.q̃m.de elec.c.ij.Non debet eſſe le/
ſa conſcientia.ex̄ de elec.innotuit.§.j.⁊.§.multa. Accipi/
tur aliquoties conſcientia pro conſenſu vel voluntate.ex̄
de elec.per inquiſitionem.§.j.de preſcrip.cuꝫ olim. Cedẽ
dum eſt propter conſcientiam criminis.ex̄ de renun.niſi.
xñ.j.§.ꝓpter. Recta dꝫ eſſe ꝯſcientia:⁊ ꝯſciẽtia precipuũ
bonum eſt.ex̄ de tempo.or.c.vlt. Non eſt loquendum cõ/
tra conſcientiam.ex̄ de ſcruti.in ordi.c.j. Non debet ali/
quis contra conſcientiam ordinari.ex̄ de eta.⁊ qua.que/
ris.⁊.c.ad aures.c.intelleximus. Per oleum nitor con/
ſcientie deſignatur.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.§.ad exhiben/
dum.Habendus eſt nitor conſcientie intꝰ.ibidem.Et ipa
eſt gloria noſtra.ibidem. Contra conſciẽtiam eſt iniuſta
ſnĩa executioni mandãda.ex̄ de off.dele.paſtoralis.§.qui
vero.⁊.c.ſi quando. De ſe confeſſis nõ creditur ſuper cõ/
ſcientijs alioꝝ.ex̄ de confeſ.c.j. Satiſfaciẽdum eſt cõſcie/
tie remordẽti.ex̄ de iureiu.quãto.§.ſi.Quilibet eſt ſue cõ/
ſcientie relinquendus.e.t.mulieri. Iudex contra conſciẽ
tiam non recipiat adſeſſoreꝫ.ex̄ de reſcrip.ſtatutum.§.ad
ſeſſorem.li.vj. Cum nuda conſcientia electores debent
eccleſie vtilitatem proſequi.ex̄ de elec.vbi periculũ.li.vj.
§.ceterum.Agentes contra conſcientiam diuinam offen
ſionem incurrunt.ex̄ de elec.ꝑpetue.li.vj. Iudices cõtra
conſcientiã partem grauantes puniuntur.ex̄ de re iudi.
cum eterni.§.ſi quis.li.vj. De cõſcientia bona ex̄ de ſchiſ.
c.j.li.vj.de pe.di.q.charitas.ij.℣.item ergo. De conſciẽtia
cauteriata.lxxiij.di.in nomine patris. De cõſciẽtia habe/
tur de pe.di.iij.§.item illud Amb.in fi.diſtinc.xxv.di.pri/
mum.Quotupliciter accipitur cõſcientia no.de pe.di.iij.
ille rex.in gloſ.ar.ꝙ non dicitur.¶ Notandum etiam eſt
ꝙ magna cautela/magna ſapiẽtia/magna diſcretio/ẽ ha
benda ne conſcientia impinguata/⁊ in vitijs antiquata
declinet nimis ad carnalia:q̃ in ſcriptura diuina ſiniſtra
pars dicuntur.Tales ſunt conſcientie hypocritaꝝ ⁊ quo
rũdam religioſoꝝ cerimonialium.qui de modicis/vt de
verbo omiſſo in officio diuino ⁊ de ſilentio rupto ⁊ riſu ⁊
cibo conſcientiam ſibi faciunt:ſꝫ non de inobedientia pre
latorum ⁊ contradictione.⁊ inſultatione:non de ambitio
ne officiorum ⁊ procuratione/non de ſuſpecta familiari/
tate/nõ de pecunia/non de paupertate/non de ſcandalo
fratris/non de diffamatione graui ⁊ perditione/non de
inuidia ⁊ ſuperbia ⁊ diuiſione ⁊ tyrannide ⁊ perſecutiõe
fratrum ſuorum/⁊ ſimilibus grauioribus conſcientiam
ſibi faciunt.contra quos dominus Mat.xxiij.dicit.Ue vo
bis ſcribe ⁊ pharifei hypocrite qui decimatis mentam ⁊
anetuꝫ ⁊ cyminum:⁊ reliquiſtis que grauiora ſunt legis
iudicium ⁊ miſericordiam ⁊ fidem.hec oportuit facere:⁊
illa non omittere.Duces ceci excolantes culicem:camelũ
autem glutientes.Chryſo.ſuper Matth.Quia ſacerdo
tes auaritia pleni:ſi quis decimam alicuius rei vel mini/
me non obtuliſſet:corripiebant eum q̃ſi magnum crimẽ
feciſſet.ſi quis autem alterũ ledebat:aut in deum pecca/
bat:non curabant eum corripere:de lucro quidem ſuo ſo
liciti:de honore autem dei ⁊ gloria ⁊ ſalute hominum ne/
gligentes.Seruare enim iuſtitiam ⁊ facere miſericordiã
⁊ habere fidem propter ſuam gloriam deus mãdauerat:
decimas offerre ꝓpter vtilitatẽ ſacerdotũ.vt ſacerdotes
quidem populo in ſpiritualibus:obſequantur.populi au
tem in carnalibus ſacerdotibꝰ ſubminiſtrent.Sic ⁊ mo/
do fit.quia omnes de honore ſuo ſunt ſoliciti:de honore
autem dei nullus.Portiones autem ſuas vigilanter de/
fendunt:ſed circa obſequium eccleſie curã impẽdere non

attendunt.Si populus decimas non obtulerit: murmu/
rant omnes. ſi peccantẽ pplm̃ viderint:nemo murmurat
contra eos.Sed q꞉ ſcribarũ ⁊ phariſeoꝛũ ad quos loque
bat̃/quidã populares erãt:non eſt incongruum:vt aliã ex
poſitionem faciamus ꝑpter eos qui decimã dabant. Nã
et qui accipit decimas recte decimare dicit̃ ⁊ q̃ dat.Scri/
be ergo a phariſei ⁊ minimarum quidẽ rerũ decimas of/
ferebãt oſtẽdẽde religionis gratia. In iudicijs autẽ erãt
iniuſti: in fratribus ſine miſericoꝛdia: in veritate incre/
duli.Hieronym⁹.Camelũ puto eſſe magnitudinẽ prece/
ptoꝛũ:iudiciũ miſericoꝛdiã/⁊ fidẽ.Culicẽ decimationem
mẽte ⁊ aneti ⁊ cymini ⁊ reliquoꝛũ olerũ viliũ.hec aũt p꞉e
cepta que magna ſunt deuoꝛamus atq̃ negligim⁹:⁊ opa
tionẽ religionis in paruis q̃ lucrũ hñt cum diligentia mõ
ſtramus.Orig.Vel excolantes culicem.i. expellẽtes a ſe
minima delicta:que culices nominauit.Camelũ aũt glu/
tientes.i.cõmittẽtes maxima delicta:q̃ nominauit came/
los:aialia videlicet toꝛtuoſa ⁊ grandia. ❡ Scribe autẽ
moꝛaliter ſunt q̃ amplius nihil exiſtimant poſitum in ſcri
pturis:q̃ ſimplex ſmo demõſtrat.Phariſei autẽ ſunt oẽs
qui iuſtificãt ſemetipſos. ⁊ diuidũt ſe a ceteris/dicentes
Hiere.iiij.xlv.di.recedite. Noli mihi appꝛopinquare: qm̃
mundus ſum.Menta autẽ ⁊ anetũ ⁊ cyminũ ciboꝛũ con
dituꝛe ſunt:non p꞉incipales cibi.Sic in cõuerſatione no
ſtra quedã ſunt neceſſaria ad iuſtificationem. vt iudiciũ/
miſericoꝛdia/⁊ fides.Alia ſunt quaſi cõdientia actus no/
ſtros ⁊ ſuauioꝛes eos facientia.vt abſtinentia/ſilentium/
ieiunium/flexio genuum/⁊ huiuſmodi. Quomodo autẽ
non exiſtimantur ceci qui non vident.qm̃ nihil ꝓdeſt cau
tum eſſe diſpenſatoꝛẽ in rebus minimis: quũ p꞉incipalia
negligũtur.Hos ergo ſermo p꞉eſens cõfundit:nõ quidẽ
leuia p꞉ohibens obſeruare/ſed p꞉incipalia p꞉ecipiẽs cau
tius cuſtodire.hucuſq̃ Orig. Item adde hic q̃.ſ.ſcripſi in
ar.lxxviij.in.§.aliud vitiũ peculiare.℣.quintũ ve. ⁊ ibi ex
pono octo ve. ❡ B Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocri
te:qui mũdatis quod foꝛis eſt calicis ⁊ paropſidis:intus
autem pleni eſtis rapina ⁊ immunditia. Phariſee cece mũ
da p꞉ius quod intus eſt calicis ⁊ paropſidis.vt fiat id qđ
de foꝛis eſt mũdũ.Chꝛyſo.Hoc dicit q꞉ iudei quoties in/ Interioris munditie cura potiſſimũ eſt habẽda.
greſſuri erant templum : aut ſacrificia oblaturi : aut per
dies feſtos ſeipſos ⁊ veſtimenta ſua ⁊ vtenſilia lauabant:
⁊ a peccatis nemo ſeipſum purgabat.quũ deus neq̃ coꝛ/
poꝛis munditiam laudet:nec ſoꝛdes cõdẽnet. pone tñ q̃a
deus odit ſoꝛdes coꝛpoꝛũ ⁊ vaſoꝝ: que neceſſe eſt vt ipſo
vſu ſoꝛdident̃:quãto magis ſoꝛdes cõſcientie hoꝛret:quã
ſi volumus/ſemꝑ mũdã ſeruamus. Itẽ Hilarius. Arguit
ergo eos q̃ iactantiã inutilis ſtudij ſequẽtes vtilitatis ꝑfe
cte miniſterium derelinquunt.Calicis nãq̃ vſus interioꝛ
eſt.qui ſi obſoꝛduerit:quid pꝛoficiet lotus exterius? Atq̃
ideo interioꝛis cõſcientie nitoꝛ eſt obtinendus: vt ea que
coꝛpoꝛis ſunt foꝛinſecus abluantur. Itẽ Chꝛyſo. Non au
tẽ hoc dicit de ſenſibili calice aut paropſide:ſ; de intelligi/
bili.qui ſi nunq̃ tetigerit aquã:mũdus põt eſſe apud deũ
ſi aũt peccauerit:⁊ tota aqua pelagi ⁊ fluminũ ſe lauerit:
ſoꝛdidus eſt ⁊ miſer añ deum.Ergo(vt.ſ̃.dixi) attenden
da eſt cõſcientia:ne nimis declinet ad carnalia:vel decli/
net nimis ad ſpiritualia quedã coꝛpoꝛalia:vt nimia ieiu/
nia indiſcreta/vel nimiã diſciplinam/vel nimiam vigiliã
de con.di.v.non mediocriter.que ꝑ dexteram intelligunt̃.
Vnde.j.Reg.vj.dicit̃. Ibãt autem in directum vacce per
viam que ducit Bethſames:⁊ vno itinere gradiebantur
pergẽtes ⁊ mugientes:⁊ nõ declinabant neq̃ ad dexterã
neq̃ ad ſiniſtram.Quidam enĩ fatui de omnibus ſibi fa/
ciunt cõſcientiã.quos diabolus tentat de nimia ſubtilita
te cõſciẽtie:vt eos nõ potẽtes ſuas fatuas cõſcientias ſeq̃
faciat deſperare:vel facere cõtra eã:vel cõtinua melãcho
lia ⁊ triſtitia moleſtet.ſicut ſepe expertus ſum.Et ideo ſa/
pientioꝛis eſt conſilium a talibus requirendum. vt ſupe/
rius eſt pꝛobatum.Et de hoc plene tractat Io.caſſi.in col
la.Moyſi ſecunda:q̃ loquit̃ de diſcretiõe in li.collationũ

Sicut enim caro ſuam habet ſenſualitatem declinantem
ad carnalia que perdenda eſt. Io.xij. de qua ſenſualitate
ex in clementinis.de ſum. tri.ſacroſancte. ⁊ de here.ad no
ſtrũ.§.ſcđo. ⁊ de ſacra vnc.c.vnico.℣.refert.℣.ꝑ caput.Sic
ſpũs feruens ⁊ effrenis non diſcernens quid agendũ ſit:
ſuam quodãmodo ſenſualitatem h; p꞉ecipitẽ ad oĩa que
ſpũs videntur.cõtra quẽ ſpiritũ Bern.ait.Zelũ tuum in
flãmet charitas.infoꝛmet veritas.regat ſciẽtia.firmet cõ/
ſtantia. ❡ C Vnde ⁊ media via eſt eligenda. legitur ⁊
no.ex de off.dele.querenti.Luc.xxij.Ego in medio veſtrũ Mediocritas vbiq̃ ſeruanda.
ſum ſicut q̃ miniſtrat.Apoc.j.Hec dicit q̃ ambulat in me/
dio candelabꝛoꝝ aureoꝝ. ⁊c. Vnde ⁊ ſapiens mundi di/
cit.Virtus eſt mediũ ſuperfluitatis ⁊ indigentie. Vnde
⁊ dñs reperitur in natiuitate in medio aialiu;.Luc.ij. In
natiuitate docet nos tenere medium paupertatis.Aialia
enĩ manſueta in p꞉eſepio dei ſunt pauperes voluntarij.
Vñ pſ.lxvij.Aialia tua habitabunt in ea:paraſti in dulce
dine tua paupi deus.S; quidã ſunt pauperes ſoꝛdidi: et
ij deſignantur in aſino:qui nihil diſcernũt:ſ; in multis pe/
cijs quibus ſe recipiant ⁊ in ſquallidis veſtibus ⁊ birris
ſingularibus credunt eſſe iuſtitiam.Quidã pauperes de
licati:deſignati per bouem qui fenũ eligit. Ponitur ergo
dñs in medio eoꝝ.vt mediocritatem doceat paupertatis
Vnde Hiero. Nec affectate ſoꝛdes/ nec exquiſite delicie
laudem pariunt.xlj.di.§.j. ⁊.c.parſimoniam. ⁊.c.ſepe. In
adoleſcẽtia ſtetit in medio doctoꝝ.Luc.ij. ⁊ ibi docuit nos
tenere mediũ ſapientie. ❡ Quidam namq̃ ſunt qui totũ
tribuũt intellectui: ⁊ nihil aut parũ affectui. ſicut curioſi
cõiter hodie religioſi mẽdicãtes laboꝛantes ⁊ pnoctãtes
circa ſubtilia ⁊ inutilia.q̃bus apl's ait. Ro.xij. Nõ plus ſa
pere q̃ opoꝛtet ſape:ſ; ſapere ad ſob꞉ietatẽ.vñ.Bern.ſuꝑ
Cant.j.Si ignoꝛas te inquit o pulchꝛa ⁊c.ait. Licet in ſe
omnis ſcientia bona ſit/qñ tñ ſubnixa eſt veritati:tu tñ q̃
cũ tremoꝛe ⁊ timoꝛe tuam operaris ſalutem: pꝛo tẽpoꝛis
bꝛeuitate feſtina ea ſcire p꞉ius ampliuſq̃ curato que ſen/
ſeris viciniora ſaluti. Comparatur namq̃ ſapiẽtia cibo:
circa quem ſumendum ſi modus ⁊ oꝛdo non ſeruat̃ no/
xius redditur. Item comparatur ſali:quo condiuntur ci/
bi.xliij.di.ſit rectoꝛ.℣.per ſalẽ.tamen ſi menſura exceditur
⁊ ipſe perit: ⁊ quod ſalierit perdit. Quidã econuerſo tri
buunt totũ affectui:nihil aut parũ intellectui.ſicut toꝛpẽ
tes circa ſalutẽ p꞉oximi abſcondentes pecuniam dñi ſui.
contra quos dicitur Prouer.xj.Qui abſcondit frumenta
maledicetur in ppl'is. Vbi greg.Qua pena plectẽdi ſunt
qui quum fame verbi dei anime pereãt:panem percepte
gratie non miniſtrant? Medium ergo tenendum eſt: vt
ſtudeamus circa intellectum illuminãdum per diſcretio
nem: ⁊ circa affectum attẽdendum per deuotionẽ.Vnde
j.ad Timo.iiij.Attẽde tibi ⁊ doctrine.xxxvj.di.§.ecce. Itẽ
Io.v.Erat Ioannes lucerna ardens ⁊ lucens vbi dicit
Bern.Ardere parum: tantũ lucere vanum:ardere ⁊ luce
re perfectum. ❡ In paſſione docet nos tenere mediũ pe/
nitẽtie.q꞉ in cruce ſedit in medio latronum. Mar.xv. La/
trones namq̃ ſunt:qui ſeipſos in patibulo penitentie ꝓ/
pter peccata ſuſpendunt. Iob.vij.Suſpẽdium elegit ani
ma mea: ⁊ moꝛtem oſſa mea.Sed quidam ſunt qui indi/
ſcretas penitentias faciunt. ⁊ ſignificantur per Zacheũ
qui aſcendit ſycomoꝝ:vt videret Ieſum. Luc.xix. Syco/
moꝛus interp꞉etatur ficus fatua. ⁊ ſignificat talium diſci
plinam.que dulcis eſt pꝛopter feruoꝛẽ ⁊ vanam gloꝛiam
miſtam:q꞉ regitur ſenſu pꝛopꝛio: ⁊ nemini credit.ſicut in
me ſepe expertus ſum.S; fatua pꝛopter indiſcretionem
q꞉ ſicut ait Seneca:Cõtra naturam eſt toꝛquere coꝛpus
pꝛop꞉ium: ⁊ cibis non tm̃ vilibus ſed crudis ⁊ hoꝛridis
vti.Quemadmodu; enim deſiderare delicatas res luxu
rie eſt: ita vſitatas ⁊ magis parabiles fugere,dementie eſt.
Quidam econuerſo faciunt penitentiam diſſoluta;.ſic/
ut carnales ſignificati in populo iudeoꝛum:qui in deſer/
to ad ollas egyptias ſuſpirabant. Numeri.xj.cõtra quos
dicitur Matth.xj.Quid exiſtis in deſertũ videre? Arun/
dinem

dinem vēro agitatam:Sed quid exiſtis videre? Hominē mollibus veſtitū?Ecce qui mollibus veſtiuntur in domi/bus regum ſunt.xxj.q.iiij.c.j.Arundo indiſcreti ſunt foꝛis niridi per oſtentationē operis:intus vacui per inanitionē virtutis.ſi agitatur vento:quia per impatientiā non poſ/ſunt reſiſtere etiam leui verbo.Mollibus veſtiti ſunt deli ciarū mollitie reſoluti.⁊ ideo vtriuſq; latronis crura fra/cta ſunt:quia illi per impatientiā/iſti per diſſolutam vitā frangūtur. Dominus ergo ſuſpenſus in medio/docet vt pꝛo mēſura virīū pondus penitētie aſſumatur.vt ſm phi loſophū dicatur ſemper Ne quid nimis.⁊ ſic nec frangeť pꝛopoſitū:nec ſalubꝛis intētio cōteretur. Unde pſ̄.xxxiij. Cuſtodit dn̄s oia oſſa eoꝛum.vnum ex ijs non cōteretur. ¶ In reſurrectione docet nos mediū iuſtitie. quia tunc etiā in medio diſcipuloꝛū ſtetit. Luc̄.xxiiij. Jo. vlti. Unde ⁊ tunc pacem annūtiauit.quia ſicut dicitur Eſa.xxij.Erit opus iuſtitie pax. Juſti nāq; ſunt qui vitam ſuā quotidia na examinatione diſcutiunt.Sed quidā nimis declinant ad ſiniſtrā iudicij/trepidantes timoꝛe vbi nō erat timoꝛ. pſ̄.xiij.⁊.lij.hoc tamē tutius.quia bonarū mētium eſt ⁊c̄. v.diſt.ad eius.⁊ ex̄ de obſer.ieiu.c.ij. Alij nimis declinant ad dextrā miſericoꝛdie/dicētes pax vbi nō eſt pax. Hiere. vj.Pꝛopter hoc mediū eſt tenēdū:⁊ dicendum cum pſ̄.c. Miſericoꝛdiā ⁊ iudiciū cantabo tibi domine. Itē alij de/clinant nimis in miſericoꝛdiā verſus pꝛoximū. alij nimis in rigoꝛem.vnde tēperamentū eſt faciendū.xlv.di.diſcipli nam.⁊.c.omnis qui.⁊.c.ſunt nāq;.⁊ ideo diciť Nume.xxj. Publica gradiemur via : non declinātes ad dextram vel ſiniſtrā.xlj.diſt.ſepe. Nunq̄ hec diſcretio que eſt mater vir tutū.j.q.v.pꝛeſentiū.⁊ ex̄ de offi.cuſto.c.j. ⁊ ſine qua oīs virtus eſt vitiū ſm Iſid.haberi poteſt vel ſeruari:niſi per humilitatē:que eſt vt nullus ſue pꝛudētie innitatur. ex̄ de ꝯſtitu.ne innitaris.ſed ſemper ab aliquo ſenioꝛe.ſ. ſancto experto requirat conſiliū in agēdis.j.q.j. eſtote. legitur ⁊ no.lxxxiiij.di.c.j.ſic etiam no. Jo. caſſi.in lib.collationū in collatione.ij.de diſcretione.⁊ tetigi ſupꝛa eo.℣.quidā em̄. ⁊ ſupꝛa.§.pꝛimo.℣.quia ergo. ¶ Sed iterū facta aliqua digreſſione vtili ad tractandū bonum obediētie reuerta/mur. de qua quidā ſanctus dixit ſancto Climaco: vt ipſe narrat in.iiij.gradu de obediētia. Si vtiq; tibi ineſt ſapiē/tiſſime dicentis. Phil.iiij.xlj.diſt.qđ dicit.in ſenſu aīe ope/ratioꝛ:q: omnia poſſum in eo qui me cōfoꝛtat chꝛiſto.ſi ſpi ritus ſanct⁹ roꝛis caſtitatis ſm virginem ſuperuenit in te. Luc̄.j.ſi virtus altiſſime patiētie obūbꝛabit tibi. Luc̄.j.pꝛe/cinge ſicut vir chꝛiſtus lūbos tuos obediētie cingulo vel linteo. Jo.xiij.⁊ ſurgens a cena tue ſolitarie q̄etis/pedes fratrū in contribulato ſpiritu laua.Magis vero ſub pedi bus cōgregationis pꝛouoluere in ſubiecta ⁊ deiecta pꝛu/dentia.Statue duros oſtiarios.i.virtutes cardinales/et vigiles in poꝛta coꝛdis tui. Inuincibiliter contine mentē difficulter valentē.Continere in occupato coꝛpoꝛe circū/quaq;. In mēbꝛis motis ⁊ concuſſis intellectualē ⁊ quie/tem exercita:quod eſt vniuerſis ſupergloꝛioſiſſimū. Eſto imperturbabilis in medio perturbationū ⁊ tumultuum animā pacificam habens.Coge linguā veſanam ⁊ furen tem in contradictionibus inſilire.Certa contra reginam hāc ſeptuagieſſepties in die. Matth.xviij. Cū moꝛtifica/tione carnis ⁊ crucifixione cū ſuis concupiſcētijs. Gal.v. poſſide moꝛtificationē anime:ſcʒ pꝛopꝛij ſenſus ⁊ pꝛopꝛie voluntatis.Tene mētem imperturbatā vt incudem: ſcʒ a mutuis inuicē confuſionibus ⁊ fragoꝛibus percuſſam/il/luſam/impꝛoperatā/maledictam/ſubſannatā/leſam/⁊ in nullo vnq̄ reſolutam:neq; ſtragem ſuſtinētem:ſed totam planā ⁊ immotā exiſtentem ⁊ manētem. Expolia te volū tate. Luc̄.xxij. Jo.vj. Phil.ij.tāq̄ confuſionis amictu:⁊ ea denudatus in neceſſitudinis ſtadiū intra:qđ raro ⁊ diffi/culter inuenitur. Indue loꝛicā/Apoſtolus dicit/⁊ ſcutum Ephe.vj.fidei ad agones.i.pꝛepoſiti vel pꝛelati pꝛecepto/rum tolerantiā.non diſſolubilem neq; penetrabilē ab ali/qua infidelitate.Tactū tene inuerecunde pꝛoſiliētem tē/perātie freno.Coge oculū memoꝛia moꝛtis. Hiero.in pꝛi/mo pꝛologo biblie in ſi.volentem per ſingulas hoꝛas ma gnitudinē pulchꝛitudinem ⁊ viſionem coꝛpoꝛum curioſe aſpicere.Obmuteſcere fac intellectū curioſum in familia ri ſolicitudine volētem fratrem iudicare.j. Coꝛ.iiij.ij.q.j. multi.in negligentia operātem. Et omnē charitatē. Col. iij.⁊ cōpaſſionem ad pꝛoximū abſq; erroꝛe inſinua. Tunc vere in hoc cognoſcēt omnes amantiſſime pater:q chꝛiſti Jeſu diſcipuli ſumus:ſi in coadunatione inuicem charita tem habeamus. Jo.xiij.iterū ait.veni cōcertabile ſubſan/nationes hoꝛis ſingulis ſicut aquā vite. quoniā vniuerſa que ſub celo ſunt. Dauid in pſ̄.ſcrutatus iocunda/vltimo poſt omnia querens dixit.Ecce quid bonū? ⁊ quid iocun dū?nihil.ſed habitare fratres in vnum. Si vero nondum bono hmōi obedientie ⁊ patientie facti ſumus diligit bo nū ſaltem.igitur eſt lōge ab agoniſtico ſtadio ſtātes/pꝛo/pꝛiam infirmitatē cognoſcere:⁊ ſingulariter ſub obediē/tia certātes beatificare:ac eis patientiā impꝛecari. Quā/do abſente eo qui pꝛeeſt vultū ipſius imaginamur/hunc nobis ſemper adſtare putantes:⁊ omnē collocutionē vel ſermonē aut cibū vel ſomnū vel quippiam quod eū ſuſpi/caremur odiſſe/auertimus a nobis:tūc cognoſcamus q: vere legitimā obedientiam exequimur. Segnes pꝛauoꝝ magiſtri abſentiam gaudiū arbitrantur.generoſi vero ⁊ nobiles dānum eādem putant. ¶ D Obediētia humi/litatē poſſidet:quia nimirū ſi pꝛudens ⁊ bene intelligens obediens moꝛtuos ſuſcitet:⁊ ſi lachꝛymarū donum poſſi deat:⁊ ſi liberationē a pugnis:exiſtimat penitus quia pa tris ſpūalis qui pꝛeeſt oꝛatio fecit:⁊ manet ipſe a vane pꝛ/pꝛie reputatiōis elatione alienus. Quomodo nāq; ſuper illo exaltabitur quod ex patris adiutoꝛio dicit factū:⁊ nō ex ſolicitudine pꝛopꝛia?Sicut apparuit in Mauro diſci/pulo beati Benedicti:qui ad imperiū abbatis ſup aquas lacus currens puerū Placidum liberauit. quod miracu/lum Maurus patri imputauit nō ſibi.⁊ ſic Placidus cō/firmauit. Solitarius autē ab iſta pꝛedicta elatione liber nō eſt:quia directiones ſuas ſibi imputat.quū nō habeat pꝛeſidētem. Iſidoꝛus ex Alexandria ex pꝛincipibus in ce/nobio ſe conuertens ⁊ obedientie ſubmittens ſicut ferrū fabꝛo/per obedientiā pꝛeſidentis ad poꝛtā manſionis ſte tit ingredientibus ⁊ egredientibus ſemper dicens. Oꝛa pꝛo me pater:q: peccaui. In fine.vij.anni quum vellet ab/bas eū fratribus intus adiūgere:ſupplicauit ſe ſic mane/re ad poꝛtā:pꝛedicens finem ſuū pꝛoximum.⁊ ſic poſt dies x.expirauit:trahens poſt ſeptē dies poꝛtariū eiuſdē man/ſionis ſecū.ſicut ei in ſpiritu pꝛedixerat ad maximā certi/tudinem ipſius incōfuſe obedientie ⁊ adeo imitatoꝛie hu militatis. Phil.ij. Melius eſt ſub obediētia certare cum hoībus aliquādo quidem ſeuientibus/aliquādo vero pe nitētibus:q ſolitarium certare cū demonibus ſemper fu rētibus. Qui quādoq; eſt obediēs patri/quādoq; inobe/diens:ſimilis eſt homini aliquādo quidem collyꝛium ali/quādo vero calcem in ſuos oculos mittenti. vnus em̄ ait qui edificat ⁊ alius q̄ deſtruit: que vtilitas in vtriſq; niſi laboꝛ tantū? Eccl.xxxiiij. Sine medico eger non curatur. Eccl.xxxviij.lxxxiij.diſt.§.j. Nauis ſine gubernatoꝛe nau fragium patitur. Pꝛouerb.xxiij.vij.q.j.ſciſcitaris. Cecus ſine duce in laqueū cadit. Luc̄.v. Mat.xvj.xxxviij. di.§.ſi. ex̄ de eta.⁊ qua.cū ſit. Grex ſine paſtoꝛe lupis exponitur. Ezech.xxxiiij. Jo.x. Quis ſine obedientia ſuperioꝛis po/teſt euadere?xciij.diſt.per totū. Sit tibi locus monumen tum ante monumentum.nemo enim egredietur a monu mēto ante cōmunem.ex̄ de ſum.tri.c.j.§.hec ſancta.reſur/rectionem. q ſi egreſſus fuerit:iterū perpetuo moꝛietur. Si pꝛecaptus ⁊ pꝛeuentus es pactionibus ⁊ ſponſionib⁹ pꝛofeſſionis:⁊ ſine pꝛofectu vides anime oculū:non deui tes diſiunctionē ⁊ ſeparationem. Non em̄ contra obediē/tiam facit qui a vita ⁊ conuerſatione carnali ⁊ a ſocieta/te fratrum pꝛeuaricatoꝛū regule recedit:vt chꝛiſto perfe/ctius obediat ⁊ ſeruiat. In oībus enim rebus conſideran

Mediocritas vbiq; ſeruanda.

dus eſt finis:⁊ ſm eū propoſiti noſtri dirigendus eſt cur/
ſus.ſm Ioſeph in coll'.de definiēdo.ꝙ ſi ſuperueniente ſa
lubriori cōſilio ad deteriorem partē vrgere viderimꝰ.Re
ctius eſt incōgrua ⁊ incōſiderata cōſtitutione ſummota/
ad meliorem tranſire ſententiā:ꝙ ſtatutis pertinacibꝰ in/
herendo/peccatis grauioribus obligari. Nō eñ tantum
proceſſus operis quantū volūtas eſt attendenda ⁊ intuē
da.Nec ſtatim quid ꝗs egerit/ſed quo voto egerit inqui/
rendum.Illud enim pro retributione mercedis iuſte vni
cuiqꝫ repenſatur:quod principaliter mente cōceperit: nō
quod exinde bene vel male cōtra votum operantis emer
ſerit.Emendatio eñ diſpoſitionis improuide nō voti eſt
iudicāda tranſgreſſio. Quicquid eñ pro charitate dei et
pietatis amore perficitur: etſi dure atqꝫ aduerſis videat̃
principijs inchoari:non ſolū nulla reprehenſione ſed etiā
laude digniſſimū eſt.Omnia enim ad hoc agimus:vt cor
mundū deo exhibeamus.faciunt que leguntur ⁊ no.ex̃ de
collu.dete.c.j.in gloſ.de amicitia.⁊.xxiij.q.v.ſi quid.de pe.
di.j.in prin.⁊ in gloſ.tribus poſitis. ſuper verbo. votū eñ
c.magna pietas.⁊.xxiij.q.viij.cecidit.Deus enim non ver
borū tantum actuumqꝫ noſtrorū diſcuſſor:⁊ iudex eſt: ſed
etiam propoſiti ⁊ deſtinationis inſpector.qui ſi quid cau/
ſa ſalutis eterne ac diuine contēplationis intuitu ab vno/
quoqꝫ factū viderit vel promiſſum:tametſi durū ⁊ iniquū
hominibus videatur:ille tamen intimā cordis inſpiciens
pietatem non verborū ſonum ſed votum dijudicat volū/
tatis.quia finis operis ⁊ affectus cōſiderādus eſt perpe/
trantis.quia nec dubitauit Iacob mēdacij maculā inun/
datione benedictionis paterne protinus abluendā:⁊ ve/
lut nebulā quodam flatu ſpiritusſancti velociter abſumē/
dam.atqꝫ vberiora ſibi per hanc affectatitiam ſimulatio/
nem ꝙ per illam ingenitam veritatem meritorū premia
cōferenda.Alia ſolutio ponitur de Iacob mentiente ⁊ ex/
cuſatio.xxij.q.ij.§.item opponitur.Hec predicta ſunt ver/
ba predicti Climachi ⁊ Ioſeph anachorite in coll'.de de/
finiēdo. Ad quorū probationem facit ꝙ beatus Benedi/
ctus receſſit ab illis malis monachis:⁊ habitauit ſecum.
vt dicit Greg.in.ij.lib.dialogorū.⁊ habetur.vij.q.j.§.hoc
tunc.℣.ſic beatus Benedictus. Faciunt etiā illa.c.xxij.q.
iiij.ſi aliquid.j.⁊.ij.⁊.c nō ſolū.⁊.c.incōmutabilis.⁊.c.ma/
gne.c.non omnia.c.diffinitio incauta. Facit etiā quia ma
gis deus cordis ꝙ operis eſt inſpector. Nec tātum atten/
dendū que fiant:ſed quo animo fiant.xv.q.vj.c.j. Ad hec
facit qđ dicit Seneca.Magna pars ſanitatis eſt hortato
res inſanie reliquiſſe.⁊ pſ.xvij.Cum ſancto ſanctus eris:
⁊ cū peruerſo peruerteris.Et qui tetigerit picem:coinqui
nabitur ab ea.Eccl'i.xiij.Et quia eccleſia non debet alicui
laqueū inijcere.xxvij.q.j.de viduis. Sed contra iſta vidē/
tur illa omnia.c.que prohibēt a malis fieri ſeparationem
corporalem ꝓpter ſchiſma vitādum.xxiij.q.iiij.in primis.
vſ.c.cum ſi. ¶ Sed credo ꝙ ſi in religione vel monaſterio
eſt preuaricatio cōmunis regule vel profeſſionis:⁊ in illa
profeſſione nō inuenitur arctior ad quā quis poſſit recur/
rere petita licētia.ex̃ de regu.licet.licitū eſt authoritate p/
pria immo iuris recedere:vbi poſſit ſuā regulam obſerua
re.al's non.⁊ ſic intelligo contrariū.Ad hanc ſolutionem
facit op.vij.q.j.§.hoc etiā.℣.cum autem.⁊.c.ſeq.quod inci
pit.ibi.Et hoc etiā ideo quia ex illorū morbidorum cōſor
tio inficeretur.⁊ facit bene.xlv.di.ſed illud.ex̃ de ſtatu.mo.
ea que.⁊ ne cle.vel mo.relatum.in prin.⁊ que leguntur ⁊
no.xviij.q.ij.diffinimus.cum.ij.c.ſeq.⁊.xxiij.q.iiij.ꝗſquis.
in fi.Nec eſt inobediens qui recedit ab obedientia carna
li:vt viuat ſub dei obediētia ſpirituali.ſicut vixerūt ſancti
dei anachorite.Faciūt pro hoc.xj.q.iij.§.item quādo.in.c.
ſeq.vſqꝫ ad.§.cum ergo.⁊.xiij.diſt.nerui.℣.alius. ex̃ de re/
ſti.ſpo.literas.§.porro.⁊ de ſentē.excō.inquiſitioni. Item
Climacus de obedientia. Dominus ſapiētes facit cecos.
obedientium oculos aperit in magiſtri virtutibus:in de/
fectibus vero tenebreſcere facit. Oſor autem bonorum
id quod cōtrariū eſt agit. Sic nobis figura ⁊ typus per/
fecte obedientie argentum viuū dicitur.nam ſubtus om/
nia circūuolutum ab omni ſorde manet incōmiſtum. Nō
obliuiſcaris in tota vita tua illius magni creatoris qui in
totis.xviij. annis auribus corporeis a preceptore exteriꝰ
nō audiuit/Salueris.auribus vero intrinſecis quotidie
audiuit a domino:non/Salueris.ſed/ſaluatus es. Qui/
dam ad ſuas volūtates conuerſi/ad votū viſiones que/
runt:⁊ obtinent.At vero a cōfeſſionis corona ⁊ obedien/
tie merito agnoſcant ſe penitus cecidiſſe.Nā obedientia
eſt peregrinatio ab hypocriſi ⁊ proprio deſiderio. ¶ Ex
obediētia humilitas:ex humilitate diſcretio naſcit̃.vt phi
loſophatur Io.caſſi.in coll'.ij.de diſcretione. Eſt qui ſuſci
pit preceptum:⁊ voluntatem precipientis ſciens/ nō obe
dit.Alter obedit ſciens preceptorem ex animo non preci/
pere.primus non obediens eſt obediens. alter obediens
inobediens eſt.quia volūtas precipientis debet inſpici:⁊
non iuſſus.⁊ verba debēt ſeruire intentioni: non econuer
ſo.ex̃ de ver.ſigni.intelligentia.Et ſemper eſt ſcribētis vel
mandātis intentio attēdenda.ex̃ de ꝓcura.petitio.de ar/
bi.expoſita.de reſti.ſpo.audita.de preben.cū cauſam.⁊.c.
vlti.Sed in dubio ſtabitur ſuper verbo.ff.de lega.iij. non
aliter.Si impugnatur monachus abſqꝫ vera obedientia
de loco recedere:nō recedat.quia ſignū eſt ꝙ ſi impugna/
tur pugnat. ¶ Iuuenis quidā Innocentius noīe a quo/
dam ſene negligente ⁊ crudeli ſuo preceptore ſepe percu
tiebatur:⁊ iniurijs afficiebatur.nec propterea ab eo receſ
ſit.qui tādem mortuus eſt cum ſua obediētia ⁊ patiētia.
qui quū ſepultus eſſet:venit ad illum Innocētium mor/
tuū quidam ſanctus Ioannes nomine:⁊ vocauit eum de
monumēto dicens/Frater Innocenti mortuus es. At ve
ro bene prudens obediēs ⁊ poſt mortē obedientiā oſten/
dens reſpōdit illi magno ſeni. Pater quomodo poſſibile
eſt hominē operatorem obediētie mori? Preceptor vero
iſtius Innocentij qui adſtabat tremens in faciem ſuā cū
lachrymis cecidit:⁊ cellam prope monumētum diſcipuli
fecit:⁊ de cetero caſte ⁊ ſolicitus vixit dicens patribꝰ ſem
per quia homicidiū feci. ¶ Contra omnia quidē verum
equaliter cōtra iſta duo vitia qui ſumus in cōgregatione
ſub obediētia horis ſingulis agonizemus.videlicet con/
tra vētris ⁊ gule inſaniam:⁊ furoris ⁊ ire celerem ⁊ acu/
tam turbationē.proprias eñ ⁊ domeſticas materias iſta
vitia poſſunt in turba faciliter inuenire. Reuolue inobe/
dientis improbi deliberationē ⁊ mentem: ⁊ inuenies ibi
cogitationē erroneam ⁊ intētionem ſeductam: videlicet
quietis ſolitarie/ieiunij extremi ⁊ arcti/orationis irrecur/
uabilis/carentie/vane glorie ad ſummū memorie exitus
inobliuiſcibilis/indeſinentis cōpunctionis/oīmode pri/
uationis ire/ſilentij profundi/⁊ caſtitatis ſuperexceden/
tis cōcupiſcentiā.Vere nāqꝫ ſolitariam vitā ⁊ quietem in
oratione exequi rariſſimorū exiſtit.⁊ illorum ſolummodo
qui poſſidēt conſolationē diuinam ad laborū ⁊ dolorum
ſolatium ⁊ cooperationem impugnātium ⁊ pugnarum.
Sit tibi iſte modus ad obedientiam.videlꝫ exiſtimare qr
probat te qui preeſt ⁊ tētat.⁊ nūꝗ aliquando decides vel
errabis:quādo redargutus ⁊ correptus a patre inceſſan
ter ad ipſum ampliorē fidem ⁊ charitatem aſſumis.ſpiri/
tusſanctus inuiſibiliter habitabit in aīa tua:⁊ virtꝰ altiſſi
mi obumbrabit tibi.Luc̃.j. Verūtamen ne glorieris neqꝫ
gaudeas generoſe ſufferens cōtumelias ⁊ ignominias:
ſed magis plora.quia aliquid dignū contumelijs egiſti:
et conturbaſti animā fratris:vel ꝓprij prepoſiti contra te.
Noli admirari ⁊ ſtupere ſuper id qđ dicturus ſum.habeo
enim Moyſen hoc vna mecū predicantem. Expedit ma/
gis in deum ⁊ nō in patrem noſtrū peccare.deo enim ad
iram cōcitato/dux noſter poteſt eum nobis reconciliare.
Exo.xxxij.xlv.diſt.diſciplina. Iſto vero conturbato a no/
bis/aliquē pro nobis exorantem deū ⁊ propitiū facientem
vlterius non habemus. Intendamus ⁊ vigilemus quan
doquidē a paſtore inculpati trāquille ⁊ cum gratiarum
actione ſuſtinere debemus,vel quando certificare eum ⁊

ſatiſfactionem facere inde videtur: ſuper oĩbus quidem
nobis ignominiam cõciliantibus eſſe tacendũ. lucis eñ
hoꝛa eſt. ſuper ijs vero que in perſonã alterius recurrũt:
ſatiſfaciendũ ⁊ excuſandũ eſſe pꝛopter vinculum ⁊ cõiun
ctionẽ charitatis ⁊ inſolubilis pacis. Quicũq; ex obediẽ
tia reſilierunt: ij tamen annũtiabunt eiuſdem vtilitatem.
tunc enim cognouerãt in quali celo ſtabant. Qui eñ ad
impaſſibilitatem ⁊ deũ currit: omni die in qua non male/
dicitur ſe multũ damnũ ſuſtinere arbitratur. quemadmo
dũ arboꝛes ventis mote pꝛofundam radicem ſubtermit/
tunt: ita in obediẽtia degentes foꝛtes ⁊ inconcuſſas ani/
mas poſſident. Quiſquis in ſolitaria q̃ete ſedens cogno
uit ſuam infirmitatẽ: ⁊ tranſiens ſeipſum obedientie ven
didit: iſte quũ eſſet cecus/ abſq; laboꝛe ad chꝛiſtũ reſpexit.
State/ ſtate/ ⁊ iterũ dico ſtate/ currẽtes fratres pugiles.
certatoꝛes audientes ſapientẽ clamãtem de vobis. Sap.
iij. Tañq̃ aurum in foꝛnace/ magis vero in cenobio/ pba
uit eos dominus: ⁊ quaſi holocauſta victime accepit eos
in finibus ſuis. Quãdo ſentiunt grauia eſſe mãdata que
iubentur a patribus: qui ſunt pigrioꝛes et magis otioſi:
tunc magis pꝛeanticipare ⁊ pꝛeeligere conantur oꝛatio/
nem. quãdo vero leuioꝛa iubentur: ab eadẽ tunc ſicut ab
igne fugiunt. Quãdo igitur ad operationem manuũ ac/
cedis: cogita quia chꝛiſto miniſtras qui pꝛecepto ⁊ exem
plo ad opera vſq; ad moꝛtẽ te infoꝛmat. Operans lauda
deum tuũ lingua. mente cogita. intẽtione gloꝛifica. Nam
qui in laboꝛibus ⁊ in operibꝰ eſt infidelis ⁊ piger: in oꝛa/
tionibus multo amplius erit piger ⁊ infidelis ⁊ remiſſus
Sane oꝛatio nequaq̃ in coꝛpoꝛis quiete dirigitur: ſed la/
boꝛe ⁊ actu. Amoꝛ quietis oꝛationis eſt exterminium. ⁊ di
minutionem virtutũ pꝛedicat mandata negligere. Nũq̃
ſuſcipias eum qui tibi ſubditus eſt dicẽtem tibi/ Da mihi
licentiam ⁊ poteſtatem ad talem operationẽ exequẽdam
et ita meipſum ⁊ ad id quod ſpirituale eſt permitte diri/
gere. Qui ita dicit: ſeductus eſt: ⁊ pꝛopꝛiã perficit volun/
tatem: ⁊ optime obedientie federa ſpernit: ⁊ deceptus et
illuſus meritũ coꝛam deo obediẽtie perdit. Hucuſq; Cli/
macus a pꝛincipio quaſi iſtiꝰ. §. hucuſq;. Vide. j. in iſto ar.
in. §. dicebat. ℟. cum beatus. Dixit ſenex/ Obedientia grã
de oꝛnamẽtum eſt monachis. Quicũq; eam poſſederit ⁊
ipſe audietur: ⁊ cũ fiducia crucifixo chꝛiſto obedienti vſq;
ad moꝛtem. Phil. ij. adſtabit. Oꝛdo obediẽtium qui toꝛ/
quem auream in collo habet/ maioꝛem gloꝛiam poſſidet:
q̃ aliquis oꝛdo viuendi. q: totus in voluntate patris pen
dens nullam habet requiem. Eſt autem obediẽtia ſalus
omniũ fidelium: genitrix omniũ virtutum: regni celoꝛum
inuentrix: celos aperit: hominẽ de terra eleuat: cohabita/
trix eſt angeloꝛum: cibus eſt oĩm ſanctoꝛum. Ex hac enim
ablactati ſunt: ⁊ per hãc ad perfectionem venerũt. Mar/
cus Syluani diſcipulus quũ ſcriberet: ⁊ a patre vocaret:
vt obedientiã feſtinus compleret/ mediã quam ſcribebat
figuram litere dereliquit. cui quũ diceret Syluanus pa/
ter de ſue ſylueſtri q̃ eſſet bubalus: ⁊ haberet coꝛnua: ⁊ il/
le confeſſus eſt. ij. Coꝛ. x. Captiuauerat enim intellectum
in obſequiũ obedientie. ⁊ transfoꝛmauerat ſuum videre
in videre patris. quod ſupergloꝛioſum eſt. Quũ miſſus
frater ab abbate ſuo in vicũ vt deferret neceſſaria: ingreſ
ſus eſſet domũ vbi erat puella ſola: ⁊ traheretur ab ea ad
peccatum ait: Domine: pꝑter oꝛationes patris qui miſit
me ſalua me in hac hoꝛa. quo dicto/ ſubito inuẽtus eſt ad
ripam fluminis iuxta monaſterium ſuũ: ⁊ reuerſus eſt ad
patrem ſine macula. Abbas Paulus mandauit Joanni
diſcipulo q̃ duceret ſibi fimũ boum qui erat iuxta ſepul/
cra. et ſi inueniret ibi hyenam ſeuam beſtiam: q̃ duceret
eam captam. Juit Joannes. irruit ſuper eum hyena. ille
vero voluit eam tenere. ſed illa fugit. fugientem vero in/
ſecutus eſt Joannes/ dicens. Abbas meus dixit vt te ligẽ
⁊ captam ducam. illa vero ſtetit: ⁊ ille ligauit eam captã:
⁊ duxit ad patrem. pater admiratus ait vt humiliaret Jo
anni cedẽs eum: Stulte iſtum canem miſerum quid huc
adduxiſti: ⁊ mox ſoluit eum ſenex et permiſit diſcedere.
Unus frater multũ alſo ſpiritualis inuidebat cuidã al/
teri fratri germano ſuo multum obedienti. ⁊ duxit illum
ad fluuium vbi erant crocodili: ⁊ dixit ei. Jntra fluuium.
⁊ intrauit. ⁊ non nocuerunt ei crocodili: ſed lingebant eũ
Jterum redeuntes inuenerunt moꝛtuum: ⁊ oꝛauerunt ſu
per illum: ⁊ ſurrexit. quod miraculũ ille frater ſpiritualis
et religioſus ſibi imputabat. ſed abbas dixit ei. Pꝛopter
obedientiã fratris tui moꝛtuus eſt reſuſcitatus: non pꝛo/
pter te. Dixit abbas cuidam ſuo diſcipulo q̃ lignũ ſiccũ
quod ipſe plantauerat/ irrigaret. erat autem ab eis lõge
aqua: vt ſero pergeret/ ⁊ mane rediret. poſt tres autẽ an/
nos viruit contra naturam lignũ illud: ⁊ fructum fecit: q̃
fuit fructus obedientie. ¶ E Joannes abbas in colla/
tione ſua de fine cenobite ⁊ eremite ait. Uirtus humilita
tis matris omniũ virtutum/ ac totius ſpiritualis ſtructu/
re ſolidiſſimum fundamentum/ a noſtris penitus exulat
inſtitutis. quia ſubiectionis iugum non ſuſtinere conten
ti/ ad pꝛeſumptionẽ noxie libertatis pꝛotinus euolamus.
quia non ſm diſtrictionis regulam ſed pꝛo noſtri arbitrij
libertate ſenioꝛis ſubijcimur imperio. vt nõ patientie fru
ctum addiſcere/ ſed tempus adipiſcẽde licentie expecta/
re videamur. Si illius tempoꝛis ſancti religioſi hoc dice/
bant: noſtri tẽpoꝛis capitiati ⁊ exterius vix ſignati in con
tinua viuentes noxia libertate et ſub pꝛelatis. Zacha. xj.
idolis victitantes/ quid poſſunt dicere? Jdem pꝛeceptum
euangelicum de craſtino. Matth. vj. non cogitare/ ⁊ pꝛe/
lato vſq; ad finem obedire/ obſeruare: non eſt minus pfe
ctum anachoꝛitica puritate. Talis enim illũ imitatur de
quo dicitur Philip. ij. Humiliauit ſemetipſum factꝰ obe/
diens vſq; ad moꝛtem. ⁊ Non veni facere voluntatẽ meã:
ſed voluntatem eius qui miſit me patris. Jo. vj. Jdem:
Finis cenobite eſt omnes ſuas moꝛtificare ⁊ crucifigere
voluntates: ac ſm euangelium nihil de craſtino cogitare.
Matth. vj. quem virum Eſaias deſcribens ait Eſa. lviij.
Si auerteris a ſabbato pedem tuum facere voluntatem
tuã in die ſancto meo: ⁊ vocaberis ſabbatum delicatum ⁊
ſanctum domini gloꝛioſum: ⁊ gloꝛificaueris eum dũ non
facis vias tuas: ⁊ non inuenitur voluntas tua vt loqua/
ris ſermonem: tunc delectaberis ſuper dominũ. ⁊ ſuſtol/
lam te ſuper altitudinem terre: ⁊ cibabo te hereditate Ja
cob patris tui. Ecce triplex pꝛemium religioſoꝛum vere
obedientiũ: ⁊ qui vere ſanctificant ſabbatum: delectatio/
exaltatio/ hereditas. Delectationem merentur: pꝑter car
nis macerationem. Exaltationem/ pꝛopter voluntariam
ſubiectionem. Hereditatem/ pꝛopter voluntariã pauper/
tatem. iuxta illud Mat. v. Beati pauperes ſpũ: quoniã
ipſoꝝ eſt regnũ celoꝝ. Jn pꝛedicta autem authoꝛitate
Eſaie ponuntur bona quibus vacare debẽt religioſi: ad
quos pꝛopꝛie ſpectat ſanctificatio ſabbati. Sãctificatur Sabba/
autem ſabbatũ per eos per. vij. ſcꝫ per obſeruantiã quie/ ti ſancti/
tis ſpiritualis: per abnegationem pꝛopꝛie voluntatis: per ficatio.
ſtudium dilectionis ſpiritualis: per munditiam mentis ⁊
coꝛpoꝛis: per gloꝛiam actoꝛis: per reſtrictionem concupi/
ſcentie carnalis: per cuſtodiam oꝛis. Sed hodie cõmuni/
ter religioſi non ſanctificant ſabbatum. iuxta pꝛeceptum
domini. Exod. xx. Memento vt diem ſabbati ſanctifices.
ſed moꝛe iudaico carnaliter ipſum maculant: non ſancti/
ficant. Judei nãq; tamq̃ carnales carnaliter ſabbatũ cu
ſtodiebant otio ⁊ comeſſationibꝰ vacantes: ſic ⁊ religioſi
hodierni ab exterioꝛi opere ceſſantes ſed nõ vacãtes deo
ſed acidioſi ⁊ guloſi de pꝛopꝛia ſalute non curant. Cõtra
quos Augu. Quũ deus pꝛeceperit obſeruari ſabbatum:
illi in ijs que deus pꝛohibet exercent ſabbatum. Uacatio
noſtra a malis operibus. vacatio illoꝛum a bonis operi/
bus. Melius eſt arare q̃ ſaltare. ⁊ melius fodere q̃ mur/
murare. melius eſt ſcribere q̃ otiari. Caueant tales ne in
tali ſabbato moꝛiantur. Matth. xxiiij. Oꝛate ne fiat fuga
veſtra. id eſt moꝛs. ſabbato ſcꝫ acidie. hyeme/ toꝛpoꝛis ⁊ te
poꝛis. ¶ Eremite vero perfectio eſt exuere mentẽ a cun/

ctis terrenis: eāq; quantū humana fragilitas preſumit ⁊ imbecillitas ſinit, viuere cum chriſto. de quo dr̄ Threñ. iij. Sedebit ſolitari⁹ ⁊ tacebit: quia leuauit ſe ſuper ſe. ⁊ pſ. cj. Similis factus ſum pelicano ⁊c̄. Raro ergo eſt ⁊ pauciſſimis dono dei conceſſa perfectio. Iſte enim vere ⁊ nō ex parte perfectus eſt: qui ⁊ in eremo ſqualorem ſolitudinis, ⁊ in cenobio infirmitates fratrum equali magnanimitate ſuſtentat. Et ideo in vtraq; profeſſione per omnia conſummatum inuenire difficile eſt. quia nec anachorita contēptum ⁊ priuationem materialium rerū: nec cenobita theorie ad integrum poteſt aſſequi puritatē. Io. caſſi. in. iiij. lib. de inſtitutis renuntiātium ait, ꝙ ingrediēs monaſterium in Egypto primo ponebatur ⁊ probabatur ad portam monaſterij ad ſeruitium peregrinoꝝ ⁊ hoſpitum per annum. quo cōpleto admiſcebatur cōgregationi fratrum: et tradebatur in cura vni ſeniori: qui. x. iunioribus preerat ⁊ gubernabat. Cuius hec erit ſolicitudo ⁊ eruditio principalis: per quam iunior introductus ſcandere cōſequenter etiā culmina perfectionis preualeat: vt doceat eum primitus ſuas vincere voluntates. quem ſtudioſe ⁊ diligenter in his exercēs ea ſemper illi imperare de induſtria procurabit: q̄ ſenſerit animo ſuo eſſe contraria. Multis ſiquidem experimentis edocti tradunt monachos et maxime iuniores ne voluptatem quidem concupiſcentie ſue refrenare poſſe: niſi prius mortificare per obedientiā ſuas didicerint voluntates. Ideoq; pronuntiant nullatenus vel iram vel triſtitiam vel ſpiritum fornicationis poſſe extinguere: ſed nec humilitatem cordis veram nec cum fratribus vnitatem perpetuam nec firmam diuturnamq; poſſe retinere concordiam: ſed nec in cenobio poſſe quidem diutius permanere: eum qui prius voluntates ſuas non didicerit ſuperare. Idem Io. caſſi. ibidē. Tanta obſeruantia obedientia regule cuſtoditur: vt iuniores abſq; licentia prepoſiti ſui non ſolum non audeant cellam egredi: ſed nec ipſi naturali neceſſitati ſatiſfacere propria authoritate preſumant. Sicq; vniuerſa complere quecumq; fuerint ab eo precepta, tāꝙ ſi ex deo ſint celitus edita, ſine vlla diſcuſſione feſtinant: vt nonnūꝙ impoſſibilia etiam ſibimet imperata ea fide ac deuotione ſuſcipiant: vt tota virtute ac ſine vlla cordis heſitatione perficere ea ac conſummare nitantur. ⁊ ne impoſſibilitatem precepti pro ſenioris reuerentia metiantur. Itaq; conſidentes intra cubilia ſua, ⁊ operi ac meditationi ſtudium pariter impendentes, quū ſonitum pulſantis oſtium audierint, ad orationem ſcilicet eos vel ad opus aliud inuitātis: certatim vnuſquiſq; de ſuo cubili prorūpit. Ita vt is qui opus ſcriptoris exercet: quam repertus fuerit inchoaſſe literā finire non audeat: ſed in eodem puncto quo ad aures ei⁹ ſonitus pulſantis aduenerit: ſumma velocitate proſiliens, nec tātum quidem more interponat quantū cepti apicis cōſummet effigiem: ſed imperfecte litere lineam derelinquens non tam operis compēdia lucra ve ſectetur: ꝙ virtutem obedientie exequi toto ſtudio atq; emulatione feſtinet. quā non ſolum operi manuum vel lectioni vel ſilentio ⁊ quieti celle, verū etiam cunctis virtutibus ita preferunt: vt huic iudicent omnia poſtponenda. ⁊ vniuerſa diſpendia ſubire contenti ſunt dūmodo hoc bonum in nullo violare videantur. ¶ F Item Io. caſſi. ibidem. Per humilitatem ⁊ veram obedientiam ceterarum virtutum quis poteſt culmina aſcendere, ſicut in Ioāne abbate patet. qui toto mundo claruit: ⁊ vſq; ad gratiam prophetie per virtutem obedientie extitit ſublimatus. Hic itaq; Ioannes ab adoleſcentia ſua vſq; ad virilem etatem ſeniori deſeruiens, donec ille in huius vite conuerſatione durauit: tanta humilitate inheſit eius obſequijs: vt ipſi quoq; ſeni obedientia eius ſtuporem ſummū incuteret. Cuius hanc virtutem vtrum de vera fide ac profunda cordis humilitate et ſimplicitate deſcēderet, an affectatitia eſſet et quodammodo coactitia, atq; ad imperantis faciem preberetur, volēs manifeſtius explorare: ꝙ plurima et etiam ſuperflua minuſq; neceſſaria vel impoſſibilia frequētius iniungebat. Ex quibus tria ponam quibus manifeſtari poſſit volentibus ſcire vel mentis eius vel ſubiectionis integritas. Sumpſit naq; lignum aridum ⁊ putre: et fixit in terra. precepitq; Ioanni vt illud aqua vecta quotidie bis rigaret: vt in antiquā arborē reuiuiſcens diffuſis ramis amenitatem oculis atq; vmbraculum eſtu feruenti ſubter reſidentibus exhiberet. Quod preceptum veneratione ſolita ſine vlla impoſſibilitatis cōſideratione ſuſcipiens adoleſcens, ita quotidianis dieb⁹ expleuit: vt aquā fere per duo miliaria indeſinēter apportans, nullatenus lignum ceſſaret rigare. atq; per totius anni ſpatium non infirmitas corporis, non feſtiuitatis ſolēnitas, non occupatio neceſſitatis vllius que illum etiam honeſte excuſaret ab executione mandati: non deniq; hyemis aſperitas intercidens, ab obſeruantia precepti huiuſmodi potuit impedire. Quūq; hanc eius ſedulitatem tacitus ſenex cōſideraret: videretq; eum ſimplici cordis affectu mandatum ſuum velut diuinitus emiſſum ſine vlla permutatione vultus vel rationis diſcuſſione ſeruare: ſinceram eius obedientiam cōprobans pariter ⁊ admirans tam longū laborem quem per totum anni ſpatiū ſtudio deuotionis impēderat: ad aridum virgultum accedens, O (inquit) Ioannes: miſitne radices hec arbor an non? Quūq; ille neſcire ſe dixiſſet: ſenex velut inquirens rei veritatem ⁊ tāꝙ tentans vtrumnam ſuis radicibus teneretur: euulſit coram ipſo leui cōmotione virgultum: ſicq; proijciens illud, precepit vt deinceps rigare deſineret. Hic idem Ioannes ad dicti ſenis imperium tentatiuū lenticulam olei que ſola in eremo remanſerat: per feneſtram cōminuendam demiſit ad terram: parum cogitans vel retractans precepti ineptiam, diutinam neceſſitatem, infirmitatem corporis, penuriam ſumptuum, eremi ſqualentis anguſtias ac difficultates. Hic idem ad obedientiam dicti ſenis ſaxū quod multe turbe hominū mouere non poſſent: cōplicita nunc ceruice nunc toto corpore prouoluere contendebat: non metiens impoſſibilitatem precepti pro reuerentia ſenis, ⁊ obſequij ſimplicitate ſincera: qua credebat fiducia ſenem non poſſe incaſſum ac ſine ratione precipere. Abbas pater mutius cū filio ſuo circiter. viij. annorum intrauit monaſterium. quadam die quum abbas infantem vidiſſet plorātem: ſimulans ſe commotum, ad probandum patris conſtantiā mortificationem ⁊ obediētiam, precepit patri vt tolleret filium: ⁊ iactaret in fluuiū. quod preceptum velut a deo ſibi factum adimplens filiū in vlnis rapiens proiecit in fluuiū. quem tamen procurati fratres poſt currentes de fluminis alueo leuauerunt. Reuelatū autem continuo fuit ſeniori hac eum obedientia. Gen. xxij. Abrae patriarche opus impleſſe. quem poſt ſemigrans ad chriſtū abbas ſucceſſorem monaſterio dereliquit. Quidam filius comitis ditiſſimi ſtudijs literalibus non mediocriter inſtitutus in monaſterio conuerſus, ad ſenioris preceptū confeſtim poſtꝙ intrauit monaſterium. x. ſportas ceruicibus ſuis portans ⁊ per plateas circūferens, ſingillatim multis ⁊ non vni ſicut ſibi preceptum erat ſtatuto precio venūdedit: non cōſiderans tam vilis ⁊ inconſueti officij nouitatem, ſplendorem nataliū, venditionis iniuriam: dū illam chriſti humilitatē. Mat. xij. (que eſt vera nobilitas animum que moribus ornat) per obedientie gratiam deſiderat obtinere. Abbas Pynuſius abbas in egypto ingentis cenobij ſignis ⁊ virtutibus glorioſus timens ne fauor populi fructus ſibi premij vacuaret eterni: occulte ſuū monaſterium fugiēs habitu ſeculari indutus receptus eſt ſicut nouiti⁹ ignotus in monaſterio Tabenſiotarum in Thebaida. datuſq; eſt tāꝙ ſenex inutilis ⁊ incognitus in adminiculum cuidam fratri adoleſcenti qui hortum ſuſceperat excolēdum. qui non ſolū omnia que ipſe prepoſitus imperaſſet ⁊ que iniūcti operis cura poſcebat, cum ſumma humilitate complebat: fimum humeris portando, ⁊ alia officia vilia fa-

ciendo: verū etiam quedam neceſſaria opera que propter horrorem a ceteris vitabantur noctis labore complebat. tādem cognitus a ſuis monachis eum querentibus/ coactus eſt ad ſuū redire monaſteriū: dicens ſe inuidia diaboli proditum/ ne bono ſubiectionis ⁊ obedientie potiretur. Simile fecit idem receptus in monaſterio Bethlemitano: qui tādem coactus ad ſuum rediit monaſterium in egypto: ⁊ coactus eſt eſſe quod erat. ❡ Quidam iunior cū a ſuo increparetur abbate cur humilitatem ⁊ obediētiam quā renuntians mundo pro modico tempore retentare cepiſſet/ dimitteret: diabolica inflat⁹ ſuperbia ſuaqꝫ contumacia reſpondit. Nūquid ob hoc memetipſum humiliaui pro tēpore: vt ſemper ſubditus ſim? ad quod eius effrenatū ſceleſtūqꝫ reſponſum ita eſt ſenior ſtupefactus: percipiens verba hec non ab homine ſed ab antiquo lucifero eſſe prolata: vt nullam vocem aduerſus tantā proteruiam de ore ſuo emitteret: ⁊ non niſi gemitus de corde tātummodo ⁊ ſuſpiria potuerit propalare: tacitus intra ſe voluens illud qđ legitur de chriſto. Phil. ij. Qui quum in forma dei eſſet: humiliauit ſemetipſm̄ factus obediens: non vt ille diabolico ſpiritu ac tumore poſſeſſus/ ꝑ tempore: ſed vſqꝫ ad mortem. Jo. caſſi. Nullo modo poterit in anima noſtra virtutum ſtructura cōſurgere: niſi prius iacta fuerint vere humilitatis in corde noſtro fundamina: que firmiſſime collocata perfectionis ⁊ charitatis culmē valeāt ſuſtinere. Jta videlȝ vt primum fratribus noſtris veram humilitatem intimo cordis exhibeamus affectu. in nullo ſcȝ acquieſcentes eos cōtriſtare vel ledere. quod nullatenus poterimus implere: niſi renuntiatio vera que in expoliatione omniū facultatum ac nuditate cōſiſtit/ in nobis fuerit chriſti amore fundata. deinde obedientie iugum ⁊ ſubiectio ſimplici corde ac ſine vlla fuerit ſimulatione ſuſcepta. Jta vt preter abbatis mandatū nulla penitus in nobis viuat voluntas. Quod non aliter poterit obſeruari: niſi quis ſe non ſolum mortuū huic mundo/ verū etiam inſipiētem iudicauerit ac ſtultum: vniuerſa que fuerint a ſenioribus imperata/ ſine vlla diſcuſſione perficiens: ſacroſancta ea credens ac diuinitus promulgata. Jn qua conſiſtentibus qualitate proculdubio ſtatus ille humilitatis vere tranquillus ac immobilis ſubſequetur: vt noſmetipſos inferiores omnibus iudicantes/ vniuerſa que nobis fuerit irrogata tametſi iniurioſa ſint vel triſtia vel dānoſa: tamꝙ̄ a ſuperioribus noſtris illata patientiſſime toleremus. hucuſqꝫ Jo. caſſi. in dicto. iiij. lib. de inſtitu. re. ❡ ℞ Quū Paulus ſimplex diſcipulus magni Antonij ſemel ex ſimplicitate preſentibus alijs fratribus interrogaſſet ipſum an chriſtus prius fuerit an prophete beatus Antonius verecūdatus pro eo/ ꝙ ſic eum diſcipulus ſuus abſurde interrogaſſet: ſilere eum ac abire iuſſit. Jlle vero quia omne quod ab eo dictū fuiſſet tāꝙ̄ preceptum dei ſeruare propoſuerat: accedens ad cellam ſuam tāꝙ̄ mandato accepto ſilentiū gerere inſtituit: nec omnino aliquid loqui. ⁊ ſic. x. annis permāſit. Quod quū percepiſſet Antonius: mirari cepit vnde hec illi obſeruantia placuiſſet: quā anime ſciebat nō eſſe mandatam. Quūqꝫ eum loqui iuſſiſſet: ⁊ cur tantū ſiluerit indicaret: Tu (inquit Paulus) dixiſti mihi vt irem ⁊ ſilerē. Et ſtupefactus Antonius ita ab eo ſermonē quem ipſe negligenter protulerat obſeruatum. Omnes nos iſte (inquit) condēnat. Quū enim nos de celo nobis non audiamus loquētem: ab iſto qualiſcūqꝫ ſermo qui ex ore noſtro proceſſerit obſeruatur. multā tamen Antonius docere volēs eum obedientiā/ precipere ei ſolitus erat etiā que ratio non poſcebat: in quibus eius animus probaretur. Haurire nāqꝫ aliquādo eum aquā iuſſit ex puteo: ⁊ in terrā tota die effundere. ⁊ contextas ſportellas reſoluere: atqꝫ iterum retexere: ⁊ rurſus reſoluere. Et ita per hec ad obedientiā puriſſimā informatus in breui ad perfectionem peruenit. Ex cuius exēplo dicebat Antonius ꝙ ſi quis velit velociter ad perfectionem venire: non ſibi ipſi fieret magiſter: nec propriis voluntatibus obediret: etiam ſi rectum videretur eſſe quod velit. ſed mandatum ſaluatoris obſeruandum ante omnia/ vt vnuſquiſqꝫ abneget ſemetipſum ſibi ⁊ renuntiet proprijs voluntatibus. Matth. xvj. quia chriſtus dicit Jo. vj. Ego veni non vt faciā voluntatem meā: ſed eius qui miſit me. ⁊ vtiqꝫ voluntas ſua non erat contraria patris: ſed qui venerat obedientiā docere/ non inueniretur obediens: ſi propriam faceret voluntatē. quanto magis nos iudicabimur inobedientes: ſi faciam⁹ proprias voluntates: Deniqꝫ ſupra dictus Paulus exemplū nobis eſt. qui obedientie ⁊ ſimplicitatis merito in tantū ſpiritualium gratiarum culmē aſcendit: vt multo plures ⁊ potentiores virtutes per ipſum ꝙ̄ per Antonium dominus faceret. Tante fuit ſimplicitatis ⁊ fiducie apud deū: vt quodam tempore quum celeriter non curaret quēdam oppreſſum a diriſſimo demone more canis rabiētem: more infantium indignatus dixit ad chriſtum. Vere hodie non manducabo ſi eum non curaueris. ⁊ mox quaſi delicioſo infanti ſatiſfactum eſt a chriſto. ⁊ ſtatim curatus eſt rabidus. ❡ Abbas Baſilius interrogat⁹ quomodo ſibi inuicem fratres obedire deberent: reſpōdit. ſicut ſerui dominis ſuis. ſicut precepit dominus. quia qui vult in vobis eſſe magnus/ fiat omniū nouiſſimus ⁊ ſeruus. ſicut filius hominis non venit miniſtrari. Matth. xx. ſed miniſtrare. Dicebat ſenex quia nihil ſic deus querit ab ijs qui initiū habent conuerſionis: quō obediētie laborem. ❡ Quidā ſecularis renuntiauit ſeculo: ⁊ venit in monaſteriū adducens ſecum ſuū filium paruulum infantem. quem abbas tenens oſculabatur: et dixit patri ſuo/ Amas hunc? ⁊ ille reſpondit. etiam. Poſtea dixit illi abbas/ Tolle ergo ſi amas eum: ⁊ mitte eū in furnum ardentem. ⁊ tenēs eum pater ſuus iactauit in furnū ardentem. ⁊ ſtatim factus eſt furnus velut ros. Daniel. iij. Ex quo facto acquiſiuit ſibi gloriam quemadmodū Abraam patriarcha. Jdem quaſi ſupra eo. ℞. abbas pater. ❡ Beatus Benedict⁹ iuſſit dari oleū quod remanſerat cuidā ſubdiacono. ſed cellerari⁹ nō obediuit ne fratribus oleū deeſſet. Jratus pater iuſſit alijs fratrib⁹ vt ipſum vas vitreū in quo parū olei remāſerat/ per feneſtrā proijceretur: ne in cella aliquid per inobedientiā remaneret. factūqꝫ eſt. ſed proiectū vas remāſit incolume. Tunc collectis fratrib⁹ beatus Benedictus de infidelitate ⁊ inobedientia inobedientē monachū increpauit. ❡ Narrat Greg. in dialogo li. iij. de epo ſabino epiſcopo placētino. ꝙ cū Padus fluuius egreſſus alueū ſuū terras eccleſie occupaſſet: dixit diacono ſuo/ Vade ⁊ dic pado/ mandat tibi eps vt te cōpeſcas: ⁊ ad proprium alueū redeas. qđ diaconus irriſit: nec obediuit. Tunc vir dei accerſito notario dictauit/ dicens. Sabinus dn̄i noſtri Jeſu chriſti ſeruus cōmonitoriū Pado. Precipio tibi in noīe Jeſu chriſti vt de alueo tuo in locis iſtis vlteri⁹ non exeas: nec terras eccleſie ledere preſumas. ⁊ dixit notario Vade hoc ſcribe ⁊ in aquam eiuſdē fluminis hoc proijce. Quo facto ſancti viri preceptū ſuſcipiens aqua ad alueū eſt reuerſa. qua in re inobedientiū duritia cōfundiť quando in virtute Jeſu ⁊ elementū irrationale ſancti viri preceptis obediuit. ❡ Vir dei cōtra Samariā miſſus/ quia per inobedientiā comedit in itinere: hūc leo in itinere occidit. ſed ſtatim illic ſcriptū eſt. iij. Reg. xiij. vij. q. j. deniqꝫ. quia ſtetit leo iuxta aſinū ⁊ nō comedit de cadauere. Ex qua re ſm̄ Greg. in. iij. dialogorū oſtēditur ꝙ peccatū inobedientie in ipſa fuerit morte laxatū. Jn libro q̄ diciť paradiſus diciť ꝙ quū Didimus monachus rogaſſet beatū Antoniū magnū qui eū ad viſitādum venerat: ꝙ in cella ſua flecteret genua ⁊ precē funderet: ſtatim fecit. at ſecundo noluit ſe rogari. ipſis nos rebus docēs ſanctorū voluntatibus obedire: quia verus monachus nō contēdit. Joſeph in coll. ſua de definiēdo dicit. Seniores noſtri quoꝝ fidei apoſtolicarū ſigna virtutū teſtimonia reddiderunt: quiqꝫ vniuerſa iudicio potius ac diſcretione ſpūs/ ꝙ̄ rigida animi obſtinatione geſſerunt: eos q̄ alienis infirmita-

tibus ⁊ volũtatibus acquieſcerent/multo vberiores fructus penitẽtie ꝙ eos qui in ſuis volũtatibus perdurarẽt capere cenſuerunt. Deniq; abbas Piamon poſt.xxv. annos oblatã ſibi vuam ⁊ vinũ a quodam fratre ſine heſitatione ſuſcipiens/cõfeſtim ea que ingeſta fuerant cõtra cõſuetudinẽ deguſtare/ꝙ ignote cũctis continentie maluit propalare virtutẽ. Idem in eodẽ. Nunq̃ rationabiles ac probatos patres duros aut irreuocabiles in ſuis definitionibus fuiſſe meminimus. ſed velut cerã calore ita etiã eos ratione mollitos: ⁊ intercedẽte ſalubriori cõſilio melioribus partibus ſine heſitatione ceſſiſſe. Quoſcũq; aũt vidimus definitionibus ꝓprijs inherere: irrationabiles ſemper probauimus ac diſcretionis expertes. ¶ Quidã venit ad abbatẽ Siſoy volens fieri monachus vnicũ habens filiũ. cui dixit Siſoy. Si vis fieri monachus proijce filium in flumen. quo volẽte facere miſſus a Siſoy alius frater dixit. Ne iactes puerũ in aquã. dixit ille. Abbas precepit vt iactem. Cui frater. Ille ⁊ iterũ precipit ꝙ non facias. Ille autẽ relinquens filiũ factus eſt monachus probatiſſimus ꝓpter obedientiã. ¶ Dixit abbas Siſoy. Veni ad abbatẽ Achillem q̃ fuit magne obedientie. ⁊ ad abbatem O: qui magne humilitatis fuit. ⁊ quũ ſtarem ibi: allatus fuit eis quidã piſcis modicus: quem quũ abbas Achilles incideret vt pararet eum: vocatus eſt ab O. ille autem dimiſit cultellũ in medio piſcis ſtatim: ⁊ non precidit eũ: ⁊ cucurrit ad eum. ⁊ miratus ſum tãtam obedientiam eius. quia nõ dixit/expecta donec incidã piſcem. Et dixi ego abbati Achilli/Vbi inueniſti obediẽtiam hanc? reſpõdit. Non eſt mea: ſed iſtius ſenis. ⁊ dixit mihi. Veni et vide obedientiã ⁊ humilitatẽ eius. Coxit aũt Achilles partem piſcis male: ita vt perderet illũ volũtarie. ⁊ appoſuit ſeni. ⁊ ille manducauit nihil loquẽs. ⁊ dixit ei/Bonũ eſt ſenex? ⁊ ille reſpondit. bonũ eſt valde. Poſt attulit aliã partem nimis coctam. ⁊ dixit. Ecce illud perdidi ſenex: et iſtud nimis coxi. Reſpondit etiã modice mali cibi exiuit. Et cõuerſus ad me abbas Achilles dixit. Vide quia hec obedientia iſtius ſenis eſt. Et exiui ab eis. ⁊ quicquid ibi vidi: feci ſm meã virtutem. ¶ Quidam patrũ miſit diſcipulũ ſuum procul haurire aquã ad puteũ. qui oblit⁹ portare funem/reſidens ſuper puteum clamauit dicens. Lacus lacus: abbas meus precepit mihi vt implerem lagenam iſtã aqua. ⁊ ſtatim aſcendit aqua vſq; ad ſummũ putei obediens ſibi: ſicut ipſe ſuo patri ſpũali. ⁊ impleuit lagenam aqua: ⁊ reuerſa eſt aqua in locum ſuũ. ¶ Quidã puer cũ patre ſuo venit inſtincte ad penitentiã faciendã. qui quũ tẽtaretur a fornicatione: dixit patri. Vado ad ſeculũ: quia nõ poſſum carnis concupiſcentiã tolerare. Cui pater. Accipe panes. xl. ⁊ eſto in eremo deferens folia palmarũ. xl. diebus. qui obediens patri quũ quieuiſſet ibi. xx. diebus: ſtetit corã ipſo velut mulier ethiopiſſa turpiſſima et fetidiſſima: ita vt abijceret eã a ſe fetorem non tolerãs. Cui illa. Ego ſum que cordibus iuuenũ dulcis appareo. ſed propter tuam obedientiam ⁊ laborẽ ⁊ orationem nõ permiſit me deus te ſeducere. Ille autẽ ſurgens nũtiauit patri. Cui pater. Et ego inquit noui. ſed ſi permanſiſſes. xl. diebus iuxta mandatũ meũ maiora vidiſſes. ¶ Sanctus Abraam anachorita in cella occluſus perfecte viuẽs rogatur ab epiſcopo ire ad vicum gentiliũ: ⁊ conuertere eos. cui Abraam. Obſecro inquit ſanctitatẽ tuam vt me mala mea plangere permittas. Cui eps. Ecce mũdum ⁊ que in eo ſunt reliquiſti: ⁊ crucẽ chriſti amplexus es. attamen donec vniuerſa hec expleueris: agnoſce te obedientiã (que cunctis virtutibus eminet) non habere. Hec ille quũ audiret cepit flere. ⁊ ait. Fiat volũtas dñi. ꝓpter obedientiã quocũq; iuſſeris pergam. ¶ Beate memorie Arſenius dixit aliquãdo abbati Alexandro. Quãdo expenderis palmulas tuas: tũc veni ⁊ guſtabimus. Si autẽ aliqui peregrini ſuperuenerint: comede cũ eis. Abbas autẽ Alexander leuius operabatur. ⁊ quum facta fuiſſet hora mãducandi: ſupererat adhuc ei de palmulis ſuis. ſed volens cuſtodire ſermonem ſenis ſuſtinuit donec explicaret palmas. Abbas aũt Arſenius quũ videret quia tardaret: guſtauit. exiſtimãs quia forte peregrini ſuperuenerant: ⁊ cũ ipſis guſtaſſet. Abbas autem Alexãder. poſtq̃ explicauit palmulas: veſpere perrexit ad Arſeniũ. Et dixit Arſenius. Peregrinos aliquos habuiſti? Et ille reſpõdit/nõ. Et Arſenius. Quare ergo nõ veniſti? Et reſpõdit. Tu dixiſti mihi/quãdo defecerint palme: tũc veni. ego habens ſermonẽ tuũ in animo meo non veni. q: modo adhuc cõpleui opus. Et miratus eſt ſenex ſcrupuloſitatẽ obedientie eius: ⁊ dixit. Citius diſiungere ab opere tuo: vt ⁊ miniſteriũ pſallendi facias ⁊ aquã tibi haurias. Alioquin cit⁹ debilitabitur corpus tuũ. ¶ Venerunt aliquãdo fratres quatuor veſtiti pelliceas tunicas deſerti ad abbatẽ Pambo. Et indicauit vnuſquiſq; virtutẽ alterius non preſente eo de quo loquebatur. Vnus aũt ex eis ieiunabat multũ. Alter vero nihil poſſidebat. Tertius vero habebat plurimã charitatem. De quarto dixerunt. ꝙ. xxiiij. annos habebat permanẽs in obediẽtia ſeniorũ. Reſpõdit eis abbas Pambo. Dico vobis ꝙ iſtius virt⁹ maior eſt aliorum. q̃m vnuſquiſq; veſtrũ virtutem quã poſſidet propria volũtate retinuit. hic aũt ſolus ſuam voluntatẽ abſcindens aliene voluntatis ſe ſeruum fecit. Tales enim veri cõfeſſores ſunt ſi vſq; ad finẽ ita perſeuerauerint. Dicebant ſenes ꝙ iſta querit chriſtus a chriſtianis: vt obediat quis diuinis ſcripturis. quoniã inde accipiet loquendorũ ⁊ agendorũ formã. Et vt cõſentiat prepoſitis ⁊ patrib⁹ ſuis orthodoxis. ¶ Item ſciendũ ꝙ vbi inferior prelatus vel iudex aliquid precipit: ⁊ ſuperior alius contrarium: ſuperiori obediendũ eſt. quod qualiter intelligatur no. xj. q. iij. qui reſiſtit. vbi de hoc. Vnde ſuper illud Rom. xiij. Qui ſuperiori reſiſtunt: ipſi ſibi dãnationem acquirũt. dicit gloſ. Aug. Si quis iuſſerit: nũquid faciendũ eſt: ſi contra proconſulem iubebatur? Rurſum ſi q̃d ipe procõſul iubeat: ⁊ aliud imperator: nũquid dubitatur illo contẽpto illi eſſe ſeruiendum? De hoc etiã habetur di. viij. que cõtra mores. Notat etiam Innoc. ex̃ de appel. ad hec. ꝙ in dubijs maxime in ſpiritualibus obediendũ eſt. De hoc etiam plene no. ex̃ de tẽpo. ordi. ad aures. ¶ Itẽ non tenentur ſubditi obedire prelatis in his que nõ pertinẽt ad officiũ ſuum. xviij. q. ij. *In qb⁹ ſit obediendũ ſupiori* hoc tantũ. ⁊ no. in pre. c. ad aures. Dicit eñ Seneca in. iij. lib. de beneficijs. Errat: ſi q̃s exiſtimat ſeruitutem in totũ hominẽ deſcendere. pars ei⁹ ſcz corpora obnoxia ⁊ adſcripta ſunt dominis. mens quidẽ ſui iuris eſt. Et ideo in ijs que pertinẽt ad interiorem motũ vel votũ voluntatis: nõ tenetur homo obedire homini. ſed in ijs que exterius per corpus ſunt agenda. In quibuſdã tamẽ que ad naturam corporis pertinẽt/homo homini obedire nõ tenetur: ſed ſoli deo. quia oẽs homines natura ſunt pares. puta in ijs que ad corporis pertinent ſuſtentationẽ ⁊ prolis generationẽ. Vnde non tenẽtur nec ſerui dominis/nec filij parẽtibus obedire in matrimonio cõtrahendo: vel virginitate ſeruãda: aut aliquid hmõi: niſi de bono ⁊ equo. de hoc legitur ⁊ no. ex̃ de deſpon. impub. c. j. ⁊ no. ex̃ de regu. cum virum. in gloſ. paterna deuotio. ⁊. xxv. q. j. c. j. ⁊ de cõiu. ſeruo. c. j. xxxij. q. j. integritas. Sed in ijs que pertinẽt ad diſpenſationem actuũ ⁊ rerum humanarum tenetur ſubditus ſuo ſuperiori obedire: ſm rationem ſuperioritatis: ſicut miles duci exercitus in ijs que pertinent ad bellum. xxiij. q. j. quid culpatur. vbi de hoc. Seruus domino in ijs que pertinent ad ſeruilia opera exequenda. liiij. diſt. quicũq;. ⁊ quaſi per totum. ⁊ ex̃ de iudeis. c. ij. Filius patri in ijs que pertinent ad diſciplinam vite ⁊ curam domeſticã. xxij. q. iiij. duo iſta. de obedientia religioſorum ſupra plene dixi. ¶ Tenentur etiam chriſtiani poteſtatib⁹ ſecularibus obedire infidelibus. per fidem enim non tollitur ordo iuſtitie: ſed magis firmatur. ſed ordo iuſtitie requirit vt inferiores ſuis ſuperioribus obediant. aliter eñ non poſſet humanarum rerum ſtatus conſeruari. ad hec j. Pet. ij. Serui ſubditi eſtote in omni timore dominis: nõ

tantū bonis ⁊ modeſtis/ſed etiam dyſcolis.xj.q.iij.iulia/nus.⁊.§. Item in pſalmis.⁊ ex̄ de iude.multoꝛū. lxxxix.di. ad hoc. Non tamen per hoc poſſunt iudei aut ſaraceni habere ſeruos chꝛiſtianos.quia pꝛohibitū eſt ex cauſa. ex̄ de iudeis.c.j.⁊.ij.⁊.c.ad hec.⁊.c.fi. Excōmunicatis etiam dominis/quādiu extat excōmunicatio/non tenētur vaſalli obedire. Ad hec.xv.q.vj.c.nos ſanctoꝛū. ⁊.c.iuratos. vbi de hoc. Nec hereticis.ex̄ de here.c.vlti. Nec tyꝛannis vſurpantibus publice pꝛincipatum:niſi iam cōfirmatis. iij.q.vij.§.tria.℣.verūtamen.in gloſ.ecce quātum. Item ſuperioꝛi iudici/vbi ſunt duo/obediendum eſt.vt dictum eſt in pꝛe.c.qui reſiſtit.⁊ hoc habet locum quando ad ſuperiorem appellatum eſt.vel quādo vnus iudex habet iuriſdictionem ab alio.vt officialis ab epiſcopo.ff.de iudi. iudicum.C.de offi.rec.pꝛouin.potioꝛes. ad hec faciunt. xxj.di. inferioꝛ.ex̄ de offi.leg.volentes. Ubi autem ſunt equales domini quibus aliquis tenetur:⁊ pꝛecipiunt diuerſa:obediat vtriq̄ ſi poteſt.ff.de ope.liber.libertus.⁊ no.de peni.di.j.§.hoc idem.℣.nemo em̄.in gloſ.diuerſis.al's obediat cui pꝛimo iurauit.quia pꝛimū iuramentum ſeruandū eſt. ex̄ de iureiur.tua.⁊.c.veniens. Si autem quis in duobus beneficijs intitulatus eſt:⁊ ſub diuerſis pꝛelatis:tūc obediat ei a quo maius habet beneficium:⁊ qui vtilius pꝛecipit.ar.ex̄ de teſta.cum in officijs.⁊.c.relatum.ij.⁊ ex̄ de poſtu.c.fi. Si in omnibus ſunt equales: locus eſt gratificationi.ff.ad ſyluia.ſenatuſconſul.ſi q̄s in graui.§.ſicut oīs. Hec in oꝛdinarijs iudicibus locum habent. In delegatis vero ſeruatur quod dicit̄ ex̄ de reſcrip.cum cōtingat. Itē tam in oꝛdinarijs q̄ in delegatis locum habet.ex̄ de ſen.⁊ re iudi.c.fi. ¶ Si pꝛecipiat epiſcopus ſacerdoti excōmunicare vel denuntiare aliquē quē ſacerdos ⁊ maioꝛ pars parochie ſcit innocētem:nihilominus obediat ſacerdos. xj.q.iij.ſentētia.xxiij.q.j.quid culpatur.ex̄ de offi.delega.ſi quādo.c.paſtoꝛalis.§.quia vero. Unde Bern̄. ad Adam monachum. Quedam ſunt pura bona.quedam pura mala.⁊ in ijs nulla debetur obedientia hominibus.quia nec mala agenda:nec bona ſunt pꝛopter obedientiam dimittenda.ſed inter hec ſunt media. ⁊ in ijs nō eſt fas ſenſum noſtrum pꝛeferre ſententie magiſtroꝛum: ſcʒ vt vigilare/diſciplinare/ieiunare/peregrinari/⁊ ſimilia. ¶ Si epiſcopus pꝛecipiat clerico ſuo vt eat Romam pꝛopter negotia eccleſie:non poteſt ſe excuſare ab obediendo/quia dicit q̄ alij ſunt ibi magis idonei. quia in legationibus non eſt oꝛdo ſeruandus.ff.de lega.ſecūdo.§.penulti.⁊ no. de hoc xvj.q.j.vos autem. Nec poteſt ſe excuſare pꝛetextu cure familiaris.quia cōmunis vtilitas pꝛeferenda eſt pꝛiuate.ex̄ de poſtu.pꝛe.bone.⁊ hoc tamen intelligas ſm ea que no. vij.q.j.ſcias. Non tamen tenetur obedire vt pꝛomoueat negotium cōtra ſemetipſum.ff.de lega.ſecundo.§.ſi accuſatio.⁊ ar.ex̄ de iureiur.petitio.⁊ faciunt ea que no.xxij.q.v.de foꝛma.in gloſ.ſic ergo. ¶ Item nō tenetur clericus obedire pꝛelato ſuo ad dādū ei vel ſuo nepoti libꝛos ſuos: vel renūtiare beneficio vel eccleſie ſue.quia non pertinet hoc ad officiū pꝛelati.vij.q.j.quia frater. Ideo dixit cantoꝛ Pariſienſis q̄ non tenentur clerici ad obedientiā burſalem ſiue argentinam/ſiue mulinam/ſiue equinam. Si tn̄ iſte clericus ſit habens clericos dure ceruicis:ſit ⁊ ipſe ſuperioꝛ pꝛecipit q̄ cōmodet clerico bone indolis ⁊ ingenij:vt ſtudio theologie ad quod mittit ipſum ꝓficiat vel iuris canonici aut ciuilis:tunc obediendū eſt ei.quia non mouet ipſum cupiditas:ſed charitas ⁊ eccleſiaſtica vtilitas.ar.pꝛe.c.quia frater. ⁊ ex̄ de magiſtris. ſuper ſpecula. Et hoc intelligas quando ille clericus cui talis obedientia iniungitur/libꝛos de bonis eccleſie acquiſiuit.al's ſecus.ex̄ de teſta.requiſiſti.⁊.c.quia nos. ⁊ de iure patro. cū dilectus. §. nos igitur.xij.q.iiij.c.j.⁊.ij.⁊.q.v. ſitum. ⁊ no. xij.q.j.res eccleſie. Ray. Greg. in moral. Obedientia que habet aliquid de pꝛopꝛio/in ꝓſperis nulla eſt aut minoꝛ. quia ſcʒ voluntas pꝛopꝛia non videtur pꝛincipaliter tendere ad implendum pꝛeceptum; ſed ad adſequendū pꝛopꝛium volitum. In aduerſis autem niſi ex ſemetipſo animus appetat:obedientie ſibi meritum minuit.quia ad ea que in hac vita deſpecta ſunt/inuitus nolenſq̄ deſcendit. viij.q.j.ſciendum. ¶ Religioſi pꝛofitentur obedientiam quantū ad regularem cōuerſationem ſm quam pꝛelatis ſuis ſubduntur. Ideo quantū ad illa ſola obedire tenentur: que poſſunt ad regularem obſeruantiam pertinere. Et hec eſt obedientia ſufficiens ad ſalutem. Si autem in alijs obedire voluerint:hec erunt ad cumulum perfectionis.dummodo iſta non ſint contra deum aut contra pꝛofeſſionem. Unde Bern̄.dicit in lib.de pꝛecepto ⁊ diſciplina. Subditus nec citra pꝛomiſſum eſt inhibēdus: nec vltra pꝛomiſſum cogendus per legem obediētie. Credo tamen q̄ iſta regula fallat in obedientia fratrum minoꝛum: qui per regularem pꝛofeſſionem ſuam tenēntur eoꝛū pꝛelatis obedire in omnibus que non ſunt contra regulam/aut contra deum/aut animā.ſicut in eoꝛum regula continetur. Et hec obedientia ſtrictioꝛ ⁊ perfectioꝛ eſt obediētijs aliarum regularum. Et hoc eſt pꝛopꝛie ſm euangeliū ſeipſum ex toto abnegare. Matth.x.⁊.xvj. Mar.viij. Lu.ix.⁊.xiiij. Nihil enim fratres minoꝛes excipiendo in obedientia regule ad omnem ſunt generaliter obedientiam obligati.j.Coꝛ.xv.⁊ Heb.ij.ex̄ de pꝛiuil.quia circa.cum ſi. vbi de hoc. ¶ I Religioſo imponuntur aliqua q̄ ſunt ſm regulam.vt que continētur in regula:⁊ ea que ad debitam illoꝛum obſeruantiam expediunt vel requiruntur. Et in hoc non eſt dubium q̄ religioſus tenetur ſuo obedire pꝛelato.niſi impedimento legitimo excuſetur.ex̄ de maio.⁊ obe. cum in eccleſijs. ex̄ de ſimo.ne dei. Aliqua vero imponuntur pꝛeter regulam.vt que nec ibi continentur: nec expediunt ad illam: nec oꝛdinantur.vt eleuare feſtucam.⁊ hic etiam non tenetur obedire.quia non tenet̄ niſi quatenus ſe obligauit ſua pꝛofeſſione.vt ſupꝛa dixi. Perfecta tamen obedientia eſt in his obedire. Aliqua imponuntur contra regulam. Et hic diſtinguendum eſt.quia quedam ſunt in quibus pꝛelatus poteſt diſpenſare.vt abbas in eſu carnium ex cauſa.vt no.ex̄ de ſtatu.mona. cum ad monaſterium.in gloſ.ſic ergo.⁊.xx.q.vlti.c.vlti. Et tūc tenetur obedire.quia melius eſt mactare mentem q̄ ventrem.viij.q.j.ſciendū. Quedam in q̄bus non poteſt diſpēſare.vt in caſtitate:⁊ in habēdo pꝛopꝛium:⁊ ſimilibus.ex̄ de ſta.mona.c.ij.⁊.c.cum ad monaſteriū.§.ſi. Et tunc non debet obedire. Aut dubium eſt an diſpēſare poſſit aut pꝛecipere. Et tunc obediendum eſt.xxiij.q.j.quid culpatur.et de hoc ſatis notatum eſt ſupꝛa. ¶ Item tenetur religioſus obedire ſuo pꝛelato pꝛecipienti.q̄ ſtet in ſcholis vel q̄
addiſcat.quia non eſt hoc contra pꝛofeſſionē regularem. A q̄bus
excepto ſtudio phyſice/⁊ legum/eis pꝛohibito.ex̄ ne cleri. ſtudijs
vel mona.nō magno. De quo textu arguo q̄ ſtudere in ſa arceant̄
cra theologia ⁊ ſacris canonibus qui pꝛacticāt ipſam nō religioſi
eſt ipſis pꝛohibitum. Et ar.decre.eiuſdē ti. ſuper ſpecula.§.ſi.⁊ expꝛeſſum.ex̄ de renū.poſt tranſlationem.§. ceterū. ibi. Ac per exercitiū lectionis ſcientie reperit ſciētie margaritam.de cōſe.diſt.v.nunq̄.ibi. Ama ſcientiam ſcripturarum.⁊.xvj.q.j.doctos.in pꝛimo verbo.⁊.c.legi.ibi. ⁊ cū deſit ei inſtructio neceſſaria. Idē dico etiam eis cōceſſum ſtudere in liberalibus artibus tēperate ⁊ fine debito ad ſacras literas melius intelligendas/erroꝛes vitandos ⁊ confutandos.xxxvij.diſt.qui de menſa.⁊.c.ſi quid.⁊.c.turbat.⁊.§.ecōtra.⁊.§.cur ergo.excepta Arithmetica ⁊ Geometria ⁊ Aſtronomia: que non ſunt ſcientie pietatis ſm Hiero. Sciētia autē pietatis eſt legere ⁊ ſtudere in ſacris literis.xxxvij.diſ.ſi quis grāmaticam. Aſtronomia autem pꝛona ad idololatriam in deſuetudinem abijt.xxvj.q.j.§.his ita. ¶ Ad hoc tamen q̄ poſſit religioſus ſacro ſtudio intendere/duo pꝛecipue exiguntur. Pꝛimū/vt ex obedientia cogatur.vide ex̄ ne cleri.vel mona. vt periculoſa.li.vj. quia ſm apoſtolum ſciētia inflat.j.ad Coꝛ.viij.⁊ ex̄ de renun.niſi cum pꝛidem.§.pꝛo defectu. Et q̄ dicit inflat.i.ad ſuperbiam inclinat. Inflatio enim pꝛo ſuperbia accipi/

tur.ſe.q.iij.ſi autem. Et dicit Bern. Sicut cibus indigeſtus corrūpit ſtomachum ⁊ hydropicum facit:ſic ſcientia adiecta niſi ſit feruore charitatis decocta malos mores generat. Et quia ex ſe ſemꝑ debet in clauſtro manere.xvj.q.j.placuit.ibi. Sit clauſtro ſuo cōtentus.quia ſicut piſcis ſine aqua caret vita:ita ſine monaſterio monachus. Sedeat itaq; ſolitari⁹ ⁊ taceat:quia mūdo eſt mortuus: deo autem viuit. Secundū ꝙ intentio eius nō ſit ad gloriam nec appetitū honoris:ſed ad ſapientiā/dictam a ſapore ⁊ guſtu diuino/adſpirare.quia monachus nō docentis ſed plangentis habet officiū:qui ⁊ ſe ⁊ mūdum lugeat.xvj.q.j.monachus.vij.q.j.hoc nequaq̄. Et dicebat ſacer Franciſcus requiſitus a fratre quid legeret/ꝙ ſufficiebat ei legere in libro crucis. Et dicebat fratribus ſuis. Tot erunt vacantes ſcientie: ꝙ beatus erit ille qui ſe ab ea ſterilem fecerit propter deum. ¶ Nec poteſt abbas nō exemptus mandare per obedientiā monacho ſuo ꝙ non cōfiteatur epiſcopo vel penitētiario ſuo.quia eſt ordinarius omniū de dioceſi clericorum ⁊ monachorū.xvj.q.vij. omnes baſilice.ex̄ de offi.ordi.conquerēte.ex̄ de offi.archipreſ. officiū. ex̄ de preſcrip.cum olim.§.ſi.ibi. Penitentia in leuioribus culpis. Nec tenetur monachus denuo ſuo abbati peccata illa de quibus ſemel fuit confeſſus ⁊ abſolut⁹ ab epiſcopo vel penitentiario/confiteri.de peni.diſt.j.§.his authoritatibus aſſeritur.℟.nec eſt neceſſe.niſi in caſibus poſitis ibi in gloſ.que incipit/in caſibus tamē. Unde dicit Thomas ꝙ non poteſt quis authoritate cuiuſcūq; hominis cōpelli ad confitendū peccatum quod alteri confeſſus eſt q̄ abſoluere potuit.quia confeſſio peccatorū eſt quoddā ſacramentale diuino imperio ſubiacēs:non humano. Non tenentur religioſi etiam non exēpti obedire in omnib⁹ epiſcopis. Unde ſi precipiant prelato eorū vel fratri ꝙ vadat ad papā vel regem pro ipſis aut pro alijs:aut ꝙ recipiant cōmiſſiones eorum in cauſis:vel executiones teſtamētorum aut ſimilia:non tenetur obedire. Ad hoc.xviij.q.ij.c. hoc tantū.xvj.q.j.de preſentium.ex̄ de ſimo.ne dei. Crederem tamen ꝙ propter neceſſitatem vel magnam vtilitatē poſſunt epiſcopi talia demandare.⁊ ipſi tunc obedire tenentur.per ea que leguntur ⁊ no.xvj.q.j.qui vere.⁊.c.quidam monachi.vbi de hoc.⁊.ij.q.vij.cura paſtoris. ¶ Non poſſunt religioſi non exēpti ſine licentia dioceſani vel eorum vicariorum vel capituli vacante eccleſia ad ordines promoueri per alium epiſcopū.quia ſubſunt epiſcopis:⁊ de eorum iuriſdictione ſunt.vt ſupra probatum eſt. ex̄ de preſcrip.veniens.§.chriſma.expreſſum ex̄ de tempo.ordi. cum nullus.§.inferiores.lib.vj.⁊ ſm̄ illum.§.⁊ ſequētem intellige quod dixi ſupra de vicarijs. ¶ Si epiſcopus velit monachū inſtituere rectorem in eccleſia ſeculari:⁊ abbas nolit:obediet monachus abbati.xvj.q.j.cum pro vtilitate.⁊.c.monachi.lviij.diſt.c.j.⁊.ij. Si tamen vtilitas eccleſie exigit:cogendus eſt abbas per ſuperiorem conſentire:⁊ monachū licentiare.vt pre.c.cum pro vtilitate.⁊ ex̄ de iure patro.nullus.⁊ facit ex̄ de ſta.mona.quod dei. Si prelatus vocet ad ſe aliquem religioſum ad ſuū comitatum vbi ille religioſus regulam ſuā vel ſtatuta alia regularia ſeruare non poteſt:cōſulo vt ad clauſtrū propriū reuertatur:nec periculum ſuum exponat cōmodis alienis. xlvij.di.ſicut. Si vero de precepto pape vel ſuperioris cogatur:⁊ nequeat miſericordiā inuenire:neceſſe eſt obedire.ar.ex̄ de offi.deleg.ſi quādo.xix.diſt.in memoriam.c.di. contra morem.⁊ ibi prout poterit regulam ſuā obſeruet. quia gratia dei vbiq; datur.⁊ regula vbilibet difficulter ſeruari poteſt.quia nec ſocietas nec locus eſt de ſubſtātia regulari.ar.bonū.xl.diſt.illud.⁊.c.quelibet. ¶ Itē notandum ꝙ regulares longe magis ſunt adſtricti p̄latis ſuis obedire.vtpote q̄ renuntiauerūt omnibus ⁊ proprie volūtati.q̄ꝫ clerici ſeculares epo.xij.q.j.non dicatis.ex̄ de offi. or.quāto.⁊ ſupra dixi. Et clerici magis ſunt adſtricti obedire epō q̄ꝫ laici.ar.lxxj.di.primatus.viij.q.j.quid aūt. Tenetur monachus obedire epō inuito abbate vocatus pro cubiculari.licet videatur priuilegiū papale.no.ij.q.vij.cū paſtoris.ſm̄ additionē Bar.licet alij ſint contra. vide qđ no.ſupra.§.ſed vt ſciant.℟.inquiūt.⁊ in additione ibi poſita.in ar.xx. ¶ Non ſolū non eſt obediendū precepto iniuſto manifeſte:ſed etiā inhoneſto ⁊ incommodo.no.xj.q.iij.non ſemper.huc uſq; Ray.ab illo.℟.ſupra ſi epo. ¶ Uerum ad ampliorem obediētie notitiā veniamus:⁊ primo eā deſcribamus. Obedientia eſt voluntas faciendi preceptū vel mandatum ſuperioris. Et intelligas mādatum quod ſit mediate:vel per nuntiū:vel per literas. Preceptū vero quod ſit immediate. Uel mandatum intelligas volūtatem iudicatā que eſt ſine coactione imperij. Preceptū vero eſt quando eſt imperij coactio. Probatur hec deſcriptio.xiiij.q.j.quod precipitur. vbi etiā de hoc no. Item ſic deſcribitur. Obediētia eſt ſpontaneum ⁊ voluntariū ⁊ rationabile ꝓprie voluntatis ſacrificium. Probat̄ hec deſcriptio.xx.q.iij.preſens.xv.q.j.non eſt.viij.q.j.ſciendū. Uel obedientia eſt pio ſtudio ꝓprie voluntatis abnegatio.ad hoc.xij.q.j.non dicatis. ¶ Et notandum ꝙ ꝓpria voluntas dupliciter accipitur. Uno em̄ modo dicitur volūtas ꝓpria:que non eſt deo ſubiecta. Et ſm̄ hoc abnegatio ꝓprie voluntatis ſit:quū voluntas noſtra diuine voluntati ſubijcitur. Phil.ij. Jo.iiij.⁊.vj. Luc.xxij. Mar.xiiij.⁊ Matth.xxvj. Alio modo dicitur ꝓpria volūtas:que non eſt ſubiecta homini.⁊ ſm̄ hoc volūtas ꝓpria abnegatur in eo qui ſe voto obligans homini volūtatem ſuam ſubdit volūtati humane. Et ſic abnegatio ꝓprie volūtatis ſpecialiter videtur pertinere ad religioſos.vt pre.c.non dicatis.⁊ ex̄ lib.vj.de elec.ſi religioſus. ¶ De prima abnegatione magiſter Hugo de ſancto victore ait ꝙ ſpiritus hoīs in medio quodā loco cōſtitutus/ſupra ſe creatorem ſuū habet:cui ſubiectus eſſe debet.ſub ſe carnē ſuā: cui debet eſſe prelatus. Rom.viij. Aliud ergo debet creatori ꝓpter ſubiectionem. aliud carni propter prelationē. Creatori debet vt nūq̄ preter eius volūtatem ſe moueat extra illā effluendo. Gen.xlix.ad Heb.ij.preſumens illa q̄ non debet:vel infra illam ſubſiſtendo:torpens ab ijs que debet. Carni vero ſcꝫ ancille debet vt eam ſm̄ arbitriū rationis ſcꝫ dn̄e diſponat. Hec caro non eſt habenda odio. ſm̄ apoſtolū Ephe.v.xiij.q.ij.non exiſtimemus. Ber. Nōne odit carnē ſuam qui ei cumulos gehenne mercatur:et ſm̄ duritiam ſuam ⁊ cor impenitens theſaurizat iram in die ire. Optime diligit carnē:qui conculcat ⁊ macerat eā: ſicut pannus a fullonibus cōculcatur: vt mundior et melior ſiat. Apoca.vij. Hi ſunt qui venerunt de tribulatione magna ⁊ lauerūt ſtolas ſuas in ſanguine agni. Itē Anſ. Non eſt aliud peccare/q̄ꝫ nō reddere deo debitū. Omnis enim volūtas rationalis creature ſubiecta debet eſſe volūtati diuine. Hoc eſt debitum qđ debet angelus ⁊ homo deo. Et hec eſt iuſtitia ſiue rectitudo voluntatis:q̄ iuſtos facit ſiue rectos corde.i.volūtate. Hic eſt ſolus ⁊ tot⁹ honor quē debemus deo:⁊ a nobis exigit deus. Sola nāq; talis volūtas facit opera deo placita: quū poteſt operari ⁊ quū non poteſt. Ipſa ſola per ſe placet.q: nullum opus ſine illa placet. Hunc honorem debitū qui deo nō reddit: aufert deo quod ſuū eſt:⁊ deū exhonorat.⁊ hoc eſt peccare. Roma.ij. Per preuaricationem legis deū inhonoras. Nihil enim minus tolerandū eſt in rerū ordine:q̄ꝫ vt creatura debitam ſubiectionem ⁊ honorem ſuo creatori auferat:⁊ nō ſoluat quod aufert. Neceſſe ergo eſt vt aut ablatus honor ſoluatur:aut pena ſequatur. Nā aut homo debitam ſubiectionem deo volenti ſpōtaneam exhibet: aut deus eum inuitum ſibi torquēdo ſubijcit.⁊ ſic ſe dominū eius oſtendit. Un̄ Ezech.xx. Uiuo ego dicit dn̄s deus.q̄m in manu forti ⁊ in brachio extēto ⁊ in furore effuſo regnabo ſuper vos. ¶ Pio ſtudio dicit̄ in deſcriptione/ad differentiam illorum qui voluntatem ſuam humane voluntati ſubdunt timore ſeruili:qui non eſt in charitate.j. Joan. iiij. de quo etiam habetur.xxiij.q.vj.§.vlti. Obedientia

Obediētie deſcriptio.

autẽ vera charitate perficitur.j.Pet.j. Caſtificantes animas veſtras in obedientia charitatis. Uel ꝑ lucro terreno.qḋ excludit ſibi meritũ dandum a deo. Propter deuz eñ nõ ꝓpter lucrũ humanũ ſubiecti eſſe debem⁹.j.Pe.ij. Subiecti eſtote ꝓpꝛ deũ oib⁹.ex̄ de ma. ⁊ obe. ſolite.j.rñ. Et intellige hic pium ſtudium/vehementẽ animi applicationẽ ad cultum dei.vt pium hic dicaꝛ a pietate:que ḋ: theoſebia ſm Greg. ¶ Item notandũ ꝙ obediẽtia ꝓut eſt virtus ſpecialis: attenditur reſpectu coꝝ que ſunt in

Obediẽtie deſcriptio. differentia.vnde Augu.de vera religione. Peccatum eſt nõ ſolum malum ſed etiã vetitum facere. inferens a ſimili ꝙ opus virtutis eſt nõ ſolum bonũ ſed etiam preceptũ facere. Unde dñs obediẽtiam Ade experiri voluit in eo qḋ erat ſm ſe indifferẽs. ſcȝ in comeſtione fructus ligni ſcientie boni ⁊ mali.Geñ.iij.xj.q.iij.quid ergo. Itẽ obedientia generalis virtus eſt. mouere eñ põt ad oia opera virtutum;omne eñ opus virtutis iuberi põt a ſuperiore/vel deo/vel hoie. Unde ſi aliquis velit exire in op⁹ virtutis:q: iuſſum eſt a ſuperiore: voluntas illa erit obedientis. Unde voluntas faciẽdi iuſſum ſuperioris: quia iuſſum eſt:eſt ſpecialis actus obedientie. Item ſciẽduȝ ꝙ quũ ſubdere ſe alteri/ſit humilitatis ⁊ obedientie: differunt tamen. Subdere eñ ſe alicui ſm reputationẽ/eſt humilitas. Hoc eñ electoꝝ ꝓpꝛium eſſe ſolet: vt de ſe minus ſentiant q̃ ſint.iuxta verbũ Greg. Item quũ ſupbia ſit appetitus ꝓpꝛie excellentie.iuxta Berñ. in epl'is. Ad humilitatem etiã ptinet amor inferioritatis vel vilitatꝫ. ſm verbum Berñ.ſup Cãt. Uerus inquit humilis vilis vult reputari. ⁊ Luc.xiiij. Quũ vocatus fueris ſcȝ ad nuptias: vade ⁊ recũbe in nouiſſimo loco. Subiectio humilitatis reſpicit pſonam ſm ſe. Subiectio vero obediẽtie reſpicit eam pſonam cui aliquis ſubditur inquãtum eſt pcipiens:⁊ pſonam que ſubditur inquantum eſt agens. Exemplum harũ duarũ ſubiectionũ habemus in chriſto ⁊ Joanne. Matth.iij. ⁊ Luce.iij. Subiectione obediẽtie ſubiecit ſe Joãnes chriſto:quãdo conſenſit vt baptizaret chriſtum prout chriſtus volebat. Unde dicit ibi gloſ. Uera eſt humilitas quã non deſerit comes obediẽtia. Chriſtus vero ſubdidit ſe Joãni ſubiectione humilitatis:volẽs a Joãne minori baptizari. Unde ⁊ dicit ibi. Sic nos implere opȝ oẽm iuſtitiam.i.humilitatem:que eſt ſubdere ſe minori.ſm gloſ.ibi. Superioris eſt baptizare. inferioris eſt baptizari. Actuũ.xx. Beatius eſt dare q̃ accipere. ¶ Ad cõmendationẽ obedientie faciũt admonitiões ſacre ſcripture. Roma.xiij. Ois aia poteſtatib⁹ ſublimioribus ſubdita ſit.ex̄ de cenſi.ois. Ephe.vj. Filij obedite parentibus veſtris in dño. Coloſ.iij. Filij obedite parentibus veſtris per oia. Heb.xiij. Obedite prepoſitis vr̄is ⁊ ſubiacete eis.ipſi eñ peruigilãt quaſi rationẽ ꝓ aiab⁹ veſtris redditurí. Obediunt etiã deo creature inſenſibiles.ps.cxlviij. Preceptum poſuit:⁊ nõ pteribit. Baruch iij. Stelle vocate ſunt:⁊ dixerunt adſumus.ps.ciij. Terminũ poſuiſti quẽ non tranſgredientur. Mat.viij. Luce viij. Marci.v. Quis eſt hic cui mare ⁊ venti obediunt? Ambro.in hexameron. Non mediocris pudor eſt iperio dei inſenſibilia elementa parere:⁊ hoies nõ obedire:quibus ſenſus ab ipſo tributus eſt authore. Paruerũt rane beato Ambroſio que eũ predicantẽ impediebãt: ⁊ tacuerunt. Paruerunt hirũdines beato Franciſco predicanti:⁊ tacuerunt. Paruerunt ei cicade/⁊ cuniculi/⁊ cerui/⁊ ouis/⁊ agnus/⁊ lynx/⁊ phaſianus/⁊ alie aues. vt habetur in eius legenda. Sancto etiã Martino (vt habeꝛ in legenda ſua) obediebant ignis/⁊ aqua/⁊ arbor/⁊ canes/⁊ ſerpentes.vñ ſemel ingemiſcẽs ait. Serpentes me audiunt:⁊ hoies non audiunt. ¶ 2 Exempla obedientie pmo in capite noſtro chriſto obediẽte vſq; ad mortẽ.

Abrae obedientia. Phil.ij. Item obediẽtia Abrae. Triplici aũt pcepto ꝓbauit dñs obedientiã Abrae. In prie deſertione. Gene.xij. Egredere de terra tua. In circũciſione. Geñ.xvij. In filij imolatione. Geñ.xxij. In pmo fuit renũtiatio quãtuȝ ad effectũ terrenoꝝ. In ſecũdo conſanguineoꝝ ⁊ vitiorũ et carnaliũ deſiderioꝝ. In tertio renuntiatio ſilioꝝ. Sed ⁊ in pmo pcepto/Egredere ⁊c. triplex religioſoꝝ renũtiatio figuratur:ſcȝ terrenoꝝ/carnaliũ deſiderioꝝ/⁊ voluntatis ⁊ ꝓpꝛij intellectus. Prima ſit ꝑ ꝓmiſſionẽ paupertatis. Secũda ꝑ votum caſtitatis. Tertia per abnegationẽ ꝓpꝛie voluntatis.que adimpletur ꝑ veram obedientiã. De hoc loquiꝛ illa collatio Papuntij de tribus abrenuntiationib⁹/que eſt tertia inter coll'. Jo.caſſia. ¶ Sũt autem.xv.difficilia que cõmendãt obedientiã Abrae ⁊ aliorum vere obedientiũ in ijs que ſibi dñs imperauit. Primũ eſt/ꝙ Abraam voluit ad preceptũ dñi re ſibi chariſſima ſcȝ filio vnigenito carere. Scḋm/ꝙ dñs voluit ꝙ pater occideret filium ꝑ ſe.minor eñ fuiſſet dolor ſi ꝑ alium occidiſſet. Tertiũ/ꝙ voluit eũ occidi corã ſe.imo ipſemet manu ꝓpꝛia voluit h̄ facere. Multi eñ ſuſtinerẽt ꝙ filij ſui occiderenꝛ:tñ nõ poſſent h̄ aſpicere vel ꝓpꝛia manu h̄ facere. Propterea paſſio dñe nr̄e.Lu.ij.ibi. Tuã aiam.⁊c. maior fuit q: pſens erat cruci. Jo.xix. Quartũ ꝙ filius eius ille erat vnicus.nõ eñ habebat alium ex libera vxore. Unde dixit ei angelus de celo. Geñ.xxij. Quia non pepercisti vnigenito ꝓpter me.xxxij.q.iiij.recurrat. Quintum/ꝙ miraculoſe habuerat eum.quia ex vxore vetula ⁊ ſterili: ⁊ quum ipſe iam eſſet centenarius. Geneſis.xxj.

Sextum/ꝙ magna promiſſio facta erat Abrae de ipſo. Galatas.iij. Gene.xij.⁊.xv. Septimum/ꝙ ipſe ſolatiũ erat matri ſue.quod no.ibi quũ dicitur Jſaac.quod interpretatur riſus.dixit enim mater ſua eo ſibi dato. Riſum fecit mihi domin⁹.quicũq; eñ audierit:corridebit mihi. Geneſis.xxj. Quid dixiſſet mater Jſaac: ſi Abraam reuertens de eius immolatione dixiſſet ei immolaui filiuȝ tuum. Narrat etiam Joſephus ꝙ ipe puer gratioſus ad fauorem ſuum parentes potius prouocabat: eo ꝙ in omni virtute ſtuderet:⁊ parentum haberet ſolicitudinem: et affectum circa dei religionem. Octauum/quia voluit eum non ſolum occidi/ſed etiam incendi. Unde dicitur Geneſis.xxij. Offer eum ibi in holocauſtuȝ.quod interpretatur totum incenſum.noluit parcere nec viuo nec mortuo. Nonum/ꝙ voluit eum ducere per triduum ad locum immolationis. Unde gloſ.ibi. Non eſt Abraã iuſſus ſtatim occidere filium ſuum:ſed per triduum ducere ad immolationis locum.vt longitudine temporis tentatio augeretur.⁊ creſcentibus curis paterna viſcera cruciarentur.prolixo ſpatio pater filium intuetur. cibum cũ eo ſumit. tot noctibus ꝓpendet in amplexibus. pater cubat in gremio.⁊ per ſingula momenta in paterno amplexu dolor occidendi filium cumulatur. Decimũ/q: nõ apparebat aliqua pcepti vtilitas vel neceſſitas. Que eñ vtilitas inocentẽ occidere:dãnũ ꝓ̄o manifeſtũ erat. ⁊ ſumma crudelitas videbatur. Hiere.vij. xxviij.q.v. regum.

Undecimũ/ꝙ non excuſaſſet eum authoritas precipiẽtis.quũ nullus teſtis adfuiſſet. nec crederetur ei ſi dixiſſet hoc ſibi dñm precepiſſe. Duodecimũ quia hoc erat rationi ⁊ nature contrariũ. Decimũtertiũ/q: non pceſſerat in ſanctis patribus huiõi obedientie exemplum.

Decimũquartũ/ꝙ oim ad quoꝝ notitiam hoc pueniſſet imminebat ſcandalum. Decimũquintuȝ/Quũ ait/Tolle.q.d.nõ per alium:ſed per teipſum. Filium. non ſeruuȝ vel alienum. Unigenitum.non de multis vnum.q: iuxta illud poeticum.

Parcius ex multis mater deſiderat vnum:
Et que flens dicit/tu mihi ſolus eras.

Quẽ diligis.q: in ſenectute genitũ ⁊ a deo munere cõceſſum ⁊ exhibitũ ꝑ miraculũ.ſi eñ nõ diligeret ſec⁹ eẽt. Jſaac.in q̇ bñdictionis ꝓmiſſio. Geñ.xij.⁊.xv.tãq̃ ſi ille occideretur:tota ſpes ꝓmiſſionis fruſtrareꝛ. Aug. De charitatis admonitione ⁊ nois recordatione tentatio cumulatur. Et vade in terram viſiõis.ex hoc aggrauaꝛ dolor. ſi eñ precepiſſet ex impetu filium imolari: aliquãtulum eſſet tolerabili⁹ hoc. Per tres dies iubet deducere filiuȝ.

Unde mirū ꝙ viſu ⁊ colloquio ⁊ ſocietate dilectiſſimi fi
lij nō retardatur. vt ſupradictū eſt. Et offer eū ibi in ho/
locauſtum. Et ſummus cumulus doloris. holocauſtum
enī eſt totum incendiū. vt ſupradictū eſt. vt nihil de illo
remaneret. nec etiam os ad patris ſolatium. Sup vnum
montiū quē monſtrauero tibi. Hic eſt mons Moria/in
quo poſtmodum factū eſt templum. Sed vide multitu/
dinem obedientie. Abraam de nocte conſurgens ſtrauit
aſinū ſuuʒ: ⁊ preparauit neceſſaria holocauſto. Nemini
enī que facturus erat voluit indicare: ne forte ꝓhiberet
parere deo. xxij.q.ij. ꝓphetauit. quod eſt cōtra reuelātes
obedientias nō ſibi conſolatorias: ⁊ facientes eas ⁊ ꝓ/
curātes per ſeculares maxime reuocari. Precepto ergo
accepto tam difficili non ſe excuſauit. cauſam pcepti non
interrogauit. ſicut faciūt quidam religioſi diaboli imita
tores. qui ait Gen̄.iij. Cur precepit vobis deus vt nō cō/
ederetis ⁊c. Item nō procraſtinauit mandatum exequi.
ſed de nocte ſurrexit: ⁊ ne videretur ⁊ impediretur nulli
conſilium cōmunicauit. vt dictum eſt. Si aliquod horuʒ
feciſſet: forſitan meritum amiſiſſet. q: dn̄s dixiſſet ei. Uo
lebam ꝙ faceres hoc: ſed ad ꝓbandum te hoc dixi. xxij.q.
ij. non enī volebat. Item attendēdum eſt ꝙ vtile ſit prō/
ptum eſſe ad obedientiā. Abraam enī filium nō immola
uit: ⁊ tamen tātū meritū habuit obediētia eius quātum
ſi imolaſſet. Gen̄.xxij. Quia nō precepiſti filio tuo vnige
nito ꝓpter me. q: quātum fuit in Abraam filiū interfecit
q: votum eius ꝓ opere reputatur. de pe. diſt. j. magna. in
pn. diſt. cū legib⁹ canonizatis ibi ſe. vſqʒ ad. §. cōtra. Be/
nedicā te ⁊ multiplicabo ſemen tuū. ⁊ in. e.c. In ſemine
tuo benedicentur omnes gentes: q: obediuiſti voci mee.
Gen̄.xxij. ¶ Homo qui promptam volūtatem habet ad
obediendū deo: in omnibus placet deo. ⁊ ꝓ infinitis re/
bus quas nunq̄ facturus eſt meritū habet. Greg. Non
eſt manus vacua a munere: ſi arca cordis plena fuerit
bona voluntate. Tertio die vidit montē ꝓcul. ⁊ relictis
iuuenibus quos ſecum duxerat cū aſino: ne impedirent
eum: aut gemitu obſtreperent aut fletu. ſm Ambro. xxij.
q.ij. ꝓphetauit. et ſic creuit tentatio. quia remāſit ſolus
cum filio. Impoſuit ligna ſuper Iſaac. Et hic creſcit do
lor ⁊ tentatio. vt filius materiam ſue portaret mortis: ſi/
cut chriſtus crucem. Jo. xix. maior ꝙ ſi alius materiā ſue
mortis portaret. Et accipiens igneʒ ⁊ gladiū ſolus aſcē
dit cum eo. vt nemo eum impediret. Et hic augmentat̄
tentatio maior ꝙ ſi alius materiā mortis filij portaret. ⁊
ait Iſaac. Ecce ligna et ignis. vbi eſt victima? Et hic in/
geminantur dolores de verbis filij. Cui pater. Deus pro/
uidebit ſibi victimā fili mi. Et ſtatuit arā. ⁊ lignis diſpo/
ſitis ignem adhibuit. Et hic augmentatur dolor. Qui/
libet actus eius quaſi quedā occiſio filij eſt. Et (ſicut Io
ſephus ait) ad puerum dixit. O puer quē innumeris vo
tis obtinui: ſuſceptūqʒ diligentiſſime alui: in quo felicem
me arbitrabar quū viderem ad virilem etatem venire:
vt moriens mei relinquerem ſucceſſorem: q: ex volunta/
te dei pater tuus factus ſum: ex volūtate dei ſimiliter te
deponam. eo ꝙ ipē dignatur accipere te in odorem ſua/
uitatis. vt ſicut mirabilis fuit ingreſſus tuus in mūduʒ:
ita ⁊ mirabilis ſit egreſſus. vt Jo. bapti. Luce. j. Mar. vj.
Non enī iudicauit te dignū egritudine ſeu bello vitā fini
re: ſed cum orationibus ⁊ ſacrificijs aīam tuā ad ſe vo/
care. ⁊ ipſe de cetero mei curā gerens ſenectutēqʒ regēs
(qua gratia maxime te nutriebā) moriar de te deſolat⁹
pro obedientia patris. Iſaac vero ſermones patris libē
ter accipiens, ait. Iniuſtum erat ſi natus fuiſſem: ſi dei ⁊
patris iudiciū refutarem. quādo ſolo patre id volēte im
piū eſſet nō obedire. Hec dicēs acceſſit ad aram pariter
⁊ ad mortem. arreptoqʒ ab Abraā gladio/ puero poſito
in ara ſup ſtruem lignoꝝ vt imolaret̄. reuocauit de⁹ pre/
ceptum ꝑ angelum. Iam enī impleuerat illud Abraam.
quū preparaſſet ſe oīno ad immolandum. vt ſupra dixi.
Mox ergo angelus dn̄i clamauit. Gen̄. xxij. ad eum. Ne
extendas manū tuam ſup puerum. nūc cognoui ꝙ time/
as dn̄m. Non enī ſitiebat deus ſanguinē pueri: ſed vt ſci
retur quātuʒ Abraam timeret dn̄m. de hoc. xxij.q.ij. §. qn̄
aliquid. cum. c. ſeq. vbi de hoc. ¶ M Et hinc digrediēs
vtiliter venio ad obedientiā filij dei quā ꝓ nobis aſſum/
pſit. Nam ſm allego. Abraam ſignificat deū patrē. quem
innata pietas. de pe. di. j. quia diuinitatis. ⁊. c. multiplex.
nō ſolum tentauit: ſed etiā cōpulit filium ꝓ ſalute huma
ni generis imolare. Unde ſup illo verbo ps. lxxxiiij. Mi
ſericordia ⁊ veritas obuiauerūt ſibi. dicit Bern̄. Verita
te ⁊ iuſtitia in terra manentibus vt miſerum hominē fla
gellarent: pax ⁊ miſericordia receſſerūt ad deum q̄ dedit
illas. Et pio quodā ſuſurro paterna pulſantes viſcera lo
quebantur. ps. lxxvj. Nūquid in eternū proijciet de⁹: aut
nō apponet vt cōplacitior ſit adhuc? Nūquid obliuiſcet̄
miſereri deus? ⁊c. Iſaac vero ſignat chriſtuʒ. qui reuera
eſt riſus ⁊ gaudiū patris ⁊ matris et omniū electorum.
Luce. ij. Annūtio vobis gaudiū magnū qđ erit oī popu/
lo ⁊c. Hunc pater ſingulariter ⁊ ineffabiliter diligit. vñ
Joā. iij. Pater diligit filium ſuū: ⁊ oīa dedit in manu ei⁹.
Ipſum quoqʒ in ſenectute genuit. q: in fine ſeculoꝝ icar
nari. Mala. iiij. cōſtituit. Allegat ergo ꝓ humano genere
pietas dicens. Abraam Abraam. qui interp̄tatur pater
multarū gentiū. Gen̄. xvij. q.d. Tu es pater omniū gen/
tium ꝑ creationē: ſuccurre eis per filij miſſionē ⁊ paſſio/
nem. Tolle igitur filium tuū. i. tibi cōſubſtantialē vnige
nituʒ per naturā. xxiiij.q.iij. quidā. ℣. arriani. Et vade in
terram viſionis. i. in mundum: de quo videbat̄ receſſiſſe
ꝓpter peccatū Ade. Et đ: terra viſionis: q: videtur deus
ibi per fidem. j. Coꝛ. xiij. Luce. x. Et offer eum ibi in holo
cauſtum. vt totus imoletur pro humano genere. Unde
Bern̄. Totus mihi datus eſt. totus in meos vſus expen/
ſus. Ceteri nāqʒ ſancti dicunt̄ ſacrificia: q: partim ꝓ amo
re dei/partim ꝓ ſeipſis paſſi ſunt. ſed chriſt⁹ ſolus đ: ho/
locauſtum: quia nihil pro ſe pertulit ſed totū pro nobis.
Unde ſignatur ꝑ vitulam rufam que tota incēdebatur.
Leui. xvj. Super vnū montiū. mons iſte eſt locus calua/
rie. Mar. xv. Luce. xxiij. in quo redemptionis noſtre my/
ſterium extitit ꝯſummatum. Abraam igit̄ ſuper Iſaac li/
gna impoſuit. q: chriſtus ex diſpoſitiōe dei pr̄is crucē ꝓ/
priam baiulauit. Jo. xix. Ipſe vero portabat ignem ⁊ gla
dium ſcʒ feruentiſſimā charitatē qua dilexit nos. Jo. iij.
⁊ ſeueriſſimā ſn̄iam qua ꝓprio filio ſuo nō pepercit. Ro.
viij. Altare ℣o eſt crux: vbi chriſtus nō ſolū ligatus eſt ſʒ
clauatus. ps. xxj. Foderūt manus meas ⁊c. Quādo autē
đ: Ne extēdas manū tuā ſup puerū. innuitur ꝙ caro chri
ſti potuit crucifigi: ſed diuinitas nō potuit ledi. Per arie
tem inter vepres herentem cornibus/ſignificat̄ humani
tas. que inter iudeos exaſperantes ſuſpenſa fuit iter duo
brachia crucis. vñ Abachuc. iij. Cornua in manibus ei⁹.
¶ Facit etiam ad cōmendationem obedientie/quia vo
luit deus ſcilʒ pater filium ſuū chriſtum probare quodā/
modo per obedientiam. in quo voluit ſibi formare nouū
populū. Chriſtus nō terram ſicut Abraam: ſed celū quo/
dāmodo deſeruit. Hiere. xij. Reliqui domū meam. i. celū
vel domum. i. patrem. quia filius eſt in patre. Joā. j. Uni/
genitus eſt in ſinu patris. quia carne aſſumpta nō appa
ruit in ea forma in qua equalis eſt patri. Dimiſi heredita
tem meam. i. eccleſiam triūphantem. quia non apparuit
in mundo in ea forma q̄ ab angelis videtur in celo. Mat
thei. xviij. Item reliquit matrem ſynagogam de qua na
tus eſt ſm carnē. qđ figuratum fuit in hoc ꝙ Aſſuerus re
probata Uaſti cōiunxit ſibi Heſter. Heſter. j. ⁊. ij. Heſter
interpretatur exaltata in ꝑp̄lis. quia chriſtus reprobata
ſynagoga copulauit ſibi eccl̄iam de gentibus. quū dicit
Eſa. lx. Ponā te in ſupbiam ꝑp̄loꝝ. ⁊ facit. xxxv.q.j. cū igi
tur. vltra mediū. Deſeruit etiā matrē ſuā beatiſſimaʒ. q:
ipſius aīam doloris gladius pertranſiuit. Luce. ij. Reli/
quit etiam domū. q: nullam habere voluit. Matth. viij.
Luce. ix. Uulpes foueas habent ⁊c. Item formā ſpūalis

Ad chri/ſtū refer/tur iſaac obedien/tia.

Effect⁹ obedien/tie multi/plex.

circũciſionis dedit:quando volũtatem patris ſui ſue vo-
luntati preposuit. Matth.xxvj. Non ſicut ego volo:ſed
ſicut tu. Mar.xiiij. Non quod ego volo:ſed quod tu vis.
Luce.xxij. Non mea voluntas ſed tua fiat. Ipſe mandato
patris in holocauſtum ſeipſum obtulit. Joan.iiij.vj.⁊.x.
Matth.xiiij. Sicut mãdatum dedit mihi pater:ſic facio.
¶ Item valet ab cõmendationẽ obedientie/qd legitur
de ipſo Heb.v. Et quidem quũ eſſet filius dei:didicit ex
ĳs que paſſus eſt obedientiã.didicit inquã per experien-
tiam. Item didicit in corpore per ea que paſſus eſt in ca-
pite.ipſe fuit diſcipulus ⁊ doctor obedientie. Si filiꝰ dei
obedientiã didicit tot laboribꝰ ⁊ anguſtĳs:nõ debet eſſe
homini oneroſum addiſcere eam. maxime ĳs q̃ ſunt in
ſcholis ipſius:ſcilꝫ in clauſtro. Valde verecũdum erit il-
lis qui diu fuerũt in ĳs ſcholis ſi obedientie ignari invẽ-
ti fuerint. Adam inventꝰ eſt male in obedientia ſe habuiſ-
ſe:in qua dñs eum ꝓbare voluit.ſed ꝙ gravẽ diſciplinã
dñs ei dederit: ipſe ⁊ nos filĳ eius novimus. Iſrael filĳ
ſimiliter in obedientia ꝓbati ſunt.⁊ diutiſſime flagella-
ti:quũ in ea ſe male habuerunt. ſic diutiſſime flagellabũ-
tur qui inobedientes fuerint. Inobedientia hominẽ de
paradiſo eiecit. Geñ.iij. Obedientia vero ipſum in para-
diſum introduxit. Luce vlti. Eduxit eos foras in Betha-
niam.i.in domũ obedientie. Felix quẽ dñs duxit in Be-
thaniam.i.in religionẽ vbi eſt locus obedientie. Spera-
re firmiter põt ꝙ ſit inde aſcenſurus in celum: ſi tamẽ in
vera obedientia obierit.j.Pet.j. Sperate in eam que vo-
bis offertur gratiã in revelationẽ Jeſu chriſti quaſi filĳ
obedientie. Obedientiã voluit chriſtus docere ⁊ in hũc
mũdum veniens. Jo.vj. Deſcendi de celo:nõ vt faciã vo-
luntatem meam/ſed volũtatem eius qui miſit me. Et de
mundo tranſiens. Matth.xxvj. Non ſicut ego volo:ſed
ſicut tu. Jo.xiiij. Sicut mãdatum dedit mihi pater: ſic fa-
cio. Bern. Mementote fratres. chriſtus ne ꝑderet obe-
dientiã:ꝑdidit vitam. In ſignũ ꝙ obediendo mandato
pr̃is mortẽ ſuſtinuit/inclinato capite emiſit ſpm̃. Jo.xix.
Et in mũdo viuens. Jo.iiij. Meus cibus/inquit/vt faciã
volũtatem eius qui miſit me. Eiuſdẽ.v. Non quero volũ-
tatem meã:ſed voluntatem eius qui miſit me. Obedien-
tia eſt imago celeſtis hoïs. Sic inobedientia eſt imago
terreſtris hoïs.j.ad Cor.xv. Sicut portavimus imaginẽ
terreni hoïs:ita ⁊ portemus imaginẽ celeſtis. Ephe.iiij.
Induite novũ hominũ.qui ſm deum creatus eſt.i.opere
divino conceptus:nõ opere humano more aliorũ hoïm.

Effectꝰ obedientie multiplex.

¶ Cõmendabilis eſt obediẽtia a ſuo multiplici effectu.
Unde notandũ ꝙ obedientia ſeruũ dei efficit.⁊ ianuam
celi aperit.⁊ inobedientia claudit. Mat.vij. Non oïs q̃
dicit mihi dñe dñe/intrabit in regnũ celorũ. ſed qui facit
voluntatẽ patris mei q̃ in celis eſt ⁊c. Magna ſecuritas
eſt habere dñm omnipotentẽ. Ambro. Mori non timeo:
q: bonum dñm habeo. Beatus eſt q̃ vere habet dñm.ps.
cxliij. Beatus populus cuius dñs deus eius. Item obe-
dientia hoïem chriſti facit fratrẽ.immo quaſi omni gene-
re attinentie affinẽ. Eccli.xxxiij. Si eſt tibi ſeruus fidelis
ſit tibi ſicut aïa tua.quaſi fratrẽ ſic tracta illum. Matth.
xij. Marci.iij. Luce.viij. Quicũqꝫ fecerit voluntatẽ pr̃is
mei qui in celis eſt:ipſe meus frater ꝓpter cõmunẽ vo-
luntatem operãdi/⁊ ſoror/ꝓpter cõmunẽ voluntatẽ cõ-
patiendi/⁊ mater eſt/chriſtũ ↄcipiendo ⁊ in cordibus au-
dientiũ generãdo. Gala.iiij. Filioli mei quos iterũ par-
turio donec formet chriſtus in vobis. Greg. Parit deũ:
qui eũ cordi audientis infuderit. Mater eius efficit:ſi ꝑ
eius vocem amor dei in mente ꝓximi generatur. Simile
Matth.iij. Item obedientia deo p̃ſtat obſequiũ acce-
ptiſſimũ.j.Regũ.xv. Nũquid vult deus victimas ⁊ holo-
cauſta:⁊ nõ potius vt obediat voci eius? Melior eſt obe-
dientia ꝙ victima.lxxxj.di.ſiqui.viij.q.j.ſciendũ.ex de ma-
io.⁊ obe.illud. Eccl's.iiij. Multo melius eſt obediẽtia ꝙ
victime. Licꝫ enĩ deus nõ exaudiat nos q̃nqꝫ ad volũta-
tem:vt exaudiat ad vtilitatem:eo ꝙ ipſe ſcit q̃d nobis ex-
pediat:nos vero hoc neſcimus. Ipſe tñ vult vt ſeruiamꝰ
ei ad eius voluntatem: non ad ſuam vtilitatem.quũ ipſe
ps.xv.bonorũ noſtrorum nõ indigeat.⁊ quũ volũtas ſua
ſemꝑ recta ſit. Eccli.xxxv. Salutare ſacrificiũ eſt attẽde-
re mandatis dei. Deutero.iiij.in pn̄.⁊.xij.in fi. Prouerb.
xxx. Que p̃cipio tibi hec tm̃ facias. nõ addas quicq̃ nec
minuas. Item obediẽtia in hoïe habitaculũ deo quaſi
excidit:expellendo a corde hoïs ſenſum ꝓprium ⁊ ꝓpriã
volũtatem. Unde dñs in domo Simonis diſcubuit. Si-
mon enĩ obediens interpretatur. Luce.vij.ſed non in do-
mo Simonis cyrenei:qui crucẽ domini fert in angaria.
Marci.xv.⁊ Luce.xxiij.vbi deeſt vnctio ſpũſſancti:et ideo
murmur eſt ibi. Eccli.xxxiij. Precordia fatui quaſi rota
carri.ſi vncta non fuerit:murmurat. In Bethania q̃ in-
terpretatur domus obedientie/chriſtus vngitur. Jo.xij.
Ip̃e eos diligit qui ibi habitant. Jo.xj. Diligebat Jeſus
Martham ⁊ Mariã ſororẽ eius ⁊ Lazarũ. Quũ deeſt
ſibi hoſpitium:venit Bethaniã:vt ibi hoſpitetur. Mar.
xj. Circũſpectis omnibus/quum iam veſpera erat hora:
exĳt in Bethaniã.gloſ. Ut qd in vrbe non invenerat ma-
gna:in agro paruulo apud lazarum ⁊ ſorores eius habe-
ret hoſpitiũ. In vtero virginali hoſpitio filius dei rece-
ptũ eſt:quũ Maria verbo angeli obedivit. Luce.j. Fiat/
inquit/mihi ſm verbũ tuũ. Item obedientia hominẽ
ſupra ſe levat. Threñ.iij. Levavit ſe ſupra ſe. Niſi corpus
eſſet ſociatum ſpũi:vt ſenſu eius ⁊ imperio regeretur:nõ
aſcenderet ad hoc vt remunerationem eternã mereret.
ſic vir ſimplex per obedientiã aſcendit ad ſapientiã ⁊ mo-
res maiorũ a quibus regitur.immo quodãmodo ad deũ
aſcendit:dum ſeipm̃ exuit: ⁊ deum quodãmodo induit.
Gala.ĳ. Vivo ego iam nõ ego/vivit vero in me chriſtus.
Phil.j.⁊ ibi. Mihi vivere chriſtus eſt ⁊ mori lucrũ. Qd
intelligitur vt no.de peni.diſt.ĳ.c.ſiquis tantam.in gloſ.
chriſtus. Et ſic quodammodo deificatur homo ſm illud
ps.lxxxj. Ego dixi dĳ eſtis. Et nõ ſolum deificatur quoad
ſenſum ⁊ voluntatem dei quã aſſumit: ſed quodãmodo
quoad poteſtatem. Facit enim divina ⁊ mira vt patet in
Petro:qui obediens chriſto iubenti ambulavit ſuꝑ aq̃s.
Matth.xiiij. Grego. refert de Mauro monacho qui ad
iuſſum ſancti Benedicti ambulãs ſuper lacũ traxit pue-
rum Placidũ.vt ſupra etiam dixi. Item obediẽtia po-
nit hominem in excellentiſſimo ſtatu ⁊ in preſenti ⁊ in fu-
turo. Primũ oſtenditur Deutero.xxviij. Si audieris vo-
cem dñi dei tui:faciet te dominꝰ deus tuus excellentiorẽ
cunctis gentibus. Secũdum oſtenditur in patre illo qui
raptus in ſpiritu ordinem obedientium ſuperiorẽ vidit
tribus alĳs.de quo ſupra dixi in.§.ſed iterum. Ꝟ.ordo.in
iſto.lxix.ar.qui ordo. Que nullam habet hic requiem: in
futuro ſummam habebit. Phil.ĳ. de chriſto dicitur/ Fa-
ctus obediens ⁊c.et ſequitur. Propter quod deus exal-
tavit illum ⁊c. Item obedientia deum glorificat. Eſaie
lviij. Si glorificaveris eum ⁊c.⁊ ſequitur. Et nõ inveni-
tur voluntas tua ⁊c.⁊ ſupra tetigi. Multum vere glori-
ficat deum verus obediens:quia facit beneplacitũ dei.
quũ hoc etiam deus mandat ei per vilem perſonam aut
peccatorem. Et tanto eſt maior dei gloria: quãto precipi-
ens vilior perſona.ideo Ꝟo obediens merito a deo glori-
ficatur.j.Regum.ĳ. Quicũqꝫ honorificaverit me:glorifi-
cabo eum. Eccli.x. Semen hominũ honorabitur hoc qd
timet dominũ.ſemen autẽ hoc exhonorabitur quod pre-
terit mandatum dñi. Item obedientia quod vult a deo
impetrat. Greg. Si obedientes fuerimus prepoſitis no-
ſtris:obedit deus orationibus noſtris. Augu.de operibꝰ
monachorum. Citius exauditur vna oratio obedientis:
ꝙ decem milia contemptoris.j.Jo.iij. Si cor noſtrũ non
reprehenderit nos:fiduciam habemus ad deum ꝙ quic-
quid petierimus ab eo/accipiemus:quia mandata eius
cuſtodimus. Greg. Cũcti liquido novimꝰ q: quũ is qui
diſplicet ad intercedendũ mittit: irati animus ad dete-
riora provocat.iij.q.vij.in gravibꝰ. Et poſt illud Heb.v.

Exauditus eſt pro ſua reuerentia. ſubditur. tamē cauſa illius exauditionis. Et quidem quū eſſet filius dei: didicit ex iis que paſſus eſt obedientiam. Obediētia eſt que dicit illud Canti. v. Dilectus meus mihi: ⁊ ego illi. Deus em̄ facit ac ſi totaliter eſſet cum obedientia. quia obediētia totaliter eſt cum illo. Dicit em̄ verus obediens illud Roma. xiiii. Nemo noſtrū ſibi viuit. Item obedientia a periculo maris huiꝰ liberat. Sap. xiiii. Exiguo ligno credunt hoīes aīas ſuas: ⁊ tranſeuntes mare ꝑ ratem obedientie liberati ſunt. Exiguū lignū eſt obedientia. Obedientia facta eſt quaſi nauis inſtitoris. Prouer. vlt. Qui in naui eſt: etiam comedens ⁊ bibens ⁊ quieſcens procedit. quia alieno motu mouetur. ſic obediens qui in religione eſt etiam quieſcendo comedendo bibendo merer̄. Nam quicquid agit: in obedientia agit: et ꝓpter deum agit. Item obedientia hominē ditat. Nec mirū. quū de ſuo nihil expendat. q: nihil ſuū reputat. ⁊ quū in cunctis que agit, voluntatē alterius facere intendat. Ideo pro oībus que agit merito remunerationē expectat. Multe filie dei, ſcʒ virtutes, congregauerunt diuitias meritoꝝ: obedientia vero ſuperegreſſa eſt vniuerſas. Prouer. vlt. Quis eſt qui quādoq̄ nō faciat multa ſpecialiter ꝓ ſe: de quibus nō expectat remunerationē: obedientia vero ꝓ alio agit: ⁊ ideo ſemꝑ habet remunerationē. Item obedientia quaſi equus in paradiſum vadit alieno ſenſui et voluntati quaſi pedibus alienis innitendo. ideo velocius vadit. q: pedes quibus innititur velociores ſunt ꝓpriis. immo obediētes nō vadūt: ſed volant citiſſime ꝑ obediētiam in celum. De eis em̄ d: Eſa. lx. Qui ſunt iſti, veri religioſi obedientes: qui vt nubes, eleuati a terra et refrigerati a concupiſcētia carnali ⁊ cōpuncti lachrymarum aquis: volant, alis obediētie ⁊ charitatis: ⁊ quaſi columbe, ſimplici intentione obedientes. ii. q. vii. nō oīs. ad feneſtras ſuas. i. ad ſenſuū corporaliū cohibitionē, ad chriſti vulnerū meditationē, ad ruine angelice reparationē. Sed multi religioſi qn̄ mittunt̄ extra clauſtrū: volāt ad cadauera gule ⁊ luxurie ⁊ mūdane glorie: ſicut coruus quē emiſit Noe. Gen̄. viii. qui, vt dicit̄, fluctibus eſt interceptus: ideo ad arcam nō rediit. Sic tales religioſi intercipiūtur aquis delectationū carnalium. ⁊ ideo nō redeunt ad arcam vite. Oſee. v. Non dabūt cogitatiōes ſuas vt reuertant̄ ad deū ſuū. q: ſpūs fornicationis in medio eoꝝ volat. g̊ ⁊ currunt corporal̄r ⁊ ſpūal̄r q: multi in religione valde ſurgūt mane: ⁊ frequēter ieiunāt: qui ſi eēnt in ſeculo: dormirent ⁊ crapule vacarent. Obediētia nō maculatur. Prouerb. iii. Vie eius vie pulchre. Nec ledit̄. Si quid em̄ culpe ⁊ periculi in eo qđ iniungitur eſt: ſuperioris eſt. ſibi non nocet: niſi manifeſtū pctm̄ ſit. xxiii. q. i. quid culpatur. ⁊ de hoc ſatis. S. c. ar. R. item ſciendū. Vn̄ de obediētia pōt dici illud ps. xc. In manibus portabūt te ⁊c. Item obediētia hoīem expedit ⁊ exoneratū reddit. aliis em̄ incūbit ſolicitudo ꝓ ipſo ⁊ tꝑaliter ⁊ ſpūaliter ideo nō ſolum pōt currere ſed etiam volare. vt ꝓrime dictum eſt. Si tn̄ habeat alias duas alas ſibi ꝯiunctas: ſcʒ caſtitatem ⁊ paupertatem. Apocal̄. xii. Date ſunt mulieri due ale aquile magne vt volaret in deſertū ſcʒ religionis Bern̄. Magna penna paupertas: qua tam cito volatur in celū. Nam aliis virtutibus ꝓmiſſio regni datur. Paupertati vero nō tam ꝓmittitur: ꝙ celi inueſtitura datur. qm̄ ipſoꝝ inquit eſt regnū celoꝝ. Matth. v. Caſtitas etiā magna penna eſt. q hoīem expedit ab illa delectatione q̄ difficillimū eſt hoīem liberari. l. diſt. q: tua. ⁊ a fortiſſima occaſione peccādi: ſcʒ a muliere. ꝑ quā diabolus Adam eiecit. Gen̄. iii. ⁊ per quā Iob deuicit: quū dixit illi vxor. Adhuc tu ꝑmanes in ſimplicitate tua ⁊c. Cui ille. Tāq̄ vna de ſtultis mulieribus locuta es. Iob. ii. Itē obediētia facit hoīem triūphare. Prouer. xxi. Teſtis mēdax peribit. vir obediēs loquet̄ victorias. Teſtis mēdax eſt: q profeſſus eſt obedientiā ⁊ eā nō ſeruat. q̊ in pn̄ti perit: qꝛ in bello ſpūali ſuccūbit. ⁊ in futuro peribit: q: eternaliter dānabitur. Exemplū de hoc in ꝑplo iudaico q̄ ꝓmiſit ſe ſeruare legem. Exod. xix. Oīa que locutus eſt dn̄s faciemus. Itē Ioſue. i. Oīa que p̄cepiſti nobis faciemꝰ. quū vero tranſgrediebatur legem vincebat̄. Ioſue. vii. Anathema in medio tui iſrael eſt. nō poteris ſtare coram hoſtibus tuis. Adam ſimiliter factus inobediens ſuperiori ſuo, habuit repugnās ſuū inferius. Gen̄. iii. Qui comedit: ⁊ aperti ſunt oculi eius. gloſ. Aug. Aīa rōnalis motꝰ beſtiales in carne ſua erubuit. ⁊ ſubdit̄. Motus iſte de tranſgreſſione veniebat. Bern̄. Tale inuenit aīa inferiꝰ ſuū: qualem ſe exhibuit ſuperiori ſuo. Armatur em̄ creatura ad vlciſcendā iniuriā creatoris. Unde ⁊ iuſtus Iob grauatꝰ in iſto inferiori ait. Iob. vii. Quare poſuiſti me contrariū tibi: ⁊ factus ſum mihimetipſi grauis? vbi dicit Greg. Dum homo a carne moleſtias ⁊ a mente queſtiones tolerat: graue pondus ſupra ſemetipm̄ portat. ⁊ iii. Reg. xi. legitur de Salomone. Fecit Salomon qđ nō placuerat corā dn̄o. ⁊ ſubditur. Et ſuſcitauit dn̄s aduerſarium Salomoni. Sic accidit ei qui in religione eſt: qui obedientiā non ſeruat ei cui ꝓmiſit. ꝙ dn̄s permittit euꝫ impugnari ⁊ vinci. ⁊ ſic perit qui ꝓpriam volūtatem in religione vult ſequi tamq̄ filius ꝑditionis. Io. xvii. Nemo periit ex eis niſi filius perditionis. Et vere filius ꝑditionis eſt: qui volūtarium laqueū ſibi iniecit quo periturus erat. Prouer. viii. Illaqueatus es verbis oris tui. Et vere filius ꝑditionis de loco ſalutis fecit ſibi locuꝫ dānationis. ⁊ quū eſſet liberatus de mari mūdi huius: ⁊ iam ingreſſus nauē religionis: ibi etiam periclitatur. Actuū xxviii. Utiq̄ homicida eſt hic qui quū euaſit de mari: vltio diuina nō permittit eū viuere. Unde ⁊ Abbas Motues (vt legit̄ in vitis patrum) ait. Nos quidem in tranquillo mari nauigare videmur. ſeculares vero in periculoſis locis. ⁊ nos quaſi in die nauigamus, ſole iuſtitie illuſtrati: illi vero in ignorātia quaſi per noctem. Sed frequēter cōtingit ꝙ ſecularis in tenebroſa hyeme nauigās vigilans autem ⁊ clamans ꝓpriam nauem ſaluet. Nos aūt quia in tranquillo nauigamus: ſepius ex ipſa ſecuritate negligimus: ⁊ perimꝰ humilitatis gubernacula relinquētes. Obedientia autē filia ꝑmogenita eſt humilitatis. ſicut ſenſus ꝓprius ⁊ voluntas ꝑmogenita filia ſuperbie eſt. ⁊ vt ſupra tactū eſt vir obediens pōt loq̊ victoriam. Prouer. xxi. q: habet nobiliſſimū genus triumphi. Nobiliſſimū genus triūphi eſt ſeipſum vincere. Ezech. v. Uſus ethici. Nobile vincendi genus eſt patientia. vincit Qui patitur. ſi vis vincere: diſce pati. qđ facit obediens. Unde ſuꝑ illud. i. Reg. xv. lxxxi. diſt. ſi qui. Melior eſt obedientia ⁊c. dicit Gregorius. Uir obediens loquitur victorias. dum enim aliene voci humiliter ſubdimur: noſmetipſos in corde ſuperamus. Prouerb. xvi. Melior eſt qui dominatur animo ſuo expurgatore vrbium. Multi vrbes ⁊ regna ſibi ſubiugauerunt: qui ad hunc triūphū nobilem non peruenerunt. Hic triumphus proprius eſt hominis. Uincit leo vel aliud animal cetera animalia: ſꝫ ſeipſum vincere non poteſt. Seneca. Qui ſeipſum vincit contra omnia fortis eſt. Conſtantinus auguſtus dicit vt legitur in legenda beati Syluestri. Uincimꝰ noſmetipſos quū nos a mala voluntate excludimꝰ. Quid prodeſt barbaras vincere nationes: ſi a crudelitate vincamur. Uincere namq̄ bella virtus eſt populorum. vincere vitia virtus eſt morum. Obediens deo ſubiectus eſt. ideo merito cetera ſunt ei ſubiecta: ⁊ nihil ei repugnat. Deus enim in obediente pugnat. ideo nō eſt mirum ſi ipſe triūphat. Leuit̄. xxvi. Si in preceptis meis ambulaueritis ⁊c. Perſequimini inimicos veſtros: ⁊ corruent corā vobis. Itē obedientia animā ornat. Vn̄ inauris eſt aurea quā celeſtis ſponſus dat aīe. Prouerb. xxv. Inauris aurea ⁊ margarita fulgens: q̊ arguit ſapientem ⁊ aurē obedientem. Margarita fulgēs inauri auree decenter iungit̄: et doctrina menteꝫ illuminans auri obedienti vtiliter ꝓponitur. Dat Eliezer inaures aureas Rebecce. Gen̄. xxiiii. In-

aures ergo dat chꝛiſtus anime. vt in auditu auris obediat ſibi in pceptis ⁊ pꝛohibitionibus. ps. xvij. In auditu auris obediuit mihi. Item obediẽtia eccleſiam letificat. Eccli. iij. Qui obedit patri refrigerabit matrem. ſcilꝫ eccleſiam militantem. Item hominẽ gloꝛificat. Roma. vlt. Obedientia veſtra in omnem locum diuulgata eſt. Animam caſtigat a libidine ꝓpꝛie voluntatis. j. Per. j. Animas veſtras caſtificantes in obedientia charitatis. Itez conſeruat animam. Prouerb. xix. Qui cuſtodit mandatum: cuſtodit animam ſuam. Obedientez merito cuſtodit domin⁹ tanq̄ ſuum. Prouerb. xxix. Verbum cuſtodiens filius extra perditionem erit. Eccl's. viij. Qui cuſtodit pꝛeceptum non experietur quicq̄ mali. Item obediẽtia homini pacem dat. Prouer. xiij. Qui timet preceptũ: in pace verſabitur. j. Machab. xiiij. Siluit terra iuda oĩbus diebus Simonis. ſiluit. i. quieuit: vel pacem habuit. Simon obediens interpꝛetatur. Et vere verus obediẽs ſilet coꝛde ⁊ oꝛe: non murmurans de iniunctis necintus nec extra. vnde ⁊ pacem habet quicq̄d ſibi cõmendetur. Eſaie. xlviij. Vtinã attendiſſes ad mandata mea. fuiſſet quaſi flumen pax tua. Item obedientia benedicã hominem facit. Deutero. xj. Propono vobis benedictionem: ſi obedieritis mãdatis. eiuſdem. xxviij. Venient ſup te oẽs benedictiones iſte ⁊ appꝛehendent te. ſi tamen pꝛecepta eius audieris benedictus tu in ciuitate ⁊c. Itez facit hominẽ beatum. Matth. xvj. Beatus es Simon bariona. Prouer. xxix. Qui cuſtodit legem beatus eſt. Obedientia in pſenti hominẽ dignum pꝛelatione efficit. Unde domin⁹ Simonem pꝛefecit ceteris apoſtolis. Matth. xvj. j. Mach. ij. Simon frater veſter ſcio ꝙ vir ꝯſilij eſt. ipſuz audite ſemp. ⁊ ipſe erit vobis pater. In vita beati Giliberti dicit. Pꝛeeſſe nõ audeat: qui ſubeſſe non didicerit. nec obedientiã a ſubditis imploꝛet: qui eam pꝛelatis exhibere (. ij. q. vj. qui ſe ſcit. §. ⁊. ij.) nõ nouit. Pꝛius quidem debet eſſe diſcipulus q̄ magiſter. lix. diſt. oꝛdinatos. ex de elec. cũ in magiſtrũ. Atqui inuerecũde repente religioſi pꝛepoſiti ducatum ambiunt: quia nec eſſe adhuc milites didicerunt. Quid putamus: quid iſtis ſubiectis pꝛeſtaturi ſunt: qui ante q̄ diſcipulatus limen attingant: tenere locum regiminis nõ foꝛmidant: lix. diſt. hoc ad nos. Et q̃ ſub alio eſt vel eſſe debet: alium ſub ſe habere non debet. ff. de adult. ſic eueniet. ff. ad mace. filium habeo. lvj. di. miſerum. Item obedientia ad regnũ celi introducit. Mat. xix. Mar. x. ⁊ Luce. xviij. Si vis ad vitam ingredi: ſerua mandata. Inobedientia clauẽ paradiſi amiſit: ſed obedientia eã recuperauit. Unde Simoni Petro dicit Mat. xvj. ⁊. xxiiij. q. j. quodcũq̧. Dabo tibi claues regni celoꝝ. Item obedientia vitam homis feliciter cõſummat. Job xxxvj. Si audierint ⁊ obſeruauerint: cõplebũt dies ſuos in bono: ⁊ annos ſuos in gloꝛia. Si autem nõ audierint tranſibũt per gladiuz. Item de obedientia dicit Greg. ꝙ non tam eſt virtus q̄ mater virtutum. quod ideo dicit quia obediẽtia pꝛoducere poteſt motus omniũ virtutũ. omnes eñ poſſunt iuberi. ⁊ ſi aliquis pꝛoducat motus illos qui iuſſus eſt: obedientie ſunt. ⁊ de hoc ſupꝛa in iſto ar. in. §. iterum etiam. ℣. item obedientia. tactum eſt. Itẽ ſuper illud Geneſ. ij. Lignũq̧ ſcientie boni ⁊ mali. dicit gloſ. Aug. Obebientia ſola veriſſima eſt virtus: creature ſubdi rationali ſub dei poteſtate degenti. Quod põt intelligi dictum eſſe. pꝛimo quia obedientia perficit hominem ex parte illa qua habet comparationẽ ad deũ ſub quo eſt. ⁊ reſpectu actus qui eſt nobiliſſimus tanq̄ finis hominis. Finis enim eſt optimũ in vnoquoq̧. Hic actus eſt obſeruatio mãdati diuini. Eccl's vltimo. Deũ time et mandata eius obſerua. hoc eſt omnis homo. Secundo poteſt hoc intelligi dictum pꝛopter merituz. ad quod valet obedientia. Unde ſuper illud Gen. ij. Lignũq̧ ſciẽtie dicit Aug. Opoꝛtebat vt homo ſub domino poſitus ab aliquo ꝓhiberetur: vt eſſet virtus merendi. Obedientia (dum aliquis intendit facere volũtatem ꝓpꝛiam) nõ videtur mereri: niſi apud ſeipſum. Ab illo eñ merces expectatur cui ſeruitur: vel cuius volũtas fit. Non meretur ergo apud alium: niſi qui nõ vult facere volũtatem ꝓpꝛiã. qđ eſt obedientie. Unde ⁊ Greg. Sola eſt obedientia q̃ meritũ fidei poſſidet. Tertio poteſt intelligi dictũ Aug. ꝓpter maioꝛem difficultatem. Virtus eſt eñ circa difficile. iuxta ſapientem. Et nomen virtutis a vi videtur eſſe deductum. Difficillimũ autem videtur agere cõtra ſe. qđ facit obediẽs. qđ ſonat nomen obedientie. Obedire eñ eſt ꝯtra audire. ꝯtra ſcꝫ ꝓpꝛium ſenſum ⁊ ꝓpꝛiam voluntatem. Greg. ſuper. j. Regũ. xv. Melioꝛ eſt obedientia q̄ victima. quia per victimã aliena caro: per obedientiam vero ꝓpꝛia mactatur. ⁊ de hoc ſupꝛadictum eſt. in ar. liij. in. §. tertius erroꝛ. ℣. qui autem. Obediẽtia quaſi quoddam martyriũ eſt ſcḋm Climacum. Greg. Tanto quiſq̧ citius deum placat: quãto repꝛeſſa arbitrij ſui ſupbia gladio pꝛecepti ſe immolat. Obediens quaſi pꝛopꝛium ſibi amputat pꝛo chꝛiſto caput: ⁊ caput ſibi chꝛiſtũ conſtituit vel eum qui loco eius eſt. qui martyꝛium pꝛo chꝛiſto ſuſtinet: vnam voluntatem ſibi amputat. ſcꝫ volũtatem viuendi. ſed obediens omnẽ voluntatem: ⁊ ſepius vſq̧ ad moꝛtem. Obediẽtia maxime ꝓpꝛie volũtati detrahit. ⁊ ideo virtuti maxime addit. Sapiens. Hoc ſolum virtuti adijciens: qđ pꝛopꝛie voluntati detraxeris. Poeta. Eſt virt⁹ placidis abſtinuiſſe bonis. Propter ea q̃ dicta ſunt amanda eſt obedientia a fidelibus tanq̄ mater eoꝝ. j. Pet. j. Sperate in eam que offertur vobis gratiam in reuelatione Jeſu chꝛiſti quaſi filij obedientie.

Quib⁹ iuuetur obedientia.

¶ Sequit de ijs que iuuare poſſunt obedientiã: vt aliquis ad eaz magis reddatur flexibilis. Primũ eſt exilitas. vt ptꝫ in virga q̃ ꝓpter exilitatem flexibilis eſt. etiam ferrum ſi ſit exile vel tenue: flecti poteſt. ſic exilitas humilitatis perꝑcipue valet ad obedientiam. Unde cantoꝛ Pariſienſis humilitatem poſuit matrẽ obedientie. ⁊ Phil. ij. pꝛemittit humilitatem chꝛiſti. Apoſtolus. Humiliauit inquit ſemetipſum factus obediens ⁊c. Augu. xiiij. de ciui. dei. Obedientia niſi humilium eſſe non poteſt. humilitas eñ vacuitas eſt pꝛopꝛij ſenſus ⁊ voliti. ⁊ alienũ ſenſum ⁊ volitum recipit quaſi vacua a ſuo. ⁊ ſic fit obediens. Superbus ſenſum ꝓpꝛium retinens nõ recipit ſenſum alienũ ⁊ velle. ⁊ ideo non obedit. Prouerb. xxvj. Vidiſti hominẽ ſapiẽtem ſibi videri: magis illo ſpem habebit inſipiens. Cibus nimis ſalitus quaſi perdit⁹ eſt. facilius ſal cibo additur q̄ ſubtrahatur. Sic qui ad religionem venit: ſi ſal pꝛopꝛij ſenſus in eo nimis abundet: non eſt aptus religioni. Facili⁹ homo ſimplex religioſus bon⁹ efficitur q̄ ſapiẽs. Bern. ad fratres de monte dei. Superbia quantũuis ſibi pꝛudens videatur: dimittenda ⁊ abigenda eſt. Si enim admittitur ſuperbus. pꝛima die qua incipit habitare icipit leges dare. nimiũ ℞o ſtultus diſcere non põt quas inuenit. Eccli. xix. Melioꝛ eſt qui minuitur ſapientia: ⁊ indiget ſenſu in timoꝛe dei: q̄ qui abundat ſenſu ⁊ tranſgreditur legem altiſſimi. Timoꝛ quidez exiſtimat pericula: etiam que non ſunt. defectus ſuos ſcrutatur ⁊ inuenit ſe ſenſu indigere. ⁊ ſic timoꝛ humilitatem introducit. Humilitas vero videns ſenſum ſuũ non ſufficere: alieno ſenſui acquieſcit. nec vult habere ducem illũ qui in tot foueas eum pꝛecipitauit. ſcilicet ſenſum pꝛopꝛium. ¶ Secũdum eſt aſſuefactio. vnde equus aſſueſit circumuolutionibus: vt facilius ad voluntatem ſeſſoꝛis flecti poſſit. Prouerbioꝛum. xxj. Equus paratus ad diem belli. dominus autem ſalutem tribuet. Equus autem eſt religioſus cui frenum obedientie impoſitum eſt. Zacha. x. Poſuit eos quaſi equos gloꝛie ſue in bello. Operatur autem deus in viro religioſo gloꝛioſa ⁊ ſalutifera. ⁊ ideo equus gloꝛie poteſt dici. Hic equus per aſſuefactionem parandus ad obedientiam/ vt vult ſeſſoꝛ eius. i. platus. nũc ad dexteram pꝛoſperitatis: nunc ad ſiniſtram aduerſitatis vertit. aliter in die belli ſuccũbet. qñ ſcilꝫ aliquid graue iniũgetur. Religioſus qui in ſua voluntate nutritur: de-

ſtruitur. ❡ Tertium eſt ignis amoꝛis, vt patet in cera q̄
calefacta facile flectitur. ⁊ in metallis que ab igne lique
fiunt: ⁊ ſic facile foꝛmam rei cui infunduntur accipiunt.
Et hoc valere poteſt ad hoc ꝙ coꝛ per obedientiā magis
flexibile fiat: ſi ignis diuini amoꝛis oſtēdatur. Qualiter
deus dilexit nos. Luce. xij. Ignē veni mittere ⁊c. Frequē
ter cogitandus eſſet amoꝛ ille, ex quo ꝓ nobis altiſſim⁹
obedire voluit vſqꝫ ad moꝛtē crucis. Phil. ij. vt cōfunde
remur inobedientes eſſe ad leuia que nobis ex eius ipe
rio iniungūtur. Leuit. vj. Ignis in altari, ſcꝫ coꝛdis mei
ſemꝑ ardebit. quem nutriet ſacerdos, homo contritus
ſubijciens ligna, ſcꝫ memoꝛiā crucis, per ſingulos dies,
ſcꝫ cōtinue. ❡ Quartū eſt ſeparatio rei ab aliquo magꝭ
flexibili cui adherebat. vt ptꝫ in coꝛio adherēti ligno: qđ
flecti nō poteſt niſi a ligno ſeparetur. ſic expedit ei q̄ ꝑfe
cte obedire vult: ꝙ voluntatem ſuā ab omni re tēpoꝛali
ſeparet: ⁊ eam recolligat, vt habeat eā paratam quando
mādatum ſuperioꝛis veniet. ps. cxviij. Paratus ſuꝫ ⁊ nō
ſum turbatus. Item. ps. lvj. Paratum coꝛ meū deus pa
ratum coꝛ meum. Bern. Paratum ad ſublimia, paratuꝫ
ad humilia, paratum ad oīa. ❡ Quintū eſt alicui⁹ liquo
ris admiſtio. vt pellis dura vngitur: vt ſit tractabilioꝛ. et
terre dure aqua miſcetur. ſimiliter vnctio gratie neceſ
ſaria eſt vt coꝛ magis obediens fiat. Ideoqꝫ qui in reli
gione eſt frequēter in oꝛatione debet ſupplicare vt gra
tiam obediēdi ei tribuat: ⁊ coꝛ eius leuiat ⁊ humiliet ſpi
ritusſanctus: ⁊ pꝛelato beneplacitum ſuū deus inſpiret.
Aug. x. lib. ꝯfeſ. Domine cōtinentiā iubes, da qđ iubes. et
iube qđ vis. ❡ Valet etiam ad obedientiā imperan
tis modeſtia. Seneca. Remiſſius imperāti melius pare
tur. Greg. Qui ab vnoquoqꝫ bono etiā ſubiectos vetat:
neceſſe eſt vt multa ꝯcedat. ne obedientis mens fundit⁹
intereat: ſi a bonis oībus repulſa ieiunet. Unde dñs Ade
vnicā arboꝛem ꝓhibuit: oēs alias cōceſſit. Gen. ij. ⁊ iij.
Reg. xij. populus inobediēs factus fuit ꝓpter graue im
periū. iij. Reg. xij. vij. q. j. deniqꝫ. facit ad hoc. xxvj. q. vij. al
ligant. xlv. di. cum btūs. Unde ⁊ dñs nō ꝑcepit Petro: ſꝫ
rogauit vt nauē a terra ſubducat. Luce. v. In quo cōfun
ditur ſuꝑbia pꝛelatoꝝ qui ſemꝑ imperant: ⁊ ꝑ obediētiaꝫ
mandant: ⁊ vix aut nunq̄ rogant. Gladius in manu fu
rioſi ꝑceptum ꝑceps in oꝛe ꝑlati. Ezech. xxxiiij. Cū auſte
ritate imperabatis eis ⁊ cū potentia. xlvij. di. hoc hꝫ. faci
unt ad hec. xlv. diſti. licet. j. ⁊. ij. xcv. diſt. eſto. xj. q. iij. rogo.
Hoc etiā eſt ꝯtra illos pꝛelatos qui pꝛo quacūqꝫ cauſa ⁊
ꝑcipitanter excōicationis ſniās ⁊ aliam cenſuram fulmi
nant in ſubiectos. ꝯtra illa. c. xj. q. iij. nemo. c. nullus ſacer
dotū. ex̄ de ſen. excō. ſacra. ⁊. c. ti. cum medicinalis. li. vj. et
de re iud. cū eterni. lib. vj. Seneca. Generoſus eſt anim⁹
⁊ in ꝑtāte naturaliter recalcitrās. facilius ducitur q̄ tra
hatur. Uera em̄ obedientia ⁊ pura imponēda charitatē
reſpicit nō timoꝛem. j. Pet. j. Caſtificantes aīas in obedi
entia charitatis. Ouidius. Si quotiens peccant hoīes
ſua fulmīa mittat Juppiter: exiguo tempoꝛe nullus erit.

Obediē
tie grad⁹
ſeptem

❡ O Gradus autē obedientie ſm Bern. ſeptem ſunt.
❡ Pꝛimus eſt obedire libenter. quē gradū (vt ipſe ait)
nec pōt aſcendere qui voluntatē pꝛecipientis ſed ſuam
nō fecerit. Libenter obediebat qui dicebat Joā. iiij. ⁊. vj.
Meus cibus eſt vt faciam voluntatē eius qui miſit me.
Aug. x. lib. cōfeſ. Optimus tuus miniſter eſt: qui nō ma
gis intuetur a te audire qđ ipſe voluerit: ſed potius hoc
velle qđ a te audierit. Bern. Quiſquis occulte ſatagit vt
qđ vult ipſe hoc ei pꝛelatus iniūgat: ipſe ſe ſeducit ſi foꝛ
te ſibi quaſi de obedientia blandiatur. Neqꝫ em̄ in ea re
ipſe ꝑlato ſed magis ei pꝛelatus obedit. Paratā ad deū
voluntateꝫ oſtendit Paulus dicēs. Act. ix. Dñe quid vis
me facere. Bern. in ſermonibus. Nec dubiū quin amplio
rem gratiā mereatur qui obedientē ſe exhibet ante man
datuꝫ q̄ qui obedire ſatagunt poſt mandatū. Requirit
dñs oblationes voluntarias. Exo. xxv. Ois volūtarius
⁊ pꝛono aīo offerat pꝛimitias dño, coacta em̄ ſacrificia
deo nō placēt. xx. q. iij. pꝛeſens. Sed quidaꝫ religioſi ſunt
ſimiles ruſticis qui dñis ſuis nullum ſeruitium volūt fa
cere niſi coacti. ⁊ de hoc ſupꝛa dixi. Et notandū ꝙ liben
ter obedire pꝛecipue laudabile eſt quū grauia iniungū
tur. Unde ſuper illud. j. Reg. xv. Melioꝛ eſt obedientia.
gloſ. Aug. Sciendū eſt ꝙ obedientia aliquādo recuſat.
viij. q. j. ſciendum. ⁊ de hoc. s̄. Hinc Moyſes ꝑncipatum
populi humiliter recuſat. Exod. iij. ⁊. iiij. c. Paulus autē
audacter dicit Actuū. xxiij. c. Ego nō ſolum ligari in hie
ruſalem: ſed moꝛi paratus ſum. Eſt notanduꝫ inſuper ꝙ
obediētia in difficilioꝛibus humiliatis gratioꝛ eſt. ⁊ ex vl
tima ſuperbie radice pꝛocedit. Bern. de pꝛecepto ⁊ diſpē
ſatione. In obediendi ratione hec regula generalis te
neatur. vt in difficilioꝛibus quibuſqꝫ agendis obediētia
gratioꝛ q̄ pꝛeuaricatio grauioꝛ iudicetur. Et in facilioꝛi
bus minuſqꝫ oneroſis contēptus dānabilioꝛ q̄ actus cō
mendabilioꝛ exiſtimetur. Aug. xiiij. de ciui. dei. In para
diſo tanto maioꝛ inobedientia fuit: quāto id quod pꝛece
ptum eſt nullius difficultatis fuit. Ubi enim magna eſt
inobedientia: pena ꝓpoſita. Quiſnā ſatis explicet quan
tum malum ſit nō obedire in re facili: ⁊ tante poteſtatis
imperio: ⁊ tāto terrenti ſupplicio? ❡ Secūdus gradus
eſt obtemperare ſimpliciter. Multos enim videmus ſm
Bern. poſt pꝛecipientis imperium multas facere q̄ſtio
nes: ſepius ingeminare, Unde hoc venit? Quis hoc iue
nit conſiliuꝫ? inde murmuratio, excuſatio, ſimulatio, im
poſſibilitatis aduocatio. ps. xvij. In auditu auris obedi
uit mihi. vt oſtendat vno eodemqꝫ momento pꝛoceſſiſſe
⁊ imperantis imperium ⁊ obſequentis obſequium. ⁊ de
hoc ſatis ſupꝛa. ❡ Ad ſimplicitatem obedientie ꝑtinet
non iudicare quid vel quare pꝛecipiatur. Bern. in lib. de
conſideratione. Omnibus nobis maxime in cōuerſiōis
initio nulla magis virtus nobis neceſſaria eſt: q̄ ſimpli
citas humilitas ⁊ grauitas verecūda. Bern. ad fratres
de monte dei. Perfecta obedientia maxime in ſuſcipien
te indiſcreta eſt. hoc eſt nō diſcernere quid vel quare pꝛe
cipiatur. ſed ad hoc bene niti: vt fideliter ⁊ humiliter fiat
quod a maioꝛe pꝛecipitur. Idem loquens de nouitio ait.
Stultus fiat: vt ſit ſapiens. ⁊ hec omnis ſit eius diſcretio
vt in hac parte nulla ſit ei. Idem in ſermonibus. Rara
auis in terris diſcretio. Ideo diſcretionis locum fratres
in nobis ſuppleat virt⁹ obediētie: vt nihil plus nihil mi
nus nihil aliter q̄ imperatum ſit faciatis. Deutero. xij.
Quod pꝛecipio tibi hoc tm̄ facias: nec addas quicq̄: nec
minuas. facit qđ legitur ⁊ no. xlv. diſt. diſciplina. ex̄ de of.
cuſt. c. j. Quum Julius Ceſar in perdomandis hoſtibus
quinqꝫ annoꝛum ſibi permiſſum terminū pertranſiſſet:
licet gloꝛioſe triūphaſſet: honoꝛ tamen debitus denega
tus eſt ei. nec vꝛbem intrare permiſſus eſt: eo ꝙ vltra ter
minū ſibi pꝛefixum moꝛam traxiſſet. Deutero. xij. Non fa
cietis ibi quod nos facimus hic hodie. ſinguli quod re
ctū ſibi videtur. Aug. v. de ciui. dei. c. xviij. narrat de Toꝛ
quato qui filiū: qui non ſolum nō cōtra patriam ſed etiā
pꝛo patria pugnabat: tamen quia contra imperium ſuū
hoc feciſſet occidit: ne plus mali in exemplo imperij con
tempti q̄ gloꝛia occiſi hoſtis eſſet. ⁊ etiam hoc poſui in
pꝛima parte iſtius operis. s̄. in. §. ſed licet. ꝟ. conſimile. in
xlij. ar. ⁊. in. §. cum ꝟo. ꝟ. amplius. in. xlij. ar. Scđm etiam
leges ſiquis extra aciem contra pꝛeceptum ducis etiam
foꝛtiter pugnauerit ⁊ vicerit: tamen punitur. quia cōtra
pꝛeceptum fecit. ff. de re mili. l. iij. §. in bello. ⁊ no. xxiij. q.
v. relegentes. in gloſ. j. Et Bern. ſuper Canti. Qui veſtri
curam ſemel crediditis: quid rurſus de vobis vos intro
mittitis? Perfecte obediens debet ſe habere vt iumen
tum. ps. lxxij. Ut iumentum factus ſum apud te. Idem
lxxvj. Deduxiſti ſicut oues populum tuum. Et iterū. lxxix.
Qui deducis velut ouē Joſeph. De iſta materia ſatis
per Jo. caſſ. in. iiij. li. de inſtitutis renūtiantiū in vlti. c. de
nouitio ꝑ ꝑſem Pynuſiū infoꝛmato. Simplicitateꝫ obe
dientie multū amabāt antiqui patres in diſcipulis ſuis.

Ideo in principio non precipiebant eis congrua ⁊ diſcre-
ta. Unde invitis patrū dixit quidā abbati paſtori. Senio
res nō loquūtur ab initio fratribus recta: ſed magis di-
ſtorta. ⁊ ſi viderint quia ea que torta ſunt faciūt: iam eis
nō loquūtur niſi quoad expedit: agnoſcentes qm̄ in oi-
bus obedientes ſunt. Debent inferiores audire manda-
ta ſeniorꝫ ⁊ prelatoruꝫ/ quaſi a deo decerentur. Matth. x.
Qui vos audit me audit. Luce. x. xxj. di. in nouo. Unde ſi-
cut nō diſcernerent/ ſi aliquid a deo eis preciperetur: ſed
humiliter illud implerent: ſic nō debent diſceptare de mā
datis p̄lati. Bern. Nō te moueat magiſtri impetus indi-
ſcreta poteſtas: ſꝫ memento q: nō eſt poteſtas niſi a deo
⁊ qui poteſtati reſiſtit: deo reſiſtit. xj. q. iij. qui reſiſtit. xxiij.
q. j. quid culpatur. Roma. xiij. Coloſ. iij. Ephe. vj. Hebre.
vltio. Serui obedite per oia dn̄is. Et ſequit̄. Quodcūq͡ꝫ
facitis ex animo operamini ſicut dn̄o et nō hominibus.

Cādide eſt ⁊ iperādum ⁊ obediendum.

❡ Tertius gradus eſt hilariter obedire. Hilarem enim
datorem diligit deus. ij. ad Cor. ix. ex̄ de dona. c. j. Bern.
Serenitas in vultu/ dulcedo in ſermonibus/ multū colo
rant obedientiā obſequētis. Nubiloſa corporis cōpoſi-
tio/ ⁊ facies tenebris triſtitie occecata vel obfuſcata/ ab
animo receſſiſſe ſinceram ⁊ iocūdam animā ſignāt. In-
compoſitio em̄ corporis (ſm Aug.) inequalitatē mentis
indicat. xlj. di. §. ſicut ergo. Sed ⁊ ſuperior cū hilari vul-
tu precipiat. Qui em̄ libenter obediat hoi triſtitiā efflan
ti. Ephe. vj. ibi. Et vos dn̄i eadem facite illis remittētes
minas. Eccli. xxxv. In oi mādato hilarem fac vultū tuū.
Ouidius. Super omnia vultus Acceſſere boni. Qui cū
murmure obediunt felle deum paſcūt. ps. lxviij. Dederūt
in eſcam meā fel. Cibus chriſti obedientia eſt. vt ſupradi
ctum eſt Jo. iiij. Meus cibus eſt ⁊c. fel inquā murmur.
Obedientia taliū eſt quaſi obedientia demonū. Ad p̄ce-
ptum enim chriſti exibant demonia a multis clamantia.
Luce. iiij. qui licꝫ obediant/ nō t̄n obedientes ſunt: etſi di
cantur eſſe. Matth. xxvij. Inuenerunt hoiem cireneum
ſimonem noie: ⁊ hunc angariauerūt. Vere em̄ tales cum
multa ſui angaria ⁊ prelatorꝫ triſtitia ⁊ melancholia obe
diunt. ſicut hodie inter religioſos continua experientia
manifeſtat. Tales ſunt vt magni lapides: q̄ moueri non
poſſunt ſine afflictione mouentis. Eccl'i. x. Qui trāſfert
lapides: affligetur ab eis. Ad lr̄aꝫ hodie ſi p̄latus trāſfe
rat de loco ꝯſolabili fratrem ad aliū locum nō ſibi conſo
labilem: afflictionē ⁊ perſecutionē recipiet a fratre trāſla
to. Tales ſunt vt rote carri: nō ſolum in hoc ꝙ ꝑ defectu
vnctionis murmurant: ſed q: vnus alterū precedere non
vult. nō faciam hoc dicit vnus niſi ille idem fecerit. Eccl'i
xxxiij. Precordia fatui quaſi rota carri. vnde Jo. xxj. quū
dixiſſet dn̄s Petro: Sequere me. ⁊ ille dixiſſet de Joāne.
Hic aūt quid: ait ei dn̄s. Quid ad te: tu me ſequere. Ta-
les etiam ſunt ſicut imagines in edificijs que ſuſtinēt co-
lūnas: que in facie triſtitiam oſtendūt. ❡ Prelatꝰ cuius
ſubditi cum triſtitia ⁊ murmure obediūt: ſimilis eſt illi q̄
habet oia mēbra infirma: q̄ neceſſe habet mouere: ⁊ nul-
lum mouere pōt ſine magno labore ⁊ dolore: vnde eſt in
magna miſeria. Prelatus talis imperat iſti: ⁊ ipſe affligi
tur ⁊ contriſtatur. ⁊ ipſe cum eo. ⁊ ſic qui obſequi debue-
runt offendunt. Hebre. xiij. Obedite prepoſitis veſtris: ⁊
ſubiacete eis. Ipſi em̄ peruigilant quaſi rationē pro ani
mabus veſtris redditurí. vt hoc faciant cū gaudio ⁊ nō
gementes. hoc em̄ nō expedit vobis. Seneca in li. de offi-
cijs. Ira a natura comparatū eſt: vt altius iniurie q̄ⁿ me-
rita deſcendant. Illa cito defluūt. has tenax memoria cu
ſtodit. Satiſfacit dn̄s pro obedientia aliquorꝫ: ſi afflictio
nem quā ipſi faciūt ſuperioribus ſuis ignoſcit. Quā ho-
die rationem prelatus pro ſubdito reddet dn̄o: quū raro
hodie quis obediat: niſi vbi conſolationem ſuam vide-
rit: Secure dicat eis prelatus ſi eos correxit: Mūde ſunt
manus mee a ſanguine veſtro. Actuū. xx. xliij. di. epheſijs
⁊ vide qđ legit̄ ⁊ no. ex̄ de off. or. irrefragabilis. ❡ Quar
tus gradus eſt velociter obedire. Luce. xix. dictū eſt Za-
cheo. Feſtinans deſcende. ⁊ ſubditur remuneratio. Ho-
die ſalus huic domui facta eſt. Matth. iiij. Illi continuo
relictis retibꝰ ſecuti ſunt euꝫ. ⁊ de Mattheo d: Matth.
ix. ⁊ Luce. v. Surgens ſecutus eſt eum. Hiero. Perfecta
obedientia eſt imperfecta relinquere. Canti. v. Manus
eius tornatiles. Valde gratum ſolet eſſe p̄ncipibus quū
precepta eorꝫ velociter adimplent̄. Prouerb. xxij. Vidiſti
hoiem velocem in opere ſuo. coram regibus ſtabit. non
erit ante ignobiles. Ethicus. Tolle moras: nocuit ſemꝑ
differre paratis. ex̄ de reg. iur. li. vj. mora. Marianū raue
natem ep̄m reprehendit Greg. ꝙ ſtatim in iniunctis ſibi
non obediuit. xviij. q. ij. dudum. Et epiſcopuꝫ ſipontinū.
xxvij. q. j. ſi cuſtos. ibi. Et ſtatim nō ſolum ⁊c. Et Sergiuꝫ
defenſorem. e. q. ⁊ cauſa. ſi homo. ibi. Omni ergo dilatio-
ne/ omni excuſatiōe poſtpoſita. Et pape Victor dicit. Nā
ſi hoc agere cito neglexeritis ⁊c. xc. diſt. c. ſi. Et hic adde q̄
ſcripſi. ſ. in. §. ſpecies acidie. v̄. alia ſpecies acidie eſt tardi
tas. in ar. lxxv. Et Gelaſius Caſtoriuꝫ ep̄m. xviij. q. ij. pru-
dem. ❡ Quintus gradus eſt viriliter adimplere māda-
tum. Bern. Manū tuam miſiſti ad fortia. agendū eſt in-
ſtanter ⁊ conſtanter obediendum. Nec inter aſperitatem
verberū tam regalis eſt ſemita relinquenda. ⁊ loquit̄ de
ſemita obedientie. p̄s. xxvj. Viriliter agite. Chriſtus hāc
ſemitam etiā pro morte ignominioſiſſima relinquere no
luit. Phil'. ij. Factus obediens vſq͡ꝫ ad mortem. Bern. ad
fratres de monte dei. Putas obedientie fructum quum
ſubditus audit obedientiā quā multis expetierat votis:
quū ei precipitur quod redoleat dignitatem: E cōtrario
meritum aſſigna illi obedientie que terreat animū audi
entis: grauis ad audiēdum: grauior ad implendū: ⁊ gra
uiſſima ad tenendum. Ad hoc facit. xix. diſt. in memoriaꝫ.
in p̄n. ⁊. c. di. cōtra morem. in prin. ❡ Sextus gradus eſt
humiliter obedire. vnde Bern. Magna virtus humili-
tatis: ſine cuius obtentu virtus fortitudinis non ſolū vir
tus non ſit: ſed etiam in ſuperbiam erūpit. Lu. xvij. Quū
feceritis omnia que precepta ſunt: dicite Serui inutiles
ſumus. quod facere debuimus fecimus. ❡ Septimꝰ gra
dus eſt indeſinenter obedire. Bern. Perſeuerantia ſin-
gularis eſt filia ſummi regis. Matth. x. ⁊. xxiiij. Qui p̄ſe-
uerauerit. vij. q. j. ſuggeſtum. Ideꝫ. Quid currere ꝓdeſt:
⁊ ante metam curſus deficere: Sic currite vt comprehen
datis. j. ad Cor. ix. Greg. in moral'. Incaſſum quippe bo-
num agitur: ſi ante vite terminuꝫ deſeratur. quia fruſtra
velociter currit: qui prius q̄ⁿ ad metaꝫ perueniat/ deficit.
de hoc de peni. diſt. iij. incaſſum. et de hoc legitur ⁊ no. ex̄
de renun. c. j. ❡ Hi ſunt ſeptem gradus ſcale quam vidit
Jacob. Gen̄. xxviij. Hanc viſionem vidit iacob dormiēs
in itinere lapide ſuppoſito capiti. gloſ. Caput ponit in la
pide: qui chriſto inheret mente. Et ſm Augu. In itinere
dormire: eſt in via huius ſeculi ab impedimēto ſecularium
actionum quieſcere. Beatus Baſilius/ ⁊ Auguſtinus/ ⁊
Benedictus/ ⁊ Franciſcus/ qui religiones inſtituerunt:
quū chriſto corde adheſiſſent: ⁊ a curis huius ſeculi quie
ſcerent: ſpiritualiter viderunt viſionem illam. Scala hec
obedientia eſt. iuxta illud. Si vis ingredi ad vitaꝫ: ſerua
mandata. Matth. xix. Mar. ⁊. Luce. xviij. Cuius duo la-
tera poſſunt intelligi/ paupertas voluntaria/ ⁊ continen
tia: vel abrenuntiatio proprij ſenſus ⁊ proprie volunta-
tis. ❡ Attendenda autem ſunt quatuor que de hac ſcala
dicuntur. ⁊ tria infra adduntur. Primū eſt ꝙ erat ſtans
ſuper terram. in quo notatur rectitudo intentionis. que
debet eſſe in ijs qui viam obedientie aggrediuntur. ⁊ ex-
cluditur per hoc macula intentionis terrene eorꝫ qui ha
bent terrenā intentionem in religione. in q̄bus ſcala non
ſtat ſed potius iacet ſup terrā. Eccl's. iiij. Cuſtodi pedem
tuū. i. intentioneꝫ ⁊ affectionem ingrediendo domū dei.
❡ Scd̄m eſt. cacumen eius tāgebat celū. in quo figura-
tū eſt ꝙ cōuerſatio religioſorꝫ in celis dꝫ eſſe. iuxta Pau-
lū. Noſtra cōuerſatio in celis eſt. Phil'. iij. Vel ꝙ imedia-
tus trāſitꝰ eſt in morte a via ꝑfecte obediētie i celū. q: ſm

Qđ p̄ce ptū eſt cito ipleat̄

Circa ſcalaꝫ ab iacob viſam cōſiderāda.

Bern̄. A cella itur in celum. Parum em̄ vel nihil moran⸗
tur perfecte obediētes in purgatorio: quia hic in purga⸗
torio vixerunt. Uera em̄ religio purgatoriū ⁊ fornax eſt:
in quo purgantur ⁊ depurgantur viri religioſi. de quo
purificatorio igne. xxvij. q. j. ipudicas. ⁊ iuxta illud. Taꝙ
aurum in fornace ⁊c. Sapiē. iij. Et illud Eccli. ij. ⁊. xxvij.
vaſa figuli probat fornax. de pe. di. ij. ſi em̄. vltra. iiij. colū.
vſ. ſedet. Et quia magis lucri eſt obediētia: vt ſupra ple
ne oſtēſum eſt: ideo ſufficit hic ſoluere debita. quia in vo
obediente chriſtus viuit ⁊ operatur. Gala. ij. Uiuo ego
quaſi nō ego. viuit vero in me chriſtus. Nec eſt veriſimi⸗
le ꝙ in futuro deus ſit eoꝝ vltor. quorum hic eſt author.
¶ Tertium eſt ꝙ Jacob vidit angelos aſcēdentes ⁊ de⸗
ſcendētes per ſcalam illam. in quo inſinuatur ꝙ via obe
dientie vita angelica eſt. ſiue em̄ deſcendant vere obedi
entes fratribus ſuis miniſtrādo. ps. ciij. Qui facit ange⸗
los ſuos ſpūs: ⁊ miniſtros ſuos ignem vrentem. ſiue aſcē
dant deo adſiſtēdo in oratiōe/ meditatione/ lectione/ ſi⸗
cut angeli qui ſemper vident faciē patris. Matth. xviij.
ad modum angelorum voluntatem dei peragūt. ad hoc
ex de renun. niſi cum pridem. §. porro. xxxvj. diſt. c. vlti. Un
quātum ad illos ipletur illa oratiōis dñice petitio/ Fiat
volūtas tua ſicut in celo ⁊ in terra. Matth. vj. ¶ Quar
tum eſt ꝙ domin⁹ erat innixus ſcale. in quo inſinuatur ꝙ
ꝑfecta obedientia ſe habet immediate ad deum. Nullū
em̄ interuallum vel modicum eſt inter mortem veri obe
dientis ⁊ diuinam viſionem. ps. lxxij. Tenuiſti manum
dexterā meā: ⁊ in voluntate tua deduxiſti me: ⁊ cum glo⸗
ria ſuſcepiſti me. Eſa. lviij. Si auerterꝭ a ſabbato ⁊c. ⁊ ſe⸗
quitur/ Dum nō facis volūtatem tuam ⁊c. ſequitur. Su⸗
ſtollam te ſuper altitudinem terre: ⁊ cibabo te heredita⸗
te Jacob patris tui. Multū debet incitare eos q̇ ſunt in
cella obedientie ad aſcendendum viriliter ſpes ⁊ deſide
rium videndi dominū innixum ſcale. ſicut quū clamatur
in obſidione alicuius caſtri illum habiturum centum li⸗
bras qui ꝑmo intrauerit ſpes. ⁊ deſideriū tanti lucri facit
aliquos per ſcalam aſcendere tenentes clypeos ſupra ſe:
licet lapidibus deſuper percutiantur. Sic ſpes ⁊ deſide⸗
rium paradiſi deberent facere vt homines per ſcalā obe
dientie aſcenderent: omnes aduerſitates que occurrerēt
ſuperando. Matth. xj. Regnum celoꝝ vim patitur: ⁊ vio
lenti rapiunt illud. Uere enim violēti ſibi ſunt: qui abne
gantes ꝓpriam voluntatem/ cogunt ſe alijs obedire. Fe
lix talis coactio que eſt regni poſſeſſio. Item inſinuatur
ex hoc ꝙ domin⁹ innixus erat ſcale: ꝙ ipſe paratus eſt iu
uare ⁊ cōſeruare eos qui viam obedientie aggreſſi ſunt
quaſi ſuos. ps. lxij. Adheſit anima mea poſt te: me ſuſce⸗
pit dextera tua. Attendendum eſt etiam qd̄ ſequit̄. Ue⸗
re domin⁹ eſt in loco iſto. dicit Jacob. Deus ſe exhibet ſpe
cialiter vere obedienti: eum iuuando/ conſeruando/ pro
uidendo. ⁊ merito: quū ille exhibeat ſe ſeruū dei volun⸗
tatem eius adimplēdo. ¶ Itē attende ꝙ Jacob poſtea
dixit. O terribilis eſt locus iſte. ſanctus locus religionis
ꝓpter dñi ꝑſentiam. ſolicite em̄ ſe debēt habere ꝑcipue q̇
ſunt in religione: pro eo ꝙ ibi domin⁹ preſens eſt. Hoc eſt
vnū illoꝝ que deus requirit ab homine: ſcilꝫ ſolicite am⸗
bulare coram deo ſuo. Michee. vj. Terrorem domini in⸗
cutere ijs qui peccant in locis ſanctis pena eorum qui in
locis ſanctis peccauerunt: vt pena luciferi. Eſa. xiiij. xvj.
q. ij. c. viſis. Et pena adam. Gen̄. iij. de vtroq̨. xl. di. queli⸗
bet occulta. Et Heliodorus quia profanauit templū: ac⸗
cipiens pecunias depoſitas in erario eius: calcibus equi
terribilis apparentis percuſſus ſemiuiu⁹ relictus eſt. ij.
Macha. iij. ſequitur. Non eſt hic aliud niſi domus dei et
porta celi. Domus dei dicitur religio: quia in vere obediē
tibus domin⁹ habet domū. Porta vero celi vocatur reli
gio: ꝓpter ꝓpinquitatem quā habet perfecta obedien⸗
tia ad dei viſionem. Sed ve illis qui de porta celi faciunt
portam inferni: de domo dñi ſpeluncam latronū. vt qui
ſimoniace intrant religionem aliquā: vel ꝓprietarij ſunt
ibi/ vel inobedientes/ vel incontinētes. Mat. xxij. Mar⸗
ci. xj. Luce. xix. ⁊ Jo. ij. Domus mea domus orationis vo⸗
catur. Uos autem feciſtis eam ſpeluncam latronū. j. q. iij.
ſaluator. Nil em̄ prodeſſe humilibus obedientia videre⸗
tur: ſi contemptus contumacibus nō obeſſet. ex de poſtu.
pre. c. j. §. nos igitur. ij. q. v. quāto. Item ve illis religioſis
qui de ſcala celeſtis regni ſcalam faciūt confuſionis. quo
rum peccata tanto amplius fetēt hominibus: quāto ipſi
in altiori gradu ſanctitatis conſiſtunt. ſtercus enim hoīs
qui eſt poſt angelos nobilior creatura: horribilius fetet
ꝙ aliarū creaturarū. ¶ In comitatu ſenenſi cuidā ſim⸗
plici laboratori apparuit hec viſio tēpore meo non phan
taſtica ſed veriſſima. videbat em̄ ille in domibus religio
ſorum mendicantiū ſcalam poſitam: cuius cacumē celos
tangebat. que erat in terra fixa. ⁊ videbat continue ꝑ ſca
lam illam homines aſcendere vſq̨ ad celum: ꝓpellenti⸗
bus eos religioſis illis qui ſtabant ad pedē ſcale. Et quū
per eādem ſcalam ipſi religioſi aſcendere niterentur: per
pauci aſcendebant: propellentibus eos deorſum cadere
alijs viris fulgentibus qui ſuper ſcalam innixi erant de⸗
ſuper. quā reuelationem quia ſimplex erat non intellige⸗
bat. vnde eā in domo predicatoꝝ retulit. ſed in parabolā
verſa eſt. Ego aūt de viſione timeo. quia reuera religioſi
huius tēporis cum noſtris ꝑdicationibus multos ad ce
lum mittimus. ſed quia dicimus ⁊ nō facimus. Matth.
xxiij. in ꝑn. xix. di. ſcd̄m. j. q. j. nō q̄les. multos nō ſaluādos
formido. ¶ P Sequit̄ de partibus obedientie. Et no⸗
tandū ꝙ eſt obedientia rephenſibilis: ⁊ obedientia com
mendabilis. Obedientia reprehenſibilis eſt triplex. Pri
ma eſt quū quis obedit creature inferiori hoīe. vt pecu⸗
nie. Eccſ. x. Pecunie obediūt oīa. Scd̄a eſt quū ⁊ remiſ⸗
ſione ſuperioris ⁊ quū ceruicoſitate inferioris ſit. quū il⸗
le ſcꝫ obedit qui debet imperare. ⁊ ille imperat q̇ dꝫ obe⸗
dire. quū ſcꝫ ille eſt ſupra q̄ debuit eſſe infra. ⁊ mēbrū ſu⸗
pra verticē ſe extendit. Prouer. xxx. Per tria mouetur ter
ra: ⁊ quartum qd̄ non poteſt ſuſtinere. Per ſeruū quū re⸗
gnauerit. facit. lxxxix. diſti. ad hoc. hoc eſt quū ratio obe⸗
dit ſenſui carnali: ⁊ lex rationis legi carnalis. Roma.
vij. xxij. q. v. ſi paulus. Tertia eſt quū quis in malo ſimpli
citer ſcꝫ in pctō obedit. Greg. Nunꝙ ꝑ obedientiā malū
fieri debet. xj. q. iij. quid ergo. c. iulian⁹. Bern̄. Facere ma
lum. i. pctm̄ quolibet etiā iubente cōſtat nō eſſe obedien⸗
tiam: ſed inobedientiā. Greg. Caueāt ſubditi ne plus ꝙ
expedit ſint ſubiecti ⁊c. ij. q. vij. admonendi. Aug. Sic mo
dus obedientie tenēdus eſt: vt bonis in malo nō conſen⸗
tias. nec malis in bono ꝯtradicas. de hoc. xj. q. iij. §. Item
eſt qn̄ ꝯtra equitatē. cū. c. multis ſe. Et de hoc ſatis ſupra
in ꝑncipio hui⁹ materie ſcꝫ de obediētia dictū eſt. Obe⸗
dientia vero cōmendabilis quedā eſt neceſſaria: quedaꝫ
abundans vel perfecta. Neceſſaria eſt quū aliquis obe⸗
dit in ijs in q̇bus tenet̄ obedire. Abundans vero eſt quū
obedit in ijs in q̇bus non tenetur obedire. Bern̄. Subie
ctus hmōi obedientiā q̄ finibus cohibet̄ nouerit impfe⸗
ctam. Nam pfecta obedientia legeꝫ neſcit: terminis non
arctatur. neq̨ ꝯtenta anguſtijs ꝓfeſſionis largiori chari
tate ⁊ humilitate fertur in altitudinem charitatis. Hec
eſt ꝓfeſſio fratrū minoꝝ regularis: q̇ iubet in oībus obe⸗
dire que nō ſunt ꝯtraria aīe ⁊ regule. Nulla alia regula
talem ⁊ ſic ſtrictā obedientiā hꝫ: ſed limitatā. ar. xviij. q. ij.
hoc tm̄. Et de hoc ſupra ſatis dictū eſt: maxime in iſto arti
culo. §. ſed iterū facta. v. religioſi. poſt. v. folia. ¶ Iteꝫ ad
pfectionē obedientie ptinet facere nō ſolū qd̄ iubetur: ſꝫ
etiā ſicut iubet̄. Ber. Illū optimū dixerim obediētie gra
dū: quū eo aīo opus iniūctum recipit̄/ quo ⁊ precipitur.
Gen̄. xvij. d: de Abraā. Et circūdit carnē preputij eoꝝ ſta⸗
tim ipſa die ſicut preceperat ei dñs. Mat. j. Exurgēs Jo
ſeph a ſomno fecit ſicut ei pcepit angelus. Jo. xiiij. Sicut
mandatū dedit mihi pr̄ ſic facio. ¶ Et eſt notandū ꝙ eſt
obedientia q̄ debetur ex natura: vt illa que debetur deo.
Actuū. v. Obedire opꝫ deo magis ꝙ hoibus. ⁊ illa que
debetur

Obediē tia rephē ſibilis tri plex.

Obediē tia cōmē dabilis duplex.

debetur parentib⁹ carnalibus.Ephe.vi.Filij obedite pa-
rētibus veſtris per oīa.hoc eñ et iuſtū eſt. ⁊ Col.iij. Filij
obedite parētibus veſtris per oīa.hoc eñ beneplacitum
eſt in domino.lxxxvi.diſt.nō ſatis.℣.ceterū. Item eſt obe-
dientia que nō debetur ex natura:ſed habuit voluntatem
principium ſui:vel voluntatem liberam:vel non liberam.
Voluntatem non liberā principiu⁊ ſui habuit obediētia/
quā ſeruus debet dño.Col.iij.Serui per oīa obedite dñis
veſtris.Voluntatē vero liberā ſui principium habuit obe
diētia/quā vxor debet viro:vel quā ſubdit⁹ plato.Ephe.
v.Mulieres ſubdite ſint viris ſuis in oīb⁹.Geñ.iij. Sub
viri poteſtate eris:et ipſe dñabitur tui. xxxiij.q.v.manife-
ſtū.c.eſt ordo.c.cum caput.c.mulierem.c.mulier.Heb.xiij.
Obedite ergo prepoſitis veſtris. ¶

Obediētie aduerſantia. Ultra autē ſunt que
obediētie aduerſant.et primo potiſſimū ꝓ-
prius ſenſus et ꝓpria volūtas: ſicut equus
vidēs non eſt idoneus circūire ad molam:
Sic qui h⁊ ꝓpriū ſenſum:non eſt aptus volubilitati obe-
diētie.Deutero.xij.Nō facietis ibi qđ nos facimus hic ho-
die ſinguli quod rectū ſibi videt.Judic.xvij. In illis die-
bus non erat rex in iſrł:ſ⁊ vnuſquiſq; qđ ſibi rectū videba
tur hoc faciebat.De chriſto dicit Luc.ij. Et erat ſubditus
illis.Berñ.Quis non erubeſcit obſtinatus eſſe in cōſilio
ſuo:quādo ſapiētia ipſa ipſum deſerit? Proprius ſenſus
occultus eſt veteris hominis qui inimicus eſt deo:⁊ ideo
eruēdus eſt.Mat.xviij. Prouerb.iij.Ne innitaris prudē-
tie tue:⁊ ne ſis ſapiēs apud temetipſum.ex de cōſt.c.j.c.ne
innitaris.Ve qui ſapientes eſtis in oculis veſtris: ⁊ corā
oculis veſtris prudentes.Eſa.v.Quō ſenſus ꝓprius ob-
uiet obediētie:et quō non:quere.viij.q.j.ſciendū.Dicebat
almus frāciſcus.Nō eſt ſine loculis:qui loculos ꝓprij ſen
ſus ſibi reſeruat.Ad literā/verus obediēs ſtultus fiat vt
ſit ſapiēs.j.ad Corinth.iij.De cōſilio ꝓprio nō ſequēdo/q̄
re collationē moyſi de diſcretione ſcđam.in li.coll. Joan.
caſſi:vbi etiā dicit de paulo:qui euangelium quod didice
rat per reuelationē:predicauerat cum virtute et ſigno:ū
opatione:voluit cōferre cum Petro Jacobo ⁊ Joanne.
Gala.ij.Dicebat pater Pinufius cuidam iuueni/quē ad
profeſſionem recipiebat:ꝙ eſſet cecus ⁊ ſtultus vt eſſet ſa
piēs.vt dicit in.iiij.li.inſtitutionū Joā.caſſi.Et tota ſyno-
dus Nicena.cccxviij.patrū ſtetit ſentētie ſolius pannutij.
Voluntatis ꝓpe incōmoda. xxxi.di.Nicena. ¶ De ꝓpria volūtate notandū eſt ꝙ ipſa
multū deo diſplicet:diabolo multū placet:homini multū
nocet.Nec mirū ſi multū deo diſpliceat.ipſa enim eſt que
primo deo iniuriatur.ipſa ſola aufert dñium ſuum deo et
dat illud diabolo.Sicut eñ obediētia efficit hoīe⁊ ſeruū
dei:ſic ꝓpria volūtas efficit ſeruum diaboli.et ideo mul-
tū ſibi placet.Eccli.xviij. Poſt cōcupiſcētias tuas nō eas:
et a voluntate tua auertere.ſi eñ preſtas aīe tue cōcupi-
ſcētias ei⁹:faciet te in gaudiū inimicis tuis. Propria vo
luntas homini multum nocet.Primo enim aufert deum.
Berñ.ſup Canti. Non dabit inobedienti copiā ſui tātus
obediētie amator/vt mori q̄ꝫ nō obedire maluerit. Secū
do beneficia dei homini ſubtrahit.Grego.Dignum eſt vt
ab ei⁹ beneficijs quilibet ſit extraneus:q̄ eius iuſſionib⁹
nō vult eſſe ſubiectus. Tertio meritū euacuat.Eſa.lviij.
Quare ieiunauimus et nō aſpexiſti:et ſubdit.Ecce in die
ieiunij inuenit voluntas veſtra.Berñ.ſup Canti.Gran-
de malū voluntas ꝓpria:qua ſit vt bona tua tibi bona nō
ſint. Quarto hoīem excōmunicat. ij.Theſſa.iij. Siquis
non obedit verbo nr̄o:p epiſtolā/hunc notate:et ne cōmi
ſceamini cū illo.xciij.diſt.ſi inimicus. Frater qui corripit
ab eccleſia et non obedit:ſit tibi ſicut ethnicus ⁊ publica-
nus.Mat.xviij.xxiij.q.iij.notandū.ij.q.j.ſi peccauerit.ex
de iudic.nouit.nemo excōmunicat niſi ꝓ cōtumacia.xj.q.
iij.nemo. Quinto hominē furē efficit.ille eñ q̄ eſt in reli-
gione proprie voluntatis:contrectat rem alienam ſcilicet
ſeipſum domino inuito.legitur et no.ex de elec.dudum.

Matth.xvj.Siquis vult poſt me venire:abneget ſemet-
ipſum.vbi Grego.in homił.Non eſt laborioſum homini
relinquere ſua:ſed valde laborioſum eſt homini relinque
re ſemetipſum.minus q̄ppe eſt abnegare qđ habet.valde
autē multū eſt abnegare quod eſt.Luce.xiiij.Oīs ex vo-
bis qui non renūtiat oībus que poſſidet:non poteſt me⁹
eſſe diſcipulus.Inter alia poſſeſſa et corpus et anima eſt.
vnde Luc.xxj. In patiētia veſtra poſſidebitis aīas vr̄as.
Verus ergo obediēs nedum alijs:ſed et ſeipſo expropria
tus eſt.vnde nec animā habet:nec corpus quodāmodo:
quia prelati ſunt ad vtendū.xij.q.j.non dicatis.ex de elec.
ſi religioſus.li.vi. Sexto reddit hominem maledictum.
Deutero.xxviij.Si audire nolueris vocē dñi dei tui:vt cu
ſtodias ⁊ facias mandata eius:venient ſuper te maledi-
ctiones iſte:⁊ apprehendent te.maledictus eris in ciuita
te ⁊c. Septimo idololatria⁊ efficit.j.Reg.xv.Quaſi pec
catum ariolandi eſt repugnare:et ſcelus idololatrie nolle
acquieſcere.vbi dicit expoſitor.Idolum hominis eſt quic
quid plus q̄ꝫ deū colit ac diligit.Filijs ergo inobedientie
volūtas ſua idolum eſt:cui⁹ nutus contempta dei volun-
tate ſequūtur.et quicquid ipſa iuſſerit:quaſi ſacroſanctū
adorant.ad hoc.lxxxj.diſt.ſiqui.xxxij.diſt.§.verū.℣.porro.
ibi/ait eñ ſamuel.Et de hoc etiam.ſ.gloſ.ſola eſt obediē-
tia que ſidei meritu⁊ poſſidet:ſine qua infidelis quiſq; cō
uincitur:etſi fidelis eſſe dicatur. Inobediēs negat deum
inquantū dñs eſt.Grego.in moral.Contra deum ſuperbi
re/eſt precepta eius peccādo tranſcēdere:q: quaſi iugum
a ſe dñationis excutit:cui per inobediētiā ſubeſſe cōtenit.
Octauo hominē a dignitate eijcit:vt patet in Saul.cui di
cit ſamuel.j.Reg.xv.Quia proieciſti ſermonē dei:proie-
cit te dominus ne ſis rex ſuper iſrael.facit.xix.diſtin.nulli
fas. Nono aduerſarium ſuſcitat.iij.Reg.xj.fecit ſalomō
quod non placuerat dño:⁊ ſuſcitauit dñs aduerſariū ſa-
lomoni. Decimo hominē cōfundit.Oſee.x.Confunde-
tur iſrael in voluntate ſua.Eſa.xlv.Confundantur oēs q̄
repugnant ei.In hoc confunditur qui in religione ꝓpriā
voluntatem ſequit:quia cōtrarium accidit ei illius quod
intendit.querit alicubi conſolationem:et ex hoc poſt ha-
bet maiorem deſolationem:vel in remiſſione conſcientie:
vel impugnatione penitētie:vel infirmitatem que quan-
doq; ex hoc ſequit.Qui plus vult facere in religione vo-
luntatem ſuam:plus cogitur facere cōtra eam.multa non
conceduntur ſibi que conceduntur vero obedienti. Jo-
nas fugere voluit voluntatem dei:⁊ tñ impleuit eam in-
uitus.Jone.iij.Grego.Ecce ionam fugitiuū dei poteſtas
inuenit.ſors ligat.mare recipit.et q: authoris voci obedi-
re renuit:ad locu⁊ quo miſſus fuerat:ſuo reus carcere por
tatur. Undecimo hominem affligit. Unde ſaul inobe-
dientem malignus ſpiritus exagitat.j.Reg.xvj.Domo ꝓ
prie voluntatis in religione animū habet inordinatum:
et ideo affligitur.Aug⁹.in.j.li.cōfeſſi.Juſſiſti dñe:⁊ ſic eſt:
vt pena ſit vnicuiq; oīs animus inordinatus. Duodeci-
mo hoīe⁊ morte tēporali ⁊ eterna dignū efficit.Deutero.
xvij.Qui ſuperbierit nolēs obedire ſacerdotis imperio:
moriatur.ex qui fi.ſint leg.per venerabilem.§.rationib⁹.
et de ma.et obe.c.ij.Deutero.xxj.Si genuerit homo filiu⁊
cōtumacem:qui non audiat patris aut matris imperiū:⁊
coercitus obedire cōtēpſerit:lapidib⁹ eū obruet pplš.Jo
ſue.j.Qui cōdixerit ori tuo(⁊ ſequit)moriat.iij.Reg.xiij.
Vir dei q̄ inobediēs fuerit ori dñi:pcuſſus eſt a leone:⁊ tñ
alter ꝓpha deceperat eū:dicēs ꝙ angel⁹ dixerat ei vt inui
taret eū.Berñ.Quid odit de⁹:aut q̄d perimit: p̄ter volū
tatem ꝓpriā:ceſſet eñ ꝓpria volūtas et infernus nō erit.
¶ Quidā heretic⁹(ſicut i actis reperi)dixit.ꝙ nihil aliud
erat infernus:niſi nō facere ꝓpriā volūtatē.ſup quo vide
qđ ſcripſi.ſ.in.§.rurſus ꝙ dicit.in illo.℣.in ar.lij. ¶

Sciendum inſuper eſt
ꝙ eſt quadruplex obedientia. Una que obedit Obediētia q̄druplex.
inſpirationibus ſanctis dei.de qua pš.lxxxiiij.

Audiam quid loquatur in me dominus deus. huic inſpi-
rationi obediuit illa mulier Sareptana de qua dicit dn̄s:
iij. Reg. xvij. P:ecepi mulieri vidue vt paſcat te. Hoc p:e-
ceptum. ſm Aug. non fuit vocale: ſed in mente inſpiratio.
de qua etiam obedientia poteſt intelligi illud ps. xvij. In
auditu auris/ſcilicet interio:is/obediuit mihi. De interio-
ri etiam locutione. Job. iiij. c. Ad me dictum eſt verbum
abſconditum. i. carnalibus ignotū: et quaſi furtiue. i. latē-
ter ſuſcepit auris mea/ſcʒ co:dis venas ſuſurrij ei⁹. Vene
ſuſurrij ſunt modi qb⁹ ad intelligētiā nr̄am venit inſpira-
tio dei. vide. s̄. e. ar. §. et ſm co:ū. ℣. ſʒ nunqd. Scd̄a obe-
diētia eſt/que fit legi dei et eccleſie. ex̄ de ma. ⁊ obe. c. j. ⁊. ij.
Theſſa. ij. Siquis non obedierit verbo meo: per epiſto-
lam ⁊c. Tertia que fit recto:ibus et p:elatis. de qua ple-
ne. s̄. dictum eſt. Quarta que fit priuato homini p:opter
deum. de qua Petrus. j. Pet. ij. et ex̄ de ma. et obe. ſolite.
j. reſpōſo. ⁊ illud pauli/ad Ephe. v. Subiecti inuicem in ti-
mo:e ch:iſti. Tres p:ime ſunt neceſſarie ad ſalutē: quarta
de bene eſſe eſt et perfecto:ū. Quinta poteſt addi: vt qs
obediat pp:ie rationi ſequens eam. de qua dicit dn̄s Sa-
maritane. Vade voca virum tuum. i. intellectum et ratio-
nem. ſm Aug. pugnantem cōtra ſenſualitatem. Joā. iiij.
Leo. Tunc eſt vera pax hominis: et vera libertas: quādo
et caro iudice regitur: ⁊ animus deo per fide gubernatur.
Quātum obediens eſt ſpiritus deo: tantum et caro ſpiri-
tui. ſm Hugo. ſancti victo:is. ⁊ quātum deo ſpiritus recal-
citrat: tantū ſibi caro. ¶ De erro:e vero illo:um qui dicūt
deo/⁊ nō homini obediendum: plene. s̄. ſcripſi inter erro-
res beghardo:um. et ꝙ plurimis autho:itatib⁹ ⁊ teſtimo-
nijs noui et veteris teſtamenti/⁊ iure canonico ⁊ ciuili p:o-
batum eſt/non ſolum deo: ſed etiam hominib⁹ neceſſario
obediendum eſſe. vnde hic nō repeto: ſed ibi vide in iſta
ſcd̄a parte iſtius operis. in. §. tertius erro:. i ar. lij. ¶ Sed
adhuc de virtute obedientie inſtruat nos ille humilis et
obedientiſſimus pater Franciſcus in ſuis legendis. Legi-
tur ꝙ quodā tēpo:e ſedens ipſe inter fratres/tale quod-
dam emiſit ſuſpirium dicēs. Vix aliquis religioſus eſt in
toto mūdo: qui perfecte obediat p:elato ſuo. permoti fra-
tres et timo:e perculſi: dixerunt ei. dic nobis pater q̄ ſit pfe-
cta obediētia. At ille verum deſcribens obedientem ſub
figura co:po:is mo:tui. Coll. iij. xvj. q. j. placuit. ij. reſpōſo.
tolle inquit co:pus exanime: et vbi placuerit pone. vide-
bis non repugnare motum. non murmurare ſitum. quod
ſi ſtatuatur in cathedra: nō alta: ſed ima petit. Hec eſt hu-
militas ſine qua nullus obediens eſt. vt. s̄. dictum eſt. ps.
cxij. Humilia reſpicit. ſi collocetur in purpura duplo pal-
leſcit. Hic ait verus obediens eſt: qui cum moueatur: non
dijudicat. vbi locetur: non curat. vt tranſmittetur: nō ſup-
plicat: nec inſtat. erectus ad officium ſolitam tenet humi-
litatem. xcv. diſt. epiſcopus in eccleſia. c. diſt. cōtra mo:em.
plus hono:atus plus reputat ſe indignum. ¶ Alia vice
de hoc loquēs. cōceſſas poſt petitionem pp:ie licentias/
dixit. iniunctas vero nec poſtulatas ſacras obedientias
nominauit. vocauit autē obedientiā tutio:em ꝙ licentiā:
q: in iſta p:ima volūtas regnat. et ideo non eſt pura obe-
diētia. xij. q. j. nolo. ⁊. c. non dicatis. Summā vero obediē-
tiam/⁊ in qua. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum.
ibi. vt co:tina co:tinā trahat. nihil habet caro et ſanguis.
illam eſſe credebat qua diuina inſpiratione. xix. q. ij. due.
ex̄ de regu. licet. inter infideles itur. ſiue ob p:oximo:um
lucrū: ſiue ob marty:ij deſiderium. hāc vero petere multū
deo dijudicabat acceptū. per obedientiā vero raro p:eci-
piendum cenſuit. nec p:imo iaculum fulminandū: quod
debet eſſe extremum. Vide quod no. xxxv. diſt. c. j. gloſ. ſi.
⁊ quod no. s̄. in iſto ar. in. §. cōmendabilis. ℣. valet etiam.
Ad enſem inquit nō cito manus mittenda eſt. enſem vo-
cabat obedientiam. ſicut vocatur excōmunicatio. xvj. q. ij.
viſis. Quum vero qui p:ecepto obedientie obedire non
feſtinaret: nec deum timere: nec hominem cenſuit reuere-
ri. Nam quid in temerario p:ecepto:e autho:itas impe-
randi: niſi gladius in manu furioſi? quid vero deſpera-
tius religioſo obedientiā contēnente? Tā vberem aſſere-
bat obediētie ſancte fructū: vt eis qui iugo eius colla ſum-
mitterent: nil tēpo:is ſine fructu tranſiret. quere. s̄. in iſto
ar. Et dicebat in p:elatione caſus. xl. diſt. ante oia. xiij. diſt.
nerui. in laude p:ecipitium vane glo:ie. vj. q. j. ſunt pluri-
mi. xj. q. iij. inter. in humilitate ſubditi anime lucrū eſt. q:
in vero obediēte nihil tēpo:is ſine lucro tranſit. vt p:oxi.
dicit̄. s̄. cur ergo periculis plus ꝙ lucris attendimus: quū
tēpus ad lucrandum accepimus? Gala. vj. Dum tēpus
habemus operemur bonū. G:ego. Omne tēpus tibi im-
penſum/requiretur a te qualiter fuerit expenſuʒ. dn̄s em̄
non venit miniſtrari: ſed miniſtrare. ⁊ dixit: Quicūqꝫ in-
ter vos voluerit maio: fieri: erit veſter miniſter. et quicūqꝫ
voluerit p:imus fieri: erit veſter ſeruus. Luce. xxij. Mat.
xx. diſt. xl. quicūqꝫ. Abho:rebat quippe ſanctus Frāciſcus
ſuperbiā oim̄ malo:ū o:iginē: et inobedientiā peſſimā ei⁹
p:olē. Tob. iiij. Nam inobediētis fratris capitiū in mediū
flammarū fecit p:ojici vt oēs aduerterent quāta/qualiqꝫ
vindicta ſit offenſa inobediētie percellenda. Dicebat etiā
chariſſimi fratres p̄mo verbo p̄ceptum implere: nec expe-
ctetis iterandum. Idem poſui. s̄. in pn̄. iſtius ar. in. §. j. qd̄
dicit̄. Nihil etiam impoſſibilitatis cauſemini: qm̄ et ſi ſu-
p:a vires ipſe mandarem: merito obediētia non careret.
Ipſe etiā in quodā capitulo ſancte marie de po:tiuncula
reſignauit officium miniſtri generalis: et p:omiſit obediē-
tiam fratri Petro cathanij/ſicut generali. ac deinde vſqꝫ
ad mo:tem ſemp remanſit ſubditus quaſi vnus de alijs
fratribus. immo non ſolum generali miniſtro et p:ouin-
ciali ſubditus eſſe voluit: qm̄ in quacūqꝫ p:ouincia mo:a-
batur vel iret ad p:edicandum obediebat miniſtro illius
p:ouincie. ſed etiam p:opter maio:em perfectionem ⁊ hu-
militatem longo tēpo:e ante mo:tem ſuam. Quadā vice
dixit generali miniſtro. Volo vt cōmittas vicem tuam de
me ſemp vni de ſocijs meis cui obediam vice tua: quoniā
p:opter bonum et virtutem obediētie in vita et in mo:te.
ſemp volo ꝙ maneas mecum. Et exinde vſqꝫ ad mo:tem
ſemp habuit vnū de ſocijs ſuis guardianum/cui obediē-
tiā p:omittebat et ſeruabat vice generalis miniſtri. Dixit
etiam quadā vice ſocijs ſuis. inter alias hanc gratiam cō-
tulit mihi altiſſimus: ꝙ ita libenter obedirem fratri noui-
tio qui intraret hodie in religionē: ſi eſſet meus guardia-
nus: ſicut ille qui eſſet ſanctus et antiquus in religione:
qm̄ ſubditus ſuum p:elatum non hominē debet cōſidera-
re: ſed deū. p cui⁹ ar. Luc. x. Qui vos audit ⁊c. xxj. di. in no-
uo. ⁊. viij. q. j. qui vos. ij. q. vij. accuſatio. amo:e ſibi ſubdi-
tus eſt. Et quāto p:elatus vilio: eſt et ſimplicio:: tanto ei
obediens pp̄ter deuʒ maius meritū hʒ: q: humilius agit.
ar. j. q. j. non quales. ſubditus em̄ p:elatum ſuū vice dei ſu-
p:a caput ſuum poſuit. xix. q. iij. ſtatuimus. ex̄ de elec. ſi reli-
gioſus. li. vj. xvij. q. iij. §. j. in ſi. ps. lxv. poſuiſti homines ſu-
per capita noſtra. Similiter dixit. non eſt p:elatus in toto
mūdo: qui tātū timeatur potius ametur. di. xcv. eſto. a ſub-
ditis et a fratribus ſuis: quantū dn̄s faceret me timeri a
fratribus meis ſi vellem. ſed hanc gratiam cōtulit mihi al-
tiſſimus: ꝙ volo eſſe cōtentus oibus et cōmunis ſicut qui
mino: eſt in religione. vnde quū alij fratres non ſatiſface-
rent ſibi in neceſſitatibus ſuis: vel dicerent ei aliqd̄ verbū
per quod ſolet homo moueri ad ſcandalū: ſtatim ibat ad
o:ationem: ⁊ in reuerſione ſua nolebat reco:dari: dicens
talis frater mihi nō ſatiſfecit: vel dixit tale verbum: q: cha-
ritas oia ſuſtinet. j. Co:. xiij. mihi. immo quodā tp̄e ſue in-
firmitatis/oēs ſuos ſocios reſignauit generali miniſtro
dicens. nolo habere ſocium ſpecialem: ſed pp̄ter amo:em
dn̄i dei fratres de loco ad locū mihi p:ouideant ⁊ me aſſo-
cient. ſicut dn̄s inſpirauerit eis. Et ait. vidi iam cecum q̄
non habebat niſi caniculā p:o duce itineris ſui. Dixit etiā
ſemel ſocio ſuo. non video: mihi frater mino: eſſe: niſi fue-
ro in ſtatu quem tibi deſcribam: Ecce p:elatus fratrū exi-
ſtens; vado ad capitulū p:edico et cōmoneo fratres ⁊ in

ſine dicit ſupra me.nō cōuenis nobis q: illiteratus.xxxvj.diſt.illiteratos.es elinguis:idiota et ſimplex.xxxix.diſt.petrus.tandem eijcio: vilipenſus/cum opprobrio ab omnibus.Dico tibi niſi eodem vultu.eadem mentis leticia.et eodem ſanctitatis propoſito/hec verba audiero que audiui quū factus fui prelatus ⁊ a fratribus laudatus:vere mortuus erat mūdo.Col.iij.frater minor nō ſum.et ideo:quia humillimus et obedientiſſimus fuit:obediat ei dominus ad votum et creature.vt.s.in iſto ar.dixi in.§.ad cōmendationē.ꝟ.j.vt apparet in ſua legenda.Exponebat etiam illud Luce.xiiij.⁊ Joā.xij.Qui non renuntiat omnibus que poſſidet:non poteſt meꝰ eſſe diſcipulus.Mat.x.Et qui voluerit animā ſuam ſaluam facere:perdet eam.Ille homo relinquit omnia que poſſidet:et perdit corpꝰ ſuum:qui ſemetipſum totum prebet ad obediendum in manibus ſui prelati.Et quicquid facit aut dicit quod ipſe ſciat ꝙ non ſit cōtra voluntatem eius:dummodo bonuꝫ eſt qđ facit aut dicit:vera obediētia eſt.Et ſi quādo ſubditus viderit meliora anime ſue/ꝙ ea que prelatus ſibi precipit:ſuam voluntatem deo ſacrificet:que autē ſunt prelati ſtudeat adimplere.Nam hoc charitatiua.j.Per.j.obedientia eſt que deo et proximo ſatiſfacit.Si vero prelatꝰ precipit aliquid cōtra animā ſuam ſubdito:licet ei nō obediat:vt plene dictuꝫ eſt in prin.iſtius ar.in.§.j.tamē ipſum prelatū non dimittat.viij.q.iiij.nonne.Et ſi ab aliquo inde perſecutionē ſuſtineret:magis eos diligat ꝓpter deū Matth.v.nam prius ſuſtineat:ꝙ velit a ſuis fratribus ſeparari.ad hoc.xxiij.q.iiij.c.j.cum.vij.ſe.c.vij.q.j.§.hoc tm̄.ꝟ.cum autē.viij.q.iiij.nonne.Talis non recedens:nec peccato obediens/vere permanet in perfecta obedientia:q: ponit aiam ſuam pro fratribus ſuis.Joā.x.Unde et dicebat.ſunt multi religioſi/quibus ſua meliora videntur:ꝙ que ſui prelati precipiunt.Luce.ix.⁊ tales retro.de pe.di.ij.pēnata.aſpiciunt:⁊ ad vomitum proprie voluntatis redeunt.ij.Per.ij.hi homicide ſunt.⁊ ꝓpter mala ſua exempla multos animas ſuas perdere faciūt.xj.q.iij.precipue.Exponebat etiam verbum illud domini.Non veni miniſtrari:ſed miniſtrare.Matth.xx.Illi qui ſunt ſuper alios cōſtituti prelati/tantū de illa prelatione glorientur:quātum ſi eſſent ad abluendum pedes fratrum in officio.Et quātum magis turbantur de ablata ſibi prelatione/ꝙ de pedum officio:tanto magis loculos ad periculum aie cōponunt:quia ambitioſi.j.q.vj.ſicut.Et dicebat.beatus ille prelatus/q̇ inuentus eſt ita humilis inter ſubditos ſuos:ſicut qn̄ eſt inter dn̄os ſuos.Et beatus ille ſeruus q̇ ſemꝑ eſt ſub virga correctionis et obedientie.talis enim purgatur:quia obedientia purgatorium vt dixi.s.in iſto ar.⁊ purgat a malo creſcit in bono in virtute proficiendo.de pe.diſt.ij.dum ſanctam.

DIcebat beatus egidius beati Franciſci ſocius:et erat laicus:quātomagis eſt cōſtrictus religioſus amore dei ſub iugo obedientie:tāto maiorem reddit fructum.Et quātomagis eſt religioſus obediēs ⁊ ſubiectus prelato ſuo propter honoreꝫ dei:tāto magis eſt verus pauper carens ſenſu proprio/pauper ſpū.Matth.v.ideſt humilis et timens deū ſm Aug.⁊ mūdus a peccato ſuo purgatus in camino paupertatis/vincens cor ſuū de ſenſu ꝓprio:quod eſt difficillimū.Eſa.xlviij.Elegi te in camino paupertatis.l.diſt.⁊ purgabit.Pre ceteris hoibꝰ huius mūdi religioſus bene obediēs ſimilis eſt militi bene armato ſedenti ſuꝑ bonum equum:qui tranſit ſecurus inter hoſtes:et nemo pōt offendere eum. (Religioſus obediēs cui cōparet.) Religioſus autē obediens cū murmure/ſimilis eſt militi inſidenti equo malo:qui tranſiens inter hoſtes cadit:et ab inimicis capitur/vulneratur ⁊ vinculatur:et in carcere mittitur:⁊ quādoqꝫ occiditur.Religioſus qui in propria vult viuere voluntate:ad ignem inferni vult ire per propriam voluntatem.ſm Bern.⁊ dixi.s.eo.ar.§.multa.in fi.Et ꝙdiu bos tenet caput ſub iugo implet horreū frumēto.xiij.q.j.§.his ita.Bos autem non tenens caput ſub iugo:ſed vagando diſcurrens:ſibiipſi magnus dn̄s videt:ſed frumento horrea non implentur.Magni ſapientes ponunt caput ſub iugo obediētie humiliter.ſtulti de iugo obedientie caput abſtrahūt.Religio ſcilꝫ mater qn̄qꝫ filium ſcꝫ religioſum exaltat:q̇ poſtꝙ magnus effectus eſt:matri ꝓpter ſuā ſuperbiam non obedit:ſed eam deridet et ſpernit.imo mater lactat.ij.q.vj.ad romanā.ꝟ.filium.⁊ ipſe in ſinu eiꝰ egerit.ar.ex̄ de iude.et ſi iudeos.Magis reputo obedire prelato homini ꝓpter deū:ꝙ obedire creatori ipſi ꝑ ſeipſum mandāti:q: maior fides et reuerentia.Uidetur autē mihi/ꝙ ſiquis eſſet in tanta gratia/ꝙ cum angelis loqueret:ſi vocaretur ab hoie cui promiſit obedientiā:deberet colloquium angelorū dimittere:⁊ hoi cui promiſit obedientiā obedire:q: dū ſubditus eſt in hoc mūdo/tenetur obedire prelato creature/cui ſubiectus eſt ꝓpter creatorem ⁊ hoc ſignum:q: dn̄s Samueli nō manifeſtauit voluntatē ſuā anteꝙ licētiam habuiſſent ab Heli.j.Reg.iij.Qui caput poſuit ſub iugo obedientie:et poſtea vt viā ſequat ꝑfectionis extrahit caput de ſub iugo obediētie:hoc eſt ſignum ſuperbie magne:q: vult viuere in ſenſu ꝓprio:qđ eſt ꝓpriū ſuperborum.Immo abbas Joānes probatiſſimus anachorita dimiſſo eremo venit ad cenobiū ſub abbatis obediētia moraturus aſſerens maiorem fructum aſſequi de obedientia ꝙ de anachoreſi.vt narrat Joā caſſi.in li.coll.in coll.de fine cenobite et anachorite.¶ Dicebat quidam ſanctus frater minor laicus florētinus Guido noīe/ꝙ ſi angelus de celo deſcenderet et predicaret in platea florentina:ꝙ non peteret licentiam a prelato audiendi eum.Renuebat cū dauid ps.lxxvj.cōſolari in anima ſua:vt ſe in vera obediētia abnegaret.Matth.xiiij.⁊ magis meretur renuntiās dei cōſolationi propter deum:quod perfectorū eſt in cruce gloriantium:nō hic conſolationem querentium.Gala.vj.Et nunꝙ reperitur/ꝙ in vita ſua licentiam aliquā petiuiſſet a prelato pro re aliqua:niſi ꝙ ſemel petijt ſe remoueri ꝑ cuſtodiam de officio porte:q: tēpore hyemali prohibitus fuit a guardiano intromittere intra portam loci in veſtibulo pauperes:qui expectantes eleemoſynam extra portam frigore cruciabātur.non potuit pati videre tantā crudelitateꝫ.Quū ſanctus Franciſcus cōſiderans ſanctitatem fratris Egidij/dixiſſet ei vt pergeret quo vellet.Reſpōdit frater Egidius ꝙ in tā libera obediētia ire et viuere nolebat.¶ De obediētia aūt fratrū minoꝝ ſic ait frater Joānes de pichano magiſter in theologia ſuꝑ regulam eorū.Primam virtutem prefert regula obediētiā.non qualemcūqꝫ:ſꝫ que illā dn̄i noſtri emuletur:vt humana fragilitas ꝑatitur:qui vſqꝫ ad mortem patri humiliter obediuit.Phil.ij.Quū igitur obediētes religioſi alij ſoleant obediētiā promittere ſalua ſtabilitate ad locū.ex̄ de iureiuran.ſicut ex lris.⁊ non ſupra regulam quam vouerūt:ſciat frater minor nullum ius ſibi eſſe in loco:nec ſibi in aliquo loci ambitu obediētiam coarctari:aut etiā terminari.Sciat etiam nihil intolerabile poſſe ſupra ius obediētie eſſe aſſerere:niſi cōtrariū ſit regule vel ſaluti generaliter vel ex euidenti cauſa aliqua ſpeciali.de hoc etiā.s.in hoc ar.in.§.cōmendabilis ꝟ.obediētia vero.⁊ in.§.ſed iterū.ꝟ.religioſi.Sciat etiā quo eſt aſperius humilius carni horribilius/qđ ſibi cōtinget obediētialiter imponi:eo ad id debet eſſe paratior ex aio.viij.q.j.ſciendū.Obediētia vero fauorabiles ꝓ viribus declinare.hoc eſt eīn obediēdo ſctm̄ euangeliū obſeruare.Sicqꝫ ſibi ꝓſpiciat:vt q̇cq̇d facit per ſuperiores obediētiā faciat:vt dū bona facit ex charitatis ⁊ obie radice:ex ꝯcurſu harū duarū ꝟtutū ſemꝑ meritū duplicet.¶ S

AD commēdationem huiꝰ alme virtutis obediētie/ſcale celi/extirpatricis ſuperbie/filie humilitatis/ſingularis dei cultricis/exterminatricis caſus/filie ꝓmogenite fidei/ma (Obediētie commendatio.)

tris caſtitatis/pacificatricis fratrū et p̄latorū/mortue in aīa ⁊ in corpore/nutricis vite/et reductricis protoplaſtorū et ꝓpaginis eorū in paradiſum non terreſtrem:ſed dei viuentis celeſtem. ⁊ pro expeditione eius aliqua iungam originalia preter ſuperius allegata. ¶ Valde iniquū eſt velle ſibi obtēperari a minoribꝰ et nolle obtēperare maioribus. gloſ.j.ad Cor.xj. facit.ij.q.vj. qui ſe ſcit. Qui ſe ſcit alijs eſſe ꝑpoſitū: nō moleſte ferat aliquē ſibi eſſe p̄latū. Redde reuerētiam ⁊ obediētiā prelato. quarū altera cordis eſt:altera corporis. Nec em̄ ſufficit exterius obtēperare maioribus noſtris:niſi ex intimo cordis affectu ſublimiter ſentiamus de eis. Bern. in ſermonibꝰ. Bene ita regi eſt cum timore honorem impendere. gloſ.ad Hebre. xij. Tanto citius quiſq̄ deum placat: quāto ante eiꝰ oculos repreſſa arbitrij ſui ſuperbia/gladio precepti ſe immolat. viij.q.j. ſciendum. Greg. in moral.li.xxv.

Ad obediētiā requiſita.

¶ Ad obedientiā requirūtur. Rectū: q: non eſt obediendū cōtra deum. xj.q.iij. ſi is. Voluntarium: q: quod ex neceſſitate fit: non eſt bonū. ex̄ de re.iu. qui ex timore. xv.q.j. non eſt. Purū: vt intentio ſit pura: q: ſi oculus ſimplex eſt:totum corpus lucidum eſt. Luc.xj. Mat.v. ⁊ xviij. Diſcretū: ne quid nimis. qui em̄ ratione offert:ſi non ratione diuidat:peccat. de cō. diſt.ij. ſi credis. de off.cuſt.c.j. Firmū.i. perſeuerans. perſeuerantia em̄ oīa claudit/⁊ tenet. nullum bonum ſine perſeuerantia eſt. vij.q.j. ſuggeſtum. vt aūt perſeuerantiā habeat manus obediētie inherere ſibi debent propugnacula patientie. Bern. in ſermonibꝰ. Sic multorū vſq̄ hodie puſillanimitas et peruerſitas exigit: vt ab eis queri oporteat a prelatis/quid vis vt faciam tibi? Luc. xviij. non ipſi querere/dn̄e quid vis me facere. Act.ix. Tales cōſiderāt quid ſibi precipi velint:non que ſit voluntas preceptoris. qui aperte vel occulte ſatagit:vt quid vult ipſe. hoc enim prelatus iniungat. ipſe ſe ſeducit et fruſtra ſibi de obediētia blanditur. non em̄ in ea re ipſe prelato:ſed magis ei p̄latus obedit. Ber. in ſermonibus. ⁊ de hoc etiam.s. Qui importabilibꝰ. ex̄ de pac.c.ſi. exceptis partē acerbiſſimam ſeruitutis elegit. ſcȝ facere qđ velit. nō qui iuſſus facit miſer eſt:ſed qui inuitus facit. Seneca in ep̄lis. Dixit dn̄s ad adā Gen̄.ij. xj.q.iij. ꝗd ergo. de oī ligno paradiſi comede: de ligno aūt ſciētie boni et mali nō comedas. De oī ligno paradiſi poterat comedere: q: dū non venit cōtra obediētiam nō peccauit. ille em̄ comedit de ligno ſcientie boni: q̄ voluntatē ſuā ſibi appropriat:et ſe exaltat de bonis que dn̄s dedit: ⁊ operatur per eum ⁊ per ſuggeſtionem diaboli et tranſgreſſionem mandati. factū eſt ei pomū ſciētie mali. vnde oportet ꝙ ſuſtineat penā. ¶ Franciſcus. obedientia eſt mater quodāmodo cuſtoſq̄ oīm virtutum. Aug. in li.xiiij. de ciui.dei.c.xv. Sicut abrae non immerito magna obediētia p̄dicatur: cui vt occideret filium res difficillima eſt iperata. Gen̄.xxij. xxij.q.ij. ꝓphetauit. de quo plene.s. e.ar. Jta in paradiſo tanto maior inobediētia fuit: quāto id quod preceptum eſt nullius difficultatis fuit. Magna em̄ eſt hoīs miſeria aduerſus eum ipſum inobediētia eiꝰ ipſius. q̄m nec voluit quod potuit: quod non poteſt velit. ex̄ de off.deleg. q̄m. in paradiſo em̄. etiam ſi nō omnia potuit ante peccatum: quicquid tn̄ nō poterat non volebat. et etiam poterat oīa que volebat. Nunc aūt ps.cxliij. homo ſimilis factus eſt vanitati. Quis enumeret ꝙ multa q̄ non poteſt: velit: dum voluntati ſue ipſe animus: eoq̄ inferior caro non obtēperet. Rom̄.viij. xxxij.q.v. ſi paulus. Jpſo nāq̄ inuito et animus plerūq̄ turbatur: ⁊ caro dolet et veteraſcit et morit̄. Aug. de ciui.dei.li.xv. diuino intonante p̄cepto obediēdum eſt. xiiij.q.j. quod precipitur. non diſputandum. Augꝰ.li.quo.s. Diuinis imperijs cedēdū eſt obteperādo: nō reſiſtendū diſputando. Aug. ꝯtra ffauſtū. Vt ſciremus non dei creaturam eſſe culpabilem: ſed inobediētiā cōtumacem ⁊ cupiditatem inordinatam: non ꝓpter porcum: ſed ꝓpter pomum/primus homo inuenit mortem. Et eſau primatus ſuos non ꝓpter gallinā ſed ꝓpter lenticulā perdidit. Gen̄.xxv. Aug. ſuper Joan. homil.xix. facit.xlj.di. q̄ſquis. ⁊ c. delicie. ⁊. xiiij.q. vlt.c.vlt. Qui ſe ſibi magiſtrū cōſtituit:ſtulto ſe diſcipulum ſubdit. ceterū quid alij de ſe ſentiant ignoro:ego de me expertus ſum quod dico: et faciliꝰ imperare ⁊ ſecurius preeſſe alijs multis ꝙ mihi. Bern. in ep̄la ad odonem. Quicquid nobis a ſenioribus fuerit imperatū/ſit tāꝙ ſi de celo ſit ore dei prolatum. nihil reprehēdas nihil deſpicias: in nullo penitus murmurare preſumas: q: in monaſterio ſeruire veniſti: non imperare. obedire: non iubere. totum ſanctū. totum vtile iudica: quicquid aut tibi aut alijs videris imperari. Ceſarius in ſermone. Obediētia in omni rationali creatura eſt oīs iuſtitie origo atq̄ ꝑfectio. Vnde ꝑ obedientiā ⁊ inobedientiā diſtinguit̄ chriſtus ab adā. Vnde ap̄ls ad Rom̄.vj. Sicut ꝑ vnius hoīs inobedientiam ⁊c. Aug. ſup ꝗſtiones.lxxj. Prepoſitū monaſterij timeas: vt dn̄m diligas: vt patrē credas tibi ſalutare quicquid ille p̄cipit: nec de maioris ſentētia iudices: cuiꝰ eſt officiū obedire: et q̄ iubent̄ implere. Hiero. in ep̄la ad Ruſticū. Didicit ex his q̄ paſſus eſt obediētiam. ad Heb̄.v. Hoc dupliciter pōt intelligi. aut em̄ dictū eſt/didicit q̄ alios diſcere fecit: aut q: experimēto didicit quod per ſcientiam nō ignorauit. Anſelmꝰ in li. Cur deus homo.c.xj. Aliqn̄ precipitur bene ⁊ obedit̄ bene: vt quū precipit̄ ſeruari caſtitas. aliqn̄ precipit̄ male ⁊ obedit̄ male: vt quū alicui p̄cipitur furari aliqn̄ p̄cipitur bene ⁊ obedit̄ male: vt cum alicui captiuo dicit̄/fuge ⁊ ero ꝓ te in vinculis et penam pro te accipiā: vt fecit Sacculus pro diacono capto a longobardo: vt narrat Greg. in.iij.li. dialogorū. Bona quidē eſt talis p̄ceptio: q: ex perfecta charitate: ſȝ mala obediētia: q: obuiat charitati. Aliqn̄ precipitur male et obedit̄ bene: vt quum prelatus ſibi p̄cipit afferri a ſubdito ꝗd qđ ſine periculo eſſe non poteſt: vt dauid qui precepit ſibi aquā deferri de ciſterna bethleē cum periculo miſſi: quā ꝓpterea effudit ⁊ dn̄o libauit. Anſelmus de ſimilitudinibꝰ. ij. Reg. xxiij. xlj. diſt. delicie. Omnis virtus ab obediētia incipit: quēadmodū omne vitiū ab inobediētia proceſſit. Fruſtra nāq̄ vel in obediētia rebelli vel cōtumaci doctrina: vel non intelligenti preceptū daretur. Hugo de ſimilitudinibus.j.parte.xiiij.c.iiij. Obediētia ad omne quod iniungit̄ ſpontaneo vigore: aliterq̄ animo fertur: modū non cōſiderans in infinitum libertate extenditur. Vnde etiam ſi impoſſibilia iniunguntur: ꝯfidens de dei bonitate/obedit ex charitate. Bern. de p̄cepto. Obediētie limes fin tp̄s eſt ipſa tēporis extremitas: vt ſit terminus obediētie/qui ⁊ vite: quod nobis maxime cōmendat vnigeniti dei exemplum: qui factꝰ eſt patri obediens vſq̄ ad mortē. Phil.ij. Bern. de precepto. Obediētia nō ſeruili metu: ſȝ charitatis affectu ſeruanda eſt. nō timore pene: ſȝ amore iuſtitie. Greg. in mora. ſed a timore incipit ⁊ in charitatem ꝑficit. de pe. diſt.ij. ſicut ſeta. ¶ Bonus obediētie gradus ſi ꝓpter metū gehenne: ſiue ꝓpter factam profeſſionē/quā profeſſus eſt: quiſq̄ obediat. Melior aūt cū dei amore obedit. illa quippe obediētia neceſſitatis: iſta charitatis eſt. Jlle aūt optimus eſt obediētie gradus: quū eo aīo opus iniunctū recipit̄: quo et precipitur. Greg. ibidē. Jmperfecti cordis/et infirme volūtatis indiciū eſt ſtatuta ſenioꝝ ſtudioſius diſcutere: rationem ad oīa que iniunguntur exigere. de q̄buſq̄ male ſuſpicari. de oī p̄cepto (cuiꝰ cauſa latuit) nec vnꝙ libēter obedire: niſi ⁊ audire cōtigerit/qđ forte libuerit: aut qđ nō aliter licere vł expedire mōſtrauerit: vel apta rō: vel indubitata authoritas. Greg. ibidē. Etſi oīs inobediētia inexcuſabiliter ſit culpabilis: nulla tn̄ eternaliter eſt dānabilis: niſi quā remedium penitētie non ſanat. nulla eſt letaliter criminalis: niſi que cōtemptum ſupbie non euitat. Vn̄ ſi iubente ſeniore vt ſileam: verbum mihi forte per obliuionem elabitur: reum me fateor inobediētie: ſed venialiter. Sed ſi ex contēptu. xj.q.iij. §. premiſſis et. §. cum ergo. in ſi. xxiiij.q.iij. notandum. in ſi. ex de cleri. ex.mi. ſi celebrat. in ſi. ſciens et deliberans in verba prorupi: et ſilentium rumpo: preuaricatorem me conſtituo ⁊ cri

minaliter peccoꝛ:et ſi impenitēs vſqꝫ ad moꝛtem perſeueroꝛ:dānoꝛ. Grego.ibidē. Adoleſcens ſine obedientia inter ſeculi abuſiua eſt.obediētia mater oīm diſciplinarum eſt. Cypꝛianus de.xij.abuſiuis.vide.ſ.e.§.cōſequēter.℟.inter xij.abuſiua.in ar.xviij.qui obedit pꝛelatis: hꝫ ſibi coꝛpus obediens. Bern̄.in ſermo.feſti/Erat ſubdit⁹ illis. Luc̄.ij. Quis?quibus?deus hoībus.deus cui angeli ſubditi ſunt erat ſubditus marie.nec tm̄ marie:ſed etiam Joſeph pꝛopter mariam. Mirare ergo vtrūqꝫ: et elige quod ampli⁹ mireris.filij benigniſſimā dignationem:an matris excellentiſſimā dignitatem.vtrūqꝫ ſtupoꝛ.vtrūqꝫ miraculum. et ꝙ deus femine obtēperet:humilitas ſine exemplo.⁊ ꝙ femina deo pꝛecipiat:ſublimitas ſine ſocio. In laudibus virginum. Apocal̄.xiiij.dicitur ſingulariter.ꝙ ſequuntur agnum quocūqꝫ ierit. Quibus ergo laudibus iudicas dignam:que etiam pꝛeit? Addiſce homo obedire.certa ſubdi.diſce obtēperare. De authoꝛe noſtro et pꝛeceptoꝛe dicitur: Et erat ſubditus illis. Erubeſce ſuperbe cinis. dn̄s ſe humiliat:et tu te exaltas.deus ſe humilibus ſubdit: et tu te pꝛeponis authoꝛi. Quoties em̄ pꝛeeſſe deſidero:toties deum meum pꝛeire cōtendo. Si hominis o homo imitari dedignaris exemplū:certe non erit tibi indignum imitari authoꝛem tuū. Bern̄.ſuper Miſſus. Homo ſubdere ei q̄ ſupꝛa te eſt.⁊ infra te erunt illa quib⁹ ꝓpoſitus es. Quia em̄ homo deſeruit eum ſub quo eſſe debuit: ideo ſubdit⁹ eſt eis ſupꝛa q̄ eſſe debuit. Supꝛa te deus eſt:ſub te pecoꝛa.agnoſce eum q̄ ſupꝛa te eſt:vt agnoſcant te que infra te ſunt. Ideoqꝫ quū Daniel cognouiſſet ſupꝛa ſe deuꝫ:agnouerūt illum ſupꝛa ſe leones. Daniel̄.vi. Si autem ſuperiorem contēnis:ſubderis inferioꝛib⁹.ꝓpterea ſuperbia egyptioꝛū de ranis. Exod.viij.⁊ muſcis cōdēnata eſt. poterat deus leones mittere:ſꝫ aliquis magnus leone terrendus eſt.quāto illi erant ſupioꝛes:tāto de rebus cōtemptibilibus ⁊ abiectis fracta eſt eoꝛū ceruix mala. Aug.ſuper epiſtolā Joā.homil̄.viij. Non erit caro ſubiecta anime:nec vitia rationi ſuccumbent:ſi animus nō eſt ſubditus authoꝛi ſuo. Tunc aūt rationi ſubijciuntur nobis omnia que nobis ſunt:ſi nos ſubijcimur ei a q̄ nobis illa ſubiecta ſunt. Nam que videntur ſubiecta ei eſſe qui deo ſubiectus non eſt: non ſunt vere ſubiecta ei: ſed ille potius ſubijcit̄ eis qui ſuam voluntatē ſubiugabit eis. Iſidoꝛus de ſummo bono.li.j. Dei pꝛouidentia regens miniſtris ſuis vniuerſam creaturam naturas et volūtates. Naturas vt ſint. voluntes autem vt nec infructuoſe bone: nec impunite ſint: male ſubdidit. Pꝛimus ſubdidit oīa:deinde creaturā coꝛpoꝛalem creature ſpūali.irrationalem rationali.terreſtrē celeſti.femineam maſculine.minus valentem valentioꝛi. indigentem copioſioꝛi. Aug.ſuper Gen̄.li.viij. Puer parentibus ſubditus erat. Luc̄.ij.doctrina em̄ deus apparebat ⁊ actib⁹ hō. Aug.de vera religione.c.xx. Oīs creatura velit nolit ſubeſt creatoꝛi. Sed a creatura rōnali volūtaria ſubiectio tripliciter eſſe debet. vt ꝙ certū eſt deū velle id qđ nos velimus.⁊ id quod certum eſt eum nolle id execremur.quod autē incertū eſt vtrū velit an nolit:neqꝫ velimus ex toto:neqꝫ penitus non velimus. Bern̄. Quidaꝫ amant ſubeſſe vt poſſint pꝛeeſſe.honoꝛes fugiūt vt honoribus obuient. Hugo de clauſtro.li.iij. Et de hoc.ſ.in hac. ij.parte.in.§.poꝛro.℟.quidam amant.in ar.xxiij. Bonum eſt obedire maioꝛib⁹:parere perfectis:⁊ poſt regulas ſcripturarū vite ſue tramitem ab alijs diſcere:nec pꝛeceptoꝛe vti peſſimo.ſcꝫ pꝛeſumptiōe ſua. Hiero.in epl̄is. Seruias fratribus:hoſpitum pedes laua:paſſus iniuriam taceas: pꝛepoſitum monaſterij timeas vt dn̄m:dilige vt patrem: credas tibi ſalutare quicquid ille pꝛecipit:nec de maioꝛū ſentētia iudicet:cuius officiū eſt obedire/et implere q̄ iuſſa ſunt. Hiero.ibidem.⁊ de hoc etiam.ſ.in ar.xxij.§.poꝛro. Quedā ſunt pura bona:quedam pura mala.in his nulla debetur hoībus obedientia.qm̄ nec illa omittenda ſunt/ etiam quū pꝛohibentur.nec iſta etiam quū iubentur ſunt cōmittēda. Poꝛro inter hec ſunt media q̄dā: que pꝛo modo loco et tēpoꝛe iudicio et perſona ⁊ mala poſſunt eſſe et bona. Et in his lex poſita eſt obediētie tāq̄ in ligno ſciētie boni. Gen̄.ij.vide.ſ.eo.℟.dix.⁊ mali.qđ erat in medio paradiſi.in his omnino pꝛelatoꝛū/nec iuſſioꝛ:nec pꝛohibiditio eſt contēnenda. Bern̄.in epl̄is. Monachū obediendiſſimuꝫ dicoꝛ:cui ex quibuſlibet ſenioꝛū verbulis/ne vnū quideꝫ iota pꝛeteruolat. Matth.v.nec attendit quale ſit quod pꝛecipitur.⁊ fit obediētia ſine moꝛa. Bern̄.ibidem. Quū ſemel vicarius beati Franciſci teneret capitulū: et ipſe in cella ſua oꝛaret:vnus ex fratrib⁹ defenſionis quodam cōtextus palliolo non ſe diſcipline ſubdebat. vidēs hoc vir ſanctus abſens in ſpū/vocauit quēdam de fratribus et dixit ad eum:vidi frater diabolum ſuper illius fratris inobedientis doꝛſum/collū eius tenentē adſtrictum: qui tali ſeſſoꝛi ſubiectus/obediētie freno ſpꝛeto inſtinct⁹ eius ſequebatur habenas.⁊ cū rogarem deum pꝛo fratre ſubito ꝯfuſus demon abſceſſit.vade igitur et dic fratri vt obediētie ſancte iugo collū ſine moꝛa ſummittaat. monitus per internuntium frater ſtatimqꝫ cōuerſus ad deum/ ad pedes vicarij humiliter ſe ꝓiecit. In legēda beati Franciſci/in titulo de intelligentia ſcripturarū/⁊ ſpū ꝓphetie.

Articulus.lxx. A

Ontra ſanctaꝫ obedientiam/aut ei⁹ puritatē ſupꝛa copioſiſſime appꝛobatam cōmendatam et deſcriptā/multipliciter fit a religioſis iſtius tpis hypocritalis:qui ei capita ſummiſerunt. Et pꝛimo et grauius: q: multi ex eis nedum non obediunt ſimpliciter: ſꝫ pꝛecipiētibus eis pꝛelatis multas verbales inferūt iniurias.⁊ aliquoties (qđ eſt deſperatius) manus mittunt in chꝛiſtum dn̄i pꝛelatum ſuū.cōtra illud.j.Reg.xxiiij.⁊.ij.Reg.j.ij.q. vij.§.de his etiam illud.℟. Itē in libꝛo regū.ex̄ de ſen.ex. cum illoꝛū. Scđo/q: etſi non iniuriantur ꝓlatis:ſicut ſepe eis iniuriantur: vt vidi fieri dicentibus ſubditis:tantū tibi obedirē:quātum cani vel aſino.non tn̄ obediunt: ſed inflati tacēt vel recedūt a facie eius:ſicut cayn a facie dn̄i. Gen̄.iiij.et de pe.diſt.j.⁊ venit. Uidi quēdam fratrem. et vtinam ſolus eſſet.in eremitoꝛio chibotoli in cuſtodia peruſina in pꝛouincia beati Franciſci: vbi eram de familia: qui in mea pꝛeſentia: quū pꝛecepiſſet ei gardianus/ꝙ redderet mantellos ſuperfluos quos habebat in cella ꝓ foꝛenſibus fratribus/q̄ venerant:noluit reddere.et quū frater fugeret ad cellam recedens a facie Gardiani/ cucurrit poſt eum gardianus clāculo:et ego cum eo.et retrouenieus mandauit ei iterū per obedientiā/ꝙ redderet mātellos.ille nunc nolens audire obediētiam quam ante tamen audierat:cum ambab⁹ manibus clauſit aures ſuas: et ſicut ſerpens obturauit aures ſuas.ad literā ne vocem incantatoꝛis.i.pꝛeceptoꝛis audiret:⁊ cellā ſuam ſic intrauit.pſ̄.lvij. Cōtra tales Hieremias. Hiere.xxij. Locutus ſum ad te in abundantia tua.i.ſuperbia vel auaritia. que vtraqꝫ fuit in iſto fratre.et dixiſti nō audiam.⁊ Ezech.iij. Domus iſrael nolūt audire te: q: nolūt audire me. Oīs quippe domus iſrael attrita fronte eſt et coꝛde duro. Itē cōtra tales Act̄.vij. Dura ceruice et incircūciſis coꝛdibus et auribus ⁊c. Contra tales etiaꝫ dicit̄ Job.xix. Seruum meum vocaui:et nō r̄ndit mihi. Contra tales etiam dicit̄ Eſa.xxx. Aures tue audient poſt tergū monētis te. Zach. vij. Auerterūt ſcapulas ⁊ aures aggregauerūt/ne audirēt. Eſa.xlvj. Audite me duro coꝛde qui longe eſtis a iuſtitia. Eſa.xxx. Ad vocem clamoꝛis tui ſtatim vt audierit reſpōdebit tibi. Tertio/aliquoties reſpondēt ſuis pꝛelatis quū pꝛecipitur eis aliquid.faciatis vos.accipiūt perſonam pꝛelatoꝛū:quū ſint ſubditi.cōtra illud.lxxix.diſt. ad hoc.xxi.diſt.inferioꝛ.cum.ij.c.ſeq. Quarto/quidam ſe excuſant et falſo cōmuniter.cōtra id pſ̄.cxl. Non declines coꝛ meum in verba malitie/ad excuſandas excuſationes in peccatis. Deutero.xxx. Mandatum quod dedi tibi:nō eſt ſupꝛa te.ex̄ de cōſue.quanto.xvj.q.j.ꝑdicatoꝛ. Quin

Religioſoꝛ taratur inobediētia

ro/et ſi aliquoties obediũt: cum murmuratiõe tñ ⁊ diſplicentia et triſtitia. Exod. xvj. Non eſt dicit moyſes: murmur veſtrũ cõtra nos: ſꝫ cõtra dñm. nos em̃ quid ſumus? cõtra murmuratores. xc. diſt. alienus. ij. q. vij. §. de his. ℣. item obijcitur. Quum ſemel murmuraret coraꝫ fratre Egidio ſocio beati franciſci quidam frater de obediẽtia ſibi data: dixit ei frater Egidi⁹. Amice mi/quãto plus murmuras: plus te oneras. et quãto humilius et deuotius ſummiſeris caput obediẽtie: tanto leuior et ſuauior tibi erit. vince temetipſuꝫ: ⁊ vinces oĩa. q: parũ eſt homini vt trahat animas ad deum niſi ſemetipſum vincat. Et dicebat beatus Fraciſcus/ꝙ victoria mundi a ſuiſpſi⁹ eſt victoria inchoãda. ❡ Sexto/tarde obediunt. cõtra id Mat. iiij. ibi. Illi aũt ſtatim ⁊c. ⁊. s̄. dixi. ❡ Septimo/non cõplete obediũt: vel amplius q̃ eis fuerit imperatum faciunt. Contra primũ ex̄ de regu. iur. defleat peccator. de pe. diſt. v. c. j. Exod. xix. Oĩa que preceperis nobis faciemus. Contra ſcðm eſt q: idem eſt facere plus in talibus: q̃ minus. ex̄ de off. cuſt. c. j. cũ ijs que ibi no. et de hoc. s̄. in. lxix. ar. in. §. cõmendabilis. ℣. quartus gradus. ❡ Octauo/frequẽter audiunt vocantes prelatos eos: et non reſpõdent ex ſuperbia vel impatiẽtia vel acidia vt preceptum ſubterfugiãt. Non ſic ſamuel dicens heli. Ecce ego. vocaſti em̃ me. ⁊ tamẽ non vocauerat. j. Regũ. ij. ❡ Nono/abſcondunt ſe ne a prelatis inueniantur: et ne eis precipiat̃. Iſti vere cõtumaces obediẽtie ſunt. ex̄ de alie. iudi. mu. c. j. ibi. vel malitioſe ſe duxerint abſentandos. ex̄ de off. deleg. conſultationibus. in fi. ibi. Niſi is qui poſſidet ſe pro cõtumacia abſentaſſet. ex̄ vt lit. non cõ. qm̃ frequẽter. §. porro. ibi. Siue q: malitioſe ſeipſum occultat. ſiue ꝙ impedit ne poſſit ad eum citatio peruenire. ex̄ de de. nõ reſi. ex tue. ibi. Qui ſe frauduleter abſentant. v. q. v. quidã. ibi. q̃ ſi non exierint. faciunt que no. ex̄ de do. ⁊ cõ. c. ij. in gloſ. cõtumacia. ❡ Decimo/faciunt ſe timeri a prelatis verbis et ſignis et factis et iniurijs ⁊ minis: ne eis aliquid precipiant. ita ꝙ prelati non audẽt cõmuniter hodie aliquid precipere eis magis timẽtes ſubditos tales q̃ ipſi eos: ⁊ quia nolũt ſcandalizari in ſe paſſiue nec in ſubditis. Tales ſubditi filij mortis ſunt: q: nihil poſſunt aut audẽt eis prelati p̃cipere: nec in ſubiectione viuunt: ſꝫ in ſupbia et elatione et rebellione. Tales proprie filij belial ſunt. i. abſq; iugo. ſic em̃ interpretat̃ belial. ita vt nemo maxime prelati poſſint eis loqui. j. Reg. xxv. ❡ Undecimo/obediunt ex timore ſeruili non amore: et ideo meritum obediẽtie pdunt. ex̄ de reg. iu. qui ex timore. q: timor non eſt in charitate. j. Ioã. iiij. xxiiij. q. vj. §. ex his. et de hoc etiam loquit̃. viij. q. j. ſciendum. ⁊. j. Per. j. Caſtificantes aĩas in obediẽtia charitatis. ❡ Duodecimo/quũ vtcũq; obediunt: mercedem tẽporalem ⁊ cõſolationẽ expectant ⁊ recipiunt. vnde meritum obediẽtie pdunt: quia ſub iſta ſpe obediunt: ⁊ ſic mercedem ſuã recipiũt. Mat. vj. ⁊ op. ar. xvij. q. ij. ſi quilibet. vbi obſtetrices pro reſeruatione puerorũ domos tẽporales receperunt. tales miſeri ſtulti mercatores ſunt: q̃ bonũ opus obediẽtie vñ poſſunt habere vitã eternã: vendũt p vili pictantia: vel vili tunica: vel vili munuſculo: vel aliq̃ alia cõſolatione tpali. contra quos Grego. Quũ pro opere recto laus tranſitoria aut premiũ queritur: eterna retributiõe res digna vili precio venditur. ❡ Decimotertio: quũ obediunt. et iterũ de eadem materia. vt de eundo pro pane: vel facere hebdomadam: vel aſſociando fratrem: vel cõſimili: vel alia eis a p̃latis precipitur: improperant/et referunt q̃ſtiones eis. toties iui pro pane/vel ſimile. quaſi obedientia ſit terminis cõcluſa: vel limitata vicibus: et nõ ppetua ⁊ vſq; ad mortem vt chriſti. Phil. ij. ⁊ de hoc ſatis. s̄. in. lxix. ar. in. §. commẽdabilis. ad ſi. ℣. obediẽtia vero. ❡ Decimoquarto: inſtant cum prelatis precipientib⁹ precibus ⁊ frequẽter minis: vt reuocent obediẽtias eis datas: vel per ſuperiores prelatos: et frequẽter per ſeculares eas faciunt reuocari. qð idẽ eſt in effectu: et peſſimo et cõtumaci affectu. ac ſi dicerent. nolo facere quod vis prelate. Iſta autem reuocatio. etſi exterius in foro contentioſo excuſare videatur vt inobediens non iudicetur: nec vt inobediens non puniatur: in foro tamẽ cõſcientie non excuſat. Nec credo eos excuſari a mortali: q: reuera inobedientes ſunt. ex̄ de ma. et obe. ſiquis. quia prelati tunc obediunt: et ſubditi p̃cipiũt. qð eſt ordo retrogradus ſm̃ vnum intellectum. xxxiij. q. v. eſt ordo. quũ cõtrariũ debeat eſſe. xcv. di. eſto a ſubdiacono. et tales ꝓprietarij ſunt ꝓprie voluntatis: ⁊ in ſuo proprio peſſimo corde viuũt. ex̄ de ſepul. c. vlt. li. vj. ⁊ de teſta. c. vlti. li. vj. ❡ Decimoquinto/accipiunt vnam licentiã vel obedientiã eundi ad vnum locum: et vadunt ad alia ⁊ ad perſonas alias. Et proprie tales cõtra obedientiã vel licẽtiã faciunt: q: formã obediẽtie eis traditam non ſeruant: que eſt exacta diligẽtia obſeruanda. ex̄ de reſcrip. cum dilecta. vbi de hoc. ⁊ de off. deleg. venerabili. ibi. cõtra mãdati noſtri tenorem. ex̄ de reſt. ſpo. c. vlti. ff. mãda. diligenter. Uel vltra terminũ eis datum in obedientia ſtant: quũ tamẽ dies aſſignata p prelato interpellet. ar. ex̄ de loca. potuit. Non em̃ poſſunt ſubditi ſine voluntate p̃lati ſibi terminũ obediẽtie prorogare. ar. op. ex̄ de off. dele. de cauſis. Et vt narrat climacus ſenior ſanctiſſimus miſſus alexandriam ab abbate pro neceſſarijs: q: non venit in termino prefixo: q̃q̃ fuerit legitime impeditus: ⁊ vtiliter egit agẽda monaſterij: publicam nihilominus coram fratrib⁹ penitẽtiam fecit impoſitam per abbatem. Et in lxix. ar. §. cõmendabilis. ℣. cum iulius. s̄. dictũ eſt de Iulio cui honor ſolitus redeunti negatus fuit a ſenatu: q: vltra terminuꝫ quinq; annorum ſibi aſſignatum tardauit: q̃q̃ cum maxima victoria rediſſet. ❡ Decimoſexto/q: raro per obediẽtiã vadunt: ſed per licentias procuratas: ne dicam extortas. et frequẽter cum minis ⁊ ſubſannationib⁹ expetitas: procurãtes cum talibus licentijs ſuas conſolationes corporales et tẽporales eundi pariſius/ſtandi cum cardinalibus/regibus/⁊ epiſcopis/⁊ alijs dñis mundi/viſitandi cõſanguineos ⁊ amicos. eorũ maledictas deuotas in monaſterijs pellicientes. vide qð legit̃ ⁊ no. xxxiij. diſt. laici. ⁊ de pe. diſt. ij. ſi em̃. vltra. v. colum. ℣. petrus. ibi. pelliciunt. ⁊ in gloſ. i. alliciunt. bibendi/diſcurrendi/⁊ per peregrinationes vagãdi potius q̃ plorandi. cõtra illud. viij. q. j. ſciẽdum. ex̄ de off. or. quãto. xvj. q. j. monachi vagantes. xviij. q. ij. quidã monachorũ. ❡ Decimoſeptimo/q: licẽtias tales quas ꝓcurant faciunt eas per prelatos in litteris eis datis ad eorũ quaſi excuſationem et vanam gloriam obediẽtias appellari: quũ tamẽ ꝓprie non poſſit dici obediẽtia: niſi quam prelatus ſubdito ſuo motu ſuo ſine requiſitione eius imponit ⁊ voluntate. al's potius obedit prelatus ⁊ ſatiſfacit miſere cõſolationi ſubditi/q̃ ecõtra. vt. s̄. e. ar. §. ſciendum. ℣. alia vice dictũ eſt. Eſt autẽ differentia inter licentiã ⁊ obediẽtiã que eſt quodãmodo inter pmittere et precipere et velle. quod autem permittimus inuiti toleramus. xxxj. q. j. hac ratione. iiij. diſt. deniq;. Permittere autem tribus modis accipitur. vt no. iiij. di. c. vlt. quod autẽ precipimus volumus. xiiij. q. j. qð precipitur. Uñ ⁊ tales dupliciter offendũt. ⁊ q: ꝓcurãt ⁊ extorquẽt tales carnales licẽtias. ⁊ q: fingũt eas obediẽtias. qð eſt quoddã tacitum mendacium et hypocriſis. xxij. q. v. cauete. xij. q. j. nolo. ❡ Decimooctauo aliquoties non obediũt ſub ſpecie ſpiritus. quando eis aliquod conſolabile pro corpore vel pro anima a prelatis iniungitur: vel vt vadant ad hoſpitium vel foreſtariam ad comedendum: vel ꝙ ſedeant in loco ſuperiori: vel ꝙ non veniant ad chorum: vel ꝙ vadant ad orandum quũ alij laborant: vel ꝙ dimittant abſtinentiam ſpecialem. et hoc ſub ſpecie humilitatis/quaſi vel auſteritatis. ſꝫ iſta ſuperbia occulta eſt. ar. xxij. q. ij. cuꝫ humilitatis. q: vera humilitas. vere obediẽs eſt in omnibus/nihil habens de ſuo. xij. q. j. non dicatis. ⁊ talis auſteritas voluntaria fructu caret. Eſa. lviij. In die ieiunij veſtri inuenitur voluntas veſtra. et de hoc. s̄. in. §. multa. ℣. tertio. in. lxix. ar. Et idem genus inobedientie eſt vel pro refectione: vel pro ieiunio: vel pro orando: vel p dormien

Inter licentiã et obedientiam diſcrimen.

do ſenioris violare mandatũ. ſm Danielẽ. in colľ. iiij. ⁊ de
hoc ſupra etiã. Poſſet tñ ſubditus in tali cõſolatiua obe-
dientia dicere prelato ſuo: Si placeret vobis pater/refu-
gerem iſtam conſolationem. ſin autem: fiat voluntas ve-
ſtra. et ſic intelligitur. viij. q. j. ſciendũ. perfectius eſt tñ ſim-
pliciter obedire ⁊ nihil prelato dicere. Et de tali obedien-
tia dico/ꝙ benedicta ſit talis obediẽtia: que corpus ⁊ ani-
mã cõſolatur: q: aliquã ſimilitudinẽ habet cum illa quam
ſunt ſancti in patria habituri in duplici ſtola/corporis et
anime. Apocal. vj. Eſdre. ij. ¶ Decimonono/ſciũt frequẽ-
ter voluntatem prelati: licȝ eis nihil dicant timore: aut ne
eos tribulent: ⁊ non faciunt. cõtra tales dicit Luc. xij. Ser-
uus ſciẽs voluntatem dñi/et non faciens/vapulabit pla-
gis multis. xxxviij. diſt. §. vt itaqȝ. religioſus autem ſeruus
eſt. liiij. diſt. multos. ¶ Uigeſimo obediẽtias impoſitas ꝑ
cõſtitutiones vel ordinationes prelatorũ cõmuniter non
ſeruãt: dicentes/non ſeruãt prelati: nõ ſeruemus nos. cõ-
tra tales dicit dñs Matth. xxiij. Oĩa quecũqȝ dixerint vo-
bis: ſeruate et facite: ſm opera vero eorum nolite facere.
xix. diſt. ſin. j. q. j. non quales. Nam et ſi cõſtituentes prela-
ti ſeruare debeãt que cõſtituerũt: vt. ix. diſt. iuſtum eſt. Et
qđ quiſqȝ iuris ſtatuit: ipſe debeat vti eo. ex̃ de conſti. cum
oẽs. ff. qđ quiſqȝ iuris. l. j. ⁊ in prin. decretorũ/humanum.
nec debẽt alijs legem imponere: quã ipſi negligunt obſer-
uare. ex̃ de preben. pro illorũ. ſi tñ non ſeruant: ſeruare te-
nentur ſubditi. j. q. j. oĩa ſacramẽta. et. c. ſignificaſti. ⁊. c. nõ
quales. j. q. vij. ſiquis omnem. C. de legi. et cõſti. l. leges. ex̃
de cõſti. c. j. ⁊. c. vlti. xix. diſt. romanorũ. ¶ Oẽs aũt predi-
cti articuli obediẽtie et puritatis ei9 infectiui: et ſiqui alij
inueniri poſſunt: per originalia ſuperius allegata/referẽ-
do ſingula ſingulis ⁊ adaptando ſm prudentiam legen-
tium: que hic cauſa breuitatis non repeto: oſtendunt cla-
re et legitime refelluntur. Et hucuſqȝ de obedientia et
multiplici eius commendatione et tranſgreſſione dixiſſe
pleniſſime ſufficiat.

¶ Articulus. lxxi. De diſciplina. A

Ed q: dictum eſt de
obedientia/qua reddit quod debet ſuperiori:
Cõgruum eſt vt dicamus de diſciplina/q red-
ditur quod debetur inferiori. ¶ Primo igit
Diſcipli-ne acce-ptiones. ponam diuerſas acceptiones huius nois diſciplina. Di-
ſciplina igit quãdoqȝ dicit deſiderium corrigendi inferio-
res: ⁊ ſic videt pars iuſtitie. Quãdoqȝ dicit diſciplina id
quod adhibetur ad correctionẽ aliorum. ſic ſumitur Heb.
xij. Fili mi noli negligere diſciplinam. in eodem. In diſci-
plina perſeuerantes ⁊c. Itẽ ſi extra diſciplinam eſtis ⁊c.
ſic etiam ſumitur. xlv. diſt. diſciplina. Quãdoqȝ diſciplina
Inter li-centiã et obedien-tiam diſ-crimen. dicit effect9 diſcipline ſumpte ſcđo modo. et ſic videt eam
deſcribere Cyprianus dicens: Diſciplina eſt morũ ordina-
ta correctio: et maiorũ precedentium patrũ regularũ ob-
natio. Itẽ magiſter Hugo de ſancto victore. Diſciplina in-
quit/eſt conuerſatio bona ⁊ honeſta: cui parũ eſt non ma-
lum facere: ſi non ſtudet in his que bene agit per cuncta
irreprehenſibilis apparere. pš. xxxiij. ⁊. xxxvj. ⁊. j. Pet. iij.
Declina a malo ⁊ fac bonum. Bern. in epiſtolis. Diſcipli-
na ceruicem ſummitit. deponit ſupercilia: q: verecunda ⁊
pudorata. lxxxvj. diſt. non ſatis. xcvj. diſt. in ſcripturis. com-
ponit vultũ. ligat oculos. xxxij. q. v. nec ſolo. cachinnos. v.
q. iiij. in loco. cohibet. moderat linguã. v. q. iiij. in loco. gu-
lam frenat. xlj. diſt. c. j. cum ſeq. rixam. xc. diſt. per totum. ſe-
dat. format inceſſum. xlj. diſt. §. ſicut ergo. xlj. diſt. §. ſi. Itẽ
magiſter hugo de ſancto victore. Diſciplina eſt omniũ mẽ-
brorũ motus ordinatus: et diſpoſitio decens in omni ha-
bitu et actione. ¶ B Diſciplina primo modo ſumpta/
idem poteſt eſſe quod zelus. de quo in pš. lxviij. ⁊ Ioã. ij.
Zelus qđ ſit. Zel9 dom9 tue/comedit me. ⁊ ex̃ de cuſto. eucha. c. ij. Qui
zelus ſic ab Aug. deſcribitur in loco predicto. Bon9 zelus
eſt feruor animi quo mens abiecto timore humano/ꝓ vir-
tutis defenſione accenditur/⁊ comeditur; q quelibet pra-
ua que viderit corrigere ſatagit: ſi nequit tolerat ⁊ gemit.
hoc probatur. vij. q. j. oĩs qui. ⁊. c. aduerſitas. §. hoc etiam.
ꝟ. hinc etiã Aug9. ibi. Iraſcit iuſtus peccatis palearũ ⁊c.
⁊. j. ibi. non clamat. gloſ. alte: ſed intus gemit dicẽs. Quia
defecit in dolore vita mea: ⁊ anni mei in gemitibus. ⁊. ꝟ.
hic idem. columba a moleſtijs querit auolare: ſed dilectio-
nẽ non amittit: ſed ſemꝑ gemit. facit. xj. q. iij. qñ. xxiij. q. iiij.
q̃ſq̃s. c. recedite. c. quidã. ibi. Cum vero eis per quos eccle-
ſia regitur: adeſt ſalua pace poteſtas diſcipline ⁊c. ¶ Ad
zelum autem primo videtur pertinere dolor de dei contu-
melia. qui eſt quaſi ſciſſura cordis: quam interdũ indicat
ſciſſura corporis vel veſtis. Iohel. j. de pe. diſt. j. §. hoc idẽ.
ꝟ. hinc etiam. Secũdo tabeſcentia: que eſt quũ dolor ve-
hementior aut diuturnior fuerit. pš. cxxxviij. Super inimi-
cos tuos tabeſcebam. Et idem. pš. lxij. zelaui ſuper iniq̃s.
Tertio ira per zelum: que eſt appetitus vlciſcendi dei of-
fenſam: que ira eſt odium cõtra vitium. pš. cxxxviij. Non-
ne qui oderunt te dñe oderam. vij. q. j. §. hoc etiam tũc. ꝟ.
hic idẽ in pš. iraſcit iuſtus pctis palearũ. lxxxvj. diſt. odio.
xxij. q. iiij. duo iſta. in iudice quũ oẽ ſignũ ire maxime in fe-
rẽda ſentẽtia cauẽdũ eſt. xj. q. iij. §. ſi ergo. ꝟ. ira enĩ viri. ⁊. c.
illa. ⁊. c. ira. ⁊. c. cũ apđ. Itẽ pš. cxxxviij. Perfecto odio ode-
rã illos. Perfectuȝ odiũ eſt quo inimicos dei vſqȝ ad dile-
ctionem perſequimur: nõ habentes pacem cum eis: q̃diu
ſunt dei inimici. q: ſm Grego. dei ſe amicum denegat: qui
eius placet inimicis. De iſto bono odio loquitur. xxiij. q. v.
non eſt innocentie. Uel perfectum odium dicitur omniũ
perfectorum: quo peccata hominum non homines odio
habentur. vt pre. c. odio. ⁊. c. duo. Ambro. Qui habent ze-
lum dei omnes inimicos putant ſuos qui ſunt hoſtes dei:
q̃uis patrem fratrem ſororẽ. de omnibus dicunt. pš. pre.
Et inimici facti ſunt mihi. De iſto zelo. xxiij. q. v. ſi audie-
ris. ⁊. q. iiij. ꝙ chriſtus. xlv. diſtin. diſciplina. xxiij. q. viij. le-
gi. ⁊. c. petrus. xij. q. j. dilectiſſimis. Idem. Nemo grauior
hoſtis omnium/q̃ qui omnium ledit authorem. Augu.
Unumquẽqȝ chriſtianũ zelus domus dei comedit. Non
enĩ eſt magis dom9 tua/q̃ illa vbi habes ſalutẽ eternã. ſi
ergo in domo (ne qđ ꝑuerſum fiat) ſatagis: in domo dñi/
vbi ſalus eſt ꝓpoſita ⁊ requies ſine fine non debes pati/
quãtũ in te eſt: ſi qđ peruerſum forte videris. ¶ Notãdũ
etiam ꝙ non videtur omnino idem eſſe zelus et ira per
zelum. Bonus zelus eſt. vt ait gloſ. Aug. ſuper illud Ioã.
ij. c. zelus domus tue ⁊c. feruor animi ⁊c. vt proxi. ꝟ. diſci-
plina. š. Ira vero per zelum eſt ira iuſta. de qua gloſ. ſuꝑ
illud Matth. v. Omnis qui iraſcitur. Iuſta ira eſt mater
diſcipline. Et ſuper illud Iob. v. Uirum ſtultum interfi-
cit ira. dicit Greg. Eſt ira per zelum qua iraſci ſicut nobis
noſtris ꝓximis errãtibus debemus. de hac ira dicit gloſ.
ſuper illud Eccľs. vij. Melior eſt ira riſu ⁊c. Hec eſt ira q̃
vitijs iraſcimur. Item notandũ ꝙ ſuper illud Ezech. iiij.
Sume tibi ſartaginem ferream. dicit gloſ. Grego. Nullũ
maius ſacrificiũ deo eſt/q̃ zelus aiarũ. dei gloriã in h mũ-
do defendit. Zelus carbo eſt quẽ vn9 de ſeraphin accepit
de altari celeſti: ⁊ tetigit labia Eſa. eiuſdẽ. vj. viij. q. j. i ſcri-
pturis. Nam non ſunt digna predicare labia illa verbum
dei: que hic carbo non tetigerit. pš. lviij. Mors in labijs
eorũ. vbi litera cõmunis hȝ: gladius in labijs eorũ. In la-
bijs quorũdam verbũ dei/qđ dicit et eſſe ſpũs et vita. de
pe. diſt. iiij. ſi ex bono. mors eſt. ꝓpter defectum enim zeli
verbum dei ita frigide annũtiant aliqui/ꝙ auditores eo-
rũ inde potius frigeſcant q̃ accendantur. Grego. Pect9
frigidũ verba ignita ꝓferre nõ põt. ꝓpter ignem iſtum di-
ctum eſt de helia. Eccľi. xlviij. Surrexit helias ꝓpheta q̃ſi
ignis. Prouer. xx. Oĩs ſermo dei ignit9 ⁊c. Zach. xij. Po-
nã duces iuda ſicut caminum ignis in lignis. ¶ C

Equitur de his que
poſſunt incitare ad correctionem faciendam.
¶ Et primo incitare poteſt frequens admoni- Ad cor-rectionẽ faciẽdã incitan-tia.
tio ſacre ſcripture. Matth. xviij. Si peccauerit in te fra-

Ad zelũ que ſpectent.

ter tuus: corripe eum inter te et ipſum ſolum. ij. q. j. ſi peccauerit. vbi de hoc. xlv. diſt. ſed illud. vbi de hoc. xxiij. q. iiij. ita plane. ⁊ c. duo iſta. vbi de hoc. ex̄ de iudic. nouit. vbi de hoc. ex̄ de hereti. cum ex iniuncto. §. ne quiſq̄. vbi de hoc. Gala. vj. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui ſpūales eſtis, inſtruite hmōi in ſpū lenitatis. j. ad Theſſalo. iiij. Rogamus vos fratres corripite inquietos. Prouer. xxiij. Noli ſubtrahere a prauo diſciplinam. Eccli. vij. Filij tibi ſunt erudi illos: et curua illos a pueritia eoꝝ. Eiuſdem. xxx. Tunde latera eius dum infans eſt: ne forte induret et nō credat tibi. Ibidem. Doce filiū tuū: ⁊ operare in illum: ne in turpitudinem illius offendas. Ephe. vj. Educate filios veſtros in diſciplina et correctione dñi. ij. ad Timoth. iiij. Argue obſecra increpa ⁊c. xlv. diſt. c. j. ⁊ c. cū beatus. ij. ad Timoth. iij. Oīs ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendū: ad arguendum: ad corripiendum ⁊c. pſ̄. xcviij. Deus tu ꝓpitius fuiſti eis et vlciſcens in omnes adinuētiones eorū. vbi dicit expoſitor. nō odij: ſꝫ pacis eſt talis vltio qua flagellat pater filiū ne pereat. necſe dñs iudicem exhibet ſed amicum. Eſa. ix. Zelus dñi exercituū faciet hoc. dum in virga et verberibus iniquitates viſitat ⁊ peccata. Apocal. iij. Ego quos amo arguo et caſtigo. Amos. iij. Tantūmodo vos cognoui ex oībus cognationibus terre: idcirco viſitabo ſup vos omnes iniquitates veſtras. de hoc. xlv. diſtin. quaſi per totum. et maxime in pre. c. cum paulus. et. §. ſalomon. c. licet. c. diſciplina et. c. licet. ij. xxiij. q. iiij. ipſa pietas. c. quid faciet. c. nimium ſunt inquieti. c. diſplicet. c. qui peccat. c. ſi eccleſia. v. q. v. nō omnis. c. non oſculat̄. ex̄ de off. or. licet. c. irrefragabili. ex̄ de accuſa. qualiter. ij. de ſimo. licet heli. de ſta. mo. in ſingulis. ⁊. c. ea que. cum multis. ¶ Secundo incitat ad correctionem faciendam, exemplū maxime chriſti. de cuius zelo habes Matth. xxj. Joā. ij. Mar. xj. et Luce. xix. pſ̄. lxviij. Zelus dom⁹ tue comedit me ⁊c. ex̄ de cuſto. eu. c. ij. j. q. iij. vendētes. c. ſaluator. xxiij. q. iiij. qui peccat. lxxxviij. diſt. ejiciens. xvj. q. vij. et hoc diximus. Eſa. lix. Opertus eſt dominus pallio zeli. Canti. ij. En ipſe ſtat poſt parietem. ad modum ſcilꝫ zelantis et auſcultantis. Exemplum zeli habes Exod. xxxij. in moyſe ⁊ leuitis vindictam ſumentibus de idololatria ppl̄i iudaici. et pre. c. diſciplina. diſt. xlv. Num. xxv. in phinee qui occidit filium iſraelitam coeuntem cum madianita. de quo dñs ad moyſen: Phinees filius eleazari auertit irā meā a filijs iſrael. quia zelo meo cōtra eos cōmotus eſt. de hoc. xxiij. q. viij. legi. cum. c. ſeq. ij. q. vij. §. item cum balaam. ℣. tunc phinees. ⁊. xxiij. q. iiij. ꝙ chriſtus. Itē in helia. iiij. Regū. x. qui interfecit prophetas baal: et fecit deſcendere ignē ſuper duos quinquagenarios. iiij. Reg. j. et pre. c. ꝙ chriſtus. Item in matathia. j. Machab. ij. qui trucidauit iudeum ſacrificantem idolis. et pre. c. ꝙ chriſt⁹. Item in petro animaduertente in ananiam ⁊ ſaphyram. Act. v. xxiij. q. viij. legi. et. c. petrus. Item in paulo occecāte Elimam magum. Act. xiij. xlv. diſtin. §. ſalomon. de iſto zelo eſt quarta beatitudo, Beati qui eſuriunt et ſitiūt iuſtitiam. ¶ Tertio vtilitas ex correctione proueniēs. virga enī correctionis fructifera eſt. pſ̄. xxij. Virga tua et baculus tuus ⁊c. Grego. Virga percutimur. baculo ſuſtentamur. xlv. diſt. diſciplina. vnde ſignificata eſt per virgam illam. que protulit flores et amygdala. Num. xvij. ¶ Vtilitatem correctionis in multis locis inſinuat ſacra ſcriptura. Prouer. xxvij. Melior eſt manifeſta correctio q̄ amor abſconditus. et in eodem. Meliora ſunt vulnera diligentis q̄ fraudulenta oſcula odientis. v. q. v. non omnis. ⁊. c. nō oſculatur. xxiij. q. iiij. nimiū. et. c. xxviij. Qui corripit hominem: gratiam poſtea inueniet apud eum, magis q̄ qui per blandimēta lingue decipit. eiuſdem. xxix. Virga atq̄ correctio tribuit ſapientiam. Eccl̄s. vij. Melius eſt a ſapiente corripi: q̄ ſtultorum adulatione decipi. Eccli. xxx. Qui diligit filium aſſiduat illi flagella: vt letetur in nouiſſimo ſuo. facit. xxiij. q. iiij. ea vindicta. Item in eodem. Qui docet filium ſuum: laudabitur in illo. Augu. ad Vincētium. Non omnis qui parcit amicus eſt. nec omnis qui verberat inimicus. Melius eſt cū ſeueritate diligere: q̄ cū lenitate decipere. vtilius eſurienti panis tollit̄: ſi de cibo ſecurus iuſtitiā negligat: q̄ eſurienti panis frangit̄: vt iniuſtitie ſeductus acquieſcat. et qui phreneticum ligat: et qui lethargicum excitat, ambobus moleſtus, ambos amat. hec verba ponuntur in pre. c. nimium. xxiij. q. iiij. et c. ipſa pietas. ⁊. c. quid faciet. ¶ Item Augu. Quis nos poteſt amplius amare q̄ deus? et tamen nos non ſolum docere ſuauitatem: verum etiā ſalubriter terrere non ceſſat. ¶ Quarto damnum proueniens ex defectu correctionis. quod in multis ſcripturis inſinuatur. j. Regū. iij. Suſcitabo aduerſus heli oīa que locutus ſum ſup domū ei⁹: eo ꝙ nouerit indigne agere filios ſuos: et tamen non corripuit eos. vnde et voce diuina dicitur ei. Honoraſti filios tuos magis q̄ me. de hoc. xlvij. diſt. §. neceſſe. iij. Regū. j. Adonias eleuabatur. dicens: Ego regnabo. ⁊. j. nec corripuit eum pater eius aliquando. quem hac occaſione poſtea ſalomon frater eius fecit occidi. Unde et gratianus. Hinc etiam dauid erga filios bonitatem non diſcipline ſeueritatem exercens, eorū iuuenturē experimento didicit pernicioſam: quorum pueritiam vaga licētia permiſit eſſe voluptuoſam. Unus quippe eorꝫ ſororem ſuā ſtupro corrumpens. iij. Regū. xiij. a fratre eius abſolone ſcꝫ, inter epulas quas fratribus ſuis fraudulenter parauerat: obtruncatus eſt. Abſolon poſtq̄ veniam a patre obtinuit: de regno illum expulit: et ad concubinas eius ingreſſus eſt: demum per inuia deſerti patrem perſequēs quercui inheſit. xlvij. diſtin. pre. §. neceſſe. Item Prouerb. xiij. Qui parcit virge: odit filium. qui autem diligit inſtanter erudit. facit. xxiij. q. iiij. diſplicet. ℣. quare mouetur pater. Prouer. xxix. Puer qui dimittitur voluntati ſue: confundit matrem ſuam. Eccli. xxij. Confuſio patris eſt de filio indiſciplinato. eiuſdem. xlj. De patre impio queruntur filij: quoniā propter eum ſunt in tormento. ij. q. vij. q̄rit̄. Eſa. xiiij. Preparate filios eius occiſioni in iniquitate patrum eorum. ¶ D Sequitur de impedimētis correctionis. Notandum igitur ꝙ octo ſunt que ſolent impedire ne correctio debito modo fiat.

Correctionē impedimēta

¶ Primum eſt indiſcreta humilitas. Augu. loquens prelatis. Quando neceſſitas diſcipline in moribus coercendis dare vos dura verba compellit: ſi etiam vos exceſſiſſe modum ſentitis: non a vobis exigitur vt a ſubditis veniam poſtuleris: ne apud eos quos oportet eſſe ſubiectos: dum nimium ſeruatur humilitas regendi frangatur authoritas: et tamē petenda eſt venia ab omniū domino qui nouit eos quos plus iuſto forte corripitis: quanta beniuolentia diligatis. lxxxvj. di. quādo. vbi no. ꝙ authoritas illa: Vade prius reconciliari fratri tuo. Matth. v. de prelatis non intelligitur: niſi quando ex odio corrigunt. Item Eccli. xiij. Noli eſſe humilis in ſapiētia tua. ad Titū. ij. Hec loq̄re et exhortare et argue cum omni imperio. ¶ Scdm̄ eſt timor ſcandali. ſed veritas vite doctrine vel iudicij, propter ſcādalū dimittenda non eſt. ex̄ de reg. iur. q̊ ſcandalizauerit. vbi de hoc no. xj. q. iij. inter verba. et vide quod no. ex̄ de renunti. niſi cum pridem. §. pro graui. ex̄ de no. op. nun. c. cum ex iniuncto. Item Galat. ij. dicit paulus. Quum veniſſet petrus antiochiam: in faciē reſtiti ei quia reprehenſibilis erat. ij. q. vij. paulus. Matth. xv. quum dicerēt chriſto. Scis quia phariſei audito hoc verbo ſcādalizati ſunt.

Corrigēdi modus.

ipſe reſpondit. Omnis plantatio quā non plantauit pater meus eradicabitur. ſinite eos quia ceci ſunt ⁊ duces cecorum. pre. c. inter verba. ¶ Tertium eſt timor humanus vel mūdanus. cōtra quod legitur de helia Eccli. xlv. Non pertimuit principem. nec ſuperauit eum verbum aliquod et. iij. Regū. xviij. dixit helias ad achab regem. Non conturbo ego iſrael: ſed tu et dom⁹ patris tui. et Joānes herodem arguebat dicens. Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Mar. vj. xxij. q. iiij. vnuſquiſq̄. Facile enim a iuſtitia deuiat: qui hominem timet. ſic pilatus timore dominū

ieſum chriſtum morti adiudicauit. Joan.xix.xi.q.iij. quatuor.⁊.c.quiſquis. ¶ Quartum eſt remiſſio.de qua exemplum habetur in heli.j.Regū.ij. qui remiſſe arguebat filios ſuos dicens. Quare facitis res huiuſmodi quas ego audio.xlvij.diſt.§.neceſſe. Non ſic paulus.xliij.diſt.epheſis.non moyſes.xlv.diſtin.diſciplina. De negligentia maxime in corrigendo prelatorum: que eſt in eis peccatum mortale.lxxxiij.diſt.in pmis.v.c.vſq ad.§.ſicut autē. et ex̄ de of.archid.ea q̄.legit̃ ⁊ no.ex̄ de of.or.irrefragabili.vbi de hoc legitur et no.in gloſ.j. ¶ Quintum et ſextum ſunt auſteritas ⁊ indiſcretio.contra que duo ſunt in arca teſtamenti cum virga et manna.Heb.ix. In virga correctio. in manna manſuetudo.cōtra auſteritatem. xlv.diſtin. diſciplina.cōtra auſteritatem dicitur Gala.vj. Vos qui ſpirituales eſtis inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis. Contra indiſcretionem dicit̃ Prouerb. xiiij. In ore ſtulti virga ſuperbie. Faciendum eſt ergo tēperamentū quoddaʒ inter rigorem ⁊ deſidiam.vt pre.c. diſciplina.⁊.e.diſt. oēs qui. Et leniter caſtigatus reuerentiam exhibet caſtiganti aſperitatis autem nimie increpatio/nec correctionem recipit:nec ſalutem.xlv.diſt.cum beatus. Item rectorē ſubditis pietas matrē: diſciplina vero patrem exhibeat. xlv. diſt.ſed illud.et in.§.ſeq.hinc etiaʒ. ¶ Septimum eſt ira vel odium. Prouer.xviij. Spiritū ad iraſcendum facileʒ/ quis poterit ſuſtinere? Eccli.xix. Eſt correctio mendax in ira contumelioſi.videtur eſſe correctio: quod potius eſt corruptio vel conuiciatio.xj.q.iij.ira.j.⁊.c.ira.ij.⁊.c.illa. et pre.c.quatuor. ¶ In vitis patrum legitur/ꝙ diſcipulus Macharij ipſum precedens in via/inueniens presbyterū idolorum: dixit ei.quo vadis demon? quem ipſe presbyter percuſſit vſq ad mortem. Macharius ſequens diſcipulum:et obuians eidem presbytero: dixit ei. ſalueris. ex quo verbo conuerſus fuit presbyter.vnde Hierony. Vide quid benignitas ſermonis: quid auſteritas fecerit. Sapiens eccleſiaſticus. Eccli.vj. Verbum dulce multiplicat amicos: et mitigat inimicos. ¶ Octauum eſt amor terrenorū. Geneſ.iiij. dixit cayn. Num cuſtos fratris mei ſum ego? de pe.di.j.ſerpens. Cayn interpretat̃ poſſeſſio. Amator poſſeſſionum/cuſtodiā fratrum negligit.cōtra illud. Eccli.xxix. Perde pecuniā propter fratrem. Malus autē prelatus dicit verbum cayn:qui magis curat de pecunia ꝙ de anima. ꝓpter quam chriſtus Apocal.j. Ephe.v. mortuus eſt. Bern. Cadit aſina:et eſt qui ſubleuet. perit anima:et non eſt qui adiuuet. Idem. Venient ante tribunal chriſti:et audietur populorum querela grauis: et accuſatio dura: quorū vixere ſtipendijs et non diluerūt peccata. ad hoc.j.q.j.ipſi ſacerdotes. iij.q.j.placuit.l.di. ſiqs diaconus.expreſſum. ¶ Nonū eſt timor detractionis vel appetitus adulationis. Prelati em̄ timentes aſperitatem lingue ſubditorū: aut falſa blandimenta: ⁊ periculoſas adulationes libenter accipientes/ꝑmittūt eos in peccatis iacere.et iſti añ tribunal chriſti accuſaturi ſunt tales p̄latos in die iudicij: vt dicit papa hormiſda.l.di.ſiquis diaconus aut presbyter.⁊ Hiero.xlv.diſt.ſʒ illud.propter eaſdē adulationes iuſtitia deſerit̃.j.q.j. ſunt nonnulli. ¶

Corrigēdi modus.

Sequit̃ de modo faciendi correctionem.

Attendēdum ergo ꝙ correctio procedere debet ex amore. Apoc. iij. Ego quos amo corrigo,arguo ⁊ caſtigo. xlv.di.licet.j.⁊.ij. Sed ſunt aliqui qui illos maxime corrigunt;quos nō amant: quorum ab his quibus adhibetur non reputatur correctio: ſed hoſtilis perſecutio. Eſaie.xj. Egredietur virga de radice ieſſe. Ieſſe interpretatur incendium.et debet ex incendio amoris/egredi virga correctionis.ij. Theſſa.vlti.cap. Nolite quaſi inimicum exiſtimare illum: ſed corripite vt fratrem. Qr autem ex amore correctio facienda eſt: eſt expreſſum. xxiij.q.iiij. ita plane. ibi. Et hec omnia cum dilectione corrigendi: non cū odio perſequendi faciat.⁊.c.nimium.vltra medium ibi. Illi ſeuientes cupiditate: iſti charitate.⁊.c.ea vindicta. Ea vindicta que valet ad correctionem nō prohibetur.⁊.j. Sed huic vindicte inferende non eſt idoneus: niſi qui odium quo flagrare homines ſolent: qui ſe vindicare deſiderāt: dilectione et māſuetudine ſuperauerint.⁊.j. Quem enim diligit dominus: corrigit: flagellat autem omnem filium quē recipit. Prouer.iij.⁊ Hebre. xij.⁊.j. Animaduertētes eos non amare correctionem: ſed odio deſiderare vindictam. Item correctio debet fieri cum compaſſione. Aug. Duo iſta nomina quū dicimus/homo/peccator/nō vtiq fruſtra dicuntur: quia peccator eſt corripe: et quia homo/miſerere: nec omnino liberabis hominem: niſi quū perſecutus fueris peccatorem.xxiij.q.iiij.duo iſta.pſ.cxl. Corripiet me iuſtus in miſericordia et increpabit me. ſicut dicit gloſ.ſuper illud Matth.v. Beati qui eſuriunt et ſitiunt iuſtitiam. iuſtitie lumen eſt miſericordia. Iacobi.ij. Iuſtitia ſine miſericordia/cecus furor. zelus abſq miſericordia eſt vt cecus ſagittarius qui intendens occidere feram: occidit hominem: ſicut lamech: qui intendens ſagittare ferā: ſagittauit Cayn. Gen.iiij.xxxj.q.j.quomodo. ignis zeli ardere.xlv.diſtin.diſciplina.debet in oleo miſericordie. Grego.ſuper Ezech. Zeli ſacri diſtrictio de virtute miſericordie neceſſe eſt vt ardeat. ad hoc.xlv.diſtin. diſciplina. Ideo neceſſe eſt eū qui alios habet corrigere: iugiter meditari in ſeipſo ꝓpriam infirmitatem: vt ſciat quid alij portare poſſunt.l.diſtin.conſiderandum nobis eſt.viij.q.j.clemens. Contra quod aliqui prelati faciunt.xxvj.q.vij. alligant.pſ.ix. Sciant gentes quoniam homines ſunt. Gal. vj. Conſiderans temetipſum: ne et tu tēteris. Eccleſiaſtici.xxxj. Intellige que ſunt proximi tui ex teipſo. Grego. Omnipotens deus idcirco principem apoſtolorum permiſit cadere: vt in culpa ſua diſceret qualiter alijs miſereri debuiſſet.vt pre.c.conſiderandum. Et de chriſto legitur Eſaie.liij. Virum dolorum et ſcientem infirmitatem. ad Hebre.iiij. Non habemus pontificem qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris: tētatum autem per omnia ꝑ ſimilitudine abſq peccato.qui non didicit pati diſciplinā neſcit eam in alijs.ar.j.c.cōſiderandum.exercere. ¶ Quidam religioſi habentes abbatem tortorem crudeliſſimū inexpertem diſcipline: quam volebat in alios exercere: coegerunt eum ſedere per menſem inter fratres: et gerere ſe tāꝗ ſimplicem fratrem: quem quotidie perclamantes et egregie verberantes: tandem reſtituerunt eum ſedi ſue: dicentes. Ecce per menſem fuiſti in ſcholis diſcipline: et non ſolum audiſti doctrinam diſcipline: ſed etiam ſenſiſti.non erat mirum ſi neſciebas quod non didiceras ſis memor eorum que didiciſti: alioquin rememorationē faciemus tibi.vbi Heb.iiij. Eſa.liij. Eius qui didicit ex his que paſſus eſt diſciplinā. Unde dicit ſapiens. Eccleſiaſtici.xxxiiij.ſententialiter. Inexpertus q̄d nouit? et Greg.ix. Cum in magiſtrum ſumi non debeat/qui formam diſcipuli non aſſumpſit: nec ſit preficiendus qui preeſſe non nouit.ex̄ de elec.cum in magiſtrum.facit.lxj.diſtin. miſerū xvj.q.j.ſi clericatus. Sunt multi qui alios dure volunt corrigere: ſe tamen nolentes corrigi. Contra quos Bern. ſuper illo verbo. Beati qui eſuriunt et ſitiunt iuſtitiam. Matth.v. Sunt multi qui zelū iuſtitie videntur habere ſed ſi verū haberēt zelū ſe feſtinarēt corrigere et correctionē recipere: ſed q: hoc nolūt verū zelū nō habēt. Cōtra tales dicit dñs Mat.vij.et Luce.vj. Hypocrita eijce primū trabem de oculo tuo: ⁊ tunc perſpicies vt educas feſtucā de oculo fratris tui. Inter alia ſigna que ponit Aug.quomodo cognoſcat̃ hypocrita eſt vnum: quia hypocrite faciles ſunt ad reprehendendū: vt videant̃ habere zelū. Talium qui nolunt corrigi: eſt ille qui dicitur. Noli me tangere.tales a ſolo deo ſunt curabiles: quū omnem humanuʒ tactū fugiunt.ꝓ q̊b⁹ dicit̃ a dño in pſ.lxxxij. Imple facies eorū ignominia: ⁊ querent nomē tuū dñe. Supbi et peſtilentes nolunt corrigi. Prouerb.xv. Non amat peſtilens qui ſe corripit. et Sap.ij. Dixerunt impij non recte cogi

tantes ⁊c.et.j. Improperat nobis peccata legis: et diffa⸗
mat in nobis peccata diſcipline. Prouerb.xv. Qui incre⸗
pationes odit morietur. Incorrigibilis characterē habet
beſtie.i. diaboli/ qui eſt incorrigibilis. Apocal.xix. Unde
iudeis incorrigibilibus ait dn̄s Joan.viij. Uos ex patre
diabolo eſtis.⁊ talis incorrigibilis a domino maledicit
Deuterono.xxviij. Sit celum quod ſupra te eſt eneum: et
terra quā calcas ferrea. Tūc ergo fit celum eneū: quando
orās nō habet deuotionē. terra fit ferrea qn̄ ceci ducunt et
obſtinatis nullū fructū affert impatiētia. Luce.xviij. Eſa.
xlviij. Scio q: durus es tu:⁊ neruus ferreus ceruix tua: et
frons tua enea. verbū corrigentis. Eſa.xlv. Audite me du
ro corde. Prouer.xviij. Peccator quū in profundum ma⸗
lorū venerit: cōtēnit/ſcʒ correctionem.xvij. diſt.nec licuit.
vbi ponūtur hec verba. Et ſequit ibi. Ira obſtinati et ↄtu
maces extiterunt vt doceri non velint. ⁊ ex̄ de iudic. cū nō
ab homine.ps̄.xciiij. Nolite obdurare corda veſtra. ¶ Itē
correctio debet fieri cū manſuetudine.ps̄.lxxxix. Superue⸗
nit manſuetudo ⁊ corripiemur. Seneca. Uitium animi ſi
cut vitia corporis leniter tractāda ſunt. Ambro.ſup Lucā.
Plus proficit amica correctio: ꝙ accuſatio turbulenta. il⸗
la pudorē incutit: hec indignationē mouet. Gal.vj. Uos
qui ſpūales eſtis: inſtruite hmōi in ſpū lenitatis.l.diſt.pō
deret. faciūt ſepe alr̄.c.xlv.diſt.licet.j.⁊.ij.⁊.c.diſciplina. Ze
lus ſedet in fornace vel iuxta fornacem.ſcʒ vim iraſcibilē.
vnde de facili emicant ſcintille ire: quib⁹ turbatur oculus
mētis.ps̄.xxx. Cōturbatus eſt in ira oculus (.i.ratio) me⁹
et illud Cato. Impedit ira animū ne poſſit cernere verū.
Et ſup illud Job.v. Uirū ſtultum interficit iracundia. di⸗
cit Grego. Ira per zelū turbat. Ipſe nāq; zelus rectitudi
nis dū aciem mentis agitat: turbat. Ideo ſancti viri impe
tum ire ſentientes/ ſuperſedent correctioni donec ira ceſ⸗
ſauerit: et tranquillitas in mente facta ſit: imitari volen⸗
tes illum cui dicit. Sap.xij. Tu dn̄ator virtutis cum tran⸗
quillitate iudicas. Aug⁹. Non cōcupiſcit deus reorū vin⸗
dictam tāꝗ ſaturari deſiderans: ſed quod iuſtum eſt cum
trāquillitate diſcernit: ⁊ recta voluntate diſponit: vt etiaʒ
mali ſint inordinati. Grego. Ira dei non eſt vt hoīs ꝑtur
batio cōcitati animi: ſed tranquilla iuſti iudicij cōſtitutio.
de pe.diſt.iij.productior. neq; em̄ deus hoībus: ſed vitijs
iraſcitur. dicit Hiero. de pe.diſt.j.ꝙobrem. Jaco.j. Ira viri
iuſtitiam dei non operatur. vj.q.iij.ira.j.⁊.ij.cū.c.ſeq. Dio⸗
genes philoſophus quū eſſet iratus ſeruo ſuo ait: Jam
te niſi eſſem iratus verberib⁹ enecaſſem. xj.q.iij.cū apud.
Caſſianus in.viij.li.de ſpiritu ire ait. Ira em̄ in nr̄is cordi
bus inſidente: et oculum mentis noxijs tenebris excecan
te: nec iudicium recte diſcretionis acquirere: nec cōtēpla⸗
tionis intuitum: nec maturitatem cōſilij poſſidere: nec vi⸗
te participes: nec iuſtitie tenaces: ſed nec ſpūalis quideʒ
ac materia luminis capaces poterimus exiſtere: q: turba⸗
tus eſt inq̇t ps̄.xxx. pre ira oculus ſcilʒ ipſa mens. ⁊ Eccl̄s
vij. Ira in corde inſipientiū requieſcit. et ira q̄ ꝑdidit pru
dentes. ⁊ vir iracūdus inhoneſtus eſt. ⁊ iracūdia agit ſine
cōſilio. ⁊ Prouer.xxix. ſm̄ aliam tranſlationem. ſʒ ſentētia
vna. Prouer.xxvj. Homo iracūdus ſuſcitat rixas. eiuſdē.
xxix. Uir iracūdus ꝓuocat rixas. et Eccl̄i.xxviij. Homo ira
cūdus incēdit litem. Uir autē iracūdus effodit peccata.
In oībus aūt iracundis non exilit ſcintilla de fornace vis
iraſcibilis: ſed flamma totum vorans. ⁊ qđ zelo ſctō cepe
rint: furore ↄſumunt. In eis opus ſanctū quod zelus ſan
ctus tenebat: ira rapit et ſibi vendicat. ſcintilla vero ire:
etſi aliquid turbationis oculo mentis ingerat: non tamē
opus ſciētie zelo inceptum ſibi vendicat. Grego. Illa pre
poſitorꝫ ſolicitudo eſt vtilis. illa eſt cautela laudabilis/ in
qua totum ratio agit: et furor ſibi nihil vendicat. Reſtrin
genda eſt ſub ratione poteſtas. nec eſt q̇d agendū prius
ꝙ cōcitata ad trāquillitatē mens redeat. Nā cōmotionis
tp̄e iuſtū putat eſſe oē quod fecerit. xj.q.iij.illa. Simile in⸗
uenitur in viro/ q̇ ex iuſtitia reddere vult debitū vxori: cui⁹
opi dupliciter ſe pōt ingerere voluptas. Uel ſic vt opus iu⸗
ſtitie non auferat: vel ita vt in totū ſibi rapiat/ vt ſcilʒ ſolo
voluptatis amore cōſumetur. Gala.iij. Sic ſtulti eſtis: vt
cū ſpiritu ceperitis: nunc carne cōſumemini. Hiero. Adul⸗
ter eſt in ſuam vxorē amator ardentior. xxxij.q.iiij. origo.
et vide.xxxiij.q.v.c.j.⁊.xiij.diſt.nerui.in fi. Simile accidit
in illo qui ex charitate vult dare eleemoſynam: cui vana
gloria dupliciter ſe poteſt ingerere. aut per modum titil⸗
lationis vel tētationis: aut per modum cōſenſus delibe⸗
rati. de qua incipit quis tabeſcere et cōtabeſcere/ exinani⸗
ri et inflari. et ſe hoībus appetit innoteſcere: non dei glo⸗
riam querens: ſed ſuam vt ab hoībus videatur. ſm̄ Aug.
in ſermone de cōfeſſore non pontifice. Prima periculoſa
non eſt: q: omne bonum opus gloriam ſecum portat/ ⁊ le
titiam: que non homini: ſed deo aſſignanda eſt: vt de⁹ glo
rificetur: et proximus vt edificetur. Matth.v. Luceat lux
veſtra ⁊c. Secunda periculoſa. de qua legit et no.j.q.j.vi⸗
de.in gloſ.j. Simile etiam accidit in eo qui ex deuotione
inchoat iter hieroſolymitanum: ⁊ intrat in cor eius cogi⸗
tatio de negotiatiōe ibi exercēda. que cogitatio duplici⸗
ter ſe poteſt ingerere vt ꝑus/ et tunc ꝑiculoſa: vel vt poſte
rius et tunc non: quia principalis eſt intentio attendēda/
ſm̄ Aug. in primo ſermone. et ar.xxiij.q.v. de occidendis.
¶ Item correctio occulte et ſecreto facienda eſt/ ſi occul⸗ Corre⸗
ta ſit culpa. Matth.xviij. ſi peccauerit in te ⁊c.ij.q.j. ſi pec ctio q̄nā
cauerit. ⁊ ex̄ de iudic. nouit. vbi de hoc. ⁊ ex̄ de here. cū ex pacto ſit
iniuncto. §. nec quiſꝗ. vbi de hoc. Si vero culpa ſit mani⸗ exercen⸗
feſta: manifeſte facienda eſt.j.ad Timoth.v. Peccātes co da.
rā omnibus argue: vt ceteri timorem habeant.xlv.di. ſed
illud Iſido. Manifeſta peccata non ſunt occulta corre⸗
ctione purgāda. q̄ palā nocent: palam corrigantur: vt dū
aperta obiurgatione ſanantur: hi qui imitando eos deli⸗
querunt corrigantur. dum vnus corripitur plurimi emen
dantur: neceſſe eſt: vt pro multorum ſaluatione vnus con
dēnetur: ꝙ per vnius licentiam multi periclitentur. Aug.
Ita erga delinquentem ſermo eſt proferendus: ſicut eius
qui corripitur expoſtulat ſalus. de hoc legitur et no. ex̄ de
pe. ⁊ re.c.j. ¶ Item in correctione attendendus eſt ſtat⁹
perſonarum que corriguntur: quia non ſanat oculum: qđ
ſanat calcaneum. ad hoc op. ar. eorum que leguntur ⁊ no.
xxiiij.q.j.qui cōtra.xl.diſt.homo chriſtianus. ex̄ de iureiur.
quidam medicus imperitus vno collyrio omniū oculos
vult curare.xxix.diſt.ſciendum. Seneca. Cum veteranis
parcius eſt agendum.j.ad Timoth.iiij. Seniorem ne in⸗
crepaueris: ſed obſecra vt patrem. ⁊. lxxxvj. diſtin. tanta
ibi. canis tuis parcimus. quod qualiter intelligendum ſit
habetur.ij.q.vij.paulus. ¶ In correctione etiam ſeruan
da eſt modeſtia. tenendum enim eſt medium inter remiſ⸗
ſionem et diſcretū zelū.ij.ad Timoth.ij. Seruū dn̄i opor⸗
tet eſſe patientem: cum modeſtia corripientem. de hoc ſa⸗
tis. s̄. maxime.xlv.diſt. q̄ſi ꝑ totū. Qui nō poſſunt benigni
tate corrigi: terrore ſunt corrigendi. optime facit.xxix.diſt.
ſciendū.l.diſt.vt cōſtitueret.ibi. Cogūt em̄ multas inueni
re medicinas/ multorum experimenta morborum. ⁊ ex̄ de
vi.⁊ ho.cleric.vt clericorꝫ.ibi. vt quos diuinus timor a ma⸗
lo non reuocat: tēporalis ſaltē pena cohibeat a peccato.
vbi de hoc plures ſunt concordantie. Aug. ad bonifaciū.
Quidam dixit pudore et libertate liberos retinere ſan⸗
ctius eſſe credo/ ꝙ metu. Et ſubdit Aug⁹. Hoc quidem ve
rū eſt. Sed ſicut meliores ſunt quos dirigit amor: ita plu⸗
res ſunt quos corrigit timor. Roboā fili⁹ Salomonis/ cre
dens conſilio iuniorū/ terrens ppl̄m et cōminationibus
vtens decem tribus perdidit. iij. Regū.xij.vij.q.j.deniq;.
Iſidorus. Qui blādo verbo caſtigatus non corrigit: ali⸗
cui⁹ acrius neceſſe eſt vt arguat. Cū dolore em̄ abſcinden
da ſunt q̄ leniter ſanari nō pn̄t. Syrici⁹ papa. Ferro neceſ
ſe eſt vt abſcindantur vulnera: que fomentorū non ſenſe⸗
rint medicinam.lxxxij.diſt.plurimos.in fi. Idē dicit Sym
machus.xvj.q.j.in canonibus. Bern̄. ſuper Canti. Zelum
inquit tm̄ inflammet charitas: informet ſciētia: firmet cō
ſtantia: ſit feruidus: ſit circumſpectus: ſit inuictus. Idem

Quo zelus feruidioꝛ/ac vehementioꝛ ſpũs/ꝓfuſioꝛq; charitas: eo vigilantioꝛi ſcientia opus eſt/q̄ zelum ſuppꝛimat: ſpm̃ tẽperet: oꝛdinet charitatem. Sunt qui zelũ habẽt nõ ſm̃ ſciẽtiã. Rom. x. xv. q. j. §. j. q̄ vulgariter vocant̃ hoĩes ſine capite/beluina rabie ſeuientes in peccatoꝛes cõuicijs eos dehoneſtãtes: nõ medicos: ſed hoſtes ſe exhibentes: quãtum in eis eſt iudiciũ dei euacuantes: dum omnia hic vindicare volunt. ſi eñ oĩa hic iudicarent̃ (vt dicit Aug.) locum diuina iudicia non haberent. vj. q. j. ſi oĩa. Ipſi officium demonuꝫ quod eſt toꝛquere. Mat. xviij. tradidit eũ toꝛtoꝛibus. de pe. di. iiij. §. j. ℣. tradidit. diligenter facerẽt: ſi haberẽt poteſtatẽ in oꝛe eoꝛũ perſonant he voces diabolice. crucifigatur. Luc. xxiij. cõfundatur: deponat̃: eijciatur. poteſtas eoꝛũ vt gladius in manibus furibundi. vix ab oꝛe eoꝛũ auditur/coꝛrigatur. ipſi ſolũ vrere noꝛunt. et ſecare cum omni egritudine ignem ⁊ ferrum adhibere volũt: ignoꝛantes ꝙ oĩm medicamentoꝝ ſaluberrimũ eſt ſapientia. Sap. ix. circa finẽ. Per ſapientiã ſanati ſunt quicũq; placuerũt ab initio. eiuſdẽ. xvj. Nec herba: nec malagma ſanauit eos: ſed ſermo tuus dñe qui ſanat oĩa. Peccatoꝛes (vt ait dionyſius) tanq̃ ceci manuducendi ſunt. Tullius. Undiq; fulciendi ſunt q̄ ruunt. erigendi ſunt qui ceciderunt. et ſanandi qui vulnerati ſunt: ⁊ nouo vulnere tranſfigendi.

Coꝛrectio quo pacto ſit exercenda.

Qui zelũ indiſcretum habẽt/ſimiles ſunt illis qui reficiunt veteres patellas: qui foꝛamẽ vnum volẽtes obſtruere/vno ictu mallei multa faciũt: vel illud augent: vel patellam oĩno confringunt. facit. xxvj. q. vij. alligant. videntur tales credere ꝙ oĩa vaſa ſunt malleabilia quũ tamẽ fictilia vel vitrea malleatione potius cõfringantur. facit. xxiij. q. iiij. qui ſm carnem. Coꝛrectio eſt refectio vaſoꝛũ ſpũalium cõfractoꝛũ. Eccl̃i. xxj. Coꝛ fatui quaſi vas cõfractum. ij. Timoth. ij. In domo magna ſunt vaſa/non ſolũ aurea ⁊ argentea: ſed etiam lignea et fictilia. vt pꝛe. c. qui ſm carnem. Hi coꝛrectionem hoĩm facile deſperant: ad male ſentiendũ de hoĩbus faciles: ad male faciendum difficiles. cõtra illud Ambꝛo. de oĩbus iudicat. gloſ. i. bene pꝛeſumit qui fidem eſſe in oĩbus arbitratur. xxij. q. iij. innocens. hi peruerſum ianitoꝛeꝫ coꝛdibus ſuis pꝛefecerũt: qui mala fratrũ tam faciliter ꝑmittunt intrare: bona vero vix vel raro. Opinionẽ malam de aliquo cõceptã vix aut raro deponunt. ↄtra id. xj. q. iij. abſit. et melius. in. c. in multis. Contra muſcas vel pulices in gladio magno pugnare volunt: ſimiles cuidã qui dũ muſculam quãdam quam videbat ſuꝑ caput alterius volitantẽ ſecuri intenderet ꝑcutere excerebꝛauit eum. Multotiens dũ tales ligna peccatoꝛũ intendũt cedere: fugit ſecuris manum eoꝛũ: ⁊ ferrũ lapſum de manibꝰ pꝛoximuꝫ occidit. Deutero. xix. gloſ. ſimpliciter ligna ſuccidimus: quũ delinquẽtium vitia pia intentione reſecamus. ſecuris manum fugit: quũ increpatio in aſperitatem ſeſe pertrahit. ferrũ de manubꝛio pꝛoſilit: quũ de coꝛrectione ſermo durioꝛ exit. amicum occidit: qui per aſperã coꝛrectionem eum magis inobedientẽ facit. Bern. Cõmotio tua ibi moꝛiatur: vbi oꝛitur: ne ꝑmittatur exire que moꝛtem poꝛtat. Eccli. xxviij. Flagelli plaga liuoꝛẽ facit. ſcꝫ in mẽbꝛis coꝛpoꝛis: plaga autem lingue cõminuit oſſa: ideſt virtutes mentis. Tales zelatoꝛes pꝛo medicina venenum poꝛtant et ꝓpinant. Job. xx. Panis eiꝰ in vtero illius vertetur in fel aſpidũ intrinſecus. Tales ſimiles ſunt cuidam fatuo: qui rectiſſime volens incedere ſine ruina domoꝛũ: non poterat per ciuitatem incedere. Tales ſpũaliter multos coꝛruere faciunt. in tempeſtate ⁊ turbine ſunt vie eoꝛũ. Naum. j. Pꝛouerb. x. Quaſi tempeſtas tranſiens non erit impius. Tales ſimiles ſunt pugilibus/qui incedentes per mediũ ꝓſſure/alios impellunt: alios cõculcant: alios impediũt a greſſu. maledictionem multitudinis poſt ſe relinquunt. Sic in quacũq; cõuerſatione tales conuerſati ſunt: poſt deceſſum vel receſſum querelas vel maledictiones relinquũt. hi periculoſe ambulant inter ventres pꝛegnantium. Quis eñ enarraret aboꝛſus ſanctoꝛum pꝛopoſitoꝛum quos faciunt? et teneroꝛum animalium vel ſpiritualium? Tales in pꝛincipe demonioꝛũ eijciunt demonia. et ſathan a ſathan expellitur: ſi tamen expellitur/et nõ potius introducitur. Luc. xj. ⁊ Matth. xij. Interdum enim querentes ſe expellere ſpiritũ luxurie: non expellunt eum: ſed latere cogunt introducentes cum eo alios ſpũs nequã et nequioꝛes. ſpiritum mendacij/ſimulationis/ire et odij. Unde oppoꝛtunitate inuenta exeũt vitia: vt beſtie de cauernis cum multitudine nouoꝛum vitioꝛum. et eſt erroꝛ nouiſſimus peioꝛ pꝛioꝛe. Matth. xij. et pꝛocurãtur quandoq; depoſitiones habẽtium zelum indiſcretum: vel etiam moꝛs eoꝝ. Multum attendenda eſſet in coꝛrectionibus infirmitas coꝛrigendoꝛum/et poteſtas coꝛrectionis: ne ſtragem multoꝛũ operetur coꝛrectio: ſed ſalutem paucoꝛum. ar. l. diſt. vt conſtitueretur. ⁊. c. conſiderandꝫ. xxiij. q. j. noli. ex̃ de cleri. excomi. latoꝛes. Erubeſcenda eſt medicis ſpiritualibus timoꝛatio medicoꝛum tempoꝛalium: quẽadmodum ſolicite cauent ne medicina eoꝛum ſint moꝛtis occaſio. ex̃ de eta. et qua. ad aures. deridenda eſt eoꝛum iuſtitia/qui ne amittant de ſuo vilem denarium: parati ſunt centuꝫ marchas expendere. Timendum eſt ne zelũ aliquoꝛum inanis gloria concitet: vt cuidam accidit: qui vt iuſtus appareret: ꝓpꝛium filium pꝛo leui delicto decollauit. mercatoꝛ inſaniſſimus qui moꝛtem filij ſui vanam laudem ficta iuſtitia cõparauit. ¶ Zelus iſte indiſcretus pꝛocedere ſolet ex inexperiẽtia diſcipline in ſeipſis: et ex ignoꝛãtia pꝛopꝛie infirmitatis et aliene: et ex amoꝛe inanis gloꝛie. talibus nõ eſſet danda poteſtas. Ipſi ad inſtar demonum quocũq; introeunt/incendium poſt ſe dimittũt. Qui vero zelum diſcretũ habere cupiunt: medicos coꝛpoꝛũ imitent̃. moꝛbos ſpirituales perſequentes: ſalutem vero egroꝛum querentes. ar. ex̃ de pe. ⁊ re. cum infirmitas. §. fi. Non iraſcuntur medici coꝛpoꝛum patientibus: immo conſolantur eos et ad tollẽdum hoꝛroꝛẽ medicine/pꝛius inde guſtant. Unde dicit Augꝰ. de ſaluatoꝛe. Calicem inquit paſſionis ꝑus bibit medicus: ne illum abhoꝛreret egrotus. Non puniũt homines habent zelum diſcretum ſm merita. hoc eñ deo relinquunt. ſufficit eis vt faciant homines penitere. puniunt vt emendant: vt qui peccauerunt humilientur: non conterantur. tales officium toꝛtoꝛum diabolo et angelis eius relinquunt. Matth. xviij. de pe. diſt. iiij. in pꝛin. ℣. tradidit. Unde legitur in legenda antiqua beati Franciſci/ꝙ quum quidam frater redargueret beatum Franciſcum ꝙ non coꝛrigeret fratres/qui recedere videbantur a via ſimplicitatis et paupertatis. Reſpondit ſanctus Franciſcus et ait. meum officium eſt ſpirituale/videlicet ſuꝑ fratres: quia debeo emẽdare vitia et eis dñari. vnde ſi vitijs fratrum dominari ⁊ ea emẽdare non valeo pꝛedicatione verbo et exemplo: nolo carnifex fieri ad percutiendum et flagellandum ſicut poteſtates huius ſeculi. Sed ↄfido in dño/ꝙ adhuc inimici inuiſibiles/ſcꝫ demones q̄ ſunt caſcaldi dñi ad puniendũ illos in h̃ ſeculo ⁊ in vẽturo: q̄ trãſgrediũtur mandata dei: ſument de ipſis vindictam faciẽtes ipos coꝛrigi ab hoĩbus huiꝰ ſeculi: ⁊ ad impꝛoperium et verecundiam ipſoꝛũ reuertent̃ ad ꝓfeſſionem ſuã ⁊ vocationẽ ſuam. Verũtamẽ vſq; in diem moꝛtis mee exemplo et operatione non ceſſabo fratres docere ambulare per viam quã mihi dñs oñdit: ⁊ ego oſtẽdi eis: ⁊ ipſos infoꝛmaui: vt ſint inexcuſabiles coꝛam dño ⁊ ego coꝛã ipſo de ipſis: et de me non tenear vlterius reddere rationẽ. Ecce foꝛma et verba et doctrina ſancte coꝛrectionis ſanctoꝝ ꝑlatoꝛũ volentiũ ſe ⁊ aĩas ſubditoꝛũ ſaluare. ad hoc. xliij. diſt. epheſijs. ⁊ optime. xlvij. diſt. c. vlti. Tales boni coꝛrectoꝛes ſic ſecant putrida. xxiiij. q. iij. reſecande. ex̃ de ſta. mo. ea que. j. reſponſo: vt ſana illeſa relinquãt. ſic herbas peſtiferas euellunt. ex̃ de ma. et obe. ſolite. §. j. vt ſalutares non ledant. ſic zizaniam extirpant. xxiiij. q. iij. notandum. vt tritico leſionem non inferant. Matth. xj. xj. q. iij. nolite. xxiij. q. iiij. quantus. Quidam habẽtes zelum: non ſcientiam. xv. q. j. §. j. ſic hoꝛtos abbatiaruꝫ ſuarum purga

uerunt ab arboribus fructiferis.vt fere ibi nullā relinque
rēt.¶ Et notandum ꝙ quū parcere ⁊ punire(vt cōtrario
rū)in eadē fit diſciplina.ff.de ver.obli.inter ſtipulantē.§.
ſacramenta.Qui neſcit parcere neſcit punire.Et notan-
dum etiam/ꝙ ſicut zelus indiſcretus reprehenſibilis eſt:
ita remiſſio eſt reprehenſibilis.Bern.Nō iraſci vbi iraſcē
dū eſt:nolle emēdare peccatū eſt.Plus vero iraſci ꝙ ira-
ſcēdum eſt:peccatū peccato addere eſt.Remiſſio ipa eſt
vt ſomnolentia in rectore nauis.Prouer.xxiij.Eris ſicut
dormiens in medio maris.et quaſi ſopitus gubernator
amiſſo clauo.Unde dominus ait Petro in perſona prela
torum.Simon dormis.Mar.xiiij.Iſidorus prelatum ne
gligentē dormienti aſſimilat:de cuius manibus cadit ba-
culus paſtoralis.et pictores pingunt ipſum accumbentē
in cathedra ſuper cubitū ſomno grauatum:⁊ cadentē de
manu eius baculum paſtoralem.de quo baculo de conſe-
cra.diſt.j.nullus epiſcopus.⁊.xlv.diſtin.diſciplina.et vide
qđ no.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.§.fi.in fi.in gloſ.martialis.
in fi.et in gloſ.ſeq.que incipit.quia baculus.¶ Item re-
miſſio pigritie agricole aſſimilatur.Prouerb.xxiiij.Per
agrū hominis pigri tranſiui:et per vineam viri ſtulti:⁊ ec
ce totum repleuerāt vrtice.et operuerāt ſuperficiē ei9 ſpi-
ne.facit ex̄ de ſta.mo.ne in agro.in cle.in prin.Remiſſio
eſt velut defectus latratus in cane gregem ſeruante.Eſa.
lvj.Canes muti nō valētes latrare.quod exponit Grego.
in paſtorali/de paſtoribus prelatis negligentibus predi-
care et corrigere.xliij.diſtin.ſit rector.Item ſicut defectus
gladij in cuſtode.Eſa.lvij.Super muros hieruſalem con-
ſtitui cuſtodes:ſed non charrarum.xvj.q.j.in canonibus.
Prelatis em̄ proprie dicitur/Gladij ancipites in manib9
eorum.pſ̄.cxlix.⁊.ij.Macha.xv.Accipe gladium ſanctū/
ſcilicet correctionem et predicationem pungentes.ex̄ de
priuil.ex ore.l.diſt.ſiquis.in fi.ibi.que eſt iſta iuſtitie inimi-
ca bonitas/palpare crimīnoſos:⁊ vulnera eorū vſqȝ in diē
iudicij incurata ſeruata.Heb.iiij.Uiuus eſt ſermo dei ⁊c.
penetrabilior omni gladio ancipiti.munus a deo/in quo
deijcies aduerſarios populi mei:id eſt mala opera et vo-
lūtates.Itē defectus buccine in ſpeculatore.Ezech.xxxiij.
Si ſpeculator viderit gladium venientē/et non inſonue-
rit buccina:et pplꝰs nō cuſtodierit ſe:veneritqȝ gladius
⁊ tulerit de ijs animā:ille quidē in iniquitate ſua captus
eſt:ſanguinē autem eius de manu ſpeculatoris requirā.
ex̄ de off.or.irrefragabili.vbi de hoc.⁊ de reg.c.vlt.in prin.
vbi de hoc.Speculator autem prelatus eſt.xliij.diſt.ſit re-
ctor.¶ Sunt qui remiſſionē miſericordiā reputant:quū
tamen potius ſit crudelitas.xlj.di.ſepe.xxiij.q.iiij.eſt iniu-
ſta.Miſericorditer agitur cum phrenetico quū ligatur.⁊
cum lethargico quū excitatur.xxiij.q.iiij.quid faciet eccle-
ſie.⁊.c.nimium.Et cū eo qui in igne eſt:quū per capillos
inde trahit̄:ſi aliter inde extrahi nō pōt.De ore lupi infer
nalis violenter extrahēdi ſunt hoīes.Amos.iij.Quomo
do ſi eruat de ore leonis duo crura:aut extremum auricu-
le:ſic eruentur filij.Iob.xxix.Conterebam molas iniqui:
et de dentibus illius eripiebam predam.Mole diaboli
ſunt vitia et peccata.Eadem etiam dentes poſſunt dici.
Eccli.xxj.Dentes leonis dentes illius ⁊c.Item extrahēdi
ſunt de aquis delitiarum et inuiti anteꝙ ibi ſubmergan-
tur.ar.xxiij.q.iiij.diſplicet.Et de hac materia ſatis ſupra.
¶ Et notandum ꝙ ij qui faciūt correctionem non debent
de ſe confidere:ſed de deo.et orationi debēt inſtare:quū
ſolius dei ſit hominem corrigere.Eccleſiaſtes.vij.Conſi-
dera opera dei:ꝙ nemo pōt corrigere quē ille deſpere-
rit.conſidera.i.diſcerne inter opera dei.ſibi hoc ſpera eſſe
poſſibile ⁊ non alij/ſcȝ hominē corrigere.corrigere em̄ eſt
cor hominis dirigere et regere.xlvij.di.§.neceſſe.in fi.pſ.
v.Dirige in conſpectu tuo viam meam. ¶ S

Incitantia ad recipiēdaȝ eq aīo diſciplinā.

SEquit̄ de ijs que in-
citare poſſunt ad libenter recipiendum vel cor
rectionem vel diſciplinaȝ.¶ Primo multiplex
admonitio ſacre ſcripture.pſ̄.ij.Apprehendite diſcipli-
nam ⁊c.Prouerb.iij.Diſciplinam domini fili mi ne abij-
cias.⁊ eiuſdem.iiij.Tene diſciplinam et ne dimittas eam.
Heb.xij.Noli negligere diſciplinam.Item.in diſciplina
perſeuerare.pſ̄.cxviij.Bonitatem et diſciplinam ⁊c.Itē.
et diſciplina tua ipſa me docebit.¶ Secundo vtilitas ex
correctione vel diſciplina ꝓueniens.Prouer.xxix.Uirga
atqȝ correctio tribuit ſapientiā.et eiuſdem.xij.Qui diligit
diſciplinam:diligit ſapientiā.qui autē odit increpatiōes:
inſipiens eſt.Diſciplina vel correctio placet ſapientibus
et in eis proficit:inſipientibus vero diſplicet nec proficit
in eis.Eccli.x.Uir prudens et diſciplinatus non murmu-
rabit correctus(al's correptus.)Prouer.ix.Argue ſapiē-
tem et diliget te.et eiuſdem.xv.Non amat peſtileus eum
qui ſe corripit.eiuſdem.ix.Qui arguit in ipſum generat
maculam ſibi.idem ibidem.Qui erudit deriſorem/ipſe ſi-
bi iniuriam facit.et.j.Noli arguere deriſorem:ne oderit te.
Eccl's.j.Peruerſi difficile corriguntur.Peruerſus eſt qui
et in intellectu et in affectu a bonitate auerſus eſt.Eccle-
ſiaſtici.xxxij.Hō peccator vitabit correctionem.Prouer.
xvij.Plus proficit correctio apud ſapientem:ꝙ centum
plage apud ſtultum.eiuſdem.xxvij.Si contuderis ſtultū
in pila/quaſi ptiſanas feriente de ſuper pilo:non aufere-
tur ſtultitia eius.¶ Tertio malum prouenies ex eo ꝙ di-
ſciplina vel correctio abijcitur.virga enim correctionis in
colubrum vertitur.qui enim hic non corrigitur:in futu-
ro a ſerpentibus infernalibus punietur.Exod.iiij.Pro-
iecit moyſes virgam que verſa eſt in colubrum.Prouer.
xv.Qui increpationes odit:morietur.et eiuſdem.xxix.Ui
ro qui corripientem ſe dura ceruice contēnit:repentinus
ſuperueniet interitus.Eccli.xix.Qui odit correctionem:
minuetur vita.vita inquā triplici.nature/gratie/⁊ glorie.
Homo qui eſt ſine diſciplina:terrenis adheret:de eternis
non curat.Iob.xvij.Cor eorum longe feciſti a diſciplina:
propterea non exaltabitur.Gloſ.qui per diſciplinam mi-
nime cuſtodire vitaȝ ſtudent:ſemper per deſideria in rui
nis iacent.Qui ſine diſciplina eſt in periculo eſt.Prouer.
xv.Qui abijcit diſciplinam:deſpicit animā ſuam.ſicut car
nem deſpicit:qui eam non vult ſale condire ne putreſcat.
qui contēnit diſciplinam per conſequens abijcit omne bo
num.Sap.iij.Sapientiam et diſciplinam qui abijcit in-
felix eſt.fugiunt enim eū omnia bona.talis diabolo mul-
tum aſſimilatur qui incorrigibilis eſt.Eccli.xxj.Qui odit
correctionem veſtigium eſt peccatoris.diabolus pecca-
tor dicitur antonomaſtice:cui multum aſſimilatur.Qui
odit correctionem vt veſtigium ſimiles ſimilis eſt pedi in
pinguedine terre ⁊c.Geneſ.xxvij.pinguedo terre gratia
compunctionis.impinguatur terra quum in ea ſimus ia-
citur.⁊ cor peccatoris quum in correctione compungitur.
Luce.xiij.dixit cultor vinee/de ficu quam volebat domin9
excidere:Fodiam circa illam ⁊ mittā ſtercora.increpando
et exprobrādo ei peccata ſua.Sed quidā ſunt terra male-
dicta:qr vnde deberēt impinguari:inde cōtingit eos miſe
rabiliter indurari.quod no.Eccli.xxij.De ſtercore boū la-
pidabit̄ piger.qđ eſt/qn̄ de increpatione p̄lati indureſcit
peccator.vbi dicit Bern.Quid faciemus tibi o piger:nō-
ne bon9 ſimus ſpargit̄ in agro tuo:vn̄ ergo lapides.i.tu
inimicus homo hoc facis/qui ſimum tibi cōuertis in lapi-
des.¶ Et notandū ꝙ laudabilius eſt correctionem libē
ter accipere:ꝙ audacter facere.Aug.ad hiero.Quū ſan-
ctius ſit a tenendo itinere in nullo ꝙ in aliquo declinare:
multo tn̄ eſt mirabilius et laudabilius libenter accipere
corrigentē ꝙ audacter corrigere deuiantē.¶ Partes di- Diſcipline ptes.
ſcipline multe ſunt.Eſt diſciplina ad oēs pertinens.ſcȝ di
ſciplina ꝓprij corporis.de qua Eſa.liiij.Diſciplina pacis
noſtre ſup eū.Et eſt diſciplina pertinēs ad eos/qui p̄ſunt
ceteris hoībus.Prima multiplex:vt ieiunium/aſperitas
veſtimenti/duritia lecti/peregrinatio/vigilia/diſciplina
verborum.Secunda vero duplex eſt.quedā ſpūalis/quū
ſcȝ delinquentes feriuntur gladio ſpūali:que ſpecialiter

pertinet ad prelatos eccleſie.xvj.q.ij.viſis. Quedam vero materialis/quã ſcʒ delinquẽtes feriunt gladio materiali q̃ maxime ptinet ad pncipes terrenos.xxiij.q.v.rex.ꝛ.c.regum.ꝛ quaſi per totam illam queſtionem.

¶Articulus.lxxij. A

Equitur videre de

erroribꝰ circa diſciplinã.et primo de errore illorum qui dicũt nullum eſſe excõmunicãdũ. Scdo de errore illorũ qui dicũt maleficos non eſſe puniendos pena corporali. ¶Primus error videtur inniti his teſtimonijs ſacre ſcripture. Luce.vj. Nolite iudicare et non iudicabimini.xxiij.q.iiij.§.j.peccant ergo ſacerdotes qui excõmunicationis ſententiã ferẽdo homines excõmunicãt et iudicãt. Itẽ ad Rom.ij. Inexcuſabilis es o homo omnis qui iudicas.in quo enim iudicas alium:teipſum cõdẽnas. Itẽ Rom.xij. Benedicite ꝛ nolite maledicere.xxiiij.q.iij.§.illicita. Peccant ergo ſacerdotes qui hominibꝰ maledicunt.j.ad Cor.vj. Neqꝫ maledici.neqꝫ rapaces regnũ dei poſſidebũt.pre.§.illicita. Itẽ ij.Pet.iij. Non reddentes malum pro malo.ad quod monemur exemplo chriſti.j.Pet.ij. Quũ malediceret nõ maledicebat. Item Eccli.xxj. Dũ maledicit impius diabolũ: maledicit ipſe animã ſuam. Si ergo diabolus maledicendus non eſt:vt eſt expreſſum.xxiiij.q.iij.ſi igitur.multo fortius homines non ſunt maledicendi. ¶Ad primũ dicendũ eſt/ꝙ eſt iudiciũ iuſtum ꝛ iudicium iniuſtum. Iudiciũ iniuſtum prohibitũ eſt.iudicium vero iuſtum nõ eſt prohibitũ.imo chriſtus monet ad illud Ioã.viij. Nolite (inq̃t chriſtus) iudeis ſm faciem iudicare:ſʒ iuſtum iudiciũ iudicate. De manifeſtis ꝯceſſum eſt nobis iudicare:non de occultis.xxxij.diſt.erubeſcãt.vbi de hoc.xxxij.q.v.chriſtiana. j.ad Cor.iiij. Nolite ante tempus iudicare.ij.q.j.multi.in prin.ꝛ ad ſi.ibi. Nõ eñ cõtrarium eſt huic loco illud qđ dicit apl'us Rom.xiiij. Tu q̃ es qui iudicas alienum ſeruũ: ſuo dño ſtat aut cadit. Noluit eñ hominem ab homine iudicare ex arbitrio/ſuſpitionis: vel etiam extraordinario et ſuſpecto iudicio:ſed potius ex lege dei ſm ordinem eccleſie. Q apl'i poteſtatẽ habuerũt iudicandi/oſtẽditur in hoc qđ dicit petro/Mat.xvj. Quodcũqꝫ ligaueris ſup terrã ꝛc.xxiiij.q.j.quodcũqꝫ. Item eiuſdẽ.xviij. Quecũqꝫ alligaueritis ſuper terram:erunt ligata ꝛ in celis. de pe. diſt.j.quẽ penitet. Ioã.xx. Quorũ remiſeritis peccata:remittunt eis.ꝛ quorũ retinueritis:retẽta ſunt.j.ad Cor.v. oſtẽdit apl'us ſe iudicaſſe corinthum fornicatorẽ. Ego inq̃t abſens corpore:pſens autem ſpũ:iam iudicaui eum q̃ ſic opatus eſt in noĩe dñi noſtri ieſu chriſti:cõgregatis vobis ꝛ meo ſpũ cũ virtute dñi ieſu:tradere hmõi ſathane in interitũ carnis:vt ſpũs ſaluꝰ ſit in die dñi nři ieſu chriſti. de hoc.ij.q.j.de manifeſta.xj.q.iij.audi.ex̃ de do. ꝛ cõtu. veritatis. Item eiuſdeʒ.j.Cor.vj. An neſcitis q: ſancti de hoc mũdo iudicabunt? Et ſi in vobis iudicabitur mũdus: indigni eſtis qui de minimis iudiceris? Neſcitis qm̃ angelos iudicabimus? ex̃ qui ſi.ſint le.per venerabilem.§.ſunt autẽ.in ſi. Ad aliud dicendũ eſt/ꝙ eccleſia non reddit malum ꝑ malo.nec malum optat quũ aliquem excõmunicat Excõmunicatio eñ medicinalis eſt: nõ mortalis.xxiiij.q.iij.notandum.ij.q.j.multi. ex̃ de ſen.ex.cum medicinalis. li.vj. Nec excõmunicatio eſt mala:niſi malitia pene. ex̃ de ſen.ex.ſacro.ibi/tantaʒ infligere penam inſonti. ſicut medicina amara đ: quũ vere bona ſit:eo ꝙ ſit morbi expulſiua ex ſui natura:licet aliud frequẽter cõtingat ex vitio eã cõtemnentis.xj.q.iij.§.premiſſis. Et licet excõmunicatis mala excõmunicatio videat(vt dictum eſt)bona tñ eſt:q: iuſtitia eſt. Non eñ iudex crudelis eſt iuſtitiam faciendo: immo crudelis eſſet eam non faciendo.xxiij.q.iiij.ne amiſſio.ꝛ.c.eſt iniuſta. Vel furem patibulo ſuſpendendo: et ſi illi cui infertur pena crudelis appareat.xxiij.q.v.non eſt crudelis. Excõmunicatio eſt ad hoc/ vt hoies cõuertãtur et ſalui ſiant.xj.q.iij.audi.in prin.ps.lxxxij. Imple facies eorũ ignominia:et querent nomen tuũ dñe. Augꝰ. Quicquid facit mater eccleſia vera et legitima:etiam ſi aſperũ amarũqꝫ ſentiatur:non malum pro malo reddit:ſʒ expellendo malũ iniq̃tatis/bonũ diſcipline apponit: non odio nocendi:ſed dilectione ſanandi.ad hoc facit.xxiij.q.iiij.§.precepta.ꝛ.q.v.prodeſt. Item Aug. Melius dolor capitis dolet dum curatur: q̃ dum parcitur et non ſentitur et non ſanat.ad illud no. Eccli.xxj. Dum maledicit impius diabolum ꝛc. Dicẽdum eſt ꝙ verbũ intelligendũ eſt quãtum ad illos qui ad ſui excuſationẽ maledicunt diabolo/imputantes ei peccatum ſuũ.ſicut eua peccatũ ſuũ imputare voluit ſerpenti.ꝛ per cõſequẽs authorẽ ſerpentis accuſauit latenter. Gen.iij.de pe.diſt.j.ſerpẽs. ¶Authoritatem autem excõmunicãdi ꝛ maledicendi hʒ eccleſia ex diuerſis locis ſcripture ſacre. Mat.xviij. Si eccleſiam nõ audierit:ſit tibi ſicut ethnicus et publicanus.ij.q.j.ſi peccauerit.ex̃ de iudic.nouit.ꝛ Mat.xxj.et Mar.xj. Maledixit dñs ficulnee fructũ non ferenti.ꝛ Act.viij. dixit Petrus ſimoni mago: Pecunia tua ſit tecum in perditionem j.q.j.reperiũtur.ꝛ.c.qui ſtudet. ¶Et ꝙ ſancti poſſint maledicere ex cauſa/habetur.xxiiij.q.iij.§.ſed qui pro.ꝛ.c.ſancti.ij.Ioã.c.j. Siquis venit ad vos ꝛ hanc doctrinam nõ habet:nolite hunc recipere in domũ:nec aue ei dixeritis. xxiiij.q.j.oĩs qui.xj.q.iij.excõmunicatos.j.ad Cor.v. Siq̃s frater noĩatur.ij.q.j.multi.vbi exponit hec authoritas.in eodẽ. Neſcitis ꝙ modicuʒ fermentũ totam maſſam corrũpit:expurgate vetus fermentũ. Item. Auferte malum ex vobiſipſis.eiuſdẽ vlt. Siquis nõ amat dñm noſtrũ ieſum chriſtũ ſit anathema. Item Gala.vlt. Siquis vobis euãgelizauerit preter id quod accepiſtis anathema eſt. Item j.ad Timoth.j. Ex quibꝰ eſt hymeneus et alexander quos tradidi ſathane:vt diſcãt nõ blaſphemare.ſicut ouis morbida a grege ſeparat:ne grex ex ea inficiat.xlv.diſt. ſed illud.xxiiij.q.iij.corripiãtur.ex̃ de ſta.mo.ea que.j.reſpõſo. Et ſicut membrũ infirmũ et corruptũ abſcindit/ne cetera mẽbra per illud corrũpantur.xxiij.q.iij.reſecãde.ꝛ.c.corripiantur.ꝛ ſicut humores mali a corpore educuntur: ne infirmitatẽ corpori inducant: ſic hoies peſtilentes a corpore eccleſie per excõmunicationẽ ſeparandi ſunt:ne ceteros corrumpant:vt de hoc.xj.q.iij.quaſi per totũ.ꝛ.xxiiij.q.j.quaſi per totum.ꝛ ex̃ de ſen.excoĩ.per totũ. Aug. Mali chriſtiani ſic ſunt in corpore chriſti myſtico: quod eſt eccleſia.xxiij.q.v.de liguribus.quomodo humores mali qui quãdo euomũtur:tunc releuatur corpus. de cõſe.diſt.iiij. eſt vnitas:ſic et mali quãdo exeunt tunc eccleſia releuat. et dicit:ex me exierunt humores iſti:ſed non erant ex me. ar.ad hoc de pe.diſt.iiij.ſi ex bono. ¶B

Equitur de errore il-

lorum/qui dicũt maleficos non eſſe puniẽdos pena corporali maxime morte. qui error videt poſſe inniti his teſtimonijs ſacre ſcripture. Gen.ix. Quicũqꝫ effuderit ſanguinẽ humanũ:fundetur ſanguis illiꝰ. Itẽ Exo.xx.non occides.xxiij.q.v.ſi non licet.quod verbũ adſumit dominus/Matth.v. Non occides. Roma.xij. Hebre.x. Deutero.xxxij. Mea eſt vltio ꝛc. Ezechie.xviij. et.xxxiij. Nolo mortem peccatoris ꝛc. Item Matth. v. Ego dico vobis non reſiſtere malo. In eodem. Qui iraſcitur fratri ſuo:reus erit iudicio.ſi ergo non licet iraſci fratri:ergo non licet eum occidere. Item in eodem. Diligite inimicos veſtros.et eiuſdem.xiij.de zizanijs ſuperſeminatis.dicunt ſerui. Vis imus et colligimus ea? et ait paterfamilias: non: ne forte colligentes zizania/eradicetis ſimul et triticum.ſinite vtraqꝫ creſcere vſqꝫ ad meſſem.xj.q.iij.nolite.ij.q.j.multi. Item luce.vj. Nolite cõdẽnare et non cõdẽnabimini. Rom.xij. Nõ vos defendẽtes chariſſimi:ſʒ date locũ ire.ſcriptũ eſt eñ Prouer.xx. quantũ ad ſentẽtiã.xxij.q.j.§.j.mihi vindictã.j.Ioã.iij. Qis qui odit fratrem ſuũ homicida eſt. Et ſcitis qm̃ oĩs homicida non habet vitam eternam in ſe manentem. Matth.xxvj.

Excõica nõis ſentẽtia an ſit in aliquẽ ferẽda.

Iudiciũ duplex.

Excõicãdi autho ritatẽ vñ habet eccleſia.

Maleſici an vltimo ſupplicio ſint plectendi.

Omnis qui accepit gladiuz:gladio peribit. Itē Ioā.viij.
Dimiſit dñs in pace mulierem in adulterio deprehenſaz.
iiij.q.vij.qui ſine.et.c. poſtulatus. Predicte authoritates
⁊ alie pro iſta parte ponuntur.xxiij.q.j.§.j.⁊.q.iiij.§.ex his
omnibus colligitur.⁊.q.v.§.j.⁊.q.viij.§.j. ¶ Ad primū di
cēdū.ꝙ illud Gen̄.ix.Quicūq; effuderit ⁊c. et illa Mat.
xxvj.Omnis qui acceperit gladium ⁊c.potius oſtendunt
(ſi diligenter inſpiciant) aliquē ꝙ neminem debere occi
di.Quū enim ſentētia domini indubitanter ſit iuſta:qui-
cūq; ſanguinem humanum iniuſte fuderit: iuſtum eſt vt
gladio pereat. ergo in aliquo caſu ſanguis human⁹ iuſte
effunditur:et homo iuſte gladio perit. ¶ Et ſicut quū pa
terfamilias prohibet ne quis accipiat de vino alicuius do
lij ſui:non eſt intentio ſua/vt non accipiat ille cui ipſe hoc
iuſſerit:ſed ne hoc aliquis ſua authoritate accipiat: q2 in
generali ſermone perſona loquēs intelligitur excipi.ff.lo
cati.qui inſulam.§.ſi.C.de ſolu.inquiſitio.C.de cōſti.prin.
autē.ſed ita.ff.de cōdi.⁊ demonſt.qui heredi.§.plautius.
ex̄ de iureiurā.petitio.Sic quū dominus dixit/ Non occi-
das/ non fuit intētio ſua/vt non occideret quis in caſib⁹
illis in quibus ipſe hoc permiſit:vel precepit:ſed ne aliq̇s
occideret aliquē authoritate propria.xxiij.q.v.§. hinc ap-
paret.⁊.c.ſi non licet.Unde poſt illud verbum/Non occi-
des.dominus in eodem lib.in multis caſibus precepit oc
cidi.Uide etiam Exo.xxxij.vnde in Deutero.xxxij. Mea
eſt vltio. Illud autē Ezech. Nolo mortem peccatoris ⁊c.
de morte eterna pōt exponi.iij.q.iiij.hi qui.xxvj.q.vj.agno
uimus.De morte etiam temporali verum eſt/ꝙ deus non
mortem peccatoris.quādoq; quē preuidet corrigendum
eſſe et miſericorditer ipm̄ expectat ad miſericordiā. Sap.
xj.Rom̄.ij.et.ix.Mors vero illius peccatoris/q̇ ſibi nocet
peccatum peccato addendo:et alios ſubuertendo et cor-
rūpendo:de cuius correctione ſpes non habetur: indubi
tanter ſibi et eccleſie dei vtilis eſt.ar. bonum. xxiij.q.iij. ſi-
quis fortitudinem. ¶ Ad illud Mat.v. Ego dico vobis
non reſiſtere malo.Et illud Rom̄.xij. Non vos defenden
tes chariſſimi.dicendū eſt ꝙ loco et tēpore debet aliq̇s/et
pōt non reſiſtere malo:et nō defendere ſe;vt fiebat in ec
cleſia primitiua;quando per miracula et paſſiones eccle-
ſia nouella plantanda erat:loco et tp̄e pōt homo reſiſte-
re malo et ſe defendere.niſi enim eccleſia ab infidelib⁹ de-
fenderet ſe:poſſet ab eis occidi:⁊ ſic periret honor ⁊ cult⁹
diuinus.Luc̄.xxij.ait dn̄s.Qui non habet gladium: ven-
dat tunicam ſuam et emat gladiū.At illi dixerunt ei. Ec-
ce duo gladij hic.quibus dn̄s.ſatis eſt. ſi non habet eccle-
ſia niſi gladiū ſpūalem:dicendum fuit.nimis eſt.⁊ nō fuit
dicendum:ſatis eſt.De hoc plene dixi in prima parte iſti⁹
operis.in ar.xl.in ſi.℞. ſcribitur etiam. ⁊ in iſta.ij.parte.§.
ſi autē queratur. ℞.aliud qđ opponit̄.in ar.lviij. ¶ Item
paulus reſtitit malo ſecum ducens milites.Act̄.xviij.xxiij.
q.iij.maximianus.⁊.q.v.de occidēdis. ¶ Ad illud Lu.vj.
nolite cōdemnare ⁊c.prohibetur cōdemnatio inordinata
et vbi incerta eſt culpa ei⁹ q̇ condēnatur.xj.q.iij.graue. ij.
q.j.multi.⁊.c.deus. ¶ Ad illud.j. Ioā.iij.Omnis homici
da qui occidit:non habet vitā ⁊c.dicendū eſt ꝙ non repu
tatur homicida qui precepto dei hominē occidit: ſed qui
odio vel deſiderio vindicandi ſe hominē occidit.xxiij.q.v.
cum miniſter.c.miles.c.officia vindicte.⁊.c.cū hō ab homi
ne.Aug.in queſtionibus leuitici.Quū homo iuſte occidi
tur lex eum occidit:nō hō.xxiij.q.v.cum homo.ij. Et q̇ pec
cat:non peccat legis authoritate.xxiij.q.iiij.q̇ peccat. Tūc
ergo homicidiū imputandū eſt: quādo ex corde et volun
tate ꝓpria mala procedit.Ex corde enim procedunt cogi
tatiōes male homicidia ⁊c. Matth.xv.xv.q.vj.c.j. ¶ Ad
illud Mat.xiij.Sinite vtraq; creſcere vſq; ad meſſem:ne
forte colligentes zizania ⁊c.dicenduz eſt ꝙ dn̄s non dixit
hoc niſi vt parceretur tritico.ergo noluit parci zizanijs in
tritici detrimētum.ergo quando pōt eis parci ſine tritici
detrimēto voluit eis parci.vbi ergo creſcunt zizania ⁊ ſuf
focant triticum;noluit zizanijs parci. et hoc etiam obſer-
uant heretici in agris proprijs. vbi enim vident zizaniam:
vel alias herbas noxias:quas poſſunt eradicare ſine tri-
tici damno creſcere in agris ſuis: et credunt niſi fuerint
eradicate:triticum ſuffocari:diligenter faciunt eas eradi
cari.ex̄ de ſta.mo.ne in agro.in clemen̄. In agro vero do-
mini:ideſt in eccleſia/pertinaciter contēdunt eradicatio-
nem in conſimili caſu nullo modo debere fieri. Nec mirū
quum ipſi zizanie ſint.et ſentētiam mortis timeant. ex̄ de
here.ſuper eo.Siquis vero dicat ꝙ ij qui ſunt zizania:poſ
ſunt fieri triticum.hoc verum eſt:ſed hoc incertum eſt an
futuri ſint triticum: ſed certum eſt ꝙ triticum ſuffocant:
quia ſimplices ſubuertunt.et raro videmus hereticorum
verā conuerſionem:ſed frequēter bonoꝝ ſubuerſionē. ex̄
de here.vt officium.§.j.li.vj. Ideo bonum cōuerſionis ra
rum/et valde incertum/et valde difficile.vnde non debet
preponi damno magno et frequenter accidenti.ff.de legi.
nam ad ea ne dum vana ſpe parſis parcitur irreparabi-
lis multitudo per eos perdatur.Hoc enim tale eſſet/ac ſi
paucis lupis in medio gregis exiſtentibus et gregem la-
cerātibus parceretur:quia forte illas oues aut agnos fa-
ciet deus.⁊ paucos leproſos dimitteremus populi corrū
pentes eum:quia forſitan illos deus ſanabit. facilius ra-
bies lupina ſeuit in gregem: ꝙ manſuetudinem tranſeat
in ouinam.ex̄ de elec.ne pro defectu. Et contagium lepre
facilius a leproſis deriuatur ad ſanos: ꝙ a ſanis ſanitas
ad leproſos.Et iura ad ea que frequētius accidunt: ada-
ptantur.ff.de legi.nam ad ea. ¶ Quod autem dictuz eſt
de herericis qui ſunt zizania non tolerandis:ſed precidē-
dis.ex̄ de here.ſuper eo.li.vj.et ſi fuerint incorrigibiles ſe-
cundo corporaliter puniendos:intelligendum eſt de ma-
nifeſtis.de quibus.xxiij.q.iiij.quando.ex̄ de here. excōmu
nicamus.j.⁊.ij.Secus de occultis:qui non poſſunt ſepa-
rari a tritico:vel a grege. et ſic intelligitur illa parabola
de zizania toleranda vſq; ad meſſem ac creſcenda.de qui-
bus.xxiij.q.iiij.quantus.et.c.quidam cum bonorum.⁊. xj.
q.iij.audi. ¶ Qꝫ autem licituz ſit in multis caſibus homi Hoīem
nem occidere:manifeſte poteſt oſtendi teſtimonijs ſacre occidere
ſcripture.Luce.xix. Inimicos meos illos qui noluerunt licet.
me regnare ſup ſe adducite ante me et interficite. Mat.
xxij. Miſſis exercitibus perdidit homicidas illos.Greg.
in homil.Angelorum agmina ſunt exercitus regis noſtri
miſſis ergo exercitibus extinxiſſe homicidas dicitur:quia
in hominib⁹ omne iudicium per angelos exercet. homici-
das ergo perdit:quia perſequentes interimit.ciuitatē eo
rū igni ſuccendit ;quia illorū non ſolum anime: ſed caro
quoq; in qua habitauerunt eterne gehenne flāma cruciā
tur.Rom̄.xiij.de illo qui habet poteſtatem/dei miniſter
eſt/vindex in iram ei qui malum facit. Luce.xviij. Si ma-
nus tua vel pes tuus ſcandalizat te:abſcinde eum et proij
ce abs te. Idem Matth.xviij. Ergo eccleſia abſcindere
debet membrum: quod corrumpit cetera membra. Tul-
lius.Sicut quedam amputantur ſi languent: et tāꝙ ſpi-
ritu carere ceperint:noceantq; reliquis partibus corpo-
ris:ſic iſta in figura hominis falſitas et inmanitas belue
a cōmuni humanitate ſegreganda eſt. Iaco.ij. Abraam
pater noſter nonne ex operibus iuſtificatus eſt offerens
filium ſuper altare? Ergo abraam placuit deo : quia ad
preceptum eius voluit occidere filium ſuum.xxiij.q.v. ſi
non licet.et Abraam non ſolum ⁊c. qui precepto domini
occidit hominem non peccat. Item.j.ad Timoth.ij.ibi
precipitur orari pro regibus:qui habent gladium mate-
rialem ad iuſtitiam faciendam. xxiij.q.v. regum. Roma.
xiij. Non eſt poteſtas niſi a deo.et paulopoſt.Dei miniſter
tibi eſt in bonum.ſi enim malum feceris time.non enim ſi
ne cauſa princeps gladium portat. xxiij.q.j. quid culpa-
tur.⁊.q.v.ſolum. Luce.iij. approbatur militia.⁊. xxiij.q.j.
quid culpatur.et. c. militare. Item petrus occidit ana-
niam et ſaphyram.Act̄.v.xxiij.q.viij.legi. ⁊.c. occidit. Si-
quis dicat ꝙ occidit ſed non gladio:ſed idē eſt lingua oc-
cidere.de peni.diſt.j.periculoſe.l.di. ſiquis viduam.ex̄ de

homicí. ſicut dignum. ¶ Rationibus etiam pōt oſtēdi ꝙ
liceat in caſu hominē occidere. Primo ſic. aut puuli ſunt
erudiendi et corripiendi. ſaltem leuibus flagellis: aut nō
ſi non: ergo dimittendi ſunt oībus vitijs. et minus curan
dum eſt de eis/ q̄ de equis ⁊ aſinis. ſi ergo paruuli corri-
piendi ſunt. v. q. v. non omnis. c. non oſculatur. multo ma
gis adulti: quū malitia eorum magis ſit noxia. Item cō
ſtat ꝙ bruta de puteis et ciſternis extrahuntur: ſi in illa ce
ciderint ſm illud Luc. xiiij. Cuiꝰ veſtrū aſinus aut bos ⁊c.
multo potius hoies extrahēdi ſunt etiam inuiti a pericu-
lis corporalibꝰ. ſi ſic vero occurritur morti corporali: quā-
to magis occurrendum eſt morti ſpūali: ſic argumentatᷣ
Aug. xxiij. q. iiij. diſplicet. Item ſi furioſi ſunt includen-
di vel ligandi ne ſibi vel alijs corporaliter noceant: mul-
to fortius mente inſani cohibendi ſunt/ ne ſe ſpiritualiter
occidant. ſic etiam argumentatᷣ Aug. xxiij. q. iiij. nimium.
Si vero homines pro leuibus culpis leuiter ſunt punien
di. ſi culpa augeatᷣ: augeri debet ⁊ pena. ex̄ vt lit. nō ꝯteſt.
quoniā frequenter. ergo quū culpa augeri poſſit vſqꝫ ad
homicidium: ergo et pena augeri pōt et debet vſqꝫ ad ho
micidium. ſcilꝫ vt pro iniuſto homicidio: quod aliquis cō-
miſit: iuſte occidatur. Itē aut mors corporis eſt pena oī
culpa maior: aut nō. ſi ſic ergo deꝰ male inflixit eā ꝓ come
ſtione pomi vetiti. Gen̄. iij. Si non: ergo aliqua culpa pu
nienda eſt morte corporali. Item ſi homicidium iniuſtū
eſt puniendum: aut erit puniendum morte corporali: aut
pena minori. ſi morte: ergo licet aliquem occidere. ſi pena
minori: aut in infinitum minore aut non. ſi ſic: ergo nulliꝰ
cōparationis erit id quod patietᷣ: ad id quod intulit. vnde
talis erit iuſtitia: vt ſiquis damnificaſſet alium in mille
milibus librarum: et puniretur amiſſione minoris feſtu-
ce. Si vero pena minori: ſed non in infinitū: tale eſt ac ſi
damnificaſſet proximum in tribus marchis. et puniretur
in vna. Item qui deū impugnat in beneficio accepto ab
eo: meretur illud beneficium amittere. xcvj. diſt. ſi impera
tor. ⁊. j. q. vij. c. j. vbi de h. ⁊ ex̄ de poſtu. c. ſi. vbi. plene de h.
ergo qui vita ſua a deo accepta/ deum impugnat meretur
vitam amittere. Item ſi mors eterna infligenda eſt pro
aliqua culpa: quāto magis tēporalis. Mat. xxv. ibi. Ite
maledicti. Preterea. nonne cōtra dei inimicos eſt pugnā-
dum q̄diu reſiſtunt. vel ſaltem repugnandum q̄diu im-
pugnant. ſi vſqꝫ ad mortē corporis: repugnādum erit eis
vſqꝫ ad mortem. vel ſi non eſt repugnanduꝫ fugere debet
tota eccleſia. vel permittendum eſt ꝙ tota occidatur: ⁊ ꝙ
cultus dei deſtruatᷣ/ vt corporibꝰ impiorum parcatur. Pa
tet ergo ꝙ heretici ſub ſpecie pietatis honorem dei et reli
gionem fidei deſtruere poſſunt. Et ipſi ſunt pij in lupos:
et crudeles ouibus et agnis. ar. bo. xxiij. q. iiij. quādo vult.
Math. vij. Attendite a falſis ꝓphetis ⁊c. ipſi pij ſunt in
fures et alios maledicos: crudeles vero in innocentes.
Item ſi verbo cōtradicendum eſt hereticis. xxiij. q. vj. vi-
des. non eſt ratio aliqua quare potius manus debeat eſſe
exempta/ q̄ lingua que pro deo pugnet. Item ſi beſtie/
vt lupi leones ſerpentes exterminande ſunt ꝓ ſalute cor
porū: quāto fortius ſpūales beſtie pro ſalute animarū. ar.
xxxviij. diſt. ſedulo. Et eſt cōueniens ſimilitudo habito re-
ſpectu ad venenū pſeudo predicatorꝫ. Tullius. Quid in-
tereſt: vtrū ex homine quis ſe cōuertat in beluam: an ſub
figura hois imanitatē gerat belue: Gualfredus. Quid
ꝓdeſt hoies ab hominibꝰ appellari: ⁊ (iudicio veritatis)
canes malitia. ſues immūditia. vulpes aſtutia. ſerpentes
odij et inuidie virulentia. vana gloria volucres reputari:
Item hereticus in eccleſia eſt vt ouis morbida in grege:
vel vt membrū canceroſum in corpore: ergo quod facien-
dum eſt de oue pro grege. et de membro canceroſo ꝓ cor
pore: hoc faciendū eſt de heretico pro eccleſia. xlv. diſt. ſed
illud. ex̄ de ſta. mo. ea que. j. reſpō. xxiij. q. iij. reſecande. Et
notandum ꝙ de illis hereticis ſpecialiter eſt iuſtitia qui
negant iuſtitiam faciendam tāq̄ de manifeſtis hoſtibus
iuſtitie; quam colere ſummum bonum eſt in hac vita. xij.

Hoiem occidere licet.

q. ij. cap̄. cum deuotiſſimam. Siquis vero dicit hereticos
occidendos a deo: non ab eccleſia: ergo eccleſia exponen-
da eſt et ſine defenſione dimittenda. quod eſt contra illa
c. xxiij. q. v. principes. ⁊. c. regum. ⁊. c. de liguribus. c. quali.
c. relegentes. Item dominus hereticos vult occidi ⁊ mā
dat. Deutero. xiij. Si audieris in vna de ciuitatibus quas
dominus deus dabit tibi: inhabitare illic dicētes. Eamus
et ſeruiamus dijs alienis/ quos non noſti: interficiens ne
cabis omnes qui ſunt in ciuitate ⁊c. xxiij. q. v. ſi audieris.
vbi de hoc legitur ⁊ no. ꝙ heretici poſſunt occidi. Idē le-
gitᷣ ⁊ no. xxiij. q. iiij. q̄ñ. in gloſ. vlti. ⁊. c. eſt iniuſta. circa pn.
Preterea qua de cauſa volunt tātū heretici parci corpori
bus malorū a morte. Si ꝓpter ſpem correctionis: vbi nō
eſt ſpes correctionis: ibi caſſare debet falſa pietas. ar. op.
xxiij. q. iiij. eſt iniuſta. Si vero propter precioſitatem vite
corporis: ꝓpter maiorem precioſitatē animarū. xij. q. j. ſci-
mus. nō erit eis parcendum: quia maius eſt periculū ani-
marū q̄ corporū. ar. xxiij. q. iiij. quādo. xxiiij. q. iij. q̇dam. ℣.
manichei. ꝓpterea manichei q̇ dicunt corpora eſſe a dia-
bolo: non habēt quid reſpōdeant. deſtruenda em̄ erūt a fi
lijs dei: quū ſint opera diaboli: qui ſunt huius erroris ſub
ſpecie pietatis ipſis corporibus nocent. Reprobi em̄ quo
amplius viuent: amplius in inferno punientur. addendo
enim peccata cumulant ſupplicia ſupplicijs. et quantum
ad corpus/ et quelibet pars ſuppliciorū infernalium ma-
ior videtur eſſe ſupplicio mortis corporalis. ar. de pe. diſt.
vij. nullus. ad ſi. vbi loq̄tur de pena purgatorij que maior
eſt omni pena vite huius: multo potius infernalis. Itē
licet cōcupiſcētia rei aliene ſit inhibita. Exo. xx. xxiij. q. v.
penale. tm̄ qui rem alienam iniuſte vſurpat: iuſte re ſua ꝑ-
uatur. ergo a ſimili: licet homicidiuꝫ ſit prohibitum: tamē
qui iniuſte occidit: iuſte occiditur. Item cum nemo ha-
bēs mentē bene diſpoſitā dubitet in rebꝰ ceteris ab hoie
corruptura eſſe auferenda: quare heretici in ſolis hoībus
hoc non recipiunt. Ad quod pōt dici ꝙ fures et alij ma-
lefici non libenter dant ſententiā quā vidēt cōtra ſe eſſe:
immo dicunt maleficos iniuſte occidi: ſed non eſt in hoc fi
des adhibenda/ contra ſcripturam diuinam ſuperius et
inferius memoratam. Item quum heretici ſint lupi ra-
paces intrinſecus. Math. vij. ex̄ de hereti. vt officium. §.
ſi vero. li. vj. ipſi bene vellent ꝙ non eſſent canes: ideſt p̄-
dicatores. xliij. di. ſit rector. in grege domini qui eos a gre-
ge arcerent. Item ſi non eſt diſtinguendum circa hoc p̄-
ceptum/ Non occides. quia euangelium non diſtinguit:
ergo occidere quēq̄ ſemper eſt peccatum mortale: ergo
mortaliter peccat/ qui culicem vel pulicem occidit: ſicut
dicunt aliqui ex eis heretici. quod eſt falſum: quia occide-
re interpretationem recipit. xxiij. q. v. ſi nō licet. ¶ Q au-
tē occidere frequēter et in caſibus nō ſit peccatum: immo
meritum in gratia exiſtenti apparet authoritatibus no.
et ve. teſta. et canonum et legū. Unde dominus ad moy-
ſen. Maleficos ne patieris viuere. Exod. xxij. xxiij. q. viij.
§. j. Item qui coierit cum iumento: morte moriatur. Le-
uiti. xx. et. xxxv. q. j. mulier. Item adulteri et blaſphemi
lapidari in lege iubentur. Ioan. viij. Daniel. xiij. Leuiti.
xxiiij. Siquis blaſphemauerit nomen domini: morte mo-
riatur. iij. q. vij. poſtulatus. Moyſes cultores idoli mor-
te puniuit. Exod. xxxij. xlv. diſt. diſciplina. Samuel regē
amalech Agag pinguiſſimum in fruſta cōcidit. j. Regum
xv. Et Phinees occidit iudeum coeuntem cum madia-
nita. et reputatum eſt ei ad iuſtitiam. Numeri. xxv. de hoc
ij. q. vij. §. his ita. j. q. iiij. §. notandum. xxiij. q. v. §. j. et. q.
viij. occidit. Item Auguſtinus ad publicolam. xxiij. q.
v. de occidendis. De occidendis hominibus ne ab eis
quiſq̄ occidatur: non mihi placet conſilium: niſi forte ſit
miles: aut publica functione teneatur: vt non pro ſe hoc
faciat: ſed pro alijs ⁊c. Item Auguſtinus in lib. de ciui-
ta. dei. Nequaq̄ contra hoc preceptum fecerunt quo di-
ctum eſt/ Non occides. qui deo authore bella geſſe-
runt ⁊c. xxiij. q. v. ſi non licet. vbi laudatur Abraam/ qui

Occidere nonnūq̄ meritoriū.

obediẽter voluit filiũ occidere. Sic etiã excuſatur Jepte
qui filiã occidit. Iud.xj.et Samſon q̇ ſe occidit. Iud. xvj.
quia ſpiritusſanctus hoc latẽter iuſſerat. Item Aug.li.j.
de ciui.dei. Miles quũ obediẽs poteſtati ſub qua legiti/
me conſtitutus eſt hoiem occidit: nulla ſue ciuitatis lege
reus homicidij eſt: imo niſi fecerit reus imperij deſerti atqꝫ
cõtempti eſt ⁊c.xxiij.q.v.miles. Ad hãc materiã vide origi
nalia Aug. Hiero. Ambro. Cypriani. ⁊ alioꝝ.xxiij.q.v.lex
c.cum homo.c.regum.c.non ſolum.c.qui malos.ca.homi/
cidas.c.ſi audieris. c.ſunt qdã. c.rex debet.c.ſi homicidiũ
c.cũ homo.c.cũ excõmunicatoꝝ. Itẽ ꝓpter peccatũ va/
ne glorie Dauid angelus dñi.lxx.milia de populo interfe
cit.ij. Reg. c.vlti.j.q.iiij.§.his ita.℣.itẽ dauid. Item do/
minus precepit filijs iſrael/vt pplis amorreorum/chana
neoꝝ/et aliarũ nationum/propter peccata eoꝝ nõ par/
cerent: ſed oẽs morti traderent: et terrã eoꝝ poſſiderent.
xxiij.q.v.§.hinc notandum. Item in lege dñi dicit̃ Deu/
tero.xiij. Si frater tuus: ⁊ amicus tuus: ⁊ vxor que in ſinu
tuo dormit: deprauare voluerint veritatem: ſit man⁹ tua
ſuper eos: et effundes ſanguinem ipſoꝝ.xxiij.q.viij.legi.
Ad idem.c.q.occidit.⁊.c.petrus.⁊.c.quicunqꝫ.

Articulus.lxxiij. A

Diſcuſſo longe la/
teqꝫ de inobediẽtia religioſoꝝ nři tpis:
et que ſit: et in quibus cõſiſtit vera obe/
diẽtia. Recta etiã occaſione pertractato
de diſciplina prelatoꝝ: quomodo eã fa/
cere debeant: et ſubditi ſuſtinere: ⁊ quõ põt excõmunica/
re rebelles: ⁊ quomodo illi qui poteſtatẽ habent: poſſunt
licite occidere impios. Nunc de immũditia vel inceſtu et
eoꝝ fornicationibus: qui mali ſunt religioſi: et caſtitate
et mundititia eoꝝ/qui boni ſunt: tractandũ eſt. Tertiũ eñ
ſubſtantiale eoꝝ triũ q̃ ꝓmittũt: caſtitas eſt.ex̃ de ſta.mo.
cũ ad monaſterium.§.ſi.xxvij.q.j.nuptiarũ. De fornicatio
ne autẽ aliquid tractaui in hac.ij.parte.vbi dixi de anacho
ritis/in materia begardoꝝ: in errore eoꝝ/qui dicũt non
eſſe peccatum fornicari.in.§. ſeptim⁹ error.in ar. lij.ſꝫ hic
latius pertractabo. Et primo de occaſionibus fornica/
tionis/maxime in religioſis.occaſio autẽ in eis et in quo/
cũqꝫ immũditie vna quidem eſt gula. Cõmuniter eñ reli
gioſi iſtius temporis gaſtrimargi.i.guloſi ſunt. Gule au/
tem due ſpecies ſunt.crapula.i.cruda epula. ⁊ ebrietas.i.
potus extra menſurã. Rom.xiij. Non in comeſſationib⁹ ⁊
ebrietatib⁹.ex̃ de vi.et ho.cleri.a crapula.vbi de h. vtrũqꝫ
iſtoꝝ luxuriam prouocat. De vino dicit apl's ad Ephe.
v.⁊.xxxv.diſt.in palea.vinolentum.vinum ⁊ ebrietas incẽ
dium eſt.ibi. Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria. non
formaliter: ſed ꝑ accidẽs.ex̃ de iureiurã.⁊ ſi chriſt⁹. Hiero.
Luxurioſa res eſt vinuꝫ.xxxv.diſt.luxurioſa res eſt. Et ite
rũ ibi Proſper.c.luxuriã. Luxuriam facit et nutrit vini ꝑ/
ceptio nimia: non natura. Noe in ebrietate nudauit femo
ra. Geñ.ix.xxxv.diſt.§.j.⁊.c.vj. Item loth inebriatus cõcu/
buit cũ filiabus. Geñ.xix.de quo.xxxv.diſt.§.j.⁊ de quo di
cit Ambro.ꝙ fuit in eo ebrietas inceſtus origo. xxxv. diſt.
ſexto die.xv.q.j.inebriauerunt. et Hierony. Venter mero
eſtuans facile deſpumat in libidinem.xxxv.diſt.§.j.⁊ in pa
lea venter. Innocẽ.iij. Ebrietas et mentis inducit exiliũ:
et libidinis prouocat incentiuum. vt in.c.a crapula. ex̃ de
vi.et honeſt.cle. Venter ⁊ genitalia ſibimet vicina ſunt: vt
ex vicinitate membroꝝ/cõfederatio intelligatur vitioꝝ.
xliiij.diſt.§.j. Nabuzardã princeps coquoꝝ muros hieru/
ſalem deſtruxit.iiij. Reg.vlti. quia venter cui multitudo
coquorum deſeruit: edificia virtutum ad ſolum redigit.
xliiij.diſt.§.j. B Nilus monachus ait. Caſtitatẽ ge
nerat continẽtia.concupiſcentia autem gule mater libidi
nis eſt.vt pre.c.a crapula. Qui impugnatur a ſpiritu for/
nicationis concupiſcentie ſaturitatem percipit. verſus.
Subtrahe ligna foco ſi vis extinguere flammam:
Si carnis motus ocia vina dapes. Qui repleuerit ven
trem et promiſerit caſtitatem: ſimilis eſt ei qui dicit ſe poſ
ſe refrenare ignes in palea vel ſtipula.quẽadmodũ enim
ignis impetum in arundineto diſcurrentẽ coercere impoſ
ſibile eſt: impetum libidinis ardentem ſic impoſſibile eſt
in ſaturitate cõpeſcere. Columna cõfirmatur ſup baſim:
et fornicationis paſſio in ſaturitate requieſcit.hucuſqꝫ ni
lus. Hiero.in Michea. Eccleſie principes qui delicijs af/
fluunt: ⁊ inter epulas atqꝫ laſciuias pudicitiam ſe ſerua/
re credunt: propheticus ſermo deſcribit/ꝙ eijciendi ſunt
de ſpacioſis domibus lautiſqꝫ cõuiuijs ⁊c.xxxv.diſt.eccle/
ſie. Berñ. Periclitatur caſtitas in delicijs.humilitas in di
uitijs: pietas in negotijs: veritas ĩ multiloquio: charitas
in hoc ſeculo nequã. Nilus. Lignorum copia ingentem ſu
ſcitat flammam.multitudo autem eſcarũ nutrit concupi/
ſcentiam. flamma ignis obſcuratur deficiente materia: et
eſcarum indigentia deſideria carnis marceſcunt. ſpinas
germinat terra inculta: et mens guloſi germinat cogita/
tiones turpiſſimas.neſcit dolorem ignis corpus mortuũ:
neqꝫ cõtinens cõcupiſcentie mortue voluptatem. Nõ mi
ſerearis corpori ſi laſſitudinẽ defleat. nec velis ſaginare
eum affluentia eſcarum.ſi enim preualuerit: inſurget ad/
uerſum te: ⁊ bellum ſine federe cõmouebit aduerſum te/
donec capiat animã tuam.et quaſi ſeruum tradat ſpiritũ
fornicationis vitio.hucuſqꝫ Nilus. Caſſianus in.v.lib.
de gaſtrimargia ait: Quibuſlibet eſcis refectus venter ſe
minaria luxurie parit. Sodomitis cauſa luxurie ſaturi/
tas extitit panis. Eze.xvj. Et quia per ſaturitatem panis/
inextinguibili carnis ardore fuerunt ſuccenſi/iudicio dei
celitus igne ſulphureo concremãtur. Et ſi illos panis ni/
mietas ad tam preruptum flagitiorum precipitium vitio
ſatietatis impegit: quid cenſendum eſt de ijs qui vegeta/
to corpore perceptionem carnium et vini immoderata li/
bertate preſumunt: nec quantuꝫ expetit imbecillitas: ſed
quantum libido animi ſuggerit: vſurpantes hec cum car/
nis cura in deſiderijs/cõtra apoſtolum Rom. xiij. diſt.v.
non mediocriter.in ſi.vbi etiã de hoc in gloſ.ſi. Idem in
eodem. Non habet ꝑpetuam caſtimonie puritatem quiſ/
quis non iugem tẽperantie equalitatẽ tenere cõtent⁹ eſt.
Rom.ix. Idem in eodem. Nunquid poterit ardẽtis cõcu
piſcẽtie ſtimulos cohibere/quiſquis deſideria gule refre/
nare nequiuerit? Interioris hois caſtitas virtutis huius
conſummatione diſcernitur. Nunqꝫ eñ robuſtiorib⁹ emu/
lis colluctari poſſe cõfidas eum quem in leuiori conflictu
conſpexeris ab infirmioribus paruiſqꝫ ſuperari. Idem
in eodem. Impoſſibile eſt ſaturum ventrem pugnas inte
rioris hominis experiri: nec bellis robuſtioribus attenta/
ri dignum eſt eũ qui poteſt deijci leuiori conflictu. Itẽ
Climacus in gradu.xiiij.de gula. Gula eſt delectationuꝫ
libidinis foris fornicationis patratrix.tribulatio vero vẽ
tris conciliatrix eſt caſtitatis. Quis ſuuꝫ ventrem ⁊ fouet
et cõtendit ſpm̃ fornicationis extinguere? Immũdus
demon gule recedit poſt cibi repletionem: ⁊ fornicatiõis
ſpm̃ nobis mittit.qui veniens et inueniens ventrem gra/
uatum ſomno: ligat pedes eius et manus: ⁊ oia quecũqꝫ
voluit de reliquo fecit: et corpus ⁊ aiam phantaſijs et in/
quinationibus ⁊ collutionib⁹ fedauit ⁊ ſordidauit. Am/
pla et ſpacioſa eſt via ventris: que ducit in fornicationis
perditionem. Mat.vij. Luc.xiij.et multi ſunt qui vadunt
per eam.l.diſt.tua.qꝛ anguſta ⁊ arcta eſt ieiunij ⁊ abſtinẽ/
tie via: que ducit in vitaꝫ caſtitatis: ⁊ pauci ſunt qui ingre/
diuntur per eam. xxviij. diſt.de his. filius primogenitus
gule/miniſter fornicationis. vincens gulam ad impaſſibi
litatẽ et caſtitatẽ aſcendit. Hucuſqꝫ climacus. C Se/
cunda occaſio et materia fornicandi religioſis et cuicũqꝫ
eſt cõuerſatio mulierum ⁊ iuuenum. Vnde Nilus. Oleũ
enutrit lucernam: ⁊ ignem luxurie cõfabulatio mulierũ.
Facies mulieris ſagitta eſt virulẽta. Infixit uuln⁹ in aia:
⁊ venenũ ibi repoſuit: et quanto magis memoratur: am/
pliorem putredinem opatur. Qui cauet hec iacula: nõ ſe
ingerit ſolennitatum frequentie: neqꝫ in feſtiuitatibus
quaſi amens

De iho/neſtate religio/ſorum.

Occa/ſio imũ/ditie.

quaſi amēs. ⁊ ſtupidus circumuagatur. Melius namq; eſt manere in domo ⁊ vacare orationibus: ꝙ ſi putet honorare feſtiuitates: et cum inimicis confideat̃. facit optime qđ legitur ⁊ no. xxiiij. q. j. odi. in glo. ar. contra. ¶ Itē Nilus. Fuge cõfabulationes mulierũ ſi caſtus eſſe volueris: ⁊ ne tribuas eis fiduciam aliquando audere in tuis conſpectibus comparere. Religionem in initijs aut habent aut ſimulant: poſtea audebunt oĩa procaciter. Prima cõfabulatione obtutum hñt deorſum: loquuntur mitius: ⁊ compatiendo lachrymas fundunt: habitum preferunt honeſtatis: ⁊ ingemiſcũt amariter. ſciſcitant̃ de pudicitia: ⁊ cum deuotione auſcultãt. Scđo iuiſti ⁊ vidiſti: ⁊ puſillo innuunt. Rurſum tertio: ⁊ incendunt procaciter. Subriſiſti: ⁊ ille ꝓfuſe riſere. Exornantur deinde ⁊ euidenter ſe tibi oſtendunt. obtutum componunt vt annuntient paſſionem. ſupercilia extendunt ⁊ palpebras ſubuertunt. denudant ceruices. ⁊ toto corpore franguntur. verba loquuntur quibus paſſio emollitur: ⁊ loquelã ſtudẽt ſeductionis/ vt auditum permulceant. ⁊ in oĩbus his aĩam tuam impugnant. Hec autem efficiuntur tibi hami ineſcantes ad mortem: ⁊ velut nebula multimoda trahẽs in perditionem. Non te decipiant verbis cum modeſtia abutentes. Abſconſum namq; in eis eſt venenum beſtiarũ nequiſſimum. Magis appropinqua igni ardenti ꝙ mulieri nouelle: quum ipſe maxime ſis iuuenis. Igni namq; accedẽs quum volueris cito exilies. mulieris vero ſermonibꝰ emollitus/ non facile valebis abſcedere. Germinat herba que ſecus aquam cõſtiterit: ⁊ paſſio libidinis in cõfabulatione mulieris. Fluctus maris cõminatur periculum. forma mulieris parturit perniciem. Forme pulchritudo peius ꝙ procella. cõſurgunt procelle: ſed quidẽ ob vite deſideriũ inter eas poſſumus tranare. ſpecies autem mulieris ſi ſemel deceperit: etiam ipſam vitam contemnere facit. Exo. iij. Rubus ſolitudinis flammã ignis effugit illeſus. ⁊ pudicus remotus a mulieribus non eſt inflammatus libidinis vitio. Sicut ignis memoria non comburit mentem: ſic nec paſſio preualet ſi non fuerit p̃ſens materia. Si miſertus fueris hoſtis erit tibi inimicus. Seneca. Caue tibi de inimico recõciliato. Et ſi pepceris paſſioĩ: inſurget ſuper te libidinoſa illecebra. Ad voluptatem pertrahit facies mulieris impudice. caſtum vero cõmouet ad glorificationem dei. Si quieuerit paſſio in confabulationibus mulierũ: ne crediderís ei quaſi impaſſibilitatem tibi promittat. Nam canis qñ cõmouerit caudam: cõgaudet. ſi quidẽ ſi capiat̃ a turba. foris autem progrediẽs ꝓpriam oſtẽdit nequitiã. Qñ mulieris memoria impaſſibilis efficitur: ⁊ phantaſia eius nõ cõmouet paſſionem: tunc exiſtimato fines conſcendere caſtitatis. qñ aũt figmentũ eius te ad contemplationem ſuſcitat: ⁊ membra eius põt coaptare virtutibus: tunc cõfide in natura eſſe virtutis. Sed nec ſic velis remorari in eius cogitationibus. neq; multũ voluas in mente tua formã mulieris. eſt enim paſſio que facile in aliud transfert̃. ⁊ periculum hʒ in proximo. ⁊ res de facili ad ſuam naturã reuertit̃. ff. de pac. ſi vnꝰ. ar. xxxv. di. ab exordio. Natura caſtiſſima corrumpitur: ſi diutius phantaſie mulierũ in animo immorentur. In paleis ſi retardet ignis: excitat flammam. ſic memoria mulieris ſuccendit cõcupiſcentiam. hucuſq; Nilus. ¶ Itē Io. caſſianus in. vj. li. de ſpiritu fornicationis ait. Humani generis conditor opificij ſui naturã pre omnibus emendationẽq; cognoſcens/ illic curam adhibuit medicine vnde cauſas morbi principaliter nouerat emanare: inquiens. Mat. v. Qui viderit mulierem ad cõcupiſcendum eam: iam mechatus eſt eam in corde ſuo. xxxij. q. v. qui viderit. Petulãtes oculos notans/ nõ tam eos arguit: ꝙ illũ interiorẽ ſenſum qui officio eorum male vtitur ad videndum. ¶ Super verbo aũt illo decalogi/ Nõ mechaberis ⁊c̃. dicit Augu. Non mechaberis. id eſt non ibis ad aliquam aliã preter vxorem tuam. Tobie. iiij. Attende tibi fili ab omni fornicatione: ⁊ preter vxorem tuam nunq̃ patiaris crimen ſcire. Tu enim hoc exigis ab vxore: non vis hoc reddere vxori: quũ debeas in virtute p̃cedere vxorẽ. xxxij. q. v. nõ mechaberis. ⁊ q. vj. nõ mechaberis. Turpe eſt aũt vt vir dicat nõ poſſe fieri qđ femina facit: vir nõ põt. Noli aũt dicere/ vxorẽ nõ habeo. ad meretricẽ ꝑgo. nec hoc p̃ceptũ violo quo dicitur/ non mechaberis. Iam eñ noſti preciũ tuum. iam noſti quid mãduces: q̃d bibas. imo quẽ mãduces quẽ bibas. Abſtine ergo te a fornicationibus. Quum eñ imaginem dei quod es tu/ corrumpis per fornicatiões ⁊ deſluẽtias libidinis: ipſe etiã dominus q̃ ſcit quid tibi vtile ſit/ hoc precipit: ne per illicitas voluptates corruat templũ eius quod eſſe cepiſti. ad hec. xxiiij. di. audite chariſſimi. q̃ eſt palea. de pe. di. j. agite. xxxij. q. iiij. meretrices. Itē Hieronỹ. ſup p̃dicto verbo/ Qui viderit mulierem ⁊c̃. Inter paſſionem ⁊ ꝓpaſſionem hoc intereſt: ꝙ paſſio reputat̃ pro vitio. ꝓpaſſio licet vitij culpam habeat: nõ tñ erit in crimine. Ergo qui viderit mulierem ⁊ aĩa eius fuerit titillata: hic ꝓpaſſione ꝑcuſſus eſt. Si ergo conſenſerit: de ꝓpaſſione tranſiuit ad paſſionem. ⁊ huic non voluntas peccandi deeſt: ſed occaſio. Quicunq; ergo viderit ad concupiſcendum: ſi ſic aſpexit vt concupiſcat ⁊ facere diſponat: iſte recte mechatus dicitur in corde ſuo. ¶ Itē Aug. Nam tria ſunt quibus impletur peccatũ. di. vj. in palea. ſed penſandum. de pe. di. ij. ſicut tribus. ſcʒ ſuggeſtio: que per memoriam ſit ſiue per corporis ſenſus. Qꝛ ſi frui delectauerit: delectatio illicita refrenãda eſt. Si autem cõſenſio facta fuerit: plenum peccatum erit. Verum tamen delectatio ante conſuetudinem vel nulla eſt vel tenuis: cui conſentire peccatum eſt. Si autem ⁊ in factum proceſſerit: videtur ſatiari ⁊ extingui cupiditas. Sed poſtea quũ ſuggeſtio repetitur: maior attenditur delectatio. que adhuc minor eſt ꝙ illa que in cõſuetudinẽ vertitur. quã vincere difficile eſt. Adde hic q̃ ſcripſi ⁊ additionaui. ſ. in. ij. parte. in. iij. c. Hiere. in lr̃a Ayn. in verbo Oculus meus. in ar. vj. ⁊ in ar. lij. §. ſeptimꝰ. in prin. Grego. in. xxj. moral̃. Quiſquis vero incaute exterius reſpicit: plurimum in delectatione peccati cadit: atq; obligatus deſiderijs incipit velle quod noluit. Valde namq; caro deorſum trahit. ex̃ de renun. c. j. ⁊ ſemel ſpecies forme cordi ꝑ oculos illigata/ vix magni luctaminis manu ſoluitur. Prouidendum ergo nobis eſt. q: intueri nõ debet qđ nõ licet concupiſci. Vt eñ munda mens in cogitatione ſeruet̃: a laſciuia voluptatis ſue deprimendi ſunt oculi quaſi quidam raptores ad culpam. De aſpectu mulierum. ĩ. e. ar. R. eſt etiam religioſis. ⁊ ibi etiam ſequitur de collocutiõe mulierum. ¶ Itē ibi Chryſo. Si ergo velis continue pulchris faciebus oculos infigere: capieris omnino: etſi bis vel ter fortaſſe poſſis continere. non eñ es extra humanam naturã. Qui autem flammam ſemel accendit viſa muliere/ etiã ea abſente format apud ſe imagines turpium actionum: a quibus multoties proceditur ad opus. Qꝛ ſi aliqua ſe ornando oculos hoĩm ad ſe attraxerit etiam ſi nulli plagam intulerit: penam patietur extremam. q: nocere tentauit. de pe. di. j. in prin. in. ll. ibi canonizatis. ⁊ cauſam mali dedit quãtũ in ſe fuit. ex̃ de homic. de cetero. vbi de hoc. ⁊ de iniurijs. c. ſi. Venenum enim confecit: etſi nullus q̃ bibat inuentus eſt. Quod autem viris dicit: hoc ⁊ ad feminas loquitur. i. viro. xxxij. q. v. cum caput. capiti enim loquens ⁊ corpori perſuadet. Item Io. caſſianus in. vj. li. de ſpiritu fornicationis. Purgationis fornicationis prima eſt cuſtodia/ vt memoriã ſexus feminei ꝙcitiſſime de cordis noſtri receſſibus extrudere feſtinemꝰ. ne talis memoria moroſa precipitet mentem: ⁊ cogitationes noxias poſſit inſerere. ¶ Itē Ioã. Climacꝰ in. xv. gradu de caſtitate ait. Quidam monachi plerunq; degentes cum femina ex hoc in concupiſcentia omnino non impugnantur: nec in tentationem inducuntur cogitationum. qua ex re beatificauerunt ſeipſos miſerabiles: ignorãtes quia vbi maior interitus/ ibi opus minoris cuſtodie non exiſtit. Nam propterea hoſtis callidus eos tunc nõ impugnat: vt fidu-

ſtiam ⁊ libertatem cum mulieribus conuerſandi accipien
tes turpius corruant. Item idem ibidem. Uidi deliciãtes
⁊ cõuiuantes: ⁊ ad tempus non ſtatim inquinatos. Uidi
quoqꝫ cum mulieribus comedentes ⁊ cõmorãtes: ⁊ nullã
tunc ad preſens meditationem aut intẽtionem malignã
habentes vel cogitantes. Hinc quidẽ igitur ipſi ſeducti/
cõfidentes ⁊ pariter ſuiipſorum curam ⁊ vigilãtiã exuen/
tes/ quando putabant pacem habere: ⁊ in ſuis cellis ſecu
ritatem ⁊ quietem certam poſſidere: ſunt paſſi extermini
um ⁊ interitum repentinum. Idem in eodem. Quidã pa
trũ expertus dolum demonis narrauit, qm̃ plerumqꝫ de
mon fornicationis perfecte ſe ſubtrahit: ⁊ ſummã religio
ſitatem reuerentiam ⁊ honeſtatẽ monacho/ ⁊ ƀm tẽpus
lachrymarũ fontem ſubmittit ⁊ ingerit. Quũ vero ei ſug
geſſerit cum mulieribus familiariter loqui ⁊ reſidere: et
admonere eas ad caſtitatis honeſtatem ⁊ continentiam
⁊ memoriam mortis ⁊ eterni iudicij: vt propter ſermonẽ
⁊ fictam religioſitatem preoccurrãt lupo miſerabiles vt
paſtori: ⁊ de cetero conſuetudine ⁊ familiaritate contra/
cta ⁊ ſecuritate ⁊ confidentia facta tunc lapſum ⁊ ruinã
miſerrimus ipſe ſuſtineat. Fugientes fugiamꝰ: vt fructũ
non videamus nec audeamus de quo nunq̃ guſtare or/
dinati ⁊ cõſtituti ſumus. Miror enĩ ſi dauid propheta. ij.
Re. xi. de pe. di. j. ꝟ. ex his itaqꝫ. ꝟ. dicendũ quoqꝫ. ⁊ de pe.
di. ij. ꝟ. opponitur viaꝫ. ꝟ. vnde quid. ꝟ. ⁊ tñ. nosipſos for
tiores reputamus, quod nature impoſſibile eſt. huculqꝫ
Ioã. Cli. ¶ Dixit Abraam diſcipulus abbatis. Siſoy ad
eum. Pater ſenuiſti. eamus parum iuxta mundum. Dixit
ei ſiſoy. Ubi non eſt mulier illo eamus. Dixit ei abraaꝫ. Et
vbi eſt locus qui non habeat mulierem: niſi forte in ſolitu
dine? Dixit ei ſenex. Ergo in ſolitudinem me tolle. ¶ Cui
dam ſeni ſeruiebat quidam frater ⁊ quedam virgo. acci/
dit vna die ꝙ vterqꝫ ſibi ad ſenem venientes occurrerunt
in via. Quumqꝫ ſero facto ad ſua remeare nõ poſſent: im
prudenter egit: ⁊ cauſam crimini preſtitit. lxxxij. di. error.
facit quod legit ⁊ no. ex̃ de iude. ita. ⁊ i gloſ. ar. poſuit mat
tam ſenior inter vtroſqꝫ vt dormirent. Frater ille carnis
ſue pugnam non ferens/ miſerandã virginem ſtuprauit.
quod peccatum ex occaſione ꝑpetratum eſt. ex̃ de eo q cog/
gno. conſan. vxo. veniens. ij. ibi. Et qñ ſe opportunitas in
gerebat cognoſcebat vtramqꝫ. ¶ Quidã ſenex egrotãs
videns laborem fratrum ſibi ſeruientium: dimiſſo deſer/
to iuit in Egyptũ. cui tñ dixit abbas Moyſes ꝙ nõ iret:
q: in fornicationẽ caderet. cui ſenex cõtriſtatus ait. Mor/
tuum eſt corpus meum: ⁊ tu mihi iſta dicis? Quum ergo
abiiſſet in Egyptum: virgo quedam fidelis obtulit ſe in
eius obſequiuꝫ. Et poſt aliquãtulũ temporis quum pau/
lulũ cõualuiſſet: incurrit in eam. ⁊ cõcepit. Et interroga/
ta a vicinis a quo: dixit ꝙ a ſene. Illis vero nõ credẽtibꝰ/
dixit ſenex. ego h̃ feci. Sancta verecũdia ⁊ cõfeſſio. de pe.
di. iij. ille rex. ⁊ diſtin. j. quẽ penitet. ſꝫ cuſtodite mihi infan
tulũ quem pepererit. Ablactatum autem eum tulit ſenex
in humeris ſuis. ⁊ die q̃ erat feſtiuitas in ſcythia itrauit
ad multitudinem fratrũ. Illi aũt videntes fleuerũt. ⁊ di/
xit ſenex. Uidetis infantem hunc: filius eſt inobedientie.
Cauete ergo vos. q: in ſenectute hoc feci. ⁊ orate pro me
Quia iſte ſibi non pepercit: deus ſibi pepercit. ignouit ei
chriſtus: q: etiam ipſe peccatum ſuum publice agnouit.
de pe. di. j. veritas. cum. §. pre. quecũqꝫ. al's ſunt. §. ſub. c. q̊s
aliqñ. Ubi etiam dicitur per Aug. in perſona peccatoris.
Tu ne punias q: ego punio. Et ignoſce q: ego cognoſco.
pergens ad cellam ſuam ad initium prime conuerſionis
ſue reuerſus eſt. ¶ Item quidam frater iter faciens ſecũ
ſuam matrem habebat iam vetulam. qui quum veniſſent
ad quemdam fluuium: non poterat illa tranſire. ⁊ tulit fi
lius ſuus frater ille pallium ſuum: ⁊ inuoluit manus ſuas
ne aliquo modo tangeret corpus eius. ⁊ ita portãs eam
tranſiuit fluuium. Dixit autẽ mater ei. vt quid operuiſti
manꝰ tuas fili? Reſpõdit. Quia corpus mulieris ignis
eſt. xxxij. diſt. hoſpitiolũ. cum. c. ſequenti. Hiero. Quid ar/
denti corpuſculo oleum adiicimꝰ? facit. xxxiij. q. iiij. vir cũ
propria. ibi. Qui in igne poſitus neſcit ardere. ¶ Greg.
in. iiij. li. dialogorũ. ⁊ eſt. xxxij. di. preſbyter. Quidam gre/
cus preſbyteram ſuam a tempore accepti ſacri ordinis vt
ſororem diligebat. ſed quaſi hoſtem cauebat. ⁊ ad ſe nun/
q̃ ꝓpius accedere ſinebat. Tandem ad extrema dedu/
ctus eſt poſt longam etatem.. Quẽ quum preſbytera ſua
conſpiceret ſi quod ei adhuc vitale ſpiramen ineſſet. nari
bus eiꝰ appoſita curauit aure cognoſcere. Quod ille ſen
tiens quantum a viſu potuit/ ſe recolligens ait. Recede
a me mulier. adhuc igniculus viget. paleã tolle. Ad quẽ
ſtatim apoſtoli Petrus ⁊ Paulus venerũt. quos videns
ait. Ecce venio. gratias ago. ⁊ inter hec ꝟba aĩam reddi/
dit. Grego. iij. libro dialogorum ſic ait. Quid diuina mi/
ſericordia circa Andreã Fundane ciuitatꝭ epiſcopũ fece
rit: quatenus legentes vt videant exhortor. qui corpus
ſuum continentie dedicant: habitare cum feminis non p̃
ſumant. ne ruina menti tantomagis repentina ſubrepat:
quãto plus ad hoc quod male concupiſcitur in preſentia
concupite forme famulatur. Hic nempe vir venerabilis
plenus virtutibus quamdam ſanctimonialem certus de
ſua eiuſqꝫ continentia ſecum habitare permiſit. Ex qua
re actum eſt vt antiquus hoſtis apud eum aditum tenta/
tionis inueniret. Nam cepit ſpeciem illius oculis mentis
imprimere: vt illectus nefanda cogitaret. Nam ⁊ vnꝰ ma
lignus ſpiritus animam eiꝰ per ſpeciem illius ſanctimo/
nialis in tentationem carnis commouit. adeo vt in tergũ
illius ſanctimonialis epiſcopus blãdiens alapam daret.
Quaꝫ tentationem epiſcopus per quemdam iudeum q̃
hoc audierat in conuentu demonum/ ſciens: ⁊ orationi
ſe dans: non ſolum illam ſed omnem quoqꝫ feminam de
ſuo habitaculo expulit. atqꝫ omni illa tentatione funditꝰ
caruit. xxxij. di. hoſpitiolum. ¶ Item in vitis patrum legi
tur ꝙ quidam frater multum tentabatur de quadam pul
chra muliere nupta: quam viderat in ſeculo. que tandem
mortua fuit. quod ille frater audiens iuit de nocte ad ſe/
pulcruꝫ eiꝰ: ⁊ fodiens extraxit de putredine corporis eiꝰ:
⁊ portauit in cellam. ⁊ ponẽs frequẽter ante ſe ⁊ os ſuuꝫ/
dicebat ſibi. Ecce quod deſiderabas. ſatiare ex eo. ⁊ ſic fa
ciebat donec ſatietate fetoris moreretur cõcupiſcẽtie eiꝰ.
bonꝰ medicꝰ fetore fetorẽ expellẽs. ar. ex̃ de re. iur. oĩs res.
Item dixit ſenex. Cum muliere non comedas: etiam ſi
ſit mater vel ſoror: que pugnam augent. ¶ Item Ioan.
caſ. in coll'. Serapionis de octo vitiis ait. Puritati ſtudẽ/
tibus plurimũ confert vt carnaliũ paſſionum ipſas mate
rias ſibi primitus et penitus ſubtrahant: quibus poteſt
vel occaſio vel recordatio earũdem paſſionum egrotan/
tium adhuc aĩe generari. Neceſſe eſt enim vt morbo du/
plici duplex adhibeatur curatio. Nam corpori (ne carna/
lis concupiſcẽtia in effectũ tentet prorũpere) neceſſario
effigies et materia illiciens ſubtrahenda eſt. et anime ni/
hilominus ne eam contagionẽ concipiat/ attentio et me/
ditatio ſcripturarũ et ſolicitudo peruigil ac remotio ſo/
litudinis vtiliter apponenda. ¶ Item Ioan. caſſ. in coll'.
Sereni de mobilitate aĩe dicit de abbate Paulo/ ꝙ quũ
ad viſitandum quẽdam fratrem eunti mulier occurriſſet
offenſus occurſu eius tanta fuga ad monaſterium eſt re
uerſus/ pretermiſſo quod arripuerat viſitationis officio
quanta nullus a facie leonis aufugeret. quod licꝫ caſtita
tis et puritatis ardore feciſſet: tamen quia nõ habuit ſciẽ
tiam (non enim ſolã familiaritatẽ que vere eſt noxia fe/
minarum: ſed ipſam quoqꝫ figuram ſexus illius credidit
execrandam) tali confeſtim correptione percuſſus eſt: vt
eius vniuerſuꝫ corpus paralyſis valetudine ſolueretur.
Dicitur paralyſis a para quod eſt dis et lyſis quod eſt ſo/
lutio quaſi corporis diſſolutio. Eſt autem paralyſis leſio
partis cum priuatione ſiue diminutione ſenſus vel motꝰ
vel vtriuſqꝫ. Eo autem redactus eſt: vt infirmitati eiꝰ nul
lo modo virorum diligentia deſeruire ſufficeret: niſi ſola
ei in quodam cenobio virginum per annos fere quatuor

ideſt vſqꝫ ad vite ſue terminum muliebꝛis ſedulitas mini
ſtraſſet. a quo tamen tanta virtutum gratia pꝛocedebat
vt quum de oleo quod cadauer ſuum potius ꝙ coꝛp⁹ con
tigiſſet vngerentur infirmi: confeſtim cunctis valitudini
bus curarentur. ¶ Item in vitis patrum quidam frater
in templo idoloꝛum vidit ſathanam ſedentē et omnē mi/
litiam adſtantem ei. et quum multi ſpiritus narrarent ei
mala que fecerant: ⁊ hec ei pauca et parua viderentur ei:
iuſſit eos flagellari. Alius vero demon adueniens ado/
rauit et ait. In eremo fui. xl. annis impugnās quemdam
monachum: ⁊ hac nocte pꝛeualui vt facerem euꝫ foꝛnica/
ri. Quod diabolus audiens/ ſurgens oſculatus eſt eum.
⁊ tollēs coꝛonam quam in ſuo habebat capite: fecit eum
ſedere pꝛope ſe: coꝛonans eum illa coꝛona dicēs. Magnā
rem foꝛtiter egiſti. Et pꝛopter hoc ille frater fact⁹ eſt mo/
nachus. ¶ Item narrat Ioan. caſſ. in dicta coll. Sereni
ꝙ quum quidā ex fratribus in quodam antro quadam
nocte manſiſſet: cepit ſubito cateruas demonum intueri.
inter quas vnus magnitudine cunctis pꝛocerioꝛ ⁊ vul/
tu terribilioꝛ aduenit. qui vniuſcuiuſqꝫ actus cepit diſ/
cutere. ⁊ eos qui eoꝛum emulos homines necdum po/
tuiſſent circūuenire/ velut pꝛo mercede a conſpectu ſuo
iubebat expelli. illos vero qui nuntiabāt ſibimet cōſigna
tos decepiſſe/ ſummis laudibus attollebat. In quoꝝ nu/
mero quum quidam nequiſſimus ſpūs tetioꝛ aduenıſſet:
aſſeruit quemdam monachum poſt. xv. annos quibus eū
iugiter obſediſſet: ipſa nocte ruina foꝛnicationis turpiter
eliſiſſe. ſuper quo magnis pꝛeconijs a pꝛincipe tenebꝛa/
rum coꝛonatus abſceſſit. Frater autem viſionem videns/
accedēs ad locum vbi ille habitabat monachus: inuenit
ꝙ ille monachus monaſterio derelicto/ cum quadā puel
la caſu miſerabili coꝛruiſſet. ¶ Item Io. caſ. in coll. abba
tis Ioannis de fine cenobite ſic ait. Quemadmoduꝫ coꝛ
poꝛi vſus libidinis carniſqꝫ vicinitas: ita etiam menti me
moꝛia eius penitus eſt ſubtrahenda. ſatis em̄ ꝑniciosum
eſt adhuc infirmis pectoꝛibus vel remiſſam recoꝛdatio/
nem huius paſſionis admittere. ita vt nonnunꝙ eis ſub
recoꝛdatione ſanctarū feminarum velut ſub ſacre lectio
nis hiſtoꝛia noxie titillationis ſtimulus excitetur. cuius
cauſa ſenioꝛes noſtri huiuſmodi lectiones ſub pꝛeſentia
minoꝛum ſolent conſultiſſime pꝛeterire. Sane perfectiſſi
mis quibuſqꝫ ⁊ ſummo affectu iam caſtimonie confirma
tis ꝓbationes quibus ſe examinare valeant deeſſe non
poſſunt: quibus perfectiſſima mētis integritas ⁊ coꝛdis
incoꝛrupta conſcientie iudicio compꝛobetur. Erit enim
cōſummatiſſimo viro pꝛobatio ſui: ſcꝫ qui radicem moꝛ/
bi huius luxurie penitus iam ſe extirpaſſe cognouerit: ex
ploꝛande gratia caſtitatis interdum etiā aliquā exploꝛa/
tione ſui imaginationem femineam poſſit admittere. Ce
terum ab ijs qui minus firmi ſunt: hanc examinationem
nullatenus conuenit vſurpari. vt coniunctionem femine
am ⁊ palpationem quodāmodo teneram ac mollem coꝛ/
de ꝑtractent. erit enim eis noxia: nō ſalubꝛis. Quū ergo
perfectiſſima quis virtute fundatus/ ad illecebꝛam blan
dientium cogitationum nullum mentis aſſenſum. nullā
cōmotionem carnis in ſe depꝛehenderit excitari: certiſſi/
me puritatis ſue capiat documēta. ita vt ad hanc ſe firmi
tatē puritatis exercens/ caſtitatis atqꝫ incoꝛruptiōis bo/
nū non ſolum mente poſſideat: ſꝫ etiam ſi coꝛpoꝛalē femi
ne attractum cauſa cuiuſuis vt adſolet neceſſitatis attule/
rit: paſſionis ſenſum penitus ignoꝛet. ¶ Item Io. caſſ. in
coll. abbatis Pinufij de fine penitentie ſic ait. Solet etiā
frequenter accidere vt dum vel ſuos vel alioꝛū lapſus im
peritoꝛum quiſpiam miſerātis retractat affectu: ipſe etiā
ſubtiliſſimi teli voluptario perſtrigatur aſſenſu. ⁊ initiuꝫ
ſub ſpecie pietatis exoꝛtū obſceno ⁊ noxio fine cōcludat.
⁊ quod erat ad remediū: tendat ad noxam. xlv. di. licet. ij.
⁊ ex̄ de excep. pia. j. rū. li. vj. ¶ Itē in vitis patrū quum ab
bas Arſenius ſederet in canopo: qdā virgo Romana pꝛe
potēs ⁊ diues venit ad cellā eius. ⁊ contigit ꝙ tunc extra
ambularet Arſenius. quem vt illa vidit: ante pedes eius
ſe in faciem ꝓna ꝓſtrauit. quā ille cū feſtinatione ſuſcitās
ita ↄpellabat. Si faciē meā tm̄ peruidere deſideras: intue
re. Illa vero pꝛe verecundia oculos ſuos nō audebat at/
tollere. ſed ait. Exoꝛo vt pꝛo me oꝛes: ⁊ me in memoꝛia ha
bere digneris. Cui Arſenius. Oꝛo deū meū vt deleat tuā
ex coꝛde meo memoꝛiā. Quo verbo illa infirmata eſt pꝛe
triſtitia. quā archiepiſcopus Alexāder cōfoꝛtās ait. Num
quid neſcis te eſſe feminā? ⁊ qꝛ per feminas ſolet inimic⁹
hoīem impugnare: ideo vultum tuū de coꝛde ſuo deleri
dixit. Nam pꝛo aīa tua dn̄m depꝛecatur. Quibus verbis
recreata receſſit. ¶ Itē in vitis patrū quedā mulier inho
neſta ſubmiſſa a iuuenibus/ venit in deſertuꝫ ſero ad quē
dā ſolitarium nominatū. que quū pulſaſſet oſtium celle/
dicens ſe a via erraſſe: petebat ingreſſum. quā ille etſi tur
batus introduxit in atriū celle ſue. ipſe vero clauſo oſtio
intrauit cellam. Illa vero nocte clamabat. Abba: fere me
comedunt. Ille vero turbatus eſt timens iudiciū dei: di/
cebatqꝫ/ Unde venit mihi fera hec? ⁊ aperiens oſtium in/
troduxit eam intus. Cepit autem diabolus coꝛ eius ſagit
tare. Quod ſenex cognoſcens dixit in ſe. Uie inimici tene
bꝛe ſunt. Ro. xiij. Filius aūt dei lux eſt. Io. viij. Accendit
ḡ lucernā. ⁊ quuꝫ inflāmaretur dicebat. Qui talia agūt:
in toꝛmentis vadūt. j. Theſſal. iiij. ij. Per. ij. ibi. nouit de⁹
Et mittens ſingulatim oēs digitos in lucernā/ nō ſentie/
bat ꝓpter flāmā libidinis. ⁊ ſic faciens vſqꝫ mane eos cō
buſſit. Quod videns illa velut lapidea effecta eſt. Mane
venientes qui eā ſubmiſerāt: eā moꝛtuā inuenerunt. Se/
nex vero oſtendens digitos ait. Ecce quid fecit mihi iſta
filia diaboli. ⁊ narrauit eis tētationē ſuā. ⁊ ait. Non red/
damus malum ꝓ malo. j. Pe. ij. Ro. xij. xxiij. q. iiij. cū in le/
ge. ⁊ reſuſcitauit eā. Illa vero poſtmodū in penitētia mā/
ſit. ¶ In vitis patrū quidam magnus ſenex verſabatur
cum quadā virgine ſacra: que ei ſepe arridebat: ⁊ cum eo
iocabat. Ad vltimū cōceperūt doloꝛē ⁊ pepererūt iniqta
tē. pſ. vij. ⁊ māſit cū ea mēſib⁹ ſex. qua derelicta a deo cō/
pūctus intrans eremū ⁊ nudus coopert⁹ capillis penitē
tiam fecit: hn̄s palmam que quolibet menſe vnū botryo
nem dabat: qui ei ſufficiebat per totuꝫ menſem. ¶ Itē in
vitis patrum dixit ſenex. Nō habeas amicitiā cum mulie
re/ neqꝫ cum puero/ neqꝫ cum hereticis. ⁊ erit mēs tua pa
cifica. ¶ Itē in vita Captiui monachi dicitur ꝙ cuꝫ qua/
dam muliere captiuus eſſet. ⁊ quum eoꝛum dn̄i coge/
rent eos ad matrimonium: ſimulauerunt nuptias. ⁊ quū
ſoli habitarēt ⁊ paſcerent pecoꝛa: nunꝙ tn̄ nudū coꝛpus
mulieris vidit monachus. nunꝙ eius carnem tetigit: ti/
mens in pace perdere qd̄ in pꝛelio ſeruauerat. diligēs eā
vt ſoꝛoꝛem: non tn̄ ſe ei credens vt ſoꝛoꝛi. ¶ Item in vitis
patrum quidā duxit ſecum in deſertum Scythie filiū la/
ctantem vbera. qui in monaſterio nutrit⁹ neſciebat quid
eſſent mulieres. qui quum factus eſſet maioꝛ: oſtenderūt
ei demones de nocte habituꝫ mulierum. ⁊ mirabatur pa
ter. cui hoc filius reuelauit. Semel etiā cū patre ſuo aſcen
dit in egyptum. ⁊ videns mulieres dixit patri ſuo. Abba:
ecce iſti q̇ veniebāt ad me ī Scythia nocte. ⁊ dixit ei pater
Iſti ſunt de ſcl'o monachi fili. alio habitu vtunt iſti. alio
eremite. Et mirat⁹ eſt ſenex quomō ⁊ ī Scythia oñderūt
demones imagines mulierū. ⁊ ſtatim reuerſi in cellā ſuā.
¶ Item in legenda Balaam legitur ꝙ magus quidam
conſuluit regi patri Ioſaphat conuerſi a Balaā ꝙ a filio
ſuo cunctos remoueret: et puellas decoꝛas ⁊ honoꝛatas
introduci pꝛeciperet. vt ſemꝑ cuꝫ eo eſſent: ſibiqꝫ miniſtra
rent. nihil enim ſic poteſt iuuenes ſeducere ſicut facies
mulieris. Nam rex quidam quū filium habuiſſet: dixerūt
ei peritiſſimi medici ꝙ ſi intra decem annos ſolem vide/
ret: oculoꝝ lumine pꝛiuaretur. Rex ergo in quadam ſpe/
lunca toto illo tempoꝛe filium eſſe fecit. Quo finito/ iuſſit
rex vt omniū rerum genera ante eū adducerētur. vt oīm
nomina et notitiaꝫ habere poſſet. Adductis ergo ante eū
auro/ argento/ lapidibus pꝛecioſis/ veſtimētis pꝛecioſis/

et equis/mulieribus ⁊ aliis omnibus/puer de quolibet per ſe quid eſſet querebat. et miniſtri ſibi omnia p̄ ſua nomina indicabant. Quū autem nomē mulierū anxie quereret diſcere: ſpatariꝰ regis ludēdo dixit. Demones ſunt qui ſeducunt homines. Rege ergo querente a filio quid ſibi de oībus amplius placuiſſet: ait: Demones qui ſeducunt homines mihi ſuper omnia placuerunt. in nullo em̄ vt iis anxia facta eſt anima mea. ¶ Legitur etiā in legenda beati Andree ꝙ diabolus ſe transformauit in ſpeciem cuiuſdam pulcherrime mulieris ad decipiendum quēdā ſanctum epiſcopū deuotum beato Andree. quam quum epiſcopus ad prandiū inuitaſſet: epiſcopus et illa ex oppoſito conſederunt. intendebat autē in eam crebro epus: eiuſq; faciem non deſinebat intueri et pulchritudinē admirari. Sicq; duꝫ oculus figitur: animus ſauciatur. xxxii. q. v. nec ſolo. Et dum eius faciem nō deſinit intueri: et pulchritudinem admirari: antiquus hoſtis cor eius graui iaculo vulnerauit. quem tamen demonē transfiguratū beatus Andreas in forma peregrini ad oſtium epiſcopi veniens effugauit. ¶ Legitur etiam in legenda almi Franciſci ꝙ ipſe mulierū familiaritates colloquia ⁊ aſpectus/ que multis occaſio ſunt ruine/ſolicitius euitari iubebat: aſſerens per huiuſmodi debilem frangi/et fortē ſepe ſpiritu infirmari. Harum contagionem euadere conuerſantē cum eis tam facile dixit q̄ iuxta ſcripturā in igne ambulare ⁊ nō comburere plātas. Eſa. xliii. Quuꝫ ambulaueris per ignem non combureris. Siquidem ipſe adeo auerterat oculos ſuos ne huiuſmodi vanitatē viderēt. pſ. cxviii. Auerte oculos meos ne vid. vani. Quod ſicut aliquādo ſocio dixit/quaſi nullam recognoſcebat in facie. nō enim ſecurum eſſe putabat earum formaruꝫ introrſus haurire imagines. q̄ poſſunt aut edomite carnis reſuſcitare igniculū: aut pudice mentis maculare nitorem. Aſſerebat etiā friuolum mulieris eſſe colloquium: excepta ſola cōfeſſiōe vel inſtructiōe leuiſſima. xviii. q. ii. in decima. i fi. iuxta qd̄ et ſaluti expedit ⁊ cōgruit honeſtati. Que ſunt inquit religioſo cum muliere tractāda negocia: niſi quum ſanctaꝫ penitentiam vel melioris vite conſiliū religioſa petitiōe depoſcit. Utinam nunc̄ hodie cōmuniter fratres confeſſiones mulierū etiā religioſarum audirēt: nec tali audiēdi confeſſiones priuilegio vterentur. q: quod ꝓuiſum eſt ad ſalutem confitentium: tendit ad notam confeſſiones mulierū audientiuꝫ. xlv. diſ. ſed illud. Ex nimia ſecuritate minus cauetur hoſtis. Diabolus ſi de ſuo capillum habere poteſt in homie: cito excreſcere facit in trabē. Hac etiaꝫ ratione precepit in ſua regula ꝙ fratres nos haberent ſuſpecta conſortia vel conſilia mulierum. ¶ Sanctus etiā Lodoicus epiſcopus toloſanus frater minor filius regis Sicilie dn̄i Caroli quum ſemel aliunde veniens Neapolim acceſſiſſet: regina mater eius occurrēs amplexata eſt eum. et more gallicorum: et prouincialiū voluit eum oſculari. ſed pudicus iuuenis faciē ſuaꝫ ab ea auertit: ne oſcularetur eum. Cui quum mater diceret. Numquid nō ego mater veſtra ſum? et oſculari poſſum? Reſpondit virginalis et tantus iuuenis. Mater quidem eſtis: et femina. qd̄ verbum de corde mundiſſimo emanauit. Dicebat etiam frater Jacobꝰ benedicti Tuderti frater minor perfectꝰ. Ego tm̄ curarem ſi viderem pulchram faciem mulieris: quātum ſi viderem caput aſini. ſed iſte modus nō eſt tutus neq; pro omnibus. ¶ Quando ſanctus Franciſcus cum femina loquebatur: ſonora vt ab omnibꝰ poſſet audiri voce dicēda promebat. Interrogatus a ſocio cur nō reſpexerit quamdam virginem viſitanteꝫ et corporaliter ipſum reficientē/rn̄dit: Quis nō dꝫ timere ſponſam chriſti? ꝙ ſi oculis pudicis. ar. xxxii. q. v. nec ſolo. predicatur et facie ipſa me viderit: non ego illam. Ordinauit etiā beatus Franciſcus propter honeſtatem. et deuotionem loci ſancte Marie de angelis/ꝙ nulla mulier deberet intrare clauſtrū illud. ¶ Legit̄ de ſctō Rogerio ꝓuinciali fratre minore ſumme cōtēplatiuo/ꝙ quū quadā die iret cum ſocio ſuo: obuiauit cuidam domine: quam pluries ipſe viſitauerat in domo ſua: et cum qua pluries locutꝰ in porta eccl'ie fuerat. Quum igitur eā obuiantem ſalutaſſet: ⁊ ſic tranſiiſſet: interrogauit ſocium an illa erat talis dn̄a. cui dixit ſocius ꝙ ſic. et adiecit ſocius. Numquid vos nō cognoſcitis eam? non (inquit) quia nūq̄ vidi eam in facie. etiam matrē meā. poſtquā fui frater minor. Tūc ſociꝰ qui ſciebat eū valde ſecurū: dixit ei. Quū ſciatis vos in facto mulieꝝ ſecurū ſic eſſe: vnde eſt ꝙ tātū timeatis eas aſpicere? Et ipſe reſpōdit. Frater (inq̄t.) in poteſtate hoīs eſt vitare occaſiones peccādi. et iō q̄diu homo facit qd̄ in ſe eſt et dn̄s facit quod in ſe eſt: tuendo hoīem a pctō. Impoſſibile eſt em̄ ꝙ vnq̄ dn̄s deſerat mentem quaꝫ poſſidet: niſi homo habeat culpam dum nō vitat omnē occaſionē peccandi. Ex quo tu exponis te periculo per occaſionē quam potes vitare: maxime in tali tentatione ad quam multuꝫ declinat homo ex corruptione nature: cōfidens de viribꝰ tuis: iam tunc dn̄s non tenetur te defendere: ſed pōt ſine omni iniuſtitia tuis viribus in q̄bus ꝯfidiſti te dimittere. Et ideo vulgariter dicit̄/ Qui ſe cuſtodit deꝰ eū cuſtodit ii. Parali. xv. Dn̄s vobiſcum: q: fuiſtis cū eo. ſi queſieritis eum: inuenieritis. ſi autem dereliqueritis euꝫ: derelinquet vos. Et propterea (inquit.) et mens que deum diligit: ita tarde declinaret ſcienter ad venialiſſimum peccatū ſicut ad mortaliſſimū. Item Hugo de ſctō victore in libro de clauſtro ait. Mulieris vox blanditur auribus: ⁊ facies oculis. Iſaac de Syria ait. Quādo hō accedit ad deum: fedus init cum eo non videre faciem mulieris. Job. xxxi. nec aſpicere formoſoꝝ aſpectus. Nam et quidam de religioſis certatoribus videns quemdā fratrē imberbem ſimilem mulieribus: reputauit hoc nociuuꝫ menti atq; dānoſum in pugna ſua. Unde nō acceptauit vt intraret cellam eius vt ſalutaret eum. Decreuit em̄ prudenter ille ſenex. q: ſi cogitauero tm̄ hac nocte ꝙ hic ſit talis: fiet mihi iactura non parua. Et quum diſcipulus eius ei diceret. Nūquid ⁊ tu pater talia times? Rn̄dit. Ego quidem fili non timeo. verumtamen nolo mihi inducere pugnam in vanum. Nā taliū recordatio infructuoſam facit mēti turbationem. Ad vnūquodq; membrū corporis hꝫ pugnam homo. ⁊ debet cuſtodire ſeipſum: ⁊ diminuere pugnā in ipſis. q̄q̄ homo ſibi faciat violētiā ad bonū. ꝑiclitatur tm̄ ſemp. Uidendo atq; cōcupiſcendo quecūq; ferunt nobis confuſionem in recordatione ſui: expedit nos timere: nec conculcare. Itē conſcientia maius eſt oībus: vt cauſas pugne prolongemus a nobis: q̄q̄ ex hoc corpus anguſtiaꝫ patiatur. q: timēdum eſt quum venerit occaſio: ne ruinaꝫ quis incurrat. ex̄ de eo qui cogno. conſan. vxo. ſue. veniēs Idem. Qui occaſionem peccati non tollit: inuitus trahit̄ ad peccatū. quia quū rerum opportunitates accipimus: noſipſos nō poſſumus cōtinere. Idem. Sepe multis ſanctorū inimicus illudit phantaſmatibus pulchritudinem mulierū. Multoties autem ⁊ ad illos qui ſunt in mundo vel appropinquāt mūdo q̄ſi vno miliario vel duobus vel vnius dicte ſpatio/ipſas mulieres cōuertit adduci. Diſtātibus vero a mundo quibus hoc nequit facere: in phātaſmatibus oſtēdit earū pulchritudinē. quandoq; in ornatu veſtiū in impudico aſpectu: aliquoties in ſpecie nude mulieris ſuperauit eos. Idem in eodem. Non appropies corpori alicuius preter neceſſitatis cauſam. nec corpori tuo permittas aliquā appropiquare: niſi (vt dixi) ex cauſa rationabili. Compulſus loqui cum muliere verte facieꝫ tuā a viſione: et ſic cum ea loquere. A monialibꝰ fuge ſicut ab igne et laqueo diaboli. Obuiationem earū et collocutionem fuge: ne colorent cor tuū ſordibus vitiorū. Quāuis ſint ſorores tue ſm̄ carnem. lxxxi. diſ. legitur. ſicut ab extraneis te cuſtodi. A fiducia iuuenum et locutione ſicut amicitias diaboli fuge. Melius eſt tibi habitare cuꝫ dracone mortifero: q̄ cū muliere comedere. q̄uis ſit mater vel ſoror tua. Meliꝰ eſt habitare cū dracone: q̄ dormire cū aliquo: et cooperiri cum eo. q̄uis ſit tibi frater ſm̄ carnem.

In vitis patrũ. Qui cum puero fatue loquitur: iam cũ eo mechatur. In vitis patrũ. Quum quidã frater iuiſſet ad quãdam ſororem ſuã que erat in monaſterio: ꝙ vellet eam viſitare. rñdit illa ſanctimonialis. Sufficit tibi frater ꝙ videamus nos in alia vita. Item ibi. Monachus occurrit ancillis dei in itinere quodã. quibus viſis diuertit extra viam. cui dixit abbatiſſa. ſi tu perfect⁹ monachus eſſes: nõ reſpexiſſes nos vt agnoſceres: q: femine eram⁹.

Itez ibi. Beata Syncletica dixit. Nos qui religioni nos ſubmiſimus: caſtitatem ſumma debemus diligẽtia cuſtodire. nam plures ſeculares videntur caſtitatez ſeruare: ſed adeſt eis ſtultitia: dum per alios omnes ſenſus peccant. nam et aſpiciunt indecenter: et rident inordinate: audiũt turpia et loquuntur: ⁊ cogitant feda. Caſtus autem ſenſibus mortuus eſt. ¶ Alia occaſio fornicationis in religioſis eſt otium et negligentia: cui multũ vacant. Pro nihilo habent tẽpus perdere in vanis locutionibus et vagationibus et nimio ſomno multi ex eis. et ꝓpter hoc cadunt in illud peccatũ. Ezechi. xvi. Hec fuit iniquitas Sodome ſororis tue / ſupbia / ſaturitas panis / ⁊ abundantia / et otiũ ipſius. Ad hoc facit qδ legitur et no. ex̃ de renun. niſi cum pridem. §. verum. in gloſ. Iuxta illud Ouidij de remed.

Otium fornicationis occaſio.

Otia ſi tollas: periere cupidinis arcus.
Queritur / Egiſtus quare ſit factus adulter:
In promptu cauſa eſt. deſidioſus erat.

Ad idem qδ legitur ⁊ no. de cõſe. diſt. v. nunꝗ. in gloſ. vlti. Vñ et ibi dicit Hierony. Ama ſcientiã ſcripturarũ: ⁊ carnis vitia nõ amabis. Aqua que nõ mouetur: generat vermes. ⁊ otium tentationes carnales. Plures fornicatores inueniũtur in ciuitatibus. q: ibi magis vacatur otio: ꝙ in caſtris vel villis. q: ibi laborant hoies. Qui confeſſiones audiunt ſciunt hoc. Somnus autem nimius inimicus et emulus caſtitatis eſt. vnde et ibi plerũq; contingunt religioſis pollutiones nocturne. de qbus. vi. diſt. teſtamẽtũ.

Arrogãtia.

¶ Alia occaſio luxurie in religioſis maxime eſt arrogantia ⁊ elatio ⁊ ſuperbia. Vere enim hodie cõiter incõparabiliter arrogãtiores ſunt ſecularibus. Prouer. xvi. Cõtritionem precedit ſuperbia: ⁊ ante ruinam ſcʒ fornicatiõis exaltatur ſpũs. Et iteruz Prouer. xvi. per alia verba. ⁊ eſt alia tranſlatio. Immundus eſt apud deuz ois qui exaltat cor ſuũ. de peni. diſtin. ij. ſi eñ. vltra mediũ. ver. nonne tibi videtur. Vnde Climacus in gradu. xv. de caſtitate ait. Lapſus corporis ex elatiõe alta ſapere eſt ſepe. Humiliat eñ deus cor altum per lapſum carnis. Vnde in vitis patrum legitur de quodã eremita: qui quum polleret virtutibus: cepit intra ſe inaniter gloriari. ad quez nocte venit diabolus in ſpecie mulieris. ⁊ tetigit membra eremite ſingulatim. et quum latus inclinaret vt cõmiſceretur cũ ea: euanuit diabolus: et ipſe fedatus remanſit. ⁊ diabolus cum multitudine demonũ deridens eum exclamauit. O monache qui te vſq; ad celos extollebas: quomodo demerſus es in infernum diſce. Qui ſe exaltat humiliabit. Luce xiiij. et. xviij. Mat. xxiij. Ille vero ſe deſperãs omni ſe immunditie mancipauit. Item quum vna virgo ſanctimonialis elata ſemel dixiſſet ꝙ nollet ꝙ eſſet Magdalena: quaſi maius premiũ expectaret ꝙ illa que fuit famoſa meretrix. Luce. vij. i. q. vij. ſiquis cõmunem. illa nocte in fornicationẽ cecidit. Vñ Ioã. caſſi. in coll. Theremõis de caſtitate ſic ait. Quantũ eñ qs ĩ leuitate ⁊ patiẽtia cordis: tantum in corporis puritate proficiet. quãtoq; longi⁹ ꝓpulerit iracũdie paſſionem: tanto tenacius caſtitatez ſeruabit. q: beati mites: qm̃ ipſi poſſidebũt terrã. Matth. v. ſcʒ corpa ſua. ne ſcʒ germinet eis ſpinas ⁊ tribulos. carnalium ſcilicet tentationum ⁊ cogitationuʒ Gen. iij. Nulla res ſic caſtitatẽ conſeruat: ſicut timere / ⁊. humile ſapere. ¶ Alia occaſio luxurie in religioſis eſt / q: recipiũt ephebos ⁊ ĩpuberes ⁊ pueros ad religionẽ: ⁊ pmittũt eos adinuicem cõuerſari: ⁊ cũ alijs fratribus indiſtincte. ex qua familiaritate ⁊ receptione multa in ordinibus ſunt flagitia ſubſecuta. ⁊ multa ſcãdala ſuſcitata: ⁊ multa infamia etiã apud ſeculares exorta: ⁊ multa apoſtaſia prouenit. q: pauci poſtꝙ incarcerantur pro tali flagitio: remanent in ordine confuſi rubore. Et q: tales in ordine communiter non promouentur: nec ordo de eis confidit: cõſternantur mente ⁊ non contentantur de ordine. ⁊ ex hoc dant in cõmotionem pedes ſuos. Non eñ tales dolẽt q: deum ⁊ ordinem offenderunt: ſed q: hic ſuam gloriam perdiderũt. ⁊ ideo raro contriti ſunt: nec penitẽtiã dignã agunt. ſicut expertus fui ſepe in fratribus cadentibus in ordine quũ eos ad penitẽtiam confortarem. Ad hoc de pe. di. i. q̃s aliquando. poſt. c. menſurã. Vnde Io. caſſ. in. ij. li. de canonico orationum modo ait. Summa namq; obſeruantia cuſtoditur ne quiſꝙ cũ alio ac precipue iuniores vel ad punctum temporis pariter ſubſtitiſſe aut vſpiaʒ receſſiſſe vel manus ſuas inuicem tenuiſſe deprehendantur. Dantur etiam in ordine minorũ ſub ſpecie cõmunitatis tante carnium ⁊ falernoruʒ portiones puberibus ſicut ⁊ ſenibus. Plures ex religioſis ſenes ⁊ iuuenes plus comedunt de carnibus in religione: ꝙ in ſeculo comediſſent. ⁊ plus bibunt de vino: ꝙ bibiſſent in mundo. ⁊ ideo cõmuniter ſunt carnales. q: quod natũ / ſupple ⁊ nutritũ / eſt ex carne caro eſt. Io. iij. Qui chriſti ſunt: crucifigũt ſe in carne. Nõ ſaturant ſe carne. Gala. v. Scdm carnem viuẽtes moriũtur. Ro. viij. Vnde merito contra tales diſpenſatores dicitur verbum Hiero. Quid ardenti corpuſculo ignẽ carnis / ⁊ per conſequẽs libidinis adijcimus? De periculo familiaritatis iuuenũ. ſ. ꝓxime dixi. ¶ Alia occaſio ĩmmũditie in religioſis eſt cõuerſatio cum ſanctimonialibus. Habent eñ in monaſterijs deuotas ſuas: cum quibus ſe ⁊ ſepius longe ⁊ longius abſq; arbitris colloquũtur extorta potius a prelatis licentia ꝙ obtenta. ibi riſus incõditi. ibi reciproci oculi. ibi verba ſcurrilia ⁊ vana ⁊ carnalia. ibi tactus venerei. ibi corda igne eſtuantia. ibi omnes feneſtre aperte ad mortez q̃ ibi fiunt. Hiere. ix. Alia inhoneſtũ eſt ſcribere: ſʒ ſceleſtiſſimũ ẽ facere. ꝓpter huiuſmodi multi incarcerati ſunt. multi abierunt retrorſum. Mittuntur ibi ad predicandũ ex parte prelatorũ: ſʒ ipſi tales potius vadunt ad ſic fornicandũ. In cõmuni ibi p̃dicant ſed in ſpeciali ⁊ cum ſpeciali ſe ⁊ ordinẽ vituperãt. Quod in cõmuni edificat talis p̃dicator: i ſpeciali deſtruit. Munuſcula ſibi dant ⁊ mittunt. ⁊ ignem ſuccendunt. Quicquid miſera talis impudica religioſa ⁊ die ac nocte laborauit: totũ corruptori ſuo erogauit. Dicit ſe talis eleemoſynã fratri dediſſe. ego dicam eã immũditie pabulũ preſtitiſſe. Vix aliqua ſanctimonialium ſine deuoto carnali ſtat. vnde ⁊ primã fidem irritã facit chriſto. xxvij. q. i. de vero. Talẽ deuotionem ego appello corruptionem. Cõtra tales deuotiones frequẽter in monaſterijs p̃dicaui. ⁊ eorũ ⁊ earũ odiũ incurri. Sciunt hoc abbatiſſe ⁊ earũ ꝓlati. ⁊ murmurant: ſed nõ corrigunt. q: indignationẽ eoꝝ et earũ timẽt. immo (qδ eſt nefandius) ſpecialẽ licentiaʒ habẽt ab earũ q̃buſdã p̃lati ꝓprie ruffianis earũ de hmõi deuotionibus. ⁊ q̃dã earũ nõ verecundant̃ inter alias. et derelictã ſe tenet que talẽ ſuũ deuotũ immo corruptorez non hʒ. Sciunt hoc ſeculares ⁊ eorũ parentes. ⁊ murmurãt ⁊ ſcandalizãtur ⁊ conqueruntur p̃latis. ⁊ parũ proficit. q: ignis carnalis vſq; ad conſumptionẽ deuorãs. Iob xxi. accenſus eſt: ⁊ non põt extingui: quouſq; veniat ignis qui deuorat tales qui in tanto ⁊ tã nefando ardent igne. pſ. xx. Pones eos vt clibanũ ignis. q: in ordinibus maxime mendicantium multi prelati qui deberent alios corrigere / ſunt alijs ſubditis cum deuotionibus eorum mortis occaſio ⁊ exemplum. xi. q. iij. precipue. ⁊ ex̃ de vo. ⁊ vo. re. magne. Et adde hic quod no. ſ. e. §. feminaruʒ. ꝟ. lxvij. in ar. xlvi. ¶ Totum quod dictum eſt de iſta peſtifera deuotione quam habent religioſi cum ſanctimonialibus: eſt cõtra mẽtẽ ⁊ verba canonum. xxvij. q. i. c. i. ibi. Quãto magis vidue q̃ dei religioſitatẽ mutauerũt / crimine adulterij notabunt̃: ſi deuotionẽ quã ſpõte nõ coacte deo obtulerunt / libidinoſa voluptate corruperint ⁊c̃. et in ſi. ca.

Habentes damnationem:q꞉ primam fidem irritam fecerūt.ꝛ.c.viduas.in fi.ibi.Quia nō ſolū qui faciūt: ſed etiā qui conſentiunt faciētibus/rei iudicandi ſunt.ꝛ.c.nec aliqua.in princi.ibi. Etſi incorrupta inuenta fuerit virgo ea parte qua mulier pōt eſſe:poterit tñ ex alia parte ideſt aīa que eſt pars corporis.ſm Hug.corporis:peccaſſe:que corrumpi poteſt/et tamen inſpici non pōt.xxxij.q.v.magis ti meamus.ꝛ.c.ſeq.Certe ipſe cōcubitus non carne:ſed cōplacentia ꝛ volūtate/ipſe complexus/ipſa cōfabulatio/ꝛ oſculatio.et.j.Quantū dedecoris et criminis cōfitentur. et.j.Chriſtus dñs et iudex noſter quū virginem ſuā dicatam ſibi et ſancritati ſue deſtinataꝫ iacere cū altero cernit ꝙ.i. quātū indignatur ei et iraſcit꞉ꝛc. et.j.Aut ſi cū eiſdē in vna domo et ſub eodē tecto ꝛc. et. c. nuptiarū bonum. ibi.Etiā ſi nō nubat:nubere velle damnabile eſt.ꝛ ibi. Habentes quidem dānationem:qm̄ primam fidē irritam fecerunt:etſi non nubendo/ tamē volēdo. ꝛ ibi. Damnatur propoſiti fraus.damnatur fracta fides voti.ꝛ.j.Ut voluntas que a propoſito cecidit appareat eſſe damnāda. xviij. q.ij.peruenit.vbi prohibētur mulieres ad monaſteria accedere:ꝛ monachos cōmatres facere.ꝛ.§.non ſolum. cuꝫ c.ſeq.vbi prohibet ꝙ non habitēt in vno monaſterio monachi ꝛ monache.adulterium enim intercipit cohabitatio ſi habeat aditum monachus ad monacham vel monacha ad monachū ſecreto ſingulariter ad collocutionem. Non cubet monachus in mulierū monaſterio:nec cū monacha ſingulariter conuiuetur.ꝛ.j.Porro ſi contigerit et aliquā propinquam ſuaꝫ videre voluerit monachus:in preſentia abbatiſſe huic cōfabuletur permodica et compendioſa verba:ꝛ in breui ab ea diſcedat.ꝛ.c.in nullo.ꝛ.c. monaſteria.ꝛ.c.in decima.ibi.Ea tñ circa monachos cautela ſeruata:vt remoti ab earuꝫ familiaritate nec vſq꞉ ad veſtibulum habeant accedendi familiare ꝑmiſſum.Sed nec꞉ abbatem vel eum qui preficitur extra eaꝫ que preeſt loqui virginibus chriſti aliquid qđ ad earuꝫ inſtitutionē vel adminiſtrationē pertinet licebit.nec cum ea ſola que preeſt frequēter eos loqui oportet:ſꝫ ſub teſtimonio duarum vel trium ſororū.ita vt rara ſit acceſſio et breuis omnino locutio.De prohibita ꝛ periculoſa familiaritate mulierū.di. xxxij.hoſpitiolū.ꝛ.c.preſbyter.xxxiiij.diſ.c.j.lxxxj. diſt.clericus.ꝛ.c.nolumus.cū omnibus.c.vſq꞉ ad ſi. diſtinctionis.ex̄ de cohabi.cleri.ꝛ mu.c.j.ꝛ.ij.ꝛ de vi.ꝛ hone.cle. monaſteria.De corruptione mentis ſine corruptione corporis.xxxij.q.v.magꝭ.ꝛ.c.ſicut.cum.c.ſeq.vſq꞉ ad.§.ꝙuis.

circūſtātie grauiora faciētes religioſoꝝ ſcelera.

¶ Multa autem ſunt que aggrauant peccatum immūditie in religioſis/maxime in ſacris ordinibus cōſtitutis. Primum eſt voti fractio.q꞉ caſtitateꝫ promiſit religioſus in profeſſione.xxvij.diſt.diaconus.et ordinis ſuſceptione. quā aufert deo quum fornicatur.que res irrecompēſabilis eſt.quia oīs ponderatio non eſt digna aīe continentis Eccli. xxvj. legit̄ et no.ex̄ de ſta.mona. cū ad monaſteriū. §.ſi. Eſt etiam furtū.q꞉ contrectat rem alienā ſcꝫ ſeipſuꝫ qui ſe deo totaliter dedit:inuito dño.ex̄ de elec.dudum.ij. §.predictis. Committit etiā ſacrilegiū de ſe. q꞉ res oblata deo eſt ipſe.xxiij.q.iiij.quid ergo.xxvij.q.j.ſciendū. Itē ſcandalum ꝛ deriſio populi.ex̄ de pur.ca.c.ſi.ij.q.j.pſbyter ꝛ.c.ſi mala. Itē quāto ſapiētior/tāto magꝭ peccat.xxxvij di.§.ſi.Et Grego.Ubi maius donū ſcientie: tranſgreſſor maiori ſubiacet pene. Item q꞉ eſt de familia dñi ad eius expenſas ꝛ veſtes.xij.q.j.clericus.xxj.di.cleros.in prin.pſ̄. liiij.Si inimicus meꝰ maledixiſſet mihi ꝛc.facit.xciij. diſ. ſi inimicus. Item q꞉ decipiunt populū de cuius eleemoſynis viuunt:ꝛ pro quibus tenētur orare.ſed quō orabūt in ſcelere dño diſplicētes꞉ Ad hoc.j.q.j.ipſi ſacerdotes.iij. q.j.nulli.iij.q.vij.in grauibus. Et Bern̄. Ue qui ambulāt in carne.et placere non pñt:ꝛ placare deū velle ꝓſumunt. Roma.viij.Et q꞉ ſi preſbyteri ſunt:adhuc offendunt amplius.xlix.diſ.ſacerdotes.j.q.j.ſacerdotes.vñ Amb.Qui indigne chriſtū ſumit.idē ē ac ſi interficiat.Et ſup illđ Heb.x. Filium dei conculcauerit.Augu.Conculcat chriſtum qui libere peccat et abſq꞉ timore:et qui eo indigne participat.

Item quia miniſter dei eſt qui debet eſſe mundior. pſ̄.c. Ambulās ī via immaculata h̄ mihi miniſtrabat. Et.j.Reg. ij.dicitur de Samuele ꝙ puer Samuel miniſtrabat domino accinctus ephot lineo.i.munditia caſtitatis. Auguſti. Melius eſt ſpūalia penitꝰ omitti: ꝙ indigne tractari vel tangi. In eccleſiaſticis beneficijs dñs non frequentiā miniſtroꝝ/ſed deuotionem probat animoꝝ.ex̄ de eta.et qua. cum ſit.in ſi.xxiij.diſ.tales. Item q꞉ angeli vocātur. Malachi.ij.xliij.diſt.ſit rector. Immo maiorem dignitatē hn̄t preſbyteri ꝙ angeli:qui non poſſunt chriſti corpus conficere:nec habent ordinem talem. Nec angelis dr/Quoꝝ remiſeritis peccata ꝛc̄. Joan.vlti.Mat.xviij. de peni.diſ. j.quē peniter. Item q꞉ vt deus noſter in terra.pſ.lxxxj.ꝛ Joan.x.Ego dixi dij eſtis.ꝛ Mat.xvj.ibi. Uos aūt quem me eſſe dicitis꞉ dicit interlinearꝭ gloſ.Uos ab illis diſcreti non hoīes ſed dij.Unde in Exo.xxij.c.ꝛ ex̄ de hereti. cuꝫ ex iniuncto.Dijs non detrahes. gloſ. i. ſacerdotibus . Et quale eſt hoc꞉ q꞉ ille amat vt porcus qui eſt vt deus. Itē quia filius dei eſt ſingularius ꝙ alij chriſtiani. Narrat autem Moyſes cauſam diluuij Geñ.vj.xxxv.q.j.cum igitur et ibi notatū habes.ſ̄.parte prima. ar. xxxvj.litera.F. M filij dei.i.de genere Seth qui ſucceſſit Abel/ filias hominum qui deſcenderūt de Cayn acceperunt.Quantum ergo credendum eſt deo diſplicere:ꝙ filij dei peculiares ſcꝫ religioſi cum filiabus hominū fornicātur꞉ Item q꞉ cetus religioſoꝝ nobilior pars eſt ſponſe chriſti. ſcꝫ eccleſie. vñ per faciem intelligitur Cañ.ij.Oſtende mihi faciem tuā. Et ideo ſponſo maxime diſplicet macula in facie ſponſe. Unde iudei in faciem chriſti ſpuerunt:vt contumelia maior eſſet.Mat. xiiij. Job.xxx.Eſa.l. Sic chriſto magnā cōtumeliam faciunt:qui faciem ſponſe/ꝓ qua abluenda faciem ſuam ſputis iudeoꝝ oppoſuit/maculant in ſe vel in alijs. Item cōmittit apoſtaſiam. quia rumpit ꝓmiſſam caſtitateꝫ.de quo Prouer.vj. Homo apoſtata vir inutilis quia quicquid facit in clauſtro remanendo in immūditia nō valet ei ad meritum vite eterne.Quantū placeat diabolo hoc peccatum in religioſis/ptꝫ per exemplum quod ſupra dixi de ſathana coronante alium demonem qui monachum inſtigauerat fornicari.ibi.idem narrat.cum ver. prece. ¶ Hoc etiam peccatum in ſanctimonialibꝰ non ſolum eſt fornicatio et religioſis:ſed etiam adulteriuꝫ ꝛ inceſtus et ſtuprum cōtra naturā peccatum et ſacrilegium. Adulterium quidem:quū ibi ſit acceſſio ad ſponſam chriſti.Unde beata Hagne dixit. Ipſi ſuꝫ deſpōſata cui angeli ſeruiūt ꝛc.Et ſi ſeruanda eſt pactio hoībus: quāto magis deo.xxvij.q.j.viduas.ꝛ.c.nec aliqua.ibi.Si ſupueniēs maritus ſponſam ſuam iacentem cū altero videat:nonne indignat̄ et fremit:et per zeli dolorē portat gladiū in manu ſua꞉ Et chriſtꝰ dñs et iudex noſter quū virginē ſuā dicatam ſibi ꝛ ſancritati ſue deſtinatam iacere cū altero cernit:ꝙ indignat̄ et iraſcitur꞉ ꝛc.et.j.ibi.Que chriſti adultera eſt.ꝛ.c.ſiqs epiſcopꝰ.ibi.Quia ſpōſam chriſti corrupit et.c.hec vero.ibi.Nā ſi inter hoīes ſolet bone fidei contractus nulla rōne diſſolui:quāto magꝭ iſta pollicitatio quā cum deo pepigit/ſolui ſine vindicta non dz꞉ et.c.que chriſto ſpāliter nubunt ꝛc.et ibi.Que ante ſe immortali ſpōſo coniunxerat.ꝛ.c.ſiqua monacharū.ibi.ad lapſum adulterij deducta fuerit.ꝛ.c.nuptiarū.ibi.Ne ipſe chriſtꝰ(qđ ſentire nefas eſt) adulteriū faciat:cui viuēte marito nubit.ꝛ ibi.Quū chriſtus eis videat̄ quaſi ſcđs maritꝰ.ꝛ ibi.Sed plane non dubitauerim dicere lapſus ꝛ ruinas a caſtitate ſanctiori q̄ vouetur deo/adulterijs eſſe peiores. In tali etiā adulterio ē ꝓditio.ſicut dicebat ſctūs Joſeph de vxore dñi ſui tentāte eū ad pctm̄.Geñ.xxxix.Quō poſſuꝫ facere hoc malū꞉ Ita etiā eſt dilecta iſta ſpōſa deo: ꝙ incluſit eā zelans eā.ex̄ de ſta.regu.periculoſo. lib. vj. Uñ ad hoc adulterium pōt reduci. Prouerbi.vj. Zelus et furor non

parcet in die vindicte. Cõmittitur etiam cū talibus inceſtus.q꞉ cū ſponſa patris nr̄i que eſt nobis affinis.xxvij.q.j.virginibꝰ ſacris.ibi. Inceſtu.xxxv.q.iij.de inceſtis.c.nec eam.⁊.xxxvj.q.j.§.cū ergo. Chriſti inceſtus eſt conſanguineoꝛum vel affinium abuſus꞉⁊ etiā ſanctimonialiū. q̄ inceſtꝰ maioꝛ eſt adulterio.xxxvij.q.vij.adulterij. Ad hoc poteſt etiam referri.j.ad Coꝛ.v. Auditur inter vos foꝛnicatio.⁊ talis foꝛnicatio ⁊c. Et geñ. penult. Ruben effuſus eſt ⁊c̄. Committitur etiā cum talibus ſtupꝛū quod cõmittitur cum virgine.vt p̄.§.cū ergo.⁊ legiẗ ⁊ no.ex de adul.c.ij.in gloſ.ſtupꝛum. Eſt etiam peccatū cõtra naturā. q̄a peccant cum religioſis que mundo moꝛtue ſunt.xvj.q.j.placuit. Eſt etiam peccatum ſacrilegij.quia religioſi ⁊ religioſe ſunt templa dn̄o conſecrata.xxvij.q.j.ſciendū.xvij.q.iiij.§.ſacrilegiū.xij.q.ij.c.iij. Quod pꝛohibitū eſt in genere de familiaritate mulierū.in .iiij. occaſionibus ſeq. pꝛohibeẗ in ſpecie. Dicebat frater Egidius laicus ſocius beati Frãciſci. Caro noſtra eſt ſicut poꝛcus꞉qui auidius currit in lutum ⁊ delectatur in luto eſſe.ij. Pe.ij. Sus lota in volutabꝛo luti.de pe.di.ij.ſunt qui dicūt. Caro eſt ſicut crabꝛo qui ſup ſtercus ſe voluere delectaẗ. Johe.ij. Cõputruerūt iumenta in ſtercoꝛe ſuo. Greg. Iumēta in ſtercoꝛe putreſcere/ē hoies carnales in carne vitā finire. Caro eſt pugil diaboli. Eſa.liiij. Ego creaui fabꝛū.i. diabolū ſufflantē in igne.i.carnes pꝛunas ſcʒ tentationes. ¶ Dixit frater quidam patri Egidio. Quomodo poſſumꝰ vincere vitia carnis? Rn̄dit ei. Qui vult tranſferre ſaxa magna et magnas trabes꞉ſtudet ea tranſferre ingenio magis q̄ viribus. et in hoc facto eſt ſimiliter pꝛocedendum. Omne vitium ledit caſtitatem. Eſt enim ſicut ſpeculum clarū꞉quod per halitum ſolum obſcuraẗ. Impoſſibile eſt hoiem venire in gratiā dei꞉dum in carnalibus delectatur q꞉ ſm̄ Paulū. Qui in carne ambulant꞉ deo placere non poſſunt. Rom̄. viij. Uolue igiẗ et reuolue deſuper et deſubter hinc et inde. et non eſt aliud niſi pugnare contra carnem꞉que vult te tradere nocte ⁊ die. quā qui vincit꞉ oēs inimicos ſuos vincit꞉⁊ venit in omne bonum. Ad Rom̄. vij. Quis me liberabit de coꝛpoꝛe moꝛtꝭ huius. xxxij. q. v. ſi paulus. Dicebat autē꞉ Ego inter oēs ꝟtutes pꝛeeligerē caſtitatē ſctām? Dixit ei frater. Nōne maioꝛ virtꝰ eſt charitas.i.Coꝛ.xiij. Rn̄dit Egidius. Et quid eſt caſtius charitate? Et frequēter canēdo dicebat. O ſctā caſtitas꞉qualis es? q̄lis es? Tu es talis et tanta qualē ⁊ quantam te famuli non cognoſcunt꞉⁊ ſine qua nemo videbit deū. Hebꝛe.ij. Que autem ſit differentia inter virginitatē/pudicitiā/⁊ caſtitatem.no.xxxij.q.v.in ſumma.

Mulierū aſpectus.

¶ Eſt etiam religioſis ⁊ alijs alia occaſio foꝛnicandi꞉ſcʒ aſpectus mulierum. Unde Geneſ.iij. Uidit mulier ꝙ bonum eſſet lignum ad veſcendum꞉ et pulchꝛū oculis.aſpectuq; delectabile ⁊c. vbi Gregoꝛ. et dixi. ſ. Non debemus intueri quod non licet cõcupiſci. Geneſ.xxxiiij. Quum vidiſſet Dinam ⁊c. et Geñ.xxxix. Iniecit dn̄a oculos in Joſeph.et.ij.Reg.xj. Uidit Dauid Berſabee ⁊c. Et de Judith legiẗ Judith.x. Statim captus eſt in ſuis oculis Holofernes. Eccl'i.xvj. dicitur de muliere. Laqueus eſt venatoꝛū. Et Pꝛouerbi.xxiij. Fouea ꝓfunda meretrix. Eccl'i.ix. Ne reſpicias mulierem multiuolam. Et ibidem.⁊ Job.xxxj. Uirginem nõ conſpicias ne foꝛte ſcandalizeris in decoꝛe illiꝰ. Et ibidē Eccl'i.ix. Auerte faciem tuā a muliere compta.⁊ ne circūſpicias ſpeciem alienam. Pꝛopter ſpeciem mulieris multi perierunt.et ibi. Speciem mulieris aliene multi admirati repꝛobi facti ſunt. Thꝛeñ. iij. Oculus meus depꝛedatus eſt animam meam ⁊c. ¶ Plures differentias rerum oſtendit viſus q̄ ceteri ſenſus. vide quod legitur et not. de conſe. diſtinc.iiij.veniſti. in gloſ.i. quod audieris.⁊.iij.q.ix.teſtes.in gloſ.i.aliquo. Unde miniſtrat materiā tentationis et quantū ad concupiſcentiam carnis/et quantum ad concupiſcentiam oculoꝛum/et quantum ad ſuperbiam vite.que tria regnant in hoc mundo.j. Jo.ij. Unde philoſophus. Totius hominis eſt libertas oculos perdidiſſe. Unde ſuper illud Mat. vij. Quid vides feſtucam ⁊c. gloſ. Oculus qui poſt culpam in paradiſo eſt reſeratus꞉moꝛes videt꞉ non vnde pꝛoficiat/ſed vnde in deterius cadat. Job.xxxj.in pꝛinci. Pepigi fedus cum oculis meis꞉ne cogitarem quidem de virgine. Uñ Greg. Ne minus caute reſpiceret꞉quod poſt inuitus amaret.lingua aliquoties ceſſat loqui꞉ſed oculi non ceſſant reſpicere.ij. Pet.ij. Oculos plenos habentes adulterio. Quod pꝛopꝛie locum habet in religioſis loquentibus cum ſuis deuotis ſanctimonialibus non chꝛiſti. Et nihil oculo nequius. Eccl'i.xxxj. Unde et leguntur quidā philoſophi ſibi oculos eruiſſe. Et Aug꞉.de fide chꝛiſtiana.⁊ eſt.xxxij.q.v.nec ſolo. Nec ſolo affectu ⁊ tactu꞉ſed aſpectu quoq; appetit ⁊ appetitur concupiſcētia feminarum. Nec dicatis vos animos habere pudicos꞉ſi habeatis oculos impudicos.quia impudicus oculus impudici coꝛdis eſt nūtius. et quum ſe ſibi inuicem etiam tacente lingua conſpectu mutuo coꝛda nuntiantur impudica꞉et ſm̄ cõcupiſcentiā carnis alterutro delectantur ardoꝛe꞉etiā intactis ab immunda violatione coꝛpoꝛibus꞉fugit caſtitas ipſa de moribus. Ad idem.e.q.c.ſicut.⁊.c.qui viderit.

Colloq̄um muliebꝛe.

¶ Alia occaſio foꝛnicationis religioſis ⁊ alijs eſt colloquium mulierum.ex eo ꝙ verba earum rete ſunt. Pꝛouerb. vij. loquiẗ de muliere. Irretiuit eum multis ſermonibus. Et colloquium caruʒ ignis eſt. Eccl'i.ix. Colloquium enim illius quaſi ignis exardeſcit. ⁊ gladio cõparaẗ. Pꝛouer. v. ibi. Labia meretricis.⁊.ſ.⁊ acuta quaſi gladius biceps. Cantus etiam earū et chꝛoꝛeizare cum eis periculoſum eſt et incitamentum libidinis. Eccl'i.ix. Cū ſaltatrice ne ſis aſſiduus.xxij.q.iiij.vnuſquiſq;. Eccl's. ij. Feci mihi cantoꝛes et cantatrices. Ubi dicit magiſter Hugo de ſancto victoꝛe. O infelix꞉nūquid his delectationibus queres ſapientiam quam querere pꝛopoſuiſti? Exijſſe videbaris a vanitate꞉quomodo cantico reuerſus es꞉niſi quia in circūitu cum impijs ambulaſti꞉et in voluptate tua ſemita tua et captiuus factus es vanitatis. Eſa.xiiij. Reſpondebūt tibi vlule.vbi dicit gloſ. Ulule ſūt magnitudinis coꝛuine꞉que roſtro in palude fixo hoꝛrende ſtrident. Tales ſunt mulieres que in choꝛeis clamoꝛem hoꝛrendum emittūt꞉dum cantica ad immunditiam incitandam canūt. Quicquid in choꝛeis fit꞉totum ad immunditiam irritat. Nam et tactus manuum recipꝛocus/et oculoꝝ aſpectus/⁊ auditus immundus/⁊ odoꝛ carnalis/et ſaltus petulcus laquei moꝛtis ſunt.⁊ de talibus oꝛitur idololatria. Exodi.xxxij. Sedit populꝰ manducare.et ibi. Surrexerunt ludere.i.choꝛeizare.⁊ ibi. Uitulum adoꝛauerunt. Unde et dicitur ibi. Uocem cantantium ego audio.⁊ ſequitur. Et vidit vitulum et choꝛos.⁊ ibi. Coꝛrumpūtur etiā boni moꝛes per colloquia pꝛaua.j.ad Coꝛinth.xv.

Tactus ĩpudicꝰ.

¶ Alia occaſio immunditie in eis ⁊ in alijs eſt tactus impudicus in ſe et in mulieribus et in maſculis. Eccl'i.ix. Cum aliena muliere non ſedeas omnino꞉nec accūbas cum ea ſuper cubitū꞉ Et Eccl'i.xxj. Qui tenet illam꞉quaſi qui appꝛehēdit ſcoꝛpionem. Et Eccl'i. vij. Uincula ſunt manus eiꝰ. Pꝛouer. vj. Numquid poteſt homo ignem abſcondere. Hierony. Qui tangit carnē mulieris꞉non euadet ſine periculo anime ſue. Ad hoc facit exemplū Fundane ciuitatis epiſcopi Andree quod ſupꝛa poſui. Et de pꝛeſbytero greco. et de ſancto patre non tangente matrem. Eccl'i.xiij. Qui tetigerit picem꞉coinquinabitur ab ea. Unde legiẗ de quodam patre ꝙ quum percuſſiſſet in natibus diabolum apparentem ſibi in foꝛma mulieris꞉ꝙ ex tunc manus eiꝰ cõputruit intolerabiliter per tres annos. Tanta eſſe poſſet delectatio cum conſenſu in tactu꞉etiā in tactu manꝰ mulieris vel iunioꝛis꞉ꝙ ibi eſſet moꝛtale peccatū.ita eſt periculoſus ſenſus tactus.quem frater Jacobꝰ benedicti leonem vocabat. Unde non eſt tutum maxime iuuenibꝰ religioſis tradere manus deoſculandas mulieribus. maxime iuuenibus vel adoleſcentulis. nec tenere manꝰ complicatas cum manibus coꝛū.quia totum coꝛpus earum

et eoꝛū ignis eſt. cui debet dici a ſapiente caſtiſſimo. Noli
me tangere. ſicut patet in exemplo ſupra poſito de beato
Lodoico: qui matrem noluit deoſculari. ad hoc. xxxii. diſt.
hoſpitiolum. vbi dicit Hieroñ. Si bonum eſt mulierē nō
tangere: ergo malum eſt tangere. ⁊. xxxii. q. v. nec ſolo. De
tactibus impudicis in ſe tetigi. ſ. in iſta. ii. parte. in expoſi
tione threnoꝛum. in. ii. ar. in. §. plura ergo. v. eſt autē. cū
ver. ſe. ¶ Alia occaſio eſt videre vel ſentire alios pariter
cōmiſceri. quia ex hoc irritatur natura coꝛrupta ad libidi-
nem. Unde ↄcilium toletanū. Pꝛoclíuis eſt ad voluptatē
et imitatrix natura vitioꝛum. xxx. q. iii. c. ii. Non expedit ca
ſtis habitare cum cōiugatis. Pꝛo omibus iſtis coꝛruptio
nibus mentalibus ⁊ ſenſuum dicebat ſanctus Baſilius.
Mulierem non cognoui: ⁊ virgo non ſum. quia vera pu-
dicitia nō ſolum eſt in coꝛpoꝛe: ſed in animo potius ⁊ ſenſi
bus. xxxii. q. v. per pꝛima. xvi. c.

¶ Articulus. lxxiiii. A

Xpeditis pꝛeuari-
cationibus aliquoꝛum religioſoꝛum in
tribus ſubſtantialibus que pꝛomittunt
ſcʒ in paupertate / obediētia / ⁊ caſtitate.
et hec pleniſſime pꝛo eoꝛū ſalute. ad alia
eoꝛum vitia etiam in quibus hodie participant cum aliis
hmōi hominibus accedamus. Unde ⁊ eoꝛum aliud vitio
Religioſoꝛū ambitio. ſum cōmuniter eſt ambitio. Nam iſto carnali tempoꝛe re
ligioſi quidam magis ſunt ambitioſi ad ſcientiam hono
res et gloꝛiā hui⁹ mūdi: q̄ alii ſeculares. Nā et per ſe et ꝑ
amicos conſanguineos ſuos intus et extra oꝛdinem ho-
noꝛes ⁊ ſtudia (vt pꝛeſint) pꝛocurant: ⁊ pꝛecibus et ence
niis et frequenter minis et terroꝛibus ⁊ malitiis et cauil
lationibus. Nam ⁊ cōmuniter ad nullum aliū finem ſtu-
dent multi ex eis (ſicut experiētia manifeſtat) niſi vt poſ
ſint fratribus dn̄ari: ⁊ in oꝛdine et extra oꝛdinē exaltari.
Uñ nec cōiter vacāt ſtudio diligēter: ⁊ cōiter parū ſciūt.
q: ꝑnō diligūt ſcientiā: q̄ eſt donū ſpūſſancti. Eſa. xi. ꝓpter
eius finem debitum. vt deum melius cognoſcant: ⁊ ei ſer
uiant et pꝛoximo. ſed vt ex ea potius apparenti q̄ exiſtēti
honoꝛes et exemptiones ⁊ diuitias cōſequant̄. ſicut ocu
late videmus. Magnitudo huius peccati ambitionis co
gnoſcitur per penas pꝛo eo inflictas. Choꝛe eñ cum mul
tis leuitis de maioꝛibus igne diuino ſuccenſi ſunt: q: ſa-
cerdotium rapere voluerunt. Numeri. xvi. vii. q. i. deniq̄ꝫ.
Item Dathan ⁊ Abiron: q: inuiderūt Moyſi de ducatu:
terra abſoꝛbuit. ſicut ibidē legitur. et ex̄ de elec. licet. Itē
Ozia rex lepꝛa percuſſus eſt: q: ſacerdotiū occupare vo-
luit. iiii. Reg. xv. ⁊. ii. Paral̄. xxvi. ii. q. vii. §. itē cū Balaā
ver. ſicut ergo. ¶ Et pꝛopter hoc cōmittit̄ ſimonia. Om-
nis eñ ambitioſus in ſimoniam tendit. ii. Machab. iiii.
Ambiebat Iaſon frater Onie ſummū ſacerdotiū adito
rege pꝛomittens argenti talenta trecenta octoginta ⁊c.
Iſtud fuit peccatum pꝛimum luciferi ambientis ſedem
equalem deo. Eſa. xiiii. de peni. di. ii. pꝛincipiū. cum. §. pce.
Bernͣ. Quanti vſq̄ꝫ hodie feda ſequūtur veſtigia? immo
q̄ pauci euadunt quibus libido dominādi non dominet̄
quam ſequimini miſeri? Nonne iſte eſt mons in quē aſcē-
dit angelus: ⁊ factus eſt diabolus? Item Bernͣ. Ambitio
ſubtile malum. ſecretum virus. peſtis occulta. doli artifex
mater hypocriſis. liuoꝛis parens. vitioꝛum oꝛigo. crimi-
num fomes. virtutum erugo. tinea ſanctitatis. coꝛdiū ex
cecatrix. ex remediis moꝛbos creans. Hoc peccatū diſſua
det apoſtolus ad Hebꝛe. v. Nec quiſq̄ (inquit) ſumit ſi-
bi honoꝛem: ſed qui vocatur a deo tanq̄ Aaron. viii. q. i.
in ſcripturis. ex̄ de elec. qualiter. Sic vocatus Nicola⁹. ſic
ſanctus Ambꝛoſius. ſic ſanctus Seuerus. lxi. diſ. §. his oi-
bus. ſic Matthias. Actuū. i. xxvi. q. ii. nō exēplo. ſic Ioſue
Ioſue. i. viii. q. i. moyſes. Quoniam etiam quos canoni-
ca electio et concoꝛs vocat: deus vocare pꝛeſumitur. viii.
q. i. licꝫ ergo. i. q. i. oꝛdinationes. c. ſiquis neq̄ꝫ. Sed hodie
canonica electio facta eſt diabolica. Plures eñ ſunt in ec
cleſia qui eliguntur a diabolo: q̄ a deo. ⁊ qui non per gra
tiam dei: ſed per gratiā hoīm electi ſunt permittente deo
i. q. i. ſiquis neq̄ꝫ. ⁊. c. nullus itaq̄ꝫ. viii. q. i. audacter. Unde
non deberent tales ꝑlati ponere in literis ſuis / gr̄a dei. ſꝫ
gratia hoīm et dei furoꝛis electos. Oſee. xiii. Dabo tibi re
gem in furoꝛe. Spūs mendax aſcendit in coꝛelatum ⁊ al
tum. iii. Regum. xxii. ⁊ dicit. Aſcende in Ramoth galaad.
Ramoth interpꝛetatur excelſum ſignum. ⁊ ſignificat di-
gnitatem. cui⁹ appetit⁹ eſt certū ſignū repꝛobationis. q:
ſm̄ Greg. quicūq̄ꝫ deſiderauerit pꝛimaturā in terra: inue
niet cōfuſionem in celo. Nec inter ſeruos chꝛiſti cōputa-
bitur: qui de pꝛimatu tractauerit. xl. diſt. c. quicūq̄ꝫ. al's eſt
ſub. c. multi. Galaad interpꝛetat̄ tranſmigrantes teſtes.
q: ibi fit tranſmigratio de bonitate in iniquitatem. pſ. x.
Tranſmigra in montē ſicut paſſer. q: honoꝛes poti⁹ dere
gunt ſm̄ Archid. q̄ mutant moꝛes. ſicut ptꝫ in Saule añ
regnū humili / poſt ſuperbo. i. Reg. xv. Greg. Supbus to
ties ad culpā apoſtaſie dilabit̄: quoties pꝛeeſſe hoibus de
lectatur. Chꝛy. O pꝛelate: tāto igit̄ ſubmittis caput one-
ri. Sed quem cōtigerit ſaluari de iis qui pꝛincipant̄ in tā
tis ruinis ⁊ tanta pigritia? video tamen currentes et ſpō
te ſe pꝛoiicientes in pericula. Nūeri. xxv. Tolle cūctos pꝛi
cipes populi: et ſuſpende eos ↄtra ſolem. vbi Greg̃. Hec
ſi hoies cogitarent: pꝛincipatus nō ambirent. ſufficit eñ
ꝓ peccatis pꝛopꝛiis argui et reddere rationē. quid neceſ-
ſe eſt ꝓ peccatis ppl'i oſtētari cōtra ſolē? Fugit chꝛiſtus in
montē quū vellent eū facere regē. Ioā. vi. Greg. Rex fie-
ri noluit: ad crucis vero patibulū ſpōte venit. Oblatam
gloꝛiā culminis fugit. penaꝫ pꝛobꝛoſe moꝛtis appetiit. vt
mēbꝛa eius diſcerēt fauoꝛes mūdi fugere: terroꝛes mini-
me timere. Contra ambitioſos. i. q. i. pꝛīcipat⁹. ⁊. c. nullus
itaq̄ꝫ. vbi de hoc. ⁊. q. vi. c. vlti. vbi de hoc. ⁊. q. vii. ſancim⁹.
lxi. diſt. miramur. viii. q. i. in ſcripturis. ⁊. c. qui epiſcopatū
ex̄ de pꝛeben. q: intantum. ex̄ de reſcrip. q: per ambitioſuꝫ
lib. vi. de elec. auaritie. in pꝛin. lib. vi. ⁊. c. quoꝛūdam. quod
c. expꝛeſſe loquit̄ de ambitiōe religioſoꝝ. Cito me de hoc
vitio expediui: q: que hic de hoc ſcripſi ⁊ plura alia ptra-
ctaui ſupꝛa in pꝛima parte. §. cum vero eccleſia. ver. habet
cupido gloꝛie. in ar. lxii. Itē in iſta. ii. parte in. ii. c. thꝛe. in
§. quō. ver. iuxta tropologiā. in ar. v.

¶ Articulus. lxxv. A

Ccultum aliud vi-
tium religioſoꝝ noſtri tēpoꝛis pꝛopꝛiuꝫ
acidia eſt. que definitur a Damaſceno / af
flictio ſiue triſtitia aggrauās. Et hec eſt Acidia
infirmitas religioſoꝝ quoꝛundam q̄ de-
ſignati ſunt in Helia. de quo d̄r. iii. Regū. xix. q̄ quū fuge
ret a facie Iezabel: in deſerto pꝛoiecit ſe ad vmbꝛā iunipe
ri: et petiit aie ſue vt moꝛeret̄ tedio affect⁹. Scđm Ioan.
caſſ. in lib. de acidia. Acidia d̄r tediū vel anxietas coꝛdis.
Cōtra tales acidioſos ſunt exēpla de ſole peragente cō-
tinue curſum ſuū ab oꝛiēte in occidētē: qui remuneratio-
nē quaſi ſui laboꝛis nō expectat. Eccl's. i. Oꝛitur ⁊ occidit
ſol. Augu. Indecēs eſt chꝛiſtiano ſi radius ſolis eum in le
cto inueniat. Poſſet eñ dicere ſol ſi loqui poſſet: Ampli⁹
laboꝛaui q̄ tu: ⁊ tamē iam ſurrexi. ⁊ tu adhuc doꝛmis. De
herbis creſcētibus: que impedimētū hn̄t caloꝛis et frigo- in foꝛmica q̄d cōſiderandum.
ris. Mat. vi. cōſiderate lilia ⁊c. ¶ B Item de foꝛmica.
Pꝛouerb. vi. Uade ad foꝛmicam o piger. Ubi quinq̄ꝫ no-
tabilia et exemplaria ſunt de ea. ſcʒ q̄ a paruo animali do
cet̄ bō. ar. xxiiii. q. iii. ſi habes. Scđm / q̄ ꝑ multos curſus
⁊ diſcurſus q̄rit cibū ſuū. et hō eſt remiſſus in q̄rendo ci-
bo aie ſue: et coꝛpis etiā frequēter. ↄ quos pſ. cxxii. Eun-
tes ibant et flebant mittentes ſemina ſua. Eccl's. xi. Ma
ne ſemina ſemē tuū: ⁊ veſpere nō ceſſet man⁹ tua. Ter-
tium / q̄ non hꝫ ducem quē ſequat̄: ⁊ qui puniat negligen
tiā eius. homo vero hꝫ. vii. q. i. ſciſcitaris. Quartū eſt / q̄
purum granū eligit. et homo ſpurcius. Pꝛouerbio. xvi.
Os ſtultoꝛuꝫ diſſimile erit. Quintū / q̄ foꝛmica adeo ſe

onerat ꝙ minoꝛ videtur ſuo onere: ꝛ homo vix pꝛo anima paruꝫ laboꝛare poteſt. qui ſi vellet: multo plus poſſet facere ꝙ̄ credat. ad. hoc. xlvij. diſt. oēs huius ſeculi. Itē de ape cū tanta ſolicitudine aluearia fabꝛicante. de conſe. di. v. nunꝙ̄. Item laboꝛ agricolaruꝫ/ mercatoꝝ/ artificū/ militum/ nautarum. qui tot laboꝛes pꝛo coꝛpoꝛibus perferunt. ꝛ tamen pꝛo regno celeſti vix modicum poſſumus laboꝛare. p. c. c. omnes. Aug. O ſi poſſemus excitare homines: ꝛ cum ipſis pariter excitari: vt tales eſſemus amatores vite permanentis: quales ſunt homines vite fugientis. Quidam patrum videns meretriceꝫ oꝛnatam: ait. Ignoſce mihi omnipotens deus: quia meretricis huius oꝛnatus pꝛo mundo ſuperauit totius vite mee induſtrie oꝛnamenta. Abbas Pambo videns aliam meretriceꝫ in Alexandria: fleuit. ꝛ ait querentibus quare fleret. Due ſunt cauſe. vna de perditione illius anime. alia/ q: non habeo tale ſtudium placēdi deo: quale habet iſta vt placeat hominibus. ¶ Itē exempla ſanctoꝝ. Dauid ait. pſ̄. lxxxv. Pauper ſuꝫ ego: ꝛ in laboꝛibus a iuuētute mea. Pꝛouer. vltimo. Panē ocioſa non comedit. Exemplum de chꝛiſto Jo. iiij. Fatigatus ex itinere ꝛc. Ber. Quādiu vixero: memoꝛ ero laboꝛum quos chꝛiſtus ſuſtinuit in pꝛedicando. fatigationum in diſcurrēdo. Luce. viij. tentationū in ieiunando. Mat. iiij. ꝛ Luc. iiij. vigiliarū in oꝛando. Mat. xij. et. xiiij. ꝛ Luc. vj. lachꝛymarum in cōpatiendo. Luc. xix. Recoꝛdaboꝛ etiam doloꝛum/ conuicioꝛum/ ſputoꝛum/ colaphoꝛum. Mat. xxvj. ſubſannationū/ expꝛobꝛationuꝫ / clauoꝛuꝫ/ ꝛ ſimiliū. alioquin requiretur a me ſanguis iuſtus qui effuſus eſt ſuper terram. Unde ꝛ dicebat pſ̄. ix. Tu ſolus laboꝛem ꝛ doloꝛem cōſideras. Job. v. Homo naſcitur ad laboꝛem. vbi Ber. Homo ad laboꝛem natus ſi laboꝛeꝫ refugit: nec facit ad quod natus eſt: ad quod venit in mūdum: quid reſpondebit ei qui miſit eum: qui inſtituit vt laboꝛet? ¶ C Contra non laboꝛātes. pſ̄. lxxij. In laboꝛe hominum non ſunt. vbi Ber. Sint neceſſe eſt in laboꝛe demonum. qui in laboꝛe hominum non fuerunt. de pe. diſti. j. ſerpēs. Requiſitus Arſenius in quo cōſideret. reſpōdit. in eo quod homines fugi: aliq̄diu tacui: fleui: potiſſime in hoc gaudeo: q: manib⁹. laboꝛaui cuꝫ Paulo Ephe. iiij. de conſe. diſt. v. nunꝙ̄. ¶ De noſtra dn̄a legitur Luce. j. abijt in montana cum feſtinatione Geneſ. xviij. Feſtinauit Abꝛaam ꝛc. Oꝛig. Senex currit: Sara accelerat. puer feſtinat. nullus piger inuenit̄ in domo ſapiētis. Et chꝛiſt⁹ zacheo. Luc. xix. Feſtinās deſcēde. Hiero. ſuper illud Ezechiel̄. xvj. Hec fuit iniquitas ſodome ꝛc. Semper inquit aliquid eſt faciendū: ne ager noſtri pectoꝛis manu ceſſante malarū cogitationuꝫ ſentibus occupet̄. Eccli. vij. Non oderꝭ laboꝛioſa opa. Ruſticatio a deo data fuit qn̄ Ade dixit Gen̄. iij. In ſudoꝛe vultus tui veſceris pane tuo. vel qn̄ poſitus fuit in paradiſuꝫ vt operaretur. Gen̄. ij. Eccl'e. ix. Q̄dcūq̄ pōt manus tua inſtāter operare ꝛc. ij. Theſſa. iij. Si quis nō vult operari: nō māducet. ij. ad Timo. iiij. In oībus laboꝛa. Galat. vj. Bonum faciētes nō deficiamus. Apoc. iij. Utinā eſſes frigidus aut calidus. ſed q: tepidus es ꝛc. vbi dicit interlinearis gloſ. ꝙ maioꝛ ſpes eſt de frigidis ꝙ̄ de tepidis: q: tepidi quamdā fiduciā ꝛ ſecuritatē accipiūt de eo ꝙ aliq̄d boni agūt. ꝛ ideo ſe nō coꝛrigūt ſicut in religioſis apparet: qui cōiter poſtq̄ ſunt tepefacti: ſunt incoꝛrigibiles. q: tenēt ſe ꝛ reputāt. Sed tales euomunt̄ ab oꝛe dei: qn̄ in deterioꝛa p̄cipitant̄: vel impenitētes moriuntur. De hoc per Jo. caſſ. coll̄. iiij. Danielis de hoc. j. e. §. ver. ꝫ iſtā. De hac tepiditate dicit Hiero. Sola eſt q̄ ſolet deo vomitū ꝓuocare. Luc. xiij. de ficulnea nō reddēte fructū dr̄. Succide illā. Mat. xxv. Tollite ab eo. ſ. pigro talentum ꝛc. Mat. iij. ꝛ. vij. Luc. iij. Oīs arboꝛ que nō facit fructum: ſuccidet̄ ꝛ in ignē mittet̄. ex̄ de deci. q̄uis. Raban⁹. Si ſterilitas ī igne mittet̄ rapacitas quid meret̄? Job. xl. Circūdant eum ſalices de toꝛrēte. i. infructuoſi faciūt vmbꝛam diabolo: ſub qua requieſcit. Jud. j. de Adonibezech qui amputauit. lxx. regibus manuū ꝛ pedū ſummitates. Adonibezech qui dicitur dn̄s nutans vel dn̄s fulgurans: vel dn̄s egeſtatis vel vani contemptus: eſt diabolus qui amputat hominib⁹ (qui ſe deberent regere) ſummitates pedum ꝛ manuū: vt laboꝛare non poſſint. In domū vacātem intrat diabolus cū ſeptem ſpiritibus nequioꝛibus ſe. Mat. xij. Luc. xj. Job. xxvj. Qui extendit aquilonē ſcꝫ diabolum ſuper vacuū. i. coꝛ otioſum vacuū bono. et doꝛmit in ſecreto thalami id eſt hominis otioſi vani ꝛ infructiferi Job. xl. Pꝛouer. xx. Pꝛopter frigus piger arare noluit. mēdicabit ergo eſtate: ꝛ nō dabit̄ ei. ꝛ Pꝛouer. x. Egeſtatem operata eſt manus remiſſa ꝛc. Et. xxviij. Qui operat̄ terraꝫ ſuā: ſaturabit̄ panibus. Qui ſectatur otiū: replebitur egeſtate. et. xxiiij. Uſq̄ quo piger doꝛmis? vſq̄ quo de ſomno conſurges? Parū inquā doꝛmies. modicū doꝛmitabis paucillum manus cōſeres vt quieſcas: ꝛ veniet tibi quaſi curſoꝛ egeſtas tua. et mendicitas quaſi vir armatus. Et loquitur de egeſtate ꝛ mendicitate perpetua gehennali. in qua tales acidioſi famē patientur vt canes ſ̄m Dauid pſ̄. lviij. Job. xviij. Attenuetur fame robur eius: inedia inuadat coſtas eius. Pꝛouerb. xxiiij. Per agrum hominis pigri tranſitiui: ꝛ ecce totum repleuerant vꝛtice. tentationes ſcilicet carnales pungentes. Eccl'e. x. In pigritijs humiliabit̄ contignatio. cōtignatio eſt lignoꝝ coniunctio que fit in inferioꝛi parte tecti. q̄uā piger ex pigritia pmittit humiliari ꝛ deſtrui. Hoc eſt pꝛopꝛium pigri: non ſubuenire periculis in tēpoꝛe oppoꝛtuno. Eccli. xxij. In lapide luteo lapidatus eſt piger. ꝛ oēs loquētur ſup aſpernationem illius. De ſtercoꝛe boū lapidatus eſt piger. et omnis qui tetigerit eum: excutiet manus. Deſideria occidunt pigrum. Pꝛouer. xxj. q: acidioſus affligitur ſpirituali paralyſi: deſignatus per puerum paralyticum iacentem in domo centurionis. qui male toꝛquetur: q: quieſcendo toꝛq̄retur. ſed qui toꝛquetur laboꝛando: bene toꝛquetur. quia vtiliter. Mat. viij. Gen̄. iij. Maledicta terra ī opere tuo. in laboꝛibus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. ſpinas ꝛ tribulos germinabit tibi. Bern̄. Hec eſt maledictio Ade: vt in terra laboꝛis noſtri ꝛ in agro coꝛdis ꝛ coꝛpoꝛis noſtri noxia ꝛ inutilia gratuito paſſimq̄ ꝓueniant. vtilia vero ꝛ neceſſaria cum laboꝛe. Si ſpiritus remiſſus fuerit: caroq̄ aduerſus ſpiritū concupiſcit: quotidie aliquid ſuper ipſum apponit. Pꝛouer. xij. Manus remiſſa tributis ſeruiet manus foꝛtium dominabit̄. Ibidem. Qui operatur terram ſuam: ſatiabitur panibus: qui autem ſectat̄ otium ſtultiſſimus eſt. Can̄. ij. Tempus putationis aduenit. Bern̄. Quis ita ad vnguem omnia a ſe ſuperflua reſecauit: vt nihil ſe habere putet putatione dignuꝫ? Credite mihi ꝛ putata repullulant: ꝛ effugata redeūt: ꝛ reaccēduntur extincta: et excitantur ſopita. Parum eſt ergo ſemel putaſſe. ſepe putandum eſt. immo ſi fieri poſſet/ ſemꝑ quia ſemper quod putari opoꝛteat: ſi non diſſimulas: inuenis. Quantumlibet in coꝛpoꝛe manens pꝛofeceris erras: ſi vitia credas emoꝛtua ꝛ non magis oppꝛeſſa. Uelis nolis inter fines tuos habitat Jebuſeus. id eſt conculcatio. xj. q. iij. nolite. Judi. j. Subiugari poteſt: ſed non exterminari. Unde in tanto diſcrimine conſilium eſt: obſeruare diligenter: ꝛ mox vt renaſcentium vitioꝛum capita apparebūt: pꝛompta ſeueritate abſcindere. quod ſine ingenti laboꝛe non fit. Matthei. xxv. dicitur de pigro. Tollite ab eo talentum. Luc. xix. Auferte ab illo ſcilicet pigro miſericoꝛdiā ꝛc. Jo. xiiij. Quomodo diligit me ꝛc. Greg. Nunꝙ̄ eſt amoꝛ dei otioſus. operat̄ eñ magna ſi eſt. ſi autem operari renuit: amoꝛ non eſt. ¶ Acidia nedū pꝛiuat gratia: ſed ꝛ fructu ſcꝫ gloꝛia. Bern̄. Citi⁹ me pꝛiuares amara moꝛs vita: ꝙ̄ fructu gratie. nam vita ſine fructu moꝛs. Deinde duplex malum paratur ligno infructuoſo ſecuris ꝛ ignis. Matthei. iij. ꝛ Luc. iij. Regnum celoꝛum vim patitur. Matthei. xj. vbi gloſ. Grandis violentia eſt in terra naſci. et celum rapere ꝛ habere per virtutē. quod per naturam non poſſumus. Gregoꝛius. Nemo in hoc vite itinere toꝛpeat: ne in patria locum perdat. Idem.

Juſtus ne celeſtia perdat/cauet: et ne inanis ab opere
dies eat. Acidioſus tēpus ꝑdit quod precioſuȝ eſt. Berū.
Non parū eſtimes tempus quod in factis vel dictis otio/
ſis expenditur. volat enim verbum irreuocabile. volat tē/
pus irremediabile. nec auertit inſipiens q̇d amittat. Idē
Nihil precioſius tempore. ſed heu nihil vili⁹ hodie repu/
tatur. Idem. Tempus tibi impēſum requiretur qualiter
ſit expenſum. ⁊ ſicut capill⁹ nō perit de capite: ita nec mo/
mentum peribit de tēpore. pſ. lxxiiij. Quum accepero tē/
pus: ego iuſtitias iudicabo ⁊c. Thre. i. Vocauit aduerſuȝ
me tpſ. Jo. caſ. in. x. li. de acidia. ait. Acidia affinis eſt tri/
ſtitie: ac ſolitarijs magis experta infeſtior: hoſtis ac frequēs:
maxime circa horam nonā monachū inquietās. vt q̄dam
febris ingruens tēpore preſtituto ardentiſſimos eſtus ac
ceſſionum ſuarū ſolitis ac ſtatutis horis anime inferens
egrotanti. Et deniq; nōnulli ſenum hunc eſſe pronuntiāt
meridianuȝ demonē. pſ. xc. A demonio meridiano. q̇ quū
miſerabilē obſederit mentē: horrorem loci/celle faſtidiū/
fratrū quoq; qui cum eo vel eminus cōmorantur tamq̄
negligentium ac minus ſpiritualiū aſpernationē gignit
atq; contemptū. Ad omne quoq; opus facit deſidem atq;
inertem. Non em̄ in cellula reſidere: non operam ſinit im/
pendere lectioni. nihilq; ſe proficere ſine tēpore in ea com
morans crebrius ingemiſcit. nec habere ſe fructū aliquem
ſpiritualem donec fuerit illi cōſortio copulatus queritur
atq; ſuſpirat. ⁊ ab omni ſe dolet ſpirituali queſtu inanem
in loco vacuumq; conſiſtere: vtpote qui quum poſſet ali/
os regere: nullum edificat. abſentia longeq; poſita mona
ſteria loca etiam illa magis ad profectum vtilia deſcribit
conſortia quoq; fratrum ibi ſuauia ⁊ plena conſolatio/
ne ſpirituali. depingit econtrario vniuerſa que habētur
pre manibus aſpera. ⁊ non ſolum edificationē nullaȝ eſſe
in fratribus qui morantur in loco: ſed nec ipſum quidem
victum corporis abſq; ingenti labore conqueri poſtre/
mo non poſſe in eo loco durantem deinde laſſitudine in
corporis cibiq; eſuriem quinta ſextaq; hora tantam ſuſ/
citat: vt velut longo itinere grauiſſimoq; labore cōfectus
ſibimet laſſuſq; videatur. Tum preterea huc illuc anxius
circumſpectat. ⁊ fratrem ſibi quēpiam aduenire ſuſpirat.
ſepiuſq; ingreditur ⁊ egreditur cellam. ac ſolem velut ad
occaſum tardius properantem crebrius intuetur. Et ita
quadam irrationabili mentis confuſione velut terra re/
pletur caligine. omniq; actu ſpirituali reddit̄ otioſus ac
vacuus. vt nulla re alia tante oppugnationis remedium
q̄ viſitatione fratris cuiuſpiam ſeu ſomni ſolius benefi/
cio poſſe exiſtimet inueniri. deinde honeſtas ideȝ morbus
ac neceſſarias ſuggerit ſalutationes fratrib⁹ exhibēdas
viſitationes infirmorum vel emin⁹ vel longius poſitorū
peregrinationes etiā ſanctorum ſuggerit. ⁊ ibi multas in
dulgentias obtineri. Quedam etiam pia ſuggerit officia
ſcilicet parentes debere inquiri: ⁊ ad ſalutandum eos cre
brius properari. ¶ De hoc vitio Dauid pſ. cxviij. Dormi/
tauit anima mea pre tedio. i. pre acidia ꝓpter ſalutis. Nō
corpus dixit ſed animā dormitaſſe. vere em̄ ab omni con/
templatione virtutū ⁊ intuitu ſpiritualium ſenſuum dor/
mitat anima mea: que perturbationis huius telo fuerit
ſauciata. ¶ Contra hunc morbū Apoſtolus ad Theſſa.
in. i. epiſtola. iiij. c. Rogamus autem vos fratres vt abun/
detis magis: ⁊ operam detis vt quieti ſitis: et vt veſtrum
negotium agatis: ⁊ operemini manibus veſtris ſicut pre
cipimus vobis: et vt honeſte ambuletis ad eos qui foris
ſunt: ⁊ nullius aliquid deſideretis. Que verba contra aci
dioſos exponit vtiliter Jo. caſſ. in predicto vitio de acidia
⁊ predicto loco. ⁊ poſui lati⁹ ſupra in hac pte in. §. ex quo
ſponſa. ⁊c. Item idem in. x. li. in. ar. i. Hec eſt autem apud
Egyptum ab antiquis patribus ſancita ſententia operā/
tem monachum demone vno pulſari: otioſum vero innu/
meris ſpiritib⁹ infeſtari. Nil⁹ acidia eſt laſſitudo aīe q̇ ten
tationibus fortiter nō reſiſtit. Quod em̄ eſt eſca in corpo
re ſano. hoc tētatio in fortiſſima anima. Nubes ſine aq̄ vē
tus pſequit̄. ⁊ mens patiētiam non hñs a ſpū acidie diſ/
ſipatur. Spiritus acidie expellit monachum de loco ſuo.
qui autem habet tolerantiam: cū ſilentio degit. Semper
infirmorum viſitationem immittit acidia. patiēs autem
contentus eſt propoſito ſuo. Acidioſus monachus in mi
niſterio velox mandatum reputat ſatiſfactionē ſuā. Cir/
cū tor monachus quaſi frigore in ſolitudine modicū nō
quieuit. et rurſus fertur. et non faciet fructum virtutis.
Oculus monachi otioſi ſemp attendit ad oſtium. et mēs
eius aduentum viſitantiū meditatur. Stridorem ianua
dedit: et ille protinus exiliuit. vocem audiuit et per feneſ/
ſtram aſpexit. Acidioſus lectitans ſepius oſcitatur: et in
ſomnū demergitur: facile confricat aciem: ⁊ manus extē/
dit. et oculos auertens a codice/parieteȝ intuetur. ⁊ rur/
ſum rediens incipit paululum legere. ⁊ aperiens vltimā
partem libri verboȝ curioſus exiſtit: et numerat quater/
niones: ſupputat verſus. poſtremo complicans librū ca/
piti ſuo ſupponit. Ordina tibimetipſi in omni tēpore mē
ſuram: et nec primum abſcedas: donec cōſummaueris il/
lud. et ora iugiter profunde ac fortiter. et ſpiritus acidie
effugabitur abs te. ¶ Climacus in gradu. xiij. de acidia
Acidia eſt anime remiſſio/et reſolutio mentis/puſillani/
mitas exercitationis/odium profeſſionis/mundanoȝ bea
tificatrix/dei quaſi inuiſceroſi et ſine benignitate detra/
ctrix/in pſalmodia infirmans/in oratione ferrea/in ope/
ratione manuū importune pigra/in obediētia improba.
Medicus mane viſitat infirmantes. ⁊ acidia exercitato
res circa mediū diem. In oratione ſtantibus neceſſaria
negotia reducit ad memoriam. non preſente pſalmodia
acidia non apparet. et finito canone aperti ſunt oculi.
In tempore acidie apparēt violenti: qui inde ſibi inferūt
et rapiunt celum. Matth. xi. Nihil em̄ aliud ita ſicut aci/
dia coronas conſiliat. In vitis patrum legitur ꝙ quodā
tempore abbas Antonius dum reſideret in eremo: ſpi/
ritu tentatus acidie/cogitationibuſq; diuerſis implica/
tus/dicebat ad dñm. Domine ſaluari deſidero: ſed cogita
tiones varie non permittunt. Et poſt paululum ſurgens
quemdam ſibi ſimilem ſuſpicit torquentem funiculum ⁊
ſurgentem et orantem. Erat enim angelus ad emenda/
tionem Antonij deſtinatus. a quo ſermonem audiuit. Et
tu ita faciens Antoni ſaluaberis. Item quidam frater re
quiſiuit Achillam dicēs. Nulla opera facio monachi: ſed
in negligentia conſtitutus comedo/bibo/dormio. Cui
ſenex dixit. Curre et ſede in cella tua. ⁊ qđ potes fac ſine
perturbatione animi. et confide in deum: quoniā qui ſe/
det in cella propter deum inuenitur in loco vbi eſt ſanct⁹
Antonius. Tentato fratri de acidia volenti de cella re/
cedere et infirmos viſitare q: non poterat ieiunare/ait
Arſenius. Vade manduca ⁊ bibe ⁊ dormi: ⁊ ne opereris.
tantūmodo pedē tuum extra cellā non efferas. continen
tia em̄ celle monachum ad ordinem ſolet bonoȝ vite de/
ducere. Alter requiſiuit abbatem Achillam dicēs. Cur
ſedens in cellam meam patior acidiam? cui ſenex. Quia
necdum vidiſti requiem quam ſperamus: neq; tormenta
que timemus. ſi enim ea diligenter inſpiceres: etiā ſi ver/
mibus eſſet plena cella tua vſq; ad collum: tu tamen in
ipſis latens permaneres ſine acidia. Dixit quidam ſenex.
Ideo non proficimus: quia menſuras proprias ignora/
mus. nec habemus patientiam in opere quod incipim⁹:
ſed ſine labore volumus adipiſci virtutem de loco in lo/
cum. acidia turbante tranſimus ſperantes quia inueni/
mus locum vbi non eſt diabolus. Serapion in collatio.
de. viij. vitijs. Acidie genera ſunt duo. Unum qđ ad ſom/
num precipitat eſtuantes. Aliud qđ cellaȝ deſerere ac fu/
gere coarctat. ¶ Circa accidiam religioſoruȝ multiplex
malum inuenitur: Unum eſt ꝙ quum ipſi ſint quaſi conti
nue in colloquio cum deo: tamen oculos cordis non ape
riunt: nec vident: nec audiunt quid deus eis loquitur: vel
ipſi deo. Greg. Quum oramus: cū deo loq̇mur. Quū ꝟo
legim⁹: loq̇tur nobis de⁹. Iteȝ aliud. ꝙ nō ꝓficiūt in ijs q̄

religionis ſunt.immo quãto diutius in religiõe ſunt:tãto magis diſſoluti ſunt.quod valde miſerabile ⁊ verecundũ eſt.ſicut in ſcholis eſſe ⁊ nõ addiſcere.xij.q.ij.ſocrates.ſub c.gloria. Item aliud.quũ ſint in ſtatu in quo non ſolum currere ſed ⁊ volare deberent:ſicut viri cõtemplatiui. de quibus Eſa.lx.Qui ſunt iſti qui vt nubes volant? Pigri tamen ⁊ tardi inueniuntur:etiam illi qui ſtrenui erant in ſeculo.Unde ſuper illud pſ̃.xviij. Exultauit vt gigas ad currendam viam/ſcilicet chriſtus.Bern̄. Currentem nõ apprehendit:q: ⁊ ipſe pariter non cucurrit. Item aliud ꝙ in loco vbi maior eſt conflictus:ſecuri ⁊ ſomnolẽti efficiuntur.In maiori cõflictu ſunt clauſtrales ꝙ̃ alij.⁊ plus gaudet diabol⁹ qñ clauſtralis tãgit mulierẽ mala intẽtione:ꝙ̃ de adulterio hoĩs ſecularis.ar.xl.diſ.hõ.vide qḋ no.xxvij.q.ij.inuẽta.⁊ qḋ legitur ⁊ no.xxxij.q.v.q̃ viderit.Unde non deberent clauſtrales eſſe ſecuri.ſed cum timore et tremore ſalutem ſuaꝫ operari.In eis eñ dicit Apoſtolus ad Ephe.vj.Non eſt nobis colluctatio/ſcilicet religioſis/aduerſus carnem ⁊ ſanguinẽ.ſubaudi tantum.ſed aduerſus principes et poteſtates: aduerſus mundi rectores tenebrarum harũ ⁊c. Item aliud ꝙ volunt eſſe otioſi vbi non eſt locus otij.ſcilicet in agone et curſu.j.ad Corin.ix.

Acidie ſpecies multe. ¶ D Species acidie.xvj. ſunt: tepiditas/mollities/ſomnolentia/otioſitas/dilatio/tarditas/negligẽtia/imperſeuerantia/remiſſio/diſſolutio/penuria/ignauia/indeuotio/triſtitia/tedium vite/deſperatio.

Tepiditas. ¶ Tepiditas eſt paruus amor boni.que videt̃ eſſe radix in peccato acidie:⁊ origo ceteroꝝ que enumerata ſunt. Inde accidit ꝙ homo fortis ⁊ ſapiens non facit decimã partem penitentie quam facit vna vetula pauper ſimplex.hoc eſt propter paruum deſideriũ boni.Bernar. Ideo multa non poſſumus:q: multa nolumus.Item ibidem.Si incipis: incipe perfecte.Si in profectu es:hoc ipſum iam perfecte age.ſi perfectionis aliquid attigiſti:ipſum in temetipſo metire. Si vero quis deſiderat:deſideriuꝫ deus adimplet.pſ̃.xx. Deſiderium anime eius tribuiſti ei dñe.Quis hodie dicit cum pſ̃.xxxvij.Dñe ante te omne deſiderium meũ.Et iterum.xlj. Sicut deſiderat ceruus ad fontes aquarũ.Contra iſtam tepiditatem dictum eſt Apoca.iij.Utinam eſſes calidus aut frigidus.aut religioſus ſpiritualis/aut frigidus ſecularis.ſed q: tepidus es/tepefactus religioſus a feruore cũ quo mũdum dimiſiſti.incipiaꝫ te euomere ex ore meo. q: peior eſt ⁊ faſtidibilior cib⁹ tepefact⁹ ꝙ̃ frigidus vel calidus.ſic peior religioſus tepefact⁹ ⁊ relaxatus ꝙ̃ ſecularis.ar.xlvij.di.quantũlibet.xij.q.j.ſcim⁹. de pe.di.ij.pennata.de hoc late in colla.Danielis que eſt quarta in libro collationũ.

Mollities. ¶ Sequitur de mollitie.que eſt impatiẽtia rei dure.Unde Prouer.xviij.Qui mollis eſt ⁊ diſſolutus in opere ſuo:frater eſt ſua opera diſſipantis. Mollis eſt qui cedit duris:⁊ tribulationibus ſuccũbit:⁊ ab opere deſiſtit.Talis ſua opera diſſipat.Ad quam miſeriam veniant molles oſtẽdit̃ Deuteronomij.xxviij. Tenera mulier ⁊ delicata que ſuper terrã ingredi non valebat:nec pedis veſtigium figere propter mollitiem ⁊ teneritudinem nimiam:inuidebit viro ſuo ⁊c. Summũ remedium contra mollitiem eſt ignis ſpiritusſancti qui lutea cõſolidat.⁊ aſſuetudo duroꝝ.Bern̄. Ruſtic⁹ duros habet neruos fortes lacertos.exercitatio fecit.ſꝫ torpore molleſcit.

Somnolentia. ¶ Sequitur de ſomnolentia.de qua Prouer.xix. Pigredo immittit ſoporem.Quod poteſt intelligi de ſopore contẽplationis in illis qui nomine orationis palliãt ſuam pigritiam: nolentes aliquid operari.ſicut dicũt ⁊ faciunt Begardi de Alemãnia.⁊ alij de Lombardia qui vocantur Apoſtoli.de quorum numero quũ quidam veniſſet ad abbatem Siluanum:⁊ reprehendiſſet q: fratres manibus laborabant.ſenex fecit eum includi in quadam cella ⁊ dari ei codicem ad legendũ.Hora ſolita comederunt fratres:⁊ nõ vocauerunt illum. Quumq; tranſiſſet hora: reſpiciebat ille vtrum vocaretur ad cibum.⁊ interrogauit ſenẽ/vtrũ fratres comediſſent:⁊ quare non vocauerant eũ.Cui senex.Tu hõ ſpiritualis es:⁊ nõ habes neceſſe hanc eſcam carnalem.nos aũt carnales comedim⁹:⁊ ideo operamur. ⁊ quũ audiſſet:incepit penitere.Cui abbas.Ergo neceſſaria eſt Martha Marie.Luc.x.ex̃ de renun.niſi.§ pen.̃ Idem no.s̃.§.ex quo ſpõſa.v̄.alius frater.in ar.lj.De ſomno corporis. Prouer.xxiiij.Uſquequo piger dormis?Bernar.Caue ſerue dei inquantum potes:ne ſit ſomnus non quies laſſi/ſed ſepultura corporis ſuffocati.Eccli.xxij.Cũ dormiente loquitur qui enarrat ſtulto ſapientiã.⁊ in fine orationis dicit.Quis eſt hic?Si ſtultus nõ habuiſſet voluntatem dormiendi per duos dies:tamen tẽpore lectionis vel ſermonis dormiret.quod immiſſione demonis ſit.vt in vitis patrum legitur de Macheto.qui a domino hanc gratiam impetrauit:vt quotquot diebus ac noctibus ſpiritualis collatio ageretur:nunq̃ dormiret.Siq̃s vero detractionis verbũ ſeu otioſum tentaſſet in fratre:in ſomnũ protin⁹ cõcidebat.vt narrat Jo.caſſ.in.v.li.de gaſtrimargia.De hoc ſomno venit multiplex malum. Judi.iiij.⁊ de Syſara qui dormiens occiſus eſt.⁊ eodem.xvj.de Samſone qui obdormiuit inter genua Dalile:et excoulatus eſt. Item in libro Judith que occidit holofernẽ dormientem Judith.xiij.Et Iſboſeth dormiendo decapitat⁹ eſt.ij.Regum.iiij.Ad hoc vt debito modo dormias neceſſarius eſt labor diſcretus.Eccl̃s.v.Dulcis eſt ſomnus operanti ſiue parũ ſiue multũ comedat.Et ſobri⁹ cib⁹ ⁊ potus eſt cuſtodia ſenſuũ tuorum.Bern̄.Sobrium cibum/ſobrium ſenſum/ſobrius ſequit̃ ſomnus.Eſt autem alter ſomnus dulcis contemplantium.De quo Hiere.xxxj.Somnus meus dulcis mihi.Tales ſponſus prohibet excitari.Cañ.iij.Adiuro vos filie hieruſalẽ.⁊.j.Ne ſuſciteris neq; euigilare faciatis dilectam:donec ipſa velit.De hoc etiam ſomno Gene.ij.Immiſit ergo dñs deus ſoporem in Adam:quũ obdormiuiſſet.Unde ſuper Cañ.Bern̄.Iſte ſopor rapt⁹ fuit de pe.diſtin.ij.§.romanos.v̄.adam.Unde dicit ibi.Mihi videtur incommutabilis veritatis intuitum et abyſſum diuine ſapientie corporis excedens ſenſibus obdormiſſe quod ex verbis eius conijci poteſt: dum tamq̃ ebrius de cella vinaria veniens ⁊ eructans magnum pietatis ſacramentum quod tanto poſt in chriſto et eccleſia apoſtolus commendauit.ad Ephe.v.Hoc nunc(inquit) os ex oſſibus meis ⁊c.xxxv.q.x.fraternitatis.ex̃ de biga.debitum.

¶ De otio. Prouerbioꝝ.xij.Qui ſectatur otium:ſtultiſſimus eſt. **Otium.** Stultus quidem quia futuram vitam non preuidet:⁊ preſentẽ negligit. Stultior quia hoſtibus et demonibus ſe exponit. Stultiſſimus quia hoſtes ſuos nutrit quia otio vitia nutriuntur ⁊ impinguantur:ſicut ſolent in otio impinguari. De primo/Eccleſiaſtici.xx. Melior eſt canis viuus leone mortuo. Leo mortuus eſt aliquis magnus otioſus: cui preualet canis viuus id eſt aliquis viuus ſtrenuus et operans. Nec ſolum mortuus eſt otioſus:ſed bis mortuus quia in corpore ⁊ in anima.Unde in canonica Jude.ij.capi. Arbores autũnales infructuoſe bis mortue.De ſecundo Threno.iij.Tetendit arcũ ſuum ⁊ poſuit me ſicut ſignum ad ſagittam.Otioſus enim eſt quaſi ſignum ad ſagittam.quia poteſt vndiq; a demonibus ſagittari. Eſt enim velut caſtrum ſine muro. Unde Ezechie.xxxviij.Aſcendam ad terram abſq; muro. verbũ eſt diaboli.Ueniam(inquit)ad quieſcẽtes habitanteſq; ſecure.Homo bene occupatus/eſt velut caſtrum clauſum Auguſti. Non facile capitur a tẽtatione:qui bono vacat exercitio. Otioſus non tantum vni hoſti: ſed pluribus expoſitus eſt.vt dixi ſupra de acidia. De tertio/Bernar. Omnium tentationum ⁊ cogitationum malarum ⁊ inutilium ſentina eſt otium:quia omnes ſordes luxurie verboſitatis et nugarum necnon et curioſitatis et ſuperbie recipit. De luxuria exemplum in Dauid.qui poſtq̃ fuit in pace ab hoſtibus: cum Berſabee adulterauit.ij. Regum.xj.de peniten.diſtinc.ij.§.opponitur.ver.numquid Dauid. Et de Salomone fornicante et idololatrante in otio.iij.Regum.xj.xxxij.q.iiij.ſalomon.¶ De verboſitate

⁊ curioſitate.j.ad Timo.v.Adoleſcentioꝛes viduas deuita ⁊c. De nugis. Bern̄. Otioſitas mater nugarū: nouerca virtutum. ⁊ q: otioſus locū facit diabolo in ſe: ideo omni loco eſt indignus preterꝙ̄ inferno. In celo em̄ nō recipietur. celum em̄ merces tantū erit operarioꝝ. Mat.xx. Voca operarios ⁊ redde illis mercedem. Nec in paradiſo terreſtri. Gen̄.ij. Tulit ergo deus hoīem: ⁊ poſuit eum in paradiſo voluptatis: vt operaret̄ ⁊ cuſtodiret illum. In purgatoꝛio non. Unde in pſ̄.lxxij. In laboꝛe hoīm nō ſunt ⁊c. Et ideo non cum hominibus flagellabunt̄ in purgatoꝛio ſed cum demonibus in inferno. Multā malitiam docuit otioſitas. Eccl̄i.xxxiij. Frater Egidius ſocius beati Frāciſci dicebat ꝙ ociosus amittit hunc mundū ⁊ alium: non fructificādo ſibi nec alijs. Impoſſibile eſt virtutes acq̄ri ſine ſolicitudine ⁊ laboꝛe. Iuuenis qui laboꝛē recuſat: regnum celoꝛū recuſat. Si ſolicitudo non pꝛodeſt: negligētia nō nocet.ij.q.v.quāto.ex̄ de poſtu.pꝛe.ca.j.§. nos ergo Quia ſicut bonū non pꝛodeſt: malum non nocet. Sicut otioſitas mala eſt via ad infernū: ita otioſitas ⁊ q̄es ſancta eſt via ad celū. De quo otio ſanctus Aug. Otium ſanctum querit charitas veritatis.i.cōtemplationis. Negotium iuſtū ſuſcipit neceſſitas charitatis.viij.q.j.qui epiſcopatum. Item Egidius. Homo petit a deo bonū ſine menſura ⁊ ſine fine: ⁊ vult ei ſeruire cum menſura ⁊ cum fine. Qui ergo vult ſine menſura ⁊ ſine modo amari ⁊ remunerari: debet ſine modo amare ⁊ ſine menſura ſeruire ⁊ ſine modo. Qui exfructat coꝛpus ſuum amoꝛe altiſſimi de bono quod facit a celo inferius pꝛemiū non requirit aliquod. Ego poſſem dicere veraciter ꝙ qui (quod eſt leue) alleuiat ſibi iugum dn̄i ⁊ laboꝛem: aggrauat ſibi illud Mat.xj. ⁊ qui id aggrauat: ſibi alleuiat. Utinā facerent homines illud Mat.xj. etiam qđ melius eſſet coꝛpoꝛi in hoc mundo. coꝛpus aūt ſentit de bonis anime. Multum debet homo eſſe ſolicitus ad cuſtodiendū ſibi gratiā datam a deo: ⁊ cum ea fideliter laboꝛare.ij.Coꝛin.vj. q: ſepe amittit fructus pꝛo folijs. ⁊ grana pꝛo paleis. Quibuſdā autē dat fructus: et frondes facit ei caras, quibuſdā dat vtrūq̄. Maius reputo bona data a deo conſeruare: ꝙ̄ acquirere. Qui nouit acq̄rere, ſed neſcit reponere: nunquā ditabit̄. Homo pꝛopter negligentiam ſuam perdit perfectionem ſuam. Siquis eſſet pauperrimus: ⁊ diceret ei aliquis, accōmodo tibi hanc rem vt per tres dies exfructes eam: ⁊ per hoc habebis theſaurū infinitum. nōne iſte ſtuderet exfructare ſolicite illā? Res mutuata nobis a deo eſt caro noſtra. ⁊ quaſi tres dies ſunt totum tempus vite noſtre. Si vis q̄ frui: ſtude lucrari. ſi em̄ non laboꝛaueris: non quieſces. Si omnes agri ⁊ vinee huius mūdi eſſent vnius hominis qui nō coleret: quem fructum perciperet inde? Alius autē habēs paruam quātitatē agroꝛum ⁊ vinearum: ⁊ bene colens: percipit inde fructus pꝛo ſe et pꝛo alijs. Uerbum ironicum eſt, Ad ſpem vicini tui nō ponas ollam ad ignem. Non eſt homo beatus ſi bonā habet voluntatem: niſi bonis operibus ſtudeat eā ſequi. q: ad hoc deus dat gratiā ſuam homini: vt ſequatur eam. Paulus. Gratia dei ſum id quod ſum. ⁊ gratia in me vacua nō fuit j.Coꝛ.xv. huc uſq̄ frater Egidius. ¶ Sequit̄ de alia ſpecie acidie, que eſt dilatio. que multū nocet: q: nocuit ſemper differre paratis. q: qui non eſt hodie cras minus aptus erit. De dilatione conuerſionis. Eccl̄i.v. Non tardes conuerti ad dominū. Sopho.j. Uox cantantis in feneſtra coꝛuus in ſuperliminari. Aug. Differebam de die in diem viuere in te: ⁊ non differebam moꝛi in memetipſo. Item Aug. Ipſa res eſt que multos occidit: quum dicunt cras cras: ⁊ ſubito clauditur oſtium ⁊ remanent foꝛis cum voce coꝛuina: q: non habent gemitum columbinum. Cras cras vox coꝛui eſt. Eccl̄i.xxxij. Hoꝛa ſurgēdi non te trices id eſt alijs curis implices. Bern̄. Ab oꝛe putei gehēne eripiar: ⁊ inducias petam: ⁊ cunctaboꝛ exire? Abſcondi ignē in ſinu meo: ⁊ exuſtoꝛ iam latere, iam nudatis viſceribus, iam ſanguine defluente, diu mihi deliberandū eſt: an excuſſiſcar, an excutiam, an abijciam illum. Contra talem malam dilationem ad remanendum in peccato de pe.di.iij.ille rex. Ille rex tantus ⁊ potens nec exiguo quidē momento manere penes ſe delicti paſſus eſt cōſcientiam: ſed pꝛematura confeſſione atq̄ imenſo doloꝛe reddidit peccatum ſuo domino ⁊c. Q2 moꝛa noceat. ex̄ de reg.iur. moꝛa.li.vj. Neſcimus quid erit cras. Mat.vj.xij.q.j.habebat Actu.j. Non eſt veſtrū noſſe tempoꝛa. Bern̄. Quid de futuro miſer tam temerarie pꝛeſumis. tamꝙ̄ pater tēpoꝛum momenta in tua et non magis in ſua poſuerit poteſtate? Bern̄. Cōputatio dilata multa facit obliuiſci. Contra dilationem confeſſionis de pe.di.vij.ſed nullus. Utrū quis teneatur ſtatim confiteri quū peccat ⁊ ſacerdotem habet tenetur ꝙ nō.no.de pe.di.v.in ſumma. ¶ Alia ſpecies acidie eſt tarditas. Bern̄. Magna confuſio. ardenti⁹ deſiderant ſeculares ſemper vitioſa: ꝙ̄ nos vtilia. Contra eam. Magi ab oꝛiente pꝛoperant. Mat.ij. Et Maria cū feſtinatione abijt in mōtana. Luc.j. Et tres Marie valde mane veniunt ad monumentū. Mar. Mat. ⁊ Luc.vlt̄. ⁊ Io.xx. Et dn̄s non permiſit filium ſepelire patrē: ſed ꝙ ſtatim ſequeretur eū pꝛecepit. Mat.viij. ⁊ Luc.ix. Idem de Petro ⁊ Andrea Iacobo ⁊ Ioāne. Mat.iiij. ⁊ Matthe⁹ ſtatim chꝛiſtum ſecutus eſt. Luc.v. Mat.ix. Et Zache⁹ feſtinus deſcendit de arboꝛe. Luc.xix. Et in credēdo tarditas increpatur. Luc.xxiiij. Adde que ſcripſi.ſ̄.in.§.cōmendabilis.in.§.quart⁹ gradus.in ar.lxix. ⁊ qđ ſcripſi.ſ̄.e.§.occultum aliud.ỽ.de dn̄a legitur in iſto ar. ¶ Alia ſpecies acidie eſt negligentia. que eſt cōtraria diligentie. de qua cōmendatur mulier habens drachmas decem. Luc.xv. ⁊ de qua Prouer.xxiiij. Diligenter exerce agrum tuū. quod dixit Herodes Mat.ij. malitioſe nobis pꝛedica. Ite ⁊ interrogate diligenter de puero. Qui timet dn̄m nihil negligit. Eccl̄s.vij. De negligētia pꝛelatoꝛū ſupꝛa in multis locis tractaui. de qua.ix.q.iij.cū ſimus.lxxxix.di.volumus.xliij.di.epheſijs.xl.diſt.ſi papa.ex̄ de of.oꝛ.irrefragabili.j.rn̄ſo. vbi de hoc. de regu.c.vlt. de ſta.mo.cum ad monaſteriū.§.penulti. vbi de hoc. de offi.archid̄.ea que. vbi de hoc. et de reg.iur.ꝙ̄uis. vbi plene de hoc. ¶ Alia filia acidie eſt impſeuerantia. que eſt de illis q̄ non ducunt ad finem qđ incipiunt bonū. Nō ſic chꝛiſtus q̄ non deſcendit de cruce. ꝙ̄ꝙ̄ dicerent iudei, Deſcende: ⁊ credimus tibi. Mat.xxvij. vbi Raban⁹. Si autē tūc de cruce deſcenderet inſultantibus credens: virtutē nobis patientie non demōſtraret: ſed expectauit paululū. irriſionē ſuſtinuit. ⁊ qui de cruce deſcendere noluit: de ſepulcro ſurrexit. Et in.e.c. Mat. ibi. Alios ſaluos fecit: ſeipſum non pōt ſaluum facere. Bern̄. Quū ſit ipſe ſalus: ſaluatione non indiget. ſed operatur ſalutē noſtram. nec caudam patitur deeſſe de ſacrificio veſpertino hoſtie ſalutaris. Nam quū ſaluus eſſe non poſſit: niſi qui perſeuerauerit vſq̄ in finem. Mat.x. ⁊ xxiiij. de pe.di.ij.§.euidenter.ỽ.adhuc.et.ỽ.in bono.et.ỽ.pꝛopter.et.ỽ.multa. ⁊.ỽ.mirandum.et.ỽ.item illud. quanto minus poteſt eſſe ſaluatoꝛ? Et Ioan.iiij. Meus cibus eſt ⁊c. et poſt vt perficiam opus eius. Eccleſiaſtici.xvij. Opus conſummaui. ⁊ Deuterono.xxxij. Dei perfecta ſunt opera. Diabolus autem inſidiatur calcaneo eius id eſt fini. Gene.iij. Luce.xiiij. Hic homo cepit edificare: ⁊ nō potuit conſummare. Bern̄. Eſt ſingularis filia ſummi regis perſeuerantia. illa enim ſola eſt heres regni eterni. Item idem. Cetere virtutes coꝛonam regni contexunt: ſola perſeuerantia eam capitibus ſuperimponit. Papa Liberius. Unde namq̄ beata eſt perſeuerantia: niſi de virtute patientie? vij.q.j.ſuggeſtum eſt nobis. Item illud Matthei.x. ⁊ xxiiij. Qui perſeuerauerit vſq̄ in finem: hic ſaluus erit. vij.q.j.ſuggeſtum eſt nobis. de peni.diſtinct.ij.§.euidenter itaq̄.ver. item illud euāgelicum. ⁊ ver. multi bene. de peniten.diſtinctio.iij.in caſſum. de peni.diſtin.iiij.in domo vlti.colum.ibi.vnde ⁊ dominus. ⁊.c.ſi ex bono. ⁊ ex̄ de renun.ca.j. Grego. Talaris tunica Ioſeph perſeuerantia. eſt, de qua Geneſis.xxxvij. Unde magdalena vidit pꝛimo

Marginalia: Otioſitas. — Dilatio. — Tarditas. — Negligētia. — Impſeuerātia.

dñm.q: perſeuerauit ad monumētum. Joan.vlti. Unde Greg. Contigit vt ſola eum videret:que remanſit vt qre/ret. Quid prodeſt homini ieiunare/orare/ elecmoſynas facere/corp⁹ affligere/ſentire quoq; de deo magna:et nõ peruenire ad portum ſalutis? Ecce apparet aliquãdo in mari nauis formoſa magna ⁊ noua multo theſauro ple/na:aliquo ſibi occurrente periculo ad portum non perue nit:ſed perit.⁊ quid ꝓfuit omnis multitudo illa? Et iterũ Eſt in mari quandoq; nauis aliqua deformis vet⁹ ⁊ onu ſta multo theſauro:et cum multo labore euadens maris pericula peruenit ad portũ.ſola hec cõmendabilis. Simi le euenit in hominibus huius mũdi. Merito ergo omni bus eſt timendum. Quãuis em̃ arbor ſit nata:non ſtatim eſt magna.⁊ ſi magna:non florida.⁊ ſi florida:non ſtatim producit fructus.⁊ ſi producit:non ſtatim ſunt magni.⁊ ſi magni:non ſtatim maturi.⁊ ſi maturi:non ſtatim veniũt ad os comedentis.ſed multi decidũt ⁊ putreſcũt:⁊ a por/cis ⁊ alijs beſtijs deuorantur. Ad hec de pe.di.ij.§.hec que de charitate.cum.c.ſe. ¶ Dixit quidã fratri Egidio. Deus bene faciat te finire. Rñdit ipſe. Quid prodeſt mihi ſi re/gnum celorũ manducaſſem:niſi bene finirem? Sapiens. Oĩs laus in fine canitur. Philoſophus. Cuius finis bo/nus eſt:ipſum quoq; bonũ eſt. Sapiens. Oĩa in fine ꝯſer/

Remiſſio. uantur.⁊ iterũ. Finis non palma coronat. Multi currunt ſed vnus accipit brauium.j.Corin.ix. ¶ Sequitur de alia ſpecie acidie que eſt remiſſio.quo vitio laborat:qui quoti die deterior efficitur. Unde primo incipit ſtrenue.ſecũdo dic min⁹.tertio nihil. Eccl'i.xxij. Filia fatua i deminoratio ne.q: anima fatua ſemper decreſcit:ſicut iuſtorum ſemita creſcit. Prouer.iiij. Egeſtatẽ operata eſt manus remiſſa manus autem fortium diuitias parat. Prouer.x. Itẽ Pro uer.xij. Manus fortiũ dominabitur.que autem remiſſa eſt:tributis ſeruiet. Hebre.xij. Remiſſas manus ⁊ diſſolu

Diſſolutio. ta genua erigite.xlix.di.j.ꝟ.claudus. De prelato remiſſo ex̃ de ſta.mo.cum ad monaſterium.§.penul. ¶ Sequit̃ de diſſolutione alia filia acidie.qua laborat qui inueniẽs dif ficultatẽ in ſui regimine/dimittit ſe omnino abſq; guber/natione. Prouer.xxij. Eris ſicut dormiens in medio mari ⁊ quaſi ſopit⁹ gubernator amiſſo clauo. Prouer.xix. Ani/ma diſſoluta eſuriet. Hiere.xxxj. Uſqueq̃ delicijs diſſolue/ris filia vaga? Talis diſſolutio diſſoluit hominẽ a vincu/lis diuine legis. Et eſt diſſolutus ille demoniacus:de quo legitur Luc.viij.ꝙ ruptis vinculis agebatur a demonio in deſerto. Eccl'i.ij. Ue diſſolutis corde. Talis eſt ille para lytic⁹:de quo Mat.ix. Dicitur em̃ paralyſis a para quod eſt dis/et lyſis quod eſt ſolutio/quaſi diſſolutio. Uide in additione.ſ.e.§.nunc de immũditia.ꝟ. Item Jo.caſſ.in ar. lxxiij.q: peccatum diſſoluit hominẽ a lege charitatis que operari facit.q: amor otioſus non eſt ẜm Greg.in homil. penteco. Et tales diſſoluti paralytici efficiuntur inſenſibi les in anima.de qua inſenſibilitate Prouer.xxiij. Traxe/runt me:⁊ ego non ſenſi. Prouer.xviij. Qui mollis ⁊ diſſo lutus eſt in opere ſuo:frater eſt ſua opera diſſipantis. Ex hac ſurgit peſſima paupertas ⁊ penuria bonorũ ſpiritua lium. Prouer.xxviij. Qui ſectatur otium:replebitur ege/ſtate. Apocal.iij. Dicis ꝙ diues ſum ⁊c. Et neſcis ꝙ tu es

ignauia pauper ⁊ nudus. ¶ Sequit̃ de ignauia.qua laborat ille qui potius eligit in magna miſeria permanere:q̃ aliquã/tulum laboris ſubire. Eccl's.iiij. Stultus ꝯplicat man⁹ ſu as.⁊ comedit carnes ſuas dicẽs. Melior eſt pugillus cũ requie:q̃ plena vtraq; manus cũ labore ⁊ afflictione ani/mi. ¶ Sequit̃ de alia filia ſcʒ de indeuotione.que eſt que

Indeuotio. dam ariditas ſpiritualis.pſ.cxlij. Aĩa mea ſicut terra ſine aqua tibi.⁊ alibi.xxxiiij. Sterilitatẽ aĩe mee. Et Numeri. xj. Anima noſtra arida eſt. Bern.loquens in perſona illi⁹ qui deuotionẽ amiſit occaſione ſuperbie. Ab heri ⁊ nudi/uſtertius inuaſit me languor aĩe.hebetudo inſolita.que/dam inertia ſpũs ex ſuperbia inuenta eſt in me. Non ſapit pſallere.non legere libros.non orare delectat.meditatio/nes ſolitas non inuenio. Ideoq; ad opus manuum piger

ad vigilias ſomnolentus:ad iram preceps:ad odiũ perti nax:lingue ⁊ gule indulgentie ſecurior:⁊ obtuſior ad pre dicationem. Heu oẽs montes in circũitu viſitat domin⁹. ij.Reg.j.ad me autem non appropinquat.pſ.cj. Aruit cor meum. Prouerbio.xiij. Uult ⁊ non vult piger. ¶ Scdm Joã.caſſia.in colla.iiij. Danielis de ꝯcupiſcentia carnis ac ſpiritus/Mẽtis ſterilitas triplici ratione prouenit. Aut em̃ de negligentia noſtra/aut de impugnatione diaboli aut de diſpenſatione dñi ac ꝓbatione deſcendit. Et de ne/gligentia quidẽ:quum vitio noſtro torpore precedẽte cir cumſpecte noſmetipſos ⁊ remiſſius exhibẽtes/⁊ per igna uiam ⁊ deſidiam de noxijs cogitationibus paſcentes ter ram cordis noſtri/ſpinas ⁊ tribulos facimus germinare. Gen.ij.quibus in ea pullulãtibus cõſequenter efficimur ſteriles:atq; ab omni ſpirituali contemplatione ieiuni. De impugnatione vero diaboli:quũ etiã bonis nõnunq̃ ſtudijs deditis/callida ſubtilitate mentem noſtram aduer ſario penetrante/vel ignorantes ab optimis intentioni/bus abſtrahimur vel inuiti. De diſpenſatione autẽ ac pro/batione dei:vt paulisper a domino derelicti/⁊ mentis no ſtre infirmitatem humiliter intuentes/ſuppendente puri tate cordis que nobis eſt illius viſitatione donata nulla/tenus extollamur.probãteſq; nos ab eo quodãmodo de/relictos/gemitibus noſtris ⁊ induſtria illũ letitie ac pu/ritatis ſtatũ recuperare nõ poſſe intelligamus. ⁊ preteri/tam cordis alacritatẽ nõ noſtro ſtudio ſed illius nobis di gnatione collatã:⁊ preſentẽ de ipſius rurſuʒ gratia ⁊ illu/minatiõe eſſe poſcendã. Bonũ eſt ergo nobis a dño ſub/derelinqui: ſed nõ totaliter derelinqui. Unde David.pſ. cxviij. Nõ me derelinquas vſquequaq;. Quarta ratio eſt iſti⁹ ſterilitatis ſuperbia ⁊ ingratitudo.q: cõſolationes quas deus facit:imputat elatus laboribus ſuis et bonitati ſue. ⁊ iõ a deo deſerit̃.vt a deo eas eẽ cognoſcat.pſ.xciij. Secũ dum multitudinẽ dolorum meorũ in corde meo conſola/tiones tue letificauerunt animã meam. Et hãc rationem

triſtitia. tangit Bern.ſ.proxime. ¶ Sequit̃ de alia profana filia acidie/que eſt triſtitia.que impedit letitiã ſpiritualem.ij. ad Cor.ix. Hilarẽ datorẽ diligit deus.ex̃ de donat.c.j.pſ. cxxxvij. Et cãtẽt in vijs dñi:qm̃ magna eſt gl'ia dñi. Eccl'i. xxx. Triſtitiam longe expelle a te. Eccl'i.xxxvj. Cor prauũ dabit triſtitiam. Et triſtitia cordis flectit ceruicem. Eccl'i. xxxviij. Et ibidem. Ne dederis in triſtitia cor tuũ. Et ibidẽ

triſtitia triplex. A triſtitia em̃ feſtinat mors. ¶ Eſt autẽ triplex triſtitia ſcʒ triſtitia peccati/triſtitia peccatũ/triſtitia de peccato. Tri ſtitia peccati eſt amaritudo cõſcientie que ſemꝑ eſt in pu ro opere.de qua Eccl'i.xiiij. Beat⁹ qui non eſt ſtimulatus in triſtitia delicti. Iſi. Uis nunq̃ eſſe triſtis:bene viue.re⁹ omniũ nunq̃ ſecurus eſt. Triſtitia peccatum eſt dolor im/moderatus pro amiſſione tẽporalis rei:vel cõſanguineo rum:vel amicorum.vel ex eo ꝙ quis nõ habet quod tẽpo raliter deſiderat.xiij.q.ij.q̃ preposterũ.c.habent.cum.c.ſe. ij.Cor.vij. Triſtitia ſeculi mortẽ operatur ſcilicet aĩe ⁊ fre quẽter corporis. Eccl'i.xxx. Multos occidit triſtitia:⁊ nõ eſt vtilitas in ea. Triſtitia de peccato eſt dolor penitentia lis.de qua.ij.Cor.vij. Que ẜm deum triſtitia eſt:peniten/tiam in ſalutẽ ſtabileʒ operatur. Eccl's.vij. Cor ſapiẽtum vbi triſtitia eſt. Triſtitia eſt demoniũ veſpertinum.q: tũc incipit homines vexare:quum dies proſperitatis incipit declinare. Uexat em̃ in amiſſione temporaliũ:in inflictio/ne flagellorum:⁊ in amiſſione conſanguineorum. Cõtra primuʒ Eſa.xv. Aque dybon (quod interpretatur fluxus eorum) ſcilicet lachrymẽ illorũ qui plorant pro fluxu rerũ temporalium.replete ſunt ſanguine.q: fedant non mun/dant.vnde ſequitur. Ponã ſuper dybon additamẽtum. ſcilicet de lachrymis ad lachrymas.de laboribus tranſi/bunt ad labores:⁊ contritione duplici conterentur.ex̃ de iudi.cũ non ab homine. Hiere.xvij. Cõtra ſecundũ Pro/uer.iij. Diſciplinã domini fili mi ne abijcias. Cõtra tertiũ j.ad Theſſal.iiij. Non contriſtemini ſicut ⁊ ceteri qui ſpẽ non habent.xiij.q.vlti.habent.cum.c.ſequẽ. ¶ Quidam

frater requiſiuit abbatē Pemē dicens: Quid faciam? qm̄
turbor triſtitia. Dixit ei ſener. Neminē pro nihilo aſpicias
ij.q.j.multi. Nullum condēnes. Nulli detrahas.vj.q.j.ſum
ma. ⁊ dabit tibi deus requiē. Idē requiſitus ab altero fra
tre dicente/ Si peccauero/ etiam in quocūqꝫ iniquo pec/
cato: ⁊ conſumat me cogitatio mea ⁊ arguat dicēs.quare
peccaſti? ⁊ efficior tabefactus triſtitia.quid faciā? Reſpō/
dit ſener. Quacūqꝫ hora ceciderit homo in culpam: et di/
xerit ex corde. Deus tibi peccaui indulge mihi.mox ceſſa/
bit cogitatio vel triſtitia ⁊ illa cōſumptio. ❡ Ioā. caſſ.in
colla. Serapiōis de.viij.vitijs.in li.colla.ait ſic. De ira tri/
ſtitiam ⁊ acidiam neceſſe eſt pullulare.⁊.j. Quāobrem vt
acidia vincatur: ante ſuperanda eſt triſtitia.vt triſtitia ꝓ/
pellatur: ira prius eſt extrudēda. Idem in eadē. Triſtitie
genera ſunt duo. Vnū quod iracūdia deſinente vel de il/
lato damno ac deſiderio prepedito caſſatoqꝫ generatur.
Aliud qd̄ de irrationabili mentis anxietate ſeu deſpera/
tione deſcendit.⁊.j.in eadem. De triſtitia rancor/ puſilla/
nimitas/ amaritudo/ deſperatio. De acidia/ otioſitas/
ſomnolētia/ importunitas/ inquietudo/ peruagatio/ in/
ſtabilitas mētis ⁊ corporis/ verboſitas/ curioſitas. ❡ Itē
Io.caſſ.in li.ix.de ſpiritu triſtitie ſic ait in priu. Edacis tri
ſtitie ſtimuli retundendi ſunt.q̄ ſi paſſim per ſingulos in/
curſus ⁊ incertos ac varios caſus obtinendi aīam noſtrā
habuerit facultatē: ab omni nos ſeparat diuine ꝯtempla
tionis intuitu.ipſamqꝫ mentē ab vniuerſo puritatis ſtatu
deiectam funditus labefacit ac deprimit. Non orationes
eam explere cum ſolita cordis alacritate permittit. Non
ſacrarum lectionū ſinit remedijs incubare. Trāquillum
quoqꝫ ac mitē fratribus eſſe nō patitur. ⁊ ad cuncta ope/
rationum religionis officia impatientē et aſperū reddit.
omniqꝫ perdito ſalubri cōſilio ⁊ mentis cōſtantia pertur/
bata velut amentē facit ⁊ ebriū ſenſum: frāgitqꝫ ⁊ obruit
deſperatione penali. Sicut em̄ tinea veſtimēto ⁊ vermis
ligno: ita ſm̄ ſcripturā virus triſtitie nocet cordi. Prouer.
xxv. Nōnunqꝫ autē ire precedentis vitio ſubſequi ſeu con/
cupiſcentie lucri/ vel cuiuſdam detrimēti cauſa generari
ſolet.quū ſe harum rerū quadā ſpe mente concepta quis
viderit excidiſſe. Interdū etiam nullis exiſtentibus cau/
ſis quibus ad hanc labem corruere prouocemur: inimici
ſubtilis inſtinctu tanto merore repēte deprimimur: vt ne
charorū quidem aduentū ſolita ſuſcipere affabilitate poſ
ſimus. ❡ Idem in eadē. Eſt etiā aliud deteſtabilius triſti
tie genus: qd̄ non correctionē vite/ nec emendationē vi/
tiorum/ ſed pernicioſiſſimā deſperationem anime inīcit
delinquenti.qd̄ nec Cayn fecit poſt fratricidiuꝫ penitere.
Gen̄.iiij.de pe.di.j.§.ex ijs itaqꝫ. Nec Iudā poſt proditio/
nem ad ſatiſfaciendum feſtinare permiſit: ſed ad ſuſpen/
dium deſperatione pertraxit. Act.j. Mat.xxvij.de pe.diſ.
iij.iudas.⁊.c.nihil iude.cum.c.ſe. Ideoqꝫ vtilis nobis vna
re tātū triſtitia iudicanda eſt: quū hāc vel penitudine de/
lictorum/ vel deſiderio perfectionis accenſi concipimus.
ſed talis triſtitia/ que ſm̄ apoſtolū.ij. Cor.vij.ſalutē ope/
ratur/ obediens eſt: affabilis/ humilis/ manſueta/ ſuauis/
ac patiens vtpote ex dei charitate deſcendens: ⁊ ad omnē
dolorem corporis ⁊ ſpiritus cōtritionē infatigabiliter ſe/
metipſam deſiderio perfectionis extendens. ⁊ quodāmo
do leta ac ſpe profectus ſui vegetata/ cunctam affabilita
tis ⁊ longanimitatis retinet ſuauitatē: habens in ſe fru/
ctus ſpiritusſancti.' qui ſunt ſm̄ apoſtolū charitas ⁊ gau/
dium ⁊c. Gala.v. Hec vero aſperrima/ impatiens/ dura/
plena rancore et merore infructuoſo ac deſperatione pe/
nali/ eum quem amplexa fuerit: ab induſtria ſalutari do/
lore frangens ac reuocans: vtpote irrationabilis ⁊ inter
cipiens non ſolū orationū efficaciam: verū etiam vniuer
ſos fructus ſpiritus. Hanc ergo pernicioſiſſimā paſſionē
ita de nobis expellere poterimus: vt mentem noſtrā ſpiri/
tuali meditatione occupatā iugiter futura ſepe ⁊ cōtem/
platione repromiſſe beatitudinis erigamus. Hoc etiam
modo vniuerſa triſtitiarū genera ſiue que ex precedenti
ira deſcendunt: ſiue que acquiſitione lucri vel detrimenti
illati nobis adueniunt: ſiue que de illata nobis generant
iniuria: ſiue que de irrationabili mentis ꝯfuſione proce/
dunt: ſeu que letalem nobis deſperationem inducunt: va
lebimus ſuperare.quū eternarum rerum intuitus ſpecu/
lantes/ ſemper leti ac imobiles perdurantes/ nec caſibus
deiecti preſentibus/ nec proſperis fuerimus elati: vtraqꝫ
velut caduca et mox tranſeuntia cōtemplantes.huc uſqꝫ
Ioan.caſſ. ❡ Item Nilus in titulo de triſtitia. Triſtitia
eſt meror anime: ⁊ inſiſtit cogitationibus ire. Deſiderator
namqꝫ eſt vltionis furor. ſi vero non adipiſcitur vindictā
generabitur triſtitia. Triſtitia os eſt leonis ⁊ contriſtatū
deglutiet facile. Vermis cordis eſt triſtitia. Prouerb.xxv.
Et omnis plaga triſtitia cordis eſt. Eccl'i.xxv.⁊.xxx. Triſti
tiam longe expelle a te.multos enim occidit triſtitia. ⁊ nō
eſt vtilitas in illa. Neſcit leticiam ſpiritualē ⁊ ſuauitatem
quum fuerit in triſtitia monachus. neqꝫ mellis guſtum/
qui febribus exuritur vehementer. Omniū bonorum im
pedimentum eſt meror.ſ.triſtitie. Qui diligit mundū con
triſtabitur multum.qui autem cōtemnit que in eo ſunt: le
tabit ſemper. Qui ſpernit pecunias: ſine triſtitia eſt. Cu/
pidus in amaritudine eſt. Amator glorie lugebit quum
ignobilitas venerit.qui autem humilis eſt quaſi cōuiuiū
eam ſuſcipiet. Senſus dei guſtus aufert triſtitiaꝫ. guſtus
ſeculi parit eam. Qui autem voluptates mundi abiecit:
moleſtiam non patitur a cogitationibus triſtitie. ❡ Dici
tur in legenda beati Antonij egyptij. Vna eſt ratio vincē
di inimicum/ leticia ſpiritualis: ⁊ anime dominū ſemper
cogitantis iugis recordatio. Et de eo d̄r ibi ꝙ ſemper hi/
larem faciem gerens/ liquido oſtendebat ſe cogitare de
celeſtibus.ſicut ſcriptura ait Eccl'i.xxvi.ꝑ alia verba: ſed
magis ad literam Prouer.xv.ibi. Cor gaudens exhilara/
uit faciē.merore animi deiicit. Prouer.xvij. Anim⁹ gau/
dens etatem floridam facit. ſpiritus triſtis exiccat oſſa.
Corde letante vultus floret.in merore conſtitutus triſta/
tur. ❡ In antiqua legenda beati Franciſci legitur ſic de
eo. Tantū autem diligebat virū letitia ſpirituali plenum
ꝙ pro generali cōmonitione in quodam capitulo conſcri
bi fecit hec verba. Caueant fratres ne ſe oſtendant extrin
ſecus nubiloſos ⁊ hypocritas triſtes. ſed oſtendāt ſe gau/
dentes in domino hilares ⁊ iocundos ⁊ cōuenienter gra
tioſos. Item ſuper illud Mat.vj. Nolite fieri ſicut hypo/
crite triſtes.dicit Chryſ. Non autem poteſt fieri vt ſit hila
ris qui ieiunat.ideo non dixit. Nolite eſſe triſtes.ſed Noli
te fieri triſtes. Qui em̄ per impoſturas aliquas pallētes
apparent: illi non ſunt triſtes: ſed fiunt. Qui autem natu
raliter propter aſſiduum ieiuniū triſtis eſt: non fit triſtis:
ſed vere eſt. Hec ſancta triſtitia vertetur in gaudiū. Ioā.
xvj. ❡ Sequitur de alia ſpecie acidie.que eſt tedium vite Tedium vite.
que prouenit ex longa triſtitia.vt non ſolum diſpliceat ei
deo ſeruire: ſed etiam viuere. Quod prouenit ex diuerſis
cauſis. Quandoqꝫ eſt tedium vite ex amore dei ⁊ deſide/
rio vite celeſtis. Philip.ij.ex̄ de renun.niſi.§.porro. Greg.
Sancti grauiter tolerant quicquid non ſonat id quod
amant. Item ex conuerſatione malorum mundi.ij. Pe.ij.
ibi. Animam iuſtam iniquis operibus cruciabant. Item
ex nimia tribulatiōe. Iob.x. Tedet aīam meā vite mee.et
ij.ad Corin.j.ibi. Vt tederet etiam nos viuere.iij. Regū.
xix.de Helia: qui petijt anime ſue vt moreret. ⁊ de Saul
ij. Regum.j. Multi deſiderant mori vt preſentes dolo/
res fugiant.et de doloribus ſempiternis non cogitant.cō
tra quos Amos.v. Ve deſiderantibus diē domini. ❡ Se Deſperatio.
quitur de deſperatione alia filia acidie: que ſolet proue/
nire ex triſtitia. Prouerbio.xv. In merore animi deijcitur
ſpiritus.ſcilicet in profundum deſperationis. Et Prouer
bio.xvij. Spiritus triſtis exiccat oſſa. quia fortem animū
deſiccat ab humore gratie: vt per peccatum deſperatio/
nis frangatur. Eccleſiaſtici.xiiij. in principio. Felix qui
non habuit animi ſui triſtitiam: et non excidit ab ſpe
ſua. Hieronymus ſuper.viij. Pſalmum dicit/ ꝙ magis

offendit deū Judas quãdo ſe ſuſpendit:ꝙ̄ in hoc ꝙ euꝫ
tradidit. De hoc peccato Jude de pe.diſt. iij. iudas. et. c.
nihil.et.c.ſceleratioꝛ. Hoc peccatum virtutem ſecundã.
theologicam ſcꝫ ſpem adnihilat. quum dicat pſ̄. xxx. Et
ſpes mea in deo eſt.et/Jn te dn̄e ſperaui.Et Eſa.xl.Qui
ſperant in dn̄o:habebunt foꝛtitudinem.pſ̄. xc. Sperauit
in me et liberabo eū. ¶ Contra hoc peccatum eſt memo/
ria dn̄ice paſſionis.Bernar. Peccaui peccatum grande:
cõſcientia mea turbatur:ſed non perturbatur.q: vulnerū
dn̄i recoꝛdaboꝛ.Quid tam ad moꝛtem: quod non moꝛte
chꝛiſti ſoluatur?Si in mentem venerit tam potens tãq̄
efficax medicamentum:nulla iam poſſuꝫ moꝛbi maligni
tate terreri.Auguſt.Nullus de miſericoꝛdia dei deſperet.
maioꝛ eſt em̄ ei⁹ miſericoꝛdia ꝙ̄ noſtra miſeria. Tardius
ſiquidem videtur ei veniam dare: ꝙ̄ peccatoꝛi accipere.
Sic em̄ feſtinat a toꝛmento conſcientie reum abſoluere:
quaſi eum plus cruciet compaſſio miſeri ꝙ̄ ipſum miſerū
cõpaſſio ſui. ¶ De deſperatis dicitur Baruch.iij.Deputa
tus es cum deſcendentibus in infernum.Bern̄.Si ſupꝛa
modū peccaui:non deſpero.q: ſupꝛa modū doluit in quo
reſpiro.,Si exacerbatur pater in īmanitate ſceleris mei:
mitigabitur in doloꝛe filij ſui.Jtem Bern̄.Omnino pꝛo/
pter manſuetudinem que in te pꝛedicatur currimus poſt
te dn̄e ieſu.pſ̄.xliiij.Pꝛopter veritatem et manſuetudinē
ꝛc.Mat.xj.ibi.Quia mitis ſum.audientes ꝙ nõ ſpernis
pauperē peccatoꝛem.pſ̄.xxj.Neq̄ deſperit depꝛecationē
pauperis.Non hoꝛruiſti cõfitentem latronem.Luc.xxiij.
xxvj.q.vj.agnouimus.de pe.diſt.j.impoꝛtuna.Nec lachꝛy/
mantem peccatricē.Luc.vij.j.q.vij.ſiquis.Non ſupplican
tem.Mat.xv.de pe.di.j.impoꝛtuna.chananeã. Non depꝛe/
henſam in adulterio.Jo.viij.iij.q.vij.poſtulatus.Non ſe/
dentem in teloneo.Mat.ix.ꝛ Luc.v.Non ſupplicantē pu
blicanum.Luc.xviij.Non negantem diſcipulū.Luc.xxij.l.
di.ponderet.ꝛ.c.fidelioꝛ.Nõ crucifixoꝛes tuos.Luc.xxiij.
Non perſequẽtes diſcipulos.vij.q.j.§.hoc etiam tunc.Jn
odoꝛe ergo vnguentoꝝ tuoꝛum currem⁹.Cant.j.ex̄ de ſa
cra vnc.c.vnico.§.refert.℟.chꝛiſt⁹. ¶ Dicebat abbas Pe/
mē de abbate Jſidoꝛo ꝙ quãdo inimic⁹ conturbabat eū
ꝛ ſuggerebat ei deſperationem ꝛ penas:dicens/Poſt hec
oīa in toꝛmenta iturus es.dicebat ei Jſidoꝛus/Quãuis
ego ad toꝛmentum mittar:tamen te ſubtus me inuenio.
¶ Abbati quoq̄ Moyſi frequenter apparuerunt ſpirit⁹
mali:dicentes/Euaſiſti nobis ꝛ nihil poſſum⁹ tibi facere.
quoniã quoties te per deſperationem humiliare volueri
mus:exaltaris.quoties autē exaltare:ita te humilias vt
nullus de nobis accedat ad te. ¶ Jterum quidã ſenex tē
tabatur a cogitationibus per annos.x.ita etiam vt deſpe
raret:dicens/Perdidi animã meam.ſed quatinus ſemel
perij:reuertar ad ſeculū.Quum autem pꝛoficiſceretur:pꝛe/
uenit ad eum vox dicēs illi.Decem anni in quibus depꝛe

Tedium vite.

catus es/coꝛone tue erunt.reuertere ergo ad locū tuum
ꝛ ab omni malo cogitationis tue libero te. Non eſt ergo
bonum quemq̄ deſperare pꝛopter cogitationes. Jlle em̄
magis coꝛonas ꝓuident.vij.q.j.aduerſitas.de pe.diſ.ij.ſi
em̄.ſi vtiliter eas pertractantes tranſierimus ſufferētes
non conſentientes.Jac.j.de pe.di.ij.ſi em̄.Sed nota ꝙ nõ
bene ſperat:qui aliqualiter nõ deſperat.vt deſperationis
metu cautioꝛ fiat.ſm̄ Hiero.de pe.di.ij.ſi em̄.poſt tres co/
lum.℟.verū nec Montanus.De deſperatione Cayn.Ge
ne.iiij.de pe.di.j.ꝛ venit.ꝛ.c.ſerpēs.ꝛ.§.ſe.ex iis.℟. deniq̄.
Hec deſperatio vnū de ſex peccatis in ſpiritumſanctū eſt

Deſperatio.

Mat.xij.vt legitur ꝛ no.de pe di.j.§.poteſt etiam.in gloſ.
peccatum in ſpiritūſanctum ꝛc.Eſt autem nedum deſpe/
ratio verbalis ꝛ mentalis:ſed etiam quodãmodo actua/
lis.ar.bonū.xxiiij.q.iij.de illis.licet quis verbo non deſpe/
ret vel mente.ſcilicet continue peccare:et nunq̄ penitere
Et de talibus dicit Hiero.ꝙ aſſidue peccantiū non miſe/
ret de⁹.xxiij.di.diaconi.v.in ſi.Et peccatoꝛ quū ī ꝓfundū
maloꝛum venerit cõtemnit.Pꝛouer.xviij.xvij.di.nec licu
it.ex̄ de iudi.cum non ab homine.§.j. De bona tempoꝛis
occupatione contra acidiam ꝛ eius filias maledictas.ex̄
de renun.niſi cum pꝛidē.§.verū.ꝛ de con.diſ.v.nunq̄.Jn/
ter alia remedia contra acidiam eſt conſideratio pene fu
ture.Hiere.j.Quid tu vides Hieremia?Uirgam vigilan
tem ego video.Uirga vigilans a ſomno acidie eſt conſi/
deratio pene eterne ꝛ iudicij finalis.

¶ Articulus.lxxvj.

A

Aliud vitium aliquo rum religioſoꝛum iſtius tēpoꝛis qui habent cõmune cū alijs ſecularibus:et vere plus ꝙ̄ alij ſeculares:eſt tumida ꝛ acephala ſupbia.

Uētoſa religioſoꝛū ſupbia.

Superbia autē ſm̄ Climacū in gradu.xxij.de ſupbia. eſt
dei negatio:demonū inuentio:deſpectio hominū:cõdem/
nationis ꝛ iudicij mater:laudū pꝛoles:infructificationis
argumentum:a dei adiutoꝛio effugatio:non ſpiritus ſed
carnis ectaſis pꝛecurſoꝛ ꝛ amentie:lapſuū ꝛ ruinarū con/
ciliatrix:defectionis occaſio:furoꝛis fons:hypocriſis poꝛ/
ta:demonum firmamentum:peccatoꝛū cuſtos:inuiſceroſi/
ſitatis adiutrix:cõpaſſionis ignoꝛãtia:rationis amarus
punitoꝛ ꝛ exquiſitoꝛ:exactoꝛ crudelis ꝛ inhuman⁹:dei lu/
ctatoꝛ cõtrarius:blaſphemie radix.Jnitiū ſuperbie/finis
vane gloꝛie.Mediū/cõtemptus pꝛoximi:ꝛ laboꝛum pꝛo/
pꝛioꝛum ꝛ doloꝛū inuerecunda ꝓpalatio:laudis coꝛdia/
lis amoꝛ:redargutionis odiū.Finis vero negatio dei ad/
iutoꝛij:ꝛ ꝓpꝛie feſtinãtie ꝛ ſolicitudinis extollētia.Mos
demoniacus.Altū ſapiens monachus cõtradicit vehemē
ter.humile vero ſapiens contradicere neſcit.Dedignatur
arrogans monachus ꝛ ſuperbus coꝛde obedientiam poſ
ſidere.Uir altus coꝛde deſiderat pꝛincipatū. Superbis
deus reſiſtit.Jac.iiij.j.Pe.v.Quis ergo hoꝛū valet miſe/
reri?Jmmundus eſt coꝛam deo omnis arrogans coꝛde.
Pꝛouer.xvj.ꝑ alia illa de pe.di.ij.ſi em̄ vltra.v.colum.℟.pe
trus.Et q̄s de cetero eos mundare valebit?Coꝛreptio et
diſciplina/ſupboꝛū ruina ꝛ lapſus.ſtimulus vero/demon
Derelictio autē ectaſis mala ꝛ amētia.Qui amouet a ſe
redargutionē:paſſionē ſignificauit.Qui odit coꝛrectio/
nem:veſtigiū eſt peccatoꝛis.Eccl'i.xxj.Accedēs vero a vin
culo ſoluitur ſcilicet peccato.pſ̄.cxv.Dirupiſti vincula pec
catoꝛis.Superbia eſt diuitiarū ſpiritualiū ꝛ ſudoꝛū per/
ditio.pſ̄.xvij.Clamauerunt nec erat q̄ ſaluos faceret pe/
nitus.q: cum ſuperbia clamauerunt ad dn̄m.ꝛ nõ exau/
diuit eos penitus.q: cauſas contra q̄s oꝛabant non abſci
derunt.Senex redarguebat ſuperbientē fratrē.ille vero
ait.Jndulge pater:q: ſuperbus non ſum.et ſenex ad eum
Et qualem ait fili euidentioꝛē oſtenſionem iſtius nobis
vitij exhibebis:ꝙ̄ ꝛ dicere/ſuperbus non ſum?Noli arro/
gans altū ſapere:quū ſis terrenus.Multi em̄ de celis eie
cti ſunt quū fuiſſent imateriales ꝛ ſancti.Eſa.xiiij.de pe.
di.ij.pꝛincipiū.ꝛ.c.ſi em̄ inquit. ¶ B Monachus pꝛo/
pꝛie eſt non elatus oculus/humilis anime intuitus/ꝛ im/
motus coꝛpoꝛis ſenſus.Monachus eſt q̄ impugnatoꝛes
inſtar beſtiarū aduocat ꝛ irritat quū fugiunt ab eo.Mo
nachus eſt inceſſabilis exceſſus ꝛ triſtitia vite.ij.Coꝛ.vij.
Monachus eſt q̄ ita afficit ꝛ qualificatur virtutibus:ſic/
ut alius delectationibus vitioſis ꝛ cõcupiſcentijs.Mo/
nachus eſt inceſſabile lumē in oculo coꝛdis. Monachus
eſt abyſſus humilitatis.Superbia eſt nouiſſima aīe penu
ria:diuitias ſcꝫ ſpirituales.i.virtutes phantaſticans:ꝛ lu
men in tenebꝛis videre ſe arbitrans.Monach⁹ ſuperbus
demone non indigebit.ipſe em̄ de cetero ſibiipſi fact⁹ eſt
demon ꝛ impugnatoꝛ.Jn coꝛdibus ſuperboꝛum fient ver
ba blaſphemie. Pꝛogenies ſuperbie ſunt ſpiritualium
ruine et lapſus/ira/detractio/amaritudo/furoꝛ/et cla/
moꝛ/blaſphemia/hypocriſis/odium/inuidia/contradi/
ctio/volūtatis pꝛopꝛie cõplacētia ꝛ regulatio/imperſua/
ſibilitas/ꝛ inobediētia.Nemo poteſt venire in cognitio/
nem dei niſi per humilitatem. Uia eundi ſurſum eſt ire
inferius. ¶ Omnia periculoſa et omnes caſus mag/
ni qui acciderunt in mundo:non niſi per eleuationem

capitis acciderũt.ſicut apparet in lucifero creato in celo.
Eſa.xiiij.Luce.x.de pe.di.ij.ſi em̄.ad ſi.⁊.c.principiũ. Et in
Adam inobediẽte.Gen̄.iij.xl.di.quelibet.xj.q.iij.q̄d ergo
Et in phariſeo euangelico.Luc.xviij. Et oĩa bona que fa⸗
cta ſunt magna:propter inclinationẽ capitis facta ſunt.
ſicut patet in beata ꝟgine.Luc.j.xxvij.q.ij.§.j.Et in publi⸗
cano. Luc.xviij.Et in latrone ſancto.Luc.xxiij.de pe.di.j.
importuna.⁊ pluribus alijs.¶ Dixit quidã. Nõ poſſem⁹
nos habere vnam molã grauem:que faceret nos ſemper
caput humiliare:ar.Mat.xviij.ibi.Expedit ei vt ſuſpen⸗
datur mola aſinaria in collo eius.ex̄ de renunt.niſi.§.pro
graui.Et dixit ei quidam.Quomodo poſſemus nos effu
gere iſtam ſuperbiã:Rñdit Egidius.Laua tibi inde ma⸗
nus vbi poſueris os:vbi tenes pedes.Si conſideres bñ⸗
ficia dei:debes inclinare caput tuũ.Si conſideres pecca⸗
ta tua:debes inclinare caput. Ue autẽ illi qui vult hono⸗
rari de malitia ſua.ex̄ de ex.pre.q̄ graue.lxxxvj.di.donare.
Si perſiſtas corã dño integre teipſum vituperãs ⁊ incul⸗
pans ſuperbiam quaſi araneam reputabis.de pe.diſ.j.ve⸗
ritas.ſub.§.quecunq̃. Equus vero ſuperbie vana gloria
eſt ſuper quẽ aſcendit.ſancta vero humilitas ſeipſam in⸗
culpans atq̃ vituperans deridebit equũ etiam aſcenſorẽ
eius.in cantico Moyſi Exo.xv.¶ E Serapion in col⸗
la.de.viij.vitijs.Superbie genera ſunt duo. Primũ carna
le ſcilicet de gloria mundi et carnis.Secundũ ſpirituale.
quod eſt etiã periculoſius.Illos namq̃ ſpecialius impu
gnat quos in quibuſdam virtutibus profeciſſe reperit
Abachuc.j.Cibus ei⁹ electus.vbi Hiero. Job ſubuertere
querit.⁊ deuorato Juda ad turbandos apoſtolos expe⸗
tit poteſtatem.Luc.xxij.de pe.diſti.ij.ſi em̄.ad tres colũ.ꝟ.
fruſtra.¶ D Eſt ſuperbia in religioſis ſicut et in alijs.
In ornatu ⁊ habitu delicato.Heſter.xiiij.Tu ſcis infirmi
tatem meã ⁊ neceſſitatem meam:q: abominer ſignũ ſup⸗
bie ⁊ glorie mee quod eſt ſuper caput meũ. In veſtitu ne
glorieris vnq̃.Eccl'i.xj.Et diues ille indutus erat purpu
ra ⁊ byſſo ad ſuam oſtentationẽ.Luc.xvj.de hac.xxj.q.iiij.
c.j.⁊.c.di.contra morem. Jam religioſi irreligioſi contra
eorum regulas ⁊ ſtatuta in veſtibus precioſitatẽ querũt⸗
ſi poſſunt⸗non vtilitatem.Longitudo per terrã ſerpit.pli⸗
catur cũ ſuturis ſubtiliſſimis.multe ſunt.capitia poſt na⸗
tes deſcendũt.amplitudo ei⁹ vt tentorium eſt. Chordula
minorum ſubtilis ⁊ alba plurimis nodulis terrã tangit.
Quod a Frãciſco humili pro dedecore datũ eſt:priuign⁹
eius accipit ad decorẽ.Crucis habit⁹ crucẽ cõculcat.qua⸗
les foris tales intus.xlj.di.§.ſi. Uide.j.§.ſe.ꝟ.contra ſuper
biam ornatuũ in iſto ar.⁊ in.ꝟ.in qua precioſitate.cum.ij.
ſe. Item eſt in actu.pſ̄.c. Non habitabit in medio domus
mee qui facit ſuperbiam.Exemplũ de Nemroth ſuperbo
robuſto hominũ oppreſſore.Gene.x.vj.di.§.ſi.in ſi. Jtẽ ſu
perbia in ꝟbo.ſicut i Antiocho.ij.Macha.ix.Et in Sen⸗
nacherib ⁊ Rapſace principe ſuo.Eſa.xxxvj.⁊.xxxvij.pſ̄.xvj
Os eorum locutum eſt ſuperbiam.xlvj.di.c.j.de pe.di.ij.ſi
em̄.vltra mediũ.ꝟ.nonne.ibi.loquũtur grandia. Et tot⁹
eorum ſermo ſuperbia eſt.Quod ad literã religioſos pre
cipue tangit.q: ⁊ in diſputationibus et predicationibus
⁊ cõmunibus locutionibus arrogãter ⁊ põpatice loquũ⸗
tur:⁊ actus ⁊ ſigna ſupbie oſtendunt:⁊ ſe extollunt ⁊ lau
dant:⁊ noua ⁊ ſubtilia fari geſtiũt:⁊ ſuas opiniones ma⸗
gnificare:⁊ aliorũ deprimere ⁊ conculcare.nec patiuntur
ſibi ab aliquo cõtradici.⁊ oſtentant que ſciunt ⁊ neſciunt
⁊ que non intelligũt frequenter exponũt ⁊ ſimulant ſe in⸗
telligere.qđ prohibet Chalcedonenſe conciliũ.xviij.q.ij.
quidam monachorũ.Et contra illud quod dicit Ambro.
in li.de officijs:⁊ eſt.xj.q.iij.ſiquis vero.ibi. Quoniã veri⸗
tatis ea regula eſt:vt nihil facias cõmendandi cauſa tui
quo minor alius fiat.neq̃ ſi aliquid boni operis habeas:
id ad deformationem alterius ⁊ vituperationẽ exerceas.
Nam ⁊ aliorũ honores non debent eſſe alijs occaſio nocẽ
di.C.de ſtatuis ⁊ imagi.l.vlti. Nec aliquis debet appetere
per quod honor aliorũ imminuatur.xcix.di.nullus. Item

ſuperbia in loco.pſ̄.lxxiij. Superbia eorũ qui te oderunt
aſcendit ſemper.Et tales religioſi appetunt ad literã pri
mas cathedras in ſynagogis:⁊ primos accubit⁹ in cenis
Mat.xxiij.vbi Rabanus. Notandũ q̄ non ſalutari in fo⸗
ro⸗non primo ſedere vel diſcũbere vetat eos quibus hoc
officij ratione competit:ſed eos qui hec ſiue habita ſiue
non habita indebite amant:a fidelibus quaſi improbos
docet eos cauendos.De ſupbia pro loco vel in loco.xlviij.
di.§.j.cum.ij.c.ſe.ꝟ.elatio.Et ſuperbia ꝓprie diabolo attri
buitur.Luc.xiiij.Recũbe in nouiſſimo loco.¶ E Con⸗
tra hanc quadruplicem ſpeciem ſuperbie attende chriſti
quadruplicem humilitatẽ.Luc.ij. Inuenietis infantem.i.
non fantem⸗contra ſuperbiã in verbo. Pãnis inuolutum
contra ſuperbiã in ornatu. Et inuolutũ⸗contra ſuperbiã
in actu manuum vel inceſſu pedum. Poſitum in preſepio
contra ſuperbiã in loco.¶ F Item Greg. quadruplicẽ — Supbia quadru⸗plex.
ſuperbiam ponit principaliter in moralibus.Una eſt quũ
quis quod habet⸗a deo ſe habere non recognoſcit. cõtra
illud Ro.xj.Quis prior dedit illi:⁊ retribuetur ei:quoniã
ex ipſo⸗⁊ per ipſum⸗⁊ in ipſo ſunt omnia. Et.j.ad Corin.
iiij.Quid habes quod nõ accepiſti:Si autẽ accepiſti:q̄d
gloriaris quaſi non acceperis:Unus magn⁹ gradus hu
militatis eſt in homine⸗cognoſcere ſemp ſe eſſe contrariũ
bono ſuo.Ramus humilitatis ⁊ donũ eſt⸗reddere aliena
⁊ non ſibi appropriare ea.hoc eſt oĩa bona deo attribue⸗
re cuius ſunt:⁊ ſibi mala. Jac.j.Omne donum ⁊c.ij.q.j.q̄
pio.Beatus qui ſe habet vilem corã hominibus: ſicut ſe
vilem inuenit coram deo.Beatus qui ſe iudicat nunc: q:
non veniet in aliud iudicium.j.Cor.xj.de pe.di.j. iudicet.
Beat⁹ hõ q̄ ambulat fideliter ad iudicium ⁊ ad obediẽtiã
alterius.Hoc em̄ fecerunt apoſtoli etiã repleti iam ſpiri⸗
tuſancto.xxj.di.in nouo.xciij.di.qui cathedram.Qui vult
pacem ⁊ trãquillitatem habere:omnem hominem repu⸗
tet ſuperiorem ſuũ ⁊ dominum.Luc.xxij.Qui maior eſt in
vobis fiat ſicut minor. Idem Matthei.xx. Beat⁹ ille qui
non vult videri in ſuis verbis ⁊ moribus:niſi in illa com⸗
poſitione in qua diuina gratia cõpoſuit eum.Mat.vj.At
tendite ne iuſtitiã veſtrã faciatis coram hoibus vt videa⸗
mini ab eis.¶ Alia eſt quum quod habet boni tẽporalis
vel ſpiritualis⸗ſuis meritis ſe reputat habuiſſe.contra id
j.ad Cor.xv.Gratia dei ſum id quod ſum.Si autẽ gratia
iam non ex operibus:alioquin gratia iam non eſt gratia
Ad roma.xj.j.q.j.gratia.¶ Alia eſt quũ quis ſe iactat vel
reputat habere quod non habet.contra id Apoca.iij. Di⸗
cis q̄ diues ſum ⁊ locupletatus:⁊ nulli⁹ egeo: ⁊ neſcis q:
tu es miſer ⁊ miſerabilis ⁊ paup ⁊ cecus ⁊ nudus.¶ Alia
eſt quum quis nõ appetit q̄ aliquis habeat qđ ipſe habet
⁊ ſingulariter vult in omnibus apparere. Iſta eſt ſupbia
iſtius euangelici phariſei.Luce.xviij.qui aſcendit in tem⸗
plum⸗dicens. Non ſum ſicut ceteri hominum. Iſti inuidi
ſunt filij ſuperborũ.q: mater inuidie ſm Aug.ſupbia eſt.
vnde dicit. Tolle matrẽ: non erit filia.q: ſuperbus parẽ
non patitur.ſicut patet in lucifero.Eſa.xiiij.⁊ de pe.diſ.ij.
principium.Adde hic qđ ſcripſi.j.§.prox.ꝟ.j.¶ Joã.caſſi.
in.xij.li.de ſpiritu ſuperbie.Hui⁹ beſtie immanis ⁊ ſeuiſſi
me duo ſunt genera. Unũ quo ſpirituales viri.ſummiq̃
pulſantur.Aliud quo incipientes penitẽtiam carnaleſq̃
cõplectitur.Quemadmodũ vero hui⁹ morbi virus per⸗
nicioſiſſimũ deuitemus⸗inſtrui poterimus:ſi ruine ange
lice cauſas atq̃ originem proſequamur.Eſa.xiiij.Lucifer
namq̃ indutus diuina claritate⸗⁊ inter ceteras ſuperbas
virtutes cõditoris largitate prefulgens.de pe.diſt.ij.prin
cipium.⁊ ſplendorẽ ſapientie et virtutum plenitudinẽ q̄
ornabatur gratia conditoris nature ſue potentia nõ mu
nificentie illius beneficio ſe credidit obtinere. Et ob hoc
elatus tanq̃ qui ad perſeuerantiam puritatis huius di⸗
uino non egeret auxilio:deo ſe ſimilem iudicauit: vtpote
qui nullius indigeret.pſ̄.xv.Bonorum meorũ non indi⸗
ges.quemadmodum deus auxilio liberi ſcilicet arbitrij li
bertate confiſus per illam credens affluẽter ſibimet oĩa
ſuppeditari

ſuppeditari que ad conſummationē virtutum vel per/
ennitatē ſumme beatitudinis ptinerent. Hec ei ſola co/
gitatio facta ruina eſt. ob quā deſertus a deo quo ſe cre/
didit nō egere: inſtabilis repente ac nutabūdus effect⁹/
⁊ infirmitatem ꝓprie nature pſenſit: ⁊ beatitudinē qua
dei munere fruebatur amiſit. Et quia dilexit. ps. lj. ꝟba
precipitationis: quibus dixerat/ ſcʒ corde/ In celum con
ſcendam. ⁊ linguaʒ doloſam qua vel de ſe dixit. Eſa. xiiij.
Ero ſimilis altiſſimo. vel de Adā ⁊ Eua. Eritis ſicut dij.
Geñ. ij. ps. lj. deus deſtruet illum in finem. euellet eum. ⁊
emigrabit de tabernaculo ſuo: ⁊ radicem ſuam (ſupbos
charactere ſuperbie infectos. Apoca. xx.) de terra viuen
tium. Tunc ruinam eius iuſti videntes timebunt/ electi
⁊ boni angeli. de ꝯſe. diſt. j. hi duo. ⁊ ſuper eum ridebunt
dicentes. (Quod etiā ad hos qui ſine protectione ⁊ au/
xilio dei ſummū bonum perficere confidunt. xxiiij. q. iij.
quidam. ꝟ. pelagiani. ex de here. ad noſtrū. ꝟ. v. in clemē.
iuſtiſſime dirigetur.) Ecce homo qui nō poſuit deū ad/
iutorem ſuū. ſʒ ſperauit in multitudine diuitiarum ſua/
rum. ⁊ preualuit in vanitate ſua. ¶ G Contra hanc ſu/
perbiam Dauid ps. cxxx. Domine non eſt exaltatum cor
meū: neq; elati ſunt oculi mei. Neq; ambulaui ī magnis
neq; in mirabilibus ſuper me. Si non humiliter ſentie/
bam ⁊c. Et iterum. ps. c. Non habitabit in medio dom⁹
mee qui facit ſuperbiam. Iterum orat. Non veniat mihi
pes. ſcʒ affectus ſuperbie. ſciens quia deus ſuperbis reſi
ſtit. Iac. iiij. ⁊. j. Pe. v. Sed notādum quare ſingulariter
dicitur ꝙ deus ſuperbis reſiſtat. Alia namq; vitia vel in

Cur de⁹ reſiſtere dicat̃ ſu/pbis.

vnūquēq; delinquentium tantūmodo retorquentur. vel
in ſuos participes. i. in alios hoīes vident̃ admitti. Hoc
vero ꝓprie pertingit ad deum: ⁊ eum ſpecialiter dignuʒ
eſt habere contrariū. Item q: ſicut deus dicit/ Ego ſum
Exo. iij. Jo. viij. Ita oīs ſuperb⁹ dicit/ Ego ſum ſcʒ bon⁹
ſapiēs/ pulcher/ nobilis/ diues. Apoč. iij. ⁊ ſupra vbi alia.
⁊ ſic quodāmodo deum ſe facit. ſicut ſathan deo ſimileʒ
ſe eſſe voluit. Eſa. xiiij. Unde Ezech. xxviij. Dixiſti. Deus
ego ſum. ⁊ in cathedra dei ſedi. Hanc ſupbiam luciferi
chriſtus ſua humilitate curauit. Ille dicit/ in celū conſcē
dam. Eſa. xiiij. Iſte dicit. in ps. cxlij. Humiliata eſt in ter/
ra vita mea. Ille dicit/ Ero ſimilis altiſſimo. Iſte quū in
forma dei eſſet: ſemetipſum exinaniuit ⁊ humiliauit for/
mā ſerui accipiēs. Phil. ij. Ille dicit. Eſa. xiiij. Sup aſtra
dei exaltabo ſoliū meuʒ. Iſte dicit. Mat. xj. Diſcite a me
q: mitis ſum ⁊ humilis corde. Iſte dicit. Neſcio dominū:
⁊ iſrael nō dimitto. Exo. v. Iſte dicit/ Si dixero quia non
noui eū: ero ſimilis vobis mendax. Jo. viij. Quidam fra
ter ꝓbatiſſimo ſeni cōfeſſus eſt. vitio carnis ſe grauiſſi/
me impugnari. Nā ꝯtra vſum nature deſiderio patiēdi
magis ꝙ inferēdi ignominiā intolerabili eſtu libidinis
vrebatur. Uide qđ no. xxxij. q. vij. adulterij. in gloſ. ij. Cui
ſenior originē morbi preuidens grauiter ingemiſcēs ait.
Tā nequā ſpūi tradi te dñs nequaq̄ pmiſiſſet niſi aliq̄d
blaſphemaſſes in eum. qđ ille cōfeſſus eſt. ſcʒ in dei filiuʒ
ſe cogitatione impia blaſphemaſſe. ¶ H His indicijs

Indicia ſupbie.

ſupbia agnoſcitur. Ineſt primit⁹ in loquela eius clamor.
In taciturnitate amaritudo. Excelſus ⁊ effuſus in leti/
tia. Riſus irrationabilis. In ſerietate triſtitia. In reſpō
ſione rancor. Facilitas in ſermone. Uerba paſſim ſine vl
la cordis grauitate erumpentia. Expers patiētie. Incō/
paſſiuus. Audax ad cōtumelias irrogandas. Ad tolerā
dum puſillanimis. Ad obediendnʒ difficilis. niſi in quo
eum deſiderium ſuū voluntaſq; preuenerit. Ad recipien
dam exhortationē implacabilis. Ad reſecandas volūta/
tes infirmus. Ad ſuccūbenduʒ alijs duriſſimus. ſempq;
ſuas definitiones ſtatuere cōtendens: ipſe vero nequaq̄
cedere alterius acquieſcens. Et ita fit vt incapax cōſilij
ſalutaris effectus/ ſuo potius credat ꝙ iudicio ſeniorū.
Nullo modo poterit in aīa virtutum ſtructura conſurge
re: niſi prius iacta fuerint vere humilitatis in corde no/
ſtro fundamina: que firmiſſime collocata perfectionis ⁊
charitatis culmen valeant ſuſtinere. ita videlʒ vt primū
fratribus noſtris humilitatem veram intimo cordis ex/
hibeamus affectu: in nullo ſcʒ acquieſcentes eos contri/
ſtare vel ledere. qđ nullatenus poterim⁹ implere: niſi re/
nūtiatio vera/ que in expoliatione omniū facultatum ac
nuditate conſiſtit: in nobis fuerit chriſti amore fundata.
Deinde obedientie iugum et ſubiectio ſimplici corde ac
ſine vlla fuerit ſimulatione ſuſcepta. ita vt preter abba/
tis mandatum nulla penitus voluntas viuat in nobis.
Quod nō alius poterit obſeruare: niſi qui non ſolum ſe
mortuū huic mundo/ verum inſipientem iudicauerit ac
ſtultum vniuerſaq; que fuerint a ſenioribus imperata/
ſine vlla diſcretione perficiat ſacroſancta ea credens ac
diuinitus ꝓmulgata. huc uſq; Ioā. caſſ. ¶ Superbia eſt
timor animi repletus ſanie. Aduētum ſupbie xenodoxia
nuntiat. Ne dederis in ſupbiam animā tuam: ⁊ non vide
bis phantaſias horribiles. Anima ſupbi derelinquitur a
deo: ⁊ demonū efficitur gaudium. Per diem conturbat̃
cogitationū formidine. ⁊ vmbram auiū expaueſcit. Uox
folij ſuperbo fauorem incutit. Superbus monachus ar/
bor ſine radice: ⁊ non ſufferet impetus ventorum. Quā
do conſcenderis in virtutum culmina: tunc tibi cautela
plurima neceſſaria eſt. Qui em̄ in pauimento ceciderit:
velocius ſurgit. Qui vero ab alto corruet: mortis pericu
lum ſuſtinet. ¶ Egidius. Beatus qui abſcondit reue/
lationem dñi. quia nihil occultum qđ non reuelet deus
quū vult. Siquis eſſet ſanctior in hoc mundo: ⁊ reputa/
ret ſe viliorem de mūdo: in hoc eſſet humilitas. Humili/
tas neſcit loqui. ⁊ patientia nō audet loqui. Humilitas
mihi eſſe videtur quaſi fulgur. Sicut enim fulgur facit
percuſſiones terribiles: ⁊ poſtmodum nihil poteſt inue/
niri ex eo. ſic humilitas diſſipat omne peccatuʒ: ⁊ eſt ini/
mica oīs peccati: ⁊ facit homineʒ ſeipſum nihil reputari.
Per humilitatē inuenit homo gratiā coram deo ⁊ paceʒ
cum hoībus. Sicut em̄ ſi aliquis magnus vellet mittere
filium ad aliquē locuʒ: nō poneret eum ſuper equū indo
mitum iroſum ⁊ calcitroſum: ſed ſuper equū manſuetū
⁊ ſuauiter ambulantem. ſic deus nō ponit gratiam ſuaʒ
in ſuperbis: ſed humilibus. Chryſo. Humilis a nulla ca/
pitur paſſione. non ira hunc moleſtare poteſt. non glorie
cupido. non emulatio. non ʒelotypia. Aug. Pergite viā
pede humilitatis. Ipſe exaltat humiliter ſequentes: quē
deſcendere non piguit adiacentes. Aug. Alta flectuntur
⁊ vacua replentur. Nūquid qui humilibus dat gratiam:
humili aufert datam? Iaco. iiij. Ergo argumentū ſupbie
eſt ſubtractio gratie. in ps. xviij. Et emundabor a delicto
maximo. gloſ. i. ſuperbia. Eccli. x. Eſt odibilis coram deo
⁊ hominibus ſupbia. ⁊. j. Quid ſupbis terra ⁊ cinis? ⁊. j.
Initium ſupbie hoīs apoſtatare a deo. qm̄ ab eo qui fe/
cit illum receſſit cor eius. qm̄ initium oīs peccati eſt ſup/
bia. qui tenuerit illam adimplebitur maledictis. i. vitijs.
Interlinearis gloſ. dicit. De ſupbia naſcūtur ſchiſmata/
hereſes/ detractiones/ inuidia/ verboſitas/ iactantia/ cō/
tentiones ⁊ hmōi. Eſa. xxviij. Ue corone ſupbie effraym
Sap. v. Quid profuit nobis ſupbia? dicūt dānati. Eccli.
iij. Synagoge ſupboꝝ non erit ſanitas. Duriſſimū verbū
contra ſupbos/ ꝙ hoc vitium nō ſanatur. Uitium ſupbie
caput eſt ſerpentis antiqui. Geñ. iij. Ipſa conteret caput
tuuʒ. Serpens modica percuſſione capitis extinguitur.
Hiero. Lubricus eſt antiquus ſerpens. niſi capite tenea/
tur: totus ſtatim elabitur. Caput vitioꝝ ſuperbiam fuge
re debemus. de quo capite/ Non eſt caput nequius ſuper
caput colubri. Eccli. xxv. Extincto hoc capite facile alia vi
tia extinguūtur. Chryſo. Tolle hoc vitium/ vt nō velint
hoīes hoībus apparere: ⁊ ſine labore omnia vitia reſecā
tur. Dauid Goliath in fronte percutit ⁊ occidit. j. Regū
xvij. Et (ſic em̄ interpretatur Dauid/ manu fortis.) ſup/
biam extinguit. ⁊ iſrael. i. aīa videns deū liberat̃. ¶ Su/
perbia turris Babel eſt: que vult celum ꝓtingere. Geñ.
xj. quia ſupbia precipue celeſtes ⁊ ſpirituales ⁊ religio/

los impuguat. ⁊ magnam partem deijcit. ps. xc. Unde a
dextris cadunt decē milia. Superbia natione celeſtes im-
petit mentes. Et frater Jacobus tudertinus ait. Super-
bia in celis ſedet: humilitas in ſterquilinio. ſup illud ps
xviij. Si mei nō fuerint do. tunc imacu. ero. ⁊ emū. a deli.
maximo. Dicit glo. Uitium ſupbie vltimū redeuntibꝰ ad
dn̄m: ⁊ pꝛimū recedentibus. Alijs vitijs fugientibus ſu-
perbia in campo remanet: nō ceſſans ab impugnatione
hoīs quādiu viuit. Item ſuper pꝛe. ꝟ. Tunc imaculatus
ero. gloſ. Superbia eſt initiū ⁊ cauſa oīs peccati. qua qui
caret vere eſt imaculatus. Job penult. Ipſe eſt rex ſuper
omnes filios ſupbie. Gꝛego. Euidentiſſimū ſignū repꝛo
boꝝ ſuperbia eſt. humilitas electoꝝ. Quū ergo quis eaꝫ
habere cognoſcitur: ſub quo rege ſit vel militet inuenit.
Supbus imago diaboli eſt per ſimilitudinē ⁊ eius cha-
racterem poꝛtat. Apoc. xix. Gꝛego. Apoſtate angelo ho-
mo ſimilis efficitur: dum homo hoībus ſimilis eſſe dedi-
gnatur. Pꝛouerb. xiij. Inter ſupbos ſemper iurgia ſunt.
In ps. j. In cathedra peſtilentie non ſedit. gloſ. Peſtilen
tie eſt moꝛbus late peruagatus: quo pene oēs inuoluun
tur. hic eſt amoꝛ dominādi: quo vix caret aliquis. quoniā
pauci euadunt quibus libido dominādi nō dn̄et. Bern̄.
Foꝛnicatoꝛ ſemetipm̄ dehoneſtat. Iniurioſus pꝛoximuꝫ
moleſtat. Elatus quātum in ſe eſt deum inhonoꝛat. Glo-
riam meā alteri non dabo. Eſa. xlij. ait dn̄s. Et ſuperbus.
Et ego eam mihi etſi non dederis vſurpabo. Job. xxxj.
Oſculatus ſum manū meā oꝛe meo. q eſt iniquitas maxi
ma. quia victoꝛis ſui gratiā negare conuincit. ad Roma.
vij. Uictoꝛia aūt per Jeſum chꝛiſtuꝫ. quiſquis ſibi tribuit
qd̄ operatur. Item Gꝛeg. Quū omnia vitia a deo fugi-
ant: ſola ſupbia ſe deo opponit. Sup illud Job. xv. Pin-
gui ceruice armatꝰ eſt. Ceruix eſt opulenta ſupbia affluē
tibus rebus. Augu. Uermis diuitiarū ſuperbia eſt. Item
Gꝛeg. Quāto coꝛam hoībus eſt gloꝛioſioꝛ: tanto coꝛam
deo ⁊ angelis eius eris vilioꝛ. Amos. vj. Deteſtoꝛ ego ſu-
perbiā. Pꝛouerb. vj. Odit deus oculos ſublimes. Hugo
de ſancto victoꝛe. Supbia aufert mihi deum: inuidia pꝛo-
ximū: ira meipm̄. Gꝛeg. Pꝛopter magnū pctm̄ ſuperbie
deus humilis venit. Phil. ij. Iſte ingens moꝛbus aiaruꝫ
oīpotentem medicū de celo adduxit: vſqꝫ ad foꝛmā ſerui
humiliauit: cōtumelijs egit: ligno ſuſpendit: vt ſalute tā
te medicine curaretur hic tumoꝛ. Erubeſcat hō eſſe ſup-
bus: ꝓpter qd̄ factus eſt humilis deus. Eſa. v. Humilia-
bitur vir: ⁊ oculi ſublimium depꝛimentur. Hiere. lj. Ecce
ego ad te mons peſtifer. Abdi. j. Si exaltatus fueris ⁊c.
ps. xxx. Retribuet abundanter facientibus ſuperbiam.
¶ I Cadit per ſupbiā lucifer de celo. Eſa. xiiij. xvj. q. ij.
viſis. xl. di. quelibet. Adā de paradiſo. xl. diſt. p. c. quelibet.
⁊. c. adam. de pe. di. ij. §. romanos. ꝟ. adam. ⁊. ꝟ. item ſine
charitate. ⁊. c. quō. c. pnceps. c. qm̄. Saul de regno. j. Reg.
xv. de pe. di. ij. fugerat. Cayn a dei gr̄a. q: ſuperbus pctm̄
noluit cōfiteri. Gen̄. iiij. de pe. di. j. §. ex his. ꝟ. cayn quoqꝫ
⁊. c. ſerpens. Roboam pꝛiuatur decem tribubus. qui ait.
Minimus digitus meus groſſioꝛ eſt doꝛſo patris mei.
iij. Reg. xij. vij. q. j. deniqꝫ. Sennacherib punit. Eſa. xxxiij.
Supbia tua aſcendit ⁊c. Nabuchodonoſoꝛ. Daniel. v. de
pe. diſ. j. §. ex his. ꝟ. nabuchodonoſoꝛ quoqꝫ. c. quēobꝛem.
Et Holofernes. Judith. vj. ⁊. xiiij. ⁊. xv. Et Aman. Heſter
vij. Antiochus. ij. Macha. ix. Phariſeus. Luce. xviij. Pe-
trus pꝛeſumens. Matth. xxvj. l. di. fidelioꝛ. Pꝛouerb. xv.
Abominatio dn̄i eſt oīs arrogans. Sap. iiij. Dirūpet deꝰ
inflatos. Super illud. j. Macha. vj. de Eleazaro elephā-
tem interficiente. ⁊ ab eo oppꝛeſſus eſt. gloſ. Sub hoſte
quē occidit/ moꝛitur: qui de culpa quā ſuperat/ eleuatur.
Gꝛego. Ualde male diiudicant: qui ad mercedem eoꝛuꝫ
ſufficere humanos fauoꝛes putāt. Itē. Quū ꝓ bono ope
laus trāſitoꝛia qrit: res eterna retributiōe digna vili pꝛe
cio vendit. Job. xviij. Cōſumat bꝛachia ipſiꝰ pmogenita
moꝛs. gloſ. ibi pmogenita moꝛs eſt ſupbia initiū oīs pcti
gloſ. ſup illud Jo. vj. Hec eſt volūtas eiꝰ. De tumētibꝰ pe-
rit. de puſillis nihil. Eccli. iij. Synagoge ſuperboꝛū non
erit ſanitas. Job. xvj. Cūctis diebꝰ vite ſue ſupbit impiꝰ.
Aug. Nemo inſanabilioꝛ eo qui ſibi ſanus videt. Bern̄.
Scio lōge eſſe a ſalute membꝛū quod obſtupuit: ⁊ egrū
ſe non ſentientem periculoſius laboꝛare. Seneca. Ideo
ad ſanitatem difficulter ꝑuenimus: q: nos egrotare ne-
ſcimus. Supbus nō videt. Aug. Tumoꝛ claudebat ocu-
los meos. ⁊ ideo non timet. Timoꝛ dn̄i ſanctus oēm tu-
moꝛem expellit. ⁊ cuſtodit oīa illa bona que nō poſſunt
dici nec cogitari. qd̄ donū quia magnū eſt paucis datuꝫ
eſt. Qui nō timet: oſtendit ſe nō habere quod perdit. Ti-
moꝛ dei regit homies: ⁊ facit eos venire in gratiam dei.
quā ſi homo habet: timoꝛ dei conſeruat eam. ⁊ ſi non ha
bet: facit ad eam ꝑuenire. Omnes creature que cecide-
rūt/ nunꝙ̄ cecidiſſent: ſi h donū habuiſſent. Eccli. xxxvij.
Si non in timoꝛe dei firmaueris te inſtanter: cito ſubuer
tetur domus tua. Hoc ſanctū donū nō eſt niſi ſanctoꝝ et
ſanctarū. ⁊ qn̄ aliquis eſt magis gratioſus: magis eſt hu
milis ⁊ timoꝛatus. ¶ L Species ſupbie due ſunt. Una
eſt interioꝛ: altera exterioꝛ. Interioꝛ in ſuperbiam intelle
ctus ⁊ ſupbiam affectus diuiditur. Supbia intellectꝰ Supbie ſpēs.
quatuoꝛ habet ſpecies. Pꝛima laboꝛant philoſophi dicē-
tes. ps. xj. Labia noſtra a nobis ſunt. quis noſter dominꝰ
eſt? Secunda ingrati. quia putant ſe habere bona pꝛo
meritis. Bern̄. Exaggera queuis merita: ⁊ extolle ſudo-
res. ps. lxij. Melioꝛ eſt miſericoꝛdia dn̄i ſup vitas. Con-
tra hanc Paulus. j. ad Coꝛ. xv. Gꝛatia dei ſum id quod
ſum. ⁊ ſupꝛa dixi. ⁊ ps. cij. Qui coꝛonat te in miſericoꝛdia
⁊ miſeratiōibus. Tertia q̊ magnꝰ eſt ⁊ magnū ſe repu-
tat. qd̄ eſt maxima in intellectu ſuperbia. qd̄ apparet per
cōtrariam eius virtutem. De qua Bern̄. Magna eſt ⁊ ca
ra ⁊ rara virtus ꝑfecto mirabilem te apparere: ⁊ contē-
ptibilem reputare. ego hoc ceteris virtutibus mirabiliꝰ
iudico. Et iterum idem. Magna pꝛoꝛſus ⁊ rara virtus
humilitas honoꝛata. Et Chꝛyſo. Hoc vere magnū ⁊ mira
bile eſt: ſi is qui vere magnus eſt/ nihil de ſe magna ſen-
tit aut loquitur: ſed omniū ſe vltimuꝫ iudicat. Pꝛouerb.
xxvj. Uidiſti hoīem ſapientē ſibi videri: magis illo habe-
bit ſpem ſtultus. Et talis deo ingratiſſimus eſt. q: de ſuo
beneficio gloꝛiatur. Bern̄. Nūquid perit quod datur in-
grato? Quarta ſpecies eſt ꝙ talis nō vult ſibi parem vi
dere: ſed ſolus ſuper oēs ſedere. Adde hic quod ſcripſi ſu
pꝛa in. §. pꝛimo. ꝟ. Item Gꝛeg. De hoc Hieronymus lo-
quens cōtra pꝛelatos. Dn̄ici patrimonij dāna conquiri-
tis: dum ſoli vultis in eccleſijs potentari. Non ſic Abꝛaā.
Gen̄. xviij. Loquar ad dn̄m quū ſim puluis ⁊ cinis. Ubi
Gꝛeg. Aperte cernimus in quo loco ſe poſuerat: q̊ ſe pul
uerem ⁊ cinerem etiam quū loqueretur dn̄o eſtimabat.
Qua ergo pena feriendi ſunt: qui ad ſumma nō pꝛofici-
unt: ⁊ de infimis ſe extollunt. Bern̄. Noli te cōparare ma
ioꝛibus: noli minoꝛibus: noli alicui: noli vni. Qui enim
ſcis an minus ille cuius vitam ſceleratiſſimā ac ſingula-
riter fetidam hoꝛres/ ⁊ ꝓpterea ſpernis: melioꝛ te in ſe q̄-
dem futurus ſit: in deo vero iam ſit? Recūbe ergo in loco
nouiſſimo. Luce. xiiij. Idem. In anima non eſt timenda
quātalibet humiliatio. Hoꝛrenda autem nimiūqꝫ pauē-
da vel minima pꝛeſumpta erectio. ſicuti ſiquis ingredit
per oſtium baſſum: nō eſt periculum quātumcūqꝫ ſe incli
nauerit. nocet autem plurimū: ſi plus ꝙ̄ menſura oſtij pa
titur te erexeris ⁊ impingas ⁊ conquaſſato capite colli-
daris. Bern̄. Phariſeus exufflauit miſericoꝛdiam/ dum
diſſimulauit miſeriam. Luce. xviij. Item Bern̄. Nolo vt
nuſꝙ̄ arbitreris lucere ſolem cōmunem: niſi in cella tua.
nuſꝙ̄ eſſe ſerenū: niſi penes te. nuſꝙ̄ operari gratiā dei:
niſi in ꝯſcientia tua. Malo te cogitare vbiqꝫ eſſe ſerenū
niſi apud te: ⁊ peius de te ꝙ̄ de alio eſtimare. Sup illud
Matth. v. Qui autē dixerit fatue ⁊c. gloſ. Non modicus
furoꝛ eſt quē deus ſapiētie ſale cōdiuit infatuatū dicere:
⁊ ſalienti deo derogare. Item Bern̄. Qui ꝑfecte examī-
nando ſemetipm̄ intelligit: ſuo pctō nullius pctm̄ exiſti-

mat maius: quod nō fuit ſuū intellexit. ¶ Timēda etiā eſt ſuperbia in affectu. Unde ⁊ dñs diſtulit incarnari: vt preſumptio ceſſaret humana: que nec naturalem nec ſcriptam legem per ſe poterat adimplere. Propter hoc etiā deus aliquoties permittit aliquos cadere in aliqđ mortale: vt non preſumant. Aug. Audeo dicere ſuperbis eſſe vtile cadere in aliquod mortale apertum peccatū. vnde ſibi diſpliceāt: qui ſibi iam placēdo ceciderūt. Salubrius em̄ Petrus quādo fleuit ſibi diſplicuit: q̄ placuit quum preſumpſit. Ad hoc. l. di. conſiderandum. ⁊. c. fidelior. Itē Augu. ſuper ps. xxx. Infirmata eſt in paupertate virtus mea ⁊c. Non firmaretur (inquit) niſi īfirmaretur. Multos impedit a firmitate preſumptio firmitatis. Itē Grego. Dauid cadente nemo ſuperbiat. j. q. vij. ſiquis omnez. de pe. di. iij. ille rex. ¶ L De ſpeciebus p̄ſumptiōis. Una eſt quū aliq̄s preſumit quod alij non preſumūt. vt in opinionibus/in conſcientia/⁊ in audacia extreme vite/in ħ infirmo tempore ⁊ carnali/aggrediens perfectorū ſemitas de egypto. qui fuerunt gigantes: nos vero locuſte. Numeri. xiij. in fi. Alia ſpecies/quādo aliquis cōfidit et p̄ſumit de viribus ſuis vel ſciētia vel amicis. Hiere. xvij. Maledictus homo qui cōfidit in hoīe ⁊c. Eſa. xxxvj. Ecce ꝯfidis ſuper baculum ⁊c. xxiij. q. iij. §. j. Tertia/quādo aliquis p̄ſumit de victoria/qui adhuc eſt ī bello. iij. Reg. xx. Non glorietur accinctus ⁊c. Et vocat gloſ. accinctum illum qui adhuc eſt in armis ⁊ in acie. diſcinctum vero: q̄ victor eſt ⁊ arma depoſuit. Et ideo dixit quidā pater fratri dicenti ſe mortuū. Et ſi tu mortuus es: diabolus mortuus nō eſt. Greg. Quis vero tute poteſt laudari: qui et de preterito meminit ſe habere qđ doleat: ⁊ de futuro videt ſibi ſupeſſe quod timeat? Alia quādo quis de perfectione preſumit: qui adhuc in inchoatione eſt. ps. lxxvj. et dixi nūc. Greg. Si a bonis inchoatis nolumus laſſeſcere: neceſſe eſt vt ſemp̄ credamus nos ichoare. Alia quū de pctō preſumit exire quum voluerit. Eccli. xxix. Repromiſſio nequiſſima multos perdit. De ſuperbia exteriori que apparet in ipſo corpore hoīs/in equis/in ornatu/in amplitudine familie/in cōuiuijs/in edificijs/in vtenſilibus/⁊ libris deauratis/require in ſumma de vitijs. ⁊ tetigi ſupra in defectib⁹ prelatorū in iſta parte. ij. in. §. ſeptima. in p̄n. ⁊ in fi. ⁊ in. §. nūc autem. ℣. offendunt. ar. xvj. et tangam inferius. ¶ Eſt autez ſuperbia membrorū/oris/colli/oculorū/pedum/⁊ manuū. De ſuperbia oris ps. xj. Diſperdet domin⁹ vniuerſa labia doloſa ⁊ linguam magniloquā. Prouer. xiiij. In ore ſtulti virga ſuperbie. xlvj. di. c. j. de pe. di. ij. ſi em̄ inquit. poſt. v. colum. ℣. hi ſunt fontes. ibi. Superbia em̄ vanitatis loquūtur. ⁊. j. Totus eorum ſermo ſuperbia eſt. De extollentia oculorū. Eccli. xxiij. Extollentiam oculorū meorū ne dederis mihi. Prouerb. vj. Odit deus oculos ſublimes. De ſuperbia ceruicis vel colli Iob. xv. Cucurrit aduerſus deum extento collo. ps. cxxviij. Dñs iuſtus concidet ceruices peccatorū.

De ſuperbia ceterorū membrorū Eſa. ij. Pro eo q̄ eleuate ſunt filie ſion: ⁊ ambulauerūt extento collo: ⁊ nutib⁹ oculorū ibant: ⁊ plaudebant ⁊ ambulabāt pedibus ſuis: ⁊ compoſito gradu incedebāt. ¶ Narrat Io. caſ. in lib. coll. collatione. j. Sereni de ſpūalibus nequitijs/q̄ ſunt quidam demones dicti cacubi hoīes inficientes: vt nunc ſe erigant quodam inani tumore ſupra proceritatem ſui corporis: nunc vero ſe velut accliues ⁊ humiles ſubmittant. Qui vero demones ſupra gentem vanigloriosam Hiſpanam ſupra ceteras nationes: que de ſordibus barbe ⁊ capitis ⁊ manuū ⁊ vnguiū gloriatur: plenū dñium acceperunt. qui cōmuniter a talibus demonibus agitati p̄ſertim eorū nobiles nūc caput inclinant. nunc eleuāt: oculos trans celum leuant. xxxvij. di. nōne. nūc in terram defigunt: neminē recte vix inſpicientes. cum medio ſancto ore: vix loquelā pronūtiātes. pedes obliquāt peruia: nō facientes greſſus rectos. cōtra id. xlix. diſ. c. ij. ℣. claudus. totos ſe torquēt ſiue eq̄tātes. ſiue peditātes. brachia nuda etiā mulierculę nobiles extendūt. man⁹ ad latus pōnūt. tibias ſup̄ alias tibias vel genua ponūt diſcriminati ⁊ incompti. ⁊ quidam compti nimis compti ⁊ comati incedunt: capillaturam ⁊ ligaturā in ea ſicut mulierculę facientes: ⁊ pannos longos per luta ducentes: lendes et pediculos in ceſarie ⁊ barbis habentes. Contra apoſtolum. j. ad Cor. xj. Uir quidem ſi comam nutriat: ignominia eſt illi. ab vna parte ſciſſa tunica latus aperte portātes: ſtercus in capite/⁊ aurū in pedibus baiulantes: brachia vſq̄ ad cubitum diſcooperta habentes. aliqui ex laſciuia camiſijs nō vtentes: ſotulares deauratos cum roſtris longis ⁊ recuruis habentes: foderaturas mantellorum ſiue de vario ſiue de pellibus albis cuniculorū ſupra latus ſiniſtrū cubiti hoībus oſtendentes: caudas retro in capillis ⁊ barbis ⁊ manicis habētes: capillos barbarum diuidentes ⁊ complectentes: ⁊ alijs abſq̄ numero geſticulationibus corporeis ⁊ actibus ſup̄bie ⁊ vane glorie abutentes: ⁊c in ſuis peſſimis moribus et vitijs gloriantes. Contra quos Iaco. iiij. Nūc autem exultatis in ſup̄bijs veſtris. Et poeta. Gloria peccati nulla petēda tibi. ex. de exceſ. p̄la. quā ſit. ¶ Contra ſuperbiam eorum ſcz qui vix alios dignātur reſpicere rectis oculis: multū debet homo timere a ſuperbia ſua ne p̄cipitet ipſuz. Caue ſemp̄ a teipſo. Non eſt p̄fecta ſecuritas hoī: dum eſt inter inimicos ſuos. Inimicus vero eſt caro noſtra ⁊ ſup̄bia noſtra. ⁊ ipſam cum demonibus ſemp̄ eſt aduerſaria anime noſtre. Maiorem ergo timorem debet homo hr̄e de ſuperbia ſua: ne precipitet eum q̄ de re alia mūdi. Impoſſibile eſt q̄ homo poſſit ad gratiam dei p̄uenire ſine ſancto timore ⁊ humilitate. quā ſiquis nō habet: ſignuz eſt pereundi. Adde hic qđ ſcripſi. j. in ar. lxxxiiij. in. §. ſunt autem. ℣. frater egidius. Hic timor ⁊ humilitas facit flectere caput vſq̄ ad terram ſub iugo obedientie. ⁊ quāto quis plus timet ⁊ humilis eſt: plus orat. Magnū autem eſt cui datur gratia orationis que ipſam fouet humilitatem. Opera autem hoīs quantūcūq̄ videantur magna nō ſunt ſ̄m eſtimationē hoīs: ſed ſ̄m eſtimationem dei: ⁊ ideo ſemp̄ timēdum eſt. ⁊ caput coram deo humiliandū. Totum meritum ex humilitate filia charitatis procedit. Greg. Superbia in oculis p̄ncipatur ſpecialiter. ⁊ p̄ma ſibi corrūpit humani generis membra: que initiū eſt oīs peccati. Eccli. x. Prouerb. xxx. Generatio cui⁹ excelſi ſunt oculi. ¶ M Contra ſup̄biam ornatuū ⁊ veſtium. Eccli. xj. In veſtitu ne glorieris vnq̄. j. ad Timo. ij. Similiter ⁊ mulieres in habitu ornato cū verecūdia/⁊ ſobrietate ornantes ſe: non in tortis crinibus/aut auro/aut margaritis/vel veſte precioſa. gloſ. Mulieres dicit ornari in habitu ornato. i. cum religione ornante eas. Uult em̄ ap̄ſ eas eſſe ornatas virtutibus. ⁊ cum verecūdia vultus. vt nō ſint attrite frontis: vt meretrices. nec tortis crinib⁹. i. criſpis illis tortis auro ⁊ margaritis. Itez. j. Pe. i ij. ibi. Quarū nō ſit extrinſec⁹ capillatura aut circūdatio auri aut indumenti veſtimentorū cultus ⁊c. gloſ. Serico ⁊ purpura indute chriſtum videre nō poſſunt. Auro ⁊ margaritis ⁊ monilib⁹ ornate ornamenta cordis ⁊ pectoris p̄diderunt. Or ſi petrus admonet mulieres coercendas et moderandas: que excuſare poſſunt cultus ſuos per maritos. ar. de ꝯſe. diſt. v. c. fucare. quāto magis id obſeruare nefas eſt virginem cui nulla ornatus ſui competit venia. Luce. xvj. Homo quidam erat diues qui induebatur purpura ⁊ byſſo. gloſ. iterlinearis. Hoc nō niſi ad inanē gloriam. Grego. in homi. Nemo veſtimenta precioſa niſi ad inanem gloriam querit. ⁊ vt honorabilior ceteris videatur. ⁊ q̄ ꝑ ſola inani gloria fiat res teſtatur: q: nemo vult precioſis veſtibus vti vel indui vbi a nemine poſſit videri. Indutus erat Ioānes pilis camelorū. Matth. iij. vbi Greg. Niſi cultus precioſus in culpa eſſet: non tam ſignanter diceretur q̄ diues īdutus purpura torquetur apud inferos. Et Ioānes indutus erat pilis camelorū. Deus p̄mis parentibus tunicas pelliceas fecit. Gen. iij.

Margin notes: Preſumptionis ſpēs. — Hiſpanorū ianis gl'iola. — Veſtiū luxus arguitur.

non ſericeas. de pe.diſt.j.adam poſt culpam. poſt.c.ſi eat. vbi dicit Ambro.de adam eiecto de paradiſo. Statim tunica veſtiuit eum/ſcʒ deus/pellicea nõ ſericea.Aug. Fateor de precioſa veſte erubeſco. Job.xv.Saccum conſui. Jone.iij. Niniuite ⁊ rex veſtiti ſunt ſaccis. Et Achab rex indutus eſt cilitio ⁊ ſacco.de pe.diſt.iij.achab rex.Ueſtis velamen eſt exterius.virtutes velamina ſunt anime. de peni.diſt.ij.§.romanos.c.ſapiens. ⁊.§. vt cognouerunt. ſup illud Jo.vj.Et eū qui venit ad me nõ eijciam foras. gloſ.Supbus meretur foras eijci:qui nihil habet de bono interiore.Joã.viij. Si ego glorifico meipſum: gloria mea nihil eſt.Bern̄.Inueniūt curioſi quo delectentur: ⁊ non inueniūt miſeri quo ſatientur.Cum periculo aīe ſue acquirunt vnde oculos hominū paſcunt.Aug. Ecce oīa pulchra ſunt cum impijs: ⁊ ipſi ſunt turpes.¶ Accidit ꝙ cuidam regi pbs in barbam expuit.quē cum miniſtri regis vellent occidere:prohibuit rex. ⁊ queſiuit ab eo q̄re hoc feciſſet.qui reſpondit.ꝙ quū alia loca purpura ornata eſſent:nõ inuenit locum turpiorē vbi ſpueret.Quod rex audiens cõpunctus eſt.Bern̄.Ois purpura illuſionis eſt/poſtꝙ in ea dño illuſum eſt.Jo.xviij.Apocal.xvij. Mulier circūdata erat purpura.Eſa.iij.Decaluabit dominus verticem filiarū ſion: ⁊ dñs crinem earum nudabit. In die illa auferet dñs ornamētum calciamentoꝝ et lunulas.Lunula eſt genus monilīū.ꝑprie ſunt auree bulle dependentes ad ſimilitudinē lune. vnde lunulatus lunulis ornatus.Huguitio.Et torques.i.ligamentum tortum/aureus circulus circa colluʒ a collo vſqʒ ad pectus deſcendens.ſic dictus quia ſicut tortus. ⁊ eſt ornamentū virorū.vnde torquatus torque ornatus.Hug.Et monilia.Monile vel munile eſt ornamētū pectoris mulieris. nõ hiſpanarū immūdarum:quarū plurime maxime plebeie diſcooperiūt pectus ⁊ vbera.q: muniat pect⁹ mulierum:ne leccatores poſſint immittere manū in ſinū earū. Hug.Et armillas.i.torques.brachiale dextrochirium.⁊ ſunt ꝑprie viroꝝ ab armoꝝ virtute collate.Hug. Et mitras.Mitra eſt pileum phrygium caput protegens. q̄le eſt ornamentū capitis deuotarum.Sed pileū virorū eſt. mitra feminarū.Uel etiam mitra eſt epiſcopoꝝ. ex̄ de priuil.vt apſice.li.vj.Hug. Et diſcriminalia. Diſcriminalia ſunt q̄bus crines diuiſi religantur.q: caput a viro diſcernāt vel crines inter ſe.Et perichelides.Perichelis.idis. eſt ornamentū mulierum circa brachia vel potius circa crura:quo greſſus earū ornatur.Et murenulas.Murena vel murenula dicitur ornamentū feminarū. quod ſcʒ auri metallo laſciuia quadam inflexi ordinis contexitur in ſimilitudinē murene ſerpentis.qđ ad colluʒ ornandū aptatur. interdum auri et argenti contexitur virgulis. Hug.Olfactoriola. Olfactoriū eſt vas vnguentarium muliebre:in quo odoramenta geſtantur.⁊ inde olfactoriolum diminutiuū. Et inaures. hec inauris.i.annulus qui i aure pforata olim geſtabatur.Et nūc etiā in hiſpania maxime in frontaria a multis dñabus portatur chriſtianis.ſed plus a mulieribus ſaracenoꝝ ⁊ iudeoruʒ. Et ſindones. Sindon vocatur lineū amictoriū feminaruʒ: quo humeri teguntur.de ꝯſe.diſt.j.nemo.Et pallia.Pallium eſt quo miniſtrantiū ſcapule teguntur. ne dum miniſtrant impediti currant.Et linteamina.de conſe.diſt.j. nemo.⁊.di.ij.ſi per negligentiā.Linteum.i.velum.⁊ inde hoc linteamen qđ in lecto ſternitur. Et theriſtra. Theriſtrum eſt quoddam genus muliebris veſtis ſubtilis eſtiualis ⁊ ſtricte viſui peruia. Therias em̄ eſtas đr. ¶ Cõtra talem vanā gloriam veſtium.Chryſo. Formoſum eſt apparere.formoſius eſt eſſe. Item Matth.xj.Qui molli bus veſtiuntur: in domibus regum ſunt.xxj.q.iiij.c.j.vbi Greg.in homil. Nemo autē exiſtimet in luxu atqʒ ſtudio precioſarū veſtium pctm̄ deeſſe.q: ſi hoc culpa non eſſet: nullo modo Joannem dñs de veſtimenti ſui aſperitate laudaſſet.Et nequaꝙ Petrus feminas a precioſarū veſtium appetitu compeſceret.j.Pe.iij.dicēs. Non in veſte precioſa.⁊ Matth.iij. Joãnes indutus erat de pilis cameloꝝ.gloſ. Seruus dei nõ debet habere veſtimentū ad decorem vel ad delectationē:ſed tm̄ ad tegumentū nuditatis. Contra veſtium ſingularitatem ⁊ extraneitatem. Sopho.j.Uiſitabo ſup omnes qui induti ſunt veſte peregrina. Contra multitudinem ⁊ magnitudinē veſtiū. Matth.xxiij.ibi. Magnificant fimbrias. Hoc faciūt hodie nobiles mulieres: ⁊ quidam vanigloriofi hiſpani: q̄ brachia nuda habent: ⁊ pãnos longos portant per lutuʒ ſupra eorū ſuppara diabolus equitat:ſicut quidā ſanct⁹ vidit.vnde verſus.

Suppara longa gere ſi vis os omne tacere.

Contra multitudinē veſtium.Jaco.v.ibi.Ueſtimēta veſtra a tineis comeſta ſunt.iiij.Regū.v.de decem mutatorijs Naaman.Bern̄.Clamant nudi.clamant famelici.et conquerūtur nobis dicentes. Fame ⁊ frigore miſerabiliter laboramus.Quid cõferunt tot mutatoria veſtiū.vel extenſa in particis vel plicata in māticis. Matth.x. ibi. Neqʒ duas tunicas.Hierony.In duabus tunicis duplex mihi videtur innuere veſtimētum.nõ ꝙ in locis Scythie ⁊ glaciali niue rigentibus vna quis tunica debeat eſſe cõtentus:ſed ꝙ in tunica veſtimētuʒ intelligamus.ne alio veſtiri aliud nobis futuroꝝ timore reſeruemus. In qua precioſitate veſtium ⁊ ſupfluitate multitudine multi religioſi noſtri tēporis multum offendunt: ꝯtra eorum ſtatum ⁊ regulam.nam excepto colore/de meliori panno ſe induūt quo poſſunt.quū tm̄ ſm̄ Chryſo. veſtis chriſti de vili panno fuerit more veſtium Paleſtine. Longiſſimos habit⁹ ſub colore honeſtatis ⁊ cappas ⁊ tunicas deferūt.⁊ capitia vſqʒ ad nates.vt q̄ magis eſt capitiat⁹: magis ſe reputet. Artificioſe ⁊ curioſe ſutas veſtes deferūt ad mundi decorem.Aliqui inter eos ſingulares ⁊ nimis ſtrictas ⁊ curtas:mūdum ſimiliter aucupantes.quia nõ eſt ſpūs in veſtibus/maxime focijs ⁊ eiuſdem profeſſionis viris ſcandalum facientibus. Contra quos.xlj.diſt. quiſquis.⁊.c.parſimoniā.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.deus.¶ Contra que oīa Jo.caſſi.in.j.lib.de inſtitutis monachoꝝ egyptioꝝ ait.Sic veſtis ſit monachi que corpus cõtegat tm̄: ac repellat verecundiam nuditatis: ⁊ frigoris retundat iniuriā:nõ que ſemina vanitatis aut elationis enutriat. iuxta apſm.ij.Timo.vj.xij.q.j.ep̄s.Habentes autem alimenta ⁊ operimēta his cõtenti ſimus.i.que corpus operiant tm̄:nõ que amictus gloria blandiantur. Ita vilia aut nulla coloris vel habit⁹ nobilitate inter ceteros hui⁹ ꝓpoſiti viros habeant inſignia:ita a ſtudioſis accurationibus aliena: vt nullis prorſus ſint affectatis per icuriā ſordibus decolorata. Poſtremo ſic a mūdi hui⁹ ſeparentur ornatu:vt cultui ſeruoꝝ dei in oībus cõmunia pſeuerent.quicq̄d inter famulos dei p̄ſumitur ab vno vel paucis:nec catholice per om̄e corpus fraternitatis tenetur: aut ſuperfluū aut elatum eſt: ⁊ ob id noxiū iudicanduʒ: magis vanitatis ſpeciem ꝙ virtutis oſtētans. Huc uſqʒ Jo.caſſ.Ad hoc optime facit pre.c.quiſquis. Et Aug.ad Januariū.xij.diſt.illa. Sic ⁊ tu ad quācūqʒ forte eccleſiā veneris: eius morē ſerua:ſi cuiꝙ nõ vis eſſe ſcandalum: nec quēꝙ tibi.facit ex̄ de ſta.mo.recolentes.¶ Item cõcilīū Martini pape.Uictu tm̄ ⁊ tegumēto his ꝯtenti ſimus.x.q.ij.ep̄s. Item in concilio antiocheno.xij.q.j.ep̄s. tractū de apſo.j.ad Timo.vj.ibi. Habentes autē alimenta ⁊ q̄bus tegamur his ꝯtenti ſimus. Item in chordis ⁊ cingulis eſt etiā nedū ſecularīū ſed etiā multoꝝ religioſoꝝ xenodoxia.quū Helias theſbytes zona pellicea ⁊ Joannes p̄curſor dñi vterentur.iiij.Reg.j.⁊ Matth.iij.Et Franciſcus apſicus funē ſumpſit groſſum aſperū ⁊ curtum vſqʒ ad genua.Sed hodie fratres ſui longā chordā vſqʒ ad terrā lineā albam delicatam ⁊ ſubtilē multis nodulis ꝯtextam portāt:in ea ſicut in alijs ſuis veſtib⁹ delicatis lõgis ⁊ amplis inaniter gloriātes.q: qđ ꝓuidit pater eoꝝ ad mūdi ꝯtemptum ⁊ ſanctā vtilitatē: ipſi traxerūt ad vanitatē.ꝯ id ex̄ de excep.pia.j.m̄.li.vj.xlv.di.licet.

¶ Item vana gloria in colore pannoꝝ. Unde et clericis
ꝓhibetur color rubeus ⁊ viridis: ⁊ veſtis virgata ⁊ par
tita. ex de vi. ⁊ hone. cle. clerici.ij. ⁊ in clemen.e.c. qm̄ qui
abiectis. Color autē candidus aptus eſt religioſis mo-
nachis albis ⁊ clericis. Unde Sap.vij. Candor eſt lucis
eterne. Bern. Candor eſt lucis ſapientia. ⁊ candidā opꝫ
eſſe animā in qua ipſe ſedere elegerit. ⁊ veſtimenta eius
facta ſunt alba ſicut nix. Mat.xvij. Mar.ix. ⁊ Luce.ix. Et
angelus apparuit coopertus ſtola candida. Mar.vlti.
ſimile Matth.vlti. qui color ſanctitatem deſignat: inno-
centiā/⁊ puritatem. de cōſe.diſt.iiij. poſt baptiſmū.xxx.q.
v.femine. Et ꝙ ꝙ Benedict⁹ dicat in regula/Monachi
non diſputent de colore. intelligo de honeſto nigro albo
vel griſeo. Bene em̄ habent diſputare ⁊ cauere de inho
neſto colore. vt iuribus pre. ¶ Superbia etiā in capillis
que maxime eſt in mulierib⁹. Eſa.iij. Decalcabit dn̄s ⁊c.
Accidit Pariſius in generali proceſſione ꝙ ſimia cuidā
dn̄e peplum abſtulit corā oībus cum adulterinis crini
bus quos deferebat. que remāſit turpis ⁊ decaluata. Ca
pilli aūt mulieribus pro velamine dati ſunt. nō ꝓ gloria
j.ad Coꝝ.xj.gloſ. Ad hoc habet velamen mulier: vt ſe reā
agnoſcat ⁊ ſubditam.xxxiij.q.v.mulier. De ſupbia in cri-
nibus Abſalon in quibus quercui adheſit.ij.Regū.xiiij.
vbi dr̄ ꝙ capilli capitis ſui ponderabāt.cc.ſiclis pondere
publico. ⁊.xviij. de quercu. Genuēſes ⁊ Veneti ⁊ Catha
lani gloriātur in eis.j.ad Timo.ij. Non in tortis crinib⁹.
glo. Superbus habitus nō impetrat nec recta facit de ſe
credi. Legitur de germano beati Bernardi fratre in cla-
raualle/ꝙ noluit videre ſororem nobilem ſuā ornatam:
dicens ꝙ erat rete diaboli. que in verbis contrita fuit:
dicens/ꝙ parata erat facere quicqd ſanct⁹ Bernardus
germanus eius mandaret: ad quā veniens mādauit ei
vt nunꝙ ſupbum habitū portaret. que ita mutata eſt. vt
hoīes inde mirarentur. ¶ De ſupbia lecti. Amos.vj. Ve
qui dormitis in lectis eburneis. Lectus chriſti vbi cubuit
crux eſt. ibi cubat: ibi dormit in meridie. ſm Bern. Can.j.
Aug. Lectū ſuū dimiſit chriſtus diſcipulis ſuis. quicūꝙ
vult cum illo iacere ⁊ quieſcere: in lecto iſto moriatur/in
cruce. Eſa.xiiij. Subtus te ſternetur tinea ⁊c. gloſ. interli
nearis ſupple quū prius haberes pallia auro gemmiſꝙ
diſtincta. Qui modo nō ſuſtinent pulicem: quō tūc ſuſti-
nebunt vermē immortalem? Eſa.vlti. Mar.ix. Vermis
eoꝝ non morietur. Non tamen erunt in inferno vermes
materiales: ſꝫ vermes conſcientie/dānatos in perpetuū
cruciātes. de qbus legitur Eſa.lxvj. ⁊ Bern. Nō metuat
Equorū affluētia — vermem qui nō moritur: cui mortuus eſt vermis: vnde il
le morit? ¶ De ſuperbia in multitudine equoꝝ ⁊ eoꝝ ap
paratu. Deutero.xvij. dr̄ de rege. Non multiplicabit ſibi
equos. ⁊ Zacha.x.ibi. Et poſuit eos quaſi equos glorie
ſue in bello. ⁊.j. Et confundentur aſcenſores equorum.
Et.xij. Percutiam omnem equū in ſtuporem: ⁊ aſcenſo-
rem eius in amentia. gloſ. Ut qui viderint percuſſos: ſtu
peant. ⁊ aſcenſores pre ſui magnitudine periculi vertan
tur in amentiam. Eſa.xxxj. Ve qui deſcendunt in egyptū
ad auxilium in equis ſperantes. In aſina aſcendit Hie-
ruſalem dn̄s. Zacha.ix. Matth.xxj. Marci.xj. Luce.xix. ⁊
Jo.xij. Chryſo. Vis cognoſcere manſuetudinem venien
tis? conſidera ſpeciem aduentus eius. Non ſedet in cur-
ru auro purpura fulgenti. nec aſcēdit ſup feruidū equū
diſcordie amatorem. non habet in circūitu ſplendentes
gladios aut ornamenta terribilia armoꝝ: ſed ramos flo
rentes/teſtimonia virtutis ⁊ pietatis. ¶ In feſto palma
rum quū quidam magnus archiepiſcopus de Francia
in ſua eccleſia predicaſſet de iſta aſina in qua illa die dn̄s
equitaret: ⁊ finito officio rediens domum equitaret ma
gnum ⁊ groſſum ⁊ pulchrum palafredum: quedam pau
percula vetula arripiens frenū eius dixit ei. Dn̄e: erat ne
talis aſina quā chriſtus equitauit ſicut iſte equ⁹ veſter?
At archieps erubuit: ⁊ receſſit. mente pertractans quia
incepit Jeſus facere ⁊ docere. Actuū.j. ⁊ Jo.xiij. ibi. Exē-
plum em̄ dedi vobis. Et ſm Grego. Magis mouent fa-
cta ꝙ verba. Ad hoc. viij.q.j. vereor. cum.ij.c.ſeq. Bern.
Intolerabilis eſt impudicitie vbi ſeſe exinaniuit maie-
ſtas. impletur vermiculus ⁊ tumeſcit. Eſa.xxx. dicūt ma-
li. Ad equos cōfugiemus. ideo fugietis. ⁊ ſuper veloces
aſcendemus. ideo velociores erunt qui perſequētur vos.
ps.xix. Hi in currib⁹ ⁊ hi in equis. ¶ De ſupbia i familia
multa. Eccl'ſ.v. Ubi multe ſunt opes: multi ⁊ qui come- — Amplitudo familie.
dent eas. Iſta fuit ſuperbia Dauid populum numeran-
tis.ij.Reg.vlti. Et gladius dn̄i deſeuit in populū. Unde
Gratianus. Qui de numeroſitate ſue gentis ſuperbiuit:
iure in eius diminutione punitus eſt.j.q.iiij.§.his ita.ṽ.
Item dauid. quia in multitudine populi dignitas regis:
⁊ in paucitate plebis ignominia principis. Prouer.xiiij.
⁊ pre.ṽ. Item dauid. Seneca. Mel muſce ſequūtur. lupi
cadauera. frumēta formice. predam ſequitur turba iſta:
non hominē. Aug. In vnū amatores temporalium fece-
runt ea membra ſua. vnde ſolent dicere ſe comedi: quū
bona eoꝝ comedūtur. iuxta illud ps.lxxviij. Quia com-
ederunt Jacob. ¶ De ſupbia cōuiuioꝝ. In hoc apparet — Cōuiuiorū apparatus.
ꝙ magni ⁊ diuites inuitantur: ⁊ pauperes relinquūtur.
contra illud Luce.xiiij. Quū facis prandium aut cenam:
noli vocare amicos tuos ⁊c. ⁊.j. Uoca pauperes ⁊c. Se-
neca. Non magno conſtat nobis: ſed ambitio. Heſter.j.
Bibebant autem qui inuitati erāt poculis aureis. Luce
xvj. Et epulabatur quotidie ſplendide. Splendor iſte at
tenditur circa fercula artificialiter preparata: circa vaſa
aurea ⁊ argentea: circa ſupellectilia candida: circa ſup-
flua luminaria: ⁊ circa ſeruorū miniſteria. Eccl'ſ.ij. ibi.
Cyphos ⁊ vrceolos. ¶ De lautis cōuiuijs.xxxv.di. eccle-
ſie pncipes.xliiij.di. comeſſationes. Eſa.v. de peni.di.ij. ſi
em̄. vltra.v.colum.ṽ.petrus.ibi. Et ſuadent in luxuria ci-
borum. Cithara ⁊ lyra ⁊ tympanum ⁊ tibia ⁊ vinū in cō-
uiuijs veſtris. ¶ De ſuperbia edificioꝝ. Eſa.v. Ve qui cō — Supba domorū ſtructura.
iungitis domū ad domū. Hiere.xxij. Qui dicit. Edifica-
bo mihi domū latam ⁊ cenacula ſpacioſa. Qui aperit ſi-
bi feneſtras ⁊ facit laquearia cedrina: pingitꝙ ſynopide.
gloſ.i. chriſti ſanguine. Nūquid regnabis: quoniā confers
te cedro? Item ibidem. Ve qui edificat domum ſuam in
iniuſtitia: ⁊ cenacula ſua nō in iudicio. Amos.v. Deteſtor
ego ſuperbiam Jacob: ⁊ domos eius odi. ⁊.j. Percutiet
domum maiorem in ruinis. facit.xij.q.ij. gloria.ṽ. multi.
Chriſtus in preſepi ⁊ in ſtalla iacet. Luce.ij. quia in diuer
ſorio iacuit vt doceat nos in hoc mūdo diuerſoria nō pa
laria fabricare. Philoſophus. Cōmorandi nobis natu-
ra diuerſorium: nō habitandi dedit. Et Chryſo. In luteo
preſepi chriſtus ponitur: nō auro nec argento. aurum et
argentum imitetur gētilitas: chriſtianitas illud preſepe
luteum.xij.q.ij. gloria.ṽ. multi. Sancti antiqui in cauer-
nis terre habitabant. Hebre.x. ⁊ in caſulis. Heb.xj. ¶ Le
gitur de eremita qui habebat hoſpitiolum ad modum
ſepulcri. ⁊ quū imperator ad eum veniens queſiſſet cur
hoſpitiolum ſuum cōmenſuraſſet ſepulcro ſui corporis.
reſpondidit. Sufficit h̄ hoi mortuo. ⁊ addidit. Melius
proſilitur in celū de tugurio ꝙ de palatio. Unde Hiero.
de paula. Nolebat (inquit) in his lapidibus mortuis ex-
penſas ponere. ſed in viuis lapidibus.i. pauperibus. ex
quibus magni regiſ ciuitas extruitur. Abachuc.ij. Lapis
de pariete ⁊c. Hiero. Sic edificant quidam quaſi ſemp
victuri. ſic autem comedunt ⁊ bibunt quaſi cras moritu
ri. dicentes/Bibamus ⁊ comedam⁹: cras em̄ moriemur.
de peni.diſt.ij. ſi em̄. vltra.v.colum.ṽ.petrus.ij. Coꝝ.xiiij.
Eccl'ſ.v. Eſa.xxij. Amos.iij. Percutiam domū eſtiualē.
Matth.xxiiij. Et accedunt ad eum diſcipuli eius. vt oſtē
derent ei edificationes templi. Ipſe autem reſpondens
dixit eis. Uidetis hec omnia? Amen dico vobis: nō relin-
quetur lapis ſuper lapidem: qui non deſtruatur. Amos
iij. Percutiam domū hyemalem. Hiero. loquēs de Hila-
rione. Eſtus ⁊ pluuias breui tuguriūculo declinauit: qđ
iunco ⁊ cortice texerat. extructa deinceps breui cellula al

titudine pedum quatuoꝛ/latitudine pedum q̄nq̃/longitudine paulo amplioꝛe ꝙ̄ eius coꝛpuſculum patiebatur. vt ſepulcrū potius ꝙ̄ domū crederes.⁊.j. Erat autē cellula nō plus menſure per quadrum tenens ꝙ̄ homo doꝛmiēs extendi poterat. Narrat Jo. caſſ.in collatione Jſaac de oꝛatione ꝙ quidam patrū vidit diabolum adiuuātem ⁊ inflāmantem quēdam fratrem circa ſupflua edificia occupatum. ⁊ ſupꝛa poſui in.c.lxiiij.in.§.adhuc perita.ꝟ.contra tales. ¶ Quātum autem excedant religioſi mendicantes circa curioſitatem ⁊ multiplicitatem ⁊ ſumptuoſitatem edificioꝝ: totus mundus eſtis/eſt. ⁊ decretalis de verbo.ſig. Exiui de paradiſo.lib.vj.§.hinc eſt. Jpſi em̄ qui mūdo moꝛtui ſunt.xvj.q.j.placuit.potius deberent ſepulcra q̄rere ꝙ̄ palatia.vt ꝓxime dixi. Bern. Uideo:qḋ non ſine magno laboꝛe videri debet:quoſdaꝫ poſt aggreſſam chꝛiſti militiam rurſum ſecularibus implicari negotijs:rurſus terrenis cupiditatibꝰ immergi: cum magna diligentia erigere muros:negligere moꝛes. Si dicant clauſtrales ꝙ in hoc condeſcendūt infirmitati hoīm ⁊ deuotioni eoꝝ: audiant beatuꝫ Bernardū dicentem. Qui dicunt admittantur animales: ſuſcipiātur in beniuolentia charitatis: poꝛtentur in oī patientia benignitatis.ſed qui eis cōpatiuntur non eis confoꝛment: nec ſic querant eoꝝ pꝛofectum vt ꝓpter eos cogātur incurrere ꝓpoſiti rigoꝛis in religione defectum. Multi hominū magis veniūt ad eccleſiam vt delectentur et admirentur pulchꝛa edificia ⁊ imagines: ꝙ̄ vt coꝛrigāt vitia. Uidentur adoꝛare lapides ⁊ coloꝛes:ſed nō mutant pꝛauos moꝛes. Aurum trahit aurum.politus lapis lapides pꝛecioſos trahit. Magis offertur reliquijs deauratis ꝙ̄ pānoſis. Sed ait Ambꝛo.cōtra templa deaurata. Auruꝫ ſacramenta nō querunt: nec auro placent que auro non emūtur:oꝛnatus ſacroꝝ redemptio captiuoꝝ eſt. xij.q.ij. aurum. Et iunge hic qḋ ſcripſi.j.in.§.⁊ pꝛimū.in.ꝟ.quartum ⁊c.in ar.lxxvij. Jterū ſi dicant religioſi pulchꝛitudines domoꝝ eſſe neceſſarias ad recreationē. ex de ꝟb.ſig. exiui.§.licet nō.lib.vj. Reſpondeo ꝙ veri ſpūales ⁊ viri potius deberent delectari in cōſpectu celi ⁊ delectatione ſiderum ꝙ̄ terre.⁊ potius admirari opera dei ꝙ̄ hoīm.vt dixit beata Catharina ad Maxētiuꝫ ceſarem. Miraris hoc templum manu artificum fabꝛicatum:miraris oꝛnamenta pꝛecioſa ⁊ vario opere cōparata: q̄ velut puluis ante faciem venti erunt. mirare potius celum ⁊ terrā et omnia que in eis ſunt.mirare oꝛnamenta celi/ſolem ſcꝫ ⁊ lunam ⁊ ſtellas ⁊c. Legit̃ de beato Bernardo ꝙ vbertim fleuerit quū vidit tuguriola paſtoꝝ tecta cilitio ſimilia caſulis ciſtertienſium antiquoꝝ:qui tunc incipiebant habitare in magnis edificijs. Beatus Franciſcus ait in teſtamento ſuo. Caueant ſibi fratres vt eccleſias ⁊ habitacula paupercula ⁊ oīa alia que ꝑ ipſis cōſtruūtur penitus non recipiant:niſi eſſent ſicut decet ſanctā paupertatem quā in regula ꝓmiſimus/ſemꝑ ibi hoſpitantes ſicut aduene ⁊ peregrini. Et ſicut legitur in legenda ſua antiqua/mandabat fieri domūculas fratrum de lignis ⁊ luto. Jpſe in ꝑſona ſua aſcendit diruere domū quā fecerat cōmune aſſiſij in ſancta Maria de poꝛtinacula:q: ſibi curioſa videbatur. Dicebat autem/Ubi chꝛiſtus manebat: quādo in deſerto ieiunabat? Matth.iiij.⁊ Luc.iiij. Quū quidam frater deuotus in quodaꝫ eremitoꝛio ſibi quādam cellam feciſſet de lignis leuigatis ⁊ dolatis ⁊ paratis pulchꝛe: noluit eam intrare ſanctus Franciſcus: niſi pꝛius ille frater illos aſſeres remouiſſet: ⁊ eam de ramis arboꝝ ⁊ ſcopis cooperuiſſet. Magna pars edificioꝛum religioſoꝝ mendicantiū de mā mona iniquitatis ad literam cōſtructa ſunt. Luce.xvj.ſcꝫ de vſuris ⁊ rapinis. Unde poſſet eas ꝓpꝛie diabolus tāꝙ̄ ſibi debita quodāmodo vendicare. Citius em̄ vſurarij dant fratribus ꝓ edificijs mille libꝛas:ꝙ̄ reſtituant vnū denarium creditoꝛi:vexante eos xenodoria ⁊ timoꝛe religioſoꝝ. ¶ Contra ſuperbiam edificioꝝ.xxxij.di.hoſpitioluꝫ tuū/diminutiuū.i. modicum. xxxv.diſt.eccleſie pꝛincipes.ibi. Ejiciendi ſunt ſpatioſis domibus.xij.q.ij.gloꝛia.ꝟ. Multi edificant parietes:⁊ colūnas eccleſie ſubtrahunt. marmoꝛa nitent. auro ſplendent laquearia. gemmis altare diſtinguitur. miniſtroꝝ chꝛiſti nulla eſt electio. Eccleſia ſancti angeli in monte gargano antrum eſt ⁊ inculta cripta.ſicut vidi. potius ferarū ꝙ̄ hominū habitatio. agēte hoc deo. ſicut in ſua legenda dicit̃. Qui non in marmoꝛibus nec in edificijs:ſed minoꝛibus delectatur.hū Chꝛyſo. ¶ De ſuperbia in libꝛis ⁊ clericoꝝ ⁊ religioſoꝝ deauratis ⁊ hiſtoꝛiatis ⁊ ſericeis pannis ⁊ argento coopertis dolendum eſt. *Librorū copia* Non habitat in auro ſciētia. quia nec ei cōparatur aurū nec lapis pꝛecioſus. Sap.vij. Humilibus reuelatur dei ſcientia. Matth.xj. Prouer.xj. Ubi humilitas:ibi ſapientia.ij.Timo.iiij. Affer tecuꝫ libꝛos.maxime aūt membꝛanas. Libꝛos pulchꝛos non audent fratres cōmodare:nec in eis ſtudere:ſed clauſos eos tenent in ſuis ſtudijs quatuoꝛ fibulis clauſos:⁊ pannis ꝓcioſis coopertos ex ſupbia ⁊ auaritia.quāto plures habent:tanto communiter minus ſciūt.multos legunt: ⁊ nullum applicant memorie.⁊ qui plures habet ſermones: cōmuniter peius ꝓdicat.quia Pluribus intētus minoꝛ eſt ad ſingula ſenſus. ar.xvj.q.j.pꝛeſbyteros.de cle.coīu.diuerſis.q: curioſoꝛuꝫ eſt multa legere ⁊ pauca retinere. Realiū viroꝝ ē pauca legere: ⁊ illa memoꝛie applicare: ⁊ ea coꝛdi alligare.ar. de conſe.di.v.nūꝙ̄.in pn. Uanitas ſecularium in curribꝰ ⁊ in equis:religioſoꝝ in libꝛis. Jta quis pōt i libꝛis ſicut in auro inaniter delectari. Mutatio rei non mutat affectum. Non eſt differentia in metallis:ſed in animis. Sic poteſt quis coꝛrūpi auaritia in libꝛo ſicut in auro. vt in coll. Danielis ab. ⁊ ſupꝛa dixi in iſta parte.ij. ¶ Superbia cantus. Greg. Dum blanda vox queritur: ſobꝛia vita deſeritur.xcij.di.in ſancta. Aug. Quoties me delectat plus cantus ꝙ̄ vox que canitur: toties me peccare penaliter cōfiteoꝛ. Poteſt dici ꝙ ſicut fractos veſtibus/ſic fractos vocibus nō recipimus.xlj.di.parſimoniā. Exo.xxxij. Uocem cantantiū ego audio. Quūꝙ veniſſet ad caſtra: vidit Moyſes vitulum ⁊ choꝛos. Jn vitulo quod eſt aīal laſciuū/laſciuia intelligitur. Unde cantus odoꝛantiū vitulus eſt cantus frangentium vocem ad laſciuiā. cantare autem ad compunctionem audientium bonū eſt.xxj. diſt.c.j.ꝟ.pſalmiſte. Contra tales cantꝰ apl'us ad Eph.v. Cantantes ⁊ pſallentes deo in coꝛdibus veſtris.xcij.di. cantantes.ibi Hiero. Deo nō voce ſed coꝛde cantanduꝫ. nec in tragediarū modum guttur ⁊ fauces medicamine liniende ſunt:vt in eccleſia theatrales moduli audiant̃ ⁊ cantica. Cantus autem ob deuotionem nō diſſolutionem in eccleſia dei oꝛdinatus eſt. Unde ⁊ in eccleſia dei officium eſt pꝛecentoꝛis ⁊ ſuccentoꝛis.xxj.di.c.j.ꝟ. pꝛecentoꝛ. Uix in oꝛdine vidi bonum cantoꝛem:q̄n eſſet incarceratus ꝓpter imunditiā.q: blanda ⁊ dulcis vox ſtimulos carnis incitat.ar.e.di.c.in ſctā.alẽ.ꝟ.ꝓximo. ¶

ITem ſuperbia quādoꝙ oꝛitur ex bonis nature. Bona auteꝫ nature quedā ſunt coꝛpoꝛis. quedā anime. quedā foꝛtune. quedam gratie. Coꝛpoꝛis:ſunt ſanitas/foꝛtitudo/pulchꝛitudo/nobilitas/libertas. *Nature bona.* Bona vero naturalia aīe:ſunt rectitudo ingenij/tenax memoꝛia/intellectus acutus/exercitium ſpūalium/naturalis diſpoſitio ad virtutes ſeu virtus naturalis. Bona vero foꝛtune: ſunt diuitie/delicie/dignitates/laus ſeu gloꝛia ⁊ gratia humana. Bona gratie:ſunt ſcientie dona ⁊ virtutes. De oībus his poteſt naſci ſupbia.cōtra quā.j.Macha.ij. Gloꝛia peccatoꝛis ſtercus ⁊ vermis.hodie extollitur:cras non inuenit̃. Sap.v. Quid nobis pꝛofuit ſuperbia.aut quid diuitiarū iactantia contulit nobis? ¶ Contra ſuperbiā ſanitatis. Jaco. iiij. Que eſt vita veſtra? vapoꝛ eſt ad modicum parens. *Bona corꝑis valitudo.* Job.xiiij. Hō natus de muliere bꝛeui viuēs tempoꝛe ⁊c. Grego. Ecce ſancti viri vocibus pena hominū bꝛeuiter

eſt expꝛeſſa.quia ⁊ anguſtatur ad vitam: ⁊ dilatatur ad miſeriam. Si enim ſubtiliter ꝯſideretur: omne quod hic agitur pena ⁊ miſeria eſt. Ipſi em̄ coꝛruptioni carnis ſeruire ad neceſſaria atq; conceſſa/miſeria eſt.vt contra frigus veſtimenta:contra famem alimenta:contra eſtū frigus requiritur. Q multa cautela cuſtodit: coꝛpoꝛis ſalus:q̄ cuſtodita amittitur:amiſſa cū graui doloꝛe reperitur:tamen reperta in dubio ſemꝑ eſt:quid aliud hec/q̄ terrene vite miſeria eſt? Item Bern. Homo natus de muliere.⁊ hoc cum reatu.bꝛeui viuens tempoꝛe.idq; cū metu.repletur multis miſerijs.⁊ id cum fletu.⁊ nature multis.quia coꝛpoꝛis ⁊ anime ſimul.

Neruoſitas. ¶ De foꝛtitudine coꝛpoꝛis fatuū eſt ſuꝑbire. Job.vj. Nec foꝛtitudo lapidum foꝛtitudo mea: nec caro mea enea eſt.imo homo fragilioꝛ vitro. Aug. Quid fragilius vaſe vitreo: ⁊ tamen ſi ſeruatur:durat ꝑ ſecula. licz em̄ caſus timeatur: ſenect⁹ ⁊ febꝛis non timetur,nos fragilioꝛes ⁊ debilioꝛes ſumus et infirmioꝛes.quia caſus.ex̄ de cōmo.c.j.⁊ de depo.c.ij.oēs qui nō ceſſant in rebus humanis: ob fragilitatez noſtrā quotidie foꝛmidamus.⁊ ſi ipſi caſus nō accidant: tēpus ambulat. Vitat homo ictuz.nūquid vitat exitum? Vitat que extrinſecus adueniūt.nūquid que intus naſcūtur? Poſtremo q̄uis hoī parcatur: nouiſſima ſenectus quū venerit/nō eſt q̄ differatur. Hiere.xvij. Maledictus homo qui ponit carnem bꝛachium ſuū.i.qui confidit in roboꝛe coꝛpoꝛis.quod eſt fragile ⁊ infirmū. Foꝛtitudinem Saſonis meretrix Dalila eneruauit. Judic.xvj. Abachuc iij. Dn̄s foꝛtitudo mea.ps.xvij. Diligam te dn̄e foꝛtitudo mea.

Formoſitas. ¶ De pulchꝛitudine ſuꝑbire quis audet:quū coꝛp⁹ ſit quoddam ſepulcrum? Augu. Coꝛpus peccatoꝛis aīe moꝛtue eſt ſepulcrum. Job.x. Qui quaſi flos egreditur ⁊ conteritur. Eſa.xl. Omnis gloꝛia eius quaſi flos agri. Pꝛouerb.vlti. Vana eſt pulchꝛitudo.

Nobilitas. ¶ Vanū eſt ſuperbire de nobilitate.oēs ex adam pꝛoceſſimus.xxxiij.q.v.c.vlti. Malach.ij. Nūquid nō pater vnus? omnes fratres ſumus: ⁊ vnus pater qui eſt in celis. Matth.xxiij. Hiero. contra Heluidiū. Omnes autem homines affectu fratres dici poſſunt.quod in duo diuidit.⁊ in ſpirituale ⁊ cōmune. In ſpūale:quia omnes chꝛiſtiani fratres vocant. Poꝛro in cōmune:quia om̄es homines ex vno patre nati pari inter nos germanitate cōiungimur. Itē Chꝛyſo. In mūdo enim q̄uis homo hominem generet.lvj.di.naſci.tn̄ vnus eſt pater qui omnes. Matth.vj. ⁊.xxj.xxviij.q.j.omnibus.⁊.c.ſi femina.creauit. Non em̄ initium vite habemus ex parentibus:ſed tranſitum vite per eos accipimus.ad hoc.lvj.diſt.vnicuiq;.⁊.c.naſci. Et domin⁹ Jeſus chꝛiſtus naſci voluit nō ſolum ex alienigenis:ſz etiaz adulterinis cōiunctionib⁹.vt de Raab meretrice ⁊ Berſabee vxoꝛe Vrie.lvj.diſ.dn̄s noſter. Nobilitas ſm Aug. nihil aliud eſt q̄ pꝛobitas ⁊ antique diuitie. Item idem. Quid eſt ſeruus aut libertinus? nomina ex ambitione vel iniuria nata.quia quilibet naturaliter liber.xxxv.di.ſexto die. Item neminem regem niſi ex ſeruis oꝛiundum eſſe:neminem ſeruū niſi ex regibus dicit Plato. Omnia illa longa varietas miſcuit:⁊ ſurſum ⁊ deoꝛſum foꝛtuna verſauit. Job.xvij. Putredini dixi.pater me⁹ es tu. Qđ hominibus altum eſt:abominatio eſt apud deum. Luce xvj. Seneca. Quis eſt generoſus? Bene ad virtutem aīa compoſitus. Tullius. Hic liber exiſtimandus eſt:q̄ nulli turpitudini ſeruit. q: qui facit pct̄m:ſeruus eſt pcti. Joā.viij. Sapiens. De illa nobilitate gloꝛieris que filios dei ⁊ coheredes facit. Tunc ille nobilitatem ſuam integram ſeruare ſe putet:ſi dedignetur ſeruire vitijs: ⁊ ab illis ſuperari.a quibus qui ſuperatur:coꝝ. Jo.viij.⁊ ſeruus eſt. Bern. An non ſeruus:cui dn̄atur iniquitas? Itaq; oīs q̄ deo non ſeruit:ignobilis eſt.j.Reg.ij. Qui contēnūt me: erūt ignobiles.

Vere nobilitatis indicia ſeptem. ¶ P Signa vere nobilitatꝭ ſeptē ſunt. Pꝛimuz eſt liberalitas. ex de dona.c.j. verſus. Dedecus eſt ſemꝑ ſumere:nilq; dare.q: beatius eſt dare q̄ accipere. Actuū.xx.xvj.q.j.pꝛedicatoꝛ.ex̄ de cele.miſ.cū marthe.§.j. Magiſter Alanus qui legebat apud montēpeſſulanū requiſitus a vicinis militibus que eſſet maioꝛ curialitas:reſpondit q̄ dare curialiſſimū erat. cui omnes cōſenſerunt. Ipſe vero dixit eis vt habito conſilio dicerent ei que eſſet maioꝛ ruſticitas.qui nō valentes in vnū conſentire:reuerſi ſunt ad eum dicentes q̄ non poterant cōcoꝛdare.quos increpans ait. Ego poſueram vos in via per quā poſſetis queſtionem ſoluere. ſi em̄ dare curialiſſimū ⁊ nobiliſſimū eſt: auferre (quod eſt cōtrarium) ruſticiſſimū ⁊ viliſſimū eſt. Unde vos qui inceſſanter aufertis a pauperib⁹:ruſticiſſimi eſtis. ¶ Secūdum/gratitudo ſiue recognitio.⁊ econuerſo irrecognitio ⁊ ingratitudo. peccatū contra naturam ingratitudo eſt.ff.de peti.here.ſed ⁊ ſi lege.§.conſuluit.legitur ⁊ no.ex̄ de teſta.cū in officijs.ſignum maxime ruſticitatis eſt. Sapiens. Nobilis animi eſt beneficia recoꝛdari. ignaui/beneficij obliuiſci. Unde ingrati manumiſſi tanq̄ ignobiles in ſeruitutem reuocātur.xij.q.ij.liberti.⁊.c.octaua.vbi de hoc.ex̄ de donatio.c.fi. Unde patet q̄ illi qui dicunt ſe nobiles: perſequentes deū q̄ eos in hac vita exaltauit: ruſticiſſimi ſunt ⁊ deo ingrati. Ingratitudo ſm Bern. eſt anime ꝑditio: virtutum exinanitio:virtutū perditio:beneficioꝝ peremptio:hoſtis gratie:perſecutrix iuſtitie.ipſa eſt vent⁹ vrēs: que pietatis fontem miſericoꝛdie venam ⁊ gratie fluēta deſiccat. Per hanc dandum impedit.datum tollit. Sap.xvj. Ingrati ſpes tanq̄ hybernalis glacies tabeſcet: et diſperiet tanq̄ aqua ſuperuacua. ¶ Tertiū eſt manſuetudo ⁊ miſericoꝛdia in ſubiectis. Seneca. Nullus magis ex oībus regem ⁊ pꝛincipem q̄ clementia. Pꝛouer.xx.in fi. Miſericoꝛdia ⁊ veritas cuſtodiunt regem. ⁊ roboꝛabit clementia thꝛonus eius.decet. In ſignū manſuetudinis vnguntur reges chꝛiſtiani.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico. Sapiens pꝛīcipem habens decoꝛem poteſtatis ſue iuxta poſſibilitatem ſuā debet imitari. In hoc aūt maxime imitatur:ſi nihil iudicat.q: miſereri pcioſi⁹. Et lex. Nihil aliud tā peculiare eſt imperialis maieſtatis q̄ humanitas, per quā ſola dei ſeruatur imitatio. C.de dona.inter vi. ⁊ vxo.l.fi. A cōtrario crudelitas in ſubditos ſignū eſt maxime ruſticitatis. Pꝛouerb.xxx. Per tria mouetur terra.⁊.j.ꝑ ſeruū quū regnauerit.i.crudelem. ¶ Quartum eſt ſtrenuitas ſiue virilitas in eos qui repugnant. In ſignū huius datur enſis militi nouo.quo vti debet in hoſtes dei ⁊ reipublice:non in ſubditos pacificos ⁊ obedientes.xxiij.q.v.miles.⁊.q.viij.vt pꝛidem. De ꝓbitate iſta ⁊ virilitate ⁊ debita gladij executione.xxiij.q.iiij.ſicut.cum.c.ſeq. Ecōtrario multi ſuam ſtrenuitatem impiam cōtra deum ⁊ eccleſias ⁊ ꝑſonales humiles ⁊ ſubiectas exercent:ſimiles impio diabolo ⁊ crudeli. contra illud.xxiij.q.v.regum.⁊.c.adminiſtratoꝛes. ¶ Quintū eſt timere oppꝛobꝛium ſeruitutis ꝑditionis vel alicui⁹ turpitudinis. Sed multi qui nobiles dicuntur:nō timent peſſimā ſeruitutē peccatoꝛum. Joā.viij.vitioꝝ vel demonū: qui ſeruiūt viliſſimis membꝛis.que ſeruitus fetidioꝛ eſt q̄ ſeruitiuz lepꝛoſoꝛum. Nec erubeſcunt pꝛodere ⁊ impugnare deū:a quo omnia poſſident.cuius expenſis viuūt. ex quo patet eos eſſe nō nobiles ſed ruſticos ⁊ pꝛoditoꝛes. Vera em̄ nobilitas fidelis eſt deo ⁊ hoībus. ⁊ nullus ignobilioꝛ q̄ ꝓditoꝛ.ad hoc.xcvj.diſ.ſi imperatoꝛ.ij.q.vij.non poteſt. Non poteſt erga homines eſſe fidelis qui deo extiterit infidelis.xxij.q.v.de foꝛma. ¶ Sextum ſignum eſt coꝛdis magnitudo:qua quis modica contēnit: ⁊ maxima appetit. Econtrario magna ruſticitas eſt amoꝛem ſuū in modicis ponere: ⁊ magna negligere.vt pꝫ in miſero milite.q̄ amoꝛem ſuū ponit in viliſſima meretrice:vel terra modica violenter occupata per eū:contēpto amoꝛe chꝛiſti regis nobiliſſimi ⁊ hereditatis eterne. Nō ſic Dauid dicēs. Quid em̄ mihi eſt in celo: ⁊ a te quid volui ſuper terram?

Dicebat frater Egidius ſocius beati Franciſci. Ille eſt diues:qui imitatur diuitem. Ille eſt ſapiens: qui imitatur ſapientem. Ille eſt bonus; qui imitatur bonum. Ille eſt

pulcher: qui imitatur pulchꝛum. Ille eſt nobilis: qui imitatur nobilem dñm Jeſum chꝛiſtum ⁊ dominũ deum noſtrũ. ¶ Septimũ eſt erubeſcentia: maxime a vitijs ⁊ peccatis. Eccli. xlj. Erubeſcite a patre ⁊ a matre de fornicatione. Nobilitas carnis ſolet eſſe bonis ſtimulus pꝛobitatis. Unde Hiero. Nobilitas quadã neceſſitate adſtringit hoiem: ne a maioꝝ pꝛobitate degeneret. Aug. Nobilitas ſola eſt animũ que moꝛibus oꝛnat. Quũ quidã pater tentaretur a muliere de turpitudine: ait ei pater. Cõmiſceamus nos hic in via. Dixit ei mulier. Quõ poſſemꝰ pꝛopter tranſeuntiũ erubeſcentiã? Dixit ei pater. Si homines erubeſcis de vitio: multo potius deum pꝛeſentem omnia contuentem. Sap. j. erubeſcere debes. Amb. Verecũdia ingenuos pꝛodit natales. lxxxvj. di. nõ ſatis. ℣. cõſideranda. Conſtantinus. Vincere hoſtes virtus eſt populoꝝ. vincere vitia virtus eſt animoꝝ. ¶ O. Vera nobilitas chꝛiſtiana eſt. Pꝛimo quia ſumus filij dei. ⁊ hoc ꝑ creationem. Actuũ. xvij. xxix. q. vlti. omnibus. Ipſius enim ⁊ genus ſumꝰ. Eſa. lxiiij. Tu dñe pater noſter es: nos vero lutum. tu fictoꝛ noſter: ⁊ opera manuũ tuaruʒ omnes nos. Et in hoc ſumus eiꝰ filij chari. Secũdo per grãm adoptionis. Uñ. j. Jo. iij. in pn. Videte qualem charitatẽ dedit nobis pater: vt filij dei noiemur ⁊ ſimus. ps. lxxxj. Ego dixi dñ eſtis ⁊ filij excelſi omẽs. j. Jo. iiij. In hoc manifeſti ſunt filij dei ⁊ filij diaboli. omnis qui nõ eſt iuſtus: non eſt ex deo. ⁊ de hoc de pe. diſt. j. §. hoc idem. ℣. item vt chꝛiſtus ait. ⁊. ℣. qui natus. ⁊ per hoc ſumus filij chariores. Tertio per gloꝛiam, ratione adeptionis hereditatis eterne. Joã. viij. Roma. viij. Si filij: ⁊ heredes. Gala. iiij. Et in hoc erimus filij chariſſimi. Eph. v. Imitatoꝛes dei eſtote ſicut filij chariſſimi. Contra carnis nobilitatem ex̃ de pꝛeben. c. penulti. §. nos ergo. Attẽdentes ꝙ nõ generis ſed virtutum nobilitas viteq; honeſtas gratuʒ deo faciunt ⁊ idoneum ſeruitoꝛem. Ad cuius regimẽ nõ multos ſcḋm carnem nobiles ⁊ potentes elegit: ſed ignobiles. Matth. iiij. ⁊ pauperes. ¶ Fatuũ eſt de libertate

Libtas coꝛpoꝛis ſuperbire. quũ coꝛpus ſit ſeruus maleuolus. et ideo toꝛtura ⁊ compedibus dignũ. Eccli. xxxiij. Ambꝛo. Apud dñm libertas ⁊ ſeruitus equa lance appendũtur. de hoc. xxix. q. j. oibus. Hiero. Apud dñm nõ dñs potioꝛ: nõ ſeruus deterioꝛ. Coloſ. iij. ibi. Ubi nõ eſt maſculus ⁊c. ⁊. j. Seruus ⁊ liber. ¶ Fatuũ eſt etiam de bonis anime naturalibus ſupbire. in quibus infideles nobis cõmunicant. quia bona illa poteſt quis habere ad bonũ ⁊ ad malum. ſicut patet in lucifero. de peni. di. ij. ꝑncipium. Bern. Si in pꝛofeſſione religionis callidi es ingenij: viget aũt pꝛemiũ in intellectu. inſtrumenta ſunt tam vitioꝝ ꝙ virtutum. Et quia ipſum ingenium donũ dei eſt. vt dicit de ſe Augu. in. ix. lib. confeſſionũ. ¶ Stolidum eſt etiam de diuitijs ſuperbire: per quas incidit laqueuʒ diaboli: et in deſideria multa ⁊ nociua. j. ad Timo. vlti. Cupiditas radix omniũ maloꝝ. xlvij. diſt. bonoꝝ. de peni. di. ij. §. expꝛeſſis. ℣. quia radix. ¶ Fatuum etiã ſuperbire de poteſtate quũ ſcriptum ſit. Sap. vj. Potentes potenter toꝛmenta patientur. viij. q. ij. illud. ¶ Fatuum etiam ſuperbire de gratia humana. Pꝛouerb. vlti. Fallax gratia. ad Gala. j. Si hominibus placerem ſeruus chꝛiſti nõ eſſem. xlvij. di. c. vlti. in ſi. ¶ Fatuum etiam eſt ſupbire de gloꝛia huius mundi. Eſa. xxviij. Erit flos decidẽs gloꝛie. Eccli. x. Ois potẽtatus vita bꝛeuis. j. lib. Macha. xj. Rex Ptolemeus impoſuit ſibi duo diademata vna die. ⁊ tertia die moꝛtuꝰ eſt. ¶ Sũma etiã veſania de ſcientia ſuperbire. Eccls. j. Qui addit ſcientiam addit ⁊ laboꝛem. De ſcientia ſuperbire, eſt de lumine occecari. xlix. diſtinc. hinc etenim. ℣. albuginem. Auguſtinꝰ. Tumoꝛ meus claudebat oculos meos. ¶ Fatuum eſt etiam de virtutibus ſuperbire. hoc eſt enim. de medicamine vulnerari. Gregoꝛius. Qui de virtutibus habitis extollitur: quaſi de medicamento vulneratur.

¶ De ſuperbia clericoꝛum.

De ſuperbia clericoꝛũ que multuʒ in eis timenda eſt. q: multas occaſiones ſupbiendi habent. Et vna quia nõ laboꝛat ſicut ⁊ alij ſeculares. q: accidioſi ſunt cõmuniter ⁊ otio toꝛpentes: edentes ⁊ bibentes ⁊ doꝛmientes: ⁊ nugis ⁊ rumoꝛibus vacãtes. ps. lxxij. In laboꝛe hoim nõ ſunt ⁊c. ⁊ poſt. Ideo tenuit eos ſupbia. Nam laboꝛ humiliat. ps. lxxxvij. Et in laboꝛibꝰ a iuuentute mea. Et ſequit. Humiliatus ſum ⁊c. Alia occaſio, reuerentia q̃ exhibet eis ſicut miniſtris chꝛiſti. Uñ dñs ꝯtemptũ eoꝝ ſuum reputat. Luce. x. Qui vos ſpernit. viij. q. j. qui vos ſpernit. xxj. di. in nouo. Pꝛouer. vj. Odit deus oculos ſublimes. i. clericos q̃ ſunt lumen eccl'ie. xciij. diſt. diaconi. ij. ſublimes. i. ſupbos. Humilitas em̃ multũ eis cõpetit. q: ſunt miniſtri chꝛiſti ⁊ eccleſie. lxxxj. diſt. miniſtri. gloſ. ſup illud ps. xxxiij. Iuxta eſt dñs ijs qui tribulato ſunt coꝛde: ⁊ humiles ſpũ ſaluabit. Altus quidem eſt dñs. ſed vicinatur humili ⁊ nõ ſe erigenti. Ipſi aũt debent abluere ſoꝛdes ſpũales hoim. vñ habent ſe humiliare cũ chꝛiſto. Jo. xiij. Ideo ſummꝰ miniſter ſeruuʒ ſeruoꝝ ſe vocat. j. q. iij. ſaluatoꝛ. in ti. ⁊. c. ſeq. in ti. ⁊ ex̃ in pꝛhemio decre. Greg. ⁊c. ⁊. vj. li. ⁊ in clemen. Et nihil in ceruice ꝑlati clarius ſplendet ꝙ humilitas. c. di. cõtra moꝛem. Sed ad hec rñdent quidã ꝙ humilitas exterioꝛ nõ eſt neceſſaria: ſed interioꝛ. q: dicit dñs Mat. vj. Diſcite a me ⁊c. ⁊. j. ⁊ humilis coꝛde. Sʒ ad hoc rñdet ꝙ ex coꝛdis humilitate vera nũꝙ ꝓcedit ſupbia exterioꝛ q: bona arboꝛ bonos fructꝰ facit. Matth. vij. Et ꝙ ſit neceſſaria etiã exterioꝛ humilitas: ptʒ expſſe. de pe. di. ij. c. j. ibi. Exercitia humilitatis ſunt: ſi ſe vilioꝛibꝰ officijs ſubdat: ⁊ miniſterijs indignioꝛibꝰ tradat. ⁊. l. di. vt cõſtitueretur. ibi. Ut deſperatione tꝑalis altitudinis medicina maioꝛ ⁊ verioꝛ eſſet humilitatis. ⁊. c. ſiquis diaconus. ibi. Nec cõpunctio humilitatis. ⁊ de pe. di. iij. ſicut achab. ibi. Nõne vidiſti humiliatũ Achab coꝛã me: ⁊ ps. xxxiiij. Humiliabã in ieiunio aiam meã. ⁊ ꝑ actus exterioꝛes iudicatur qualitas mẽtis. xlj. di. §. ſi. Item ſpeculũ ſunt ⁊ exemplũ totius eccl'ie. Unde tale exemplũ debẽt dare alijs. ſ. exempla virtutũ oim. q: hoies interioꝛa nõ vident. Uñ j. Pe. vlti. Foꝛma facti gregis ex animo. xcv. diſt. eſto. Sicut em̃ nõ põt eſſe hoꝛtatoꝛ viduitatis q̃ cõiugia frequẽtauit: ita nec humilitas q̃ actus ſupbie oſtẽtauit. ar. xxvj. di. vna. Item q: ab oi ſpecie mali debẽt abſtinere. ſcḋm apoſtolũ. j. ad Theſſa. vlti. ex̃ de vi. ⁊ ho. cleri. ab oi. ⁊ de ſimo. audiuimꝰ. ⁊. j. q. j. emendari. Illud autẽ qḋ ſupꝛa dicit de coꝛdis humilitate, ideo dicit dñs: q: ois virtus vera eſt in aio. xxxij. q. v. de pudicitia. q: eſt qui ſe humiliat. Eccli. xix. nequiter: vt hypocrite. Mat. xxiij. Ue vobis. ¶ Ad illud qḋ ſecũdo dicũt clerici, ꝙ pñt hr̃e huiõi pulchꝛitudines exterioꝛes ⁊ oꝛnarꝰ ſcḋm modũ ꝑſone ſue. facit qḋ no. xxj. q. iiij. in ſum. ſed. c. j. illius q̃ſtionis ꝯ. Reſpõdendũ eſt ꝙ quãto q̇s maioꝛ eſt: magꝭ ſe humiliare. Eccli. iij. debet. ſicut chꝛiſtus q̃ dixit. Lu. xiiij. Recũbe in loco nouiſſimo. ¶ Contra illud qḋ dicũt tertio ſe debere ꝯfoꝛmare cum illis inter quos viuũt ꝑ illud. c. xij. di. illa. ſed talis carnalis ꝯfoꝛmatio ꝯ aplm̃ eſt. Ro. xij. Nolite cõfoꝛmare huic ſeculo. Cõfoꝛmatio em̃ ſemꝑ dʒ fieri circa bonitatẽ ⁊ bonos. xvj. q. j. ſic viue. ¶ Ad illud qḋ dicunt clerici, ꝙ talia faciunt ꝓpter honoꝛem eccl'ie. dicendũ ꝙ non eſt honoꝛ eccleſie pompa mũdi ⁊ gloꝛia. quia nõ honoꝛatur chꝛiſtꝰ coloꝛibus ⁊ carnalibus pulchꝛitudinibus: ſed moꝛibus ⁊ virtutibus. xij. q. ij. multi edificant. ſub. c. gloꝛia. ex ps. xliiij. Gloꝛia filie regis. i. eccleſie abintus. i. in ꝯſciẽtia pura. xj. q. iij. inter verba. Bern. ad Eugeniũ. Totum adſcribitur honoꝛi. nihil deuotioni. Hiero. Non reuera veſtis ſed mundiria mentis oꝛnatum facit clericum. Nec debẽt clerici de humili veſte ⁊ alijs actibus chꝛiſto cõfoꝛmibꝰ erubeſcere. xlj. diſt. parſimoniã. Bern. Grata ignominia crucis. ſʒ ei q̃ crucifixo ingratꝰ nõ eſt. Lu. ix. Qui me erubuerit: hũc filius hois erubeſcet. Et potius de contrario

Clauſtralium ſupbia quadruplex.

debent verecundari. Aug. De precioſa veſte erubeſco. nec enim decet hanc profeſſionē contra talem honorē. Iac. ij. Si introierit vir aureū annulū habēs in veſte cādida ⁊c. Et Greg. contra tales. Decorari pallio volumus forſan moribus indecori. c. di. cōtra morem. Quū Moyſes anachorita ordinatus eſſet a patriarcha ⁊ alba indut⁹: ait ei pater. Ecce candidus es. Reſpondit Moyſes. Numquid abintus? q.d. albedo exterior non facit quem album interius. Vn̄ phariſeis hypocritis chriſtus ait. Mat. xxiij. Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei qui ſimiles eſtis ſepulcris dealbatis ⁊c. ¶ Ad illud quod dicunt ꝙ vtuntur talibus tamq̄ non vtantur. ſm Apoſtolū. j. Cor. vj. xxxiij. q. v. ſm. Reſpōdet Greg. in homil. Nemo vult precioſis veſtibus indui vbi a nemine poſſit videri. Item chriſtus omnem talē gloriam exteriorem precepit. Io. v. in fi. contēni. Aug. Omnia temporalia contēpſit homo deus: vt ab hominibus contēnenda eſſe monſtraret. ⁊ omnia aduerſa ſuſtinuit: vt ſuſtinēda doceret. ¶ Contra ſuperbiam prelatorum ſatis ſupra tetigi ⁊ declaraui in iſta. ij. parte in prin. §. poſtq̄. in. x. ar. ⁊. xlix. §. o precioſa. Precipit etiam Deutero. xvj. ꝙ non eleuetur cor regis in ſuperbiam. Eccli. xxxij. Rectorem te poſuerunt. noli extolli: ſed eſto in illis quaſi vnus ex illis. xcv. diſ. ecce ego. ibi. Sed oderūt hoc ſuperbi ſacerdotes. Matth. xviij. Niſi conuerſi fueritis. interlinearis gloſ. A veſtra eleuatione ⁊ indignatione: in qua modo eſtis / ſm Hilarium. Ad hoc. l. diſ. quicūq̄. Imitentur chriſtū: cuius claues tenent. Eſa. liij. ibi. Nouiſſimū virorū. Ber. Quid magis admirandū: quid amplius deteſtandū: quid grauius puniēdū: q̄ ꝙ videmus filium dei ſummū in regno angelorū: nouiſſimū factum in regno hominū? Apponat magnificare ſe homo ſuper terrā. pſ. ix. Ber. Quū enim inquit indifferēter perſone humilitas ſit quedam turris fortitudinis a facie inimici. pſ. lx. neſcio quo pacto maior in maioribus / ⁊ clarior in clarioribus comprobatur. Sed perpauci ſunt qui in dignitate cor ad humilitatem inclinent. quod patʒ in libris Regū. vbi de tot regibus Iſrael nullus excelſa abſtulit. Contra quos Ber. Intuere quomodo incedūt nitidi exterius: ⁊ ornati circūamicti varietatibus: tāq̄ ſponſa procedens de thalamo ſuo. Et ſi quēpiam taliū repente eminus procedentem aſpexeris: ſponſam potius putabis q̄ ſponſe cuſtodem. i. eccleſie. Ioā. iij. ⁊ ex̄ de tranſla. inter corporalia. §. ſed nec illud. ⁊ de renū. niſi. §. verum.

Clauſtralium ſupbia quadruplex.

¶ R Superbia autem clauſtraliū principaliter quadruplex reperitur. Prima eſt eorū qui ſapientes ſe credunt. cōtra id. j. Cor. j. xlix. di. c. j. ℣. albuginem. ⁊ ideo ſe ſenſu ſuo ſe regere volunt: ⁊ eſſe proprie voluntatis. Bern̄. Quantūuis prudens videatur eſſe: dimittēda eſt ⁊ abijcienda iactātia. ſi enim admittatur ſuperbia: prima die qua incipit habitare / incipit leges dare. Prouer. xxvj. Vidiſti hoiem ſapiētem ſibi videri: magis illo ſpem habebit ſtultus. ex̄ de cōſtitu. ne innitaris. Tales inflexibiles ſunt. Greg. Superba mens ad ea que nō appetit nullis exhortationibus flectitur: ad ea vero que appetit ſpōte etiā cogi querit. Et hec ſpecies maxime in nouitijs periculoſa eſt. Bern̄. Nouitium incipientē ſapientem diu in monaſterio perſiſtere poſſe impoſſibile eſt. Stultus fiat: vt ſit ſapiens. ⁊ hec omnis ſit eius diſcretio: vt in hoc nulla ſit diſcretio. ⁊ hec oīs ſit eius ſapientia: vt in parte nulla ſit. ¶ Secūda eſt eorum qui deſpiciūt ſeculares ⁊ peccatores: credentes ſe inquinari ex conſortio eorū. ſimiles iudeis de quibus legitur Ioā. xviij. ꝙ non introierunt in pretoriū: vt non contaminarētur. Timebant ſe inquinari cohabitatione gentiliū: ⁊ non timebāt inquinari ſanguine chriſti. Idem fuit de Simone phariſeo abominante Magdalenam: ⁊ murmurante cōtra chriſtū qui ſe ab ea permittebat tangi. Luc. vij. ⁊. xv. de phariſeis murmurantibus contra chriſtū. qui peccatores recipiebat ⁊ manducabat cū eis. Hiero. Recedite (inquiūt) polluti: recedite: abite. nolite eos tangere: nobiſcū nolite cōmunicare. Talis loquela non illuminat cecū: non ſanat egrotū: non curat infirmū: ſed magis occidit atq̄ in deſperationem periclitantem mittit. xlv. diſt. recedite. de hoc etiā. j. q. iiij. homini. xxiij. q. iiij. in primis. xj. c. vſq̄ ad. §. eſt alia. Deutero. xxiij. Non abominaberis idumeū. Tales non attendūt ꝙ frequēter quis in ſeculo ducit vitam religioſam: ⁊ in religione ſecularem. Ambro. in hexameron. Mutat merita hominū qualitas actionum. ⁊ quidam in meliori ordine deteriores ſunt: ⁊ alij fortem exterioris habitus bene viuendo tranſcendūt: ⁊ alij ſuperioris loci meritū non exequendo diminuunt. ad hec. xl. diſt. non eſt facile. ⁊. c. nō loca. c. quelibet. c. adā. ¶ Sancto Paphūtio oranti cui ſanctorū ſimilis eſſet: reſponſum eſt primo ꝙ cuidā ſymphoniaco qui querebat victum arte cantandi. quem quū Paphūtius inueniſſet: ⁊ queſiſſet cui⁹ meriti eſſet apud deū: reſpōdit ſe nihil meminiſſe feciſſe apud deum: niſi ꝙ ipſe quū latro eſſet: latronibus violare volentibus mulierem quā ceperant / reſtitit: ⁊ eam eripuit. Et alio tempore quū mulier lamentaretur per deſertū ꝙ filij eius in captiuitate tenerētur: ipſe errantem reduxit ad refectionem: ⁊ dedit ei. ccc. ſolidos q̇bus redimeret maritum ⁊ filios. Iterum orauit Paphūtius cui ſimilis eſſet. cui reſpōſum eſt ꝙ primario vici huius qui eſt in proximo. Quūq̄ inquiſiſſet de vita eius: dixit ſe coniugatū / ſedantē lites / hoſpitalem / q̇ non cognoſceret vxorem niſi cauſa prolis / nō ledentē famulos aut agros aliorū. quorʒ vterq̄ inductione Paphūtij in deſerto in vita anachoritica mortu⁹ eſt. Iterū dictū eſt Paphūtio ꝙ ſimilis erat cuidam negotiatori venienti ad ſe. q̇ ſimiliter in deſerto remanſit. ¶ Tertia ſpecies eſt illorū qui in ordine volūt habere diuitias ⁊ honorē quem in ſeculo nō habebant. de q̇bus Aug. Non erigant ceruices cōtra ſocios intus: q̇bus foris accedere nō audebant. Inflantur ⁊ abundant in cenobio: qui viles ⁊ inopes erant in ſeculo. xij. q. ij. gloria. ¶ Quarta ſpecies eſt illorū qui in clauſtro gloriātur de diuitijs quas in mūdo habebant: vel monaſterio cōtulerunt. de hoc. j. q. ij. nō eſt meum.

Supbie gradus duodeci.

¶ S Nunc dicendū eſt de quibuſdam vitijs que ex ſuperbia procedunt. Et notandum ꝙ ſm beatum Bern̄. xij. ſunt gradus ſuperbie. qui ſunt / Curioſitas. que queritur ⁊ diſceptat de ijs que non expediunt. ex̄ de re iu. abbate ſane. §. fi. lib. vj. In ſuperuacuis rebus noli ſcrutari multipliciter: ⁊ in pluribus eius operibus non eris curioſus. Eccli. iij. Illuditur curioſitas humana: quādo id appetit impudēter ſcire qđ nulla ei ratione cōpetit inueſtigare. xxvj. q. v. nec mirum. Leuitas. que cito credit. xj. q. iij. in cunctis. Inanis letitia. Iac. iiij. Nunc autē exultatis in ſuperbijs veſtris. Iactantia. laus ꝓpria. xx. q. iiij. om̄is iactantia. xj. q. iij. ſi quis. Singularitas. vt appareat. xlj. diſt. quiſquis. Mat. vj. Arrogantia. de qua vide. xlvj. diſt. c. j. ⁊. xlviij. diſt. §. j. Preſumptio vel reputatio. que de ſe tenet quod non eſt: ⁊ preſumit quod non poteſt: ⁊ quod nō ſcit. Eccli. xviij. Vidi preſumptionē cordis eorum: quoniā mala. Peccati defenſio ſimulata. de peni. diſ. j. §. hec ergo ſecreta. ℣. item taciturnitas. Confeſſio. vbi aūt regnat hypocriſis: ibi humilitas eſſe non pōt. de pe. di. j. §. hec ergo. ℣. itē taciturnitas. Rebellio. lxxxj. di. ſi quis. Peccandi libertas. ac ſi non ſit deus qui puniat ⁊ dominus. Exo. xx. Ego ſum dominus zelotes. j. q. iiij. §. contra dn̄s. Peccandi conſuetudo. que in profunda malorū venit: ⁊ non excuſat. xvij. di. nec licuit. ex̄ de ſimo. cum in eccleſie. cum. c. prec.

Reuerētia q̇bus impendenda.

¶ T Ad hos gradus addo alium ſuperbie. ſcʒ irreuerentiam. que ex fonte ſuperbie magne procedit. De qua ſciendum eſt ꝙ irreuerentia eſt honorem non exhibere ei cui debet. Sunt autem quatuor principalia quibus reuerentiam debemus. ſcʒ deo / angelo / rebus deo cōſecratis / ⁊ prelatis eccleſie. Deo. vt corā eo q̇ vbiq̄ eſt peccare: erubeſcamus: ⁊ bona ſtrenue agamus. Sapiēs in verſiculis.

Quū quid turpe facis: quod me ſpectante ruberes:
Cur ſpectante deo non magis ipſe rubes?

Boetius Seuerinus in fine quinti libri de conſolatione phie. Magna nobis (ſi diſſimulare nolum⁹) indicta eſt

pꝛobitatis neceſſitas:quũ oĩa agamus ante oculos iudi-
cis cuncta cernentis.xxviij.q.ij.pernicioſam. De reueren-
tia ad angelum. Bern. In quouis diuerſoꝛio.in quouis
angulo reuerẽtiam habe angelo tuo ſemper adſtanti.pſ.
cxxiiij.Montes in circuitu eius.i.angeli. Hiero. Nec au-
deas eo pꝛeſente:quod me pꝛeſente nõ audes. De reuerẽ-
tia ſacris locis.Geñ.xxviij. Q̃ terribilis eſt locus iſte. ⁊
ar.j.di.ius publicum.⁊ de cõſe.diſt.j.c.j. vide quod no. de
conſe.diſt.ij.inſtitutio.Sed ſunt quidam homines in hoc
demonibus nequioꝛes: quibus locus coꝛpoꝛis dominici
⁊ reliquiarum ſacrarũ in eccleſia eſt terribilis.ipſi tamen
ibi feda ⁊ inhoneſta attentare ⁊ perpetrare nõ foꝛmidãt.
contra quos.j.Macha.iij.legitur de Heliodoꝛo inuadẽ-
te depoſitũ in templo.cui apparuit equus terribilis:terri
bilem habens ſeſſoꝛem.de hoc ex̃ de reli.⁊ ve.ſanctoꝝ. per
totum.⁊ de immu.eccle.c.decet.lib.vj.⁊.xvij.q.iiij.§. ſacri-
legiũ.ex̃ de adul.ſignificaſti. Hominibus etiam reueren-
tia facienda eſt.j.Per.ij. Omnes honoꝛate. ex̃ de maio.⁊
obe.ſolite.⁊.j.Regem honoꝛificate.ix.di.neq̃. Et cõſcien
tie.Bern.Conſcientie tue debes honoꝛem: corã qua pec-
care erubeſcas.Eccli.x.Fili in manſuetudine ſerua aĩam
tuã:⁊ da illi honoꝛem ſm meritum ſuũ. Peccãtem in ani
mã ſuam quis iuſtificabit:⁊ quis honoꝛificabit exhono-
rantem animã ſuam? Immo nec ſerui ſunt inhonoꝛandi
nec contemnendi:maxime pꝛopter naturam diuinam no
biſcũ vnitam.Matth.xviij. Uidete ne contẽnatis vnum
ex his puſillis.Ecci.vij.Seruus ſenſatus ſit tibi dilectus
quaſi anima tua.Cypꝛianus.Qualem cupis erga te deũ
eſſe:talis ⁊ ipſe ſis circa ſeruum tuũ. Seneca. Cum infe-
rioꝛe ſic viuas:quemadmodũ ſuperioꝛem vis tecũ viue-
re.facit.ij.q.vj.qui ſe ſcit.ij.xxij.q.vj.iniquum.ix.di. neq̃.⁊
expꝛeſſius.lxxiiij.diſ.quoꝛũdam.ibi. Et ideo q̃ tales erga
ſubiectos noſtros debemus exiſtere:quales nos(ſi ſubie
cti fuiſſemus)noſtros vellemus eſſe pꝛepoſitos.xcv. diſt.
eſto.xxij.q.v.de foꝛma. Pauperes etiam honoꝛandi ſunt.
Greg. Pauperes nõ ſunt deſpiciendi vt egeni:ſed exho-
randi vt patroni.Domini etiam honoꝛãdi ſunt a ſeruis ⁊
ſubditis.j.ad Coꝝ.xiij. Omnis aĩa ⁊c̃.⁊ ex̃ de cẽſ.omnis.
Rom̃.xiij.Cui honoꝛem honoꝛem.Rom̃.xij.Honoꝛe inui
cem pꝛeuenientes. Senes etiam boni honoꝛandi ſunt.
Thꝛeñ.iiij.Facies ſenum nõ erubuerunt.⁊ poſt. Neq̃ ſe-
num miſerti ſunt.Sap.ij.Nec veteranũ vereamur.Leuit.
xix.Coꝛam cano capite conſurge: ⁊ honoꝛa perſonam ſe-
nis.j.ad Tim̃.iiij.Senioꝛem ne increpaueris.ij.q.vij.pau
lus. Seneca. Cum veterano parcius agendum eſt. Uiri
ſimiliter honoꝛandi ſunt ab vxoꝛibus.j.Per.ij.⁊ econuer
ſo.vt ibi.Hiero. Non de pede:ſed de coſta mulierẽ foꝛma-
uit:n ea viro contẽneretur.nec de capite:ne ei dominaret̃.
de hoc.xxiij.q.v.cũ caput.⁊.c.vlti. Honoꝛandi ſunt paren
tes ſpirituales.Eccli.vij.Honoꝛifica ſacerdotes.Heb.vl.
Obedite pꝛepoſitis veſtris.j.ad Timo.v. Qui bene pꝛe-
ſunt pꝛeſbyteri duplici honoꝛe honoꝛẽtur.Thꝛeñ.iiij. Nõ
addet vt reſpiciat eos.Facies ſacerdotũ non erubuerũt.
gloſ. Notandũ ꝙ ſupꝛa ſacerdotes quaſi homicidas no-
tat.⁊ hic ſeparantur a facie domini q̃ non detulerunt eis.
q̄uis enim mali ſunt:non ſunt contẽnendi.ſed ille in illis
colendus eſt ⁊ honoꝛãdus:a quo miſſi ſunt. Et alia gloſ.
Nota terribile contra contẽnentes ſacerdotes:⁊ cõtra fa
cies coꝛũ non erubeſcentes.i.illis monentibus ⁊ iubenti
bus a ſecularibus nõ ceſſare. Ad hec.xix.di.ſm.ij.q.j. non
quales.xxj.di.in nouo.Honoꝛãdi quidẽ ſunt ꝑpter digni
tatem.maxime quã ſcʒ trãſſubſtanti audi habent in ſacra-
mento altaris.j.q.j.multi.quam nõ habent angeli.Hono
randi etiã ſunt parentes carnales.Exo.xx.Honoꝛa patrẽ
tuum ⁊c̃.verbis ſcʒ ⁊ beneficijs.Hiero. Honoꝛ in ſcriptu
ris non tam in ſalutationibus ⁊ verbis q̄ in collationibꝰ
munerũ ſentitur.ad hec.xxxj.q.j.quomodo.j.ad Timo.v.
Qui ſuoꝛũ maxime domeſticoꝝ ⁊c̃.xlvij.diſt.§.neceſſe.de
hoc plene.Eccli.iij. Unde ibi ſup illo verbo/Maledictio
matris eradicat fundamenta.Geñ.ix. gloſ. Cham nudi-
tatem patris irriſit.xcvj.diſt. in ſcripturis. ⁊ ſemen ſuũ in
ſeruiturẽ per petuã dãnauit.xxxv.di.ſexto die.ij. Reg.xv.
xvj.xvij.⁊.xviij.Abſalon Dauid de regno expulit: ⁊ concu
binas eius inceſtauit.ſed moꝛte cõdignas penas luit.iiij.
Reg.ij.Heliſei caluitium pueri Bethel irriſerunt.et duo
vꝛſi.xlij.de eis lacerauerunt.pꝛimum Geñ.ix.ſecũdum.ij.
Reg.xviij.tertium.iiij.Reg.ij. Pꝛouerb.xix. Qui affligit
patrem ⁊c̃.⁊.xxviij. Qui ſubtrahit aliquid a patre ⁊c̃.et
xij.q.ij.qui abſtulerit.Eccli.iij.Honoꝛa patrem.Exo.xxj.
Qui percuſſerit patrẽ aut matrẽ: moꝛte moꝛiatur.Tob.
iiij.Honoꝛem habebis matri tue ⁊c̃. Non honoꝛantes pa
rentes anathematizat conciliũ gangrenſe. xxx. di.c.j. Ad
hoc etiam.lxxxvj.diſt.non ſatis.ꝟ.eſt pꝛobanda.⁊.xcvj.di.
in ſcripturis.in fi.Et notandũ ꝙ ſicut tenemur pꝛouidere
neceſſaria parẽtibus carnalibus:ita ⁊ ſpũalibus. Mat.
x. Dignus eſt mercenarius mercede ſua.xij.q.ij. quicũq̃.
ij.Timo.ij.Laboꝛantem agricolam ⁊c̃.Gala.vj.Commu
nicet autẽ is qui catechizatur ⁊c̃. xiij.q.j.§. his ita. Unde
ſuper pꝛe.verbo apl̃i.j.Timo.v.Qui bene pꝛeſunt pꝛeſby
teri: duplici honoꝛe digni habeantur.gloſ.A ſubditis. vt
eis ſpũaliter obediant:⁊ tempoꝛalia eis miniſtrent.

¶ Articulus.lxxvij.

Poſtq̃ ſufficienter
expediuimus de ſuperbia inficiente om
ne genus humanuʒ : maxime religioſos
quoſdam qui adſtrictius humilitatẽ do-
mino pꝛomiſerunt: ad aliud religioſoꝛũ
quoꝛũdam noſtri tempoꝛis vitium accedamus. ſcʒ vanã
gloꝛiam.¶ A Igitur ſm Climacum in gradu.xxij.Ua Uana
na gloꝛia eſt ſm ſpeciem nature immutatio/moꝛũ peruer moꝛta-
ſio ⁊ obſeruatio querele.ſm vero qualitatem eſt laboꝛuʒ liũ glo-
diſperſio/ſudoꝛũ perditio/theſauri inſidie ⁊ perditio/in- ria.
fidelitatis pꝛoles/ſuperbie pꝛecurſatrix/naufragium in
poꝛtu/in arca foꝛmica minima quidem exiſtens/vniuerſe
vero fatigationi ⁊ curſui inſidiatur. Uigilanter obſerua:
et floꝛentem vſq̃ ad momentum ⁊ mundam inuenies in
veſtimentis ⁊ in vnguentis ⁊ pompatico pꝛoceſſu ⁊ aro-
matibus ⁊ alijs. Ieiunans vanigloꝛioꝛ: ⁊ reſoluens ieiu-
nium vt nõ innoteſcam. Iterum vanigloꝛioꝛ pꝛeclare ve-
ſtitus.vincoꝛ ab eadem vilia cõmutans. Iterũ vaniglo-
rioꝛ loquens.vincoꝛ ab ea.⁊ tacens iterum ſuccũbo.quo-
cunq̃ pꝛoieceris tribulum iſtum:ſtat aculeo recto. Uani-
gloꝛioſus eſt idoloꝛum cultoꝛ fidelis:colens quidem deũ
ſm apparens:hominibus vero ⁊ non deo placere volẽs.
Matth.vj. Uanigloꝛioſus eſt omnis oſtentatoꝛ ⁊ oſten-
tationis amatoꝛ.Uanigloꝛioſi ieiuniũ abſq̃ mercede eſt.
Matth.vj.⁊ oꝛatio eius impoꝛtuna.pꝛopter laudẽ enim
hominum vtrumq̃ operatur. Uanigloꝛioſus exercitatoꝛ
dupliciter leditur:coꝛpus quidem contabeſcere faciens:
mercedem vero non accipiens.¶ Adulatoꝛes vanã glo-
riam pꝛouocant.vj.q.j.ſunt plurimi. Adulatoꝛ eſt demo-
num miniſter:ſuperbie manuductoꝛ:cõpunctionis diſper
ſoꝛ:bonoꝛum exterminatoꝛ:ſeductoꝛ vie. Confundantur
⁊ obmuteſcant qui beatificare in facie adnitũtur. xlvj.di.
c.ij.⁊.iij.xxij.q.ij.pꝛimũ. Seneca. Adulatio dulce venenũ.
Magnũ eſt ab anima laudem hominũ amouere: maius
vero eſt laudem demonum auertere.t.ſ. Coꝛde humilita
tem oſtendit:non qui ſeipſum vilificat.quomodo eñ non
cõpoꝛtabit ſeipſum?ſed ab alio impꝛoperatus ⁊ charitatẽ
ad ipſum non diminuens. Non ſuſcipias vane gloꝛie de-
monẽ quũ tibi epiſcopatũ.j.q.vj.ſicut is. aut fratrũ duca-
tum aut magiſteriũ ſubmittit. Laboꝛ enim eſt hũc canem
ſcʒ vanam gloꝛiam a macelli menſa.ab appetitu repelle-
re coꝛdis. Secularium aduentum pꝛeanticipat vana glo
ria:⁊ leuioꝛes monachos in occurſum aduenientium ex-
hoꝛtatur exire. Qui vanitatem vane gloꝛie mercatur:du-
plicem vitam poſſidet.nam inter monachos habitu ⁊ fi-
gura moꝛatur. in mundo vero pꝛudentie cogitatione et
mente. Qui ſuper donis naturalibus et diuitijs. dico

autẽ acuitate ingenij/⁊ intellectus docilitate/lectione/ pꝛolatione/pꝛomptitudine/ingenuitate/⁊ talibus hmõi vniuerſis abſq; laboꝛe pꝛeexiſtentibus in nobis extollitur: nũq̃ ſuper naturam bono vero participabit. qui enim in modico ſcʒ in naturalib⁹ infidelis eſt:⁊ in multo ſcʒ in ſupernaturalibus ſcʒ bonis gratuitis ſcʒ virtutibus infidelis erit.ar. Matth.xxv.de fideli in modico. Luc.xix. Vana gloꝛia mater eſt ſuperbie.quia nimirũ laudes exaltant et inflant. vj.q.j.ſunt plurimi. exaltata vero anima/tũc eam ſuperbia ſumens ſurſum effert vſq; ad celos:⁊ ſubtus deffert. Luc.x.de peni.diſt.ij.ſi enim.ad ſi.ad abyſſos. Pꝛincipiũ pꝛiuationis vane gloꝛie eſt cuſtodia oꝛis ⁊ amoꝛ ignominie. Medium vero reciſio omniũ adinuentionũ vitioſarum intellectualiũ. Finis vero ea que ſunt ad ignominiam conferentia/coꝛã multitudine inſenſibiliter adinuenire. Quũ nos laudare incipiũt demones ſeductoꝛes: celeriter recoꝛdemur multitudinem iniquitatũ noſtrarum. Vana gl̃ia eſt ſimplicitatis abiectio/ficta inſtitutio ⁊ conuerſatio. Hucuſq; Climacus. ¶ In epiſtola ad virginem ait ſanctus Athanaſius. Si manifeſtaueris vitam tuam: pariet hoc tibi vanam gloꝛiam:⁊ damnũ patieris. Si aũt animã inueneris tibi conſentaneã pariter que dei ſunt facientem: huic quaſi ſoli in miniſterio reuela. ibi enĩ non eſt vana gloꝛia. q: qui loquitur vt animã ſaluet:multã mercedem accipiet ſe habentibus deſideriũ non inſidiatoꝛibus. Matth.xxij.xj.q.iij.nolite. audiendi loquitur vt ſaluentur. ¶ Abbas Pemeh.dixit. Homo ſi ſeipſum repꝛehendat:vbiq; poteſt ſtare ſolus ⁊ cũ alijs.ſi autem ſe magnificat:nunq̃ ſtat. Quicquid fecerit homo boni:ne exultet in eo.quia mox perdet illud. Abbas Macharius cũ iniurianti ſatiſfaciebat de eo qđ querebat. laudanti eum nullũ dabat reſponſum. Dixit abbas Zenõ. Egyptij monachi virtutes quas habent zelant:⁊ vitia q̃ nõ habent/ manifeſtant. Syꝛi autẽ ⁊ greci virtutes quas non habẽt/ pꝛedicant:⁊ vitia q̃ habẽt/abſcondunt. Dixit ſenex. Qui ab hominibus amplius honoꝛatur aut laudatur:non parũ damni patitur. qui autem ab hominibus non honoꝛatur:deſuper gloꝛiam ſcʒ tẽpoꝛalem (intelligo eã appetendo)⁊ eternam.xl.di.qui pꝛimatũ.accipiet. vtrãq; enim habere gloꝛiam impoſſibile eſt. Idem ſenex. Sicut fieri nõ poteſt vt herba ſimul ⁊ ſemel naſcatur.de peni.di.ij.dum ſanctã. Ita impoſſibile eſt vt laudem ⁊ gloꝛiam ſeculariũ habentes (ſupple ⁊ affectantes) ſimul etiam ⁊ fructũ faciamus celeſtem. Dixit ſancta Syncletica. Sicut theſaurus ſi manifeſtetur minuitur:ita ⁊ virtus deperit publicata. Nam ſicut cera a facie ignis ſoluitur.pſ.lxvij.ita ⁊ anima per laudem reſoluta perdit intẽtionem ſuã. Dixit ſenex. Quando cogitatio ſuperbie vel vane gloꝛie te impugnat:perſcrutare teipſum ſi omnia. Exo.xx.no.xxxij.q.vij. quod in oĩbus. Matth.xix.mãdata dei ſeruaſti. Mat.vj. xxiij.q.iij.ſex. Si inimicos tuos diligis: ſi gaudes ĩ gloꝛia inimici tui:⁊ cõtriſtaris in deiectione eius:⁊ ſi apud te habes ꝙ ſeruus inutilis. Luc.xvij.es:⁊ oĩbus hoĩbus plus peccatoꝛ. Neq; tamen aliquid grãde ſapias tãq̃ aliquid feceris:ſciens ꝙ elata cogitatio oĩa illa bona diſſoluet.

Vana moꝛaliũ gloꝛia.

Quidam ſenex dixit ꝙ moꝛtuus erat mundo. alter dixit ei. Non cõfidas donec egrediaris de coꝛpoꝛe. quia etſi tu dicas ꝙ moꝛtuus es:diabolus tñ moꝛtuus nõ eſt. Quũ quidam ſenex in deſerto quinquaginta annis nec panem nec aquã ad ſatietatẽ accepiſſet: dicebat/occidi auaritiã ⁊ vanam gloꝛiã. Quod quũ audiſſet abbas Abꝛaam: venit ad eũ:⁊ requiſiuit an illũ ſermonẽ dixiſſet. At illo confitẽte/dicit ei Abꝛaam. Ecce dũ per viam ambulas vides lapidem ⁊ maſſam auri. Nũquid poteſt cogitatio tua aurum ſimile lapidi exiſtimare? Dixit ſenex. Non. ſed pugno cum cogitatione mea ne illud tollam. Cui Abꝛaam. Ecce viuit auaritia. ſed ligata eſt. Iterũ dixit ei Abꝛaam. Ecce audis de duobus fratribus ꝙ vnus te laudat:alter te hoꝛret:⁊ detrahit de te. nũquid vtrũq; coꝛum ad te venientẽ pariter accipies? Dixit ſenex. Non. ſed iterum pugno vt ⁊ illum diligam quem hoꝛreo. Cui Abꝛaam. Ecce ergo viuunt in te paſſiones. ſed ligate. ſupple. et ſolui poſſunt. Quidam ſenex dixit alteri. Si fratri dedero aliquid: ⁊ tamen ſpiritus xenodoxie ſoꝛdidet illud:tamq̃ pꝛopter laudem hominum hoc faciam: nũquid dimittam dare? Cui ſenex. Et ſi pꝛopter homines hoc tentaris facere:tamen q̃ pꝛoximo neceſſaria ſunt da. Nam duo homines erãt in vico:vnus ſeminauit ⁊ fecit frumentum parum ⁊ ipſum nõ mundum. alter nihil ſeminauit. Veniente fame/meli⁹ potuit viuere qui ſeminauit. Faciamus nos ergo aliquanta (etſi immũda) ne periclitemur. Adde quod no.j.§. pꝛoximo.ꝟ.frater egidius. Quum abbas Siſoy ſuſpiraſſet altero audiente:dixit. Indulge mihi frater. quia necdũ monachum me eſſe cognoſco:quia audiẽte altero ſuſpiraui.

Quidam ſenex quũ deſcenderet ad viſitandum filium miniſtri ſui:in vico pꝛeceſſit eũ miniſter:⁊ ait vicinis. Venite occurrite anachoꝛite. quos quũ ſenex longe vidiſſet egreſſos cum lampadibus:ſentiens ꝙ ad ſe venirent:ſpoliauit veſtimenta ſua ⁊ miſit in flumen: ⁊ cepit ea lauare ſtans nudus. qui autem miniſtrabat ei:videns/erubuit:⁊ rogauit homines dicẽs. Reuertimini. ſenex enim noſter ſenſum perdidit. ⁊ veniẽs ad illum/dixit. Abba: quid hoc feciſti? omnes enim qui te viderunt:dixerunt quia demonium habet ſenex. Cui ille. Et ego hoc volebam audire.

Quũ iudex pꝛouincie abbatem Moyſen deſideraret videre:⁊ ei in eremo obuiaſſet:requiſiuit ab eo incognito/ Vbi eſt cella abbatis Moyſi? cui ipſe. Quid illum vultis videre hominem ſtultum ⁊ hereticum? que quũ audiſſet iudex:veniens ad eccleſiam retulit clericis que audierat. Contriſtati clerici dixerunt qualis eſſet monachus qui ſibi talia dixiſſet. Iudex reſpondit. Senex veſtimenta veterana habens. longus ⁊ niger. Et tunc cognoſcẽs ꝙ ille eſſet:miratus receſſit. Quũ quidam iudex vellet videre abbatem Symeonem:ille audiens aſcendit arboꝛem palme:⁊ cepit eam mundare. quũ aũt veniſſent illi:dixerunt. Vbi eſt anachoꝛita? At ille reſpõdit. Non eſt hic. diſceſſit. ⁊ ſic illi diſceſſerunt. Iterum alia vice voluit eum videre quidam ex iudicibus:⁊ pꝛeceſſerunt clerici dicentes. Abba:para te. quoniã iudex audiens opera tua venit abs te benedici. At ille. etiam parabo me. Veſtiuit ergo centonẽ ſuum. ⁊ accepit panem ⁊ caſeum in manus ſuas. ⁊ diuaricatis pedibus ſedit in poꝛta:et incepit comedere. Veniens iudex ⁊ ſic eum videns/contemnens eum diſceſſit.

Quũ abbas Siſoy reſuſcitaſſet quẽdam infantem defunctum quẽ in cella pꝛoiectũ oꝛare credebat:ait diſcipulo. Nunq̃ hoc dicas ante meum trãſitum. Fugit abbas Neſteroth dꝛaconem in deſerto:dicens. Niſi dꝛaconem fugiſſem:cogitationem vane gloꝛie non vitaſſem. Quum fratres de ſtili non poſſent quẽdam immũdum ſpiritum deijcere:dixerũt. Non poteſt quis hunc eijcere niſi abbas Beſſarion. ſed ſi hoc dixerimus ei:nec ad eccleſiã veniet. fingamus ergo ꝙ doꝛmit. Et dixerunt Beſſarioni. Abba ſuſcita iſtum qui doꝛmit. At ille dixit. ſurge ⁊ egredere foras. Mira ſanctitas. ignoꝛans fecit miraculum. Et mox egreſſus eſt ab eo ſpũs immundus. Quũ ſanctus Macharius quẽdam moꝛtuum ſuſcitaſſet:diſcipuli eius ante pedes eius coꝛruerunt pꝛe timoꝛe. quibus ſenex. Iſtud ꝓpter me factum non eſt. nihil enim mihi collatum eſt. ſed pꝛopter mulierem viduam ⁊ paruulos de⁹ indoluit. hoc enim maius eſt ꝙ deus noſter animas hominũ ſine peccato eſſe deſiderat:q̃ moꝛtuos ſuſcitare. Item dixit. Qui laboꝛat:et arbitratur ſe aliquid facere: recipit hic mercedem ſuam. Serapion in collatione de octo vitijs. Xenodoxie genera duo ſunt. Pꝛimum ꝙ pꝛo carnalibus ac manifeſtis extollimur rebus. Secundũ ꝙ pꝛo ſpiritualib⁹ ⁊ occultis deſiderijs vane laudis inflamur. Vna tamen in re xenodoxia vtiliter accipitur. quũ quis ſpiritu foꝛnicationis tentatus/ne vilis habeatur ab alijs:continet:⁊ ne nomen ſanctitatis amittat. Nec mirum tantam huic paſſioni ineſſe virtutẽ/vt irruentem quẽpiam in foꝛnicatio-

nis ſtimulum valeat refrenare: quū ſit experimētis multorū ſepiſſime probatū ꝙ ita eum quē ſemel veneni ſui peſte corruperit: infatigabilem reddat: vt faciat ab eo ne biduana quidē vel triduana ſentire ieiunia. Super qua re pulchre abbas Macharius cuidam percunctanti cur fame ab hora tertia in eremo pulſaretur: q̄ in cenobio hebdomadibus integris refectionē ſepe contēnens non ſenſiſſet eſuriem: reſpōdit. q: hic nullus eſt ieiunij tui teſtis: qui te ſuis laudibus nutriat atq; ſuſtentet: ibi aūt te digitus hominū ⁊ xenodoxie refectio ſaginabat. Caſſianus in lib. xj. de xenodoxia .i. vana gloria. Septimū nobis certamen eſt contra ſpiritū xenodoxie (quam nos vanā gloriam poſſumus appellare) multiformem variū atq; ſubtilem. ita vt quibuſlibet perſpicaciſſimis oculis non dicā caueri: ſed preuideri vix poſſit. Nō ſolū enim vt cetera vitia in parte carnali / ſed etiā in ſpirituali monachū pulſat ſubtiliori ſe nequitia ingerens monachi menti. ita vt qui non poterunt carnalibus vitijs decipi: ſpūalibus ſucceſſibus acrius ſaucientur. tantoq; eſt pernicioſior ad conflictū: quāto obſcurior ad cauendū. Omniū nāq; vitiorum manifeſtior: apertiorq; eſt congreſſus. ⁊ in vnoquoq; eorū contradictione rigida confutatur incentor: ⁊ inualidior factus abſcedit. victoremq; ſuū deiectus aduerſarius deinceps infirmior attentabit. Hic vero quū ꝓ elatione carnali pulſauerit mentem: ⁊ fuerit reſpōſionis ſcuto repulſus: rurſus vt quedā multiformis nequitia priori habitu perſonaq; mutata / ſub virtutū ſpecie victorē cōfodere ⁊ iugulare contēdit. Etenī cetera vitia ſeu perturbationes vniformes ac ſimplices eſſe noſcuntur. Hec vero multiplex ⁊ multiformis ac varia vndiq; bellatori ⁊ ex omni parte occurrens. Nā ⁊ in habitu ⁊ in forma / in inceſſu / in lectione / in voce / in opere / in vigilijs / in ieiunijs / in oratiōe / in remotione / in ſcientia / in taciturnitate / in obedientia / in humilitate / in longanimitate / militē chriſti vulnerare conatur. Pulchre ſeniores naturā morbi huius in modum ſepe deſcribunt: que vno decoriata tegmine alio rurſum inuenitur inducta. Omnia vitiata ſuperata marceſcunt: ⁊ deuicta per ſingulos dies infirmiora redduntur. Hoc vero deiectū acrius inſurgit ad luctamē. Gala. v. Nolite fieri inanis glorie cupidi. Et Jo. v. Quomodo poteſtis vos credere qui gloriam abinuicem accipitis: et gloriā que a ſolo deo eſt nō queritis? Et Dauid pſ. lij. Diſſipauit deus oſſa eorū qui hoibus placent. Et Gala. j. An quero hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem: chriſti ſeruus non eſſem. xlvij. diſt. c. vlti. Immittit hoc vitiū clericatus gradum ⁊ deſideriū preſbyterij ac diaconij. Quidam ſenex quū ad cellam cuiuſdā fratris cauſa viſitationis veniens oſtio proximaſſet: ⁊ q̄d ageret curioſi⁹ auſcultaret: ita eum reperit huius ſpūs impugnatione pellectū: vt in eccleſia ſeſe credere faceret exhortatoriū plebi ſermonē. rurſumq; mutato officio audiuit cū velut diaconem miſſam cathecuminis celebrantē. Sententia patrū antiquorum hec eſt ad vanam gloriam fugiēdam ſcz monachum debere fugere mulieres ⁊ epiſcopos. neuter enim ſinunt monachum quieti celle operam dare: aut theorie vacare. ¶ Jo. caſſi. ibi vbi ſupra. Hanc beſtiā multiformē tali remedio poterimus euadere. vt cogitātes illud pſ. lij. Diſſipauit deus oſſa ⁊c. primitus nihil propoſito vanitatis ac inanis glorie grā noſmetipſos facere permittamus. deinde ea q̄ bono initio fecerimus: obſeruatione ſimili cuſtodire nitamur. ne oēs laborum noſtrorū fructus poſt irrepens xenodoxie morbus euacuet. Quicquid etiā in conuerſatione fratrū minime cōmunis vſus recipit vel exercet: cum ſtudio tāq̄ iactantie dedicatum declinemus. Et ea que nos poſſunt inter ceteros nobiles reddere: veluti ſolis faciētibus laus apud hoies ſit querenda: vitemus. Quod facillime poterimus euadere: ſi cōſideremus non ſolum fructus laborū noſtrorum nos penitus amiſſuros quoſcūq; xenodoxie propoſito fecerimus: ſed etiam reos magni criminis factos eterna ſupplicia veluti ſacrilegos ſubituros. vtpote qui ad iniuriā dei opus quod eius / vt glorificetur deus. Matth. v. Luc. ij. pſ. cxiij. Nō nobis domine non nobis: ſed nomini tuo da gloriam. obtentu nos oportuit agere: hominū gratia maluerimus exercere: ab eo qui occultorū eſt conſcius. pſ. ix. Scrutans corda ⁊ renes deus. Ad Heb. iiij. xxxij. di. erubeſcant. xviij. q. ij. pernicioſam. homines deo / ⁊ gloriā mūdi glorie domini pretuliſſe cōuicti. Nilus. Vane glorie paſſio irrationabilis eſt: ⁊ in oī virtutis opere ſe admiſcet. Monachus vane glorie cupidus / ſine mercede operarius. Matth. vj. Sacculus perforatus non ſeruat immiſſum. Et q̄ mercedes congregauit miſit eas in ſacculū pertuſum. Aggei. j. Nec xenodoxia mercedē. Ventus diſſipat veſtigia viri: ⁊ eleemoſynam. j. q. j. vide. glorie vanitatis. Jactus lapidis nō peruenit in celū. ⁊ oratio placentis hominibus non aſcendit ad deum. Occultat theſaurū ſuum vir ſapiens: ⁊ virtutis ſue laborem monachus prudēs. In plateis orat xenodoxia. qui autē impugnat eam ſuū intrat cubiculū. Matth. vj. ſaltem cordis. Occulta in itinere latronū que tua ſunt donec ad supernā ciuitatem peruenias. Vana gloria mētem decidentem corroborat. infirmantē facit incolumē. ⁊ ſenem iuuenem fortiorē. Raucam vocem ſubtiliat. pallētem florere facit. claudū facit currere: ⁊ tecū videre. ¶ Vidi Rome fratrem multis menſibus iacētem in grabato: ⁊ dormitoriū clamoribus infirmitatis concutientē: factū gardianum ſtatim ſtātem ⁊ exilientem ⁊ dolorem nō ſentientem. Claudam ouē vel capram cū tintinnabulo precedere facit gregem hic morbus. quod eſt mirabile in pecude bruta. ¶ Frater Egidius laicus ſoci⁹ beati Franciſci. Propter tentationem inanis glorie nō deſiſtas facere bonum. Si enim agricultor nolens ſemen iacere in terram / diceret intra ſe. Nolo ſeminare hoc ãno. q: ſi ſeminauero: forte venient volucres ⁊ comedent ex ſemine illo. ⁊ ꝓpter hoc non ſeminaret: nō haberet fructū terre ad comedendū. Si aūt ſeminat: licet aliqua de ſemine pereant. tamen maior pars remanebit ei. Sic eſt de illo qui tētatur de vana gloria ⁊ pugnat contra eā. Adde quod ſcripſi ſupra. §. proximo. vero. quidā. ¶ Legitur de beato Bernardo ꝙ quū predicaret: ⁊ a vana gloria tentaretur ꝙ bene predicaret. reſpōdit. Nec ꝓpter te incepi: nec ꝓpter te dimittā. ¶ Dixit abbas Siſoy. Niſi dn̄s glorificauerit homines: gloria que ex hoibus eſt / non diu permanebit. Prouer. xxvij. Ne glorieris in craſtinum: ignoras quid ſuperuētura pariat dies. Laudet te alienus: ⁊ non os tuū. extraneus ⁊ non labia tua. Hiero. Non queras gloriam: ⁊ non dolebis quū inglorius fueris. Qui laudē nō appetit: contumelias nō ſentit. Matth. ix. Videte ne quis ſciat. ⁊. viij. Nemini dixeris. Jo. viij. Ego gloriam meā non quero. Seneca. Cito fit ignominia ſuperbi gloria. Stultiſſimuz eſt temporalē gloriam tranſitoriā querere vnde poſſumus eternam acquirere. Bern. Fidelis ſibimet cuſtos nō tutū arbitratur labijs hominū cōmittere gloriam ſuā. Non tutum plane: ſed ſtultum ibi theſaurū tuū reponere vbi non valeas reſtituere quū volueris. Si ponis in os meū: iam nō in tua ſed in mea eſt voluntate. quū vtiq; pro meo libito vel laudare te poſſim vel derogare tibi. Bern. Hypocrita quid non vis eſſe laudabilis: qui vis vt lauderis? Quid formoſus apparere ⁊ formoſus non eſſe? Bern. Vt quid alieno teſtimonio contentus ſum: cuius nec vituperio reprobus nec laude dignus inueniar? Si ante tribunal veſtrū iudicandus adſtarem: merito de laude veſtra gloriarer. Nūc quū ſolius chriſti iudicio ſim preſentādus: quāte inſanie eſt mei vel alteri⁹ iudicio gloriari. De hoc. xj. q. iij. ſenti. cū c. ſequentibus. Item Bern. Qui cōſcientias ſuas in alienis linguis poſuerunt: modo parui / modo magni / modo nulli iudicantur: prout linguis hominū eos laudare vel vituperare placuerit. Ber. Reuera fidelis famulus es: ſi de multa gloria dn̄i tui nil manibus tuis adherere contingat. Augu. Quas vires nocendi habeat vana gloria non ſentit: niſi ⁊ bellum ei indixerit. quia etſi cuiquā facile eſt

gloꝛiā non cupere quū negatur: difficile eſt tamen ea non delectari quum offertur. Gꝛeg. Aliquantulū facile eſt humanā laudem nō appetere. difficillimū eſt oblatā reſpuere. hoc vitium vincit alia vitia vincentes. Aug. Cauēdum eſt pꝛecipue de vitio quod ſurgit de victoꝛia vitioꝝ. Hiero. Difficilius arrogātia caremus: ꝙ auro ⁊ gēmis. Aug. Sunt qui contemptu inanis gloꝛie vanius gloꝛiātur. ps. lj. Quid gloꝛiaris in malitia? Poeta.

Gloꝛia peccati nulla petenda tibi.

ex de exceſ. pꝛela. ꝙ graue. Pꝛoſper. Quū omnia vitia ſuperauerit homo: manet periculum ne mens bene ſibi cōſcia potius in ſe ꝙ in dn̄o gloꝛietur. contra illud. ij. Coꝛ. x. ibi. Qui gloꝛiatur: in domino gloꝛietur. Hiero. Pꝛima virtus monachi eſt iudicia hominū contemnere. Quū cantoꝛ Pariſienſis in quodā loco pꝛedicaſſet: redeūti occurrēs quidam clericus/ dixit ei. Benedictus ſermo oꝛis tui. de quo vehementer cantoꝛ turbatus eſt. ¶ Remedia contra hoc vitium. Pꝛimum eſt abſconſio. Eſa. xxxj. Erit vir ſicut qui abſconditur. In vitis patrum. Sicut theſaurus manifeſtus cito minuitur: ita virtus quelibet deperit publicata. Gꝛeg. Depꝛedari deſiderat: qui theſaurum publice in via poꝛtat. Figurat̄ hoc Exo. iiij. in manu Moyſi que lepꝛoſa in ſinu curatur. Secundū eſt ſui repꝛehēſio. vt ſupꝛa in. §. pꝛoximo. ij. ꝟ. abbas. In vitis patrum dictū eſt de ſe repꝛehendente ꝙ vbicūꝙ viuere poteſt. Tertiū eſt conſideratio inferni vel purgatoꝛij. vbi eſt ignominia ad puniendam vanam gloꝛiam. Quartū eſt conſideratio gloꝛie eterne. q: ſm Gꝛeg. Uileſcunt tēpoꝛalia: quum conſiderantur eterna. ⁊ ſpernitur falſa gloꝛia: quū penſatur vera gloꝛia. Quintum/ quū offertur homini gloꝛia vel tentatur de ea: det eam deo dicens. ps. cxiij. Nō nobis domine ⁊c̄. ⁊. j. ſed nomini tuo da gloꝛiam. Sic angeli fecerunt. Luc. ij. de cōſe. di. j. hi duo. ⁊. c. poꝛro. Sextū/ quia ſm Hiero. impoſſibile eſt ꝙ ꝗs in vtroꝙ regno appareat gloꝛioſus.

Quib⁹ arceatur vana gloꝛia.

¶ Remedia etiam cōtra ſuperbiam filiam vane gloꝛie ſunt hec. Pꝛimum/ conſideratio melioꝛis. ſicut Elizabeth mater Jo. baptiſte cōparata beate Marie humiliata eſt. Luce. j. Unde hoc vt veniat mater dn̄i ad me? Et Jo. cōparatione ſaluatoꝛis. Mat. iij. Ego a te debeo baptizari ⁊c̄. Gꝛeg. Sicut incentiuum elationis eſt reſpectus deterioꝛis: ita cautela humilitatis eſt conſideratio melioꝛis. ¶ Secundū remediū eſt cohabitatio humiliū. Sicut em̄ qui cōmunicat ſuperbo: induet ſuperbiā. Eccl. xiij. ſic qui cōmunicat humili: induet humilitatem. Odo epiſcopus Parmēſis ſemper ante ſe deſpectioꝛes pauperes in menſa ponebat: ⁊ alios a latere. reꝗſituſꝙ quomodo hoc poterat tolerare: reſpōdit ꝙ quidam nobilis eum docuerat hoc. ſcꝫ Job. v. c. dicens. Uiſitans ſpeciem tuam nō peccabis. ¶ Tertiū eſt cōſideratio ꝓpꝛie conditionis. pꝛimo ſperma. deinde ſaccus ſtercoꝛis. deinde cibus vermiū. Hiero. Quādo ſuperbiat ꝗ ſemꝑ ſecum ſentinā poꝛtat? Eccl'i. x. Quid ſuperbis terra ⁊ cinis? ¶ Quartū eſt exemplū chꝛiſti. Aug. Medicina hoīs tumoꝛis eſt humilitas ſaluatoꝛis. Erubeſcat hō eſſe ſuperbus/ quū humilis factus eſt deus. Phil. ij. Ezech. j. Quū fieret vox ſuper firmamentū qđ erat ſuper caput eoꝝ ⁊c̄. dicit Gꝛeg. Sancti quiꝙ quū ipſum ꝙ̄ vnigenitū flagellatū ex ſnīa patris in hoc mūdo conſpiciūt: deponunt ſi ꝗd de ſuis meritis pꝛeſumūt. Nā ſi hinc ipſe ſine flagello nō exijt: ꝗ ſine peccato venit. Jo. viij. quō flagellis digni nō erunt: ꝗ huc cū pctō venerunt? Hiere. xlix. Ecce quibus non erat iudiciū vt biberent calicem: bibētes bibent: ⁊ tu quaſi innocens relinqueris? ¶ Quintū/ cōſideratio vilis ſeruitutis in qua ſuperbus eſt. quia ſeruus diaboli eſt qui eſt rex ſuper omēs filios ſuperbie. Job. xlj. al's penul. ¶ Sextū/ cōſideratio diſtricti iudicij: qđ erit ſpecialiter ad humiliandum ſuperbos. vbi iudicium duriſſimū fiet ijs qui pꝛeſunt. Sap. vj. vbi dn̄s. ps. xxx. retribuet abundanter facientibus ſuperbiā. Eſa. ij. Dies dn̄i exercituū ſuper omnem ſuperbum ⁊ ſuper omnem arrogantem: ⁊ humiliabitur. Hiere. l. Ego ad te ſuperbe (dicit dn̄s exercituū) quia veniet dies tempus viſitatiōis: ⁊ cadet ſuperbus ⁊ coꝛruet ⁊c̄. Eſa. xxviij. Pedibus conculcabitur coꝛona effraim. ¶ Septimū eſt conſideratio infirmitatis noſtre ex parte coꝛpoꝛis ⁊ anime. quū nec poſſimus pulicibus reſiſtere. Aug. Homo dicit tibi conuiciū: ⁊ tumes: ⁊ iratus es. reſiſte ſi potes pulicibus. Bern. Limoſa ⁊ glutinoſa nimis eſt non modo exterioꝛ: verū etiam interioꝛ ſubſtātia noſtra. ⁊ facile coꝛ humanū omnibus que frequētat adheret. ¶ Octauū/ moꝛtis memoꝛia. j. Macha. ij. Gloꝛia impij ſtercus ⁊ vermis. hodie extollitur: ⁊ cras non inuenietur. quia cōuerſus eſt in terram ſuam. Eccl'i. vij. Humilia valde ſpiritum tuum. quoniā vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. ¶ Nonum eſt recoꝛdatio ꝓpꝛij ſceleris. de quo Eſa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aīe mee. vnde ij. Reg. xvj. quum Semei malediceret ⁊ mitteret lapides contra Dauid: Abiſay dixit regi. Quare maledicit hic canis dn̄o regi meo? vadam ⁊ amputabo caput eius. Sed Dauid memoꝛ cōmiſſi ſceleris cum Berſabee vxoꝛe Urie reſpōdit. Dimitte eū vt maledicat iuxta pꝛeceptū domini: ſi foꝛte reſpiciat dn̄s afflictionem meā: ⁊ reddat mihi bonum pꝛo maledictione hac hodierna. ¶ Decimū eſt aſſiduitas deuote ſubiectionis. vt homo ſemper velit eſſe cū aliquo quē vereatur ⁊ timeat: ⁊ ſub alio frangere pꝛopꝛiā voluntatē diſcat. Jo. vj. Deſcendi de celo: non vt faciā voluntatē meā ⁊c̄. ¶ Undecimū/ contēplatio occulti inſpectoꝛis cui cogitatio hominis confitetur. vt erubeſcamus coꝛam eo elatū aliquid meditari. ps. xv. Pꝛouidebam dominū in conſpectu meo ſemꝑ ⁊c̄. ¶ Duodecimū eſt amoꝛ vilitatis ⁊ exercitatio in operibus ⁊ officijs humilibus. Eccl'i. vij. non oderis opera laboꝛioſa. de peni. diſt. ij. c. j.

¶ Articulus. lxxviij. A

Liudvitiū peculia

re quoꝛūdam religioſoꝝ noſtri tēpoꝛis eſt hypocriſis que ex vana gloꝛia pꝛocedit. Amās enim humanam gloꝛiā/ ſimulat ſanctitatem. Pꝛedicant aūt religioſi aliqui ⁊ oſtēdunt ſe habere virtutes ꝗbus carent. mūdo in apparētia humiles: in clauſtro ſupbi. extra honeſti: int⁹ multi immūdi. extra tunica vili: intra loculi reconditi. extra puri: intus malitioſi. extra cū ſecularibus ſobꝛij: intus cū fratrib⁹ guloſi. extra cōpoſiti: intus diſſoluti. extra mites: intus furioſi. extra ſimplices: intus maligni. Dicitur autē hypocriſis ab epi ꝙ eſt ſupꝛa ⁊ criſis aurū: quaſi deſup aurat⁹. vn̄ hypocrite ſimulatoꝛes ſunt. q: aliud ſunt: ⁊ aliud oſtentant. ſm Chꝛyſ. Eccl'i. j. Ne fueris hypocrita in cōſpectu hoim. Deut. xxij. Nō indues veſtē lana linoꝙ contextā. ex de elec. cū cauſam. i. non ſis aliud intra/ aliud extra.

Hypocriſis vitiū eſt religioſis peculiare.

¶ A tribus maxime hypocrite cognoſcuntur/ dicit Aug. Pꝛimū eſt bonoꝝ oppꝛeſſio. q: oppꝛimunt bonos: vel perſequēdo factis vel detrahēdo verbis. oēs em̄ hypocrite detractoꝛes ſunt ⁊ inuidi: ſe iuſtificātes ⁊ alios condēnantes. Mat. vij. Hypocrita eijce pꝛimū trabē de oculo tuo. ⁊ Luce. vj. Scđm eſt facilis repꝛehēſio alioꝝ. quā faciūt vt videātur habere zelū. Tertiū eſt impatiētia in aduerſis. ſupꝛa oēs em̄ mouētur ⁊ offendūtur ad contumelias ſibi dictas. Impatiētiſſimi em̄ ſunt quidā capitiati huius tpis: ſicut experiētia cōtinua manifeſtat inter ſeculares ⁊ eos ⁊ adinuicē. Facilius reuera pꝛout cōiter tolleraret vn⁹ ſecularis decē iniurias: ꝙ religioſus hypocrita vnā. querunt nāꝙ gloꝛiam hypocrite: ⁊ ideo dolent ad contumeliam. Unde Hiero. ⁊ dixi ſupꝛa. §. ij. ꝟ. Pꝛouerb. Non queras gloꝛiā. ⁊ non dolebis quū ingloꝛius fueris. Qui laudē nō appetit: nec contumeliā ſentit. Pꝛouer. xix. Doctrina viri per patientiā noſcitur. Quartū pōt addi: ſcꝫ opera que familiariter cū ſocijs aguntur in quibus aliquādo depꝛehēduntur. ſicut eſt verbis ⁊ geſtib⁹ diſſolutis in mulierū cōſoꝛtijs ⁊ alijs operib⁹ carnis. Ephe. v. Que in occulto fiunt ab ipſis: turpe eſt dicere. ¶ Hypocriſis

autem ſm Climacū eſt mater mendacij ⁊ multoties ſup/poſitio ⁊ occaſio. Nil em̄ aliud hypocriſim quidā eſſe de/terminant ꝙ mendacij meditationē ⁊ perpetrationē co/herens ⁊ connexum habens iuramentū. Hypocrita toto corpore mētitur. qđ eſt factis mentiri. xxij. q. v. cauete. vbi dicit Amb. ꝙ mendaciū eſt non ſolum in falſis verbis: ſed etiā in ſimulatis operibus. Deus aūt aſpernator eſt dupli citatis: ⁊ ſimplicem intentionē deſiderat. xxij. q. v. §. ex his oībus. Omnis hypocrita duplici vita viuit. cum corpore eſt in celo. cū anima eſt in terra. Eſt autē hypocriſis amor apparētie ſimulatione virtutis. ſicut dn̄s ait Matth. vj. Omnia opera ſua faciunt vt videātur ab hoībus. Tales omnes mēbra ſunt antichriſti. vnde. ij. Theſſal. ij. Myſte/riū iam operatur iniquitatis. ſ. iniquitas occulta ſub ſpe/cie pietatis. Et eſt hypocrita ſm ſanctos/angelꝰ tenebra/rum transfiguratus in angelum lucis. ij. Cor. xi. xxvj. q. v. epi. ⁊. c. nec mirū. xxix. q. j. §. j. Demonium meridianum. ps̄. xc. A demonio meridiano. Et latro q̄ pependit a ſiniſtris cū domino. Mar. xv. Et martyr diaboli. j. ad Tim̄. iiij. In nouiſſimis tēporibus diſcedent quidā a fide: attendētes ſpiritibus erroris ⁊ doctrinis demoniorū in hypocriſi lo quentiū mēdacium ⁊c̄. Deſcripſi hypocriſim ſupra in pri/ma parte. in. §. firma colūna. ℣. nihil ſic. in ar. lxvij. ¶ Hy/pocriſis ſubauratio dicitur. Hypocrite ſunt ſicut ait apl's ij. ad Timo. iij. ſine affectione/ſine pace/criminatores/in/cōtinentes/immites/voluptatū amatores/magiſꝗ̄ dei/habētes ſpeciem ſanctitatis: virtutem vero abnegantes. Tales veniunt in veſtimētis. i. in habitu religionis/in blā dimento ſermonis/in auſteritate victus. Coloſ. ij. Nemo vos ſeducat volēs in humilitate ⁊ religione angelorum que nō vidit: ambulans fruſtra inflatus ſenſu carnis ſue. Per dulces ſermones ⁊ benedictiones ſeducūt corda in/nocentiū. ij. ad Timo. iij. Hi ſunt qui penetrant domos: ⁊ captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis. intrin/ſecus autē lupi rapaces. Idem Mat. vij. ibi. Attendite a falſis prophetis ⁊c̄. Act. xx. Scio ꝙ poſt diſceſſionem meā intrabunt lupi in vos nō parcentes gregi. Contra hypo/critas Job. viij. Spes hypocrite peribit. ⁊. j. Sicut tela aranearū fiducia eius. ⁊ Job. xiij. Non enim veniet in cō ſpectu eius omnis hypocrita. Et. xv. Cogitatio enim hy/pocrite ſterilis. Et. xx. Gaudiū hypocrite adinſtar pūcti. ſi aſcenderit vſꝗ ad celū ſuperbia eius: ⁊ caput eius nu/bes tetigerit: quaſi ſterquiliniū in fine perdetur. ⁊ qui eū viderant/dicent. Ubi eſt: Velut ſomniū auolans nō inue nietur: tranſiēs ſicut viſio nocturna. Et. xxvij. Que eſt em̄ ſpes hypocrite ſi auare capiat ⁊ nō liberet deus animam eius? Nūquid clamorem eius audiet deus: quum venerit ſuper illū anguſtia? aut poterit in omnipotente deo dele/ctari: ⁊ inuocare deū in omni tēpore? Regnant prelati hy pocrite ꝓpter peccata populi. Job. xxiiij. Qui regnare fa cit hominem hypocritam ꝓpter peccata populi. Et Job xxxvj. Simulatores ⁊ callidi prouocant iram dei. Et Job vlti. Sternet ſibi aurū quaſi lutum. vbi Greg. per aurum intelligit hypocritas. de pe. di. ij. citius. Eſa. xxxiij. Poſſe/dit tremor hypocritas. Et Eſa. ix. Omnis hypocrita eſt ⁊ nequam. Hypocrita ſimilis eſt fimo niue cooperto: qđ eſt exterius candidū: intus fetidū. ⁊ ſepulcro exterius candi do: interius pleno oſſibus mortuoꝝ. Matth. xxiij. Et vaſi exterius mūdo interius ſordido. ⁊ agno albo exterius ni gro in cornibus. ⁊ ligno putrido de nocte lucenti. ⁊ lupo pelle ouina induto. ex̄ de here. vt officiū. §. prouiſo. lib. vj. Et ſicut in ps̄. xliij. dn̄o dicunt ſancti/Quoniā propter te mortificamur tota die. ſic poſſunt dicere hypocrite/Quo/niam cōtra te mortificamur ⁊c̄. Iſte eſt Simon cyrenēſis crucem portans in angaria: ſed nō moritur in ea: q: mun do viuit. Luc̄. xxiij. Hypocrita nūꝗ̄ habet oculum cordis ad deū. vnde nec deus ad eum. Unde ſuper illud ps̄. xxxj. Firmabo ſuper te oculos meos ⁊c̄. dicit gloſſa in perſona dei. Nō auferam oculos meos a te: quia tu ſemper leuas oculos tuos ad me. Hypocrita vix vnꝗ̄ veniam cōſeque/tur. vnde ſuper illud Job. xxxv. Simulatores ⁊ callidi ꝓ/uocant iram dei: neꝗ clamabunt quū vincti fuerint. dicit gloſ. Uincti non clamabunt: quia humane laudis auidi/tate ſuperati ſanctos ſe miſeri etiam cum in peccatis mo riuntur/putant. Sap̄. j. ſpirituſſanctus ſcʒ diſcipline effu/giet fictum. i. hypocritā. In ipſo proprie dormit ⁊ requie/ſcit diabolus: quia thalamus eſt vmbroſus. Job. xl. de pe. diſt. ij. ſi enim. in fine. Nunꝗ̄ hypocrita correctionem reci pit: ſed ſe ſemper defendit. Judic̄. j. Fuit dominus cū Ju/da: nec potuit delere habitatores vallis quia falcatis cur ribus abundabāt. hoc eſt in curribus eorum falces erant que ſibi obuiantia vel aduerſantia ſecabāt. Habitatores vallis hypocrite ſunt. qui ipſos reprehendūt cōuicijs ſcin dunt. ꝓpter quod ſirpo comparatur hypocrita. Job. viij. Nūquid vireſcere poteſt ſirpus. i. iuncus vel carduus? q: carpit ſm Hugui. gloſ. Sirpus intus eſt vacuus cuiꝰ the ca manū ledit. quia hypocrita gratia vacuus eſt: ⁊ corre/ctionem non recipit. ſed ad lacerandam vitam prorūpit. vnde ⁊ in hoc diabolo incorrigibili aſſimilatur. incorri/gibilitas enim peccatū eſt diaboli. vn̄ Eccl'i. xxj. Qui odit correctionem: veſtigium eſt peccatoris. habet enim chara cterē beſtie. i. diaboli. Unde iudeis incorrigibilibus ⁊ hy/pocritis phariſeis ⁊ ſcribis dicit dn̄s. Jo. viij. Vos ex pa/tre diabolo eſtis. de peni. diſt. j. §. hoc idem. ℣. Item vt chri ſtus. Hypocrita fermento cōparatur. Luc̄. xij. Attendite a fermento phariſeorū quod eſt hypocriſis. qđ fermentum expurgādum eſt. j. ad Cor. v. Hypocrite ſimiles ſunt illis pomis pulcherrimis exterius que ſunt prope mare mor/tuū: ⁊ intus ſunt plena fauillis ⁊ cinere. vt no. de peni. di. j. ſed ⁊ continuo. in gloſ. j. Eis proprie loquitur Jo. Apoca. iij. Nomen habes ꝙ viuas: ⁊ mortuus es. Similes cāde/le que ſeipſam cōſumens alios illuminat: ⁊ ipſi continuis cruciatibus mercantur mortē eternam. Matth. vj. Noli/te fieri ſicut hypocrite triſtes. extermināt em̄ facies ſuas. Iſti labijs deū honorant: cor autem eorū longe eſt a deo. Matth. xv. Hypocrite bene ꝓphetauit de vobis Eſaias Eſa. xxix. ¶ Item hypocrita nūꝗ̄ pure cōfitetur. ſed aut peccata velat: aut diſſimulat: aut defendit. Hi ſignantur per Rachel de qua dicit̄ Gen̄. xxxj. ꝙ furata eſt idola pa/tris ſui: ⁊ abſcōdit ea ſubter ſtramentū cameli. Rachel in/terpretatur ouis. quia iſti Matth. vij. veniūt in veſtimen tis ouiū. i. in habitu manſuetudinis ⁊ innocentie. ⁊ furan tur idola patris ſui. i. diaboli. ſcʒ peccata occultando nec ea pure cōfitendo. ⁊ abſcōdunt ſub cameli ſtramine. i. ſub ſpecie obediētie ⁊ bone vite. In nullo peccato hodie qui/dem religioſi tantū credo ꝙ deum offendant quantū in fictis ⁊ hypocritalibus cōfeſſionibus. Vix em̄ aut rariſſi/me aliquis talium cōfitetur niſi per verba generalia. vix vnꝗ̄ aliquod graue ſpecificant. Quod dicunt vna die: di cunt ⁊ altera: ac ſi in oī die equaliter offendant. Vix vnꝗ̄ habent intētionem ceſſandi nec vitam mutādi. De pecca/tis que confitentur/confitentur quedā venialia: vt ſcʒ de ſilentio/de iudicando/de murmurādo/de gula/de ſubita iracundia/de verbis otioſis/de verbo omiſſo vel dictione in officio diuino/⁊ ſimilibus. ſed rariſſime cōfitētur de pe cunia/de inobedientia/de ſuſpecta familiaritate/de odio ad fratrem/de perſecutionibus adinuicem/⁊ diffamatio nibus/de ambitionibus/de hypocriſi ſpecificata malitia declarata/de aſſiduis mēdacijs/de tēporis perditione ꝑ magna parte/de ſuperbia ⁊ inuidia ſpecificata/de gaſtri margia frequentata/de ieiunijs eccleſie cōmendatis et a regula ſine vera neceſſitate fractis/de alijs articulis re/gule qui continēt precepta aut prohibitiones. Adde hic qđ ſcripſi. j. in iſto ar. in. §. ⁊ ve. ℣. ſic quidē. Et ſi iſta crimi na ⁊ ſimilia declarēt ⁊ ſpecificent: rariſſime tn̄ cum ꝓpoſi to dimittendi. qđ eſt ſe iuſtificare ⁊ in hypocriſim tēdere. Vn̄ veraciter ſicut experiētia didici inter fratres ⁊ in offi cio penitētiarie dn̄i pape in quo ſum: puriꝰ ⁊ humiliꝰ ⁊ ve racius incōparabiliter cōfitentur maximi pctōres ſecula/res ⁊ clerici: ꝗ̄ religioſi cōiter hypocritaliter confitētes.

Hypo/critarū cōfeſſio/nes.

Quanto autẽ magis ſunt in oꝛdine literati aliq̃ magiſtri et lectoꝛes ⁊ baccalaurei ⁊ pꝛelati: tanto in cõfeſſionibus ſunt magis ceci. ⁊ hypocritalibus cõfitentur: vt ad literã impleatur in eis illud Jo. ix. In iudiciũ ego veni in hunc mundũ: vt qui nõ vident videant: ⁊ qui vidẽt ceci fiant. ⁊ illud pſ̃. lxviij. Obſcurẽtur oculi eoꝛum ne videãt. xxxvij. di. §. fi. Vere religioſi in cõfeſſionibus ſuis cõmuniter decimant mentam ⁊ anethum. i. cõfitentur aliqua venialia. ſed grauioꝛa legis. i. moꝛtalia ſupꝛa ſpecificata et alia indecimata relinquũt. i. incõfeſſa. culicem colãtes ⁊ glutientes camelũ. Mat. xxiij. Nam pꝛius moꝛtalia ſunt cõfitenda ⁊ delenda: deinde venialia. de pe. diſt. j. tres ſunt actiones. Contra tales cõfeſſiones hypocritales / Aug. in li. de penitẽtia. Penitẽtia eſt quedam dolẽtis vindicta puniẽs in ſe qđ dolet cõmiſiſſe. de peni. diſt. iij. penitẽtia eſt. ij. ⁊. c. ſi apoſtolus. ibi. Jo. viij. Dicit enim dñs / vade ⁊ amplius noli peccare. Non dixit / ne pecces. ſed nec voluntas peccãdi in te oꝛiatur. ⁊. c. penitentiã. ibi. Penitẽtiã quippe agere eſt perpetrata mala plangere: ⁊ plangẽda nõ perpetrare. ⁊. c. ſunt aũt qui dicunt. ibi. Canis reuerſus ad vomitũ ſuum: ⁊ ſus lota in volutabꝛo luti. ⁊. c. penitentes. Penitẽtes: ſi tamen eſtis penitentes: ⁊ nõ eſtis irridẽtes: mutate vitã. ⁊ ibi. Si ergo penites: cur facis que mala feciſti? Si feciſſe peniteat: noli facere. Si adhuc facis: nõ es recte penitens. ⁊. c. irriſoꝛ. Irriſoꝛ eſt ⁊ nõ penitẽs qui adhuc agit quod penitet. nec videtur deũ poſcere ſubdit⁹: ſed ſubſannare ſuperbus. cũ alijs. c. ſe. vſq; ad. §. ſed verba. ¶ Item Amb. loquens de penitẽte. de peni. di. j. ſunt qui arbitrantur. ibi. Seipſum homo abneget: ⁊ totus immutetur. Itẽ taciturnitas peccati ex ſuperbia naſcitur coꝛdis. ſm̃ Gratianũ. Ideo enim / ſm̃ eũ / peccatum ſuũ quiſq; celare deſiderat: ne iniquitas ſua alijs manifeſta fiat. ne talis reputetur apud homines foꝛis: qualẽ ſe iamdudũ exhibuit diuino cõſpectui. quod ex fonte ſuperbie naſci nulli dubiũ eſt. Species enim ſuperbie eſt: eũ ſe velle iuſtũ videri qui peccatoꝛ eſt. atq; hypocrita cõuincitur: qui ad imitationẽ pꝛimoꝛũ parentum vel tergiuerſatione verboꝛũ peccata ſua leuigare cõtendit: vel ſicut Cayn peccatũ ſuum reticendo penitus ſuppꝛimere querit. Gen. iiij. de peni. diſt. j. §. ex his nãq;. ꝟ. Cayn. ibi. quia ſuperbus peccatũ ſuũ confiteri noluit ⁊c. Ubi autẽ ſuperbia regnat vel hypocriſis: humilitas locũ habere non valet. Sine humilitate vero alicui veniã ſperare nõ licet. nec ergo vbi eſt taciturnitas cõfeſſionis: venia ſperãda eſt criminis. de peni. diſt. j. §. cũ ergo vt ex pꝛemiſſis. ad fi. diſt. De hypocriſi confeſſionem diuidentiũ vel celantium peccata. de peni. di. v. c. j. ad fi. ꝟ. quedã enim. Uni celant que alijs manifeſtanda cõſeruãt quod eſt ſe lauare ⁊ ad hypocriſim intendere. Tales etiã hypocrite qualibet die maxime quũ celebꝛant: longas faciunt cõfeſſiones de quotidianis venialibus: credentes ſe per verba iuſtificare ⁊ purgare. ſed verba nõ purgãt: ſed gemitus / ſuſpiria / doloꝛ / ⁊ lachꝛyme. de pe. diſ. j. in pꝛinci. ⁊. §. hoc idẽ. Magdalena ad pedes dñi ploꝛãs nõ loquebatur. ſed planctus eã purgauit: nõ lingua. Luc. vij. Contra hypocritas Aug. Simulata ſanctitas / duplex iniquitas. Et Sapiens. Nulle ſunt occultioꝛes inſidie: q̃ que latent ſub ſimilitudine officij. Aug. contra hypocriſim religioſoꝛũ non ſeruantiũ pꝛofeſſionem ſuã ſed ſimulãtium. Malui enim cecos habere vel claudos: q̃ plangere moꝛtuos. quicũq; eñ hypocrita eſt: moꝛtuus eſt. xij. q. j. nolo. ⁊. c. certe. ibi. Malũ eſt cadere a ꝓpoſito. ſed peius eſt ſimulare pꝛopoſitũ. ⁊ ſupꝛa ibi. Nolo habere hypocritas.

Hypocritarũ cõfeſſiones.

¶ B Tres ſunt ſpecies hypocriſis. Una eſt / quãdo coram hominibus bonum facit: ⁊ in occulto malũ. Scđa / quãdo in occulto ⁊ in manifeſto bonũ facit intẽtione placendi hoĩbus. Tertia / quando aliquis minoꝛem hypocriſim non incurrit: vt incidat in maioꝛẽ. vt quũ aliq̃s interrogatur an ieiunet. reſpõdet deus ſcit. vt dicat̃ hypocrita nõ eſt. Cõtra hypocritas narrat Greg. in dialogo de fratre ſimulãte ieiunare coꝛã fratribus: ⁊ in occulto comedebat: q ad moꝛtẽ veniens adſtantibus fratribus dixit (intelligo abſq; cõtritione ⁊ gemitu nõ periſſet. de pe. di. j. §. hoc idẽ). Quãdo me vobiſcũ ieiunare credebatis: occulte comedebã. ⁊ nũc ecce ad deuoꝛandũ datus ſum dꝛaconi qui cauda ſua mea genua pedeſq; colligauit. caput vero ſuũ intra os meũ mittens ſpiritum meũ ebibẽs abſtrahit. Quibus dictis ſtatim defunct⁹ eſt. Quidã frater magne ſanctitatis reputatus / venit ad moꝛtem. dicebant illi de patria / Si hic moꝛitur: oẽs moꝛimur. quia per eum pꝛeſtat nobis deus panẽ ⁊ aquam. Facta aũt hoꝛa exitus illius / vidit quidam ſanctus tartareũ inferni deſcendẽtem ſuper ſolitariũ illum moꝛientẽ / habentẽ tridentem igneũ ⁊ audiuit vocem dicentẽ ſibi / Anima iſta non me fecit requieſcere neq; per vnã hoꝛam in ſe: ſic neq; tu miſerearis eius euellẽs eam. Deponẽs igitur tartareus ille quẽ tenebat igneũ tridentem in coꝛde ſolitarij per multas hoꝛas toꝛquens eum abſtraxit animã eius. Non ergo ſaluat nomen: ſed res.

Hypocriſis triplex.

¶ Item contra hypocritas. Mat. vj. Quũ ergo facis eleemoſynã: noli tuba canere ante te ſicut hypocrite faciunt in ſynagogis ⁊ in vicis vt honoꝛificentur ab hoĩbus. Chꝛyſ. Ponit aũt tria foꝛtia bona. i. eleemoſynam / oꝛationẽ / ⁊ ieiuniũ / contra tria mala aduerſus que dñs tẽtationis bellum ſuſcepit. Mat. iiij. Mar. j. Luc. iiij. Pugnauit enim ꝓ nobis cõtra gulã in eremo: cõtra auaritiam ſupꝛa mõtem: contra vanã gloꝛiam ſupꝛa templũ. Eſt ergo eleemoſyna que diſpergit contra auaritiam. de peni. di. j. quãobꝛem. c. medicina. c. medicamentũ. que congregat ieiuniũ. de cõſe. diſt. v. contraria. c. nihil. contra gulam quia eſt ei contrariũ. Oꝛatio vero cõtra vanam gloriã. qꝛ quũ omne malum ex malo naſcatur. Mat. vij. ſola vana gloꝛia de bono pꝛocedit. ideo non deſtruitur per bonũ aliquod: ſed magis nutritur. Nullũ ergo remediũ poteſt eſſe cõtra vanam gloꝛiã: niſi oꝛatio ſola. ⁊ ibi cauenda vana gloꝛia. vt. j. ꝟ. ſe. Quũ facis eleemoſynã. Amb. Omis autem ſumma diſcipline chꝛiſtiane in miſericoꝛdia ⁊ pietate eſt. Noli tuba canere. Tuba aũt ſm̃ Chꝛyſ. eſt omis actus vel ſermo per quem operis iactantia demõſtratur: puta q̃ facit eleemoſynã quando aliquẽ videt pꝛeſentem: vel intercedẽte aliquo: aut honeſtioꝛi perſone que poteſt retribuere. alias aũt nõ facit. Sed ⁊ ſi in loco ſecreto fecerit: eo ꝓpoſito vt laudabilis videatur: tuba eſt. Hierony. Qui aũt tuba canit eleemoſynam faciens: hypocrita eſt. Et ideo ſubdit. Sicut hypocrite faciũt. gloſ. Foꝛſitan cõuocando hoc faciebãt vt omnes irent quaſi ad ſpectaculũ. Iſido. Nomen hypocrite tractũ eſt a ſpecie eoꝝ qui in ſpectaculis cõtecta facie incedũt: diſtinguentes vultũ vario coloꝛe: vt ad perſone quã ſimulant perueniant coloꝛẽ. modo in ſpecie viri: modo in femine: vt fallant populum dum in ludis agunt. Aug. in ſermone de mõte dñi. Sicut ergo hypocrite. i. ſimulatoꝛes tãq̃ imitatoꝛes perſonarũ aliarũ agunt partes: illi nõ ſunt. Non eñ qui agit partes Agamẽnonis: vere ipſe eſt: ſed ſimulat eũ. ſic ⁊ in eccleſijs ⁊ in omni vita humana quiſquis ſe vult videri qđ nõ eſt: hypocrita eſt. Simulat enim ſe iuſtũ. nõ exhibet. quia totum fructũ in laude hominũ ponit. Greg. Sciendũ vero eſt q ſunt nõnulli qui ⁊ ſanctitatis habitum tenẽt: ⁊ perfectionis meritũ exequi non valent. quos nequaq̃ credẽdum eſt intra hypocritarum numerũ currere. quia aliud eſt infirmitate aliud callida ſimulatione peccare. Augu. Tales autem qui ſimulatione peccant: ab inſpectoꝛe coꝛdis deo mercedem nõ capiũt: niſi fallacie ſupplicium. Et ideo ſubditur. Amen dico vobis: receperunt mercedem ſuam. Hiero. Nõ dei mercedem: ſed ſuã. Laudari eñ ſunt ab hominibus quoꝝ cauſa exercuere virtutes. Itẽ Mat. vj. Et quũ oꝛatis: non eritis ſicut hypocrite qui amant in ſynagogis ⁊ in angulis plateарũ ſtantes oꝛare: vt videantur ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt mercedem ſuã. Chꝛyſ. ſuper Mat. Eſt aũt oꝛatio quaſi quoddã ſpũale tributũ quod anima offert deo de viſceribus ſuis. quanto ergo gloꝛioſioꝛ eſt: tanto cautius eſt ſeruanda: ne

Orandi modus.

propter homines facta vileſcat. Item Chryſ. in homilia hypocritas vocat/ qui deū ſe fingētes orare: homines circūſpiciunt. Et ideo ſubdit. Qui amāt in ſynagogis orare. Chryſ. ſup Matth. Puto autem nō ad locū hoc refert dñs: ſed ad propoſitū orantis. In conuentu eñ fidelium orare laudabile eſt, ſicut dictū eſt in ps̄. xxi. In medio eccleſie laudabo te. ⁊ in ps̄. xcij. Domū tuam decet ſanctitudo dñe. ex de cele. miſ. dolentes. de immu. ec. decet. vj. li. de cele. miſ. graui. in clemē. ps̄. xxv. In eccleſijs benedicā te domine. Qui ergo ſic orat vt ab hoibus videatur: nō deum aſpicit: ſed hoies. ⁊ ideo quantū ad propoſitū ſuum/ in ſynagoga orat. Quū autem orantis mens ſolū aſpicit deū: q̄uis in ſynagoga orat: tñ apud ſe in ſecreto videtur orare. Sequit. Et in angulis platearum. vt videantur abſcōſe orare. ⁊ ſic dupliciter laudētur. ⁊ quia orant: ⁊ q: abſcōſe orant. Eo ergo ꝓpoſito in cōuentu vetat orare vt a cōuentu videātur. vñ ſubditur. Ut videantur ab hominib⁹. Orans ergo nihil nouū faciat qd̄ aſpiciant hoies: vel clamando/ vel pectus percutiēdo/ vel manus expandendo. Aug. Non ergo videri ab hoibus nefas eſt. ſed ideo agere vt ab hoibus videaris. Chryſo. A vana eñ gloria erui vbiq3 bonū eſt. maxime aūt in oratione. Si enim ſine hac cogitationibus circūferimur: vt ad orandū ingreſſi fuerimus hanc habētes egritudinē/ qualiter intelligemus ea que a nobis ꝓferūtur? Tu autem quū oras intra in cubiculum tuum ⁊c̄. Chryſ. Ut nemo ſit ibi: niſi qui orat/ ⁊ ille quē orat. Teſtis enim orantē grauat: nō adiuuat. Cyprianus. In abditis etiā locis orare magis conuenit fidei. vt ſciamus dñm vbiq3 eſſe preſentē: ⁊ maieſtatis ſue plenitudine occulta. xxviij. q. ij. pernicioſam. penetrare. ¶ E Et clauſo oſtio ora patrē. Idem poſſumus autem intelligere oſtiū domus os corporis. vt non clamoſa voce oremus dominū: ſed tacito corde: ꝓpter tria. Primo/ q: deus non voce clamoſa pulſandus eſt: ſed conſcientia recta placandus. de cōſe. diſt. v. nō mediocriter. ⁊ di. iiij. ſi non ſanctificatur. xxxviij. di. ſedulo. qui eſt cordis auditor. xv. q. vj. c. j. Secūdo/ quia ſecretas petitiones tuas non oportet alterū ſcire: niſi te ⁊ deum. Tertio/ quia clamoſe orans alterū iuxta te nō permittis orare. Jo. caſſi. in. ij. lib. de canonico orationū modo. Illum vero qui cōſtitutus in tepore mētis cum clamore ſupplicat: dupliciter peccare pronuntiat. Primo ꝙ orationis ſue reus ſit. ꝙ eā videlicet negligenter offerat. Secūdo ꝙ indiſciplinato ſtrepitu alterius q̄3 qui forſitā attētius orare potuit intercipit ſenſum. Item et Mat. vj. Quū autem ieiunatis: nolite fieri ſicut hypocrite triſtes. Chryſ. Sciebat enim dñs vanam gloriam ex omni bono opere procedere. Ideo ſpinā vane glorie que naſcit in terra bona/ iubet precidere: ne ſuffocet. Luc. viij. ieiunij fructū. Non aūt poteſt fieri vt non ſentiat qui ieiunat. ſed melius eſt vt ieiunium te oſtendat ꝙ tu ieiunium tuū. Non aūt poteſt fieri vt ſit hilaris: quia ieiuniū triſtat carnem. ps̄. cviij. Caro mea immutata eſt ꝓpter oleum. q̄ ieiunat. Ideo nō dixit/ Nolite eſſe triſtes. ſed nolite fieri. Qui eñ per impoſturas aliquas pallentes apparent: illi nō ſunt triſtes: ſed fiunt. Qui aūt naturaliter ꝓpter aſſiduū ieiunium triſtis eſt: nō ſit triſtis: ſed vere eſt. Idē no. ſupra eo. §. ſpecies acidie. ℞. Item ſuper illud. in ar. lxxv. Itē idem. Si ergo q̄ ieiunat ⁊ triſtē ſe facit hypocrita eſt: quanto magis iniquior eſt/ qui nō ieiunat: ſed argumentis quibuſdā in facie ſua pingit venalem pallorē quaſi ieiunij ſignum? Itē Matth. vij. Quid autē vides feſtucam in oculo fratris tui: ⁊ trabem in oculo tuo non vides? ⁊. j. Hypocrita eijce primū trabem de oculo tuo. Aug. Quidam temere iudicāt de incertis. xj. q. iij. graue. xxx. q. vlti. incerta. ⁊. c. nullū. Et facile reprehendūt: q̄ magis amant vituperare ⁊ damnare ꝙ emendare atq3 corrigere. quod vitium vel ſuperbia eſt vel inuidētia. Hiero. De ijs loquitur qui quū mortali crimine detineātur obnoxij. de peni. diſt. vj. c. j. ℞. in hoc itaq3. minora peccata fratribus nō concedūt. Item Chryſ. Multi hoc faciūt: qui ſi viderint monachum ſuperfluū veſtimentū habentem: aut copioſiori cibo potitū: amari ſunt accuſatores quotidie ipſi rapientes ⁊ crapula potientes. xxvj. diſ. vna. vj. q. j. ſacerdos. Itē Aug. Accuſare enim vitia officium eſt bonorū. quod quū mali faciunt: alienas partes agūt. ſicut hypocrite qui tegunt ſub perſona quod ſunt: ⁊ oſtēdunt in perſona quod nō ſunt. Et Luc. vj. Hypocrita eijce primum de oculo tuo ⁊c̄. vbi Cyrillus. Uidelicet teipſum primū mūdum oſtendas a magnis peccatis: ⁊ conſequenter cōſules proximo modica comittēti. vj. q. j. ſacerdos. Et Baſilius. Uidetur enim reuera cognitio ſui ipſius grauiſſimū omniū. Nec enim ſolū oculus exteriora vidēs ſuper ſe viſu nō vtitur: ſed ⁊ ipſe noſter intellectus quū alienū velociter cōiectat peccatū: lentus eſt erga propriorū perceptionē defectuū. Et ſequitur in Luca. Non eſt eñ arbor bona que facit fructus malos ⁊c̄. Beda. q. d. Si veram ⁊ nō fictam vis habere iuſtitiā: que verbis oſtētas/ etiam factis cōpenſa. quia etſi ſe bonū fingat hypocrita: non eſt bonus. Item Mat. xxiij. Super cathedrā Moyſi ſederunt ſcribe ⁊ phariſei. Contra hypocritas clericos ⁊ religioſos maxime loquit ibi dñs. quorum ſtatus eſt hodie ⁊ cōditio/ vt ſint in eccleſia dei doctores: qui ad literā dicunt ⁊ predicant ⁊ non faciunt. Matth. xxiij. xix. diſt. ſcd̄m. Eorum iuſtitia in verbo eſt: ⁊ non in opere. Graues leges cōſtitutiones cōdunt ⁊ iubent ipſi primi preuaricatores earū. x. diſ. iuſtū. Orige. ibi. Quid eſt autē illo doctore miſerabilius: cuius vitā diſcipuli quū nō ſequuntur ſaluātur: quū imitantur perdūtur? Et ſequit ibi. Dicunt enim ⁊ non faciunt. Mat. xxiij. Chryſ. in homil. Maxime eñ accuſatione dign⁹ eſt: qui doctrine authoritatē habens/ legē tranſgreditur. ⁊ maxime quia plus corrūpit velut in ordine doctoris peccans. xj. q. iij. p̄cipue. ex de voto. magne. ad hoc. xl. di. multi. Sequit. Alligant onera importabilia ⁊c̄. xxvj. q. vij. alligant. Sequitur. Omnia eñ ſua opera faciūt vt videantur ab hominib⁹. Chryſ. in homil. Renaſcitur qd̄ ipſam extermínat. ſicut ex ligno vermis ⁊ ex veſtimēto tinea. vnde ſacerdotū myſterium qui poſiti ſunt ad edificationē ſanctitatis/ corrūpere diabolus nititur: vt hoc ipſum bonū dū ꝓpter hoies ſit/ fiat malū. Tolle hoc vitiū de clero: ⁊ ſine labore omnia alia vitia reſecabis. Ex hoc eñ fit/ vt difficile clerici peccātes penitentiā agant. ſupple quia non dolent de peccato. ſed de gloria quā apud homines perdiderūt. de peni. diſ. j. quis aliquādo. poſt. c. menſuram. Sequitur. Amant eñ primos accubitus ⁊c̄. Hodie nedū clerici ſeculares ſed religioſi quidā magiſtri ⁊ lectores ⁊ predicatores ⁊ prelati eorū amant ⁊ procurant primos accubitus in eorū foreſtareis ⁊ hoſpitijs: ⁊ primas ſedes in choro: ⁊ reuerentiā ſibi fieri ab alijs fratribus: ⁊ eligi ab eis ꝓ honoribus ⁊ prelationib⁹. ⁊ quoſcūq3 eis talia denegantes perſequuntur ⁊ tribulant. ¶ D Unde cōtra tales vere hypocritas phariſeos. i. religioſos ⁊ ſcribas ſc3 clericos doctores ⁊ cōmentatores octo ve in eodē. c. Matth. xxiij. ſequūtur. Et primū ve ſequitur. Ue autem vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite: qui clauditis regnum celorū ante homines. vos enim non intratis: nec introeuntes ſinitis intrare. Orig. Sicut pater increpans filium/ profert verba maledictionis: nec tamen vult illū dignū fieri maledictionibus illis: ſed magis ab eis diuertere: ſic ⁊ chriſtus imprecatur ve hypocritis quod ab eis vult auertere. Chryſ. Regnū celorum dicuntur ſcripture. iuxta illud Mat. xxj. Auferetur a vobis regnū. i. lex et ſcripture. xxiij. q. vij. c. ij. Claucularij aūt ſunt ſacerdotes: quibus creditū eſt verbum docēdi ⁊ interpretādi ſcripturas. Clauis aūt eſt verbum ſciētie. xx. di. §. j. ſcripturarū: per quam aperitur hominibus ianua veritatis. Adapertio autē. xliij. diſt. c. j. eſt interpretatio vera. Uide aūt quia non dixit/ ve vobis qui aperitis. ſed/ qui clauditis. Ergo nō ſunt ſcripture clauſe: licet ſint obſcure. ſed ſacerdotes ⁊ p̄dicatores hodie ſcripturas claudunt. quia aut per ignorantiā aut per timorē aut per adulationē non aperiunt auditoribus. xj. q. iij. nō ſolum.

Hypocritarū octo ve.

ſolum.veritatē.xliij.diſt.ſit rector.Orige.Omnes qui ma
la conuerſatione ſua dant exēplum peccandi in populo: ⁊
qui faciunt iniuriam ſcandalizantes puſillos.Mat.xviij.
claudere vidētur ante homines regnum celorum.Et hoc
peccatum inuenitur quidem in popularibus: maxime au/
tem in doctoribus qui docent quod decet ſm̄ iuſtitiā euan
gelij homines:non autē faciunt.ſ.q.j.non quales. que do/
cent.Bene autem viuentes bene et docentes aperiūt an/
te homines regnū celorum.et dum ipſi intrant:alios pro/
uocant introire. Sed multi non permittunt intrare in re/
gnum celorum intrare volētes:quando ſine ratione excō/
municāt quoſdam propter aliquem zelum: et meliores q̄
ſunt ipſi.Et ipſi quidem non permittunt eos introire. Il/
li autem qui ſobrij ſunt mente:ſua patientia tyrannidē ip/
ſorum vincentes: q̄uis vetiti/tamen intrant et hereditāt
regnum.vide.xj.q.iij.§.de his inquam.cum.vij.c.ſeq.Sed
et qui cum multa temeritate ſeipſos dederūt ad profeſſio
nem docendi prius q̄ diſcerent.lxj.diſt.miſerum. et iudai/
cas fabulas imitantes detrahunt eis qui in ſcripturis ea
que ſurſum ſunt requirunt: claudunt quantum ad ſe ante
homines regnū celorum.Idem ve ponitur Luce.xj.quod
ponitur Mat.xxiij.vnde ibi ſequitur.Et vobis legiſperi/
tis ve: quia oneratis homines oneribus que portare non
poſſunt.et ipſi vno.xvj.q.vij.alligant.digito veſtro nō tā
gitis ſarcinas.et precedit in prin.xj.c.Luce.Magiſter hec
dicens etiam nobis contumelias facis.Beda.O miſera
conſcientia: que audito dei verbo ſibi contumeliā fieri pu
tat: et cōmemorata pena perfidorum ſe ſemper intelligit
eſſe damnandam. Optimū verbum contra religioſos no
ſtri temporis qui predicant vitia aliorum: et nullum in
genere verbū contra ſe audire volunt in predicationibus
ac ſi ſint impeccabiles:et tamen chriſtus publice plus con
tra phariſeos et ſcribas q̄ cōtra populum in ſuis predica
tionibus inuehebat.vt patet Mat.xxiij.in.viij.ve. que in
iſto.§.expono.q: plus in hypocriſi offendebant et in alijs
peccatis ſpiritualibꝰ. ſicut et hodie in religioſis et clericis
contingit.xxiiij.q.vlti.transferūt.Teſtis eſt mihi conſcien/
tia et chriſtus:et aliqua pars mundi/quantas tribulatio/
nes paſſus ſum in religione: et poſt q̄ fui epiſcopus a reli
gioſis et clericis frequentiſſime tangens eos generaliter
predicationibus meis.Hypocriſis enim ſuperbiſſima nul
lo modo vult tangi: quia incorrigibilis eſt.licet alios cor/
rigat incorrecta.ſed ve talibus.Prouerb.xv.Qui increpa
tiones odit/morietur. Tales ſimiles ſunt diabolo incorri
gibili.Eccli.xxj.Qui odit correctionem:veſtigium eſt pec/
catoris.i.habet characterem beſtie.i.diaboli. ⁊ adde.ſ.eo.
§.ver.tertium. Theophilus. Erant autem alij legiſperiti
a phariſeis.nam phariſei diuiſi ab alijs videbantur. legis
autem periti ſcribe erant et doctores legis queſtiones ſol
uentes.Item Theophilus.Quoties doctor facit que do
cet:alleuat faſcem:tradens ad exemplum ſeipſum. quan/ Hypo/critarū octo ve.
do vero nil agit eorum que dicit:tunc graues faſces vidē/
tur eis qui doctrinam ſuſcipiunt:vtpote qui nec a doctore
poſſunt portari.Greg. Tales quoq; modo ſunt plures iu
dices ſeueri peccātium/et debiles agoniſte intolerabiles
legiſlatores et debiles portitores.xxvj.q.vij.alligant. nec
appropinquare volentes nec palpare vite honeſtatē quā
irremediabiliter exigūt a ſubiectis.¶ Itē ſcdm ve Mat.
xxiij.Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite q̇ comeditis do
mos viduarū:orationes lōgas orātes.ꝓpter hoc amplius
accipietis iudiciū.Chryſ. Dn̄s ſcribas ⁊ phariſeos de gu/
la reprehēdit.et(qđ deterius eſt)qm̄ nō a diuitibus/ſed a
viduis accipiebāt vnde ventrē implerēt: ⁊ illarū inopiam
cōterebāt quā releuare oportebat. gloſ.ſ. Qui veſtra ſup/
ſtitione nihil intenditis: niſi vt predicta de ſubiecta plebe
faciatis.Itē Chryſ.Sexus aūt mulierum incautus eſt:q:
nō oia que videt aut vidit: cū ratione cōſiderat. Mollis
etiā eſt:q: de facili flectitur:vel de malo ad bonum: vel de
bono ad malū.Virilis aūt ſexus ⁊ cautior et durior eſt: p/
pterea ſimulatores ſanctitatis circa mulieres maxime ne
gotiantur:q: nec intelligere eorū ſimulationes pñt: et faci
le ad eorū dilectionē inclināur religionis cauſa. Precipue
tn̄ circa viduas negotiātur. primo quidē q: mulier nō faci
le decipitur habēs conſiliariū virum: deinde de facultati/
bus ſuis nō facile aliquid dant: quū ſint in poteſtate viri.
Propterea ergo dn̄s dum iudaicos ſacerdotes cōfundit:
chriſtianos monet ne viduis mulieribus amplius cōmo/
rentur q̄ ceteris:q: etſi voluntas mala nō fuerit: tn̄ ſuſpi/
tio mala eſt: et ab omni ſpecie mala abſtinere oportet.ſ.
Theſſa.vlti.ex̄ de vi.et hone.cleri.cū ab omni.Orationes
longas ⁊c.Chryſ. in homil. Quicūq; enim malū facit:di/
gnus eſt pena. ſed qui a religione cauſam accipit malitie
vel nequitie:grauiori eſt obnoxiꝰ pene. Propter hoc am/
plius accipietis iudiciū. Primū ꝓ eo q̄ eſtis iniqui. Alte/
rum pro eo q̄ figmentū accipitis ſanctitatis.Auaritiā em̄
veſtrā religionis colore depingitis:et quaſi preſtatis dia/
bolo arma dei: vt ametur iniquitas: dū pietas exiſtimat.
¶ Item Mar.xij.in fi.ibi.Qui deuorāt domos viduarū
ſub obtētu prolixe orationis: ij accipiūt prolixius iudiciū.
vbi Beda. Non ſolū ſcribe ⁊ phariſei laudes ab hoibus/
verum etiā pecunias querunt.Sunt enim qui ſe iuſtos ſi/
mulantes a peccatorū ſuorū cōſciētia turbatis/quaſi patro
ni pro eis in iudicio futuri/pecunias accipere nō dubitāt:
et quum porrecta manus pauperi preces iuuare ſoleat:il/
li ob hoc maxime in noctibus pernoctāt vt pauperi num/
mum tollant.Ibi etiā Theophilus.Accedebant autē ſcri
be ⁊ phariſei ad has mulieres que ſine ꝓtectione viri ma
nebant:quaſi earū fierēt protectores: et ſimulatione ora/
tionis ⁊ habitu reuerentie ⁊ hypocriſi viduas decipiebāt:
et ſic deuorabant diuitū domos. Ij accipient prolixius iu
dicium.ſ.q̄ ceteri iudeorū peccantiū.Idem Luc.xx.in fine.
ibi.Qui deuorāt domos viduarū ſimulātes longam ora/
tionem.Chryſ. Ingurgitātes etiā ſe viduarū paupertatē
atterunt:non qualitercūq; comedentes/ſed deuorātes ⁊
ad prauitatē orationibus vtentes: qđ grauiori pene facit
eos obnoxios.Sequitur ibi. Ij accipiēt damnationē ma/
iorē.Theophilus. Quia nō ſolū mala faciūt:ſed ⁊ oratio
nes pretendunt: ⁊ virtutē faciunt prauitatis excuſationē.
viduas etiā depauperāt: quarū oportebat miſereri. lxxxj.
diſt.c.penul.et vlti.lxxxvij.diſt.c.j. ex̄ de foro cōpe.ex parte.
His ſuccedunt hodie religioſi maxime mēdicātes preſer/
tim viduas deuorantes:et cū ficta religione eas depaupe
rantes:dū ob ſui preſentiā eas cogunt expendere.Beda.
Vel quia laudes ab hoibus et pecunias querunt: maiori
dānatione plectūtur. ¶ Tertiū ve.Mat.xxiij. Ve vobis
ſcribe ⁊ phariſei hypocrite qui circūitis mare ⁊ aridam:vt
faciatis vnum proſelitū. et quū fuerit factus: facitis eū fi/
lium gehēne duplo q̄ vos.Hilarius. Proſeliti ſunt ex gē
tibus in ſynagogam recepti. Itē Hiero. Scribe et phari/
ſei totum luſtrantes orbē id ſtudij habebant de gentibus
facere proſelitū.i. aduenā circūciſum miſcere populo dei.
Hugui. Proſelitus.i. aduena circūciſus qui miſcebat po/
pulo dei.a pro quod eſt procul/et ſalio:quaſi procul ſaliēs
a populo in populū.Chryſ.Nō aūt propter miam volen/
tes eū ſaluare quē docebāt:ſed aut propter auaritiā vt ad
ditis in ſynagoga iudeis ſacrificiorū adderet oblatio: aut
propter vanam gloriā:aut propter bona eorū. Qui enim
ſeipſum mergit in gurgitē peccatorū:quomodo alterū de
pctis velit eripere: Nūquid magis miſericors pōt aliquis
alteri eſſe q̄ ſibi:de peni.diſt.iij.q̇ vult.Ex ipſius ergo acti
bus oſtēditur qui ꝓpter deū aliquem vult cōuertere/aut
propter vanitatē.¶ Itē Grego.xxj.mora.Qui vocantur
hypocrite:q̄uis ꝑuerſa ſemꝑ operētur:loqui tn̄ recta non
deſinunt. bene loquēdo quidē in fide vel cōuerſatione fi/
lios pariunt: ſed eos bene viuendo nutrire nō pñt.Quā/
to em̄ ſe libentius terrenis actibus inſerūt:tāto negligen
tius eos quos generant agere terrena pmittūt. Et q: ob/
duratis cordibꝰ viuūt:ipſos etiā quos generāt filios nul/
la pietate debita amoris agnoſcūt. vnde ⁊ hic de hypocri
tis dicit.Et quū fuerit factus:facitis eū filiū gehenne du/

plo ꝙ vos. Augu. Quia eoꝝ moꝛes imitatur. Filius ergo
gehēne: nō quidē verba legis audiēdo ⁊ ſe in deū cōuertē-
do: ſed eoꝝ ſectam ſectando. Propterea aūt duplo ꝙ illi:
q: hoc negligebat implere qđ ꝓpꝛia volūtate ſuſceperat:
nō ex iudeis natus/ſed ſpōte. xxij. q. iij. pꝛeſens. iudeus fa-
ctus. Hiero. Uel quia qui dū eſſet gētilis ſimpliciter erra-
bat: ⁊ erat ſemel filius gehēne: videns magiſtroꝝ vitia/et
intelligēs deſtruere eos opere qđ verbo docebāt: reuerti-
tur ad vomitū ſuū. Pꝛouer. xxvj. ij. Per. ij. de peni. diſt. iij.
ſunt qui dicūt. et gētilis factus quaſi pꝛeuaricatoꝛ vel apo
ſtata. de pe. diſt. ij. penā. xij. q. j. ſcimus. maioꝛi pena dignus
erat. Chꝛyſ. Quum eñ virtuoſus fuerit magiſter: diſcipu
lus imitatur. xxiiij. q. j. cū beatiſſimus. Quū aūt fuerit ma-
lus: ſuperexcedit filius malū magiſtri addēs malo ſuo. xx.
q. iij. pꝛocliuis. xij. q. j. c. j. Filius aūt vocat̃ gehenne: quō fi-
lius. ij. Theſſa. ij. perditionis: et filius huiꝰ ſeculi. Luc. xvj.
Unuſquiſqꝫ eñ cuius opera facit eius filius appellatur.
Jo. viij. de pe. di. j. §. hoc idē. ver. itē vt chꝛiſtus ait. Sic ho-
die inter religioſos quoſdā cōmuniter fit. Circūeunt ciui-
tates ⁊ loca: vt faciant vnū nouitiū: maxime mēdicantes.
et quū fuerit factus pꝛofeſſus: peioꝛ eſt illis qui eū recepe
runt: eoꝝ vitia imitādo ⁊ ſua addēdo: q: in iſto tēpoꝛe hy-
pocritali oꝛdines de die in diē amplius relaxātur: et qui in
ſoꝛdibus ſunt: ſoꝛdeſcant adhuc. Apoc. vlti. Qui in ſoꝛdi
bus eſt: ſoꝛdeſcat adhuc. xlvij. diſt. quārūlibet. Quāta erit
pena decipientiū maxime religioſoꝝ mendicantiū. contra
quos ex̃ de regu. is qui. ⁊. c. nō ſolū. lib. vj. hoīes mūdi ma-
xime pueros ⁊ adoleſcētes faciendo eos pꝛomittere regu
lā quā nō ſeruant/⁊ quā eis nō exponūt eis laqueū iniiciē
tes/et pꝛeuaricatoꝛes eos faciētiū/deus nouit. xxvij. q. j. vi
duis. Nec eñ ad eoꝝ ſalutē intendūt recipientes quidā: q̄
eos negligūt ⁊ nō coꝛrigūt: ſꝫ ad ſuū queſtū ⁊ augēdū nu
merū/ſed nō meritum: q: faciūt eos relinquere oꝛdini qđ
habēt: vel emere libꝛos quos derelinquāt oꝛdini: nihil dā
tes pauperibus ſm̄ regulā beati Franciſci euangelicā. cō-
tra tales vide. xx. q. iij. c. vlti. vt ad literā impleatur Eſa. ix.
ad pꝛin. Multiplicaſti gentem et magnificaſti letitiam/
et gloꝛiā mundi recipiēdo filios magnoꝛū ⁊ diuitū huius
mūdi. Jmmo per maioꝛes eoꝛū retrahūtur ab obſeruātia
regulari quā dn̄o pꝛomiſerūt: ne eos in vita excedāt: ⁊ eo-
rum vita per cōſequens cōdēnetur. et tales ſingulares et
ſarrabaitas ⁊ beguinos appellant: maxime fratres mino
res vocātes ſingulares ſue regule zelatoꝛes: ⁊ ab eoꝝ car-
nali vita migrantes. ¶ Quartū ve Mat. xxiij. Ue vobis
duces ceci: qui dicitis: quicūqꝫ iurauerit per templū nihil
eſt. quicūqꝫ aūt iurauerit in auro tēpli debitoꝛ eſt ⁊c. Chꝛy
ſo. Templū quidē ad gloꝛiā dei pertinet: et ad hoīm ſpiri-
tualē ſalutē. aurū aūt templi etſi ad gloꝛiā dei ꝑtineat. xij.
q. ij. aurū. tn̄ magis ad delectationē hoīm et ad vtilitatem
ſacerdotū offertur. Judei aūt aurū quo ipſi delectabātur
q: erāt auari. Luc. xvj. aurū auentes. i. cupientes. j. q. j. §. ex
his. et dona quibus ipſi paſcebātur/ſanctioꝛa eſſe dicebāt
ꝙ ipſum tēplū: vt homines pꝛomptioꝛes facerent ad offe
rēdū dona ꝙ ad pꝛeces fundēdas in tēplo. vnde cōſequē-
ter repꝛehendit eos dn̄s dicens ibi. Stulti et ceci: quid eñ
maius eſt aurū an templum qđ ſanctificat aurū? Sic ⁊ ho
die multi religioſoꝝ mendicantiū depingunt ⁊ deaurant
muros eccleſiarū: quaſi ad quādā deuotionē: ſed potiꝰ ad
eoꝝ queſtum ⁊ auri cumulationē. Nam intrātes tales ec-
cleſias potius reſpiciunt ad curioſitatē eccleſie ꝙ deuotio
nē ⁊ oꝛationē: eleuātes tota die oculos coꝛdis et coꝛpoꝛis
ad aurū ⁊ picturas potius ꝙ ad deū. Ambꝛo. Aurū ſacra
menta nō querūt: nec auro placēt que auro nō emūtur. oꝛ
natus ſacroꝝ redēptio captiuoꝝ eſt. xij. q. ij. aurum. Hiero.
Marmoꝛa nitēt auro: ⁊ miniſtroꝝ chꝛiſti nulla eſt electio.
Maius numē credūt hoīes beſtiales eſſe in reliquiis de-
auratis ⁊ deargētatis: et ideo ibi plus offerūt: et pꝛopter
oblationes facilius ⁊ frequētius eas eis religioſi oſtēdūt:
et ſic religioſi quidam amplius ꝙ clerici ſeculares ſubtili
ingenio a barbaris. i. laicis aurum extoꝛquēt. ff. de cōmer-
ciis. l. ij. xiiij. q. v. dixit. et notatur. xliij. diſt. in mādatis. De-
aurata imago aurū trahit. ſm̄ Bernar. Adde hic ſm̄ eum
qđ no. s. in pꝛima parte. §. in pꝛimo quidē. ver. item de do-
no eccleſie. in ar. lxj. Et qđ no. s. eo. §. ſpecies ſupbie. ver. ſi
dicāt. in additione que incipit/Multi. in art. lxxvj. Jtē ibi
Chꝛyſ. ſcꝫ in Mattheo. Multi nūc chꝛiſtiani ſic inſipien
tes intelligūt. ecce eñ ſi aliqua cauſa fuerit: modicū vide
tur facere qui iurat per deum: qui aūt iurat per euāgeliū:
maius aliquid videtur feciſſe. quibus ſimiliter dicendum
eſt/Scripture ꝓpter deū ſcripte ſunt: nō deus ꝓpter ſcri-
pturas. maioꝛ ergo eſt deus qui ſanctificat euāgelium/ꝙ
euāgelium qđ ſanctificatur ab eo. de hoc. xxij. q. j. ſi aliqua.
vbi no. ꝙ magis eſt obligatus quantū ad eccleſiā qui ſolē
niter iurat per euangeliū: ꝙ qui ſine ſolennitate iurat per
deū. ¶ Quintum ve hypocritarū Mat. xxiij. eſt/Ue vo-
bis ſcribe et phariſei hypocrite qui decimatis mentam et
anethū et cyminū: et relinquitis que grauioꝛa ſunt legis:
miam/et iudiciū/et fidē. Et hoc opoꝛtuit facere ⁊ illa non
omittere. Duces. Luc. vj. xxxvij. diſt. §. vt itaqꝫ. ceci excolā-
tes culicem: camelum aūt glutiētes. Hiero. Ex hoc capitu
lo arguit eos auaritie ꝙ ſtudioſe etiam viliū olerum deci-
mas exigāt: ⁊ iudiciū. ex̃ de ver. ſigni. foꝛus. in diſceptatio
ne negotioꝝ/miſericoꝛdiāqꝫ in pauperes. lxxxvj. diſt. nō ſa
tis. et fidem. Mat. xv. Luc. vij. in deum/que magna ſunt
pꝛetermittāt. Chꝛyſ. Uel quia ſacerdotes auaritia pleni.
Luc. xvj. ex̃ de deci. c. j. ſi quis decimā alicuius rei vel mini-
me nō obtuliſſet: coꝛripiebant eū quaſi magnū crimen fe-
ciſſet: ſi quis aūt alterū ledebat: aut in deum peccabat: nō
curabāt eū coꝛripere. vide qđ legitur et no. xxiij. q. iiij. ſi is.
in gloſ. Jmmo de lucro quidē ſuo ſoliciti: de gloꝛia autem
dei et ſalute animarū hominū negligentes. Queritur aſi
na: nō anima. Bernar. ſeruare aūt iuſtitiā et facere miam:
et habere fidē pꝛopter ſuā gloꝛiā deus mādauit. Decimas
aūt offerre pꝛopter vtilitatē ſacerdotū: vt ſacerdotes qui
dem populo in ſpūalibus obſequantur: populi aūt in car
nalibus ſacerdotibus ſubminiſtrēt. j. Coꝛ. ix. xiij. q. j. §. his
itaqꝫ. ex̃ de cenſi. cū apoſtolus. Sic et modo fit: q: omnes
de honoꝛe ſuo ſunt ſoliciti: de honoꝛe aūt dei nullus. Poꝛ
tiones aūt ſuas vigilanter defendūt: ſed circa obſequium
eccleſie curam impendere nō attendūt. Si populus deci-
mas nō obtulerit: murmurāt oēs. ſi peccantē populum vi
derint: nemo murmurat contra eos. Sed quia ſcribarū ⁊
phariſeoꝝ ad quos loquebatur/quidam populares erāt:
nō eſt incōgruum vt aliam expoſitionē faciamus pꝛopter
eos qui decimas dabāt. Nam et qui accipit decimas: recte
decimare debet: ⁊ q̄ dat. Scribe ergo et phariſei minima-
rum quidem rerū decimas offerebāt oſtēdēde religionis
gratia. in iudiciis aūt erant iniuſti. in fratribus ſine miſe-
ricoꝛdia. in veritate increduli. hucuſqꝫ Chꝛyſ. Jtē Remi-
gius. Oſtendit quippe dn̄s his verbis quomodo oīa pꝛe
cepta legis tā maxima ꝙ minima ſunt implenda. Redar-
guūtur aūt qui eleemoſynas de fructibus terre faciūt: pu
tātes ſe minime poſſe peccare. quibus nihil pꝛoſunt elee-
moſyne: niſi a peccatis ſtudeāt ceſſare. de peni. diſt. iij. ſane
cauendum eſt. Hilarius. Et q: minus piaculi eſſet decima
tionem oleris ꝙ beneuolētie officiū pꝛeterire: irridet eos
cōſequenter dn̄s dicēs/Duces ceci excolantes culicē came
lum aūt glutientes. Hiero. Camelum puto eſſe magnitu-
dinē pꝛeceptoꝝ/iudicium/miſericoꝛdiā/et fidē. Culicē: de-
cimationem mente ⁊ anethi ⁊ cymini: ⁊ reliquoꝝ olerū vi
lium. Hec autē pꝛecepta dei que magna ſunt/deuoꝛamus
atqꝫ negligimus: et operationē religionis in paruis que
lucrū habent cū diligentia demōſtramus. Architas taren
tinus. Leges ſunt ſicut tele aranearum: que grādia vola-
tilia tranſmittūt: et muſcas retinent. Oꝛige. Uel excolan
tes culicem. i. expellentes a ſe minima delicta: que culices
nominauit. Camelum autē glutientes. i. cōmittentes ma-
xima delicta: que nominauit camelos: animalia videlꝫ toꝛ
tuoſa ⁊ grandia. Scribe autē moꝛaliter ſunt qui amplius
nihil eſtimant in ſcripturis ꝙ ſimplex ſermo demonſtrat.

Phariſei autem ſunt omnes qui iuſtificant ſemetipſos: ⁊ diuidunt ſe a ceteris: dicentes. Noli mihi appropinquare q̄m mundus ſum. xlv. diſt. recedite. xxiij. q. iiij. ecce. Eſa. lij. Menta autem et anethum et cyminum ciboꝝ conditure ſunt: nō principales cibi. Sic in conuerſatione noſtra quedam ſunt neceſſaria ad iuſtificationem: vt iudicium, miſericordia, et fides. Alia ſunt quaſi condictia actus noſtros et ſuauiores eos facientia: vt abſtinētia, riſus, ieiuniū, flectio genuū, et huiuſmodi. Quomodo autē nō exiſtimātur ceci: qui nō vident: quoniā nihil prodeſt cautum eſſe diſpēſatorem in rebus minimis: quum principalia negligūtur. Hos ergo ſermo preſens cōfundit: non quidē leuia prohibens obſeruare: ſed principalia precipiēs cautius cuſtodire. Adde q̄d ſcripſi. ṡ. in prima parte in. §. nūc querendum eſt. j. ver. j. ſuper ter. decimantes mentam ⁊c. in ar. lxix. Sic quidam clerici noſtri tēporis et religioſoꝝ plurimi de conſtitutionibus ſuis et ordinis faciunt ſibi conſcientiam: nō de preceptis dei et regule quam vouerūt. Si omittāt verſum vel dictionem in officio: vel aliquātulum iraſcantur: vel paulo amplius comedant vel rideant: vel amplā tonſuram nō portent: vel parū amplius dormiāt ꝙ debeant: vel bini nō vadāt: vel miſſam ſepe non dicāt: vel carnis titillationes habeant: vel raptim indecēter videant: vel bene in choro non legant: vel de ſimilibus venialibus ⁊ cerimonialibus nō obſeruatis faciunt ſibi magnam conſcientiam: et de talibus ſubtiliter ſe accuſant. De inobedientia vel rebellione ad prelatum, de ſuſpecta familiaritate mulierum vel alia maxime ſanctimonialiū, de pecunia quam habent quantam habere poſſunt, de ambiendo et procurando honorē, de trāſgreſſione cōtinua paupertatis in libris et tunicis ⁊ eleemoſynis ⁊ alijs ſupellectilib⁹, de partialitate, de diffamatione, de odio fraterno, et ſimilib⁹ criminalibus cōſcientiam tales cōmuniter raro habēt: et rarius cū ea dimittendi propoſito cōfitētur. ſicut tetigi. ṡ. in iſto ar. in. §. aliud. ver. in nullo. Similes vſurario nolenti ſpuere in eccleſia: et ſibi de hoc et non de vſuris conſciētiā facienti. Tales vero decimant mentā et anethum. i. de venialibus ſibi faciunt conſcientiā: non de mortalibus: ⁊ legis grauia cōmittentes camelos glutiunt: et colantes culicem de minimis confitētur. Talium religioſoꝝ ⁊ clericorum vere phariſeoꝝ et hypocritarum iuſtitia eſt habitum ſuū portare: tonſuram magnā habere: exteriores obſeruātias cuſtodire: ſacramenta dare: predicare verbaliter: recitare vocaliter: cōfeſſiones maxime queſtuoſas audire: cōſilia animarū dare: alios pacificare: ſed in his ⁊ ſimilibus que ſunt querere. Phil. ij. viij. q. j. ſunt in eccleſia. Sȝ quid valet religio ſine charitate? habitus ſine humilitate? tōſura ſine paupertate? ſilentium oris ſine quiete cordis? Bernar. Manet tōſura, veſtis: necdum mutata eſt vita. Ieiunioꝝ regula cuſtoditur: ſtatutis pſallitur horis: ſed cor eorum longe eſt a me. dicit dn̄s Eſa. xxix. Mat. xv. ¶ Sextū ve Mat. xxiij. cōtra hypocritas eſt. Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite: qui mūdatis quod deforis eſt calicis ⁊ paropſidis: intus autē pleni eſtis rapina et immūditia. Hierony. Hoc dicit vt arguat eos ſimulationis ⁊ mendacij: ꝙ aliud oſtendant hominibus foris: aliud domi agant. Foris oſtēdebāt hominibus ſanctitatē: intus autē pleni erāt immunditia. Vel hoc dicit ſm Chryſ. q: iudei quoties ingreſſuri erant templū: aut ſacrificia oblaturi ꝑ dies feſtos ſeipſos et veſtimēta ſua ⁊ vtēſilia lauabāt: ⁊ a peccatis nemo ſeipſm purgabat: quū deus neq̃ mūditiā corporis laudet: neq̃ ſordes cōdēnet. Pone tñ ꝙ deus horret ſordes corpoꝝ ⁊ vaſoꝝ: que neceſſe eſt vt ipſo vſu ſordidentur: quāto magis ſordes cōſciētie horret: quā ſi volumus, ſemper mundam ſeruamus? Phariſee cece mūda prius q̄d intus eſt calicis ⁊ paropſidis: vt fiat q̄d deforis eſt, mūdū. Chryſo. Nō aūt hoc dicit de ſenſibili calice aut paropſide: ſȝ de intelligibili. qui ſi nūq̃ tetigerit aquā: mūdus poteſt eſſe apud deum. ſi aūt peccauerit et tota aqua pelagi, quia talis aqua foris lauat: lachrymarū intra. Mat. vj. ibi. Faciē tuam. i. cōſcientiā tuam laua. de hac Eſa. j. Lauamini: mūdi eſtote ⁊c. ſe lauauerit: ſordidus eſt ⁊ miſer apud deum. Orige. Hic ſermo nos inſtruit vt feſtinemus eſſe iuſti: nō apparere. Qui enim ſtudet vt appareat iuſtus: que foris ſunt mundat: et que videātur curat: cor aūt et conſcientiā negligit. Qui aūt ſtudet ea que intus ſunt. i. cogitationes mūdare: cōſequens eſt vt etiā ea que foris ſunt faciat mūda. Calix etiam eſt vas ad potum. paropſis ad cibū. Omnis ergo ſermo per quē potamur ſpūaliter: vel oīs narratio per quā nutrimur: vaſa ſunt potus ⁊ cibi. Qui ergo ſtudet cōpoſitū proferre ſermonē, cōtra ſermones datalicos et politos et ſubtiles Pariſienſes ſe nō alios predicātes. xliij. diſt. §. ſi. magis ꝙ ſalutari ſenſu repletū. ij. q. vij. ſecuti. in ſi. de pe. diſt. ij. ſi eīm. vltra. v. colū. ver. loquūtur. calix eius foris mundatus eſt: intus aūt ſordibus vanitatis repletus. Similiter idē Luce. xj. ibi. Nūc vos phariſei q̄d deforis eſt calicis ⁊ catini mūdatis: q̄d aūt intus eſt veſtrū, plenū eſt rapina ⁊ iniquitate. vbi Cyrillus. Sumit dn̄s ꝓ exemplo calicē et catinū: oſtendēs ꝙ mundos ⁊ lotos decet eſſe inuicem miniſtrātes. lxxxj. diſt. oportet. deo: non ſolum a ſpurcitia corporali: immo ⁊ ab ea que latet intrinſecus penes mentē: ſicut etiā aliquid vaſoꝝ quibus ſeruitur in menſa, bonū eſt intrinſecus ⁊ extrinſecus carere contagijs. Stulte: nōne qui fecit quod deforis eſt: etiā id q̄d deintus eſt fecit? Beda. q. d. Qui vtrāq̃ hominis naturā fecit: vtramq̃ mundari deſiderat. Et hoc eſt contra Manicheos: qui animā tantum a deo, carnem vero putāt a diabolo creatam. xxiiij. q. iij. quidā. ver. manichei. Hoc etiā eſt contra illos qui corporalia peccata fornicationē. ſ. ⁊ furtū et cetera talia quaſi grauiſſima deteſtantur: ſpūalia vero que non minus dānat apoſtolus Ephe. v. Gala. vj. vt leuia contemnūt. hoc recte religioſos quoſdam noſtri temporis hypocritas tangit: qui nō videntur habere conſciētiam de aliquo peccato ſpirituali: vt ſuperbia, inuidia, malitia, hypocriſi, ⁊ ſimilibus: dūmodo caueāt a peccato carnis: q: quaſi nec alia peccata in ordinibus puniūtur. Dicebat quidam. In ordine punitur peccatū balthei, non anime: hominis, non demonis. Si fratres ſpirituales eſſent vt debent: magis punirēt peccata ſpiritualia ꝙ carnalia: quia magis in eis offendunt. Eſt etiam iſtud ſextū ve contra eos: q: domos ſuas tenent mundas ⁊ tunicas ſuas et pannos et peropſides et cyphos: ⁊ manus ſatis lauāt. de munditia autē conſciētie parum curāt. Altaria lapidea tenent ornata. cor vero vbi deo ſacrificatur. pſ. l. Sacrificiū deo ſpiritus contribulatus. de peni. diſt. ij. ſi enim. immundum. Cōpoſitos et ſubtiles et concatenatos ⁊ rhetoricos predicāt ſermones: nō ſalutaribus ſenſibus repletos: admirationē non edificationē facientes. Omnia cōmuniter faciūt vt gloriā et lucrum aucupētur: humanā nō dei gloriam querentes. cōtra illud Io. viij. Ego gloriam meā nō quero. vide. ṡ. eo. ver. ſimiliter. cū additione. ¶ Septimū ve Mat. xxiij. ⁊ Luc. xj. cōtra hypocritas religioſos quoſdam maxime et clericos eſt. Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite qui ſimiles eſtis ſepulcris dealbatis: que parent a foris hominibus ſpecioſa: intus vero plena ſunt oſſibus mortuoꝝ et omni ſpurcitia. Chryſo. ſuper Mat. Merito iuſtorum corpora tēpla. j. Cor. vj. dicuntur. quia aīa in corpore iuſti dominatur: ſicut deus in templo. vel q: ipſe de⁹ in cordibus habitat iuſtis. Hiero. Verū chriſti tēplū anima credentis eſt. Illam exorna. illam veſti. in illa offer donaria. Corpora autē dicuntur mortuoꝝ ſepulcra: quia anima mortua eſt in corpore peccatoris. Nec enim. Apoca. iij. nomen habes. et eſt de peni. diſt. j. §. hoc idem. ver. reſuſcitatus. viuens putanda eſt que nihil viuum aut ſpirituale agit in corpore. Hiero. Sepulcra autem forinſecus leuigata ſunt calce et ornata marmoribus in auro coloribuſq̃ diſtinctis: intus aūt plena ſunt oſſibus mortuoꝝ. Sic autē ⁊ peruerſi magiſtri qui alia docent ⁊ alia faciunt: munditiā habitu veſtis et verboꝝ humilitatem demonſtrant. intus aūt pleni ſunt omni ſpurcitia ⁊ auaritia ⁊ libidine. Et hoc

manifeſte exprīmit inferēs/ Sic ⁊ vos afoꝛis quidem paretis hoībus iuſti: intus aūt pleni eſtis hypocriſi ⁊ iniquitate. Oꝛige. Omnis eīn iuſtitia ſimulata moꝛtua iuſtitia eſt que ꝓpter deū nō fit: magis aūt neqꝫ iuſtitia eſt: ſicut moꝛtuus homo non eſt homo. ex̄ de cele. miſ. in quadā. et ſicut mimi qui ꝑſonas ſuſcipiūt alioꝝ: ⁊ nō ſunt ipſi quos ſimulāt. Tanta ergo ſunt oſſa in eis immūditie: quāta bona ſimulata ex malo effectu. Videnť aūt foꝛis. Dauid pſ̄. lxxxi. et Jo. x. Ego dixi dij eſtis. iuſti coꝛam hoībus: nō eis quos ſcriptura deos appellat: ſꝫ coꝛā eis qui ſicut homines. pſ̄. lxxxi. Vos aūt ſicut hoīes moꝛiemini: peccatoꝛes moꝛiuntur. Grego. Ante vero diſtrictū iudicē excuſationē ideo de ignoꝛātia habere in peccatis nō pñt: q: dū ante oculos hominū oēm modū ſanctitatis oſtēdūt: ipſi ſibi ſunt teſtimonio: q: bene viuere nō ignoꝛant. ¶ Octauū ve hypocritarū Mat. xxiij. ⁊ Luc. xi. eſt/ Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite: qui edificatis ſepulcra pꝛophetarū: ⁊ oꝛnatis monumēta iuſtoꝝ ⁊c. Chryſ. Quia dicebāt apud ſe/ Si benefecerimus pauperibus: nō multi vidēt: ⁊ ꝓ tēpoꝛe vident. melius ergo edificia faciamus que oēs aſpiciāt nō ſolū in hoc tēpoꝛe/ ſed etiā in poſterū. O inſipiens homo: quid tibi pꝛodeſt poſt moꝛtē iſta memoꝛia: ſi vbi es toꝛqueris: et vbi non es laudaris. Dū aūt iudeos caſtigat dñs: chꝛiſtianos docet. Nā ſi ad illos ſolū dixiſſet: hec dicta fuiſſent tātum: nō etiā ſcripta: nūc aūt dicta ſunt pꝛopter illos: ⁊ ſcripta ꝓpter nos. Si ergo iuxta alia bona fecerit homo edificia ſancta: additamētum eſt bonis. ſi autē ſine alijs bonis operibus: paſſio eſt gloꝛie ſecularis. Nō eīn gaudēt martyres quādo ex illis pecunijs honoꝛātur in quibꝰ pauperes ploꝛāt. Semper etiā iudei pꝛeteritoꝝ ſanctoꝝ cultoꝛes fuerūt: et pꝛeſentiū cōtemptoꝛes: magis aūt ⁊ perſecutoꝛes. Nō eīn ſuſtinētes increpationes pꝛophetarū ſuoꝝ. xxiij. q. iiij. c. j. ⁊ c. recedite. perſequebātur eos et occidebāt. Poſtea vero naſcētes filij intelligebāt culpas patrum ſuoꝝ: et ideo quaſi de moꝛte innocentiū pꝛophetarū dolētes/ edificabāt memoꝛias eoꝝ. ⁊ ipſi tñ ſimiliter ꝑſequebanť ⁊ interficiebant. Mat. xxiij. ibi. Hieruſalē/ Hieruſalē que occidis ꝓphetas. ſuos ꝓphetas increpātes eos pꝛopter pctā ſua. Similiter et ad literā in oꝛdinibus hodie mendicātiū maxime et pꝛeſertim in oꝛdine fratrū minoꝝ poſt moꝛtem ſanctoꝝ fratrum ſpiritualiū ita fit ꝙ ipſi idem et poſt eos alij ingrediētes oꝛdinē edificant monuꝰmēta illoꝝ ſanctorū fratrū: ⁊ poſt moꝛtē eoꝝ ſanctos eos dicūt pꝛo lucro eorum: quos in vita fuerunt verbaliter ⁊ coꝛpoꝛaliter aliqui perſecuti. Et ſuccedētes alij fratres qui intelligūt culpas fratrū moꝛtuoꝝ qui ſanctos fratres perſecuti ſunt: ipi idē qđ plāgūt/ agūt. de peni. di. iij. irriſoꝛ. c. penitētes. c. qui baptizātur. in patrū ſuoꝝ vitiū ſuccedētes: ⁊ ſanctos fratres viuētes ꝑtinaciter perſequētes. arg. j. q. j. cito. et ex̄ de iudi. q: Gu. q: eoꝝ vitia vita plus ꝙ̄ verbo repꝛehēdūt: ⁊ regule pꝛeuaricationē. dicētes hodie iſti tales phariſei religioſi hypocrite ꝙ illi phariſei quibus ipſi ſuccedunt in vitio. Sap. ij. dixerūt impij ad ſemetipſos nō recte cogitantes. Circūueniamus virū iuſtū: q: inutilis eſt nobis: ⁊ contrarius operibus noſtris: et impꝛoperat nobis pctā legis: et diffamat in nobis peccata diſcipline. Quod ſcribo expertus ſum in meipſo. Sed nec mirū quia Hiſmael perſequitur Iſaac. Gal. iiij. xxxij. q. iiij. recurrat. et carnalis ſpiritualem. xxiij. q. iiij. qui ſm carnem.

¶ Articulus. lxxix. A

Religioſos pluꝛimū īfeſtat inuidia.

Aliud vitiū quoꝝdam religioſoꝝ iſtius tempoꝛis infelicis eis peculiariꝰ ꝙ̄ alijs hoībus eſt inuidia cōtabeſcēs. Inuidēt eīn ſibijnuicem: ⁊ ex hoc ſe mutuo perſequuntur: ⁊ ſibi detrahunt: ⁊ ſe diffamant: nec ex hoc cōmunicant ſibi ſpeciales ſcripturas/ ſermones/ ⁊ cōmētaria quū charitas non querat que ſua ſunt. j. Coꝛ. xiij. viij. q. j. ſunt in eccleſia. Nec laudat vnus bonū alterius: nec ſibi in coꝛde cōplacet: nec ex hoc dolet vnus de malo alterius: nec gaudet de bono: ſed potius triſtatur et pallet cōtra charitatē que non gaudet ſup iniquitate: cōgaudet aūt veritati. j. Coꝛ. xiij. Bona in partē malā interpꝛetātur: et dubia in peioꝛē. cōtra id qđ legitur ⁊ no. ex̄ de regu. iur. c. ij. Quicquid mali audit vnꝰ de alio: totū credit. cōtra id. lxxxvi. di. ſi quid. Nūꝙ̄ bene actū vel dictū per aliū ſimpliciter confitetur: ſed aut tacet quū audit bonū ſui fratris: ne malus teneať: aut negat: aut leuigat: aut male interpꝛetať: vt dixi. aut iūgit illi laudi aliquod malū illius verū vel falſum: vt diluat illud bonum. Eſt aūt ſm Augu. inuidia doloꝛ aliene felicitatis. ⁊ eſt ſm eum filia ſuperbie. vnde dicit Tolle matrem: nō erit filia. ¶ B Eſt aūt hoc peccatū in ſpiritūſanctū: cui attribuitur bonitas. q: iſtud eſt pctm̄ malitie: qđ vix purgatur nec remittiť. Mat. xij. et legiť ⁊ no. xxv. diſt. qualis. ⁊ de pe. di. j. §. qđ aūt. ibi. Eſt pctm̄ ad moꝛtē ⁊c. in gloſ. vnde alibi. et in gloſ. magna que incipit/ peccatū in ſpiritū ⁊c. Hierony. Qui manifeſta intelligēs opera dei/ quū dei virtutē negare nō poſſit: eadē calūniatur ſtimulatus inuidia: et chꝛiſtū dei verbū. Jo. j. xxxv. q. x. fraternitatis. ⁊ opera ſpiritusſancti dicit eſſe beelzebub. Luc. xj. ⁊ Mat. xij. Iſti nō remittetur in hoc ſeculo nec in futuro. Inuidia de directo oppoſita eſt charitati. j. ad Coꝛ. xiij. Charitas nō emulatur: q: eā nō cōtriſtat felicitas aliena: ſꝫ alterius bonū amat vt ſuū. pſ̄. cxviij. Particeps ſum ego omniū timētium te. Augu. Tolle inuidiā: et tuū eſt bonū qđ habeo. pſ̄. cxviij. Qui timēt te: videbūt me: et letabūtur. vbi dicit Ambꝛo. Eſt inſitum bonis vt virtutes in alijs amēt. qđ quante virtutis et meriti ſit: Grego. oſtēdit quū ait. Noſtra ſunt que amamꝰ in alijs: ⁊ amantiū ſiūt que amātur in nobis. Hinc pēſent inuidi quāte virtutis eſt charitas: que alieni laboꝛis opera nr̄a ſine laboꝛe facit. Dixit quidā frater fratri Egidio ſocio beati Franciſci. Pꝛopheta Hiere. ix. dicit. Omnis amicus fraudulēter incedit. Cui rñdit Egidius. Ideo nō tibi ſum fraudulētus: q: bonū tuū nō facio meū. quanto enim amplius bonū tuū facerē meū: tāto minus eſſem fraudulentus. quāto eīn quis de bono ꝓximi amplius erit letus: tāto magis erit particeps inde. Et quāto quis de vitio alicuius gauiſus fuerit: tanto magis erit inde particeps. Si ergo vis eſſe particeps omni bono: gaudeas de bono omniū. Bonū ergo alioꝝ facis tuū: ſi tibi placet. et malū alienum facis tuā cuſtodiā ⁊ tuū bonū: ſi tibi diſplicet. Hec eſt ergo via ſalutis/ vt ſis letus de bono ꝓximi: ⁊ dolēs de malo: ⁊ credas bonū de alijs: et de te malū: et honoꝛes alios et te deſpicias. Charitas virtus eſt excellētiſſima. de peni. diſt. ij. charitas. ij. ⁊. §. opponiť. Inuidia ſibi oppoſita nequitia peſſima. vnde ⁊ diciť fera peſſima Gen. xxxiiij. Per inuidiā eīn fratres vēdiderūt ⁊ tribulauerunt Joſeph. q: oderāt eū eo ꝙ plus amareť a patre: q: pꝛeſtātioꝛ ⁊ ſapiētioꝛ eis erat. vñ nec poterant ei loqui pacifice. Gen. xxxvij. Sic ⁊ Cayn ex inuidia odit Abel ⁊ iterfecit. j. Jo. iij. Cayn ex maligno erat: ⁊ occidit fratrē ſuū. et pꝛopter quid occidit eū: q: opera eius maligna erant: fratris aūt iuſta. iij. q. vij. in grauibus. xiiij. q. v. ſcriptum. Gen. iiij. Jude. ij. Ve illis qui in viā Cayn abierūt. Hoc vitiū eſt ignis q̇ in agris gratiarū accēditur. Nullum ſcelus abhoꝛret: nō parcit nocenti nec innocēti. Ex inuidia diabolus pꝛimos parentes innocētes peremit. ſm Aug. Sap. ij. de peni. di. ij. §. romanos. c. pꝛinceps. Et fratres Joſeph innocentem. Et Cayn Abel innocētem vt dictum eſt. de peni. diſt. j. §. ex his. ver. Cayn. et Saul Dauid. j. Reg. xviij. ⁊. ij. q. vij. §. item obijcitur. ver. ſaul. Et iudei chꝛiſtū. Mat. xxvij. ibi. Sciebat eīn ꝙ per inuidiā tradidiſſent eum. Hoc pꝛopꝛiū vitiū diaboli eſt. Sap. ij. in ſi. Inuidia autē diaboli moꝛs introiuit in oꝛbē terrarū. Imitātur aūt illum qui ſunt ex parte illius. xxiij. q. iiij. ꝙ̄ magnum. xix. diſt. ſecundum. Demones inuidi ſunt ſicut dꝛacones veneno pleni qui homines ꝑſequūtur. Job. xxx. Frater fui dꝛaconum. Hi ſimiles Heli qui nō poterat videre lucernam donec extingueretur. j. Regū. iij. Grego. Inuidi ꝑpendere debēt quante ſint cecitatis: qui

alieno ꝓfectu deficiũt:aliena letitia cõtabeſcũt. Poeta.
Inuidus alterius rebus marceſcit opimis.
Inuidus inuidia coꝛroditur intus et extra.
Iuſtius inuidia nihil eſt:que pꝛotinus ipſum
Authoꝛem rodit excruciatq́ꝫ ſuum.
Inuidus moꝛitur de bono odoꝛe:ſicut bufones venenati de odoꝛe vinee floꝛentis.ſicut dicitur de Iuda murmurante de vnguẽto odoꝛifero Magdalene. Io.xij. Inuidi alienum pꝛofectũ reputãt ſuũ dãnũ. vnde Iudei inuidi dicũt Ioã.xij. Videtis quia nihil ꝓficimus.ecce mundus totus poſt eũ vadit. Paruulũ occidit inuidia. Iob.v. Oĩs inuidus inquãtũ vilis minoꝛ eſt illo cui inuidet. Miſer eſt inuidus:⁊ ſola ſibi miſeria placet. Unde dicit̃. Sola miſeria caret inuidia. Seneca. Utinã inuidi in oĩbus locis oculos et aures haberẽt:vt de oĩm pꝛofectibus toꝛquerent̃. Idẽ. Quãta ſunt feliciũ hominũ gaudia: tãti ſunt gemitus inuidoꝝ. Putredo oſſium inuidia. Pꝛouer.xiiij. Legitur de quodã rege qui cõceſſit cuidam inuido ⁊ cuidã auaro munus qđ peterẽt:ita ꝙ donũ illius qui poſterius peteret duplicaretur. Quumq́ꝫ differẽtibus ipſis petere/rex iuſſiſſet inuido vt pꝛioꝛ peteret:petijt vt eruerent̃ ſibi vnus oculus: volẽs ꝙ pꝛoximo eruerẽtur ambo.noluit enim petere aliquod bonũ:ne pꝛoximus acciperet duplicatũ. Aufert aũt hominũ inuidia ſocietatẽ bonoꝝ eccleſie.pſ̃.cxviij. Particeps ego ſum oĩm timentium te. Aufert pꝛoximũ de cuius ꝓſperitate dolet:et cuius eſſet particeps ſi gauderet. Hugo de ſancto victoꝛe. Supbia aufert mihi deũ:inuidia ꝓximũ:ira meipſum. Aufert etiã ſapiẽtiam. Sap̃.vj. Neq́ꝫ cũ inuidia tabeſcente iter habebo.et Sap̃.vij. Quam ſine fictione didici: ſine inuidia cõmunico. Inuidia demonium eſt meridianum:q: vexat hominẽ in die.i.in cõſideratione pꝛoſperitatis aliene. Iob.v. Per diẽ patit̃ tenebꝛas. Grego. Mens inuidi quũ de alieno bono affligit̃:quaſi de radio lucis obſcuratur. vnde Gen̄.xxxvij. Somniũ Ioſeph qđ erat ꝓſperitatis indiciũ:inuidie ⁊ odij fomitẽ miniſtrauit. Itẽ eſt demoniũ tacitũ:q: in occulto detrahit. Eccl̃s.x. Si moꝛdeat ſerpẽs in ſilentio:nihil eo minꝰ hꝫ qui occulte detrahit. Itẽ lente vexat ⁊ nõ cũ ĩpetu. vñ cõparat̃ Etne.i. inferno/que ſeipſam cõſumit lente. Unde quidam.
Non aliud niſi ſe valet ardens Etna cremare.
Sic ſe non alios inuidus igne coquit. Poeta.
Liuoꝛ iners vitium moꝛes non ſurgit in altos.
Item Io.caſſi.in collatione piamonis. Sciendũ eſt inuidie moꝛbũ difficilius ad medelã ꝙ̃ cetera vitia peruenire. Nã eum quẽ ſemel veneni ſui peſte coꝛruperit: pene dixerim carere remedio. Ipa nãq́ꝫ eſt lues de qua dicit̃ Hiere. viij. Ecce ego mittã vobis ſerpẽtes regulos quibus nõ eſt incantatio:⁊ moꝛdebũt vos. Sicut eñ ille lucifer q̇ pꝛius eiuſdẽ mali peſte coꝛruptus eſt:⁊ poſt eũ Cayn nec medelam penitẽtie nec fomẽtũ vllius curationis admiſit:ita et ij qui iiſdem ſe percutiẽdos moꝛſibus tradiderunt: omnẽ opem ſancti incantatoꝛis excludũt: q: quũ vtiq́ꝫ nõ culpa eoꝝ quibus inuidẽt/ſed ꝓſperitate cruciẽtur: erubeſcẽtes ĩpam pꝛodere veritatẽ extrinſecus ſibi quaſdã ſuperfluas et ineptas cauſas offenſionis inquirũt: quoꝝ q: omnino de falſe ſunt vana curatio eſt: quũ illud moꝛtiferũ virꝰ qđ nõ vult pꝛodere/lateat in medullis. Nam vſq́ꝫ adeo incurabilis eſt iſta pernicies: vt blãdimẽtis exaſperetur:inflectur obſequijs:muneribus irritetur: q: nihil ſuſtinet zelus/ vt ait Salomon Pꝛouerb.vj. in fi.per alia verba. Quãto eñ amplius alius aut humilitatis ſubiectione aut patientie virtute aut munificẽtie laude pꝛofecerit: tãto inuidus maioꝛibus inuidie ſtimulis incitat̃: qui non niſi ruinã aut moꝛtem eius cui inuidet concupiſcit.ſicut in fratribus Ioſeph apparet. Gen̄. xxxvij. Cũctis ergo vitijs ꝑnicioſioꝛẽ atq́ꝫ ad purgandũ difficilioꝛem eſſe cõſtat inuidiam;quia ipſis remedijs quibus reliqua extinguuntur/ accenditur. Nam/verbi gratia/qui damnum ſibi illatum dolet: largitatis compẽſatione curatur. Qui de illata indignatur iniuria:humili ſatiſfactione placat̃. Quid illi facies qui hoc ipſo magis ꝙ te humilioꝛem ac benignioꝛem ſentit/offenditur? Quis autem eſt qui ſe vt ſatiſfaciat inuidenti:a bonis coꝛruere/ aut a pꝛoſperis alienari/ aut calamitate aliqua optet inuolui? Inuidus autem non aduerſus hoĩem ſed plane aduerſus deũ blaſphemus extollitur:qui in fratre nihil aliud niſi bonum meritum carpens/ nõ hominis culpam:ſed dei tantũ iudicia repꝛehendit. Hec ergo eſt illa ſurſum germinans amaritudinis radix: que ſe erigens ad ſuperna in contumeliam ipſius qui bona homini confert tendit authoꝛis. Imploꝛemus ergo diuinũ auxiliũ ne iſto ſuo viſu ⁊ moꝛſu nos interimat baſiliſcꝰ.huc uſq́ꝫ Piamon. Iſta inuidia eſt oculus nequã.de q̃ Mat.xx. An oculus tuus nequã eſt: q: ego bonus ſum? Remigiꝰ. Iudei malum habebant oculum:quia de ſalute gentiũ dolebãt. Nõ ſimus inuicem inuidẽtes. Gala.vj. vbi Augu. Quum per commune vitium antiqui hoſtis virus humano coꝛdi infundatur: in zelo inuidie tota viſcera ſerpens concutit: et in hac imꝑimẽda malitia quaſi peſtẽ vomit. Ex hoc patet ꝙ hoc vitium venenatiſſimum eſt atq́ꝫ peſtiferum. vnde Sap̃.iiij. Faſcinatio nugacitatis obſcurat bona. Faſcinatio (ſicut ait cantoꝛ Pariſienſis) eſt vſtio radij viſibilis pꝛocedentis ex coꝛde inuidentis/et infantem quem reſpicit ad nauſeam cogentis vt cibum retinere nõ poſſit. Unde inuidus grece faſcinatoꝛ dicitur. Ibidem dicit Cypꝛianus. Iſte zelus modũ non habet:permanens iugiter ſine fine:quum alia vi finiatur. Ecce ꝙ vitium iſtud perpetuũ eſt.durat enim actus eius etiam in inferno. Unde et damnati perpetuo ſanctos videbunt in gloꝛia : vt ex hoc inuidia amplius toꝛqueantur.vnde ſuper illud Mat.xxij. Et ſtridoꝛ dẽtium. Gualfre. Quid enim ſtridoꝛ dentium:niſi ire furoꝛis nequitie malignitatis et inuidie ſupplicium? ſi quidem (vt ego arbitroꝛ) nullum toꝛmẽtum erit grauius malis: ꝙ̃ malitia coꝛdis ⁊ iniquitas ipſa peruerſiſſime voluntatis. Nimirum ſicut paſſiones oẽs patiẽtia ſubleuat: ſic impatiẽtia quaſlibet leues aggrauat.et Seneca. Quãto ille cui inuidet ſucceſſu melioꝛi pꝛofecerit:tãto inuidus in maius incendiũ liuoꝛis ignibus inardeſcit. In quo patet ꝙ hoc vitium infeliciſſimũ eſt:quia de radio lucis occecatur: de bono odoꝛe moꝛit̃. ex̃ de ſacra vnc.c. vnico.§. ad exhibendum.ibi. Alijs.ſ.inuidis et malignis odoꝛ moꝛtis in moꝛtem de melioꝛatione alterius deterioꝛatur. Sequitur in Seneca. Hinc toꝛuus vultus:minax aſpectus: palloꝛ in facie:in labijs tremoꝛ:ſtridoꝛ in dentibus: verba rabida:et effrenata conuicia: et manus ad violẽtiam pꝛompta:⁊ ſi gladio interim vacua/odio tamen furiate mentis armata. Ecce ꝙ̃ defoꝛme et turpe eſt hoc vitium. Seneca. Qualem putas eſſe animã : cuius exterioꝛ imago tam feda eſt? Hec inuidia eiecit Adã de paradiſo. occidit Abel. Ioſeph vẽdidit. Dauid perſecuta eſt. Chꝛiſtum tradidit. de hoc concoꝛ.ṡ.ver.charitas.⁊ ſicut ait Chꝛyſoſto. vniuerſum oꝛbem terrarum leſit. Hec in canone vocatur zelus amaritudinis.xvj.q.i.ſunt nonnulli. ex̃ de offi.cuſto.c.ij.in fine. Sapiens. Nihil ſuſtinet zelus.i.inuidia. Inuidia eſt communiter inter pares.ff.de lega.iij.legatis ſeruis.§. oꝛnatricibus.xxiiij.q.vij.quod autem. ¶ E Peccato inuidie deiectus fuit diabolus de celo/dicit canon. xix.diſt. ſecũdũ.et de eius inuidia.xvj.q.ij.viſis. Aliquoties inuidia ponitur pꝛo extollentia:q: de ea naſcitur.vt legitur et notatur.xxiiij.q.i.quoniam vetus.ibi. Fatiſcat (al's faceſſat) inuidia Romani culminis.et in gloſ.i. extollentia. De inuidia epiſcopoꝛum.xcv.diſt. ecce.ibi. Nemo hic epiſcopoꝝ inuidia diabolice tẽtationis inflatus iraſcatur: ſi plebem interdum exhoꝛtẽtur pꝛeſbyteri ⁊c. et.c.eſto ſubiectus.ibi. Peſſime conſuetudinis eſt in quibuſdam eccleſijs/tacere pꝛeſbyteros: ⁊ pꝛeſentibus epiſcopis non loqui:quaſi eis inuideãt/aut eos dedignẽtur audire. Hec inuidia in interioꝛibus medullis eſt recondita. vt dicit.ix.ſynodus.de peni. diſt.ij.c.i. Clericus in vitio inuidie permanẽs nõ debet pꝛomoueri.xlvj.diſt.clericus inuidens.

¶ Articulus.lxxx. A

Mur-
mura-
tio.

Aliud vitiū peſtife-
rum religioſoꝝ huius tempoꝛis eſt mur-
muratio ⁊ detractio. Dicit̄ aūt murmura-
tio vel detractio vel murmur ſm̄ Hugui.
in deriuatiōib⁹ a mutio mutis. tit. i. mur-
muro. ras. Item murmur de mutus. ta. tum. de mugio mu-
gis moꝛe iumētoꝝ que mugiūt. Murmuratio verbale eſt
de murmuro murmuras. Submurmuratio vel ſuſurratio
eſt latēs murmuratio. pſ̄. xl. Aduerſus me ſuſurrabāt oēs
inimici mei. i. tacite murmurabant. Et inde ſuſurro. as. Et
inde hic ſuſurrus. ri. et ſuſurro. onis. Iudicare eſt incerta
et dubia condēnare. xxx. q. ſi. incerta. vel male interpꝛetari.
ex̄ de reg. iur. cū in cōtēplatione. Muſſitare moꝛe mutoꝝ
nō aperte murmurare: ſed vel p̄ ſigna vel inter dentes vel
nō integre vel clare cum murmure cōqueri. Detrahere eſt
poſt doꝛſum alicuius maledicere/ expoliare/ auferre de al-
terius ſtatu/ diffamare/ defamare/ infamare/ oia. ſ̄. in eodē
ſenſu/ alterius famā ledere vel tollere. ij. q. v. habet hoc. et
q. vij. accuſatio. j. ⁊. c. ſi qui. Derogare/ maledicere/ detrahe-
re/ vel diminuere in parte nō in toto. Bilinguis qui dua-
bus linguis loquitur. et dicuntur bilingues fallaces et du-
plices: qui aliud habent in coꝛde: aliud in lingua. pſ̄. In
coꝛde ⁊ coꝛde locuti ſunt. Vel inſtabiles: qui nunc habent
hoc in lingua nūc aliud. Ariſto. Alexandro. Cōſulto: pꝛo-
cerū ſeruos ꝯtēne bilingues. Criminatoꝛ a criminoꝛ. aris.
criminis falſus impoſitoꝛ. ij. q. v. mādaſtis. ⁊. q. vij. ſacerdo-
tes. ij. cū. c. ſeq. Huguitio in deriuationibus. ad modū mu-
toꝝ/ vel velle loqui vel nō audere: ⁊ eſt pꝛopꝛie mutoꝝ: vel
loqui nō audētium. vnde Exo. xvi. ibi. Muſſitatis contra
nos. Et infra. Nec em̄ ꝯtra nos eſt murmur: ſ; cōtra dn̄m.
Et infra. Audiuit em̄ dn̄s murmur veſtrū. Et infra. Audi-
ui murmurationē filioꝝ iſrael. et Exo. xvij. ibi. Iurgat⁹ cō-
tra Moyſen ⁊c. Et infra. Et murmurauit ꝯtra Moyſen.
Io. vj. Nolite murmurare adinuicē. Et dicit̄ hoc murmur
vel hic murmur. is. vnde Io. vij. illud. Et murmur multus
de eo erat in turba. Eſt autē murmur oblocutio indebito
modo facta cōtra deū vel factū alicuius. cōtra quod vitiū
Sap. j. Cuſtodite vos a murmuratione. j. ad Coꝛ. x. Neq;
murmuraueritis. Phil. ij. Omnia aūt facite ſine murmu-
rationibus. j. Pet. iiij. Sine murmuratione. Chꝛiſt⁹ quaſi
agnus obmutuit. Eſa. liij. Cātat eccleſia de ſanctis marty-
ribus/ Nō murmur reſonat nō querimonia: ſed coꝛde taci-
to mens bene conſcia cōſeruat patientiā. qḋ eſt cōtra mur-
murātes coꝛde licet nō oꝛe. Sap. xviij. Pꝛoperās hō ſine
querela. Luc. j. de Zacharia ⁊ Helizabeth. Erant ſine que-
rela. De punitione ſoꝛoꝛis Moyſi murmurantis ꝯ Moy-
ſen. Nume. xij. ij. q. vij. §. Itē obijcitur. in pꝛin. De punitiōe
filioꝝ iſrael murmurātium. Nume. xj. xiiij. ⁊. xvj. Leuit. xix.
Non eris criminatoꝛ nec ſuſurro in populis. ad Roma. j.
Suſurrones detractoꝛes. Mat. xx. Murmurabāt aduer-
ſus ⁊c. Murmur inuidie erat. Greg. Celoꝝ regnū nullus
qui murmurat accipit. nullus qui accipit murmurare pōt.
Iude. ij. Hi ſunt murmuratoꝛes queruloſi. Luc. vij. Et in-
fra. Ait intra ſe dicens. hic murmur ſupbie ⁊c. Io. xij. Qua-
re hoc vnguētū ⁊c. murmur eſt auaritie. Nume. iiij. Oꝛtū
eſt murmur populi. hoc eſt murmur impatientie. Eſt mur-
mur zeli ⁊ bone cōſciētie: qn̄ aliquis cōtra illud qḋ eſt con-
tra deū murmurat: ⁊ diſplicētiā oſtēdit. qḋ figurat̄ Nume-
ri. xxij. in aſina que locuta eſt contra Balaā. ij. q. vij. ſecuti.
Itē Eccli. xix. Vir pꝛudēs ⁊ diſciplinatus nō murmurat.
Murmurare de tēpoꝛe ꝯtra deū impiū eſt: qui ipm̄ diſpo-
nit vt vult. Legit̄ de quodā eremita q̇ ſeminauit olera: ꝙ
videns pluuiā neceſſariā eis. petijt a deo: ⁊ habuit: ⁊ rur-
ſum ſerenitatē: ⁊ habuit. et tale tēpus dedit ei deus quale
voluit. et tn̄ olus de terra nō exiuit. qui credēs defectū eſſe
olerū/ ſuſtinuit patiēter: ſed quū ad domū alterius eremi-
te declinaſſet: et ibi olera pulcherrima vidiſſet: multū ad-
mirat⁹ narrauit illud qḋ ſibi acciderat. Cui eremita reſpō-
dit. Merito accidit tibi: q: putabas te ſapiētioꝛē deo: qui
ei indicabas quid facere deberet. Fertur etiā de quodam
agricola ꝙ ſemp̄ haberet vberioꝛes fruct⁹ ꝙ̄ alij: qui quū
requireret̄ quare hoc eſſet: r̄ndit. Non eſt mirū ſi fruct⁹ ha-
beo bonos: q: ſemp̄ habeo tale tēpus quale volo. Super
quo verbo quum hoīes mirarētur ⁊ requirerēt quomodo
hoc poſſet eſſe: r̄ndit. Ego nūꝙ̄ volo aliud tēpus ꝙ̄ de⁹ ve-
lit. vnde quū tale ſit tēpus quale deus vult: ſemp̄ tēp⁹ ha-
beo quale volo. In magna pace erat iſte ⁊ abūdātia tēpo-
raliū. Quū artifices ita offendi ſolēt qn̄ repꝛehēdūtur in
operibus in quibus periti ſunt: nō eſt mirū ſi de⁹ offenda-
tur qn̄ in ſuis operibus a quibuſcūq; dijudicatur. Itē nec
de pꝓſperitate maloꝝ/ nec de depꝛeſſione bonoꝝ murmurā-
dū eſt. ſicut dicitur Iob. xxj. Quare impij viuūt ſubleuati
ſunt cōfoꝛtatiq; diuitijs? Hiere. xij. in pꝛin. Quare via im-
pioꝝ pꝓſperat̄: bene eſt oībus qui pꝛeuaricantur: et inique
agūt? pſ̄. xciij. vide etiā pſ̄. lxxiij. Uſq; quo pctoꝛes dn̄e ⁊c.
Abachuc. j. Quare reſpicis cōtēptoꝛes ⁊c. Malach. vlti.
Uanus eſt qui ſeruit deo. Sed ſicut fidelis medicus egro
deſperato concedit oīa que appetit: egro vero de cuius ſa-
lute ſpem habet/ multa negat: ⁊ amara dat: ſic de⁹ abūdā-
tiam tēpoꝛalē quibus debet tribuit: vt ſi qua bona egerūt
mūdo: mercedē recipiāt. xxij. q. ij. ſi quelibet. Grego. Suc-
ceſſus tēpoꝛaliū eterne repꝛobationis eſt indiciū. Mactā-
di vituli in paſcuis relinquūtur: ſeruādus iugo pꝛemitur.
mali per amena pꝛata ad foueam: boni per aſpera. Mat.
vij. ⁊ Luc. xiij. Arcta eſt via ⁊c. veniūt ad patriā. Oia ma-
la pene patiēter poꝛtāda ſunt: quia iuſto. xxvj. q. v. nec mi-
rum. dei iudicio ⁊ oꝛdinatione pꝛoueniūt. De iſta materia
in collatione. vj. de nece ſanctoꝝ inuenies plene in lib. col-
lationū Io. caſſi. ⁊ de pe. di. iij. quid ergo turbamur. Clau-
ſtrales ſepe murmurāt de malo vel pauco cibo vel potu.
murmur gule eſt. ſicut filij iſrael in deſerto. Nume. xj. dicen-
tes ad literā. Quis dabit nobis carnes ad veſcendū? Re-
coꝛdamur piſciū quos comedebam⁹ in egypto gratis. in
mentē veniunt nobis cucumeres et pepones poꝛriq; et ce-
pe ⁊ allia. Anima noſtra arida eſt. Nil aliud reſpiciūt ocu-
li noſtri niſi man. Unde quū in eccleſia de iuſto cantetur.
Ecce homo ſine querela verus dei cultoꝛ. de religioſo gu-
loſo licite dicit̄. Ecce hō religioſus in apparētia: plen⁹ que-
rela: vētris ſui cultoꝛ. ad literā. pſ̄. lviij. Si vero nō fuerint
ſaturati: ⁊ murmurabunt. vn̄ Moyſes ad dn̄m Nume. xx.
Dn̄e deus audi clamoꝛē populi huius: et aperi eis theſau-
rum tuū: fontē aque viue: vt ſatiati ceſſet murmuratio eo-
rū. Hec aqua viua conſolatio eſt ſpiritusſancti. de qua Io.
iiij. ibi. Qui biberit ex aqua ⁊c. Et infra. Saliētis in vitam
eternā. de peni. in lib. vj. etiā. de peni. diſt. ij. c. charitas eſt
aqua. ſub. §. ex pꝛemiſſis. Iſta qui caret: ſemp̄ murmurat.
vnde ⁊ phariſei ſm̄ Ambꝛo. in cōmētario ſup̄ Lucā ſuper
euangeliū Mat. ix. Uidit Ieſus hoīem ⁊c. Animo ieiuni
ab hac gratia cōtra chꝛiſtū comedentē cū peccatoꝛib⁹ mur-
murabāt. Axis em̄ currus vnctus nō ſtridet: inunctus ſic:
ita gratia vnctus nō murmurat. de qua vnctione. j. Io. ij.
ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. §. j. Phil. iij. Quoꝛum deus venter
eſt ⁊c. Tales ad ignē tribulationis crepāt. ex quo apparet
ꝙ aqua diuine gratie in eis nō eſt. Olla vacua ad ignē cre-
pat. In vitis patrū. Uidit quidā patrū in ſpiritu ſedēs ad
mēſam fratrum/ ꝙ fratres murmurātes de cibis comede-
bāt ſtercus. Chꝛiſtus fel et acetum habuit in cena ſua. pſ̄.
lxviij. Dederūt in eſcā meā fel ⁊c. nec murmurauit. Omne
bonū clauſtri eſt pax. pſ̄. cxxiiij. Pax ſuper iſrael. vbi gloſ.
Omne bonū vno verbo dicit. contra monachos medicos
volentes viuere in medicina et cibarijs ſanis. Bern. Dn̄s
docet. Mat. x. Io. xij. Luc. xiiij. perdere aias. Galenus et
Hippocrates ſaluare. cuius ꝯſilio potius acquieſcas: aut
cuiusvis eſſe diſcipulus? Puta te queſo monachū: nō me-
dicum. nō de complexione iudicādum: ſed de pꝛofeſſione.
Item qui murmurat cōtra pꝛelatū: murmurat cōtra deū.
Exo. xvj. Non contra me eſt murmur: ſed contra dn̄m. dixit
Moyſes Nūe. xiiij. Uſq; quo multitudo hec peſſima mur-
murat contra me? Grego. Ille ſolus de flagello murmu-

rat:qui animũ percuſſoris ignorat. Tumultus murmurã/
tium nõ audietur. Sap.j. Pena murmurantiũ extermina
tio eſt a celo.j.Cor.x. Neq murmurauerítis ꝛc.Et ifra.Et
perierũt ab exterminatore.i.a diabolo qui ponit homines
extra terminos vite eterne. Octaua ſynodus. Alienus ſit
a fratrũ vnitate qui murmurat: et opus eius.i.oratio vel
oblatio ſm gloſ.abijciat qui murmurans extiterit.xc.diſt.
alienus. Dixit ſenex. Omẽ peccatorem ſuſtinet deus:mur/
murantẽ aũt diu ſuſtinere nõ põt. Dicebat frater Egidius
cuidã fratri de obediẽtia ſibi data murmurãti/quanto plꝰ
murmuras:plus te oneras ꝛ grauas. Propriũ eſt inuido
rum murmurare ꝛ detrahere:q: nullus inuidus diligit.et
nullus qui murmurat aut detrahit/ diligit. q: qui diligit:
in occulto delictũ corrigit. ſm formã euangelicã/Si pecca
uerit in te frater tuus ꝛc. Mat.xviij.ij.q.j. ſi peccauerit.ex
de iudi.nouit. Nec eſt proditor ſed corrector.vt in preal.c.
ſi peccauerit. ¶ Sequitur de detractione quorũdam reli/
gioſorum et aliorum. Scdm Hugui.in deriuationibꝰ.in lra.t.in

Detra/ctio.

dictione traho/Detrahere eſt poſt dorſum alicuius male
dicere. Dixit abbas Pemen. Si peccauerit homo:et nega
uerit:ne arguas eũ:q: ita eſt propoſitũ eius. Si autẽ dixe
ris ei/Ne tribuleris frater. ſi nõ peccaſti:nõ pecces.tũc cõ/
fortas eũ ad penitentiã. Dixit ſenex. Si videris quẽ peccã
tem:ne mittas culpã in eo:ſed in illũ qui impugnat eũ:di/
cens/Ve mihi:q: ſicut iſte nolẽs victus eſt:ſic ꝛ ego.ꝛ plã/
ge et inquire dei ſolatiũ. Nemo eñ vult peccare:ſed oms
decipimur.ait Climacus in gradu.x.de detractiõe.Et Ju/
de tamen peccatũ volũtariũ eſt.xv.q.j.§.j.Timo. anacho/
rita dedit conſiliũ cuidã abbati ꝙ expelleret quẽdam mo
nachũ.quum ille fuiſſet expulſus:tentatio venit ſuper Ti
mo. et quum ploraret in cõſpectu dei:et diceret. Peccaui:
miſerere mei.venit ad eũ vox dicens. Timo. ideo hoc tibi
venit:quia fratrem tuum in tẽpore tentationis deſpexiſti.
Scdm gloſ.poſitã de peni.diſt.j.homicidiorũ.que incipit/
detractores. Detrahere eſt bona que a deo ſunt alicui col/
lata/negare vel inuertere:vt ſi quis dicat ſapientẽ ſapien/
tiã nõ habere:vel caſtum caſtitatem:vel ea que bono zelo
ſiunt inuertendo: aſſerere malo zelo vel ſpiritu malo fie/
ri:ſicut iudei chriſtũ dicebãt Luc.vj.et Mat.xij.in beelze/
bub demonia eijcere.xxj.diſt.§.j. Et quidẽ eſt peccatum in
ſpiritũſanctũ: q: qđ eſt ſpiritusſancti: maligno ſpiritui at/
tribuunt.hucuſq glo. Anacletus papa.vj.q.j.deteriores.
Deteriores ſunt qui doctorum vitã moreſq corrumpunt: ijs
qui ſubſtantias aliorum prediaq diripiunt. Dixit quidã lau/
dari cupiens/Vituperare caue. Ipſi eñ ea que extra nos
ſunt. Bern. Vere diuitie nõ ſunt opes:ſed virtutes quas
conſciẽtia ſecum parat:vt in perpetuũ diues ſiat.licet no/
ſtra ſint:auferunt. Noſtri quoq detractores ꝛ morum corru/
ptores noſtrorum/ ſiue qui aduerſus nos armantur.ſ.detra/
hendo:ppꝛie nos ipſos decipiũt. ¶ Notãdum aũt ꝙ de/
tractor diminuit famã alicuius qñq directe: qñq indire/
cte.Et directe quidem quadrupliciter. Vno modo quãdo
falſum imponit alteri. Scdo modo qñ peccatũ auget ſuis
verbis. Tertio quãdo occultũ reuelat.ij.q.j. ſi peccauerit.
Quarto qñ id qđ eſt de ſe bonum:dicit mala intẽtione fa/
ctũ. Indirecte autẽ vel negando bonũ alterius:vel bonũ
malitioſe reticẽdo.ſm Tho.vnde Gilibertus. Grauis ra/
pacitas: quũ verã alterius gloriã etſi mendacio nõ corrũ/
pis:ſilentio preteris. Liuor eñ priuatã excellentiam ſem/
per cogitat:alienã obſcurat. Prouer.xiij. Qui detrahit ali
cui rei:ipe ſe in furtũ obligat. Si dicat detractor/Pro cha
ritate detraho. Dic illi/Ceſſa a tali charitate. Si dicat/Di/
ligo. ora ꝓ eo latẽter:ꝛ vitiũ nõ improperes: neq maledi/
cas. Iſte modus charitatis acceptus eſt apud deuz. Vidi
peccãtẽ publice/et penitẽtem occulte:et quẽ fornicatorem
iudicaui:caſtum coram deo inueni. Etiã ſi in ipſo exitu ali/
quem videris offendẽtẽ:neq tu iudices ipm. Incertũ eſt
enim hoibus iudiciũ dei. Climacus. Itẽ.vj.q.j.ſumma ini/
quitas. Summa iniquitas eſt fratres detrahere et accuſa
re.vñ ſcriptũ eſt.j.Joã.iij. Omnis qui detrahit fratri ſuo:

Aliene fame po/teſt bifa/riam de/trahi.

homicida eſt.et omnis homicida nõ habet partẽ in regno
chriſti ꝛ dei. De detractoribus dicit Hiero. Lingua detra/
ctorum beſtias ferocitate/volucres velocitate/ſerpẽtes viru
lẽtia precellit.et Augu.cõtra detractores. Ante te eſt equi
tas:ante te eſt iniquitas.vnam linguã habes:quo vis ver
tis eã.cur vertis eã ad iniquitatẽ/et nõ ad equitatẽ? Ven/
tri tuo non das cibos amaritudinis: tue lingue cibos ini/
quitatis. Sicut eligis quo veſcaris: ſic elige quid loqua/
ris. Iſidorus. Detractio graue pctm̃ eſt: grauis dãnatio.
Et nota ꝙ detractores nõ admittũtur ad accuſationẽ epi
ſcoporum.iij.q.iiij.detractores.xlvj.diſt.accuſatores.gloſ.id
eſt detractores. Nũꝗ reuerearis apud te,primo detrahen
tem.magis vero dices ad eum/Quieſce frater: ego quoti
die in peioribus offendo: ꝛ quomodo illũ valeo iudicare?
et in hoc teipſum et proximũ ſanas. Via remiſſionũ offen
ſionum breuis eſt nõ iudicare.quia ait dñs/Nolite iudica
re:et non iudicabimini. Luc.vj.et Mat.vij. Climacus de
iſtis.ad Rom.j. Detractores deo odibiles.ꝛ in pš.x. Quã
que perfeciſti deſtruxerunt.i. bona opera que deus pficit:
deſtruũt in alijs quantum in eis eſt.de hoc.v,q.v.qui am/
bulat. Qui ambulat fraudulenter:reuelat arcana.qui au/
tem fidelis eſt:celat amici cõmiſſum. Prouer.xj. Tali de/
latori lingua eſt capulãda.v.q.vj. Delatori autem lingua
capuletur ꝛc. ¶ Item nota ꝙ detrahere conſiſtit in adni
hilando vel diminuẽdo bonũ alterius. Vnde Haymo di/
cit. Detrahere eſt aliorum bona iuertere vel negare. Eccli.xj.
Bona in mala conuertẽs inſidiatur: ꝛ in electis imponet
maculã. Vel ſic. Detractio eſt reuelatio defectus abſentis
proximi:facta alicui vt ipſum in bono minorem exiſtimet.
Et ſm iſtas duas notificationes diſtinguũtur ſex ſpecies
detractionis: tres ſm primã:et tres ſm ſecundam. Prime
ſumuntur reſpectu boni. Scde tres reſpectu mali. Reſpe
ctu boni quũ quis negat bonũ alterius: aut tacet vbi non
debet: aut inuertit. Reſpectu mali: quum reuelat vbi non
debet alterius peccatũ: aut aggrauat: aut fingit quod nõ
eſt. Contigit fratri culpa in cenobio: ꝛ dum a ceteris increpa
paretur: profectus eſt ad Antonium.et adſecuti ſunt eum
fratres: volenteſq eũ reducere/ceperunt exprobrare ei: il
le vero ſe feciſſe culpam denegabat. inuẽtus eſt ibi abbas
Paphuntius cui nomẽ erat Cephtias qui talẽ retulit au
dita fratrum queſtione parabolam. Vidi (inquit) in ripa
fluminis hominem vſq ad genua in limo demerſum. Ve
niẽtes autẽ quidam vt eũ porrecta manu extraherẽt: vſq
ad collũ demerſerunt. Tunc Antonius de Paphuntio di
xit. Ecce homo ꝗ põt animas ex veritate ſaluare. Quo ſer/
mone illi fratres cõpũcti agẽtes penitentiã eũ qui diſceſſe
rat/ad cenobiũ reuocarunt. ¶ B Sed hic quero quali
ter reſtituet quis famã ei qui ex verbis ſuis in ea leſus eſt?
Dic ꝙ aliquis poteſt alicui tripliciter famaz auferre. Vno
modo verũ dicendo et iuſte: puta quum aliquis crimẽ ali/
cuius prodit ordine ſeruato: et tunc nõ tenetur ad reſtitu
tionem fame.ij.q.j.in primis.a ſenſu cõtrario. vſq ad.§.ſe
quen. Alio modo falſum dicendo et iniuſte.et tũc tenetur
famam reſtituere cõfitẽdo ſe falſum dixiſſe. Tertio modo
verum dicendo ſed iniuſte. puta quũ aliquis prodit crimẽ
alterius contra ordinem debitum: et tenetur tunc ad reſti
tutionẽ quantũ poteſt: ſine mendacio tamẽ: vtpote q: di/
cit ſe male dixiſſe: vel ꝙ eum iniuſte diffamauit: vel ſi non
poſſit famam reſtituere: debet ei aliter recompẽſare ſicut
in alijs iniurijs. ſm Tho. Hic adde quod ſcripſi. š. in hac
ſcda parte in.§.ſed vt de hoc pleniſſime.ver. obligãtur.in
ar.xlvij. Item pš.c. Detrahentẽ ſecreto proximo ſuo hunc
perſequebar.xxiij.q.iiij.nimium. Item Leuit.xix. Nõ ma/
ledices ſurdo. gloſ. Surdo maledicit ꝗ abſenti detrahit.
In eodẽ.c.etiam dicitur. Non eris criminator.i.detractor.
Deut.xij. Caue ne ſanguinẽ comedas. Eccli.v. Ne appelle
ris ſuſurro. Jac.iiij. Nolite detrahere alterutrum fratres
mei: qui detrahit fratri: aut qui iudicat fratrem ſuũ: detra/
hit legi et iudicat legem. Jo.v. Pater non iudicat queꝗ:
ſed ſententiam proferendo; ſed omne iudicium dedit filio.

Sex de/tractiõis/ſpecies.

Ablate/fame diſ/pẽdium/quõ reſti/tuẽdum.

vt omnes honoꝛificent filium: ſicut honoꝛificãt patrem.i. pꝛofiteantur in eo maieſtatẽ patri equalẽ: vt qui viſus eſt infirmus et iudicatus in carne: cõferatur ei poteſtas iudi-cãdi: que ſit declaratiua maieſtatis. Act.x. Ipſe eſt qui cõ-ſtitutus eſt iudex viuoꝝ ⁊ moꝛtuoꝝ. ex̃ de ſum.tri.c.j.§.hec ſancta. et in ſymbolis/ Credo. et Quicũꝗ vult.j. Coꝛ.iiij. Nolite ante tempus iudicare. cũ iis que ibi ſunt. Bernar. Nõ vſurpo mihi vel ſuper me ſeruus filij poteſtatem. Nec me adnumero illis de quibus cõqueri ita ſolet/ Tulerunt homines a me iudiciũ. Pater nõ iudicat quẽꝗ: ſed omne iudiciũ dedit filio: et ego mihi pꝛeſumã quod nec ipſe pa-ter aſſumit? Velim nolim ipſe/ me adſtare opoꝛtet ipſi: et hoꝝ que geſſi in coꝛpoꝛe reddere rationẽ. ex̃ de pe. ⁊ remiſ. cũ ex eo. cui nec verbũ pꝛeteruolat: nec ſubterfugit cogita-tus. de hoc.ij.q.j.multi.vj.q.j.ſi oia. xxx.q.vlti.incerta. cũ.c. ſeq. Roma.xiiij.et.ij. Coꝛ.v. Unde et detractoꝛes pꝛopꝛie dicuntur deo odibiles. Roma.j.q: quod eſt dei pꝛopꝛium ſcꝫ iudicare ⁊ condẽnare. Luc.vj. vſurpãt ſibi. Unde Job. xix. Quare me perſequimini ſicut deus. iudicãdo ſcꝫ de oc-cultis. xxxij.diſt. erubeſcãt. xxxij.q.v. chꝛiſtiana. ⁊ carnibus meis ſaturamini? Seneca. De te apud te mala exiſtima: et tecũ maxime tracta qđ in te infirmiſſimũ ſenſeris. Quum quidã laudaret quemdã fratrẽ ꝙ malũ hoꝛreret: dixit ab-bas Pemeñ. Ille hoꝛret mala: qui ſua peccata hoꝛret: et oẽm fratrẽ ſuũ beatificat. Interrogatus abbas Pemeñ. quõ poteſt homo cauere a detrahendo: reſpondit. Ego et pꝛoximus meus due ſumus imagines. quũ ergo imaginẽ meã reſpexero: ⁊ repꝛehẽdo me: inueniť imago fratris mei apud me venerabilis. qñ aũt meã laudauero: tũc imaginẽ fratris mei pꝛauã reſpicio. Tũc ergo de alio nõ detrahã: ſi ſemper repꝛehẽdero meipſuꝫ. Hec in vitis patrũ. Ber. No-li eſſe aliene vite aut temerarius iudex: aut curioſus explo-ratoꝛ. Acuti ⁊ celeres ⁊ diſtricti rationis poſitoꝛes ⁊ deli-ctoꝛuꝫ pꝛoximi exactoꝛes exiſtẽtes hoc vitiũ patiunť. et co ꝙ de ſuis offenſionibus perfectã memoꝛiã nondũ aſſum-pſerunt. Quia em̃ nõ de pꝛopꝛiis curã gerũt: ſub peccatis alioꝝ obligati ſuccumbũt. Si em̃ aliquis ſua mala nõ diſ-ſimularet: nullius alterius decetero curam gereret: exiſti-mans neꝗ ſibi tẽpus ſufficere ad pꝛopꝛiũ luctũ: etiã ſi cẽ-tum vixerit annis: atꝗ Joꝛdanẽ totũ fluuiũ lachꝛymans ex ſuis oculis viderit pꝛocedentẽ. Murmurantiũ et faſci-nantiũ mala argumentuꝫ hoc eſſe cognoſce: q: doctrinas et res et negocia libenter ⁊ facile vituperant: et a ſpiritu odij trahunt miſerãde ſummerſi. Bonus racemoꝛũ colle-ctoꝛ maturos edens/ nihil vuarũ acerbarũ colligit. et ha-bens pꝛudentẽ mentẽ/ quaſcũꝗ virtutes in aliis inſpexe-rit: feſtinus notabit ſolicite. Inſipiẽs vero querelas ⁊ de-fectus ſcrutabiť. de quo et diciť in pſ̃. lxiij. Scrutati ſunt iniquitates defecerũt ſcrutãtes ſcrutinio. Neꝗ tuis oculis videns dijudica. Plerũꝗ etem̃ ipſi ſeducunť ⁊ errãt. xxvij. q.j. nec aliqua. et ex̃ de pꝛoba. cauſam. Climacus in.x.gra-du de detractione. Comparať detractoꝛ cani. Matth.vij. Nolite ſanctum dare canibus. xj.q.iij. nolite. ex̃ de ſimo. ca. et diligẽti.§.ſi.ibi. Cõtra latrantiũ moꝛſus. Sapientie.j. A detractione parcite lingue. Maxime detractio cauẽda in cõuiuiis. Pꝛouer.xxiij. Noli eſſe in conuiuiis potatoꝝ: nec in comeſſationibus eoꝝ qui carnes cõferunt ad veſcendũ. gloſ. Carnes ad veſcendũ cõferre/ ẽ in collocutiõe deroga-tionis viciſſim pꝛoximoꝝ vitia dicere. de hoc. xliiij. diſt. con-uiuia. vbi in gloſ.j. ponunť verſus Aug.

Quiſquis amat dictis abſentis rodere vitam:
Hanc menſaꝫ indignã nouerit eſſe ſibi.

Cõparať etiã detractoꝛ ſerpenti. Eccſ.x. Quõ ſi moꝛdeat ſerpẽs in ſilẽtio ⁊c. Jaco.iij. Lingua ẽ inquietũ malũ: ple-na veneno moꝛtifero. Pꝛoditoꝛ autẽ quos retro moꝛdet abſentes: pñtes amare ſimulat. nec detrahit niſi vbi de ſi-lẽtio cõfidit. Pꝛouerb.xxx. Eſt generatio que pꝛo dẽtibus gladios habet. pſ̃.lvj. Filij eoꝛum arma ⁊ ſagitta ⁊ lingua eoꝛũ gladius acutus. de peni. diſt.j. periculoſe. et pſ̃. lviij. Et gladius in labiis eoꝛũ. Cõparantur tales ſepulcro pa-tenti et fetenti cõtinue. pſ̃.v. Sepulcrũ patens eſt guttur eoꝝ: linguis ſuis doloſe agebant: iudica illos deus. q: ipſi alios iudicant. Luc.vj. Nõ ſentiť iſte fetoꝛ: inter religioſos: q: omnes ſunt cõmuniter detractoꝛes maxime alterutrũ. Ber. Ubi om̃es feridi ſunt: vnius fetoꝛ minime ſentitur. Sũt etiã ſimiles Ciconie que venenatis animalibus pa-ſcitur. pſ̃.ix. Cuiꝰ os maledictione plenũ eſt. Peioꝛes ſunt furibꝰ. vj.q.j. deterioꝛes. Ambꝛo. Tolerabilioꝛes ſunt qui veſtes ⁊ alia noſtra bona diripiunt: ꝙ qui famã noſtrã la-cerãt. q: Pꝛouer.xxij. Melius nomen bonũ ꝙ multe diui-tie. Hiere. xix. Unuſquiſꝗ carnes ſui amici comedit. Un-de dixit hyperitius ſenex. Melius eſt comedere carnes ⁊ bibere vinum: ꝙ comedere vituperando carnes fratrum. Grego. Quid aliud detrahentes faciũt: niſi in puluerem ſufflant: ⁊ in oculos ſuos terrã excitant: vt vnde plus de-tractionis perflant/ inde magis nihil veritatis videãt. xj. q.iij. inter verba. verſicu. archidiaconus. Mirũ eſt hoc vi-tium detractionis quum charitatẽ que deus eſt.j. Jo. iiij. et quidẽ ceteris acrius impugnare ⁊ perſequi cognoſcať. Quẽadmoduꝫ poteris admittere. Omnis qui detrahit: pꝛimum quidẽ ſeipſum pꝛodit vacuũ charitate. inde quid aliud detrahendo intendit: niſi vt is cui detrahiť/ veniat in odium vel cõtemptũ ipſis apud quos detrahitur. Coꝛ ſiquidẽ felle liuoꝛis amarũ per lingue inſtrumentuꝫ ſpar-gere niſi amaroꝛẽ nõ poteſt. dicente dño Mat.xij. Ex abũ-dantia coꝛdis os loquiť. Pbs. Pꝛopꝛium eſt aliena vitia cernere: ⁊ ſua obliuiſci. Moyſes tollens ſecũ ſpoꝛtã vete-rem plenam arena retro/ ⁊ ante parũ/ intrauit in medium fratrũ qui quẽdam fratrẽ culpabilẽ dijudicabãt. ⁊ mirãti-bus illis dixit. Arena multa que retro ẽ: peccata mea ſunt multa ⁊ grauia: que nõ video. modica arena ante/ ſunt pec-cata pꝛoximi modica: que cõtinue iudico. In vitis patruꝫ. Solebat dicere abbas Joan. Paruã ſarcinã dimiſimus.i. noſmetipſos repꝛehẽdere: et grauẽ poꝛtare elegimus.i. vt nos iuſtificemus ⁊ alios cõdemnemus. Dixerunt patres. Hec eſt via ſalutis: ſe repꝛehẽdere ⁊ alios excuſare. Unus patrũ videns aliũ peccantẽ dixit cũ fletu. Ue mihi: q: ſicut iſte hodie peccat: ſic ⁊ ego die craſtino. Et monebat diſci-pulum ſuũ dicẽs. Quãuis aliquis te pꝛeſente peccauerit: ne cõdemnes eũ. ſed ſic apud te ſit/ tãꝙ tu plus pecces eo: ꝗuis ille ſit ſecularis: niſi foꝛte ꝯtra deũ blaſphemauerit: quod eſt hereſis. Dixit abbas Theodoꝛus cuidã. Si mo-nachus reuertatur ad ſeculũ: nõ mireris: ſed magis ſtupe ſiquis potuit inſidias diaboli euadere. Abbas Iſaac iuſ-ſit expelli de cenobio fratrẽ negligentẽ. dũ ergo reuertere-tur in deſertũ in cellaꝫ ſuã: angelus dñi ſtetit ante oſtium celle: dicẽs ei. Non te permitto ingredi. Et ille rogabat vt ei culpa manifeſtareť. Et reſpõdit angelus. Deus me trã-miſit dicens. Uade dic Iſaac. Ubi iubes vt mittamus illũ fratrẽ qui peccauit? At ille mox dixit/ Peccaui dñe: indul-ge mihi. Et dixit angelus. Exurge: indulget tibi deus. ſed nec hoc iterũ facias vt quemcũꝗ cõdemnes anteꝙ deus illũ iudicet. Tulerũt em̃ homines iudiciũ meũ: et nõ mihi illud permittunt. dicit deus. Hoc aũt dictũ eſt: q: ſi cõtige-rit de illis perfectis aliquẽ vel in paruo peccare: mox pꝛo-ditur. Hec in vitis patrũ. ¶ Sic detractoꝛ peccata quibꝰ plenus eſt non videt: ſed aliena. Pꝛouer. xxiiij. Cũ detra-ctoꝛibus ne cõmiſcearis: qm̃ repente conſurget perditio eoꝛum. gloſ. ibi. Hoc ſpecialiter vitio periclitatur totũ pe-ne genus humanũ. quum omnis detractio ſit periculoſa: maxime illa que fit contra patrẽ carnalẽ vel ſpiritualẽ. vn-de maledicitur Cham in ſemine: q: deriſit patreꝫ. Geñ.ix. j.q.iiij.§. itẽ peccato Achoꝛ. verſicu. Itẽ Cham. xcvj. diſt. in ſcripturis. Exo.xxij. Diis. gloſ. i. ſacerdotibꝰ. nõ detrahes. et iterũ gloſ. Quuꝫ omnis detractio pernicioſa ſit in aliis ſacerdotibus pernicioſioꝛ. ij. Reg. vj. legitur de Oza per-cuſſo a domino: quia manũ ad arcam extendit. Manũ ad arcam ponere/ eſt pꝛelatum arguere: et de eo murmurare vel detrahere. ij.q.vij.§. de his. verſicu. itẽ legitur. Grego. Multi dũ vitã ſacerdotũ plus ꝙ ſuã diſcutiunt: in erroꝛis

Detra-
tionis
plex ſ-
dcs.

fouea[m] dilabunt. Magna em̄ trabe vulneratos oculos habentes/eamq; negligentes/feſtucā tenuē in alioꝝ oculis conſpiciunt ⁊c. j.q.j.multi. ¶ Contra audientes detractores Prouerbio.iiij. Detrahētia labia ſint procul a te. et.xxiiij. Noli eſſe in cōuiuijs ⁊c.⁊.xxiiij. Cū detractoribus ⁊c.⁊ Eccli.xxviij. Sepi aures tuas ſpinis. Bern. Detrahere vel detrahentē audire/qd horum damnabilius ſit nō facile dixerim. Hiero. Nemo inuito auditore libēter refert. vi. q.j.ex merito. Si deeſſet auditor: deeſſet detractor. Cōtra detractores etiam Job.xix. Quare perſequimini me ſicut de⁹: ⁊ carnib⁹ meis ſaturamini? ſ.i detrahēdo. ¶ Triplex etiam eſt ſpecies peſtis huius: ſcilꝫ aperta/diſſimulatoria/⁊ replicatoria.

Detractionis triplex ſpecies.

Aperta eſt illoꝝ qui auide ⁊ inuerecunde ſicut in buccā venerit fetorē detractionis emittunt. de quibus pſ.v. Sepulcrū patens eſt ⁊c. Seneca. Non refert an ſuperius an inferius intonet. magis em̄ ſuperius fetet. vnde tales abominabiles ſunt. Prouer.xxiiij. Abomiatio hominum detractor. Diſſimulatoria illoꝝ qui verecundia quadā obumbrant: et primo premittūt ſuſpiria: vt magis compatiendo ꝙ detrahendo credantur dicere verba. Dicunt etiā ſe diligere illos quibus detrahunt. dicunt etiam maligni ꝙ ille cui volunt detrahere bonus eſt. ⁊ incipiunt eum laudare. ſed cauda ſcorpionis percutiūt: dicētes habet tamen talē defectum vel tale peccatū. Contra iſtos dictum eſt.ſ̄.verſicu.cōparatur. Si mordeat ſerpens in ſilētio ⁊c. Replicatoria eſt illoꝝ qui verecūdant primo aperire os: ſed mox vt alij incipiunt: ipſi ponūt boliū: ⁊ ſymbolizant. Ꝯtra quos.ſ̄.verſicu.cōparat̄.dixi. Noli eſſe ⁊c. Sicut ſuſurrans ſerpens Euā de paradiſo excuſſit: Ita qui fratri ſuo detrahit: nō ſolū ſuā/ſed audientis animā perdit. Dixit hyperitius. Cuidā patri preſbyter ꝯſueuerat hoſtiā conſecrare. quidā preſbyterū accuſauit. pater ſcandalizatus noluit ab eo cōmunionē recipere. diſcedente preſbytero facta eſt vox ad ſolitarium dicens. Et ſubito factus in extaſi vidit lacū aureum: ⁊ funē aureū: ⁊ aquā optimā: ⁊ quēdam leproſum haurientē de lacu aquam ⁊ transfundētem. quum autem vellet ſenex qui hoc videbat bibere: non bibebat ex eo ꝙ leproſus eſſet qui hauriebat. Et ecce iterū ad ſenē vox dicens/Cur non bibis ex aqua hac? Qualem cauſam habet qui haurit? ille tantūmodo haurit: ⁊ transfundit. Quum ergo inde reuerſus fuiſſet ſenex: ⁊ habuiſſet diſtrictionē viſionis: vocauit preſbyterū: et cōmunicauit ab eo ſicut prius. ad hec.j.q.j.§.ſed obijcitur.c.ſi fuerit. cū.c.ſeq. vſq; ad.§.ſed notandū.⁊.xv.q.ſi.c.ſi. ¶ Ubi detractores ſignantur per beſtiā de qua danielis.vij. Beſtia ſimilis vrſo in parte ſtetit: et tres ordines dentium in ore ei⁹: ⁊ ſic dicebant ei. Surge: comede carnes plurimas. Detractor eſt vrſus vorat viuarū carniū. Et inquietus: quia aſſuetus detractionibus nunꝗ quieſcit: modo cū vno modo cum alio. Et in abditis morat̄: q: detractor prout communiter/in occulto detrahit. Caput habet debile: p̄cipue nares: q: ſi ꝯtradicatur detractori: frangit̄ a detractione. Tres ordines dētiū habet: q: manifeſta mala exaggerat: et occulta publicat: qd eſt diffamare. Dubia in deteriorem partē interpretatur: qd eſt proprie derogare. Aperta bona que negare nō pōt/diminuit ⁊ obſcurat: qd eſt detrahere. contra tales aures ſunt ſepiende ſpinis.i. peccatis proprijs vt non audias aliena. Eccli..xxiiij. Sepi aures tuas ſpinis. Hiero. Sicut ſagitta ſi mittat̄ contra durā materiā nonnūꝗ in mittentē reuertitur: ⁊ vulnerat dirigentē: Ita detractor quum triſtē faciem viderit audientis: immo nec audientis quidē: ſed obturantis aures ſuas ne audiat iudiciū ſanguinis: ilico conticeſcit: pallet vultus. heret labijs. ſaliua ſiccatur. Prouerbio.xxv. Uentus aquilo diſſipat pluuias. facies triſtis linguā detrahentē. Cōtra tales Bern. aſpere intonat dicēs/Lingua maledica illius cui detrahit percutiens cōſcientiam/et eius qui audit vulnerans charitatem/ſecum pariter vtrūq; perimit. Numquid non vipera eſt: que tam letaliter inficit vno flatu? Nūquid non lancea eſt; que tres penetrat vno ictu? Lingua (pſ. inquit) eoꝝ gladius acutus. de peni. diſt.j. periculoſe. pſ. cxxxix. Acuerūt linguas ſuas ſicut ſerpentes: venenū aſpidum ſub labijs eoꝝ. pſ. ix. Cuius os maledictione plenū eſt ⁊ amaritudine ⁊ dolo: ſub lingua eius labor et dolor. Gladius quidē eſt anceps immo triceps lingua detractoris. crudelior eſt ipſo mucrone quo latus dominicū eſt cōfoſſum. Fodit hic quoq; corpus chriſti: fideles chriſti qui ſunt eccleſia que eſt corpus chriſti myſticum.xxiij.q.iii. pro membris. et.q.v. de liguribus. de peni. diſt.j. eccleſia. Mēbrum de membro nec iam exanime.i. ſine anima. ex̄ in clemen. fidei. de ſum. tri. fodit: ſed facit exanime fodiēdo. Ipſis quoq; nocentior eſt ſpinis. Jo.xix. quas illi tā ſublimi capiti furor militaris impoſuit. ſeu etiā clauis ferreis. pſ. xxi. Foderunt manus meas ⁊ pedes meos. quos ſanctiſſimis manibus ⁊ pedibus cōſummatio iudaice iniquitatis infixit. Quare aūt deus permittat detractiones fieri: aſſignatur cauſa a Grego. dicente. Sunt plurimi qui vitā bonorum fortaſſe amplius ꝙ debent laudāt. et ne qua elatio de laude ſubrepat: permittit oīpotens deus malos in obtrectationē ⁊ obiurgationē prorūpere. vt ſi qua culpa ab ore laudantiū i corde naſcit̄: ab ore vituperantiū ſuffocet̄. vi. q.j. ſunt plurimi. Quare etiā diabolus detractiōes ⁊ diffamationes ſuſcitet ponit̄ cā.ij.q.v. hꝫ hoc. Hꝫ h̄ propriū antiqui hoſtis inuidia: vt quos improboꝝ actuū perpetratione deo ſibi reſiſtente deijcere nō valet: opiniones eoꝝ falſa ad preſens ſimulādo dilaceret. Scd̄m Climacū detractio eſt ſoboles odij: ſanguiſuga charitatis: ſordes cordis et oneris conſiliatrix. Judas erat in medio diſcipuloꝝ: latro vero in choro homicidarū: ⁊ mirū quō in vno momento eſt facta trāſmutatio ſcꝫ latronis ſaluati. Luc.xxiij.xxvi. q.vi. ſi preſbyter. et Jude ſuſpēſi. Mat. penulti. c. de peni. diſt.iij. ſceleratior. Demones vel exhortant̄ ⁊ nobis ſuggerunt ꝙ peccemus: aut peccantes dijudicare: vt preſertim moliantur primū: ⁊ nos ſic maculent. de peni. diſt.ij. §. romanos. ver. princeps. alꝰ. eſt. c. homicide. Uidi quoſdā latēter ⁊ nō publice omnino dira et periculoſa crimina perpetrantes: ⁊ autumatione ſue munditie ficte vt nimis iuſti. ij.q.ij.§. his ita. ibi. Noli eſſe nimis iuſtus. aduerſus eos inſtantes qui in minimis quibuſdā ⁊ publicis offendebant. Detrahere eſt proprie anime interitus. Judicare eſt irreuerens rapina dei dignitatis. ſm Climacū. Quēadmodū proprie reputationis elatio ⁊ ſine alia paſſione hominem habentem perdere poteſt: Ita ⁊ per ſeipſum ſolū iudicare ⁊ detrahere exiſtens in nobis perfecte nos perdere valet. Et ex hoc ille phariſeus cōdemnat̄. Luc.xviij. Et quia de vitio detractionis religioſorū maxime tractaui: cauendum eſt religioſis predicatoribus ne in ſuis ſermonibus et predicationibus prelatis eccleſiarum detrahant. ex̄ de priuile. et excel. religioſi. in clemē. Ūn̄ dicit Hiero. ad Ruſticum monachum. Non eſt humilitatis mee atq; menſure de miniſtris eccleſiarum ſiniſtrū quippiam dicere. Habent illi ordinem ſuum ⁊ gradū. xvi.q.j. ſi clericatus. Tullius. Sepius vidi grauius offendere animos auditorum eos qui aliena vitia aperte. quaſi dicat in ſpecie non in genere. ex̄ de offi. iudi. ordina. ſi ſacerdos. dixerunt: ꝙ eos qui commiſerunt. Et hoc intelligendum eſt quum nominatim detrahunt: vel per circumlocutionem: que vicē habeat proprij nominis. arg. bo. ff. ſi certum petatur. l. lecta. ex̄ de teſti. licet. iij. ex̄ de conſangui. et affini. tua nos. alias in genere bene licet predicatori tangere vitia prelatoꝝ. quia contra vitia quorumcumq; precipue eſt predicandū generaliter. Eſaie.lviij. Annuntia populo meo ſcelera eorum: ⁊ domui Jacob peccata eorum. Iſti ſunt prelati. Jacob interpretatur ſupplantator. et prelati precipue habent vitia ſupplantare: ſcilicet exemplo et doctrina ea eneruare. xliij. diſtinctio. ſit rector diſcretus. j. rñ. faciunt bene ad hec que leguntur ⁊ notātur. viij.q.j.c. penul. ⁊ vlti. xi.q.iij. precipue. ex̄ de vo. ⁊ vo. redēp. c. magne. §. preterea. Unde dominus Mat. xxiij. Supra cathedrā Moyſi ⁊c. j.q.j. omnia. c. non tales. xix. diſtinc. ſecundum. Licet ergo

in genere qđ non licet in ſpecie.ex͂ de offi.ordi.ſi ſacerdos. Caueant tamẽ vt in locutione generali linguã refrenent: q: qui minus cõſiderate loquitur:ſentiet mala. v.q.v.§.ſ; illud.xliij.diſt.ſit rector.ſm Jo.an.i.Cauẽãt etiam fratres ſeminare diſcordiã inter fratres: quod deus ſingulariter odit. Prouer.vj.Qui cõgregare venit nõ diſpergere. Jo. x.xxiij.q.j.qm̃ vetus.ex͂ de baptiſ.c.ſi. Caueant etiã ne ſint bilingues.vide.s.in prin.iſtius.§.in additiõe que incipit/ Item murmur.ver.bilinguis.ſicut eoꝝ quidã ſunt. Bilingues aũt ſunt qui mala loquuntur in abſentia: et bona in preſentia.vel qui pretẽdunt ꝙ bona intẽtione vel cauſa ioci dicunt:quũ tñ intentionem malã habeãt. Prouer.xviij. Verba bilinguis quaſi ſimplicia: ⁊ ipſa ꝑueniunt vſq; ad interiora vẽtris.pſ.liiij. Molliti ſunt ſermones ſuos ſup oleũ:et ipſi ſunt iacula.Tales maledicti ſunt.Eccli.xxviij. Suſurro ⁊ bilinguis maledictus:multos eñ turbãt pacẽ habẽtes.Lingua tertia multos cõmouit ⁊c.j.ad Timo.iij. Diacones ſimiliter pudicos:non bilingues.

Articulus.lxxxj. A

Otioſa verba q̄ ſint.

ALia vitia quorũdam religioſoꝝ preſentis temporis ſunt verba otioſa/multiloquiũ/et fractio ſilẽtij. Et primo q̇dẽ verbũ otioſum ſm Hiero. eſt qđ ſine vtilitate loquẽtis dicit̃ aut audientis.vel ſm Grego. qđ caret ratione iuſte neceſſitatis:aut intẽtione pie vtilitatis. Item Hiero. Quoties vero loquimur aut nõ in opportuno tẽpore aut loco:aut nõ cõuenit audiẽtibus; toties ſermo malus ꝓcedit de ore noſtro ad deſtructionẽ eoꝝ qui audiũt. Conſideremus ergo quid loquamur: q: ꝑ omni verbo otioſo reddituri ſumus rationẽ in die iudicij. Mat.xij.xxij.q.vlti.c.penul.xxv.diſt. §.criminis. ad ſi. Per quod.c.dico ꝙ etiã de deo nõ debẽt loqui religioſi tẽpore ſilẽtij: q: nõ eſt tẽpus opportunum. pſ.xxxviij. Obmutui ⁊ ſilui a bonis: ⁊ q: melior eſt obediẽtia ſilentij q̄ ſacrificiũ tali tẽpore verbi dei. viij.q.j.ſciẽdũ. facit etiã ad hoc.xxv. diſt.§.criminis.ver. quoties plus loquitur.xliij.diſt.ſit rector.in ſi.ibi.opportune. et ibi.opportunitatẽ.et.§.pariter.Et huius nõ frenantis linguã ſuam vana eſt religio. Jaco.j.v.q.v.in loco.⁊ ibi erit cultus iuſtitie ſilẽtiũ.Et q: incõſiderate loquit̃.v.q.vj.§.ſed aliud.Et oĩa tẽpus habent.Eccl's.iij. Verba aũt ſcurrilia et turpia nõ ſunt computãda inter otioſa.Hiero.Qui ob ſcurrilitatem replicat ⁊ cachinnis ora diſſoluit.xlvj.diſ.clericũ ſcurrilem.et aliquid profert turpitudinis:nõ otioſi ſermonis/ ſ; criminoſi reus tenetur. Itẽ Bernar. Nuge in ore ſacerdotis/ blaſphemie ſunt. ſfede ad cachinnos mouetur: fedius mouet. Porro detrahere aut detrahentẽ audire/q̇d horũ dãnabilius ſit nõ facile dixerim. Cachinnor. aris.i.rideo rides.inde dicit̃ hic cachinnus riſus vanus inutilis ⁊ diſſolutus ⁊ deriſorius.Vel cachinnus componit̃ a con ⁊ cygnus qui eſt albus vt nix. ꝓpter dẽtes qui albere videntur in riſu diſſoluto.et inde dicit̃ hic cachinno.onis,qui ridet diſſolute ⁊ irridet.ſm Hugui.in deriuationibꝰ.Chryſ. Oĩs ſermo vanus dictãte ſpũ immũdo ꝓfert̃. Lingue noſtre organa ſunt ſpũſſancti.ſm Amb. Qui loquitur bona verba: eſt quaſi os dei.⁊ q̇ loquit̃ mala verba: eſt quaſi os diaboli.Quãto quis eſt magis vitioſus:tãto magis dʒ loqui ⁊ audire de virtutibꝰ. De frequẽti locutione vitiorum quis incidit in vitia: ⁊ de frequẽti locutione virtutũ in virtutes. De malo nõ poſſumꝰ dicere quãtũ eſt: nec de bono quãtũ eſt:q: vtrũq; a nobis incõprehẽſibile eſt. Maioris virtutis eſt bñfacere q̄ bñ loqui.Deberet habere hõ collũ inſtar gruis:vt quaſi ꝑ multos nodos trãſiret verbũ ante q̄ egrederet̃ de ore.pſ.xliiij. Lingua mea calamus ſcribe velociter ſcribẽtis.ſ. ſpũſſancti qui neſcit tarda molimina ſm Ambro.⁊ legit̃ ⁊ no.de peni.di.j.his aũt. al's eſt ſub.c. multiplex.in gloſ.ſcriptũ. Mat.xij. Om̃e verbũ otioſum qđ locuti fuerint hoĩes:reddẽt de eo rationẽ in die iudicij. vbi Chryſ.Otioſum aũt verbũ eſt:qđ mẽdax eſt;qđ calumniam habet.quidã aũt dicũt qm̃ ⁊ vanũ:quale eſt quod riſum mouet inordinatũ:vel turpe inuerecundũ. Item ſm Grego. Verbũ otioſum eſt ſi omiſſis ſerijs de rebus friuolis loquamur:et fabulas narremus antiquas.arg.ad hoc xxxvij.di.legãt.Et ſup illud Eccl's vlti.in ſi.dicit gloſ.ꝙ de verbo ignorãter ꝓlato iudiciũ erit.Cuncta que ſiũt adducet in iudiciũ ꝑ omni errato ſiue bonũ ſiue malũ ſit: ⁊ maxime hec ſunt cauẽda in ſacerdotibus.Bern. Inter ſeculares nuge in ore ſacerdotis/blaſphemie. Nũquid o ſacerdos os tuũ euangelio cõſecraſti: vnde iã talibus os aperire nõ licet: q: eſt aſſuefacere ſacrilegiũ. Labia ſacerdotis cuſtodiũt ſcientiã. Malach.ij.nõ ſpurcitiã.xliij.diſt.ſit rector.Hiero.Beata lingua que nõ nouit niſi de diuinis ſermonẽ texere.

Venialia non ſunt paruipẽdenda.

B Sunt aũt quidã religioſi qui nõ curãt de venialibus:nec ea timẽt:ſed timẽda ſunt. Aug. Iſta leuia noli cõtẽnere.ſi cõtẽnis qñ appẽdis: expaueſce quãdo numeras.Et ſup illud Job.xxxj. Nõne ipſe conſiderat vias meas: dicit gloſ. Sic deus vniuſcuiuſq; vias cõſiderat:ſic greſſus dinumerat: vt nec minime cogitationes ac tenuiſſima verba que apud nos vſu viluerũt: eius iudicio indiſcuſſa remaneant.Sed que ratio põt reddi de verbis otioſis;quũ ipſa ſine ratiõe dicãtur? Bernar. Si ꝓpterea verbũ otioſum eſt ꝙ nullã cauſam rationabilem habeat: quã rationẽ reddere poterimus de eo quod eſt preter rationem? Licet cõfabulari (aiunt) donec pertrãſeat hora: quã tibi ad agendã penitẽtiam/ad obtinẽdã veniã/ad acquirendã gratiã/ad promerendã gloriã/miſeratio cõditoris indulſit. Item timenda ſunt iſta venialia: ne inter multa venialia ĩcidat aliquod mortale.Eccli.xix. Qui ſpernit modica:paulatim decidet. Greg. Vitaſti grãdia:vide ne obruaris arena. Idẽ. Si iſta minima negligimus: inſenſibiliter ſeducti audacter maiora ꝑpetramꝰ. legit̃.ij. Regũ xviij.ꝙ Abſalon ꝓpter crines inheſit quercui.et Samſon abſciſſis crinibus debilis factꝰ eſt. Judicũ.xvj. Itẽ venialia obnubilãt charitatem: licet nõ extinguãt: ſicut puluis oculũ. Itẽ q: Aug.dicit ꝙ nullũ peccatũ eſt adeo veniale: qđ nõ ſiat criminale dũ placet.ver. hinc Augu. et vide ibi in gloſ.i.cuius.xxv.di.§.criminis.ſub.c.vnũ orariũ. Adde hic qđ legit̃ ⁊ no.de peni.diſt.iij.de quotidianis.glo.j. Itẽ Augu. Nec ea dimitti nobis volumus que in baptiſmo dimiſſa nõ dubitamus: ſ; illa que humane fragilitati q̄uis parua tñ crebra ſubrepũt:que ſi collecta ↄtra nos fuerint: ita nos grauabũt et opprimẽt:ſicut aliquod vnum grãde peccatũ. Quid etenim ad naufragiũ intereſt vtrum vno grandi fluctu nauis operiatur et obruatur: an paulatim ſubrepens aqua in ſentinam per negligẽtium culpam derelicta atq; contempta impleat nauem: atq; ſubmergat? de peni.diſt.j.tres autem actiones. C

Loquacitas nimia.

DE multiloquio etiã cauendũ eſt religioſis.q: hoiem reddit otioſum multiloquiũ:et breuiloquiũ amabilẽ.Unde quidã phs interrogatus quõ quis hoĩbus placere poſſet:inq̇t.Si geſſeris optima:et locutꝰ fueris pauca.Eccli xix.Qui odit loquacitatẽ:extinguit malitiã.Eccli.xx.Qui multis vtit̃ verbis:odit aĩam ſuã.Prouerb.x. In multiloquio pctm̃ nõ deerit. qui aũt moderat̃ labia ſua:prudẽtiſſimus eſt.Eccl's.v. Pauci ſint ſermones tui.Eccl's.vj.Omnis labor hominis in ore eius.Etiam multiloquiũ bonoꝝ cauendum eſt.xliij.diſtinc.ſit rector.ad ſinem.v.q.vj.§.ſed aliud.ibi.Qui cuſtodit os ſuum: cuſtodit animam ſuam. qui autem inconſiderate loquitur: ſentit mala. Turpiloquium etiam eis eſt maxime cauendum. ad Epheſ.v.ibi. Aut turpiloquium.j.ad Cor.xv.Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Et ideo Cato. Virtutẽ primã eſſe puta cõpeſcere linguã. Bern. Mors et vita in manibus lingue.ideo ori ponenda eſt cuſtodia: vt nec vitalem edificationem clauſura damnet:nec letalis pernicies liberũ ſortiatur egreſſum.Hiero. Prius ſermo veniat ad limã q̄ ad linguam.Eccli.iiij. Noli citatus eſſe in lingua tua.Secundum Climacum/multiloquium eſt vane glorie cathedra:

per quā ſeipſam manifeſtare ac pompatice propalare naturā habet. Multiloquiū eſt inſipiētie argumentū: detractionis porta: manuductor ſcurrilitatis: mēdacij miniſter: cōpūctiōis reſolutio: et cōditor vanitatis: intellect⁹ diſperſio: acidie vocator: pcurſor ſomni: diſſipatio oris cuſtodie: exterminatio caloris: ⁊ feruoris frigefactio: orationis obſcuratio. Silentiū in ſciētia eſt mater orationis: a captiuitate reuocatio: ignis cuſtodia: actus cogitationū: intērior pugnator. vbi gloſ. ſup Clima. q: nō ſolū ab impugnationibus cuſtodit ſilētiū: ſed nec eis appropinquare ſinit. luctus colligatio: amicitia lachrymar: memorie mortis operator: pene eterne pictor: iudicij eterni diligēs inquiſitor: meſtitie miniſter: confidētie proprie inimicitia: tranquillitatis cōiugalis cōuictus: amoris docēdi repugnator: ſciētie additamētū: dei verbor cōditor: nō apparēs pfectus: latēs aſcenſus. Cognoſcēs delicta/tenuit linguā. qui vero multiloquus eſt: nō cognoſcit ſe. Silentij amicus appropinquat deo: ⁊ latēter colloquēs a deo illuminaꝛ. Jeſu ſilētiū. Jo. xviij. Mar. xiiij. inflexit Pilatū. q: dicitur in pſ. xxxj. Dixi cuſtodiā vias meas: vt nō delinquam in lingua mea. Ex vno hor eſt non valere cōtinere: aut ex vana gloria/aut ex gula: vt in diuite epulone q̄ in lingua cruciabatur. Luc. xvj. Hoc ſilentiū apud religioſos male ſeruaꝛ: q: oratione carent: et in cella nō ſunt: ⁊ pceſſiones querūt: et ſteriles ⁊ frigidas habēt animas: et guſtu diuino carēt: q: mundū nedū guſtant: ſed bibūt. de peni. diſt. ij. §. qd vero. Reprobi et xenodoxi. i. vanigloriosi ſunt: et quietē cordis non habent. Abbas Agathon per tres annos miſit lapidem in ore ſilentium affectans. Reſpondit ſenex. Silentium eſt ſeruādum vſq; quo quis interrogetur. Si taciturnus fueris: requiem poſſidebis. Dixit Euagius. Non anticipes loqui: niſi fueris requiſit⁹. Arſenius dixit. Sepe me locutum fuiſſe penituit: at vero tacuiſſe nunq̄. Dixit Antonius diſcipulo. Si affectaueris ſilentium: ne arbitreris te exercere virtutem: ſed indignum te loqui profitere. Dixit Syſoy. Quomodo poſſum⁹ ſaluare animas noſtras: quum lingua noſtra aperto oſtio ſepe proſiliat? Dixit ſenex de quibuſdam fratribus multum loquentibus etiam de deo/q boni erant: ſed atrium illor non habebat oſtiū: ſed qui volebant intrabant ſtabulum: et ſoluebant aſinū. hoc autem dicebat quia quicquid illis eueniſſet: loquebātur. Abbas Pemen̄. Qui in corde loquitur: non ſeruat ſilentium: etiā ore clauſo. Qui cum iuuamine de mane vſq; ad veſperam loquitur: ſeruat ſilentium. Augu. Ve tacentibus de te domine: quoniam ſunt loquentes muti. Dictū fuit Arſenio a chriſto. Fuge: tace: quieſce. He ſunt radices non peccandi. Eſa. xxx. In ſilentio et ſpe erit fortitudo noſtra. Abbas paſtor. Omnis labor quicumq; euenit tibi: ex taciturnitate ſuperabitur. Sapiens. Nemo ſtultus tacere poteſt. Thren̄. iij. Sedebit ſolitarius: et tacebit. Seneca. Primum argumentum compoſite mentis exiſtimo: poſſe ſecum conſiſtere: et ſecum morari. Dicit Grego. q beatus Benedictus recedens ab illis. vij. q. j. §. hoc autem. malis monachis habitauit ſecum. ij. libro dialogorum. Bernar. Cum quo eſt deus: nūq̄ eſt minus ſolus/q̄ quum ipſe eſt ſolus. Quod ideo dicit: quia tunc habet ſuam conſolationem: et liberius habet ſuum verum cōſolatorem. ſ. deum. Grego. Non ſufficit homo proficere ad vtraq; diuiſus: q: ſi exterius auditū aperit: interius ſordeſcit. Jaco. iij. Linguam autē nullus domare poteſt. ibi vide de lingua. Eccli. xiiij. Beatus vir qui non eſt lapſus verbo ex ore ſuo. Vbi non eſt clauſura oris: non eſt clauſtrum; ſed vrbs patens abſq; murorum ambitu. Prouer. xxv. in fi. Sicut vrbs patens et abſq; muror ambitu: ita vir qui nō poteſt cohibere in loquēdo ſpiritū ſuum. Religio vbi nō ſeruatur ſilentium. dicit illud Job. xxx. Quaſi rupto muro et aperta ianua irruerūt ſuper me. De indicto ſilētio regulari. xvj. q. j. ſi cupis. ⁊. c. placuit. ij. ex̄ de ſta. mo. cū ad monaſteriū. §. in oratorio. ex̄ de cele. miſ. dolentes.

¶ Articulus. lxxxij.

D Ertractato dei

gratia ſtatu apl̄ico martyrū et confeſſor anachoritarū ⁊ omniū alior religioſorū copioſe: et quomodo ſtatus iſti lugubriter ſunt plangendi: q: in ſancta dei eccleſia quodammodo ceciderūt a perfectione ⁊ puritate ſua. Nūc in fine operis ⁊ pro cōplemēto eius de ſtatu virginū qui eſt perfectus in dei eccleſia ſtatus/ breuius eſt tractandū. et ſicut in ſuperioribus hoc ſeruaui: alloquor ſanctam matrē noſtrā eccleſiā dicēs. Dic mihi virgo caſta mater eccleſia/ vni viro chriſto legitime copulata. ij. ad Corinth. xj. xxvij. q. j. nuptiarū. An ſtatus virginalis adhuc in te veraciter pſeueret? et vere dices/ Virgines bone (noſtra trāſlatio habet pulchre) Amos. viij. deficient. dicit pphetā. ſubaudi nūc. xxxij. q. v. ſi paulus. ¶ A Sed primo ſciēdum eſt q virginitas quadrupliciter ſumiꝛ. Primo p fidei integritate. vn̄ ſup predic. locū Apl̄i. ij. ad Cor. xj. Deſpondi vos ⁊c. gloſ. Aug. Virginitas fides eſt incorrupta. ⁊ ſic accipitur prealꝛ. c. nuptiarū. Scd̄o p integritate carnis. vnde gloſ. ſup pre. locū. Virginitas carnis corp⁹ eſt intactū. vn̄ Augu. cōtra Julianū. Pudicitia eſt res mētis: virginitas corpis. Ad hoc. xxxij. q. v. de pudicitia. Tertio p pudicitia mētis cū itegritate carnis quātū ad ppoſitū ſeruādi eā: ſic virginitas māſiſſet in Lucia etiā ſi inuita fuiſſet oppreſſa. xxxij. q. v. §. j. ⁊. c. reuera. et. c. ita ne. ibi. Apprehenſa carne ſua exerceaꝛ libido nō ſua. ⁊. c. ppoſito. ⁊. c. ſicut nemo. Quarto p pudicitia mētis cū integritate carnis: nō ſolū in propoſito ſeruādi/ ſed etiam in actu. et de tali dicit Apl̄s. j. ad Cor. vij. Mulier innupta et virgo cogitat que dn̄i ſunt vt ſit ſancta corpore ⁊ ſpū. Virginitas ſic ſumpta excellēter accipiꝛ. Et habētibus virginitatē talē conuenit annulus aureus in eccleſia militāti: in ſignū q ſunt ſpōſe chriſti ſingulares: ⁊ in eccleſia triūphāti merito eis reddetur aureola. de his habeꝛ. xxxij. q. v. ille. Et eſt ſciēdū q hec virt⁹ pudicitia q̄ eſt virt⁹ animi. vt pal. c. pudicitia. ⁊. c. ita. quū virtus ſit animi: nūq̄ pōt amitti aīo incorrupto: quia animo nō inferꝛ vis. vt preal. c. ita ne. ⁊. xv. q. j. merito. Hec aūt virt⁹ pudicitia que eſt in aīo/ eadē eſt in virginibus et in cōiugatis ⁊ in viduis. Sed in virginib⁹ appellaꝛ virginitas. In cōiugatis pudicitia. xxvij. q. j. nuptiarū. xxxviij. q. j. ſic em̄. vltra prin. ibi. Nec vera eius pudicitia cum cōiuge ⁊c. et. §. ex his. ver. Itē quū dicꝛ. In cōtinētib⁹ caſtitas. de hoc no. xxxij. q. v. in ſumma. Eſt autē ſm Augu. in lib. de nuptijs et concupiſcētijs/ virginitas in carne corruptibili perpetua incorruptionis meditatio. i. propoſitū ſeruandi perpetuā integritatē. vt fuit excellētiſſime in matre dei dicente Luce. j. Quoniā virū nō cognoſco. i. nō cognituram me propoſui. xxvij. q. ij. §. j. ibi. Quō fiet iſtud ⁊c. Carnē vero corruptibilē intellige carnē poſſibilē corrūpi ⁊ nō corrūpi. vt fuit caro Adam in ſtatu innocentie. de conſe. diſt. iiij. placuit. Itē Ambro. in lib. v. de virginitate. Quid eſt caſtitas virginalis: niſi expers contagionis integritas? ¶ Et notandū q carnis corruptio per oppreſſionem nō priuat ab aureola ſm Altiſſiodorēſem ⁊ Cācellariū Pariſiēſem et Richardū. et cōiter hoc tenent theologi per verbū Lucie/ Si inuitā me feceris violari: caſtitas mihi duplicabiꝛ ad coronā. xxxij. q. vj. Sed talis nō habebit inſignia q̄ dantur ſpecialib⁹ virginib⁹ in eccleſia militāti: vt annulus aureus ⁊ ſimilia. Sed Ray. ⁊ cōiter oēs canoniſte ⁊ Hug. cū quibus ſentio: tenent q ſiue ante baptiſmum ſiue poſt baptiſmum aliqua fuerit oppreſſa: nec inter virgines poterit conſecrari: nec habebit aureolā: nec inſignia in eccleſia militanti. habebit tn̄ maiorē gloriā ſi mente corrupta nō fuerit: ſed non talem. vt. xxvj. diſtinc. acutius. no. xxxij. q. v. §. j. in gloſ. ar. violenter corruptam. et. c. reuera. et. c. ille. et per Hug. eadē. q. c. propoſito. c. ſinge. et. c. ille. et opti. facit. xv. q. j. ſi quis non iratus. Nec refert ſm Hugonem/ vtrum in huiuſmodi corruptione ſit facta ſeminum commiſſio necne: quia ſiue fuerit adulta/ ſiue impubes adeo q non

Virginitas q̄drifariā pōt intelligi.

Inuiolēta virginis oppſſio corruptā ꝑuet aureola.

poſſit ſentire pruritū nec ſemen emittere:nec eſt virgo nec inter virgines cōputabitur taliter corrupta. ¶ Quid de illa que vādit ad corruptorē vt corrūpatur: nec tñ ſequitur corruptio? Quid etiam de cōiugata que cōſenſit in carnalem copulā que ſecuta non eſt? nūquid fraudabitur aureola? Reſpōdeo in primo caſu ſm Hug. ꝙ ſi peniteat de corruptione mentis: nō priuabitur aureola. quia ſm Cancel. Pariſieñ. virginitas per penitētiā reparatur in illa que ſola mente corrupta eſt. In ſcdo caſu dic ꝙ ſi hmōi coniugata ante mortē peniteat de illo cōſenſu: nō fraudabitur aureola. alſ illā nō habebit: ſi deceſſerit cū propoſito vtendi carnali copula ſi cōualeſcat. Sz huic dicto repugnat factū virginis glorioſe: que conſenſit in carnalē copulā quū deſpōſaretur Joſeph. ſm Aug. xxvij. q. ij. §. j. vbi btā Maria ſm qd ibi dicitur ꝙ conſenſit in carnalem copulā nō illam appetendo/ſed diuine inſpirationi in vtroqꝫ obediēdo ſoluit dubiū. Tenet etiā Hug. in palle. c. ille. ꝙ illa que ex furore libidinis ꝓuocat in ſe feminis effuſionē: vel digito/vel alio modo cōtra naturā rumpens ſigillū virginitatis ſue: vel etiā ſupponēdo ſe pecori/vel ferro/vel palo ſe corrūpit: poteſt inter virgines cōſecrari: et habebit aureolam ſi peniteat. Et ꝙ non amittitur virginitas niſi per mēbrū naturale. Que opinio nullo modo placet. et penitus eſt obſcura: q2 talis corrupta eſt qualitercūqꝫ ſit mēte et corpore. et pro hoc facit. xxxij. q. iiij. meretrices. ⁊ c. ſequē. ⁊ xxxij. q. vij. nō ſolum. xxviij. q. j. idololatria. quia pari ratione maſculi et femine ſodomite poſſent virgines iudicari. quod nō eſt verum. Et ideo teneo ꝙ huiuſmodi mulieres ſic corrupte nō ſunt inter virgines cōſecrāde: nec habebūt aureolam: quātūcūqꝫ peniteāt. quia vt dictū eſt. ſ. eo. ver. eſt autem. ſm Aug. virginitas eſt in carne corruptibili ⁊c. Si quis vero vel aliqua in ſomnis patiṫ pollutionē. vj. di. teſtamentū. aut dū ludit cū viro: aut turpitudinē aliquam cogitat: aut dū a viro oſculatur: aut tāgiṫ a viro: vel cū vehemēti carnis tentatione ſeſe cōprimit vel cōſtringit: ⁊ ſic polluitur: nō inde data ad hoc opera: nec ex ꝓpoſito hoc fiat: per penitentiā poterit reparari: et ad virginitatem et ad aureolā: ⁊ inter virgines cōſecrari: ꝗuis poſt hmōi nō volūtariam pollutionē placuerit ei feciſſe pollute de quo peniteat. Integritas vero carnis in ea que carnis opꝰ appetit: nō eſt digna aureola ſi nō peniteat: alſ ſecꝰ. vt. ſ. ver. in. ij. caſu. Hiero. Nihil prodeſt habere carnē virginem: ſi mēte quis nupſerit. Virginitas theſaurus abſcōditus eſt in agro. Mat. xiij. Huiꝰ theſauri precioſitas eſt/vt non ſolū preciū glorie eterne que eſt cōmunis oībus ſanctis habeat: ſed etiā glorie ſpecialis. et nō ſolū aurea/ſed corona aureola debeaṫ. Exo. xxv. preceptū fuit vt fieret mēſa et ſuper mēſam corona aurea: ⁊ ſuper aureā aureola. Hūc theſaurū incorruptionis debemus emere vēdita cōcupiſcentia carnali: et abſcōdere: ne ſimꝰ virgines fatue abſqꝫ oleo letitie interioris. Mat. xxv. q2 ſm Grego. depredari deſiderat qui theſaurū publice in via portat. Hūc theſaurum habemus in vaſis fictilibus. ij. ad Cor. iiij. Inpreciabilis eſt iſte theſaurus. Eccli. xxvij. Nō eſt digna aīe cōtinentis pōderatio: nō dicit corporis/ſed aīe: q2 ibi eſt virtus. vt. ſ. in. c. de pudicitia. ⁊. c. ita ne. Lilio etiā virgines propter puritatē cōparātur. Cañ. ij. Sicut liliū inter ſpinas: ſic amica mea inter filias. Folia iſtius lilij ſunt illa que iſtā virginitatē cōſeruāt. Sobrietas cibi ⁊ potus. Loth inebriatꝰ ꝑpetrauit iceſtū. Geñ. xix. xv. q. j. inebriauerūt. Luxurioſa res vinū. Prouer. xx. xxxv. diſ. luxurioſa. et. c. ſecto. Hiero. Virgo vinū fugiat ꝓ veneno. Itē labor et occupatio maxime circa ſcripturā diuinam. de cōſe. di. v. nūꝗ. Ezechieſ. xvj. ex de renū. niſi. §. verū. Habitus aſper nō ornatꝰ. Nume. xxv. Filij iſrael fornicati ſunt cū mulieribus Moab que ſe ornauerunt. j. ad Timo. ij. Nō in tortis crinibus ornantes ſe aut auro. Cuſtodia ſenſuū ⁊ cohibitio ad vagandū. Geñ. xxxiiij. de Dina vagāte corrupta. de peni. diſt. v. c. j. ad finē. Mat. xxv. Quinqꝫ aūt ex eis erāt fatue. gloſ. Aug. Vel ꝑ quinqꝫ virgines ſignificaṫ quinqꝫpartita cōtinētia a carnis illecebris.

Virginitatē ꝯſeruantia.

Cōtinēdus eſt eñ animi appetitus a voluptate oculoꝝ/auriū/olfaciēdi/guſtādi/et tāgēdi. Caſta locutio. Seneca. A verbis turpibus abſtineto: q2 licētia eoꝝ impudicitiā nutrit. j. ad Coꝝ. xv. Corrūpunt bonos mores colloquia praua. Hiero. Sit ſermo virginis prudens: modeſtus: rarus: nec tam eloquētia precioſus ꝗ pudore. Solitudo. Solent eñ animalia ſylueſtria pulchriorē habere pellem ꝗ domeſtica. Quia Thamar ſola fuit ingreſſa ad germanū: corrupta fuit ab eo. ij. Regū. xiij. facit ex de preſump. literis. Hiero. Solēt virgines q̄ vere ſunt virgines ſemper pauide ⁊ nūꝗ ſecure eſſe: ⁊ vt caueāt timēda/etiā ſecura pertimeſcere. de occaſionibus immundicie vide. ſ. §. de immūditia. in ar. lxxiij. et ſequen. Virgo felix ſterilis eſt incoinquinata que neſcit torum. Sap. iij. Candida eſt virginitas chriſto cādido cōiūcta. Cañ. v. Dilectus meus candidus ⁊c. Berñ. Candor lucis eterne eſt chriſtus. ⁊ candidā oportet aīam eſſe vbi ipſe ſedere elegit. Iſidorus. Candor quippe mundicia eſt vite. xxx. q. v. femine. de conſe. diſ. iiij. poſt baptiſmum. et. c. accepiſti. Grego. Candida vita eſt carnis de incorruptione virginitas. Et quid cādidius caſtitate? Threñ. iiij. Candidiores nazarei eius niue. ꝑ cōtinentiam mentis. Nitidiores lacte. expoſita ſunt latius hec verba. ſ. in Threnoꝝ. j. c. bis expoſito. et in. j. arti. iſtius ij. per continentiam corporis. Propter hunc duplum libani candorem bene dicitur Cañ. iiij. Veni de libano ſponſa mea: veni de libano. Libanus candidatio interpretatur. Cādor iſte eſt angelicus. Vnde et angeli ſepe in albis apparuerunt. Matthei. xxviij. Marc. xvj. Veſtimenta eius ſicut nix. Non dicit ſicut lac ſed ſicut nix: quia non carnis/ſed tantum ſpiritus candorem habent angeli. Vnde quātum ad hoc glorioſior eſt candor virginalis in homine ꝗ in angelo. In homine enim duplex: in angelo ſimplex. in homine per pugnam: in angelo per naturam. Hiero. In carne angelicam gloriam acquirere maioris eſt meriti ꝗ habere. quum homo viribus obtinere nititur quod habet angelus ex natura. Eſſe angelū felicitas eſt. eſſe vero virginem virtutis. De hoc etiam ſcripſi in hac. ij. parte iſtius operis ſuper Threno. ſuper predictis verbis. Candidiores nazarei ⁊c. Virginitas gratioſum facit hominibus et deo. Eccli. xxvj. Gratia ſuper gratiam: mulier ſancta et pudorata. Que virginitas in iuuenibus magnis eſt preconijs extollenda: quia magis tentātur. vnde dicit Bernar. ꝙ eſt martyriū caſtitas in iuuentute. vt in ſancto Joſeph. Geneſ. xxxix. Iſidorus. Quidam in iuuentute luxurioſe viuentes: in ſenectute continentes fieri delectantur: ⁊ tūc eligunt caſtitati ſeruire: quando eos libido ſeruos habere contempſit. Sed et vtinam hodie ſenes maxime preſbyteri continerent: et qui in iuuentute continuerunt in ſenecta feroribus luxurie non ſe macularent. ex de preſumptio. cum in iuuētute. Nec eſſent ſicut illi preſbyteri impudici de quibus Danieſ. xiij. quia difficile continentiam ſeruat: qui ſe illicito concubitu maculare non metuit. xxxiiij. diſtin. §. quod ergo. Sap. vj. Incorruptio facit proximum deo. ſicut Joannem apoſtolum. Beda ſuper Lucā. Sicut chriſtus in ſumma pace eſt natus: vt ſe pacē diligere oſtenderet: ita de virgine natus eſt: vt ſe virgineum decus mōſtraret diligere. Fructus cēteſimus eis debetur. Matth. xiij. Agnum ſequuntur quocūqꝫ ierit. Apocalip. xiiij. Et cantant canticum nouum: quod eſt cantus ſpecialis amoris. ad literā dulcius ſolent cantare virgines. Gregorius. In patria ſingulariter agno canticum decantare/eſt cum eo in perpetuum pre ceteris fidelibus de carnis incorruptione gaudere.

¶ B

SEx aūt ſunt virginibꝰ ꝑcipue metuenda. Primū eſt ſupbia. Aug. in lib. de virgini. Nō ſolū ꝑdicāda eſt virginitas vt ameṫ: verū etiā monēda eſt ne infleṫ. Idē. Memo tibi vehemēter ne quū te agnū ꝗcūqꝫ ierit ſecuturam glorieris: eū ꝑſumēdo ſupbe ꝑ grām ſeq nō poſſis. Idē. Bonū ꝟginitatꝫ ꝗ magnū video; tñ ei ne pareat furē ſupbie

Que ſint virginibꝰ potiſſimū cauēda.

tīneſco. Idē. Facilius ſequūtur agnū:et ſi nō quocūqꝫ ie=
rit: certe quocūqꝫ poterūt cōiugati humiles: ꝙ̄ ſupbiētes
virgines. Bern̄. Sine humilitate audeo dicere nec Ma=
rie virginitas deo placuiſſet. Augu. Nō dubito ꝑ̄ferre mu=
lierē ſupbe virgini. ¶ Scōm eſt fatuitas.i. charitatis de=
fectus. Mat.xxv. Fatue virgines nō ſumpſerūt oleū ſecū.
Bern̄.in epiſtolis. Caſtitas ſine charitate lampas eſt ſine
oleo. Subtrahe oleū: lāpas nō lucet. tolle charitatē: caſti=
tas nō palcet. Itē ſup illud Mat.xxv. Nō ſumpſerūt oleū
ſecū. Chꝛyſ.in homil. Oleū hic vocat charitatē ⁊ elecmo=
ſynam: et quodcūqꝫ circa indigentes auxiliū. lāpades au=
tem virginitatis chariſma. ꝓpter qꝺ et ſtultas eas vocat:
qm̄ maioꝛē ſuſtinētes laboꝛē propter minoꝛē oīa perdide=
runt. maioꝛi em̄ laboꝛe vincitur carnis cupido: ꝙ̄ pecunia
rum. Augu.in verbis dn̄i. Si quis igit̄ habet animā virgi=
nalē: ⁊ amatoꝛ eſt pudicitie: nō debet mediocriter eſſe cō=
tētus iis que cito exareſcūt: ſed perfectas virtutes ſequa=
tur: vt lumen habeat ſempiternū. Chꝛyſ.in homil. Uides
igitur quanta nobis ſit a pauperibus negotiatio. Paupe
res autē nō ſunt ibi: ideoqꝫ hic oleū cōgregare opoꝛtet: vt
illic vtile ſit quū chꝛiſtus nos vocet. Hiero. Uendit̄ in hoc
mūdo oleum: ⁊ multo emitur pꝛecio: ac difficili laboꝛe cō=
quirit̄. qꝺ nō ſolū in eleemoſynis: ſed in cūctis virtutibus
et cōſiliis intelligimus magiſtroꝝ. Uanitas etiā vel fatui
tas in virginibus/eſt vana gloꝛia ⁊ laudes quas petūt q:
virgines ſunt. Un̄ ⁊ tales virgines oleū ſpūale intra con
ſciētias ſuas coꝛā deo nō habent: q: ab hoībus ſicut fatue
laudes querūt. ꝓpter qꝺ apud deū meritū virginitatis ꝑ=
dūt. Aug.de verbis dn̄i ſup pꝛe.loco. Mat.xxv. Non ſum
pſerunt oleū. Oleū adulatio eſt. de quo pſ̄.cxl. Oleū aūt
peccatoꝛis nō impinguet caput meū. Uēdūt em̄ oleū oēs
adulatoꝛes: qui ſiue falſa ſiue ignoꝛata laudando aīas in
erroꝛē nutriūt. l.di. ſi quis diaconus. ibi. in ſi. Periculoſas
adulationes. Qui beatificāt: ipſi ſeducunt. Eſa.ix. Et eis
vana gaudia tāqꝫ fatuis cōciliādo aliquā de his mercedē
tēpoꝛalē accipiūt. Dicitur ergo/ Ite ad vendētes: ⁊ emite
vobis. i. videamus nūc quid vos adiuuent: qui vobis lau
des vēdere cōſueuerunt. ¶ Tepiditas: q̄ ſolet accidere in
virginibus: q: cōſiderāt ſe parū peccaſſe. cōtra quod dicit
Aug.in lib.de virginibus. Multo ardētius debes dilige=
re illū qui flagitioſis a ſe cōmiſſis quecūqꝫ dimiſit. de pe.
diſ.i. multiplex. in ſe cadere nō ꝑmiſit. ¶ Macula peccati
cuiuſcūqꝫ alterius ꝙ̄ carnalis. Macula turpioꝛ eſt in ve=
ſte alba. Uirginitas eſt veſtis alba. vn̄ byſſo cōparat̄ Pꝛo
uerb. vlti. Byſſus ⁊ purpura indumētū ciꝰ. Uirgines que
habēt integritatē carnis cū coꝛruptiōe mētis: ſimiles ſunt
ſepulcris dealbatis. Mat.xxiii. Hiero. Nihil ꝓdeſt virgi=
nitas coꝛpoꝛis: vbi operat̄ coꝛruptio mentis. ad hoc.xxxii.
q.v. ſi paulus. c. tolerabiliꝰ. c. magis timeamꝰ. ¶ Neglige=
tia cōfeſſiōis. vn̄ ⁊ etiā virginitas decoꝛe induit̄. in pſ̄.ciii.
Cōfeſſionē ⁊ decoꝛem induiſti ⁊c. Et iterū. Cōfeſſio ⁊ pul=
chꝛitudo in cōſpectu eius. Can̄.ii. Oſtēde mihi faciē tuā.i.
cōſcientiā. ¶ Diuiſio coꝛdis. Augu. loquēs virginibꝰ. To
to vobis figatur in coꝛde q̄ ꝓ vobis fixus eſt in cruce. Du=
plici coꝛde cui ve. Eccl̄.ii. eſt que deo et hoībus vult place
re. Bern̄.in epiſtolis. Uolens placere hoībꝰ deo diſplicet.
Si hoībus placerē: chꝛiſti ſeruꝰ nō eſſem. Gala.i. Non pla
ces ſi nō placas: nō placas ſi places. Gꝛego. Nemo pōt in
vna eadēqꝫ re oīpotēti deo atqꝫ eius hoſtibꝰ gratus eē. nā
dei amicū ſe denegat: q̄ eius placet inimicis. Signū ꝙ vir
go vult placere hoībus/eſt oꝛnatus et appoſitus. de cōſe.
diſ.v. fucare. fucus exterioꝛ. pſ̄.xliiii. Oīs gloꝛia filie regis
abintus. Hiero. Decoꝛ q̄ in veſte requirit̄/induit̄: et cū ve=
ſte deponit̄. veſtis ꝓculdubio eſt non veſtiri. ad hoc.xxi.q.
iii. c.i. de cōſe. diſ.v. fucare. ¶ Imperſeuerātia. ne deficiat.
Bern̄. Stude perſeuerātie: que ſola coꝛonat̄. Idē. Scias
diabolū ſoli ſemꝑ perſeuerantie inſidiari: quā ſolā virtutē
nouit coꝛonari. de pe. di.ii. §. ex pꝛemiſſis. ver. itē illud euā
gelii. Aug. Qui facere poteritis ne virginitatis bonū a vo
bis pereat: facere nō poteritis vt redeat. ad hoc.xxxii.q.v.
ſi paulus. de peni. diſ.iii. in caſſum. vii.q.i. ſucceſſū. In.c. ſi
paulus/ dicit̄ ꝙ virginē poſt ruinā deus ſuſcitare nō pōt.
ſed quō hoc intelligat̄ vide ibi in gloſ. ¶ C Honoꝛatur
aūt virginitas a deo/ ab angelis/ ab hominibꝰ/ a diabolo.
A deo. Hiere.iii. Dux virginitatis mee tu es. Eſt ergo chꝛi
ſtus dux virginitatis. eſt ⁊ ſpōſus. Ipſe eſt em̄ ſummꝰ pō=
tifex de quo Leuit̄.xxi. Uirginē ducet vxoꝛē. virginē vtiqꝫ
eccleſiā. ii. Coꝛ.xi. xxvii.q.i. nuptiarū. Deſpōdi vos ⁊c. ⁊ vir
ginē aīam. pal. c. ſi paulus. Itē chꝛiſtus nō ſolū eſt virgini
tatis ſpōſus: ſed filius. Eſa.vii. Ecce virgo cōcipiet. Luc.i.
Augu. Unius ſancte virginis partus oīm ſanctarū virgi=
nū eſt decus: ⁊ ipſe cū Maria matres chꝛiſti ſunt: ſi patris
eiꝰ faciūt volūtatē. Mat.vii. Honoꝛat̄ ab angelis. Luc.i.
Miſſus eſt angelus gabꝛiel ⁊c. Iſte angelus honoꝛauit
virginē in excellētiſſima legatione et in reuerētiſſima ſalu
tatione. Itē angelus nō ꝑmiſit ſe a Ioāne virgine adoꝛa=
ri. Apoc.xix. ⁊ vlti. Uide ne feceris. Honoꝛāt angeli virgi=
nes: q: et ipſe terreſtres angeli ſunt ⁊ hoīes celeſtes. Ber
nar. Quid caſtitate decoꝛius: que mūdū de immūdo oce=
ptū ſemine/ de hoſte domeſticū/ de hoīe angelū facit? Ho=
noꝛauerunt angeli Hagnen in veſte. Ceciliam in coꝛona.
Agathā in tabula marmoꝛea. Catharinā in ſepulcro. Sꝫ
inimici ſunt impudicoꝝ. Dan̄.xiii. Ecce em̄ angelus dn̄i ac
cepta ſententia ab eo ſcindet te mediū. De ſodomitis ſub=
uerſis ab angelis ⁊ occecatis. Gen̄.xix. ii.q.i. deus. xiiii. diſ.
qꝺ ait. Honoꝛat̄ ab hoībꝰ. Iudicū.xxi. Uirgines reſerua=
te. Nume.xxxi. Puellas ⁊ oēs feminas virgines reſeruate.
Alii oēs iubētur interfici. Merito ſalus dat̄ virginibꝰ: q:
ꝑ virginē ſalus. Anſel. Nō eſt ſalus: niſi quā tu virgo pepe
riſti. Uirgines em̄ ſaluant̄ nō carne tātū: ſed mēte ſimul.
Iſidoꝛus. Uirgo carne nō mēte nullū pꝛemiū hꝫ in gene=
ratiōe. in pal. c. ſi paulus. De quarto ꝙ honoꝛat̄ a demoni
bus virginitas. Tob.vi. ⁊ vii. demō noīe Aſmodeus virgi
nitatē Sare a. vii. coꝛruptoꝛibꝰ liberauit. Narrat̄ in vitis
patrū ꝙ cuidā vidue caſtitatis amatrici demō fuit ſpecia=
liter aſſignatꝰ vt eā deiiceret a ꝓpoſito caſtitatis. Quūqꝫ
per multa tēpoꝛa eā moleſtaſſet valide: nūqꝫ tn̄ eiꝰ animū
potuit flectere ad cōſenſum. Tādē demonū cōcilio conuo
cato pꝛinceps eoꝝ interrogabat a quolibet q̄d egiſſet: ⁊ il
le apud eū beatioꝛ: qui et nequioꝛ. at vbi ad iſtū ventū eſt:
cōfuſione dignus habet̄ q̄ a femina ſuperatꝰ eſt. vn̄ et ſibi
iniūctū eſt vt imperio dn̄e obediret ꝙ̄diu in carne viueret.
Dū autē dn̄a/ vt moꝛis habebat/ excluſis puellis ſe in oꝛa=
tione ꝓſtraſſet: et vellet ſibi calciamēta detrahere: adfuit
in ſpecie decoꝛi iuuenis ille demō. quo viſo domina excla=
mauit. accurrēs familia nihil inuenit. Tertio ſimiliter ve=
niens allocutus eſt dominam ne timeret: ſibiqꝫ ſeriem rei
explicans obedientiā repꝛomiſit. Addens ꝙ de illo pecca
to eam nō amplius moleſtaret. Quūqꝫ domina familiam
induiſſet: demon cōqueſtus eſt ꝙ ſibi non fuiſſent veſtimē
ta collata: allegans ſe plus aliis ſeruiuiſſe: domina indu=
menta conceſſit. ille ſuſcipiens ſe in conclaui clauſit. domi
celle reſpicientes per rimas poꝛtarum viderūt demonem
pannos ſuentem. et ille indignatus miſit veſtimenta in
ignem: ſed ad mādatum domine extraxit. cui ob meritum
caſtitatis ſemper ſeruiuit diabolus. Ergo velit nolit/ ho=
noꝛat virgines: ſicut victus victrices: ⁊ tamqꝫ angeloꝛum
ſoꝛoꝛes quos ipſi timent. Bernar. Fulgida virginitas eſt
gemma virtutum: germana angeloꝛum: lampas eccleſia=
rum: lux animarū. ipſa calcat libidinem. vincit diabolum.
contēnit ſeculū. depꝛimit omne periculū. Sicut diabolus
honoꝛat caſtos et virgines: ſic poteſtatē hꝫ ſingularē ſup
immūdos: qui ſunt de ſua familia: q: ipſe ſpūs immūdus
eſt. Luce.xi. Tob.vi. Qui coniugia ita ſuſcipiunt vt deum
a ſe et a ſua mente excludant: et ſue libidini vacent: ſicut
equus et mulus quibus non eſt intellectus: habet ſuper
eos demon poteſtatem. ¶ D Quatuoꝛ etiā ſunt in qui
bus virginitas honoꝛatur in celo. In intrandi ſecuritate.
Mat.xxv. Que parate erāt intrauerūt ⁊c. Angelica ſocie
tate. Iudicū.xxi. Inuēte ſunt de Iabis galaad. cccc. virgi=

Honoꝛ virgini= bus exhi bitus.

nes que neſcierūt viri toꝛū et adduxerunt eas ad caſtra in ſylo. Caſtra ſunt angeli. Geneſ. xxxij. Caſtra dei ſunt hec. Sylo īterpꝛetatur auulſio/ reſtitutio. ⁊ certe amiſſio facta per angelos cadentes/ ſpecialē habebit reſtitutionē ꝑ virgines ſtantes. de conſe. diſt. j. hi duo. Chꝛiſti cōfoꝛmitate. Apoc. xiiij. Hi ſequuntur agnum quocūqꝫ ierit. Virgines ſequūtur agnū: q: ei per incoꝛruptionē ſpecialiſſime cōfoꝛmātur. p̄reall. c. Sap. vj. Incoꝛruptio facit eſſe pꝛoximum deo. Gaudij ſingularitate. Apoc. xiiij. Nemo poterit dicere cāticum niſi illa. cxliiij. milia. Hoc eſt ſingulare pꝛoꝛſus gaudiū canticis exultationis ⁊ laudis de incoꝛruptione ⁊ virginitate pꝛocedēs. Caſtitas et virginitas tranquillam facit vitam. j. Timo. ij. ibi. Tranquillam vitam agamus in omni pietate et caſtitate. q. d. Nō ſufficit virginitas abſqꝫ alijs bonis operibus. Grego. in homil. Nec caſtitas ergo magna eſt ſine bono opere: nec bonū eſt aliquod opus ſine caſtitate. vnde Luc. xij. Sint lumbi veſtri pꝛecincti: ⁊ lucerne ardētes in manibus veſtris. Grego. Nulla ſunt bona cetera: ſi occulti iudicis oculis caſtitatis teſtimonio nō appꝛobātur. Magna pulchꝛitudo et vera glia caſtitas ⁊ virginitas. Judith. xvj. Erat enim virtuti caſtitas adiuncta ⁊c. vſqꝫ/ Erat aūt feſtis diebus ꝓcedēs cū magna gloria. Iſido. Caſtitas eſt pulchꝛitudo inuiolata ſanctarum. Res eſt angelica. Chꝛyſo. Caſtitas res eſt angelica ꝑ quā ſolū ſingulariter hoīes angelis aſſimilātur. Bern. Differūt inter ſe homo pudicus ⁊ angelus. ſed felicitate: nō merito. ſed etſi caſtitas illius felicioꝛ: huius inde cognoſcitur eſſe foꝛtioꝛ. Bern. Sola caſtitas moꝛes iſtius beate vendicat regionis in qua neqꝫ nubēt neqꝫ nubentur. Mat. xxij. pꝛebēs quodāmodo terris experientiā cōuerſationis celeſtis. Miniſtrū dei facit. pſ. c. Ambulans in via immaculata hic mihi miniſtrabit. ij. ad Coꝛ. vj. In oībus exhibeamꝰ nos ſicut dei miniſtros ⁊c. Et infra. In caſtitate. Coꝛ confoꝛtat. Judith. xv. Confoꝛtatū eſt coꝛ tuū eo ꝙ caſtitatem amaueris. xxxiij. q. v. tūc ſaluabitur. vbi ponitur triplex caſtigatio. Iſti ſunt eunuchi qui ſe caſtrauerūt ſancti ꝓpter regnū celoꝝ. Mat. xix. Chꝛyſo. Illa eſt gloꝛioſa cōtinētia: nō quam trāſgredi nō pōt neceſſitas debilitatis coꝛpoꝛis vel nature: ſꝫ quā cōplectit voluntas ſancti pꝛopoſiti.

¶ Articulus. lxxxiij.

Queritur aūt ſecūdum ſanctū Tho. in. ij. ij. q. cl. circa virginitatē quinqꝫ. Pꝛimo in quo conſiſtit virginitas. Secundo vtrum ſit licita. Tertio vtrū ſit virtus. Quarto de excellētia eius reſpectu matrimonij. Quinto de excellentia eius reſpectu aliarum virtutum.

¶ A

In q̄ virginitatē cōſiſtere ſit dicendum.

Ad pꝛimū videt ꝙ nō cōſiſtit in carnis integritate ꝓpter definitionē Augu. ſ. poſitā in. §. pri. ver. Eſt aūt ꝙ virginitas eſt in carne coꝛruptibili ⁊c. Item q: ſm eū eſt pudicitia que eſt in animo, vt. ſ. dixi. §. pri. ver. et eſt ſciēdū. Preterea carnis integritas videt conſiſtere in ſignaculo virginalis pudoꝛis. Sed q̄nqꝫ abſqꝫ virginitatis pꝛeiudicio frāgit illud ſignaculū. dicit em̄ Augu. Eſt aūt vberioꝛ felicioꝛqꝫ fecūditas nō ventre graueſcere: ſed mēte grādeſcere. Illa filios doloꝛis: iſta filios parturit gaudij ⁊ exultationis. Itē Augu. Ipa cōtinētia nequaqꝫ ſterilis eſt: ſed fecunda mater filioꝝ gaudioꝝ. Illa filijs replet terrā: iſta celū. ad hec. xxxij. q. j. nuptie. xxxiij. q. v. tūc ſaluabitur. Illa eſt multe ſolicitudinis: iſta quietis. Gilibertꝰ. Virginitas eſt curarū ſilētiū: pax carnis: redēptio vitioꝝ: pꝛincipatus virtutū. Illa eſt bonū: iſta melius. Hiero. ad Pāmachiū. et. ſ. dixi. §. pri. ver. ſed cōtra eſt. Tātū eſt inter nuptias et virginitatē: quātū inter nō peccare ⁊ bñfacere. Immo (vt leuius dicā) quātū inter bonū ⁊ melius. illa comparat ſpinis: iſta roſis. Hiero. ad Euſtochiū. Laudo nuptias: ſꝫ q: mihi virgines generāt: lego de ſpinis roſam: de terra aurū: de conchis margaritā. Itē q: chꝛiſtꝰ nō de coꝛrupta naſcit/ ſꝫ de virgine: eſt ratio ſm Aug. de ſancta virginitate/ ſup illud Luc. j. Ad virginē. Illū em̄ decēter ſolū virginitas parere potuit: q̄ in ſua natiuitate parē habere non potuit. Opoꝛtebat em̄ caput noſtrū ꝓpter inſigne miraculū ſm coꝛpus naſci de virgine: qđ figuraret mēbꝛa ſua de virgine. xxvij. q. j. nuptiarū. eccleſia ſm ſpiritū naſcitura. Itez Chꝛyſ. ſup eodē. c. ibi. Qm̄ virū nō cognoſco. Quinimmo eoipſo cōtinget ꝙ es cōiugis inexperta. nā ſi virū experta fuiſſes: nō digna cēſereris hoc miniſterio: nō q: ꝓfanū ſit cōiugiū: ſꝫ q: virginitas potioꝛ. Decebat em̄ cōem oīm dominū ⁊ in natiuitate nobiſcū participare: ⁊ ab ea diſcrepare. Nā em̄ ex vtero naſceretur/ habuit cōe nobiſcū: ꝙ autē abſqꝫ ꝯcubitu naſceret/ plus a nobis obtinuit. Penetrās magnus Climacus ꝓfunditatē vere virginitatis ⁊ caſtitatis ait. Caſtitas vel virginitas eſt nature ī coꝛpoꝛe appꝛopꝛiatio ieſu chꝛiſti: dn̄s amabilis: ſcutū coꝛdis ſuperterreſtre: ſupnaturalis ⁊ ſupgloꝛioſa abnegatio nature: ⁊ vere coꝛpoꝛalis ⁊ moꝛtalis ⁊ coꝛruptibilis ſupmirabilis ad incoꝛpoꝛeos coaptatio. Caſtus eſt q̄ amoꝛe ⁊ cōcupiſcentia ſancta amoꝛē ⁊ cōcupiſcētiā ⁊ ignē igne immateriali repercutiēs extinguit. Iſte eſt canon. i. regula. diſt. iij. canon. caſtiſſime caſtitatis: eque ſimiliter ſup aīatis et inanimatis rationabilibus atqꝫ irrationalibus coꝛpoꝛibꝰ affici. Pꝛincipiū quidē caſtitatis/ nō cōſentiēs cogitatio ⁊ pꝛeter idolū. i. imaginationē turpē ex turpibus reſperſio. Medium caſtitatis/ naturales motus ſup multitudinē alimētoꝝ/ et ſolū ſine idolis exiſtētes: ⁊ a colluuionis reſperſione liberi. Finis vero/ moꝛtificatio coꝛpoꝛis pꝛemoꝛtuis cogitationibus. Si iſtud eſt vere caſtitatis ⁊ virginitatis argumentū/ immobilē eſſe in phantaſmatibus ſomnioꝝ: iſta penitꝰ terminatio luxurie fluxū ſuſtinere in cogitationibꝰ vigilātem. In introducēdis. i. nouitijs coꝛpoꝛis lapſus vt plurimū ex delicijs habēt fieri. In medijs ꝟo ex alta ſapiēdi elatione. In ijs vero q̄ ꝑfectioni appꝛopinquāt ex eo tātūmodo qđ ꝓximū iudicēt. Caſtitas eſt dei ꝓpꝛietas ⁊ ſimilitudo ſm ꝙ homini poſſibile eſt. Mater vero caſtitatis q̄es ſolitaria cū obediētia. Eſt in ſomnis fluxus ex multitudine eſcarū ⁊ quietis. Alter eſt ex ſupbia: qñ in diuturna nr̄a influxibilitate inflamur: et rurſum ex eo qđ ꝓximū iudicemus. Alter ex demonum inuidia: vt ex hoc ꝙ altiſſimam poſſideat humilitatem.

¶ B

Caſtimonie gradus.

Secundū Cheromonē in collatione de caſtitate in lib. coll. Jo. caſſi. Sex ſunt caſtimonie et vere virginitatis ⁊ ꝑfecte gradus: quibus ad inuiolabilē cōſcēditur puritatē. Pꝛimus eſt ne vigilās impugnatione carnis monachus elidat. Scđs ne mēs illiꝰ voluptarijs cogitatiōibꝰ immoret. Tertiꝰ ne femineo vel tenuiter ad ꝯcupiſcētiā moueatur aſpectu. Quartꝰ ne vigilās vel ſimplicē carnis ꝑferat motū. Quintꝰ ne animi quū memoꝛia ḡnatiōis humane vel tractatꝰ rō/ vel neceſſitas lectiōis īgeſſerit: ſubtiliſſimꝰ mētē voluntarie actiōis ꝑſtringat aſſenſus. Sextꝰ ne ille illecebꝛoſis phātaſmatibus feminarū vel cuiuſcūqꝫ vel doꝛmiēs illudat. Idē. Hec eſt vere ꝯſummatio caſtitatis: que nō īpugnās carnalis ꝯcupiſcētie motꝰ/ ſꝫ toto hoꝛroꝛe deteſtās/ iugē atqꝫ īmobilē ſui retinet puritatē: nec pōt quid aliud eē q̄ ſcitas. Hoc aūt fiet qñ iā definēs. Gal. v. caro aduerſus ſpm̄ cōcupiſcere: deſiderijs eiꝰ virtutiqꝫ cōſenſerit: ceperintqꝫ ſibi pace firmiſſima federari: et iocūdiſſime habitauerint fratres. ſ. coꝛpꝰ ⁊ aīa ī vnū. Idē ibidē. Hec eſt ꝯſummatio caſtitatꝭ: vt vigilātē monachū oblectatio libidinis nulla ꝑſtringat: vt q̄eſcētē nō fallat illuſio: ſꝫ quū doꝛmiētē tm̄ ſopite mētꝭ incuria cōmotio carnis oppſſerit: quēadmodū ſine vlla titillatiōe voluptatꝭ excitata eſt: ita etiā ſine vllo pꝛuritu coꝛpis cōquieſcat. ¶ C Singulare eſt ꝑuilegiū ꝟginitatis. Pꝛimo q: replet paradiſum. vt. xxxij. q. j. nuptie. Scđo q: ſola eſt q̄ cū fiducia pōt deo aīas pn̄tare. in autent. de lenoni. §. ſcimus. colla. iij. Tertio quia eſt pꝛincipium aliarum virtutum. in autent. quomodo opoꝛ. epiſco. et reli. cleri. ad oꝛdina. dedu. §. neqꝫ autem ſacras.

Virginitatis pꝛiuilegia.

Quarto ſola virgo conſecratur.xxvi.diſ.acutius. Quinto aureolā habēt virgines ſicut martyꝛes ⁊ pꝛedicatoꝛes.vt ſ̄.dixi.xxxii.q.v.ſi paulus.de hoc legit̃ ⁊ no.ex̃ de ꝓba.cauſa matrimonij. Pauci hoc pꝛiuilegiū habent.l.diſt.qꝛ tua.

An coꝛrupta poſſit cõſecrari.

¶ D Hic quero nūquid cū coꝛrupta pōt diſpēſari vt cōſecretur? ſed nō determinat per quē. Et credūt quidā ꝙ in hoc caſu per ep̄m poſſit diſpenſari.quū nō ſit ei pꝛohibitū ſm id qđ no.l.diſt.in ſumma.et facit ꝓ hoc.xxvij.q.j.virginem que. Poteſt inquā ſi occultū eſt aliquā eſſe coꝛruptā: et ſubeſt cauſa rationabilis diſpēſandi:vtputa vitatio ſcādali:vel alia cauſa:maxime vbi ſine viri admiſtione ꝑ abuſionē aliquā facta eſt coꝛruptio: qꝛ dubiū poteſt eſſe de iure vtrū iſta coꝛruptio abuſiua faciat irregularitatē in muliere. per ea que.ſ̄.de hac materia notaui in.§.ꝯtractato.ver.et notandū.cū ver.ſeq.in ar.lxxxij. Cum notoꝛie coꝛruptis nō credūt iſti ſimplicē ep̄m poſſe diſpēſare.et hoc pꝛopter ſcandalū.⁊ qꝛ non legitur in hoc caſu fuiſſe aliquādo diſpēſatū.ſm Archidia. dn̄m meū qui ita no.xxvj.diſt.acutius.in gloſ.numquid. In quo.c.gloſ.oꝛdi.no.ꝙ ideo ep̄s nō virgo cōſecratur: qꝛ ſignificat eccleſiā militantē in qua ſunt boni ⁊ mali.de cōſe.diſ.iiij.eſt vnitas. Sacra virgo ſignat eccleſiam triūphantem: vbi nō eſt macula nec ruga. Epheſ.v.xix.di.q̄uis. ¶ E Si vir votū virginitatis habens adiūgatur vxoꝛi:nō dimittat vxoꝛē:ſed tribus annis peniteat.xxvij.diſt.ſi vir. Dicūt quidā ꝓ hoc.c.ꝙ poſtq̄ cōtrahit:abſolutus eſt a voto; ſed faciet penitentiā de voto violato:⁊ pōt nedū reddere debitū:ſed exigere. Sed hoc non credo ꝙ abſoluat̃ a voto:nec ꝙ poſſit petere debitū: qꝛ quantū ad ſe adhuc votū tenet:vt nō exigat.op.arg.ex̃ de iureiurā.quāto.vbi dicit̃ ꝙ iuramentū obſeruari debet quatenus pōt: ſed ius matrimonij nō cōpellit debitū exigere:qꝛ hoc libertatis eſt:ſed compellit eum reddere. Unde dicēdū eſt ꝙ pōt ſine peccato ſoluere:qꝛ ad hoc eſt obligatus:ſed nō pōt ſine pctō petere:qꝛ faceret contra ꝓmiſſum:et ſic cōtra cōſcientiā:et edificaret ad gehennā. ex̃ de ſen.excō.inquiſitioni.cū ſimi. Et iſtius ſentētie fuerūt Innoc.et Bern.⁊ Jo.ex̃ de cōuer.cōiu.quidā.⁊.c.accedēs.in gloſ.ij.que fuit gloſ. Jo. de hoc etiā no.xxvij.q.ij.agathoſa. Itē vouentibus virginitatē nō ſolū nubere/ſed velle nubere eſt damnabile.xxvij.diſ.vouētibus. Uirgines poſt conſecrationē nubētes adultere ſunt ⁊ inceſte ⁊ ſacrilege. xxvij.diſt.c.vlti.xxvij.q.j.virginibus. Profeſ a virginitatē iudicans nuptias anathema ſit.xxx.diſt.ſi quis ꝓpter.⁊.c.

An pmo⸗ ... eri poſ⸗ ... qui cū ... nica⸗ ... ſp̄it.

ſi quis vel.et.xxxj.diſt.quicūq;. ¶ F Quid ſi aliquis foꝛnicariā defloꝛauit:cū qua poſtmodū contraxit:nūquid poterit poſtmodū pꝛomoueri? Tenet Jo.t.⁊ Ber.Bar.bu.r. in ſua queſtione dn̄icali que incipit/aliquis cognouit virginē. Et Ray.⁊ Jo.an.in.c.clerici qui.de vi.⁊ hone.cle.lib.vj.ꝙ talis poterit ꝓmoueri poſt moꝛtē iſtius. vt no.xxx.q.v.qualis.de cleri.cōiu.ſane.de biga.debitum. in vlti.gloſ. Ego aūt poſt Hugo.et Oſtiē.⁊ Jo.de ſinito et Archidia. teneo cōtra.ꝙ talis tāq̄ bigamus nō valeat pꝛomoueri.⁊ hoc per illa.c.expꝛeſſa.xxviij.di.qꝛ ſunt.ibi. Nec eā virginē perueniſſe ad eū.xxxij.diſt.nemo.ibi. Unicā ⁊ virginē vxorē habuerit.vbi de hoc.⁊.xxxiij.diſt.maritū.ibi. Nec cū quidē qui vnā cōcubinā ⁊c.vbi de hoc.⁊.xxxiiij.di. curādū.ibi. Qui vxoꝛē virginem non duxerit.⁊.c.ſeq. pꝛecipimus.ibi. Qui virginē nō eſt ſoꝛtitus vxoꝛem.⁊.lxxvij.diſt.quicūq;. ibi. Una tantū et ea quā virginē cōmuni per ſacerdotē benedictione percepit vxoꝛe contētus.⁊.xxx.q.v.qualis.ibi. Uirgo caſta ⁊ deſpōſata in virginitate.⁊ pall.c.clerici.ibi. qui cū vnicis ⁊ virginibus cōtraxerūt.vbi tacite iure nouo videt̃ hec opinio appꝛobari. Ratio eſt ꝓpter pꝛerogatiuā matrimonij:qꝛ maritus eſt talis coꝛrupte:⁊ nō agit̃ hic de peccato:ſed de ſacramēti ſanctitate.xxvj.diſ.acutius. Alia ratio valida ſm Archidia.eſt qꝛ carnis cōmiſtio ſignificat confoꝛmitatē diuine ⁊ humane nature:que contracta fuit in vtero virginali: factā per myſteriū incarnationis. ex̃ de biga.debitū. Quū ergo hoc factū fuerit in vtero virginali:vt actus conſummatus id ſignificet: opoꝛtet ꝙ conſummatio ſit facta in vtero virginali:qđ eſſe nō poteſt ſi antea eam coꝛrupiſſet.et ad hoc etiā facit.xxxij.diſt. ſeriatim.ibi. Uxoꝛem ducere virginē ⁊c. In hac ſentētia etiam reſidet Hoſ.in pꝛeall.c.ſane. Et ratio eſt ſm eū qꝛ incipit eſſe maritus coꝛrupte.vt in iuribus pꝛedictis.de hoc no. Archidi. in pall.c.nemo.⁊.c.qualis.⁊.c.clerici qui.li.vj.

An abbatiſſam opoꝛteat eſſe virginē.

¶ G Itē hic quero an abbatiſſa debeat eſſe virgo? Et caſus expꝛeſſus eſt ꝙ ſic.xx.q.j.iuuēculas.⁊ no.xxxj.q.j.quō.in gloſ.non ideo.et ꝓ hoc facit.j.q.vij.ſi quis oēm.ibi. Nouimus peccatricem pꝛius Mariā. poſt conuerſionē q̄uis ſancta et caſta:tn̄ inter diaconiſſas cōputata non eſt.facit.xxvij.diſt.c.vlti. Sed cōtra videtur qꝛ coꝛrupta poteſt eſſe diaconiſſa. xxviij.q.j.ſi quis rapuerit.in ſi.facit.lxxviij.diſt.nemo pꝛeſbyter. Dico ꝙ de bono et equo eſt et honeſto/ꝙ abbatiſſa ſit virgo:qꝛ virginibus habet pꝛeeſſe:⁊ ad virginitatē hoꝛtari:qđ coꝛrupte ſic nō cōpetit.arg.op.xxv.di.c.vlti.⁊.xxvj.diſt.c.vlti.lxj.diſt.c.ij.in ſi. Uidua tn̄ hodie de facto abbatiſſa ſit ⁊ fieri pōt.arg.ex̃ de eta.et quali.tuam. Et tunc ſm Hugo.cōſecranda non eſt.xxvj.diſt.acutius. Et in hac ſententia videtur eſſe Archidia.in pꝛeall.c. iuuēculas. Dicunt̃ aūt virgines a viroꝛe. vel dicta eſt virgo a viridioꝛi etate. vel ab incoꝛruptione quaſi virago.ꝙ adhuc ignoꝛat feminеā paſſionē.ſm Papi. Et dicitur virago a viro/quaſi vir ſit ⁊ virū agit. ſm Hugui.in deriuationibus.argu.ad hoc xxxij.q.vij.§.ſed illud.ver. hic ſi quis. Cū virgine cōmittit̃ ſtupꝛū pꝛopꝛie etiam volūtate vtriuſq;.xxxvij.q.j.§.cū ergo.ver.ſtupꝛum. ex̃ de adulte.c.ij.et ibi no.in.j. de ciuitate dei/ ꝙ mēbꝛa illa poſſunt diuerſis caſibus vulnerata vim perpeti:et medici aliquando ſaluti opitulantes hec ibi faciunt que hoꝛret aſpectus. Obſtetrix virginis cuiuſdā integritatem manu velut exploꝛās dum inſpicit:perdit. Nō opinoꝛ quēq̄ tam ſtulte ſapere:vt huic periſſe aliquid exiſtimet: etiam de ipſius coꝛpoꝛis ſanctitate: q̄uis membꝛi illius integritatem iam perdidit. Ita ergo virginitas nō conſiſtit in carnis incoꝛruptione. Pꝛeterea coꝛruptio carnis maxime in ſeminis reſolutione conſiſtit:que poteſt fieri ſine concubitu:ſiue in doꝛmiendo.vj.diſt.teſtamentum. ſiue in vigilando.ſed ſine concubitu nō videtur perdi virginitas. Dicit enim Augu.in lib. de virginitate/ꝙ virginalis integritas et per piam continentiam ab omni concubitu immunitas angelica poꝛtio eſt. Sed contra eſt qđ Augu.in eodem lib.dicit/ꝙ virginitas eſt continentia in qua integritas carnis ipſi creatoꝛi anime ⁊ carnis vouetur/cōſecratur/ſeruatur. Dicendum ꝙ pudicitia virginalis ſicut et quelibet virtus eſt quidem eſſentialiter in anima naturaliter:et ſubſequenter in carne.vnde Augu.dicit in libꝛo de virginitate/ꝙ virginitas in carne ſeruetur: ac per hoc coꝛpoꝛalis:ſed tamen ſpiritualis eſt quam vouet ⁊ ſeruat continentia pietatis. Ad hanc ſolutionem faciunt. xxxij. q.v. ita ne.c. de pudicitia. et.c. ille. Delectatio autem que eſt ex ſeminis reſolutiōe dupliciter poteſt cōtingere. Uno modo vt pꝛocedat ex mentis pꝛopoſito: ſiue fiat per concubitum/ſiue ſine cōcubitu. Matthei.v.ad hoc facit.xxxij. q.v. ſicut peccatum. et.c.qui viderit. xxvij. q.j. nec aliqua. Alio modo poteſt pꝛouenire pꝛeter pꝛopoſitum mentis: vel in doꝛmiendo/vel per violentiam illatam cui mens non conſentit: q̄uis caro delectationem experiatur: vel etiam ex infirmitate. vt patet in ijs qui fluxum ſanguinis vel ſeminis patiuntur. Et ſic nō perditur virginitas:quia talis pollutio non accidit ex pꝛopoſito quod virginitas excludit. Ad hoc faciunt omnia capitula.xxxij.q.v.a pꝛincipio vſq; ad.§. ſequen. q̄uis. ¶ Ad ſecundum videtur ꝙ virginitas ſit illicita. quia contra pꝛeceptum dei Geneſ.j. Creſcite et multiplicamini ⁊c. Item ſm maximum Ualerium ſm leges antiquoꝛum puniebantur qui celibem vitam ducebant. Et Auguſtinus ait de Platone ꝙ in vera religione ſacrificabat vt perpetua eius continentia tanq̄ peccatum abhoꝛreretur. Sed dicendum ꝙ virginitas eſt licita et perfecta: quia nullum peccatum cadit ſub conſilio. dicitur enim.j. ad Coꝛinthios.vij.cap. De virginibus

autem preceptum domini non habeo: conſilium autē do. xxviij.q.j.ſic enim. Hoc autem conſilium eſt vt liberius diuine cōtemplationi vacetur.j.ad Corinth.vij. Mulier innupta ⁊ virgo cogitat que domini ſunt: vt ſit ſancta in corpore et ſpiritu. Preceptum aūt illud Geñ. Creſcite ⁊ multiplicamini. reſpicit totam multitudinem hominū. Cui neceſſarium eſt non ſolum ꝙ multiplicetur corporaliter: ſed ſpiritualiter. quia ſm Ambro. Nuptie replent terram. Virginitas paradiſum. xxxij.q.j.nuptie. facit.xxxiij.q.v.tūc ſaluabitur.

An virginitas dicēda ſit virtus.

¶ Ad tertium dicendum ꝙ non videtur ꝙ virginitas ſit virtus: quia omnis virtus per penitentiam reparatur. arg.l.diſt.ferrum. ſed virginitas non reparatur per penitentiā.xxxij.q.v.ſi paulus. Preterea nulla virtus perditur ſine peccato: ſed virginitas perditur ſine peccato: q: per matrimonium. ergo ⁊c. Sed cōtra eſt quod dicit Ambro. in lib. de virginitate. Inuitat virginitatis amor vt aliquid de virginitate dicamus: ne veluti tranſitu quodam perſtricta videatur: que principalis eſt virtus. Dicendum ſm Tho. ꝙ virginitas eſt quedā ſpecialis virtus: habens ſe ad caſtitatem ſicut magnificētia ad liberalitatē. Et hoc facit propoſitum ſanctum ab omni actu venereo abſtinendi. Augu. in lib. de virginitate. Nec nos in virginibus predicamus ꝙ virgines ſunt: ſed ꝙ deo dicata pia continentia virgines ſunt. Qr virtus ſit virginitas clarū eſt in preallē. c. de pudicitia. et. c. ita ne. xxxij.q.v. Ad illud quod dicitur ꝙ non reparatur per penitentiam: dicendum eſt. Per penitentiam reparatur quātum ad illud quod eſt formale in virtute: non autem quantum ad id quod eſt materiale in ipſa. Circa materiam autē virginitatis eſt aliquid qđ miraculoſe poterit diuinitus reparari: ſcꝫ integritas membri. quam dicimus accidētaliter ſe habere ad virginitatē. Aliud autem eſt quod nec miraculo reparari poteſt: vt. ſ. qui expertus eſt voluptatem veneream fiat nō expertus. Non enim deus poteſt facere vt ea que ſunt facta non ſint facta. ſm Tho. vide quod legitur ⁊ no. xxxij.q.v.ſi paulus. ibi. Quum omnia poſſit deus: ſuſcitare virginem non poteſt poſt ruinam. et in gloſ. ideo dicit. ¶ Ad illud quod dicitur ꝙ perditur ſine peccato. Ad hoc dicendum ꝙ quum ſit virtus: nūꝙ perditur ſine peccato: quia caſtitas eſt ſuo modo cū propria vxore. xxxi. diſt. in cena. facit. xxxij.q.ij.§.j. ver. beata.

An virginitas matrimonio ſit preferenda.

¶ Ad quartū videtur ꝙ virginitas non ſit excellentior matrimonio. dicit enim Augu. in lib. de bono cōiugali. Non impar meritum continentie eſt in Ioāne qui nullas expertus eſt nuptias: ⁊ in Abraam qui filios generauit. facit. xxxij.q.iiij. quis ignoret. de peni. diſt.ij. ſi enim. ver. memento. Item coniugium ordinatur ad bonū commune: ſed virginitas ad bonum priuatum: ſed commune preferendum eſt. vij.q.j. ſcias. cum concor. Augu. in lib. de bono cōiugali. Quod eſt cibus ad ſalutē hominis. hoc eſt concubitus ad ſalutem humani generis. virginitas ordinatur ad bonum ſpeciale: vt vitent tribulationē quam ſuſtinent coniugati. j. ad Corinth. vij. Sed cōtra eſt quod dicit Augu. in lib. de virginitate. Certa ratione ⁊ ſanctarum ſcripturarū authoritate nec peccatū eſſe nuptias inuenimus: nec eas bono vel virginalis continētie / vel etiam vidualis equamus. Hiero. ad Pammachium. Tantum intereſt inter nuptias et virginitatem: quantū inter nō peccare et benefacere: immo (vt leuius dicamus) quantū inter bonū ⁊ melius. illa cōparatur ſpinis: iſta roſis. ¶ Reſpondendū eſt ꝙ ſicut patet in lib. Hiero. contra Iouinianum: hic error fuit Iouiniani: qui poſuit virginitatem nō eſſe matrimonio preferendā. qui error ponitur. xxiiij.q.iij. quidam. ver. Iouinianiſte. Qui quidem precipue deſtruitur exemplo chriſti: qui matrem virginē elegit: et ipſa virginitatem ſeruauit. Et ex doctrina apoſtoli qui. j. ad Cor. vij. virginitatē cōſuluit tāꝙ melius bonum. Et ratione / q: bonū diuinū eſt potius bono humano. Tum q: bonū anime prefertur bono corporis. xij.q.j. ſcimus. xxxviij. di. ſedulo. Tum q: bonū contēplatiue vite profertur bono actiue. ex̄ de regu. licet. Virginitas aūt ordinatur ad bonum anime ſm vitam contemplatiuā: que eſt cogitare ea que ſunt dei. coniugium autē ordinatur ad bonum corporis: qđ eſt multiplicatio generis humani: et pertinet ad vitā actiuā: quia mulier et vir in matrimonio viuētes / neceſſe habent cogitare que ſunt mūdi. vt patet per Apoſtolū. j. ad Cor. vij. vnde indubitanter virginitas preferenda eſt continētie coniugali. Ad illud de coniugio Abraam dicendum ꝙ meritum non ſolū penſatur ex genere actus: ſed magis ex animo operanti. Habuit autē Abraam animum ſic diſpoſitum vt paratus eſſet virginitatē ſeruare: ſi tēpori fuiſſet congruum. quia ſm Augu. in lib. de bono cōiugali. Abraā in habitu habuit cōtinentiā quā in opere Ioānes habuit. Ad aliud dicendum ꝙ bonum commune potius ſit bono priuato: ſi ſit eiuſdem generis: ſed poteſt eſſe ꝙ bonū priuatum ſit melius ſm genus ſuū. Et hoc modo virginitas deo dicata prefertur fecūditati carnali. vnde Augu. in lib. de virginitate dicit / ꝙ fecunditas carnis etiam illarū que in hoc tēpore nihil aliud in cōiugio ꝙ prolē requirūt quā mancipēt chriſto: ꝓ amiſſa virginitate cōpēſari non poſſe credenda eſt.

Utrū virginitas ſit virtutū excellētiſſima.

¶ Ad quintū videtur ꝙ virginitas ſit maxima virtutū. vnde Cyprianus dicit ꝙ eſt illuſtrior portio gregis chriſti. Itē maxima eſt virtus cui maximū debetur premiū: ſed fructus cēteſimus debetur virginitati. Mat. xiij. in gloſ. Preterea tāto virtus maior eſt: quanto per eā aliquis amplius chriſto cōformaꝝ: ſed maxime aliqs chriſto per virginitatē conformaꝝ. Apoč. xiiij. d: de virginibus ꝙ ſequūtur agnū: et cantāt canticū nouū ⁊c. Sed Aug. cōtra in lib. de virginitate videꝝ dicere. Nemo quantū puto auſus fuit virginitatē preferre monaſterio. Et in eodē lib. dicit. Preclariſſimū teſtimoniū ꝓhibet eccleſiaſtica authoritas in qua fidelibus nomē ſit quo loco martyres et quo defuncte ſanctimoniales ad altaris ſacramenta recitenꝝ. Per qđ daꝝ intelligi ꝙ martyriū virginitati preferꝝ: ⁊ ſimiliter monaſterij ſtatus. ¶ Rñdeo ꝙ aliqđ pōt dici excellētiſſimū dupliciter. Uno modo in aliquo gñe. et ſic virginitas eſt excellētiſſima. ſ. in genere caſtitatis. trāſcēdit enī caſtitatē vidualē ⁊ coniugalē. Et q: caſtitati attribuiꝝ decor: ideo virginitati ꝑ cōſequens attribuiꝝ maxima pulchritudo ⁊ excellētiſſima. Unde Amb. dicit in lib. de virginitate. Pulchritudinē qs pōt maiorē exiſtimare decore virginis que amaꝝ a rege: ꝓbaꝝ a iudice: cōſecraꝝ deo: ſemꝑ ſpōſa: ſemꝑ innupta: ⁊ ſic loquūtur prima ar. Alio modo pōt dici aliqđ excellētiſſimū ſimpliciter. ⁊ ſic virginitas nō eſt excellētiſſima virtutū. Semꝑ enī finis excellit id qđ eſt ad finē: ⁊ quāto aliqđ efficacius ordinaꝝ ad finē: tāto meliꝰ eſt. Finis aūt ex quo virginitas laudabilis reddiꝝ: eſt vacare rebus diuinis. vt dicit Apłs. ⁊ dictū eſt. ſ. Vñ ipe virtutes theologice ⁊ etiam virtus religionis / quarū actus eſt ipſa occupatio circa res diuinas: preferunꝝ virginitati. Similiter ⁊ vehemētius operanꝝ ad hoc ꝙ inhereāt deo martyres: qui ad hoc poſtponūt propriā vitā: et viuentes in monaſterijs: qui ad hoc poſtponunt propriā voluntatē ⁊ oīa que pñt habere: ꝙ virgines: que ad hoc poſtponunt venereas voluptates: ⁊ ideo ſimpliciter virginitas nō eſt maxima virtutū. Illud de Cypriano verū eſt ꝑ cōparationē ad viduas ⁊ cōiugatas. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ cēteſimus fructus attribuiꝝ virginitati. ſm Hiero. ꝓpter excellētiā quā hꝫ ad viduitatē cui debetur. lx. ⁊ ad matrimoniū cui debetur. xxx. Sed ſicut Augu. dicit in lib. de queſtionibus euangelij. Cēteſimus fructus eſt martyrum. ſexageſimus virginū. trigeſimus cōiugatoꝝ. ¶ Ad aliud dicēdū eſt ꝙ virgines ſequūtur agnū quocūꝗ ierit: q: imitātur chriſtū nō ſolū in integritate mētis: ſꝫ etiā in integritate carnis. vt dicit Aug. in li. de virgini. ⁊ ideo in pluribus ſequunꝝ agnū. nō tñ oportet ꝙ magis de propinquo: q: alie virtutes faciūt ꝓpinquius inherere deo ꝑ imitationē mētis. Canticū aūt nouū qđ ſole virgines cātāt: eſt gaudiū qđ habēt de integritate carnis ſeruata. ſm Grego. et. ſ. dixi. Et ſuper illud Apoč. xiiij. Cātabūt cāticū nouū. dicit gloſ. interlinearis. i. de integritate aīe ⁊ corporis exultant.

¶ H

Excellentia

Uirginalis excellentie teſtimonia.

Excellentia autem virginum et dignitas ſic ſumpta ſicut dictū eſt/quadruplicirer manifeſtaṫ. Pꝛimo qꝛ ipſe ſunt ſingulares ſponſe eterni regis ſicut dicebat beata Magne virgo. vnde Ambꝛo. ſ. §. pꝛimo ꝟ. Reſpondeo. Pulchꝛitudinē quis pōt ⁊c. Secūdo quia cōparatur angelis. vt dictū eſt. ſ. ſepe. Ambꝛo. Uirginitas cōditionem humane nature ſupergrediṫ. per quā hoīes angelis aſſociantṫ. maioꝛ eſt tamen victoꝛia virginū ꝙ̄ angelorum. angeli em̄ ſine carne viuunt: virgines vero in carne triumphant. Tertio qꝛ illuſtrioꝛes ſunt fidelibꝰ vniuerſis. Cypꝛianꝰ. Uirginitas eſt flos eccleſiaſtici germinis: decꝰ atqꝫ oꝛnamentū gratie ſpūalis: lete indoles laudis/ ⁊ honoꝛis: opus integrum atqꝫ incoꝛruptum dei: imago rurſus dei: ſanctimonia dei: illuſtrioꝛ poꝛtio gregis chꝛiſti. Quarto qꝛ pꝛeferūtur cōiugatis vt dictū eſt. Hec autem excellentia quam habet virginitas reſpectu copule coniugalis: pꝫ ex multiplici cōparatione ad ipſam. Illa em̄ impinguat ventrem: iſta mentē. Augu. Generoſiꝰ elegit in carne vitā iam imitari angeloꝝ: ꝙ̄ ex carne numerū augere moꝛtalium. ¶ I Siquis ſeduxerit virginē: cōcubueritqꝫ cuꝫ ea: dotabit eā habebitqꝫ vxoꝛem. Si vero pater dare noluerit: reddet pecuniam iuxta modū dotis quā virgines accipere conſueuerūt. Exo. xxij. et de adul. c. j. ⁊. ij. xxxvj. q. ij. tria. Qui per vim defloꝛat ꝟginē: capite punitur. inſti. de publi. iudi. §. ſi autē. Si autē attentat ſacratam virgineꝫ etiā ad matrimoniū: ſimiliter capite punitur. de peni. diſt. j. in. l. canonizata. ſiqs non dicā. ⁊. xxxvj. q. ij. ſiquis. ij. Canones execrantur. xxxvj. q. ij. raptoꝛes. c. ſiquis virginē. De triplici genere eunuchoꝝ. Mat. xix. et

Uirginalis puritas plurimū labefacta eſt.

xxxiij. q. v. tunc ſaluabiṫ. alꝰs eſt ſub. c. q̄ ſitit. ¶ K Quomodo autem ſtatus virginalis puriſſimus in ecclia ſancta quodāmodo cecidit a ſua puritate clarum eſt: quia ſacrate virgines in monaſterijs aut coꝛpoꝛaliter per peſſimas familiaritates ⁊ carnales ſeculariū clericoꝝ et maxime religioſoꝛum quoꝛūdam deuotiones/aut per coꝛruptos ſenſus ⁊ menteꝫ libidinoſam ſpūaliter coꝛruerunt. Alique etiam earū pꝛimā fidem irritam facientes. xxvij. q. j. c. j. ⁊. ij. ſe inceſtis ⁊ adulterinis et ſacrilegis nuptijs tradiderūt: aliqꝫ etiā in ſemetipſis indicēdā turpitudineꝫ ſceleſtiſſimis ⁊ execrabilibꝰ modis et actibus operantes Alie etiā virgines in ſeculo ſe voto chꝛiſto in virginitate ſeruire vouētes/et alie virgines maritande male a parētibus cuſtodite modis ſimilibus coꝛruerunt: ⁊ in virginitate deſponſate non fuerunt. ſed floꝛem virginitatis impudici alij rapuerunt. vt pꝛophetie antique de ruina virginum iſto tempoꝛe ſint complete. Thꝛen. j. Uirgines eiꝰ ſqualide. ibi expoſui. in iſta. ij. parte in arti. iiij. in litera deleth. Et ibi. Uirgines abierunt in captiuitatem. ibi expoſui in litera Sade. in. iiij. ar. Et Thꝛeno. ij. Deſtruxit in furoꝛe ſuo munitiones virginis iuda. ibi expoſui in litera beth. in. v. ar. Et ibi. Abiecerunt in terra capita ſua virgines hieruſalem. ibi expoſui in litera Ioth. in ar. ⁊ ibi. Cui exequabo te: ⁊ conſolaboꝛ te virgo filia ſion? et. j. Quis meditabitur tui? ibi expoſui. ⁊ ibi. Uirgines mee ceciderunt in gladio. ibi expoſui. Humiliate ſunt virgines per coꝛruptionē. Thꝛen. v. ibi. Mulieres in ſion humiliauerunt: ⁊ virgines in ciuitatibus Iuda. ibi expoſui in oꝛatione Hiere. Recoꝛdare. i. viij. ar. ¶ L Uere hodie virgines ad incremētū nō ſunt perducte. Eſa. xxiij. circa pꝛi. ⁊ ibi. Non adijcies vltra vt gloꝛieris calumniā ſuſtinens virgo filia ſidonis. Oblita eſt hodie virgo oꝛnamenti ſui ſcilicet pudicitie. Hiere. ij. Hodie multe ꝟgines filie Babylonis. i. ꝯfuſiōis/qbꝰ diciṫ Eſa. xlvij. Deſcende: ſede in puluere virgo filia Babylonis. non eſt ſoliū ⁊c. que verba ponuntur ⁊ exponūtur. xxxij. q. v. ſi paulus. Hiero. Perijt ergo ⁊ mente virginitas. Iſte virgines ſunt male virgines carne ⁊ non ſpiritu. virgines ſtulte q̄ oleū nō habētes excluduntur a ſpōſo. Si autē ⁊ ille q̄ virgines ſunt ob alias tamen culpas virginitate coꝛpoꝝ nō ſaluantur: qd fiet illis que pꝛoſtituerūt membꝛa chꝛiſti: et mutauerunt templū ſanctiſpiritus in lupanar? xxxij. q. v. ſi paulus. Itē de iſtis malis virginibus Cypꝛianus. Si incoꝛrupta inuēta fuerit virgo ea parte qua mulier poteſt eſſe: poterit tamen ex alia parte coꝛpoꝛis peccaſſe que coꝛrumpi poteſt: ⁊ tamen inſpici non poteſt. certe ipſe concubitus. ipſe cōplexus. ipſa cōfabulatio ⁊ oſculatio ⁊ coniacentium duorum turpis et feda doꝛmitio quantum dedecoꝛis ⁊ criminis confitetur? Si ſuperueniens maritus ſponſam ſuā iacentem cum altero videat: nōne indignatur ⁊ fremit: ⁊ per zeli doloꝛem poꝛtat gladium in manu ſua? ⁊ chꝛiſtus dominus ⁊ iudex noſter quum virginem ſuam dicatā ſibi ⁊ ſanctitati ſue deſtinatam iacere cum altero cernit: quātum indignatur ei et iraſcitur. xxvij. q. j. nec aliqua. Qui autem cum muliere ſanctificata mechatus fuerit: deponēdus eſt ſi eſt clericus. ſi laicus: excōmunicandus. xxvij. q. j. ſiquis epiſcopus. Innocen. Si apoſtolus. j. ad Timo. v. illas que a pꝛopoſito viduitatis diſcederent/dixit eas habere damnationem: quia pꝛimam fidem irritam fecerunt quanto magis virgines que pactionis ſue fidem minime ſeruarunt. xxvij. q. j. he vero. De his etiam malis virginibus deo ſanctificatis ⁊ de pena earū quū coꝛruūt ⁊ earū coꝛruptoꝛibꝰ. xxvij. q. j. ipudicas. cū. ij. c. ſeq. c. ſiquis ſacro c. ſiqua virgo. c. diaconiſſam. c. quotquot. c. virgines. c. ſiquis rapuerit. De ꝓhibita familiaritate ⁊ periculoſa monacharum. xiij. q. ij. diffinimus. c. in decima actiōe. Et clericoꝝ. lxxxj. diſt. ad reatū epiſcopi.

¶ Articulus. lxxxiiij.

Expedito longe late:

ꝙ tractatu fundamēti omniū ſtatuum in eccleſia ſancta dei ⁊ eoꝝ quantum ad vitam ⁊ puritatem in hac lachꝛymabili tempoꝛe infelici vniuerſali ruina: qꝛ ſcribitur. ij. Paralipo. vij. ꝙ quum templum cōpleſſet Salomon fundens pꝛeces: deſcendit ignis de celo: ⁊ deuoꝛauit holocauſta ⁊ victimas. Ideo in fine iſtius operis qꝺ chꝛiſtus Salomon pacificus rex. ex in pꝛohem̄. decre. rex pacificus. gratia ſua incepit: ⁊ perfecte cōpleuit: matrē meam vniuerſalem eccleſiam gemitibus ⁊ ſuſpirijs genuflexus humiliter interpello: ꝙ pꝛeces magis mentales ꝙ̄ vocales. de con. di. v. mediocriter. fundat ad ſponſum ſuum. Eph. v. xxvij. q. j. nuptiarum. chꝛiſtum. ꝙ ſicut in eccleſia pꝛimitiua miſit ignem. i. ſpiritumſanctum ſuper eam cū ſeptem ſuis donis. Act. ij. de conſe. di. iiij. pꝛopꝛie. xxiij. q. iiij. ea vindicta. vt eam ſibi ſacroſanctum tabernaculū conſecraret: eam mundans illuminās foꝛtificans ⁊ in ſua gratia igniens et confirmans: ſic miſertus eius quaſi vidue bonis filijs. Luc. vij. de peni. diſt. j. impoꝛtuna. in tanta eius vite ruina mittat iterum ſpiritusſancti gratiam cum ſuis donis ſuper eam ad eam mūdandam ⁊ ſibi ſponſam legitimā conſecrandam non habentem maculam neqꝫ rugam. ad Ephe. v. xxxij. q. iiij. recurrat. ¶ A Et ideo in calce iſtius operis de. vij. donis ſpiritusſancti de quibus Eſa. xj. in pꝛin. de quibꝰ multi alij tractauerūt: ſed de allegationibus iuris ſe non intromiſerunt: cum iuriū fundamento bꝛeuiter adnotabo. vt per eius gratiam in ſancto ſuo ſtatu antiquo et debito refoꝛmetur: ⁊ placeat ſponſo ſacrificium ſponſe: ſicut a diebus antiquis. Malach. iij. l. di. purgabit. qꝺ tempus ante aduentum beſtie. Apoca. xj. ⁊. xiij. antichꝛiſti pꝛoculdubio eſt venturum. Et ſicut ſponſus eius chꝛiſtus de ſpiritusſancto conceptus. Luc. j. ad menſuram ſpm̄ſanctum non recepit. Ioan. iij. ſed ſuper eum plenitudo deſcendit ⁊ manſit Ioan. j. et requieuit cum donis ſuis. vt pꝛe. c. Eſa. xj. ſic et ipſa ſancta eccleſia ſponſa ſua ſm̄ ſuam menſuram recipiat dona eius: ⁊ renouetur per eum. vt dicatur pſ. xlv. Sanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus. ¶ Effectus autem ſpiritusſancti rectiſſime dona vocātur ⁊ ſeptifoꝛmis gratia ſpiritusſancti. Quum enim ſpiritusſanctus bonitas. Sapiē. x. ſit/ſe ⁊ ſua liberaliſſime cōmunicans: ideo

Spiritusſancti dona.

ſanctum donum ab eo eſt. Jaco.j.i.q.ij.ꝙ pia. Aug. Magna eſt dei miſericoꝛdia. donum dat equale ſibi. nam ſpiritusſanctus donum eſt in quo dantur liberaliſſime cetera dona. ideo ſpiritusſancti rectiſſime dona vocantur. Noīe enim doni gratitudo vel liberalitas inſinuatur. Donū enī iuxta verbum ſapiētis eſt datio irreddibilis: que fit ſine ſpe retributionis. Seneca in li. de beneficijs. Nō eſt beneficium quod in queſtum mittitur. Idem. Si deum imitaris: da beneficia gratis. ad hec ex̄ de dona. c.j. Et differentia eſt inter donū: quod eſt genus: ⁊ munus: quod eſt ſpecies. ff. de verbo. ſig. inter donū. nota. de ſimo. ⁊ ſi queſtiones. in gloſ. Aliud vocat̄ etiam ſeptifoꝛmis gratia: Gratia autem dicitur ꝙ gratis. ad Tit. j. Ro. xi. datur. j.q.j. gratia. Hec ſeptem dona. dicuntur ſeptem ſtelle: in dextera chꝛiſti. Apoca. j. ⁊ dicuntur ſtelle: quia noctem pꝛeſentis ignoꝛantie illuminant. ⁊ in dextera chꝛiſti: quia per eum omnia dona collata ſunt. Jo. xvj. Quum venerit paracletus ⁊c. Ephe. iiij. Dedit dona hominibus. Septē lucerne. Exo. xxvj. Facies ſeptem lucernas: ⁊ pones eas ſuper candelabꝛū. gloſ. ſeptē lucerne ſunt ſeptē dona ſpiritusſancti: q̄ in chꝛiſto ſemper manſerunt: ⁊ fidelib⁹ ſm voluntatem eius diſtributa ſunt. Septem lampades. Apoca. iiij. Zacharie. iij. Septem crines Samſonis. Judi. xvj. Hec ſeptē dona opponuntur ſeptē malis huius mundi: q̄ ſunt ſtultitia / hebetudo / pꝛecipitatio / inanis timoꝛ / ignoꝛātia / duritia / ſuperbia. Contra malum ſuperbie timoꝛ: qui humiliat. Contra duritiam pietas. Contra timoꝛem inanē foꝛtitudo. Contra ſtultitiam ſcientia. Contra hebetudinem intellectus. Contra pꝛecipitationem conſilium. Contra ignoꝛantiam ſapientia. Iſte ſunt ſeptem columne q̄ ſuſtētant domū ſanctam eccleſie. Pꝛouer. ix. Sapiētia ſcilicet chꝛiſtus edificauit ſibi domū. ſcilicet eccleſiam. quum dixit. Et ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meā. Mat. xvj. xix. di. ita. Excidit in ea columnas ſeptē dona ſpiritusſancti / expellentes ſeptē ſpiritus imūdos. Luc. xi. ⁊ Mat. xij. Superbiam expellit timoꝛ: q2 coꝛ humiliat. Pietas inuidiā: q2 bona cōmunicat. Scientia iram: quia animā illuminat. Foꝛtitudo acidiam: q2 toꝛpoꝛem expellit. Conſiliū auaritiam: q2 dat pauperibus ſuperflua. Intellectus gulam: quia eam temperat. Sapiētia luxuriam: quia guſtato ſpiritu caro deſipit. Et nota ꝙ a dono timoꝛis ſapientia inchoatur. Eccleſiaſtici. j. ⁊ dono ſapientie perficitur. donis vero medijs pꝛoficiendo ad conſummationem ſapientie appꝛopinquatur. Et nota ꝙ donū ſapientie ⁊ donum intellectus pertinent ad contemplatiuā. Dono enī intellectus cōtemplamur deum in creaturis. dono ſapiētie in ſe. Alia. v. dona pertinent ad actiuā.

Timoꝛ diuinus.

¶ B Pꝛimo igitur a timoꝛe domini incipiendum eſt. q2 initium ſapiētie timoꝛ domini. Eccl'i. j. Et pſ. cx. Initiū ſapientie timoꝛ domini. Scdm Aug. ſuper Joā. x. de mercenario. Timoꝛ eſt fuga mali ne ꝑdat que diligit. Fuga timoꝛis fuga eſt caute declinationis. Timoꝛ enī dum timet timetur. Philoſophus. Qui timet deum: omnia timent eum. qui vero deum non timet: omnia timet. Item Aug. in li. de ciui. dei. Timoꝛ eſt amoꝛ fugiens quod ei aduerſatur. Timoꝛ eſt expectatio futuri mali. Et notandum ꝙ ſpiritusſanctus per dona ſua. i. per ſuos effectus edificat iuſtitiam: q̄ conſtat ex ſeptē beatitudinibus de quibus Mat. v. ⁊ ex ſeptē virtutibus. tribus theologis: ſcilicet fide / ſpe / ⁊ charitate ⁊ quatuoꝛ cardinalibus / pꝛudētia / temperantia / foꝛtitudine / ⁊ iuſtitia. ⁊ hoc per ſimilitudinem quam habet cum igne in. vij.

Donoꝛū ſpiritusſancti cū igne ꝯparatio.

¶ Pꝛimo ꝙ ignis quod altum eſt / incinerat: ⁊ humiliat. ſic ſpiritus timoꝛis per humilitatem virtutē quam inducit coꝛ elatum: humiliat ⁊ depꝛimit: ⁊ in fide ſolidat. ⁊ ſic ſe omnib⁹ ſubijcit recolens illud Eccleſiaſtici. j. Qui ſine timoꝛe eſt non poterit iuſtificari. Scdo ignis conſolidat. ſic ſpiritus pietatis per virtutem manſuetudinis quam inducit ad omnem iniuriam ſuſtinendā patientem efficit. vnde dicit gloſ. ꝙ ſpiritusſanctus pietatis ſpecie patiendo coꝛroboꝛat. Eccleaſtici. ij. Depꝛime coꝛ tuum ſubaudi per timoꝛē. Et ſuſtine ſubaudi. per manſuetudinem. Tertio illuminat. ſic ſpiritus ſcientie per beatitudinem ⁊ virtutem que eſt luctus. nam quum quis videt ⁊ pꝛoximoꝛum miſeriam ⁊ celeſtis regni luget abſentiā. ⁊ ſic attenditur charitas ⁊ dilatatur. pſ. xli. Fuerunt mihi lachꝛyme mee panes die ac nocte ⁊c. Quarto ſemper ignis eſurit: ſic ſpūs foꝛtitudinis ſitim habet iuſtitie: et eſurit altioꝛem perfectiōis gradum. Quinto ignis omnibus ſe cōmunicat. ſic donum conſilij omnibus ſe exponit per virtutem miſericoꝛdie quaꝫ introducit: que ſe nulli in neceſſitate ſubtrahit. q2 miſericoꝛdia deus eſt victus. lxxxvj. di. non ſatis. Sexto purgat ⁊ mūdat ignis. ſic donum intellectus q2 intus legit īs interioꝛa mundat ⁊ parat virtutem munditie. Septimo ignis naturaliter ſurſum tendit. ſic donum ſapiētie per virtutem pacis quam introducit ſurſum ad meditandum celeſtia rapit. Sapiētia enim conſiſtit in cōtemplatione diuinoꝛum ⁊ ſupernorum. ideo roboꝛatur per hoc donum iuſtitia: que pacem pectoꝛis ſeruat ⁊ mētis quietem. Et nota ꝙ omnia dona ⁊ virtutes ad hoc tendunt: vt tranquillam reddant cōſcientiam. ſolus timoꝛ nititur vt eam ſemper ſolicitam faciat ⁊ ſuſpectā. Bern. Timoꝛe anima concutitur. conſcientia diſcutitur. letalis ſopoꝛ extinguitur. ſolicitudo incitat̄ amoꝛ domini cuſtoditur. Qui habet hanc gratiā: omnem odit iniquitatem. Sine hac gratia pꝛeuia gratiarum nullum bonum pullulare vel manere poteſt. Omne virtutū edificium ilico vertit̄ in pꝛecipitium: ſi huius gratie amiſerit pꝛeſidium.

Diuini timoꝛis cōmēdatio

¶ Ad commendationem diuini timoꝛis multa faciūt. Pꝛimo ſcriptura ſacra. Deutero. vj. Deum time. Joſue. x. Timete dominū. pſ. xxxiij. Timete dominū omnes ſancti eius. Luc. xij. idem Mat. x. Timete eum qui poſtꝙ occiderit habet poteſtatem mittere in gehennam vbi Ambꝛoſius. Moꝛs enim nature finis non pene eſt. ⁊ ideo moꝛtem ſupplicij coꝛpoꝛalis eſſe defectum: penam vero anime eſſe perpetuam. deumqꝫ ſolum metuendum cuius poteſtati non natura pꝛeſcribat: ſed eadem natura ſubiaceat. concludit dicens: Ita dico vobis hunc timete ⁊c. Secundo pꝛomiſſiones. Tobie. iiij. Habebis multa bona ſi timueris deum. Eccleſiaſtici. j. Timenti deum bene erit in extremis. ⁊ in die defunctionis ſue benedicetur. Tertio beatificatio. Pꝛouer. xxviij. Beat⁹ homo qui ſemper eſt pauidus. Eccleſiaſtici. xxv. Beatus homo cui datū eſt habere timoꝛem domini. Quarto excellentia quam tribuit ei ſcriptura inter oēs gratias. Eccl'i. xxv. Timoꝛ domini ſuper omnia ſe ſuperpoſuit. Bern. ſuper Can. In veritate didici nil eque efficax eſſe ad gratiam pꝛomerēdam / retinendam / recuperandam: ꝙ ſi omni tempoꝛe coram deo inueniaris non altum ſapere: ſed timere. Time ergo quum arriſerit gratia. Time quum abierit. Time quum denuo reuertetur. et hoc eſt ſemper pauidum eſſe. Quum adeſt time: ne non digne opereris ex ea. Si receſſerit: multo magis timendum, quia reliquit tecuſtodia tua. vbi enim deficit tibi gratia: deficis tu. dicente datoꝛe gratie Joan. xv. Sine me nihil poteſtis facere. Iā ſi gratia repꝛopitiata redierit: multo amplius tunc timendum ne foꝛte contingat recidiuum pati qđ vtriqꝫ deterius eſt. Luc. vj. de peni. diſt. iiij. refugientes. Quinto quia timoꝛ valde placet deo. pſ. xxxij. Ecce oculi domini ſuper metuētes eum. Eccl'i. xxxiiij. Oculi dn̄i ad timētes eum. Sexto q2 expellit peccatum: ⁊ multa bona alia operatur. Eccl'i. j. Timoꝛ domini expellit peccatum. Gregoꝛius. Pꝛaua mens ſi non pꝛius per timoꝛem auertitur ab aſſuetis vitijs: non emendatur. Hiero. Timoꝛ virtutum cuſtos eſt. quia ianitoꝛ coꝛdis. Securitas ad lapſum facilis. q2 q̇ timet deum: nihil negligit. Eccl's. vij. Bern. Timoꝛ domini omnium virtutum plenitudinem operatur: dum per iuſtitiam defert maioꝛi. per pꝛudentiā non credit ſe ſibi. per tēperantiam refugit aliena diſcutere. per foꝛtitudinem ſe totum obedientie ſubdit non diſcernende ſed adimplende. Hunc timoꝛem ſequitur ſpiritus. Itē mittit initium ſapi

entie. Prouer. j. Bern. Timor domini eſt initium ſapientie: quia tunc primo deus anime ſapit: quū eam ad timēdum afficit: non ad ſciendū inſtruit. Nihil melius ꝙ timor dei Eccli. xxiij. in fi. Qui timet deū: conuertitur ad cor ſuum. Eccli. xxj. Greg. Anchora mentis eſt pondus timoris. hominem fortē ad obediendum ⁊ promptū reddit. Idē. Timere deum/eſt nulla que facienda ſunt preterire. Eccli. ij. Qui timent deū cuſtodiunt mandata eius. Septimo vanam mundi delectationē cohibet: et friuolā atq; inſipidā reddit. dicens illud Apo. xiiij. Timete dñm: ⁊ date illi honorem. Octauo; ſentit deū. pſ. xxx. Quā magna multitudo dulcedinis tue domine: quā abſcondiſti timentibus te

¶ Sunt tres cauſe timoris. In conſpectu multorum peccata latentia. pſ. xviij. Delicta quis intelligit: Diuini iudicij incertitudo. quia quedam iudicantur ab hominibus bona: ⁊ a deo mala. Gregorius. Plerunq; ſordet in conſpectu interni iudicis: quod in intentione fulget operantis. Finalis vite incertitudo. q: qui modo eſt iuſtus: neſcit an perſeuerabit. Eccl's. ix. Sunt iuſti atq; ſapientes: ⁊ opera eorū in manu dei: ⁊ tamen neſcit homo vtrū amore an odio dignus ſit. ſed oīa ſeruantur in futurū incerta. ex de pur. ca. accepimꝰ. ibi. ⁊ ſi ſimplex. Et Job. ix. ⁊c. Ideo ſemper ⁊ vbiq; timendum eſt. q: de quolibet ſtatu damnātur aliqui. Mat. xxiiij. ⁊ Luce. xvij. Duo erunt in agro ⁊c. ⁊. j. Unus aſſumetur: alter relinqueť. Remigius. Tres ordines eccleſie demonſtrantur. Per duos in agro/ordo predicatorum: quibus cōmiſſus eſt ager eccleſie. Per duos in mola/ordo cōiugatorum: qui dum per diuerſas curas nunc ad hec nunc ad illa flectūtur: quaſi molā in circūitu trahunt. Per duos in lecto/ordo continentiū: quorū requies nomine lecti deſignatur. In ijs aūt ordinibus ſunt boni ⁊ mali. iuſti ⁊ iniuſti. ⁊ ideo ex eis quidā relinquuntur: ⁊ quidā aſſumunť. Ideo ſancti viri ſemper ⁊ vbiq; timēt ⁊ timore repletis nō eſt quo ſe ingerat ſuperbia. nec ſolū timent in malis: ſed etiam in bonis. Job. ix. Uerebar oīa opera mea. gloſ. etiam bona. Greg. Piarū mētium eſt ibi culpam timere: vbi culpa nō eſt. v. di. ad eius. ex de obſer. ie. c. ij. Greg. Si placere veraciter cupimus poſtq̄ peruerſa ſubegimus: ipſa etiam in nobis bene geſta timeamus. Idem. Juſti qđ agunt metuunt: dum caute conſiderant ante quantum iudicē ſtabunt. De timore plene habetur Eccli. j. et. ij. ibi vide. ¶ C. Species timoris ſunt ſeptem

Timor ſeptuplex.

¶ Primus naturalis. quo q̄s timet naturaliter nociuum nature. Hic timor nec eſt meritorius nec demeritoriꝰ: ſed indifferens. q: non ſubeſt libero arbitrio. Hoc timore timuit chriſtꝰ mortē naturaliter. Mar. xiiij. Mat. xxvj. Cepit ieſus pauere ⁊c. vbi Theophilus. Qui enī totū aſſumpſerat hominē: aſſumpſit ⁊ naturales hominis proprietates. pauere ⁊ tedere ⁊ contriſtari naturale eſt. nam homines naturaliter inuiti tēdūt ad mortē. vide qđ no. xj. q. iij. non ſolū. in gloſ. non remouet. quā aliqui libri non habēt. Item ibi. Triſtis eſt aīa mea vſq; ad mortē. Beda. Quaſi deus in corpore cōſtitutus fragilitatem carnis exponit vt eorū qui ſacramentū incarnationis obiurgant/excluderetur impietas. Nā qui corpus ſuſcepit: oīa debuit ſuſcipere q̄ corporis ſunt: vt eſuriret. Mat. iiij. Luc. iiij. ſitiret. Jo. iiij. ⁊. xviij. angeretur. contriſtaretur. Diuinitas enim per hos neſcit cōmutari affectus. ¶ Secūdus humanus quū ſcz aliquis plus debito timet corpori ſuo. hoc prohibetur Mat. x. Nolite timere eos ⁊c. xi. q. iij. nolite. Hoc ꝓuenit ex nimio amore preſentis vite. ¶ Tertius mundanus. quū quis timet de rebus mūdanis perdendis nimis ⁊ iſte multū cruciatur. Aug. Diuitie plus cruciant adepte timore amiſſionis: ꝙ cōcupite ardore adeptionis. Iſto timore iudei chriſtū occiderūt. Jo. xj. ¶ Quartus ſeruilis iſte non eſt in charitate. j. Jo. iiij. xxiij. q. vj. §. ex ijs. q: vt dicit Aug. hoc timore cōtinet hō a peccato ſolū ꝓpter gehēnam. vnde Augu. Inaniter putat victorē ſe eſſe peccati: q̄ timore nō peccat. q: ſi nō impletur foris negotiū male cupiditatis: ipſa tñ mala cupiditas intus eſt hoſtis: et ideo non facit qđ non licet fieri: q: non pōt impune fieri. ⁊ vellet nō eſſe iuſtitiam puniētē: ⁊ eā ſi poſſet auferret. Inimicus igitur iuſtitie eſt q̄ timore pene nō peccat. Amicus autem erit: ſi eiꝰ amore non peccet. In tali viuit peccādi voluntas: ⁊ ſequeretur opus: ſi ſequereť impunitas. Peccare non vult charitas: etiā ſi ſequať impunitas. Iſte timor non tantū pene eterne: ſed pene tēporalis metu retrahit a peccatis. vt patet in multis ſecularibꝰ ⁊ religioſis. ad hec di. iiij. facte ſunt. xxiij. q. v. non fruſtra. in ꝓhem. decre. rex pacificus. Iſte tamen timor ſeruilis charitatē introducit vt ſeta introducit filū ſm Aug. Nam creſcit charitas ſm eum: ⁊ minuiť timor: ⁊ ecōuerſo. De hoc legiť ⁊ no. de peni. di. ij. ſicut ſeta. ſub. §. j. hinc Augu. ait. ¶ Quintꝰ initialis. qui eſt quū in perfecta charitate q̄ hūc habet/partim timet puniri: partim a deo ſeparari. Hūc ꝑfecta charitas foras mittit. j. Jo. iiij. ¶ Sextꝰ timor filialis. q̄ eſt cum ꝑfecta charitate in ſeculū ſeculi. ſm pſ. xviij. Timor dñi ſanctus permanet in ſeculū ſeculi. Hic cauet offendere celeſtem patrē: non tñ timore mali/ſed reuerentiali amore: ſicut bonus filiꝰ. de hoc no. in pre. c. ſicut ſeta. ⁊ habeť. xxiij. q. vj. §. ex ijs. ¶ Septimus timor reuerentialis. q̄ de legitimo amore ad patrē procedit. Iſto timore filius indulgentiſſimū patrem ſolicito reuereť affectu. dum eius nō verba neq; vitia: ſed vel tenuē amoris formidat offenſam. Cuius timoris magnificentiā propheta elegāter Eſa. xxxiij. expreſſit dicens. Timor ipe eſt theſaurus eius. ⁊ pſ. xxxiij. Timete dñm oēs ſancti eiꝰ. Qui enī hoc timore dñm metuit: perfectioni eiꝰ certū eſt nihil deeſſe. Hoc timore fuit repletus ille hō dñicus. Eſa. xi. ſm Cheremonē in collatione de perfectione in li. colla. Jo caſſi. Et notādū ꝙ quum timor ſit fuga mali: malum vero diuidatur in malū culpe ⁊ pene. ex de iureiu. etſi chriſtus. j. rñ. timor filialis ⁊ reuerentialis fugit malū culpe ſcilicet dei offenſam. alie ſpēs timoris fugiunt malū pene. ¶ Poteſt etiā timor deſcribi ſic. Timor eſt ſpiritualis rei prepotētis vel excellentis. Et notandū ꝙ in omni periculo iminente ille tantū timēdus eſt qui habet oīa in ſua poteſtate. Grego. Quicq̄d eſt qđ exterius ſeuit: per hoc ille timendus eſt qui hoc interius diſponit. pſ. xxxiij. Timete dñm omnes ſancti eiꝰ ⁊c. Aug. Si creature ſeuiunt: deū time nō illas. q: oīa ſub ipo ſunt. gloſ. Cupiditatē nocendi per te habes: poteſtatē niſi ipſe dederit non habes. Scđm Climacū. Timor eſt premeditatum periculū contremiſcens/ſenſus cordis de incertis euentibus frangens/cōſternans ⁊ triſtans. Timor eſt ſecuritatis ⁊ certitudinis priuatio. Qui factus eſt ſeruꝰ domini: ꝓpter dñm ſolū ipm timebit. q̄ vero hunc nondū timet ſuam vmbram multoties pertimeſcit. ¶ D.

Sunt autē multe cauſe timoris. Prima/zelꝰ diuine iuſtitie cōtra peccata propter q̄ chriſtum oportuit crucifigi. Ro. viij. Proprio filio ſuo non pepercit. Secūda/acerbitas paſſionis chriſti. Luc. xxij. Si in viridi ligno ⁊c. Bern. Filius dei iubeť occidi: vt vulneribus noſtris ꝑcioſa ſanguinis illiꝰ balſama medeanť. Agnoſce o hō ꝙ grauia ſunt multa vulnera pro q̄bus neceſſe fuit chriſtū dñm vulnerari. Si nō eſſent hec ad mortē: ⁊ ad mortē vtiq; ſempiternam: nunq̄ ꝓpterea dei filiꝰ moreret. Tertia/pōdus diuini examinis. Job. xxxj. Pōdus eiꝰ ferre nō potui. Idē xxiij. Conſiderās illū timore ſolicitor. Eſa. xv. Scđm magnitudinē operis ⁊ viſitatio eorū. Quarta/cōſideratio pene luciferi ⁊ cōplicum. ij. Pe. ij. Rudētibꝰ inferni detractatos in tartarū tradidit cruciandos in iudiciū reſeruari. Rudentes ſunt funes q̄bus naute vela ſuſpendunt: vt flante aura portꝰ trāquillitatē relinquant: ſeq; ambiguis fluctibꝰ credant. quibꝰ immūdorū ſpirituū conamina cōparanť. q̄ mox vt flante ſupbia ſe cōtra deū erexerūt: ipſis ⁊ elationis ſue conatibꝰ in abyſſi ꝓfundū rapti ſunt. Pene etiā Ade ⁊ aliorū q̄ in diluuio perierūt. Gene. vij. ex de ſacra vnc. c. vnico. §. penul. Quita penetrabilitas diuini iudicij. Hebre. iiij. Omnia nuda ⁊ aperta ſunt oculis eiꝰ.

Multe ſunt timoris cauſe.

Oĩa videt oculus illiꝰ. Eccl'i.xxiij.xviij.q.ij. pernicioſam. Sexta/facilitas cadẽdi.j.ad Cor.x. Qui ſtat videat ne cadat. Septima/hoſtiũ inuiſibiliũ ⁊ innumerabiliũ perſecutio.pſ.xxxix. Multiplicati ſunt ſup capillos capitis ⁊c. Octaua extremi iudicij cõſideratio.ij.ad Cor.v.Roma.xiiij. Omnes nos adſtare oportet ante tribunal chriſti.ex de peni.⁊ re.cum ex eo.vbi Gualfredus. Quid omni ſpiritui rationali tam acerbũ ꝙ terribilis illa expectatio iudicij? Pungit quidẽ mortis memoria: ſed multo magis conpũgor his verbis. Nona/cõſideratio penarũ inferni. Et primo acerbitas. Nam acerbiſſime pene huiꝰ vite minores ſunt pena purgatorij.ſm Aug.de peni.diſ.vij.nullus. Decima/aduerſitas.pſ.x. Ignis/ſulphur ⁊c. Frigus/Stridor dentiũ. Mat.viij.xiij.xxij.⁊.xxv.Luc.xiij. Fames. Deutero.xxxij. Cõſumentur fame.pſ.lviij. Et famẽ patientur vt canes.⁊ Job.xviij. Attenuetur fame robur eiꝰ. Sitis. Job.xviij. Exardeſcet ꝯ eũ ſitis. Fetor. Eſa.xxxiiij. De cadaueribꝰ eorũ aſcendet fetor. Tortiões ⁊ dolores. Apoc.xvij. Mãducabũt liguas ſuas pre dolore. Eſa.xviij. Tortiões ⁊ dolores tenebũt eos. Aug. Necꝙ torqͣt fatigat: nec ꝙ torquet morit. Greg. Ibi mors ſine morte.finis ſine fine.defectꝰ ſine defectu. q: mors ſemp ibi viuit: ⁊ finis ſemp icipit: ⁊ defectꝰ deficere neſcit. Apoc.ix. Querẽt hoies mortẽ: ⁊ nõ inuenient. Aug. Nihil aũt peiꝰ in morte: ꝙ eſſe in morte ſine morte. Horror carceris illiꝰ obſcuriſſimi ⁊ fetidiſſimi ardentiſſimi/et demonũ horribiliter apparentiũ. Bernar. Quis tibi pauor O aia: quũ relictis oibus quorũ hic tã grata fuit preſentia: in regionẽ prorſus ignotã ingredieris: tot ibi terribiliũ demoniorũ agmina occurrẽtia videbis. Ibi erit tũc metꝰ ⁊ pena ſimul ſm Aug. Diuturnitas. Job.xx. Luet ꝙ fecit oĩa nec tñ conſumetur. Ite maledicti in ignẽ eternũ. Mat.xxv.vñ Gualfredus. Miſera habitatio vbi dolor acerrimus: ignis deuorãs: ⁊ nullus terminus in ardoribꝰ ſempiternis.⁊ gloſ.ſup pre.loco Job. Ut ſine fine crucient: viuere ſine fine cõpellunt.de peni.di.j.voluiſſent. Pene ⁊ doloris vniuerſalitas. Greg. Tãta erit ibi vis doloris: ꝙ mens ad aliud dirigi nõ poterit: niſi ad qð vis doloris impellit. Penitẽtia ſine fructu. Sapiẽ.v. Penitentiã agentes: ⁊ pre anguſtia ſpũs gemẽtes. Plus hic vna lachryma operat: ꝙ ibi totũ mare plenũ lachrymis. Aug.de fide ad petrũ. In inferno etſi erit cumulꝰ penitudinis: nulla erit ibi correctio volũtatis. Amiſſio glorie.ꝙ eſt maior pena ꝙ gehenna ſm Chryſ.⁊ Augu. De hoc timore Bern. Cõtremiſco a dentibꝰ beſtie ſcꝫ diaboli. Apo.xix. Apprehenſa eſt beſtia.pſ.lxxiij. Ne tradas beſtijs ⁊c. infernalis. A ventre inferi inferiori.pſ.lxxxv. Ex inferno inferiori. A rugientibus ſcꝫ demonibꝰ. Eccl'i.lj. preparatis ad eſcã. Horreo vermẽ rodentẽ ſcꝫ conſcientiã. Eſa.vlti. Mar.ix. Ignẽ torrentẽ et deuorantẽ. Eſa.xxxiij. Mat.xxv. Fumũ ⁊ vapores. Joſue.ij. Sulphur ⁊ ſpiritũ pcellarũ.pſ.cxlviij. Horres tenebras exteriores. Mat.xxij. Frater Egidius ſociꝰ btĩ Frãciſci laicus dixit. Timor dñi ſanctus omnẽ timorẽ malũ expellit: ⁊ cuſtodit illa bona que nõ poſſunt lingua exprimi nec cogitari.quẽ habere/quia magnũ eſt donũ/non omnibꝰ datũ eſt. Qui nõ timet oſtẽdit ſe nõ habere qð perdat. Timor dñi regit et gubernat hoiem: ⁊ facit eũ venire in gratiã dei.quam ſi hõ habet: timor dei cõſeruat eã.⁊ ſi non habet: facit ad eam puenire. Oẽs creature ꝙ ceciderunt/nunꝙ cecidiſſent: ſi hoc donũ habuiſſent. Hoc ſanctũ donũ non eſt niſi ſanctorũ et ſanctarum. Et quanto quis magis eſt gratioſus: tanto magis eſt timoratꝰ. Multũ timere debet hõ a ſupbia ſua ne precipitet eũ ſicut luciferũ. A teipſo caueas. Non põt hõ eſſe ſecurus: dum eſt inter inimicos. inimicus noſter caro eſt.⁊ ipſa ſemp cũ demonibꝰ aduerſaria eſt anime noſtre. Maiorẽ ergo timorẽ debet hõ habere ne malitia ſua vincat eũ: ꝙ de aliqua re mũdi. Impoſſibile eſt ꝙaliqs poſſit ad gratiã dei aſcẽdere nec in ea pſeuerare ſine timore.quẽ ꝙ non habet ſignũ eſt pereũdi. Qui plus timet: plus orat dixit abbas Jacob. Sicut lucerna obſcurũ cubiculũ illuminat: ita timor dei ſi venerit in cor hoïs: illuminat eum: ⁊ docet oẽs virtutes ⁊ mãdata dei. Dixit Machariꝰ. Sicut lignũ in manu hoïs quo frutices in igne verſantur ⁊ reuerſantur/ſemper ab igne cõſumitur. ita ſi hõ manducauerit habẽs mentẽ ſuã in timore dei: timor dei oſſa eiꝰ conſumit.iuxta illud.pſ.cxviij. Cõfige timore tuo carnes meas. Dixit paſtor. Sicut fumo expellunt apes vt tollat dulcedo operis earũ: ita corporalis quies timorẽ dñi expellit.

Penarũ inferni cõſideratio.

¶ Articulus.lxxxv. A

Poſt donũ timoris

dicendũ eſt de dono pietatis. Nã/vt ait Augu.a timore aſcendit ad pietatẽ. ¶ Pietas duobus modis accipit. Primo ſm ꝙ eſt bonum nature: quo ſanguine cõiunctis ⁊ patrie beneuolis cõpaſſionis cultus exhibet. vt ait Tulliꝰ in officijs. hmõi ipſa natura ducit. facit.lxxxvj.di.non ſatis.☧.eſt pbanda. Scðo modo ſm ꝙ eſt donũ gratie ſpũs. et eſt hic idẽ pietas qð cultus diuinus cũ opere mie. Uñ ſuper illud Apoſtoli.j.ad Timo.iiij. Exerce te ad pietatẽ.dic̃ gloſ. Chryſ.i.ad fidẽ puram ⁊ veritatẽ rectã ſcꝫ vite. vel ad pietatem.id eſt ad cultũ dei ⁊ opera mie. Cultus eñ dei eſt in dilectione ⁊ ſacrificij exhibitione atꝙ reuerentia. de hoc no. de con.di.iij.venerabilis.gloſ.ij. Et dicit latine pietas grece theoſebia.i.cultus dei. ſm hoc ſic diffinitur. Pietas eſt qua deꝰ recte colitur: et proximo hilariter ſubuenit. Hec virtus ⁊ donũ perficit ex fide pura et vita recta. Et ſicut adaptat timor humilitati ſiue paupertati ſpũs: pro eo ꝙ diaboli ſuperbi laqueos euadit. ſic pietas manſuetudini: eo ꝙ terrã viuentium certiſſime faciat poſſidere. Mat.v. Ideo dicit apl's.j.ad Timo.iiij. Promiſſionẽ habens vite que nũc eſt ⁊ future.i.vt hic abundet bonis gratie et etiã tẽporalibus.xvj.q.j.reuertimini ⁊ etiam in futuro bonis glorie: habens benedictionẽ ſiniſtre ⁊ dextre. Cañ.viij. Leua eiꝰ ⁊c. Gregorius videt velle ꝙ pietas prout eſt donũ ſumat pro miſericordia. dicit eñ. Pietas opera docet. Sꝫ quibuſdã videtur ꝙ pietas prout eſt donũ/differat a mia. q: pietas reſpicit ſpiritualẽ. verſus. Cõſule.caſtiga.ſolare remitte.fer.ora.neceſſitatẽ.mia corporalẽ. de peni.di.j.miſericordia.⁊.c.medicamentũ.vñ gloſ.in pre.c.j.ad Timo.iiij.ꝙ eſt Ambro.ait/ Oĩs diſciplina chriſtiane religionis conſiſtit in operibꝰ mie. quã ſiquis ſequit: etiã ſi lubricum carnis patiat: vapulabit: ſed nõ peribit. de hoc.xlij.diſ.§.j. Opera eñ miſericordie humiliant hoiem ad ſuſceptiões gratie: per quã liberatur hõ a lubrico mortali. Itẽ ſuſtentant hoiem in lubrico veniali: ſentiẽdo primos motus: ne decidat in mortali. Põt etiã dici ꝙ pietas releuando miſeriam proximi pcedat ex principijs fidei. q: chriſtꝰ reputat ſibi fieri qð ſit pauperi Mat.xxv. mia vero pcedat ex principijs iuris naturalis. q: frater noſter naturalis eiuſdem ſpeciei eſt nobiſcũ. facit ad hoc.j.di.ius naturale.ibi. cõis oĩm poſſeſſio.⁊.xij.q.j.c.ij. Job.v. Uiſitãs ſpẽm tuã nõ peccabis. Eccl'i.xiij. Omne aĩal diligit ſimile ſibi. Hec virtus vel donũ hoiem iugo dei manſuetũ ſubijcit. vt ait Augu. Saluti oĩm ſtudet ⁊ pfectui. Eſt vita oĩm noſtrarũ actionum. nã viſibilis actio quaſi corpus eſt. ſed deuotio pietatis eſt quaſi ſpũs. Deuotio actionem viuificat ſicut aĩa. ex de cele.miſ.in quadã. corpus. Actio ſine deuotione eſt qͣſi corpus ſine aĩa. Pietas actionis inchoat in tẽpore: ſꝫ nõ finit cũ tẽpore. Hec eſt quaſi medulla ſine cortice. Hugo de ſancto victore. Hec virtus/vt ait Greg. ſcientie diſcretione dirigitur. De iſta pietate ad Titum.ij.ibi. Ut abnegantes impietatem ⁊c. et ſequitur. Juſt e ⁊ pie.xlij.diſtin. per totum.lxxxvj.diſtin.non ſatis.

Pietas bifariaꝫ cõſiderari poteſt

Miſericordia.

¶ Articulus.lxxxvj. A

Poſt donũ pietatis

dicendũ eſt de dono ſciẽtie. ꝙ ſic deſcribitur ſm Aug. Scientia eſt humanarũ rerum cognitio ſaluberrime fidei deſeruiens. Idem

Sciẽtia.

Huic ſcientie tribuo illud tantū quo fides ſaluberrima: q̄ ad verā beatitudinē ducit, gignit̄ nutritur robora̅t. Itē pōt ſic deſcribi. Scientia eſt lumē hoīem ſm deū dirigens in actione ⁊ vſu tēporaliū. Itē Aug. Sapientia eſt in contemplatione eternorū. ſciētia in actione tēporaliū. Idem. Diſtat ab eternorū cōtēplatione actio qua bene vtimur tēporalibus. illa ſapiētie: hec ſciētie deputat̄. Idē. Hec eſt ſapientie ⁊ ſcientie recta diſtinctio, vt ad ſapiētiā pertineat eternarū rerū intellectualis cognitio: ad ſcientiā vero tēporaliū rerū cognitio naturalis: Ad hoc donū ptinet cognoſcere bona ⁊ mala: diſcernere inter vera bona ⁊ vera mala: ⁊ inter minora bona ⁊ maiora: ⁊ inter maiora mala ⁊ minora. Hoc donū facit hoīem interiꝰ lamētantē: nō exterius ſe iactantē. vt ait Augu. de doctrina chriſtiana. Et ſuper illud Mat. v. Beati q̄ lugent. dicit gloſ. Ii ſcientie ſpū illuſtrant̄ vt ſciant q̄bus malis inuoluunt̄. ¶ Et nota ꝙ malorū in q̄bus ſumus in hoc exilio, q̄ ad cognitionem huiꝰ doni pertinent: q̄dam ſunt ex parte aīe: q̄dam ex parte corporis: quedā ex parte proximorū: quedā ex parte demonum: quedā ex parte rerū temporaliū ſubiectarū. Ex parte aīe ſumus in egypto tenebrarū, q̄ interpretat̄ tenebra, quantū ad vim rationalē vbi multis percutimur plagis. ⁊ ideo erramꝰ crebro in iudicijs. quantū ad vim concupiſcibilē ſumus in mari rubro: vbi varij fluctus cōcupiſcentiarū ſibijnuicē ſuccedunt. vbi fetor. ex̄ de preſump. cū in iuuētute. carnalis voluptatis ⁊ ſalſedo ſitim cōcupiſcētie ꝓuocant. Jo. iiij. Qui biberit ex aqua hac ⁊c. Quantū ad vim iraſcibilē ſumus in deſerto mundi: vbi ſunt ſerpētes. Deutero. viij. Ductor tuꝰ fuit in ſolitudine in qua erat ſerpens flatu adurens. q̄ ſignificat ſuperbiā, ⁊ ſcorpio. luxuria. ac dipſas. q̄ mordendo facit hoīes vſq̄ ad mortem ſitire. i. auaritia. igniti ſcꝫ motus ire, inuidie, detractiōis ſuſpitionis, puerſi iudiciū. Ex pte corporis ſumꝰ in multis malis. Corpus eī̄ corruptibile eſt grauis ſarcina aīe Sapiētie. ix. Corpus qd̄ corrumpit̄ ⁊c. Ex parte proximorum ſumꝰ in maximis periculis. Primo q: hoīes ſibi dāt adinuicē occaſionē ⁊ viā perditionis. ij. ad Cor. xi. Periculum in falſis fratribus. Pauciſſimi ſunt q̄ ſe ꝓpter chriſtum diligant: ſemper q̄rentes q̄ ſua carnalia ſunt. Phil. ij. viij. q. j. ſunt in eccleſia. ij. ad Timo. iij. Et erunt hoīes ſe ipſos amantes. Michee. vij. Inimici hoīs domeſtici eius. Mat. x. et ibidē. Tradet aūt frater fratrē in mortē ⁊c. Ad literā hodie cōpletur ⁊ in fratribꝰ generaliter chriſtianis ⁊ in fratribꝰ. i. religioſis. quorū aliq̄ ſe amplius mutuo ꝑſequunt̄ ꝙ ſeculares. vñ quidā philoſophꝰ interrogatus q̄d eſſet inimiciſſimū homini. rn̄dit alter hō. Ex parte demonum ſumus in magno periculo. q: demones ſine cauſa ſola inuidia habent nobiſcū bellū implacabile ⁊ inexorabile. xvj. q. ij. viſis. de pe. diſ. ij. §. romanos. ⁊. c. princeps. Ex parte rerū inferiorū q̄ nobis cōcedunt̄ ad vſum, ſimiliter ſumus male circūdati. q: oīa plena ſunt laqueis. de quibꝰ. pſ̄. cxxiij. laqueꝰ contritus eſt ⁊c. ¶ Ad diſcretionē doni ſcientie pertinet omniū predictorū mala cognoſcere diſcernere, diſcutere, ⁊ eorū pericula operante dei gratia euitare: victorēq̄ exiſtere. Hec eſt ſancta ſciētia. Ad hanc pertinet diſcernere magna bona ⁊ parua, magna mala ⁊ parua, diuidere ⁊ eligere inter verā vitam ⁊ verā mortē, inter falſam ſimiliter. Hiere. ix. In hoc glorient̄ q̄ gloriatur ſcire ⁊ noſſe me. j. ad Cor. ij. Non eī̄ iudicaui me ſcire aliq̄d inter vos: niſi ieſum chriſtū ⁊ hūc crucifixū. Vera vita ſm Aug. eſt cōiunctio aīe deo: hic ꝑ grām: ibi ꝑ gloriā. Vera mors eſt gehēne: quā hoīes nō timent. cuiꝰ cauſa pctm̄ eſt: q: ſtipendiū peccati mors. Ro. vj. Ad hoc donū ptinet cognoſcere oēs ſpūales infirmitates aīe prouenientes ex originali culpa ⁊ ex eiꝰ effectu. ſcꝫ fomite. de con. diſt. iiij. c. ij. c. nō ex quo. xxxij. q. v. ſi paulus. Hec eſt eī̄ fons lepre ꝑſpicue ⁊ inolite cuti totā Ade ſupficiē ⁊ interiora inficiens ꝓpter quā eiectꝰ eſt de caſtris ſanctorū. Ex hoc ſcaturiunt febris luxurie. Jo. iiij. hydropiſis auaritie. Luc. xiiij. Phreneſis ire. Mat. v. Curuitas triſtitie. ij. Corin. vij. Stupor acidie. i. tepiditas. Apoc. iij. de otioſis Mat. xx. Emboliſmus gule. Luce. xvj. Apoſtema ſupbie. Mat. v. ⁊. xj. Inſania arrogātie ⁊ iactātie ianitas. Puſillanimitas. Luc. xij. vani timoris. Mat. x. Que oīa ⁊ ſimilia p donū ſciētie diſcernunt̄. Huic dono addit̄ dolor. q: q̄ addit ſciētiā: addit ⁊ laborē. Eccl̄s. j. in fi. De duplici ſciētia ſpūali. prima practice. i. actuali q̄ emēdatione morū ⁊ viciorū purgatione ꝑficit̄: altera theorice q̄ in contēplatione diuinarū rerū ⁊ ſacratiſſimorū ſenſuū cognitione cōſiſtit: eſt in li. colla. Joā. Caſſi. collatio vtiliſſima Neſteroth. ibi vide. In iſto etiā ope ī diuerſis locis de ſcīa tractaui. vñ hic cāpliꝰ nō immoror.

Sapientia. — Undiq̄ nos mala circumſtat.

¶ Articulus. lxxxvij. A

Poſt donum ſciētie

dicendū eſt de dono fortitudinis. Donū ſciētie docet lugere mala ſua et ꝓximi. Donum fortitudinis iuſtitiā facit ſitire et eſurire. et ſic crucifigit iuſtos mundo: ⁊ mundum iuſtis. Gala. vlti. Fortitudo ſic deſcribit̄ ab Auguſtino in li. de moribꝰ eccleſie. Fortitudo eſt amor oīa facile tolerans ꝓpter illud qd̄ amat̄. Tulliꝰ in. j. rhetoricorū. Fortitudo eſt cōſiderata periculorū ſuſceptio. ⁊ laborū ꝑpeſſio. Idē in rheto. ij. Fortitudo eſt magnarū rerū appetitio: ⁊ viliū contēptio: et cū ratione vtilitatis laborū ꝑpeſſio. Itē gloſ. ſup Mat. xiiij. Erāt q̄tuor milia ⁊c. Fortitudo eſt firmitas animi cōtra moleſtias ſeculi. Cōmendatio fortitudinis. Joſue. j. Confortare ⁊ eſto robuſtꝰ. Deutero. xxxj. iij. Regū. ij. Danie. x. To. iiij. Forti animo eſto. Hec virtꝰ plus videt̄ habere virtuoſitatis ceteris virtutibꝰ. Primo q: deū letificat. Neemie. viij. Gaudiū eī̄ dn̄i erit fortitudo veſtra. De hoſtibꝰ triūphat. ij. Reg. xxij. Accinxiſti me fortitudine ad preliū q: homini bona ſua ſeruat. Mat. xij. ⁊. Luc. xj. Quū fortis armatꝰ. Diuitias ſpūales auget. Prouer. x. Manꝰ fortiū diuitias parat. Idē. Robuſti habuerūt diuitias. q: regnū occupat. Mat. xj. Regnū celorū vim patit̄: et violēti rapiunt illud. vñ Hiero. Grādis eſt enim violētia in terra eſſe nos generatos: ⁊ celorū ſedē q̄rere: ⁊ poſſidere per virtutem qd̄ nō tenuimꝰ ꝑ naturā. Fortitudo eī̄ ſm ꝙ donum eſt donū qd̄ gratia cōfortāte cōtra oīa aduerſa cōfidētiā perſiſtentiā ⁊ perfectā adminiſtrat virtutum cōfidentiā. Hoc donū ſicut dicit Greg. cōtra aduerſa cōfidentiā trepidanti dat. Idē. Vile eſt ꝯſiliū ſine fortitudine. q: qd̄ tractando inuenit: ſine viribꝰ ad actū nō ꝑducit. Cui hoc donum adeſt: nec bona mūdi cōcupiſcit: nec mala ꝑtimeſcit: ſed iuſtitiā eſurit. Mat. v. ⁊ pro ea tuēda fortiter cōtēdit. Donū fortitudinis in hoc differt a fortitudine virtute cardinali: ꝙ fortitudo virtꝰ cardinalis eſt circa arduū nature ſimpliciter. fortitudo vero donū circa arduum nature etiā eſt a grā adiuuāte. vt eſt ſubire pro chriſto martyriū: relinq̄re oīa: ſubijcere ſe volūtati aliene: ⁊ ſimilia q̄ ꝓpter ſui difficultatē vel arduitatē nō ſunt in p̄cepto. De fortitudinis virtute in prima parte iſtiꝰ operis dixi. nec hic repeto. ¶ De fortitudine in Cā. iij. c. pſ̄. xvij. Dominꝰ fortitudo mea. Et iterū. Fortitudinē meā ad te cuſtodiā. Prouer. vlti. Mulierē fortē q̄s inueniet. De fortitudine corporali. Job. vj. Nec fortitudo lapidū mea fortitudo. Hiere. ix. Nō gloriet̄ fortis in fortitudine ſua. xlvij. di. oēs. Oēs huiꝰ ſeculi dilectores in terrenis rebꝰ fortes ſunt: in celeſtibꝰ debiles. De fortitudine ſpirituali. ij. Cor. xij. Quū infirmor: tunc potēs ſum. alias fortior ſum. ex̄ de renū. niſi cū pridē §. alia vero. Triplex autem eſt fortitudo ſpiritualis: fidei, ſpei, et charitatis. De prima. j. Pet. v. ibi. Cui reſiſtite fortes in fide. Hebre. xj. Fortes facti ſunt in bello ſcꝫ fide. diabolo draconi quū tentat in occulto, ⁊ leoni quū tentat in aperto, ſm Aug. reſiſtimꝰ: dū peccato nō cōſentimꝰ: ⁊ tūc ipſum cōculcamꝰ. vñ pſ̄. xc. Cōculcabis leonē ⁊ draconē. De ſecūda Hebre. vj. Fortiſſimū ſolatiū habeamꝰ: q̄ cōfugimus ad tenendā ꝓpoſitā ſpem: quā ſicut anchoram animę habemus tutā ac firmā. Greg. Quāuis rerū perturbationibus adhuc animꝰ fluctuet iam tamen ſpei noſtre:

Fortitudinis definitio. — Fortitudo ſpiritualis triplex.

anchorã in eterna patria figite: ⁊ intentionẽ veſtrã vera luce ſolidate. De tertia. Can. viij. Fortis eſt vt mors dilectio. Gregorius. Virtuti mortis dilectio comparatur: quia nimirum mentem quam ſemel perfecte ceperit ab amore mundi penitus auellit. Hiero. Vere in talibꝰ fortior eſt q̃ mors / dilectio, q: morte vinci non põt. de hoc de peni. di. ij. valida. De triplici fortitudine predicta. ij. Reg. xxiij. Irruperũt tres fortes caſtra Philiſtinorũ: ⁊ hauſerunt aquã de ciſterna Bethleem. Tres fortes ſunt fides / ſpes / ⁊ charitas: per caſtra vitiorum irrumpẽtes: ⁊ aquã lachrymarum de ciſterna cordis contriti haurientes: et ipſam regi Dauid ſcilicet chriſto offerentes.

¶ Articulus. lxxxviij. A

Nunc dicendũ eſt de

dono cõſilij. qᵈ donũ conſilij donũ fortitudinis modeſte ⁊ caute deducit ne propria fiducia imoderatius innixũ precipitiũ patiatur. Habet enĩ hoc donũ cũ acutiſſimo ⁊ callidiſſimo hoſte cõgredi. ⁊ ideo indiget ſemꝑ ⁊ vbiq꜄ cõſilij dono. qᵈ ratiõe aĩm implet: ⁊ precipitiũ inopinatũ ꝓhibet. Prouer. xxiiij.

Cõſiliũ q̃d ſit. Erit ſalus vbi multa cõſilia. Large accipiẽdo conſilium / Conſiliũ eſt aliq̃d faciendi vel nõ faciendi ratio vere examinata vel excogitata. Rationẽ intellige. i. opus ratiõis: reſpõſionẽ ſc꜔ rationabilẽ / certificantẽ eũ q̃ petit conſiliũ. Stricto modo Cõſiliũ eſt diuina volũtas ꝑfecta: ad quã ꝓpter ſui arduitatẽ nullus ex ꝑcepto obligat᷑. xiiij. q. j. q̃ſq̃s ⁊. c. qᵈ precipit᷑. q̃ cõſilia ſapiẽtia dei patris filiꝰ cõſiliarius de celo attulit. Eſa. ix. que ſunt Abrenunciatio / Caſtitas / Obediẽtia / Patiẽtia / Humilitas. de q̃bus in prima ⁊ ſecunda parte plene ſcripſi. ¶ Circa hoc donũ quinq꜄ ſunt cõmendabilia. Primũ / gr̃a cõſiliũ req̃rendi ⁊ non ꝓprio ſenſui innitendi. To. iiij. Conſiliũ ſemꝑ a ſapiente req̃re. ex̃ de cõſtitu. ne innitaris. De bonis cõſiliarijs. xxiiij. diſ. q̃n. j. q. j. eſtote. De malis. lxxxvj. di. tanta. Secundũ / conſiliariũ eligẽdi. Eccl'i. xxxvij. A malo cõſiliario ſerua animã tuam. Tertiũ / gratia conſiliũ dandi. j. Macha. ij. Ecce Simon frater veſter ſcio q̃ vir eſt cõſilij. Quartũ / conſiliũ examinandi. qᵈ nõ fecit Eua nec Adã q̃ malo cõſilio diaboli crediderũt. Gen. iij. Dicit ſapiẽs eccleſiaſticꝰ. Eccl'i. vj. Cõſiliariꝰ ſit tibi vnꝰ de mille. Quintũ / cõſilio acq̃eſcẽdi. qᵈ ſuperbi nõ faciunt et corrupti: ſibi nõ alijs credentes. ex̃ de cõſtitu ne innitaris. de hoc etiã in pͥma parte tractaui iſtiꝰ operis. De cõſilio ſm̃ iura legit᷑ ⁊ no. ex̃ de re. iur. nullus ex cõſilio. li. vj. de ſen. ex. nuper. gloſ. ij. de homi. ſicut dignũ §. illi etiã. in gloſ. de perſuaſu. ⁊ in gloſ. nota q̃ homicidiũ ⁊. l. diſt. ſiquis viduam. gloſ. et ita. j. q. iiij. preſulatus. ⁊ ex̃ de vo. ⁊ vo. re. ex multa. §. ij. gloſ. idem dicit.

¶ Artitulus. lxxxix. A

Reſtat dicere de do-

nis intellectꝰ ⁊ ſapiẽtie prinẽtibꝰ ad contemplationẽ. Cõtemplatio aũt ſm̃ Greg. eſt charitatẽ dei ⁊ ꝓximi tota mẽte. de peni. di. ij. charitas. ij. retinere: ab exteriorũ actione q̃eſcere: ſoliꝰ cõditoris deſiderio inherere. de peni. di. ij. charitas. ij. vt nihil iã agere libeat: ſed calcatis curis oĩbus / ad videndũ faciem ſui cõditoris animꝰ iardeſcat: ita vt iã nouerit carnis corruptibilis põdus cũ merore portare: ⁊ totis deſiderijs appetere illis hymnidicis angelorũ choris intereſſe: celeſtibus ciuibꝰ admiſceri: de eterna ĩ cõſpectu dei ĩcorruptione gaudere. ¶ B Donũ intellectꝰ eſt gr̃a intelligẽdi ſalubres ſignificationes ſignorũ naturaliũ ⁊ poſitiuorum.

Intellectꝰ donũ. Signa naturalia ſunt oẽs creature: q̃ oẽs loquunt᷑ nobis ad Ro. j. ibi. Inuiſibilia ⁊c. dei laudẽ ⁊ noſtrã eruditionẽ. Hoc donũ petebat. pſ. cxviij. quũ dicebat / Da mihi intellectũ: ⁊ ſcrutabor legẽ tuã. Et iterũ. Da mihi intellectũ ⁊ viuam. Et iterꝫ pſ. cx. Intellectus bonꝰ oĩbꝰ faciẽtibꝰ eũ ⁊c. Hoc donũ dedit chriſtꝰ diſcipulis. Luc. vlt. ibi. Tũc aperuit illis ſenſum: vt intelligerẽt ſcripturas. Ad hoc donũ ptinet aperire parabolas euangelicas: et reſerare myſtica eloq̃a ſcripturarꝫ. Hoc donũ excludit hebetudinẽ ab itellectu. Animꝰ hebes eſt: ⁊ rebꝰ heret aforis: nõ ingrediẽs ꝑ ſe ad ſignificata earũ. quã hebetudinẽ donũ itellectꝰ expellit. Vñ dicit᷑ intellectꝰ interna lectio. Sapiẽ. j. Spũs diſcipline effugiet fictũ: ⁊ auferet ſe a cogitationibꝰ q̃ ſunt ſine intellectu. i. a cordibꝰ carnalibꝰ viſibilia ⁊ caduca ſolũmodo cogitantibus. Bern. Intelligere eſt intus legere id eſt interiora ⁊ ſpũalia cogitare. j. ad Corin. ij. Animalis hõ non percipit q̃ ſunt ſpũs dei. Hoc dono caruerũt philoſophi. ⁊ iõ viſibilia huiꝰ mundi nõ acceperũt vt ſigna: ſed quaſi naturaliter. cõtra q̃s Paulꝰ ad Rom. j. Inuiſibilia enĩ ipſiꝰ a creatura mũdi per ea q̃ facta ſunt intellecta cõſpiciunt᷑. Similes fuerunt illi philoſophi pueris ⁊ rudibꝰ q̃ morant᷑ in calicibꝰ pulchris vel eccleſijs exaratiões pulchras exteriꝰ aſpiciẽtes: ſed nõ curant inueſtigare interiꝰ latẽtes ſignificationes. vñ arguunt᷑ Sap. xiij. in prin. ibi. Et de hijs q̃ vident᷑ bona / non potuerũt intelligere eũ qui eſt: neq꜄ operibꝰ attẽdẽtes agnouerũt q̃s eẽt artifex. et. j. A magnitudine enĩ ſpeciei ⁊ creature cognoſcibiliter poterit horꝫ creator videri. et. j. Si enĩ tm̃ potuiſſent ſcire vt poſſent eſtimare ſeculũ: quõ huiꝰ dñm nõ faciliꝰ inuenerũt. vñ ⁊ iterũ dicit᷑ eis Ro. j. Dicẽtes ſe eſſe ſapiẽtes ſtulti facti ſunt. Ariſtoteles interrogatꝰ a q̃ tot ⁊ tanta didiciſſet r̃ndit. A rebꝰ q̃ mẽtiri nõ norũt. Aug. Quocũq꜄ te vertis veritas veſtigijs q̃buſdã q̃ ſuis operibꝰ impꝛ̃ſſit / loquit᷑ tibi: ⁊ te in exteriora relabentẽ ipſis exteriorũ formis intus reuocat. Itẽ idẽ. Ve hijs q̃ ꝓpter nutꝰ tuos diuitũt te ignorantes q̃d innuãt. Ad donũ ergo intellectꝰ ptinet ea q̃ nobis creature naturaliter ſignificãt / aperire. q̃ ſignificatio eſt maxime ſimilitudinis. ⁊ ſm̃ hoc creature ſunt q̃ſi libri naturales. Signa poſitiua ſunt ſacramẽta / forme eccl'iarum / ornatꝰ miniſtrorũ / habitꝰ religioſorꝫ / ordinatio ꝑſonarũ eccl'iaſticarũ q̃ ſunt nob̃ q̃ſi libri ficticij: ĩ q̃bꝰ ꝑ donũ itellectus legimꝰ ⁊ accipimꝰ q̃ ad nr̃am ſalutẽ ptinẽt. Ad hec de con. di. j. c. j. et diſ. ij. ſacrificiũ. ⁊. c. ſignũ. j. q. j. q̃cq̃d. ex̃ de ſacra vnc. c. vnico. Dicit᷑ etiã donũ intellectꝰ lumẽ quo inuiſibilia cognoſcunt᷑. Vnde Aug. Sextꝰ gradus eſt intellectꝰ vbi ab omni falſitate carnalis vanitatis corda mũdãtur: vt pura intẽtione dirigant᷑ in finẽ. Bern. in li. de cõſideratione diſtinguens inter intellectũ fidẽ et opinionẽ / ponit eorꝫ deſcriptiões ſic: Fides eſt volũtaria q̃dã ⁊ certa prelibatio necdum ꝓpalate veritatis. Intellectꝰ eſt rei cuiuſlibet inuiſibilis certa et manifeſta notitia. Opinio eſt q̃ſi ꝓ vero habere aliq̃d qᵈ falſum eẽ neſcias. In eodẽ. Intellectus rationi innitit᷑. fides authoritati. Opinio ſola veri ſimilitudine ſeruat᷑. Cui concordat Augu. in li. de vtilitate credendi dicens. Q꜄ credimꝰ debemus authoritati. q̃ intelligimꝰ rationi. q̃ erramꝰ opinioni. Ad hoc donũ ptinet cordis munditia. iuxta illud Mat. v. Beati mũdo corde.

¶ Articulus. xc. A

Vltimo ſequit᷑ de do

no ſapientie. Sapiẽtia q̃nq꜄ large ſumit᷑ ꝑ ſapida ſciẽtia. Et ſm̃ hoc ſapiẽtia dicitur quaſi ſapore virtutũ condita ſciẽtia. Sapidã ſcientiam habet cui res quas cognoſcit prout debent ſapiunt. q̃ſi ſc꜔ mala culpe. vide. xxij. q. j. ita ergo. Mat. vj. ibi. Sed libera nos a malo. Sunt ei amara bona tẽporalia ⁊ vilia bona ſpũalia chara. Bern. Inueniſti plane ſapientiam: ſi prioris vite peccata defleas: ſi huiꝰ ſeculi deſiderabilia ꝑuipendas: ſi eternã beatitudinẽ toto deſiderio concupiſcas. Inueniſti plane ſapientiã ſi ſingula horũ tibi ſapiũt ꝓut ſunt. Stricte ſumit᷑ ſapiẽtia pro cognitione eternorꝫ cum guſtu. vñ Aug. in li. de tri. Hec eſt (inq̃t) ſapiẽtie et ſciẽtie recta diſtinctio: vt ad ſapientiã ptineat eternarũ rerũ cognitio intellectualis: ad ſciẽtiã ptineat rerũ inferiorũ cognitio rationalis. Et ſm̃ hoc ſapiẽtia nõ eſt diuerſa a dono itellectꝰ / large loquẽdo. Sumẽdo ſtrictiꝰ accipit᷑ ſapientia ꝓ cognitiõe ſuauitatꝭ diuine habita ꝑ experiẽtiã. ⁊ ſic

Sapientia.

diuerſa eſt a dono itellect⁹. Differt etiã ĩb ſapiẽtia a dono intellectus.ſcꝫ quia ſapiẽtia veritati tm̃ contẽplande intendit. Intellectus vero nõ modo de eternis eſt:ſed etiã de rebus viſibilib⁹ ⁊ ſpũalibus tẽpoꝛaliter exoꝛtis. Intellectu intelligibilia tm̃ capimus. vt angelos/ꝟtutes/animas. Sapientia vero nõ modo ſupioꝛa capim⁹:ſed etiã incognitis delectamur. Cognitio que habetᷣ per donum intellectus eſt q̃ſi per viſum. Cognitio ꝟo que habetᷣ per donũ ſapientie eſt quaſi per guſtũ.pſ̃.xxxiij. Guſtate ⁊ videte q̃m ſuauis eſt dñs. Donũ ſapiẽtie tranquillat mentẽ ⁊ reficit per pacẽ quã efficit.gloſ.ſup Matth.v. In ſeptimo gradu eſt ſapientia.i.cõtemplatio veritatis pacificãs totum hoĩem. Grego. Ab intellectu aſcẽditur ad ſapiẽtiã vt hoc qd̃ acute intellectus inuenit:ſapientia mature diſponat. Auguſt. Cum ad ſapientiã in finem peruentũ fuerit iam requieſcitᷣ:ꝓpter hoc ſeptimo loco ponitur ſicut beati pacifici Matth.v. Greg. Illa ſapiẽtia clara eſt que non verbis volat:ſed que ꝟtutibus cõſtat. Bern. Hec eſt vera ſapientia:ſi obedientia moꝛtificat ꝓpꝛiã voluntatem:ſi cõtinentia amputat voluptatẽ:ſi patientia modeſtiam coꝛpoꝛalẽ:ſi paupertas mundialẽ ſuſtinet egeſtatẽ. Nam ſapiẽtia dei humiliat:nõ extollit. Ille vero ſapit: cuius animus in chꝛiſto eſt:cuius interioꝛ oculus erigitᷣ ad ſuperna. Augu. Nõ inuenit locũ ſapientia vbi non eſt patientia. De iſta ſapiẽtia vera q̃ eſt donum: Jaco.iij.in fine. Que autem deſurſum eſt ſapientia:pꝛimum quidem pudica eſt:deinde pacifica:modeſta:ſuaſibilis:bonis cõſentiẽs:plena mĩa ⁊ fructib⁹ bonis:iudicãs ſine ſimulatione.

¶ Articulus.xcj. A

Hunc dicẽdũ eſt de vita contẽplatiua quam ſapientia expetitur. Et pꝛimo de pꝛeeminentia vite cõtemplatiue ad actiuã. Sunt aũt duodecim in q̃bus pꝛeeminet contemplatiua.

vite actiue pſtat contemplatiua.

Pꝛimũ quia intẽdit melioꝛi ſcꝫ deo:quum actiua intẽdit pꝛimo. Contẽplatiua dicit.pſ̃.lxxij. Mihi aũt adherere deo bonum eſt. Luce.x. Poꝛro vnũ eſt neceſſarium. gloſ. Bede. Deo ſcilꝫ iugiter adherere. Item ibi. Reliquit me ſolam miniſtrare. Augu. Erat eñ intenta Maria dulcedini ꝟbi dñi.intenta erat Martha quõ paſceret dñm. intenta Maria quomodo paſceretᷣ a dño. A Martha conuiuiũ dño parabatur:in cuius cõuiuio iam Maria iocũdabatᷣ. Quũ ergo Maria ſuauiter audiret verbum dulciſſimũ:et coꝛde intentiſſimo paſceretᷣ:interpellato dño a ſoꝛoꝛe ſua/quõ putamus eam timuiſſe ne diceret ei dñs/ Surge:⁊ adiuua ſoꝛoꝛẽ tuã: Mira eñ ſuauitate tenebatur.q: pꝛofecto maioꝛ eſt refectio mentis q̃ȝ ventris. Act.vj. Non eſt equũ nos derelinquere ꝟbum dei: ⁊ miniſtrare mẽſis.ibi gloſ. Quia melioꝛa ſunt fercula mẽtis q̃ȝ coꝛpoꝛis. Item Aug. Pꝛeponitᷣ aũt vnũ multis.nõ eñ a multis vnũ:ſed multa ab vno.xxxiij. q.ſi.c.ſi. Unũ ſunt pater ⁊ filius ⁊ ſpũs. Ad hoc vnũ non nos ꝑducit:niſi multi habeam⁹ coꝛ vnũ.xij.q.j.c.ij.⁊.c.ſcimus. Et ibi Theophilus. Uſq; eñ adeo honoꝛatᷣ.xxxv.diſt.ſero die. ⁊.xlij. diſt. c.ij. hoſpitalitas:donec ad neceſſaria nos attrahit. Quũ ꝟo incipit ab vtilioꝛib⁹ impedire:manifeſtũ eſt ꝙ honoꝛabilioꝛ eſt diuinoꝝ auditus. Itẽ ibi ſuper illud. Maria optimã partẽ elegit q̃ non auferetᷣ ab ea. Augu. Non tu malã: ſed illa melioꝛẽ.vñ melioꝛẽ: q: non auferetᷣ ab ea. a te auferetur aliq̃n on⁹ neceſſitatis. Nõ eñ quũ veneris ad illã patriã:inuenies peregrinũ quẽ ſuſcipias hoſpitio. Mat.xxv.ſed bono tuo auferetᷣ.vt qd̃ meli⁹ eſt detur. Tu nauigas.illa in poꝛtu eſt. Eterna eñ eſt dulcedo veritatis. In hac tm̃ vita augetᷣ.in illa ꝑficietᷣ.nunq̃ȝ auferetᷣ. Itẽ Amb. Agat erga te ſicut Mariã deſideriũ ſapiẽtie.hoc eñ maius hoc ꝑfectius opus. Nec miniſterij cura cognitionem verbi celeſtis auertat.nec arguas eos ⁊ otioſos iudices quos vides ſapiẽtie ſtudere. Itẽ Greg.l.vj.moꝛaliũ. Per Mariã que ꝟba dñi reſidẽs audiebat:contẽplatiua vita deſcribitur.per Marthã exterioꝛibus obſequijs occupatã/actiua vita ſignatᷣ.ſed Marthe cura nõ repꝛehenditur: Marie ꝟo laudatᷣ.q: magna ſunt actiue vite merita: ſed cõtẽplatiue potioꝛa.vñ nec auferri vnq̃ȝ Marie pars dr̃. q: actiue vite opa cũ coꝛpoꝛe trãſeunt.cõtẽplatiue autem gaudia meli⁹ ex fine ꝯualeſcũt. de hac pſ̃.xxvj. Unã petij a dño ⁊c. De vtraq; ex̃ de renũ.niſi.§. ne putes. de regula licet.§.illa.xxxvj.diſ.ſiq̃s.xix.q.ij.due.viij.q.j.qui epiſcopatum. ⁊c. Iſidoꝛus in lib. differẽtiarũ. Inter actiuã et cõtẽplatiuã hec diſtãtia eſt. Actiua vita in opib⁹ iuſtitie ⁊ pꝛimi vtilitate ꝟſatur. Contẽplatiua aũt ab omni negotio vacãs in ſola dei dilectiõe defigitᷣ. Una in ope cõuerſationis: altera in cõtemplatione immutabilis veritatis.viij. q.j.qui ep̃atum. Itẽ in libꝛo de ſummo bono. Actiua vita mũdanis rebus bñ vtitur. Cõtẽplatiua vero mũdo renũtians ſoli deo viuere delectatᷣ. Differentiã lati⁹ deſcriptã per Aug.ſup Joã.xxj.in homi.dixit dñs. Petro.inter actiuã et cõtẽplatiuã vitã require in legẽda beati Jo.euãge. et inter alia ibi dicit. Una flagellatᷣ malis: ne extollatᷣ in bonis. Altera tãta plenitudine gr̃e caret oĩ malo: vt ſine vlla tentatione ſupbie coheреat ſummo bono. Una inter mala;⁊ bona diſcernit. Altera q̃ bona ſunt/cernit. Una ergo bona eſt:ſed adhuc miſera. Altera melioꝛ ⁊ beata. Et illa ſignificata eſt per apſ̃m Petrũ. Iſta per Joannẽ. Et ꝙ vita cõtemplatiua figuretᷣ per Joannẽ euangeliſtã tãgit gloſ.ſup illud Jo.vlti. Conuerſus Petrus vidit diſcipulum quẽ diligebat ieſus.et ſequitᷣ in gloſ. Hanc plene chꝛiſtus diligit ⁊ ſeruat in eternũ.et loquitᷣ de vita contẽplatiua. Utraq; etiã hec vita per duos ꝓphas figuratur ſm̃ Greg.per Eſaiã actiua.ꝑ Hieremiam contẽplatiua. viij.q.j.in ſcripturis. De vtraq; etiã legitᷣ.e.q.c.qui ep̃atũ. Item Greg.ſup Ezech.ait. Uita cõtẽplatiua maioꝛ eſt q̃ȝ actiua.q: actiua in vſu ꝑſentis operis laboꝛat. Contẽplatiua vero ſapoꝛe intimo venturã iam requiẽ deguſtat.ar. ad hoc.j.q.ij.ſiq̃s neq;. ¶ Secundũ/q: clarius videt. vñ dr̃ de Lia.q̃ ſignat actiuã.vt ex̃ de renũ.niſi.§. ne putes. ꝙ erat lippis oculis. Geñ.xxix. Greg. Mens que cõtẽplando otia appetit/plus videt:ſed minus generat. facit pꝛe. c.qui ep̃atũ. ¶ Tertiũ/mũditia ſiue pulchꝛitudo.xxx.q.v. femine. Uñ de Rachele ſignificãte contẽplatiuã. vt pꝛe.§. ne putes.dr̃: Geñ.xxix.ꝙ erat venuſto aſpectu. ¶ Quartũ/ſecuritas. Pꝛouer.ix. Fruſtra iacitᷣ rete añ oculos pennatoꝝ.gloſ. Facile euadit laqueos in terris:q̃ hꝫ oc̃los in celis. Pꝛouer.iij. Oẽs ſemite illi⁹ pacifice.expꝛeſſum pꝛe.§.ne putes.ibi. Magis ſecura. ¶ Quintũ/quies. Luc.x. dicitur Maria ſedere ad pedes dñi. Martha ſatagebat cir.fre.mi.vbi gloſ. Maria ſedet.q: cõtẽplatiua pacatꝭ vicioꝛũ tumultib⁹ optata iam in chꝛiſto mẽtis quiete fruitᷣ. Martha ſtat.quia actiua laboꝛioſo deſudat certamine. Cañ.ij. Sub vmbꝛa illi⁹ quẽ deſiderabã ſedi ⁊c. Sedi inquam per quietem contemplationis. Thꝛeñ.iij. Sedebit ſolitarius:⁊ tacebit:et leuabit ſe ſupꝛa ſe. In vmbꝛa ſignificatur refrigerium diuine ꝓtectionis ꝯ eſtum tentationis ⁊ tribulationis.pſ̃.xvj. Sub vmbꝛa alarũ tuaꝝ. gloſ. Alarum mĩe et charitatis. Nota ꝙ dicit/quẽ deſiderabã. pſ̃.xlj. Quẽadmodũ deſiderat ceru⁹ ad fontes aquaꝝ ⁊c. Ceruus vexatus a venatoꝛib⁹ laſſatur:⁊ eſtuatᷣ:et fontes deſiderat.ſic aĩa fidelis a venatoꝛib⁹ infernalib⁹.i.demonijs ⁊ pꝛauis hoĩb⁹ agitata/fontẽ chꝛiſtũ deſiderat.fontẽ vtiq; de quo pſ̃.xxxv. Apud te eſt fons vite. Nota etiã ꝙ ſequitur ibi in Cãti. Fructus ei⁹ dulcis gutturi meo: vere dulcis ⁊ omni melle dulcioꝛ. Eccl'i.xxiiij. Spũs me⁹ ſuper mel dulcis ⁊c. Augu. Dedit nobis dñs pignus ſpirit⁹ in quo ſentimus eius dulcedinẽ:⁊ deſideram⁹ ipſum vite fontẽ. De hoc guſtat hic cõtẽplatiu⁹:in q̃ ſitis hui⁹ mũdi extincta ẽ. Aug. Qui biberit de fluuio padiſi cui⁹ vna gutta maioꝛ eſt oceano:reſtat vt ĩ eo ſitis hui⁹ mũdi extincta ſit. ¶ Sextũ/iocunditas. Martha eñ turbatᷣ. Luc.x. ſed Maria iocũdatᷣ.vt ait Aug.⁊ Greg.l. Hec ĩ vſu ꝑñtꝭ opis laboꝛat. Illa ꝟo ſapoꝛe intimo vẽturã iã requiẽ deguſtat.

¶ Septimū/permanentia.nam actiua et eius vſus cum corpore ⁊ tēpore deficit.cōtēplatiua hic incipit ⁊ in gloria perficit.vt dicit gloſ.ſup illud Luce.x. Maria optimam partē elegit ⁊c. ¶ Octauū/deuotio. vñ de Maria legit ꝙ vnxit chriſtū. Matth.xxvj. Luc.vij. Joā.xij. ¶ Nonū/ familiaritas qđ ſignificatū eſt in Joā.euangeliſta. vnde gloſ.ſup illud Jo.vlti. Uidit eñ diſcipulū quē diligebat ieſus.Hūc chriſtꝰ plene diligit ⁊ ſeruat in eternū. ¶ Decimum/q: precioſior: hec.q: rarior.xciij.diſ.legimꝰ.ibi.Omne rarum.ij.q.vij.in ſancta.pcioſum. Iſidorus. Actiua cōmunis multoꝝ eſt:contēplatiua vero paucoꝝ. Vñ arca in cubito fuit conſummata:licet lata eſſet inferius. Gen.vj. ¶ Undecimū/q: celeſti vite ſimilior. Augu.in lib.xxij. de ciui.dei. Ibi vacabimus ⁊ videbimus ⁊ amabimus.amabimus ⁊ laudabimꝰ.pſ.xlv. Uacate ⁊ videte qm̄ ego ſuz deus. ¶ Duodecimum/q: eſt finis actiue. quia de actiua trāſitur ad contēplatiuā.⁊ finis melior eſt.Greg.Qui ad arcem contēplatiōis aſcēdere deſiderat:prius neceſſe eſt vt in cāpo actionis ſe exerceat.precedit eñ actio :ſicut ſpina granum ⁊ ſicut limus aiam inſpiratā.ſm Iſaac de vita contēplatiua. Item cōtēplatiua figuratur per Enoch. de quo Gen.v.ibi.Ambulauit cū deo:⁊ non apparuit: q: tulit eum deus.Actiua per Noe fabricantē arcam ⁊ plantantē vineā.Gen.vj.⁊.ix. Item contēplatiua p Moyſen loquentem cum dño.Actiua per Aaron loquentē ad populū.Exo.iiij.xxxvj.diſt.c.ſi.Item cōtēplatiua per Jacob manentē in tabernaculis.actiua per Eſau venatorē.Genes.xxv.lxxxvj.diſtin.eſau. ¶ B

Spēs cōtēplationis quatuor.

Nunc videndum circa que debeat verſari cōtemplatio. Berñ. in lib. de conſideratione ponit.iiij.ſpecies contēplationis circa ea q̄ dei ſunt.Et eſt expoſitio illius vbi apoſtoli Ephes.iij. In charitate radicati ⁊ fundati: vt poſſitis cōprehendere cum oibus ſanctis que ſit latitudo ⁊ longitudo et ſublimitas et pfundū. ¶ Prima circa maieſtatis admirationē.Hec requirit cor a vitijs purgatum ⁊ liberū:et a terrena ſarcina exoneratuz.vt facile ad ſuperna ſe leuet:et per aliquas interdū morulas ſtupore et extaſi admiratione ibi ſe teneat.Hec comprehendere nititur quātū eſt poſſibile diuinā ſublimitatē. ¶ Secunda circa diuinoꝝ iudicioꝝ varietatē et ordinationem qđ vehementer concutit intuentis animū.Hec fugat vitia.fundat virtutes.initiat ad ſapientiam.ſeruat humilitatem:q̄ eſt virtutū fundamentū ſtabile.ſine qua virtutuz congregatio nihil niſi ruina eſt. hec nititur cōprehēdere profundum. ¶ Tertia circa largitatem diuinoꝝ bñficiorū.quorum conſideratio eſt mirabilis via ad intuendum dei bonitatem.et que multū eiꝰ amorē accendit.Hec nititur cōprehendere que ſit latitudo charitatis. Horū obliuio ingratum:recordatio gratum cōprobat. ¶ Quarta circa expectationē promiſſoꝝ:q̄ quū ſit conſideratio eternitatis:longanimitatē alit:et perſeuerātie dat vigorem. Hec nititur cōprehendere que ſit longitudo: ꝓpter eternitatem.latitudo:propter charitatē.ſublimitas: propter maieſtatem.pfunditas:propter ſapientiā. Iſta nō diſputatio ſed ſanctitas cōprehēdit.Sanctū facit affectio ſancta:que in timore et amore eſt. quibus affecta anima q̄ſi duobus brachijs cōprehendit/amplectit/ſtringit/timet. Quid tam timendū ꝙ poteſtas cui reſiſtere non potes? ꝙ ſapientia cui abſcondi non potes? Quid tam amabile ꝙ amor ipſe quo amaris? Stupēda plane ſublimitas maieſtatis.pauenda abyſſus iudicioꝝ. Feruorem erigit charitas:eternitas perſeuerantiaz ſuſtinendi. ¶ Et nota ꝙ Berñ.diſtinguit inter contēplationē et cōſiderationē dicens.

Cōſideratio.

Conſiderationē nō id per oia qđ cōtēplationē intelligi volo.q: contēplatio ad rerū certitudinē: cōſideratio ad inq̄ſitionē magis ſe hȝ.Et ſm hunc ſenſum pōt contēplatio definiri ſic.Cōtēplatio eſt verꝰ certuſq; intuitꝰ animi de quacūq; re:ſiue apphenſio veri nō dubia.Conſideratio eſt intenta ad inueſtigandum cogitatio; vel intentio non inueſtigantis verum.ſed frequenter vnum ponitur pro alio. Idem. Quatuor conſideranda reor.que in te:q̄ ſub te:que circa te:q̄ ſupra te ſunt. A te tua cōſideratio inchoet:ne fruſtra extēdaris i alia te neglecto. ¶ E Conſiderationis ſpēs ſm Berñ.tres ſunt. Prima dicit diſpēſatiua:ſenſibus ſenſibilibuſq; rebꝰ ordinate vtens ad pmerendū deū.Que fit quidez quū quis ſenſuū vſus velut quaſdā opes ſolo pietatis intuitu expēdere ſatagit in ſuā multorūq; ſalutem. Scđa exiſtimatiua :prudēter ac diligenter queq; ſcrutans:⁊ inueſtigando ponderās. Quod fit quū q̄s ex viſibilibꝰ inuiſibilia occulta rimat. et hec perfectior eſt prima.dulcior ⁊ felicior.ſed pma fortior et vtilior. Tertia ſpeculatiua ſe in ſe colligēs: ⁊ quātum diuinitus adiuuat rebus hūanis ſe eximens ad contēplandū deū.Quod fit quū ſpreto ipo rerū ⁊ ſenſuū vſu quantum humane fragilitati fas eſt : ad ſublimia ſe attollere ↄſueuit.Hec perfectiſſimoꝝ eſt. Ođ prima optat: ſcđa odorat.tertia deguſtat.ad quē tñ iuſtū perducunt ⁊ cetere:etſi tardius:prima tñ laborioſius:ſcđa quietiꝰ peruenit.

Cōſiderationis ſpecies.

¶ D Itē ſm Berñ.Octo ſunt gradus q̄bꝰ ad cōtēplationē aſcendit. Primus/perfecta obedientia deo et homini.Secūdus/corpus in ſeruitutem redigere.vt deſipiat caro.Tertiꝰ eſt/vſum boni per diſcretionē in conſuetudinē vertere. Quartꝰ eſt/attēte intelligere q̄ in doctrina fidei apponūtur.Quintus/mundā aiam conſeruare. Sextꝰ/tranſire de iudicio rōnis in affectū mētis. Septimus/reuelata facie dei gloriā ſpeculari. Octauꝰ/trāſformari a claritate in claritatē.ij.Cor.iij.

Cōtēplatiōis gradus.

¶ E Talis fuit Paulus raptꝰ in tertiū celū.ij.ad Cor.xij. vbi gloſ.diſtinguit tres ſpēs viſionū.eſt eñ corpalis/imaginaria/et intellectualis.Corpalis/quū quedā dei munere corpal'r videntur ab aliquo:que alij videre nequeūt.vt Balthaſar manū.Dañ.v. Imaginaria/quum aliq̄s ſomno vel extaſi videt nō corpora ſed imagines corpoꝝ.et hoc dei reuelatione.vt Petrꝰ diſcū.Actuū.x. Intellectualis qua nō corpora nec imagines vident:ſed in ſubſtantijs incorporeis mētis intuitꝰ intra dei pomeria figitur. ¶ F Et talis fuit Pauli viſio.vñ Aug.ſentit ꝙ Paulus viderit deū facie ad faciē.dicit enim.Cur nō credamꝰ ꝙ tanto apl'o voluit deꝰ demōſtrare vitā in qua poſt hanc videndus eſt in eternū? nec eſt ↄ illud Exod.xxxiij. ⁊ Joan.j.Deum nemo vidit vnq̄ niſi vnigenitꝰ ⁊c. Non videbit me homo ⁊ viuet.q: loquitur de hoie humano modo viuente.vñ Aug. in lib.de trinitate.Uideri diuinitas hūano viſu nullo modo pōt.ſed eo viſu videt:quo qui vident/nō iam homines ſed vltra hoies ſunt. Et Greg. in gloſ. ſuper illud Exod. xx. Nō videbit me homo et viuet. In hac carne viuentibus contemplationis acumine poteſt eterna claritas videri.ſed qui ſapientiam que deus eſt/videt:huic vite funditus moritur:ne eius amore teneatur.Et nota ꝙ q̄ vere raptus eſt:ſenſu non vtitur. ¶ G

Deuz nemo vidit vnq̄ ⁊c.

De preparatorijs ad cōtemplandū aliquid eſt videndum. ⁊ ſunt duodecim ſm Berñ. ¶ Primū/exercitatio in operibus actiue. q: de actiua naſcit contēplatiua. non eñ ꝙ cito peccator deo recōciliatur:dignus eſt videre faciez pris.qđ fuit in Abſalon figuratū.ij.Reg.xiiij. ¶ Secūdum/cordis puritas. Bernarđ. Hoc ineffabile quum non niſi ineffabiliter videatur/qui vult videre:cor mundet.quia nulla ratione niſi cordi mundo. Matth.v. ⁊ humiliter amanti videri poteſt vel apprehendi.Augu. in libro ſolilo.Quum fueris talis vt nihil prorſus terrenorum te delectet:mihi crede eodem momēto.eodē puncto poteris obtinere quod cupis.Frater Egidius. Puritas deum videt.deuotio ipſum manducat. Unde Aaron non intrauit in ſancta ſanctorum:niſi prius. Leuitic. viij. Exod.xx. ⁊ vltimo.lotus. ¶ Tertium eſt ſolitudo. Oſee ij.cap.Ducam eam in ſolitudinem : ⁊ loquar ad cor eius. Et in monte viderunt diſcipuli ieſum tranſfiguratum. Matth. xvij. Marci. ix. et Luce.ix.cap.vbi Remigius.

Ad cōtēplatiōez conducētia.

In quo docet q: neceſſe eſt hominibus qui deum cõtem-
plari deſiderant: vt non in infimis voluptatibus iaceãt:
ſed amore ſupernorũ ſemper ad celeſtia erigãtur. Bern.
O aia/ſola eſto: vt illi te ſolã ſerues quẽ ſolũ ex oibus ele
giſti. Dei eñ filius verecũdus amator eſt. ⁊ nõ vult ſpõſe
ſue ſecreta in publicũ reuelare. Unde Jacob ſolus rema
nẽs cũ angelo luctatus eſt. Geñ.xxxij. Lucta eſt oratio et
contẽplatio. vñ Eſa.xlix. dicit gloſ. ꝙ Jacob pugnauit cũ
angelo: nõ manibus/ſed precibus. Bern. Aiam quã vide
ris relictis oibus ſoli ꝟbo votis oibus adherere: ꝟbo vi-
uere: verbo ſe regere: a corporalibꝰ ſenſibꝰ ſtudioſe ſecede
re: vt ſeſe non ſentiat dũ ſentit verbũ: atqꝫ ineffabili ille-
cta verbi dulcedine quodãmodo ſe ſibi furatur: immo ra
pitur atqꝫ labit̃ a ſeipſa: vt ꝟbo fruat̃: hãc eſſe ſpõſam nõ
dubites ſummi ſpõſi. ¶ Quartũ eſt deſolatio. Deuteroñ.
viij. Afflixit te penuria: et dedit tibi cibum mãna. Mãna
eſt dulcedo cõtẽplationis: que datur aie poſt triſtitiã pre-
ſentis deſolationis. Hoc notat̃ Eſa.liiij. Paupercula tem
peſtate cõuulſa ⁊ abſqꝫ vlla cõſolatiõe. ecce ego ſternam
per ordinẽ lapides tuos. Jacob cõtriſtatꝰ timore fratris
ab angelo meruit conſolari. vnde dicit. Uidi dñm facie
ad faciẽ ⁊c. Geñ.xxxij. vbi Grego. Exeunte prius triſtitia
caligo detergit̃. ⁊ ſic reſplendente raptim incircũſcripto
lumine mens illuſtrat̃: ⁊ in gaudio quedaꝫ ſecuritas ab-
ſorbet̃. ¶ Quintũ eſt ſilentiũ. Thre.iij. Bonũ eſt cũ ſilen
tio preſtolari ſalutare dei. ⁊ ibi. Sedebit ſolitarius ⁊ tace
bit. xvj.q.j. perlatũ.ij. Uñ Maria tacet. Luc.x. ꝟbũ eñ/in
eternũ/qd audire ad contemplationẽ pertinet: in magno
ſilentio vult audiri. pſ̃.lxxxiiij. Audiã qd loquatur in me
dñs deus. ¶ Sextũ eſt gratiaruꝫ actio et vox laudis. pſ̃.
xlix. Sacrificiũ laudis honorificabit me: et illic iter quo
oſtendam illi ſalutare dei.i. chriſtum. Alia tangunt̃ Geñ.
xviij. vbi d̃r. Apparuit deꝰ Abraã in cõualle mãbre. quorũ
primũ eſt humilitas. gloſ. interli. Apparet deꝰ humilibꝰ. ⁊
ſm Greg. aque ad valles deſcendunt.i. gr̃a ad humiles.
Mãbre interpretat̃ claritudo vel perſpicuitas. ⁊ ſignat
duplicẽ humilitatẽ mentis/⁊ corporis: qua deꝰ clarius vi
detur. Bern. Magna fratres magna ⁊ ſublimis virtꝰ hu
militas. que promeretur qd non docet̃. digna adipiſci qd
nõ valet addiſci. Supbo oculo deꝰ nõ videt̃ ſincere. Idẽ.
Quiſquis curioſus eſt ſcire qd ſit hoc verbo frui: para illi
non aurẽ/ſed mentem. non eñ docet hoc lingua ſed gr̃a.
¶ Scdm mentis quies. qd tangit̃ ibi. Sedẽti. Thren.iij.
Sedebit ſolitariꝰ ⁊c. Et Jacob dormiẽs in itinere vidit
ſcalam. vbi Greg. In itinere dormire/eſt in via huiꝰ ſecu-
li ab impedimento ſeculariũ actionũ quieſcere. De hoc
ſomno Cañ.v. Ego dormio ⁊ cor meũ vigilat. Et de hoc
ſomno cõtẽplationis ſm Ber. intelligit̃ illud Geñ.ij. ibi.
Immiſit ergo dñs ſoporẽ in Adã. cuqꝫ obdormiſſet ⁊c.
de peni. diſ.ij. ꝟ. Romanos. ¶ Tertiũ/deſideriũ egrediẽ-
di de corpore. qd no. ibi. In oſtio tabernaculi. Oſtium ta
bernaculi eſt exitꝰ de corpe.ij. Pet̃.c.j. ibi. Uelox eſt depo-
ſitio tabernaculi mei. In oſtio tabernaculi ſedent: q̃ mor
tem hñt in deſiderio: ⁊ vitã in patiẽtia. Phil̃.j. Cupio diſ-
ſolui ⁊ eſſe cũ chriſto. ¶ Quartum/feruor charitatis. qd
tangit̃ ibi. In feruore diei. vñ Aarõ cũ igne et thymiami-
te intrat in ſancta ſanctorꝫ. Leuit̃.xvj. Amor eñ ſm Diony
ſium trãſformat amantẽ in amatum. vt dicat. Uulneraſti
cor meũ ſoror mea. Cañ.iiij. ¶ Quintũ/cordis eleuatio
et de ſupnis meditatio. qd tangit̃ ibi. Quũ eleuaſſet ocu
los ſuos. Sapien.viij. Cogitare de illa ſenſus eſt conſum
matus. ¶ Sextum/oratio quod tangitur ibi. Ne tranſ-
eas ſeruum tuum. vnde Luce.iij. Jeſu orante apertuꝫ eſt
celũ. Bern. Quum foris miſſa fuerit omnis immũditia:
et adfuerit ſeculariũ cure abſciſſio: carnis afflictio/cordis
contritio/frequens et pura delicti confeſſio/⁊ lauacrum
fletus: tunc ſurſum attollunt os eſſentie dei admirabilis
meditatio/caſte veritatis inſpectio/oratio munda ⁊ vali
da/iubilus laudis/⁊ deſideriũ ardens in deum.

C Irca hoc notãdũ
eſt ꝙ Richardus de ſctõ victore i lib. de
cõtemplatione diſtinguit inter ꝯtempla
tionẽ/meditationẽ/et cogitationẽ. Con Contẽ-
templatio ſm eum eſt libera mẽtis per- platio.
ſpicacia in ſapientie ſpeculo cum admiratione ſuſpenſa.
Uel ſic. Contẽplatio eſt perſpicax ⁊ liber animi intuitꝰ in
res perſpiciẽdas vſqꝫquaqꝫ diffuſus. Meditatio eſt ſtu- Medi
dioſa mentis intentio circa aliqd inueſtigandũ diligẽter tatio.
inſiſtẽs. Uel ſic. Meditatio eſt prouidus animi obtutus
in veritatis inquiſitione vehemẽter occupatus. Cogita- Cogita-
tio eſt improuidus animi reſpectꝰ ad euagationẽ pronꝰ. tio.
Et quis contẽplatio ⁊ ſpeculatio pro inuicem ſoleãt po-
ni: aptius tñ ſpeculationẽ dicimus qñ per ſpeculuꝫ cerni-
mus. Contemplationẽ vero qñ veritatẽ ſine aliquo inuo
lucro ſine vmbrarũ velamine in ſua puritate videmus. et
ſic hoc nomẽ contẽplatio ſtricte accipit̃. Joã. Caſſi. in lib.
coll̃. in prima collatiõe Moyſi que eſt de deſtinatiõe mo-
nachi ⁊ fine ſic ait. Contẽplatio dei multifarie cõcipitur.
Nam deus non ſolũ incõprehenſibilis illius ſubſtãtie ſue
admiratione cognoſcitur: qd tñ adhuc in ſpe ꝓmiſſionis
abſcõditũ eſt: ſed etiã creaturaꝝ ſuarũ magnitudine: vel
equitatis ſue conſideratione: vel quotidiane diſpenſatio
nis auxilio ꝓuidetur. qñ ſcꝫ que cũ ſanctis ſuis per ſingu
las generationes egerit: mente puriſſima perluſtramus.
quũ potentiam eius qua vniuerſa gubernat/moderat̃/
ac regit: cũ immẽſitate ſciẽtie eius ⁊ oculũ quem latere ſe
creta cordiũ non pñt. xxvj.q.v. nec miruꝫ. in fi. tremẽti cor
de miramur. quũ arenã maris vndarumqꝫ numerũ dimẽ
ſum ei et cognitũ cogitamus. quũ pluuiarũ guttas/quũ
ſeculoꝝ dies/quum pterita futurave obſtupeſcentes ſciẽ-
tie eiꝰ adſiſtere cõtẽplamur. quũ ineffabilẽ clementiã eiꝰ
miramur: qua innumera flagitia q̃ ſingulis q̃buſqꝫ mo-
mentis ſub ipſiꝰ cõmittunt̃ aſpectu/indefeſſa longanimi
tate ſuſtinet. quũ vocationẽ qua nos nullis p̃cedentibus
meritis gr̃a ſue miſerationis acciuit. j. Corꝝ.xv.j.q.j. gr̃a.
de ꝯſe. diſ.iiij. gr̃a. quũ deniqꝫ qd occaſionẽ ſalutis tribuit
adoptãdis/cum quodã admirationis intuemur exceſſu.
ꝙ ita nos naſci precepit. vt ab ipſis incunabulis gr̃a no-
bis legiſqꝫ notitia ſue traderet̃. ꝙ ipſe aduerſariũ vincẽs
Luc.xj. in nobis ꝓ ſolo bone volũtatis aſſenſu eterna bea
titudine ac ppetuis nos premijs remunerat. quũ poſtre-
mo diſpẽſationẽ incarnatiõs ſue quam ꝓ nr̃a ſalute ſuſce
pit: ac mirabilia miniſtroꝝ ſuoꝝ in cũctis gẽtibꝰ dilatauit
fideli ⁊ deuoto ſpeculamur intuitu. ¶ Idẽ in collatione
Paphuntij de tribꝰ abrenũtiationibus dicit ſic. Tertia re
nunciatio eſt qua mẽtẽ noſtrã de p̃ſentibꝰ vniuerſis ac vi
ſibilibus euocãtes/futura tãtũmodo contẽplamur. Et.j.
Cuius renũtiatiõis tertie verã pfectionẽ merebimur ob-
tinere: qñ mens nr̃a nullo carnee pinguedinis hebetata
cõtagio/ſed peritiſſimis elimatiõibus expolita ab oi affe
ctu ⁊ q̃litate terrena p indeſinentẽ diuinarũ rerũ medita
tionẽ ſpũaleſqꝫ theorias ad illa q̃ inuiſibilia ſunt uſqꝫ
trãſierit: vt circũdatã ſe fragilitate carnis ac ſitu corpis
ſupernis ⁊ incorporeis intẽta nõ ſentiat. atqꝫ in hmõi ra-
piat̃ exceſſus: vt nõ ſolũ nullas voces auditu recipiat cor
porali: nec intuẽdis p̃tereuntiũ imaginibꝰ occupet̃. ſed ne
adiacẽtes qdẽ moles et ingẽtes materias obiectas ocl'is
carnis aſpiciat. Cuiꝰ rei fidem atqꝫ ꝟtutẽ nemo niſi is ca
piet q̃ hec q̃ dicunt̃ expiẽtia magiſtra pcepit. Cuiꝰ videlꝫ
ita dñs ocl'os cordis ex vniuerſis p̃ñtibus auocauerit: vt
ea nõ tanq̃ trãſitura ſed q̃ſi tranſacta iã reputet: ⁊ velut
inanẽ fumũ in nihilũ reſoluta cõſpiciat: ãbulãs vt Enoch
Geñ.v. cũ deo ac de humana cõuerſatiõe moribuſqꝫ trãſ
latus non inueniat̃ in p̃ñtis ſeculi vanitate. huculqꝫ Pa-
phuntiꝰ. ¶ Itẽ in collatiõe Sereni. Ad mẽſurã etatis ple
nitudinis chriſti. Eph.iiij. nemo pueniet al's in futuꝝ: niſi
q̃ imbutꝰ ea fuerit i p̃ñti: eãqꝫ adhuc in h̃ ſcl'o poſitꝰ p̃liba
uerit: chriſtiqꝫ mẽbrũ pcioſiſſimũ deſignatiuũ arrarũ co-

paginis illiꝰ per quā corpori myſtico qḋ eſt eccleſia. xxiiij. q. v. de liguribus. ad Coloſ. j. j. Cor. xij. eius valeat copulari: in hac carne poſſederit. vnum duntaxat deſiderans: vnū ſitiens: ad vnū nō ſolum actus ſuos: verū etiā cogitationes ſemper intendens. vt illud qḋ in futurū dicitur j. Cor. xv. de beata cōuerſatione ſanctorꝝ iam ſubarratū teneat in p̄ſenti. i. vt ſit ei deus omnia in oibus. ¶ Item in coll. Iſaac prima de oratione. Oratio dñica prouehit domeſticos ſuos ad illam igneā et perpaucis cognitam vel expertam immo ineffabilem orationem/ que omnem tranſcēdens humanū ſenſum nullo modo (dicā ſono vocis nec lingue motu nec vlla verborꝝ pronuntiatione) diſtinguitur: ſed quā mens celeſtis illius infuſiōe luminis illuſtrata non humanis atq; anguſtis deſignat eloquijs: ſed conglobatis ſenſibus velut de quodā fonte lucidiſſimo ⁊ copioſiſſimo effudit vbertim. Huius orōnis formulam dñs figurauit: quum in orationis agonia cōſtitutus etiā guttas ſanguinis inimitabili profudit exēplo. Luce xxij. Occaſionē aūt huius orōnis ignite multa prebent. Pſalmi v̄ſiculus decātatus. xxi. diſ. c. j. verſi. lectores. Canora fraterne vocis modulatio. Inſtrumentorꝝ vel organorum pulſatio. Pſallētis grauitas. Exhortatio viri perfecti. et collatio ſpūalis. Interitus chari vel fratris. Recordatio peccatorꝝ. et ne glorie tenteris contemplatio gehennalis. Item in eadē. Et vt orationis vere percipiatis affectum: non meā vobis: ſed beati Antonij ſententiam p̄feram. quem ita nonnunq̄ in oratione nouimus perſtitiſſe: vt eodē in exceſſu mentis frequēter orante quum ſolis ortus cepiſſet infundi: audierimus eū in feruore ſpūs proclamantē/ Quid me impedis ſol: qui ad hoc iā oriris vt me ab huius veri luminis abſtrahas claritate? Cuius etiā ſentētia non hūana ſed diuina hec eſt. Nō eſt (inq̄t) perfecta oratio in qua ſe monachus: vel hoc ipſum quod orat nō intelligit. Idem in. ij. collatione de orōne eiuſdē Iſaac. Hic nunq̄ finis totius perfectionis eſt: vt eouſq; extenuata mens ab omni ſitu carnali ad ſpūalia ſublimetur: donec ois eius conuerſatio ois cordis volutatio vna et iugis efficiatur oratio. ¶ Item in collatione Ioānis abbatis cenobite ⁊ eremite/ idem Ioannes ait/ Pro domini noſtri munere memini me in huiuſmodi raptum exceſſum frequēter: vt obliuiſcerer me ſarcina corporee fragilitatis indutū mentēq; meā ita oms exteriores ſenſus ſubito reſpuiſſe: ⁊ a cūctis materialibꝰ rebꝰ oibꝰ exulaſſe: vt neq; oculi neq; aures mee proprio fungerētur officio. Et ita diuinis meditationibus ac ſpiritualibus theorijs meus animꝰ replebatur: vt ſepe ad veſperā cibum me percepiſſe neſcirem: ⁊ ſequenti die de heſterna abſolutiōe ieiunij penitꝰ dubitarē. Item in collatione Theone de anamartheto. Una ergo ⁊ ſola eſt theoria. i. contēplatio dei cui merito omnia virtutum ſtudia poſtponūtur. multos etenim ſanctos q̄uis bonorum operum terrenis ſtudijs occupatos: tamen a contemplatiōe illius ſummi boni retrahunt ac retardant. Dixit frater Egidius laicus ſocius beati Franciſci maximus cōtemplatiuus q̄ gradus contemplationis ſunt: ignis/ vnctio/ extaſis/ guſtus/ contemplatio/ requies/ gloria. Item dicebat q̄ nullus poteſt ad contemplationem aſcendere: niſi per actiuam fideliter ⁊ deuote exercitatus fuerit. Ad contemplandā etiā gloriā diuine maieſtatis nullus pōt aſcēdere: niſi p̄ feruorē ſpiritus et frequentē orōnem. Per feruorem ſpūs accendit homo: ⁊ ad contēplationem aſcendit: q̄n cor cum ceteris mēbris eſt ad hoc totū diſpoſitū plene: ita q̄ nihil aliud etiā vult niſi qḋ h̄z et ſentit ⁊ pōt cogitare. Ille eſſet bonꝰ contēplatiuꝰ: q̄ ſi haberet inciſos pedes ⁊ manus et extractos oculos ⁊ inciſum naſum aures ⁊ linguā: pre magnitudine ſuauiſſimi ineffabilis ⁊ ineſtimabilis odoris gaudij et dulcedinis nulla alia mēbra nullaq; alia q̄ꝫ q̄ circa celū excogitari p̄nt/ curaret: vel habere deſideraret: p̄ter id qḋ h̄z ⁊ ſentit: ſicut Maria ſecus pedes dñi tantam recipiebat dulcedinē v̄bi dei: q̄ nullū habebat membrū qḋ poſſet vel vellet facere aliud q̄ꝫ faciebat. ⁊ hoc ſignum/ q̄ conquerēti ſorori q̄ nō adiuuaret eā nullo verbo vel indicio reſpondit. cuius aduocatus chriſtus factus eſt: pro Maria reſpōdēs que reſpōdere nō poterat. Luc. x. Idē. Contemplari eſt ab oibus eſſe diuiſum: ⁊ ſoli deo eſſe cōiunctum. Item frater Rogerius p̄uincialis vir extaticus ait. Quid putas erit ſi intimo tuo intimus ſit deus? lib. j. A quātis tenebris ad quātas duceris claritates per ſpm̄ eius? a. Si illas que in intimis illis ſiue internis ſecretis ſunt noſſes intimas cōtēplationes: ſi illas lucidas illuminationes/ ſi illos feruidos ſplēdores/ ſi illos ſimplos radios/ ſi illos puros fulgores/ ſi illos viuificos ardores/ ſi illos pacificos ſapores/ ſi illos delicioſos: immo delicioſiſſimos dulcores/ ſi res incognitas ⁊ innominabiles res tamē experimētales p̄fecte perciperes. A homo ſi hec experimēto noſſes: puto q̄ vt ego tenebras ferres grauiter vite tue. a. Qñ aūt erit? Putaſne videbo? qñ. qñ. qñ. oia in mora. nimium flenda dilatio horū. a. a. a. Quid tibi ſum ego: aut q̄d tu mihi deus meꝰ? ſed q̄d nō mihi es: hec verba ſilentij ſunt: nec hec extra ſilentiū ⁊ deū inueniri p̄nt. q̄ alibi nō ſunt. O q̄ꝫ beatus hō cuius in deo aīa fieri nouit deus. ſupple nō ſubſtantialiter: ſed vnitiue ⁊ transformatiue. Attende aūt ⁊ admirare q̄ dico/ exceſſus/ introitus/ defectus/ tranſitus/ apprehenſio/ transformatio/ ad oim cauſam amorū motio in ſilentiū illud bona/ quietatio punctalis/ infiniti viſio. Nec terrearis q̄ punctalē audiſti. illā eīm q̄n vult: ⁊ vult: ⁊ vt quantū vult dilatare pōt qui finitiſſimū in ſe infinitare pōt. Hec magna ſunt. Sentire ea vis? Attende q̄m nullus ſic intrat: niſi prius exceſſerit. nec deficit: niſi priꝰ introierit. nec tranſit: niſi priꝰ defecerit. nec apphendit: niſi priꝰ tranſierit. nec transformatur: niſi prius apprehēderit. nec intuet̄: niſi trāſformatio preceſſerit. nec ſic in illū amorē mouetur: niſi qui intus et valde intus fuerit. nec in beato illo ſilentio quietat̄: niſi qui illū amorē nouerit. Poſt hec videtur deus. q̄re etſi in quolibet p̄cedēti eſt viſio: poſt hec tn̄ ſequit̄ dei viſio manifeſta. Sed p̄ hoc qḋ dictū eſt deꝰ meꝰ q̄s vnq̄ ſenſus ad hoc ſufficit: quū etiā angelicꝰ intuitus qui hoc continue Mat. xviij. experit̄: i hmōi plene nō poſſit: nō p̄prijs imitatur dñe viribꝰ. Qui hoc q̄rit: totū tibi ſe exhibeat. vt in te trāſeat totus. huc uſq; Rogeriꝰ vene. Talia q̄ merā cōtēplationē reſpiciūt ſm̄ Bern̄. nō docet lectio: ſed vnctio ſpūſſcti in ſua dona ſapientie guſtāte. que vnctio docet de oibus his. j. Io. ij. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. §. j. v̄. de ſecūda. De vtraq; vita actiua ⁊ cōtemplatiua q̄ ſimul teneri pōt a p̄latis eccl'ie. xxxvj. diſ. ſiq̄s. viij. q. j. in ſcriptur. c. qui epiſcopatū. ij. q. vij. ſcītā. vij. q. j. ſcias. xvj. q. j. nos autē. xix. q. ij. due. ex̄ de renū. niſi. §. ne putes. ⁊ de regula. licet. §. penul.

¶ Expeditis tuis donis ſacratiſſimis alme ſpūs nūero ſeptenario deſignatis/ Ego frater petr̄: ſcriptor iſtiꝰ operis gemitibꝰ inenarrabilibus a te. Rom. viij. datis oro te veni hauſter calide ſcrē ſpūs ignee. perfla hortum meū. Cañ. iiij. in fi. i. eccl'iā q̄ eſt hortꝰ ꝯcluſus. vt in eodē. c. iiij. xxiiij. q. j. oibus. ⁊. c. q̄m. Meū inquā. q̄ eccl'ia eſt mr̄ mea et oim fideliū magiſtra. ex̄ de priuil. antiqua. Et fluēt aromata illiꝰ. i. v̄tutes ſm̄ Greg. in homi. paſce. q̄ vitia in ea. i. in mēbris ſuis corruptis exiſtētia expellāt. xxxij. q. j. cum renūtiat̄. Et currat in odorē vnguētorꝝ ſponſi ſui. Cañ. j. cū eccl'ia primitiua talibus virtuoſis odoribus fecūdata. vt in fine iſtius eccleſie militantis iam in proximo veniēte extremitas defectuoſe vite redeat ad principiū ſancte vite: ⁊ reuolet. o. ad. a. xxxv. diſt. ab exordio.

¶ Articulus. xciij.

Flante proſpe ſui dignisſima gratia dicta hauſtro/ et completa iſta ſcd̄a parte iſtius operis de ruina in vita magna ſtatuū eccleſie ſancte dei/ nō ad detractionē ſed correctionem preſcripta: Iā ratis mea deſiderat ī litore collocari. Act.

xxvij. Joã.iij.xxvij.q.j.nuptiaꝝ. Mat.xxv. Leuãs manus oculos ⁊ corad illũ ſpõſum eccľie Jeſum chriſtũ vnicum dñm noſtrũ filiũ dei viui et verũ deũ. Mat.xvj.qui eſt prĩ⸗cipium ⁊ finis. Apoč.j.⁊ qui vere fuit principiũ iſtiꝰ opis et cõſummatio.gr̃as vberes ſibi reddens: corde ⁊ ore benedico:ſibi dicẽs/Gloria laus ⁊ honor tibi ſit rex chriſte redemptor.et bñdictio/⁊ claritas/⁊ ſapiẽtia/et gratiarũ actio/honor/⁊ virtus/et fortitudo tibi deo nr̃o in ſecula ſeculoꝝ. Amen. Apoč.vj. Ac deinde ad te papa beatiſſime dñe Joan.xxij.de Jeſu chriſti dñi noſtri in terris vicarie generalis ⁊ ſponſe legitime eccľie ſue ſancte/cũ tuo venerabili et ſacro collegio dñorũ Cardinaliũ genibus flexis dirigendo ſermonẽ:hoc opus qđ iam feciſti ſcribi ſuppli⸗citer recõmendo. Jpſum corrigas:⁊ corrigi facias. Fauorem ſibi largiaris. Salus ibi tue ⁊ noſtre eccľie continetur. Sicut etiã dixi in ſuo principio:ſic et nũc in fine eius dico nihil aliud ſentio nec teneo nec doceo:niſi quod ſentis te⸗nes ⁊ doces cũ tua ſancta matre eccľia:que nunq̃ a veri⸗tate catholica deuiauit.xxiiij.q.j.a recta.c.memor.c.in fi⸗de. Si ergo in aliquo ex ignorãtia vel improuiſiõe vel ni⸗mia occupatiõe ſicut homo minus bene dixi:per te.lxiij. diſt.valẽtinianus.corrige:q: tibi p̃cipue chriſtiane religio⸗nis zelus incũbit.xxiiij.q.j.officij. Alia canonice dicta tua authoritate corrobora ⁊ cõfirma.xxv.q.ij.poſtea. ¶ Cõ⸗pleui autẽ hoc opus dei gr̃a comitante/currẽte anno dñi M.cccxxxij.pontificatꝰ tui anno.xvj.in fi. Jn feſto ſancte Marie niuis/in Auinione vbi tunc cum tua curia reſidebas. Et incepi anno dñi. M.cccxxx.põtificatus tui anno xiiij.in ciuitate eadẽ vbi cũ tua curia eras et ego ſeruus pedum tuoꝝ et officialis indignus in penitentiarie offi⸗cio regnante dño noſtro Jeſu chriſto cum patre et ſpiri⸗tuſancto benedicto et glorificato in ſecula ſeculorum.j.ad Timo.j.⁊ vlti.de cõſe.diſ.j.hi duo.⁊.c.porro gloria ⁊c.

¶ Authoris ſubſcriptio.

Manu propria vna vice correxi ⁊ apoſtillaui anno domini. M.cccxxxv. in Algarbia Portugallie vbi ſum preſul in villa Ramra. Secundo correxi et apoſtillaui in ſancto Jacobo de cõpoſtella anno domini. M.cccxl. ¶ Jn p̃ma parte iſtius opis ſunt.lxx.articuli. Jn ſcd̃a vero p̃te.xciij.

¶ Ad lectorem.

Habes tandem lector humaniſſime fratris Aluari Pelagij viri ſane peritiſſimi opus deſideratiſſimũ: cui titulũ indidit ipſe. De planctu eccleſie. Opus inquã ſupra veri fidẽ eruditiõis plenũ:quadrageſimotertio abhinc anno ſtanneis characteribꝰ primũ Vlme(que germanoꝝ eſt ciuitas)excuſũ. Jn quo nimirũ reponẽdo priſtinoq̃ nitori/quoad fieri potuit/reſtituendo quãtũ ſit deſudatũ quã⸗tũq̃ laboris (qđ citra gloriã dixerim) exhauſtum:penes eum ſit fides qui germana exemplaria cũ recentioribus hiſce cõtulerit. Non tñ ita nobis ipſi placemus:vt quicq̃d inerat mendarũ nr̃o diſpũctum obelo velimꝰ exiſtimari. Preter enĩ paucula vel heracliticis tenebris obſcuriora in q̃bus nihil oĩno potuimus integritatis expiſcari: nõ⸗nulla certo ſcimus nr̃os (hoĩes enĩ ſumus) oculos ⁊ fe⸗felliſſe et effugiſſe. Hoc tamen admonitũ te velim noſtrũ exemplar neſcio quibꝰ malis auibus tam portentoſis er⸗ratoꝝ mõſtris paſſim ſcatuiſſe:vt vix ĩ eo decimũquodq̃ verbum integrũ illeſumq̃ (ne dicã penitus aut inuerſum aut adulteratũ) fuerit reperire. Q: ſi tã inſignia hec ſcri⸗pta rurſum impreſſioni (qđ vtiq̃ ſperamꝰ) cõtigerit de⸗mandari:dijs bene iuuantibus emendatiora fortaſſis in vulgus prodibũt. Jmpreſſum eſt autẽ denuo preclarum hoc opus in famatiſſimo Lugdunenſi emporio apud vi⸗rum integerrimum Joannem Cleyn bibliopolam et in⸗duſtrium et de bonis literis optime meritum. Anno poſt chriſtũ natum ſeſquimilleſimo ſupra decimũ ſeptimo ad Calendas Auguſtas. Vale.

Diſtichon.

Plurima qui latuit vir vlli ſecula notus
Exerit e tenebris Aluarus ecce caput.

Hic liber eſt Monaſtery Sc̃ti Martiny
epiſcopi Compoſtelane Ciuitatis ∴

fr̃ Alffonſo de
S̃to Cipriano